Bayịburu Ikwo

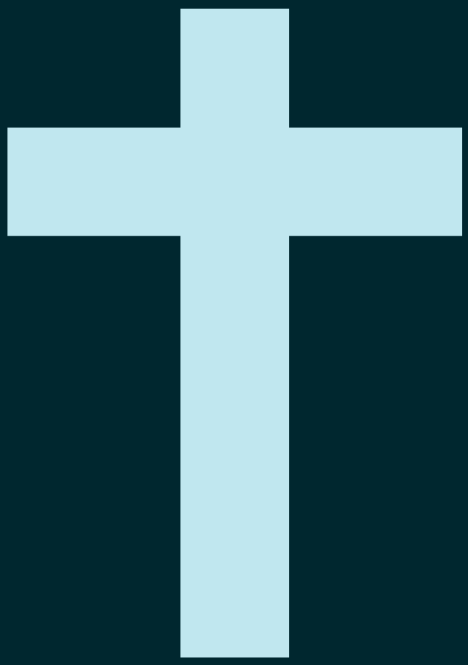

Ikwo: Bayịburu Ikwo Bible

Bayịburu Ikwo
Ikwo: Bayịburu Ikwo Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ikwo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
3867ef4e-3384-5ab4-a937-63476bb8a7bb

Contents

Mbụlembu 1
Awụfu 81
Livítikọsu 147
Ọgú 193
Ditoronomi 264
Jóshuwa 323
Ndu Ikpe 360
Rutu 398
1 Sámẹlu 403
2 Sámẹlu 449
1 Ndu Eze 492
2 Ndu Eze 541
1 Iphe e meru l'oge ndu Eze 587
2 Iphe e meru l'oge ndu Eze 635
Ẹzura 689
Nehemáya 708
Ẹsuta 737
Jobu 748
Egvu-Ọma 834
Ẹtu 1051
Ọ-zi-iphe 1122
Egvu Sólomọnu 1134
Azáya 1148
Jeremáya 1263
Egvu-Aphụ 1382
Ezekẹlu 1398
Dánẹlu 1478
Hosáya 1502
Jówẹlu 1516
Émọsu 1526
Obedáya 1545
Jona 1549
Mayịka 1552
Náhumu 1560
Habakuku 1566
Zefanaya 1571
Hagayi 1576
Zekaráya 1579
Malakayi 1594
Mátiyu 1599
Maku 1660
Luku 1696
Jọnu 1756

Ozi, Ndu Ishi-Ozi Jeru 1802
Rómu 1859
1 Kọ́rintu 1889
2 Kọ́rintu 1916
Galéshiya 1934
Éfesọsu 1944
Fílipayi 1953
Kọlósi 1961
1 Tesalonáyika 1969
2 Tesalonáyika 1975
1 Tímoti 1979
2 Tímoti 1988
Táyitọsu 1994
Fayilímọnu 1997
Híburu 1999
Jémusu 2023
1 Pyita 2030
2 Pyita 2039
1 Jọnu 2045
2 Jọnu 2052
3 Jọnu 2053
Judu 2054
Àphù 2057

Mbụlembu

1 Lẹ mbụlembu; bẹ Nchileke meru igwe; bya emee mgboko.
2 Mgboko te nwe ụgbugba; to nwe iphe nọ iya nụ. Yọ bụru mini jiru ẹkemeke ọbule. Eli mini ono agbakọta ọchi. Ume Nchileke eruphelephu l'eli mini ono ẹge ono.
3 Tọ dụ iya bụ; Nchileke asụ: "T'iphoro dụ." Iphoro adụwaphu.
4 Iphoro ono adụ Nchileke mma. Yọ bya edokahu iphoro ono yẹ l'ọchi ono.
5 Nchileke abya agụa iphoro ono "Eswe;" gụa ọchi ono "Ẹnyashi." Nchi ejihu bya abọhu. Ono abụru mbọku kẹ mbụ.
6 Ya ndono; Nchileke asụ: "T'iphe* nọdu l'echi mini ono; nọ-buhu iya ẹbo."
7 Tọ dụ iya bụ; Nchileke abya emee ìphè ono; yo dobuhu mini ọphu nọ l'imeli; l'ọphu nọ l'alị. Yọ dụwaphu ẹge ono.
8 Nchileke eworu ìphè ono gụa "Akpamigwe." Nchi abya ejihu; bya abọhu. Ono abụru mbọku k'ẹbo.
9 Nchileke asụ: "Tẹ mini ọphu nọ lẹ mgboko nọkobe l'ẹkalanu; tẹ ẹke, kpọhuru nkụ mifuta." Yọ dụwaphu ẹge ono.
10 Nchileke agụa ẹke ono, kpọhuru nkụ ono "Alị;" gụa mini phụ "Eze Ẹnyimu." Nchileke abya elee ya ẹnya; yọ dụ iya mma.
11 Nchileke asụ: "T'alị fushia ụnwu iru; iphe, eye nebyi; mẹ oshi-ọmi; t'ọphu nọnu mịshia akpụru l'ụgbagba nkiya." Yọ dụwaphu ẹge ono.
12 Alị abya efushia ụnwu iru; fushia oshi, eye nebyi; mẹ oshi-ọmi; ọphu nọnu amịshia akpụru l'ụgbugba nk'iya. Yọ dụ Nchileke mma.
13 Nchi abya ejihu; bya abọhu. Ono abụru mbọku k'ẹto.
14 Nchileke asụ: "T'iphoro nọdu l'akpamigwe dokahuje eswe l'ẹnyashi; shi ẹge ono koshije teke bụ ògè iphe; mẹ ụboku; mẹ teke bụ l'afa gvụru.
15 T'iphoro ono, nọ l'akpamigwe ono chije lẹ mgboko." Yọ dụwaphu ẹge ono.
16 Nchileke abya emee iphoro labụ, shihuru ike. Iphoro ọphu ka nshinu b'o meru t'o chije l'eswe; bya emee iphoro ọphu k'ọla alị t'o chije l'ẹnyashi. Yọ bya emekwaaphu ụnwu mkpọ-kpodo.
17 Nchileke abya eworu iphoro dobe l'akpamigwe t'o chije lẹ mgboko:
18 eswe l'ẹnyashi; mẹkwaphu ẹge ẹphe edokahu iphoro l'ọchi. Nchileke abya elee ya ẹnya; yọ dụ iya mma.
19 Nchi abya ejihu; bya abọhu. Ono abụru mbọku k'ẹno.
20 Nchileke asụ: "Tẹ mini kpofuta anụ l'ọ́tú t'o buru lẹ mini; ụnwenu awata ophe lẹ mgboko lẹ mkpuli akpamigwe."
21 Tọ dụ iya bụ; Nchileke emeshia ẹjo anụ, bugbaa l'eze ẹnyimu; mẹ iphe, nọ ndzụ, awụ awụwu l'ụdu iya l'ụdu iya; ẹphe eburu lẹ mini. Ụnwenu, ephe l'eli l'ọ ha ekpofutakwaphu l'ụdu iya l'ụdu iya; ọphu nọnu l'ụgbugba nk'iya. Nchileke abya elee ya ẹnya; yọ dụ iya mma.
22 Yọ bya agọoru iya ọnu; sụ iya: "T'ọ zụa; zụ-jishia mini, nọ l'eze ẹnyimu; ụnwenu azụkwaaphu zụ-jia mgboko."
23 Nchi abya ejihu; bya abọhu. Ono abụru mbọku k'ise.

---

* **1:6 1:6** Iphe eeku "iphe" l'ẹke-a bụ iphe mbeke kuru "firmament" m'ọ kwanu "dome", bụ iphe dụ l'ọ bụ eze bọlu, a waru ẹbo; yo shihu ike; hatabe nshinu; k'ọphu bụ l'o kpuchitaru mgboko mgburumgburu. Ọ bụ iya bụ akpamigwe yẹle urukpu; mẹ mkpọ-kpodo, tso iya nụ.

24 Nchileke abya asụ: “Tẹ mgboko kpofuta iphe, nọgbaa ndzụ l'ụdu iya l'ụdu iya.
T'iphe bụ elu kpofuta; mẹ ndu ọphu awụ l'ẹpho; mẹ anụ ndu ọphu bu l'ẹgbudu.
T'ọphu nọnu kpofuta l'ụgbugba nk'iya.” Yọ dụwaphu ẹge ono.
25 Nchileke meshiru anụ-ẹgu-ẹgbudu l'ụdu iya l'ụdu iya; mee elu l'ụdu iya l'ụdu
iya; mekwaaphu anụ ọphu awụ l'ẹpho l'ụdu iya l'ụdu iya. Nchileke abya elee ya
ẹnya; yọ dụ iya mma.
26 Nchileke asụ: “T'ayi mee madzụ t'o yeru ayi; mbụ t'ọ dụ ẹge ayi dụ. T'ọ bụru
ishi, l'achị iphe, bụ ẹma, nọ l'eze ẹnyimu; ụnwenu, ephe l'eli; iphe, bụ elu l'ọ ha; mẹ
eliphe gbaa mgburumgburu jeyekpo l'iphe bụ iphe, awụ l'ẹpho.”
27 Tọ dụ iya bụ;
Nchileke ekee madzụ;
yo yeru iya.
Yọ bụru ẹge Nchileke dụ
bụ ẹge o keru iya; yọ dụ.
Yo kee ẹphe nwoke lẹ nwanyi.
28 Nchileke abya agọoru ẹphe
ọnu; sụ ẹphe:
“T'ẹphe zụa ha l'igwe.
T'ẹphe zụa zụ-jia mgboko; bụru ishi iya.
T'ẹphe bụru ishi, ẹma,
bu l'eze ẹnyimu;
bụru ishi ụnwenu, ephe l'eli;
bụru ishi iphemiphe ọbule,
e meru dobe lẹ mgboko-a.”
29 Ya ndono; Nchileke asụ:
“L'iphe, bụ iphe, amị akpụru
lẹ mgboko-a; mẹ iphe, bụ oshi-ọmi;
mẹ akpụru iya l'ọ ha;
bẹ ya nụkotawaru unu t'ọ bụru unu nri.
30 Iphe, bụ anụ, nọ lẹ
mgboko-a;
mẹ iphe, bụ ụnwenu, ephe l'eli;
mẹ iphemiphe ọbule,
awụ l'ẹpho;
mbụ iphe bụ iphe nọ ndzụ l'ọ ha;
bẹ ya nụkotaru iru ẹswa t'ọ bụru ẹphe nri.”
Yọ dụwaphu ẹge ono.
31 Nchileke abya elee ẹnya; phụ iphemiphe ọbule, o meru; yọ dụkota mma. Nchi
abya ejihu; bya abọhu. Ono abụru mbọku k'ishingu.

2

1 Ono abụru ẹge e gude mee igwe yẹle mgboko; mẹ iphemiphe ọbule, nọ iya nụ.
2 Lẹ mbọku k'ẹsaa bẹ Nchileke jegewaru ozi, o shi eje. Yo be lẹ mbọku k'ẹsaa ono;
yọ tụa ume ozi ono, o jekotaru ono.
3 Nchileke agọoru mbọku k'ẹsaa ono ọnu; bya emee ya; yọ dụ nsọ; kẹ l'ọ bụ mbọku
ono b'ọ tụru ume kẹ iphemiphe ọbule ono, o meshiru ono.

Ádamu yẹle Ívu

4 Ọwaa ẹge o gude mee igwe yẹle mgboko teke o meru iya.
Mbọku Ojejoje, bụ Nchileke meru mgboko yẹle igwe;

5 b'ẹ to nwedu oshi, shiwa gvuru l'alị; ọphu o nwedu iru, ruwaru l'ẹgu; kẹle Ojejoje,
bụ Nchileke te shidu mewa tẹ mini chịje lẹ mgboko; madzụ ta nọwa k'ọkobe iphe l'alị.
6 Yọ bụru mini, shi l'alị mụfuta bẹ oogudeje agba mini l'alị.
7 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje, bụ Nchileke abya egude ẹja, shi l'alị kpụa madzụ; bya ekuru
ume ndzụ ye iya l'imi; onye ono abya abụru madzụ, nọ ndzụ.
8 Ojejoje, bụ Nchileke abya eworu mgbabu gbaa l'ụzo ẹnyanwu-ahata lẹ Ídẹnu; bya
eworu nwoke ono, ọ kpụru ono dobe iya.*
9 Ojejoje, bụ Nchileke abya emee t'oshi, dụtsua iche iche fushia l'alị ono; mbụ oshi,
dụ mma ole ẹnya; bya adụ mma eriri. L'echi mgbabu ono; bẹ oshi, anụje ndzụ nọ;
mẹ oshi, emeje t'a maru iphe, dụ mma yẹle iphe, dụ ẹji.
10 Yọ bụru l'alị Ídẹnu bẹ nggele, agba mini lẹ mgbabu ono eshije atsọshi. Nggele
ono abya amakahụ ụzo ẹno lẹ mgbabu ono.
11 Ẹpha nggele kẹ mbụ bụ Pishọnu ghajahụru alị Havila, bụ ẹke mkpọla-ododo nọ.
12 Ọkpobe mkpọla-ododo nọ l'alị ono. Bedelọmu, bụ etse, eshi mkpọ anọdu iya;
ónìkùsù, bụ mkpuma, aswa nọ anọdukwa iya phụ.
13 Ẹpha nggele k'ẹbo bụ Gihọnu. Yẹbedua ghajahụru echi alị Kúshi.
14 Ẹpha nggele k'ẹto bụ Táyigirisu; yẹbedua tsọru shia ụzo ẹnyanwu-ahata l'ibyiya
kẹ Ashuru. Nggele k'ẹno abụru Yufurétusu.
15 Ojejoje, bụ Nchileke abya eduta nwoke ono je edobe lẹ mgbabu Ídẹnu t'o jeje iya
ozi; letaje iya ẹnya.
16 Ojejoje, bụ Nchileke abya atụaru nwoke ono ekemu; sụ iya: “L'a haru iya t'o rije
akpụru oshi, nọkota lẹ mgbabu-wa;
17 ọbu lẹ nanụ ọphu ẹ too ridu bụ oshi ono, emeje t'a maru iphe, dụ mma yẹle iphe,
dụ ẹji ono; kẹle mbọku, o riru iya bẹ ọo-nwụhukwa.”
18 Ya ndono; Ojejoje, bụ Nchileke abya asụ: “L'ẹ tọ dụkwa mma tẹ nwoke ono nọdu
nwẹnkinyi iya. Lẹ ya e-metaru iya onye n-yemẹka, gbaru iya nụ.”
19 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje, bụ Nchileke egudetsua ẹja, shi l'alị mee ụnwu anụmanu;
mẹ ụnwenu, ephe l'eli; bya achịtaru iya Ádamu t'ọ maru iphe, ọo-gụshi iya. Yọ bụru
iphe, Ádamu gụshiru iphemiphe ọbule ono, nọ ndzụ ono bẹ ẹphe wataru azaza.
20 Tọ dụ iya bụ; Ádamu abya eworu ẹpha gụshia elu l'ọ ha; mẹ ụnwenu, ephe l'eli;
mẹ anẹgu-ẹgbudu l'ọ ha.

Obenu lẹ Ádamu te nwedu onye n-yemẹka, gbaru iya nụ, a chọ-vuru iya.

21 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje, bụ Nchileke abya emee Ádamu; ọkpobe mgbẹnya atsụ
iya. Yọ nọdu lẹ mgbẹnya ono; Nchileke abya ahata iya ọkpu-nggara; gude anụ ẹhu
rachita iya.
22 Ojejoje, bụ Nchileke abya egude ọkpu-nggara ono, ọ hataru Ádamu l'ẹhu ono
mee nwanyi; bya edutaru iya ẹya.
23 Ádamu echia mkpu; sụ:
“Onye ọwaa bụ ọkpu,
shi mu l'ọkpu;
bụru ẹhu, shi mu l'ẹhu mu.
Iphe, ee-ku iya bụ ‘nwanyi’;
kẹ l'e shi l'ẹhu nwoke wofuta iya.”
24 Ọo ya kparu iphe, nwoke a-hajẹ nne iya; haa nna iya; yẹle nyee ya atụgbabe; bụru
ugwẹhu lanụ.
25 Nwoke ono yẹle nyee ya ono ajịko gbaru ọtu; ọphu iphere 'adụdu ẹphe.

* **2:8 2:8** Iphe, Ídẹnu bụ bụ ẹhu-ọtso-ẹna.

3

Adada madzụ

1 Agwọ bụ anụ, shi kakọta ẹregede l'iphe, bụ anẹgu-ẹgbudu, Ojejoje, bụ Nchileke
meshiru l'ọ ha. Ya ndono; yọ jị nwanyi ono: “Nchileke; ?ọ sụru t'ẹ b'ọ dụshi akpụru
oshi, nọ lẹ mgbabu-wa, unu e-rije tọo?”
2 Nwanyi ono asụ agwọ ono: “Lẹ Nchileke sụkwaru t'ayi rije iphe, bụ akpụru, shi
l'oshi, nọ lẹ mgbabu-a.
3 Obenu lẹ Nchileke sụkwanuru t'ayi be erikwa akpụru oshi, shi l'oshi ọphu nọ
l'echi mgbabu ono. Mbụ t'ayi be edenyikwa iya ẹka edenyi lẹ phuu; l'ayi denyiwa iya
ẹka bẹ ayi a-nwụhukwa.”
4 Agwọ asụ nwanyi ono: “Ẹ tọ dụkwa anwụhu, unu a-nwụhu.
5 Iphe gbe mechia nụ bụ lẹ Nchileke marua l'unu -ria ya; bẹ ẹnya a-sahụ unu; unu
adụ l'ọ bụ Nchileke; maru iphe, dụ mma; mẹ ọphu dụ ẹji.”
6 Nwanyi ono abya elee ẹnya l'akpụru oshi ono; phụ l'ọ dụ mma k'eriri;
l'amakwaphu mma ole ẹnya. Yọ gụkfuru iya tẹ ya ria akpụru oshi ono; maru
mmamiphe. Yọ bya awọta iya taa; bya awọtakwaphu nụ nji iya, yẹle iya tụko nọdu
l'ẹke ono; yọ takwaaphu.
7 Ẹnya abya asahụkota ẹphe; ẹphe abya amaru l'ẹphe gba ọtu. Ẹphe abya
adzụkobewaphu mkpẹkwo figu weru.
8 Ẹphe abya anụa ụkporo Ojejoje, bụ Nchileke l'ẹke oojephe lẹ mgbabu ono lẹ
gẹrigeri urẹnyashi; je eworu onwẹphe domishia l'azụ oshi, nọtsua lẹ mgbabu ono tẹ
Ojejoje, bu Nchileke ba aphụ ẹphe.
9 Ojejoje, bụ Nchileke abya ekua Ádamu; sụ iya: “?Bụ awe b'ị nọ?”
10 Ádamu asụ iya: “Lẹ ya nụkwaru ụkporo ngu lẹ mgbabu ono; je eworu onwiya
domia l'ẹke ya atsụ egvu; kẹle ya gba ọtu.”
11 Ojejoje asụ iya: “?Bụ onye sụru ngu l'ị gba ọtu? ?Ti riakwa nụ akpụru oshi ono,
ya sụru t'ẹ b'i ri ono?”
12 Ádamu asụ iya: “L'ọ kwa nwanyi-a, i doberu iya l'ẹka-wa bẹ wọtaru iya nụ iya;
ya ataa ya.”
13 Ojejoje, bụ Nchileke abya ajị nwanyi ono: “?Nanụ ẹge ọ dụ b'i meru iya ẹge
ono?”
Nwanyi ono asụ iya: “L'ọ kwa agwọ deru iya ye; ya eje eria ya.”
14 Ojejoje, bụ Nchileke asụ agwọ:
“Lẹ keshinu ọphu i meru
egbe iphe ọwaa; bẹ:
Bụ nggụbedua nwẹnkinyi ngu;
b'a tụru ọnu l'iphe, bụ elu;
mẹ anẹgu-ẹgbudu l'ọ ha.
Ịi-wata ọwu l'ẹpho.
Yọ bụru ẹja, nọ l'alị bẹ ịi-nọdu eri
gbururu jeye ẹge ịi-nọ-bebe.
15 Ya mewaru tẹ nggu lẹ
nwanyi-a nọdu l'okfu.
Awa ngu yẹle kẹ nwanyi-a
a-nọdukwaphu l'okfu.
Ọo-dzọpyaje ngu ishi;
nggụbedua emeka iya
iphe l'ichirukfu.”
16 Nwanyi ono b'ọ sụru:
“Ya e-me tẹ ọpa ẹpho-ime

karụ ngu ẹhuka.
Ii-jenwuje ẹhu
tẹmanu nggu amụa nwa.
Obenu lẹ nji ngu
a-nọdujele-e agụ ngu ẹgu.
Yọ bụru nji ngu ono
a-bụru ngu onye ishi.”

17 Ádamu b'ọ sụru: “Keshinu ọphu i kwetaru ngabẹru nyee ngu nchị; je eria akpụru oshi ono, ya sụru tẹ b'i rishi ono bẹ
Ya gudeekwa okfu ẹka ngu tụ alị ọnu.
Ii-jeje ntakfuru;
tẹmanu nggu esebuta iphe, ii-ri.
Yọ bụru ẹge ịi-nọduje eje iya ndono
gbururu jeye ẹge
ịi-nọ-bebe.”
18 “Alị a-wataru ngu ofushiru
ẹjo ẹgbudu; mẹ ogvu.
Yọ bụru akpụru iphe, mịtaru l'ẹgu
a-bụjeru ngu nri.
19 Ii-gbutaje ẹphuru phee
tẹmanu nggu eria nri;
gbururu jeye teke ịi-lata azụ l'alị;
keshinu ọphu ọ bụ l'ẹja b'i shi;
yọ bụru ẹja b'ị bụ.
Ọ bụkwaphu l'ẹja ono;
bẹ ịi-laphu azụ.”

20 Tọ dụ iya bụ; Ádamu agụa nyee ya ono Ívu; kẹ l'ọo-bụru nne ọha mgburumgburu.

21 Ojejoje, bụ Nchileke abya eworu akpọ anụ mee ẹkwa webe Ádamu yẹle nyee ya.

22 Ya ndono; Ojejoje, bụ Nchileke asụ: “Nta-a bẹ madzụ dụwa l'ọ bụ ayịbedua; mbụ l'ọ mawaru iphe, dụ mma; maru ọphu, dụ ẹji. Ẹ ta ahakwa iya t'ọ wọtafua akpụru oshi, emeje t'a nọdu ndzụ ria; nọdu ndzụ ojejoje.”

23 Tọ dụ ya bụ; Ojejoje, bụ Nchileke achịfu iya lẹ mgbabu Ídẹnu; t'o je ejeje ozi l'alị, bụ ẹke e shiru wota ẹja kpụa ya.

24 Yọ chịfutsulephu nwoke ono lẹ mgbabu ono; bya eworu ojozi-imigwe, bụ Cherobu dobe l'ụzo ẹnyanwu-ahata mgbabu ono; bya eworu ogu-mbeke, enwu ọku; l'egbu ifu l'azụ dobe t'o cheje ụzo, e shi eje l'oshi-ndzụ phụ nche.

4

Kenu yẹle Ebẹlu

1 Ádamu yẹle nyee ya; mbụ Ivu abya azẹe; yọ tsụta ime; mụa Kenu. Ivu asụ: “Lẹ Ojejoje yewaru iya ẹka; ya amụa nwata nwoke.”

2 E metsua; yọ bya amụa Ébẹlu, bụ nwunne Kenu.
Ebẹlu abụru onye akpa elu; Kenu abụru onye akọ okfu.

3 Yo be ujiku lanụ; Kenu ahata iphe, ọ kọtaru l'alị tẹ ya je anụ Ojejoje.

4 Ébẹlu akpụta nwa ọdungu l'atụru iya gbua; bushia ya anụ iya l'ẹke, ọ katsụa ọgba èbà bya anụ Ojejoje. Ébẹlu; mẹ iphe, ono ọ nụru ono adụ Ojejoje mma.

5 Obenu lẹ Kenu; mẹ iphe ọphu ọ nụru b'ọ jịkaru. Ya ndono; ẹhu eghulahaa Kenu eghughu; yọ swịkobe.

6 Ojejoje asụ Kenu: “?Bụ ngụnu kparu iphe ẹhu eghu ngu eghughu? ?Nanụ ẹge ọ
dụ b'ị swịkoberu?
7 Ọ -bụru l'i meru iphe, dụ mma; ?bụ ngụnu meru iphe ẹhu ta ga atsọdu ngu ẹna.
Obekwanu; ọ -bụru l'ẹ ti medu iphe, dụ mma; makwaru amaru l'ẹjo iphe vudokwa
l'ọnu ụzo ngu; l'eme tẹ ya ripyabe ngu. Ọlobu; kakwa iya ike!”
8 Tọ dụ iya bụ; Kenu asụ nwunne iya; mbụ Ébẹlu t'ẹphe je l'ẹgu. Ephe atụgbua;
shi rua; Kenu egude nwunne iya ono gbua.
9 Ya ndono; Ojejoje asụ Kenu: “?Nanụ nwunne ngu Ébẹlu?”
Kenu asụ iya lẹ ya ta amakwa. Wo iya: “?Bụ yẹbedua bụ onye eche nwunne iya
nche tọo?”
10 Ojejoje asụ iya: “?Bụ onye ziru ngu ome egbe iya ọwaa?” Wo iya: “Ngabẹkwa
nchị! Mee nwunne ngu ono bẹ nọ l'alị l'echiku iya lẹ mkpu.
11 Nta-a b'ị bụakwa onye, a tụru ọnu. Alị ono, ghecharu ọnu; ngụa mee nwunne
ngu ono a-tụkwa ngu ụchi.
12 Ị -kọo alị ono b'ẹ tọ dụkwa iphe, i meta iya. Ịi-nọdulephu agba ọso ndzụ; l'agha
ngvudangvu lẹ mgboko.”
13 Kenu asụ Ojejoje: “Ahụhu ọwaa, ịihu iya ọwaa bẹ karikwaru iya ẹka.
14 Ẹge ịichifuwa iya l'alị-a ntanụ tẹ ya gbeshi ngu l'ifu; wata ọgha ngvudangvu lẹ
mgboko-a; bẹ iphe, bụ onye -phụru iya nụ e-gbukwa iya.”
15 Ojejoje asụ iya: “L'ẹ tọ dụkwa ẹge ono. L'o -nweru onye gburu nggụbe Kenu bẹ
aa-gwatakwa onye ọbu ụgwo iya ugbo ẹsaa.” Ojejoje abya emee Kenu iphe-ọhubama;
k'ọphu bụ l'ẹ-tọ dụdu onye, phụru iya nụ e-je iya egbugbu.
16 Tọ dụ iya bụ; Kenu eshi l'ẹke, Ojejoje nọ gbeshi; je eburu lẹ Nọdu* l'ụzo ẹnyanwu-
ahata Ídẹnu.

Eri Kenu

17 Kenu yẹle nyee ya abya azẹe. Yọ tsụta ime; mụa Ínọku. Kenu bẹ nweru
mkpụkpu, ọokpu teke ono. Yo woru mkpụkpu ono gụa nwatibe iya; mbụ Ínọku.
18 Ínọku abya amụta Iradu; Iradu abya amụta Mehujayẹlu; Mehujayẹlu abya amụta
Metushẹlu; Metushẹlu abya amụta Lamẹku.
19 Lamẹku lụru ụnwanyi labụ. Onye lanụ bụ Ada; onye ọphu abụru Zela.
20 Ada abya amụta Jabẹlu. Jabẹlu ono bụ iya bụ nna ndu ebuje l'ụlo-ẹ́kwà; l'akpa
iphe-edobe.
21 Nwunne Jabẹlu bụ Jubalu. Yẹbedua, bụ Jubalu bụ nna ndu akpọje ogumogu;
l'aphụ opu.
22 Ọphube Zila bẹ mụtaru nwata nwoke, ẹpha iya bụ Tubalu-Kenu. Yẹbedua bụ
onye gude ope; mẹ ígwè kpụshia iphe, dụ iche l'iche, eegudeje eje ozi. Ẹpha nwunne
Tubalu-Kenu kẹ nwanyi bụ Naama.
23 Ya ndono; Lamẹku asụ unyomu iya ono:
“Ada; nggu lẹ Zela;
unu gebe nchị!
Unubẹ unyomu Lamẹku;
unu lọo ẹka lẹ nchị!
Ya gbukwaru madzụ;
kẹ l'o mekaru iya iphe.
Ọ kwa nwokorọbya, meru;
ẹhu afụa iya ọnya;
bẹ ya gburu.
24 Ọ -bụru lẹ Kenu b'a gwataru

* **4:16 4:16** Iphe Nọdu bụ bụ ọ-gha-ngvudangvu.

ụgwo-ọchi iya ugbo ẹsaa;
bẹ kẹ yẹbe Lamẹku
a-bụkwaru ugbo ụkporo
ẹto l'ugbo iri l'ẹsaa!”

25 Tọ dụ iya bụ; Ádamu yẹle nyee ya abya azẹe ọdo. Yọ bya atsụta ime mụa nwata nwoke; gụa ya Sẹtu; sụ: “Lẹ Nchileke nụwaru iya nwata nwoke ọdo, a-nọdu ọzori Ébẹlu ono, Kenu gburu ono.”

26 Sẹtu abya amụta nwata nwoke; gụa ya Ẹ́noshi. Madzụ eshiwaphu teke ono wata ọkpo-ku ẹpha Ojejoje.

5

Eri Ádamu

1 Ọwaa bụ iphe, e deru lẹ kẹ ndu eri Ádamu; mẹ iphe, ẹphe meshiru.
Teke Nchileke meru madzụ b'o meru iya; yọ dụ ẹge Nchileke dụ.
2 O meru ẹphe nwoke lẹ nwanyi; bya agọoru ẹphe ọnu; kua ẹphe “madzụ.”
3 Ádamu anọtsulephu ụkporo afa ishingu l'afa iri bya amụta nwata nwoke, dụlephu ẹge ọ dụ. Yo woru iya gụa Sẹtu.
4 A mụtsua Sẹtu; Ádamu abya anọo ụnu afa ẹbo. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Sẹtu.
5 Ádamu nọru ụnu afa ẹbo l'ụkporo afa ishingu l'afa iri b'ọ nwụhuderu.
6 Sẹtu anọtsulephu ụkporo afa ise l'afa ise bya amụta Ẹ́noshi.
7 Yọ mụtsua Ẹ́noshi; bya anọfua ụnu afa ẹbo l'afa ẹsaa. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Ẹnoshi.
8 Sẹtu nọru ụnu afa ẹbo l'ụkporo afa ise l'afa iri l'ẹbo b'ọ nwụhuderu.
9 Ẹ́noshi anọtsulephu ụkporo afa ẹno l'afa iri bya amụta Kénanu.
10 Yọ mụtsua Kénanu; bya anọfua ụnu afa ẹbo l'afa iri l'ise. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Kénanu.
11 Ẹ́noshi nọru ụnu afa ẹbo l'ụkporo afa ise l'afa ise b'ọ nwụhuderu.
12 Kénanu anọtsulephu ụkporo afa ẹto l'afa iri bya amụta Mahálalẹlu.
13 Yọ mụtsua Mahálalẹlu; bya anọfua ụnu afa ẹbo l'ụkporo afa ẹbo. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Mahálalẹlu.
14 Kénanu nọru ụnu afa ẹbo l'ụkporo afa ise l'afa iri b'ọ nwụhuderu.
15 Mahálalẹlu anọtsulephu ụkporo afa ẹto l'afa ise bya amụta Jaredi.
16 Yọ mụtsua Jaredi; bya anọfua ụnu afa ẹbo l'ụkporo afa l'afa iri. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Jaredi.
17 Mahálalẹlu nọru ụnu afa ẹbo l'ụkporo afa ẹno l'afa iri l'ise b'ọ nwụhuderu.
18 Jaredi anọtsulephu ụkporo afa ẹsato l'afa ẹbo; bya amụta Ínọku.
19 Yọ mụtsua Ínọku; bya anọfua ụnu afa ẹbo. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Ínọku.
20 Jaredi nọru ụnu afa ẹbo l'ụkporo afa ẹsato l'afa ẹbo b'ọ nwụhuderu.
21 Ínọku anọtsulephu ụkporo afa ẹto l'afa ise bya amụa Metúsela.
22 Yọ mụtsua Metúsela yẹle Nchileke abya ayịa ayịyi ụkporo afa iri l'ise. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Metúsela.
23 Mkpakọ iphe Ínọku nọru bụ ụkporo afa iri l'ẹsato l'afa ise.
24 Ínọku bẹ yẹle Nchileke yịru ayịyi. A nọnyaa; ta phụhe iya; kẹle Nchileke kutaru iya.

25 Metúsela anọtsulephu ụkporo afa tete l'afa ẹsaa bya amụta Lamẹku.
26 Yọ mụtsua Lamẹku; bya anọfua ụnu afa l'ụkporo afa iri l'etete l'afa ẹbo. Ọ
mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Lamẹku.
27 Metúsela nọru ụnu afa ẹbo l'ụkporo afa ẹsato l'afa tete b'ọ nwụhuderu.
28 Lamẹku anọtsulephu ụkporo afa tete l'afa ẹbo bya amụta nwata nwoke;
29 gụa ya Nówa; sụ: "L'ọo-dụ ẹphe ike lẹ nsegbu-akanya-a, ẹphe ese l'alị-a, Ojejoje
tụru ọnu-a."
30 Yọ mụtsua Nówa; bya anọfua ụnu afa l'ụkporo afa tete l'afa iri l'ise. Ọ
mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Nówa.
31 Lamẹku nọru ụnu afa l'ụkporo afa iri l'ẹsato l'afa iri l'ẹsaa b'ọ nwụhuderu.
32 Nówa anọtsulephu ụnu afa l'ụkporo afa ise bya amụta Shemu; mẹ Hamu; mẹ
Jafẹtu.

6

Ụgbo Nówa

1 Tọ dụ iya bụ; ndiphe l'aka nshinu eje lẹ mgboko; aamụshi ụnwanyi l'eyeru ẹphe.
2 Ụnwu Nchileke abya aphụ l'ụnwanyi ono, ndiphe amụshitsua ono amagbaa mma;
onyenọnu eje alụtatsua onye ọphu, dụ iya mma.
3 Ojejoje asụ: "Lẹ ya ta ahahẹdu Ume yẹbe Ojejoje t'ọ nọdu madzụ l'ẹhu mgbe-'agvụ-
agvụ; kẹle madzụ bụlephu anụ-ẹhu mmanu b'ọ bụ. Tsube nta-a bẹ iphe ọo-nọje bụ
ụkporo afa ishingu."
4 Teke ono bẹ ndu mkparawa, shi emeje iphe-kpaa* nọkwadua lẹ mgboko; nọdukwa
iya rụ kwasẹru; teke ụnwu Nchileke wataru ojekfu ụnwanyi kẹ ndiphe; ẹphe
amụshilahaaru ẹphe ụnwu. Ndu ono bụ ndu ọgbo-mkparawa, e shi maru amaru
teke ndiche.
5 Ojejoje abya elee ẹnya; phụ ẹge madzụ dụ-tabewa ẹji lẹ mgboko; l'iphe, ẹphe
anọduje arị tekenteke bụ ẹge ẹphe e-shi mee iphe, dụ ẹji.
6 Yọ bụru Ojejoje iphe-aphụ lẹ ya meru madzụ dobe lẹ mgboko; yọ tsụa ya l'ẹhu
nshinu.
7 Ojejoje asụ: "Lẹ ya e-melephu tẹ madzụ, ya meru dobe lẹ mgboko chịhu. Madzụ
a-chịhu; anụ achịhu; iphe, bụ iphe awụ l'ẹpho achịhu; je akpaa lẹ nwẹnu, ephe l'eli;
kẹ l'ọ bụwa iya iphe-aphụ lẹ ya meru ẹphe."
8 Obenu lẹ Nówa bẹ tụbaru Ojejoje l'obu.
9 Ọwaa akọ ẹhu Nówa:
Nówa bụ onye doberu ẹka ndoo; onye ụta ẹ ta dụdu l'ẹhu l'ọgbo nk'iya. Yẹle
Nchileke yịru ayịyi.
10 Ọ mụtaru ụnwegirima unwoke ẹto: Shemu; Hamu; mẹ Jafẹtu.
11 Teke ono bẹ mgboko mebyishihuwaru l'ẹnya Nchileke; yọ bụru iphe-kpaa bẹ jiru
ẹkemeke ọbule.
12 Nchileke aphụa ẹge mgboko rehubetaru; kẹle ndiphe metoshiwaru onwẹphe.
13 Tọ dụ iya bụ: Nchileke asụ Nówa: "Lẹ ya abyaakwa tẹ ya bya ekpochafu ndiphe;
kẹ l'iphe, jiru mgboko bụlephu iphe-kpaa, shitaru ẹphebedua l'ẹka. Ya e-kpochafu
ndiphe; mebyishia mgboko.
14 Ọo ya bụ; gude oshi gofa kụa eze ụgbo. Nggu atụ-bushia ya mkpura mkpura;
gude ụmu chia ya l'ime iya; mẹ l'azụ iya.
15 Ọwaa ẹge ii-gude kụa ya ndọ-ọ: eze ụgbo ono a-dụ ụkporo nkwo-ẹka iri l'ise
l'ogologo; ụsa iya adụ ụkporo nkwo-ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri; eli iya adụ ụkporo
nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka iri.

---

* **6:4 6:4** Ọ bụ ndu-a b'e ku Nefilimu. Ẹphe bụ ụnwu Anaku, gbagbaaru ogologo; gbaa mkparawa; bụru ndu emeje iphe-kpaa. Nefilimu ta bụkwa ẹpha madzụ; tọ bụ ẹpha mkpụkpu.

16 Nggu abya akụ-chia eli ụgbo ono akụ-chi t'o gude nkwo-ẹka lanụ ka l'eli. Ịi-kụ
ụgbo ono t'ọ dụ mkpọ-kfu ẹto; nggu eye ibo lẹ mgberemẹku iya.
17 Ya e-gude utso bya lẹ mgboko bya erigbushikota iphe, bụ iphe nọ ndzụ lẹ mkpuli
igwe-a; mbụ iphemiphe ọbule, e meru ememe, atụ ume. Iphemiphe ọbule, nọ lẹ
mgboko a-bụru kpurupyata.
18 Obenu lẹ nggụbedua bẹ nggu l'iya a-gba ndzụ; nggu abahụ l'ụgbo ono;
nggụbedua; mẹ ụnwu ngu; mẹ nyee ngu; mẹ unyomu ụnwu ngu.
19 Nggu abya afọo iphemiphe ọbule, nọ ndzụ ẹbo ẹbo; okee lẹ nyee; dobe ndzụ
l'ẹke ị nọ.
20 Nwẹnu, ephe l'eli a-dụ ẹbo ẹbo dụ l'ụdu iya l'ụdu iya byakfuta ngu; anẹgu-
ẹgbudu yẹle anụ, awụ l'ẹpho adụkwaphu ẹbo ẹbo byakfutakota ngu t'i dobe ẹphe
ndzụ.
21 Nggu abya afọo nri iche l'iche dobe t'ọ bụru nri, unu l'ẹphe a-nọdu eri."
22 Nówa abya emekota iphemiphe ọbule ono ẹge ono, Nchileke sụru t'o mee ya ono.

7

Utso ono

1 E meebe; Ojejoje asụ Nówa: "T'ọ bahụ l'ụgbo ono yẹle ndibe iya l'ẹphe ha; kẹ l'ọ
bụphu yẹbedua nwẹnkinyi iya bẹ ya phụru, bụ onye doberu ẹka ndoo l'ọgbo-wa.
2 Fọta anụ, ẹ ta sọdu nsọ ẹsaa ẹsaa: oke lẹ nyee. Nggu afọta anụ, aasọ nsọ ẹbo
ẹbo: oke lẹ nyee.
3 Fọta ụnwenu ẹsaa ẹsaa l'ụdu iya l'ụdu iya: okee lẹ nyee; k'ọphu ọo-bya azụfuta
ụdu iya lẹ mgboko ọdo.
4 A -nọlephu ujiku ẹsaa nta-a bẹ ya e-me tẹ mini chịa lẹ mgboko ụkporo abalị
ẹbo: eswe l'ẹnyashi; gude rigbushikota iphemiphe ọbule, nọ ndzụ, ya meru dobe lẹ
mgboko-a."
5 Nówa abya ajịko iphemiphe ọbule ono, Ojejoje sụru t'o mee ono mekota.
6 Nówa gbawaru ụnu afa l'ụkporo afa iri teke utso ono byaru lẹ mgboko.
7 Nówa yẹle ụnwu iya; mẹ nyee ya; mẹ unyomu ụnwu iya awụba l'ụgbo ono; t'ẹphe
gbalaaru utso ono.
8 Anụ ẹbo ẹbo l'ọphu ẹ ta sọdu nsọ; mẹ ọphu aasọ nsọ; mẹ l'ụnwenu; mẹkpo
iphemiphe ọbule, awụ l'ẹpho:
9 okee lẹ nyee abyakfutakota Nówa bya awụba l'ụgbo ono ẹge ono, Nchileke ziru
iya ono.
10 A nọtsulephu ujiku ẹsaa ono; utso abya eji mgboko.
11 L'afa, kwe Nówa ụnu afa l'ụkporo afa iri; lẹ mbọku, ọnwa k'ẹbo dụlephu l'abalị
iri l'ẹsaa bẹ ọgba-mini, nọtsua l'ime ime alị gbafushihuru; a gụhashia iphe, bụ ọnu-
ụzo mini k'akpamigwe.
12 Igwe achịa mini lẹ mgboko ụkporo abalị ẹbo: eswe l'ẹnyashi.
13 Lẹ mbọku ono gẹdegede bẹ Nówa yẹle ụnwu iya, bụ iya bụ Shemu; Hamu; mẹ
Jafẹtu; mẹ nyee ya; mẹ unyomu ụnwu iya ono ẹphe ẹto jịko wụba l'ụgbo ono.
14 Anẹgu-ẹgbudu, dụtsua l'ụdu iya l'ụdu iya; mẹ elu, dụtsua l'ụdu iya l'ụdu iya;
mẹ iphemiphe ọbule, bụ iphe awụ l'ẹpho, dụtsua l'ụdu iya l'ụdu iya; mẹ ụnwenu,
dụtsua l'ụdu iya l'ụdu iya; mbụ iphemiphe ọbule, furu ẹ́bà bẹ tụkoru tsoru ẹphe
bahụ l'ụgbo ono.
15 Iphemiphe ọbule, e meru ememe, nọ ndzụ dụ ẹbo ẹbo byakfuta Nówa; bya abahụ
l'ụgbo ono.
16 Anụ, wụbakotaru l'ụgbo ono bụkotalephu okee lẹ nyee iphemiphe ọbule, nọ
ndzụ; ẹge ono, Nchileke sụru Nówa t'ọ dụ ono. E meebe; Ojejoje abya agụ-chia ụgbo
ono gụ-buru ẹphe ye l'ime iya.

17 Ụkporo abalị ẹbo bẹ utso ono byakọtaru lẹ mgboko; mini ono l'aka nshinu akaka
l'eje; ụgbo ono l'ese atụgbu.
18 Yọ bụru ẹge utso ono abya kulakula l'atụgbu bụ ẹge ụgbo ono ese l'eli iya.
19 Utso ono byataberu; k'ọphu bụ l'o kpukotaru iphe, bụ ugvu ha l'eli lẹ mgboko.
20 Ọ byataberu; k'ọphu bụ l'o gude nkwo-ẹka iri l'ise kakọta ugvu l'eli.
21 Iphemiphe ọbule, nọ ndzụ lẹ mgboko-a; bẹ lakọtaru l'iyi. Mbụ ụnwenu;
elu; anẹgu-ẹgbudu; iphe, bụ iphe nọ lẹ mgboko; je akpaa lẹ madzụ bẹ bụkotaru
kpurupyata.
22 Iphemiphe ọbule, nọ l'eli alị, gude imi atụ ume anwụshihukota.
23 Iphemiphe ọbule nọ ndzụ lẹ mgboko agvụ. Mbụ madzụ; mẹ anụ; iphemiphe
ọbule, awụ l'ẹpho; mẹ ụnwenu b'e mebyishikotaru lẹ mgboko. Yọ bụru Nówa yẹle
iphemiphe ọbule ono, ẹphe l'iya nọ l'ụgbo ono wafụru.
24 Utso ono dọru lẹ mgboko ụkporo abalị ẹsaa l'abalị iri.

8

Alala utso ono

1 Obenu lẹ Nchileke nyatarua Nówa; mẹ ụnwu-anụ-ẹgu; mẹ elu, ẹphe l'iya jịko
nọdu l'ụgbo ono. Yọ bya emee; phẹrephere awata ephephe lẹ mgboko; mini ono
awata alala.
2 Nchileke abya eworu ọgba-mini ime alị phụ zụ-chishia; woru ọnu-ụzo mini
k'akpamigwe phụ gụ-chishikwaaphu. Mini ono achị-buhu;
3 watawaphu alala. A nọlephu ụkporo abalị ẹsaa l'abalị iri; mini ono alawa nshinu.
4 Ọnwa k'ẹsaa agbalẹphu abalị iri l'ẹsaa; ụgbo ono eje je asụru l'ugvu Araratu.
5 Mini ono alakpẹlephu jeye l'ọnwa k'iri. Yọ bụru lẹ mbọku mbụ l'ọnwa k'iri ono
b'e beberu phụa ọnungonu ọnungonu ugvu.
6 A nọlephu ụkporo abalị ẹbo; Nówa abya agụhaa windo, o yeru l'ụgbo ono;
7 bya ezifu ọphegu. Yo je ephephelahaa l'imeli: o -pheru jee; yo pheru laa; gbururu
jeye teke mini ono tashịhukotaru lẹ mgboko.
8 Yọ bya ezifu ndo t'ọ maru mẹ mini ono; ?ọ tahụkotawaru l'eli alị?
9 Obenu lẹ ndo ono ta phụdu ẹke, oo-beru; kẹle mini kpukwaduru mgboko
ekpukpu. Ya ndono; yọ lashia azụ lakfube Nówa l'ụgbo ono. Nówa amachịa ẹka;
nwụta ndo ono ye l'ime ụgbo ono ọdo.
10 Yọ bya anọo ujiku ẹsaa; bya eshikwa l'ụgbo ono zifu ndo ono ọdo.
11 Ndo ono alatashia l'urẹnyashi; takpụru mkpẹkwo oshi olivu ọphungu l'ọnu.
Nówa amaru lẹ mini tahụwaru lẹ mgboko.
12 Yọ nọkwaa ujiku ẹsaa ọdo; bya ezifukwa ndo ono ọdo. Ndo ono ta latahe.
13 Yo be lẹ mbọku mbụ l'ọnwa mbụ l'afa, kwe Nówa ụnu afa l'ụkporo afa iri l'afa
lanụ; mini ono atashịhuwa l'alị. Nówa abya ewofu iphe, e gude kuchia ụgbo ono;
bya aphụ lẹ mini tashịhuwaru lẹ mgboko.
14 Yo rua l'ọnwa k'ẹbo gbaru ụkporo abalị l'abalị ẹsaa; alị akpọshihukotawa nkụ.
15 Ya ndono; Nchileke asụ Nówa:
16 “Unu lụfuta l'ụgbo ono; nggu lẹ nyee ngu; mẹ ụnwu ngu; ẹphe l'unyomu ẹphe.
17 Nggu achịfuta iphemiphe ọbule, nọ ndzụ, unu l'iya nọ l'ẹke ono: ụnwenu; mẹ
anụ; mẹkpo iphemiphe ọbule, awụ l'ẹpho; t'ẹphe bya azụa azụzu zụ-jia mgboko.”
18 Tọ dụ iya bụ; Nówa abya alụfuta yẹle ụnwu iya; mẹ nyee ya; mẹ l'unyomu ụnwu
iya.
19 Anụ ono l'ọ ha; mẹ iphemiphe ọbule, awụ l'ẹpho; mẹ ụnwenu kpamukpamu;
mbụ iphemiphe ọbule, ejephe ejephe lẹ mgboko eshikota l'ụgbo ono lụfutakota l'ụdu
iya l'ụdu iya.

20 Nówa abya akpụaru Ojejoje ẹnya-ngwẹja; bya ahata anụ yẹle ụnwenu ndu ọphu
ẹ taa sọdu nsọ; gwoo ngwẹja-ukfuru l'ẹke ono. 21 Ojejoje anụlephu mkpọ iya; kfua
l'ime obu iya; sụ: "Lẹ ya te egudehedu okfu ẹhu madzụ tụa alị ọnu ọdo; kẹ l'iphe,
madzụ anọdujekpelephu arị l'obu iya shita lẹ nwata bụlephu ẹjo iphe. Ọphu ya te
emebyishihedu iphemiphe ọbule, ya meru ememe, nọ ndzụ ẹge-a ọdo.
22 "Jeye ẹge mgboko a-nọ-bebe;
bẹ oge ọkobe iphe l'alị
a-nọ;
oge akpata iya anọdu.
Oge oyi a-nọ;
oge okpomọku anọdu.
Udzu-mini anọ;
winta* anọdu.
Eswe a-nọ;
ẹnyashi anọdukwaphu;
Ẹ to nwedu ọphu a-nọnyaa; tọo nọhe."

9

Ndzụ, Nchileke yẹle Nówa gbaru

1 Nchileke abya agọoru Nówa yẹle ụnwu iya ọnu; sụ ẹphe: "Unu zụa; zụ-jishia
mgboko.
2 Ụnwu anụ-ẹgu-ẹgbudu, nọkota lẹ mgboko; ụnwenu, ephe l'eli; iphemiphe ọbule,
awụ l'ẹpho; mẹ iphe bụ ẹma, bu lẹ mini bẹ biribiri unu e-gudeje; ẹphe atsụhu unu
egvu.
3 Iphemiphe ọbule, nọ ndzụ; l'eme ụkporo a-bụkotaru unu nri. Ọ bụ ẹge ya
nụkotaru unu iphe, bụ oshi-ọmi bụ ẹge ya anụ unu iphemiphe ọbule.
4 "Ọlobu; unu ba atajẹkwa anụ; taa ndzụ iya; bụ iya bụ mee ya.
5 Ya a-jịkwa ajị ishi unu. Iphe bụ anẹgu, gburu madzụ bẹ ya a-jịkwa ajị ishi onye
ono. Madzụ -gburu madzụ ibe iya bẹ ya a-jịkwaphu ajị ishi onye ono.
6 "Iphe bu onye -gburu madzụ
kwaphụ madzụ e-gbu iya;
kẹle Nchileke meru madzụ;
yọ dụ l'ọ bụ Nchileke.
7 A -bya l'unubẹdua;
unu jaa àjàjà;
ka ẹswa l'igwe;
unu azụa azụzu zụ-jia mgboko."
8 Ya ndono; Nchileke asụ Nówa yẹle ụnwu iya, ẹphe l'iya jịko nọdu l'ẹke ono:
9 "Nta-a bẹ unu l'iya agba ndzụ; unubẹdua unu l'ụnwu unu ndu ọphu nọ l'ifu.
10 Ẹge ono bẹ yẹle iphe, bụ iphe nọ ndzụ, unu l'iya shi jịko nọdu gbakwaruphu
ndzụ; mbụ nwẹnu; elu; anẹgu-ẹgbudu; mẹ iphemiphe ọbule ono, unu l'iya jịko shi
l'ụgbo ono lụfuta ono; mbụ iphemiphe ọbule, nọ lẹ mgboko.
11 Unu l'iya gbaakwaru ndzụ. E te egudehedu utso rigbushia iphe, bụ iphe, nọ ndzụ
ọdo. Ọphu o nwedu l'utso, e-mebyishikwadua mgboko-a ọdo."
12 Nchileke asụ: "Ọwaa iphe, a-nọdu ekoshi ndzụ ono, unu l'iya gbaru ono; mbụ
ndzụ ono unu l'iya; mẹ iphe bụ iphe nọ ndzụ; mẹ l'ọgbo ọphu nọ l'ifu agba ono ndọ-ọ:

* **8:22 8:22** "Winta" bụ teke oyi akagejee atsụtsu l'alị mbeke. Ọobuje tsube l'ọnwa iri 'ẹ nanụ; rua l'ọnwa k'ẹto l'afa kẹ mbeke. Iphe yẹe ya g'eyeru; bụ ụguru. Ọ bụ l'ụguru akpọhuje nkụ; udzudzu atụko mgboko tụa. Obenu l'oge ke winta; bẹ mini anọduje achị; suno l'ada. Yoo meje ogude ọkpa; m'ọ bụ moto eswe l'ụzo adụ ẹhuka.

13 Ya wowaru evu-mini dobe l'akpamigwe. Ọ bụ evu-mini ono a-nọdu ekoshi ndzụ
ono yẹle mgboko mgburumgburu gbaru ono.
14 Teke igwe ruru eruru; -gbaa evu-mini ono;
15 ya anyata ndzụ, unu l'iya gbaru; unubẹdua; mẹ iphe, bụ iphe, nọ ndzụ l'ụdu iya
l'ụdu iya. Mbụ l'ẹ to nwehedu lẹ mini erigbushia iphe, nọ ndzụ ọdo.
16 Iphe bụ teke evu-mini gbaru l'urukpu bẹ ya a-phụ iya; nyata ndzụ tutu yoyo ono,
yẹbe Nchileke yẹle iphe, bụ iphe, nọ ndzụ l'ụdu iya l'ụdu iya lẹ mgboko-a gbaru ono."
17 Nchileke asụ Nówa: "Ọ bụ evu-mini ono a-nọdu ekoshi ndzụ ono yẹle iphemiphe
ọbule, nọ ndzụ lẹ mgboko-a gbaru ono."

Ụnwu Nówa

18 Ụnwu Nówa, shi l'ụgbo ono lụfuta bụ Shemu; Hamu; mẹ Jafẹtu. Yọ bụru Hamu
bẹ mụru Kénanu.
19 Ọ bụ shita l'ẹka ụnwu Nówa; ẹphe unwoke ẹto bẹ madzụ shi dzuru mgboko
kpamukpamu.
20 Nówa, bụ onye akọje okfu, bụ iya bụ onye ọdungu, vuru ụzo wata ọko mgbo
vayịnu.
21 Yo be ujiku lanụ; yọ ngụa mẹe, shi l'akpụru vayịnu ono. Mẹe ono egude iya;
k'ọphu o wefuru iphe; gbaru ọtu je adaburu l'ụlo-ẹ́kwà iya.
22 Hamu, bụ nna Kénanu aphụa nna iya l'ẹke ọ gba ọtu; je ekfuaru iya unwunne
iya ẹphe ẹbo l'etezi.
23 Shemu; mẹ Jafẹtu achịta ẹkwa kobetsua onwẹphe l'ukuvu; kpọo l'azụ l'azụ je
aphụ-kpua ya nna ẹphe ono. Ẹphe eworu ifu ghaa l'ibyiya ọdo t'ẹphe ba phụ nna
ẹphe l'ẹke ọ gba ọtu.
24 Mẹe ono ephohulephu Nówa l'ẹnya; yọ bya anụa iphe ono, mbuhu-ime iya meru
iya ono.
25 Yọ sụ:
"Kénanu bụakwa onye
a tụru ọnu.
Ọo-bụru ohu laaru ohu
l'ẹke unwunne iya phẹ nọ."
26 Yọ sụkwaphu:
"T'e tua Ojejoje, bụ
Nchileke kẹ Shemu ẹpha!
Tẹ Kénanu bụkwaru
ohu Shemu!
27 Tẹ Nchileke mekwaa tẹ
Jafẹtu jaa ajaja!
Tẹ Jafẹtu buru
l'ụlo-ẹ́kwà Shemu;
Kénanu abụru ohu iya!"
28 L'utso ono byatsụaru ono bẹ Nówa nọru ụkporo afa iri l'ẹsaa l'afa iri.
29 Mkpakọ afa, Nówa nọru bụ ụnu afa ẹbo l'ụkporo afa ẹsaa l'afa iri b'ọ nwụhuderu.

10

Eri ụnwu Nówa

1 Ọwaa eri ụnwu Nówa, bụ iya bụ Shemu; Hamu; mẹ Jafẹtu, bụ ndu ẹphe mụshiru
l'utso ono latsụaru.

Eri Jafẹtu

2 Ụnwu Jafẹtu bụ Goma; Mágọgu; Madayi; Javanu; Tubalu; Mẹ́sheku; mẹ Tirasu.
3 Ụnwu kẹ Goma bụ Ashukenazu; Rifatu; mẹ Togarama.

4 Ụnwu kẹ Javanu bụ ndu Elisha; ndu Tashishi; ndu Kítimu; mẹ ndu Ródu.
5 Ndu ono bụ ndu eri Jafẹtu. Yọ bụru l'ẹphe; bẹ iphe bụ ọha ndu eli-alị; mẹ ndu butsua l'ikfuli shiru jakashịa. Ndu nọnu enwetsuaru ókè-alị nk'ẹphe; nweru okfu-alị nk'ẹphe; nwekwaruphu ikfu nk'ẹphe.

Eri Hamu

6 Ụnwu kẹ Hamu bụ Kúshi; Íjiputu; Putu; mẹ Kénanu.
7 Ụnwu kẹ Kúshi bụ Séba; Havila; Sabúta; mẹ Réma yẹle Sabuteka.
Ụnwu kẹ Réma bụ Sheba; mẹ Dedanu.
8 Kúshi bụ iya mụru Nimurọdu, bụ onye ọdungu, byaru bya abụru oke mkparawa lẹ mgboko.
9 Nimurọdu bẹ Ojejoje meru; yọ bụru onye achị nta nshinu. Ọ bụ iya kparu iphe aanọduje anma iya l'ẹtu; sụ: "L'onye ọwaa dụ l'ọ bụ Nimurọdu, Ojejoje meru; yọ bụru iya ka lẹ kẹ ọchi nta."
10 Ẹke alị-eze iya byidoru bụ lẹ Babẹlu; Ẹreku; Akadu; mẹ Kalune. Ẹke ono nọkota l'alị Shịna.
11 Yo shi l'ẹke ono jaa jarua Asiriya, bụ ẹke ọ nọ meta mkpụkpu Nínive; Rehobọtu-Iye; Kala;
12 mẹ Resenu. Resenu ono nọ lẹ mgbaku Nínive yẹle Kala, bụ iya bụ oke mkpụkpu ono.
13 Íjiputu bụ iya bụ nna ndu Ludu; ndu Anamu; ndu Lehabu; ndu Nafutu;
14 ndu Paturọsu; ndu Kafuto; mẹ ndu Kasuluhu. Ndu Kasuluhu bụ ẹphe metaru ndu Filisutayịnu.
15 Kénanu bụ yẹbedua mụru Sayịdonu. Yọ bụru Sayịdonu ono bụ ọkpara iya. Ọ bụkwaphu Kénanu bụ nna ndu Hetu;
16 ndu Jebusu; ndu Amọru; ndu Gigashi;
17 ndu Hevu; ndu Arụka; ndu Sinu;
18 ndu Avadu; ndu Zéma; mẹ ndu Hámatu.
A nọnyaa; ikfu ndu Kénanu abya ajakashịa.
19 Ókè-alị ndu Kénanu shi lẹ Sayịdonu nọo jeye e gude ala Géra; mbụ jerua Gáza. O shikwaphu lẹ Gáza nọo jeye e gude ala Sódomu; Gọmóra; Adama; mẹ Zeboyimu; mbụ jeyewaru lẹ Lasha.
20 Ono bụ ụnwu Hamu ndono; mẹ ikfu, ẹphe shitsua; okfu-alị ẹphe; mkpụkpu ẹphe; mẹ mba ẹphe l'iche l'iche.

Eri Shemu

21 Shemu mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke. Nwunne Jafẹtu k'ọgurenya bụ Shemu. Yọ bụru Shemu bụ ochechoroche ụnwu Eba l'ẹphe ha.
22 Ụnwu Shemu bụ Élamu; Ashuru; Afakusadu; Ludu; mẹ Áramu.
23 Ụnwu kẹ Áramu bụ Uzu; Hulu; Geta; mẹfua Mashu.
24 Afakusadu bụ yẹbedua mụru Shela. Shela amụa Eba.
25 Eba mụtaru unwoke labụ. Onye lanụ b'ọ gụru Pẹ́legu;* kẹ l'a mụru iya teke ndu mgboko kekashihuru. Nwunne kẹ Pẹ́legu ono bụ Jọkutanu.
26 Jọkutanu bụ yẹbedua mụru Alumodadu; Shẹlefu; Hazamaveti; Jera;
27 Hadoramu; Uzalu; Dikila;
28 Obalu; Abímẹlu; Sheba;
29 Ofi; Havila; mẹfua Jobabu. Ẹphe l'ẹphe ha bụkota ụnwu Jọkutanu.
30 Ẹphe buru tsube lẹ Mésha jerua e gude ala Sefa laa l'ọha, bu l'ugvu, nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata.

---

* **10:25 10:25** Iphe, "Pẹlegu" bụ bụ "ekekashi."

31 Yọ bụru ụnwu Shemu ndono; l'ikfu l'ikfu; okfu-alị ẹphe; alị ẹphe; mẹ mba ẹphe l'iche l'iche.
32 Ndu ono l'ẹphe ha bụkota eri ụnwu Nówa; l'ẹge ẹphe, shi fọkashia bụtsuaru ikfu; shikwaphu ẹge ono ghọtsua mba iche l'iche. Ọ bụ ẹphebedua bẹ bakashịhuru nụ; ghọo mbakeshi; dzuru mgboko l'utso ono byatsụaru.

11

Origodo ụlo-eli Babẹlu

1 Ndiphe gbaa mgburumgburu bụ okfu-alị lanụ bẹ ẹphe shi ekfu; olu ẹphe abụru nanụ.
2 Ya ndono; yo be teke ndiphe tụgburu ụzo ẹnyanwu-ahata; je aphụa ẹke alị daburu swanmangu l'alị Shịna; ẹphe eje ebukobe l'ẹke ono.
3 Ẹphe asụ onwẹphe: "Unu bya t'ayi yọo ẹja hụa ya l'ọku hụ-ghee ya ahụ-ghe." Yọ bụru ẹja ono, ẹphe yọshiru ayọyo ono bẹ nọ ọzori mkpuma. Ẹphe abya egude korota nyịa ya ọzori ẹpoto.
4 Ẹphe asụ: "Unu bya t'ayi metaru onwayi mkpụkpu; t'ayi kpụa origodo ụlo-eli, e-je etsukfuru l'igwe. Ọo ya bụ; ayi abụru ndu aa-maru ẹpha ayi; k'ọphu ayi ta agbakashịhudu dzuru mgboko."
5 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya enyizita tẹ ya phụ mkpụkpu ono yẹle origodo ụlo-eli ono, ụnwu eliphe akpụ ono.
6 Yọ bya asụ: "Ndu-a bụkwa ndu lanụ; l'ekfukota okfu-alị lanụ; bya awata ome iphe-a. Ẹ to nwekwa iphe, ẹphe chịru idzu ememe, ẹphe ẹ-te meghedu.
7 Unu t'ayi nyizita je akpakaa okfu ẹphe; t'ẹ b'ọ dụhe onye a-nọdu anụkwadu iphe ibe iya ekfu."
8 To du iya bụ; Ojejoje abya achịkashia ẹphe; ẹphe edzuru mgboko; paru ọkpu mkpụkpu ono haa.
9 Ọ bụ iya kparu iphe e gude kua ẹke ono Babẹlu; kẹ l'ọ bụ l'ẹke ono bẹ Ojejoje gbaghashịru ụnwu eliphe okfu; shi l'ẹke ono chịkashia ẹphe; ẹphe edzuru mgboko.

Tsube l'oge kẹ Shemu rua l'oge kẹ Ébiramu

10 Ọwaa eri Shemu:
A nọleruphu afa ẹbo l'utso ono byatsuaru lẹ Shemu nọwaru ụkporo afa ise; Shemu abya amụa Afakusadu.
11 Yọ mụtsua Afakusadu; bya anọfua ụnu afa l'ụkporo afa ise. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke ọdo; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Afakusadu.
12 Afakusadu abya anọo ụkporo afa l'afa iri ise; bya amụa Shela.
13 Yọ mụtsua Shela; bya anọfua ụnu afa l'afa ẹto. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Shela.
14 Shela abya anọo ụkporo afa l'afa iri; bya amụa Eba.
15 Yọ mụtsua Eba; bya anọfua ụnu afa l'afa ẹto. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Eba.
16 Eba abya anọo ụkporo afa l'afa iri l'ẹno; bya amụa Pẹ́legu.
17 Yọ mụtsua Pẹ́legu; bya anọfua ụnu afa l'ụkporo afa l'afa iri. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Pẹ́legu.
18 Pẹ́legu abya anọo ụkporo afa l'afa iri; bya amụa Rewu.
19 Yọ mụtsua Rewu; bya anọfua ụkporo afa iri l'afa tete. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Rewu.
20 Rewu abya anọo ụkporo afa l'afa iri l'ẹbo; bya amụa Sérugu.
21 Yọ mụtsua Sérugu; bya anọfua ụkporo afa iri l'afa ẹsaa. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Sérugu.

22 Sérugu abya anọo ụkporo afa l'afa iri; bya amụa Nahọ.
23 Yọ mụtsua Nahọ; bya anọfua ụkporo afa iri. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Nahọ.
24 Nahọ abya anọo ụkporo afa l'afa tete; bya amụa Téra.
25 Yọ mụtsua Téra; bya anọfua ụkporo afa ise l'afa iri lẹ tete. Ọ mụshikwaruphu ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi ọdo tsobe Téra.
26 Téra abya anọo ụkporo afa ẹto l'afa iri; bya amụa Ébiramu; Nahọ; mẹ Háranu.
27 Ọwaa eri Téra:
Téra bụ iya mụru Ébiramu; Nahọ; mẹ Háranu. Háranu bụ iya mụru Lọ́tu.
28 Háranu bẹ nwụhuru nụ lẹ Úru l'alị Kalúdiya, bụ ẹke a mụru iya teke nna iya; mbụ Téra nọkwaduru ndzụ.
29 Ébiramu yẹle Nahọ abya ajịko lụa nwanyi. Ẹpha nyee Ébiramu bụ Seráyi; ẹpha nyee kẹ Nahọ abụru Milika. Onye mụru Milika bụ Háranu. Yọ bụkwaruphu Háranu ono mụru Isuka.
30 Ọphu Seráyi amụtadu nwa; kẹ l'ẹ tọo tsụdu ime.
31 Ya ndono; Téra eduta nwatibe iya, bụ Ébiramu; dutakwaphu Lọ́tu, bụ nwanwa iya. Lọ́tu ono bụ nwatibe Háranu. O dutakwaruphu Seráyi, bụ nyee-nwa iya; mbụ nyee Ébiramu. Ẹphe ajịko shi lẹ Úru lẹ Kalúdiya jeshia Kénanu. Obenu l'ẹphe ruru Háranu bukwaduaruphu l'ẹke ono.
32 Téra anọlephu ụkporo afa iri l'afa ise; nwụhu lẹ Háranu.

12

Nchileke eku Ébiramu

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Ébiramu: "T'ọ haa mkpụkpu iya; haa ndibe ẹphe; haa ndu ufu ẹphe; lashia alị, yẹbe Ojejoje e-koshi iya.
2 "Ya e-me ngu;
nggu abụru mba,
ha nshinu.
Ya a-gọru ngu ọnu;
mee t'ẹpha ngu dee ude.
Nggu abụru ọnu-ọma nụ ndu ọdo.
3 Ndu gọru ngu ọnu;
bẹ ya a-gọru ọnu.
Ndu tụru ngu ọnu;
bẹ ya a-tụ ọnu.
Ya e-gude okfu ẹhu ngu gọoru
ndiphe mgburumgburu ọnu."
4 Tọ dụ iya bụ; Ébiramu atụgbua ẹge Ojejoje kfuru iya. Lọ́tu etsoru iya. Teke ono, Ébiramu shi Háranu tụgbua ono b'ọ nọwaru ụkporo afa ẹto l'afa iri l'ise.
5 Tọ dụ iya bụ; Ébiramu achịko ẹku, ẹphe kpataru l'ọ ha gwota; duta nyee ya, bụ Seráyi; duta Lọ́tu, bụ nwa nwunne iya; mẹ ndu, ẹphe shi lẹ Háranu gude. Ẹphe atụgbua; yọ bụru ẹphe ọla alị Kénanu. Ẹphe ejee jeye ẹphe ejerua ẹke ono.
6 Ébiramu phẹ etsoru alị ono kwasẹru gbururu jeye; ẹphe erua ẹke eze oshi More gvuru lẹ mgboro Shékemu. Teke ono bẹ ndu Kénanu bukwadu l'alị ono.
7 Ojejoje abyakfuta Ébiramu bya asụ iya: "Ọ kwa eri ngu bẹ ya a-nụkota alị-a." Ébiramu abya akpụaru Ojejoje, ono byakfutaru iya nụ ono ẹnya-ngwẹja l'ẹke ono.
8 Ébiramu phẹ eshi l'ẹke ono tụgbua kwasẹru ụzo ẹnyanwu-ahata ugvu Bẹ́telu; je atụa ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-arịba Bẹ́telu; l'ibya kẹ ẹnyanwu-ahata Eyayi.

Ébiramu erua ẹke ono bya akpụaru Ojejoje ẹnya-ngwẹja; nọdu l'ẹke ono kpọ-kua ya.
9 Tọ dụ iya bụ; Ébiramu atụgbua chebe ifu l'ụzo echi-ẹgu ọhuda.

Ébiramu bu lẹ Íjiputu

10 Tọ dụ iya bụ; ẹjo-ẹgu awata ememe l'alị ono; Ébiramu phẹ alashia Íjiputu t'ẹphe je ebutota; kẹ l'ẹgu ono ajawa madzụ agba l'ẹke ono.
11 Ẹphe abahụdelephu Íjiputu; Ébiramu asụ nyee ya, bụ Seráyi: "Ya makwarụa l'ị bụ nwanyi, manụkaru mma.
12 Ndu Íjiputu -phụa ngu bẹ ẹphe a-sụkwa l'ị bụ nyee ya. Ẹphe eshi ẹge ono woru iya gbua; haa ngu t'ị nọdu.
13 Sụjekwa lẹ nggu l'iya bụ nwunne; k'ọphu ẹphe e-gude okfu ẹhu ngu meeru iya ọhuma; nggu eshikwaphu ẹge ono mee t'ishi iya kpọ-kfuru."
14 Ébiramu phẹ abya erua Íjiputu; ndu Íjiputu aphụa lẹ Seráyi bụ nwanyi, manụkaru mma.
15 Ndu bụ ishi l'ọchichi Fero aphụlephu Seráyi; je atụaru Fero ọnu iya. A bya eduta iya lashia kẹ Fero.
16 Fero egude okfu ẹhu Seráyi meeru Ébiramu ọhuma: kpẹe ya atụru; kpẹe ya eswi; kpẹkwaa ya phụ nkakfụ-ịgara: oke lẹ nyee; bya eduru unwoke yẹle ụnwanyi, a-nọdu ejeru iya ozi nụ iya. Ọ kpẹkwaru iya phụ ịnya-ivu.
17 Obenu lẹ Ojejoje byaru bya alọru ẹjo iphe-ememe tụ Fero yẹle ndibe iya; okfu l'o dutaru nyee Ébiramu, bụ Seráyi.
18 Ya ndono; Fero abya ekua Ébiramu; sụ iya: "?Nanụ ẹge ọ dụ b'i meru iya egbe iya ọwaa? ?Bụ ngụnu b'ẹ tị kadụru iya l'ọo nyee ngu?
19 ?Nanụ ẹge ọ dụ b'ị sụru l'ọo nwunne ngu nwanyi; nggu ahaa; ya eduta iya tẹ ya je alụa ya? Ọwaa nyee ngu! Duta iya tụgbua!"
20 Fero atụa iwu tẹ ndu ozi iya chịfu Ébiramu. Ẹphe abya achịfu yẹle nyee ya; mẹ iphemiphe ọbule, o nweru.

13

Ébiramu yẹle Lọ́tu ebukahu

1 Ya ndono; Ébiramu yẹle nyee ya eshi lẹ Íjiputu chịta iphemiphe ọbule, ẹphe nweru; yọ bụru ẹphe ọla echi-ẹgu ọhuda. Lọ́tu etsoru ẹphe.
2 Teke ono bẹ Ébiramu bụwa eze madzụ l'elu; mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo.
3 Ẹphe eshi l'echi-ẹgu ọhuda ono kwasẹru: ẹphe -shi l'ibyiya ọwaa; ẹphe alụfu l'ibyiya ọphu jeye ẹphe ejerua Bẹ́telu l'ẹke ono, ọ kpọbejehawaru ụlo-ẹ́kwà iya lẹ mgbaku Bẹ́telu yẹle Eyayi ono.
4 Ọ bụ l'ẹke ono bẹ Ébiramu vuru ụzo kpụa ẹnya-ngwẹja. Yọ nọdu l'ẹke ono kpọ-kua Ojejoje.
5 Ya ndono; Lọ́tu-wa yẹle Ébiramu yị-wa bẹ nwekwaruphu atụru l'igwe; mẹ eswi; mẹ ụlo-ẹ́kwà.
6 Yo mee; alị ono te dzuhe ẹphe ẹbo; kẹ l'elu ẹphe hatabe l'uru; k'ọphu bụ l'ẹphe ta anọkota-ghehedu l'ẹkalanu.
7 Ya ndono; okfu awata ọdaru ndu echeru Ébiramu elu; ẹphe lẹ ndu ọphu echeru Lọ́tu nk'iya. Teke ono bẹ ndu Kénanu ẹphe lẹ ndu Pẹ́rezu shikwaphu buru l'alị ono.
8 A nọnyaa; Ébiramu asụ Lọ́tu: "T'okfu ba adashịnuru nggu l'iya; ọphu ọ daru ndu echeru ngu atụru yẹle ndu echeru yẹbedua nk'iya; kẹ lẹ nggu l'iya bụkwa ndu ọnu-ụlo lanụ.

9 ?Tọ bụdu alị daburu ngu ẹge-a l'ifu. T'ayi nọkahunu anọkahu; t'ayi bẹ
akwọkfuhenuru l'ẹkalanu ẹge-a. Hatakpẹlephu ẹkiya ọphu ịi-la je eburu. Ọ -bụru
l'ịi-la l'ẹka-ibyita; yẹbedua alaa l'ẹka-ụtara. Teke bụ l'ị laru l'ẹka-ụtara; yẹbedua
alaa l'ẹka-ibyita."
10 Lọ́tu apalia ẹnya bya aphụ l'ọkpa-ugvu Jọ́danu, nọru je kpaa lẹ Zówa bẹ mini
nọkota ọhuma. Yọ dụlephu l'ọbu mgbabu Ojejoje; dụkwaphu l'ọbu alị Íjiputu. Teke
ono bẹ Ojejoje te emebyidua Sódomu mẹ Gọmóra.
11 Tọ du iya bụ; Lọ́tu egude ẹka iya hata ọkpa ugvu Jọ́danu kpamukpamu; bya
egwota lashia ụzo ẹnyanwu-ahata. Yọ bụru iya bụ lẹ yẹle Ébiramu ebukahu:
12 Ébiramu eburu l'alị Kénanu; Lọ́tu eje eburu lẹ mkpụkpu lanụ lẹ mkpụkpu,
nọtsua l'ọkpa ugvu ono; woru ụlo-ẹ́kwà iya kpọbe lẹ mgboro Sódomu.
13 Ndu Sódomu bụ ndu, teru iphe, dụ ẹji ote uswe; bụru ndu menukaru ẹjo iphe
l'ẹke Ojejoje nọ.
14 Ya ndono; Lọ́tu alụfutsulephu; Ojejoje asụ Ébiramu: "Palia ẹnya lee l'ụzo isheli;
mẹ l'ụzo ọhuda; mẹ l'ụzo ẹnyanwu-ahata; mẹ l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
15 Alị ono, ị phụru ono bẹ yẹbe Ojejoje a-nụkota nggu l'awa ngu t'unu nweru jeye
lẹ tutu yoyo.
16 Ya e-me awa ngu t'ẹphe ha l'igwe l'ọ bụ ẹja, nọ l'alị; k'ọphu bụ l'ọo onye dụru
ike gụta ẹja, nọ l'alị bẹ a-dụ ike gụta awa ngu.
17 Gbeshi; tsophekota alị ono maru ẹge ogologo iya ha; nggu amakwarụphu ẹge
ụsa iya ha; kẹle ya a-nụkota ngu iya."
18 Tọ dụ iya bụ; Ébiramu ekwe bya afọta ụlo-ẹ́kwà nk'iya tụgbua je eburu l'iku
ọswa Mamure l'iku Hẹ́buronu. Yọ nọdu l'ẹke ono kpụaru Ojejoje ẹnya-ngwẹja.

14

Ébiramu adzọ Lọ́tu

1 Yọ bụru teke ono bẹ Amurafẹlu, bụ eze ndu Shịna; chịtaru ndu eze ndu ọdo; ẹphe
ejeshia ọgu. Ndu eze ndu ọphu bụ Arịyoku, bụ eze ndu Elasa; Kedolawoma, bụ eze
ndu Élamu; mẹ Tidalu, bụ eze ndu Goyimu.
2 Ndu ẹphe jeru je etso ọgu bụ: Bera, bụ eze ndu Sódomu; Bisha, bụ eze ndu
Gọmóra; Shinabu, bụ eze ndu Adama; Sheméba, bụ eze ndu Zeboyimu; ọwaa eze
ndu Béla, bụkwa iya phụ bẹ eekuje Zówa.
3 Ndu eze k'ikperazụ-wa abya edzukoo chịta ndibe ẹphe jeshia ọgu lẹ nsụda Sidimu,
bụ iya megeeru bụru Eze Ẹnyimu Únú.
4 Iphe, kparu ọgu ono bụ l'ẹphe nọru Kedolawoma l'ẹka afa iri l'ẹbo. Yo be l'afa
k'iri l'ẹto ya; ẹphe ekwefu íkè l'ẹphe ta nọhedu ẹphe l'ẹka.
5 Yo rua l'afa k'iri l'ẹno; Kedolawoma yẹle ndu eze ono, wụ-kfutaru iya nụ ono eje
anọdu lẹ Ashịterotu Kanayimu lụ-gbua ndu Réfa; nọdu lẹ Hamu lụ-gbua ndu Zuzu;
je anọdukwaphu lẹ Shave Kiriyatayimu lụ-gbua ndu Emimu.
6 Ẹphe abya eje anọdu l'alị ugvu Séyi lụ-gbua ndu Họru; lụa ẹphe je akpaa lẹ
Ẹlu-Paranu, nọ l'iku echi-ẹgu.
7 Ẹphe alatashia azụ bya eje anọdu lẹ Ẹnu-Mishupatu, bụ iya bụ Kadẹ́shi; lụtakota
alị ndu Amalẹku kpamukpamu; bya emekputa ndu Amọru, bu lẹ Hazazọnu Táma.
8 Tọ dụ iya bụ; eze ndu Sódomu; eze ndu Gọmóra; eze ndu Adama; eze ndu
Zeboyimu; mẹfua eze ndu Béla, bụ iya bụ Zówa; awụfuta bya eje akwaa k'ọgu lẹ
nsụda Sidimu.
9 Ndu ẹphe kwabẹru abụru Kedolawoma, bụ eze ndu Élamu; Tidalu, bụ eze ndu
Goyimu; Amurafẹlu, bụ eze ndu Shịna; ọwaa Arịyoku, bụ eze ndu Elasa. Ẹphe adụ
ndu eze ẹno l'etso ndu eze ise ọgu.

10 Nsụda Sidimu ono bẹ iduma iduma, ẹpoto korota hatsụa nshinu. Yo be teke ndu
eze Sódomu mẹ Gọmóra ono; ẹphe lẹ ndibe ẹphe jederu t'ẹphe gbalaa; ụphodu ẹphe
adalashịhu l'iduma ono. Ndu ọphu phọduru nụ agbaru laa l'ugvu ugvu je anọdu.
11 Ndu eze ẹno ono abya ajịko ẹku ndu Sódomu mẹ kẹ ndu Gọmóra; mẹ nri ẹphe
gwoo tụgbua.
12 Ẹphe kpụtakwaruphu Lọ́tu, bụ nwa nwunne Ébiramu; gwoo ẹku iya; keshinu
ọphu o bu lẹ Sódomu.
13 Onye lanụ lẹ ndu ono, gbalaru nụ ono; abya ekfuaru iya Ébiramu, bụ onye
Híburu. Ébiramu bu lẹ mgboro eze ọswa Mamure. Mamure bụkwanu onye Amọru;
bụru nwunne Ẹshukolu mẹ Ana. Ndu ono bẹ ẹphe lẹ Ébiramu tụgbaru bụru nanụ.
14 Ébiramu anụlephu lẹ nwa nwunne iya b'a kpụtaru l'ọgu; yo kua ụkporo unwoke
iri l'ise l'unwoke iri l'ẹsato, a mụshiru lẹ nk'iya, bụkwaruphu ndu e ziru ẹge aalụje
ọgu; ẹphe achịpyabe ẹphe; gbakfu ẹphe lẹ Dánu.
15 Yo rua l'ẹnyashi; Ébiramu abya ekekashia unwoke ono ẹge ẹphe e-shi tso ndu
ono ọgu. Ndu kẹ Ébiramu ono alụa ẹphe; chịa ẹphe gbururu jeye ẹphe agbarua
Hoba, bụ isheli Damásukọsu.
16 Yọ nakọta ẹphe ivu ono, ẹphe gworu ono; bya edulata Lọ́tu, bụ nwa nwunne iya
yẹle ẹku kẹ yẹbe Lọ́tu; mẹ ụnwanyi; mẹwaru ndu ọdo, ẹphe kpụtaru.
17 Ébiramu alụ-gbutsua Kedolawoma yẹle ndu eze ono, tso iya nụ ono bya
alatashia; eze ndu Sódomu abya iya ndzuta lẹ Nsụda Shave, bụkwa iya phụ bẹ eekuje
Nsụda Eze.
18 Tọ dụ iya bụ; Melikízedeku, bụ eze ndu Salemu egude buredi; mẹ mẹe byakfuta
ẹphe. Melikízedeku ono bụ onye achịjeru Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ẹja.
19 Yọ bya agọoru Ébiramu ọnu; sụ iya:
"Tẹ Nchileke, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Nụ
gọru ọnu-ọma nụ nggụbe Ébiramu;
Mbụ Nchileke ọphu
bụ iya meru igwe
bya emee mgboko.
20 T'e tua Nchileke, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Nụ ẹpha;
Mbụ onye ono, woru ndu
ọhogu ngu ye ngu l'ẹka ono!"
Ébiramu eworu iphemiphe ọbule ono, ọ lụtaru l'ọgu ono kee ụzo iri; gworu ụzo
lanụ nụ iya.
21 Eze Sódomu asụ Ébiramu t'ọ haaru iya ndu ọphu bụ madzụ; gwotawaru ọphu
bụ ivu nworu.
22 Ébiramu asụ eze ndu Sódomu: "Ya riakwaru Ojejoje angụ; mbụ Nchileke, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Nụ; onye meru igwe bya emee mgboko;
23 l'ẹ tọ dụdu iphe, shi ngu l'ẹka ya a-nata; mbụ m'ọo eri owu; m'ọ kwanu eri
akpọkpa; t'ẹ b'ọ dụ teke ịi-sụ l'ọo nggu meru yẹbe Ébiramu; ya abaa eze.
24 Ẹ tọ dụkwa iphe, ya anata; gbahaa ọphu ndu ẹphe l'iya yị riwaru eriri; mẹ òkè
ọphu ruberu Ana yẹle Ẹshukolu; mẹ Mamure. Tẹ ndu onanu hata òkè-iphe ẹphe."

15

Ọgba-Ndzụ Nchileke yẹle Ébiramu

1 E mebetsua; Ébiramu abya aphụa àphù. L'àphù ono; bẹ Ojejoje sụru iya:

“Ébiramu; ba atsụkwa egvu.
Ọ bụ yẹbe Ojejoje bụ
onye egbochitaje ngu nụ;
bụru iya bụ obunggo ngu, ha nshinu.”

2 Ébiramu asụ iya: “Nnajiufu, bụ Ojejoje; ?bụ ngụnu bẹ ịi-nụ iya, ka nwa-a, ya ta mụtadu-a? ?Tọ bụdu Eliyéza-a, bụ onye Damásukọsu-a e-mekochaa ria ẹku iya?”
3 Ébiramu asụkwaphu: “Keshinu ẹ tị nụdu iya nwa; bụnu l'ọo ohu ono, a mụru l'ufu iya ono e-mekochaa ria iphe iya.”
4 Ojejoje asụ iya: “L'ẹ tọkwa onye ono e-ri iphe ngu. Onye e-ri iphe ngu kwa nwata nwoke ọphu shi nggụbedua l'ẹhu gẹdegede.”
5 Yọ bya eduta iya lụfu etezi; sụ iya: “T'ọ palia ẹnya lee l'akpamigwe; yọ gụa mkpọ-kpodo, nọ iya nụ ọgu; m'ọ -bụru l'ọo-dụ ike gụkota iya.” Sụ iya: “Ono bụ ẹge awa iya a-ha.”
6 Ébiramu ekweta iphe ono, Ojejoje kfuru ono. Yọ gụaru iya ẹya l'odobe-ẹka-ndo.
7 Ojejoje asụkwa iya phụ: “Ọo yẹbe Ojejoje bẹ shi lẹ Úru l'alị Kalúdiya dufuta ngu tẹ ya bya anụ ngu alị-a t'ọ bụru nke ngu.”
8 Ébiramu asụ iya: “Nnajiufu, bụ Ojejoje; ?nanụ ẹge ya e-shi maru l'alị ono a-bụ nk'iya?”
9 Ojejoje asụ iya: “Kpụtaru iya ada eswi; mẹ ada eghu; mẹ ebyila, gbatsụaru afa ẹto ẹto; nggu eyekwa iya phụ ndo; ọwaa kparakobe.”
10 Ébiramu ajịko iphe ono wotaru iya; bya atụkota iya ìbè. Yọ bya eworu ìbè iya ono doo; k'ọphu o chegbatsuaru onwiya ifu. Ndu ọphu bụ ụnwenu b'ẹ tọ tụdu ìbè. Ọ haru ẹphe ẹge ono.
11 Yo be teke ụnwenu, erije anụ byaru t'ọ bya avụkaa anụ ono; Ébiramu achịkashia ya.
12 Ẹnyanwu anyịhudelephu; oke mgbẹnya abya avọta Ébiramu. Ọchi, dụ egvu abya agbaa l'ẹke ono; k'ọphu bụ l'egvu iya gbe bya egude iya.
13 Ojejoje asụ iya: “T'o doo ngu ẹnya ọhuma l'eri ngu e-mekochaa bụru mbyamụmbya l'alị, ẹ tabụdu nk'ẹphe. Ee-me ẹphe ohu; kpaa ẹphe ẹhu l'ẹke ono ụnu afa.
14 Obenu l'ọha ono, ẹphe e-jeru ozi l'ọ bụ ohu ono bẹ ya a-nụ aphụ. E -megelephu bẹ ẹphe e-vu ẹku, ha nshinu lata.
15 A -bya lẹ nggụbedua; ịi-ka nka; laa l'oge nka-ezekuna nke ngu l'ẹhu-gudangu.
16 O -rua l'ọgbo k'ẹno bẹ eri ngu a-lata azụ l'ẹke-a; kẹ l'iphe, dụ ẹji, ndu Amọru eme te ebuhudua.”
17 Yo rua l'ẹnyanwu nyịhutsuaru; ọchi abyawa; ite, a kpọberu ọku, akpọ tụtutu yẹle itsu-ọku, enwu phophopho abya eshijahu ìbè anụ ono ẹbo.
18 Yọ bụru mbọku ono bẹ Ojejoje yẹle Ébiramu gbaru ndzụ. Yọ sụ Ébiramu: “Ọ bụ eri ngu bẹ ya nụru alị-a; tsube lẹ Ẹnyimu Íjiputu jeye lẹ Ẹnyimu Yufurétusu.
19 Mbụ alị ndu Kenu; kẹ ndu Kenazu; kẹ ndu Kadumọnu;
20 kẹ ndu Hetu; kẹ ndu Pẹ́rezu; kẹ ndu Réfa;
21 kẹ ndu Amọru; kẹ ndu Kénanu; ọwaa kẹ ndu Gigashi; mẹ kẹ ndu Jebusu.”

16

Héga yẹle Ishimẹlu

1 Seráyi, bụ nyee Ébiramu ta mụtaduru iya nwa. Ọ bụ lẹ Seráyi nwekwanuru nwamgbọko Íjiputu, ọ gbaru ohu. Ẹpha nwamgbọko ono bụ Héga.

2 Ya ndono; Seráyi asụ Ébiramu: “Ẹge Ojejoje mewaru; ya ta mụta nwa; bẹ nggu
l'ohu iya-a a-zẹkwa t'a maru; ?ya e-shi iya l'ẹka nweru ụnwegirima?”
Ébiramu ekweta iphe, Seráyi kfuru.
3 Ébiramu buwaru afa iri lẹ Kénanu teke Seráyi, bụ nyee ya dutaru nwamgbọko
Íjiputu ono, bụ ohu iya ono dee ya t'ọ lụru.
4 Ébiramu yẹle Héga abya azẹe; yọ tsụta ime.
Yọ malẹruphu lẹ ya dụwa ime; to nwehe iphe ọ gụbekwaduru nnufu* iya ono.
5 Seráyi asụ Ébiramu: “Iphe-ẹhuka-wa, ya eje-wa kwa nggu b'o shi l'ẹka. Ya dutaru
ohu iya dee ngu. Yọ malẹruphu lẹ ya dụwa ime; to nwehe iphe ọ gụbekwaduru iya.
Ọ kwa Ojejoje e-kpe ikpe ẹhu nggu l'iya.”
6 Ébiramu asụ Seráyi: “Ohu ngu ono kwa nggu b'ọ nọ l'ẹka. Ọ kwa ẹge dụ ngu
mma; nggu emee ya.” Ya ndono; Seráyi awata ọkpo Héga mkpọnwu; k'ọphu bụ l'a
nọnyaaru; Héga akwata gbalaa.
7 Tọ dụ iya bụ; ojozi Ojejoje aphụa Héga l'iku ọgba-mini, nọ l'echi-ẹgu. Ọgba ono,
nọ l'ụzo, shiru jee Shu.
8 Yọ bya eku iya: “Héga; nggụbe ohu Seráyi; ?bụ awe b'i shi? ?Bụkwanu awe b'i
je?”
Héga asụ iya: “Lẹ ya agbalaru nnufu iya; Seráyi.”
9 Ya ndono; ojozi ono asụ iya: “Laphu azụ lakfu nnufu ngu. Nggu ewozita onwongu
alị meje iphe, ọ sụru t'i mee.”
10 Ojozi ono asụkwa iya phụ: “Lẹ ya e-me tẹ awa iya ha l'igwe; k'ọphu ẹphe a-bụru
'agụta agụta.”
11 Ojozi Ojejoje ono asụ iya:
“Ị dụkwa ime;
iphe ịi-mụ abụru nwata nwoke.
Iphe, ịi-gụ iya bụ ‘Ishimẹlu’;†
kẹle Ojejoje nụwaru ẹkwa, ịira
t'a gbaaru ngu mkpu.
12 Ọo-bụru nkakfụ-ịgara ọswa;
l'etso onyemonye ọbule okfu;
onyemonye ọbule
l'etsokwa iya phụ okfu.
Yẹle unwunne iya e-buru
lẹ mgba-l'ọgu.”
13 Yo woru ẹpha gụa Ojejoje, bụ onye ono, kfuru yeru iya ono. Iphe, ọ gụru iya bụ
Ẹlu-Rọyi, bụ iya bụ “Nchileke, ẹnya iya dụ l'ẹke, ya nọ;” kẹle Héga sụkwanuru: “?
Ya gbe phụwanu Nchileke; nọdukwadua ndzụ.”
14 Ọo ya kparu iphe, a gụru wẹlu ono “Biye-Lahayi-Rọyi” Ọ nọ lẹ mgbaku Kadẹshi
yẹle Beredu jeye nta-a.‡
15 Ya ndono; Héga abya amụaru Ébiramu nwata nwoke. Ébiramu agụa nwata ono
Ishimẹlu.
16 Iphe Ébiramu nọwaru teke Héga mụru iya Ishimẹlu bụ ụkporo afa ẹno l'afa
ishingu.

---

* **16:4 16:4** *nnufu* Lẹ ome-l'alị kẹ Ikwo; bẹ “nnufu” bụ (1) nwanyi, gude nwatibe nwanyi ọdo; m'ọ kwanu (2) nwanyi, bụ iya gude nwanyi ọdo, nji iya lụtaru yeru iya l'ụlo (Mbụ 16:4, 8, 9); (3) m'ọ bụ nwanyi, kẹ nwoke, epyofuje teke kẹ nyee ya ta gadụ. Obenu l'ome-l'alị kẹ ndu Ju; l'ẹge e deru iya lẹ Bayịburu ọwaa; bẹ “nnufu” bụ nwanyi, ẹ te jedu okfu iya ejeje; k'ọphu a lụtaru iya ẹge aalụtaje nwanyi. Obekwanu l'ụnwegirima, ọ mụtaru l'ẹke ono; bụ nwoke ono, ọono l'ẹka ono nwe iya (Mbụ 22:24; 2 Sám 15; 1 Eze 11:13). † **16:11 16:11** Iphe, “Ishimẹlu” bụ bụ “Nchileke angabẹje nchị.” ‡ **16:14 16:14** Iphe, “Biye-Lahayi-Rọyi” bụ bụ “Ọ-nọ-ndzụ-ele-mu-ẹnya”,

17

Ndzụ, e gude obu-útsù gbaa

1 Ébiramu anọlephu ụkporo afa ẹno l'afa iri lẹ tete; Ojejoje abyakfuta iya bya asụ
iya: "L'ọ kwa yẹbedua, bụ Nchileke bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.* Tsoje iya t'ụta ba dụ
lẹ ndzụ ngu.
2 Ya e-me tẹ ndzụ, nggu l'iya gbaru vuru ire. Ya emee ngu t'ị jàà ájaja ha l'igwe."
3 Ébiramu adaa kpube ifu l'alị; Nchileke asụ iya:
4 "Ndzụ ọwaa, nggu l'iya gbaru-wa bẹ bụwa nke ngu: ịi-bụru nna mba, ha
l'igweligwe.
5 Ẹpha ngu ta abụhedu Ébiramu. Ẹpha ngu bụwa Ébirihamu; kẹle ya mewaru ngu
nna mba, dụ l'igweligwe.
6 Ya e-me ngu t'ị zụa azụzu nshinu. Ya eshi l'eri ngu mee ọha, dụ iche l'iche; ndu
eze eshikwaphu l'eri ngu lụfuta.
7 Ya e-me ndzụ ono, nggu l'iya gbaru ono t'ọ bụru ọgba-ndzụ, a-nọ gbururu jeye lẹ
gbururu. Ọgba-ndzụ ono a-bụru kẹ nggu l'iya; bụru k'ụnwu ngu l'ọgbo ọphu nọ l'ifu;
k'ọphu ya a-bụru Nchileke ngu; bụru Nchileke k'ụnwu ngu ndu ọphu abya l'ụzo ifu.
8 Alị Kénanu l'ọ ha; mbụ ẹke ono, unu bụ mbyamụmbya nta-a ono bẹ ya a-nụ nggu
l'eri ngu; t'ọ bụru òkè-iphe unu jeyewaru; yẹbedua abụru Nchileke ẹphe."
9 Nchileke asụ Ébirihamu: "A bya lẹ nggụbedua; dobekwa ọgba-ndzụ mu ono;
nggụbedua; nggu l'ụnwu ngu ndu ọphu a-bya nụ l'ọgbo ọphu nọ l'ifu.
10 Ọwaa bụ iphe unu e-meje gude dobe ndzụ ono unu l'iya gbaru ono; nggụbedua
mẹ l'ụnwu ngu ndu ọphu tso ngu l'azụ: Tẹ ndibe ngu ndu k'unwoke l'ẹphe ha bujekwa
útsù.
11 Nggụbedua l'onwongu e-bukwaphu útsù t'ọ bụru iphe-ọhubama, a-nọdu ekoshi
ndzụ ono, nggu l'iya gbaru ono.
12 Iphe bụ nwata nwoke, a mụru lẹ nke ngu bẹ ee-bufutaje útsù; m'ọ -nọlephu abalị
ẹsato. Iphe, bụ onye nwoke, nọ lẹ nke ngu b'e bufutaje útsù; m'ọ -bụ onye a mụru lẹ
nke ngu; m'ọ -bụ onye ọhodo, ẹ-te shidu l'eri ngu, i gude okpoga zụta azụta;
13 m'a mụru iya lẹ nke ngu; m'i gude okpoga ngu zụta iya; e bufutaje iya útsù.
Ọgba-ndzụ kẹ yẹbe Nchileke ono, iphe-ọhubama iya nọ ngu l'ẹhu ono a-bụru ọgba-
ndzụ, a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu.
14 Iphe, bụ nwoke, bụ akpapyị; mbụ onye ẹ te budu útsù; t'e bufukwa iya ebufu;
kẹ l'ọ dakawaru ọgba-ndzụ ono."
15 Nchileke asụkwaphu Ébirihamu: "A bya lẹ kẹ Seráyi, bụ nyee ngu; be
ekujehekwa iya Seráyi. Ẹpha iya bụakwa Séra.
16 Ya a-gọru ọnu-ọma nụ iya; mee ya t'ọ mụtaru ngu nwata nwoke. Ya a-gọru iya
ọnu-ọma; mee ya t'ọ bụru nne, mụru ọha, dụ iche l'iche. Ya e-shikwa iya phụ l'ẹhu
fọta ndu eze."
17 Ébirihamu adaa kpube ifu l'alị; chịa ọchi; sụ onwiya: "?Bụ yẹbe nwoke, nọwaru
ụkporo afa ise bẹ aa-mụtaru nwa nta-a tọo? Tẹmanu; ?bụ Séra ọphu nọwaru ụkporo
afa ẹno l'afa iri bẹ a-mụ-ghekwadu nwa?"
18 Ébirihamu asụ Nchileke: "Byiko; tẹ Ishimẹlu nọdukpooru iya nụ ndzụ; ẹnya ngu
anọdu l'ẹke ọ nọ!"
19 Nchileke asụ: "Ọ dụa mma. Ọbule nyee ngu; mbụ Séra a-mụtaru ngu nwata
nwoke. Iphe ịi-gụ iya bụ Áyizaku. Áyizaku ono; mẹ eri iya ndu ọphu etso iya l'azụ
bẹ ẹphe l'iya a-gba ndzụ, a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu.

* **17:1 17:1** Iphe "Ọkaribe-Kakọta-Ike" bụ bụ "Ẹlu Shadayi" bụ iya bụ Nchileke, ẹ to nwedu iphe nyịberu iya nụ.

20 Ọ -bụru kẹ Ishimẹlu bẹ ya nụwaru iphe, i kfuru. Ya a-gọru ọnu-ọma nụ iya; mee
ya t'ọ zụa bụru ọ-jaa-jagba-ẹgu; mbụ t'ọ zụa ịnyinwuru. Ọo-bụru nna ndu ishi iri
l'ẹbo; ya emekwa ya phụ t'ọ bụru mba, ha nshinu.
21 Obenu l'ọ bụ lẹ Áyizaku bẹ ya a-kpọbe ọgba-ndzụ iya ono; mbụ onye Séra a-
mụtaru ngu egbe nta afa ọdo."
22 Nchileke ekfuebetsuaru Ébirihamu iphe ono; paru iya haa tụgbua.
23 Mbọku ono gẹdegede bẹ Ébirihamu dutaru nwatibe iya kẹ nwoke; mbụ Ishimẹlu;
ndu ohu ọdo, a mụshiru lẹ nk'iya; mẹ ndu ọphu o gude okpoga iya zụta azụta
bushikota útsù. Iphe bụ unwoke, nọ lẹ nk'iya b'o bukotaru útsù, bụ iya bụ ẹge
Nchileke sụru t'o mee ya.
24 Ébirihamu nọwaru ụkporo afa ẹno l'afa iri lẹ tete b'o buderu útsù.
25 Nwatibe iya; mbụ Ishimẹlu bẹ gbaru afa iri l'ẹto; bua nkiya.
26 Ọ bụ ujiku lanụ ono b'e buru Ébirihamu yẹle nwatibe iya, bụ Ishimẹlu útsù.
27 Unwoke, bukota lẹ kẹ Ébirihamu l'ẹphe ha: ndu ọphu a mụru amụmu lẹ nk'iya;
mẹ ndu ọphu a zụtaru azụta l'ẹka ndu ọhodo; bẹ ẹphe l'iya jịko bukota útsù.

18

Ụmadzu ẹto, kpakfutaru Ébirihamu

1 Ya ndono; Ojejoje abya abyakfuta Ébirihamu lẹ mgboro ọswa Mamure; l'ẹke ọ nọ
l'ọnu ụlo-ẹ́kwà iya l'echi oke-eswe.
2 Ébirihamu apalia ẹnya phụa unwoke ẹto, vudonyabe iya nụ. Yọ phụlephu ẹphe;
zilihu l'ọnu-ụzo iya gbakfushia ẹphe. Yọ gbakfu ẹphe bya ebyiaru ẹphe ikpere;
3 sụ ẹphe: "Onye nwe mu nụ; ọ -bụru lẹ ya tụbaru ngu l'obu; be eswetakwa kẹ
yẹbe nwozi ngu.
4 T'e kutaru unu nwa mini t'unu kwọo ọkpa; tụta ume lẹ mkpuli oshi-a.
5 Yẹbedua achọkwanuaru unu iphe t'unu ria; ẹge ike a-dụ unu t'unu jeshia iphe,
unu eje; keshinu ọphu unu batawaru kẹ yẹbe nwozi unu."
Ẹphe asụ iya l'ẹge o kfuru dụa mma.
6 Ébirihamu emewaphu ẹgwegwa bahushia lẹ ụlo-ẹ́kwà iya; jekfube Séra; je asụ
iya: "Ngwaa; mee ẹgwegwa tụta ntụ iphe eegudeje eme buredi ogbonga ẹto; gwọo;
gude mee buredi."
7 Yọ bya agbaru jeshia l'ẹke eswi iya dọru; je afọta nwada eswi, dụ nwa pẹlepele;
kpẹe nwozi iya. Yọ kpụta iya je egbua; bọkashia; woru iya shia.
8 Yọ bya apata ẹra eswi yẹle manụ, e gude ẹra eswi mee; mẹ anụ nwada eswi ono
doberu ẹphe. L'ẹphe wataru ori nri ono; b'ọ byaru bya evudonyabe ẹphe lẹ mkpuli
oshi ono.
9 Ẹphe ajị Ébiriham ẹke nyee ya nọ.
Yọ sụ ẹphe l'ọ nọkwa lẹ ụlo-ẹ́kwà phụ l'ẹkaphu.
10 Ojejoje asụ iya: "L'egbe nta-a akele; bẹ ya a-lata azụ; nyee ngu; mbụ Séra amụa
nwata nwoke."
Séra bẹ nọ l'ọnu-ụzo ụlo-ẹ́kwà ono, Ojejoje gharu azụ ono gebe nchị.
11 Ébirihamu yẹle Séra bẹ kahụwaru nụ; ọgurenya ẹphe ahatsụwa nshinu; k'ọphu
bụ lẹ Séra ta aphụjehedu nsọ iya.
12 Séra egude obu iya tụ-kpee ọchi; sụ: "?Bụ nta-a lẹ ya kahụtsuaru; nnajiufu iya
akahụkwaphu ẹge-a bẹ ọo-lakwadụru iya l'ụlo ọdo."
13 Ojejoje asụ Ébirihamu: "?Bụ ngụnu kparu iphe Séra chịru ọchi; l'ajị ẹge ya
e-shikwadu mụta nwa nta-a, ya kahụwaru ẹge-a?

14 ?O nweru iphe, akpọje Ojejoje ẹka? Ya a-laphuta azụ l'ògè teke ono, ya tụru ono
l'akele; teke ono bẹ Séra a-mụ nwata nwoke."
15 Séra egude ọtsu egvu; tụa ẹgo lẹ ya ta chịdu ọchi.
Nchileke asụ iya l'ọ chịrua ọchi.

Ébirihamu arọo arọ ẹhu ndu Sódomu mẹ Gọmóra

16 Unwoke ono aladẹlephu; chebe ifu l'ụzo Sódomu. Ébirihamu etsoru ẹphe t'o
duribe ẹphe.
17 Ojejoje asụ: "?Nanụ ẹge ya e-shi domiaru Ébirihamu iphe, ya abya ememe edomi;
18 keshinu Ébirihamu e-mekochaa bụru eze mba; bụru l'ẹka iya bẹ ya e-shi gọoru
iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko-a ọnu.
19 Ya fọtawaru iya t'ọ bụru onye a-kpọ-ziru ụnwu iya ụzo; yẹle ndibe iya ndu ọphu
etso iya l'azụ; t'ẹphe tsoru ụzo kẹ yẹbe Ojejoje, bụ iya bụ t'ẹphe meje iphe, vudo
nhamụnha; mẹ iphe, gbaru ẹphe; k'ọphu yẹbe Ojejoje e-mekwanuru Ébirihamu iphe,
ya kweru iya ụkwa iya."
20 To dụ iya bụ; Ojejoje asụ: "Lẹ mkpu, e chiwaru kpua ya l'okfu ẹhu ndu Sódomu
mẹ Gọmóra bẹ hawa nshinu.
21 Ya ejewa tẹ ya je amaru: Ẹjo iphe, ẹphe eme; ?ọ dụ-tabe ẹji ẹge aatụ ọnu iya?
Teke ẹ tọ dụdu; ya amakwarụphu."
22 Unwoke ono aghachi kwasẹru ụzo Sódomu. Obenu lẹ Ébirihamu vudophu
Ojejoje l'ifu l'ẹke ono.
23 Ébirihamu abya akpịrita iya ntse; sụ iya: "?Ii-gbukobe ndu doberu ẹka ndoo;
ẹphe lẹ ndu eme iphe, dụ ẹji tọo?
24 Ọ -bụru lẹ ndu doberu ẹka ndoo ruru ụkporo ụmadzu ẹbo l'ụmadzu iri lẹ
mkpụkpu ono; ?ii-mebyishikwa iya phụ tọo? ?Tii gudedu okfu ẹhu ụkporo madzụ
ẹbo l'ụmadzu iri ọphu doberu ẹka ndoo, nọ iya nụ phụ haa ẹphe?
25 Tụsweka; ba ejekwa ome iphe, dụ ẹge ono; mbụ kẹ t'i gbua ndu doberu ẹka ndoo;
ẹphe lẹ ndu ẹjo madzụ; m'ọ bụ t'i mee ndu doberu ẹka ndoo ẹge i meru ndu eme
iphe, dụ ẹji. Tẹ ẹjo nrọ kwakwaa lẹ maa! Nggụbe Onye Ikpe kẹ mgboko-a e-menu
iphe, vudo nhamụnha."
26 Ojejoje asụ: "Ọ -bụru lẹ ya phụru ụkporo madzụ ẹbo l'ụmadzu iri, bụ ndu doberu
ẹka ndoo lẹ Sódomu bẹ ya e-gudekwa-a okfu ẹhu ẹphe haa mkpụkpu ono l'ọha."
27 Ébirihamu ekfukwaaphu ọdo; sụ: "Ọwaa ya bya azịgabe k'okfu l'anụ nggụbe
Nnajiufu; lẹ yẹbe onye ẹ-ta dụdu iphe ọdo, ya bụ; gbahaa udzu-ẹja; mẹ ntụ-a;
28 ọ bụ; ?ọ -bụkwanuru lẹ ndu ono te rudu ụkporo madzụ ẹbo l'ụmadzu ire; mbụ
ọ -bụru l'ẹphe phọduru ụmadzu ise; t'ẹphe rua ẹge ono eghe-e?"
Ojejoje asụ iya: "Ya -phụa ụkporo madzụ ẹbo l'ụmadzu ise l'ẹke ono bẹ ya te
emebyikwa iya."
29 Ébirihamu abyakwa bya ajị iya ọdo; sụ: "?Ọ -bụkwanuru ụkporo madzụ ẹbo
damu b'a phụru eghe-e?"
Ojejoje asụ iya: "Lẹ ya e-gudekwa-a okfu ẹhu ụkporo madzụ ẹbo ono haa ya
ememe."
30 Ébirihamu asụ iya: "Nnajiufu byiko; t'ẹhu be ejekwa ngu oghu eghughu; tẹ ya
kfufukwaaru ọdo. ?Ọ -bụkwanuru ụkporo madzụ l'ụmadzu iri b'a phụru l'ẹke ono
eghe-e?"
Ojejoje asụ: "L'ẹ ya te emebyikwa iya mẹ ya phụa ụkporo madzụ l'ụmadzu iri l'ẹke
ono."
31 Ébirihamu asụ: "Keshinu ọphu ya gbe kerebewanu k'okfu anụ Nnajiufu; ?ọ -
bụkwanuru l'ọo ụkporo madzụ b'a phụru l'ẹke ono eghe-e?"
Ojejoje asụ iya: "Lẹ ya e-gude okfu ẹhu ụkporo madzụ ono haa ya emebyi."

32 Ébirihamu asụ iya: “Nnajiufu byiko; t'ẹhu be ejekwa ngu oghu eghughu; tẹ ya
kfufukwaa kẹ nwugbo lanụ-a: ?Ọ -bụkwanuru l'ọo ụmadzu iri nwẹnkinyi b'a phụru
l'ẹke ono eghe-e?”
Ojejoje asụ iya: “Lẹ ya e-gudekwa-a okfu ẹhu madzụ iri ono haa ya emebyi.”
33 Ojejoje yẹle Ébirihamu ekfugetsulephu; yọ tụgbua; Ébirihamu alashia ufu.

19

Eemebyishi Sódomu; mẹ Gọmóra

1 Yo be l'urẹnyashi teke ụnwu ojozi labụ ono jeruru Sódomu; Lọ́tu anọduwa l'obu-
edukfu mkpụkpu ono. Yọ phụlephu ẹphe; gbakfube ẹphe; bya ebyia ikpere; kpuberu
ẹphe ifu l'alị;
2 sụ ẹphe: “Ndu nwe mu nụ; ya arọ unu t'unu bataru lẹ kẹ yẹbe nwozi unu; bya
akwọo ọkpa; unu aradu. O -rua l'oswi ụtsu; unu atụgbuwaru jeshia iphe, unu eje.”
Ẹphe asụ iya: “Wawa; l'ẹphe a-radụa l'edukfu.”
3 Yọ rọnyaa ẹphe; ẹphe ekwe tsoru iya bahụ nk'iya. Yọ bya akwaaru ẹphe ẹbyee,
ha nshinu; gheeru ẹphe buredi, e te yedu iphe, ekoje buredi; ẹphe ataa.
4 Ẹphe abyadẹ ọla l'ụlo; unwoke ndu Sódomu: nwata mẹ ọgurenya eshi l'ẹke, dụ
l'iche l'iche bya agbaa ụlo ono mgburumgburu.
5 Ẹphe abya ekua Lọ́tu; jịa ya ẹke unwoke ono, bataru nk'iya l'urẹnyashi ono nọ.
Wo iya t'o je edufuta ẹphe t'ẹphe l'ẹphe zẹe!
6 Lọ́tu abya alụfu etezi; woru ụzo gụ-chia jekfushia ẹphe; sụ ẹphe:
7 “Ndu mu; unu be emebukwaa egbe akpamara ọwaa!
8 Unu lekwa; lẹ ya nwekwaru ụnwu-mgbọko labụ, ẹphe lẹ nwoke ta azẹbua. Tẹ ya
dufutachiaru unu ẹphebedua; t'unu mee ẹphe ẹge dụ unu mma. Ọ -bụru k'unwoke
ọwaa; unu be ebyikwa ẹphe ẹka; kẹ l'ẹphe kabẹkwa byaru iya ẹbyee.”
9 Ẹphe asụ iya t'ọ kpịriberu ẹphe l'ụzo. Wo iya: “?Bụ nggụbedua, bụ mbyamubya-a;
gbe emewa nụ t'ị tụru ẹphe ọnu iphe, ẹphe a-nọdu eme tọo.” Wo iya t'ọ kpịribekwaru
ẹphe l'ụzo; ọdumeka bẹ ẹphe e-mekwa iya iphe ka ọphu ẹphe g'e-me ndu ọphu. Ẹphe
enwube Lọ́tu ẹka ikike; l'enwu iya t'ẹphe gbakpọfu ibo ono.
10 Unwoke labụ ono amachịwaphu ẹka lọbata Lọ́tu l'ụlo; woru ibo ono gụ-chia.
11 Ẹphe emee; iphe bụ ndu ono, vudokota l'ọnu ibo ono atsụlahaa ìshì: nwata mẹ
ọgurenya; k'ọphu ẹphe ta phụhedu ọnu ibo ono.
12 Unwoke labụ ono ajị Lọ́tu: “?O nweru ndu ọdo, i nweru l'ẹke-a? ?O nweru ndu
i keru nwanyi; ụnwu ngu ndu k'unwoke; ndu kẹ ụnwanyi; m'ọ kwanu ndu ọdo, bu
lẹ mkpụkpu-wa, nggu l'ẹphe bụ abụbu. Tụkokwa ẹphe dufuta;
13 l'ẹphe abyakwa omebyi ẹke-a. Lẹ mkpu, eechi anụ Ojejoje lẹ k'iphe, dụ ẹji ndu
ẹke-a eme haakwa nshinu; k'ọphu o ziru ẹphe t'ẹphe bya emebyishia ya.”
14 Tọ dụ iya bụ; Lọ́tu atụgbua je ekfutsuaru iya ndu abya ọlu ụnwu iya; sụ ẹphe:
“Unu mekwaa ẹgwegwa lụfu lẹ mkpụkpu-a; kẹle Ojejoje abyaakwa iya emebyishi.”
Obenu lẹ ndu ọgo iya ono gbe rịle-ẹ l'ọo ụja bẹ ọobo.
15 Yo be lẹ gẹrigeri nchi-abọhu; ojozi ono achịshilahaa Lọ́tu ọku; sụ iya: “T'o mee
ẹgwegwa duta nyee ya; mẹ ụnwu-mgbọko ono ẹphe ẹbo lụfu. Ọdumeka bẹ unu
l'unu ha a-bụkwaru kpurupyata teke aa-nụ mkpụkpu-a aphụ.”
16 Lọ́tu ejeshia ome mgbụgbu; unwoke ono akpụta iya l'ẹka; kpụta nyee ya; mẹ
ụnwu-mgbọko ẹbo phụ; kpụfu lẹ mkpụkpu ono; kẹle Ojejoje aphụru ẹphe imiko.
17 Ẹphe alụfutatsulephu; onye lanụ asụ ẹphe t'ẹphe gbakwaa ọso ndzụ ẹphe!
T'ẹphe ba aghakwa ẹnya l'azụ; ọphu ẹphe ejekwa ovudo evudo l'oghẹgu! T'ẹphe
gbakwaru latsụa l'ugvu! Ọdumeka bẹ ẹphe a-bụkwaru kpurupyata!
18 Lọ́tu asụ ẹphe: “Wawakwa; ndu nwe mu nụ!

19 Keshinu ọphu yẹbe nwozi unu tụbaru unu l'obu; unu ekoshiwa l'unu yeru iya
obu; dzọwa iya ndzụ; bẹ ya ta agbaghekwa ala l'ugvu: kẹ l'ẹjo iphe-ẹhuka-a a-
byakfutakwa iya; bya egbua ya.
20 Unu lekwa mkpụkpu phụ, nọ l'ẹkaphu. Ẹ to tekwa ẹnya; tọ ba nwishi. Tẹ ya
gbanụru laa l'ẹke ono ẹge ndzụ e-dzua ya rụ."
21 Nwoke ono asụ iya: "L'ọ dụa mma. Lẹ ya te emebyishidu mkpụkpu ono, ookfu
okfu iya ono;
22 Ọ bụphu t'ọ gbachịlekwaphu lashia ya. L'ẹ to nwekwa iphe, ya eje ememe jeye
teke ọ gbaruru ẹke ono." Ọ bụ okfu lẹ Lọ́tu kfuru lẹ mkpụkpu ono ha nwanshị; meru
iphe aawataru oku mkpụkpu ono Zówa.*
23 Lọ́tu abya eru Zówa; ẹnyanwu-ahata-wa.
24 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje eshi l'imigwe chịa ọku nshị-egbe ọchi mini lẹ Sódomu mẹ
Gọmóra.
25 Yọ bụru ẹge ono b'o gude mebyishikota mkpụkpu ono; mẹ iphe, bụ nsụda, nọ
iya nụ; mẹ iphe bụ ndu bu iya nụ; jeyekpo l'iphe bụ iphe, futaru efuta l'alị ono.
26 Ya ndono; nyee Lọ́tu eje eworu ẹnya ghaa l'azụ; ghọo únú; gvuru l'ọ bụ itso.
27 Yo be l'ọnma-ẹwa ụtsu echile iya; Ébirihamu egbeshi lashia azụ l'eke, o shi
nọduhawa Ojejoje l'ifu.
28 Yọ nọdu l'ẹke ono lee ẹnya l'ụzo Sódomu mẹ Gọmóra; lekota ẹnya l'ụzo ọkpa
ugvu ono. Iphe ọ phụru abụleruphu ẹnwuru-ọku, akpọ tụtutu l'ọ bụ ọ-tata-kfukfu
ọku.
29 Obenu lẹ teke ono, Nchileke mebyishiru mkpụkpu, nọkota l'ụzo nsụda ono;
b'ọ nyataru-a Ébirihamu; bya edufuta Lọ́tu l'ẹke ono, o shi buru teke ono, o gude
ụmuruku bya ekpoo mkpụkpu ono okpo-ntụ ono.

Eri ndu Móabu; mẹ eri ndu Amọnu

30 A nọnyaa; Lọ́tu awata ọtsu egvu lẹ Zówa. Yo kwe tụgbua yẹle ụnwegirima
ụnwanyi iya ono ẹphe ẹbo; je eburu l'ime ọgba.
31 Yo be ujiku lanụ; onye k'ọgurenya l'ụnwegirima ono asụ onye kẹ nwata:
"Lẹ nna ẹphe bụakwa ọgurenya; tọ bụ l'o nweru nwoke, nọ l'uswe iya ọwaa
gbaa mgburumgburu, ẹphe l'iya a-zẹ, bụ ẹge emejekpo ya lẹ mgboko, gba
mgburumgburu."
32 Wo iya t'ẹphe chee nna ẹphe ono mẹe. Teke o gudeleru iya phụ; ẹphe eje t'ẹphe
l'iya zẹe; k'ọphu ẹphe e-shi ẹge ono mụta nwa t'ẹphe be ribuhu.
33 Yo be l'ẹnyashi iya; ẹphe abya echee nna ẹphe ono mẹe; yo gude iya. Onye
k'ọgurenya ejekfushia ya yẹle iya azẹe. Ọphu nna iya ono amadụ teke ọ byaru bya
azẹnyabe iya; tọ ma teke o gbeshiru.
34 Yo be echile iya; onye k'ọgurenya phụ asụ onye kẹ nwata: "Lẹ yẹle nna ẹphe
zẹkwaru l'ẹnyashi. T'ẹphe chefukwaa ya phu mẹe l'ẹnyashi-a; nggu eje tẹ nggu l'iya
zẹe; k'ọphu ẹphe e-shi ẹge ono mụta nwa; t'ẹphe be ribuhu."
35 Ẹphe eworu mẹe chee nna ẹphe ono l'ẹnyashi ono; yo gude iya. Onye kẹ nwata
ejekfu iya yẹle iya azẹe. Ọphu nna iya ono amadụ teke ọ byaru bya azẹnyabe iya; tọ
ma teke o gbeshiru.
36 Tọ dụ iya bụ lẹ Lọ́tu eyee ụnwegirima iya ono ime; ẹphe ẹbo.
37 Onye k'ọgurenya abya amụa nwata nwoke; gụa ya Móabu. Yọ bụru Móabu ono
bụ iphe, metaru ndu Móabu ntanụ.
38 Onye kẹ nwata abya amụkwaaphu nwata nwoke; gụa ya Benu-Amị. Yọ bụru
Benu-Amị bụ iphe, metaru ndu Amọnu ntanụ.

---

* **19:22 19:22** Iphe Zówa bụ bụ "nwanshị".

20

Ébirihamu yẹle Abyímẹleku

1 Ébirihamu eshi l'ẹke ono tụgbua shia ụzo ọhuda; je eburu lẹ mgbaku Kadẹ́shi
yẹle Shu. Yọ nọnyaa tụgbua je ebutota lẹ Géra.
2 Yọ bụru l'ẹke ono bẹ Ébirihamu nọ sụ lẹ nyee ya; mbụ Séra bụ nwunne iya.
Abímẹleku, bụ eze ndu Géra ezia; e je edutaru iya Séra.
3 Yo be l'ẹnyashi; Nchileke abyakfutashia Abímẹleku lẹ nrọ; bya asụ iya: "L'ị
bụakwa maa. Ishi iya abụru nwanyi ono, i dutaru ono. Nwanyi ono kwa nyee
madzụ."
4 Obenu lẹ Abyímẹleku yẹle nwanyi ono ta zẹdua. Tọ dụ iya bụ; Abímẹleku asụ
iya: "Nnajiufu; ?ii-gbu ndu, ẹ-te nwedu iphe, ẹphe meru tọo?
5 ?Mẹ Ébirihamu sụkwaru iya lẹ nwanyi ono bụ nwunne iya. Nwanyi l'onwiya
asụkwa iya phụ lẹ nwoke ono bụ nwunne iya? Iphe-a bẹ ya te lebezikwa ẹnya mee;
tọ bụ lẹ ya meru iya tẹ ya mebata madzụ."
6 Nchileke asụ iya lẹ nrọ ono: "L'ọ bụ oswi-okfu l'ẹ to lebezidu ẹnya mee ya. L'ọo ya
kparu iphe, ya meru t'ẹ b'o meswe yẹbe Nchileke; mbụ tẹ yẹle nwanyi ono ba azẹshi.
7 Ngwaa; dulaaru nwoke ono nyee ya; kẹle nwoke ono bụkwa onye nkfuchiru
Nchileke. L'oo-kfurua nụ yẹbe Nchileke l'okfu ẹhu kẹ nggụbe Abyímẹleku tẹ ndzụ
dzua ngu. Teke ẹ ti duladuru iya ẹya; makwaru amaru lẹ nggu lẹ ndibe ngu bụakwa
maa."
8 Yo be l'ọnmewa ụtsu; Abímẹleku abya ekukoo ndu ozi iya l'ẹphe ha; woru nrọ
ono zeeru ẹphe. Ẹphe anụle ya phụ; egvu erua ẹphe l'ẹhu.
9 Abímẹleku abya ekua Ébirihamu; sụ iya: "?Bụ egbe ngụnu? ?Bụ awe bẹ ya
mesweru ngu, meru iphe i wotaru iphe, dụ ẹji ọphu ha ẹge-a bya ebobe yẹle ndu alị
iya? I mekwaru iya iphe ta dụdu kẹ t'i mee ya ẹya!"
10 Abímẹleku abya ajị Ébirihamu; sụ iya: "?Bụ ngụnu kpakpọoru iphe, i meru iphe
ono?"
11 Ébirihamu asụ iya lẹ ya rịru lẹ keshinu ẹ to nwedu ndu atsụ Nchileke egvu, bu
l'ẹke-a bẹ ẹphe e-gbu iya l'okfu ẹhu nyee ya.
12 Ọdo abụkpooru nụ lẹ nwanyi ono kwa nwanna iya gẹdegede. Ọ kwa nna lanụ
mụru yẹle iya; ọbule ẹphe te shidu lẹ nne lanụ; ya alụkwanuru iya.
13 Yo be teke Nchileke meru tẹ mu gbeshi l'ufu nna mu wata ọgha-phe ẹge-a; mu
asụ nyee mu ono l'ẹge oo-gude koshi lẹ ya yeru mu obu bụ tẹ ọosuje lẹ mu l'iya bụ
nwunne iphe bụ ẹke, ayi jejeru.
14 Abímẹleku abya ahata atụru iya; mẹ eswi iya nụ Ébirihamu; bya ahatakwaphu
ndu ohu iya: ndu k'unwoke mẹ ndu k'ụnwanyi yeru iya ẹya; metsua bya edulataru
iya nyee ya, bụ Séra.
15 Yọ bya asụ Ébirihamu l'ọ bụ yẹbe Abímẹleku bẹ nwekota alị ono, oole ẹnya ono.
T'o je ahata ẹke, dụ iya mma buru.
16 Yọ bya asụ Séra lẹ ya nụakwaru nwunne ngu ụnu mkpọla-ọcha labụ l'ụkporo
mkpọla-ọcha iri. Ono iphe, ya gude asụ ngu paru haa l'ifu ndu unu l'ẹphe yị l'emeswe,
e mesweru ngu. L'iswi dụkotakwa ngu mma.
17 Tọ dụ iya bụ; Ébirihamu abya ekfuru nụ Nchileke; Nchileke abya emee
Abímẹleku; mẹ nyee ya; mẹ ụnwanyi ndu ọphu bụ ohu iya; ẹphe awata ọmu nwa
ọdo;
18 kẹle Ojejoje shi mee; iphe bụ unyomu Abímẹleku l'ẹphe ha ekekotaru ekeru l'okfu
ẹhu nyee Ébirihamu; mbụ Séra.

21

Aamụ Áyizaku

1 Ojejoje abya emeeru Séra ẹge o kfuru; bya emeeru iya ẹge o kweru iya ụkwa iya.
2 Séra abya atsụta ime; mụaru Ébirihamu nwata nwoke lẹ nka; l'ògè teke ono,
Nchileke kweru iya ụkwa iya ono gẹdegede.
3 Ébirihamu agụa nwata ono, Séra mụru iya ono Áyizaku.
4 Áyizaku anọlephu abalị ẹsato; Ébirihamu ebua ya útsù, bụ iya bụ ẹge Nchileke
sụru t'o meje iya.
5 Iphe Ébirihamu nọru b'a mụderu iya Áyizaku bụ ụkporo afa ise.
6 Séra asụ: "Lẹ Nchileke meekwaru tẹ ya mụa ọnu-ọchi. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ
iphe, bụ onye nụru iya nụ e-tsokwaru iya phụ mụa ọnu-ọchi."
7 Yọ sụkwaphu: "?Bụ onye photajeru Ébirihamu lẹ ya e-mekochaa chee nwa ẹra?
Ya egbe byalẹ bya amụtaru iya nwata nwoke lẹ nka."

Aachịfu Héga yẹle Ishimẹlu

8 Nwata ono abya evua; a mịfu iya ọnu l'ẹra. Mbọku ono, a mịfuru iya ọnu l'ẹra
ono; bẹ Ébirihamu gbaru ajị, dụ egvu.
9 Séra abya aphụa lẹ nwata nwoke ono, Héga, bụ nwanyi Íjiputu mụtaru
Ébirihamu ono ajalahaa Áyizaku ewena;
10 sụ Ébirihamu: "Chịfukwa nwanyi ohu-wa yẹle nwa iya; kẹle nwatibe nwanyi
ohu-a yẹle nwatibe nk'iya; mbụ Áyizaku ta agbakwaru mgba l'iphe ngu."
11 Iphe ono atsụa Ébirihamu l'ẹhu nshinu; kẹle ọ bụ okfu ẹhu nwatibe iya b'e ekfu.
12 Obenu lẹ Nchileke sụru iya: "Tẹ kẹ nwata ono yẹle nwanyi ono, bụ ohu ngu ono
ba atsụkwa ngu l'ẹhu. Mekwaa iphe, Séra kfuru ngu; kẹ l'ọ bụ lẹ Áyizaku bẹ awa
ngu e-shi jaa.
13 Ya e-mekwaphu nwatibe kẹ nwanyi ohu phụ t'ọ bụru mba k'ẹka iya; kẹ l'ọ
bụkwaphu nwatibe ngu."
14 Yo rua l'ọnma-ẹwa ụtsu echile iya; Ébirihamu ewota nri; kuru mini ye l'ẹda-
akpọ, eeyeje mini woru nụ Héga; bya eworu iya dẹe ya l'ukuvu; chịfu iya yẹle nwata
ono. Ẹphe atụgbua je etsoru echi-ẹgu Besheba ghaphelahaa.
15 Mini, nọ l'ẹda-akpọ ono agvụlephu; yọ tọgbo nwata ono lẹ mkpuli iru lanụ l'ẹke
ono;
16 tụgbua je anọdu iche l'iku ẹke ono; l'ẹke bụ a -gbaa akfụ; yo jerua ya; kẹ l'o
kpeburu lẹ ya ta anọdudu ele nwata ono ẹnya t'ọ nwụhu. Yo kpọ-kfuru l'iku ẹke
ono; wata ọra ẹkwa.
17 Nchileke anụa nwata ono ẹkwa. Ojozi Nchileke anọdu l'imigwe kua Héga; sụ
iya: "?Bụ ngụnu Héga? Ba atsụshi egvu; kẹle Nchileke nụwaru olu nwata ono l'ẹke
ono, ọ zẹ l'ara ẹkwa ono.
18 Gbeshi; je ekulia nwata ono; heta; kẹle ya e-me iya t'ọ bụru mba, ha nshinu."
19 Nchileke abya emee; ẹnya asahụ Héga. Yọ phụa wẹlu, mini nọ; je ekujia mini
l'ẹda-akpọ ono; bya echebe nwata ono.
20 Nchileke echee nwata ono jeye yo vufuta. Yo bua l'echi-ẹgu ono ghọo ọ-ka-ibe
l'ọgba akfụ.
21 Yọ bụru l'echi-ẹgu Paranu b'o bu; nne iya eje alụaru iya nwanyi lẹ Íjiputu.

Ébirihamu yẹle Abyímẹleku agbaa ndzụ

22 Abímẹleku yẹle Fịkolu, bụ onye ishi ndu sọja iya asụ Ébirihamu lẹ mgbaku ono:
"Lẹ Nchileke nọkwa swiru ngu eswiru l'iphemiphe ọbule, iime ememe.

23 Rinuaru yẹbe Abyímẹleku angụ l'ifu Nchileke l'ẹke-a l'ẹ to nwedu l'ị gbaaru iya ẹregede; yẹbedua yẹle ụnwegirima iya; mẹ ndu awa iya l'ẹphe ha. Ọ bụchia t'i koshi l'i yeru iya obu; bya eyeru mkpụkpu-a obu; mbụ mkpụkpu-a, ị byaru abyabya-a; ẹge ono, ya koshiru lẹ ya yeru ngu ono."

24 Ébirihamu ekweta lẹ ya e-ri-a nte ono.

25 Ébirihamu abya echia Abímẹleku ichi kẹ wẹlu, ndu ozi Abyímẹleku nataru iya.

26 Abímẹleku asụ iya: "Lẹ ya ta makwa onye meru iya nụ; ọphu i kfubukwaaru iya ẹya. Ọ kwa ntanụ ọwaa bẹ ya bebe anụ iya."

27 Tọ dụ iya bụ; Ébirihamu akpụta atụru yẹle eswi kpẹe Abímẹleku; ẹphe ẹbo ono abya agbaa ndzụ.

28 Ébirihamu abya eshi l'igwe atụru iya fọta ada atụru ẹsaa dobe iche.

29 Abímẹleku asụ Ébirihamu: "?Bụ ngụnu kparu iphe ị fọtaru ada atụru ẹsaa ono dobe iche?"

30 Ébirihamu asụ iya t'ọ nata ada atụru ẹsaa ono t'ọ bụru iphe, a-nọdu agba ekebe l'ọ bụ iya tụru wẹlu-a.

31 Tọ dụ iya bụ; e woru ẹke ono gụa Besheba; kẹ l'ẹke ono bụ ẹke unwoke ẹbo ono riru nte.

32 Ẹphe agbatsulẹphu ndzụ ono lẹ Besheba; Abímẹleku; mẹ Fịkolu mbụ onye ishi ndu sọja iya alashia Filisutayịnu.

33 Ébirihamu abya eworu oshi tamarisuku dzaa lẹ Besheba; nọdu l'ẹke ono kpọ-kua Ojejoje, bụ onye a-nọ jeye tutu yoyo.

34 Ébirihamu ebua l'alị Filisutayịnu ụlori.

22

Nchileke àhù Ébirihamu ama

1 A nọnyaa; Nchileke abya ahùa Ébirihamu ama; kua ya: "Ébirihamu!"

Ébirihamu aza iya.

2 Yọ sụ iya: "Duta nwatibe ngu ono, bụ Áyizaku; mbụ nwananụ ngu ono, i yeru obu ono gude je l'alị Moriya. Teke i ruru bẹ ya e-koshi ngu-a ugvu ẹke ịi-nọdu gude nwatibe ngu ono gwooru iya ngwẹja-ukfuru."

3 Yo be l'ọnma-ẹwa ụtsu echile iya; Ébirihamu enyikobe nkakfụ-ịgara iya; duta nwatibe iya ono; mbụ Áyizaku; duta ụmadzu labụ lẹ ndu ejeru iya ozi; yọ bụru ẹphe oje ẹke ono, Nchileke kfuru iya ono. Ọ watakwarụphu nkụ, oo-gude gwoo ngwẹja-ukfuru ono.

4 Yo be mbọku, kwe ẹphe ẹto l'ije ono; Ébirihamu ejenyaa bya apalia ẹnya; phụa ẹke ono l'ẹke teru ẹnya.

5 Yọ sụ ndu ozi iya ono t'ẹphe nọdukwa l'ẹke-a; ẹphe lẹ nkakfụ-ịgara ono; tẹ yẹle nwata-a jeribefua l'ẹkaphu je abaaru Ojejoje ẹja. Teke ẹphe metsuaru bẹ ẹphe a-lata-a azụ byakfuta ẹphe.

6 Ébirihamu apata nkụ ngwẹja-ukfuru ono bo nwatibe iya ono; mbụ Áyizaku. Yẹbedua egude ọku yẹle mma. Ẹphe ẹbo ayịru tụgbua.

7 Ẹphe ejenyaa; Áyizaku eku iya: "Nna!"

Yọ za iya.

Áyizaku asụ iya: "Ọku bẹ nọwa nụ; nkụ anọdu. Ọ bụ; ?nanụhunu atụru, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru ọbu?"

8 Ébirihamu asụ iya: "Nwa mu; Nchileke a-nụ-a atụru, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru ọbu." Ẹphe ẹbo atụgbua; yọ bụru ẹphe ejeje.

9 Ẹphe erua ẹke ono, Nchileke kfuru iya ono; Ébirihamu abya akpụa ẹnya-ngwẹja
l'ẹke ono; bya eworu nkụ doo ya. Yọ bya ekee nwatibe iya ono; mbụ Áyizaku ẹgbu;
pata iya tụ-kobe l'eli nkụ ono, edoru l'eli ẹnya-ngwẹja ono;
10 bya amachịa ẹka; wota mma tẹ ya gbua nwatibe ya.
11 Ojozi Ojejoje anọduwaphu l'imigwe kua ya; sụ iya: "Ébirihamu! Ébirihamu!"
Yọ za iya.
12 Yọ sụ iya: "Be byikwa nwata ono ẹka! Ba dụkwa iphe, ii-me iya. Nta-a bẹ ya
mawaru l'ịitsu Nchileke egvu; kẹ l'i tii seladuru iya ẹka azụ l'ẹke nwatibe ngu ono
nọ; mbụ nwananụ ngu ono."
13 Ébirihamu abya apalia ẹnya; phụa ebyila, mpo iya gbagaru l'iphe. Yo je akpụta
ebyila ono gbua ọzori nwatibe iya ono gude gwoo ngwẹja-ukfuru ono.
14 Ya ndono; Ébirihamu eworu ẹke ono gụa: "Ojejoje bụ Ọ-kwọ-lẹ-mkpa." Gbururu
jeye ntanụ ọwaa bẹ aasụje: "L'eli ugvu Ojejoje bẹ aa-kwọ ngu lẹ mkpa."
15 Ojozi Ojejoje anọdu l'imigwe kua Ébirihamu k'ugbo ẹbo; sụ iya:
16 "Lẹ yẹbe Ojejoje gudeekwa onwiya ria angụ lẹ keshinu ọphu i du-gheru ike mee
egbe iphe ọwaa; ti selaru iya ẹka azụ l'ẹke nwatibe ngu ono nọ; mbụ nwa-nanụ ngu
ono;
17 bẹ ya gọfutajeru ngu ọnu; mee t'awa ngu ha l'igwe l'ọ bụ mkpọ-kpodo, nọ l'igwe;
ha l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu. Awa ngu phẹ a-lụje ọgu lụta mkpụkpu ndu ọhogu
ẹphe.
18 Ọ bụ l'eri ngu bẹ ee-shi gọoru iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko-a ọnu. Ishi iya abụru
l'ị nụru yẹbe Ojejoje okfu."
19 E mebetsua; Ébirihamu yẹle Áyizaku ejekfushia ndu ozi iya ono; ẹphe ayịru
lashia azụ lẹ Besheba. Ébirihamu ebuwaruru lẹ Besheba.

Ụnwu Nahọ

20 A nọokwaru-o jeye; a bya ezia Ébirihamu lẹ Milika mụshiakwaru nwunne iya,
bụ Nahọ ụnwegirima.
21 Uzu bụ ọkpara. Buzu abụru nwunne iya nwoke yẹle Kemuwẹlu. Kemuwẹlu bụ
iya bụ nna Áramu.
22 A bya amụa Kẹsedu tsobe Kemuwẹlu; bya amụa Házọ; ọwaa Piludashu yẹle
Jidulafu; mẹ Bétuwẹlu.
23 Bétuwẹlu ono bụ yẹbedua bụ nna, mụru Ribéka. Yọ bụru ụnwegirima ẹsato
ono bẹ Milika mụtaru Nahọ, bụ nwunne Ébirihamu.
24 Nnufu iya ọphu aza Ruma bẹ mụtaru iya Teba; Gahamu; Tahashu; mẹ Maaka.

23

Anwụhu Séra

1 Séra nọru ụkporo afa ishingu l'afa ẹsaa.
2 Ẹke ọ nọdu nwụhu bụ lẹ Kiriyatu Araba, bụ iya bụ Hẹburonu, nọ l'alị Kénanu.
Ébirihamu agụa aphụ Séra; kwaa ẹkwa iya.
3 Ébirihamu ahaa odzu nyee ya ono; jekfu ndu Hetu; je asụ ẹphe:
4 "Lẹ ya bụkwa mbyamụmbya, shi eshishi lakfuta unu l'ẹke-a. Byiko; unu renua
ya alị; tẹ ya lia nyee ya-a."
5 Ndu Hetu asụ iya:
6 "Onye nwe mu nụ; ẹphebe ndu Hetu sụru: L'ị kwa eze madzụ l'ẹphe. Hatalẹphu
ili ndibe ayi ọphu katsụa ngu mma je elia nyee ngu. Ẹ to nwedu onye ndu-ẹphe,
a-jịka sụ t'ẹ b'i lishi nyee ngu l'ili iya."
7 Ébirihamu egbeshi bya ebyiaru ndu alị ono, bụ iya bụ ndu Hetu ikpere;

8 sụ ẹphe: “Ọ -bụru l'ọ dụ unu tẹ ya lia nyee ya bẹ ya ekfu t'unu rọoru iya Éfurọnu
Zóha;
9 t'o ree ya ọgba Makupela iya phụ, nọ l'ishi alị iya phụ. Iphe, bụ iphe ọ hụru iya
ẹya bẹ ya a-kfụ iya l'ifu unu l'ẹke-a; t'ọ bụru ẹke ayi a-nọduje eli odzu.”
10 Éfurọnu ono, bụ onye Hetu ono bẹ yẹle ndu ndu-ẹphe jịkokwa-a nọdukota
l'obu-edukfu mkpụkpu ono. Éfurọnu araa ya arara; k'ọphu ndu Hetu, nọ l'ẹke ono
nụkotaru iya; sụ Ébirihamu:
11 “Onye nwe mu nụ; wawakwa! Ya sụru lẹ ya nọ l'ifu ndu alị iya-a l'ekfu iya; sụ
t'i nwekotaru alị ono l'ọ ha; nggu enworu ọgba ono, nọ iya nụ ono; lia nyee ngu!”
12 Ébirihamu abya ebyiaru ndu alị ono ikpere;
13 sụ Éfurọnu: “T'ọ ngabe nchị. Ya a-kfụ aswa alị ono. Nata iya rụ aswa iya; k'ọphu
ya e-je elia nyee ya l'ẹke ono.” Ọ kfuru iya; k'ọphu ndu alị ono nụkotaru iya.
14 Éfurọnu asụ iya:
15 “Onye nwe mu nụ; alị ono dzukwaru ụnu mkpọla-ọcha. Ọlobu; ?bụ ngụnu b'ọ
bụ l'ẹke nggu l'iya nọ? Jeru je elia nyee ngu l'ẹke ono.”
16 Ébirihamu ekweta iphe, Éfurọnu hụru iya l'alị ono; bya eworu iya kfụa ya l'ifu
ndu Hetu l'ẹke ono. Iphe, ọ kfụru iya bụ ụnu mkpọla-ọcha, bụ ẹra iphe, a tụtaru
l'iphe, eegude ere aswa teke ono.
17 Tọ dụ ya bụ; e woru alị Éfurọnu, nọ lẹ Makupela ree Ébirihamu. Makupela ọbu
nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata Mamure. E reru iya alị ọbu yẹle ọgba, nọ iya nụ; mẹ iphe,
bụ oshi, nọ iya nụ je akpaa l'ẹke oke iya jeberu.
18 Iphe, bụ ndu Hetu, nọ l'ọnu edukfu mkpụkpu ono aphụa teke e reru Ébirihamu
alị ono t'ọ bụru alị iya.
19 E metsua; Ébirihamu elia nyee ya; mbụ Séra l'ọgba ono, nọ l'alị Makupela ono
l'ụzo ẹnyanwu-ahata Mamure, bụ iya bụ Hẹburonu l'alị Kénanu.
20 Tọ dụ iya bụ lẹ ndu Hetu eworu alị ono yẹle ọgba, nọ iya nụ rekota Ébirihamu;
yọ bụru alị iya ẹke ee-lije odzu.

24

Áyizaku yẹle Ribéka

1 Nta-a bẹ Ébirihamu kahụwaru ọhuma; Ojejoje agọwaru iya ọnu l'iphemiphe
ọbule.
2 Yọ bya ekua onye ọphu kage ọbu ọgurenya lẹ ndu ejeru iya ozi; mbụ onye
ọphu elekotaru iya ẹnya l'iphemiphe ọbule, o nweru enweru; sụ iya: “Gude iya ẹka
l'ụtakfu;*
3 gude ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke k'imigwe; bụru Nchileke k'eliphe riaru iya angụ
l'ẹ tịi lụduru nwatibe iya Áyizaku nwanyi lẹ Kénanu-a, ẹphe bu-a;
4 mbụ l'ii-jechia l'alị yẹbe Ébirihamu; mbụ lẹ kẹ ndu abụbu iya gẹdegede je alụtaru
nwatibe iya Áyizaku nwanyi.”
5 Nwozi iya ono ajị iya: “Ọ -bụkwanuru lẹ nwanyi ọbu te kwedu l'oo-tsoru iya lata
ẹke-a; ?ya e-duta Áyizaku gude lashia l'alị ono, i shi ono tọo?”
6 Ébirihamu asụ iya t'ẹ b'o dutakwa nwatibe iya laa ẹke ono ọdo!
7 “Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke k'igwe, bụ onye dufutaru iya l'ufu nna iya; mẹ l'alị ẹke,
a mụru iya; mbụ onye kfuru nụ iya; bya ekwee ya ụkwa; riru angụ yeru iya ẹya: ‘Lẹ

* **24:2 24:2** L'ome-l'alị ndu Híburu; bẹ teke madzụ gude ibe iya ẹka l'ụtakfu kfua okfu; b'ọ bụwa nte; yo ria ya: l'iphe ono, ya kfuru ono; bẹ ya ta agbanwedu agbanwe.

awa iya bẹ ya a-nụ alị-a;’ Nchileke e-zi-a ojozi iya t'unu l'iya yịru; k'ọphu ịi-lụ-ghe nwanyi l'ẹke ono dulataru Áyizaku l'ẹke-a.
8 Ọ -bụru lẹ nwanyi ọbu te ekwedu tsoru ngu; ẹvu ngu ẹvu ogu. Ọ bụphu t'ẹ b'i dukwa Áyizaku laa ẹke ono.”
9 Tọ dụ iya bụ; nwozi ono abya egude nnajiufu iya ono mbụ Ébirihamu ẹka l'ụtakfu; riaru iya angụ l'okfu ono.
10 Ya ndono; nwozi iya ono abya akpụta ịnya-ivu nnajiufu iya ono iri gude tụgbua; bya egwokwaaphu iphe ọdo, dụtsua mma, nnajiufu iya ono nụtsuaru iya gude; yọ bụru iya oje Mesopotémiya. Yo jerua bya abahụ lẹ ẹke Nahọ bu.
11 Yo rua; bya eruta ịnya-ivu ono jeshia l'iku wẹlu, nọ l'azụ mkpụkpu ono. Yo rua iku wẹlu ono; bya emee ya; yo byishikota ikpere; k'ọphu ọo-dụ ike nyizita. Teke ono bẹ bụwa urẹnyashi teke ụnwanyi awụfuje je oseta mini.
12 Onye ozi Ébirihamu ono abya ekfuru nụ Nchileke; sụ iya: “Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nnajiufu iya Ébirihamu. Mekwaa t'ije iya-a nweru ishi ntanụ! Koshinu l'i yeru nnajiufu iya, bụ Ébirihamu obu!
13 Mbụ; ọ kwa l'iku wẹlu-a bẹ ya nọ ẹge-a; ụnwu-mgbọko mkpụkpu-a awụ abya oseta mini.
14 Menua t'ụnwu-mgbọko ono onye ọphu ya sụru: ‘Byiko t'o zinua ite iya tẹ ya ngụta mini’; teke nwamgbọko ọbu kweru chebe iya mini ono; bya asụ lẹ ya e-chebefua ịnya-ivu iya mini; ya amaru l'ọo onye onanu b'ị fọtaru nwozi ngu, bụ Áyizaku. Ọ bụ iya e-me tẹ ya maru l'i yeruphu nnajiufu iya, bụ Ébirihamu obu.”
15 Yo gudekwadua ẹge ono ekfu anụ Nchileke; ọwaa bụ-wa Ribéka yẹle ite, o tukoberu l'ukuvu. Ribéka ono bụ nwatibe Bétuwẹlu. Betuwẹlu bụkwanu nwatibe Milika. Milika bụ nyee Nahọ. Nahọ abụru nwunne Ébirihamu.
16 Nwamgbọko ono ama mma nshinu; bụru onye doberu onwiya ọ̀gà; kẹle ẹ to nwedu nwoke, chịkahujewaru iya ọkpa. Yọ bya eje lẹ wẹlu ono sejia mini l'ite iya gude lụfuta.
17 Onye ozi ono abya agbakfukebe iya; sụ iya: “Byiko t'o kenua ya nwa mini l'ite iya ono tẹ ya ngụa.”
18 Ribéka asụ iya: “Onye nwe mu nụ; ngụta nụ iya!” Teke ono phụ; yọ pazitawaphu ite ono; paru iya l'ẹka; yọ ngụta iya.
19 Yo chebetsua ya mini ono; sụ iya: “Tẹ ya setafukwaaruphu ịnya-ivu iya t'ọ ngụa; k'ọphu oo-dzuru iya.”
20 Yọ bya awụfu-kebe mini l'ite iya ono ye l'ochi-eswi, nọ l'ẹke ono; bya agbaphu azụ lẹ wẹlu ono je esetafua mini ọdo. Yo see mini; jeye yo setakotaru ịnya-ivu ono mini, dzuru iya nụ.
21 Onye ozi ono anọdukpelephu nwandoo l'ege iya t'ọ maru: ?Bụ-a ya bẹ Ojejoje fọtaru iya ọbu?
22 Ịnya-kamẹlu ono angụtsua mini ono; nwoke ono abya achịfuta echi-imi, e gude mkpọla-ododo, ere ire mee; mẹ mgbalẹka labụ, e gude mkpọla-ododo iri mee gbabẹ iya.
23 Yọ bya ajị Ribéka onye mụru iya nụ. Jị iya; ?m'o nweru ẹke ẹphe a-zẹ lẹ kẹ nna iya t'ẹphe je aradu l'ẹnyashi-a?
24 Ribéka asụ iya lẹ ya kwa nwatibe Bétuwẹlu ọphu Milika mụtaru Nahọ;
25 sụkwa iya phụ l'ẹphe nwekwaru ẹwu onyingu; mẹ k'ọkponku nshinu; nwek-waruphu ụlo, ẹphe a-zẹ l'ẹnyashi-a.
26 Nwoke ono abya efozeta; baaru Ojejoje ẹja; sụ iya:
27 “T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke nnajiufu mu Ébirihamu; mbụ Ojejoje ono, n-yemobu iya ẹ-ta agvụdu agvụgvu l'ẹke nnajiufu mu bụ Ébirihamu nọ. O koshiwaru

l'ọ gbaru tẹ nnajiufu mu ono gude ire iya ẹka. A bya lẹ mbẹdua; Ojejoje duwaru mu; mu eruta lẹ k'abụbu nnajiufu mu."
28 Nwamgbọko ono agbaru lashia l'ụlo nne iya je atụko iphe ono l'ọ ha kọoru ẹphe.
29 Ribéka nweru nwunne iya kẹ nwoke, aza Lébanu. Lébanu agbachịwaphu jeshia nwoke ono ndzuta lẹ wẹlu ono;
30 kẹ l'ọ phụru echi-imi phụ; mẹ mgbalẹka ono, Ribéka gba ono; bya anụkwaaphu iphe ono, ọ sụru lẹ nwoke ono kfuru iya ono. Yọ tụgbua jekfushia nwoke ono; rua; yo vudonyabewa ịnya-ivu iya l'iku wẹlu ono.
31 Lébanu asụ iya: "Bata abata; nggụbe onye Ojejoje gọru ọnu-ọma nụ! ?Nanụ ẹge ọ dụ b'i vudo ẹke-a? Ya doziakwaru ngu ụlo ẹke ịi-zẹ; dozikwaaphu ẹke ịnya-ivu ngu a-dọru."
32 Tọ dụ iya bụ; nwoke ono abya abahụ l'ụlo ọbu. Lébanu abya atọshia ịnya-ivu iya ono iphe, o vu; bya achịtaru ịnya-ivu ono l'ẹphe ha ẹwu onyingu; mẹ k'ọkponku; bya apataru yẹbedua; mẹ unwoke, yẹle iya yị mini t'ẹphe gude kwọo ọkpa.
33 E mebetsua; a bya egwota nri doberu nwoke ono. Yọ sụ lẹ ya te erikwa nri jeye teke ya kfuodoru iphe, ya byaru.
Lébanu asụ iya t'o kfuedu iphe ọbu!
34 Yọ sụ Lébanu lẹ ya bụkwa nwozi Ébirihamu.
35 Lẹ Ojejoje mewaru nnajiufu iya ono iphe-ọma, dụ biribiri. Ọ bụwa onye nweru iphe nweshia ya ike. Ojejoje mewaru; yo nweru atụru; nweru eswi; nweru mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo. Ọ nụkwaru iya phụ ndu ejeru iya ozi: unwoke l'ụnwanyi; b'ọ byakwarụphu bya anụshia ya ịnya-ivu; mẹ nkakfụ-ịgara.
36 Séra, bụ nyee nnajiufu mu; bẹ mụtaru iya nwata nwoke l'ishi ẹwo. Ébirihamu ewowaru iphemiphe ọbule, o nweru enweru nụkota nwata ọbu.
37 Nnajiufu mu ono bẹ meru; mu eriaru iya angụ; lẹ mu ta alụduru nwatibe iya ono nwanyi Kénanu.
38 L'ọbu ndu ufu nna iya; mbụ l'ẹnya ufu ẹphe gẹdegede bẹ mu e-je alụaru nwatibe iya ono nwanyi.
39 "Mu ajị nnajiufu mu ono; sụ iya: '?Ọ -bụkwanuru lẹ nwanyi ọbu te ekwedu l'oo-tsoru mụbe nwozi ngu-a ala ẹke ono eghe?'
40 "Yọ sụ mu lẹ Ojejoje ono, bụ onye, ya abaru ẹja ono e-duru-a ojozi iya ye tẹ mu l'iya yịru; k'ọphu oo-me t'ije mu nweru ishi; k'ọphu mu a-lụkwanuru nwatibe iya nwanyi l'abụbu ẹphe; mbụ l'ẹnya ufu ẹphe gẹdegede.
41 Lẹ mu -jekpowaa l'ufu ẹphe; ndibe ẹphe te kwe bẹ ẹvu mu; bụakwa ẹvu ogu.
42 "Ya ndono; mu abya abyaruta lẹ wẹlu-a ntanụ; bya ekfuru Nchileke; sụ iya: 'Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke nnajiufu mu Ébirihamu; ọ -bụru l'ọ dụ ngu mma; byiko menua tẹ ije-a, mu byaru-a nweru ishi.
43 Nta-a bẹ mu vudowa l'iku wẹlu-wa; ọ -bụru l'o nweru nwamgbọko, byaru oseta mini; mu -sụ iya: "Byiko tẹ mu ngụtanu mini l'ite ngu ono;"
44 ọ -bụru l'o kwetaru chebe mu iya; bya asụ lẹ yẹbe nwamgbọko ono e-jekwa echebefua ịnya-ivu mu; t'onye ono bụkwaru onye nggụbe Ojejoje fọtaru nwatibe nnajiufu mu.'
45 "Mu egudekwadua ẹge ono ekfu anụ Nchileke l'ime obu; Ribéka l'abyawaphu yẹle ite, ọ dẹru l'ukuvu. Yọ bya ejeshia lẹ wẹlu ono je eseta mini. Mu asụ iya: 'Byiko t'o chebe mu nụ mini.'
46 "Yọ pazitakebewaphu ite ono, ọ pa l'ukuvu ono; sụ mu tẹ mu ngụta iya; ẹge ya e-je esetakwaruphu ịnya-ivu mu t'ẹphe ngụa."
47 "Mu ajị iya nwatibe onye ọ bụ.
"Yọ sụ mu lẹ ya bụ nwatibe Bétuwẹlu Nahọ; onye ọphu Milika mụtaru iya."
"Mu abya eworu echi-imi ye iya l'imi; bya agbabẹ iya mgbalẹka.

48 Mu abya efozeta; baaru Ojejoje ẹja; jaa Ojejoje, bụ Nchileke nnajiufu mu
Ébirihamu ajaja; mbụ Ojejoje, bụ onye duru mu; mu eshia ụzo, dụ mma byaruta ẹke-
a; bya aphụa nwata, bụ nwanwa nwunne nnajiufu mu, mu a-lụru nwatibe nnajiufu
mu ono.
49 Nta-a bụ: ọ -bụru l'unu e-koshi l'unu yeru nnajiufu mu obu; mbụ l'ọ gbaru t'e
gude ire unu ẹka; unu kfua tẹ mu maru. Teke ẹ tọ dụdu; unu kfukwaa ya phụ tẹ mu
maru ụzo ọphu mu e-shi iya."
50 Lébanu yẹle Bétuwẹlu asụ: "Ọ kwa Ojejoje bẹ iphe ọwaa shi l'ẹka; ?bụkwadu
ngụnu ọdo bẹ ẹphe e-kfu?
51 Ọwaa Ribéka ndọ-ọ; duta iya lashia t'o je alụru nwatibe nnajiufu ngu ọbu;
keshinu ọphu ọ bụ ẹge Ojejoje sụru l'ọo-dụ ndono."
52 Onye ozi Ébirihamu ono anụlephu ọnu, ẹphe yeru; byishi ikpere l'alị; baaru
Ojejoje ẹja.
53 Yọ bya egwota ngwa, e gude mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha mee chẹe Ribéka;
chẹkwa ya phụ ẹkwa. Ọ nụtsukwaaruphu nwunne Ribéka kẹ nwoke; mẹ nne iya
iphe, eretsua ire nshinu.
54 Ọ bụ teke ono bẹ yẹle ndu ẹphe l'iya yị tụkoru bya eria nri; ngụa iphe. E metsua;
ẹphe aradu l'ẹke ono mbọku ono.
Yo be l'ụtsu; nwozi ono asụ t'ẹphe ha ya rụ tẹ ya laa lakfu nnajiufu iya.
55 Nwunne Ribéka ono yẹle nne iya arọo ya t'ọ haa t'ẹphe lẹ Ribéka nọfukpoonu
m'ọ bụ abalị iri; tẹmanu ẹphe ayịwaruru lashia.
56 Yọ sụ ẹphe t'ẹphe be esedeshi iya; l'ẹke Ojejoje meekwaru ije iya; yo nweru ishi?
Wo ẹphe t'ẹphe hanụa ya tẹ ya lakfu nnajiufu iya.
57 Ẹphe asụ iya t'ẹphe kukpooduanu nwata jịedu iya; t'a maru iphe, oo-kfu.
58 Ẹphe abya ekua Ribéka; jị iya: "?M'oo-tsoru nwoke-a tọo?"
Yọ sụ ẹphe lẹ ya e-tsoru iya-a.
59 Tọ dụ iya bụ; ẹphe abya eduru Ribéka nụ iya; mẹkwaphu nwanyi, bụ iya heru
Ribéka teke ọ ha nwanshị. Onye ozi Ébirihamu ono; mẹ ndu yẹle iya yị eduta ẹphe
lashia.
60 Ẹphe abyadẹ alala; ndu nwe Ribéka agọoru iya ọnu; sụ iya:
"Nwunne ayi nwanyi;
zụkwaa azụzu bụru nne ụnukurunu!
T'awa ngu lụjeekwa ọgu
lụta mkpụkpu ndu ọhogu ẹphe!"
61 Ya ndono; Ribéka yẹle ndu ozi iya akwakọbe bya enyihu ịnya-ivu ẹphe; tsoru
nwozi Ébirihamu ono. Yo duta ẹphe; yọ bụru ẹphe alala.
62 Teke ono bẹ Áyizaku shiwa l'ụzo wẹlu Byiye-Lahayi-Rọyi bya; kẹ l'ẹke o bu ebubu
bụ l'echi-ẹgu ụzo ọhuda.
63 Yo be l'urẹnyashi ujiku lanụ; Áyizaku ejeshia oghe-ẹgu tẹ ya je amachịa ukfu.
Yọ bya ele ẹnya phụa ịnya-ivu, liberu l'abya.
64 Ribéka apalikwaaphụ ẹnya; phụ Áyizaku; bya eshi l'eli ịnya-ivu ono nyizita;
65 jị nwozi ono: "Nwoke ono, shi l'ẹgu eje abya ono; ?bụ onye b'ọ bụ?"
Onye ozi ono asụ iya l'ọ kwa nnajiufu iya. Ribéka achịtawaphu ụlari-ifu iya phụ-
kpua onwiya ifu.
66 Onye ozi ono abya akọkotaru Áyizaku ẹge ya jeru iya.
67 Áyizaku eduta Ribéka duba l'ụlo-ẹ́kwà nne iya; mbụ Séra; yọ ghọwaphu nyee
ya. Yo yeeru Ribéka obu nshinu. Yọ bụru iya bụ l'obu agọ-zita Áyizaku lẹ kẹ nne iya
ono, nwụhuru nụ ono.

25

Anwụhu Ébirihamu

1 Ya ndono; Ébirihamu abya alụa nwanyi ọdo, ẹpha iya bụ Ketúra.
2 Ketúra amụtaru iya Zimuranu; Jọkushanu; Medanu; Mídiya; Ishibaku; mẹ Shuwa.
3 Jọkushanu bụ nna Sheba; mẹ Dedanu. Ndu bụ ndu eri Dedanu bụ ndu Ashuru; ndu Letushi; mẹ ndu Leyumu.
4 Ụnwu Mídiya bụ Ifa; Ẹfa; Hanọku; Abída; mẹ Ẹludaa. Ẹphe l'ẹphe ha tụko bụru ụnwu Ketúra.
5 Ébirihamu atụko iphe, bụ iphe o nweru enweru haaru Áyizaku.
6 Obenu lẹ teke ọ nọkwadua ndzụ b'ọ hataru iphe keeru ụnwegirima iya; ndu ọphu nnufu iya phẹ mụshiru iya. Yọ bya edufushia ụnwegirima ono je edobe l'ụzo ẹnyanwu-ahata t'ẹphe lẹ Áyizaku be ebushiru l'ẹkalanu.
7 Iphe Ébirihamu nọru bụ ụkporo afa ẹsato l'afa iri l'ise.
8 Ọ karu nka lịkpahu alịkpahu b'ọ nwụhuderu lakfu ndiche iya phẹ
9 Yọ nwụhutsua ono; ụnwegirima iya; mbụ Áyizaku yẹle Ishimẹlu elia ya l'ọgba Makupela l'alị Éfurọnu Zóha, bụ onye Hetu. Ọgba Makupela nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata Mamure.
10 Alị ono bụ alị, Ébirihamu zụru ndu Hetu. Yọ bụru l'ẹke ono b'e liru Ébirihamu; mẹ nyee ya, bụ Séra.
11 Ébirihamu anwụhutsulephu; Nchileke abya agọoru nwatibe iya; mbụ Áyizaku ọnu. Teke ono bẹ Áyizaku bu l'iku wẹlu Byiye-Lahayi-Rọyi.

Ụnwu Ishimẹlu

12 Ọwaa eri Ishimẹlu ọphu nwanyi Íjiputu; mbụ Héga, bụ ohu Séra mụtaru Ébirihamu:
13 Ọwaa ụnwu Ishimẹlu l'ẹge e shi mụa ẹphe: Nebayọtu bụ ọkpara iya. Ndu ọphu etso iya nụ bụ Kéda; Adụbelu; Mibusamu;
14 Mishima; Duma; Masa;
15 Hadadu; Téma; Jeturu; Nafishi; ọwaa Kedema.
16 Ẹphe l'ẹphe ha bụkota ụnwu Ishimẹlu; bụkotaru ishi l'ikfu ẹke ẹphe shi. Ọ bụ ẹpha ẹphe b'e gudetsua maru mkpụkpu; mẹ edukfu ẹke ẹphe butsua l'iche l'iche.
17 Iphe Ishimẹlu nọru bụ ụkporo afa ishingu l'afa iri l'ẹsaa b'ọ nwụhuderu.
18 Eri iya shilephu lẹ Havila bua jeye lẹ Shu lẹ mgboro oke onye lẹ Íjiputu; l'e gude eje Asiriya. Ẹphe l'ụnwu Ébirihamu ndu ọphu ta dụbua lẹ mma.

Jékọpu mẹ Ịso

19 Ọwaa eri Áyizaku Ébirihamu:
Ébirihamu bụ iya bụ nna Áyizaku.
20 Iphe, Áyizaku gbaru bụ ụkporo afa labụ teke ọ lụru Ribéka, bụ nwatibe Bétuwẹlu. Ribéka ono bụ nwunne Lébanu. Ẹke ẹphe shi bụ Áramu lẹ Padanu Áramu.
21 Áyizaku abya ekfuru nụ Ojejoje l'okfu ẹhu nyee ya; kẹle o keru ekeru. Ojejoje anụa iphe ono, o kfuru iya ono; bya emee nyee ya; mbụ Ribéka; yọ tsụta ime.
22 Ụnwegirima ono anọdu iya l'ẹpho l'akpa onwẹphe mkpa. A nọnyaa; yọ sụ: "? Bụ ngụnu kparu iphe, egbe iphe ọwaa amụru iya ẹge-a?" Yọ tụgbua jeshia ọkpata Ojejoje ishi iya.
23 Ojejoje asụ iya:
"L'ọ kwa mkpụkpu labụ nọ ngu l'ẹpho;

mbụ l'ọ bụ ụmadzu labụ
e-shi ngu l'ẹhu;
kee onwẹphe ẹbo.
Onye lanụ a-ka onye ọphu ike;
onye k'ọgurenya a-nọdu
ejeru onye kẹ nwata ozi.”
24 Yo rua ya l'ezeda; yo zeda mụa ejima; yọ bụkotaru unwoke.
25 Onye ọphu vu ụzo eke meemee; gbakọta ẹji l'ẹhu iya. Tọ dụ iya bụ; ẹphe agụa ya Íso.
26 Amụ-tsuta, aamụ-tsuta iya; nwunne iya etsowa iya phụ; sụ-de iya ẹka l'ichirukfu. Tọ dụ iya bụ; a gụa ya Jékọpu. Iphe Áyizaku nọwaru bụ ụkporo afa ẹto teke Ribéka mụshiru iya ụnwegirima ono.
27 Ụnwegirima ono abya evufuta. Íso abụru onye maru ẹnya nta; onye anọduje achị nta l'ẹgu ẹke daburu adaburu. Jékọpu abụru onye eme nggujingguji; l'anọduje l'ufu.
28 Áyizaku yeru Íso obu; kẹ l'anụ ono, oogbuje ono atsọje iya ẹna. Obekwanu lẹ Ribéka bụ Jékọpu b'o yeru obu.
29 Yo be ujiku lanụ; Jékọpu l'agwọ ine. Íso eshi nta bata; l'abya ọda mba.
30 Yọ sụ Jékọpu: “T'ọ kọnua ya ine iya ono, nwuru vịi ono tẹ ya ria; lẹ ya adaakwa mba.” Ọ bụ iya meru iphe a wataru iya oku Édọmu.*
31 Jékọpu asụ iya: “L'ọ kwa; m'ọ -bụru l'ọ haru tẹ yẹbedua bụru ọgurenya.”
32 Íso asụ t'o lekwa; lẹ ya anwụhuakwa. ?Ya gude k'ọgurenya eme ngụnu?
33 Jékọpu asụ iya t'o rioduru iya angụ; woru ọgurenya, gbaru iya nụ nụ yẹbe Jékọpu. Yo kwe; riaru iya angụ; shi ẹge ono woru ọgurenya iya ọbu nụ Jékọpu.
34 Jékọpu abya awẹe Íso buredi; bya akọo ya ine azakụ ono, ọ gwọru ono; yo ria. Yo riebetsua ya; ngụru mini ye iya; gbeshi; tụgbua.
Yọ bụru ẹge ono bẹ Íso shi; woru ọgurenya, gbaru iya nụ gbaa mgbukuma.

26

Áyizaku yẹle Abyímẹleku

1 A nọnyaa; ẹjo-ẹgu abya abya l'alị ono; t'a gụfukwa ọphu byajẹru l'oge kẹ Ébirihamu. Áyizaku alakfu Abímẹleku, bụ eze ndu Filisutayịnu lẹ Géra.
2 Ojejoje abyakfuta Áyizaku bya asụ iya t'ẹ b'ọ lakwa Íjiputu. T'o bukwaru l'alị ono, ya a-sụ iya t'o buru ono!
3 Wo iya t'o butota l'alị-a; lẹ ya a-nọdu-a swiru iya; ya agọkwaruphu ọnu-ọma nụ iya. Kẹ l'ọ bụ nggụbedua; nggu l'awa ngu bẹ ya a-nụkota alị-a l'ọ ha. Ọdo bụ l'iphe, ya riru Ébirihamu angụ lẹ ya e-meru iya bẹ ya e-mekotakwa.
4 Ya e-me awa ngu t'ẹphe ha l'igwe l'ọ bụ mkpọ-kpodo, nọ l'igwe. Ya anụ ẹphe alị-a l'ọ ha. Ọ bụ l'eri ngu bẹ ee-shi gọoru iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko-a ọnu.
5 Ishi iya abụru lẹ Ébirihamu nụru yẹbe Ojejoje okfu; mekota iphemiphe ọbule, ya tọru iya ọkpa iya; dobekotakwaphu ekemu iya l'ọha.
6 Tọ dụ iya bụ; Áyizaku eburu lẹ Géra.
7 Unwoke ndu ẹke ono akpalahaa ya ishi nyee ya. Yọ sụ ẹphe l'ọ kwa nwunne iya; kẹ l'ọotsu egvu lẹ ya -su l'ọ bụ nyee ya bẹ ẹphe e-gbu iya; nata iya Ribéka. Ribéka ọphu bụkwa nụ nwanyi l'ẹke ọoma mma.

* **25:30 25:30** Iphe Édọmu bụ bụ o-nwu-vịi.

8 Yo be ujiku lanụ; Abímẹleku, bụ eze ndu Filisutayịnu epyofu ẹnya lẹ windo iya;
phụ Áyizaku l'ẹke ọokpabashi nyee ya, bụ Ribéka. Teke ono bẹ Áyizaku buakwaru
l'ẹke ono ụlori.
9 Ya ndono; Abímẹleku abya ekua Áyizaku; sụ iya: "?Ọ kwa lẹ nwanyi ono bẹ ịilu
alụlu? ?Bụ ngụnu kparu iphe ị sụru l'ọ bụ nwunne ngu?"
Áyizaku asụ iya: "Lẹ ya rịkwaru l'ee-gude okfu iya kpaphua ya?"
10 Abímẹleku asụ iya: "?Bụ ngụnu b'i meru ẹphe ẹge-a? Ndẹge ọ -bụru l'onye lanụ
l'unwoke-wa bẹ jeru yẹle nyee ngu ono azẹe; mẹ ịi-ga emekwa t'a taa ayi ụta."
11 Tọ dụ iya bụ; Abímẹleku abya atụaru ndu ẹke ono l'ẹphe ha ekemu; sụ l'onye
chọru nwoke-a; m'ọ bụ nyee ya okfu bẹ ee-gbukwa egbugbu!
12 Áyizaku abya emebe iphe l'alị ono; iphe emehuru iya nshinu l'afa ono; mbụ
mehu gbaa mgburumgburu ugbo ụkporo ise; kẹle Ojejoje gọru iya ọnu.
13 Yọ bya enweru iphe; ẹku l'abyaru iya; jeye yọ bụru ọbaba.
14 O nweru atụru l'igweligwe; nweru eswi; bya agbashịa ohu dobe. A nọnyaa; ndu
Filisutayịnu ejilahaaru iya ijimẹnya.
15 Ẹphe abya egude ẹja vuchishikota iphe, bụ wẹlu, ụnwu ohu nna iya; mbụ
Ébirihamu, tụshiru teke ọ nọ ndzụ.
16 Abímẹleku asụ Áyizaku t'ọ kwata kwafụru ẹphe l'alị; kẹ l'ọ kawa ẹphe ẹkuku!
17 Tọ dụ iya bụ; Áyizaku abya akwafụ je akpọbe ụlo-ẹ́kwà iya lẹ nsụda Géra; buru
l'ẹke ono.
18 Áyizaku abya atụkwazikota wẹlu ono, a tụshiru teke nna iya; mbụ Ébirihamu shi
nọdu ndzụ ono; mbụ wẹlu ono, ndu Filisutayịnu yechishiru lẹ nna iya nwụhutsuaru
ono. Yọ bya agụkwata wẹlu ono ẹpha ono, nna iya shi gụshia ya ono.
19 Ndu ozi Áyizaku egvua nsụda ono; gvuvu mini, doru edodo l'ẹke ono.
20 Obenu lẹ ndu, echeru ndu Jira elu; mẹ ndu, echeru Áyizaku elu nk'iya wataru
ọdzo wẹlu ono adzọdzo. Ẹphe asụ lẹ mini ono bụ mini ẹphebe ndu Géra. Tọ dụ iya
bụ; Áyizaku agụa wẹlu ono Isẹku kẹ l'a swọru iya ụswo.*
21 Ẹphe abya egvua wẹlu ọdo; ndu Jira adzọkfukwaru iya phụ. Áyizaku agụa onanu
Sitina.†
22 Yo gbeshi l'ẹke ono je atụa wẹlu ọdo; tọ dụhe onye dzọru onanu. Yọ gụa onanu
Rehobọtu bya asụ: "Lẹ nta-a bẹ Ojejoje mewaru t'ẹphe tụsaru ẹhu l'alị-a nọdu iya
bụru ọ-jaa-jagba-ẹgu."‡
23 Yo gbeshi l'ẹke ono; yọ bụru iya ọla Besheba.
24 Ojejoje abyakfuta iya l'ẹnyashi ono; bya asụ iya: "L'ọ kwa yẹbedua bụ Nchileke
kẹ nna ngu, bụ Ébirihamu." Wo iya t'ẹ b'ọ tsụkwa egvu; kẹle ya nọ-ọ swiru iya. Ya
e-gude okfu ẹhu nwozi iya; mbụ Ébirihamu gọru ọnu-ọma nụ yẹbe Áyizaku; mee
t'awa iya ha igweligwe.
25 Áyizaku abya akpụa ẹnya-ngwẹja l'ẹke ono; bya akpọ-kua ẹpha Ojejoje. Yọ bya
egvube ụlo-ẹ́kwà iya l'ẹke ono. Ndu ozi iya abya atụa wẹlu l'ẹke ono.
26 Yọ bụru teke ono bẹ Abímẹleku yẹle Ahụzatu; onye akpọ-zijeru iya ụzo; mẹ
Fịkolu, bụ onye ishi ndu sọja iya shi Géra kpakfuta iya.
27 Áyizaku ajị ẹphe: "?Bụ ngụnu kparu iphe unu abya nk'iya; l'ẹke ya dụkwa unu
ashị; unu achịfu iya l'alị unu."
28 Ẹphe asụ iya: "L'ẹphe makpọoru ọhuma lẹ Ojejoje nọ swiru iya eswiru. Ọo ya
kparu iphe ẹphe sụru l'ọ dụ mma tẹ nggu l'ẹphe ria nte; tẹ nggu l'ẹphe gbaa ndzụ;

* **26:20 26:20** Iphe "Isẹku" bụ bụ "ụswo". † **26:21 26:21** Iphe "Sitina" bụ bụ "ọhogu". ‡ **26:22 26:22** Iphe "Rehotobu" bụ bụ "ọ-jaa-jagba-ẹgu".

29 l'ẹ tịi medu ẹphe ẹji ẹge ono, ẹ tọ dụdu iphe ẹphe mejeru unu teke ono, unu shi
buru ndu-ẹphe ono. Yọ bụleruphu ọhuma bẹ ẹphe mekotaru unu; bya edufu unu lẹ
domangu lẹ rimangu ono. Nta-a bẹ Ojejoje byawaru bya agọwaru ngu ọnu.”
30 Áyizaku abya agbaaru ẹphe ajị; ẹphe eria; ngụa.
31 Yo be l'ọnmewa ụtsu echile iya; ẹphe agbaa ndzụ. Áyizaku abya edube ẹphe;
ẹphe alashia l'ẹhu-gudangu.
32 Yọ bụru mbọku ono bẹ ndu ozi Áyizaku bya ekfuaru iya kẹ wẹlu phụ, ẹphe tụru
phụ; sụ iya l'ẹphe phụkwaru iya mini.
33 Yọ gụa ya Shiba. Ẹpha mkpụkpu ono abụru Besheba jeye ntanụ-a.§
34 Ịso anọlephu ụkporo afa labụ; je alụa Juditu, bụ ada Beri onye Hetu; bya
alụkwaaphu Basematu, bụ ada Elọnu, bụkwaphu onye Hetu.
35 Ẹphe abụru iphe-ẹhuka nọduru Áyizaku yẹle Ribéka.

27

Áyizaku agọru Jékọpu ọnu

1 Yo rua teke Áyizaku kahụwaru; k'ọphu bụ lẹ nka lawaru iya l'ẹnya; yo kua Ịso,
bụ ọkpara iya.
Yọ za iya.
2 Áyizaku asụ iya: “Nta-a bẹ ya bụakwa nwoke ọgurenya; tọ bụ lẹ ya maru mbọku,
ya a-nwụhu.
3 Ngwaa; wota iphe, iigudeje achị nta; mbụ ẹda-akfụ ngu; mẹ akfụ ngu; gude je
l'ẹgbudu je egbua anụ;
4 gude iya shia nri, atsọ ẹna; mbụ egbe iya ọphu adụje iya mma. Teke i shitsuaru
iya; nggu egwotaru iya ẹya; tẹ ya ria; gọoru ngu ọnu; tẹmanu ya anwụhude!”
5 Yọ bụru lẹ teke Áyizaku ekfuru Ịso iphe ono bẹ Ribéka nụkotaru iphe ookfu. Ịso
atụgbulephu jeshia nta ono;
6 Ribéka asụ nwatibe iya Jékọpu: “Lenu; lẹ ya nụkwaru ẹke nna ngu shi ekfuru
nwunne ngu Ịso;
7 t'o je egbua anụ gude shiaru iya nri, atsọ ẹna tẹ ya ria; ẹge ya a-gọru iya ọnu l'ifu
Ojejoje; tẹmanu ya anwụhude.”
8 Nwa mu; nta-a kwa t'ị ngabekwa nchị ọhuma; mee iphe-a, ya abyaru ngu ekfuru-
a!
9 Jee l'ẹke, elu dọru; fọta ada eghu labụ, dụ mma; tẹ ya gude shiaru nna ngu nri,
dụ mma. Ya e-shile iya phụ ẹge ọo-dụ iya mma.
10 Teke ya shituaru iya; nggu egwota iya je anụ nna ngu t'o ria; k'ọphu ọo-gọru ngu
ọnu; tẹmanu yọ nwụhude.
11 Jékọpu asụ nne iya; mbụ Ribéka: “Mẹ nwunne iya; mbụ Ịso gbakwaru ẹji;
yẹbedua abụru onye ẹhu kwọru akwọkwo.
12 O nwekwaru ẹge ọo-dụ; nna mu ejeshia mu ọra ẹka l'ẹhu; ọo-makwa l'ọ bụ ụgho
bẹ mu aghọru iya. ?T'oo-medu nụ; yo gbe tụ mu ọnu l'ọzori ọnu, ọo-ga agọru mu.”
13 Nne iya asụ iya: “Nwa mu; ọ -tụa ngu ọnu tẹ ya vukwaru iya! Ọ bụlephu t'i mee
iphe, ya sụru t'i mee. Tụgbua je akpụtaru iya eghu ono!”
14 Ya ndono; yọ tụgbua je akpụtaru nne iya eghu ono. Nne iya abya egude iya mee
kẹ nri, atsọ ẹna; mee ya ẹge adụje nna iya mma.
15 Ribéka abya achịta uwe Ịso, bụ ọkpara iya; mbụ uwe iya ọphu kakọta ọma mma;
yee onye kẹ nwata, bụ iya bụ Jékọpu. Uwe Ịso ono bẹ shi koru l'ụlo Ribéka.

§ **26:33 26:33** Iphe “Shiba” bụ bụ “Wẹlu Ọgba-ndzụ”. Iphe ọdo, ọ bụ bụ “Wẹlu ẹsaa”.

16 Yọ bya eworu akpọ eghu ono kwee ya l'ẹka; bya aphụ-kpua ya ẹya l'olu ẹke
kwọru iya akwọkwo.
17 Yọ bya aparu nri ono, o shiru, a tsọ ntụmatu ono pẹe Jékọpu; nụkwa iya phụ
buredi, o gheru ye iya.
18 Jékọpu egwota iya gwojeru nna iya; je eku iya: “Nna!”
Yọ za iya; bya ajị iya: “?Ị bụ onye; nwa mu?”
19 Jékọpu asụ iya: “L'ọ kwa yẹbedua, bụ Íso, bụ ọkpara ngu. Ya meekwaru ẹge i
ziru iya. Gbeshi nụ nọdu anọdu taa anụ ọbu, ya gburu ọbu; k'ọphu ịi-gọru iya ọnu.”
20 Áyizaku ajị iya: “Nwa mu; ?nanụ ẹge i meru gbukebewa anụ ọbu ẹgwegwa
ẹge-a?”
Jékọpu asụ iya: “L'ọ kwa Ojejoje, bụ Nchileke ngu yetaru iya ẹka.”
21 Áyizaku asụ Jékọpu t'ọ kpịritaedu tẹ ya raẹdu iya ẹka; maru: ?m'ị bụ-a nwatibe
iya Íso tẹ tị bụdu?
22 Jékọpu abya ejekfube nna iya, bụ Áyizaku ntse. Yọ bya araphee ya ẹka l'ẹhu; sụ
iya: “L'olu ngu kwa olu Jékọpu; obenu l'ẹka ngu bụkwanu kẹ Íso.”
23 Ẹ tọ hụbehedu Jékọpu ama; kẹ l'ẹka iya dụ ẹji ẹji l'ọ bụ kẹ nwunne iya; mbụ Ịso.
Yọ gọoru iya ọnu; l'arị l'ọ bụ Íso.
24 Yọ jị iya: “?Bụ-a nggu bụ nwatibe iya Íso?”
Jékọpu asụ iya: “Iye-e!”
25 Yọ sụ iya: “Nwa iya; patanụru iya anụ ọbu, i gburu; bya eshia ọbu; k'ọphu ya
a-ta iya; gọoru ngu ọnu ọbu!”
Jékọpu abya apataru iya ẹya; yọ taa. Yọ bya anụ iya mẹe; yọ ngụru ye iya.
26 Nna iya ono; mbụ Áyizaku asụ iya t'ọ bya bya anmaa ya akpa!*
27 Yo jenyabe iya ntse je anmaa ya akpa. Áyizaku anụa mkpọ uwe iya; bya agọoru
iya ọnu; sụ iya:
“Ha! Mkpọ nwatibe iya dụkwa
l'ọ bụ mkpọ ẹgu,
Ojejoje gọru ọnu-ọma nụ.
28 Tẹ Ojejoje mekwaa tẹ
igwe chịjeru ngu mini;
Yo mekwaaphu ẹke,
i meberu iphe t'o mehujeru ngu.
T'o mee t'i nweru nri;
nweru mẹe; nweru k'etsushi iya.
29 Tẹ iphe bụ mbakeshi jejeru ngu ozi;
iphe, bụ ọha, nọnu ebyijeru ngu ikpere!
T'ọ bụru nggụbedua a-bụru
nnajiufu unwunne ngu phẹ;
unwunne ngu phẹ
ebyijeru ngu ikpere!
Iphe, bụ onye tụru ngu ọnu
bụakwa onye a tụru ọnu;
onye gọru ngu ọnu
abụru onye a gọru ọnu!”
30 Áyizaku agọebetsuaru Jékọpu ọnu ono; ọ bụkwadua alụfu, ọ lụfu l'ẹke, nna iya
ono nọ; ọwaa bụwa nwunne iya; mbụ Íso l'ẹke o shi nta ono ala.

* **27:26 27:26** Iphe ọ kwata kfua bụ t'o tsuta iya ọnu.

31 Ịso abya eshikwaaphu nri, atsọ ẹna gwojeru nna iya; sụ iya: “Nna; gbeshi bya
ataa anụ, ya gburu; shiaru ngu ọbu; ẹge ịi-gọru iya ọnu ọbu.”
32 Áyizaku ajị iya: “?Bụ onye b'ị bụ?”
Yọ sụ iya: “L'ọ kwa yẹbedua bụ nwa ngu nwoke; mbụ ọkpara ngu, bụ Íso.”
33 Ẹhu anmahu Áyizaku kpakpakpa. Yọ jị: “?Bụhunu onye gburu anụ wotaru iya,
ya gudekwadua l'ẹka ata; nggu abata-a? Ya gọokwaru onye ono ọnu; mbụ l'onye ono
bụakwa onye a gọru ọnu-ọma nụ.”
34 Íso anụlephu iphe ono, nna iya kfuru ono; gude aphụ; gude ẹkwa; sụ nna iya
ono: “T'ọ gọoru iya rụ ọnu. T'ọ gọoru iya rụ ọnu nk'iya!”
35 Áyizaku asụ iya: “Lẹ nwunne ngu gudeekwa ụgho bya anata ọnu-ọma ngu.”
36 Ịso asụ iya: “L'ọ bụlephu Jékọpu ono, a gụru iya ono bẹ gbaru iya nụ. ?Ọwaa te
kweedua ugbo ẹbo, o kputaru iya. Ọ nataru iya ọgurenya, ya bụ. Nta-a b'ọ byawaru
bya anatafụa ya ọnu, a ga agọru iya.” Yo kfutsua ẹge ono bya ajị nna iya ono: “?To
nwekpodua nwọnu ọphu phọduru nụ, ị gọru iya tọo?”
37 Áyizaku asụ iya: “Lẹ ya meekwaru Jékọpu t'ọ bụru nnajiufu ngu; bya
emekwaaphu tẹ ndu abụbu iya l'ẹphe ha jejeru iya ozi. Ya gọokwaru ọnu nụ iya
lẹ nri; mẹ lẹ mẹe. ?Bụ ngụnu bẹ ya e-meru ngu nta-a nggụbe nwa iya?”
38 Íso asụ nna iya ono: “Nna; ?bụlephu ọnu-ọma lanụ b'i nweru kpụ? Nna; gọnuaru
iya ọnu nk'iya!” Ịso awata ẹkwa.
39 Nna iya mbụ Áyizaku asụ iya:
“Ẹke ii-bu bẹ bụ alị
ẹke, ẹ-te emehujedu iphe;
ẹke mini ta achịduru ngu.
40 Ọ bụ ogu-mbeke bẹ ii-gude buru;
nwunne ngu bẹ ịi-nọdu agbaru mbọyi.
Obenu lẹ teke ọ wataru ngu ọtsu l'ẹhu;
bẹ ii-kwefuru iya íkè;
nggu l'iya ebukahu.”

Jékọpu agba ala kẹ Lébanu

41 Íso abya akpọo Jékọpu ashị lẹ k'ọnu ono, nna iya gọru nụ iya ono. Yọ sụ onwiya:
“?Ọ kwa lẹ nna iya abyawa anwụhu? Teke ono bẹ ya e-gbu-a nwunne iya; mbụ
Jékọpu.”
42 Ribéka anụlephu iphe, Íso kfuru; bya ezia t'e je ekuaru iya nwa iya kẹ nwata;
mbụ Jékọpu. Yo rua; Ribéka asụ iya: “Lekwa l'iphe nwunne ngu Ịso gude l'adụ
onwiya ike; bụkwa lẹ ya e-gbu ngu.
43 Ọo ya bụ; nggụbe nwa iya; mekwaa iphe-a, ya abyaru ngu ekfuru-a: Gbalaa nta-a
lakfu nwunne iya, bụ Lébanu lẹ Háranu;
44 tẹ nggu l'iya butota; t'e gude t'obu dazita nwunne ngu.
45 Teke o ghubuhuru iya eghughu; yọ zahawa iphe ono, i meru iya ono bẹ ya ezia
t'ị lata. ?Bụ ngụnu a-kpakwanụ iphe ya a-nọdu t'unu nwụshihu l'ujiku lanụ?”
46 Ya ndono; Ribéka asụ Áyizaku l'ike ọnodu ndzụ ta dụhekwa iya; kẹ l'ike ụnwanyi
Hetu-a gvụakwaru iya. Ọ -bụru lẹ Jékọpu e-je alụfua nwanyi Hetu ọdo; ?ya a-
nọkwadu ndzụ k'ome ngụnu ọdo?

28

1 Tọ dụ iya bụ; Áyizaku abya ekua Jékọpu; gọoru iya ọnu; bya anmaaru iya ọkwa;
sụ iya: “Ba alụkwa nwanyi Kénanu!

2 Tụgbulekwaphu jeshia kẹ Lébanu, bụ nwunne nne ngu lẹ Padanu-Áramu t'o kee
ngu nwanyi; mbụ l'ufu nna, mụru nne ngu, bụ iya bụ Bétuwẹlu.
3 Tẹ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike gọkwaru ọnu-ọma nụ ngu lẹ nwa; yo mee t'ị
jaa ajaja bụru nna igweligwe mba.
4 Tẹ Nchileke mekwaa t'ọnu ono, ọ gọru nụ Ébirihamu ono bụkwaruphu nke ngu;
nggu l'ụnwu ngu; k'ọphu alị ono, iibu nta-a l'ọ bụ onye mbyamụmbya ono a-bụru
nke ngu; mbụ alị ono, Nchileke nụru Ébirihamu ono."
5 Ya ndono; Áyizaku abya ezifu Jékọpu; yọ tụgbua jeshia kẹ Lébanu lẹ Padanu-
Áramu. Lébanu ono bụ nwatibe Bétuwẹlu, bụ onye Áramu; bụkwaruphu nwunne
Ribéka, bụ nne Jékọpu yẹle Ịso.
6 Ya ndono; Ịso abya amaru lẹ Áyizaku gọwaru Jékọpu ọnu; bya ezifuwa iya t'o je
Padanu-Áramu; je alụa nwanyi; bya amaru lẹ teke ono, ọ gọru iya ọnu ono b'ọ nmaru
iya ọkwa t'ẹ b'ọ lụkwa nwanyi Kénanu;
7 bya amaru lẹ Jékọpu nụwaru nna iya mẹ nne iya okfu; tụgbuwa jeshia Padanu-
Áramu.
8 Ọ bụ teke ono b'ọ bya edoo Ịso ẹnya ẹge ụnwanyi Kénanu dụ-be nna iya; mbụ
Áyizaku ẹji.
9 Yọ tụgbua jeshia kẹ Ishimẹlu; je alụa Mahalatu yekobe l'ụnwanyi ndu ọphu
ọoluhawa. Mahalatu ono bụ nwunne Nebayọtu, bụ ọkpara Ishimẹlu; bụru nwanwa
Ébirihamu.

Nrọ, Jékọpu rọru lẹ Bẹ́telu

10 Ya ndono; Jékọpu egbeshi lẹ Besheba; yọ bụru iya oje Háranu.
11 Yo jenyaa; nchi ejikfu iya l'ụzo; yọ nọdu tẹ ya radụ. Yo je apata mkpuma lanụ
l'ẹke ono; dobe; zẹ-zita; chebe iya ishi kuru mgbẹnya.
12 Yọ bya arọo nrọ phụa ububе, e gvuberu l'alị; yo je adụ-kfuru l'igwe. Ụnwu ojozi
Nchileke l'enyi iya gòdógòdó; ndu enyihu enyihu; ndu enyizita enyizita.
13 Ojejoje evudo l'ọnungonu ububе ono; sụ: "L'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya
abụru Nchileke kẹ nna ngu, bụ Ébirihamu; bụkwaruphu Nchileke kẹ Áyizaku. Alị
ono, ị zẹ ono bẹ ya a-nụ nggu l'awa ngu.
14 Awa ngu a-ha igweligwe l'ọ bụ ẹja, nọ l'alị. Unu e-bu jeye ụzo ẹnyanwu-
arịba; bya ebua jerua ụzo ẹnyanwu-ahata. Unu e-bukwaphu jeye ụzo isheli; bua
jerukwaaphu ụzo ọhuda. Ya e-shi l'ẹka nggu l'awa ngu gọoru ndiphe mgburumgburu
ọnu.
15 Ya e-swiru ngu eswiru; l'eleta ngu ẹnya l'iphe, bụ ẹke ii-jekpo. Ọdo abụru lẹ ya
e-dulata ngu azụ l'alị-a. Ẹ to nwedu lẹ ya aha ngu jeye teke ya e-mekotaru ngu iphe
ono, ya kweru ngu ụkwa iya ono."
16 Jékọpu etehu; bya asụ: "Ha! ?Ọo ya bụ lẹ Ojejoje nọ l'ẹke-a; ya ta ama."
17 Yọ wata ọtsu egvu; sụ: "L'akpaji ẹke-a bẹ dụkwa egvu! Ẹ to nwekwa iphe ọdo,
ẹke-a bụ; 'abụdu ụlo Nchileke. Ọ kwa ẹke-a bụ ọnu-ụzo imigwe!"
18 Yo be l'ọnmewa ụtsu echile iya; Jékọpu apata mkpuma ono, o shi chebe ishi ono;
gvube l'ọ bụ itso; bya eworu manụ gbashị l'eli iya.
19 Yọ gụa ẹke ono Bẹ́telu; e guderu l'iphe, e shi ekuje ẹke ono bụ Luzu.*
20 Jékọpu abya eribua ya lẹ nte; sụ: "Ọ -bụru lẹ Nchileke e-swiru iya; leta iya ẹnya
l'ije iya-a; mee tẹ ya phụje iphe oye l'ọnu; mẹ iphe owe l'ukfu;
21 k'ọphu bụ lẹ ya jeru iphe ọwaa lata l'ufu nna iya l'ẹhu-gudangu; bẹ Ojejoje a-
bụkwaru Nchileke iya!

---

* **28:19 28:19** Iphe "Bẹ́telu" bụ bụ "Ụlo Nchileke".

22 Mkpuma-wa, ya gvuberu l'ọ bụ itso-wa a-bụru ụlo Nchileke; iphe bụ iphe, nggụbe
Nchileke nụru iya bẹ ya e-ke ụzo iri nụ ngu ụzo lanụ.”

29

Jékọpu jeruru Padanu Áramu

1 Ya ndono; Jékọpu akwasẹru ije iya jeye yọ bya erua alị ndu ụzo ẹnyanwu-ahata.
2 Yo rua ẹke ono bya aphụ wẹlu, nọ l'oghe-ẹgu l'ẹke ono; mẹ uzi atụru ẹto l'iku iya;
kẹ l'atụru ono bụ lẹ wẹlu ono b'ọ ngụje mini. Mkpuma, e gude swichia ọnu wẹlu ono
aha nshinu.
3 Yọo buje; atụru ono -dzukolephu l'ẹke ono; ndu eche iya nụ abya agbakọ ẹka
swifu mkpuma ono l'ọnu wẹlu ono; seta mini doberu atụru ono. Ẹphe -megee; ẹphe
abya eswikwazi mkpuma ono l'ọnu wẹlu ono.
4 Jékọpu abya ajị ndu eche atụru ono ẹke ẹphe shi.
Ẹphe asụ iya l'ẹphe shikwa Háranu.
5 Yọ sụ ẹphe mẹ ẹphe maru Lébanu, bụ nwanwa Nahọ?
Ẹphe asụ iya l'ẹphe makwaru iya-a.
6 Jékọpu ajị ẹphe: “?Mẹ ẹhu dụ iya-a mma?”
Ẹphe asụ iya l'ẹhu dụkwa iya-a mma; l'ọ kwa nwatibe iya; mbụ Rechẹlu bẹ chị
atụru abya ẹgaphu.
7 Yọ sụ ẹphe: “?Unu ta phụdu l'ụboku hakwadua nshinu; l'ẹ tọ gbadụa teke,
aachịkobeje atụru. Unu setanu mini doberu atụru ono t'ọ ngụa. Teke e metsuaru;
unu achịru iya je ẹke ọokpaje nri t'ọ kpafụa nri!”
8 Ẹphe asụ iya: “L'ẹphe te emeghekwa iya ẹge ono. L'ọ kwa teke atụru ono
dzuleruphu edzudzu l'ẹke-a; e swifu mkpuma ono l'ọnu wẹlu ono. Teke ono; e setaru
iya mini t'ọ ngụa.”
9 Yọ bụru teke ono, ẹphe l'iya ekfu ono bẹ Rechẹlu chị atụru nna iya byaruta; kẹ l'ọ
bụ nwamgbọko eche atụru.
10 Jékọpu aphụlephu Rechẹlu; mẹ atụru Lébanu ono, ọ chị ono; tụgbua je eswifu
mkpuma ono l'ọnu wẹlu ono; bya eseta mini doberu atụru nwunne nne iya ono; yọ
ngụa.
11 Jékọpu abya anmaa Rechẹlu akpa; wata ẹkwa.
12 Jékọpu asụ Rechẹlu lẹ yẹle nna iya bụkwa; lẹ ya bụkwa nwatibe Ribéka. Rechẹlu
agbagbụa je akọoru iya nna iya.
13 Lébanu anụlephu kẹ nwa nwunne iya ono; mbụ Jékọpu; gbagbụwaphu
gbakfutashia ya. Yo rua je anmaa ya akpa; tsuta iya ọnu; duta iya jeshia nk'iya.
Ẹphe erua; Jékọpu abya akọkotaru iya iphemiphe ọbule ono, meru nụ ono.
14 Lébanu asụ iya lẹ yẹle iya bụkwa mee lanụ; mbụ e -kee; e-kehe-ọdo.

Jékọpu alụta Lii yẹle Rechẹlu

Jékọpu ebulephu ọnwa ophu lẹ kẹ Lébanu;
15 Lébanu asụ iya: “?Bụ okfu lẹ nggu l'iya bụ abụbu b'ịi-nọdu ejeru iya ozi kẹ
mmanu tọo?” Wo iya t'o kfua iphe, ya a-nọdu akfụ iya.
16 Lébanu bẹ mụtaru ụnwu-mgbọko labụ. Ẹpha onye k'ọgurenya bụ Lii; onye kẹ
nwata abụru Rechẹlu.
17 Lii bẹ ẹnya dụ ẹruru-ẹruru; obenu lẹ Rechẹlu ama mma; dụ ugvu.
18 Rechẹlu bẹ shi tụbahawa Jékọpu l'ẹnya. Yọ sụ Lébanu: “Tẹ ya jenuaru iya ozi
afa ẹsaa; t'o kee ya nwatibe iya kẹ nwata; mbụ Rechẹlu.”
19 Lébanu asụ iya: “L'o gbe kakwa mma lẹ ya keru ngu iya; malẹ ya keru iya akataka
onye ọdo. Ngwanụ; t'ẹphe buwaruru.”

20 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu ejee ozi afa ẹsaa changụ t'e kee ya Rechẹlu. Afa ẹsaa ono adụle-ẹ Jékọpu l'ọ bụ nwujiku olemole; kẹ l'o yeru Rechẹlu obu nshinu.
21 Ya ndono; Jékọpu asụ Lébanu: “Lẹ ya nọ-dzuakwaru afa ẹsaa ọbu. Dee ya nyee ya; k'ọphu yẹ ya a-zẹ.”
22 Tọ dụ iya bụ; Lébanu abya ekua ndu ẹke ono; shiaru ẹphe nri.
23 Yo be l'urẹnyashi; yo duta ada iya; mbụ Lii; dee Jékọpu; yẹ ya azẹe.
24 Lébanu abya eshi lẹ ndu ohu iya duta nwamgbọko ọphu aza Zilipa duru nụ Lii t'o jejeru iya ozi-ụlo.
25 Nchi abọhulephu; Jékọpu abya amaru l'ọ bụ Lii b'e gbe dee ya. Yọ sụ Lébanu: “?Bụ ngụnu b'i meru iya egbe iya ọwaa. ?Tọ bụdu Rechẹlu bẹ ya jeru ngu ozi iya. ? Nanụ ẹge ọ dụ b'ị gbaru iya egbe ẹregede ọwaa.”
26 Lébanu asụ iya: “Tị madu l'ẹ tọ bụdu ome-l'alị ayi l'ẹke-a t'e vuru ụzo kee onye kẹ nwata nji; tẹmanu e kede onye kẹ ọgurenya.
27 Taa nshi megeodu ẹswa-nwanyi k'onye ọwaa l'idzu-wa. E megee; ya ekefua ngu onye kẹ nwata; ọbule ii-jekwaru iya phụ ozi afa ẹsaa ọdo.”
28 Jékọpu ekweta; bya emee ẹswa-nwanyi l'ẹhu Lii idzu ophu. Lébanu abya ekefua ya Rechẹlu.
29 Lébanu abya eshi lẹ ndu ohu iya duta nwamgbọko ọphu aza Biliha duru nụ Rechẹlu t'o jejeru iya ozi-ụlo.
30 Jékọpu yẹle Rechẹlu abya azẹe. Yọ ka oyeru Rechẹlu obu; malẹ Lii. Yọ bya ejeeru Lébanu ozi afa ẹsaa ọdo.

Ụnwu, Jékọpu mụtaru

31 Ojejoje abya elee ẹnya phụ l'e te yeduru Lii obu; mee ya; yọ wata ọtsu ime; Rechẹlu ekeru ekeru.
32 Lii abya atsụta ime; mụa nwata nwoke; gụa ya Rúbẹnu;* kẹ l'ọ sụru: “Lẹ Ojejoje phụwaru iphe-ẹhuka, ya eje. Nta-a bẹ ya maru lẹ nji iya a-kabẹ-ẹ yeru iya obu.”
33 Yọ bya atsụta ime ọdo; mụkwaaphu nwata nwoke; sụ: “Lẹ Ojejoje nụwaru l'ẹ t'e yeduru iya obu kparu iphe ọ nụfukwaaru iya phụ onye ọwaa.” Yọ gụa ya Símiyọnu.†
34 Yọ bya atsụtakwa ime ọdo; mụkwaaphu nwata nwoke. Yọ sụ: “Nta-a bẹ ya maru lẹ nji iya e-kwe-e rụkota iya; kẹle ya mụtawaru iya unwoke ẹto.” Yọ gụa ya Lívayi.‡
35 Yọ tsụta ime ọdo; mụkwaaphu nwata nwoke; bya asụ: “Ugbiya-a bẹ ya e-tu Ojejoje ẹpha.” Yọ gụa ya Júda.§ Yọ mụtsua Júda; tsụ-buhu ime.

30

1 Rechẹlu aphụa lẹ ya ta amụtaduru Jékọpu nwa; kolahaaru nwunne iya ono okopho. Yọ sụ Jékọpu: “L'o -yedu iya ime bẹ ya a-nwụhukwa!”
2 Iphe ono, o kfuru ono eghua Jékọpu eghughu. Yọ sụ Rechẹlu: “?Bụ iya bụ Nchileke, meru t'ẹ b'ị mụta nwata?”
3 Ya ndono; Rechẹlu asụ iya: “Ọwaa Biliha ndọ-ọ, bụ nwata ejeru iya ozi-ụlo. Duta iya tẹ nggu l'iya zẹe t'ọ mụtaru iya nwa; k'ọphu ya e-shi l'ẹka iya nweru akọ.”
4 Tọ dụ iya bụ; yọ bya eduta Biliha, bụ nwata mgbọko, ejeru iya ozi-ụlo dee ya; yọ lụru. Jékọpu yẹle Biliha abya azẹe;
5 yọ tsụta ime; mụaru iya nwata nwoke.
6 Rechẹlu asụ: “Nta-a bẹ Nchileke hawaru iya enge. Ọ ngabẹwaru nchị nụa iphe, ya rọru iya; bya anụ iya nwata nwoke.” Yo gude k'ono gụa ya Dánu.*
7 A nọnyakwaa; Biliha abya atsụta ime ọdo; mụaru Jékọpu nwata nwoke k'ẹbo.

---

* **29:32 29:32** Iphe Rúbẹnu bụ bụ “Lekwa nwata nwoke!” † **29:33 29:33** Iphe Símiyọnu bụ bụ “Onye anụje iphe, eekfu.” ‡ **29:34 29:34** Iphe Lívayi bụ bụ “arụkota”; m'ọ kwanu “atụgbabe.” § **29:35 29:35** Iphe Júda bụ bụ “Ekele.” * **30:6 30:6** Iphe Dánu bụ bụ enge; lẹ “Nchileke kperu ikpe; haaru iya enge.”

8 Rechẹlu asụ: “Lẹ yẹle nwunne iya kparu ẹnya nshinu; ọbule nta-a bẹ ya
kaakwanu iya ẹkuku.” Yọ gụa ya Náfutali.†
9 Teke Lii bya amaru lẹ ya tsu-buwaru ime; b'o dutaru nwata ọphu ejeru iya ozi-ụlo;
mbụ Zilipa dee Jékọpu t'ọ lụru.
10 Onye ozi-ụlo kẹ Lii ono; mbụ Zilipa abya amụtaru Jékọpu nwata nwoke.
11 Lii asụ: “Ọwaa kwa iphe-ekweru.” Yọ gụa nwata ono Gádu.‡
12 Onye ozi kẹ Lii ono; mbụ Zilipa abya amụtaru Jékọpu nwata nwoke k'ẹbo.
13 Lii asụ: “Ẹhu atsọkwa nụ yẹbe Lii ntụmatu. Nta-a bẹ ụnwanyi a-nọdu eku iya
onye ẹhu atsọ ẹna.” Yọ gụa nwata ono Ásha.§
14 Yo be teke eebuje witu; Rúbẹnu atụgbua jeshia l'ẹgu; je aphụa akpụru
mandureku; wọta iya wolataru nne iya Lii. Rechẹlu asụ Lii: “T'ọ hẹnua ya
mandureku ono, nwatibe iya wọtaru ono.”
15 Lii asụ iya: “Nji iya b'ị nataru iya. Onanu te dzu ngu; ?iime t'ị natafụa ya
mandureku, nwatibe iya wọtaru iya tọo?”
Rechẹlu asụ iya: “T'ọ laarụru nji iya l'ụlo l'ẹnyashi-a ụgwo mandureku nwatibe
iya ọbu.”
16 Ya ndono; Jékọpu eshilephu l'ẹgu lata l'urẹnyashi ono; Lii agbakfube iya; je asụ
iya: “L'ọo-lakwaru iya l'ụlo l'ẹnyashi-a; kẹle ya gudeekwa mandureku, nwatibe iya
zụta iya.” Ya ndono; yo be l'ẹnyashi; yọ laaru iya ụlo ọbu.
17 Nchileke anụa ekfukfu, Lii kfuru nụ iya; yọ tsụtawaphu ime; mụaru Jékọpu
nwata nwoke k'ise.
18 Lii asụ: “Lẹ Nchileke buakwaru iya nggo; kẹle ya dutaru nwamgbọko, e jeru iya
ozi-ụlo dee nji iya.” Lii agụa nwata ono Ísaka.*
19 Lii abyakwa bya atsụta ime ọdo; mụaru Jékọpu nwata nwoke k'ishingu.
20 Lii asụ: “Nchileke mewaru iya iphe-ọma, dụ biribiri. Nta-a bẹ ya maru lẹ nji iya
a-nọdu akwabẹ iya ugvu; keshinu ọphu ya mụtawaru iya obodo okoro ishingu.” Tọ
dụ iya bụ; yọ gụa nwata ono Zébulọnu.†
21 A nọnyakwaa; yọ bya atsụta ime ọdo; mụa nwamgbọko; gụa ya Dayina.
22 Nchileke abya anyata Rechẹlu; ngabẹru iya nchị; bya emee ya; yọ wata ọtsu ime.
23 Yọ bya atsụta ime; mụa nwata nwoke; bya asụ: “Nta-a bẹ Nchileke wofuwaru
iya iphe-iphere.”
24 Yọ gụa nwata ono Jósẹfu;‡ sụ: “Tẹ Ojejoje yekwafukwaaru iya nwata nwoke ọdo
l'ọwaa.”

Jékọpu mẹ Lébanu

25 Rechẹlu amụtsulephu Jósẹfu; Jékọpu asụ Lébanu t'ọ ha ya tẹ ya la kẹ nna iya,
bụ ẹke a mụru iya.
26 T'ọ haaru iya unyomu iya; haaru iya ụnwegirima iya, bụ ndu ya jeru iya ozi l'ishi
ẹphe; tẹ ya chịta la. L'ọ phụwaru ẹge ya jeberu iya ozi.
27 Obenu lẹ Lébanu sụru iya: “Ọ -bụru lẹ ya tụbaru ngu l'obu; byiko nọnyafunua!
Lẹ ya phụwaru l'ọ bụ l'okfu ẹhu ngu bẹ Ojejoje gude gọoru iya ọnu ẹge-a.”
28 Sụkwa iya phụ t'o kfua iphe, ya a-kfụje iya tẹ ya kfụje iya ẹya.
29 Jékọpu asụ iya: “L'ị mawaru ẹge ya jeberu ngu ozi; maru ẹge elu ngu gude
zụta-be lẹ ya echeru ngu iya.
30 Nwiphe ono, i shi nweru bẹ ya byadẹru ono abarahụ bya aha ẹge-a; kẹ l'ọobuje;
ibyiya ọphu ya shiru; Ojejoje agọoru ngu ọnu. Nta-a bụ; ?bụhunu teke ole bẹ ya
a-wata ọgba mkpu ẹhu kẹ yẹle ndibe iya?”

---

† **30:8 30:8** Iphe Náfutali bụ bụ “Ọ̀kpa-ẹnya.” ‡ **30:11 30:11** Iphe Gádu bụ bụ “Iphe-ekweru.” § **30:13 30:13** Iphe Ásha bụ bụ “Ẹhu-ọtso-ẹna.” * **30:18 30:18** Iphe Ísaka bụ bụ “O-bu-nggo.” † **30:20 30:20** Iphe Zébulọnu bụ bụ “Ùgvù.” ‡ **30:24 30:24** Iphe Jósẹfu bụ bụ “Eyekwa”.

31 Lébanu aji iya iphe ya a-kfụ iya?
Jékọpu asụ iya t'ẹ b'ọ dụshi iphe ọo-kfụ iya. “L'iphe e-gbe mechianu bụ lẹ ya a-nọdu echeleru ngu-a atụru ẹge ya eche iya; m'ọ -bụru l'i kwetaru iphe-a, ya abya ekfukfu-wa:
32 Tẹ ya tsoo iphe bụ ẹke elu ngu kụru ntanụ; fọshikota atụru ndu ọphu tụru iphe poopoo; mẹ ndu ọphu deberu iphe edebe; mẹ iphe bụ nwatụru ndu ọphu eji uji; mẹ iphe, bụ eghu, deberu iphe edebe; mẹ ọphu tụru iphe poopoo. Ndu onanu a-bụru aswa ozi iya.
33 O -rua l'ụzo ifu bẹ ịi-ma-a mẹ ya bụ onye ire-lanụ. Teke ịi-bya ọphu elu ndu onanu, i gude kfụa ya ụgwo ozi iya ono; ọ -bụru l'ị phụru iya eghu, ẹ ta atụdu iphe poopoo; ọ dụdu bụru ọphu ẹ te edebedu iphe edebe; m'ọ bụ nwatụru ọphu ẹ te ejidu uji; malẹruphu l'ọ bụ ezita bẹ ya zitaru iya.”
34 Lébanu ekweta; sụ iya tọ dụ ẹge ono, o kfuru iya ono.
35 Mbọku ono gẹdegede bẹ Lébanu tụgburu je afọshikota mkpi, dengashiru iphe edengashi; ndu ọphu debetsuaru iphe edebe; ndu ọphu tụru iphe poopoo; mẹ nebyi eghu ndu ọphu tụshiru iphe ọcha; ọwaa iphe bụ ụnwu atụru ndu ọphu eji uji; chịru iya nụ ụnwu iya t'ẹphe cheje.
36 Yọ chịta elu ono tụgbua. Iphe o jeru ije bụ abalị ẹto b'o jeruru ẹke ooje, bụkwanu ẹke yẹle Jékọpu a-nọdu onwẹphe ote-ẹnya. Jékọpu anọdu l'ẹke ono, ọ gharu iya ono chelahaaru iya eghu ndu ọphu ọ chị-phodoru.
37 Jékọpu abya egbuta ẹkali-oshi pọpula onyingu; mẹ oshi alụmondu; mẹ oshi pulenu. Yọ bya aswashịa ẹkali-oshi ono ụgbò; mee ya; yọ dụ l'a kashịru iya iphe ọcha.
38 Yọ bya achịta ẹkali-oshi ono, ọ swashịru ụgbò ono yetsua l'ochi, elu angụje mini; dobe iya ẹge ọo-nọduje ẹphe nhamụnha l'ifu teke ẹphe byaru ọngu mini; kẹ l'ọ bụ teke ono, ẹphe byaru ọngu mini ono bẹ ẹphe agbajẹ l'òkéé.
39 Yọo bụje; teke ẹphe nọ l'ifu ẹkali-oshi ono gbaa l'òkéé; ẹphe -bya amụ nwa; ẹphe amụshia ndu ọphu dengashiru iphe edengashi; ndu ọphu tụshiru iphe poopoo; mẹ ndu ọphu debetsuaru iphe edebe.
40 Jékọpu abya afọshia ụnwu elu ono dobe iche; bya achịru ndu ọphu yeru ndu ọphu dengashiru iphe edengashi; mẹ kẹ ojingu yeru ndu kẹ Lébanu l'ifu. Yo shiwaphu ẹge ono nweru elu k'ẹka iya; t'ọ chịkobejehe iya lẹ kẹ Lébanu.
41 Yọo bụje teke ndu ọphu bụ nyee ya, shihuru ike byaru ọgba l'òkéé; Jékọpu achịta ẹkali-oshi ono yetsua l'ochi, elu ono angụje mini; dobetsua ẹge ifu ẹphe l'iya e-chekotsua; k'ọphu ẹphe a-nọduje l'iku ẹkali-oshi ono gbaa l'òkéé.
42 Teke ọ bụru elu ndu ọphu dụ nyẹgenyege; too dobeduru ẹphe ẹkali-oshi ono. E shiwaphu ẹge ono; elu ndu ọphu dụ nyẹgenyege alaaru Lébanu; ndu ọphu shihuru ike alaaru Jékọpu.
43 Ya ndono; Jékọpu eshiwaphu ẹge ono báhụ́; bụru ụbabanyi; nwee elu igweligwe; gbashịa ohu: ndu k'ụnwanyi mẹ ndu k'unwoke; bya enweshia ịnya-ivu; mẹ nkakfụ-ịgara.

31

Jékọpu agbafụ lẹ kẹ Lébanu

1 A nọnyaa; Jékọpu anụlahaa l'ụnwu Lébanu ekfu l'ọ jịkowaru iphe, nna ẹphe nweru chịta; l'iphemiphe ọbule ono, o nweru ono bụkota ẹku nna ẹphe.
2 Jékọpu abya aphụkwaaphu l'ẹ tọ bụhedu umere, Lébanu shi emejeru iya b'o mekwaduru iya.
3 Ya ndono; Ojejoje asụ Jékọpu: “Tụgbua lakfu ndibe unu l'alị nna ngu phẹ. Ya a-nọ-ọ swiru ngu.”

4 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu abya ezia t'e je ekuaru iya Rechẹlu yẹle Lii t'ẹphe byakfuta
iya l'ẹgu l'ẹke elu iya nọ.
5 Ẹphe erua; yọ sụ ẹphe: “Lẹ ya phụwaru l'ẹ tọ bụhedu ẹge nna unu shi emejeru
iya umere bẹ oomeru iya ẹya nta-a. Ọbule Nchileke kẹ nna iya bẹ swiru iya-a.
6 Unu makọtaru-a lẹ ya gude ike iya l'ọ ha jeeru nna unu ozi.
7 E megee; nna unu ekputale iya-a; gbanwee aswa ozi iya ugbo iri. Obenu lẹ
Nchileke te kwekwanu t'o merua ya ẹhu.
8 Ọobuje; ọ -sụ l'ọo elu ndu ọphu tụru iphe poopoo bụ aswa ozi iya; elu ono -bya
ọmu ụnwu; yọ mụshikota ụnwu, tụru iphe poopoo. Teke ọ sụru l'ọ bụ ndu ọphu
dengashiru iphe edengashi a-bụru aswa ozi iya; elu ndu onanu -bya ọmu ụnwu; yọ
mụshilephu ụnwu, dengashiru iphe edengashi.
9 Ọo ya bụ; l'ọ bụ Nchileke rutaru elu nna unu nụ yẹbedua.
10 “Oge teke elu agbajẹ l'òkéé; bẹ ya rọjeru nrọ; phụa mkpi ndu ọphu dengashiru
iphe edengashi; phụa ndu ọphu tụru iphe poopoo; mẹ ndu ọphu deberu iphe edebe;
l'ẹke oochi ndu ọphu.
11 Ojozi Nchileke abya ekua ya lẹ nrọ ono; sụ iya: ‘Jékọpu!’ Ya aza iya.
12 Yọ sụ iya: ‘Palidụduphu ẹnya apali; phụ lẹ mkpi ono, echikota elu ono bẹ bụkota
mkpi, dengashiru iphe edengashi; ndu ọphu tụru iphe poopoo; mẹ ndu deberu iphe
edebe. Iphe kparu iphe ọ dụ ẹge ono bụ lẹ ya phụwaru iphe Lébanu eme ngu.
13 Ọ bụ yẹbedua bụ Nchileke kẹ Bẹ́telu. Bẹ́telu bụ ẹke ono, ị wụru manụ l'eli
mkpuma; bya abụru ẹke ono, i kweru yẹbe Nchileke ụkwa ono. Gbeshilekwaphu
nta-a lụfu l'alị-a; la ẹke, a mụru ngu.’ ”
14 Tọ dụ iya bụ; Rechẹlu yẹle Lii abya eyeeru iya ọnu; sụ iya: “?O nwekwaduru
òkè, gbaru ẹphe l'iphe nna ẹphe.
15 ?Nna ẹphe ta agụbedua ẹphe ndu ọhodo. Ẹ t'ọ bụlekwa l'e reru ẹphe erere;
obenu l'okpoga, a kwaru l'ishi ẹphe b'ọ kpaphushiwaru.
16 O doru ẹnya l'iphe, bụ ẹku ono, Nchileke nataru nna ẹphe ono; bẹ bụ nk'ẹphe;
mẹ k'ụnwu ẹphe. Ọo ya bụ t'i mee iphe, bụ iphe, Nchileke sụru t'i mee!”
17 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu abya achịta ụnwu iya; mẹ unyomu iya ye l'eli ịnya-ivu;
18 bya achịru elu iya l'ọ ha yee l'ifu; mẹ l'iphemiphe ọbule, o setakotaru lẹ Padanu
Áramu; yọ bụru ẹphe ọla kẹ nna iya, bụ Áyizaku l'alị Kénanu.
19 Teke Lébanu jeru tẹ ya je ebyishia atụru iya ẹji bẹ Rechẹlu jeru je ezikoo ụnwu
ntẹkpe nna iya ono.
20 Jékọpu agbakpuru Lébanu, bụ onye Áramu l'akọ; kẹ l'ẹ to kfuduru iya lẹ ya
abyawa agbala.
21 Yọ chịta iphemiphe ọbule, o nweru gbalaa; je adaa Ẹnyimu Yufurétusu; tụgbua
ụzo, nọ l'e gude eje l'alị ugvu Gíledu.

Lébanu achị Jékọpu t'o gude

22 Ya ndono; yo be mbọku k'ẹto k'ọphu Jékọpu gbalaru; ama eje agbaaru Lébanu
lẹ Jékọpu gbalaakwaru.
23 Yọ chịtawaphu ndu abụbu iya; ẹphe achịru Jékọpu tụgbua. Yo be lẹ mbọku
k'ẹsaa ya; ẹphe agbakfu iya l'alị ugvu Gíledu.
24 Obenu lẹ Nchileke byakfutaru Lébanu, bụ onye Áramu lẹ nrọ l'ẹnyashi; sụ iya:
“T'ọ kwabẹnuphu ẹnya: t'ẹ b'ọ dụkwa iphe, oo-kfuru nụ Jékọpu! T'ẹ b'o kfukwaru
iya k'ọma; to kfuru iya k'ẹjo iya!”
25 Teke Lébanu chị-kfuru Jékọpu bẹ Jékọpu gvubewaru ụlo-ẹ́kwà iya l'alị ugvu
Gíledu. Lébanu yẹle ndu abụbu iya ono ẹphe l'iya yị ono abya egvukwaaphu ụlo-
ẹ́kwà nk'ẹphe l'ẹke ono.

26 Lébanu asụ Jékọpu: “?Bụ ngụnu b'i meru iya ẹge-a; gude ụgho; chịta ụnwu iya,
ya keru ngu l'ọ bụ ndu a lụtaru l'ọgu?
27 ?Bụ ngụnu meru iphe ị ghọru iya ụgho; gbalaa l'edomi? ?Bụ ngụnu kparu iphe
ẹ ti kfuduru iya ẹya; k'ọphu ya ga egude ẹhu-ọtso-ẹna; gude egvu; mẹ nkwa; mẹ une
dua unu?
28 Nggu emee tẹ ya ba anma ụnwunwa iya; mẹ ụnwegirima ono, ya keru ngu ono
akpa; sụ ẹphe t'ẹphe lawaru. I mekwaru umere onye eswe.
29 Ya ga emekwa ngu iphe; ọ kwa-a lẹ Nchileke kẹ nna ngu bẹ byakfutaru iya nụ
lẹ nrọ l'ẹnyashi; sụ iya: ‘Tẹ ya kwabẹnuphu ẹnya: t'ẹ b'ọ dụkwa iphe, ya e-kfuru nụ
ngu! Tẹ ya be ekfukwaru ngu k'ọma; ya te ekfuru ngu k'ẹjo iya!’
30 Nta-a b'ị tụgburu alala; kẹ l'obu ufu nna ngu dụwa ngu. Ọ bụ; ?bụ ngụnu kparu
iphe i zitaru ụnwu ntẹkpe iya.”
31 Jékọpu asụ Lébanu: “L'ọ kwa égvù bẹ ya shi atsụ; kẹle ya rịru l'ịi-nata iya ụnwu
ngu ono, i keru iya ono k'ẹhuka.
32 A bya lẹ k'ụnwu ntẹkpe ngu; ọ -bụru l'ị phụru onye gude iya nụ bẹ ndzụ ta
aphọdukwaru onye ọbu. Nta-a kwa t'ị nọdu l'ifu ndu abụbu ayi-wa; gude ẹka ngu
chọo t'ị maru; ?o nweru iphe ngu, ya gude? O -nweru ọphu i phụru; nggu ewota iya!”
Jékọpu ta ma lẹ Rechẹlu zikoru ụnwu ntẹkpe ọbu.
33 Tọ dụ iya bụ; Lébanu abya abahụ l'ụlo-ẹ́kwà Jékọpu; mẹ kẹ Lii; mẹ k'ụnwanyi
labụ ono, ejeru unyomu iya ozi ono; chọkota iya; ọphu ọ dụdu iphe, ọ phụru. Yo shi
l'ụlo-ẹ́kwà Lii bahụ lẹ kẹ Rechẹlu.
34 Ama lẹ Rechẹlu bẹ woru ụnwu ntẹkpe ono nwua l'iphe, aanọduje anọdu l'eli
ịnya-ivu; nọpyabe iya. Lébanu abya achịko iphe, nọ l'ụlo-ẹ́kwà ono vọshia avọshi;
tọ dụ iphe ọ phụru.
35 Rechẹlu asụ nna iya ono: “Onye nwe mu nụ; t'ẹ b'o ghukwa ngu eghughu; lẹ ya
te gbeshidu egbeshi l'ị byaru-a; ọ kwa nsọ eme iya.” Lébanu ekwe iya; bya achọo
ụnwu ntẹkpe ono nta; chọo ya imo; tọ phụ iya.
36 Iphe awata oghu Jékọpu eghughu; yọ sụ Lébanu: “?Bụkpo awe bẹ ya mesweru
ngu ono?” Mbụ; “?bụ egbe ẹjo iphe ngụnu bẹ ya mekpooru, kparu iphe ịichi iya kẹ
kparakpara ẹge-a?
37 Nta-a, ị tụkowa iphe iya vọo avọvo-a; ?bụ ngụnu b'ị phụru, bụ nke ngu, nọ iya
nụ. Ọ -bụru l'o nweru iphe ị phụru; wofuta nụ iya l'ifu ndibe unu-a mẹ ndu nk'iya-a;
t'ẹphe kfua onye achọ ibe iya okfu lẹ nggu l'iya!
38 “L'ime ụkporo afa-a, nggu lẹ iya buru-a; ?o nweru atụru ngu; mẹ eghu ngu m'ọo
nanụ, phejeru nwa. ?Tẹ ya wotajeru anụ ebyila ngu m'ọo nanụ taa.
39 Ọ -bụru l'o nweru elu ngu ọphu anụ-ẹgu-ẹgbudu taru; ?ya vulatajeru ngu odzu
iya; ?tọ bụdu yẹbedua gẹdegede bẹ ọobujeru ụsu sụa. Iphe bụ iphe ngu, e zitaru
l'eswe; m'ọ bụ l'ẹnyashi: ?o nweru ọphu ẹ tịi sụjedu tẹ ya kfụa ngu ụgwo iya.
40 Lewaru iphe yẹbe Jékọpu shi ejeje: Anwụ shi egheje iya egheghe l'eswe; oyi eshi
abyajẹ iya atsụ-gbu l'ẹnyashi; mgbẹnya te edzubua ya.
41 Ọ bụ ẹge ono bẹ ya jekotaru ngu iya ụkporo afa ophu. L'ime ụkporo afa ono
bẹ ya gude afa iri l'ẹno jeeru ngu ozi l'ishi ụnwu ngu ẹphe ẹbo. Afa ishingu ọphu
phọduru nụ bẹ ya gude cheeru ngu elu ngu. Ụgwo ozi yẹbe Jékọpu b'i gbanweru
ugbo l'ugbo iri.
42 Ndẹge Nchileke kẹ nna mu; mbụ Nchileke kẹ Ébirihamu; mbụ onye Áyizaku
atsụ egvu ta anọru swiru mu; m'ị gbabẹ mu ẹka ọtu; chịa mu. Obenu lẹ Nchileke
phụwaru ntakfuru, mu eje; mẹ ẹge mu esetabe akanya, kparụ iphe ọ baru ngu mba
l'ẹnyashi ụnyaphua.”
43 Lébanu asụ Jékọpu: “Ụnwanyi-a kwa ụnwu mu; ụnwegirima-a abụru
ụnwegirima mu; elu-a abụkotaru elu mu. Iphemiphe ọbule-a, iile ẹnya-a l'ọ ha

bụkota nke mu. Ọ bụ; ?bụ ngụnu bẹ mu e-me l'okfu ẹhu ụnwu mu-a; mẹ ụnwegirima-a, ẹphe mụshiru-a.
44 Ngwa-a; bya t'ayi gbaa ndzụ t'ọ bụru ekebe nọduru nggu l'iya!”
45 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu abya apata mkpuma gvube; yo gvuru l'ọ bụ itso.
46 Yọ sụ ndibe ẹphe ono t'ẹphe kpakọo mkpuma. Ẹphe abya akpaa mkpuma kụbe. Ẹphe anọdu l'iku ikpo mkpuma ono ria nri.
47 Lébanu agụa ẹke ono Jega Sahaduta;* Jékọpu agụa ya Gálidu.†
48 Lébanu asụ: “Ikpo mkpuma-a bẹ bụ ekebe nggu l'iya ntanụ-a.” Ọ bụ iya kparu iphe a gụru iya Gíledu
49 E kukwaru iya phụ Mizúpa‡ kẹ l'ọ sụru: “Tẹ Ojejoje chejekwa ẹphe nche teke ẹphe gbakahụtsuaru tụgbua.
50 I -mee ụnwu mu-a ẹji; ọ dụdu bụru l'i jeru je alụa ụnwanyi ọdo; a gụfu ẹphe ẹbo; a makwaru-a l'ẹ tọ nwedu onye, ayi ẹya nọ l'ẹke-a; ọ bu; nyatakwa lẹ Nchileke bụ onye ekebe nggu l'iya.”
51 Lébanu asụkwaphu Jékọpu: “Ọwaa bụ ikpo mkpuma-a; mẹ itso-mkpuma-a, ya kpọberu t'ọ nọkahu nggu l'iya.
52 Ikpo mkpuma-a bụ iphe ekebe. Ẹge ono kwaphu bẹ itso mkpuma ono bụ iphe ekebe l'ẹke nggu l'iya nọ. Ya te eswetakwa ikpo mkpuma-a bya ọcho iphe e-me ngu nụ l'ẹka iya ọphu. Ọphu nggụbedua 'eswetakwanu ikpo mkpuma ono; mẹ itso mkpuma ono bya ọcho iphe e-me mu nụ.
53 Tẹ Nchileke kẹ Ébirihamu, bụ Nchileke kẹ Nahọ; bụkwaruphu Nchileke kẹ nna ẹphe kpee nggu l'iya ikpe!”

Tọ dụ iya bụ: Jékọpu abya egude ẹpha Nchileke ono, nna iya, bụ Áyizaku atsụ egvu ono riaru iya angụ lẹ ya ta adakadu ndzụ ono, ẹphe gbaru ono.
54 Jékọpu abya anọdu l'eli ugvu ono gwoo ẹja; bya ekukoo ndu abụbu iya; ẹphe abya eria nri. Ẹphe eriebetsua nri ono; jịko radụ l'ẹke ono l'ẹnyashi mbọku ono.
55 Yo be l'ọnmewa ụtsu; Lébanu abya anmatatsụa ụnwunwa iya; mẹ ụnwu iya ono akpa; bya agọoru ẹphe ọnu. Yo metsua; laphushia azụ l'ufu iya.

32

Jékọpu akwakọbe k'ọkpofu Ịso l'ifu

1 Jékọpu atụgbua; yọ bụru iya alala. Yo jenyaa; ụnwu ojozi Nchileke awụ-kfuta iya.
2 Jékọpu aphụlephu ụnwu ojozi ono; sụ: “Ha! Ẹke-a bụkwa ọdu ndu sọja Nchileke!” Yọ gụa ẹke ono Mahanayimu.*
3 Jékọpu abya eyefu ndu ozi iya t'ẹphe vuru iya ụzo jekfu nwunne iya; mbụ Íso lẹ Séyi l'alị Édọmu.
4 Yo zia ẹphe; sụ: “Ọwaa iphe, unu e-kfuru nnajiufu iya; mbụ Íso. Unu sụ iya lẹ nwozi iya; mbụ Jékọpu sụru l'ọ bụ l'ẹke Lébanu bẹ ya shi keshinu ono butaru jeye nta-a.
5 Lẹ nta-a bẹ ya nwewaru eswi; nweru nkakfụ-ịgara; nweru atụru; mẹ eghu; nweru ohu: unwoke l'ụnwanyi. Ya eyefu ndu ozi iya-a t'ẹphe byakfuta nggụbe onye nwe mu nụ t'a maru; ?m'i kwee tẹ ya bata?”
6 Ndu ozi ono ejeebe; lata bya asụ Jékọpu: “L'ẹphe jekfukwaru nwunne ngu ọbu; mbụ Íso. Lẹ nta-a b'ọ chịkwa ụnu madzụ l'abya ngu ndzuta.”

---

* **31:47 31:47** Iphe “Jiga Sahaduta” bụ l'okfu Áramu bụ “Ikpo-mkpuma, l'agba ekebe”. † **31:47 31:47** Iphe “Gálidu” bụ bụ “Ikpo mkpuma, l'agba ekebe.” ‡ **31:49 31:49** Iphe Mizúpa bụ bụ “Ụlo-eli ẹke nche.” * **32:2 32:2** Iphe Mahanayimu bụ bụ “Ọdu ndu ọgbo sọja labụ”.

7 Meji atọfu Jékọpu; yọ tsụlahaa egvu. Yọ bya ekekahu ndu yẹle iya yị uzi labụ;
bya ekee atụru iya; eghu iya; eswi iya; mẹ ịnya-ivu iya uzi ẹbo ẹbo kwaphu.
8 Yọ rịa; sụ: "Teke ọ -bụnuru lẹ Ísọ byaru bya etso uzi lanụ ọgu; t'uzi lanụ ọphu
phọduru nụ gbalaa."
9 Jékọpu abya ekfuru nụ Nchileke; sụ iya: "Nggụbe Nchileke kẹ nna mu oche, bụ
Ébirihamu; Nchileke kẹ nna mu, bụ Áyizaku; nggụbe Ojejoje; onye sụru tẹ mu lashia
azụ l'alị, a mụru mu; lakfu abụbu mu phẹ; l'ii-me-e t'iphe dụru mu lẹ mma;
10 mbụ mụbe onye ta agbadu kẹ t'i meeru mu ọhuma ono, i mekotaru mu ono;
ọphu mu 'adụkpodua nụ kẹ t'i mekotaru mu iphe ono, i kwekotaru mu ụkwa, l'ii-
meru mụbe nwozi ngu ono. Teke mu daru Ẹnyimu Jọ́danu-a; bẹ bụ mgbọro bẹ mu
kpakfụ. Obenu lẹ nta-a bẹ mu jakawaru ọkpa ụzo labụ.
11 Ya ekfu anụ ngu sụ t'ị dzọta iya l'ẹka nwunne iya Ísọ; kẹle ya atsụ egvu l'ọo-bya
bya afụaru iya; mẹ ụnwanyi iya-a; mẹ ụnwegirima ẹphe.
12 Obenu l'i kfuru sụ l'ii-me t'iphe dụru mu lẹ mma; mekwaaphu t'awa mu ha l'igwe
l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu; bụru 'agụta agụta."
13 Yọ radụ l'ẹke ono l'ẹnyashi ono. Yọ bya eshi l'iphe ono, o nweru ono fọta iphe,
oo-gude meeru Ísọ iphe-ọma.
14 Iphe, ọ fọtaru bụ: ụkporo nne eghu iri; ụkporo mkpi; ụkporo nne atụru iri;
ọwaa ụkporo ebyila.
15 Yọ bya afọtakwaphu ụkporo nne ịnya-ivu; lẹ nne ịnya-ivu iri yẹle l'ụnwu iya;
ụkporo nne eswi ẹbo; oke eswi iri; ụkporo nne nkakfụ-ịgara; mẹ oke nkakfụ-ịgara
iri.
16 Jékọpu edokota elu ono iche l'iche; yeshia ndu ozi iya t'ẹphe switsuaru iya iche
iche. Yọ sụ ẹphe: "T'ẹphe vuru iya ụzo tụgbua! Wo ẹphe t'ephe tụshiaru onwẹphe
ụbara; t'ẹ b'ọ dụ onye yẹle k'ibe iya a-tụgbabe."
17 Yọ sụ onye ọphu vu ụzo: "Ọ -bụru l'unu lẹ nwunne iya; mbụ Ísọ dzudaru; yọ jị
ngu: '?Unu bụ ndibe onye? ?bụ awe bẹ unu eje? ?bụ onye nwekota elu-a, kụru unu
l'ifu-a;'
18 unu sụ iya: 'L'ọ kwa nwozi iya; mbụ Jékọpu nwe iya. Ọle ọ kwanu iphe ọ nụru
t'e wotaru onye nwe mu nụ Ísọ; lẹ yẹbedua abyakwa-a; ọbu l'ọ nọkwadua l'ụzo azụ.'
"
19 Yo kfukwaruphu ndu k'ẹbo; ndu k'ẹto; mẹ iphe, bụ ẹge ẹphe hakọta, etso elu ono:
"L'ọ kwaphu iphe ono ya kfuru ono bẹ unu e-kfukotaru Ísọ teke unu l'iya dzudaru.
20 Ọlobu; unu nyatakwa sụ iya lẹ nwozi iya; mbụ Jékọpu abyakwa-a." Iphe Jékọpu
rịru bụ l'iphe ono, ya nụru; yo vuta ụzo ono e-mee Ísọ t'obu jizita iya; k'ọphu bụ teke
Ịso phụru iya; t'o kweru nata iya.
21 Tọ dụ iya bụ; e rutakota iphe ono, o gude eje ome iphe ọma ono; ẹphe evuru iya
ụzo tụgbua; yẹbedua, bụ Jékọpu aradụ l'ọdu ẹphe l'ẹnyashi ono.

Jékọpu yẹle Nchileke agba mgba

22 Jékọpu abya eduta unyomu iya ẹphe ẹbo l'ẹnyashi ono; duta ụnwanyi labụ ono,
e deru iya t'ẹphe jejeru unyomu iya ozi ono; dutakwaphu ụnwegirima nk'iya ẹphe
iri lẹ nanụ; duta ẹphe je adaa Ẹnyimu Jábọku dafụ azụ iya ọphu.
23 Yo dughatsua ẹphe ẹnyimu ono; latashia azụ bya egwotakota iphemiphe ọbule,
o nweru gwofu azụ ẹnyimu ono azụ iya ọphu.
24 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu anọdu l'ẹke ono nwẹnkinyi iya. Yo nweru nwoke lanụ,
byaru nụ yẹle iya agbalẹphu mgba jeye nchi abụru pẹtekengu.
25 Nwoke ono abya amaru lẹ ya te egudeghedu Jékọpu; woru ẹka byia ya l'ọkpu-nka
l'ẹphe agbakwadụa mgba ono; nka agbụfu iya.
26 Yọ sụ Jékọpu t'ọ haa ya tẹ ya la; lẹ nchi abyawa abọhu!

Jékọpu asụ iya "Lẹ ya ta ahakwa iya t'ọ la; gbahaa l'ọ gọru iya ọnu."
27 Nwoke ono ajị iya ẹpha iya.
Yọ sụ iya l'ẹpha iya bụ Jékọpu.
28 Nwoke ono asụ iya l'ẹpha iya ta abụhedu Jékọpu. Iphe ọo-bụ bụ Ízurẹlu;† kẹle
yẹle Nchileke ghawaru iya; yẹle madzụ aghaa ya; yo mekputakota.
29 Jékọpu asụ iya: "Byiko; t'ọ kọnuaru iya ẹpha iya."
Nwoke ono ajị iya: "?I gude ẹpha iya eme ngụnu?"
Yọ bya agọoru Jékọpu ọnu l'ẹke ono.
30 Ya ndono; Jékọpu agụa ẹke ono Penuwẹlu;‡ sụ: "Lẹ yẹle Nchileke phụru ifu l'ifu;
ya anọdukwadua ndzụ."
31 Jékọpu eswedelephu Penuwẹlu; ẹnyanwu-ahata-wa. Yo gbe etewa nụ ọkpa; lẹ
k'ọkpu-nka ono, a gbụfuru iya ono.
32 Ọ bụ iphe ono kparu iphe ndu Ízurẹlu ta atajẹdu ájị́, likfuru l'ẹnu nka; mbụ jeye
ntanụ ọwaa; kẹ l'ọ bụ l'ẹke ájị́ anọje l'ẹnu nka b'e byiru Jékọpu ẹka ono.

33

Jékọpu yẹle Ịso edzuda

1 Jékọpu apalia ẹnya; phụa Ísọ yẹle ụnu madzụ, ọ chị abya. Yọ bya achịta
ụnwegirima iya keeru Lii yẹle Rechẹlu; mẹ ụnwanyi ẹbo phụ, bụ ndu ejeru unyomu
iya ozi phụ.
2 Yọ bya achịru ụnwanyi ẹbo ono, bụ ndu ejeru unyomu iya ozi ono yẹle ụnwu
ẹphe ye l'ụzo ifu. Yọ bya edobe Lii yẹle ụnwu iya l'azụ ndu ọphu; bya edobe Rechẹlu
yẹle Jósẹfu; ẹphe ekpechi azụ.
3 Yẹbedua evutaru ẹphe ụzo. Yo jekfudelephu nwunne iya ono; bya ebyiaru iya
ikpere ugbo ẹsaa.
4 Ya ndono; Ísọ agbakfube iya; je atụ iya gbirimu; gbakụa ya ẹka l'olu; nmaa ya
akpa; bya etsua ya ọnu. Ẹphe ẹbo ajịko wata ẹkwa.
5 Ịso abya apalia ẹnya; phụa ụnwanyi ono yẹle ụnwegirima ono; bya ajị ya: "?Bụ
ndu ole; mbụ ndu ọwaa, nggu l'ẹphe yị-a?"
Jékọpu asụ iya: "L'ọ kwa ụnwegirima, Nchileke gude k'eze-iphe-ọma nk'iya nụ
yẹbe nwozi ngu."
6 Ụnwanyi labụ phụ, ejeru unyomu iya ozi phụ yẹle ụnwegirima ẹphe abyaruta;
bya efooru iya ifu l'alị.
7 Lii yẹle ụnwegirima nk'iya abyakwaphu bya efokwaaru iya phụ ifu l'alị. Jósẹfu
yẹle Rechẹlu abyakpe azụ bya efokwaaru iya phụ ifu l'alị.
8 Ịso ajị iya: "Igweligwe elu phuu, yẹle iya dzuru l'ụzo phụ; ?bụ kẹ ngụnu?"
Jékọpu asụ iya l'ọo iphe, ya gude eme t'obu dụ nggụbe onye nwe mu nụ mma l'ẹke
ya nọ.
9 Ísọ asụ iya: "Nwunne mu; mẹ ya gbe nweekwaru iphe nshinu; wotaru iphe ngu
nweru."
10 Jékọpu asụ iya: "Wawakwa! Ọ -bụru lẹ ya bụphu nwunne ngu l'oswiya; natanu
iphe-a, ya nụru ngu-a! L'ẹge i shiru nabata iya bẹ ifu ngu dụlekwa iya phụ l'ọ bụ ifu
Nchileke.
11 Byiko; t'ọ nataru iphe ono, ya wotaru iya ono; kẹle Nchileke meekwaru iya eze-
iphe-ọma; ya enwekotawa iphemiphe ọbule, mkpa iya dụru iya." Jékọpu arọnyaa
ya; yo kwa nata iya.
12 Ịso asụ: "Unu t'ayi la! Yẹbedua e-vutaru unu ụzo."

† **32:28 32:28** Iphe Ízurẹlu bụ bụ "Onye yẹle Nchileke agba mgba." ‡ **32:30 32:30** Iphe "Penuwẹlu" bụ bụ "Ifu Nchileke".

13 Jékọpu asụ iya: “Onye nwe mu nụ; ị marua l'ụnwegirima-a te shihudua ike ọhuma. Ọdo abụru lẹ ya eme tẹ ya leta atụru-a; mẹ eswi ndu ọwaa, mụshiru ụnwu k'ọphungu-a ẹnya; kẹ l'e -gude ike chịta iya ẹge ono tụgbua; mbụ-a m'ọo ujiku lanụ bẹ ẹphe a-nwụshihukotakwa.
14 Ọo ya bụ; onye nwe mu nụ; vururu yẹbe nwozi ngu ụzo tụgbua. Yẹbedua a-tọkpelephu nwẹhu l'etso elu-a; mẹ ụnwegirima-a gbururu jeye ya abyakfuta ngu lẹ Séyi.”
15 Ịso asụ iya: “Tẹ ya hanụru unwoke ndu nk'iya haaru iya t'ẹphe l'ẹphe yịru.”
Jékọpu asụ iya: “T'ọ haaru. L'iphe, bụ iphe dụ iya mkpa bụphu tẹ nggụbe onye nwe mu nụ kweru nabata iya l'oswiya.”
16 Tọ dụ iya bụ; Ịso egbeshi mbọku ono; yọ bụru iya ọla Séyi.
17 Jékọpu aswịa ya lẹ Súkọtu. Yo rua Súkọtu bya akwata ufu buru l'ẹke ono; bya atụshiaru elu iya mkpu. Ọ bụ iya meru iphe eeku ẹke ono Súkọtu.*
18 Jékọpu eshi lẹ Padanu Áramu; laruta Shékemu l'alị Kénanu; to nwe iphe meru iya nụ. Ị -nọdu l'ọdu ẹke ẹphe nọ; nggu ele mkpụkpu ono ẹnya.
19 Yo gude ụkporo mkpọla-ọcha ise zụta ụnwu Hamọ alị ẹke o gvuberu ụlo-ẹ́kwà iya. Hamọ ono bụ iya bụ nna Shékemu.
20 Yọ bụru l'ẹke ono b'ọ kpụru ẹnya-ngwẹja; kua ya Elu-Elohe† kẹ Ízurẹlu.

34

E guderu Dayina k'ẹhuka

1 Yo be ujiku lanụ; Dayina bụ, nwata mgbọko, Lii mụtaru Jékọpu akpafushia ụri l'ẹke ụnwanyi alị ono.
2 Shékemu aphụa ya; gude iya k'ẹhuka; raa; shi ẹge ono mebyishia ya. Shékemu ono bụ nwatibe Hamọ; onye Hevu, bụ eze achị ọnu-ogo ono.
3 Nwatibe Jékọpu ono; mbụ Dayina atsọmahu Shékemu; yọ bya eyeru iya obu; swalahaaru iya aswaru.
4 Ya ndono; Shékemu asụ nna iya; mbụ Hamọ t'ọ lụaru iya nwamgbọko ono t'ọ bụru nyee ya.
5 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu abya anụa lẹ nwatibe iya; mbụ Dayina b'e gudekwaru k'ẹhuka; fatọshia; kwe nọ-kirishia nwandoo jeye ụnwegirima iya ndu k'unwoke eshi l'ẹke ẹphe shi nọdu eche elu lata.
6 Ya ndono; Hamọ, bụ nna Shékemu atụgbua jeshia tẹ yẹle Jékọpu kfugba.
7 Ụnwu Jékọpu anụlephu iphe ono, meru nụ ono; wụ-latashia. Ndụmashi; mẹ ẹhu-eghughu eji ẹphe obu; kẹle Shékemu meru ndu Ízurẹlu iphe-iphere l'ọ raru nwatibe Jékọpu, bụ iphe, ẹ ta gbadu t'o mee.
8 Hamọ asụ ẹphe: “Lẹ nwatibe iya-a; mbụ Shékemu bẹ obu iya dụkwa l'ẹke nwatibe unu-a nọ. Byiko; unu kenua yẹ ẹya t'ọ lụa.
9 T'unu l'ẹphe lụgbaje nụ nwanyi: mbụ t'unu kejee ẹphe nwanyi; ẹphebedua ekee unu.
10 Ọ -bụru l'ọ dabaru unu l'obu; unu eburu l'alị ayi l'ẹke-a. Alị b'ẹ te gbe achọdu achọcho. Ọ -bụru nghọ; unu agba iya. Ọ -bụru alị; unu azụshia ya.”
11 Shékemu asụ nna Dayina; mẹ unwunne iya: “Unu kweru t'unu l'ẹphe gbaru. Iphe, bụ iphe unu sụkpooru tẹ ya nụ unu bẹ ya a-nụkwa unu.
12 Unu kfua iphe, ya a-kwaru unu lẹ nwada unu; unu ekfukwaaphu iphe, ọ dụ unu tẹ ya meeru unu. Iphe, bụ iphe, unu sụru tẹ ya kwaa bẹ ya a-kwaru unu. Ọ bụlephu t'unu kee ya nwamgbọko ọwaa tẹ ya lụa.”

---

* **33:17 33:17** Iphe, “Súkọtu” bụ bụ “Ẹke, eedobeje ishi.” † **33:20 33:20** Iphe “Elu-Elohe” bụ bụ “Nchileke bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu.”

13 Ụnwegirima Jékọpu abya oyeru Shékemu yẹ nna iya mbụ Hamọ ọnu; woru akọ
ye iya; okfu k'egude ono, e guderu nwunne ẹphe mebyishia ono.
14 Ụnwegirima Jékọpu ono asụ ẹphe: “Tụswekwa! L'ẹphe te ewotakwa nwunne
ẹphe kee onye akpapyị. Ọo-bụkwaru ẹphe iphe-iphere mẹ ẹphe -mee ya.
15 Ẹge ee-me iya; ẹphe ekweta bụ t'unu wata ome l'ọ bụ ẹphebedua: mbụ t'iphe,
bụ nwoke l'unubẹdua buje ugvu.
16 Teke ono; unu l'ẹphe alụgbalahaa nwanyi. Teke ono kwaphu; unu l'ẹphe abya
ebua ẹghirigha; ghọo ndu lanụ.
17 Ọlobu; ọ -bụru l'unu te ekwedu ẹge ono, ẹphe kfuru ono; bushia útsù; bẹ ẹphe
e-dutakwa nwunne ẹphe lashia.”
18 Iphe ono, ẹphe kfuru ono adụ Hamọ yẹle nwatibe iya Shékemu mma.
19 Nwokorọbya ono, bụ iya b'a kakọta ọkwabe ugvu l'ufu nna iya ono te emekpodua
mbekwa l'iphe ono, ẹphe kfuru iya ono; kẹle nwatibe Jékọpu ono bẹ dụ l'iya phụ
mma.
20 Tọ dụ iya bụ; Hamọ yẹle nwatibe iya Shékemu atụgbua jeshia l'obu-edukfu
mkpụkpu ẹphe; t'ẹphe kfuru iya ẹphe.
21 Ẹphe erua je asụ ẹphe: “Lẹ ndu-a bẹ umere ẹphe dụkwa mma. L'aa-hakwa
ẹphe t'ẹphe buru l'alị-a; tụsaru ẹhu; nọdu iya agba nghọ; keshinu ọphu alị daburu
phorongu, ẹphe e-buru. Ọdo abụru l'ẹphe l'ẹphe a-nọdu alụgba nwanyi.
22 Obenu lẹ tẹmanu ndu ono ekwe l'ẹphe l'ẹphe e-buru; tụko bụru ndu lanụ bẹ ndu
k'unwoke ayi l'ẹphe ha e-bukota útsù; l'ọ bụ ẹphebedua.
23 ?Unu ta amadụ l'elu ẹphe; ẹku ẹphe; mẹ iphe bụ anụ ọdo, ẹphe nweru enweru
a-bụkotaru nk'ayi? Ọo ya bụ; unu t'ayi kweta iphe, ẹphe kfuru; k'ọphu ẹphe e-kweta
buru l'alị ayi-a.”
24 Iphe, bụ unwoke mkpụkpu ono l'ẹphe ha, bụ ndu lụfutaru l'obu-edukfu ono
ekwetakota iphe Hamọ yẹle nwatibe iya kfuru; a bya ebushikota ẹphe útsù.
25 A nọlephu abalị ẹto teke ẹphe nọkwadua ọnya ugvu ono; ụnwu Jékọpu ụmadzu
labụ; ndu ọphu ẹphe lẹ Dayina shi lẹ nne lanụ, bụ iya bụ Símiyọnu; mẹ Lívayi egbeshi
mịta ogu-mbeke ẹphe je afụaru ndu mkpụkpu ono l'ọtu-l'ụkfu. Ẹphe eje etso ndu
mkpụkpu ono ọgu; jịko iphe, bụ unwoke, nọ iya nụ gbugee.
26 Ẹphe egbua Hamọ yẹle nwatibe iya Shékemu; bya eduta Dayina l'ụlo Shékemu;
yọ bụru ẹphe alala.
27 Ụnwu Jékọpu awụda lẹ mkpụkpu ono yẹle odzu ono, kụru iya nụ ono; je akwaa
ẹphe l'ọkwata* l'okfu nwunne ẹphe ono, e guderu k'ẹhuka mebyishia ono.
28 Ẹphe kpụkoru atụru ẹphe; kpụkoo eswi ẹphe; mẹ nkakfụ-ịgara ẹphe; jịko
iphemiphe ọbule, bụ kẹ ndu mkpụkpu ono gwoo; mbụ gwoo gwoo mẹ iphe ọphu
nọtsua l'ẹgu.
29 Ẹphe gwokotaru ẹku ẹphe; kpụkota ụnwanyi ẹphe; mẹ ụnwegirima ẹphe lẹ
ndzụ; bya egwoo tụtua l'ụlo ẹphe.
30 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu asụ Símiyọnu yẹle Lívayi: “Ọwaa egbe iphe ọphu unu
kpataru iya nta-a! Nta-a bẹ unu meru tẹ ya bụru ẹjo madzụ l'ẹke ndu alị-a nọ; mbụ
ndu Kénanu yẹle ndu Pẹ́rezu. ?Mgbẹ unu marua lẹ ya ha nwanshị. Ẹphe -zakọta
nta-a bya afụaru iya bẹ yẹle ndibe iya a-bụkwaru kpurupyata!”
31 Ẹphe asụ iya: “?Ọ gbakwanụru t'o mee nwunne ẹphe l'ọ bụ nwanyi ọkpara ẹge
ono, o meru iya ono?”

35

Jékọpu akwala Bẹ́telu

* **34:27 34:27** Ọkwata bụ ogwo iphe madzụ l'ike; gwoo ya k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu ọphu a haru iya. Ọkwata bụ iphe etsoje l'ẹke aalụ ọgu; m'ọ kwanu l'ẹke utsu ada.

1 Ya ndono; Nchileke asụ Jékọpu: “T'ọ kwalia lashia Bẹ́telu je eburu.” Sụ iya: “O
-rua; t'ọ kpụaru yẹbe Nchileke ẹnya-ngwẹja; mbụ yẹbe Nchileke ono, byakfutaru iya
nụ l'o shi agbaru nwunne iya Ísọ ọso ono.”
2 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu asụ ndibe iya; mẹ ndu ẹphe l'iya bu: “T'ephe pakọtakwaru
iphe, bụ nte ndu ọhodo, ẹphe gude haa; ẹphe emee onwẹphe t'ẹphe dụ nsọ; yeshia
uwe ẹphe; chịtatsua ọphu ka mma yee.
3 L'ẹphe abyakwa oje Bẹ́telu, ẹke ya a-kpụru Nchileke ẹnya-ngwẹja. Nchileke bụ
onye ono, dzọru iya nụ teke ono, ya shi eje ntakfuru ono; bụru onye, chekotaru iya
nụ l'iphe bụ ẹge ya jekotaru iya.”
4 Ya ndono; ẹphe atụko iphe, bụ nte ndu ọhodo ono, ẹphe doru ono nụ Jékọpu;
tụkokwaphu iphe-nchị ẹphe yeshia nụ Jékọpu. Jékọpu achịta iya lia lẹ mkpuli achị,
nọ lẹ Shékemu.
5 Ẹphe akwalia tụgbua; Nchileke emee; egvu egudekota iphe, bụ ndu mkpụkpu,
nọ-pheru ẹphe mgburumgburu; k'ọphu bụ l'ẹ t'ọ dụdu ndu tụru iya ámà k'oje ẹphe
ọchi ọso.
6 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu yẹle ndu ẹphe l'iya yị ejee bya ejerua Luzu, bụ iya bụ Bẹ́telu
l'alị Kénanu.
7 Yọ kpụa ẹnya-ngwẹja l'ẹke ono; bya agụa ẹke ono Ẹlu Bẹ́telu;* kẹ l'ọ bụ l'ẹke ono
bẹ Nchileke koshiru iya onwiya teke o shi agbaru nwunne iya ọso.
8 Ya ndono; Debóra, bụ nwanyi, heru Ribéka teke o shi bụru nwata abya anwụhu.
E woru iya lia lẹ mkpuli ukfu achị, nọ lẹ nsụda Bẹ́telu. Ọo ya meru; e woru ẹke ono
gụa Alọnu Bakutu.†
9 Jékọpu eshitsulephu Padanu-Áramu lata; Nchileke abyakfuta iya ọdo bya agọoru
iya ọnu.
10 Nchileke asụ iya: “Ẹpha ngu bụ Jékọpu; ọle tsube nta-a bẹ ẹpha ngu ta abụhedu
Jékọpu; ẹpha ngu a-bụru Ízurẹlu.” Yọ bụru iya bụ lẹ Nchileke agụa ya Ízurẹlu.
11 Nchileke asụ iya: “L'ọo yẹbedua, bụ Nchileke bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike. Ịi-zụ
azụzu bya adụ l'ọtu. Ii-meta ndu a-bụru mba; metakwaphu mbakeshi. Ndu eze e-shi
ngu l'ẹhu lụfuta.
12 Alị ono, ya nụru Ébirihamu; mẹ Áyizaku ono bẹ ya anụkwa ngu phụ; l'anụkwa
iya phụ ụnwu nwanwanwaranwa ngu.”
13 Nchileke ekfutsuaru yeru iya; haa ya l'ẹke ono tụgbua.
14 Jékọpu abya apalia mkpuma gvube l'ẹke ono, Ojejoje nọdu kfuru yeru iya ono;
bya awụa mẹe l'eli iya; wụkwaa ya phụ manụ; gude gwaa ya.
15 Jékọpu agụa ẹke ono, Nchileke nọ kfuru yeru iya ono Bẹ́telu.

Anwụhu Rechẹlu yẹle Áyizaku

16 Ẹphe egbeshi lẹ Bẹ́telu tụgbua. Efuratu adụdelephu ẹphe ntse; ime awata ome
Rechẹlu. Ime ono ataa ya ike.
17 Teke ono, ime ono shiru ike ono bẹ nwanyi, eswi iya ime sụru iya: “T'ẹ b'ọ tsụshi
egvu. L'ọ kwa nwata nwoke ọdo bẹ ọo-mụ.”
18 Yọ byadẹ ọtu-bu ume; gụa nwata ono Benoni;‡ E mebetsua; nna nwata ono abya
agụa ya Bénjaminu.§
19 Ya ndono; Rechẹlu anwụhu; e lia ya l'ụzo, e shi eje Efuratu, bụ iya bụ Bẹ́tulehemu.
20 Jékọpu eswita mkpuma gvube l'eli ili ono. Mkpuma ono nọphu l'eli ili ono jeye
ntanụ-a l'ekoshi l'ọ bụ ili Rechẹlu.
21 Ízurẹlu atụgbukwaa ọdo; je egvube ụlo-ẹ́kwà l'azụ ụlo-eli mkpụkpu Eda.

---

* **35:7 35:7** Iphe “Ẹlu Bẹ́telu” bụ bụ “Nchileke kẹ Bẹ́telu”; † **35:8 35:8** Iphe “Alọnu Bakutu” bụ bụ: “Achị Ụzu-Ẹkwa”. ‡ **35:18 35:18** Iphe “Benoni” bụ bụ “nwa, ya mụru l'aphụ.” § **35:18 35:18** Iphe “Bénjaminu” bụ bụ “nwa, nọ iya l'ẹka-ụtara”.

22 Yọ bụru teke Ízurẹlu bu l'ẹke ono bẹ Rúbẹnu raru Biliha, bụ nnufu nna iya. Nna
iya; mbụ Ízurẹlu anụa ya.
Jékọpu mụtaru unwoke iri l'ẹbo.
23 Ụnwegirima kẹ Lii bụ
Rúbẹnu, bụ iya bụ ọkpara Jékọpu;
mẹ Símiyọnu; Lívayi;
Júda; Ísaka; mẹ Zébulọnu.
24 Ụnwegirima kẹ Rechẹlu abụru
Jósẹfu; mẹ Bénjaminu.
25 Ụnwegirima kẹ Biliha;
mbụ onye Rechẹlu guderu egude
bụ Dánu; mẹ Náfutali.
26 Ụnwegirima kẹ Zilipa;
mbụ onye Lii guderu egude
abụru Gádu; mẹ Ásha.
Ndu onanu bụ unwoke, a mụshikotaru Jékọpu lẹ Padanu-Áramu.
27 Jékọpu alakfuta nna iya, bụ Áyizaku lẹ Mamure l'iku Kiriyatu Arụba, bụ iya bụ
Hẹburonu, bụ ẹke Ébirihamu yẹle Áyizaku shi jịko buru.
28 Iphe Áyizaku nọru bụ ụkporo afa tete;
29 b'ọ nwụhuderu; lakfushia ndiche iya phẹ. Ọ kakpọoru nka ọhuma. Yọ
nwụhutsua ono; ụnwu iya; mbụ Ísọ yẹle Jékọpu elia ya.

36

Eri Ịso

1 Ọwaa bụ eri Ísọ, bụ iya bụ Édọmu.
2 Ísọ lụru ụnwanyi ndu Kénanu. Nwanyi k'ọdungu bụ Ada, bụ nwatibe Elọnu onye
Hetu. Nwanyi k'ẹbo bụ Oholibama, bụ nwatibe Ana; bụkwaruphu nwanwa Zibiyọnu
onye Hevu.
3 Nwanyi k'ẹto bụ Basematu, bụ nwatibe Ishimẹlu; bụkwaruphu nwunne
Nebayọtu.
4 Ada mụtaru Ísọ Elifazu; Basematu amụtaru iya Ruwẹlu.
5 Oholibama amụtaru iya Jewushi; mụtaru iya Jelamu; mẹfua Kora. Ndu ono
bụkota ụnwu, a mụtaru Ísọ lẹ Kénanu.
6 Ísọ abya eduta unyomu iya; mẹ ụnwegirima iya ndu k'unwoke; mẹ ndu
k'ụnwanyi; duta iphe, bụ ndibe iya l'ẹphe ha; ruta elu iya; mẹ iphe bụ anụ, ọ kpataru
lẹ Kénanu; yọ bụru iya ọla ẹke, teru ẹnya l'ẹke nwunne iya; mbụ Jékọpu bu.
7 Iphe ẹphe nweru hatabewa nshinu; k'ọphu bụ l'ẹphe ẹbo te ebukotahedu
l'ẹkalanu. Elu ẹphe emee; alị ono, ẹphe bụ ndu mbyamụmbya ono te edzuhe ẹphe
ebubu.
8 Yọ bụru iya meru iphe Ísọ, bụ iya bụ Édọmu jeru je eburu l'alị ugvu Séyi.
9 Ọwaa eri Ísọ, bụ nna ndu Édọmu teke o bu l'alị ugvu Séyi:
10 Ọwaa ẹpha ụnwu Ísọ: Elifazu bụ nwata nwoke ọphu Ada mụtaru iya. Ruwẹlu
bụ nwata nwoke ọphu Basematu mụtaru iya.
11 Ụnwegirima unwoke ọphu Elifazu mụshiru bụ: Témanu; Omaru; Zefo; Getamu;
mẹ Kenazu.
12 Elifazu nweru nwanyi ọphu bụ nnufu iya. Onye onanu bụ Tìmína. Tìmína
mụtaru iya nwata nwoke lanụ, aza Amalẹku. Ndu onanu bụ ụnwu-nwa Ada, bụ
nyee Ísọ.

13 Ụnwegirima unwoke ọphu Ruwẹlu mụtaru bụ: Nehatu; Zera; Shama; mẹ Miza.
Ndu onanu bụ ụnwu-nwa Basematu, bụ nyee Íso.
14 Ụnwegirima unwoke ọphu Oholibama mụtaru Íso bụ: Jewushi; Jelamu; mẹ Kora.
Oholibama ono bụ nwatibe Ana bya abụru nwanwa Zibiyọnu.
15 Ọwaa ndu bụ ishi l'eri Íso ndọ-ọ: Ụnwegirima kẹ Elifazu, bụ ọkpara Ịso bụ:
Témanu; Omaru; Zefo; Kenazu;
16 Kora; Getamu; mẹ Amalẹku. Ndu ono bụ ndu bụ ishi l'eri Elifazu l'alị Édọmu.
Ẹphe bụ ụnwunwa Ada.
17 Ndu ọphu bụ ndu ishi l'ụnwegirima kẹ Ruwẹlu bụ: Nehatu; Zera; Shama; mẹ
Miza. Ndu onanu bụ ndu bụ ishi l'eri Ruwẹlu l'alị Édọmu. Ẹphe bụ ụnwunwa nyee
Íso, bụ iya bụ Basematu.
18 Ụnwegirima ọphu Oholibama mụtaru Íso bụ: Jewushi; Jelamu; mẹ Kora. Ndu
onanu bụ ndu bụ ishi l'eri nyee Ịso, bụ iya bụ Oholibama, bụ nwatibe Ana.
19 Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ụnwu Íso, bụ iya bụ Édọmu; bụru ẹphe bụgbaa ndu
ishi l'ikfu ẹphe iche iche.
20 Ụnwegirima kẹ Séyi, onye Họru, bụ iya bụ onye nwe alị ono bụ: Lotanu; Shobalu;
Zibiyọnu; Ana;
21 Dishọnu; Eza; mẹ Dishanu. Ụnwegirima Séyi ono, bu lẹ Édọmu ono bụ ẹphe
bụgbaa ndu ishi ndu Họru.
22 Ụnwegirima kẹ Lotanu bụ: Hori; mẹ Hemanu. Tìmína bụ nwunne Lotanu kẹ
nwanyi.
23 Ụnwegirima kẹ Shobalu bụ: Aluvanu; Manahatu; Ebalu; Shefo; mẹ Onamu.
24 Ụnwegirima kẹ Zibiyọnu bụ: Aya; mẹ Ana. Ana ọwananu bụ iya chọ-vuru
nwogvu ọbu, ekpo ọku l'echi-ẹgu l'ẹke oocheru nna iya, bụ Zibiyọnu nkakfụ-ịgara.
25 Ụnwegirima kẹ Ana bụ: Dishọnu; mẹ Oholibama, bụ nwatibe iya kẹ nwanyi.
26 Ụnwegirima Dishọnu bụ Hẹmudanu; Ẹshubanu; Ituranu; mẹ Keranu.
27 Ụnwegirima kẹ Eza bụ: Bilihanu; Zevanu; mẹ Ekanu.
28 Ụnwegirima kẹ Dishanu bụ: Uzu; mẹ Aranu.
29 Ọwaa ndu ishi ndu Họru: Lotanu; Shobalu; Zibiyọnu; Ana;
30 Dishọnu; Eza; mẹ Dishanu. Ọ bụ ẹphebedua bụ ndu ishi ndu Họru l'ẹge ẹphe
shitsua l'ikfu l'ikfu l'alị Séyi ono.

Ndu eze, achị ndu Édọmu

31 Ọwaa bụ ndu eze, vuru ụzo chịa ndu Édọmu; bẹ eze ọdo, shi Ízurẹlu chịderu
ẹphe:
32 Béla Beyo bụru eze ndu Édọmu.
Mkpụkpu iya bụ Dinuhaba.
33 Béla anwụhulephu;
Jobabu Zera, bụ onye Bọzura
abya abụru eze l'ọzori iya.
34 Jobabu anwụhulephu;
Hushamu, bụ onye Témanu
abya anọdu l'ọzori iya chịlahaa.
35 Hushamu anwụhulephu;
Hadadu Bedadu, bụ iya
lụ-gburu ndu Mídiya lẹ
Móabu abya abụru eze l'ọzori iya.
Mkpụkpu nk'iya bụ Avitu.
36 Hadadu anwụhulephu;

Samúla kẹ Masureka
abya anọdu l'ọzori iya chịlahaa.
37 Samúla anwụhulephu;
Shawulu kẹ Rehobọtu,
nọ l'iku Ẹnyimu Yufurétusu
abya anọdu l'ọzori iya chịlahaa.
38 Shawulu anwụhulephu;
Bálụ-Hananu Akụbo
abya abụru eze l'ọzori iya.
39 Bálụ-Hananu anwụhulephu;
Hada abụru eze l'ọzori iya.
Mkpụkpu iya bẹ eekuje Pawu.
Ẹpha nyee ya abụru Mehetabẹlu,
bụ nwatibe Maturedi.
Maturedi bụkwanu ada Mezahabu.
40 Ọwaa ẹpha ndu bụ ishi l'eri Íso l'ẹge ẹphe shitsua l'ikfu l'ikfu; mẹ ẹke ẹphe butsua, eekutsua ẹpha ẹphe alaru: Tìmína; Aluva; Jitẹtu;
41 Oholibama; Ela; Pinọnu;
42 Kenazu; Témanu; Mibiza;
43 Magudẹlu; mẹ Iramu. Ndu-a l'ẹphe ha bụkota ndu ishi ndu Édọmu; l'ẹge ẹphe gude bua l'alị ono, ẹphe lụtaru ono.
Ẹphe l'ẹphe ha tụko bụru ndibe Íso, bụ nna ndu Édọmu.

37

Nrọ, Jósẹfu rọshiru

1 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu eburu l'alị ono, nna iya shi buru ono, bụ iya bụ alị Kénanu.
2 Ọwaa akọ ẹhu Jékọpu:
Jósẹfu anọlephu afa iri l'ẹsaa wata otso ụnwanna iya phẹ l'eche atụru. Ụnwanna iya phẹ ono bụ ụnwegirima nyee nna iya phẹ; mbụ Biliha; mẹ Zilipa. Yọo bụje; ẹphe -lata; yo dooru nna ẹphe ẹjo iphe, ụnwanna iya ndu ọphu anọduje eme.
3 Ízurẹlu aka oyeru Jósẹfu obu mẹ l'ẹge o yeru ụnwu iya ndu ọphu. Ishi iya abụru l'ọ bụ nwa, a mụru iya lẹ nka. Yọ bya akwaaru Jósẹfu uwe-nlọkpuru ẹka-ogologo, e dengashiru edengashi.
4 Teke ụnwanna iya bya amaru lẹ nna ẹphe ka iya oyeru obu mẹ l'ẹge o yeru ẹphebedua; ẹphe abya akpọo ya ashị; ẹphe te ekfujeheru iya okfu ọma.
5 Yo be ujiku lanụ; Jósẹfu arọo nrọ; bya ezeeru iya ụnwanna iya ono. Nrọ ono emee; ẹphe akabakpọ ya rụ ọkpo ashị.
6 Yọ sụ ẹphe t'ẹphe gebe tẹ ya zeeru ẹphe nrọ, ya rọru.
7 Wo ẹphe: "Lẹ ya rọru nrọ; ẹphe ajịko l'esweshi oshiwitil'ẹgu. A nọnyaa; iswe witu nk'iya egbeshi vudo evudo; iswe iya nk'ẹphe abya anọ-phee nk'iya mgburumgburu; l'eforu nk'iya ono ifu l'alị."
8 Ụnwanna iya ono asụ iya: "?Bụ iya bụ l'ịiri l'ọo nggu e-mekochaa bụru eze l'achị ẹphe tọo? Mbụ; ?bụ nggu e-mekochaa bụru ishi ẹphe tọo?" Nrọ ono, ọ rọru ono yẹle okfu ono, o kfuru ono emee; ẹphe akabaa ya rụ ọkpo ashị.
9 Yo be mbọku ọdo; yọ byakwa bya arọo nrọ ọdo; bya ezekwaaru iya phụ ụnwanna iya ono. Ono b'ọ sụru ẹphe: "Unu gebe tẹ ya zeeru unu nrọ ọdo, ya rọru. Ya rọru nrọ; ẹnyanwu; mẹ ọnwa; ọwaa mkpọ-kpodo iri lẹ nanụ abya efooru iya ifu l'alị."
10 Teke o zeru nna iya nrọ ono ẹge o zeru iya ụnwanna iya phẹ bẹ nna iya baru iya mba; sụ iya: "?Bụ egbe nrọ ngụnu dụ ẹge onanu? ?Ọ bụ lẹ nne ngu; mẹ yẹbedua, bụ nna ngu; mẹ ụnwunna ngu phẹ e-mekochaa bya efooru ngu ifu l'alị tọo?"

11 Ụnwanna iya ono awataru iya okoru okopho. Obenu lẹ nna iya wotaru iphe ono
kwachia l'ọkpoma.

Ụnwanna Jósẹfu ere iya

12 Ya ndono; ụnwanna iya achịta atụru nna ẹphe jeshia echeche l'iku Shékemu.
13 Ízurẹlu asụ Jósẹfu: "?Mgbẹ ị marua l'ụnwanna ngu phẹ eche atụru l'iku
Shékemu. Ngwaa; bya tẹ ya zi ngu t'i je agbaphee ẹphe."
Jósẹfu ekwe iya.
14 Nna iya asụ iya t'o je agbaphee ụnwanna iya l'ẹke ẹphe nọ l'eche atụru; maru
ẹge ẹphe dụ; ẹphe l'atụru ono. Teke ọ phụtsuaru ẹphe; yọ lata bya akọoru iya. Yọ
bụru lẹ nsụda Hẹ́buronu b'ọ nọ zia ya ozi ono.
Jósẹfu erua Shékemu;
15 nwoke ọbu aphụ iya l'ẹke ọogha-phe l'ẹgu l'ẹke ono; jị iya: "?Bụ ngụnu bẹ
ịicho?"
16 Yọ sụ iya: "L'ọ kwa ụnwanna iya phẹ; bẹ ya achọ. Ọ -bụru l'ị maru ẹke ẹphe nọ
l'eche atụru ẹphe; byiko tụnuru iya ọnu iya."
17 Nwoke ono asụ iya: "L'ẹphe lụfuakwaru l'ẹke-a. Lẹ ya nụkwaru teke ẹphe shi
ekfu t'ẹphe je Dótanu."
Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu achọru ẹphe tụgbua; je achọ-vu ẹphe l'ụzo Dótanu.
18 Ẹphe aphụ l'iya phụ l'ụzenya; wata ọchi idzu ẹge ẹphe e-shi gbua ya.
19 Ẹphe asụ onwẹphe: "Ọ-rọ-nrọ-a abyakwa-a!
20 Unu bya t'ayi gbua ya; chee lẹ nsụ lanụ l'ẹke-a. Teke e metsuaru; ayi asụ l'ọ bụ
anụ-ẹgu-ẹgbudu gburu iya. T'ayi mawarụru ẹge nrọ iya ono e-shi vụa."
21 Rúbẹnu anụle iya phụ; chọlahaa ẹge ya e-shi dzọo ya t'ẹphe bẹ egbu iya. Yọ sụ:
"Unu t'ayi be egbukwa iya egbugbu.
22 Unu be egbukwa ọchi. Iphe unu e-mechia bụ t'unu paru iya chee l'iduma-wa, nọ
l'echi-ẹgu ẹke-a. Ọlobu; unu be emekakwa iya iphe." Iphe kparu iphe Rúbẹnu kfuru
ẹge ono bụ k'ọphu ọo-dzọfuta iya; duta iya dulaaru nna iya.
23 Ya ndono; Jósẹfu abyarutalephu ẹke ụnwanna iya ono nọ; ẹphe egude iya; yefu
iya uwe-nlọkpuru ẹka-ogologo iya ono, e dengashiru edengashi ono;
24 kpụta iya chee l'iduma. Iduma ono kpọhuru nkụ; to nwe iphe nọ iya nụ.
25 Ẹphe anọdukwadua k'ori nri; bya apalia ẹnya; phụa ndu Ishimẹlu, liberu shi lẹ
Gíledu; ẹphe l'ịnya-ivu ẹphe, vutsua manụ, eshi mkpọ; manụ bamụ;* yeru mẹeru
gude l'eje Íjiputu.
26 Júda asụ ụnwanna iya ndu ọphu; "?Bụ ngụnu bẹ ayi e-rita iya mẹ ayi gbua
nwanna ayi woru odzu iya lia?
27 Unu bya t'ayi ree ya ndu Ishimẹlu. T'ẹ b'ọ dụkwa iphe ayi e-je iya ememe; l'ọ
kwa nwanna ayi, ayi ẹya bụ mee lanụ." Ụnwanna iya ono ekwe.
28 Ndu Mídiya ono, l'agba nghọ ono eswedelephu; ụnwanna Jósẹfu ono akpụfuta
iya l'iduma ono; woru iya ree ndu Ishimẹlu ono ụkporo pọngu. Ẹphe eduta iya lashia
Íjiputu.
29 Rúbẹnu abya enyoo iduma ono; bya aphụ lẹ Jósẹfu ta anọhedu iya; yo gude
ẹhu-eghughu woru uwe iya lajaa.
30 Yo jekfushia ụnwanna iya phẹ ono; je sụ ẹphe: "Mẹ nwata ono ta anọhekwa
l'ẹke ono. ?Nanụ ụzo, ya e-shi iya nta-a?"
31 Ya ndono; ẹphe akpụta eghu lanụ gbua; chịta uwe Jósẹfu tsẹe lẹ mee eghu ono.

---

* **37:25 37:25** Iphe e kuru manụ bamụ l'ẹke-a bụ ọgvu, eeteje onye iphe eme; bụkwaruphu ọgvu, eeteje odzu t'ẹ b'o rehu ẹgwegwa.

32 Ẹphe achịta uwe-nlọkpuru ẹka ogologo ono chịlaaru nna ẹphe; sụ iya: “T'o
lekwa uwe, ẹphe detataru. T'o leedu iya ẹnya; maru m'ọ bụ kẹ nwatibe iya tẹ t'ọ
bụdu iya.”
33 Jékọpu abya elee ya ẹnya; yọ bụru iya. Yọ sụ: “L'ọ kwa uwe nwatibe iya! Ọ
dụkwa l'ọ bụ ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu gburu iya. L'ọ kwa anụ-ẹgu-ẹgbudu labushiru
Jósẹfu vịriviri!”
34 Jékọpu egude aphụ lajaa uwe iya; chịta uwe-aphụ yee; kwaa ẹkwa nwa iya ono
abalị olemole.
35 Ụnwegirima iya: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi abya egboo ya nta; gboo ya
imo; to kwe t'e gbota iya. Yọ sụ ẹphe: “T'ẹphe haa ya tẹ ya gụa aphụ nwa iya ono
jeye teke ya a-lakfu iya l'ili.” Ọ bụ ẹge ono bẹ nna iya gude kwaa ẹkwa iya.
36 Ya ndono; ndu Mídiya ono eje eworu Jósẹfu ree Pọtifa lẹ Íjiputu. Pọtifa ono bụ
onye lanụ lẹ ndu ejeru Fero ozi; bụru iya bụ onye ishi ndu sọja, eche Fero nche.

38

Júda yẹle Téma

1 Ya ndono; yọ bụru teke ono bẹ Júda haru ụnwunna iya; tụgbua jeshia kẹ nwoke
Adulámu, eeku Hira je eburu.
2 Yọ bụru l'ẹke ono bẹ Júda nọ phụa nwatibe nwoke, eeku Shuwa, bụ onye Kénanu.
Yọ lụa nwata ono; yẹle iya abya azẹe;
3 yọ tsụta ime; bya amụtaru iya nwata nwoke, ọ gụru Ẹru.
4 Yọ bya atsụta ime ọdo; mụa nwata nwoke; gụa ya Onanu.
5 Yọ bya atsụta ime ọdo; mụkwaaphu nwata nwoke; gụa ya Shela. Yọ bụru lẹ
Kezibu b'ọ nọ mụa nwata ono.
6 Júda abya alụaru Ẹru, bụ ọkpara iya nwanyi. Ẹpha nwanyi, ọ lụru iya bụ Táma.
7 Obenu lẹ Ẹru, bụ ọkpara Júda bụ onye menukaru ẹjo iphe. Ojejoje eworu iya
chigbua.
8 Tọ dụ iya bụ; Júda asụ Onanu: “T'ọ lụpyabe nyee nwunne iya ono; k'ọphu oo-shi
ẹge ono tọgboru nwunne iya ono akọ lẹ mgboko.”
9 Obenu lẹ Onanu mawaru lẹ nwata, nwanyi ono a-mụta ta abụdu nk'iya. Yọo bụje
yẹle nyee nwunne iya ono zẹru; ọ -gbaa teke ọo-nyị iphe; yọ nyịru iya wụshi l'alị;
k'ọphu ẹ too doberu nwunne iya ono akọ.
10 Iphe ono, ọonoduje eme ono adụ Ojejoje ẹji; yo wokwaru iya phụ chigbua.
11 Ya ndono; Júda asụ nyee nwa iya ono; mbụ Táma t'ọ la kẹ nna iya je anọdu jeye
tẹ Shela, bụ nwatibe iya vufuta. Ishi iya abụru l'ọ rịru; sụ: “A maru; ?onye onanu
ta anwụhufuduanu ẹge unwunne iya ndu ọphu nwụshihuru.” Tọ dụ iya bụ; Táma
atụgbua; lashia kẹ nna iya.
12 A bya anọokwaru ọphu baru ishi; nyee Júda, bụ iya bụ nwatibe Shuwa abya
anwụhu. Júda akwagetsua ẹkwa iya; tụgbua; yọ buru iya oje Timina ọgba-phe ndu
akpụru iya atụru iya ẹji. Ọnya iya; mbụ Hira, bụ onye Adulámu etsoru iya; yọ bụru
ẹphe ejeje.
13 Ya ndono; ama abya agbaaru Táma lẹ nna nji iya ejekwa Timina obyishi atụru
iya ẹji.
14 Yo yefuwaphu uwe, nwanyi, nọ l'ụlo-maa, o yeru; chịta ụlari-ifu phụ-kpua
onwiya ifu t'ẹ ba ahụbe iya ama; je adụgaru l'ọnu ẹke, eeshije abahụ Enému,
bụkwanu ụzo, e shi eje Tìmína; kẹ l'ọ mawaru lẹ Shela vufutawaru; ọbule e te
eduduaru iya nụ iya t'ọ lụpyabe ọbu.
15 Júda abya aphụa Táma tubesu l'ọo nwanyi ọkpara; kẹ l'ọ phụ-kpuru onwiya
ụlari l'ifu;
16 tọ ma l'ọ bụ nyee nwa iya. Yo jekfube iya l'iku ụzo ono; sụ iya t'ẹphe zẹe.

Táma ajị iya iphe ọo-kfụ iya t'ẹphe zẹe ọbu.
17 Júda asụ iya: “Lẹ ya e-shi l'elu iya kpẹe ya nwada-eghu lanụ.”
Táma asụ iya t'o wofuta iphe-itumo, ya e-gude jeye teke ọo-kpụtaru iya nwada-eghu ọbu?
18 Yọ jị Táma; sụ iya: “?Bụ ngụnu b'ọ dụ ngu tẹ ya yeru ngu l'itumo ọbu?”
Yọ sụ iya: “L'ọ bụ iphe-olu iya; iphe-ọhubama, tso iya nụ; mẹ mgbọro ono, o gude l'ẹka ono.” Júda ekwe iya; chịru iphe ono nụ iya; yẹle iya eje azẹe. Táma atsụtawaphu ime.
19 Júda atụgbulephu; Táma aphụfu ụlari-ifu ono, o shi phụ-kpua ifu ono; chịta uwe nwanyi, nọ l'ụlo-maa phụ, o shi yee phụ yephu azụ.
20 E metsua; Júda abya akpụta nwada-eghu ono kpẹe ọnya iya phụ; mbụ Hira t'o je akpẹe nwanyi ono; chịtakwanuru iya iphe phụ, o yeru iya l'itumo phụ. Yo shi rua ẹke ono; tọ phụhe nwanyi ono.
21 Yọ jị ndu ẹke ono: “Nanụ nwanyi ọkpara ono, shi nọdu l'iku ụzo Enému* ono?”
Ẹphe asụ iya l'ẹ to nwekwa nwanyi ọkpara, nọjeru l'ẹke ono.
22 Tọ dụ iya bụ; yọ laphushia azụ; je asụ Júda: “Lẹ ya ta aphụkwa iya. Ọdo abụru lẹ ndu, bu l'ẹke ono sụkwaru l'ẹ to nwekwa nwanyi ọkpara, nọjeru l'ẹke ono.”
23 Júda asụ: “T'a haa ya t'o nwewaruru iphe ọphu, o gude; a nọnyakwaa; e gude iya nụ chịlahaa ayi ọchi. Mbụ; ?ya ta kpẹdunua ngu-a nwada-eghu-a; nggu egude iya je achọo ya; t'ị phụ iya?”
24 A nọlephu iphe ruru ọnwa ẹto; a bya asụ Júda lẹ nyee nwa iya-a; mbụ Táma gbe agbaakwanu ọkpara; l'o gbe dụakwanu ime.
Júda asụ t'a kpụfuta iya; je akpọo ya ọku!
25 A kpụfutadele iya phụ; yo gworu iphe ono, Júda chẹjeru iya ono nụ t'e gwojeru iya; sụ t'e kfuru iya: “L'ọ kwa onye nwe iphe-a bẹ yeru iya ime.” Sụ t'e kfuru iya: “T'o gbuedu iphe-olu-wa igo; iphe-ọhubama, tso iya nụ; mẹ mgbọro-wa t'ọ maru: ?ọo-maghe onye nwe iya nụ?”
26 Júda aphụlephu iphe ono; maru l'ọo nk'iya; bya asụ: “Ha! Nwanyi-a kakwa iya ọbu onye doberu ẹka ndoo; kẹle ya sụtsuaru lẹ Shela a-lụpyabe iya; e metsua; ya te emehe iya.”
27 Yọ gbaa teke oo-zeda; a maru l'ọ bụ ejima unwoke labụ, nọ iya l'ẹpho ono.
28 Yo zedade; onye lanụ evuru ụzo wofuta ẹka. Nwanyi, eswi iya ime ono abya ewota òwúú uswe gbabẹ iya l'ẹka; sụ l'ọo onye onanu vu ụzo.
29 Nwata ono ewobalephu ẹka ono; nwunne iya eyewaphu ishi; kwofuta. Nwanyi ono, eswi ime ono asụ: “?Ọwaa ẹge i shiru kpataru onwongu ụzo?” Ya ndono; a gụa onye onanu Pẹ́rezu.†
30 Nwunne iya ọphu a gbabẹru eri owu uswe l'ẹka phụ etsowa iya phụ. A gụa yẹbedua Zera.‡

39

Jósẹfu yẹle nyee Pọtifa

1 Tọ dụ iya bụ; e duru Jósẹfu rua Íjiputu; Pọtifa azụ-ghachi iya ndu Ishimẹlu ono. Pọtifa bụ onye Íjiputu, tso lẹ ndu Fero nụru oke-ọkwa. Yọ bụru iya bụ onye ishi ndu sọja, echeje Fero nche.
2 Ojejoje eswiru Jósẹfu; iphemiphe ọbule, o yeru ẹka l'ajahụjeru iya. Yo buru l'ụlo onye Íjiputu ono, bụ nnajiufu iya ono.

---

* **38:21 38:21** O nweru Bayịburu, e deru l'onye nwoke ono sụru lẹ ya achọ bụ nwanyi, agbaru ọmarali ọkpara.
† **38:29 38:29** Iphe “Pẹ́rezu” bụ bụ “ekwofuta”. ‡ **38:30 38:30** Iphe “Zera” bụ bụ “o-ke-too”.

3 Nnajiufu iya ono abya aphụ lẹ Ojejoje swiru Jósẹfu eswiru; bya aphụ l'iphemiphe ọbule, o yeru ẹka agajẹru iya;
4 Jósẹfu abya atụba iya l'obu; yo woru iya mee nwozi iya; mbụ mee ya onye, elekota ufu iya kpamukpamu ẹnya; bya ewokwaruphu iphemiphe ọbule, o nweru enweru ye iya l'ẹka t'o letajeru iya ẹnya.
5 Tsube teke ono, Pọtifa meru Jósẹfu onye ishi, eletaru iya ufu iya ẹnya; mẹ iphemiphe ọbule, o nweru enweru ono bẹ Ojejoje bya egude okfu ẹhu Jósẹfu gọoru nwoke Íjiputu ono ọnu. Ọnu ono, Ojejoje gọru iya ono emee iphemiphe ọbule, Pọtifa nweru l'ufu; mẹ ọphu nọ l'ẹgu; yo kweru iya.
6 Pọtifa ahakọtaru Jósẹfu iphemiphe ọbule, o nweru enweru t'o letajeru iya ẹnya; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụhedu iphe, ọokpajekwadu ishi ẹge ee-me iya. Iphe, ọ malẹruphu nwẹnkinyi bụ tẹ ya ria nri.
Jósẹfu bẹ gbaru ụgbugba ọma; l'amashi mma ike.
7 A nọnyalephu; Jósẹfu atụba nyee nnajiufu iya ono l'ẹnya. Yọ sụ iya t'ọ bya t'ẹphe zẹe.
8 Jósẹfu ajịka; sụ iya: "Lẹ keshinu nnajiufu iya meru iya onye ishi iphemiphe ọbule, o nweru enweru b'ẹ tọ ọkpajehekwa ishi iphe eme nụ l'ufu iya. Iphemiphe ọbule, o nweru enweru b'o yekotaru iya l'ẹka tẹ ya letaru iya ẹnya.
9 Ọ bụ ẹge ike kẹ nnajiufu iya ha l'ụlo-wa bụ ẹge ike nk'iya ha. To nwe iphe o wohajeru iya ewoha; a gụfuphu nggụbedua; kẹ l'ị bụ nyee ya. ?Nanu ẹge ya e-shi bya emee egbe akpamara ọwaa; kpua Nchileke?"
10 Iphe bụ mbọku-mbọku, mụtaru amụta; yo kfukwaruphu Jósẹfu tẹ yẹle iya zẹe. Obenu lẹ Jósẹfu te kwedu; mbụkponu tẹ yẹle iya nọdu l'ẹkalanu.
11 Yo be ujiku lanụ; Jósẹfu abahụ l'ụlo tẹ ya jee ozi, nọru iya nụ. Teke ono b'ẹ tọ dụdu ndu ejeje ozi l'ụlo ono m'ọo onye lanụ, nọ l'ime ụlo ono.
12 Nyee Pọtifa ono awọ iya l'uwe iya; sụ iya t'ọ bya t'ẹphe zẹe. Jósẹfu eyefu uwe iya ono haa ya l'ẹka gbafụ etezi.
13 Yọ phụlephu lẹ Jósẹfu yefuru uwe iya haa ya l'ẹka kfụfu etezi;
14 kukowaphu ndu ozi ụlo iya; sụ ẹphe: "Unu lenu! Nwohu-a, shi Híburu-a b'e dutaru t'ọ bya emeru ẹjo ahụma kpua ẹphe. Ọ bakfutaru iya l'ime ụlo l'ẹke-a tẹ yẹ l'iya zẹe. Ya eworu mkpu chia.
15 Yọ nụlephu lẹ ya echi mkpu t'a bya agbaaru iya mkpu; paru uwe iya haaru iya; kfụfu etezi."
16 Nwanyi ono egude uwe ono gbururu jeye nnajiufu Jósẹfu abata.
17 Yọ bya akọoru iya iphe, mụru nụ; sụ iya: "Lẹ nwohu Híburu-a, i dubataru ayi l'ẹke-a bẹ byakwaru t'o mee mu ẹjo ahụma ntanụ-a.
18 Ya echilephu mkpu t'a bya agbaaru iya mkpu; yọ haaru iya uwe iya kfụfu etezi."
19 Nnajiufu Jósẹfu anụlephu iphe ono, nyee ya kfuru iya l'ọ bụ ẹge ohu iya meru iya ndono; vọru ọku ghụa ẹhu.
20 Pọtifa akpụta Jósẹfu je eye l'ọka-mkpọro, eze atụ-chije ndu mkpọro iya.
Obenu lẹ Jósẹfu nọ lẹ mkpọro ono;
21 Ojejoje eswiru iya; l'ekoshi iya lẹ ya yeru iya obu. Yo mee onye eche ọka-mkpọro ono; yo yeru Jósẹfu obu.
22 Onye ono, eche ọka-mkpọro ono emee Jósẹfu ishi ndu nọkota l'ọka-mkpọro ono. Iphemiphe ọbule, eeme l'ẹke ono abụru Jósẹfu b'ọ nọkota l'ẹka.
23 Iphe nọwa Jósẹfu l'ẹka bẹ onye eche ọka-mkpọro ono ta akpajẹhedu ishi ẹge ee-me iya; kẹle Ojejoje swiru Jósẹfu; iphemiphe ọbule, o yeru ẹka l'agajẹru iya.

40

Jósẹfu akọ iphe, nrọ, ndu mkpọro rọru bụ

1 A nọnyaa; onye, agbajẹru eze ndu Íjiputu mẹe; mẹ onye eghejeru iya buredi
emeswee nnajiufu ẹphe.*
2 Iphe eghulahaa Fero eghughu l'ẹke ụmadzu labụ ono, ejeru iya ozi ono nọ; mbụ
onye ishi ndu agbajẹru iya mẹe; mẹ onye ishi ndu ọphu eghejeru iya buredi.
3 Yọ chịta ẹphe je atuchishia l'ufu onye ishi ndu sọja, echeje Fero nche. Ọ kwaphu
l'ẹke ono b'a tụ-chiru Jósẹfu.
4 Onye ishi ndu sọja ono, echeje Fero nche ono eduru Jósẹfu yeru ẹphe t'ẹphe zije
iya ozi.
Ẹphe anọnyaa lẹ mkpọro ono;
5 unwoke labụ ono; mbụ onye ono, agbajẹru Eze ndu Íjiputu mẹe; mẹ onye ọphu
eghejeru iya buredi abya ajịko rọo nrọ l'ẹnyashi ujiku lanụ. Iphe nrọ ono ekfu
adụgbaa iche l'iche.
6 Yo be l'ụtsu iya; Jósẹfu abya aphụ l'ẹhu ta atsọdu ẹphe ẹna.
7 Yọ jị ndu ono, ọkwa ẹphe kpọ-litaru l'ọru Fero ono; mbụ ndu ono, a jịko ẹphe
l'iya tuchia lẹ kẹ nnajiufu iya ono; sụ: "?Bụ ngụnu meru iphe ẹhu ta atsọdu unu ẹna
ntanụ?"
8 Ephe asụ iya l'ẹphe ẹbo tụkoru rọo nrọ; tọ dụ onye a-karu ẹphe iphe nrọ ono
bụtsua.
Jósẹfu asụ ẹphe: "?Tọ dụ Nchileke bụ onye akọje nrọ? Unu zenuaru iya nrọ ọbu."
9 Onye ishi ndu ono, agbajẹru Fero mẹe ono abya ezeeru Jósẹfu nrọ nk'iya; sụ iya:
"Lẹ ya rọru nrọ; phụa onwiya oshi vayịnu l'ifu.
10 Oshi vayịnu ono nweru ẹkali ẹto. Yọ bya erua iru; tsụa igu; mịshia akpụru
l'ọfoko l'ọfoko; bya achashịa.
11 Ya ndono; ya egude okoro Fero l'ẹka; bya ewota akpụru vayịnu ono pyịa ya
apyịpyi; pyịta iya mini ye l'okoro ono; nụ Fero."
12 Jósẹfu asụ iya: "Ọwaa iphe nrọ ono bụ ndọ-ọ: Ẹkali oshi ẹto ono bụ ujiku ẹto.
13 Abalị ẹto ntanụ bẹ Fero a-bya edufuta ngu l'ẹke-a; mee t'ị laphu azụ l'ọru ngu;
gbalaharu Fero mẹe ẹge, i shi agbaru iya ẹya.
14 Ọlobu; teke ono, iphe a-dụru ngu lẹ mma ẹge ono, ọo-dụru ngu iya ono;
nyatabụkwa yẹbe Jósẹfu; kfuaru Fero okfu ẹhu iya; k'ọphu aa-tụfu iya l'ọka-mkpọro-
a;
15 kẹ l'ọ kwa ezita b'e zitaru iya l'alị Híburu. A bya erua ẹke-a; bya ekwekputa iya
chee lẹ mkpọro l'ẹ b'ọ dụ iphe, ya meru."
16 Ya ndono; onye ishi ndu ọphu eghejeru Fero buredi aphụlephu lẹ Jósẹfu kọru
nrọ ono ọhuma; sụ iya: "Lẹ yẹbedua rọkwaruphu nrọ; vuru nkata buredi ẹto.
17 Nkata ọphu kpọ-kfuru l'eli iya b'e yeru iphe dụ iche l'iche, e gheshiru Fero.
Ụnwenu abya avụkalahaa iphe, nọ lẹ nkata k'eli iya ono."
18 Jósẹfu asụ iya: "Ọwaa iphe nrọ ono bụ ndọ-ọ: Nkata ẹto ono bụ abalị ẹto.
19 Abalị ẹto ntanụ bẹ Fero a-bya akpụfuta ngu; woru ngu swigbua l'eli oshi. Ụnwenu
abya avụkaa anụ ngu."
20 Ya ndono; yo be mbọku k'ẹto ono; yọ gbaa lẹ mbọku, a mụru Fero. Yọ bya anọdu
l'agbaru ndu ozi iya ajị, o gude ekoshi l'ọo mbọku ono b'a mụru iya. L'aanọkwadu
l'agba ajị ono b'o ziru; e je edufutaru iya onye ishi ndu onanu, agbajẹru iya mẹe ono;
mẹ onye ishi ndu ọphu eghejeru iya buredi. E je edufuta ẹphe dobe l'ifu ndu ozi iya
ndu ọphu.
21 Yọ bya anụ-phu onye ishi ndu onanu, agbajẹru iya mẹe ono ọkwa iya azụ; yọ
wataru iya ọgbaru mẹe ọdo.
22 Obenu l'onye ishi ndu ọphu eghejeru iya buredi b'ọ swị-gbukwanuru.

---

* **40:1 40:1** L'okfu Híburu b'e deru l'onye-a bụ "ọ-pa-okoro"; bụ iya bụ l'ọkwa iya ha nshinu l'obu-eze; bụru iya aphụ gbasaru nri eze; mẹ mẹe eze. Ọ bụ yẹbedua egudeje ẹka iya gbẹe eze mẹe.

Yọ bụru iya bụ lẹ nrọ ono avụkota l'ẹge ono, Jósẹfu kfuru iya ono.
23 Obenu l'onye ishi ndu ono, agbajẹru Fero mẹe ono ta nyatahẹdu Jósẹfu; yo woru iya zahaa.

41

Jósẹfu ekfu iphe Nrọ Fero bụ

1 A nọlephu afa ẹbo; Fero abya arọo nrọ; phụ ẹke o vudo l'iku Ẹnyimu Náyịlu.
2 A bya ele ẹnya; eswi ẹsaa, bukotaru ẹji tayịngu; dụkota bẹmubemu eshi lẹ Ẹnyimu Náyịlu ono rufuta; bya awụshiru l'iku ẹke ono l'akpa nri.
3 A nọnyaa; eswi ẹsaa ọdo, dụtsua ẹjo adụdu; dụkota nyagọ-nyagọ-nyagọ eshikwaphu l'ẹnyimu ono rufuta bya anọnyabe ndu ọphu l'iku ẹnyimu ono.
4 Eswi ẹsaa ono, dụtsua ẹjo adụdu; bya adụkota nyagọ-nyagọ-nyagọ ono abya ajịko eswi ẹsaa ọphu, bukotaru ẹji tayịngu phụ; dụkota bẹmubemu phụ takọta. E megee; Fero abya elutehu.
5 A nọnyakwaa; mgbẹnya abya eziru iya ọdo. Yọ rọo nrọ k'ẹbo. L'onanu b'ọ rọru nrọ; oke-akpe ẹsaa, hakọta ọkporokpo; dụ mma fọkotaru l'ishi akpe lanụ.
6 A nọnyaa; oke akpe ẹsaa ọdo, bụkota mgbapya akpe, phẹrephere ụzo ẹnyanwu-ahata mebyishiru emebyishi afọshikwaaphu;
7 oke akpe ẹsaa ono, bụgbaa mgbapya akpe ono abya ajịko oke akpe ẹsaa ọphu dụ ọkporokpo; fọo afọfo phụ lekota. Fero elutehu; bya amaru l'ọ bụ nrọ.
8 Yo be l'ụtsu; nrọ ono akwata tsụlahaa ya l'ẹhu nshinu. Yo zia t'e je ekuaru iya ndu njibya; mẹ ndu Íjiputu, maru mmamiphe. Fero abya ezeeru ẹphe nrọ ono. Tọ dụ ẹphe onye dụru ike kọoru iya iphe, nrọ ono bụ.
9 Tọ dụ iya bụ; onye ishi ndu agbajẹru Fero mẹe asụ iya: "L'ọ kwa ntanụ-a bẹ ya nyataru iphe, ya meru, ẹ ta dụdu mma.
10 Teke ono, ẹhu ghujeru nggụbe Fero eghughu l'ẹke yẹbe nwozi ngu nọ, a gbajẹru ngu mẹe; mẹ onye ọphu eghejeru ngu buredi. Iphe eghutabe ngu eghughu; k'ọphu ị chịtaru ẹphe je atuchia l'ufu onye ishi ndu sọja, echeje ngu nche.
11 Yo be ẹnyashi ujiku lanụ; ẹphe ẹbo arọo nrọ; nrọ ono enwekotaru iphe, ọ bụ.
12 Yo nweru nwokorọbya, bụ onye Híburu, ejeru onye ishi ndu sọja, echeje ngu nche ozi, ayi l'iya tụko nọdu l'ẹke ono. Ayi ezeeru iya nrọ ono; yọ kọoru ayi iphe, ọ bụ. Onyenọnu b'ọ kọru iphe, nrọ nk'iya bụ.
13 Yọ bụleruphu ẹge ono, o kọru iya ono b'ọ vụkotaru. Mbẹdua, agbajẹru ngu mẹe-a b'ị nụ-phuru ọkwa mu azụ; bya eworu onye ọphu kfụ-gbua."
14 Tọ dụ iya bụ; Fero abya ezia t'e je ekua Jósẹfu. Nta-a nta-a b'a tọfuwaru iya lẹ mkpọro ono. Yọ bya akpụa ishi; chịta uwe ọdo yee; yọ bụru iya oje l'ifu Fero.
15 Fero asụ Jósẹfu: "Lẹ ya rọru nrọ; tọ dụ onye dụru ike kọoru iya iphe ọ bụ. Obenu lẹ ya nụwaru l'ọobuje; e zeeru ngu nrọ; nggu akọoru onye ọphu iphe nrọ ọphu bụ."
16 Jósẹfu asụ Fero: "L'ẹ tọ kwa yẹbedua akọje iya. L'ọ kwa Nchileke bẹ a-kọru nggụbe Fero iphe nrọ ono bụ ẹge oo-ji ngu ẹpho."
17 Fero asụ Jósẹfu: "Lẹ ya rọru nrọ; vudo l'iku Ẹnyimu Náyịlu;
18 phụa eswi ẹsaa, bukotaru ẹji tayịngu, dụkota bẹmubemu ẹke ẹphe shi lẹ mini ono rufuta bya anọdu l'iku mini ono l'akpa nri.
19 Eswi ẹsaa ọdo, dụtsulephu ẹjo adụdu; dụkota nyagọ-nyagọ-nyagọ erufutakwa-phu. Ya ta aphụbudua eswi, dụjeru ẹji ẹge ono lẹ Íjiputu!
20 Eswi ẹsaa onanu, dụtsua ẹjo adụdu; dụkwaphu nyagọ-nyagọ-nyagọ ono; abya ajịko eswi ẹsaa k'ivuzọ phụ takọta.
21 Yọ tatsụa ya; dụkwaphu ẹjo adụdu ẹge ọ dụhawa; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu onye e-kweta l'ọo ya taru eswi ndu ọphu. Ya ndono; ya elutehu.

22 “Ya abyakwa bya ekuru mgbẹnya ọdo; watakwa ọro nrọ ọdo. Lẹ k'ugbiya-a bẹ
ya phụru oke-akpe ẹsaa, fọru afọfo; dụ mma; l'ẹke ọ bya apakọta l'ukfu akpe lanụ.
23 A nọnyaa; ya abya aphụkwaaphu oke-akpe ẹsaa ọdo, dụtsua mgbapya
mgbapya; bụkotaru mkpegbafu akpe; phẹrephere ụzo ẹnyanwu-ahata ephenwushia
ya ephenwushi l'ẹke ọ patakọtakwaruphu.
24 Oke-akpe ẹsaa ono, dụkota mgbapya mgbapya ono abya ajịko ndu ọphunanu,
dụ mma phụ lekota. Ya ezekotaru ndu njibya nrọ ono; tọ dụ onye dụru ike kọo iphe
ọ bụ.”
25 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu asụ Fero: “Lẹ nrọ ẹbo ono, nggụbe Fero rọru ono bụkwa
iphe lanụ b'ọ bụ. L'ọ kwa Nchileke eme tẹ ya koshi nggụbe Fero iphe, ya abya ememe.
26 Eswi ẹsaa phụ, dụkota mma phụ bụ afa ẹsaa. Ẹge ono kwaphu bẹ oke-akpe
ẹsaa phụ, dụkota mma phụ bụkwaphu afa ẹsaa. Ọo ya bụ lẹ nrọ ono jịko bụru nrọ
lanụ.
27 Eswi ẹsaa phụ, dụtsua nyagọ-nyagọ-nyagọ; bya adụ ẹjo adụdu, wụfutaru nụ lẹ
ndu ọphu wụfutatsuaru phụ; mẹ l'oke-akpe ẹsaa phu, dụtsua mgbapya mgbapya;
phẹrephere, shi ụzo ẹnyanwu-ahata phepyashiru ephepyashi phụ bụ afa ẹsaa, ẹjo-
ẹgu e-me.
28 “Ọ dụa l'ọ bụ ẹge ono, ya kfuhawaru ngu ono: L'ọ kwa Nchileke koshiru nggụbe
Fero iphe, ya abya ememe.
29 Afa ẹsaa bẹ nri a-ha nshinu lẹ Íjiputu gbaa mgburumgburu.
30 Obenu l'afa ẹsaa ọphu tso iya nụ bẹ ẹjo-ẹgu e-me. Afa ẹsaa phụ, nri a-ha nshinu
lẹ Íjiputu phụ bẹ aa-zahakọta; ẹgu emee madzụ ẹge ono jaa ya eze.
31 Ẹjo-ẹgu, a-byanụ e-me to nwedu onye a-nyatakwadu teke ono, nri shi ha nshinu
ono.
32 Iphe kparu iphe e meru tẹ Fero rọo nrọ ono uzi labụ ẹge ono bụ tẹ Fero maru lẹ
Nchileke ribuwaru ẹtomu iya; mbụ l'ẹ tọ dụdu ẹge aa-nọ-be; Nchileke emee ya.
33 “Nta-a bụkwa tẹ nggụbe Fero lee ẹnya; fọta onye iphe edoje ẹnya; bụru onye
maru iphe; mee ya t'ọ bụru onye ishi l'alị Íjiputu mgburumgburu.
34 Nggu afọtakwaphu ndu a-nọ-tsota onye ishi Íjiputu ono; t'ẹphe keje iphe bụ
iphe, ndu Íjiputu kpataru l'okfu ẹphe ụzo ise wota ụzo lanụ l'ime afa ẹsaa phụ, nri
a-ha nshinu phu.
35 T'ẹphe nakọo nri ono l'afa ono, nri a-ha nshinu ono. Teke ẹphe nakọtsuaru iya;
t'ẹphe gude ikike kẹ nggụbe Fero jee l'edukfu l'edufu l'alị-a gbaa mgburumgburu je
akwakọbetsua ya.
36 Nri ono bẹ ee-doberu ndu alị-a kwabẹru afa ẹsaa ono, ẹjo-ẹgu e-me lẹ Íjiputu
ono; k'ọphu ẹgu te eyechidu alị-a.”
37 Iphe ono, Jósẹfu kfuru ono adụ Fero yẹle ndu ozi iya l'ẹphe ha mma.
38 Fero ajị ẹphe; sụ: “?O nweru onye ọdo, ẹphe a-phụ ọdo, e-gbe ka nwoke ọwaa,
bụ onye Ume Nchileke nọ l'ẹhu ẹge-a?”
39 Tọ dụ iya bụ; Fero asụ Jósẹfu: “Keshinu ọphu Nchileke meru t'ị makọtaru
iphemiphe ọbule-a l'ọ ha b'ẹ to nwehekwa onye ọdo gbe ka ngu nụ lẹ k'iphe-odo-
ẹnya; to nwe onye ọdo, ka ngu ọmaru iphe.
40 Ọo nggụbedua l'a-bụru ishi l'ufu iya. Onyemonye ọbule, nọ l'alị-eze yẹbe Fero
a-nọdu anụru ngu okfu. Iphe yẹbe Fero e-gude ka ngu nwẹnkinyi bụwa kẹ l'ọo ya bụ
eze.”

Ndu Íjiputu l'ophu nọ Jósẹfu l'ẹka

41 Ya ndono; Fero asụ Jósẹfu: “Alị Íjiputu l'ọ ha; bẹ ya yeekwaru ngu l'ẹka.”
42 Fero agbata echi mkpụshi-ẹka iya gbabẹ Jósẹfu; bya eyee ya akpawuru uwe; bya
anyabẹ iya iphe-olu mkpọla-ododo.

43 Yọ bya ewota ụgbo-ịnya k'ẹbo nụ Jósẹfu t'ọogbaje. Ndu madzụ awata ọra t'e
fooru Jósẹfu ifu l'alị. Yọ bụru iya bụ l'o woru alị Íjiputu l'ọ ha ye Jósẹfu l'ẹka.
44 Ya ndono; Fero asụ Jósẹfu: "L'ọo yẹbe Fero bụ eze. Obenu l'ẹ to nwedu onye ha
k'ome iphe l'alị Íjiputu gbaa mgburumgburu; a -gụfu l'ị sụru t'e mee iphe ọbu."
45 Fero abya agụ-kwazi Jósẹfu ẹpha; kulahaa ya Zafunatu-Paniya; byakwaphu bya
eduta Asenatu, bụ nwatibe Pọtifera, agwajẹru ndu Ọnu iphe dee ya t'ọ lụru. Jósẹfu
abya atụko alị Íjiputu l'ọ ha jegbakota.
46 Jósẹfu nọwaru ụkporo afa l'afa iri teke ọ wataru ojeru Fero, bụ eze ndu Íjiputu
ozi. Jósẹfu eshi lẹ kẹ Fero jegbakota alị Íjiputu mgburumgburu.
47 L'afa ẹsaa ono, nri nọ ono bẹ alị mehukotaru iphe ntụmatu.
48 Jósẹfu ajịko nri, a kọtaru lẹ Íjiputu l'afa ẹsaa ono, nri nọ ono kwakọkota; doo
ya l'ụlo ẹke, eedobeje nri l'edukfu l'edukfu. Yọo bụje; ọ -bya l'edukfu; yọ tụko iphe,
bụ nri, a kọtaru l'ẹgu, nọ l'ụzo ibyiya onanu kwakọbe.
49 Jósẹfu wụleruphu akpe, e gbutaru egbuta jeye yọ kụru l'ikpo, ha l'ọ bụ eveve
mgbogidi ẹnyimu. Nri ono hatabe nshinu; k'ọphu a nọnyaaru; e debuhu iya l'ẹkwo;
kẹ l'ọ kpọwaru ẹka ẹge ee-me gụta iya agụta.
50 T'afa ẹjo-ẹgu ono kwaa bya bẹ Asenatu, bụ nwatibe Pọtifera, agwajẹru ndu Ọnu
iphe mụtawaru Jósẹfu ụnwegirima unwoke labụ.
51 Jósẹfu gụru ọkpara iya Manásẹ;* sụ: "Lẹ Nchileke mewaru tẹ ya zahaa iphe-
ẹhuka, byaru iya nụ; zahaakwaphu ufu nna iya."
52 Onye k'ẹbo b'ọ gụru Ífuremu;† sụ: "Ọo Nchileke bẹ meru tẹ ya barahụ l'alị-a, ya
shi eje ntakfuru-wa."
53 Afa ẹsaa ono, nri nọ lẹ Íjiputu ono abya agvụ.
54 Afa ẹsaa k'ẹjo-ẹgu phụ abya abya. Yọ bụleruphu ẹge ono, Jósẹfu kfuru ono b'o
meru. Ẹjo ẹgu ono emekota ndu mkpụkpu ọdo; yọ bụru Íjiputu nwẹnkinyi bụ ẹke
nri nọ.
55 Ẹjo ẹgu ono emedelephu ndu Íjiputu; ẹphe eje aralahaaru Fero ẹkwa nri. Fero
asụ ndu Íjiputu kpamukpamu: "Unu jekfuje Jósẹfu. Iphe ọ sụjeru t'unu mee; unu
emee ya!"
56 Ẹjo ẹgu ono edzuleruphu alị ono; Jósẹfu eworu ụlo ono, e doru nri ono tụhashia;
reshilahaa ndu Íjiputu nri; kẹ l'ẹjo-ẹgu ono ajawa madzụ eze l'alị Íjiputu gbaa
mgburumgburu.
57 Iphe bụ mbakeshi abyajẹ Íjiputu ọkpata Jósẹfu nri; kẹ l'ẹjo-ẹgu ono ajawa madzụ
eze l'iphe bụ mgboko mgburumgburu.

42

Ụnwu Jékọpu eje Íjiputu ọkpata nri

1 Jékọpu anụa lẹ nri nọ lẹ Íjiputu; bya ajị ụnwu iya ẹge ọ dụ bẹ ẹphe nọdu; chịru
ẹnya yeru onwẹphe ẹge ono?
2 Wo ẹphe: "Lẹ ya nụkwaru lẹ nri nọ lẹ Íjiputu. Unu jekwa ẹke ono je akpata nri;
k'ọphu ẹgu te egbushidu ẹphe."
3 Tọ dụ iya bụ; ụnwanna Jósẹfu ẹphe iri atụgbua jeshia ọkpata nri lẹ Íjiputu.
4 Obenu lẹ Jékọpu te kwedu tẹ Bénjaminu, bụ nwunne Jósẹfu tsoru ẹphe; kẹ l'ọotsu
egvu l'iphe e-me iya.

---

* **41:51 41:51** Iphe "Manásẹ" bụ bụ "o-meru-t'a-zahaa". † **41:52 41:52** Iphe "Ífuremu" bụ bụ "nwa ọmi".

5 Tọ dụ iya bụ; ụnwu Ízurẹlu etsoru lẹ ndu jeru ọkpata nri; kẹ l'ẹjo-ẹgu ono
rukwaruphu alị Kénanu.
6 Ya ndono; yọ bụru Jósẹfu bụ gọvano ndu Íjiputu; bụru iya ereje ndu alị ono nri.
Tọ dụ iya bụ; ụnwanna iya phẹ ono erua bya ebyishi ikpere; puaru iya ifu l'alị.
7 Jósẹfu aphụlephu ụnwanna iya ono; hụbewaphu ẹphe ama; melahaa l'ẹ tọ madu
ẹphe; kfulahaaru ẹphe ntanwụ ntanwụ; ji ẹphe ẹke ẹphe shi?
Ẹphe asụ iya l'ẹphe shikwa alị Kénanu abya ọkpata nri.
8 Ọ bụ oswi-okfu lẹ Jósẹfu hụbekotaru ụnwanna iya ono ama; obenu l'ẹphebedua
ta hụbehedu iya ama.
9 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu abya anyata nrọ ono, ọ rọjeru l'ẹhu ẹphe ono; sụ ẹphe:
"L'ẹphe bụ ndu ngge. L'iphe, ẹphe byaru bụ t'ẹphe maru ẹke, a tụzoru ẹhu l'alị-a!"
10 Ẹphe asụ iya: "Onye nwe mu nụ; wawakwa; l'ọ kwa nri bẹ ẹphebe ndu ozi ngu
byaru akpata.
11 L'ọ kwa nna lanụ bẹ mụkotaru ẹphe. L'ẹphebe ndu ozi ngu bụkwa ndu ire-lanụ;
l'ẹphe ta bụkwa ndu ngge."
12 Jósẹfu asụ ẹphe: "L'ọo ẹjo-ire! L'iphe ẹphe byaru bụ t'ẹphe maru ẹke, a tụzoru
ẹhu l'alị-a!"
13 Ẹphe asụ iya: "L'ẹphebe ndu ozi ngu dụkwa iri l'ẹbo shi lẹ nna lanụ l'alị Kénanu.
Onye kẹ nwata bẹ yẹle nna ẹphe nọ l'ufu; onye lanụ bẹ ta anọhedu nụ."
14 Jósẹfu asụ ẹphe: "L'ọ bụ iphe ono, ya kfuru ono bẹ unu bụ; mbụ l'unu bụ ndu
ngge!
15 Ọwaa ẹge ee-shi maru ire unu ndọ-ọ: Ọ -bụrua lẹ Fero nọ-ọ ndzụ ẹge ọ nọ iya;
bẹ unu ta aladu l'ẹ ba bụ lẹ nwanna unu kẹ nwata phụ b'e dutaru bya l'ẹke-a.
16 Iphe unu e-me bụ t'unu zi onye lanụ l'ime unu t'o je eduta nwanna unu ono; unu
bẹ ndu ọphu l'unu ha bẹ a-nọdukota lẹ mkpọro. Ọo ya bụ; t'e shi ẹge ono; maru mẹ
iphe, unu ekfu; ?ọ bụa oswi-okfu. Teke ẹ t'ọ -dụdu; Fero -nọdu-a ndzụ ẹge-a, ọ nọnu
iya-a bẹ unu bụkwa ndu ngge l'oswiya."
17 Yọ chịta ẹphe je eye lẹ mkpọro; ẹphe anọo abalị ẹto.
18 Yo be mbọku k'ẹto; Jósẹfu asụ ẹphe: "Unu -mewa iphe-a, ya abya ekfukfu-a bẹ
ndzụ e-dzukwa-a unu; kẹle yẹbe Jósẹfu bụkwa onye atsụ Nchileke egvu.
19 Ọ -bụru l'unu bụ ndu ire-lanụ l'oswiya; t'onye lanụ l'unu nọdu lẹ mkpọro l'ẹke-a;
tẹ ndu ọphu wota nri wolaaru ndibe unu ọphu ẹgu eme l'ufu.
20 Obenu lẹ nwanna unu kẹ nwata ono bẹ unu dutafuje dutaru iya l'ẹke-a. Teke
unu meru iya ẹge ono; ya amaru l'unu bụ ndu ire-lanụ; haa t'ẹ b'e egbushi unu."
Ẹphe ekweta;
21 kfulahaaru onwẹphe: "L'ọ kwa iphe ẹphe meru nwanna ẹphe bẹ aanụ ẹphe
aphụ iya ẹge-a. L'ẹphe phụru egbe aphụ, ọ gụru kpua ẹphe teke ono, o shi arọo t'e
dobe iya ndzụ ono; ọphu ẹphe angadụru iya nchị. L'ọ kwa iphe ono kparu iphe ẹphe
eje egbe iphe-ẹhuka-a ntanụ-a."
22 Rúbẹnu asụ ẹphe: "?Ya te kfuduru unu t'ẹ b'ọ dụ iphe unu e-me nwata ono; unu
te yeru iya ọnu? Nta-a bẹ ọchi iya nọnu ẹphe l'ishi."
23 Ẹphe ta ma lẹ Jósẹfu anụ iphe ẹphe ekfu; keshinu ọphu o nweru onye atụ-nweru
iya iphe ẹphe ekfu.
24 Jósẹfu eshi l'ẹke ẹphe nọ lụfu je awata ọra ẹkwa; metsua laphutashia azụ bya
ekfuru yeru ẹphe ọdo. Yọ sụ t'a kpụfuta Símiyọnu; kee ya ẹgbu l'ifu ẹphe l'ẹke ono.
25 Jósẹfu abya asụ t'e yejishiaru ẹphe nri l'ẹda ẹphe; yephukotaru ẹphe okpoga
ẹphe azụ l'ẹda ẹphe; a nụ ẹphe nri, ẹphe e-ri l'ụzo. E megetsulephu ẹge ono, o kfuru
ono;
26 ẹphe apatsụaru ẹda nri ẹphe ono doo l'eli nkakfụ-ịgara ẹphe; tụgbua; yọ bụru
ẹphe alala.

27 Ẹphe erua l'ẹke ẹphe nọ-zitaru k'aradu; onye lanụ l'ime ẹphe abya atọshia ẹda
iya tẹ ya hata nri nụ nkakfụ-ịgara iya; okpoga iya anọduwa l'ọnu ẹda ono.
28 Yọ sụ unwunne iya ndu ọphu: "Inhii; mẹ okpoga iya b'e gbe yephukwaru iya
azụ! Ọwaa ya l'ẹda iya l'ẹke-a!"
Meji atọfu ẹphe; ẹhu anmalahaa ẹphe anmanma. Ẹphe asụ onwẹphe: "?Bụ egbe
ngụnu bẹ Nchileke meru ẹphe ẹge-a?"
29 Ẹphe alaruta Kénanu; bya atụko iphemiphe ọbule, meru nụ kọoru nna ẹphe;
mbụ Jékọpu; sụ iya:
30 "L'onye bụ ishi l'alị ono bẹ kfukwaru ẹphe ntanwụ ntanwụ; mee ẹphe l'ọ bụ ndu
byaru ngge l'alị ẹphe.
31 Obenu l'ẹphe kfukwaru iya l'ẹphe kwa ndu ire-lanụ; l'ẹphe ta bụkwa ndu ngge.
32 L'ẹphe dụkwa unwoke iri l'ẹbo shi lẹ nna lanụ. Onye lanụ ta nọhedu; onye kẹ
nwata bẹ yẹle nna ẹphe nọ l'ufu lẹ Kénanu.
33 "Ya ndono; onye ishi ono, achị ndu alị ono asụ: 'L'ẹge ya e-shi maru mẹ ayi bụ
ndu ire-lanụ bụ t'ayi haa onye lanụ l'ayi tẹ yẹle iya nọdu l'ẹke ono; ayịbe ndu ọphu
ewota nri wolaaru ndibe ayi, ẹgu eme.
34 Ọlobu t'ayi dutakwaru iya nwanna ayi kẹ nshịi phụ. Ọo ya bụ; ya amaru l'ayi ta
bụdu ndu byaru ngge; l'ayi bụ-a ndu ire-lanụ l'oswiya. Teke ono; ya eduru nwunne
ayi ọphu nụ ayi; ayi ejelahawaru ẹge dụ ayi mma l'alị ono.' "
35 L'ẹphe wataru ọtoshi ẹda ẹphe ono; bẹ ẹphe phụtsuaru ẹkpa okpoga ẹphe l'ime
ẹda ẹphe ono. Egvu egude ẹphe; gudekwaphu nna ẹphe.
36 Nna ẹphe; mbụ Jékọpu asụ ẹphe: "Nta-a bẹ unu emewa t'unu nagee ya ụnwu
iya. Jósẹfu ta nọhedu; Símiyọnu ta nọhe; nta-a bẹ unu emefua t'unu natafụa ya
Bénjaminu. Ẹ to nwehedu ẹke ya shiru iya nta-a, ọ dụkwaduru iya lẹ ntse."
37 Rúbẹnu asụ nna iya: "Ọ -bụru lẹ ya te edulataduru ngu Bénjaminu; gbulephu
ụnwegirima kẹ yẹbe Rúbẹnu; ẹphe ẹbo-ọ. Ye iya Bénjaminu l'ẹka; ya e-dulataru ngu
iya-a."
38 Obenu lẹ Jékọpu sụru: "Wawa; nwa mu; Bénjaminu te tsodu unu; kẹle nwunne
iya nwụhuhawaru; nta-a bụwa-a yẹbedua nwẹnkinyi iya. O -nweru iphe meru iya
nụ l'ụzo; bụwa iphe unu eme bụ tẹ ya gude ishi-ẹwo iya-a gụa aphụ laa maa."

43

Ụnwunna Jósẹfu; du Bénjaminu eje Íjiputu

1 Ya ndono; ẹjo-ẹgu ono te kwe ekwekwe l'alị Kénanu.
2 Ndibe Jékọpu erigelephu nri ono, ẹphe shi lẹ Íjiputu wolata ono; Jékọpu asụ ụnwu
iya t'ẹphe la azụ lẹ Íjiputu je azụtafuaru ẹphe nri!
3 Júda asụ iya: "Lẹ nwoke ono nmakwaru ẹphe ọkwa nmashia ya ike: l'ẹ te
ekwekwa t'ẹphe phụ iya ọdo; m'ọ -bụru l'ẹphe lẹ nwanna ẹphe ono ta ayịdu."
4 Wo iya: "I -kwe t'ẹphe lẹ Bénjaminu yịru; bẹ ẹphe e-jekwa-a je akpata ngu nri
ọbu.
5 Ọ -bụru l'i ti kwedu; bẹ ẹphe te ejekwa; kẹle nwoke ono nmakwaru ẹphe ọkwa
nmashia ya ike: l'ẹ te ekwekwa t'ẹphe phụ iya ọdo; m'ọ -bụru l'ẹphe lẹ nwanna ẹphe
ono ta ayịdu."
6 Ízurẹlu ajị ẹphe: "?Nanu ẹge ọ dụ; bẹ unu kfulahaaru nwoke ono l'unu nweru
nwanna ọdo; shi ẹge ono wolataru iya egbe iphe-ẹhuka ọwaa?"
7 Ẹphe asụ: "L'ọ kwa nwoke ono jịlahaaru ẹphe njịkponu; l'akpa ẹphe ishi ẹhu
ẹphe; mẹ kẹ ndibe ẹphe. Ọ jịru ẹphe: 'Mẹ nna ayi; ?ọ nọkwadu-a ndzụ? Mẹ ayi
nwefuaru nwunne ọdo?' Ayi ekwelephu l'eyekotaru iya ọnu l'iphe ọoji. ?O nweru
teke ayi maru l'ọo-sụ t'ayi duta nwanna ayi ọbu byatashia ẹke ono?"

8 Ya ndono; Júda asụ Ízurẹlu; mbụ nna iya: “T'ọ haa tẹ yẹle nwata ono yịru; ẹge
ẹphe a-tụgbu nta-a jeshia; k'ọphu nggụbedua; yẹbedua; mẹ ụnwu ẹphe a-waru; t'ẹgu
be egbushi ẹphe.
9 Mbẹdua, bụ Júda asụberu ngu ndzụ mu l'ishi nwata ono. Ọ -bụru lẹ mu te
dulataduru ngu iya; taa mu ụta iya jeye lẹ gbururu.
10 “Ndẹge ayi te eshi keshinu ono nọduta ẹke-a; mgbẹ nta-a bẹ ayi ge ejewa nụ gbe
latawanụ ugbo ẹbo.”
11 Tọ dụ iya bụ; nna ẹphe ono; mbụ Ízurẹlu asụ ẹphe: “Ọ -bụru l'ọ bụ ẹge ono;
bẹ ee-mefutaje iya; bụkwa iya bụ t'unu wotatsua iphe katsụa mma l'iphe, a kọtaru
l'alị-a ye l'ẹda, unu a-nụ nwoke ono. Unu gude nwa manụ bamụ; nwa manụ-ẹngu;
etse; mẹeru; akpụru pisutasho; mẹ akpụru alụmondu.
12 Unu egude okpoga, ha l'ọ bụ ọphu unu gudehawa ugbo labụ; k'ọphu unu a-dụ
ike nụ-phu ẹphe okpoga ono azụ; mbụ okpoga ono, e yetsuaru unu l'ọnu ẹda unu
ono; kẹ l'o nweru ike bụru l'ẹphe te elebezidu ẹnya mee ya.
13 “Unu duta nwanna unu ọbu; tụgbua jekfu nwoke ọbu nta-a!
14 Tẹ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike mee t'imiko unu dụ nwoke ono t'o kwe t'unu
lẹ Símiyọnu; mẹ Bénjaminu jịko yịru lata. A bya lẹ mbẹdua; ọ -bụru l'ọo ume-nwa;
t'o menua mu.”
15 To dụ iya bụ; ẹphe abya egwota iphe ono, ẹphe a-nụ Jósẹfu ono; bya ewota
okpoga, ha l'ọ bụ ọphu ẹphe gudehewa ugbo labụ; bya eduta Bénjaminu; yọ bụru
ẹphe oje Íjiputu. Ẹphe erua bya evudo Jósẹfu l'ifu.
16 Jósẹfu aphụlephu Bénjaminu l'ẹke ẹphe l'iya yị; sụ nwozi ụlo iya: “T'o duta ndu
ono je nk'iya.” Wo iya: “T'o gbua anụ gude meeru ẹphe kẹ nri; kẹ l'ẹphe l'iya e-riko
nri l'eswe.”
17 Nwoke ono abya emee ẹge ono, Jósẹfu kfuru iya ono; duta ẹphe lashia kẹ Jósẹfu.
18 E dutalephu ẹphe je edobe l'ụlo Jósẹfu ono; egvu abya ẹphe l'ẹhu. Ẹphe arịlahaa
l'iphe, kparu iphe e dutaru ẹphe dobe l'ẹke ono bụ k'okpoga phụ, e yekwaziru ẹphe
azụ l'ẹda ẹphe lẹ mbọku k'ivuzọ phụ; l'ẹphe mawaru l'iphe, oome t'o mee bụ t'o shi
ẹge ono tso ẹphe ọgu lụ-gbua ẹphe t'ẹphe bụru ohu iya; kpụtakota nkakfụ-ịgara
ẹphe nworu.
19 Ya ndono; ẹphe ejekfu nwozi Jósẹfu ono l'ọnu ụlo ono; sụ iya:
20 “Byiko nna; l'ugbiya ọphu l'ẹphe byajẹru ọkpata nri phu;
21 bẹ ẹphe ruru ẹke ẹphe a-radụ; bya atọhaa ẹkpa ẹphe; phụ l'okpoga, ẹphe
gudetsua kpata nri bẹ nọtsua l'ọnu ẹkpa ẹphe; to gbe nwedu ọphu e wofuru m'ọo
afụ. Lẹ nta-a bẹ ẹphe wolatakotakwaru iya unu.”
22 Wo iya: “L'ẹphe gudekwaphu okpoga ọdo, ẹphe e-gude kpatafua nri. L'ẹphe ta
makwa onye yekwaziru ẹphe okpoga ono azụ l'ẹkpa.”
23 Onye ọru Jósẹfu ono asụ ẹphe: “Unu nọduru nwandoo; unu ba atsụshi egvu! Ọ
bụ Nchileke unu; mbụ Nchileke kẹ nna unu bẹ yeshiru unu okpoga ono l'ẹda unu;
kẹ l'okpoga unu l'ọgiya ọphu bẹ bụ yẹbedua nataru iya.” Tọ dụ iya bụ; yo je atụfuta
Símiyọnu; duta iya jekfube ẹphe.
24 Onye ozi ono eduta ẹphe je edobe l'ụlo Jósẹfu; bya ekee ẹphe mini; ẹphe akwọo
ọkpa; bya anụ nkakfụ-ịgara ẹphe nri.
25 Ẹphe abya akwakọbe iphe ono, ẹphe gude, ẹphe a-nụ Jósẹfu ono; mbụ iphe, ẹphe
a-nụ iya teke ọ lataru l'eswe; kẹ l'ẹphe nụru l'ọ bụ l'ẹke ono bẹ ẹphe e-ri nri.
26 Jósẹfu alatalẹphu; ẹphe abya egworu iphe ono, ẹphe guderu iya ono nụ iya; bya
efooru iya ifu l'alị.
27 Yọ jị ẹphe ẹge ẹphe dụ; jịkwaphu ẹphe ẹge nna ẹphe dụ; mbụ nwoke ọgurenya
ono, ẹphe kfuru iya okfu iya ono? “?Ọ nọkwadua ndzụ?”

28 Ẹphe asụ iya: “L'o nwozi iya ono; mbụ nna ẹphe nọkwa-a ndzụ; ẹhu adụ iya
mma.” Ẹphe abya efokwaaru iya phụ ifu l'alị ọdo.
29 Yọ bya apalia ẹnya phụa Bénjaminu; onye ọphu bụ nwunne iya l'ẹpho. Yọ jị
ẹphe: “?Bụ nwunne unu kẹ nwata, unu shi ekfuru iya ọbu ndọ-ọ?” Yọ bya asụ
Bénjaminu: “Nwa mu; tẹ Nchileke meeru ngu eze-iphe-ọma!”
30 Imiko nwunne iya ono adụ iya l'ọ phụru iya. Jósẹfu alụfu-kebe; jeshia ọcho ẹke
ọo-nọdu raa ẹkwa. Yọ bya abahụ l'ime mkpura iya je anọdu raa ẹkwa.
31 Yo metsua bya aswaa ifu; lụfuta; kpade onwiya; sụ t'e gwofutaru ẹphe nri.
32 E doberu Jósẹfu nri nk'iya iche; doberu ụnwanna iya nk'ẹphe iche; bya edoberu
ndu Íjiputu, nọ l'ẹke ono nk'ẹphe iche; kẹ l'ọoduje ndu Íjiputu oyi t'ẹphe lẹ ndu
Híburu rigbabe nri.
33 Ndu ono b'e doru; ẹphe aghaaru Jósẹfu ifu; nọo l'ẹge ẹphe bụ ọgurenya. Ẹphe
shi l'ọkpara nọo jeye l'onye ọphu katsụkpo ọburu nwata. Yọ dụkota ẹphe biribiri.
34 A bya eshi lẹ teburu kẹ Jósẹfu keeru ẹphe nri; oke iya kẹ Bénjaminu aka kẹ ndu
ọphu ugbo ise. Ẹphe etsoru Jósẹfu ria; ngụa; tee ẹswa.

44

A lọ-guderu Bénjaminu

1 Ya ndono; Jósẹfu asụ onye ejeru iya ozi l'ụlo: “T'o yejishiaru ndu ono nri l'ẹda
ẹphe; yetabe l'iya phụ ẹge ẹphe e-gudeghe.”
2 Wo iya: “T'o wota okoro mkpọla-ọcha kẹ yẹbe Jósẹfu ye l'ọnu ẹda onye kẹ nwata;
mẹkwaphu okpoga, o gude bya ọkpata nri.” Yọ bya emee ya ẹge ono, Jósẹfu kfuru
iya ono.
3 Yo be l'ọnma-ẹwa ụtsu echile iya; a bya edube ndu ono; ẹphe alashia; ẹphe lẹ
nkakfụ-ịgara ẹphe.
4 Ẹphe eshilephu lẹ mkpụkpu ono tụgbua; ọle ẹ to nwedua ẹge ẹphe jeberu; Jósẹfu
asụ nwozi iya ono: “Tsopyabe ndu ono nta-a nta-a. Teke i gbakfuru ẹphe; nggu ajị
ẹphe: ‘?Ẹge ọ dụ bẹ ẹphe gbe gude ẹjo iphe kfụa ụgwo ọhuma, e meru ẹphe?
5 ?Tọ bụdu okoro, nnajiufu iya angụje mini ndọ-ọ; mbụ okoro oogudeje aphụ ẹnya-
labụ? Iphe ono, unu meru ono bụkwa ishi iphe, dụ ẹji b'ọ bụ!’ ”
6 Onye ozi ono abya agbakfu ẹphe; bya ewotalephu iphe ono, Jósẹfu ziru iya ono
kfuaru ẹphe.
7 Ẹphe asụ iya: “Onye nwe mu nụ; ?nanụ ẹge ọ dụ bẹ iikfu ẹge ono? Tẹ njọ gbakwa
ẹgbudu; l'ọo ẹphebedua, bụ ndu ozi ngu e-je ome egbe iphe onanu!
8 Mkpọla-ọcha, ẹphe phụtsuaru l'ẹda ẹphe l'iche l'iche bẹ ẹphe shiru lẹ Kénanu
wolataru unu. ?Nanụ ẹge ẹphe e-gbe bya eshi l'ụlo nnajiufu ngu zita mkpọla-ododo
iya; m'ọ kwanụ mkpọla-ọcha iya?
9 Ọ -bụru l'a chọru iphe ono; yo nweru ẹphebe ndu ozi ngu-a onye, a chọ-vuru iya
l'ẹka; t'ishi onye ọbu lakwaa ya; ẹphebe ndu ọphu l'ẹphe ha aghọo ohu nggụbe onye
nwe mu nụ.”
10 Yọ sụ ẹphe: “L'ọ dụ mma; t'ọ dụ ẹge ono, ẹphe kfuru iya ono. Ọlobu l'ọo onye a
phụru, gude iya nụ bẹ a-bụru iya ohu; unu bẹ ndu ọphu l'unu ha ta dụdu iphe eeme
unu.”
11 Onyenọnu abya apazitawaphu ẹda iya ẹgwegwa ono; tọhaa ya.
12 Onye ozi ono abya awata iya achọcho. Yo shi l'ẹda k'onye ọphu kakọta ọbu
ọgurenya chọo ya jeye l'ẹda k'onye ọphu kakọta ọ bụ nwata. Yo rua l'ẹda kẹ
Bénjaminu; je aphụa okoro ono l'ẹke ono.
13 Ya ndono; ẹphe eworu uwe ẹphe lajashịa; bya apaa ivu ẹphe tukobetsua nkakfụ-
ịgara ẹphe l'okpurukpu-azụ; yọ bụru ẹphe ọla azụ lẹ mkpụkpu ono.

14 Teke Júda yẹle unwunne iya rutaru bẹ Jósẹfu nọdukwadua l'ụlo. Ẹphe abya adashịa ya kpurumu kpurumu l'ifu.
15 Jósẹfu ajị ẹphe ẹge ọ dụ bẹ ẹphe meru egbe iphe onanu? Wo ẹphe: "?Unu ta amadụ lẹ nwoke, dụ l'ọ bụ yẹbedua aphụje ẹnya labụ tọo."
16 Júda asụ: "?Onye nwe mu nụ; ?bụ ngụnu bẹ ẹphe makwadụru, ẹphe e-kfuru ngu nta-a? ?Bụkwadu ngụnu bẹ ẹphe e-kfu? Nanụkwadu ẹge ẹphe e-shi dofu onwẹphe? Nchileke meekwaru t'iphe, dụ ẹji, ndu ozi ngu meru vọo. Nta-a bẹ ẹphe bụakwa ohu nggụbe onye ishi; ẹphebedua; mẹ onye a phụru okoro ono l'ẹka iya."
17 Jósẹfu asụ ẹphe: "Tụswekwa! Lẹ ya te emekwa iya ẹge ono. L'ọ kwa onye ono, a phụru okoro ono l'ẹka ono a-bụru iya ohu. Unubẹ ndu ọphu; unu lakfu nna unu lẹ chịriru lẹ werere."
18 Ya ndono; Júda ejekfube Jósẹfu je asụ iya: "Onye nwe mu nụ; byiko; tẹ yẹbe nwozi ngu kfunuru yeru ngu. Ọ bụ oswi-okfu lẹ nggu lẹ Fero ha. Ọlobu; byiko; t'ẹhu be eghukwa ngu eghughu l'ẹke ya nọ.
19 Onye nwe mu nụ: 'Ọ bụ nggụbedua bẹ jịru ayịbe ndu ozi ngu; ?mẹ ayi nweru nna; m'ọ bụ nwunne nwoke?'
20 Ayi asụ ngu lẹ nna ayi nọkwa-a; ọle ọ bụwa nwoke ọgurenya; l'o nweru nwata nwoke, a mụru iya lẹ nka. Nwunne nwata ono bẹ nwụhuwarunu; yọ bụwarua yẹbedua nkịnyi iya bẹ phọduru nụ lẹ ndu ọphu shi l'ẹpho nne iya; nna iya eyekwanuru iya obu nshinu.
21 "Tọ dụ iya bụ; nggu abya asụ ayịbe ndu ozi ngu t'ayi dutaru ngu nwata ono l'ẹke-a t'ị phụ.
22 Ayi asụ nggụbe onye nwe mu nụ lẹ nwata ono te egbeshijekwa egbeshi l'ẹke nna iya nọ; l'o -gbeshi bẹ nna iya a-hakwa ishi.
23 Obenu l'ị sụru ayịbe ndu ozi ngu: 'L'ọ -bụru lẹ nwanna ayi kẹ nwata ono te etsodu ayi bya bẹ ayi ta aphụhekwa ngu ọdo.'
24 L'ayi ruru ufu bẹ ayi jeru je ekfuaru nwozi ngu, bụ iya bụ nna ayi ẹge nggụbe onye nwe mu nụ kfuru.
25 "Onye ozi ngu ono, bụ iya bụ nna ayi asụ ayi: 'T'ayi tụgbua je azụtafua nri ọdo!'
26 Ayi asụ iya l'ayi te ejekwa; a gụfukwa lẹ nwanna ayi kẹ nwata ono tso ayi; kẹ l'ayi ta adụdu ike ọphu nwoke ono; l'ẹbe abụ lẹ nwanna ayi kẹ nwata ono tso ayi.
27 "Onye ozi ngu ono, bụ iya bụ nna ayi asụ ayi: 'L'ayi marua lẹ nyee ya mụtaru iya ụnwegirima unwoke labụ.
28 Onye lanụ bẹ ya ta phụhedu; ya asụ lẹ ya mawaru l'ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu bẹ fọ-gburu iya nụ. Keshinu teke ono bẹ ya ta phụkwa iya.
29 Wo ayi: L'ọ -bụru l'ayi dutafuaru onye ọwaa tụgbua; o -nweru iphe meru iya nụ bụnu iya bụ l'unu mewaru tẹ ya gude ishi ẹwo; gụa aphụ laa.'
30 "Ọo ya bụ; ọ -bụru lẹ nwata ono te etsodu ayi laa; lakfu nwozi ngu ono, bụ iya bụ nna ayi ono; mbụ; ọ -bụru lẹ nna ayi ono, ndzụ iya yẹle kẹ nwata ono bụwa iphe lanụ ono;
31 -phụ ayi; ayi lẹ nwata ono ta yị lata; bẹ ọo-hakwa ishi. Iphe ọ bụ abụru l'ọo ayịbedua bẹ meru t'o gude nggụmaphu laa lẹ nka.
32 Mubẹ nwozi ngu, bụ Júda bẹ kwekwaru nna mu ụkwa l'ẹ tọ dụdu iphe e-me nwata-a. Mu sụru iya: 'L'ọ -bụru lẹ mu te edulataduru iya ẹya; t'ọ taa mu ụta iya gbururu jeye lẹ gbururu.'
33 "Ọo ya bụ; byiko tẹ mụbe nwozi ngu nọdunu l'ẹke-a bụru ngu ohu l'ọzori nwata ono; tẹ nwata ono tsoruru ụnwunna mu ndu ọphu la.
34 ?Nanụkpoo ẹge mu e-me lakfu nna mu; lẹ mu lẹ nwata ono ẹbe ayị? Byiko be emekwa tẹ mu phụ egbe aphụ ọwaa a-byakfuta nna mu ẹge-a!"

45

Jósẹfu eme t'ụnwunna iya maru onye ya bụ

1 Ya ndono; Jósẹfu ta dụhe ike kpade onwiya l'ẹke ndu, ejeru iya ozi nọ; yo chia
mkpu; sụ t'e mee t'onyemonye ọbule lụfu iya l'ifu. Ẹphe awụfu; to nwehe onye yẹle
iya nọkwadu l'ẹke ono. Ọ bụ teke b'o meru t'ụnwunna iya maru onye ya bụ.
2 Yọ wata ẹkwa; rashịa ya ike; k'ọphu bụ lẹ ndu Íjiputu nụru iya; ndibe Fero
anụkwaa ya phụ.
3 Jósẹfu asụ ụnwunna iya ono: "L'ọ kwa yẹbedua bụ Jósẹfu! Nna iya; ?ọ nọkwadua
ndzụ?" Yọ kpọo ụnwunna iya ono okfu; kẹ l'egvu gudekotaru ẹphe.
4 Jósẹfu abya asụ ẹphe t'ẹphe kpịrita iya ntse. Ẹphe ekwe bya akpịrita. Yọ sụ ẹphe:
"L'ọ kwa yẹbedua bụ nwanna unu phụ; mbụ Jósẹfu ono, unu reru ndu Íjiputu ono."
5 Wo ẹphe: "Unu ba awakwa obu; ọphu unu 'atakwa onwunu ụta; k'erere, unu
reru iya. Kẹ l'ọ kwa ẹge ee-shi t'a dzọo ndiphe ndzụ kparu iphe Nchileke zifuru iya
tẹ ya vuru unu ụzo bya.
6 Ọwaa kwewa afa ẹbo, ẹjo-ẹgu-a mewaru l'alị-a. L'ime afa ise ọphu abya nụ b'ẹ
to nwekwa onye emebe iphe l'alị; k'ọphu ọ bụru k'akpata iya.
7 Ọ bụ Nchileke zifuru yẹbe Jósẹfu tẹ ya vuru unu ụzo bya; k'ọphu ya e-me t'eri
unu phọdu lẹ mgboko; mekwaaphu t'unu lẹ ndu eri unu dụ l'igwe wafụ.
8 "Ọo ya bụ; l'ẹ tọ bụkwa unubẹdua bẹ ziru iya tẹ ya bya ẹke-a; ọ kwa Nchileke.
Ọ bụ Nchileke ono meru iya; ya anọdu ọnodu nna Fero; mee ya; ya abụru ishi l'ufu
eze; bụkwaru iya phụ l'alị Íjiputu l'ọ ha.
9 Nta-a bụkwa t'unu tụgbua ẹgwegwa je ekfuru nna iya: 'Lẹ nwatibe iya; mbụ
Jósẹfu sụru lẹ Nchileke mewaru yẹbe Jósẹfu onye ishi ndu Íjiputu kpamukpamu. T'ọ
byalẹkwaphu nta-a lakfuta iya; t'ẹ b'o jekwa ọkpo ụkfu!
10 Ẹke oo-buru bụ lẹ Gọ́shenu ẹke yẹbedua yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwu nwanwa iya
e-bunyabe iya ebunyabe; mbụ jeye l'atụru iya; eswi iya; mẹwaru iphemiphe ọbule,
unu nweru enweru l'ọ ha.
11 I -nọdu lẹ Góshẹnu bẹ ya e-leta ngu ẹnya; kẹ l'ẹjo-ẹgu-a, byaru nụ-a e-mefukwaa
afa ise nta-a. Ọdumeka bẹ yẹbedua; ndibe iya; mẹ iphemiphe ọbule, bụ nk'iya bẹ
ẹgu e-gbukwa.'
12 "Unubẹdua l'onwunu jeye lẹ nwunne iya; mbụ Bénjaminu gudewa ẹnya unu ele
l'ọ bụ yẹbedua, bụ Jósẹfu gẹdegede ekfu okfu-a anụ unu.
13 Unu kọoru nna iya k'egbe ugvu, a kwabẹru yẹbe Jósẹfu lẹ Íjiputu; mẹ
k'iphemiphe ọbule, unu phụkotaru l'onwunu. Unu dutakwa nna iya bya ẹke-a
ẹgwegwa!"
14 Yọ bya agbakụa nwunne iya; mbụ Bénjaminu ẹka l'olu; wata ọra ẹkwa.
Bénjaminu arụkotakwa iya phụ; wata ẹkwa nk'iya.
15 Jósẹfu abya anmakọta ụnwanna iya ono akpa l'ẹphe ha; l'arakwaphụ ẹkwa. E
metsua yẹle ụnwanna iya ono abya akọo akọ.
16 Nzi abya erua kẹ Fero lẹ unwunne Jósẹfu bẹ byaru nụ; ẹhu atsọo Fero yẹle ndu
ozi iya l'ẹphe ha ẹna.
17 Fero asụ Jósẹfu: "T'o kfuru ụnwanna iya phẹ t'ẹphe gwoo ivu ẹphe doo l'eli elu
ẹphe; la Kénanu;
18 je eduta nna ẹphe; mẹ ndibe ẹphe kpamukpamu gude bya. Ya a-nụ ẹphe alị
Íjiputu ẹke ọphu kakọta mma; k'ọphu ẹphe e-buru iya l'eriji ẹpho.
19 Kfuru ẹphe t'ẹphe pata ụgbo-ịnya ndu Íjiputu gude je achịta ụnwegirima ẹphe;
unyomu ẹphe; mẹ nna ẹphe bya.

20 T'ẹphe ba yọkwa ọshi ẹge ẹphe e-me iphe, ẹphe a-ha l'ufu; kẹ l'iphe, bụ alị,
katsụkpo mma lẹ Íjiputu a-bụru nk'ẹphe."
21 Tọ dụ iya bụ; ụnwu Ízurẹlu abya emee ẹge ono, Fero kfuru ono. Jósẹfu abya anụ
ẹphe ụgbo-ịnya ẹge ono, Fero kfuru ono; bya anụkwaphu ẹphe nri, ẹphe e-ri l'ije
ẹphe ono.
22 Yọ bya anụkota ẹphe uwe ọphungu iche l'iche. Bénjaminu b'ọ nụru ụkporo
mkpọla-ọcha iri l'ise; ọwaa uwe, dụ iche iche ụzo ise.
23 Iphe ọ nụru t'a nụ nna iya bụ: nkakfụ-ịgara iri, e dojishiru iphe katsụkpo mma
lẹ Íjiputu edoji; mẹ nne nkakfụ-ịgara iri, e dojikotaru witu; buredi; mẹwaru iphe
ọdo, nna iya a-nọdu eri l'ụzo teke ọo-nọdu abya.
24 E metsua; yọ bya edube ụnwanna iya ono; ẹphe alashia. Yọ sụ ẹphe t'ẹphe ba
aswọkwa ụswo l'esu-ụzo.
25 Tọ dụ iya bụ; ẹphe egbeshi lẹ Íjiputu; yọ bụru ẹphe ọla kẹ nna ẹphe; mbụ Jékọpu
l'alị Kénanu.
26 Ẹphe erua je asụ nna ẹphe: "Lẹ Jósẹfu nọkwa ndzụ! L'ọ kwa iya bụ onye ishi
ndu Íjiputu mgburumgburu." Yo tee Jékọpu ụkfu; to kweta l'ọ bụ oswi-okfu bẹ ẹphe
ekfu.
27 Obenu l'ẹphe bya akọkotaru iya iphe, Jósẹfu kfushiru; yọ phụlephu ụgbo-ịnya,
Jósẹfu nụru t'e gude pata iya; woru ume zụa; meji alatashia ya l'ọru iya.
28 Ízurẹlu asụ: "Ya kwetawaru lẹ nwa iya; mbụ Jósẹfu nọkwadua ndzụ. Ya e-je
aphụ iya; tẹmanu ya anwụhude."

46

Jékọpu ala Íjiputu

1 Ya ndono; Ízurẹlu abya egwokoo iphemiphe ọbule, o nweru tụgbua. Yo rua
Besheba bya egwooru Nchileke kẹ nna iya, bụ Áyizaku ẹja.
2 Nchileke abya eshi l'àphù kfuru yeru Ízurẹlu l'ẹnyashi ono; sụ iya: "Jékọpu!
Jékọpu!"
Yọ za iya.
3 Nchileke asụ iya: "L'ọ kwa yẹbe Nchileke bụ Nchileke kẹ nna ngu. Ba atsụkwa
egvu ọla Íjiputu; kẹle ya e-me ngu t'ị bụru mba, ha nshinu l'ẹke ono.
4 Ya e-duru ngu je Íjiputu ono; dulatakwa ngu phụ azụ. Ọ bụ Jósẹfu a-nọ swiru ngu
teke ịi-nwụhu."
5 Ya ndono; Jékọpu egbeshi lẹ Besheba; yọ bụru iya atụgbu. Ụnwu Ízurẹlu eduta
nna ẹphe ono, bụ iya bụ Jékọpu ye l'ụgbo-ịnya ono, Fero nụru t'e gude pata iya ono.
Ẹphe edutakwaphu ụnwu ẹphe; mẹ unyomu ẹphe ye l'ụgbo-ịnya ono; yọ bụru iya
ẹphe.
6 Ẹphe erutakota elu ẹphe; mẹ iphemiphe ọbule, ẹphe setaru l'alị Kénanu. Jékọpu
yẹle ụnwu iya kpamukpamu ekpolihu; yọ bụru ẹphe ọla Íjiputu.
7 O dutaru ụnwu iya: ndu kẹ unwoke; mẹ ụnwu nwanwa iya ndu k'unwoke; duta
ndu k'ụnwanyi; mẹ ụnwu nwanwa iya ndu k'ụnwanyi; tụko iphe bụ iphe, shi l'eri
iya; ruta; yọ bụru ẹphe ọla Íjiputu.
8 Ọwaa ụnwu Ízurẹlu,
bụ iya bụ Jékọpu;
mẹ iphe bụ iphe,
shi l'eri iya, tso iya la Íjiputu:
Rúbẹnu, bụ ọkpara iya.
9 Ụnwu Rúbẹnu bụ:

Hanọku; Palu; Hézurọnu;
mẹ Kami.
10 Ụnwu kẹ Símiyọnu bụ:
Jimuwẹlu; Jaminu; Ohadu;
mẹ Jakinu; Zoharu;
mẹ Shọlu, bụ nwatibe
nwanyi kẹ Kénanu.
11 Ụnwu kẹ Lívayi bụ:
Geshọnu; Kohatu;
mẹ Merari.
12 Ụnwu kẹ Júda bụ:
Ẹru; Onanu; Shela;
Pẹ́rezu; mẹ Zera.
Ẹru yẹle Onanu;
bẹ nwụhuhawaru
lẹ Kénanu.
Ụnwu Pẹ́rezu bụ:
Hézurọnu; ọwaa Hamulu.
13 Ụnwu kẹ Ísaka bụ:
Tola; Puwa; Jashubu;
ọwaa Shimurọnu.
14 Ụnwu kẹ Zébulọnu bụ:
Sẹredu; Elọnu; mẹ Jahulẹlu.
15 Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ụnwu, Lii mụshiru Jékọpu lẹ Padanu-Áramu; a gụfukwa nwatibe iya kẹ nwanyi, bụ iya Dayina. Ụnwegirima iya ono l'ẹphe ha: unwoke l'ụnwanyi bụ iphe ẹphe kpakọru dụ bụ ụkporo madzụ l'ụmadzu iri l'ẹto.
16 Ụnwu kẹ Gádu bụ:
Zefọnu; Hagi; Shuni;
Ezubọnu; Éri;
Arodi; mẹ Areli.
17 Ụnwu kẹ Ásha bụ:
Imuna; Ishiva; Ishivi;
ọwaa Beríya.
Nwunne ẹphe kẹ nwanyi bụ Séra.
Ụnwu kẹ Beraya abụru:
Heba; mẹ Milikiyẹlu.
18 Ndu ono bụkota ụnwu, Zilipa mụtaru Jékọpu. Zilipa bụ nwanyi ono, Lébanu duru yeru nwatibe iya kẹ nwanyi; mbụ Lii l'ụlo t'ọ bụru iya ohu ono. Iphe ẹphe kpakọru dụ bụ ụmadzu iri l'ishingu.
19 Ụnwu kẹ Rechẹlu,
bụ nyee Jékọpu bụ:
Jósẹfu yẹle Bénjaminu.
20 Jósẹfu nọ lẹ Íjiputu mụta
Manásẹ; mẹ Ífuremu.
Nwanyi, mụru Jósẹfu ụnwegirima ono
bụ Asenatu, bụ nwatibe Pọtifera.
Pọtifera bụ onye agwajẹru ndu Ọnu iphe.
21 Ụnwu kẹ Bénjaminu bụ:
Béla; Beka; Ashibẹlu;
Gera; Námanu; Ehi;
Roshi; Mupimu;

Hupimu; mẹ Arudu.
22 Ndu ono l'ẹphe ha bụ ụnwu, Rechẹlu mụtaru Jékọpu. Iphe ẹphe kpakọru dụ bụ ụmadzu iri l'ẹno.
23 Nwatibe kẹ Dánu bụ Hushimu.
24 Ụnwu kẹ Náfutali bụ:
Jazẹlu; Guni;
Jeza; ọwaa Shilemu.
25 Ndu ono bụ ụnwegirima, Biliha mụtaru Jékọpu. Biliha bụ nwanyi ono, Lébanu duru yeru nwatibe iya kẹ nwanyi; mbụ Rechẹlu l'ụlo t'ọ bụru iya ohu ono. Iphe ẹphe kpakọru dụ bụ ụmadzu ẹsaa.
26 Iphe ẹphe kpakọru dụ mbụ ndu tsoru Jékọpu laa Íjiputu bụ ụkporo ụmadzu ẹto l'ụmadzu ishingu; mbụ ndu bẹ ụnwu iya; a gụfukwa unyomu ụnwu iya phẹ.
27 A -gụkobe iya ụmadzu labụ ono, a mụtaru Jósẹfu lẹ Íjiputu ono bẹ iphe ẹphe kpakọru dụ; mbụ ndibe Jékọpu, laru Íjiputu bụ ụkporo ụmadzu ẹto l'ụmadzu iri.
28 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu abya eyefu Júda t'o vuru ụzo je eduta Jósẹfu t'ọ bya ekoshi ẹphe ẹke e shi eje Góshẹnu. Ẹphe erulephu alị Gọ́shenu;
29 Jósẹfu abya ewota ụgbo-ịnya iya mee ya ẹge ọo-dụ t'o gude iya je ẹphe ndzuta. Yo rua je atụ nna iya ono gbirimu; rụkua ya ẹka; wata ẹkwa; raa ẹkwa ono ogologo.
30 Ízurẹlu asụ Jósẹfu: "Tẹ ya nwụhuwaru nta-a; keshinu ọphu ya gudewa ẹnya iya phụ l'ị nọkwadua ndzụ!"
31 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu asụ ụnwunna iya; mẹ ndibe nna iya l'ẹphe ha: "Lẹ ya e-je ekfuru Fero l'ụnwunna iya; mẹ ndibe nna iya, shi l'alị Kénanu bẹ lakfutaakwaru iya nụ.
32 Ya e-kfuru iya l'ẹphe bụkwa ndu eche atụru; mbụ l'ẹphe bụ ndu azụ elu; l'ẹphe chịkwa atụru ẹphe; mẹ eswi ẹphe; mẹ iphemiphe ọbule, ẹphe nweru enweru l'ọ ha."
33 Wo ẹphe: "Ọ -bụru lẹ Fero kuru unu; jị unu iphe bụ ẹka-ọru unu;
34 unu sụkwa iya l'unubẹ ndu ozi iya shikwaru lẹ dẹedeedee bụtaru ndu azụ elu; ẹge nna unu oche phe shihawa bụru. Ono kwa ẹge ee-shi; e kwe t'unu buru lẹ Gọ́shenu; kẹle ndu eche atụru adụjekwa ndu Íjiputu ashị."

47

1 Jósẹfu abya ejekfu Fero je asụ iya: "Lẹ nna iya yẹle unwunne iya; atụru ẹphe; eswi ẹphe; mẹ l'iphemiphe ọbule, ẹphe nweru enweru bẹ shiakwa Kénanu byaruta Gọ́shenu."
2 Yọ bya afọta unwunne iya ono ụmadzu ise gude jekfu Fero.
3 Fero abya ajị ẹphe iphe bụ ẹka-ọru ẹphe.
Ẹphe asụ iya: "L'ẹphebe ndu ozi iya bụkwa ndu eche atụru. L'ọ kwa ẹge ono bẹ nna ẹphe oche phẹ cheru iya."
4 Ẹphe asụkwa iya phụ: "L'ẹphe byaru t'ẹphe butota l'ẹke-a; kẹ l'ẹjo-ẹgu, eme l'alị Kénanu ta dụdu k'ekfukfu; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu ẹke atụru ndu ozi ngu a-kpajẹ nri. Ọo ya bẹ ẹphe ekfu; sụ byiko t'ị haaru t'ẹphebe ndu ozi ngu buru lẹ Gọ́shenu."
5 Fero asụ Jósẹfu: "Lẹ nna ngu; mẹ unwunne ngu byakfutaakwaru ngu.
6 Alị Íjiputu bụ nggu b'ọ nọ l'ẹka. Hata ẹke kagee mma l'alị-a nụ nna ngu yẹle unwunne ngu t'ẹphe buru. Woru alị Gọ́shenu nụ ẹphe t'ẹphe buru. Ọ -bụru l'o nweru ndu ọphu, i maru l'ẹphe ha, ike-ozi dụ; nggu eye ẹphe t'ẹphe chejeru iya elu nk'iya."
7 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu abya eduru nna iya; mbụ Jékọpu jekfu Fero. Jékọpu abya agọoru Fero ọnu.
8 Fero ajị iya afa ole, ọ nọwaru.

9 Jékọpu asụ iya "L'ọ kwadua ụkporo afa ishingu l'afa iri bẹ ya nọwaru; ọle ọ
bụlephu iphe-ẹhuka l'ọ ha; k'ọphu bụ l'oo-se tẹ ya ba anọ-ruhe ẹge nna iya oche phe
nọ-ruru."
10 Jékọpu abya agọoru Fero ọnu ọdo; lụfushia.
11 To dụ iya bụ; Jósẹfu abya emee tẹ nna iya; mẹ ụnwunna iya phẹ buru lẹ Íjiputu.
Yọ nụ ẹphe alị Íjiputu, ẹke kagee mma t'ẹphe buru, bụ iya bụ alị Rameseṣu, bụ ẹge
Fero sụru t'o mee ya.
12 Jósẹfu l'anụ ndu ono nri l'ẹphe ha; bụ iya bụ nna iya; mẹ ụnwunna iya; mẹ iphe
bụ ndibe nna iya l'ẹphe ha. Ọonoduje anụ ẹphe nri l'ẹge ụnwegirima ẹphe ha.

Jósẹfu yẹle ẹjo-ẹgu ono

13 Nri agvụkota l'alị ono gbaa mgburumgburu; kẹ l'ẹgu ono kpọru ẹka. Alị Íjiputu
mẹ alị Kénanu ajịko gbajọshihu; l'okfu ẹjo-ẹgu ono.
14 Ndu Íjiputu; ẹphe lẹ ndu Kénanu atụko okpoga, ẹphe nweru kpafọkota lẹ nri
l'ẹka Jósẹfu. Jósẹfu evuta okpoga ono je akụbe l'ụlo Fero.
15 Okpoga onyemonye ọbule agvụlephu; ndu Íjiputu abyakfutashia Jósẹfu bya asụ
iya: "T'ọ nụ ẹphe nri! Ọ -dụdu bẹ ẹphe a-nwụshihukwa; kẹ l'okpoga ẹphe gvụakwaru
lẹ nri."
16 Jósẹfu asụ ẹphe: "Ọ -bụru l'okpoga ẹphe gvụwaru; t'ẹphe kpụtajeru iya elu ẹphe
l'ụgwo nri, ya a-nụ ẹphe."
17 Tsube teke ono; ẹphe akpụtalahaaru iya elu ẹphe; mbụ ịnya ẹphe; atụru; eghu;
eswi; mẹ nkakfụ-ịgara ẹphe. Yọo nataję ẹphe elu ẹphe; nụ ẹphe nri ọzori iya. Yọ
bụru ẹge ono b'o gude zụa ẹphe afa ophu.
18 Afa ono agvụlephu; ẹphe abyakfuta iya l'afa ọphu tso iya nụ bya asụ iya: "L'ẹ to
nwekwa iphe ẹphe edomiru nggụbe onye nwe-ẹphe edomi. Lẹ keshinu ọphu okpoga
ẹphe gvụru; elu ẹphe abụkotawaru nke ngu; b'ẹ tọ dụhekwa iphe ẹphe tọkfu ẹka,
ee-gudeje akfụ nggụbe nnajiufu ụgwo; a gụfu ẹphebedua l'onwẹphe; mẹ alị ẹphe."
19 Wo iya: "?Ọ dụ l'oo-kwe t'ẹphe bụru kpurupyata; ẹphebedua; mẹ alị ẹphe?
L'iphe, ẹphe ekfu bụ t'o wota ẹphebedua; mẹ alị ẹphe gude kfụa ụgwo nri ono; t'alị
ẹphe bụwaruru kẹ Fero; ẹphebedua abụru iya ohu. Yọ nụ ẹphe iphe t'ẹphe mebe
l'alị tẹ ndzụ dzuaru ẹphe; k'ọphu alị-a ta adabuduru ochobo."
20 Tọ dụ iya bụ; ndu Íjiputu l'ẹphe ha erekota alị ẹphe; kẹ l'ẹgu ono ta bụdu iphe
e gude ọnu ekfu ekfukfu. Jósẹfu azụkota iphe, bụ alị, nọ lẹ Íjiputu l'ọ ha; yọ bụru kẹ
Fero.
21 Jósẹfu emee ndu Íjiputu l'ẹphe ha; ẹphe abụru ohu.
22 Alị ndu ọphu ẹ tọ zụdu nwẹnkinyi bụ alị ndu achịjeru ndiphe ẹja; kẹ l'ọ bụ Fero
anụje ẹphe nri. Nri ono, Fero anụje ẹphe ono edzujekwanuru ẹphe. Yọ bụru iya
meru iphe ẹphe te eredu alị nk'ẹphe.
23 Jósẹfu asụ ẹphe: "Lẹ keshinu ọphu ya zụwaru unu; zụa alị unu nụ Fero; ọwaa
iphe, unu e-gude mebe l'alị.
24 Teke unu kpatajẹru iphe ono; unu ekee ya ụzo ise; nụ Fero ụzo lanụ. Ụzo ẹno
ọphu bẹ unu e-shi l'eri nri; shi iya l'anụ ndibe unu; mẹ ụnwegirima unu nri; shikwa
iya phụ wofu ọphu unu e-dobe akụ."
25 Ẹphe asụ iya: "L'ọ dzọwaru ẹphe ndzụ! Byiko; t'ọ dụnu nggụbe onye nwe-ẹphe
mma t'ẹphe bụru ohu Fero."
26 Jósẹfu abya atụa ya; yọ bụru ekemu l'alị Íjiputu. Ekemu ono bẹ vukwa ìrè jeye
ntanụ-a; mbụ ekemu ono, a tụru sụ l'ụzi lanụ l'ụzo ise l'iphe a kpataru l'okfu a-bụjeru
kẹ Fero. Ọ bụphu alị ndu achịjeru ọha ẹja nwẹnkinyi bẹ ta bụdu alị kẹ Fero.
27 Ya ndono; ndu Ízurẹlu abya eburu Gọshenu lẹ Íjiputu. Ẹphe eburu l'ẹke ono
nweru ẹku; nọdu iya zụshia; bya aka l'igwe.

28 Jékọpu ebua lẹ Íjiputu afa iri l'ẹsaa; teke ọ gbaru ụkporo afa ẹsaa l'afa ẹsaa.
29 Yọ gbadẹlephu Ízurẹlu l'anwụhu; yo kua nwatibe iya; mbụ Jósẹfu; sụ iya: "Ọ
-bụru lẹ ya nọ ngu-a l'obu l'oswiya; gude nụ iya ẹka l'ụtakfu; riaru iya angụ l'ẹ tii
lidu iya l'alị Íjiputu.
30 L'ịi-patachia ya je elia l'ẹke e liru nna iya oche phe."
Jósẹfu asụ iya l'ọ bụlephu ẹge ono, o kfuru iya ono bụ ẹge ya e-me iya.
31 Yọ sụ iya t'o riaru iya angụ l'oo-me iya-a. Jósẹfu abya eriaru ya ẹya. Ízurẹlu abya
efoo ifu l'oshi-azẹe ya; baaru Nchileke ẹja.

48

Jékọpu agọru Manásẹ yẹle Ífuremu ọnu

1 Yo be ujiku lanụ; a bya ezia Jósẹfu lẹ nna iya bẹ ẹhu ta dụdu mma. Yo duta
ụnwegirima iya ẹphe ẹbo, bụ iya bụ Manásẹ; mẹ Ífuremu; yọ bụru ẹphe ejeje.
2 Ẹphe erua; e je ezia Jékọpu lẹ nwatibe iya; mbụ Jósẹfu bẹ byakwaru iya ajịji. Yo
keshia ẹhu gbeshi bya anọdu l'oshi-azẹe ya.
3 Jékọpu asụ Jósẹfu:
"Lẹ Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
byakfutaru yẹbe Jékọpu lẹ Luzu
l'alị Kénanu; bya agọoru iya ọnu l'ẹke ono;
4 sụ iya: 'Lẹ ya e-me iya tẹ ya zụa azụzu;
ya ha l'igwe.
Lẹ ya e-me iya tẹ ya bụru
mba k'ẹka iya; nụ iya alị-a
t'ọ bụru òkè-iphe ndu eri iya
jeye lẹ tutu yoyo.'
5 "Ụnwegirima labụ ono,
ọ mụtaru lẹ Íjiputu tẹmanu ya abyadẹ ono;
bụ iya bụ Ífuremu mẹ Manásẹ
bẹ ya gụwaru yeru ụnwu
kẹ yẹbe Jékọpu.
Ífuremu yẹle Manásẹ bụwa
ụnwu iya ẹge ono, Rúbẹnu;
mẹ Símiyọnu bụ iya ono.
6 Ọ bụ ndu ọphu aa-mụtaru ngu nta-a
tsobe ndu ọwaa a-bụru ụnwu ngu.
Òkè-alị, ẹphe a-hata bẹ e-shi l'ẹka
unwunne ẹphe ono, bụ iya bụ
Ífuremu; mẹ Manásẹ.
7 Ọ bụ lẹ ya shi Padanu alata;
bẹ ụmuruku mụru iya;
kẹle Rechẹlu nahụru iya nwụhu
lẹ Kénanu l'ẹphe nọkwaduru l'ụzo
lẹ mgboro Efuratu.
Ya eworu iya lia l'iku ụzo ono,
eeshi eje Efuratu ono,
bụ iya bụ Bẹtulehemu."
8 Ízurẹlu aphụlephu ụnwu Jósẹfu ono; jị iya: "?Bụ ndu ole ndọ-ọ?"

9 Jósẹfu asụ iya: “L'ọ kwa ụnwegirima, Nchileke nụru iya l'ẹke-a.”
Ízurẹlu asụ iya t'o dutaru iya ẹphe tẹ ya gọoru ẹphe ọnu.
10 Teke ono bẹ nka lawaru Ízurẹlu l'ẹnya; t'ọ phụfuhe ụzo ọhuma. Jósẹfu abya
eduta ụnwegirima ono donyabe iya ntse; nna iya ono abya etsuta ẹphe ọnu; nmaa
ẹphe akpa.
11 Ízurẹlu asụ Jósẹfu: “Lẹ ya te shikwa arịkwadu lẹ ya a-phụkwadu ngu ifu ọdo;
Nchileke abya emewa nụ nta-a; ya egbe phụfua ụnwu ngu yekobe iya.”
12 Jósẹfu abya edufuta ụnwegirima ono l'ụtakfu* Ízurẹlu; bya efurita; wota ifu
kpube l'alị;
13 bya esekputa ẹphe ẹbo; gude ẹphe ẹge ono machịaru Ízurẹlu. Ífuremu b'o sekpu
l'ẹka-ụtara; nụ iya Ízurẹlu l'ẹka-ibyita. Manásẹ b'o sekpu l'ẹka-ibyita; nụ iya Ízurẹlu
l'ẹka-ụtara.
14 Obenu lẹ teke Ízurẹlu wataru ẹphe ọgoru ọnu; b'ọ kụ-swiberu ẹka iya akụ-sibe;
woru ẹka-ụtara iya byibe Ífuremu, bụ onye kẹ nwata l'ishi; woru ẹka-ibyita iya byibe
Manásẹ, bụ ọkpara.
15 Yọ bya agọoru Jósẹfu ọnu; sụ:
“Tẹ Nchileke ono, nna iya oche phẹ,
bụ iya bụ Ébirihamu;
mẹ Áyizaku tsoru ụzo iya ono;
mbụ Nchileke ono, shi keshinu
ya bụ nwata chee ya jeye ntanụ-a ono;
16 mẹ Ojozi-imigwe ono, dzọkotaru iya nụ
l'iphe, bụ iphe-ẹhuka ono, byaru iya nụ ono;
gọkwaru ọnu-ọma nụ ụnwegirima-a.
T'e kujekwa ẹpha ụnwegirima-a laa l'ẹpha
kẹ yẹbe Jékọpu yẹle kẹ nna iya oche phẹ,
bụ Ébirihamu; mẹ Áyizaku;
ẹphe azụa ịnyinwuruku lẹ mgboko-a.”
17 Jósẹfu aphụlephu lẹ nna iya byiberu Ífuremu ẹka-ụtara l'ishi; ẹhu adaa ya kọo.
Yo je azụ nna iya l'ẹka; tẹ ya lọfuta iya ẹka ono, o byiberu Ífuremu l'ishi ono byibe
iya l'ishi kẹ Manásẹ.
18 Jósẹfu asụ iya: “Wawakwa nna; ọ kwa onye ọphu bụ ọkpara ndọ-ọ. Ọ kwa
yẹbedua bẹ ii-byibe ẹka-ụtara l'ishi!”
19 Obenu lẹ nna iya jịkaru; sụ iya: “Nwa mu; ya marua. Ya marua. Ọo-zụ-a azụzu;
bụru mba k'ẹka iya; bya aha nshinu. Obenu lẹ nwunne iya kẹ nwata a-ka iya; ẹge
ono kwaphu bẹ eri iya abụru igweligwe mba.”
20 Yọ bya agọoru ẹphe ọnu mbọku ono; sụ:
“Ndu Ízurẹlu l'e-gudeje ẹpha
ngu agọ ọnu; sụ:
‘Tẹ Nchileke mekwaa ngu
t'i dụ l'ọ bụ Ífuremu yẹle Manásẹ.’ ”
Ya ndono; yo mee;
Ífuremu aka Manásẹ.

* **48:12 48:12** L'okfu Híburu bụ “ikpere” b'a kwata dee l'ẹka-a. Obenu l'okfu kẹ Ikwo bụ “l'ụtakfu” bẹ eeheje nwata. Iphe “ikpere” ono kwata bụru l'ome-l'alị kẹ ndu Híburu bụ l'ọ bụwa amụpyabe bẹ Ízurẹlu mụpyaberu ụnwunwa iya ono ẹphe ẹbo. Ẹ te egbe agbanwehedu iya agbanwe ọdo. Phụ iphe e gude chịa Mbụ 24:2 ẹka l'azụ.

21 Ízurẹlu abya asụ Jósẹfu: “Lẹ ya abyaakwa anwụhu; ọbule Nchileke e-swikwaru-a
unu; dulaa unu azụ l'alị nna unu.
22 Ya nụwaru ngu ókè-alị lanụ t'i gude ka unwunne ngu phẹ. Alị ono bẹ ya gude
ogu-mbeke; mẹ akfụ lụta l'ẹka ndu Amọru.”

49

Jékọpu agọshiru ụnwu iya ọnu

1 Ya ndono; Jékọpu abya ekua ụnwu iya; sụ ẹphe:
“Unu dzukobe tẹ ya kọoru unu iphe,
a-mụru unu l'ụzo l'ifu!
2 Unu dzukoo; ngabẹru iya nchị;
unubẹ ụnwu yẹbe Jékọpu!
Unu ngabẹru iya nchị;
yẹbe nna unu Ízurẹlu!
3 Rúbẹnu; ọ bụ nggu bụ
ọkpara iya;
bya agbụru-ike iya;
Ọ bụ nggu vu ụzo kpọ iya ifu;
koshi lẹ ya bụ nwoke.
Ọ bụ nggu bẹ aa-kakọta ọkwabe ugvu;
bụru nggu a-kakọta ike.
4 Keshinu ọphu ịitu akpara l'ọ bụ utso;
b'ẹ tịi kahẹdu ndu ọphu.
Ishi iya abụru lẹ nggu lẹ
nyee nna ngu zẹru;
nggu eshi ẹge ono farụa oshi-azẹe nna ngu.
5 Símiyọnu; mẹ Lívayi bụ unwunne.
Ẹphe e-gudeje ogu-mbeke
l'eme iphe-kpaa.
6 Ya te etsokwa l'ẹjo idzu,
ẹphe achị; to nwe lẹ
ya anọo l'ẹke ẹphe nọ;
kẹ l'ẹphe gude ẹhu-iwe gbushia ndiphe;
bushia oke-eswi
akwara-achị kẹ manụ.
7 T'ẹhu-eghughu ẹphe ono
vukwaru mburọnu;
kẹ l'ẹphe nwenukaru ọkpoma-ọku.
T'ọkpoma-ọku ẹphe ono
vukwaru mburọnu;
kẹ l'ẹphe nwụnukaru ọnwuu.
Ya a-chịkashi ẹphe t'ẹphe
dzuru alị Jékọpu; dokashia ẹphe;
t'ẹphe dzuru alị Ízurẹlu kpamu.
8 Júda; ụnwunna ngu phẹ
a-nọdu aja ngu ajaja.
Ndu ọhogu ngu;
bẹ ịi-pyịtaje l'ẹkpiri.
Ụnwunna ngu l'ẹphe ha
a-nọdu ebyiru ngu ikpere l'alị.

9 Júda; ị bụ nwa agụ.*
Nwa mu; i shiwa l'ẹke
i gbushiru anụ lata.
Nta-a b'i byishiwaru ikpere l'ọ bụ agụ.
Ị zẹwa l'ọbu nne agụ;
?bụ onye ha kẹ t'ọ kpatee ngu?
10 Júda ta abụ-buhudu
eze abụ-buhu.
Mgbọro-eze ono
te nwedu l'ọ lụfu ngu l'ẹka;
gbururu jeye teke
onye ọ kụru ishi l'ẹka
a-bya.
Ọ -byalẹphu bẹ iphe bụ mbakeshi
a-nọdu anụru iya okfu.
11 Oo-libeje nkakfụ-ịgara iya
l'oshi vayịnu;
Nwa nkakfụ-ịgara iya ono;
bẹ oo-libeje l'oshi vayịnu,
katsụkpo amịmi.
Oo-gudeje mẹe saa uwe iya;
gude mini akpụru vayịnu
ono, ekeje kfụu ono l'asa
uwe-eze iya.
12 Ọo-ngụtaje mẹe; ẹnya achaa ya vịi;
yọ ngụa ẹra eswi;
eze acha iya pemu-pemu.
13 Zébulọnu e-buru l'iku eze ẹnyimu.
Ọnu-ẹnyimu iya a-bụru ọdu ụgbo-mini;
Ókè-alị iya eje akpaa lẹ Sayịdonu.
14 Ísaka bụ nkakfụ-ịgara,
shihuru ike.
Ọoze azẹe lẹ mgbaku
ẹkpa-ivu labụ.
15 Teke ọ phụru ẹge ẹke
ọonoduje atụta ume dụta-be mma;
mẹ ẹge alị iya dụ-be ugvu;
bẹ ọo-pata ivu-ẹra iya
tukobe onwiya l'ukuvu;
ghọo ohu; jelahaa ozi mkpọ-nyi-ẹnya.
16 Dánu a-nọduje ekpe ndu nk'iya ikpe,
dụ mma;
l'ọ bụ ndu ikfu ndu Ízurẹlu ndu ọphu.
17 Dánu a-dụ l'ọ bụ agwọ, nọ l'iku ụzo;
mbụ l'ọ bụ ogiji, nọ l'iku ụzo, abụje:
ọ -taa ịnya ẹra l'ichirukfu;
ịnya ọbu atụfu onye agba iya nụ.
18 Nggụbe Ojejoje;
ya ele ẹnya tii dzọo yẹbe Jékọpu.

* **49:9 49:9** Ọgú 24:4; Àph 5:5.

19 Gádu† bẹ ndu ọ-lụa-ọlaa
a-fụru;
Obenu l'ịi-chị ẹphe
agada-eru-alị.
20 Ásha a-nọdu akọfuta nri,
dụ mma.
Nri, ọo-nọdu akọ bụ nri, atsọ ẹna;
bụru nri, gbaru ndu eze.
21 Náfutali bụ ele, akfụ ẹge ọ dụ iya.
Ọonoduje amụshi ụnwu, ama mma.
22 Jósẹfu bụ oshi vayịnu,
mịru akpụru wọkfuru awọkfuru.
Ọ bụ vayịnu, gvuru l'iku mini
l'amị akpụru ntụmatu;
Ẹkali iya abakahụ; tụko ụpho-mkpuma sweta.
23 Ndu akfụ gude ẹhu-eghughu
tso iya ọgu.
Ẹphe egude akfụ ono
gbanwụa ya ẹhu;
24 Obenu l'akfụ iya shihulerua ike
ẹge o shihuru iya;
ọkpu ẹka iya eshihu ike.
Yọ bụru ike kẹ Ọkaribe
kẹ Jékọpu;
bẹ kparu iya nụ;
mbụ onye ono, bụ iya bụ onye
nche atụru; bụru iya bụ
oke mkpuma kẹ Ízurẹlu ono.
25 Onye ike ono shi l'ẹka
bụ Nchileke kẹ nna nggụbe Jósẹfu,
bụ onye eyejeru ngu ẹka;
Mbụ onye ono,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike,
bụ iya agọjeru ngu ọnu-ọma.
Ooshije lẹ mini achịchi
gọoru ngu ọnu; shi lẹ mini ime-alị;
gọoru ngu ọnu; shi l'elu;
mẹ nwa gọoru ngu ọnu.
26 Ọnu ọphu nna ngu gọru ngu
kakwa k'eze ugvu ndiche;
ka ụkwa k'ugvu, shi l'oge ndiche.
T'iphe-ọma ono l'ọ ha
bụkwaru kẹ Jósẹfu;
mbụ kẹ onye ono, a fọfuru;
dobe iche l'ẹke unwunne iya phẹ nọ ono.
27 Bénjaminu bụ ẹjo
nkụta-ọswa, ẹgu egvu
akụrepho kfurukfuru.

† **49:19 49:19** Iphe Gádu bụ bụ ọ-lụa-ọlaa.

O -bee l'ụtsu; yọ taa anụ,
o gburu.
O -bee l'urẹnyashi;
yo kee iphe, ọ lụtaru l'ọgu.”
28 Ndu ono bụkota ndu ikfu Ízurẹlu; ẹphe iri l'ẹbo. Iphe ono bụkota iphe nna ẹphe
kfuru nụ ẹphe teke ọogoru ẹphe ọnu. Iphe, bụ onyenọnu b'ọ gọru ọnu, gbaru iya nụ
nụ.

Anwụhu Jékọpu

29 Ya ndono; yọ bya ekeeru ẹphe ekpe; sụ ẹphe: “Lẹ ya abyaakwa ọla-kfu ndiche
iya phẹ. Unu likwa-a ya l'ẹke e liru nna iya l'ọgba, nọ l'alị Éfurọnu, bụ onye Hetu;
30 mbụ ọgba ono, nọ l'alị Makupela l'iku Mamure lẹ Kénanu, bụ ẹke Ébirihamu
zụru Éfurọnu onye Hetu yẹle alị, tso iya nụ t'ọ bụru ẹke ee-lije odzu.
31 Ọ bụ l'ẹke ono b'e liru Ébirihamu yẹle nyee ya; mbụ Séra; bụru l'ẹke ono b'e liru
Áyizaku yẹle nyee ya; mbụ Ribéka; bụkwaruphu l'ẹke ono bẹ ya liru Lii.
32 Alị ono yẹle ọgba ono, nọ iya nụ ono b'a zụru ndu Hetu.”
33 Jékọpu eketsuaru ụnwu iya ekpe ono; chịru ọkpa dobe l'oshi azẹe ya; tụ-bua
ume; lakfushia ndiche iya phẹ.

50

1 Jósẹfu abya atụ nna iya gbirimu; bya etsuta iya ọnu; wata ẹkwa.
2 Ya ndono; Jósẹfu abya ezia ndu dọkinta, ejeru iya ozi t'ẹphe kwakọbe odzu nna
iya t'ẹ b'o rehu. Ẹphe ekwe bya akwakọbe odzu ono.
3 Iphe ọ nataru ẹphe bụ ụkporo abalị ẹbo t'ẹphe gude kwakọbe odzu ono; kẹ l'ọ
kwanụ ẹge ono bẹ ọonataje; t'e gude kwakọbe odzu.
Ndu Íjiputu akwaa ẹkwa iya ụkporo abalị ẹto l'abalị iri.
4 A ratsụlephu ẹkwa iya ono; Jósẹfu asụ ndu ozi Fero: “Ọ -bụru lẹ ya nọ unu l'obu;
unu kfuru Fero
5 lẹ teke nna iya abya anwụhu b'ọ sụkwaru tẹ ya riaru iya angụ lẹ ya e-jee je eli-a
ya l'ili, ọ tụru doberu onwiya l'alị Kénanu. Ọo ya bụ t'a haa ya tẹ ya je elia ya. Teke
ya litsuaru iya; ya alata.”
6 Fero asụ iya: “T'o jekwa je elia nna iya l'ẹke, ọ sụru t'o riaru iya angụ l'oo-je je
elia ya.”
7 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu atụgbua jeshia oli nna iya. Iphe, bụ ndu, bụ ishi l'ọru Fero
awụ-tsoru iya. Ndu, bụ ọgurenya l'ufu eze; ndu, bụ ọgurenya l'alị Íjiputu;
8 ndibe Jósẹfu kpamukpamu; unwunne iya; mẹ iphe bụ ndu nna iya l'ẹphe ha awụ-
lihu tsoru Jósẹfu; ẹphe ejeshia oli nna iya ono. Ọ bụphu ụnwegirima ẹphe; mẹ elu
ẹphe bẹ ẹphe haru lẹ Gọ́shenu.
9 Ụgbo-ịnya; mẹ ndu l'agba ịnya; bẹ ẹphe l'iya yịkwaphu. Ọ bụlephu l'ẹphe zaru
l'igwe je.
10 Ẹphe erua ẹke, eetsuje balị lẹ Atadu l'iku Ẹnyimu Jọ́danu; nọdu l'ẹke ono raa
ẹkwa Jékọpu rashịa ya ike. Jósẹfu anọo l'ẹke ono abalị ẹsaa; nọoru nna iya l'ụlo-
ẹ̀kwà.
11 Ndu Kénanu, bu l'ẹke ono anụa ẹkwa-aphụ, aara l'ẹke ono, eetsuje balị lẹ Atadu
ono; sụ: “Ọ kwa ẹkwa-anwụhu bẹ ndu Íjiputu akwa ẹge ono.” Ọo ya kparu iphe
eekuje ẹke ono, nọ l'iku Jọ́danu ono “Ébẹlu-Mizaremu.”*
12 Tọ dụ iya bụ; ụnwu Jékọpu emee ẹge ono, ọ sụru t'ẹphe mee ono;

* **50:11 50:11** Iphe Ébẹlu-Mizaremu bụ bụ “ẹkwa-anwụhu ndu Íjiputu”.

13 pata odzu iya jeshia Kénanu je elia ya l'ọgba, nọ l'ẹgu Makupela l'iku Mamure,
bụ ẹke Ébirihamu zụtaru Éfurọnu onye Hetu yẹle alị, tso iya nụ; t'ọ bụru ẹke, ee-lije
odzu.†
14 Jósẹfu elitsua nna iya ono yẹle ụnwanna iya; mẹ iphe bụ ndu ono, tso iya je oli
odzu ono alashia azụ lẹ Íjiputu.

Jósẹfu agụru ụnwanna iya nvụ

15 Ụnwanna Jósẹfu abya aphụa lẹ nna phẹ nwụhuwaru; bya asụ: "L'o nwekwaru
ẹge ọo-dụ; Jósẹfu evukwaduru ẹjo iphe ono, ẹphe meru iya ono l'obu; bya kfụa ẹphe
ụgwo iya."
16 Tọ dụ iya bụ; ẹphe abya ezia ozi t'e je ezia Jósẹfu; sụ iya: "L'o nwekwaru ọkwa,
nna ngu nmaru b'ọ nwụhuderu.
17 'Ọ sụru t'ayi kfuru ngu: "Lẹ yẹbedua, bụ Jékọpu arọ ngu t'ị gụaru ụnwanna
ngu-a nvụ l'iphe, dụ ẹji ono, ẹphe meru ngu ono; mẹ l'iphe bụ ẹke, ẹphe meru ngu
ẹji." '
"Nta-a bẹ ẹphe arọ ngu t'ị gụaru ẹphe nvụ l'iphe, dụ ẹji ono, ẹphe meru ngu ono;
l'ẹphe bụkwa-a ndu ozi kẹ Nchileke kẹ nna ngu." Ozi ono erua Jósẹfu nchị; yọ wata
ẹkwa.
18 Ụnwanna iya ono awụ-kfuta iya; bya ebyishiru iya ikpere; sụ iya: "L'ẹphe l'ẹphe
ha bụkotaakwa ohu ngu."
19 Jósẹfu asụ ẹphe: "Unu ba atsụshi egvu; kẹ l'ẹ tọ bụdu iya bụ Nchileke.
20 Ọ bụ oswi-okfu l'unu rịru t'unu mee yẹbe Jósẹfu ẹjo iphe; ọbu lẹ Nchileke meru
t'ọ bụru iphe-ọma; k'ọphu ee-shi ẹge ono dzọta ndu, dụ l'igwe, bụnu iya bụ iphe-a,
eme nta-a.
21 Ọo ya bụ t'unu ba atsụshi egvu. Ya a-nọdu anụ-a unu nri; unu l'ụnwu unu." Yo
gude olu-odoo kfuru yeru ẹphe; mee t'obu rua ẹphe alị.

Anwụhu Jósẹfu

22 Jósẹfu eburu lẹ Íjiputu yẹle ndibe nna iya. Iphe ọ nọru bụ ụkporo afa ise l'afa
iri.
23 Ọ nọ ndzụ; phụ ụnwunwa Ífuremu; nọdukwaphu ndzụ; a mụshia ụnwegirima
kẹ Makiru, bụ nwatibe Manásẹ; yo hetatsua ẹphe.
24 Ya ndono; Jósẹfu asụ ụnwanna iya: "Lẹ ya abyaakwa anwụhu. Ọle ya marua
lẹ Nchileke e-yerua unu ẹka dufuta unu l'alị-a; dulala unu azụ l'alị ono, o kweru
Ébirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ Jékọpu ụkwa iya; tsua ya ẹtomu ono."
25 Jósẹfu emee; ụnwu Ízurẹlu eriaru iya nte lẹ Nchileke e-yeru-a ẹphe ẹka; t'ẹphe
vuta odzu iya vulaa teke ẹphe a-nọdu ala.
26 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu anwụhu l'ọ nọtsuaru ụkporo afa ise l'afa iri. Ẹphe abya
akwakọbe iya; tee ya manụ banụ; kụa ya l'igbe-odzu dobe lẹ Íjiputu.

† **50:13 50:13** Ndu 7:16.

Awụfu

Ndu Íjiputu akpa ndu Ízurẹlu ẹhu

1 Ọwaa bụ ẹpha ụnwu Ízurẹlu; ndu tso Jékọpu laa Íjiputu. Onyenọnu bẹ chị ndibe
nk'iya lashia ẹke ono.
2 Rúbẹnu; Símiyọnu; Lívayi; Júda;
3 Ísaka; Zébulọnu; Bénjaminu;
4 Dánu; Náfutali; Gádu; mẹ Ásha.
5 Ndu bụ o-shi-l'eri Jékọpu dụ ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu iri l'ẹphe ha. Jósẹfu
nọhawa lẹ Íjiputu anọno.
6 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu l'unwunne iya; mẹ ndu ọgbo onanu l'ẹphe ha
anwụshihukota.
7 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu nọlee l'azụshi; bya abarahụ l'eje. Ẹphe abya azụa
kwatakpọo ha nshinu; k'ọphu ẹphe bya achịko alị ono dzuru.
8 Ya ndono; onye eze ọphungu, ẹ-ta madu kẹ Jósẹfu achịlahaa ndu Íjiputu.
9 Yọ sụ ndu alị iya: "Unu lenu lẹ ndu Ízurẹlu-a kaakwa ayi l'igwe; l'abyawa ayi ọka
ike.
10 Unu byakwa t'ayi gude àkọ̀ lepyabe ẹphe ẹnya; ọdumeka bẹ ẹphe a-kakwa l'igwe.
Ọ -bụru l'a nọnyaaru; ọgu daa bẹ ẹphe e-tsokwaru ndu ọhogu ayi; tso ayi ọgu; shi
ẹge ono haa alị-a wụfu."
11 Ya ndono; ndu Íjiputu abya afọo madzụ; mee ẹphe udumalị; sụ t'ẹphe dzujeru
ndu Ízurẹlu ozi mkpọ-nyi-ẹnya. Ẹphe bya akpụaru Fero mkpụkpu Pyítomu; mẹ
mkpụkpu Ramesẹsu t'ọ bụru ẹke aa-kwakọbejeru Fero ẹku iya.
12 Obenu l'o gbe abụje; a -ka ẹphe ọkpa ẹhu; ẹphe egbe ka azụzu; ka l'igwe; ji
ẹkemeke ọbule. Ndu Íjiputu akabakpọoru ọtsu ndu Ízurẹlu egvu;
13 bya akabakpọoru ẹphe odzuru ozi mkpọ-nyi-ẹnya.
14 Ẹphe egude ozi mkpọ-nyi-ẹnya mee; ndzụ abụru ẹphe nggụmaphu. Ẹphe akpabẹ
ẹphe ozi l'ọyo bụloku; mẹ l'ọdzo ẹja; mẹkwaphu ozi ẹgu. Ozi, ndu Íjiputu edzuru
ẹphe abụkotaru ozi mkpọ-nyi-ẹnya.
15 Eze ndu Íjiputu asụ ụnwanyi, eswije ndu Ízurẹlu ime, ẹpha ẹphe bụ Shifura; mẹ
Puwa:
16 "Teke unu a-nọdu eswi ụnwanyi Ízurẹlu ime; unu lejee ẹnya; phụ iphe ẹphe
mụru. Ọ -bụru nwoke; unu egbua ya. Teke ọ bụ nwanyi; unu ahaa ya t'ọ nọdu
ndzụ!"
17 Obenu l'ụnwanyi ono, eswi ime ono atsụ Nchileke egvu; k'ọphu ẹphe ta adụjedu
ike ome iphe ono, eze ndu Íjiputu ziru ẹphe ono. Ẹphe ahajẹ ụnwegirima unwoke;
t'ẹphe nọdu ndzụ.
18 Ya ndono; eze ndu Íjiputu abya ekukobe ụnwanyi ono, eswije ime ono; sụ ẹphe:
"?Nanụ ẹge ọ dụ bẹ unu eme ẹge-a? ?Nanụ ẹge ọ dụ bẹ unu ahaje ụnwegirima
unwoke; t'ẹphe nọdu ndzụ?"
19 Ụnwanyi ono, eswije ime ono asụ Fero l'ụnwanyi Híburu ta dụkwa l'ọ bụ
ụnwanyi Íjiputu. L'ẹphe shihukwaru ike; k'ọphu bụ lẹ tẹmanu tẹ ụnwanyi, eswi
ime ruta; bẹ ẹphe gbe zedawa nụ.
20 Nchileke emeeru ụnwanyi ono, eswi ime ono iphe-ọma; ndu kẹ Ízurẹlu abya
azụa; kabaaru l'igwe.

21 Nchileke egude kẹ l'ụnwanyi ono, eswi ime ono atsụ iya egvu; mee ẹphe; ẹphe abya amụtatsua nwa nk'ẹphe.
22 Ya ndono; Fero abya atụaru ndu nk'iya l'ẹphe ha ekemu; sụ: "Ọ -bụru lẹ ndu Híburu mụru nwa; ọ -bụru nwoke; t'e jeje je echee ya lẹ Ẹnyimu Náyịlu! Ọ -bụru nwanyi; t'a haa ya t'ọ nọdu ndzụ!"

2

Amụmu Mósisu

1 Ya ndono; nwoke, shi l'ọnu-ụlo Lívayi abya alụa nwanyi, shikwaphu l'ọnu-ụlo Lívayi.
2 Nwanyi ono abya atsụta ime; mụa nwata nwoke. Yọ phụlephu lẹ nwata ono ama mma nshinu; hee ya l'edomi ọnwa ẹto.
3 A nọnyaa; tọ duhẹ ike domikota iya. Yọ bya egbuta èjì; kpaaru iya nkata; bya echia ya ụra mbeke. Yo kuta nwata ono ye lẹ nkata ono; pata je edobe l'iku Ẹnyimu Náyịlu ẹke èjì zeru ezeze.
4 Nwunne Mósisu kẹ nwanyi eje evudo ote-ẹnya t'ọ maru iphe, e-eme nwata ono.
5 Ya ndono; nwatibe Fero kẹ nwanyi ejeshia ọghu ẹhu lẹ Ẹnyimu Náyịlu ono. Yẹle ụnwu-mgbọko, ejeru iya ozi ayịru eje l'iku ẹnyimu ono. Yọ phụa nkata ono l'ẹke ọ nọ l'ime ejì ono; zi nwamgbọko, bụ ohu iya t'o je wotaẹduru iya ẹya.
6 Yo kpuhaa ya; bya aphụa nwata ono. Nwata ono l'ara ẹkwa; imiko iya egude iya. Yọ sụ: "Ọ kwa nwatibe onye Híburu ndọ-ọ!"
7 Nwunne nwata ono kẹ nwanyi asụ nwatibe Fero ono: "?Tẹ ya jewaru je ekuaru ngu nwanyi Híburu, e-heru ngu nwata ono tọo?"
8 Yọ sụ iya t'o je. Nwamgbọko ono atụgbua je ekua nne nwata ono.
9 Nwatibe Fero ono asụ nne nwata ono t'o kuta nwata ono je ehefutaru iya; lẹ ya a-kfụ ya-a ụgwo. Ya ndono; nwanyi ono ekuta nwata ono je ehelahaa.
10 Nwata ono evutalephu; yo duta iya dulaaru nwatibe Fero; yọ bụru nwa iya. Yọ gụa ya Mósisu; kẹ l'ọ sụru l'ọo nwata, ya gụtaru lẹ mini.

Mósisu agba ala Mídiya

11 Ya ndono; yo be ujiku lanụ lẹ Mósisu vufutawaru; yo jeshia ẹke ndu nk'iya nọ l'ẹke ono, ẹphe eje ozi mkpọ-nyi-ẹnya ono. Yọ phụa onye Íjiputu ẹke oochi onye Híburu iphe, bụ onye lanụ lẹ ndu nk'iya.
12 Yọ chịkaa ẹnya; chịkaa ẹnya; t'ọ dụ onye ọ phụru. Yo gbua onye Íjiputu ono; kpota ẹja kpochia ya.
13 Yo be echile iya; yọ tụgbua ọdo je aphụa ndu Híburu ụmadzu labụ ẹke ẹphe alụ ọgu. Yọ jị onye ọphu achọ okfu: "?Nanụ ẹge ọ dụ bẹ iichi onye Híburu ibe ngu iphe?"
14 Onye onanu asụ iya: "?Bụ onye meru ngu onye ishi; mẹ onye ikpe l'ẹke ẹphe nọ? ?T'i mewa t'i gbua ya ẹge i gburu onye Íjiputu phụ?" Ya ndono; Mósisu atsụlahaa egvu; rịa; sụ: "Iphe-a, ya meru-a b'e gbe madzuwaru nụ."
15 Fero anụlephu iphe ono; melahaa tẹ ya gbua Mósisu. Obenu lẹ Mósisu gbalaru l'ufu Fero; gbaru lashia alị ndu Mídiya je eburu. Yo rua je adụgaru anọdu l'iku wẹlu.
16 Yo nweru onye agwajẹru ndu Mídiya iphe, mụtaru ụnwu-mgbọko ẹsaa. Ụnwu-mgbọko ono abya lẹ wẹlu ono okuta mini ye l'iphe eeyejeru anụ mini tẹ atụru nna ẹphe ngụa.
17 Yo nweru ndu ọdo, eche atụru, byaru bya achịfu ẹphe. Ya ndono; Mósisu egbeshi je eyetaru ẹphe ẹka; kuta mini doberu atụru ẹphe.
18 Ụnwu-mgbọko ono alatalẹphu; nna ẹphe; mbụ Ruwẹlu; ajị ẹphe: "?Nanụ ẹge ọ dụ bẹ unu latakeberu ẹgwegwa ẹge-a ntanụ?"

19 Ẹphe asụ iya l'o nweru nwoke Íjiputu, nafụtaru ẹphe l'ẹka ndu eche atụru ndu ọphu; bya esetakwaphu mini doberu atụru ẹphe; t'ọ ngụa.
20 Yọ jị ụnwada iya ono: "?Nanụ onye ọphu? ?Bụ ngụnu kparu iphe unu paru iya haa? Unu je ekua ya t'ọ bya eria nri."
21 Mósisu ekweta tẹ yẹle nwoke ono e-buru. Yo duta nwatibe iya ọphu eeku Zipora kee Mósisu; yọ lụru.
22 Zipora abya amụtaru Mósisu nwata nwoke. Mósisu agụa ya Geshọmu; kẹle Mósisu sụru: "Ya bụ mbyamụmbya l'alị ndu ọhodo."
23 A nọnyaa; eze ndu Íjiputu anwụhu. Ndu Ízurẹlu anọdu l'ude; l'echi mkpu; l'ara t'e yeru ẹphe ẹka l'iphe-ẹhuka, ẹphe eje k'abụbu ono, ẹphe bụ ohu ono. Ẹkwa ono, ẹphe ara ono abya erua Nchileke nchị.
24 Nchileke anụa aphụ ono, ẹphe agụ ono; bya anyata ndzụ, ẹphe lẹ Ébirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ Jékọpu gbaru.
25 Nchileke abya aghaa ẹnya; lee ndu Ízurẹlu; rịlahaa ọriri ẹhu ẹphe.

3

Mósisu yẹle ọku, enwu l'iru nwoshi

1 Ya ndono; Mósisu l'eche atụru Jeturo, bụ nna nyee ya, bụkwa iya phụ bụ onye agwajẹru ndu Mídiya iphe. Yo be ujiku lanụ; Mósisu achịta atụru ono jeshia ẹke, teru ẹnya l'echi-ẹgu. Yọ bya ejerua l'ugvu Họ́rebu, bụ iya bụ ugvu Nchileke.
2 Yọ nọdu l'ẹke ono; ojozi Ojejoje egude ire-ọku, enwu l'iru nwoshi hee ya l'ifu. Mósisu aphụa l'ọku ono enwu l'iru nwoshi ono; obenu l'ẹ to kedu iya ekeke.
3 Mósisu asụ tẹ ya jeedu je aphụ iphe ọwaa, dụ biribiri, eme nụ-a; tẹ ya maẹduru iphe, meru iphe, ọku ono te ekedu nwoshi ono ekeke.
4 Ojejoje aphụlephu l'ọ kpịritawaru ntse tẹ ya phụ iphe ono; Nchileke eshi l'iru ono kua ya: "Mósisu! Mósisu!"
Mósisu aza iya; sụ iya: "L'ọ kwa iya ndọ-ọ."
5 Nchileke asụ iya: "Ba akpịritahekwa ntse ọdo! Yefu akpọkpa ngu; kẹ l'ẹke ono, iivudo ono bụ alị, dụ nsọ."
6 Yọ sụkwaphu Mósisu: "Ọo yẹbedua bụ Nchileke kẹ nna ngu; bụru Nchileke kẹ Ébirihamu; bụru Nchileke kẹ Áyizaku; bụkwaruphu Nchileke kẹ Jékọpu." Mósisu a-nụ l'iya phụ; wohaa ifu; kẹ l'ọotsu egvu ole Nchileke ẹnya.
7 Ojejoje asụ iya: "Lẹ ya phụwaru iphe-ẹhuka, ndu nk'iya eje lẹ Íjiputu. Ya nụwaru mkpu, ẹphe echi; sụ t'a dzọfuta ẹphe l'ẹka ndu udumalị. Iphe-ẹhuka, ẹphe eje bẹ ruwaru iya l'ẹhu.
8 Ọo ya bụ; lẹ ya byawaru tẹ ya nafụta ẹphe l'ẹka ndu Íjiputu; duru ẹphe lashia l'alị, dụ mma; ha nshinu; bya abụru alị-ọtsu ndu Kénanu; mẹ kẹ ndu Hetu; kẹ ndu Amọru; kẹ ndu Pẹ́rezu; kẹ ndu Hevu; mẹ kẹ ndu Jebusu.
9 Nta-a bẹ mkpu, ndu Ízurẹlu echi ruwaru iya nchị. Ya aphụwa ẹge ndu Íjiputu gude akpa ẹphe ẹhu.
10 Nta-a bẹ ya ezi ngu t'i jekfube Fero je edufuta ndu nk'iya, bụ ndu Ízurẹlu lẹ Íjiputu!"
11 Obenu lẹ Mósisu sụru Nchileke: "?Bụ onye bẹ ya bụ k'oje ọkpofu Fero l'ifu; dufuta ndu Ízurẹlu lẹ Íjiputu?"
12 Nchileke asụ iya: "Ya e-swiru ngu-a eswiru. Ọdo bụ l'ọwaa a-bụru iphe-ọhubama, ii-gude maru l'ọo yẹbedua ziru ngu: I -dufutalẹphu ndu ono lẹ Íjiputu bẹ unu a-baru yẹbe Nchileke ẹja l'ugvu-a."

13 Mósisu asụ Nchileke: “Ọ -bụkwanuru lẹ ya jekfuberu ndu Ízurẹlu je asụ ẹphe:
‘Lẹ Nchileke kẹ nna ẹphe zikwaru iya tẹ ya byakfuta ẹphe.’ Ẹphe -jịkwanu iya ẹpha
ngu; ?bụ ngụnu bẹ ya e-kfuru ẹphe?”
14 Nchileke asụ Mósisu: “YA BỤ ONYE YA BỤ. Iphe, ii-kfuru ndu Ízurẹlu bụ: ‘L'ọo
YẸBEDUA bẹ ziru ngu t'ị byakfuta ẹphe.’ ”
15 Nchileke asụkwaphu Mósisu t'ọ sụ ndu Ízurẹlu: “L'ọo Ojejoje,* bụ Nchileke kẹ
nna unu phẹ; mbụ Nchileke kẹ Ébirihamu; Nchileke kẹ Áyizaku; mẹ Nchileke kẹ
Jékọpu; bẹ ziru ngu t'ị byakfuta ẹphe. Ọ bụ ẹpha iya ndono gbururu jeye lẹ gbururu;
bụru ẹpha ono bẹ ee-gude maru iya tsube l'ọgbo rua l'ọgbo.
16 “Tụgbua je ekukobe ndu bụ ọgurenya lẹ Ízurẹlu; sụ ẹphe lẹ Ojejoje, bụ Nchileke
kẹ nna unu phẹ; mbụ Nchileke kẹ Ébirihamu; mẹ kẹ Áyizaku; mẹ kẹ Jékọpu
byakfutaru ngu bya asụ lẹ ya lewaru unu ẹnya; bya aphụ egbe iphe, eeme unu lẹ
Íjiputu.
17 Ya kwewaru ụkwa lẹ ya e-dufuta unu l'iphe-ẹhuka, unu eje lẹ Íjiputu; duru unu
je edobe l'ẹgiri alị ndu Kénanu; mẹ kẹ ndu Hetu; kẹ ndu Amọru; kẹ ndu Pẹ́rezu; kẹ
ndu Hevu; mẹ kẹ ndu Jebusu.
18 “Ndu bụ ọgurenya lẹ Ízurẹlu e-geberu ngu-a nchị. Ọo ya bụ lẹ nggụbedua; mẹ
ndu bụ ọgurenya a-yị jekfube eze ndu Íjiputu je asụ iya: ‘Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke
kẹ ndu Híburu; bẹ byakfutakwaru unu. T'ọ hanụa unu t'unu jee ije ujiku ẹto lụfu
l'echi-ẹgu; je egwooru Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹja.’
19 Ya makwaru-a l'eze ndu Íjiputu te ekwedu t'unu je; gbahaa l'e meru iya l'ẹka ike.
20 Ọo ya bụ lẹ ya a-machị ẹka; gude iphe, dụ biribiri, ya e-me lẹ Íjiputu nụa ẹphe
chịkfuu. Teke iphe ono -metsuaru bẹ oo-kwetaa haa unu t'unu la.
21 “Ya e-me tẹ ndu Ízurẹlu nọdu ndu Íjiputu l'obu; k'ọphu bụ; unu -ladẹlephu; t'unu
ba agba ẹka.
22 Iphe, bụ nwanyi Ízurẹlu, nọnu a-rọta onye obutobu iya; m'ọ bụ nwanyi, bu l'ụlo
iya iphe, e meru lẹ mkpọla-ọcha; mẹ ọphu e meru lẹ mkpọla-ododo; mẹ uwe, unu
e-ye ụnwegirima unu. Ọo ya bụ unu eshi ẹge ono gwoo iphe ndu Íjiputu gude la.”

4

Iphe-ọphulenya, Mósisu e-meshi

1 Mósisu asụ: “?Ọ -bụkwanuru l'ẹphe te kwetadu iphe, ya kfuru; m'ọ bụkwanu
l'ẹphe te kwedu ngabẹru iya nchị; sụ l'ọ bụ ẹjo-ire; lẹ Ojejoje ta abyakfutadu iya-e?”
2 Ojejoje ajị iya: “?Bụ ngụnu b'i gude l'ẹka ẹge ono?”
Yọ sụ iya l'ọ kwa mgbọro.
3 Ojejoje asụ iya t'ọ tọgbo iya l'alị!
Yọ tọgbo iya. Yọ ghọo agwọ. Yo ye ọkpa l'ọso.
4 Ojejoje asụ iya: “Machịa ẹka gude iya lẹ mgbọdzu!” Mósisu abya amachịa ẹka;
zụ agwọ ono. Yọ ghọo; bya abụru mgbọro ẹge o shi bụru.
5 Ojejoje asụ iya l'iphe ono bụ k'ọphu ẹphe e-kweta lẹ Ojejoje, bụ iya bụ Nchileke kẹ
nna ẹphe; mbụ Nchileke kẹ Ébirihamu; Nchileke kẹ Áyizaku; mẹ Nchileke kẹ Jékọpu
bẹ byakfutaru ngu nụ.

* **3:15 3:15** *Ojejoje* bụ ẹpha, Nchileke kuru onwiya. E -je iya edede lẹ Híburu bẹ iphe ee-de bụ YHWH. YHWH abụru akpụru okfu, ẹ ta gụ-ghedu agụghe. Yọ dụ l'ọ bụ ọphu aa-sụ l'iphe bụ “ọ-kọ-l'ẹpha.” Ọ bụ ẹge ee-shi t'a agụ-je iya agụgu; bẹ ndu ka iya amama bya edeshia akpụru okfu ndu ọphu e tsuru kpọngu kpọngu ye iya; yọ bụru Yahuwe; k'ọphu aa-dụje ike kpọo ya. Iphe, e deru iya lẹ Ikwo bụ Ojejoje, bụkwanu l'ọ bụ onye ẹ te nwedu teke o shi; to nwe teke ọ -nọnyaa; tọo nọhe.

6 Ojejoje asụkwaphu Mósisu t'o nwua ẹka lẹ mkpuli uwe* iya! Mósisu abya enwua
ya. T'o wofuta ẹka; bẹ ẹhu-labụ mewaru iya ẹka; yọ chahụwa phorophoro.
7 Nchileke asụ iya: "Ngwaa; yephu ẹka ngu azụ lẹ mkpuli-ẹpho ngu!" Mósisu abya
eyephu iya azụ. Yo wofuta iya; ẹhu-labụ ono emishihuwa; ẹka iya adụkotawa iya
ẹge ẹhu iya ibe iya ọphu dụ.
8 Ya ndono; Ojejoje asụ: "Ọ -bụru l'ẹphe te ekwetadu nke ngu; m'ọ kwanu l'ẹphe ta
angabẹduru ngu nchị l'iphe-ọphulenya kẹ mbụ phụ bẹ ẹphe e-kweta-a k'ẹbo-wa.
9 Ọbu; ọ -bụru l'ẹphe te kwetadu; ọ -bụkwanuru l'ẹphe ta ngabẹduru ngu nchị
l'iphe-ọphulenya labụ-wa; nggu eje ekuta mini lẹ Ẹnyimu Náyịlu; bya awụshi l'alị
ọkponku. Mini ono, i kutaru l'ẹnyimu ono a-ghọ mee l'alị l'ẹke ono."
10 Mósisu asụ Ojejoje; "Nnajiufu; ya ta amakwa ẹge aasajẹ okfu. Tsubekpoo lẹ mbụ
byeye nta-a, iikfu eyeru yẹbe nwozi ngu-a bẹ ya bụlephu onye apa ire apapa; bya
abụru onye atsụ ntsụ."
11 Ojejoje asụ iya: "?Bụ onye meru ọnu madzụ? ?Bụ onye emeje madzụ t'ọoda
nkịchi; m'ọ bụ t'ọnu bụru iya kpụrukuduku? ?Bụ onye emeje madzụ t'ọ phụ ụzo;
m'ọ bụ t'ọ tsụ ìshì? ?Tọ bụdu yẹbedua, bụ Ojejoje?
12 Ngwaa; je! Ya e-yetaru ngu-a ẹka t'i kfua okfu; zikwa ngu phụ iphe, ii-kfu."
13 Obenu lẹ Mósisu sụru iya: "Byiko; Onye nwe mu-nụ; zia ya rụ onye ọdo t'o je
iya."
14 Ya ndono; ẹhu eghulahaa Ojejoje eghughu l'ẹke Mósisu nọ. Yọ sụ Mósisu: "?
Nwunne ngu; mbụ Érọnu, bụ o-shi-l'eri Lívayi eghe-e? Ya makwarua lẹ Érọnu maru
ẹge eekfuje okfu. Ọ nọokwa l'ụzo l'abya ngu ndzuta. Ọdo bụ l'ẹhu a-tsọ iya ẹna m'ọ
-phụa ngu.
15 Ii-kfuje yeru iya; karu iya iphe, oo-kfu. Ya a-nọdua eyeru unu ẹbo ẹka l'okfu
okfu; l'ezijekwaphu unu iphe, unu e-meje.
16 Ọ bụ Érọnu e-kfuchitajeru ngu l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ. Ọ bụ iya a-bụru ọnu ngu;
nggụbedua adụ l'ọ bụ Nchileke l'ẹke, ọono.
17 Ọlobu t'i gude mgbọro-wa, i gude l'ẹka-wa; k'ọphu ii-gude iya mee iphe-
ọphulenya ono."

Mósisu alaphu azụ lẹ Íjiputu

18 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya ejekfu Jeturo, bụ nna nyee ya je asụ iya t'ọ haa ya tẹ
ya jekfu ndibe ẹphe Íjiputu je amaru; ?mẹ ẹphe nọ-kwadu-a ndzụ.
Jeturo ekweta; sụ iya t'ọ tọkwa ẹhu.
19 Teke ono bẹ Ojejoje nọhawa l'alị Mídiya; sụ Mósisu t'ọ tụgbua laphu azụ lẹ
Íjiputu; kẹ l'iphe bụ ndu ono, shi achọ ndzụ iya ono nwụshihukotawaru.
20 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya eduta nyee ya; mẹ ụnwu iya; ẹphe enyikobe nkakfụ-
ịgara; yọ bụru ẹphe ọla Íjiputu. Yo wota mgbọro Nchileke ono gude l'ẹka.
21 Ojejoje sụ Mósisu: "Ị -lalẹphu Íjiputu; chịkokwa iphe, dụ biribiri ono, ya nụru
ngu ike t'i mee l'ifu Fero ono mekota. Ọle ya a-kpọ-chi iya ọkpoma akpọ-chi; k'ọphu
bụ l'ẹ too kwedu aha ndu Ízurẹlu t'ẹphe la.
22 Iphe, ii-kfuru Fero bụ l'ọo yẹbe Ojejoje sụru l'ọo Ízurẹlu bụ ọkpara iya.
23 Ya kfuwaru ngu sụ t'ị haa ọkpara iya ono t'ọ la; k'ọphu ọo-baru iya ẹja. Ị -jịka
l'ẹ tịi hadu iya t'ọ la bẹ ya e-gbukwa ọkpara nkengu."
24 Ya ndono; yo rua l'ụzo ẹke ẹphe radụru; Ojejoje abyakfuta Mósisu; melahaa tẹ
ya gbua ya.

---

* **4:6 4:6** Iphe, eekfu okfu iya l'ẹka-a bụ mkpuli uwe iya ẹke ọphu kpuchiru iya ẹpho; k'ọphu ọ dụ ụdudu l'ọora ẹka l'ẹpho.

25 Zipora ewota mkpuma, atsụ nkọ; bya ebuta nwatibe iya akpapyị; denyi Mósisu l'ọkpa; sụ iya lẹ nta-a bẹ ẹphe lụwaru l'ẹhu mee.
26 Ya ndono; Ojejoje ahaa ya. Teke ono, Zipora sụru l'ẹphe lụwaru l'ẹhu mee ono bẹ iphe, ọoru ẹka bụ k'obu útsù phụ.
27 Ojejoje asụ Érọnu t'o je Mósisu ndzuta l'echi-ẹgu. Tọ dụ iya bụ; Érọnu agbakfu Mósisu l'ugvu Nchileke; je anmaa ya akpa.
28 Mósisu abya akọkotaru Érọnu iphemiphe ọbule, Ojejoje ziru iya t'o je ekfua; mẹkwaphu k'iphe-ọphulenya ono, Nchileke sụru t'o meshia ono.
29 Mósisu yẹle Érọnu abya ekukota ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu l'ẹphe ha;
30 Érọnu abya atụko iphemiphe ọbule ono, Ojejoje kfushiru Mósisu ono kfukotaru ẹphe. Yọ bya emee iphe-ọphulenya ono l'ifu ndu Ízurẹlu;
31 ẹphe ekweta. Ẹphe anụlephu lẹ Ojejoje akpa ishi ẹphe; mẹ l'ọ phụwaru iphe-ẹhuka, ẹphe eje; fuzita; baaru Nchileke ẹja.

5

1 E metsua; Mósisu yẹle Érọnu ejekfu Fero je asụ iya: "Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu sụkwaru t'ọ haa ndibe iya t'ẹphe je agbaaru iya ajị l'echi-ẹgu."
2 Fero ajị ẹphe: "?Bụ onye bụ Ojejoje; k'ọphu ya a-ngabẹru iya nchị; haa ndu Ízurẹlu t'ẹphe tụgbua? Ya ta makwa Ojejoje ono; ya ta aha ndu Ízurẹlu t'ẹphe tụgbua."
3 Ẹphe asụ iya: "Nchileke ndu Híburu byakfutakwaru ẹphe. Hanụa ẹphe t'ẹphe lụfu l'echi-ẹgu jee ije abalị ẹto je agbaru Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe ẹja. Ọdumeka bẹ oo-gudekwa o-me-l'ẹhu; m'ọ bụ ọgu gbushia ẹphe."
4 Obenu l'eze ndu Íjiputu kuru Mósisu yẹle Érọnu; jị ẹphe: "?Bụ ngụnu kparu iphe unu jeru je achịfuta ndu ono l'ozi ẹphe? Ngwaa; unu tụgbua laphu azụ l'ozi unu!"
5 Yọ sụkwaphu ẹphe: "Unu lewaru! Nta-a bẹ ndu Ízurẹlu hawaa l'igwe; unu abya akpọshilahaa ẹphe ozi, ẹphe eje!"
6 Ọ kwaphụ mbọku ono bẹ Fero kuru ndu udumalị; mẹ ndu bụ ishi l'ozi ndu Ízurẹlu; sụ ẹphe:
7 "Unu ba anụjehe ndu Ízurẹlu ẹswa, ẹphe e-gudeje ayọ ẹja! T'ẹphe jeje je achọo ẹswa chịta l'onwẹphe!
8 Ọle t'ọ bụkwaru ẹja ole, ẹphe shi ayọtajehawaa lẹ mbụ bẹ unu e-me ẹphe t'ẹphe yọtaje. Unu be egbubotakwa iphe l'ẹja ole, ẹphe shi ayọtajehawaa. Ẹphe bụ ndu ẹnyiru. Yọ bụru iya kparu iphe, ẹphe echi mkpu t'a haa ẹphe t'ẹphe je egwooru Nchileke ẹphe ẹja.
9 Unu kabaa ẹphe ọkpabe ozi; k'ọphu ụzo k'oje ọngabe nchị lẹ ntụmatu ta dụheduru ẹphe."
10 Ya ndono; ndu udumalị; mẹ ndu bụ ishi l'ozi ono asụ ndu Ízurẹlu: "Ọwaa iphe, Fero ekfu. Ọ sụru t'ẹ ba nụjehe unu ẹswa.
11 T'unu jeje je achịta iya l'onwunu l'ẹke unu phụru iya. Ọle ozi unu; b'e te egbubotakwa iphe m'ọo nanụ."
12 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu agbakashịhu tsoru alị Íjiputu l'ọ ha; chọlahaa ẹswa, ẹphe e-vuta gude ayọ ẹja ọbu.
13 Ndu udumalị achịlahaa ẹphe kpabẹkpabe; sụ ẹphe: "T'ẹphe yọta-dzua ẹja ole, ẹphe shi ayọtaje l'ụboku teke phụ, e shi evutajeru ẹphe ẹswa phụ!"
14 Ndu udumalị Fero abya echilahaa ndu ishi l'ozi ndu Ízurẹlu ono iphe; mbụ ndu ono, ẹphe fọtaru dobe t'ẹphe letaje ndu Ízurẹlu ẹnya ono; sụ ẹphe: "?Bụ ngụnu kparu iphe, unu ta yọ-dzudu ẹja unu ụnyaphua; mẹ ntanụ ẹge unu shi ayọ-dzujehawa iya?"

15 Ndu ishi l'ozi ndu Ízurẹlu ono abya awukfu Fero; sụ iya: “?Bụ ngụnu bẹ iime ẹphebe ndu ozi ngu ẹge-a?
16 Ndu ozi ngu b'e te vutajeheduru ẹswa; tẹmanu a sụkwaphu t'ẹphe yọo ẹja. E chilahaa ndu ozi ngu iphe; l'ẹke ọ kwa ndu nke ngu b'o shi l'ẹka.”
17 Fero asụ: “Ọ bụ kẹ mmanu ono, unu nọ ono kparu iphe, unu wataru okfu t'a haa unu t'unu je egwooru Ojejoje ẹja.
18 Unu tụgbua nta-a je eje ozi, unu eje. E te evutaheduru unu ẹswa. Ọle mkpakọ bụkwa t'unu yọta-dzujee ẹja ole, unu shi ayọtaje!”
19 Ndu ishi l'ozi ndu Ízurẹlu abya amaru l'ẹphe nmawaru lẹ gangu; l'ẹphe nụtsuaru l'e te egbubotadu iphe l'ẹja ole, ẹphe shi ayọtaje l'ụboku.
20 Ẹphe alụfutalephu l'ufu Fero; phụa Mósisu yẹle Érọnu l'ẹke ẹphe vudo l'eche ẹphe;
21 su ẹphe: “Tẹ Ojejoje lekwaa ẹnya l'iphe-a, unu meru-wa; kpee unu ikpe iya! Kẹ l'unu kpatawaru; ẹphe abya adụ Fero yẹle ndu ozi iya ashị. Nta-a bẹ unu wowaru mma ye ẹphe l'ẹka t'ẹphe gbushia ẹphe.”

Ụkwa Nchileke lẹ ya a-dzọfuta ndu Ízurẹlu

22 Mósisu ejekfu Ojejoje bya asụ iya: “Nggụbe Nnajiufu! ?Bụ ngụnu kparu iphe, i wotaru ndu-a egbe iphe-ẹhuka ọwaa? ?Bụ ngụnu kparu iphe, i ziru iya egbe ozi ọwaa?
23 Keshinu teke ya jekfutsuaru Fero je egude ẹpha ngu kfuru yeru iya b'o wotaru iphe-ẹhuka, dụ ẹge-a tukobe ẹphe l'ishi. Ọphu 'onwedu iphe, i meru lẹ phuu gude dzọfuta ndu nke ngu.”

6

1 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu: “Nta-a bẹ ịi-phụnua iphe, ya e-me Fero. Kẹ l'ọo ẹka-ike bẹ ya e-gude mee; yọ haa ẹphe; mbụ l'ọo ẹka-ike bẹ ya e-gude mee; yọ chịfu ẹphe l'alị iya.”
2 Nchileke asụ Mósisu: “L'ọo yẹbedua bụ Ojejoje.
3 Ya seru Ébirihamu l'ifu; see Áyizaku l'ifu; sekwaaphu Jékọpu l'ifu; kfuru ẹphe l'ẹpha iya bụ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike. Obenu l'ẹpha iya ono, bụ Ojejoje ono bẹ ya te medu t'ẹphe maru.
4 Ẹphe l'iya abya agbaa ndzụ lẹ ya a-nụ ẹphe alị Kénanu, bụ ẹke ẹphe shi buru l'ọ bụ ndu laru alala.
5 Ọdo abụru lẹ ya nụwaru ude, ndu Ízurẹlu atsụ; mbụ ndu ono, ndu Íjiputu meru; ẹphe abụru ohu ono; nyata ọgba-ndzụ iya ono.
6 “Ọo ya bụ; unu sụ ndu Ízurẹlu: ‘L'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje. Ya a-nafụta unu l'ozi mkpọ-nyi-ẹnya ono, ndu Íjiputu dzuberu unu ono; mee t'unu nweru onwunu; t'unu ba bụhe ohu ẹphe. Ya a-machị ẹka iya gude dzọfuta unu; bya emeshia iphe, dụ biribiri gude nụa ẹphe aphụ.
7 Ya e-me unu; unu abụru ndu nk'iya; yẹbedua abụru Nchileke unu. Ọo ya bụ; unu amaru l'ọo yẹbedua, bụ Ojejoje bụ Nchileke unu; mbụ onye ono, nafụtaru unu l'ozi mkpọ-nyi-ẹnya ono, ndu Íjiputu dzuberu unu ono.
8 Ya e-duta unu dubata l'alị ono, ya paliru ẹka iya imeli; ria angu lẹ ya a-nụ Ébirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ Jékọpu ono. Ya a-nụ iya unu t'ọ bụru òkè-iphe unu. Ọo yẹbedua bụ Ojejoje.’ ”
9 Mósisu abya ezia ndu Ízurẹlu, iphe ono, Nchileke ziru ono. Obenu l'ẹphe te yeduru iya ọnu; kẹle meji tọfuwaru ẹphe; l'ozi mkpọ-nyi-ẹnya ono, e dzuberu ẹphe ono.

10 Ojejoje asụ Mósisu
11 t'o je ekfuaru Fero, bụ eze ndu Íjiputu t'ọ haa ndu Ízurẹlu t'ẹphe tụgbua lụfu lẹ
Íjiputu.
12 Mósisu asụ Ojejoje: “Ọ -bụru lẹ ndu Ízurẹlu ta ngaduru iya nchị; ?nanụ ẹge Fero
e-shi ngaaru iya nchị ẹge-a ya atsụ ntsụ-a?”
13 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuaru Mósisu yẹle Érọnu okfu ẹhu ndu Ízurẹlu; mẹ
okfu ẹhu Fero bụ, eze ndu Íjiputu; sụ t'ẹphe dufuta ndu Ízurẹlu lẹ Íjiputu.

Ọkpa-ikfu Mósisu; mẹ kẹ Érọnu

14 Ọwaa bụ ndu, bụ ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe.
Ụnwu kẹ Rúbẹnu, bụ ọkpara Ízurẹlu bụ Hanọku; Palu; Hézurọnu; mẹ Kami. Ndu
ono bụkota ndu ikfu Rúbẹnu l'ẹphe ha.
15 Ụnwu kẹ Símiyọnu bụ Jimẹlu; Jaminu; Ohadu; Jakinu; Zoharu; mẹ Shọlu, bụ
nwanyi Kénanu mụtaru iya. Ndu ono bụkota ndu ikfu Símiyọnu l'ẹphe ha.
16 Ọwaa bụ ẹpha ụnwu Lívayi l'ẹge e deru ẹphe l'ẹkwo: Geshọnu; Kohatu; mẹ
Merari. Lívayi nọru ụkporo afa ishingu l'afa iri l'ẹsaa.
17 Ụnwu Geshọnu l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu bụ Libuni; waa Shimeyi.
18 Ụnwu Kohatu bụ Amuramu; Izuha; Hẹ́buronu; mẹ Uzẹlu. Kohatu nọru ụkporo
afa ishingu l'afa iri l'ẹto.
19 Ụnwu Merari bụ Mahuli; mẹ Mushi. Ono bụ ndu ikfu Lívayi l'ẹge e deru iya
l'ẹkwo.
20 Amuramu bẹ lụru nwunne nna iya, bụ Jokebẹdu. Yọ mụtaru iya Érọnu; mẹ
Mósisu. Amụramu nọru ụkporo afa ishingu l'afa iri l'ẹsaa.
21 Ụnwu Izuha bụ Kora; mẹ Nefẹgu; ọwaa Zikiri.
22 Ụnwu Uzẹlu bụ Mishẹlu; mẹ Eluzafanu; ọwaa Sitiru.
23 Érọnu bẹ lụru Elisheba, bụ nwatibe Amínadabu; bụkwaruphu nwunne Náshọnu
kẹ nwanyi. Elisheba ono amụtaru iya Nadabu; Abihu; Eliyéza; mẹ Itama.
24 Ụnwu Kora bụ Asiru; mẹ Ẹlukana; ọwaa Abiyasafu. Ndu ono bụ ndu ẹnya-ufu
Kora.
25 Eliyéza Érọnu lụru nwatibe Putẹlu. Yọ bya amụtaru iya Finehasu.
Ndu ono bụkota ndu ishi ufu ndibe Lívayi l'ikfu l'ikfu.
26 Ọ bụ Érọnu ono; yẹle Mósisu bụ ndu Ojejoje sụru t'ẹphe shi lẹ Íjiputu dufuta
ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha!
27 Ọ bụ ẹphe bụ ndu, kfuru Fero, bụ eze ndu Íjiputu kẹ odufuta ndu Ízurẹlu l'alị
Íjiputu. Ọ kwaphụ Mósisu yẹle Érọnu lanụ ono b'ọ bụ.

Érọnu bụ ọnu, ekfuchitaru Mósisu

28 Ya ndono; teke ono, Ojejoje kfuru yeru Mósisu l'alị ndu Íjiputu ono
29 bẹ Ojejoje sụru iya: “Ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje. Zikota Fero, bụ eze Íjiputu
iphemiphe ọbule ono, ya ziru ngu ono.”
30 Obenu lẹ Mósisu sụru Ojejoje: “Keshinu ya bụ onye atsụ ntsụ; ?nanụ ẹge Fero
e-shi ngabẹru iya nchị?”

7

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu: “Lekwa lẹ ya mewaru ngu; t'ị dụ Fero l'ọ bụ
Nchileke. Nwunne ngu Érọnu abụru onye a-nọdu ekfuchitaru ngu okfu.
2 Kfukotakwa iphemiphe ọbule, ya kfuru ngu. Nwunne ngu Érọnu e-kfuru Fero t'ọ
haa ndu Ízurẹlu t'ẹphe lụfu l'alị iya.

3 Obenu lẹ ya a-kpọ-chi Fero ọkpoma. Ya e-meshi iphe-ọphulenya; mẹ iphe dụgbaa
biribiri l'alị Íjiputu;
4 obenu lẹ Fero ta angadụru unu nchị. Ọ bụ teke ono bẹ ya e-byi ndu Íjiputu ẹka;
meshia iphe, dụ biribiri; gude nụa ẹphe aphụ; shi ẹge ono dufuta ndibe iya, bụ ndu
Ízurẹlu l'ẹphe ha lẹ Íjiputu.
5 Ndu Íjiputu a-marua l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje teke ya machịleruphu ẹka; byia
ndu Íjiputu; dufuta ẹphe ndu Ízurẹlu l'ẹka."
6 Mósisu yẹle Érọnu abya emee iphe Ojejoje ziru ẹphe.
7 Mósisu nọwaru ụkporo afa ẹno; Érọnu anọwa ụkporo afa ẹno l'afa ẹto teke ẹphe
jeru je ekfuru nụ Fero.

Mgbọro Érọnu ghọru agwọ

8 Ojejoje asụ Mósisu yẹle Érọnu:
9 "Ọ -bụru lẹ Fero sụru unu t'unu mee iphe-ọphulenya gude koshi iphe, unu ekfu;
nggu asụ Érọnu t'o wota mgbọro iya tọgbo Fero l'ifu; t'ọ ghọo agwọ!"
10 Ya ndono; Mósisu yẹle Érọnu abya ejekfu Fero je emekota ẹge Ojejoje ziru ẹphe.
Érọnu atọgbo Fero yẹle ndu ozi iya mgbọro ono l'ifu; yọ ghọo agwọ.
11 Fero abya ekukoo ndu mmamiphe; mẹ ndu amamanshi. Ndu njibya Íjiputu ono
egude ụzo, ẹphe egudeje eme amamanshi; mekwaaphu iphe ono.
12 Onyenọnu l'ẹphe ha abya atọgbokota mgbọro nk'iya l'alị; yọ ghọshia agwọ. Ọle
mgbọro kẹ Érọnu bya achịko mgbọro kẹ ndu ono lekota.
13 Obekwanu l'obu Fero kpọ-chileru-a ẹge ọ kpọ-chiru; tọ ngarụ ẹphe nchị, bụ iya
bụ ẹge ono, Ojejoje kfuhawaru ono.

Mini ghọru mee

14 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu l'obu Fero kpọ-chikwaru akpọ-chi. Ọ jịkakwaru lẹ
ya ta ahadu ndu Ízurẹlu t'ẹphe la.
15 Sụ iya: "Jekfu Fero l'ụtsu teke ọo-nọdu eje l'ẹnyimu. Nọdu l'iku Náyịlu kwabẹru
iya; nggu ewota mgbọro phụ, shi ghọo agwọ phụ gude l'ẹka.
16 Nggu asụ iya lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Híburu zikwaru ngu t'ị bya asụ iya
t'ọ haa ndibe iya t'ẹphe la; k'ọphu ẹphe a-baru iya ẹja l'echi-ẹgu. Obenu lẹ keshinu
teke ono b'ẹ to kwedu.
17 Ọwaa iphe, Ojejoje ekfu: 'Lẹ shita l'iphe-a; bẹ ịi-maru l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje.
Yẹbe Mósisu e-woru mgbọro-a, ya gude l'ẹke-a chia lẹ mini Náyịlu. Mini ono aghọo
mee.
18 Ẹma, nọkota lẹ Náyịlu a-nwụshihukota. Ẹnyimu ono eshihu erehu erehu; k'ọphu
bụ lẹ ndu Íjiputu ta adụdu ike ọngu mini, shi iya nụ.' "
19 Ojejoje asụ Mósisu: "T'o kfuaru Érọnu t'o wota mgbọro iya machịa l'iphe, bụ
mini, nọkota l'alị Íjiputu: l'iphe, bụ ẹnyimu; iphe, bụ nggele; iphe, bụ okpuru; mẹ
iphe bụ mgbakọbe-mini nọnu; t'ọ ghọo mee. Mee a-tụko ẹkemeke ọbule dzuru l'alị
Íjiputu; mbụ je akpaa l'iphe bụ ọdo-mini; ndu ọphu a pyịru apyịpyi; mẹ ndu ọphu a
kpụru akpụkpu."
20 Mósisu yẹle Érọnu abya emee ẹge ono, Ojejoje ziru ẹphe ono. Yọ bya eworu
mgbọro iya malia l'ifu Fero yẹle ndu ozi iya; bya echia ya lẹ Ẹnyimu Náyịlu. Mini,
nọ l'ẹnyimu ono l'ọ ha agbanwee bụru mee.
21 Ẹma, nọkota lẹ Náyịlu anwụshihukota. Mini ono eshikota erehu erehu; k'ọphu
bụ lẹ ndu Íjiputu ta dụdu ike ngụa mini, shi iya nụ. Mee ono achịko ẹkemeke ọbule
sweta l'alị Íjiputu.

22 Ndu njibya kẹ ndu Íjiputu abya egude amamanshi mekwaaphu ẹge ono. Tọ dụ
ya bụ; Fero akpọ-chilee obu iya ẹge ọ kpọ-chiru iya; k'ọphu bụ l'ẹ tọ ngaduru Mósisu
yẹle Érọnu nchị ẹge ono, Ojejoje kfuhawaru ono.
23 Fero aghakọbe; laphushia azụ l'ufu iya; ọphu iphe ono 'erukpodua ya nụ l'ẹhu.
24 Ndu Íjiputu abya atụshia nwogvu l'iku Náyịlu; ẹke ẹphe achọ mini, ẹphe a-ngụ;
kẹle mini ẹnyimu ono ta dụdu k'angụngu.

Mbara abya ọgu

25 A nọlephu abalị ẹsaa; k'ọphu Ojejoje byiru ẹka lẹ Ẹnyimu Náyịlu.

8

1 Ojejoje asụ Mósisu: "T'o jekfu Fero je asụ iya: 'Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Haa ndibe
iya t'ẹphe la; k'ọphu ẹphe eje a-baru iya ẹja.
2 Ọ -bụru l'ị jịkaru t'ẹphe ba alashị; bẹ ya e-gudekwa mbara bya ọgu l'alị ngu l'ọ
ha.
3 Mbara a-tụko Ẹnyimu Náyịlu ji; kposhia bya eji ufu ngu; ji ime ụlo ẹke ịizeje; ji
oshi-azẹe ngu; ji ụlo ndu ozi ngu; ji ufu ndu alị ngu l'ẹphe ha; ji ọnu ekfu, eeshijeru
ngu ite; mẹ l'ochi, eegudeje agwọ iphe, e gude emeru ngu buredi.
4 Mbara ono a-nọduje akfụ-kogbaa ngu l'ẹhu; mẹ l'ẹhu ndu alị ngu; mẹ l'ẹhu ndu
ozi ngu l'ẹphe ha.' "
5 Ojejoje asụ Mósisu: "T'o kfuru Érọnu t'o wolia mgbọro iya ono; maa l'ẹnyimu
ẹnyimu; mẹ nggele nggele; mẹ l'okpuru okpuru; mee tẹ mbara bya edzuru alị Íjiputu."
6 Érọnu abya amachịa ẹka lẹ mini, nọkota l'alị Íjiputu. Mbara awụfuta bya edzuru
alị Íjiputu.
7 Obenu lẹ ndu amamanshi ono gude amamanshi ẹphe mekwaaphu ẹge ono. Ẹphe
emekwaaphu; mbara awụbata l'alị Íjiputu.
8 Fero ekua Mósisu yẹle Érọnu; sụ ẹphe: "T'ẹphe kfuru nụ Ojejoje t'o wofuru yẹle
ndu alị iya l'ẹphe ha mbara-wa; ẹge ya ahaa ndibe unu t'ẹphe je agwaa Ojejoje."
9 Mósisu asụ Fero: "Lẹ ya a-hakpọo ngu t'ị kọo teke ya e-kfuru nụ Nchileke l'okfu
ẹhu ngu; l'okfu ẹhu ndu ozi ngu; mẹ l'okfu ẹhu ndu alị ngu; k'ọphu mbara ono a-ha
ngu; haa ufu ngu; wụlala lẹ Ẹnyimu Náyịlu nwẹnkinyi."
10 Fero asụ: "L'ọ bụ echile."
Mósisu asụ: "T'ọ dụ ẹge i kfuru; k'ọphu ii-shi ẹge ono maru l'ẹ tọ dụdu onye dụ l'ọ
bụ Ojejoje, bụ Nchileke ayi.
11 Mbara ono a-ha ngu; haa ufu ngu; haa ndu ozi ngu; haa ndu alị ngu. Ẹke ọo-
phọdu nwẹnkinyi bụ lẹ Ẹnyimu Náyịlu."
12 Mósisu yẹle Érọnu alụfulephu l'ifu Fero; Mósisu abya araku Ojejoje lẹ kẹ mbara
ono, o meru; yọ bya ọgu l'alị-eze Fero ono.
13 Ojejoje abya emeeru Mósisu iphe, ọ rọru iya. Mbara ono anwụshihukota l'ụlo;
mẹ l'ogbodufu; mẹ l'ẹgu.
14 A bya akụa ẹphe l'ikpo l'ikpo. Alị ono l'ọ ha eshihu kẹ rụkurugbangu.
15 Obenu lẹ Fero phụleruphu lẹ mbara ono gwụwaru; woru ọkpoma iya kpọ-
chia. Ọphu o kwehedu ngabẹru Mósisu yẹle Érọnu nchị, bụ iya bụ ẹge ono, Ojejoje
kfuhawaru ono.

Mkpụrúmkpu abya ọgu

16 To dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu t'o kfuru Érọnu t'ọ machịa mgbọro iya chia l'ẹja,
nọ l'alị; k'ọphu ẹja ono a-ghọ mkpụrúmkpu; dzuru alị Íjiputu.

17 Ẹphe emee ya ẹge ono. Érọnu abya amachịa mgbọro ono; chia l'ẹja, nọ
l'alị. Mkpụrúmkpu abya erikputa madzụ yẹle anụ. Iphe, bụ ẹja nọ l'alị Íjiputu
mgburumgburu aghọo mkpụrúmkpu.
18 Ndu amamanshi ono abya emelahaa t'ẹphe gude amamanshi mekwaaphu ẹge
ono. Ẹphe ta dụ ike mee ya. Mkpụrúmkpu ono achịko madzụ yẹle anụ rikputa.
19 Ndu amamanshi ono asụ Fero: "L'iphe-wa bẹ ẹka Nchileke dụkwa." Obenu lẹ
Fero kpọ-chilerua obu; to kwe ngabẹ nchị; bụ iya bụ ẹge ono, Ojejoje kfuhawaru
ono.

Ijiji abya ọgu

20 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu t'o tehu l'ọnmewa ụtsu; jekfu Fero m'o jedelephu
l'ẹnyimu; sụ iya lẹ Ojejoje sụru: "T'ọ haa ndibe iya t'ẹphe laa; je abaaru iya ẹja.
21 Ọ -bụru l'ẹ tị hadu ndibe yẹbe Ojejoje t'ẹphe la bẹ ya e-zikwa ijiji t'o tsuru dududu;
wụ-kfuta ngu; wụ-kfuta ndu ozi ngu; wụ-kfuta ndu alị ngu; mẹkwaphu ụlo ngu l'ọ
ha. Ụlo ndu Íjiputu bẹ ijiji e-jikota l'etsu dududu; mbụ jeye l'alị ẹke ẹphe adzọje
ọkpa.
22 " 'Obenu lẹ mbọku ono bẹ ya e-me t'alị Gọshenu dụ iche. Mbụ l'ẹke ndibe iya bu
b'ẹ ta aphụdu ijiji; k'ọphu ịi-maru lẹ yẹbedua, bụ Ojejoje nọ l'alị-a.
23 Ya a-kpa ókè l'ẹke ndibe iya mẹ ndibe ngu nọ. Iphe-ọphulenya-wa bụ echile bẹ
oo-me.' "
24 Ojejoje abya emee ya ẹge ono. Ijiji etsuru dududu wụbata l'ufu Fero; mẹ l'ụlo
ndu ozi iya; mẹ l'alị Íjiputu l'ọ ha. Ijiji ono achịkolephu alị Íjiputu l'ọ ha mebyishikota.
25 Fero abya ekua Mósisu yẹle Érọnu; sụ ẹphe: "Unu je agwaa Nchileke unu ọbu
l'alị ẹke-a!"
26 Obenu lẹ Mósisu sụru iya: "L'ẹ tọ dụkwa mma ẹge ono; kẹ l'iphe, ẹphe egudeje
agwa Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe bụkwa akpamara l'ẹnya kẹ ndu Íjiputu. Ẹphe -
gudekwanu iphe, bụ akpamara gwoo ẹja; ?ndu Íjiputu ta atụ-gbukwa nụ ẹphe lẹ
mkpuma.
27 Ayi e-jekwa ije abalị ẹto jerua l'echi-ẹgu je egwooru Ojejoje, bụ Nchileke ayi ẹja
l'ẹke ono; ẹge ọ tụru l'ekemu t'ayi mee."
28 Fero asụ: "Ya a-ha unu t'unu je egwooru Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹja l'echi-ẹgu.
Ọle t'unu be ejenukakwa ote-ẹnya. Unu kfuru nụru iya Nchileke nta-a!"
29 Mósisu asụ iya: "Ya -shilephu l'ẹke ịino lụfu bẹ ya e-kfurua nụ Ojejoje; k'ọphu
ijiji ono, etsu dududu ono a-ha nggụbe Fero; haa ndu ozi ngu; hakwaaphu ndu alị
ngu. Ọle tẹ nggụbe Fero ba agbahẹkwa ẹregede; shi ẹge ono jịka tẹ ndu Ízurẹlu be
eje egwooru Ojejoje ẹja!"
30 Mósisu eshi l'ẹke Fero nọ lụfu; je ekfuru nụ Ojejoje.
31 Ojejoje emee iphe, Mósisu rọru iya. Ijiji ono aparu Fero; mẹ ndu ozi iya; mẹ ndu
alị iya haa; to nwehe m'ọo ijiji lanụ, phọduru nụ.
32 Fero akpọ-chikwaaphu obu; to kwe tẹ ndu Ízurẹlu tụgbua.

9

Ọnwu elu

1 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu: "T'o jekfu Fero je asụ iya: 'Ọwaa iphe, Ojejoje, bụ
Nchileke kẹ ndu Híburu ekfu. Ọ sụru "T'a aa ndibe iya t'ẹphe je; je abaaru iya ẹja!"
2 Ị -jịka t'ẹphe be eje; lọ-gude ẹphe
3 bẹ Ojejoje e-gudekwa ẹka iya ye ẹjo ome-l'ẹhu t'ọ bya achịko elu unu gbushia.
Mbụ l'oo-gbushi ịnya unu; gbushia nkakfụ-ịgara unu; ịnya-ivu unu; eswi unu; atụru
unu; mẹ eghu unu.

4 Ọbule Ojejoje a-kpa oke l'ẹke elu ndu Ízurẹlu; mẹ l'ẹke kẹ ndu Íjiputu nọ; k'ọphu
bụ l'ẹ to nwedu elu kẹ ndu Ízurẹlu m'ọo nanụ a-nwụhu nụ.' "
5 Ojejoje abya eyee teke oo-mee iphe ono; sụ l'ọo echile bẹ yẹbe Ojejoje e-me iphe
ono l'alị-a.
6 Yo be echile iya; Ojejoje emee ya. Elu ndu Íjiputu anwụshihukota. Obenu l'ẹ to
nwedu kẹ ndu Ízurẹlu m'ọo nanụ, nwụhuru nụ.
7 Fero eye ndu jeru je aphụ l'ẹ to nwedu elu kẹ ndu Ízurẹlu m'ọo nanụ, nwụhuru
nụ. Obenu lẹ Fero kpọ-chilerua obu; to kwe tẹ ndu Ízurẹlu tụgbua.

Iphe-etsetse abya ọgu

8 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu mẹ Érọnu: "Unu kpota ntụ, jiru mkpoji ẹka l'ovo-
vọku; tẹ Mósisu ghaa ya l'ifu ẹke, Fero nọ.
9 Oo-tsukashihu l'ọ bụ udzu; jegbaru alị Íjiputu; ghọo iphe-etsetse tseshia madzụ
yẹle anụ, bu l'alị ono l'ọ ha; fushihu bụgbaaru ẹphe ọnya l'ẹhu."
10 Ya ndono; ẹphe eje ekpota ntụ-ọku; bya evudo Fero l'ifu. Mósisu eworu ntụ-ọku
ono phekashia l'imeli. Iphe-etsetse abya etsekashia madzụ; mẹ anụ; fushihu bụru
ẹphe ọnya l'ẹhu.
11 Ndu amamanshi ta dụ ike vudo Mósisu l'ifu; kẹ l'iphe-etsetse ono tseshikwaruphu
ẹphe ẹge o tseshiru ndu Íjiputu ọphu l'ẹphe ha.
12 Obenu lẹ Ojejoje kpọ-chiru Fero obu; tọ ngaru Mósisu yẹle Érọnu nchị, bụ iya
bụ ẹge ono, Ojejoje kfuhawaru iya Mósisu ono.

Aka-mini abya ọgu

13 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu: "Nmaa ẹwa l'ụtsu je evudo Fero l'ifu; sụ iya:
'Ọwaa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Híburu kfuru: Haa ndibe iya t'ẹphe je; je
abaaru iya ẹja.
14 Ọdumeka bẹ ọgiya-a bẹ ya e-wota ẹjo mkpakẹhu, a-lọ nggu lẹ ndu ozi ngu; mẹ
ndu alị ngu ẹka l'obu; k'ọphu ịi-makwanụru l'ẹ tọ dụdu onye dụ l'ọ bụ yẹbedua lẹ
mgboko-a.
15 Ishi ya abụru lẹ nta-a bẹ ya ga amachịhawa ẹka; gude ẹjo ome-l'ẹhu gbushia
nggu lẹ ndu alị ngu; unu achịhu lẹ mgboko-a.
16 Obenu l'iphe, kparu iphe, ya gude haa ngu bụ k'ọphu ya e-koshi ngu ẹge ike kẹ
yẹbe Ojejoje habe nshinu; ee-kfudzuru ẹpha iya lẹ mgboko l'ọ ha.
17 Obenu l'iipalikwadu onwongu imeli l'ẹke ndibe iya nọ; jịka l'ẹ tịi hadu ẹphe
t'ẹphe la.
18 Egbe nta-a echile bẹ ya e-me t'ẹjo aka-mini tụa l'alị-a; mbụ egbe aka-mini ọphu
ẹ ta tụbua l'alị Íjiputu keshinu teke ọ dụberu nọdu byeye ntanụ-a.
19 Zikwaa ozi nta-a t'e je achịbata elu ngu dobe l'ẹke iphe e-gbochita iya; kẹ l'aka-
mini ono a-tụ-gbushikota madzụ; tụ-gbushia elu, nọ l'ẹgu, ẹ ta chịbatadu l'ufu; ẹphe
anwụshihu.' "
20 Ndu ozi Fero ndu ọphu atsụ Ojejoje egvu achịbata-kebewaphu ohu ẹphe; mẹ elu
ẹphe l'ime ụlo.
21 Obenu lẹ ndu ẹ-te nwedu iphe ẹphe gụberu Ojejoje haru ohu ẹphe; mẹ elu ẹphe
l'ẹgu.
22 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu t'ọ machịa ẹka l'akpamigwe tẹ aka-mini wata adashị
l'alị Íjiputu tụ-gbushia madzụ; mẹ elu; mẹ iru, nọkota l'alị Íjiputu.
23 Mósisu amachịlephu mgbọro iya l'akpamigwe; Ojejoje ezia egbe-igwe yẹle aka-
mini; yọ wata adada. Ebemu-igwe l'eku mẹremu mẹremu. Ojejoje emee aka-mini;
yọ chịa l'ọ bụ mini l'alị Íjiputu.

24 Aka-mini ono l'ada; ebemu l'eku o-ji-l'ẹka-tọgbo ono. Yọ bụru ẹjo oke phẹrephere, ha nshinu; kẹ l'ọ bụ ono bụ oke phẹrephere, kakọta nshinu lẹ phẹrephere, phejewaru nụ l'alị Íjiputu keshinu ọphu ọ dụberu bụru mba k'ẹka iya.
25 L'alị Íjiputu mgburumgburu bẹ aka-mini ono tụ-gbushikotaru iphemiphe ọbule, nọkota l'ẹgu: madzụ mẹ elu. Yọ tụpyashia iphemiphe ọbule, futaru l'ẹgu; zijashitsua iphe bụ oshi, nọ l'ẹgu ezijashi.
26 Ẹke, ẹ tọ tụdu aka-mini ono nwẹnkinyi bụ l'alị Gọ́shenu, bụ ẹke ndu Ízurẹlu bu.
27 Ya ndono; Fero ezia t'e je ekuaru iya Mósisu yẹle Érọnu; bya asụ ẹphe: "Lẹ ya mewaru ẹji. Lẹ Ojejoje bẹ iswi dụ maa; yẹbedua, bụ Fero yẹle ndu nk'iya achọ okfu.
28 Unu kfuru nụ Ojejoje; kẹ l'egbe-igwe ono yẹle aka-mini ono tụta-shiwaru. Ya a-ha unu t'unu laa; unu ba anọhe ọdo."
29 Mósisu asụ iya: "Lẹ ya -lụfulephu lẹ mkpụkpu-a bẹ ya a-chili ẹka imeli; kfuru nụ Ojejoje. Egbe-igwe a-ha agbagba; aka-mini adabuhu; k'ọphu ịi-maru lẹ mgboko-a bụ kẹ Ojejoje.
30 Obenu lẹ ya marua lẹ nggụbedua; nggu lẹ ndu ozi ngu ta awatadụa ọtsu Ojejoje, bụ Nchileke egvu."
31 Òghù balị yẹle oghu fulakusu bẹ aka-mini ono mebyishikotaru; kẹ lẹ balị eyeshiwa nebyi; ọphu bẹ fulakusu abụkwaduru-a igu bẹ ọotsu.
32 Obenu lẹ witu; mẹ supélutu b'ẹ to mebyishidu; kẹ l'ẹ tọ bụdu teke ono bẹ ọomije.
33 Mósisu aparu Fero haa; shi lẹ mkpụkpu ono lụfu; je apalia ẹka imeli machịaru Ojejoje. Egbe-igwe ono yẹle aka-mini ono abụru kẹ nyonyoronyongu; mini ono abụru kengu l'alị ono.
34 Fero aphụlephu lẹ mini ono chị-buhuwaru; aka-mini ono yẹle egbe-igwe ono ebuhuwa; yo mekwaa iphe, dụ ẹji ọdo. Yẹbedua yẹle ndu ozi iya akpọ-chikwaa obu ẹphe ọdo.
35 Ọkpoma Fero abya akpọ-chikwaa; ọphu o kwedu haa ndu Ízurẹlu t'ẹphe la; bụ iya bụ ẹge ono, Ojejoje shihawa Mósisu l'ọnu kfua ono.

10

Igube abya ọgu

1 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu: "Jekfu Fero; kẹle ya kpọ-chiru iya obu; kpọ-chia obu kẹ ndu ozi iya; k'ọphu ya e-mekota oke iphe-ọphulenya, dụgbaa biribiri l'ẹke ẹphe nọ;
2 k'ọphu unu a-kọru ụnwu unu; mẹ ụnwu nwanwa unu ẹge ya gude meshia ndu Íjiputu ike; mẹ ẹge ya gude mee oke iphe-ọphulenya l'ẹke ẹphe nọ. Unu amakwanụru l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje."
3 Ya ndono; Mósisu yẹle Érọnu abya ejekfu Fero; je asụ iya: "Ọwaa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Híburu ekfu. Ọoji: '?Bụ jeye teke ole; bẹ ịi-jịka-be owozita onwongu alị l'ẹke ya nọ? Haa ndibe iya t'ẹphe la; k'ọphu ẹphe a-baru iya ẹja!
4 Ọ -bụru l'ị jịkaru t'ẹphe ba lashị bẹ ya e-gude igube bata l'alị ngu echile.
5 Ọo-bya achịko alị ono nyịnwukota; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu ẹke aaphụ ụzo l'alị ono. Yọ chịko iphe, aka-mini mebyishiphodoru tapyashịkota; tapyashịkwaaphu iphe bụ oshi, futaru l'ẹgu unu.
6 Ọo-bya atụko ụlo ngu; ụlo ndu ozi ngu; mẹ alị Íjiputu l'ọ ha nakọta. Iphe ono bụ iphe, nna ngu; mẹ nna ngu oche phẹ ta aphụbua l'alị-a; eshinu teke ẹphe laru ẹke-a byeye nta-a.' " Mósisu aparu Fero haa; ghakọbe; yọ bụru iya alala.

7 Ndu ozi Fero asụ Fero: “?Bụ teke ole bẹ nwoke-a a-chọ-beru ayi ọkpu-akpọhu-a? Haa ndu-a t'ẹphe laa je abaaru Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe ẹja. ?Tị madu l'alị Íjiputu bụwa kpurupyata?”
8 Ya ndono; a bya eduphuta Mósisu yẹle Érọnu azụ l'ifu Fero. Yọ sụ ẹphe: “Unu je abaaru Nchileke unu ẹja! Ọlobu; ?bụ ndu ole; ẹphe lẹ ndu ole e-je?”
9 Mósisu asụ: “Ayi l'ụnwegirima ayi; mẹ ndu k'ọgurenya; mẹ ụnwu ayi: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi a-tụkokwa yịru. Ayi atụkokwaphu atụru ayi; mẹ eswi ayi ruta; kẹ l'ayi a-gbaru Ojejoje ayi ajị.”
10 Fero asụ ẹphe: “Tẹ Ojejoje swibukwaaru unu; m'ọ bụru lẹ ya a-ha unu t'unu l'ụnwegirima unu yịru tụgbua. Nta-a b'o doru ẹnya l'ọo iphe, dụ ẹji bẹ unu arị k'ememe.
11 Waawa-o; t'ọ bụru ndu k'unwoke nwẹnkinyi bẹ unu e-gude je abaaru Ojejoje ẹja; keshinu ọphu ọ bụ iphe ono bẹ unu shi ime-teke-wa rọta!” Ya ndono; a chịfu Mósisu yẹle Érọnu l'ifu Fero.
12 Ojejoje asụ Mósisu t'ọ machịa ẹka maa l'alị Íjiputu; tẹ igube wụbata l'alị ono bya achịko iphe, futaru l'ẹgu l'alị ono tapyashịkota; mbụ iphe, aka-mini mebyishiphodoru.
13 Ya ndono; Mósisu abya eworu mgbọro iya maa l'alị Íjiputu. Ojejoje abya emee; phẹrephere, shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata awata ephephe. Phẹrephere ono ephekota l'alị ono: eswe l'ẹnyashi. A lụfutashia l'ụtsu; phẹrephere ono evubatawa igube l'alị ono.
14 Igube atụko Íjiputu nata; nyịnwukota ẹkemeke ọbule l'alị ono. Ẹtu egbe igube onanu ta adụbua; t'ọ bya l'adụ ọdo.
15 Yọ nyịnwukota alị ono l'ọ ha; gbururu jeye; ẹkemeke ọbule ejihu kẹ kpalungu. Ẹphe abya atụko iphe, phọduru nụ l'aka-mini ono byatsụaru tapyashịkota; mbụ iphemiphe ọbule, rutakpooru iru l'ẹgu; mẹkwaphu akpụru oshi. Ẹkwo oshi; mẹ iphe, a kọru l'ẹgu te nwedu m'ọo nanụ, phọduru nụ l'alị Íjiputu l'ọ ha.
16 Fero etsopyabewaphu kua Mósisu yẹle Érọnu; sụ ẹphe: “Lẹ ya meswewaru Ojejoje, bụ Nchileke; bya emeswekwaaphu unubẹdua.
17 Byiko; gụfuaru iya nvụ k'ugbo lanụ-a; nggu ekfuru nụ Ojejoje, bụ Nchileke unu t'o wofuru iya ẹjo iphe-ẹhuka-a!”
18 Mósisu aparu Fero haa; lụfu je ekfuru nụ Ojejoje.
19 Ojejoje abya agbanwee phẹrephere ono; mee ya; yọ bụru eze phẹrephere, ha nshinu, shi l'ụzo ẹnyanwu-arịba bya evuta igube ono l'ọ ha je enwuru ye lẹ Eze Ẹnyimu Uswe. Tọ dụhe m'ọo igube lanụ, phọduru nụ l'alị Íjiputu.
20 Ọle Ojejoje kpọ-chilerua Fero obu; k'ọphu bụ l'ẹ to kwedu; haa ndu Ízurẹlu t'ẹphe la.

Ọchi abya ọgu

21 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu t'ọ machịa ẹka maa l'akpamigwe; t'ọchi gbaa l'ẹkemeke ọbule l'alị Íjiputu. Ọchi, e-me tẹ ẹkemeke ọbule gbahụ tsụkiribangu.
22 Mósisu abya amachịa ẹka maa l'akpamigwe. Alị Íjiputu mgburumgburu abụru tsịrikiti; nọ abalị ẹto.
23 Tọ dụ onye phụru ibe iya; t'o nwe onye phụru ụzo; k'ẹ t'o shi l'ẹke o bu lụfu; jeye abalị ẹto eswee. Obenu lẹ ndu Ízurẹlu bẹ iphoro nọ l'ẹke ẹphe bu.
24 Ya ndono; Fero ekua Mósisu; sụ iya: “Unu je abaaru Ojejoje ẹja! Unu dutakota ụnwanyi; mẹ ụnwegirima unu t'unu l'ẹphe yịru! Iphe, unu a-ha nwẹnkinyi bụ atụru; mẹ eswi unu.”
25 Obenu lẹ Mósisu sụru iya: “Ịi-hafụkwaaphu ayi t'ayi gude iphe ayi e-gude gwooru Ojejoje, bụ Nchileke ayi ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja mmanu ọdo.

26 Ọo ya bụ l'ayi e-ruta elu ayi. Ayi ta ahakwa m'ọ bụ eswi lanụ l'ẹke-a; k'ọphu ayi
e-shi iya hata ọphu ayi e-gude baaru Ojejoje, bụ Nchileke ayi ẹja. Ọ -bụdu l'ayi jeruru
ẹke ono bẹ ayi ta amadụ ndu ọphu ayi e-gude baaru Nchileke ẹja."
27 Ọle Ojejoje kpọ-chilerua Fero obu; k'ọphu ẹ to kwedu haa ndu Ízurẹlu t'ẹphe
tụgbua.
28 Fero asụ Mósisu: "Gbeshi iya l'ifu nta-a. T'ẹ b'ọ dụhekwa mbọku, ịi-bya bya
evudo iya l'ifu ọdo. Mbọku, ị byaru iya ẹge ono ọdo bẹ aa-chọkwa ngu achọcho!"
29 Mósisu asụ iya t'ọ dụ nụ ẹge o kfuru. Lẹ ya ta abyahẹkwa iya ovudo l'ifu ọdo.

11

Mgbọnwu abya ọgu

1 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu: "Lẹ ya e-gudefua oke iphe-ẹhuka lanụ byakfuta
Fero yẹle ndu Íjiputu. E -metsulephu bẹ oo-kwee t'unu shi l'ẹke-a wụfu. O -kwelephu
bẹ ọo-chịshikota unu l'unu ha.
2 Kfuaru ndu Ízurẹlu; tẹ unwoke ẹphe; mẹ ụnwanyi ẹphe jekfu ndu obutobu ẹphe
je arọta ẹphe iphe, e meru lẹ mkpọla-ọcha; mẹ ọphu e meru lẹ mkpọla-ododo."
3 Ojejoje abya emee; ndu Ízurẹlu atụba ndu Íjiputu l'ẹnya; mekwaaphu tẹ ndu ozi
Fero; mẹ ndu Íjiputu l'ẹphe ha kwabẹ Mósisu l'onwiya eze ugvu, ha nshinu.
4 Tọ dụ iya bụ; Mósisu asụ: "Ọwaa iphe, Ojejoje ekfu: 'L'ụzo echi-abalị bẹ yẹbe
Ojejoje a-tụko alị Íjiputu jekota.
5 Iphe bụ ndu, bụ ọkpara l'alị Íjiputu a-nwụshihukota; shita l'ọkpara Fero, bụ eze;
je akpaa l'ọkpara nwanyi, bụ ohu, bụ onye akwọjeru iya iphe; mẹkwaphu elu, bụ iya
vuru ụzo waa nne iya ọswa.
6 Oke ụzu-ẹkwa, dụ egvu a-da l'alị Íjiputu gbaa mgburumgburu; mbụ egbe ụzu-
ẹkwa, ẹtu iya ẹ-ta dụbua; tọ bụ l'ọo-bya l'adụ ọdo.
7 Obenu l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ b'ẹ to nwedu m'ọo nkụta, a-gbọru madzụ; m'ọ bụ anụ
ọgbo.' Teke ono; unu amaru lẹ Ojejoje bẹ kparu ókè l'ẹke ndu Íjiputu; ẹphe lẹ ndu
Ízurẹlu nọ.
8 Iphe, bụ ndu ozi ngu-a l'ẹphe ha a-wukfuta iya bya ebyiaru iya ikpere; sụ: 'Tẹ ya
tụgbuwaru; yẹle ndu tso iya nụ l'ẹphe ha!' O -metsulephu ẹge ono; ya atụgbua." Ya
ndono; Mósisu egude ẹhu-eghughu; shi Fero l'ifu lụfu-shia.
9 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu lẹ Fero te ekwekwa angarụ iya nchị; k'ọphu ya
e-shikwanu ẹge ono meshia igweligwe iphe-ọphulenya l'alị Íjiputu.
10 Mósisu yẹle Érọnu emeshikota Fero iphe-ọphulenya ono l'ifu. Obenu lẹ Ojejoje
kpọ-chilerua iya-a obu; to kwe haa ndu Ízurẹlu t'ẹphe shi l'alị iya lashia.

12

Ajị Esweta

1 Ojejoje asụ Mósisu yẹle Érọnu lẹ Íjiputu:
2 "Ọnwa-a, ayi nọ nta-a a-bụjeru unu ọnwa mbụ l'afa.
3 Kfuaru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha l'o -rua mbọku, ọnwa-a a-gba abalị iri; tẹ nwoke,
nọnu kpụta nwatụru lanụ doberu yẹle ndibe iya.
4 Ọ -bụru lẹ ndibe onye ọbu ta hadu l'igwe; k'ọphu bụ lẹ nwatụru ọphu kariru
ẹphe ẹka; ẹphe ejekfu ndu katsụa ẹphe obunyabe ntse t'ẹphe l'ẹphe gbaru mgba lẹ
nwatụru lanụ; mẹ ẹphe gụ-gee onwẹphe ọgu; maru ole, ẹphe dụ. Unu lee ẹnya;
maru l'ẹge onyemonye a-dụ ike taa.

5 Anụ, unu a-fọta a-bụru anụ, gbarụ afa; bụru okee ya; bya abụru ọphu ẹ te nwedu
ntụpo. Unu -eshidu l'atụru; unu eshi lẹ nnebyi eghu fọta iya.
6 Unu leta iya ẹnya gbururu jeye mbọku, ọnwa-a a-gba abalị iri l'ẹno. Ọ bụ mbọku
ono bẹ iphe, bụ ndu nọnu lẹ Ízurẹlu e-gbushikota nk'ẹphe l'ụzo-ẹnyashi iya.
7 Ẹphe aharu mee ya nata; tee lẹ mgboro oshi-ibo; mẹ l'eli oshi-ibo, nọkota l'ụlo,
ẹphe nọ ata anụ nwatụru ono.
8 Ẹnyashi ono bẹ ẹphe a-hụ anụ nwatụru ono ahụhu taa yẹle ẹkwo oshi, atsọ ile;
mẹ buredi, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi.
9 Unu be eshikwa anụ ono eshishi; ọphu unu atakwa iya l'onyingu. Ọ bụlephu t'unu
hụshia ya l'ọku; mbụ ishi iya; mẹ ọkpa iya; mẹkpo iphe-ẹpho iya.
10 T'ẹ b'o nwekwa ọphu unu a-ha t'ọ bọo nchi. Ọ -bụru l'o nweru ọphu a haru; yọ
nọo lụfuta l'ụtsu; unu kpọkwaa ya ọku.
11 Ọwaa ẹge unu e-gude taa ya ndọ-ọ: Unu gude akpọ tubuta uwe unu; unu eyee
akpọkpa unu l'ọkpa; paru mgbọro unu l'ẹka. Unu ataa ya wobuwobuwobu; kẹ l'ọ bụ
Ajị Esweta kẹ Ojejoje.
12 "Ẹnyashi ono kwaphu; bẹ ya e-jekota l'alị Íjiputu; gbushikota iphe bụ ọkpara; lẹ
madzụ mẹ l'elu. Iphe, bụ agwa ndu Íjiputu l'ọ ha; bẹ a-nụ chịkikfuu. Ọ bụ yẹbedua
bụ Ojejoje.
13 Mee ono a-bụru iphe-ọhubama, e-koshije ụlo ọphu unu nọ; k'ọphu bụ; ya -
phụlephu mee ono; ya esweta unu. Ẹ to nwedu ẹjo iphe-ememe, e-ru unu l'ẹhu
teke ono, ya a-nọdu egbushi ndu Íjiputu ono.
14 "Mbọku ono a-bụru unu mbọku eswe-iphe, unu e-gudeje nyata iphe-a; tsube
l'ọgbo rua l'ọgbo bẹ unu a-gbajẹ iya; yọ bụru ajị kẹ Ojejoje. Ekemu ono a-nọdu
gbururu jeye lẹ gbururu.
15 Abalị ẹsaa bẹ unu a-ta buredi, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi. Mbọku kẹ mbụ bẹ
unu e-wofukota iphe, ekoje buredi l'ụlo unu. Kẹ l'iphe bụ onye taru iphe, e yeru iphe,
ekoje buredi shita lẹ mbọku mbụ ono jeye lẹ mbọku k'ẹsaa ono bẹ ee-bufu lẹ Ízurẹlu.
16 Mbọku kẹ mbụ bẹ unu e-nweru ndzuko, dụ nsọ; bya enwekwaruphu ọdo mbọku
k'ẹsaa. T'ẹ b'ọ dụkwa iphe, unu e-je ujiku labụ ono; gbahalẹphu nri, unu e-ri bẹ unu
e-shije. Yọ bụru iphe, unu e-meje ndono nwẹnkinyi.
17 "Unu gbaje Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko; kẹle ọ bụ mbọku ono gẹdegede bẹ ya
dufutaru unu l'unu ha l'alị Íjiputu. Unu dobe mbọku ono; t'ọ bụru mbọku, unu
a-gbajẹ ajị; t'ọ bụru ekemu unu e-dobe shita l'ọgbo rua l'ọgbo.
18 L'ọnwa mbụ phụ bẹ unu a-tajẹ buredi, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi; shita
l'urẹnyashi mbọku, ọnwa ono gbaru abalị iri l'ẹno jeye l'urẹnyashi mbọku, ọ gbaru
ụkporo abalị l'abalị lanụ.
19 Abalị ẹsaa b'ẹ ta aphụdu iphe, ekoje buredi l'ụlo unu. Onye rikpooru iphe, e yeru
iphe ekoje buredi bẹ ee-bufu lẹ ndu Ízurẹlu; mẹ onye ono: ọ bụ mbyamụmbya; m'ọ
bu onye a mụru l'alị ono.
20 T'ẹ b'o nwekwa iphe, e yeru iphe, ekoje buredi, unu e-de ọnu. Ẹke unu bu; ẹke
unu bu; unu taa buredi, ẹ te kodu ekoko!"
21 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya ekua ndu, bụ ọgurenya Ízurẹlu l'ẹphe ha; sụ ẹphe:
"Unu tụgbua nta-a nta-a je afọta anụ ọphu unu lẹ ndibe unu e-gbu gude gbaa Ajị
Esweta nk'unu.
22 Unu ewota ẹkwo isopu, dụ jịkfujikfu tsẹe lẹ mee anụ phụ, a nakọberu l'eze-efere
phụ tee l'eli oshi-ibo ono; mẹ mgboro iya ẹphe ẹbo. T'ẹ b'o nwekwa l'unu ha; onye a-
lụfu etezi jeye l'ụtsu; 23 k'ọphu bụ; teke Ojejoje a-nọdu eswe; eje ogbushi ndu Íjiputu;
ọ -phụwa mee, e teru l'eli oshi-ibo; mẹ mgboro iya; yo sweta ibo onanu. Ẹ too kwedu
tẹ mgbugbu-madzụ ono bata l'ụlo unu bya unu egbugbu.

24 “Unu mejekwa iphe-a t'ọ bụru nsọ, a-dụru unu l'eri unu gbururu jeye lẹ gbururu.
25 Unu -bahụlephu l'alị ono, Ojejoje a-nụ unu ono; bụ iya bụ iphe ono, o kweru ụkwa iya ono; unu mejekwa ome-l'alị ono.
26 Ọ -bụru l'ụnwu unu jịru unu; sụ: ‘?Bụ ngụnu bẹ ome-l'alị ono bụ l'ẹke unu nọ?’
27 Unu sụ ẹphe: ‘L'ọ bụ ngwẹja ogbu anụ Ajị Esweta, aachịru Ojejoje, bụ onye swetaru ụlo ndu Ízurẹlu l'alị Íjiputu je egbushia ndu Íjiputu; t'o nwe ndibe ayi, o gburu.’ ”

Ndu Ízurẹlu anụlephu iphe ono; fozita ishi; baaru Ojejoje ẹja.
28 Ndu Ízurẹlu abya emee iphe ono ẹge Ojejoje tọru Mósisu yẹle Érọnu ọkpa iya; yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe meru iya.
29 Yo rua l'echi-abalị; Ojejoje abya egbushikota ọkpara ndu Íjiputu l'ẹphe ha; shita l'ọkpara Fero, bụ onye nọ l'aba-eze; jeye l'ọkpara onye mkpọro, a tụ-chiru l'ọka-mkpọro; mẹkwaphu iphe, waru elu ẹphe ọswa.
30 Fero yẹle ndu ozi iya; mẹ ndu Íjiputu l'ẹphe ha etehu l'ẹnyashi; ụzu-ẹkwa adawa l'alị Íjiputu gbaa mgburumgburu; kẹ l'ẹ to nwedu ufu, nọ l'alị ono m'ọ nanụ; madzụ ta nwụhudu.

Awụfu ụnwu Ízurẹlu lẹ Íjiputu

31 Fero abya ekua Mósisu yẹle Érọnu l'ẹnyashi ono; sụ ẹphe: “Unu gbeshi; tụgbua; unu lẹ ndu Ízurẹlu. Unu haa ndu alị iya; tụgbua je abaaru Ojejoje ẹja, bụ iphe, unu shi keshinu ono rọta.
32 Unu ruta atụru unu; mẹ eswi unu; bụ iya bụ iphe, unu shi ekfu gude tụgbua. Ọlobu; unu gọkwaaru iya ọnu-ọma.”
33 Ndu Íjiputu l'achịshi ndu Ízurẹlu ọku t'ẹphe mee ẹgwegwa lụfu l'alị ẹke ono; kẹ l'ẹphe sụru l'ọdumeka bẹ ẹphebe ndu Íjiputu a-gwụkwa.
34 Ndu Ízurẹlu ekpota iphe, eegudeje eghe buredi kpojia ochi buredi; gude uwe ẹphe kechia ya; paru iya l'ukuvu; ọphu ẹphe eyedu iya iphe, ekoje buredi.
35 Ndu Ízurẹlu emee ẹge Mósisu ziru ẹphe; bya arọkoo ndu Íjiputu iphe, e meru lẹ mkpọla-ọcha; mẹ kẹ mkpọla-ododo; mẹ uwe.
36 Ojejoje emee; ndu Ízurẹlu atụba ndu Íjiputu l'obu; ndu Íjiputu anụkota ẹphe iphe, ẹphe rọru ẹphe. Ẹphe eshi ẹge ono gwoo iphe ndu Íjiputu; lashia.
37 Ndu Ízurẹlu eshi lẹ Ramesẹsu jeshia Súkọtu. Unwoke ndu ọphu gude ọkpa eje rukwaru ụkporo ụnu madzụ ụkporo ẹto l'ụkporo ụnu madzụ iri l'ise;* a gụfukwa ụnwanyi; mẹ ụnwegirima.
38 Ndu ọdo dụkwaphu l'igwe tsoru ẹphe; wakwaphu ikpotima elu; mbụ atụru; mẹ eswi.
39 Iphe, eegheje buredi, ẹphe shi l'alị Íjiputu gude bẹ ẹphe gude ghee akara, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi. Iphe meru iphe; iphe, ekoje buredi ta nọdu iya bụ l'a chịfuru ẹphe achịfu l'alị Íjiputu; ụzo ta dụhe ẹphe k'ọkwakobe nri, ẹphe e-ri.
40 Iphe, ndu Ízurẹlu nọru lẹ Íjiputu bụ ụnu afa l'ụkporo afa l'afa iri.
41 Yo rulephu mbọku, ụnu afa l'ụkporo afa l'afa iri ono gvụru gẹdegede; ndibe Ojejoje l'ẹphe ha, bụ iya bụ ndu Ízurẹlu; awụfukota l'alị Íjiputu.
42 Keshinu ọphu Ojejoje mụru ẹnya l'ẹnyashi ono ẹge oo-me dufuta ẹphe lẹ Íjiputu bẹ ẹphebe ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha a-mụjekwaruphu Ojejoje ẹnya ẹge ono l'ẹnyashi ono; gude kwabẹ iya ugvu; tsube l'ọgbo sweru ọgbo.

Kẹ ọgba Ajị Esweta

* **12:37 12:37** Iphe ọ bụ bụ 6,000.

43 Ojejoje asụ Mósisu yẹle Érọnu: “Ọwaa ẹge unu e-meje kẹ ọgba Ajị Esweta ndọ-ọ:
“T'ẹ b'o nwekwa onye mbyamụmbya, e-tsoru ria iphe ajị ono.
44 Ohu, unu gbataru agbata bẹ unu e-bujeodu útsù; tẹmanu yọ taa ya.
45 Ọle tẹ onye, byaru abyabya; m'ọ bụ onye e butaru ebuta ba atakwa iya.
46 “Aa-nọduje l'ụlo lanụ taa ya. T'ẹ b'o nwekwa anụ ọbu; ọphu unu ee-gude lụfuta etezi. Ọphu ọ dụkwa ọkpu iya m'ọo nanụ, unu e-jikwo ejikwo.
47 Ndu Ízurẹlu a-tụkoje l'ẹphe ha gbaa Ajị Esweta ono.
48 “Onye laru alala, unu ẹya bu, chọru tẹ ya gbaa Ajị Esweta kẹ Ojejoje bẹ e-bushikota ndibe iya ndu kẹ unwoke útsù l'ẹphe ha; tẹmanu yo tsoru gbaa ajị l'ọ bụ onye a mụru l'alị ono. T'ẹ b'ọ dụkwa nwoke, bụ onye akpapyị, a-ta iya nụ.
49 Ọo ekemu lanụ ono, dụru onye a mụru amụmu l'alị-a; dụkwaruphu onye laru alala; unu ẹya atụko buru.”
50 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abya atụko iphe, Ojejoje kfuru Mósisu yẹle Érọnu mekota.
51 Yọ bụru mbọku ono gẹdegede bẹ Ojejoje dufutaru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha l'alị Íjiputu.

13

Oye ndu, bụ ọkpara l'ẹka Nchileke

1 Ojejoje asụ Mósisu:
2 “Unu doberu iya ọkpara unu iche. Iphe mbụ, vu ụzo waa nne iya ọswa lẹ Ízurẹlu; m'ọ -bụ madzụ; m'ọ -bụ elu; bụ kẹ yẹbe Nchileke.”
3 Ya ndono; Mósisu asụ ndu Ízurẹlu: “Unu nyata ntanụ-a; mbụ mbọku, unu wụfuru lẹ Íjiputu, bụ ẹke unu shi bụru ohu. Ntanụ-a bụ mbọku, Ojejoje gude ẹka-ike dufuta unu. T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-ta iphe, e yeru iphe, ekoje buredi.
4 Ọ bụ ntanụ-a l'ime ọnwa Abibu-a bẹ unu atụgbu.
5 Teke Ojejoje duruleruphu unu l'alị ndu Kénanu; mẹ kẹ ndu Hetu; mẹ kẹ ndu Amọru; mẹ kẹ ndu Hevu; mẹ kẹ ndu Jebusu; mbụ ẹgiri alị ono, o riburu nna unu oche phẹ angụ lẹ ya a-nụ unu ono; unu dobejekwa nsọ-wa l'ọnwa-a.
6 Ujiku ẹsaa bẹ unu a-takọta buredi, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi. O -rua lẹ mbọku k'ẹsaa; unu agbaaru Ojejoje ajị.
7 Unu takọtaje buredi, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi l'ime abalị ẹsaa ono. T'ẹ b'o nwekwa iphe, e yeru iphe, ekoje buredi, aa-phụ l'ẹke unu nọ; ọphu ọ dụkwa iphe, ekoje buredi, aa-phụ l'alị unu.
8 Mbọku ono bẹ unu a-sụ ụnwu unu l'iphe, kparu iphe, unu gude eme iya bụ iphe, Ojejoje meru unu mbọku, unu lụfutaru l'alị Íjiputu.
9 Tẹ ome-l'alị ono bụkwaru iphe-ọhubama, e byiru unu l'ọ bụ mbo l'ẹka; dee ya unu l'ọ bụ uri l'ifu; t'e gude nyatajẹru unu l'ekemu Ojejoje bụ iphe, unu a-kpụjeru l'ọnu; kẹ l'ọ bụ Ojejoje ono bẹ gude ẹka-ike dzọfuta unu l'alị Íjiputu.
10 Ọo ya bụ t'unu meje ekemu-a mẹ oge iya rulephu afa l'afa.
11 “Ojejoje -durutsulephu unu alị Kénanu ono; bya anụ iya unu ẹge o riburu iya unu lẹ nna unu oche phe lẹ nte;
12 bụkwa t'unu nụje Ojejoje iphe mbụ, vu ụzo waa nne iya ọswa. Anụ mbụ, bụ okee ya, vuru ụzo waa nne iya ọswa l'elu unu a-bụru kẹ Ojejoje.
13 Iphe, bụ nkakfụ-ịgara, bụ iya vu ụzo waa nne iya ọswa bẹ unu e-gudeje nwatụru gbata. Ọ -bụru l'unu ta agbatadu iya; unu aswị-kwoo ya olu aswị-kwo. Iphe, bụ ọkpara unu lẹ nwoke bẹ unu a-gbatajẹkwaphu agbata.

14 “O -rua l'ụzo-ifu; ụnwu unu -jị unu: ‘?Bụ ngụnu bẹ iphe-a bụ?’ Unu asụ ẹphe:
‘Lẹ Ojejoje gude ike-ẹka iya dufuta unu lẹ Íjiputu; mbụ dufuta unu l'ẹke ono, unu shi
bụru ohu ono.
15 Lẹ teke Fero kpọ-chiru obu; jịka lẹ ya ta ahadu ayi t'ayi la bẹ Ojejoje gbushiru
iphe, bụ ọkpara l'alị ndu Íjiputu: madzụ l'elu. Ọ bụ iya meru iphe ayi akpụtaje anụ,
bụ okee ya, vuru ụzo waa nne iya ọswa gbuaru Ojejoje; l'egudeje iphe gbata ndu, bụ
ọkpara l'ẹpho nne ẹphe lẹ madzụ.’
16 T'ome-l'alị ono bụkwaru iphe-ọhubama, e byiru unu l'ọ bụ mbo l'ẹka; dee ya unu
l'ọ bụ uri l'ifu; gude koshi lẹ Ojejoje gude ike-ẹka iya dufuta unu l'alị Íjiputu.”

Ndu Ízurẹlu eswe Eze Ẹnyimu Uswe

17 Fero ahalẹphu ndu Ízurẹlu; ẹphe atụgbua; Ojejoje te du ẹphe shia ụzo alị ndu
Filisutayịnu; e guderu l'ono ka ntse. Kẹle Ojejoje sụru: “?A maru: ọgu -dakfu ẹphe;
ẹphe ta agbanwedu nụ obu; lashia azụ lẹ Íjiputu?”
18 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje eduru ndu Ízurẹlu jee mgburumgburu; shia ụzo echi-ẹgu;
tụgbua ụzo Eze Ẹnyimu Uswe. Ndu Ízurẹlu eshi lẹ Íjiputu tụgbua kwakọbe onwẹphe
k'ọgu.
19 Mósisu abya achịta ọkpu Jósẹfu gude; kẹle Jósẹfu meru ụnwu Ízurẹlu; ẹphe
eriaru iya nte. Ọ sụru iya: “Ya maru lẹ Nchileke e-mekochaa bya eyeru unu ẹka. Ọle
t'unu chịtakwa ọkpu iya l'ẹke-a teke unu a-nọdu ala.”
20 Ẹphe awụfulephu lẹ Súkọtu; je akpọbe ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Etamu l'iku echi-ẹgu.
21 O -rua l'eswe; Ojejoje egude urukpu, kpụru rogbodongu edu ẹphe ụzo. O -rua
l'ẹnyashi; yo gude ọku, kpụru rogbodongu nụlahaa ẹphe iphoro; k'ọphu ẹphe a-
nọduje eje ije: eswe l'ẹnyashi.
22 Urukpu ono, kpụru rogbodongu, oogudeje edu ẹphe l'eswe; mẹ l'ọku ono, kpụru
rogbodongu, oogudeje edu ẹphe l'ẹnyashi ono ta alụfubua ndu Ízurẹlu alụfu l'ifu.

14

1 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu:
2 “Kfuaru ndu Ízurẹlu t'ẹphe laphu azụ je akpọbe ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ mgboro Payi-
Hahirotu, nọ lẹ mgbaku Migidọlu. Ẹphe akpọbe ụlo-ẹ́kwà ẹphe ono l'iku eze ẹnyimu;
t'o chebe ifu lẹ Bálụ-Zefọnu nhamụnha;
3 kẹle Fero a-rị lẹ ndu Ízurẹlu bẹ ẹkwo-njị jịru; l'ẹphe kwawaru l'echi-ẹgu.
4 Ya a-kpọ-chi Fero obu; yọ chịkfuru ẹphe. Obenu l'ee-shi l'iphe, e-me l'ẹhu Fero
yẹle ndu sọja iya; kwabẹ yẹbe Ojejoje ugvu; ndu Íjiputu amaru l'ọ bu yẹbedua bụ
Ojejoje.” Ndu Ízurẹlu emee ẹge ono, o kfuru ono.
5 A bya ekfuaru eze ndu Íjiputu lẹ ndu Ízurẹlu gbalaakwaru. Fero yẹle ndu ozi iya
agbanwee obu ẹphe l'ẹke ẹphe nọ; sụ: “?Bụ ngụnu bẹ ẹphe meru ẹge-a? ?Ẹphe gbe
haa ndu Ízurẹlu t'ẹphe tụgbua; paru ozi, ẹphe eje haa tọo.”
6 Tọ dụ iya bụ; Fero asụ t'a kwakọberu iya ụgbo-ịnya iya ọhuma. A kwakọbebetsua
ya; yọ chịta ndu sọja yeru onwiya;
7 chịta ụgbo-ịnya, katsụa mma l'ụgbo-ịnya iya; ụnu ụgbo-ịnya ụkporo l'iri;
mẹwaru ụgbo-ịnya ndu Íjiputu l'ọ ha. Yọ bya achịru ndu ishi sọja yegbaa l'ụgbo-
ịnya ono.
8 Ojejoje akpọ-chia obu Fero, bụ eze ndu Íjiputu; yọ chịpyabe ndu Ízurẹlu l'ẹke
ẹphe adzọ garamu garamu; awụfu.
9 Ịnya Fero l'ọ ha; mẹ ndu agba iya nụ; mẹ ụgbo-ịnya iya; mẹ igweligwe ndu sọja
iya; mbụ ndu Íjiputu l'ẹphe ha achịpyabe ndu Ízurẹlu bya agbakfu ẹphe l'ẹke ẹphe

kpọberu ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'iku eze ẹnyimu; lẹ mgboro Payi-hahirotu, cheru ifu lẹ Bálụ-Zefọnu nhamụnha.

10 Fero abyarutadelephu ntse; ndu Ízurẹlu apalia; yọ bụwaru ndu Íjiputu etso ẹphe. Egvu abya ẹphe l'ẹhu; ẹphe araku Ojejoje.

11 Ẹphe asụ Mósisu: "?Bụ l'ili ta nọdu l'alị Íjiputu meru iphe i dufutaru ẹphe t'ẹphe bya anwụshihu l'echi-ẹgu? ?Bụnua ngụnu meru; nggu edufuta ẹphe l'alị Íjiputu?

12 ?Ẹphe te kfuduru ngu l'alị Íjiputu t'ị paru ẹphe haa; t'ẹphe jejeru ndu Íjiputu ozi? ?T'ọ ga akadụru ẹphe mma l'ẹphe ejeru ndu Íjiputu ozi; ma l'ẹphe nwụshihuru l'echi-ẹgu?"

13 Mósisu asụ ẹphe: "Unu ba atsụshi egvu! Unu vudo vudoshia ike; phụ iphe, Ojejoje e-me gude dzọfuta unu ntanụ. Ndu Íjiputu-a, unu ele ẹnya ntanụ-a bẹ unu ta aphụhekwa ọdo.

14 Unu nọdu nggujingguji; lẹ Ojejoje a-lụru-a unu ọgu!"

15 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu: "?Ngụnu meru iphe ịiraru iya ẹkwa? Kfuru ndu Ízurẹlu t'ẹphe tụgbua jeshia iphe, ẹphe eje.

16 Wolia mgbọro ngu; maa l'eze ẹnyimu ono t'o kekahu mini ono ẹbo; k'ọphu ndu Ízurẹlu e-gude ọkpa ẹphe jee ije l'alị ọkponku l'ẹnyimu ono; wụ-sweta.

17 Ya a-kpọ-chi ndu Íjiputu obu; k'ọphu ẹphe e-tsopyabe ẹphe. E shi l'iphe, a-mụru Fero yẹle ndu sọja iya; mẹ ụgbo-ịnya iya; mẹ ndu agbaru iya ịnya; kwabẹ yẹbe Ojejoje ugvu.

18 Ọo ya bụ; ndu Íjiputu eshi ẹge ono maru l'ọo ya bụ Ojejoje; mbụ teke ẹphe e-shi l'iphe, a-mụru Fero yẹle ndu sọja iya; mẹ ụgbo-ịnya iya; mẹ ndu agbaru iya ịnya; kwabẹ yẹbe Ojejoje ugvu."

19 Ya ndono; Ojozi Nchileke phụ, shi nọdu ndu Ízurẹlu l'ifu phụ abya esweta ẹphe; je etsoru ẹphe l'azụ. Urukpu phụ, kpụru rogbodongu phụ abya eshikwaphu l'ụzo ifu; je anọdu ẹphe l'azụ;

20 je anọkahu ndu sọjandu Íjiputu; mẹ ndu Ízurẹlu. L'ẹnyashi ono mgburumgburu bẹ urukpu ono gbakọtaru ọchi l'ẹke lanụ; l'acha ọku l'ẹka iya ọphu. Iphe ono emee; k'ọphu ẹ tọ dụdu ndu ọphu jekfuberu ibe ẹphe ntse l'ẹnyashi ono phuu.

21 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya amachia ẹka iya l'eli eze ẹnyimu ono. Ẹnyashi ono l'ọ ha bẹ Ojejoje gude oke phẹrephere, shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata ziphu eze ẹnyimu ono azụ; yọ bya aghọo alị ọkponku. Mini ono ekekahu ẹbo.

22 Ndu Ízurẹlu abya abahụ l'eze ẹnyimu ono; gude ọkpa jee l'alị ọkponku jeye ẹphe eswegee. Mini eze ẹnyimu ono akpụa l'ọ bụ ụpho-mkpuma; nọdu ẹphe l'ẹka-ụtara; mẹ l'ẹka-ibyita teke ẹphe eswe.

23 Ndu Íjiputu achịpyabe ẹphe. Ịnya Fero; mẹ ụgbo-ịnya iya; mẹ ndu agbaru iya ịnya; atụko tsoru ẹphe wụba l'ime eze ẹnyimu ono.

24 Yo rua l'ụzo nchi-abọhu; Ojejoje eshi l'ọku; mẹ l'urukpu ono, kpụru rogbodongu ono; lee ndu sọja ndu Íjiputu ẹnya; mee ẹphe; ẹphe aghahụ phuringu.

25 Yo mee; ọkpa ụgbo-ịnya ẹphe ono awata ọgba mgburumgburu; k'ọphu agbagba iya tsụlahaaru ẹphe l'ẹhu. Ndu Íjiputu asụ: "T'ẹphe hakwaa ndu-a; laphu azụ; kẹ l'ọ kwa Ojejoje etso ẹphebe ndu Íjiputu ọgu l'okfu ẹhu ndu Ízurẹlu!"

26 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu t'ọ machịa ẹka; maa l'eze ẹnyimu ono; tẹ mini ono bya atsọ-kputa ndu Íjiputu; mẹ ụgbo-ịnya ẹphe; mẹ ndu agbaru iya ịnya.

27 Mósisu abya amachịa ẹka; maa l'eze ẹnyimu ono. Yo rua l'ụtsu; mini ono atsọlahaa ẹge o shi atsọhawa. Ndu Íjiputu agbalahaa t'ẹphe gbafụ lẹ mini ono; Ojejoje azaru ẹphe ye l'eze ẹnyimu ono.

28 Mini ono abya atsọgbabe; rikota ụgbo-ịnya ono yẹle ndu agbaru iya ịnya. Ndu
sọja Fero, chịpyaberu ndu Ízurẹlu; chịa ẹphe jeye l'eze ẹnyimu ono te nwedu m'ọo
onye lanụ, wafụru nụ.
29 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu jeru ije l'alị ọkponku sweta eze ẹnyimu ono. Mini eze
ẹnyimu ono akpụa l'ọ bụ ụpho-mkpuma; vudo ẹphe l'ẹka-ụtara; mẹ l'ẹka-ibyita.
30 Mbọku ono bẹ Ojejoje dzọfutaru ndu Ízurẹlu l'ẹka ndu Íjiputu. Ndu Ízurẹlu
aphụa ndu Íjiputu l'ẹke ẹphe nwụshihuru; dabutsuaru lẹ mgbogidi ẹnyimu.
31 Ndu Ízurẹlu aphụa egbe ike, Ojejoje gude mekputa ndu Íjiputu; tsụlahaa Ojejoje
egvu; bya ekweta nk'iya; mẹ kẹ nwozi iya, bụ Mósisu.

15

Egvu Mósisu

1 Ya ndono; Mósisu; mẹ ndu Ízurẹlu agụa egvu-a nụ Ojejoje; sụ:
Ya a-gụ egvu nụ Ojejoje;
kẹ l'o koshiwaru l'ọ ha nshinu.
Ịnya; mẹ ndu agba iya nụ;
b'o nwuru ye l'eze ẹnyimu.
2 Ọ bụ Ojejoje bụ agburu-ẹhu mu;
bụru onye mu agụ-ku l'egvu.
Ọ bụ iya bụ onye dzọfutaru mu nụ.
Ọ bụ iya bụ Nchileke mu;
mu a-jaję iya ajaja.
Ọ bụ iya bụ Nchileke nna mu;
mu a-nọdu apali ẹpha iya eli.
3 Ojejoje bụ sọja.
Ọo Ojejoje bụ ẹpha iya.
4 Ụgbo-ịnya Fero yẹle ndu sọja iya;
b'o nwuru ye l'eze ẹnyimu.
Ndu, katsụa mma
lẹ ndu ishi ụgbo-ịnya Fero;
bẹ mini rigbushiru
lẹ Eze Ẹnyimu Uswe.
5 Ebo mini riru ẹphe;
ẹphe abụru tụbukungu
l'ọhu-mini l'ọ bụ mkpuma.
6 Ẹka-ụtara ngu nggụbe Ojejoje;
bẹ agburu-ẹhu,
nọ iya nụ dụ biribiri.
Ẹka-ụtara nggụbe Ojejoje;
bẹ gweru ndu ọhogu ngu ogwe uji.
7 I gude ọdu-biribiri ngu,
ha nshinu kwatsushia ndu
wụ-lihuru nụ; tso ngu okfu.
Nggu ahaa oke
ẹhu-eghughu ngu,
enwu l'ọ bụ ọku;
yọ bya etsua ẹphe
l'ọ bụ ẹswa ọkponku.
8 Ọ bụ ume b'i ziru;
eze ẹnyimu akọo ogiji.

Utso ono akfụru l'ọ bụ ụpho-mkpuma.
Ebo mini ahụkoo l'ọhu eze ẹnyimu.
9 Ndu ọhogu saru nsasa; sụ:
"L'ẹphe a-chị ayi; gude ayi.
L'ẹphe e-ke iphe ayi;
gude ayi mee ẹge dụ ẹphe mma.
Ẹphe a-mị ogu-mbeke ẹphe
gude gbushia ayi."
10 Obenu l'ị tụru ume;
eze ẹnyimu atụko ẹphe rigbushia.
Ẹphe abụru tụbukungu
l'eze ẹnyimu l'ọ bụ
ọta-njele.
11 ?Nanu agwa, atụru
nggụbe Ojejoje?
"?Bụ onye dụ l'ọ bụ nggu?
Ẹge ị dụ-be nsọ dụ biribiri.
Ẹge ị dụ-be akpabiri adụ egvu.
Iimeje iphe, dụ biribiri.
12 Ẹka-ụtara ngu b'ị machịru;
mgboko abya atụko
ndu ọhogu ayi lee.
13 "Ndu ị gbafutaru;
bẹ ii-gude n-yemobu ngu; dua.
Yọ bụru l'ẹke ono,
i bu, dụ nsọ ono;
bẹ ii-gude agburu-ẹhu ngu
durua ẹphe.
14 Iphe bụ mbakeshi,
nụru iya nụ; bẹ egvu e-ru l'ẹhu.
Egvu e-gude ndu Filísutiya.
15 Ndu achị ndu Édọmu;
bẹ meji a-tọfu.
Ẹhu anmaa ndu ishi
Móabu anmanma.
Ndu Kénanu erushihu.
16 Ọtsu egvu;
mẹ ẹhu-anmanma e-gude ẹphe.
Yọ bụru agburu-ẹhu,
nọ ngu l'ẹka-ụtara;
bẹ ii-gude mee t'ẹphe
dabutsuaru l'ọ bụ mkpuma;
gbururu jeye teke ndu kẹ
nggụbe Ojejoje a-wụ-sweta;
mbụ ndu ono, ị gbafụtaru l'ohu,
ẹphe shi bụru ono.
17 Ii-dubata ẹphe;
bya eye ẹphe l'ugvu nke ngu;
mbụ ẹke nggụbe
Ojejoje fọtaru t'ọ bụru ufu ngu;
mbụ ụlo, dụ nsọ ọphu

i gude ẹka ngu kpụa.
18 Ọ bụ nggụbe Ojejoje a-bụru eze
gburu jeye lẹ gbururu.”
19 Teke ịnya Fero; mẹ ụgbo-ịnya iya; mẹ ndu agbaru iya ịnya bahụru l'eze ẹnyimu ono bẹ Ojejoje vutaru mini ono byabẹ ẹphe. Obenu lẹ ndu Ízurẹlu jeru ije l'alị ọkponku sweta eze ẹnyimu ono.
20 Ya ndono; Miriyamu, bụ nwanyi, ekfuchiru Nchileke, bụ nwunne Érọnu abya ewota nkwa; ụnwanyi l'ẹphe ha awụ-tsoru iya; l'akụ nkwa; l'ete iya etete.
21 Miriyamu l'agụru ẹphe egvu ono; l'asụje:
“Unu gụa egvu nụ Ojejoje;
kẹ l'o koshiwaru l'ọ ha nshinu.
Ịnya yẹle ndu agba iya nụ
b'o nwuru ye l'echi eze ẹnyimu.”

Mini Mára; mẹ Élimu.

22 Tọ dụ iya bụ; Mósisu eshi lẹ Eze Ẹnyimu Uswe dua ndu Ízurẹlu; bahụ l'echi-ẹgu Shu. Ẹphe ejee ije abalị ẹto l'echi-ẹgu; ẹphe ta phụ mini.
23 Ẹphe erua Mára; ẹphe ta dụ ike ngụa mini iya; kẹle mini ono atsọ ile. Ọ bụ iya kparu iphe, a gụru ẹke ono Mára.
24 Ẹphe agụlaaharu Mósisu aphụ; sụ iya: “?Bụ ngụnu bẹ ẹphe a-ngụ?”
25 Ya ndono; Mósisu araku Ojejoje. Ojejoje abya ekoshi iya mkpirikpi oshi. Yo wota iya chee lẹ mini ono. Mini ono atsọlahaa ụtso-mini.
Ọ kwa l'ẹke ono bẹ Ojejoje tụru ekemu nụ ẹphe; bya atọoru ẹphe ọkpa iya. Yọ bụkwaruphu l'ẹke ono b'ọ nọdu data ẹphe.
26 Ojejoje asụ ẹphe: “Ọ -bụru l'unu ngabẹru nchị l'okfu yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke unu; l'eme iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya iya; ọ -bụru l'unu anga nchị l'iphe, ya sụru t'unu meje; l'etso iphe, ya tọru ọkpa sụ t'unu tsoje; b'ẹ tọ dụkwa ẹjo iphe-ememe ono, ya gude byakfuta ndu Íjiputu ono, ya egude abyakfuta unu; kẹ l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje: onye emeje unu t'unu ka mma l'iphe eme unu.”
27 E metsua; ẹphe abya ejerua Élimu; ẹke ọgba-mini iri l'ẹbo nọ; ụkporo nkfụ ẹto lẹ nkfụ iri anọdu iya. Ẹphe abya akpọbe ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ mgboro mini ono.

16

Mana; mẹ ọ̀kwà

1 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụfu lẹ Élimu; bya erua echi-ẹgu Sinu, nọ lẹ mgbaku Élimu yẹle Ugvu Sáyịnayi lẹ mbọku, ọnwa k'ẹbo gbaru abalị iri l'ise l'ẹphe shitsulephu l'alị Íjiputu lụfuta.
2 Ẹphe l'ẹphe ha agụlahaaru Mósisu yẹle Érọnu aphụ l'echi-ẹgu ono;
3 sụ ẹphe: “Ndẹge Ojejoje gude ẹka iya gbushia ẹphe l'alị Íjiputu; mẹ ẹhu akakwa ẹphe mma! Ẹke ono bẹ ẹphe anọ-pheje ite-anụ mgburumgburu; l'eriji ẹpho. Obenu l'unu chịfutaru ẹphe bya edobe l'echi-ẹgu l'ẹke-a t'unu kpọ-gbushia ẹphebe igwe ọha-a l'ẹgu.”
4 Ojejoje asụ Mósisu: “Ya e-shi l'imigwe chịaru unu nri l'ọ bụ mini. Ndu Ízurẹlu a-lụfutaje mbọku-mbọku bya ekpota ọphu e-dzuru ẹphe eriri kẹ mbọku ono. Ya e-shi ẹge ono data ẹphe; maru: ?mẹ ẹphe e-kweta-a meje iphe, ya tụru ẹphe l'ekemu.
5 O -rua mbọku k'ishingu; ẹphe eshia ọphu ẹphe kpotaru. Mbọku ono bẹ ẹphe e-kpota iya t'ọ ha l'ọ bụ ọphu ẹphe ekpotajehawa mbọku ọdo ugbo labụ.”
6 Tọ dụ iya bụ; Mósisu yẹle Érọnu asụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: “L'urẹnyashi-a bẹ unu a-phụ l'ọ bụ Ojejoje bụ onye dufutaru unu l'alị Íjiputu.

7 O -rua l'ụtsu bẹ unu a-phụ ọdu-biribiri Ojejoje; kẹ l'ọ nụwaru aphụ, unu agụ ekpu
iya. ?Bụ onye bẹ ẹphebedua bụ; ọphu unu a-nọdu agụru ẹphe aphụ?”
8 Mósisu asụkwaphu: “Unu a-maru l'ọ bụ Ojejoje l'oswiya teke ọo-nụ unu anụ, unu
a-ta l'urẹnyashi-a; nụ unu nri, e-dzu unu eriri l'ụtsu; kẹ l'ọ nụwaru aphụ, unu gụru
kpua ya. ?Bụ onye bẹ ẹphe bụ? Ẹ tọ kwa ẹphebedua bẹ unu agụru aphụ; ọ kwa
Ojejoje bẹ unu agụru iya!”
9 Mósisu asụ Érọnu: “Kfuru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha t'ẹphe tụko bya Ojejoje l'ifu; kẹ
l'ọ nụwaru kẹ aphụ, ẹphe agụ.”
10 Érọnu ekfukwadua eyeru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; ẹphe aghaa ẹnya l'echi-ẹgu; phụ
ọdu-biribiri Ojejoje l'ẹke ọ charu phoo l'urukpu ono, kpụru rogbodongu ono.
11 Ojejoje asụ Mósisu:
12 “Lẹ ya nụwaru aphụ, ndu Ízurẹlu agụ. Kfuru ẹphe l'ẹphe a-ta anụ lẹ nchi-ejihu.
O -rua l'ụtsu; e gude nri nụ-jia ẹphe ẹpho; k'ọphu ẹphe a-maru l'ọ bụ yẹbedua bụ
Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe.”
13 Yo be l'urẹnyashi ono; ọ̀kwà abya atụko ọdu ndu Ízurẹlu ono dzuru. A lụfuta
l'ụtsu; iji adashịwa; dzuru ẹke ono mgburumgburu.
14 Iji ono akọrohulephu; yo nweru nwa iphe, wụshiru l'alị l'echi-ẹgu ono, dụgbaa
yẹriyeri; bya adụ l'ọ bụ iji, oyi meru; yọ nmakọo anmakọ.
15 Ndu Ízurẹlu aphụa iphe ono; jịlahaa ibe ẹphe; sụ: “?Bụ ngụnu ndọ-ọ?” Kẹ l'ẹphe
te shihadua maru iphe ọbu.
Mósisu asụ ẹphe: “Ọo nri, Ojejoje nụru unu t'unu ria.
16 Ọwaa ekemu, Ojejoje tụru ndọ-ọ: ‘Onyenọnu e-kpotaje ọphu e-dzuru iya nụ.
Ndu, bu l'ụlo-ẹ́kwà unu bẹ unu e-kpotajeru ogbonga lanụ ogbonga lanụ.’ ”
17 Ya ndono; ndu Ízurẹlu emee ya ẹge e kfuru ẹphe. O nweru ndu ọphu kpotaru
nshinu; nweru ndu ọphu kpotaru nwanshị.
18 E metsua; ẹphe egude ogbonga gbaa ya; onye kpotaru nshinu; te kpoghatadu;
ọphu onye kpotaru nwanshị; 'ekpopetakwanu. Onyenọnu kpotaleruphu ọphu dzuru
iya nụ.
19 Mósisu asụ ẹphe: “T'ẹ b'o nwekwa onye e-dobe nk'iya t'o rua l'ụtsu.”
20 Obenu l'o nwelerua ndu ọphu ẹ-ta ngabẹduru Mósisu nchị; haphodo nk'ẹphe
dobe; yọ nọdu lụfuta l'ụtsu. A lụfutashia l'ụtsu; ẹhonwu ejiwa iya ejiji; yo shikwaphu
nshi. Ẹhu eghulahaa Mósisu eghughu lẹ k'iphe ono, ẹphe meru ono.
21 Ụtsu mbọku-mbọku; onyenọnu eje ekpota ọphu e-dzuru yẹle ndibe iya eriri.
Anwụ chishidelephu ike; ọphu phọduru l'alị azashịhu.
22 Yo rua mbọku kẹ ishingu; ẹphe ekpota ọphu ha l'ọ bụ ọphu ẹphe ekpotaje ugbo
labụ; onye lanụ ogbonga labụ. Ndu ishi ndu Ízurẹlu abya ekfuaru iya Mósisu.
23 Yọ sụ ẹphe: “Ọwaa ekemu, Ojejoje tụru ndọ-ọ: ‘Echile bụ eswe Sábatu; mbụ
mbọku ọtu-ume, dụ nsọ kẹ Ojejoje. Ọo ya bụ; unu ghee iphe, dụ unu kẹ egheghe;
shia, iphe dụ unu kẹ eshishi ntanụ. Unu edobe ọphu ghuduru nụ jeye l'ụtsu.’ ”
24 Ẹphe ahaa ya; yọ bọo nchi, bụ ẹge Mósisu kfuru ẹphe; too shi nshi; ẹhonwu ta
la iya.
25 Mósisu asụ ẹphe: “Unu ria ono ntanụ; kẹle ntanụ bụ mbọku ọtu-ume kẹ Ojejoje.
Ẹ to nwekwa nri, unu a-phụ l'etezi ntanụ-a.
26 Unu e-kpotaje nri ono abalị ishingu; ọle mbọku k'ẹsaa, bụ mbọku ọtu-ume b'ẹ
tọo nọdu.”
27 Ọle o nwelerua ndu tụgburu lẹ mbọku k'ẹsaa jeshia okpota nri ono; to nwe ọphu
ẹphe phụru.
28 Ojejoje asụ Mósisu: “?Bụ teke ole bẹ unu a-jịkabe ome ekemu iya; mẹ l'okfu iya?

29 Nyatakwa l'ọo Ojejoje bẹ nụru unu mbọku ọtu-ume. Ọo ya meru iphe ọobuje: o
-rua mbọku k'ishingu; yọ nụ unu nri, e-dzuru unu abalị ẹbo. O -rua mbọku k'ẹsaa;
tẹ onyenọnu nọdujelephu l'ẹke ọ nọ. T'ẹ b'o nweshi onye a-lụfuje alụfu."
30 Tọ dụ iya bụ; ndu ono atụa ume lẹ mbọku k'ẹsaa ono.

31 Ndu Ízurẹlu ekua nri ono mana. Ọocha ụcha l'ọ bụ akpụru koriyanda; l'atsọ l'ọ
bụ ẹcha mbeke, e gude manụ-ẹngu mee.
32 Mósisu asụ: "Ọwaa iphe, Ojejoje ekfu: 'Unu kpota ogbonga mana lanụ doberu
ọgbo ọphu nọ l'ifu; k'ọphu ẹphe a-phụ nri, ya nụru unu t'unu ria l'echi-ẹgu; teke ya
dufutaru unu l'alị Íjiputu.' "
33 Ya ndono; Mósisu asụ Érọnu: "Wota ite; kporu ogbonga mana lanụ ye iya. Dobe
iya Ojejoje l'ifu; t'e doberu iya ọgbo ọphu nọ l'ifu."
34 Érọnu eworu iya dobe l'ifu Okpoko Ekemu, bụkwanu iya bụ ẹge Ojejoje kfuru
iya Mósisu.
35 Ndu Ízurẹlu eria mana ono ụkporo afa labụ; gbururu jeye ẹphe ejerua alị ẹke e
bu ebubu. Mbụ l'ẹphe riru mana gbururu jeye ẹphe erua l'ókè-alị Kénanu.
36 Ogbonga lanụ bụ oke lanụ l'ụzo iri l'iphe jiru efere nkwo-ẹka.

17

Mini, shi lẹ mkpuma

1 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụ-lihu l'echi-ẹgu Sinu tụgbua; ẹphe -shi l'ibyiya ọwaa;
ẹphe abahụ l'ibyiya ọphu; ẹge Ojejoje ziru ẹphe. Ẹphe eje adọo lẹ Réfidimu. Obenu
lẹ mini ta nọdu l'ẹke ono, ẹphe a-ngụ.
2 Ya ndono; ẹphe abalahaaru Mósisu mba; sụ iya t'ọ nụ ẹphe mini t'ẹphe ngụa.
Mósisu asụ ẹphe: "?Bụ ngụnu bẹ unu abaru iya mba? ?Bụ ngụnu kparu iphe unu
adata Ojejoje adata?"
3 Obenu lẹ mini wataru ọgu ndu Ízurẹlu; ẹphe agụlahaaru Mósisu aphụ; sụ iya:
"?Bụnua ngụnu kparu iphe i dufutaru ayi; ayi l'ụnwu ayi; mẹ elu ayi l'alị Íjiputu bya
edobe ayi t'ẹgu mini gbushia ayi?"
4 Tọ dụ iya bụ; Mósisu araku Ojejoje; sụ iya: "?Bụ ngụnu bẹ ya e-me ndu-a; kẹ
l'ẹphe a-byaakwa iya ọtu mkpuma."
5 Ojejoje asụ Mósisu: "T'o vuta ụzo tẹ ndu Ízurẹlu tsoru iya l'azụ. T'ọ haru ndu
bụ ọgurenya Ízurẹlu duta; yo wota mgbọro ono, o chiru lẹ Ẹnyimu Náyịlu ono gude
jeshia.
6 Ya e-vudo ngu l'ifu lẹ mkpuma Họ́rebu. Teke i ruru ẹke ono; nggu echia mgbọro
ono lẹ mkpuma ono. Mini, ndu Ízurẹlu a-ngụ e-shi iya-a gbalahaa." Mósisu abya
emee ẹge ono l'ifu ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu ono.
7 Yọ bya agụa ẹke ono "Masa;" gụkwaa ya phụ "Meriba;" kẹle ndu Ízurẹlu swọru
ụswo; bya adata Ojejoje; sụ: "?Ayi lẹ Ojejoje nọ-ọ; t'ọ bụ ịbagha?"

Aalụ-gbu ndu Amalẹku

8 Ndu Amalẹku abya etso ndu Ízurẹlu ọgu lẹ Réfidimu.
9 Mósisu asụ Jóshuwa: "Haru unwoke ayi fọta t'unu je awọta ndu Amalẹku ọgu.
Echile bẹ ya e-gude mgbọro Ojejoje l'ẹka je evudo l'eli ugvu."
10 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa eje awọta ndu Amalẹku ọgu ẹge Mósisu ziru iya. Mósisu;
Érọnu; mẹ Huru enyihu eli ugvu; je anọdu l'ọnungonu iya.
11 Yọo bụje; Mósisu chilia ẹka imeli; ndu Ízurẹlu emukputalahaa. Teke ọ chizitaru
ẹka; ndu Amalẹku emekputalahaa.

12 A nọnyaa; ẹka atsụhu Mósisu ụme; ẹphe apata mkpuma; doberu iya; yọ nọdu anọdu. Érọnu; mẹ Huru abya apalia ya ẹka imeli; onye lanụ l'ẹka-ụtara; onye ọphu l'ẹka-ibyita. Ya ndono; ẹka anọdule iya phụ l'imeli ẹge ono gbururu jeye l'ẹnyanwu-ariba.
13 Yọ bụru iya bụ lẹ Jóshuwa phẹ emekputa ndu Amalẹku.
14 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu: "Dee iphe-a l'ẹkwo t'ọ bụru iphe, ee-gudeje nyata iya. Nggu emekwaaphu tẹ Jóshuwa maru lẹ ya e-me tẹ ndu Amalẹku chịhu lẹ mgboko; t'ẹ ba nyatajẹhe ẹphe."
15 Mósisu abya akpụa ẹnya-ngwẹja; gụa ya "Ọ kwa Ojejoje bụ onye emeje tẹ ẹka mu kangoo l'ọgu."
16 Yọ sụ: "Lẹ ya gụru iya ẹpha ono; kẹle a chị-liru ẹka kfuru nụ Ojejoje l'aba-eze iya. Ojejoje a-nọdulephu etso ndu Amalẹku ọgu; tsube l'ọgbo rua l'ọgbo."

18

Jeturo akpakfuta Mósisu

1 Ya ndono; Jeturo, bụ onye agwajẹru ndu Mídiya iphe, bụkwaphu nna nyee Mósisu; abya anụkota k'iphemiphe ọbule, Nchileke meshiru Mósisu; mẹ ndu nk'iya, bụ ndu Ízurẹlu; ọwaa ẹge Ojejoje gude dufuta ẹphe lẹ Íjiputu.
2 Teke Mósisu dularu nyee ya; mbụ Zipora lẹ kẹ nna nyee ya, bụ Jeturo; bẹ Jeturo nabataru nwanyi ono;
3 waa ụnwu iya unwoke labụ. Onye lanụ bẹ ẹpha iya bụ Geshọmu; kẹle Mósisu sụru lẹ ya bụ onye laru alala l'alị ndu ọhodo.
4 Onye ọphu bẹ ẹpha iya bụ Eliyéza; kẹ l'ọ sụru l'ọ bụ Nchileke nna iya bụ onye yeru iya ẹka. Ọ dzọfutaru iya tẹ Fero be gbu iya.
5 Jeturo, bụ nna nyee Mósisu duru ụnwu Mósisu; mẹ nyee Mósisu ọbu byakfuta iya l'echi-ẹgu l'ẹke ọ kpọberu ụlo-ẹ́kwà l'iku ugvu Nchileke.
6 Jeturo zihawaru t'e je asụ iya: "Lẹ yẹbe Jeturo, bụ nna nyee ngu bẹ dukwa nyee ngu; waa ụnwegirima ngu l'abya."
7 Tọ dụ iya bụ; Mósisu agba iya ndzuta; bya ebyishi ikpere; nmaa ya akpa. Ẹphe ekeletsua; bahụshia l'ụlo-ẹ́kwà Mósisu.
8 Mósisu akọkotaru nna nyee ya ono kẹ iphemiphe ọbule, Ojejoje meru Fero waa ndu Íjiputu l'okfu ẹhu ndu Ízurẹlu; ọwaa kẹ iphe-ẹhuka, ẹphe jekotaru l'ụzo; mẹ ẹge Ojejoje gude dzọfuta ẹphe.
9 Ẹhu atsọo Jeturo ẹna l'ọ nụru kẹ iphe, dụ mma, Ojejoje mekotaru ndu Ízurẹlu; dzọfuta ẹphe l'ẹka ndu Íjiputu.
10 Yọ sụ tẹ ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ onye nafụtaru ngu l'ẹka ndu Íjiputu yẹle ẹka Fero; mbụ onye nafụtaru ndu Ízurẹlu l'ẹka ndu Íjiputu.
11 Nta-a bẹ ya maru lẹ Ojejoje bẹ kakọta agwa l'ọ ha nshinu. Kẹ l'ọ bụ ndu nmaru ndu Ízurẹlu kulakula b'o meru iphe-a.
12 Ya ndono; Jeturo, bụ nna nyee Mósisu abya egwooru Ojejoje ngwẹja-ukfuru; gwokwaaru iya phụ ngwẹja ọdowaru. Érọnu eduta ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu bya; ẹphe lẹ Jeturo eria nri l'ifu Nchileke.

Aafọta ndu e-kpeshijeru ndu Ízurẹlu okfu

13 Yo rua echile iya; Mósisu abya anọdu l'oshi iya; kpelahaaru ndu Ízurẹlu ikpe. Ẹphe anọ-phee ya mgburumgburu shita l'ụtsu jeye l'urẹnyashi.
14 Nna nyee Mósisu aphụ iphe, Mósisu emeru ndu Ízurẹlu; bya ajị: "?Bụ ngụnu bẹ iimeru ndu Ízurẹlu ẹge-a? ?Bụ ngụnu kparu iphe ọ bụ nggụbedua nwẹnkinyi ngu

bụ onye ikpe; ndu-a l'ẹphe ha abya anọ-phe ngu mgburumgburu shita l'ụtsu jeye l'urẹnyashi?”
15 Mósisu asụ iya l'iphe kparu iya nụ kwa l'ẹphe abyajẹ iya ọkpata ishi iphe, bụ uche-obu Ojejoje.
16 Teke ọ bụ l'ọo okfu adaru ẹphe; ẹphe ewotaru iya ẹya; ya edoshiaru iya ẹphe; karu ẹphe iphe, Ojejoje tọru ọkpa sụ t'e tsoje; waa ekemu iya.
17 Nna nyee Mósisu asụ iya: “L'ẹge iime iya ta dụkwa mma.
18 Ọ kwa egbugbu bẹ nggụbedua; waa ndu ono, awụ-kfutaje ngu nụ ono egbu onwunu. Ozi ono karikwaru ngu ẹka; ẹ tii jekotakwa iya nwẹnkinyi ngu.
19 Ngabe nchị tẹ ya kpọ-ziaru ngu ụzo ẹge ii-meje iya. Tẹ Ojejoje swikwaru ngu. Ọ bụ nggụbedua a-nọ-chi ẹnya ndu-a l'ifu Nchileke. Ii-wotaje iphe, adaru ẹphe dooru iya.
20 Zia ẹphe iphe, Ojejoje tọru ọkpa sụ t'e tsoje; ọwaa ekemu iya; nggu ekoshi ẹphe ụzo, ẹphe e-tsoru; mẹ iphe, gbaru ẹphe l'ememe.
21 Nggu abya eshi lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha fọta ndu ike dụ; ndu atsụ Nchileke egvu; ndu e gude ire ẹphe ẹka; bya abụru ndu ẹ te eridu nggọlazu. Shi l'ẹphe fọta ndu a-bụru ndu ishi ụnu madzụ labụ l'ụkporo madzụ iri iri; ndu a-bụru ndu ishi ụkporo ụmadzu ise ise; ndu a-bụru ndu ishi ụkporo madzụ ẹbo l'iri iri; mẹ ndu ọphu a-bụru ndu ishi ụmadzu iri iri.
22 Fọta ẹphe t'ẹphe doshijeru ndu Ízurẹlu okfu tekenteke. Okfu ọphu dụ nphe; ẹphe edoshia ya l'onwẹphe. Okfu ọphu shihuru ike; ẹphe ewotaru ngu iya. Ono bụ ẹge -bụ; unu -mee ya; ivu iya akaru ngu lẹ nphe; kẹ l'unu l'ẹphe tụkoru evu iya.
23 I -mee ya ẹge ono, bụkwanu ẹge ọ bụ uche-obu Nchileke bẹ ịi-dụkwa ike vua ivu ẹra ono. Teke ndu ono a-nọdu ala; ẹphe egude ẹhu-ọtso-ẹna l'ala.”
24 Mósisu anụa iphe nna nyee ya kfuru; bya emekota iphe ono, o kfuru ono.
25 Yọ bya eshi lẹ ndu Ízurẹlu fọta ndu ike dụ; bya emeshia ẹphe ndu ishi ndu dụ ụnu labụ l'ụkporo iri iri; mẹ ndu ishi ndu dụ ụkporo ise ise; mẹ ndu ishi ndu dụ ụkporo ẹbo l'iri iri; ọwaa ndu ishi ndu dụ iri iri.
26 Yọ bụru ẹphe anọduje edoshiru ndu Ízurẹlu okfu. Okfu ọphu shihuru ike; ẹphe ewojeru iya Mósisu. Okfu ọphu dụ ntse; ẹphe edoshia ya l'onwẹphe.
27 Ya ndono; Mósisu ahaa nna nyee ya ono; yọ lashia alị iya.

19

Ugvu Sáyịnayi

1 Yo be mbọku, kwe ndu Ízurẹlu ọnwa ẹto gẹdegede; k'ọphu ẹphe shi lẹ Íjiputu wụfuta; ẹphe abyaruta echi-ẹgu Sáyịnayi.
2 Ẹphe eshi lẹ Réfidimu bya erua echi-ẹgu Sáyịnayi; bya akpọbe ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ẹke ono l'ọkpa ugvu ono.
3 Mósisu enyihu eli ugvu ono nyikfu Nchileke. Ojejoje abya l'ugvu ono kua ya; sụ iya: “Ọwaa iphe, ii-zi ndu ọnu-ọlu Jékọpu; mbụ iphe, ii-kfuru ndu Ízurẹlu:
4 'Unubẹdua l'onwunu phụru iphe, ya meru ndu Íjiputu; mẹ ẹge ya gude hee unu l'ọ bụ ugo, he nwa iya; hekfuta onwiya.
5 Ọ -bụru l'unu ngabẹru iya nchị; bya edobe ọgba-ndzụ iya bẹ unu a-bụru òkè-iphe, dụru iya iche l'iphe bụ mbakeshi. A makwaru-a lẹ mgboko l'ọ ha bụ nk'iya;
6 ọle unu a-bụru iya alị-eze ndu achịjeru Nchileke ẹja; bụru mba, dụ nsọ. Ono iphe, ii-kfuru ndu Ízurẹlu ndono.”
7 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya alaphu azụ; bya ekukoo ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu; bya atụko iphemiphe ọbule ono, Ojejoje ziru iya t'o kfua ono; kfukotaru ẹphe.

8 Ndu Ízurẹlu atụko zụa mgbede; sụ: “L'iphe, bụ iphe Ojejoje kfuru bẹ ẹphe e-
mekota.” Mósisu abya egude ọnu, ẹphe yeru jekfushia Ojejoje ọdo.
9 Ojejoje asụ Mósisu: “Lẹ ya a-nọdu l'urukpu, jihuru kpalungu byakfuta ngu; k'ọphu
ndu Ízurẹlu a-nọdu anụ ẹke, ya ekfu eyeru ngu; bya achịru ụkfu kwẹe ngu.”
Mósisu abya ekfuaru Ojejoje k'ọnu, ẹphe yeru.

Odobe ndu Ízurẹlu nsọ

10 Ojejoje asụ Mósisu: “T'o jekfu ndu Ízurẹlu je edoo ẹphe nsọ ntanụ yẹle echile.
Yo kfuaru ẹphe t'ẹphe saa uwe ẹphe asasa.
11 O -rua mbọku k'ẹto; t'ẹphe kwakọbe-gewa; kẹle mbọku ono bẹ Ojejoje e-nyizita;
nọdu lẹ Ugvu Sáyịnayi; ndu Ízurẹlu aphụkota iya l'ẹphe ha.
12 Kpaaru ẹphe oke l'ugvu ono mgburumgburu. Kfuaru ẹphe: ‘T'ẹphe letakwa ẹnya
tẹ ọkpa ẹphe be erukwa lẹ mgboro ugvu ono; k'ọphu ọ bụru kẹ onyihu iya enyihu.
Onye ẹhu iya rutaru l'ugvu ono bẹ ee-gbukwa egbugbu.
13 T'a tụ-gbukwaa onye ọbu lẹ mkpuma; m'ọ bụ gbagbua ya l'arwa. T'ẹ b'e denyikwa
iya ẹka. Ọ -bụru madzụ; bụru anụ; t'ẹ b'e kwekwa t'ọ nọdu ndzụ.’ Ọ bụlephu teke e
gburu ụpyoku; ẹphe ejeshia l'eli ugvu ono.”
14 Mósisu eshitsulephu l'eli ugvu ono nyifuta byakfuta ndu Ízurẹlu; bya edoo ẹphe
nsọ t'ẹphe dụru Nchileke iche; ẹphe bya asashịa uwe ẹphe.
15 Yọ sụ ẹphe l'o -rua mbọku k'ẹto; t'ẹphe kwakọbe-geekwa onwẹphe. T'ẹ b'ọ
dụkwa ẹphe onye e-jekfu nwanyi!

Mósisu enyikfu Nchileke l'ugvu Sáyịnayi

16 Yo be l'ụtsu mbọku k'ẹto ono; ebemu awata ekuku; egbe-igwe l'agba; urukpu,
jihuru kpalungu atsọ-kputa eli ugvu ono. Ọda ụpyoku, shi l'ugvu ono l'ada l'adashi
ike. Onyemonye ọbule; l'ọdu ndu Ízurẹlu ono anmalahaa kpakpakpa.
17 Mósisu abya edufuta ẹphe l'ọdu ndu Ízurẹlu ono; t'ẹphe byakfuta Nchileke. Ẹphe
eje evudo l'ọkpa ugvu ono.
18 Ẹnwuru-ọku achịko Ugvu Sáyịnayi nata; kẹle Ojejoje gude ọku nyifuta lẹ Ugvu
Sáyịnayi ono. Ẹnwuru-ọku ono akpụlephu tụu l'ọ bụ ẹke a kpọberu ọku icheku.
Ugvu ono l'ọ ha anmakọta jijiji l'anmashi iya ike.
19 Ọda ụpyoku ono l'aka nshinu akaka l'eje; Mósisu l'ekfu okfu; aanụ olu Nchileke
l'ẹke ookfu eyeru Mósisu.
20 Ojejoje enyizita l'eli Ugvu Sáyịnayi ono; bya ekua Mósisu t'o nyikfuta iya l'eli eli
ugvu ono. Mósisu enyikfushia ya eli ugvu ono.
21 Ojejoje asụ iya t'o nyizita l'alị je anmaaru ndu Ízurẹlu ọkwa t'ẹphe ba akpahẹ
ụzo t'ẹphe phụ Ojejoje; ọdumeka; bẹ ẹphe a-dụkwa l'igwe bụru kpurupyata.
22 Mbụkponu ndu achịjeru Nchileke ẹja, eme t'ẹphe byakfuta yẹbe Ojejoje ntse bẹ
e-do onwẹphe nsọ t'ẹphe dụru iya iche; ọdumeka bẹ ya a-nụkwa ẹphe aphụ.
23 Mósisu asụ Ojejoje: “Ndu Ízurẹlu te enyihukwa Ugvu Sáyịnayi; kẹ l'ị tụru
ayi ekemu sụ t'ayi dobe ugvu ono nsọ; tẹmanu ayi akpaa ya oke gbaphee
mgburumgburu.”
24 Ojejoje asụ iya: “Nyizita l'alị je eduta Érọnu tẹ nggu l'iya yịru. Ọle be ekwekwa tẹ
ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Ízurẹlu ọdo sweta ẹke ono nyikfuta yẹbe Ojejoje;
ọdumeka bẹ ya a-nụkwa ẹphe aphụ.”
25 Mósisu enyizita bya ekfuaru ndu Ízurẹlu iphe, Ojejoje kfuru.

20

Ekemu iri, shi l'ẹka Nchileke

1 Ojejoje abya ekfukota iphe ono l'ọ ha; sụ:
2 “Ọ bụ yębedua bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu; onye dufutaru unu l'alị Íjiputu; mbụ alị ono, unu shi bụru ohu ono.
3 “Ba adụkwa iphe ịi-baru ęja; gbahaa yębe Nchileke kpụrumu.
4 “Be emetakwaru onwongu ntękpe, e meru; yọ dụ l'ọ bụ iphe, nọ l'imigwe; m'ọ bụ ọphu, nọ lę mgboko; m'ọ bụ iphe, bu lę mini-ime-alị.
5 Ba abakwaru iphe ọphu ęja; ọphu i jekwaru iya ozi; kęle yębe Ojejoje, bụ Nchileke unu ekokwa okopho. Ya anụje ndu kpọru iya ashị aphụ k'ęjo iphe, ęphe meru iya; shi iya nụa ụnwu ęphe aphụ; nụa ya ụnwu nwa ęphe; nụa ya ụnwu nwanwanwaranwa ęphe.
6 Obenu l'iphe bụ ndu yeru iya obu; l'eme iphe, ekemu iya kfuru; bę ya emejekwanu t'obu, ya yeru ęphe bụru o-je-lę-nwanwa.
7 “Be ekukwa ępha yębe Ojejoje, bụ Nchileke unu kę mkpę. Kęle yębe Ojejoje ta ahakwa ndu eme ęge ono; tę ya ba nụ ęphe aphụ.
8 “Nyatajękwa mee mbọku ọtu-ume t'ọ dụ nsọ.
9 Ujiku ishingu; bę ii-seje akanya; jee ozi ngu.
10 Obenu lę mbọku k'ęsaa, bụ mbọku ọtu-ume kę yębe Ojejoje, bụ Nchileke unu. T'ę b'ọ dụkwa ozi, ii-jeje mbọku ono. Ọphu i kwekwa t'ụnwegirima ngu; ndu ọphu ị gbaru ohu; elu ngu; jeye lę ndu ọphu laru alala, bu lę nke ngu; jee ozi mbọku ono.
11 Kę l'ọ bụ ujiku ishingu; bę yębe Ojejoje meru igwe; bya emee eliphe yęle eze ęnyimu; mę iphemiphe ọbule, nọ iya nụ. Yo be mbọku k'ęsaa; ya atụta ume. Yọ bụru iya kparu iphe yębe Ojejoje gọru ọnu-ọma nụ mbọku ọtu-ume; bya emee ya; yọ dụ nsọ.
12 “Kwabękekwa nne lę nna ngu ugvu; k'ọphu ịi-ka nka l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono.
13 “Be egbukwa ọchi.
14 “Be erikwa ogori.
15 “Be ezikwa iphura.
16 “Be ebobekwa madzụ ibe ngu ibo.
17 “Be ejikwaru madzụ ibe unu ijimęnya l'ụlo iya; m'ọ bụ lę nyee ya; ohu, ọ gbataru agbata; elu iya; mękpo iphe, bụ iphe o nweru enweru l'ọ ha.”*
18 Ndu Ízurękłu aphụlephu egbe-igwe ono; mę ebemu ono; nụa ọda ụpyoku ono; bya aphụ ęnwuru-ọku, shi l'ugvu ono akpụshi; ęhu anmahu ęphe anmanma l'ęke ęphe atsụ egvu. Ęphe evudo ote-ęnya;
19 sụ Mósisu t'o kfujeru yeru ęphe yębedua l'onwiya; l'ęphe a-ngabękee nchị. Tę Nchileke be ekfukwaru yeru ęphe l'onwiya; ọdumeka bę ęphe a-nwụshihukwa.
20 Mósisu asụ ndu Ízurękłu: “T'ęphe ba atsụshi egvu; kęle Nchileke byaru t'ọ data ęphe; k'ọphu ęphe a-nọdu atsụ yębe Nchileke egvu; haa omee ęjo iphe.”
21 Ndu Ízurękłu evudo ote-ęnya; Mósisu abya ejekfube ọchi ono ntse, bụ ęke Nchileke nọ.

Aakpụ ęnya-ngwęja Ojejoje

22 Ojejoje asụ Mósisu t'ọ sụ ndu Ízurękłu l'ęphe phụwaru l'onwęphe lę ya shi l'imigwe kfuru yeru ęphe.
23 T'ę b'ọ dụkwa agwa, unu e-meta donyabe iya. T'ęphe be egudekwa mkpọla-ọcha; m'ọ bụ mkpọla-ododo meta agwa doberu onwęphe.
24 “Ọ bụ ęja, shi l'alị bę ee-gudeje kpụaru iya ęnya-ngwęja, bụ ęke ee-gbuje atụru; mę eghu; mę eswi; gude gwooru iya ngwęja-ukfuru; mę ngwęja ęhu-agu. Iphe bụ ęke ya meru t'a anyataję ępha iya bę ya a-byakfutaje unu bya agọoru unu ọnu-ọma.

* **20:17 20:17** Dit 5:21; Róm 7:7

25 Ọ -bụru l'ẹphe gude mkpuma l'akpụru iya ẹnya-ngwẹja; t'ẹphe be egudekwa
mkpuma, a kpụcharu akpụcha. Kẹ l'ẹphe -tsua ya ọngu bẹ ẹphe tụruwaru iya.
26 Ọphu ẹphe akpụkwa ẹnya-ngwẹja ono t'ọ ha l'eli; k'ọphu aa-gbakobeje iphe l'eje
iya; a nọnyaa; ẹphe ajịhaa onwẹphe ajịha l'ẹnya-ngwẹja ono."

21

Ndu Híburu, a gbaru ohu

1 "Ọwaa ekemu, ii-zi ẹphe ndọ-ọ:
2 "Ọ -bụru l'ị gbaru onye Híburu ohu bẹ iphe, oo-jeru ngu ozi bụ afa ishingu. O
-rua l'afa k'ẹsaa; yo nweru onwiya; ẹ taa kfụdu ụgwo l'ishi iya.
3 Ọ -bụru l'ẹ tọ lụdu nwanyi teke ọ dụberu bụru ngu ohu; t'ọ bụkwaruphu yẹbedua
bẹ aa-ha t'ọ la. Ọ -bụkwanuru lẹ yẹle nyee ya yị teke ọobya; tẹ nyee ya ono tsokwaru
iya teke ọo-nọdu ala.
4 Ọ -bụru lẹ nnajiufu iya lụru iya nwanyi; yọ mụtaru iya ụnwegirima; nyee ya ono
mẹ ụnwegirima iya ono a-tụko bụru kẹ nnajiufu iya. Yọ bụru nwoke a-la nwẹnkinyi
iya.
5 "Ọ -bụkwanuru l'ohu ono sụru lẹ ya yeru nnajiufu iya obu; yeru nwanyi ono, ọolu
ono obu; mẹ ụnwegirima iya; ya ta chọ tẹ ya lụfu je nweru onwiya;
6 t'onye nwe iya nụ duta iya je l'ifu ndu ikpe. T'o duru iya je l'ọnu-ibo; m'ọ bụ
l'oshi-ibo gude oji kpọ-fua ya nchị. Yọ bụru ohu iya jeye teke ọo-nọ-bebe."
7 "Ọ -bụru lẹ nwoke reru nwa iya nwanyi t'ọ bụru ohu; ẹ ta byadụ bya aha iya t'ọ
laa; ẹge aahaje ndu ọphu bụ unwoke.
8 Teke e reru iya onye arị kẹ t'ọ lụa iya; a nọnyaa; t'ọ dụhe iya mma k'alụlu; t'ọ
hakwaa t'a gbata iya. Ẹ tọ gbakwa tẹ nnajiufu iya ono ree ya ndu ọhodo; kẹ l'e to
meduru ohu iya ono iphe, o kweru ụkwa iya.
9 Ọ -bụru l'ọo nwatibe iya kẹ nwoke b'ọ gbaru iya doberu t'ọ lụa; t'o mejekwa
nwamgbọko ọbu l'ọ bụ nwa iya nwanyi.
10 Ọ -bụru lẹ nwoke lụru nwanyi ọdo; t'ọ nụjekwa nyee ya kẹ mbụ nri; nmajẹru
iya ẹkwa; l'emekwaru iya phụ iphe, bụ iphe emejeru nwanyi aalụ alụlu.
11 O -bụru l'ẹ too meduru nwanyi ono ụzo iphe ẹto ono; tẹ nwanyi ono lụfukwa.
Ọle t'ẹ b'ọ dụkwa m'ọo afụ, aa-kfụ nwoke ono."

Omeka onye ọdo iphe

12 "Onye chiru madzụ iphe chigbua ya; t'ọ lakwaa l'ọchi iya.
13 Ọ -bụkwanuru l'ẹ to lebezidu ẹnya; ọ -bụru l'ọo Nchileke haru iya t'ọ mee ẹge
ono; b'o nweru ẹke ya e-koshi unu tẹ onye dụ ẹge ono gbajẹru laa.
14 Obenu; ọ -bụru lẹ madzụ kwabẹru ẹnya; gude ẹregede; gbua madzụ ibe iya; unu
kpụta onye ọbu kpụfu l'ẹnya-ngwẹja yẹbe Nchileke; je egbua ya l'ẹke ọdo."
15 "Onye tsoru nne iya; m'ọ bụ nna iya ọgu bẹ ee-gbu egbugbu."
16 "Onye pataru madzụ ibe iya je eree; m'ọ bụ l'ọ nọkwadu iya l'ẹka teke e guderu
iya; t'e gbua onye ọbu egbugbu."
17 "Onye phuru nne iya; m'ọ bụ nna iya iphu; t'e gbukwaa onye ono egbugbu."
18 "Ọ -bụru l'unwoke labụ bẹ okfu adaru; onye lanụ atụa onye ọphu mkpuma; m'ọ
bụ l'ọ kfụkfuberu ẹka tsua ya; ọphu onye ono anwụhudu; yọ bụ-chiaru iphe b'o
mekaru iya; yọ zẹeru iya azẹe; t'ẹ b'ọ dụkwa iphe, ee-me onye ono, mekaru iya iphe
ono;
19 m'ọ bụru l'onye ono mekochaaru l'adụje ike gude mgbọro ejephe l'etezi. Ọle
onye ọphu mekaru iya iphe phụ a-kfụkwanu iya ụgwo kẹ azẹe ono, o shi zẹe ono;
bya aghakwaa ya phụ jeye teke ọo-kagee mma ọhuma."

20 “Ọ -bụru l'o nweru onye chiru ohu iya iphe; m'ọ bụ ohu iya kẹ nwoke; m'ọ
kẹ nwanyi; ohu ono eshi l'iphe ono, e chiru iya ono nwụhu; t'a nụ̀kwaa onye ono,
chigburu iya nụ ono àphụ̀.
21 Obenu l'ọ -bụru l'ohu ono nọru abalị ẹbo; m'ọ bụ ẹto bya akọrohu; t'ẹ b'ọ dụkwa
iphe, ee-me onye ono, chiru iya iphe ono; eshinu ohu ono bụ ẹku iya.”
22 “Ọ -bụru l'o nweru unwoke, alụ ọgu; ẹphe emeka nwanyi, dụ ime iphe; mee
k'ọphu ẹpho lụfuru iya; ọphu o nwedu ẹke a kwataru meka iya iphe ọdo; t'e eretakwa
onye ọphu mekaru iya iphe ọbu nre; ẹge dụ nji nwanyi ọbu mma; mẹ ẹge ndu ikpe
kpeburu.
23 Obenu; ọ -bụru l'e mekaru iya iphe nshinu; t'ẹ ndzụ lakwaaru ndzụ;
24 ẹnya alaaru ẹnya; eze alaaru eze; ẹka alaaru ẹka; ọkpa alaaru ọkpa.
25 Ọ -bụru ọku b'ọ hụru iya; t'a hụlatakwa iya. Teke o mefuru iya ọnya l'ẹhu; t'e
melatakwa iya. Teke o tsuru mkpukpu-mee ye iya l'ẹhu; t'e tsukwaruphu mkpukpu-
mee ye iya l'ẹhu.”
26 “Ọ -bụru l'o nweru onye chiru ohu iya iphe l'ẹnya; k'ọphu o chipyaru iya ẹnya
lanụ; tẹ onye ono hakwaa ohu ono t'o je enweru onwiya; t'ọ bụru ụgwo ẹnya ono, o
chipyaru iya ono.
27 Ọ -bụru l'o chikwofuru iya eze lanụ; t'ọ hakwaa ohu ono t'o je enweru onwiya;
t'ọ bụru ụgwo eze iya ono.”
28 “Ọ -bụru l'oke-eswi gude mpo dụ-gbua madzụ; t'a tụ-gbukwaa eswi ono lẹ
mkpuma; ọle t'ẹ ba atakwa anụ iya atata; ọphu ọ dụkwa iphe, ee-me onye nwe iya
nụ.
29 Obenu; ọ -bụru l'oke-eswi ọbu eme ẹnari; e kfuhawaru iya onye nwe iya nụ; t'o
kwe kpọ-chia ya l'ọka; ọ -bụru l'eswi ono dụ-gburu madzụ; t'a tugbukwaa eswi ono
lẹ mkpuma; onye nwe iya nụ alaa l'ọchi onye ọ dụ-gburu.
30 Ọle; ọ -bụru l'ọ dụ ndu ono t'ẹphe gbuaru onye nwe eswi ono nre; t'ọ kfụkoṭakwa
iphe, bụ iphe, e gbuburu iya; shi ẹge ono gbata onwiya.
31 Ekemu ono bụkwaphu iphe lanụ m'ọ -bụru l'oke-eswi dụ-gburu nwata nwoke
madzụ; m'ọ bụ nwata nwanyi kẹ madzụ.
32 Ọ -bụru l'oke-eswi ono bẹ dụ-gburu ohu; t'onye nwe eswi ono kfụa onye nwe
ohu ono ụkporo mkpọla-ọcha lẹ mkpọla-ọcha iri. T'a tụ-gbukwaaphu eswi ono lẹ
mkpuma.”
33 “Ọ -bụru lẹ madzụ kpufuru iphe lẹ nsụ; m'ọ bụ l'onye ono tụru nsụ; ghebe iya
ọnu; oke-eswi; m'ọ bụ nkakfụ-ịgara eje adalahu iya; nwụhu;
34 tẹ onye nwe nsụ ono kfụkwaa ụgwo anụ ono. T'onye ono kfụkwaa onye nwe
anụ ono, dalahụru lẹ nsụ ono ụgwo iya; pata ono, nwụhuru nụ ono.
35 “Ọ -bụru lẹ madzụ bẹ oke-eswi iya dụ-gburu oke-eswi onye ọdo; tẹ ụmadzu labụ
ono gbaru mgba ree oke-eswi ọphu nọ ndzụ; kee aswa iya ẹnya-nhamụnha. Ẹphe
ekekwaaphu anụ iya ọphu nwụhuru anwụhu ẹnya-nhamụnha.
36 Ọle; ọ -bụru lẹ onye, nwe oke-eswi ono mahawaru l'oke-eswi iya eme ẹnari; jịka
lẹ ya ta akpọ-chidu iya l'ọka; tẹ onye nwe oke-eswi ono kpẹkwaa onye ọphu oke-eswi
ọdo; pata onanu, nwụhuru anwụhu ono.”

22

Ọkwaberu ẹku ẹnya

1 “Ọ -bụru l'o nweru onye kpụru eswi; m'ọ bụ atụru onye ọdo l'iphura gbua; m'ọ
bụ l'o reru iya erere; t'o gudekwa eswi ise kfụa ụgwo eswi lanụ ono. Ọ -bụru atụru;
yọ bụru atụru ẹno.

2 “Ọ -bụru l'a phụru iphura l'ẹke ootsukpo ụlo onye ọdo tẹ ya bahụ; ọ -bụru l'e
mekaru iya iphe; yo shi ẹge ono nwụhu bẹ onye ono, gburu iya nụ ono te gbukwa
ọchi.
3 Obenu; ọ -bụru l'o meru teke ẹnyanwu hatawaru bụakwa ọchi bẹ onye ono gburu.
“Onye iphura kfụfutaje ụgwo iphe, o zitaru. Ọ -bụru l'ẹ to nwedu iphe, o nweru; e
ree yẹbedua l'onwiya; gude aswa iya kfụa ụgwo iphe, o zitaru.
4 “Ọ -bụru l'iphe ono, o zitaru ono b'a phụru iya l'ẹka; yọ nọdukwadu ndzụ;
m'ọ bụ oke eswi-o; m'ọ bụ nkakfụ-ịgara-o; m'ọ bụ atụru; onye ono a-kfụ ụgwo iya
nkfụkwase.
5 “Ọ -bụru lẹ madzụ chịru elu iya ye; yo je ataa iphe, e meberu l'okfu onye ọdo;
m'ọ bụ lẹ mgbo vayịnu onye ọdo; m'ọ bụ l'ọ haru iya ẹka; yo je ataa iphe, e meberu
l'okfu onye ọdo; tẹ onye nwe elu ono gude iphe, katsụa mma l'okfu iya; m'ọ bụ lẹ
mgbo vayịnu iya; kfụa onye ọphu ụgwo iya.
6 “Ọ -bụru l'ọku nahụru laa l'ẹgbudu; k'ọphu o keru witu, e butawaru ebuta; m'ọ bụ
ọphu ẹ te butadua; m'ọ bụ l'o kekotaru okfu ono l'ọ ha; tẹ onye tụru ọku ono kfụkwaa
ụgwo iya.
7 “Ọ -bụru l'o nweru onye nụru madzụ okpoga; m'ọ bụ iphe ọdo t'o doberu iya; a
bya ezita iya l'ụlo onye ono; ọ -bụru l'e guderu onye oshi ono; t'ọ kfụkwaa ụgwo iya
nkfụkwase.
8 Teke bụkwanu l'ẹ te gudedu onye iphura ọbu; t'onye nwe ụlo ono lụfuta l'ifu ndu
ikpe; bya egude ẹpha Ojejoje gụa ẹnwa t'a maru l'ẹ tọ dụ iya kpamiru iya.
9 Ọ -bụru l'o nweru iphe, aachọ achọcho; a phụa ya onye ọdo l'ẹka; mbụ iphe, dụ
l'ọ bụ eswi; m'ọ bụ nkakfụ-ịgara; m'ọ bụ atụru; m'ọ bụ iphe eye l'ẹhu; mbụ iphe bụ
iphe, eenweru enweru; t'e duta ụmadzu labụ, adzọ iphe ono bya l'ifu ndu ikpe. Onye
ọphu ikpe nmaru; yọ kfụa onye ọphu nkfụkwase.
10 “Ọ -bụru l'o nweru onye kpẹru madzụ nkakfụ-ịgara; m'ọ bụ oke-eswi; ọdoo
atụru; mẹwaru elu ọdo t'o doberu iya; yọ nwụhu; m'ọ bụ l'e mekaru iya iphe; m'ọ bụ
l'o phuhuru; to nwe onye maru iphe meru iya nụ;
11 ẹge ee-shi doshia okfu ono bụ tẹ onye ono bya Ojejoje l'ifu je agụa ẹnwa l'ẹ t'ọ
makwa iphe, meru ẹku onye ọphu; t'onye nwe iya nụ kwetakwa ẹge ono; t'ẹ b'ọ
kfụkwa iya ụgwo.
12 Ọle; ọ -bụkwanuru l'a kpụru iya l'iphura lẹ k'onye ono, e doberu iya ono; tẹ onye
ono kfụkwaa onye nwe iya nụ ụgwo iya.
13 Ọ -bụru l'ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu tagburu iya; t'o wota anụ iya ọphu ọ taphoduru
je ekoshi; t'a maru l'ọo anụ tagburu iya. T'ẹ b'a sụkwa t'ọ kfụa ụgwo iya.
14 “Ọ -bụru l'o nweru onye rọtaru elu onye ọdo; iphe emeka iya; m'ọ bụ l'ọ nwụhuru
teke onye nwe iya nụ ta nọdu l'ẹke ono; tẹ onye rọtaru iya nụ kfụkwaa ụgwo iya.
15 Obenu; ọ -bụru l'onye nwe iya nụ nọ l'ẹke ono teke ono; t'onye rọtaru iya nụ ba
akfụkwa ụgwo iya. Teke bụ l'ọ kfụru ụgwo; ngụta eswi ono; tẹ okpoga ono, a kfụru
ono nọ-chiakwaru iyi, yitaru onye ọbu.

Iphe, gbaru l'ememe

16 “Ọ -bụru l'o nweru onye kpaguderu nwamgbọko, nwoke ta achịkahubua ọkpa;
to nwewa onye eje iya alụlu; ẹphe l'iya azẹe; t'ọ kwakwaa aswa nụ ndibe ẹphe; duta
iya je alụru.
17 Ọ -bụru lẹ nna nwamgbọko ono jịkaru; sụ lẹ ya te ekedu iya ẹya; t'ọ kwakwaaphu
aswa, aakwajẹ l'ishi nwamgbọko, yẹle nwoke ta zẹbua; nụ nna iya.
18 “Unu ba ahajẹkwa nwanyi, eme amamanshi t'ọ nọdu ndzụ.
19 “Onye yẹle anụ zẹru bẹ ee-gbuje egbugbu.
20 “Onye gworu ẹja nụ iphe ọdo, ẹ-ta bụdu yẹbedua, bụ Ojejoje bẹ ee-gbu egbugbu.

21 “Unu ba akpajẹkwa ndu laru alala ẹhu; ọphu unu emegbujekwa ẹphe emegbu;
kẹ l'unu shikwa-a bụru ndu laru alala l'alị Íjiputu.
22 “Unu be emegbujekwa ụnwanyi, maa tụfuru; ọphu unu emegbujekwa ndu a tọru
ogbe.
23 Teke unu emegbu ẹphe emegbu; ẹphe araa; raku yẹbe Ojejoje bẹ ya a-nụkwa olu
ẹphe.
24 Ẹhu-eghughu iya a-vọ-lihukwa; ya egude ọgu bya achịko unu gbugee. Unyomu
unu abụru ndu, maa tụfuru; ụnwegirima unu abụru ụnwu ogbe.
25 “Ọ -bụru l'unu jeru ndu kẹ yẹbe Ojejoje, mkpa byaru ụgwo l'ime onwunu; unu
be emekwa l'ọbu ndu ejeje ụgwo ọ-mụru-nwa. Unu ba asụkwa t'ẹphe kfụru ọ-mụru-
nwa yeru iya unu.
26 Ọ -bụru lẹ madzụ ibe unu yeru unu uwe l'itumo; unu wolaaru iya ẹya tẹmanu
ẹnyanwu arịba.
27 Kẹ l'ọ bụ uwe ono bụ iphe, oogudeje egbochita ẹhu iya. ?Bụhunu ngụnu bẹ oo-
gude kuru mgbẹnya? Ọ -raku yẹbe Ojejoje bẹ ya a-nụkwa olu iya; kẹle ya aphụje
imiko.
28 “Unu be ekfubyishijekwa Nchileke ekfubyishi; ọphu unu akọjekwa onye achị ndu
alị unu ọnu.
29 “Unu ba ahakwa ogworu yẹbe Ojejoje ngwẹja, shi l'akpụru iphe, unu kpataru
l'okfu; waa ọphu shi lẹ mẹe, unu pyịtaru apyịta.
“Ụnwegirima unu ndu ọphu bụ ọkpara; bẹ unu a-nụje iya.
30 Ono kwaphu ẹge unu e-meje iya l'eswi unu; mẹ l'atụru unu. Unu hajẹe ya t'ọ nọo
l'ẹhu nne iya abalị ẹsaa. O -rua lẹ k'ẹsato iya; unu akpụta iya kpụtaru yẹbe Ojejoje.
31 “Unu a-bụ ndu dụru yẹbe Ojejoje lẹ nsọ. Unu ba atajẹkwa iphe, anụ-ẹgu-ẹgbudu
gburu. Unu tọgbojeru iya nkụta.

23

Ekemu, a tụru swibe ikpe, dụ mma; mẹ k'obu-imiko

1 “Ba atụjekwa ntụmatu. Ba agbajẹkwa ẹjo ekebe gude eyeru ẹjo madzụ ẹka.
2 “Be etsojekwaru igwe-ọha ye ẹka l'ome iphe ẹ ta dụdu mma. Teke i vudo l'ifu ndu
ikpe; be egudekwa l'iime t'i kfua iphe a-dụ ọha mma; mee tẹ ikpe laaru onye iswi
ẹ-ta dụdu mma.
3 Be egudekwa l'ọo lẹ madzụ bụ onye ụkpa; gbachiaru iya l'ifu ndu ikpe.
4 “Ọ -bụru l'ị phụru oke-eswi; m'ọ bụ nkakfụ-ịgara onye ọhogu ngu ẹke ọokpa-
phuhuwa akpaphuhu; kpụtakwa iya kpụ-jeru iya.
5 Ọ -bụru l'ị phụru nkakfụ-ịgara onye ị dụ ashị; ẹke ivu, o vu nyị-tsutaru iya; ba
ahakwa iya. Tụgbukwaa je eyeru iya ẹka.
6 “Unu ba ajịkakwa okperu onye ụkpa ikpe ọhuma l'ụlo ikpe.
7 Sekwaa ẹka; mẹ ọkpa l'okpe ẹjo ikpe. Be egbujekwa onye, ẹ te nwedu iphe o
meru; m'ọ bụ onye doberu ẹka ndoo; kẹle ya ta ahakwa onye meru iphe, dụ ẹji tẹ ya
ba nma iya ikpe.
8 “Ba anakwa ẹka-azụ; kẹle ẹka-azụ emejekwa tẹ madzụ mee ẹnya l'ẹ t'ọ phụdu
iphe, ọ phụchacharua; l'emejekwaphu t'a nma onye doberu ẹka ndoo ikpe.
9 “Unu be emegbujekwa ndu laru alala emegbu; kẹ l'unu maru ẹge ọoduje onye
laru alala; unubẹdua eshiwa bụru ndu laru alala l'alị Íjiputu.

Ekemu mbọku ọtu-ume

10 “Afa ishingu bẹ unu a-kọje alị unu; kpata iya iphe, e meberu iya.

11 O -be l'afa k'ẹsaa; unu ahaa ya akọko; k'ọphu ndu Ízurẹlu ndu ọphu akpa ụkpa
e-jeje akpaa l'ẹke ono. Ọphu wuduru nụ; anụ-ẹgu-ẹgbudu erifufuwa iya rụ. Unu
mekwaaphu mgbo vayịnu unu; mẹ ẹgu-olivu unu ẹge ono.
12 "Abalị ishingu bẹ unu e-jeje ozi; o -be lẹ mbọku k'ẹsaa; unu be ejekwa ozi; k'ọphu
oke eswi unu; mẹ nkakfụ-ịgara unu a-tụtaje ume; mẹkwaphu k'ọphu ohu, a mụru lẹ
nk'unu; mẹ onye bụ mbyamụmbya a-tụtakwaphu ume.
13 "Unu kwabẹkwa ẹnya mekota iphemiphe ọbule-a, ya ekfuru unu-a. Unu ba
adụkwa iphe, bụ iphe aagwa agwagwa, unu a-kpọ-kuje. Unu be ephotajekwa iya
ẹpha ephota lẹ phuu.

Ụzo ajị ẹto, aa-gbajẹ

14 "Ugbo ẹto l'afa; bẹ unu a-gbajẹru iya ajị.
15 "Unu a-gba Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko. Ujiku ẹsaa; bẹ unu a-tajẹ buredi, ẹ te
yedu iphe, ekoje buredi; bụ iya bụ ẹge ya tụru unu l'ekemu. Unu meje iya teke ono,
aagbajẹ ajị ono l'ọnwa Abibu; kẹ l'ọ bụ l'ọnwa ono; bẹ unu lụfutaru lẹ Íjiputu.
"T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-gbajẹru ẹka bya iya l'ifu.
16 "Unu gudeje iphe ọdungu, unu kpataru l'iphe, unu meberu l'alị gbaa Ajị O-je-
l'ẹgu.
"Unu gbaa Ajị Mkpù l'ishi-afa teke unu akpata iphe, unu meberu l'alị.
17 "Ugbo ẹto l'afa bẹ unwoke unu l'ẹphe ha a-chịkoje bya l'ifu Nnajiufu, bụ Ojejoje.
18 "T'ẹ b'ọ dụkwa iphe e yeru iphe ekoje buredi, unu e-yekobe lẹ mee anụ, unu gude
egworu iya ngwẹja.
"T'ẹ b'ọ dụkwa ẹbà anụ ono, e gude gbaa ajị ono, aa-ha t'ọ bọo nchi.
19 "Iphe mbụ, vuru ụzo kaa l'okfu unu bẹ unu e-gudeje bya l'ụlo Ojejoje, bụ Nchileke
unu.
"Unu be egudejekwa mini-ẹra nne eghu shia nwa iya.

Ojozi Nchileke a-bọru ndu Ízurẹlu ụzo

20 "Unu lekwaa; lẹ ya e-zi ojozi-imigwe t'o vutaru unu ụzo; l'eche unu; dua unu
durua ẹke ono, ya kwakọbewaru akwakọbe ono.
21 Unu ngabẹjekwaru ojozi-imigwe ono nchị; meje iphemiphe ọbule, ọ sụru t'unu
mee. Unu be ekwefujekwaru iya íkè; kẹ l'ẹ tọo gụkwaru unu nvụ; keshinu ọphu ọ
bụ ẹpha yẹbe Ojejoje b'o gude eje.
22 Ọ -bụru l'unu jiru obu oyi; ngabẹru ojozi-imigwe ono nchị; l'emekota iphe, yẹbe
Ojejoje sụru t'unu meje; bẹ ya a-bụru ọhogu ndu ọhogu unu; ẹphe adụ iya ashị; mbụ
ndu unu dụ ashị.
23 Ojozi iya e-vutaru unu ụzo; duru unu bahụ l'alị ndu Amọru; kẹ ndu Hetu; kẹ ndu
Pẹrezu; kẹ ndu Kénanu; kẹ ndu Hevu; mẹ kẹ ndu Jebusu. Ya a-chịkolephu ndu ono
mee t'ẹphe chịhu l'alị ono.
24 Unu be efozitajekwaru iphe, bụ iphe aagwa agwagwa; ọphu unu abajẹkwaru
ẹphe ẹja; ọphu unu etsojekwaru ẹphe mee ome-l'alị ẹphe. Unu mebyishia agwa
ẹphe; unu etsukposhia mkpuma, ẹphe doberu l'ẹnya-ngwẹja ẹphe.
25 Unu bajẹru yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹja. Ya e-meru unu iphe-ọma lẹ nri;
mẹ mini; bya ewofu ome-l'ẹhu l'ẹke unu nọ.
26 Ẹ to nwedu l'ẹpho alụfu madzụ l'alị unu; to nwe nwanyi, a-nọnu t'ọ tsụ ime. Ya
e-me t'unu kajẹe nka lịkpahu alikpahu.
27 "Ya e-me t'a atsụje unu egvu. Iphe bụ mbakeshi, unu l'ẹphe alụ ọgu bẹ ya e-me;
ẹphe emehu ririri. Ya emee ndu ọhogu unu l'ẹphe ha t'ẹphe ghakọbeje; gbaaru unu
ọso.
28 Ya e-zi evu t'o vuru unu ụzo je achịshiaru unu ndu Hevu; mẹ ndu Kénanu; mẹ
ndu Hetu l'ụzo.

29 Ọle ya ta achịfu-gedu ẹphe l'afa lanụ; kẹ l'alị ono a-bya abụru okorobo-ẹgu;
anụ-ẹgu-ẹgbudu, nọ iya nụ aka unu ẹka.
30 Ya a-tọkpelephu nwẹhu achịshi ẹphe; jeye teke unu a-ka l'igwe; dụ ike nwekotaru
alị ono.
31 "Ya e-me tẹ ókè-alị unu tsube lẹ Eze Ẹnyimu Uswe je akpaa lẹ Eze Ẹnyimu
Filisutayịnu; mẹ shita l'echi-ẹgu jeye lẹ Ẹnyimu Yufurétusu. Ya e-woru ndu alị ono
ye unu l'ẹka; t'unu chịfu ẹphe.
32 Unu l'ẹphe ba agbakwa ndzụ; unu l'agwa ẹphe ta agba.
33 Unu be ekwekwa t'ẹphe buru l'alị unu; ọdumeka bẹ ẹphe a-kpatakwa t'unu mee
ẹjo iphe meswee yẹbe Ojejoje. Kẹ l'unu -baaru agwa ẹphe ẹja; bẹ ọo-bụkwaru ọnya
nmata unu."

24

Eeme ọgba-ndzụ t'ọ ngụru angụru

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu tẹ yẹle Érọnu; Nadabu; Abihu; mẹ ndu bụ
ọgurenya Ízurẹlu ẹphe ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu iri nyikfuta yẹbe Ojejoje; nọdu
ote-ẹnya; baaru iya ẹja.
2 Ọ bụ Mósisu nwẹnkinyi iya bụ onye a-byakfuta yẹbe Ojejoje; tẹ ndu ọphu be
ejekwa iya ọkpirita ntse. Tẹ ndu Ízurẹlu be etsokwaru iya nyikota eli ugvu ono.
3 Mósisu eje ekfukotaru ndu Ízurẹlu iphe, Ojejoje kfushiru; mẹ ekemu iya. Ẹphe
atụko gude olu lanụ zụa; sụ: "L'iphe, bụ iphe, Ojejoje kfuru bẹ ẹphe e-mekota."
4 Mósisu abya atụko iphe, bụ iphe ono, Ojejoje kfuru ono dekota l'ẹkwo.
Yo gbeshi l'ọnmewa ụtsu; bya akpụa ẹnya-ngwẹja l'ọkpa ugvu ono; bya akfụbe
mkpuma iri l'ẹbo, nọ-chiru ẹnya ọkpa-ikfu iri l'ẹbo ndu Ízurẹlu.
5 Yọ bya ezia ụnwu-okorọbya ndu Ízurẹlu; ẹphe eje egwooru Ojejoje ngwẹja-
ukfuru; gbushikwaaphu ụnwu oke-eswi gude gwooru iya ngwẹja-ẹhu-agu.
6 Mósisu abya ekee mee anụ ono ẹbo; woru ụzo lanụ wụru ye l'efere; bya ewota
ọphu phee l'ẹnya-ngwẹja ono.
7 Yọ bya ewota Ẹkwo Ọgba-ndzụ ono gụaru ndu Ízurẹlu. Ẹphe azụa mgbede; sụ
l'ẹphe a-nọdu angabẹru Ojejoje nchị; l'eme iphemiphe ọbule, o kfuru.
8 Mósisu abya ewota mee ono phee ndu Ízurẹlu l'ẹhu; sụ: "Ọwaa bụ mee, ekoshi
ndzụ, Ojejoje shi l'ekemu ono, ọ tụru ono; unu l'iya agbaa l'ẹge o kfuru."
9 Mósisu yẹle Érọnu; Nadabu; Abihu; mẹ ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu ẹphe ụkporo
madzụ ẹto l'ụmadzu iri abya enyihu eli ugvu ono;
10 bya aphụa Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu. Iphe o vudo l'eli iya bụ iphe e meru lẹ
mkpuma, aswa nọ, eekuje sáfàyà; yo gbulephu samu l'ọ bụ akpamigwe.
11 Ọphu ọ dụdu iphe, Nchileke meru ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu ono. Ẹphe aphụ
Nchileke; bya eria; ngụa.
12 Ojejoje asụ Mósisu: "Nyikfuta iya l'ugvu-a bya anọdu l'ẹke-a tẹ ya nụ ngu
mkpuma, dụ balịbali, ya deru ekemu; mẹ iphe, ya sụru t'ẹphe meje, a-nọduje akpọ-
ziru ẹphe ụzo."
13 Ya ndono; Mósisu yẹle Jóshuwa, bụ onye anyajẹru iya ẹkpa ayịru tụgbua; je
enyihu ugvu Nchileke.
14 Mósisu asụ ndu bụ ọgurenya ono: "Unu nọdu l'ẹke-a ngabẹru ẹphe jeye teke
ẹphe a-byakfuta unu ọdo. Érọnu yẹle Huru bẹ unu l'ẹphe nọo l'ẹke-a; onye okfu
dakfutaru; t'o jekfu ẹphe."
15 Mósisu enyihulephu ugvu ono; urukpu atsọ-kputa iya.

16 Ọdu-biribiri Ojejoje abya atụko Ugvu Sáyịnayi ono ji. Urukpu ono anọo l'ugvu
ono ujiku ishingu. Yo be lẹ mbọku k'ẹsaa; Ojejoje eshi l'urukpu ono kua Mósisu.
17 Ndu Ízurẹlu bẹ ọdu-biribiri Ojejoje ono dụlephu l'ọ bụ ọku, enwu enwunwu l'eli
ugvu ono.
18 Mósisu enyia eli ugvu ono jeye teke urukpu ono kpuchitaru iya. Yọ nọo l'eli ugvu
ono ụkporo abalị ugbo ẹbo: eswe l'ẹnyashi.

25

Ụtu iphe, ee-gude mee ụlo-ẹ́kwà
(Awụ 35:4-9)

1 Ojejoje asụ Mósisu:
2 "T'o kfuaru ndu Ízurẹlu t'ẹphe wota iphe bya anụ yẹbe Ojejoje. Iphe, ọo-natajẹ
bụ iphe, onye gude obu iya wota bya anụ.
3 Iphe, ẹphe a-nụje bụ mkpọla-ododo; mkpọla-ọcha; ope;
4 òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe; ọkpobe òwúú
ọcha; ẹji eghu;
5 akpọ ebyila, a tsẹru l'uswe; akpọ umoro-ẹnyimu; oshi akesha;
6 manụ olivu, ee-gudeje amụ ọku; iphe, eeyeje lẹ manụ k'ọwu l'ishi t'o shi mkpọ;
ọphu eeyeje l'ínsẹnsu t'o shi kwẹkwekwe;
7 mkpuma ónìkùsù; mẹwaru mkpuma ọdo, aswa nọgbaa. Mkpuma ono bẹ ee-me
gbapyabẹ l'uwe-ukuvu* onye achịjeru Nchileke ẹja yẹle uwe-ọkpoma.
8 "Kfuru ẹphe t'ẹphe rụaru yẹbe Ojejoje ụlo, dụ nsọ; tẹ ya buru l'ẹke ẹphe bu.
9 Unu mekwaa ụlo-ẹ́kwà ono yẹle iphemiphe ọbule, a-nọ l'ime iya t'ọ dụlephu ẹge
ya e-koshi nggụbe Mósisu t'e mee ya.

Okpoko Ọgba-ndzụ ono
(Awụ 37:1-9)

10 "T'ẹphe gude oshi akesha gbaa okpoko. Tẹ ogologo iya dụ nkwo-ẹka labụ lẹ
mkpirikpi iya. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka lanụ lẹ mkpirikpi iya. Eli iya adụkwaphu
nkwo-ẹka lanụ lẹ mkpirikpi iya.
11 Wụa ọkpobe mkpọla-ododo l'ime iya; mẹ l'azụ iya. Nggu egudekwaphu mkpọla-
ododo wụa lẹ mgberemẹku iya mgburumgburu.
12 Nggu akpụta echi mkpọla-ododo ẹno hebe l'ọkpa iya ẹphe ẹno. Mbụ t'i wota ẹbo
hebe l'ibe lanụ; wota ẹbo ọphu hebe l'ibe iya ọphu.
13 Gude oshi akeshia pyịta mgbọro labụ; wụa ya mkpọla-ododo.
14 Nggu eworu mgbọro ono ẹphe ẹbo pyoshia l'echi ono, e hebetsuaru lẹ
mgberemẹku okpoko ono t'ọ bụru iphe, ee-gudeje apa iya.
15 Mgbọro ono a-nọduwaru l'echi okpoko ono. T'ẹ b'e wofukwa iya ewofu.
16 Ọ bụ ekemu ono, yẹbe Ojejoje a-nụ ngu ono bẹ ii-dobe l'ime okpoko ono.
17 "Gude ọkpobe mkpọla-ododo meta okfu okpoko; ẹke, aa-kfụje ụgwo iphe, dụ ẹji,
madzụ meru. T'ogologo iya dụ nkwo-ẹka labụ lẹ mkpirikpi iya. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka
lanụ lẹ mkpirikpi iya.
18 Nggu egude mkpọla-ododo mee cherobimu labụ, a-nọdutsua l'ishi okfu okpoko
ono. T'ọ bụkwaru mkpọla-ododo, e tsusaru etsusa bẹ ii-gude mee ya.
19 Woru cherobimu lanụ dobe l'ishi lanụ; nggu eworu ọphu dobe l'ishi iya ọphu. Ii-
me tẹ cherobimu labụ ono, nọtsua l'ishishi okpoko ono yẹle okpoko ono t'ẹphe bụru
nanụ.

---

* **25:7 25:7** Iphe e deru uwe-ukuvu l'ẹke-a b'e deru ifọdu (ephod) lẹ mbeke. Ọ bụ uwe, amashi mma ike, onye achịjeru Nchileke ẹja anyajẹru l'ukuvu; kobe iya urimu; mẹ turimu, bụ iphe, ẹphe egudeje ama uche-obu Nchileke.

20 Cherobimu ono bẹ ẹ́bà iya a-jakashịhu ajakashịhu laa imeli; gude kpuchita okfu okpoko ono. Cherobimu ono; bẹ ee-dobe; k'ọphu ẹphe a-gharu onwẹphe ifu; tụko l'ele ẹnya l'eli okpoko ono.
21 Nggu ewota okfu okpoko ono kpuchia ya; woru iphe ono, e deru ekemu yẹbe Ojejoje ono, bụ ọphu, ya e-mekochaa nụ unu ono; yekwaphu l'ime okpoko ono.
22 Yọ bụru l'eli okfu okpoko ono; mbụ lẹ mgbaku cherobimu labụ ono, nọ l'eli okpoko ono; bụ iya bụ ẹke ono, e doberu iphe, e deru ekemu iya ono bẹ ya a-byakfuta ngu bya ekfuru ngu iphemiphe ọbule, ndu Ízurẹlu e-meje.

Teburu ono
(Awụ 37:10-16)

23 "Gude oshi akesha meta teburu. Tẹ ogologo iya dụ nkwo-ẹka labụ. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka lanụ. Eli iya adụ nkwo-ẹka lanụ lẹ mkpirikpi iya.
24 Nggu awụa ya ọkpobe mkpọla-ododo; bya egudekwaphu mkpọla-ododo wụa lẹ mgberemẹku iya mgburumgburu.
25 Nggu ewota oshi, dụ gbịriri, ụsa iya ha l'ọ bụ ọbechere-ẹka swephee mgberemẹku iya mgburumgburu; nggu egudekwaphu mkpọla-ododo wụ-phee oshi ono mgburumgburu.
26 Kpụta echi mkpọla-ododo ẹno hebegbaa lẹ mgberemẹku ọkpa teburu ono.
27 Echi ono a-nọnyabetsukwaa oshi ono, dụ gbịriri ono; k'ọphu ọo-dụkwanu ike gudeshia mgbọro, ee-gudeje apa teburu ono.
28 Ii-gude oshi akesha pyịshia mgbọro ono; wụa ya mkpọla-ododo t'ọ bụru mgbọro, ee-gudeje apa teburu ono.
29 Nggu egude ọkpobe mkpọla-ododo meshia efere; ite; okoro; mẹ nkwọ-ẹka, aa-tụ-kobeje l'eli teburu ono. Iphe ono l'ọ ha bụ iphe, ee-gudeje gwooru yẹbe Ojejoje ngwẹja-mẹe.
30 Tẹ eedobeje buredi l'ifu yẹbe Ojejoje. Ọ bụ l'eli teburu ono bẹ aa-tụ-kobeje iya; k'ọphu ọo-nọduje iya l'ifu tekenteke.

Iphe, eegvubeje urọku
(Awụ 37:17-24)

31 "Gude ọkpobe mkpọla-ododo, e tsusaru etsusa mee iphe, ee-gvubeje urọku. Mee ya t'o nweru oshi; nweru ẹkali. Yo nweru efere; nweru nkwo iya; nweru iphe, dụ l'ọ bụ nwopu okoko-oshi; mẹ iphe, dụ l'ọ bụ igu oshi, jawaru ajaja. Tụkokwa iphe ono l'ọ ha mee tẹ yẹle iphe ono, eegvubeje urọku ono dzekfua bụru nanụ.
32 Oshi iya ono e-nweru ẹkali ishingu: ẹto l'ẹka iya ọwaa; ẹto l'ẹka iya ọphu.
33 Tẹ ẹkali iya ono nwejeru okoro ẹto. Okoro ono bẹ ee-metsua t'ọ dụgbaa l'ọ bụ igu-oshi alụmondu. E mekwaaphu nwopu okoko-oshi ye iya; ọwaa iphe, dụ l'ọ bụ igu oshi, jawaru ajaja. Yọ bụru ẹge ono bẹ ọo-dụkota l'ẹkali iya ono ẹphe ishingu, dzekfugbaaru l'oshi iya ono.
34 Tẹ oshi iya ono nwekwaru okoro ẹno, e meru; yọ dụ l'ọ bụ igu alụmondu. Yo nwekwaruphu iphe, e meru; yọ dụ l'ọ bụ nwopu okoko-oshi; ọwaa iphe, dụ l'ọ bụ igu oshi, jawaru ajaja.
35 Nwopu okoko-oshi lanụ bẹ ee-me t'ọ nọdu lẹ mkpuli ẹkali iya labụ ono k'alị. K'ẹbo anọdu lẹ mkpuli ẹkali iya labụ k'echi. K'ẹto anọdu lẹ mkpuli ẹkali iya labụ k'eli. Mbụ l'ọo-nọdutsua lẹ mkpuli ẹkali iya ono ẹphe ishingu.
36 Nwopu okoko-oshi ono yẹle ẹkali iya ẹkali iya ono bẹ ee-me tẹ yẹle oshi iya tụko dzekfuru. Yọ bụru ọkpobe mkpọla-ododo, e tsusaru etsusa bẹ ee-gude mee ya.
37 "Nggu emeta urọku ẹsaa gvubegbaa l'eli iphe ono, eegvubeje urọku ono. T'e dobekwa iya k'ọphu iphoro iya a-ngakọtaje ifu ẹke ọono.

38 Ákpà iya; mẹ iphe, aagụjeru ọku iya ye bụkwa ọkpobe mkpọla-ododo bẹ ee-gude
mekwaa ya phụ.
39 Iphe, eegvubeje urọku ono yẹle ngwa iya l'ọ ha bụ ụnu ọkpobe mkpọla-ododo
ẹsaa l'ụkporo iri bẹ ee-gude mee ya.
40 Letakwa ẹnya t'e mee iphe ono l'ọ ha t'ọ dụ ẹge e koshiru ngu iya l'eli ugvu ono.

26

Ụlo-ẹ́kwà
(Awụ 36:8-38)

1 "Ii-meta ụlo-ẹ́kwà. Gude òwúú ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; mẹ òwúú, eke urukpu-
urukpu; ọphu eke uswuswe; mẹ ọphu eke mee-mee; kwee ẹkwa kweta iya ukfu-ẹkwa
iri. T'onye maru ome nka gude òwúú ono kwee cherobimu ye l'ukfu-ẹkwa ono.
2 Tẹ ukfu-ẹkwa ono tụkokwa hakọ ẹnya-nhamụnha. T'ogologo iya dụ nkwo-ẹka
ụkporo l'ẹsato. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka ẹno.
3 Wota ukfu-ẹkwa ono ise gbagbabe t'ọ bụru ishimishi lanụ; nggu ewotakwaphu
ụzo ise ọphu gbagbabe; t'ọ bụru ishimishi lanụ.
4 Ishimishi iya ono kẹ mbụ b'ii-gude òwúú, eke urukpu-urukpu yeshia ya nkolaba
l'igbirimọnu ukfu-ẹkwa iya ono kẹ ikperazụ. Nggu emekwaaphu ẹge ono l'ukfu-ẹkwa
kẹ ikperazụ l'ishimishi iya k'ẹbo.
5 Nkoloba ụkporo labụ l'iri bẹ ii-ye l'ishishi ishimishi lanụ; nggu eyekwaphu
nkolaba ụkporo labụ l'iri l'ishishi ishimishi lanụ ọphu. Nkoloba ono a-chịko chegbabe
ifu.
6 Gude mkpọla-ododo meta iphe, kweru nko ishi labụ ụzo ụkporo labụ l'iri. Nggu
egude iya dzegbabe ishimishi ẹ́kwà ono ẹphe ẹbo t'ọ bụru nanụ.
7 "Nggu egude ẹji eghu kwee ẹ́kwà; kweta iya ukfu-ẹkwa iri lẹ nanụ, ee-gude phụ-
chita eli ụlo-ẹ́kwà ono.
8 Tẹ ukfu-ẹkwa ono ẹphe iri lẹ nanụ tụkokwa hakọ ẹnya-nhamụnha. Tẹ ogologo
iya dụ nkwo-ẹka ụkporo l'iri. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka ẹno.
9 Chịta ukfu-ẹkwa ono ise gbagbabe t'ọ bụru ishimishi lanụ; nggu achịta ukfu-ẹkwa
ishingu ọphu gbagbabẹkwaphu t'ọ bụru ishimishi lanụ. Ukfu-ẹ́kwà kẹ ishingu phụ;
bẹ ịi-pyaji ẹbo t'o gboru l'ifu ụlo-ẹ́kwà ono.
10 Nkoloba ụkporo labụ l'iri bẹ ii-ye l'ishishi ishimishi lanụ; nggu eyekwaphu
nkolaba ụkporo labụ l'iri l'ishishi ishimishi lanụ ọphu.
11 Nggu egude ope meta iphe, kweru nko ishi labụ ụzo ụkporo labụ l'iri. Nggu egude
iya kotagbaa nkolaba ishimishi ẹ́kwà ono ẹphe ẹbo; gude iya dzegbabẹ ụlo-ẹ́kwà ono
t'ọ bụru nanụ.
12 A bya l'ukfu-ẹkwa, tsufuru l'ụlo-ẹ́kwà ono; mbụ nkere-ẹbo l'ukfu-ẹkwa ono bẹ
ee-me t'ọ wụ-zita l'azụ ụlo-ẹ́kwà ono.
13 Ishimishi ono, e gude phụ-chita ụlo-ẹ́kwà ono e-gude nkwo-ẹka lanụ ka k'ime
iya phụ ụsa lẹ mgberemẹku iya ẹphe ẹbo. Ndu k'ono bẹ aa-ha t'ọ wụ-zita l'ụzo alị t'e
gude iya kwechia mgberemẹku iya.
14 Nggu ewota akpọ ebyila, e meru; yo ke uswuswe; phụ-chia ụlo-ẹ́kwà ono ọdo.
Nggu ewota akpọ umoro-ẹnyimu kwechita iya.
15 "Gude oshi akesha rụshia oshi, ee-gudeje kpọbe ụlo-ẹ́kwà ono.
16 Oshi ono bẹ aa-rụgbaa ogologo iya t'ọ dụ nkwo-ẹka iri. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka lẹ
mkpirikpi iya.
17 Oshi ono bẹ aa-pyịtatsua ọkpa ye ẹka labụ. Yọ bụru ẹge ono bẹ ii-mekota oshi
ụlo-ẹ́kwà ono l'ọ ha.
18 A bya l'ụlo-ẹ́kwà ono ibyiya ọphu gharu ifu l'ụzo ọhuda; bụ ụkporo oshi bẹ
ịi-rụta; yeshia ya.

19 Nggu egude mkpọla-ọcha meshia ẹnya ẹke ee-gvubetsua oshi ono. Nggu emeta
iya ụzo ụkporo labụ. Iphe bụ oshi ọphu nọnu e-nweru ẹnya ẹke ee-gvubeje iya.
20 A bya l'ibyiya ọphu; mbụ ibyiya ọphu gharu ifu l'ụzo isheli; bụkwaphu ụkporo
oshi bẹ ịi-rụta; yeshia ya.
21 Gude mkpọla-ọcha meshia ẹnya ẹke ee-gvubetsua oshi ono ye. Nggu emeta iya
ụzo ụkporo labụ. Iphe bụ oshi nọnu e-nweru ẹnya ẹke ee-gvubeje iya.
22 A bya l'azụ ụlo-ẹ́kwà ono; mbụ ibyiya ọphu gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-arịba bụ
oshi ishingu bẹ ịi-rụta; yeshia ya.
23 Nggu arụshia oshi ẹbo ẹbo; yeshia l'iku iku ụlo-ẹ́kwà ono l'ụzo azụ iya.
24 Oshi labụ ono, ee-yeshi l'iku iya ono bẹ a-dụgbaa nkwegba ẹbo ẹbo. Oo-shi l'ụzo
alị dụ nkwegba ẹbo jeye l'imeli. Yọ bụru echi lanụ bẹ aa-kụbe iya. Ẹphe ẹbo a-chịko
dụkota ẹge ono.
25 Ọo ya bụ l'ọo-dụ oshi ẹsato l'ụzo azụ ụlo-ẹ́kwà ono. T'e gude mkpọla-ọcha meshia
ẹnya ẹke ee-gvubetsua oshi ono ye. Nggu emeta iya ụzo iri l'ishingu. Iphe bụ oshi
nọnu e-nweru ẹnya ẹke ee-gvubeje iya.

26 “Gude oshi akesha rashia oshi, dụgbaa gbịriri, ee-gude swebushia l'oshi ono. Ụzo
ise bẹ ii-swebetsua l'oshi ẹka ụlo-ẹ́kwà ono ẹkalanu;
27 nggu eswebekwaphu ụzo ise ọdo l'ẹka iya ọphu. Ụzo ise ọdo abụru k'azụ ụlo-
ẹ́kwà ono; ibyiya ọphu gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
28 Oshi ọphu dụ gbịriri, ee-swebe l'echi iya bẹ aa-pyị t'o shi l'ishi lanụ lụfu l'ishi iya
ọphu.
29 Nggu awụkota mkpọla-ododo l'oshi ono, eegudeje kpọbe ụlo-ẹ́kwà ono. Nggu
egudekwaphu mkpọla-ododo meshia echi, e-gudetsua gbịriri oshi ono. Nggu abya
awụkwaaphu mkpọla-ododo lẹ gbịriri oshi ono.

30 “Rụkwaa ụlo-ẹ́kwà ono ẹge a tụru ngu ọnu iya l'eli Ugvu Sáyịnayi.

31 “Nggu egude òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke uswuswe; ọphu eke mee-mee
yẹle k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; kwee ẹ́kwà. T'onye maru ome nka gudekwa òwúú
ono kwee cherobimu ye l'ẹ́kwà ono.
32 Nggu egude oshi akesha pyịa itso ẹno; wụa ya mkpọla-ododo. Nggu eworu itso
ono kpọbetsua l'ẹnya ẹke e meshiru lẹ mkpọla-ọcha. Nggu egude iphe, kweru nko,
e gude mkpọla-ododo mee kobe ẹkwa ono l'itso ono
33 lẹ mkpuli iphe phụ, kweru nko ishi labụ phụ, e gude dzegbabe ishimishi phụ,
e gude phụ-chita ụlo-ẹ́kwà ono. Nggu eworu Okpoko Ekemu ono sụbe l'ẹke ono, e
gebutaru ẹ́kwà ono. Ẹkwa ono bẹ ee-gude kekahu Ẹke-dụ-Nsọ lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-
Nsọ.
34 Nggu ewota okfu okpoko ono, aakfụje ụgwo iphe, dụ ẹji, madzụ meru ono; kpube
l'eli Okpoko Ekemu ono, a sụberu lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ.
35 Nggu apata teburu phụ sụbe l'ifu ẹ́kwà ono, e gude gebuta Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ
ono. Ẹke aa-sụbe iya bụ l'ime ụlo-ẹ́kwà ono l'ibyiya ọphu gharu ifu l'ụzo isheli. Nggu
eworu iphe ono, eegvubeje urọku ono gvube l'ibyiya ọphu gharu ifu l'ụzo ọhuda;
t'ẹphe lẹ teburu phụ chegbabe ifu.

36 “A -bya l'ọnu ụlo-ẹ́kwà ono; t'e gude òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-
mee; ọphu eke uswuswe; mẹ k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; kwee ẹ́kwà gude kochita
iya.
37 Nggu egude mkpọla-ododo meshia iphe, kweru nko, ee-gude kobe ẹ́kwà ono
l'itso. Nggu egude oshi akesha pyịta itso ise; wụkwaa ya phụ mkpọla-ododo; gude
ope kpụshia ẹnya ẹke aa-kpọbeje itso ono; ẹphe ise.

27

Ẹnya-ngwẹja-ukfuru
(Awụ 38:1-8)

1 “Gude oshi akesha rụta ẹnya-ngwẹja. Tẹ eli iya dụ nkwo-ẹka ẹto. Tẹ ogologo iya yẹle ụsa iya hakwaru ẹnya-nhamụnha. Iphe, ọo-dụtsua bụ nkwo-ẹka ise ise.
2 Nggu emeta mpo dobetsua l'ishi ishi iku iya ụzo ẹno. Tẹ mpo ono yẹle ẹnya-ngwẹja ono ragbabe aragbabe bụru nanụ. I -metsua; nggu eworu ope wụa ya.
3 Nggu egude ope meshia iphe, bụ iphe, ee-gudeje eje ozi l'ẹnya-ngwẹja ono, bụ iya bụ ite okpo ntụ; mẹ iphe, eegudeje ekpo ntụ eye l'ite ono; mẹ efere; mẹ oji; ọwaa iphe, aagụje ọku.
4 Nggu egude ope meta iphe, dụ nggafu nggafu l'ọ bụ ụgbu; bya enweru mgberemẹku ẹno. Nggu egudekwaphu ope meta echi ẹno hebetsua lẹ mgberemẹku iphe ono.
5 Nggu ewota iphe ono kwechia ụzo alị mgberemẹku ẹnya-ngwẹja ono. T'e shi l'ụzo alị iya kwechia ya jeye l'echilabu iya.
6 Nggu egude oshi akesha pyịta mgbọro labụ, ee-gudeje apa iya. Nggu awụkwaaphu ope lẹ mgbọro ono.
7 T'e wotsuaru mgbọro ono nwua l'ẹnya echi phụ lẹ mgberemẹku iya ẹphe ẹbo. Mgbọro ono ẹphe ẹbo a-nọdujetsua lẹ mgberemẹku ẹnya-ngwẹja ono ẹphe ẹbo teke aapa iya apapa.
8 Mekwaa ẹnya-ngwẹja ono tẹ ụzo nọdu iya l'echi. Nggu egude ibiribe oshi rụa ya; mee ya t'ọ dụ ẹge ono, ya koshiru ngu l'eli ugvu ono.”

Ogbodufu ono
(Awụ 38:9-20)

9 “Meeru ụlo-ẹ́kwà ono ogbodufu. Gude òwúú ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; kwee ẹkwa, dụ ụkporo nkwo-ẹka ise l'ogologo; gude gebuta ibyia ọphu ogbodufu ono gharu ifu l'ụzo ọhuda.
10 Nggu egude ope meta ụkporo itso, aa-kpọbe iya yẹle ẹnya ẹke aa-kpọbetsua itso ono. Nggu egude mkpọla-ọcha meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa ono l'itso ono yẹle iphe, ee-swebe l'itso ono.
11 Ụzo isheli iya bụkwaphu ẹkwa, dụ ụkporo nkwo-ẹka ise l'ogologo bẹ ee-kwe; gude gebuta iya. Itso, aa-kpọbe l'ụzo isheli ono yẹle ẹnya ẹke aa-kpọbe itso ono a-dụtsua ụkporo ụkporo. Yọ bụkwaruphu ope bẹ aa-wụkota iya; bụkwanuru mkpọla-ọcha bẹ ee-gude meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa l'itso ono yẹle iphe, ee-swebe iya.
12 “A -bya l'ụsa ogbodufu ono l'ụzo ẹnyanwu-arịba iya; bụkwa ẹkwa, dụ ụkporo nkwo-ẹka labụ lẹ nkwo-ẹka iri l'ogologo bẹ ee-kwe; gude gebuta iya. T'e meta itso iri, aa-kpọbe l'ụzo ẹnyanwu-arịba ono; metakwaphu ẹnya ẹke aa-kpọbetsua itso ono ụzo iri.
13 Ụsa ogbodufu ono l'ụzo ẹnyanwu-ahata iya a-dụkwaphu ụkporo nkwo-ẹka labụ lẹ nkwo-ẹka iri l'ogologo.
14 T'e kwee ẹkwa, dụ nkwo-ẹka iri l'ise l'ogologo; gude gebuta ọnu, ẹke e shi abata l'ogbodufu ono ẹke iya ọphu. Itso, aa-kpọbe iya yẹle ẹnya ẹke aa-kpọbetsua itso ono a-dụtsua ẹto ẹto.
15 A -bya l'ẹke, eeshije abata ogbodufu ono ẹke iya ọphu; bụkwaphu ẹkwa, dụ nkwo-ẹka iri l'ise bẹ ee-kwe; gude gebuta iya. Itso, aa-kpọbe iya; yẹle ẹnya ẹke aa-kpọbetsua itso ono a-dụtsukwaaphu ẹto ẹto.
16 “T'e gude òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe yẹle k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; gude kwee ẹkwa, dụ nkwo-ẹka ụkporo l'ogologo; gude

gechita ẹke eeshije abahụ l'ogbodufu ono. T'ọ bụkwaru onye maru ogude ngga kpaa ẹkwa bẹ e-eme iya nụ. Ẹke ono, eeshije abahụ iya ono bẹ ee-metaru itso ẹno; ọwaa ẹnya ẹno, aa-kpọbetsua itso ẹno ono.
17 Iphe, ee-swebegbaa l'itso, ee-gude kpọ-buta ogbodufu ono mgburumgburu yẹle iphe, nweru nkolaba, ee-gudegbaa kobe ẹkwa ono l'itso ono; bụkota mkpọla-ọcha bẹ ee-gude meta iya. Ẹnya nsụ, aa-kpọbetsua itso ono bẹ aa-wụkota ope.
18 Ogbodufu ono a-dụ ụkporo nkwo-ẹka ise l'ogologo; dụ ụkporo nkwo-ẹka labụ l'iri l'ụsa. Ee-gude ẹkwa, e kweru l'òwúú ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; gebuta iya. Eli ẹkwa ono a-dụ nkwo-ẹka ise; a wụkota ope l'ẹnya ẹke aa-kpọbetsua itso iya.
19 Iphe, bụ ngwa ọdo, ee-gude eje ozi l'ụlo-ẹ́kwà ono; m'o -ruhuru; ọ bụru ngụnu b'e gude iya eme; je akpaa lẹ nggu, ee-libegbaa eri ụlo-ẹ́kwà ono; mẹkwaphu kẹ ogbodufu ono bụ ope bẹ ee-gude mekota iya."

Manụ Urọku ono
(Liv 24:1-4)

20 "Kfuaru ndu Ízurẹlu t'ẹphe wotaru ngu ọkpobe manụ olivu, e megheru emeghe; t'e yeje l'urọku; tẹ ọku urọku ono nwuje mkpụrumkpuru.
21 T'ọ bụru Érọnu yẹle ụnwu iya e-yeje ọku l'urọku ono l'ifu Ojejoje l'ime Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; mbụ l'azụ ẹkwa phụ, e gude kebuta Okpoko Ekemu phụ. T'ẹphe mejekwaa urọku ono t'o shi l'urẹnyashi nwua jeye l'ụtsu. Tẹ ndu Ízurẹlu dobekwa ekemu-a; shita l'ọgbo sweru ọgbo."

28

Uwe, ndu achịjeru Nchileke ẹja
(Awụ 39:1-7)

1 "T'e shi lẹ ndu Ízurẹlu dufutaru ngu nwunne ngu, bụ Érọnu yẹle ụnwu iya; mbụ Nadabu; Abihu; Eliyéza; ọwaa Itama t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ozi iya.
2 T'a kwaaru nwunne ngu, bụ Érọnu uwe, dụ nsọ; t'e shi ẹge ono mee ya t'ọ dụ biribiri l'ẹnya; dụ ugvu.
3 Kfuaru ndu maru ome nka; mbụ ndu ya nụru mmamiphe l'ụzo iya onanu; t'ẹphe kwaaru Érọnu uwe, ee-gude doo ya nsọ; k'ọphu ọo-bụru onye a-chịjeru yẹbe Ojejoje ẹja.
4 Ọwaa egbe uwe, ẹphe a-kwashịru iya ndọ-ọ: uwe-ọkpoma; uwe-ukuvu; uwe-nlọkpuru; uwe ime-ẹhu; okpu-ẹkwa yẹle gbịriri ẹkwa-ukfu. T'ẹphe kwaaru nwunne ngu, bụ Érọnu; me ụnwu iya; uwe ono, dụ nsọ ono; t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ozi iya.
5 Iphe, ẹphe e-gude kwee ẹkwa l'uwe ono bụ mkpọla-ododo, a tụru l'ọ bụ òwúú; mẹ òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe; mẹ k'ọcha, a swịru; yọ dụ l'ọ bụ ụdo.

Uwe Ukuvu
(Awụ 39:2-7)

6 "T'onye maru ome nka gude òwúú mkpọla-ododo; ọphu eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe; mẹ k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; dzụa uwe-ukuvu.
7 T'a dzụa uwe ukuvu ono; woru gbịriri ẹkwa labụ ye iya l'ishi l'ukuvu iya ẹphe ẹbo. Eegudeje gbịriri ẹkwa ono ẹphe ẹbo ligbabe k'ifu yẹle k'azụ.
8 T'e kwekwaaphu gbịriri ẹkwa, ee-gudeje kebuta iya l'ukfu ye iya. Gbịriri ẹkwa ono bẹ yẹle uwe ukuvu ono a-tụko bụru iphe lanụ. T'e gude òwúú mkpọla-ododo yẹle

òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee yẹle ọphu eke uswuswe; mẹ k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo.

9 “Wota mkpuma ónìkùsù labụ; deshia ẹpha ụnwu Ízurẹlu l'eli iya.
10 Deshia ẹpha ono l'ẹge e gude mụa ẹphe. Ẹpha ishingu bẹ ii-de lẹ mkpuma lanụ. Nggu edee ẹpha ishingu ọphu lẹ mkpuma ọphu.
11 Ọo ẹge onye apyịje mkpuma, vu oke aswa akashịje iya ẹpha; gude mee ya iphe-ọhubama bụ ẹge ịi-kakọta ẹpha ụnwu Ízurẹlu l'ẹphe ha lẹ mkpuma labụ ono. Nggu awụa mkpọla-ododo l'igburumọnu mkpuma ono mgburumgburu.
12 Nggu adzụpyabe mkpuma labụ ono l'eli uwe-ukuvu phụ ẹphe ẹbo; k'ọphu yẹbe Ojejoje e-gudeje iya nyata ụnwu Ízurẹlu. Ẹpha ụnwu Ízurẹlu ono a-nọ l'ukuvu Érọnu ẹphe ẹbo t'ọ bụru iphe, ya e-gudeje nyata ẹphe.
13 Nggu awụa mkpọla-ododo l'igburumọnu mkpuma ono.
14 Nggu egude òwúú ọkpobe mkpọla-ododo swịta gwọgirigwo labụ; swịa ya t'ọ dụ l'ọ bụ onye swịru ụdo. Nggu eworu mkpa ono likfubetsua lẹ mkpọla-ododo ono, a wụru l'igburumọnu mkpuma ono.

Ẹkwa-Ọkpoma

15 “T'onye maru ome nka kwee uwe-ọkpoma, ee-gudeje achọ iphe, bụ uche yẹbe Ojejoje. T'e gude iphe ono, e gude kwee uwe-ukuvu ono kwee ya; bụ iya bụ mkpọla-ododo, a tụru l'ọ bụ òwúú yẹle òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe; mẹ k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo.
16 T'e kwekwaa ya t'o nweru mgberemẹku ẹno; dụ nkwegba labụ. Tẹ mgberemẹku iya ono ẹphe ẹno hakọkwa ẹnya-nhamụnha. T'ogologo iya dụ nkwo-ẹka lanụ; ụsa iya adụkwaphu nkwo-ẹka lanụ.
17 “Dzụpyabe mkpuma, vugbaa oke aswa t'ọ kpọo giriri ụzo ẹno l'ẹ́kwà ono. Ọzo mkpuma kẹ mbụ bụ rubi; tópàzù; mẹ bérìlù.
18 K'ẹbo bụ tọ̀kwásù; sáfàyà; mẹ émèràlùdù.
19 K'ẹto abụru jásìntù; ágètù; ọwaa ámìtìsùtù.
20 K'ẹno abụru kìrísòlàyìtù; ónìkùsù; mẹ jásụ̀pà. T'a wụa mkpọla-ododo l'igburumọnu mkpuma ono.
21 Iphe, ọo-dụ bụ mkpuma iri l'ẹbo. Ẹphe l'ẹphe ha nanụ nanụ nọ-chitsuaru ẹpha ụnwu Ízurẹlu. T'e deshia ẹpha ụnwu Ízurẹlu ono lẹ mkpuma ono t'ọ dụ l'ọ bụ iphe-ọhubama nọ-chia ẹnya ọkpa-ikfu iri l'ẹbo ndu Ízurẹlu.
22 “Nggu egude ọkpobe mkpọla-ododo swịshia gwọgirigwo, ee-likfubegbaa l'uwe-ọkpoma ono. T'a swịshia ya t'ọ dụ l'ọ bụ ụdo.
23 Nggu egude mkpọla-ododo meta echi labụ; yetsua l'ishi uwe-ọkpoma ono.
24 Nggu eworu gwọgirigwo phụ libetsua l'echi ono, e yegbaaru l'ishi uwe-ọkpoma ono.
25 Nggu ewota ishi gwọgirigwo ono ishi iya ọphu likfubekwaphu lẹ mkpọla-ododo phụ, a wụru l'igburumọnu mkpuma labụ phụ, e likfuberu l'eli uwe-ukuvu phụ.
26 Nggu egude mkpọla-ododo meta echi labụ ọdo; likfube l'ishi uwe-ọkpoma ọbu l'ụzo alị iya. Likfubekwa iya l'ime uwe-ọkpoma ọbu; ibyiya ọphu tukoru l'eli uwe-ukuvu ono.
27 Nggu egude mkpọla-ododo metafua echi ẹbo ọdo; libetsua l'ishishi gbịriri ẹkwa labụ phụ l'ụzo alị iya; mbụ gbịriri ẹkwa ono, e liberu l'eli uwe-ukuvu ono. Libekwa iya l'eli ẹke ono, a nmaru gbịriri ẹkwa, a tụ-butaru l'ukfu uwe-ukuvu ono.
28 Echi k'uwe-ọkpoma phụ bẹ ee-gude eri, e gude òwúú, eke urukpu-urukpu swịa; libetsua l'echi uwe-ukuvu ọbu; k'ọphu ọo-nọdu lẹ mgboro gbịriri ẹkwa, a tụ-butaru l'ukfu phụ; tẹ uwe-ọkpoma phụ ba anọdujekwa akụ lọkpalokpa l'eli uwe-ukuvu ono.

29 “Ọo ya bụ; iphe bụ teke Érọnu abahụ lẹ Ẹke-dụ-Nsọ ono; ẹpha ụnwu Ízurẹlu anọdu iya l'obu; mbụ l'ẹpha ono a-nọdu l'uwe-ọkpoma, eegudeje achọ iphe, bụ uche-obu Nchileke; shi ẹge ono mee tẹ Ojejoje gudeje iya l'anyata ẹphe tekenteke.
30 Nggu eyekobefukwaaphu ido Urimu mẹ Tumimu l'uwe-ọkpoma ono; t'ọ tụ-kojeru Érọnu l'obu iphe bụ teke ọobya Ojejoje l'ifu. Ẹge ono bẹ Érọnu e-gudeje paru iphe, eegudeje achọ iphe, bụ uche-obu Nchileke l'ẹhu ndu Ízurẹlu bya Ojejoje l'ifu tekenteke.

Uwe ọdo, ndu achijeru Nchileke ẹja e-yeje

31 “Gude ẹkwa, dụ urukpu-urukpu kwee uwe-nlọkpuru, ee-yeje uwe-ukuvu ono l'eli iya.
32 Kwekwaa ya tẹ ẹke eepyoje iya ishi nọdu iya l'echilabu. Nggu eswia igburumọnu iya ẹge eeswije olu uwe-a; t'ẹ b'ọ lakahụ.
33 Gude òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee yẹle ọphu eke uswuswe; kpatagbaa akpụru ụtara-okumu; dophee ọnu uwe ono mgburumgburu. Nggu egudekwaphu mkpọla-ododo meshia mgbịrigba gude dokahu iya edokahu.
34 Tẹ mgbịrigba mkpọla-ododo ono; mẹ ụtara-okumu ono; nọ-phekwaa igburumọnu uwe ono mgburumgburu. T'e dongakota ẹphe edonga l'ọnu uwe ono.
35 Tẹ Érọnu yeje iya teke ooje ozi l'ifu Ojejoje; t'ẹ b'ọ nwụhu. Ọda mgbịrigba ono bẹ aa-nọduje anụ teke ọobahu lẹ Ẹke-dụ-Nsọ ono l'ifu Ojejoje ono; mẹ teke ọolufuta alụfuta.
36 “Gude ọkpobe mkpọla-ododo meta iphe, dụ l'ọ bụ ekwekwerekwe; dee ya iphe ẹge eedeje gude mee iphe-ọhubama. Iphe, ee-de iya bụ: ‘Onye-a dụru Ojejoje lẹ nsọ.’
37 Nggu ewota eri, e gude òwúú, eke urukpu-urukpu swịa; libe l'iphe ono, dụ l'ọ bụ ekwekwerekwe ono; woru iya lipyabe l'ifu okpu-ẹkwa phụ.
38 Érọnu -kpuru okpu-ẹkwa ono; t'ọ nọdu iya l'egedege ifu; t'ọ bụru yẹbedua bẹ ọo-tụ-koru l'ishi; mbụ emeru, e meruru iphe, ndu Ízurẹlu doberu yẹbe Ojejoje nsọ; m'o -ruhuduru ọ bụru iphe, dụ ịdagha bẹ ẹphe doberu iya nsọ ọbu. Iphe ono, dụ l'ọ bụ ekwekwerekwe ono a-nọdujelephu Érọnu l'egedege ifu; t'iphe ono, e doberu nsọ ono dụkwanu yẹbe Ojejoje mma k'anata.
39 “Nggu egude òwúú ọcha kwee uwe-ime-ẹhu phụ yẹle okpu-ẹkwa phụ. T'ọ bụkwaru onye maru ogude ngga kwee ẹkwa bẹ e-me gbịriri ẹkwa-ukfu phụ.
40 A -bya lẹ k'ụnwu Érọnu; kweeru ẹphe uwe-ime-ẹhu yẹle gbịriri ẹkwa-ukfu; mẹ okpu ndu achijeru Nchileke ẹja; t'e shi ẹge ono mee ẹphe t'ẹphe dụ biribiri l'ẹnya; dụkwaphu ugvu.
41 I -yetsulephu nwunne ngu Érọnu; mẹ ụnwu iya uwe ono; nggu awụa ẹphe manụ l'ishi; gude mee t'ẹphe bụru ndu achijeru Nchileke ẹja. Nggu edobe ẹphe iche; t'ẹphe bụru ndu achijeru Nchileke ẹja l'ozi iya.
42 “Nggu egude ẹkwa ọcha metaru ẹphe nwịba, ẹphe e-yeje. T'ẹphe yeje iya t'o shi ẹphe l'ukfu rua ẹphe l'ụtakfu.
43 Tẹ Érọnu yẹle ụnwu iya yejekwa nwịba ono teke ẹphe abahụ lẹ Ụlo-Ẹkwà Ndzuko ono; m'ọ bụ l'ẹphe ejeru yẹbe Ojejoje ozi l'ẹnya-ngwẹja Ẹke-dụ-Nsọ; k'ọphu ẹphe te emetadu iphe-ụta kpua onwẹphe; shi ẹge ono nwụshihu.

“Tẹ ekemu ono dụkwaru Érọnu yẹle awa iya jeye lẹ tutu yoyo.”

29

Odobe ndu achijeru Nchileke ẹja nsọ

1 “Ọwaa iphe, ii-me gude dobe ẹphe nsọ; t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja
l'ozi iya ndọ-ọ: Kpụta nwa oke-eswi lanụ; mẹ ebyila ẹbo, ẹ te nwedu ẹke ntụpo nọ
iya l'ẹhu;
2 nggu egude witu, e gweru egwegwe, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi; gude ghee
buredi. Hatakwa iya phụ gwọkobe manụ; gude ghee akara. Nggu egudekwa iya phụ
ghee ẹcha-mbeke, a gbashịru manụ.
3 Nggu achịko iya gworu ye lẹ nkata pataru yẹbe Ojejoje; ẹphe l'oke-eswi phụ; mẹ
ebyila ẹbo phụ.
4 Teke e metsuaru; nggu eduta Érọnu yẹle ụnwu iya bya l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko;
gude mini ghụa ẹphe ẹhu.
5 Nggu achịta uwe ndu achịjeru Nchileke ẹja yee Érọnu. Vuru ụzo yee ya uwe
ime-ẹhu phụ; tẹmanu nggu eyedu iya uwe-nlọkpuru phụ, ee-ye uwe-ukuvu l'eli iya
phụ. Nggu abya teke ono bya eyee ya uwe-ukuvu ono l'onwiya; mẹfua uwe-ọkpoma
phụ. Nggu egude gbịriri ẹkwa phụ, e kweru t'e gudeje tụ-buta uwe-ukuvu ono; gude
tụ-buta iya.
6 Nggu ewota okpu-ẹkwa phụ kpube iya; wota iphe phụ, dụ l'ọ bụ ekwekwerekwe
phụ, e doru nsọ phụ libe l'okpu ono.
7 Nggu ewota manụ, aawụje l'ishi wụa ya l'ishi gude mee ya onye achịjeru Nchileke
ẹja.
8 Nggu eduta ụnwu iya yeshia ẹphe uwe-nlọkpuru;
9 bya eworu okpu ndu achịjeru Nchileke ẹja kpubegbaa ẹphe l'ishi. Nggu
ewotakwaphu gbịriri ẹkwa-ukfu phụ; webegbaa Érọnu yẹle ụnwu iya l'ukfu. Ekemu,
yẹbe Ojejoje tụru ẹphe bụ t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja jeye lẹ tutu yoyo. Ọ
kwa ẹge ono bẹ ii-me Érọnu yẹle ụnwu iya t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja.

10 “Teke e metsuaru; nggu akpụta oke-eswi phụ gude bya l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko
ono. Tẹ Érọnu yẹle ụnwu iya byabẹ iya ẹka l'ishi;
11 nggu anọdu Ojejoje l'ifu gbua ya l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.
12 Nggu emeta mee oke-eswi ono gude mkpụshi-ẹka ngu tee ya lẹ mpo, nọgbaa
l'ẹnya-ngwẹja ono. Nggu eworu ọphu phọduru nụ wụshia l'ukfu ẹnya-ngwẹja ono.
13 Meshikota iya ẹbà, nọ iya l'iphe-ẹpho iya l'ọ ha. Nggu abọtakwaphu anyị iya; mẹ
àkpụ̀rù-ose iya ẹphe ẹbo yẹle ẹbà, nọkota iya nụ; kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono.
14 Anụ oke-eswi ono; mẹ akpọ iya yẹle nshị iya; bẹ ii-gude je akpọo ọku l'azụ ọdu
ndu Ízurẹlu ono. Iphe ọ bụ bụ ngwẹja iphe dụ ẹji.

15 “Nggu akpụta ebyila phụ nanụ gude bya tẹ Érọnu yẹle ụnwu iya byabẹ iya ẹka
l'ishi;
16 nggu egbua ya; nata mee ya phedzuru lẹ mgberemẹku ẹnya-ngwẹja ono
mgburumgburu.
17 Nggu ebushia anụ ebyila ono ibiribe ibiribe; chịta iphe-ẹpho iya yẹle ọkpa iya;
saa asasa. Nggu eworu iphe-ẹpho iya ono yẹle ọkpa iya ono; chịkobe l'ishi iya yẹle
ibiribe ibiribe iya phụ.
18 Nggu achịko anụ ebyila ono l'ọ ha kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono. Iphe ọ bụ kwa
ngwẹja-ukfuru; bụru ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.

19 “Nggu akpụta ebyila ọphu gude bya tẹ Érọnu yẹle ụnwu iya byabẹkwa iya phụ
ẹka l'ishi;
20 nggu egbua ya; meta mee ya; tee Érọnu yẹle ụnwu iya l'atakpa-nchị ẹka-ụtara;
ezeke-ẹka ẹka-ụtara; mẹ l'ezeke-ọkpa ẹka-ụtara. Nggu eworu mee ono phedzuru lẹ
mgberemẹku ẹnya-ngwẹja ono mgburumgburu.

21 Nggu emeta mee ono, sụru l'ẹnya-ngwẹja ono; metakwaphu manụ phụ, aawụje
l'ishi phụ phedzuru Érọnu yẹle uwe iya; phedzukwaru iya phụ ụnwu Érọnu yẹle uwe
ẹphe. Ọ bụ ẹge ono bẹ ee-shi mee tẹ Érọnu yẹle ụnwu iya; mẹ uwe ẹphe; dụ nsọ.
22 "Ebyila ono bẹ ii-heshikota ẹ̀bà; hetatsua ẹ̀bà, nọ l'ukfumọdzu iya; mẹ ẹ̀bà,
nọkota l'iphe-ẹpho iya l'ọ ha; bọtakwaphu anyị iya; ọwaa àkpùrù-ose iya ẹphe ẹbo
yẹle ẹ̀bà, nọkota iya nụ; wota ụtakfu ẹka-ụtara iya tụkwase iya. Ebyila ono bụkwa
ọphu e gude eme Érọnu yẹle ụnwu iya t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja.
23 Nggu eje lẹ nkata ono, e yeru buredi, ẹ te gudedu iphe, ekoje buredi ghee ono,
nọwa Ojejoje l'ifu ono; wota iya ishi buredi lanụ; hatakwaphu ishi akara lanụ l'akara
ono, a gwọkoberu manụ ghee ono; ọwaa ishi ẹcha-mbeke lanụ.
24 Nggu atụko iphe ono l'ọ ha dẹe Érọnu yẹle ụnwu iya l'ẹka t'ẹphe woru iya maa
Ojejoje l'ifu t'ọ bụru ngwẹja-amama.
25 Teke e metsuaru; nggu anata ẹphe iphe ono l'ọ ha; chịta yẹle ngwẹja-ukfuru phụ
kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono. T'ọ bụru ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
26 E -metsua; nggu ewota ǹdụ́ ebyila ono, e gude mee Érọnu t'ọ bụru onye achịjeru
Nchileke ẹja ono; maa Ojejoje l'ifu t'ọ bụru ngwẹja-amama. Ono a-bụru oke iya nke
ngu.
27 "Anụ ebyila ono, e gude mee Érọnu t'ọ bụru onye achịjeru Nchileke ẹja ono bẹ
ii-do nsọ; mbụ ẹke ono, ruberu Érọnu yẹle ụnwu iya ono; bụ iya bụ ǹdụ́ iya phụ, a
màru àmàmà phụ; mẹ ụtakfu iya phụ, e doberu yẹbe Ojejoje phụ.
28 Ndu Ízurẹlu -gude iphe ẹja bya; tẹ ǹdụ́ iya; mẹ ụtakfu iya bụjekwaru oke, aa-
hẹjeru Érọnu yẹle ụnwu iya. Ono bụ òkè-iphe ọphu ndu Ízurẹlu e-dobejeru yẹbe
Ojejoje iche mẹ ẹphe bya ogwo ngwẹja-ẹhu-agu.
29 "Uwe, dụ nsọ kẹ Érọnu a-bụkwaruphu k'awa iya. Yọ bụru uwe ono bẹ ẹphe
e-yeje teke aawụ ẹphe manụ gude eme ẹphe t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja.
30 Tẹ nwa Érọnu onye ọphu eeme t'ọ nọ-chia ẹnya iya l'ọ bụ onye achịjeru Nchileke
ẹja jeje lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko je ejee ozi lẹ Ẹke-dụ-Nsọ ono; yejekwa uwe ono abalị
ẹsaa.
31 "Wota anụ ebyila ono, e gude mee Érọnu; yọ bụru onye achịjeru Nchileke ẹja
ono; shia l'ẹke dụ nsọ.
32 Tẹ Érọnu yẹle ụnwu iya nọdu l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko taa anụ ebyila ono; mẹ
buredi phụ, e yeru lẹ nkata phụ.
33 Ọ kwa ẹphebedua a-ta anụ ngwẹja ono, e gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji ẹphe
teke ono, aawụ ẹphe manụ l'ishi ono; e shi ẹge ono dobe ẹphe nsọ t'ẹphe bụru ndu
achịjeru Nchileke ẹja. T'ẹ b'ọ dụkwa onye ọdo, a-ta iya nụ; kẹ l'ọ dụ nsọ.
34 Ọ -bụru l'o nweru anụ ebyila ono, e gude mee Érọnu; t'ọ bụru onye achịjeru
Nchileke ẹja ono; m'ọ bụ buredi phụ; ọphu a taphodoru; yọ kwaa akwakwa lụfuta
l'ụtsu; t'a akpọkwaa ya ọku. T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-ta iya nụ; kẹ l'ọ dụ nsọ.
35 "Meeru Érọnu yẹle ụnwu iya iphe, ya tụru ngu ekemu sụ t'i meeru ẹphe. Gude
abalị ẹsaa mee ẹphe t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja.
36 Gbujekwa oke-eswi mbọku-mbọku l'ime abalị ẹsaa ono t'ọ bụru ngwẹja, e gude
akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ii-gwo ngwẹja gude kfụa ụgwo iphe,
dụ ẹji; shi ẹge ono safu mmeru, nọ l'ẹnya-ngwẹja ono. Nggu awụkwaa ya phụ manụ
gude mee ya t'ọ dụ nsọ.
37 Gude abalị ẹsaa gwoo ngwẹja, e gude akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji; shi ẹge ono
safu mmeru, nọ l'ẹnya-ngwẹja ono; k'ọphu ọo-dụ nsọ; iphe, bụ iphe, ruru iya nụ
a-dụkwaphu nsọ.

38 “Iphe, ii-gudeje egwo ngwẹja ono l'ẹnya-ngwẹja ono mbọku-mbọku kwa ụnwu atụru labụ, gbagbaaru afa.
39 I -gbua nanụ l'ụtsu; nggu egbua nanụ l'urẹnyashi.
40 Atụru kẹ mbụ phụ bẹ ii-yekobeje witu, e gweru egwegwe je agbaa; mbụ ụzo lanụ l'ụzo iri ogbonga witu, a gwọkoberu manụ olivu, a tsụru l'ikwe, jiru konggo labụ. Nggu ewotakwaphu mẹe, jiru konggo labụ; ye iya t'ọ bụru ngwẹja-mẹe.
41 O -be l'urẹnyashi; nggu akpụta atụru ọphu gbua. Nggu eyekobekwa iya phụ ngwẹja-nri; mẹ ngwẹja-mẹe ẹge e yeru l'ụtsu phụ; t'ọ bụru ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
42 “T'e gwojekwa ngwẹja-ukfuru-a tekenteke l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko, bụ iya bụ l'ifu yẹbe Ojejoje; shita l'ọgbo sweru ọgbo. Ọ bụ l'ẹke ono bẹ ya a-byakfutaje ngu bya ekfuru yeru ngu.
43 Ọ bụkwaphu l'ẹke ono bẹ ya a-byakfuta ndu Ízurẹlu; ọdu-biribiri iya emee ẹke ono; yọ dụ nsọ.
44 “Yọ bụru ẹge ono bẹ ya e-shi mee tẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono yẹle ẹnya-ngwẹja ono dụ nsọ; mekwaaphu tẹ Érọnu; yẹle ụnwu iya; dụ nsọ; bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ozi iya.
45 Teke ono; ya eburu l'ẹke ndu Ízurẹlu bu; bụru Nchileke ẹphe.
46 Ẹphe amaru l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; onye dufutaru ẹphe l'alị Íjiputu; k'ọphu ya e-buru l'ẹke ẹphe bu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe.”

30

Ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu
(Awụ 37:25-28)

1 “Gude oshi akesha kụa ẹnya-ngwẹja, bụ ẹke aa-kpọje ínsẹnsu ọku.
2 T'ogologo iya mẹ ụsa iya hakwaru ẹnya-nhamụnha. Iphe, ọo-bụru bụ nkwo-ẹka lanụ. Eli iya adụ nkwo-ẹka ẹbo. Tẹ mpo iya yẹle ẹnya-ngwẹja ono ragbabe bụru nanụ.
3 Wụkotakwa ọkpobe mkpọla-ododo l'eli iya yẹle mgberemẹku iya; mẹ mpo iya. Nggu egudekwaphu mkpọla-ododo kpụ-phee mgberemẹku iya mgburumgburu.
4 Nggu emeta echi mkpọla-ododo ẹbo ẹbo yegbaa lẹ mgberemẹku iya ẹphe ẹbo. Yekwaa ya t'ọ nọdutsua lẹ mkpuli iphe ono, a kpụ-pheru iya mgburumgburu ono. Ọ bụ l'echi ono bẹ ee-yeje mgbọro, ee-gudeje apa iya.
5 Gude oshi akesha pyịta mgbọro ono; nggu awụa ya mkpọla-ododo.
6 Dobe ẹnya-ngwẹja ono l'ifu ẹ́kwà phụ, e gude gechita Okpoko Ekemu phụ; mbụ okfu okpoko phụ, aa-nọduje akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji phụ, e gude kpuchia Okpoko Ekemu phụ. Ọ bụ ẹke ono bẹ ya a-byakfutaje ngu.
7 “Tẹ Érọnu kpọjekwa ínsẹnsu, eshi mkpọ ọku l'ẹnya-ngwẹja ono l'ụtsu m'o jeshia omezi urọku phụ.
8 T'ọ kpọjekwaphu ínsẹnsu ọku l'ẹnya-ngwẹja ono l'urẹnyashi m'o jeshia oye ọku l'urọku ono; k'ọphu ọku ínsẹnsu a-nọduje enwu Ojejoje l'ifu shita l'ọgbo sweru ọgbo.
9 Une be egudekwa ínsẹnsu ọdo; ngwẹja-ukfuru ọdo; ngwẹja-nri ọdo; m'ọ bụ ngwẹja-mẹe ọdo, bya egwogwo l'ẹnya-ngwẹja-a.
10 Ugbo lanụ l'afa bẹ Érọnu e-teje mee lẹ mpo ẹnya-ngwẹja ono gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji. Ọ kwa mee anụ ngwẹja-iphe, dụ ẹji, e gude akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji bẹ ee-teje lẹ mpo ono afa l'afa. T'e mejekwa iya ẹge ono shita l'ọgbo sweru ọgbo. Ẹke ono bụkwa ẹke katsụa ọduru yẹbe Ojejoje nsọ.”

Ụtu Ụlo-Ḳwà Ndzuko

11 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu:

12 “Teke ịi-gụ ndu Ízurẹlu ọgu t'ị maru ẹge ẹphe ha; t'onyenọnu kfụjekwa yẹbe
Ojejoje aswa ishi onwiya gude gbata onwiya; m'a gụ l'iya phụ; t'ẹ b'ọ dụ ẹjo iphe-
ẹhuka, a-byakfuta ẹphe teke aa-nọdu agụ ẹphe ọgu ọbu.

13 T'onye a gụru kfụjekwa nkere-ẹbo mkpọla-ọcha; tẹmanu yo jekfube ndu ọphu a
gụhawaru. Tẹ nkere-ẹbo mkpọla-ọcha ono, onye ono a-nụ ono bụkwaru ọphu ha l'ọ
bụ k'eze-ụlo yẹbe Nchileke. Mkpọla-ọcha ono b'e -jeshia ya ebubu; e buta iya ụkporo.
Tẹ nkere-ẹbo mkpọla-ọcha ono bụkwaru iphe, ee-doberu yẹbe Ojejoje iche.

14 Iphe bụ onye a gụru ọgu; shita l'onye nọru ụkporo afa jeye bẹ a-nụ yẹbe Ojejoje
iphe.

15 Teke unu anụ yẹbe Ojejoje iphe gude akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji, unu meru; tẹ ndu
nweru iphe ba anụghatakwa nkere-ẹbo mkpọla-ọcha; ọphu ndu ụkpa anụ-petekwa.

16 Nata okpoga ndu Ízurẹlu ono, e gude akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji ẹphe ono; gude jee
ozi lẹ Ụlo-Ḳwà Ndzuko ono. Ọ bụ iphe ono bẹ yẹbe Ojejoje e-gudeje l'anyata ndu
Ízurẹlu; bụru iya bẹ ee-gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, ẹphe meru.”

Eze efere ono
(Awụ 38:8)

17 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu:

18 “Gude ope mee eze efere, ee-gudeje ghụa ẹhu. Ọ kwaphụ ope bẹ ee-gude mee
ọkpa eze efere ono. Nggu asụbe iya l'echi Ụlo-Ḳwà Ndzuko ono yẹle ẹnya-ngwẹja
ono; kuru mini ye iya.

19 T'ọ bụru mini ono bẹ Érọnu yẹle ụnwu iya e-gudeje kwọo ẹka; mẹ ọkpa.

20 Teke ẹphe abahụ lẹ Ụlo-Ḳwà Ndzuko ono; m'ọ bụ l'ẹphe ejenyabe ẹnya-ngwẹja
ono; ọnu yẹbe Ojejoje ngwẹja-ọku; t'ẹphe kwọshijekwa onwẹphe mini; k'ọphu ẹphe
ta anwụshihudu.

21 T'ẹphe kwọjekwaaphu ẹka; kwọo ọkpa; k'ọphu ẹphe ta anwụshihudu. Ono bụ
ekemu, a-nọduru Érọnu yẹle awa iya; shita l'ọgbo sweru ọgbo.”

Manụ ọwu l'ishi
(Awụ 37:29)

22 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu:

23 “Gwota ọkpobe iphe, eshi mkpọ gude bya. Iphe ii-gude bya bụ: Mẹeru mini
ọphu ẹra iya dụ ụnu shẹkelu l'ụkporo shẹkelu ise; mẹ sinamọnu, eshi mkpọ ọphu
ẹra iya dụ ụkporo shẹkelu iri l'ẹbo lẹ shẹkelu iri, bụ iya bụ nkere-ẹbo mẹru phụ; mẹ
oshi ọmanko, eshi mkpọ ọphu ẹra iya dụ ụkporo shẹkelu iri l'ẹbo lẹ shẹkelu iri;

24 mẹ kashiya ọphu ẹra iya dụ ụnu l'ụkporo iri. Iphe ono l'ọ ha bụ iphe, eegudeje
atụ ẹra iphe l'eze-ụlo yẹbe Nchileke bẹ ee-gude tụa ya. Nggu ewotakwaphu manụ
olivu, jiru konggo ẹsato.

25 T'onye maru ome manụ-mbeleke tụko iya l'ọ ha gwakọbe t'ọ bụru manụ, dụ nsọ
l'eshi mkpọ, aawụje l'ishi. Ọo-bụru manụ, dụ nsọ, aa-wụje l'ishi.

26 Nggu egude manụ ono wụkota lẹ Ụlo-Ḳwà Ndzuko; mẹ Okpoko Ekemu;

27 mẹ teburu yẹle ngwa iya l'ọ ha; mẹ iphe eegvubeje urọku yẹle ngwa iya l'ọ ha;
mẹ ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu;

28 mẹ ẹnya-ngwẹja, bụ ẹke ee-gwoje ngwẹja-ukfuru yẹle ngwa iya l'ọ ha; mẹ eze
efere yẹle ọkpa iya.

29 Iphe ono l'ọ ha bẹ ii-dobe iche; t'ọ bụru iphe, kakọta ọdu nsọ; k'ọphu iphe, bụ
iphe denyiru iya nụ a-dụkwaphu nsọ.

30 “Wụa Érọnu yẹle ụnwu iya manụ l'ishi; nggu edoo ẹphe nsọ; k'ọphu ẹphe a-bụru
ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ozi iya.
31 Kfuaru ndu Ízurẹlu l'ọwaa bụ manụ, dụ nsọ yẹbe Ojejoje, aa-wụje madzụ l'ishi
shita l'ọgbo sweru ọgbo.
32 T'ẹ b'a wụjekwa iya madzụ mmanu; ọphu aagwajẹkwa manụ ọdo t'ọ dụ l'ọ bụ
ọwaa. Ọ kwa manụ, dụ nsọ. Ọo ya bụ t'e dobeje iya nsọ.
33 O -nweru onye gwaru manụ ọdo; yọ dụ l'ọ bụ manụ ọwaa; m'ọ bụ l'ọ wụru iya
madzụ mmanu l'ishi, abụdu onye achịjeru Nchileke ẹja; t'e bufukwa onye ọbu lẹ ndu
nk'iya.”

Ínsẹnsu

34 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu: “Wota iphe, eshi mkpọ gude bya. Iphe ii-wota bụ:
etse; onika; galubanumu; mẹ ọkpobe furakínsẹnsu. Tụa ya l'iphe, eegudeje atụ ẹra
iphe t'ọ hakọta ẹnya-nhamụnha.
35 T'onye maru ome manụ-mbeleke tụko iphe ono l'ọ ha gwakọbe t'ọ bụru ínsẹnsu,
eshi mkpọ. T'a pyashi iya únú. T'ọ bụkwaru iphe ono, a gụshiru ono nkịnyi iya; bẹ
ee-gude mee ínsẹnsu ọbu. Ọo-bụru ínsẹnsu, dụ nsọ.
36 Haru iya gwee egwegwe dobe l'ifu Okpoko Ekemu, nọ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko, bụ
iya bụ ẹke ono, ya a-byakfuta unu ono. T'ọ bụkwaru unu ínsẹnsu, kakọta ọdu nsọ.
37 Unu be emekwa ínsẹnsu nk'unu t'ọ dụ l'ọ bụ ọwaa. Unu doberu iya yẹbe Ojejoje
nsọ.
38 Ọ -bụru l'o nweru onye meru ínsẹnsu ọdo, dụ l'ọ bụ ọwaa doberu onwiya l'ọ bụ
manụ-mbeleke; t'e bufukwa iya lẹ ndu nk'iya.”

31

Bezalẹlu; mẹ Oholiyabu

1 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu:
2 “Lekwa; ya fọtawaru Bezalẹlu Úri Họru, bụ onye ikfu Júda;
3 bya emewa; tẹ ume Nchileke ji iya ẹhu; k'ọphu oo-nweru mmamiphe; kwaa ẹnya;
bụru onye iphe edoje iya ẹnya ọhuma l'ome nka l'iphemiphe ọbule;
4 t'ọ maru ẹge eeshije gude mkpọla-ododo yẹle mkpọla-ọcha; mẹ ope ememashi
iphe ememashi;
5 makwarụphu ẹge aawajẹ mkpuma, aswa nọ; mẹ ẹge aawụje mkpọla-ododo
l'igburumọnu iya; bya amakwarụphu ẹge aapyịje iphe apyịpyi; mẹwaru ẹge eeshije
emekota nka ọdo, dụgbaa iche iche.
6 Ya fọtafukwaaruphu Oholiyabu Ahisamaku, bụ onye ikfu Dánu; t'o yeru iya ẹka.
Ndu maru ome nka l'ẹphe ha bẹ ya nụkotakwaruphu ike t'ẹphe mekota iphemiphe
ọbule, ya sụru t'unu mee;
7 dụnua l'ọ bụ Ụlo-ẹ́kwà Ndzuko; Okpoko Ekemu yẹle okfu okpoko ono, aanọduje
akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji ono; mẹwaru iphemiphe ọbule ọdo, eegudeje eje ozi l'ime
ụlo-ẹ́kwà ono;
8 bụ iya bụ teburu yẹle ngwa iya l'ọ ha; mẹ iphe eegvubeje urọku, e meru l'ọkpobe
mkpọla-ododo yẹle ngwa iya l'ọ ha; mẹ ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu;
9 mẹ ẹnya-ngwẹja-ukfuru yẹle ngwa iya l'ọ ha; mẹ eze efere ono yẹle ọkpa iya;
10 wafụa uwe, e kweru ekwekwe; mbụ uwe, dụ nsọ, Érọnu, bụ onye achịjeru
Nchileke ẹja e-yeje; mẹ uwe, ụnwu iya e-yeje gude eje ozi ndu achịjeru Nchileke
ẹja;
11 mẹ manụ ọwu l'ishi; mẹ ínsẹnsu, eshi mkpọ kẹ Ẹke-dụ-Nsọ ono. Ọ bụlephu
t'ẹphe mee ya t'ọ dụ ẹge ya sụru ngu t'e mee ya.”

Mbọku ọtu-ume

12 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu:

13 “Kfuaru ndu Ízurẹlu t'ẹphe dobeje mbọku ọtu-ume yẹbe Ojejoje. Kẹ l'ọo-bụru iphe-ọhubama, nọduru unu l'iya tsube l'ọgbo sweru ọgbo. Ọo ya bụ t'unu maru l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje, bụ onye emeje unu t'unu dụ nsọ.

14 “Unu nyataję mbọku ọtu-ume; kẹle mbọku ono dụru unu lẹ nsọ. O -nweru onye dakaru iya nụ; t'e gbukwaa onye ọbu egbugbu. Iphe bụ onye jeru ozi mbọku ono bẹ ee-bufu ebufu lẹ ndu nk'iya.

15 Ọ bụ abalị ishingu bẹ unu e-gudeje jee ozi unu. Mbọku k'ẹsaa bụ mbọku ọtu-ume; bya abụru mbọku, dụru yẹbe Ojejoje lẹ nsọ. Iphe bụ onye jeru ozi lẹ mbọku ọtu-ume; t'e gbukwaa onye ọbu egbugbu.

16 Tẹ ndu Ízurẹlu dobeje mbọku ọtu-ume; mee ekemu iya shita l'ọgbo sweru ọgbo; t'ọ bụru iphe, a-nọdu ekoshi ọgba-ndzụ unu l'iya gbururu jeyewaru.

17 Ọo-bụru iphe-ọhubama nọduru yẹle ndu Ízurẹlu jeye lẹ tutu yoyo; kẹ l'ọ bụ abalị ishingu bẹ yẹbe Ojejoje gude mee igwe yẹle alị. Yo be mbọku k'ẹsaa; ya ahaa ozi; tụta ume.”

18 Ya ndono; Ojejoje ekfugetsulephu nụ Mósisu l'eli Ugvu Sáyịnayi; bya anụ iya ekwekwerekwe mkpuma labụ, e deru Ekemu. Mkpuma ono bụ Nchileke nwẹke-iya gude ẹka iya dee ya iphe.

32

Nweswi, a kpụru lẹ mkpọla-ododo

1 Teke ndu Ízurẹlu leru ẹnya bya aphụ lẹ Mósisu anọnukawa ọdu l'eli ugvu ono; ẹphe abya agbaphee Érọnu mgburumgburu; sụ iya: “Ngwaa; t'o metaru ẹphe Nchileke, a-nọdu edu ẹphe! Lẹ Mósisu-a, dufutaru ẹphe l'alị Íjiputu-a bẹ ẹphe ta makwa iphe, meru iya nụ.”

2 Érọnu asụ ẹphe t'ẹphe yeshia iphe-nchị mkpọla-ododo, unyomu ẹphe yeru lẹ nchị; mẹ kẹ ụnwu ẹphe unwoke; mẹ k'ụnwu ẹphe ụnwanyi; chịtaru iya.

3 Ya ndono; ndu ono l'ẹphe ha abya eyeshia iphe-nchị ẹphe; chịjeru Érọnu.

4 Yọ chịta iphe ono, ẹphe nụru iya ono gude kpụta agwa; yọ dụ l'ọ bụ nweswi. Yọ bya egude ngwa-ọru memashia ya ememashi. Ya ndono; ẹphe asụ: “Unubẹ ndu Ízurẹlu; ọwaa Nchileke unu ndọ-ọ; mbụ onye dufutaru unu l'alị Íjiputu!”

5 Érọnu aphụlephu iphe ono bya akpụa ẹnya-ngwẹja l'ifu nweswi ono bya araa ya arara; sụ: “Echile bẹ aa-gbaru Ojejoje ajị-o!”

6 Tọ dụ iya bụ; yo be echile iya; ndu Ízurẹlu etehu l'ụtsu; bya egwoo ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja ẹhu-agu. E metsua; ẹphe abya anọshia ria; ngụa; bya awụ-lihu; wata ome k'ẹnyishi.

7 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu: “Nyizita l'alị; kẹle ndu nke ngu ono; mbụ ndu ono, i dufutaru l'alị Íjiputu ono bẹ merushiakwaru onwẹphe.

8 Ẹphe hakebewaru ekemu ono, ya tụru ẹphe ono; metawaru onwẹphe agwa, ẹphe kpụru; yọ dụ l'ọ bụ nweswi. Ẹphe fuzitawaru ishi baaru iya ẹja; bya agwawa iya agwagwa; sụ: ‘Unubẹ ndu Ízurẹlu; ọwaa Nchileke unu ndọ-ọ; mbụ onye dufutaru unu l'alị Íjiputu ono!’ ”

9 Ojejoje asụ Mósisu: “Ya phụwaru lẹ ndu-a bụnukaru ndu obu-kpọkponyi.

10 Pakwaru yẹbe Ojejoje haa tẹ ya gude oke ẹhu-eghughu iya dakfu ẹphe; kpukpoo ẹphe. Nggụbedua, bụ Mósisu bẹ ya e-me ọha, ha nshinu.”

11 Mósisu arọlahaa Ojejoje, bụ Nchileke iya; sụ iya: “Byiko Ojejoje; t'ẹhu be
eghunukakwa ngu eghughu ẹge ono l'ẹke ndu nke ngu nọ; mbụ ndu ono, i gude
ike-ẹka ngu dufuta lẹ Íjiputu ono!
12 Ndu Íjiputu a-sụkwa l'iphe, kparu iphe, i dufutaru ẹphe bụ t'ị bya egbushia ẹphe
l'ugvu ugvu-a; k'ọphu ẹphe a-chịhu lẹ mgboko. Byiko; gbanụa mini l'obu; paru haa;
be mebyishikwa ndu nke ngu.
13 Nyatakwa ndu ozi ngu, bụ Ébirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ Ízurẹlu, bụ ndu i gude
onwongu ria angụ; sụ: ‘L'ii-me awa ẹphe t'ẹphe ha l'ọbu mkpọ-kpodo, nọ l'igwe;
tẹmanu nggu anụ awa ẹphe alị-a, i kwekotaru ẹphe ụkwa iya; t'ọ bụru òkè-iphe
ẹphe jeye lẹ tutu yoyo.’ ”
14 Ya ndono; Ojejoje abya arị-phu ọriri azụ; to mebyishihe ẹphe ẹge ono, o shi rịa
lẹ ya e-mebyishi ẹphe ono.
15 Mósisu abya aghachi; shi l'eli ugvu ono nyizita yẹle ekwekwerekwe mkpuma
labụ ono, e deru ekemu ono, o gude l'ẹka ono. Mkpuma ono b'e deru iphe: ifu; mẹ
azụ.
16 Ekwekwerekwe mkpuma ono bụ Nchileke gude ẹka iya mee ya. Iphe, e deru iya
abụru Nchileke gude ẹka iya dee ya.
17 Ya ndono; Jóshuwa anụlephu ụzu, ndu Ízurẹlu atụ; sụ Mósisu: “Aatụkwa ụzu
ọgu l'ọdu ndu Ízurẹlu ono.”
18 Mósisu asụ iya:
“Ẹ tọo dakwa l'ọ bụ ụzu ndu
emekputa emekputa l'ọgu.
Tọo da l'ọ bụ ụzu ndu,
eemekputa emekputa.
Iphe, ya anụ kwa egvu.”
19 Mósisu abya erua l'iku ọdu ndu Ízurẹlu ono; bya aphụa nweswi ono; ọwaa ndu
ono; l'ẹke ẹphe ete egvu. Ẹhu enwuhu iya ọku; yo woru mkpuma ono, o gude l'ẹka
ono tụkposhia l'ọkpa ugvu ono.
20 Yọ bya ewota nweswi ono, ẹphe kpụru ono kpọo ọku. Yọ kpọtsua ya ọku; bya
egwee ya; yọ dụ l'ọ bụ ntụ. Yọ bya awụru iya ye lẹ mini; mee ndu Ízurẹlu; ẹphe ngụa
ya.
21 Yọ jị Érọnu: “?Bụ ngụnu bẹ ndu-a kabẹkpoo mee ngu, kparu; nggu eduru ẹphe
ye l'ome iphe, dụ ẹji, habe ẹge-a?”
22 Érọnu asụ iya: “Onye nwe mu nụ; ba avọkwaru ọku ghụa ẹhu. L'ị mahawaru lẹ
ndu-a bẹ ome iphe, dụ ẹji kwọwaru ẹhu.
23 Ẹphe sụru tẹ ya metaru ẹphe Nchileke, a-nọdu edu ẹphe; kẹle Mósisu ọphu,
dufutaru ẹphe Íjiputu bẹ ẹphe ta madu iphe, meru iya nụ.
24 Ya ndono; ya sụ ẹphe: ‘T'onye nweru iphe, e meru lẹ mkpọla-ododo; yefuta iya.’
Ẹphe achịtaru iya mkpọla-ododo ono. Ya achịru iya ye l'ọku; iphe shi iya lụfuta
abụru nweswi-a.”
25 Mósisu aphụ lẹ ndu Ízurẹlu nahụwaru; kẹle Érọnu hawaru ẹphe; ẹphe te kwehe
t'a chịkobe ẹphe; ẹphe eshiwa ẹge ono bụwaru ndu, ndu ọhogu ẹphe gude eme iphe-
ọchi.
26 Mósisu evudo l'ọnu obu-edukfu ọdu ndu Ízurẹlu ono; sụ: “T'onye bụ kẹ Ojejoje
byakfuta iya!” Ndu Lívayi l'ẹphe ha awụ-kfube iya.
27 Yọ sụ ẹphe: “Ọwaa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu: ‘T'onyenọnu
turu ogu-mbeke ya l'ukfu; unu ejephee ọdu ndu Ízurẹlu ono mgburumgburu; tsube
l'ishi iya ọwaa; rua l'ishi iya ọphu. T'onyenọnu gbushia nwanna iya; mẹ ọnya iya;
mẹ obutobu iya.’ ”

28 Ndu Lívayi abya emee ẹge Mósisu ziru ẹphe. Ndu e gburu mbọku ono rukwaru iphe, dụ l'ọ bụ ụnu ẹsaa l'ụkporo madzụ iri.*
29 Mósisu asụ: "A fọtawaru unu doberu Ojejoje iche ntanụ; kẹ l'unu tsoru ụnwu unu; mẹ unwunne unu ọgu. Ojejoje gọwaru ọnu-ọma nụ unu ntanụ-a."
30 Yo be echile iya; Mósisu asụ ndu Ízurẹlu: "Iphe, dụ ẹji, unu meru, hakwa l'uru. Nta-a bẹ ya ejekfuwa Ojejoje t'a maru; ?ya a-dụ ike rọ-buta iya t'ọ gụaru unu nvụ l'iphe, dụ ẹji ono, unu meru ono."
31 Ya ndono; Mósisu abya ejekfu Ojejoje je asụ iya: "L'ẹjo iphe, ndu-a meru ta dụkwa k'ekfukfu! Ẹphe gudeekwa mkpọla-ododo metaru onwẹphe agwa.
32 Ọlobu; byiko; gụaruru ẹphe nvụ l'ẹjo iphe ono, ẹphe meru ono. Teke ẹ tọ dụdu; nggu efuchafukwa ẹpha yẹbe Mósisu l'ẹkwo, i deru ẹpha ndu nke ngu."
33 Ojejoje asụ Mósisu: "L'ọ kwa onye meswerụ iya nụ bẹ ya e-fufu ẹpha iya l'ẹkwo iya.
34 Tụgbua nta-a je eduta ndu Ízurẹlu je ẹke ono, ya kfuru ngu okfu iya ono; lẹ Ojozi iya a-nọdu-a edu unu. Ọle oge teke, ya a-nụ ẹphe aphụ -rulephu; bẹ ya a-nụa ẹphe aphụ k'iphe, dụ ẹji, ẹphe meru."
35 Ojejoje abya egude ẹjo iphe-ememe byakfuta ndu Ízurẹlu; k'iphe ono, ẹphe gude nweswi ono, Érọnu kpụru ono mee.

33

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu: "Shi l'ẹke-a tụgbua; nggu lẹ ndu ono, i dufutaru l'alị Íjiputu ono! Unu tụgbua jeshia l'alị ono, ya kweru ụkwa bya eriru angụ yeru iya Ébirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ Jékọpu phẹ; sụ ẹphe: 'Lẹ ya a-nụ iya awa ẹphe ono.'
2 Ya e-zi ojozi t'o duru unu je; je achịshiaru unu ndu Kénanu; ndu Amọru; ndu Hetu; ndu Pẹ́rezu; ndu Hevu; mẹ ndu Jebusu.
3 Unu tụgbua jeshia l'ẹgiri alị ono. Ọle ya ta etsokwa unu; a -nọnyakwaa; ya ekpukpoo unu l'ụzo; kẹ l'unu bụnukaru ndu obu-kpọkponyi."
4 Ndu Ízurẹlu anụlephu ẹjo-nzi ono; wata ọgu aphụ; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu ẹphe onye kwakwaduru ngwa gude memashia onwiya.
5 Ishi iya abụru lẹ Ojejoje sụru Mósisu: "T'o kfuru ndu Ízurẹlu l'ẹphe bụnuka ndu obu-kpọkponyi. L'ọ -bụru l'ọo tẹ ya tsoru ẹphe b'o nwekwaru ẹge ọo-dụ; ya ekpukpoo ẹphe. Ọo ya bụ; t'ẹphe kwashịa ngwa ono, ẹphe kwaru gude memashia onwẹphe ono; tẹ ya rịa ọriri; maru iphe, ya e-me ẹphe."
6 Ya ndono; ndu Ízurẹlu eworu ngwa, ẹphe kwaru gude memashia onwẹphe kwashia l'ugvu Họ́rebu.

Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko

7 Yọ bụru Mósisu shi aphụtaje ụlo-ẹ́kwà ono; je akpọbe l'azụ ọdu ndu Ízurẹlu; kua ya "Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko." Iphe bụ onye eje ọkpata Ojejoje ishi; ejeje lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono, nọ l'azụ ọdu ndu Ízurẹlu ono.
8 Yọo bụje; Mósisu -gbeshi l'eje lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụ-lihu; vudogbaa l'ọnu ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ele Mósisu jeye teke ọo-bahu lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.
9 Mósisu -bahụlephu lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; urukpu ono, kpụru rogbodongu ono alazita bya anọ-chia ọnu Ụlo ono; Ojejoje ekfuru nụ iya.
10 Ndu Ízurẹlu -phụlephu urukpu ono, kpụru rogbodongu ono l'ẹke ọ nọ l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; onyenọnu anọdu l'ọnu ụlo-ẹ́kwà iya wụ-lihu; baaru Ojejoje ẹja.

* **32:28 32:28** Iphe ọ bụ bụ 3,000.

11 Ojejoje shi anọduje ekfu eyeru Mósisu ifu l'ifu ẹge ono, madzụ anọduje ekfu
eyeru ọnya iya ono. Teke e metsuaru; Mósisu alaphuta azụ l'ọdu ndu Ízurẹlu. Ọle
nwata okoro ono, e yejeru iya ẹka ono; mbụ Jóshuwa Nunu; ta alụfujedu alụfu lẹ
Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.

Mósisu yẹle ọdu-biribiri Ojejoje

12 Mósisu asụ Ojejoje: "I shilephu teke-wa kfutaru iya tẹ ya dua ndu-a; ọle ẹ ti
mekpodua tẹ ya maru onye ii-yeru iya tẹ yẹle iya dua ẹphe ọbu; nggu asụkwaru l'ị
maru yẹbe Mósisu ọhuma; ya abawa ngu l'obu.
13 Ọ -bụru phụ lẹ ya nọ ngu l'obu l'oswiya; koshinu iya ụzo ngu; k'ọphu ya a-maru
ngu; nọduwa ngu rụ l'obu gbururu jeye. Nyatakwa l'ọha-wa bụ ndu nke ngu."
14 Ojejoje asụ iya: "Lẹ ya e-tsoru-a unu yẹbedua l'onwiya; ya emee tẹ meji nmakfuru
ngu anmakfuru."
15 Ya ndono; Mósisu asụ iya: "Ọ -bụru l'ẹ tii tsoduru ayi eje nggụbedua l'onwongu;
be ekwekwa tẹ ayi shi l'ẹke-a hata ọkpa lụfu alụfu!
16 ?Nanụ ẹge ee-shi maru lẹ yẹbedua yẹle ndu nke ngu nọ ngu l'obu; abụdu l'i tso
ayi? ?Bụ ngụnu ọdo e-koshi lẹ yẹbedua yẹle ndu nke ngu dụ iche l'ẹke ndu mgboko
l'ẹphe ha nọ?"
17 Ojejoje asụ Mósisu: "Lẹ ya e-melephu iphe ono, ị sụru tẹ ya meeru ngu ono; kẹ
l'ị nọwa iya l'obu; ya amakwaru ngu phụ ọhuma."
18 Mósisu asụ iya: "Byiko; koshinu iya ọdu-biribiri ngu."
19 Ojejoje asụ iya: "Lẹ ya e-me t'ị phụ ẹge yẹbe Ojejoje dụ-tabe mma; ya anọdu ngu
l'ifu kua onwiya iphe ya aza. Onye ọ dụ iya tẹ ya meeru eze-iphe-ọma; ya emeeru
iya ẹya; onye ọ dụ iya tẹ ya phụaru imiko; ya aphụaru iya ẹya.
20 Ọle ị tịi phụdu ifu iya; kẹ l'ẹ to nwedu onye gude ẹnya iya phụ iya nụ, a-nọnu."
21 Ojejoje asụ: "O nweru mkpuma, nọnyabe iya nụ, ịi-vudo l'eli iya.
22 Ọdu-biribiri iya swetadelephu; ya eworu ngu ye lẹ mgbaku mkpuma; gude ẹka
iya gbochita ngu; gbururu jeye ya esweta-gee.
23 Teke ono; ya ewofu ẹka iya; nggu aphụ iya okpurukpu-azụ. Obenu l'ifu iya b'ẹ
t'a phụjekwa aphụphu."

34

Ekwekwerekwe Mkpuma k'ẹbo

1 Ojejoje asụ Mósisu: "T'o je awata balịbali mkpuma labụ ọdo, a-dụ l'ọ bụ kẹ mbụ
phụ. Tẹ ya dekwaa ya phụ iphe, shi nọdu lẹ kẹ mbụ phụ, ị tụkporu phụ.
2 Kwakọbe l'ụtsu echile; nyikobe Ugvu Sáyịnayi; bya ekoshi iya onwongu l'eli ugvu
ono.
3 T'ẹ b'o nwekwa onye e-tsoru ngu nụ; ọphu ọ dụkwa onye aa-phụ l'ugvu ono lẹ
phuu; t'ẹ b'o nwekwa atụru; m'ọ bụ eswi, a-nọdu ata nri l'ọkpa ugvu ono."
4 Ya ndono; Mósisu abya awata ekwekwerekwe mkpuma labụ ọdo, dụlephu l'ọ bụ
kẹ mbụ phụ; gude iya nyihu Ugvu Sáyịnayi l'ọnmewa ụtsu; paru ekwekwerekwe
mkpuma labụ ono l'ẹka.
5 Ya ndono; Ojejoje eshi l'urukpu nyifuta; bya evudonyabe iya; raa ya arara l'ẹpha
iya bụ Ojejoje.
6 Yọ bya esweta Mósisu l'ifu; bya agbakụshi onwiya ẹpha; sụ: "Ọo yẹbedua
bụ Ojejoje! Ọo yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke, aphụjeru madzụ imiko;
bụkwaruphu Nchileke, emejeru madzụ eze-iphe-ọma. Ya ta bụkwa agụ-ọnwuu. Ya
bụ onye n-yemobu iya nyịberu anyịbe; bụru o-me-g'o-kfuru!
7 Ya ekoshije ụnukurunu madzụ lẹ ya yeru ẹphe obu. Ya agụjeru ẹphe nvụ kẹ ẹjo
ọkpoma ẹphe; mẹ kẹ íkè, ẹphe kwefuru iya; mẹ kẹ iphe, dụ ẹji, ẹphe meru iya. Ọbule

ya ta ahajẹkwanu onye ikpe nmaru tẹ ya ba hụ iya àhụ̀hù. Ndu iphe, dụ ẹji bẹ ya
ahụje àhụ̀hù k'iphe, dụ ẹji, ẹphe meru iya; hụ-rua ya l'ẹke ụnwu nwanwa ẹphe nọ;
mẹ l'ẹke nwanwanwaranwa ẹphe nọ; hụ-rua ẹphe l'ọgbo k'ẹno."
8 Mósisu abya eforita ifu l'alị teke ono teke ono; baaru Ojejoje ẹja;
9 sụ iya: "Nggụbe Ojejoje; ọ -bụru-a lẹ ya nọ ngu l'obu l'oswiya; byiko tẹ nggụbe
Ojejoje tsonuru ayi. A makwaru-a lẹ ndu-a bụnukaru ndu obu-kpọkponyi; ọle; byiko
gụnuaru ayi nvụ kẹ ẹjo ọkpoma ayi; mẹ iphe, dụ ẹji ayi. Nggu ewotaru ayi t'ayi bụru
òkè-iphe ngu."
10 Ojejoje asụ: "Lẹ nggu l'iya a-gba ndzụ. Ya a-nọdu l'atatifu ndu nkengu; mee eze
iphe, dụ biribiri, ya te mebudua l'iphe bụ mbakeshi l'ọ ha. Mba ndu ono, unu l'ẹphe
gbaru ọgbu-ụpho ono a-phụkota ẹge iphe, yẹbe Ojejoje e-me dụ-be egvu.
11 Unu ngabẹ nchị mee ekemu-a, ya atụru unu ntanụ-a. Ya a-chịfuru unu ndu
Amọru; ndu Kénanu; ndu Hetu; ndu Pẹ́rezu; ndu Hevu; mẹ ndu Jebusu.
12 Ọle t'unu kwabẹkwa ẹnya t'unu lẹ ndu bu l'alị ono, unu ala ono bẹ gba ndzụ;
ọdumeka bẹ ẹphe a-bụkwaru ọnya hata unu.
13 Unu gvukposhia ẹnya-ngwẹja ẹphe; unu etsukposhia mkpuma, ẹphe doberu nsọ;
unu afọkashikwaaphu itso, e doberu agwa ẹphe, bụ Ashera.
14 T'ẹ b'ọ dụkwa iphe ọdo, unu a-bajẹru ẹja ọdo; gbahaa yẹbe Ojejoje. Ishi iya
abụru lẹ yẹbe Ojejoje, ẹpha iya bụ Okopho bẹ bụkwa Nchileke, ekoje okopho.
15 "Unu kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'ọ dụ ndu bu l'alị ono, unu l'ẹphe a-gba ndzụ. Kẹ
l'ẹphe -gwadẹlephu agwa ẹphe; bẹ ẹphe e-kukwa unu t'unu bya; unu eje eria iphe,
ẹphe gude gwaa agwa ẹphe ono.
16 Ọ -bụru l'unu haru ụnwanyi ẹphe lụtaru ụnwu unu t'ẹphe bụru unyomu ẹphe;
bẹ ẹphe e-me ụnwu unu ono; ẹphe te kwehe nke mu; ẹphe abalahaaru agwa ẹphe
ono ẹja.
17 "Unu ba akpụtakwa ntẹkpe, unu a-nọdu agwa agwagwa!
18 "Unu gbajẹ Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko. Abalị ẹsaa bẹ unu a-tajẹ buredi, ẹ te yedu
iphe, ekoje buredi ẹge ono, ya sụru t'unu meje iya ono. Unu agbajẹ ajị ono teke ono,
e doberu iya ono l'ọnwa Abibu; kẹ l'ọbu l'ọnwa ono bẹ unu shi l'alị Íjiputu wụfuta.
19 "Iphe, bụ iphe, vuru ụzo waa nne iya ọswa bụkwa kẹ yẹbe Ojejoje. Iphe bụ anụ,
bụ okee ya, vuru ụzo waa nne iya ọswa bụkwa kẹ yẹbe Ojejoje: m'ọ bụ eswi; m'ọ bụ
atụru; m'ọ bụ eghu.
20 Unu gudeje nwatụru gbata nkakfụ-ịgara, vuru ụzo waa nne iya ọswa. Ọ -bụru
l'unu ta agbatadu iya agbata; unu aswị-kwoo ya olu. Iphe, bụ nwata nwoke, vuru
ụzo waa nne iya ọswa bẹ unu a-gbatajẹ agbata.
"T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-gbajẹ ẹka bya l'ifu yẹbe Ojejoje.
21 "Abalị ishingu bẹ unu e-jeje ozi unu; o -rua mbọku k'ẹsaa; unu atụta ume. Unu
be ejejekwa ozi lẹ mbọku k'ẹsaa; m'o -ruhuru; ọ bụru teke aakọbe iphe akọbe; m'ọ
bụ teke aakpata iphe, e meberu l'alị akpata.
22 "Witu ọdungu, unu butaru; bẹ unu e-gudeje gbaa Ajị Ídzù. Unu agbaa ajị k'iphe,
a kpataru l'okfu l'ishi-afa.
23 Ugbo ẹto l'afa; bẹ unwoke unu l'ẹphe ha a-chịkoje bya l'ifu Nnajiufu, bụ Ojejoje;
mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu.
24 Ya a-chịshiru unu iphe bụ mbakeshi; bya emee t'alị unu kabaa nshinu. Ọphu
'onwedu onye eje unu ọnata alị unu teke ono, unu e-jeje l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke
unu ugbo ẹto l'afa ono.
25 "Unu be eyekobejekwa iphe ekoje buredi lẹ mee anụ, unu gude egworu iya
ngwẹja.
"Ọphu ọ dụkwa anụ, e gude gwoo ẹja Ajị Esweta, aa-ha t'ọ bọo nchi.

26 “Iphe, bụ iphe vuru ụzo kaa l'iphe, unu meberu l'alị; bẹ unu e-gudeje bya l'ụlo
Ojejoje, bụ Nchileke unu.
“Unu be egudejekwa mini-ẹra nne eghu shia nwa iya.”
27 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu: “Dee okfu ono l'ọ ha l'ẹkwo; kẹ l'ọo okfu ono bẹ
nggu l'iya; mẹ ndu Ízurẹlu gude gbaa ndzụ.”
28 Mósisu bẹ yẹle Ojejoje nọru l'ẹke ono ụkporo abalị labụ: eswe l'ẹnyashi; ọphu
Mósisu 'eridu nri; t'ọ ngụ mini. Yo dee okfu ọgba-ndzụ ono, bụ iya bụ ekemu iri ono,
shi l'ẹka Nchileke ono l'eli ekwekwerekwe mkpuma ono.

Ifu Mósisu egbu nwịinwii

29 Teke Mósisu shi lẹ Ugvu Sáyịnayi nyifuta; gude ekwekwerekwe mkpuma labụ
ono, e deru ekemu Ojejoje ono l'ẹka; b'ẹ t'ọ madu l'ifu egbu iya nwịinwii; keshinu
ọphu yẹle Ojejoje shi akọ akọ.
30 Érọnu yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha aphụ ẹge ifu egbu Mósisu nwịinwii; tsụlahaa
egvu ẹge ẹphe e-shi jekfube iya ntse.
31 Mósisu abya ekua ẹphe; Érọnu yẹle ndu ishi ọha ono l'ẹphe ha atụgbua teke
ono jekushia ya; yọ bya ekfuru yeru ẹphe.
32 E metsua; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abyakfuta iya ntse; yọ bya atụshiaru ẹphe ekemu
ono, Ojejoje nụru iya lẹ Ugvu Sáyịnayi ono.
33 Mósisu ekfugetsua yeru ẹphe; chịta ụlari-ifu phụ-chia onwiya ifu.
34 Ọle ọobuje; teke Mósisu bahụru lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ẹke ono, Ojejoje nọ ono
tẹ yẹle iya kfugba; yọ phụfu onwiya ụlari-ifu ono; gbururu jeye teke ọo-lụfuta. Ọ
-lụfutalephu; yọ bya ekfukotaru ndu Ízurẹlu iphe, e ziru iya;
35 ẹphe aphụkwaaphu ẹge ifu egbu iya nwịinwii. Mósisu ewotaje ụlari-ifu ono
phụ-chia ifu ọdo jeye; yo jeshia tẹ yẹle Ojejoje kfugba.

35

Mbọku ọtu-ume

1 Mósisu abya ekukobe ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; sụ ẹphe: “Ọwaa iphe, Ojejoje sụru
t'unu mee ndọ-ọ:
2 Abalị ishingu bẹ unu e-jeje ozi unu. O -be lẹ mbọku k'ẹsaa; unu edobe iya nsọ;
t'ọ bụru mbọku ọtu-ume kẹ Ojejoje. O -nweru onye jeru ozi mbọku ono; t'e gbukwaa
onye ọbu egbugbu.
3 T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-phụ-nwu ọku l'ufu iya mbọku ọtu-ume.”

Iphe, ee-gude mee
Ụlo-Ẹ́kwà-dụ-Nsọ
(Awụ 25:1-7; 35:10-19)

4 Mósisu asụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: “Ọwaa iphe, Ojejoje sụru t'e mee ndọ-a:
5 Unu shi l'iphe, unu nweru hata iphe bya anụ yẹbe Ojejoje. Onye oohe uhere t'ọ
nụ yẹbe Ojejoje iphe bẹ iphe, oo-gude bya bụ mkpọla-ododo; m'ọ bụ mkpọla-ọcha;
ope;
6 òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke uswuswe; ọphu eke mee-mee; òwúú ọcha;
ẹji eghu;
7 akpọ ebyila, a tsẹru l'uswe; akpọ umoro-ẹnyimu; oshi akesha;
8 manụ olivu, eegudeje amụ ọku; iphe, eeyeje lẹ manụ kẹ ọwu l'ishi t'o shi mkpọ;
ọphu eeyeje l'ínsẹnsu, eshi kwẹkwekwe;
9 mkpuma ónìkùsù; mẹwaru mkpuma ọdo, aswa nọgbaa. Mkpuma ono bẹ ee-
mekochaa dzụpyabe l'uwe-ukuvu onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja yẹle uwe-
ọkpoma iya.

10 “T'iphe bụ ndu maru ome nka l'unu lụfuta bya emee iphemiphe ọbule-a, Ojejoje
tụru ọnu t'e mee-wa;
11 mbụ ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono; ẹkwa, aa-phụ-chi l'eli iya; iphe, ee-gude kwechia ya;
iphe, ee-gude kota nkolaba iya; iphe, ee-gude gụ-chita iya; oshi-ibo iya; ọkpa iya;
ẹnya ẹke aa-kpọgbaaru iya ye;
12 mẹwaru Okpoko Ọgba-ndzụ ono; mgbọro ono, ee-gudeje apa iya ono; okfu
okpoko ono, aa-nọduje akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji ono; ẹkwa ono, ee-gudeje gebuta iya
ono;
13 teburu ono; mgbọro ono, ee-gudeje apa iya ono yẹle ngwa iya; mẹ buredi ono,
ee-dobeje Ojejoje l'ifu ono;
14 iphe ono, eegvubeje urọku ono, e-meje tẹ iphoro nọdu ono yẹle ngwa iya l'ọ ha;
urọku iya ono; manụ ono, ee-gudeje amụ ọku ono;
15 ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu ono; mgbọro ono, ee-gudeje apa iya ono; manụ ono, aa-
wụje l'ishi ono yẹle ínsẹnsu ono, eshi kwẹkwekwe ono; ẹkwa ono, ee-gbobutaje ọnu
ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono;
16 ẹnya-ngwẹja-ukfuru ono yẹle iphe ono, dụ l'ọ bụ ụgbu, ee-gude ope mee ono;
mgbọro ono, ee-gudeje apa ẹnya-ngwẹja ono yẹle ngwa iya l'ọ ha; eze efere ono,
ee-gude ope mee ono; yẹ l'ọkpa iya;
17 ẹkwa ono, ee-gude gebuta ogbodufu iya; itso ogbodufu ono yẹle ẹnya ẹke aa-
kpọbetsua itso ono; mẹ ẹkwa ono, ee-gude gebuta ọnu-nggamgbo ogbodufu ono;
18 mẹ nggu ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono yẹle k'ogbodufu iya; mẹ eri iya;
19 mẹ uwe ono, e kweru ekwekwe, ee-yeje gude eje ozi l'ụlo-nsọ ono; mbụ uwe, e
doberu nsọ tẹ Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja yẹle ụnwu iya yeje gude eje ozi
ndu achịjeru Nchileke ẹja.”
20 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu eshi l'ifu ẹke Mósisu nọ wụkashihu.
21 Iphe bụ onye oohe uhere; mẹ onye o ruru l'ẹhu t'ọ nụ Ojejoje iphe; egudegbaa
iphe bya; mbụ iphe, ee-gude rụa Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; iphe, ee-gude eje ozi l'ime
iya; mẹkwaphu ọphu ee-gude kwee uwe, dụ nsọ.
22 Iphe bụ ndu oohe uhere: unwoke mẹ ụnwanyi; egudegbaa iphe, e gude mkpọla-
ododo mee bya anụ; mbụ iphe, dụgbaa l'ọ bụ ọjaga; iphe-nchị; echi; mẹwaru iphe
ọdo, dụgbaa iche iche, e gude mkpọla-ododo mee. Ẹphe egudegbaa mkpọla-ododo
ẹphe ono bya anụ Ojejoje.
23 Ndu nweru òwúú ewotagbakwaa ya phụ; mbụ òwúú eke urukpu-urukpu; ọphu
eke mee-mee; ọphu eke uswuswe; m'ọ bụ k'ọcha; m'ọ bụ ẹji eghu; m'ọ bụ akpọ ebyila,
a tsẹru l'uswe; m'ọ bụ kẹ umoro-ẹnyimu.
24 Ndu ẹka ruru lẹ mkpọla-ọcha; m'ọ bụ ope; ewotakwa iya phụ bya anụ Ojejoje.
Ndu nweru oshi akesha, nweru ẹke ee-gude iya rụa ọru ono anụkwa iya phụ.
25 Iphe bụ ụnwanyi, maru ome nka egudetsua ẹka ẹphe kwee ẹkwa bya anụ. O
nweru ndu, bụ òwúú, eke urukpu-urukpu bẹ ẹphe gude kwee nk'ẹphe; nweru ndu
bụ kẹ mee-mee; nweru ndu bụ k'uswe; nweru ndu bụ k'ọcha bẹ ẹphe gude kwee
nk'ẹphe.
26 Ụnwanyi, oohe uhere; bụkwaruphu ndu, maru ome nka; bụ ẹji eghu bẹ ẹphe
gude kwee ẹkwa nk'ẹphe.
27 Ọphube ndu ishi wotagbaaru mkpuma ónìkùsù; mẹwaru mkpuma ọdo, aswa
dụgbaa; t'a gbapyabẹ l'uwe-ukuvu onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; yẹle uwe-
ọkpoma iya.
28 Ẹphe nụfukwaaruphu iphe, eshi mkpọ; manụ olivu, ee-gudeje amụ ọku; ọphu
ee-yeje lẹ manụ ọwu l'ishi; mẹ k'ínsẹnsu, eshi kwẹkwekwe.
29 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: unwoke mẹ ụnwanyi; mbụ ndu oohe uhere ewotakotaru
Ojejoje iphe, ẹphe tụru obu ẹphe onyo l'ẹphe a-nụ t'e gude rụaru Ojejoje iphe ono, o

shi l'ọnu Mósisu kfua t'e meeru iya ono.

30 Mósisu asụ ndu Ízurẹlu: “Unu lekwa lẹ Ojejoje fọtaakwaru Bezalẹlu Úri Họru; bụru onye ikfu Júda;
31 bya emewa; ume Nchileke eji iya ẹhu; t'o nweru mmamiphe; kwaa ẹnya; iphe edoje iya ẹnya ọhuma; k'ọphu ọo-ma ome nka l'iphemiphe ọbule;
32 maru ẹge ee-shije gude mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha; mẹ ope l'ememashi iphe;
33 makwarụphu ẹge aawajẹ mkpuma, aswa nọ; mẹ ẹge aawụje mkpọla-ododo l'igburumọnu iya; bya amakwarụphu ẹge aapyịje iphe apyịpyi; mẹwaru ẹge eeshije emekota nka ọdo, dụgbaa iche iche.
34 Ọ nụkwaruphu yẹle Oholiyabu Ahisamaku, bụ onye ikfu Dánu mmamiphe t'ẹphe zije ndu ọdo ome nka ọbu.
35 O mewaru tẹ mmamiphe kẹ ẹge e shi eme nka l'ụzo, dụ iche iche; mẹ mmamiphe kẹ ẹge e gude ememashi iphe ememashi rube ẹphe ẹka; mẹ t'ẹphe maru ẹge eegudeje òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe; mẹ k'ọcha dengashia iphe edengashi. Ẹphe ẹbo bụ ndu makọtaru ẹge eemeje iphe nka t'ọ maa mma.

36

1 “Ọ bụ Bezalẹlu yẹle Oholiyabu; mẹ iphe bụ ndu maru ome nka; mbụ ndu Ojejoje nụru mmamiphe; bya emee tẹ iphe doo ẹphe ẹnya l'iphe, bụ iphe, laru lẹ kẹ ọkpu ụlo-nsọ ono: ọ bụ ẹphe a-rụ ọru ono; mee ya ẹge Ojejoje sụru t'e mee ya.”
2 Tọ dụ iya bụ; Mósisu ekua Bezalẹlu yẹle Oholiyabu; mẹ iphe bụ ndu maru ome nka; ndu Ojejoje nụru mmamiphe; bụru ndu oohe uhere t'ẹphe jee ozi ono;
3 chịru iphe ono, ndu Ízurẹlu tụtaru t'e gude kpụa ụlo-nsọ ono nụ ẹphe. L'ụtsu mbọku-mbọku bẹ ndu Ízurẹlu anọduje atụko iphe ono l'anụ Mósisu l'ẹge ẹphe chịru obu ẹphe.
4 Iphe, bụ ndu maru ome nka ọkpu ụlo-nsọ ono atụko l'ẹphe ha paru ọru ẹphe haa;
5 tụgbua je asụ Mósisu: “Lẹ ndu-a tụtaakwaru iphe, dzuru t'e gude rụa ọru ọbu, Ojejoje sụru t'a rụa ọbu; mbụ l'ẹphe gbe tụwa k'etsutsu iya ye iya.”
6 Mósisu atụa ekemu; sụ: “T'ẹ b'ọ dụkwa nwoke; m'ọ bụ nwanyi, nweru iphe, oo-wotakwadu bya anụ; sụ l'ọ bụ iphe, o gude eyeta ẹka l'ụlo-nsọ ono.” E woru iphe ono, Mósisu kfuru ono radzuru l'ọdu ndu Ízurẹlu ono. E shi ẹge ono kpọshia ndu Ízurẹlu t'ẹ b'ọ dụhe iphe, ẹphe a-tụtakwadu;
7 kẹ l'iphe, a tụtawaru t'e gude rụkota ọru ono bẹ dzuwaru nụ; tsufu etsufu.

Ụlo-Ẹkwà-dụ-Nsọ ono
(Awụ 26:1-14)

8 Iphe bụ ndu ọphu maru iphe lẹ ndu ọru ono egude ukfu-ẹkwa iri mee ụlo-ẹkwà-dụ-nsọ ono. Ukfu-ẹkwa iri ono b'e kweru l'òwúú ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; mẹ òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke uswuswe; mẹ ọphu eke mee-mee. Yọ bụru onye maru ome nka gude òwúú ono kwee cherobimu ye l'ukfu-ẹkwa ono.
9 Ukfu-ẹkwa ono achịko haru ẹnya-nhamụnha. Ogologo iya dụ nkwo-ẹka ụkporo l'ẹsato; ụsa iya adụ nkwo-ẹka ẹno.
10 Ẹphe ewota ukfu-ẹkwa ono ise gbagbabe; yọ bụru ishimishi lanụ; bya ewotakwaphu ụzo ise ọphu gbagbabe nanụ.
11 Ishimishi iya ono kẹ mbụ bẹ ẹphe gude òwúú, eke urukpu-urukpu yeshia ya nkolaba l'igburumọnu iya; mekwaa ya phụ ẹge ono l'ishimishi iya k'ẹbo.

12 Nkoloba ụkporo labụ l'iri bẹ ẹphe yeru l'ishishi ishimishi lanụ; bya eyekwaphu
nkolaba ụkporo labụ l'iri l'ishishi ishimishi lanụ ọphu. Nkoloba ono atụko ghaaru
onwẹphe ifu.
13 Ẹphe egude mkpọla-ododo meta iphe, nweru nkolaba ishi labụ ụzo ụkporo labụ
l'iri; gude iya dzegbabe ishimishi ẹkwa ono ẹphe ẹbo t'ọ tụko bụru nanụ.

14 Ẹphe abya egude ẹji eghu kwee ẹkwa kweta iya ukfu-ẹkwa iri lẹ nanụ, ee-gude
phụ-chita eli ụlo-ẹ́kwà ono.
15 Ukfu-ẹkwa ono ụzo iri lẹ nanụ ono achịko haru ẹnya-nhamụnha. Ogologo iya
dụ nkwo-ẹka ụkporo l'iri. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka ẹno.
16 Ẹphe abya achịta ukfu-ẹkwa ono ise gbagbabẹ; yọ bụru ishimishi lanụ; chịta ụzo
ukfu-ẹkwa ishingu ọphu gbagbabẹkwaphu nanụ.
17 Nkoloba ụkporo labụ l'iri bẹ ẹphe yeru l'ishishi ishimishi lanụ; yekwaphu
nkolaba ụkporo labụ l'iri l'ishishi ishimishi lanụ ọphu.
18 Ẹphe egude ope meta iphe, nweru nkolaba ishi labụ ụzo ụkporo labụ l'iri; gude
iya kotagbaa nkolaba ishimishi ẹkwa ono ẹphe ẹbo; gude iya dzegbabe ụlo-ẹ́kwà ono;
yọ bụru nanụ.
19 E metsua; ẹphe egude akpọ ebyila, a tsẹru l'uswe; mee iphe, ee-gude phụ-chia eli
ụlo-ẹ́kwà ono; bya egudekwaphu akpọ umoro-ẹnyimu mee iphe, ee-gude kwechita
eli akpọ k'ebyila ono.

20 Ẹphe egude oshi akesha rụshia oshi-ibo, ee-ye l'ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono.
21 Oshi-ibo ono b'a rụru; yọ dụtsua nkwo-ẹka iri iri l'eli. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka lẹ
mkpirikpi lẹ mkpirikpiri.
22 Oshi-ibo ono bẹ ẹphe pyịtatsuaru ọkpa ẹbo ẹbo ye ẹka labụ. Yọ bụru ẹge ono
bẹ ẹphe mekotaru oshi-ibo ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono l'ọ ha.
23 A bya lẹ ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono ibyiya ọphu gharu ifu l'ụzo ọhuda bụ ụkporo
oshi-ibo bẹ ẹphe rụtaru t'e ye iya.
24 Ẹphe egude mkpọla-ọcha meshia ẹnya ẹke aa-kpọgbaaru ọkpa oshi-ibo k'ụzo
ọhuda ono ye; meta iya ụzo ụkporo labụ. Iphe bụ oshi-ibo, nọnu nwetsuaru ẹnya
labụ ẹke, aa-kpọtsuaru ọkpa iya ye.
25 A bya l'ibe iya ọphu; mbụ ibyiya ọphu gharu ifu l'ụzo isheli bụkwaphu ụkporo
oshi-ibo bẹ ẹphe rụtaru t'e ye iya.
26 Ẹphe egude mkpọla-ọcha meshia ẹnya ẹke aa-kpọgbaaru ọkpa ibo ono; meta
iya ụzo ụkporo labụ. Iphe bụ oshi-ibo, nọnu enweru ẹnya labụ ẹke, aa-kpọtsuaru
ọkpa iya ye.
27 A bya l'azụ ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono; ibyiya ọphu gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-arịba bụ
oshi-ibo ishingu bẹ ẹphe rụtaru t'e ye iya.
28 Iku azụ ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono ẹphe ẹbo bụ oshi-ibo labụ bẹ ẹphe rụtaru t'e ye
iya.
29 Oshi-ibo labụ ono, ee-ye l'iku iya ono bẹ ẹphe rụru; yọ dụ nkwegba labụ. O shi
l'ụzo alị dụ nkwegba labụ jeye l'ụzo imeli. Yọ bụru echi lanụ b'e gude kụ-gbabe iya;
ẹphe ẹbo. Ẹphe ẹbo ono b'a rụru; yọ dụkota ẹge ono.
30 Ọo ya bụ l'o nweru oshi-ibo ẹsato l'azụ ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono. E gude mkpọla-
ọcha meshia ẹnya ẹke aa-kpọru ọkpa oshi-ibo ono ye ụzo iri l'ishingu. Iphe bụ oshi-
ibo, nọnu enweru ẹnya labụ ẹke, aa-kpọru ọkpa iya ye.

31 Ẹphe egude oshi akesha pyịshia oshi, ee-gude swebushia oshi-ibo ono. Ụzo ise
bẹ ẹphe sweberu l'oshi-ibo mgberemẹku ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono ibe lanụ;
32 swebekwaphu ụzo ise ọdo lẹ mgboro iya ọphu. Ụzo ise ọdo bụ l'azụ ụlo-ẹ́kwà-
dụ-nsọ ono; ibyiya ọphu gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-arịba bẹ ẹphe sweberu iya.
33 Oshi ọphu ee-swebe l'echi iya bẹ ẹphe pyịru t'o shi l'ishi lanụ lụfu l'ishi iya ọphu.

34 Ẹphe awụa mkpọla-ododo l'oshi-ibo ono; bya egudekwaphu mkpọla-ododo meshia echi, e-gudetsua oshi ono, ee-gude swebushia l'oshi-ibo ono. Ẹphe abya awụkwaaphu mkpọla-ododo l'oshi ono.
35 Ẹphe egude òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke uswuswe; ọphu eke mee-mee yẹle k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; kwee ukfu-ẹkwa. Onye maru ome nka abya egude òwúú ono kwee cherobimu ye l'ukfu-ẹkwa ono.
36 Ẹphe egude oshi akesha pyịa itso ẹno; bya awụa ya mkpọla-ododo; bya egudekwaphu mkpọla-ododo meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa ono l'itso ono. Ẹphe abya egude mkpọla-ọcha kpụshia ẹnya ẹke aa-kpọbe itso ono ụzo ẹno.
37 Onye maru okwe ẹkwa ọhuma egude òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe; mẹ k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; kwee ẹkwa, ee-gudeje gebuta ọnu ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono. Yọ bụru ndu gude ngga ekwe ẹkwa bẹ meru iya nụ.
38 Ẹphe egude oshi akesha pyịta itso ise; bya emetakwaphu iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa ono l'itso ono. Ishi itso ono; mẹ iphe, ee-swebe l'itso ono bẹ ẹphe wụru mkpọla-ododo; bya egude ope meshia ẹnya ẹke aa-kpọbe itso ono ụzo ise.

37

Okpoko Ọgba-ndzụ ono
(Awụ 25:10-22)

1 Bezalẹlu abya egude oshi akesha gbaa okpoko. Ogologo iya dụ nkwo-ẹka labụ lẹ mkpirikpi iya. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka lanụ lẹ mkpirikpi iya. Eli iya adụkwaphu nkwo-ẹka lanụ lẹ mkpirikpi iya.
2 Yọ wụa ọkpobe mkpọla-ododo l'ime iya mẹ l'azụ iya. Yo gudekwaphu mkpọla-ododo kpụ-phee mgberemẹku iya mgburumgburu.
3 Yọ kpụta echi mkpọla-ododo ẹno dukfubegbaa l'ọkpa iya ẹphe ẹno; mbụ wota ẹbo dukfube l'ibe lanụ; wota ẹbo ọphu dukfube l'ibe iya ọphu.
4 B'ọ bya egude oshi akesha ono pyịta mgbọro labụ; wụa ya mkpọla-ododo;
5 bya ewota mgbọro ono ẹphe ẹbo pyotsua l'echi ono, e dukfubegbaaru lẹ mgberemẹku okpoko ono t'ọ bụru iphe, ee-gudeje apa iya.
6 Yo gude ọkpobe mkpọla-ododo meta okfu okpoko, aa-nọduje akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji. Ogologo iya dụ nkwo-ẹka labụ lẹ mkpirikpi iya. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka lanụ lẹ mkpirikpi iya.
7 Yo gude mkpọla-ododo mee cherobimu labụ, a-nọdutsua l'ishi okfu okpoko ono. Yọ bụru mkpọla-ododo, e tsusaru etsusa b'o gude mee ya.
8 Yo woru cherobimu lanụ dobe l'ishi ibe lanụ; woru ọphu dobe l'ishi iya ọphu; bya emee; cherobimu labụ ono, nọtsua l'ishishi okpoko ono ẹphe ẹbo yẹle okpoko ono abụru iphe lanụ.
9 Cherobimu ono b'o meru; yọ jashịa ẹ́bà l'ụzo imeli; agu iya edochita eli okpoko ono. Ẹphe echegba onwẹphe ifu; chịru ẹnya ye l'eli okpoko ono.

Teburu ono
(Awụ 25:23-30)

10 Ẹphe egude oshi akesha pyịa teburu. Ogologo iya dụ nkwo-ẹka labụ. Ụsa iya adụ nkwo-ẹka lanụ. Eli iya adụ nkwo-ẹka lanụ lẹ mkpirikpi iya.
11 Ẹphe awụa ya ọkpobe mkpọla-ododo; bya egudekwaphu mkpọla-ododo kpụ-phee eli iya mgburumgburu.
12 Ẹphe ewota oshi, dụ gbịriri, ụsa iya ha l'ọ bụ ọbechere-ẹka swiphee mgberemẹku iya mgburumgburu; bya egudekwaphu mkpọla-ododo kpụ-phee oshi ono mgburumgburu.

13 Ẹphe akpụta echi mkpọla-ododo ẹno dekfubegbaa lẹ mgberemẹku ọkpa teburu ono.
14 Echi ono nọnyabetsua oshi ono, dụ gbịriri ono; k'ọphu ọo-dụkwanu ike gudeshia mgbọro, ee-gudeje apa teburu ono.
15 Mgbọro, ee-gudeje apa teburu ono bụ oshi akesha b'e gude pyịshia ya; bya awụa ya mkpọla-ododo.
16 Ẹphe egude ọkpobe mkpọla-ododo meshia ngwa kẹ teburu ono; mbụ efere; mẹ ite; mẹ okoro; mẹ nkwọ-ẹka, aa-tụ-kobe l'eli teburu ono. Iphe ono l'ọ ha bụ iphe, ee-gudeje gwooru Ojejoje ngwẹja-mẹe.

Iphe, eegvubeje urọku ono
(Awụ 25:31-40)

17 Ẹphe egude ọkpobe mkpọla-ododo, e tsusaru etsusa mee iphe, eegvubeje urọku. Ẹphe meru iya; yo nweru oshi; nweru ẹkali. Yo nweru efere; nweru iphe, dụ l'ọ bụ nwopu okoko-oshi; mẹ iphe, dụ l'ọ bụ igu oshi. Ẹphe atụko iphe ono l'ọ ha mee tẹ yẹle iphe ono, eegvubeje urọku ono bụru iphe lanụ.
18 Oshi iya ono nweru ẹkali ishingu. Ẹkali ẹto nọ lẹ mgberemẹku iya lanụ; ẹto k'ọphu anọdu iya lẹ mgberemẹku ọphu.
19 Ẹkali iya ono nweru efere ẹto. Efere ono b'e meru; yọ dụgbaa l'ọ bụ igu alụmondu. E mekwaaphu nwopu okoko-oshi ye iya; ọwaa iphe, dụ l'ọ bụ igu oshi. Yọ bụru ẹge ono b'ọ dụkota l'ẹkali iya ono ẹphe ishingu, jakashịru l'oshi iya ono.
20 Oshi iya ono nweru efere ẹno, e meru; yọ dụ l'ọ bụ igu alụmondu. Yo nwekwaruphu iphe, e meru; yọ dụ l'ọ bụ nwopu okoko-oshi; ọwaa iphe, dụ l'ọ bụ igu oshi.
21 Nwopu okoko-oshi lanụ b'e meru; yọ nọdu lẹ mkpuli ẹkali iya labụ ono k'alị. K'ẹbo anọdu lẹ mkpuli ẹkali iya labụ k'echi. K'ẹto anọdu lẹ mkpuli ẹkali iya labụ k'eli. Mbụ l'ọ nọkota lẹ mkpuli ẹkali iya ono ẹphe ishingu.
22 Nwopu okoko-oshi ono yẹle ẹkali iya ẹkali iya ono b'e meru yẹle oshi iya aragba nanụ. Yọ bụru ọkpobe mkpọla-ododo, e tsusaru etsusa b'e gude mee ya.
23 Ẹphe gudekwaphu ọkpobe mkpọla-ododo meta urọku ẹsaa, ee-gvubegbaa l'eli iphe ono, eegvubeje urọku ono; bya emetakwaphu ákpà iya; mẹ ashanga, aagụje ọku iya.
24 Iphe, eegvubeje urọku ono yẹle ngwa iya l'ọ ha bụ ụnu ọkpobe mkpọla-ododo ẹsaa l'ụkporo iri b'e gude mee ya.

Ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu
(Awụ 30:1-5)

25 Ẹphe egude oshi akesha kụa ẹnya-ngwẹja, bụ ẹke aa-kpọje ínsẹnsu ọku. Ogologo iya; mẹ ụsa iya chịkokwa haru ẹnya-nhamụnha. Iphe, ọ bụ bụ nkwo-ẹka lanụ. Eli iya dụ nkwo-ẹka ẹbo. Mpo iya yẹle ẹnya-ngwẹja ono aragbabe bụru nanụ.
26 Ẹphe awụkota ọkpobe mkpọla-ododo l'eli iya; mgberemẹku iya; mẹ mpo iya. Ẹphe egudekwaphu mkpọla-ododo kpụ-phee mgberemẹku iya mgburumgburu.
27 Ẹphe emeta echi mkpọla-ododo ẹbo ẹbo dekfubegbaa lẹ mgberemẹku iya ẹphe ẹbo. Ẹphe dekfuberu iya; yọ nọdutsua lẹ mkpuli iphe ono, a kpụ-pheru iya mgburumgburu ono. Ọ bụ l'echi ono bẹ ee-yeje mgbọro, ee-gudeje apa iya.
28 Ẹphe egude oshi akesha pyịta mgbọro ono; wụa ya mkpọla-ododo.

29 Ẹphe emekwaaphu manụ ono, dụ nsọ, eshi mkpọ, aawụje l'ishi ono; mẹ ọkpobe ínsẹnsu ono, eshi mkpọ ono; bụ iya bụ ọru onye maru ome manụ-mbeleke.

38

Ẹnya-ngwẹja-ukfuru ono
(Awụ 27:1-8)

1 Ẹphe egude oshi akesha kụa ẹnya-ngwẹja. Eli iya dụ nkwo-ẹka ẹto. Ogologo iya;
mẹ ụsa iya achịko haru ẹnya-nhamụnha. Iphe, ọ dụtsua bụ nkwo-ẹka ise ise.
2 Ẹphe akpụtatsua mpo l'iku iku iya ẹphe ẹno. Ẹphe emee; mpo ono yẹle ẹnya-
ngwẹja ono aragbabẹ bụru nanụ. Ẹphe emetsua ya ẹge ono; bya eworu ope wụa
ya.
3 Ẹphe egude ope meshia iphemiphe ọbule, ee-gudeje eje ozi l'ẹnya-ngwẹja ono,
bụ iya bụ ite okpo ntụ; mẹ eku; efere; oji; mẹ ashanga, aagụje ọku.
4 Ẹphe egude ope meta iphe, dụ l'ọ bụ ụgbu, nweru mgberemẹku ẹno; woru iya
kwechia ụzo alị mgberemẹku ẹnya-ngwẹja ono. Ẹphe shi l'echilabu iya kwechia ya
jeye l'eli iya.
5 Ẹphe egudekwaphu ope kpụshia echi ẹno hebetsua lẹ mgberemẹku iphe ono, dụ
l'ọ bụ ụgbu ono, e meru l'ope ono ẹphe ẹno; t'ọ bụru ẹnya ẹke ee-pyotsua mgbọro,
ee-gudeje apa ẹnya-ngwẹja ono.
6 Ẹphe egude oshi akesha pyịta mgbọro labụ; wụa ya ope;
7 wotsuaru mgbọro ono nwua l'ẹnya echi phụ lẹ mgberemẹku ẹbo ya. Mgbọro ono
ẹphe ẹbo a-nọdujetsua lẹ mgberemẹku iya ẹphe ẹbo mẹ aaparu iya. Ẹphe meru
ẹnya-ngwẹja ono; ụzo anọdu iya l'echi; mbụ l'ẹphe gude ibiribe oshi rụa ya.

Eze efere ono
(Awụ 30:17-21)

8 Ẹphe egude ope mee eze efere yẹle ọkpa iya. Ope ono shi l'onyo ụnwanyi, anọduje
eje ozi l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.

Ogbodufu
(Awụ 27:9-19)

9 Ẹphe abya emeeru ụlo-ẹ́kwà ono ogbodufu; gude òwúú ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo;
kwee ẹkwa, dụ ụkporo nkwo-ẹka ise l'ogologo; t'e gude gebuta ụzo ọhuda l'ogbodufu
ono.
10 Ẹphe egude ope meta ụkporo itso, aa-kpọbe iya yẹle ẹnya ẹke aa-kpọbetsua itso
ono; bya egude mkpọla-ọcha meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa ono
l'itso ono yẹle iphe, ee-swebetsua l'itso ono.
11 Ụzo isheli iya bụkwaphu ẹkwa, dụ ụkporo nkwo-ẹka ise l'ogologo b'e kweru;
gude gebuta iya. Itso, aa-kpọbe l'ụzo isheli ono yẹle ẹnya ẹke aa-kpọbe itso ono
dụtsua ụkporo ụkporo. Yọ bụkwaruphu ope b'e gude metatsua ya. Yọ bụkwanuru
mkpọla-ọcha b'e gude meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa l'itso ono yẹle
iphe, ee-swebetsua ya.
12 A bya l'ụsa ogbodufu ono l'ụzo ẹnyanwu-arịba iya bụkwa ẹkwa, dụ ụkporo
nkwo-ẹka labụ lẹ nkwo-ẹka iri l'ogologo b'e kweru; gude gebuta iya. Ẹphe abya emeta
itso iri, aa-kpọbe l'ụzo ẹnyanwu-arịba ono; metakwaphu ẹnya ẹke aa-kpọbetsua itso
ono ụzo iri. Ẹphe abya egude mkpọla-ọcha meshia iphe, nweru nkolaba, ee-gudeje
kobe ẹkwa ono l'itso ono; mẹ iphe, ee-swebetsua l'itso ono.
13 Ụsa ogbodufu ono l'ụzo ẹnyanwu-ahata iya dụkwaphu ụkporo nkwo-ẹka labụ
lẹ nkwo-ẹka iri l'ogologo.
14 Ẹphe abya ekwee ẹkwa, dụ nkwo-ẹka iri l'ise l'ogologo t'e gude gebuta ẹka ọnu
ogbodufu ono ẹke iya ọphu. Itso, aa-kpọbe iya yẹle ẹnya ẹke aa-kpọbetsua itso ono
dụtsua ẹto ẹto.

15 A bya l'ọnu ogbodufu ono ẹka iya ọphu; bụkwaphu ẹkwa, dụ nkwo-ẹka iri l'ise
bẹ ẹphe kweru t'e gude gebuta iya. Itso, aa-kpọbe iya yẹle ẹnya ẹke aa-kpọbetsua
itso ono dụtsukwaaphu ẹto ẹto.
16 Iphe bụ ẹkwa, ee-gude gebuta ogbodufu ono mgburumgburu bụkota òwúú ọcha,
a swịru l'ọ bụ ụdo bẹ ẹphe gude kwee ya.
17 Ẹnya ẹke aa-kpọbetsua itso, ee-gude kpọ-buta ogbodufu ono mgburumgburu bụ
ope bẹ ẹphe gude meshia ya. Iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa ono l'itso ono
yẹle iphe, ee-swebetsua l'itso ono abụkwanuru mkpọla-ọcha bẹ ẹphe gude meshia
iya. Ishi itso ono bẹ ẹphe wụru mkpọla-ọcha. Iphe, ee-swebegbaa l'itso ono, ee-gude
kpọ-buta ogbodufu ono mgburumgburu bụ mkpọla-ọcha bẹ ẹphe gude meshia ya.
18 E gude òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe yẹle
k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; gude kwee ẹkwa, dụ nkwo-ẹka ụkporo l'ogologo; t'e gude
gechita ọnu ogbodufu ono. Yọ bụru ndu gude ngga ekwe ẹkwa bẹ meru iya nụ.
19 Ọnu-abata iya ono bẹ ẹphe metaru itso ẹno; ọwaa ẹnya ẹke aa-kpọbetsua itso
ono ụzo ẹno. Iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa ono l'itso ono; mẹ iphe,
ee-swebetsua l'itso ono bẹ ẹphe mekotaru lẹ mkpọla-ọcha. Ẹphe awụkotakwaphu
mkpọla-ọcha l'eli itso ono.
20 Iphe bụ nggu, ee-libegbaa eri ụlo-ẹ́kwà ono; mẹkwaphu k'ogbodufu ono bẹ ẹphe
gude ope mekota.

Iphe, e gude jee ozi ọbu.

21 Ọwaa bụ mkpakọ iphe, e gude mee ụlo-ẹ́kwà ọbu; mbụ ụlo-ẹ́kwà Ekemu ono.
Ọ bụ Mósisu sụru tẹ ndu ikfu Lívayi dekota iphemiphe ọbule ono l'ẹkwo. Onye ishi
ẹphe bụ Itama Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja.
22 Bezalẹlu Úri Họru; bụru onye ikfu Júda mekotaru iphemiphe ọbule, Ojejoje tụru
Mósisu ọnu t'e mee.
23 Onye ẹphe l'iya tụkoru mee ya bụ Oholiyabu Ahisamaku, bụ onye ikfu Dánu.
Ọ maru ome nka; maru ẹrengete; bya abụru onye maru ẹge eegudeje òwúú, eke
urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe; mẹ k'ọcha dengashia iphe
edengashi.
24 Mkpọla-ododo, a tụtaru lẹ ngwẹja-amama, a nụru t'e gude mee ụlo ono, dụ nsọ
ono dụ ụkporo ụnu iri; l'ụnu iri lẹ tete; l'ụkporo ishingu l'iri. Mkpọla-ododo ono
abụru ọphu ha l'ọ bụ k'eze-ụlo Nchileke.
25 Mkpọla-ọcha, ndu Ízurẹlu tụtaru teke ono, a gụru ẹphe ọgu ono dụ ụkporo ụnu
ẹto; l'ụnu iri lẹ tete; l'ụkporo ẹsato l'iri l'ise. Mkpọla-ọcha ono abụru ọphu ha l'ọ bụ
k'eze-ụlo Nchileke.
26 Iphe, mkpọla-ọcha ọbu gbaru ẹphe l'ẹhu l'ẹhu bụ nkere-ẹbo mkpọla-ọcha.
Mkpọla-ọcha ono abụru ọphu ha l'ọ bụ k'eze-ụlo Nchileke. Ndu a gụru teke ono,
a gụru ndu Ízurẹlu ọgu ono bụ shita lẹ ndu nọru ụkporo afa tụgburu. Iphe, ẹphe
dụ bụ ụkporo ụnu madzụ ugbo ụkporo ẹto l'iri l'ise; l'ụnu madzụ ẹsato; l'ụkporo
madzụ iri l'ẹsaa; lẹ ụmadzu iri.
27 Ụkporo ụnu mkpọla-ọcha ugbo ụkporo l'iri l'ẹsaa; l'ụnu mkpọla-ọcha ugbo iri
bẹ ẹphe gude kpụshigbaa ẹnya ẹka aa-kpọbegbaa ọkpa ibo ono, ee-gude kụ-chita
ụlo-ẹ́kwà ono ụzo ụkporo ise. Ụnu mkpọla-ọcha ẹsaa l'ụkporo mkpọla-ọcha iri bẹ
ẹphe gude kpụa ẹnya lanụ.
28 Ẹphe egude ụnu mkpọla-ọcha ẹno; l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹsato; lẹ mkpọla-ọcha
iri l'ise kpụshia iphe, nweru nkolaba, ee-gude kobe ẹkwa ono l'itso ono; bya egudekwa
iya phu wụkota l'ishi itso ono; bya egude iya mekwaaphu iphe, ee-swebegbaa l'itso
ono.
29 Ẹphe tụtakwaruphu ụkporo unu ope ugbo ụkporo l'ishingu; l'ụnu ope ise lẹ
ngwẹja-amama ono.

30 Ẹphe egude iya kpụa ẹnya ẹka aa-kpọbegbaa itso k'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono;
bya egudekwa iya phu kpụa ẹnya-ngwẹja ono, bụ ẹke ee-gwoje ngwẹja-ukfuru ono
yẹle iphe ono, dụ l'ọ bụ ụgbu ono; waa ngwa ẹnya-ngwẹja ono l'ọ ha.
31 Ẹphe egudekwa iya phụ kpụa ẹnya ẹke aa-kpọbegbaa itso, ee-gude kpọ-
buta ogbodufu ono; wakwaphu k'ọnu iya; mẹ nggu, ee-libegbaa eri ụlo-ẹ́kwà ono;
mẹkwaphu k'ogbodufu iya.

39

Uwe ndu achịje ẹja Nchileke
(Awụ 28:1-14)

1 Ẹphe egude òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; mẹ ọphu eke
uswuswe; kweeru ndu achịjeru Nchileke ẹja uwe, ẹphe e-yeje gude eje ozi l'ụlo-ẹ́kwà
ono. Ẹphe kwekwaruphu Érọnu uwe, dụ nsọ; bụ iya bụ ẹge Ojejoje sụru Mósisu t'e
mee ya.

Uwe ifọdu

2 Ẹphe egude òwúú mkpọla-ododo; òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee;
ọphu eke uswuswe; mẹ k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; kwee uwe-ukuvu.
3 Ẹphe eworu mkpọla-ododo tsusaa etsusa; mee ya; yọ dụ phẹripheri; woru iya
washịa agwara; t'ẹphe gude agwara ono tsokota lẹ mgbaku òwúú urukpu-urukpu; kẹ
mee-mee; kẹ uswuswe; mẹ k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo. Yọ bụru onye maru ome nka
meru iya.
4 Ẹphe eworu gbịriri ẹkwa labụ gude ligbabe; k'ọphu aa-nyajẹ iya l'ukuvu ẹphe
ẹbo; gude gbịriri ẹkwa ono ẹphe ẹbo ligbabe lẹ k'ifu yẹle k'azụ.
5 Ẹphe abya ekwekwaphu gbịriri ẹkwa, ee-gudeje kebuta iya l'ukfu ye iya. Gbịriri
ẹkwa ono bẹ yẹle ifọdu ono chịko bụru iphe lanụ. Iphe, e gude kwee ya bụ
òwúú mkpọla-ododo yẹle òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke
uswuswe; mẹ k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru Mósisu ọnu t'e
mee ya.
6 Mkpuma ónìkùsù phụ bẹ ẹphe wụru mkpọla-ododo l'igburumọnu iya. Yọ bụru
ẹge ono, onye apyị mkpuma, vu oke aswa akashịje ẹpha lẹ mkpuma; gude mee ya
iphe-ọhubama ono bụ ẹge ẹphe kakọtaru ẹpha ụnwu Ízurẹlu lẹ mkpuma ono.
7 Ẹphe abya adzụpyabe mkpuma labụ ono l'eli uwe-ukuvu phụ ẹphe ẹbo; k'ọphu
Ojejoje e-gudeje iya nyata ụnwu Ízurẹlu; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru Mósisu ọnu t'e
mee ya.

Uwe-Ọkpoma

8 Ẹphe abya ekwee uwe-ọkpoma phụ, ee-gudeje achọ iphe, bụ uche-obu yẹbe
Ojejoje phụ. Ẹphe kweru iya; yọ dụ l'ọ bụ uwe-ukuvu phụ, e kweru l'òwúú mkpọla-
ododo yẹle òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe; mẹ
k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo. Yọ bụru onye maru ome nka meru iya.
9 O nweru mgberemẹku ẹno; dụ nkwegba labụ. Mgberemẹku iya ono ẹphe
ẹno chịkokwa hakọta ẹnya-nhamụnha. Ogologo iya dụ nkwo-ẹka lanụ; ụsa iya
adụkwaphu nkwo-ẹka lanụ.
10 Ẹphe abya adzụa mkpuma, vugbaa oke aswa; yọ kpọo giriri ụzo ẹno l'ẹ́kwà ono.
Mkpuma, nọ l'ogiri kẹ mbụ bụ rubi; tópàzù; mẹ bérìlù.
11 K'ẹbo bụ tọ̀kwásù; sáfàyà; mẹ émèràlùdù.
12 K'ẹto abụru jásìntù; ágètù; ọwaa ámìtìsùtù.
13 K'ẹno abụru kìrịsòlàyìtù yẹle ónìkùsù; mẹ jásụ̀pà. Ẹphe abya awụa mkpọla-
ododo l'igburumọnu mkpuma ono.

14 Iphe, ọ dụ bụ mkpuma iri l'ẹbo. Ephe l'ẹphe ha nọ-chitsuaru ẹnya ẹpha ụnwu
Ízurẹlu nanụ nanụ. Ẹphe abya edetsua ẹpha ụnwu Ízurẹlu ono lẹ mkpuma ono; yọ
dụ l'ọ bụ iphe-ọhubama nọ-chia ẹnya ikfu iri l'ẹbo ndu Ízurẹlu.
15 Ẹphe egude òwúú ọkpobe mkpọla-ododo swịshia gwọgirigwo, ee-likfubegbaa
l'uwe-ọkpoma ọbu; mbụ swịshia ya; yọ dụ l'ọ bụ onye swịru ụdo.
16 Ẹphe egude mkpọla-ododo meta echi labụ; yetsua l'ishi uwe-ọkpoma ono;
17 bya eworu gwọgirigwo phụ libetsua l'echi ono, e yegbaaru l'ishi uwe-ọkpoma
ọbu.
18 Ẹphe abya ewota ishi gwọgirigwo ono ishi iya ọphu likfubekwaphu lẹ mkpọla-
ododo phụ, a wụru l'igburumọnu mkpuma labụ phụ, e likfuberu l'eli uwe-ukuvu
phụ.
19 Ẹphe abya egude mkpọla-ododo meta echi labụ ọdo; likfube l'ishi uwe-ọkpoma
ọbu l'ụzo alị. Ẹphe likfuberu iya l'ime uwe-ọkpoma ọbu; ibyiya ọphu tukoru l'eli
uwe-ukuvu phụ.
20 Ẹphe abya egude mkpọla-ododo metafua echi ẹbo ọdo; libetsua l'ishishi gbịriri
ẹkwa labụ phụ l'ụzo alị; mbụ gbịriri ẹkwa ono, e liberu l'eli uwe-ukuvu ono. Ẹphe
liberu iya tẹmanu e rua ẹke ono, a nmaru gbịriri ẹkwa, a tụ-butaru l'ukfu uwe-ukuvu
ono.
21 Echi uwe-ọkpoma phụ bẹ ẹphe gude eri, e gude òwúú urukpu-urukpu swịa;
libetsua l'echi uwe-ukuvu phụ; k'ọphu ọo-nọdu lẹ mgboro gbịriri ẹkwa, a tụ-butaru
l'ukfu phụ; k'ọphu uwe-ọkpoma phụ ta anọdụjeshi akụ lọkpalokpa l'eli uwe-ukuvu
ono; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru Mósisu ọnu t'e mee ya.

Uwe ọdo, ndu achịjeru Nchileke ẹja e-yeje

22 Ẹphe egude ẹkwa, dụ urukpu-urukpu mee uwe-nlọkpuru, ee-yeje uwe-ukuvu
ono l'eli iya. Yọ bụru onye maru okwe ẹkwa ọhuma kweru iya.
23 Ẹphe kweru iya; ẹke eepyoje iya ishi anọdu l'echilabu iya; bya eswia igburumọnu
iya ẹge eeswije olu uwe-a; t'ẹ b'ọ lakahụ.
24 Ẹphe egude òwúú, eke urukpu-urukpu; ọphu eke mee-mee; ọphu eke uswuswe;
mẹ k'ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; metatsua iphe, dụgbaa l'ọ bụ akpụru ụtara-okumu;
dophee ọnu uwe ono mgburumgburu.
25 Ẹphe abya egude ọkpobe mkpọla-ododo meshia mgbịrigba dophee igburumọnu
uwe ono mgburumgburu lẹ mgbaku iphe ono, dụgbaa l'ọ bụ akpụru ụtara-okumu
ono.
26 Mgbịrigba ono; ọwaa iphe ono, e meru; yọ dụ l'ọ bụ akpụru ụtara-okumu ono;
anọ-phee igbirimọnu uwe ono mgburumgburu. E dengashiru iya edengashi l'ọnu
uwe ono, ee-yeje ejeru Ojejoje ozi ono; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru Mósisu ọnu t'e mee
ya.
27 Ẹphe egude òwúú ọcha kweeru Érọnu yẹle ụnwu iya uwe-nlọkpuru. Yọ bụru
onye maru okwe ẹkwa ọhuma kweru iya.
28 Ẹphe gudekwaphu òwúú ọcha kwee okpu-ẹkwa ono; mẹ okpu ndu ono, achịjeru
Nchileke ẹja ono; gude òwúú ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo kwee nwịba ono.
29 Ẹphe gude òwúú ọcha, a swịru l'ọ bụ ụdo; ọphu eke urukpu-urukpu; ọphu eke
mee-mee; mẹ ọphu eke uswuswe; mee ẹkwa-ukfu ono; bụ iya bụ ozi onye maru
odengashi iphe edengashi; bya abụru ẹge Ojejoje tụru Mósisu ọnu t'e mee ya.
30 Ẹphe egude ọkpobe mkpọla-ododo meta iphe, dụ l'ọ bụ ekwekwerekwe; yọ bụru
okpu, dụ nsọ; bya edee ya iphe ẹge-a, eedeje l'iphe-ọhubama-a. Iphe, ẹphe deru iya
bụ: IPHE, DỤRU OJEJOJE NSỌ.
31 Ẹphe abya ewota eri, e gude òwúú, eke urukpu-urukpu swịa; libe l'iphe ono, dụ
l'ọ bụ ekwekwerekwe ono; woru iya lipyabe l'ifu okpu-ẹkwa.

Mósisu eje ọgba-phe ụlo-ẹ́kwà ono.

32 Nta-a bẹ ụlo-ẹ́kwà ono; mbụ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono b'e meghewaru. Ndu Ízurẹlu
mekotawaru iya ẹge Ojejoje sụru Mósisu t'e mee ya.
33 Ya ndono; ẹphe achịta iphe ụlo-ẹ́kwà ono l'ọ ha chịtaru Mósisu; mbụ ụlo-ẹ́kwà
ono; mẹ ngwa, tso iya nụ; dụ l'ọ bụ iphe iya ono, nweru nkolaba ono; mẹ ibo ono,
ee-gude kụ-chita ụlo-ẹ́kwà ono; mẹ oshi ono, ee-gudegbaa swebushia lẹ mgbo ono;
mẹ itso iya ono; mẹ ẹnya ẹke aa-kpọbe itso ono; mẹ ọkpa ibo ono.
34 Ẹphe chịtakwaruphu akpọ ebyila ono, a tsẹru l'uswe, ee-gude kpua ụlo-ẹ́kwà
ono; akpọ umoro-ẹnyimu ono; ẹkwa ono, ee-gude gebuta Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ;
35 Okpoko Ekemu ono yẹle mgbọro ono, ee-gudeje apa iya ono; okfu okpoko ono,
aa-nọduje akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji ono;
36 teburu ono yẹle ngwa, tso iya nụ; buredi ono, ee-dobeje Ojejoje l'ifu ono;
37 iphe ono, eegvubeje urọku ono, e meru l'ọkpobe mkpọla-ododo ono; urọku iya
ono yẹle ngwa iya l'ọ ha; manụ ono, ee-gudeje amụ ọku ono;
38 ẹnya-ngwẹja ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono; manụ ono, aa-wụ l'ishi ono;
ínsẹnsu ono, eshi mkpọ ono; ẹkwa ono, ee-kochita ọnu ụlo-ẹ́kwà ono;
39 ẹnya-ngwẹja ono, bụ ẹke ee-gwoje ngwẹja-ukfuru ono, e gude ope mee ono; iphe
iya ono, dụ l'ọ bụ ụgbu ono; mgbọro iya ono yẹle ngwa iya l'ọ ha; eze efere ono yẹle
iphe ono, aa-sụbeje iya ono;
40 ẹkwa ono, ee-gude gebuta ogbodufu ono yẹle itso iya; ẹnya ẹke aa-kpọbetsua
itso ono l'ọ ha; ẹkwa ono, ee-gude gechita ọnu ogbodufu ono; eri iya; nggu iya yẹle
iphemiphe, ee-gude eje ozi l'ụlo-ẹ́kwà ono; mbụ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono;
41 mẹ uwe ono, e kweru ekwekwe, ee-yeje gude eje ozi l'ụlo-nsọ ono; mbụ uwe, dụ
nsọ kẹ Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja yẹle k'ụnwu iya, ẹphe e-yeje teke ẹphe
eje ozi ndu achịjeru Nchileke ẹja.
42 Ndu Ízurẹlu achịko iphe ono rụkota l'ẹge Ojejoje tụru Mósisu ọnu iya.
43 Mósisu abya elee ẹnya l'ozi ono; phụa l'ẹphe jekotawaru iya ẹge Ojejoje sụru t'e
jee ya. Yọ bya agọoru ẹphe ọnu; gude kele ẹphe ekele k'ozi ono, ẹphe jeru ono.

40

Aakpọbe Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono

1 Ya ndono; Ojejoje asụ Mósisu:
2 "T'ọ kpọbe ụlo-ẹ́kwà ono; mbụ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono mbọku mbụ l'ọnwa kẹ mbụ.
3 Paru Okpoko Ekemu ono sụbe l'ime iya; nggu ewota ẹkwa ono gude gebuta iya.
4 Nggu apabata teburu ono yẹle ngwa iya. Nggu apabatakwaphụ iphe ono,
eegvubeje urọku ono; dozitsua urọku, nọ iya nụ.
5 Nggu apatakwaphu ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono; sụbe
l'ifu Okpoko Ekemu ono; gude ẹkwa ono gebuta ọnu ụlo-ẹ́kwà ono.
6 "Nggu asụbe ẹnya-ngwẹja, bụ iya bụ ẹke ono, ee-gwoje ngwẹja-ukfuru ono l'ifu
ọnu ụlo-ẹ́kwà ono; mbụ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.
7 Nggu apata eze efere ono sụbe lẹ mgbaku Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono yẹle ẹnya-ngwẹja
ono, bụ ẹke ee-gwoje ngwẹja-ukfuru ono; kuru mini ye iya.
8 Nggu achịta ẹkwa ogbodufu ono gude gebuta ogbodufu ono mgburumgburu; nggu
ewotakwaphu ẹkwa ọnu ogbodufu ono kochita ọnu iya.
9 Nggu ewota manụ ono, aawụje l'ishi ono; wụa l'ụlo-ẹ́kwà ono yẹle iphemiphe
ọbule, nụ iya nụ; shi ẹge ono doo yẹle iphe, bụ iphe, nọ iya nụ nsọ; t'ọ dụ nsọ.
10 Nggu awụkwaaphu ẹnya-ngwẹja ono, bụ ẹke ee-gwoje ngwẹja-ukfuru ono manụ
yẹle ngwa iya l'ọ ha; shikwaphu ẹge ono doo ya nsọ; t'ọ bụru iphe, dụ nsọ nshinu.

11 Nggu awụkwaaphu eze efere ono yẹle ọkpa iya manụ; shi ẹge ono doo ya nsọ.

12 “Nggu eduta Érọnu yẹle ụnwu iya bya l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; ghụa ẹphe ẹhu.

13 Nggu achịta uwe ono, dụ nsọ ono yee Érọnu; wụa ya manụ l'ishi gude doo ya nsọ; t'ọ bụru onye achịjeru Nchileke ẹja l'ozi iya.

14 Nggu edutakwaphu ụnwu iya yeshia ẹphe uwe-nlọkpuru phụ.

15 Nggu awụa ẹphe manụ l'ishi ẹge ị wụru nna ẹphe; t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ozi iya. Manụ ono, ịi-wụ ẹphe l'ishi ono e-me ẹphe; t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ozi iya; tsube l'ọgbo sweru ọgbo.”

16 Mósisu atụko iphe ono l'ọ ha mekota ẹge Ojejoje tụru iya ọnu t'o mee ya.

17 Yo be mbọku mbụ; l'ọnwa kẹ mbụ l'afa k'ẹbo; e woru ụlo-ẹ́kwà ono kpọbe.

18 Mósisu eworu ẹnya ẹke aa-kpọbetsua ibo ụlo-ẹ́kwà ono; mẹ itso iya; kfụbegbaa; bya akpọbe iya ibo ono; bya eye iya iphe ono, ee-gude swebushia l'ibo ono; bya akpọbekwa iya phụ itso ono.

19 Yo wota ẹkwa ono phụshia l'eli ụlo-ẹ́kwà ono; bya achịta iphe phụ-chita ụlo-ẹ́kwà ono, bụ iya bụ ẹge Ojejoje sụru t'e mee ya.

20 Yọ pata ekemu ono ye l'ime Okpoko Ọgba-ndzụ ono; woru mgbọro iya ono pyotsua l'okpoko ono; bya apata okfu okpoko ono, aa-nọdu akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji ono; sụbe l'eli iya.

21 Yọ bya teke ono bya apata okpoko ono pabata l'ụlo-ẹ́kwà ono; bya ewota ẹkwa ono gebuta Okpoko Ekemu ono; bụ iya bụ ẹge Ojejoje sụru iya t'o mee ya.

22 Mósisu abya apata teburu ono sụbe lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono l'ụzo isheli; l'azụ ẹkwa, e gude gebuta Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ.

23 Yo woru buredi ono dobe Ojejoje l'ifu; bụ iya bụ ẹge Ojejoje sụru iya t'o mee ya.

24 Yọ pata iphe ono, eegvubeje urọku ono sụbe lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono l'ụzo ọhuda yẹle teburu ono ghagbabe iya ifu;

25 bya anọdu Ojejoje l'ifu l'ẹke ono mezitsua urọku, nọ iya nụ; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru iya ọnu t'o mee ya.

26 Yọ patakwaphu ẹnya-ngwẹja ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono sụbe l'ifu ẹkwa ono, e gude gebuta Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono;

27 bya akpọo ínsẹnsu ọku l'ẹnya-ngwẹja ono; bụ iya bụ ẹge Ojejoje ziru iya t'o mee ya.

28 Yo wota ẹkwa ono gude kochita ọnu ụlo-ẹ́kwà ono;

29 bya eworu ẹnya-ngwẹja ono, bụ ẹke ee-gwoje ngwẹja-ukfuru ono sụbe lẹ mgboro ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; bya egwooru Ojejoje ngwẹja-ukfuru yẹle ngwẹja-nri l'ẹnya-ngwẹja ono; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru iya ekemu t'o mee ya.

30 Yọ bya apata eze efere ono sụbe lẹ mgbaku Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono yẹle ẹnya-ngwẹja ono, bụ ẹke ee-gwoje ngwẹja-ukfuru ono.

31 Yọ bụru eze efere ono bẹ Érọnu yẹle ụnwu iya; mẹ Mósisu gude kwọo ẹka; kwọo ọkpa.

32 Yọo bụje; teke ẹphe eme t'ẹphe bahụ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; m'ọ bụ t'ẹphe jenyabe ẹnya-ngwẹja ono, bụ ẹke ono, eegwoje ngwẹja-ukfuru ono ntse; ẹphe akwọ-odu ẹka; kwọo ọkpa; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru ẹphe ekemu t'ẹphe meje iya.

33 Mósisu abya achịtakwaphu ẹkwa ogbodufu ono gude gebuta ogbodufu ụlo-ẹ́kwà ono; mẹ ẹnya-ngwẹja ono mgburumgburu; wotakwaphu ẹkwa ọnu ogbodufu ono kochita ọnu iya. Yọ bụru iya bụ lẹ Mósisu arụ-ghee ọru ọbu.

Ọdu-biribiri Ojejoje

34 Ya ndono; urukpu ono abya atsọ-kputa Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; ọdu-biribiri
Ojejoje abya eji ụlo-ẹ́kwà ono.
35 Mósisu ta dụ ike ye ishi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; kẹ l'urukpu tsọ-kputaru iya;
ọdu-biribiri Ojejoje eji Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono ejiji.
36 Yọo bụje teke urukpu ono wụkahuru l'eli ụlo-ẹ́kwà ono; ndu Ízurẹlu akwalia.
37 Ọ -bụru l'urukpu ono ta tụgbudu; ẹphe anọdu l'ẹke ẹphe nọ jeye mbọku, ọo-
tụgbu.
38 Ọ bụ iya bụ l'urukpu Ojejoje shi anọduje l'eli ụlo-ẹ́kwà ono l'eswe mgburumg-
buru. O -be l'ẹnyashi; yọ chalahaa l'ọbu ọku; dzuru ụlo ndu Ízurẹlu l'ọ ha. Yọ bụru
ẹge ono b'o mekotaru iya jeye ndu Ízurẹlu ejegee ije ẹphe ono.

Livítikọsu

Ngwẹja-ukfuru

1 Ojejoje eshi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko kua Mósisu; sụ iya:

2 “Ọwaa iphe, ii-kfuru ụnwu Ízurẹlu ndọ-ọ: ‘O -nweru l'unu ha onye gude ngwẹja
bya ọnu Ojejoje; t'onye ono kpụta eswi; m'ọ bụ atụru; m'ọ bụ eghu gude bya anị iya.

3 “ ‘Ọ -bụru onye, bụ eswi b'o gude l'abyaru iya ogworu ngwẹja-ukfuru; t'onye ono
kpụtakwa oke-eswi, ẹ ta adụdu ntụpo, nọ iya l'ẹhu; bya anụ l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko;
k'ọphu Ojejoje a-natakwanu iya.

4 T'onye ono byibe anụ ono, ọ nụru t'ọ bụru ngwẹja-ukfuru ono ẹka l'ishi. Aa-nata
iya t'ọ nọ-chia ẹnya onye ono; bụru iphe, ee-gude akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji, onye ono
meshiru.

5 T'onye ono nọdu Ojejoje l'ifu gbua oke-eswi ono. Ụnwu Érọnu, bụ ndu achịjeru
Nchileke ẹja egude mee oke-eswi ono phephee mgburumgburu l'ẹnya-ngwẹja l'ifu
Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.

6 T'ọ swakwaa anụ ono akpọ; bushia anụ iya ibiribe ibiribe.

7 Ụnwu Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja abya akpọbe ọku l'ẹnya-ngwẹja ono;
woru nkụ doo ya.

8 Ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono, bụ iya bụ ụnwu Érọnu abya eworu anụ ono, e
bushiru ebushi ono; mẹ ishi iya; mẹ ẹ̀bà iya doo lẹ nkụ ono, e doru l'eli l'ẹnya-ngwẹja
ono.

9 Iphe-ẹpho iya; ọwaa ẹka iya; mẹ ọkpa iya bẹ onye ono e-gude mini saa asasa.
Teke e metsuaru; t'onye achịjeru Nchileke ẹja tụko iya l'ọ ha kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja
ono; t'ọ bụru ngwẹja-ukfuru; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.

10 “ ‘Ọ -bụru l'ọo eghu; m'ọ bụ atụru bẹ onye ọbu gude abya ogwo ngwẹja-ukfuru;
t'ọ bụkwaru iphe, oo-wota bụ okee ya, ẹ to nwedu ẹke, ntụpo nọ iya l'ẹhu.

11 T'onye ono kpụta iya je l'ụzo isheli ẹnya-ngwẹja ono gbua ya Ojejoje l'ifu. Ndu
ono, achịjeru Nchileke ẹja ono eworu mee anụ ono phephee mgburumgburu l'ẹnya-
ngwẹja ono.

12 T'onye ono bushia anụ ono ibiribe ibiribe. T'onye achịjeru Nchileke ẹja chịru
yẹle ishi iya; mẹ ẹ̀bà iya doo l'eli nkụ ono, a kpọberu l'eli ẹnya-ngwẹja ono.

13 Iphe-ẹpho iya; ọwaa ẹka iya; mẹ ọkpa iya bẹ onye ono e-gude mini saa asasa.
Onye achịjeru Nchileke ẹja atụko iya l'ọ ha kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono; t'ọ bụru
ngwẹja-ukfuru; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.

14 “ ‘Ọ -bụru l'ọo anụ-ẹ́bà bẹ onye ọbu gude bya ogworu Ojejoje ngwẹja-ukfuru
ọbu; t'ọ bụkwaru ndo; m'ọ kwanu kparakobe bẹ oo-gude bya.

15 T'onye achịjeru Nchileke ẹja nwụta iya bya l'ẹnya-ngwẹja ono; bya aswị-bufu iya
ishi; kpọo ya ọku l'ẹnya-ngwẹja ono. Yọ haa mee ya t'ọ lashị lẹ mgboro ẹnya-ngwẹja
ono.

16 T'ọ chịfuta iya ọ̀kpá-nri; nmashịa ya ẹ́bà; woru iya wụshi l'ụzo ẹnyanwu-ahata
ẹnya-ngwẹja ono; mbụ l'ẹke ono, aawụshije ntụ ono.

17 T'o shi l'ẹ́bà iya ono lajaa ya ẹbo t'o gheru ọnu. Ọle t'ẹ b'ọ lajashị iya ẹbo t'ọ nọdu
iche iche. T'onye achịjeru Nchileke ẹja woru iya kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja; mbụ l'eli
nkụ ono, e doberu l'eli iya ono; t'ọ bụru ngwẹja-ukfuru; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya
dụ Ojejoje mma.

2

Ngwẹja-nri

1 “ ‘Ọ -bụru ngwẹja-nri bẹ onye ọbu gude bya ogworu Ojejoje; t'ọ bụkwaru ntụ akpe; bẹ oo-gude bya. T'ọ gbashị iya manụ; yekwa iya phụ ínsẹnsu.

2 Teke o -metsuaru; t'o woru iya nụ ụnwu Érọnu, bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja. T'onye achịjeru Nchileke ẹja hata ntụ akpe ọphu jiru ẹka; gbashị iya manụ; ye iya ínsẹnsu; kpọo ya ọku l'ẹnya-ngwẹja ono; t'ọ nọ-chia ẹnya-ngwẹja-nri; bụru ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.

3 Ngwẹja-nri ono ọphu wuduru nụ a-bụwaru kẹ Érọnu yẹle ụnwu iya. Ọ dụ nsọ nshinu; kẹ l'o shi lẹ ngwẹja-ọku, e gworu nụ Ojejoje.

4 “ ‘Teke ọ bụ ngwẹja-nri, e gheru lẹ ntụ-ọku b'i gude bya; t'ọ bụkwaru akara, e gude ntụ witu, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi. T'e yekwa iya manụ. Ọdumeka; t'ọ bụru ẹcha-mbeke, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi. T'e yekwa iya phụ manụ.

5 Teke ọ bụ lẹ ngwẹja ngu bụ ngwẹja-nri, e gheru lẹ mbeji; t'ọ bụkwaru ntụ akpe, a gwọkoberu manụ; mbụ ọphu ẹ te yedu iphe, ekoje buredi.

6 Ii-gwepyashi iya egwepyashi; gbashị iya manụ; kẹ l'ọ kwa ngwẹja-nri b'ọ bụ.

7 Ọ -bụru lẹ ngwẹja ngu bụ ngwẹja-nri, e shiru l'ite; t'ọ bụkwaru ntụ akpe, e yeru manụ bẹ ee-gude shia ya.

8 Ọ bụ ngwẹja-nri, dụgbaa ẹge ono bẹ unu e-gudeje wotaru Ojejoje. Teke e gwotaru iya bya anụ onye achịjeru Nchileke ẹja; yo gude iya bya l'ẹnya-ngwẹja ono.

9 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono eshi lẹ ngwẹja ono hata ọphu ọo-hata je akpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono; t'ọ bụru ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.

10 Ngwẹja-nri ono ọphu phọduru nụ bụwa kẹ Érọnu yẹle ụnwu iya. Ọ dụ nsọ nshinu; kẹ l'o shi lẹ ngwẹja-ọku, unu anụ Ojejoje.

11 “ ‘T'ẹ b'ọ dụkwa ngwẹja-nri, unu gude bya ogworu Ojejoje ẹja, unu e-yeje iphe, ekoje buredi. Unu be eyejekwa iphe, ekoje buredi; m'ọ bụ manụ-ẹngu lẹ ngwẹja-ọku, unu anụ Ojejoje.

12 Unu e-shije l'iphe ọdungu, unu kpataru l'okfu unu bya egwooru Ojejoje ngwẹja akpụru-mbụ. Ọlobu; unu ba akpọkwa iya ọku l'ẹnya-ngwẹja t'ọ bụru ngwẹja, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.

13 Unu yejekwa únú l'iphe bụ ngwẹja-nri, unu abya ọnu Ojejoje; kẹ l'únú dụ ụdudu ndzụ unu lẹ Nchileke gbaru. Unu yejekwa únú l'iphe, bụ ngwẹja, unu egwo egwogwo.

14 “ ‘Ọ -bụru l'unu gude iphe ọdungu, unu kpataru l'okfu unu l'abya ogworu Ojejoje ngwẹja-nri; unu gbutakwa akpe, nọkwadu l'onyingu; hụa ahụhu; m'ọ kwanu tsua ya etsutsu gude gwoo ngwẹja-nri ọbu.

15 Unu gbashịjekwa iya manụ; unu eyekwa iya phụ ínsẹnsu; kẹ l'ọ kwa ngwẹja-nri.

16 T'onye achịjeru Nchileke ẹja wotakota ínsẹnsu ono; yọ hata akpe ono, e tsuru etsutsu ono; meta manụ gbashị iya; kpọo ya ọku l'ọzori ngwẹja ono. Ọ bụakwa ngwẹja-ọku, unu anụ Ojejoje.

3

Ngwẹja-ẹhu-agu

1 “ ‘Ọ -bụru ngwẹja-ẹhu-agu bẹ madzụ abya egwogwo; ọ -bụru oke-eswi; m'ọ bụ nne-eswi b'o gude bya; t'onye ono gudekwa ọphu ẹ-te nwedu ntụpo.

2 T'onye ono byibe anụ ono ẹka l'ishi; gbua l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono. Teke e gbutsuaru iya; t'ụnwu Érọnu, bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja gude mee anụ ono phephee l'ẹnya-ngwẹja ono mgburumgburu.

3 T'o shi l'anụ ono, e gude gwoo ngwẹja-ẹhu-agu ono bọta anụ, ngwẹja-ọku nụ
Ojejoje. Iphe, ọo-bọta bụ ẹbà, kwechiru iphe-ẹpho iya; waa ọphu nọkota l'iphe-ẹpho
iya l'ọ ha.
4 T'ọ bọtakwaphu àkpụ̀rù-ose iya ẹphe ẹbo ye iya; mẹ ẹbà ọphu nọ l'ụzo ose iya.
T'o butakwaphu anyị iya yẹle àkpụ̀rù-ose iya.
5 T'ụnwu Érọnu woru iya kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja l'eli ngwẹja-ukfuru ono, nọ l'eli
nkụ ono, e doru l'ọku ono; t'ọ bụru ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
6 " 'Ọ -bụru l'ọo anụ-ufu: okee ya; m'ọ bụ nyee ya bẹ madzụ gude l'abya ogworu
Ojejoje ngwẹja-ẹhu-agu; t'ọ nụkwa ọphu ẹ-te nwedu ntụpo.
7 Ọ -bụru nwatụru bẹ onye ọbu kpụ bya ọnu kẹ ngwẹja ọbu; t'ọ kpụkwaru iya bya
Ojejoje l'ifu.
8 T'onye ono byibe atụru ono ẹka l'ishi; woru iya gbua l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko
ono. Teke e metsuaru; t'ụnwu Érọnu gude mee anụ ono phephee l'ẹnya-ngwẹja ono
mgburumgburu.
9 T'o shi lẹ ngwẹja ẹhu-agu ono buta anụ, ee-gude gwooru Ojejoje ngwẹja-ọku.
Ẹbà iya l'ọ ha bẹ ee-wotakota; bya eshi l'ọkpu ukfu iya gbujita ukfumọdzu iya l'ọ
ha, bụ ẹke ẹbà anọje. Ee-wotakota ẹbà, kwechiru iphe-ẹpho iya; mẹ ọphu nọkota
l'iphe-ẹpho iya.
10 T'ọ bọtakwaphu àkpụ̀rù-ose iya ẹphe ẹbo ye iya; mẹ ẹbà, nọ l'ụzo ose iya. T'ọ
tụko anyị iya yẹle àkpụ̀rù-ose iya bọfuta.
11 T'onye achịjeru Nchileke ẹja wota iya je akpọoru Ojejoje ọku l'ẹnya-ngwẹja l'ọ
bụ nri; mbụ ngwẹja-ọku, unu anụ Ojejoje.
12 " 'Ọ -bụru eghu bẹ onye ọphu kpụ bya; t'onye ono kpụtakwa iya phụ bya Ojejoje
l'ifu.
13 T'onye ono byibe eghu ono ẹka l'ishi; woru iya gbua l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko
ono. Teke e gbutsuaru iya; t'ụnwu Érọnu wota mee ya phephee l'ẹnya-ngwẹja ono
mgburumgburu.
14 Iphe, oo-shi l'eghu ono wota gude gwooru Ojejoje ngwẹja-ọku bụ ẹbà, kwechiru
iphe-ẹpho iya; mẹ ọphu nọkota l'iphe-ẹpho iya.
15 Yọ bọtakwaphu àkpụ̀rù-ose iya ẹphe ẹbo ye iya; mẹ ẹbà, nọ iya nụ, bụ ọphu nọ
l'ụzo ose iya. T'ọ tụko anyị iya yẹle àkpụ̀rù-ose iya ono bọfuta.
16 T'onye achịjeru Nchileke ẹja wota iya je akpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja; t'ọ bụru nri,
e gworu ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma. Ẹbà anụ l'ọ ha bụkota kẹ Ojejoje.
17 Ekemu-a bụ ekemu, a-dụru unu tsube l'ọgbo sweru ọgbo l'iphe bụ ẹke unu nọ;
bụ iya bụ t'unu ba atajẹkwa ẹbà iphe; unu te eri mee iphe.' "

4

Ngwẹja-iphe, dụ ẹji

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu:
2 "Ọwaa iphe, ii-kfuru ndu Ízurẹlu ndọ-ọ: 'Teke o nweru onye meru ẹjo iphe
l'amagama; daka-a ekemu Ojejoje tụru; ọwaa ẹge ọo-dụru iya:
3 " 'Ọ -bụru l'ọo eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja bẹ meru iphe dụ ẹji; b'o
shiakwa ẹge ono mee tẹ ikpe nma ọha l'ophu. T'onye ono kpụtakwa oke-eswi, ẹ-te
nwedu ntụpo wotaru Ojejoje t'ọ bụru ngwẹja ẹjo iphe ono, o meru ono.
4 T'onye ono kpụta oke-eswi ono gude bya Ojejoje l'ifu l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.
T'o byibe oke-eswi ono ẹka l'ishi; gbua Ojejoje l'ifu l'ẹke ono.
5 T'o meta mee oke-eswi ono gude bahụ l'ime Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.

6 Teke o ruru; t'ọ tsẹe mkpụshi-ẹka lẹ mee ono phee ugbo ẹsaa l'ifu Ojejoje; mbụ
l'ifu ẹkwa ono, dụ nsọ ono.
7 T'o metakwaphu mee anụ ono wụru ye lẹ mpo ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu phụ; mbụ
ẹnya-ngwẹja ono, nọ Ojejoje l'ifu lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko phụ. T'ọ pata mee ọphu
wuduru nụ je awụru ye l'ukfu ẹnya-ngwẹja ẹke eegwoje ngwẹja-ukfuru, nọ l'ọnu
Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.
8 Ẹ̀bà oke-eswi ono, e gude egwo ngwẹja-iphe, dụ ẹji ono; mbụ ẹ̀bà, kwechiru iphe-
ẹpho iya; mẹ ẹ̀bà, nọ iya l'ẹpho l'ọ ha bẹ oo-heshikota.
9 T'ọ bọfu iya àkpụ̀rù-ose iya ẹphe ẹbo; woshikota iya ẹ̀bà, nọ iya nụ; mbụ ọphu
nọ l'ụzo ose iya. T'ọ tụko anyị iya yẹle àkpụ̀rù-ose iya ono bọfuta.
10 Ọ bụ ẹge ono, eeheshije ẹ̀bà l'oke-eswi, e gude egwo ngwẹja-ẹhu-agu ono bụ ẹge
ee-heshikwaphu ọwaa. Teke e metsuaru; t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono wota
iya je akpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja-ukfuru.
11 Ọphu bụ akpọ oke-eswi ono; anụ iya l'ọ ha jeye l'ishi iya; ẹka iya; ọkpa iya;
iphe-ẹpho iya; mẹ nshị iya;
12 mbụ anụ eswi ono l'ọ ha; bẹ oo-gude lụfu alụfu l'ọdu ndu Ízurẹlu ono. T'o gude
iya je l'ẹke ẹ te merudu emeru; mbụ l'ẹke ono, aawụshije ntụ ono; je akpọo ya ọku
l'eli ntụ ono.
13 “ ‘Ọ -bụru l'ọo ndu Ízurẹlu mgburumgburu bẹ dakaru ekemu Ojejoje l'amagama;
bẹ ikpe nmaakwaru ẹphe; e guderu l'ẹphe ta amadụ amama.
14 Ọ -bụru l'ọ byaru bya edoo ẹphe ẹnya mbụ iphe, ẹphe meru; t'ẹphe kpụtakwa
nwa oke-eswi gude bya egwooru Nchileke ngwẹja-iphe, dụ ẹji ono l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà
Ndzuko.
15 Tẹ ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu byibe oke-eswi ono ẹka l'ishi l'ifu Ojejoje; gbua ya
l'ẹke ono.
16 Tẹ eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja meta mee oke-eswi ono bahụ lẹ Ụlo-
Ẹ́kwà Ndzuko ono.
17 Teke o ruru; t'ọ tsẹe mkpụshi-ẹka lẹ mee anụ ono; phee ya ugbo ẹsaa l'ifu Ojejoje;
mbụ l'ifu ẹkwa ono.
18 T'o metakwaphu mee ono wụru ye lẹ mpo ẹnya-ngwẹja phụ; mbụ ẹnya-ngwẹja
ono, nọ Ojejoje l'ifu lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono. T'ọ pata mee ono ọphu wuduru nụ;
wụru ye l'ukfu ẹnya-ngwẹja-ukfuru, bụ ọphu nọ l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.
19 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono woshikota ẹ̀bà anụ ono l'ọ ha kpọo ọku
l'ẹnya-ngwẹja ono.
20 Ọ bụlephu ẹge o meru oke-eswi ono, e gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji ono bụ
ẹge oo-me oke-eswi ọwaa. Ọ bụ ẹge ono bẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono e-shi
kfụaru ẹphe ụgwo ẹjo iphe ọbu, ẹphe meru ọbu; a gụkwanuaru ẹphe nvụ.
21 T'ọ pata anụ oke-eswi ono gude lụfu l'azụ ọdu ndu Ízurẹlu ono; je akpọo ya ọku
ẹge a kpọru oke-eswi k'ivuzọ phụ. Ọ kwa ngwẹja iphe, dụ ẹji ọha; b'ọ bụ.
22 “ ‘Ọ -bụru l'ọo onye ishi bẹ dakaru ekemu Ojejoje l'amagama; mee iphe Ojejoje,
bụ Nchileke tụru l'ekemu t'ẹ b'e meshi bẹ ikpe nmaakwaru onye ọbu.
23 Ọ -bụru l'iphe, dụ ẹji ono, o meru ono b'e meru; yo doo ya ẹnya; iphe, oo-wota
bụ mkpi, ẹ ta dụdu ẹke ntụpo nọ iya l'ẹhu t'ọ bụru ngwẹja iya.
24 T'o byibe mkpi ono ẹka l'ishi woru iya gbua l'ẹke eegbuje anụ, e gude egwo
ngwẹja-ukfuru l'ifu Ojejoje. Ọ kwa ngwẹja-iphe, dụ ẹji b'ọ bụ.
25 T'onye achịjeru Nchileke ẹja tsẹe mkpụshi-ẹka lẹ mee anụ ono tee lẹ mpo ẹnya-
ngwẹja-ukfuru ono. Yo woru mee ono, wuduru nụ ono ye l'ukfu ẹnya-ngwẹja ono.
26 Ẹbà anụ ono l'ọ ha bẹ oo-heshikota kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja; ẹge a kpọru kẹ
ngwẹja-ẹhu-agu phụ. Onye achịjeru Nchileke ẹja eshi ẹge ono kfụa ụgwo iphe, dụ

ẹji ọbu, onye ọphu meru ọbu; t'e shi ẹge ono gụkwanuaru onye ono nvụ l'iphe, dụ ẹji iya ọbu.
27 “ ‘Ọ -bụru l'o nweru onye Ízurẹlu mmanu ọdo, meru iphe, dụ ẹji l'amagama;
mbụ mee iphe, Ojejoje tụru ekemu t'e b'e meshi bẹ ikpe nmaakwaru onye ọbu.
28 Ọ -bụru l'iphe, dụ ẹji ono, o meru ono b'e meru; yo doo ya ẹnya; iphe, oo-wota
bụ nyee eghu, ẹ ta dụdu ẹke ntụpo nọ iya l'ẹhu; t'ọ bụru ngwẹja k'iphe, dụ ẹji ono, o
meru ono.
29 T'o byibe ẹka l'ishi anụ ono; woru iya gbua l'ẹke eegbuje anụ, e gude egwo
ngwẹja-ukfuru.
30 T'onye achịjeru Nchileke ẹja tsẹe mkpụshi-ẹka lẹ mee anụ ono tee lẹ mpo ẹnya-
ngwẹja-ukfuru ono. Yo woru mee ono ọphu wuduru nụ wụru ye l'ukfu ẹnya-ngwẹja
ono.
31 T'o heshikota ẹbà, nọ l'anụ ono; mbụ ẹge ono, eemeje kẹ ngwẹja-ẹhu-agu ono.
Tẹ onye achịjeru Nchileke ẹja kpọo ya ọku l'ẹnya-ngwẹja; t'ọ bụru ngwẹja, mkpọ
iya dụ Ojejoje maa; t'o shi ẹge ono kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, onye ọbu meru; k'ọphu
aa-gụkwanuru iya nvụ.
32 “ ‘Teke ọ bụ atụru bẹ onye ọbu gude bya anụnu kẹ ngwẹja-iphe, dụ ẹji ọbu; tẹ
onye ono gudekwa ada atụru, ẹ ta dụdu ẹke ntụpo nọ iya l'ẹhu.
33 T'o byibe ẹka l'ishi anụ ono; woru iya gbua; t'ọ bụru ngwẹja-iphe, dụ ẹji. Ẹke
ọo-nọdu gbua ya bụ ẹke eegbuje anụ, e gude egwo ngwẹja-ukfuru.
34 T'onye achịjeru Nchileke ẹja tsẹe mkpụshi-ẹka lẹ mee anụ ono tee lẹ mpo ẹnya-
ngwẹja-ukfuru ono. T'ọ wụru mee ono, wuduru nụ ono ye l'ukfu ẹnya-ngwẹja ono.
35 Yo heshikota ẹbà, nọ l'anụ ono ẹge ono, eemeje kẹ ngwẹja-ẹhu-agu ono. Onye
achịjeru Nchileke ẹja akpọo ya ọku l'ẹnya-ngwẹja; t'ọ bụru ngwẹja-ọku, mkpọ iya
dụ Ojejoje maa; t'o shi ẹge ono kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, onye ọbu meru; k'ọphu aa-
gụkwanuru iya nvụ.

5

Iphe, bụ madzụ -mee ya; yo gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji

1 “ ‘Ọ -bụru lẹ madzụ phụru iphe, meru nụ; m'ọ bụ l'e meru t'ọ maru iphe, meru
nụ; a raa ya arara t'onye phụru nụ bya agbaa ekebe; onye ọbu ta bya; bẹ iphe ọbu
tukookwaru iya l'ishi.
2 “ ‘Ọ -bụkwanuru l'o nweru onye denyiru ẹka l'iphe, aasọ nsọ; m'ọ bụ odzu anụ-
ẹgu-ẹgbudu, aasọ nsọ; odzu iphe-edobe, aasọ nsọ; m'ọ kwanụ l'odzu iphe, awụ l'ẹpho,
aasọ nsọ; l'amagama bẹ onye ọbu bụakwa onye aasọ nsọ; bụkwaruphu onye ikpe
nmaru.
3 “ ‘Teke bụ l'o denyiru ẹka l'iphe, aasọ nsọ, shi madzụ l'ẹhu l'amagama; m'o
-ruhuru; iphe, aasọ nsọ ọbu dụ ịduagha bẹ ọo-bụakwa onye ikpe nmaru m'ọ
malẹruphu.
4 “ ‘Onye ẹ-ta rịdu iphe arịri; kfụ-buhulephu je eria angụ l'ọwaa iphe ya e-me; m'ọ
bụ iphe, dụ mma; m'ọ bụ iphe, dụ ẹji; ẹ tọ dụkpodua m'o -ruhuru; ọ bụru egbe ngụnu
bẹ onye ọbu riru angụ ememe; l'ẹ b'o vuoduru ụzo rịa ya arịri; bẹ ikpe nmaakwaru
iya; m'ọ malẹruphu.
5 “ ‘Iphe, bụ teke a nọnyaaru; madzụ abya amaru l'o nweru iphe ono, a gụshiru
ono ọphu o meru; tẹ onye ono kfukwaa ya.
6 Teke o kfutsuaru iya; t'ọ kpụta ada eghu iya; m'ọ bụ ada atụru iya bya anụ Ojejoje
t'ọ bụru ngwẹja-iphe, dụ ẹji. Onye achịjeru Nchileke ẹja eshi ẹge ono kfụa ụgwo
iphe dụ ẹji ọbu, onye ọbu meru ọbu.
7 “ ‘Ọ -bụru l'ẹka te rudu onye ọbu lẹ nwatụru; t'o wotaru Ojejoje ndo labụ; m'ọ bụ
kparakobe ẹbo k'ẹjo iphe ono, o meru ono. Nanụ bụ kẹ ngwẹja-iphe, dụ ẹji; ọphu
abụru kẹ ngwẹja-ukfuru.

8 T'onye ono chịru ụnwenu ono je achẹe onye achịjeru Nchileke ẹja. Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono e-vuru ụzo gwoo ọphu bụ ngwẹja-iphe, dụ ẹji. T'ọ swị-kwoo ya olu; ọle t'ẹ b'o bufukwa iya ishi.
9 Yo meta mee ngwẹja-iphe, dụ ẹji ono phee l'iku ẹnya-ngwẹja ono. Mee ọphu wuduru nụ bẹ ọo-ha t'ọ lashị l'ukfu ẹnya-ngwẹja ono. Ọ kwa ngwẹja-iphe, dụ ẹji b'ọ bụ.
10 Yo wota nwẹnu k'ẹbo gwoo ngwẹja-ukfuru; mee ya ẹge eemeje iya; shi ẹge ono gude iya kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, onye ọbu meru; t'a gụaru iya nvụ.
11 " 'Ọ -bụkwanuru l'onye ono ta adụdu ike gbata ndo labụ; m'ọ bụ kparakobe labụ; t'onye ono wota ntụ akpe, jiru ogbonga, e keru uzi iri; t'ọ bụru ngwẹja-iphe, dụ ẹji, kẹ iphe ono, o meru ono. T'ẹ b'o yekwa iya manụ; ọphu o yekwa iya ínsẹnsu; kẹ l'ọ kwa ngwẹja-iphe, dụ ẹji b'ọ bụ.
12 T'onye ono gude iya wojeru onye achịjeru Nchileke ẹja. T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono hata iya ọphu jiru iya ẹka t'ọ nọ-chia ẹnya-ngwẹja ono; yọ kpọo ya ọku l'eli ẹnya-ngwẹja; t'ọ bụru ngwẹja-ọku, unu anụ Ojejoje; kẹ l'ọ kwa ngwẹja iphe, dụ ẹji.
13 Ọ kwa ẹge ono bẹ onye achịjeru Nchileke ẹja e-shije kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, onye ono meshiru; a gụaru iya nvụ. Iphe phọduru nụ lẹ ngwẹja ono a-bụru kẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono; ẹge ono, eemeje kẹ ngwẹja-nri ono.' "

Ngwẹja-ụgwo

14 Ojejoje abya ekfuru nụ Mósisu; sụ; iya:
15 "Ọ -bụru l'o nweru onye ta nụdu Ojejoje iphe, gbaru iya nụ; shi ẹge ono mee iphe, dụ ẹji l'amagama; t'onye ono kpụta eghu iya; m'ọ bụ ebyila iya, ẹ ta dụdu ntụpo, nọ iya l'ẹhu; bya anụ Ojejoje t'ọ bụru ngwẹja-ụgwo. T'e gudekwa mkpọla-ọcha k'eze-ụlo Nchileke maru aswa ebyila ono. Ọ kwa ngwẹja-ụgwo b'ọ bụ.
16 T'onye ono mekwazi iphe ono, o meswẹru ono; kẹ l'ẹ tọ nụdu Ojejoje iphe, gbaru iya nụ. Yo yekwakwa iya phụ oke lanụ l'ụzo ise l'iphe ono; tụko iya chịru nụ onye achịjeru Nchileke ẹja. Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono egude ebyila phụ gwoo ngwẹja-ụgwo; shi ẹge ono kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, onye ono meru; a gụaru iya nvụ.
17 "O -nweru onye meru iphe, dụ ẹji; mbụ l'o meru iphe, Ojejoje tụru ekemu t'ẹ b'e meshi; m'o -ruhuduru tọ ma amama; bẹ ikpe nmaakwaru iya; iphe, dụ ẹji ono atukokwaru iya phụ l'ishi.
18 T'onye ono shikwa l'ẹke eghu iya mẹ atụru iya nọ; kpụta ebyila, ẹ ta dụdu ntụpo, nọ iya l'ẹhu; t'ọ bụru ngwẹja-ụgwo. T'e gudekwa mkpọla-ọcha k'eze-ụlo Nchileke maru aswa ebyila ono. T'ọ nụ iya onye achịjeru Nchileke ẹja t'o gude iya kfụa ụgwo iphe ono, o meru l'amagama ono; t'a gụaru iya nvụ.
19 Ọ kwa ngwẹja onye ikpe-nmaru b'ọ bụ; kẹ l'ikpe nmaru onye ono l'ifu Ojejoje."

6

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "Ọ -nweru onye meru iphe, dụ ẹji; shi ẹge ono meswee Ojejoje; mbụ l'ọ dzụru madzụ ibe iya ẹjo-ire l'iphe, a nụru iya t'o dobe; m'ọ bụ t'o leta ẹnya; ọdoo l'ọ naru madzụ ibe iya nfụ; m'ọ kwanụ l'o riru madzụ ibe iya uru;
3 m'ọ bụ l'ọ tụtutaru iphe, tufahuru etufahụ; to kwe lẹ ya phụru iya; ọdoo l'ọ kpapyabẹru iphe, o meru gụa ẹnwa; ọdoo l'o meru iphe, dụgbaa ẹge ono; shi ẹge ono mee iphe, dụ ẹji:
4 onye ono, meru iphe, dụ ẹji ono; shi ẹge ono meta iphe, ikpe nmaru iya; bụ iphe, oo-me bụ t'o wolata iphe, o nataru lẹ nfụ; m'ọ bụ ọphu o ritaru l'uru; m'ọ bụ ọphu a nụru iya t'o leta ẹnya; yo ria ya; m'ọ bụ iphe onye ọdo, tufahuru nụ; yọ tụtuta iya;

5 m'ọ bụ iphe, dụgbaa ẹge ono, o meru; kpapyabẹ iya gụa ẹnwa. T'onye ono kfụkwaa ụgwo iphe ono l'ọ ha. Yo wotafua ọphu ha ẹge ono ugbo ise; tukobe iya; woru nụ onye nwe iphe ono. Mbọku, ọo-kfụ ụgwo ono bụ mbọku ono, oo-gude ngwẹja-ụgwo bya anụnu ono.
6 Ngwẹja-ụgwo ono, oo-gworu Ojejoje ono bẹ oo-wotaru onye achịjeru Nchileke ẹja. T'o shi l'ẹke eghu iya mẹ atụru iya nọ kpụta ebyila, ẹ ta dụdu ẹke ntụpo nọ iya l'ẹhu. T'e gudekwa mkpọla-ọcha k'eze-ụlo Nchileke maru aswa ebyila ono.
7 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono abya anọdu Ojejoje l'ifu kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, onye ono meru; l'a gụkotaru iya nvụ l'iphemiphe ọbule ono, o meru, ikpe iya nmaru iya ono."

Ngwẹja-ukfuru

8 Ojejoje abya ekfuru nụ Mósisu; sụ iya:
9 "Ọwaa ekemu, ịi-tụru Érọnu yẹle ụnwu iya: Ekemu ọwaa bụ kẹ ngwẹja-ukfuru b'a tụ-doru iya: Tẹ ngwẹja-ukfuru nọdujekwa l'ọku l'ẹnya-ngwẹja ẹnyashi mgburumgburu jeye tẹ nchi bọhu. Ọku, nọ l'ẹnya-ngwẹja ono bẹ ee-me t'o nwu enwunwu tekenteke.
10 Teke o ruru l'ụtsu; t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono chịta uwe iya ono, e meru l'òwúú ọcha ono yẹle nwịba phụ yee. Yọ bya ekpota ntụ, shi lẹ ngwẹja-ukfuru ono, bụ ọphu ọku kepyashiru l'ẹnya-ngwẹja phụ; je asụbe l'iku ẹnya-ngwẹja ono.
11 Yọ bya eyefu uwe iya ono; chịta uwe ọdo yee; pata ntụ ono lụfu l'ọdu ndu Ízurẹlu ono; je asụbe l'ẹke ẹ te merudu emeru.
12 T'ọku ono, nọ l'ẹnya-ngwẹja ono nwulekwaphu ẹge oonwu l'eli iya; t'ẹ b'e menyikwa iya emenyi. T'onye achịjeru Nchileke ẹja yejekwa iya nkụ l'ụtsu mbọku-mbọku. Yọ bya eworu anụ ngwẹja-ukfuru doo giriri l'eli iya; l'ọ kpọkwaaphu ẹbà, shi l'anụ ngwẹja ẹhu-agu ọku l'eli iya.
13 T'ọku ono nwujelephu l'eli ẹnya-ngwẹja ono mkpụrumkpuru; t'ẹ b'ọ nyịhujekwa anyịhu.

Ngwẹja-nri

14 "Ọwaa ekemu l'ẹge ee-gudeje egwo ngwẹja-nri ndọ-ọ: Ọ bụ ụnwu Érọnu a-nọduje Ojejoje l'ifu gwoo ngwẹja ono; l'ifu ẹnya-ngwẹja ono.
15 T'onye achịjeru Nchileke ẹja hata ntụ akpe ono, a gwọkoberu manụ ono ọphu jiru mkpoji-ẹka; wotakwaphu iphe bụ ínsẹnsu, e yeru lẹ ngwẹja-nri ono; je akpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono t'ọ nọ-chia ẹnya-ngwẹja ono; bụru ngwẹja, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
16 E -metsua; tẹ Érọnu yẹle ụnwu iya ria ọphu wuduru nụ. Ọle t'ẹphe be yekwa iya iphe, ekoje buredi; ẹke ẹphe a-nọdu ria ya abụkwaru ẹke dụ nsọ. T'ẹphe nọdukwa l'etezi Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ria ya.
17 T'ẹ b'e yekobekwa iya iphe, ekoje buredi; ghee. Ono bẹ mu nụru ẹphe t'ọ bụru òkè iya nk'ẹphe lẹ ngwẹja-ọku ono. Ọ kakọta ọdu nsọ l'ọ bụ ngwẹja iphe, dụ ẹji; mẹ kẹ ngwẹja onye ikpe nmaru.
18 Iphe bụ onye, bụ nwoke l'eri Érọnu bẹ e-rije iya nụ. Ọ bụ ẹge ono bẹ ee-meje iphe, bụ ngwẹja-ọku, a nụ Ojejoje gbururu jeyewaru. Iphe bụ onye denyiru ẹka lẹ ngwẹja ono bẹ dụakwa nsọ."
19 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nụ Mósisu ọdo; sụ iya:
20 "Ọwaa bụ ngwẹja, ndu eri Érọnu e-gudeje gwooru Ojejoje mbọku, a wụru ẹphe manụ l'ishi: Iphe, ẹphe e-gudeje bụ ntụ akpe, jiru nkere-iri ogbonga; t'ọ bụru ngwẹja-nri; ẹge eegwoje iya mbọku-mbọku. Nkere-ẹbo ya bẹ l'ee-gwo l'ụtsu; gwoo nkere-ẹbo ya ọphu l'urẹnyashi.

21 T'e ye iya lẹ mbeji; gwọkobe iya manụ ọhuma; woru iya ghee egheghe pabata.
Nggu abya eworu iya gwepyashia egwepyashi; gude bya egwooru Ojejoje; t'ọ bụru
ngwẹja-nri, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
22 Yọ bụru onye ono, bụ eri Érọnu ono, a wụru manụ t'ọ nọ-chia ẹnya iya bụru
onye achịjeru Nchileke ẹja ono bẹ e-gwo ngwẹja ono l'onwiya. Iphe ono bụ iphe, a
tọru ọkpa iya t'e tsoje jeye lẹ tutu yoyo. T'a kpọkotajekwa iya ọku l'ọ ha.
23 Mbụ l'iphe bụ ngwẹja-nri, onye achịjeru Nchileke ẹja gworu bẹ aa-kpọ ọku
l'ophu; t'ẹ b'e rikwa iya eriri."

Ngwẹja-iphe, dụ ẹji

24 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nụ Mósisu; sụ iya:
25 "Kfuru Érọnu yẹle ụnwu iya: L'ọwaa bụ ekemu kẹ ngwẹja-iphe, dụ ẹji. Ọ bụ l'ẹke
ono, eegbuje anụ, e gude egwo ngwẹja-ukfuru ono bụkwaphu ẹke ee-gbuje anụ, e
gude egwo ngwẹja-iphe, dụ ẹji; mbụ l'aa-nọduje Ojejoje l'ifu gbua anụ ọbu. Ọ kwa
ngwẹja, kakọta ọdu nsọ b'ọ bụ.
26 T'onye achịjeru Nchileke ẹja, bụ iya gworu ngwẹja-iphe, dụ ẹji ono rikwaa ya.
T'ọ bụru l'ẹke dụ nsọ bẹ ọo-nọdu ria ya. Ẹke ọo-nọdu ria ya bụ l'etezi Ụlo-Ẹ́kwà
Ndzuko.
27 Iphe bụ onye denyiru ẹka l'anụ ono dụakwa nsọ. Ọ -bụru lẹ mee anụ ono daru
l'uwe; t'a nọdukwa l'ẹke dụ nsọ saa uwe ọbu.
28 Ọ -bụru ite, a kpụru l'ụra b'e gude shia anụ ono; t'a tụkpokwaa ite ọbu. Teke ọ
bụ ite-igwe; t'e fuchaodu iya efucha; tẹmanu e gude mini nmasaa ya anmasa.
29 Iphe bụ ndu k'unwoke lẹ ndibe onye achịjeru Nchileke ẹja l'ẹphe ha a-ta iya. Ọ
kwa ngwẹja, kakọta ọdu nsọ b'ọ bụ.
30 Ọle; t'ẹ b'e erikwa anụ ngwẹja-iphe, dụ ẹji, e wobataru lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko gude
kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji lẹ Ẹke-dụ-Nsọ. T'a kpọkwaa ya ọku.

7

Ngwẹja-ụgwo

1 "Ọwaa bụ ekemu kẹ ngwẹja-ụgwo. Ọ kwa ngwẹja, kakọta ọdu nsọ b'ọ bụ.
2 Ọ bụ l'ẹke, eegbuje anụ, e gude egwo ngwẹja-ukfuru ee-gbuje anụ, e gude egwo
ngwẹja-ụgwo. E phephee mee ya l'ẹnya-ngwẹja ono mgburumgburu.
3 Ẹ̀bà anụ ono l'ọ ha bẹ ee-gude gwokotaru Nchileke; mbụ ẹ̀bà, shi l'ukfumọdzu iya;
mẹ ọphu kwechiru iphe-ẹpho iya;
4 mẹ àkpụ̀rù-ose iya ẹphe ẹbo yẹle ẹ̀bà, nọ iya l'ụzo ose iya; waa anyị iya bẹ aa-tụko
yẹle àkpụ̀rù-ose iya wota.
5 T'onye achịjeru Nchileke ẹja tụkokwa iya kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja; t'ọ bụru
ngwẹja-ọku; nụ Ojejoje. Ọ kwa ngwẹja-ụgwo b'ọ bụ.
6 Iphe bụ nwoke lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja e-rije iya. Ọ bụ l'ẹke dụ nsọ bẹ aa-
nọduje ria ya; kẹ l'ọ bụ ngwẹja, dụshi nsọ ike.
7 "Ọ bụlekwaphu ẹge ono, a tụru ọnu t'e meje iphe ngwẹja iphe, dụ ẹji ono bụ ẹge
ee-meje kẹ ngwẹja ikpe-anmanma. Yọ bụru onye achịjeru Nchileke ẹja, gude iya akfụ
ụgwo iphe, dụ ẹji ono bẹ e-nweru iya nụ.
8 Ọ bụ onye achịjeru Nchileke ẹja, gworu madzụ ngwẹja-ukfuru e-nweru akpọ iya.
9 Iphe bụ ngwẹja-nri, e gheru lẹ ntụ-ọku; ọphu e shiru l'ite; m'ọ kwanụ ọphu e
gheru lẹ mbeji bụkwa onye achịjeru Nchileke ẹja, gworu iya nụ nwe iya.
10 Iphe bụ ngwẹja-nri, a gwọkoberu manụ; mẹ k'ọkponku; tụkokwaruphu bụru
k'ụnwu Érọnu l'ẹphe ha. T'ẹphe kejekwa iya ẹnya-nhamụnha.

Ngwẹja-ẹhu-agu

11 “Ọwaa bụ ekemu kẹ ngwẹja-ẹhu-agu, madzụ gude bya ọnu Ojejoje.
12 Ọ -bụru l'onye ọbu anụ iya t'o gude kele Ojejoje ekele; bẹ iphe, onye ono e-gude
tsoru iphe ngwẹja ono bụ akara, a gwọkoberu manụ. T'e ye iya iphe, ekoje buredi;
ẹcha-mbeke, e meru manụ; ye iya iphe ekoje buredi; waa akara, e gude ntụ akpe, a
gwọkoberu manụ ọhuma ọhuma.
13 Oo-gudekwaphu akara, e yekoberu iphe, ekoje buredi lẹ ngwẹja-ẹhu-agu ono, o
gude kele Ojejoje ono.
14 T'o shije lẹ ngwẹja ono wota akara lanụ l'iphe ngwẹja ono l'iche l'iche woru gwoo
t'ọ bụru ngwẹja, e gworu nụ Ojejoje. Ọ bụ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja, pheru
mee ngwẹja ẹhu-agu phụ e-ri iya.
15 Anụ ngwẹja-ẹhu-agu ono, o gude bya okele Ojejoje ekele ono bẹ aa-takọta lẹ
mbọku, a nụru iya Ojejoje. T'ẹ b'ọ dụkwa ọphu aa-ha t'ọ nọdu jeye l'ụtsu.

16 “Ọle; ọ -bụkwanuru lẹ ngwẹja onye ọbu bụ ngwẹja, o gude eme iphe, o riburu
angụ ememe; m'ọ kwanụ ngwẹja, ọ tụru obu iya ama bya agwagwa; t'a taa anụ ono
mbọku, a nụru iya. Ọ -bụru l'ẹ ta tagedu iya; t'a tafụfua ya nchi-ta-abọhu iya.
17 Teke ọ bụ l'ọ phọdukwaduru-a lẹ mbọku k'ẹto ya; t'a kpọo ya ọku.
18 Ọ -bụru l'o nweru anụ ngwẹja ẹhu-agu ono ọphu a taru lẹ mbọku k'ẹto bẹ aa-
jịkakwa ngwẹja ọbu; ta gụ iya eyeru onye gworu iya nụ. Ọo-bụru ahụma b'o meru;
yọ bụru onye riru iya nụ bẹ iphe, dụ ẹji, o meru a-tụ-koru l'ishi.

19 “Anụ ono ọphu ruru l'iphe, aasọ nsọ; t'ẹ b'a atakwa iya atata; t'e wokwaru iya
kpọo ọku. Ọle ọ -bụkwanuru l'ọo anụ ọdo; t'onye ẹ taa sọdu nsọ taa ya.
20 O -nweru onye aasọ nsọ, taru anụ ngwẹja-ẹhu-agu kẹ Ojejoje; t'e bufukwa iya lẹ
ndu nk'iya.
21 O -nweru onye denyiru ẹka l'iphe, aasọ nsọ; mbụ iphe dụ l'ọ bụ iphe, aasọ nsọ,
shi madzụ l'ẹhu; m'ọ kwanụ anụ, aasọ nsọ; m'ọ bụ iphe ọdo, bụgbaa iphe, aasọ nsọ;
o -metsua bya ataa anụ ono, e gude gwooru Ojejoje ngwẹja-ẹhu-agu ono; t'e bufukwa
onye ọbu lẹ ndu nk'iya.”

22 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
23 “Kfuaru ndu Ízurẹlu sụ ẹphe-a: Unu ba atajẹkwa ẹbà iphe; mbụ iphe, dụ l'ọ bụ
ẹbà eswi; m'ọ kwanụ ẹbà atụru; m'ọ bụ ẹbà eghu.
24 Ọ -bụru ẹbà anụ, nwụhuru l'onwiya; m'ọ bụ ọphu anụ-ẹgu-ẹgbudu gburu; bẹ
unu nwekwaru ike gude iya mee iphe ọdo; ọlobu; unu ba atsọkwa iya ọnu.
25 Iphe bụ onye taru ẹbà anụ, e gude gwoo ngwẹja-ọku; nụ Ojejoje; t'e bufukwa iya
lẹ ndu nk'iya.
26 Iphe bụ ẹke unu laru; ẹke unu laru; unu be erijekwa mee-iphe; mbụ mee ẹnu;
m'ọ bụ mee anụ.
27 Onye riru mee-iphe; unu bufukwa onye ono lẹ ndu nk'iya.”

28 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
29 “Kfuaru ndu Ízurẹlu sụ ẹphe-a: Onye gude ngwẹja-ẹhu-agu abya ogworu nụ
Ojejoje; t'o wotakwa ẹka iya ọphu ruberu Ojejoje gwooru iya;
30 mbụ t'o gude ẹka iya wota ngwẹja-ọku nụ Ojejoje. Yo wota ẹbà iya; waa ǹdụ́ iya
nụ Ojejoje; woru ǹdụ́ iya ono màà àmàmà l'ifu Ojejoje t'ọ bụru ngwẹja-amama.
31 Onye achịjeru Nchileke ẹja ewota ẹbà iya ono kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja. Ọbule
ǹdụ́ iya bụ kẹ Érọnu yẹle ụnwu iya.
32 T'unu kwata ụtakfu ẹka-ụtara anụ ngwẹja-ẹhu-agu unu ono woru nụ onye ono,
achịjeru Nchileke ẹja ono t'ọ bụru ụtu, a tụru iya.
33 Nwatibe Érọnu onye ọphu gude mee anụ ono yẹle ẹbà iya je egwoo ngwẹja-ẹhu-
agu ọbu bẹ aa-nụ ụtakfu ẹka-ụtara iya ono t'ọ bụru òkè iya nk'iya;

34 kẹle ya shiwa lẹ ngwẹja-ẹhu-agu ono, ndu Ízurẹlu egwojeru nụ iya ono wota ǹdụ́
iya ono, aamàjẹ àmàmà ono yẹle ụtakfu iya ono, a tụru l'ụtu ono; woru nụ Érọnu
yẹle ụnwu iya; t'ọ bụru òkè-iphe, ẹphe e-ketaje l'ẹka ndu Ízurẹlu jeye lẹ tutu yoyo.
35 Ọwaa bụ òkè-iphe, shi lẹ ngwẹja-ọku, aanụ Ojejoje, bụ ọphu e doberu t'a nụje
Érọnu yẹle ụnwu iya; keshinu mbọku, a fọfutaru ẹphe iche; t'ẹphe bụru ndu achịjeru
Nchileke ẹja jejeru Ojejoje ozi.
36 Mbọku ono, a wụru ẹphe manụ l'ishi ono bẹ Ojejoje tụru ekemu sụ tẹ ndu Ízurẹlu
nụje ẹphe ẹke ono t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe; mẹ t'ọ bụkwaruphu ẹge ono bẹ aa-nụje
iya ụnwu ẹphe shita l'ọgbo sweru ọgbo jeye lẹ tutu yoyo."
37 Ono bụ ekemu, ee-tsoje teke eegwo ngwẹja-ukfuru; ngwẹja-nri; ngwẹja-iphe, dụ
ẹji; ngwẹja-ụgwo; ngwẹja, e gude eme madzụ t'ọ bụru onye achịjeru Nchileke ẹja;
mẹ ngwẹja-ẹhu-agu;
38 bụ iya bụ ekemu ono, Ojejoje tụru nụ Mósisu lẹ Ugvu Sáyịnayi lẹ mbọku ono, ọ
sụru tẹ ndu Ízurẹlu wotaru yẹbe Ojejoje ngwẹja l'echi-ẹgu Sáyịnayi ono.

8

Eedobe ndu achịjeru Nchileke ẹja nsọ
(Awụ 29:1-37)

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "Duta Érọnu yẹle ụnwu iya; nggu achịta uwe ndu achịjeru Nchileke ẹja; nggu
ewota manụ ọwu l'ishi ono; nggu akpụta oke-eswi ono, ee-gude gwoo ngwẹja-iphe,
dụ ẹji ono; waa ebyila labụ ono; nggu apata nkata buredi ono, ẹ te yedu iphe, ekoje
buredi ono.
3 Nggu ekukoo ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha t'ẹphe dzukobe l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko."
4 Mósisu abya emekota ẹge ono, Ojejoje ziru iya t'o mee ono. Ndu Ízurẹlu abya
edzua l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.
5 Mósisu asụ ndu Ízurẹlu: "Ọwaa iphe, Ojejoje sụru t'e mee ndọ-ọ."
6 Yọ bya eduta Érọnu yẹle ụnwu iya lụfuta; bya egude mini ghụa ẹphe ẹhu.
7 Yo wota uwe ime-ẹhu ono yee Érọnu; bya egude gbịriri ẹkwa-ukfu ono kebuta iya.
Yọ bya ewota uwe-nlọkpuru yepyabe iya; bya ewota uwe-ukuvu ono yechita l'uwe-
nlọkpuru ono; gude wẹrere ẹkwa ono, ee-gude tụ-buta uwe-ukuvu ono l'ukfu ono;
gude tụ-buta iya.
8 Yo wota uwe-ọkpoma ono yekwaa ya phu; bya ewota ido Urimu; mẹ Tumimu ye
l'uwe-ọkpoma ono.
9 Yọ bya eworu okpu-ẹkwa ono kpube iya; bya eworu iphe ono, dụ l'ọ bụ
ekwekwerekwe, e meru lẹ mkpọla-ododo ono; mbụ okpu ono, dụ nsọ ono; libe l'okpu-
ẹkwa ono l'ụzo ifu, bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru Mósisu ekemu sụ t'o mee ya.
10 Ya ndono; Mósisu ewota manụ ọwu l'ishi ọbu; bya awụkota l'ụlo-ẹ́kwà ono; mẹ
iphemiphe ọbule, nọkota iya nụ; shi ẹge ono mee ya; yọ dụkota nsọ.
11 Yo meta manụ ono phee ugbo ẹsaa l'ẹnya-ngwẹja ono; yeru ngwa iya l'ọ ha; mẹ
eze efere ono yẹle ọkpa iya; shi ẹge ono mee ya; yọ dụkota nsọ.
12 Yọ bya ewota manụ ọwu l'ishi ono wụa Érọnu l'ishi gude mee ya; yọ dụ nsọ.
13 Ya ndono; Mósisu abyakwaphu bya eduta ụnwu Érọnu dufuta; bya eworu uwe-
nlọkpuru yeshia ẹphe; bya egude gbịriri ẹkwa-ukfu webegbaa ẹphe; bya ewota
ẹkwa-okpu kpubegbaa ẹphe l'ishi; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru Mósisu ọnu t'e mee
ya.
14 Yọ bya akpụta oke-eswi ono, ee-gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji ono bya; Érọnu
yẹle ụnwu iya eworu ẹka byabẹ oke-eswi ono l'ishi.

15 Mósisu eworu oke-eswi ono gbua; bya emeta mee ya gude mkpụshi-ẹka iya tee
ya lẹ mpo, nọgbaa l'ẹnya-ngwẹja ono; shi ẹge ono swafụ mmeru, nọ iya nụ. Yọ bya
eworu ọphu phọduru nụ wụa l'ukfu ẹnya-ngwẹja ono; gude mee ya; yọ dụ nsọ; kfụa
ụgwo iphe, dụ ẹji; shi ẹge ono swafụ mmeru, nọ iya nụ.
16 Mósisu abya eheshikota ẹ̀bà, nọ l'iphe-ẹpho iya l'ọ ha; bọtakwaphu anyị iya; mẹ
àkpụ̀rù-ose iya ẹphe ẹbo; mẹ ẹ̀bà, nọkota iya nụ; woru kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono.
17 Yọ bụru anụ oke-eswi ono; waa akpọ iya yẹle nshị iya; b'o gude je akpọo ọku
l'azụ ọdu ndu Ízurẹlu; bụ iya bụ ẹge Ojejoje kfuru Mósisu t'o mee ya.

18 Yọ bya akpụta ebyila ono, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru ono; Érọnu yẹle ụnwu
iya abya eworu ẹka byabẹ ebyila ono l'ishi.
19 Mósisu egbua ebyila ono; nakọbe mee; pata mee ya ono phedzuru lẹ
mgberemẹku ẹnya-ngwẹja ono mgburumgburu.
20 Yo gbubushia anụ ebyila ono ibiribe ibiribe; bya eworu ishi iya yẹle ibiribe ibiribe
iya ono; mẹ ẹ̀bà iya kpọkota ọku.
21 Yo gude mini saa iphe-ẹpho iya; mẹ ẹka iya yẹle ọkpa iya asasa; bya achịko anụ
ebyila ono kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono; yọ bụru ngwẹja-ukfuru, a nụru Ojejoje; mbụ
ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru Mósisu ekemu t'o
mee ya.

22 Yọ bya akpụta ebyila ọdo. Ebyila onanu bụ ọphu ee-gude mee Érọnu yẹle ụnwu
iya t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja. Érọnu yẹle ụnwu iya eje eworu ẹka byabe
iya l'ishi.
23 Mósisu egbua ebyila ono; bya ewota mee ya gbashị Érọnu l'atakpa-nchị ẹka-
ụtara; mkpụshi-ẹka ezeke-ẹka ẹka-ụtara; mẹ mkpụshi-ọkpa ezeke-ọkpa ẹka-ụtara.
24 Mósisu edufutakwaphu ụnwu Érọnu; bya etekwaaphu ẹphe mee ono l'atakpa-
nchị ẹka-ụtara; mkpụshi-ẹka ezeke-ẹka ẹka-ụtara; mẹ mkpụshi-ọkpa ezeke-ọkpa
ẹka-ụtara. Mósisu abya eworu mee ono phedzuru lẹ mgberemẹku ẹnya-ngwẹja ono
mgburumgburu.
25 Yo wota ẹ̀bà iya; mbụ ẹ̀bà, shi l'ukfumọdzu iya; mẹ ọphu nọkota l'iphe-ẹpho iya
l'ọ ha; bọtakwaphu anyị iya; waa àkpụ̀rù-ose iya ẹphe ẹbo yẹle ẹ̀bà, nọkota iya nụ;
wota ụtakfu ẹka-ụtara iya tụkwase iya.
26 Yo je lẹ nkata ono, e yeru buredi, ẹ te gudedu iphe, ekoje buredi ghee, nọ Ojejoje
l'ifu ono; bya ewota ishi buredi lanụ; wotakwaphu ishi akara lanụ l'akara ono, a
gwọkoberu manụ ghee ono; waa ẹcha-mbeke lanụ. Yo wota iya yekobe l'ẹ̀bà iya phụ
yẹle ụtakfu ẹka-ụtara iya phụ.
27 Yọ tụko iphemiphe ono l'ọ ha dẹe Érọnu yẹle ụnwu iya l'ẹka; ẹphe abya eworu
iya maa amama l'ifu Ojejoje t'ọ bụru ngwẹja-amama.
28 Mósisu abya anata ẹphe iphemiphe ono; chịkota yẹle ngwẹja-ukfuru phụ kpọo
ọku l'ẹnya-ngwẹja ono; yọ bụru ngwẹja, e gude mee madzụ t'ọ bụru onye achịjeru
Nchileke ẹja; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
29 Yo wotakwaphu ǹdụ́ iya, bụ iya bụ oke, a hẹru Mósisu l'ebyila ono, e gude
mee Érọnu phẹ t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja ono; makwaaphu amama l'ifu
Ojejoje; t'ọ bụru ngwẹja-amama; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru Mósisu l'ekemu t'o mee
ya.
30 Ya ndono; Mósisu abya emeta manụ, ọwu l'ishi ono; bya emetakwaphu mee ono,
nọ l'ẹnya-ngwẹja ono; bya eworu phee Érọnu yẹle ụnwu iya l'ẹhu; mẹ l'uwe ẹphe.
Yo mee Érọnu yẹle uwe iya; mee ụnwu iya phẹ l'uwe ẹphe; ẹphe adụkota nsọ.

31 Mósisu asụ Érọnu yẹle ụnwu iya: “Unu je eshia anụ ono l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
Unu anọdu l'ẹke ono taa ya yẹle buredi ono, nọ lẹ nkata ono, e yeru ngwẹja, e gude

mee unu t'unu bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja ono; bụ iya bụ ẹge ya tụru ekemu sụ tẹ Érọnu yẹle ụnwu iya rije iya.
32 Anụ ono yẹle buredi ono ọphu phọduru nụ; bẹ unu e-woru je akpọo ọku.
33 Unu be egbeshikwa l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono jeye ujiku ẹsaa; teke ee-mege k'ome unu t'unu bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja; kẹ l'ọ bụ ujiku ẹsaa; bẹ ee-gude megee ya.
34 Iphe, e meru ntanụ-a bụ iphe, Ojejoje tụru ekemu t'e mee; gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, unu meru.
35 Ọo ya meru iphe, unu a-nọ l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko: eswe l'ẹnyashi ujiku ẹsaa; shi ẹge ono mee iphe, Ojejoje sụru t'e meje; t'ọnwu be egbu unu; kẹ l'ọ kwa ẹge a tụru iya l'ekemu ndono."
36 Ya ndono; Érọnu yẹle ụnwu iya emekota iphe, Ojejoje shi l'ọnu Mósisu sụ t'ẹphe mee.

9

Ndu achịjeru Nchileke ẹja awata ozi ẹphe

1 Yo be lẹ mbọku k'ẹsato; Mósisu ekua Érọnu yẹle ụnwu iya; mẹ ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu.
2 Yọ sụ Érọnu: "T'ọ kpụta nwa oke-eswi gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji yẹle ebyila, ii-gude gwoo ngwẹja-ukfuru. Oke-eswi ono mẹ ebyila ono a-bụ ọphu ẹ-te nwedu ntụpo, nọ iya l'ẹhu; kpụru iya bya Ojejoje l'ifu.
3 Kfuaru ụnwu Ízurẹlu: T'ẹphe kpụta mkpi t'e gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji; unu akpụta nweswi yẹle nwatụru. Ẹphe ẹbo a-bụgbaa ọphu nọwaru afa lanụ; mbụ ọphu ẹ-te nwedu ntụpo, nọ iya l'ẹhu; gude je t'e gwoo ngwẹja-ukfuru.
4 Unu akpụtakwaphu oke-eswi; waa ebyila, ee-gude gwoo ngwẹja-ẹhu-agu; t'e gude gwoo ngwẹja l'ifu Ojejoje; mẹkwaphu ngwẹja-nri, a gwọkoberu manụ; kẹle ntanụ ọwaa bẹ Ojejoje e-koshikwa unu onwiya."
5 Ẹphe egwota iphe ono, Mósisu gụshiru ono bya l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko. Iphe bụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụfuta bya akụru Ojejoje l'ifu.
6 Mósisu asụ: "Ọwaa iphe, Ojejoje sụru t'unu mee ndọ-ọ; tẹ ya koshikwanu unu ọdu-biribiri iya."
7 Tọ dụ iya bụ; Mósisu asụ Érọnu: "Tụgbua je l'ẹnya-ngwẹja ono je egwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji ngu ọbu yẹle ngwẹja-ukfuru ngu ọbu; gude kfụaru onwongu ụgwo iphe, dụ ẹji yẹle ụgwo iphe, dụ ẹji ndu Ízurẹlu. Gwoo ngwẹja ono gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji ẹphe; bụ iya bụ ẹge Ojejoje kfuru sụ t'e mee ya."
8 Ya ndono; Érọnu abya ejee l'ẹnya-ngwẹja ono; je egbua nwa oke-eswi ono, oo-gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji nk'iya ono.
9 Ụnwu iya abya apataru iya mee nwa oke-eswi ono. Yo gude mkpụshi-ẹka meta mee ono tee lẹ mpo, e mobegbaaru l'ẹnya-ngwẹja ono; bya eworu mee ono ọphu wuduru nụ; wụru ye l'ukfu ẹnya-ngwẹja ono.
10 Yọ bya eworu ẹ̀bà anụ ono, o gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji ono; ọwaa àkpùrù-ose iya ẹphe ẹbo; mẹ anyị iya; kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru Mósisu ọnu t'e mee ya.
11 Anụ iya; mẹ akpọ iya; b'ọ kpọru ọku l'azụ ọdu ndu Ízurẹlu.
12 Érọnu akpụta anụ ono, oo-gude gwoo ngwẹja-ukfuru ono gbua. Ụnwu iya abya apataru iya mee anụ ono; yọ bya ephephee ya l'ẹnya-ngwẹja ono mgburumgburu.
13 Ẹphe ahaa anụ ngwẹja-ukfuru ono nanụ nanụ chịtaru iya; jeye l'ishi iya. Yọ tụko iya l'ọ ha kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono.

14 Yo gude mini saa iphe-ẹpho iya asasa; mẹ ẹka iya; mẹ ọkpa iya; bya akpọkwaa
ya phụ ọku l'eli ngwẹja-ukfuru ono, nọhawa l'ẹnya-ngwẹja ono.
15 Érọnu egwofuta iphe ngwẹja ndu Ízurẹlu; kpụta eghu ono, oo-gude gwoo ngwẹja-
iphe, dụ ẹji nk'ẹphe ono gbua; gude iya gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji; ẹge ono, o gworu
kẹ mbụ phụ.
16 Yọ bya akpụta anụ ono, oo-gude gwoo ngwẹja-ukfuru ono; gude iya gwoo ngwẹja
ọbu ẹge a tụru ọnu t'e meje iya.
17 Yo wotakwaphu ngwẹja-nri ono; bya ahata iya ọphu jiru mkpoji-ẹka; kpọo ya
ọku l'ẹnya-ngwẹja; a gụfukwaru ngwẹja-ukfuru, eegwoje l'ụtsu.
18 Yọ bya egbua oke-eswi phụ yẹle ebyila phụ; gude gwooru ndu Ízurẹlu ngwẹja-
ẹhu-agu. Ụnwu iya apataru iya mee anụ ono; yọ nata iya ẹphe phephee l'ẹnya-
ngwẹja ono mgburumgburu.
19 Ẹphe ewotakwaru iya phụ ẹ̀bà oke-eswi ono yẹle k'ebyila ono; mbụ ẹ̀bà, shi
l'ukfumọdzu iya; mẹ ẹ̀bà, kwechiru iphe-ẹpho iya; mẹfua àkpụ̀rù-ose iya ẹphe ẹbo;
mẹ anyị iya.
20 Ẹphe eworu ẹ̀bà anụ ono tukobe lẹ ǹdụ́ iya. Érọnu abya eworu ẹ̀bà ono kpọo
ọku l'ẹnya-ngwẹja ono;
21 ọle ǹdụ́ iya ono; ọwaa ụtakfu ẹka-ụtara iya; b'o woru maa amama l'ifu Ojejoje
t'ọ bụru ngwẹja-amama; bụ iya bụ ẹge Mósisu sụru t'e mee ya.
22 Tọ dụ iya bụ; Érọnu achilia ẹka imeli l'ụzo ẹke ndu Ízurẹlu nọ; bya agọoru ẹphe
ọnu; bya eshi l'ẹke o shi ogwo ngwẹja-iphe, dụ ẹji phụ yẹle ngwẹja-ukfuru phụ; mẹ
ngwẹja-ẹhu-agu phụ; nyizita.
23 Mósisu yẹle Érọnu atụko bahụ l'ime Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono. Ẹphe alụfutalephu;
bya agọoru ndu Ízurẹlu ọnu; Ojejoje ekoshi ndu ono l'ẹphe ha ọdu-biribiri iya.
24 Ọku eshi Ojejoje l'ẹka daa bya ekee ngwẹja-ukfuru ono yẹle ẹ̀bà ono, nọ l'eli
ẹnya-ngwẹja ono. Ndu Ízurẹlu aphụa iphe, meru nụ; gude ẹhu-ọtso-ẹna tụa ụzu;
dakọta kpurumu; kpubekota ifu l'alị.

10

Anwụhu Nadabu yẹle Abihu

1 Ụnwu Érọnu, bụ Nadabu; mẹ Abihu ewotatsua mbeji, aagụje ọku ẹphe l'ẹhu l'ẹhu;
bya amụru ọku ye iya; ye iya ínsẹnsu. Obenu l'ọku ono, ẹphe gude bya l'ifu Ojejoje
ono bụ ọku, ẹ-ta dudu nsọ; bụ iphe Ojejoje sụru tẹ ẹphe bẹ emejeshi.
2 Ya ndono; ọku eshi Ojejoje l'ẹka bya eworu ẹphe tsua; ẹphe anọdu Ojejoje l'ifu
l'ẹke ono nwụshihu.
3 Mósisu asụ Érọnu: "Ọ kwa iphe-a bẹ Ojejoje shi ekfu teke ono, ọ sụru: 'Lẹ ndu
abya iya ntse bẹ ya e-me t'ẹphe maru lẹ ya dụ nsọ. Ya e-me tẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha
phụ ọdu-biribiri iya.' " Érọnu anọdulephu nwa nggujingguji.
4 Mósisu ekua Mishẹlu; mẹ Ẹluzafanu, bụ ụnwu Uzẹlu; sụ ẹphe: "Unu pata odzu
unwunne unu l'ụlo-ẹ́kwà Nchileke; pafụ l'ọdu ndu Ízurẹlu." Uzẹlu ono bụ nwunne
nna Érọnu.
5 Ya ndono; ẹphe abya egude ẹka l'uwe-nlọkpuru ndu ono; pata ẹphe pafụshia
l'ọdu ndu Ízurẹlu; bụ iya bụ ẹge Mósisu kfuru t'ẹphe mee ya.
6 Mósisu asụ Érọnu yẹle ụnwu iya; mbụ Eliyéza yẹle Itama: "Unu ba ahakwa
ẹgbushi unu t'ọ yagashịhu ayagashịhu; ọphu unu alakakwa uwe unu alaka. Ọ dụdu
bẹ unu a-nwụshihukwa; Ojejoje atụ-koshi ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha oke ẹhu-eghughu

iya. Ọ kwa ụnwunna unu; mbụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha a-ra ẹkwa ndu ono, Ojejoje gude ọku kegbushia ono.
7 Unu ba alụfukwa alụfu l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; a -nọnyakwaa; unu anwụshihu; kẹle Ojejoje wụru unu manụ l'ishi." Yọ bụleruphu ẹge ono, Mósisu kfuru ono; bẹ ẹphe meru.

Ekemu kẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja

8 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nụ Érọnu; sụ iya:
9 "Nggụbedua l'onwongu; mẹ ụnwu ngu; unu ba angụjekwa mẹe; ọphu unu 'angụjekwa iphe, eme l'ẹnya; teke unu abahụ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko. Ọdumeka bẹ unu a-nwụshihukwa. Ọ bụ ẹge ono bẹ ọo-dụ jeyewaru l'ọgbo ọphu etso unu.
10 Ọo ya bụ; t'unu dokahuje iphe, dụ nsọ; yẹle iphe, ẹ-ta adụdu nsọ. Unu edokahukwaphu iphe, aasọ nsọ yẹle iphe, ẹ ta asọdu nsọ.
11 Unu ezije ụnwu Ízurẹlu iphe, bụ ekemu ono l'ọ ha, bụ ọphu Ojejoje shi l'ẹka Mósisu tụaru ẹphe."
12 Mósisu abya ekfuru yeru Érọnu; mẹ ụnwu iya ndu ọphu phọduru nụ, bụ iya bụ Eliyéza yẹle Itama; sụ ẹphe: "Unu wota ngwẹja-nri ọphu phọduru nụ lẹ ngwẹja-ọku ono, a kpọru ọku nụ Ojejoje ono. Unu ria ya lẹ mgboro ẹnya-ngwẹja ono. Ọle t'unu be eyekwa iya iphe, ekoje buredi. Ishi iya abụru l'ọ bụ ngwẹja, dụ nsọ nshinu.
13 Unu nọdukwa l'ẹke dụ nsọ ria ya; kẹ l'ọo iphe, ruberu ngu nụ; bya abụru iphe, ruberu ụnwu ngu; mbụ ngwẹja-ọku, aanụ Ojejoje; kẹ l'ọo ẹge a tụru iya l'ekemu iya ndono.
14 Obenu l'ọ bụ nggụbedua; nggu l'ụnwu ngu: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; a-tajẹ ǹdụ́ anụ ono, e gude gwoo ngwẹja-amama ono yẹle ụtakfu iya ono, a nụru ono. Unu nọdujekwa l'ẹke dụ nsọ taa ya; kẹ l'ọo iphe, ruberu ngu nụ; bya abụru iphe, ruberu ụnwu ngu l'iphe, ụnwu Ízurẹlu gude bya ogwo ngwẹja-ẹhu-agu.
15 Ụtakfu iya ono, a nụru ono; waa ǹdụ́ iya ono, a màru àmàmà ono bẹ ẹphe e-yekobeje ẹ̀bà anụ ngwẹja-ọku ono wota; t'a maa amama l'ifu Ojejoje t'ọ bụru ngwẹja-amama. Ono abụru nke ngu yẹle k'ụnwu ngu; bụru iphe, ruberu unu gbururu jeye lẹ gbururu, bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru ekemu sụ t'e meje iya."
16 Mósisu akpaa ishi ẹge e meru eghu phụ, e gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji phụ; bya amaru l'a kpọru iya ọku; ẹhu eghulahaa ya eghughu l'iphe, ụnwu Érọnu ndu ọphu nọkwadu ndzụ meru; bụ iya bụ Eliyéza yẹle Itama. Yọ jị ẹphe:
17 "?Bụ ngụnu kparu iphe, unu ta nọdudu l'ime ụlo-ẹ́kwà Nchileke taa anụ ono, gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji ono; keshinu ọ bụ iphe, dụ nsọ nshinu; bya abụru iphe, a nụru unu t'unu gude safu iphe, dụ ẹji, ndu ọha meru; shi iya kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji ẹphe l'ifu Ojejoje?
18 Keshinu ẹ te gudedu mee anụ ono bahụ lẹ Ẹke-dụ-Nsọ bẹ unu ga anọdu l'ụlo-ẹ́kwà Nchileke taa ya, bụ iya bụ ẹge ya tụru l'ekemu."
19 Érọnu asụ Mósisu: "Ọ kwa ntanụ-a bẹ ẹphe nọdu Ojejoje l'ifu gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji ẹphe yẹle ngwẹja-ukfuru ẹphe; yọ bya adakfuta iya ẹge-a! Ndẹge ya taru anụ ngwẹja-iphe, dụ ẹji ono ntanụ; Ojejoje; ?ọ ga anata iya-a?"
20 Mósisu anụtsulephu iphe ono, o kfuru ono; yo ji iya ẹpho.

11

Nri, aasọ nsọ; mẹ ọphu,
ẹ taa sọdu nsọ
(Dit 14:3-21)

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu yẹle Érọnu; sụ ẹphe:

2 “Unu kfuru ndu Ízurẹlu; sụ ẹphe: Ọwaa bụ egbe anụ, unu a-taję l'iphe, bụ anụ,
nọkota lẹ mgboko:
3 Unu taję iphe, bụ anụ, nweru ụjaragvu-ọkpa; mbụ anụ, l'anwafụtaje nri taphu
azụ l'iphe, bụ ụnwu anụ.
4 O nwekwaru ndu ọphu anwafụtaje nri taphu azụ; ọphu ẹphe 'enwedu ụjaragvu-
ọkpa; nwekwanuru ndu ọphu nweru ụjaragvu-ọkpa; ọphu ẹphe 'anwafụtajedu nri
taphu azụ. Unu ba atajękwa ndu onanu. Ịnya-kamẹlu bẹ anwafụtaje nri taphu azụ;
obenu l'o to nwedu ụjaragvu-ọkpa. Ọo ya bụ l'ọ bụ anụ, aasọ nsọ l'ẹke unu nọ.
5 Unu ba atajękwa nchi-ọ̀gbà; kẹ l'ọonwafutaje nri taphu azụ; obenu l'ẹ to nwedu
ụjaragvu-ọkpa. Ọ bụ anụ, aasọ nsọ l'ẹke unu nọ.
6 Nggamanchị bụkwaphu anụ, aasọ nsọ l'ẹke unu nọ; kẹ l'ọonwafutaje nri taphu
azụ; obenu l'ẹ to nwedu ụjaragvu-ọkpa.
7 Ezi bụkwaphu anụ, aasọ nsọ l'ẹke unu nọ; kẹ l'o nweru ụjaragvu-ọkpa; obenu l'ẹ
tọo nwafụtajedu nri taphu azụ.
8 Anụ ono l'ọ ha bụkota anụ, aasọ nsọ l'ẹke unu nọ; unu ba atajękwa anụ iya; ọphu
unu 'edenyijekwa odzu iya ẹka.

9 “Ndu ọwaa bụ anụ ndu ọphu unu a-taję ndọ-ọ l'anụ ndu ọphu, bu lẹ mini; anụ
nweru m̀kpọ́ yęle ọphu nweru ẹkiri; buru l'eze ẹnyimu; mẹ nggele. Unu taję ndu
onanu.
10 Obenu lẹ ndu ọphu l'ẹphe ha; mbụ ndu ọphu bu l'eze ẹnyimu; mẹ nggele; to nwe
m̀kpọ́; to nwe ẹkiri; mękpo iphemiphe ọbule, bụ iphe eje lẹ mini; mẹ iphe, bụ iphe,
nọ ndzụ; buru lẹ mini l'ọ ha bụkotakwa akpamara l'ẹke unu nọ.
11 Keshinu ọ bụ unu akpamara; unu ba atajękwa anụ iya. T'odzu iya bụkwaruphu
unu akpamara.
12 Mbụ l'iphe bụ iphe, bu lẹ mini, ẹ-te nwedu m̀kpọ́; to nwe ẹkiri a-bụkotakwaru
unu akpamara.

13 “Ọwaa ụnwenu ndu ọphu a-bụru unu akpamara: unu ba atajękwa ndu onanu;
kẹ l'ọ bụ akpamara. Ndu onanu bụ ugo; udele; udele-ojingu;
14 mẹ egbe; ọwaa ivu l'ụdu iya l'ụdu iya;
15 mękpo ọphegu l'ụdu iya l'ụdu iya;
16-18 mẹ mgbashị-ujiku l'ụdu iya l'ụdu iya; mẹ ẹnu gọlu; mẹ egbe-nwọku l'ụdu iya
l'ụdu iya; mẹ ọgu-ịkporo; mẹ ugo-mini;
19 eze ọku-eswi-ụda; mẹ apyara-nhọko l'ụdu iya l'ụdu iya; ovu; ọwaa ụtsu-
nwankụta.

20 “Iphe, bụ ogu, furu ẹ́bà; gude ọkpa ẹno eje ije a-bụkotaru unu akpamara.
21 Ọle o nwekwaru-a ogu, furu ẹ́bà, gude ọkpa ẹno l'eje ije, unu a-taję. Ọphu unu
a-taję bụ ọphu nweru ọgbatingu, oogudeje akfụ nkfụ.
22 Ọphu unu a-taję bụ igube l'ụdu iya l'ụdu iya; mẹ ịnyarinya l'ụdu iya l'ụdu iya;
mẹ atsụ-ẹgu l'ụdu iya l'ụdu iya; waa mkpakparamatsụ l'ụdu iya l'ụdu iya.
23 Iphe bụ ogu ọdo, furu ẹ́bà; gude ọkpa ẹno eje a-bụkotaru unu akpamara.

24 “Ụnwu iphe ono l'ọ ha e-me unu; unu abụru ndu aasọ nsọ. Onye denyiru odzu
iya ẹka bẹ aa-nọdu asọ nsọ jeye l'urẹnyashi.
25 Iphe bụ onye pataru odzu iya a-sa uwe iya asasa. Onye ono a-bụru onye aasọ
nsọ jeye nchi ejihu.
26 Iphe bụ anụ, nweru ụpyi-ọkpa; to nwe ụjaragvu-ọkpa; ọwaa ọphu ta
anwafụtajedu nri taphu azụ; t'ọ bụkwaru unu anụ, aasọ nsọ. Iphe bụ onye denyiru
odzu iya ẹka a-bụkwaruphu onye aasọ nsọ.
27 Iphe bụ anụ, nweru ọkpa ẹno, bụ ndu ọphu akọbeje nvọ eje ije a-bụkwaru unu
anụ, aasọ nsọ. Onye denyiru odzu iya ẹka a-bụkwaru onye aasọ nsọ jeye nchi ejihu.

28 Onye pataru odzu iya a-sa uwe iya asasa; yọ bụru onye aasọ nsọ jeye nchi ejihu.
Ụnwu anụmanu ono a-bụkotaru unu anụ, aasọ nsọ.
29 “A -bya l'anụ, awụ l'ẹpho; ndu ọwaa bụ ndu ọphu unu a-nọdu asọ nsọ: ọphegu;
okerekfu; ngwere l'ụdu iya l'ụdu iya;
30 agụ-ụlo; awala; aghụ; orinvụru waa ogube.
31 Ndu onanu bụkota anụ, unu a-nọduje asọ nsọ l'anụ, awụ l'ẹpho. Onye nweru
ọphu o denyiru ẹka teke ọ nwụhuru anwụhu l'a-bụru onye aasọ nsọ jeye nchi ejihu.
32 Iphe bụ iphe ọphu nwụhuru anwụhu dapyabẹru bụakwa iphe, aasọ nsọ; m'ọ bụ
iphe, e gude oshi pyịa; m'ọ bụ uwe; m'ọ bụ akpọ anụ; m'ọ bụ ẹda ukpo; mbụkpo iphe,
bụ ngwo, e gude eme iphe; t'e dekwaa ya lẹ mini; yọ bụru iphe, aasọ nsọ jeye nchi
ejihu; a tụrua ya.
33 Teke o nweru l'ẹphe ha ọphu daru l'ite-ụra; iphe bụ iphe, nọ l'ite ono bụkotaakwa
iphe, aasọ nsọ; unu tụkpokwaa ite ọbu atụkpo.
34 Nri, mini shi l'ite ono denyiru bụakwa nri, aasọ nsọ. Iphe, bụ iphe, aangụ
angụngu shi l'ite ono bụakwa iphe-angụngu, aasọ nsọ.
35 Iphe, odzu anụ ono, a gụshiru ono daru bụakwa iphe, aasọ nsọ. Ọ -bụru l'ọ daru
l'ite-ọku; m'ọ bụ l'ekfu, eeshi ite t'a fọtakwa iya je atụkposhia. Ọ bụakwa iphe, aasọ
nsọ. Unubẹdua a-nọdukwanu asọ iya nsọ.
36 Ẹnya ẹke mini eshije awụshi; m'ọ bụ nwogvu, mini ha nshinu ta bụkwa ẹke,
aasọ nsọ. Ọle onye denyiru odzu, daburu iya nụ ẹka bẹ bụakwa onye aasọ nsọ.
37 O -nweru akpụru iphe, aakụ akụku, odzu anụ ono daru bẹ nebyi iphe ono ta
bụkwa iphe aasọ nsọ.
38 Obenu; ọ -bụru l'e yewaru mini lẹ nebyi iphe ọbu; odzu anụ ono adalahu iya b'ọ
bụakwa unu iphe, aasọ nsọ.
39 “Ọ -bụru l'ọo anụ ọphu a haru t'unu tajẹ anụ iya bẹ nwụhuru nụ bẹ onye denyiru
iya ẹka a-bụkwaru onye aasọ nsọ jeye nchi ejihu.
40 Onye takwanụru odzu iya l'a-sa uwe iya asasa; bụru onye aasọ nsọ jeye nchi
ejihu. Onye patakwanụru odzu iya apata l'a-sakwaphụ uwe iya; bụru onye aasọ nsọ
jeye nchi ejihu.
41 “Iphe, bụ iphe, awụ l'ẹpho a-bụkotakwaru unu akpamara; t'ẹ b'ọ dụkwa onye
e-ri iya eriri.
42 Unu ba atajẹkwa iphe, bụ iphe, awụ awụwu l'alị: ọphu gude ẹpho awụ; m'ọ bụ
ọphu gude ọkpa ẹno l'eje; m'ọ kwanụ ọphu gude igweligwe ọkpa eje; kẹ l'ọ tụkoru
bụru akpamara.
43 T'ẹ b'ọ dụkwa iphe, awụ l'ẹpho, unu e-gude merua onwunu. Ọphu unu 'egudekwa
ẹphe mee onwunu ndu aasọ nsọ; t'unu be shi iya bụru ndu e meruru emeru;
44 kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu. Ọo ya bụ; unu dobe
onwunu iche; unu adụ nsọ; kẹle yẹbedua dụ nsọ. Unu be egudekwa iphe, awụ
l'ẹpho; mbụ ọphu akpụ wuruwuru l'alị merua onwunu;
45 kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje, shi lẹ Íjiputu dufuta unu tẹ ya bụru Nchileke unu.
Ọo ya bụ: ‘Unu dụkwa nsọ; kẹ lẹ yẹbedua dụkwa nsọ.’
46 “Ono bụ ekemu, a tụru swibe anụ; waa ẹnu; mẹ iphe, bụ iphe, nọ ndzụ, bu lẹ
mini; mẹkpo iphe ọdo, bụ iphe, awụ l'ẹpho; mbụ ọphu akpụ wuruwuru l'eliphe;
47 t'e gude dokahu iphe, aasọ nsọ yẹle iphe, ẹ taa sọdu nsọ; dokahu anụmanu, bụ
ọphu ee-rije eriri; mẹ ọphu ẹ tee rijedu eriri.”

12

Ọsafu nwanyi, zedaru ẹku ntụru

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:

2 “Kfuru yeru ụnwu Ízurẹlu ẹge-a: Lẹ nwanyi -tsụta ime bya amụa nwata nwoke;
t'ọ nọkwaa abalị ẹsaa bụru onye aasọ nsọ; ẹge ono, ọonoje teke nsọ eme iya ono;
kẹle ntụru nọ iya l'ẹhu.
3 O -rua lẹ mbọku k'ẹsato; e bua nwata ọbu útsù.
4 Teke ono; nwanyi ono abya anọo ụkporo abalị l'abalị iri l'ẹto t'e gude swafụ iya
ntụru kẹ mee, laru iya nụ. T'ẹ b'ọ dụkwa iphe, e doberu nsọ, oo-denyi ẹka; ọphu t'ẹ
b'ọ bahụkwa lẹ Ụlo-dụ-nsọ jeye mbọku, nsọ k'ọsafu ntụru iya a-gvụ.
5 “Ọ -bụru l'ọo nwata nwanyi b'ọ mụru bẹ ọo-nọ ujiku iri l'ẹno bụru onye aasọ nsọ;
bụ iya bụ ẹge aanọduje asọ iya nsọ teke nsọ eme iya. Iphe, ọo-nọ t'e gude safu iya
mee, larụ iya nụ bụ ụkporo abalị ẹto l'abalị ishingu.
6 “Eswe mbọku ọsafu ntụru iya ono gvụlephu; m'ọ bụ nwata nwoke b'ọ mụru;
m'ọ bụ nwata nwanyi; tẹ nwanyi ono kpụta nwatụru, nọru afa lanụ t'e gude gwoo
ngwẹja-ukfuru. Yọ nwẹkwaaphu nwa ndo; m'ọ bụ kparakobe; t'e gude gwoo ngwẹja-
iphe, dụ ẹji. T'o gude iya bya l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko bya anụ onye achịjeru Nchileke
ẹja.
7 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono egude iphe ono gwoo ngwẹja nụ Ojejoje
gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, nwanyi ono meru. Teke ono; yọ bya abụru onye a
safụru ntụru lẹ mee, laru iya nụ. Ono bụ ekemu, nọru nwanyi, mụru nwata nwoke;
m'ọ bụ nwata nwanyi.
8 “Teke bụ l'onye ọbu ta adụdu ike ọgbata nwatụru; t'ọ nwụtaru iya kparakobe
ẹbo; m'ọ bụ ndo labụ. T'a nwụta nanụ gude gwoo ngwẹja-ukfuru; gude ọphu gwoo
ngwẹja-iphe, dụ ẹji. Onye achịjeru Nchileke ẹja egude iya kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji
iya; yọ bụru onye, a safụru ntụru.”

13

Onye ẹhu-labụ eme

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru Mósisu yẹle Érọnu; sụ ẹphe:
2 “Ọ -bụru l'o nweru ọnya, nọ madzụ l'ẹhu; m'ọ bụ iphe, dụ l'ọ bụ ẹkpa; m'ọ bụ
iphe tụkashiru iya poopoo l'ẹhu, bụ iphe nweru ẹge ọo-dụ; yọ ghọo ẹhu-labụ; nọdu
onye ono l'akpọ-ẹhu; t'e dutakwa onye ọbu jekfu Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke
ẹja; m'ọ bụ onye lanụ l'ụnwu iya, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja.
3 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lee ẹnya l'ẹke iphe ọbu, nọ onye ono l'akpọ-
ẹhu ọbu. Ọ -bụru l'ẹji, futaru l'ẹke ono ghọru aghọhu l'acha ụcha; tẹmanu ọ -bụru
l'ẹke ono miru iya emimi; b'ọ bụkwa ẹhu-labụ; nọdu onye ono l'akpọ-ẹhu. T'onye
ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lee ya ẹnya; gụa onye ono onye aasọ nsọ.
4 Teke ọ bụ l'akpọ-ẹhu acha iya ụcha l'ẹke ọbu; e lee ya ẹnya t'o mi iya emimi; ọphu
ẹji, nọ iya nụ 'aghọdu aghọhu l'acha ụcha; t'onye achịjeru Nchileke ẹja gụ-chia onye
ono ụlo abalị ẹsaa.
5 O -be lẹ mbọku k'ẹsaa; t'onye achịjeru Nchileke ẹja je elefua onye ono ẹnya l'ẹhu.
Teke ẹhu-labụ ono dụkwadua ẹge ọ dụ; t'ọ bakahụ iya abakahu l'akpọ-ẹhu; tẹ onye
ono, achịjeru Nchileke ẹja ono gụ-chifua ya ụlo ujiku ẹsaa ọdo.
6 O -be lẹ mbọku k'ẹsaa; t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono jekwaphu je elefua
onye ono ẹnya l'ẹhu. Ọ -bụru l'ẹke ono, iphe ono nọ iya ono ekpekputawa iya
ekpekputa; tọ bakahụ iya abakahu; t'onye achịjeru ono, Nchileke ẹja ono gụa ya
onye ẹ taa sọdu nsọ. Iphe, ọ bụ bụ iphe-ememe mmanu. T'onye ono saa uwe iya
asasa; bụru onye ẹ taa sọdu nsọ.
7 Ọ -bụkwanuru l'iphe ono byaru bya abakahu abakahu; l'onye achịjeru Nchileke
ẹja phụtsuaru iya sụ l'ẹ taa sọdu iya nsọ phụ; t'o lakwa azụ je ekoshifua onwiya onye
ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ọdo.

8 Teke onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono leru iya ẹnya bya aphụa l'iphe ọbu aba
iya ababa; t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono gụkwaa ya l'onye aasọ nsọ; ọ kwa
ẹhu-labụ eme onye ono.

9 "Ọ -bụru lẹ madzụ bẹ iphe eme iya l'akpọ-ẹhu, bụ iphe, eswe nswe; t'e dukwaru
onye ọbu jekfu onye achịjeru Nchileke ẹja.
10 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lee ya ẹnya. Ọ -bụru l'o nweru ọnya,
nọ onye ono l'ẹhu, kweru ịgbagba-ọcha; bya emewaa; ẹji, nọ iya nụ; yọ ghọshiwa
aghọshi l'acha ụcha; ájị anọdu iya;
11 b'ọ kwa 'alagala ẹhu-labụ, eswe nswe nọ onye ono l'akpọ-ẹhu. T'onye ono,
achịjeru Nchileke ẹja ono gụkwaa ya l'onye aasọ nsọ. T'ẹ b'o jekwa iya ọtu-chi ụlo;
kẹ l'ọ bụakwa onye aasọ nsọ.
12 Ọ -bụru l'ẹhu-labụ ono vọshiru madzụ l'akpọ-ẹhu; tụko iya ẹhu dzuru; mbụ shi
iya l'ishi dzuru iya ẹhu lụfu l'ọkpa; iphe bụ ẹke onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono
leru iya ẹnya abụkotaru iya;
13 t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lerekwaa ya ẹnya elere. Ọ -bụru l'iphe-
ememe ono mewaru iya; kpọhu; ẹke ono achawa iya ụcha; t'ọ gụkwaa onye ono
onye ẹ taa sọdu nsọ; kẹ l'ọ bụwa ichii-iphe nọ iya l'ẹhu; ẹ tọ bụhedu ẹhu-labụ.
14 Ọ -bụkwanuru l'o nweru teke a nọnyaaru; ájị alụfuta iya l'ẹhu; b'ọ bụakwa onye
aasọ nsọ.
15 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono -phụlephu ájị ono; t'ọ gụa onye ono onye
aasọ nsọ; kẹ l'ájị bụ iphe, aasọ nsọ. Ọ kwa ẹhu-labụ eme onye ono.
16 Ọ -bụru l'ájị ono nọnyaaru gbanwee; chalahaa ụcha; tẹ onye ọbu jekfukwa onye
ono, achịjeru Nchileke ẹja ono.
17 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lee ya ẹnya; ọ -bụru l'ẹjo-ẹhu ọbu
kpọhuwaru; chalahaa ụcha; tẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono kfukwaa l'onye
ono b'ẹ taa sọhedu nsọ. Teke ono; onye ono abụru onye ẹ taa sọdu nsọ.

18 "A bya l'onye bụ iphe-etsetse shi tsee ya; yọ kawaa mma;
19 a bya l'ẹke ono, iphe-etsetse shi tsee ya ono; yọ -bụru l'ọ byaru bya afulia wata
ọcha ụcha; m'ọ bụ l'o nweru ẹke acha kpalakpala; l'ekekwaphu nwuswuswe; t'o
jekwa je ekoshi iya onye achịjeru Nchileke ẹja.
20 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lekwaa ya ẹnya. Ọ -bụru l'ẹke ono miru
iya emimi; ẹji, nọ iya nụ aghọo aghọgho l'acha ụcha; t'onye ono, achịjeru Nchileke
ẹja ono gụa onye ono onye aasọ nsọ; kẹ l'ọ kwa ẹhu-labụ lụfutaru onye ono l'ẹke
ono, iphe-etsetse shi tseta iya ono.
21 Ọle; ọ -bụru l'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono leru ẹnya l'ẹke ọbu; ẹji, furu
l'ẹke ono ta ghọ aghọgho; to mi iya emimi; yo kpekputa ekpekputa; tẹ onye achịjeru
ono, Nchileke ẹja ono gụ-chia onye ono ụlo ujiku ẹsaa.
22 Ọ -bụru l'ẹke iphe ọphu nọ iya byaru bya abakahu iya abakahụ; tẹ onye ono,
achịjeru Nchileke ẹja ono kfukwaa l'ọ bụ onye aasọ nsọ; kẹ l'ọ bụ ẹhu-labụ eme iya.
23 Ọ -bụru l'ẹke iphe ọphu nọ iya dụlephu ẹge ọ dụ; tọ bakahu abakahu; a maru
l'ọo ichii iphe-etsetse phụ b'ọ bụ. Tẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono gụa ya onye
ẹ taa sọdu nsọ.

24 "Teke bụ l'ọku hụru madzụ l'ẹhu; ẹke ono, ọku hụru iya ono achalahaa ya
kpalakpala; l'ekekwa iya phu nwuswuswe; m'ọ kwanụ chalahaa ya ụcha;
25 t'onye achịjeru Nchileke ẹja lekwaa ya ẹnya. Ọ -bụru l'ẹji, nọ l'ẹke ono ghọru
aghọgho chalahaa ụcha; bya emia emimi b'ọ bụkwa ẹhu-labụ laru onye ono l'ẹke
ono, ọku hụru iya ono. T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono gụkwaa ya onye aasọ
nsọ; kẹ l'ọ kwa ẹhu-labụ eme onye ono.

26 Obekwanu l'ọ -bụru l'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono leru iya ẹnya; ẹji, nọ
l'ẹke ono ta ghọ aghọgho l'acha ụcha; to mi iya emimi; yo gbe kpekputawa ekpekputa;
tẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono gụ-chia ya l'ụlo ujiku ẹsaa.
27 O -be lẹ mbọku k'ẹsaa tẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lebaa ya ẹnya
l'ẹhu. Ọ -bụru l'ọoba iya ababa l'ẹhu; tẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono gụkwaa
ya onye aasọ nsọ. Ọ kwa ẹhu-labụ eme iya.
28 Ọle; ọ -bụkwanuru l'ẹke ono, iphe nọ iya ono dụlephu ẹge ọ dụ; ọphu ọ
bakahụdu abakahu; yo gbechianu ekpekputawa ekpekputa; b'ọ bụkwa ọku ono, hụru
iya nụ ono switaru iya eswita. T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono gụkwaa ya onye
ẹ taa sọdu nsọ; kẹ l'ọo ichii ọku phụ b'ọ bụ.
29 Ọ -bụru lẹ nwoke; m'ọ bụ nwanyi bẹ ọnya nọ l'ishi; m'ọ bụ l'agba;
30 t'onye achịjeru Nchileke ẹja lekwaa ẹnya l'ọnya ọbu. Ọ -bụru l'o miru emimi;
ẹji, nọ onye ono l'ẹke ono adụ manụ-manụ; bya adụtsua nwụlanwula; t'onye ono,
achịjeru Nchileke ẹja ono gụkwaa ya onye aasọ nsọ; kẹ l'ọo ẹjo ẹkuluba; mbụ l'ọo
ẹhu-labụ tụru onye ono l'ishi; m'ọ bụ l'agba.
31 Teke bụkwanu l'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono letsuaru ẹnya l'ẹjo ẹkuluba
ono; tọ dụ iya l'o miru emimi; ẹji, nọ iya nụ te eji uji; t'onye ono, achịjeru Nchileke
ẹja ono gụ-chikwaa onye ono l'ụlo ujiku ẹsaa.
32 O -be lẹ mbọku k'ẹsaa t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lebaa ya ẹnya. Ọ
-bụru l'ẹjo ẹkuluba ono ta bakahụdu abakahu; ẹji, nọ iya nụ te ke manụ-manụ; tọ
dụ iya l'o miru emimi;
33 t'a kpụshia onye ono ishi; kpụ-buru ẹke ẹkuluba ono nọ haa; t'onye ono, achịjeru
Nchileke ẹja ono gụ-chifua ya l'ụlo t'ọ nọo ujiku ẹsaa ọdo.
34 Teke o ruru mbọku k'ẹsaa; t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lee ẹnya
l'ẹkuluba ono. Ọ -bụru l'ẹ tọ bakahụdu abakahu; e lee ya ẹnya; to mi iya emimi;
t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono gụa ya onye ẹ taa sọdu nsọ. T'onye ono saa
uwe iya; bụru onye ẹ taa sọdu nsọ.
35 Ọlobu; ọ -bụru l'ẹkuluba ono bakahụru iya abakahu l'ẹhu; l'a gụtsuaru iya l'onye
ẹ taa sọdu nsọ-a;
36 t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lebaa ya ẹnya ọdo. Ọ -bụru l'ẹkuluba
ono bakahụru iya abakahu l'ẹhu l'oswiya; tẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono be
jehekwa ole ẹnya t'a maru m'ẹji iya; ?ooke manụ-manụ. Onye ono bụakwa onye aasọ
nsọ.
37 Ọle; ọ -bụkwanuru l'ẹkuluba ọbu bẹ dụlephu ẹge ọ dụ l'ẹnya; ẹji ojingu erutawaa
l'ẹke ono bẹ ẹkuluba ọbu kpọhuakwaru; ọ bụakwa onye ẹ taa sọdu nsọ. T'onye ono,
achịjeru Nchileke ẹja ono gụa ya onye ẹ taa sọdu nsọ.
38 "Ọ -bụru lẹ nwoke; m'ọ bụ nwanyi bẹ iphe-ọcha tụkashiru poopoo l'ẹhu;
l'achagbaa ụcha;
39 tẹ onye achịjeru Nchileke ẹja lekwaa onye ọbu ẹnya l'ẹhu. Ọ -bụru l'ẹke ọbu ta
chadu ọkpobe ụcha; a maru l'ọo ngwọ bẹ tụkashiru onye ọbu l'ẹhu; l'onye ọbu b'ẹ
taa sọdu nsọ.
40 "Ẹgbushi -rishihu onye nwoke l'ishi; bụkwa ishi-ọnma b'ọ bụ. Ẹ tọ bụkwa onye
aasọ nsọ.
41 Ọ -bụru l'ọo l'ọnu-ifu bẹ ẹgbushi rishihuru iya; bẹ onye ọbu bụkwa ishi-ọnma
ọnu-ifu. Obenu l'ẹ taa sọdu iya nsọ.
42 Ọle; ọ -bụru l'o nweru ọnya, acha kpalakpala; l'ekekwaphu nwuswuswe, nọ iya
l'ishi-ọnma ọbu; m'ọ bụ ọnu-ifu ọbu; b'ọ bụakwa ẹhu-labụ bẹ tụru iya l'ishi-ọnma
ọbu; m'ọ bụ l'ọnu-ifu.
43 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lee ya ẹnya. Ọ -bụru l'ọnya ono, nọ onye
ono l'ishi; m'ọ bụ l'ọnu-ifu ono acha iya kpalakpala; l'ekekwaphu nwuswuswe; mbụ
dụ l'ọ bụ ẹhu-labụ ono, eswe nswe, emeje madzụ l'akpọ-ẹhu ono;

44 ọo ya bụ l'onye ọbu bụ onye ẹhu-labụ; bụru onye aasọ nsọ. T'onye ono, achịjeru
Nchileke ẹja ono gụa ya l'onye aasọ nsọ; kẹle ẹhu-labụ nk'iya tụru iya l'ishi.
45 "T'onye ono lakakwaa uwe iya; haa ẹgbushi iya t'ọ yagashịhu ayagashịhu; woru
ẹkwa gbochita ụgbo-ọnu; chia mkpu sụ lẹ ya bụkwa onye aasọ nsọ; ya bụkwa onye
aasọ nsọ.
46 Ọ bụ ẹge iphe ono nọ-beru iya l'ẹhu bụ ẹge ọo-bụ-beru onye aasọ nsọ. Yo shi
l'ọdu ndu Ízurẹlu lụfu; je eburu iche.

Ekemu k'iphe, tsụru evu

47 "Ọ -bụru l'o nweru uwe, tsụru evu; m'ọ bụ uwe ẹji anụ; m'ọ bụ uwe ọcha;
48 m'ọ bụ ẹkwa, e kweru l'òwúú ọcha; m'ọ bụ ọphu e gude ẹji anụ kwee; m'ọ bụ
l'akpọ; m'ọ bụ l'iphe, e meru l'akpọ;
49 teke ọ bụ l'ẹke ono, tsụru evu ono eke ẹwu-ẹwu; m'ọ bụ l'ooke uswuswe; b'ọ
bụkwa ẹjo-ẹhu, eswe nswe. T'e jekwa je ekoshi iya onye achịjeru Nchileke ẹja.
50 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lekwaa ẹnya l'ẹke ono, tsụru evu ono;
woru iphe ọbu, tsụru evu ọbu gụ-chia l'ụlo t'ọ nọo abalị ẹsaa.
51 O -be lẹ mbọku k'ẹsaa; tẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono je elefua ya ẹnya
ọdo. Ọ -bụru l'evu ọbu haru bakahụ l'uwe ọbu; t'a makwaru l'ọ bụ ẹhu-labụ. Iphe
ono, tsụru evu ono bụakwa iphe, aasọ nsọ.
52 T'onye ono kpọkwaa uwe ono ọku; m'ọ bụ uwe ẹji anụ; m'ọ bụ uwe ọcha; m'ọ bụ
ẹkwa, e kweru l'òwúú ọcha; m'ọ bụ ọphu e gude ẹji anụ kwee; m'ọ bụ iphe, e meru
l'akpọ bụ ọphu evu ono nọ; t'a kpọkwaa ya ọku; kẹ l'ọ kwa ẹhu-labụ.
53 "Ọle ọ -bụru l'onye achịjeru Nchileke ẹja leru iya ẹnya; evu ono ta bakahụdu
l'iphe ono;
54 t'o zia t'a saa iphe ono, tsụru evu ono asasa. Yọ bya agụ-chia ya l'ụlo t'ọ nọo abalị
ẹsaa ọdo.
55 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lee ẹnya l'iphe ono teke a satsụaru iya.
Ọ -bụru l'iphe ọbu ta gbanwedu ẹge ooke; m'o -ruhuduru ọ bụru l'ẹ tọ bakahụdu
abakahu; b'ọ bụkwa iphe, aasọ nsọ. T'a kpọkwaa ya ọku; mẹ evu ọbu; ?ọ nọ iya l'ifu;
m'ọ nọ iya l'azụ.
56 Ọ -bụru l'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono leru iya ẹnya; ẹke ono, tsụru evu
ono ekpekputawa ekpekputa l'a satsụaru iya ono; t'ọ lakafụ ẹke ono, tsụru evu l'uwe
ono; m'ọ bụ l'akpọ ono; m'ọ bụ l'ẹ́kwà ono, e kweru ekwekwe ono; m'ọ bụ l'ọphu a
kparu akpakpa.
57 Ọle; ọ -bụru l'evu ono avụa ọdo l'uwe ono; m'ọ bụ l'iphe ono, e kweru ekwekwe
ono; m'ọ bụ l'ọphu a kparu akpakpa; m'ọ bụ l'iphe ono, e meru l'akpọ anụ ono; a
maru l'ọ bụ iphe, abakahu abakahu. T'a kpọkwaa iphe bụ iphe ono, tsụru evu ono
ọku.
58 Iphe, bụ iphe, tsụru evu, a sawaru asasa; evu ono ta nọhe iya; t'a saa ya k'ugbo
ẹbo t'ọ bụru iphe, ẹ taa sọdu nsọ."
59 Ono bụ ekemu, nọru iphe bụ evu, tsụru l'uwe ẹji anụ; m'ọ bụ l'uwe ọcha; m'ọ
bụ l'ẹ́kwà, e kweru ekwekwe; m'ọ bụ l'ọphu a kparu akpakpa; m'ọ bụ l'ọphu e gude
akpọ mee; k'ọphu a gụ iya l'iphe, aasọ nsọ; m'ọ bụ ọphu ẹ taa sọdu nsọ.

14

Okoshi l'onye iphe eme l'akpọ-ẹhu kọrohuwaru

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "Ọwaa bụ ekemu, ee-tsoje mbọku, eeme t'a sọ-buhu onye ẹhu-labụ shi eme nsọ:
T'e duru onye ọbu dutaru onye achịjeru Nchileke ẹja.

3 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono shikwa l'ọdu ndu Ízurẹlu lụfu; je elee ya ẹnya ọhuma. Ọ -bụru l'onye ono kọrohuwaru l'ẹjo-ẹhu ono, eswe nswe ono;
4 t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono zia t'e wotaru onye ọphu eeme t'a sọ-buhu nsọ ọbu ụnwenu labụ, nọ ndzụ, ẹ taa sọdu nsọ; waa oshi sida; mẹ ẹkwa uswe; mẹ ẹswa isopu.
5 T'o onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono sụ t'e gbua nwẹnu ono nanụ l'eli ite, a kpụru l'ụra, e yeru mini, doru rịsangu.
6 Nwẹnu ọphu nọ ndzụ phụ bẹ ọo-nwụta; wota oshi sida phụ; wota ẹkwa uswe phụ; mẹ ẹswa isopu phụ; tụko tsẹe lẹ mee nwẹnu onanu, e gburu l'eli mini ono, e kutaru k'ọphungu ono.
7 Yọ bya ephee ya onye ono, eeme t'ẹ b'a sọhe nsọ l'ẹhu-labụ, eme iya nụ ono ugbo ẹsaa. Yọ sụ l'onye ono bụwa onye, ẹ taa sọdu nsọ; haa nwẹnu onanu, nọ ndzụ ono t'o pheba l'ẹgu.
8 Onye ono, byaru t'e mee ya t'ẹ ba sọhe iya nsọ ono eje eworu uwe iya saa; kpụshikota ẹji, nọ iya l'ẹhu l'ọ ha; mẹ ẹgbushi iya; ghụa ẹhu; shi ẹge ono bụru onye ẹ taa sọdu nsọ. E -metsua ẹge ono; t'ọ batawaru l'ọdu ndu Ízurẹlu. Ọle t'ọ nọfukwa anọfu l'ọdu ndu Ízurẹlu ono abalị ẹsaa.
9 Ọ -nọ-gee abalị ẹsaa t'ọ kpụshikwaa ẹji, nọ iya l'ẹhu l'ọ ha ọdo; kpụshia ishi; kpụshia ẹji-agba; mẹ ẹjibu-ẹnya; mẹwaru ẹji ọdo, nọgbaa ya l'ẹhu. Yọ saa uwe iya; ghụa ẹhu; bya abụru onye ẹ taa sọdu nsọ.
10 “Teke o ruru lẹ mbọku k'ẹsato; tẹ onye ọbu kpụta ụnwu ebyila labụ, ẹ-te nwedu ntụpo; waa ada atụru, gbaru afa, ẹ-te nwedu ntụpo. Yo gude nkere-ẹto ogbonga ntụ akpe, a gwọkoberu manụ; t'e gude iya gwoo ngwẹja-nri. Yo wotakwaphu manụ, jiru konggo ejiji tukobe iya.
11 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono eduta onye ono, eeme t'ẹ ba sọhe nsọ ono yẹle iphe ono, o gude bya ono; bya eworu dobe Ojejoje l'ifu l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
12 Yọ bya akpụta nwa ebyila ono nanụ yẹle konggo phụ, manụ jiru ejiji phụ; gude gwoo ngwẹja-ụgwo. Yọ maa ngwẹja ono l'ifu Ojejoje t'ọ bụru ngwẹja-amama.
13 Yọ bya eworu nwa ebyila ono gbua lẹ Ẹke-dụ-Nsọ; mbụ l'ẹke ono, eegbuje anụ, e gude egwo ngwẹja-iphe, dụ ẹji; mẹ kẹ ngwẹja-ukfuru ono. Ọ bụ ẹge ono, ngwẹja-iphe, dụ ẹji bụ k'onye achịjeru Nchileke ẹja ono bụ ẹge ngwẹja-ụgwo bụkwaphu nk'iya. Ọ bụ ngwẹja, dụshi nsọ ike.
14 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono emeta mee anụ ono, e gude gwoo ngwẹja-ụgwo ono; ye onye ono, eeme t'ẹ ba asọhe nsọ ono l'atakarama-nchị ẹka-ụtara; mkpụshi-ẹka ezeke-ẹka ẹka-ụtara mẹ mkpụshi-ọkpa ezeke-ọkpa ẹka-ụtara iya.
15 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono abya emeta konggo manụ ono; meru iya ye onwiya l'ọbechere-ẹka ẹka-ibyita;
16 woru mkpụshi-ẹka ẹka-ụtara tsẹe lẹ manụ ono; meta iya phee ugbo ẹsaa l'ifu Ojejoje.
17 Manụ ọphu ghuduru iya l'ọbechere-ẹka phụ bẹ ọo-tada onye ono, eeme t'ẹ ba sọhe nsọ ono l'atakarama-nchị ẹka-ụtara; mkpụshi-ẹka ezeke-ẹka ẹka-ụtara; mkpụshi-ọkpa ezeke-ọkpa ẹka-ụtara; mẹ l'eli mee anụ ono, e gude gwoo ngwẹja-ụgwo ono.
18 Manụ ọphu ghuduru nụ bẹ oo-fu onye ono, eeme t'ẹ ba sọhe nsọ ono l'ishi; gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji onye ono l'ifu Ojejoje.
19 “Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono abya egwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji ono; gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, onye ono meru; mbụ onye ono, eeme t'ẹ ba sọhe nsọ ono. Teke e metsuaru; yo woru anụ ono, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru ono gbua;
20 woru ngwẹja-ukfuru ono yẹle ngwẹja-nri, tso iya nụ l'ẹnya-ngwẹja gwoo gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji iya. Onye ono abya abụru onye ẹ taa sọdu nsọ.

21 “Ọle; ọ -bụru l'onye ọbu bụ onye ụkpa; tọ dụ ike ọnu iphe ono, a gụshiru ono;
t'onye ọbu kpụta nwa ebyila lanụ nụ t'ọ bụru kẹ ngwẹja-ụgwo. E woru iya maa
t'ọ bụru ngwẹja-amama, e gude akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji. Yọ byakwaphu bya ewota
nkere-iri ogbonga ntụ akpe, a gwọkoberu manụ; t'ọ bụru ngwẹja nri; waa manụ, jiru
konggo;
22 mẹ ndo labụ; m'ọ bụ kparakobe ẹbo; ọphu rukpeleru iya phụ ẹka. Nanụ bẹ
ee-gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji. E gude ọphu gwoo ngwẹja-ukfuru.
23 O -be lẹ mbọku k'ẹsato; yọ chịru iphe bụ iphe ono byakfuta onye ono, achịjeru
Nchileke ẹja ono t'e gude mee ya t'ẹ ba sọhe iya nsọ; gude iya bya l'ifu Ụlo-Ẹkwà
Ndzuko l'ifu Ojejoje.
24 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono kpụta nwatụru ono yẹle konggo ono, manụ
jiru ejiji ono je amaa Ojejoje l'ifu t'ọ bụru ngwẹja-amama.
25 Yo woru nwatụru ono gbua; meta mee ya tada onye ọbu, eeme t'ẹ ba sọhe nsọ
ọbu l'atakarama-nchị ẹka-ụtara; waa lẹ mkpụshi-ẹka ezeke-ẹka ẹka-ụtara; wafụa lẹ
mkpụshi-ẹka ezeke-ọkpa ẹka-ụtara.
26 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono abya emeta manụ ono meru ye onwiya
l'ọbechere-ẹka ẹka-ibyita;
27 gude mkpụshi-ẹka ẹka-ụtara iya phee manụ ono ugbo ẹsaa l'ifu Ojejoje.
28 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono emeta manụ ono, nọ iya l'ọbechere-ẹka
ono tada l'ẹke ono, ọ tadaru mee anụ ono, e gude gwoo ngwẹja-ụgwo ono; bụ iya
bụ l'atakarama-nchị ẹka-ụtara onye ono, eeme t'ẹ b'a sọhe nsọ ono; mkpụshi-ẹka
ezeke-ẹka ẹka-ụtara iya; mẹ mkpụshi-ọkpa ezeke-ọkpa ẹka-ụtara iya.
29 Manụ ọphu ghuduru iya l'ọbechere-ẹka bẹ oo-fu onye ono, eeme t'ẹ b'a sọhe nsọ
ono l'ishi; gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji iya l'ifu Ojejoje.
30 Yọ nwụta ndo ono; m'ọ bụ kparakobe ono, onye ono dụru ike gbata ono; gude
gwoo ngwẹja ọbu.
31 Nanụ bẹ oo-gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji; gude ọphu gwoo ngwẹja-ukfuru yẹle
ngwẹja-nri. Ọ bụ ẹge ono bụ ẹge onye achịjeru Nchileke ẹja e-shi kfụa ụgwo onye
ono, eeme t'ẹ b'a sọhe nsọ ono l'ifu Ojejoje.
32 Ono bụ ekemu, nọru onye oome; mbụ ẹhu-labụ; tọ dụ ike gbata iphe, ee-gude
mee t'ẹ b'a sọhe iya nsọ.”

Igbo-ụlo, tsụru evu

33 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu yẹle Érọnu; sụ ẹphe:
34 “Unu -lalẹphu alị Kénanu, bụ ẹke ono, ya abya unu anụnu t'ọ bụru òkè-iphe unu
ono; ọ -bụru l'o nweru ụlo, nọ l'alị ono, ya meru; yọ tsụa evu;
35 tẹ onye nwe ụlo ọbu jekwa akọoru onye achịjeru Nchileke ẹja l'ụlo iya dụkwa
iya l'ọ tsụru evu.
36 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono a-sụ t'e gwoshikota iphe l'ụlo ono; tẹmanu
yọ bahu je aphụ ẹke tsụru evu ọbu; k'ọphu t'ọ tụkodu ụlo ono yẹle iphe, nọ iya nụ
gụa l'iphe, aasọ nsọ. E -gwoshitsua iphe l'ụlo ono; t'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja
ono bahụ l'ụlo ono je elee ya ẹnya.
37 T'o lee ẹnya l'igbo-ụlo ẹke tsụru evu ọbu. Ọ -bụru l'ooke ẹwu-ẹwu; m'ọ kwanụ
uswuswe; ẹke ọbu emia emimi;
38 tẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lụfuta l'ụlo ono; woru iya gụ-chia t'ọ nọo
ujiku ẹsaa.
39 O -rua lẹ mbọku k'ẹsaa; tẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono laphu azụ je elee
ẹnya l'ụlo ọbu ọdo. Ọ -bụru l'evu ọbu bakahụru l'igbo-ụlo ono;
40 t'ọ sụ t'e gvufu mkpuma ono, tsụru evu ono je etufaa l'ẹke aasọ nsọ l'azụ
mkpụkpu.

41 T'e kwoshia ime ụlo ono ekwoshi l'igbo-ụlo iya mgburumgburu; kpota iphe, e
kwoshiru iya je awụshia l'azụ mkpụkpu l'ẹke aasọ nsọ.
42 T'e wota mkpuma ọdo gude tụ-chishia ẹnya iya ọphu e gvukposhiru phụ; a
kụtakwaphu ẹpoto ọdo gude techia ụlo ọbu ọdo.
43 "Ọ -bụru l'evu ọbu chafụtaru l'ụlo ono ọdo l'e gvukpofutsuaru mkpuma phụ; e
kwoshitsua ya; bya etechita iya azụ ọbu;
44 tẹ onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono laphu azụ jee elee ya ẹnya ọdo. Ọ -bụru
l'evu ọbu bakahụru l'ụlo ọbu b'ọ bụkwa evu, abakahu abakahu nọ l'ụlo ono. Ọo ya
bụ l'ụlo ọbu bụwa ụlo, aasọ nsọ.
45 T'e gbukaa ụlo ọbu; vuta mkpuma iya; mẹ oshi iya; waa ẹja, e gude techia ya je
awụshia l'azụ mkpụkpu l'ẹke aasọ nsọ.
46 Onye bahụru l'ụlo ono teke ono, a gụ-chikwadụru iya agụ-chi ono; a-bụru onye
aasọ nsọ jeye nchi ejihu.
47 Onye zẹru l'ụlo ono kua mgbẹnya; m'ọ kwanụ nọdu iya ria nri; tẹ onye ono
sakwaa uwe iya asasa.
48 "Teke bụ l'onye ono, achijeru Nchileke ẹja ono byaru t'o lee ụlo ono ẹnya; bya
aphụ l'evu ono te nwehedu ẹke ọ nọkwadu l'ụlo ono l'e techitsuaru iya ono; t'ọ gụa
ụlo ono ụlo, ẹ taa sọdu nsọ; kẹ l'evu ọbu ta nọhedu iya.
49 Iphe, oo-gude mee ụlo ono t'ẹ b'a sọhe iya nsọ; bụkwa t'ọ nwụta ụnwenu labụ;
wotakwaphu oshi sida; mẹ ẹkwa uswe; waa ẹswa isopu.
50 Yo woru nwẹnu lanụ gbua lẹ ite, a kpụru l'ụra, e yeru mini, dụ mma.
51 E wota oshi sida phụ; mẹ ẹswa isopu phụ; waa ẹkwa uswe phụ yẹle nwẹnu ọphu
nọ ndzụ; tụko tsẹe lẹ mee nwẹnu ọphu e gburu egbugbu phụ yẹle mini phụ dụ mma
phụ; woru iya phee l'ụlo ono ugbo ẹsaa.
52 Oo-gude mee nwẹnu phụ; mẹ mini phụ, dụ mma phụ; mẹ nwẹnu ọphu nọ ndzụ
phụ; mẹ oshi sida phụ; mẹ ẹswa isopu phụ; waa ẹkwa uswe phụ; mee ụlo ono t'ẹ b'a
sọhe iya nsọ.
53 Yo gude nwẹnu ọphu nọ ndzụ phụ lụfu azụ mkpụkpu je ahaa ya t'o pheba l'ẹgu.
Ọ kwa ẹge ono bẹ oo-shi kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji; shi ẹge ono safu mmeru, nọ l'ụlo
ono; ụlo ono abụru ụlo, ẹ taa sọdu nsọ."
54 Ono bụ ekemu, ee-gudeje etso ẹhu-labụ l'ụdu iya ụdu iya; jeye l'ẹjo ẹkuluba;
55 mẹ k'evu, tsụru l'uwe yẹle ọphu tsụru l'ụlo;
56 mẹ k'onye ọnya nọ l'ẹhu; m'ọ bụ iphe, dụ l'ọ bụ ẹkpa; m'ọ bụ onye iphe tụkashiru
poopoo l'ẹhu;
57 t'e shi ẹge ono koshi teke iphe bụ iphe, aasọ nsọ; m'ọo teke ọ bụ iphe, ẹ taa sọdu
nsọ. Ono bụ ekemu ẹge ee-meje kẹ ẹhu-labụ; mẹ k'iphe, tsụru evu.

15

Onye iphe alashị l'ẹhu

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu yẹle Érọnu; sụ ẹphe:
2 "Unu kfuru yeru ndu Ízurẹlu; sụ ẹphe-a: Ọ -nweru onye nweru iphe, atsọshi iya
atsọshi l'ẹhu; bẹ iphe ono, atsọshi iya l'ẹhu ono bụkwa iphe, aasọ nsọ.
3 Iphe ono meekwaru onye ọbu; yọ bụru onye aasọ nsọ; mẹ iphe ọbu atsọshikwadu
iya-a ẹge ọotsoshi; m'ọ kwanụ l'o nweru iphe, e gude gbobuta iya b'ọ bụlekwaa iphe,
aasọ nsọ.
4 Iphe bụ oshi-azẹe, onye ono zẹru bụakwa iphe, aasọ nsọ. Iphe, bụ iphe, ọ nọduru
anọdu a-bụkwaruphu iphe, aasọ nsọ.
5 T'onye denyiru ẹka l'oshi-azẹe onye ọbu; sakwaa uwe iya asasa; ghụa ẹhu. Onye
ono abụru onye aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.

6 Onye nọduru anọdu l'iphe, onye iphe shi l'ẹhu alashị nọduru; t'onye ono sakwaa
uwe iya; ghụa ẹhu. Yọ bụru onye aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
7 T'onye denyiru onye iphe shi l'ẹhu l'atsọshi ẹka sakwaa uwe iya asasa; ghụa ẹhu.
Yọ bụru onye aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
8 Onye ono, iphe atsọshi atsọshi l'ẹhu ono -gbụshi onye ẹ taa sọdu nsọ ọnu-mini;
t'onye ọbu sakwaa uwe iya; ghụa ẹhu. Yọ bụru onye aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
9 Iphe, bụ iphe aagba agbagba, onye ono nọduru l'eli iya gbaa bụakwa iphe, aasọ
nsọ.
10 Iphe bụ onye ẹhu iya ruru l'iphe onye ọbu shi nọdu a-bụru onye aasọ nsọ jeye
l'urẹnyashi. Onye wotaru iphe ọbu a-sakwa uwe iya asasa; ghụa ẹhu. Yọ bụru onye
aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
11 Onye o denyiru ẹka; mbụ onye iphe shi l'ẹhu atsọshi; l'ẹ b'ọ kwọ ẹka; t'onye ono
sakwaa uwe iya asasa; ghụa ẹhu. Ọo-bụru onye aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
12 Ọ -bụru ite-ụra; bẹ onye ọbu denyiru ẹka; t'a tụkpokwaa ya. Teke ọ bụ iphe, e
gude oshi mee; t'e gudekwa mini saa iphe ọbu asasa.
13 “Onye ono, iphe alashị l'ẹhu ono -kalẹphu mma; t'ọ gụtaru onwiya ujiku ẹsaa nọo
t'e gude mee ya t'ẹ ba sọhe iya nsọ. Yọ saa uwe iya; gude mini, e kutaru k'ọphungu
ghụa ẹhu. Yọ bụru onye ẹ taa sọdu nsọ.
14 O -be lẹ mbọku k'ẹsato; yọ nwụta kparakobe labụ; m'ọ bụ ndo labụ gude bya
Ojejoje l'ifu l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; bya anụ iya onye achịjeru Nchileke ẹja.
15 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono anwụta iya gude gwoo ngwẹja. Nanụ bẹ
oo-gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji. Yo gude ọphu gwoo ngwẹja-ukfuru. Ọ bụ ẹge ono
bẹ ee-shi; yọ kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji onye ono, iphe atsọshi l'ẹhu ono l'ifu Ojejoje.
16 “Teke nwoke nyịru iphe; t'ọ ghụkwaa ẹhu ọhuma; bụru onye aasọ nsọ jeye tẹ
nchi jihu.
17 Ẹkwa; m'ọ bụ akpọ, a nyịru iphe kpua bẹ ee-gude mini saa asasa. Ẹkwa ono; m'ọ
bụ akpọ ono a-bụru iphe aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
18 Teke nwoke yẹle nwanyi zẹru; nyịa iphe; t'ẹphe ẹbo jekwa je aghụa ẹhu. Ẹphe
ẹbo a-bụru ndu aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.

Nwanyi, nsọ eme

19 “Ọ -bụru lẹ nwanyi bẹ nsọ eme bẹ ọo-bụru onye mmeru nọ l'ẹhu abalị ẹsaa.
Onye denyiru iya ẹka a-bụkwaruphu onye aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
20 Iphe bụ iphe, ọ zẹkpooru azẹe teke ono, nsọ eme iya ono; m'ọ bụ iphe, ọ nọduru
anọdu tụkookwaru bụru iphe, aasọ nsọ.
21 Onye denyiru oshi-azẹe ya ẹka; a-sa uwe iya asasa; ghụa ẹhu. Onye ono abụru
onye aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
22 Onye denyiru iphe, ọ nọduru anọdu ẹka; a-sa uwe iya asasa; ghụa ẹhu. Onye
ono abụru onye aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
23 Onye denyiru ẹka l'oshi-azẹe ya; m'ọ bụ l'oshi, ọonodu anọdu bẹ bụakwa onye
aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
24 Ọ -bụru lẹ nwoke jekfuru nwanyi, nsọ eme; mee ono, ala nwanyi ono erua ya
l'ẹhu; t'a sọkwaa nwoke ono nsọ abalị ẹsaa. Iphe bụ oshi, nwoke ono zẹru azẹe l'ọ
ha a-bụkota iphe, aasọ nsọ.
25 “Ọ -bụru lẹ nwanyi bẹ mee laru ujiku olemole lẹ teke nsọ te emedu iya; m'ọ bụ
lẹ mee ọbu laghataru iya ujiku ole, ọonoje lẹ nsọ iya; t'a sọkwaa onye ọbu nsọ ẹge
aasọje iya teke nsọ eme iya.
26 Iphe bụ oshi, ọ zẹru azẹe teke mee ono ala iya; bẹ aa-sọkwaphu nsọ ẹge a sọru
oshi-azẹe, ọozeje teke nsọ eme iya. Iphe bụ iphe, ọ nọduru anọdu; t'a sọkwaa ya
phụ nsọ ẹge ono, aasọje iya teke nsọ eme iya ono.

27 Iphe bụ onye denyiru ẹka l'iphe ono bụakwa onye aasọ nsọ. T'onye ono sakwaa
uwe iya; ghụa ẹhu. Onye ono abụru onye aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu.
28 Obenu l'agha; mee ọbu -labuhule iya phụ; t'ọ gụtaru onwiya ujiku ẹsaa nọo.
Teke e metsuaru; yọ bụru onye ẹ taa sọdu nsọ.
29 O -be lẹ mbọku k'ẹsato t'onye ọbu nwụta kparakobe labụ; m'ọ bụ ndo labụ;
nwụtaru onye achịjeru Nchileke ẹja l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
30 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono nwụta nwẹnu lanụ gude gwoo ngwẹja-
iphe, dụ ẹji. Yo gude ọphu gwoo ngwẹja-ukfuru. Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja
ono e-shi ẹge ono kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji nwanyi ono l'ifu Ojejoje lẹ kẹ mee ono, laru
iya nụ ono; yọ bụru onye aasọ nsọ ono.

31 "Ono bụ ẹge unu e-shije dokahu ụnwu Ízurẹlu l'iphe, e-me t'ẹphe bụru ndu aasọ
nsọ; t'ẹphe be evuta mmeru vubata l'ụlo-ẹ́kwà ono, nọ l'ẹke ono, ẹphe nọ ono; shi
ẹge ono bụru ndu aasọ nsọ nwụshihu."

32 Ono bụ ekemu, a tụru doberu nwoke, iphe atsọshi l'ẹhu yẹle nwoke, nyịru iphe;
shi ẹge ono bụru onye aasọ nsọ;
33 bya abụkwaruphu kẹ nwanyi, nsọ eme; bụru kẹ nwoke; m'ọ bụ nwanyi iphe
alashị l'ẹhu; m'ọ bụ nwoke, jekfuru nwanyi, aasọ nsọ.

16

Mbọku ọkfu-ụgwo-iphe, dụ ẹji
(Liv 23:26-32; Ọgú 29:7-11)

1 Ojejoje abya ekfuru nụ Mósisu l'ụnwu Érọnu ẹphe ẹbo nwụshihutsuaru teke ono,
ẹphe jeru Ojejoje l'ifu ono;
2 sụ ẹphe: "Kfuru nwunne ngu Érọnu; t'ẹ b'ọ bụjelekwaphu teke dụ iya mma;
yọ bahụ lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ; mbụ l'ẹke ono, e gude ẹkwa kebuta l'ifu ẹke
ono, aakfụje ụgwo iphe, dụ ẹji, nọ l'eli Okpoko Ọgba-ndzụ ono. Ọdumeka bẹ ọo-
nwụhukwa. Ishi iya abụru lẹ ya anọduje l'urukpu bya l'eli ẹke ono, aakfụje ụgwo
iphe, dụ ẹji ono.
3 Ọwaa bụ ẹge Érọnu e-gudeje bahụ lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ: Oo-gude nwa oke-
eswi, oo-gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji; bya egude ebyila, oo-gude gwoo ngwẹja-
ukfuru.
4 "Yọ chịta uwe-ime-ẹhu ọcha phụ, e doberu nsọ phụ yee; bya eyekwaaphu nwịba
ọcha, eeyeje l'ime ukfu. Yo wota ẹkwa ọcha, gbịriri ẹkwa-ukfu tubuta onwiya; bya
ewota okpu-ẹkwa kee. Uwe ono l'ọ ha bẹ dụkota nsọ. Oo-gudejeodu mini ghụa ẹhu;
tẹmanu yo yede iya.

5 "Tẹ ndu Ízurẹlu kpẹe Érọnu mkpi labụ t'o gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji; waa
ebyila lanụ, oo-gude gwoo ngwẹja-ukfuru.
6 Tẹ Érọnu kpụta oke-eswi phụ gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji kẹ nk'iya; shi ẹge
ono kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, o meru yẹle kẹ ndibe iya l'ifu Ojejoje.
7 Yọ bya akpụta mkpi labụ phụ bya l'ifu Ojejoje l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
8 Tẹ Érọnu wota ẹnwa tụa lẹ mkpi labụ ono. Ido lanụ a-bụru kẹ Ojejoje. Ido ọphu
abụru kẹ Azazẹlu.*
9 Mkpi ọphu ẹnwa iya laru Ojejoje; bẹ Érọnu e-gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji.

* **16:8 16:8** Iphe aarị lẹ Azazẹlu bụ bụ ẹjo ọgvu, bu l'echi-ẹgu.

10 Ọphu ẹnwa iya laru Azazẹlu; bẹ aa-kpụta lẹ ndzụ bya Ojejoje l'ifu t'e gude iya
kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji; tẹmanu a kpụtawa iya rụ je ahaa l'echi-ẹgu t'ọ bụru ẹja-
enwenwe† lakfu Azazẹlu.

11 "Érọnu a-kpụta oke-eswi phụ, oo-gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji phụ; gude kfụa
ụgwo iphe, dụ ẹji k'onwiya mẹ kẹ ndibe iya. Yo woru oke-eswi ono gbua t'ọ bụru
ngwẹja-iphe, dụ ẹji nk'iya.
12 Yo wota mbeji, aagụje ọku; vọta icheku-ọku l'ẹnya-ngwẹja l'ifu Ojejoje; vọ-jia
ya avọ-ji; bya ahata ínsẹnsu, e gwemaru egwema; yo ji mkpoji ẹka labụ; gude bahụ
l'ẹke ono, e gebutaru ẹkwa ono.
13 T'o woru ínsẹnsu ono tukobe l'eli ọku ono, nọ Ojejoje l'ifu ono; k'ọphu ẹnwuru-
ọku ínsẹnsu ono a-kpụ tụu rachia ẹke ono, aanọduje akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji l'eli
Okpoko Ekemu ono; k'ọphu ẹ tọ nwụhudu.
14 T'o meta mee oke-eswi ono; gude mkpụshi-ẹka phee ya l'eli ẹke ono, aakfụje
ụgwo iphe, dụ ẹji ono. Yo gudekwaphu mkpụshi-ẹka phee mee-iphe ono ugbo ẹsaa
l'ifu ẹke ono, aakfụje ụgwo iphe, dụ ẹji ono.

15 "T'o woru mkpi phụ, o gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji ndu Ízurẹlu phụ; gbua;
gude mee ya bahụ l'ẹke ono, e gebutaru ẹkwa ono; woru mee ya ono mee ẹge o
meru mee oke-eswi phụ: mbụ phee ya l'eli ẹke ono, aakfụje ụgwo iphe, dụ ẹji ono;
phekwaa ya phụ l'ifu iya.
16 Yọ bụru ẹge ono bẹ oo-shi kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji kẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ; kẹle
ndu Ízurẹlu bụwa ndu aasọ nsọ; bụru ndu kwefuru íkè l'iphe, dụ ẹji, ẹphe mekotaru
l'ọ ha. Yọ bụkwaruphu ẹge ono bụ ẹge oo-me iya lẹ kẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko, bụ ọphu
nọ ẹphe l'echi teke ono, ẹphe bụ ndu aasọ nsọ ono.
17 T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-nọdu l'ime Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; mẹ Érọnu bahụlephu
lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ je ọkfu ụgwo iphe, dụ ẹji; jeye yọ kfu-gee ụgwo iphe, dụ ẹji
k'onwiya yẹle kẹ ndibe iya mẹ kẹ ndu Ízurẹlu l'ẹpha ha; lụfuta.
18 Teke e metsuaru; yo jeshia l'ẹnya-ngwẹja ono, nọ Ojejoje l'ifu ono; je akfụa ụgwo
iphe, dụ ẹji k'ẹke ono. Yo meta mee oke-eswi phụ yẹle mee mkpi phụ; wụru ye lẹ
mpo, e mobegbaaru l'ẹnya-ngwẹja ono.
19 Yo meta mee ono gude mkpụshi-ẹka iya phee ya l'ẹnya-ngwẹja ono ugbo ẹsaa;
shi ẹge ono safu iya ntụru kẹ ndu Ízurẹlu; dobe iya nsọ ọdo.

Mkpi, vu iphe, dụ ẹji, ndu Ízurẹlu meru

20 "Érọnu -kfụ-gelephu ụgwo iphe, dụ ẹji, e meru lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ yẹle kẹ
Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; mẹ k'ẹnya-ngwẹja ono; yọ bya akpụfuta mkpi phụ, nọ ndzụ
phụ;
21 woru ẹka labụ byabẹ mkpi onanu, nọ ndzụ ono l'ishi; bya atụko ẹjo iphe, ndu
Ízurẹlu meru kfushikota kpua ya yẹle íkè, ẹphe kwefuru Nchileke; mẹkpo iphe, dụ
ẹji, ẹphe mekotaru l'ọ ha. Yọ tụko iya byabẹ mkpi ono l'ishi; kpụru iya kpẹe onye a
tụru ẹka t'o je ahaa ya l'echi-ẹgu.
22 Yọ bụru mkpi ono e-vutakota iphe, dụ ẹji ẹphe l'ọ ha laa lẹ mgbẹgu ẹke ẹ te budu
ebubu; je anọdu. Ẹke oo-je ahaa mkpi ono bụ l'echi-ẹgu.

23 "Teke ono; Érọnu abahụ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono je eyefu uwe ọcha ono, o yeru
b'ọ bahụderu lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ. O -yefutsua ya; yọ haa ya l'ẹke ono.

---

† **16:10 16:10** Ẹja enwenwe bụ ẹja, eegude elu, nọ ndzụ nwee madzụ; ụnwunna; ikfu; m'ọ bụ mkpụkpu; akpụta iya lẹ ndzụ; kpụfu lẹ mkpọkahu-ụzo; m'ọ bụ l'ẹgbudu t'o vuta iphe, dụ ẹji ndu ọphu meru; m'ọ bụ iphe-ememe, nọ ẹphe l'ẹhu vufu. Ọ bụ ẹja, eegude akfụ ụgwo iphe dụ ẹji; m'ọ kwanu ụgwo iphe-ememe.

24 Yọ nọdu l'ẹke dụ nsọ ghụa ẹhu; woru uwe iya yee; lụfuta bya egwoo ngwẹja-
ukfuru kẹ nk'iya yẹle kẹ ndu Ízurẹlu; shi ẹge ono kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji k'onwiya
yẹle kẹ ndu Ízurẹlu.
25 Yo woru ẹ́bà anụ, e gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji phụ kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja
ono.
26 Onye phụ, jeru je enwuhaa mkpi phụ t'ọ bụru eghu-enwenwe phụ; a-sakwaphụ
uwe iya; ghụa ẹhu; tẹmanu yọ batadẹ l'ọdu ndu Ízurẹlu ọdo.
27 Oke-eswi phụ yẹle mkpi phụ, e gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji phụ; mbụ ọphu
e wobataru; mee ya lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ t'e gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji phụ; bẹ
aa-paru pafụ l'ọdu ndu Ízurẹlu; woru akpọ iya; mẹ anụ iya; mẹ nshị iya kpọo ọku.
28 T'onye ono, jeru je akpọo ya ọku ono sakwaa uwe iya asasa; ghụa ẹhu; tẹmanu
yọ batadẹ l'ọdu ndu Ízurẹlu.

Ekemu mbọku ọkfu-ụgwo iphe, dụ ẹji

29 "Ọo ya bụ t'iphe-a bụkwaru iphe, Nchileke tọru ọkpa iya sụ t'unu meje gbururu
jeyewaru. O -rujee l'abalị k'iri l'ọnwa k'ẹsaa; unu aswịa aswịswi. T'ẹ b'ọ dụkwa unu
onye e-jeje ozi mbọku ono; tsube lẹ ndu ọphu a mụru lẹ Ízurẹlu; je akpaa lẹ ndu laru
alala, unu l'ẹphe bu;
30 kẹ l'ọo mbọku ono bẹ aa-kfụ ụgwo iphe, dụ ẹji, unu meru; t'e gude sachafu unu
iphe, dụ ẹji, unu meru l'ọ ha; unu abụru ndu ẹ taa sọdu nsọ l'ifu Ojejoje.
31 Mbọku ono a-bụru unu eswe Sábatu; mbọku ọtu-ume, unu a-swịje aswịswi.
Iphe ono bụ iphe, Nchileke tọru ọkpa iya; sụ t'unu meje iya gbururu jeyewaru.
32 Onye a-kfụ ụgwo iphe, dụ ẹji ono bụ onye achịjeru Nchileke ẹja, a wụru manụ
l'ishi; dobe iya nsọ t'ọ bụru eze onye achịjeru Nchileke ẹja l'ọzori nna iya bụ iya.
Oo-yeje uwe ọcha ono, dụ nsọ ono.
33 Ọo-kfụ ụgwo iphe, dụ ẹji kẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ; mẹ kẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; mẹ
k'ẹnya-ngwẹja; yọ bya akfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ kẹ
ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha.
34 Ono a-bụwaruru iphe, Nchileke tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje, unu a-nọdu emewaru
gbururu jeye; mbụ l'aa-kfụje ụgwo iphe, dụ ẹji, ụnwu Ízurẹlu l'ẹpha ha. Yọ bụru
ugbo lanụ l'afa bẹ ee-meje iya."

Yọ bụleruphu ẹge Ojejoje kfuru iya bẹ Mósisu meru iya.

17

Ekemu t'ẹ b'e erijeshi mee-iphe

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "Ọwaa iphe, ii-kfuru Érọnu yẹle ụnwu iya; mẹ l'ụnwu Ízurẹlu l'ẹphe ha: Kfuru
ẹphe l'ọ kwa iphe, Ojejoje tụru ekemu iya ndọ-ọ:
3 Ọ -nweru onye Ízurẹlu gburu eswi; m'ọ bụ nwatụru; m'ọ bụ eghu l'ọdu ndu
Ízurẹlu; m'ọ bụ l'ọ pafụru iya apafụ; gbua;
4 onye ono te gude iya bya l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; t'e gude gwoo ngwẹja; nụ Ojejoje
l'ifu ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono; onye ono bẹ ikpe ọchi nmaakwaru. Ọ bụakwa ọchi b'o
gburu. T'e bufukwa iya lẹ ndu nk'iya.
5 Iphe, meru iphe, a tụru ekemu-a bụ t'o mee tẹ ndu Ízurẹlu wotaje ngwẹja ono,
ẹphe anọduje egwo l'ẹgu ono bya egwooru Ojejoje; mbụ t'ẹphe woru iya nụ onye
achịjeru Nchileke ẹja l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; t'o gbua ya t'ọ bụru ngwẹja-ẹhu-agu, e
gworu nụ Ojejoje.

6 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ephee mee anụ ono l'ẹnya-ngwẹja l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; bya akpọo ẹba iya ọku t'ọ bụru ngwẹja, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
7 Tẹ ndu Ízurẹlu haa ogwo ngwẹja l'anụ agwa, a kpụru; yọ dụgbaa l'ọ bụ eghu; mbụ agwa ono, ẹphe gbadoru Nchileke wata ọbaru ẹja ono. Ono bụ iphe, Ojejoje tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje; kfube l'ọgbo rua l'ọgbo.
8 "Kfuru ẹphe: L'onye bụ onye Ízurẹlu; m'ọ bụ onye laru alala, ẹphe l'ẹphe bu, bụ onye gworu ngwẹja-ukfuru; m'ọ bụ l'o nweru ngwẹja ọdo, ọ nụru;
9 ọphu o gudedu iya bya l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko bya egwooru Ojejoje; t'e bufukwa onye ọbu ebufu lẹ ndu nk'iya.
10 "Iphe bụ onye bụ onye Ízurẹlu; m'ọ bụ onye laru alala l'alị ẹphe, riru mee-iphe; onye ono bẹ ya e-bufu iya lẹ ndu nk'iya.
11 Ishi iya abụru l'ẹke ndzụ iphe, bụ iphe, e keru ekeke nọ bụ lẹ mee. Ya anụakwanu unu mee ono t'unu gudeje bya akfụa ụgwo iphe, dụ ẹji unu l'ẹnya-ngwẹja. Yọ bụru mee bẹ eegudeje akfụ ụgwo ndzụ madzụ.
12 Ọo ya kparụ iphe, ya sụru unubẹ ndu Ízurẹlu: T'ẹ b'ọ dụkwa l'unu ha onye e-rije mee-iphe. Ọphu ọ dụkwa onye laru alala, unu l'ẹphe bu, e-rije mee-iphe.
13 "Onye Ízurẹlu; m'ọ bụ onye laru alala, unu l'iya bu, akpa l'ẹgbudu; -gbua anụ; m'ọ bụ nwẹnu, ẹ taa sọdu nsọ; t'onye ono wụshikwaa mee ya l'alị kpochia ya ẹja.
14 Ishi iya abụru l'ẹke ndzụ iphe, bụ iphe, e keru ekeke nọ bụ lẹ mee. Yọ bụru iya kparụ, iphe, ya sụru ndu Ízurẹlu: T'ẹ b'ọ dụkwa mee iphe, unu e-rije; kẹ l'ẹke ndzụ iphe, bụ iphe, e keru ekeke nọ bụ lẹ mee; l'iphe, bụ onye, riru iya nụ bẹ ee-bufukwa ebufu.
15 "Onyemonye kpọ; m'ọ bụ onye a mụru lẹ Ízurẹlu; m'ọ bụ onye laru alala, bụ onye taru iphe, bụ iphe, nwụhuru anwụhu; m'ọ bụ iphe, anụ dzugburu adzugbu a-sakwa uwe iya asasa; ghụa ẹhu; bụru onye aasọ nsọ jeye nchi ejihu. Teke ono; yọ bụru onye ẹ taa sọdu nsọ.
16 Ọle ọ -bụru l'onye ọbu ta sadụ uwe iya; tọ ghụ ẹhu bẹ iphe, dụ ẹji ọbu, o meru ọbu tukokwaru iya l'ishi."

18

Azẹe nwoke lẹ nwanyi ọphu bụ akpamara

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "Ọwaa iphe, ii-kfuru ụnwu Ízurẹlu ndọ-ọ. Sụ ẹphe: L'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu.
3 Unu be emekwa ẹge eemeje lẹ Íjiputu l'ẹke ono, unu shi buru ono. Ọphu unu 'emekwa ẹge eemeje l'alị Kénanu, bụ ẹke ono, ya edu unu ala ono. Unu be etsokwa ẹka ẹphe.
4 Unu mejekwa iphe, ya tụru l'ekemu; mẹ iphe, ya tọru ọkpa iya sụ tẹ eetsoje; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu.
5 Unu tsojekwa iphe, ya tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje; l'emekwaphu iphe, ya tụru l'ekemu, bụ: onye meru iya nụ; ndzụ abụru nk'iya. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
6 "T'ẹ b'ọ dụkwa onye e-jekfu onye yẹle ya bụ abụbu azẹe; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
7 Ba arakwa nne ngu; shi ẹge ono mee nna ngu iphe-iphere; kẹ l'onye ono bụ nne ngu. Tẹ nggu lẹ nne ngu ba azẹkwa azẹe nwoke yẹle nwanyi.
8 Ba arakwa nyee nna ngu; kẹ l'ọ kwa ome nna ngu iphe-iphere.
9 Ba arakwa nwunne ngu; m'ọ bụ nwanna ngu; m'a mụru unu l'ufu lanụ; m'a mụru unu iche iche.

10 Ba arakwa nwanwa ngu; m'ọ bụ nwa ngu kẹ nwoke; m'ọ bụ nwa ngu kẹ nwanyi mụru iya; kẹ l'ono bụkwa ome onwongu iphe-iphere.
11 Ba arakwa nwada nyee nna ngu; mbụ onye bụ nna lanụ mụru nggu l'iya; kẹ l'ọ bụ nwanna ngu kẹ nwanyi.
12 Ba arakwa nwunne nna ngu kẹ nwanyi; kẹle yẹle nna ngu bụ mee lanụ.
13 Ba arakwa nwunne nne ngu; kẹle yẹle nne ngu bụ mee lanụ.
14 Ba arakwa nyee nwunne nna ngu; shi ẹge ono mee nwunne nna ngu ono iphe-iphere; kẹ l'ọo nyee nwunne nna ngu.
15 Ba arakwa nyee nwa ngu; kẹ l'ọo nyee nwa ngu b'ọ bụ. Ba arakwa iya.
16 Ba arakwa nyee nwunne ngu; kẹ l'ọ kwa ome nwunne ngu iphe-iphere.
17 Ba arakwa nwanyi; bya arakwaaphu nwatibe iya. Ọphu ị rakwa nwanwa nwanyi ono; m'ọ bụ onye ọphu nwa iya kẹ nwoke mụru; m'ọ bụ onye ọphu nwa iya kẹ nwanyi mụru; kẹ l'ẹphe l'iya bụ mee lanụ. Onye eme ẹge ono bụkwa ahụma bẹ oome.
18 Ba alụkwa nwunne nyee ngu tẹ yẹle nwunne iya bya anọdu l'akpa ẹnya; yọ laru ngu l'ụlo l'ẹke nyee ngu ono nọkwadu ndzụ.
19 “Be arakwa nwanyi teke nsọ eme iya; mbụ teke aasọkwadu iya nsọ kẹ nsọ ono, eme iya nụ ono.
20 Ba arakwa nyee onye obutobu ngu; shi ẹge ono merua onwongu.
21 Ba adụkwa ụnwu ngu ọphu ii-kwe t'a kpọo ọku gude gwaa Mólẹ̀ku; shi ẹge ono merua ẹpha Nchileke ngu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
22 Ba arakwa nwoke ibe ngu; kẹ l'ono kwa akpamara.
23 Be arakwa anụ; shi ẹge ono merua onwongu. T'ẹ b'ọ dụkwa nwanyi, e-jekfu anụ tẹ yẹle iya zẹe; kẹ l'ono bụkwa ẹjo ahụma b'ọ bụ.
24 “T'ẹ b'ọ dụkwa iphe ono m'ọo nanụ, unu e-gude merua onwunu. Ishi iya abụru l'ọo iphe-a l'ọ ha bẹ iphe bụ mbakeshi-a, ya abya achịfu l'ifu unu-a gude merushia onwẹphe.
25 Ọ kwa iphe ono bẹ ẹphe meru; shi ẹge ono merushia alị ono. Ya egude k'iphe, dụ ẹji ono, ẹphe meru ono gwaa alị ono ọchi. Alị ono agbọkwanua ẹphe l'ọ bụ onye gbọru ẹgbo.
26 Ọlobu; unubẹdua; unu tsojekwa iphe, ya tọru ọkpa iya t'e tsoje; mẹ iphe, ya tụru l'ekemu. Ọphu ọ dụkwa onye e-je ome iphe ono, bụ ahụma ono m'ọo nanụ; m'ọ bụ onye a mụru lẹ Ízurẹlu; m'ọ bụ onye laru alala, unu l'iya bu;
27 kẹ l'ọo ahụma ahụma ono l'ọ ha bẹ ndu alị-a meru; merushia alị-a; mbụ ndu ono, vuru unu ụzo bua l'ẹke-a ono.
28 Unu -merua alị ono emeru bẹ ọo-gbọkwa unu l'ọ bụ onye gbọru ẹgbo ẹge ono, ọ gbọshiru mba ono, vuru unu ụzo bua l'ẹke ono.
29 Kẹ l'o -nweru onye meru iphe ono, bụ ahụma ono m'ọo nanụ; bẹ ee-bufukwa onye ọbu lẹ ndu nk'iya.
30 “Ọo ya meru iphe, unu e-meje iphe, ya sụru t'e meje; t'ẹ b'ọ dụ ẹjo ome-l'alị ono ọphu unu e-meje, bụ ọphu e shi emeje bẹ unu latadẹru. Ọphu unu 'egudekwa iya merushia onwunu; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu.”

19

Ekemu k'ụnwu ibiribe iphe ọdo

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 Ọwaa iphe, ii-kfuru ụnwu Ízurẹlu l'ẹphe ha: Unu bụkwaru ndu dụ nsọ; kẹle yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke unu dụkwa nsọ.
3 T'onyenọnu l'unu ha kwabẹjekwa nne iya lẹ nna iya ugvu. Unu edobeje ekemu mbọku ọtu-ume iya; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu.

4 “Unu ba aghachijekwa jelahaa lẹ nte; ọphu unu akpụjekwa ọgvu doberu onwunu.
Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu.
5 “Teke unu egworu Ojejoje ngwẹja-ẹhu-agu; unu gwojekwa iya l'ụzo, ọo-nata iya
unu l'ẹka.
6 Unu rijekwa iphe ngwẹja ọbu lẹ mbọku, unu gworu iya; m'ọ kwanụ lẹ nchi-ta-
abọhu iya. Ọ -bụru l'o nweru ọphu phọduru nụ jeye lẹ mbọku k'ẹto ya; t'a kpọkwaa
ya ọku.
7 O -nweru ọphu e riru lẹ mbọku k'ẹto ya b'ọ bụakwa ahụma b'e meru; ẹ taa
natahẹkwa iya.
8 Ọo ya bụ l'iphe bụ onye riru iya nụ bẹ iphe, dụ ẹji, o meru a-tukokwaru l'ishi; kẹ
l'o meruru iphe, dụru Ojejoje nsọ. Onye ono bẹ ee-bufukwa lẹ ndu nk'iya.
9 “Teke unu akpata iphe, unu meberu l'alị; unu ba akpajẹkwa iya jịa ẹka l'alị. Ọphu
unu atụtujekwa ọphu nashịhuru ndu akparu iya unu daa l'alị.
10 Unu be ejejekwa mkpakwa akpụru vayịnu lẹ mgbo vayịnu unu. Ọphu unu
'atụtutajekwa ọphu dashịru l'alị. Unu hajẹru ndu onanu haaru ndu ụkpa; mẹ ndu
laru alala; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu.
11 “Unu be ezijekwa iphura; unu ta adzụje ẹjo-ire. Ọphu unu 'aghọjekwaru madzụ
ibe unu ụgho.
12 Unu ba akpapyabẹjekwa iphe, unu meru; gude ẹpha iya gụa ẹnwa; shi ẹge ono
merua ẹpha Nchileke unu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
13 “Be erijekwa madzụ ibe ngu uru; ọphu ị najẹkwa iya nfụ. Tẹ aswa-ozi onye i
buru ozi ba anọkwa ngu l'ẹka jeye l'ụtsu echile iya.
14 Ba akọjekwa onye ada nkịchi ọnu; ọphu iigudejekwa iphe dochia onye ìshì ụzo.
Tsụje Nchileke ngu egvu; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
15 “Unu be ekpejekwa ẹjo ikpe. Unu be elejekwa madzụ ẹnya l'ifu; kpee ikpe; shi
iya nma onye ụkpa ikpe; kẹ l'ọ bụ onye ụkpa; bya ekperu yeru eze madzụ; kẹ l'ọ bụ
eze madzụ. Tẹ ikpe unu bụjekwaru ikpe, dụ mma.
16 Ba abụkwa onye ntụmatu l'ẹke madzụ ibe ngu nọ; ọphu ịinokwa l'idzu t'e wota
madzụ ibe ngu tsebe l'ifu ọgu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
17 “Be evukwaru nwunne ngu okfu l'ọkpoma. Jekfuje onye ọ daru nggu l'iya; t'unu
kpeshia; t'ẹ b'i shi l'ẹhu iya je eye ẹka l'iphe, dụ ẹji.
18 Be emelatajekwa ndibe unu iphe, ẹphe meru ngu; ọphu ọ dụkwa onye ọphu
ii-vujeru iphe l'obu. Yejechiaru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu. Ọ kwa
yẹbedua bụ Ojejoje.
19 “Unu mejekwa iphe, ya tọru ọkpa iya t'e tsoje. Unu ba ahajẹkwa tẹ elu chia ọphu
yẹ l'iya ẹ-ta abụdu ụdu lanụ. Ba akụjekwa uzi iphe labụ l'okfu ngu; ọphu iiyejekwa
uwe, ẹ-ta abụdu ụdu ẹkwa lanụ b'e gude kwaa ya.
20 “Ọ -bụru lẹ madzụ raru nwamgbọko, a gbaru ohu; bya edobewaru iya nwoke
ọdo; t'ọ bụ l'a gbafụtawaru iya t'o nweru onwiya; t'e kpekwaa ya ekpekpe; hụa
ẹphe àhụhù ẹge gbaru nụ. Ọle t'ẹ b'e egbukwa ẹphe egbugbu. Ishi iya abụru lẹ
nwamgbọko ono bụkwadu ohu.
21 T'onye kẹ nwoke kpụtakwa ebyila bya anụ l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; t'e gude
gwooru iya ngwẹja ọkfu-ụgwo-iphe, dụ ẹji l'ifu Ojejoje.
22 Onye achịjeru Nchileke ẹja egude ebyila ono, e gude gwoo ngwẹja ọkfu-ụgwo-
iphe, dụ ẹji ono kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji onye ono l'ifu Ojejoje; a gụaru iya nvụ l'iphe,
dụ ẹji ono, o meru ono.
23 “Unu -bahụlephu l'alị ono; dzashia ya oshi-ọmi, dụgbaa iche l'iche; unu sọjekwa
nebyi iya nsọ. Afa ẹto bẹ unu a-sọ iya nsọ; ha ya eriri.
24 O -be l'afa k'ẹno t'e doo akpụru, oshi ono mịtaru nsọ; gude gwooru Ojejoje
ngwẹja-ekele.

25 O -be l'afa k'ise; unu awatawaru ori akpụru oshi ọbu; k'ọphu oshi ono a-nọdu
eyeru unu nebyi kẹ yọkfu-yọkfu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke
unu.
26 "Unu ba atajẹkwa anụ, mee nọkwadu. Unu ba agwọjekwa ọgwu; ọphu unu
emejekwa mgbashị.
27 Unu ba akpụfubebejekwa ẹgbushi, nọ unu lẹ mgboro ishi; ọphu unu
akpụshijekwa iku ẹji-agba unu.
28 Unu be egbubatajekwa onwunu ọnya l'ẹhu; okfu lẹ madzụ nwụhuru; ọphu unu
edejekwa onwunu mbo. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
29 "Be emekwa nwa ngu nwanyi t'ọ bụru nwanyi ọkpara; shi ẹge ono merua nwa
ngu ọbu; a nọnyakwaa; ndu ọkpara abya eji alị unu; ụru-alị abya eji iya.
30 Unu dobeje ekemu mbọku ọtu-ume iya; unu akwabẹje ụlo iya ono, dụ nsọ ono
ugvu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
31 "Unu be ejejekwa ọkpata ishi l'ẹka ndu aphụ àphù; mẹ ndu njibya; kẹ l'ẹphe
e-merukwa unu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu.
32 "Gbeshijekwaru ndu bụ ọgurenya l'oshi. Kwabẹjeru ndu bụ ọgurenya ugvu;
nggu atsuje Nchileke egvu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
33 "Teke o nweru onye laru alala l'alị unu; unu ba akpakwa iya ẹhu.
34 T'e emejekwa onye laru alala, bu l'alị unu ẹge eemeje onye a mụru lẹ Ízurẹlu.
Unu yekwaru onye ono obu ẹge unu yeru onwunu. Ishi iya abụru l'unubẹdua
shikwaphu bụru ndu larụ alala l'alị Íjiputu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru
Nchileke unu.
35 "Teke unu atụ ẹge iphe hatabe ogologo; m'ọ bụ ẹge ẹra iya habe; m'ọ bụ ẹge
iphe hatabe l'igwe; unu be emejekwa iya l'ụzo aghụgho.
36 Unu gudejekwa iphe, bụ ọkpobe iya tụa ya; mẹ ọkpobe nkwo-ẹka; mẹ ọkpobe
ekpemu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu; onye dufutaru unu
l'alị Íjiputu. 37 Ọo ya bụ t'unu tsokotaje iphe, bụ iphe, ya tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje;
mẹ iphe, ya tụru l'ekemu l'ọ ha. Unu meje iya ẹge ono; kẹ l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje."

20

Àhùhù, aa-hùje onye meru ẹjo iphe

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "Ọwaa iphe, ii-kfuru ụnwu Ízurẹlu ndọ-ọ: Iphe bụ onye Ízurẹlu; m'ọ bụ onye laru
alala lẹ Ízurẹlu, kpụtaru nwa iya je anụ Mólẹ̀ku; t'e gbukwaa onye ono egbugbu. Tẹ
ndu mkpụkpu ono wụfutakwa je atụ-gbua ya lẹ mkpuma.
3 Yẹbe Nchileke l'onwiya a-tachi ifu l'eke onye ọbu nọ; bufu iya lẹ ndu nk'iya; kẹ l'o
gude nwa iya gwaa Mólẹ̀ku; shi ẹge ono merua ụlo iya ono, dụ nsọ ono; bya arụtoshia
ẹpha iya ono, dụ nsọ ono.
4 Ọ -bụru lẹ ndu mkpụkpu ono phụru onye kpụtaru nwa iya je anụ Mólẹ̀ku; bya
anyịa nchị manụ; ẹphe te gbu onye ọbu;
5 bẹ ya a-gbanwụkwaru onye ọbu ifu yẹle ndibe iya; bufu ẹphe lẹ ndu nk'ẹphe;
mẹkpo iphe, bụ ndu ono yẹle iya eshiswe ụzo ono; mbụ ndu ono, jeru je egwolahaaru
Mólẹ̀ku ẹja ono.
6 " 'Iphe, bụ onye jelahaaru ọkpata ishi l'ẹka ndu aphụ àphù; mẹ l'ẹka ndu njibya;
shi ẹge ono gwolahaa ẹja bẹ ya a-tachi ifu; bufu iya lẹ ndu nk'iya.
7 " 'Unu dobekwa onwunu iche; unu adụ nsọ; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya
abụru Nchileke unu.
8 Unu dobe iphe, ya tọru ọkpa iya t'e tsoje; meje iya ememe; kẹ l'ọo yẹbedua bụ
Ojejoje, emeje unu t'unu dụ nsọ.

9 “ ‘Onye phuru nna iya; m'ọ bụ nne iya iphu; t'e gbukwaa onye ọbu egbugbu. Yo
vuru ọchi onwiya; keshinu o phuru nna iya; m'ọ bụ nne iya iphu.
10 “ ‘Ọ -bụru lẹ nwoke raru nyee nwoke ibe iya; ẹphe eshi ẹge ono ria ogori; t'e
gbukwaa nwoke ọbu yẹle nwanyi ọbu egbugbu.
11 “ ‘Onye raru nyee nna iya bụkwa nna iya b'o meru iphe-iphere. T'e gbukwaa
ẹphe ẹbo egbugbu; ẹphe evuru ọchi onwẹphe.
12 “ ‘Onye raru nyee nwa iya; t'e gbukwaa ẹphe ẹbo. Ọchi onwẹphe atụ-koru ẹphe
l'ishi; kẹ l'iphe ẹphe meru bụ akpamara.
13 “ ‘Ọ -bụru lẹ nwoke jekfuru nwoke ibe iya; ẹphe azẹe azẹe nwoke yẹle nwanyi bẹ
ẹphe ẹbo meekwaru akpamara. T'e gbukwaa ẹphe egbugbu. Ọchi onwẹphe atụ-koru
ẹphe l'ishi.
14 “ ‘Onye lụru nwanyi; bya alụfua nne nyee ya ono bụkwa ahụma b'ọ bụ. T'a
kpọkwaa nwoke ono yẹle ụnwanyi ono ọku ẹphe ẹbo; k'ọphu ẹ ta hadu ahụma t'ọ
tọo ọkpa l'ẹke unu nọ.
15 “ ‘Teke ọ bụ lẹ nwoke jekfuru anụ; t'e gbukwaa ya egbugbu. E gbukwaaphu anụ
ọbu.
16 “ ‘Ọ -bụru lẹ nwanyi jekfuru anụ; t'e gbukwaa nwanyi ọbu; gbua anụ ọbu. Teke
e gbutsuaru ẹphe; ọchi onwẹphe atụ-koru ẹphe l'ishi.
17 “ ‘Ọ -bụru lẹ nwoke lụru nwunne iya; m'ọ bụ nwanna iya yẹle iya azẹe; b'ọ
bụkwa iphe-iphere. T'a nọdukwa l'edzudzu ọha bufu ẹphe. Ọ kwa nwunne iya b'o
meru iphe-iphere. Tẹ iphe, o meru tụ-kokwaru iya l'ishi.
18 “ ‘Onye jekfuru nwanyi teke nsọ eme iya bẹ gvuakwaru ẹnu-mee nwanyi ono;
mbụ lẹ nwanyi ọbu kpuhawaru ẹnu-mee ya ghebe ọnu. Ọo ya bụ; t'e bufukwa ẹphe
ẹbo lẹ ndu nk'ẹphe.
19 “ ‘Ba arakwa nwunne nne ngu; m'ọ bụ nwunne nna ngu; kẹ l'ọ kwa iphe-iphere
l'ẹke ọkpobe abụbu ngu. Iphe, unu meru kwa unu b'ọ tụ-koru l'ishi.
20 “ ‘Onye raru nyee nwunne nna iya; m'ọ bụ nyee nwunne nne iya; bẹ bụkwa
nwunne nna iya ono; m'ọ bụ nwunne nne iya ono b'o meru iphe-iphere. Iphe, ẹphe
meru kwa ẹphe b'ọ tụkoru l'ishi. Ẹphe ta atọgbokwa akọ lẹ mgboko.
21 “ ‘Onye lụru nyee nwunne iya bẹ mekwaru iphe, aasọ nsọ; bya emee nwunne
iya ọbu iphe-iphere. Ẹphe ta atọgbokwa akọ lẹ mgboko.
22 “ ‘Ọo ya bụ; unu dobekota iphe, ya tọru ọkpa iya; mẹ iphe, ya tụru l'ekemu;
k'ọphu alị ono, ya edu unu ala ono ta agbọdu unu l'ọ bụ onye gbọru ẹgbo.
23 Unu be emejekwa l'ọ bụ ndu mba ono, ya abya achịfu l'ifu unu ono; kẹ l'ọ kwa
iphe ono l'ọ ha bẹ meru nụ; ẹphe adụ iya oyi.
24 Ya kfuhawaru unu: “L'unu e-nweru alị ẹphe; ya anụ iya unu t'ọ bụru òkè-iphe
unu; mbụ ẹgiri alị ono.” Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu, bụ
onye shi l'iphe, bụ mba fọta unu dobe iche.
25 “ ‘Ọo ya bụ; unu mejekwa iya t'o doo ẹnya; mbụ iphe, dụ iche l'anụ, aasọ nsọ;
l'ọphu ẹ taa sọdu nsọ; mẹ iphe, dụ iche lẹ nwẹnu, aasọ nsọ; l'ọphu ẹ taa sọdu nsọ.
Unu be egudekwa anụ; m'ọ bụ nwẹnu; m'ọ kwanu iphe, awụ l'ẹpho merua onwunu;
mbụ ụnwu iphe ono, mu gụshiru unu sụ t'unu sọje nsọ ono.
26 Unu dobekwaru iya onwunu nsọ; kẹle yẹbe Ojejoje dụkwa nsọ. Ya shiwa l'iphe,
bụ mba fọfuta unu dobe iche t'unu bụru nk'iya.
27 “ ‘Nwoke; m'ọ bụ nwanyi, aphụ àphù; m'ọ bụ l'ọ bụ nwanjibya l'unu; t'e gbukwaa
ya egbugbu. T'e gudekwa mkpuma tụ-gbushia ẹphe; ọchi ẹphe atụ-koru ẹphe l'ishi.’
”

21

Ekemu, a tụru ndu achịjeru Nchileke ẹja

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya: “Ọwaa iphe, ii-kfuru ndu
achịjeru Nchileke ẹja; mbụ ụnwu Érọnu: T'ẹ b'ọ dụkwa onye e-gudeje onye nk'iya,
nwụhuru anwụhu mee onwiya onye aasọ nsọ;
2 gbahalẹkwaphu l'onye ọbu bụ ọkpobe abụbu iya: ọ dụ g'ọo nna iya; m'ọ bụ nne
iya; m'ọ bụ nwa iya kẹ nwoke; nwa iya kẹ nwanyi; nwunne iya nwoke;
3 m'ọ kwanụ nwunne iya kẹ nwanyi, ẹ-ta alụdua nji; yọ bụru iya b'ọ nọ l'ẹka; kẹ l'ẹ
tọ lụdua nji. Odzu egbe onye ono nwekwaru ike; yo gude iya mee onwiya onye aasọ
nsọ.
4 T'ẹ b'o mekwa onwiya onye aasọ nsọ l'odzu onye ọgo iya; shi ẹge ono merua
onwiya.
5 “T'ẹphe ba akpụshijekwa ishi; ọphu ẹphe akpụ-shijekwa ẹji-agba ẹphe; ọphu
ẹphe ebujekwa mbo l'ẹhu ẹphe.
6 T'ẹphe dụkwaru Nchileke ẹphe nsọ; k'ọphu ẹphe te emerudu ẹpha iya. Ishi iya
abụru l'ọo ẹphe egwoje ngwẹja-ọku nụ Ojejoje; mbụ nri ono, ẹphe anụje Nchileke
ẹphe ono. Ọo ya bụ; t'ẹphe bụkwaru ndu dụ nsọ.
7 T'onye achịjeru Nchileke ẹja ba alụkwa nwanyi, shiwa l'ọgba ọkpara merushiwa
onwiya. Ọphu ọ lụkwa nwanyi, nji iya chịfuru achịfu; kẹ l'onye achịjeru Nchileke
ẹja dụkwaru Nchileke iya lẹ nsọ.
8 Unu wotakwa onye achịjeru Nchileke ẹja l'ọ bụ onye dụ nsọ; kẹ l'ọo yẹbedua
agwaru unu Nchileke. T'ọ bụkwaru onye dụru unu nsọ; kẹle yẹbedua, bụ Ojejoje, bụ
onye doru unu nsọ bụkwa onye dụ nsọ.
9 “Ọ -bụru lẹ nwatibe onye achịjeru Nchileke ẹja wataru ọgba ọkpara; shi ẹge ono
merua onwiya bụakwa nna iya b'o meruru. T'a kpọkwaa nwata nwanyi ọbu ọku.
10 “T'onye bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja l'unwunne iya; mbụ onye a wụru
manụ l'ishi; bụru onye e meru t'o yeje uwe ndu achịjeru Nchileke ẹja; tẹ onye ono
ba ahajẹkwa ẹgbushi iya t'ọ yagashịhu ayagashịhu; ọphu ọ lajajẹkwa uwe iya alaja.
11 T'onye ono ba abahụjekwa l'ẹke odzu zẹ. T'ẹ b'ọ dụkwa m'o -ruhuru; ọ bụru nna
iya; m'ọ bụ nne iya nwụhuru; ọo-bahụ l'ẹke ono je ome onwiya onye aasọ nsọ.
12 T'ẹ b'ọ lụfujekwa alụfu l'ụlo, dụ nsọ kẹ Nchileke; ọphu o merukwa ụlo ọbu emeru;
kẹ l'ọo manụ Nchileke iya b'a wụru iya l'ishi. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
13 “Tẹ nwanyi, ọo-lụ bụkwaru nwanyi yẹle nwoke ta zẹbua.
14 T'ẹ b'ọ lụkwa nwanyi, nji iya ta nọhedu; ọphu ọolukwa nwanyi, a chịfuru achịfu;
m'ọ kwanụ nwanyi, shi l'ọgba ọkpara merua onwiya. Tẹ nwanyi, ọo-lụ bụkwaru
nwanyi yẹle nwoke ta zẹbua; nwanyi, shi l'ikfu nk'iya;
15 k'ọphu ụnwegirima iya ta bụdu ndu aasọ nsọ. Yo shi ẹge ono merua ikfu iya. Ọ
kwa yẹbedua, bụ Ojejoje bụ onye meru iya; yọ dụ nsọ.”
16 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
17 “Ọwaa iphe, ii-kfuru Érọnu ndọ-ọ: Iphe bụ onye bụ eri ngu tsube l'ọgbo rua
l'ọgbo, bụ onye nweru ẹke iphe mebyiru iya; t'ẹ b'ọ byakwa t'ọ nụ Nchileke iya nri.
18 T'iphe bụ onye nweru ẹke iphe mebyiru iya ba byakwa ntse; mbụ onye ìshì; onye
ngvụru; m'ọ bụ onye, nweru ẹke ẹhu ẹ-te dzudu iya oke;
19 onye iphe lọnwuru ọkpa lanụ; m'ọ bụ ẹka lanụ;
20 onye ekwebe; onye, gbaru l'ọ bụ ọha-ikirima; onye iphe eme l'ẹnya; onye iphe
eme l'akpọ ẹhu; m'ọ bụ onye a haru aháhá.
21 T'ẹ b'ọ dụkwa onye eri Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja, nweru ẹke iphe
mebyiru iya, a-byajẹ ntse bya ogworu Ojejoje ngwẹja-ọku. Keshinu o nweru ẹke iphe
mebyiru iya t'ẹ b'ọ kpịritakwa ntse k'ogworu Nchileke iya ngwẹja-nri.
22 Ọle t'o rijekwaru nri, a nụru Nchileke iya; mbụ nri ọphu dụ nsọ; mẹ ọphu kakọta
ọdu nsọ.

23 Ọle keshinu o nweru ẹke iphe mebyiru iya; t'ẹ b'o jenyabejekwa mgboro ẹkwa,
e gude kpụ-buta Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ; ọphu oojenyabejekwa ẹnya-ngwẹja; t'ẹ b'o
shi ẹge ono merua ụlo iya ono, dụ nsọ ono; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje, bụ onye
emeje ẹphe; t'ẹphe adụ nsọ."
24 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya eworu iphe ono l'ọ ha kfuaru Érọnu yẹle ụnwu iya;
mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha.

22

Ndu achịjeru Nchileke ẹja yẹle iphe, dụ nsọ kẹ Nchileke

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "Kfuaru Érọnu yẹle ụnwu iya t'ẹphe kwabẹjekwaru iphe ono, ndu Ízurẹlu doberu
iya nsọ ono ẹnya; t'ẹphe be gude iya merua ẹpha iya ono, dụ nsọ ono; kẹ l'ọ kwa
yẹbedua bụ Ojejoje."
3 Sụ ẹphe: "L'iphe bụ onye bụ eri unu; tsube l'ọgbo sweru ọgbo, bụ onye aasọ nsọ,
byanyabẹru iphe, ndu Ízurẹlu doberu yẹbe Ojejoje nsọ; t'e bufukwa onye ono ebufu
l'ifu iya. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
4 "Ọ -bụru l'o nweru onye, shi l'eri Érọnu, iphe, eswe nswe eme l'akpọ-ẹhu; m'ọ
kwanụ l'iphe alashị iya l'ẹhu; t'onye ono be erikwa iphe, dụ nsọ jeye teke ọo-kọrohu;
bụru onye ẹ ta asọhedu nsọ. Onye denyiru ẹka l'iphe, aasọ nsọ; dụ l'ọ bụ odzu; m'ọ
kwanu l'ẹhu iya ruru l'iphe-anyịnyi;
5 m'ọ bụ l'o denyiru iphe, awụ l'ẹpho ẹka, bụ iphe, ee-me iya t'ọ bụru onye aasọ
nsọ; m'ọ bụ l'o denyiru onye aasọ nsọ ẹka; m'ọ bụ l'o nweru iphe ọdo, meru iya; yọ
bụru onye aasọ nsọ; b'ọ bụakwa onye aasọ nsọ.
6 Onye denyiru iphe, dụ ẹge ono ẹka a-bụru onye aasọ nsọ jeye tẹ nchi jihu. T'ẹ b'ọ
dụkwa iphe, e doberu nsọ, oo-ri; gbahaa l'o gude mini ghụa ẹhu.
7 Ẹnyanwu -nyịhulephu; b'ẹ ta asọhekwa onye ọbu nsọ. Ọ bụ teke ono bẹ onye
ọbu a-watawaru ori iphe, e doberu nsọ; kẹ l'ọo ono bụ nri iya.
8 T'ẹ b'o rijekwa iphe, nwụhuru anwụhu; m'ọ bụ iphe, anụ-ẹgu-ẹgbudu dzugburu
adzugbu; t'ẹ b'o shi ẹge ono merua onwiya. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
9 "Tẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja mejekwa iphe, ya sụru t'ẹphe meje. Ọ -bụru l'ẹphe
te emedu iya bẹ ẹphe e-metakwa iphe, dụ ẹji kpua onwẹphe; yo gbushia ẹphe. Ọ
kwa yẹbedua bụ Ojejoje, bụ onye meru ẹphe; ẹphe adụ nsọ.
10 "T'ẹ b'ọ dụkwa onye ẹ-ta abụdu onye eri ndu achịjeru Nchileke ẹja, e-ri iphe, e
doberu nsọ. T'onye byaru ẹbyee lẹ k'onye achịjeru Nchileke ẹja; m'ọ bụ onye byaru
iya ozi be erikwa iya.
11 Ọle; ọ -bụru l'onye achịjeru Nchileke ẹja gude okpoga iya gbata ohu; m'ọ bụ l'a
mụru ohu l'ufu iya; tẹ ndu onanu rijekwa iya.
12 Ọ -bụru lẹ nwa nwanyi onye achịjeru Nchileke ẹja lụru onye ẹ-ta abụdu onye
achịjeru Nchileke ẹja; tẹ nwanyi ọbu be erijekwa iphe ono, dụ nsọ ono, aanụje ndu
achịjeru Nchileke ẹja ono.
13 Ọle; ọ -bụkwanuru lẹ nwa nwanyi onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ta mụtadu
nwa; nji iya anwụhuwa; m'ọ kwanụ l'a chịfuru iya achịfu; yọ laa kẹ nna iya; t'o
rijekwa nri ono ẹge o shi erije iya teke ọ bụ nwata. Ọle; tẹ onye ẹ ta abụdu onye eri
ndu achịjeru Nchileke ẹja be erikwa iya.
14 "Onye riru iphe, e doberu nsọ l'amagama; tẹ onye ono kfụkwaa onye achịjeru
Nchileke ẹja ụgwo iya; kfụru nkere-ise tukobe iya.
15 Tẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja be emerukwa ngwẹja, dụ nsọ, shi l'ẹka ndu Ízurẹlu,
bụ ọphu ẹphe nụru Ojejoje;

16 shi ẹge ono haa tẹ ndu, ẹ ta gbadụ nụ ria iphe ono, dụ nsọ ono; shi iya rita iphe,
dụ ẹji tukobe onwẹphe; bụru ndu ikpe nmaru. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje, bụ onye
meru ẹphe; ẹphe adụ nsọ."
17 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
18 "Ọwaa iphe, ii-kfuru Érọnu yẹle ụnwu iya; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: Ọ -bụru
l'onye Ízurẹlu; m'ọ bụ onye laru alala, bu lẹ Ízurẹlu gude iphe bya t'e gwooru Ojejoje
ngwẹja-ukfuru k'iphe, o kweru ụkwa iya; m'ọ kwanụ iphe, ọ tụru obu iya ama kẹ
anụnu;
19 t'onye ono kpụtakwa anụ, bụ okee ya, ẹ-ta adụdu ẹke iphe mebyiru iya emebyi
bya. Iphe, oo-gude bya bụ oke-eswi; m'ọ bụ ebyila; m'ọ bụ mkpi; k'ọphu aa-natakwa
nụ iya unu l'ẹka.
20 Unu be ewotakwa iphe, nweru ntụpo gude bya ogwo ngwẹja ọbu; kẹ l'ẹ taa
natakwa iya unu l'ẹka.
21 Onye kpụtaru eswi; m'ọ bụ atụru; m'ọ bụ eghu gude bya ogworu Ojejoje ngwẹja-
ẹhu-agu; t'o shi ẹge ono medzua iphe, o kweru ụkwa iya; m'ọ bụ iphe, ọ tụru obu
iya ama; t'ọ bụkwaru ọphu ẹ te nwedu ntụpo; k'ọphu aa-nata iya ẹya l'ẹka.
22 Unu ba anụjekwa Ojejoje anụ, atsụ ìshì; m'ọ bụ ọphu e mekaru iphe; m'ọ bụ
ọphu iphe mebyiru ibe-ẹhu iya nanụ embeyi; m'ọ bụ ọphu iphe alashị l'ẹhu; m'ọ bụ
ọphu iphe eme l'akpọ-ẹhu iya. Unu be egudekwa anụ, dụ ẹge ono bya ogworu Ojejoje
ngwẹja-ọku l'eli ẹnya-ngwẹja.
23 Ọ -bụru ngwẹja, madzụ tụru obu iya ama l'anụ; bẹ onye ọbu nwekwaru ike nụ
eswi; m'ọ bụ atụru, nweru ntụpo. Ọle; teke bụ l'ọ -bụ ọphu onye ono gude emedzu
iphe, o kweru ụkwa iya b'ẹ taa natakwa iya ẹya.
24 Unu ba anụjekwa Ojejoje anụ, e mekaru iphe l'akpụru-akụ; m'ọ bụ ọphu e
tsupyaru nk'iya etsupya; m'ọ bụ ọphu iphe lajaru nk'iya alaja; m'ọ bụ ọphu e bufuru
nk'iya ebufu. Unu be emejekwa iphe, dụ ẹge ono l'alị unu-wa.
25 Unu ba anụjekwa anụ, shi l'ẹka onye ọhodo; t'ọ bụru nri, unu anụ Nchileke unu.
Lẹ keshinu egbe anụ ono dụ l'ọ bụ anụ, nweru ntụpo b'ẹ ta anatakwa iya unu l'ẹka."
26 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
27 "A -mụa nwa eswi k'ọphungu; m'ọ bụ nwa atụru; ọdo nweghu; t'a hajẹkwaa ya
tẹ yẹle nne iya nọo abalị ẹsaa. Tsube lẹ mbọku k'ẹsato tụgburu b'e nweru ike kpụta
iya je anụ t'e gude gwooru Ojejoje ngwẹja-ọku. Teke ono bẹ aa-natakwa iya-a.
28 Unu ba atụkojekwa nne eswi yẹle nwa iya; m'ọ bụ atụru yẹle nwa iya gbua ujiku
lanụ.
29 "Teke unu egworu Ojejoje ngwẹja-ekele; unu mejekwa iya l'ụzo, dụ mma; k'ọphu
aa-nata iya unu l'ẹka.
30 Unu tụkokwa anụ, e gude gwoo ngwẹja ọbu takọta mbọku ono. T'ẹ b'ọ dụkwa
ọphu aa-ha t'ọ nọo lụfuta l'ụtsu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
31 "Unu dobekwa ekemu iya; unu emeje iya ememe. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.
32 Unu be emerukwa ẹpha iya ono, dụ nsọ ono emeru. Tẹ ndu Ízurẹlu dobe ẹpha
iya nsọ; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje, bụ onye meru unu; unu adụ nsọ;
33 bya abụru onye dufutaru unu lẹ Íjiputu tẹ ya bụru Nchileke unu. Ọ kwa yẹbedua
bụ Ojejoje."

23

Ajị, dụgbaa iche iche

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "Ọwaa iphe, ii-kfuru ndu Ízurẹlu ndọ-ọ: Sụ ẹphe: 'L'ọwaa bụ ajị, yẹbe Ojejoje
dobetsuaru ndọ-ọ; mbụ ajị, unu a-ra arara l'ọo ya a-bụ ndzuko, dụ nsọ.

3 Ujiku ishingu bẹ unu e-jeje ozi; mbọku k'ẹsaa abụru eswe Sábatu, bụ mbọku ọtu-ume. Mbọku ono a-bụru eswe ndzuko ọphu dụ nsọ. Unu be ejejekwa ozi mbọku ono; kẹ l'ọ bụ mbọku ọtu-ume kẹ Ojejoje l'iphe bụ ẹke unu nọ.
4 Ọwaa bụ ajị, Ojejoje doberu; mbụ ndzuko, dụ nsọ, unu e-dzukobeje m'o rua teke e doberu iya.

Ajị Esweta
(Ọgú 28:16-25)

5 " 'Ajị Esweta Ojejoje bụ mbọku, aa-wataję iya bụ l'urẹnyashi mbọku ọnwa mbụ gbaru l'abalị iri l'ẹno.
6 O -be lẹ mbọku k'iri l'ise l'ọnwa ono kwaphụ; unu agbajẹeru Ojejoje Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko. Ujiku ẹsaa bẹ unu a-ta buredi, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi.
7 Mbọku mbụ l'oge ajị ono bẹ unu e-nweru ndzuko, dụ nsọ. T'ẹ b'ọ dụkwa ozi, unu e-jeje mbọku ono.
8 Ujiku ẹsaa bẹ unu a-nọdulephu egworu Ojejoje ngwẹja-ọku. O -be lẹ mbọku k'ẹsaa; unu enwee ndzuko, dụ nsọ. T'ẹ b'ọ dụkwa ozi, unu e-je mbọku ono.
9 " 'Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
10 Ọwaa iphe, ii-kfuru ndu Ízurẹlu ndọ-ọ: L'ẹphe -bahụlephu l'alị ono, ya abya ẹphe anụnu ono; teke ẹphe kpataru iphe, e meberu l'alị ono; ẹphe ewota ukfu lanụ l'iphe ọdungu, ẹphe kpataru je anụ onye achịjeru Nchileke ẹja.
11 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono wota ukfu iphe ono maa Ojejoje l'ifu; k'ọphu Nchileke a-nata iya unu l'ẹka. Ọ bụ lẹ nchi-ta-abọhu mbọku ọtu-ume ono b'ọo-ma iya ọbu.
12 Mbọku ono, unu a-ma ukfu iphe ono l'ifu Ojejoje ono bẹ unu e-gudekwaphu nwa ebyila, nọru afa lanụ, ẹ-te nwedu ntụpo bya egwoo ngwẹja-ukfuru nụ Ojejoje.
13 Ngwẹja nri, a-yị nụ a-bụru ntụ akpe, a gwọkoberu manụ; yo ji nkwọ-ẹka, e keru ụzo iri wota uzi labụ, ee-gude gwooru Ojejoje ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ mma. E yekobekwa iya phụ mẹe, jiru konggo labụ t'ọ bụru ngwẹja-mẹe.
14 T'ẹ b'ọ dụkwa buredi, unu a-ta; ọphu unu atakwa akpe, a hụru ahụhu; ọphu unu erikwa ọphu nọ l'onyingu; gbururu jeye mbọku ono, unu e-wotaru Nchileke unu ngwẹja ono. Ono a-bụru iphe, ya tọru ọkpa iya t'e tsoje tsube l'ọgbo sweru ọgbo l'iphe bụ ẹke unu bụ.

Ajị Ídzù
(Ọgú 28:26-31)

15 " 'Idzu ẹsaa -swelephu; tsube lẹ nchi-ta-abọhu mbọku ọtu-ume ono, unu gworu ngwẹja-amama ono;
16 teke a nọ-dzuleruphu ụkporo abalị labụ l'abalị iri; o -rua lẹ nchi-ta-abọhu mbọku ọtu-ume k'ẹsaa; unu byakwa bya egwooru Ojejoje ngwẹja-nri, unu e-gude akpe ọphungu gwoo.
17 Unu shi l'ẹke unu bu wota ishi buredi ẹbo, e gheru lẹ ntụ akpe, jiru nkwo-ẹka, e keru ụzo iri; wota uzi labụ, e yeru iphe, ekoje buredi; bya anụ t'e gude gwoo ngwẹja-amama t'ọ bụru akpụru iphe mbụ, a nụru Ojejoje.
18 Iphe, unu e-yekobefua l'ishi buredi ono bụ ụnwu ebyila ẹsaa, nọtsuaru afa ophu; bụkwaruphu ọphu ẹ-ta dụdu ẹke ntụpo nọ iya; waa nwa oke-eswi lanụ; mẹ ebyila labụ. T'e gude anụ ono l'ọ ha; gude ngwẹja-nri; mẹ ngwẹja-mẹe gwoo ngwẹja-ukfuru nụ Ojejoje; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
19 Unu akpụta mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja-iphe, dụ ẹji; kpụtakwaphu ụnwu ebyila labụ, gbagbaaru afa gude gwoo ngwẹja-ẹhu-agu.

20 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono woru ụnwu ebyila labụ ono; waa buredi
ono, e meru l'akpụru iphe mbụ, a kpataru l'okfu ono maa Ojejoje l'ifu t'ọ bụru ngwẹja-
amama. Iphe ngwẹja ono bụ bụ ngwẹja, dụ nsọ kẹ Ojejoje. T'ọ bụru onye achịjeru
Nchileke ẹja bụ onye e-ri iya nụ.
21 Mbọku ono kwaphụ bẹ unu e-nweru ndzuko, dụ nsọ. T'ẹ b'ọ dụkwa ozi, unu e-je
mbọku ono l'ọ ha. Ono a-bụru iphe, a tọru ọkpa iya t'e tsoje tsube l'ọgbo sweru ọgbo;
unu emeje iya l'iphe bụ ẹke unu bu.
22 " 'Teke unu akpata iphe, unu meberu l'alị; unu ba akpajẹkwa iya jịa ẹka l'alị.
Ọphu unu atụtujekwa ọphu nashịhuru ndu akparu iya unu daa l'alị. Unu hajẹeru
ndu ụkpa yẹle ndu laru alala ọphu darụ l'alị. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru
Nchileke unu.' "

Ajị Afa Ọphungu
(Ógú 29:1-9)

23 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
24 "Ọwaa iphe, ii-kfuru ụnwu Ízurẹlu ndọ-ọ: Sụ ẹphe: 'L'iphe bụ mbọku mbụ
l'ọnwa k'ẹsaa bụkwa ẹphe mbọku ọtu-ume; mbụ mbọku, ẹphe e-nweru ndzuko, dụ
nsọ. O -be mbọku ono t'e gbua ụpyoku gude karu onyemonye.
25 T'ẹ b'ọ dụkwa ozi, unu e-jeje mbọku ono l'ọ ha. Iphe, unu e-mejechia bụ l'unu
e-gwojeru Ojejoje ngwẹja-ọku.' "

Eswe ọkfu ụgwo iphe, dụ ẹji
(Liv 16:1-34; Ógú 29:7-11)

26 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje bya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
27 "Mbọku, ọnwa ẹsaa ono dụ l'abalị iri a-bụjeru unu Eswe Ọkfu Ụgwo Ẹjo iphe.
Mbọku ono bẹ unu e-nwe ndzuko, dụ nsọ; swịa aswịswi; gwoo ngwẹja-ọku; nụ
Ojejoje.
28 T'ẹ b'ọ dụkwa ozi, unu e-jeje mbọku ono; kẹ lẹ mbọku ono bụ Eswe Ọkfu Ụgwo;
mbụ mbọku, unu a-nọdu l'ifu Ojejoje kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, unu meru.
29 Kẹ l'iphe bụ onye ẹ-ta aswịdu aswịswi mbọku ono bẹ ee-bufukwa ebufu lẹ ndibe
ẹphe.
30 Onye jeru ozi mbọku ono bẹ ya e-kwofukwa l'ẹke ndibe ẹphe nọ.
31 T'ẹ b'ọ dụkwa ozi, unu e-je lẹ phuu. Ono a-bụru iphe, a tọru ọkpa iya t'e tsoje
tsube l'ọgbo sweru ọgbo. Unu a-nọdu eme iya iphe bụ l'ẹke unu bu.
32 Mbọku ono a-bụru unu mbọku ọtu-ume. Unu swịjee aswịswi mbọku ono. Unu
e-shije l'urẹnyashi mbọku, ọnwa dụ l'abalị tete tụa ume jeye l'urẹnyashi kẹ mbọku,
ọnwa a-gba abalị iri."

Ajị Mkpù
(Ógú 29:12-40; Dit 16:13-17)

33 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
34 "Ọwaa iphe, ii-kfuru ụnwu Ízurẹlu ndọ-ọ: Sụ ẹphe: 'L'ọnwa ẹsaa ono -gbalẹphu
abalị iri l'ise; t'a gbaa Ajị Mkpù kẹ Ojejoje. Iphe, aa-gbaru iya Ojejoje bụ ujiku ẹsaa.
35 Mbọku mbụ; bẹ unu e-nwe ndzuko, dụ nsọ. T'ẹ b'ọ dụkwa ozi, unu e-je mbọku
ono l'ọ ha.
36 Ujiku ẹsaa ono; bẹ unu e-gwojeru Ojejoje ngwẹja-ọku. O -be lẹ mbọku k'ẹsato;
unu enwee ndzuko, dụ nsọ; gwokwaaruphu Ojejoje ngwẹja-ọku. Ndzuko ono bụkwa
ndzuko, dụ nsọ. Ọo ya bụ t'ẹ b'ọ dụkwa ozi, unu e-jeje mbọku ono l'ọ ha.
37 " 'Ono bụ ajị, Ojejoje doberu; mbụ ọphu unu a-ra arara t'ọ bụru ndzuko, dụ nsọ.
T'e gwooru Ojejoje ngwẹja-ọku; bụ iya bụ ngwẹja-ukfuru; ngwẹja-nri; ngwẹja-mẹe;
mẹwaru ngwẹja ọdo. Ngwẹja ono l'ọ ha bẹ aa-nọduje egwo lẹ mbọku, gbaru iya nụ.

38 Iphe ono l'ọ ha b'a gụfukpokwaaru ngwẹja kẹ mbọku ọtu-ume; bya agụfu iphe,
unu anụje Ojejoje anụnu; gụfu lẹ madzụ akfụ ụgwo iphe, o kweru ụkwa iya; gụfu
iphe unu chịru obu unu l'unu a-nụ Ojejoje.
39 " 'L'abalị ise l'ọnwa ẹsaa teke unu kpatatsụaru iphe, unu meberu l'alị; unu
agbaaru Ojejoje ajị ono ujiku-ẹsaa. Mbọku abahụ iya; mẹ mbọku k'ẹsato iya bẹ
unu a-tụtakota ume ozi.
40 Mbọku mbụ l'ajị ono bẹ unu a-hata akpụru oshi, katsụa mma l'akpụru oshi, unu
wọtaru; gbuta igu; mẹ ẹkali-oshi, ẹkwo dụ nshinu; waa ẹkali-oshi wilo. Unu gwota
iphe ono gude je anọdu Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ifu tee ẹswa ujiku ẹsaa.
41 Unu gbajẹkwaru Ojejoje ajị ono ujiku ẹsaa afa l'afa. Ono bụ iphe, a tọru ọkpa
iya t'e tsoje tsube l'ọgbo sweru l'ọgbo. Ọnwa, aa-gbajẹ iya bụ l'ọnwa k'ẹsaa.
42 Yọ bụru lẹ m̀kpù bẹ unu a-nọduje abalị ẹsaa ono; mbụ l'iphe bụ ndu a mụru lẹ
Ízurẹlu a-nọdukotaje lẹ m̀kpù teke ono;
43 k'ọphu iphe bụ ọgbo l'ụfutaru nụ a-maru lẹ ya meru tẹ ụnwu Ízurẹlu bua lẹ
m̀kpù teke ono, ya shi lẹ Íjiputu dufuta ẹphe ono. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya
abụru Nchileke unu.' "
44 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya atụko ajị, Ojejoje doberu kfukotaru ndu Ízurẹlu.

24

Oleta Urọku ono ẹnya
(Awụ 27:20-21)

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "Kfuru ndu Ízurẹlu t'ẹphe wotaru ngu ọkpobe manụ olivu, a tsụru l'ikwe, ee-yeje
l'urọku ono; k'ọphu ọo-nọduje enwu mkpụrumkpuru.
3 Tẹ Érọnu yẹle ụnwu iya yeje ọku l'urọku ono l'ifu Ojejoje l'ime Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko
ono; mbụ l'azụ ẹkwa phụ, e gude gebuta Okpoko Ekemu phụ. T'ẹphe mejekwa urọku
ono t'o nwu mkpụrumkpuru; shita l'urẹnyashi jeye l'ụtsu. Tẹ ndu Ízurẹlu dobekwa
ekemu-a tsube l'ọgbo sweru ọgbo.
4 Tẹ Érọnu dozije ọku l'urọku ono l'eli iphe, eegvubeje urọku ono, e meru lẹ mkpọla-
ododo ono; t'o nwuje Ojejoje l'ifu mkpụrumkpuru.

Buredi, e doberu Nchileke nsọ

5 "Gudeje ntụ akpe gheta ishi buredi iri l'ẹbo. L'ishi buredi lanụ bẹ ii-yeje ntụ akpe,
jiru nkwo-ẹka, e keru ụzo iri wota uzi labụ.
6 Nggu eworu buredi ọbu doo ọkpa labụ l'eli teburu ono, e gude ọkpobe mkpọla-
ododo mee ono dobe Ojejoje l'ifu. Ishi buredi ishingu l'ẹkalanu; ishi buredi ishingu
ọphu l'ẹka iya ọphu.
7 Nggu abya eworu ọkpobe ínsẹnsu doo l'ọkpa l'ọkpa; t'ọ bụru iphe, nọ-chiru ẹnya
buredi ono; t'e gude iya gwooru Ojejoje ngwẹja-ọku.
8 Iphe bụ mbọku ọtu-ume, sweru esweswe bẹ Érọnu e-dozije iya l'ifu Ojejoje. Yọ
bụru ndu Ízurẹlu bẹ ọo-nọdu emeru iya; t'ọ bụru ọgba-ndzụ, a-nọ gbururu jeyewaru.
9 "Buredi ono bụ Érọnu yẹle ụnwu iya nwe iya. T'ẹphe nọdujekwa l'ẹke dụ nsọ taa
ya; kẹ l'ọ dụ nsọ nshinu; bụru òkè iya nk'ẹphe lẹ ngwẹja, aakpọ ọku anụ Ojejoje jeye
lẹ tutu yoyo."

Onye kfubyiru ẹpha Ojejoje

10 Yo nweru nwoke, nne iya bụ onye Ízurẹlu; nna iya abụru onye Íjiputu, ẹphe lẹ
ndu Ízurẹlu yị. A nọnyaa; ọgu adaru yẹle onye Ízurẹlu ono l'ọdu ndu Ízurẹlu ono.

11 Onye ono, nne iya bụ onye Ízurẹlu ono ekfubyishilahaa ẹpha Ojejoje. A kpụta iya
kpụ-jeru Mósisu. Ẹpha nne nwata ono bụ Shelomitu, bụ nwatibe Dibiri l'ikfu Dánu.
12 A kpụta iya je atụ-chia; kwabẹru Ojejoje t'ọ karu ẹphe iphe, bụ uche iya.
13 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
14 "Kpụta onye ono, kfubyiru ẹpha yẹbe Ojejoje ono kpụfu l'ọdu ndu Ízurẹlu. Tẹ
iphe bụ ndu nụru teke ookfubyi ẹpha iya ono; byabẹ iya ẹka l'ishi; tẹ ọha wụ-lihu;
tụ-gbua ya lẹ mkpuma.
15 Kfuru ndu Ízurẹlu: L'iphe bụ onye kfubyiru ẹpha Nchileke bụkwa onye ono
e-vuru iphe, tso iya nụ.
16 Iphe, bụ onye kfubyiru ẹpha Ojejoje bẹ ee-gbukwa egbugbu. Tẹ ọha zefutakwa
tụ-gbua onye ọbu lẹ mkpuma. Onye ọbu -bụru onye laru alala; m'ọ bụ onye a mụru
lẹ Ízurẹlu; o -kfubyia ẹpha yẹbe Ojejoje; t'e gbukwaa ya egbugbu.
17 "Iphe, bụ onye gburu madzụ; t'e gbukwaa yẹbedua.
18 Iphe, bụ onye gburu anụmanu onye ọdo t'ọ kfụkwaa ụgwo iya. T'ọ bụkwaru
ọphu nọ ndzụ bẹ oo-gude dochia ẹnya ọphu nwụhuru nụ.
19 "Madzụ -yee ibe iya ọru l'ẹhu; t'e yekwaa ya phụ ọru l'ẹke o yeru onye ọphu.
20 Madzụ -gbajia madzụ ibe iya ọkpu; t'a gbajilatakwa iya phụ. Teke ọ bụ ẹnya b'o
meru; yọ pyahu onye ọbu; t'e mekwaaphu tẹ nk'iya pyahụlata iya. Ọ -bụru eze b'o
chikworu onye ono; t'e chikwolatakwa iya phụ. Ọ bụ ẹge o mekaberu onye ọdo iphe
bụ ee-mekatabekwa iya phụ.
21 Onye gburu anụ madzụ ibe iya; t'ọ kfụkwaa ụgwo iya. Ọ -bụru l'ọo madzụ b'o
gburu t'e gbukwaaphụ yẹbedua.
22 Ekemu-a bẹ nọdu swiru ndu a mụru amụmu lẹ Ízurẹlu yẹle ndu laru iya alala.
Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu."
23 Mósisu ekfutsuaru iya ndu Ízurẹlu; ẹphe akpụta onye ono, kfubyiru ẹpha
Nchileke ono; kpụfu l'ọdu ndu Ízurẹlu; je eworu iya tụ-gbua lẹ mkpuma. Ndu Ízurẹlu
eshi ẹge ono mee iphe, Ojejoje tụru Mósisu ekemu t'ẹphe mee.

25

Afa ọtuta-ume
(Dit 15:1-11)

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu l'eli Ugvu Sáyịnayi; sụ iya:
2 "Kfuru ụnwu Ízurẹlu; sụ ẹphe: Teke unu bahụleruphu l'alị ono, ya abya unu
anụnu ono; unu hajẹkwa-a alị ono t'ọ nọoru Ojejoje afa ọtuta-ume.
3 Unu mebeje iphe l'alị unu afa ishingu; unu akọchajee mgbo vayịnu unu akọcha
afa ishingu; wọo akpụru iya.
4 O -be l'afa k'ẹsaa; a haa alị ono t'ọ tụta ume. Ono bụ afa ọtuta-ume kẹ Ojejoje.
Unu be emebekwa iphe l'alị unu afa ono; ọphu unu akọchakwa mgbo vayịnu unu.
5 Unu be ejejekwa ọkpata iphe, daru ẹda. Teke oshi vayịnu, ẹ te mekwadu emekwa
mịru amịmi; unu ba awọtakwa iya. Ishi iya bụ l'afa ono bẹ alị ono atụta ume.
6 Iphe, alị mịtaru l'afa onanu, alị atụta ume ono a-bụru unu nri; bụru kẹ ndu ohu
unu; mẹ kẹ ndu ozi, unu butaru ebuta; mẹ ndu laru alala, unu l'ẹphe bu.
7 Ọ kwaphụ iphe shi l'alị ono a-bụru nri ụnwu elu unu; mẹ k'ụnwu anụ ẹgu, bu
l'alị unu."

Afa eswe-ajị

8 "Unu gụa afa ọtuta-ume gụta afa ẹsaa; mbụ afa ẹsaa ẹsaa ugbo ẹsaa. Afa ọtuta-
ume ẹsaa ono bụ iphe, ọo-dụ bụ ụkporo afa labụ l'afa tetee.

9 Ọnwa k'ẹsaa -dụlephu l'abalị iri, bụ iya bụ Eswe Ọkfu Ụgwo Ẹjo iphe; nggu ezia t'e gbua ụpyoku gude jedzuru l'alị unu.
10 Unu edoo afa k'ụkporo ẹbo l'iri nsọ; unu araa ya arara t'onyenọnu nweru onwiya l'alị ono gbaa mgburumgburu. Afa ono a-bụru unu afa eswe-ajị; teke iphe bụ onyenọnu e-nweru alị iya; lakfu ndibe iya.
11 Tẹ afa k'ụkporo ẹbo l'iri ono bụkwaru unu afa eswe-ajị. Unu be emebekwa iphe l'alị; ọphu unu 'ejejekwa ọkpata ọphu daru ẹda l'afa ono; m'ọ bụ ọphu mịtaru lẹ vayịnu, ẹ ta kọchadu akọcha.
12 Keshinu afa ono a-bụru unu afa eswe-ajị; unu dobekwa iya nsọ. Ọ bụ iphe, daru ẹda l'alị ono bẹ unu e-ri l'afa ono.
13 "O -rua l'afa eswe-ajị ono; t'onyenọnu je enweru alị iyare.
14 "Ọ -bụru l'o nweru iphe, i reru madzụ ibe ngu; m'ọ kwanụ l'o nweru iphe, madzụ ibe ngu zụtaru ngu l'ẹka; unu mekwaa ya t'ẹ b'ọ dụ onye e-ri ibe iya uru.
15 Onye azụ onye ọdo alị a-nọdu azụ iya l'ele ẹnya l'afa ole, alị ọbu nọwaru k'ọphu a gbaru afa eswe-ajị. Onye ọphu ere erere elekwaaphu ẹnya l'afa ole, aa-nọfua tẹmanu yọ laphu iya azụ l'ẹka.
16 Teke bụ l'oo-te ẹnya tẹmanu yo rua afa ẹhu-ọtso-ẹna; aswa alị ọbu aha nshinu. Teke bụ l'ẹ too tedu ẹnya tẹmanu yo rua afa ẹhu-ọtso-ẹna ọdo; nggu egbuzita aswa iya; kẹ l'iphe, ọ kwata azụta ngu bụ iphe, ọo-kọta l'ẹke ono l'oge, phọduru nụ.
17 T'ẹ b'ọ dụkwa onye ọphu e-rita ibe iya uru. Iphe, unu e-mejechia bụ t'unu tsụje Nchileke unu egvu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu.

Iphe, ọtsu l'ẹhu l'afa k'ẹsaa ono

18 "Ọo ya bụ t'unu mejekwa iphe, ya tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje. Unu emeje iphe, ya tụru l'ekemu; k'ọphu unu e-buru l'alị ono; t'ẹ b'ọ dụ iphe, e-me unu.
19 Ọo ya bụ; alị emehulahaa iphe, e meberu iya; unu erijilahaa ẹpho; buru iya lẹ domangu-rimangu.
20 "Unu a-jịkwaru: '?Bụ ngụnu bẹ unu e-ri l'afa k'ẹsaa ọbu; m'o -nwedu iphe, unu meberu l'alị; to nwe iphe, unu a-kpata akpata?'
21 L'afa k'ishingu ono bẹ ya a-gọru ọnu-ọma iya nụ unu; k'ọphu alị ono e-mehu iphe, e-dzuru unu afa ẹto.
22 Teke o beru l'afa k'ẹsato; unu awata ọkobe iphe l'alị. Yọ bụru iphe, unu kọtahawaru bẹ unu a-nọdu eri jeye l'afa kẹ tete teke unu a-kpata iphe, unu meberu."

Ẹge ee-shije gbafụta iphe, e reru erere

23 "T'ẹ b'ọ dụkwa onye e-reje alị iya nre-lanụ; kẹ l'alị bụkwa yẹbedua nwe iya. Unubẹdua bụ abyabya bẹ unu byaru. Yọ bụru anụnu bẹ ya nụru iya unu t'unu buru.
24 L'iphe, bụ alị unu l'ọ ha; unu hajẹkwaa alị, e reru erere t'onye ọdungu shi nweru iya nụ gbata iya.
25 "Ọ -bụru lẹ nwunne ngu bẹ ụkpa guderu; k'ọphu o butaru alị iya ree; t'onye a-bya ọgbata alị ono bụkwaru onye yẹle iya bụ ọkpobe abụbu.
26 Ọ -bụru l'onye ọbu te nwedu onye e-je ọgbata alị ono; yẹbedua emekochaa bya enweru iphe oo-gude gbata iya;
27 t'ọ gbakọkwaa afa ole, swewaru nụ keshinu teke o reru iya; kfụa onye o reru alị ono ụgwo afa ọphu ẹ t'ọ kọdua ya; laphu azụ l'alị iya.
28 Ọ -bụru l'onye ọbu ta madu ụzo, oo-shi gbafụta iya; tẹ alị ono, o reru ono nọdukwa l'ẹka onye zụru iya nụ jeye l'afa eswe-ajị. O -rua l'afa eswe-ajị; tẹ onye zụru iya nụ haa ya; tẹ onye ono, nwe iya nụ ono laphu azụ l'alị iya.
29 "O -nweru onye reru ụlo ebubu lẹ mkpụkpu, e gude ụpho-mkpuma; kpụ-phee mgburumgburu; b'o nwekwaru ike gbata iya l'afa ono, o reru iya ono. Ọ bụ l'afa ono bẹ ọo-gbata iya.

30 Teke bụ l'ẹ tọ gbatadu iya jeye afa agvụ; ọo ya bụ l'ụlo ono, nọ lẹ mkpụkpu, a
kpụ-pheru mgburumgburu ono a-bụwaruru k'onye zụru iya nụ gbururu jeye. Ẹ ta
natakwa iya ẹya l'afa eswe-ajị.
31 Obenu l'ụlo ndu ọphu nọgbaa lẹ mkpụkpu ndu ẹ te gudedu ụpho-mkpuma; kpụ-
phee mgburumgburu bụ ẹge eemeje ọma ẹgu bẹ ee-meje iya. Yẹbedua bẹ aa-gbataję
agbata. O -rua l'afa eswe-ajị; onye zụru iya nụ akụfu iya ẹka.
32 "A -bya lẹ mkpụkpu kẹ ndu Lívayi; tẹ ndu Lívayi gbatajękwa ụlo, nọ iya nụ teke
dụ ẹphe mma.
33 Ọ -bụru l'onye Lívayi ta adụdu ike gbata ụlo, o reru lẹ mkpụkpu ndu Lívayi l'ẹka
onye zụru iya nụ; o -rua l'afa eswe-ajị tẹ ụlo ono laphukwa iya azụ l'ẹka. Ishi iya
abụru l'iphe bụ ụlo, nọ lẹ mkpụkpu ndu Lívayi bụkwa iphe ẹphe l'ẹke ndu Ízurẹlu
nọ.
34 T'ẹ b'ọ dụkwa iphe, e-me t'ẹphe ree alị ẹke ẹphe echeje atụru ẹphe; mbụ ọphu
nọ lẹ mkpụkpu ẹphe; kẹ l'ono bụ òkè-iphe ẹphe gbururu jeye lẹ gbururu."

Ụgwo, eeje ndu ụkpa

35 "Ọ -bụru l'onye Ízurẹlu ibe ngu bẹ ụkpa byaru; tọ dụhe ike ọnu onwiya nri;
yejeru iya ẹka ẹge ono, eeyejeru onye laru alala; m'ọ bụ onye byaru abyabya ono;
k'ọphu ọo-dụ ike buru l'obutobu unu ẹge o bu iya.
36 Ba anatajękwa iya ọ-mụru-nwa. Tsụje-chia Nchileke ngu egvu; k'ọphu nwanna
ngu ono a-dụ ike bunyabe ngu.
37 Be ejekwa iya ụgwo okpoga; sụ t'ọ tụkwaseru ngu iya iphe; ọphu i lekwa ẹnya
uru lẹ nri, i reru iya.
38 Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu, bụ onye dufutaru unu l'alị
Íjiputu tẹ ya nụ unu alị Kénanu; bụru Nchileke unu.

Ohu onweru onwiya

39 "Ọ-bụru l'onye Ízurẹlu ibe ngu, nggu l'iya bu obutobu bẹ ụkpa guderu; k'ọphu o
woru onwiya ree ngu; be emekwa iya t'o jejeru ngu ozi l'ọ bụ ohu.
40 Dobechia ya l'ọ bụ onye i buru ozi; m'ọ bụ onye byaru abyabya; t'o jeeru ngu ozi
ẹge ono jeye l'afa eswe-ajị.
41 O -rua teke ono; nggu ahaa ya; haa jeye l'ụnwu iya; t'ọ lakfu ndibe ẹphe; lakfu
òkè-iphe nna iya.
42 Lẹ keshinu ndu Ízurẹlu bụ ohu nk'iya, ya shi l'alị Íjiputu dufuta b'e te erekwe
ẹphe t'ẹphe bụru ohu.
43 Ba adụkwaru onye Ízurẹlu ibe ngu ẹhuka; nggu atsụjekwa Nchileke ngu egvu.
44 "Ndu unu a-gbaję ohu; unwoke l'ụnwanyi; bụkwaru ndu ọhodo-a, nọ-pheru unu
mgburumgburu-a. Ono kwa ndu unu a-gbaję ohu ndono.
45 Ndu ọdo, unu a-gbajęfua ohu bụ ndu byaru abyabya, unu l'ẹphe tụko buru; m'ọ
kwanụ ụnwu, ẹphe nọ l'alị unu mụshia. Unu -gbaa ẹphe ohu; unu enwewaruru
ẹphe.
46 Ndu onanu bẹ unu e-me t'ẹphe bụru òkè-iphe, unu ketaru ụnwu unu; t'ẹphe
bụru ohu ẹphe gbururu jeyewaru. A -bya lẹ ndu nk'unu, bụ ụnwu Ízurẹlu; unu ba
adụkwaru ẹphe ẹhuka.
47 "Ọ -bụru l'onye laru alala; m'ọ bụ onye byaru abyabya, unu l'iya tụko buru
nọnyaaru bya enweru iphe; onye Ízurẹlu ibe ngu yẹle iya bunyabe adaa ụkpa bya
eworu onwiya ree onye ono, laru alala ono; m'ọ kwanụ l'o woru onwiya ree abụbu
onye ono, laru alala ono;
48 b'e nwelekwaru-a ike gbafụta iya. Onye abụbu iya nanụ nwekwaru ike gbafụta
iya.

49 Tẹ nwunne nna onye ọbu; m'ọ bụ nwa nwunne nna iya; m'ọ bụ onye ọdo, ẹphe
l'iya bụ abụbu jekwa je agbafụta iya. Ọ -bụru l'onye ọbu nọnyaaru bya enweru iphe
k'ọphu ọo-dụ ike gbafụta onwiya; tẹ onye ọbu gbafụtakwa onwiya.
50 Tẹ yẹle onye gbaru iya ohu gbakọkwaa afa ole ọ dụ tsube l'afa, a gbaru iya ohu
jeye l'afa eswe-ajị. T'e tsube l'iphe, onye o-gburu-mịta ejetaje l'ụboku; gbakọo okpoga
afa, wuduru nụ; karu iya iphe, ọo-kfụ; gude gbata onwiya.
51 Ọ -bụru l'afa, ghuduru nụ hakwadu nshinu; t'onye ono keta okpoga ono, o shi
gude ree onwiya ono ọphu kwata ka nshinu kfụa gude gbata onwiya.
52 Teke ọ -bụkwanu l'afa, ghuduru nụ habewa t'o rua l'afa eswe-ajị; t'ẹphe l'iya
gbakọo ya; t'ọ kfụa kẹ afa ole, ghuduru nụ; gbata onwiya.
53 T'e mejekwa onye ono ẹge eemeje nwozi, e butaru ebuta afa l'afa. T'e letakwa
ẹnya tẹ onye ono, ọ nọ l'ẹka ono ba dụkwaru iya ẹhuka.
54 "Ọ -bụru l'ẹ te eshidu ẹge ono gbafụta iya; t'a hakwaa yẹle ụnwegirima iya m'o
rulephu l'afa eswe-ajị.
55 Ishi iya abụru lẹ ndu Ízurẹlu bụ ohu iya. Ẹphe bụ ohu iya, ya dufutaru lẹ Íjiputu.
Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu."

26

Nggo, ee-bu onye, anụru Nchileke okfu
(Dit 7:12-24; 28:1-14)

1 T'ẹ b'ọ dụkwa agwa; m'ọ bụ ntẹkpe, a pyịru apyịpyi; m'ọ bụ mkpuma, a kpọberu
l'ọ bụ itso, unu e-dobe l'alị unu. T'ẹ b'ọ dụkwa mkpuma, a pyịru apyịpyi, unu ee-dobe
l'alị unu; wata iya ọbaru ẹja. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu.
2 "Unu dobeje mbọku ọtu-ume iya iche; unu akwabẹje ụlo iya, dụ nsọ ugvu. Ọ kwa
yẹbedua bụ Ojejoje.
3 "Ọ -bụru l'unu eme iphe, ya tụru ọkpa iya; bya edobe ekemu iya; l'eme iya ememe;
4 bẹ ya a-nọdu achịru unu mini l'oruberu iya. Iphe, e meberu l'alị e-mehu emehu;
oshi, nọ l'ẹgu amịshi nebyi l'oruberu iya.
5 Iphe a-nọdu emehuru unu nshinu; k'ọphu bụ l'unu a-nọdu etsu balị jeye; ògè ọwo
akpụru vayịnu erua. Unu egude ọwo akpụru vayịnu jeye; ògè omebe iphe l'alị erua
ọdo. Unu a-nọdu eri nri; l'eriji ẹpho; buru l'alị ono lẹ domangu-rimangu.
6 "Ya e-me t'unu buru l'ẹhu-agu l'alị ono; k'ọphu bụ l'unu a-zẹ azẹe; tọ dụ onye eye
unu egvu. Ya e-me t'ẹjo anụ ẹgu chịhu l'alị ono; ọphu ọgu ta byadụ bya ada l'alị ono.
7 Unu a-chị ndu ọhogu unu; gbushia ẹphe.
8 Unu -dụ ise; unu achịa ụkporo madzụ ise. Teke unu dụ ụkporo ise; unu achịa
ụnu ụkporo madzụ l'ise. Unu e-gude nkogo gbushigee ndu ọhogu unu.
9 "Ya a-nọdu eleta unu ẹnya; mee unu t'unu zụa azụzù kabaa l'igwe. Ndzụ, unu
l'iya gbaru bẹ ya e-me t'ọ ngụru angụru.
10 Unu a-nọduje eri iphe, unu kpataru jeye unu akpata k'ọphungu; k'ọphu bụ; a
-nọnyaa; unu achịshilahaa akahụ iya; k'ọphu unu e-wobata k'ọphungu.
11 Ya a-bya; unu l'iya eburu eburu; ọphu unu 'adụhedu iya oyi.
12 Ya a-nọdu ejephe ejephe l'ẹke, unu nọ; bụru Nchileke unu; unu abụru ndibe iya.
13 Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke unu, bụ onye dufutaru unu l'alị
Íjiputu; t'unu ba bụheru ohu ndu Íjiputu. Ya mebyiwaru ike ono, ẹphe shi gude mee
t'unu bụru ohu ẹphe ono; shi ẹge ono mee unu t'unu phafụta ishi."

Aphụ, aa-nụ onye kwefuru íkè
(Dit 28:15-68)

14 "Ọ -bụru l'unu ta ngabẹduru iya nchị; unu te eme iphe, ya sụru tẹ unu meje l'ọ
ha;

15 mbụ; ọ -bụru l'unu ta gụbedu iphe, ya tọru ọkpa iya iphe; k'ọphu unu woru iphe,
ya tụru l'ekemu mee; yọ bụru iphe-mmanu; unu te emeje iphe, ya sụru t'unu meje
l'ọ ha; shi ẹge ono woru ndzụ, unu l'iya gbaru mebyia;
16 bụkwa iphe, ya e-me unu ndọ-ọ: Ya e-me t'unu wata ọtsu egvu; ụkwaranta
alọlahaa unu yẹle ẹjo ẹhu-ọku, e-woru unu ẹnya mebyishia; ndzụ unu alaa kẹ
mmanu. Unu -kọbe iphe l'alị; yọ bụru iphe-mmanu; kẹ l'ọo ndu ọhogu unu e-ri
iya.
17 Ya a-swịnwuru unu ifu; ndu ọhogu unu emekputa unu l'ọgu. Ndu unu dụ ashị
achịlahaa unu; unu agbalahaa ọso teke ẹ tọ dụdu onye achị unu.

18 "Ọ -bụru lẹ ya metsuaru unu ono; unu ta angaru iya nchị; bẹ ya e-me unu iphe,
ha l'ọ bụ ono ugbo ẹsaa gude nụa unu aphụ k'iphe, dụ ẹji unu.
19 Ya e-me t'unu kubuhu onwunu ekuku; mbụ mee akpamigwe, unu vu l'ishi t'ọ dụ
l'ọ bụ ígwè; bya emee alị unu t'ọ dụ l'ọ bụ ope.
20 Ike, unu gude kọo alị a-bụru unu kẹ mmanu; kẹ l'alị te nwedu iphe, oo-meta;
tẹmanu bẹ oshi-ọmi, gvuru l'alị ono a-mị-buhu mebyi.

21 "Ọ -bụru l'unu emekwaphu iphe, ya sụru t'unu be emejeshi; jịka l'unu ta
angadụru iya nchị bẹ ya e-gude iphe-ẹhuka, ka iphe, dụ ẹji, unu meru ugbo ẹsaa
nụa unu aphụ.
22 Ya a-chịru anụ-ẹgu-ẹgbudu ye t'ọ bya eripyabe unu; t'ọ gbabẹ unu ẹka
ụnwegirima unu; tụko elu unu tagbushia; mee; unu ta abahẹdu ishi; esu-ụzo unu
adaburu ophorokpo.

23 "E -meebe unu iphe ono l'ọ ha; unu ta agbanwe; l'emekwaphu iphe, ya sụru t'unu
be meshi;
24 bẹ ya e-me unu iphe, ya ta g'emedu; mbụ gude iphe-ẹhuka, ka iphe, dụ ẹji, unu
meru ugbo ẹsaa nụa unu aphụ.
25 Ya a-ha tẹ ọgu dakfu unu; gude iya gwata unu ụgwo ọgba-ndzụ ono, unu mebyiru
ono. Unu -dzukobelephu lẹ mkpụkpu unu; ya emee t'ẹjo iphe-ememe dakfu unu; shi
ẹge ono woru unu yee ndu ọhogu unu l'ẹka.
26 Ya a-nọchi unu ụzo nri; k'ọphu bụ l'ụnwanyi iri e-gudeje ite lanụ shia iphe. Ẹphe
egude iphe, eegudeje atụ ẹra iphe keeru iya unu; unu -rigee ya; ẹpho te ji unu.

27 "Ọ -bụru lẹ mu metsuaru unu iphemiphe ọbule ono; unu emekwaphu iphe, ya
sụru t'unu be eme;
28 bẹ ya e-gude ẹhu-eghughu mee unu iphe, ya ta g'emedu unu; mbụ gude iphe-
ẹhuka, ka iphe, dụ ẹji, unu meru ugbo ẹsaa nụa unu aphụ.
29 Ono teke unu a-wata ori anụ ụnwu unu unwoke; mẹ anụ ụnwu unu ụnwanyi.
30 Ya e-mebyishi ẹke unu agwajẹ nte; nwutsushia ẹnya-ngwẹja ẹke unu aakpọje
ínsẹnsu ọku. Ya a-tụkwashi odzu unu l'eli nte unu, bụhukwaphu odzu l'onwiya.
Unubẹdua adụ iya oyi.
31 Ya e-me mkpụkpu unu t'ọ dabugbaaru ophorokpo. Ya emee ụlo unu, dụ nsọ t'ọ
bụru okorobo ụlo. Teke ono bẹ mkpọ ngwẹja, unu gworu ta byadụ l'adụ iya mma.
32 Alị ono bẹ ya e-me t'ọ daburu ophorokpo; k'ọphu bụ lẹ ndu ọhogu unu, bụ ndu
e-buchi iya nụ bẹ ọo-dụ biribiri.
33 Ya a-tụka unu nanụ nanụ l'iphe bụ mbakeshi. Yọ bụru nkogo bẹ ya a-mịta gude
tsoru unu. Alị unu bẹ ẹgbara a-kfụ. Iphe, bụ mkpụkpu unu l'ọ ha adaburu ochobo.
34 Teke ono bẹ ẹhu a-wata ọtso alị ono ẹna lẹ ya atụta ume; mbụ teke ono, ọ daburu
ochobo ono. Unubẹdua anọdu l'alị ndu ọhogu unu ono. Teke ono bẹ alị ono a-nọdu
ete ẹswa lẹ ya atụta ume.
35 Teke ono, alị ono daburu ochobo ono bụ ume bẹ ọotuta; kẹ l'ẹ to shidu
atụtajekwadu ume l'afa ọtuta-ume unu teke unu shi buru iya.

36 “A bya lẹ ndu ọphu wuduru nụ l'unu; ndu onanu bẹ ya e-me tẹ meji tọfu ẹphe
l'alị ndu ọhogu ẹphe; k'ọphu bụ lẹ mkpẹkwo -mee ụkporo; ẹphe eye ọkpa l'ọso l'ọ
bụ ndu e gude nkogo l'achị. Ẹphe a-nọdu ada l'ẹ ba dụ onye achị ẹphe ọso.
37 Ẹphe e-vukotaje ibe ẹphe daa l'ọ bụ ndu e gude nkogo l'achị; l'ẹ b'ọ dụ onye achị
ẹphe. T'ọ bụhe l'unu a-dụkwadu ike ovudo ndu ọhogu unu l'ifu.
38 Unu a-nwụshihu l'alị ndu ọhodo. Yọ bụru alị ndu ọhogu unu e-ri unu ishi.
39 Nwa ndu ọphu phọduru nụ l'unu a-nọdu eyifu eyifu l'alị ndu ọhogu unu. Yọ bụru
iphe, dụ ẹji, ẹphe meshiru; mẹ ọphu nna ẹphe oche phẹ meshiru bẹ ẹphe e-gude yifu
ono.
40 “Ọ -bụru l'ẹphe kọshiru iphe, dụ ẹji, ẹphe meshiru yẹle iphe, dụ ẹji, nna phẹ
oche meshiru; mẹ emeswe, ẹphe mesweshiru iya yẹle ememe, ẹphe emeje iphe, ya
sụru t'ẹphe be meshi,
41 bụ iphe, meru; ya emee ẹphe iphe, ya t'e g'emedu ẹphe; chịru ẹphe je eye l'alị
ndu ọhogu ẹphe. Ọ -bụru l'ẹjo ọkpoma ẹphe ono bẹ ẹphe e-wozita alị; bya akfụa
ụgwo iphe, dụ ẹji, ẹphe meshiru;
42 bẹ ya a-nyatakwa-a ndzụ yẹle Jékọpu gbaru; nyata ndzụ yẹle Áyizaku gbaru;
nyata ndzụ yẹle Ébirihamu gbaru; nyatakwaphụ alị ono.
43 Obenu l'alị ono bẹ ẹphe a-ha t'ọ daburu ochobo; gude ẹhu-ọtso-ẹna tụta ume.
Ono teke ẹphe a-kfụ ụgwo iphe, dụ ẹji, ẹphe meru; kẹ l'ẹ tọ dụdu iphe, ẹphe gụberu
iphe, ya tụru l'ekemu; wafụa l'ẹphe woru iphe, ya tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje mee; yọ
dụkota oyi.
44 Ọle ẹge ọ dụ; ẹge ọ dụ bẹ teke ono, ẹphe a-nọdu l'alị ndu ọhogu ẹphe ono bẹ ya
ta ajịkakwa ẹphe; ọphu ya edobekwa ẹphe l'ọ bụ ndu dụ oyi; kẹ tẹ ya mebyishikota
ẹphe l'ẹphe ha; mebyia ndzụ, ẹphe l'iya gbaru; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya
abụru Nchileke ẹphe.
45 Ọle ya e-gude okfu ẹhu ẹphe nyata ndzụ yẹle ndu ndiche ẹphe gbaru; mbụ ndu
ono, ya shi l'alị Íjiputu dufuta; iphe bụ mbakeshi egude ẹnya ẹphe phụ iya ono;
k'ọphu ya a-bụru Nchileke ẹphe. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje.”
46 Ono kwa iphe, Ojejoje tọru ọkpa iya ndono; mẹ iphe, ọ tụru l'ekemu; waa ekemu,
o shi l'ẹka Mósisu tụaru ndu Ízurẹlu l'eli Ugvu Sáyịnayi.

27

Okweta Ojejoje ụkwa iphe

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 Kfuaru ụnwu Ízurẹlu; sụ ẹphe: “Ọ -bụru lẹ madzụ riru angụ lẹ ya e-woru madzụ
nụ Ojejoje; t'ọ kfụkwaa ụgwo l'ishi onye ọbu.
3 “Ọ -bụru nwoke, nọwaru tsube l'ụkporo afa rua ụkporo afa ẹto; bụ ụkporo
mkpọla-ọcha ẹbo lẹ mkpọla-ọcha iri bẹ aa-kfụ l'ishi iya. T'ọ bụkwaru iphe eegudeje
átù ẹra iphe l'eze-ụlo Nchileke b'ee-gude tùa ya.
4 “Ọ -bụru nwanyi; bụ ụkporo mkpọla-ọcha lẹ mkpọla-ọcha iri bẹ aa-kfụ l'ishi iya.
5 “Ọ -bụru nwokoro, nọru tsube l'afa ise jeye l'ụkporo afa; bụ ụkporo mkpọla-ọcha
bẹ aa-kfụ l'ishi iya. Ọ -bụru nwanyi; bụ mkpọla-ọcha iri.
6 “Ọ -bụru nwata nwoke, nọru tsube l'ọnwa lanụ jeye l'afa ise; bu mkpọla-ọcha ise
bẹ aa-kfụ l'ishi iya. Ọ -bụru nwata nwanyi; bụ mkpọla-ọcha ẹto.
7 “Nwoke, kariwaru ụkporo afa ẹto bụ mkpọla-ọcha iri l'ise bẹ aa-kfụ l'ishi iya.
Teke ọ bụ nwanyi; bụ mkpọla-ọcha iri.
8 “Ọ -bụru l'onye ono, riburu angụ ono akpa nri; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu ike ọkfu iphe,
a sụru t'ọ kfụa; t'o duru onye ọbu, o riru angụ iya ọbu; dujeru onye achịjeru Nchileke

ẹja. Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono elee ya ẹnya; kọoru iya iphe, ọo-kfụ. T'ọ bụru ẹge ike onye ono, riburu angụ ono ha b'ee-gburu iya t'ọ kfụa.

9 "Ọ -bụru l'ọo anụ bẹ madzụ riburu nte lẹ ya a-nụ Ojejoje; mbụ anụ, gbaru iya nụ;
iphe, bụ anụ, a nụru Ojejoje ẹge ono dụkotaakwa nsọ.
10 T'ẹ b'o wotakwa anụ ọdo dochia ẹnya iya. T'ẹ b'o wotakwa anụ ọdo ka ẹji; m'ọ bụ
ọphu ka mma gude gbanweta anụ onanu, o riburu angụ lẹ ya a-nụ ono. Ọ -bụru l'o
gude anụ ọdo gbanweta iya bẹ anụ ọphu o gude gbanweta yẹle anụ, o jeru agbanweta
tụkookwa bụru anụ, dụ nsọ.
11 Obenu; ọ -bụru l'iphe, o riburu angụ lẹ ya a-nụ bụ anụ, aasọ nsọ; mbụ anụ ọphu
e tee gudejedu egworu Ojejoje ẹja; t'a kpụtakwa anụ ọbu kpụ-jeru onye achịjeru
Nchileke ẹja.
12 T'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lee ya ẹnya; maru m'ọ dụ mma; t'ẹ tọ dụdu.
Ọ bụ iphe onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono sụkpeleruphu t'ọ kfụa bẹ ọo-kfụ.
13 Ọ -bụru l'onye nwe iya nụ b'ọ dụ t'ọ gbata iya; tẹ onye ono kee aswa iya ụzo ise;
wota òkè lanụ tụkwase l'aswa iya kfụa; gude gbata iya.

14 "Ọ -bụru lẹ madzụ woru ụlo iya nụ t'ọ dụru Ojejoje nsọ; bụkwa onye achịjeru
Nchileke ẹja e-kfu mẹ ụlo ono: ?ọ dụ mma; t'ẹ tọ dụdu. Ọ bụ iphe, onye achịjeru
Nchileke ẹja sụru l'ọo aswa iya; bụ aswa iya.
15 Ọ -bụru l'onye ono, doberu Ojejoje ụlo ono nsọ ono b'ọ dụ t'ọ gbata iya; tẹ onye
ọbu kee aswa iya ụzo ise; yekobe l'aswa iya kfụa; ụlo ọbu abụru nk'iya.

16 "Ọ -bụru lẹ madzụ butaru alị iya nụ t'ọ bụru kẹ Ojejoje; ẹge e-gude maru iphe,
bụ aswa iya bụ ẹge iphe, aa-kọbe l'alị ono habe nshinu. Alị, aa-kọ balị, jiru nkwo-ẹka
iri bẹ aswa iya bụ ụkporo mkpọla-ọcha ẹbo lẹ mkpọla-ọcha iri.
17 Ọ -bụru l'ọo afa eswe-ajị b'ọ nụru alị iya t'ọ bụru kẹ Ojejoje ọbu; bụlephu iphe,
a sụru t'a kfụa bẹ aa-kfụ.
18 Ọle; ọ -bụru l'afa eswe-ajị swewaru; b'o ribuderu angụ lẹ ya e-woru alị ono
doberu Nchileke nsọ; tẹ onye achịjeru Nchileke ẹja gụa afa ole, phọduru nụ; tẹmanu
yo rua l'afa eswe-ajị ọdo; shi ẹge ono karu onye ono iphe, aswa iya bụ. Ọo ya bụ
l'ee-gbubota iphe l'iphe, a sụru t'ọ kfụa.
19 Ọ -bụru l'onye woru alị ono doberu Nchileke nsọ b'ọ dụ t'ọ gbata iya; t'o kekwaa
aswa iya ụzo ise; woru òkè lanụ yekobe l'aswa iya; kfụa gude gbata iya. O metsua ya
ẹge ono; alị ono abụwaruru nk'iya ẹge o shi bụru iya.
20 Ọle; ọ -bụru l'onye ono ta gbatadu alị ono; woru iya ree onye ọdo; bẹ alị ọbu
kwaakwaru. Ẹ ta gbatahẹkwa iya ọdo.
21 O -rulephu l'afa eswe-ajị; bẹ alị ono a-dụru Ojejoje nsọ. Yọ bụru ndu achịjeru
Nchileke ẹja b'ọo-nọdu l'ẹka; keshinu ọ bụ alị, e dobehawaru Ojejoje nsọ.

22 "Ọ -nweru onye riburu angụ ọnu Ojejoje alị, ọ zụru azụzu, ẹ-ta bụdu alị, shi
l'ẹnya ikfu ẹphe;
23 tẹ onye achịjeru Nchileke ẹja gụa afa ole, phọduru nụ; tẹmanu yo rua l'afa eswe-
ajị; shi ẹge ono karu onye ono iphe, aswa iya bụ. Ọ bụ mbọku ono bẹ onye ono a-kfụ
aswa iya t'ọ bụru iphe, dụru Ojejoje nsọ.
24 O -rua l'afa eswe-ajị; tẹ alị ono laphu azụ l'ẹka onye reru iya nụ; mbụ onye alị
ono bụ nk'iya gẹdegede.

25 "T'iphe bụ aswa, aakfụ akfụkfu bụkwaru ọphu ha l'ọ bụ k'eze-ụlo Nchileke.
Mkpọla-ọcha ono b'e -jeshia ya ebubu; e buta iya ụkporo.

26 "T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-kpụtaje anụ, vuru ụzo waa nne iya ọswa; bya anụ t'e
doberu Nchileke nsọ; kẹ l'anụ, vuru ụzo waa nne iya ọswa bụhaakwa kẹ Ojejoje; m'ọ
bụ eswi; m'ọ bụ atụru. L'ẹphe ha tụko bụru kẹ Ojejoje.

27 Ọ -bụru anụ, aasọ nsọ; tẹ onye ono kfụa iphe, a sụru t'ọ kfụa gude gbata iya. Yo
kekwaaphu aswa iya ụzo ise; wota òkè lanụ yekobe l'aswa iya ono kfụa. Teke ọ bụ
l'ẹ tọo dụdu ike agbata iya; t'e ree ya onye ọdo iphe, a sụru l'ọ bụ aswa iya.
28 "Ọle; t'ẹ b'ọ dụkwa iphe, madzụ gọru nụ Ojejoje, ee-re erere; m'ọ kwanụ gbata
iya agbata. Mbụ iphe, shi l'iphe, madzụ nweru enweru; m'ọ bụ madzụ; m'ọ bụ anụ;
m'ọ bụ alị, bụ iya nwe iya. Iphemiphe, a gọru nụ Ojejoje dụkwaru Ojejoje nsọ nshinu.
29 T'ẹ b'ọ dụkwa onye a gọru nụ Ojejoje, aa-gbata agbata. T'e gbukwaa onye ọbu
egbugbu.
30 "Okè lanụ l'ụzo iri l'iphe, e metaru l'alị; m'o -ruhuru; ọ bụru nebyi iphe, a kpataru
l'iphe, a kọru l'alị; m'ọ bụ akpụru, oshi mịtaru; bụkotakwa kẹ Ojejoje. Ọ dụru Ojejoje
nsọ.
31 O -nweru onye eme tẹ ya gbata òkè lanụ l'ụzo iri nk'iya; tẹ onye ono kekwaa
iphe, bụ aswa iya ụzo ise; wota òkè lanụ yekobe l'aswa iya ono gude gbata iya.
32 Ụzo lanụ l'ụzo iri, shi l'eswi; mẹ l'eghu; mẹ l'atụru; mẹkpo anụ k'iri l'iphe, bụ
anụ, onye eche elu gude mgbọro iya gụta a-dụkotakwaru Ojejoje nsọ.
33 T'ẹ b'o jejekwa iya enyocha kẹ woo: ?a maru; ọ dụa mma; t'ẹ tọ dụdu. Ọphu
ọ gbakwa iya inwe. A -gbakwanua ya inwe agbagba; bẹ onanu yẹle ọphu e gude
angbanweta iya tụkookwa bụru iphe, dụ nsọ. Ọphu a byadụ bya agbata iya agbata."
34 Ono bụ ekemu, Ojejoje tụshiru nụ Mósisu lẹ Ugvu Sáyịnayi t'o je anụ ndu Ízurẹlu.

Ọ́gú

Aagụ ndu Ízurẹlu ọgu

1 L'abalị mbụ l'ọnwa k'ẹbo l'afa, kwe ndu Ízurẹlu afa ẹbo k'ọphu ẹphe shi l'alị
Íjiputu lụfuta; bẹ Ojejoje kfuru yeru Mósisu lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ndu Ízurẹlu l'echi-
ẹgu; sụ iya:
2 “Gụa ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ọgu. Gụa ẹphe l'ikfu l'ikfu; mẹ l'ụnwunna l'ụnwunna.
Gụa unwoke l'ẹphe ha; nggu edeshikota ẹpha ẹphe nanụ nanụ.
3 Nggụbe Mósisu; nggu lẹ Érọnu; unu tụko iphe, bụ unwoke lẹ Ízurẹlu gụkota;
mbụ unwoke ndu nọwaru ụkporo afa m'ọ kwanụ karia; bya abụru ndu a-dụ ike oje
ọgu.
4 Unu shi l'iphe, bụ ikfu ono l'ọ ha fọta onye nwoke lanụ t'o yetajeru unu ẹka. Ndu
unu a-fọta bụ ndu bụ ishi l'ụnwunna ẹphe.
5 Ọwaa bụ ẹpha ndu unu a-fọta t'ẹphe yeru unu ẹka:
“Onye unu a-fọta l'ikfu
Rúbẹnu bụ Elizuru Shediyọ.
6 “Onye unu a-fọta l'ikfu
Símiyọnu abụru
Shelumẹlu Zurishadayi.
7 “Onye unu a-fọta l'ikfu
Júda bụ Náshọnu Amínadabu.
8 “Onye unu a-fọta l'ikfu
Ísaka abụru Netanẹlu Zuwa.
9 “Onye unu a-fọta l'ikfu
Zébulọnu bụ Eliyabu Helọnu.
10 “A -bya l'ikfu k'ụnwu Jósẹfu;
onye unu a-fọta l'ikfu
Ífuremu bụ Elishama Amihudu.
Unu afọta Gamalẹlu Pedazọ l'ikfu Manásẹ.
11 “Onye unu a-fọta l'ikfu
Bénjaminu bụ Abidanu Gidiyọ́ni.
12 “Onye unu a-fọta l'ikfu
Dánu abụru Ahiyeza Amishadayi.
13 “Onye unu a-fọta l'ikfu
Ásha bụ Pagẹlu Ọkuranu.
14 “Onye unu a-fọta l'ikfu
Gádu abụru Ẹliyasafu Diyuwẹlu.
15 “Onye unu a-fọta l'ikfu
Náfutali bụ Ahira Enanu.”
16 Ndu ono bẹ bụ unwoke, a fọtaru lẹ Ízurẹlu gbaa mgburumgburu. Ẹphe bụkota
ndu ishi l'ikfu ndiche ẹphe; bya abụgbaaru ishi l'ẹnya ụnwunna, nọ lẹ Ízurẹlu.
17 Mósisu yẹle Érọnu abya achịta ndu ono, a gụshiru ono.
18 Yo rua l'abalị mbụ l'ọnwa k'ẹbo ono; ẹphe ekua ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; deshia
ẹpha ẹphe l'ẹkwo. Ẹphe deshiru iya l'ikfu l'ikfu; mẹ l'ụnwunna ụnwunna. Iphe, bụ
unwoke, nọwaru ụkporo afa kwasẹru b'e dekotaru ẹpha ẹphe nanụ nanụ;

19 ẹge ono, Ojejoje sụru Mósisu t'o mee ya ono. Yọ bụru iya bụ lẹ Mósisu agụa ndu
Ízurẹlu ọgu l'echi-ẹgu Sáyịnayi.

Ụmadzu ole, a gụtagbaaru l'ikfu, nọnu

20 A -bya l'ikfu Rúbẹnu, bụ ọkpara Ízurẹlu; iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa
kwasẹru; mbụ ndu a-dụ ike oje ọgu b'a gụru; deshikota ẹpha ẹphe nanụ nanụ. E
deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwaa ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.
21 Iphe, a gụtaru l'ikfu Rúbẹnu bụ ụkporo ụnu madzụ ise l'ụnu iri l'ishingu l'ụkporo
ụmadzu ise.
22 L'ikfu Símiyọnu b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwasẹru, bụ
ndu a-dụ ike oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe nanụ nanụ l'ẹkwo. E deshiru iya l'ikfu
l'ikfu; deshikwa ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.
23 Ndu a gụtaru l'ikfu Símiyọnu dụ ụkporo ụnu madzụ ẹsaa l'ụnu ẹsato l'ụkporo
madzụ ise.
24 L'ikfu Gádu b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwasẹru, bụ ndu
a-dụ ike oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe nanụ nanụ l'ẹkwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu;
deshikwaa ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.
25 Ndu a gụtaru l'ikfu Gádu dụ ụkporo ụnu madzụ ise l'ụnu iri l'ẹno l'ụkporo madzụ
ẹbo l'iri.
26 L'ikfu Júda b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwasẹru, bụ ndu
a-dụ ike oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe nanụ nanụ l'ẹkwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu;
deshikwa ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.
27 Ndu a gụtaru l'ikfu Júda dụ ụkporo ụnu madzụ tete l'ụnu ishingu l'ụkporo madzụ
iri.
28 L'ikfu Ísaka b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwasẹru, bụ ndu
a-dụ ike oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe l'ẹkwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa
ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.
29 Ndu a gụtaru l'ikfu Ísaka dụ ụkporo ụnu madzụ ishingu l'ụnu madzụ iri l'ishingu.
30 L'ikfu Zébulọnu b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwasẹru,
bụ ndu a-dụ ike oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe l'ẹkwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu;
deshikwa ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.
31 Ndu a gụtaru l'ikfu Zébulọnu dụ ụkporo ụnu madzụ ẹsaa l'ụnu ẹto l'ụkporo
madzụ iri.
32 A -bya l'ikfu Jósẹfu; mbụ anma Ífuremu b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru
ụkporo afa kwasẹru, bụ ndu a-dụ ike oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe. E deshiru iya
l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.
33 Ndu a gụtaru l'ikfu Ífuremu dụ ụnu madzụ ụkporo ise l'ụnu lanụ l'ụkporo madzụ
ise.
34 Anma Manásẹ b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwasẹru, bụ
ndu a-dụ ike oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe l'ẹkwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu;
deshikwa ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.
35 Ndu a gụtaru l'ikfu Manásẹ dụ ụkporo ụnu madzụ ẹno l'ụkporo madzụ iri.
36 A -bya l'ikfu Bénjaminu b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa
kwasẹru, bụ ndu dzuwaru oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe l'ẹkwo. E deshiru iya
l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.
37 Ndu a gụtaru l'ikfu Bénjaminu dụ ụkporo ụnu madzụ ẹno l'ụnu madzụ ẹsato
l'ụkporo madzụ iri.
38 L'ikfu Dánu b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwasẹru, bụ ndu
dzuwaru oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe l'ẹkwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa
ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.

39 Ndu a gụtaru l'ikfu Dánu dụ ụkporo ụnu madzụ ẹsaa l'ụnu iri l'ishingu l'ụkporo madzụ iri l'ise.

40 L'ikfu Ásha b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwasẹru, bụ ndu a-dụ ike oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe l'ẹkwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.

41 Ndu a gụtaru l'ikfu Ásha dụ ụkporo ụnu madzụ ise l'ụnu madzụ ẹto l'ụkporo madzụ iri l'ise.

42 L'ikfu Náfutali b'a gụkotaru iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa kwasẹru, bụ ndu a-dụ ike oje ọgu; bya edeshia ẹpha ẹphe l'ẹkwo. E deshiru iya l'ikfu l'ikfu; deshikwa ya phụ l'ụnwunna l'ụnwunna.

43 Ndu a gụtaru l'ikfu Náfutali dụ ụkporo ụnu madzụ ishingu l'ụnu madzụ iri l'ẹto l'ụkporo madzụ iri.

44 Ndu ono bẹ bụ ndu Mósisu yẹle Érọnu gụru ọgu. Ndu yetaru ẹphe ẹka gụa ọgu ono bụ ndu ishi ndu Ízurẹlu ụmadzu iri l'ẹbo ono, nọ-chigbaaru ẹnya ụnwunna ẹphe nanụ nanụ ono.

45 Iphe, bụ unwoke Ízurẹlu l'ẹphe ha, nọwaru ụkporo afa kwasẹru, bụ ndu a-dụ ike ojeru ndu Ízurẹlu ọgu b'a gụkotaru l'ụnwunna l'ụnwunna.

46 Mkpakọ iphe, ẹphe dụ l'ẹphe ha bụ ụkporo ụnu madzụ ụkporo ugbo ẹto l'ụkporo ugbo iri l'ise; l'ụnu ẹsato; l'ụkporo madzụ iri l'ẹsaa l'ụmadzu iri.

47 Ikfu Lívayi b'ẹ ta gụdu teke a gụru ndu Ízurẹlu ndu ọphu.

48 Ishi iya abụru lẹ Ojejoje sụru Mósisu:

49 "T'ẹ b'ọ gụkwa ndu ikfu Lívayi; ọphu ọ gụkwa ẹphe teke ọo-nọdu agụ ndu Ízurẹlu ndu ọphu.

50 Iphe, oo-mechia bụ t'ọ fọta ndu Lívayi ono t'ẹphe letaje ụlo-ẹ́kwà, eedobeje ẹkwo-ekemu Nchileke ẹnya; t'ẹphe letaje iphe nọ iya nụ ẹnya; mẹ iphe bụ iphe, anọje l'ụlo-ẹ́kwà ono. Ọ bụ ẹphe a-nọduje apa ụlo-ẹ́kwà ono; mẹ iphe, bụ iphe, nọ iya nụ. Yọ bụru ẹphe a-nọdu eleta iya ẹnya; ẹphe e-gudeje ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe kpọ-phee ụlo-ẹ́kwà ono mgburumgburu.

51 Iphe, bụ teke ụlo-ẹ́kwà ono abya atụgbu; t'ọ bụru ndu Lívayi a-fọ-tsutaje iya. Iphe, bụ teke aakpọbe iya akpọbe; t'ọ bụkwaruphu ndu Lívayi a-kpọbe iya. Onye ọdo mmanu, jekfuberu iya ntse; bẹ ee-gbu egbugbu.

52 Ndu Ízurẹlu a-kpọbetsua ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ọkpa l'ọkpa l'ọdu ndu Ízurẹlu ono. Onye, nọnu a-kpọbeje nk'iya; t'ọ gbakfuru lẹ kẹ ndu ikfu iya; gbakfukwaruphu l'ẹ́kwà-ọhubama kẹ ndu ikfu iya.

53 Obenu lẹ ndu Lívayi bẹ e-gude ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe kpọ-pheta ụlo-ẹ́kwà ono, eedobeje ẹkwo-ekemu Nchileke ono mgburumgburu; k'ọphu Nchileke ẹ-ta atụ-koshidu edzudzu ọha Ízurẹlu oke ẹhu-eghughu iya. Ọ bụ ndu Lívayi a-nọdu eleta ụlo-ẹ́kwà ẹke eedobeje ẹkwo-ekemu Nchileke ono ẹnya."

54 Yọ bụru ẹge ono, Ojejoje sụru Mósisu t'e mee ya ono bẹ ndu Ízurẹlu meru iya l'ọ ha.

2

Aakpọ ụlo-ẹ́kwà l'ọdu ndu Ízurẹlu

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu yẹle Érọnu; sụ ẹphe:

2 "Tẹ ndu Ízurẹlu kpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe t'ọ nọ-phee Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono mgburumgburu. Onyenọnu a-kpọbe nk'iya l'ẹke ndu ikfu nk'iya iya nọ; dobe iya ẹkwa-ọhubama, e gude maru ndu ọnu-ụlo ẹphe."

Ndu ụlo-ẹ́kwà k'ụzo ẹnyanwu-ahata

3 L'ụzo ẹnyanwu-ahata; bụ ndu ikfu Júda a-kpọ iya ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo. Onye bụ ishi kẹ ndu Júda bụ Náshọnu Amínadabu.
4 Ndu a gụtaru l'ikfu Júda ono dụ ụkporo ụnu madzụ tete l'ụnu madzụ ishingu l'ụkporo madzụ iri.
5 "Ndu a-kpọbe ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe tsota ẹphe bụ ndu ikfu kẹ Ísaka. Onye bụ ishi l'ikfu kẹ Ísaka bụ Netanẹlu Zuwa.
6 Ndu a gụtaru l'ikfu Ísaka dụ ụkporo ụnu madzụ ishingu l'ụkporo madzụ iri l'ishingu.
7 "Ndu ọdo, a-kpọbe nk'ẹphe tsota ẹphe bụ ndu ikfu Zébulọnu. Onye bụ ishi l'ikfu Zébulọnu bụ Eliyabu Helọnu.
8 Ndu a gụtaru l'ikfu Zébulọnu dụ ụkporo ụnu madzụ ẹsaa l'ụnu ẹto l'ụkporo madzụ iri.
9 "Ikfu ono, a fọtaru t'ẹphe lẹ ndu ikfu Júda kpọnyabe ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo ono; bẹ kpakọru dụ ụkporo ụnu madzụ ugbo ụkporo l'ụnu madzụ ishingu. Ọ bụ ẹphebedua e-vuru ụzo tụgbua.

Ndu ụlo-ẹ́kwà k'ụzo ụzo ọhuda

10 "A bya l'ụzo ọhuda; ọ bụ ndu ikfu Rúbẹnu a-kpọ ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe laa ụzo ọhuda. Ẹphe a-kpọ iya l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo. Onye bụ ishi l'ikfu Rúbẹnu bụ Elizuru Shediyọ.
11 Ndu a gụtaru l'ikfu Rúbenu dụ ụkporo ụnu madzụ ise l'ụnu iri l'ishingu l'ụkporo madzụ ise.
12 "Ndu a-kpọbe ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe tsota ndu ikfu Rúbẹnu bụ ndu ikfu Símiyọnu. Onye bụ ishi l'ikfu Símiyọnu bụ Shelumẹlu Zurishadayi.
13 Ndu a gụtaru l'ikfu Símiyọnu dụ ụkporo ụnu madzụ ẹsaa l'ụnu ẹsato l'ụkporo madzụ ise.
14 "Ndu ọphu a-kpọbe nk'ẹphe tsota ẹphe bụ ndu ikfu Gádu. Onye bụ ishi l'ikfu Gádu bụ Ẹliyasafu Duwẹlu.
15 Ndu a gụtaru l'ikfu Gadụ dụ ụkporo ụnu madzụ ise l'ụnu iri l'ẹno l'ụkporo madzụ ẹbo l'iri.
16 "Ikfu ono, a fọtaru t'ẹphe l'ikfu Rúbẹnu kpọnyabe ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo ẹphe ono; bẹ kpakọru dụ ụkporo ụnu madzụ iri l'ẹsato l'ụnu iri l'ụkporo madzụ iri l'ẹbo l'ụmadzu iri. Ọ bụ ẹphebedua bụ ndu k'ẹbo, a-gbalihuje wata ije.
17 "Ndu Lívayi e-vuta Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko nọdu ndu ikfu ono l'echi; tụgbua. Ọ bụ ẹge ẹphe kpọru ụlo-ẹ́kwà ẹphe; bụ ẹge ẹphe e-gudeje gbeshi: tụgbua; ikfu, nọnu; anọdu l'ẹge ẹphe tso.

Ndu ụlo-ẹ́kwà k'ụzo ẹnyanwu-arịba

18 "Ndu ọphu a-kpọbe ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-arịba bụ ndu ikfu Ífuremu. Ẹphe a-kpọ iya l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo. Onye bụ ishi l'ikfu Ífuremu bụ Elishama Amihudu.
19 Ndu a gụtaru l'ikfu Ífuremu dụ ụkporo ụnu madzụ ise; l'ụkporo ụnu madzụ ise.
20 "Ndu a-kpọbe ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe tsota ikfu Ífuremu bụ ndu ikfu Manásẹ. Onye bụ ishi l'ikfu Manásẹ bụ Gamalẹlu Pedazọ.
21 Ndu a gụtaru l'ikfu Manásẹ dụ ụkporo ụnu madzụ ẹno; l'ụkporo madzụ iri.
22 "Ndu ọphu a-kpọbe ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe tsobe ẹphe bụ ndu ikfu Bénjaminu. Onye bụ ishi l'ikfu Bénjaminu bụ Abidanu Gidiyọ́ni.
23 Ndu a gụtaru l'ikfu Bénjaminu dụ ụkporo ụnu madzụ ẹno; l'ụnu ẹsato l'ụkporo madzụ iri.

24 “Ikfu ono, a fọtaru t'ẹphe lẹ ndu ikfu Ífuremu kpọnyabe ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo ẹphe ono; kpakọru dụ ụkporo ụnu madzụ iri l'ẹto l'ụnu iri. Ọ bụ ẹphebedua bụ ndu k'ẹto; mẹ ẹphe tụgbua ije.

Ndu ụlo-ẹ́kwà k'ụzo isheli

25 “Ndu ọphu a-kpọbe ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe l'ụzo isheli bụ ndu ikfu Dánu. Ẹphe a-kpọ iya l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo. Onye bụ ishi l'ikfu Dánu bụ Ahiyeza Amishadayi.
26 Ndu a gụtaru l'ikfu Danụ dụ ụkporo ụnu madzụ ẹsaa; l'ụnu iri l'ishingu l'ụkporo madzụ iri l'ise.
27 “Ndu a-kpọbe ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe tsota ikfu Dánu bụ ikfu Ásha. Onye bụ ishi l'ikfu Ásha bụ Pagẹlu Ọkuranu.
28 Ndu a gụtaru l'ikfu Ásha dụ ụkporo ụnu madzụ ise; l'ụnu ẹto l'ụkporo madzụ iri l'ise.
29 “Ndu ọphu a-kpọbe ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe tsota ẹphe bụ ndu ikfu Náfutali. Onye bụ ishi l'ikfu Náfutali bụ Ahira Enanu.
30 Ndu a gụtaru l'ikfu Náfutali dụ ụkporo ụnu madzụ ishingu; l'ụnu iri l'ẹto l'ụkporo madzụ iri.
31 “Ikfu ono, a fọtaru t'ẹphe l'ikfu Dánu kpọnyabe ụlo-ẹ́kwà ẹphe; kpọo ya l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo; kpakọru dụ ụkporo ụnu madzụ iri lẹ tete l'ụnu madzụ iri. Ọ bụ ẹphebedua; bẹ e-kpejeru azụ l'ije ẹphe; dzee onwẹphe l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo.”
32 Ndu ono bụ ndu Ízurẹlu l'ẹge e gude gụa ẹphe ọgu l'ẹnya-ufu ẹnya-ufu. Mkpakọ ndu nọkota l'ọdu ndu Ízurẹlu, bụ ndu a gụru ọgu l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo; dụ ụkporo ụnu madzụ ẹto l'ụkporo madzụ iri l'ise l'ụnu madzụ ẹsato.
33 Ọle ndu Lívayi b'ẹ ta gụduru yeru ndu Ízurẹlu ọphu l'ẹphe ha. Yọ bụru ẹge ono; bẹ Ojejoje sụru Mósisu t'o mee ya.
34 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu emekotalephu iphemiphe ọbule, Ojejoje tụru Mósisu ekemu iya. Yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe kpọshiru ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ikfu l'ikfu. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ẹphe eshije egbeshi atụgbu; ndu ọphu nọnu ẹphe lẹ ndu ikfu nk'ẹphe; mẹ ndu ọnu-ụlo nk'ẹphe.

3

Ndu Lívayi

1 Ọwaa bụ eri ndu ikfu Érọnu yẹle Mósisu teke ono, Ojejoje kfuru yeru Mósisu lẹ Ugvu Sáyịnayi ono:
2 Ẹpha ụnwu Érọnu bụ Nadabu, bụ iya bụ ọkpara iya; ọwaa Abihu; Eliyéza; mẹ Itama.
3 Ono bụ ẹpha ụnwu Érọnu, bụ ndu a wụru manụ l'ishi; mbụ ndu ono, a fọtaru dobe t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja ono.
4 Ọle Nadabu yẹle Abihu bẹ daru Ojejoje l'ifu; nwụshihu; kẹ l'ẹphe gude ọku, ẹ-ta dụdu nsọ kpọoru Ojejoje ngwẹja ọku l'echi-ẹgu Sáyịnayi. Ẹphebedua ta mụtadu ụnwegirima. Yọ bụru Eliyéza yẹle Itama bẹ jelahaaru ozi ndu achịjeru Nchileke ẹja teke ono, nna ẹphe, bụ Érọnu nọkwadu ndzụ ono.
5 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
6 “T'ọ chịta ndu ikfu Lívayi je eye l'ẹka Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; k'ọphu ẹphe a-nọdu ejeru iya ozi.
7 Ẹphe a-nọdu ejeru Érọnu ozi; l'ejeru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; mbụ l'ẹphe a-nọdu eje ozi, gbaru ẹphe l'ụlo-ẹ́kwà Nchileke.
8 Ẹphe a-nọduje eleta iphe, nọ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono ẹnya; shi ẹge ono l'ejeru ndu Ízurẹlu ozi, gbaru ẹphe l'ụlo-ẹ́kwà Nchileke.

9 Wo Mósisu t'o woru ndu Lívayi l'ẹphe ha ye Érọnu yẹle ụnwu iya l'ẹka. E shiwa
lẹ ndu Ízurẹlu wota ẹphe l'ẹphe ha ye iya l'ẹka.
10 T'ọ fọta Érọnu mẹ ụnwu iya t'ẹphe bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja. Iphe bụ onye
ọdo, jenyaberu mgboro ụlo-nsọ ono ntse bẹ ee-gbu egbugbu."
11 Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru Mósisu ọdo; sụ iya:
12 "Lenu; lẹ ya shiwa lẹ ndu Ízurẹlu fọta ndu Lívayi t'ẹphe nọ-chia ẹnya iphe, bụ
nwoke, vuru ụzo waa nne iya ọswa lẹ Ízurẹlu. Ọo ya bụ lẹ ndu Lívayi bẹ bụ nk'iya;
13 kẹle ndu, bụ ọkpara bụkota nk'iya. Mbọku ono, ya gbushiru ndu bụ ọkpara
l'alị Íjiputu ono bẹ ya wotaru iphe, bụ ọkpara ndu Ízurẹlu; doberu onwiya; mbụ
shitakpoo lẹ madzụ je akpaa l'anụ. Ẹphe a-bụru nk'iya. Ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje."

Aagụ ndu Lívayi ọgu

14 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu l'echi-ẹgu Sáyịnayi; sụ iya:
15 "Gụa ndu Lívayi ọgu. Gụa ẹphe l'ụnwunna l'ụnwunna; mẹ l'ikfu l'ikfu. Ndu
ịi-gụ bụ unwoke, nọwaru ọnwa lanụ kwasẹru."
16 Tọ dụ iya bụ; Mósisu agụa ẹphe ẹge ono, Ojejoje kfuru iya ẹya ono.
17 Ọwaa ẹpha ụnwu Lívayi: Geshọnu; mẹ Kohatu; ọwaa Merari.
18 Ọwaa bụ ẹpha ụnwu Geshọnu l'ụnwunna l'ụnwunna: Libini mẹ Shimeyi.
19 Ụnwu kẹ Kohatu l'ụnwunna l'ụnwunna bụ Amuramu; Izaha; Hẹ́buronu; mẹ
Uzẹlu.
20 Ụnwu kẹ Merari l'ụnwunna l'ụnwunna bụ Mahuli waa Mushi. Ndu ono tụkoru
bụru ikfu Lívayi; ẹge ẹphe dụ l'ụnwunna l'ụnwunna.
21 Ụnwu Geshọnu bụ ẹphe mụru ndu Libíni; mẹ ndu Shimeyi. Yọ bụru ndu ono bẹ
bụ ndu ikfu Geshọnu.
22 Unwoke, nọwaru ọnwa lanụ kwasẹru l'ikfu Geshọnu dụ ụnu madzụ iri l'ẹsato
l'ụkporo madzụ iri l'ise.
23 Ikfu Geshọnu bẹ a-kpọbeje ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-arịba; l'azụ ụlo-ẹ́kwà
Nchileke.
24 Onye bụ ishi l'ikfu Geshọnu bụ Ẹliyasafu Layelu.
25 Ozi, e yeru ụnwu Geshọnu l'ẹka t'ẹphe jeje lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono bụ oleta
ụlo-ẹ́kwà Nchileke ẹnya; waa ẹkwa, e gude kpua ya; mẹ oleta ẹkwa, e gude gbobuta
ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono ẹnya;
26 mẹ oleta ẹkwa, e gude gbobuta ogbodufu; waa ẹkwa, e gude gbobuta ọnu
ogbodufu ono, nọ-pheru ụlo-ẹ́kwà Nchileke ono; waa ẹnya-ngwẹja mgburumgburu;
mẹ oleta ụdo, e gude gebe ẹkwa ono ẹnya; waa iphe bụ ozi, gbaru ẹphe.
27 Ụnwu kẹ Kohatu bụ ẹphe mụru ndu Amaramu; ndu Izuha; ndu Hẹ́buronu; mẹ
ndu Uzẹlu. Yọ bụru ndu ono bụ ikfu Kohatu.
28 Unwoke, nọwaru ọnwa lanụ kwasẹru l'ikfu Kohatu dụ ụkporo ụnu l'ụnu madzụ
lanụ l'ụkporo madzụ iri. Ọ bụ ẹphebedua bẹ nwe ozi k'oje l'ụlo-nsọ.
29 Ndu ikfu Kohatu b'a sụru t'ẹphe kpọbe ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ụzo ọhali ụlo-ẹ́kwà
Nchileke.
30 Onye bụ ishi l'ikfu Kohatu bụ Elizafanu Uzẹlu.
31 Ozi nk'ẹphe abụru oleta Okpoko Ọgba-ndzụ ẹnya; mẹ teburu; mẹ iphe, eegvubeje
urọku; mẹ ẹnya-ngwẹja; mẹ iphe, nọ l'ụlo-nsọ, ndu achịjeru Nchileke ẹja egudeje eje
ozi; mẹ ẹkwa, e gude gebuta Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ; mẹwaru iphe bụ ozi ọdo, gbaru
ẹphe.
32 Onye ishi ndu ishi ndu Lívayi kpamukpamu bụ Eliyéza Érọnu, bụ onye achịjeru
Nchileke ẹja. Ọo yẹbedua b'a fọtaru t'ọ bụru onye ishi ndu eleta ẹnya l'ụlo-nsọ ono.
33 Ụnwu kẹ Merari bụ ẹphe mụru ndu Mahuli; mẹ ndu Mushi. Yọ bụru ndu ono bụ
ikfu Merari.

34 Unwoke, nọwaru ọnwa lanụ kwasẹru l'ikfu Merari dụ ụnu madzụ iri l'ise l'ụkporo madzụ iri.
35 Onye bụ ishi kẹ ndibe Merari bụ Zuriyẹlu Abihelu. Ndibe Merari b'a sụru t'ẹphe kpọbe ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ụzo isheli ụlo-ẹ́kwà Nchileke.
36 Ozi, e yeru ụnwu Merari l'ẹka bụ: oleta ibo ụlo-ẹ́kwà Nchileke ono ẹnya; mẹ oshi, e swebushiru l'ibo ono; mẹ itso iya; mẹ ẹnya ẹke aakpọbeje ọkpa ibo ono; mẹ itso ono; mẹ ibiribe iphe ụlo, nọkota iya nụ; mẹwaru ozi ọdo, gbaru ẹphe.
37 Ozi ọdo, e yeru ẹphe l'ẹka bụ: oleta ẹnya l'itso, e gude kpọ-phekota ogbodufu ụlo-ẹ́kwà Nchileke ono mgburumgburu; ọkpa iya; nggu iya; mẹ eri, e kegbaaru iya.
38 Mósisu; mẹ Érọnu; mẹ ụnwu Érọnu b'a sụru t'ẹphe kpọbe ụlo-ẹ́kwà nk'ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-ahata ụlo-ẹ́kwà Nchileke; mbụ l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono. Ozi, dụru ndu Ízurẹlu lẹ Ẹke-dụ-Nsọ ono; bụ ẹphebedua e-jechijeru iya ẹphe. Onye ọdo mmanu -jenyabe Ẹke-dụ-Nsọ ono ntse; e gbua ya.
39 Mkpakọ ndu a gụru ọgu l'eri Lívayi; mbụ ndu ono, Mósisu yẹle Érọnu gụru l'ikfu l'ikfu ẹge ono, Ojejoje sụru t'ẹphe gụa ya ono; mbụ unwoke, nọwaru ọnwa lanụ kwasẹru dụ ụkporo ụnu madzụ ẹbo l'ụnu iri l'ise.
40 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya: "T'ọ gụkota unwoke, bụ ọkpara l'alị Ízurẹlu l'ẹphe ha ọgu; mbụ unwoke, nọwaru tsube l'ọnwa lanụ kwasẹru; woru ẹpha ẹphe deshia.
41 Wo iya t'o wofuta eri Lívayi doberu yẹbe Ojejoje l'ọnodu ọkpara l'alị Ízurẹlu mgburumgburu. Yo wota anụ ufu kẹ ndu Lívayi dobe l'ọnodu anụ ivuzọ l'anụ, bụ elu l'alị Ízurẹlu kpamukpamu. Ọo yẹbedua bụ Ojejoje."
42 Tọ dụ iya bụ; Mósisu agụa iphe bụ ọkpara l'alị Ízurẹlu kpamukpamu ọgu ẹge ono, Ojejoje sụru t'ọ gụa ya ono.
43 Mkpakọ ndu bụ ọkpara l'iphe, bụ unwoke l'alị Ízurẹlu gbaa mgburumgburu; mbụ unwoke, nọwaru tsube l'ọnwa lanụ kwasẹru dụ ụkporo ụnu madzụ labụ; l'ụnu iri l'ise; l'ụkporo madzụ iri l'ẹto l'ụmadzu iri l'ẹto. A gụru ẹphe ọgu; deshia ẹpha ẹphe.
44 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya asụ Mósisu
45 t'o wofuta eri Lívayi doberu yẹbe Ojejoje l'ọnodu ọkpara l'alị Ízurẹlu kpamukpamu. Yo wota anụ ufu kẹ ndu Lívayi dobe l'ọnodu anụ ivuzọ l'anụ ufu l'alị Ízurẹlu mgburumgburu. Ọo yẹbedua bụ Ojejoje.
46 A -bya abya l'ụkporo ụmadzu iri l'ẹto l'ụmadzu iri l'ẹto ono, bụ iphe, ọkpara ndu Ízurẹlu gude ka ndu ikfu Lívayi nshinu ono; iphe, aa-kfụ gude gbata ẹphe bụ:
47 mkpọla-ọcha ise, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra mkpọla-ọcha ụlo-nsọ Nchileke, ẹra iya dụ ụkporo gera. Aa-kfụ iya l'ishi onye lanụ l'ẹhu l'ẹhu.
48 Wo iya t'o woru okpoga ono, ee-gude gbata ụmadzu ole ono, ẹphe gude ka ndu Lívayi nshinu ono nụ Érọnu yẹle ụnwu iya.
49 Ya ndono; Mósisu anakọo okpoga ono, ee-gude gbata ndu ono; l'ẹka ndu ono, a gụru ọgu; ẹphe aka ndu Lívayi nshinu ono.
50 Iphe, Mósisu natakọtaru l'ẹka ndu bụ ọkpara l'alị Ízurẹlu bụ ụnu mkpọla-ọcha ẹto; l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹsato l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha ise, bụ: a -tụde iya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra mkpọla-ọcha ụlo-nsọ Nchileke.
51 Mósisu ewota okpoga ono, ee-gude gbata ndu ono nụ Érọnu yẹle ụnwu iya; ẹge ono, Ojejoje tụru iya l'ekemu ono.

4

Eri Kohatu

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu yẹle Érọnu; sụ ẹphe:
2 “Unu gụa ụnwu Kohatu, bụ ndu shi l'eri Lívayi ọgu. Unu gụa ẹphe l'ikfu l'ikfu;
mẹ l'ụnwunna l'ụnwunna.
3 Ndu unu a-gụ bụ iphe, bụ unwoke ndu, nọwaru tsube l'ụkporo afa l'afa iri je
akpaa l'ụkporo afa labụ l'afa iri; mbụ ndu dzuwaru oje ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
4 “Ozi, ụnwu Kohatu a-nọdu eje lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono bụ: oleta iphe, kakọta
ọdu nsọ ẹnya.
5 Teke ẹphe abya t'ẹphe shi l'ọdu ndu Ízurẹlu tụgbua; tẹ Érọnu yẹle ụnwu iya
bahụ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; je atọfuta ẹkwa, eegudeje gebuta Ẹke-Kakọta-ọdu-
Nsọ; gude iya phụ-chia Okpoko Ekemu ono.
6 Teke ono; ẹphe ewota akpọ umoro-ẹnyimu phụ-kputa iya; gude ẹkwa, dụkota
urukpu-urukpu phụa ya l'eli; bya eworu mgbọro, eegudeje apa iya ye iya.
7 “L'eli teburu ono, eedobeje buredi, e gude chịaru Ojejoje ẹja ono bẹ ee-kwebeje
ẹkwa, eke urukpu-urukpu; wota efere tukobe l'eli iya; mẹ agọ; mẹ ọkwa; waa otumu,
ngwẹja iphe-angụngu anọje. A tukobekwa iya phụ buredi ọphu anọje l'ifu Nchileke
tekenteke.
8 Ẹphe abya eworu ẹkwa uswe tụsaa l'eli iphe ono l'ọ ha; kwechita iya akpọ umoro-
ẹnyimu; wota mgbọro, eegudeje apa iya ye iya.
9 “Ẹphe abya egude ẹkwa, eke urukpu-urukpu kwechia iphe, aatukobeje urọku,
e gude amụ ọku; gude iya kwechia urọku l'onwiya; mẹ iphe, apajẹ òwúú iya; mẹ
gbangụgbangu, aagụjeru ọku ye; mẹ iphemiphe ọbule, eeyeje manụ, e gude amụ
ọku.
10 Teke ono; ẹphe egude akpọ umoro-ẹnyimu phụ-kputa iphe ono l'ọ ha; mẹ ngwa
iya l'ọ ha; woru dobe l'eli iphe, eedobeje iya gude apa iya.
11 “L'eli ẹnya-ngwẹja ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono bẹ ẹphe a-phụshi ẹkwa,
eke urukpu-urukpu; gude akpọ umoro-ẹnyimu kwechia ya; woru mgbọro, eegudeje
apa iya; ye iya.
12 “Ẹphe ewotakota iphe, bụ ngwa, eegudeje eje ozi l'ẹke-dụ-nsọ; gude ẹkwa, eke
urukpu-urukpu kekobe iya; bya egude akpọ umoro-ẹnyimu kwechita iya; woru iya
tukobe l'eli iphe, eegudeje apa iya.
13 “A -bya l'ẹnya-ngwẹja ono; t'ẹphe kpofu ntụ, nọ iya nụ; woru ẹkwa uswe tụsaa
l'eli iya.
14 Teke ono; ẹphe ewota iphe, bụ iphe, eegudeje eje ozi l'ẹnya-ngwẹja ono; tukobe
l'eli ẹkwa uswe ono. Mbụ l'ẹphe a-tukobe iya gbangụgbangu, aagụjeru ọku ye; mẹ
oji; mẹ shọvelu; mẹ efere nkwọ-ẹka. Iphemiphe ọbule ono bẹ ee-kwechita akpọ
umoro-ẹnyimu; woru mgbọro, eegudeje apa iya; ye iya.
15 “Érọnu yẹle ụnwu iya -kwechishitsulephu Ẹke-dụ-Nsọ; mẹ iphe, nọ iya nụ; ndu
Ízurẹlu -byadẹlephu oshi l'ọdu ẹphe; tụgbua; t'ụnwu Kohatu bya evuta iphe ono. Ọle
t'ẹphe be denyikwa ẹka l'iphe ono, dụ nsọ ono. Ọdumeka; bẹ ẹphe a-nwụshihukwa.
Ọ bụ ụnwu Kohatu e-vutaje iphe ono, dụ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.
16 “Eliyéza Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja bẹ kẹ manụ, eegudeje amụ ọku nọ
l'ẹka; mẹ ínsẹnsu, eshije mkpọ; mẹ ngwẹja nri, eegwoje mbọku-mbọku; mẹ manụ,
aawụje l'ishi. Ọ bụ yẹbedua a-nọdu eleta ụlo-ẹ́kwà Nchileke ẹnya; mẹ iphemiphe
ọbule, nọ iya nụ; mbụ Ẹke-dụ-Nsọ; mẹ iphe nọkota iya nụ.”
17 Ojejoje asụ Mósisu yẹle Érọnu:
18 “Unu be ekwekwa tẹ ikfu Kohatu chịhu l'eri ndu Lívayi.
19 Ọwaa iphe, unu e-meru ẹphe; k'ọphu ẹphe ta anwụshihudu m'ọ -bụru l'ẹphe
-jenyaberu iphe, kakọta ọdu nsọ ntse: T'ọ bụru Érọnu yẹle ụnwu iya a-bahụje l'ime
Ẹke dụ Nsọ; je ekfuru onyenọnu ozi ọphu oo-je; mẹ ivu, oo-vuta.

20 Ọle tẹ ndu ikfu Kohatu ba abahụkwa je ole ẹnya l'iphe ono, dụ nsọ ono; m'o
-ruhuru; ọ bụru t'ẹphe lee ya ẹnya ugbo lanụ; ọdumeka bẹ ẹphe a-nwụshihukwa."

Ụnwu Geshọnu

21 Ojejoje bya asụ Mósisu:
22 "Gụkwaaphu ụnwu Geshọnu ọgu. Gụa ẹphe l'ụnwunna ụnwunna; mẹ l'ikfu
l'ikfu.
23 Ndu unu a-gụ bụ iphe, bụ unwoke ndu, nọwaru tsube l'ụkporo afa l'afa iri je
akpaa l'ụkporo afa labụ l'afa iri; mbụ ndu dzuwaru oje ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
24 "Iphe, a-bụru ozi ndu ikfu Geshọnu l'ozi, eeje ejeje l'ụlo-ẹ́kwà ndzuko; mẹ iphe,
eevu evuvu bụ:
25 ovutaje ẹkwa, e gude mee ụlo-ẹ́kwà Nchileke; vuta ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono; mẹ
ẹkwa, e gude kpua ya; mẹ akpọ umoro-ẹnyimu, e gude kwechia ya; mẹ ẹkwa,
eegudeje gbobuta ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko;
26 mẹ ẹkwa, eegebutaje mgburumgburu l'ogbodufu ono, nọ-pheru ụlo-ẹ́kwà
Nchileke ono; mẹ ẹnya-ngwẹja ono; waa ẹkwa, eegebutaje l'ọnu-ụzo; mẹ eri, eegebeje
iya; mẹ iphe, bụ ngwa, nọ iya nụ, eegudeje eje ozi. Ọ bụ ndu Geshọnu e-gudeje iphe
ono l'ọ ha mee iphe, ọ gbaru t'e gude iya mee.
27 Iphe, bụ ozi, ụnwu Geshọnu ejekpo ejeje; m'o -ruhuru; ọ bụru ovu ivu; m'ọ bụ
oje ozi ọdo bẹ bụ Érọnu yẹle ụnwu iya bẹ e-koshije ẹge ẹphe e-je iya. Ọo unubẹdua
e-koshije ẹphe ivu, gbaru ẹphe l'evuvu.
28 Ono bụ ozi, ndu ikfu Geshọnu a-nọduje eje lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono. Ọ bụ Itama
Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja a-nọdu ekoshije ẹphe iphe bụ ozi ẹphe; mẹ ẹge
ẹphe e-shije eje iya.

Ụnwu Merari

29 "A -bya abya l'ụnwu Merari; unu gụa ẹphe l'ikfu l'ikfu; mẹ l'ụnwunna l'ụnwunna.
30 Ndu unu a-gụ bụ iphe, bụ unwoke ndu, nọwaru tsube l'ụkporo afa l'afa iri je
akpaa l'ụkporo afa labụ l'afa iri; mbụ ndu dzuwaru oje ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
31 Ọwaa iphe, gbaru ụnwu Merari l'ememe teke ẹphe eje ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
Ẹphe e-vutaje oshi, e gude gbaa ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ Nchileke; mẹ oshi, e swebushiru
iya eswebushi; mẹ itso iya; mẹ ọkpa iya.
32 Ẹphe e-vutajekwaphu itso, nọ-pheru ogbodufu ono mgburumgburu; mẹ ọkpa
itso ono; mẹ nggu, a kpọru l'ụlo-ẹ́kwà ono; mẹ ụdo iya; mẹwaru ivu, etsoje iya nụ
l'ọ ha; mẹ iphemiphe ọbule, e gude eje egbe ozi ono. Unu ketajeru onyemonye ọbule
iphe, gbaru iya l'evuvu.
33 Ono bụ ozi, ụnwu Merari a-nọduje eje lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono. Itama Érọnu,
bụ onye achịjeru Nchileke ẹja bẹ a-nọduje ekoshi ẹphe ẹge ẹphe e-je ozi ono."

Iphe, ndu Lívayi kpakọru dụ

34 Ya ndono; Mósisu yẹle Érọnu; mẹ ndu ishi ndu Ízurẹlu abya agụkota awa Kohatu
ọgu. A gụru ẹphe l'ikfu l'ikfu; gụa ẹphe l'ụnwunna l'ụnwunna.
35 Ndu bụ unwoke, nọwaru shita l'ụkporo afa l'afa iri jeye l'ụkporo afa ẹbo l'afa
iri; mbụ ndu dzuwaru oje ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko;
36 mbụ ndu a gụru l'ikfu Kohatu dụ ụnu madzụ ishingu; l'ụkporo madzụ iri l'ẹsaa
l'ụmadzu iri.
37 Ono bụ mkpakọ unwoke, a gụru ọgu l'ikfu Kohatu; mbụ ndu jeru ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà
Ndzuko. Mósisu yẹle Érọnu gụru ọgu ono ẹge ono, Ojejoje tụru Mósisu ekemu t'ọ
gụa ya ono.
38 Ụnwu Geshọnu b'a gụkwaruphu l'ikfu l'ikfu; mẹ l'ụnwunna l'ụnwunna.

39 Iphe, bụ unwoke, nọwaru ụkporo afa l'afa iri jeye l'ụkporo afa ẹbo l'afa iri, bụ
ndu a-dụ ike oje ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko;
40 b'a gụru ọgu l'ikfu l'ikfu; mẹ l'ụnwunna l'ụnwunna. Ndu a gụtaru dụ ụnu madzụ
ishingu l'ụkporo iri lẹ nanụ l'ụmadzu iri.
41 Ono bụ mkpakọ unwoke, a gụru ọgu l'ikfu Geshọnu; mbụ ndu jeru ozi lẹ Ụlo-
Ẹ́kwà Ndzuko. Mósisu yẹle Érọnu gụru ọgu ono ẹge ono, Ojejoje tụru iya ẹya ono.
42 Ikfu ụnwu Merari b'a gụkwaruphu l'ikfu l'ikfu; mẹ l'ụnwunna l'ụnwunna.
43 Iphe bụ unwoke, nọwaru shita l'ụkporo afa l'afa iri jeye l'ụkporo afa ẹbo l'afa
iri, bụ ndu dzuwaru oje ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko
44 b'a gụru ọgu l'ikfu l'ikfu. Ndu a gụtaru dụ ụnu madzụ ẹsato.
45 Ono bụ mkpakọ unwoke, a gụru ọgu l'ikfu Merari. Mósisu yẹle Érọnu gụru ọgu
ono ẹge ono, Ojejoje sụru Mósisu t'ẹphe gụa ya ono.
46 Ya ndono; Mósisu yẹle Érọnu; mẹ ndu ishi ndu Ízurẹlu agụkota ndu Lívayi l'ẹphe
ha ọgu. A gụru ẹphe l'ikfu l'ikfu; mẹ l'ụnwunna l'ụnwunna.
47 Ndu ẹphe gụru bụ iphe, bụ unwoke, nọwaru shita l'ụkporo afa l'afa iri jeye
l'ụkporo afa ẹbo l'afa iri, bụ ndu dzuwaru oje ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko mẹ ovu ivu.
48 Iphe, ẹphe kpakọru dụ bụ ụkporo ụnu; l'ụnu madzụ l'ụmadzu ụkporo tetee.
49 Ndu nọnu l'ẹhu l'ẹhu b'e koshitsuaru ozi, ẹphe a-nọdu eje; mẹ iphe, ẹphe a-
nọduje evu ẹge ono, Ojejoje sụru Mósisu t'o mee ya ono.
Tọ dụ iya bụ; a gụa ẹphe ọgu ono ẹge Ojejoje sụru Mósisu t'a gụa ya.

5

Odobe ọdu ndu Ízurẹlu nsọ

1 Ojejoje abya asụ Mósisu:
2 “Kfuaru ẹphe t'ẹphe chịshia iphe, bụ ndu ẹhu-labụ l'ọdu ndu Ízurẹlu ono; ẹphe
achịshia ndu iphe alashị alashị l'ẹhu. Ẹphe achịshikwaaphu ndu denyiru ẹke l'odzu;
shi ẹge ono merua onwẹphe.
3 Unu chịfukota ẹphe; unwoke; mẹ ụnwanyi. Unu chịta ẹphe chịfu l'ọdu ndu
Ízurẹlu; t'ẹphe be meru ẹke ono yẹle ndu nk'iya bu ono.”
4 Ẹphe ekwe; chịta ndu ono chịfu l'ọdu ndu Ízurẹlu ono. Yọ bụru ẹge ono, Ojejoje
kfuru iya Mósisu ono bẹ ẹphe meru iya.

Kẹ ọkfu ụgwo iphe, e mebyiru

5 Ojejoje asụ Mósisu:
6 “T'o kfuaru ndu Ízurẹlu lẹ teke madzụ: m'ọ bụ nwoke; m'ọ nwanyi mesweru ibe
iya ẹge ono, ndiphe emeje; shi ẹge ono meswee Ojejoje ono; bẹ ikpe nmaakwaru
onye ọbu.
7 Onye ọbu kfufutaje iphe, dụ ẹji ono, o meru ono; kfụ-dzukwaaphu ụgwo iphe, dụ
ẹji ono, o meru ono l'ọ ha; wota ụzo lanụ l'ụzo ise l'iphe iya yekobe iya; nụ onye ono,
o mesweru ono.
8 Ọ -bụru l'onye ono, e mesweru ono te nwedu abụbu, bụ onye aa-kfụ ụgwo iphe
ono; ọo ya bụ; ụgwo ono abụru kẹ Ojejoje. Onye aa-nụ iya bụ onye achịjeru Nchileke
ẹja. Aa-kpụru ebyila yekobe iya; t'o gbua gude doshiaru iya okfu ẹhu iya.
9 Iphe, bụ iphe, ndu Ízurẹlu doberu nsọ t'ẹphe nụ Ojejoje, bụ iphe, ẹphe wotaru
bya anụ onye achịjeru Nchileke ẹja bụkota k'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono.
10 Iphe, bụ iphe, madzụ doberu nsọ tẹ ya nụ Nchileke bụ onye achịjeru Nchileke
ẹja bẹ nwe iya nụ; mbụ l'iphe, madzụ nụru onye achịjeru Nchileke ẹja bụ onye ono,
achịjeru Nchileke ẹja ono nwe iya.”

Kẹ nwanyi, nji iya ele ẹnya l'oori ogori

11 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya asụ Mósisu:

12 “T'o kfuru ndu Ízurẹlu l'ọ -bụru lẹ nwoke bẹ nyee ya akpa ẹjo ụri; nji iya te gudehe ire iya ẹka;

13 mbụ; ọ -bụru lẹ yẹle nwoke ọdo zẹru; yo shi ẹge ono merua onwiya; nji iya ta ma; to nwe onye agba ekebe l'ọo iphe o meru ndono keshinu ẹ tọ dụdu onye guderu iya nụ teke oome iya;

14 mbụ; ọ -bụru lẹ nwoke ono bẹ nọnyaaru; kolahaaru nyee ya ono okopho; lelahaa ya ẹnya l'o meruwaru onwiya; lẹ teke nwanyi ono meruru onwiya l'oswiya; m'ọ kwanụ l'a nọnyaaru; kolahaaru nyee ya ono okopho; lelahaa ya ẹnya l'o meruru onwiya l'ẹ b'o meru onwiya;

15 tẹ nwoke ono duta nyee ya ono jekfu onye achịjeru Nchileke ẹja. Yo gude ụzo lanụ l'ụzo iri l'ụtu balị, jiru efere nkwo-ẹka, ee-gude gwoo ẹja l'okfu ẹhu nyee ya ono. T'ẹ b'o yekwa manụ l'ụtu balị ono; ọphu o yekwa iya ínsẹnsu; kẹ l'ọ bụ ngwẹja nri, e gworu lẹ k'okopho; mbụ ngwẹja, e gude anyata iphe, dụ ẹji.

16 “Nwanyi ono bẹ onye achịjeru Nchileke ẹja e-durita ntse t'o vudo Ojejoje l'ifu.

17 Tẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono kuta mini, e doberu nsọ l'ite, a kpụru l'ụra; kpota udzu-ẹja, shi l'ọgbodo-ụlo ụlo-ẹ́kwà Nchileke wụru ye lẹ mini ono.

18 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono -kfụbetsulephu nwanyi ono l'ifu Ojejoje; yọ tọfu iya iphe, o keberu l'ishi; pata ngwẹja nri ono, e gude anyata iphe, dụ ẹji ono nụ iya t'ọ paru l'ẹka; mbụ ngwẹja nri ono, e gworu lẹ k'okopho ono. Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono l'onwiya aparu mini ono, atsọ ile, emeje tẹ madzụ bụru onye a tụru ọnu ono.

19 Ọ bụ teke ono bẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono a-nụ nwanyi ono nte t'o ria: ‘L'ọ -bụru l'ẹ tọ dụdu nwoke ọdo, nggu l'iya zẹjeru; tọ bụ l'ị kpajẹru ẹjo ụri; shi ẹge ono merua onwongu l'ẹhu nwoke ọdo, gbahakwaa nji ngu-a; tẹ mini-wa, atsọ ile, emeje tẹ madzụ bụru onye a tụru ọnu-a ba dụkwa iphe, oo-me ngu.

20 Teke bụkwanu l'ị nọ l'ẹka nji ngu-a; l'akpa ẹjo ụri; nggu lẹ nwoke ọdo zẹjewa; gbahakwaa nji ngu-a; nggu eshi ẹge ono merua onwongu;

21 tẹ Ojejoje mekwaa tẹ ẹkpa-nwa chihu ngu; mbụ t'ẹ b'i heshi nwa l'ụtakfu; t'ị bụru onye ndibe unu e-gude l'akọ l'ọnu; gude ngu l'anma ẹjo ẹtu. Ono bụ teke onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono a-sụ nwanyi ono t'ọ gụaru onwiya ẹnwa.

22 Mbụ; tẹ mini-a, atsọ ile, emeje tẹ madzụ bụru onye a tụru ọnu-a kpobakwa ngu l'ẹpho; k'ọphu ẹkpa-nwa e-chihu; to he nwa l'ụtakfu.’

“Teke ono; nwanyi ono asụ: ‘Ọ -bụru l'ọ bụ ẹge ọ dụ b'i kfuru; t'ọ dụ ẹge ono.’

23 “Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono abya atụko mburọnu ono dekota l'ẹkwo; bya asaa ya asasa saru ye lẹ mini ono, atsọ ile ono.

24 Yọ bya eworu mini ono, atsọ ile ono, emeje madzụ t'ọ bụru onye a tụru ọnu ono nụ nwanyi ono t'ọ ngụa. Ọ -ngụ-ge l'iya phụ; mini ono anọdu iya l'ẹpho; mee t'ẹjo iphe-ẹhuka, atsọ ile dakfuta iya.

25 Teke ono bẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono a-nata nwanyi ono ngwẹja-nri ono, o gworu lẹ k'okopho ono, nwanyi ono pa l'ẹka ono. Yọ bya amaa ya amama l'ifu Ojejoje; woru iya je edobe l'ẹnya-ngwẹja.

26 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono abya ahajia ngwẹja ono l'ẹka; woru kpọo ọku l'ẹnya-ngwẹja ono. Ngwẹja ono a-bụru ngwẹja, e gude anyata iphe, dụ ẹji ono. O -metsulephu ẹge ono; yọ bya anụ nwanyi ono mini ono t'ọ ngụa.

27 Ọ -bụru lẹ nwanyi ono meruruphu onwiya; mbụ; ọ -bụru l'o riruphu ogori l'oswiya bẹ bụ teke a nụleru iya phụ mini ono; yọ ngụa; teke ọ bahụleru iya phụ l'ẹpho bẹ oo-me t'ẹjo iphe-ẹhuka, atsọ ile dakfuta iya. Oo-me tẹ ẹkpa-nwa iya chihu; mee t'ẹ b'o heshi nwa l'ụtakfu. Yọ ghọo onye a tụru ọnu l'ufu ẹphe.

28 Teke ọ bụ lẹ nwanyi ono te merudu onwiya; mbụ; ọ -bụru lẹ nwanyi ono doberu
onwiya ndo-o; b'ẹ t'ọ dụdu iphe e-me iya nụ. Ọo-nọdu amụshilee ụnwegirima.
29 "Ono bụ ekemu, a tụru swiberu nwanyi, nji iya ekoru okopho; mbụ nwanyi, nọ
l'ẹka nji iya; l'akpa ẹjo ụri; l'emerushi onwiya;
30 ọdo bụ l'a nọnyaaru; nwoke ekolahaaru nyee ya okopho; lelahaa ya ẹjo ẹnya.
T'onye achịjeru Nchileke bya edobe nwanyi ọbu l'ifu Ojejoje; mekota iya iphe bụ iphe
ono, a tụru l'ekemu ono.
31 Nwoke ono l'onwiya bẹ ta dụkwa iphe, dụ ẹji, a-tukoru iya l'ishi. Ọ bụ nwanyi
ono e-vuru iphe, dụ ẹji, o metaru kpua onwiya."

6

Onye woru onwiya doberu Ojejoje iche

1 Ojejoje asụ Mósisu:
2 "T'o kfuru ndu Ízurẹlu l'o -nweru nwoke; m'ọ bụ nwanyi, kweru ụkwa, gbaru
iche lẹ ya a-dụru Ojejoje iche; mbụ lẹ ya e-dobe onwiya tẹ ya bụru onye dụ iche l'ẹke
Ojejoje nọ;
3 t'onye ọbu ba angụjekwa mẹe; m'ọ bụ iphe ọdo, aangụ angụngu, eme l'ẹnya.
T'onye ọbu ba angụjekwa mẹe, anwụ ọnu, e meru lẹ mẹe vayịnu; m'ọ bụ iphe ọdo,
aangụ angụngu, eme l'ẹnya. T'ẹ b'ọ ngụjekwa mini akpụru vayịnu; ọphu o rijekwa
akpụru vayịnu onyingu; m'ọ bụ k'ọkponku.
4 T'ẹ b'o rijekwa iphe, shi l'oshi vayịnu; m'ọ bụ akpụru vayịnu ọbu l'onwiya; m'ọ bụ
ẹgbo vayịnu jeye teke ọo-bụ-beru onye doberu onwiya Ojejoje iche.
5 "Tẹ ákwọ̀ be erukwa iya l'ishi jeye teke ono, ọo-bụ-beru onye doberu onwiya iche
ono. Ọo-dụlephu nsọ ẹge ọ dụ iya jeye teke ono, o doberu onwiya Ojejoje iche ono
e-dzu. Ẹgbushi, nọ iya l'ishi bẹ ọo-ha t'o ruchia eruchi.
6 L'ògè teke ono, o doberu onwiya Ojejoje iche ono b'ẹ to jekwa ẹke odzu nọ;
7 m'o -ruhuru; ọ bụru l'ọo nna iya; m'ọo nne iya; ọdudu l'ọo nwunne iya kẹ nwoke;
m'ọ nwunne iya kẹ nwanyi bẹ nwụhuru nụ. Ẹ too gudedu okfu l'ọo ẹphe jekfube odzu
ẹphe ntse; shi ẹge ono merua onwiya; kẹ l'e gude ishi iya maru l'o doberu onwiya
Nchileke iche.
8 Lẹ teke ono ọo-nọkotakpo bụru onye doberu onwiya iche ono b'ọ bụ onye dụru
Ojejoje nsọ.
9 "Ọ -bụru l'o -nweru onye gbabuhuru nwụhu lẹ mgboro ẹke ọ nọ; shi ẹge ono
merua ẹgbushi ono, o doberu nsọ ono bẹ bụ: o -rulephu lẹ mbọku k'ẹsaa; yọ kpụshia
ẹgbushi ono; shi ẹge ono safu onwiya mmeru l'ẹhu.
10 O -be lẹ mbọku k'ẹsato; yo wota ndo ẹbo; m'ọ bụ kparakobe ẹbo wojeru onye
achịjeru Nchileke ẹja l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
11 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ewota nanụ gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji. Yo
wota nanụ ọphu gwoo ngwẹja-ukfuru gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, o meru; kẹ l'ọ
nọru l'ẹke madzụ nwụhuru. Yọ bụru mbọku ono kwaphu bẹ oo-me t'ishi iya dụ-phu
nsọ azụ.
12 Oo-doberu onwiya Ojejoje iche jeye teke ono, ọ tụ-buru lẹ ya e-doberu onwiya
Ojejoje iche ono. Yo wota ebyila, gbaru afa nụ t'e gude gwoo ngwẹja ikpe-anmanma.
Oge ọphu, ọ nọhawaruphu b'ẹ taa gụ-kwaru eye iya. Ishi iya abụru l'o meruru
onwiya teke ono, o shi dobe onwiya iche ono.
13 "Ọwaa bụ ekemu, dụru onye doberu onwiya Ojejoje iche ndọ-ọ; mẹ oge, o doberu
onwiya Ojejoje iche dzulephu. Ee-duru iya bya l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
14 Yọ bụru l'ẹke ono bẹ ọo-nọdu woru iphe, ọonu Ojejoje nụ iya. Ọo-nụ iya ebyila,
gbaru afa; to nwe ntụpo t'e gude gwoo ngwẹja-ukfuru. Yọ nụ nwada atụru, nọwaru

afa; to nwe ntụpo t'e gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji. Yọ nụ ebyila, ẹ-te enwedu ntụpo t'e gude gwoo ngwẹja ẹhu-agu.
15 Iphe ọdo, oo-yekobe iya bụ nkata buredi, ẹ-te kodu ekoko; waa akara witu, a gwọru lẹ manụ; mẹ ẹcha-mbeke, a wụru manụ l'eli; waa ngwẹja-nri yẹle ngwẹja-mẹe, l'etsoje iya nụ.
16 "Iphe ono l'ọ ha bẹ onye achịjeru Nchileke ẹja e-gworu nụ Ojejoje. Yo gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji ono; mẹ ngwẹja-ukfuru ono.
17 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono e-woru nkata buredi ono, ẹ-te kodu ekoko ono nụ Ojejoje; bya egbua ebyila phụ gude gwoo ngwẹja ẹhu-agu nụ Ojejoje; bya eyekobekwa iya phụ ngwẹja-nri yẹle ngwẹja-mẹe, etsoje iya nụ tụko gwoo.
18 Yọ bụru l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko bẹ onye ono, doberu onwiya Ojejoje iche ono a-nọdu kpụshia ẹgbushi ono, o doberu iche ono. Yo kpota ẹgbushi iya ono ye l'ọku, nọ lẹ mkpuli ẹke iphe, e gude gwoo ngwẹja ẹhu-agu phụ nọ.
19 "Onye ono, dụru Ojejoje iche ono -kpụshitsulephu ẹgbushi iya ono, o doberu iche ono; tẹ onye achịjeru Nchileke ẹja wota ẹka ebyila ono ọphu e shiru eshishi dẹe ya l'ẹka; wotafua akara lanụ; mẹ ẹcha-mbeke lanụ, ẹ te kodu ekoko lẹ nkata ono nụ iya.
20 Ọo ya bụ; onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono abya amàà ya àmàmà l'ifu Ojejoje t'ọ bụru ngwẹja-amama. Iphe ono bẹ dụ nsọ; yọ bụru onye achịjeru Nchileke ẹja bẹ nwe iya nụ yẹle ǹdụ́ ebyila ono, a maru amama; mẹ ụtakfu iya ono, a nụru Ojejoje ono. E -metsua ẹge ono bẹ onye ono, dụru Ojejoje iche ono nweru ike ngụa mẹe.
21 "Ono bụ ekemu, dụru onye doberu onwiya Ojejoje iche; mbụ onye kweru ụkwa lẹ ya e-doberu onwiya Ojejoje iche; waa iphe, ọo-nụje Ojejoje teke oge iya dzuleruphu; a gụfukwa iphe ọdo, ọo-dụ ike gbatafụa. Ọle o medzufutaje iphe, o kweru ụkwa iya; l'ẹge ekemu onye dụru Ojejoje iche gude dụ."

Ọnu-ọma ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ẹhu ndu Ízurẹlu

22 Ojejoje asụ Mósisu:
23 "T'o kfuru Érọnu yẹle ụnwu iya l'ọ waa bụ ẹge ẹphe e-shije agọru ndu Ízurẹlu ọnu-ọma:
24 "Tẹ Ojejoje
gọoru unu ọnu;
yo chekwaje unu.
25 Tẹ Ojejoje
mụaru unu ọnu-ọchi;
yo meeru unu
eze-iphe-ọma.
26 Tẹ Ojejoje
lee unu ẹnya-ọma;
yo mee t'ẹhu dụ unu agu.
27 "Ọ bụ ẹge ono bẹ ẹphe e-shije kpọ-kua ẹpha iya l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ; ya agọoru ẹphe ọnu-ọma."

7

Ngwẹja, e gude edobe ụlo-ẹ́kwà Ojejoje iche

1 Tọ dụ iya bụ; Mósisu egvubetsulephu ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono; bya awụa ya manụ; bya edobe iya iche; bya edobekwaphu iphe, bụ iphe, nọ iya nụ l'ọ ha iche. Ọ kwaphụ ẹge ono b'ọ wụru manụ l'ẹnya-ngwẹja; dobe iya iche; bya edobekwaphu iphe bụ iphe, nọ l'ẹnya-ngwẹja ono l'ọ ha iche.

2 Ndu ishi ndu Ízurẹlu, bụ ndu ishi l'ụnwunna l'ụnwunna; mbụ ndu ishi l'ikfu l'ikfu;
bụ iya bụ ndu ono, bụ ishi ndu ọphu a gụru ọgu ono
3 bẹ byaru bya eworu iphe nụ Ojejoje. Iphe, ẹphe nụru bụ ọ-gba-kperekpere
ishingu, ekpuchiru iphe; mẹ oke-eswi iri l'ẹbo. Ndu ishi ono bẹ nụtsuaru oke-eswi
nanụ nanụ l'ẹhu l'ẹhu. Ẹphe dụtsua ẹbo ẹbo nụ ọ-gba-kperekpere lanụ. Ono bụ
iphe, ẹphe wotaru bya anụ l'ifu ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono.
4 Ojejoje asụ Mósisu:
5 "T'ọ natakọta ẹphe iphe ono, ẹphe nụru ono; k'ọphu ee-gude iya eje ozi lẹ Ụlo-
Ẹ́kwà Ndzuko. T'o woru iya nụ ndu Lívayi. Onyenọnu bẹ ọo-nụ iya l'ẹge ozi iya
gbaru."
6 Ya ndono; Mósisu abya ewota ọ-gba-kperekpere ono; mẹ oke-eswi ono nụ ndu
Lívayi.
7 Ụnwu Geshọnu b'ọ nụru ọ-gba-kperekpere ẹbo; waa oke-eswi ẹno t'ẹphe gude
jeje ozi, gbaru ẹphe.
8 Ụnwu Merari b'ọ nụru ọ-gba-kperekpere ẹno; waa oke-eswi ẹsato t'ẹphe gude
jeje ozi, gbaru ẹphe. L'ẹphe ha bẹ nọkota l'ẹka Itama Érọnu, bụ onye achịjeru
Nchileke ẹja eje ozi, gbaru ẹphe.
9 Obenu l'ẹ t'ọ dụdu ọphu ọ nụru ụnwu Kohatu; kẹ l'ọo ẹphebedua b'ọ nọ l'ẹka;
mbụ oleta iphe, dụ nsọ ẹnya; bụ iya bụ ovu iphe ono, dụ nsọ ono l'ukuvu.
10 Mbọku, a wụru manụ l'ẹnya-ngwẹja Nchileke gude woru iya ye Nchileke l'ẹka
bẹ ndu ishi ono wotagbaaru iphe bya anụ Nchileke l'ifu ẹnya-ngwẹja ono.
11 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya: "Iphe bụ mbọku-mbọku tẹ onye ishi
lanụ wotaje iphe nk'iya bya anụ t'e gude woru ẹnya-ngwẹja ono ye Nchileke l'ẹka."
12 Onye wotaru iphe nk'iya bya anụ lẹ mbọku kẹ mbụ bụ Náshọnu Amínadabu, bụ
onye ishi ndu Júda.
13 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-
ọcha iri; bya anụkwaphu ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-
ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-
dụ-nsọ. Ọphu nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ;
t'e gude gwoo ngwẹja-nri.
14 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ
ínsẹnsu.
15 A nụru nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo
ngwẹja-ukfuru;
16 mẹ mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;
17 mẹ oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; mẹ ụnwu ebyila ise, gbatsuaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono iphe, Náshọnu Amínadabu gude bya anụ ndono.
18 Yo be lẹ mbọku k'ẹbo; Netanẹlu Zuwa, bụ onye ishi l'ikfu Ísaka ewota iphe nk'iya
bya anụ.
19 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-
ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ
mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu
nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo
ngwẹja-nri.
20 Iphe ọdo, ọ nụru bẹ bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ
bụ ínsẹnsu,
21 B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja-ukfuru;
22 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;

23 oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; mẹ ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono bụ iphe, Netanẹlu Zuwa gude bya anụ ndono.

24 Yo be lẹ mbọku k'ẹto; Eliyabu Helọnu, bụ onye ishi ndu kẹ Zébulọnu ewota iphe
nk'iya bya anụ.
25 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-
ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ
mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu
nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo
ngwẹja-nri.
26 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ
ínsẹnsu.
27 Yọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja-ukfuru;
28 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;
29 oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; mẹ ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono iphe, Eliyabu Helọnu gude bya anụ ndono.

30 Yo be lẹ mbọku k'ẹno; Elizuru Shediyọ, bụ onye ishi, ụnwu Rúbẹnu ewota iphe
nk'iya bya anụ.
31 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-
ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ
mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu
nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo
ngwẹja-nri.
32 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ
ínsẹnsu.
33 Yọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja-ukfuru;
34 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;
35 oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; waa ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono iphe, Elizuru Shediyọ gude bya anụ ndono.

36 Yo be lẹ mbọku k'ise; Shelumẹlu Zurishadayi, bụ onye ishi ụnwu Símiyọnu ewota
iphe nk'iya bya anụ.
37 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-
ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ
mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu
nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo
ngwẹja-nri.
38 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ
ínsẹnsu.
39 Yọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja-ukfuru;
40 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;
41 oke-eswi ẹbo; mẹ ebyila ise; mkpi ise; waa ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-
gude gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono iphe, Shelumẹlu Zurishadayi gude bya anụ ndono.

42 Yo be lẹ mbọku k'ishingu; Ẹliyasafu Diyuwẹlu, bụ onye ishi ndu Gádu ewota iphe
nk'iya bya anụ.
43 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-
ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ
mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu

nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo ngwẹja-nri.
44 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ ínsẹnsu.
45 B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru;
46 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;
47 oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; waa ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-gude gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono iphe, Ẹliyasafu Diyuwẹlu gude bya anụ ndono.

48 Yo be lẹ mbọku k'ẹsaa; Elishama Amihudu, bụ onye ishi ndu Ífuremu ewota iphe nk'iya bya anụ.
49 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo ngwẹja-nri.
50 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ ínsẹnsu.
51 B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru;
52 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;
53 oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; waa ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-gude gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono iphe, Elishama Amihudu gude bya anụ ndono.

54 Yo be lẹ mbọku k'ẹsato; Gamalẹlu Pedazọ, bụ onye ishi ndu ikfu Manásẹ ewota iphe nk'iya bya anụ.
55 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo ngwẹja-nri.
56 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ ínsẹnsu.
57 B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru;
58 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;
59 oke-eswi ẹbo; ebyila ise, mkpi ise; waa ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-gude gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono iphe, Gamalẹlu Pedazọ gude bya anụ ndono.

60 Yo be lẹ mbọku kẹ tete; Abidanu Gidiyọ́ni, bụ onye ishi ndu Bénjaminu ewota iphe nk'iya bya anụ.
61 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo ngwẹja-nri.
62 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ ínsẹnsu.
63 B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; waa nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru;
64 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;

65 oke-eswi ẹbo; mẹ ebyila ise; mkpi ise; waa ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-
gude gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono iphe, Abidanu Gidiyọ́ni gude bya anụ ndono.

66 Yo be lẹ mbọku k'iri; Ahiyeza Amishadayi, bụ onye ishi ndu ikfu Dánu ewota
iphe nk'iya bya anụ.
67 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-
ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ
mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu
nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo
ngwẹja-nri.
68 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ
ínsẹnsu.
69 B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja-ukfuru;
70 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;
71 oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; waa ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono bụ iphe, Ahiyeza Amishadayi gude bya anụ ndono.

72 Yo be lẹ mbọku k'iri lẹ nanụ; Pagẹlu Ọkuranu, bụ onye ishi ndu ikfu Ásha ewota
iphe nk'iya bya anụ.
73 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-
ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ
mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu
nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo
ngwẹja-nri.
74 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ
ínsẹnsu.
75 B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja-ukfuru;
76 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;
77 oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; waa ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono bụ iphe, Pagẹlu Ọkuranu gude bya anụ ndono.

78 Yo be lẹ mbọku k'iri l'ẹbo; Ahira Enanu, bụ onye ishi ndu ikfu Náfutali ewota
iphe nk'iya bya anụ.
79 Iphe, ọ nụru bụ: efere lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-
ọcha iri; mẹ ochi lanụ, e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ
mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Ọphu
nọnu b'e yejishikotaru akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ; t'e gude gwoo
ngwẹja-nri.
80 Iphe ọdo, ọ nụru bụ agọ lanụ, e meru lẹ mkpọla-ododo iri. Iphe, jiru iya nụ bụ
ínsẹnsu.
81 B'ọ bya anụ nwa oke-eswi lanụ; ebyila lanụ; nwa ebyila lanụ, gbaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja-ukfuru;
82 mkpi lanụ, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji;
83 oke-eswi ẹbo; ebyila ise; mkpi ise; waa ụnwu ebyila ise, gbatsụaru afa, ee-gude
gwoo ngwẹja ẹhu-agu. Ono bụ iphe, Ahira Enanu gude bya anụ ndono.

84 Iphe ono bẹ bụ iphe, ndu ishi ndu Ízurẹlu gudetsua bya anụ t'e gude woru ẹnya-
ngwẹja ono ye Nchileke l'ẹka; mbụ teke ono, a wụru iya manụ ono. Iphe, ẹphe nụru
bụ: efere iri l'ẹbo, e meru lẹ mkpọla-ọcha; ochi iri l'ẹbo, e meru lẹ mkpọla-ọcha;
waa agọ iri l'ẹbo, e meru lẹ mkpọla-ododo.

85 Efere lanụ b'e meru l'ụkporo mkpọla-ọcha ishingu lẹ mkpọla-ọcha iri; mee ochi lanụ l'ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ.
86 Agọ iri l'ẹbo ono, e meru lẹ mkpọla-ododo, e yejishikotaru ínsẹnsu eyejishi ono bẹ iphe, e gude mee ya bụ mkpọla-ododo iri iri. Mbụ mkpọla-ọcha, bụ: a -tụa ya atụtu; ẹra iya aha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ. Mkpọla-ododo, e gude mekota iphe ono l'ọha bẹ dụ ụkporo mkpọla-ododo ishingu.
87 Iphe, iphe bụ mkpakọ anụ, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru dụkota bụ ụnwu oke-eswi iri l'ẹbo; ebyila iri l'ẹbo; ụnwu ebyila iri l'ẹbo, gbatsụaru afa yẹle ngwẹja-nri, tso iya nụ; waa mkpi iri l'ẹbo, ee-gude gwoo ngwẹja iphe-ẹji.
88 Anụ, ee-gude gwoo ngwẹja ẹhu-agu bẹ kpakọru dụ ụkporo oke-eswi l'oke-eswi ẹno; ụkporo ebyila ẹto; ụkporo mkpi ẹto; waa ụkporo ụnwu ebyila ẹto, gbatsụaru afa. Ono bụ iphe, a nụru t'e gude woru ẹnya-ngwẹja ono ye Nchileke l'ẹka teke ono, a wụru iya manụ ono.
89 Teke Mósisu bahụru lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono tẹ yẹle Ojejoje kfugbabe b'ọ nụru olu, e shi l'eli iphe, e gude kpuchia ẹke aanọduje akfụ ụgwo iphe, dụ ẹji kfuru yeru iya. Okfu ono b'a nọ lẹ mgbaku cherobimu ẹbo phụ kfua. Olu ono ekfuru yeru iya.

8

Urọku ẹsaa

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 “Kfuru Érọnu; sụ iya teke oo-dobe urọku ẹsaa ono; t'o dobe iya; k'ọphu iphoro iya a-nga ifu iphe ono, a tukoberu iya ono.”
3 Érọnu emee ya ẹge ono, o kfuru ono; bya edobe urọku ono; k'ọphu iphoro iya ngashịru ifu iphe ono, a tukoberu iya ono, bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru Mósisu l'ekemu.
4 Ọwaa bụ ẹge e gude mee iphe ono, aatukobeje urọku ono: Ọo mkpọla-ododo, a kụsaru akụsa b'e gude mekota iya shita l'ike iya jeye lẹ nchị iya. Iphe ono, aatukobeje urọku ono b'e meleruphu ẹge Ojejoje koshiru iya Mósisu.

Odobe ndu Lívayi iche

5 Ojejoje abya asụ Mósisu:
6 “T'o shi l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ fọfuta ndu Lívayi; mechaa ẹphe emecha.
7 Ọwaa ẹge ii-shi mechaa ẹphe ndọ-ọ: Wota mini-ntụru phee ẹphe l'ẹhu; ẹphe akpụshikota iphe, bụ ẹji, nọ ẹphe l'ẹhu; sashịkota uwe ẹphe; shi ẹge ono mechaa onwẹphe.
8 T'ẹphe wota nwa oke-eswi yẹle ngwẹja nri, tso iya nụ; bụ iya bụ akpe, e gweru egwegwe gwọkobe iya manụ. Nggụbe Mósisu ewota nwa oke-eswi ọdo, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji.
9 Duru ndu Lívayi je l'ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; nggu ekukobe iphe, bụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha t'ẹphe dzua l'ẹke ono.
10 Nggu eduru ndu Lívayi bya l'ifu Ojejoje. Ndu Ízurẹlu ebyibe ẹphe ẹka l'ishi.
11 Érọnu bẹ e-wota ndu Lívayi ono nụ yẹbe Ojejoje t'ẹphe bụru iya ngwẹja-amama, shi l'ẹka ndu Ízurẹlu; k'ọphu ẹphe a-nọdu ejeru yẹbe Ojejoje ozi.
12 Teke ono bẹ ndu Lívayi a-bya ebyibegbaa oke-eswi ono ẹka l'ishi; nggu egude oke-eswi lanụ gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; gude ọphu gwoo ngwẹja-ukfuru nụ Ojejoje; shi ẹge ono kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji ndu Lívayi.
13 “Tẹ ndu Lívayi vudo l'ifu Érọnu yẹle ụnwu iya; nggu ewota ẹphe nụ Ojejoje t'ẹphe nọdu ọnodu ngwẹja-amama.

14 Ono ẹge ii-shi dobe ndu Lívayi iche l'ẹke ndu Ízurẹlu ndu ọphu nọ ndono. Ndu
Lívayi a-bụru kẹ yẹbe Ojejoje.
15 Teke i mechatsuaru ndu Lívayi ono; nggu ewofuta ẹphe dobe t'ẹphe dụ l'ọ bụ
ngwẹja-amama ono; ẹphe ejelahaa ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
16 Ọo ẹphebedua bụ ndu, e shi lẹ ndu Ízurẹlu nụ yẹbe Ojejoje. Ya wotawaru ẹphe
t'ẹphe bụru nk'iya. Ya gudewa ẹphe dochia ẹnya ndu, bụ ọkpara l'alị Ízurẹlu gbaa
mgburumgburu; mbụ iphe, bụ unwoke, vu ụzo waa nne ẹphe ọswa l'alị Ízurẹlu.
17 Iphe, bụ iphe, bụ oke ya, bụ iya vu ụzo waa nne iya ọswa l'alị Ízurẹlu gbaa
mgburumgburu: m'ọ bụ madzụ; m'ọ bụ anụ bẹ bụkota kẹ yẹbe Ojejoje. Lẹ teke ono,
ya gbushikotaru iphe, bụ ọkpara l'alị Íjiputu ono bẹ ya doberu ẹphe iche t'ẹphe bụru
nk'iya.
18 Nta-a bẹ ya wowaru ndu Lívayi t'ẹphe nọ-chia ẹnya ndu, bụ ọkpara l'alị Ízurẹlu
gbaa mgburumgburu.
19 Ya shiwa lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha wota ndu Lívayi nụ Érọnu yẹle ụnwu iya;
t'ẹphe jeje ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko l'ọzori ndu Ízurẹlu; ẹphe akfụje ụgwo iphe dụ
ẹji, ụnwu Ízurẹlu meru; k'ọphu mgbọnwu ete egbudu ẹphe mẹ ẹphe -byaa ntse l'ẹke
ono, dụ-nsọ ono."
20 Mósisu yẹle Érọnu; mẹ iphe, bụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abya emeru yeru ndu
Lívayi ẹge ono, Ojejoje tụru iya Mósisu l'ekemu l'okfu ẹhu ndu Lívayi ono.
21 Ndu Lívayi abya asashịa onwẹphe iphe, dụ ẹji, ẹphe meshiru; bya asashịa uwe
ẹphe. Érọnu abya eworu ẹphe ye Ojejoje l'ẹka t'ẹphe dụ l'ọ bụ ngwẹja-amama; bya
akfụa ụgwo iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; shi ẹge ono safu ẹphe ntụru.
22 E metsua; ndu Lívayi abya anọdu Érọnu yẹle ụnwu iya l'ẹka wata oje ozi lẹ Ụlo-
Ẹ́kwà Ndzuko. Yọ bụru ẹge Ojejoje tụru iya Mósisu l'ekemu bụ ẹge ẹphe meru ndu
Lívayi ono.
23 Ojejoje abya asụ Mósisu:
24 "Iphe-a bẹ bụ ndu Lívayi b'ọ dụru: Unwoke, nọwaru ụkporo afa l'afa ise tụgburu
bẹ a-wataję oje ozi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
25 Ẹphe -gbawa ụkporo afa ẹbo l'afa iri; ẹphe a-haa oje ozi, ẹphe shi eje l'ụlo-ẹ́kwà
ndzuko ono.
26 Ọle; ọ -bụru l'ọ dụ onye ọbu t'o yeru ụnwunna iya ẹka l'ozi Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko
ono; t'o yetajekwaru ẹphe ẹka. Obenu lẹ yẹbedua l'onwiya e-jebuhu ozi. Ọ bụ ẹge
ono bẹ ii-shije nụ ndu Lívayi ozi, ẹphe a-nọduje eje."

9

Ọgba Ajị Esweta

1 L'ọnwa mbụ l'afa, kwe ndu Ízurẹlu afa ẹbo, ẹphe shi lẹ Íjiputu lụfuta bẹ Ojejoje
kfuru yeru Mósisu l'echi-ẹgu Sáyịnayi; sụ iya:
2 "Tẹ ndu Ízurẹlu gbakwaa Ajị Esweta l'oge iya.
3 Ọnwa ọwaa -gbalẹphu abalị iri l'ẹno; unu gbaa Ajị Esweta ono l'oge iya. Teke unu
a-wata iya agbagba bụ mẹ ẹnyanwu rịbadelephu. Unu gbaa ajị ono l'ẹge ekemu iya
dụ; mẹ l'ẹge nsọ iya dụ."
4 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya ekfuaru ndu Ízurẹlu t'ẹphe gbaa Ajị Esweta ono.
5 Ẹphe agbaa Ajị Esweta ono l'echi-ẹgu Sáyịnayi l'ọnwa mbụ ono gbaru abalị iri
l'ẹno; l'ẹnyanwu abyawa arịba. Ndu Ízurẹlu atụko iphemiphe ọbule ono mekota
l'ẹge Ojejoje kfuru iya Mósisu.

6 Ọle; o nwekwanuru ndu ọphu te tsodu gbaa Ajị Esweta ono mbọku ono. Ishi iya
abụru lẹ mmeru nọ ẹphe l'ẹhu; kẹ l'ẹphe denyiru onye nwụhuru anwụhu ẹka. Ndu
ono abyakfutashia Mósisu yẹle Érọnu mbọku ono;
7 bya asụ Mósisu: "Lẹ mmeru nọkwa ẹphe l'ẹhu; kẹ l'ẹphe denyiru onye nwụhuru
anwụhu ẹka. Ọ bụ; ?nanụ ẹge e meru te kwe t'ẹphe tsoru ndu Ízurẹlu ndu ọphu; nụ
Ojejoje ngwẹja lẹ teke bụ oge iya?"
8 Mósisu asụ ẹphe: "Unu ngabe tẹ ya maru iphe, Ojejoje e-kfu l'okfu ẹhu unu."
9 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu:
10 "T'o kfuaru ndu Ízurẹlu l'ọ -bụru l'o -nweru onye l'ime ẹphe; m'ọ bụ l'eri ẹphe,
denyiru odzu ẹka; shi ẹge ono merua onwiya; ọ dụdu l'ọo iphe ọdo bẹ onye ọbu jeru
bẹ onye ono a-gbalẹkwa-a Ajị Esweta kẹ Ojejoje ono.
11 Teke ẹphe a-gba iya bụ l'abalị iri l'ẹno l'ọnwa k'ẹbo; mẹ ẹnyanwu rịbadelephu.
Iphe, ẹphe e-gude gbaa ya bụ: buredi, ẹ-te kodu ekoko; yẹle mkpẹkwo, atsọgbaa ile.
12 T'ẹ b'ọ dụkwa iphe ono ọphu ẹphe a-ha t'ọ bọo nchi; ọphu ọ dụkwa ọkpu iya
ọphu ẹphe a-nyakwo anyakwo. Ọ bụ ẹge ekemu Ajị Esweta ono dụkota bụ ẹge ẹphe
e-gude gbaa ya.
13 Ọle; onye mmeru ta nọdu l'ẹhu; to nwe ẹke o jeru; to tsokwanu gbaa Ajị Esweta
ono bẹ ee-bufukwa ebufu l'ẹke ndibe ẹphe nọ; kẹ l'ẹ tọ nụdu Ojejoje ngwẹja iya l'oge
iya. Ọ kwa onye ono bẹ iphe, dụ ẹji, o meru a-tukoru l'ishi.
14 " 'A -bya abya lẹ k'onye mbyamubya, unu l'iya bu ebubu: ọ -bụru l'onye
mbyamụmbya ono bẹ chọru t'o tsoru unu gbaa Ajị Esweta kẹ Ojejoje; t'onye ọbu
mekwaa ya ẹge ekemu iya; mẹ nsọ iya dụ. Ọ bụ nsọ lanụ, dụru onye a mụru amụmu
l'alị-a; dụkwaruphu onye laru alala.' "

Urukpu atsọ-kputa ụlo-ẹ́kwà Nchileke
(Awụ 40:34-38)

15 Mbọku ono, a kpọberu ụlo-ẹ́kwà Ojejoje, bụ iya bụ ụlo-ẹ́kwà, ẹke eedobeje ẹkwo
ekemu Ojejoje bẹ urukpu byaru bya ekpuchia iya. Yo be l'urẹnyashi; urukpu ono
adụlephu l'ọ bụ ọku l'eli ụlo-ẹ́kwà ono; dụ ẹge ono jeye l'ụtsu.
16 Yọ bụru ẹge ono b'ọ dụru kwasẹwaruru. O -be l'eswe; urukpu ono ekpuchia
ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono. Teke o beru l'ẹnyashi; yọ chaa too l'ọ bụ ọku.
17 Yọ bụje teke urukpu ono shi l'eli ụlo-ẹ́kwà ono palihu imeli imeli; ndu Ízurẹlu
awụ-lihu tụgbua. Ẹke ẹphe jeberu; urukpu ono keshiru; ẹphe akpọshia ụlo-ẹ́kwà
ẹphe l'ẹke ono; nọshia.
18 Yọ bụje; Ojejoje -sụ ndu Ízurẹlu t'ẹphe palia ije; ẹphe awụ-lihu tụgbua. Teke ọ
sụru t'ẹphe nọdu; ẹphe akpọshia ụlo-ẹ́kwà ẹphe; nọshia l'ọdu ndu Ízurẹlu ono. Yọ
bụru ẹge urukpu ono nọ-beru l'eli ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono bụ ẹge ẹphe anọ-beje l'ọdu
ụlo-ẹ́kwà ono.
19 Teke urukpu ono nọru anọno l'eli ụlo-ẹ́kwà Nchileke ono; ndu Ízurẹlu emee ẹge
Ojejoje kfuru ẹphe; nọpyabe; ẹphe ta atụgbudu.
20 Teke ọ bụ l'urukpu ono nọru l'eli ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono; nọo ya nwujiku olemole;
bụ Ojejoje -sụ ẹphe t'ẹphe nọdu; ẹphe akwaa l'ọdu ndu Ízurẹlu ono; nọshia. Ọ -sụ
ẹphe t'ẹphe wụ-lihu; ẹphe awụ-lihu tụgbua.
21 Ọ -bụru l'urukpu ono nọru shita l'urẹnyashi jeye l'ụtsu; o -rua l'ụtsu; yọ palihu;
ẹphe awụ-lihu tụgbua. Ọ -bụru l'eswe bẹ urukpu ono palihuru; m'ọ kwanu l'ẹnyashi
bẹ bụlephu teke ọ palihuru; ndu Ízurẹlu awụ-lihu tụgbua.
22 M'o -ruhuduru urukpu ono nọdu l'eli ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono nọo ya abalị ẹbo; m'ọ
bụ ọnwa lanụ; m'ọ bụ l'ọo afa ophu; ẹphe anọdu nọshia l'ọdu ndu Ízurẹlu ono ẹge
ẹphe nọ iya. Obenu l'a -nọnyawaa; urukpu ono paliwa; ẹphe awụ-lihu; tụgbua.

23 Yọ bụje; Ojejoje -sụ ẹphe t'ẹphe nọdu; ẹphe akwaa l'odu ụlo-ẹ́kwà ẹphe; nọshia.
Teke ọ sụru ẹphe t'ẹphe tụgbua; ẹphe awụ-lihu tụgbua. Iphe, bụ iphe, Ojejoje kfuru
ẹphe bẹ ẹphe mekotaru l'ẹge ọ tụru iya Mósisu l'ekemu.

10

Ụpyoku mkpọla-ọcha

1 Ojejoje asụ Mósisu:
2 "T'o gude mkpọla-ọcha, e tsusaru etsusa meta ụpyoku; k'ọphu oo-gudeje iya eku
ndu Ízurẹlu t'ẹphe dzukoo; gudejekwa iya phụ kfuru ẹphe teke ẹphe a-phụtaje ụlo-
ẹ́kwà ẹphe tụgbua.
3 Teke e gburu ụpyoku labụ ono bụ iphe, ookfu bụ t'iphe, bụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha
dzua l'ifu nggụbe Mósisu l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
4 Ọ -bụru l'ọo ụpyoku lanụ nwẹnkinyi b'e gburu; iphe, ookfu bụ t'iphe, bụ ndu ishi,
l'achịnu dzua l'ẹke, ịino; mbụ ndu ishi, achịgbaa ikfu l'ikfu ndu Ízurẹlu.
5 Teke, e gburu ụpyoku ono ugbo lanụ; iphe, ookfu bụ t'iphe, bụ ikfu ndu ọphu
kpọberu ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-ahata wụ-lihu tụgbua.
6 Teke e gburu iya k'ugbo labụ; bụ iphe ọ bụ bụ tẹ ndu ọphu kpọru ụlo-ẹ́kwà
nk'ẹphe l'ụzo ọhuda wụ-lihu; tụgbua. Ee-gbuje ụpyoku ono gude koshi teke ẹphe
a-wụ-lihu; tụgbua.
7 Ọ -bụru l'unu eku ndu ọha t'ẹphe dzukoo; unu egbua ụpyoku ono. Ọle t'ẹ b'ọ
dakwa l'ọ bụ ọphu e gude agba ama.
8 Ọ bụ ụnwu Érọnu, bụ iya bụ ndu, achijeru Nchileke ẹja e-gbuje ụpyoku ono. Yọ
bụru ome-l'alị, a-dụru unu shita l'ọgbo sweru ọgbo.
9 Teke ọ bụ l'unu eje otso ndu ọhogu unu ọgu l'alị unu; mbụ ndu akpa unu ẹhu;
unu gbua ụpyoku ono t'ọ dashia ọda ike; k'ọphu Ojejoje, bụ Nchileke unu a-nyata
unu; bya adzọfuta unu l'ẹka ndu ọhogu unu ono.
10 Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ unu ee-gbuje ụpyoku teke ẹhu atsọ unu ẹna; teke unu
agba Ajị Ọnwa Ọphungu;* mẹ unu -gwotsulephu ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja ẹhu-
agu, unu egwoje; k'ọphu Nchileke e-gude iya nyata unu. Ọo yẹbedua bụ Ojejoje, bụ
Nchileke unu."

Ndu Ízurẹlu alụfu l'echi-ẹgu Sáyịnayi

11 Yo rua teke ọnwa k'ẹbo gbaru ụkporo abalị l'afa k'ẹbo ya; urukpu ono eshi l'eli
ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono, bụ ẹke ẹkwo ekemu ono anọje palia.
12 Ndu Ízurẹlu abya eshi l'echi-ẹgu Sáyịnayi ono; yọ bụru ẹphe atụgbu. Ẹphe ejee
jeye l'echi-ẹgu Paranu; urukpu ono anọ-kirishia l'ẹke ono.
13 Ono bụ kẹ mbụ, ẹphe tụgburu ije ẹphe ono; ẹge ono, Ojejoje tụru iya Mósisu
l'ekemu ono.
14 Yọ bụru ndu onanu, ẹphe lẹ ndu ikfu Júda nọ lẹ ntso-lanụ ono; bụ ẹphebedua
vutuaru ụzo; gude ẹkwa-ọhubama ndu ikfu ẹphe; yọ bụru ẹphe atụgbu. Náshọnu
Amínadabu bụ onye ishi ndu ikfu Júda ono.
15 Netanẹlu Zuwa bụ onye ishi ndu ikfu Ísaka;
16 Eliyabu Helọnu abụru onye ishi ndu ikfu Zébulọnu.
17 Tọ dụ iya bụ; a bya afọ-tsuta ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono; ụnwu Geshọnu; mẹ ụnwu
Merari apata iya; yọ bụru ẹphe atụgbu.

---

* **10:10 10:10** Ajị-a bụ ajị ndu Ízurẹlu agbajẹ ujiku ophu iphe bụ teke ọnwa ọphungu fụru. Gụa iphe etsoje iya nụ lẹ Ọ́gú 28:18.

18 Ikfu ọdo, tsotaru ẹphe bụ ndu ono, ẹphe lẹ ndu ikfu kẹ Rúbẹnu gba lẹ ntso-
lanụ ono. Ẹphe egude ẹkwa-ọhubama ndu ikfu ẹphe; yọ bụru ẹphe atụgbu. Elizuru
Shediyọ bụ onye ishi ndu ikfu Rúbẹnu ono.
19 Shelumẹlu Zurishadayi bụ onye ishi ndu ikfu Símiyọnu;
20 Ẹliyasafu Diyuwẹlu abụru onye ishi ndu ikfu Gádu.
21 Tọ dụ iya bụ; ndu ikfu Kohatu apata iphe ono, dụ nsọ ono tụgbua. Ẹphe erua; a
kpọbewa nụ ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono.
22 Ikfu ọdo, l'etsota nụ abụru ndu ono, ẹphe lẹ ndu ikfu Ífuremu gba l'odze lanụ
ono. Ẹphe egude ẹkwa-ọhubama ndu ikfu ẹphe; yọ bụru ẹphe atụgbu. Elishama
Amihudu bụ onye ishi ndu ikfu Ífuremu ono.
23 Gamalẹlu Pedazọ bụ onye ishi ndu ikfu Manásẹ;
24 Abidanu Gidiyọ́ni abụru onye ishi ndu ikfu Bénjaminu.
25 Ikfu ọdo, l'etsota iya nụ; abụru ikfu ọphu ekpejeru azụ l'ije ono, bụ ndu ono
ẹphe lẹ ndu ikfu Danu gba l'odze lanụ ono. Ẹphe egude ẹkwa-ọhubama ẹphe; yọ
bụru ẹphe atụgbu. Ahiyeza Amishadayi bụ onye ishi ndu ikfu Dánu ono.
26 Pagẹlu Ọkuranu bụ onye ishi ndu ikfu Ásha;
27 Ahira Enanu abụru onye ishi ndu ikfu Náfutali.
28 Ọ bụ ẹge ono bẹ ndu Ízurẹlu awụjeru l'odze l'odze tụgburu ije ẹphe.
29 Mósisu abya ekfuaru Hobabu Ruwẹlu, bụ onye Mídiya; mbụ onye ọgo iya ono;
sụ iya: "Nta-a bẹ ẹphe atụgbuwa ala alị ono, Ojejoje kfuru ẹphe l'ọo-nụ ẹphe ono.
Tsonuru ẹphe; ẹphe e-meru ngu-a ọhuma; kẹle Ojejoje kweshiwaru ndu Ízurẹlu
ụkwa iphe, dụgbaa mma."
30 Hobabu asụ iya: "Waawa; lẹ ya te ejedu. Ya alaphuwa azụ lakfu abụbu iya phẹ
l'alị iya."
31 Obenu lẹ Mósisu sụru iya: "Byiko; ba ahakwa ayi. Keshinu ọphu ị maru ẹke ayi
a-kpọbeje ụlo-ẹ́kwà ayi l'echi-ẹgu-a; nọdunu tụ-zijeru ayi ụzo.
32 I -tsoru ẹphe bẹ nggu l'ẹphe a-gbakwaru mgba l'iphe, bụ iphe-ọma, Ojejoje e-
meru ẹphe."

Okpoko Ọgba-ndzụ waa urukpu

33 Ya ndono; ẹphe eshi l'ugvu Ojejoje ono tụgbua; jee ije abalị ẹto. Okpoko Ọgba-
ndzụ Ojejoje evutaru ẹphe ụzo l'ime abalị ẹto ono; k'ọphu ọo-chọ-vuru ẹphe ẹke
ẹphe a-nọdu tụta ume.
34 Yọ bụje; o -be l'eswe; urukpu, shi l'ẹka Ojejoje abya atụkoru ẹphe l'ishi; teke ono,
ẹphe shi l'ọdu ndu Ízurẹlu atụgbu ono.
35 Teke e vutaleruphu Okpoko Ọgba-ndzụ ono tụgbua; Mósisu asụ: "Zilihu nggụbe
Ojejoje. Tẹ ndu ọhogu ngu gbakashịhukwa nanụ nanụ. Tẹ ndu ono, ị dụ ashị ono
shikwa ngu l'ifu gbakashịhu."
36 Teke a pazetaru Okpoko Ọgba-ndzụ ono; Mósisu asụ: "Laphuta azụ nggụbe
Ojejoje; lakfuta ụnukurunu ndu Ízurẹlu-a."

11

Ọku, shi l'ẹka Ojejoje

1 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu awata ọgu aphụ k'iphe-ẹhuka, ẹphe eje. Aphụ ono,
ẹphe agụ ono abya erua Ojejoje nchị; ẹhu eghulahaa ya eghughu. Ojejoje eye ọku;
yọ bya ekekota ọdu ndu Ízurẹlu ndu ọphu nọfuru anọfu.
2 Ndu Ízurẹlu abya araku Mósisu; yo kfuru nụ Ojejoje. Ọku ono anyịshihu.

3 Ọo ya meru; a wata oku ẹke ono Tabera;* kẹ l'ọku, shi Ojejoje l'ẹka bya ekee ẹke ono.

Nri, bụ Mana

4 O nweru igweligwe ndu ọdo, ẹ ta bụdu ndu Ízurẹlu, ẹphe l'ẹphe tso l'ije ono. Ndu ono awata ọra kẹ nri. Ndu Ízurẹlu ẹphebedua awata ọra ẹkwa anụ.

5 Sụ: "L'ẹphe nyataru teke ẹphe shi nọdu lẹ Íjiputu. Teke ono bẹ ẹphe shi anọduje ata anụ ẹma kẹ mmanu; l'ata kukumba; akpụru-iphe; liku; aḷibasa; mẹ galiku.

6 Ọle nta-a b'ẹ t'ọ dụhedu iphe, agụjekwadu ẹphe agụgu; ọphu ọ dụdu iphe, ẹphe aphụjekwadu ria; gbahaa mana-a!"

7 Mana bẹ ụgbugba iya dụ l'ọ bụ akpụru koriyanda. I -lee ya ẹnya; yọ nyaku anyakụ; l'eshi mkpọ l'ọ bụ etse bedelọmu.

8 Ndu Ízurẹlu l'ejeje je ekpokoo ya; gwee ya egwegwe; m'ọ kwanụ tsua ya etsutsu l'ikwe. Ẹphe ahajẹru shia ya eshishi; m'ọ kwanụ ghee ya egheghe. Ọonoduje atsọ l'ọ bụ iphe, e gude manụ olivu ghee.

9 Teke mana ono adajẹru ẹphe bụ teke iji datsụaru l'ọdu ndu Ízurẹlu ono l'ẹnyashi.

Mósisu edoru Ojejoje edo

10 Mósisu abya anụa ẹge ndu Ízurẹlu wụshigbaaru l'ọnu ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ara ẹkwa; ẹhu akwata ghushilahaa Ojejoje eghughu ike. Yọ tsụlahaa Mósisu l'ẹhu.

11 Mósisu ajịa Ojejoje iphe, kpataru iphe, o wokfutaru yẹbe nwozi iya egbe iphe-ẹhuka ọwaa? "?Nanụ ẹge ya mekataru nggụbe Ojejoje, kparu iphe, ị pataru ivu ẹhu ndu-a l'ẹphe ha bo iya?

12 ?Bụ yẹbedua yeshiru ime ndu-a l'ẹphe ha. ?Tọo ya mụshiru ẹphe. ?Bụ ngụnu meru iphe ị sụru tẹ ya heru ẹphe l'ọ bụ onye he nwata jeye teke ya e-heru ẹphe l'aḷị ono, i kweru ụkwa iya; bya eribua nte l'ịi-nụ nna ẹphe ono?

13 Tekenteke bẹ ndu-a anọduje ararụ iya ẹkwa anụ. ?Bụ awe bẹ ya a-phụ anụ, ya a-nụ ndu-a l'ẹphe ha?

14 Ya ta adụkwa ike ohekota ndu-a nwẹnkinyi iya; ivu ẹhu ẹphe anyị-gbuakwa iya anyị-gbu.

15 Ọ -bụru l'ọo ẹge-a bẹ ii-mee iya; gbuchikwaa ya egbugbu nta-a. Ọ -bụru lẹ ya nọ ngu-a l'obu; tẹ ya ba anọdukwa ndzụ gude ẹnya iya phụ ẹjo ọnodu iya."

16 Ojejoje abya eyeeru Mósisu ọnu; sụ iya: "Chịta ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu ụkporo madzụ ẹto lẹ madzụ iri t'ẹphe byakfuta iya. Ndu ono a-bụ ndu ị hụberu ama l'ẹphe bụphu ndu bụ ọgurenya; bụru ndu ishi ẹphe. Chịta ẹphe tẹ nggu l'ẹphe bya evudo lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.

17 Ya e-nyizita byakfuta ngu l'ẹke ono; nggu l'iya ekfugba; ya aharu ume, nọ ngu l'ẹhu habọta woru ye ndu ono l'ẹhu; k'ọphu ẹphe e-yeta ẹka vuede ngu ivu ono; t'ẹ b'i vuhe iya nkịnyi ngu.

18 "Nggu ekfuaru ndu Ízurẹlu t'ẹphe dobe onwẹphe iche kwabẹru echile; l'o -rua echile bẹ ẹphe a-ta anụ. Ishi iya bụ lẹ yẹbe Ojejoje bẹ nụwaru ẹkwa ono, ẹphe shi ara; l'ajị onye a-nụ ẹphe anụ t'ẹphe taa ono? Lẹ teke ẹphe shi nọdu lẹ Íjiputu b'o shikwa karu ẹphe mma. Nta-a bẹ Ojejoje a-nụ ẹphe anụ t'ẹphe taa.

19 Anụ ono ta bụkwa anụ k'ujiku lanụ; tọ bụ k'ujiku ẹbo; tọ bụ k'ujiku ise; tọ bụ k'ujiku iri; tọ bụ k'ujiku ụkporo.

20 Unu a-ta anụ ono ọnwa ophu; taa ya jeye; yo shi unu l'imi ebushihu ebushihu; mbụ jeye yọ tụshihu unu; kẹ l'unu jịkaru Ojejoje, bụ onye swiru unu; unu ararụ ẹkwa kpua ya; l'ajị iphe menarua bẹ ẹphe shi lẹ Íjiputu lụfuta?"

---

* **11:3 11:3** Iphe, "Tabera" bụ bụ "ọku-adzụdzu"

21 Mósisu asụ Ojejoje: “T'ọ phụwaru l'ọ kwa ụkporo ụnu madzụ ugbo ụkporo ẹto;
l'ụkporo ụnu madzụ iri l'ise† bẹ ẹphe l'iya gude ọkpa eje ẹge-a. Yọ bụru ẹphe b'ị
sụru l'ịi-nụ anụ, ẹphe a-ta ọnwa ophu.
22 E -gbushigee atụru; mẹ eswi, nọnu; ?oo-dzu ẹphe tọo? Mbụ; ọ -bụru l'e
gbushikotaru ẹphe ẹma, nọkota l'eze ẹnyimu; ?oo-dzu ẹphe tọo.”
23 Ojejoje asụ Mósisu: “Ẹka yẹbe Ojejoje; ?ọodu mkpirikpi tọo. Nta-a bẹ ịi-phụ mẹ
iphe, ya kfuru; doo-me t'ẹ to medu tọo.”

Ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu ekfuchiru Nchileke

24 Ya ndono; Mósisu alụfu je ekfuaru ndu Ízurẹlu iphe, Ojejoje kfuru. Yọ chịta ndu
bụ ọgurenya ụkporo ẹto l'iri ono; ẹphe abya evudo; gbaa ụlo-ẹ́kwà Nchileke ono
mgburumgburu.
25 Ya ndono; Ojejoje egude urukpu nyizita bya ekfuru yeru Mósisu; bya habọta
ume, nọ Mósisu l'ẹhu; ye ndu bụ ọgurenya ụkporo ẹto l'iri ono l'ẹhu. Teke ume
ono byaru ẹphe l'ẹhu bẹ ẹphe wataru okfuchiru Nchileke. Ọ bụ l'ẹphe te kfudu iya
tụgburu.
26 Obenu l'o nweru ụmadzu ẹbo ọdo, kwaru l'ụlo-ẹ́kwà ẹphe. Onye lanụ bụ
Ẹludadu. Onye ọphu abụru Medadu. Ẹphe tso lẹ ndu bụ ọgurenya, e deshiru iya;
ọbu l'ẹphe te tsodu jee l'ụlo-ẹ́kwà Nchileke. Obenu lẹ Ume ono byalẹru-a bya eji ẹphe
ẹhu; ẹphe anọdu l'ụlo-ẹ́kwà ono; kfuchilahaaru Nchileke.
27 Nwata-okoro lanụ agbagbụa je asụ Mósisu: “Lẹ Ẹludadu yẹle Medadu nọkwa
l'ọdu ndu Ízurẹlu ekfuchiru Nchileke.”
28 Jóshuwa Nunu, bụ onye shi teke ọ bụ nwata jetaru Mósisu ozi atụfulekwaphu
ọnu; sụ: “Nggụbe onye nwe mu nụ, bụ Mósisu; kfunuru ẹphe t'ẹphe dobe ọnu ndo.”
29 Mósisu asụ iya: “?L'iikoru iya okopho tọo? Ọ gẹge adụ iya mma; ndẹge ndu
kẹ Ojejoje l'ẹphe ha gbe bụkotaru ndu nkfuchiru; mbụ tẹ Ojejoje yekota ẹphe Ume
nk'iya l'ẹhu.”
30 E metsua; Mósisu yẹle ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu ono alaphushia azụ l'ọdu ndu
Ízurẹlu ono.

Ojejoje meru ọ̀kwà anụ atata

31 Ya ndono; phẹrephere abya eshi l'ẹke Ojejoje nọ phelahaa. Yo shi l'eze ẹnyimu
chịkashia ọ̀kwà; ẹphe abya adashịa lẹ mgboro ọdu ndu Ízurẹlu ono. Ẹphe atụko ẹke
ono l'ọ ha dzuru rua iphe, ha l'ọ bụ ẹke madzụ a-dụ ike jee l'ọkpa ujiku lanụ. Ẹge
ẹphe epheberu l'eli bụ iphe, ruru ntụ-ọkpa ẹto m'e shi l'alị l'agụ iya.
32 Mbọku ono l'ọ ha; mẹ echile iya: eswe l'ẹnyashi; bẹ ẹphe tsoru je anwụkoo ọ̀kwà
ono. Onye nwụtanukaru nwanshị; bẹ anwụ-jije ụkporo efere nkwo-ẹka ise. Ẹphe
eworu iya kpasaa t'ọ kpọhu nkụ. Yọ tụko ọdu ndu Ízurẹlu ono dzuru.
33 Ẹphe akpụkwadurua anụ ono l'ọnu ata; ẹhu awata oghu Ojejoje eghughu l'ẹke
ndu Ízurẹlu nọ. Yo meru ẹjo mgbọnwu tụ ẹphe.
34 E kulahaa ẹke ono Kíburọtu Hatava;‡ kẹ l'ọo l'ẹke ono b'e liru iphe, bụ ndu kụru
photophoto nri.
35 Ẹphe eshi lẹ Kíburọtu Hatava l'ẹke ono tụgbua jeshia Házerọtu je anọshia.

12

Miriyamu yẹle Érọnu etso Mósisu okfu

1 Tọ dụ iya bụ; Miriyamu yẹle Érọnu awata okfuru Mósisu ẹji lẹ kẹ nwanyi Kúshi,
ọ lụru. Ishi iya abụru lẹ Mósisu lụru nwanyi Kúshi.

---

† **11:21 11:21** Iphe ọ bụ bụ 600,000. ‡ **11:34 11:34** Iphe, “Kíburọtu Hatava” bụ bụ “ili ndu akụ photophoto nri”.

2 Ẹphe asụ: “?Bụ Mósisu nwẹnkinyi bẹ Ojejoje eshije l'ọnu iya kfua okfu tọo? ?Too
shidua ẹphebedua l'ọnu kfuaa okfu tọo?” Ojejoje anụa iphe ono, ẹphe kfuru ono.
3 Mósisu l'onwiya bụnukaru onye odoo. Ọo ya katsụkpo ometa odoo lẹ mgboko
gbaa mgburumgburu.
4 E ji ekfu-a; Ojejoje ekfuaru Mósisu yẹle Érọnu; mẹ Miriyamu; sụ ẹphe t'ẹphe
lụfuta; bya lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono. Ẹphe ẹto ono abya alụfuta jeshia.
5 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje anọdu l'urukpu, kpụru oronmono nyizita bya evudo l'ọnu
ụlo-ẹ́kwà ndzuko ono; kua Érọnu yẹle Miriyamu t'ẹphe bya. Ẹphe erutalephu ntse
l'ẹke ono;
6 Ojejoje asụ ẹphe t'ẹphe ngabẹ nchị nụa iphe, ya ekfu: “L'ọobuje; unu l'onye
nkfuchiru -nọdu; ya eshi l'àphù koshi iya onwiya; shi lẹ nrọ kfuru yeru iya.
7 Obenu l'ẹ tọ dụdu ẹge ono l'ẹke nwozi iya; mbụ Mósisu nọ. Ọo ya bẹ ya wokotaru
ndibe iya l'ẹphe ha ye l'ẹka.
8 Ọo yẹbedua bẹ yẹle iya anọduje l'ifu l'ifu l'ekfu. Ẹphe egudeje okfu, doru ẹnya
l'ekfu eyeru onwẹphe. Ẹphe te egudejedu ẹtu-okfu ekfu eyeru onwẹphe. Ọophuje
ẹge yẹbe Ojejoje gbaru ụgbugba. ?Bụ ngụnu meru iphe unu etso nwozi iya; mbụ
Mósisu okfu; unu ta tsụ egvu?”
9 Ojejoje atukoshi ẹphe ẹhu-eghughu iya; yọ bụru iya atụgbu.
10 Yọ bụru l'urukpu ono shi l'eli ụlo-ẹ́kwà ono palia; b'a bya amaru; Miriyamu egbe
bụwarunu onye ẹhu-labụ; ẹhu achahụwa iya nụ oswi kẹ phorophoro. Érọnu abya
elee Miriyamu ẹnya; phụ ẹge ẹhu-labụ tụkowa iya nụ ẹhu gvuru;
11 bya asụ Mósisu: “Onye nwe mu nụ; be egudekwa kẹ iphe dụ ẹji, ayi meru l'ẹ b'a
ama amama; nụa ayi aphụ.
12 Be ekwekwa tẹ Miriyamu dụ l'ọ bụ nwata, a bya bya amụ; yọ nwụhuwa; reshihu
nne iya l'ẹpho.”
13 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya araku Ojejoje; sụ iya: “Byiko; nggụbe Nchileke; menua
ya t'ọ ka mma!”
14 Ojejoje asụ Mósisu: “Ọ -bụru lẹ nna nwanyi-a vụru ọnu-mini kpua ya l'ifu; ?
iphere iya ta ga dụdu iya abalị ẹsaa tọo. Shi l'ọdu ndu Ízurẹlu chịfu iya; t'o je anọo
abalị ẹsaa l'ẹke ono. Ọ -nọtsulephu abalị ẹsaa ono; yọ lata azụ.”
15 Tọ dụ iya bụ; a bya eshi l'ọdu ndu Ízurẹlu ono nwufu Miriyamu. Yọ nọo l'ẹke
ono abalị ẹsaa; ọphu ndu Ízurẹlu 'alụfudu alụfu jeye teke e duphutaru iya azụ.
16 E metsua; ẹphe eshi lẹ Házerọtu l'ẹke ono lụfu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'echi-ẹgu
Paranu.

13

Ụmadzu iri l'ẹbo eje ngge l'alị Kénanu
(Dit 1:19-33)

1 Ojejoje asụ Mósisu
2 “T'o ye ndu e-je ngge l'alị Kénanu; mbụ alị ono, ya eme tẹ ya nụ ndu Ízurẹlu
ono. T'o shi l'iphe, bụ ikfu ndiche ẹphe fọtatsua onye lanụ, e-je nụ. Ndu ọo-fọta bụ
unwoke, bụgbaa ishi l'ikfu, nọnu.”
3 Mósisu abya eyefu ẹphe ẹge ono, Ojejoje kfuru ono; ẹphe eshi l'echi-ẹgu Paranu
tụgbua. Ndu ono, o yeru ono bụkota ndu ishi ndu Ízurẹlu.
4 Ọwaa bụ ẹpha ẹphe:
Onye shi l'ikfu kẹ
Rúbẹnu bụ Shamuwa Zaku;
5 onye shi l'ikfu kẹ
Símiyọnu abụru

Shafatu Hori.
6 Onye shi l'ikfu kẹ
Júda bụ Kálẹbu Jefune;
7 onye shi l'ikfu kẹ
Ísaka abụru Igalu Jósẹfu.
8 Onye shi l'ikfu kẹ
Ífuremu bụ Hosáya Nunu;
9 onye shi l'ikfu kẹ
Bénjaminu abụru Paliti Ráfu.
10 Onye shi l'ikfu kẹ
Zébulọnu bụ Gadiyẹlu Sodi;
11 onye shi l'ikfu kẹ
Manásẹ, bụ iya bụ ikfu kẹ
Jósẹfu abụru Gadi Susi.
12 Onye shi l'ikfu kẹ
Dánu bụ Amiyẹlu Gemali;
13 onye shi l'ikfu kẹ
Ásha abụru Sẹtu Máyikelu.
14 Onye shi l'ikfu kẹ
Náfutali bụ Nahubi Vofusi;
15 onye shi l'ikfu kẹ
Gádu abụru Geyuwẹlu Maki.
16 Ono bụ ẹpha unwoke ono, Mósisu yeru t'ẹphe je ngge l'alị Kénanu ono. Hosáya Nunu bẹ Mósisu gụru Jóshuwa.
17 Mósisu abya ezia ẹphe t'ẹphe je ngge l'alị Kénanu; sụ ẹphe: "Unu tsoru echi-ẹgu, nọ l'ụzo ọhuda bahụ l'alị ugvu l'ẹke ono.
18 Unu je amaru ẹge alị ono gbaru; unu amaru ẹge ndu bu iya nụ dụ. Unu maru mẹ ẹphe bụ ndu ike nọ; t'ẹphe bụ ndu ike ta nọdu; unu amaru mẹ ẹphe dụ l'igwe; t'ọo l'ẹphe habe nwahabe.
19 Unu amaru egbe alị ẹke ẹphe bu: ?bụ alị, dụ mma; tọo alị, dụ ẹji. Unu amaru egbe mkpụkpu, ẹphe bugbaa: ?bụ mkpụkpu, gheru ọnu; tọo mkpụkpu, a kpụru ụpho-mkpuma
20 Unu amaru ẹge alị ẹphe dụ. Unu amaru bụ alị emehuje iphe; t'ẹ t'ọ bụdu. Unu amaru mẹ oshi nọ iya; ?tẹ tọo nọdu iya. T'obu shihukwa unu ike; unu egude akpụru oshi, shi l'alị ono lata." Teke ono bụ oge, akpụru vayịnu anọduje acha.
21 Ya ndono; ẹphe atụgbua jeshia je egekota alị ono ngge; shita l'echi-ẹgu Zinu je akpaa lẹ Rehobu l'ụzo Lebo-Hámatu.
22 Ẹphe etsoru echi-ẹgu, nọ l'ụzo ọhuda jeye ẹphe erua Hẹ́buronu, bụ ẹke Ahimanu; Sheshayi; mẹ Talumayi, bụ ndu shi l'eri Anaku bu. (A kpụru mkpụkpu Hẹ́buronu; yọ nọo afa ẹsaa; b'a kpụderu mkpụkpu Zowanu ọphu nọ l'alị Íjiputu.)
23 Ẹphe ejerulephu lẹ nsụda Ẹshukolu; gbukwota ẹkali vayịnu lanụ, akpụru wọkfuru awọkfuru. Ụmadzu ẹbo l'ime ẹphe epyokafu iya l'oshi, dụ ogologo paru; onye lanụ aparu iya l'ishi lanụ; onye ọphu aparu iya l'ishi iya ọphu. Ẹphe awọkokwaaphu akpụru ụtara-okumu; mẹ akpụru figu wolata.
24 A gụa ẹke ono nsụda Ẹshukolu; kẹ l'ọ bụ l'ẹke ono bẹ ndu Ízurẹlu gbukwotaru ẹkali vayịnu, akpụru wọkfuru awọkfuru* vulata.
25 Iphe ẹphe nọru l'ẹphe jeru ngge l'alị ono bụ ụkporo abalị ẹbo bẹ ẹphe ladẹru.

* **13:24 13:24** Iphe, "Ẹshukolu" bụ bụ "wọkfulangu"

26 Ẹphe abya alakfuta Mósisu mẹ Érọnu; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha l'echi-ẹgu
Paranu lẹ mkpụkpu Kadẹ́shi. Ẹphe abya edooru Mósisu; mẹ Érọnu; mẹ ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha ẹge ẹphe jeru iya; bya ekoshi ẹphe akpụru oshi, shi alị ono;
27 bya asụ Mósisu: "Lẹ ẹphe jewaru je aphụ alị ono, ị sụru t'ẹphe je aphụ ono. Alị
ono bụ alị, emehuje iphe; bya abụru alị, iphe nọ. Ọwaa akpụru oshi, shi l'alị ono
ndọ-ọ.
28 Ọle ndu bu l'alị ono bẹ ike nọ; mkpụkpu, nọ iya nụ hagbaa nshinu; bya abụru
mkpụkpu, e gude ụpho-mkpuma; kpụ-phee mgburumgburu. Ẹphe phụtsuaruru ndu
shi l'eri Anaku l'ẹke ono.
29 Ndu Amalẹku bu l'alị, nọ l'ụzo ọhuda. Ndu Hetu; ndu Jebusu; mẹ ndu Amọru
eburu l'alị ugvu l'ẹke ono. Ndu kẹ Kénanu bunyabe eze ẹnyimu; bukwaruphu l'iku
Ẹnyimu Jọ́danu."

30 Tọ dụ iya bụ; Kálẹbu abya emee ndu Ízurẹlu; ẹphe adaa shịkongu l'ifu Mósisu;
bya asụ ẹphe: "Unu t'ẹphe je alụta alị ono t'ọ bụru nk'ẹphe; kẹ l'ẹphe a-dụa ike lụta
iya."
31 Obenu lẹ ndu ono, ẹphe lẹ Kálẹbu yị jee ije ono sụru l'ẹphe ta adụkwa ike oje
otso ndu ono ọgu; kẹ l'ẹphe kakwa ẹphe ike.
32 Ozi, ẹphe byaru bya ezia ndu Ízurẹlu lẹ k'alị ono, ẹphe jeru ngge ono abụru ẹjo
iya. Ẹphe sụru: "L'alị ono, ẹphe jeru ngge ono bẹ egbushikwa ndu bu iya nụ. Ndu
ẹphe phụkotaru l'ẹke ono bụkotakwa ndu hagbaa ẹjo ahaha.
33 Ẹphe phụru ndu gbaru mkparawa, shi emeje iphe-kpaa† l'ẹke ono. (Ndu ono bụ
ndu eri Anaku.) Ẹphe dehutsukwaaru onwẹphe edehu l'ẹnya; dụgbaa onwẹphe l'ọ
bụ ụnwu ogu l'ẹnya. Yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe dụ ndu ono."

14

Jóshuwa yẹle Kálẹbu ekfu l'alị Kénanu dụ mma

1 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha arakọta ẹkwa l'ẹnyashi ono rashịa ya ike.
2 Ẹphe l'ẹphe agụlahaaru Mósisu yẹle Érọnu aphụ; sụ: "L'ọ ga akakwaru ẹphe
mma l'ẹphe nwụshihuru l'alị Íjiputu; m'ọ kwanụ l'echi-ẹgu-a!
3 ?Bụ ngụnu meru iphe Ojejoje eme t'o duru ẹphe je edobe l'alị ono t'e gbushia
ẹphe? Unyomu ẹphe; mẹ ụnwegirima ẹphe a-bụru ndu a kpụru lẹ ndzụ. ?Tọ ga
akadụru ẹphe mma l'ẹphe daphu azụ lẹ Íjiputu?"
4 Ẹphe ekfulahaaru onwẹphe: "T'ẹphe fọta onye lanụ; mee ya onye ishi t'o duru
ẹphe laphu azụ lẹ Íjiputu."

5 Mósisu yẹle Érọnu adaa kpube ifu l'alị; l'echi ẹke ono, ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha
dzuru edzudzu ono.
6 Jóshuwa Nunu; mẹ Kálẹbu Jefune, tso lẹ ndu ono, jeru ngge lẹ Kénanu ono egude
ẹhu-eghughu lajashịa uwe, ẹphe yeru l'ẹhu;
7 sụ ndu Ízurẹlu ono l'ẹphe ha: "L'alị ono, ẹphe jeru ngge ono bụkwa alị, dụshikpoo
mma ike.
8 Ọ -bụru l'ẹphe dụ Ojejoje mma l'obu bẹ oo-du ẹphe durua alị ono; mbụ ẹgiri alị
ono; nụ iya ẹphe.
9 Ọ bụlephu t'unu be kwefukwaru Ojejoje íkè. Ọdo abụru t'unu ba atsụkwa ndu
alị ono egvu; kẹ l'ẹphe te gbe dzudu ayi ọkori ụtsu. Ẹphebedua te gbe nwedu onye
egbochita ẹphe; ayịbedua bẹ Ojejoje nọ swiru eswiru. Ọo ya bụ; t'unu ba tsụshi ẹphe
egvu."

† **13:33 13:33** Gụfua iphe e deru lẹ kẹ ndu-a lẹ Mbụ 6:4.

10 Obenu l'iphe bụ ndu Ízurẹlu ono l'ẹphe ha bẹ sụru t'a tụ-gbushia Mósisu phẹ lẹ
mkpuma. Tọ dụ iya bụ; ọdu-biribiri kẹ Ojejoje abya enwuaru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha
kẹ phoo lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.

Mósisu arọ Ojejoje l'okfu ẹhu ndu Ízurẹlu

11 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya: "?Bụ jeye teke ole bẹ ndu-a a-ha iya
ọkpo ẹbo-ẹbo-l'afụ? ?Bụkpo teke ole bẹ ẹphe a-jịka-beru okweta nk'iya; yekwaru
iphe-ọphulenya ono, ya meshibeberu l'ẹke ẹphe nọ ono?
12 Ya e-gude iphe-ememe gbuchafu ẹphe; woru ẹphe mebyishia. Ọle nggụbedua
l'onwongu bẹ ya e-mee t'ị bụru ọha, ha nshinu; bya aka ẹphebedua agburu-ẹhu."
13 Mósisu asụ Ojejoje: "Lẹ ndu Íjiputu a-nụkwa iya m'i -mee ya ẹge ono. Nyatakwa
l'i gude ike ngu; shi l'ẹke ndu Íjiputu nọ dufuta ẹphe.
14 Ẹphe e-kfukwaru iya ndu, bu l'alị-a; kẹ l'ẹphe nụkotawaru lẹ nggụbe Ojejoje
swiru ẹphe eswiru; nụwa l'ẹphe egudeje ẹnya ẹphe phụa nggụbe Ojejoje; mẹ
l'urukpu nke ngu bẹ anọduje ẹphe l'eli. Yọ buje; o -rua l'eswe; nggu egude urukpu,
kpụru oronmono l'edu ẹphe; o -rua l'ẹnyashi; nggu egude ọku, kpụru oronmono
edukwaphu ẹphe.
15 I -gbushia ndu-a ugbo lanụ nta-a bẹ ọha ono, nụhawaru ụdu ngu ono a-sụkwa:
16 'Lẹ nggụbe Ojejoje ta dụhedu ike durua ẹphe l'alị ono, i kweru ẹphe ụkwa iya;
ribua ya lẹ nte l'ịi-nụ ẹphe ono; nggu egbe woru ẹphe gbushia l'echi-ẹgu.'
17 Nta-a; nggụbe Nnajiufu; ya ekfu anụ ngu sụ t'i koshinu eze ike ngu ono; mbụ
ono, i kweru ụkwa; sụ:
18 'Lẹ Ojejoje ta bụkwa agụ-ọnwuu. Ọ bụ onye n-yemobu iya kariru akari; onye
agụje nvụ l'iphe, dụ ẹji; mẹ l'íkè, ekwefuru iya. Obenu l'ọ bụkwaphu onye ta ahajẹdu
onye ikpe nmaru t'ọ laa kẹ mmanu. Ọohuje ụnwegirima àhụ̀hù k'iphe, dụ ẹji, ndu
mụru ẹphe nụ meru jeye l'ọgbo k'ẹto rua lẹ k'ẹno.'
19 Gudenu obu-imiko ngu ono, nyịberu anyịbe ono gụaru ndu-a nvụ l'iphe, dụ ẹji,
ẹphe meru ngu; mbụ ẹge ono, i shi l'alị Íjiputu gụtaru ẹphe nvụ jeye nta-a ono."
20 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya: "Lẹ ya gụwaru ẹphe nvụ l'ẹge o kfuru.
21 Ọle; lẹ ndzụ-a, ya nọnu-a; ọdu-biribiri iya edzuru mgboko ẹge o dzuru iya-a;
22 b'ẹ t'ọ dụdu onye ọphu gudewa ẹnya iya phụa ọdu-biribiri iya; mẹ iphe-
ọphulenya ono, ya meshiru l'alị Íjiputu ono; mẹ ọphu ya meshiru l'echi-ẹgu; mbụ
ndu ono, metsuaru bya adata iya ugbo iri; ọphu ẹphe 'angadụru iya nchị ono;
23 ẹ tọ dụdu m'ọo onye lanụ l'ime ẹphe e-gude ẹnya iya phụ alị ono, ya riburu nte;
kwe nna ẹphe ụkwa iya ono. Ọphu ọ dụdu iphe, bụ ndu kpọru iya ẹbo-ẹbo-l'afụ,
a-phụ ya nụ.
24 Ọle; a -bya l'ẹhu kẹ nwozi iya ono; mbụ Kálẹbu; keshinu ọphu ọ bụ onye obu iya
gbaru iche; bụru onye gude obu iya l'ọ ha l'etso yẹbe Ojejoje bẹ ya e-duru iya bahụ
l'alị ono, o jeru ngge ono. Yọ bụru eri iya bẹ e-nweru alị ono.
25 Ọo ya bụ; keshinu ndu Amalẹku; mẹ ndu Kénanu bu lẹ nsụda nsụda; o -rulephu
echile; unu ghakọbe shia ụzo echi-ẹgu ono, nọ l'ụzo, e shi eje Eze Ẹnyimu Uswe ono."

Ojejoje anị ndu Ízurẹlu aphụ
(Dit 1:34-40)

26 Ojejoje abya ajị Mósisu yẹle Érọnu; sụ ẹphe:
27 "?Bụ teke ole bẹ ndu ẹjo-obu-wa a-gụ-buhuru iya aphụ? Ya nụkotawaru aphụ,
ndu Ízurẹlu agụ.
28 Unu kfuru ẹphe lẹ yẹbe Ojejoje sụru: 'L'ẹga-a, ya nọ ndzụ-a; bẹ ya a-tụko
iphemiphe ọbule ono, ẹphe kfushiru ono mee ẹphe.

29 Ọ bụ l'echi-ẹgu-wa bẹ odzu ẹphe a-wụshiru; mbụ iphe, bụ ndu ono, nọwaru
tsube l'ụkporo afa kwasẹru ono; mbụ ndu ono, a gụru ọgu teke aagụ ọgu ono; mbụ
ndu ono, tso gụaru iya aphụ ono.
30 Ẹ tọ dụdu m'ọo onye lanụ l'unu ha, byaru bya a-bahụ l'alị ono, ya woliru ẹka iya
imeli kweta lẹ ya a-nụ unu t'unu buru ono; gbahalẹphu Kálẹbu Jefune; mẹ Jóshuwa
Nunu.
31 A bya abya lẹ k'ụnwegirima unu ono, unu yọru ọshi; sụ l'aa-kpụ lẹ ndzụ ono bẹ
ya e-duru bahụ t'ẹphe je amaru alị ono, unu jịkaru ono.
32 Ọle; unubẹdua l'onwunu bẹ odzu unu a-wụshiru l'echi-ẹgu-wa.
33 Ụnwegirima unu a-nọdu l'echi-ẹgu-wa ghaa ngvudangvu ụkporo afa labụ; jee
iphe-ẹhuka; kẹ l'unu bụ 'ekwegekwe; mbụ jeye teke odzu unu a-dabukotaru l'echi-
ẹgu-wa.
34 Unu e-je iphe-ẹhuka ono ụkporo afa ẹbo lẹ k'ẹjo iphe ono, unu meru ono. Afa
ophu a-nọ-chi ẹnya ujiku lanụ l'ime ụkporo abalị ẹbo ono, unu gude jee ngge l'alị
ono. Ọo ya bụ; unu amakwanụru iphe, ọ bụ lẹ ya ta natadu iphe unu meru.
35 Yẹbe Ojejoje bẹ kfuakwaru nk'iya! Ya mefutajekwa iphemiphe ọbule ono l'ẹke
ndu ẹjo-obu-wa nọ; mbụ ndu ono, chịkoberu onwẹphe l'etso iya okfu ono. Ẹphe
a-tụko bụru kpurupyata l'echi-ẹgu-wa; mbụ l'ọo l'ẹke-a bẹ ẹphe a-tụko nwụshihu.'
"
36 Tọ dụ iya bụ; iphe, bụ ndu ono, Mósisu yeru; ẹphe ejee ngge l'alị ono; mbụ ndu
ono, lataru bya atụa ọnu alị ono ẹji ẹji; shi ẹge ono mee tẹ ndu Ízurẹlu gụaru Mósisu
aphụ ono;
37 ndu ono, bụ ẹphe tụru ọnu alị ono ẹji ẹji ono bẹ Nchileke tụwaru mgbọnwu nụ;
ẹphe anwụshihu.
38 Yọ bụru Jóshuwa Nunu yẹle Kálẹbu Jefune bụ ndu waru nụ l'iphe, bụ ndu ono,
jeru ngge l'alị ono.

Eemekputa ndu Ízurẹlu lẹ Họma
(Dit 1:41-46)

39 Mósisu abya eworu iphe ono kfuaru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; yo rukpoo ẹphe l'ẹhu
nshinu.
40 Yo rua l'ọnma-ẹwa ụtsu; ẹphe egbeshi jeshia l'alị ugvu Kénanu je anọdu; sụ:
"L'ẹphe mewaru iphe dụ -ẹji. T'ẹphe tụgbukwaa jeshia ẹke ono, Ojejoje kweru ẹphe
ụkwa iya ono."
41 Mósisu asụ: "?Bụ ngụnu meru iphe unu eme t'unu mebyia iphe, ekemu Ojejoje
kfuru? Ẹ tọo dụkwaru unu lẹ mma!
42 Unu be ejekwa; kẹle Ojejoje taa nọkwa swiru unu. Unu -jee; bẹ ndu ọhogu unu
e-mekputakwa unu.
43 Ishi iya abụru lẹ ndu Amalẹku mẹ ndu Kénanu bẹ nọkwa unu l'ụzo ifu l'ẹke
ono. Ẹphe e-gude ogu-mbeke gbugbushia unu. Ojejoje te eswikwaru unu; kẹ l'unu
gbakutawaru iya azụ."
44 Obenu l'ẹphe te gbe kpadu ishi. Ẹphe atụgbua jeshia l'alị ugvu ono. Ọ bụ lẹ
Mósisu yẹle Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje te tsodu ẹphe lụfu l'ọdu ndu Ízurẹlu ono.
45 Tọ dụ iya bụ; ndu Amalẹku mẹ ndu Kénanu, bu l'alị ugvu ono abya etso ẹphe
ọgu; mekputa ẹphe; chịa ẹphe jeye lẹ Họma.

15

Ekemu, tso lẹ ngwẹja, dụ iche iche

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "T'o kfuaru ndu Ízurẹlu; sụ ẹphe: 'Unu -lalẹphu je eburu l'alị ono, ya eme tẹ ya
nụ unu ono;

3 unu -gwojelephu ngwẹja nụ Ojejoje; unu eshi l'elu unu fọta anụ gbua; gude gwoo
ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma. Unu e-meje iya ẹge ono lẹ ngwẹja-ukfuru;
teke unu anụ iphe, unu gude emedzu ụkwa, unu kweru; mẹ teke unu anụ iphe, shi
unu l'obu; m'ọ bụ teke unu egwo ngwẹja-ajị.
4 Onye wotaru ngwẹja ono e-yekobeje iya ngwẹja nri bya anụ Ojejoje; mbụ wota
nkwo-ẹka akpe, e gweru egwegwe kee ụzo iri; wota ụzo iri iya; gwọkobe iya nkere-
ẹno ekpemu manụ.
5 " 'Iphe, bụ nwatụru, e gude egwo ngwẹja-ukfuru; m'ọ bụ ngwẹja mmanu bẹ unu
e-yekobeje ngwẹja-mẹe; mbụ nkere-ẹno otumu mẹe.
6 " 'A bya l'iphe, bụ ebyila, e gude egwo ngwẹja; unu yekobeje iya ngwẹja nri;
mbụ ụzo labụ l'ime nkwo-ẹka akpe, e gweru egwegwe kee ụzo iri; bya agwọkobe iya
nkere-ẹto ekpemu manụ.
7 Ngwẹja-mẹe ono bẹ unu e-gude nkere-ẹto otumu mẹe gwoo. Unu meje iya t'ọ
bụru ngwẹja, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
8 " 'Teke ọ bụ l'ọo nwa oke-eswi bẹ unu gude abya ogworu Ojejoje ngwẹja-ukfuru;
m'ọ bụ ngwẹja, unu gude emedzu ụkwa, unu kweru Ojejoje; m'ọ bụ ọphu e gude
egwo ngwẹja ẹhu-agu;
9 t'onye egwo iya nụ yekobekwa iya ngwẹja nri; mbụ ụzo ẹto l'ime nkwo-ẹka akpe,
e gweru egwegwe kee ụzo iri; bya agwọkobe iya nkere-ẹbo ekpemu manụ.
10 Ono kwaphụ ẹge unu e-wota nkere-ẹbo otumu mẹe gude gwoo ngwẹja-mẹe.
Ngwẹja ono a-bụru ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
11 " 'Yọ bụru ẹge ono bẹ unu e-medzujeru iya l'iphe, bụ oke-eswi; ebyila; nwatụru;
m'ọ bụ nweghu, unu gude egwo ẹja.
12 Ono ẹge unu e-medzujeru iya l'iphe bụ ngwẹja, unu egwokpoo egwogwo; m'o
-ruhuru; ọ ha igwe ịha-a.
13 Iphe, bụ onye a mụru lẹ Ízurẹlu bụ ẹge ono bẹ oo-meje ngwẹja, oogwo anụ
Ojejoje; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
14 Shita l'ọgbo nk'unu je akpaa lẹ ndu ọphu a-bya nụ; onye bụ onye laru alala, unu
l'iya bu -wota ngwẹja tẹ ya gwooru Ojejoje; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje
mma; t'ọ bụkwaru ẹge unu emeje bẹ oo-me.
15 Ọo ome-l'alị lanụ ono bẹ dụru unubẹ ndu Ízurẹlu l'unu ha; mẹ iphe, bụ ndu
laru alala, unu l'ẹphe bu. Ome-l'alị ono a-nọdulephu shita l'ọgbo unu sweru ọgbo
ọphu abya nụ gbururu jewaru. Ọo ẹge unu dụ l'ifu Ojejoje bụ ẹge ndu, laru alala
dụkwaphu.
16 Yọ bụru ekemu lanụ yẹle ome-l'alị lanụ bẹ dụru unu lẹ ndu, laru alala, unu l'ẹphe
bu.' "

Kẹ ọnu Ojejoje iphe mbụ

17 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
18 "T'o kfuru ndu Ízurẹlu sụ ẹphe: 'Unu -rulephu alị ono, ya du unu eje ono;
19 unu ridelephu nri, shi l'alị ono; unu ketakwa oke iya bya anụ Ojejoje.
20 Unu gude ụtu iphe, shi l'akpụru iphe mbụ, unu metaru l'alị ono gheta buredi nụ
Ojejoje t'ọ bụru ngwẹja, shi l'ẹke eetsuje balị.
21 Ngwẹja-nri mbụ, unu metaru l'alị ono bẹ unu a-nụje Ojejoje gbururu jeyewaru;
mbụ shita l'ọgbo sweru ọgbo.

Ngwẹja k'iphe, dụ ẹji, e meru l'amagama

22 " 'Ọ -bụru l'unu ta madu amama; haa odobekota ekemu-a, Ojejoje tụshiru ye
Mósisu l'ẹka-a;
23 mbụ ekemu ono l'ọ ha, Ojejoje shi l'ẹka Mósisu nụ unu; tsube lẹ mbọku ono,
Ojejoje tụru iya nụ unu ono jeyewaru;

24 b'ọ -bụru lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ta madu; mbụ l'ẹphe te lebezidu ẹnya mebyia
ekemu ono; t'unubẹ ndu Ízurẹlu wota nwa oke-eswi gude gwoo ngwẹja-ukfuru; mbụ
ngwẹja, e meru; mkpọ iya adụ Ojejoje mma. Unu yekobeje iya ngwẹja-nri; mẹ
ngwẹja-mẹe, l'etsoje iya nụ; mẹ mkpi, ee-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji.
25 T'onye achịjeru Nchileke ẹja gwoo ngwẹja ono gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji
ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; t'a gụaru ẹphe nvụ l'iphe, dụ ẹji, ẹphe meru; kẹ l'ẹphe ta
madu amama mee ya; byawa bya egwoo ngwẹja nụ Ojejoje lẹ kẹ emeswe ono, ẹphe
mesweru ono; mbụ ngwẹja-ọku; mẹ ngwẹja iphe, dụ ẹji.
26 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; mẹ ndu laru alala, ẹphe l'ẹphe bu bẹ aa-gụkotaru nvụ;
kẹ l'ẹphe l'ẹphe ha tụkowaru mee iphe, dụ ẹji ono l'amagama.
27 " 'Ọle agha; ọ -bụru l'ọo onye lanụ bẹ meru iphe, dụ ẹji ono l'amagama; t'onye
ọbu wota nwada eghu, gbaru afa t'e gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji ono, o meru ono.
28 Onye achịjeru Nchileke ẹja bẹ a-nọdu l'ifu Ojejoje kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, onye
ono meru l'amagama. A -kfụwa ụgwo iphe, dụ ẹji ono, onye ono meru ono b'a gụwaru
iya nvụ.
29 Ọo ekemu lanụ ono bẹ dụru iphe, bụ onye meru iphe, dụ ẹji l'amagama; m'ọ bụ
onye a mụru lẹ Ízurẹlu; m'ọ bụ onye laru alala.

Ngwẹja k'iphe, dụ ẹji, e lebeziru ẹnya mee

30 " 'Obekwanu l'onye maru amaru mee iphe, dụ ẹji; m'a mụru onye ọbu amụmu
lẹ Ízurẹlu; m'ọ bụ onye laru alala bẹ onye ọbu kfusweekwaru ẹpha Ojejoje. Onye dụ
ẹge ono bẹ ee-bufu ebufu l'ẹke ndibe ẹphe nọ.
31 Keshinu ọphu onye ono ta dụdu iphe, ọ gụberu Ojejoje; bya emebyiwa ekemu
Ojejoje; bẹ ee-bufuje onye ọbu ebufu; iphe, o metaru atukoru iya l'ishi.' "

Nwoke, dakaru nsọ mbọku ọtu-ume

32 Lẹ teke ndu Ízurẹlu nọkwadu l'echi-ẹgu b'o nweru nwoke lanụ, e guderu l'ẹke
ọokpa nkụ lẹ mbọku ọtu-ume.
33 Ndu phụru iya l'ẹke ọokpa nkụ ono akpụta iya kpụ-kfushiaru Mósisu yẹle Éroṇu;
mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha.
34 Ẹphe akpụta iya tụ-chia atụ-chi; kẹ l'ẹ te medua t'o doo ẹnya iphe, ee-me iya.
35 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu: "Lẹ nwoke ono; bẹ ee-gbu egbugbu. Tẹ ndu
Ízurẹlu l'ẹphe ha kpụfu iya l'ọdu ndu Ízurẹlu je atụ-gbua ya lẹ mkpuma."
36 Ya ndono; ẹphe eshi l'ọdu ndu Ízurẹlu; kpụta iya kpụfu; je atụ-gbua ya lẹ
mkpuma ẹge ono, Ojejoje kfuru iya Mósisu ono.

Iphe, a kparu akpakpa gude mengashia ọnu uwe

37 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
38 "T'o kfuaru ndu Ízurẹlu; sụ ẹphe: 'T'ephe kpaa iphe-akpakpa l'igburumọnu uwe
unu. Unu adzụru òwúú, eke urukpu-urukpu ye l'eli òwúú ono, unu kpangashịru
akpangashị dzụpyabe l'uwe ono. Ono bụ ẹge unu e-meje iya ndono tsube l'ọgbo
sweru ọgbo.
39 Iphe-akpakpa ono bẹ unu e-leje ẹnya gude nyatakọta ekemu yẹbe Ojejoje; k'ọphu
unu a-nọduje eme iya ememe; haa ẹgu iphe, dụ ẹji ono, anọduje agụgbaa obu unu
ono; mẹ ọphu ẹnya unu aphụje; mbụ iphe, dụ ẹji ono, unu shi anọduje emegbaa ono.
40 Ọo ya bụ; k'ọphu unu a-nyataję ekemu yẹbe Ojejoje; l'eme iya ememe; shi ẹge
dụru Nchileke unu nsọ.
41 Ọo yẹbedua bụ Ojejoje; bụ Nchileke unu; mbụ onye ono, dufutaru unu l'alị
Íjiputu; tẹ ya bụru Nchileke unu ono. Ọo ya bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu.' "

16

Kora; Detanu; waa Ebiramu

1 Yo be teke ono; Kora Izaha Kohatu; onye eri Lívayi; waa Detanu; mẹ Ebiramu, bụ ụnwu Eliyabu; mẹ Ọnu Pelẹtu, bụ ndu ikfu Rúbẹnu achịta madzụ yeru onwẹphe;
2 ẹphe awụ-lihu tsolahaa Mósisu okfu. Ndu ono, tso ẹphe ono bụgbaa ndu a fọtaru t'ẹphe bụru ndu ishi, achị ndu Ízurẹlu; bya abụru ndu a maru ẹpha ẹphe lẹ Ízurẹlu gbaa mgburumgburu. Iphe, ẹphe dụ bụ ụkporo ụmadzu iri l'ẹbo l'ụmadzu iri.
3 Ẹphe achịkobe onwẹphe byakfutashia Mósisu yẹle Érọnu bya asụ ẹphe: "L'unu metawaru iphe ọbu; yọ kabẹ kpọo akpọkpo! Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha bẹ unu maru l'ẹphe dụ nsọ l'ẹhu l'ẹhu; Ojejoje eswiru ẹphe eswiru. ?Bụ ngụnu meru iphe unu paliru onwunu dobe l'ishi ndu kẹ Ojejoje ẹge ono?"
4 Mósisu anụlephu iphe ono, ẹphe kfuru ono; daa kpupyabe ifu l'alị.
5 Yọ sụ Kora yẹle ndu tso iya nụ: "Teke o beru l'ụtsu bẹ Ojejoje e-koshi nụ onye ọphu bụ nk'iya; waa onye dụ nsọ. Onye ọ fọtaru bẹ oo-mee t'ọ byanyabe iya ntse.
6 Ọwaa iphe, unu ee-me ndọ-ọ: Tẹ nggụbedua, bụ Kora; nggu lẹ ndu otu ngu phẹ wota efere, aagụjeru ọku ye;
7 o -be echile; unu agụru ọku ye iya; ye iya ínsẹnsu l'ifu Ojejoje. Ayi a-maa onye ọphu Ojejoje fọtaru. Ọ chikwaa unubẹdua, bụ ndu Lívayi metawaru iphe ọbu; yọ kabẹ kariwa ẹka akari!"
8 Mósisu asụkwaphu Kora phẹ: "Unu ngabẹ nchị; unubẹ ndu eri Lívayi!
9 ?To dzudu unu l'ọo unubẹdua bẹ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu fọtaru dobe iche lẹ Ízurẹlu mgburumgburu; mee t'unu nọdu iya ntse; l'eje ozi, nọ l'ụlo-ẹ́kwà kẹ Ojejoje; mẹ t'unu vudoje ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha l'ifu l'ejeru ẹphe ozi?
10 O meru tẹ nggụbe Kora; mẹ ndu eri Lívayi, bụ ndibe unu nọdu iya ntse. Nta-a bẹ unu achọwa ụzo, unu e-shi bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja.
11 Ọ kwa Ojejoje bẹ nggu lẹ ndu otu ngu l'unu ha kpakọru etso okfu. ?Bụ onye bẹ Érọnu bụ kẹ t'unu l'agụru iya aphụ?"
12 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya ezia t'e je ekua Detanu; mẹ Ebiramu, bụ ụnwu Eliyabu. Ẹphe asụ l'ẹphe ta abyadụ;
13 sụ iya: "?T'o gbe dzudua ngu l'i dufutaru ẹphe l'ẹgiri alị Íjiputu ono; t'i bya egbushia ẹphe l'echi-ẹgu l'ẹke-a? Nta-a b'ị chọfukwaaphu t'i mee onwongu onye ishi l'ẹke ẹphe nọ.
14 Ọphu ka njọ abụru l'ẹ ti dubadu ẹphe l'ẹgiri alị ono, i shi keshinu ono kfuta okfu iya ono; tọ bụ l'i koshiru ẹphe ẹke ẹphe a-kọbeje iphe; mẹ ẹke ẹphe e-me mgbo vayịnu. ?Iime t'i mee ndu-a nphuruphuru-ẹnya tọo? Waawa-o! Ẹphe ta abyadu-o!"
15 Tọ dụ iya bụ; ẹhu enwuhu Mósisu ọku. Yọ sụ Ojejoje: "T'ẹ b'ọ dụkwa ngwẹja, ndu-a gworu nụ iya, ọo-nata. L'ẹ to nwekwa ẹphe onye ya mejewaru ẹji; to nwe ẹphe onye ya natajẹwaru m'ọo mẹ nkakfụ-ịgara iya."
16 Mósisu asụ Kora: "Tẹ yẹle ndu otu iya l'ẹphe ha lụfutakota l'ifu Ojejoje echile. Tẹ nggụbe Kora; mẹ ẹphebedua; ọwaa Érọnu tụko byakọta.
17 T'onyenọnu gudekwa efere, aagụjeru ọku ye; ye iya ínsẹnsu gude bya l'ifu Ojejoje. Iphe, ọo-dụ; mbụ efere ono, aagụjeru ọku ye ono bụ ụkporo iri l'ẹbo l'iri. Nggụbedua, bụ Kora l'onwongu e-gude nke ngu; Érọnu egude nk'iya bya."
18 Tọ dụ iya bụ; onyenọnu ewota efere ono, aagụjeru ọku ye ono; bya agụru ọku ye iya; ye iya ínsẹnsu je evudogbaa l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono. Ẹphe lẹ Mósisu mẹ Érọnu atụko vudo l'ẹke ono.

19 Kora abya achịkobe ikpoto ndu Ízurẹlu ono l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono t'ẹphe
tso Mósisu yẹle Érọnu okfu. Tọ dụ iya bụ; o-gbu-nwịi-nwịi kẹ Ojejoje abya enwua kẹ
phoo l'edzudzu ọha ono.
20 Ojejoje asụ Mósisu yẹle Érọnu:
21 "T'ẹphe shi l'edzudzu ọha ono lụfuta tẹ ya bya atụko ndu ono l'ẹphe ha
mebyishikota nta-a."
22 Mósisu yẹle Érọnu adaa; kpube ifu l'alị chishia mkpu; sụ: "Nggụbe Nchileke;
nggụbe Nchileke, bụ nggu anụje ndiphe ndzụ. ?Ii-gude k'iphe, onye lanụ metaru
tụ-koshi ndu-a l'ẹphe ha ẹhu-eghughu ngu tọo?"
23 Ojejoje asụ Mósisu
24 t'o kfuaru ọha ono t'ẹphe lụfuta l'ibyiya ọphu ụlo-ẹ́kwà Kora; mẹ kẹ Detanu; mẹ
kẹ Ebiramu nọ.
25 Mósisu agbalihu yẹle ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu ayịru jekfushia Detanu; mẹ
Ebiramu.
26 Mósisu asụ ọha ono t'ẹphe lụfutakwa l'ụlo-ẹ́kwà ndu ẹjo iya ono! Sụ ẹphe: "Unu
be edenyikwa ẹka l'iphe, bụ kẹ ndu ono; ọdumeka bẹ Ojejoje e-gudekwa k'ẹjo-iphe,
ẹphe meshiru woru unu mebyishia."
27 Tọ dụ iya bụ; ẹphe awụfu l'ụlo-ẹ́kwà Kora; mẹ kẹ Detanu; mẹ kẹ Ebiramu. Detanu
yẹle Ebiramu abya alụfuta vudo l'ọnu ụlo-ẹ́kwà ẹphe; ẹphe l'unyomu ẹphe; mẹ ụnwu
ẹphe; mẹ ụnwegirima ẹphe.
28 Mósisu asụ: "Ọwaa iphe, unu e-gude maru l'ọo Ojejoje ziru iya tẹ ya mee
iphemiphe ọbule ono; mbụ l'ẹ t'ọ bụdu iphe, gbataru iya l'uche bẹ ya eme.
29 Ọ -bụru lẹ ndu-a bẹ nwụhuru anwụhu-ugboshi; ọ -bụru l'ọo iphe adakfuje madzụ
ba dakfuru ẹphe; ọo ya bụ t'a maru l'ẹ t'ọ bụdu Ojejoje ziru iya iphe ono, ya eme ono.
30 Ọle; teke bụ lẹ Ojejoje meru t'iphe ẹ-te emejedu nụ mee; alị ekpuhaa ọnu lekota
ẹphe; lee iphemiphe ọbule, ẹphe nweru enweru; mbụ; ẹphe abụru ndu wụbaru l'alị-
maa lẹ ndzụ. Teke ono; unu amaru lẹ ndu-a te nwedu iphe ẹphe gụberu Ojejoje."
31 Ekfuge, Mósisu ekfugelephu iphe ono; alị ẹke Detanu phẹ vudo ekejahu ẹbo;
32 kpuhaa ọnu lekota ẹphe; mẹ ndibe ẹphe; mẹ ndu kẹ Kora; mẹ iphe ẹphe l'ọ ha.
33 Ẹphe awụbakọta l'alị-maa lẹ ndzụ; mẹ iphe, bụ iphe, ẹphe nweru enweru; alị
ekpupyabe ẹphe; ẹphe l'ẹphe ha atụko lakọta l'iyi edzudu ọha.
34 Yọ bụru mkpu, ẹphe echi bẹ meru; ndu Ízurẹlu, nọ-pheru ẹke ono mgburumg-
buru eye ọkpa l'ọso; ara l'alị abyawa ẹphe elele!
35 Ya ndono; ọku, shi Ojejoje l'ẹka abya ekegbushikota ụkporo madzụ iri l'ẹbo
l'ụmadzu iri phụ, shi akpọ ínsẹnsu ọku phụ.

Efere, dụ nsọ, aagụjeru ọku ye

36 Ojejoje asụ Mósisu
37 t'o kfuru Eliyéza Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja t'ọ lọshia efere ono,
aagụjeru ọku ye l'ọku ono; vọshia icheku-ọku, nọ iya nụ tụkaa nanụ nanụ; kẹ l'iphe
ono dụ nsọ;
38 mbụ efere ono, aagụjeru ọku ye, bụ kẹ ndu ono, meru iphe, dụ ẹji; shi ẹge ono
tufashia ndzụ ẹphe ono. Teke ọ lọshitsuaru iya; t'a kụa ya t'o chisaa echisa; k'ọphu
ee-kpubeje iya l'eli ẹnya-ngwẹja Ojejoje. Ishi iya abụru l'a nụwaru iya Ojejoje; yọ
dụwa nsọ. Iphe ono bẹ a-bụru iphe-ọhubama l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ.
39 Tọ dụ iya bụ; Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja abya achịkoo efere ono,
aagụjeru ọku ye ono, bụ ope b'e gude meshia ya ono; mbụ iphe ono, ndu ono, ọku
kepyashiru ono gude bya ọkpo ínsẹnsu ọku. A kụsaa ya ụsa; k'ọphu ee-kpubeje iya
l'eli ẹnya-ngwẹja Ojejoje;

40 t'ọ bụru iphe, ndu Ízurẹlu e-gudeje nyata l'ẹ t'ọ dụdu onye ọdo, ẹ-ta bụdu onye eri
Érọnu, a-kpụritaje ntse bya ọkpo ínsẹnsu ọku l'ifu Ojejoje; ọdumeka bẹ ọo-dụkwaru
onye ọbu ẹge ọ dụru Kora yẹle ndu otu iya phẹ; mbụ ẹge ono, Ojejoje shi l'ẹka Mósisu
kfua ya ono.

Anwụhu egbushi ndu Ízurẹlu

41 Yo be echile iya; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awata ọguru Mósisu yẹle Érọnu aphụ; sụ
l'ẹphe gbushiwaru ndibe Ojejoje.
42 Teke ndu ono byaru bya edzukoo t'ẹphe tso Mósisu yẹle Érọnu okfu; chebe ifu
l'ụzo Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; b'a bya amaru; urukpu atsọ-kputawa iya; o-gbu-nwịi-nwịi
kẹ Ojejoje abya enwua kẹ phoo.
43 Mósisu yẹle Érọnu ejeshia l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono;
44 Ojejoje asụ Mósisu:
45 "Unu shi edzudu ọha ono lụfuta tẹ ya bya atụko ẹphe mebyishia nta-a."
46 Mósisu asụ Érọnu: "Wota efere, ịigujeru ọku ye; shi l'ẹnya-ngwẹja Ojejoje gụta
ọku ye iya. Woru ínsẹnsu ye iya; nggu emee ẹgwegwa gude iya jekfu ọha ono; gude
iya kfụa ụgwo ẹjo iphe ẹphe. Ishi iya abụru l'ẹhu eghushikwa Ojejoje eghughu ike;
mgbọnwu awataakwa."
47 Érọnu ewota efere ono ẹge ono, Mósisu kfuru iya ono; gbagbụa gbaba l'edzudzu
ọha ono. T'ọ kwaa rua bẹ mgbọnwu ono watawaru ogbushi ndu ono. Yọ bya akpọoru
Ojejoje ínsẹnsu ono ọku; bya akfụa ụgwo iphe, dụ ẹji ndu ono.
48 Yo vudo lẹ mgbaku ndu ọphu nwụhuwaru anwụhu; mẹ ndu ọphu nọ ndzụ;
mgbọnwu ono egbubuhu.
49 Ndu mgbọnwu ono gburu bẹ dụ ụkporo ụnu madzu l'ụnu madzụ iri l'ishingu;
l'ụkporo madzụ iri l'ise;* t'a gụfukwa ndu ọphu nwụhuru nụ l'okfu ẹka Kora.
50 E megee; Érọnu ejekfushia Mósisu l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; kẹ lẹ mgbọnwu ono
buhuwaru.

17

Mgbọro Érọnu bẹ rutaru iru

1 Ojejoje asụ Mósisu:
2 "Kfuaru ndu Ízurẹlu t'ẹphe chẹ ngu mgbọro iri l'ẹbo. Tẹ ndu bụtsua ishi l'iphe
bụ ikfu, nọnu nụgbaa ngu mgbọro lanụ. Deshia ẹpha onyenọnu lẹ mgbọro nk'iya.
3 Onyenọnu l'iphe, bụ ndu ishi ono, achịgbaa ikfu ono e-nweru mgbọro lanụ. Teke
a byaru lẹ mgbọro kẹ ndu ikfu Lívayi; nggu edee ya ẹpha Érọnu.
4 Chịta mgbọro ono je awụshi lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko l'ifu Okpoko Ekemu, bụ ẹke ono,
ya abyakfutaje unu ono.
5 Onye mgbọro nk'iya futaru ome; a maru l'ọo onye ọphu ya fọtaru ndono. Teke e
metsuaru; ya te eyeheduru ndu Ízurẹlu ọnu l'aphụ ono, ẹphe anọje agụ l'ekpu unu
ono."
6 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya ekfuru yeru ndu Ízurẹlu. Ndu, bụ ishi l'iphe, bụ ikfu
nọnu anụgbaa ya mgbọro nanụ nanụ. Iphe, ọ dụ bụ mgbọro iri l'ẹbo. Mgbọro kẹ
Érọnu l'ikfu kẹ ndu Lívayi tsokwa iya phụ.
7 Mósisu achịta iya je edobe l'ifu Ojejoje l'ụlo-ẹ́kwà l'ẹke ono, Okpoko Ekemu
Nchileke nọ ono.
8 Yo rua echile iya; Mósisu abahụ l'ụlo-ẹ́kwà l'ẹke ono, Okpoko Ekemu Nchileke nọ
ono; bya aphụa ẹge mgbọro kẹ Érọnu, bụ onye nọ-chiru ẹnya ikfu kẹ ndu Lívayi

* **16:49 16:49** Iphe ọ bụ bụ 14,700.

fushiru ome; rushia iru; tụshikwaaphu igu; bya amịshia akpụru alụmondu, gbe chashịtsuanu achashị.
9 Mósisu abya eshi l'ifu Ojejoje chịfuta mgbọro ono chị-jeru ndu Ízurẹlu l'ẹpha ha. Ẹphe elee ya ẹnya; onyenọnu ewotatsua mgbọro ọphu bụ nk'iya.
10 Ojejoje asụ Mósisu: "T'o woru mgbọro kẹ Érọnu dobephu azụ l'ifu Okpoko Ekemu ono; t'ọ nọdu l'ẹke ono bụru iphe-ọhubama l'ẹke ndu ono, ekwefuje íkè ono nọ; t'ọ bụru iphe, a-nọduje alọ ẹphe ẹka lẹ nchị t'ẹphe haa ọgu-phe aphụ l'ekpu yẹbe Ojejoje; a -nọnyaa; ẹphe anwụshu."
11 Yọ bụleruphu ẹge Ojejoje sụru tẹ Mósisu mee ya b'o meru iya.
12 Ndu Ízurẹlu asụ Mósisu: "Ẹphe a-nwụshihukwa! Ẹphe gvụakwaru! Ẹphe gvụakwaru l'ẹphe ha!
13 Iphe bụ onye, jekfuberu ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ntse a-nwụhukwa. ? Ẹphe a-nwụshihukota l'ẹphe ha tọo?"

18

Ozi, dụru ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi

1 Ojejoje asụ Érọnu: "Nggụbedua l'onwongu; mẹ ụnwu ngu; mẹ iphe, bụ ọnu-ụlo nna ngu l'ẹphe ha bẹ ọo-tụ-koru l'ishi; mbụ iphe, dụ ẹji, e meru l'ẹke-dụ-nsọ nk'iya; yọ bụru nggụbedua l'onwongu kwaphụ; mẹ ụnwu ngu bẹ ọo-tụ-kokwaruphu l'ishi; mbụ iphe, dụ ẹji, e meru meswee k'ọbu onye achịje ẹja.
2 Duta ụnwunna ngu phẹ, bụ iya bụ ndu ikfu Lívayi, bụ ikfu nna ngu t'ẹphe yejeru ngu ẹka; nggụbedua; mẹ ụnwu ngu phẹ a-nọdu l'ọnu ụlo-ẹ́kwà ẹke Okpoko Ekemu Nchileke nọ eje ozi.
3 Ọ bụ nggu bẹ ẹphe a-nọdu l'ẹka; l'eje iphe, bụ ozi, nọ l'ụlo-ẹ́kwà ono. Ọle t'ẹphe be eshitakwa iku ẹke iphe ẹke-dụ-nsọ nọ; ẹphe te shita mgboro ẹnya-ngwẹja Nchileke; ọ -dụdu bẹ nggu l'ẹphe a-nwụshihukwa.
4 Ẹphe e-tsoje ngu l'eje ozi, nọ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono; mbụ iphe, bụ ozi, nọ l'ụlo-ẹ́kwà ono. T'onye ọdo, ẹ ta bụdu onye Lívayi be eyetakwaru unu ẹka l'ọru ono.
5 Ọ bụ unubẹdua a-nọdu eje ozi, nọ l'ẹke-dụ-nsọ; mẹ ozi k'ẹnya-ngwẹja Nchileke; k'ọphu Nchileke ẹte atụ-koshihedu ndu Ízurẹlu oke ẹhu-eghughu iya ọdo.
6 Ọo yẹbe Ojejoje l'onwiya bẹ shi lẹ ndu Ízurẹlu fọta ụnwunna unu bẹ ndu Lívayi. Ẹphe bụ ndu e woru nụ unu; bụru ndu e doberu yẹbe Ojejoje iche t'ẹphe jeje ozi, nọ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
7 Ọ bụ nggụbedua; nggu l'ụnwu ngu a-nọdu eje ozi kẹ ogworu Nchileke ẹja; mbụ l'unu a-nọdu ejekota ozi k'ẹnya-ngwẹja Nchileke; waa ozi, nọ l'ime ẹke ẹkwa-mgbochi nọ. Ono bụ ozi, unu a-nọdu eje ndono. Ya yeru unu kẹ ogwo ngwẹja ono l'ẹka t'ọ bụru iphe-ọma, ya meru unu. Onye ọdo, ẹ ta bụdu onye Lívayi, byaru lẹ mgboro ẹke-dụ-nsọ a-nwụhukwa."

Òkè, ruberu ndu achịjeru Nchileke ẹja

8 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Érọnu: "Nta-a bẹ ya wowaru iphemiphe ọbule, bụ iphe, aanụje iya anụnu ye ngu l'ẹka. Iphe, bụ iphe, ndu Ízurẹlu dobejeru nsọ nụ iya bẹ ya nụwaru ngu t'ọ bụru òkè-iphe ngu; nggu l'ụnwu ngu phẹ gbururu jeyewaru.
9 Ọwaa bẹ a-bụfuaru òkè-iphe unu l'iphe, kakọta ọdu nsọ ono, bụ ọphu ẹ ta kpọdu ọku: Iphe, ẹphe gudekota bya ogwo ngwẹja nụ iya; mbụ iphe, shi lẹ ngwẹja nri; mẹ ngwẹja iphe, dụ ẹji; mẹ ọphu shi lẹ ngwẹja ikpe-anmanma; mbụ iphe, bụ iphe ono, ẹphe nụru t'ọ bụru ngwẹja, kakọta ọdu nsọ ono. Ndu onanu bẹ bụkota òkè-iphe, ruberu nggụbe Érọnu; mẹ ụnwu ngu phẹ.

10 Unu nọduje l'ẹke, kakọta ọdu nsọ ria ya. Yọ bụru unwoke nwẹnkinyi bẹ e-rije
iya nụ. T'ọ bụkwaru unu iphe, dụ nsọ.
11 "Iphe, bụ iphe, ndu Ízurẹlu doberu mu iche; mbụ iphe, shikota lẹ ngwẹja-amama
bẹ bụ nke ngu. Ya wowaru iya nụ nggu l'ụnwu ngu: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi
gbururu jeye lẹ gbururu. Iphe, bụ ndibe ngu, mmeru ta nọdu l'ẹhu bẹ e-tsoje ria ya.
12 Iphe, bụ iphe, ndu Ízurẹlu nụru Ojejoje l'ọo iphe mbụ, shi l'iphe, ẹphe metaru
l'alị bẹ bụ nggu nwe iya; mbụ iphe, bụ manụ olivu, kakọta mma; mẹ iphe, bụ mẹe
ọphungu, kakọta mma; mẹ iphe, bụ akpe, kakọta mma.
13 Iphe, bụ iphe, ẹphe wotaru Ojejoje l'ọo akpụru iphe mbụ, ẹphe metaru l'alị ẹphe
bụ nke ngu. Iphe, bụ ndibe ngu, mmeru ta nọdu l'ẹhu bẹ e-tsoje ria ya.
14 "Iphe, bụ iphe, e yeru Ojejoje l'ẹka l'alị Ízurẹlu bẹ bụkota nke ngu.
15 "Iphe, bụ iphe, kpọru nne iya ifu; m'ọ bụ madzụ; m'ọ bụ anụmanu; mbụ ọphu e
woru nụ yẹbe Ojejoje bẹ a-bụru nke ngu. Obenu aa-kfụje ụgwo gude gbata iphe, bụ
ọkpara, shi l'ẹhu madzụ. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ aa-kfụje ụgwo gude gbata iphe, bụ
anụ mbụ, shi l'ẹhu anụ, aasọ nsọ lụfuta.
16 Ẹphe -nọwa ọnwa ophu bẹ aa-kfụje mkpọla-ọcha, dụ shẹkelu ise gude gbata iya;
mbụ mkpọla-ọcha, bụ a -tụde ẹra iya; yọ ha l'ọ bụ ẹra shẹkelu ẹke-dụ-nsọ, dụ gera
ụkporo.
17 Obenu lẹ nweswi; nwatụru; mẹ nweghu k'ọdungu bẹ aa-hajẹ agbata. Ndu onanu
bẹ dụ nsọ. Unu phejee mee ya l'eli ẹnya-ngwẹja ono; unu akpọje ẹba iya ọku gude
gwoo ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
18 Anụ iya a-bụru nke ngu; yekoberu ǹdụ́-iphe, e gude gwoo ngwẹja-amama; mẹ
ụtakfu ẹka-ụtara iya.
19 "Iphe, bụ iphe, ndu Ízurẹlu doberu nsọ t'ẹphe nụ Ojejoje bẹ ya nụwaru ngu;
nggu l'ụnwu ngu: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; t'ọ bụru nk'unu gbururu jeye
lẹ gbururu. Ono bụ ọgba-ndzụ, yẹbedua, bụ Ojejoje gbaru l'ẹke ị nọ; mẹ l'ẹke awa
ngu nọ. Ọgba-ndzụ ono a-bụru ojejoje."
20 Ojejoje asụ Érọnu: "Unu be etsokwa ndu Ízurẹlu wata alị; ọphu ọ dụkwa òkè,
unu etso ẹphe eketa. Ọo yẹbe Ojejoje bẹ bụ òkè, unu nweru; bụru iya bụ òkè, unu
ketaru l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ."

Òkè lanụ l'ụzo iri bụ òkè, dụru ndu Lívayi

21 "A -bya abya l'ẹke ndu Lívayi; keshinu ẹphe eje ozi, nọ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko bẹ
ya nụkotawaru ẹphe iphe, ndu Ízurẹlu anụje Ojejoje lẹ k'òkè lanụ l'ụzo iri t'ọ bụru
òkè-iphe ẹphe.
22 Tsube nta-a kwasẹru b'ẹ t'ọ dụdu onye Ízurẹlu ọdo, e-jenyabe mgboro Ụlo-Ẹ́kwà
Ndzuko ono; ọdumeka bẹ iphe, dụ ẹji onye ọbu meru a-tukokwaru iya l'ishi; yọ
nwụhu.
23 Ọo ndu Lívayi bẹ ozi Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko nọ l'ẹka; bụru ẹphe bẹ iphe, dụ ẹji, e
meru l'ẹke ono tukoru l'ishi. Iphe ono, a-bụ nsọ, a-dụ nụ jasụru asụru; mbụ tsube
l'ọgbo sweru ọgbo. Ẹphe te enwedu òkè l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ.
24 Iphe, ndu Ízurẹlu nụru yẹbe Ojejoje, bụ òkè lanụ l'ụzo iri bẹ ya nụru ndu Lívayi
t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe. Ọo ya meru iphe, ya kfuru okfu ẹhu ẹphe; sụ: 'Ẹphe te
eketadu òkè-iphe l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ.' "

Òkè lanụ l'ụzo iri; mẹ ndu Lívayi

25 Ojejoje asụ Mósisu:

26 “T'o kfuaru ndu Lívayi; sụ ẹphe: ‘L'ọ -bụru l'ẹphe nataru ndu Ízurẹlu òkè lanụ
l'ụzo iri ono, ya nụru ẹphe t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe ono; t'ẹphe shije l'ime iya woru
òkè lanụ l'ụzo iri nụkwaphu Ojejoje.
27 Iphe, ẹphe nụru bẹ aa-nọje agụru ẹphe l'o bụ iphe, shi l'ẹke eetsuje balị; a
gụkwaa ya phụ l'ọ bụ mẹe, shi l'ẹke aakụ mẹe.
28 Ọo ya bụ l'ẹphe e-shije l'òkè lanụ l'ụzo iri ono, ẹphe anataję l'ẹka ndu Ízurẹlu
ono woru òkè lanụ l'ụzo iri iya nụkwaphu Ojejoje. Yọ bụru l'òkè lanụ l'ụzo iri ono
bẹ ẹphe e-shi woru kẹ Ojejoje nụ Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja.
29 T'ẹphe wojekwaru iphe, gbaru Ojejoje nụ iya l'iphe bụ iphe, a nụru ẹphe. T'ẹphe
shije l'ọphu bụ iya kakọta mma nụ iya; mẹ l'ọphu kakọta ọdu nsọ.’
30 “Kfuru ndu Lívayi; sụ ẹphe: ‘Lẹ teke ẹphe woru iphe, kakọta mma nụ Ojejoje
bẹ aa-gụru iya ẹphe l'ọ bụ iphe, shi l'ẹke eetsuje balị; a gụkwaa ya phụ l'ọ bụ mẹe,
shi l'ẹke aakụ mẹe.
31 Ẹphe lẹ ndibe unu a-nọduje l'ẹke dụ ẹphe mma ria ndu ọphu; kẹ l'ọo obunggo
ozi, ẹphe eje lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
32 Ẹ tọ dụdu iphe, dụ ẹji, a-tukoru ẹphe l'ishi; m'ọ -bụru l'ẹphe wotaru iphe ono
ọphu katsụa mma nụ yẹbe Ojejoje. Ọle t'ẹphe kwabẹkwa ẹnya t'ẹphe be emeru iphe,
ndu Ízurẹlu doberu nsọ t'ẹphe nụ Ojejoje; ọdumeka b'ọ kwa ọnwu.’ ”

19

Mini, e gude asafụ mmeru

1 Ojejoje asụ Mósisu yẹle Érọnu:
2 “Ọwaa ekemu, Ojejoje tụru; sụ: ‘Unu kfuru ndu Ízurẹlu t'ẹphe kpụtaru nggụbe
Mósisu nwada eswi, eke uswuswe; ọphu te enwedu ọru, nọ iya l'ẹhu; to nwe ntụpo,
o nweru; t'ọ bụ l'e gudejewa iya jee ozi.
3 Unu kpụta nwada eswi ono kpẹe Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja. T'a kpụta
iya kpụfu l'ọdu ndu Ízurẹlu; je egbua ya ẹya l'ifu.
4 Tẹ Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja tsẹe mkpụshi-ẹka iya lẹ mee ya phee
ya l'ụzo ifu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono ugbo ẹsaa.
5 Nwada eswi ono bẹ aa-kpọ ọku l'ifu iya; kpọo akpọ-ẹhu iya ọku; mẹ anụ iya; mẹ
mee ya; mẹ nshị iya.
6 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono e-wota oshi sida; mẹ ẹswa isopu; mẹ òwúú
uswe chịru chee l'ọku ono, e gude akpọ nwada eswi ono ọku ono.
7 Teke ono; bẹ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono e-gude mini saa uwe iya; gude
mini ghụa ẹhu. O -metsule iya phụ ẹge ono; yọ batawaru l'ọdu ndu Ízurẹlu. Ọle
ọo-nọdu ọnodu onye aasọ nsọ jeye l'urẹnyashi mbọku ono.
8 Onye bụ iya kpọru nwada eswi ono ọku e-gudekwaphu mini saa uwe iya; gude
mini ghụa ẹhu; yọ nọdukwaphu ọnodu onye aasọ nsọ jeye l'urẹnyashi mbọku ono.
9 Onye ọphu ẹ taa sọdu nsọ e-kpota ntụ nwada eswi ono je awụshi l'ẹke ẹ te merudu
emeru l'azụ ọdu ndu Ízurẹlu. Yọ bụru l'ẹke ono; bẹ aa-wụshiru iya ndu Ízurẹlu t'ẹphe
gude meje kẹ mini, eegudeje asafụ madzụ ntụru; gude iya eme kẹ ọsafu iphe, dụ ẹji.
10 Onye bụ iya kpotaru ntụ ono a-sa uwe iya asasa; yọ nọdu ọnodu onye aasọ
nsọ jeye l'urẹnyashi mbọku ono. Ome-l'alị ono a-nọduwaru gbururu jeyewaru. Ọo-
nọduru ndu Ízurẹlu; nọduru ndu laru alala, ẹphe l'ẹphe bu.

Odenyi odzu ẹka

11 “ ‘Onye denyiru odzu onye nwụhuru anwụhu ẹka a-bụru onye aasọ nsọ ujiku
ẹsaa.

12 Onye ọbu e-gude mini ono, eegudeje asafụ ntụru ono saa onwiya lẹ mbọku k'ẹto
ya; mẹ lẹ mbọku k'ẹsaa ya; tẹmanu yọ dụ mma. Ọle; ọ -bụru l'ẹ t'ọ safụdu onwiya lẹ
mbọku k'ẹto; mẹ lẹ mbọku k'ẹsaa ya ono; b'ọ bụkwaphu onye aasọ nsọ.
13 Iphe, bụ onye meru odzu onye nwụhuru anwụhu ẹka; tọ safu onwiya bụkwa ụlo-
ẹ́kwà Ojejoje bẹ oomeru emeru. Onye ọbu bẹ ee-bufu l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ. Ọo-bụru
onye aasọ nsọ; kẹ l'e te phedu iya mini, eegudeje asafu madzụ ntụru l'ẹhu. Ntụru
ono nọkwadu iya-a l'ẹhu ẹge ọono iya ẹya.'
14 "Ọwaa bụ ekemu lẹ k'onye nọ l'ime ụlo-ẹ́kwà nwụhu. 'Iphe, bụ onye nọ l'ẹke
ono teke ono; mẹ onye bahụru l'ime ụlo-ẹ́kwà ono teke ono kwaphu a-bụru onye aasọ
nsọ abalị ẹsaa.
15 Iphe, bụ iphe, nọ l'ụlo-ẹ́kwà ono, e gheberu ọnu; te kpuchi iya ekpuchi bẹ aa-
sọkwaphu nsọ.
16 " 'Iphe, bụ onye nọ l'ẹgu denyi ẹka l'odzu onye e gburu lẹ mma; ọdo bụ odzu
onye nwụhuru anwụhu mmanu; m'ọ kwanụ l'o denyiru ẹka l'ọkpu onye nwụhuru
anwụhu; m'ọ bụ l'ili a-bụru onye aasọ nsọ abalị ẹsaa.'
17 "A -bya l'ẹke ndu aasọ nsọ; t'ẹphe kpota ntụ ono, shi l'ọku, e gude kpọo ngwẹja
iphe, dụ ẹji ọku ono ye l'iphe; ẹphe eje l'ẹke mini, atsọ atsọtso nọ; kuta mini ye iya.
18 Ọo ya bụ; onye ẹ ta asọdu nsọ ewota ẹswa isopu tsẹe l'ime mini ono; phee ya l'eli
ụlo-ẹ́kwà ono; mẹ l'eli iphe, nọ l'ụlo-ẹ́kwà ono; mẹ l'ẹhu ndu nọ l'ime ụlo-ẹ́kwà ono.
Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ oo-phe iya iphe bụ onye denyiru ẹka l'ọkpu onye nwụhuru
anwụhu; mẹ onye denyiru ẹka l'odzu onye e gburu lẹ mma; ọdo bụ onye denyiru
onye nwụhuru anwụhu mmanu ẹka; mẹ onye denyiru ẹka l'ili.
19 Onye ọbu, ẹ taa sọdu nsọ ọbu e-phe onye ono, aasọ nsọ ono mini ono lẹ mbọku
k'ẹto; mẹ mbọku k'ẹsaa. O -rua lẹ mbọku k'ẹsaa ya; yọ safu iya ntụru ono. Onye ono,
a saru ono asaa uwe iya asasa; gude mini ghụa ẹhu; yọ bya adụ mma l'urẹnyashi
mbọku ono.
20 "Obenu l'onye aasọ nsọ; ọphu ọ safụdu onwiya asafu bẹ ee-bufu lẹ ndu Ízurẹlu;
kẹ l'ọ tụruwaru ẹke-dụ-nsọ kẹ Ojejoje. Eshinu ẹ te phedu iya mini, eegudeje asafu
madzụ ntụru b'ọ bụ onye aasọ nsọ.
21 Ono bụ ekemu, a-dụru ẹphe gbururu jeyewaru. Onye ono, bụ iya epheje mini
ono, eegudeje asafu madzụ ntụru ono bẹ a-sakwaphụ uwe iya asasa. Onye meru ẹka
lẹ mini ono, eegudeje asafu ntụru ono a-bụru onye aasọ nsọ jeye l'urẹnyashi mbọku
ono.
22 Iphe, onye aasọ nsọ denyiru ẹka b'e meruwaru emeru; onye denyiru ẹka l'iphe
ọbu bẹ aa-nọdu asọ nsọ jeye l'urẹnyashi mbọku ono."

20

Anwụhu Miriyamu

1 Tọ dụ iya bụ; yo rua l'ọnwa mbụ l'afa; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ejerua echi-ẹgu Zinu.
Ẹphe anọshia lẹ Kadẹ́shi. Miriyamu anwụhu l'ẹke ono; e lia ya l'ẹke ono kwaphu.

Mini, shi lẹ mkpuma

2 Teke ono b'ẹ to nwedu mini, nọnu k'ọphu ndu Ízurẹlu a-ngụ. Ẹphe achịkobe
onwẹphe tsolahaa Mósisu yẹle Érọnu okfu.
3 Ẹphe awata ọbashiru Mósisu mba; sụ: "L'ọ ga akakwaru ẹphe mma; ọ bụ l'ẹphe
nwụshihuru teke phụ ndibe ẹphe nwụshihuru l'ifu Ojejoje phụ.
4 ?Bụ gụnu meru; nggu achịta ẹphebe ndu kẹ Ojejoje bya awụshi l'echi-ẹgu ẹke-a
t'ẹphe lẹ elu ẹphe nwụshihu?

5 ?Bụ gụnu meru; nggu edufuta ẹphe lẹ Íjiputu bya eduru ẹphe dobe lẹ mkpọkoro
ẹke-a, akpe ta nọdu; tọ nọ iya mbụ oshi figu; vayịnu ta nọ iya; ụtara-okumu ta nọ
iya; mini, ẹphe a-ngụ, ta nọ iya-a?”
6 Tọ dụ iya bụ; Mósisu yẹle Érọnu alụfu l'ẹke ono, ndu Ízurẹlu dọru ono jeshia
l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko je adashịa l'ẹke ono; kpubetsua ifu l'alị. O-gbu-nwịi-nwịi kẹ
Ojejoje enwuaru ẹphe kẹ phoo.
7 Ojejoje asụ Mósisu:
8 “Wota mgbọro phụ tẹ nggu lẹ nwunne ngu Érọnu chịkobe ndu Ízurẹlu. Kfuru
yeru mkpuma l'ẹke ẹphe ele ngu ẹnya tẹ mini shi iya tsọfuta. Ono bụ ẹge ii-shi mee
tẹ mkpuma ono tsọfutaru ẹphe mini; k'ọphu ndu Ízurẹlu mẹ elu ẹphe a-ngụ mini.”
9 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya ewota mgbọro ono l'ifu Ojejoje ẹge o kfuru iya.
10 Mósisu yẹle Érọnu abya achịkobe ndu Ízurẹlu l'ifu mkpuma ono. Mósisu asụ
ẹphe: “Unu ngabẹ nchị nta-a; unubẹ o-kwefuru-íkè phẹ ono. ?Bụ t'ẹphe shi lẹ
mkpuma-wa kufutaru unu mini tọo?”
11 Tọ dụ iya bụ; Mósisu ahalia ẹka iya; chia mgbọro ono ugbo labụ l'eli mkpuma
ono. Mini eshi lẹ mkpuma ono nwụshihu; ndu Ízurẹlu; mẹ elu ẹphe angụa ya.
12 Ọle Ojejoje sụru Mósisu yẹle Érọnu: “Keshinu ọphu unu te ekwetadu nk'iya;
mbụ mee tẹ ya dụ nsọ l'ẹnya ndu Ízurẹlu bẹ unu tee duru-hekwa ẹphe alị ono, ya
nụru ẹphe ono.”
13 Ọwaa bụ mini Meriba;* kẹ l'ọo l'ẹke ono bẹ ndu Ízurẹlu nọ tsoru Ojejoje ụswo;
Ojejoje ekoshikwanu ẹphe lẹ ya dụ nsọ.

Ndu Édọmu ajịka tẹ ndu Ízurẹlu be esweshi l'alị ẹphe

14 Mósisu abya eshi lẹ Kadẹ́shi zia ozi t'e je ezia eze ndu Édọmu; sụ: “Ọwaa bụ iphe
nwunne ngu, bụ Ízurẹlu kfuru: Unu mawaru egbe iphe-ẹhuka, byakfutaru ẹphe l'ọ
ha.
15 Unu mawaru ẹge nna ẹphe oche phẹ gude jeshia Íjiputu; ẹphe ebua lẹ Íjiputu
l'ẹke ono nọo ọdu. Ndu Íjiputu akpaa nna ẹphe ono ẹhu nshinu; bya akpakwaa ya
phụ ẹphebedua.
16 Obenu lẹ teke ẹphe rakuru Ojejoje b'ọ nụru olu ẹphe; bya ezia ojozi; yọ bya
edufuta ẹphe lẹ Íjiputu. Nta-a bẹ ẹphe nọwa lẹ Kadẹ́shi, bụ mkpụkpu, unu l'ẹphe
riru ókè-alị.
17 Byiko; hanụa t'ẹphe shia alị unu sweta. Ẹphe te eshikwa ẹgu unu sweta; m'ọ
bụ ẹke unu gbaru mgbo vayịnu; ọphu ọ dụdu wẹlu unu, ẹphe e-kuta mini ngụa.
Ẹphe e-tsoleruphu echi-gbororo sweta. Ẹphe ta aswịbakwa l'ụzo ẹka-ụtara; ẹphe ta
aswịba l'ụzo ẹka-ibyita jeye ẹphe eswekota l'alị unu.”
18 Ọle eze ndu Édọmu sụru iya: “Unu be eswetakwa l'alị ẹphe; ọ dụdu bẹ ya e-
gudekwa ogu-mbeke byakfuta unu ọgu.”
19 Ndu Ízurẹlu asụ iya: “Ẹphe e-shia oje sweta. Ọ -bụru l'ẹphe ngụru mini unu; ọdo
l'ọo elu ẹphe ngụru mini unu; ẹphe a-kfụa unu ụgwo iya. Haaru t'ẹphe gude ọkpa
sweta; ẹ tọ dụkwa iphe ọdo.”
20 Ọle; eze ndu Édọmu sụru t'ẹphe be swetashi. Tọ dụ iya bụ; ndu Édọmu achịta
unwoke ẹphe l'igwe, bụ ndu ike dụ; jekfushia ndu Ízurẹlu ọgu.
21 Keshinu ọphu ndu Édọmu te kwedu tẹ ndu Ízurẹlu sweta l'alị ẹphe bẹ ndu Ízurẹlu
ghachiru l'ẹke ẹphe nọ.

Anwụhu Érọnu

---

* **20:13 20:13** Iphe, “Meriba” bụ bụ “ụswo”.

22 Ndu Ízurẹlu awụ-lihu lẹ Kadẹ́shi tụgbua jeye; ẹphe ejerua l'ugvu Họru.
23 L'ugvu Họru ono, nọnyabe ókè-alị Édọmu bẹ Ojejoje nọ sụ Mósisu yẹle Érọnu:
24 "Érọnu bẹ a-nwụhu nụ lakfu ndiche iya phẹ. Ẹ to jerudu alị ono, ya nụru ndu Ízurẹlu ono; kẹ l'unu kwefuru íkè l'ekemu, ya tụru lẹ kẹ mini Meriba.
25 Duta Érọnu yẹle Eliyéza, bụ nwatibe iya t'unu nyihu eli ugvu Họru.
26 Yeshia Érọnu uwe iya woru yee Eliyéza, bụ nwa iya; kẹle Érọnu a-nọdu l'ẹke ono nwụhu lakfu ndiche iya phẹ."
27 Mósisu emee iphe, Ojejoje sụru t'o mee. Ndu Ízurẹlu anọdu ele ẹphe ẹnya; ẹphe enyihu eli ugvu Họru ono.
28 Mósisu eyeshia Érọnu uwe iya woru yee Eliyéza, bụ nwatibe iya. Érọnu anwụhu l'eli ugvu l'ẹke ono. Mósisu yẹle Eliyéza eshi l'eli ugvu ono nyizita.
29 Ndu Ízurẹlu aphụlephu lẹ Érọnu bẹ nwụhuwaru nụ; iphe, bụ ọnu-ụlo Ízurẹlu araa ẹkwa iya ụkporo abalị l'abalị iri.

21

Ndu Ízurẹlu alụ-gbu ndu Áradu

1 Teke onye eze Kénanu, l'achị ndu Áradu; mbụ onye ono, bu l'ụzo ọhuda nụru lẹ ndu Ízurẹlu shi l'ụzo Atarimu abya; b'o tsoru ndu Ízurẹlu ọgu; kpụta ndu ọphu ọ kpụtaru lẹ ndzụ.
2 Ndu Ízurẹlu eribuaru Ojejoje nte; sụ iya: "Ọ -bụru l'i woru ndu-a yee ẹphe l'ẹka bẹ ẹphe e-mebyishikota mkpụkpu ẹphe l'ọ ha."
3 Ojejoje anụa iphe ndu Ízurẹlu kfuru; woru ndu Kénanu ye ẹphe l'ẹka. Ẹphe emee ndu ono; mẹ mkpụkpu ẹphe; yọ bụru kpurupyata. Tọ dụ iya bụ; e kulahaa ẹke ono Họma.*

Agwọ, e meru l'ope

4 Ndu Ízurẹlu abya eshi l'ugvu Họru tụgbua; tsoru ụzo, laru Eze Ẹnyimu Uswe; k'ọphu ẹphe e-shi ẹge ono gbangoo Édọmu. Ẹphe ejenyaa; ẹphe ta dụhe ike takọta nshi.
5 Ẹphe awata okfurushi Nchileke yẹle Mósisu; sụ: "?Bụ ngụnu kparu iphe unu dufutaru ẹphe lẹ Íjiputu bya awụshi l'echi-ẹgu-wa t'ẹphe nwụshihu? Nri ta nọdu l'ẹke-a! Mini ta nọ iya! Ẹjo nri-a, ẹphe eriphe-wa bẹ gụ-buhuakwaru ẹphe!"
6 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje achịru ẹjo agwọ ye; t'ọ byaru ndu Ízurẹlu ọgu. Yọ taa ẹphe; tagbushia ẹphe l'igwe.
7 Ndu Ízurẹlu abyakfuta Mósisu bya asụ iya: "Ẹphe mewaru iphe, dụ ẹji; kẹ l'ẹphe kfurushiru Ojejoje; kfurushia nggụbedua. Kfunuru nụ Ojejoje; k'ọphu oo-wofuru ẹphe agwọ ono." Ya ndono; Mósisu abya ekfuru nụ Ojejoje l'okfu ẹhu ndu Ízurẹlu ono.
8 Ojejoje asụ Mósisu: "T'o meta ẹjo agwọ dobe l'eli itso lanụ; k'ọphu bụ: onye agwọ phụ taru; teke o leru ẹnya l'agwọ kẹ ope ono; yọ dzụru."
9 Ya ndono; Mósisu egude ope meta agwọ; tukobe l'eli itso lanụ. Yọ bụjeru; onye agwọ ono taru; o -lewa ẹnya l'agwọ ono, e meru l'ope ono; yọ dzụru.

Ndu Ízurẹlu eje ala Móabu

10 Ndu Ízurẹlu atụgbua; rua Obótu; bya akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe.
11 Ẹphe eshi lẹ Obótu tụgbua; je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Iye-Abarimu l'echi-ẹgu ono, nọ chebe ifu lẹ Móabu l'ụzo ẹnyanwu-ahata.

* **21:3 21:3** Iphe, Họma bụ bụ "kpurupyata".

12 Ẹphe eshi l'ẹke ono tụgbua; rua ọkpa-ugvu Zeredu; bya akpọbe ụlo-ẹ́kwà ẹphe
l'ẹke ono.
13 Ẹphe eshikwaphu l'ẹke ono tụgbua je akpọbe ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'azụ Ẹnyimu
Amọ́nu azụ iya ọphu; ẹke ono, nọ l'echi-ẹgu, nọ kpaa l'ókè-alị ndu Amọru; kẹ l'ọo
Ẹnyimu Amọ́nu bụ ókè-alị ndu Móabu, nọkahuru ndu Móabu ẹphe lẹ ndu Amọru.
14 Ọo ya meru iphe e kfuru lẹ Ẹkwo ọ̀gù, Ojejoje; sụ: "Mkpụkpu Wahebu ono, nọ
lẹ Sufa yẹle nsụda nsụda Ẹnyimu Amọ́nu;
15 mẹ lẹ mkpọ-ze mkpọ-ze ono, nọ lẹ nsụda nsụda, nọ je akpaa lẹ mkpụkpu Aru;
bya anọo jeye l'ókè-alị ndu Móabu."
16 Ẹphe egbeshi l'ẹke ono kwasẹru bya ejerua Byiye, bụ iya bụ wẹlu ono, Ojejoje
sụru Mósisu: "T'ọ chịkobe ndu Ízurẹlu l'ẹkalanu; tẹ ya nụ ẹphe mini t'ẹphe ngụa
ono."
17 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu agụa egvu-wa; sụ:
Nggụbe wẹlu! Wụfuta mini;
T'a gụru egvu nụ iya.
18 Ọ bụ wẹlu, bụ ndu eze
gvuru iya;
mbụ l'ọo ndu
a maru ẹpha ẹphe lẹ
Ízurẹlu bẹ tụru iya nụ.
Ọ bụ mgbọro ndu eze;
mẹ mgbọro nk'ẹphe;
bẹ ẹphe gude tụa ya.
Tọ dụ iya bụ; ẹphe eshi l'echi-ẹgu jeshia Mátana;
19 shi lẹ Mátana lụfu lẹ Nahalẹlu; shi lẹ Nahalẹlu lụfu lẹ Bamọtu;
20 shi lẹ Bamọtu lụfu lẹ nsụda, nọ l'alị Móabu lẹ mgboro Ugvu Pishiga, bụ ẹke
eeshije ele alị, daburu swanmangu.

Ízurẹlu alụ-gbu Sihọnu, bụ eze ndu Amọru
(Dit 2:26-37)

21 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu ezia ozi t'e je zia Sihọnu, bụ eze ndu Amọru; sụ iya:
22 "T'ẹphe swetanu l'alị unu. Ẹphe ta aswịbakwa l'ẹgu unu; ẹphe ta aswịba lẹ
mgbo vayịnu unu. Ọphu ọ dụdu wẹlu unu, ẹphe bya l'e-kuta mini ngụa. Ọ bụlephu
esu-ụzo bẹ ẹphe e-tsoru jeye ẹphe eswekota alị unu."
23 Obenu lẹ Sihọnu te kwedu tẹ ndu Ízurẹlu sweta l'alị iya. Yọ chịkobe ndu nk'iya
l'ẹphe ha; ẹphe ejekfushia ndu Ízurẹlu ọgu l'echi-ẹgu. Ẹphe erulẹphu mkpụkpu
Jahazu; yo tso ndu Ízurẹlu ọgu.
24 Ndu Ízurẹlu egude ogu-mbeke gbua ya; nata iya alị iya ono; shita lẹ Ẹnyimu
Amọ́nu je akpaa lẹ Ẹnyimu Jábọku; jeyewaru l'alị ndu Amọnu; kẹ l'ókè-alị ndu Amọnu
b'e gude ụpho-mkpuma kpụa mgburumgburu; yo shihu ike.
25 Ndu Ízurẹlu alụtakota mkpụkpu ndu Amọru l'ọ ha; buchikota iya; lụtakota
Hẹ́shibonu; mẹ iphe, bụ mkpụkpu, nọ-pheru iya mgburumgburu.
26 Hẹ́shibonu bẹ bụ mkpụkpu Sihọnu, eze ndu Amọru. Yẹle onye, shi bụru eze ndu
Móabu lụjeru ọgu; Sihọnu alụtakota alị iya je akpaa lẹ Ẹnyimu Amọ́nu.
27 Ọo ya meru iphe ndu ẹvu-egvu agụje; sụ:
"Bya Hẹ́shibonu; t'a kpụa ya;
mbụ t'a kpụa mkpụkpu Sihọnu;
t'o shihu ike.
28 Kẹ l'ọku shi lẹ Hẹ́shibonu kpụfu;
ọku eshi lẹ Sihọnu kpụfu.

O tsuwaru mkpụkpu
Aru kẹ ndu Móabu;
mbụ ndu nwe ugvu,
nọgbaa l'iku Ẹnyimu Amọ́nu.
29 Nshọo unubẹ ndu Móabu!
E mebyishiwaru unu;
unubẹ ndu anọduje
agwa agwa Kemọshu!
Ụnwegirima unwoke unu
b'o mewaru; ẹphe agbakashịhu
lashia alị ọdo.
Ụnwegirima ụnwanyi unu
b'o mewaru; ẹphe abụwaru ndu
a kpụru lẹ ndzụ nụ Sihọnu,
bụ eze ndu Amọru.
30 Ayi gweekwaru ẹphe egwegwe;
tsube lẹ Hẹ́shibonu
je akpaa lẹ Díbọnu.
Ẹphe gwewaru ẹphe
ogwe ẹkfu jeye lẹ Nofa;
mbụ je akpaa lẹ Médebà.”

Ndu Ízurẹlu alụ-gbu Ọgu, bụ eze ndu Báshanu
(Dit 3:1-11)

31 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu eburu l'alị ndu Amọru.
32 Mósisu abya ezia ndu e-je ngge lẹ mkpụkpu Jáza; ẹphe ejetsulephu; ndu Ízurẹlu eje alụa mkpụkpu, nọ iya nụ; chịkashia ndu Amọru, shi buru l'ẹke ono.
33 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu aghakọbe shia ụzo ọphu shiru jeshia alị Báshanu. Ọgu, bụ eze ndu Báshanu achịta ndu nk'iya l'ẹphe ha jekfushia ẹphe ọgu lẹ mkpụkpu Edereyi.
34 Ojejoje asụ Mósisu: “Ba atsụkwa Ọgu egvu; kẹle ya wowaru iya ye ngu l'ẹka; mẹ ndu nk'iya; mẹ alị iya. Mekwaa ya iphe, i meru Sihọnu, bu eze, bu lẹ Hẹ́shibonu achị ndu Amọru.”
35 Ya ndono; ndu Ízurẹlu egbua Ọgu; gbushia ụnwegirima iya; mẹ ndu nk'iya l'ẹphe ha; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu onye wafụru nụ l'ime ẹphe. Ndu Ízurẹlu anata alị iya nweru.

22

Balaku ezi t'e je ekua Bélamu

1 Ndu Ízurẹlu atụgbua jerua phorokoto alị ndu Móabu; bya akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'iku Ẹnyimu Jọ́danu, nọ chebe ifu lẹ Jériko.
2 Balaku Zipo aphụa iphe bụ iphe, ndu Ízurẹlu meru ndu Amọru.
3 Ndu Móabu atsụlahaa egvu; kẹle ndu Ízurẹlu dụ l'igwe. Ẹhu erushihu ndu Móabu l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ.
4 Ndu Móabu ejekfu ndu bụ ọgurenya ndu Mídiya je asụ ẹphe: “Lẹ nta-a bẹ ikpoto ndu Ízurẹlu-a a-tụko iphe, bụ ndu gbaru ẹphe mgburumgburu lụ-gbushikota ẹge eswi, atụkoje ẹswa, nọ l'ẹgu taa.” L'oge teke ono bụ Balaku Zipo bẹ bụ eze ndu Móabu.

5 Yo zia t'e eje ekua Bélamu Beyọ, bụ onye nọ lẹ mkpụkpu Petọ l'alị Amawu lẹ
mgboro Ẹnyimu Yufurétusu. Balaku ezia ya; sụ: "L'o nweru ndu shi Íjiputu lụfuta;
bya atụko mgboko dzuru. Nta-a bẹ ẹphe nọokwa iya lẹ mgboro.
6 Iphe, ya arọ ngu nta-a bụ t'ị bya atụaru iya ndu ono ọnu; kẹ l'ẹphe ka iya ike. O
nwekwaru ẹge ọo-dụ; ya alụ-gbua ẹphe; chịa ẹphe l'alị-a. Ishi iya abụru lẹ ya maru
l'onye ị gọru ọnu bẹ bụwa onye a gọru ọnu; onye ị tụru ọnu abụru onye a tụru ọnu."
7 Tọ dụ iya bụ; ndu bụ ọgurenya ndu Móabu; mẹ ndu bụ ọgurenya ndu Mídiya
egude ụgwo, aakfụje t'a gbaa ẹja jekfushia Bélamu; je ezia ya ozi ono, Balaku ziru
ono.
8 Bélamu asụ ẹphe: "Unu radụ l'ẹke-a l'ẹnyashi-a; k'ọphu ya a-karu unu iphe,
Ojejoje e-kfuru iya." Tọ dụ iya bụ; Bélamu yẹle ndu ishi Móabu ono atụko nọdu.
9 Nchileke abyakfuta Bélamu bya ajịa ya; sụ: "?Bụ ndu ole bẹ nggu l'ẹphe nọ ono?"
10 Bélamu asụ Nchileke: "Lẹ Balaku Zipo, bụ eze ndu Móabu bẹ ziru iya ozi; sụ
11 l'o nweru ndu shi lẹ Íjiputu lụfuta bya atụko mgboko dzuru. L'ọo tẹ ya bya atụaru
iya ndu ono ọnu; l'o nweru ẹge ọo-dụ; ya emekputa ẹphe; chịshia ẹphe l'alị ẹphe."
12 Nchileke asụ Bélamu: "Be etsokwa ẹphe je; ba atụkwa ndu ono ọnu; kẹ l'ẹphe
bụkwa ndu a gọru ọnu-ọma nụ."
13 Yo rua l'ụtsu iya; Bélamu alụfuta bya ekfuaru ndu ishi ono, ejeru Balaku ozi ono;
sụ ẹphe: "Unu lashia alị unu; lẹ Ojejoje te kwekwa tẹ ya tsoru unu je."
14 Tọ dụ iya bụ; ndu ishi Móabu ono atụgbua lashia je asụ Balaku: "Lẹ Bélamu
jịkakwaru le ya te etsodu ẹphe."
15 Balaku abya ezifu ndu ishi ọdo, kaba l'igwe; mbụ ndu a ka ọkwabe ugvu ama lẹ
ndu kẹ mbụ phụ.
16 Ẹphe abyakfuta Bélamu bya asụ iya: "Ọwaa iphe, Balaku Zipo kfuru. Ọ sụru:
T'ẹ b'ọ dụkwa iphe, ii-kwe t'ọ kpọshia ngu ọbya nk'iya.
17 Ishi iya abụru lẹ ya a-kwabẹ ngu ugvu, ha nshinu; bya emeeru ngu iphe, ị sụru
tẹ ya meeru ngu. Byiko; byanụ bya atụaru iya ndu-a ọnu."
18 Bélamu asụ ndu ozi Balaku ono: "M'o -ruhuru Balaku bya a-nụ iya ụlo iya ono,
mkpọla-ododo waa mkpọla-ọcha jiru ejiji ono; bẹ ya te emeghatadụ iphe Ojejoje, bụ
Nchileke iya kfuru. Ya te ewofudu iya iphe; ọphu ya 'eyekwakwa iya iphe.
19 Unu radụ ẹge ndu ọphunanu radụjeru phụ tẹ ya maru m'o -nweru iphe, Ojejoje
e-kfubaa yeru iya."
20 Nchileke abyakfuta Bélamu l'ẹnyashi bya asụ iya: "Ọ -bụru l'ọo oku; bẹ ndu-a
byaru ngu ekuku; gbeshi tsoru ẹphe; ọo l'ọo iphe, ya sụru t'i mee bẹ ii-me nwẹnkinyi."

Nkakfụ-ịgara Bélamu ekfu okfu

21 Bélamu egbeshi l'ụtsu dozia nkakfụ-ịgara iya tsoru ndu ishi Móabu ono; ẹphe
tụgbua.
22 Ọle ẹhu ghuru Nchileke eghughu nshinu l'ọ tụgburu jeshia ono. Ojozi Ojejoje eje
akfụchia ya ụzo. Teke ono bẹ Bélamu nọ l'eli nkakfụ-ịgara iya agba eje yẹle ndu ozi
iya ụmadzu ẹbo ayịru.
23 Nkakfụ-ịgara ono aphụlephu ojozi Ojejoje ono; l'ẹke oovudo l'esu-ụzo; mịfuta
ogu-mbeke ya gude l'ẹka; haa ụzo ono swịba l'ẹgbudu. Bélamu echilahaa nkakfụ-
ịgara ono iphe t'ọ ghazia ya t'ọ laphu azụ l'ụzo.
24 Ojozi Ojejoje ono eje evudo l'owere ụzo, nọ lẹ mgbaku mgbo vayịnu ẹbo, ụpho-
mkpuma nọgbaa ẹka labụ.
25 Nkakfụ-ịgara ono aphụlephu ojozi Ojejoje ono; nwuta onwiya laa l'ụpho-
mkpuma ono; nwuta Bélamu ọkpa tsua l'ụpho-mkpuma ono; Bélamu echia ya iphe
ọdo.
26 Ojozi Ojejoje ono atụgbukwaa je evudo l'ẹke dụ gbịriri. Ẹke ono te nwedu ụzo,
ee-shi swịa ẹka-ụtara; m'ọ kwanụ swịa l'ẹka-ibyita.

27 Nkakfụ-ịgara ono aphụlephu ojozi Ojejoje ono; bya anmakpuru lẹ mkpuli
Bélamu; ẹhu eghulahaa Bélamu eghughu; yo chilahaa ya mgbọro iya.
28 Ojejoje akụhaa nkakfụ-ịgara ono ọnu; yo kfuru okfu nụ Bélamu; sụ iya: “?Bụ
ngụnu bẹ ya meru ngu, meru iphe, i chiru iya iphe ugbo ẹto?”
29 Bélamu asụ nkakfụ-ịgara ono: “Iphe, ya gude echi ngu iphe bẹ bụ l'iime iya
eswe. Ọ -bụru t'a sụ lẹ ya gude ogu-mbeke l'ẹka mẹ ya eworu ngu gbua nta-a.”
30 Nkakfụ-ịgara ono asụ Bélamu: “?Ya ta bụdu nkakfụ-ịgara, i nwe enwenwe, i
shihawa keshinu ụwa gbata jeye ntanụ-a. ?Ya mejewaru ngu ẹge-a?”
Bélamu asụ iya: “Waawa.”
31 Ya ndono; Ojejoje abya emee t'ẹnya sahụ Bélamu. Yọ phụa ojozi Ojejoje ono l'ẹke
o vudo l'ụzo; mịfuta ogu-mbeke ya paru l'ẹka. Bélamu efozita ishi; daa; kpube ifu
l'alị.
32 Ojozi Ojejoje ono ajị iya; sụ: “?Bụ ngụnu meru iphe, i chiru nkakfụ-ịgara ngu
iphe ugbo ẹto-a? Ya byaru tẹ ya bya anọ-chia ngu ụzo; kẹ l'ụzo, i cheberu ifu bẹ
gberu nggọ l'ẹnya mu.
33 Ugbo ẹto bẹ nkakfụ-ịgara-wa phụru iya; tọchikotaru iya. Ndẹge ẹ tọ tọduru iya
l'ụzo; mẹ ya ewowaru ngu gbua nta-a; haa yẹbedua t'ọ nọdu ndzụ.”
34 Bélamu asụ ojozi Ojejoje ono: “Ya mewaru iphe, dụ ẹji; kẹle ya ta madu l'i vudo
nọ-chia iya ụzo. Ọo ya bụ; ọ -bụru l'ẹ tọ dụdu ngu mma tẹ ya jee; ya alaphu azụ.”
35 Ojozi Ojejoje ono asụ Bélamu: “T'o tsoruru ndu ono je; ọle t'ọ bụkwaru iphe, ya
sụru t'o kfua bẹ oo-kfu nwẹnkinyi.” Tọ dụ iya bụ; Bélamu yẹle ndu ishi ono, ejeru
Balaku ozi ono atụgbua; yọ bụru ẹphe ejeje.

Bélamu nọ lẹ kẹ Balaku

36 Balaku anụlephu lẹ Bélamu abyawa; lụfu jeshia ya ndzuta lẹ mkpụkpu, nọ l'alị
Móabu l'oke Ẹnyimu Amọ́nu; mbụ l'ime ime ẹke ókè-alị ono.
37 Balaku asụ Bélamu: “Ya ziru ozi, dụ ọku-ọku t'a bya ekua ngu t'ị bya. ?Bụhunu
ngụnu meru iphe, ẹ tị byakebedu? ?Bụ lẹ ya ta adụdu ike akwabẹ ngu ugvu tọo?”
38 Bélamu asụ Balaku: “Ọ dụ mma; ya byawaru. Ọlobu; ?bụlephu iphe dụ iya mma
bẹ ya e-kfu tọo? Ọ bụlekwaphu okfu, Nchileke yeru iya l'ọnu bẹ ya e-kfu.”
39 Tọ dụ iya bụ; Bélamu etsoru Balaku; ẹphe ejeshia Kiriyatu Huzotu.
40 Balaku egbushia eswi; mẹ atụru gude gwoo ngwẹja; bya aharu nụ Bélamu yẹle
ndu ishi ono yẹle iya yị ono.

Okfu mbụ, Balamu nataru l'ẹka Ojejoje

41 Yo be l'ụtsu echile iya; Balaku eduta Bélamu; ẹphe atụgbua jeshia Bamọtu-Bálụ;
Bélamu eshi l'ẹke ono haru phụ ndu Ízurẹlu.

23

1 Bélamu asụ Balaku: “Kpụaru iya ẹnya-ngwẹja ẹsaa. Nggu akpụtaru iya oke-eswi
ẹsaa; waa ebyila ẹsaa.”
2 Balaku abya emee ẹge Bélamu kfuru. Ẹphe ẹbo egbua oke-eswi; mẹ ebyila ono
nanụ nanụ l'ẹnya-ngwẹja ono iche l'iche.
3 Bélamu asụ Balaku: “Vudo lẹ mgboro ngwẹja-ukfuru ono tẹ ya tụgbua. O nweru
ẹge ọo-dụ; Ojejoje abyakfuta iya. Iphe, bụ iphe, o koshiru iya bẹ ya a-kọru ngu-a.”
Yọ tụgbua jeshia l'eli nwugvu, ẹ-ta adụdu iphe, nọ iya nụ.
4 Nchileke abyakfuta Bélamu. Bélamu asụ Nchileke: “Ya doziwaru ẹnya-ngwẹja
ụzo ẹsaa; bya egbuwa oke-eswi yẹle ebyila nanụ nanụ l'ẹnya-ngwẹja ono ẹphe ẹsaa.”
5 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje eye Bélamu okfu l'ọnu sụ iya: “Laphu azụ jekfu Balaku je
ezia ya ozi-wa.”

6 Yo jekfushia Balaku; bya aphụ iya ẹge oovudo lẹ mgboro ngwẹja-ukfuru ono yẹle
ndu ishi Móabu l'ẹphe ha.
7 Bélamu ekfulahaa; sụ:
"Lẹ Balaku byaru bya
eduta iya lẹ Áramu;
Eze ndu Móabu;
eduta iya l'alị ugvu ụzo
ẹnyanwu-ahata; sụ iya:
'Tẹ ya tụaru iya ụnwu Jékọpu ọnu;
ya ekfubyi-a ụnwu Ízurẹlu ekfubyi!'
8 Ọ bụ; ?nanụ ẹge ya e-shi
tụa ndu Nchileke ẹ-ta atụdu ọnu ọnu.
?Nanụ ẹge ya e-shi
kfubyia ndu Ojejoje ẹ-te kfubyidu?
9 Ọo l'eli eze mkpuma;
bẹ ya anọduje phụ ẹphe.
Yọ bụru l'eli ugvu;
bẹ ya anọduje ele ẹphe ẹnya;
mbụ ndu ono, dụ iche ono.
Ẹphe ta agụjeduru onwẹphe
eyeru ndu ọhodo.
10 ?Bụ onye a-dụ ike gụta
ụnwu Jékọpu l'ọgu;
mbụ ndu ha l'ọ bụ evevee, nọ l'alị.
Mbụ; ?bụ onye a-dụ ike
gụta nkere-ẹno ụnwu Ízurẹlu l'ọgu.
Tẹ ya nwụhukwa anwụhu
onye doberu ẹka ndoo!
Tẹ ya lakwaa ẹge ndu
doberu ẹka ndoo alajẹ!"
11 Balaku asụ Bélamu: "?Bụ ngụnu b'i meru iya ẹge ono? Ya sụru ngu t'ị bya atụa
ndu ọhogu iya ọnu; yo gbe bụru ọnu b'ị gọru nụ ẹphe!"
12 Bélamu asụ: "?Bụ tẹ ya be kfushi iphe, Ojejoje yeru iya l'ọnu tẹ ya kfua tọo?"

Okfu k'ẹbo, Bélamu nataru l'ẹka Ojejoje

13 Balaku asụ Bélamu: "Tsoru iya t'ẹphe je l'ẹke ọdo, ịi-nọdu phụ ẹphe. Ẹ tịi
phụkotakwa ẹphe l'ẹphe ha. Ọ kwa ụphodu l'ime ẹphe bẹ ịi-phụ. Shi l'ẹke ono
tụaru iya ẹphe ọnu."
14 Balaku eduta Bélamu; ẹphe ejeshia l'ẹgu mkpụkpu Zofimu, nọ l'eli ugvu Pishiga;
yọ kpụa ẹnya-ngwẹja ụzo ẹsaa. Ẹphe egbushia oke-eswi yẹle ebyila nanụ nanụ
l'ẹnya-ngwẹja ono iche l'iche.
15 Bélamu asụ Balaku: "Vudo lẹ mgboro ngwẹja-ukfuru ono tẹ ya jekfu Ojejoje
l'ẹkaphu."
16 Ojejoje abyakfuta Bélamu; bya eye iya okfu l'ọnu; sụ: "Laphu azụ ọdo je ezia
Balaku ozi-a."
17 Bélamu abya ejekfu Balaku; phụa ya l'ẹke oovudo lẹ mgboro ngwẹja-ukfuru ono
yẹle ndu ishi Móabu, yẹle iya tụko nọdu. Balaku asụ Bélamu: "?Bụ ngụnu bẹ Ojejoje
kfuru?"
18 Bélamu ekfushilahaa; sụ:
"Nggụbe Balaku; gbeshi
egbeshi ngabẹ nchị!

Nụa iphe, ya ekfu;
nggụbe nwatibe Zipo.
19 Nchileke ta abụkwa madzụ mmanu;
k'ọphu ọo-bya adzụlahaa ẹjo-ire.
Ọphu ọ bụkwanu nwa ndiphe;
kẹ t'ọ gbanwee obu iya.
?O kfujewaru okfu;
to me iya ẹge o kfuru?
?O kwejeru ụkwa iphe;
to medzu ụkwa iphe ọbu tọo?
20 Mbụ l'agha; ozi,
ya nataru bụkwa tẹ
ya gọoru ndu ono ọnu.
Nchileke gọwaru ẹphe ọnu;
ọphu ya ta a-dụkwa ike agbanwe iya.
21 Ẹ tọ dụdu iphe, dụ ẹji,
ọ phụru l'ẹhu ụnwu Jékọpu;
ọphu ọ dụdu iphe,
ẹ-ta dụdu mma,
ọ phụru l'ẹhu ụnwu Ízurẹlu.
Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe
swiru ẹphe ọkpobe eswiru.
Ẹphe anọduje atụ ụzu
l'ọ bụ eze ẹphe.
22 Nchileke; bẹ dufutaru ẹphe
lẹ Íjiputu; bya emee ẹphe;
ẹphe enweru ọkpehu l'ọ bụ atsụ.
23 Ẹ te egudeghedu ọgvu
gwọta ụnwu Jékọpu.
Ọphu eegudeghedu
agwụgwo mekata ụnwu Ízurẹlu.
Nta-a bẹ ee-kfu okfu ẹhu ụnwu Jékọpu;
kfua okfu ẹhu ụnwu Ízurẹlu; sụ:
'Unu leduduphu iphe,
Nchileke meeberu!'
24 Ndu Ízurẹlu angụ-lihuje l'ọ bụ nne agụ.
Ẹphe anọduje ebu nggada
l'ọ bụ agụ, ẹ-ta azẹjedu azẹe jeye
yọ labushia anụ, o gburu; mbụ jeye;
yọ ngụa mee-iphe,
o guderu."
25 Tọ dụ iya bụ; Balaku asụ Bélamu: "Ba tụkwa ẹphe ọnu lẹ phuu; ọphu ị gọkwaru ẹphe ọnu lẹ phuu!"
26 Bélamu asụ Balaku: "?Ya te kfuduru ngu l'ọo iphe, Ojejoje kfuru bẹ ya e-me?"

Okfu k'ẹto, Bélamu nataru l'ẹka Ojejoje

27 Tọ dụ iya bụ; Balaku asụ Bélamu: "Bya tẹ ya duru ngu je ẹke ọdo. O nweru ike; yọ dụ Nchileke mma t'i shi l'ẹke ono tụaru iya ẹphe ọnu."
28 Balaku eduta Bélamu; ẹphe enyihu ọnonu ugvu Peyọ; mbụ ugvu ono, nọ chebe ifu l'alị, daburu swanmangu ono.

29 Bélamu asụ Balaku: “Kpụaru iya ẹnya-ngwẹja ẹsaa l'ẹke-a; nggu akpụtaru iya
oke-eswi ẹsaa; ọwaa ebyila ẹsaa.”
30 Balaku emee ya ẹge Bélamu sụru t'o mee ya. Ẹphe egbua oke-eswi ono yẹle
ebyila ono nanụ nanụ l'ẹnya-ngwẹja ono iche l'iche.

24

1 Bélamu abya aphụa l'iphe, dụ Ojejoje mma bụ t'a gọru ọnu-ọma nụ ndu Ízurẹlu;
o jeheduru ọji ẹge ọojijehawa. Iphe, o meru bụ l'o woru ifu ghaa l'ụzo echi-ẹgu.
2 Bélamu abya apalia ẹnya imeli; phụa ndu Ízurẹlu l'ẹke ẹphe kpọbegbaaru ụlo-
ẹ́kwà ẹphe l'ikfu l'ikfu. Ume Nchileke abya iya l'ẹhu;
3 yo kfulahaa; sụ:
“Ọwaa iphe Bélamu Beyọ l'ekfu;
Ọ kwa onye ono, e meru;
ẹnya asahụ ono ekfu iya.
4 Ọwaa okfu, onye ono, anụje
okfu, shi l'ẹka Nchileke ono ekfu;
mbụ onye ono, aphụje iphe,
Ọkaribe-Kakọta-Ike ekoshi ono;
mbụ onye ono, adaje kpurumu l'alị;
bya abụru onye e meru; ẹnya asahụ iya.
5 Ẹge ụlo-ẹ́kwà ngu amabe mma;
nggụbe Jékọpu; mbụ ẹke
nggụbe Ízurẹlu bu ebubu!
6 Ọo ẹge nsụda nsụda adụje-a
bụ ẹge ọ sụsaru asụsa.
Ọ dụ l'ọ bụ mgbabu,
a gbaru l'iku ẹnyimu.
Ọ dụ l'ọ bụ oshi alowe,
Ojejoje yeru l'onwiya;
bya adụ l'ọ bụ oshi sida,
gvuru l'iku ẹnyimu.
7 Mini e-shije l'ite-mini Ízurẹlu l'atsọshi atsọshi.
Ẹphe e-nweru mini nweru k'etsubo iya.
Eze ẹphe a-ka eze Agagu.
Alị-eze ẹphe bẹ aa-pali eli.
8 Nchileke dufutaru ẹphe lẹ Íjiputu;
bya emee ẹphe;
ẹphe enweru ọkpehu l'ọ bụ atsụ.
Iphe, bụ mbakeshi ndu
ọphu ẹphe dụ ashị;
bẹ ẹphe e-ripya eripya;
tsua ọkpu ẹphe
yọgiriyogiri.
Ẹphe e-gude arwa ẹphe
nmafushia ẹphe anmafushi.
9 Ízurẹlu nmakpuru anmakpuru;
zẹru l'ọ bụ agụ.
Ọ zẹ l'ọ bụ nne agụ;
?bụ onye a-dụ ike kpatsua ya.
Tẹ iphe, bụ ndu gọru ụnwu

Ízurẹlu ọnu bụkwaru ndu a gọru ọnu.
Tẹ iphe, bụ ndu tụru unu
ọnu bụkwaruphu ndu
a tụru ọnu.”
10 Tọ dụ iya bụ; ẹhu eghulahaa Balaku eghughu l'ẹke Bélamu nọ. Yọ kụa ẹka pamụ;
sụ Bélamu: “Nta-a bẹ ya kuru ngu t'ị bya atụaru iya ndu ọhogu iya ọnu; yo gbe bụru
ọnu b'ị gọru nụ ẹphe ugbo ẹto-a.
11 Ngwaa; gude ọso gbagbụa lashia nk'unu nta-a! Ya shi rịa kẹ tẹ ya kwabẹ ngu
ugvu, ha nshinu; obenu lẹ Ojejoje bẹ nafụwaru ngu ugvu ono.”
12 Bélamu ajị Balaku sụ iya: “?Ya te kfuduru iya ndu i ziru t'ẹphe bya ekua ya; sụ:
13 ‘M'o -ruhuduru Balaku nụ iya ụlo iya ono, mkpọla-ododo mẹ mkpọla-ọcha jiru
ejiji ono bẹ ya te emeghatakwa iphe, Ojejoje sụru tẹ ya mee; ya te egudedu uche
k'onwiya l'eme iphe, dụ mma; m'ọ kwanụ iphe, dụ ẹji. Ọ bụlephu iphe, Ojejoje kfuru
bẹ ya e-kfu.’
14 Nta-a bẹ ya a-lakfuakwa ndibe iya. Ọle byakwa tẹ ya nmaaru ngu ọkwa iphe,
ndu ono e-mekochaa mee ndibe unu lẹ teke nọ l'ifu.”

Okfu k'ẹno, Bélamu nataru l'ẹka Ojejoje

15 Tọ dụ iya bụ; Bélamu
ekfulahaa; sụ:
“?Ọwaa bụ iphe, Bélamu Beyọ ekfu;
mbụ okfu, onye e meru;
ẹnya asahụ asahụ ekfu.
16 Ọwaa bụ okfu, onye ono,
anụje okfu, Nchileke ono
ekfu; mbụ onye ono,
maru iphe,
shi Ọkaribe-Kakọta-Nụ l'ẹka;
mbụ onye ono, aphụje iphe,
Ọkaribe-Kakọta-Ike ekoshi;
onye ono, daru kpurumu;
bya abụleru-a onye ono,
e meru; ẹnya asahụ ono.
17 Ya phụru onye ono;
ẹ-tọ bụdu nta-a.
Ya ele onye ọbu ẹnya;
ọle ẹ tọ nọdu ntse.
Mkpọro eze e-shi
l'ọnu-ụlo Jékọpu lụfuta.
Onye eze a-lụfuta lẹ Ízurẹlu.
Móabu bẹ ọo-tụko
ókè-alị iya rakaa araka;
tụko ụnwu Sheti l'ophu mebyishia.
18 Ndu Édọmu bẹ aa-lụta l'ọgu;
Ọ kwaphụ ẹge ono;
bẹ aa-lụta ndu Séyi,
bụ ndu ọhogu Ízurẹlu.
Obenu lẹ ndu Ízurẹlu;
bẹ a-nọdu aka ike l'eje.
19 Onye ishi e-shi l'ọnu-ụlo
Jékọpu lụfuta;

bya emebyishia ndu ọphu
wafụru nụ lẹ mkpụkpu ono.”
20 Bélamu abya aphụa ndu
Amalẹku; kfushilahaa; sụ:
“Ndu Amalẹku bụ ivuzọ
l'iphe bụ mbakeshi;
obenu l'ẹphe a-bụru
kpurupyata l'ikperazụ.”
21 Yọ bya aphụa ndu Kenu; sụ:
“Ẹke unubẹ ndu Kenu,
bu ebubu b'e meru;
yo shihu kẹ dụngudungu.
Nwamkpu, unu tụru;
bẹ unu tụru l'eli mkpuma.
22 Ọle unubẹ ndu Kenu;
bẹ aa-lụkwa alụlu.
Ndu Asiriya a-kpụko unu lẹ ndzụ.”
23 Bélamu ekfutsua ono; bya asụ:
“?Bụ onye a-nọ ndzụ teke
Nchileke a-nọdu eme iphe ono?
24 Ụgbo-mini e-shi lẹ Kítimu bya;
bya emeshia ndu Asiriya
yẹle ndu Eba ike.
Obenu l'ẹphebedua
a-bụkwaruphu kpurupyata.”
25 Tọ dụ iya bụ; Bélamu ekfutsua ẹge ono; gbeshi; yọ bụru iya alala; Balaku atụgbua lashia.

25

Ndu Móabu dusweru ndu Ízurẹlu ụzo

1 A nọnyaa lẹ teke ndu Ízurẹlu bu lẹ nsụda Shitimu; ẹphe awata ome k'ẹnyishi ẹji; ẹphe l'ụnwanyi ndu Móabu.
2 Ụnwanyi Móabu ono ekuje ndu Ízurẹlu t'ẹphe tsoru ẹphe je ọgwa nte ẹphe. Ndu Ízurẹlu l'erije iphe, a gwaru lẹ nte ono; l'abaru nte ndu Móabu ono ẹja.
3 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu eworu onwẹphe tụgbabe l'agwa Bálụ-Peyọ. E shi ẹge ono; ẹhu awata oghu Ojejoje eghughu l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ.
4 Ojejoje asụ Mósisu: “Chịta ndu ishi ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha je egbushia l'ifu Ojejoje l'echi oke-eswe; k'ọphu Ojejoje e-wofu ẹhu-eghughu iya, enwu kfukfukfu l'ẹhu ndu Ízurẹlu.”
5 Tọ dụ iya bụ; Mósisu asụ ndu ọgbo ikpe ndu Ízurẹlu: “T'onyenọnu l'unu ha gbushia ndu nk'iya, bụ ndu woru onwẹphe tụgbabe l'agwa Bálụ-Peyọ ono.”
6 Teke ono, ndu Ízurẹlu nọ l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko aragbaa ẹkwa ono; bẹ nwoke Ízurẹlu lanụ dutaru nwanyi Mídiya dubata lẹ nk'iya; l'ẹke Mósisu yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ele iya ẹnya.
7 Finehasu Eliyéza Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja aphụlephu iphe ono; gbalihu l'ẹke ono, ọha ono kụru ono; je adzụta arwa iya.
8 Yo tsopyabe nwoke Ízurẹlu ono bahụ l'ime ụlo-ẹ́kwà ono; je eworu arwa ono nmaa ẹphe. Yo shi l'ẹhu kẹ nwoke baa lẹ kẹ nwanyi ono. E shiwaphu ẹge ono; mgbọnwu ono ahaa ndu Ízurẹlu.

9 Ọle ndu mgbọnwu ono gburu dụkwa ụkporo ụnu madzụ ugbo ẹto.
10 Ojejoje asụ Mósisu:
11 “Finehasu Eliyéza Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja bẹ mewaru; ẹhu eghubuhu mu eghughu l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ; kẹ l'o wotaru okopho, ya ge ekoru ndu Ízurẹlu kooru ẹphe; shi ẹge ono mee; ya te gudehe okopho iya ono mee tẹ ndu Ízurẹlu laa l'iyi.
12 Ọo ya bụ t'i kfuru Finehasu lẹ yẹle iya gbawaru ndzụ ẹhu-agu.
13 Ọgba-ndzụ ono a-bụru nk'iya waa k'awa iya phẹ, bụ ndu ọphu etso iya nụ. Ọgba-ndzụ ono bụ l'ẹphe a-bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja gbururu jeyewaru; kẹ l'o gude okfu-ẹhu Nchileke iya koo okopho; shi ẹge ono kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, ndu Ízurẹlu meru.”
14 Ẹpha nwoke Ízurẹlu ono, e gburu yẹle nwanyi Mídiya ono bụ Zimuri Salu. Nna iya; mbụ Salu bụ onye ishi l'ẹnya-ufu, nọ l'ikfu Símiyọnu.
15 Ẹpha kẹ nwanyi Mídiya ono, e gburu ono bụ Kozubi nwatibe Zuru. Nna iya; mbụ Zuru bụ onye ishi l'ẹnya-ufu ndu Mídiya.
16 Ojejoje abya asụ Mósisu:
17 “Kpaa ndu Mídiya ẹhu; woru ẹphe gbushia.
18 Ishi iya abụru l'ẹphe gude ẹregede kpaa unubẹdua ẹhu; shi lẹ kẹ nte Bálụ ono, nọ lẹ Peyọ ono duphua unu ụzo. Ọdo abụru lẹ kẹ Kozubi, bụ nwada onye ishi ndu Mídiya; mbụ nwunne ndu Mídiya kẹ nwanyi; mbụ onye ono, e gburu l'oge teke ono, kẹ Peyọ meru mgbọnwu abya ono.”

26

Aagụ ndu Ízurẹlu ọgu k'ẹbo

1 Lẹ mgbọnwu ono latsuaru bẹ Ojejoje kfuru Mósisu yẹle Eliyéza Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; sụ:
2 “Unu gụa ndu Ízurẹlu kpamukpamu ọgu l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu; tsube lẹ ndu nọwaru ụkporo afa kwasẹru; mbụ ndu dzuwaru oje ọgu lẹ Ízurẹlu.”
3 Yọ bụru lẹ baswangu alị Móabu, nọ l'iku Ẹnyimu Jọ́danu lẹ mgboro Jériko bẹ Mósisu yẹle Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja nọdu kfuaru ndu Ízurẹlu; sụ ẹphe:
4 “Unu gụa ndu Ízurẹlu kpamukpamu ọgu; tsube lẹ ndu nọwaru ụkporo afa kwasẹru; mbụ ẹge ono, Ojejoje tụru iya Mósisu l'ekemu ono.”

Ọwaa ndu Ízurẹlu, shi lẹ Íjiputu lụfuta:

5 Ndu eri kẹ Rúbẹnu,
bụ ọkpara Ízurẹlu bụ:
Hanọku, metaru ikfu Hanọku;
Palu, metaru ikfu Palu;
6 Hẹzuronu, metaru
ikfu Hézurọnu.
Kami emeta ikfu Kami.
7 Ndu ono l'ẹphe ha tụko bụru ndu ikfu Rúbẹnu. Ndu ọphu a gụru ọgu tụkoru dụ ụkporo ụnu madzụ ise l'ụnu madzụ tete; l'ụkporo madzụ ishingu lẹ madzụ iri.*
8 Nwatibe Palu kẹ nwoke bụ Eliyabu.
9 Ụnwegirima Eliyabu ndu k'unwoke bụ: Nemẹlu; Detanu; mẹ Ebiramu. Ọ bụ Detanu; mẹ Ebiramu-a b'a fọtajeru t'ẹphe bụru ishi lẹ Ízurẹlu; ẹphe etsoru ndu kẹ Kora; kwefuru Mósisu yẹle Érọnu íkè teke ono, ẹphe kwefujeru Ojejoje íkè;

* **26:7 26:7** Iphe ọ bụ bụ 43,730.

10 alị asaa ọnu tụko ẹphe lẹ Kora lekota ono. Ndu shi etso iya nụ bẹ nwụshihuru
nụ; teke ono ọku kegbushijeru ụkporo madzụ iri l'ẹbo l'ụmadzu iri ono. Iphe ono
abụru iphe alọ ẹka lẹ nchị.
11 Obenu l'ụnwu kẹ Kora ta nwụshihukwa.
12 Ndu ikfu Símiyọnu
l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu ẹphe bụ:
Nemẹlu, metaru ndu ufu Nemẹlu;
Jaminu, metaru
ndu ufu Jaminu;
Jakinu, metaru
ndu ufu Jakinu;
13 Zera, metaru
ndu ufu Zera;
mẹ Shawulu, metaru
ndu ufu Shawulu.
14 Ndu ono tụko bụru ndu ikfu Símiyọnu. Ndu ọphu a gụru ọgu bẹ dụ ụkporo ụnu
madzụ ugbo labụ l'ụnu iri madzụ l'ise l'ụkporo madzụ iri.†
15 Ndu ikfu Gádu
l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu ẹphe bụ:
Zefọnu, metaru
ndu ufu Zefọnu;
Hagi, metaru
ndu ufu Hagi;
Shuni, metaru
ndu ufu Shuni;
16 Ozuni, metaru
ndu ufu Ozuni;
Éri, metaru ndu ufu Éri;
17 Arodi, metaru
ndu ufu Arodi;
Areli, metaru ndu ufu Areli.
18 Ndu ono bẹ tụko bụru ndu ikfu Gádu. Ndu ọphu a gụru ọgu dụ ụkporo ụnu
madzụ ugbo ise l'ụnu madzụ l'ụkporo ise.‡
19 Júda bẹ mụtaru unwoke labụ, ẹpha ẹphe bụ Ẹru; mẹ Onanu. Ọle ẹphe ẹbo
nwụshihuru l'alị Kénanu.
20 Ndu kẹ ikfu Júda l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu ẹphe bụ:
Shela metaru ndu ufu Shela;
Pẹ́rezu emeta ndu ufu Pẹ́rezu;
mẹ Zera, metaru ndu ufu Zera.
21 Ụnwu kẹ Pẹ́rezu bụ:
Hézurọnu, metaru ndu
ufu Hézurọnu;
mẹ Hamulu, metaru ndu
ufu Hamulu.
22 Ndu ono tụko bụru ndu ikfu Júda. Ndu ọphu a gụru ọgu dụ ụkporo ụnu madzụ
ugbo tete l'ụnu madzụ iri lẹ nanụ l'ụkporo madzụ ise.§
23 Ndu ikfu kẹ Ísaka
l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu bụ:
Tola, metaru
ndu ufu Tola;

† **26:14 26:14** Iphe ọ bụ bụ 22,200. ‡ **26:18 26:18** Iphe ọ bụ bụ 40,500. § **26:22 26:22** Iphe ọ bụ bụ 76,500.

Puwa, metaru
ndu ufu Puwa;
24 Jashubu, metaru
ndu ufu Jashubu;
mẹ Shimurọnu,
metaru ndu ufu
Shimurọnu.
25 Ndu ono bẹ tụko bụru ndu ikfu kẹ Ísaka. Ndu ọphu a gụru ọgu dụ ụkporo ụnu
madzụ ugbo ẹsato l'ụkporo madzụ ugbo iri l'ise.*
26 Ndu ikfu kẹ Zébulọnu l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu ẹphe bụ:
Sẹredu, metaru
ndu ufu Sẹredu;
Elọnu, metaru
ndu ufu Elọnu;
mẹ Jahulẹlu,
metaru ndu
ufu Jahulẹlu.
27 Ndu ono tụko bụru ndu ikfu Zébulọnu. Ndu ọphu a gụru ọgu dụ ụkporo ụnu
madzụ ugbo ẹsaa l'ụnu madzụ iri lẹ nanụ l'ụkporo madzụ ise.†
28 Ndu ikfu kẹ Jósẹfu l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu ẹphe bụ:
Manásẹ; mẹ Ífuremu.
29 Ụnwu kẹ Manásẹ bụ:
Makiya, metaru
ndu ufu Makiru.
Makiru bụ nna Gíledu.
Gíledu abụru iya
metaru ndu Gíledu.
30 Ụnwu Gíledu bụ:
Iyeza, metaru
ndu ufu Iyeza;
Helẹku, metaru
ndu ufu Helẹku;
31 Asurẹlu, metaru
ndu ufu Asurẹlu;
Shékemu, metaru
ndu ufu Shékemu;
32 Shemida, metaru
ndu ufu Shemida;
mẹ Hefa, metaru ndu
ufu Hefa.
33 Zelofehadu Hefa ta mụtadu nwata nwoke. Ọ bụ ụnwanyi b'ọ mụshiru. Ẹpha
ụnwanyi ono, ọ mụshiru ono bụ Mahula; Nówa; Họgula; Milika; mẹ Tíza.
34 Ndu ono tụko bụru ndu eri Manásẹ. Ndu ọphu a gụru ọgu tụko dụ ụkporo ụnu
madzụ ishingu l'ụnu madzụ iri lẹ nanụ l'ụkporo madzụ iri l'ise.‡
35 Ụnwu kẹ Ífuremu l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu bụ:
Shutela, metaru
ndu ufu Shutela;
Beka, metaru
ndu ufu Beka;
waa Tahanu, metaru
ndu ufu Tahanu.

* **26:25 26:25** Iphe ọ bụ bụ 64,300. † **26:27 26:27** Iphe ọ bụ bụ 60,500. ‡ **26:34 26:34** Iphe ọ bụ bụ 52,700.

36 Ụnwu Shutela bụ Eranu, metaru ndu ufu Eranu.
37 Ndu ono bẹ tụko bụru ndu ikfu Ífuremu. Ndu ọphu a gụru ọgu dụ ụkporo ụnu
madzụ ẹno l'ụnu madzụ l'ụkporo madzụ ise.§
Ndu ono tụko bụru ndu eri Jósẹfu l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu.
38 Ndu ikfu kẹ Bénjaminu bụ:
Béla, metaru
ndu ufu Béla;
Ashibẹlu, metaru
ndu ufu Ashibẹlu;
Ahiramu, metaru
ndu ufu Ahiramu;
39 Shefufamu, metaru
ndu ufu Shefufamu;
waa Hufamu, metaru
ndu ufu Hufamu.
40 Ụnwu Béla bụ:
Arudu; mẹ Námanu.
Arudu, bụ iya
metaru ndu ufu Arudu;
Namanu abụru iya
metaru ndu ufu Namanu.
41 Ndu ono tụko bụru ndu ikfu Bénjaminu l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu ẹphe. Ndu ọphu a
gụru ọgu dụ ụkporo ụnu madzụ ugbo ise l'ụnu madzụ iri l'ẹno.*
42 Ndu ikfu kẹ Dánu l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu ẹphe bụ:
Shuhamu, metaru
ndu ufu Shuhamu.
Ndu ono tụko bụru ndu ikfu Dánu l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu ẹphe.
43 Ẹphe tụko bụru ndu ufu Shuhamu. Ndu ọphu a gụru ọgu dụ ụkporo ụnu madzụ
ugbo ẹsato l'ụnu madzụ.†
44 Ndu ikfu kẹ Ásha bụ:
Imuna metaru ndu ufu Ịmuna;
Ishivi metaru ndu ufu Ishivi;
waa Beríya, metaru ndu ufu Beríya.
45 Ụnwu Beríya bụ: Heba, metaru ndu ufu Heba; waa Malikẹlu, metaru ndu ufu
Malikẹlu.
46 Ọ bụ nwata nwanyi lanụ bẹ Ásha mụtaru. Ẹpha nwata ono bụ Séra.
47 Ndu ono tụko bụru ndu ikfu Ásha. Ndu ọphu a gụru ọgu dụ ụkporo ụnu ugbo
ishingu l'ụnu madzụ iri l'ẹto l'ụkporo madzụ iri.‡
48 Ndu bụ ndu eri Náfutali
l'ọnu-ufu l'ọnu ẹphe bụ:
Jahuzẹlu, metaru
ndu ufu Jahuzẹlu;
Guni, metaru ndu ufu Guni;
49 Jeza, metaru
ndu ufu Jeza;
waa Shilemu, metaru
ndu ufu Shilemu.
50 Ndu ono tụko bụru ndu ikfu Náfutali l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu ẹphe. Ndu ọphu a gụru
ọgu dụ ụkporo ụnu madzụ ugbo ise l'ụnu madzụ iri l'ẹto l'ụkporo madzụ iri.§

§ **26:37 26:37** Iphe ọ bụ bụ 32,500. * **26:41 26:41** Iphe ọ bụ bụ 45,600. † **26:43 26:43** Iphe ọ bụ bụ 64,400.
‡ **26:47 26:47** Iphe ọ bụ bụ 53,400. § **26:50 26:50** Iphe ọ bụ bụ 45,400.

51 Iphe, ndu Ízurẹlu kpakọru dụ abụru ụkporo ụnu madzụ ugbo ụkporo ẹto
l'ụkporo ụnu madzụ iri l'ise l'ụnu madzụ ẹno l'ụkporo madzụ ishingu l'ụmadzu iri.*

Ndu Ízurẹlu awa alị ono, ẹphe eje eburu ono

52 Ojejoje asụ Mósisu:
53 "Ọo ndu-a bẹ aa-washịru alị ono t'ọ bụru òkè-iphe, ẹphe ketaru. Ndu nọnu e-keta
l'ẹge ẹphe ha l'ọnu-ọgu.
54 Ndu ha nshinu bẹ ịi-wẹ alị, ha nshinu. Ndu ọphu ha nwanshị; bẹ ịi-wẹ alị, ha
nwanshịi. Ndu ọphu nọnu e-keta l'ẹge ẹphe ha l'ọnu-ọgu.
55 Alị ono bụ ẹnwa bẹ aa-tụ gude washịa ya. Aa-wa iya l'ikfu l'ikfu; ndu ọphu nọnu;
ẹphe eketa òkè iya nk'ẹphe l'ikfu nk'ẹphe.
56 Ọ bụ ẹnwa bẹ aa-tụ gude washịaru ndu ọphu ha nshinu; mẹ ndu ọphu ha
nwanshịi alị ono."

Aagụ eri Lívayi ọgu

57 Ọwaa ẹge e gude gụa ndu ikfu kẹ Lívayi l'ọnu-ufu l'ọnu-ufu:
Geshọnu metaru
ndu ufu Geshọnu;
Kohatu, metaru
ndu ufu Kohatu;
Merari emeta
ndu ufu Merari.
58 Ndu ọwaa bẹ bụkwaphu ndu ikfu Lívayi:
Ndu ufu Libíni;
ndu ufu Hẹ́buronu;
ndu ufu Mahuli;
ndu ufu Mushi;
mẹ ndu ufu Kora.
Kora bụ iya metaru Amuramu.
59 Ẹpha nyee Amaramu bụ Jekobẹdu, bụ nwatibe Lívayi. Jokebẹdu bụ nwata
nwanyi, a mụtaru Lívayi lẹ Íjiputu. Ndu ọ mụtaru Amuramu bụ Érọnu; mẹ Mósisu;
waa Miriyamu, bụ nwunne ẹphe kẹ nwanyi.
60 Érọnu bụ nna Nadabu; Abihu; Eliyéza; waa Itama.
61 Nadabu yẹle Abihu bẹ nwụhuru nụ teke ẹphe gude ọku, ẹ-ta dụdu nsọ kpọoru
Ojejoje ngwẹja ọku.
62 Ndu a gụru ọgu l'eri Lívayi; mbụ unwoke ẹphe, nọwaru shita l'ọnwa lanụ
kwasẹru bẹ kpakọru dụ ụkporo ụnu madzụ ugbo labụ l'ụnu madzụ iri l'ẹsaa l'ụkporo
madzụ iri.† Ẹ ta gụdu ẹphebedua teke a gụru ndu Ízurẹlu ndu ọphunanu; kẹ l'e te
kevuduru ẹphe òkè lẹ Ízurẹlu.
63 Ndu ono bụ ndu Mósisu yẹle Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja gụru ọgu;
mbụ ndu ono, gụru ndu Ízurẹlu ọgu lẹ baswangu alị Móabu l'iku Ẹnyimu Jọ́danu lẹ
mgboro Jériko.
64 Ndu ono ta dụdu l'ẹphe ha, tso lẹ ndu ọphu Mósisu yẹle Érọnu, bụ onye achịjeru
Nchileke ẹja gụru ọgu teke ono, ẹphe gụru ndu Ízurẹlu l'echi-ẹgu ono.
65 Ishi iya abụru lẹ Ojejoje sụru ndu Ízurẹlu ono l'ẹphe nwụhufutaje l'echi-ẹgu
ono. Ẹ tọ dụdu m'ọo onye lanụ, phọduru nụ l'ime ndu ono; a gụfu Kálẹbu Jefune
yẹle Jóshuwa Nunu.

---

* **26:51 26:51** Iphe ọ bụ bụ 601,730. † **26:62 26:62** Iphe ọ bụ bụ 23,000.

27

Ụnwada Zelofehadu ekfu t'a nụ ẹphe ókè-alị nna ẹphe
(Ógú 36:1-12)

1 Ụnwada Zelofehadu ejerua l'ọnu ụlo-ẹ́kwà ndzuko. Zelofehadu l'onwiya bụ nwatibe Hefa; Hefa abụru nwatibe Gíledu; Gíledu abụru nwatibe Makiru; Makiru abụru nwatibe Manásẹ. Ndu ono bụ ndu eri Manásẹ. Manásẹ abụru nwatibe Jósẹfu. Ẹpha ụnwada Zelofehadu ono bụ: Mahula; Nówa; Họgula; Milika; waa Tíza.

2 Ụnwada Zelofehadu ono abya evudo Mósisu l'ifu; mẹ lẹ Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ l'ifu ndu ishi; mẹ l'ifu ndu Ízurẹlu kpamukpamu l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; kfulahaa; sụ:

3 "Nna ẹphe bẹ nwụhuru l'echi-ẹgu. Ọle; ẹ to tsokwa ndu ono, chịkoberu onwẹphe tso Ojejoje okfu ono; mbụ ndu otu Kora. Ọ kwa k'iphe, dụ ẹji, o metaru l'onwiya b'o gude nwụhu; tọ mụta unwoke.

4 ?Bụ kẹle nna ẹphe ta mụtadu nwata nwoke meru iphe ẹpha iya e-chihu tọo? T'a hẹkwa-a ẹphe òkè l'ẹke ndu nna ẹphe nọ."

5 Tọ dụ iya bụ; Mósisu ewota okfu ụnwada Zelofehadu ono pakfu Ojejoje.

6 Ojejoje asụ Mósisu:

7 "Lẹ ụnwada Zelofehadu kfuru iphe, gbaru nụ. Unu shi l'òkè-iphe ndibe nna ẹphe woru iphe nụ ẹphe t'ẹphe nweru. Unu nụ ẹphe òkè-iphe, ruberu nna ẹphe t'ọ bụru nk'ẹphe.

8 Kfuaru ndu Ízurẹlu sụ ẹphe-a: 'Ọ -bụru lẹ nwoke nwụhuru; tọ mụta nwata nwoke; t'e wotaje òkè, ruberu iya nụ nụ nwatibe iya kẹ nwanyi.

9 Ọ -bụru l'onye ọbu ta mụtadu nwa-nwanyi; t'e wotaje òkè, ruberu iya nụ nụ unwunne iya kẹ nwoke t'ọ bụru iphe ẹphe.

10 Teke ọbu l'ẹ to nwedu unwunne nwoke; t'e woru òkè ono, ruberu iya nụ ono nụ nwunne nna iya ẹphe kẹ unwoke t'ọ bụru nk'ẹphe.

11 Ọ -bụru lẹ nna, mụru onye ono te nwedu unwunne nwoke; t'e woru òkè, ruberu iya nụ nụ ndu ẹphe l'iya bụ ọkpobe abụbu t'ọ bụru iphe ẹphe. Iphe ono bụ ome-l'alị, a tọru ọkpa iya doberu ndu Ízurẹlu; ẹge Ojejoje tụru iya Mósisu l'ekemu.' "

Aafọta Jóshuwa t'ọ nọ-chia ẹnya Mósisu
(Dit 31:1-8)

12 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu: "T'o nyihu eli ugvu Abarimu-a je anọdu phụkota alị ono, ya nụru ndu Ízurẹlu ono.

13 Ị -phụtsule iya phụ; bẹ ịi-nwụhu lakfushia ndibe unu; ẹge ono nwunne ngu; mbụ Érọnu jeru iya ono.

14 Iphe, kparu iya nụ abụru l'unu kwefuru íkè l'okfu iya teke ono, ndu Ízurẹlu gụjeru aphụ lẹ mgboro mini ono, nọ l'echi-ẹgu Zinu ono. Unu ta dụ ike dobe iya nsọ l'ẹnya ẹphe." (Mini ono bụ mini Meriba, nọ lẹ Kadẹ́shi l'echi-ẹgu Zinu.)

15 Mósisu asụ Ojejoje:

16 "Tẹ Ojejoje; mbụ Nchileke ọphu gude ndzụ onyemonye fọta nụ onye a-nọdu edu ndu Ízurẹlu.

17 Onye e-vutajeru ẹphe ụzo l'ejeje; mẹ l'alala; mbụ onye a-nọdu edu ẹphe l'eje ejeje; l'ala alala; tẹ ndibe nggụbe Ojejoje ta adụshi l'ọ bụ atụru, ẹ-te nwedu onye eche iya nụ."

18 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Mósisu: "Duta Jóshuwa Nunu, bụ onye Ume kẹ yẹbe Ojejoje nọ l'ẹhu; byibe iya ẹka l'ishi.

19 Duru iya t'o je evudo Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja l'ifu; mẹ l'ifu ndu Ízurẹlu kpamukpamu; nggu anọdu ndu ono l'ifu woru ozi ono ye iya l'ẹka.

20 Haru ike nke ngu ye iya l'ẹka; k'ọphu iphe, bụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha a-nọdu anụru iya okfu.
21 Tẹ Jóshuwa vudo Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja l'ifu. Eliyéza egude ido urimu jee ajịta ajị l'ifu Ojejoje t'ọ maru iphe, o kpeburu l'okfu ẹhu iya. Yọ bụru iphe, Jóshuwa sụru tẹ ndu Ízurẹlu mee bẹ ẹphe e-meje. Ọ -sụ tẹ ndu Ízurẹlu tụgbua; ẹphe atụgbua; ọ -sụ t'ẹphe bata yẹle ẹphe atụko bata."
22 Mósisu emee ẹge Ojejoje kfuru iya. Yo duta Jóshuwa kfụbe Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja l'ifu; mẹ l'ifu edzudzu ọha ndu Ízurẹlu.
23 Ya ndono; yo byibe Jóshuwa ẹka l'ishi woru ozi ono ye iya l'ẹka ẹge Ojejoje kfuru shita l'ẹka Mósisu.

28

Ngwẹja kẹ mbọku-mbọku
(Awụ 29:38-46)

1 Ojejoje asụ Mósisu:
2 "Tụru ekemu nụ ndu Ízurẹlu; sụ ẹphe: 'Unu leta ẹnya nụje iya ngwẹja, ruberu iya nụ; mbụ nri, e gude egworu iya ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ iya mma. Unu nụje iya ẹya l'ògè iya.'
3 Kfuaru ẹphe ẹge-a: 'Ọwaa ngwẹja-ọku, unu e-gwoje nụ Ojejoje: ụnwu ebyila labụ, gbatsuaru afa, ẹ te nwedu ntụpo l'ẹhu. Unu gwoje iya mbọku-mbọku t'ọ bụru ngwẹja-ukfuru, unu a-nọduje egwo tekenteke.
4 Unu gbujee ebyila lanụ l'ụtsu; unu egbua ebyila lanụ l'urẹnyashi.
5 Unu yeje iya ngwẹja nri gwoo; mbụ ụzo lanụ l'ụzo iri nkwo-ẹka ntụ akpe; bya agwọkobe iya nkere-ẹno ekpemu manụ, a pyịshiru l'olivu.
6 Ọo ya bụ ngwẹja-ukfuru, unu a-nọduje egwo tekenteke, bụ iya bụ ẹge a tụru iya dobe lẹ Ugvu Sáyịnayi; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
7 Unu -gbua ebyila lanụ; unu eyekobe iya ngwẹja-mẹe gwoo; mbụ nkere-ẹno ekpemu mẹe. Ọo l'ẹke-dụ-nsọ bẹ unu a-gbashịjeru Ojejoje ngwẹja-mẹe ono; mbụ mẹe, shihuru ike.
8 Unu egbua ebyila lanụ l'urẹnyashi; yekobekwa iya phụ ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-mẹe ẹge ono, ọ dụ lẹ k'ụtsu ono. Unu gwoo ya t'ọ bụru ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.

Ngwẹja kẹ mbọku ọtu-ume

9 " 'A -bya lẹ mbọku ọtu-ume; unu gbuje ebyila labụ, gbatsuaru afa, ntụpo ẹ-ta nọdu l'ẹhu gude gwoo ngwẹja; unu egude ụzo labụ lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ụzo iri gwọkobe iya manụ gude gwoo ngwẹja nri. Unu eyekobe iya ngwẹja-mẹe, etsoje iya nụ.
10 Ono bụ ngwẹja-ukfuru, unu e-gwoje mbọku ọtu-ume; yekwaru ngwẹja-ukfuru, eegwoje tekenteke yẹle ngwẹja-mẹe, etsoje iya nụ.

Ngwẹja k'ọnwa ọphungu

11 " 'O rujee mbọku mbụ l'ọnwa; unu egwooru Ojejoje ngwẹja-ukfuru. Unu gudeje ụnwu oke-eswi labụ; mẹ ebyila lanụ; mẹ ụnwu ebyila ẹsaa, gbatsuaru afa, ntụpo ẹ-ta nọdu l'ẹhu gude gwoo ngwẹja ono.
12 Unu -gbua oke-eswi ono nanụ bẹ unu e-yekobeje iya ngwẹja nri gwoo; mbụ ụzo ẹto l'ime nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ụzo iri; bya agwọkobe iya manụ. Unu -gbua ebyila ono; unu eyekobe iya ngwẹja nri gwoo; mbụ ụzo labụ lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ụzo iri, a gwọkoberu manụ.

13 Unu -gbua nwebyila lanụ; unu eyekobe iya ngwẹja nri gwoo; mbụ ụzo lanụ l'ụzo
iri nkwo-ẹka akpe, e gweru egwegwe; gwọkobe iya manụ. Ono bụ ngwẹja-ukfuru;
mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.
14 Ngwẹja-mẹe, e-tsojeru iya nụ bụ: unu -gbua oke-eswi; unu eyekobe iya nkere-
ẹbo ekpemu mẹe. Ọ -bụru ebyila; unu eyekobe iya nkere-ẹto ekpemu mẹe gwoo.
Unu -gbua nwebyila; unu e-yekobe iya nkere-ẹno ekpemu mẹe gwoo. Ono abụru
ngwẹja-ukfuru, unu e-gwoje l'ọnwa l'ọnwa; afa gbaa mgburumgburu.
15 Unu gbuje mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji nụ Ojejoje; a gụfukwa
ngwẹja-ukfuru, eegwoje tekenteke yẹle ngwẹja-mẹe, etsoje iya nụ.

Ajị Esweta
(Liv 23:5-14)

16 " 'Mbọku kẹ iri l'ẹno l'ọnwa mbụ bụ Ajị Esweta kẹ Ojejoje.
17 Mbọku kẹ iri l'ise l'ọnwa mbụ ono bẹ bụ ajị. Ujiku ẹsaa bẹ unu a-takọtaje buredi,
ẹ-te ekodu ekoko.
18 Mbọku mbụ, unu wataru ajị ono bẹ unu e-nwejeru ndzuko, dụ nsọ. Tẹ b'ọ dụkwa
ozi, unu e-jeje mbọku ono lẹ phuu.
19 Unu gwoje ngwẹja-ọku; mbụ ngwẹja-ukfuru nụ Ojejoje. Unu gudeje ụnwu oke-
eswi labụ; ebyila lanụ; mẹ ụnwu ebyila ẹsaa, gbatsuaru afa, ntụpo ẹ-ta nọdu l'ẹhu
gude gwoo ya.
20 Ngwẹja nri, e-yekobeje l'oke-eswi lanụ gwoo bụ ụzo ẹto lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e
keru ụzo iri; bya agwọkobe iya manụ. Teke ọ bụ ebyila lanụ; unu eyekobe iya ụzo
labụ lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ụzo iri; bya agwọkobe iya manụ.
21 Yọ bụru ụzo lanụ l'ụzo iri bẹ unu e-gwoje l'ishi ụnwu-ebyila ono nanụ nanụ ẹphe
ẹsaa.
22 Unu e-gbukwaaphu mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; shi ẹge ono kfụa
ụgwo iphe, dụ ẹji unu.
23 " 'Unu a-tụkoje ngwẹja ono gwokota; yekobe lẹ ngwẹja-ukfuru ono, eegwoje
l'ụtsu, bụ iya bụ ngwẹja ono, eegwoje tekenteke ono.
24 Ọ bụ ẹge ono bẹ unu a-nọduje egwo ngwẹja ono mbọku-mbọku abalị ẹsaa ono;
t'ọ bụru ngwẹja nri; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma. Unu gwoje ngwẹja
ono yekobe lẹ ngwẹja-ukfuru ono, unu egwoje tekenteke ono; mẹ ngwẹja-mẹe, etsoje
iya nụ.
25 O -rua mbọku kẹ ẹsaa; unu nweru ndzuko, dụ nsọ; t'ẹ b'ọ dụkwa ozi, eeje ejeje,
unu e-je mbọku ono.

Ajị Ídzù

26 " 'Mbọku, unu eme k'akpụru iphe mbụ unu; unu nwejeru ndzuko, dụ nsọ; tẹ
b'ọ dụkwa ozi, eeje ejeje, unu e-jeje mbọku ono. Mbọku ono; bẹ unu a-nụje Ojejoje
akpụru iphe ọphungu unu lẹ teke unu agba Ajị Ídzù.
27 Unu gwoo ngwẹja-ukfuru; mbụ ngwẹja, mkpọ iya dụ Ojejoje mma. Unu gbuje
ụnwu oke-eswi ẹbo; waa ebyila lanụ; mẹ ụnwu-ebyila ẹsaa, gbatsuaru afa gude gwoo
ngwẹja ono.
28 Ngwẹja nri, e-yekobeje l'oke-eswi lanụ bụ ụzo ẹto lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru
ụzo iri, a gwọkoberu manụ. Teke ọ bụ ebyila; unu yekobe iya ụzo ẹbo lẹ nkwo-ẹka
ntụ akpe, e keru ụzo iri, a gwọkoberu manụ.
29 Yọ bụru ụzo lanụ lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ụzo iri; bya agwọkobe iya manụ
bẹ unu e-yekobeje l'ụnwu-ebyila ono nanụ nanụ gwoo ẹphe ẹsaa.
30 Unu gbujee mkpi lanụ gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, unu meru.
31 Unu tụkoje ngwẹja ono l'ọ ha gwokotaje; yekoberu ngwẹja-ukfuru ono, unu
egwoje tekenteke; mẹ ngwẹja nri ono, etsoje iya nụ ono; mẹ ngwẹja-mẹe ono, etsoje

iya nụ ono. Ọle; t'unu kwabẹkwa ẹnya phụ l'ẹ t'ọ dụdu anụ ono, nweru ẹke ntụpo nọ iya l'ẹhu.

29

Ajị Ụpyoku
(Liv 23:23-25)

1 " 'Lẹ mbọku mbụ l'ọnwa ẹsaa bẹ unu e-nwejeru ndzuko, dụ nsọ; t'ẹ b'ọ dụkwa
ozi, unu e-jeje mbọku ono. Mbọku ono bụ mbọku, unu e-gbuje ụpyoku.
2 Unu e-gwo ngwẹja-ukfuru; mbụ ngwẹja, mkpọ iya dụ Ojejoje mma. Unu egbua
nwa oke-eswi lanụ; waa ebyila lanụ; mẹ ụnwu-ebyila ẹsaa, gbatsuaru afa, ẹ-ta dụdu
ẹke ntụpo nọ iya l'ẹhu gude gwoo ngwẹja ono.
3 Ngwẹja nri, e-tsoje iya nụ bụ ntụ akpe, a gwọkoberu manụ. Oke-eswi ono bẹ
unu e-yekobeje ụzo ẹto lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ụzo iri; bya agwọkobe iya
manụ. Ebyila ono bẹ unu e-yekobeje ụzo labụ lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ụzo iri,
a gwọkoberu manụ.
4 A -bya l'ụnwu-ebyila ẹsaa phụ; nanụ bẹ unu e-yekobeje ụzo lanụ l'ime nkwo-ẹka
ntụ akpe, e keru ụzo iri; gwọkobe iya manụ.
5 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; shi iya kfụa ụgwo iphe-ẹji,
unu meshiru.
6 Unu a-tụkoje ngwẹja ono l'ọ ha l'egwo; yekoberu ngwẹja-ukfuru phụ, eegwoje mẹ
ọnwa fụa phụ; mẹ kẹ mbọku-mbọku yẹle ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-mẹe, etsoje iya nụ;
l'ẹge a tọru ọkpa iya; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma.

Mbọku ọkfu ụgwo iphe, dụ ẹji
(Liv 23:26-32)

7 " 'Lẹ mbọku k'iri l'ọnwa ẹsaa ono bẹ unu e-nwejeru ndzuko, dụ nsọ. Mbọku ono
bẹ unu a-swịje aswịswi; haa ori nri; ọphu ọ dụkwa ozi, unu e-je mbọku ono.
8 Unu egwoo ngwẹja-ukfuru nụ Ojejoje; mbụ ngwẹja, mkpọ iya dụ mma. Unu gbua
nwa oke-eswi lanụ; mẹ ebyila lanụ; mẹ ụnwu-ebyila ẹsaa, gbatsuaru afa, ẹ-te nwedu
ntụpo, nọ iya l'ẹhu gude gwoo ngwẹja ono.
9 Ngwẹja nri, e-tsojeru iya nụ bụ ntụ akpe, a gwọkoberu manụ bẹ unu e-gudeje
gwoo ya. Oke-eswi ono bẹ unu e-yekobeje ụzo ẹto lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ụzo
iri. Ebyila ono bẹ unu e-yekobeje ụzo labụ lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ụzo iri.
10 A -bya l'ụnwu-ebyila ẹsaa phụ; nanụ bẹ unu e-keje nkwo-ẹka ntụ akpe ụzo iri;
wota ụzo lanụ gude gwoo ya.
11 Unu gbua mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; a gụfukwa ngwẹja iphe, dụ
ẹji, eegwoje gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji; mẹ ngwẹja-ukfuru ono, eegwoje tekenteke
ono; yẹle ngwẹja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngwẹja-mẹe, etsojekwa iya phụ.

Ajị Mkpù
(Liv 23:33-43; Dit 16:13-17)

12 " 'Lẹ mbọku k'iri l'ise l'ọnwa ẹsaa; bẹ unu e-nwejeru ndzuko, dụ nsọ; t'ẹ b'ọ
dụkwa ozi, shihuru ike; unu e-jeje mbọku ono. Unu gbaaru Ojejoje Ajị Mkpù abalị
ẹsaa.
13 Unu e-gwo ngwẹja-ukfuru; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma. Unu
gbua ụnwu oke-eswi iri l'ẹto; mẹ ebyila labụ; waa ụnwu ebyila iri l'ẹno, gbatsuaru
afa, ẹ-te nwedu ntụpo gude gwoo ngwẹja ono.
14 Ngwẹja nri, e-tsoje iya nụ bụ ntụ akpe, a gwọkoberu manụ bẹ unu e-gudeje gwoo
ya. Ụnwu oke-eswi ono nanụ ẹphe iri l'ẹto bẹ unu e-yekobeje ụzo ẹto lẹ nkwo-ẹka
ntụ akpe, e keru ụzo iri; bya agwọkobe iya manụ. Ebyila labụ phụ; nanụ iya bẹ unu
e-yekobe ụzo ẹbo lẹ nkwo-ẹka ntụ akpe, e keru ụzo iri; gwọkobe iya manụ.

15 Ụnwu ebyila iri l'ẹno phụ; nanụ nanụ bẹ unu e-yekobeje ụzo lanụ lẹ nkwo-ẹka
ntụ akpe, e keru ụzo iri, a gwọkoberu manụ.
16 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; a gụfukwa ngwẹja-ukfuru
ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngwẹja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngwẹja-mẹe, l'etsojekwa
iya phụ.
17 " 'O -rua mbọku k'ẹbo; unu egbua ụnwu oke-eswi iri l'ẹbo; mẹ ebyila labụ; waa
ụnwu ebyila iri l'ẹno, gbatsuaru afa, ẹ-to nwedu ntụpo gude gwoo ngwẹja ono.
18 A bya l'ụnwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ ụnwu ebyila ono l'ẹphe ha; unu
yekobeje iya ngwẹja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngwẹja-mẹe, etsoje iya nụ; mbụ ẹge a
tụ-buru iya.
19 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; a gụfukwa ngwẹja-ukfuru
ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngwẹja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngwẹja-mẹe, etsojekwa
iya phụ.
20 " 'O -rua mbọku k'ẹto; unu egbua ụnwu oke-eswi iri lẹ nanụ; mẹ ebyila labụ; mẹ
ụnwu ebyila iri l'ẹno, gbatsuaru afa, ẹ-to nwedu ntụpo gude gwoo ngwẹja ono.
21 A bya l'ụnwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ ụnwu ebyila ono l'ẹphe ha bẹ unu
e-yekobeje ngwẹja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngwẹja-mẹe, etsoje iya nụ; ẹge a tụ-buru
iya.
22 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; a gụfukwa ngwẹja-ukfuru
ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngwẹja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngwẹja-mẹe, etsojekwa
iya phụ.
23 " 'O -rua mbọku k'ẹno; unu egbua ụnwu oke-eswi iri; mẹ ebyila labụ; mẹ ụnwu
ebyila iri l'ẹno, gbatsuaru afa, ẹ-ate nwedu ntụpo gude gwoo ngwẹja ono.
24 A bya l'ụnwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ ụnwu ebyila ono l'ẹphe ha; unu
eyekobeje iya ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-mẹe, l'etsoje iya nụ; ẹge a tụ-buru iya.
25 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; a gụfukwa ngwẹja-ukfuru,
unu egwoje tekenteke yẹle ngwẹja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngwẹja-mẹe, etsojekwa iya
phụ.
26 " 'O -rua mbọku k'ise; unu egbua ụnwu oke-eswi tete; waa ebyila labụ; waa ụnwu
ebyila iri l'ẹno, gbatsuaru afa, ẹ-te nwedu ntụpo gude gwoo ngwẹja ono.
27 A bya l'ụnwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ ụnwu ebyila ono l'ẹphe ha; unu
yekobeje iya ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-mẹe, etsoje iya nụ; ẹge ono, a tụ-buru iya ono.
28 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; a gụfukwa ngwẹja-ukfuru
ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngwẹja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngwẹja-mẹe, l'etsojekwa
iya phụ.
29 O -rua mbọku k'ishingu; unu egbua ụnwu oke-eswi ẹsato; ebyila labụ; mẹ ụnwu
ebyila iri l'ẹno, gbatsuaru afa; to nwe ntụpo gude gwoo ngwẹja ono.
30 A bya l'ụnwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ ụnwu ebyila ono l'ẹphe ha; unu
eyekobeje iya ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-mẹe, l'etsoje iya nụ; ẹge a tụ-buru iya.
31 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; a gụfukwa ngwẹja-ukfuru
ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngwẹja nri, etsoje iya nụ; mẹ ngwẹja-mẹe, l'etsojekwa
iya phụ.
32 " 'O -rua lẹ mbọku k'ẹsaa; unu egbua ụnwu oke-eswi ẹsaa; mẹ ebyila labụ; mẹ
ụnwu ebyila iri l'ẹno, gbatsuaru afa, ẹ-te nwedu ntụpo gude gwoo ngwẹja ono.
33 A bya l'ụnwu oke-eswi ono yẹle ebyila ono; mẹ ụnwu ebyila ono l'ẹphe ha; unu
yekobeje iya ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-mẹe, l'etsoje iya nụ; ẹge a tụ-buru iya.
34 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; a gụfukwa ngwẹja-ukfuru
ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-mẹe, etsojekwa iya phụ.
35 " 'O -rua mbọku k'ẹsato; unu enwee ndzuko, dụ nsọ. T'ẹ b'ọ dụkwa ozi, ha
nshinu, unu e-jeje mbọku ono.

36 Unu e-gwo ngwẹja-ukfuru; mbụ ngwẹja-ọku, mkpọ iya dụ Ojejoje mma. Unu
egbua nwa oke-eswi lanụ; mẹ ebyila lanụ; mẹ ebyila ẹsaa, gbatsuaru afa, ẹ-te nwedu
ntụpo gude gwoo ngwẹja ono.
37 Nwa oke-eswi ono; ebyila ono; mẹ ụnwu ebyila ono l'ẹphe ha bẹ unu e-yekobeje
ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-mẹe, l'etsoje iya nụ; ẹge a tụ-buru iya.
38 Unu egbua mkpi lanụ gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji; a gụfukwa ngwẹja-ukfuru
ono, unu egwoje tekenteke yẹle ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-mẹe, l'etsojekwa iya phụ.
39 " 'Ngwẹja ono l'ọ ha bẹ unu e-gwoje nụ Ojejoje lẹ teke unu agba ajị; a gụfukwa
iphe, unu kweru Ojejoje ụkwa iya; iphe, unu chịru obu unu l'unu a-nụ Ojejoje; mẹ
ngwẹja-ukfuru; ngwẹja nri; ngwẹja-mẹe; mẹwaru ngwẹja ẹhu-agu.' "
40 Mósisu atụko ekemu ono, Ojejoje tụshiru ye iya l'ẹka ono kfukotaru ndu Ízurẹlu.

30

Okwe Ojejoje ụkwa iphe

1 Mósisu abya ekfuaru ndu ishi l'ikfu l'ikfu Ízurẹlu; sụ ẹphe: "Ọwaa iphe, Ojejoje
tụru l'ekemu:
2 Nwoke -kwee Ojejoje ụkwa; m'ọ bụ l'o nweru iphe, o riburu lẹ nte lẹ ya te emedu;
tẹ nwoke ọbu ba dakakwa okfu iya. T'o medzukwaa iphe bụ iphe, shi iya l'ọnu lụfuta.
3 "Teke nwamgbọko, bukwadu lẹ kẹ nna iya kweru Ojejoje ụkwa; m'ọ bụ l'o nweru
iphe, o riburu nte lẹ ya te emedu;
4 nna iya -nụa kẹ ụkwa ono, o kweru ono; mẹ k'iphe ono, o riburu nte lẹ ya te
emedu ono; ọphu ọ dụdu iphe, nna iya ono kfuru yeru iya; ọo ya bụ l'ụkwa ono, o
kweru ono e-keru; iphe ono, o riburu nte lẹ ya te emedu ono ekekwaruphu.
5 Teke bụ lẹ nna iya nụru kẹ ụkwa ono; jịka lẹ mbọku ono, ọ nụru iya ono; ọo ya
bụ l'ẹ tọ dụdu ụkwa ono, o kweru ono; mẹ iphe ono, o riburu nte lẹ ya te emedu
ono, nweru ọphu e-keru nụ. Ojejoje a-gụru nwamgbọko ono nvụ; kẹ l'ọo nna iya te
kwetadu t'o mee ya.
6 "Teke ọ bụ lẹ nwamgbọko ono bẹ kweoduru ụkwa ono; b'ọ lụderu nji; mbụ l'o
nweru iphe, o gudewa ọnu iya ribua nte lẹ ya te emedu;
7 nji iya ono -nụa ya; ọphu ọ dụdu iphe, o kfuru yeru iya lẹ mbọku ono, ọ nụru iya
ono; ọo ya bụ l'ụkwa ono, o kweru ono e-keru; iphe ono, o riburu nte lẹ ya te emedu
ono ekekwaruphu.
8 Ọle; ọ -bụru lẹ nji iya ono bẹ nụtsuaru kẹ ụkwa ono; jịka lẹ mbọku ono, ọ nụru
iya ono; ọo ya bụ l'ụkwa ono, o kweru ono; mẹ iphe ono, o gude ọnu iya ribua nte lẹ
ya te emedu ono a-rụhu. Ojejoje a-gụru nwamgbọko ono nvụ.
9 "Nwanyi, nji iya ta nọhedu; m'ọ bụ nwanyi, nji iya chịfuru achịfu; -kweta Ojejoje
ụkwa; m'ọ bụ l'o nweru iphe o riburu iya lẹ nte lẹ ya te emedu bẹ ụkwa ono
tukokwaru l'ishi.
10 "Ọ -bụru l'ọo nwanyi, nọ lẹ nji bẹ kweru ụkwa iphe; m'ọ kwanụ l'o nweru iphe,
o riburu nte lẹ ya te emedu;
11 nji iya abya anụa ya; to nwe iphe, o kfuru yeru iya; mbụ tọ jịka; ọo ya bụ l'ụkwa
ono, nwanyi ono kweru ono e-keru; iphemiphe ọbule, o riru nte lẹ ya te emedu
ekekwaruphu.
12 Ọle ọ -bụkwanuru lẹ nji iya bẹ nụru iya nụ; jịka mbọku ono, ọ nụru iya ono
bẹ iphemiphe ọbule, shi nwanyi ono l'ọnu lụfuta lẹ kẹ ụkwa ono, o kweru ono; mẹ
k'iphe ono, o riru nte lẹ ya te emedu ono te ekehekwaru. Ojejoje a-gụru nwanyi ono
nvụ; kẹ l'ọo nji iya bẹ jịkaru nụ.
13 Iphe, bụ ụkwa, nwanyi ono kweru; mẹ iphemiphe ọbule, o riburu nte lẹ ya te
emedu bụ nji iya b'ọ nọ l'ẹka. Nji iya -sụ t'o keru; yo keru; ọ -sụ t'ẹ b'o keshiru; too
keduru.

14 Ọle; ọ -bụkwanuru lẹ nji iya nụru iya; tọ dụ iphe, o kfuru; bẹ ụkwa, o kweru l'ọ
ha e-keru; iphe, bụ iphe, o riru nte lẹ ya te emedu ekekwaruphu. Ọ bụ nji iya bẹ sụru
t'o keru; kẹ l'ẹ tọ dụdu iphe, o kfuru mbọku, ọ nụru iya.
15 Ọle; ọ -bụru l'ọ nụtsuaru iya; a nọnyaa; yo chikaa ya mee bẹ bụ ya e-vuta ẹjo
iphe, nwanyi ono gage evuta."
16 Ono bụ iphe, Ojejoje tọru Mósisu ọkpa iya sụ tẹ eetsoje t'ọ nọduru nwoke lẹ nyee
ya; mẹ lẹ nna yẹle nwa iya nwanyi; mbụ nwata mgbọko, bukwadu lẹ kẹ nna iya.

31

Eemelata ndu Mídiya; iphe ẹphe meru ndu Ízurẹlu

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Mósisu; sụ iya:
2 "Gwata ndu Mídiya ụgwo iphe ono, ẹphe meru ndu Ízurẹlu ono. Teke e metsuaru;
bẹ ịi-nwụhu lakfu ndibe unu."
3 Tọ dụ iya bụ; Mósisu asụ ndu Ízurẹlu: "T'ụphodu l'unu kwakọbe k'ọgu t'ẹphe
jekfu ndu Mídiya je agwataru Ojejoje ụgwo iphe ono, ẹphe meru ono.
4 L'iphe bụ ikfu, nọnu lẹ Ízurẹlu bẹ unu e-shi fọta ụnu madzụ labụ l'ụkporo madzụ
iri* t'ẹphe je ọgu ono."
5 Ya ndono; e shi l'iphe bụ ikfu, nọnu lẹ Ízurẹlu fọtatsua ụnu madzụ ugbo ẹbo
l'ụkporo madzụ iri iri. Yọ bụru ụkporo ụnu madzụ l'ụnu madzụ iri b'a fọtakotaru;
kwakọbe ẹphe k'ọgu.
6 Mósisu ezifu ẹphe t'ẹphe je ọgu ono. Ikfu, nọnu bẹ fọtaru ụnu madzụ ugbo ẹbo
l'ụkporo madzụ iri k'ọgu ono. Ẹphe lẹ Finehasu Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke
ẹja ayịru. Finehasu gude ivu, shi l'ẹke-dụ-nsọ; mẹ l'ụpyoku, eegudeje agba ama.
7 Ẹphe ejekfushia ndu Mídiya ọgu ẹge Ojejoje tụru iya Mósisu l'ekemu; gbugee
iphe, bụ unwoke ndu Mídiya.
8 Ẹphe egbua gbua ndu eze ise, achị ndu Mídiya: mbụ Evi; Rekemu; Zuru; Huru; mẹ
Reba; yewaruru ndu ọdo, e gbukwaruphu egbugbu. Ẹphe gudekwaphu ogu-mbeke
gbua Bélamu Beyọ.
9 Ndu Ízurẹlu achịa ụnwanyi ndu Mídiya; mẹ ụnwegirima ẹphe lẹ ndzụ; kwaa
eswi ẹphe; elu ẹphe; mẹ iphe, bụ iphe nweru enweru l'ọkwata;
10 bya atụshia ọku lẹ mkpụkpu ẹke ndu Mídiya bukota; tụkwaaphu l'ọdu ụlo-ẹ́kwà
ẹphe l'ọ ha.
11 Ẹphe achịtakota iphe, bụ iphe ẹphe kwaru l'ọkwata; iphe, ẹphe lụtaru alụta;
jeye lẹ madzụ; mẹ elu.
12 Ẹphe achịta ndu ono, ẹphe kpụru lẹ ndzụ ono; iphe, ẹphe lụtaru alụta; mẹ
iphe, ẹphe kwaru l'ọkwata wolataru Mósisu yẹle Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke
ẹja; mẹwaru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha l'ọdu ndu Ízurẹlu; lẹ baswangu alị Móabu l'iku
Ẹnyimu Jọ́danu lẹ Jériko.

Ekemu, Mósisu tụru teke ndu Ízurẹlu shi ọgu Mídiya la

13 Tọ dụ iya bụ; Mósisu; mẹ Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ishi
ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; eshi l'ọdu ndu Ízurẹlu; wụfu jeshia ẹphe ndzuta.
14 Ẹhu eghulahaa Mósisu eghughu l'ẹke ndu ishi, achị ndu sọja ono, shi ọgu lata
ono nọ; mbụ ndu ishi, achị ụnu ndu sọja ẹbo l'ụkporo iri iri; mẹ ndu ishi, achị ndu
sọja ụkporo ise ise.
15 Mósisu asụ ẹphe: "?Unu haru ụnwanyi-a t'ẹphe nọdu ndzụ tọo?
16 ?Tọ bụdu ẹphe bẹ Bélamu ziru; ẹphe emee tẹ ndu Ízurẹlu meswee Ojejoje l'okfu
ẹhu agwa, nọ lẹ Peyọ; bụ ẹke mgbọnwu shi dakfuta ndu kẹ Ojejoje.

* **31:4 31:4** Iphe ọ bụ bụ 1,000.

17 Ngwaa; unu tụko ụnwegirima ẹphe ndu kẹ unwoke gbushikota ẹphe l'ẹphe ha;
unu egbushikota iphe, bụ ụnwanyi ẹphe, ẹphe nwoke zẹjewaru.
18 Ndu ọphu unu a-haru onwunu bụ ụnwu-mgbọko ẹphe, ẹphe lẹ nwoke ta zẹbua.
19 A -bya l'unubẹ ndu ọphu gburu madzụ; mẹ ndu ọphu meru ẹka l'odzu; unu
shikwa l'ọdu ndu Ízurẹlu; wụfu je anọo abalị ẹsaa. O -rulephu lẹ mbọku k'ẹto ya;
mẹ mbọku k'ẹsaa ya; t'ẹphe meshia onwẹphe emeshi; meshikwaaphu ndu ono, unu
kpụtaru lẹ ndzụ ono.
20 Unu meshia uwe unu emeshi; unu emeshia iphe, e meru l'akpọ; mẹ iphe, e meru
l'ẹji eghu; mẹ iphe, a pyịru l'oshi."
21 Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja asụ ndu ono, jeru ọgu ono: "Ọwaa bụ
ome-l'alị, nọ l'ekemu ono, Ojejoje tụru nụ Mósisu ono:
22 Ọo mkpọla-ododo; mkpọla-ọcha; ope; ígwè; efere; ọta-njele;
23 mẹ iphe, bụ iphe, ọku ẹ-te ekepyashidu bẹ unu a-hụ l'ọku t'ọ dụ mma. Ọle; e
gudefutaje mini ono, eegudeje asafu ntụru ono meshia ya emeshi. Iphe, bụkwanu
iphe ọku e-ke; mẹ a -hụa ya l'ọku bẹ unu e-ye lẹ mini ono gude mee ya t'ọ dụ mma.
24 Lẹ mbọku k'ẹsaa; unu asaa uwe unu; dụ mma. Unu -metsua ya ẹge ono; unu
abatawaru l'ọdu ndu Ízurẹlu ọdo."

Eeke iphe, a lụtaru l'ọgu Mídiya

25 Ojejoje asụ Mósisu:
26 "Tẹ nggụbedua; Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ishi l'ẹnya-ufu
l'ẹnya-ufu ndu Ízurẹlu tụko iphemiphe ọbule ono, a lụtaru l'ọgu ono gụkota ọgu;
jeyekpo lẹ madzụ; mẹ l'elu.
27 Unu ekee iphe ono, a lụtaru l'ọgu ono uzi labụ. Unu kekahuru iya ndu ono, jeru
ọgu ono waa igwe-ọha Ízurẹlu.
28 Unu shi l'iphe ọphu, unu keru nụ ndu ono, jeru ọgu ono tụaru Ojejoje ụtu. Onye
lanụ bẹ unu e-wofuta l'ime ụnu madzụ l'ụkporo ise; unu ewofuta iphe-edobe lanụ
l'ime ụnu iphe-edobe l'ụkporo ise; mbụ eswi; nkakfụ-ịgara; atụru; mẹ eghu.
29 Unu shi l'oke iya nk'ẹphe ono wota iya nụ Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja
t'ọ bụru iphe, aa-nụ Ojejoje.
30 Unu eshikwaphu l'iphe ono, unu keru nụ ndu Ízurẹlu ono wofutatsua nanụ nanụ
l'ime ụkporo ẹbo l'iri; mbụ lẹ madzụ; eswi; nkakfụ-ịgara; atụru; eghu; mẹ l'anụ ọdo.
Unu eworu iya nụ ndu ikfu Lívayi, bụ ndu eleta ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ẹnya."
31 Mósisu yẹle Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja emee ẹge Ojejoje tụru iya
Mósisu l'ekemu.
32 Ọwaa iphe, phọduru nụ l'iphe ono, ndu ono, jeru ọgu ono lụtaru l'ọgu: Atụru,
phọduru nụ dụ ụkporo ụnu atụru ugbo ụkporo ẹno l'ụkporo ụnu ẹno l'ụnu ẹsaa
l'ụkporo iri.
33 Eswi, phọduru nụ adụ ụkporo ụnu eswi ugbo tete.
34 Nkakfụ-ịgara, phọduru nụ adụ ụkporo ụnu nkakfụ-ịgara ugbo ẹsaa l'ụnu iri
l'ẹbo l'ụkporo iri.
35 A -bya lẹ madzụ; ụnwanyi, ẹphe lẹ nwoke ta zẹbua dụ ụkporo ụnu ụnwanyi
ugbo ẹno.
36 Ọwaa ẹge iphe, e keru nụ ndu ono, jeru ọgu ono ha: Atụru dụ ụkporo ụnu atụru
ugbo ụkporo ẹbo l'ụkporo ụnu ugbo labụ l'ụnu ẹto l'ụkporo iri l'ise.
37 L'ime atụru ono; ọphu bụ iya ụtu, aatụ anụ Ojejoje dụ ụnu atụru l'ụkporo iri
l'ẹto l'atụru iri l'ise.
38 Eswi dụ ụkporo ụnu eswi ẹno l'ụnu iri. L'eswi ono; ọphu bụ iya ụtu, aatụ anụ
Ojejoje dụ ụkporo eswi ẹto l'eswi iri l'ẹbo.

39 Nkakfụ-ịgara dụ ụkporo ụnu nkakfụ-ịgara ugbo ẹto l'ụnu iri l'ishingu l'ụkporo
ise. Lẹ nkakfụ-ịgara ono; ọphu bụ iya ụtu, aatụ anụ Ojejoje dụ ụkporo nkakfụ-ịgara
ẹto lẹ nkakfụ-ịgara lanụ.
40 A bya lẹ madzụ; iphe, ẹphe dụ bụ ụkporo ụnu madzụ ẹbo. Iphe bụ ndu e gude
atụ ụtu anụ Ojejoje l'ime ẹphe; bụ ụkporo madzụ l'ụmadzu iri l'ẹbo.
41 Tọ dụ iya bụ; Mósisu bya eworu ụtu ono, a tụru nụ Ojejoje ono; nụ Eliyéza, bụ
onye achịjeru Nchileke ẹja t'ọ bụru iphe, aanụ Ojejoje; ẹge Ojejoje tụru iya Mósisu
l'ekemu.
42 Ọwaa ẹge iphe ono, e keru nụ ndu Ízurẹlu ono ha ndọ-ọ; mbụ iphe ono, Mósisu
kewafuru iche l'ọphu e keru nụ ndu ono, jeru ọgu Mídiya ono.
43 Iphe, e keru nụ igwe-ọha Ízurẹlu ono bẹ ọphu bụ atụru dụ ụkporo ụnu atụru
ụkporo ugbo labụ l'ụkporo ụnu ugbo ẹbo l'ụnu ẹto l'ụkporo iri l'ise.
44 Ọphu bụ eswi dụ ụkporo ụnu eswi ẹno l'ụnu iri.
45 Nkakfụ-ịgara dụ ụkporo ụnu nkakfụ-ịgara ugbo ẹto l'ụnu iri l'ishingu l'ụkporo
ise.
46 Ndu madzụ, e ketaru nụ ẹphe dụ ụkporo ụnu madzụ ugbo ẹbo.
47 Mósisu abya eshi l'iphe ono, e keru nụ ndu Ízurẹlu ono wotatsua iphe nanụ nanụ
l'ime ụkporo ẹbo l'iri iri; mbụ lẹ madzụ; mẹ elu. Yo woru iya nụ ndu eri Lívayi, bụ
ndu eleta ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ẹnya; ẹge ono, Ojejoje tụru iya Mósisu l'ekemu ono.
48 Ya ndono; ndu ishi, achị ndu sọja ono; mbụ ndu ishi, achị ụnu ndu sọja ugbo ẹbo
l'ụkporo iri; mẹ ndu ishi, achị ndu sọja ụkporo ise ise awụru byakfutashịa Mósisu.
49 Ẹphe asụ Mósisu: "Ẹphebe ndu ozi ngu bẹ gụakwaru ndu sọja ono, ẹphe chị jee
ọgu ono ọgu; ọphu ọ dụdu m'ọ bụ onye lanụ, aachọ achọcho l'ime ẹphe.
50 Ọwaa bụ iphe, ẹphe ewota t'a nụ Ojejoje. Onyenọnu a-nụ iphe, ọ lụtaru l'ọgu
ono; mbụ iphe, e meru lẹ mkpọla-ododo, bụ iya bụ ịyagba-ukfu; echi mgbalẹka; echi
mkpụshi-ẹka; iphe-nchị; mẹ ịyagba-olu. Ẹphe wotaru iya t'e gude kfụa ụgwo iphe,
dụ ẹji l'ifu Ojejoje."
51 Mósisu yẹle Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja anata ẹphe iphe ono, e
meshiru lẹ mkpọla-ododo ono; mbụ iphe, bụ iphe, e meru ọna.
52 Iphe ono, e meru lẹ mkpọla-ododo ono, ndu ishi, achị ụnu ndu sọja ugbo ẹbo
l'ụkporo iri iri; mẹ ndu ishi, achị ndu sọja ụkporo ise ise nụru Ojejoje ono bẹ bụ ụnu
mkpọla-ododo, dụ ụnu shẹkelu ụkporo ẹbo lẹ nanụ l'ụkporo iri l'ise l'ụkporo ẹbo
l'iri.
53 Ndu sọja ono l'ẹhu l'ẹhu nwetsuaru iphe, ẹphe kwataru l'ọkwata.
54 Mósisu yẹle Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja bẹ nataru iphe ono, e meru
lẹ mkpọla-ododo ono l'ẹka ndu ishi, achị ụnu ndu sọja ẹbo l'ụkporo iri iri; mẹ l'ẹka
ndu ishi, achị ndu sọja ụkporo ise ise. Ẹphe nataru iya je edobe lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko
l'ẹke ọo-nọdu l'ifu Ojejoje; k'ọphu ndu Ízurẹlu e-gudeje iya nyata k'ọgu ono.

32

Ọgu t'a lụta Gíledu
(Dit 3:12-22)

1 Ụnwu Rúbẹnu; ẹphe l'ụnwu Gádu bẹ nweru iphe-edobe nshinu. Ẹphe abya aphụa
l'alị Jáza; mẹ alị Gíledu bẹ dụ mma t'e dobe iya iphe-edobe.
2 Tọ dụ iya bụ; ụnwu Gádu; mẹ l'ụnwu Rúbẹnu ono ejekfu Mósisu; waa Eliyéza,
bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ishi ndu Ízurẹlu; je asụ ẹphe:
3 "Alị mkpụkpu Atarọtu; Díbọnu; Jáza; Nimura; Hẹ́shibonu; Eleyale; Sebamu; Nebo;
mẹ mkpụkpu Beyọnu;

4 mbụ alị ono, Ojejoje meru tẹ ndu Ízurẹlu lụta bẹ ono bụkwa alị, dụ mma k'odobe
iphe-edobe; ẹphebe ndu ozi ngu abụru ndu nweru iphe-edobe.
5 Ọ -bụru l'ẹphe nọ ngu l'obu; nụnu ẹphebe ndu ozi ngu alị ono t'ọ bụwaruru
ókè-alị nk'ẹphe. Unu be edutashịnu ẹphe dafụ azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu."
6 Mósisu asụ ụnwu Gádu; mẹ ụnwu Rúbẹnu: "?Ụnwunna unu a-nọdu eje ọgu;
unubẹdua anọ-kirishia l'ẹke-a tọo?
7 ?Bụ ngụnu meru iphe, unu eme t'obu be shihushi ndu Ízurẹlu ike t'ẹphe la l'alị
ono, Ojejoje nụru ẹphe ono?
8 Ọ kwa ẹge ono bẹ nna unu phẹ meru lẹ teke ya shi lẹ Kadẹ́shi-Baníya zifu ẹphe
t'ẹphe je aphụ alị ono.
9 Ẹphe jerutsuaru lẹ nsụda Ẹshukolu; je aphụ alị ono; ẹphe emee t'obu be shihushi
ndu Ízurẹlu ike t'ẹphe bahụ l'alị ono, Ojejoje nụru ẹphe ono.
10 Ẹphe eshi ẹge ono kpatsua Ojejoje ẹhu-eghughu mbọku ono; yo ribua ya; sụ:
11 'L'ẹ tọ dụdu onye nwoke Ízurẹlu, shi lẹ Íjiputu lụfuta; shita l'onye nọwaru ụkporo
afa kwasẹru, byaru bya e-gude ẹnya iya phụ alị ono; mbụ alị ono, ya riburu lẹ nte lẹ
ya l'a-nụ Ébiriham; Áyizaku; Jékọpu ono; kẹ l'ẹphe te gudedu obu ẹphe l'ọ ha e-tso
iya;
12 gbahalẹphu Kálẹbu Jefune, shi l'eri Kenazu; mẹ Jóshuwa Nunu; kẹ l'ẹphe gude
obu ẹphe l'ọ ha tsoru Ojejoje.'
13 Ojejoje wụshiru ndu Ízurẹlu ẹhu-eghughu iya; mee ẹphe; ẹphe etsoru echi-ẹgu
ghaa ngvudangvu ụkporo afa labụ; jeye teke ọgbo ono, meru iphe, dụ ẹji l'ẹnya
Ojejoje ono gvụru.
14 Yo rukwaa nta-a; unubẹ ụnwu-a, ndu eme iphe, dụ ẹji mụshiru-wa abyakwa bya
evudo l'ọzori nna unu phẹ; t'unu mee t'ẹhu-eghughu Ojejoje kaba atangịrihu l'ẹhu
ndu Ízurẹlu.
15 Unu -ghachiru iya azụ sụ l'unu te etsohedu iya nta-a bẹ ọo-pakwaru ẹphe haa
l'echi-ẹgu; yọ bụru l'ọo unu bẹ kpataru tẹ ndu Ízurẹlu laa l'iyi."
16 Tọ dụ iya bụ; ụnwu Gádu; mẹ ụnwu Rúbẹnu ono abyakfuta Mósisu bya asụ iya:
"L'ọo-dụ ẹphe mma t'ẹphe meta ọdu ẹke iphe-edobe ẹphe a-nọ; mẹ t'ẹphe kpụshia
mkpụkpu ẹke ụnwegirima ẹphe e-bu.
17 Ọle; ẹphe kwakọbewaru t'ẹphe chịta ngwa-ọgu vutaru ndu Ízurẹlu ụzo jeshia;
jeye teke ẹphe e-duru ẹphe ẹke ono, ẹphe e-buru ono. Unyomu ẹphe; ẹphe l'ụnwu
ẹphe; e-buru lẹ mkpụkpu-a, a kpụru; yo shihu ike-a; k'ọphu oo-gbochita ẹphe l'ẹka
ndu alị-a.
18 Ẹphe ta abyadụ bya a-la l'ufu jeye teke ndu Ízurẹlu e-ketadzu òkè, ruberu ẹphe
l'ẹphe ha.
19 Kẹ l'ẹphe te etsodu ẹphe eketa òkè l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu. Iphe,
kparu iya nụ abụru l'òkè nk'ẹphe bẹ nọ l'azụ iya ọwaa l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu
Jọ́danu."
20 Tọ dụ iya bụ; Mósisu asụ ẹphe: "Ọ -bụru l'unu e-me iya ẹge ono; ọ -bụru l'unu
a-kwa onwunu ngwa-ọgu unu l'ifu Ojejoje vuta ụzo k'ọgu ono;
21 ọ -bụru l'ọo ẹge unu ha bẹ unu a-chịru ngwa-ọgu unu daa Ẹnyimu Jọ́danu l'ifu
Ojejoje; lụa ọgu ono jeye teke Ojejoje chịfuru onwiya ndu ọhogu iya ono l'ifu;
22 a -lụtalephu alị ono l'ifu Ojejoje; unu alatashia; nweru onwunu l'iphe, a chọru
t'unu mee l'ẹke Ojejoje nọ; mẹ l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ. Alị ọwaa a-bụru ókè-alị unu l'ifu
Ojejoje.
23 Ọle; ọ -bụru l'unu te medu iphe, unu kfuru; ọo ya bụ l'unu meru iphe, dụ ẹji
l'ẹke Ojejoje nọ; t'o dokwaa unu ẹnya l'iphe, dụ ẹji, unu meru ta a-hakwa unu.

24 Unu kpụshia mkpụkpu, unyomu unu; mẹ ụnwegirima unu phẹ a-nọdu; unu emeta ẹke iphe-edobe unu a-nọ; unu emedzukota iphe, shi unu l'ọnu.”
25 Ụnwu Gádu ono; mẹ ụnwu Rúbẹnu asụ Mósisu: “Ọ kwa ẹge nggụbe onye nwe-ẹphe kfuru bẹ ẹphe e-me.
26 Ụnwegirima ẹphe; mẹ unyomu ẹphe; mẹ iphe-edobe ẹphe a-nọdu lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọ l'alị Gíledu.
27 Ọle; ẹphebedua, bụ ndu ozi ngu ẹphe, kwagbaaru ngwa-ọgu a-da ẹnyimu; je alụaru Ojejoje ọgu l'ifu ẹge ono, nggụbe onye nwe-ẹphe kfuru ẹphe ono.”
28 Ya ndono; Mósisu abya atụa ekemu nụ Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ Jóshuwa Nunu; mẹ ndu ishi, achịgbaa ẹnya-ufu, nọnu l'ikfu Ízurẹlu lẹ k'okfu ẹhu ụnwu Gadụ ono; mẹ k'ụnwu Rúbẹnu.
29 Yọ sụ ẹphe: “Ọ -bụru l'ụnwu Gádu; mẹ ụnwu Rúbẹnu chịtaru ngwa-ọgu l'ẹhu l'ẹhu k'ọgu ono l'ifu Ojejoje; ẹphe -tsoru unu daa Ẹnyimu Jọ́danu; bẹ teke a lụtatsuaru alị ono bẹ unu a-nụ ẹphe alị Gíledu t'ọ bụru ókè-alị ẹphe.
30 Ọle; ọ -bụru l'ẹphe ta achịtadu ngwa-ọgu tsoru unu daa ẹnyimu; ẹphe etsoru unu keta òkè l'alị Kénanu.”
31 Ndu ikfu Gádu; mẹ ndu ikfu Rúbẹnu ono asụ: “Ọ kwa ẹge Ojejoje kfuru ẹphebe ndu ozi ngu phẹ; bẹ ẹphe e-me.
32 Ẹphe a-chịru ngwa-ọgu daa Ẹnyimu Jọ́danu bahụ l'alị Kénanu l'ifu Ojejoje; ọle ókè-alị ẹphe a-bụkota l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọwaa.”
33 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya eworu alị ẹke Sihọnu, bụ eze ndu Amọru shi achị; mẹ alị ẹke ọphu Ọgu, bụ eze ndu Báshanu shi achị nụ ụnwu Gádu; mẹ ụnwu kẹ Rúbẹnu; mẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ Jósẹfu. Ọ nụru ẹphe alị ono l'ọha; mẹ mkpụkpu, nọkota iya nụ l'ọ ha; mbụ iphe bụ mkpụkpu, nọ-pheru alị ono mgburumgburu.
34 Ụnwu Gádu akpụa mkpụkpu Díbọnu; Atarọtu; Árowa;
35 Aturotu-Shofanu; Jáza; Jogbeha;
36 Bẹ́tu-Nimura; mẹ Bẹ́tu-Háranu. Ẹphe kpụkotaru mkpụkpu ono; yo shihutsua ike; bya emetagbaa ẹke iphe-edobe ẹphe a-nọdu anọ.
37 Ụnwu kẹ Rúbẹnu akpụa mkpụkpu Hẹ́shibonu; Eleyale; Kiriyatayimu;
38 mẹkwaphu Nebo; mẹ Bálụ-Meyọnu. Ẹphe akpụkwaruphu mkpụkpu Sibuma; gbanweshikota ẹpha mkpụkpu ono, ẹphe kpụshiru ono.
39 Ụnwu Makiru Manásẹ eje ọgu l'alị Gíledu; lụta iya; chịshia ndu Amọru, bu l'ẹke ono.
40 Tọ dụ iya bụ; Mósisu eworu alị Gíledu nụ Makiru Manásẹ; yo buru l'ẹke ono.
41 Jayi, bụkwaphu onye eri Manásẹ alụta ụnwu mkpụkpu mkpụkpu, nọ iya nụ; woru iya gụa Havọtu-Jayi.*
42 Noba alụta mkpụkpu Kenatu; mẹ ụnwu mkpụkpu, nọ-pheru iya mgburumgburu. Yọ gụa mkpụkpu ono Noba, bụ ẹpha, yẹbedua aza.

33

Ije ndu Ízurẹlu tsube lẹ Íjiputu rua Móabu

1 Ọwaa bụ ẹge ndu Ízurẹlu gude jee ije ẹphe teke ẹphe lụfutaru lẹ Íjiputu. Ẹphe dzeberu l'ọkpa l'ọkpa; yọ bụru Mósisu yẹle Érọnu bẹ du ẹphe.
2 Mósisu bẹ deru ẹge ẹphe gude jee ije ono l'ẹkwo ẹge Ojejoje kfuru iya ẹya. Ọwaa ẹge ẹphe gude jee ije ẹphe ono ndọ-ọ tsube lẹ Íjiputu:

* **32:41 32:41** Iphe Havọtu-Jayi bụ bụ “ụnwu mkpụkpu Jayi”.

3 Ndu Ízurẹlu gbeshiru ije l'abalị iri l'ise l'ọnwa kẹ mbụ. Lẹ mbọku, tsotaru mbọku
Ajị Esweta kẹ Ojejoje bẹ ẹphe wataru ije ẹphe tsube lẹ mkpụkpu Rameseṣu; ẹphe
adzọru garamụgaramu tụgbua; ndu Íjiputu ele ẹphe; ẹphe atụgbu.
4 Teke ono bẹ ndu Íjiputu elishi odzu ndu bụ ọkpara ẹphe ono, Ojejoje chigbushiru
ono. Ojejoje koshikwaruphu agwa ẹphe lẹ ya ka ẹphe ike.
5 Ya ndono; ndu Ízurẹlu eshi lẹ Rameseṣu gbeshi; rua Súkọtu; bya akpọo ụlo-ẹ́kwà
ẹphe.
6 Ẹphe egbeshi lẹ Súkọtu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Etamu, nọ l'iku echi-ẹgu.
7 Ẹphe egbeshi lẹ Etamu; bya aghakọbe laphu azụ lẹ Pi-hahirotu, nọ l'ụzo ẹnyanwu-
ahata Bálụ-Zefọnu; bya akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ mgboro Migidọlu.
8 Ẹphe egbeshi lẹ Pi-hahirotu; bya aghaa eze ẹnyimu bahụ l'echi-ẹgu. Ẹphe ejee ije
abalị ẹto l'echi-ẹgu Etamu; bya erua Mára; kpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe ẹke ono.
9 Ẹphe egbeshi lẹ Mára; bya ejerua Élimu. Élimu bẹ nweru nwogvu mini iri l'ẹbo
l'alị ẹphe; nwekwaruphu ụkporo nkfụ ẹto l'iri. Ẹphe akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ẹke ono.
10 Ẹphe egbeshi lẹ Élimu bya erua iku Eze Ẹnyimu Uswe; bya akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe.
11 Ẹphe egbeshi lẹ Eze Ẹnyimu Uswe bya eje akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'echi-ẹgu Sinu.
12 Ẹphe egbeshi l'echi-ẹgu Sinu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Dọfuka.
13 Ẹphe egbeshi lẹ Dọfuka je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Alushi.
14 Ẹphe egbeshi lẹ Alushi je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Réfidimu. Ẹke ono b'ẹ to
nwedu mini tẹ ndu Ízurẹlu ngụa.
15 Ẹphe egbeshi lẹ Réfidimu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'echi-ẹgu Sáyịnayi.
16 Ẹphe egbeshi l'echi-ẹgu Sáyịnayi je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Kíburọtu Hatava.
17 Ẹphe egbeshi lẹ Kíburọtu Hatava je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Házerọtu.
18 Ẹphe egbeshi lẹ Házerọtu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Ritima.
19 Ẹphe egbeshi lẹ Ritima je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Rimọnu-Pẹ́rezu.
20 Ẹphe egbeshi lẹ Rimọnu-Pẹ́rezu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Libúna.
21 Ẹphe egbeshi lẹ Libúna je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Risa.
22 Ẹphe egbeshi lẹ Risa je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Kehelata.
23 Ẹphe egbeshi lẹ Kehelata je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ugvu Shefa.
24 Ẹphe egbeshi l'ugvu Shefa je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Harada.
25 Ẹphe egbeshi lẹ Harada je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Makelotu.
26 Ẹphe egbeshi lẹ Makelotu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Tahatu.
27 Ẹphe egbeshi lẹ Tahatu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Téra.
28 Ẹphe egbeshi lẹ Téra je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Mitika.
29 Ẹphe egbeshi lẹ Mitika je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Hashimona.
30 Ẹphe egbeshi lẹ Hashimona je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe Moserotu.
31 Ẹphe egbeshi lẹ Moserotu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Bene-Jaakanu.
32 Ẹphe egbeshi lẹ Bene-Jaakanu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Họru-Hagigadu.
33 Ẹphe egbeshi lẹ Họru-Hagigadu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Jotubata.
34 Ẹphe egbeshi lẹ Jotubata je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Aburona.
35 Ẹphe egbeshi lẹ Aburona je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Ezeyọnu-Géba.
36 Ẹphe egbeshi lẹ Ezeyọnu-Géba je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Kadẹ́shi, nọ l'echi-ẹgu
Zinu.
37 Ẹphe egbeshi lẹ Kadẹ́shi je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ugvu Họru, nọ l'ókè-alị ndu
Édọmu.
38 Yọ bụru l'ẹke ono bẹ ẹphe nọ; Ojejoje asụ Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja
t'o nyihu eli ugvu Họru ono. Érọnu enyihu ugvu ono nọdu iya nwụhu; lẹ mbọku mbụ
l'ọnwa ise l'afa, kwe ndu Ízurẹlu ụkporo afa labụ, ẹphe shi lẹ Íjiputu lụfuta.

39 Érọnu bẹ nọwaru ụkporo afa ishingu l'afa ẹto teke ọ nwụhuru l'ugvu Họru.
40 Onye Kénanu, bụ eze ndu Áradu; mbụ onye ono, shi buru l'ụzo ọhuda Kénanu ono anụa lẹ ndu Ízurẹlu awụwa abya.
41 Ndu Ízurẹlu egbeshi l'ugvu Họru je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Zalumona.
42 Ẹphe egbeshi lẹ Zalumona je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Púnọnu.
43 Ẹphe egbeshi lẹ Púnọnu je akpọbe ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Obótu.
44 Ẹphe egbeshi lẹ Obótu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Iye-Abarimu, nọ l'ókè-alị Móabu.
45 Ẹphe egbeshi lẹ Iye-Abarimu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Díbọnu kẹ ndu Gádu.
46 Ẹphe egbeshi lẹ Díbọnu kẹ ndu Gádu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ Alumọnu-Dibulatayimu.
47 Ẹphe egbeshi lẹ Alumọnu-Dibulatayimu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'alị ugvu Abarimu; l'iku ugvu Nebo.
48 Ẹphe egbeshi l'alị ugvu Abarimu je akpọo ụlo-ẹ́kwà ẹphe lẹ baswangu l'alị ndu Móabu; l'iku Ẹnyimu Jọ́danu lẹ mgboro Jériko.
49 Ẹphe kpọru ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'iku Ẹnyimu Jọ́danu; shita lẹ Bẹ́tu-Jeshimọtu jeye lẹ Ébẹlu-Shitimu lẹ baswangu alị ndu Móabu ono.
50 Yọ bụru lẹ baswangu alị ndu Móabu ono, nọ l'iku Ẹnyimu Jọ́danu lẹ mgboro Jériko ono bẹ Ojejoje kfuru yeru Mósisu; sụ iya:
51 "Kfuaru ndu Ízurẹlu sụ ẹphe agha: 'Unu -swelephu Ẹnyimu Jọ́danu bahụ l'alị Kénanu;
52 unu tụko ndu bu l'alị ono l'ẹphe ha chịshikota. Unu emebyishikota mkpuma, ẹphe pyịru apyịpyi; mebyishia iphe, bụ ntẹ́kpe, ẹphe kpụshiru onwẹphe. Unu atụko iphe, bụ ẹke ẹphe achije ẹja nwukposhia.
53 Unu nata ẹphe alị ono buru; kẹle ya nụwaru iya unu t'ọ bụru nk'unu.
54 Unu tụa ẹnwa washịa alị ono l'ikfu l'ikfu. Ikfu ọphu ha nshinu; unu awẹe ẹphe alị, ha nshinu. Ikfu ọphu ha nwanshị; unu awẹe ẹphe alị, ha nwanshị. Ẹke a tụru ẹnwa; yọ dabaru ndu ọphu ọ dabaru; ẹphe ewota ẹka ọbu. Onyenọnu a-wata ókè-alị nk'iya l'ikfu nna iya.
55 Ọle; ọ -bụru l'unu ta achịfudu ndu, bu l'alị ono l'ifu unu bẹ ndu ono, unu haru ono a-ghọkwa ogvu dzụlahaa unu l'ọkpa; mbụ bụru mkpọ kpọlahaa unu lẹ mgberemẹku. Ẹphe a-nọdulephu l'akpa unu ẹhu l'alị ono, unu e-buru ono.
56 Teke ono; ya emee unu iphe, ya kwakọberu tẹ ya mee ẹphe.' "

34

Ókè-alị Kénanu

1 Ojejoje asụ Mósisu:
2 "Kfuaru ndu Ízurẹlu sụ ẹphe agha-a: 'Teke unu bahụru l'alị Kénanu, bụ alị ono, unu eje eketa t'ọ bụru ókè-alị unu ono; ọwaa bụ ẹge ókè-alị unu a-dụ ndọ-ọ.
3 Ụzo ọhuda unu e-shi l'echi-ẹgu Zinu; tsoru oke ndu Édọmu ogologo. L'ụzo ẹnyanwu-ahata bẹ ókè-alị ụzo ọhuda unu a-wata l'ishi ẹke Eze Ẹnyimu Únú jeberu.
4 Ókè-alị unu ono e-shi l'ụzo ọhuda bya esweta alị Akurabimu; shi l'ẹke ono tụgburu je alụfu l'echi-ẹgu Zinu. Yo shi ẹge ono lụfu l'ụzo ọhuda Kadẹ́shi-Baníya; shikwaphu ẹge ono lụfuta lẹ Hazarada; ghabua ẹke ono rua Azụmonu.
5 Ókè-alị ụzo ọhuda unu ono e-shi lẹ Azụmonu gojia lụfu lẹ nggele Íjiputu. Ẹke oo-jebe; mbụ ókè-alị ono bụ l'eze ẹnyimu.
6 " 'A -bya l'ókè-alị unu l'ụzo ẹnyanwu-arịba; ókè iya a-bụru lẹ Oke Ẹnyimu. Ono ẹke a-bụru ókè-alị unu l'ụzo ẹnyanwu-arịba.

7 “ ‘A bya l'ókè-alị unu l'ụzo isheli; unu shi lẹ Oke Ẹnyimu kpaa ókè-alị ono jeye
l'ugvu Họru.
8 Unu eshi l'ugvu Họru kpaa ókè-alị ono jeye lẹ Lebo-Hámatu. Ẹke ókè-alị ono
e-beru bụ lẹ Zedadu.
9 Yo shi l'ẹke ono nọo jeye lẹ Zifurọnu. Ẹke ókè-alị ụzo isheli unu ono e-jebe abụru
lẹ Haza-Enanu. Ono ẹke a-bụru ókè-alị l'ụzo isheli unu.
10 “ ‘A bya l'ókè-alị ụzo ẹnyanwu-ahata unu; unu shi lẹ Haza-Enanu kpaa ókè-alị
ono jeye lẹ Shefamu.
11 Ókè-alị ono e-shikwaphu lẹ Shefamu lụfuta lẹ Ribúla l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ayinu.
Ọo-nọdu kwasẹru mkpọ-ze mkpọ-ze ụzo ẹnyanwu-ahata Eze Ẹnyimu Kínẹretu.
12 Ókè-alị ono a-tụgburu jeye lẹ Ẹnyimu Jọ́danu. Ẹke oo-beru abụru lẹ Eze Ẹnyimu
Únú.
“ ‘Ono ẹke a-bụru alị unu ndono; mẹ ókè iya mgburumgburu.’ ”
13 Mósisu abya ekfuaru ndu Ízurẹlu sụ ẹphe: “Unu tụa ẹnwa gude washịa alị ono
t'ọ bụru nk'unu. Ọo ya bụ alị ono, Ojejoje sụru t'a nụ ikfu tete lẹ nkere-ẹbo ya phụ.
14 Ishi iya abụru lẹ ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu ikfu Gádu wafụa nkere-ẹbo ndu ikfu
Manásẹ bẹ natawaru ókè-alị nk'ẹphe l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu.
15 Ikfu labụ ono; mẹ nkere-ẹbo ikfu Manásẹ bẹ natawaru ókè-alị nk'ẹphe l'ụzo
ẹnyanwu-ahata l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya kẹ Jériko.”

Unwoke, a fọtaru t'ẹphe washịa alị ono

16 Ojejoje asụ Mósisu:
17 “Ọwaa ẹpha unwoke, a-washị alị ono nụ unu t'ọ bụru ókè-alị unu: Eliyéza, bụ
onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ Jóshuwa Nunu.
18 Shi l'iphe, bụ ikfu nọnu fọta onye ishi lanụ t'ẹphe yeta ẹka t'a washịa alị ono.
19 Ẹpha unwoke ono bụ: Kálẹbu Jefune, bụ onye ikfu Júda;
20 Shemuwẹlu Amihudu, bụ onye ikfu Símiyọnu;
21 Elidadu Kisulọnu, bụ onye ikfu Bénjaminu;
22 Buki Joguli; onye ishi ndu ikfu Dánu;
23 Haniyẹlu Efọdu; onye ishi ndu ikfu Manásẹ, bụ nwatibe Jósẹfu;
24 Kemuwẹlu Shifutanu; onye ishi ndu ikfu Ífuremu, bụkwaphu nwatibe Jósẹfu;
25 Elizafanu Panaku; onye ishi ndu ikfu Zébulọnu;
26 Palutiyẹlu Azanu; onye ishi ndu ikfu Ísaka;
27 Ahihudu Shelómi; onye ishi ndu ikfu Ásha;
28 mẹ Pedahẹlu Amihudu; onye ishi ndu ikfu Náfutali.”
29 Ono bụ ẹpha unwoke ọbu, Ojejoje sụru t'ẹphe washịa alị ono t'ọ bụru òkè-iphe
ndu Ízurẹlu l'alị Kénanu.

35

Mkpụkpu, ndu ikfu Lívayi e-buru

1 Ojejoje bẹ kfuru yeru Mósisu lẹ baswangu alị Móabu; l'iku Jọ́danu lẹ mgboro
Jériko; sụ iya:
2 “Kfuaru ndu Ízurẹlu t'ẹphe shi l'òkè, ẹphe ketaru nụ ndu ikfu Lívayi mkpụkpu,
ẹphe e-buru. Unu anụ ndu ikfu Lívayi alị ẹke iphe-edobe ẹphe a-kpajẹ nri lẹ
mgburumgburu mkpụkpu mkpụkpu ono, aa-nụ ẹphe ono.
3 Mkpụkpu ono l'ọ ha a-bụru ẹke ndu ikfu Lívayi e-buru eburu; alị ono abụru ẹke
eswi ẹphe; ẹku ẹphe; mẹkpo iphe-edobe ẹphe l'ọ ha a-nọje.
4 Alị ono, unu a-nụ ndu ikfu Lívayi t'ẹphe dobe iphe-edobe ẹphe ono a-dụ ụnu
ntụ-ọkpa labụ lẹ ntụ-ọkpa ụkporo iri; shita l'ụpho-mkpuma mkpụkpu ono l'azụ iya.

5 Ụzo ẹnyanwu-ahata azụ mkpụkpu ono bẹ unu a-tụta ụnu ntụ-ọkpa ise; unu atụta
ụnu ntụ-ọkpa ise l'ụzo ọhuda iya; tụta ụnu ntụ-ọkpa ise l'ụzo ẹnyanwu-arịba iya;
tụta ụnu ntụ-ọkpa ise l'ụzo isheli. Mkpụkpu kẹ ndu ikfu Lívayi a-nọdu l'echi. Azụ
mkpụkpu ono abụru ẹke iphe-edobe ẹphe a-nọdu anọ.
6 Mkpụkpu ishingu lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ono, unu a-nụ ndu ikfu Lívayi ono a-
bụ mkpụkpu ẹke aa-nọduje ezeru ndzụ. Onye gburu ọchi; yọ gbaru laa lẹ mkpụkpu
ono je anọdu zeeru ndzụ. Unu anụfua ẹphe ụkporo mkpụkpu labụ lẹ mkpụkpu labụ
ọdo yekoberu ẹphe lẹ mkpụkpu ono.
7 Mkpụkpu, unu a-nụ ndu ikfu Lívayi a-kpakọ dụ ụkporo mkpụkpu labụ lẹ
mkpụkpu ẹsato yẹle alị ẹke iphe-edobe ẹphe a-nọduje.
8 A bya lẹ mkpụkpu, unu e-shi l'alị ụnwu Ízurẹlu nụ ndu ikfu Lívayi; unu shikwa
l'ikfu ọphu alị ẹphe ha nshinu nụ ẹphe mkpụkpu l'igwe. Unu eshi l'ikfu ọphu alị
ẹphe ha nwanshị nụ ẹphe mkpụkpu nwanshị. Ọ bụlephu t'ẹ shi l'ẹge ókè-alị ndu
ikfu, nọnu hatabe nụ ndu ikfu Lívayi."

Mkpụkpu, onye gburu madzụ a-gbabaję; zeeru ndzụ
(Dit 19:1-13; Jós 20:1-9)

9 Ojejoje asụ Mósisu:
10 "Kfuaru ndu Ízurẹlu; sụ ẹphe: 'Unu -swelephu Ẹnyimu Jọ́danu bahụ l'alị Kénanu;
11 unu fọta mkpụkpu, unu a-nọduje ezeru ndzụ; mbụ ẹke bụ onye ẹ-te lebezidu
ẹnya gbua ọchi; t'ọ gbaru laa ẹke ono.
12 Mkpụkpu ono a-bụru unu ẹke unu a-nọduje zeeru ndzụ; gbalaaru onye agwata
ụgwo ọchi; t'onye gburu ọchi ono ba anwụhu jeye teke ọo-lụfuta bya evudo l'ifu
edzudzu ọha t'e kpee ya ikpe.
13 Mkpụkpu ishingu ono, unu a-nụ ndu ikfu Lívayi ono a-bụru mkpụkpu ozeru-
ndzụ ọbu.
14 Unu a-nụ mkpụkpu, ee-zejeru ndzụ ono ẹto l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọwaa;
unu anụ ẹto ọdo l'alị Kénanu.
15 Mkpụkpu ishingu ono a-bụru mkpụkpu ẹke ndu Ízurẹlu; ndu mbyamụmbya; mẹ
ndu ọdo, ẹ-ta bụdu ndu Ízurẹlu, bu l'alị ẹphe a-gbabaję; zeeru ndzụ. Onye gburu
ọchi l'amagama bẹ a-gbajęru laa l'ẹke ono.
16 " 'Onye -gude ígwè chigbua ya bẹ onye ọbu bụakwa onye gburu ọchi. Onye ono,
gburu ọchi ono b'e gbufutaje egbugbu.
17 Ọ -bụru l'o nweru onye tụru madzụ mkpuma tụ-gbua ya bẹ onye ọbu bụakwa
onye gburu ọchi. Onye ono, gburu ọchi ono b'e gbufutaję egbugbu.
18 Ọ -nweru onye gude oshi, a-dụ ike chigbua madzụ; o -chia ya madzụ woru iya
chigbua bẹ onye ọbu bụakwa ọchi b'o gburu. Onye ono, gburu ọchi ono b'e gbufutaje
egbugbu.
19 Onye bụ iya agwata ụgwo ọchi ono ee-gbu onye ono, gburu ọchi ono. T'o gbua
onye ono, gburu ọchi ono teke o jekfuru iya.
20 " 'Onye gude kẹ lẹ madzụ dụ iya ashị; nwutsua ya; yọ nwụhu; m'ọ kwanụ l'o
lebeziru ẹnya tụa ya iphe; tugbua ya;
21 m'ọ kwanụ l'o gude kẹle yẹle onye ọbu dụ l'okfu; je echia ya ẹka chigbua ya bẹ
onye ono, chigburu madzụ ono b'e egbufutaję; kẹ l'o gburu ọchi. Onye agwata ụgwo
ọchi ono; e-gbu onye ono, gburu ọchi ono teke o jekfuru iya.
22 " 'Ọle; ọ -bụru l'o nweru onye nwutsuru madzụ l'ọtu-l'ụkfu; yọ nwụhu; tọ bụ lẹ
yẹle onye ọbu nọ l'okfu; m'ọ bụ l'ẹ to lebezidu ẹnya tụa ya iphe;
23 ọdoo l'ọo mkpuma, a-dụ ike tụ-gbua madzụ b'ẹ tọ phụdu onye ono; tụa ya; woru
onye ono tụ-gbua bẹ keshinu onye ono, ọ tụ-gburu ono bẹ yẹle iya ta dụdu l'okfu;
ọphu tọ gba ẹnya tẹ ya meka iya iphe;

24 tẹ edzudzu ọha kpeshiaru iya onye ono, gburu ọchi ono yẹle onye agwata ụgwo
ọchi ono, o gburu ono. Ọwaa ẹge ee-gude doshiaru iya ẹphe ndọ-ọ:
25 tẹ edzudzu ọha nafụta onye ono, gburu ọchi ono l'ẹka onye agwata ụgwo ọchi;
ẹphe eduru iya je edobephu azụ lẹ mkpụkpu ono, aa-nọduje ezeru ndzụ ono, bụ ẹke
ọ gbaru laa ono. Ọo-nọdu lẹ mkpụkpu, aa-nọje ezeru ndzụ ono jeye teke onye ishi
ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ onye ono, a wụru manụ, dụ nsọ l'ishi ono a-nwụhu.
26 " 'Ọle; ọ -bụru l'onye ono, gburu ọchi ono bẹ nweru teke ọ nọnyaaru; sweghata
oke mkpụkpu ono, ọono l'ezeru ndzụ ọbu; mbụ mkpụkpu ono, ọ gbaru je anọdu ono;
27 onye agwata ụgwo ọchi ono -phụ iya l'oke azụ mkpụkpu, ọ nọ l'ezeru ndzụ ono;
ọ -bụru l'onye agwata ụgwo ọchi ono bẹ gburu iya nụ bẹ ikpe ọchi ta anmakwa iya.
28 Ishi iya abụru l'onye ono, gburu ọchi ono nọfutaje lẹ mkpụkpu ono, ọ nọ l'ezeru
ndzụ ono jeye teke onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja a-nwụhu. Ọ bụ teke onye ishi
ndu achịjeru Nchileke ẹja ono nwụhuru bẹ ọo-laphuta azụ alị ọphu, o ketaru.
29 " 'Iphe ono a-bụkotaru ome-l'alị, a tọru ọkpa iya, a-nọduru ọgbomogbo l'ẹke
unu bukotakpo.
30 " 'Ọo ya bụ l'iphe, bụ onye gburu madzụ b'e gbufutajẹ egbugbu; m'ọ -bụru l'o
nweru ndu agba iya ekebe. Ọle ẹ tọ bụdu shita l'ekebe onye lanụ bẹ ee-gude gbua ya.
31 " 'T'ẹ b'ọ tọ dụkwa iphe, unu a-natajẹ t'e gude gbata ndzụ onye gburu ọchi, bụ
onye ọ gbaru t'ọ nwụhu anwụhu. E gbufutaje iya egbugbu.
32 " 'Onye gbaru laa lẹ mkpụkpu, eezejeru ndzụ; bya eworu iphe nụ l'ụgwo t'a
haa ya t'ọ laa alị ẹphe tẹmanu onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja anwụhu; unu ba
natakwa iya iphe ọbu.
33 " 'Unu be emerushikwa alị ono, unu bu ono emerushi; kẹle mee ọchi, e gburu
egbugbu emerujekwa alị. Ẹ to nwedu ẹge ee-shi kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji alị ẹke e
gburu ọchi; gbahalẹphu l'e gburu onye ono gburu ọchi ono.
34 Unu be emerukwa alị ono, unu bu ono; kẹle yẹbedua, bụ Ojejoje bukwa l'ẹke
ndu Ízurẹlu bu.' "

36

Ókè-alị ụnwada Zelofehadu
(Dit 27:1-11)

1 Ndu bụgbaa ndu ishi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu, nọgbaa l'ikfu Gíledu abyakfutashia
Mósisu; mẹ ndu ishi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu ndu Ízurẹlu. Gíledu bụ nwatibe Makiru;
Makiru abụru nwatibe Manásẹ. Manásẹ l'onwiya bẹ shi l'ọnu-ụlo Jósẹfu.
2 Ẹphe abyakfuta ẹphe bya asụ: "Lẹ Ojejoje bẹ sụru tẹ nggụbe onye nwe mu nụ,
bụ Mósisu tụa ẹnwa gude washịa alị ono keeru ndu Ízurẹlu t'ọ bụru ókè-alị ẹphe.
Ojejoje asụkwaphu tẹ nggụbe nnajiufu ẹphe woru ókè-alị ọphu ruberu Zelofehadu,
bụ nwunne ẹphe woru nụ ụnwada iya.
3 Ọ -bụru l'o nweru onye shi l'ikfu ọdo, nọ lẹ Ízurẹlu bya alụta ẹphe; iphe ọ bụ bụ
l'aa-gụfu òkè-iphe ẹphe l'òkè-iphe, shi lẹ ndiche ẹphe; je eworu yekobe lẹ k'ikfu ono,
ẹphe laru nji ono. Ọo ya bụ; e shi ẹge ono wofu iphe l'òkè-iphe, ẹphe ketaru.
4 O -rulephu l'afa eswe-ajị kẹ ndu Ízurẹlu; e wota òkè-iphe ẹphe yekoberu ikfu ono,
ẹphe laru nji ono. Ókè-iphe ẹphe bẹ aa-gụfu l'òkè-iphe ikfu nna ẹphe phẹ."
5 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya ekfuaru ndu Ízurẹlu ẹge Ojejoje kfuru iya; sụ: "L'iphe,
ikfu ụnwu Jósẹfu ekfu bẹ vudokwa nhamụnha.
6 Ọwaa iphe, Ojejoje kfuru l'okfu ẹhu ụnwada Zelofehadu: Ọ sụru: 'T'ẹphe lụa
onye dụ ẹphe mma. Ọle ẹke ẹphe a-lụ a-bụ l'ẹnya-ufu ikfu nna ẹphe.
7 Tẹ ókè-iphe ndu Ízurẹlu be shikwa l'ikfu dasweru ikfu. Iphe, bụ ndu Ízurẹlu
e-gudetsua òkè-iphe, ẹphe ketaru l'ikfu nna ẹphe.

8 Iphe, bụ nwa nwanyi, ketaru ókè l'ikfu Ízurẹlu bẹ lụfutaje nji l'ikfu nna iya; k'ọphu
ee-shi ẹge ono t'iphe, bụ ndu Ízurẹlu nwekotaru òkè-iphe nna ẹphe.
9 Ọo ya bụ l'òkè-iphe te eshidu l'ikfu laa l'ikfu ọdo; kẹ l'ikfu, nọnu lẹ Ízurẹlu e-
gudeshi òkè-iphe nk'ẹphe.’ ”
10 Yọ bụru ẹge Ojejoje kfuru Mósisu bụ ẹge ụnwada Zelofehadu meru;
11 kẹle ụnwada Zelofehadu ono, bụ iya bụ Mahula; Tíza; Họgula; Milika; waa Nówa
bẹ bụ ụnwu nwunne nna ẹphe lụshiru ẹphe.
12 A lụru ẹphe lụbata l'ikfu ụnwu Manásẹ, bụ nwatibe Jósẹfu; òkè-iphe ẹphe anọdu
ẹge ọ nọ l'ikfu nna ẹphe.
13 Ono bẹ ekemu, Ojejoje tụru; mẹ l'ome-l'alị, o shi Mósisu l'ẹka nụ ụnwu Ízurẹlu
lẹ baswangu alị Móabu; l'iku Ẹnyimu Jọ́danu lẹ mgboro Jériko.

Ditoronomi

Ekemu t'a lụfu l'ugvu Horẹbu

1 Ọwaa bụ iphe, Mósisu kfuru nụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha l'echi-ẹgu ụzo ẹnyanwu-ahata Jọ́danu; bụ iya bụ nsụda Jọ́danu, cheru ifu l'ụzo Sufu. Ẹke ono nọ lẹ mgbaku Paranu ẹka lanụ; mẹ Tofẹlu; Lébanu; Házerọtu; mẹ Dizahabu l'ẹka iya ọphu.
2 E -shi l'ugvu Họ́rebu eje Kadẹ́shi-Baníya bẹ eejeje ije abalị iri lẹ nanụ; tẹmanu e rua ya; m'e shia ụzo Ugvu Séyi.
3 Yo be mbọku kẹ mbụ l'ọnwa k'iri lẹ nanụ l'afa ọphu kwe ẹphe ụkporo afa labụ; Mósisu araaru iya ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha arara; mbụ iphe, Ojejoje tụru iya l'ekemu l'okfu ẹhu ẹphe.
4 Teke ono bụ l'ọ lụ-gbutsuaru Sihọnu; eze ndu Amọru, shi achị ndu Hẹ́shibonu. L'oge teke ono kwaphu b'o shi lẹ Edereyi; je alụ-gbua Ọgu, bụ eze, shi achị ndu Báshanu; mẹ ndu Ashụtarotu.
5 Yọ bụru l'ụzo ẹnyanwu-ahata Jọ́danu l'alị Móabu l'ẹke ono bẹ Mósisu nọ tọkashiaru ẹphe ekemu ono; sụ:
6 Ojejoje, bụ Nchileke ayi nọ l'ugvu Họ́rebu kfuru nụ ayi; sụ: “L'unu nọokwaru anọno l'ugvu-a.
7 Unu fọkashia ụlo-ẹ́kwà unu tụgbua jeshia alị ugvu ndu Amọru; mẹe alị ndu nọnyabe ẹphe lẹ nsụda Jọ́danu; mẹ l'alị ugvu; mẹ l'ọkpa-ugvu, nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba; mẹ ndu bu l'ụzo ọhuda; mẹ ndu bu l'ụzo iku eze ẹnyimu; mbụ jeyewaru l'ụzo alị ndu Kénanu; mẹ l'alị ugvu ugvu Lébanọnu; mbụ je akpaa l'eze ẹnyimu ono; mbụ Ẹnyimu Yufurétusu.
8 Unu lekwaa; ya wookwaru alị ono dobe unu l'ifu. Unu jekwa je alụta alị ono nweru; mbụ alị ono, Ojejoje riru angụ lẹ ya a-nụ nna unu oche phẹ; mbụ Ébirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ Jékọpu; mẹ ndu awa ẹphe l'ẹphe ha ono.”

Mósisu afọta ndu ikpe
(Awụ 18:13-27)

9 Yọ bụru teke ono bẹ mu sụru unu lẹ ya ta adụkwa ike ovu ivu ẹhu unu nwẹnkinyi iya.
10 Nta-a bẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu mewaru; unu aka l'igwe; k'ọphu bụ lẹ nta-a bẹ unu hawa l'ọ bụ mkpọ-kpodo, nọ l'igwe.
11 Mu ekfukwaaphu tẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna unu phẹ mee t'unu kabaa l'igwe l'ẹge unu ha nta-a ugbo ụkporo l'ụnu; yọ gọkwaaruphu unu ọnu, bụ iphe o kweru unu ụkwa iya.
12 ?Nanụ ẹge yẹbedua nwẹke-iya a-dụ ike vua ivu ẹra unu; mẹ iphe, atsụ unu l'ẹhu; l'edoshiru unu okfu, adaru unu?
13 Unu shikwa l'ikfu unu iche l'iche fọtatsua ndu maru iphe; ndu iphe edoje ẹnya; bụru ndu a maru ẹpha ẹphe; tẹ ya mee ẹphe t'ẹphe bụru ndu ishi unu.
14 Ọnu, unu yeru abụru l'iphe, mu kfuru dụ mma.
15 Tọ dụ iya bụ; mu abya afọtatsua ndu bụ ndu nweru ẹnya l'ikfu unu iche l'iche; ndu maru iphe; bụkwaruphu ndu a maru ẹpha ẹphe; mee ẹphe t'ẹphe bụru ndu ishi unu. O nweru ndu ọphu mu meru; ẹphe achị ụnu ụmadzu ẹbo l'ụkporo ụmadzu iri iri; nweru ndu ọphu achị ụkporo ụmadzu ise ise; nweru ndu ọphu achị ụkporo madzụ ẹbo l'ụmadzu iri iri; nweru ndu ọphu achị ụmadzu iri; bya enweru ndu ọphu bụ ndu ishi l'ikfu l'ikfu.

16 Mu abya atụaru ndu ikpe unu ekemu teke ono; sụ ẹphe: “Unu ngabẹjekwa nchị
l'okfu, adaru unwunne unu; doshiaru iya ẹphe l'ụzo, dụ mma: m'ọ bụ onye Ízurẹlu
l'onye Ízurẹlu b'ọ daru; m'ọ bụ onye Ízurẹlu yẹle onye laru alala.
17 Unu be elejekwa madzụ ẹnya l'ifu l'ekpe ikpe. Unu ngabẹjekwaru ụmadzu labụ,
okfu adaru nchị; t'ẹphe doo iphe, adaru ẹphe; mẹ ẹphe bụ ndu ha nwanshịi; mẹ
ẹphe bụ ndu ha nshinu. Unu ba atsụjekwa madzụ egvu; kẹ l'onye ikpe dụ l'ẹka
bụkwa Nchileke. Teke ọ bụ okfu, kariru unu ẹka; unu egude iya byakfuta mu tẹ mu
nụa.”
18 Mbụ lẹ mu tụko iphe, bụ iphe, gbaru unu l'ememe kfukotaru unu teke ono.

Eezifu ndu ngge
(Ógú 13:1-33)

19 Teke Ojejoje, bụ Nchileke ayi sụru t'ayi kwafụ l'ugvu Họ́rebu; bẹ ayi wụfuru
kwasẹru ụzo, e shi eje alị ugvu ndu Amọru; jekota ije l'echi-ẹgu ono, paru ẹka; dụ
egvu, unu phụkotaru ono; jeye ayi erua Kadẹ́shi-Baníya.
20 Mu asụ unu: “Nta-a bẹ unu ruakwaru alị ugvu ndu Amọru, bụ iya bụ alị, Ojejoje,
bụ Nchileke ayi abya ayi anụnu.
21 Unu lekwaa: lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu nụakwaru unu alị ono. Unu tụgbukwaa
je anata alị ọbu, bụ iya bụ iphe, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ayi oche phẹ kfuru. Unu
ba atsụkwa egwu; ọphu ẹhu anmakwa unu anmanma!”
22 Tọ dụ iya bụ; unu awukfuta mu bya asụ mu l'ọ kakwa mma t'ayi fọta ndu e-
vutaru ayi ụzo; jeeru ayi ngge l'alị ono; k'ọphu ẹphe a-bya akaru ayi ụzo, ayi e-shi;
mẹ mkpụkpu, ayi e-shitsua.
23 Iphe ono, unu kfuru ono adụ mu mma nshinu. Mu abya afọta ụmadzu iri l'ẹbo;
onye lanụ l'iphe bụ ikfu, nọnu.
24 Ndu ono atụgbua shia ụzo alị ugvu ono; lụfuta nsụda Ẹshukolu; gekota ngge
l'alị ono.
25 Ẹphe hatsụaru akpụru oshi, nọ l'alị ono wọta wolataru ayi; bya asụ ayi: “L'alị
ono, Ojejoje, bụ Nchileke ayi abya ayi anụnu ono dụkwa mma.”

Ndu Ízurẹlu ekwefuru Ojejoje íkè

26 Obenu l'unu nụtsuaru iya; bya ekwefu íkè ejeje; jịka ome iphe, Ojejoje, bụ
Nchileke ayi sụru t'unu mee.
27 Unu anọdu l'ụlo-ẹ́kwà unu wata ọgu aphụ; sụ: “Lẹ Ojejoje bẹ unu dụkwa ashị;
l'ọ kwa iya meru iphe, o dufutaru unu lẹ Íjiputu; woru unu ye ndu Amọru l'ẹka t'ẹphe
gbushia.”
28 Unu asụ: “?Bụ awe bẹ unu e-je nta-a; keshinu ụnwunna unu mewaru; meji ekofu
unu? Kẹ l'ẹphe sụru lẹ ndu bu l'alị ono kakwa ayi ike; kakọta ayi ogologo; mkpụkpu
ẹphe abụgbaaru oke mkpụkpu, mgbodo iya etsu l'igwe. Ọphu ka njọ abụru l'ẹphe
phụru ndu shi l'eri Anaku l'ẹke ono.”
29 Mu asụ unu: “Tẹ meji ba awakwa unu awawa! Unu ba atsụkwa ẹphe egvu.”
30 Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu, bụ onye vutaru unu ụzo bẹ a-lụ-chitaru-a unu ọgu;
ẹge ono, ọ lụ-chitaru iya unu lẹ Íjiputu ono; bụ ọphu unu gude ẹnya unu phụ.
31 Ọ lụ-chitaru iya unu l'echi-ẹgu; ẹke unu phụru ẹge Ojejoje, bụ Nchileke unu
hetaru unu ẹge nna ehetaje nwatibe iya-a; hee unu gbururu jeye unu erua ẹke-a.
32 E guderu l'ọ dụ ẹge ono; unu ajịkale-e okweta kẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu ono,
33 bụ iya vutaru unu ụzo l'ije unu; bụru iya anọduje eleru unu ẹnya l'ẹke unu a-
kpọbe ụlo-ẹ́kwà ono. Onye abụje; o -be l'ẹnyashi; yọ mụberu unu ọku; teke o beru
l'eswe; yo doberu unu urukpu; shi ẹge ono ekoshi unu ụzo, unu a-nọdu eshi.

Ojejoje àhụ ndu Ízurẹlu àhụhù
(Ọgú 14:20-45)

34 Ojejoje anụa iphe, unu kfuru; ẹhu eghulahaa ya eghughu; yo ria angụ; sụ:
35 "L'ẹ tọ dụdu m'ọ bụ onye lanụ lẹ ndu ẹjo ọgbo-a, byaru bya e-gude ẹnya phụ ẹgiri alị ono; mbụ alị ono, ya riru angụ lẹ ya a-nụ nna unu oche phẹ ono;
36 gbahaa Kálẹbu Jefune. Yẹbedua a-phụ iya. Iphe bụ ẹke ọ dzọru ọkpa l'alị ono bẹ ya a-nụ iya yẹle ụnwu iya. Ishi iya abụru l'o gude obu iya l'ọ ha l'etso Ojejoje."
37 Ọ bụkwaphu l'okfu ẹhu unu meru; ẹhu eghulahaa Ojejoje eghughu l'ẹke mu nọ. Yọ sụ: "Lẹ mbẹdua ta abahụkwa iya phụ.
38 L'ọ bụ Jóshuwa Nunu, bụ onye eyejeru mu ẹka a-bahụ iya." Wo tẹ mu mekwaa t'obu shihu Jóshuwa ike; kẹ l'ọ bụ yẹbedua e-du ndu Ízurẹlu t'ẹphe je anata alị ono t'ọ bụru nk'ẹphe.
39 A bya l'ụnwegirima kẹ nshịi; mbụ ndu ọphu unu sụru l'aa-kpụ lẹ ndzụ; mbụ ụnwegirima ndu ọphu ẹ-ta amadua iphe, dụ mma; l'ọphu dụ ẹji teke ono; ọ bụ ẹphebedua a-bahụ l'alị ono. Ọ bụ ẹphebedua bẹ ya a-nụ alị ono t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe.
40 A bya l'unubẹdua; unu laphukwa azụ. Unu wụkwaru; shia ụzo echi-ẹgu lashia l'ụzo Eze Ẹnyimu Uswe.

Eemekputa ndu Ízurẹlu
(Ọgú 14:39-45)

41 Tọ dụ iya bụ; unu eyeeru iya ọnu; sụ: "L'unu mesweekwaru Ojejoje. L'unu e-je alụa ọgu ono; mekota iphe, bụ iphe, Ojejoje, bụ Nchileke ayi sụru t'unu mee." Ya ndono; unu atụko l'unu ha kwakọbe k'ọgu; l'arị l'ọbahu l'alị ugvu ono dụ nphe.
42 Ojejoje asụ mu: "Tẹ mu kfuru unu t'unu be ejekwa abahụ; ọphu unu 'ejekwa ọlu ọgu. Ishi iya abụru lẹ ya ta anọkwa unu l'azụ. Ndu ọhogu unu e-mekputakwa unu."
43 Mu ekfugeeru iya unu; unu ta anga nchị. Unu ekwefuru Ojejoje íkè; ngabaru ẹka jeshia l'alị ugvu ono.
44 Ndu Amọru, bu l'alị ugvu ono awụfuta bya etso unu ọgu. Ẹphe eripyabe unu l'ọ bụ ẹngu; chịa unu tsube lẹ Séyi jeye lẹ Họma; gbushia unu.
45 Unu alaphuta azụ bya egude ẹkwa raku Ojejoje; ọphu o yeduru unu ọnu; tọ ngarụ unu nchị.
46 Yọ bụru iya bụ l'unu anọdu lẹ Kadẹ́shi; nọo ya ọdu.

2

Ndu Ízurẹlu agha ngvudangvu l'echi-ẹgu

1 Ayi aghazia; wụ-phu azụ l'echi-ẹgu; shia ụzo Eze Ẹnyimu Uswe, bụ iya bụ ẹge Ojejoje sụru mu t'ayi mee ya. Ayi aghaa ngvudangvu; nọo anọno l'alị ugvu Séyi l'ẹke ono.
2 Ya ndono; Ojejoje asụ iya:
3 "L'unu ghapheshitawaru l'alị ugvu-wa. Iphe, unu e-me nta-a bụ t'unu shia ụzo isheli.
4 Ọwaa iphe, ya e-kfuru ndu Ízurẹlu. 'Tẹ ya kfuru unu lẹ nta-a bẹ unu abyawa osweta ẹke ụnwunna unu; mbụ ndu awa Ịso bu l'alị Séyi. Ẹphe a-nọdukwa atsụ unu egvu; ọle; unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya!
5 Unu be etsokwa ẹphe ọgu. Ishi iya abụru l'ẹ tọ dụkwa alị ẹphe m'ọo nanụ, ya a-nụ unu; m'o -ruhuru; ọ bụru ẹke ha l'ọ bụ ntụ-ọkpa lanụ. Ya nụakwaru Ịso alị ugvu Séyi ono t'ọ bụru nk'iya.
6 Ọ bụ okpoga bẹ unu e-gudeje zụta ẹphe nri; bụkwaruphu okpoga bẹ unu e-gudeje zụta ẹphe mini angụngu.' "

7 Ojejoje, bụ Nchileke unu gọokwaru unu ọnu l'iphe, bụ iphe, unu yeru ẹka unu. Yọ
bụru Nchileke ono letakotaru unu ẹnya l'ije, unu jekotaru l'eze echi-ẹgu-wa. L'ime
ụkporo afa labụ-a bẹ Ojejoje, bụ Nchileke nọnyabekotaru unu; t'o nwe iphe, ụko iya
dụjeru unu m'ọo nanụ.
8 Yọ bụru iya bụ l'ayi abya esweta ẹke unwunne ayi phẹ ono, bụ iya bụ ndu awa
Íso bu l'alị Séyi. Ayi agbado ụzo Araba ọphu shiru ụzo nsụda Élatu; bya agbado ụzo
Ezeyọnu-Géba; shia ụzo echi-ẹgu Móabu tụgbua.
9 Ya ndono; Ojejoje asụ mu: "T'ayi ba achọkwa ndu Móabu okfu; ọphu ayi 'etsokwa
ẹphe ọgu; kẹ l'ẹ tọ dụkwa alị ẹphe m'ọo nanụ, ya anụ ayi; keshinu ya wowaru alị
Aru nụ ndu awa Lọ́tu t'ọ bụru nk'ẹphe."
10 Ndu shi buru l'ẹke ono bụ ndu Emimu. Ẹphe bụ ndu ike; dụkwaphu l'igwe. Ẹphe
hatsụlephu ogologo ogologo l'ọbu ndu Anaku.
11 Ndu Emimu bẹ eekuje ndu awa Réfa, bụkwaphu ẹge aasụje lẹ ndu Anaku bụ.
Obekwanu lẹ ndu Móabu ekuje ẹphe ndu Emimu.
12 Ndu Họru shikwaphu buru l'alị Séyi. Obenu lẹ ndu awa Íso nataru ẹphe alị ono;
mee ẹphe; ẹphe abụru kpurupyata l'ifu ẹphe l'ẹke ono. Ẹphe abya ebuchia alị ẹphe
ẹge ndu Ízurẹlu buchiru alị ono, Ojejoje nụru ẹphe t'ọ bụru nk'ẹphe ono.
13 "Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ: 'Unu wụ-lihu je adaghaa Ẹnyimu Zeredu ono.' Ayi
awụ-lihu je adaghaa ya."
14 Tsube lẹ teke ayi gbeshiru lẹ Kadẹ́shi-Baníya jeye teke ayi jeru je adaghaa Ẹnyimu
Zeredu; bẹ bụ ụkporo afa l'afa iri l'ẹsato. Tsube rua teke ono; bẹ ọgbo, shi dzua oje
ọgu lẹ Ízurẹlu nwụshihukotawaru, bụ iya bụ iphe, Ojejoje riburu lẹ ya e-me.
15 Ishi iya abụru lẹ Ojejoje dabẹru ẹphe ẹka l'ọdu ndu Ízurẹlu jeye ẹphe agvụ.
16 Ọnwu egbugetsulephu ndu Ízurẹlu, ndu ọphu dzuru oje ọgu;
17 Ojejoje asụ mu:
18 "Ntanụ bẹ unu e-sweta Aru, nọ l'alị ndu Móabu.
19 Ọle; teke unu ruru l'alị ndu Amọnu; unu ba achọkwa ẹphe okfu; unu te etso
ẹphe ọgu. Ishi iya bụ l'ẹ tọ dụdu alị ndu Amọnu, ya bya anụ unu. Alị ọbu bẹ ya
nụwaru ndu awa Lọ́tu t'ọ bụru nk'ẹphe."
20 Ẹke ono bẹ eekujekwaphu alị ndu awa Réfa. Bụ iya bụ l'ọo ndu Refa shi buru
iya teke ndiche. Ndu Amọnu anọduje eku ẹphe ndu Zamuzumimu.
21 Ndu ono shi bụru ndu ike. Ẹphe dụ l'igwe; bya abụkwaruphu ndu hagbaa ogologo
l'ọ bụ ndu Anaku. Obenu lẹ Ojejoje mebyishiru ẹphe l'ifu ndu Amọnu. Ndu Amọnu
achịfu ẹphe; bya ebuchita ẹke ẹphe shi buru.
22 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Ojejoje meru iya ndu awa Ịso, shi buru l'alị Séyi. O
gbushiru ẹphe ndu Họru, shi buru l'ẹke ono. Ndu awa Íso achịfu ẹphe bya ebuchita
ẹke ẹphe shi buru gbururu jeye ntanụ.
23 Ọ kwaphụ ẹge ono b'ọ mụru ndu Avimu, shi bugbaaru l'ụnwu mkpụkpu
mkpụkpu, nọru jeye lẹ Gáza. Ẹphebedua bẹ ndu Kafuto, shikwaphu Kafuto wụfutaru
bya egbugee; bya ebuchia ẹke ẹphe shi buru.

Ízurẹlu alụ-gbu Sihọnu, bụ eze ndu Amọru
(Ọ́gú 21:21-30)

24 Ojejoje asụ mu: "Unu gbeshi ije je aghabua nsụda Amọ́nu. Unu lenu; ya
wookwaru Sihọnu onye Amọru, bụ eze ndu Hẹ́shibonu yẹle alị iya ye unu l'ẹka.
Unu je etso ẹphe ọgu; wata ẹphe achịfu.
25 Tsube ntanụ bẹ ya e-me tẹ iphe bụ mbakeshi, nọ lẹ mkpuli igwe; wata unu ọtsu
egvu; mbụ t'ẹphe tuko l'ẹphe ha wata ọnma kpakpakpa l'ẹke unu nọ. Ẹphe a-nụ

iphe, unu eme; meji agbabuhu ẹphe; ẹhu awata ẹphe ọnma kpakpakpa l'ẹke ẹphe atsụ egvu."
26 "Tọ dụ iya bụ; mu eshi l'echi-ẹgu Kedemotu zia ndu ozi t'ẹphe je ezia Sihọnu, bụ eze ndu Hẹ́shibonu ozi nchị-odoo; sụ iya:
27 'Byiko t'ayi swetaru l'alị unu. Ẹke ayi e-shi nwẹnkinyi bụ l'eze oje unu. Ayi ta ahakwa eze oje ono; swịa ya l'ụzo ọdo.
28 Nri, ayi e-ri; mẹ mini, ayi a-ngụ bụ okpoga bẹ ayi a-kwụje unu gude zụta iya. Iphe, ayi arọ unu nwẹnkinyi bụ t'ayi dzọo ọkpa l'alị unu sweta.
29 Unu haaru ayi t'ayi swee; je esweta Ẹnyimu Jọ́danu bahụ l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke ayi anụ ayi ono.' Bụ iya bụ ẹge ndu awa Ísọ, bu l'alị Séyi; mẹ ndu Móabu, bu l'alị Aru haru ayi; ayi esweta."
30 Obenu lẹ Sihọnu, bụ eze ndu Hẹ́shibonu jịkaru t'ayi be eswetashi. Ishi iya abụru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu meru t'obu bụru iya obu-mkpuma; mbụ t'obu kpọ-chia ya akpọ-chi; k'ọphu ee-shi ẹge ono t'o woru iya ye unu l'ẹka; bụnu-a ya bụ ẹge ọ dụ ntanụ-a.
31 Ojejoje asụ mu: "Tẹ mu lenu; lẹ ya wataakwaru oworu Sihọnu yẹle alị iya ye ayi l'ẹka. T'ayi watakwa iya alụta; k'ọphu alị Sihọnu a-bụru òkè-iphe ayi."
32 Tọ dụ iya bụ; Sihọnu yẹle ndu nk'iya l'ẹphe ha awụfuta bya etso ayi ọgu lẹ Jahazu.
33 Ojejoje, bụ Nchileke ayi eworu iya ye ayi l'ẹka; ayi alụ-gbua ya; lụ-gbua ụnwu iya; lụ-gbua ndu nk'iya iya l'ẹphe ha.
34 Ayi anakọta mkpụkpu lẹ mkpụkpu iya l'ọ ha teke ono; mebyishikota iya l'ọha. Unwoke; ụnwanyi; l'ụnwegirima ta adụdu onye wafụru nụ.
35 Elu; mẹ iphemiphe ọbule ọdo, ayi lụtaru l'ọgu lẹ mkpụkpu ono, ayi mekputaru ono bẹ ayi gworu; yọ bụru nk'ayi.
36 Tsube lẹ Árowa, nọ l'agụga nsụda Amọ́nu; mẹ lẹ mkpụkpu ono, nọ l'agụga nsụda Amọ́nu ono je akpaa l'alị Gíledu ta dụdu m'ọo mkpụkpu lanụ, kpajẹru ayi ẹka; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke ayi tụko iya l'ọ ha nụkota ayi.
37 Obenu l'alị ndu Amọnu; mẹ alị, nọ l'iku Ẹnyimu Jábọku; mẹ lẹ mkpụkpu, nọgbaa l'alị ugvu bẹ ayi te ejedu; mbụ iphe bụ ẹke ono l'ọha, Ojejoje, bụ Nchileke ayi buchiru t'ayi be eje ono.

3

Aalụ-gbu Ọgu, bụ eze ndu Báshanu
(Ọ́gú 21:31-35)

1 Tọ dụ iya bụ; ayi abya aghaa ifu tụgbua ụzo Báshanu. Ọgu, bụ eze ndu Báshanu; achịta ndu alị iya byakfutashia ayi ọgu lẹ Edereyi.
2 Ojejoje asụ mu: "Unu ba atsụkwa iya egvu; kẹle ya wowaru iya ye unu l'ẹka; yẹbedua yẹle ndu alị iya l'ẹphe ha; mẹ alị iya. Unu mee ya iphe, unu meru Sihọnu, bụ eze ndu Amọru, bu lẹ Hẹ́shibonu."
3 Ya ndono; Ojejoje, bụ Nchileke ayi eworu Ọgu, bụ eze ndu Báshanu; mẹ ndu alị iya l'ẹphe ha ye ayi l'ẹka. Ayi egbua ẹphe ogbu ẹkfu; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu ẹphe onye wafụru nụ.
4 Ayi anatakọta iphe bụ mkpụkpu nk'iya l'ọ ha teke ono. L'ime ụkporo mkpụkpu ẹto, o nweru; b'ẹ tọ dụdu mkpụkpu iya ono m'ọo nanụ, ayi haru; mbụ alị Agọbu l'ọ ha; bụ iya bụ alị-eze Ọgu l'alị Báshanu.
5 Mkpụkpu ono l'ọ ha; b'e gude ụpho-mkpuma kpụ-phekota mgburumgburu; yọ ha l'eli. A bya eyekota mgbo-igwe l'ọnu-abata iya; yekota iya iphe eegudeje atuchi iya atuchi. Ayi lụ-takwaruphu igweligwe mkpụkpu ndu ọdo, ẹ-te gudedu ụpho-mkpuma kpụa.

6 Ayi meru mkpụkpu ono l'ọ ha; yọ bụru kpurupyata; bụ iya bụ ẹge ayi meru kẹ
Sihọnu, bụ eze ndu Hẹshibonu; mbụ l'ayi tụko unwoke ẹphe; ụnwanyi ẹphe; mẹ
ụnwegirima ẹphe l'ẹphe ha gbushikota.
7 Elu ẹphe; mẹ iphe bụ, iphe ẹphe nweru enweru l'ọ ha bẹ ayi kwaru l'ọkwata.
8 Ọ bụ teke ono bẹ ayi nataru ndu eze ndu Amọru ẹphe ẹbo alị, nọ l'ụzo ẹnyanwu-
ahata Ẹnyimu Jọ́danu; shita lẹ nsụda Amọ́nu jeye lẹ Ugvu Hẹmonu.
9 Ugvu Hẹmonu bẹ ndu Sayịdonu ekuje Siriyọnu; ndu Amọru ekuje iya Seniru.
10 Ayi natakọtaru mkpụkpu lẹ mkpụkpu, tukoru atukoru mẹ alị Gíledu l'ọha; alị
Báshanu l'ọha jeye lẹ mkpụkpu Saleka yẹle Edereyi, tụkokwaphu tsoru l'alị Báshanu;
ẹke Ọgu shi bụru eze.
11 Ọ bụ Ọgu, bụ eze ndu Báshanu nwẹnkinyi iya; bẹ shi phọdu nụ lẹ ndu eri Réfa.
Iphe-azẹe ya bụ ígwè b'e gude mee ya. Ogologo iphe-azẹe ọbu dụ nkwo-ẹka tete. Ụsa
iya adụ nkwo-ẹka ẹno; mbụ nkwo-ẹka mmanu. Iphe-azẹe ya ọbu nọ lẹ Rába l'alị ndu
Amọnu jeye ntanụ-a.

Eeke alị ono
(Ógú 32:1-42)

12 Ayi alụta-gelephu alị ono teke ono; mu eworu ụzo ishieli mkpụkpu Arówa, nọ
l'iku nsụda Amọ́nu yẹle nkere-ẹbo alị ugvu Gíledu mẹ mkpụkpu, nọkota iya nụ; nụ
ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu ikfu Gádu.
13 Mu abya ekee ndu ikfu Manásẹ ẹbo; wota alị Gíledu ibyiya ọphu wuduru nụ; mẹe
alị Báshanu l'ophu; ẹke shikota bụru alị-eze Ọgu; nụ òkè lanụ lẹ ndu ikfu Manásẹ
ono.
Agọbu gbaa mgburumgburu l'alị Báshanu bẹ eekuje alị ndu awa Réfa.
14 Jayi, bụ onye ikfu Manásẹ bẹ lụta-kọtaru alị Agọbu ono l'ọ ha jeye l'ókè ẹphe
lẹ ndu Geshu; mẹ kẹ ndu Maaka. Yo woru mkpụkpu, nọkota l'alị ono gụa onwiya:
Havọtu Jayi. Yọ bụru iphe ono bẹ ẹke ono aza jeye nta-a.
15 Makiru; yẹbedua bẹ mu nụru alị ndibe Gíledu.
16 A bya abya lẹ ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu ikfu kẹ Gádu; ẹphebedua bẹ mu nụru
alị, nọ tsube lẹ Gíledu jeye lẹ nsụda nsụda Amọ́nu. Ọ bụ l'echi nsụda ono bẹ ókè iya
kparu. Mu anụkwaphu ẹphe alị ọphu shi l'ẹke ono nọo jeye lẹ Ẹnyimu Jábọku; bụ
iya bụ ẹke alị ndu Amọnu kparu.
17 Mu anụkwaphu ẹphe nsụda Jọ́danu; tsube lẹ Kíṇẹretu jeye nsụda eze ẹnyimu
Jọ́danu, bụ iya bụ Eze Ẹnyimu Únú, nọ l'ọkpa-ugvu Pishiga l'ụzo ẹnyanwu-ahata iya.
Yọ bụru Ẹnyimu Jọ́danu bụ ókè iya.
18 Mu abya atụaru iya unu l'ekemu teke ono; sụ: "Ojejoje, bụ Nchileke unu
nụakwaru unu alị-a t'ọ bụru nk'unu. T'unwoke unu ndu ike dụ k'ọgu kwakwaa
onwẹphe k'ọgu; vuru unwunne unu ndu Ízurẹlu ụzo daa Ẹnyimu Jọ́danu.
19 Ọle; t'unyomu unu; ụnwu unu; mẹ iphe bụ elu unu; tẹ ndu onanu nọdukwa lẹ
mkpụkpu ono, mu nụru unu ono. Lẹ mu makwaru-a l'elu unu ha nshinu.
20 Unu tsokwaru ẹphe je ọgu gbururu jeye teke Ojejoje e-me t'ọkpa rua ẹphe alị l'ọ
bụ unubẹdua; mbụ teke ẹphe a-nata alị ono, Ojejoje abya ẹphe anụnu l'azụ Ẹnyimu
Jọ́danu azụ iya ọphu ono. E -megee; onyenọnu l'unu ha alashiwaru azụ l'ókè-alị ọphu
mu nụru iya."
21 Mu abya ekfuaru Jóshuwa teke ono sụ iya: "Lẹ nta-a b'o gudewa ẹnya iya phụ
iphe, Ojejoje, bụ Nchileke unu meru ndu eze ẹbo-wa. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Ojejoje
e-mekota alị-eze ọphu nọkota l'azụ ẹnyimu azụ iya ọphu unu eje phu.
22 Unu ba atsụkwa ẹphe egvu; kẹ l'ọ kwa Ojejoje, bụ Nchileke unu l'onwiya l'a-lụru
unu ọgu ọbu."

Eekfuru Mósisu l'ọ t'ọ bahụdu lẹ Kénanu

23 Mu abya arọo Ojejoje teke ono; sụ iya:
24 “Nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje; nta-a b'ị watawaru okoshi mụbe nwozi ngu ẹge i
habe nshinu; mẹ ẹge ọkpu-ike ngu habe. ?Nanụ agwa, nọ l'imigwe; m'ọ bụ ọphu nọ
lẹ mgboko, a-dụ ike omeshi iphe, ha nshinu ẹge-a iime-a?
25 Byiko; hanụa mu tẹ mu swee ẹnyimu-wa je aphụ ẹgiri alị ono, nọ l'azụ Ẹnyimu
Jọ́danu azụ iya ọphu ono; mbụ ẹgiri alị ugvu ono yẹle alị ugvu Lébanọnu!”
26 Obenu l'ọ bụ okfu ẹhu unu bẹ meru; Ojejoje atukoshi mu oke ẹhu-eghughu iya;
to kwe ngabẹru mu nchị. Ojejoje asụ mu: “L'o dzuwakwaru. Tẹ mu be ekfuhekwa
iphe ono, mu ekfu ono ọdo!
27 Wo mu tẹ mu nyihu ugvu Pishiga; lee ẹnya l'ụzo ẹnyanwu-arịba; lee l'ụzo isheli;
lee l'ụzo ọhuda; lee l'ụzo ẹnyanwu-ahata. Lekota ẹnya l'alị ono; kẹ lẹ mu ta adakwa
Ẹnyimu Jọ́danu-a lụfu azụ iya ọphu.
28 Ọle; tẹ mu zia Jóshuwa t'obu shihu iya ike; t'ẹ b'o teshi etete; kẹ l'ọo yẹbedua
a-bụ onye ishi; dua ndu-a t'ẹphe lụfu azụ iya ọphu je enweru alị ono, mu a-phụ ono.”
29 Tọ dụ iya bụ; ayi anọshia lẹ nsụda ono, nọnyabe mkpụkpu Bẹ́tu-Peyọ?

4

Mósisu ekfu tẹ ndu Ízurẹlu meje iphe a tụru l'ekemu

1 Unubẹ ụnwu Ízurẹlu; unu ngabẹkwa nchị tẹ mu zia unu iphe, Ojejoje tọru ọkpa
iya sụ tẹ eetsoje yẹle iphe, ọ sụru t'eemeje. Unu mejekwa ekemu-wa; k'ọphu unu
a-nọdu ndzụ; je alụta alị ono; mbụ alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke nna unu phẹ abya
unu anụnu ono.
2 Unu te eyekwakwa iphe, l'okfu-a, mu ekfuru unu-a. Ọphu unu ahabọtakwa iya
iphe; k'ọphu unu a-nọdu eme ekemu Ojejoje, bụ Nchileke unu, bụ ekemu ono, mu
atụru unu ono.
3 Unu gudewa ẹnya unu phụ iphe, Ojejoje meru l'okfu ẹhu agwa Bálụ-Peyọ; mbụ lẹ
Ojejoje, bụ Nchileke unu meru iphe bụ ndu shi l'ime unu tsoru ọmarali Bálụ- Peyọ;
balahaaru iya ẹja; ẹphe abụkotaru kpurupyata.
4 Obenu l'unubẹdua l'unu ha, bụ ndu nọshiru ike lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu bẹ nọ
ndzụ rua ntanụ-a.
5 Unu lekwa; mu ziakwaru unu iphe, Ojejoje tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje; bya ezia unu
iphe, ọ sụru t'e emeje, bụ iphe Ojejoje, bụ Nchileke mu sụru tẹ mu zia unu; k'ọphu
unu a-nọduje eme iya l'alị ono, unu eje alụta ono.
6 Unu dobekwa ekemu ono; l'eme iya ememe; kẹ l'ọo ya e-koshi l'unu maru iphe;
bụru iya e-me t'iphe dojee unu ẹnya l'ifu ndiphe, bụ iya bụ ndu e-mekochaa nụa iphe
ono l'ọ ha, Ojejoje tọru ọkpa iya ono; kfulahaa; sụ: “Ọkpobe okfu bụ lẹ mba-a, ha
nshinu ẹge-a bụkwa mba, maru iphe; bụru mba, iphe edoje ẹnya!”
7 ?Nanụ ọhodo, ha nshinu, agwa ẹphe nọnyabe ntse ọkpobe anọnyabe ẹge Ojejoje,
bụ Nchileke ayi anọnyabeje ayi mẹ ayi raku iya?
8 Tẹmanu; ?nanu ọhodo, habaa nshinu, nweru ekemu, dụ mma l'ọ bu ndu ọwaa,
mu atụshiru unu ntanụ-a.
9 Ọ bụlephu t'unu kwabẹru onwunu ẹnya; unu eleta ndzụ unu ẹnya ọkpobe eleta;
a nọnyaa; unu zahaa iphe, unu gude ẹnya unu phụ; mbụ t'ẹ b'ọo-lụfukwa unu alụfu
l'ọkpoma jeye teke unu a-nọ-bebe. Ọ bụchia t'unu zia ya ụnwu unu; zia ya ụnwunwa
unu phẹ.
10 Unu nyatakwa mbọku ono, unu vudo Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ifu l'ugvu Họ́rebu
ono; mbụ mbọku ono, ọ sụru mu: “Tẹ mu kua ndu Ízurẹlu t'ẹphe dzukobe l'ifu iya;
t'ẹphe nụa olu iya; k'ọphu ẹphe a-mụta ẹge ẹphe e-shije akwabẹ iya ugvu; jeye teke
ẹphe a-nọ-bebe l'alị ono. Iphe ono bẹ ẹphe e-zikwaphu ụnwu ẹphe.”

11 Ya ndono; unu abya akpịrita ntse bya evudo lẹ mgboro ọkpa ugvu ono; ọku, enwu phophopho l'eli ugvu ono ebulihuje ebulihu; rua igweli. Urukpu atsọ-kputa; ọchi agbakọta l'ẹkemeke ọbule.
12 Ojejoje eshi l'ọku ono l'ekfu anụ unu. Unu anụ olu iya; ọbule unu ta phụdu onye ekfu iya nụ. Ọ bụlephu olu iya nwẹnkinyi bẹ unu nụru.
13 Yọ bya atọkashiaru unu ọgba-ndzụ iya; sụ t'unu dobe iya, bụ iya bụ ekemu iri ono; bya ewokwaru iya phụ deeru unu lẹ mkpuma ẹbo, dụgbaa balịbali.
14 Ojejoje abya ekfuru mu teke ono; sụ mu tẹ mu zia unu iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje yẹle iphe, ọ sụru t'eemeje; k'ọphu unu a-nọdu eme iya l'alị ono, unu esweta l'eje enweru ono.

Eebuchi kẹ ọgwa nte

15 Ọo ya bụ; keshinu ẹ-tọ dụdu ụgbugba iphe, unu phụru mbọku ono, Ojejoje shi l'ọku kfuru yeru unu l'ugvu Họ́rebu ono; unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya.
16 Unu kwabẹkwa ẹnya; t'unu be egude ọpyi ntẹkpe merua onwunu; mbụ pyịa ntẹkpe doberu onwunu; m'o -ruhuru; ntẹkpe ọbu dụ ịdagha; mbụ t'ẹ b'o yekwaru nwoke; t'o yeru nwanyi.
17 T'ẹ b'o yekwaru anụ, nọ lẹ mgboko; t'o yeru nwẹnu, ephe l'eli;
18 t'o yeru iphe, akpụ l'ẹpho; t'o yeru ẹma, bu lẹ mini.
19 Unu kwabẹkwa ẹnya; t'ẹ b'ọ bụ: unu -palia ẹnya l'imeli phụa ẹnyanwu; m'ọ bụ ọnwa; m'ọ bụ mkpọ-kpodo; mẹwaru iphemiphe ọbule ọdo, nọkota l'akpamigwe; yọ gụlahaa unu t'unu baaru iya ẹja; wataru iya ojeru ozi; mbụ iphemiphe ọbule ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu meru; keeru iphe, bụ ndu nọ lẹ mkpuli igwe-wa.
20 Unubẹdua bẹ Ojejoje lọtaru l'ọfuta l'ọ-tata-kfukfu ọku, adazaje mgbọro-ígwè; mbụ l'o dufutaru unu l'alị Íjiputu t'unu bụru iya ndu o ketaru l'òkè; ẹge unu bụ iya ntanụ-a.
21 Tẹmanu; mbẹdua bẹ Ojejoje gudewa okfu-ẹhu unu wofutaru mu ẹhu-eghughu iya: bya eriru angụ ye iya: lẹ mu te eswedu Ẹnyimu Jọ́danu; ọphu mu 'abahụdu l'ẹgiri alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu nụru unu t'ọ bụru òkè iphe unu ono.
22 Lẹ mu nwụhufutaje l'alị-a; tọ dụ iphe, e-me tẹ mu swee Ẹnyimu Jọ́danu. L'ọo unubẹdua a-daghata iya je enweru ẹgiri alị ono.
23 Unu kwabẹkwa ẹnya t'unu ba azaha ndzụ Ojejoje, bụ Nchileke unu meru; unu l'iya agbaa. T'ẹ b'ọ dụkwa iphe ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu sụru t'unu ba abashịru ẹja ono, unu a-kpụ; m'ọ kwanụ pyịa ntẹkpe, yeru iya nụ;
24 kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu bụ ọku, enwu enwunwu; bụru Nchileke, eko okopho.
25 Ọ -bụru l'unu butsuaru l'alị ono; nọo ọdu; nọdu iya mụshia ụnwu; nọdu iya mụshia ụnwu-nwanwa; bya etsube teke ono mebyishilahaa onwunu; mbụ je akpụa ntẹkpe; m'o -ruhuru; ọ dụ ịdagha; shi ẹge ono melahaa iphe, dụ ẹji l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu bya akpatsua ya ẹhu-eghughu;
26 b'ẹ tọ dụkwa ẹge unu anọ-beru; unu alakọta l'iyi l'alị ono, unu abya ọda Ẹnyimu Jọ́danu eje anata ono. Unu te ebukwa iya ụlori; unu abụru kpurupyata. Mu l'ekukwa igwe; l'alị t'ẹphe bụru ndu ekebe ntanụ.
27 Ojejoje a-chịkashi unu; unu edzuru iphe bụ ọhamoha. Yọ bụru nwọchi-l'ẹka madzụ l'unu e-mekochaa wafụ l'iphe bụ mbakeshi ono, Ojejoje a-chịru unu ghaa ono.
28 L'ẹke ono bẹ unu a-baru agwa, madzụ gude ẹka mee ẹja; mbụ agwa, e gude mkpuma; mẹ oshi mee; tọo phụ ụzo; tọo nụ iphe lẹ nchị; too ri nri; tọo nụ nshishi iphe.
29 Ọle; unu -nọdu l'ẹke ono chọo Ojejoje, bụ Nchileke unu bẹ unu a-chọtakwa iya-a; m'ọ bụru l'unu gude obu unu l'ọ ha; gude ndzụ unu l'ọ ha chọo ya.

30 Teke unu jelahaaru iphe-ẹhuka ono; mbụ teke iphemiphe ọbule-a wụkotaru kpua
unu b'o -rua l'ikperazụ iya bẹ unu a-ghakọbe; woru ifu ghaaru Ojejoje, bụ Nchileke
unu; bya emelahaa okfu iya.
31 Lẹ keshinu ọphu Ojejoje, bụ Nchileke unu bụ Nchileke, aphụje imiko; b'ẹ tọo
jịkakwa unu; ọphu oomebyishikwa unu; ọphu ọozahakwa ndzụ ono yẹle nna unu
oche phẹ gbaru ono, bụ ọphu o riru angụ yeru ẹphe.

Ọo Ojejoje bụ Nchileke

32 Unu gbeshi kpaa ishi iphe, meru l'oge ọhazu; tẹmanu a mụa unu; mbụ keshinu
teke Nchileke keru madzụ lẹ mgboko. Unu kpaẹdu ishi ono jeye l'ẹke igwe beru; alị
eberu; unu amaru mẹ iphe, ha nshinu ẹge-a; ?o mejehawaru. Ọdo abụru t'a maru;
?m'o nweru ẹtu iya ọdo, nọnu.
33 ?O nweru ndu ọdo, nụjewaru ẹke Nchileke shi l'ọku l'ekfu okfu; ẹge-a unu nụru
iya unubẹdua; metsua nọdu ndzụ?
34 ?T'o nweru agwa, tụjeru ama ọnafuta mba, nọ l'ẹka mba ọdo doberu onwiya;
bya egude iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri; gude ọgu; gude ike;
mẹ agburu-ẹhu iya yẹle oke n-yemegvu; egbe iya ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu meru
unu lẹ Íjiputu, unu gude ẹnya unu phụ ono?
35 E koshiru unu iphe ono; k'ọphu unu a-maru l'ọo Ojejoje bụ Nchileke; l'ẹ tọ dụhedu
Nchileke ọdo, dụ nụ.
36 Ọ bụ l'imigwe b'o shi mee t'unu nụa olu iya; shi ẹge ono; lọo unu ẹka lẹ nchị. Yo
koshi unu ọ-ta-kfukfukfu ọku iya l'eliphe; unu anụ olu iya, o shi l'ime ọku ono ekfu.
37 Ọo l'o yeru nna unu oche phẹ obu; bya afọta ikfu ẹphe; kparu iphe yẹbedua
l'onwiya gude eze ọkpehu iya ono, dụ egvu ono; dufuta unu lẹ Íjiputu;
38 bya achịfuru unu ndu ọhodo, kagbaa unu nshinu; ka unu ike; bya edubata unu
l'alị ẹphe ono; woru iya nụ unu t'ọ bụru òkè-iphe unu, bụnu iya bụ ẹge ọ dụ ntanụ-a.
39 Iphe unu a-maru ntanụ, bụ iphe unu e-yekwaphu l'ọkpoma; bụ l'ọo Ojejoje bụ
Nchileke l'imigwe ọphu nọ l'imeli; bya abụru iya lẹ mgboko ọphu nọ iya lẹ mkpuli.
Ẹ tọ dụhedu Nchileke ọdo, nọnu.
40 Ọo ya bụ; t'unu tsojekwa iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje yẹle iphe, ọ sụru t'e
emeje, bụ iya bụ iphe, mu ekfuru ntanụ-a; k'ọphu iphe a-dụru unu lẹ mma; dụru
ụnwu unu ndu ọphu tso unu l'azụ; mẹ k'ọphu unu a-ka nka l'alị ono, Ojejoje, bụ
Nchileke unu abya unu anụnu t'ọ bụru nk'unu gburu jeye lẹ gburu ono.

Mkpụkpu a -gbabe; a dzụru
(Ọgú 35:9-34; Dit 19:1-13; Jós 20:1-9)

41 Tọ dụ iya bụ; Mósisu ewofuta mkpụkpu ẹto dobe iche l'ụzo ẹnyanwu-ahata
Ẹnyimu Jọ́danu;
42 ẹke onye gburu madzụ ibe iya; l'ẹ b'o lebezi ẹnya a-gbajẹru laa; m'ọ bụru lẹ
yẹle onye ọbu ta dụhaada l'okfu. T'onye dụ ẹge ono gbaru laa lẹ mkpụkpu lanụ lẹ
mkpụkpu ẹto ono; je anọdu zeeru ndzụ.
43 Ẹpha mkpụkpu ono bụ: Beza, nọ l'echi-ẹgu, daburu baswangu. Ono bụ ẹke ndu
ikfu Rúbẹnu a-gbajẹru laa. Mkpụkpu ọdo bụ Rámọtu l'alị Gíledu; bụ ẹke ndu ikfu
Gádu a-gbajẹru laa. Ọdo abụru Gólanu l'alị Báshanu, bụ iya bụ ẹke ndu ikfu Manásẹ
a-gbajẹru laa.

Mósisu atọjashi ekemu t'o doo ẹnya

44 Ọwaa bụ ekemu, Mósisu tụru doberu ndu Ízurẹlu.
45 Ọwaa bụ iphe, Ojejoje tụru l'ekemu; bya abụru iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje;
mẹ iphe, ọ sụru t'e emeje; mbụ iphe Mósisu kfushikotaru nụ ụnwu Ízurẹlu l'ẹphe
shitsua l'alị Íjiputu wụfuta;

46 mbụ teke ẹphe nọ lẹ nsụda, nọ lẹ mgboro mkpụkpu Bẹ́tu-Peyọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu; l'alị Sihọnu, eze ndu Amọru, bụ onye shi buru lẹ mkpụkpu Hẹ́shibonu; mbụ onye ono, Mósisu yẹle ndu Ízurẹlu mekputaru l'ẹphe shi lẹ Íjiputu wụfuta ono.
47 Ẹphe anata alị Sihọnu ono; mẹ alị Ọgu, bụ eze ndu Báshanu. Ndu eze ẹbo ono bụ ndu eze ndu Amọru, shi buru l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu.
48 Alị ono shi lẹ Árowa l'iku nsụda nsụda Amọ́nu rua Ugvu Siriyọnu; bụ iya bụ Ugvu Hẹmonu.
49 Ọ tụgbukwaruphu uswe iya k'ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu; gbazitawaru l'ọkpa-ugvu Pishiga.

5

Ekemu iri
(Awụ 20:1-17)

1 Mósisu abya ekua ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; sụ ẹphe: Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu nụkwa-a iphe, Ojejoje tọru ọkpa iya; sụ t'e etsoje; mẹ iphe, ọ sụru t'e emeje, bụ iphe ya ekfu anụ unu ntanụ. Unu mụa ya ọmu-ẹkwo; unu edobe iya edobe; l'eme iya ememe.
2 Ojejoje, bụ Nchileke ayi; bẹ mekwaru; ayi l'iya agbaa ndzụ l'ugvu Họ́rebu.
3 Ẹ tọ bụkwa nna ayi oche phẹ; bẹ ẹphe lẹ Ojejoje gbaru ndzụ ono. Ọ kwa ayịbedua; mbụ ẹge ayi ha, bụ ndu nọ ndzụ l'ẹke-a ntanụ-a.
4 Ojejoje shikwa l'ọku kfuru nụ unu ifu l'ifu l'eli ugvu ono.
5 Teke ono bẹ ya vudo lẹ mgbaku unu lẹ Ojejoje; l'ekfuru unu iphe, Ojejoje kfuru; kẹ l'egvu ọku ono guderu unu; unu te nyihu ugvu ono. Ọ sụru:
6 “L'ọ kwa yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke unu. Ọ bụ yẹbedua bụ onye dufutaru unu l'alị Íjiputu; mbụ l'alị ẹke ono, unu shi bụru ohu ono.
7 “T'ẹ b'ọ dụkwa iphe ọdo, ịi-bajẹru ẹja; gbahaa yẹbedua.
8 “Ba apyịkwa ntẹkpe doberu onwongu; m'ọ bụ iphe ọdo, dụ l'ọ bụ ọphu nọ l'imigwe l'ephekerephe; m'ọ bụ iphe, nọ l'eli alị lẹ mkpuli igwe; m'ọ bụ iphe, bu lẹ mini lẹ mgboko.
9 Ba abakwaru iya ẹja; ọphu i jekwaru iya ozi; kẹ lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu bụkwa Nchileke, ekoje okopho. Ọohụje ndu kpọru iya ashị àhụhù k'ẹjo iphe, ẹphe meru iya; hụa hụa ụnwu ẹphe; hụa ụnwu-nwanwa ẹphe; hụa ụnwu nwanwanwaranwa ẹphe.
10 Obenu lẹ ya aphụjeru ụnukurunu imiko, bụ ndu yeru iya obu; l'edobe ekemu iya.
11 “Be ekujekwa ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke unu kẹ mkpẹ; kẹ l'onye eku ẹpha Ojejoje kẹ mkpẹ b'ẹ tọo hakwa t'ẹ b'ọ nma iya ikpe.
12 “Dobekwa mbọku ọtu-ume nsọ; bụ iya bụ iphe, Ojejoje, bụ Nchileke unu sụru tẹ iimeje.
13 Abalị ishingu bẹ ii-seje akanya; jekota ozi ngu l'ọ ha.
14 Obenu l'abalị k'ẹsaa bụ mbọku ọtu-ume kẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu. T'ẹ b'ọ dụkwa ozi, ii-jeje mbọku ono. Be ejekwa ozi nggụbedua; ọphu ụnwegirima ngu ndu k'unwoke; mẹ ndu kẹ nwanyi 'ejekwa; ọphu unwoke, ị gbaru ohu 'ejekwa; ọphu ụnwanyi, ị gbaru ohu 'ejekwa; ọphu oke-eswi ngu 'ejekwa; ọphu nkakfụ-ịgara ngu 'ejekwa; ọphu ọ dụkwa elu ngu ọphu e-je nụ; ọphu ndu byaru abyabya, nọ lẹ nke ngu 'ejekwa. T'unwoke; mẹ ụnwanyi, ị gbaru ohu tụtakwa ume ẹge ịituta.
15 Nyatakwa l'unu shi bụru ohu lẹ Íjiputu; l'ọo Ojejoje, bụ Nchileke unu; bẹ gude ike; mẹ agburu-ẹhu iya dufuta unu l'ẹke ono. Ọo ya kparu iphe Ojejoje, bụ Nchileke unu l'atụru ngu iya ọtu ekemu; t'unu tụtaje ume mbọku ọtu-ume.

16 “Kwabẹje nne lẹ nna, mụru ngu nụ ugvu; bụ iya bụ iphe, Ojejoje, bụ Nchileke
unu sụru t'unu meje; k'ọphu ịi-ka nka; mẹ k'ọphu iphe a-dụru ngu lẹ mma l'alị ono,
Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono.
17 “Be egbukwa ọchi.
18 “Be erikwa ogori.
19 “Be ezikwa iphura.
20 “Be ebobekwa madzụ ibe ngu ibo.
21 “Be ejikwaru madzụ ibe ngu ijimẹnya lẹ nyee ya; m'ọ bụ l'ụlo iya; m'ọ bụ l'alị
iya; m'ọ bụ lẹ ndu ọ gbaru ohu; m'ọ bụ l'oke-eswi iya; m'ọ bụ lẹ nkakfụ-ịgara iya; m'ọ
bụ l'iphe, bụ iphe, madzụ ibe ngu nweru enweru.”*
22 Ono bụ ekemu, Ojejoje tụru nụ unu l'eli ugvu l'ẹke unu dzuru edzudzu. O shi
l'ọku; mẹ l'urukpu yẹle ọchi; gude olu, shihuru ike kfuru yeru unu. Ẹ to nwehekwa
iphe ọdo, o yekoberu iya ọdo. Yo woru iya dee l'eli mkpuma ẹbo, dụ balịbali nụ mu.

Ndu Ízurẹlu atsụ egvu l'ugvu Sáyịnayi
(Awụ 20:18-21)

23 Yo be teke unu nụru olu ono l'ẹke o shi l'ime ọchi l'ekfu anụ unu; kẹ l'ọku ono
bụ l'eli ugvu ono bẹ ootsu; iphe, bụ ndu ishi l'iphe, bụ ikfu unu iche iche yẹle ndu bụ
ọgurenya unu awụ-kfuta mu;
24 bya asụ mu: “Nta-a bẹ Ojejoje, bụ Nchileke ayi koshiwaru ayi ọdu-biribiri iya;
mẹ ẹge ọ habe nshinu. Ayi nụkwaruphu olu iya, o shi l'ime ọku ono ekfu. Ntanụ-a
bẹ ayi phụwaru lẹ Nchileke kfuru okfu yeru madzụ; onye ọphu anọdukwadua ndzụ.
25 ?Nta-e? ?Ayi a-phụ anwụhu je eye iya ishi tọo? Kẹ l'ẹjo ọku-a e-kegbushikwa ayi;
mbụ l'ayi -nụfua olu Ojejoje, bụ Nchileke ayi ọdo bẹ ayi a-nwụshihukwa.
26 Ishi iya abụru l'ẹ tọ dụdu madzụ mmanu, nụjewaru ẹke Nchileke, nọ ndzụ; shi
l'ime ọku l'ekfu okfu; ẹge-a, ayi nụru iya-a; mekochaa bya anọdu ndzụ.
27 Unu asụ mu tẹ mu jekfubechia Ojejoje, bụ Nchileke ayi ntse; je anụkota
iphemiphe ọbule, ookfu. Teke e metsuaru; mu abya akọoru unu iphe o kfuru. L'unu
a-ngabẹe nchị; mee iphe, o kfuru.”
28 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje anụa iphe unu kfuru teke ono, unu ekfu eyeru mu ono;
bya asụ mu: “Lẹ ya nụkotawaru iphe, ndu ono kfuru mu. Iphe ẹphe kfuru dụkwa-a
mma.
29 Ndẹge ọ bụ ẹge obu ẹphe a-dụje ndono tekenteke; k'ọphu ẹphe e-shi ẹge ono
l'atsụ iya egvu; l'eme iphemiphe ọbule, ya tụru l'ekemu; mẹ iphe adụkwaru-a ẹphe
lẹ mma; ẹphe l'ụnwu ẹphe gbururu jeye lẹ gbururu!
30 “Wo mu tẹ mu tụgbua; je ekfuru ẹphe t'ẹphe laphukotawaru azụ l'ụlo-ẹ́kwà
ẹphe.
31 Ọle; tẹ nggụbedua nọnyabekwa iya l'ẹke-a; k'ọphu ya a-kọru ngu iphemiphe
ọbule, ya tụru l'ekemu; iphe, ya tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje; mẹ iphe, ya sụru t'e
emeje; bụ iphe, ya e-zi ẹphe t'ẹphe meje l'alị ono, ya abya ẹphe anụnu t'ẹphe nweru
ono.”
32 Ọo ya bụ; unu zikwaa obu l'alị; meje iphe, Ojejoje, bụ Nchileke unu sụru t'unu
meje. Unu ba ahakwa iya; melahaa iphe ọdo.
33 Unu tụkojekwa ụzo ono shije; mbụ ụzo ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu sụru t'unu
shije ono; k'ọphu unu a-nọdu ndzụ; mẹ k'ọphu iphe a-dụru unu lẹ mma; mẹfua
k'ọphu unu a-ka nka l'alị ono, unu abya enweru ono.

6

Iphe, a tụ-doru ekemu ọbu

* **5:21 5:21** Awụ 20:17; Róm 7:7.

1 Ọwaa bụ iphe Ojejoje tụru l'ekemu yẹle iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje yẹle
iphe, ọ sụru t'e emeje, bụ ọphu Ojejoje, bụ Nchileke unu sụru tẹ mu zia unu t'unu
meje l'alị ono, unu e-swe Ẹnyimu Jọ́danu; eje enweru ono;
2 mbụ k'ọphu unu a-nọdu atsụ Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu; unubẹdua; mẹ ụnwu
unu; mẹ ụnwu-nwanwa unu. Mbụ t'unu eme iphe ọ tọru ọkpa iya; mẹ iphe ọ tụru
l'ekemu, bụ iya bụ iphe mu ekfuru unu t'unu meje jeye teke unu a-nọ-beru; mẹ k'ọphu
unu a-ka nka.
3 Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu ngabẹkwa nchị. Unu letakwa ẹnya; mee iphemiphe
ọbule ono; k'ọphu iphe a-dụru unu lẹ mma; unu ájáá ájaja; ka l'igwe l'ẹgiri alị ono,
bụ iya bụ ẹge Ojejoje, bụ Nchileke nna unu phẹ kweru unu ụkwa iya.

4 Unu nụa ya; unubẹ ndu Ízurẹlu! Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke ayi bụlekwa iya phụ
kpụu bụ Nchileke.
5 Ọo ya bụ t'unu gude obu unu l'ọ ha; gude ndzụ unu l'ọ ha; gude ike unu l'ọ ha
yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu.
6 Tẹ ekemu-a, mu atụru unu ntanụ-a bukwaru unu eburu l'ọkpoma.
7 Unu zijekwaa obu l'alị kuziaru iya ụnwegirima unu. Unu gudeje iya l'abọru ẹphe
ọbo ụja teke unu nọ l'ime ụlo unu; teke unu eje ije l'esu-ụzo; teke unu zẹ azẹe; mẹ
teke unu gbeshiwaru egbeshi.
8 Unu gbajẹru iya l'ẹka t'ọ bụru iphe-ọhubama. Unu ekebeje iya ya l'ọnu-ifu; k'ọphu
unu a-nyataję iya.
9 Unu dee ya edede l'ọkpa-ibo ụlo unu. Unu edeekwa ya phụ l'ọnu-ọguzo unu.

10 Ọo ya bụkwanu; teke Ojejoje, bụ Nchileke unu dubataleruphu unu l'alị ono, o
riru nna unu oche phẹ; mbụ Ébirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ Jékọpu angụ; lẹ ya a-nụ
unu eze mkpụkpu mẹ ẹgiri mkpụkpu mkpụkpu, ẹ ta bụdu unu kpụru iya l'onwunu;
11 nụkwaphu unu ụlo, iphe dụ mma jigbaaru ejiji; mbụ iphe ẹ-ta bụdu unu kwaru
iya ye l'ụlo ono; nụ unu wẹlu, ẹ-ta bụdu unu tụru iya; nụ unu mgbo vayịnu yẹle oshi
olivu, ẹ-ta bụdu unu kọru iya. Teke ono, unu a-nọdu eri nri l'eriji ẹpho ono;

12 unu kwabẹkwa ẹnya; t'unu ba azahaa Ojejoje, bụ iya dufutaru unu l'alị Íjiputu,
bụ ẹke ono, unu shi bụru ohu ono.
13 Unu tsụje Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu. Unu jejeru iya ozi. Unu egudeje ẹpha
iya l'eri angụ.
14 Unu be etsokwaru agwa ọdo; mbụ agwa ndu ono, bupheru unu mgburumgburu
ono.
15 Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke ono, bu l'ẹke unu bu ono bụkwa Nchileke okopho. Unu
-mee ya ẹge ono bẹ ẹhu-eghughu Ojejoje, bụ Nchileke unu a-dakfutakwa unu; mee
unu; unu achịhu lẹ mgboko-a.
16 Unu be ejekwa ọdata Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹge unu dataru iya lẹ Masa.
17 Unu tụbekwa nvọ; meje iphemiphe ọbule, Ojejoje, bụ Nchileke unu sụru t'unu
meje; mẹ iphe, ọ tụru l'ekemu yẹle iphe, ọ tọru ọkpa iya; sụ t'unu tsoje.
18 T'iphe unu e-meje bụkwaru iphe, vudo nhamụnha; bụru iphe dụ Ojejoje mma
l'ẹnya; k'ọphu iphe a-dụru unu lẹ mma; mẹ k'ọphu unu a-dụ ike bahụ je anata ẹgiri
alị ono, Ojejoje riru angụ lẹ ya a-nụ nna unu oche phẹ;
19 chịfukotaru unu ndu ọhogu unu t'ẹphe lụfu unu l'ifu, bụ iya bụ ẹge Ojejoje
kweru ụkwa iya.

20 O -rua mgbe-l'ifu; ụnwu unu -jịa unu: “?Bụ ngụnu b'ọ bụ; mbụ ekemu ono,
Ojejoje, bụ Nchileke ayi tụru ono yẹle iphe, ọ tọru ọkpa iya ono; mẹ nsọ ono, ọ sụru
t'e doje ono?”
21 Iphe, unu e-kfuru ẹphe bụ l'unu shi bụru ohu Fero l'alị Íjiputu; Ojejoje egude ike
kẹ ẹka iya; dufuta unu.

22 Unu gudekwaphu ẹnya unu phụ iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa
biribiri, harụ kpaa kpaa, Ojejoje meru kpua alị Íjiputu; mẹ Fero; mẹ ndu alị iya
l'ẹphe ha.
23 L'o dufutaru unu l'ẹke ono; bya anụ unu alị ono, o kweru nna unu oche phẹ
ụkwa iya ono; bya eria angụ yeru iya ẹphe.
24 Ojejoje asụ unu t'unu mekotaje iphe-a, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje; unu
atsụjekwaphu Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu; ẹge iphe a-dụru unu lẹ mma; unu
akaa nka; bụnu iya bụ ẹge ọ dụ ntanụ-a.
25 L'ọ -bụru l'unu tọru ẹhu; dobekota iphe bụ ekemu-a l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu;
bụ iya bụ iphe ono, ọ sụru t'unu meje ono bẹ unu bụakwa ndu doberu ẹka ndoo l'ifu
iya.

7

Ndibe Ojejoje
(Awụ 34:11-16)

1 Teke Ojejoje, bụ Nchileke unu durutaleruphu unu l'alị ono, unu eje anata ono; bya
achịshikotaru unu mkporo-ọha ono; mbụ ndu Hetu; ndu Gigashi; ndu Amọru; ndu
Kénanu; ndu Pẹ́rezu; ndu Hevu; wafụa ndu Jebusu; bụ iya bụ mba ẹsaa ono, kakọta
unu nshinu; bya aka unu ike ono;
2 Ojejoje, bụ Nchileke unu -woleruphu ẹphe ye unu l'ẹka; unu gbushigekwaa ẹphe.
Unu l'ẹphe ba agbakwa ndzụ; ọphu unu 'aphụkwaru ẹphe imiko.
3 Unu l'ẹphe ba alụgbakwa nwanyi. Unu be ekekwa ẹphe ụnwu unu; ọphu unu
alụtakwaru ụnwu unu nwanyi l'ẹke ono.
4 Ishi iya abụru l'ẹphe e-mekwa ụnwu unu; ẹphe ahaa ya etsotso; wata ọbaru
agwa ọdo ẹja. Teke ono bẹ ẹhu-eghughu Nchileke a-bya adapyabẹ unu; unu abụru
kpurupyata teke ono teke ono.
5 Ọwaa iphe unu e-mechia ẹphe ndọ-ọ: Unu tụko ẹnya-ngwẹja ẹphe mebyishikota;
unu etsukposhikota mkpuma, ẹphe doberu nsọ; gbutsushikota oshi nte ẹphe, bụ
Ashera. Unu akpọkota iphe bụ nte ẹphe ọku l'ọha.
6 Ishi iya abụru l'unu bụ ọha, dụru Ojejoje, bụ Nchileke unu lẹ nsọ. Mbụ lẹ Ojejoje,
bụ Nchileke unu fọtawaru unu t'unu bụru ọha, o doberu nsọ t'unu bụru nk'iya. O
dobewaru unu t'unu kango-kota iphe, bụ ndu nọ lẹ mgboko gbaa mgburumgburu.
7 Ojejoje te wotakwa obu iya zia l'ẹke unu nọ; bya afọta unu; okfu l'unu ka ndu
ọdo l'igwe; o gbe buchiaru unubẹdua katsụa ndu ọphu nwanshị l'ẹphe ha.
8 Ọ bụchia lẹ Ojejoje yeru unu obu; mẹ kẹ l'iphe ono, o riru angụ iya l'ifu nna unu
oche phẹ lẹ ya e-meru unu ono b'o mefutaje. Ọo ya meru iphe Ojejoje gude ọkpehu,
nọ iya l'ẹka dufuta unu; bya agbafụta unu l'ẹke ono, unu shi bụru ohu ono; mbụ
l'ẹka Fero, bụ eze ndu Íjiputu.
9 Ọo ya bụ tẹ unu makwaru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu bụkwa Nchileke; mbụ
Nchileke, evudoshije ike l'iphe, o kweru ụkwa iya; bụru Nchileke, edobeje ndzụ, yẹle
ndu yeru iya obu gbaru. Tsube l'ọgbo; rua l'ọgbo bẹ Nchileke ekoshije l'obu, ya yeru
ẹphe t'agvụjedu agvụgvu; mbụ ndu, yeru iya obu l'emeje iphe ọ sụru ẹphe t'ẹphe
me.
10 Ndu kpọru iya ashị bẹ ọokfuje ụgwo l'ifu. Oomeje ẹphe; ẹphe abụru kpurupyata.
Mbụ lẹ ndu kpọru iya ashị b'ẹ tọ kpọjekwa ụkfu; tẹmanu yọ hụa ẹphe àhụ̀hù.
11 Ọo ya bụ; t'unu kwabẹkwa ẹnya meje iphe, Ojejoje tụru l'ekemu; unu etsoje iphe,
ọ tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje; meje iphe, ọ sụru t'unu me; bụ iya bụ ẹge mu atụru iya
unu ntanụ-a.

Ọnu-ọma, nọ l'ome iphe, a sụru t'e emeje
(Dit 28:1-14)

12 Ọ -bụru l'unu ngabẹru nchị l'ekemu-wa; mbụ dobe iya; l'eme iya ememe bẹ
Ojejoje, bụ Nchileke unu e-dobekwa ọgba-ndzụ iya ono yẹle n-yemobu iya ono, bụ
ọphu o riburu nna unu oche phẹ l'angụ lẹ ya e-me.
13 Oo-yeru unu obu; gọoru unu ọnu-ọma; bya emekwaaphu t'unu ha igwe. Ọo-
gọkwaruphu ọnu-ọma nụ ụnwu unu; mẹ iphe, unu meberu emebe; mbụ witu unu;
mẹ mẹe unu; mẹ manụ unu. Oo-mekwaphu t'eswi unu; atụru unu; mẹ eghu unu zụa
azụzu l'alị ono, o riburu nna unu oche phẹ angụ lẹ ya a-nụ unu ono.
14 Ọnu, aa-gọru nụ unu a-kakọta kẹ ndu ọdo. Kẹle nwoke e-te eyedu ime; mẹ
nwanyi, ẹ-ta atsụdu ime ta abyadụ bya adụ l'unu; tọ dụ l'elu unu.
15 Ojejoje a-tụko iphe bụ iphe-ememe wofu unu l'ẹhu; ọphu ọ dụdu ẹjo iphe-ememe
ndu Íjiputu ono, unu maru ono m'ọo nanụ, oo-kwe t'o mee unu. Ọ bụ ndu unu dụ
ashị bẹ oo-gude iya dakfu.
16 Unu tụkokwa iphe bụ mba lẹ mba ha ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu
oye l'ẹka ono gbushia. Unu ba aphụkwaru ẹphe imiko. Ọphu unu 'ejekwaru agwa
ẹphe ozi; kẹ l'ono a-bụkwa ọnya; nma unu.
17 Unu a-sụkwaru: “Iphe bụ mbakeshi-wa l'ọ ha kakọta nụ unu ike. ?Nanụ ẹge unu
e-shi lụa ẹphe?”
18 Ọlobu; unu ba atsụkwa ẹphe egvu. Unu nyatakwa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke unu
meru Fero; mẹ ndu Íjiputu l'ẹphe ha.
19 Unu gude ẹnya unu phụ oke iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri,
Ojejoje, bụ Nchileke unu gude ike iya yẹle ọkpehu iya dufuta unu. Ono bụ ẹge Ojejoje,
bụ Nchileke unu e-me iphe, bụ ndu ono, unu atsụ egvu ono.
20 Ọdo abụru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu e-ye evu t'o je agbagbushikota jeye mẹ
ndu ọphu nahụru unu je edomishia onwẹphe edomi.
21 T'obu ba awakwa unu awawa; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu nọkwa unu l'azụ;
mbụ Nchileke ono, ha nshinu; bya abụru onye aatsụ egvu ono.
22 Ojejoje, bụ Nchileke unu a-tọ nwẹhu chịshiaru unu iphe bụ mbakeshi ono, nọ-
chishiru unu ụzo ono. Unu ta adụkwa ike erushikota ẹphe ugbo lanụ; ọdumeka bẹ
ẹjo anụ ẹgu a-ghatakwa igwe; bụru ọgu nọduru unu.
23 Obenu lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu e-wokwanụru ẹphe ye unu l'ẹka. Oo-meje
t'utsu etsuaru ẹphe; jeye unu atụko ẹphe gbushikota.
24 Ọo-tụko ndu eze ẹphe l'ẹphe ha yekota unu l'ẹka; unu emee tẹ ẹpha ẹphe chihu
lẹ mkpuli igwe ọwaa. E tọ dụdu ndu ha k'ọgbaberu unu jeye teke unu a-tụko ẹphe
l'ẹphe ha gbushikota.
25 Agwa ẹphe, a pyịru apyịpyi bẹ unu a-kpọkota ọku. Tẹ mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-
ododo, a wụru lẹ ntẹkpe ono ba agụjekwa unu agụgu lẹ phuu. Unu ba ewotajekwa
iya nworu; ọdumeka bẹ ọo-bụkwaru ọnya nmata ngu; kẹ l'ọ bụkwa ome akpamara
l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu.
26 Unu b'e ewobatajekwa ahụma ono l'ụlo unu; a nọnyakwaa unu abụru ndu a tụru
ọnu ẹge a tụru iya. Iphe unu ee-mejechia bụ t'unu kpọkota iya ashị; l'atsọ iya oyi;
kẹ l'ọ bụ iphe, a tụru ọnu b'ọ bụ.

8

Unu ba azahakwa Ojejoje

1 Unu kwabẹkwa ẹnya meje ekemu-a, mu atụru unu ntanụ-a; k'ọphu unu a-nọdu
ndzụ; zụa azụzu; je anata alị ono, Ojejoje kweru nna unu oche phẹ ụkwa iya; bya
eriru angụ yeru iya ẹphe ono.

2 Unu nyatakwa ẹge Ojejoje, bụ Nchileke unu gude dua unu ụkporo afa labụ l'echi-ẹgu; shi ẹge ono gọ-zita unu; bya adata unu; tẹ ya maru iphe, nọ unu l'obu; mbụ tẹ ya maru; ?mẹ unu e-mejee ekemu iya; t'unu te emedu?
3 Ọ gọ-zitaru unu; mee t'ẹgu gụa unu; bya anụ-a unu mana, bụ nri unu ta mahaadụa; nna unu oche ẹphe ta mahawa iya; k'ọphu unu a-maru l'ẹ tọ bụdu nri kpụrumu bẹ madzụ egudeje nọdu ndzụ. L'iphe, madzụ egudeje nọdu ndzụ bụ iphe, bụ okfu, shi Ojejoje l'ọnu.
4 L'ime ụkporo afa labụ ono bẹ uwe unu ta kahụdu akahụ; ọkpa ta bya unu ẹra.
5 Ọo ya bụ t'o dokwaa unu ẹnya ọhuma; l'ọo ẹge madzụ ahù̀je nwa iya àhù̀hù-a bụ ẹge Ojejoje, bụ Nchileke unu àhù̀ unu.
6 Ọo ya meru iphe unu a-nọduje edobe ekemu Ojejoje, bụ Nchileke unu; l'etso ụzo iya; l'atsụ iya egvu;
7 kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu edu unu ala l'alị, dụ mma; alị, mini, shi l'ime alị anọduje awụshi awụshi; nggele eshi lẹ nsụda nsụda; mẹ l'ugvu ugvu l'atsọshi atsọshi.
8 Mbụ alị, witu; balị; vayịnu; figu; mẹ ụtara-okumu jiru ejiji; mbụ alị, manụ olivu; mẹ manụ-ẹngu jiru ejiji.
9 Ọ bụ alị, ụko nri ta abyadụ bya adụ unu. Ẹ to nwedu iphe ụko iya adụ unu l'alị ono. Mkpuma, nọ iya nụ bụkota ígwè; ugvu, nọgbaa ya nụ bẹ unu a-nọdu egvu ope.
10 Teke unu rijitsujeeru ẹpho; unu tujekwa Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹpha k'ẹgiri alị ono, ọ nụru unu ono.
11 Unu kwabẹkwa ẹnya t'unu ba azaha Ojejoje, bụ Nchileke unu; mbụ t'unu ba ha omeje ekemu iya; mẹ iphe, ọ sụru t'e meje; mẹ iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje, bụ iya bụ ekemu ono, mu atụru unu ntanụ ono.
12 Unu kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'ọ bụ; unu ridelephu iphe ẹhu unu chọru; wata ọkpushi ụlo, dụgbaa mma buru;
13 eswi unu yẹle atụru unu; mẹ eghu unu -watalẹphu azụshi; mkpọla-ọcha unu; mẹ mkpọla-ododo unu; mẹwaru iphemiphe ọbule ọdo, unu nweru enweru hadẹlephu nshinu;
14 unu eworu ọkpoma kpọ-vube; zahaa Ojejoje, bụ Nchileke unu, bụ iya dufutaru unu l'alị Íjiputu; mbụ l'ẹke ono, unu shi bụru ohu ono.
15 Mbụ onye ono, duru unu swekota eze echi-ẹgu ono, aatsụ egvu ono; ẹke ẹjo-agwọ; mẹ akpị jiru ejiji; mbụ ẹke kpọhuru nkụ; mini ta nọ iya. Yọ bụru lẹ mkpuma, kpọru gbengu gbengu b'o shi emeje tẹ mini tsọfutaru unu.
16 Mbụ onye bụ iya nụru unu mana l'echi-ẹgu. Nri ono; mbụ mana bẹ nna unu oche phẹ ta madu. Iphe, kparu iya nụ bụ l'oome t'ọ gọ-zita unu; data unu; k'ọphu ọo-dụru unu lẹ mma l'ụzo ifu.
17 Unu kwabẹkwa ẹnya t'unu ba awata okfu l'ime obu unu; sụ l'ọ kwa ike k'ẹka unu; bẹ unu gude kpakọta ẹku-wa.
18 Obenu; t'unu nyatajẹkwa Ojejoje, bụ Nchileke unu; kẹ l'ọo yẹbedua nụru unu ike, unu gude akpa ẹku ọbu; k'ọphu oo-me tẹ ọgba-ndzụ ono keru ẹge o keru ntanụ; mbụ ọphu o riru nna unu oche phẹ angụ iya.
19 Unu -zahakwanua Ojejoje, bụ Nchileke unu; bya awata otso agwa; jelahaaru agwa ọphu ozi; balahaaru iya ẹja bẹ mu agbakwaru unu ama ntanụ-a; sụ: L'ẹ tọ dụkwa iphe, e-me t'unu ba alakọta l'iyi.
20 Ọ kwa ẹge iphe bụ mbakeshi ono, Ojejoje nọdu l'ifu unu mee; ẹphe abụru kpurupyata ono laru l'iyi; bụ ẹge unubẹdua a-lakwaphu l'iyi; m'ọ -bụru l'unu kwefuru Ojejoje, bụ Nchileke unu ike.

9

Ndu Ízurẹlu ekwefuru Nchileke íkè

1 Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu ngabẹkwa nchị. Ntanụ bẹ unu e-swe Ẹnyimu Jọ́danu; je
anata mba lẹ mba, kakọta unu nshinu; ka unu ike. Mgbodo, ẹphe gudetsua tụ-phee
mkpụkpu ẹphe mgburumgburu erutsua akpamigwe.
2 Ndu ono bụ ndu shihuru ike; dụgbaa ogologo. Ndu ono bụ ndu Anaku, bụ ndu
unu maru amaru. Tẹmanu bẹ unu anụjehawa ẹtu ono, aanmajẹ sụ: "?Bụ onye ha
k'ọkpofu ụnwu Anaku l'ifu?"
3 Ọlobu; t'o dokwaa unu ẹnya ntanụ l'ọo Ojejoje, bụ Nchileke unu bụ onye e-vutaru
unu ụzo l'ọbu ọku, enwu enwunwu. Oo-mebyishi ẹphe; bya akpapyabẹ ẹphe l'ifu
unu; k'ọphu unu a-chịfu ẹphe ẹgwegwa; mee t'ẹphe bụru kpurupyata, bụ iya bụ ẹge
Ojejoje kweru unu ụkwa iya.
4 Teke Ojejoje, bụ Nchileke unu chịfutsuaru ẹphe l'ifu unu; unu ba awatanụphu ọri
l'ime obu unu; sụ: "L'ọ kwa okfu l'unu doberu ẹka ndoo meru iphe Ojejoje dubataru
unu t'unu bya enweru alị-a." Wawakwa; iphe, Ojejoje gude achịfu ẹphe l'ifu unu
bụkwa l'iphe bụ mbakeshi ono menukaru ẹjo iphe.
5 Ẹ tọ bụkwa kẹ l'unu doberu ẹka ndoo; ọdumeka bụru okfu l'obu gụru unu iphoro
meru iphe unu eje ọnata alị ẹphe. Ọ bụchia okfu l'ọha ono menukaru ẹjo iphe meru
iphe Ojejoje, bụ Nchileke unu achịfu ẹphe l'ifu unu; mẹfua k'ọphu oo-me iphe ono, o
riru nna unu oche phẹ angụ iya ono; mbụ Ébirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ Jékọpu.
6 Ọo ya bụ; t'o dokwaa unu ẹnya l'ẹ tọ bụdu okfu l'unu doberu ẹka ndoo meru iphe
Ojejoje, bụ Nchileke unu anụ unu ẹgiri alị-a t'unu nweru; kẹ l'unubẹdua bụkwaphu
ndu obu ịkpokponyi.

Nweswi, a kpụru akpụkpu

7 Unu nyatakwa iya; mbụ t'unu ba azahakwa ẹge unu gude kpatsua Ojejoje, bụ
Nchileke unu oke ẹhu-eghughu l'echi-ẹgu. Tsube mbọku, unu gbeshiru l'alị Íjiputu
jeye unu abyaruta ẹke-a bẹ unu shilephu kwefutaru Ojejoje íkè.
8 L'ugvu Họ́rebu bẹ unu kpatsuru Ojejoje oke ẹhu-eghughu. Ẹhu eghutabe Ojejoje
eghughu; k'ọphu ọ byaru t'o mebyishia unu.
9 Teke mu nyihuru ugvu ono; je ọnata mkpuma ono, dụ balịbali ono; mbụ mkpuma
ono, e deru ọgba-ndzụ, unu lẹ Ojejoje gbaru ono; bẹ mu nọru l'eli ugvu ono ụkporo
abalị ẹbo: eswe l'ẹnyashi; mu te ri nri; mu ta ngu mini.
10 Ojejoje anụ mu mkpuma labụ, dụ balịbali; mbụ mkpuma, bụ Nchileke l'onwiya
gude ẹka iya dee ya iphe. Iphe o deru lẹ mkpuma labụ ono abụru iphe ono, Ojejoje
kfuru unu l'eli ugvu; mbụ okfu ono, o shi l'ọku kfuaru unu mbọku ono, unu dzuru
l'ẹke ono ono.
11 Ụkporo abalị labụ: eswe l'ẹnyashi ono agvụlephu; Ojejoje anụ mu mkpuma labụ
ono; mbụ mkpuma ono, e deru ọgba-ndzụ ono.
12 Teke ono; Ojejoje asụ mu: "Tẹ mu gbeshi; shi l'ẹke-a nyizita ẹgwegwa. Lẹ ndibe
mu-a, mu dufutaru l'alị Íjiputu-wa meruakwaru onwẹphe. Ẹ ta nọkwa ọphu baru
ishi; ẹphe agbakụtawa azụ l'ụzo ono, ya tụru ẹphe ekemu t'ẹphe shije ono; bya
akpụtawaru onwẹphe nwantẹkpe."
13 Ojejoje abya asụkwa mu phụ: "Ya lewaru ndu-a ẹnya; phụ l'ẹphe bụnuka ndu
obu kpọkponyi l'oswiya!
14 Sụ tẹ mu hakwaa ya tẹ ya mebyishia ẹphe; fufu ẹpha ẹphe lẹ mkpuli igwe. Ya
-metsua; ya emee mu tẹ mu bụru ọha: ka ẹphe ike; ka ẹphe l'igwe."
15 Tọ dụ iya bụ; mu aghachi; shi l'eli ugvu ono, ọku enwu phophopho ono nyizita.
Mkpuma ọgba-ndzụ labụ ono, dụ balịbali ono anọdu mu l'ẹka.
16 Mu abya elee ẹnya; phụa l'oswiya l'unu meswewaru Ojejoje, bụ Nchileke unu;
mbụ l'unu kpụtawaru onwunu ntẹkpe, e meru; yọ dụ l'ọ bụ nweswi. Ẹ ta nọdu ọphu

baru nwishi; unu abya aghaa azụ l'ụzo ono, Ojejoje tụru unu ekemu; sụ t'unu shije ono.
17 Mu eworu mkpuma labụ ono, mu chị l'ẹka ono tụkposhia l'ifu unu;
18 daa kpurumu l'ifu Ojejoje ọdo; nọo ụkporo abalị labụ: eswe l'ẹnyashi; mu t'eri nri; mu t'angụ mini. Yọ bụru iphe dụ ẹji, unu meru bẹ kparu iya nụ; mbụ iphe, dụ ẹji ono, unu meeberu l'ifu Ojejoje; shi ẹge ono kpatsua ya ẹhu-eghughu ono.
19 Mu atsụlahaa egvu lẹ mu phụru ẹge ẹhu eghutabe Ojejoje; kẹ l'ẹhu ghutabewaru iya eghughu; k'ọphu o shiwa abya unu emebyishi. Obenu lẹ Ojejoje metsuaru ngabẹru mu nchị ọdo.
20 Ojejoje bẹ ẹhu shikwaphu ghua eghughu l'ẹke Érọnu nọ; ghutabe iya ẹya; k'ọphu ọ byaru tẹ ya wofu iya. Mu ekfukwaruphu nụ Ojejoje l'okfu ẹhu Érọnu teke ono.
21 Mu abya eworu iphe ono, unu gude mee iphe dụ ẹji ono, bụ iya bụ nweswi ono, unu kpụru ono kpọo ọku; woru iya tsukposhia; bya egwee ya; yọ dụ l'ọ bụ ntụ. Mu ekpota ntụ iya ono wụru ye lẹ nggele, shi l'ugvu ono atsọshi.
22 Unu kpatsukwaruphu Ojejoje ẹhu-eghughu lẹ Tabera; mẹ lẹ Masa; mẹkwaphu lẹ Kiburọtu-Hatava.
23 Yo be teke Ojejoje ziru unu t'unu shi lẹ Kadẹ́shi-Baníya jeje anata alị ono, ọ nụru unu ono; unu ekwefu íkè; jịka ome iphe Ojejoje, bụ Nchileke unu kfuru. Unu ajịka okweta nk'iya; jịka ọngabe nchị l'olu iya.
24 Eshinu teke mu maru unu bẹ unu shilephu kwefutaru Ojejoje íkè.
25 Iphe meru iphe mu daru kpuberu Ojejoje ifu l'alị ụkporo abalị labụ: eswe l'ẹnyashi phụ; bụkwa okfu lẹ Ojejoje sụru lẹ ya e-mebyishi unu.
26 Mu abya ekfuru nụ Ojejoje; sụ iya: “Nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje; byiko be emebyishikwa ndu nke ngu; mbụ ndu ono, bụ òkè-iphe ngu ono, i gude eze ike ngu gbafụta; bya egude ọkpehu ngu dufuta ẹphe l'alị Íjiputu.
27 Nyatanu ndu ozi ngu, bụ Ébirihamu; Áyizaku; mẹ Jékọpu! Be eleshinu ẹnya l'ẹge ndu-a kwefubetaru ngu ike; ẹge ẹjo-obu hatabe ẹphe; mẹ ẹge iphe, dụ ẹji ẹphe hatabe nshinu.
28 Ọdumeka bẹ ndu ono, i dufutaru ayi l'alị ẹphe ono a-sụkwa: ‘L'ọ kwa lẹ Ojejoje ta dụdu ike oduru ẹphe alị ono, o kweru ẹphe ụkwa iya ono; yefuaru lẹ ndu ono dụ iya ashị; meru iphe, o dutaru ẹphe bya egbushia l'echi-ẹgu.’
29 Obenu l'ẹphe ta dụdu ngu ashị; ẹphe gbechia bụru ndu nke ngu; bụru òkè-iphe ngu, i gude eze ike ngu; mẹ agburu-ẹhu ngu dufuta.”

10

Ekwekwerekwe Mkpuma k'ẹbo
(Awụ 34:1-10)

1 “Yọ bụru teke ono bẹ Ojejoje sụru mu tẹ mu jee awata ekwekwerekwe mkpuma labụ, dụ l'ọ bụ k'ọdungu phụ gude nyikfuta iya l'eli ugvu ono; mu egudekwaphu oshi rụta okpoko.
2 Ya e-wota iphe, e shi dee l'ekwekwerekwe mkpuma kẹ mbụ phụ, mu tụkposhiru phụ dee ya. Mu achịta iya ẹphe ẹbo ye l'ime okpoko ono.
3 “Ya ndono; mu egude oshi akesha meta okpoko ono; bya awata ekwekwerekwe mkpuma labụ, dụ l'ọ bụ kẹ mbụ phụ. Mu egude ekwekwerekwe mkpuma labụ ono l'ẹka; nyihu eli ugvu ono.
4 Ojejoje abya eworu iphe, o shi dee l'ekwekwerekwe mkpuma kẹ mbụ phụ; dephu azụ l'ekwekwerekwe mkpuma ono, bụ iya bụ ekemu iri ono, o shi l'ime ọku l'eli ugvu phụ mee t'unu madzuru mbọku ono, unu dzukoberu ono; woru iya nụ mu.

5 Mu abya eshi l'eli ugvu ono nyizita; woru ekwekwerekwe mkpuma ono ye l'ime okpoko ono, mu rụtaru ono; bụ iya bụ ẹge Ojejoje tụru mu ekemu tẹ mu rụa ya. Ekwekwerekwe mkpuma ono nọkwa-a l'ime okpoko ono nta-a.”
6 Ndu Ízurẹlu eshi lẹ wẹlu ndu Jakanu jerua Moséra. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ Érọnu nwụhuru; e lia ya l'ẹke ono kwaphu. Eliyéza, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abya abụru onye achịjeru Nchileke ẹja; nọ-chia ẹnya iya.
7 Ẹphe eshi l'ẹke ono jeshia Gudugoda; shi lẹ Gudugoda; yọ bụru ẹphe oje Jotubata. Alị k'ono bụ ẹke nggele nọgbaa.
8 Yọ bụru teke ono bẹ Ojejoje fọtaru ndu ikfu Lívayi dobe iche; t'ẹphe pajẹ Okpoko Ọgba-ndzụ ono; mẹ t'ẹphe vudoje l'ifu yẹbe Ojejoje l'ejeru iya ozi; mẹfua t'ẹphe gudeje ẹpha iya gọo ọnu-ọma. Ẹphe emekwa iya-a ẹge ono jeye ntanụ.
9 Yọ bụru iphe ono kparu iphe ndu ikfu Lívayi te nwedu òkè-iphe l'ẹke ụnwunna ẹphe ndu ọphu nọ. Ọ bụ Ojejoje bụ òkè-iphe ẹphe, bụ iya bụ ẹge Ojejoje, bụ Nchileke unu kfuru iya ẹphe.
10 Ya ndono; mu abyakwa bya anọo l'eli ugvu ono ụkporo abalị labụ: eswe l'ẹnyashi, bụ ẹge mu nọhawaru iya l'ọdungu. Ojejoje angakwaaru mu phụ nchị ẹge ọ ngaru mu iya l'ugbo iya ọphu. Tọ bụhe uche-obu Ojejoje t'o mebyishia unu.
11 Ojejoje asụ mu tẹ mu tụgbua je edua ndu Ízurẹlu t'ẹphe jeje anata alị ono, ya riburu angụ lẹ ya a-nụ nna phẹ oche ono.

Iphe, Ojejoje ele ẹnya t'e meje

12 Nta-a-e; unubẹ ndu Ízurẹlu; ?bụ ngụnu ọdo bẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu ele ẹnya t'unu mee; gbahaa t'unu tsụje Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu; tsoje ụzo iya l'ọ ha; unu eyeru iya obu; gude obu unu l'ọ ha; mẹ ndzụ unu l'ọ ha l'ejeru Ojejoje ono, bụ Nchileke unu ono ozi.
13 Ọdo abụru t'unu meje iphemiphe ọbule, Ojejoje sụru t'unu meje; mẹ iphe, ọ tọru ọkpa iya; sụ t'e etsoje; mbụ ekemu-a, mu atụru unu ntanụ-a; k'ọphu ọo-dụru unu lẹ mma.
14 Unu lewaru ẹnya: eligwe yẹle imigwe, nọghataru eligwe bụkwa Ojejoje, bụ Nchileke unu nwe iya. Mgboko; mẹwaru iphemiphe ọbule, nọ iya nụ; bụkotakwaphu nk'iya.
15 Obenu lẹ Ojejoje bẹ wotalerua obu iya dobe l'ẹke nna unu oche phẹ nọ; yetaberu ẹphe obu; k'ọphu o jidoru iphe bụ mbakeshi; fọta ndu awa ẹphe, bụ iya bụ unubẹdua; ẹge-a ọ dụ ntanụ-a.
16 Ọo ya bụ t'unu bua obu unu útsù; wofu ẹjo iphe, kpọ-chiru unu obu l'ọ bụ akpapyị; ba bụhe o-kwefuru-ike phẹ.
17 Ishi iya abụru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu bụkwa Nchileke, kakọta iphe, bụ agwa; bụru onye nwe-ọha ọphu kakọta iphe bụ ndu nwe-ọha. Ọ bụ Nchileke, paru ẹka; dụ biribiri; dụ egvu l'ẹnya; ọphu ọ dụdu onye ooleje ẹnya l'ifu; ọphu ọonadu ẹka-azụ.
18 Ọohajeru ndu a tọru ogbe enge; l'aharu iya ụnwanyi, mma tụfuru. Ndu laru alala bẹ ooyejeru obu; l'anụ ẹphe nri; mẹ iphe owe l'ukfu.
19 Ọo ya bụ; t'unu yejekwaru ndu laru alala obu; kẹ l'unubẹdua shikwaphu bụru ndu laru alala l'alị Íjiputu.
20 Unu tsụje Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu; t'ọ bụru iya bẹ unu a-nọdu ejeru ozi nwẹnkinyi; bụru iya bẹ unu a-chịjeru ẹka kwẹe; bụru ẹpha iya bẹ unu e-gudeje eri angụ.
21 Ọo Ojejoje bẹ unu a-jajẹ ajaja; bụru iya bụ Nchileke unu, bụ onye meru unu eze iphe-a, dụ egvu-a, bụ ọphu unu gude ẹnya unu phụ-wa.
22 Teke nna unu oche phẹ laru alị Íjiputu bẹ ẹphe dụ ụkporo ụmadzu ẹto l'ụmadzu iri. Obenu lẹ nta-a bẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu mewaru unu; unu aha l'igwe l'ọ bụ mkpọ-kpodo, nọ l'igwe.

11

Oyeru Ojejoje obu; l'anụru iya okfu

1 Ọo ya bụ; unu yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu; meje iphe, ọ tụberu t'e emeje;
mẹ iphe, ọ tọru ọkpa iya; mẹ nsọ, o doberu t'e tsoje; mẹ ekemu iya tekenteke.
2 Iphe, unu a-maru ntanụ-a bụ lẹ ndu mu ekfuru iphe-a ta bụkwa ụnwu unu; kẹ
l'ẹphe ta madu kẹ àhụ̀hù ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu hụ̀rù unu ono; mẹ ọdu-biribiri
iya yẹle ike mẹ agburu-ẹhu iya; tọ bụ l'ẹphe gudeje ẹnya ẹphe phụa ya.
3 Ẹphe ta phụbua iphe-ọhubama iya; mẹ iphe ono, o meshikotaru l'alị Íjiputu ono;
mbụ iphe, o meru Fero, bụ eze ndu Íjiputu; mẹ ndu alị iya l'ẹphe ha;
4 mẹ iphe ono, o meru ndu sọja ndu Íjiputu; mẹ ịnya ẹphe; mẹ ụgbo-ịnya ẹphe;
mẹ ẹge o meru tẹ Eze Ẹnyimu Uswe gude utso byapyabẹ ẹphe teke ono, ẹphe achị
unu ọso ono; mẹ ẹge Ojejoje meru; ẹphe abụkotaru kpurupyata byeye ntanụ;
5 mẹwaru iphemiphe ọbule ono, o meru unu l'echi-ẹgu gbururu jeye unu abyaruta
ẹke-a ono;
6 mẹfua iphe o meru Detanu; mẹ Ebiramu; mẹ ụnwu Eliyabu, bụ nwatibe Rúbẹnu;
teke ono, alị kpuharu ọnu l'ẹke ndu Ízurẹlu dzuru edzudzu; lekota ẹphe; ẹphe lẹ
ndibe ẹphe l'ẹphe ha; mẹ l'ụlo-ẹ́kwà ẹphe; mẹkpo iphe bụ iphe, nọ ndzụ ọphu bụ
nk'ẹphe ono.
7 Ọo unubẹdua l'onwunu bẹ gude ẹnya unu phụa eze iphe ono, Ojejoje mekotaru
ono.
8 Ọo ya bụ; unu tụko ekemu-a, mu atụru unu ntanụ-a dobekota; k'ọphu ike a-dụ
unu; t'unu je alụta alị ono, unu abya ọda Ẹnyimu Jọ́danu je alụta ono;
9 mẹ k'ọphu unu a-ka nka l'alị ono, Ojejoje riburu nna unu oche phẹ yẹle ikfu ẹphe
nte; lẹ ya a-nụ ẹphe ono; mbụ ẹgiri alị ono;
10 kẹ l'alị ono, unu eje anata ono ta dụkwa l'ọ bụ alị Íjiputu, bụ ẹke unu shi lụfuta;
bụru ẹke unu shi akọje iphe l'alị l'onwunu; gude ọkpa unu je agbaa ya mini ẹge-a,
aagbaję l'ẹke a kọru ẹkwo ophe-a.
11 Obenu l'alị ọwaa, unu eje anata-a bụ alị ugvu, nwetsukwaaruphu nsụda nsụda.
Ọ bụ igwe achịje mini gbaa ya; yọ mụ fọkofoko.
12 Ọ bụ alị, Ojejoje, bụ Nchileke unu tụberu ẹnya. Mbụ l'ẹnya Ojejoje, bụ Nchileke
anọje l'alị ono mkpụrumkpuru; tsube lẹ mgbube ishi-afa jeye l'ishi-afa;
13 k'ọphu bụ: ọ -bụru l'unu kwetaru; l'eme ekemu mu-a atụru unu ntanụ-a: bụ iya
bụ t'unu yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu; unu egude obu unu l'ọ ha; mẹ ndzụ unu
l'ọha ejeru iya ozi;
14 bẹ Ojejoje e-me tẹ mini chịjee l'alị unu l'oge iya: tsube lẹ mini-ọdungu je erua
lẹ mini-ebuhu; k'ọphu onyenọnu a-dụje ike kpata iphe, o meberu l'alị; mbụ dụ ike
gbuta akpe iya; kụta mẹe ya; bya emetakwaphu manụ iya.
15 Oo-me tẹ ẹwu rujee lẹ mgbabu unu; k'ọphu eswi unu a-tajije ẹpho; mekwaaphu
t'unubẹdua rijije ẹpho.
16 Unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya; t'ẹ b'e duphu unu ụzo; unu awata ojeru agwa
ọdo ozi; balahaaru iya ẹja.
17 Unu -mee ya ẹge ono bẹ Ojejoje a-tukoshikwa unu oke ẹhu-eghughu iya: oo-
me tẹ mini ba achịjeheru unu; mee tẹ alị unu be emehujehe iphe, e meberu iya. Ẹ
ta anọhedu ọphu baru ishi; unu abụru kpurupyata l'ẹgiri alị ono, Ojejoje abya unu
anụnu ono.
18 Ọo ya bụ; t'unu woru okfu-a, mu ekfuru unu ntanụ-a kwachia l'ime obu unu; mẹ
l'ime ndzụ unu. Unu gbaru iya l'ẹka t'ọ bụru iphe-ọhubama; yo kojekwaruphu unu
l'egedege-ifu.
19 Unu zije iya ụnwegirima unu. Unu akọje iya ọko akọ teke unu nọ l'ụlo unu; mẹ
teke unu eje l'ụzo; teke unu zẹe azẹe; mẹ teke unu vudo evudo.

20 Unu dekwaa ya phụ edede l'ọkpa-ibo unu; mẹ l'ọgu-nggamgbo unu;
21 k'ọphu unubẹdua; mẹ ụnwegirima unu a-ka nka l'alị ono, Ojejoje riburu angụ
lẹ ya a-nụ nna unu oche phẹ; t'ẹphe buru jeye teke mgboko a-nọ-bebe ono.
22 Ọ -bụru l'unu tụkoru ekemu-a, mu atụru unu t'unu dobe-a tsokota; mbụ t'unu
yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu; tsoje ụzo iya; chịru ẹka kwẹe ya;
23 bẹ Ojejoje a-chịfukwaru unu iphe bụ mbakeshi ono l'ifu unu; mbụ mbakeshi ono,
kagbaa unu nshinu; ka unu ọkpehu ono; unu abya eburu l'alị ẹphe.
24 Iphe bụ ẹke, unu dzọru ọkpa a-bụkotaru nk'unu. Alị unu a-bụru tsube l'echi-ẹgu
je akpaa l'alị ugvu Lébanọnu; nọo tsube l'ẹ Ẹnyimu Yufurétusu je akpaa l'eze ẹnyimu
ụzo ẹnyanwu-arịba.
25 Ẹ tọ dụdu onye a-dụ ike akpọfu unu l'ifu; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu e-me
t'a atsụje unu egvu l'alị ono l'ọ ha. Mbụ l'iphe, bụ ẹke unu dzọru ọkpa l'alị ono bẹ
ẹhu-anmanma iya e-gudeje ẹphe; bụ iya bụ ẹge o kweru unu ụkwa iya.
26 Unu lenu! Ntanụ-a bẹ mu edoberu unu ọnu-ọma; mẹ mburọnu.
27 Ọo-bụru ọnu-ọma nọduru unu; m'ọ -bụru l'unu eme ekemu Ojejoje, bụ Nchileke
unu; bụ iya bụ ekemu-a, mu atụru unu ntanụ-a.
28 Ọo-bụru mburọnu nọduru unu; m'ọ -bụru l'unu jịkaru ome ekemu ono, Ojejoje,
bụ Nchileke tụru t'unu meje ono; paru ụzo ono, mu sụru t'unu shije ono haa; tsolahaa
agwa ọdo, unu ẹ-ta mahaadụa.
29 Teke Ojejoje, bụ Nchileke unu dubataleruphu unu l'alị ono, unu eje anata t'ọ bụru
nk'unu ono; teke ono bẹ unu e-kfu k'ọnu-ọma ono; raa ya arara lẹ Ugvu Gerizimu;
kfukwaaphu kẹ mburọnu ono; raa ya arara lẹ Ugvu Ebalu.
30 Ugvu ono ẹphe ẹbo bẹ unu mahawaru l'ọ tụko nọdu l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ
iya ọphu; l'ụzo ẹnyanwu-arịba; l'iku oshi oshi More; mbụ l'alị ndu Kénanu onanu,
bu lẹ nsụda Jọ́danu; lẹ mgboro Gíligalu ono.
31 Nta-a bẹ unu abyawa oswe Ẹnyimu Jọ́danu je anata alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke
unu abya unu anụnu ono. Unu -nata l'iya phụ;
32 unu zikwaa obu l'alị; mekotaje iphe, bụ iphe Ojejoje tọru ọkpa iya; sụ t'e etsoje;
mẹ iphe, ọ sụru t'e meje, bụ ọphu mu atụru unu nta nụ-a.

12

Ẹnya-ngwẹja kẹ Ojejoje

1 Ọwaa bụ iphe, Ojejoje tọru ọkpa iya; mẹ nsọ, ọ tụru t'unu doo ẹnya edodo; meje
l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna unu phẹ anụ unu t'ọ bụru nk'unu jeye teke unu
a-nọ-beru lẹ mgboko-wa ono.
2 Unu tụko ẹke iphe bụ mbakeshi ono, unu eje ọnata alị ẹphe ono doberu agwa
ẹphe; mebyishikota l'ọ ha. Agwa ono gụkoberu ndu ọphu ẹphe agwẹje l'eze ugvu
ugvu; ugvu ugvu kẹ nshịi; mẹ l'iphe, bụ oshi, jakashịru ajakashị.
3 Unu tụko ẹke ẹphe egwoje ẹja nwukposhia; unu atụko mkpuma, ẹphe doberu nsọ
tsukposhia; tsukwaaphu iphe, bụ itso Ashera ẹphe ọku. Unu atụkokwaphu ntẹkpe
agwa ẹphe gbujishia; k'ọphu ẹpha agwa ono l'ọ ha a-chịhu l'ẹke ono.
4 Ẹ tọ bụkwa ẹge ẹphe eshije abaru agwa ẹphe ẹja bụ ẹge unu e-shije l'abaru
Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹja.
5 Iphe, unu e-mechia bụ t'unu chọo ẹke Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta l'ikfu unu
t'ọ bụru ẹke, ee-dobe ẹpha iya; yo buru iya eburu. Ọ bụ l'ẹke ono bẹ unu e-jeje.
6 Ngwẹja-ukfuru; ngwẹja mmanu ọdo; ụzo lanụ l'ụzo iri; mẹ iphe ọdo, unu nụru
iya, dụ iche; iphe, unu kweru ụkwa anụnu; iphe onye chịru obu iya lẹ ya a-nụ; nwa
eswi yẹle nwatụru, bụ iya vuru ụzo waa nne iya ọswa; bụ l'ẹke ono bẹ unu a-tụkoje
wota iya bya anụ iya.

7 Yọ bụru l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ẹke ono bẹ unu lẹ ndibe unu a-tụkoje nọdu
ria nri. Ẹhu atsọjekwaphu unu ẹna l'iphemiphe ọbule, unu kụberu ẹka k'ememe;
kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu gọwaru unu ọnu.
8 T'ẹ b'ọ bụkwa ẹge ayi eme l'ẹke-a ntanụ-a bụ ẹge unu a-nọdu e-me l'ẹke ono.
L'ẹke-a bẹ onyenọnu anọduje eme iphe, dụ iya mma;
9 kẹle nta-a bẹ unu te erudua ẹke ono, unu a-nọdu tụta ume, bụ iya bụ ẹke ono,
Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu t'ọ bụru òkè-iphe unu ono.
10 Ọle unu -dalẹphu Ẹnyimu Jọ́danu je eburu l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu
abya unu anụnu; t'ọ bụru òkè-iphe unu ono; mbụ o -melephu; t'unu nweru onwunu
l'ẹka iphe, bụ ndu ọhogu unu, bupheru unu mgburumgburu; k'ọphu unu buwa lẹ
domangu-rimangu;
11 teke ono bẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta ẹke, ee-dobe ẹpha iya; yo buru iya
eburu; mbụ ẹke unu e-wotaje iphemiphe ọbule-a, mu tụshiru unu l'ekemu-wa gude
bya: bụ iya bụ ngwẹja-ukfuru; ngwẹja mmanu ọdo; oke lanụ l'ụzo iri; iphe ọdo, unu
nụru iya; mẹ iphe, katsụa mma l'iphe, unu nweru enweru, bụ iphe, unu kweru ụkwa
iya l'unu a-nụ Ojejoje.
12 Yọ bụru l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu ono bẹ unu a-nọduje; tee ẹswa. Unubẹdua
l'onwunu; mẹ ụnwu unu: ndu k'unwoke; lẹ ndu k'ụnwanyi; ndu ohu unu: ndu
k'unwoke; lẹ ndu k'ụnwanyi; mẹ ndu Lívayi, bu lẹ mkpụkpu unu; mbụ ndu ọphu
te nwedu alị, ẹke a nụru ẹphe; tọ dụ iphe ẹphe ketaru t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe.
13 Unu kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'ọ bụlephu ẹke dụ unu mma bẹ unu e-jeje je anọdu
gwoo ngwẹja-ukfuru.
14 Ẹke unu e-gwoje ngwẹja-ukfuru ono a-bụlekwaphu l'ẹke Ojejoje a-fọta l'ikfu unu
nanụ. Yọ bụru ẹke ono bẹ unu a-tụkoje iphemiphe ọbule-a, mu atụru unu ekemu
iya-a emekota.
15 Ọlobu; unu gbujekwa anụ, dụ unu mma taa lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu unu l'ọ ha;
mbụ iphe, bụ anụ, gụru unu ẹgu atata. Ọ bụlephu ẹge Ojejoje, bụ Nchileke nụta-beru
onye ike bụ ẹge oo-gbutabe iya; taa. Ndu aasọ nsọ; mẹ ndu ẹ ta asọdu nsọ nwekwaru
ike; ẹphe ataa. T'a taję iya l'ọ bụ anụ mgbada; m'ọ bụ anụ umoro.
16 Ọlobu: unu be erijekwa mee ya. Unu wụshijekwa iya l'alị l'ọ bụ onye wụshiru
mini.
17 Unu ba anọdujekwa lẹ mkpụkpu unu ria ụzo lanụ l'ụzo iri l'akpe unu; mẹe unu;
manụ unu; m'ọ bụ iphe ọdungu, bụ iya vuru ụzo waa elu unu ọswa; mbụ eswi unu;
mẹ iphe-edobe ọdo; mẹwaru iphe bụ iphe onye kweru ụkwa iya; mẹ iphe ngwẹja,
onye chịru obu iya lẹ ya a-nụ; mẹwaru iphemiphe ọbule ọdo, dụ iche a nụru anụnu.
18 Iphe ono l'ọ ha bẹ unu a-nọduje l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu ria; mbụ l'ẹke
ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta ono. Unu anọdu l'ẹke ono ria ya; unubẹdua; mẹ
ụnwu unu: ndu k'unwoke; lẹ ndu k'ụnwanyi; ndu ohu unu: ndu k'unwoke; lẹ ndu
k'ụnwanyi; mẹ ndu Lívayi, bu lẹ mkpụkpu unu. Unu nọduje l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke
unu tee ẹswa kẹ iphemiphe ọbule, unu kụberu ẹka kẹ ememe.
19 Unu kwabẹkwa ẹnya t'unu ba kwasweru ndu Lívayi ẹnya jeyekpo teke unu a-
nọ-beru l'alị unu ono.
20 Ojejoje, bụ Nchileke unu -melephu t'ókè-alị unu ka nshinu; bụ iya bụ iphe, o
kweru unu ụkwa iya; o -nweru onye ẹgu anụ gụtaru; onye ọbu asụ l'anụ agụkwa
iya; t'ọ takwaa ya ẹge ọogu iya.
21 Ọ -bụru l'ẹke Ojejoje, bụ Nchileke unu afọta t'ọ bụru ẹke oo-dobe ẹpha iya bẹ
teru unu ẹnya; unu eshi l'elu unu gbua l'ẹge Ojejoje nụru unu; bụ iya bụ ẹge ono,
mu tụru iya unu l'ekemu ono; unu anọdu l'echi mkpụkpu unu taa ya ẹge ọ gụru unu.
22 Ọ bụlephu ẹge aataję anụ mgbada; m'ọ bụ anụ umoro bụ ẹge unu a-ta iya. Ndu
aasọ nsọ; mẹ ndu ẹ-ta sọdu nsọ nwekwaru ike taa ya.

23 Ọ bụlephu t'unu kwabẹ ẹnya t'unu be erije mee ya; kẹ l'ọo mee bụ ndzụ. Ọo ya
bụ; unu be erijekwa ndzụ iphe; taa anụ iya.
24 Unu be erijekwa mee-iphe. Unu wụshijekwa iya l'ọ bụ onye wụshiru mini.
25 Unu be erijekwa iya; k'ọphu ọo-dụru unu lẹ mma; dụru ụnwu unu lẹ mma; mbụ
ndu a-nọdu etso unu l'azụ; kẹ l'unu eme iphe, dụ mma l'ifu Ojejoje.
26 Obenu l'iphe unu doberu Ojejoje nsọ; mẹ iphe ono, unu kweru iya ụkwa iya ono
bẹ unu e-gudeje je l'ẹke, Ojejoje a-fọta.
27 Ẹke unu a-gbajẹ ngwẹja-ukfuru; mbụ anụ ọbu l'onwiya yẹle mee ya bụ l'ẹnya-
ngwẹja Ojejoje, bụ Nchileke unu. Mee anụ ono bẹ unu a-gbashịje l'ẹnya-ngwẹja
Ojejoje, bụ Nchileke unu; unu eworu anụ iya taa.
28 Unu dokwaa ẹnya ndoo; mekotaje iphemiphe ọbule-a, mu atụru unu l'ekemu-a;
k'ọphu ọo-dụru unu lẹ mma; dụru ụnwu unu, bụ ndu ọphu etso unu l'azụ gbururu
jeye lẹ gbururu; kẹ l'unu eme iphe vudo nhamụnha l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu.
29 Teke ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu e-me t'ẹphe chịhu unu l'ifu; mbụ iphe bụ
mbakeshi ono, unu eje ọnata alị ẹphe ono; unu -natagelephu ẹphe alị ono; buchia
ya;
30 unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya; m'a -latsụlephu ẹphe l'iyi l'ifu unu; k'ọphu
unu te jedu je anma l'ọnya; kpalahaa ishi agwa ẹphe; jịlahaa: "?Nanụ ẹge iphe bụ
mbakeshi-wa eshije abaru agwa ẹphe ẹja; t'unubẹdua wata ome ẹge ẹphe eme?"
31 Unu ba abajẹkwaru Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹja ẹge ẹphe abajẹru agwa ẹphe;
kẹ l'ọ bụ ẹjo akpamara ono, Ojejoje kpọru ashị ono bẹ ẹphe emejeru agwa ẹphe; mbụ
l'ụnwu ẹphe: ndu k'unwoke; lẹ ndu k'ụnwanyi bẹ ẹphe akpọje ọku; nụ agwa ẹphe.
32 Unu letakwa ẹnya; meje iphemiphe ọbule-a, ya atụru unu l'ekemu. Unu be
eyekwakwa iya iphe; unu ta habọta iya iphe!

13

Ọbaru agwa ọhodo ẹja

1 Ọ -bụru l'a nọnyaaru; madzụ eshi l'unu lụfuta bya abụru onye nkfuchiru; m'ọ bụ
ọ-rọ-nrọ; melahaaru unu iphe-ọhubama; m'ọ bụ iphe-ọphulenya;
2 ọ -bụru l'e metsuaru; iphe-ọhubama ono; m'ọ bụ iphe-ọphulenya ono avụa l'ẹge
o kfuru iya; yo kfulahaaru unu: "T'unu wata otso agwa ọdo, unu ta mahaadụa; wata
iya ojeru ozi;"
3 unu ba angakwa nchị l'okfu onye nkfuchiru ono; m'ọ bụ ọ-rọ-nrọ ono; kẹ l'ọ kwa
Ojejoje, bụ Nchileke unu adata unu adata tẹ ya maru; ?unu gude-e obu unu l'ọ ha;
mẹ ndzụ unu l'ọ ha yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu?
4 Ọ kwa Ojejoje, bụ Nchileke unu bụ onye unu e-tsoje; bụru iya nwẹnkinyi iya bụ
onye unu a-tsụje egvu. Unu dobeje ekemu iya; unu anụjeru iya okfu. Unu jejeru iya
ozi; unu achịjeru ẹka kwẹe ya.
5 T'e gbukwaa onye nkfuchiru ono; m'ọ bụ ọ-rọ-nrọ ono egbugbu; kẹ l'o ziru unu
t'unu kwefu íkè; haa otso Ojejoje, bụ Nchileke unu, bụ onye dufutaru unu l'alị Íjiputu;
gbafụta unu l'ẹke ono, unu shi bụru ohu ono. Onye ono bụ iphe, oome bụ t'ọ kpọshia
unu t'unu be etsoshi ụzo ono, Ojejoje tụru unu ekemu t'unu tsoje ono. T'e chigbukwaa
njọ l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya l'unu.
6 Ọ -bụru nwunne ngu; nggu l'iya shi l'ẹpho; m'ọ nwatibe ngu kẹ nwoke; m'ọ
nwatibe ngu kẹ nwanyi; ọ dụdu bụru nyee ngu; mbụ o-che-ishi ngu; m'ọ bụ ẹgiri ọnya
ngu, nggu l'iya bụ 'a phụ mini; 'e me ẹkfu; byakfutaru ngu lẹ mpya bya emelahaa tẹ
ya rata ngu t'unu je awata ọbaru agwa ọdo ẹja; mbụ agwa, ẹ tị mahaadụa; nna ngu
phẹ ta mahawa iya;
7 mbụ agwa ndu bupheru unu mgburumgburu; ndu ọphu bu unu ntse; mẹ ndu
ọphu bu unu ote-ẹnya; mbụ ẹnya ruru; ọkpa te ru;

8 unu be eyekwaru onye ọbu ọnu; ọphu unu angakwaru iya nchị. Unu ba
aphụkwaru iya imiko; unu te dobe iya ndzụ; ọphu unu edomikwa iya edomi.
9 Unu gbukwaa onye ọbu egbugbu. Tẹ nggụbedua vuru ụzo dabẹ iya ẹka ọnwu
l'ẹhu; tẹmanu ndu ọphu l'ẹphe ha eripyabẹ iya.
10 Unu gude mkpuma tụ-gbua ya; kẹ l'ọ chọru ụzo, oo-shi mee t'unu ghaaru Ojejoje,
bụ Nchileke unu azụ; mbụ onye dufutaru unu l'alị Íjiputu, bụ ẹke unu shi bụru ohu.
11 Teke ono; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha anụa ya; tsụlahaa egvu; tọ dụhe unu onye e-
jekwadu ome egbe ẹjo iphe, dụ ẹge ono ọdo.
12 Ọ -bụru l'unu shi lẹ mkpụkpu lanụ l'ime mkpụkpu lẹ mkpụkpu ono, Ojejoje, bụ
Nchileke unu a-nụ unu t'unu buru ono nụa;
13 l'o nweru ndu ẹjo-madzụ, shi l'unu je achịta ndu bu lẹ mkpụkpu ono; sụ ẹphe
t'ẹphe bya: t'ẹphe je awata ọbaru agwa ọdo ẹja; mbụ agwa, ẹphe ta mahaadụa;
14 unu kpakwaa ishi; nyochaa ya ọkpobe enyocha; mbụ doo ẹnya lẹ mini; jịa ajị. Ọ
-bụru oswi-okfu l'ẹjo ahụma, dụ ẹge ono bẹ meru nụ;
15 unu gudekwa ogu-mbeke gbushikota iphe, bụ ndu bu lẹ mkpụkpu ono; mee
mkpụkpu ono t'ọ bụru kpurupyata. Unu gbukwaa gbua gbua jeye l'elu, nọ iya nụ.
16 Iphe bụ iphe, nọ lẹ mkpụkpu ono bẹ unu e-vufutakota; bya akụbe l'edukfu.
Unu etsukota mkpụkpu ono ọku yẹle iphemiphe ọbule, nọ iya nụ; t'ọ bụru ngwẹja-
ukfuru, a nụru Ojejoje, bụ Nchileke unu. Mkpụkpu ono a-bụru ikpọzu gbururu jeye
lẹ gbururu; to nwehe l'a kpụ-kwaziru iya ọdo.
17 T'ẹ b'ọ dụkwa iphe ono, e doberu kẹ emebyishi ono m'ọo nanụ, aa-phụ madzụ
l'ẹka; k'ọphu Ojejoje e-woru ọ-ta-chịchichi oke ẹhu-eghughu iya ono wophu azụ;
imiko unu adụ iya; okfu ẹhu unu erua ya l'ẹhu; yo mee; unu aka l'igwe, bụ iphe, o
riru nna unu oche phẹ angụ iya;
18 m'ọ -bụkwaru l'unu ngabẹru Ojejoje, bụ Nchileke unu nchị; dobekota ekemu iya,
mu atụru unu ntanụ-a l'ọ ha; l'emekwaphu iphe kfụru nhamụnha l'ẹnya Ojejoje, bụ
Nchileke unu.

14

Nri, aasọ nsọ; mẹ ọphu, ẹ taa sọdu nsọ
(Liv 11:1-47)

1 Ọ kwa unu bụ ụnwu Ojejoje, bụ Nchileke unu. Be ebyijekwa onwongu ọnya l'ẹhu;
ọphu ịikpushijekwa onwongu ẹgbushi ọnu ifu teke unu akwa madzụ;
2 kẹ l'unu bụ ọha, dụru Ojejoje, bụ Nchileke unu nsọ. Ojejoje afọtawa unu dobe
t'unu bụru ọha, dụru iya iche lẹ mgboko mgburumgburu.
3 Be erijekwa iphe, bụ ẹbyi.
4 Ọwaa bụ anụ, unu a-tajẹ: eswi; atụru; eghu;
5 ele; anyịgo; eghu-ọswa; atsụ; mẹ atụru-ọswa.
6 Unu tajẹ iphe, bụ anụ, nweru ụjaragvu-ọkpa; l'anwafụtaje nri; taphu iya azụ.
7 Ọle anụ ọphu anwafụtaje nri taphu azụ; m'ọ bụ ọphu nweru ụjaragvu-ọkpa,
unu ta atajẹdu bụ: ịnya-ivu; nggamanchị; mẹ nchi-ọ̀gbà. Ndu onanu anwafutaje nri
taphu azụ; obenu l'ẹ to nwedu ụjaragvu-ọkpa. Unu sọje ndu onanu nsọ.
8 Ezi bụkwaphu anụ, unu a-nọdu asọ nsọ. A makwaru-a l'o nweru ụjaragvu-
ọkpa; obekwanu l'ẹ tọo nwafụtajedu nri taphu azụ. Ba atajẹkwa anụ iya; ọphu
iidenyijekwa odzu iya ẹka.
9 Iphe bu lẹ mini; bẹ ọphu unu a-tajẹ bụ ọphu nweru m̀kpọ́ yẹle ẹkiri.
10 Ndu ọphu te nwedu m̀kpọ́; mẹ ẹkiri bụkwa anụ, unu a-nọdu asọ nsọ. Ba atajẹkwa
iya.
11 Iphe bụ nwẹnu, ẹ taa sọdu nsọ bẹ ịi-tajẹ.
12 Ọle ndu ọphu unu ta atajẹdu bụ: ugo; udele; udele-ojingu;

13 egbe; l'ụdu iya l'ụdu iya; ivu;
14 ọphegu l'ụdu iya l'ụdu iya;
15-17 mgbashị-ujiku l'ụdu iya l'ụdu iya; nwẹnu gọlu; egbe-nwọku l'ụdu iya l'ụdu iya; ugo-mini; ọgu-ịkporo;
18 eze ọku-eswi-ụda; apyara-nhọko; ovu; mẹ ụtsu-nwankụta.
19 Iphe bụ ogu, furu ẹ́bà bụkotakwa anụ, unu a-nọdu asọ nsọ. Ba atajẹkwa iya.
20 Obenu l'iphe, bụ iphe, furu ẹ́bà l'ọ ha, l'ẹ taa sọdu nsọ bẹ unu a-tajẹ.
21 Ba atajẹkwa anụ, nwụhuru anwụhu. Nụje iya ndu laru alala, bu l'alị unu t'ẹphe taa. Ọdumeka; nggu eje eree ya ndu ọhodo. Kẹ l'unubẹdua bụ ndu dụru Ojejoje, bụ Nchileke unu nsọ.
Be egudejekwa mini-ẹra nne eghu shia nwa iya.

Ụzo lanụ l'ụzo iri
22 Nụjekwa ụzo lanụ l'ụzo iri l'iphe bụ iphe, unu kpataru l'okfu unu afa l'afa.
23 Ọ kwa l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ẹke ono, ọo-fọta; dobe ẹpha iya; buru iya eburu ono bẹ unu l'a-nọduje ria ụzo lanụ l'ụzo iri ono; bụ iya bụ iphe, shi lẹ balị unu; mẹe unu; manụ unu; mẹ iphe bụ iya vuru ụzo waa nne iya ọswa l'eswi; mẹ l'elu unu; k'ọphu unu e-shi ẹge ono mụta ọtsu Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu tekenteke.
24 Ọ -bụru l'ẹke ono tenukaru unu ẹnya; k'ọphu bụ lẹ teke Ojejoje, bụ Nchileke unu gọtsuaru unu ọnu; unu ta dụ ike gudekota ụzo lanụ l'ụzo iri ono eje ẹke ono, Ojejoje a-fọta; dobe ẹpha iya ono; kẹ l'o tenukaru unu ẹnya;
25 unu eree ya erere; reta iya okpoga gude l'ẹka je ẹke ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta ono.
26 Unu -rua ẹke ono; unu egude okpoga ono mee iphe, dụ unu mma. Unu gude iya zụa eswi; m'ọ bụ atụru; m'ọ bụ gude iya gaa mẹe; m'ọ bụ iphe angụngu ọdo, atsụ atsụtsu; m'ọ bụ iphe ọdo, dụ unu mma. Unu anọdu l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ẹke ono ria ya; tee ẹswa; unu lẹ ndibe unu.
27 Unu ba akwaswekwaru ndu Lívayi, bu lẹ mkpụkpu unu ẹnya. Ishi iya abụru l'ẹphe te nwedu ẹke e doberu ẹphe k'iche; ẹphe te nwe òkè k'ẹka ẹphe l'ọ bụ unubẹdua.
28 Iphe bụ afa k'ẹto, sweru esweswe; mẹ afa k'ẹto ono gvụde bẹ unu a-chịtakotaje ụzo lanụ l'ụzo iri l'iphe bụ iphe, unu meberu l'alị l'afa onanu; bya akụbegbaa l'ẹke aa-kwakọbetsua ya lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu unu;
29 k'ọphu ẹphe a-byajẹ bya eria rijishia ẹpho; mbụ ndu Lívayi, bụ ndu, ẹ te nwedu alị e kevuru ẹphe; tọ dụ iphe ẹphe ketaru t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe; mẹ ndu laru alala; ndu a tọru ogbe; mẹ ụnwanyi, maa tụfuru, unu l'ẹphe tụkoru buru. Ọo ya bụ; Ojejoje, bụ Nchileke unu agọru ọnu-ọma nụ unu l'iphe bụ iphe, unu kụberu ẹ ka k'ememe.

15

Afa, onweru-onwonye
(Liv 25:1-7)
1 Iphe, bụ afa ẹsaa, sweru esweswe; unu hajẹe iphe bụ ụgwo, madzụ ji ibe iya; t'ọ laa.
2 Ọwaa ẹge ee-shije mee kẹ ọha ụgwo ono ndọ-ọ: “T'onye jeru onye Ízurẹlu ibe iya ụgwo hajẹkwaaru iya ẹya. T'ẹ b'o jehekwa ọnata onye Ízurẹlu ibe iya; m'ọ kwanụ nwanna iya ụgwo ono; kẹ l'iphe, e kuru afa ono bụ afa, Ojejoje sụru tẹ k'ụgwo laa.
3 Ọ -bụru onye ọhodo ji ngu iya; jekwa je anata ụgwo ngu. Obekwanu ọ -bụru ọphu dagbaru nggu lẹ nwanna ngu; hakwaa ẹka l'ono.
4 “T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-bụ onye ụkpa l'unu. Kẹ l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu t'ọ bụru òkè-iphe unu ono; bẹ oo-shi gọru ọnu-ọma nụ unu;

5 m'ọ -bụru l'unu a-ngabẹru Ojejoje, bụ Nchileke unu nchị; leta ẹnya; mekota
ekemu-a, mu atụru unu ntanụ-a.
6 Ishi iya abụru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu a-gọru unu ọnu-ọma; bụ iya bụ iphe, o
kweru unu ụkwa iya. Unu a-nọdu ejeje igweligwe ndu mba ọdo ụgwo; ọle unubẹdua
te ejitadụ ẹphe. Unu a-bụru ishi; chịa igweligwe ndu mba ọdo; ọle ẹ tọ dụdu ndu
abụ ishi; chịa unubẹdua.
7 "Ọ -bụru l'o nweru nwunne unu, bụ onye ụkpa, unu l'iya tụko buru lẹ mkpụkpu
lanụ l'alị-a, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu-a; unu ba anmakwaru iya obu
kpọ-gbungu; ọphu unu ekekwaru nwunne unu ono, bụ onye ụkpa ono ẹka ngvu.
8 Iphe unu e-mejechia bụ t'unu sajẹeru iya ẹka àsàsà; jee ya ụgwo, e-dzuru iya
ome iphe, bụ mkpa iya; m'o -ruhuru; mkpa ọbu ha ịhagha.
9 Unu kwabẹkwa ẹnya tẹ ẹjo ọriri ba abatashị unu l'ọkpoma; unu asụ l'afa k'ẹsaa,
bụ iya bụ afa ọka-gbu ụgwo dụakwa ntse; shi ẹge ono woru ifu tachia l'ẹke nwanna
unu ono, nọ lẹ mkpa ono nọ; jịka l'ẹ to nwedu iphe unu anụ iya. Onye ono a-rakukwa
Ojejoje kpube unu; yọ bụru unu iphe, dụ ẹji.
10 Unu gudejekwa obu unu; nụ iya iphe bụ iphe ọ sụru t'unu nụ iya; ọphu unu
agụjekwa aphụ anụ iya ẹya; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu e-gudekwa kẹ iphe ono,
unu nụru iya ono gọru ọnu-ọma yeru unu l'iphemiphe ọbule, unu eme ememe; mẹ
l'iphemiphe ọbule, unu yeru ẹka k'ememe.
11 Ndu ụkpa ta byadụ bya agvụ agvụgvu l'alị-a. Ọo ya meru iphe mu atụru iya unu
l'ekemu; sụ t'unu sajẹkwaaru ụnwunna unu ẹka ọkpobe àsàsà yẹle ndu ụkpa; mẹ
ndibe unu, nọ lẹ mkpa l'alị unu ono.

Ọha ndu bụ ohu t'ẹphe nweru onwẹphe
(Awụ 21:1-11)

12 "Ọ -bụru l'o nweru onye Híburu ibe ngu; ị gbataru l'ohu; m'ọ -bụ nwoke; m'ọ
-bụ nwanyi; yo jewaru ngu ozi afa ishingu; o -be l'afa k'ẹsaa; hakwaa ya t'ọ laa; je
enweru onwiya l'ẹka ngu.
13 Teke ono, ị haru iya t'o shi ngu l'ẹka lashia ono; ba agbabẹkwa iya ẹka ọtu.
14 Sakwaa ẹka àsàsà; nụ iya iphe, shi l'elu ngu; mẹ l'ẹke eetsuru ngu balị; mẹ lẹ
mẹe ngu. Saa ẹka asasa; shi l'phe Ojejoje, bụ Nchileke ngu gude gọoru ngu ọnu; nụ
iya.
15 Unu nyatakwa l'unu shi bụru ohu l'alị Íjiputu; Ojejoje, bụ Nchileke unu abya
agbafụta unu. Yọ bụru iphe ono meru iphe, mu atụru unu ekemu-a ntanụ-a.
16 "Ọlobu; ọ -bụkwanuru l'ohu ngu ono sụru lẹ ya ta alụfudu ngu l'ẹka; kẹ l'o yeru
ngu obu; bya eyeru ndibe ngu obu; nggu l'iya adụ lẹ mma;
17 nggu ewota oji; dobe iya nchị l'ibo; kpọ-fua; onye ono abụwaruru ohu ngu
gbururu jeyewaru. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ii-mekwaphu ohu ngu kẹ nwanyi.
18 T'ẹ b'ọ tsụjekwa ngu l'ẹhu ọha ohu ngu t'o je enweru onwiya; kẹ l'ozi, o jeru
ngu l'ime afa ishingu ono kakwa nshinu ugbo labụ; ma l'ozi onye e butaru ebuta
gage e-jeru ngu. I -mee ya ẹge ono; Ojejoje, bụ Nchileke ngu a-gọru ngu ọnu-ọma
l'iphemiphe ọbule bụ iphe, iime.

Anụ, vuru ụzo waa nne iya ọswa

19 "Ọphu bụ okee ya l'iphe bụ iphe vuru ụzo waa nne iya ọswa l'eswi; mẹ l'elu unu;
bẹ unu e-dobekotaru Ojejoje, bụ Nchileke unu nsọ. Unu be egudejekwa oke-eswi, bụ
iya vuru ụzo waa nne iya ọswa eje ozi ẹgu; ọphu unu akpụshijekwa atụru, bụ iya
vuru ụzo waa nne iya ọswa ẹji.
20 Iphe bụ afa, sweru esweswe bẹ unu lẹ ndibe unu a-nọduje l'ifu Ojejoje, bụ
Nchileke unu taa ya; l'ẹke Ojejoje a-fọta.

21 Ọle; ọ -bụkwanuru l'anụ ono nweru ẹke ntụpo nọ iya l'ẹhu; mbụ l'ọ daru ngvụru;
m'ọ bụ l'ọotsu ìshì; m'ọ bụ l'o nweru ẹke ọdo, iphe mebyiru iya kẹ ẹji ẹji; unu be
egudekwa iya gwooru Ojejoje, bụ Nchileke unu ngwẹja.
22 Unu nọdujekwa lẹ ndu unu taa ya. Unu taa ya ẹge aataję mgbada; m'ọ bụ umoro.
Onye, aasọ nsọ l'onye ẹ ta sọdu nsọ nweru ike taa ya.
23 Unu be erijekwa mee ya. Unu wụshijee ya l'alị ẹge aawụshije mini.

16

Ajị Esweta
(Awụ 12:1-20)

1 "Unu gbajẹe Ajị Esweta kẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ọnwa Abibu; kẹ l'ọ bụ teke
ono bẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu duru unu l'ẹnyashi dufuta l'alị Íjiputu.
2 Unu gudeje eswi; m'ọ bụ elu unu gwooru Ojejoje, bụ Nchileke unu ngwẹja Ajị
Esweta l'ẹke Ojejoje a-fọta; dobe ẹpha iya; buru iya eburu.
3 Unu be egudejekwa buredi, e yeru iphe, ekoje buredi taa ya. Ujiku ẹsaa bẹ unu
a-taję buredi, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi; bụ iya bụ buredi iphe-ẹhuka; kẹ l'ọo
ẹphuru-ọku bẹ unu gude; shi lẹ Íjiputu wụfuta. Unu meje iya jeyekpo teke unu
a-nọ-bebe; gudeje iya nyata teke unu shi lẹ Íjiputu wụfuta.
4 T'ẹ b'ọ dụkwa onye aa-phụ iphe, ekoje buredi lẹ nk'iya l'alị ono mgburumgburu;
gbururu jeye ujiku ẹsaa ono agvụ. Ọphu unu ekwejekwa tẹ anụ ono, e gburu
l'urẹnyashi mbọku kẹ mbụ ono nọo lụfuta l'ụtsu.
5 "Unu ba anọdujekwa lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya
unu anụnu gbaa Ajị Esweta ono.
6 Ẹke unu a-nọduje gbaa ya bụ l'ẹke ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta; dobe ẹpha
iya; buru iya eburu ono. Ọ bụ l'ẹke ono bẹ unu a-nọduje gwoo ngwẹja Ajị Esweta
ọbu l'urẹnyashi; mẹ ẹnyanwu rịbadelephu arịba; l'oge teke ono, unu shi l'alị Íjiputu
wụfuta ono.
7 Ọ bụ ahụhu bẹ aa-hụje anụ iya taa l'ẹke ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta ono.
Teke o beru l'ụtsu; unu ajịkobe; onyenọnu alashia nk'iya.
8 Ujiku ishingu bẹ unu a-taję buredi, ẹ te yedu iphe, ekoje buredi; o -be lẹ mbọku
k'ẹsaa; unu edzukoo l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu. T'ẹ b'ọ dụkwa onye e-je ozi mbọku
ono.

Ajị Ídzù
(Awụ 34:22; Liv 23:15-21)

9 "Unu gụtaje idzu* ẹsaa dobe. Teke aa-wataję ọgu idzu ono bụ mẹ a watalẹphu
obuta witu.
10 Ọ bụ teke ono bẹ unu a-gbajẹru Ojejoje, bụ Nchileke unu Ajị Ídzù. Teke aa-nọdu
agba ajị ono; tẹ onyenọnu wotaje iphe, ọ chịru obu iya; je anụ Ojejoje; l'ẹge ẹka beru
onye.
11 Unu dzukobe l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu tee ẹswa; onyemonye ọbule yẹle
ụnwu iya: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; mẹ ndu ohu iya: ndu k'unwoke; mẹ
ndu k'ụnwanyi; ndu Lívayi, bu lẹ mkpụkpu unu; ndu laru alala; ndu a tọru ogbe;
mẹ ụnwanyi, maa tụfuru, unu l'ẹphe tụkoru buru. Ẹke unu a-nọdu mee ya bụ l'ẹke
ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta; dobe ẹpha iya; buru iya eburu ono.
12 Unu nyatajẹkwa l'unu shi bụru ohu l'alị Íjiputu; k'ọphu oo-me t'unu kwabẹ ẹnya
mekotaje iphe-a, mu tọru ọkpa iya; sụ t'e etsoje-a.

---

* **16:9 16:9** "Idzu" kẹ ndu Híburu kwa abalị ẹsaa.

Ajị Mkpù
(Liv 23:33-43; Ógú 29:12-38)

13 “Unu gbaję Ajị Mkpù ujiku ẹsaa; mẹ unu tsugelephu witu unu; kụta-gee mẹe
unu.
14 Unu tejekwa ẹswa teke unu a-nọdu agba ajị ono; unubędua; unu l'ụnwu unu:
ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; ndu ohu unu: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi;
ndu Lívayi; ndu laru alala; ndu a tọru ogbe; mẹ ụnwanyi, maa tụfuru, unu l'ẹphe
tụkoru buru.
15 Ọ bụ l'ẹke ono Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta ono bẹ unu a-nọdu gbaaru iya ajị
ono ujiku ẹsaa. Ishi iya abụru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu a-gọru ọnu nụ unu l'iphe,
unu setaru eseta; mẹ l'iphemiphe ọbule, unu byiberu ẹka; k'ọphu ẹhu a-tsọfu unu
ẹna tsọfu iya l'ishi.
16 “Ugbo ẹto l'afa bẹ unwoke unu l'ẹphe ha a-byakọtaje l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke
unu l'ẹke, ọo-fọta. Ẹphe a-bya lẹ Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko; mẹ lẹ Ajị Ídzù; mẹ Ajị
Mkpù. Ẹphe -byadẹ t'ẹphe ba gbajẹkwa ẹka bya l'ifu Ojejoje.
17 T'ọ bụkwaru l'ẹge ẹka beru onye bẹ ọo-nụje; bụ iya bụ l'ọo ẹge Ojejoje, bụ
Nchileke unu gọta-beru ọnu nụ madzụ bẹ onye ọbu a-nụta-be.

Aafọta ndu ikpe

18 “Unu fọtakwa ndu ikpe; mẹ ndu a-bụtsua ndu ishi l'iphe bụ ikfu, nọnu l'iphe bụ
mkpụkpu lẹ mkpụkpu ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono. Yọ bụru
ndu ono, aa-fọta ono a-nọduje ekpe ndu Ízurẹlu ọhuma.
19 Unu ba anmajẹkwa madzụ ikpe inmafu; ọphu unu 'elejekwa madzụ ẹnya l'ifu
l'ekpe ikpe. Unu be anakwa ẹka-azụ; kẹle ẹka-azụ apyị-chijekwa onye maru iphe
ẹka l'ẹnya. Oomejekwaphu tẹ okfu onye doberu ẹka ndoo dụ ghẹlegheleghele.
20 T'iphe, unu a-nọdu l'ọzo iya nwẹnkinyi bụkwaru ikpe, dụ mma; k'ọphu unu a-
nọdu ndzụ; nweru alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono.

Ogworu nte ẹja

21 “Unu ba akpọbejekwa itso Ashera lẹ mgboro ẹnya-ngwẹja, unu doberu Ojejoje,
bụ Nchileke unu.
22 Ọphu ọ dụkwa mkpuma, unu e-dobeje wata agwagwa; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke
unu kpọkwa ru iya ashị.

17

1 “Unu be egudejekwa oke-eswi; m'ọo atụru, ntụpo nọ l'ẹhu; m'ọ bụ ọphu nweru
ẹke iphe mebyiru iya emebyi; bya ogworu Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹja; kẹ l'ono
bụkwa iphe dụ Ojejoje, bụ Nchileke unu oyi.
2 “O -nweru nwoke; m'ọ bụ nwanyi, unu l'iya bu lẹ mkpụkpu lanụ lẹ mkpụkpu ono,
Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono, a phụru l'ẹke oome iphe, dụ ẹji l'ẹnya
Nchileke; shi ẹge ono l'emebyi ọgba-ndzụ Nchileke;
3 mbụ; ọ -bụru l'onye ono wataru ọgwa nte; balahaaru iya ẹja; abaru ẹnyanwu ẹja;
ọdo ọnwa; ọdo mkpọ-kpodo, bụ iphe, mu buchiru ebuchi;
4 ọ -bụru l'e kfuru iya unu; unu anụa ya; unu vujekwaru ụzo kpata ishi iya ọhuma.
Ọ -bụru oswi-okfu l'iphe ọbu meru phụ; mbụ l'egbe akpamara, dụ ẹge ono b'e meru
phụ l'alị Ízurẹlu;
5 t'a kpụtakwa onye ọbu, meru ẹjo iphe ọbu: m'ọ bụ nwoke; m'ọ bụ nwanyi kpụfu
l'ọgu-nggamgbo mkpụkpu unu; gude mkpuma tugbua ya.
6 Tẹmanu e kpee madzụ nkfugbu bẹ aa-dụje ẹbo; m'ọ bụ ẹto gbaa ya ekebe. T'ẹ b'ọ
dụkwa onye ee-gbu; m'ọ bụru onye lanụ agba iya ekebe.

7 T'ọ bụkwaru ndu ekebe ono e-vuru ụzo dabẹ iya ẹka; tẹmanu ndu ọphu l'ẹphe
ha eripyabewa iya rụ. T'e chigbukwaa njọ l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya.

Ụlo-ikpe

8 "Ọ -bụru l'o nweru okfu, daru nụ, dụnukaru unu ẹhuka ekpekpe; okfu kẹ l'e gburu
ọchi te egbu; m'ọ bụ l'e tsuru madzụ iphe; ọ -bụru okfu, ada lẹ mkpụkpu unu; unu
gude okfu ono je l'ẹke ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta ono;
9 gude iya jekfu ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu ikfu Lívayi; mẹ onye ikpe, nọ
l'ọkwa teke ono; pafụru ẹphe ikpe ọbu t'ẹphe kpebua ya.
10 T'onye e kperu ikpe iya mekwaa ẹge a nọdu l'ẹnya ẹka ono, Ojejoje a-fọta ono
kpebua. Unu kwabẹkwa ẹnya t'ọ bụleruphu iphe, ẹphe sụru t'e mee bẹ ee-me.
11 Unu mejekwa iphe, bụ ekemu, ẹphe tụru unu l'ọ ha. Unu anabataje ikpe ẹge
ẹphe kperu iya. Unu ba ahakwa iphe, ẹphe kfuru; melahaa iphe ọdo.
12 Onye jịkaru ome iphe onye ikpe kpeburu; m'ọ bụ iphe o kpeburu mbụ onye,
achịjeru Nchileke ẹja, nọ l'ẹke ono ejeru Ojejoje, bụ Nchileke unu ozi bẹ ee-gbukwa
egbugbu. T'e chigbukwaa njọ l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya l'alị Ízurẹlu.
13 Ọha l'ophu a-nụ iya; tsụlahaa egvu. Ẹ tọ dụhekwa onye a-tụkwadu ama k'ome
ẹge ono ọdo.

Aafọta Eze

14 "Teke unu bahụleruphu l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono;
mbụ teke ọ lalẹruphu unu l'ẹka; unu abya akwaa ya ufu; wata okfu; sụ: 'Unu t'ayi
fọta eze, a-nọdu achị ayi l'ọ bụ ndu ọhodo, nọ-pheru ayi mgburumgburu;'
15 t'onye unu a-ma ẹka bụkwaru onye Ojejoje, bụ Nchileke unu fọtaru. T'onye ono
bụkwaru onye Ízurẹlu ibe unu; t'ẹ b'ọ bụkwa onye ọhodo.
16 T'onye ọbu ba abụkwa onye a-nọdu achịko ịnya akụberu onwiya; ọphu o mekwa
tẹ ndu Ízurẹlu laphu azụ lẹ Íjiputu; ẹge ee-shi tẹ ya kabaa ọnmashi ịnya dooru
onwiya; kẹle Ojejoje kfuakwaru iya unu; sụ: 'Unu ba alaphuhekwa azụ l'ẹke ono
ọdo.'
17 Ọphu onye ọbu abụkwa onye a-nọdu alụko nwanyi kụaru onwiya; ọdumeka bẹ
ụzo a-kpọ-swehukwa iya. T'ẹ b'ọ chịtakwa mkpọla-ododo; waa mkpọla-ọcha kụberu
onwiya.
18 Onye ono -bahụlephu l'ọkwa eze ono; t'o wotakwa ẹkwo, a gwọru agwọgwo
dekotaru onwiya iphe, nọ l'ekemu-a, bụ ọphu shi l'ẹkwo, nọ l'ẹka ndu achịjeru
Nchileke ẹja, bụ ndu ikfu Lívayi.
19 T'o gudeje ẹkwo ono tekenteke; gụje iya mbọku-mbọku jeye ẹge ọo-nọ-bebe; shi
ẹge ono mụta ọtsu Ojejoje, bụ Nchileke iya egvu; zia obu l'alị; l'emekota iphe, bụ
ekemu Ojejoje yẹle iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje.
20 T'onye ono ba arịkwa lẹ ya ka ụnwunna iya ndu ọphu nshinu; shi ẹge ono paru
ekemu ono haa; melahaa iphe ọdo. Mbụ l'ọ kwa k'ọphu onye ọbu a-nọnyafuaru ndzụ
l'aba-eze iya ọbu; yẹbedua yẹle ụnwegirima iya l'alị Ízurẹlu."

18

Òkè, gbaru ndu Lívayi

1 "Ndu Lívayi, bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mbụ ndu ikfu Lívayi l'ẹphe ha b'ẹ
taa wẹkwa alị; ọphu ọ dụdu òkè-iphe ọdo, e-rube ẹphe ẹka l'alị Ízurẹlu. Iphe, ẹphe
e-gude buru bụ iphe ngwẹja, a kpọ-phodoru ọku l'ifu Ojejoje; kẹ l'ọo ono bụ òkè-iphe
ẹphe.
2 Ẹphe te enwedu òkè-iphe l'ọ bụ ụnwunna ẹphe; ọo Ojejoje bụ òkè-iphe nk'ẹphe;
bụ iya bụ iphe, o kweru ẹphe ụkwa iya.

3 “Òkè, e-rubeje ndu achịjeru Nchileke ẹja teke ndu Ízurẹlu gude oke-eswi; m'ọ bụ
atụru bya ogworu Ojejoje bụ: ẹka iya; mẹ agba iya; ọwaa okfuru iya.
4 Iphe ọdo, unu a-nụjekwaphu ẹphe bụ akpe, unu vuru ụzo buta; mẹe ọdungu;
manụ ọdungu; mẹ ẹji ọdungu, unu kpụtaru l'atụru unu;
5 kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu shiwa l'ikfu unu kpamukpamu fọta ẹphe; ẹphe lẹ
ndu awa ẹphe; t'ẹphe gude ẹpha Ojejoje nọduje iya l'ifu; l'ejeru iya ozi tekenteke.
6 “Ọ -bụru l'onye shi l'ikfu Lívayi shi lẹ mkpụkpu, ẹke o bu l'alị Ízurẹlu; gude obu
iya byatashia ẹke Ojejoje, bụ Nchileke a-fọta;
7 t'a hakwaa ya t'o gude ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke iya jejeru iya ozi l'ọ bụ ndu Lívayi
ibe iya; bụ ndu nọ l'ifu Ojejoje ẹke ono l'ejeru iya ozi.
8 Iphe, gbaru ẹphe bẹ ee-kejekwa ẹnya-nhamụnha; a gụfukwaru ọphu onye ono
ketaru l'iphe e retaru l'iphe ndu ufu ẹphe.

Ọha ẹjo ọkpa

9 “Teke unu bahụru l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono; unu
be ejekwa oye ẹke l'akpamara ono, iphe bụ mbakeshi anọduje eme ono.
10 T'ẹ b'ọ dụkwa l'unu ha onye a-kpọ nwatibe iya ọku: m'ọ bụ onye kẹ nwoke; m'ọ
bụ kẹ nwanyi gude gwoo ẹja. Ọphu ọ dụkwa onye a-nọdu agba ẹja; m'ọ bụ l'agwọ
ọgwu; m'ọ bụ l'akọwa ahụma; m'ọ bụ l'eme mgbashị.
11 T'ẹ b'ọ dụkwa onye e-keje oswi; ọphu ọ dụkwa onye e-jeje ọkpata ishi l'ẹka ndu
aphụ àphù; m'ọ bụ ndu njibya; m'ọ bụ l'ẹka nwanyi-maa;
12 kẹ l'iphe bụ onye eme iphemiphe ọbule ono bụkwa akpamara bẹ oome l'ifu
Ojejoje. Yọ bụru ahụma ahụma ono, iphe bụ mbakeshi eme ono; kparu iphe Ojejoje,
bụ Nchileke unu achịshi ẹphe l'ifu unu.
13 Unu bụkwaru ndu ụta ẹ ta adụdu l'ẹhu l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu.”

Onye nkfuchiru, dụ l'ọ bụ Mósisu

14 “Iphe bụ mbakeshi ono, unu abya achịshi ono anọduje anụru ndu agwọ ọgwu;
mẹ ndu agba ẹja okfu. Ọle unubẹdua bẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu te kwekwa t'unu
meje ẹge ono.
15 Ojejoje, bụ Nchileke unu e-shi l'unu; mbụ l'ụnwunna unu gẹdegede fọfutaru unu
onye nkfuchiru, a-dụ l'ọ bụ mu. Unu nụjekwaru onye ono okfu.
16 “Kẹle mbọku ono, unu dzukoberu l'ugvu Họ́rebu ono bụkwa iphe ono bẹ unu
rọru Ojejoje, bụ Nchileke unu; sụ iya: ‘Byiko t'unu ba anụhenu olu Ojejoje, bụ
Nchileke unu; ọphu unu aphụhe nụ ọku-a, ghataru nshinu-a; ọdumeka bẹ unu a-
nwụshihukwa.’
17 Ojejoje asụ mu l'iphe ono, ẹphe kfuru ono bẹ ẹphe kfukwaru ọhuma.
18 Ya e-shi l'ụnwunna ẹphe wofutaru ẹphe onye nkfuchiru, dụ l'ọ bụ mbẹdua; woru
okfu iya ye onye ono l'ọnu; yọ tuko iphe, ya kfuru iya kọkotajeru ẹphe.
19 Onye ta ngabẹdu nchị l'okfu, onye ono, ekfuchitaru iya nụ ono ekfu; bụ yẹbedua
l'a-jị onye ọbu ajị.
20 Ọle; onye nkfuchiru, nọnyaaru wata oku onwiya ekuku; kfulahaa iphe, ya te
ekfudu; ọdumeka bụru onye gude ẹpha agwa ọdo l'ekfu; t'e egbukwaa onye nkfuchiru
ono egbugbu.
21 “Unu a-jịkwaru onwunu; su: ‘?Nanụ ẹge unu e-shi maru ozi ọphu ẹ-ta bụdu
Ojejoje ziru iya?’
22 Ọ -bụru l'onye nkfuchiru gude ẹpha Ojejoje l'ezi ozi; ọ -bụru l'e mekochaaru t'o
re; t'o me ẹge o kfuru iya; ọo ya bụ l'ozi ono ta bụdu Ojejoje bẹ ziru iya nụ. Ọ kwa
ekuku bẹ onye nkfuchiru ono eku onwiya. Unu ba atsụjekwa egbe onye ono egvu.”

19

Mkpụkpu, onye gburu madzụ a-gbalaję; zeeru ndzụ
(Ógú 35:9-28; Dit 4:41-43; Jós 20:1-9)

1 Teke Ojejoje, bụ Nchileke unu meleruphu tę iphe bụ mbakeshi ono chịhu; mbụ
ndu ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya t'o woru alị ęphe nụ unu; t'unu buchishia
mkpụkpu ęphe l'ọ ha; buchishia ufu ęphe l'ọ ha ono;
2 unu fọfutakwa mkpụkpu ęto dobe iche l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-nụ
unu t'ọ bụru nke unu ono.
3 Unu e-gude ęka unu kee alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu t'ọ
bụru nk'unu ono ụzo ęto. Ókè-alị ono ęphe ęto e-nwekota mkpụkpu, bụ: a -gbabe
iya e zeeru ndzụ nanụ nanụ. Unu kpakwaa oje t'ọ lụfu l'ęke ono; k'ọphu onye gburu
madzụ a-gbajęru laa ya.
4 Ọwaa ęge ọo-dụjeru onye gburu ọchi; gbalaa laa ęke ono; k'ọphu ọo-nọdu ndzụ;
mbụ onye ę te lebezidu ęnya gbua madzụ ibe iya; ọphu ọ bụdu l'okfu nọhawaru yęle
onye ọbu.
5 Mbụ ęge-a: lę madzụ bę yęle ibe iya yị je l'ọswa je ọwata nkụ; yọ halia ęka tę
ya gbutsua oshi; ire ogbu-nkụ akpọfu je atụa onye ono woru iya tụ-gbua; t'onye ono
gbalakwaa laa mkpụkpu lanụ lę mkpụkpu ęto ono je ezeeru ndzụ.
6 Ọdumeka bę onye eme t'ọ gwata ụgwo ọchi onye ono, e gburu ono e-gudekwa
ęhu-eghughu chịa onye ono, gburu ọchi ono; gbakfube iya; kę l'ụzo teru ęnya; je
eworu iya gbua; l'ębe abụ l'onye ọbu gbaru t'ọ nwụhu; keshinu ę-tọ bụdu lę yęle
onye ono shi nọduhawa l'okfu.
7 Ọ kwa iya meru iphe, mu atụru iya unu l'ekemu sụ t'unu fọfuta mkpụkpu ęto
doberu onwunu.
8 Ọ -bụru lę Ojejoje, bụ Nchileke unu kparu ókè-alị unu; yọ kabaa ụsa, bụ iphe, o
riburu ndiche unu phę l'angụ lę ya e-me; e metsua; yọ nụkota unu iphe, bụ alị ono,
o kweru ụkwa lę ya a-nụ ndiche unu phę ono;
9 ọ -bụru l'unu e-dobe-a ekemu-wa l'ọ ha; l'eme iya ememe, bụ ọphu mu atụru
unu ntanụ-a; mbụ t'unu yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu; t'ọ bụru ụzo iya bę unu
a-nọdujekpelephu etso; unu eyekwabaa mkpụkpu ęto ọdo lę mkpụkpu ęto ọphu;
10 k'ọphu e te egbujedu onye iswi dụ mma l'alị unu ono, bụ ọphu Ojejoje, bụ
Nchileke unu nụru unu t'ọ bụru òkè-iphe unu; shi ęge ono mee tę ikpe-ọchi tukoru
unu l'ishi.
11 Obenu lę teke ọ bụ lę madzụ bę okfu nọru yęle madzụ ibe iya; yo je akwabęru
iya l'ụzo; tso iya ọgu; woru iya gbua; bya agbaru laa lę mkpụkpu ono nanụ;
12 tę ndu bụ ọgurenya mkpụkpu ono zia t'e je akpụta iya l'ęke ono; kpęe onye
agwataję ụgwo ọchi; t'o gbua.
13 Unu ba aphụkwaru iya imiko. T'a gwatakwa ụgwo ọchi onye ę-ta dụdu iphe o
meru l'alị Ízuręlu; k'ọphu ọo-dụru unu lę mma.

Iphe e gude kpaa ókè-alị

14 T'ę b'ọ dụkwa onye e-wofuje ékpè, e gude kpaaru yę l'obutobu iya ókè-alị, bụ
iphe, ndu ndiche unu meru l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke anụ unu t'ọ bụru òkè-iphe
unu ono.

Ndu ekebe

15 Unu be egudejekwa ekebe onye lanụ gbaru; nma madzụ ikpe iphe dụ ęji, a sụru
l'o meru; m'ọ bụ okfu, a sụru l'ọ kpataru. T'ọ bụkwaru l'ekebe madzụ ębo; m'ọ bụ
ęto gbaru bę ee-gude kpebua ikpe onye ọbu.
16 Ọ -bụru l'onye ekebe ęregede wataru ọgba madzụ ekebe; gbalahaa ya ekebe,
ę-ta abụdu oswi-okfu;

17 tẹ ụmadzu ẹbo ọbu, okfu adaru ọbu je evudo l'ifu Ojejoje: l'ifu ndu achịjeru
Nchileke ẹja; mẹ ndu ikpe, bụ ndu nọ l'ọkwa teke ono.
18 Tẹ ndu ikpe ono zia obu l'alị jịa ẹphe ajị. Ọ -bụru l'onye ekebe ono adzụ ẹjo-ire;
k'ọphu bụ l'ọ wataru okfu iphe, onye ọphu te medu;
19 unu wota iphe ono, ọ rịru t'e mee onye ọphu ono mee ya. T'e chigbukwaa njọ
l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya.
20 Ọo ya bụ; k'ọphu ndu ọdo a-nụ iya; tsụhu egvu; t'o nwe onye emekwadu egbe
iphe, dụ ẹji dụ ẹge ono ọdo l'unu.
21 Unu ba aphụjekwa imiko. Ọ kwa tẹ ndzụ laaru ndzụ; ẹnya alaaru ẹnya; eze
alaaru eze; ẹka alaaru ẹka; ọkpa alaaru ọkpa.

20

Ekemu kẹ ẹge ee-shije eje ọgu

1 Unu eje otso ndu ọhogu unu ọgu; unu eje akpọ-luta ụgbo-ịnya ẹphe; mẹ ndu sọja
ẹphe l'ẹke ẹphe ka unu nshinu; unu ba atsụkwa ẹphe egvu; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke
unu, bụ onye dufutaru unu l'alị Íjiputu bẹ nọkwa swiru unu.
2 Teke unu abya ọwata ọgu ono; tẹ onye achịjeru Nchileke ẹja lụfutakwa bya ekfuru
yeru ndu sọja nk'unu.
3 T'ọ sụ ẹphe: "Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu ngabẹkwa nchị. Ntanụ-a bẹ unu ejekfu
ndu ọhogu unu ọgu. Tẹ meji ba atọfukwa unu; ọphu unu 'atsụkwa egvu. T'ẹhu be
etekwa unu etete; ọphu ẹphe eyekwa unu egvu;
4 kẹ l'ọo Ojejoje, bụ Nchileke unu bẹ unu l'iya yị; t'ọ lụ-chitaru unu ọgu l'ifu ndu
ọhogu unu; shi ẹge ono mee t'unu lụ-gbua ẹphe."
5 Tẹ ndu ishi byakwaphu bya ekfuru nụ ndu sọja ono; jịa ẹphe; sụ: "?O nweru
l'unu ha, onye kpụru ụlo ọphungu, ẹ to yedua Nchileke l'ẹka? T'onye ono lakwa ufu;
t'ẹ b'ọ nwụhu l'ọgu; onye ọdo eje eworu ụlo ọbu ye Nchileke l'ẹka.
6 ?O nweru onye kọru mgbo vayịnu; t'o riwa iphe, shi iya nụ? T'onye ono lakwa
l'ufu; a nọnyaa; ọ nwụhu l'ọgu; onye ọdo eria ya.
7 ?O nweru onye ejekwadu okfu nwanyi; nwanyi ta lawa nk'iya? T'onye ono lakwa
l'ufu; a nọnyakwaa; ọ nwụhu l'ọgu; onye ọdo eje alụa nyee ya."
8 Tẹ ndu ishi ono kfukwaruphu yeru ndu sọja ono; sụ ẹphe: "?O nweru onye atsụ
egvu; m'ọ bụ onye meji atọfu atọfu? T'onye ono lakwa l'ufu; a nọnyakwaa; yo mee;
meji atọfulahaa ibe iya ẹge ọ tọfuru iya."
9 Teke ndu ishi ono kfugetsuleruphu iphemiphe ọbule ono nụ ndu sọja ono; t'ẹphe
fọtagbakwaa ndu ishi sọja dobe, bụ ndu a-nọdu edu ẹphe eje.
10 Teke unu wụfuru; l'ejekfu mkpụkpu ọgu; unu vukwaru ụzo kua ẹphe t'unu
l'ẹphe kpeshia.
11 Ọ -bụru l'ẹphe kwetaru t'unu l'ẹphe kpeshia; bya agụhaaru unu ọnu-ụzo ẹphe;
ọo ya bụ l'iphe bụ ndu bu lẹ mkpụkpu ono a-bụkotaru ndu unu a-nọdu edzuru ozi
mkpọ-nyi-ẹnya.
12 Ọ -bụru l'ẹphe te kwedu t'unu l'ẹphe kpeshia; gbenu tso unu ọgu; unu kee ọgu
kephee mkpụkpu ono mgburumgburu.
13 Teke Ojejoje, bụ Nchileke unu woleruphu mkpụkpu ono ye unu l'ẹka; unu gude
ogu-mbeke tụko unwoke, nọ iya nụ gbushikota.
14 Ụnwanyi ẹphe; ụnwegirima ẹphe; elu ẹphe; mẹwaru iphemiphe ọbule ọdo, nọ
lẹ mkpụkpu ono; mẹkpo iphe a lụtaru l'ọgu l'ọ ha; bẹ unu e-gwotakota; t'ọ bụru
nk'unu. Unu e-ripya iphe, unu gwotaru l'ẹka ndu ọhogu unu, bụ ọphu Ojejoje, bụ
Nchileke unu nụru unu.

15 Ono bụ ẹge unu e-mekotaje iphe, bụ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ono l'ẹphe ha, bụ
ndu ọphu nọ unu ote-ẹnya, bụ ndu ọphu ẹ-ta ayịdu l'iphe bụ mbakeshi ọwaa, bugbaa
l'ẹke-a.
16 Ọle; ọ -bụru mkpụkpu ndu ọwaa, nọ l'alị, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu
anụnu t'ọ bụru òkè-iphe unu-a; t'ẹ b'ọ dụkwa iphe, atụ ume m'ọo nanụ, unu a-ha t'ọ
nọdu ndzụ.
17 Unu tụkokwa iya l'ọ ha gbushikota; mbụ ndu Hetu; ndu Amọru; ndu Kénanu;
ndu Pẹ́rezu; ndu Hevu; mẹ ndu Jebusu; bụ iya bụ ẹge Ojejoje, bụ Nchileke unu tụru
ekemu t'unu mee ya;
18 t'ẹphe be shi ẹge ono zia unu ahụma ahụma ono, ẹphe anọduje eme ono, bụ ọphu
ẹphe anọduje emeru agwa ẹphe; unu eshi ẹge ono meswee Ojejoje, bụ Nchileke unu.
19 Teke unu keru ọgu yechia mkpụkpu nọo ọdu; l'ẹke unu eme t'unu lụa mkpụkpu
ọbu lụta; unu be egudekwa ogbu-nkụ mebyishia oshi-ọmi, nọ iya nụ. Unu hakwaa
ya; wọtaje nebyi iya ria; unu be egbutsushikwa iya egbutsushi. ?Unu e-ke ọgu kebuta
oshi, gvuru l'ẹgu; oshi; ?ọ bụ madzụ tọo.
20 Ọ bụ oshi ndu ọphu unu maru l'ẹ tọ bụdu oshi-ọmi bụ ndu ọphu unu e-mebyishi.
Unu gbutsushia ndu onanu; gude kpụa ose-ọgu kpụ-phee mkpụkpu ono, etso unu
ọgu ono mgburumgburu jeye teke unu emekputa ẹphe.

21

Onye e gburu; ọphu a madu onye gburu iya nụ

1 Ọ -bụru l'a phụru odzu onye e gburu egbugbu; yọ daburu l'ẹgu; l'alị ono, Ojejoje,
bụ Nchileke unu abya unu anụnu t'ọ bụru òkè-iphe unu ono; ta ma onye gburu iya
nụ;
2 tẹ ndu bụ ọgurenya unu phẹ; mẹ ndu ikpe unu phẹ wụfuta; tsube l'ẹke odzu ono
daburu; tụa iphe atụ̀tù jeye lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọ-pheru iya mgburumgburu.
3 Tẹ ndu bụ ọgurenya ọphu, shi lẹ mkpụkpu ọphu kakọta ọnonyabe odzu ono ntse
kpụta ada eswi, e t'e gudebua jee ozi; ọphu t'a tụgbabebua yẹle ada eswi ọdo;
4 kpụru bahụ lẹ nsụda, mini atsọ atsọtso; mbụ nsụda, ẹ-ta kọbu-a iphe; tọ dụ iphe
e mebejewaru iya. T'ẹphe nọdu lẹ nsụda ono; swị-kwoo ada eswi ono olu.
5 Ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ụnwu Lívayi a-lụfuta l'ụzo ifu bya evudo. Ishi iya
abụru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu fọtawaru ẹphe t'ẹphe jejeru iya ozi; mẹfua t'ẹphe
gudeje ẹpha Ojejoje gọoru madzụ ọnu-ọma. Teke okfu adaru madzụ yẹle ibe iya; m'ọ
kwanụ lẹ madzụ mekaru ibe iya iphe; t'ọ bụru ẹphe e-kpe iya.
6 Ndu bụ ọgurenya, shi lẹ mkpụkpu ọphu ka ọnonyabe ẹke odzu ono zẹ ntse l'ẹphe
ha akwọo ẹka l'eli ada eswi ono, a swị-kworu olu lẹ nsụda ono;
7 sụ l'ẹka ẹphe ta dụkwa l'ọchi onye-wa; ọphu ẹphe aphụkwa teke eegbu iya.
8 Byiko Ojejoje; natanu ụgwo-ọ, aakfụ l'ishi ndu nke ngu, bụ ndu Ízurẹlu; mbụ ndu
ono, ị gbafụtaru ono. T'ọchi onye ẹ-ta dụdu iphe, o meru ba atukokwaru ndu nke
ngu, bụ ndu Ízurẹlu l'ishi. Ọo ya bụ; e shi ẹge ono kfụa ụgwo ọchi onye ono, e gburu
ono.
9 Yọ bụru ẹge ono bẹ unu e-shi nwefu onwunu ụgwo ọchi onye ẹ-ta dụdu iphe, o
meru; keshinu unu mewaru, iphe vudo nhamụnha l'ifu Ojejoje.

K'ọlu nwanyi, a lụtaru l'ọgu

10 Ọ -bụru l'unu jekfuru ndu ọhogu unu ọgu; Ojejoje, bụ Nchileke unu woru ẹphe
ye unu l'ẹka; unu akpụa ẹphe lẹ ndzụ;
11 ọ -bụru lẹ ndu ono, unu kpụru lẹ ndzụ ono nweru nwanyi, ama mma, nweru
l'unu ha onye ọ dụ mma; l'agụ onye ọbu t'ọ bụru nyee ya;
12 t'onye ono duta iya laa nk'iya; kpụshia ya ishi; be ya nvọ ebebe.

13 Yo yefu uwe, o shi ye teke phụ, a kpụtaru iya lẹ ndzụ phụ. T'ọ nọdu lẹ kẹ onye ọbu; kwaa ẹkwa nne iya mẹ ẹkwa nna iya ọnwa ophu. E -metsua; tẹ yẹle onye ọbu watawaru azẹze: onye ọbu abụru nji iya; yọ bụru nyee ya.
14 Ọ -bụru l'e metsuaru; nwanyi ọbu ta dụhe onye ọbu mma; t'ọ pakwaru iya haa t'o je ẹke, dụ iya mma. Ọlekwaphu t'ẹ b'i re iya erere k'oreta okpoga; ọphu ti mekwa iya ẹge eemeje ohu. Ishi iya abụru l'i mewaru iya iphe-iphere.

Iphe, ruberu ọkpara

15 Ọ -bụru lẹ nwoke alụ ụnwanyi labụ; yeru onye lanụ obu; kpọo onye ọphu ashị; ẹphe ẹbo atụko mụtawaru iya ụnwegirima; mẹ onye ọphu o yeru obu yẹle onye ọphu ọ kpọru ashị; teke ọ bụ l'ọo onye ọphu a kpọru ashị mụru onye ọphu bụ ọkpara;
16 mbọku, oo-ke ekpe gude keeru ụnwu iya ẹku iya; t'ẹ b'o wotakwa nwatibe kẹ nwanyi ọphu o yeru obu phụ; dobe l'ọnodu ọkpara; haa nwatibe kẹ onye ọphu, ọ kpọru ashị phụ, bụ iya bụ ọkpara phụ.
17 T'onye ono mekwaaru ọkpara iya ono, bụ nwatibe kẹ nwanyi ono, ọ kpọru ashị ono iphe, ruberu iya nụ. Mbụ t'o kee iphemiphe ọbule, o nweru enweru ụzo labụ; kẹ l'ọo nwata ono bụ nwa mbụ, koshiru l'ọ nọo l'ufu. Iphe, ruberu ọkpara bụkwa iya nwe iya.

Nwa, kariru ndu mụru nụ ẹka

18 Ọ -bụru lẹ madzụ mụtaru nwa, ka iya ẹka; k'ọphu bụ l'ẹ tọo ngadụru ndu mụru iya nụ nchị; too mejedu iphe, nna iya kfuru; too meje ọphu, nne iya kfuru; teke ẹphe hụrù iya àhụ̀hù; too yeduru ẹphe ọnu;
19 tẹ nna iya yẹle nne iya kpụtakwa iya kpụ-jeru ndu bụ ọgurenya l'ọnu edukfu mkpụkpu ẹphe.
20 T'ẹphe sụ ndu bụ ọgurenya mkpụkpu ono: “Nwatibe ayi ọwaa kaakwa ayi ẹka; bya abụru 'anụma anụma. Ọ bụ oke-ẹkpiri; ngụnuka mẹe.”
21 T'unwoke mkpụkpu ono l'ẹphe ha wụfuta; tụ-gbua ya lẹ mkpuma. T'e chigbukwaa njọ l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya; k'ọphu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha a-nụ iya; tsụa egvu.

Ekemu, dụ iche iche

22 Ọ -bụru lẹ madzụ meru iphe, ọ gbaru t'ọ nwụhu; e woru iya gbua; unu kobe odzu onye ono l'eli oshi;
23 t'odzu iya be kokwaru l'eli oshi l'ẹke ono jeye tẹ nchị bọhu. Unu likwaa ya mbọku ono gẹdegede; kẹ l'onye koru l'eli oshi bẹ bụ onye Nchileke tụru ọnu. Unu be emerushikwa alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu t'ọ bụru òkè-iphe unu ono.

22

1 Ọ -bụru l'ị phụru eswi madzụ ibe ngu; m'ọ bụ atụru iya l'ẹke ọokpaphuhu akpaphuhu; be emekwa ẹnya l'ẹ tị phụdu iya; kebekwa ẹhu kpụta iya kpụ-phuru onye ono, nwe iya nụ ono azụ.
2 Ọ -bụru l'onye ono te bunyabedu ngu ntse; ọdumeka bụru l'ị tị madu onye ọbu; kpụtakwa iya laa nke ngu je edobe; jeye teke onye ono a-chọru iya bya; nggu akpụru iya nụ iya.
3 Ono kwaphụ ẹge ii-meje nkakfụ-ịgara iya. Ẹge ono kwaphụ bẹ ii-meje uwe iya; mẹkpo iphemiphe ọbule, bụ kẹ madzụ ibe ngu, tufahuru etufahụ; nggu aphụa ya. Be emekewa ẹnya l'ẹ tị phụdu iya.
4 Ọ -bụru l'ị phụru nkakfụ-ịgara madzụ ibe ngu; m'ọ bụ eswi iya l'ẹke ọ daru l'iku esu-ụzo; be emekwa ẹnya l'ẹ tị phụdu iya. Kebekwa ẹhu je eyeru onye ọbu ẹka t'ọ palia ya.

5 Tẹ nwanyi ba akwajẹkwa ngwa nwoke; ọphu unwoke akwajẹkwa ngwa nwanyi;
kẹ l'onye eme ẹge ono bụkwa akpamara bẹ oome l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu.
6 Ọ -bụru l'i swe l'esu-ụzo; phụa ẹkfuna-ẹnu l'eli oshi; m'ọ bụ l'alị; ọ -bụru l'ụnwenu
nọ iya; m'ọ bụ ẹkwa iya; nne iya ekpuru iya; ba anwụpyabekwa nwẹnu ono yẹle
ụnwu iya.
7 Kebekwa ẹhu haa nne iya t'o phefu; nggu anwụtawaru ụnwu iya; k'ọphu ọo-dụru
ngu lẹ mma; mẹ k'ọphu ịi-ka nka.
8 Ọ -bụru l'ịikpu ụlo ọphungu; kpụsakwaa l'uko* iya ụsa; swia ya ọnu mgburumg-
buru; t'ẹ bọ dụ onye e-shi l'ẹke ono wefu bya adaa; woru ọchi ye l'ụlo ngu ono.
9 Ọ -bụru l'ịiko mgbo vayịnu; ba akụkwa iya iphe ẹghirigha. I -mee ya ẹge ono bẹ
aa-natakwa ngu akpụru, ọ mịtaru; natakwa ngu phụ akpụru, ọ mịtaru mbụ vayịnu
ono je edobe l'ụlo, dụ nsọ.
10 Be eligbabejekwa eswi yẹle nkakfụ-ịgara gude l'atụpya alị ugbo lanụ.
11 Be yejekwa uwe, a kwaru ẹghirigha; mbụ wota ẹkwa baragidi je akwakọbe lẹ
rẹbererebere ẹkwa mmanu.
12 Kpajẹkwaru eri owu, dụ yagịriyagiri ye l'uwe-nlọkpuru ngu azụ ẹno.

K'ọchifu nwanyi

13 Ọ -bụru lẹ nwoke lụru nwanyi yẹle iya azẹtsua; yọ kpọo nwanyi ọbu ashị;
14 bolahaa ya ibo; kfubyishilaa ya; sụ: "Lẹ ya lụru nwanyi-a; ya eje tẹ ya ẹya zẹe;
tọ dụhe lẹ nne mụru iya."
15 Tẹ nna nwamgbọko ono yẹle nne iya gude iphe, ekoshi lẹ nwamgbọko ono bẹ
yẹle nwoke ọdo ta zẹbua je ekoshi ndu bụ ọgurenya l'edukfu mkpụkpu.
16 Tẹ nna nwamgbọko ono sụ ndu bụ ọgurenya ono: "Lẹ nwatibe iya bẹ ya keru
nji; ọle nta-a b'ọ dụwa nji iya ashị.
17 O bowaru iya ibo; sụ: 'Lẹ nwatibe iya ta dụhedu ẹge ọ dụ lẹ nne mụru iya.'
Ọlobu; ọwaa kwa iphe, ekoshi lẹ nwatibe iya bẹ nwoke ọdo ta chịkahubua ọkpa."
Teke ono; ndu mụru nwata ono abya eworu ẹkwa ono phụshia l'ifu ndu bụ ọgurenya
mkpụkpu ono.
18 Tẹ ndu bụ ọgurenya mkpụkpu ono kpụta nwoke ono; chia ya ẹchachi;
19 reta iya nre ụkporo mkpọla-ọcha ise; woru nụ nna nwamgbọko ono; kẹle nwoke
ono boru nwamgbọko Ízurẹlu ibo. Nwamgbọko ono a-bụru nyee ya ẹge ọ bụ iya;
ọphu tọ byadụ bya achịfu iya achịfu jeye ẹge ọo-nọ-bebe.
20 Ọle; ọ -bụkwanuru l'ibo ono, e boru iya ono bụ oswi-okfu; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu
iphe, e gude koshi lẹ nwamgbọko ono bẹ yẹle nwoke ọdo ta zẹbua;
21 t'ẹphe kpụfuta nwamgbọko ono l'ọnu ụlo nna iya; tẹ unwoke mkpụkpu ono tụ-
gbua ya lẹ mkpuma; kẹ l'o meru ahụma l'alị Ízurẹlu. Ọono lẹ kẹ nna iya l'agba
ọkpara. T'e chigbukwaa njọ l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya.
22 Ọ -bụru l'e guderu nwoke l'ẹke yẹle nyee onye ọdo zẹ; t'e gbukwaa nwoke ono
yẹle nwanyi ọbu. T'e chigbukwaa njọ l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya l'alị Ízurẹlu.
23 Ọ -bụru lẹ nwamgbọko yẹle nwoke ta zẹbua; mbụ nwamgbọko, e doberu madzụ
k'alụlu bẹ nwoke ọdo phụru lẹ mkpụkpu; jekfu iya; ẹphe azẹe;
24 unu kpụta ẹphe ẹbo kpụfu l'ọnu obu-edukfu† mkpụkpu ono; gude mkpuma tụ-
gbushia ẹphe ẹbo. Aa-tụ-gbu nwamgbọko ono lẹ mkpuma; kẹ l'ọ nọ l'ẹke, madzụ
nọ;‡ to chi mkpu t'a gbaaru iya mkpu; tụ-gbukwaaphu kẹ nwoke; kẹ l'o mebyishiru
nyee onye ọdo. T'e chigbukwaa njọ l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya.

---

* **22:8 22:8** Uko, eekfu l'ẹke-a bụ uko, ẹ te nwedu okpotsu. Ọ bu uko ono bụ okpotsu ụlo ọbu. † **22:24 22:24** L'alị Ízurẹlu; bẹ eemetashije ogude ụpho-mkpuma kpụ-pheta mkpụkpu mgburumgburu. L'ọnu-abata mkpụkpu ono; b'a kpụje ụlo ẹke ndibe ọgurenya anọduje eye ọnu l'iphe gbaru nụ. Ọ bụ ẹke ono b'e ku obu-edukfu lẹ Bayịburu-a. Gụa Rut 4:1, 11; Job 29:7-13. ‡ **22:24 22:24** Iphe a kwata dee l'ẹke-a kwa mkpụkpu.

25 Obenu; ọ -bụru l'ọo l'ime ẹgbudu bẹ nwoke guderu nwamgbọko, e doberu madzụ
k'alụlu yẹle iya azẹe; bụkwa onye kẹ nwoke nwẹnkinyi bẹ ee-gbu.
26 T'ẹ b'ọ dụkwa iphe, unu e-me nwamgbọko ono; l'ẹ tọ dụkwa iphe dụ ẹji, o meru,
ee-gude gbua ya. Ishi iya abụru lẹ ọwaa dụkwa l'ọ bụ onye jeru je afụaru madzụ ibe
iya l'ụzo; gbua.
27 Mbụ lẹ nwoke ono guderu nwamgbọko ono, onye ọdo ejekwadu okfu iya ono
l'ime ẹgbudu; yo chia mkpu; t'o nwe onye, a-gbaru iya mkpu.
28 Ọle; ọ -bụkwanuru lẹ nwoke guderu nwamgbọko, ẹ-ta dụdu onye edoberu iya
k'alụlu k'ẹhuka yẹle iya azẹe; a phụa ẹphe;
29 tẹ nwoke ono kfụkwaa nna nwamgbọko ono ụkporo mkpọla-ọcha labụ lẹ
mkpọla-ọcha iri. Tẹ nwoke ọbu lụkwaa nwamgbọko ono; kẹ l'o mebyishiwaru iya.
Ọphu ọ byadụ achịfu nwamgbọko achịfu gbururu jeye ẹge ọo-nọ-bebe.
30 Tẹ nwoke ba lụkwa nyee nna iya; shi ẹge ono mechia nna iya ifu.

23

Obufu madzụ ebufu

1 T'onye akpụraku pyahụru apyahụ; mẹ onye e bufuru útsù ba abatajẹkwa lẹ
ndzuko ndu kẹ Ojejoje.
2 T'ẹ b'ọ dụkwa onye a gbataru l'ọkpara, a-bataję l'ẹke ndu kẹ Ojejoje dzukoberu.
Ọphu ndu awa iya; mbụ jeye l'ọgbo k'iri 'abatajẹkwa l'ẹke ndu kẹ Ojejoje dzukoberu.
3 T'ẹ b'ọ dụkwa onye Amọnu; m'ọ bụ onye Móabu; mbụ je akpaa l'eri ẹphe jeye
l'ọgbo k'iri, a-bata lẹ ndzuko kẹ ndu Ojejoje gbururu jeye.
4 Ishi iya abụru l'ẹphe te gudedu nri; mẹ mini gba unu ndzuta teke unu shi Íjiputu
alụfuta. Ẹphe egbechia buta Bélamu Beyọ, bụ onye Petọ l'alị Mesopotémiya t'ọ bya
atụa unu ọnu.
5 Obenu lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu ta ngadụru Bélamu nchị; ọ gbechia mee
mburọnu ono; yọ ghọo ọnu-ọma; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu yeru unu obu.
6 Unu ba achọkwa ụzo unu, ee-shi t'ẹhu dụ ẹphe agu; m'ọ kwanụ t'ọ dụru ẹphe lẹ
mma jeye teke unu a-nọ-bebe.
7 Tẹ ndu Édọmu ba adụkwa unu ashị; kẹ l'ẹphe bụ unwunne unu. Ọphu unu
akpọkwa ndu Íjiputu ashị; kẹ l'unu shi bụru ndu laru alala l'alị ẹphe.
8 T'a hajẹkwaa ndu awa ẹphe ọgbo k'ẹto t'ẹphe bata l'ẹke ndu kẹ Ojejoje dzukoberu.

Odobe ọdu ọgu t'ẹ b'o ri inyi

9 Ọ -bụru l'unu nọ l'ọdu ọgu l'oge ọgu; unu bukwaru ụba yeru iphe, dụ ẹji.
10 Ọ -bụru l'o nweru l'unu ha, onye nyịru iphe kpua onwiya l'ẹnyashi; shi ẹge ono
bụru onye aasọ nsọ; t'onye ono shikwa l'ọdu ọgu ono lụfu.
11 O -be l'urẹnyashi; tọ ghụa ẹhu. Ẹnyanwu -nyịhutsulephu; yọ batawaru l'ọdu
ọgu ono.
12 T'o nwekwaru ẹke, unu e-jeje oje-l'ụkpo l'azụ ọdu ọgu ono.
13 Unu yekobeje ikworo lẹ ngwa-ọgu unu; k'ọphu bụ; o -nweru unu onye jeru oje-
l'ụkpo; t'o gude iya tụa nsụ nyịru iya ye; kpochia.
14 Ishi iya abụru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu etsojeru ọdu ọgu unu ejephe; l'adzọ unu
ndzụ; woru ndu ọhogu unu ye unu l'ẹka. Ọo ya meru iphe ọdu ọgu unu bụ-futaje
ẹke, dụ nsọ. T'ẹ b'ọ phụshi iphe, aasọ nsọ l'ẹke unu nọ; paru unu haa.

Ụnwu ekemu ọdo

15 Ohu -shi l'ẹka nnajiufu iya gbakfuta ngu; ba kpụtakwa iya kpụ-phuru nnajiufu
iya ono azụ.
16 Hakwaa ya tẹ unu l'iya buru l'ẹke dụkpele iya phụ mma lẹ mkpụkpu unu ono
ẹke ọ fọtaru. Unu ba kpakwa iya ẹhu.

17 T'ẹ b'ọ dụkwa onye Ízurẹlu: nwoke m'ọ bụ nwanyi, a-nọdu agbaru agwa ọkpara.
18 Unu be egudejekwa ụgwo, a kfụru nwanyi ọkpara; m'ọ bụ ọphu a kfụru nwoke
ọkpara bya l'ụlo Ojejoje, bụ Nchileke unu bya ọkfu ụgwo iphe, e riburu l'angụ
k'ememe; kẹ l'ẹphe ẹbo bụkwa akpamara l'ẹnya Ojejoje, bụ Nchileke unu.
19 Unu be ejekwa onye Ízurẹlu ibe unu ụgwo ọ-mụru-nwa; l'okpoga; m'ọ bụ lẹ nri;
m'ọ bụ l'iphemiphe ọbule, bụ iphe eejeje madzụ l'ụgwo.
20 Onye unu e-jeje ụgwo ọ-mụru-nwa bụ onye mba ọdo. Obenu l'onye bụ onye
Ízurẹlu ibe unu bẹ unu te ejekwa ụgwo ọ-mụru-nwa; k'ọphu Ojejoje, bụ Nchileke
unu a-gọoru ọnu-ọma nụ unu l'iphemiphe ọbule, unu byibekpooru ẹka k'ememe l'alị
ono, unu eje alụta ono.
21 Ọ bụru l'unu riburu Ojejoje, bụ Nchileke unu angụ iphe unu e-me; unu ba
akpọkwa ụkfu ememe iya; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu jịfutajekwa unu ajị iya;
unu abụru ndu ikpe nmaru l'unu meru ẹjo iphe.
22 Ọle; ọ -bụkwanuru l'ẹ t'o nwedu iphe unu riburu angụ kẹ ememe; bẹ ikpe ta
nmakwa unu.
23 Iphe, bụ iphe shi unu l'ọnu lụfuta; unu letakwa ẹnya mekota iya; kẹ l'ọ bụ
unubẹdua tụru obu unu ama; gude ọnu unu ribuaru Ojejoje, bụ Nchileke unu angụ
ome iphe ono.
24 Ọ bụru l'unu bahụru lẹ mgbo vayịnu madzụ ibe unu; unu rikwaa akpụru vayịnu
ọbu ẹge dụ unu mma; ọle t'ẹ b'ọ dụkwa ọphu unu e-ye lẹ nkata unu.
25 Teke unu -bahụru l'ẹgu madzụ ibe unu; yọ -dụ unu t'unu wọta iphe, ọ kụru
akụku ria; unu wọtakwa iya; ọle t'ẹ b'ọ dụkwa ukfu iphe ono ọphu unu e-gude mma
gbutsua.

24

Kẹ ọchifu nwanyi

1 Ọ -bụru lẹ nwoke lụru nwanyi; a -nọnyaa; nwanyi ono ta dụhe iya mma; kẹ l'ọ
phụru iphe, ta dụdu mma l'ẹhu nwanyi ono; yọ bya ederu ẹkwo ọchifu nwanyi; nụ
iya; chịfu iya;
2 ọ -bụru l'ọ lụfuru; je alụa nwoke ọdo;
3 nji iya k'ẹbo ono abyakwaphu bya akpọo ya ashị; dekwaruphu ẹkwo achịfu ọdo
nụ iya; bya achịfukwa iya phụ lẹ nk'iya; m'ọ bụ l'onye k'ono bụ anwụhu b'ọ nwụhuru;
mbụ onye ọphu, shi duta iya; lụa phụ;
4 tẹ nji iya kẹ mbụ phụ, chịfuru iya nụ phụ ba alaphukwa azụ jeshia ya alụlu;
l'e merushitsuwaru iya ono; kẹ l'ọ bụkwa akpamara l'ifu Ojejoje. Unu be emetakwa
akpamara kpube alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu t'ọ bụru òkè-iphe
unu ono.

Ekemu, dụ iche iche

5 Ọ -bụru lẹ madzụ lụru nwanyi k'ọphungu; t'ẹ b'e ezikwa iya t'o je ọgu; ọphu ọ
dụkwa ozi ọdo, ee-zi iya. T'onye ono nọ-gbukwa afa lanụ l'ufu; mee nyee ya ono, ọ
lụtaru ono t'ẹhu tsọo ya ẹna.
6 Tẹ madzụ ba apatakwa mkpuma, eegweje nri; m'ọ kwanụ o-ji-l'ẹka mkpuma; t'ọ
bụru iphe, e yeru iya l'itumo; kẹ l'ono dụkwa l'ọ bụ onye gude ishi madzụ ophu sụbe
l'itumo.
7 Ọ -bụru lẹ madzụ b'e guderu l'o zitaru onye Ízurẹlu ibe iya ezita: l'eme iya l'ọ bụ
ohu; m'ọ -bụ ree ya erere; t'e gbukwaa onye ọ-pa-l'ẹda ono egbugbu. T'e chigbukwaa
njọ l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya.
8 Ọ -bụru onye ẹhu-labụ byaru; unu zikwaa obu l'alị; mee iphe, bụ iphe, ndu
achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu ikfu Lívayi sụru t'unu mee. Unu tụkokpelephu iphe,
bụ iphe, mu tụru ẹphe ekemu sụ t'ẹphe meje; mekota.

9 Unu nyatakwa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke unu meru Miriyamu teke unu nọ l'ụzo;
l'unu wụfutatsuaru l'alị Íjiputu.
10 Teke i jeru madzụ ibe ngu ụgwo; m'o -ruhuru; ọ bụru ụgwo, dụ ịdu-agha; ba
bahụkwa l'ụlo iya je owota iphe, ọ sụberu ngu l'itumo.
11 Nọdukwa l'etezi tẹ onye ọbu, i jeru ụgwo ọbu wofutaru ngu iphe, ọ sụberu ngu
l'itumo ọbu.
12 Ọ -bụru l'onye ọbu bụ onye ụkpa; be egudekwa iphe ono, o yeru ngu l'itumo ono
lashia l'ufu; nọo jeye tẹ nchi bọhu.
13 Nchi -jihude; nggu ewophutaru iya ukpo iya ono azụ; k'ọphu ọo-zẹ iya; kua
mgbẹnya; gọru ọnu-ọma nụ ngu. A gụaru ngu iya l'odobe ẹka ndoo l'ifu Ojejoje, bụ
Nchileke ngu.
14 Ọ -bụru l'onye ẹ-te nwedu ẹge ọ haru iya; yọ kpa ụkpa -byaru ngu ozi; be
emegbukwa iya emegbu; mẹ onye ọbu; ?ọ bụ onye Ízurẹlu ibe ngu; m'ọ bụ onye
laru alala, buru lẹ mkpụkpu unu.
15 Kfụjekwa iya aswa ozi iya l'ụboku; tẹmanu ẹnyanwu anyịhude; kẹ l'onye ono,
akpa nri ono gbawaru aswa ozi iya yeru lẹ mkpa ẹhu iya. Ọdumeka bẹ ọo-rakwaru
Ojejoje ẹjo ẹkwa l'okfu ẹka ngu; yọ bụru ngu ome ẹjo iphe.
16 Tẹ ndu bụ nna ba alajẹkwa l'iphe, nwa ẹphe metaru; ọphu ndu bụ ụnwu
'alajẹkwa l'iphe, nna ẹphe metaru. T'onye metaru iphe o metaru lakwaa l'iphe, o
meru.
17 Unu ba anafụjekwa madzụ iphe gbaru iya nụ; okfu l'ọ bụ onye laru alala; m'ọ
kwanu okfu l'ọ bụ onye a tọru ogbe; ọphu unu anatajẹkwa nwanyi, maa tụfuru uwe
iya l'itumo.
18 Unu nyatajẹkwa l'unubẹdua shi bụru ohu l'alị Íjiputu; Ojejoje, bụ Nchileke unu
agbata unu l'ẹke ono. Ọo ya meru iphe mu atụru unu ekemu; sụ t'unu meje iphe ono
l'ọ ha.
19 Teke unu akpata iphe unu meberu emebe; ọ -bụru l'o nweru ọphu unu haru
l'okfu unu; unu ba alaphuhekwa azụ je iya ewota. Unu hakwaaru iya ndu laru alala;
ndu a tọru ogbe; mẹ ụnwanyi, maa tụfuru; k'ọphu Ojejoje, bụ Nchileke unu a-gọru
unu ọnu-ọma l'iphe bụ iphe, unu kụberu ẹka.
20 Teke unu awọ olivu unu; unu ba awọjekwa iya n-wọ labụ. Unu hajẹkwaa ọphu
phọduru nụ t'ọ dụru ndu laru alala; ndu a tọru ogbe; mẹ ụnwanyi, nji ẹphe ta
nọhedu.
21 Ọ -bụru l'unu awọ vayịnu lẹ mgbo vayịnu unu; unu be ejekwa mkpakwa iya. Unu
hajẹkwaa ọphu phọduru nụ t'ọ nọduru ndu laru alala; ndu a tọru ogbe; mẹ ụnwanyi,
nji ẹphe ta nọhedu.
22 Unu nyatajẹkwa l'unubẹdua shi bụru ohu l'alị Íjiputu. Ọo ya meru iphe mu atụru
unu ekemu; sụ t'unu meje iphe ono l'ọ ha.

25

Ekemu k'ochi madzụ iphe

1 Ọ -bụru l'ụmadzu labụ bẹ okfu adaru; t'ẹphe gude iya je l'ụlo ikpe tẹ ndu ikpe
kpeeru iya ẹphe; haaru onye ọphu iswi dụ mma enge; nmaa onye ọphu achọ okfu
ikpe.
2 Teke ọ bụ l'onye ọphu ikpe nmaru b'ọ gbaru t'e chia iphe; t'onye ikpe mekwaa
ya t'ọ zẹru azẹe; t'e chia ya iphe l'ifu iya; chia ya ọnu ẹchachi ole yẹle iphe o meru
hakọ.
3 Ụkporo ọnu ẹchachi ẹbo bẹ ee-chi onye ọbu. T'ẹ b'ọ karikwa ẹge ono. E -chighata
iya ẹge ono b'ọ bụakwa ome nwanna ngu ono l'ẹ tọ dụdu iphe ọ bụ l'ẹke ị nọ.
4 Unu be ekechijekwa eswi ọnu teke ọodzoshiru unu witu unu.

Ozi, nọru onye nwunne iya nwụhuru; haa nyee ya

5 Ọ -bụru l'unwunne ẹbo bu; onye lanụ anọnyaa nwụhu tọ mụta nwa; tẹ nyee ya
be jekwa ọlu esu-ụzo. Tẹ nwunne nji iya lụpyabekwa iya; lajẹru iya l'ụlo. Nwunne
nji iya ono eshi ẹge ono medzukota iphe, gbaru iya nụ l'ẹke nwanyi ono nọ.
6 Nwa nwoke mbụ, ọ mụtaru mbụ nwanyi ono bẹ a-zaru ẹpha laa l'ẹpha nwunne
iya ono, nwụhuru nụ ono; t'e shi ẹge ono t'ẹpha iya be chihu l'alị Ízurẹlu.
7 Ọle; ọ -bụru l'ẹ tọ dụdu onye ono t'ọ lụpyabe nyee nwunne iya ono; tẹ nwanyi
ono jekfu ndu bụ ọgurenya ono l'obu-edukfu mkpụkpu ono je asụ ẹphe: "Lẹ nwunne
nji iya jịkakwaru ome t'ẹpha nwunne iya be ephuhu l'alị Ízurẹlu. Ẹ to kwekwa lẹ ya
emeru iya iphe, gbaru tẹ onye, bụ nwunne nji madzụ meeru iya."
8 Tẹ ndu bụ ọgurenya mkpụkpu ono kua nwoke ono; kfuaru iya okfu. Ọ -bụru
l'iphe, ookfu bẹ ookfu ekfushi ike: "Lẹ ya ta alụpyabedu nwanyi ono;"
9 tẹ nyee nwunne iya ono gbeshi l'ifu ndu bụ ọgurenya ono je eyeta akpọkpa
nwunne nji iya ono nanụ; vụshi iya ọnu-mini l'ifu; su iya: "L'ọo ege ono bẹ eemeje
onye ẹ-ta chọdu tẹ ufu nwunne iya be echihu."
10 Iphe, ee-ku ufu nwoke ono lẹ Ízurẹlu bụ: "Ufu onye e yetaru akpọkpa iya."
11 Ọ -bụru l'unwoke labụ alụ ọgu; nyee onye lanụ l'ime ẹphe abyatashia ọgbaru nji
iya ọdzori; bya azụ nwoke ọphu l'ẹhu-nwoke;
12 t'e gbubufukwa nwanyi ono ẹka; t'ẹ ba aphụkwaru iya imiko.
13 Unu be eyejekwa iphe, eegudeje atụ ẹra iphe ụzo ẹbo l'ẹda unu: ọkpobe iya; mẹ
adigboroja iya.
14 Unu be enwekwaru iphe, eegudeje ama iphe amama ụzo labụ lẹ nk'unu: ọkpobe
iya; mẹ adigboroja iya.
15 Unu gudeje ọkpobe iphe, eegudeje atụ ẹra iphe tụa iphe; k'ọphu unu a-ka nka
l'alị ono, Ojejoje bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono;
16 kẹ l'iphe bụ onye, eme egbe iphe ono; mbụ onye, eme iphe l'ụgho bụkwa
akpamara bẹ oome l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu.

Ekemu t'e gbushia ndu Amalẹku

17 Unu nyatakwa iphe, ndu Amalẹku meru unu teke unu nọ l'ụzo; l'unu
lụfutatsuaru lẹ Íjiputu.
18 Ọ bụ teke ike ije gvụwaru unu; ike ta nọhe unu; bẹ ẹphe shiru unu ụzo azụ; bya
etso unu ọgu l'ụzo; gbushia ndu ọphu kpe azụ; ẹphe ta tsụ Nchileke egvu.
19 Ọo ya bụ; teke Ojejoje, bụ Nchileke unu meleruphu; unu enweru onwunu l'ẹka
iphe, bụ ndu ọhogu unu, bupheru unu mgburumgburu l'alị ono, ọobya unu anụnu
t'ọ bụru òkè-iphe unu ono; unu mekwaa tẹ ndu Amalẹku chịhu lẹ mkpuli igwe ọwaa.
Unu ba zahakwa iya ememe!

26

Akpụru iphe mbụ

1 Unu -bahụlephu l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke abya unu anụnu t'ọ bụru òkè-iphe
unu ono; mbụ unu -nata l'iya phụ buru;
2 hatakwa akpụru iphe mbụ l'iphe, ị kọtaru l'alị ono, Ojejoje abya unu anụnu ono;
chịru ye lẹ nkata; vuru je l'ẹke Ojejoje, bụ Nchileke unu a-fọta; dobe ẹpha iya; buru
iya eburu.
3 Jekfu onye achịjeru Nchileke ẹja teke ono je asụ iya: "Lẹ ntanụ-a bẹ iikfuru Ojejoje,
bụ Nchileke unu l'unu larutawaru l'alị ono, Ojejoje riburu nna ayi oche phẹ angụ lẹ
ya a-nụ ayi ono."
4 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono a-nata ngu nkata ono; sụbe l'ifu ẹnya-ngwẹja
Ojejoje, bụ Nchileke ngu.

5 Nggu anọdukwaphu l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke ngu kfua: "Lẹ nna mu shi bụru onye
Áramu, l'aghaphe aghaphe. O gude ndu ha nwanshịi laa Íjiputu; je abụru onye laru
alala l'ẹke ono. Yọ bụru l'ẹke ono b'ọ nọ bụru oke mba, nweru agburu-ẹhu; bya aha
igwe.
6 Obenu lẹ ndu Íjiputu nụru ayi aphụ; bya emee t'ayi jee iphe-ẹhuka; mee tẹ ayi
jee ozi mkpọ-nyi-ẹnya.
7 Tọ dụ iya bụ; ayi echia mkpu raku Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ayi oche phẹ.
Ojejoje anụa olu ayi; bya aphụa iphe-ẹhuka, ayi eje; mẹ ozi, ayi ejegbu onwayi; mẹ
ẹge eegude akpabe ayi ẹhu.
8 Ya ndono; Ojejoje egude ike; agburu-ẹhu iya; oye egvu; iphe-ọphulenya; mẹ iphe-
ọhubama, dụgbaa biribiri; dufuta ayi lẹ Íjiputu.
9 Yo dubatawa ayi l'ẹke-a; bya eworu alị-a nụ ayi; mbụ ẹgiri alị-a.
10 Nta-a b'i wotawaru iya akpụru iphe mbụ, shi l'iphe, i meberu l'alị-a, nggụbe
Ojejoje nụru iya-a." Nggu abya eworu iya dobe l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke ngu; baaru
Ojejoje, bụ Nchileke ngu ono ẹja.
11 Nggu abya etee ẹswa iphemiphe ọbule ono, dụ mma, Ojejoje, bụ Nchileke
ngu nụru nggu lẹ ndibe ngu ono. Ndu Lívayi; mẹ ndu laru alala, unu l'ẹphe bu
etekwaaphụ ẹswa.

Ụzo lanụ l'ụzo iri l'afa k'ẹto

12 Ị -kfụ-gelephu ụzo lanụ l'ụzo iri l'iphemiphe ọbule, i setaru l'afa k'ẹto, bụ iya bụ
afa, aakfụje ụzo lanụ l'ụzo iri; mbụ; teke ị nụtsuaru iya ndu Lívayi; ndu laru alala;
ndu nna ẹphe ta nọhedu; mẹ ụnwanyi, nji ẹphe ta nọhedu; k'ọphu ẹphe a-nọdu lẹ
mkpụkpu unu rijije ẹpho;
13 nggu anọdu l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke ngu; sụ: "L'i wofuakwaru iphe ono, dụ nsọ
ono l'ụlo ngu; wowaru iya nụ ndu Lívayi; ndu laru alala; ndu nna ẹphe ta nọhedu;
mẹ ụnwanyi, maa tụfuru, bụ ekemu, ọ tụru nụ ngu. Ẹ tọ dụkwa ekemu ono, ọ tụru
nụ ngu ono, nweru ọphu ẹ ti tsodu; ọphu ọ dụkwa ọphu ị zahajẹru.
14 Ẹ tọ dụkwa ụzo lanụ l'ụzo iri ono ọphu i riru teke ị nọ l'aphụ; tọ dụ ọphu i
wofuru teke ị bụ onye aasọ nsọ; ọphu ọ dụdu ọphu i nụjeru ndu nwụhuru anwụhu.
I nụkwaru Ojejoje, bụ Nchileke ngu okfu; yọ bụru iphemiphe ọbule, ọ sụru t'i mee
b'i meru.
15 Shinu l'imigwe, bụ ufu ngu ono, dụ nsọ ono lee ẹnya; gọru ọnu-ọma nụ ndibe
ngu, bụ ndu Ízurẹlu; nggu agọru ọnu-ọma nụ ẹgiri alị ono, i riburu nna ayi oche phẹ
lẹ nte ono."
16 Ntanụ-a bẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu tụwaru unu ekemu sụ t'unu meje iphe-a, ya
tọru ọkpa iya sụ t'unu tsoje; mẹ iphe-a, ya sụru t'unu meje-wa. Unu zikwaa obu l'alị;
gudeje obu unu l'ọ ha; mẹ ndzụ unu l'ọ ha meje iphemiphe ọbule ono.
17 Ntanụ-a bẹ unu kfuwaru iya hoo-haa l'ọo Ojejoje bụ Nchileke unu; l'ọo ụzo, ọ
tọru bẹ unu a-nọdu etso; l'eme iphe, ọ tọru ọkpa iya; mẹ iphe, o kfuru; mẹ nsọ iya;
l'anụkwaru iya phụ okfu.
18 Ojejoje abyakwaphu bya ekfua ya hoo-haa ntanụ-a l'unu bụwa ndibe iya, ya nwe
k'iche, bụ iphe, ya kwehawaru unu l'ụkwa; bya asụ t'unu mejekwa iphe ya tụru unu
l'ekemu.
19 Oo-me unu t'unu ka iphe bụ mbakeshi, o keru ekeke. Ẹpha unu a-ka kẹ ndu mba
ọdo ono ode ude; ẹphe aka unu otushi ẹpha; ka unu ọkwabe ugvu. Unu abụru ọha,
dụru Ojejoje, bụ Nchileke unu lẹ nsọ, bụ iphe, o kfuhawaru.

27

Ẹnya-ngwẹja, nọ lẹ Ugvu Ebalu

1 Ya ndono; Mósisu yẹle ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu abya atụaru ndu Ízurẹlu ono
ekemu; sụ ẹphe: “Unu tụkokwa ekemu-wa, ya atụru unu ntanụ-a dobekota.
2 Teke unu sweru Ẹnyimu Jọ́danu bahụ l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu
anụnu ono; unu patatsua mkpuma, ha nshinu kpọkobe; unu emeta ụra nyịa ya.
3 Unu eworu ekemu-a l'ọ ha dekota iya teke unu swetatsuleruphu ẹnyimu ono bahụ
l'ẹgiri alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono. Ono bụ iphe, Ojejoje,
bụ Nchileke nna unu oche phẹ kweru unu ụkwa iya.
4 Ọo ya bụ; teke unu swetsuleruphu Ẹnyimu Jọ́danu; unu akpọkobe mkpuma ono,
mu atụru unu ekemu iya ntanụ ono. Ọ bụ lẹ Ugvu Ebalu bẹ unu a-kpọkobe iya; gude
ụra nyịa ya.
5 Ọ bụ l'ẹke ono bẹ unu a-kpụru Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹnya-ngwẹja. Ọ bụ
mkpuma bẹ ee-gude kpụa ya; mbụ mkpuma, ẹ tọ dụdu iphe e meru l'ígwè, a kụjeru
iya.
6 T'ọ bụkwaru mkpuma, ẹ ta wadụ awawa bẹ unu e-gude kpụaru Ojejoje, bụ
Nchileke unu ẹnya-ngwẹja ono. Yọ bụru l'eli iya bẹ unu a-gbajẹ ngwẹja-ukfuru nụ
Ojejoje, bụ Nchileke unu.
7 Unu gwojekwaphu ngwẹja ẹhu-agu l'ẹke ono. Unu atụko nọdu l'ẹke ono ria ya;
tee ẹswa l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu.
8 Unu dekwaa ekemu-a l'ọ ha t'o shia ọhuma lẹ mkpuma ono, unu kpọbetsuaru
ono.”

Mburọnu, a nọ lẹ Ugvu Ebalu bushua

9 Mósisu yẹle ndu ikfu Lívayi, bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja abya ekfuru yeru ndu
Ízurẹlu l'ẹphe ha; sụ ẹphe: “Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu daa ashị; ngabe nchị! Ntanụ
bẹ unu bụakwa ndibe Ojejoje, bụ Nchileke unu.
10 Unu nụjekwaru Ojejoje, bụ Nchileke unu okfu. Unu dobekwa ekemu iya; meje
iphe, ọ tọru ọkpa iya; sụ tẹ eetsoje, bụ iphe, mu atụru unu ekemu iya ntanụ.”
11 Yọ bụkwaruphu mbọku ono; bẹ Mósisu tụru ndu Ízurẹlu ekemu; sụ:
12 Teke unu swetsuaru Ẹnyimu Jọ́danu; ndu ikfu, e-vudo l'eli Ugvu Gerizimu gọru
ọnu-ọma nụ ndu Ízurẹlu bụ: ndu ikfu Símiyọnu; ndu ikfu Lívayi; ndu ikfu Júda; ndu
ikfu Ísaka; ndu ikfu Jósẹfu; mẹ ndu ikfu Bénjaminu.
13 Ndu ikfu ọphu e-vudo l'eli Ugvu Ebalu bua ọnu bụ: ndu ikfu Rúbẹnu; ndu ikfu
Gádu; ndu ikfu Ásha; ndu ikfu Zébulọnu; ndu ikfu Dánu; mẹ ndu ikfu Náfutali.
14 Ndu Lívayi e-woli olu raaru iya unwoke ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha arara; sụ:
15 “Mburọnu bụ kẹ onye doberu ntẹkpe, a pyịru apyịpyi; m'ọ bụ ọphu a kpụru
akpụkpu. Iphe ono bụkwa akpamara l'ifu Ojejoje; mbụ iphe ono, bụ ndu eme nka
gude ẹka mee ya; dobe iya l'agwa lẹ mpya ono.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”
16 “Mburọnu bụ kẹ onye ẹ-ta akwabẹdu nne lẹ nna, mụru iya nụ ugvu.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”
17 “Mburọnu bụ kẹ onye wofuru ékpè, e gude kpaaru madzụ ókè-alị.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”
18 “Mburọnu bụ kẹ onye dusweru onye atsụ ìshì ụzo.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”
19 “Mburọnu bụ kẹ onye anafụje madzụ iswi-ọdu-mma; okfu l'ọ bụ onye laru alala;
onye nna iya ta nọhedu; m'ọ bụ nwanyi, maa tụfuru.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”
20 “Mburọnu bụ kẹ onye raru nyee nna iya; kẹ l'ọo nna iya b'o mechiru ifu.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”

21 “Mburọnu bụ kẹ onye raru anụmanu.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”
22 “Mburọnu bụ kẹ onye raru nwunne iya; mbụ nwunne yẹle iya shi lẹ nne lanụ; m'ọ bụ nwanna iya.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”
23 “Mburọnu bụ kẹ onye raru nne nyee ya.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”
24 “Mburọnu bụ kẹ onye gburu madzụ ibe iya lẹ mpya.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”
25 “Mburọnu bụ kẹ onye nataru ẹka-azụ je egbua onye ẹ-ta dụdu iphe, o meru.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”
26 “Mburọnu bụ kẹ onye pa iphemiphe ọbule, a tụru l'ekemu-a ẹka lanụ.”
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ: “T'ọ dụ ẹge ono-o!”

28

Ọnu-ọma, a gọru nụ ndu eme ekemu ono
(Liv 26:3-13; Dit 7:12-24)

1 Ọ -bụru l'unu nụru Ojejoje, bụ Nchileke unu okfu; -leta ẹnya l'eme ekemu iya l'ọ ha; mbụ ekemu ono, mu atụru unu ntanụ-a; bẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu e-me t'unu kakọta iphe, bụ mbakeshi, nọ lẹ mgboko-a nshinu.
2 Ọnu-ọma-wa a-bụru nk'unu; m'ọ -bụru l'unu anụru Ojejoje, bụ Nchileke unu okfu.
3 Ọnu-ọma a-bụru nk'unu lẹ mkpụkpu; bụru nk'unu l'ẹgu.
4 Ọnu-ọma a-bụru k'ụnwu unu; bụru k'iphe, unu meberu l'alị; bụru k'ụnwu, elu unu mụshiru; mbụ eswi unu; mẹ eghu unu; mẹ atụru unu.
5 Ọnu-ọma a-bụru kẹ nkata, unu vu eje l'ẹgu; mẹ ọtumu, unu atsụ nri.
6 Ọnu-ọma a-bụru nk'unu teke unu abata abata; mẹ teke unu alụfu alụfu.
7 Ojejoje e-me tẹ unu mekputa ndu ọhogu, wụ-lihuru; bya etso unu ọgu. Ẹphe e-dzebe edzebe byakfuta unu ọgu; ọle ẹphe a-gba nanụ nanụ; gbakashịhu.
8 Ojejoje e-me tẹ ọnu-ọma iya bụru k'ọba unu; mẹkpo iphe bụ iphe, unu kụberu ẹka unu. Ọo-gọru ọnu-ọma nụ unu l'alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu abya unu anụnu ono.
9 Ojejoje e-me t'unu kwata ọswa shihu ike; bụru ndu dụru iya lẹ nsọ, bụ iphe, o rihawaru unu angụ iya; m'ọ -bụru l'unu e-dobe ekemu Ojejoje, bụ Nchileke unu; l'etsokwaphu ụzo, ọ tọru.
10 Ndiphe l'ẹphe ha a-phụ l'unu aza ẹpha alaru Ojejoje; tsụlahaa unu egvu.
11 Ojejoje e-me t'unu nwee iphe; nweshia ya ike; unu azụa zụa k'etsutsu iya; elu unu azụa; zụa k'etsutsu iya; iphe, unu meberu l'alị emehu k'etsutsu iya; l'alị ono, Ojejoje riburu nna unu phẹ nte lẹ ya a-nụ ẹphe ono.
12 Ojejoje a-gụhaaru unu ụlo ẹke oodobeje ẹku iya l'imigwe; tẹ mini chịjee l'alị unu; l'oge iya; gọru ọnu-ọma iya nụ iphe bụ ozi, unu gude ẹka unu jee. Unu e-jeje igweligwe ndu mba ọdo ụgwo; tọ dụkwanu ndu unu e-je ejita.
13 Ojejoje e-meje unu t'unu bụru ishi; unu ta anọdu ndu ọdo l'ẹka. Oo-mee unu; unu akalẹphu nshinu nshinu eje; unu ta aladu alị alị. Ọle ọ kwa m'ọ -bụru l'unu anga nchị l'ekemu Ojejoje, bụ Nchileke unu, bụ ọphu mu atụru unu ntanụ-a sụ tẹ unu zia obu l'alị; meje iya ememe.
14 Unu ba aghakwaru ekemu-a, mu atụru unu ntanụ-a azụ m'ọo nanụ. Unu ba ahakwa iya; melahaa iphe ọdo; wata otso agwa ọdo, unu a-nọdu abaru ẹja.

Ọnu, a tụru ndu kwefuru íkè
(Liv 26:14-46)

15 Ọle; ọ -bụkwanuru l'unu ta anụduru Ojejoje, bụ Nchileke unu okfu; unu te zi
obu l'alị; l'edobe ekemu iya; unu te etso iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ tẹ eetsoje, bụgbaa
iphe, mu atụru unu l'ekemu ntanụ-a; mburọnu-wa l'ọ ha a-bụkotaru nk'unu.
16 Mburọnu a-bụru nk'unu lẹ mkpụkpu; bụru nk'unu l'ẹgu.
17 Mburọnu a-bụru kẹ nkata, unu vu eje l'ẹgu; mẹ ọtumu, unu atsụ nri.
18 Mburọnu a-bụru k'ụnwu unu; bụru kẹ iphe, unu meberu l'alị; bụru k'ụnwu, elu
unu mụtaru; mbụ eswi unu; eghu unu; mẹ atụru unu.
19 Mburọnu a-bụru nk'unu teke unu abata abata; bụru nk'unu teke unu alụfu alụfu.
20 Ojejoje a-tụ unu ọnu; kpọ́gháá unu egomunggo; mee tẹ iphe, bụ iphe unu kụberu
ẹka be ekeru ekeru. Oo-me iya unu ẹge ono gbururu jeye; unu abụru kpurupyata;
mbụ laa l'iyi kẹ gbatabuta; l'okfu iphe, dụ ẹji, unu meshiru; zahaa Nchileke.
21 Ojejoje e-gude ẹjo iphe-ememe swiru unu eswiru gbururu jeye unu agvụ l'alị ono,
unu abahụ eje alụta t'ọ bụru nk'unu ono.
22 Ojejoje a-tụ unu iphe-ememe, amị madzụ mini yẹle ẹhoku; ẹhu-ekoko; oke
okpomọku; ẹjo mkpọ-anwụ; mẹ nwa-ntagbu, a-nọdu atagbushi iphe unu meberu
l'alị. Iphe ono l'ọ ha a-kpa unu ẹhu jeye teke unu a-bụru kpurupyata.
23 Akpamigwe-a, unu vu l'ishi-a a-bụru ope; alị, unu dzọberu ọkpa abụru mgbọro-
ígwè.
24 Ojejoje e-me tẹ mini, ga anọdu achịru unu ghọo evevee yẹle udzu; shi l'imeli
l'ekpu unu jeye teke unu a-gvụ.
25 Ojejoje a-ha tẹ ndu ọhogu unu lụ-gbua unu. Unu e-dzebe edzebe byakfuta ndu
ọhogu unu ọgu; ọle unu a-gba nanụ nanụ; gbakashịhu. Unu a-ghọo ndu alị-eze,
nọgbaa lẹ mgboko-a a-nọdu atsọ oyi.
26 Odzu unu a-bụru nri ụnwenu, ephe l'eli; mẹ ụnwu-anụ-ẹgu, bu l'eliphe; ọphu ọ
dụdu onye agbọru ẹphe chaa.
27 Ojejoje a-tụ unu ẹjo iphe-etsetse ndu Íjiputu; iphe-ebubu; ẹjo ọnya, aba yoyoyo;
mẹ ẹkpa-ébyì; yọ bụru 'agwọta agwọta.
28 Ojejoje e-me tẹ ọgvu gudeshia unu; unu awata ọtsu ìshì; egomunggo esweshihu
unu.
29 L'echi oke-eswe bẹ unu a-wata obyipheshi ẹka ẹge onye ìshì ebyipheshije l'ọchi.
Ọphu ọ dụdu iphe, unu byiberu ẹka k'ememe, bya l'agaru unu. Aa-nọdulephu akpa
unu ẹhu; l'ana unu nfụ mbọku-mbọku; to nwe onye a-gbaru unu mkpu.
30 Ii-je okfu nwanyi jebua; yọ bụru onye ọdo bẹ yẹle iya a-nọdu azẹ. Ịi-kpụ ụlo
kpụ-ghe ya; ọle ẹ tii budu iya. Ịi-kọ vayịnu; ọle tịi wọtadu akpụru iya.
31 Aa-nọdu ngu l'ifu gbua oke-eswi ngu; ọle ẹ tịi tadu anụ iya. A kpụa nkakfụ-ịgara
ngu l'ike; ọphu a kpụ-phutaduru ngu iya azụ. Atụru ngu bẹ ee-ruta chịru nụ ndu
ọhogu ngu; to nwe onye ejeru ngu iya anafụtaru.
32 Ụnwegirima unu: ndu k'unwoke; mẹ lẹ ndu k'ụnwanyi bẹ aa-chịru nụ ndu ọdo
t'ẹphe bụru ẹphe ohu. Ẹnya a-nọ unu l'ụzo mbọku-mbọku jeye ẹnya agbakọta unu
ọchi l'ẹke unu ele ẹnya ẹphe; ọle ike taa dụdu unu t'o nweru iphe, unu e-me.
33 Ndu unu ẹ-ta madu e-ri iphe, unu kọru l'okfu; mbụ iphe, unu setaru l'akanya. Ọ
bụlephu ẹhu bẹ aa-nọdu akpa unu; l'anụ unu nshị mbọku-mbọku;
34 k'ọphu bụ l'iphe, unu e-gude ẹnya unu phụa e-me unu; unu emelahaa ọgvu ọgvu.
35 Ojejoje a-tụ unu ẹjo iphe-etsetse l'ikpere; mẹ l'ọkpa ẹphe ẹbo; mbụ iphe-etsetse,
a-bụ 'agwọta agwọta. Oo-shi l'ọbocheru-ọkpa tsekota unu jeye l'ishi.
36 Ojejoje a-chịta unu l'onye unu fọtaru t'ọ bụru unu eze; laa mba, unu ta
mahaadụa; nna unu oche phẹ ta mahawa iya. Unu anọdu l'ẹke ono balahaaru nte
ọdo ẹja; mbụ nte, e gude oshi yẹle mkpuma mee.
37 Ndu ẹke ono, Ojejoje a-chịru unu laa ono bẹ unu a-nọdu anyị ishi ẹdzu; bụru
iphe, e gude anma ẹjo ẹtu; mẹ iphe, e gude atụ mgbọnu.

38 Unu e-mebe iphe, ha nshinu l'alị; ọle nwiphe, unu a-kpata iya taa badụ ishi; kẹ
l'igube a-tapyashịkota iya.
39 Unu a-kọ mgbo vayịnu leta iya ẹnya; ọle unu ta angụdu mẹe, shi iya nụ; ọphu
unu awọtadu akpụru, shi iya nụ; kẹ l'ụnwehu a-tafụ iya.
40 Oshi olivu a-tụko alị unu sweta; ọle unu taa phụdu manụ iya; kẹ l'akpụru iya e-
rishihu; dashịa. 41 Unu a-mụshi ụnwegirima unwoke; mụshia ụnwegirima ụnwanyi;
ọle ẹphe ta abadụru unu uru; kẹ l'aa-kpụ ẹphe lẹ ndzụ laa alị ọdo.
42 Iphe, bụ oshi, nọ l'alị unu; mẹ iphe, bụ iphe, unu meberu emebe bẹ igube a-
tapyashịbebe.

43 Ndu laru alala l'alị unu bẹ ẹka a-nọdu akango akango l'eje; unubẹdua aka ọla alị
alị l'eje.
44 Ẹphe e-jeje unu ụgwo; ọle unu tee nwedu ọphu unu e-je ẹphe. Ẹphe a-bụjeru
ishi; unubẹdua anọdu ẹphe l'ẹka.

45 Mburọnu-a l'ọ ha a-dakfuta unu; chịa unu kpabẹ-kpabẹ; jeye yo gude unu; mee
unu; unu abụru kpurupyata. Ishi iya abụru lẹ unu ta nụduru Ojejoje, bụ Nchileke
unu okfu; mee ekemu iya; mẹ iphe, ọ tọru ọkpa iya; sụ t'e tsoje.
46 Mburọnu ono a-bụ iphe-ọhubama; mẹ iphe, dụ biribiri; dụru unu l'awa unu phẹ
jeye lẹ tutu yoyo.
47 Keshinu unu te gudedu ẹhu-ọtso-ẹna; tee ẹswa jeeru Ojejoje, bụ Nchileke unu
ozi teke iphe shi dụru unu lẹ mma;
48 bẹ unu a-nọdu aswị ẹgu nri; mẹ ẹgu mini; gbaa ọtu; gude ụko iphemiphe ọbule;
l'ejeru ndu ọhogu unu ozi; mbụ ndu ono, Ojejoje e-ye t'ẹphe bya etso unu ọgu ono.
Yo woru odogoro ígwè nyabẹ unu l'olu jeye teke unu a-bụru kpurupyata.
49 Ojejoje e-duta ndu mba, shi ote-ẹnya; mbụ l'ẹke mgboko jeberu; t'ẹphe dụ l'ọ bụ
ugo bya apaa unu. Ndu mba ono a-bụru ndu unu ẹ-ta anụdu okfu ẹphe.
50 Ndu mba ono bẹ ifu a-nọdu eshi ẹphe ọnwuu-ọnwuu; k'ọphu bụ l'ẹphe ta
agụbedu ndu bụ ọgurenya iphe; ẹphe ta aphụru ụnwegirima imiko.
51 Ẹphe a-tapyaa elu unu; kpukpoo iphe, unu meberu l'alị; jeye unu abụru
kpurupyata. Ẹ tọ dụdu akpe unu; m'ọo mẹe ọphungu unu; m'ọo manụ unu; m'ọo
eswi unu; m'ọo atụru unu, ẹphe a-haru unu jeye teke unu a-lakọta l'iyi.
52 Ẹphe a-nọ-chishikota mkpụkpu unu l'ọ ha mgburumgburu jeye teke ụpho-
mkpuma unu ono, hatsụa l'eli, a kpụshitsuaru ike ono; mbụ ụpho-mkpuma ono, unu
chịru ukfu kwẹe ono fọshihuru; l'adashị. Ẹphe a-nọ-chishikota unu lẹ mkpụkpu ono
l'ọha, nọkota l'alị unu mgburumgburu; mbụ alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu nụru
unu ono.

53 Shita l'iphe-ẹhuka, ndu ọhogu unu e-me t'unu jee teke ẹphe a-nọ-chishikota
mkpụkpu unu ono bẹ unu a-wata ọta anụ ụnwegirima unu: ndu k'unwoke; mẹ ndu
k'ụnwanyi, bụ ụnwegirima, Ojejoje, bụ Nchileke unu nụru unu.
54 Ọo-dụ-tabe ẹji k'ọphu bụ lẹ nwoke, katsụkpo ọphuru madzụ imiko l'ime unu;
bụru onye iphe katsụa oru l'ẹhu bẹ imiko nwunne iya nwoke; imiko nyee ya, o yeru
obu; mẹ imiko ụnwu iya ndu ọphu, phọduru nụ taa dụhedu.
55 Ẹ too butadu anụ nwa iya, ọota; be m'ọo onye lanụ lẹ ndu ono. Ishi iya abụru l'ẹ
tọ dụhedu iphe ọdo, phọdubaaru iya nụ ọdo. Yọ bụru shita l'iphe-ẹhuka, ndu ọhogu
unu e-me t'unu jee teke ẹphe a-nọ-chishikota mkpụkpu unu ono mgburumgburu.
56 Nwanyi, katsụkpo ọphuru madzụ imiko; bụru onye iphe katsụa oru l'ẹhu l'unu;
mbụ onye ẹ-ta achọjedu iphe, a-da okfu bẹ a-nọdu edomiru nji iya, o yeru obu iphe
edomi; l'edomiru iya ụnwegirima iya: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi.
57 Nwata, o zedaru ẹku iya k'ọphungu; mẹ ézè, tso iya nụ bẹ oo-meje lẹ mpya taa
nwẹnkinyi iya t'ẹ b'ọ dụ onye a-ma nụ. Ishi iya abụru l'ẹ to nwehedu iphe ọdo, oo-ri;

kẹ l'iphe-ẹhuka, ndu ọhogu unu e-me t'unu jee teke ono, ẹphe a-nọ-phe mkpụkpu unu mgburumgburu ono a-dụ egvu.
58 Ọ -bụru l'unu te letadu ẹnya; meje iphemiphe ọbule, e kfuru l'ekemu-wa, e deru l'ẹkwo-a; k'ọphu unu a-nọdu akwabẹ ẹpha-wa ugvu; mbụ ẹpha ono, dụ akpabiri bya adụ egvu ono; bụ iya bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu;
59 bẹ Ojejoje e-mekwa t'ẹjo iphe-ẹhuka, ẹtu iya ẹ-ta dụdu adụdu dakfu unu l'ụnwu unu; mbụ ẹjo iphe-ẹhuka, a-kari ẹka; alala iya abụru ọgu yẹle ẹjo iphe-ememe, a-dụ ideyideyi; tọ la alala.
60 Yo wokfutaru unu ụnwu ẹjo iphe-ememe ndu Íjiputu ono l'ọ ha, unu shi atsụ egvu ono; yọ bya elia unu agbụ l'ẹhu.
61 Ojejoje evukwaruphu ụnwu iphe-ememe; mẹ iphe-ẹhuka ọdo, ẹ-te dedu l'ẹkwo ekemu-wa byabẹ unu l'ishi gbururu jeye unu abụru kpurupyata.
62 E guderu l'unu shi ha l'igwe l'ọ bụ mkpọ-kpodo, nọ l'igwe; ndu a-phọdunu l'unu a-ha nwanshị. Ishi iya abụru l'unu te kwedu; nụaru Ojejoje, bụ Nchileke unu okfu.
63 Ọ kwa ẹge o shi atsọ-be Ojejoje ẹna tẹ ya mee tẹ iphe dụru unu lẹ mma; mee t'unu ka l'igwe; bụkwaphu ẹge ọotsobe Ojejoje ẹna tẹ ya mee tẹ unu bụru kpurupyata; laa l'iyi. E fefu unu l'alị ono, unu abahụ t'ọ bụru nk'unu ono.
64 Ojejoje a-chịkashi unu; mee unu; unu edzuru iphe bụ mbakeshi; tsube l'ẹka mgboko ẹka iya ọwaa jeye l'ẹka iya ọphu. Ẹke ono bẹ unu a-nọdu; gwalahaa nte; mbụ nte, e gude oshi; mẹe mkpuma mee. Nte ono abụru nte, unu ta mahaadụa; nna unu oche phẹ ta mahawa iya.
65 Iphe ta byadụ bya adụru unu lẹ ntse l'iphe bụ mbakeshi ono; to nwe ẹke unu e-ku nk'unu. Ojejoje e-me t'unu chịru obu l'ẹka l'ẹke ono; ẹnya agbaa unu ọchi; to nwe iphe unu ele ẹnya elevu.
66 Ndzụ unu a-nọdu awa awawa. Eswe l'ẹnyashi; bẹ unu a-nọdu atsụ egvu. To nwe onye a-ma; ?ya a-nọ-ọ ndzụ; tẹ ya ta anọdu.
67 Ọ -bụru l'ụtsu; unu asụ: “Ndẹge ọ -bụruru l'urẹnyashi!” Ọ -bụru l'urẹnyashi; unu asụ: “Ndẹge ọ -bụruru l'ụtsu!” Ishi iya abụru ẹge unu a-nọdu atsụ-tabe egvu; yeru ẹjo iphe, unu e-gude ẹnya unu aphụtsua.
68 Ojejoje e-ye unu l'ụgbo-mini; mee; unu alaphu azụ lẹ Íjiputu, bụ ẹke ono, ya sụru l'unu te ejehedu ọdo ono. Ẹke ono bẹ unu a-kpọbe onwunu k'erere; tẹ ndu ọhogu unu zụa unu t'unu bụru ẹphe ohu: unwoke l'ụnwanyi. Ọ bụ l'ẹ t'o nwedu onye azụ unu.

29

Ndzụ, Nchileke yẹle ndu Ízurẹlu gbaru lẹ Móabu

1 Ọwaa bụ iphe, e kfuru lẹ ndzụ ono, Ojejoje tụru Mósisu ekemu sụ t'o mee tẹ yẹle ndu Ízurẹlu gbaa lẹ Móabu ono; a gụfukwa ọphu ẹphe l'iya gbahawaru lẹ Họ́rebu.
2 Mósisu abya ekukobe ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; sụ ẹphe:

Unu gudewa ẹnya unu phụa iphemiphe ọbule, Ojejoje meru l'ifu unu lẹ Íjiputu; mbụ iphe, o meru Fero; mẹ ndu ozi iya l'ẹphe ha; mẹ l'alị iya l'ọ ha.
3 Unu gude ẹnya unu phụkota eze iphe-adata ono l'ọ ha; mẹ iphe-ọhubama, dụ egvu; mẹ iphe ono, dụgbaa oke biribiri, meru nụ ono.
4 Ọle; jeyekwa ntanụ ọwaa; bẹ Ojejoje ta nụkwa unu egomunggo, e-meje t'iphe doo unu ẹnya; ẹnya, unu e-gude aphụ ụzo; m'ọ bụ nchị, unu e-gude anụ iphe.*
5 Mu duru unu ụkporo afa ugbo labụ l'echi-ẹgu; ọphu uwe unu akahụdu unu akahụ l'ẹhu; akpọ-ọkpa unu ta akahụ unu akahụ l'ọkpa.

* **29:4 29:4** Azá 29:10; Róm 11:8.

6 Unu ta tadu buredi; unu ta angụ mẹe; m'ọ bụ iphe ọdo, eme l'ẹnya; k'ọphu unu
a-maru l'ọo mu bụ Ojejoje bya abụru Nchileke unu.
7 Yo be teke ayi ruru alị ẹke ono; Sihọnu, bụ eze ndu Hẹ́shibonu; mẹ Ọgu, bụ eze
ndu Báshanu alụfuta bya etso ayi ọgu; ayi emekputa ẹphe.
8 Ayi alụta alị ẹphe; woru nụ ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu ikfu Gádu; mẹ nkere-ẹbo
ndu ikfu Manásẹ; woru iya nụ ẹphe t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe.
9 Ọo ya bụ; unu zikwaa obu l'alị; dobekota okfu, e kfuru l'ọgba-ndzụ-a; unu emeje
iya ememe; tẹ iphe, bụ iphe unu kụberu ẹka k'ememe bụjeru unu ụpete.
10 Ẹge unu ha vudokota l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu ntanụ-a; mbụ ndu bụtsua
ishi l'ikfu unu; mẹ ndu bụ ọgurenya unu; mẹ ndu ishi unu; mẹwaru ndu bụ nwoke
lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha;
11 yẹle ụnwegirima unu; mẹ unyomu unu; mẹ ndu laru alala, unu ẹphe bu ebubu,
bụ ndu awajẹru unu nkụ; l'ekuru unu mini.
12 Unu vudokota l'ẹke-a; k'ọphu unu lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu a-gba ndzụ; unu
ekweta lẹ nte ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu riru; gude agba ndzụ ono ntanụ;
13 ẹge ee-shi t'o mee unu ntanụ-a t'unu bụru ndibe iya; yẹbedua abụru Nchileke
unu; bụ iya bụ iphe, o kweru ụkwa iya; bya abụru iphe, o riburu nna unu phẹ, bụ
Ébirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ Jékọpu lẹ nte.
14 Ndzụ-a, mu l'unu agba ntanụ-a; mẹ nte-a, mu eri eye iya-a ta bụkwa unubẹdua
b'ọ dụru nwẹnkinyi unu.
15 O nwekwaruphu ndu ayi l'ẹphe tụkoru vudo l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke ayi l'ẹke-a;
nwekwaruphu ndu ayi l'ẹphe ta nọdu l'ẹke-a ntanụ.
16 Unubẹdua l'onwunu b'o doru ẹnya ọhuma ẹge ayi shi bua lẹ Íjiputu; mẹ ẹge ayi
shi swekota alị ndu ọhodo; ruta ẹke-a.
17 Unu phụwaru akpamara ono, ẹphe meru ono; mbụ ntẹkpe oshi; kẹ mkpuma; kẹ
mkpọla-ọcha; waa kẹ mkpọla-ododo ono, ẹphe dobetsuaru ono.
18 Unu letakwa ẹnya t'ẹ b'ọ dụ nwoke; m'ọ bụ nwanyi; m'ọ bụ ẹnya-ufu; ọ dụdu
bụru ndu ikfu, obu ẹphe a-lụfu l'ẹke Ojejoje, bụ Nchileke ayi nọ ntanụ; je abalahaaru
agwa ndu ọhodo ono ẹja. Unu be ekwekwa tẹ iphe, dụ ẹji, atsọ ile; l'egbu madzụ ẹge
ono kpofuta l'ime unu.
19 T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-nụtsua okfu mburọnu-a; wata ọgoru onwiya ọnu: “L'ẹhu
a-dụ iya-a agu; m'o -ruhuru; ya bụru 'anụmanuma.” Iphe, dụ ẹge ono e-mekwa tẹ
ndu ọphu eme ọhuma; mẹ ndu ọphu eme ẹji bụkotaru kpurupyata.
20 Ojejoje ta agụkwaru onye ọbu nvụ. Ẹhu-eghughu Ojejoje yẹle okopho iya a-
nọdukwa swiru onye ono. Mburọnu ono, e deshiru l'ẹkwo-ọ a-dakfutakwa iya; Ojejoje
efufu ẹpha onye ono lẹ mkpuli igwe-a.
21 Ojejoje e-shi l'ikfu Ízurẹlu wofu onye ọphu dobe iche; t'ụmuruku mụaru iya; bụ
iya bụ ẹge ọ dụ lẹ mburọnu ono, e kfuru okfu iya l'ọgba-ndzụ ono, e deru l'ẹkwo
ekemu-a ono.
22 Ọgbo ọphu e-tsota unu; mbụ ụnwu unu; mẹ ndu mba ọdo, shi ẹke teru ẹnya;
a-phụ iphe, dụ ẹji, eme l'alị ono; mẹ iphe-ememe, Ojejoje e-gude kpakaa alị ono.
23 Alị ono l'ọ ha bẹ iphe, e-ji iya nụ bụ ọku nshị-egbe; waa únú; k'ọphu bụ l'ẹ
taa kọdu iphe l'alị ono; ọphu ọ dụdu iphe, emehu iya nụ; ọphu ẹswa efukpodua ya
nụ. Mbụ l'ee-mebyishi iya ẹge, e mebyishiru Sódomu mẹ Gọmóra; mẹ Adama yẹle
Zeboyimu; bụ ndu Ojejoje gude ẹjo oke ẹhu-eghughu iya mebyishia.
24 Iphe bụ mbakeshi a-tụko jịlahaa; sụ: “?Bụ ngụnu kparu iphe, Ojejoje meru alị-a
ẹge-a; mbụ iphe, kparu iphe, ọ tụ-koshiru alị-a ẹjo oke ẹhu-eghughu iya ẹge-a?”
25 Teke ono bẹ ndiphe e-yeru ẹphe ọnu; sụ: “Iphe, kparu iya nụ bụkwa lẹ ndu ono
gbakutaru azụ l'ọgba-ndzụ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ẹphe oche, bụ ọphu ẹphe l'iya
gbaru teke ono, o dufutaru ẹphe lẹ Íjiputu ono.

26 Ẹphe gbafụru je agwalahaa agwa ọdo; balahaaru iya ẹja; mbụ agwa, ẹphe ta
madu; t'ọ bụ l'ọo Nchileke doberu iya ẹphe.
27 Ọo ya kparu iphe, ẹhu gbanwuhuru Ojejoje ọku l'ẹke alị-a nọ; yo woru mburọnu
ono l'ọ ha, e deru l'ẹkwo-a tukobe l'alị ono.
28 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje efefu ẹphe l'alị ono; gude iwe; gude oke ẹhu-eghughu iya;
nwuru ẹphe ye l'alị ndu ọdo; bụ ẹke ẹphe nọ ntanụ-a."
29 Iphe, e domiru edomi bụ kẹ Ojejoje, bụ Nchileke ayi; obenu l'iphe, e meru t'a maru
bụ nk'ayi; bụru kẹ ụnwu ayi gbururu jeye lẹ gbururu; k'ọphu ayi e-meje iphemiphe
ọbule, e deru l'ẹkwo ekemu-a.

30

Iphe ee-mejeru onye izimana laru azụ

1 Teke iphemiphe ọbule ono medeleruphu ẹge e kfuru iya l'ẹhu unu; mbụ ọnu-ọma;
mẹ mburọnu ono, mu tọgboru unu ono; yo rua unu l'ẹhu l'iphe, bụ mbakeshi ono,
Ojejoje, bụ Nchileke unu chịkashiru unu dobe ono;
2 k'ọphu unu laphutaru azụ lakfuta Ojejoje, bụ Nchileke unu; bya egude obu unu
l'ọ ha; mẹ ndzụ unu l'ọha; nụlahaaru iya okfu; unu l'ụnwegirima unu; l'eme iphe,
bụ iphe-a, mu atụru unu l'ekemu iya ntanụ-a;
3 bẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu e-dophu unu azụ l'ọnodu unu; phụaru unu imiko;
dufutakota unu l'iphe bụ mbakeshi ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu chịru unu ye ono.
4 M'o -ruhuduru; ọ bụru l'a chịru unu je eye l'ẹke igwe jeberu alị ejebe; bẹ Ojejoje,
bụ Nchileke unu e-jele-e ẹke ono je achịkobe unu; dulata unu azụ.
5 Mbụ lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu e-duphuta unu azụ l'alị ono, bụ kẹ nna unu oche
phẹ ono; t'ọ bụru nk'unu. Yo mee tẹ iphe dụru unu lẹ mma; unu azụa ka nna unu
oche phẹ l'igwe.
6 Ojejoje, bụ Nchileke unu e-me unu l'ụnwu unu t'unu anụru iya okfu; k'ọphu unu
e-yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu unu l'ọ ha; gude ndzụ unu l'ọ ha yeru iya obu;
k'ọphu unu a-ka nka.
7 Ojejoje, bụ Nchileke unu a-tụko mburọnu ono l'ọ ha byabẹ ndu ọhogu unu, bụ
ndu phụru unu ẹhenu; l'akpa unu ẹhu.
8 Ono bụ teke unu a-wata ọnuru Ojejoje okfu ọdo; melahaa iphe, bụ ekemu iya, bụ
ọphu mu atụru unu ntanụ-a.
9 Ojejoje, bụ Nchileke unu e-me tẹ iphe bụ iphe, unu kụberu ẹka jahụru unu; unu
azụa azụzu; elu unu azụa; iphe unu meberu l'alị emehuru unu; kẹ l'e -metsua bẹ
Ojejoje e-gude ẹhu-ọtso-ẹna mee t'iphe jahụru unu; ẹge ono, o gude ẹhu-ọtso-ẹna
mee t'ọ jahụru nna unu oche phẹ ono;
10 m'ọ -bụru l'unu anụru Ojejoje, bụ Nchileke unu okfu; l'eme ekemu iya; mẹ iphe,
ọ tụru ọkpa iya sụ t'e etsoje, bụkwanu iphe, e deru l'ẹkwo ekemu-a; m'ọ -bụru l'unu
e-gude obu unu l'ọ ha; gude ndzụ unu l'ọ ha ghaa ifu; lakfuta Ojejoje, bụ Nchileke
unu.

Okfu mkpọ-chi ishi

11 Ekemu-a, mu atụru unu ntanụ-a ta atsụnukakwa unu l'ẹhu ememe; ọphu ọ
karikwanụ unu ẹka.
12 Ekemu ono ta nọkwa l'imigwe; k'ọphu unu a-jị; sụ: "?Bụ onye e-nyihu imigwe je
ewota iya; raaru iya ayi arara; k'ọphu ayi e-me iya ememe?"
13 Ọphu ọ nọkwa l'azụ eze ẹnyimu azụ iya ọphu; k'ọphu unu a-jị; sụ: "?Bụ onye
a-da eze ẹnyimu je ewota iya; raaru iya ayi arara; k'ọphu ayi e-me iya ememe?"
14 Obenu l'okfu ọbu nọnyabe unu anọnyabe; nọdu unu l'ọnu; nọdu unu l'obu;
k'ọphu unu a-nọdu eme iya ememe.

15 Unu leduduphu; ntanụ-a bẹ mu dobekwaru unu ndzụ; doberu unu akpụto
l'ọborotu. Mu doberu unu anwụhu; doberu unu iyi.
16 Ọ -bụru l'unu yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu; l'etso ụzo iya; mbụ dobe iphe,
ọ tụru l'ekemu; mẹ iphe, ọ tọru ọkpa iya sụ t'e etsoje; mẹ iphe, ọ sụru t'e meje, bụ
iya bụ iphe-e, mu ezi unu ntanụ-a; bẹ unu a-nọdukwa ndzụ; jaa ajaja ka l'igwe. Ọdo
abụru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu a-gọru ọnu-ọma nụ unu l'alị ono, unu abahụ eje
alụta; t'ọ bụru nk'unu ono.
17 Ọle; ọ -bụru l'ọkpoma unu l'ụfuru l'ẹke Ojejoje nọ; unu ta anụheru iya okfu; bya
aparu onwunu haa; e deta unu; unu eje abalahaaru nte ẹphe ẹja; jelahaaru iya ozi;
18 bẹ mu arakwaru iya unu arara ntanụ-a; sụ l'unu a-lakwa l'iyi; ọphu unu te
ebukwa ụlori l'alị ono, unu abya oswe Ẹnyimu Jọ́danu eje alụta t'ọ bụru nk'unu ono.
19 Ntanụ-a bẹ mu ekukwa igwe; l'eku alị t'ọ bya agbaa unu ekebe lẹ mu dobeekwaru
unu ndzụ; doberu unu ọnwu. Mu doberu unu ọnu-ọma; dobekwaruphu unu
mburọnu. Ọo ya bụ; unu hatalẹkwaa ndzụ; k'ọphu unu l'ụnwu unu a-dzụru ndzụ.
20 Unu yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu; meje iphe o kfuru; unu a-chịru ẹka kwẹe
ya. Ishi iya abụru l'ọo Ojejoje bụ ndzụ unu; bụru iya a-nụ unu ndzụ t'unu kaa nka;
k'ọphu unu e-buru l'alị ono, Ojejoje riburu l'angụ lẹ ya a-nụ nna unu oche phẹ; mbụ
Ébirihamu; Áyizaku; mẹ Jékọpu.

31

Jóshuwa anọ-chi ẹnya Mósisu

1 Tọ dụ iya bụ; Mósisu ekfuru iphe ono, ookfu anụ ndu Ízurẹlu ono tụgburu;
2 sụ ẹphe: “Nta-a bẹ mu kawaru nka nọwa ụkporo afa ishingu; ọphu ike 'adụhedu
mu k'odu unu. Ojejoje kfuakwaru mu lẹ mubẹ Mósisu taa dadụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ
iya ọphu.
3 Ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu l'onwiya e-vutaru unu ụzo; unu adaa ẹnyimu ono.
Yọ bụru iya a-tụko iphe bụ mbakeshi-a l'ọ ha mebyishiaru unu; mee; unu alụta alị
ẹphe. Jóshuwa a-bụru onye ishi; dua unu t'unu daa ẹnyimu ono; bụ iya bụ ẹge
Ojejoje kfuru.
4 Ojejoje e-me ẹphe ẹge o meru ndu eze ndu Amọru, bụ iya bụ Sihọnu yẹle Ọgu;
bụ ndu o mebyishiru; mebyishia alị ẹphe.
5 Ojejoje e-woru ẹphe ye unu l'ẹka. Unu mekotakwa ẹphe ẹge ya sụru t'unu mee
ẹphe.
6 Unu kakwaa ẹhu; obu eshihu unu ike. T'egvu ba byakwa unu l'ẹhu; ọphu unu
'alakwa azụ-azụ l'ẹke ẹphe nọ. Ishi iya abụru l'ọo Ojejoje, bụ Nchileke unu l'onwiya
bụ onye du unu eje. Ẹ tọo hakwa unu ẹka; ọphu ọo-gbadokwa unu.”
7 Mósisu abya ekua Jóshuwa; nọdu l'ifu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; sụ iya: “Kakwaa
ẹhu; obu eshihu ngu ike; kẹ l'ọ kwa nggu lẹ ndu-a a-yị bahụ l'alị ono, Ojejoje riburu
angụ l'ọo-nụ nna ẹphe oche ono. Ọ bụ nggụbedua l'e-me t'ẹphe lụta alị ono; t'ọ bụru
nk'ẹphe.
8 Ọ bụ Ojejoje l'onwiya e-vutaru ngu ụzo; swiru ngu eswiru. Ẹ tọo hakwa ngu ẹka;
ọphu ọ gbadokwa ngu. Ba atsụkwa egvu; ọphu obu 'etekwa ngu etete!”

Ẹge ee-shije agụ ekemu Ojejoje

9 Ya ndono; Mósisu abya edee ekemu ono edede; woru nụ ndu, achịjeru Nchileke
ẹja, bụ ụnwu Lívayi, bụ ẹphe apajẹ Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; nụkwa iya phụ ndu
bụ ọgurenya Ízurẹlu l'ẹphe ha.
10 Mósisu abya atụaru ẹphe ekemu; sụ: “Iphe, bụ afa ẹsaa, sweru esweswe; l'ògè
aahajẹ iphe bụ ụgwo, madzụ ji ibe iya; t'ọ laa; mbụ teke ono, aagbajẹ Ajị Ḿkpù ono;

11 mbụ teke ndu Ízurẹlu byalẹruphu l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ẹke ọo-fọta;
unu gụa ekemu-a tẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha nụa ya.
12 Kfuru ẹphe t'ẹphe dzua l'ẹkalanu: unwoke; ụnwanyi; ụnwegirima; mẹ ndu laru
alala, bu lẹ mkpụkpu unu; k'ọphu ẹphe a-tụko ngabẹ nchị; mụta ọtsu Ojejoje, bụ
Nchileke unu egvu; ẹphe eletakwaphu ẹnya mekotaje iphe, e kfuru l'ekemu ono l'ọ
ha.
13 Ụnwu ẹphe ndu ọphu ẹ-ta amadua ekemu-a a-nụkwa iya phụ; mụta ọtsu Ojejoje,
bụ Nchileke unu egvu jeye ẹge unu e-buberu l'alị ono, unu ada Ẹnyimu Jọ́danu; eje
anata t'ọ bụru nk'unu ono."

Ọkwa kẹle ndu Ízurẹlu e-mekochaa kwefuru Nchileke íkè

14 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nụ Mósisu; sụ iya: "Lẹ mbọku, ịi-nwụhu
dụakwa ntse. Kua Jóshuwa; tẹ nggu l'iya yịru bya evudo lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko tẹ
ya kfuru iya iphe, oo-me." Mósisu yẹle Jóshuwa abyatashia bya evudo lẹ Ụlo-Ẹ́kwà
Ndzuko ono.
15 Ojejoje egude urukpu, kpụru rogbodongu bya lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono. Urukpu
ono akpụa rogbodongu l'ọnu-ọguzo Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.
16 Ojejoje asụ Mósisu: "Nta-a b'ị byaakwa ọlakfu nna ngu oche phẹ. Ọle; ẹ taa nọdu
ọphu, baru nwishi; ndu-a awata ọfarushi onwẹphe l'ọ bụ ụnwanyi ọkpara l'ẹke ẹphe
abaru agwa ndu alị ono, ẹphe abahụ ono ẹja. Ẹphe a-gbado yẹbe Ojejoje; mebyia
ndzụ ono yẹle ẹphe gbaru ono.
17 Teke ono bẹ ẹhu e-ghulahaa yẹbe Ojejoje eghughu l'ẹke ẹphe nọ; ya agbado ẹphe.
Ya e-wofu ifu l'ẹke ẹphe nọ; a vụa ẹphe kpatakpata. Ẹjo iphe; mẹ iphe-ẹhuka, dụ
l'igweligwe a-dakfu ẹphe; k'ọphu ẹphe a-wata okfu mbọku ono; sụ: 'L'iphe, meru;
iphe, dụ ẹji-a adakfuta ẹphe kwa lẹ Nchileke ẹphe ta nọhedu; swiru ẹphe.'
18 Mbọku ono bẹ ya e-wofu ifu l'ẹke ẹphe nọ. Ishi iya abụru l'ẹphe woru ifu ghaaru
agwa ọdo; shi ẹge ono mee ẹjo iphe.

19 "Nta-a; unu woru egvu-a deeru onwunu edede; unu zia ya ndu Ízurẹlu t'ẹphe
maru iya agụgu; t'ọ bụru iphe, ya e-gude agba ẹphe ekebe.
20 Ya -durulephu ẹphe l'ẹgiri alị ono, ya kweru nna ẹphe oche phẹ ụkwa iya; bya
eriru angụ yeru iya ẹphe ono; ẹphe -rijidelephu ẹpho; wata ọda ọkporokpo; bẹ ẹphe
a-gharu nte ọdo ifu; jelahaaru ẹphe ozi; kolahaa ya ọkpa l'ishi; mebyishilahaa ọgba-
ndzụ iya.
21 Ẹjo iphe, dụ l'igwe; mẹ iphe-ẹhuka -dakfutalephu ẹphe; bẹ egvu ono a-bụru iphe
ekebe; maa ẹphe ẹjo ẹka; kẹle ndu awa ẹphe taa gụ-buhudu iya agụ-buhu. Ishi iya
abụru lẹ tẹmanu ya edutade ẹphe eje l'alị ono, ya riburu angụ lẹ ya a-nụ ẹphe ono;
bẹ ya mahawaru iphe, ẹphe arị k'ememe."

22 Tọ dụ iya bụ; Mósisu abya edee egvu ono mbọku ono; bya ezia ya ndu Ízurẹlu.

23 Ojejoje ekfuaru Jóshuwa Nunu iphe, oo-me; sụ iya: "Kakwaa ẹhu; obu eshihu
ngu ike; kẹ l'ọo nggụbedua e-du ndu Ízurẹlu laa l'alị ono, ya riburu angụ lẹ ya a-nụ
ẹphe ono. Yẹbedua e-swikwaru ngu-a eswiru."

24 Mósisu edekota ekemu ono l'ẹkwo; to nwe m'ọo nanụ, ọ haru.
25 Yọ bya ekfuaru ndu Lívayi, bụ ndu apajẹ Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; sụ ẹphe:
26 "Unu wota ẹkwo ekemu-wa dobe lẹ mgboro Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje, bụ
Nchileke unu; t'ọ nọdu l'ẹke ono l'agbaa unu ekebe;
27 kẹle ya maru ẹge unu bụ-tabe ndu ekwefuje íkè; bụru ndu ẹjo ọkpoma. Ọ -bụru
l'unu shiwa nta-a, ya nọkwadua ndzụ; swiru unu eswiru-a bụru ndu kwefuru Ojejoje
íkè; ?nanụ ẹge ọo-dụ mẹ ya nwụhulephu!

28 Unu jee l'ikfu ono l'ọ ha; kuaru iya iphe, bụ ndu, bụ ọgurenya unu l'ẹphe ha yẹle
iphe, bụ ndu, bụ ndu ishi unu; tẹ ya kfua okfu-a ye ẹphe lẹ nchị; kua igwe l'alị t'ọ
bya agbaa ẹphe ekebe;
29 kẹ l'o dokpooru iya ẹnya ọhuma lẹ ya -nwụhutsua; bẹ unu a-wata ome umere,
rehuru erehu; haa ụzo-a, ya tụru unu l'ekemu t'unu tsoje-a. L'oge l'ifu bẹ iphe, dụ ẹji
a-dakfukwa unu; kẹ l'unu a-nọdu eme ẹjo iphe l'ifu Ojejoje; shi ẹge ono gude iphe,
unu gude ẹka unu meta kpatsua ya ẹhu-eghughu.”

Egvu, Mósisu gụru

30 Tọ dụ iya bụ; Mósisu eshi ishi lanụ; gụa egvu ono; gụfu iya l'ishi. Edzudzu-ọha
ndu Ízurẹlu ono l'ẹphe ha anụkota iya.

32

1 Nggụbe igwe; ngabẹnuru mu nchị
tẹ mu kfua okfu!
Nggụbe alị; nụkwaa okfu, shi mu l'ọnu!
2 T'iphe, mu ezi chịkwaa mgu l'ọ bụ mini l'obu.
T'okfu, shi mu l'ọnu dakwaa l'ọ bụ iji.
T'ọ chịkwaa yẹshiyeshi
l'ọ bụ mini, ada l'iru ẹgbudu;
mbụ l'ọ bụ oke mini,
ada yọyoyo l'eli iru oshi.
3 Mu a-rakwa ẹpha Ojejoje arara.
Unubẹdua; unu jakwaa ẹpha
Nchileke ayi ono ajaja;
kẹ l'ọ ha nshinu!
4 Ọ bụ Ojejoje ono bụ Agbara-Mkpuma!
Iphe bụ iphe, oome;
bẹ ntụpo ta anọjedu;
Ụzo iya kfụru ntụmu.
Nchileke evudoshije ike l'iphe,
o kfuru; ọphu ọ dụdu iphe,
ẹ-ta kfụduru ntụmu, oomeje.
O doberu ẹka ndoo;
bụru onye obu gụru iphoro.
5 Ẹphe watawaru ome iphere,
rehuru erehu l'ẹke ọ nọ.
Ntụpo, nọ ẹphe l'ẹhu mewaru;
ẹphe ta bụhe ụnwu iya.
Ẹphe bụ ọgbo,
a chiliru ẹka l'ẹjo iphe;
ọgbo, ụzo ẹphe gberu nggọ.
6 ?Bụ egbe iphe ọwaa;
bẹ unu gude akfụ Ojejoje ụgwo;
unubẹ ndu-a, bụ ndu eswe;
unu te nwe egomunggo-wa?
?Tọ bụdunua ya bụ
nna unu, bụ iya keru unu?
?Tọ bụdunua ya
kpụru unu; bya emee unu t'unu
ngụru angụru?

7 Unu nyatakwa teke ndiche!
Unu rịa ọriri;
nyata ọgbo ọphu swetawaru nụ!
Unu jịa nna unu phẹ
t'ẹphe kọoru iya unu!
Unu ajịkwaa ya phụ
ndu bụ ọgurenya unu;
t'ẹphe kọoru iya unu!
8 Teke Ọkaribe-Kakọta-Nụ
keshiru mbakeshi òkè-iphe ẹphe;
mbụ teke o keshiru ụnwu eliphe;
b'ọ tụ-bugbaaru ẹphe ẹke
ókè-alị ẹphe a-kpa l'ẹhu l'ẹhu;
l'ẹge ụnwu Ízurẹlu ha;
9 kẹ l'òkè-iphe kẹ Ojejoje bụ ndibe iya.
Jékọpu abụru òkè-iphe ọphu ọ fọtaru.
10 L'echi-ẹgu b'ọ chọ-vuru ẹphe.
Mbụ l'ọo alị, abụru swanmangu,
bụ ẹjo ọra anọduje ada iya;
b'ọ nọ-pheru ẹphe mgburumgburu;
l'eleta ẹphe ẹnya.
Ẹnya iya nọ l'ẹke ẹphe nọ;
l'ọ bụ nwandodo-ẹnya iya.
11 Ọ bụ ẹge ono, ugo anọduje
ephephe l'ẹkfuna iya;
l'eruphe l'eli ụnwu iya-a;
mbụ ẹge ono, ọojakaje ẹbà iya
pakọo ụnwu iya; paru ẹphe
l'igburumọnu ẹbà iya ono;
12 bẹ Ojejoje nwẹnkinyi iya duru ẹphe;
ọphu o nwedu agwa ndu ọhodo,
yeru iya ẹka.
13 O doberu ẹphe l'ẹke ha l'eli
lẹ mgboko-a; t'ẹphe bụru ishi;
bya egude akpụru iphe, shi l'ẹgu
nụa ẹphe nri.
Ọ nụkwaruphu ẹphe manụ-ẹngu,
shi lẹ mkpuma; bya anụ ẹphe manụ,
shi l'alị, dụ ekfu-ekfu.
14 O gudekwaphu manụ-ẹra eswi;
mẹ mini-ẹra atụru; mẹ nwatụru,
gbaru ẹba; mẹ ebyila; mẹ elu,
shi l'alị Báshanu; mẹ eghu;
mẹ ọkpobe witu zụ-jia ẹphe ẹpho.
Ẹphe ngụkwaruphu mẹe uswe,
shi l'akpụru vayịnu.
15 Ọle; Jeshurunu datsụleruphu
okporokpo; bya ekwefu íkè.
Ọ daru okporokpo;
dụwa bogiri-bogiri.
Ọ tsụwaru onwiya ẹba;

bya ajịka Nchileke, keru iya nụ.
Yọ bụru Agbara-Mkpuma ono,
dzọfutaru iya nụ ono; b'ọ jịkaru.
16 Ẹphe eshi ẹge ono mee;
yo kolahaaru agwa ndu
ọhodo ono okopho.
Mbụ l'ẹphe gude agwa ono,
bụkota akpamara ono;
mee; ẹhu eghulahaa ya eghughu.
17 Ẹphe awata ogwo ngwẹja l'anụ
agwa, ẹ-ta bụdu Nchileke.
Mbụ agwa, ẹphe ẹ-ta mabụa.
Agwa ono bụ agwa,
ẹphe dobegbaaru k'ọphungu;
mbụ agwa,
nna unu oche phẹ ta atsụbua egvu.
18 Agbara-Mkpuma ono, zụfutaru unu ono;
bẹ unu gbadoru.
Mbụ l'ọo Nchileke ono, bụ
iya mụru unu ono; bẹ unu zaharu.
19 Ojejoje abya aphụa iphe ono,
ẹphe eme ono; tsọlahaa ẹphe oyi;
kẹ l'ụnwu iya ndu k'unwoke;
mẹ ndu k'ụnwanyi;
bẹ kpatsuru iya
ẹhu-eghughu.
20 Yọ sụ: "Lẹ ya e-wofu ẹnya
l'ẹke ẹphe nọ;"
phụedukpoo iphe,
ẹphe e-mekochaa bụru.
Ishi iya abụru l'ẹphe bụ ọgbo,
ụzo ẹphe gberu nggọ;
bụru ụnwegirima,
ẹ-te evudoshijedu ike
l'iphe, ẹphe kfuru.
21 Ẹphe gude iphe, ẹ-ta bụdu
Nchileke mee tẹ ya wata oko okopho;
gude ụnwu agwa, bụ iphe-mmanu
akpatsu iya ẹhu-eghughu.
Ya e-gudekwanu mba,
ẹ-ta bụdu mba;
ye ẹphe okopho l'ẹhu;
gude ọha, eme eswe
kpatsua ẹphe ẹhu-eghughu;
22 kẹ l'oke ẹhu-eghughu iya;
bẹ gbanwuhuwaru ọku.
Ọku ọbu e-ke gbururu jeye;
yo kerua ime ime alị-maa.
Oo-kekota mgboko; kee iphe,
a kpataru akpata dobe iya;
bya eworu ọku tụa l'ẹke ugvu futaru.

23 “Ya e-wota iphe-ẹhuka byabẹ ẹphe;
chịta arwa iya byibe ẹphe l'ẹhu.
24 Ẹjo ẹgu a-bya;
ẹnya ekoroshihu ẹphe;
okpomọku, a-nọdu erebushi ẹphe anụ;
ẹjo iphe-ememe,
abya egbushia ẹphe.
Ya e-zi ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu
t'o gude ẹpyi iya byakfuta ẹphe;
zia ẹjo agwọ, awụ l'alị;
t'ọ bya atagbushia ẹphe.
25 Ee-gude ogu-mbeke egbu ẹphe
pyaapyaa l'etezi;
k'ọphu bụ l'ẹphe -nọdu l'ime ụlo;
bẹ meji te eguduru ẹphe eguru.
Ụnwu-okorọbya; ụnwu-mgbọko;
ụnwegirima nshịi;
mẹ ndu ẹwo furu l'ishi
a-bụkotaru kpurupyata.
26 Ya shi sụ lẹ ya a-chịkashi
ẹphe nanụ nanụ;
mee t'ẹ ba nyatajẹhe ẹphe anyata
lẹ mgboko.
27 Obenu l'ọo ẹjo-ọnu ndu ọhogu ẹphe;
bẹ ya ezeru; mbụ; a -nọnyakwaa;
ndu ọhogu ẹphe ekfua iphe,
ẹphe ẹ-ta madu ishi iya; sụ:
‘L'ọo ẹphebe ndu ọhogu me-kputaru;
l'ẹ tọ bụkwa Ojejoje meeberu
iphemiphe ọbule ono!’ ”
28 Ndu Ízurẹlu bụkwa ọha,
egomunggo swehuru;
iphe te edoje ẹphe ẹnya lẹ phuu.
29 Ndẹge ẹphe, bụ ndu maru iphe;
mẹ ọo-ga e-dokwaa ẹphe ẹnya;
ẹphe amakwarụ ẹge
ọo-mụru ẹphe l'ikpazụ.
30 ?Nanụ ẹge onye lanụ e-shi
achị ụnu ụmadzu ugbo labụ
l'ụkporo madzụ iri ọso.
Ọdo abụru; ?nanụ ẹge ụmadzu ẹbo
e-shi mee ụnu ụmadzu ise;
t'ẹphe wata ọso;
a gụfukwa l'onye ono,
bụ Agbara-Mkpuma ẹphe ono
sefuwaru ẹphe ẹka;
mbụ lẹ Ojejoje mịwaru ẹphe ẹnya?
31 Kẹle mkpuma nk'ẹphe
ta dụkwa l'ọ bụ
Agbara-Mkpuma nk'ayi.
Ndu ọhogu ayi makwaru-a

l'ọo ẹge ọ dụ ndono.
32 Vayịnu nk'ẹphe shi lẹ
vayịnu kẹ ndu Sódomu.
Yọ bụru l'ẹgu ndu Gọmóra;
bẹ akpụru vayịnu ẹphe shi.
Akpụru vayịnu ẹphe bụ nshi l'onwiya;
jọkfujokfu iya abụru age.
33 Mẹe ẹphe bụ ẹra agwọ;
bụru ọnu-mini, shi óghù l'ọnu.
34 “Ya wowaru iphemiphe ọbule ono
kwakọbe; mbụ nmachia ya;
dobe l'ẹke ya akwakọbeje ẹku iya.
35 Ọo yẹbedua agwataję ụgwo iphe;
bụru yẹbedua;
bẹ ọkfu ụgwo nọ l'ẹka.
L'oge iya bẹ ọkpa e-chifua ẹphe.
Mbọku, ụmuruku a-mụru ẹphe nọokwa ntse.
Aphụ abyaakwa ẹphe atsọtso.”
36 Ojejoje a-haru ndibe iya enge.
Ọo-phụru ndu ozi iya imiko;
m'ọ phụlephu l'ike ta dụhedu ẹphe;
mbụ l'ẹ tọ dụhedu onye wuduru nụ:
ohu mẹ amadụ.
37 Ọo-sụ ẹphe: ?Nanụ agwa ẹphe ọbu;
mbụ mkpuma ẹphe ọbu,
ẹphe agbabaje je anọdu zeeru ndzụ?
38 Mbụ agwa, taru ẹbà anụ,
ẹphe gbaru ẹja;
ngụa mẹe ngwẹja ẹphe ono.
T'o gbeshinu bya eyeru unu ẹka!
T'o gbochitanu unu!
39 “Unu lekwaa; ọ kwa yẹbedua
nwẹnkinyi bụ Nchileke.
Ẹ tọ dụhekwa Nchileke
ọdo, nọnu; a gụfu iya.
Ọo yẹbedua emeje t'a nwụhu anwụhu;
bụru iya emeje t'a nọdu ndzụ.
Ọo yẹbedua emeje tẹ iphe meka madzụ;
bụru iya emeje t'ọ kpọhu;
ọphu ọ dụdu onye adụ ike
anafụ iya onye ya guderu.
40 Ya paliru ẹka iya imigwe; ribua ya:
L'ọ bụ ẹge ya a-nọ gbururu jeye-wa;
41 bẹ ya a-ba ogu-mbeke ya ono,
egbu nwịinwii ono ababa;
gude iya l'ẹka kpee ikpe;
gwata ndu ọhogu iya ụgwo
iphe, ẹphe meru;
mbụ kfụa ndu
ya dụ ashị ụgwo.

42 Ya e-me tẹ mee madzụ
ngụ-goo arwa iya agụ-ngo;
mbụ mee ndu e gburu egbugbu;
mẹ mee kẹ ndu a kpụru lẹ ndzụ.
Ogu-mbeke ya a-tsụ madzụ ọtsu ẹkfu;
mbụ je akpaa l'ishi ndu bụ ishi ndu
ọhogu iya ono.”
43 Unu tee ẹswa; unubẹ mbakeshi!
Unu lẹ ndibe Nchileke tee ẹswa;
kẹ l'ọo-gwata ụgwo ọchi ụnwu iya.
Ndu ọhogu ayi;
bẹ oo-melata ụgwo
iphe, ẹphe meru;
Yọ kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji,
ndu nk'iya meru l'alị iya.*
44 Mósisu yẹle Jóshuwa Nunu abya agụkota egvu ono; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha anụkota iya.
45 Tọ dụ iya bụ; Mósisu ekfutsuleruphu ndu Ízurẹlu iphe ono l'ọ ha;
46 bya asụkwaphu ẹphe: “Unu vukwaru okfu-a, ya kfuru ntanụ-a l'obu; k'ọphu unu e-zia iya ụnwu unu t'ẹphe zia obu l'alị; mekota iphe, bụ iphe, e deru l'ekemu-a.
47 Tẹ okfu-a ba bụkwaru unu mkpọkoro okfu; kẹ l'ọ kwa ẹke ono bẹ ndzụ unu nọ. Yọ bụru iphemiphe ọbule ono e-me t'unu kaa nka l'alị ono, unu ada Ẹnyimu Jọ́danu eje alụta t'ọ bụru nk'unu ono.”

Mósisu a-nwụhu l'eli ugvu Nebo

48 Yọ bụru mbọku ono gẹdegede; bẹ Ojejoje kfuru yeru Mósisu; sụ iya:
49 “Nyihu ugvu-a; mbụ Ugvu Nébo l'ugvu ugvu Abarimu-a, nọ l'alị Móabu, chebe ifu lẹ Jériko; phụ alị Kénanu, bụ alị, ya abya ọnu ndu Ízurẹlu t'ẹphe nweru.
50 Ọ bụ l'eli ugvu ono, ii-nyihu ono; bẹ ịi-nọdu nwụhu; lakfu ndibe ngu lẹ maa; ẹge ono, nwunne ngu Érọnu nwụhuru l'ugvu Họru; lakfube ndibe iya ono.
51 Ishi iya abụru l'unu nọ l'ifu ndu Ízurẹlu lẹ mini Meriba kẹ Kadẹ́shi l'echi-ẹgu Zinu kwefuru iya íkè; mbụ l'unu te medu t'a maru ẹge yẹbe Ojejoje dụ-be nsọ l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ.
52 Ọo ya meru iphe, bụ ụzenya bẹ ịi-nọdu lee ẹnya l'alị ono, ya anụ ndu Ízurẹlu ono; ọle ẹ tịi tụdu iya ọkpa.”

33

Mósisu agọru ndu ikfu Ízurẹlu l'ẹphe ha ọnu

1 Ọwaa bụ ọnu, onye kẹ Nchileke, bụ Mósisu gọru nụ ụnwu Ízurẹlu b'ọ nwụhuderu.
2 Ọ sụru:
Ojejoje shi l'ugvu Sáyịnayi bya.
O shi l'ụzo alị Séyi nwuaru ẹphe phoo
l'ọ bụ nchi-abọhu.
O shi l'ugvu Paranu l'echiru ẹphe
oswi kẹ zaaa.
Ndu, ẹphe l'iya yị bụ ụnukurunu ndu,
dụ nsọ; bya aparu ọku,
l'enwu enwunwu l'ẹka-ụtara iya.

* **32:43 32:43** Róm 15:10.

3 Mbụ lẹ ndiphe b'o yeru obu;
iphe, bụ ndu dụ nsọ nọkota iya l'ẹka.
Ẹphe adaje iya l'iku ọkpa;
baaru iya ẹja.
Yọ bụru iphe, o kfuru bẹ ẹphe emeje.
4 Mósisu tụru ekemu doberu ayi;
ọ bụru òkè-iphe kẹ ndu
awa Jékọpu l'ẹphe ha.
5 Ọ bụ Ojejoje bụ eze ndu
Jeshurunu teke ono,
ndu ishi ndu Ízurẹlu;
ẹphe lẹ ikfu ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha dzukoru ono.
6 “Tẹ ndzụ bụkwaru kẹ ndu ikfu Rúbẹnu!
T'ẹ b'o chịhukwa achịhu;
ọphu ọ kakwa nwanshịi!”
7 Ọwaa bụ iphe,
o kfuru l'ẹhu ndu ikfu Júda:
“Byiko Ojejoje; nụkwaa olu ndu Júda!
Dutakwa ẹphe dukfuta ndu nk'ẹphe!
Mekwaa t'ẹka shia ẹphe ike l'ọgu.
Byiko; yejenuru ẹphe ẹka t'ẹphe
lụ-gbua ndu ọhogu ẹphe!”
8 Ndu ikfu Lívayi b'o kfuru nk'ẹphe;
sụ: “Nggụbe Ojejoje;
menua tẹ ndu ikfu Lívayi gudeje ẹnwa,
bụ iya bụ tumimu; mẹ urimu ngu;
maru iphe, bụ uche-obu ngu!
Mbụ ndu ono, ị dataru lẹ Masa;
okfu adaaru nggu l'ẹphe lẹ mini Meriba ono.
9 Ọ bụ ẹphe bẹ kfuru kẹ nne lẹ nna
ẹphe; sụ l'ẹ t'ọ dụkwa iphe,
ẹphe gụberu ẹphe.
Ẹphe amịa ụnwu,
ẹphe mụru amụmu ẹnya;
mịkwaaphu unwunne ẹphe ẹnya.
Obenu l'ẹphe ziru obu l'ome okfu ngu;
nggụbe Ojejoje;
bya edobekwaphu ọgba-ndzụ ngu.
10 Ọ bụ ẹphe e-zije ndibe Jékọpu iphe,
ị sụru t'e emeje; bụru ẹphe e-zije ndu
Ízurẹlu iphe, ị tụru l'ekemu.
Ọ bụ ẹphe e-dobejeru ngu ínsẹnsu;
bụru ẹphe e-dobeje ngwẹja-ukfuru
l'ẹnya-ngwẹja ngu.
11 Byiko Ojejoje;
gọru ọnu-ọma ye
l'akanya, ẹphe ese;
nggu anatajẹkwa ozi,
ẹphe gude ẹka ẹphe jee!

Nyakakwaa ẹphe ọkpu-nka;
mbụ ndu ono, wụ-lihuru etso ẹphe
okfu ono; mẹ ndu kpọru ẹphe ashị;
k'ọphu ẹphe ta adụhedu ike
ọpa-li ishi apali ọdo!”
12 Ndu ikfu Bénjaminu
b'o kfuru nk'ẹphe; sụ:
“Ndu Ojejoje yeru obu
a-nọnyabe
Ojejoje; tụsaru ẹhu;
kẹle Ojejoje anọduje
egbochita ẹphe: eswe l'ẹnyashi.
Ndu Ojejoje yeru obu;
bẹ ọokwojeru l'azụ.”
13 Ndu ikfu Jósẹfu b'o kfuru nk'ẹphe; sụ:
“T'alị ẹphe bụkwaru alị,
Ojejoje gọru ọnu-ọma nụ.
Yo mee t'iji, shi l'imigwe dajẹru ẹphe;
mini ime-alị amụru ẹphe fụtufutu.
14 T'anwụ mejekwaa t'iphe,
e meberu l'alị mehu!
Yo mee t'iphe, kakọta mma
ruje ẹphe ẹka l'ọnwa l'ọnwa!
15 T'a nụkwa ẹphe iphe,
katsụkpo mma,
shi l'alị ugvu ndiche ono;
yẹle ẹgiri iphe, shigbaa
l'ụnwu ugvu ojejoje ono!
16 T'e gudekwa iphe, katsụa mma,
jiru mgboko-a gọoru iya ọnu!
T'ikfu Jósẹfu tụbakwa onye
ono l'ẹnya; mbụ onye ono,
nọ l'iru oshi ono, enwu ọku ono!
T'iphemiphe ọbule-a
bụkotakwaru kẹ Jósẹfu;
mbụ onye ono, bụ iya bụ ishi
l'unwunne iya ono.
17 Ọ dụ biribiri l'ọ -bụ oke-eswi,
ụzo waa nne iya ọswa.
Mpo iya dụ l'ọ bụ k'atsụ.
Yọ bụru iya bẹ oo-gude adụ-tsushi
iphe bụ mbakeshi;
mbụ jeye lẹ ndu bu l'ẹke mgboko jeberu.
Ọ bụ ẹge ono;
bẹ ụnukurunu ndu
ikfu Ífuremu dụ;
bụkwaruphu ẹge ono bụ ẹge
'agụta agụta ndu ikfu Manásẹ dụ.”
18 Ndu ikfu Zébulọnu
b'o kfuru nk'ẹphe; sụ:
“T'ẹhu tsọje unu ẹna unubẹ ndu ikfu

Zébulọnu; teke unu alụfu alụfu.
Ẹhu atsọjekwaphu unu ẹna
unubẹ ndu ikfu Ísaka;
teke unu nọ l'ufu unu.
19 Ẹphe e-ku ndiphe
t'ẹphe dzukoo l'ugvu;
nọdu l'ẹke ono gwoo ngwẹja l'ụzo,
vudo nhamụnha.
Yọ bụru iphe-ọma,
jiru eze ẹnyimu;
mẹ ẹku, domigbaaru onwiya
l'alị eveve; bẹ ẹphe e-gude buru."
20 Ndu ikfu Gádu b'o kfuru nk'ẹphe; sụ:
"T'ọnu-ọma bụru k'onye meru t'alị
ndu ikfu Gádu jaa ajaja.
Ndu ikfu Gádu zẹkwa l'ọ bụ agụ.
Iphe bụ iphe, ẹphe phụru;
bẹ ẹphe ezijashije ẹka yẹle ishi.
21 Ọ fọtaru alị, kakọta mma doberu onwiya;
kẹ l'ọ bụ ẹke, oke-alị kẹ ndu ishi
ndu sọja nọ; bẹ ndu ishi ndu Ízurẹlu
edzukobeje; mee iphe vudo nhamụnha
l'ifu Ojejoje; bya edobe iphe,
ọ sụru t'e meje."
22 Ndu ikfu Dánu b'o kfuru nk'ẹphe;
sụ: "Lẹ ikfu Dánu bụkwa nwa agụ,
shi lẹ Báshanu akfụ
gadamu gadamu eje abya."
23 Ndu ikfu Náfutali b'o kfuru nk'ẹphe;
sụ: "Lẹ ndu Náfutali bẹ tụbaakwaru
Ojejoje l'ẹnya.
Ọnu-ọma Ojejoje
abụkwaruphu nk'iya.
Ókè-alị iya bẹ shi l'ụzo eze Ẹnyimu
Gálili; jerua l'ụzo ọhuda."
24 Ndu ikfu Ásha b'o kfuru nk'ẹphe; sụ:
"T'ọnu, a gọru ụnwu Ásha
kakọtakwa k'ụnwegirima ọdo.
T'ẹphe tụbakwa unwunne ẹphe l'ẹnya.
T'ọkpa iya dekwaru ederu lẹ manụ.
25 T'iphe, unu e-gudeje gụ-chia
nggamgbo unu bụkwaru ígwè yẹle ope.
Ọ bụ ẹge unu a-nọ-bebe;
bụ ẹge ike unu e-beru."
26 "Ẹ tọ dụkwa onye dụ l'ọ bụ
Nchileke kẹ Jeshurunu;
onye eswetaje igweli bya
agbaaru unu mkpu;
l'egudeje akpabiri iya swee urukpu.

27 Ọ kwa Nchileke ono,
shi l'ede-nwede
ono bụ onye unu a-nọduje
l'ime iya zeeru ndzụ.
Oo-woru ẹka iya dẹe unu adẹe;
gude iya l'anụ unu ọkpu ike-ike jeyewaru.
Ọochifuje unu ndu ọhogu unu l'ifu; sụ:
'Unu tụko ẹphe gbushikota!'
28 Ọo ya bụ lẹ ndu Ízurẹlu e-buru l'ẹhu-agu.
Eri Jékọpu atụsaru ẹhu l'alị akpe yẹle mẹe nọ.
Iji eshi l'igweli l'adaru ẹphe.
29 Ọnu-ọma bụ kẹ unubẹ ndu Ízurẹlu.
?Bụ ndu ole ọdo, dụ l'ọ bụ
unu; unubẹ ndu ono,
Ojejoje dzọfutaru ono?
Ọo yẹbedua bụ onye
egbochitaje unu; bya abụru
onye eyejeru unu ẹka.
Ọ kwaphụ yẹbedua bụ
ogu-mbeke,
unu gude eku onwunu.
Ndu ọhogu unu e-gude
ọtsu egvu byakfuta unu;
unu adzọpyashia ẹke ẹphe
agwajẹ iphe adzọpyashi."

34

Anwụhu Mósisu

1 Ya ndono; Mósisu eshi lẹ nsụda Móabu nyihu Ugvu Nébo, bụ iya bụ ugvu, katsụa l'eli lẹ Pishiga, nọ ghaaru Jériko ifu. Ojejoje abya ekoshikota iya alị ono l'ọ ha; tsube lẹ Gíledu jeye lẹ Danụ.

2 Yo koshikota iya alị ndu Náfutali l'ọ ha; alị ndu Ífuremu; alị ndu Manásẹ; alị ndu Júda je akpaa l'eze ẹnyimu ụzo ẹnyanwu-arịba; mẹwaru

3 alị ụzo ọhuda; mẹwaru mgbaku iya onanu l'ọ ha tsube lẹ nsụda Jériko, bụ iya bụ ndu Ọha-nkfụ; je akpaa lẹ Zówa.

4 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ iya: "Ọwaa bụ alị ono, ya riburu Ébirihamu; Áyizaku; mẹ Jékọpu angụ lẹ ya a-nụ ndu awa ẹphe ono. Ya hawaru ngu t'i gude ẹnya ngu phụ iya; ọle ị tịi tụdu iya ọkpa."

5 Tọ dụ iya bụ; nwozi Ojejoje ono; mbụ Mósisu anwụhu l'ẹke ono lẹ Móabu ẹge Ojejoje kfuru iya.

6 Yo lia ya l'ọkpa ugvu Móabu; ẹke nọ ghaaru mkpụkpu Bẹ́tu-Peyọ ifu. Ọle ẹ tọ dụdu onye maru nhamụnha ẹke, ili iya nọ jeye ntanụ.

7 Mósisu nọru ụkporo afa iche iche ugbo ishingu; b'ọ nwụhuderu; ọle ẹnya iya te mebua t'ọ phụa raba-raba; ọphu ike, nọ iya l'ẹhu ta alabụa alị.

8 Ndu Ízurẹlu anọdu lẹ nsụda Móabu ono raa ẹkwa Mósisu ụkporo abalị l'abalị iri. Yọ bụru teke ono bẹ oge, eegude akwa Mósisu gvụru.

9 Ume kẹ mmamiphe abya eji Jóshuwa Nunu ẹhu; kẹle Mósisu byiberu iya ẹka l'ishi. Ndu Ízurẹlu l'emeje iphe, o kfuru; shi ẹge ono mekota iphe ono, Ojejoje tụru Mósisu ekemu iya ono.

10 Keshinu teke ono ta dụkwa onye nkfuchiru, lụfutajeru l'alị Ízurẹlu, dụ l'ọ bụ
Mósisu; mbụ onye Ojejoje maru ifu l'ifu.
11 Ẹ tọ dụdu onye, dụ l'ọ bụ iya l'ome iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa
biribiri, bụ ọphu Ojejoje ziru iya; yo je emeshia lẹ Íjiputu; mbụ ọphu meshiru Fero;
mẹ ndu ozi iya; mẹ ndu alị iya l'ẹphe ha.
12 Ẹ tọ dụdu onye, dụ l'ọ bụ Mósisu l'onweru oke agburu-ẹhu; mẹ l'ome iphe, ha
nshinu bya adụ egvu l'ẹnya, bụ ọphu o meshiru l'ifu ndu Ízurẹlu kpamukpamu.

Jóshuwa

Ozi, Ojejoje ezi Jóshuwa

1 Tọ dụ iya bụ; nwozi Ojejoje; mbụ Mósisu anwụhutsulephu; Ojejoje asụ Jóshuwa
Nunu, shi eyeru Mósisu ẹka:
2 “Lẹ Mósisu, bụ nwozi iya bẹ nwụhuwaru nụ. Nta-a bụ t'i gbeshi; tẹ nggu lẹ ndu-a;
mbụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha kwakọbe; je adaghaa Ẹnyimu Jọ́danu-a; bahụ l'alị ono, ya
abya ẹphe anụnu ono.
3 Iphe bụ ẹke unu dzọru ọkpa; bẹ ya a-nụkota unu; bụ iya bụ ẹge ya kweru iya
Mósisu l'ụkwa.
4 Alị unu e-shi l'echi-ẹgu nọo jeye l'alị ugvu Lébanọnu. Yo shikwaphu l'eze ẹnyimu
ono; mbụ Ẹnyimu Yufurétusu je akpaa lẹ Oke Ẹnyimu l'ụzo ẹnyanwu-arịba. Alị ndu
Hetu l'ọ ha yịkwa iya phụ.
5 Ẹ tọ dụdu onye a-dụ ike agbabẹru ngu l'ọgu jeye teke ịi-nọ-bebe. Ọ bụ ẹge ono,
ya shi swiru Mósisu ono bụ ẹge ya e-swikwaru ngu phụ. Ya te eleswetakwa ngu;
ọphu ya 'agbadokwa ngu.
6 “T'ọkpoma shia ngu ike; ọphu obu 'awakwa ngu awawa; kẹ l'ọ bụ nggụbedua bẹ
e-du ndu-a je t'ẹphe je alụta alị ono, ya riburu nna ẹphe oche phẹ angụ lẹ ya a-nụ
ẹphe ono.
7 Ọ bụphu t'ọkpoma shia ngu ike; ọphu obu 'awakwa ngu awawa lẹ phuu. Tẹ
ẹnya rua ngu alị t'i mekotaje ekemu ono, nwozi iya; mbụ Mósisu nụru ngu ono. Ba
ahakwa iya; melahaa iphe ọdo; k'ọphu ẹka a-bụru ngu ụpete l'iphe, bụ ẹkemeke
ọbule, ii-jekpoo.
8 Tẹ Ẹkwo Ekemu-a ba alụfujekwa ngu alụfu l'ọnu. Rịje iya l'ọriri: eswe l'ẹnyashi;
k'ọphu ii-zi obu l'alị l'emekota iphemiphe ọbule, e deru iya. Ọ -dụ ẹge ono; ẹka abụru
ngu ụpete; iphe adụru ngu lẹ mma.
9 ?Ya te kfuhaadaru ngu iya; sụ tẹ ọkpoma shia ngu ike; ọphu obu 'awakwa ngu
awawa. Ba atsụkwa egvu; ọphu ịilakwa azụ azu. Kẹle yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke ngu
nọkwaa swiru ngu eswiru l'ẹkemeke ọbule, iije.”
10 Jóshuwa abya ezia ndu ishi ndu Ízurẹlu; sụ ẹphe:
11 “Unu jee l'ọdu ndu Ízurẹlu; je ekfuru ẹphe t'ẹphe kwakọbe nri ẹphe, e-ri ọhuma;
l'o wuduwaru-a abalị ẹto; ẹphe adaa Ẹnyimu Jọ́danu je alụta alị ono, Ojejoje bụ
Nchileke unu a-nụ unu; t'ọ bụru nk'unu ono.”
12 Obenu lẹ ndu ikfu Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu; mẹ lẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ bẹ
Jóshuwa sụru:
13 “T'ẹphe nyatakwa ekemu ono, Mósisu, bụ nwozi Ojejoje tụru t'ẹphe mee ono:
‘Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe abyawa ome t'ẹphe tụta ume; wowaru alị ono nụ ẹphe
t'ọ bụru nk'ẹphe.’
14 Unyomu ẹphe; ụnwegirima ẹphe; mẹ elu ẹphe a-nọdu l'alị ono, Mósisu nụru
ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu ono. Obenu lẹ ndu ọphu bụ mkparawa
l'unu; ndu ọphu ẹ-ta atsụdu egvu; bya enweru ngwa-ọgu e-vuru unwunne ẹphe ụzo
daa ẹnyimu ono; je eyeru ẹphe ẹka;
15 gbururu jeye teke Ojejoje e-me t'ẹphe tụta ume; ẹge o meru unubẹdua; bya emee;
t'ẹphe lụtakwaphu alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu a-nụ ẹphe t'ọ bụru nk'ẹphe ono.
Teke e metsuaru; unu alashiwaru azụ je eburu l'alị nk'unu; mbụ alị ono, Mósisu, bụ
nwozi Ojejoje wẹru unu l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu; l'ụzo ẹnyanwu-ahata
ono.”

16 Ẹphe asụ Jóshuwa: “L'iphemiphe ọbule, ị sụru t'ayi mee bẹ ayi e-me. Ẹke, ị sụru
t'ayi jee bẹ ayi e-je.
17 Ọ bụ ẹge ono, ayi shi angabẹjeru Mósisu nchị l'iphemiphe ọbule ono; bụ ẹge ayi
a-nọdu angabẹru ngu iya. Ọlobu; tẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu swikwaru ngu ẹge o
shi swiru Mósisu.
18 Iphe, bụ onye kwefuru ngu íkè; jịka lẹ ya te emedu okfu ngu; m'o -ruhuru; ọ
bụru ngụnu b'i ziru iya bẹ ee-gbu egbugbu. Ọ bụphu t'ọkpoma shia ngu ike; ọphu
obu 'awakwa ngu awawa!”

2

Réhabu yẹle ndu ngge

1 Ya ndono; Jóshuwa Nunu abya eshi lẹ Shitimu zifu ụmadzu labụ lẹ mpya t'ẹphe je
ngge. Yọ sụ ẹphe: “Unu je elee ẹnya l'alị ono; oswikposhia kẹ Jériko.” Ẹphe atụgbua;
rua; je abahụ l'ụlo nwanyi ọkpara, aza Réhabu je aradu.
2 Ama abya agbaaru eze ndu Jériko; l'o nwekwaru ndu Ízurẹlu, bataru lẹ mkpụkpu-
a lẹ nchi-ejihu-a; bya ngge l'alị-a.
3 Tọ dụ iya bụ; Eze ndu Jériko abya ezia ozi sụ t'e je asụ Réhabu: “T'o dufuta
unwoke ono, bataru nk'iya ono; kẹ l'ẹphe byaru ngge l'alị-a l'ọ ha.”
4 Obenu lẹ nwanyi ono dutaru unwoke labụ ono domia; sụ ẹphe: “L'o nwekwarua
unwoke byaru nụ; ọbule ya ta amakwa ẹke, ẹphe shi.
5 L'o bekwaru l'urẹnyashi teke aa-guchi obu-edukfu mkpụkpu; ndu ono atụgbua.
Ọphu ya 'amakwa ibyiya ọphu ẹphe shiru. L'ọ -bụru l'unu tụgbu-keberu nta-a; chọru
ẹphe kwasẹru; bẹ unu a-gbakfukwa-a ẹphe l'ụzo.”
6 (A ma l'o dutahawaru ndu ngge ono je edomia lẹ mkpuli òwúú ọcha, a sụbetsuaru
l'uko ono.)
7 Tọ dụ iya bụ; unwoke ono awụfu chọru ndu ngge ono kwasẹru l'ụzo, eeshije adafụ
Ẹnyimu Jọ́danu. Ẹphe alụfulephu; e woru obu-edukfu mkpụkpu ono gụ-chia.
8 Tẹmanu tẹ ndu ngge ono zẹ-zita t'ẹphe kuru mgbẹnya; nwanyi ono abyakfuta
ẹphe l'eli ụlo ono;
9 bya asụ ẹphe: “Lẹ ya mawaru lẹ Ojejoje nụwaru unu alị-a. Biribiri unu gudewaru
ẹphe l'ẹphe ha; mbụ l'ẹphebe ndu, bu l'alị-a bẹ anmakọta ruuruu l'ẹke egvu unu
guderu ẹphe.
10 Ayi nụwaru ẹge Ojejoje meru Eze Ẹnyimu Uswe; yọ tabuhu ẹbo; unu egude
ọkpa wụ-swee ya l'unu shi Íjiputu wụfuta; nụkwaaphu ẹge unu meru ndu eze ndu
Amọru; ẹphe abụru kpurupyata l'ụzo ẹnyanwu-ahata ẹnyimu Jọ́danu. Ndu eze ọbu
ẹphe ẹbo bụ Sihọnu mẹ Ọgu.
11 Ayi anụle iya phụ; meji avẹshihu ayi. Akpajiji unu emee; ayi ta dụhe ike lọ-gude
onwayi; kẹ l'ayi maru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu bụ Nchileke k'igwe; mẹ kẹ mgboko.
12 Nta-a bụkwa t'unu gude ẹpha Ojejoje riaru yẹbe Réhabu angụ l'unu e-meru
yẹle ndibe iya iphe-ọma; kẹle ya mekwaruphu unu iphe-ọma. Unu koshu iya iphe-
ọhubama, e-me tẹ ya maru
13 l'unu e-dobe-e nne iya lẹ nna iya ndzụ; mẹ unwunne iya ndu k'unwoke; mẹ ndu
k'ụnwanyi; mẹwaru ndibe ẹphe l'ẹphe ha. Mbụ l'unu e-dobe-e ẹphe ndzụ; t'ẹphe ba
anwụshihu.”
14 Unwoke ono asụ iya: “L'ẹphe e-gude-e kẹ l'ị dzọru ẹphebedua ndzụ; dzọo ndzụ
nkengu. L'ọ -bụru l'ẹ to nwedu onye, i kfuru iphe, ẹphe byaru bẹ Ojejoje -nụlephu
ẹphe alị ono bẹ ẹphe e-meru-a unu iphe-ọma; koshi l'ẹphe bụ o-me-g'o-kfuru.”
15 Yọ bya epyofu eri lẹ windo; ẹphe egude eri ono ẹka lụfu azụ iya ọphu;
kẹ l'o bu l'ụlo, a kpụgbaberu l'ụpho-mkpuma, e gude kpụ-pheta mkpụkpu ono
mgburumgburu.

16 Yọ sụ ẹphe: “Unu tụgbukwaa je edomia onwunu l'ugvu; tẹ ndu ono, achọ unu
ono ba aphụ unu. Unu domishia onwunu l'ẹke ono ujiku ẹto jeye tẹ ndu ono lataodu
azụ; tẹmanu unu atụgbuwaru jeshia iphe, unu eje.”
17 Unwoke ono asụ iya: “Lẹ nte ono, i meru; ẹphe eriaru ngu ono te egudekwa
ẹphe;
18 a gụfu lẹ teke ẹphe a-kwa bya; b'i wotawaru eri uswe ono, i libejeru ẹphe lẹ
windo ono, ẹphe shi pyofu ono libekwaphu. Ọdo abụru l'ii-duta nne lẹ nna ngu;
unwunne ngu phẹ; mẹkpo iphe, bụ ndibe ngu l'ẹphe ha dobe l'ụlo-wa.
19 Ọ -bụru l'o nweru ẹphe; onye, tụgburu lụfu esu-ụzo; iphe -mee iya; bụkwa iya
gburu onwiya. Ọ kwa ndu ọphu nọ l'ime ụlo ono gẹdegede bẹ ọchi ẹphe a-nọ ẹphe
l'ishi; m'o -nweru ẹphe onye iphe meru.
20 Ọle ọ -bụkwanuru l'ị tụgburu je ekfukashia iphe, ẹphe byaru; bẹ nte ono, i meru;
ẹphe eriaru ngu ono te egudekwa ẹphe.”
21 Nwanyi ono asụ ẹphe: “Gbẹregbede! Lẹ ya kwewaru ẹge ẹphe kfuru.” Yọ bya
edube ẹphe; ẹphe atụgbua. Yọ bya ewota eri uswuswe ono libe lẹ windo ono.
22 Ẹphe atụgbua je edomishia onwẹphe l'ugvu ono ujiku ẹto jeye ndu ono, achị
ẹphe ono achọkota ẹphe l'ụzo ono mgburumgburu; ẹphe ta phụ ẹphe; wụlala azụ.
23 Ya ndono; unwoke labụ ono atụgbua alala. Ẹphe enyizita l'ugvu ono; daa ẹnyimu
ono; lakfu Jóshuwa Nunu; bya akọoru iya ẹge ẹphe jeru iya.
24 Ẹphe asụ Jóshuwa: “L'alị ono l'ọ ha bẹ Ojejoje nụakwaru ẹphe. Lẹ ndu alị ono
anmakọtakwa ruuruu; l'ẹke ẹphe atsụ ẹphe egvu.”

3

Ndu Ízurẹlu awụ-swe Ẹnyimu Jọ́danu

1 Yo be l'ọnma-ẹwa ụtsu; Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụfu lẹ Shitimu;
jeshia Ẹnyimu Jọ́danu. Ẹphe abya adọo l'ẹke ono; bẹ ẹphe wụfuderu azụ ẹnyimu
ono azụ iya ọphu.
2 A nọlephu ujiku ẹto; ndu ishi ndu sọja abya etsophekota ọdu ọgu ẹke ẹphe dọru;
3 bya asụ ẹphe: “Unu -phụlephu Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje, bụ Nchileke unu l'ẹke
ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ iya bụ ndu ikfu Lívayi pa iya; unu wụ-lihukwa l'ẹke,
unu nọ tsoru iya.
4 Ọo ya bụ ẹge unu amaru ụzo, unu e-shi; keshinu ọphu unu te shibudua ụzo ọwaa.
Ọlobu; unu bukwaru ụba yeru Okpoko Ọgba-ndzụ ono iphe, ruru ụnu nkwo-ẹka ise.
Unu be etsopyabekwa iya etsopyabe.”
5 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa asụ ndu ono: “Unu mee onwunu t'unu dụ nsọ; kẹ l'echile
bẹ Ojejoje e-meru unu iphe-ọphulenya!”
6 Jóshuwa asụ ndu achịjeru Nchileke ẹja: “Unu pata Okpoko Ọgba-ndzụ ono; sweta;
vuta ụzo!” Ẹphe abya apata iya; sweta; vuta ụzo.
7 Ojejoje asụ Jóshuwa: “Ntanụ bẹ ya e-me t'ị wata ode ude l'ẹke ndu Ízurẹlu l'ẹphe
ha nọ; k'ọphu ẹphe a-maru lẹ ya swiru ngu-a ẹge ono, ya shi swiru Mósisu ono.
8 Kfuru ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja, pa Okpoko Ọgba-ndzụ ono; sụ ẹphe: ‘Teke
ẹphe ruru lẹ nggodo Ẹnyimu Jọ́danu; t'ẹphe vudo l'ẹke ono!’ ”
9 Jóshuwa asụ ndu Ízurẹlu: “Unu bya ẹke-a bya anụa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke
unu ekfu.
10 Ọwaa ẹge unu e-gude maru lẹ Nchileke, nọ ndzụ bu l'ime unu ndọ-ọ: l'ọo-chịfuru
unu ndu Kénanu; ndu Hetu; ndu Hevu; ndu Pẹ́rezu; ndu Gigashi; ndu Amọru; mẹ
ndu Jebusu.
11 Unu phụ lẹ Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje, nwe mgboko l'ọ ha bẹ e-vuru unu ụzo
ruba lẹ Ẹnyimu Jọ́danu.

12 Nta-a bụkwa t'unu fọta unwoke iri l'ẹbo l'ikfu ndu Ízurẹlu. Onye lanụ l'ikfu lanụ.
13 Ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja, pa Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono; mbụ Ojejoje ọphu, bụ iya nwe mgboko; ẹphe -yelephu ọkpa lẹ Jọ́danu; bẹ mini ono, atsọ ala l'ụzo ọhuda ono a-tabuhu ẹbo kpụa rogbodongu."
14 Tọ dụ iya bụ; ẹphe egbeshilephu t'ẹphe je adaa Ẹnyimu Jọ́danu; ndu achịjeru Nchileke ẹja abya apata Okpoko Ọgba-ndzụ ono sweta ẹphe; vuru ụzo.
15 Ẹnyimu Jọ́danu bẹ byawaru utso; ji ejiji; ẹge oojije teke aakpata iphe l'alị. Yọ bụleruphu eruru, ọkpa ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja, pa Okpoko ono eru lẹ Ẹnyimu Jọ́danu;
16 mini, shi l'ụzo isheli ẹnyimu ono atsọ-buhu. Mini ono abya akpọko; kpụa rogbodongu tụgburu jeye lẹ mkpụkpu Ádamu l'iku Zaretanu. Mini ọphu, atsọ ala l'ụzo Eze Ẹnyimu Araba, bụ iya bụ Eze Ẹnyimu Únú atabuhu; ndu Ízurẹlu abya awụa wụfu; chee ifu lẹ Jériko azụ iya ọphu.
17 Ndu ono achịjeru Nchileke ẹja, pa Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono; aparu iya vudo l'echi Ẹnyimu Jọ́danu ono, bụwa alị ọkponku ono; ndu Ízurẹlu awụ-swegee. Ẹphe evudo l'ẹke ono gbururu jeye ndu ono l'ẹphe ha awụ-swekota lẹ Ẹnyimu Jọ́danu ono, bụwa alị ọkponku ono.

4

Mkpuma, eegude anyata iphe, Ojejoje meru

1 Ndu Ízurẹlu eswegetsulephu Ẹnyimu Jọ́danu ono; Ojejoje asụ Jóshuwa:
2 "Fọta ụmadzu iri l'ẹbo lẹ Ízurẹlu. Ii-shi l'iphe bụ ikfu, nọnu fọta onye lanụ.
3 Nggu ezia ẹphe t'ẹphe chịta mkpuma iri l'ẹbo l'echi Ẹnyimu Jọ́danu l'ẹke ono, ndu achịjeru Nchileke ẹja shi vudo ono gẹdegede. T'ẹphe chịta mkpuma ono swee ẹnyimu ono. Ẹphe -rua ẹke, unu a-radu; ẹphe edobe iya l'ẹke ono."
4 Tọ dụ iya bụ: Jóshuwa abya ekukoo unwoke iri l'ẹbo ono, ọ fọru nanụ nanụ l'iphe, bụ ikfu Ízurẹlu ono;
5 sụ ẹphe: "Unu sweta Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje, bụ Nchileke unu; je evudo l'echi Jọ́danu. T'onyenọnu l'unu ha patatsụa mkpuma nanụ nanụ tukobe onwunu l'ukuvu t'ọ gbaa ikfu ndu Ízurẹlu l'ẹhu l'ẹhu;
6 t'ọ bụru unu iphe-ọhubama. Ọo ya bụ; teke ụnwu unu jịru unu l'oge l'ifu: '?Bụ ngụnu bẹ mkpuma ono bụhunu?'
7 unu asụ ẹphe lẹ teke e gude Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ruba lẹ Ẹnyimu Jọ́danu bẹ ẹnyimu ono tabuhuru ẹbo. Mkpuma ono bụ iphe, ndu Ízurẹlu e-gudeje nyata iphe ono, mụru nụ ono jeye lẹ tutu yoyo."
8 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abya emee ẹge Jóshuwa ziru ẹphe; paa mkpuma iri l'ẹbo l'echi Ẹnyimu Jọ́danu ono. Ẹphe apaa mkpuma ono; yọ gbaa ikfu iri l'ẹbo ndu Ízurẹlu nanụ nanụ, bụ iya bụ ẹge Ojejoje kfuru Jóshuwa. Ẹphe apaa ya je edoo l'ẹke ẹphe nọduru.
9 Jóshuwa abya edoo mkpuma iri l'ẹbo ono, a pakọru l'ẹnyoro ẹke ono, ndu achịjeru Nchileke ẹja, pa Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono shi vudo lẹ Ẹnyimu Jọ́danu ono. Mkpuma ono nọphu l'ẹke ono gbururu jeye ntanụ.
10 Ndu achịjeru Nchileke ẹja, pa Okpoko Ọgba-ndzụ ono evudokpelephu l'echi Ẹnyimu Jọ́danu ono gbururu jeye ndu Ízurẹlu emekota iphe, Ojejoje sụru Jóshuwa t'e mee. Ẹphe mekotaru iya ẹge Mósisu tụru iya Jóshuwa l'iwu t'e mee ya. Ndu Ízurẹlu abya awụ-swekebe.
11 Ẹphe awụ-swegelephu; ndu achịjeru Nchileke ẹja aparu Okpoko Ọgba-ndzụ ono lụfuta; sweta je anọdu ẹphe l'ụzo ifu. Ndu ono evudo l'ele ẹphe.

12 Unwoke, shi l'ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu k'ikfu Gádu; mẹ lẹ nkere-ẹbo ndu k'ikfu
Manásẹ emee ẹge Mósisu ziru ẹphe; bya akwaa onwẹphe ngwa-ọgu bya awụghata
l'ifu ndu Ízurẹlu.
13 Iphe, ruru ụkporo ụnu madzụ ise akwaa onwẹphe ngwa-ọgu; wụ-swee Ẹnyimu
Jọ́danu l'ifu Ojejoje jeshia ọgu lẹ swanmangu alị Jériko.
14 Mbọku ono bẹ Ojejoje meru t'ẹpha Jóshuwa dee ude l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ.
Ẹphe awata ọkwaberu Jóshuwa ugvu; kwabẹ iya ugvu ono gbururu jeye mbọku,
ọ nwụhuru, bụ iya bụ ẹge ẹphe shi kwabẹje Mósisu.
15 Ya ndono; Ojejoje asụ Jóshuwa
16 t'o kfuru ndu achịjeru Nchileke ẹja, pa Okpoko Ekemu ono t'ẹphe shi lẹ Ẹnyimu
Jọ́danu ono lụfuta.
17 Jóshuwa abya asụ ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono t'ẹphe lụfuta l'ẹnyimu ono.
18 Ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono aparu okpoko ono lụfuta. E ruru, ọkpa eru
ẹphe l'eli nggodo bẹ Ẹnyimu Jọ́danu ono tsọgbaberu; byaa utso ẹge o shi byahawa.
19 Ọ bụ mbọku, ọnwa mbụ gbaru abalị iri; bẹ ndu Ízurẹlu dagharu Ẹnyimu Jọ́danu
je adọo lẹ Gíligalu l'ókè-alị Jériko l'ụzo ẹnyanwu-ahata.
20 Jóshuwa eworu mkpuma iri l'ẹbo ono, a pakọru lẹ Ẹnyimu Jọ́danu ono kụkobe
lẹ Gíligalu.
21 Yọ sụ ndu Ízurẹlu: “O -rua l'oge-l'ifu teke ụnwu unu a-jị unu iphe mkpuma ono
bụ;
22 unu sụ ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu sweru Ẹnyimu Jọ́danu l'alị ọkponku;
23 kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu mịfuru unu mini lẹ Ẹnyimu Jọ́danu; yọ kpọhu
nkụ; jeye unu awụ-swee. Ọ bụlephu iphe ono, Ojejoje, bụ Nchileke unu meru lẹ
Eze Ẹnyimu Uswe ono b'o meru lẹ Ẹnyimu Jọ́danu, bụ iya bụ ẹge ono, o meru; Eze
Ẹnyimu Uswe atabuhu; ọgbodo-alị akpọhukota nkụ jeye ayi awụ-swekota ono.
24 Iphe, kparu iphe, o meru iya ẹge ono bụ k'ọphu ụnwu eliphe a-ma lẹ yẹbe Ojejoje
nweru ike; mẹ k'ọphu unu a-nọdu atsụ yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke unu egvu.”

5

1 Ya ndono; ndu eze, l'achị ndu Amọru l'ụzo ẹnyanwu-arịba Ẹnyimu Jọ́danu; mẹ
ndu eze, l'achị ndu Kénanu l'iku eze ẹnyimu anụlephu lẹ Ojejoje mịru mini lẹ Ẹnyimu
Jọ́danu; yọ kpọhu nkụ; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abya awụ-swee; meji atọfu ẹphe; ike
ta dụhe ẹphe k'oje ọgbaberu ndu Ízurẹlu.

Eebu ndu Ízurẹlu útsù lẹ Gíligalu

2 Yọ bụru teke ono bẹ Ojejoje sụru Jóshuwa: “T'o gude mkpuma meta mma; gude
iya bushia ụnwu Ízurẹlu; ndu ọphu ẹ te buhadua útsù útsù!”
3 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa abya egude mkpuma meta mma; gude iya bushia ụnwu
Ízurẹlu útsù l'ẹke e ku Gíbiya Haaralọtu.
4 Ọwaa iphe, kparu iphe Jóshuwa bushiru ẹphe ugvu: Unwoke ẹphe ndu ọphu
dzuru oje ọgu teke ẹphe shi Íjiputu lụfuta bẹ nwụshihukotaru nụ l'echi-ẹgu l'ẹphe
wụfutatsuaru lẹ Íjiputu.
5 Ndu onanu l'ẹphe ha bẹ bushikotaru útsù. Obenu lẹ ndu ọphu a mụshiru l'echi-
ẹgu l'ẹphe shiwa Íjiputu lụfuta te budu.
6 Ndu Ízurẹlu nọru ụkporo afa labụ l'echi-ẹgu jeye ụnwu Ízurẹlu; ndu ọphu dzuru
oje ọgu teke ẹphe wụfutaru lẹ Íjiputu; anwụshihukota. Mkpata iya a bụru l'ẹphe te
kwedu ome iphe, Ojejoje kfuru. Ojejoje eribua ya l'ẹphe ta aphụdu ẹgiri alị ono, ya
kweru nna ẹphe oche phẹ ụkwa iya ono.

7 Yọ bụru ụnwegirima ẹphe, o hefutaru dobe l'ọzori nna ẹphe bẹ Jóshuwa bushiru útsù ono. Ẹphe shi bụru ndu akpapyị; kẹ l'e te buhadua ẹphe útsù l'echi-ẹgu.
8 E bugetsulephu ẹphe útsù ono l'ẹphe ha; ẹphe anọdu l'ọdu ẹke ẹphe dọru; nyaa ọnya iya jeye; yọ kpọshihu ẹphe.
9 Ya ndono; Ojejoje asụ Jóshuwa: "Ntanụ bẹ ya fufuru unu iphere k'alị Íjiputu l'ifu!" Tọ dụ iya bụ; e woru ẹke ono gụa Gíligalu.*
10 Yọ bụru teke ono, ndu Ízurẹlu nọ lẹ Gíligalu ono bẹ ẹphe gbaru Ajị Esweta; l'urẹnyashi mbọku, ọnwa ono gbaru abalị iri l'ẹno lẹ swanmangu alị Jériko.
11 Yo be lẹ nchi-ta-abọhu mbọku Ajị Esweta ono; ẹphe eria iphe, shi l'alị ono. Ẹphe taru buredi, ẹ te kodu ekoko; mẹ l'akpe, a hụru ahụhu.
12 Yo rua echile iya l'ẹphe ritsuaru iphe, shi l'alị ono; mana adabuhu. Mana adabụhuru ndu Ízurẹlu; ẹphe adụbe l'afa ono rilahaa nri, a kọtaru l'alị ndu Kénanu.

Jóshuwa yẹle onye, pa ogu-mbeke

13 Jóshuwa anọdulephu l'iku Jériko; palia ẹnya; phụa nwoke, mịfutaru ogu-mbeke; vudo iya l'ifu. Jóshuwa abya ejekfu iya; sụ iya: "?Ị bụ ayi; t'ị bụ ọhogu ayi?"
14 Yọ sụ iya: "L'ẹ to nwekwa iphe ono, i kfushiru ono ọphu ya bụ. Ya bụ-chia onye ishi ndu sọja kẹ Ojejoje." Jóshuwa adaa pẹe; woru ifu kpube l'alị; baaru iya ẹja; sụ iya: "?Bụ ngụnu bẹ Onye nwe mu nụ ziru t'i zia yẹbe nwozi iya?"
15 Onye ishi ndu sọja Ojejoje ono asụ Jóshuwa t'o yefu akpọkpa iya; l'ẹke ono, o vudo ono dụkwa nsọ! Jóshuwa ekwe bya eyefu iya.

6

1 Ya ndono; ndu Jériko egude okfu ẹhu ndu Ízurẹlu; woru obu-edukfu mkpụkpu ẹphe gụ-chishia dụdurudungu. Tọ dụhe onye alụfu alụfu; tọ dụ onye abahụ abahụ.
2 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Jóshuwa: "Phụkwa lẹ ya wookwaru Jériko; mẹ eze ẹphe; mẹ ndu sọja ẹphe l'ẹphe ha, bụ ndu ike-ka-l'ọgu ẹphe ye ngu l'ẹka.
3 Chịtaje ndu sọja ngu t'unu jeje je ejephee mkpụkpu ono mgburumgburu ugbo lanụ l'ụboku. Ẹge ono bẹ unu e-je iya ujiku ishingu.
4 T'ụmadzu ẹsaa, bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja wotagbaa ụpyoku, e meru l'ụpyi ebyila l'ẹhu l'ẹhu vuru ụzo; aaparu Okpoko Ọgba-ndzụ ono l'etso ẹphe. Teke o beru lẹ mbọku k'ẹsaa; unu ejephee mkpụkpu ono mgburumgburu ugbo ẹsaa. Teke unu a-nọdu eje; ndu achịjeru Nchileke ẹja l'egbu ụpyoku ono.
5 Teke unu nụru ụpyoku ono; yọ dashia ọda ike; daa ogologo; unu l'unu ha tụa ụzu-ọgu. Teke ono; bẹ ụpho-mkpuma mkpụkpu ono a-dashị. T'onyenọnu tụgbulekwaphu wụba lẹ mkpụkpu ono."
6 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa Nunu abya ekua ndu achịjeru Nchileke ẹja; sụ ẹphe t'ẹphe je apata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; tẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja ụmadzu ẹsaa, gude ụpyoku l'ẹhu l'ẹhu vuru ụzo.
7 Yọ bya asụ ndu Ízurẹlu: "Unu wụ-lihu dzọ-phee mkpụkpu ono mgburumgburu. Tẹ ndu gude ngwa-ọgu vuru ụzo; ndu ọphu pa Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje etso ẹphe."
8 Jóshuwa ekfuebetsua ẹge ono; ndu achịjeru Nchileke ẹja ụmadzu ẹsaa ndu ọphu paa ụpyoku ẹsaa evudo Ojejoje l'ifu l'egbu ụpyoku ono. Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje l'etso ẹphe.
9 Ndu ọphu chị ngwa-ọgu abya evutaru ndu onanu, achịjeru Nchileke ẹja, egbu ụpyoku ono evuta ụzo. Ndu sọja ọphu anọje l'azụ etsoru Okpoko Ọgba-ndzụ ono. Ndu k'ụpyoku l'egbu iya mgbupyabe.

* **5:9 5:9** Iphe Gíligalu bụ bụ "eswifu".

10 Jóshuwa bẹ sụhawaru ẹphe: “T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-tụ ụzu-ọgu; ọphu ọ dụkwa
onye e-chi mkpu; ọphu ọ dụkwa onye e-kfu okfu jeye mbọku, ya a-sụ t'ẹphe tụwaru
ụzu; tẹmanu ẹphe atụa ya.”
11 Ya ndono; yọ sụ ẹphe t'ẹphe pata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono gude iya dzọ-
phee mkpụkpu ono mgburumgburu ugbo lanụ. Ẹphe -dzọ-phegee ya ẹge ono; ẹphe
awụ-phuta azụ l'ọdu ẹphe; radụ l'ẹke ono.
12 Yo be l'ọnma-ẹwa ụtsu echile iya; Jóshuwa egbeshi; ndu achịjeru Nchileke ẹja
apata Okpoko Ọgba ndzụ Ojejoje ono.
13 Ndu achịjeru Nchileke ẹja ụmadzu ẹsaa egude ụpyoku ẹsaa ono vutaru Okpoko
Ọgba-ndzụ Ojejoje ono ụzo l'egbu ụpyoku ono mgbupyabe l'eje. Ndu ọphu gude
ngwa-ọgu evuta ụzo. Ndu sọja ọphu anọje l'azụ etsoru Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje
ono. Ndu k'ụpyoku l'egbu iya mgbupyabe.
14 Yo be mbọku k'ẹbo; ẹphe awụfuta bya adzọ-phee mkpụkpu ono mgburumgburu
bya awụ-lashia azụ l'ọdu ẹphe. Ono ẹge ẹphe meru iya jeye lẹ mbọku kẹ ishingu.
15 Yo be mbọku k'ẹsaa; ẹphe awụ-lihu l'ọnma-ẹwa ụtsu bya adzọ-phee mkpụkpu
ono mgburumgburu ẹge ẹphe adzọ-phejehawa. Ọle mbọku onanu bẹ ẹphe dzọ-
pheru iya ugbo ẹsaa.
16 Ẹphe adzọ-phegetsule iya phu k'ugbo ẹsaa ono; ndu ono, achịjeru Nchileke
ẹja ono eworu ụpyoku gbua; Jóshuwa asụ ẹphe: “T'ẹphe tụa ụzu-ọgu; kẹle Ojejoje
nụwaru ẹphe mkpụkpu ono!
17 Mkpụkpu ono yẹle iphe, bụ iphe nọ iya nụ b'e doberu Ojejoje t'e mebyishia. Ọ
bụphu nwanyi ọkpara ono; mbụ Réhabu; mẹ ndibe iya, ẹphe l'iya chịko nọdu l'ụlo
iya bẹ aa-ha; kẹ l'ọ bụ iya domijeru ndu ngge phụ, ẹphe zijeru phụ.
18 Ọlobu; unu nọdukwa iphe ono, e yeru Ojejoje l'ẹka t'o mebyishia ono ote-ẹnya.
Ọdumeka; bẹ unu e-metakwa ọ-la-l'iyi; mẹ iphe-ẹhuka tụaru ọdu ọgu ndu Ízurẹlu.
19 Iphe bụ mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; iphe, e meru l'ope; mẹ iphe, e meru l'ígwè
bẹ dụkotakwaru Ojejoje lẹ nsọ. T'a chịtakwa iya doberu Ojejoje l'ẹke aakwakọjeru
iya iphe.”
20 Ya ndono; e gbulephu ụpyoku ono; ẹphe e woru ụzu tụa. Anụnu, ndu Ízurẹlu
anụ ọda ụpyoku ono; ẹphe l'ẹphe ha atụa ụzu-ọgu; ụpho-mkpuma mkpụkpu ono
afọshihu daa gwodogongu. Onyenọnu awụba l'ime mkpụkpu ono je alụa ya.
21 Ẹphe eworu iphemiphe ọbule, nọ lẹ mkpụkpu ono ye Ojejoje l'ẹka t'o mebyishia.
Ẹphe egude ogu-mbeke chịko iphe, bụ iphe nọ lẹ mkpụkpu ono gbufu: unwoke;
ụnwanyi; ụnwegirima; ndu bụ ọgurenya; eswi; atụru; mẹwaru nkakfụ-ịgara.
22 Ya ndono; Jóshuwa asụ unwoke labụ phụ, jejeru ngge l'alị ono t'ẹphe bahụ l'ụlo
nwanyi ọkpara ono; dufuta yẹle ndibe iya; bụ iya bụ ẹge ono, ẹphe l'iya riburu iya
lẹ nte ono.
23 Unwoke labụ ono, jejeru ngge ono abya abahụ l'ụlo Réhabu; je edufuta yẹle nne
iya; nna iya; unwunne iya ndu k'unwoke; mẹ ndu abụbu iya l'ẹphe ha. Ẹphe eduta
ẹphe l'ẹphe ha; je edonyabe iku ọdu ọgu ndu Ízurẹlu; ẹke ẹ to nwedu iphe eme ẹphe.
24 Ẹphe abya eye ọku lẹ mkpụkpu ono; yọ chịko iphe, bụ iphe nọ iya nụ dzụa.
Obenu l'iphe ndu ọphu, bụ mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; iphe, e metsuaru l'ope; mẹ
ọphu e metsuaru l'ígwè b'e vutaru je edobe l'ụlo, a kwakọbejeru Ojejoje iphe.
25 Obenu lẹ Jóshuwa dzọru nwanyi ọkpara ono; mbụ Réhabu yẹle ndibe iya; mẹ
abụbu iya l'ẹphe ha ndzụ; kẹ l'ọ bụ iya domiru ndu Jóshuwa yejeru t'ẹphe je ngge lẹ
Jériko. Nwanyi ono buphu l'alị Ízurẹlu jeye ntanụ ọwaa.
26 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa araaru iya ẹphe arara; sụ “L'iphe bụ onye, nọnyaaru
jeshia ọkpukwa Jériko-a bụakwa onye a tụru ọnu l'ifu Ojejoje.
“T'onye ono bụkwaru ọkpara iya;

bẹ oo-gude tọo ntọ-l'alị iya.
Yọ bụru nwa mbuhu-ime iya;
bẹ oo-gude ye iya
ọgu-nggamgbo."
27 Ya ndono; Ojejoje eswiru Jóshuwa; ẹpha iya atụko alị ono dee kfụkakfuka.

7

Ẹjo iphe, Ekanu meru

1 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu te mehedu ẹge a sụru t'ẹphe mee lẹ k'iphe ono, e yeru Ojejoje l'ẹka ono. Ishi iya abụru lẹ Ekanu Kami Zimuri, bụ onye ọnu-ụlo Zera l'ikfu Júda haru gwota iphe ono. Ya ndono; ẹhu eghulahaa Nchileke eghughu l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ.
2 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa anọdu lẹ Jériko zia unwoke t'ẹphe je ngge lẹ Eyayi. Eyayi nọnyabe Bẹ́tu-Avenu l'ụzo ẹnyanwu-ahata Bẹ́telu. Ya ndono; unwoke ono ejeshia ngge lẹ Eyayi.
3 Ẹphe alata bya asụ Jóshuwa l'ọ kwa ẹphe ọkpuchi: "Lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha taa awụfu-gekwa je otso ndu Eyayi ọgu. T'ọ bụru ụnu unwoke ise; m'ọ bụ ụnu unwoke ẹsaa l'ụkporo unwoke iri e-je alụta ẹke ono. Ba ahakwa ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha t'ẹphe je omesweshi ẹka l'ẹke ono; lẹ ndu ono kwa-a ọkpuchi bẹ ẹphe bụ ayi."
4 Ya ndono; a bya ezi ụnu unwoke ẹsaa l'ụkporo unwoke iri;* t'ẹphe je ọgu lẹ Eyayi. Ẹphe erua; ndu Eyayi atsụa ẹphe ọtsu ẹkfu.
5 Ndu Eyayi gburu ẹphe iphe, ruru ụkporo madzụ l'ụmadzu iri l'ishingu. Ẹphe eshi l'obu-edukfu ndu Eyayi chịa ndu Ízurẹlu jeye l'ẹke aagbajẹ mkpuma; gbushia ẹphe lẹ mgbazita ugvu, nọtsua l'ẹke ono. Iphe ono, meru nụ ono emee ndu Ízurẹlu; obu eyoshihu ẹphe.
6 Jóshuwa alajashịa uwe iya; daa kpurumu woru ifu kpube l'alị l'ifu Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; zẹwaruru l'ẹke ono jeye l'urẹnyashi. Ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu etsokwaru iya phụ; kpoo ntụ kpua onwẹphe l'ishi.
7 Jóshuwa akpọo mkpu; sụ: "Nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje; ?bụ iphe, i dufutaru ndu-a lẹ Ẹnyimu Jọ́danu bụ t'ị bya enwuru ẹphe nụ ndu Amọru t'e gbugee ẹphe. Ayi ga anọdukwaru l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu!
8 Nggụbe Ojejoje; ?bụ ngụnu bẹ ya e-kfu nta-a, ndu ọhogu ndu Ízurẹlu nụru ẹphe nshị-a.
9 Kẹle ndu Kénanu; mẹ ndu ọdo, butsua l'alị-a a-nụkwa iya; bya agbaa ayi mgburumgburu; mee t'e fufu ẹpha ayi lẹ mgboko-a. ?Bụ ngụnu bẹ ii-me lẹ k'ẹpha ngu ono, dụ nsọ ono?"
10 Ojejoje asụ Jóshuwa: "Gbeshi egbeshi!" Jị iya: "?Bụ ngụnu kparu iphe, ị zẹ; woru ifu kpube l'alị."
11 Wo iya: "Ọ kwa ndu Ízurẹlu meru iphe, dụ ẹji. Ẹphe dakaakwaru ọgba-ndzụ ono, yẹbe Nchileke sụru t'ẹphe dobe ono. Ẹphe hakwaru wota iphe ono, e yeru iya l'ẹka tẹ ya mebyishia ono. Ẹphe ziru iphura; dzụa ẹjo-ire; bya egwoo iphe ono yekobe l'ẹku nk'ẹphe.
12 Ọ bụ iphe ono kparu iphe ndu Ízurẹlu ta dụdu ike gbabẹru ndu ọhogu ẹphe. Ẹphe aghakọbe; ye ọkpa l'ọso; kẹ l'e dobewaru ẹphe t'ẹphe bụru kpurupyata. Ya te eswihekwaru unu ọdo; a gụfu l'unu tụkoru iphe ono, e yeru iya l'ẹka k'emebyishi ono mebyishikota.

* **7:4 7:4** Iphe ọ bụ bụ 3,000.

13 “Tụgbua; je emee ndu Ízurẹlu t'ẹphe dụ nsọ. Sụ ẹphe t'ẹphe dobe onwẹphe nsọ;
kwabẹru echile. Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu sụkwaru l'iphe ono, ya sụru t'e ye
iya l'ẹka kẹ emebyishi ono bẹ ẹphe kpamishiru. L'ẹphe ta adụkwa ike ọkpofu ndu
ọhogu ẹphe l'ifu; gbahaa l'ẹphe gwofuru iphe ono.
14 “Teke o -beru l'ụtsu; t'iphe, bụ ikfu, nọnu dzua. Ikfu ọphu Ojejoje fọtaru; ẹphe
awụfuta bya edzee onwẹphe l'ụnwunna l'ụnwunna. Ụnwunna ọphu Ojejoje fọtaru;
ẹphe awụfuta bya edzee onwẹphe l'ufu l'ufu. Ndu ufu ọphu Ojejoje fọtaru; ẹphe
awụfuta bya edzee onwẹphe l'onye l'onye.
15 Onye, a phụru iphe ono, e yeru yẹbe Ojejoje l'ẹka kẹ emebeyishi ono bẹ aa-
kpọ ọku; mẹ iphemiphe ọbule, o nweru enweru l'ọ ha. Ishi iya abụru l'onye ọbu
dakaakwaru ọgba-ndzụ Ojejoje; bya emewa akpamara l'alị Ízurẹlu.”

16 Tọ dụ iya bụ; yo be l'ọnma-ẹwa ụtsu; Jóshuwa abya ekukoo ndu Ízurẹlu; ẹphe
awụfuta l'ikfu l'ikfu. A bya afọta ndu ikfu Júda.
17 Ụnwunna, nọtsua l'ikfu Júda awụfuta; a bya afọta ndu ụnwunna Zera. Yọ bya
emee ndu ụnwunna Zera; ẹphe abya edzee onwẹphe l'ufu l'ufu. A bya afọta ndu ufu
Zimuri.
18 Jóshuwa asụ ndu ufu Zimuri t'ẹphe byaa l'onye l'onye. Ẹphe abyatashia l'onye
l'onye; a bya afọta Ekanu Kami Zimuri. Zimuri bụ onye ọnu-ụlo Zera l'ikfu Júda.

19 Ya ndono; Jóshuwa asụ Ekanu: “Nwa mu; kwabẹkwa Ojejoje, bụ Nchileke Ízurẹlu
ugvu. Kfuru iya iphe, i meru; ba aghọ-chikwaru iya ẹya aghọ-chi!”
20 Ekanu asụ: “L'ọ kwa oswi-okfu! Lẹ ya mesweekwaru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu. Iphe, ya meru
21 bụ lẹ ya phụru uwe-nlọkpuru, ama mma, e meru lẹ Bábyilọnu; mẹ ẹkpa mkpọla-
ọcha labụ; mẹ ugvu ẹkpa mkpọla-ododo; yọ gụlaha ya. Ya achịta iya; je atụa nsụ
l'ime ụlo-ẹ́kwà iya; woru iya libe l'ẹke ono. Ọphu bụ mkpọla-ọcha bẹ ya yeru l'ọhu
nsụ ono.”
22 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa abya ezia ndu ozi iya; ephe ejeshia l'ụlo-ẹ́kwà Ekanu. Ẹphe
erua; yọ bụruphu l'ẹke ono b'o domishiru iya l'oswiya; woru ọphu bụ mkpọla-ọcha
ye l'ọhu iya.
23 Ẹphe abya avọshia iphe ono l'ụlo-ẹ́kwà ono; chịtaru Jóshuwa; mẹ ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha; woru iya wụshi l'ifu Ojejoje l'ẹke ono.

24 Ya ndono; Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abya akpụta Ekanu Zera; chịta
mkpọla-ọcha ono; uwe-nlọkpuru ono; mkpọla-ododo ono; kpụtakota ụnwu iya ndu
k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; bya eruta eswi iya; nkakfụ-ịgara iya; atụru iya; chịta
mẹ l'ụlo-ẹ́kwà iya; mẹkpo iphemiphe ọbule, o nweru enweru l'ọ ha jeshia Nsụda
Akọ.†
25 Jóshuwa asụ iya: “?Bụkpo ngụnu kparu iphe, i jetaru egbe iphe-ẹhuka ọwaa
tụ-kobe ẹphe? Ntanụ bẹ Ojejoje e-mekwanu t'iphe-ẹhuka byakfuta nggụbedua.”

Ya ndono; ndu Ízurẹlu awụpyabe yẹle ndibe iya; tụ-gbushia ẹphe lẹ mkpuma; bya
akpọo ẹphe ọku.
26 Ẹphe abya ekpoo mkpuma kụa Ekanu. Mkpuma ono nọphu l'ẹke ono gbururu
jeye ntanụ-a. Yọ bụru iya bụ lẹ Ojejoje ewofu ẹphe oke ẹhu-eghughu iya ono. Ya
ndono; a watawaphu oku ẹke ono Nsụda Akọ‡ keshinu ono.

8

Aalụ-gbu ndu Eyayi

† **7:24 7:24** Iphe Akọ bụ bụ “Nsụda Iphe-ẹhuka”. ‡ **7:26 7:26** Iphe Akọ bụ bụ “Iphe-ẹhuka”.

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Jóshuwa: “Ba atsụkwa egvu; ọphu obu 'awakwa ngu
awawa. Chịta ndu sọja l'ẹphe ha gude jekfu ndu Eyayi ọgu; kẹ lẹ yẹbe Ojejoje wowaru
eze ndu Eyayi; ndu alị iya; mkpụkpu iya; mẹ l'alị iya l'ọ ha nụ ngu.
2 L'ọ kwa ẹge unu meru ndu Jériko; mẹ l'onye eze ẹphe bẹ unu e-me ndu Eyayi; mẹ
onye eze ẹphe. Obenu l'iphe ẹphe, unu kwaru l'ọkwata; mẹ elu ẹphe a-bụru nk'unu.
Unu je ekeeru ẹphe l'azụ mkpụkpu ono.”

3 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa yẹle ndu sọja ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ejeshia ọgu lẹ Eyayi.
Jóshuwa abya afọta ụkporo ụnu ndu sọja ẹto l'ụnu ndu sọja iri l'ise,* bụ ndu ike-ka-
l'ọgu ẹphe zifu; t'ẹphe tụgbua l'ẹnyashi:
4 sụ ẹphe: “Unu je ekeeru ẹphe l'azụ mkpụkpu ono. Unu ba anọnukakwa mkpụkpu
ono ote-ẹnya. Unu l'unu ha mụkwaru ẹnya; kwabẹ akwabẹ.
5 Yẹbedua; mẹ ndu ẹphe l'iya yị a-wụru je mkpụkpu ono ntse. Teke ndu Eyayi
byatashiaru ayi otso ọgu ẹge ẹphe byahawaru; ayi emee l'ayi agbalaa agbala.
6 Ẹphe a-chị ayi jeye teke ayi e-defutabebe ẹphe; k'ọphu ẹphe a-nọduwa mkpụkpu
ono ote-ẹnya; kẹ l'ẹphe a-sụ: ‘L'ayi gbaakwaru ẹphe ọso ẹge ayi agbajẹ.’ Ọo ya bụ;
ayi gbadẹleruphu ẹphe ọso;
7 unu eshi l'ẹke unu shi nọdu keeru ẹphe; wụfuta; bya anaa mkpụkpu ono; kẹle
Ojejoje, bụ Nchileke unu e-woru-a mkpụkpu ono ye unu l'ẹka.
8 Unu -natalẹphu mkpụkpu ono; unu amụru ọku ye iya. Unu mekwaa ya ẹge Ojejoje
sụru t'e mee ya. Unu chịkokwa iphemiphe ọbule-a, mu ziru unu-a mekota.”

9 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa ezi ẹphe; ẹphe eje ekee lẹ mgbaku Bẹ́telu yẹle Eyayi; l'ụzo
ẹnyanwu-arịba Eyayi. Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu akwaa l'ufu l'ẹnyashi ono.

10 Yo be l'ọnma-ẹwa ụtsu; Jóshuwa achịkobe ndu nk'iya. Ẹphe lẹ ndu, bụ ọgurenya
ndu Ízurẹlu evuta ụzo duru ẹphe jeshia Eyayi.
11 Ndu sọja, ẹphe l'iya yị l'ẹphe ha awụru tsoru iya; ẹphe awụru jerua ifu mkpụkpu
ono; bya adọo l'ụzo isheli Eyayi. Nsụda anọ-buhu ẹphe lẹ mkpụkpu ono.
12 Jóshuwa achịta ụnu unwoke iri l'ẹbo l'ụkporo unwoke iri† je edoo; ẹphe ekee lẹ
mgbaku Bẹ́telu yẹle Eyayi; l'ụzo ẹnyanwu-arịba mkpụkpu ono.
13 Tọ dụ iya bụ; ẹphe emee ndu sọja ono; ẹphe anọdutsua kwabẹ akwabẹ. Ndu
ọphu adọru l'ụzo isheli mkpụkpu ono; ndu ọphu phọduru nụ eje ekee l'ụzo ẹnyanwu-
arịba. Jóshuwa akwaa l'ụzo nsụda ono l'ẹnyashi ono.

14 Eze ndu Eyayi aphụa iphe, eme nụ. Yo be l'ọnma-ẹwa ụtsu yẹle ndu Eyayi egude
ọso wụfuta lẹ mkpụkpu ono; chebe ifu l'ụzo nsụda Araba jekfushia ndu Ízurẹlu ọgu.
Tọ ma l'o nweru ndu keru l'azụ mkpụkpu ono; kwabẹru ẹphe.
15 Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ahaa ẹphe; ẹphe achịa ẹphe jerua l'ụzo
echi-ẹgu.
16 E kukoo iphe, bụ unwoke, bu lẹ Eyayi l'ẹphe ha t'ẹphe chịa ẹphe. Ẹphe ehehu
chịru Jóshuwa phẹ tụgburu. Jóshuwa phẹ egude ẹge ono defuta ẹphe lẹ mkpụkpu
ono.
17 Ẹ to nwedu m'ọo nwoke lanụ, bu lẹ Eyayi; m'ọ bụ mkpụkpu Bẹ́telu, ẹ te tsodu chịa
ndu Ízurẹlu. Ẹphe ahaa mkpụkpu ono; yo gheru ọnu; chịru ndu Ízurẹlu kwasẹru.

18 Ya ndono; Ojejoje asụ Jóshuwa t'o wolia arwa ono, o gude l'ẹka ono mabẹ l'ụzo
Eyayi; kẹle ya e-woru mkpụkpu ono nụ iya. Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa abya ewolia arwa
iya ono mabẹ l'ụzo Eyayi.
19 Ewoli, o woli arwa ono; ndu phụ, shi kee k'ọgu phụ eshi l'ẹke, ẹphe nọ kfụshia
wụba lẹ mkpụkpu ono je anaa ya teke ono teke ono; mụru ọku ye iya.

---

* **8:3 8:3** Iphe ọ bụ bụ 30,000. † **8:12 8:12** Iphe ọ bụ bụ 5,000.

20 Unwoke Eyayi ejeshia ọgha ẹnya l'azụ; ẹnwuru-ọku eshiwa lẹ mkpụkpu ẹphe
kụlube ala l'akpamigwe. Ẹphe ta mahẹ ụzo ọphu ẹphe e-shi iya; kẹle ndu Ízurẹlu
ono, shi agbaru ẹphe ọso agba ala echi-ẹgu ono gbe ghakọbewanu tso ẹphe ọgu.
21 Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha aphụlephu lẹ ndibe ẹphe; ndu ọphu shi
kee k'ọgu phụ bẹ natawaru Eyayi; ọku etsuwa mkpụkpu ono; ẹphe awata ogbushi
unwoke Eyayi.
22 Ndu ono, shi kputsuaru ekpuru k'ọgu, bụ ẹphe wụbaru je anaa mkpụkpu ono;
mụru ọku ye iya ono awụfuta tsoru Jóshuwa phẹ l'ọgu ono. Ẹphe eyebuta ndu Eyayi;
gbaa ẹphe mgburumgburu. Ndu Ízurẹlu atụko ẹphe l'ẹphe ha gbushikota; tọ dụ ẹphe
onye wafụrunu; tọ dụ onye nahụru nụ.
23 Ọphu bụ eze ndu Eyayi bẹ ẹphe kpụtaru lẹ ndzụ kpụ-jeru Jóshuwa.

24 Ndu Ízurẹlu egbuebelephu ndu Eyayi l'ẹgu; mẹ l'echi-ẹgu ẹke ono, ndu Eyayi
chịru ẹphe jerua ono; mbụ gudetsulephu ogu-mbeke gbushikota ẹphe l'ẹphe ha; bya
awụba lẹ Eyayi je egbushikota ndu ọphu phọdurunu l'ẹke ono.
25 Ndu Eyayi, e gburu mbọku ono dụ ụkporo ụnu madzụ l'ụnu madzụ iri:‡ unwoke
mẹ ụnwanyi.
26 Jóshuwa te ewozitadu arwa ono, o gude l'ẹka ono gbururu jeye teke e gbugeru
ndu, bu lẹ Eyayi l'ẹphe ha.
27 Ndu Ízurẹlu atụko iphe, bu elu ndu mkpụkpu ono kpụa; tụko iphe ẹphe l'ọ ha
kwaa l'ọkwata, bụ iya bụ ẹge Ojejoje ziru Jóshuwa.

28 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa egude ọku tụfu Eyayi; mee ya; yọ bụru ikpọzu. Ẹke ono
adaburu ochobo jeye ntanụ ọwaa.
29 Jóshuwa akpụta eze ndu Eyayi je aswị-gbua l'eli oshi; haa ya; yo koru l'ẹke ono
jeye l'urẹnyashi. Yo be l'ẹnyanwu anyịhu; yọ sụ t'e je ekofuta iya l'eli oshi ono. E
kofuta iya je atọgbo l'obu-edukfu mkpụkpu ono. Ẹphe akpaa mkpuma kụa ya l'eli
ẹhu; yọ kụru l'ikpo. Yọ bụru ẹge ono b'ọ kụru jeye ntanụ ọwaa.

Jóshuwa akpụru Ojejoje ẹnya-ngwẹja lẹ Ugvu Ebalu.

30 Ya ndono; Jóshuwa abya akpụaru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ẹnya-
ngwẹja lẹ Ugvu Ebalu;
31 mekota iya ẹge nwozi Ojejoje; mbụ Mósisu tụru l'ekemu; sụ tẹ ndu Ízurẹlu meje
iya, bụkwanu ẹge e deru iya l'ẹkwo Ekemu Mósisu; sụ: "L'ẹnya-ngwẹja ono bụ
mkpuma, kpụkoru ophu; bẹ ee-gude kpụa ya; mbụ mkpuma ẹ-ta dụbua mgbọro-
ígwè, a kụjeru iya." Yọ bụru l'eli iya bẹ ẹphe gworu Ojejoje ngwẹja-ukfuru; mẹ
ngwẹja-ẹhu-agu.
32 Jóshuwa anọdu l'ifu ndu Ízurẹlu l'ẹke ono deshia ekemu Mósisu ono lẹ mkpuma;
mbụ ekemu ono, o shi dehawa ono.
33 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; ndu mbyamụmbya; ndu, bụ ndu Ízurẹlu yẹle ndu bụ
ọgurenya ẹphe; ndu ishi ẹphe; mẹ ndu ikpe ẹphe akpọo l'iku Okpoko Ọgba-ndzụ
Ojejoje ono ẹka labụ; ghakọtaru ndu pa iya nụ ifu, bụ iya bụ ndu Lívayi, bụ ndu
achịjeru Nchileke ẹja. Ọkpogu lanụ lẹ ndu ono doru onwẹphe l'ifu Ugvu Gerizimu;
ọkpogu iya ọphu edoo onwẹphe l'ifu Ugvu Ebalu; ẹge ono nwozi Ojejoje; mbụ Mósisu
sụru t'ẹphe kpọo teke ono, ọ tụru ekemu t'a gọoru ndu Ízurẹlu ọnu ono.

34 E metsua; Jóshuwa abya agụkotaru ẹphe ekemu ono l'ọ ha; gụshikotaru ẹphe
ọnu-ọma ono; mẹ mburọnu ono; mbụ gụleru iya phụ ẹphe ẹge ono, e deru iya l'ẹkwo
ekemu ono.

‡ **8:25 8:25** Iphe ọ bụ 12,000.

35 Ẹ t'ọ dụdu m'ọo akpụru okfu lanụ, Mósisu kfuru, Jóshuwa ẹ-ta gụfutaduru ndu
Ízurẹlu l'ọ ha; ẹphe l'ẹphe ha anụkota iya; jeyekpo l'ụnwanyi; ụnwegirima; mẹ ndu
mbyamụmbya, ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu bu.

9

Ẹregede, ndu Gíbiyọnu agbaru ndu Ízurẹlu

1 Tọ dụ iya bụ; ndu eze, bukota l'ụzo ẹnyanwu-arịba Ẹnyimu Jọ́danu; ndu butsua
l'alị ugvu; ndu ọphu butsua lẹ nsụda nsụda l'ụzo ẹnyanwu-arịba yẹle ndu ọphu bu
l'iku Oke Ẹnyimu je akpaa lẹ Lébanọnu; mbụ ndu Hetu; ndu Amọru; ndu Kénanu;
ndu Pẹ́rezu; ndu Hevu yẹle ndu Jebusu anụkota iphe, meru nụ;
2 je achịkobe t'ẹphe je etso Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu ọgu.
3 Ndu Gíbiyọnu anụlephu iphe, Jóshuwa meru ndu Jériko; mẹ ndu Eyayi;
4 je eworu ẹregede gbaa; wata ome umere l'ọ bụ ndu nweru ndu, ẹphe nọ-
chiru ẹnya ẹphe; je eworu nkaraba ẹda-ukpo; mẹ akahụ ẹda akpọ, eeyeje mẹe,
lakashịhutsuaru alakashịhu, a dzụkwatsuaru adzụkwa doo l'eli nkakfụ-ịgara ẹphe.
5 Ẹphe abya achịta nkaraba akpọkpa; mẹ nkaraba uwe; yeshia. Buredi, ẹphe gude,
ẹphe a-ta kpọshihuwaru nkụ; tsụshia evu.
6 Ya ndono; ẹphe ejekfushia Jóshuwa; mẹ ndu Ízurẹlu ndu ọphu l'ọdu ẹphe lẹ
Gíligalu; je asụ ẹphe: “L'ẹphe shikwa mba, teru ẹnya bya t'unu l'ẹphe gbaa ndzụ.”
7 Ndu Ízurẹlu asụ ndu Hevu ono: “Ọ -bụkwanuru l'unu bua l'iku ẹke-a; ?nanụ ẹge
unu l'ẹphe e-shi gbaa ndzụ?”
8 Ẹphe asụ Jóshuwa l'ẹphe bụkwa ndu ozi iya. Jóshuwa asụ ẹphe: “?Unu bụ ndu
ole? ?Bụ awe bẹ unu shi?”
9 Ẹphe asụ iya l'ẹphe kwa ndu ozi iya, shi mba, teru ẹnya. L'ẹphe nụwaru ẹge
Ojejoje, bụ Nchileke unu ede ude; nụkotawa ọtu-ọnu iphe, o meru lẹ Íjiputu;
10 mẹ iphe, o meru eze labụ ono, achị ndu Amọru, bu l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu
Jọ́danu ono; mbụ Sihọnu, bụ eze Hẹ́shibonu; mẹ Ọgu, bụ eze ndu Báshanu, achị
mkpụkpu Ashụtarotu.
11 “Ọo ya kparu iphe ndu, bụ ọgurenya ayi; mẹ iphe, bụ ndu alị ayi l'ẹphe ha sụru
t'ayi kwakọta iphe, ayi e-ri l'esu-ụzo; bya unu ndzuta. Ayi ekfuru unu l'ayi bụakwa
ndu ozi unu. T'ayi l'unu gbanua ndzụ.
12 Lewaru buredi, ayi gude, ayi a-ta l'ụzo. Teke ayi egbeshi; b'o vo ọku. Ọbu; lewaru
ẹge ọ kpọshihuru nkụ; tsụshiwa evu; dụ.
13 Ẹda-mẹe-wa shikwa bụru k'ọphungu teke ayi yeru iya mẹe. Ọlobu; phụwaru
ẹge ọ lakashịhuru. Uwe ayi; mẹ akpọkpa ayi bụ l'esu-ụzo b'ọ chịko kashịhukota; kẹ
l'ẹke ayi shi teru ẹnya.”
14 Ndu Ízurẹlu abya etsoru ẹphe ria nri ono; ọphu ẹphe ejehedu ọkpata Ojejoje ishi
iya.
15 Ẹphe lẹ Jóshuwa abya agbaa ndzụ. Yo kwe ẹphe ụkwa l'ẹ t'ọ dụdu iphe oome
ẹphe; lẹ ndzụ a-bụru-a nk'ẹphe. Ndu ishi Ízurẹlu abya eriaru ẹphe angụ iya.
16 Ya ndono; a nọlephu ujiku ẹto, ẹphe lẹ ndu Gíbiyọnu gbaru ndzụ ono; ndu
Ízurẹlu anụa l'ẹphe bụ ndu ẹphe l'ẹphe bu-a obutobu l'ẹke ono.
17 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abya atụgbua ije; jee ije abalị ẹbo; yo be lẹ k'ẹto ya;
ẹphe erua Gíbiyọnu; mẹ Kefira; Berotu; mẹ Kiriyatu-Jerimu.
18 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu te tsodu ẹphe ọgu; kẹle ndu ishi ẹphe gudewa ẹpha Ojejoje,
bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu riaru ẹphe angụ iya.
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ataa ndu ishi ẹphe ụta k'iphe ono.

19 Obenu lẹ ndu ishi ẹphe sụru ẹphe: “L'ẹphe gudeekwaa Ojejoje, bụ Nchileke kẹ
ndu Ízurẹlu riaru ẹphe angụ. Lẹ nta-a bẹ ẹphe te edenyikwa ẹphe ẹka.
20 Iphe, ayi e-me bụ l'ayi e-dobe ndu ono ndzụ; k'ọphu Ojejoje te medu ayi iphe l'ayi
dakaru ndzụ, ayi l'ẹphe gbaru.”
21 Ẹphe asụ: “T'ayi haa ẹphe t'ẹphe nọdu ndzụ; ọbule ẹphe a-nọduje awaru ayi
nkụ; ekuru ayi mini.” Ndu ishi ono emee ụkwa ono, ẹphe kweru ẹphe ono.
22 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa abya ekukobe ndu Gíbiyọnu; sụ ẹphe: “?Bụ ngụnu kparu
iphe, unu dzụru ayi ẹjo-ire; l'unu bu ayi ote-ẹnya; l'ẹke ayi l'unu bua l'iku ẹke-a?
23 Nta-a bẹ unu bụakwa ndu a tụru ọnu. Unu a-bụru ohu; l'awa nkụ; l'eku mini
edobe l'ụlo Nchileke yẹbe Jóshuwa.”
24 Ẹphe asụ Jóshuwa: “Ayịbe ụnwu ohu ngu b'a kọtsukwaaru ẹge Ojejoje, bụ
Nchileke unu gude tụa ekemu nụ nwozi iya, bụ Mósisu; sụ t'ọ nụ unu alị-a l'ọ ha;
mẹ t'ọ chịko ndu, bu l'alị-a gbushikotaru unu. Ọ kwa iya bẹ egvu unu guderu ayi. Yọ
bụru iya kparu iphe ayi meru iphe ono, ayi meru ono.
25 Nta-a bẹ ayi nọokwa ngu l'ẹka. Ọ kwa t'i mee ayi ẹge dụkpelephu ngu phụ
mma.”
26 Ọo ya bụ lẹ Jóshuwa adzọo ẹphe l'ẹka ndu Ízurẹlu; ẹphe te gbushihe ẹphe.
27 Yo woru ndu Gíbiyọnu mee ndu a-nọdu awaru ọha nkụ; l'ekuru ẹphe mini. Ẹge
ono kwaphu bẹ ẹphe a-nọdu awa nkụ; l'eku mini, ee-gudeje eme iphe l'ẹke Ojejoje
a-fọta t'ọ bụru ẹnya-ngwẹja iya. Yọ bụru iphe ono bẹ ẹphe bụ gbururu jeye ntanụ-a.

10

Ẹnyanwu keru l'ẹkalanu

1 Tọ dụ iya bụ; Adoni-Zẹdeku, bụ eze ndu Jerúsalemu abya anụa lẹ Jóshuwa lụwaru
ndu Eyayi; mewa mkpụkpu ephe; yọ bụru kpurupyata. Mbụ l'o mewaru ndu Eyayi;
mẹ onye eze ẹphe ẹge o meru ndu Jériko yẹle onye eze ẹphe; nụkwaaphu lẹ ndu
Gíbiyọnu jekfuru ndu Ízurẹlu; ẹphe l'ẹphe agbaa ndzụ; ẹphe l'ẹphe achịkowa buru.
2 Iphe ono akwatakpọo rua yẹle ndu alị iya l'ẹhu; kẹle Gíbiyọnu bụ eze mkpụkpu.
O tso lẹ mkpụkpu, nweru eze; ka Eyayi nshinu; unwoke Gíbiyọnu bụru ndu ike dụ
l'ọgu.
3 Tọ dụ iya bụ; Adoni-Zẹdeku, bụ eze ndu Jerúsalemu ezia t'e je ezia Hohamụ, bụ
eze ndu Hẹburonu; Piramụ, bụ eze ndu Jamútu; Jafiya, bụ eze ndu Lakíshi yẹle Débi,
bụ eze ndu Egulọnu;
4 sụ ẹphe: “T'ẹphe bya eyeru iya ẹka tẹ ya je etso ndu Gíbiyọnu ọgu; kẹ l'ọ tụgburu
jekfu Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu; ẹphe l'ẹphe agbaa ndzụ.”
5 Ya ndono; ndu eze ise ono, achị ndu Amọru ono; mbụ eze ndu Jerúsalemu; kẹ
ndu Hẹburonu; kẹ ndu Jamútu; kẹ ndu Lakíshi; mẹ kẹ ndu Egulọnu abya atụgbabe
ndu sọja ẹphe. Ẹphe eruta ndu sọja ẹphe je ekee ọgu; tso ndu Gíbiyọnu ọgu.
6 Ndu Gíbiyọnu ezia t'e je zia Jóshuwa l'ọdu ndu Ízurẹlu lẹ Gíligalu; sụ iya: “T'ẹ b'ọ
gbadokwa ẹphebe ndu ozi iya. T'ọ byakwa nta-a bya adzọo ẹphe. T'ọ byakwa bya
agbaaru ẹphe mkpu; lẹ ndu eze ndu Amọru, butsua l'alị ugvu l'ẹphe ha; tụkokwaru
ẹka l'etso ẹphebe ndu Gíbiyọnu ọgu.”
7 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa eshi lẹ Gíligalu ruta ndu sọja iya l'ẹphe ha; je akpaa lẹ ndu
ọphu bụ ike-ka-l'ọgu; ẹphe ejeshia Gíbiyọnu.
8 Ojejoje asụ Jóshuwa: “Ba atsụkwa ẹphe egvu; kẹle ya nwuwaru ẹphe ye ngu
l'ẹka. Ẹ to nwekwa m'ọo onye lanụ l'ime ẹphe, agbabẹru ngu nụ.”
9 Jóshuwa phẹ eshi lẹ Gíligalu jee ije ẹnyashi mgburumgburu; bya atụ ẹphe l'ụkfu;
fụaru ẹphe.

10 Ojejoje emee ẹphe; ẹphe aghahu ndu Ízurẹlu beringu l'ifu. Ndu Ízurẹlu egbua
ẹphe iphe, dụ biribiri lẹ Gíbiyọnu. Ndu Ízurẹlu eruta ẹphe; chịa ẹphe kwasẹru ụzo,
shiru jeshia Bẹ́tu-Họronu; saa ẹphe ọsa ẹkfu l'ụzo, shiru laa Azeka; mẹ Makéda.
11 Ya ndono; ẹphe eye ọkpa l'ọso l'agbalaru ndu Ízurẹlu. Ẹphe erulephu ụzo ọphu
shiru Bẹ́tu-Họronu kwasẹru Azeka; Ojejoje emee; aka-mini eshi l'akpamigwe l'ada;
l'atụ-gbushi ẹphe. Ndu aka-mini ono tụ-gbushiru; kakwa shinu mẹ lẹ ndu, ndu
Ízurẹlu gude ogu-mbeke gbushia.
12 Lẹ mbọku ono, Ojejoje woru ndu Amọru ye ndu Ízurẹlu l'ẹka ono bẹ Jóshuwa
vudo ndu Ízurẹlu l'ifu: sụ Ojejoje:
"Nggụbe ẹnyanwu;
kekwaru jịngu lẹ
Gíbiyọnu!
Nggụbe ọnwa;
nggu ekekwaruphu ekeru
lẹ nsụda Ajalọnu."
13 Tọ dụ iya bụ; ẹnyanwu ekeru jịngu l'ẹkalanu; ọnwa akwaa l'ẹke o jeberu;
gbururu jeye ndu Ízurẹlu agwata ndu ọhogu ẹphe ụgwo iphe, ẹphe meru; bụ iya
bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo Jasha: L'ẹnyanwu keru l'echi akpamigwe; jịka arịba; iphe
ruru ujiku ophu.
14 Mbọku, dụ ẹge ono ta dụbua; ọphu ọ dụbukwanua ọdo; mbụ mbọku, Ojejoje
nụru madzụ okfu. Ọ kwa Ojejoje lụ-chiru ndu Ízurẹlu ọgu mbọku ono.
15 E metsua; Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu alashia azụ l'ọdu ndu Ízurẹlu lẹ Gíligalu.

Eegbushi ndu eze ndu Amọru; ẹphe ise

16 Ya ndono; ndu eze ise ono agbagbụa je edomishia onwẹphe l'ọgba, nọ lẹ Makéda.
17 A bya ekfuaru Jóshuwa lẹ ndu eze ise ono b'a phụru l'ẹke ẹphe domishiru
onwẹphe l'ọgba, nọ lẹ Makéda.
18 Yọ sụ: "T'e je apata eze mkpuma gude gụ-chia ọnu ọgba ono; a fọta ndu, e-je
anọdu l'ẹke ono; swiru iya.
19 Ọlobu; unu ba ahakwa ọgu ono! Unu chịkwaru ndu ọhogu unu tụgburu. Unu
shia ẹphe ụzo azụ; fụaru ẹphe. Unu be ekwekwa t'ẹphe gbarua mkpụkpu ẹphe; lẹ
Ojejoje nwuakwaru ẹphe nụ unu."
20 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu azaa ẹphe azaza; k'ọphu bụ l'ọ phọduru
mẹ ẹphe agvụ. Obenu l'o nweru-a nwandu ọphu nahụrunu; gbarụ lashia mkpụkpu
ẹphe ẹke, a kpụ-shiru ike.
21 E mebetsua; ndu sọja ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụlata l'ẹhu-gudangu; lakfushia
Jóshuwa l'ọdu ẹphe lẹ Makéda; ọphu o nwedu onye halibaaru ọnu l'ẹke ndu Ízurẹlu
nọ ọdo.
22 Jóshuwa asụ t'e swifu mkpuma ono l'ọgba ono; kpụfutaru iya ndu eze ise ono.
23 Ẹphe abya akpụfuta ndu eze ise ono. Ndu eze ono bụ eze kẹ ndu Jerúsalemu;
kẹ ndu Hẹ́buronu; kẹ ndu Jamútu; kẹ ndu Lakíshi; ọwaa kẹ Egulọnu.
24 Ẹphe akpụkoo ndu eze ono; kpụtaru Jóshuwa; yo kukoo unwoke Ízurẹlu; bya
ekua ndu ishi ndu sọja, bụ ndu ẹphe l'iya yị; sụ ẹphe t'ẹphe bya agbabẹtsua ndu eze
ono ọkpa l'ẹkpiri. Ẹphe awụfuta bya agbabẹkota ẹphe ọkpa l'ẹkpiri.
25 Jóshuwa asụ ẹphe: "Unu ba atsụkwa egvu; ọphu obu 'awakwa unu awawa. Unu
shihukwa ike; obu akaa unu akaka; kẹ l'ọ bụ ẹge ono bẹ Nchileke e-mekota iphe, bụ
ndu ọhogu unu, unu eje otso ọgu."
26 Ya ndono; Jóshuwa eworu ndu eze ono gbushia; woru odzu ẹphe kobetsua l'eli
oshi ise iche iche. A paru ẹphe haa l'eli oshi ono jeye l'urẹnyashi.

27 Yo be lẹ gbẹregbede urẹnyashi; Jóshuwa ezia; e je ekoshia ẹphe l'eli oshi ono;
chịru ye l'ime ọgba ono, ẹphe shi domishia onwẹphe ono. Ẹphe apakọo oke mkpuma,
hatsụa nshinu swichia ọnu ọgba ono. Mkpuma ono nọphu l'ẹke ono gbururu jeye
ntanụ.
28 Yọ bụru mbọku ono bẹ Jóshuwa lụtaru Makéda; chịko ndu mkpụkpu ono; mẹ
onye eze ẹphe gbushikota. Ọphu ọ dụdu m'ọ bụ onye lanụ, wafụru nụ. Ọ bụlephu
ẹge o meru eze ndu Jériko b'o meru eze kẹ ndu Makéda.

Aalụta mkpụkpu mkpụkpu ndu ụzo ọhuda

29 Ya ndono; Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha eshi lẹ Makéda jekfu ndu Libina
ọgu.
30 Ojejoje ewokwaruphu mkpụkpu ono; mẹ onye eze ẹphe ye ndu Ízurẹlu l'ẹka.
Jóshuwa achịko ndu, bu lẹ mkpụkpu ono gbukota. Ọphu ọ dụdu m'ọ bụ onye lanụ,
wafụru nụ. Yọ bụru ẹge o meru eze ndu Jériko b'o meru eze kẹ ndu Libina.
31 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu kpamukpamu awụfu lẹ Libina jeshia
Lakíshi; je ekeeru ẹphe ọgu l'ẹke ono; tso ẹphe ọgu.
32 Ojejoje eworu Lakíshi nụ ndu Ízurẹlu. Jóshuwa alụta iya lẹ mbọku k'ẹbo ya. Yo
tụko iphe, bụ ndu, bu iya nụ gbushia ẹge o gbushiru ndu Libina.
33 Teke ono kwaphu; Horamu, bụ eze ndu Géza abyatashia tẹ ya yeru eze kẹ ndu
Lakíshi ẹka; Jóshuwa alụ-gbua yẹle ndu sọja iya. Ọphu ọ dụdu m'ọ bụ onye lanụ,
wafụru nụ.
34 Ya ndono; Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu kpamukpamu eshi lẹ Lakíshi wụfu jeshia
Egulọnu; je keeru ẹphe ọgu l'ẹke ono; tso ẹphe ọgu.
35 Ẹphe anata mkpụkpu ono mbọku ono kwaphu; gbukota ndu, bu iya nụ ẹge ẹphe
gburu ndu Lakíshi.
36 Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu kpamukpamu eshi lẹ Egulọnu je etso ndu Hẹ́buronu
ọgu.
37 Ẹphe anata mkpụkpu ono; gbushikota iphe, bụ ndu, bu iya nụ; mẹ onye eze
ẹphe. Ọphu ọ dụdu m'ọ bụ onye lanụ, wafụru nụ. Yọ bụru ẹge ẹphe meru; gbugee
ndu Egulọnu; bẹ ẹphe meru ndu Hẹ́buronu.
38 Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu kpamukpamu abya aghakọbe; tso ndu Débi ọgu.
39 Ẹphe alụta mkpụkpu ono; kpụta onye eze ẹphe; bya anakwaaphụ ụnwu ibiribe
mkpụkpu ọdo, nọtsua ya nụ; tụko ẹphe gbushikota. Ọphu ọ dụdu m'ọ bụ onye lanụ,
wafụru nụ. Ẹphe emee Débi yẹle eze, achị iya nụ ẹge ẹphe meru Libina; Hẹ́buronu;
mẹ eze, achị iya nụ.
40 To dụ iya bụ; Jóshuwa alụ-gbukota ọnu-ogo ono l'ọ ha jeye lẹ ndu alị ugvu; ndu
ụzo ọhuda; ụzo ẹnyanwu-arịba ọkpa-ugvu; ndu ụzo mgbazita ugvu; mẹ ndu eze
ẹphe l'ẹphe ha. Ọphu ọ dụdu m'ọ bụ onye lanụ, wafụru nụ. Iphe, bụ iphe atụ ume
b'o gbukotaru, bụ iya bụ ẹge Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu tụru ekemu t'o mee
ya.
41 Jóshuwa shi lẹ Kadẹ́shi-Baníya lụa ẹphe jeye lẹ Gáza; bya eshi l'ọnu-ogo Góshẹnu
lụa ẹphe je akpaa lẹ Gíbiyọnu.
42 Jóshuwa alụtakota ndu eze ono l'ẹphe ha; mẹ alị ẹphe l'ugbo lanụ; kẹle Ojejoje,
bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu bụ iya l'alụru ẹphe ọgu.
43 Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu emetsua latashia l'ọdu ẹphe lẹ Gíligalu.

11

Aalụ-gbu ndu eze ndu isheli

1 Tọ dụ iya bụ; Jabinu, bụ eze ndu Házọ anụlephu ẹge ndu Ízurẹlu shi akpa ike; zia
ozi t'e je ezia Jobabu, bụ eze ndu Madọnu; eze ndu Shimurọnu; eze ndu Akụshafu;
2 ndu eze, bu l'alị ugvu ụzo isheli; mẹ ndu ọphu bu l'oghẹgu, nọ l'ọhuda eze ẹnyimu
Kínẹretu yẹle ndu ọphu butsua l'ọkpa ugvu, nọtsua l'ụzo ẹnyanwu-arịba; mẹkwaphu
ndu Nafotu Dọo, nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
3 Yo zikwaaphu ozi t'e je ezia ndu Kénanu, bu l'ụzo ẹnyanwu-ahata; ndu ọphu bu
l'ụzo ẹnyanwu-arịba; ndu Amọru; ndu Hetu; ndu Pẹ́rezu; ndu Jebusu, butsua l'alị
ugvu; mẹ ndu Hevu, bu l'ọkpa Ugvu Hẹmonu l'alị Mizúpa.
4 Ndu eze ono l'ẹphe ha eruta ndu sọja ẹphe byatashia. Ndu sọja ẹphe ọbu habekwa
l'igwe l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu. Ẹphe egudekwaphu ịnya; mẹ l'ụgbo-ịnya, dụ
igweligwe. 5 Ndu eze ono l'ẹphe ha atụgbabe ndu sọja ẹphe ono; bya edzua l'iku
mini Meromu; kee k'oje otso ndu Ízurẹlu ọgu.
6 Ojejoje asụ Jóshuwa: “Ba atsụkwa ẹphe egvu; kẹ l'egbe nta-a echile; bẹ ya e-
nwuru ẹphe nụ ndu Ízurẹlu t'ẹphe gbushia. Ịnya ẹphe bẹ unu e-bushikota akwara
azachị; kpọkota ụgbo-ịnya ẹphe ọku.”
7 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa yẹle ndu sọja iya awụfuta; bya atụ ẹphe l'ụkfu lẹ nggele
Meromu; tso ẹphe ọgu.
8 Ojejoje eworu ẹphe nụ ndu Ízurẹlu; ẹphe alụ-gbua ẹphe; chịa ẹphe kwasẹru
ụzo Oke Sayịdonu; mẹ ụzo Misurepotu Mayimu; chịwaruru ẹphe je akpaa lẹ nsụda
Mízupa, nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata. Ndu Ízurẹlu egbua ẹphe jeye t'ọ dụ ẹphe m'ọ bụ
onye lanụ, wafụru nụ.
9 Jóshuwa emee ẹphe ẹge Ojejoje sụru t'o mee ẹphe. Ẹphe atụko ịnya ẹphe akwara
achị bushikota; kpọkota ụgbo-ịnya ẹphe ọku.
10 Jóshuwa abya aghakọbe teke ono je anata Házọ; woru onye eze ẹphe gbua. Házọ
bụ iya bụ ishi alị-eze ono l'ọ ha, tụgbaberu bya etso ndu Ízurẹlu ọgu ono.
11 Ẹphe atụko iphe, bụ ndu bu lẹ Házọ gbua. Ẹ to nwedu iphe, atụ ume lẹ mkpụkpu
ono, wafụru nụ. Ẹphe emegee bya atụa ọku lẹ mkpụkpu ono.
12 Jóshuwa atụko iphe, bụ mkpụkpu ono l'ọ ha; mẹ ndu eze, achị iya nụ lụtakota;
bya achịko ndu, bu iya nụ gbushia, bụ iya bụ ẹge nwozi Ojejoje; mbụ Mósisu tụru
l'ekemu.
13 Obenu l'ẹ to nwedu mkpụkpu ono ọphu, e metaru l'ẹke, shi daburu ochobo, ndu
Ízurẹlu tụru ọku; a gụfu Házọ nwẹnkinyi iya, bụ Jóshuwa tụru iya ọku.
14 Ndu Ízurẹlu akwaa iphe ndu mkpụkpu l'ọkwata; kpụkoo elu ẹphe. Ndu ọphu
bụ madzụ b'e gburu; ẹphe abụru kpurupyata; to nwe m'ọ bụ onye lanụ, ẹphe haru.
15 Ọ bụ ẹge Ojejoje tụru iya Mósisu, bụ nwozi iya l'ekemu bụ ẹge Mósisu tụru
iya Jóshuwa. Yọ bụru ẹge ono bẹ Jóshuwa meru iya. Ẹ to nwedu iphe, Ojejoje ziru
Mósisu m'ọ bụ nanụ, Jóshuwa te medu.
16 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa alụtakota alị ono l'ọ ha: ndu alị ugvu; ndu ụzo ọhuda;
mẹwaru ọnu-ogo Góshẹnu l'ọ ha; ọwaa ndu kẹ nsụda, nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba; mẹ
l'alị ugvu Ízurẹlu yẹle ọkpa-ugvu iya.
17 Ẹphe shi l'ugvu Halaku, nọru jeye lẹ Séyi lụa alị ono jeye lẹ Bálụ-Gádu, nọ lẹ
nsụda Lébanọnu l'ụzo ọhuda Ugvu Hẹmonu. Yọ kpụa ndu eze ẹphe lẹ ndzụ; gbushia.
18 Jóshuwa bẹ yẹle ndu eze ono lụru ọgu nọo ọdu.
19 A -gụfu ndu Hevu, bu lẹ Gíbiyọnu b'ẹ to nwehedu ndu ọdo, ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu
gbaru ndzụ ọdo. Ndu Ízurẹlu alụtatsua ndu ọphu l'ẹphe ha;
20 kẹ l'ọ bụ Ojejoje l'onwiya kpọ-chiru ẹphe obu t'ẹphe byakfuta ndu Ízurẹlu ọgu;
k'ọphu ẹ ta phụduru ẹphe imiko; ẹphe eshi ẹge ono chịhu, bụ iya bụ iphe, Ojejoje
tụru Mósisu l'ekemu.

21 Ọ kwaphụ teke ono bẹ Jóshuwa jeru je egbushikota ndu Anaku, a maru l'ọ bụ ndu,
gbataru agbata. Ẹphe shi lẹ Hẹ́buronu bua ẹge ono jeye lẹ Débi; Anabu yẹle ndu ọphu
bu l'alị ugvu ndu Júda l'ọ ha; mẹkwaphu ndu bu l'alị ugvu Ízurẹlu kpamukpamu.
Jóshuwa egbushikota ẹphe; mebyishikota mkpụkpu ẹphe l'ọ ha.
22 Ẹ to nwedu ndu Anaku, phọduru nụ lẹ Ízurẹlu m'ọ bụ nanụ. Ọ bụphu lẹ Gáza;
Gatụ mẹ Ashudọdu b'o nweru ndu ọphu haru wafụ nụ.
23 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa achịko alị ono l'ọ ha lụtakota; bụ iya bụ ẹge ono, Ojejoje
sụru Mósisu t'o mee ya ono. Yọ lụtatsua ya bya eworu iya nụ ndu Ízurẹlu l'ikfu l'ikfu
t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe.
Yọ bụru iya bụ lẹ ndu alị ono akabẹ zụa ume lẹ kẹ ọgu.

12

Ndu eze, Mósisu lụtaru

1 Ọwaa ndu eze alị ono, ndu Ízurẹlu lụ-gbushiru; naa alị ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-
ahata Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu. Alị ono shi lẹ nsụda nsụda Amọ́nu je akpaa lẹ
Ugvu Hẹmonu. Ẹphe lụkwaruphu iphe, bụ alị, nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata ẹke iya kẹ
Araba. Ndu eze ọphu bụ:
2 Sihọnu, bụ eze ndu Amọru. Ẹke o shi buru bụ lẹ Hẹ́shibonu. Ẹke o shi achị abụru
Árowa, nọ lẹ nsụda nsụda Amọ́nu. O shi l'ẹke ono nọo jeye l'ẹ Ẹnyimu Jábọku, bụ
ókè-alị ndu Amọnu, bụ iya bụ nkere-ẹbo Gíledu.
3 Ọ chịkwaruphu ụzo ẹnyanwu-ahata Araba; shi l'ẹke ono chịa jeye lẹ Eze Ẹnyimu
Kínẹretu; je akpaa lẹ Eze Ẹnyimu Araba. Ọ chịkwaruphu jeye lẹ Bẹ́tu-Jeshimọtu;
ruwaru l'ọkpa-ugvu Pishiga.
4 Ẹphe lụkwaruphu alị Ogu, bụ eze ndu Báshanu. Ogu tso lẹ ndu wafụru nụ lẹ ndu
ikfu Réfa. Ọ bụ iya shi bụru eze ndu Ashụtarotu; mẹ kẹ ndu Edereyi.
5 Ndu, o shi achị bụ ndu Ugvu Hẹmonu; ndu Saleka; ndu alị Báshanu kpamukpamu;
je akpaa l'ókè-alị ndu Geshu; mẹ kẹ ndu Maaka. Nkere-ẹbo alị ndu Gíledu jeye l'ókè-
alị Sihọnu, bụ eze ndu Hẹ́shibonu bụkota ẹke o shi achị.
6 Ọ bụ nwozi Ojejoje; mbụ Mósisu yẹle ndu Ízurẹlu lụ-gburu ndu eze labụ ono.
Mósisu, bụ nwozi Ojejoje abya eworu alị ono nụ ndu ikfu Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu;
mẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ.

Ndu eze ọphu Jóshuwa lụ-gburu

7 Ọwaa bụ ndu eze ọphu, bu l'ụzo ẹnyanwu-arịba Ẹnyimu Jọ́danu, bụ Jóshuwa
yẹle ndu Ízurẹlu lụ-gburu ẹphe. Alị ndu eze ono shi lẹ Bálụ-Gádu, nọo jeye lẹ nsụda
Lébanọnu; je akpaa l'ugvu Halaku, nọru jeye l'e gude ala Séyi. Jóshuwa abya eworu
alị ono keeru ndu Ízurẹlu l'ikfu l'ikfu t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe.
8 Alị ono bụ alị ugvu; mẹ nsụda ụzo ẹnyanwu-arịba; mẹ Araba; mẹ alị, nọ lẹ
mgbazita ugvu ugvu; echi-ẹgu; mẹ ụzo ọhuda. Mbụ l'alị ndu Hetu; kẹ ndu Amọru;
kẹ ndu Kénanu; kẹ ndu Pẹ́rezu; kẹ ndu Hevu; mẹ kẹ ndu Jebusu.
9 Ndu Ízurẹlu lụ-gburu
onye eze kẹ ndu Jériko;
onye eze kẹ ndu Eyayi,
nọnyabe Bẹ́telu;
10 onye eze kẹ ndu Jerúsalemu;
onye eze kẹ ndu Hẹ́buronu;
11 onye eze kẹ ndu Jamútu;
onye eze kẹ ndu Lakíshi;
12 onye eze kẹ ndu Eguḷọnu;

onye eze kẹ ndu Géza;
13 onye eze kẹ ndu Débi;
onye eze kẹ ndu Geda;
14 onye eze kẹ ndu Họma;
onye eze kẹ ndu Áradu;
15 onye eze kẹ ndu Libina;
onye eze kẹ ndu Adulámu;
16 onye eze kẹ ndu Makéda;
onye eze kẹ ndu Bẹ́telu;
17 onye eze kẹ ndu Tapúwa;
onye eze kẹ ndu Hefa;
18 onye eze ndu Afẹ́ku;
onye eze kẹ ndu Lasharọnu;
19 onye eze kẹ ndu Madọnu;
onye eze kẹ ndu Házọ;
20 onye eze kẹ ndu
Shimurọnu Merọnu;
onye eze kẹ ndu Akụshafu;
21 onye eze kẹ ndu Ténaku;
onye eze kẹ ndu Megido;
22 onye eze kẹ ndu Kedeshi;
onye eze kẹ ndu Jọkuníyamu,
nọ lẹ Ugvu Kamẹlu;
23 onye eze kẹ ndu Dọo,
nọ lẹ Nafotu Dọo;
onye eze kẹ ndu Goyimu Gíligalu;
24 mẹ onye eze kẹ ndu Tíza.
Iphe, ẹphe tụko dụ bụ ụkporo ndu eze lẹ ndu eze iri lẹ nanụ.

13

Alị ndu ọphu ee-mekochaa je alụtafua

1 Jóshuwa akawa nka; bụwaru ọgurenya; Ojejoje asụ iya: “Lẹ nta-a b'ị kawaru nka; bụwaru ọgurenya; alị ndu ọphu ee-je alụta azakwaduaru l'igwe.
2 “Alị ndu ọphu phọduru nụ bụ:
ọnu-ogo ndu Filisutayịnu;
mẹ kẹ ndu Geshu;
3 mẹ tsube lẹ Ẹnyimu Shihọ
l'ụzo ẹnyanwu-ahata
Íjiputu; je akpaa lẹ
Ẹ́kuronu l'ụzo isheli.
Alị ono l'ọ ha b'a gụkotaru
yeru alị Kénanu;
bụ iya bụ alị ono, ndu
Filisụtayinu ise achị ono.
Mkpụkpu ono l'ọ ha bụ:
Gáza; Ashudọdu;
Ashikelọnu; Gatụ;
Ẹ́kuronu; mẹwaru Avimu.
4 Dụbe l'ụzo ọhuda;
bẹ bụkota alị ndu Kénanu;

mbụ e shi lẹ Meyara,
bụ alị ndu Sayịdonu
je akpaa lẹ Afẹ́ku,
bụ ókè-alị ndu Amọ́ru;
5 mẹ́kwaphu alị ndu Gébalu;
mẹ alị ugvu Lébanọ́nu
kpamukpamu l'ụzo
ẹnyanwu-ahata iya;
byakwaphu bya eshi lẹ
Bálụ-Gádu, l'ụzo ọhuda
Ugvu Hẹ́monu je akpaa
lẹ Lebo-Hámatu.
6 "A bya abya l'iphe, bụ ndu alị ugvu ono; mbụ tsube lẹ Lébanọ́nu jeye lẹ Misirefọ́tu Mayimu, bụ iya bụ alị ndu Sayịdonu kpamukpamu bẹ ya a-chịfukotaru ndu Ízurẹ́lu. Iphe ii-me bụ t'i keshiaru iya ndu Ízurẹ́lu t'ọ bụ́ru ókè-alị ẹphe ẹge ono, ya sụ́ru t'i keeru iya ẹphe ono.
7 Ndu ii-keru alị ono bụ ndu ikfu tete phụ; mẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ t'ọ bụ́ru ókè-alị ẹphe."

Eeke alị, nọ l'ụzo
ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu

8 Nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ ọphunanu; mẹ ndu ikfu kẹ Gádu bẹ nwozi Ojejoje; mbụ Mósisu wẹ́waru alị l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu.
9 Ókè-alị ọbu, a wẹ́ru ẹphe ọbu bẹ tsuberu lẹ Árowa, nọ l'ọ́nu nsụda nsụda Amọ́nu; shia mkpụ́kpu ono, nọ l'echi nsụda nsụda Anọ́nu; mẹ swanmangu alị ono, nọ l'eli ugvu Médebà ono je akpaa lẹ Díbọnu.
10 Iphe, bụ mkpụ́kpu Sihọnu, shi buru lẹ Hẹ́shibonu bụ́ru eze ndu Amọ́ru tsokotakwa l'ókè-alị ono, a wẹ́ru ndu ikfu ono. Ọ nọ́ru ẹge ono je akpaa l'ókè-alị ndu Amọnu.
11 Ẹke ọdo, tso iya nụ bụ alị Gíledu; alị Geshu; alị Maaka yẹ́le iphe, bụ Ugvu Hẹ́monu l'ọ ha; mẹ́kwaphu alị Báshanu kpamukpamu je akpaa lẹ Saleka;
12 mbụ alị Báshanu ono, shi bụ́ru alị-eze Ọgu, bụ iya bụ onye shi achị ndu Ashụ́tarotu; mẹ ndu Edereyi. Ọgu tso lẹ ndu wafụ́ru nụ l'eri Réfa. Mósisu lụ-gburu ẹphe; naa ẹphe alị ẹphe.
13 Obenu lẹ ndu Ízurẹ́lu ta chịfudu ndu Geshu; mẹ ndu Maaka. Ẹphe haru ẹphe; ẹphe l'ẹphe eburu ẹghirigha jeye ntanụ.
14 A bya lẹ ndu ikfu Lívayi; ndu onanu b'ẹ t'ọ wẹ́du alị lẹ phuu; kẹ́le Ojejoje sụ́ru l'ọ bụ ngwẹ́ja-ọku, aakpọ́jeru yẹ́be Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹ́lu a-bụ́ru òkè-iphe ẹphe; ẹge ya kweru ẹphe l'ụkwa.

Alị ndu ikfu Rúbẹnu

15 Ọwaa ẹge Mósisu keshiru ndu ikfu Rúbẹnu alị l'ụnwunna l'ụnwunna.
16 Alị ndu ikfu Rúbẹnu bẹ tsuberu lẹ Árowa; nọo jeye lẹ nsụda nsụa Amọ́nu; nọkwaaphu jeye lẹ mkpụ́kpu ono, nọ l'echi nsụda ono. Ọdo tsokwa iya phụ bụ swanmangu alị ugvu Médebà.
17 Ẹke ọdo, tsofukwaa ya phụ bụ Hẹ́shibonu; mẹ iphe bụ mkpụ́kpu, nọkota lẹ swanmangu alị ugvu ono; bụ iya bụ: Díbọnu; Bamọtu Bálụ; Betu Bálụ Meyọnu;
18 Jahazu; Kedemotu; Mefatu;
19 Kiriyatemu; Sibuma; Zeretu Shaha l'eli ugvu, nọ lẹ nsụda;
20 mẹ́kwaphu Bẹ́tu-Peyọ; mẹ mgbazita ugvu Pishiga; mẹ Bẹ́tu-Jeshimọtu.

21 Iphe, bụ mkpụkpu, nọkota lẹ swanmangu alị ugvu ono bẹ tsokwa iya phụ; mẹ
alị-eze ẹke, Sihọnu, shi achị; mbụ eze, ndu Amọru ono, shi buru lẹ Hẹ́shibonu l'achị
ono. Mósisu lụ-gburu Sihọnu; lụ-gbukotakwaphu ndu ishi ndu Mídiya, bụ iya bụ
Evi; Rekemu; Zuru; Huru; mẹ Riba. L'ẹphe ha shi nọdu Sihọnu l'ẹka l'achị alị ono.
22 Bélamu Beyọ, bụ onye njibya tso lẹ ndu, ndu Ízurẹlu gburu l'ọgu.
23 Ẹke ókè-alị ndu ikfu Rúbẹnu kparu bụ l'iku Ẹnyimu Jọ́danu. Ono bụ mkpụkpu,
a nụkotaru ndu ikfu Rúbẹnu l'ụnwunna l'ụnwunna t'ọ bụru ókè-alị ẹphe.

Alị ndu Gádu

24 Ọwaa bụ alị, Mósisu keshiru ndu ikfu Gádu l'ụnwunna l'ụnwunna:
25 Alị Jáza tsokotakwa iya; mẹ iphe, bụ mkpụkpu, nọtsua l'alị Gíledu l'ọ ha; mẹ
nkere-ẹbo alị ndu Amọnu jeye lẹ Arówa l'ụzo ẹnyanwu-ahata Rába.
26 Alị ono shikwaphu lẹ Hẹ́shibonu nọo jeye lẹ Ramatu Mízupa; mẹ Bétonimu. O
shikwaphu lẹ Mahanayimu nọo jeye l'alị Débi.
27 Alị ẹphe ndu ọphu, nọ lẹ nsụda bụ: Bẹ́tu-Háramu; Bẹ́tu-Nimura; Súkọtu; Záfọnu;
mẹ iphe, bụ ẹke alị-eze Sihọnu jeberu; mbụ Sihọnu ono, shi bụru eze ndu Hẹ́shibonu
l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu ono; mbu; je ephefu l'ẹke Eze Ẹnyimu Kíṇẹretu
jeberu.
28 Ono bụ alị, a nụru ndu ikfu Gádu l'ụnwunna l'ụnwunna t'ọ bụru òkè ẹphe; mẹ
iphe, bụ mkpụkpu, tso iya nụ.

Alị kẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ

29 Mósisu butaru alị ono wẹe nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ l'ụnwunna l'ụnwunna.
30 Alị nk'ẹphe shi lẹ Mahanayimu nọo jeye l'alị Báshanu l'ọ ha; nọkwaaphu je
akpaa l'ẹke alị-eze Ọgu, bụ eze ndu Báshanu l'ophu; ọwaa ụkporo mkpụkpu ẹto,
nọkwaphu lẹ Jayi l'alị Báshanu.
31 Nkere-ẹbo alị Gíledu tsokwa iya phụ; mẹ Ashụtarotu; mẹ Edereyi, bụ iya bụ ishi
mkpụkpu Ọgu, shi bụru eze ndu Báshanu. Mkpụkpu ono, a gụshiru ono b'a wẹru
nụ nkere-ẹbo ụnwu Makiru Manásẹ. E keshiru iya ẹphe l'ikfu l'ikfu.

Iphe, e doberu ndu ikfu Lívayi

32 Alị ono bụ lẹ swanmangu alị ndu Móabu l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu;
l'ụzo ẹnyanwu-ahata Jériko bẹ Mósisu nọ keshia ya.
33 Obenu l'ikfu Lívayi bẹ Mósisu ta wẹdu alị; kẹ l'ọ sụru ẹphe l'ọ bụ Ojejoje, bụ
Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu bụ òkè-iphe ẹphe.

14

Eeke alị, nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba Kénanu

1 Ọwaa ẹge e shi keeru ndu Ízurẹlu alị ndu Kénanu t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe. Ndu,
keshiru iya ẹphe bụ Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; Jóshuwa Nunu; mẹ ndu
ishi ikfu ikfu ndu Ízurẹlu.
2 Alị ono bụ ẹnwa b'a tụshiru; gude keeru iya ndu ikfu tete lẹ nkere-ẹbo ya phụ;
bụ iya bụ ẹge Ojejoje sụru Mósisu t'e mee ya phụ.
3 Mósisu wẹhawaru ikfu labụ ọphu lẹ nkere-ẹbo ya phụ alị nk'ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-
ahata Ẹnyimu Jọ́danu. Obenu l'ikfu kẹ Lívayi ta dụdu ọphu ọ wẹru ẹphe ẹge ọ wẹru
ndu ọphu.
4 Ikfu Jósẹfu bẹ dụwa ikfu labụ. Ikfu labụ ono bụ ndu ikfu Manásẹ; mẹ ndu ikfu
Ífuremu. Ndu Lívayi b'ẹ ta wẹdu alị. Ẹke a nụru ẹphe bụlephu mkpụkpu ẹke ẹphe
e-buru eburu, bụ ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri.
5 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu eworu alị ono keshia ẹge Ojejoje sụru Mósisu t'e keshia
ya.

Aanụ Kálẹbu alị lẹ Hẹ́buronu t'ọ bụru òkè-iphe nk'iya

6 Ya ndono; yo nweru unwoke, shi l'ikfu Júda wụ-kfuta Jóshuwa lẹ Gíligalu. Kálẹbu
Jefune, bụ onye Kenazu asụ Jóshuwa: "?Ọ kwa l'ị marua iphe, Ojejoje kfuru nwozi
iya, bụ Mósisu l'okfu-ẹhu nggụbe Jóshuwa; mẹ kẹ yẹbe Kálẹbu lẹ Kadẹ́shi-Baníya?
7 Iphe, ya gbaru bụ ụkporo afa labụ teke nwozi Ojejoje; mbụ Mósisu zifuru yẹbe
Kálẹbu; ya eshi lẹ Kadẹ́shi-Baníya bya ngge l'alị-a. Ya ejegee bya egude obu iya
kọkotaru iya iphe, ya phụru.
8 Obenu l'ụnwunna iya; ndu ẹphe l'iya yị je bẹ lataru bya emee; meji atọfu ndu
Ízurẹlu. Ọle yẹbedua gudelephu obu iya l'ọ ha etso ụzo Ojejoje, bụ Nchileke iya.
9 Tọ dụ iya bụ; Mósisu anọdu mbọku ono gẹdegede kwee ya ụkwa; riru angụ yeru
iya ẹya: 'L'alị ono ẹke, ya dzọru ọkpa a-bụru nk'iya; bụru k'ụnwu iya jeye lẹ tutu
yoyo; kẹle yẹbe Kálẹbu gude obu iya l'ọ ha etso Ojejoje, bụ Nchileke yẹbe Mósisu.'
10 "Yọ bụleruphu ẹge ono, Ojejoje kweru yẹbe Kálẹbu ụkwa ono bụ ẹge o meru:
bya edobe yẹbe Kálẹbu ndzụ jeye ya anọo ụkporo afa labụ l'afa ise; keshinu teke
ono, o kfuru Mósisu iphe ono; mbụ teke ono, ndu Ízurẹlu shi awụ-phe l'echi-ẹgu
ono. Ọwaa yẹbe Kálẹbu ntanụ-a; ya nọwaru ụkporo afa ẹno l'afa ise!
11 Ọkpu shihukwaduru iya-a ike l'ẹhu ẹge o shihuru iya ẹya mbọku ono, Mósisu
ziru iya ozi ono. Ọ kwa ẹge ike dụ-be iya mbọku ono; bụ ẹge ọ dụ iya ntanụ: k'ọphu
bụ l'ẹ t'o nwedu m'ọ -dataru kẹ oje ọgu nta-a; ya te ejedu iya; jee lata.
12 Ọ kwa iya bụ t'ị nụ iya alị ugvu-a, Ojejoje kweru iya ụkwa iya mbọku ono ono.
Ị nụru-a lẹ ndu Anaku bu l'ẹke ono teke ono; nụkwaaphu lẹ mkpụkpu ẹphe hatsụa
nshinu; e gudekota ọkpo-mgbinyiku ụpho-mkpuma kpụ-phetakota mkpụkpu ẹphe
mgburumgburu. Obenu lẹ Ojejoje a-gbaru mu-a mkpu; mu achịfu ẹphe; nata ẹphe
alị ono ẹge ono, Ojejoje kfuru iya ono."
13 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa abya agọoru Kálẹbu Jefune ọnu; bya eworu Hẹ́buronu nụ
iya t'ọ bụru òkè-iphe iya.
14 Tọ dụ iya bụ; alị Hẹ́buronu adụbe teke ono bụru kẹ Kálẹbu Jefune, bụ onye
Kenazu; kẹ l'o gude obu iya l'ọ ha tsoo Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu.
15 Hẹ́buronu b'e shi ekuje Kiriyatu Arụba. Arụba ono bụ nwoke, bụ iya shi katsụa
nshinu l'eri Anaku.
Ya ndono; e metsua; ẹphe atụa ume ọgu.

15

Alị, ndu ikfu Júda ketaru

1 Alị, a tụru ẹnwa; yọ laaru ndu ikfu Júda l'ụnwunna l'ụnwunna bẹ nọru jeye l'alị
ndu Édọmu; bya anọo jeye l'echi-ẹgu Zinu l'ishi ishi ụzo ọhuda.
2 Ókè-alị ẹphe l'ụzo ọhuda shi l'iku Eze Ẹnyimu Únú l'ishi ishi ụzo ọhuda;
3 nọo kwasẹru ụzo ọhuda ugvu Akarabimu; bya eshi l'ẹke ono nọo jeye l'echi-ẹgu
Zinu; shikwaphu l'ẹke ono nọo lụfu l'ụzo ọhuda Kadẹ́shi-Baníya. O shikwaphu ẹge
ono je atụjahu Hézurọnu bahụ Adaru; je agọ-jia bahụ lẹ Karaka.
4 Yọ bya etsube l'ẹke ono nọo jeye lẹ Azụmonu; bya alụfuta lẹ nggele ndu Íjiputu;
nọwaru je asụ-chia ishi l'eze ẹnyimu. Ono bụ ókè-alị ẹphe l'ụzo ọhuda.
5 Ókè-alị ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-ahata bẹ tsuberu lẹ Eze Ẹnyimu Únú nọo jeye l'ẹke
Ẹnyimu Jọ́danu tsọbaru lẹ Eze Ẹnyimu Únú ono.

Ókè-alị ono l'ụzo isheli shi l'ẹke ono
6 nọo jeye lẹ Bẹ́tu-Họgula; nọwaru jeye l'ụzo isheli Bẹ́tu-Araba jeye lẹ Mkpuma
Bohanu. Bohanu ono bụ nwatibe Rúbẹnu.

7 Ókè-alị ono abya eshi lẹ nsụda Akọ tụgbua ụzo Débi; bya aswịa ya l'ụzo isheli;
lụfu lẹ Gíligalu, nọru chebe ifu lẹ Ugvu Áduminu; l'ụzo ọhuda nggele, nọ l'ẹke ono. O
shikwaphu l'ẹke ono nọo jeye l'ụzo mini Enu Shemeshi; mbụ nọo ẹge ono je ephefu
lẹ Ẹnu-Rogẹlu.
8 Yo shi lẹ nsụda Benu Hínọmu, nọ l'ụzo ọhuda Jebusu, bụ iya bụ Jerúsalemu;
tụjahu ugvu, nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba nsụda Hínọmu; mbụ l'ụzo isheli nsụda Réfa.
9 Ókè-alị ono eshi l'eli ugvu ono nọo jeye lẹ nwogvu Nefutowa; je ephefu lẹ
mkpụkpu, nọtsua l'iku ugvu Ẹfuronu; bya aswị-jia lụfuta lẹ Bala, bụ iya bụ Kiriyatu-
Jerimu.
10 Yọ bya ajizia swịa ya l'ụzo-ẹnyanwu-arịba lẹ Bala; swee lashia Ugvu Séyi; shiwaru
ẹke ono je anyiru ẹhu l'ụzo isheli ugvu Jerimu, bụ iya bụ ugvu Kesalọnu. Yọ bya eshi
l'ẹke ono gbazita lẹ Bẹ́tu-Shẹmeshi; bya aghajaa Tìmína.
11 O shikwaphu l'ẹke ono je anyịru ẹhu l'ugvu, nọ l'ụzo isheli Ẹ́kuronu; bya aswịa
ya lẹ Shikerọnu; je alụfu ugvu Bala; tụgbua jerua Jabunílu. Ẹke o jeru je asụbe ishi
bụ l'eze ẹnyimu.
12 Ókè-alị iya l'ụzo ẹnyanwu-arịba bụ lẹ mgboro mgboro Oke Ẹnyimu.
Ono bụ ẹge ókè-alị kẹ ndu ikfu Júda shiru ndono l'ụnwunna l'ụnwunna.

Alị, Kálẹbu lụtaru
(Ikpe 1:10-15)

13 Jóshuwa shi l'alị ndu ikfu Júda wẹe Kálẹbu Jefune alị ono. Yọ bụru ẹge ono
bẹ Ojejoje tụru iya Jóshuwa l'ekemu. Ẹke, ọ wẹru ẹphe alị ono bụ lẹ Hẹ́buronu.
Hẹ́buronu ono bụ mkpụkpu Aba, bụ iya bụ nna-oche Anaku.
14 Kálẹbu abya achịshia ndu ikfu Anaku ẹphe ẹto lẹ Hẹ́buronu. Ndu ono bụ ụnwu
Sheshayi; ụnwu Ahimanu; mẹ ụnwu Talumayi. Ndu ono l'ẹphe ha tụko bụru ndu
ikfu Anaku.
15 Yo shi l'ẹke ono jekfushia ndu Débi ọgu. Iphe, e shi ekuje ndu Débi bụ ndu
Kiriyatu Sefa.
16 Kálẹbu abya asụ: "L'onye -dụkpooru ike je etso ndu Kiriyatu Sefa ọgu; lụ-gbua
ẹphe; bẹ ya e-ke nwatibe iya, aza Akụsa!"
17 Tọ dụ iya bụ; Ọtuniyelu Kenazu, bụ nwunne Kálẹbu eje alụ-gbua ndu ono.
Kálẹbu eduta nwatibe iya; mbụ Akụsha kee ya.
18 Yọ lalẹphu kẹ Ọtuniyelu; Akụsa asụ nji iya t'o kfuru Kálẹbu, bụ iya bụ nna iya
t'o bee ya alị. Akụsa eshi l'eli nkakfụ-ịgara iya nyifuta; Kálẹbu ajị iya: "?Nanụ ẹge ọ
dụ?"
19 Yọ sụ iya: "Tẹ ya rọnua ngu iphe. Keshinu ọphu ị nụru iya alị l'ụzo ọhuda;
nụfunua alị l'ẹke ọgba-mini nọ."
Tọ dụ iya bụ; Kálẹbu abya anụ iya alị l'ụzo ugvu ẹke ọgba-mini nọ; nụkwa iya phụ
alị l'ụzo nsụda ẹke nwogvu nọ.
20 Ọwaa alị, e keshiru ndu ikfu Júda l'ụnwunna l'ụnwunna t'ọ bụru nke ẹphe ndọ-ọ:
21 Mkpụkpu, e keshitsuaru ndu ikfu Júda l'ishi ishi ụzo ọhuda lẹ mgboro ókè-alị
ndu Édọmu bụ: Kabuzelu; Ẹda; Jagụ;
22 Kina; Dimona; Adada;
23 Kedeshi; Házọ; Itunanu;
24 Zifu; Telemu; Beyalọtu;
25 Házọ Hadata; Kiriyotu Hézurọnu, bụ iya bụ Házọ;
26 Amamu; Shéma; Molada;
27 Haza-Gada; Hẹshimonu; Bẹ́tu-Pẹletu;
28 Haza-Shuwalu; Besheba; Biziyotiya;
29 Bala; Imu; Ezemu;

30 Ẹlutoladu; Kesilu; Họma;
31 Zíkulagu; Madumana; Sansána;
32 Lebawotu; Shilihimu; Ayinu; mẹ Rimọnu. Iphe, ọ dụ bụ ụkporo mkpụkpu lẹ mkpụkpu tete; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

33 Mkpụkpu ndu ọphu, a nụshiru ndu ikfu Júda lẹ nsụda ụzo ẹnyanwu-arịba bụ: Ẹshutawolu; Zora; Ashụna;
34 Zanowa; Enu Ganimu; Tapúwa; Enamu;
35 Jamútu; Adulámu; Soko; Azeka;
36 Sharému; Aditemu; Gedera; mẹ Gederotemu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu iri l'ẹno; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

37 Mkpụkpu ndu ọphu, nọ lẹ nsụda ẹnyanwu-arịba, a nụkwaruphu ndu ikfu Júda bụ: Zenanu; Hadásha; Migudalu Gádu;
38 Dileyanu; Mízupa; Jọkutelu;
39 Lakíshi; Bozukatu; Eguḷọnu;
40 Kabọnu; Lahumasu; Kitulishi;
41 Gederọtu; Bẹ́tu-Dagọnu; Nama; mẹ Makéda. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu iri l'ishingu; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

42 Mkpụkpu ndu ọphu, nọ lẹ nsụda ẹnyanwu-arịba, a nụkwaruphu ndu ikfu Júda bụ: Libina; Eta; Áshanu;
43 Ifuta; Ashụna; Nezibu;
44 Keyila; Akuzibu; mẹ Marésha. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu tete; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

45 Ẹke ọdo bụ alị Ẹ́kuronu; mẹ mbukobe mbukobe; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.
46 Ọdo bụ iphe bụ mkpụkpu, nọ l'ụzo Ashudọdu; l'ụzo ẹnyanwu-arịba alị Ẹ́kuronu yẹle eze ẹnyimu.
47 Ọdo bụ alị Ashudọdu l'onwiya; mẹ mbukobe mbukobe yẹle ụnwu ibiribe mkpụkpu ọdo, nọ-pheru iya mgburumgburu. Ẹke ọdo abụru alị Gáza; mẹ mbukobe mbukobe; yẹle ụnwu ibiribe mkpụkpu, nọ-pheru iya mgburumgburu je akpaa lẹ nggele, bụ ókè-alị ndu Íjiputu yẹle Oke Ẹnyimu.

48 Mkpụkpu ndu ọphu, a nụru ndu ikfu Júda l'alị ugvu bụ: Shamiru; Jatiru; Soko;
49 Dana; Kiriyatu Sana, bụ iya bụ Débi;
50 Anabu; Eshitemowa; Animu;
51 Góshẹnu; Holọnu; mẹ Gilo. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu iri lẹ nanụ; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

52 Mkpụkpu ọdo, a nụshiru ndu ikfu Júda l'alị ugvu ono bụ: Arabu; Duma; Éshanu;
53 Janimu; Betu Tapúwa; Afeka;
54 Humuta; Kiriyatu Arụba, bụ iya bụ Hẹ́buronu; mẹ Ziyọ. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu tete; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

55 Mkpụkpu ọdo, a nụshiru ndu ikfu Júda l'alị ugvu ono bụ: Mawonu; Kamẹlu; Zifu; Juta;
56 Jézerilu; Jokudeyamu; Zanowa;
57 Kenu; Gíbiya; mẹ Timina. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu iri; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

58 Mkpụkpu ọdo, a nụru ndu ikfu Júda l'alị ugvu ono bụ: Haluhulu; Bẹ́tu-Zu; Gedọ;
59 Máratu; Bẹ́tu-Anọtu; mẹ Elitekonu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu ishingu; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.

60 Mkpụkpu ọdo, a nụru ndu ikfu Júda l'alị ugvu ono bụ: Kiriyatu Bala, bụ iya bụ
Kiriyatu-Jerimu; mẹ Rába. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu labụ; yeru ụnwu ibiribe mkpụkpu,
gbaru iya mgburumgburu.
61 Mkpụkpu ndu ọphu a nụru ndu ikfu Júda l'echi-ẹgu bụ: Bẹ́tu-Araba; Midinu;
Sekaka;
62 Nibishanu; Ndu Unu; mẹ Ẹ́nu-Gedi. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu ishingu; ọwaa ụnwu
mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.
63 Ndu Júda ta dụkwa ike chịfu ndu Jebusu, bụ ndu shi buru lẹ Jerúsalemu. Ẹphe
l'ẹphe abya ebua gbaa ẹghirigha jeye ntanụ.

16

Alị, ndu ikfu Jósẹfu ketaru

1 Alị ọphu a tụru ẹnwa; yọ daaru ndu ikfu Jósẹfu bẹ shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata mini
Jériko, nọ jeye l'iku Ẹnyimu Jọ́danu; swee Jériko; kwasẹru echi-ẹgu je akpaa l'alị ugvu
Bẹ́telu.
2 Yo shi lẹ Bẹ́telu l'ẹke ono lụfu Luzu; bya eshi l'ẹke ono swee Atarọtu l'alị ndu Aki.
3 B'ọ bya eshi l'ẹke ono lashia ụzo ẹnyanwu-arịba l'ókè-alị ndu Jafuletu; nọwaru
ẹge ono jeye lẹ Bẹ́tu-Họronu; shi l'ẹke ono nọo jeye lẹ Géza; je akpawaru l'ókè eze
ẹnyimu.
4 Ono bụ alị, ndu ikfu Manásẹ; mẹ ndu ikfu Ífuremu, bụ ụnwu Jósẹfu ketaru; yọ
bụru nke ẹphe.
5 Ọwaa ẹge ókè-alị ndu ikfu Ífuremu jeru iya l'ụnwunna l'ụnwunna: O shi lẹ
Atarọtu Ada l'ụzo ẹnyanwu-ahata nọo jeye lẹ Bẹ́tu-Họronu ọphu tukoru atukoru;
6 shikwaphu l'ẹke ono nọo je akpaa l'eze ẹnyimu. O shikwaphu lẹ Mikumetatu
ghajia shia ụzo ẹnyanwu-arịba jeshia Tanatụ Sháyilo; swee ẹke ono tụgburu Janowa
l'ụzo ẹnyanwu-ahata.
7 Yọ bya eshi lẹ Janowa gbazita lashia Atarọtu; mẹ Naara; bya anyịru ẹhu lẹ Jériko;
je ephefu Ẹnyimu Jọ́danu.
8 Ókè-alị ono eshi lẹ Tapúwa nọo l'ụzo ẹnyanwu-arịba jeye lẹ nggele Kana; je
asuchia ishi l'eze ẹnyimu. Ono bụ alị, a nụru ndu Ífuremu l'ụnwunna l'ụnwunna
t'ọ bụru nk'ẹphe;
9 a gụfukwa mkpụkpu olemole ọdo, e bufuru ndu Ífuremu l'alị kẹ ndu Manásẹ.
10 Obenu l'ẹphe ta chịfudu ndu Kénanu, bu lẹ Géza. Ẹphe lẹ ndu Ífuremu buru
ẹghirigha jeye ntanụ-a; ndu Ífuremu l'edzuru ẹphe ozi mkpọ-nyi-ẹnya.

17

Alị, a wẹru ndu ikfu Manásẹ

1 Ọwaa bụ alị ọphu a wẹru ndu ikfu Manásẹ. Manásẹ bụ ọkpara Jósẹfu. Makiru,
bụ iya bụ nna Gíledu bụ ọkpara Manásẹ. Makiru ono b'a wẹru Gíledu; mẹ Báshanu;
kẹ l'ẹphe bụ ndu ike dụ l'ọgu.
2 A bya eworu alị ọdo waaru ndu ikfu Manásẹ ndu ọphu phọduru nụ l'ụnwunna
l'ụnwunna. Ụnwunna ono l'iche iche bụ ndibe Abiyéza; ndibe Helẹku; ndibe Asurẹlu;
ndibe Shékemu; ndibe Hefa; mẹ ndibe Shemida. Ndu ono bụ unwoke, ọ mụshiru mbụ
Manásẹ Jósẹfu l'ụnwunna ẹphe l'iche iche.
3 Zelofehadu Hefa ta mụtadu nwata nwoke. Ọ bụ ụnwanyi kpụu b'ọ mụshiru. Ẹpha
ụnwanyi ono, ọ mụshiru ono bụ Mahula; Nówa; Họgula; Milika; mẹ Tíza. Zelofehadu
bụ nwatibe Hefa; Hefa abụru nwatibe Gíledu; Gíledu abụru nwatibe Makiru; Makiru
abụru nwatibe Manásẹ.

4 Ya ndono; ụnwanyi ono abya awụ-kfube onye achịjeru Nchileke ẹja, bụ Eliyéza;
mẹ Jóshuwa Nunu; mẹ ndu ishi; je asụ ẹphe: "Lẹ Ojejoje sụkwaru Mósisu t'ọ wẹe
ẹphe alị ẹge a wẹru unwunne ẹphe ndu k'unwoke." Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa abya
emee ẹge Ojejoje kfuru; woru alị wẹe ẹphe ẹge a wẹru unwunne ẹphe ndu ọphu.
5 Ndu ikfu Manásẹ b'a wẹru ụzo alị iri; a gụfukwa Gíledu; mẹ Báshanu, bụ ọphu
nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu;
6 kẹ l'ụnwegirima ụnwanyi Manásẹ ono b'e kevuru ókè-alị ẹge e kevuru unwunne
ẹphe ndu k'unwoke. Alị Gíledu b'a wẹru ndu ikfu Manásẹ ndu ọphu.
7 Alị ndu Manásẹ shi l'ókè-alị ndu ikfu Ásha nọo je akpaa lẹ Mikumetatu l'ụzo
ẹnyanwu-ahata Shékemu. Alị ono shi l'ẹke ono kwasẹru ụzo ọhuda; keta ndu bu lẹ
Enu Tapúwa yeru iya.
8 Tapúwa mgburumgburu bụ kẹ ndu Manásẹ. Obenu lẹ Tapúwa gẹdegede l'ókè-alị
ndu Manásẹ bụ alị kẹ ndu Ífuremu b'ọ laru.
9 Alị ono eshi l'ẹke ono nọo kwasẹru ụzo ọhuda lụfu lẹ nsụda nggele Kana. O nweru
mkpụkpu olemole, nọ l'ụzo ọhuda nggele ono, bụ kẹ ndu ikfu Ífuremu. Ọle mkpụkpu
olemole ono bẹ yẹle kẹ ndu ikfu Manásẹ nọgbaberu. Ókè-alị ndu ikfu Manásẹ shi
l'ẹke ono lụfu l'ụzo isheli nggele ono je etsube l'eze ẹnyimu.
10 Alị ono l'ụzo ọhuda nggele ono bụ kẹ ndu ikfu Ífuremu; ụzo isheli iya abụru kẹ
ndu ikfu Manásẹ. Ókè iya kẹ ndu ikfu Manásẹ ruru eze ẹnyimu; bya ejerukwaaphu
l'ókè-alị kẹ ndu Ásha l'ụzo isheli iya; bya ejerukwaaphu l'alị kẹ ndu Ísaka l'ụzo
ẹnyanwu-ahata iya.
11 L'ime alị kẹ ndu ikfu Ísaka; mẹ kẹ ndu ikfu Ásha b'o nweru mkpụkpu olemole,
bụ kẹ ndu ikfu Manásẹ, bụ iya bụ: Bẹ́tu-Shanu; Ibulamu; mẹkwaphu ndu kẹ
Dọo yẹle Ẹ́nu-Dọo; Ténaku; ọwaa Megido; mẹ mbukobe mbukobe, nọ-pheru iya
mgburumgburu. (Mkpụkpu ọphu kwe k'ẹto lẹ mkpụkpu ono, a gụshiru ono bụ
Nafọtu.)
12 Obenu lẹ ndu ikfu Manásẹ ta dụdu ike chịfu ndu Kénanu, bu lẹ mkpụkpu ono;
kẹle ndu Kénanu kwefuru ike l'ẹphe ta alụfudu l'alị ono.
13 Ọle a nọnyaaru; ndu Ízurẹlu abya akapyabẹ ndu Kénanu ẹkuku; bya eyebuta
ẹphe; ẹphe ejelahaaru ẹphe ozi mkpọ-nyi-ẹnya. Obenu l'ẹphe ta chịfukwanu ẹphe.
14 Ya ndono; yo be ujiku lanụ; ndu ikfu kẹ Jósẹfu awụ-kfu Jóshuwa; je asụ iya: "?
Nanụ ẹge ọ dụ b'ọ bụ nwalị lanụ, a tụru ẹnwa wẹe ẹphe; mẹ nwalị lanụ ọdo b'a nụru
ẹphe; l'ẹphebe ndu Nchileke gọru ọnu-ọma; ẹphe azaa l'igwe ẹge-a?"
15 Jóshuwa asụ ẹphe: "Ọ -bụru l'unu ha l'igwe; k'ọphu bụ l'alị ugvu Ífuremu hanụka
unu nwanshị; unu je asụa ọswa l'alị ndu Pẹ́rezu; mẹ kẹ ndu Réfa yefua ya!"
16 Ndu ikfu Jósẹfu asụ iya: "L'ugvu ono te edzukwa ẹphe; ọdo bụ lẹ ndu Kénanu,
bu lẹ nsụda nsụda, nọ l'iku ẹke ono bụ ndu nwetsuaru ụgbo-ịnya, e meru l'ígwè;
mbụ ndu, bu lẹ Bẹ́tu-Shanu; mẹ ndu, butsua lẹ mbukobe l'ẹke ono; mẹ lẹ ndu ọphu
bu lẹ nsụda Jézerilu."
17 Jóshuwa asụ ndu ikfu Jósẹfu, bụ iya bụ ndu Ífuremu; mẹ ndu Manásẹ: "Unu
ha l'igwe nshinu; bya eshihukwaphu ike; ẹ tọ bụdu ókè-alị lanụ nwẹnkinyi bẹ aa-wẹ
unu.
18 Ugvu ono, bụ ọswa ono a-bụfukwaaphu nk'unu. Unu sụa ya jeye l'ẹke ókè iya
jeberu t'ọ bụkotaru nk'unu. A makwaru-a lẹ ndu Kénanu nweru ụgbo-ịnya, e meru
l'ígwè; agburu-ẹhu anọdu ẹphe; obenu l'unu a-dụ-a ike chịshia ẹphe l'ẹke ono!"

18

Aawashịfua alị ọphu phọduru nụ

1 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abya edzukoo lẹ Sháyilo; woru Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ẹphe
gwube. Alị ono l'ọ ha bẹ ẹphe lụtawaru;
2 ọbule ndu ikfu Ízurẹlu ụzo ẹsaa te nwedua òkè-alị, ẹphe hataru.
3 Tọ dụ iya bụ; Jóshuwa asụ ndu Ízurẹlu: "?Bụ teke ngụnu meru; tẹmanu unu
atụgbua je alụta alị ono, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna unu oche phẹ nụru unu ono?"
4 Sụ ẹphe: "Ngwaa! T'iphe, bụ ikfu nọnu fọta unwoke ẹto ẹto t'ẹphe bya tẹ ya zia
ẹphe t'ẹphe je agbaphee alị ono; k'ọphu ẹphe e-de iya l'ẹkwo ẹge alị ono gbaru; mẹ
ẹge ee-shi kee ya t'ọ bụgbaaru òkè-iphe ẹphe. Teke ẹphe metsuaru ẹge ono t'ẹphe
byakfuta iya.
5 Unu e-ke alị ono ụzo ẹsaa. Ndu ikfu Júda e-buru l'alị ọphu a wẹru ẹphe l'ụzo
ọhuda. Ndu ikfu Jósẹfu eburu l'ọphu a wẹru ẹphe l'ụzo isheli.
6 Teke unu detsuaru ẹge ókè-alị ẹsaa ono gbaru l'ẹkwo; unu ewotaru iya ẹya tẹ ya
tụaru iya unu ẹnwa l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke ayi.
7 Ndu ikfu Lívayi te etsokwa unu hata òkè-alị; kẹ l'ẹja, ẹphe achịjeru Nchileke bẹ
bụwa òkè-iphe nk'ẹphe. Ndu kẹ ikfu Gádu; ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ lẹ nkere-ẹbo ndu
ikfu Manásẹ bẹ hatawaru alị nk'ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu. Ọ bụ
nwozi Ojejoje; mbụ Mósisu bẹ wẹru ẹphe alị nk'ẹphe."
8 Unwoke ono awụfudelephu t'ẹphe je akpaa ókè-alị ono; Jóshuwa anmaaru iya
ẹphe kungu; sụ ẹphe: "Unu tụgbua je etsophee alị ono mgburumgburu; maru ẹge
ọ gbaru; dee ẹge ọ gbaru l'ẹkwo. Teke unu detsuaru iya; unu ewotaru iya ẹya lẹ
Sháyilo; tẹ ya nọdu lẹ Sháyilo l'ẹke-a tụaru iya unu ẹnwa l'ifu Ojejoje."
9 Tọ dụ iya bụ; unwoke ono awụfu; je atụko alị ono jekota. Ẹphe etsoo alị ono
lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu; kee ya ụzo ẹsaa; bya edekota ẹge ọ dụ l'ẹkwo agwọgwo.
Ẹphe emetsua; gude iya lakfu Jóshuwa l'ọdu ẹphe lẹ Sháyilo.
10 Jóshuwa abya atụaru ẹphe ẹnwa l'ifu Ojejoje lẹ Sháyilo; nọdu l'ẹke ono keshiaru
ndu Ízurẹlu alị ono l'ikfu l'ikfu.

Alị ndu ikfu Bénjaminu

11 A bya atụa ẹnwa ono; yọ daaru ndu ikfu Bénjaminu l'ụnwunna l'ụnwunna. Alị
ọphu, a wẹru ẹphe nọ lẹ mgbaku alị ndu ikfu Júda yẹle kẹ ndu ikfu Jósẹfu.
12 L'ụzo iya k'isheli bẹ ẹke ókè-alị ẹphe dụberu bụ lẹ Ẹnyimu Jọ́danu; tụgbua shia
nyịru ẹhu l'ụzo isheli Jériko kwasẹru ụzo ẹnyanwu-arịba; bahụ l'alị ugvu; shiwaru
ẹke ono phefu l'echi-ẹgu Bẹ́tu-Avenu.
13 Yo shi l'ẹke ono swee ụzo ọhuda ugvu Luzu, bụ iya bụ Bẹ́telu; bya atụgbua
Atarọtu Ada l'eli ugvu, nọ lẹ Bẹ́tu-Họronu ọphu nọ l'ụzo nsụda.
14 Ókè-alị ono shikwaphu l'ugvu, cheberu ifu lẹ Bẹ́tu-Họronu l'ụzo nsụda; swịa
ya l'ụzo ọhuda; kwasẹru ụzo ẹnyanwu-arịba bya alụfuta lẹ Kiriyatu Bálụ, bụ iya
bụ Kiriyatu-Jerimu, bụ mkpụkpu, nọ l'alị ndu ikfu Júda. Ono bụ ókè-alị ndu ikfu
Bénjaminu l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
15 A bya l'ụzo ọhuda bẹ alị ẹphe shi l'azụ Kiriyatu-Jerimu l'ụzo ẹnyanwu-arịba;
tụgbua lụfu l'iku nwogvu Nefutowa.
16 Ókè-alị ono abya eshi l'ẹke ono nyịru ẹhu l'ọkpa ugvu, nọ ghaa ifu lẹ nsụda
Hínọmu; mbụ l'ụzo isheli nsụda Réfa. Yọ tụgbua nsụda Hínọmu, nọ l'ụzo ọhuda
ugvu Jebusu; je alụfu lẹ Ẹnu-Rogẹlu.
17 Yo shi l'ẹke ono jị-zia ụzo isheli; lụfu lẹ Enu Shemeshi; jewaru ẹge ono je alụfu lẹ
Gelilotu, nọ chebe ifu l'e gude ala Áduminu; shi l'ẹke ono gbafụ lẹ Mkpuma Bohanu.
Bohanu ono bụ nwatibe Rúbẹnu.
18 Yo shikwaphu l'ẹke ono nyịru ẹhu lẹ nsụda-nsụda ụzo isheli Bẹ́tu-Araba; bya
eshia bahụ lẹ Araba;

19 bya eshia nsụda-nsụda ụzo isheli Bẹ́tu-Họgula; shi l'ẹke ono bya ebufuta l'ụzo
isheli ẹke eze Ẹnyimu Únú; l'ẹke, Ẹnyimu Jọ́danu atsọba l'ụzo ọhuda. Ono bụ ókè-alị
ndu ikfu Bénjaminu l'ụzo ọhuda iya.
20 L'ụzo ẹnyanwu-ahata bụ Ẹnyimu Jọ́danu bụ ókè iya. Ono bụ ókè ẹke alị ndu
ikfu Bénjaminu kparu l'ụnwunna l'ụnwunna gbaa mgburumgburu.
21 Ọwaa mkpụkpu, a wẹru ndu ikfu Bénjaminu l'ụnwunna l'ụnwunna: Jériko;
Bẹ́tu-Họgula; Emẹku Kezizu;
22 Bẹ́tu-Araba; Zemarayimu; Bẹ́telu;
23 Avimu; Para; Ọfura;
24 Kefa; Amoni; Ọfuni; mẹ Géba. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu iri l'ẹbo; ọwaa ụnwu
mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.
25 Mkpụkpu ọdo, a nụshiru ndu ikfu Bénjaminu bụ: Gíbiyọnu; Ráma; Berotu;
26 Mízupa; Kefira; Moza;
27 Rekemu; Ipẹlu; Tarala;
28 Zela; Helefu; mẹ lẹ mkpụkpu ndu Jebusu, bụ iya bụ Jerúsalemu; Gíbiya;
mẹ Kiriyatu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu iri l'ẹno; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya
mgburumgburu.
Ono bụ alị, a wẹru ndu ikfu Bénjaminu l'ụnwunna l'ụnwunna.

19

Alị ndu ikfu Símiyọnu

1 A bya atụa ẹnwa k'ẹbo; yọ daaaru ndu ikfu Símiyọnu l'ụnwunna l'ụnwunna.
Ókè-alị, a wẹru ẹphe nọ l'ime alị ndu Júda.
2 Mkpụkpu, tso l'ọphu a wẹru ẹphe bụ: Besheba, bụ iya bụ Sheba; Molada;
3 Haza-Shuwalu; Bala; Ezemu;
4 Ẹlutoladu; Betulu; Họma;
5 Zíkulagu; Bẹ́tu-Makabotu; Haza Susa;
6 Bẹ́tu-Lebawotu; mẹ Sharuhenu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu iri l'ẹto; ọwaa ụnwu
mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.
7 Mkpụkpu ọdo, tsokwaphu l'alị ndu ikfu Símiyọnu bụ: Ayinu; Rimọnu; Eta;
mẹ Áshanu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu ẹno; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya
mgburumgburu;
8 mẹwaru iphe bụ ụnwu mkpụkpu ọdo, nọ-pheru iphe, bụ mkpụkpu ono, a gụshiru
ono mgburumgburu; je akpaa lẹ Belatu-Biye, bụ iya bụ Ráma l'ụzo ọhuda.
Ono bụ ẹke, a wẹru ndu ikfu Símiyọnu l'ụnwunna l'ụnwunna t'ọ bụru ókè-alị ẹphe.
9 Alị kẹ ndu ikfu Símiyọnu phẹ ono b'e shi l'alị ọphu a nụru ndu Júda wata; kẹ l'alị
a wẹru ndu ikfu Júda kariru ẹphe ẹka; ẹphe ta dụ ike buchia ya. Ọ bụ iya meru iphe
e shi l'alị ndu Júda ono wẹe ndu ikfu kẹ Símiyọnu.

Alị ndu ikfu Zébulọnu

10 A bya atụa ẹnwa k'ẹto; yọ daaru ndu ikfu Zébulọnu l'ụnwunna l'ụnwunna. Ókè-
alị nk'ẹphe kparu lẹ Sarídi.
11 O shi l'ẹke ono kwasẹru ụzo ẹnyanwu-arịba Márala; shia je anyịru ẹhu lẹ
Dabeshetu; bya anọo ẹge ono jeye lẹ nggele, nọ l'ụzo Jọkuníyamu.
12 Lẹ Sarídi b'ọ swịru iya l'ụzo ẹnyanwu-ahata; je eshia ókè-alị mkpụkpu Kisolotu
Tábọ; shiwaru l'ẹke ono nọo jeye lẹ Daberatu; gbafụwaru Jafiya;
13 bya eshi ẹke ono kwasẹru ụzo ẹnyanwu-ahata lụfu Gatu Hefa; mẹ Etu Kazinu;
bya ebufuta lẹ Rimọnu; bya ajị-zia jeshia Neya.
14 Yo rua ẹke ono; ghajia kwasẹru ụzo isheli lụfu Hanatọnu; je akpaa lẹ nsụda Ịfuta
Ẹlu.

15 Mkpụkpu ndu ọdo, tso l'alị ndu ikfu Zébulọnu ono bụ Katatu; Nahalalu;
Shimurọnu; Idala; mẹ Bẹ́tulehemu. Iphe, ọ kpakọta dụ bụ mkpụkpu iri l'ẹbo; ọwaa
ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.
16 Mkpụkpu ono l'ọ ha yẹle ụnwu ibiribe mkpụkpu ono, tso iya nụ ono tụko bụru
òkè-iphe ndu ikfu Zébulọnu l'ụnwunna l'ụnwunna.

Alị ndu ikfu Ísaka

17 A bya atụa ẹnwa k'ẹno; yọ daaru ndu ikfu Ísaka l'ụnwunna l'ụnwunna.
18 Mkpụkpu, nọ l'alị ọphu a wẹru ẹphe bụ:
Jézerilu; Kesulotu; Shúnemu;
19 Hafarayimu; Shiyọnu; Anaharatu;
20 Rabiti; Kishọnu; Ẹbezu;
21 Remetu; Enu Ganimu; Enu Hadahu; mẹ Bẹ́tu-Pazẹzu.
22 Ókè-alị iya rutsuaru Tábọ; Shahazuma; mẹ Bẹ́tu-Shẹmeshi; shi l'ẹke ono lụfu lẹ
Ẹnyimu Jọ́danu. Iphe, ọ kpakọta dụ bụ mkpụkpu iri l'ishingu; ọwaa ụnwu mkpụkpu,
gbaru iya mgburumgburu.
23 Mkpụkpu ono yẹle ụnwu mkpụkpu ono l'ọ ha tụko bụru kẹ ndu ikfu Ísaka
l'ụnwunna l'ụnwunna.

Alị ndu ikfu Ásha

24 A bya atụa ẹnwa k'ise; yọ daaru ndu ikfu Ásha l'ụnwunna l'ụnwunna.
25 Mkpụkpu, nọ l'alị ọphu a wẹru ẹphe bụ:
Hẹlukatu; Hali; Bétenu; Akụshafu;
26 Alameleku; Ámadụ; mẹ Mishalu. Ẹke a kparu ókè-alị ọbu l'ụzo ẹnyanwu-arịba
bụ ugvu Kamẹlu; mẹ Shihọ Libinatu.
27 Yọ bya aswịa ya l'ụzo ẹnyanwu-ahata shia Bẹ́tu-Dagọnu; bya anyịru ẹhu l'alị ndu
ikfu Zébulọnu; mẹ nsụda Ịfuta Ẹlu; bya eshi l'ẹke ono kwasẹru ụzo ọhuda jeye lẹ
Bẹ́tu-Emeku; mẹ Niyẹlu; bya eswee Kabulu l'ụzo ẹka-ibyita.
28 Yọ tụgbua ẹge ono shia Abudọnu; Rehobu; Hamọnu; Kana; jeye yo rua eze
mkpụkpu ono; mbụ Sayịdonu.
29 Ókè-alị ono abya eshi l'ẹke ono lashia azụ kwasẹru ụzo Ráma; bya erua Táya, bụ
mkpụkpu, a kpụ-phetaru ụpho-mkpuma iya mgburumgburu. Yọ bya eshi l'ẹke ono
swịa ya lẹ Hosa; je ephefu l'eze ẹnyimu. Mkpụkpu, nọtsua l'alị ono bụ Mahalabu;
Akuzibu;
30 Uma; Afẹku; mẹ Rehobu. Iphe, ọ kpakọta dụ bụ ụkporo mkpụkpu lẹ mkpụkpu
labụ; yeru ụnwu ibiribe mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.
31 Mkpụkpu ono l'ọ ha yẹle ụnwu ibiribe mkpụkpu ono, tso iya nụ ono l'ọ ha chịko
bụru òkè-iphe ndu ikfu Ásha l'ụnwunna l'ụnwunna.

Alị ndu ikfu Náfutali

32 A byakwa atụa ẹnwa k'ishingu; yọ daaru ndu ikfu Náfutali l'ụnwunna
l'ụnwunna.
33 Ókè-alị ẹphe shi lẹ Helefu; mẹ l'iku eze oshi Zananimu; swee Adami Nẹkebu; mẹ
lẹ Jabunílu; shi l'ẹke ono lụfu Lakumu; kwasẹru ẹge ono jeye lẹ Ẹnyimu Jọ́danu.
34 Ókè-alị ono abya eshia ụzo ẹnyanwu-arịba lashia Azụnotu-Tábọ; shia ẹke ono
lụfuta lẹ Hukọku. Yọ bya anyịru ẹhu l'alị ndu ikfu Zébulọnu l'ụzo ọhuda; mẹ kẹ ndu
Ásha l'ụzo ẹnyanwu-arịba; mẹ Ẹnyimu Jọ́danu l'ụzo ẹnyanwu-ahata.
35 Mkpụkpu mkpụkpu, nọ l'alị ndu ikfu Náfutali ndu ọphu, a kpụ-phetaru ụpho-
mkpuma iya mgburumgburu bụ: Zidimu; Zẹru; Hámatu; Rakatu; Kíneretu;
36 Adama; Ráma; Házọ;

37 Kedeshi; Edereyi; Ẹnu-Házọ;
38 Yirọnu; Mịgudalu Ẹlu; Horemu; Bẹ́tu-Anatu; mẹ Bẹ́tu-Shẹmeshi. Iphe, ọ kpakọta
dụ bụ mkpụkpu iri lẹ tete; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.
39 Mkpụkpu ono l'ọ ha; yeru ụnwu ibiribe mkpụkpu ono, gbaru iya mgburumgburu
ono l'ọ ha tụko bụru ókè-alị ndu ikfu Náfutali l'ụnwunna l'ụnwunna.

Alị ndu ikfu Dánu

40 Tọ dụ iya bụ; a bya atụa ẹnwa k'ẹsaa; yọ daaru ndu ikfu Dánu l'ụnwunna
l'ụnwunna.
41 Mkpụkpu ndu ọphu, nọ l'alị ọphu a wẹru ẹphe bụ:
Zora; Ẹshutawolu; Iru Shemeshi;
42 Shalubimu; Ajalọnu; Ịtula;
43 Elọnu; Tìmína; Ẹ́kuronu;
44 Eluteke; Gibétọnu; Belatu;
45 Jéhudu; Bene-Béraku; Gatụ-Rimọnu;
46 Mejakọnu; mẹkwaphu Rakọnu; yeru alị ọphu, nọ ghaa ifu lẹ Jọ́pa.
47 Ọle ọ tsụru ndu ikfu Dánu l'ẹhu ọluta alị nk'ẹphe. Tọ dụ iya bụ; ẹphe atụgbua
je etso ndu Leshemu ọgu; lụ-gbua ẹphe; bya atụko ẹphe gbushia; naa ẹphe alị ọbu
buru. Ẹphe eje eburu lẹ Leshemu; woru mkpụkpu ono gụa ochechoroche ẹphe, bụ
iya bụ Danụ.
48 Mkpụkpu ono l'ọ ha; ọwaa ụnwu mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu achịko
bụkotaru ókè-alị ndu ikfu Dánu l'ụnwunna l'ụnwunna.

Alị Jóshuwa

49 A tụ-getsulephu ẹnwa; keshia alị ono l'oruberu iya; ndu Ízurẹlu abya eshi l'oke
iya nk'ẹphe wẹe Jóshuwa Nunu alị t'ọ bụru òkè-iphe iya.
50 Yọ bụleruphu ẹge Ojejoje tụru ẹphe l'ekemu t'ẹphe mee ya; bẹ ẹphe meru iya.
Mkpụkpu ẹke ọ tụru ẹka; sụ t'a nụ iya bẹ ẹphe nụru iya. Mkpụkpu, ẹphe nụru iya
bụ Timinátu Séra, nọ l'alị ugvu Ífuremu. Yọ bya akpụ-kwazi mkpụkpu ono buru.
51 Alị ono l'ọ ha bẹ Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ Jóshuwa Nunu; mẹ
lẹ ndu ishi ndu Ízurẹlu l'ikfu l'ikfu nọdu l'ifu Nchileke lẹ Sháyilo; l'ọnu ẹke eeshije
abata lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko tụa ẹnwa gude washịaru iya ndu Ízurẹlu. Yọ bụru ẹge
ono bẹ ẹphe keru alị ono l'ọ ha; jeye ẹphe ekegee iya.

20

Mkpụkpu ishingu, bụ a -gbabe a dzụru
(Ógú 35:9-34; Dit 4:41-43; 19:1-13)

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Jóshuwa
2 t'o kfuru ndu Ízurẹlu t'ẹphe fọta mkpụkpu mkpụkpu, bụ a -gbabe; a dzụru, bụ
iya bụ ẹge ono, ya shi l'ọnu Mósisu kfuru ẹphe ono;
3 k'ọphu bụ: o -nwejeru onye gburu madzụ l'ẹ b'ọ ma amama; t'ọ gbaru laa ẹke
ono je ezee ndzụ; shi ẹge ono nahụ ụgwo ọchi onye ono, o gburu ono.
4 “Onye ọbu -rulephu l'ọnu obu-edukfu mkpụkpu ono; t'o vudokwa l'ẹke ono dooru
ndu bụ ọgurenya mkpụkpu ono iphe, dakfutaru iya nụ. Ọ bụ ndu bụ ọgurenya ono
e-duta iya duba lẹ mkpụkpu ono; wẹe ya alị t'ẹphe l'iya buru.
5 Ọ -bụru l'o onye ono, eme tẹ ya gwata iya ụgwo ọchi ono chịru iya bya; tẹ ndu
bụ ọgurenya mkpụkpu ono ba ahakwaru iya onye ono, gbaru ọso ndzụ ono; kẹ l'ẹ to
lebezidu ẹnya gbua onye ono; ọphu ọ bụdu l'okfu, shi adahawaru yẹle onye ọbu.

6 Onye ono e-bu lẹ mkpụkpu ono jeye teke oo-vudo l'ifu ọha; ẹphe ekpee ya ikpe.
Yo bukwaaphu l'ẹke ono jeye teke onye achịru Nchileke ẹja teke ono a-nwụhu. Ọ bụ
teke ono bẹ ọo-laphu azụ l'ufu iya, bụ iya bụ mkpụkpu ẹke o shi gbaa ọso ndzụ ono."
7 Tọ dụ iya bụ; ẹphe abya afọta Kedeshi, nọ l'alị ugvu ndu Náfutali l'alị Gálili; mẹ
Shékemu, nọ l'alị ugvu ndu Ífuremu; mẹ Kiriyatu Aba, bụ iya bụ Hẹ́buronu, nọ l'alị
ugvu ndu Júda.
8 E rua l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu; mbụ swanmangu alị, nọkota l'eli
ugvu l'echi-ẹgu l'ụzo ẹnyanwu-ahata Jériko; ẹphe afọta Beza l'alị ndu ikfu Rúbẹnu;
Rámọtu lẹ Gíledu l'alị ndu ikfu Gádu; mẹ Gólanu, nọ lẹ Báshanu l'alị ndu ikfu
Manásẹ.
9 Mkpụkpu ono l'ọ ha b'a fọtaru doberu ndu Ízurẹlu; mẹ ndu bụ mbyamụmbya;
t'onye gbujeru madzụ l'ẹ b'ọ ma amama; gbaru laa ẹke ono je ezee ndzụ; shi ẹge ono
nahụ ụgwo ọchi onye ono, o gburu ono; gbururu jeye teke oo-vudo l'ifu ọha t'e kpee
ya ikpe.

21

Mkpụkpu ndu Lívayi

1 Ya ndono; ndu bụgbaa ishi l'ẹnya ufu ndu ikfu Lívayi abyakfutashia Eliyéza, bụ
onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ Jóshuwa Nunu; mẹ ndu, bụgbaa ishi l'ẹnya ufu ndu
ikfu Ízurẹlu l'ẹphe ha.
2 Yọ bụru lẹ Sháyilo l'alị Kénanu bẹ ẹphe byakfutaru ẹphe; bya asụ ẹphe: "Lẹ
Ojejoje shikwa l'ọnu Mósisu tụa ekemu sụ t'a nụtsua ẹphe mkpụkpu ẹke ẹphe e-
buru; mẹ alị ẹke elu ẹphe a-nọduje akpa nri."
3 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abya emee ya ẹge Nchileke tụru l'ekemu; bya eshi l'oke
iya nk'ẹphe ketatsua mkpụkpu; nụ ndu ikfu Lívayi; nụkwaphu ẹphe ẹke elu ẹphe
a-nọduje akpa nri.
4 Ẹnwa kẹ mbụ, e vuru ụzo tụa adaaru ndu ufu Kohatu l'ụnwunna l'ụnwunna. Ndu
Lívayi ndu ọphu bụ ndibe Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja b'a nụru mkpụkpu
iri l'ẹto, shi alị ndu ikfu Júda; kẹ ndu ikfu Símiyọnu; mẹ kẹ ndu ikfu Bénjaminu.
5 Ndu ufu Kohatu ndu ọphu nanụ b'a wẹru mkpụkpu iri, shi l'alị ndu ikfu Ífuremu;
kẹ ndu ikfu Dánu; mẹ kẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ l'ụnwunna l'ụnwunna.
6 Ndu ufu Geshọnu b'e shi l'alị ndu ikfu Ísaka; kẹ ndu ikfu Ásha; kẹ ndu ikfu
Náfutali; mẹ nkere-ẹbo kẹ ndu ikfu Manásẹ l'alị Báshanu wẹe mkpụkpu iri l'ẹto
l'ụnwunna l'ụnwunna.
7 Ndu ufu Merari b'e shi l'alị ndu ikfu Rúbẹnu; kẹ ndu ikfu Gádu; mẹ kẹ ndu ikfu
Zébulọnu wẹe mkpụkpu iri l'ẹbo l'ụnwunna l'ụnwunna.
8 Mkpụkpu ono l'ọ ha; mẹ ẹke, elu akpajẹ nri; bẹ ndu Ízurẹlu wẹkotaru ndu ikfu
Lívayi l'ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu Mósisu tụa l'ekemu ono.
9-10 Ọwaa mkpụkpu ọphu e shi l'alị kẹ ndu ikfu Júda; mẹ kẹ ndu ikfu Símiyọnu wẹe
ụnwu Érọnu, shi l'ụnwunna Kohatu, bụ ndu ikfu Lívayi. Iphe, kparu iphe, a wẹru
ẹphe alị ono bụ l'ẹnwa kẹ ọdungu bụ ẹphe b'ọ daru.
11 Mkpụkpu ndu ọphu a wẹshiru ẹphe bụ: Kiriyatu Arụba, bụ iya bụ Hẹ́buronu
yẹle ẹke, elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya mgburumgburu. Hẹ́buronu ono nọ l'alị
ugvu ndu Júda. Arụba bụ nna oche Anaku.
12 Obenu l'ọphu, bụ ẹgu; mẹ mkpụkpu, nọ-pheru ono mgburumgburu bẹ ẹphe
nụru Kálẹbu Jefune t'ọ bụru òkè-iphe iya.
13 Ụnwu kẹ Érọnu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja b'a wẹru mkpụkpu Hẹ́buronu t'ọ
bụru mkpụkpu ẹke onye gburu ọchi a-gbajẹru laa je anọdu. Mkpụkpu ndu ọdo, tso
iya bụ Libina;

14 Jatiru; Eshitemowa;
15 Holọnu; Débi;
16 Ayinu; Juta; mẹ Bẹ́tu-Shẹmeshi yẹle ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ. Mkpụkpu
tete b'a wataru l'alị kẹ du ikfu labụ ono.
17 A bya l'alị kẹ ndu ikfu Bénjaminu bya awẹe ẹphe Gíbiyọnu; Géba;
18 Anatọtu; mẹ Alụmonu; mẹkwaphu ẹke, elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọkota iya nụ.
Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu ẹno.
19 Mkpụkpu, a wẹshiru ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ iya bụ ụnwu Érọnu dụ iri
l'ẹto; yeru ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri.
20 Ndu ufu Kohatu, shi l'ikfu Lívayi ndu ọphu phọduru nụ b'a wataru mkpụkpu
olemole l'alị kẹ ndu ikfu Ífuremu nụ.
21 Ẹke, a nụru ẹphe bụ Shékemu l'alị ugvu Ífuremu. Shékemu ono tso lẹ mkpụkpu,
onye gburu ọchi a-gbajẹru laa je anọdu zeeru ndzụ. Ẹke ọdo, a nụru ẹphe bụ Géza;
22 Kibuzayimu; mẹ lẹ Bẹ́tu-Họronu; yeru ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya
mgburumgburu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu ẹno.
23 Mkpụkpu ndu ọphu e shi l'alị ndu ikfu Dánu nụ ẹphe bụ Eluteke; Gibétọnu;
24 Ajalọnu; mẹkwaphu Gatụ-Rimọnu yẹle ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya
mgburumgburu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu ẹno.
25 Mkpụkpu ndu ọphu e shi lẹ nkere-ẹbo ikfu Manásẹ nụ ẹphe bụ: Ténaku; mẹ
Gatụ-Rimọnu; yeru ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya mgburumgburu. Iphe, ọ
dụ bụ mkpụkpu labụ.
26 Mkpụkpu iri ono yẹle ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri ono b'a nụkotaru ndu ufu Kohatu
ndu ọphu phọduru nụ.
27 A bya lẹ ndu ufu Geshọnu, bụkwaphu ndu ikfu Lívayi. Mkpụkpu, a nụru
ẹphebedua bụ mkpụkpu ndu ọphu shi lẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ.
Ẹke, a nụru ẹphe bụ Gólanu l'alị Báshanu ẹke onye gburu ọchi a-gbajẹru laa je
anọdu; nụfukwaphu ẹphe Be Ẹshutara; yeru ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya
mgburumgburu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu labụ.
28 Ẹke ọphu e shi l'alị kẹ ndu ikfu Ísaka nụ ẹphe bụ: Kishọnu; Daberatu;
29 Jamútu; mẹkwaphu Enu Ganimu; yeru ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya
mgburumgburu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu ẹno.
30 Ẹke ọphu e shi l'alị ndu ikfu Ásha nụ ẹphe bụ: Mishalu; Abudọnu;
31 Hẹlukatu; Rehobu; mẹ ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya mgburumgburu.
Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu ẹno.
32 Ẹke ọphu e shi l'alị ndu ikfu Náfutali nụ ẹphe bụ: Kedeshi, nọ l'alị Gálili t'ọ
bụru ẹke onye gburu ọchi a-gbajẹru laa je anọdu. A nụkwaruphu ẹphe Hamotu
Doo; Katanu; yeru ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya mgburumgburu. Iphe, ọ
dụ bụ mkpụkpu ẹto.
33 Mkpakọ mkpụkpu, a nụru ndu ufu Geshọnu chịko dụ iri l'ẹto; yeru ẹke elu ẹphe
a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya mgburumgburu.
34 A bya lẹ ndu ikfu Lívayi ndu ọphu phọduru nụ, bụ iya bụ ndu ufu Merari.
E shi l'alị kẹ ndu ikfu Zébulọnu nụ ẹphe Jọkuníyamu; Kata;
35 Dịmuna; mẹkwaphu Nahalalu; yeru ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya
mgburumgburu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu ẹno.
36 Ẹke, e shi l'alị ndu ikfu Rúbẹnu nụ ẹphe bụ: Beza; Jahazu;
37 Kedemotu; mẹkwaphu Mefatu; yeru ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya
mgburumgburu. Iphe, ọ dụ bụ mkpụkpu ẹno.
38 Ẹke, e shi l'alị kẹ ndu ikfu Gádu nụ ẹphe bụ: Rámọtu Gíledu t'ọ bụru ẹke onye
gburu ọchi a-gbajẹru laa je anọdu. A nụkwaruphu ẹphe Mahanayimu;

39 Hẹ́shibonu; mẹ Jáza; yeru ẹke elu ẹphe a-kpajẹ nri, nọ-pheru iya mgburumg-
buru. Iphe, ọ chịko dụ bụ mkpụkpu ẹno.
40 Mkpakọ mkpụkpu, a wẹru ndu ufu Merari, tso l'ikfu Lívayi dụ iri l'ẹbo.
41 Mkpakọta mkpụkpu, e shi l'alị ndu Ízurẹlu wẹe ndu ikfu Lívayi dụ ụkporo
mkpụkpu labụ lẹ mkpụkpu ẹsato; yeru alị ẹke, elu ẹphe a-kpajẹ nri.
42 Iphe, bụ mkpụkpu ono l'ọ ha l'iche iche bẹ nwekotaru alị, gbaru iya mgburumg-
buru ẹke elu a-kpajẹ nri.
43 Tọ dụ iya bụ; lẹ Ojejoje anụkota ndu Ízurẹlu alị ono, o riburu ndu ndiche ẹphe
l'angụ; lẹ ya a-nụ ẹphe ono. Ẹphe eje alụta alị ono buru.
44 Ya ndono; Ojejoje emee; ẹphe atụfu ume; tụsaru ẹhu, bụ iphe, o kweru ndiche
ẹphe ụkwa lẹ ya e-meru ẹphe. Ẹ tọ dụhedu ndu ọhogu ẹphe, dụkwaduru ike
ọgbaberu ẹphe; kẹle Ojejoje nwukotawaru ndu ọhogu ẹphe ono nụ ẹphe.
45 Ẹ to nwedu ụkwa ọma ono, Ojejoje kweshiru ndu Ízurẹlu ono, nweru m'ọo nanụ,
ẹ to meduru ẹphe. O mekotaru iya ẹphe l'ọ ha.

22

Ikfu ẹto akwala l'alị nk'ẹphe l'ụzo ẹnyanwu-ahata.

1 Ya ndono; Jóshuwa abya ekukoo ndu ikfu Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu; mẹ nkere-ẹbo
ndu ikfu Manásẹ;
2 sụ ẹphe: "Nta-a bẹ unu mekotawaru iphe, Mósisu, bụ nwozi Ojejoje tụru unu
ekemu t'unu mee; bya anụkotaru yẹbe Jóshuwa okfu l'iphe, bụ iphe, ya ziru unu l'ọ
ha.
3 Eshinu ime teke ono jeye ntanụ-a bẹ unu ta gbadobua ụnwunna unu; ẹnya erua
unu alị; unu ejee ozi, Ojejoje ziru unu.
4 Nta-a, nchị dụwa ụnwunna unu ndoo, bụ iphe, Ojejoje, bụ Nchileke unu kweru
unu ụkwa iya; bụkwa t'unu lashiwaru l'ufu unu l'alị ono, Mósisu, bụ nwozi Ojejoje
nụru unu l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu ono.
5 Ọlobu; unu letakwa ẹnya meje ekemu ono, Mósisu, bụ nwozi Ojejoje tụru nụ unu
ono, bụ iya bụ t'unu yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu; tsoje ụzo iya; chịkoje ekemu
iya l'ọ ha l'eme. Unu achịru ụkfu kwẹe ya; gudeje obu unu l'ọ ha l'ejeru iya ozi; gude
ndzụ unu l'ọ ha l'abaru iya ẹja."
6 Jóshuwa abya agọoru ẹphe ọnu; sụ ẹphe t'ẹphe lawaru. Ẹphe awụkahu lashia
l'ufu ẹphe.
7 Nkere-ẹbo ikfu Manásẹ bẹ Mósisu wẹhawaru alị lẹ Báshanu. Nkere-ẹbo ọphu;
ẹphe l'ụnwunna ẹphe b'ọ wẹru alị l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu l'ụzo ẹnyanwu-
arịba. Jóshuwa asụ ẹphe t'ẹphe lawaru; bya agọoru ẹphe ọnu;
8 sụ ẹphe: "Iphe, unu vu l'ala hakwa nshinu; yeru elu; mkpọla-ọcha; mkpọla-
ododo; ope; ígwè; mẹwaru ẹkwa unu, zaru ntụmatu. Tẹ unu l'ụnwunna unu kekwaa
iphe ono, unu kwaru l'ọkwata ono."
9 Tọ dụ iya bụ; ndu Rúbẹnu; mẹ ndu Gádu; ẹphe lẹ nkere-ẹbo ndu Manásẹ ahaa
ndu Ízurẹlu lẹ Sháyilo l'alị Kénanu; wụfu lashia alị Gíledu, bụ alị nk'ẹphe, bụ iya bụ
alị ono, Ojejoje tụru ekemu; sụ Mósisu t'ọ bụru nk'ẹphe ono.
10 Ya ndono; ẹphe ejee bya erua Gelilotu l'iku Ẹnyimu Jọ́danu l'alị Kénanu; ndu ikfu
Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu; mẹ lẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ abya eworu ẹnya-ngwẹja,
ha ẹjo nshinu kpụa l'iku Ẹnyimu Jọ́danu l'ẹke ono.
11 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu anụlephu l'ẹphe kpụru ẹnya-ngwẹja lẹ Gelilotu, bụ
ókè-alị Kénanu l'iku Ẹnyimu Jọ́danu l'azụ iya kẹ ndu Ízurẹlu;
12 ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abya edzukobe lẹ Sháyilo t'ẹphe je etso ẹphe ọgu.

13 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abya ezia Finehasu Eliyéza t'o je Gíledu; je aphụ ndu
ikfu Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu; mẹ lẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ. Eliyéza phụ bụ onye
achịjeru Nchileke ẹja.
14 Ẹphe eyeru iya ndu ishi iri. Ụmadzu iri ono shitsua l'ikfu ndu Ízurẹlu iche iche.
Ẹphe l'ẹphe ha bụkota ishi l'ọnu-ufu, dụgbaa iche iche lẹ Ízurẹlu.
15 Ẹphe erua Gíledu je jekfu ndu ikfu Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu; mẹ lẹ nkere-ẹbo ndu
ikfu Manásẹ bya asụ ẹphe:
16 "Ndibe Ojejoje l'ẹphe ha sụkwaru: '?Nanụ ẹge ọ dụ bẹ unu mebyiru ekemu,
Nchileke tụru? Mbụ; ?bụ ngụnu kparu iphe unu gharu Ojejoje azụ je akpụaru
onwunu ẹnya-ngwẹja; shi ẹge ono kwefuru iya íkè?
17 ?Iphe ono, ẹphebe ndu Ízurẹlu meru lẹ Peyọ ono te edzudua tọo? Keshinu ono
jeye nta-a bẹ ẹphe te nwefukwaa onwẹphe l'iphe, dụ ẹji ono. Ọ bụ iphe, dụ ẹji ono
kparu iphe iphe-ẹhuka-wa byakfutaru ndu Ízurẹlu.
18 ?Unu tọwaru nwẹhu alụfu Ojejoje l'ẹhu tọo?
" 'Unu makwaru l'unu -kwefuru Ojejoje íkè ntanụ-a; bẹ ẹhu e-ghukwa Ojejoje
eghughu teke o beru echile.
19 Ọ -bụru l'ọ dụ unu l'alị nk'unu b'e merushiru emerushi; unu alakfuta ayi l'alị
kẹ Ojejoje l'azụ iya-a; l'ẹke ụlo-ẹ́kwà kẹ Ojejoje nọ t'ayi l'unu chịko buru. Unu ba
kpụshiru onwunu ẹnya-ngwẹja, ẹ ta bụdu ẹnya-ngwẹja Ojejoje, bụ Nchileke ayi; shi
ẹge ono kwefuru Ojejoje; mẹ ayịbedua íkè.
20 Teke ono, Ekanu Zera mebyiru ekemu, Ojejoje tụru lẹ k'iphe, dụru iya nsọ ono;
?Ojejoje ta nụbeduru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha oke ẹhu-eghughu iya tọo? Ẹ tọ bụkwa
yẹbedua nwẹnkinyi iya bẹ nwụhuru nụ l'okfu iphe ono.' "
21 Tọ dụ iya bụ; ndu ikfu Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu; mẹ lẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ
asụ ndu ishi ndu Ízurẹlu:
22 "Ọkaribe, bụ Nchileke; bya abụru Ojejoje! Ọkaribe, bụ Nchileke; bya abụru
Ojejoje! Ọ makọtaru iphemiphe ọbule. T'unubẹ ndu Ízurẹlu makwarụphu! Ọ -bụru
l'ọo t'ayi kwefuru Ojejoje íkè; m'ọ bụ ẹge ee-me t'ayi ba nụru iya okfu bẹ ayi gude
kpụa ẹnya-ngwẹja-a; unu be edobekwa ayi ndzụ ntanụ.
23 Ọdo bụ; ọ -bụru l'iphe, ayi gude kpụa ẹnya-ngwẹja k'ẹka ayi bụ t'ayi shi ẹge ono
lụfu Ojejoje l'ẹhu; wata ọgba ngwẹja-ukfuru; ngwẹja-nri; mẹ lẹ ngwẹja-ẹhu-agu; tẹ
Ojejoje l'onwiya jịkwaa ayi ịyeregede!"
24 "Wawakwa! Iphe, kparu iphe ayi jeru ọkpu ẹnya-ngwẹja ono kwa l'ayi tsụhuru
egvu; l'ayi ta madụ: ?ụnwu unu ta egbeshidu nụ ujiku lanụ; sụ l'ẹ to nwedu iphe,
jikoru ayi lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu?
25 Ụnwegirima unu; ?ta asụdunu lẹ Ojejoje mewaru; ókè ayi l'unu abụru lẹ Ẹnyimu
Jọ́danu; l'ayibẹ ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu ikfu Gádu ta gbakwa lẹ Ojejoje. E shi ẹge
ono; ụnwu unu emee; ụnwu nk'ayi ababuhuru Ojejoje ẹja.
26 "L'ọ kwa iya kparu iphe, ayi sụru: 'T'ayi kpụle-e ẹnya-ngwẹja. Ọle ẹ tọ bụkwanu
ẹke ee-gwoje ngwẹja-ukfuru; m'ọ bụ ngwẹja ọdo.'
27 Iphe, ayi gbe kpụa ya kwa t'ọ bụru iphe, a-bụru ekebe ayi l'unu; mẹ ọgbo ọphu
nọ l'ifu; l'ayi e-gudeje ngwẹja-ukfuru; ngwẹja-ẹhu-agu; mẹ lẹ ngwẹja ọdo; baaru
Ojejoje ẹja l'ụlo iya, dụ nsọ. T'ẹ b'ọ dụkwanu teke a nọnyaa; ụnwegirima unu asụ
l'ụnwegirima nk'ayi ta gbadu lẹ Ojejoje.
28 "Ọ bụ iya meru iphe ayi sụru: 'A makwaru ama; l'ẹphe -nọnyaaru; kfuaru
ayịbedua; m'ọ bụ ụnwegirima ayi ẹge ono; t'ayi sụkwanu ẹphe: T'ẹphe phụkwa
l'ẹnya-ngwẹja ọphu yẹle kẹ Ojejoje bụkwa nanụ; mbụ ọphu nna ayi oche phẹ kpụru
l'onwẹphe. L'ẹphe ta kpụkwa iya t'ẹphe gwojeru iya Ojejoje ngwẹja-ukfuru; m'ọ bụ
ngwẹja ọdo; l'ọ kwa t'ọ bụru iphe, a-nọdu agbaru ayi l'unu ekebe.'

29 “Tẹ Nchileke be ekwekwa t'ayi kwefuru Ojejoje íkè; ghaaru iya azụ; je akpụa ẹnya-ngwẹja-ukfuru ọdo; ngwẹja-nri; m'ọ bụ ngwẹja ọdo; gbe haa ẹnya-ngwẹja Ojejoje, bụ Nchileke ayi ono, nọ l'ifu ụlo-ẹ́kwà iya ono.”
30 Tọ dụ iya bụ; Finehasu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ishi ndu Ízurẹlu, bụ ẹphe bụ ndu ishi, shitsua l'ụnwunna ndu Ízurẹlu anụebe iphe ono, ndu ikfu Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu; mẹ ndu ikfu Manásẹ kfuru ono; ẹhu atsọo ẹphe ẹna.
31 Ya ndono; Finehasu Eliyéza asụ ndu Rúbẹnu; ndu Gádu; mẹ ndu Manásẹ: “Ntanụ bẹ ayi maru lẹ Ojejoje nọo swiru ayi; kẹ l'unu te mebyidu ekemu Ojejoje. Nta-a bẹ unu dzọfuwaru ayịbe ndu Ízurẹlu t'ẹ b'ọ dụ iphe Ojejoje e-me ayi.” Eliyéza, bụ nna Finehasu bụ onye achịjeru Nchileke ẹja.
32 To dụ iya bụ; Finehasu Eliyéza, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ishi ono eshi l'alị Gíledu ẹke ẹphe lẹ ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu ikfu Gádu shi nọdu ndzuko ono lashia Kénanu; je akọoru ndu Ízurẹlu ẹge ẹphe jeru iya.
33 Ẹhu atsọo ndu Ízurẹlu ntụmatu; l'ẹphe nụtsuaru ẹge ẹphe jeru iya. Ndu Ízurẹlu abya ajaa Nchileke ajaja. Ẹphe ekfubuhu kẹ oje otso ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu ikfu Gádu ọgu; mbụ ọgu, ẹphe shi rụkota ẹhu t'ẹphe je emebyishia alị ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ kẹ ndu ikfu Gádu.
34 Ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu ikfu Gádu abya eworu ẹpha gụa ẹnya-ngwẹja ono. Iphe, ẹphe gụru iya bụ: “Iphe, agbaru ayi ekebe lẹ Ojejoje bụ Nchileke.”

23

Ekpe, Jóshuwa eke anụ ndu Ízurẹlu

1 A nọnyakpowaru lẹ Ojejoje metsuaru; ẹhu adụ ndu Ízurẹlu agu l'ẹka ndu ọhogu ẹphe, gbaru ẹphe mgburumgburu; teke ono bẹ Jóshuwa kahụwaru akahụ; ọgurenya iya adụwa nshinu.
2 Yo kua ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha. O kuru ndu bụ ọgurenya ẹphe; mẹ ndu ishi ẹphe; ndu ikpe yẹle ndu ọdo, ọnu eru l'okfu; sụ ẹphe: “Nta-a bẹ ya kahụwaru; ọgurenya iya ahawa nshinu.
3 Unu gudewa ẹnya unu phụa iphemiphe ọbule, Ojejoje, bụ Nchileke unu meru iphe bụ mbakeshi ono l'okfu ẹhu unu. Ọ bụ Ojejoje ono, bụ Nchileke unu ono bụ onye lụ-chitaru unu ọgu.
4 Unu nyatakwa ẹge ya gude washịaru unu alị iphe bụ mbakeshi ndu ọphu, e ta alụtadua l'ọgu; mẹ alị ndu onanu, ya lụtawaru ono; mbụ alị ono, nọ lẹ mgbaku Ẹnyimu Jọ́danu yẹle Oke Ẹnyimu, nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba ono.
5 Ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu l'onwiya bẹ a-chịfu ẹphe l'alị ono. Oo-nwufu ẹphe l'alị ono; unu anata iya ẹphe; bụ iya bụ ẹge Ojejoje, bụ Nchileke unu kweru unu ụkwa iya.
6 “Ọ bụphu t'ọkpoma shia unu ike; ẹnya erua unu alị t'unu meje ekemu ono, e deru lẹ Ẹkwo Ekemu Mósisu ono. Unu ba ahakwa iya; melahaa iphe ọdo.
7 T'ẹ b'ọ dụkwa iphe, unu l'ẹphe e-je emegba; mbụ iphe bụ mbakeshi ndu ọphu bunyabe unu. Unu ba akpọ-kujekwa agwa ẹphe; ọphu unu 'egudejekwa ẹphe ria angụ. Unu be ejejekwaru ẹphe ozi; ọphu unu 'abajẹkwaru ẹphe ẹja.
8 Ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke bẹ unu a-chịru ẹka kwẹe; ẹge unu shi teke ẹ ta madu kwetata jeye nta-a.
9 “Ojejoje chịshiru unu iphe bụ mbakeshi, hatsụa nshinu; shihu ike. Keshinu ono jeye ntanụ-a ta dụbua iphe bụ mbakeshi ono ọphu dụjeru ike gbabẹru unu.
10 Onye lanụ l'ime unu adụje ike chịkashia ụnu madzụ ẹbo l'ụkporo madzụ iri; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke unu anọduje alụru unu ọgu ẹge o kweru unu ụkwa iya.
11 Ọo ya bụ; t'ẹnya rukwaa unu alị t'unu yeru Ojejoje, bụ Nchileke unu obu.

12 “Ọlobu; ọ -bụru l'unu nọnyaaru; ghaaru iya azụ; unu lẹ mbakeshi ndu ọwaa,
a lụ-phodoru-wa bya atụgbabe; bụru nanụ; m'ọ kwanu l'unu l'ẹphe wataru ọlugba
nwanyi; wata omegba iphemiphe ọbule;
13 unu makwaru amaru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu ta achịfuhekwaru unu iphe bụ
mbakeshi ono. Iphe, e-gbe mechia nụ bụ l'ẹphe a-bụru igbudu tụpyabe unu; bụru
ọnya hata unu. Ẹphe a-bụru ẹchachi, ee-gude àhù unu àhùhù; bụru ogvu; turu
unu l'ẹnya gbururu jeye teke unu a-chịko bụru kpurupyata l'ẹgiri alị ono, Ojejoje, bụ
Nchileke unu nụru unu ono.
14 “Nta-a bẹ oge nka-ezekuna nk'iya ruwaru, bụ iphe dụru ndiphe l'ẹphe ha. Unu
gudewa obu unu; mẹ uche unu maru l'ẹ tọ dụdu ẹgiri iphe ono, Ojejoje, bụ Nchileke
unu kwekotaru unu ụkwa iya ono, nweru ọphu ẹ to medu. Ọ tụkowa ụkwa ono l'ọ
ha mekota. Ẹ tọ dụdu m'ọo nanụ, ọ haru.
15 Ọle ọ kwaphu ẹge ono, iphe, bụ iphe, dụ mma, Ojejoje, bụ Nchileke unu
kwekotaru unu ụkwa iya vụkotaru ono; bụkwaphu ẹge iphe, dụ ẹji ono, Ojejoje
nmaru unu ọkwa iya ono a-vụkota; jeye teke oo-me unu; unu abụru kpurupyata
l'ẹgiri alị-a, ọ nụru unu-a;
16 m'ọ bụru l'unu dakaru ekemu, nọ l'ọgba-ndzụ ono, unu lẹ Ojejoje gbaru ono. Ọ
-bụru l'unu je ejelaaharu agwa ozi; balaaharu iya ẹja bẹ Ojejoje a-nụbekwaru unu
oke ẹhu-eghughu iya. Ẹ tọ dụkwa ẹge unu a-nọ-bebe; unu abụru kpurupyata l'ẹgiri
alị ono, Ojejoje nụru unu t'unu buru ono.”

24

Ojejoje nwẹnkinyi iya bẹ ayi a-nọdu ejeru ozi

1 Ya ndono; Jóshuwa abya ekukoo ikfu ndu Ízurẹlu kpamukpamu; ẹphe edzukoo
lẹ Shékemu. Yọ bya ekukoo ndu, bụ ọgurenya; ndu ishi; ndu ikpe; mẹ ndu, nọtsua
l'ọkwa lẹ Ízurẹlu; ẹphe edzua l'ifu Nchileke.
2 Jóshuwa asụ ndu ono l'ẹphe ha: “Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: ‘Lẹ
teke ndiche; bẹ nna unu oche phẹ jeye lẹ Téra, bụ nna Ébirihamu; mẹ Nahọ; shi buru
lẹ azụ Ẹnyimu Yufurétusu azụ iya ọphu; l'abaru agwa ẹja.
3 Obenu lẹ yẹbe Ojejoje dufutaru nna unu, bụ Ébirihamu l'alị ono, nọ l'azụ ẹnyimu
azụ iya ọphu ono; duta iya; yo jephekota alị Kénanu l'ọ ha; ya abya emee ya; yo
nweru ụnwu l'igwe. Ya nụru iya Áyizaku;
4 Áyizaku amụta Jékọpu yẹle Ịso. Ya eworu alị ugvu Séyi nụ Ísọ; obenu lẹ Jékọpu;
yẹle ụnwu iya laru Íjiputu.
5 “ ‘Ya ezia Mósisu; mẹ Érọnu; bya egude ẹphe mee tẹ iphe-ẹhuka dakfuta ndu
Íjiputu; shi ẹge ono dufuta unu l'ẹke ono.
6 Teke ya shi lẹ Íjiputu dufuta nna unu phẹ bẹ ẹphe ruru eze ẹnyimu; ndu Íjiputu
egudewa ụgbo-ịnya; mẹ ndu agbaru iya ịnya l'achị ẹphe. Ẹphe achịa ẹphe jeye lẹ
Eze Ẹnyimu Uswe.
7 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu rakuru Ojejoje; yo wota ọchi gude dokahu nna unu lẹ
ndu Íjiputu. Ya mee eze ẹnyimu ono; yọ bya ekpua ẹphe; rigbushikota ẹphe. Unu
egude ẹnya unu phụkota iphe meru ndu Íjiputu. E metsua; unu eburu l'echi-ẹgu nọo
ntụmatu.
8 “ ‘Ya duru unu jeye unu abata l'alị ndu Amọru, bụ ndu shi buru l'ụzo ẹnyanwu-
ahata Ẹnyimu Jọ́danu. Ẹphe abya etso unu ọgu. Ya eworu ẹphe nụ unu; gbushia
ẹphe; unu anaa ẹphe alị ẹphe; yọ bụru nk'unu.
9 Teke ono, Balaku Zipo, bụ eze ndu Móabu rụkotaru ẹhu t'ọ bya etso ndu Ízurẹlu
ọgu ono; b'o ziru t'e je ekuaru iya Bélamu Beyọ t'ọ bya atụa unu ọnu.

10 Obenu lẹ ya ta ngadụru Bélamu nchị. Ọo ya kparu iphe, ọ wataru unu ọgoru ọnu; ọ -gọ-gee ya; yọ gọkwase iya. Ya eshi ẹge ono nafụta unu l'ẹka iya.

11 " 'Tọ dụ iya bụ; unu adaa Ẹnyimu Jọ́danu; bya erua Jériko. Ndu Jériko etso unu ọgu, bụ iya bụ ẹge ndu Amọru; ndu Pẹ́rezu; ndu Kénanu; ndu Hetu; ndu Gigashi; ndu Hevu; mẹkwaphu ndu Jebusu tsokwaruphu unu. Obenu lẹ ya nwuru ẹphe nụ unu.

12 Ya ziru evu-enyi; yo vuta ụzo je achịshiaru unu ẹphe; mbụ je akpaa lẹ ndu eze labụ, shi achị ndu Amọru. Alụ-gbu, unu lụ-gburu ẹphe te shikwa l'ogu-mbeke unu; m'ọ bụ l'akfụ unu.

13 Ya nụru unu alị, unu te sedu ẹza iya; nụ unu mkpụkpu, unu te gudedu ẹka unu kpụa. Unu eburu iya; l'eri iphe, shi lẹ mgbo vayịnu, unu ẹ ta kọdu; l'eri iphe, shi l'oshi olivu, unu te eyedu.'

14 "Nta-a kwa t'unu tsụje Ojejoje egvu; unu egude ire-lanụ l'abaru iya ẹja. Unu tufashikota nte, nna unu oche phẹ shi agwaję l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu azụ iya ọphu; mẹ ọphu ẹphe shi agwaję l'alị Íjiputu; wata ojeru Ojejoje ozi.

15 Ọle; ọ -bụru l'o jeru Ojejoje ozi dụ unu ẹji; ọo ya bụ; t'unu hata onye ọphu unu a-nọdu ejeru ozi ntanụ-a. Ọ -bụru agwa, nna unu oche phẹ shi baaru ẹja l'azụ ẹnyimu; unu ahata iya. Ọ -bụru agwa kẹ ndu Amọru, bụ ndu ọphu shi buru l'ẹke-a, unu bu-a; unu ahata iya. Obenu lẹ yẹbe Jóshuwa yẹle ndibe iya l'ẹphe ha kwa Ojejoje bẹ ẹphe a-nọdu ejeru ozi."

16 Ndu Ízurẹlu achịko zụa; sụ: "Tụswekwa! Tẹ Nchileke be ekwekwa t'ẹphe haa Ojejoje; balahaaru agwa ọdo ẹja.

17 Ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke gẹdegede, bụ iya dufutaru ẹphe; mẹ nna ẹphe oche phe lẹ Íjiputu; ẹke ayi shi bụru ohu. O meshikotaru iphe, dụ biribiri, ẹphe gude ẹnya ẹphe phụkota. Ọ bụ iya gbochikotaru ẹphe l'ẹka iphe bụ mbakeshi, ẹphe swekotaru teke ẹphe nọ l'ije.

18 Ọ bụ Ojejoje chịfukotaru ẹphe iphe bụ mbakeshi; mbụ jeye lẹ ndu Amọru-a, shi buru l'alị-a. Ọ kwa iya bụ l'ẹphebedua l'onwẹphe bụkwaphu Ojejoje bẹ ẹphe a-nọdu ejeru ozi; kẹ l'ọo ya bụ Nchileke ẹphe."

19 Jóshuwa asụ ẹphe: "Unu ta adụkwa ike ojegheru Ojejoje ozi; kẹ l'ọ bụ Nchileke, dụ nsọ; bụkwaruphu Nchileke, eko okopho. Ẹ tọo hakwa unu kẹ mmanu; mẹ unu kwefuru iya íkè; mee iphe, dụ ẹji.

20 Ọ -bụru l'a nọnyaaru; unu ahaa Ojejoje balahaaru agwa ẹja bẹ ọo-ghakwa aghagha; wolataru unu ntakfuru; mee unu; unu achịhu; mbụ l'o metsuaru unu ọhuma ono."

21 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu sụru Jóshuwa: "Waawa; l'ẹphe a-nọdu-a abaru Ojejoje ẹja."

22 Ya ndono; Jóshuwa asụ ẹphe: "Unu bụakwaru onwunu ndu ekebe; l'unu hataru l'unu a-nọdu abaru Ojejoje ẹja."

Ẹphe atụko zụa gbẹregbede; sụ: "Iye-e; l'ẹphe bụwaru onwẹphe ndu ekebe."

23 Jóshuwa asụ ẹphe: "Nta-a bụkwa t'unu tụko agwa unu fọshikota; chịru obu unu yee l'ẹke Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu nọ."

24 Ndu Ízurẹlu azụa mgbede; sụ Jóshuwa: "L'ẹphe a-nọdu abaru Ojejoje ẹja; l'anụru iya okfu."

25 Yọ bụru mbọku ono bẹ Jóshuwa yẹle ndu Ízurẹlu gbaru ndzụ. Jóshuwa anọdu lẹ Shékemu l'ẹke ono tụa ekemu doberu ẹphe; tụaru ẹphe nsọ, ẹphe a-nọdu etso.

26 Jóshuwa abya atụko iphemiphe ọbule ono dekota l'ẹkwo ekemu Nchileke; bya apata mkpuma, ha nshinu gvube l'ukfu achị, nọ l'iku ẹke, Ojejoje doberu nsọ.

27 Yọ gvubetsua ya; sụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: “Unu phụkwa! Mkpuma-a a-nọdu
agba ayi ekebe. Iphe, bụ iphe, Ojejoje kfuru ayi b'ọ nụkotakwaru. Ọ -bụru l'e
megeeru; unu te emeheru Ojejoje ire-lanụ; bẹ mkpuma ono a-gbakwa unu ẹjo ekebe!”

Anwụhu Jóshuwa

28 Ya ndono; Jóshuwa ahaa ẹphe; onyenọnu alashia l'ẹke a wẹru iya.
29 E metsulephu iphemiphe ọbule ono; Jóshuwa Nunu, bụ nwozi Ojejoje anwụhu
l'ọ gbatsụaru ụkporo afa ise l'afa iri.
30 E lia ya l'ẹke a wẹru iya alị lẹ Timinátu Séra l'alị ugvu ndu Ífuremu; l'ụzo isheli
ugvu Gaashị.
31 Ndu Ízurẹlu abakọtaru Ojejoje ẹja lẹ teke ono, Jóshuwa nọ ono; mẹ teke ndu bụ
ọgurenya, kakpuru iya nụ nọkwadu ndzụ; mbụ ndu gude ẹnya ẹphe phụa iphemiphe
ọbule ono, Ojejoje mekotaru ndu Ízurẹlu ono.
32 Ọkpu Jósẹfu, ndu Ízurẹlu shi lẹ Íjiputu chịru; bẹ ẹphe liru lẹ Shékemu lẹ
mkpawaru alị, Jékọpu zụru ụnwu Hamọ, bụ nna Shékemu ụkporo mkpọla-ọcha
ise. Ẹke ono mekochaaru bụru alị ndu ikfu Jósẹfu.
33 Eliyéza Érọnu anwụhu; e lia ya lẹ Gíbiya, bụ ẹke a wẹru nwatibe iya, bụ Finehasu
alị l'alị ugvu ndu Ífuremu.

Ndu Ikpe

Ndu Ízurẹlu etso ndu Kénanu ọphu phọduru nụ ọgu

1 Jóshuwa anwụhutsulephu; ndu Ízurẹlu eje akpata Ojejoje ishi; t'ẹphe maru ndu
ikfu ọphu e-vutaru ẹphe ụzo je etso ndu Kénanu ọgu.
2 Ojejoje asụ ẹphe: "L'ọ bụ ndu Júda e-je. Lẹ ya wowaru alị-a ye ẹphe l'ẹka."
3 Ndu Júda abya asụ ndu Símiyọnu, bụ unwunne ẹphe: "Unu bya t'ayi jeru
ndu Kénanu, bu l'alị ono, e keru nụ ayi ono ọgu. Teke e metsuaru; ayịbedua
etsokwarụphu unu t'ayi je alụta ẹke ọphu e keru nụ unu." Tọ dụ iya bụ; ndu ikfu
Símiyọnu ekwe; tsoru ẹphe; ẹphe ejeshia.
4 Ya ndono; ndu Júda egbeshi jeshia ọgu ono. Ojejoje eworu ndu Kénanu; mẹ
ndu Pẹ́rezu ye ẹphe l'ẹka; ẹphe egbua ẹphe ụkporo ụnu madzụ l'ụnu madzụ ise* lẹ
Bẹzeku.
5 Ọ bụ l'ẹke ono bẹ ẹphe phụru Adoni-Bẹzeku lẹ Bẹzeku; tso iya ọgu. Ẹphe alụa;
lụta ndu Kénanu; mẹ ndu Pẹ́rezu.
6 Adoni-Bẹzeku eye ọkpa l'ọso; ẹphe achịa ya gude; bushia ya ezeke-ẹka; mẹ ezeke-
ọkpa.
7 Adoni-Bẹzeku asụ: "Ụkporo ndu eze ẹto lẹ ndu eze iri, e bushiru ezeke-ẹka; mẹ
ezeke-ọkpa shi atụtuje ẹkpu-ụtara, adashị lẹ mkpuli okpokoro mu teke mu eri nri.
Nta-a bẹ Nchileke akfụwa mu ụgwo iphe, mu meru ẹphe." Tọ dụ iya bụ; ẹphe akpụru
iya jeshia Jerúsalemu ẹke ọ nọdu nwụhu.

Ndu Júda alụta Jerúsalemu; mẹ Hẹ́buronu

8 Ndu Júda eje ọgu lẹ Jerúsalemu; lụta iya. Ẹphe egude ogu-mbeke gbufu mkpụkpu
ono; nwuru ọku ye iya.
9 E metsua; ndu Júda awụkwaruphu jekfushia ndu Kénanu ndu ọphu bu l'alị ugvu;
ndu ọphu bu l'echi-ẹgu l'ụzo ọhuda; mẹ ndu ọphu butsua l'alị ọkpa-ugvu l'ụzo
ẹnyanwu-arịba ọgu.

Ọtuniyelu alụta mkpụkpu Débi
(Jós 15:13-19)

10 Ndu Júda eje etso ndu Kénanu ọphu bu lẹ Hẹ́buronu ọgu; lụ-gbua ndu Sheshayi;
ndu Ahimanu; mẹ ndu Talumayi. Iphe, e shi ekuje Hẹ́buronu bụ Kiriyatu Aba.

Ọtuniyelu alụta mkpụkpu Débi
(Jós 15:13-19)

11 Ẹphe eshi l'ẹka ono; wụru jeshia je etso ndu bu lẹ Débi ọgu. Iphe, e shi ekuje
Débi bụ Kiriyatu Sefa.
12 Ya ndono; Kálẹbu asụ: "L'onye dụru ike je etso ndu Kiriyatu Sefa ọgu; mekputa
ẹphe; bẹ ya e-de ada iya, bụ Akụsa t'ọ lụa."
13 Tọ dụ iya bụ; nwunne Kálẹbu k'iru-alị, bụ Ọtuniyelu Kenazu; eje alụa mkpụkpu
ono; lụta iya. Kálẹbu edee ya ada iya ono; mbụ Akụsa; yọ lụlahaa.
14 Yo be ujiku lanụ; Akụsa asụ nji iya t'o kfuru Kálẹbu, bụ iya bụ nna iya t'o bee
ya alị. Akụsa abya enyizita l'eli nkakfụ-ịgara, ọ nọ; Kálẹbu ajị iya; sụ: "?Nanụ ẹge ọ
dụ?"
15 Yọ sụ iya: "Tẹ ya rọnua ngu iphe. Keshinu ọphu ị nụru iya alị l'ụzo ọhuda;
nụfunua alị l'ẹke ọgba-mini nọtsua." Tọ dụ iya bụ; Kálẹbu abya anụ iya ọgba-mini
k'eli; mẹ k'alị.

---

* **1:4 1:4** Iphe ọ bụ bụ 10,000.

Ọgu adaru ndu Júda; mẹ ndu Bénjaminu

16 Tọ dụ iya bụ; onye Kenu, bụ ndu eri nna nyee Mósisu eshi lẹ Ndu Nkfụ, bụ iya
bụ Jériko; ẹphe lẹ ndu Júda awụfuta; jeshia echi-ẹgu Júda l'ụzo ọhuda; l'iku Áradu;
je eburu l'ẹke ono.
17 Ya ndono; ndu Júda; mẹ ndu Símiyọnu, bụ unwunne ẹphe atụgbabe je etso
ndu Kénanu ọphu bu lẹ Zefatụ ọgu; lụ-gbua ẹphe; mee mkpụkpu ono; yọ chịhu. E
kulahaa mkpụkpu ono Họma†
18 Ndu Júda lụtakwaruphu Gáza; Ashikelọnu; Ẹ́kuronu; mẹ iphe, bụ alị, nọtsua ya
nụ.
19 Ojejoje anọdu swiru ndu Júda; ẹphe alụa ọgu ono; nakọta alị ndu ọphu bu
l'ugvu ugvu. Ndu ọphu bu lẹ nsụda nsụda bẹ kpọru ẹphe l'achịshi; kẹle ndu onanu
bẹ nweshiru ụgbo-ịnya ígwè.
20 Mkpụkpu Hẹ́buronu b'e keru nụ Kálẹbu; kẹle Mósisu kwehawaru iya ụkwa lẹ
ya a-nụ iya ẹya. Tọ dụ iya bụ; Kálẹbu abya achịshia ụnwu Anaku ẹto, bu l'ẹke ono.
21 Ọbule ndu Bénjaminu ta dụdu ike chịfu ndu Jebusu, bu lẹ Jerúsalemu. Ndu
Bénjaminu; mẹ ndu Jebusu atụko bua ẹghirigha lẹ Jerúsalemu jerua ntanụ ọwaa.

Ndu Ífuremu; mẹ ndu Manásẹ alụta Bẹ́telu

22 Tọ dụ iya bụ; ndu ọnu-ụlo Jósẹfu egbeshi jekfushia ndu Bẹ́telu ọgu. Ojejoje anọdu
swiru ẹphe l'ọgu ono.
23 Yo nweru unwoke, ẹphe zifuru t'ẹphe je ngge lẹ Bẹ́telu ono. Iphe, e shi eku Bẹ́telu
bụ Luzu.
24 Ya ndono; ndu ono erudelephu; bya aphụ nwoke, shi lẹ mkpụkpu ono alụfuta;
ẹphe asụ iya: “Byiko koshinu ayi ẹke ayi e-shi bahụ lẹ mkpụkpu-a; l'ayi e-mekwa
ngu-a ọhuma.”
25 Ya ndono; yo koshi ẹphe ụzo, eeshije abahụ lẹ mkpụkpu ono. Ẹphe etso ndu
mkpụkpu ono ọgu; gude ogu-mbeke gbufu ẹphe. Onye ẹphe haru bụ nwoke ono,
koshiru ẹphe ụzo, ẹphe shiru bahụ lẹ mkpụkpu ono; mẹ ndibe iya l'ẹphe ha.
26 Tọ dụ iya bụ; nwoke ono akwafụ lashia l'alị ndu Hetu; nọdu l'ẹke ono meta
mkpụkpu, o kuru Luzu. Yọ bụru iphe ono b'ọ za jeye ntanụ.

Ọha, ndu Ízurẹlu ta chịfudu

27 Obenu lẹ ndu Manásẹ ta chịfudu ndu Bẹ́tu-Shanu; ndu Ténaku; ndu Dọo;
ndu Ibulamu; ndu Megido; mẹ ụnwu mkpụkpu ọdo, bupheru mkpụkpu ndu ono
mgburumgburu; kẹle ndu Kénanu bẹ kweru ịkpokponyi l'alị ono.
28 A nọnyaa; ndu Ízurẹlu abya aka ndu Kénanu ẹkuku; dzulahaaru ẹphe ozi mkpọ-
nyi-ẹnya. Obenu l'ẹphe ta dụdu ike chịfu-gee ndu Kénanu l'ẹke ono.
29 Ndu Ífuremu ta dụkwaphu ike chịfu-gee ndu Kénanu ọphu bu lẹ Géza. Ndu
Ífuremu; mẹ ndu Kénanu atụko bua ẹghirigha l'ẹke ono.
30 Ndu kẹ Zébulọnu ta dụkwaphu ike chịfu-gee ndu Kénanu ọphu bu lẹ Kitirọnu;
mẹ Nahalọlu. Ẹphe lẹ ndu ono abya ebua ẹghirigha. Ẹphe edzulahaaru ndu kẹ
Kénanu ozi mkpọ-nyi-ẹnya.
31 Ndu kẹ Ásha ta dụkwaphu ike chịfu-gee ndu Akọ; ndu Sayịdonu; ndu Ahụlabu;
ndu Akuzibu; ndu Hẹluba; ndu Afiku; mẹ ndu Rehobu.
32 Ndu Ásha ẹphe lẹ ndu Kénanu, bu l'alị ono ajịko bua ẹghirigha; kẹle ndu Ásha
ta chịfu-gude ẹphe l'ẹke ono.
33 Ndu Náfutali ta dụkwaphu ike chịfu-gee ndu Bẹ́tu-Shẹmeshi; ndu Bẹ́tu-Anatu;
mẹ ndu Náfutali. Ẹphe lẹ ndu Kénanu, bu l'alị ono ajịko bua ẹghirigha. Ọbule ndu
Betu-Shẹmeshi; mẹ ndu Betanatụ jelahaaru ẹphe ozi mkpọ-nyi-ẹnya.

† **1:17 1:17** Iphe, Họma bụ bụ “Achịhu”,

34 Ndu Dánu bẹ ndu Amọru nwularu azụ; chịru ẹphe ye l'alị ugvu ono; jịka t'ẹphe
ba wụ-kfuta ẹphe lẹ nsụda.
35 Ndu Amọru ekebe l'ẹphe bufutaje l'ugvu Heręsu; mẹ mkpụkpu Ajalọnu;
Shalubimu. Obenu lẹ ndu eri Jósẹfu byaru bya awụpyabe ẹphe; ka ẹphe ẹkuku;
mee ndu Amọru; ẹphe ejelahaaru ẹphe ozi mkpọ-nyi-ẹnya.
36 Ókè-alị ndu Amọru shi l'ugvu Akpị bya eswee Sela tụgbua.

2

Ojozi Ojejoje abaru ndu Ízurẹlu mba

1 Yo be ujiku lanụ; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje eshi lẹ Gíligalu byatashịa Bokimu
bya asụ ndu Ízurẹlu: "Ya dufutaru unu lẹ Íjiputu; duru unu ye l'alị ono, ya riburu
nna unu phẹ nte lẹ ya a-nụ ẹphe ono; sụ: 'Lẹ ya ta adakadụ ndzụ ono, yẹle unu gbaru
ono;
2 ọphu 'ọ dụkwa ndu alị ono, unu l'ẹphe a-gba ndzụ. T'unu gbe tụko-chia ẹke ẹphe
anọduje agwa iphe chikposhia.' Obenu l'unu dakaru iphe ono, mu kfuru unu ono. ?
Nanụ ẹge ọ dụ?
3 Iphe ya ekfuru unu nta-a bẹ lẹ ya ta achịfuhekwaru unu ndu ono. Ẹphe a-bụru
unu aghamẹhu; ụnwu agwa ẹphe abụru ọnya; hata unu."
4 Ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono ezigelephu ndu Ízurẹlu ozi ono; ẹphe atụa
ụzu-ẹkwa.
5 Ya ndono; ẹphe agụbe ẹke ono Bokimu.* Ẹphe anọdu l'ẹke ono chịaru Ojejoje
ẹja.

Anwụhu Jóshuwa

6 Jóshuwa asụtsua ẹphe t'ẹphe la. Ẹphe agbakashịhu. Onyenọnu; yọ lashia ẹke a
wẹru iya alị.
7 Ndu Ízurẹlu bakọtaru Ojejoje ẹja teke Jóshuwa nọ ndzụ; mẹkwaphu l'oge ndu
bụ ọgurenya Ízurẹlu ndu ọphu nọnu lẹ Jóshuwa nwụhutsuaru; mbụ ndu onanu,
phụkotaru iphe, dụ biribiri, Ojejoje meshiru ndu Ízurẹlu ono.
8 Nwozi Ojejoje; mbụ Jóshuwa Nunu nọru ụkporo afa ise l'afa iri b'ọ nwụhuderu.
9 Ẹphe elia ya l'ẹke ọ kwataru ufu lẹ Timinátu Heresu, nọ l'alị ugvu Ífuremu l'ụzo
isheli ugvu Gaashị.
10 Ya ndono; ọgbo onanu anwụshihugetsua; lakfu ndiche ẹphe; ọgbo ọdo evufuta,
bụ ndu ẹ-ta madu Ojejoje; ẹphe ta ma iphe ono, Ojejoje meshiru ndu Ízurẹlu ono.

Ndu Ízurẹlu haru Nchileke; gwalahaa nte

11 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abya emechishilaha Ojejoje ẹnya; wata ọbaru Bálụ ẹja;
12 mbụ; paru Ojejoje, bụ Nchileke nna ẹphe oche, bụ onye dufutaru ẹphe l'alị Íjiputu
haa. Ẹphe etsoru iphe bụ nte ndu buphe ẹphe mgburumgburu gwalaha. Ya ndono;
ẹphe emee iphe eghulahaa Ojejoje eghughu;
13 kẹ l'ẹphe paru ọbaru iya ẹja ha; balahaaru agwa Bálụ mẹ Ashịtoretu ẹja.
14 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje egude ẹhu-eghughu iphe ono nwuru ndu Ízurẹlu nụ ndu
ọ-lụa-ọlaa; ẹphe alụa ẹphe alụlu. Yo nwuru ẹphe nụ ndu ọhogu ẹphe, bupheru ẹphe
mgburumgburu, bụ ndu ẹphe ta dụdu ike gbabẹru.
15 Yọ bụje iphe bụ teke ndu Ízurẹlu jeru ọgu; yọ paru ẹphe haa; e mekputa ẹphe;
bụ iya bụ ẹge o ribuhawaru nte lẹ ya e-me ẹphe. Iphe ono emee; ẹphe anọdu l'oke
iphe-ẹhuka.

---

* **2:5 2:5** Iphe Bokimu bụ bụ "ụzu-ẹkwa".

16 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje emee; yo nweru ndu ikpe, bụ ndu byaru bya adzọfuta ẹphe
l'ẹka ndu ọ-lụa-ọlaa ono, shi alụ ẹphe alụlu ono.
17 Obenu l'ẹphe ta ngadụru ndu ikpe ono nchị; tsoleru-a l'afarụshi onwẹphe;
l'ọmara-alị, dụgbaa iche iche. Ẹphe agbado ọkpa ono, nna ẹphe oche tsoru ono;
mbụ nna ẹphe oche phẹ ono, mekotaru iphe, Ojejoje tụru ẹphe l'ekemu ono.
18 Iphe bụ teke Ojejoje meru tẹ ndu Ízurẹlu nweru onye ikpe; b'ẹ too dehajedu iya
ẹka. Oogudeje onye ikpe ono dzọfuta ndu Ízurẹlu l'ẹka ndu ọhogu ẹphe. Ọ bụ onye
ikpe ono; bẹ oogudeje dzọo ẹphe gbururu jeye teke onye ọbu a-nọ-bebe. Ojejoje
emejeru ẹphe ẹge ono kẹ l'imiko ẹphe egudeje iya l'ude ẹphe, atsụ l'ẹka ndu akpa
ẹphe ẹhu; mẹ l'ẹhu, ẹphe emerushi ẹphe.
19 Yọo bụjelephu teke onye ikpe ono nwụhuru; ẹphe aghakọbe tsolahaa ụzo, ka
ọphu nna ẹphe tsoru ẹji; gwalahaa nte; balahaaru iya ẹja. Ẹphe ajịka ọha iphe, dụ
ẹji ẹphe eme; jịka l'ẹphe ta hadu okwefuru Ojejoje íkè.
20 Yọ bụru iya bụ l'iwe ewelahaa Ojejoje l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ; yọ sụ: "Keshinu ọphu
ndu-a dakaru ndzụ ono, mu gbaru doberu nna ẹphe oche ono; ẹphe ta nụru mu okfu;
21 bẹ mu ta achịfuduru ẹphe iphe bụ mbakeshi ono, Jóshuwa chịfuphodoru b'ọ
nwụhuderu ono.
22 Mu e-gude ẹphe daẹdu ndu Ízurẹlu tẹ mu maẹduru; ?ẹphe e-tsoru-a ụzo mu ẹge
nna ẹphe oche tsoru; tọ bụ l'ẹphe te etsodu."
23 Ọ bụ iya kparu iphe Ojejoje haru iphe bụ mbakeshi ono l'ẹphe ha; tọ chịshi ẹphe;
ọphu o mekwanu tẹ Jóshuwa mekputa ẹphe.

3

Mbakeshi, Ojejoje ta chịshiduru ndu Ízurẹlu

1 Ọwaa bụ mbakeshi, Ojejoje haru tẹ ya gude daẹdu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; mbụ
ndu ọphu ta phụdu ọgu l'alị Kénanu.
2 Iphe, kparu iya nụ abụru t'o gude iya kpọ-ziaru ọgbo ụnwu Ízurẹlu ndu ọphu
ẹ-ta mahadụa k'ọgu k'ọgu.
3 Ọwaa bụ ndu mba ọbu: Ndu ishi ise, achị ndu Filisutayịnu; ndu Kénanu l'ẹphe
ha; ndu Sayịdonu; mẹ ndu Hevu, bu l'alị Ugvu Lébanọnu, shita l'ugvu Bálụ-Hẹmonu
je akpaa lẹ Lebo-Hámatu.
4 Ojejoje haru ẹphe achịshi t'o gude ẹphe data ndu Ízurẹlu t'ọ maru m'ẹphe e-
meje iphe, ọ tụru ẹphe l'ekemu ono, o shi l'ẹka Mósisu tụaru nna ẹphe oche ono.
5 Ndu Ízurẹlu; ẹphe lẹ ndu Kénanu; ndu Hetu; ndu Amọru; ndu Pẹ́rezu; ndu
Hevu; mẹ lẹ ndu Jebusu buru ẹghirigha.
6 Ndu Ízurẹlu; ẹphe lẹ ndu ono alụkolahaa nwanyi; shiwaphu ẹge ono tsoru ndu
ono gwalahaa nte ẹphe.

Ọtuniyelu adzọo ndu Ízurẹlu

7 Ndu Ízurẹlu emee iphe, dụ Ojejoje ẹji. Ẹphe azahaa Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe;
gwalahaa Bálụ; mẹ Ashera.
8 Ojejoje ewelahaaru ndu Ízurẹlu iwe; k'ọphu bụ l'o woru ẹphe ye l'ẹka Kushanu
Rishatayimu, bụ eze ndu Mesopotémiya. Ndu Ízurẹlu anọo eze ono l'ẹka afa ẹsato.
9 Teke ndu Ízurẹlu rakuru Ojejoje b'o meru Ọtuniyelu Kenazu, bụ nwunne Kálẹbu
kẹ nwata; yọ bya adzọfuta ẹphe.
10 Tọ dụ iya bụ; Ume Ojejoje abya iya l'ẹhu; yọ bụru onye ikpe ndu Ízurẹlu; chịru
ẹphe jeshia ọgu. Ojejoje eworu Kushanu Rishatayimu, bụ eze ndu Mesopotémiya ye
iya l'ẹka; yọ kapyabẹ Kushanu Rishatayimu ẹkuku.

11 Yọ bụru iya bụ lẹ nchị adụ ndoo l'alị ono ụkporo afa ẹbo teke Ọtuniyelu Kenazu nwụhuru.

Ehudu adzọ ndu Ízurẹlu

12 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abyakwa bya emee iphe, dụ Ojejoje ẹji ọdo. Yo mee Ẹgulonu, bụ eze ndu Móabu; yọ bya aka ndu Ízurẹlu ẹkuku.
13 Ya ndono; Ẹgulonu eje ekua ndu Amọnu; mẹ ndu Amalẹku; ẹphe etso ndu Ízurẹlu ọgu. Ẹphe alụa ndu Ízurẹlu; naa ẹphe mkpụkpu Ndu Nkfụ.
14 Ya ndono; ndu Ízurẹlu anọo l'ẹka Ẹgulonu, bụ eze ndu Móabu afa iri l'ẹsato.
15 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu araku Ojejoje ọdo; yọ nụ ẹphe onye ọgbata, bụ Ehudu Gera, bụ onye ikfu Bénjaminu. Ehudu bẹ eme ibyita. Ya ndono; ndu Ízurẹlu abya ezi Ehudu; yo gwota ụtu, ẹphe atụje anụ Ẹgulonu, bụ eze ndu Móabu t'o je anụ iya.
16 Tẹmanu Ehudu atụgbude b'ọ baru ogu-mbeke, atsụ nkọ ifu labụ, ha ogologo l'ọ bụ nkwo-ẹka lanụ; chibe l'ụtakfu ẹka-ụtara iya l'ime uwe iya gude jeshia.
17 Yo rua; bya egworu iphe ono nụ Ẹgulonu, bụ eze ndu Móabu. Ẹ́gulonu bụ onye ọkporokpo.
18 Ehudu anụebetsua ya iphe ono; bya edufu ndu vu iphe ono, ẹphe tụtaru ono.
19 Ẹphe erua l'ẹke a pyịshiru ntẹkpe lẹ Gíligalu; yọ ghakọbe lashia azụ lẹ k'eze ono. Yo rua; je asụ eze: "Byiko; o nweru iphe, ya eme tẹ ya kfuru ngu l'edomi."
Eze ono asụ ndu ozi iya: "Unu gbeshi!" Tọ dụ iya bụ; ẹphe egbeshi; wụkahu.
20 Ya ndono; Ehudu abya akpịrita iya ntse l'ime mkpura ụlo-eli, jiru oyi, bụ ẹke eze ono nọ nkịnyi iya; sụ iya: "L'o nweru ozi, Nchileke ziru, ya eme tẹ ya zia ngu." Ya ndono; eze ono egbeshi vudo evudo.
21 Ehudu eyewaphu ẹka-ibyita l'uwe iya mịwaphu ogu-mbeke ono, o chiberu l'ụtakfu ẹka-ụtara iya phụ; sụa ya eze ono l'ẹpho.
22 Ogu-mbeke ono abagee ya l'ẹpho jeye l'ishi iya. Ọnunu ogu-mbeke ono eje ephee ya l'okpurukpu-azụ. Yọ kpọo Ehudu l'anmafuta. Akụrepho iya atsụshia.
23 Ehudu agụ-chishikota ibo, nọ l'ọgbodo ụlo-eli ono; woru iya gbachishia.
24 Yọ latsụa; ndu ejeru eze ozi eje aphụ lẹ mkpura ụlo-eli ono b'a gbachishiru agbachishi; ẹphe arịa l'ọo-bụkwa l'ọ nọ lẹ mkpu ẹke ono, eji oyi ono l'eje ụboku.
25 Ẹphe anọdu l'ẹke ono chee ya ẹge ono mehu maa; ọphu ọ dụdu. Ẹphe ewota igodo gbahaa ụzo ono; bya aphụ nnajiufu ẹphe ono; l'ẹke ọ daburu l'ọgbodo-ụlo ono; gbe nwụhuwanu anwụhu.
26 Yọ bụru teke ono, ẹphe nọ l'eche ono bẹ Ehudu pyofuru; shia ụzo ẹke ono, a pyịshiru ntẹkpe ono; gbalaa lashia Séyira.
27 Yọ gbarua ẹke ono je anọdu l'alị ugvu Ífuremu; woru ụpyoku gbua. Ndu Ízurẹlu awụfuta; wụru tsoru iya. Yo vutaru ẹphe ụzo;
28 sụ ẹphe: "Unu tso mu; lẹ Ojejoje wookwaru ndu Móabu, bụ ndu ọhogu unu ye unu l'ẹka." Tọ dụ iya bụ; ẹphe awụru tsoru iya. Ẹphe eje anọ-chishikota Ẹnyimu Jọ́danu, ẹke dụkota bachara bachara, bụ ẹke eeshije gude ọkpa dafụ Móabu; ọphu ẹphe ekwedu t'o nweru m'ọ bụ onye lanụ lẹ ndu Móabu ono a-dafụ ẹnyimu ono azụ iya ọphu.
29 Ẹphe egbua ndu Móabu ono iphe ruru ụkporo ụnu madzụ l'ụnu madzụ ise* teke ono; mbụ ndu bụkota unwoke mkparawa; bụru ndu ọkpehu; to nwe m'ọ bụ onye lanụ, wafụru nụ.
30 Ndu Ízurẹlu alụta ndu Móabu mbọku ono; ẹphe abụru ndu nọ ndu Ízurẹlu l'ẹka. Yọ bụru iya bụ lẹ nchị adụ ndoo l'alị ono ụkporo afa ẹno.

---

* **3:29 3:29** Iphe ọ bụ bụ 10,000.

Shamụga adzọfuta ndu Ízurẹlu

31 Onye, tsotaru Ehudu bụ Shamụga Anatụ. Shamụga Anatụ gude mgbọro, e gude
eche eswi chigbushia ndu Filisutayịnu ụnu madzụ l'ụkporo† madzụ iri. Yẹbedua
bụkwaphu onye ọgbata ndu Ízurẹlu.

4

Debóra; mẹ Baraku gbafụtaru ndu Ízurẹlu

1 Ya ndono; Ehudu anwụhutsulephu; ndu Ízurẹlu awatakwa ome iphe, dụ Ojejoje
ẹji ọdo.
2 Ojejoje enwuru ẹphe nụ Jabinu, bụ eze ndu Kénanu, shi buru lẹ Házọ l'achị. Onye
ishi ndu sọja Jabinu bụ Sizéra, shi buru lẹ Haroshetu Hagoyimu.
3 Yọ bụru okfu l'o nweru ụnu ụgbo-ịnya ígwè ẹbo l'ụkporo ụgbo-ịnya ise b'o gude
ụkporo afa mgburumgburu kpaa ndu Ízurẹlu ẹhu. Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu echiku
Ojejoje t'ọ gbaaru ẹphe mkpu.
4 Debóra, bụ onye nkfuchiru Nchileke; bya abụru nyee Lapidọtu bụ iya shi bụru
onye ikpe ndu Ízurẹlu l'ogege ono.
5 Ẹke o shi anọduje ekpe ikpe bụ lẹ mkpuli Nkfụ Debóra, nọ lẹ mgbaku Ráma; mẹ
Bẹ́telu l'alị ugvu Ífuremu. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ ndu Ízurẹlu e gudeje okfu, adaru
ẹphe nụ bya t'o kpeshiaru ẹphe.
6 Yo be ujiku lanụ; Debóra ezia Baraku Abinowamu; yo shi lẹ Kedeshi, nọ l'alị ndu
Náfutali byatashịa. Yo rua; Debóra asụ iya: "Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu
ziru ngu t'ị je Náfutali; mẹ Zébulọnu; chịta ụkporo ụnu unwoke l'ụnu unwoke ise*
yeru onwongu; t'unu shia ụzo Ugvu Tábọ.
7 Lẹ ya e-deta Sizéra, bụ onye ishi ndu sọja Jabinu; yọ chịta ụgbo-ịnya; mẹ ndu
sọja iya gude bya ngu ọgu lẹ Ẹnyimu Kishọnu. Ya e-woru iya-a ye ngu l'ẹka."
8 Baraku asụ Debóra: "Ya e-jekwa-a; m'ọ -bụru l'ii-tsoru iya je. Ọ -bụru l'ẹ tii tsodu
iya eje; bẹ ya te ejekwa."
9 Debóra asụ iya: "Ya e-tso ngu-a je. Ọ bụ l'ùgvù, tso iya nụ ta abụhekwa nke ngu.
Ishi iya abụru l'ọ kwa nwanyi bẹ Ojejoje e-me; yo gude Sizéra." Ya ndono; Debóra
ekwe; tsoru Baraku; ẹphe ejeshia Kedeshi,
10 bụ ẹke Baraku kukoru ndu Zébulọnu; mẹ ndu Náfutali; ẹphe edzua. Ụkporo
ụnu madzụ l'ụnu ise bẹ tso iya je; Debóra tsokwa iya phụ.
11 Ya ndono; Heba, bụ onye Kenu bẹ haru ndu Kenu ibe ẹphe l'ẹke ẹphe nọ; je
eworu ụlo-ẹ́kwà iya gvube l'ukfu achị, nọ lẹ Zananimu l'iku Kedeshi ntse. Ndu Kenu
bụ eri Hobabu, bụ nwunne nyee Mósisu.
12 A bya ekfuaru Sizéra lẹ Baraku Abinowamu bẹ nọokwa lẹ Ugvu Tábọ;
13 Sizéra achịkotawaphu ụkporo ụnu ụgbo-ịnya ígwè iya ẹbo l'ụkporo ụgbo-ịnya
ígwè ise; mẹ unwoke, yẹle iya nọ l'ẹphe ha; shi lẹ Haroshetu Hagoyimu jeshia lẹ
Ẹnyimu Kishọnu.
14 Ya ndono; Debóra asụwaphu Baraku: "Ọ bụ ntanụ bẹ Ojejoje e-woru Sizéra ye
ngu l'ẹka. Ojejoje vutaakwaru ngu ụzo." Ya ndono; Baraku yẹle ụkporo ụnu ndu
sọja ẹbo l'ụkporo ndu sọja iri ono eshi lẹ Ugvu Tábọ nyizita.
15 Ọ bụkwadua ọgu, Baraku yẹle ndu sọja iya etso Sizéra; Ojejoje egude ogu-mbeke;
mee Sizéra; yẹle ụgbo-ịnya iya; mẹ ndu sọja iya; ẹphe agbahu gharaghara. Sizéra
akfụfuta l'ụgbo-ịnya iya gude ọkpa rebe ọso.

---

† **3:31 3:31** Iphe ọ bụ bụ 600. * **4:6 4:6** Iphe ọ bụ bụ 10,000.

16 Baraku achịa ndu sọja Sizéra; mẹ ụgbo-ịnya ẹphe ejerua Haroshetu Hagoyimu.
Ẹphe ajịko ndu sọja iya l'ẹphe ha gwọo ọgwo ine; to nwe m'ọ bụ onye lanụ, wafụru
nụ.

Jeyẹlu egbu Sizéra

17 Ya ndono; Sizéra egude ọkpa gbaa gbarua ụlo-ẹ́kwà Jeyẹlu, bụ nyee Heba kẹ
Kenu. Ishi iya abụru lẹ Jabinu, bụ eze ndu Házọ bẹ yẹle ndu Heba kẹ Kenu nọ lẹ
nchị-odoo.
18 Jeyẹlu aphụle iya phụ l'ẹke ọ gba abya; gbakfubeshia ya; sụ iya: "Bata abata;
onye nwe mu nụ! Bata abata; ba atsụshi egvu!" Tọ dụ iya bụ; yọ bya abahụ zẹ-zita.
Yọ bya eworu ẹkwa kpube iya.
19 Yọ sụ iya: "Byiko; ke mu nụ mini." Yo je ekpuhaa iphe, ooyeje mini ẹra-eswi;
gbata iya chebe iya. Yọ bya eworu ẹkwa kpuchitakwa iya phụ.
20 Yọ sụ nwanyi ono: "Vudo l'ọnu-ọguzo; o -nweru onye jịru ngu: '?M'o nweru onye
nọ l'ẹke-a?' sụkwa iya: 'Waawa!' "
21 Obenu lẹ Jeyẹlu, bụ nyee Heba gbe wota nggu, o gude kpọbe ụlo-ẹ́kwà iya; wota
ọngu; pyaa apyapya jekfushia Sizéra l'ẹke ọ zẹ l'eku mgbẹnya l'ẹke ike gvụru iya;
gude ọngu ono kpọo ya nggu ono l'ishi-nchị jeye yo je angụru l'alị. Yọ nwụhu.
22 A bya ele ẹnya; Baraku achịwa Sizéra l'abya. Jeyẹlu abya iya ndzuta; bya asụ iya
t'ọ bya tẹ ya koshi iya nwoke ono, ọocho ono. Baraku etsoru iya bahụ; phụ Sizéra;
yọ daburu l'ẹke ono; gbe nwụhuwanu anwụhu; nggu ono angụru iya l'ishi-nchị.
23 Mbọku ono bẹ Nchileke meru Jabinu, bụ eze ndu Kénanu; ishi erua ya alị l'ẹke
ndu Ízurẹlu nọ.
24 Ike ndu Ízurẹlu abya akapyabẹ kẹ Jabinu, bụ eze ndu Kénanu l'eje gburu jeye
ẹphe akpaphua ya.

5

Egvu, Debóra mẹ Baraku agụru Nchileke

1 Ọwaa egvu, Debóra yẹle Baraku Abinowamu gụru mbọku ono:
2 Ndu bụ ndu ishi ndu Ízurẹlu
vutaru ụzo ọgu.
Ndu Ízurẹlu awụ-lihu tsoru ẹphe.
Unu jaa Ojejoje ajaja!
3 Unu nụa iphe-wa;
unubẹ ndu eze!
Unu ngabẹkwa nchị;
unubẹ ndu ishi;
Mu a-gụru Ojejoje egvu;
Mu a-gụ egvu;
gude jaa Ojejoje,
bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ajaja!
4 Nggụbe Ojejoje;
teke ị gbalihuru l'alị Séyi;
dzọru lụfu l'ọnu-ogo
ndu Édọmu;
bẹ mgboko tehuru kfụkakfuka;
igwe erua eruru; wa mini.
5 Iphe bụ ugvu, nọnu;
jeyekpo lẹ Ugvu Sáyịnayi
nmakọtaru jijiji l'ifu nggụbe Ojejoje;

mbụ l'ifu nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu.
6 L'oge kẹ Shamụga Anatụ;
mẹ Jeyẹlu; b'a gwọberu
oshi ọkpobe ụzo;
ndu ije epyolahaa ntubo.
7 Iphe, bụ mkpụkpu,
nọ lẹ Ízurẹlu adaburu ochobo;
jeye Debóra alụfuta;
bya abụru nne ndu Ízurẹlu.
8 Teke ẹphe hataru
agwa ọphungu;
bẹ ọgu dalahaaru l'alị
Ízurẹlu mgburumgburu.
Tọ dụ m'ọo iphe mgbochi-ọgu;
ọ dụdu bụru arwa, a phụru
ndu Ízurẹlu l'ẹka k'ọgu.
9 Obu mu nọkwa l'ẹke ndu ishi
ndu Ízurẹlu nọ; mbụ ndu
ono, chịru obu ẹphe;
wofuta onwẹphe ono.
Unu jaa Ojejoje ajaja!
10 Unu kfukwaa ya; unubẹ ndu
agba nkakfụ-ịgara ọcha;
nọdu l'eli ukpo, e gude
dozia nkakfụ-ịgara;
mẹ unubẹ ndu eje l'esu-ụzo.
11 Unu geedukwa olu-egvu
ndu ono, agụ egvu l'ẹke
eeku mini ono!
Ọ bụ l'ẹke ono;
bẹ ẹphe nọ l'agụ iphe,
vudo nhamụnha,
Ojejoje mekotaru;
mẹ l'iphe vudo nhamụnha,
ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu mekotaru.
Tọ dụ iya bụ; ndibe Ojejoje
awụru jeshia l'obu-edukfu
mkpụkpu ono.
12 “Gbeshi egbeshi; Debóra!
Gbeshi egbeshi; gụa egvu!
Gbeshi egbeshi; Baraku;
duru ndu ị lụtaru l'ọgu tụgbua;
nggụbe nwatibe Abinowamu!”
13 Ndu ọphu phọduru nụ
awụ-kfuta ndu ọnu eru l'okfu.
Ndibe Ojejoje awukfuta mu
t'ayi tso ndu ike nọ l'ọgu ọgu.
14 Ndu Ífuremu, bụ ndu
gbaru ọgvu l'alị Ugvu

Amalẹku awụfuta tsoru
nggụbe Bénjaminu;
nggu lẹ ndu nke ngu.
Ndu ishi sọja, shi Makiru awụfuta.
Ndu Zébulọnu, bụ ẹphe
gude mgbọro onye ishi sọja awụfuta.
15 Ndu ishi ndu Ísaka etsoru Debóra;
ẹge ono bẹ ndu kẹ Ísaka
tsokwaruphu Baraku
wụba lẹ nsụdata ugvu ono.
Obenu lẹ ndu ikfu Rúbẹnu;
bẹ ọkpoma agba iche l'iche.
16 Ndibe Rúbẹnu; ?bụ ngụnu
bẹ unu dọru l'ọdu-atụru* eme?
?Bụ t'unu nụa opu,
ndu eche atụru aphụ tọo?
Ndu ikfu Rúbẹnu;
bẹ ọkpoma
agba iche l'iche.
17 Ndu Gíledu bẹ kwaru l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu.
Unubẹ ndu Dánu;
?bụ ngụnu
kparu iphe, unu je
arịretsuaru l'ụgbo-mini.
Ndu Ásha akwaa l'iku ẹnyimu;
l'iku ọdu ụgbo-mini.
18 Ndu Zébulọnu tufaru ndzụ;
hata ọnwu.
Ẹge ono bẹ ndu Náfutali
tufakwaruphu ndzụ;
hata ọnwu;
yọ bụru ẹphe oje ọgu ono.
19 Ndu eze byaru bya alụa ọgu ono.
Ndu eze ndu Kénanu
byaru bya alụa ọgu lẹ
Ténaku; mẹ lẹ mini Megido;
ọphu ọ dụdu iphe, ẹphe
lụtaru; mbụ m'ọo shịshi.
20 Mkpọ-kpodo shi l'imigwe
bya ọgu;
Ẹphe shi l'ẹke ẹphe eshije
bya etso Sizéra ọgu.
21 Ẹnyimu Kishọnu;
mbụ ẹnyimu ndiche ono
abya ekpota ẹphe.
Obu shihuru mu ike;
tẹ mu dzọru tụgbua!

---

* **5:16 5:16** Iphe eeku ọdu-atụru l'ẹkwo-wa ta bụlekwaa ẹke aachikobeje eghu; m'ọ kwanụ atụru. Iphe doru ẹnya bụ lẹ ndu Ju te edobejedu elu ẹphe l'ẹke ẹphe bu ebubu; kẹ l'ẹphe ebujekwanu mbukobe. Ọdu-atụru anọje l'ẹgu. Ẹphe agbaa ya agbagba; mee ya k'ọphu onye iphura; m'ọ bụ agụ ta byadụ bya apata iya. (Jọn 10:1).

22 Igidi ọkpa ịnya Sizéra
ada l'ọ bụ egbe-igwe.
Yọo gbagbaa kẹ
kwago-kwago.
23 Ojozi-imigwe Ojejoje sụru:
“Tẹ mburọnu bụru kẹ ndu
Merọzu; kẹ l'ẹphe ta byadụ
oyetaru Ojejoje ẹka l'ọgu;
mbụ yetaru Ojejoje ẹka
lụa ndu ike dụ l'ọgu.”
24 Tẹ Jeyẹlu, bụ nyee
Heba kẹ Kenu bụkwaru
onye aa-kage ọgoru ọnu
l'iphe bụ ụnwanyi.
T'ọ bụru iya bẹ ugvu
a-kage etsotso l'iphe,
bụ ụnwanyi, bu l'ụlo-ẹ́kwà.
25 Sizéra raru ọra mini;
yọ nụ iya mini ẹra-eswi.
Yo metaru iya manụ
ẹra-eswi, e yeru l'iphe,
gbaru ndu oke amadụ.
26 Ọ dzụ-liru ụlo-ẹ́kwà;
bya egude ẹka-ụtara
palia ọngu ndu ozi;
kpọbe iya Sizéra l'ishi-nchị;
kpọo ya ishi yọgiriyogiri.
27 Yọ bụru iya gwọkfungu l'iku ọkpa;
daa; daburu l'ẹke ono.
Ọ bụ l'iku ọkpa iya
b'ọ gwọshihuru.
Yọ bụru l'ẹke ono,
ọ gwọshihuru ono
b'ọ nọdu nwụhu.
28 “Nne Sizéra eshi lẹ windo
pyofu ẹnya; nọdu l'azụ
windo ono l'ara; sụ:
‘?Bụ ngụnu kparu iphe,
ụgbo-ịnya iya
ta latadu keshinu ono?
?Bụ ngụnu meru iphe,
ẹ ta anụdu ụkporo, ọkpa
ụgbo-ịnya iya eme keshinu ono?’
29 Ndu ọphu kagee ọmaru iphe
l'ụnwanyi, ejeru iya ozi azụru yeru iya.
Yẹbedua ekfukwaphu eyeru onwiya.”
30 Ẹphe asụ iya: ?Tọ bụdu
ọkwata; bẹ ẹphe akwa;
l'ekekwaphu ọphu ẹphe lụtaru.
Unwoke; bẹ ụnwu-mgbọko
a-gba nanụ nanụ;

m'ọ bụ ẹbo ẹbo.
Sizéra eketatsua uwe,
a dzụru; dengashia ya edengashi;
ụnwanyi ono e-yeje.
31 "Tẹ ndu ọhogu nggụbe
Ojejoje bụkwaru kpurupyata.
Ọlobu; tẹ ndu yeru ngu obu
dụkwa l'ọ bụ ẹnyanwu-ahata;
l'echi taataa teke ọ hafụtaru."
Yọ bụru iya bụ lẹ nchị adụ ndoo l'alị ono ụkporo afa ẹbo.

6

Ndu Mídiya akpa ndu Ízurẹlu ẹhu

1 Ndu Ízurẹlu abyakwa bya emee iphe, dụ ẹji l'ifu Ojejoje. Ojejoje enwuru ẹphe ye
ndu Mídiya l'ẹka afa ẹsaa.
2 Ndu Mídiya emee ndu Ízurẹlu; k'ọphu bụ l'ẹphe haru gwota lashia l'ugvu je anọdu
lẹ mgbaku mgbaku mkpuma; ndu awụlaa l'ọgba je eburu; ndu awụlaa l'ẹke a kpụru;
yọ bụru ọkpo-mgbinyiku.
3 Yọo bụje teke ndu Ízurẹlu kọru okfu; ndu Mídiya; ndu Amalẹku; mẹwaru ndu
ụzo ẹnyanwu-ahata ọdo ehehu je alụa ẹphe.
4 Ẹphe ejeje je adọo l'alị ono; tụko iphe ẹphe meberu l'alị kpukpoo je akpaa lẹ Gáza.
Ẹ to nwedu m'ọ bụ iphe lanụ, ẹphe ahajẹru ndu Ízurẹlu t'ẹphe gude buru; mbụ m'ọo
atụru; eswi; m'ọ bụ nkakfụ-ịgara.
5 Ẹphe achijeru elu ẹphe; mẹ ụlo-ẹ́kwà ẹphe l'ọ bụ igube bya aphụpyabe ndu
Ízurẹlu. Ndu ono; ẹphe l'ịnya-ivu ẹphe abụje 'agụta agụta. Ẹphe abyajẹ bya
ekpukpoo alị ono.
6 Ndu Mídiya emee ndu Ízurẹlu; ẹphe abụru ndu ụkpa-mkpẹre. Ẹphe abya echiku
Ojejoje t'ọ gbaaru ẹphe mkpu.
7 Ndu Ízurẹlu arakutsua Ojejoje lẹ kẹ iphe ono, ndu Mídiya eme ono;
8 yo zitaru ẹphe onye nkfuchiru Nchileke, bụ onye sụru: "Ojejoje, bụ Nchileke kẹ
ndu Ízurẹlu sụru: L'ọ bụ iya bụ onye dufutaru unu l'alị Íjiputu; mbụ l'alị ono, unu
shi bụru ohu ono.
9 Ya nafụtaru unu l'ẹka ndu Íjiputu; mẹ l'ẹka ndu shi ewe unu ishi ẹbiriba. Ya
achịshia ẹphe l'alị ẹphe; woru iya nụ unu.
10 Ya kfuru sụ l'ọ bụ yẹbedua, bụ Ojejoje bụ Nchileke unu; t'unu be ejekwa ọgwa
nte ndu Amọru, bụ ẹke ono, unu bu ono; ọphu unu eyeduru iya ọnu."
11 Ya ndono; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje abyatashia bya anọdu l'ukfu achị, nọ lẹ
Ọfura. Onye nwe achị ono bụ Jowashi, bụ onye ikfu Abiyéza. Nwatibe iya ọphu eeku
Gídiyọnu anọdu l'ẹke eetsuje witu; tẹ ndu Mídiya ba aphụ iya.
12 Ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono abyakfutashia Gídiyọnu bya asụ iya:
"Nggụbe mkparawa l'ọgu; Ojejoje nọkwaa swiru ngu!"
13 Gídiyọnu asụ iya: "Nnajiufu; ọ -bụru lẹ Ojejoje nọo; swiru ayi; ?bụ ole bụ kẹ iphe
ọwaa dakfutakotaru ayi ẹge-a. ?Nanụhunu iphe-biribiri iya ono, nna ayi oche phẹ
kọru ayi; sụ: 'L'ọ bụ Ojejoje dufutaru ayi lẹ Íjiputu-a.' Yo be nta-a; Ojejoje agbado
ayi; nwuru ayi tụ-haaru ndu Mídiya."
14 Ya ndono; Ojejoje abya aghachi; sụ iya: "Gude ike, i nweru je anafụta ndu Ízurẹlu
l'ẹka ndu Mídiya; mbụ; ?tọ bụdu yẹbedua ezi ngu t'i je tọo."

15 Gídiyọnu asụ iya: “Nnajiufu; ?nanụ ẹge mu e-shi dzọfuta ndu Ízurẹlu l'ẹke ọ
kwa ufu nk'ayi bẹ ẹnya iya katsụa alala lẹ ndu ikfu Manásẹ; bya abụru mbẹdua bẹ
kage ọla alị l'ẹnya-ụlo nk'ayi?”
16 Ojejoje asụ iya: “Obenu lẹ mu e-swiru ngu-a; nggu egbupyakota ndu Mídiya
l'ugbo lanụ.”
17 Gídiyọnu asụ iya: “Ọ -bụru lẹ mu nọ ngu phụ l'obu; koshinu mu iphe, e-me tẹ
mu maru l'ọ bụ-a nggu bẹ mu lẹ nggu ekfu.
18 Byiko; be jeodukwa atụgbu; tẹ mu je ewota iphe, mu gude egworu ngu ẹja bya
edoberu ngu l'ifu.”
Yo kwe iya; sụ iya: “Mu e-che ngu-a gbururu jeye t'ị lata azụ.”
19 Ya ndono; Gídiyọnu abahụ l'ụlo je eworu nwophoja eghu gbua; shia; bya ewota
iphe, e gude eme buredi, jiru efere nkwọ-ẹka gheta buredi, e te yedu iphe, ekoje
buredi. Yọ bya agụshia anụ ono ye lẹ nkata; wụru mini iya ye l'itoshi; gwota iya
gwojeru iya l'ukfu achị ono.
20 Ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Nchileke ono asụ iya: “Gwota anụ ono; mẹ lẹ buredi
ono dobe l'eli mkpuma-wa, nọ l'ẹke-a; nggu apata mini anụ ono wụa l'eli iya.”
Gídiyọnu ekwe bya emee ya ẹge ono, o kfuru ono.
21 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Nchileke ono abya eworu ọnunu
mgbọro, o gude l'ẹka denyi l'anụ ono; mẹ buredi ono. Ọku agbanwuhu lẹ mkpuma
ono kepyashia anụ; mẹ buredi ono. Ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Nchileke ono
emihuwaphu.
22 Gídiyọnu amawarụphu l'ọ bụ ojozi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje; rashịwaphu:
“Nshọo iya-e! Nnajiufu, bụ Nchileke Ọ kwa ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nchileke bẹ ya
phụru lẹ madzụ ẹga-e!”
23 Obenu lẹ Ojejoje sụru iya: “T'ẹhu dụkwa ngu agu! Ba atsụkwa egvu; l'ẹ tịi
nwụhukwa.”
24 Tọ dụ iya bụ; Gídiyọnu abya akpụaru Ojejoje ẹnya-ngwẹja l'ẹke ono; gụa ya:
“Ojejoje bụ ẹhu-agu.” Ẹnya-ngwẹja ono bẹ nọphu lẹ mkpụkpu Ọfura l'alị ndu
Abiyéza gbururu jeye ntanụ ọwaa.
25 L'ẹnyashi mbọku ono kwaphu bẹ Ojejoje sụru iya: “Kpụta oke-eswi k'ẹbo l'eswi
nna ngu; mbụ; onanu, gbaru afa ẹsaa ono; je afọkashia ẹnya ẹke nna ngu agwaję
Bálụ; nggu egbutsushia itso Ashera, nọ l'azụ iya.
26 Tẹmanu nggu abya akpụaru Ojejoje, bụ Nchileke ngu ẹnya-ngwẹja; mee ya t'ọ
dụ mma l'eli eli ugvu-a. Nggu egbua eswi ono; chịta itso Ashera ono, i gbutsushiru
ono mee nkụ; gude kpọo oke-eswi ono ọku t'ọ bụru ngwẹja-ukfuru.”
27 Ya ndono; Gídiyọnu achịta ndu ozi iya unwoke iri; ẹphe eje emee ya ẹge ono,
Ojejoje ziru iya ẹya ono. Ọlobu l'ẹnyashi b'o meru iya; kẹ l'ọ tsụ ndibe ẹphe; mẹ
l'unwoke mkpụkpu ono egvu ememe iya l'eswe.
28 Ndu mkpụkpu ono alụfuta l'ụtsu; e mebyishikotawanu ẹnya-ngwẹja Bálụ;
gbutsushiwanu itso Ashera, nọ l'azụ iya; kpọwanu oke-eswi k'ẹbo ono ọku l'eli ẹnya-
ngwẹja k'ọphungu ono.
29 Ẹphe ajịlahaa: “?Bụ onye meru iphe ọwaa?” Ẹphe awata ogvu ẹnu iphe ono,
meru nụ ono; t'ẹphe maru onye meru iya nụ. A bya asụ ẹphe: “L'ọ kwa Gídiyọnu
Jowashi bẹ meru iya nụ.”
30 Ya ndono; ndu mkpụkpu ono abya ekua Jowashi; sụ iya: “Je edufuta nwatibe
ngu. Ọo-la l'iphe, o meru; kẹ l'ọ fọkashiru ẹnya-ngwẹja Bálụ; bya egbutsushia itso
Ashera, nọ l'azụ iya.”
31 Iphe, Jowashi gbe kfuru ndu ono ripyaberu iya nụ ono bụ: “?Unu ejeru Bálụ
ọdzori tọo? ?Bụ t'unu dzọo ya bẹ unu eme tọo? Iphe, bụ onye ejeru Bálụ ọdzori bẹ

e-gbukwa l'ụtsu. Ọ -bụru lẹ Bálụ bụ-a ọkpobe agwa b'ọo-gwata nụ ụgwo iya teke madzụ mebyishiru ẹnya-ngwẹja iya."
32 Ọ bụ mbọku ono bẹ ẹphe gụberu Gídiyọnu "Jeru-Bálụ." Iphe, Jeru-Bálụ bụ bụ "Tẹ Bálụ gbataru onwiya"; kẹle Gídiyọnu bẹ nwutsushiru ẹnya ẹke, aagwajẹ Bálụ.
33 Ya ndono; ndu Mídiya kpamukpamu; ndu Amalẹku; mẹ ndu bu l'ụzo-ẹnyanwu-ahata achịta ndu sọja ẹphe tụgbabe nanụ; bya adaa Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu; je akwaa lẹ nsụdata ugvu Jézerilu.
34 Ya ndono; Ume, shi l'ẹka Ojejoje abya eji Gídiyọnu ẹhu; yo woru ụpyoku gbua gude kukokota ụnwu Abiyéza t'ẹphe tsoru iya.
35 Yọ zia ozi; yo jedzuru alị Manásẹ t'ẹphe kwakọbe k'ọgu. O zikwaruphu ozi; e je ekuaru iya ndu Ásha; ndu Zébulọnu; mẹ ndu Náfutali; ẹphe awukfuta ẹphe.
36 Gídiyọnu asụ Nchileke: "Teke ọ bụruphu l'ii-shi l'ẹka mu dzọo ndu Ízurẹlu l'ẹge i kweru mu ụkwa iya;
37 lenu; ya a-kụbe ẹji atụru l'ẹke-a, eetsuje witu-a. Ọ -bụru l'iji dashịru kpua ẹji atụru ono; tọ dashị l'ọgbodali, nọ-pheru iya mgburumgburu; mu amaruphu l'ii-shi-a l'ẹka mu dzọo ndu Ízurẹlu l'ẹge i kfuru."
38 Yọ bụru ẹge ono b'o meru. Yo be l'oswi ?bụ-onye-ndono; Gídiyọnu eje je apyịa ẹji atụru ono; mini, nọ iya nụ eji efere nkwo-ẹka.
39 Gídiyọnu asụ Nchileke: "Byiko; t'ẹhu be ejekwa ngu oghu eghughu; tẹ mu rọfua ngu iphe lanụ ọdo: Haa tẹ mu gude ẹji atụru ono ọdo mafuẹduru ẹge ọo-dụ. K'ugbo iya-a bẹ ii-me t'ẹji atụru ono kpọhukota nkụ; nggu emee t'iji dashịkota l'ọgbodali l'ẹke ono."
40 Nchileke emee ya ẹge ono l'ẹnyashi mbọku ono. Ọ bụphu ẹke ono, ẹji atụru ono nọ ono bẹ iji ta dadu; ọgbodo-alị, nọ-pheru iya mgburumgburu bẹ iji dashịkotaru.

7

Gídiyọnu etso ndu Mídiya ọgu

1 Yo be l'oswi ?bụ-onye-ndono; Jeru-Bálụ, bụ iya bụ Gídiyọnu yẹle ndu sọja iya l'ẹphe ha awụ-lihu wụru je adọo l'iku nwogvu Harọdu.* Ndu kẹ Mídiya adọo lẹ nsụda, nọ l'ụzo isheli ẹke Gídiyọnu phẹ dọru; lẹ mgboro Ugvu More.
2 Ojejoje asụ Gídiyọnu: "Ndu sọja ngu hanụkakwa mu nshinu k'oworu ndu Mídiya ye ẹphe l'ẹka; k'ọphu ndu Ízurẹlu ẹ-ta anọdudu ekfu l'ọ bụ ike k'ẹka ẹphe; bẹ dzọfutaru ẹphe.
3 Iphe ii-me bụ t'i je araaru iya ẹphe arara nta-a; sụ ẹphe: 'Onye makwaru l'ẹhu anma iya anmanma l'ẹke ọ tsụ egvu; t'onye ọbu shikwa lẹ Ugvu Gíledu-a lashia.' " Ya ndono; ụkporo ụnu madzụ ụgbo ẹbo l'ụnu madzụ iri l'ise† ehehu lashia. Yọ bụwaru-a ụkporo ụnu madzụ l'ụnu madzụ ise‡ bẹ phọduru nụ.
4 Ojejoje asụ Gídiyọnu: "Lẹ ndu ono hanụkakwadua nshinu. Chịta ẹphe je lẹ mini tẹ mu fọoru ngu ẹphe l'ẹke ono. Onye mu sụru l'oo-tso ngu je; e-je. Onye mu sụru l'ẹ too tsodu ngu; tee jedu."
5 Tọ dụ iya bụ; Gídiyọnu abya achịta ẹphe jeshia lẹ mini. L'ẹke ono bẹ Ojejoje sụru iya: "Dobe ndu ọphu gude ire ngụa mini ẹge ono, nkụta angụje ono iche. Nggu edobekwaphu ndu byishiru ikpere ngụa iche."
6 Yọ bụru ụkporo madzụ iri l'ise gude ẹka kwọta mini ono ngụa; ndu ọphu l'ẹphe ha gbushikotaru ikpere ngụa.

---

* **7:1 7:1** Iphe ọdo, eekuje nwogvu-a bụ "Nwogvu, ẹke aatsụ egvu". † **7:3 7:3** Iphe ọ bụ bụ 22,000. ‡ **7:3 7:3** Iphe ọ bụ bụ 1,000.

7 Ojejoje asụ Gídiyọnu: “Ọ kwa ụkporo madzụ iri l'ise-wa, gude ẹka kwọta mini
ngụa-wa bẹ mu e-gude dzọo unu; woru ndu Mídiya ye ngu l'ẹka. Tẹ ndu ọphu l'ẹphe
ha lakwa.”
8 Ya ndono; Gídiyọnu achịlashia ndu ọphu; ẹphe alashia. Ụkporo madzụ iri l'ise
ọphu akwaa; nakọo ndu ọphu nri ẹphe; mẹ l'ụpyoku ẹphe. Ẹke ọdu ọgu kẹ ndu
Mídiya nọ; bụ l'ụzo nsụda ẹke ono, ọdu ọgu kẹ Gídiyọnu phẹ nọ ono.

9 Yo be l'ẹnyashi mbọku ono; Ojejoje asụ Gídiyọnu: “T'o gbeshi; je ọgu l'ọdu ọgu
ndu Mídiya; kẹle ya wowaru iya ye iya l'ẹka.
10 Ọ -bụru l'ọotsu egvu; tẹ yẹle Pura, bụ onye ejeru iya ozi yịru je l'ọdu ọgu ẹphe
ono.
11 Teke o ruru; yọ ngabẹ nchị; nụa iphe, ẹphe ekfu. Ọ -nụ-gee ya; bẹ oo-ye iya-a
ọkpu-ikike, oo-gude je ọgu l'ọdu ọgu ono.” Tọ dụ iya bụ; yẹle Pura, bụ nwozi ayịru
jerua mgboro ẹke ono, ndu sọja ndu Mídiya dọru ono.
12 Ẹphe erua; ndu Mídiya; ndu Amalẹku; mẹ lẹ ndu onanu, shitsua l'ụzo-ẹnyanwu-
ahata ono akụwaru l'ọ bụ igube lẹ nsụda-ugvu ono. Ịnya-kamẹlu ẹphe abụru 'agụta
agụta l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu.
13 Gídiyọnu erua; yo nweru nwoke, ezeru ọnya iya nrọ, ọ rọru. Onye ono sụru
ọnya iya ono: “Lẹ ya rọru nrọ; ishi buredi, e meru lẹ balị, dụ mgburumgburu ewee
kperekpere webeta l'ọdu ọgu ndu Mídiya. Ishi buredi balị ono egude ike ono, o gude
ewe kperekpere ono nwuta ụlo-ẹ́kwà, nọ l'ẹke ono tụa. Yọ daa; kpọo ishi akụ.”
14 Ọnya iya ono asụ iya: “L'ẹ to nwekwa iphe ọdo, nrọ ono a-bụru; gbahaa ogu-
mbeke Gídiyọnu Jowashi, bụ onye Ízurẹlu; kẹle Nchileke wowaru ndu Mídiya; mẹ
l'ọdu ọgu ẹphe l'ọ ha ye iya l'ẹka.”
15 Gídiyọnu anụebe nrọ ono, e zeru ono; mẹ l'iphe, ọ bụ; baaru Nchileke ẹja. Yọ
latashia l'ọdu ọgu kẹ ndu Ízurẹlu; bya asụ ẹphe: “Ngwaa; unu wụ-lihu; lẹ Ojejoje
wookwaru ọdu ọgu ndu Mídiya ye unu l'ẹka.”
16 Yọ bya eworu ụkporo madzụ iri l'ise ono, ọ fọtaru, e-je ọgu ono kee uzi ẹto; bya
eworu ụpyoku; mẹ ọkpopya ọkponku, e yetsuaru itsu-ọku nụshia ẹphe;
17 sụ ẹphe: “Unu le ya ẹnya! Ẹge ya meru; unu emee. Teke ya ruru ọnu ẹke ono,
ẹphe dọru ọdu ono; ẹge ya meru; unu emee ẹge ọbu.
18 Teke ndu ẹphe l'iya yị gburu ụpyoku; t'unubẹdua nọdukwa l'ẹke unu nọ lẹ
mgboro-mgboro ọdu ọgu ndu Mídiya ono gbua ụpyoku nke unu. Unu -gbutsua ya;
unu araa: ‘Unu bụ kẹ Ojejoje; bụru kẹ Gídiyọnu!’ ”
19 Tọ dụ iya bụ; Gídiyọnu yẹle ụkporo madzụ ise phụ, ọ chị phụ erua l'ọnu ọdu ọgu
kẹ ndu Mídiya; l'echi-abalị keleruphu ẹbo. Yọ bụru teke ono; bẹ ndu Mídiya, nọ lẹ
nche lụfuleruphu; ndu ọdo l'abata. Ẹphe eworu ụpyoku gbua; kụkposhia ọkpopya
ono, ẹphe gudetsua l'ẹka ono.
20 Ndu ọkpa-ọgu ẹto ono egbuwaphu ụpyoku nke ẹphe; woru ọkpopya nke ephe
kụkposhia. Tọ dụ iya bụ; ẹphe egude ẹka-ibyita wotatsua itsu-ọku ono; gude ọphu
bụ ụpyoku l'ẹka-ụtara; rakọta: “Ayi bụ kẹ Ojejoje; bụru kẹ Gídiyọnu!”
21 Ndu Ízurẹlu agbaa ọdu ọgu ndu Mídiya ono mgburumgburu; onyenọnu
evudotsua kemukemu l'ẹke o vudo. Ndu Mídiya agbahụ gharaghara; l'agba l'echi
mkpu.
22 Ụkporo madzụ iri l'ise ono egbuebetsulephu ụpyoku ono; Ojejoje emee iphe bụ
onye, nọ l'ọdu ọgu ndu Mídiya ono; ẹphe egude ogu-mbeke gbushilahaa ibe ẹphe.
Ẹphe alụnyaa ya; gbalashịa; gbaru lashia Betu-Shita, nọ l'ụzo iya kẹ Zerera; mbụ
gbakpọo gbarua òkè Ébẹlu-Mehola. Ébẹlu-Mehola nọ lẹ mgboro Tabatu.

23 E kukwaruphu ndu Ízurẹlu, shi lẹ ndu ikfu Náfutali; ndu ikfu Ásha; mẹ lẹ ndu
ikfu Manásẹ l'ẹphe ha; ẹphe awụfuta; chịru ndu Mídiya ono kwasẹru.

24 Gídiyọnu ezikwaaphu ndu ozi; ẹphe eje ezikota iphe, bụ ndu bu l'alị ugvu
Ífuremu t'ẹphe wụfuta je agbabua ndu Mídiya lẹ Ẹnyimu Jọ́danu je akpaa lẹ Bẹ́tu-
Bara.
E kua ndu Ífuremu l'ẹphe ha; ẹphe awụfuta je ekee tsube lẹ Ẹnyimu Jọ́danu je
akpaa lẹ Betubara.
25 Ẹphe guderu ndu ishi ndu Mídiya ẹbo, bụ iya bụ Orẹbu mẹ Zeyẹbu. Orẹbu bẹ
ẹphe gburu lẹ mkpuma Orẹbu; gbua Zeyẹbu l'ẹke aadzọshije mẹe lẹ Zeyẹbu. Ẹphe
achịlataru Gídiyọnu ishi Orẹbu mẹ Zeyẹbu l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu ẹke ọ nọ.

8

Gídiyọnu alụ-gbu ndu Mídiya ọphu phọduru nụ

1 Ya ndono; ndu Ífuremu asụ Gídiyọnu: "?Bụ ngụnu kparu iphe, i meru ayi ẹge-a?
?Bụ ngụnu kparu iphe, ẹ-ti kudu ayi teke iije otso ndu Mídiya ọgu?" Ẹphe ekfuaru
iya okfu ọnwuu-ọnwuu.
2 Gídiyọnu asụ ẹphe: "?Nanụ iphe, ya meru, gbe ka nk'unu? Iphe ndu Ífuremu
kpataru l'akpaa l'akpụru vayịnu ẹphe ta akadu mma; mẹ l'iphe ndu Abiyéza wọtaru
lẹ vayịnu nk'ẹphe?
3 Nchileke meru; unu egude Orẹbu mẹ Zeyẹbu, bụ ndu ishi ndu Mídiya. ?Bụ ngụnu
bẹ mu meru, gbe bya aka nk'unu ono?" Ọnu, o yeru ẹphe emee; obu ejizita ẹphe.
4 Gídiyọnu yẹle ụkporo madzụ iri l'ise ono yẹle iya alụ ndu Mídiya ono achịa ẹphe
ẹge ono je adaa ẹnyimu Jọ́danu; yekwaru kpọkakpoka, Gídiyọnu yẹle ndu sọja iya
ono esetsuwa l'ẹke ike gvụshiwaru ẹphe.
5 Ẹphe erua Súkọtu; Gídiyọnu asụ ndu mkpụkpu ono: "Byiko unu nụnu ndu sọja
mu nri; l'ẹphe adaakwa mbà adada l'ẹke ayi achị Zeba; mẹ Zalụmuna, bụ ndu eze
ndu Mídiya."
6 Ndu ishi Súkọtu asụ iya: "Iikfu t'ayi nụ ndu sọja ngu buredi; ?unu gudewaru Zeba
yẹle Zalụmuna tọo?"
7 Gídiyọnu asụ ẹphe: "Ọ dụ mma. Teke Ojejoje yeleru mu phụ Zeba; mẹ Zalụmuna
l'ẹka bụ ọgarama-mbo; mẹ mkpakparị, shi l'echi-ẹgu; bẹ mu e-gude lakashịa anụ
unu alakashị."
8 Yo shi l'ẹke ono jeshia lẹ Penuwẹlu. Yo rua; bya ekfukwaaruphu ẹphe iphe ono, o
kfuhawaru ndu Súkọtu ono; ndu Penuwẹlu ekfukwaru iya phụ ẹge ono, ndu Súkọtu
kfuru iya ono.
9 Yọ sụ ndu Penuwẹlu: "Teke mu mekputaru l'ọgu ono; bẹ mu e-tsukposhi ụlo-eli
obu-edukfu unu-a teke mu a-nọdu alata alata."
10 Ya ndono; Zeba mẹ Zalụmuna anọdu lẹ Kakọ; ẹphe lẹ ndu sọja ẹphe, dụ ụkporo
ụnu madzụ l'ụnu madzụ iri ẹsaa l'ụkporo madzụ iri,* bụ ndu, e gbuphodoru lẹ ndu
sọja ọphu shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata; kẹ l'e gburu ndu sọja ono ụkporo ụnu madzụ
ugbo iri l'ise,† bụ ndu jeru ọgu.
11 Gídiyọnu eshia ụzo ndu ije eshije l'ụzo ẹnyanwu-ahata Noba; mẹ Jogbeha; je
afụaru Zeba mẹ Zalụmuna; ẹphe lẹ ndu sọja ẹphe ono teke ẹphe tụzoru onwẹphe
ẹhu.
12 Eze ndu Mídiya ono ẹphe ẹbo, bụ iya bụ Zeba yẹle Zalụmuna erebe ọso.
Gídiyọnu achịa ẹphe gude; zekaa ndu sọja ẹphe; ẹphe agbahu mbutso-mbutso.
13 Ya ndono; Gídiyọnu Jowashi aladẹ ọgu ono; shia ụzo, shiru ugvu Heręsu;
14 Yo gude nwata okoro lanụ, bụ onye Súkọtu; jịlahaa ya ajị. Nwata ono
edeshikotaru iya ẹpha ndu bụ ọgurenya; mẹ ndu ishi Súkọtu; deta ẹphe ụkporo
madzụ ẹto l'ụmadzu iri l'ẹsaa.

---

* **8:10 8:10** Iphe ọ bụ bụ 15,000. † **8:10 8:10** Iphe ọ bụ bụ 120,000.

15 Gídiyọnu abya ejekfushia ndu Súkọtu; bya asụ ẹphe: “Unu lekwa Zeba yẹle
Zalụmuna ọphu unu shi ekfuru mu kulakula: ‘Mẹ mu gudewaru Zeba mẹ Zalụmuna,
kparu iphe unu a-nụ ndu sọja mu, ike gvụshiru nri t'ẹphe ria.’ ”
16 Yọ bya eruta ndu bụ ọgurenya Súkọtu; gude ọgarama-mbo; mẹ mkpakparị echi-
ẹgu; hùa ẹphe àhùhù.
17 Yọ bya ejeshia Penuwẹlu; woru ụlo-eli obu-edukfu ẹphe tsukposhia; gbukwaaphu
ndu mkpụkpu ono.
18 Gídiyọnu abya aghakọbe teke ono jị Zeba mẹ Zalụmuna: “?Bụ egbe ndu ngụnu
bẹ unu gbushiru l'ugvu Tábọ ono?”
Ẹphe asụ iya: “L'ọ kwa unwoke, dụkotalephu l'ọ bụ nggụbedua. Ẹphe dụkota l'ọ
bụ ụnwu eze.”
19 Gídiyọnu asụ ẹphe: “Lẹ ndu ono bụkotakwa unwunne mu phẹ. Ọ kwa nne lanụ;
bẹ mụru mu l'ẹphe. Kamẹnu; mu ta g'egbukwa unu; ndẹge unu doberu ẹphe ndzụ!”
20 Yọ sụwaphu ọkpara iya, aza Jeta: t'o je egbushia ẹphe. Obenu l'ọ kpọru nwata
ono ọmili mma gbua ẹphe; kẹ l'ọ bụ nwata; l'atsụ egvu.
21 Ya ndono; Zeba mẹ Zalụmuna asụ iya: “Gbeshinu bya egbua ayi nwẹka-ngu; kẹ
l'ọ bụ ẹge nwoke beru bẹ ẹge ike iya ebejeru.” Ya ndono; Gídiyọnu ezilihuwaphu;
woru ẹphe gbushia; metsua bya anyashia maamaa, ẹphe nyabẹtsuaru ịnya-ivu ẹphe.
22 E megee; ndu Ízurẹlu asụ Gídiyọnu: “T'ọ bụru onye ishi; chịa ẹphe; yẹbedua;
mẹ nwatibe iya; mẹ nwanwa iya; kẹ l'ọ dzọfutawaru ẹphe l'ẹka ndu Mídiya.”
23 Gídiyọnu asụ ẹphe: “Lẹ ya ta achịkwa unu; ọphu nwa iya 'achịkwa unu. Ọ bụ
Ojejoje bẹ a-chị unu.”
24 Yọ sụ ẹphe: “Tẹ ya rọo unu iphe. T'onyenọnu nụ iya iphe-nchị, ọ kwaru
l'ọkwata.” Ndu Mídiya eyeje iphe-nchị; kẹ l'ẹphe bụ ndu eri Ishimẹlu, eyeje iphe-
nchị, e meru lẹ mkpọla-ododo.
25 Ẹphe asụ iya: “Ayi e-gudekpoo obu ọtso-ẹna nụ ngu iya.” Ẹphe abya eworu ẹ́kwà
tọsaa l'ọgbodali; onyenọnu ewotatsua iphe-nchị, ọ kwaru l'ọkwata doo l'ẹ́kwà ono.
26 Ẹra iphe-nchị mkpọla-ododo ono, ọ nakọru ẹphe ono byaru ọha l'ọ bụ ẹra ẹkpa
mkpọla-ododo iri l'ẹsaa; a gụfukwa iphe maamaa; mẹ l'uwe, eke too, ndu eze ndu
Mídiya eyeje; ọwaa gwọgirigwo, ndu eze ono nyabẹtsuaru ịnya-ivu ẹphe l'ọlu.
27 Gídiyọnu egude iphe-nchị ono kpụta uwe-ukuvu; gụbe iya agwa lẹ mkpụkpu iya,
bụ Ọfura. Ndu Ízurẹlu abya agwalahaa ya; shi iya farụshilahaa onwẹphe. Yọ wọo
ọnya; hata Gídiyọnu yẹle ndibe iya.
28 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abya aka ndu Mídiya ẹkuku; ọphu ndu Mídiya
eselibudua ishi eseli ọdo. Yọ bụru iya bụ lẹ nchị adụ ndoo l'alị ono ụkporo afa ẹbo
l'oge kẹ Gídiyọnu.

Anwụhu Gídiyọnu

29 Jeru-Bálụ, bụ iya bụ Gídiyọnu Jowashi alashia ufu; je eburu.
30 Gídiyọnu mụtaru ụkporo ụnwegirima unwoke ẹto l'ụmadzu iri, bụkota
ụnwegirima iya gẹdegede; kẹ l'ọ lụru ụnwanyi l'igwe.
31 O nweru nwanyi ọphu bụ nnufu iya, bu lẹ Shékemu. Nwanyi onanu mụtaru iya
nwata nwoke lanụ, ọ gụru Abímẹleku.
32 Gídiyọnu Jowashi nwụhuru teke ọ kawaru nka ọhuma. E liru iya l'ili nna iya
Jowashi lẹ Ọfura Abiyéza.
33 Ọ bụkwadua ishi, Gídiyọnu eye lẹ nsụ; ndu Ízurẹlu aghakọbe; wata ọgwa Bálụ
ọdo. Ẹphe ewota Bálụ-Beritu dobe ọzori Nchileke ẹphe.
34 Ndu Ízurẹlu ta anyatahẹ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe ono, dzọru ẹphe mgburumg-
buru egede l'ẹke ndu ọhogu ẹphe ono;

35 ọphu ẹphe emebuaru ndibe Jeru-Bálụ; mbụ Gídiyọnu iphe-ọma gude kfụa ya ụgwo iphe-ọma ono, o mekotaru ndu Ízurẹlu ono.

9

Eeme Abyímẹleku eze

1 Tọ dụ iya bụ; Abímẹleku Jeru-Bálụ egbeshi jeshia k'unwunne nne iya phẹ lẹ Shékemu; mẹ kẹ ndu nne iya l'ẹphe ha;
2 sụ ẹphe: "Unu jị ndu Shékemu l'ẹphe ha: '?Bụ ole ka unu mma; l'ụnwu Jeru-Bálụ ẹphe ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu iri chịru ẹphe; mẹ l'onye lanụ chịru ẹphe?' Unu nyatakwa l'ayi bụ mee lanụ."
3 Ndu nne iya ono eje eworu iphe ono kfukotaru iphe bụ unwoke ndu Shékemu; ọkpoma ẹphe anatawa iya phụ t'ẹphe tsoru Abímẹleku; kẹ l'ẹphe kfuru; sụ: "Ọ kwa nwunne ayi."
4 Ẹphe abya eshi l'ụlo agwa Bálụ-Beritu wofuta ụkporo mkpọla-ọcha ẹto lẹ mkpọla-ọcha iri nụ iya. Abímẹleku egude iya je ebuta ndu bụ 'ọ-ga-lẹ-mkpa phẹ; mẹ ndu mbuko-mbuko; ẹphe etsolahaa ya.
5 Yọ tụgbua jeshia kẹ nna iya lẹ Ọfura je egbushikota ụnwunna; mbụ ụnwu Jerubalụ ono, dụ ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu iri ono l'eli mkpuma lanụ. Ọ bụphu Jótamu, bụ onye kẹ nwata l'ụnwu Jeru-Bálụ bẹ wafụru nụ; kẹ l'o jeru je edomia onwiya.
6 Ndu Shékemu; mẹ ndu Betu-Milo l'ẹphe ha azafụ je edzua l'ukfu achị, nọ l'iku itso, dụ nsọ lẹ Shékemu; chia Abímẹleku eze.
7 Jótamu anụa iphe ono, meru nụ ono; gbachịwaphu je enyihu ọnungonu Ugvu Gerizimu; raaru iya ndu ono arara; sụ: "Unubẹ ndu Shékemu; unu ngabẹduduru mu phụ nchị; ẹge Nchileke a-ngabẹkwaruphu unu nchị!
8 O nweru teke ọbu, oshi wụ-lihuru jeshia ọfota oshi ọphu a-nọdu achị ẹphe. Ẹphe asụ oshi olivu t'ọ bụru ẹphe eze!
9 Oshi olivu asụ ẹphe: '?Bụ tẹ ya paru manụ iya ono, eegudeje akwabẹ yẹle madzụ ugvu ono haa; letalahaa oshi ndu ọphu ẹnya tọo?'
10 Ẹphe asụ oshi figu t'ọ bụru ẹphe eze!
11 Oshi figu asụ ẹphe: '?Bụ tẹ ya paru ẹgiri akpụru ono, ya amịje, atsọje rịriri ono haa; letalahaa oshi ndu ọphu ẹnya tọo?'
12 Ẹphe asụ vayịnu t'ọ bụru ẹphe eze.
13 Vayịnu asụ ẹphe: '?Bụ tẹ ya paru mẹe ya ono, emeje t'obu tsọo maa yẹle madzụ ẹna ono haa; letalahaa oshi ndu ọphu ẹnya tọo?'
14 E megee; ẹphe asụ uke t'ọ bụru ẹphe eze.
15 Uke asụ ẹphe: 'Ọ -bụru l'unu emephu tẹ ya bụru eze l'oswiya; unu wụbata lẹ mkpuli iya zee ndzụ. Ọ -dụdu; t'ọku shikwa lẹ yẹbe uke bya ekee iphe, bụ oshi sida, nọ l'alị ugvu Lébanọnu!'
16 "Ọ -bụru l'iphe, unu meru; bẹ unu meru l'ire-lanụ; ọ -bụru l'iphe, unu meru; bẹ unu meru l'o-ruberu-iya chia Abímẹleku eze; ọ -bụru-a l'ọ bụ iphe, gbarụ nụ; bẹ unu meru Jeru-Bálụ yẹle ndibe iya; ọ -bụru iphe, gbaru iya nụ; bẹ unu meru;
17 mbụ nna mu, gude ishi iya gbaa ugbo; lụa ọgu ẹhu unu; dzọfuta unu l'ẹka ndu Mídiya;
18 yo be ntanụ; unu etsopyabewanu ufu iya; gbukota ụnwu iya ẹphe ụkporo ẹto l'ụmadzu iri l'eli mkpuma lanụ. Unu abya eworu Abyímẹleku, bụ nwatibe nwanyi, bụ ohu, nna mu gbaru agbagba mee eze ndu Shékemu; okfu l'ọ bụ nwunne unu.
19 Ọ -bụru l'iphe, unu meru Jeru-Bálụ yẹle ndibe iya ntanụ bẹ unu meru ono l'ire-lanụ; mee ya l'o-ruberu-iya; tẹ Abímẹleku bụkwaru unu iphe ẹhu-ọtso-ẹna; unu abụkwaru iya phu iphe ẹhu-ọtso-ẹna!

20 Teke ẹ tọ dụdu; t'ọku shikwa lẹ Abímẹleku bya ekepyashia unu; unubẹ ndu
Shékemu; mẹ ndu Betu-Milo. T'ọku shikwaphu l'unubẹ ndu Shékemu; mẹ ndu Betu-
Milo bya ekepyashia Abyímẹleku!”
21 Jótamu agbalaa lashia Byiye je eburu; kẹ l'ọ tsụ nwanna iya ono; mbụ Abímẹleku
egvu.

Okfu ada lẹ Shékemu

22 Ya ndono; Abímẹleku achịlephu ndu Ízurẹlu afa ẹto;
23 Nchileke eworu ẹjo-maa ye lẹ mgbaku Abímẹleku yẹle ndu Shékemu. Ndu
Shékemu ekwefulahaaru Abyímẹleku íkè;
24 t'e shi ẹge ono gwata ụgwo iphe-kpaa ono, ephe meru ụnwu Jeru-Bálụ; ẹphe
ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu iri ono; k'ọphu ụgwo ọchi ẹphe a-tụkoru nwanna ẹphe,
bụ Abímẹleku l'ishi. Yọ tụ-kokwaruphu ndu Shékemu, bụ ẹphe yetaru iya ẹka t'o
gbushia ẹphe.
25 Tọ dụ iya bụ; ndu Shékemu ezifu madzụ; ẹphe eje ekeeru Abímẹleku phẹ l'eli
ugvu ugvu, nọgbaa l'ẹke ono. Ẹphe ezifu ndu ọdo; ẹphe eje analahaa iphe bụ onye
eswenu nfụ. Ama eje agbaaru Abyímẹleku.
26 A nọnyaa; Galu Ebẹdu egbeshi rukoo unwunne iya; ẹphe ejeshia Shékemu. Ndu
Shékemu anabata ẹphe ọhuma.
27 Ẹphe abya awụfu; jeshia l'ẹgu je awọo akpụru vayịnu lẹ mgbo vayịnu ẹphe.
Ẹphe awọebe iya; bya adzọshia ya mẹe; wata ọgba ajị l'ụlo agwa ẹphe ono. Ẹphe
anọdu l'ẹke ono l'eri; l'angụ; l'eburu Abímẹleku ọnu.
28 Galu Ebẹdu asụ: “?Bụ onye bẹ Abímẹleku bụ? ?Bụ ngụnu a-kpata tẹ ayibe ndu
Shékemu nọdu iya l'ẹka? ?Tọ bụdunua ya bụ nwatibe Jeru-Bálụ? ?Tọ bụduna Zebulu
l'etsota iya nụ l'ọ bụ ishi? Unu jeeru Hamọ, bụ nna Shékemu ozi! ?Bụ ngụnu a-kpata
iphe, ayi a-bya anọdu Abímẹleku l'ẹka.
29 T'a sụkwanu l'ọo mu; bẹ ndu-a nọ l'ẹka; mẹ mu ewofuhawaru Abímẹleku. Mu
g'asụ Abyímẹleku t'o ruta ndu sọja iya l'ẹphe ha; gude bya.”
30 Zebulu, bụ gọvano mkpụkpu ono anụlephu iphe ono, Galu Ebẹdu kfuru ono;
akpọ agbanwuhu iya ọku.
31 Yo zifuwaphu ndu ozi l'edomi t'ẹphe jekfu Abímẹleku; je asụ iya: “Lekwa-a; lẹ
Galu Ebẹdu yẹle ndu ufu ẹphe nọokwa lẹ Shékemu. Ẹphe tụkookwa ndu mkpụkpu-
wa kpalia; t'ẹphe tso ngu okfu.
32 Iphe, ii-me bụ t'i gbeshi l'ẹnyashi; nggu lẹ ndu ọphu nggu l'ẹphe nọ; je ekee
l'ẹgbudu.
33 O -be l'ụtsu; mẹ anwụ -hatalẹphu; unu je afụaru mkpụkpu ono. Teke Galụ yẹle
ndu nk'iya byaru t'ẹphe bya etso ọgu; mee ẹphe ẹge ike beru ngu.”

Abyímẹleku aka Galu yẹle ndu sọja iya ẹkuku

34 Yo be l'ẹnyashi; Abímẹleku yẹle ndu sọja iya l'ẹphe ha ekee onwẹphe uzi ẹno;
kee l'iku Shékemu.
35 Galu Ebẹdu egbeshi je evudo l'obu-edukfu mkpụkpu ono. Abímẹleku yẹle ndu
sọja iya awụ-lihu l'ẹke ẹphe shi domishia onwẹphe.
36 Galu aphụlephu ẹphe; sụ Zebulu: “Lenu-o! O nwekwaru ndu shikwa l'eli ugvu
awụ abya!”

Zebulu asụ iya: “Ọ kwa nwonyonyo ugvu ono b'ị phụru; yọ dụ ngu l'ọ bụ madzụ
ono.”
37 Galu abya ekfukwaa ya phụ ọdo; sụ: “Ọphu t'i lenu; l'o nwekwaru ndu shi l'echi
alị ono awụ abya; nwekwaruphu ndu ọphu shi l'ụzo ukfu achị ndu njibya l'abya.”

38 Zebulu asụ iya: “?Nanụ ire ọbu, i shi gude l'ajị: ‘?Bụ onye bẹ Abímẹleku bụ;
k'ọphu unu a-nọdu ejeru iya ozi?’ ?Tọ bụdu ndu-a b'i shi ekfutoshi-wa? Gbeshinu je
etso ẹphe ọgu!”
39 Ya ndono; Galu egbeshi; ruta ndu Shékemu; je etso Abímẹleku ọgu.
40 Abímẹleku eruta Galu phẹ; ẹphe eye ọkpa l'ọso. Ndu kẹ Galu adụ l'igwe; mbụ
ndu ọphu e mekashiru iphe; ẹphe adaa gwọogwoo jerua l'ọnu obu-edukfu mkpụkpu
ono.
41 Abímẹleku emetsua lashia Arụma je anọdu. Zebulu achịfu Galu yẹle ndu nk'iya
phẹ lẹ Shékemu.
42 Yo be lẹ nchi-abọhu iya; ndu Shékemu awụfu jeshia l'ẹgu. E je ekfuaru iya
Abímẹleku.
43 Yọ bya achịta ndu nk'iya kee uzi ẹto. Ẹphe egbeshi je ekeeru ẹphe l'ẹgbudu.
Yọ paliwaphu ẹnya; phụa ndu Shékemu, shi lẹ mkpụkpu ono awụfuta; yo gbeshi je
afụaru ẹphe.
44 Abímẹleku yẹle ọkpa-ọgu lanụ ọphu yẹle iya yị awụfu-kebe lashia l'obu-edukfu
mkpụkpu ono. Ọkpogu ẹbo ọphu awụfu je afụaru ndu Shékemu ndu ọphu nọ l'ẹgu
ono; gbua ẹphe pyaapyaa.
45 Mbọku ono l'ophu bẹ Abímẹleku lọkataru ọgbu lẹ mkpụkpu ono. Yọ lụta iya;
gbushia ndu, nọ iya nụ; bya ephee ya únú.
46 Ndu nọ l'ụlo-eli Shékemu anụlephu iphe, Abímẹleku eme; wụbakota l'ime ẹke
a kpụru; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku l'ụlo agwa Ẹlu-beritu.
47 Ama abya agbaaru Abímẹleku lẹ ndu nọ l'ụlo-eli Shékemu wụkobeekwaru
l'ẹkalanu.
48 Abímẹleku yẹle ndu nk'iya awụru jeshia l'ugvu Zalụmonu. Ẹphe erua l'ẹke
ono; Abímẹleku egude ogbu-nkụ, ọ pa l'ẹka gbukwoshia nkụ; chịkobe iya; chịru
ye l'ukuvu. Yọ sụ ndu ono yẹle iya yị ono: “Ngwaa! Iphe, bụ iphe unu phụru, ya
meru; unu mee ya nta-a nta-a!”
49 Ya ndono; onyenọnu abya awaa nkụ; vuta iya tsoru Abímẹleku. Ẹphe evuru
nkụ ono je edoo l'ẹke ono, a kpụru; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku ono; mụru ọku ye iya.
Ọku erefu l'ụlo-eli ono; dzụa ya; kegbushikota ndu, nọ iya nụ, ruru ụnu madzụ ẹbo
l'ụkporo madzụ iri;* unwoke l'ụnwanyi.

Anwụhu Abímẹleku

50 Abímẹleku emetsua jeshia Tebẹzu; je agbaa ya mgburumgburu; nata iya.
51 Obenu l'o nwekwanuru ọkpo-mgbinyiku ụlo-eli, nọ lẹ mkpụkpu ono, ndu ẹke
ono, gbaru laa; je anọdu; unwoke mẹ ụnwanyi. Ẹphe alashia l'okpotsu ụlo-eli ono;
kpọ-budo onwẹphe l'ime ẹke ono.
52 Abímẹleku abyatashia ọgu l'ụlo-eli ono; rukwadua ọnu-ibo ụlo-eli ono ntse t'ọ
tụa ya ọku.
53 Yo nweru nwanyi, paliru mkpuma uswe; haa ya ẹka. Yọ bya adaa Abímẹleku
l'ishi; tufua ya ọkpu-ishi.
54 Abímẹleku ekuwaphu nwokorọbya, apajeru iya ngwa-ọgu; sụ iya: “Mịta-kebe
ogu-mbeke ngu gbugbua mu; k'ọphu ẹ ta anọdudu ekfu l'ọ kwa onye nwanyi gburu
iya.” Onye ozi iya ono ewotawaphu mma sụa ya; yọ nwụhu.
55 Ya ndono; ndu Ízurẹlu aphụlephu lẹ Abímẹleku bẹ nwụhuru nụ; ẹphe
awụkashihu; lashia.
56 Yọ bụru iya bụ lẹ Nchileke agwata Abímẹleku ụgwo ẹjo iphe ono, o meru nna
iya l'ụnwunna iya ono, o gbushiru ono; ẹphe ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu iri.

---

* **9:49 9:49** Iphe ọ bụ bụ 1,000.

57 Nchileke eshikwaphu ẹge ono mee; ẹjo iphe ono, ndu Shékemu meru ono abya
atukoru ẹphe l'ishi. Ọnu ono, Jótamu Jeru-Bálụ tụru ẹphe ono erekota l'ẹge ọ tụru
iya.

10

Tola; onye ikpe ndu Ízurẹlu

1 Abímẹleku anwụhutsulephu; nwoke lanụ, shi l'ikfu Ísaka alụfuta t'ọ dzọta ndu
Ízurẹlu. Ẹpha nwoke ono bụ Tola, bụ nwatibe Puwa; bụru nwanwa Dodo. Ẹke o bu
bụ lẹ Shamiru l'alị ugvu Ífuremu.
2 Ọ chịru ndu Ízurẹlu ụkporo afa l'afa ẹto b'ọ nwụhuderu. Ẹke e liru iya bụ lẹ
Shamiru.

Jayi; onye ikpe ndu Ízurẹlu

3 Tola anwụhutsua; Jayi, bụ onye Gíledu abya tsota iya; kpeeru ndu Ízurẹlu ikpe
ụkporo afa l'afa ẹbo.
4 Ọ mụtaru ụkporo ụnwegirima unwoke l'unwoke iri. Ụnwegirima ono nweru
nkakfụ-ịgara l'ẹhu l'ẹhu. Ọ bụ ẹphe bụ ishi l'ụkporo mkpụkpu lẹ mkpụkpu iri l'alị
Gíledu. Iphe, eeku mkpụkpu ono l'ọ ha jeye ntanụ bụ Havọtu Jayi.
5 Jayi anwụhu; e lia ya lẹ Kamọnu.

Jẹfuta; onye ikpe ndu Ízurẹlu

6 Ya ndono; ndu Ízurẹlu abya emee iphe, dụ Ojejoje ẹji ọdo; balahaaru Bálụ ẹja;
mẹ Ashịtoretu; agwa ndu Áramu; agwa ndu Sayịdonu; agwa ndu Móabu; agwa ndu
Amọnu; mẹ l'agwa ndu Filisutayịnu. Ẹphe aparu Ojejoje haa; ẹphe ta abajẹheru iya
ẹja.
7 Ẹhu eghulahaa Ojejoje eghughu l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ; yo nwuru ẹphe ye ndu
Filisitayịnu; mẹ ndu Amọnu l'ẹka.
8 Ẹphe egwee ẹphe ogwe ujimu l'afa ono. Afa iri l'ẹsato bẹ ẹphe kpakọtaru ndu
Ízurẹlu ẹhu; mbụ ndu ọphu bu l'ụzo ẹnyanwu-ahata ẹnyimu Jọ́danu lẹ Gíledu l'alị
Amọru.
9 Ndu Amọnu abya adaa azụ Jọ́danu azụ iya ọphu jeshia otso ndu Júda; ndu
Bénjaminu; mẹ ndu ụlo Ífuremu ọgu. Iphe atsụlahaa ndu Ízurẹlu l'ẹhu nshinu.
10 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abya echiku Ojejoje; sụ iya: "L'ẹphe meswewaru ngu;
kẹ l'ẹphe hawaru nggụbe Nchileke; je abalahaaru agwa Bálụ ẹja."
11 Ojejoje asụ ẹphe: "Teke ono, ndu Íjiputu; ndu Amọru; ndu Amọnu; ndu
Filisitayịnu;
12 ndu Sayịdonu; ndu Amalẹku; ọwaa ndu Mawonu shi kpọtoo unu ọnu akpọtoo
ono, unu rakuru mu ono; ?mu ta byadunụa bya adzọfuta unu tọo.
13 Unu egbe halẹe mu-a; balahaaru agwa ẹja. Iphe ọ bụ bụ lẹ mu ta adzọhedu unu
ọdo.
14 Unu je echiku agwa, bụ ọphu unu hataru t'ọ dzọfutaja unu teke unu nọ l'iphe-
ẹhuka!"
15 Ndu Ízurẹlu asụ Ojejoje: "Ayi meswewaru; melephu ayi ẹge dụ ngu mma. Ọlobu;
byiko; dzọfutalephu ayi kẹ ntanụ."
16 Ya ndono; ẹphe abya afọshikota agwa ndu ọhodo ono, ẹphe dobetsuaru ono;
balahaaru Ojejoje ẹja. Iphe-ẹhuka ono, ndu Ízurẹlu eje ono abya erua ya l'ẹhu; k'ọphu
bụ l'ẹ tọ dụhedu ike ọta nshi.
17 Tọ dụ iya bụ; e kua ndu Amọnu; ẹphe abya edzua k'ọgu lẹ Gíledu. Ndu kẹ Ízurẹlu
abya edzukwaaphu k'ọgu lẹ Mizúpa.

18 Ndu ishi, achị Gíledu asụ ẹphe: “?Bụ nwoke ole e-vukpooru ụzo je etso ndu
Amọnu ọgu? Onye ono a-bụ onye ishi ndu Gíledu gbaa mgburumgburu.”

11

1 Jẹfuta bụ onye Gíledu. Ọ bụ mkparawa l'ọgu. Nna iya bụ Gíledu; nne iya abụru
nwanyi ọkpara.
2 Unyomu Gíledu bẹ mụshiaru iya ụnwu. Yo be teke ụnwegirima ono vufutakotaru;
ẹphe achịfu Jefụta; sụ iya: “Ẹ tii ketakwa oke l'ufu ayi; kẹ l'ọ bụ nwanyi ọdo mụru
ngu.”
3 Ya ndono; Jẹfuta agbafụru ụnwanna iya ono; gbaru lashia alị Tobu je eburu. Ndu,
bụ 'ọgalemkpa phẹ awụ-kfuta iya; ẹphe l'iya ayịru ghaphelahaa.
4 A nọnyaa; ndu Amọnu abya etso ndu Ízurẹlu ọgu.
5 Ndu bụ ọgurenya ndu Gíledu eje ekua Jẹfuta l'alị Tobu;
6 sụ iya: “T'ọ bya abụru ẹphe onye ishi; k'ọphu ẹphe a-dụ ike je etso ndu Amọnu
ọgu.”
7 Jẹfuta asụ ẹphe: “?Mu ta dụdunua unu ashị, kparu iphe unu chịfuru mu l'ufu
nna mu. ?Ngụnu kparu iphe unu chọru mu bya nta-a, unu nọ l'iphe-ẹhuka-a?”
8 Ndu bụ ọgurenya Gíledu asụ: “Mgbẹ ọ bụphu k'iphe ono kparu iphe, ayi chọderu
ngu. Byanụ t'i tsoru ayi je alụa ndu Amọnu; ẹge ịi-bụru onye ishi ndu Gíledu
mgburumgburu.”
9 Jẹfuta asụ ẹphe: “Teke unu dutaru mu lashia azụ l'ufu tẹ mu je alụaru unu ndu
Amọnu; ọ -bụru le Ojejoje woru ẹphe ye mu l'ẹka; ?mu a-bụru-a onye ishi unu?”
10 Ndu bụ ọgurenya Gíledu ono asụ iya: “Ọ bụ Ojejoje a-bụru nggu l'ẹphe onye
ekebe. Ọ bụlephu ẹge i kfuru bẹ ọo-dụ.”
11 Jẹfuta ekwe tsoru ẹphe; ẹphe emee ya onye ishi; mẹ onye ishi-ọgu ẹphe. Jẹfuta
anọdu lẹ Mizúpa kfushia iphe ono, o kfuhawaru ono l'ifu Ojejoje.

Jẹfuta yẹle eze ndu Amọnu

12 Ya ndono; Jẹfuta abya ezia ndu ozi t'ẹphe je ajị eze ndu Amọnu sụ iya: “Iphe
ẹphe meru, meru iphe, ọ byaru bya etso alị ẹphe ọgu?”
13 Eze ndu Amọnu ezia ndu ono, Jẹfuta ziru ono; sụ ẹphe: “Iphe, kparu iya nụ bụ
lẹ teke ndu Ízurẹlu shi lẹ Íjiputu wụfuta bẹ ẹphe naru mu alị mu shita lẹ nsụda nsụa
Amọ́nu jeye lẹ Ẹnyimu Jábọ́ku; mbụ je akpaa lẹ Ẹnyimu Jọ́danu. Unu nụ-phu mu alị
ono, unu natatsuaru mu ono azụ lẹ domangu lẹ rimangu.”
14 Jẹfuta eziphu ndu ozi iya azụ t'ẹphe je ezia eze ndu Amọnu;
15 sụ iya: “Ọwaa iphe, Jẹfuta ekfu. Ọ sụru: ‘Lẹ ndu Ízurẹlu ta natakwa alị ndu
Móabu; ẹphe ta nata kẹ ndu Amọnu.
16 Iphe mechiaru nụ bụ lẹ teke ndu Ízurẹlu shi lẹ Íjiputu; bẹ ẹphe shiru echi-ẹgu
lụfuta Eze Ẹnyimu Uswe; shiwaru onanu lụfu Kedeshi.
17 Ndu Ízurẹlu anọdu lẹ Kedeshi ono zia ndu ozi t'ẹphe je ekfuru eze ndu Édọmu:
“T'o kweru t'ẹphe shia alị iya sweta.” Obenu l'eze ndu Édọmu te yeduru ẹphe ọnu.
Ẹphe abyakwaphu bya ezia eze ndu Móabu ẹge ono, ẹphe ziru eze ndu Édọmu ono.
Eze ndu Móabu ajịkakwaphu. Ya ndono; ndu Ízurẹlu akwaa lẹ Kedeshi.
18 Ẹphe anọnyaa; wụ-lihu l'echi-ẹgu ono; shia nkụpe-nkụpe alị ndu Édọmu; mẹ
kẹ ndu Móabu; lụfuta l'ụzo ẹnyanwu-ahata alị ndu Móabu; bya adọo l'azụ Ẹnyimu
Amọ́nu azụ iya ọphu. Ẹphe ta bahụdu l'alị ndu Móabu; kẹ l'ọ bụ Ẹnyimu Anọ́nu bụ
ókè ẹphe lẹ ndu Móabu.

19 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abya ezia ndu ozi t'e zia Sihọnu, bụ eze ndu Amọru,
l'achị ndu Hẹ́shibonu. Ndu Ízurẹlu ezia ndu ozi ono t'ẹphe je ekfuru iya sụ iya: "T'ayi
shinua alị ngu sweta jeshia l'alị nk'ayi."
20 Sihọnu ajịka tẹ ndu Ízurẹlu be swe l'alị iya; kẹ l'ẹ tọ madu ẹge ẹphe e-me teke o
kwetaru t'ẹphe je swee. Ya ndono; Sihọnu ekukoo ndu nk'iya l'ẹphe ha; ẹphe awụfu
je adọo lẹ Jahazu; tso ndu Ízurẹlu ọgu.
21 Ya ndono; Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu enwuru Sihọnu; mẹ ndu nk'iya ye
ndu Ízurẹlu l'ẹka. Ẹphe emekputa ẹphe. Ndu Ízurẹlu anakọta alị ndu Amọru, bu
l'ẹke ono.
22 Ẹphe dụberu l'alị ndu Amọ́nu naa alị ono jeye lẹ Jábọku; mẹ tsube l'echi-ẹgu; je
akpaa lẹ Jọ́danu.
23 Nta-a bụ; keshinu ọphu Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu chịshiwaru ndu
Amọru; bya eworu alị ono nụ ndu nk'iya, bụ ndu Ízurẹlu; ?bụhunu ole bụ k'ọbya
ọnata alị ọdo?
24 ?Tọ dụ iphe agwa ngu; mbụ Kemọshu nụru ngu; bẹ ịi-kwe ẹka? Ayịbedua akwẹe
ẹka l'iphe Ojejoje, bụ Nchileke ayi nụru ayi.
25 ?Ị ka eze ndu Móabu, bụ Balaku Zipo mma? Yẹle ndu Ízurẹlu te sebua okfu;
ọphu ẹphe l'iya alụbua ọgu.
26 Ndu Ízurẹlu buru lẹ Hẹ́shibonu; Arówa; mẹ l'ụnwu mkpụkpu, nọ-pheru iya
mgburumgburu; mẹkwaphu lẹ mkpụkpu, nọtsua l'iku Ẹnyimu Amọ́nu ụkporo afa
iri l'ise phuu. ?Bụ ngụnu kparu iphe, ẹ tị natadụ ẹphe alị teke ono?
27 Ẹ to nwekwa ẹke mu mesweru ngu. O gbechikwa bụru nggụbedua achọ mu
okfu; kẹ l'ị byaru bya etso mu ọgu. Tẹ Ojejoje, bụ onye ikpe kpeeru ndu Ízurẹlu;
ẹphe lẹ ndu Amọnu ikpe ntanụ.' "
28 Ọbule eze ndu Amọnu ta ngadụ nchị l'ozi Jẹfuta.

Jẹfuta Alụ-gbua ndu Amọnu

29 Ya ndono; ume Ojejoje abya eji Jẹfuta ẹhu. Yo je eshijaa alị ndu Gíledu; mẹ alị
ndu Manásẹ; shia Mízupa l'alị Gíledu; bahụ l'alị ndu Amọnu.
30 Jẹfuta abya ekwee Ojejoje ụkwa; sụ iya: "Ọ -bụru l'i woru ndu Amọnu ye mu
l'ẹka;
31 bẹ iphe ivu-ụzo, shi l'ụlo mu; bya mu otu ịlaa teke mu shi l'ọgu ono alata a-bụru
kẹ Ojejoje. Mu e-gude iphe ọbu gwooru ngu ngwẹja-ukfuru."
32 Tọ dụ iya bụ; Jẹfuta atụgbua; je etso ndu Amọnu ọgu. Ya ndono; Ojejoje eworu
ẹphe ye iya l'ẹka.
33 Tsube lẹ Arówa jeye l'oge iya kẹ Minitu; rua lẹ Ébẹlu-Keramimu b'o gbufuru
ụkporo mkpụkpu. Yọ bụru iya bụ l'ishi erua ndu Amọnu alị l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ.

Jẹfuta anụ Ojejoje ada iya

34 A bya ele ẹnya lẹ Jẹfuta lataru l'ufu iya lẹ Mizúpa; ada iya akụwa nkwa l'ete
egvu abya iya ndzuta. Nwata ono bụ nwa lanụ, ọ mụtaru. A gụfu nwata ono b'ẹ to
nwehedu nwata ọdo, ọ mụtaru: lẹ nwoke; m'ọ bụ lẹ nwanyi.
35 Jẹfuta aphụle iya phụ; woru uwe iya lawaa; rashịa: "Haa! Ada mu. I gbuakwaru
mu! I meekwaru t'aphụ tsọru mu; kẹ l'ụkwa, mu kweru Ojejoje bẹ mu ta ahaghedu
iya emeru!"
36 Ada iya ono asụ iya: "Nna; ọ -bụru l'ị sawaru ọnu l'ẹke Ojejoje nọ; menua mu
ẹge i kweru Ojejoje ụkwa l'ii-me mu; nta-a, Ojejoje mewaru; nggu agwata ndu ọhogu
ngu, bụ ndu Amọnu ụgwo iphe, ẹphe meru ngu.

37 Iphe, ii-meru iya bụ t'ị haaru iya ọnwa ẹbo tẹ yẹle ndu ọ̀nyà iya phẹ yịru je
aghaphee l'ugvu ugvu; raa ẹkwa; kẹ l'ẹ to nwedu lẹ ya alụkwadua nji."
38 Nna iya ekwe; haa ya; yo je anọo ọnwa ẹbo. Ụnwu-mgbọko ibe iya etsoru iya;
je anọo l'ugvu ugvu; kwaa ẹkwa; kẹ l'ẹ to nwedu l'ọ lụkwadua nji.
39 Ọnwa ẹbo ono agvụlephu; yọ lashia l'ufu. Nna iya ono emee ya ẹge ono, o kweru
ụkwa iya ono; ọphu nwoke 'achịkahubua ya ọkpa. E mewa iya; yọ bụru ome-l'alị
ndu Ízurẹlu
40 l'iphe, bụ afa, sweru esweswe bẹ ụnwu-mgbọko ndu Ízurẹlu e-jeje je egude abalị
ẹno raa ẹkwa ada Jẹfuta ono, bụ onye Gíledu.

12

Jẹfuta yẹle ndu Ífuremu

1 Ya ndono; e kua unwoke ndu Ífuremu; ẹphe abya akwaa ngwa-ọgu; yọ bụru ẹphe
ọdafu Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu jeshia lẹ mkpụkpu Záfọnu jeshia je ajị Jefuta sụ
iya: "?Bụ ngụnu meru iphe, i je alụa ndu Amọnu; t'i ku ayi t'ayi lẹ nggu yịru? Ayi
abyakwa ọtu ụlo ngu ọku t'ị nọdu l'ime iya t'ọ dzụa nggu l'iya."
2 Jefụta asụ ẹphe: "?Ọ kwanu teke oke okfu shi adaru ayi lẹ ndu Amọnu bẹ mu
kuru unu; ọphu unu ekwedu bya adzọfuta ayi l'ẹka ndu Amọnu ono. Tọ dụ iya bụ;
3 teke mu phụru l'unu ta agbaghedurụ mu mkpu; mu eworu ndzụ mu tufaa; hata
anwụhu; yọ bụru mu ọdafu Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu; jekfushia ndu Amọnu ọgu.
Ojejoje emee; mu emekputa ẹphe. Mbụ; ọphu unu gbe bya mu etso mu ọgu nta-a
bụhunu kẹ ngụnu?"
4 Ya ndono; Jẹfuta abya ekukobewaphu ndu Gíledu; ẹphe eje alụshi ndu Ífuremu
ono ọgu. Ndu Gíledu emekputa ndu Ífuremu; kẹle ndu Ífuremu sụru ẹphe: "Unubẹ
ndu Gíledu; unu bụ ndu alala, bu lẹ mgbaku ndu Ífuremu yẹle ndu Manásẹ."
5 Tọ dụ iya bụ; ndu Gíledu atụgbua je eketsua l'ẹke eeshije adafụ Ẹnyimu Jọ́danu
azụ iya ọphu, bụ ụzo, shitsuaru laa alị ndu Ífuremu. Yọo bụje teke onye Ífuremu,
nahụru nụ ruru ẹke ono; sụ ẹphe: "Tẹ ya swetakwa;" ẹphe ajị onye ọbu: "?Ị bụ onye
Ífuremu?" Teke onye ọphu sụru ẹphe: "Waawa;"
6 ẹphe asụ iya: "Ọ dụ mma. Kuedu: 'Shibóletu.' " Teke onye ọbu kusweru iya;
kua ya "Sibóletu"; ẹphe egude iya; gbua l'ẹke ono, eeshije adafụ Ẹnyimu Jọ́danu ono.
Ndu Ífuremu, e gburu teke ono bụ ụkporo ụnu madzụ ise l'ụnu madzụ ise.*
7 Jẹfuta abụru onye ikpe ndu Ízurẹlu afa ishingu. Jẹfuta, bụ onye Gíledu abya
anwụhu; e lia ya lẹ mkpụkpu, o shi l'alị Gíledu.

Ibizanu; onye ikpe ndu Ízurẹlu

8 Jẹfuta anwụhutsua; Ịbuzanu, bụ onye Bẹ́tulehemu achịlahaa ndu Ízurẹlu.
9 Ọ mụtaru ụkporo unwoke l'unwoke iri; mụta ụkporo ụnwanyi l'ụnwanyi iri.
Ụnwu nwanyi iya ono b'o kekotaru nji l'ikfu ọdo; lụshiaru ẹgirima iya unwoke ụnwu-
mgbọko l'ikfu ọdo. Ịbuzanu chịru ndu Ízurẹlu afa ẹsaa;
10 nwụhu; e lia ya lẹ Bẹ́tulehemu.

Elọnu; onye ikpe ndu Ízurẹlu

11 Ibizanu anwụhutusa; Elọnu, bụ onye Zébulọnu abya achịa ndu Ízurẹlu afa iri.
12 Elọnu, bụ onye Zébulọnu anwụhu; e lia ya lẹ Ajalọnu, nọ l'alị ndu Zébulọnu.

Abudọnu; onye ikpe ndu Ízurẹlu

13 Elọnu anwụhutsulephu; Abudọnu Hilẹlu, bụ onye Piratonu achịa ndu Ízurẹlu.

* **12:6 12:6** Iphe ọ bụ bụ 42,000.

14 Ọ mụtaru ụkporo unwoke labụ. Ụnwunwa iya adụ ụkporo unwoke l'unwoke
iri. Ụnwu iya ono; mẹ ụnwunwa iya ono l'ẹphe ha nweru nkfụ-ịgara l'ẹhu l'ẹhu.
Abudọnu bụru onye ikpe ndu Ízurẹlu afa ẹsato.
15 Tọ dụ iya bụ; Abudọnu Hilẹlu anwụhu; e lia ya lẹ Piratonu l'alị Ífuremu l'alị ugvu
Amalẹku.

13

Amụmu Sámusịnu

1 Ya ndono; ndu Ízurẹlu abya emee ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ojejoje eworu ẹphe ye
ndu Filisutayịnu l'ẹka ụkporo afa labụ.
2 O nweru nwoke ọbu, eeku Manowa, bụ onye Zora. Manowa shi l'ikfu ndu Dánu.
Ọ lụru nwanyi; nyee ya ono ta atsụ ime; tọ mụtakwanu nwata.
3 Ojozi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje abya ehee nyee nwanyi ono l'ifu; sụ iya: "Ẹ-tịi tsụdu
ime; tị mụta nwata; ọbule l'ịi-tsụta ime; mụa nwata nwoke.
4 Kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'ị ngụ mẹe; m'ọ bụ iphe ọdo, eme l'ẹnya; ọphu iirikwa iphe,
aasọ nsọ;
5 kẹle ịi-tsụta ime; mụa nwata nwoke. T'agụbe be erukwa nwata ono l'ishi; kẹ
l'ọo-bụru onye dụru Nchileke iche shita l'ẹpho nne iya. Ọo-wata ọdzo ndu Ízurẹlu
l'ẹka ndu Filisutayịnu."
6 Tọ dụ iya bụ; nwanyi ono ejekfube nji iya; je asụ iya: "L'onye kẹ Nchileke bẹ
byakfutakwaru iya nụ; l'onye ọbu dụlephu l'ọ bụ ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nchileke;
mbụ l'ọ dụ egvu. Mu ta jịkwa iya ẹka, o shi; ọphu ọ kakwanuru mu ẹpha iya.
7 Obenu l'ọ sụru mu: 'Lẹ mu a-tsụta ime; mụa nwata nwoke; ọlobu; dụbe nta-a
tẹ mu kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'ọ dụ teke mu a-ngu mẹe; ọphu mu angụkwa mẹe, eme
l'ẹnya; ọphu mu erikwa iphe, aasọ nsọ; kẹle nwata ono a-bụkwa onye dụru Nchileke
iche shita teke aa-mụ iya jeye mbọku, ọo-nwụhu.' "
8 Ya ndono; Manowa abya ekfuru nụ Ojejoje; sụ: "Byiko; Nnajiufu; mu arọ t'i meeru
tẹ onye kẹ Nchileke ono, i ziru; yọ byakfuta ayi ono byafụa ọdo bya ezia ayi ẹge ayi
e-me nwata ono, aa-mụ ono."
9 Nchileke anụa iphe ono, Manowa kfuru ono; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nchileke
abyakfuta nwanyi ono ọdo l'ẹke ọ nọ l'ẹgu. Ọbule nji iya ono; mbụ Manowa bẹ
yẹ ya ta nọdu l'ẹke ono.
10 Nwanyi ono ejewaphu je asụ nji iya ono: "Lẹ nwoke-wa, byakfutaru iya mbọku-a
byaakwaru ọdo!"
11 Manowa egbeshi; tsoru nyee ya ono. Yo rua je ajị nwoke ono: "?Bụ nggu bẹ
kfujeru nụ nwanyi-a?"
Yọ sụ iya: "L'ọ kwa iya."
12 Manowa asụ iya: "Teke iphe ono, i kfuru ono reru; ?nanụ ẹge ndzụ nwata ono
a-dụ? ?Bụ ngụnu a-bụ ọru iya?"
13 Ojozi-imigwe ono asụ iya: "Tẹ nyee ngu kwabẹkwa ẹnya; mekota iphe, mu kfuru
iya.
14 T'ẹ b'o rikwa iphe, shi l'oshi vayịnu; ọphu ọ ngụkwa mẹe; m'ọ bụ iphe, eme
l'ẹnya; ọphu o rikwa iphe, aasọ nsọ. T'o dobekwa iphemiphe, ọbule ono, mu tụru iya
ono."
15 Manowa asụ ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono: "Nọdukwa l'ẹke-a t'ayi je
egbua nwophoja eghu; mee; wotaru ngu."
16 Ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono asụ iya: "Unu a-lọ-gudekpokwa mu;
ọbule mu te erikwa nri unu. Ọle; ọ -bụru ngwẹja-ukfuru bẹ unu egwo; unu gwooru
iya Ojejoje." Manowa ta ma l'onye ono bụ ojozi-imigwe kẹ Ojejoje.

17 Manowa ajị ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono; sụ iya: "?Bụ ngụnu bụ ẹpha
ngu; k'ọphu ayi a-kwabẹ ngu ugvu teke iphe ono, i kfushiru ono reru?"
18 Yọ sụ iya: "?Bụ ngụnu kparu iphe, ịiji iya ẹpha iya? Ẹpha iya dụkwa biribiri."
19 Ya ndono; Manowa abya akpụta nwophoja eghu yẹle ngwẹja-nri; gwooru Ojejoje
ẹja l'eli mkpuma. Ojejoje abya emee iphe, dụ biribiri; Manowa yẹle nyee ya anọdu
ẹge ono l'ele.
20 Teke ọku gbanwuhuru l'ẹnya-ngwẹja ono; ire-ọku akpụchia l'ala l'igwe bẹ ojozi-
imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono bahụru l'ire-ọku ono; tsoru iya tụgbua. Manowa
yẹle nyee ya aphụlephu iphe, meru nụ; dashịa; woru ifu kpube l'alị.
21 Ojozi-imigwe ono, shi l'ẹka Ojejoje ono ta byakfutahe ẹphe ọdo; Manowa amaru
l'ọ bụ ojozi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje.
22 Manowa asụ nyee ya: "Mẹ ayi bụakwa maa; m'ọ kwa Nchileke bẹ ayi phụru
ono!"
23 Obenu lẹ nyee ya sụru iya: "Dẹge Ojejoje chọru tẹ ya gbua ayi; m'ẹ tọ g'anatakwa
ayi ngwẹja-ukfuru ono; mẹ ngwẹja-nri ono; tọ g'ekoshi ayi iphe ono, o koshikotaru
ayi ono; ọphu to g'ekfukwaru ayi iphe ono, o kfushiru ayi ono."
24 Ya ndono; nwanyi ono abya atsụta ime; mụa nwata nwoke; gụa ya Sámusịnu.
Nwata ono abya evufuta; Ojejoje agọru ọnu-ọma nụ iya.
25 Ume Ojejoje abya awata iya ome ire l'ẹhu teke ọ nọ lẹ Mahane-danu, nọ lẹ mgbaku
Zora; mẹ Ẹshutawolu.

14

Sámusịnu alụ nwamgbọko Filisutayịnu

1 Yo be ujiku lanụ; Sámusịnu ejeshia Tìmína. Yo rua l'ẹke ono; je aphụ nwamgbọko
ndu Filisutayịnu lanụ.
2 Yọ lashia; je asụ nne iya; mẹ nna iya: "L'o nwekwaru nwamgbọko Filisutayịnu,
ya phụru lẹ Tìmína. Unu jekwa je alụaru iya ẹya."
3 Nne iya lẹ nna iya ono asụ iya: "?To nwekpodua nwamgbọko, dụ ngu mma
l'iphe bụ ndu abụbu ngu; m'ọ kwanu l'iphe bụ ndibe ayi l'ẹke-a. ?Ọ bụfutaje nwanyi
Filisutayịnu; mbụ ndu akpapyị ono."
Sámusịnu asụ nna iya: "T'o jeru alụaru iya ẹya. L'ọ bụ onye onanu dụ mu mma."
4 Ndu, mụru iya nụ ta ma l'ọo Ojejoje, bẹ iphe ono shi l'ẹka, bụ onye achọ ụzo, ya
e-shi fụaru ndu Filistayịnu; kẹ l'ọo ndu Filistayịnu shi achụ ndu Ízurẹlu teke ono.
5 Tọ dụ iya bụ; Sámusịnu etsoru nne lẹ nna iya jeshia Tìmína. Ẹphe erude lẹ mgbo
vayịnu ndu Tìmína; ọwaa nwa agụ, lụfutaru nụ; l'ede ekiri abyakfuta iya. 6 Ume
Ojejoje abawa iya phụ l'ẹhu k'igiri-igiri. Yọ zụ nwa agụ ono; gude ẹka labuhu iya ẹbo
l'ọ bụ onye, labuhuru nweghu nshịi. Ọbule ẹ to kfuduru iya nne lẹ nna iya.
7 Sámusịnu eje; yẹle nwamgbọko ono akọo akọ; nwamgbọko ono adụ iya mma.
8 Yo be teke o jeru t'e dee ya nwamgbọko ọbu. Yọ swịba; tẹ ya phụedu odzu agụ
ono. Ẹngu egbe yewa iya nụ; manụ-ẹngu anọdu iya.
9 Yo gude ẹka kọta manụ-ẹngu ono; mịlahaa ogologo l'eje. Yo jekfube nne lẹ nna
iya; ja anụ ẹphe; ẹphe amịa. Obenu l'ẹ to kfuduru ẹphe l'ọ bụ l'odzu agụ phụ b'ọ
hataru ẹngu ono.

Ílú, Sámusịnu tụru

10 Tọ dụ iya bụ; nna iya ejeshia t'o je aphụ nwamgbọko ọbu. Sámusịnu agbaaru
ẹphe ajị ẹswa-nwanyi, bụkwanu ẹge onye alụ nwanyi k'ọphungu emeje.
11 Teke ndu Filistayịnu phụru Sámusịnu bẹ ẹphe duru ụkporo madzụ l'ụmadzu iri
nụ iya t'ẹphe nọduru iya l'oshi ndu ọnya.

12 Sámusịnu asụ ẹphe: “Tẹ ya tụaru unu ilu. Onye -kọru iya iphe, ọ bụ l'ime abalị ẹsaa-wa, eeme ẹswa-nwanyi-wa bẹ ya a-nụ ụkporo uwe-nlọkpuru; ọwaa ụkporo uwe l'uwe iri, dụgbaa iche iche.
13 Teke ọ bụru l'unu ta akatadu iya; unu anụ yẹbedua ụkporo uwe-nlọkpuru l'uwe iri; ọwaa ụkporo uwe l'uwe iri, dụgbaa iche iche.”
Ẹphe asụ iya: “T'ọ tụeduru ẹphe ilu ọbu; t'ẹphe nụa!”
14 Yọ sụ ẹphe:
“L'ọo iphe, erije iphe;
bẹ iphe, eeri eriri shi lụfuta.
Iphe, nweru ọkpehu;
bẹ iphe atsọ rẹngerenge shi lụfuta.”
A nọo abalị ẹto; ẹphe ta ma iphe, ilu ono bụ.
15 Yo be lẹ mbọku k'ẹno; ẹphe asụ nyee Sámusịnu: “T'o gude ụji jịfuta iphe, ilu ono bụ; ọdumeka bẹ ẹphe e-tsukwa iya ọku; tsua ndibe nna iya. ?Bụ iphe, i kuru ẹphe bụ ẹge ee-me t'ị naa ẹphe iphe ẹphe tọo?”
16 Tọ dụ iya bụ; nyee Sámusịnu ono abya anọdu Sámusịnu l'ifu; wata ẹkwa; sụ iya: “L'ọ kpọru iya ashị! L'ẹ to yeduru iya ru obu. Ọdumeka; ?nanụ ẹge ọ dụ b'ọ nmaru ndibe ayi ẹtu; tọ karu iya iphe, ẹtu ono bụ!”
Sámusịnu asụ iya: “Nne lẹ nna, mụru iya nụ bẹ ya ta kọduru iya; yọ bụru nggụbedua bẹ ya e-gbe kachiaru iya?”
17 Nwanyi ono arakọta ẹkwa abalị ẹsaa ono, ẹphe nọ l'ẹswa-nwanyi ono. Yo be mbọku k'ẹsaa ya; yo woru iya kfuaru iya; kẹ l'o shi keshinu ono nwupyabe iya t'o kfuru iya ẹya. Nwanyi ono atụgbua je eworu iphe, ilu ono bụ kfuaru ndibe ẹphe.
18 T'ẹnyanwu kwaa rịba lẹ mbọku k'ẹsaa ono; ndu mkpụkpu ono asụ Sámusịnu:
“?Bụ ngụnu ka manụ-ẹngu ọtso ẹna?
?Bụ ngụnu ka agụ ike?”
Sámusịnu asụ ẹphe:
“Dẹge unu te gudedu ada-eswi iya kọo iphe;
mẹ unu ta ga amakwa iphe, ilu iya ono bụ.”
19 Ya ndono; Ume Ojejoje abyawa iya phụ l'ẹhu k'igiri-igiri. Yo jeshia Ashikelọnu je egbua ndu ẹke ono ụkporo madzụ l'ụmadzu iri; gwoo iphe ẹphe. Yọ lata; chịta ẹphe; chịru nụ ndu ono, kọtaru ilu ono. Yo gude ẹhu-eghughu lashia lẹ kẹ nna iya.
20 Nyee Sámusịnu ono bẹ bụ ọnya Sámusịnu, duru iya l'ẹswa-nwanyi ono b'e duru iya nụ.

15

Sámusịnu atụ ọku l'iphe, ndu Filisutayịnu meberu l'alị

1 A bya anọwaru jeye teke eebuje witu; Sámusịnu akpụta nwada eghu; yọ bụru iya oje ọji nyee ya ono. Yo rua; je asụ ọgo iya ono: “Lẹ ya ejekwa lẹ mkpura nyee ya.”
Nna nyee ya ajịka t'ẹ b'o jeshi;
2 sụ Sámusịnu: “Ya makwarua lẹ nyee ngu ono bẹ dụ ngu ashị; dụa ngu iya k'ịnumuchacha, meru iphe, mu dutakwaduru iya phụ kee ọnya ngu. ?Nwunne iya kẹ nwata ta kadunua ya ọma mma? Dutanu onye onanu l'ọzori iya.”
3 Sámusịnu asụ ẹphe: “Nta-a bẹ ya nweru iphe, ya agbabe ọkpa meshia ndu Filisutayịnu ike; ụta ta adụru iya ẹya.”
4 Ya ndono; yọ tụgbua; je anwụkoo ụkporo uphẹgu iri l'ise. Yọ bya afọo ẹphe ẹbo ẹbo; lọta ẹphe ọdzu; lọgbabetsua. Yo meebe; bya eworu itsu-ọku lishikota iya;
5 mụru ọku yeshia ya; paru iya ẹka haa. Ẹphe egude iya wụfu; je atụkota ọku l'ẹgu ndu Filisutayịnu: ndu ọphu, e buwaru ebubu; mẹ ndu ọphu, e te budua; mbụ dzụa jeye lẹ mgbabu olivu ẹphe.

6 Ndu Filusutayịnu ajị onye meru iya nụ.
A sụ ẹphe: “L'ọ bụ Sámusịnu, bụ ọgo nwoke Tìmína; kẹ l'onye ọgo iya ono
dutaru nyee ya dee ọnya iya.” Ya ndono; ndu Filisutayịnu ekwe; hehu je egude nyee
Sámusịnu ono; mẹ nna iya tsua ẹphe ọku.
7 Sámusịnu asụ ẹphe: “Lẹ keshinu unu meru iya ẹge ono bẹ mu ta ahadụ unu; ẹbe
abụ lẹ mu melataru unu!”
8 Yo tsowaphu ẹphe ọgu k'ẹhuka ẹhuka; gbua ẹphe l'igwe. Yo meebetsua; tụgbua
je anọdu l'ọgba, nọ lẹ mkpuma Etamu.

Sámusịnu emekputa ndu Filisutayịnu

9 Tọ dụ iya bụ; ndu Filisutayịnu awụfu je adọo lẹ Júda k'ọgu; tso ndu Lehi ọgu
ọlua-ọla.
10 Ndu Júda ajị ẹphe ẹge ọ dụ bẹ ẹphe byaru ẹphe ọgu?
Ẹphe asụ: “L'ẹphe byaru ogude Sámusịnu t'ẹphe gwata iya ụgwo iphe, o meru
ẹphe.”
11 Ya ndono; ụnu madzụ ẹsaa l'ụkporo madzụ iri* eshi lẹ Júda zafụ jekfushia
Sámusịnu l'ọgba mkpuma Etamu; je ajị iya: “?Tị madu l'ọ bụ ndu Filisutayịnu bẹ
ẹphe nọ l'ẹka tọo? ?Bụ ngụnu meru iphe, i meru ayi ẹge-a?”
Yọ sụ ẹphe: “Ọ kwa ụgwo iphe, ẹphe meru iya; bẹ ẹphe melataru ẹphe.”
12 Ẹphe asụ iya: “L'ẹphe byakwaru t'ẹphe kee ngu; kpụta je anụ ndu Filisutayịnu.”
Sámusịnu asụ ẹphe: “T'ẹphe riaru iya nte l'ẹphebedua l'onwẹphe te egbudu iya.”
13 Ẹphe asụ iya: “L'iphe ẹphe e-me nwẹnkinyi bụ l'ẹphe e-ke iya ẹgbu; kpụru
je anụ ẹphe. L'ẹphe te egbukwa iya egbugbu.” Ẹphe egude ọkpukpu ẹbo, bụkota
k'ọphungu kee ya; dufuta iya lẹ mkpuma ono.
14 Yo rudelephu Lehi, bụ iya bụ ẹke ono, ndu Filisutayịnu dọru ono; ẹphe ehehu;
l'atụ ụzu l'abyakfuta iya. Ume Ojejoje abyawa iya phụ l'ẹhu k'igiri-igiri; ọkpukpu ono,
nọ iya l'ẹka ono eribushihu l'ọ bụ eri-owu, ọku daru.
15 Yọ phụwaphu ọkpu-agba nkakfụ-ịgara, dụgbaa ọphungu ọphungu. Yo detawa
iya phụ; gude iya chigbua ụnu unwoke labụ l'ụkporo unwoke iri.†
16 Sámusịnu asụ:
“Ọkpu-agba nkakfụ-ịgara;
bẹ ya mewaru;
ẹphe akụa l'ikpo l'ikpo.
Ọkpu-agba nkakfụ-ịgara;
bẹ ya gudewa
gbua ụnu unwoke labụ
l'ụkporo unwoke iri.”
17 Yo kfutsua ẹge ono; woru ọkpu-agba nkakfụ-ịgara ono tufaa. Ya ndono; e woru
ẹke ono gụa Ramatu-Lehi, bụ iya bụ “ugvu ọkpu-agba.”
18 Ya ndono; mini agụlahaa Sámusịnu l'agụshi iya ike. Yọ raku Ojejoje; sụ iya: “I
shiwa l'ẹka yẹbe nwozi ngu dzọfuta ndu nkengu l'ụzo, dụ biribiri. ?Bụ ẹgu mini
e-gbe bya egbua ya nta-a tẹ ya dalahụ ndu akpapyị-a l'ẹka tọo?”
19 Nchileke abya eworu ẹke ẹnu nọ tụ-fua lẹ Lehi; mini awụshilahaa ya. Sámusịnu
angụebetsua mini ono; ẹhu alazita iya; ike abya adụ iya. E woru ẹke ono gụa “Ẹnu
Hakore”‡ Ẹke ono nọkwaphu lẹ Lehi jeye nta-a.
20 Sámusịnu abụru onye ikpe; kpeeru ndu Ízurẹlu ikpe ụkporo afa l'oge kẹ ndu
Filisutayịnu.

---

* **15:11 15:11** Iphe ọ bụ bụ 3,000. † **15:15 15:15** Iphe ọ bụ bụ 1,000. ‡ **15:19 15:19** Iphe “Ẹnu Hakore” bụ bụ “Nwogvu onye-oku.”

16

Sámusịnu afọfu obu-edukfu ndu Gáza

1 Yo be ujiku lanụ; Sámusịnu ejeshia Gáza. Yo rua; je aphụ nwanyi ọkpara; jekfushia ya; ẹphe azẹe.
2 Ya ndono; a bya ekfuru ndu Gáza: "Lẹ Sámusịnu nọkwa l'ẹke-a!" Ẹphe eje agbaa ẹke ono mgburumgburu; keeru iya l'obu-edukfu mkpụkpu ono ẹnyashi ophu. To nwe iphe, ẹphe meru l'ẹnyashi ono. Ẹphe l'ekfu: "L'ọo t'ẹphe chee; teke o beru lẹ ngguge ụtsu; ẹphe egbua ya."
3 Yo be l'echi-abalị; Sámusịnu egbeshi l'ẹke ọ zẹ; je ebe ẹka l'ibo obu-edukfu ono; fọta yẹle itso labụ, gude iya nụ; fọta mẹ mgbọro-ígwè, e gude gbapyabẹ iya; ye iya l'ukuvu; je enyia eli ugvu ọbu, nọ chebe ifu lẹ Hẹ́buronu.

Sámusịnu yẹle Delayila

4 A nọnyawaru; Sámusịnu aphụa nwanyi ọbu, aha Delayila lẹ Nsụda Sorẹ́ku; yọ dụ iya mma.
5 Ndu ishi ndu Filisutayịnu abya ejekfu nwanyi ono; sụ iya: "T'o dee ya edede; deta iya t'ọ karu iya ẹke eze ike iya ono shi; mẹ iphe, ẹphe e-me; ka iya ẹkuku; gude iya kee." Ẹphe asụ nwanyi ono l'ẹphe l'ẹphe ha a-nụ iya ụnu mkpọla-ọcha ẹbo l'ụkporo mkpọla-ọcha iri l'ise l'ẹhu l'ẹhu.
6 Tọ dụ iya bụ; Delayila abya ejekfu Sámusịnu; je asụ iya: "Byiko; kanụru mu ẹke eze ike ngu ono shi ngu; nggu akaru mu ụzo, madzụ e-shighe; ka ngu ẹkuku; gude ngu kee."
7 Sámusịnu asụ iya: "L'e -gude ọkpukpu ẹsaa, a swịkwaduru-a k'ọphungu, ẹ ta kpọhudua nkụ kee ya; bẹ ike iya a-gvụ; ya abya adụ l'ọ bụ madzụ mmanu."
8 Tọ dụ iya bụ; ndu ishi ndu Filisutayịnu abya achẹe Delayila ọkpukpu ẹsaa, a swịkwaduru-a k'ọphungu, ẹ ta kpọhudua nkụ; yo gude iya kee Sámusịnu.
9 Yo nweru ndu Delayila domiru l'ime mkpura, nọ l'ẹke ono. Yo chia; sụ: "Sámusịnu! Ndu Filisutayịnu abyaakwa ngu egude!" Sámusịnu eworu ọkpukpu ono gbabushia l'ọ bụ eri-owu b'e gude ọku dabua. Yọ bụru iya bụ l'ẹ ta phụdua ẹke ike iya ono shi.
10 Ya ndono; Delayila asụ Sámusịnu: "I meru mu eswe; dzụaru mu ẹjo-ire. Ngwa-a; kanụru mu ẹge ee-shi kee ngu!"
11 Sámusịnu asụ iya: "E -gude eri ọphungu, ẹ-ta dụdu iphe, e gudejewa iya kee; kee mu; bẹ ike mu a-gvụ; mu abya adụ l'ọ bụ madzụ mmanu."
12 Tọ dụ iya bụ; Delayila abya achịta eri ọphungu gude kee ya. Yo nweru ndu Filisutayịnu, nọ l'ime mkpu kwabẹru Sámusịnu. Delayila echia; sụ: "Sámusịnu! Ndu Filisutayịnu abyaakwa ngu egude!" Sámusịnu eworu eri ono, nọ iya l'ẹka ono gbabushia l'ọ bụ eri-owuu.
13 Delayila asụ Sámusịnu: "Egbe teke i shi meta mu eswe; l'adzụru mu ẹjo-ire. Kanụru mu ẹge ee-shi kee ngu ẹgbu."
Yọ sụ iya: "Ọ -bụru l'ị lọkahuru ẹgbushi mu ukfu ẹsaa; gude eri, e gude ekwe ẹkwa kepyabe iya; bya ewota ngga dzụ-deshia ya ike; bẹ ike a-gvụ mu; mu abya adụ l'ọ bụ madzụ mmanu."
14 Ya ndono; Sámusịnu ekuleruphu mgbẹnya; Delayila abya alọkahu ẹgbushi iya ono ukfu ẹsaa; bya egude ngga, e gude ekwe ẹkwa dzụ-deshia ya ike; bya asụ Sámusịnu: "Ndu Filisutayịnu abyaakwa ngu egude!" Yo zilihu; mịfu ngga ono; lafụ eri ono; mẹ l'iphe ẹkwa ono.
15 Delayila asụ iya: "?Nanụ ẹge ii-shi sụ l'i yeru mu obu; l'ẹke obu ngu ta nọdu l'ẹke mu nọ? Ọwaa ekwe ugbo ẹto, i mewaru mu eswe; ti kwe karu mu ẹke ike ngu ono shi."

16 Mkpụrumkpuru; yọ kpabẹ Sámusịnu okfu iphe ono; jeye yo kfufu iya madzụ l'ẹhu.
17 Yọ bya ekfuaru Delayila obu iya; sụ iya: "L'ẹ ta adabụdua ya agụbe l'ishi; kẹle ya bụ onye dụru Nchileke iche shitakpooru l'ẹpho nne iya. A -kpụshiwa iya ishi; ike iya alụfu; ya abya adụ l'ọ bụ madzụ mmanu."
18 Ya ndono; Delayila amalẹruphu l'o kfuaru iya obu iya; yefu madzụ t'e je ezia ndu ishi ndu Filisutayịnu; sụ ẹphe: "Unu laphuta azụ ọdo; l'o kfuwaru iya iphemiphe." Tọ dụ iya bụ; ndu ishi ndu Filisutayịnu egude okpoga ono rutashia.
19 Yo mee Sámusịnu; yọ nọdu iya l'ụtakfu kuru mgbẹnya. Yo kua nwoke lanụ; yọ bya akpụshia ya ukfu ẹgbushi ẹsaa phụ. Delayila emekashilahaa ya ẹhu; ike ta dụhe iya.
20 Yọ sụ iya: "Sámusịnu! Ndu Filisutayịnu egudeekwa ngu!" Yo tehu; rịa: "L'ọo tẹ ya yọo onwiya ẹge ya ayọjehawa; nyịkufu nweru onwiya." Tọ ma lẹ Ojejoje hawaru iya.
21 Ndu Filisutayịnu egudewa iya phụ; swọshia ya ẹnya; kpụru iya jeshia Gáza. Ẹphe egude iphe, e meru l'ope tụa ya mkpakọbe; chee l'ụlo-mkpọro t'ọ kwọjeru ẹphe iphe.
22 Yọ nọdu l'ẹke ono; ẹgbushi ono erutalahaa ọdo; l'akpụtsuaru iya ono.

Anwụhu Sámusịnu

23 Ya ndono; ndu ishi ndu Filisutayịnu abya edzukobe t'ẹphe gwooru agwa ẹphe, bụ Dagọnu oke ẹja gude tua ya ẹpha. Ẹphe ete ẹswa; l'ekfu: "Lẹ agwa ẹphe wowaru onye ọhogu ẹphe; mbụ Sámusịnu ye ẹphe l'ẹka."
24 Ndu ono aphụlephu Sámusịnu; tulahaa agwa ẹphe ono ẹpha; l'asụje: "Agwa ayi wowaru onye ọhogu ayi ye ayi l'ẹka; mbụ onye meru alị ayi; yọ daburu ochobo; tsụa ndibe ayi l'ọtumu."
25 Ẹphe etenyaa ẹswa; sụ: "T'e dufutaru ẹphe Sámusịnu t'o meeru ẹphe iphe-ọchi." Ya ndono; a bya edufuta Sámusịnu l'ụlo-mkpọro; yo melahaaru ẹphe iphe-ọchi. Ẹphe emee ya; yo vudo lẹ mgbaku itso labụ, bụ iya gude ụlo ono.
26 Sámusịnu asụ nwata okorọbya ọbu, kpụ iya l'ẹka: "Menua t'ẹka rua ya l'itso ono, gude ụlo ono; k'ọphu ya a-dakobe iya."
27 Ụlo ono bẹ unwoke mẹ ụnwanyi jiru; l'atsụ rụkfurukfu. Iphe, bụ ndu ishi ndu Filisutayịnu l'ẹphe ha nọkotakwaphu l'ẹke ono. O nweru ndu ọdo, nọ l'eli ụlo ono l'ele iphe-ọchi ono, Sámusịnu eme ono. Ndu ono dụ ụnu ụmadzu ẹsaa l'ụkporo madzụ iri: unwoke l'ụnwanyi.
28 Tọ dụ iya bụ; Sámusịnu abya ekfuru nụ Ojejoje; sụ iya: "Nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje; nyatakwa mu! Nggụbe Nchileke; byiko; nụfunua mu ike ugbo lanụ-wa; tẹ mu gude iya kfụa ndu Filisutayịnu ụgwo ẹnya mu-a ẹphe ẹbo."
29 Sámusịnu awọwaphu ẹka l'itso labụ ono, bụkwanu iya gude ụlo ono. Yo gude ẹka-ụtara iya nwupyabe itso ono nanụ; gude ẹka-ibyita nyịpyabe ọphu.
30 Sámusịnu asụ: "Tẹ yẹle ndu Filisutayịnu nwụshihukota!" Yọ fụa agburu-ẹhu; gude ike iya l'ọ ha nyịbe l'itso labụ ono. Ụlo ono adaa dapyabẹ ndu ishi ono; mẹ iphe, bụ ndu nọ iya nụ l'ẹphe ha. Ndu, Sámusịnu gburu teke ọ nwụhuru anwụhu aka ndu, o gburu teke ọ nọ ndzụ.
31 Ya ndono; unwunne iya; mẹ ndu ufu iya eje apata iya; lia lẹ mgbaku Zora lẹ Ẹshutawolu l'ili Manowa, bụ nna iya. Sámusịnu chịru ndu Ízurẹlu ụkporo afa.

17

Ụnwu ntẹkpe Mayịka

1 O nweru nwoke lanụ, ẹpha iya bụ Mayịka, shi l'alị ugvu Ífuremu.

2 Yo be mbọku ono; yọ sụ nne iya: "Ẹkpa mkpọla-ọcha iri lẹ nanụ ngu ono,
phuhujeru nụ, ya nụru ẹke iiburu onye wotaru iya nụ ọnu ono kwa yẹbedua gude
iya; l'ọ kwa iya wotaru iya."
Nne iya ono asụ iya: "Tẹ Ojejoje gọkwaaru ngu ọnu-ọma; nwa mu!"
3 Yo wolataru nne iya ụnu mkpọla-ọcha labụ l'ụkporo mkpọla-ọcha iri l'ise phụ.
Nne iya asụ iya: "Ya doberu Ojejoje mkpọla-ọcha ono nsọ tẹ nwatibe iya kpụta
ntẹkpe; gude mkpọla-ọcha ono wụa ya l'ẹhu. Nta-a bẹ ya a-nụ-phu ngu iya azụ."
4 Ya ndono; yọ bya eworu mkpọla-ọcha ono nụ nne iya ono. Nne iya ono atsẹe ẹka
lẹ mkpọla-ọcha ono; wota iya ụkporo mkpọla-ọcha iri je achẹe onye akpụje mkpọla-
ọcha. Yo gude gude iya kpụta ntẹkpe; gude iya meta ụnwu ọkpata. E megee; je
edobe iya l'ụlo Mayịka.
5 Mayịka nweru ụlo nte; bya emeta uwe-ukuvu; mẹwaru ụnwu ọkpata ọdo dobe;
bya ewota nwatibe iya lanụ kẹ nwoke dobe t'ọ gwajẹ iya.
6 Teke ono bẹ ndu Ízurẹlu te shidu nweru eze, achị ẹphe. Onyenọnu emelephu ẹge
dụ iya mma.
7 Tọ dụ iya bụ; yo nweru nwokorọbya, shi Bẹ́tulehemu l'alị Júda. Ọ bụ onye ọkpa-
ikfu Lívayi.
8 Yo shi lẹ Bẹ́tulehemu jeshia ọcho ẹke ọdo, oo-buru. Yo rua l'alị ugvu Ífuremu;
bahụ l'ufu Mayịka.
9 Mayịka ajị iya ẹke o shi?
Yọ sụ iya: "Lẹ ya bụkwa onye Lívayi. Lẹ ya shi lẹ Bẹ́tulehemu l'alị Júda; l'achọ ẹke
ya e-buru."
10 Mayịka asụ iya: "Nggu l'iya bunuru; t'ị bụru iya nna; nggu agwajeru iya iphe.
Yẹbedua a-nọduje anụ ngu mkpọla-ọcha iri l'afa; l'akpọru ngu uwe; l'anụkwa ngu
phụ nri."
11 Onye Lívayi ono ekwe; yẹle iya eburu. Nwokorọbya-a adụ Mayịka l'ọ bụ nwa
iya.
12 Mayịka emee ya onye agwajeru iya iphe; yọ kwaa lẹ kẹ Mayịka.
13 Ya ndono; Mayịka asụ: "Lẹ ya maru lẹ Ojejoje a-nọduje eme t'iphe dụjeru iya lẹ
mma; keshinu ọphu ya mewaru onye Lívayi; yọ gwaru iya iphe."

18

Ndu Danụ achọ alị, a-bụru nk'ẹphe

1 Teke ono bẹ ndu Ízurẹlu te shidu nweru eze, achị ẹphe. Teke ono kwaphu bẹ ndu
ikfu Dánu shi achọ ẹke a-bụru alị; kẹ l'ẹ-to nwedu alị, a wẹwaru ẹphe lẹ Ízurẹlu t'ọ
bụru òkè-iphe ẹphe.
2 Tọ dụ iya bụ; ndu ikfu Dánu abya eshi lẹ Zora mẹ Ẹshutawolu yefu mkpawara
unwoke ise t'ẹphe je ngge l'alị ono; maru ẹge ọ gbaru. Ụmadzu ise ono nọ-chikotaru
ẹnya ndu ikfu Dánu. Ndu ono asụ ẹphe: "Unu je amaru ẹge alị ono gbaru."
Ndu ono atụgbua; rua alị ugvu Ífuremu; bahụ lẹ kẹ Mayịka; radụ.
3 Ẹphe erudelephu kẹ Mayịka; nụa olu nwokorọbya ono, shi l'ikfu Lívayi ono;
hụbewa iya phụ ama. Ẹphe awụba l'ẹke ono; jị iya: "?Onye du ngu bya ẹke-a?
?Bụkwanu ngụnu bẹ iime l'ẹke-a? ?Bụ ngụnu kparu iphe, ị nọ l'ẹke-a?"
4 Yọ kọoru ẹphe iphe, Mayịka meshikotaru iya; sụ ẹphe: "Lẹ Mayịka butaru iya tẹ
ya gwajẹru iya iphe."
5 Ẹphe asụ iya: "Byiko; jịtaeduru ẹphe Nchileke t'ẹphe maru; ije ẹphe-wa; ?oo-
nweru-a ishi?"
6 Onye ono, agwajẹ iphe ono asụ ẹphe: "Ụkfu ta akpọkwa unu; njị ta ajị unu; lẹ
Ojejoje vutaakwaru unu ụzo."

7 Unwoke ise ono atụgbua; rua Layishi; bya aphụ ẹge ndu ẹke ono tụsaru ẹhu l'ọ
bụ ndu Sayịdonu; nchị adụ ẹphe ndoo; to nwe iphe, ẹphe awa ọkpoma iya. Ndu alị
ono ta dụdu iphe ẹphe achọ achọcho. Yo mee; ẹphe abụkotaru ọva. Ẹphe bu ndu
Sayịdonu ote-ẹnya; to nwe ndu ẹphe l'ẹphe emegba.
8 Ẹphe emegee bya alaphu azụ lẹ Zora; mẹ Ẹshutawolu. Ndibe ẹphe ajị ẹphe ẹge
ẹphe jeru iya.
9 Ẹphe asụ ẹphe: "Unu bya t'ayi je etso ẹphe ọgu; kẹ l'ayi phụru alị ọbu; yọ bụru
ọkpobe alị. ?Unu te emedu ụkporo tọo? Unu be ejekwa ome mgbụgbu ọdzota alị
ono.
10 Teke unu ruru ẹke ono bẹ unu a-phụa ẹge ndu, bu iya nụ tụzokotaru onwẹphe
ẹhu; mẹ ẹge alị ono gburu barakatangụ. Nchileke wookwaru alị ono ye unu l'ẹka;
mbụ alị, ẹ ta dụdu iphe, aachọ iya achọcho."
11 Tọ dụ iya bụ; ụnu unwoke l'ụkporo unwoke iri eshi l'ikfu Dánu kwaa ngwa-ọgu;
shi lẹ Zora mẹ Ẹshutawolu ono wụfuta tụgbua.
12 Ẹphe ejebe l'ụzo je adọo l'iku Kiriyatu-Jerimu l'alị Júda. Ọ bụ iya kparu iphe,
eeku ẹke ono, bụ ụzo ẹnyanwu-arịba Kiriyatu-Jerimu "Mahane Dánu," bụ iya bụ
"Ọdu Ọgu Dánu" gbururu jeye ntanụ ọwaa.
13 Ẹphe eshi l'ẹke ono jeshia l'alị ugvu Ífuremu; rua; wụba lẹ kẹ Mayịka.

Ndu Dánu alụ-gbu ndu Layishi

14 Tọ dụ iya bụ; unwoke ise ono, jeru ngge l'alị Layishi ono asụ ụnwunna ẹphe ono:
"?Unu marua l'o nweru ụlo-wa ọphu uwe-ukuvu; ụnwu ọkpata; mẹwaru ntẹkpe, a
pyịru apyịpyi nọgbaa? Unu makwaru iphe unu e-me?"
15 Ẹphe aswịbawaphu l'ẹke ono; je abahụ l'ụlo nwokorọbya ndu ikfu Lívayi ono lẹ
kẹ Mayịka; bya etua ya ndo-o.
16 Ụnu unwoke l'ụkporo unwoke iri ono, shi l'ikfu Dánu, kwaru ngwa-ọgu akwaa
l'ọnu-nggamgbo.
17 Unwoke ise phụ, jeru ngge l'alị phụ abaa l'ụlo ono; je apaa ntẹkpe ono, a pyịru
apyịpyi ono; paa uwe-ukuvu ono; chịa ọgwu ọdowaru; mẹ ụnwu ntẹkpe ọphu, a
kpụru akpụkpu. Onye agwaję iya nụ yẹle ụnu nwoke l'ụkporo unwoke iri phụ, kwaru
ngwa-ọgu phụ; evudo l'ọnu-nggamgbo.
18 Teke ndu ono bahụru l'ụlo Mayịka; l'achịko ntẹkpe ono, a pyịru apyịpyi ono; ndu
ọphu a kpụru akpụkpu; uwe-ukuvu; mẹwaru ọgwu ọdowaru; bẹ onye ono, agwaję
iphe ono jịru ẹphe: "?Nanụ ẹge ọ dụ?"
19 Ẹphe asụ iya: "Dobekwa ọnu ndo! Ba adụkwa iphe, ii-je ekfukfu. Tsoru ayi;
k'ọphu ịi-bụru ayi nna; gwajẹru ayi iphe. ?Ọ ka ngu mma t'ọ bụru onye lanụ; bẹ
ịi-nọdu lẹ nk'iya l'agwaru iya iphe; mẹ l'ịigwaru ikfu ndu Ízurẹlu; mẹ ndu ufu ẹphe
iphe?"
20 Ẹhu atsọlahaa onye ono, agwaję iphe ẹna; yo wota uwe-ukuvu ono; ọgvu
ọdowaru; mẹ lẹ ntẹkpe ono, a pyịru apyịpyi ono; tsoru ẹphe.
21 Ẹphe achịru ụnwegirima ẹphe; elu ẹphe; mẹ lẹ ngwokongwoko, ẹphe ọdo ye
l'ụzo ifu; yọ bụru ẹphe atụgbu.
22 Ẹphe jemihuakwaru ọhuma lẹ kẹ Mayịka; b'e kuru ndu obutobu Mayịka; ẹphe
ezefu je agbabua ndu Dánu ono.
23 Ẹphe awata ochi mkpu l'ekpu ndu Dánu ono. Ndu Danu aghakọbe; sụ Mayịka:
"?Bụ ngụnu byaru ngu, ịichi eze ndu ọwaa l'abya?"
24 Yọ sụ ẹphe: "Unu gwotaru nte mu; bya eduta onye, agwajeru mu iphe. ?Bụ
ngụnu ọdo bẹ mu tọkfukwadu ẹka? ?Nanụ ẹge e meru bẹ unu gbe ajị mu: '?Bụ
ngụnu byaru mu?' "
25 Ndu Dánu asụ iya: "T'ayi ba anụhekwa ngu okfu ọdo; ọdumeka bẹ ndu ẹnya
enwu ọku a-byakwa nggu lẹ ndibe ngu l'ẹhu; a chọo unu achọcho."

26 Ya ndono; ndu Dánu atụgbua jeshia iphe, ẹphe eje. Mayịka aphụa l'ẹphe kariru
iya ẹka; kwekwaduphu ghaa ifu; laphushia azụ l'ufu.
27 Ẹphe egwota iphe ono, Mayịka meshiru ono; duta onye agwajẹru iya ẹya; yọ
bụru ẹphe oje Layishi. Ẹphe eje afụaru ndu, ẹ-te ledu ẹnya ọgu; ẹphe ta ma l'o
nweru iphe abya ẹphe ememe; gude ogu-mbeke gbua ẹphe pyaapyaa; tụfu mkpụkpu
ẹphe l'ọku.
28 To nwe ndu byaru ẹphe agbataru; kẹle ndu Sayịdonu bukwanu ẹphe ote-ẹnya;
ọphu ọ dụdu iphe, ẹphe lẹ ndu ọdo emegbaje. Ẹke mkpụkpu ono; mbụ Layishi nọ
bụ lẹ nsụda ugvu, nọ l'egude ala Bẹ́tu-Rehobu. Ndu Dánu abya akpụkwaa mkpụkpu
ono; buru;
29 gụa ya Dánu, bụ iya bụ onye metaru ẹphe. Dánu bụ nwatibe Ízurẹlu. Iphe,
mkpụkpu ono shi aza bụ Layishi.
30 Tọ dụ iya bụ; ndu Dánu eworu ọkpata ono, ẹphe nakọru ono dobe; mee Jonátanu
Geshọmu Mósisu; mẹ l'ụnwegirima iya; ẹphe abụru ndu agwaru iya ẹphe jeye teke
a kpụru ndu alị ono lẹ ndzụ.
31 Ẹphe edobe ntẹkpe Mayịka ono; gwaa ya jeye l'ẹge ụlo Nchileke nọ-beberu lẹ
Sháyilo.

19

Nnufu onye Lívayi b'e gburu

1 L'oge teke ndu Ízurẹlu te shidu nweru eze b'o nweru nwoke Lívayi, shi buru
l'imime alị ugvu Ífuremu. Nwoke ono nweru nwanyi Bẹ́tulehemu, o dutaru dobe; yọ
bụru nnufu iya.
2 Nwanyi ono awata ome k'ẹnyishi ẹji. Yọ nọnyaa; lụfu; lashia kẹ nna iya lẹ
Bẹ́tulehemu l'alị Júda. Yọ nọtsua ọnwa ẹno lẹ kẹ nna iya ono;
3 nji iya ejeshia t'o je ekfuru iya t'ọ lata. Yọ kpụta nkakfụ-ịgara ẹbo; yẹle onye,
ejeru iya ozi ayịru jeshia. Ẹphe erua; nwanyi ono eduta iya duba l'ụlo nna iya. Nna
nwanyi ono aphụle iya phụ; ẹhu atsọo ya; yọ gbaru bya iya ndzuta.
4 Ọgo iya ono, bụ iya bụ nna nwamgbọko ono enwupyabe iya t'ẹ b'ọ lashi. Yo kwe;
ẹphe l'iya anọo abalị ẹto; ria; ngụ; l'ekukwaphu mgbẹnya.
5 Yo be mbọku k'ẹno; ẹphe egbeshi l'oswi ụtsu kwakọbe k'alala; nna nwamgbọko
ono asụ onye ọgo iya ono: "Nọdu ria nri; k'ọphu ume a-dụkwanu ngu. Teke e
metsuaru; nggu alawaru."
6 Ẹphe ẹbo abya anọdu ria; ngụa. Nna nwamgbọko ono asụ iya: "Byiko; nọdufunua
ẹnyashi-a t'ẹhu tsọo ngu ẹna."
7 Nwoke ono egbeshide tẹ ya la; ọgo iya ono arọo ya; yọ nọfua ẹnyashi mbọku ono.
8 Yo be l'oswi ụtsu l'abalị k'ise ya; yo gbeshi lẹ ya alawa. Nna nwamgbọko ono
asụ iya: "Ria iphe t'ume dụ ngu. Teke o beru l'eswe; nggu alashia." Ẹphe ẹbo abya
anọdu; ria nri.
9 Ya ndono; yo be teke nwoke ono yẹle nnufu iya ono; mẹ l'onye, ejeru iya ozi
gbeshiru k'alala; nna nnufu iya ono asụ iya: "T'o lenu; lẹ nchi jihuakwaru. Unu radụ
nụ. Teke o beru l'ụtsu echile; unu alawaru."
10 Obenu lẹ nwoke ono b'ẹ tọ dụhedu k'aradụ. Yo gbeshi; yọ bụru iya alala. Yo duta
nnufu iya ono; kpụta nkakfụ-ịgara ẹbo, e doru iphe l'azụ; ẹphe atụgbua; shia ụzo
Jébusu, bụ iya bụ Jerúsalemu.
11 Jebusu anọdulephu ẹphe ntse; ụboku agvụwa. Onye ozi ono asụ nnajiufu iya
ono: "Ọphu t'ayi bahụ lẹ Jébusu-wa; radụ."
12 Nnajiufu iya ono asụ iya: "Wawa. L'ẹphe ta abahụdu mkpụkpu ndu ọhodo, ẹ ta
bụdu mkpụkpu ndu Ízurẹlu. L'ẹphe e-jeru mkpụkpu Gíbiya."

13 Yọ sụ iya: “T'ọ bya t'ẹphe keshia ẹhu rua Gíbiya; m'ọ kwanụ Ráma; radụ.”
14 Ya ndono; ẹphe atụgbua; nchi ejikfu ẹphe l'ụzo l'ẹphe eruwa Gíbiya l'alị
Bénjaminu.
15 Ẹphe abahụ t'ẹphe radụ lẹ Gíbiya. Ẹphe eje anọdu l'edukfu mkpụkpu; to nwe
onye sụru ẹphe t'ẹphe bya aradu nk'iya.
16 A bya ele ẹnya; yo nweru nwoke ọgurenya, shi ozi l'ẹgu ala l'urẹnyashi ono.
Nwoke ono bụ onye shi l'alị ugvu Ífuremu. O bu ebubu lẹ Gíbiya. Ndu ẹke ono bụ
ndu Bénjaminu.
17 Nwoke ọgurenya ono apalia ẹnya l'o ruru edukfu ono; phụa onye ije ono; jị iya:
“?Bụ awe bẹ iije? ?Bụkwanu awe b'i shi?”
18 Yọ sụ nwoke ọgurenya ono: “Ayi shi Bẹ́tulehemu l'alị Júda l'ala iphe, ayi jeru;
l'ala l'alị ugvu Ífuremu, bụkwanu iya bụ ẹke mu bu ebubu. Mu jeru Bẹ́tulehemu;
l'alawa l'ụlo Ojejoje; to nwe onye sụru mu tẹ mu bata lẹ nk'iya.
19 Ayi gudekwa nri, nkakfụ-ịgara ayi e-ri; gude ẹswa ọkponku, ẹphe a-zẹ. Ayịbe
ụnwu-ojozi ngu; mbụ mbẹdua; nwozi ngu kẹ nwanyi; mẹ nwozi, ayi l'iya yị gudekwa
nri, ayi e-ri; gude iphe ayi a-ngụ. Ẹ to nwekwa iphe ayi eje arọta.”
20 Nwoke ọgurenya ono asụ ẹphe: “Unu t'ayi je nke mu. Iphe, bụ mkpa unu bụ mu
b'ọ nọ l'ẹka. Unu ba aradu l'edukfu.”
21 Ya ndono; yo duta iya; ẹphe ejeshia nk'iya. Yọ bya anụ nkakfụ-ịgara nwoke ono
nri. Ẹphe akwọebetsua ọkpa; bya eria nri; ngụa iphe angụngu.
22 Ẹphe anọdukwadua l'eme ẹswa l'ẹke ẹhu atsọ ẹphe ẹna; nwoke, bụ ndu iwe
lẹ mkpụkpu ono abya agbaa ụlo ono mgburumgburu; tsulahaa ẹka l'ibo; sụ nwoke
ọgurenya ono, bụ iya bụ onye nwe ụlo ono: “T'o dufutaru ẹphe nwoke ono, byaru
l'ụlo iya ono t'ẹphe l'iya zẹe!”
23 Nwoke, nwe ụlo ono ejekfu ẹphe l'etezi; sụ ẹphe: “Wawa; ndu mu. Unu be
enwekwa egbe akirishi ọwaa. Unu elewanua lẹ nwoke-wa bẹ byaru mu ẹbyee. Unu
be mekwa ẹjo akpamara ọwaa.
24 Ọwaa bụ nwatibe mu, nwoke ta chịkahubua ọkpa. Ọwaa kwaphụ nnufu nwoke
ono. Mu e-dufuta ẹphe nụ unu t'unu raa; mee ẹphe ẹge dụ unu mma. Ọle; ọ -bụru
nwoke ọwaa; t'ẹ b'ọ dụkwa ẹjo akpamara, unu e-me iya.”
25 Obenu lẹ ndu ono ta ngadụru iya nchị. Nwoke Lívayi ono ekwe; dufuta nnufu iya
ono duru nụ ẹphe. Ẹphe egude iya k'ẹhuka; raa ya ẹnyashi mgburumgburu. Nchi
abyadẹlephu abọhu; ẹphe aparu iya haa.
26 Nchi abọhulephu; nwanyi ono akpụta onwiya je atụa l'ọnu ibo ụlo nwoke ono,
nnajiufu iya nọ ono; daburu l'ẹke ono gbururu jeye nchi abọhu.
27 Nnajiufu nwanyi ono etehu l'ụtsu; gụhaa ụlo tẹ ya lụfu lashia; nnufu iya ono
adabuwaru l'ọnu-ụzo ono; wụshi ẹka l'ọnu ibo ono.
28 Yọ sụ iya: “T'o gbeshi t'ẹphe la!” To kfudu okfu. Yo kwe; pata iya tụ-kobe l'eli
nkakfụ-ịgara iya; yọ bụru ẹphe alala.
29 Yo rua ufu bya ewota mma kwakashịa nnufu iya ono akwakashị; sajashịa ya
lẹ nkwo lẹ nkwo sata iya ụzo iri l'ẹbo; chịta anụ iya wojetsua l'ẹkemeke ọbule l'alị
Ízurẹlu.
30 Iphe, bụ onye phụru iya nụ; yọ sụ: “Egbe iya ọwaa b'ẹ te mebukwaa l'alị Ízurẹlu;
mbụ l'ẹ ta phụbedua egbe iphe ọwaa shitakpo keshinu ẹphe shi alị Íjiputu jeye ntanụ.
Unu rịkwaa ya arịri! Unu achịa idzu; kfuru ayi iphe ayi e-me.”

20

Ndu Ízurẹlu akwakọbe k'ọgu; ẹphe lẹ ndu Bénjaminu

1 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha azafụta shitakpo lẹ Dánu jeye lẹ Besheba;
mbụ jeyekpo l'alị Gíledu. Edzudzu-ọha ono azafụta l'ọ bụ onye lanụ je adọo Ojejoje
l'ifu lẹ Mízupa.
2 Ndu ishi ndu ishi l'ikfu l'ikfu ndu Ízurẹlu edzua l'edzudzu ọha ndu kẹ Nchileke
ono. Iphe, ẹphe dụ bụ ụkporo ụnu ugbo labụ l'ụkporo ụnu iri, bụ ndu gude ọkpa;
pagbaaru ogu-mbeke.
3 Nzi erua ndu Bénjaminu lẹ nchị lẹ ndu Ízurẹlu zafụwaru je edzua lẹ Mízupa.

Ndu Ízurẹlu asụ: "T'a kọoduru ẹphe ẹge ẹjo akpamara ọwaa shiru mụa."
4 Ya ndono; nwoke Lívayi, bụ iya bụ nji nwanyi ono, e gburu ono asụ ẹphe: "Lẹ
yẹle nnufu iya bahụru lẹ Gíbiya l'alị Bénjaminu t'ẹphe radụ.
5 Yo be l'ẹnyashi; unwoke ndu Gíbiya abyatashia l'ụlo, ya nọ; gbaa ụlo ono
mgburumgburu l'eme t'ẹphe gbua ya.Ẹphe egude nnufu iya k'ẹhuka; raa ya; ragbua
ya.
6 Ya abya apata nnufu iya ono; kwakashịa anụ iya nanụ nanụ; keeru ndu Ízurẹlu
l'ọnu-ogo ọnu-ogo; kẹ l'iphe ẹphe meru l'alị Ízurẹlu bụ akpamara; bụru ụtsuruku.
7 Nta-a; unubẹ ndu Ízurẹlu l'unu ha; unu kfua ẹge bụ ememe iya."
8 Ndu Ízurẹlu awụ-lihu l'ọ bụ onye lanụ; sụ: "L'ẹ to nwedu l'ayi ha, ala l'ufu. Mbụ;
l'ẹ to nwedu l'ayi ha; m'ọ bụ onye lanụ, a-la l'ụlo iya.
9 Iphe, ayi e-me ndu Gíbiya nta-a bụ t'ayi tụa ẹnwa; gude tso ẹphe ọgu.
10 L'iphe, bụ ikfu Ízurẹlu l'ophu bẹ ayi e-shi lẹ ndu, dụ ụkporo unwoke ise; fọta
unwoke iri; shi lẹ ndu ụnu labụ l'ụkporo iri fọta ụkporo ise; shi lẹ ndu dụ ụkporo
ụnu l'ụnu ise fọta ụnu labụ l'ụkporo ise. Ọ bụ ẹphe a-nọdu ewojeru ndu sọja ayi nri;
k'ọphu bụ teke ndu sọja ono ruru Gíbiya t'ẹphe gwata ndu Gíbiya k'alị Bénjaminu
ụgwo akpamara ono, ẹphe kparu l'alị Ízurẹlu ono."
11 Unwoke Ízurẹlu l'ẹphe ha abya edzua; mekobe onwẹphe l'ọ bụ onye lanụ t'ẹphe
je afụaru mkpụkpu ono.
12 Ya ndono; ndu ikfu Ízurẹlu abya ezia ozi t'e je etsogbakota ikfu Bénjaminu; sụ
ẹphe: "?Ẹjo akpamara ọwaa, e meru l'unu-a bụ ole-e?
13 Unu dufutaru ayi ndu iwe ono; mbụ ndu Gíbiya ono t'ayi gbushia ẹphe; fufu ẹjo
akpamara ono l'alị Ízurẹlu."

Obenu lẹ ndu Bénjaminu ta ngakpọduaru nchị l'iphe ono, ndu Ízurẹlu ibe ẹphe
kfuru ẹphe ono.
14 Ya ndono; ndu Bénjaminu azafụ l'edukfu l'edukfu je edzua lẹ Gíbiya t'ẹphe je
etso ndu Ízurẹlu ọgu.
15 Ẹphe abya eshi l'edukfu iche l'iche fọta ụkporo ụnu madzụ ẹto l'ụnu ise, bụ ndu
pakọta ogu-mbeke; yeru ụnu madzụ l'ụkporo madzụ iri l'ise, bụ ndu e doru ẹnya
edodo fọo lẹ Gíbiya.
16 L'ime ndu sọja ono l'ẹphe ha bẹ ụnu sọja l'ụkporo sọja iri ise bụ ndu e doru ẹnya
edodo fọo, bụkota ndu, eme ibyita. Ẹphe bụ ndu agba mgbẹka; k'ọphu bụ l'ẹphe
a-dụ gbata ẹkete; ẹphe ta agbaswe iya agbaswe.
17 Ndu Ízurẹlu; ẹ tọ bụkwa ndu Bénjaminu; abya edzukobe ụkporo ụnu unwoke
ise iche iche ugbo iri, bụ ndu pakọta ogu-mbeke. Ẹphe bụ ndu maru ẹnya ọgu.

Ndu Ízurẹlu etso ndu Bénjaminu ọgu

18 Ndu Ízurẹlu awụ-lihu jeshia Bẹtelu ọkpata Nchileke ishi t'ẹphe maru ndu e-vuru
ụzo je etso ndu Bénjaminu ọgu?

Ojejoje asụ ẹphe: "L'ọ bụ ndu Júda e-vu ụzo."
19 Yo be l'ụtsu iya; ndu Ízurẹlu awụ-lihu je adọo; kwaaru Gíbiya.

20 Ndu Ízurẹlu awụfu t'ẹphe je etso ndu Bénjaminu ọgu. Ya ndono; unwoke Ízurẹlu
eje etso ẹphe ọgu lẹ Gíbiya.
21 Ndu Bénjaminu eshi lẹ Gíbiya wụfuta bya egbua ndu Ízurẹlu ụkporo ụnu madzụ
ẹbo l'ụnu madzụ iri l'ise* mbọku ono.
22 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu shilerua ọkpoma ike; chịkobe onwẹphe ọdo; je ekee ọgu
l'ẹke ono, ẹphe kehewaru iya lẹ mbọku k'ivuzọ ono.
23 Ndu Ízurẹlu awụfu je anọdu Ojejoje l'ifu kwaa ẹkwa jeye l'urẹnyashi. Ẹphe
abya ajị Ojejoje; sụ iya: "?T'ẹphe jewaru je etso unwunne ayi ndu Bénjaminu ọgu
ọdo tọo?"
Ojejoje asụ ẹphe: "T'ẹphe jeru."
24 Yo be mbọku k'ẹbo; ndu Ízurẹlu awụfuta; byaruta ndu Bénjaminu ntse.
25 Lẹ mbọku ono kwaphu; ndu Bénjaminu eshi lẹ Gíbiya wụfuta; ẹphe lẹ ndu kẹ
Ízurẹlu awọgba iya. Ndu Bénjaminu egbua ndu kẹ Ízurẹlu ụkporo ụnu madzụ ẹbo
l'ụnu ise,† bụkota ndu pa ogu-mbeke.
26 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụfu jeshia Bẹ́telu je anọdu l'ẹke ono kwaa ẹkwa l'ifu
Ojejoje; swịkota aswịswi mbọku ono jeye l'urẹnyashi. Ẹphe abya agwooru Ojejoje
ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja-ẹhu-agu.
27 Ndu Ízurẹlu abya akpata Ojejoje ishi; kẹ l'ọ bụ l'ẹke ono bẹ Okpoko Ọgba-ndzụ
Ojejoje shi nọdu teke ono;
28 Finehasu Eliyéza Érọnu abụru onye eleta iya ẹnya. Ẹphe ajị Ojejoje; sụ iya: "?
T'ẹphe jewaru je etso ndu Bénjaminu, bụ ụnwunna ẹphe ọgu ọdo; t'ọ bụ t'ẹphe be
ejeshi?"
Ojejoje asụ ẹphe: "T'ẹphe je; kẹ l'echile bẹ ya e-woru ẹphe ye ẹphe l'ẹka."

Ndu Ízurẹlu alụ-gbu ndu Bénjaminu

29 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu abya ekee; gbaa ẹphe mgburumgburu lẹ Gíbiya.
30 Yo be lẹ mbọku k'ẹto; ndu Ízurẹlu ekpofu; jekfushia ndu Bénjaminu ọgu. Ẹphe
eje ekeeru ndu Gíbiya ọgu ẹge ẹphe ekejehawa iya.
31 Ndu Bénjaminu awụfuta; t'ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu kpọgba iya. Ẹphe eshi ẹge ono
wụfuta-gee lẹ mkpụkpu ẹphe. Ẹphe awata ogbu ndu Ízurẹlu pyaapyaa ẹge ẹphe
egbuje ẹphe; k'ọphu bụ lẹ ndu Ízurẹlu, ẹphe gburu l'ẹgu; mẹ l'esu-ụzo, e shi eje
Bẹ́telu; mẹ l'esu-ụzo ọphu e shi eje Gíbiya gbe dụwa ụkporo madzụ l'ụmadzu iri.
32 Ndu Bénjaminu anọdukwadua ekfu: "Nhụu! Ayi alụakwa ẹphe ẹge ayi lụru
ẹphe mbọku k'ivuzọ!"
Ndu Ízurẹlu asụ: "T'ayi kpọlala azụ; k'ọphu ẹphe a-wụfuta-ge lẹ mkpụkpu ẹphe
nọdu l'ụzo."
33 Ya ndono; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụfukota l'ẹke ẹphe shi nọdu; kee ọgu lẹ
Bálụ-Táma. Ndu Ízurẹlu ndu ọphu shi nọdu l'ẹgbudu kee; eshi l'ẹke ẹphe nọ l'ụzo
ẹnyanwu-arịba Gíbiya wụfuta.
34 Ụkporo ụnu madzụ l'ụnu madzụ ise lẹ ndu kẹ Ízurẹlu, e doro ẹnya edodo fọo
awụfu jeshia l'ifu ọgu je etso ndu Gíbiya ọgu. Ọgu ono eshia ike; k'ọphu bụ lẹ ndu
Bénjaminu ta madu l'ọ-la-l'iyi nọwa ẹphe ntse.
35 Ojejoje egude ndu Ízurẹlu lụa ndu Bénjaminu. Ndu Ízurẹlu egbua ụkporo ụnu
madzụ ẹto l'ụnu madzụ ẹbo l'ụkporo madzụ iri l'ise lẹ ndu kẹ Bénjaminu mbọku ono,
bụ ndu pagbaa ogu-mbeke.
36 Ndu Bénjaminu amaru l'e mekputawaru ẹphe.

---

* **20:21 20:21** Iphe ọ bụ bụ 22,000. † **20:25 20:25** Iphe ọ bụ bụ 18,000.

Ndu kẹ Ízurẹlu abya akpọlaaru ndu Bénjaminu azụ; kẹ l'ẹphe kpọru obu ye; lẹ ndu onanu, ẹphe yeru t'ẹphe kee l'ẹgbudu kwabẹ l'iku Gíbiya ono bẹ keru-a ọhuma.
37 Ndu ono, shi kee l'ẹgbudu ono ezifulephu ugbo lanụ; wụba lẹ Gibeya; je egude
ogu-mbeke gbua ndu mkpụkpu ono pyaapyaa.
38 Ndu Ízurẹlu; ẹphe lẹ ndu onanu, keru l'ẹgbudu ono chịhawaru iya achịchi t'ẹphe
mee t'ẹnwuru-ọku kpụfu lẹ mkpụkpu ono.
39 Teke ono; ndu Ízurẹlu aghakọbe wụpyabe ẹphe.

Ndu Bénjaminu watahawaru ogbu ndu Ízurẹlu; gbuwa ẹphe ụkporo madzụ l'ụmadzu iri; l'ekfuwaru onwẹphe: "Nhụu! Ayi alụakwa ndu Ízurẹlu ẹge ayi lụru ẹphe mbọku kẹ mbụ phụ!"
40 A bya ele ẹnya; ẹnwuru-ọku akpụchiwa lẹ mkpụkpu ono. Ndu Bénjaminu aghaa
ẹnya; phụ lẹ mkpụkpu ẹphe akpụkotawa tụtutu l'ẹnwuru-ọku l'ala l'igwe.
41 Ndu kẹ Ízurẹlu aghakọbewaphu wụ-kputa ndu Bénjaminu. Meji atọfu ndu
Bénjaminu; kẹ l'ẹphe mawaru l'ẹphe abyawa ekpolashihu.
42 Ẹphe eche ọkpa l'ọso l'agba ala l'ụzo echi-ẹgu; l'eke ẹphe agbalaru ndu Ízurẹlu.
Obenu l'ẹ-tọ dụdu iphe, ẹphe gbataru iya. Ndu Ízurẹlu eshi lẹ mkpụkpu, nọtsua l'iku
ẹke ono wụfuta; abya ekebuta ẹphe; wata ẹphe egbushi.
43 Ẹphe agbaa ndu Bénjaminu mgburumgburu; gbaa ẹphe ọbo l'ụzo ẹnyanwu-
ahata Gíbiya.
44 Ndu Bénjaminu, e gburu dụ ụkporo ụnu madzụ ẹbo l'ụnu madzụ ise,‡ bụkota
mkparawa l'ọgu.
45 Teke ẹphe ghakọberu; gbaru lashia l'echi-ẹgu lẹ Mkpuma Rimọnu bẹ ndu Ízurẹlu
gburu ẹphe ụnu madzụ iri l'ẹbo l'ụkporo madzụ iri§l'ụzo. Ẹphe achịa ndu Bénjaminu
gude-gude jeye lẹ Gidọmu; gbufua ẹphe ụnu madzụ ise.*
46 Ndu Bénjaminu, e gburu mbọku ono dụ ụkporo ụnu madzụ ẹto l'ụnu madzụ ẹbo
l'ụkporo madzụ iri,† bụkota ndu jeru ọgu; bụru mkparawa l'ọgu.
47 Ndu Bénjaminu, dụ ụnu madzụ l'ụkporo madzụ iri aghakọbe gbalaa; lashia
l'echi-ẹgu lẹ mkpuma Rimọnu; nọo l'ẹke ono ọnwa ẹno.
48 Ya ndono; ndu Ízurẹlu alaphushia azụ; l'alị ndu Bénjaminu; je atụko iphe, bụ
mkpụkpu, nọ l'alị ono gbua pyaapyaa. Ẹphe gburu madzụ; gbua iphe bụ elu, nọ l'ẹke
ono; gbua iphemiphe ọbule, ẹphe phụru l'ẹke ono; tụkota ọku l'iphe, bụ mkpụkpu,
ẹphe jeruru.

21

Ndu Ízurẹlu daru ẹhu ndu Bénjaminu

1 Ndu Ízurẹlu nọhawaru lẹ Mízupa; ribua ya: "L'ẹ to nwedu onye Ízurẹlu, e-duta
nwa iya kee onye Bénjaminu."
2 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu azafụ je akụru lẹ Bẹ́telu; nọdu Nchileke l'ifu l'ẹke ono;
kwaa ẹkwa jeye l'urẹnyashi.
3 Ẹphe asụ: "Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; ?bụ ngụnu kparu iphe,
egbe iphe ọwaa dakfutaru ndu Ízurẹlu. ?Bụ ngụnu kparu iphe, aachọ ikfu lanụ
achọcho lẹ Ízurẹlu ntanụ."
4 Yo be echile iya; ndu Ízurẹlu anmaa ẹwa; woru ẹnya-ngwẹja kpụa l'ẹke ono; bya
egwoo ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja-ẹhu-agu l'ẹke ono.

‡ **20:44 20:44** Iphe ọ bụ bụ 18,000. § **20:45 20:45** Iphe ọ bụ bụ 5,000. * **20:45 20:45** Iphe ọ bụ bụ 2,000.
† **20:46 20:46** Iphe ọ bụ bụ 25,000.

5 Ya ndono; ndu Ízurẹlu abya ajị onwẹphe; sụ: “?O nweru ikfu Ízurẹlu, ẹ-te tsodu
ayi nọdu l'ifu Ojejoje l'ẹke-a?” Ishi iya abụru l'ẹphe ribuhawaru iya l'o -nweru onye
ẹ-ta abyadụ t'ẹphe nọkobe l'ifu Ojejoje lẹ Mízupa bụ egbugbu bẹ ẹphe e-gbu onye
ọbu.
6 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu adaa ẹhu ụnwunna ẹphe ono; mbụ ndu Bénjaminu;
sụ: “L'ikfu lanụ lẹ Ízurẹlu bẹ phọduwarua mẹ ẹphe agvụ.”
7 “?Nanụ ẹge ayi e-me lụshiaru ndu Bénjaminu ndu ọphu wafụru nụ nwanyi;
keshinu ayi gudewa ẹpha Ojejoje ribua l'ayi te ekedu ẹphe ụnwu ayi.”
8 Ẹphe abya ajị: “?Bụ ndu ikfu ole lẹ Ízurẹlu te tsodu ẹphe nọdu l'ifu Ojejoje lẹ
Mízupa?” Ẹphe abya achọfuta lẹ ndu Jábẹshi-Gíledu ta dụdu; m'ọo onye lanụ, byaru
ndzuko ono;
9 kẹ l'ẹphe dzuwaru onwẹphe maru l'ẹ-tọ dụdu ndu Jábẹshi-Gíledu m'ọ bụ onye
lanụ nọ l'ẹke ono.
10 Tọ dụ iya bụ; ọha ono, dzuru l'ẹke ono abya afọta ụkporo ụnu ndu sọja l'ụnu
ndu sọja iri;* zifu ẹphe t'ẹphe gude ogu-mbeke je Jábẹshi-Gíledu je egbushikota iphe
bụ ndu bu l'ẹke ono: nwoke; nwanyi; mẹ ụnwegirima.
11 Ẹphe asụ: “Ọwaa, iphe unu e-me teke unu ruru: Unu gbushikota iphe bụ nwoke;
l'ụnwanyi, nwoke chịkahujewaru ọkpa.”
12 Ndu ẹphe phụru lẹ Jábẹshi-Gíledu, nwoke ta chịkahubua ọkpa dụ ụnu ụnwu-
mgbọko lanụ. Ẹphe edukoo ẹphe jeshia l'ọdu ẹphe lẹ Sháyilo l'alị Kénanu.
13 Ya ndono; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abya ezia t'e zia ndu Bénjaminu lẹ Mkpuma
Rimọnu l'ẹphe chọru t'ẹphe l'ẹphe kpeshia.
14 Tọ dụ iya bụ; ndu Bénjaminu alatashia teke ono; ndu Ízurẹlu eworu ụnwu-
mgbọko ndu Jábẹshi-Gíledu ono, ẹphe kpụru lẹ ndzụ ono keeru ndu Bénjaminu
t'ẹphe lụru. Ọbule ẹ to dzugbaduru ẹphe.

Aalụtaru ndu Bénjaminu ụnwanyi ọdo

15 Ya ndono; imiko ndu Bénjaminu egude ndu ono; kẹle Ojejoje mewaru ikfu ndu
Ízurẹlu; yọ gbaa ọru.
16 Tọ dụ iya bụ; ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu asụ: “?Nanụ ẹge ee-me t'ọ bụru l'a
lụkotaru ndu Bénjaminu ndu ọphu phọduru nụ nwanyi; keshinu e gbugeru ụnwanyi
ndu Bénjaminu?”
17 Ẹphe asụkwaphu onwẹphe: “Lẹ ndu Bénjaminu ọphu wafụru nụ nwefutaje akọ;
tẹ mkpurophu ikfu be echihu lẹ Ízurẹlu.
18 Ọbu; ẹ tọ bụkwa l'ayịbedua e-gbe keghee ndu Bénjaminu ụnwu ayi; keshinu ayi
ribuwaru iya: ‘L'onye keru ndu Bénjaminu nwatibe iya l'ayi bụakwa onye e buru
ọnu.’ ”
19 Ẹphe asụ: “Oo-o! ?M'o nwenarua ajị, ayi agbajẹru Ojejoje afa l'afa lẹ Sháyilo, nọ
l'ụzo isheli Betẹlu; nọdu l'ụzo ẹnyanwu-ahata ụzo, shiru Bẹ́telu laa Shékemu l'ụzo
ọhuda Lebona?”
20 Ẹphe asụ ndu Bénjaminu: “Unu tụgbua; je edomishia onwunu lẹ mgbo vayịnu;
21 kwabẹ akwabẹ. Teke ụnwu-mgbọko Sháyilo wụfutaru bya ote egvu; tẹ onyenọnu
shi lẹ mgbo vayịnu ono je egude onye ọphu ọo-lụ; gude lashia alị Bénjaminu.
22 Teke ndu nna; m'ọ bụ unwunne ẹphe ndu k'unwoke jịru ayi; ayi asụ ẹphe t'ẹphe
gude okfu ẹhu ayi; meeru unu iphe-ọma; haaru unu ụnwegirima ono; kẹ l'ayi ta dụdu
ike lụ-dzuaru ẹphe nwanyi teke ono, a lụru ọgu ono. Tẹmanu bẹ ẹnwa te egudekwa
unu; kẹ l'unu te gudedu ẹka unu kee ẹphe nwanyi.”

---

* **21:10 21:10** Iphe ọ bụ bụ 12,000.

23 Ndu Bénjaminu ekwe. Yo be teke ụnwu-mgbọko ono ete egvu; onyenọnu; yọ
gbafụta je egude nwamgbọko lanụ; pata iya gbachịa; yọ bụru nyee ya. Ẹphe alata
l'alị ẹphe; bya akpụkwa-zi mkpụkpu ono; buru.
24 Ndu Ízurẹlu awụkahu l'ẹke ono teke ono; onyenọnu alashia l'ikfu nk'iya; shiwaru
ẹke ono lashia l'ẹke ọ hataru ókè-alị nk'iya.
25 Teke ono bẹ ndu Ízurẹlu te shidu nweru eze, achị ẹphe. Onyenọnu emelephu
ẹge dụ iya mma.

Rutu

Naomi yẹle Rutu

1 Teke ono, ndu ikpe shi achị ndu Ízurẹlu ono; bẹ ẹjo-ẹgu byaru l'alị ono. Nwoke
lanụ, bụ onye Bẹ́tulehemu l'alị Júda egbeshi yẹle nyee ya; mẹ ụnwu iya unwoke ẹphe
ẹbo; lashia Móabu.
2 Ẹpha nwoke ono bụ Elimẹleku. Ẹpha nyee ya abụru Naomi; kẹ ụnwegirima
iya unwoke ono ẹphe ẹbo abụru Mahụlonu; mẹ Kiliyọnu. Ẹphe bụ ndu Efuratu lẹ
Bẹ́tulehemu l'alị Júda. Ẹphe atụko gwota lashia Móabu je eburu.
3 Ẹphe ebunyaa l'ẹke ono; Elimẹleku, bụ iya bụ nji Naomi anwụhu; haa nwanyi
ono yẹle ụnwegirima unwoke ẹbo ono.
4 Ẹphe abya alụshia nwanyi Móabu. Ẹpha onye lanụ l'ụnwanyi ono bụ Ọpa; onye
ọphu abụru Rutu. Ẹphe ebulephu l'alị ono iphe, ruru afa iri;
5 Mahụlonu yẹle Kiliyọnu anwụshihu. Naomi agbaru ẹka; ụnwegirima iya ono
ẹphe ẹbo ta nọhe; nji iya ta nọ.
6 Yọ nọnyaa lẹ Móabu; nụa lẹ Ojejoje mewaru t'iphe dụru ndu nk'iya lẹ mma; kẹ l'o
mewaru t'ẹphe nweru nri eriri. Naomi yẹle unyomu ụnwu iya ono ẹphe ẹbo ajịkobe;
yọ bụru ẹphe alala.
7 Yẹle unyomu ụnwu iya ono ẹphe ẹbo eshi l'ẹke ono, ẹphe shi buru ono gbeshi;
kwasẹru ụzo Júda.
8 Naomi asụ unyomu ụnwu iya ono ẹphe ẹbo: “Unu lakwa azụ lakfube nne unu
lẹ nk'ẹphe. Tẹ Ojejoje mekwaaru unu iphe-ọma ẹge ono, unu meru ndu ọphu
nwụhuwaru anwụhu mẹ lẹ mbẹdua ono.
9 Tẹ Ojejoje mekwaa t'unu lụtsua nji ọdo l'ẹke ẹhu a-dụ unu agu.”
Yo kfuebe ẹge ono; nmaa ẹphe akpa tsutatsua ẹphe ọnu. Ẹphe atụko wata ẹkwa;
10 sụ iya: “Wawa; l'ẹphe e-tsoru iya lakfube ndibe ẹphe.”
11 Naomi asụ ẹphe: “Unu la; ụnwu mu. ?Bụ ngụnu meru iphe unu e-tso mu. ?Mu
a-tsụkwadu ime ọdo k'ọmuta ndu, a-lụshi unu.
12 Unu laa byiko ụnwu mu; kẹle mu kahụwaru k'ọlu nji ọdo. Ọ -bụruru t'a sụ lẹ mu
levuru ẹnya; lụa nji l'ẹnyashi-a; ?mu a-tsụta-ghe ime; mụa ụnwegirima unwoke.
13 ?Unu a-nọdukpelephu gburu jeye t'ẹphe vufuta. ?Unu a-ha ọlu nji; nọdu
ngabẹkpeleruphu ẹphe tọo. Wawa; ụnwu mu. Ọ kakwa mbẹdua ọburu iphe aphụ;
mẹ l'unubẹdua. Ishi iya abụru lẹ Ojejoje mewaru mu ọduge-eme.”
14 Yo kfuebe ẹge ono; ẹphe atụko wata ẹkwa ọdo. Ya ndono; Ọpa ekwe bya etsuta
nne nji iya ọnu; yọ bụru iya ọla azụ. Obenu lẹ Rutu swịkuru nne nji iya ono; mbụ
Naomi.
15 Naomi asụ iya: “Lekwa; nyee nwunne nji ngu alakfubeekwa ndibe ẹphe; mẹ
l'agwa ẹphe. Tsoru iya la!”
16 Rutu asụ iya: “Ba asụshi tẹ ya haa ngu; m'ọbu tẹ ya haa ngu etsotso. L'ọ kwa ẹke
iije; bẹ ya e-je; bụru ẹke ị zẹru; bẹ ya a-zẹ. Ndibe ngu a-bụ ndibe iya; Nchileke ngu
abụkwaruphu Nchileke iya.
17 Ẹke ị nwụhuru; bụ ẹke ya a-nwụhu. Yọ bụru l'ẹke ono; bẹ ee-li iya. Tẹ Nchileke
nụkwaa ya aphụ; mbụ t'ọ gwakwaa ya ọchi; m'ọ bụduphu anwụhu kpụu; bụ iphe,
e-kekahu nggu l'iya!”
18 Naomi abya amaru lẹ Rutu ribuwaru lẹ ya e-tso iya; paru iya haa.
19 Tọ dụ iya bụ; ẹphe ẹbo atụgbua; jee gbururu jeye ẹphe erua Bẹ́tulehemu.
Teke ẹphe larutaru Bẹ́tulehemu; bẹ mkpụkpu ono gbahụru gharaghara l'okfu ẹphe.
Ụnwanyi l'ebutsua mkpu; l'ajịtua; sụ: “?Bụ-a Naomi ndọ-ọ tọo?”

20 Yọ sụ ẹphe: “Ndu mu; unu be ekujehe mu Naomi.* Unu kujechia mu ‘Mára;’† kẹle Ọkaribe-Kakọta-Ike meekwaru ndzụ mu; yọ bụru olubu.
21 Kẹle teke mu eje ejeje; bẹ mu vu l'ishi; paru l'ẹka. Ọbule Ojejoje mewaru mu; mu agbaru ẹka lata. ?Bụ kẹ ngụnu; bẹ unu e-gude eku mu Naomi; l'ẹke Ojejoje nụwaru mu chịkikfuu? Mbụ lẹ Ọkaribe-Kakọta-Ike nyịwaru mu ẹka swọngu.”
22 Tọ dụ iya bụ; Naomi yẹle nyee nwa iya; mbụ Rutu kẹ Móabu; ayịru laruta Bẹ́tulehemu teke eebuwa balị.

2

Rutu eje àkpà l'okfu Bówazu

1 Ya ndono; yo nweru nwoke lanụ, Naomi nweru, bụ abụbu nji iya. Nwoke ono shi l'eri Elimẹleku phẹ; bya abụru onye nweru iphe nshinu. Ẹpha iya bụ Bówazu.
2 Yo be ujiku lanụ; Rutu; mbụ nwanyi Móabu phụ asụ Naomi: “Byiko tẹ ya jenu je amaru; ?m'o nweru onye ya a-tụba l'ẹnya tẹ ya kpaa mkpakwa iphe l'ụkabyi iya.”
Naomi asụ iya t'o jeru.
3 Yọ tụgbua jeshia ẹke aakpata iphe l'alị; l'etso ẹphe l'azụ akpa mkpakwa iya. Yọ bụleruphu l'ẹke Bówazu ono, bụ abụbu Elimẹleku ono kọru b'o jeru.
4 A bya ele ẹnya; Bówazu eshiwa lẹ Bẹ́tulehemu bya. Yọ bya ekele ndu ono, aakparu iya iphe ono; sụ ẹphe: “Tẹ Ojejoje swikwaru unu!”
Ẹphe asụ iya: “Tẹ Ojejoje gọkwaaru ngu ọnu-ọma.”
5 Tọ dụ iya bụ; Bówazu abya ajị nwozi iya, bụ onye ishi ndu akparu iya iphe l'ẹgu; sụ iya: “?Bụ onye alụ nwamgbọko ọwaa?”
6 Onye ozi iya, bụ onye ishi ndu akpa iphe l'ẹgu ono asụ iya: “L'ọ kwa nwamgbọko ono, shi Móabu, tso Naomi lata ono.
7 L'ọ rọkwaru mu tẹ ya tsoru ndu ebu balị l'azụ; l'akpa mkpakwa iya ọphu dashịru nụ. Keshinu ụtsu b'o tsoru ndu ono, ebu balị ono jee ozi jeye nta-a. Ọ bụphu ugbo lanụ b'o jeru ja atụta ume nwanshị l'ụlo-ẹgu.”
8 Ya ndono; Bówazu asụ Rutu: “Ngabe nchị nwa mu; ba dụkwa mbọku, ii-je mkpakwa balị l'ẹge ndu ọdo; a gụfu ẹke-a. Nọpyabelekwaphu l'ẹke-a nggu l'ụnwu-mgbọko-ọ, ejeru mu ozi-a.
9 Lepyabekwa ẹnya l'ẹke, ẹphe akpata iphe-a; nggu etsoje ụnwu-mgbọko-a l'azụ. Mu kfuakwaru ụnwu-okorọbya ono t'ẹ b'ọ dụkwa onye a-chọ ngu okfu. Teke mini gụtajeru ngu; nggu eje angụta mini, unwoke ono kutaru ye l'ite-mini, nọ l'ẹke ono.”
10 Ya ndono; Rutu adaa; kpube ifu l'alị; sụ iya: “?Nanụ ẹge e meru; bẹ ya tụbaru ngu l'ẹnya; kẹ t'ị nyata yẹbe onye ọhodo?”
11 Bówazu asụ iya: “A kọkotawaru iya iphe, i meru nne nji ngu; keshinu nji ngu nwụhuru; mẹ ẹge ị haru nne ngu; haa nna ngu; haa alị ẹke, a mụru ngu; bya tẹ nggu lẹ ndu ẹ tị mahaadụa buru.
12 Tẹ Ojejoje kfụkwaa ngu ụgwo iphe-ọma ono, i meru ono. Tẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu, bụ onye, ị gbabataru bya ekpuru l'ẹhu; kfụkwaa ngu ụgwo iya nkfụ-ngo k'ọma.”
13 Rutu asụ iya: “Onye nwe mu nụ; tẹ mu tụbajelekwa ngu phụ l'obu ẹge ono mu tụbaru ngu iya ono; kẹ l'i gudewa olu-ọma ngu mee t'obu shihu mụbe nwozi ngu ike; lẹ mu ba adụkponu l'ọ bụ ẹke onye lanụ l'ụnwu-mgbọko-ọ, ejeru ngu ozi dzụru ọkpa.”
14 Yọ gbaa l'ori nri; Bówazu asụ iya t'ọ bya anọdu l'ẹke ẹphe nọ wota buredi tsutaje lẹ vinega taa. Tọ dụ iya bụ; yọ bya anọnyabe ndu ono, akpata iphe ono; Bówazu eworu balị, a hụru ahụhu nụ iya; yọ taa ya tajia ẹpho; taphodo iya ataphodo.

---

* **1:20 1:20** Iphe “Naomi” bụ bụ “ẹna”. † **1:20 1:20** Iphe “Mára” bụ bụ “olubu”.

15 L'o meeberu jeshia mkpakwa balị ono ọdo; bẹ Bówazu sụru ndu ono, eburu iya balị ono; t'ẹ b'ọ dụkwa onye a-baru iya mba; m'o -ruhuru; ọ chịkolahaa ndu ọphu e bukoberu ebukobe.
16 "Iphe, unu e-gbe meje bụ t'unu lebezije ẹnya haru shije l'ọphu unu sweru esweswe mịfutatsua balị wụshiru iya t'ọ tụtua; ọphu unu abakwaru iya mba."
17 Ya ndono; Rutu akpaa mkpakwa balị ono jeye l'urẹnyashi; bya echishia ya; yo ji ashanga lanụ.
18 Yo vuta iya vulata l'ufu; nne nji iya aphụ ẹge ọ ha; mbụ ọphu ọ kpataru. Rutu abya ewofutafua iphe, o riphoduru eriphodo l'ẹke ono.
19 Nne nji iya ono ajị iya: "?Bụ awe b'i jeru mkpakwa kẹ ntanụ? ?Bụ awe b'i jeru iya? T'ọ dụkwaru onye ono, gụ-vutaru ngu nụ ono lẹ mma!"
Tọ dụ iya bụ; Rutu akọoru nne nji iya ono onye o jeru akpaa ono; sụ iya: "L'ẹpha onye ya jeru akpa l'ẹgu iya ntanụ kwa Bówazu."
20 Naomi asụ nyee nwa iya ono: "Tẹ Ojejoje gọkwaru ọnu-ọma nụ onye ono! Ojejoje, bụ onye ta ahajẹdu okoshi ndu nọ ndzụ mẹ ndu nwụhuwaru anwụhu lẹ ya yeru ẹphe obu." Yọ sụ Rutu: "Lẹ nwoke ono bẹ ayi l'iya bụkwa mee lanụ; mbụ onye lanụ lẹ ndu ọgbaru oleta ayi ẹnya."
21 Rutu; bụ onye Móabu-wa asụ iya: "L'ọphu katsụkpo nụ kwa l'ọ sụru tẹ ya byajẹkpelephu bya etsoru ndu eburu iya balị ono jeye teke ee-buge nk'iya."
22 Naomi asụ Rutu; mbụ nyee nwa iya: "Ọ kakwaru ngu mma; nwa mu; t'i tsojeru ụnwu-mgbọko, ejeru iya ozi; kẹ l'i -jee ẹke ọdo bẹ oo-nwekwaru ẹge ọ dụ; a chọo ngu okfu."
23 Tọ dụ iya bụ; Rutu etsolahaa ụnwu-mgbọko, ejeru Bówazu ozi l'akpa akpa balị jeye teke e bueberu balị; mẹ witu. Ya ndono yẹle nne nji iya ono achịko buru.

3

Rutu yẹle Bówazu l'ẹke eetsuje balị

1 Yo be ujiku lanụ; nne nji iya ono; mbụ Naomi; asụ iya: "Nwa mu; ?tọ dụdunua mma mẹ mu chọtaru ngu ẹke ịi-nọdu t'e leta ngu ẹke a-bụru ngu ufu, bụ ẹke ẹhu a-dụ ngu agu tọo.
2 Bówazu; mbụ onye ono, nggu l'ụnwu-mgbọko, ejeru iya ozi shi nọdu ono; ?ta bụduna abụbu ayi. L'ẹnyashi ntanụ bẹ ọo-nọdu aphụcha balị l'ẹke eetsuje balị ono.
3 Ghụa ẹhu; nggu ajịa manụ, eshi mkpọ; nggu ewota uwe ngu ọphu katsụa mma yee. Teke e metsuaru; nggu atụgbua jeshia l'ẹke ono, eetsuje balị ono. Ọle be emekwa t'ọ maru l'ị nọ l'ẹke ono jeye teke oo-rieberu nri; ngụa iphe angụngu.
4 Tọnwubelephu ẹnya maru ẹke ọ zẹ. Teke Ọ -zẹ-zitalephu; nggu atụgbua je aphụ-lia ya iphe, o phụ-kpuru onwiya l'ọkpa; zẹnyabe iya. Ọo-karu ngu-a iphe, ii-me."
5 Rutu asụ iya: "Iphe bụ iphe, ị sụru tẹ mu mee bẹ mu e-me."
6 Tọ dụ iya bụ; yọ tụgbua jeshia ẹke ono, eetsuje balị ono je emekota ẹge ono, nne nji iya sụru iya t'o mee ono.
7 Bówazu eritsulephu nri; ngụa iphe angụngu; gude ẹhu-ọtso-ẹna je azẹru lẹ nkụlahu ẹke a kụberu balị. Rutu atọo nwẹhu je aphụ-lia ya iphe l'ọkpa zẹnyabe iya.
8 Yo rua l'echi-abalị; Bówazu elubirihu. Yọ ghaa aghagha; phụ l'o nweru nwanyi, zẹ iya l'ụzo ọkpa!
9 Yọ jị: "?Bụ onye?"
Rutu asụ iya: "L'ọ kwa mbẹdua; Rutu, bụ nwozi ngu. Lụpyabenu mu; byiko; kẹ l'ọo nggụbedua bụ abụbu ayi, gbaru t'i leta ayi ẹnya."

10 Yọ sụ iya: “Tẹ Ojejoje gọkwaaru ngu ọnu-ọma; ada mu. Iphe-ọma ọwaa kakwa
ọphu i mehawaru; kẹ l'ẹ tị gbatsoduru unwokoro; mẹ ẹphe nweru iphe; mẹ ẹphe te
nwedu.
11 Nta-a; ada mu; ba atsụshi egvu. Lẹ mu e-mekotaru ngu-a iphemiphe ọbule, ị
rọru mu; kẹ l'onyemonye ọbule lẹ mkpụkpu ayi makọtawaru l'ị bụ nwanyi umere
ọma.
12 Ọ bụ oswi-okfu lẹ mu l'unu bụ. Obenu l'o nweru onye ọdo, unu l'iya ka abụbu,
bụ onye ọ gbaru t'o leta ngu ẹnya.
13 Nọdu l'ẹka-a l'ẹnyashi-a. Teke o beru l'ụtsu; ọ -bụru l'oo-meru ngu-a iphe, gbaru
tẹ madzụ meeru abụbu iya; b'ọ dụkwa mma. Ọ -dụdu; kamẹnu; bẹ ya e-meru ngu
iya-a. Zẹru l'ẹka-a; tẹ nchi bọhu.”
14 Ya ndono; Rutu azẹru iya l'ụzo ọkpa jeye l'ụtsu. Yo be l'oswi ?bụ-onye-ndono;
yo gbeshi l'ẹke ono. Yo gbeshide; Bówazu asụ iya: “T'ẹ b'o mekwa t'o nweru onye
a-ma lẹ nwanyi byaru l'ẹke-a, eetsuje balị-a.”
15 Rutu abyadẹ alụfu; Bówazu asụ iya: “T'ọ tọfu ẹ́kwà, o we; tọsaa ya atọsa.” Yọ
bya atọsaa ya; Bówazu abya egude iphe vọta balị ugbo ishingu yeru iya l'ẹ́kwà ono;
kekoo ya; bo iya. Yọ tụgbua; lashia.
16 Yọ lakfushia nne nji iya; bụ Naomi; yọ jị iya: “?Nanụ ẹge ọ mụru; nwa mu?” Yọ
bya akọkotaru iya iphemiphe ọbule ono, nwoke ono meru iya ono;
17 sụ iya: “L'ọ tụtaru balị-a l'iphe, aatụje iya ugbo ishingu; nụ mu; sụ mu tẹ mu ba
agbashị ẹka lakfube nne nji mu.”
18 Naomi asụ iya: “Nọdukpelephu nwandoo nwa mu; maru iphe, e-me nụ; kẹle
nwoke ono ta byadụ bya anmakfuru anmakfuuru ntanụ jeye teke ọo-phụ ishi iya.”

4

Bówazu alụ Rutu

1 Ya ndono; Bówazu atụgbua jeshia l'obu-edukfu mkpụkpu ono je adụgaru. A bya
ele ẹnya; onye ono yẹle nwanyi ono ka abụbu ono, o shi ekfuru ono eswewa; Bówazu
ekua ya; sụ iya: “T'ọ bya anọduedu l'ẹke-a!” Yọ tụgbua je je anọ-zita.
2 Bówazu abya ekua ndu bụ ọgurenya mkpụkpu ono ụmadzu iri; sụ ẹphe: “Unu
bya anọdu anọdu l'ẹke-a.” Ẹphe ekwe bya anọdu.
3 Yọ sụ abụbu ẹphe ono: “Lẹ Naomi shiakwa Móabu lata; yoo me t'o ree alị abụbu
ayi; mbụ Elimẹleku.
4 Ya arịa l'ọ ka mma tẹ ya mee t'ị maru. Ọ -bụru l'ịi-zụ iya; nggu azụa ya l'ifu ndu-a,
nọ l'ẹke-a; mẹ l'ifu ndu bụ ọgurenya ayi-a. Ọ -bụru l'ọo agbata bẹ ịi-gbata iya; nggu
agbata ya. Teke bụ l'ẹ tịi gbatadu; nggu ekfuru iya tẹ ya maru. Kẹ l'ẹ to nwedu onye
ọdo, o ruberu l'agbata iya; a gụfu nggụbedua. Onye ọdo bụwa yẹbedua.”
Nwoke ono asụ iya: “Lẹ ya a-gbata iya.”
5 Bówazu asụ iya: “Ị -zụa Naomi yẹle Rutu, bụ nwanyi Móabu alị ono; bẹ ịi-
lụpyabekwaphu nyee nwoke ono, nwụhuwaru nụ ono; k'ọphu ọo-tọgbo akọ; t'ẹpha
onye ono, nwụhuwaru nụ ono be ephuhu.”
6 Tọ dụ iya bụ; abụbu ẹphe ono asụ: “Lẹ keshinu ọ bụ ẹge ono b'ọ dụ; bẹ ya ta
agbafụtakwa alị ọbu; kẹle ya te ejedu ọtu ẹku iya ntụ. Gbafụtachia ya nggụbedua;
kẹle ya te emeghekwa iya!”
7 L'ogege ono l'alị Ízurẹlu; bẹ ọobuje; madzụ eme t'ọ gbata iphe; m'ọ -bụ t'ọ
gbanweta iphe; bẹ ooyefuje akpọkpa iya; nụ onye ono. Yọ bụru ẹge ono; bẹ ndu
Ízurẹlu egudeje ekoshi l'e mebuwaru iphe ọbu.
8 Tọ dụ iya bụ; abụbu ẹphe ono asụ Bówazu: “T'ọ zụa ya.” Yo kfutsua ẹge ono;
bya eyefu akpọkpa iya; nụ Bówazu.

9 Teke ono phụ; Bówazu asụwaphu ndu bụ ọgurenya ono; mẹ iphe bụ ndu nọkota
l'ẹke ono: "Ọ kwa unubẹdua bụ ndu ekebe ntanụ lẹ Naomi rewaru iya iphemiphe
ọbule, bụ kẹ Elimẹleku; mẹ kẹ Kiliyọnu; mẹ kẹ Mahụlonu.
10 Ẹge ono kwaphụ; bẹ ya lụpyaberu Rutu; mbụ nwanyi Móabu, nji iya; mbụ
Mahụlonu haru; k'ọphu ee-shi ẹge ono t'e doberu iya akọ; mẹ ẹge ee-shi t'iphe nji iya,
nwụhuwaru anwụhu nọdu; k'ọphu ẹpha iya ta achịhudu l'ufu ẹphe; mẹ lẹ mkpụkpu
ẹphe. Unubẹdua bu ndu ekebe ntanụ."
11 Tọ dụ iya bụ; ndu bụ ọgurenya ono; mẹ iphe, bụ ndu nọkota l'obu-edukfu ono
azụa mgbede; sụ: "L'ẹphe bụ ndu ekebe. Tẹ Ojejoje mekwa-a nwanyi-a, alata nke
ngu-a t'ọ dụ l'ọ bụ Rechẹlu mẹ Lii; ndu bụ ẹphe; bẹ ndu ikfu Ízurẹlu shi futa. T'ẹka
ngu bụkwaru ụpete l'alị Efuratu; nggu abụru onye a maru amaru lẹ Bẹ́tulehemu.
12 Tẹ Ojejoje shikwa l'ụnwu, ọo-nụ nwata nwanyi-a; mee t'ufu ngu dụ l'ọ bụ ufu
Pẹ́rezu, bụ nwa, Táma mụtaru Júda."

Eri Dévidi

13 Tọ dụ iya bụ; Bówazu eduta Rutu; yọ bụru nyee ya. Yọ bya ejekfu iya; Ojejoje
emee; yọ tsụta ime; mụa nwata nwoke.
14 Ndu k'ụnwanyi ekfulahaaru Naomi; sụ iya: "T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ onye
meru t'i nweru nwanwa, e-leta ngu ẹnya. Tẹ ẹpha iya dekwaa ude l'alị Ízurẹlu.
15 Nyee nwa ngu ono yeru ngu obu; bya emewaru ngu iphe ụnwegirima unwoke
ẹsaa ta ga emeduru ngu. Nta-a b'ọ mụwaru ngu nwanwa, bụ iya e-le ngu nka; mee
t'ị bya etsefu lẹ nwamgbọko ọdo."
16 Tọ dụ iya bụ; Naomi ekuta nwata ono dobe l'ụtakfu; yọ bụwaru iya rụ heru iya.
17 Ụnwanyi obutobu agụa nwata ono Óbẹdu; sụ: "L'a mụwaru Naomi nwata
nwoke!" Óbẹdu ono bụ iya bụ nna Jesi; Jesi abụru nna Dévidi.
18 Ọwaa bụ eri Pẹ́rezu:
Pẹ́rezu bụ nna Hézurọnu.
Hézurọnu abụru nna Ramu.
19 Ramu bụ nna Amínadabu.
20 Amínadabu abụru nna Náshọnu.
Náshọnu bụ nna Sálumọnu.
21 Sálumọnu abụru nna Bówazu.
Bówazu bụ nna Óbẹdu.
22 Óbẹdu abụru nna Jesi.
Jesi abụru nna Dévidi.

Sámẹlu
kẹ mbụ

1 O nweru nwoke ọbu, bụ onye Ráma l'alị ugvu Ífuremu. Ẹpha nwoke ono bụ
Ẹlukana Jerohamu Elihu. Elihu ono bụ nwatibe Tohu; Tohu abụru nwatibe Zufu
l'ikfu ndu Ífuremu.
2 Ẹlukana bẹ lụru ụnwanyi labụ. Onye lanụ bụ Hana; onye ọphu abụru Penina.
Penina; bẹ mụshiru ụnwegirima; obenu lẹ Hana te nwedu ọphu ọ mụtaru.
3 Afa l'afa; bẹ nwoke ono eshije lẹ mkpụkpu iya jeshia Sháyilo; ọbaru Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ẹja; mẹ t'o gworu ngwẹja nụ iya. Ọ bụ l'ẹke ono bẹ ụnwegirima
Elayi ẹphe ẹbo, bụ iya bụ Hofini; mẹ Finehasu anọduje l'achịru Ojejoje ẹja.
4 Yọo bụje; teke Ẹlukana gworu ẹja ono; yo wota anụ, gbaru nyee ya; mbụ Penina
yẹ l'ụnwu iya: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi nụ ẹphe.
5 Obenu lẹ Hana; bẹ oobeje anụ lẹ nk'iya; kẹ l'o yeru iya obu nshinu; yeru lẹ Ojejoje
kechiru iya ẹpho.
6 Yọ bụru okfu lẹ Ojejoje kechiru iya ẹkpa-nwa meru iphe onye ọ bụru yẹle iya
anọduje adụka iya l'iphe; gude iya l'akpatsu iya aphụ.
7 Yọ bụru ẹge ono bẹ ọonoduje ada afa l'afa. Iphe bụ teke Hana jeru l'eze-ụlo
Nchileke; nyee nji iya ono l'akpatsu iya aphụ; k'ọphu bụ l'ọoraje ẹkwa; jịka nri.
8 Yọo bụje aanọnyaa; Ẹlukana, bụ nji iya ono ajị iya iphe ọoraru, kpọru iya nri:
“?Bụ ngụnu kparu iphe aphụ jiru iya obu? ?Ya ta kadụru iya ọgaru mkpa karia
ụnwegirima nwoke iri tọo?”
9 Yo be ujiku lanụ lẹ Sháyilo l'ẹphe ritsuaru nri; ngụa iphe-angụngu; Hana egbeshi.
Teke ono bẹ Elayi, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja nọdu anọdu l'oshi, nọ l'ọnu eze-ụlo
Nchileke.
10 Hana egude aphụ; gude ẹnya-mini; kfuru nụ Ojejoje.
11 Yo ribua ya; sụ: “Nggụbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; ọ -bụru l'ii-le ẹnya
l'aphụ, byaru nwozi ngu; nyata iya; k'ọphu ẹ tịi zahadu yẹbe nwozi ngu; nụ iya
nwata nwoke; bẹ ya e-wokwaru iya phụ nụ nggụbe Ojejoje; t'ọ bụru nke ngu jeye
ẹge ọo-nọ-bebe. Agụbe ta abyadụ eru iya l'ishi.”
12 Teke ono, ookfu anụ Ojejoje ono bẹ Elayi phụberu iya ẹnya l'ọnu.
13 Hana egude obu iya l'ekfu anụ Nchileke. Ọnu l'eme iya ụkporo; ọbu l'ẹ ta anụdu
iphe, ookfu. Elayi arịlahaa l'ọ bụ mẹe b'ọ ngụru;
14 sụ iya “?Bụ teke ole bẹ mẹe ọwaa e-mebuhu ngu l'ẹnya? Panụru mẹe haa!”
15 Hana asụ iya: “Ẹ tọ kwa ẹge ono b'ọ dụ; onye nwe mu nụ. Mu bụkwa nwanyi,
aphụ jiru ọkpoma. Mu ta ngụkwa mẹe; to nwe iphe ọdo, eme l'ẹnya, mu ngụru. L'ọ
kwa ẹge ọ dụru mu; bẹ mu atọshiru Ojejoje.
16 Be ewotakwa mubẹ nwozi ngu l'ọ bụ nwanyi, iphere gvụru l'ifu. Ọ kwa ẹge iphe
ono ahụtabe mu ọku; mẹ ẹge ọotsuta-be mu l'ẹhu bẹ mu shi teke ono kfushitaru
Nchileke ono.”
17 Elayi asụ iya: “Lawaru nta-a! Tẹ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu mekwaaru ngu iphe,
ịiroru iya.”
18 Hana asụ iya: “T'obu rukwaa ngu l'ẹke nwozi ngu nọ.” Ya ndono; Hana atụgbua
je eria nri; ifu abya atụsahu iya.
19 Yo rua l'ọnma-ẹwa ụtsu echile iya; ẹphe egbeshi; baarụ Ojejoje ẹja tụgbua
laphushia azụ l'ufu ẹphe lẹ Ráma. Ẹlukana abya ejekfu nyee ya ono; mbụ Hana;
Ojejoje anyata iya.

20 A nọnyaa; Hana abya atsụta ime; mụa nwata nwoke; gụa ya Sámẹlu; kẹ l'ọ sụru:
"Lẹ ya rọtaru iya Ojejoje."

Hana eye Sámẹlu l'ẹka Nchileke

21 Yo be teke nwoke ono; mbụ Ẹlukana yẹle ndibe iya jeru t'ẹphe je egwooru
Nchileke ẹja; mẹkwaphu t'o mee iphe, o kweru Nchileke ụkwa iya, bụ ẹge oomeje
afa-l'afa;
22 Hana akwaa l'ufu. Yọ sụ nji iya: "Lẹ ya te ejekwa jeye teke nwata-wa wofuru
ọnu l'ẹra. Teke ono; ya ekuta iya je edobe l'ụlo Ojejoje. Yo buwaruru l'ẹke ono."
23 Nji iya; mbụ Ẹlukana asụ iya: "Ọ kwa t'i mee ya l'ẹge ọ dụ ngu l'obu. Nọdu jeye
teke nwata e-wofu ọnu l'ẹra. Tẹ iphe Ojejoje kfuru rekwaa l'ẹge o kfuru iya." Ya
ndono; nwanyi ono anọdu hee nwata ono jeye teke ọ ngụ-buru ẹra.
24 Nwata ono ewofutsulephu ọnu l'ẹra; yo kuta iya; bya akpụta oke-eswi, gbaru afa
ẹto; wota ntụ witu, jiru, nkwo-ẹka labụ; bya egude otumu mẹe; duru iya jeshia l'ụlo
Ojejoje lẹ Sháyilo; e gudekpooru lẹ nwata ono hakwadu nwanshị.
25 Ẹphe egbutsua oke-eswi ono; duta nwata ono dujeru Elayi.
26 Hana abya asụ Elayi: "Keshinu ị nọ ndzụ ẹge ị nọ iya-a; nggụbe onye nwe mu
nụ; b'ọ kwa mu bụ nwanyi phụ, vudonyabeje ngu nụ l'ẹke-a; l'ekfu anụ Ojejoje phụ.
27 Mu rọru t'ọ nụ mu nwata-wa; nta-a bẹ Ojejoje mewaru mu iphe ono, mu rọru
iya ono.
28 Ọo ya bụ lẹ nta-wa bẹ mu kutawaru iya Ojejoje. Ọo-bụru kẹ Ojejoje jeye ẹge
ọo-nọ-bebe." Ẹphe abaaru Ojejoje ẹja l'ẹke ono.

2

Ekfukfu, Hana kfuru nụ Nchileke

1 Tọ dụ iya bụ; Hana abya ekfuru nụ Ojejoje; sụ iya:
Mu ete ẹswa l'ẹke Ojejoje nọ.
Ike mu bụ l'ẹka Ojejoje b'o shi.
Nta-a bẹ mu asawa okfu
l'ifu ndu ọhogu mu;
kẹle mu etewa ẹswa
l'ị dzọfutaru mu.
2 Ẹ to nwedu onye dụ nsọ
l'ọ bụ Ojejoje; to nwe onye,
l'atụru ngu nụ;
Ọphu o nwedu Agbara-Mkpuma,
dụ l'ọ bụ Nchileke ayi.
3 Unu haa ọsa nsasa;
unu ahaa ogude ọnu l'apali
onwunu eli;
kẹle ọ bụ Ojejoje, bụ
Nchileke kwa iya
nwe mmamiphe;
bụru iya bụ onye enyochaje
umere, madzụ eme ememe.
4 Akfụ ndu mkparawa
b'i nyakwoshiwaru.
Obenu lẹ ndu ike gvụru
b'i kwawaru agburu-ẹhu
l'ọbu onye kwaru
ngwa-ọgu.

5 Ndu ẹpho shi ji;
wowaru onwẹphe nụ l'okfu nri.
Ndu ọphu ẹgu shi agụ;
bẹ ẹpho jiwaru.
Nwanyi, ẹ-te shidu atsụ ime;
mụtaru ụnwegirima ẹsaa.
Obenu lẹ nwanyi ọphu
mụtaru ụnwu l'igwe;
bẹ gbawa ẹka.
6 "Ọ bụ Ojejoje anafụje madzụ ndzụ;
bụru iya anụje ndzụ.
Ọ bụ iya enwujeru madzụ ye
lẹ maa; bụru iya emeje
t'e teta nọdu ndzụ.
7 Ọ bụ Ojejoje emeje tẹ madzụ
bụru onye ụkpa;
bụru iya emeje t'e nweru iphe.
Ọ bụ iya ewozitaje madzụ alị;
bụru iya ewolije madzụ eli.
8 Ookulije ndu ụkpa l'ẹja;
palia ndu ẹ-ta dụdu ẹge
ọ haru ẹphe l'ikpo ntụ;
woru ẹphe dobe l'ẹke
ndu ishi nọ; ẹke aa-nọdu
akwabẹ ẹphe ugvu.
Ọkpa-ụlo kẹ mgboko
kwa Ojejoje nwe iya.
Ọ bụ l'eli iya b'o
gvugaberu mgboko.
9 Ọobojeru ndu dụru iya lẹ nsọ ụzo.
Obenu lẹ ndu akirishi;
bẹ oomeje t'ẹphe tabuhu
ọnu l'ẹkpuru-ọchi.
Madzụ te egudejekwa
ọkpehu pyafụta ishi.
10 Ndu etso Ojejoje okfu;
bẹ aa-nyakwoshi anyakwoshi
teke oo-shi l'imigwe
gude egbe-igwe bya ọgu.
Oo-kpe mgboko l'ophu ikpe;
woru ike; m'ọkpehu nụ
onye nke ngu ono,
a wụru manụ ono."
11 Tọ dụ iya bụ; Ẹlukana phẹ atụgbua lashia l'ufu ẹphe lẹ Ráma. Nwata ono; mbụ Sámẹlu anọdu l'ẹka Elayi, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; jelahaaru Ojejoje ozi.

Ụnwegirima Elayi

12 Ụnwegirima Elayi bẹ bụkota ndu ẹjo-madzụ; to nwe iphe ẹphe gụberu Ojejoje.
13 Iphe, ndu achịjeru Nchileke ẹja emeje bụ l'ọobuje: madzụ -bya ogwo ẹja; nwozi onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono egude ójì, nweru ọnu ẹto bya teke anụ ono shikwadururu l'ọku;

14 woru ye l'ite ono. Iphe, ójì ono gvutaru bụ k'onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono.
Yọ bụru ẹge ono bẹ eemeje iya iphe, bụ onye Ízurẹlu, gude ngwẹja bya Sháyilo.
15 Yọ bụje tẹmanu a kpọo ẹba anụ ono, e gude gwoo ẹja ono ọku bẹ nwozi onye ono,
achịjeru Nchileke ẹja ono abyakfutaje onye ono, egwo ẹja ono; sụ iya: "T'o wotakwa
anụ ono; nụ onye achịjeru Nchileke ẹja t'a hụa ahụhu; l'ẹ tọo natakwa ọphu e shiru
eshishi; gbahaa k'onyingu."
16 Yọ bụje teke ndu ono sụru nwozi ono: "T'e vuoduru ụzo kpọo ẹba anụ ono ọku;
tẹmanu yo wotawaru ẹge dụ iya mma;" nwozi ono asụ: "Waawa! T'o ye iya ẹya l'ẹka
nta-a; ọdumeka bẹ ya e-wotakwa iya k'ẹhuka."
17 Iphe, ụnwu-okorọbya ono eme akwata ha nshinu l'ẹnya Ojejoje; kẹ l'ẹphe gude
iphe, a nụru Ojejoje l'atụ jola-jola.

Sámẹlu awata ojeru Ojejoje ozi

18 Sámẹlu bụ nwata-okoro, l'ejeru Ojejoje ozi; l'eye uwe-nlọkpuru ọcha, ndu
achịjeru Nchileke ẹja eyeje.
19 Afa-l'afa ha bẹ nne iya akwajẹ uwe-nlọkpuru; chịtaru iya teke yẹle nji iya byaru
ogwo ẹja, ẹphe egwoje l'afa.
20 Yọo bụje Ẹlukana yẹle nyee ya bya ẹge ono; Elayi agọru ọnu-ọma nụ ẹphe;
sụ ẹphe: "Tẹ Ojejoje mekwaa tẹ nwanyi-a mụtaru ngu ụnwegirima, l'a-nọ-chi ẹnya
nwata-wa, nwanyi-a rọru Ojejoje; yo metsua; kuta iya nụ-phu iya azụ-a." Teke Elayi
gọtsuaru ẹphe ọnu ẹge ono; ẹphe atụgbua lashia.
21 Ojejoje abya emeeru Hana iphe-ọma. Yọ bya atsụta ime; bya amụtafua
ụnwegirima unwoke ẹto; mẹ ụnwanyi labụ. Nwata ono; mbụ Sámẹlu anọdu l'ifu
Ojejoje vuta.

Elayi mẹ ụnwegirima iya

22 Nta-a bẹ Elayi kahụwaru ọkpobe akahụ. Eekfujeru iya iphemiphe ọbule,
ụnwegirima iya anọduje eme ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; mẹ l'ẹphe anọduje ara ụnwanyi,
eje ozi l'ọnu Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
23 Ya ndono; yọ sụ ẹphe: "?Nanụ ẹge ọ dụ bẹ unu eme ẹge-a? Nchị jiakwaru iya
lẹ kẹ ẹjo ememe-wa, unu eme-wa.
24 Wawakwa; ụnwu mu. Iphe, mu anụ l'ọnu ndu kẹ Nchileke l'ẹke unu nọ ta dụkwa
mma.
25 Ọ -bụru lẹ madzụ mesweru madzụ ibe iya; Nchileke abụru iya onye-ogbo. Ọlobu;
madzụ -meswee Ojejoje; ?bụ onye e-kfuru iya ẹya." Ụnwegirima iya ono anyịlee nchị
manụ l'okfu nna ẹphe ono; kẹle Ojejoje tụ-buwaru lẹ ya e-gbushi ẹphe.
26 Nwata ono; mbụ Sámẹlu l'evu; nọdu Ojejoje l'obu; nọdukwa iya phụ ndiphe.

Ama iphe, a-dakfuta ọnu-ụlo Elayi

27 Onye kẹ Nchileke abyakfuta Elayi; bya asụ iya: "Ọwaa iphe, Ojejoje kfuru: '?Ya te
wodunaru-a onwiya koshi ọnu-ụlo nna ngu teke ono, ẹphe nọ Fero l'ẹka l'alị Íjiputu
ono?
28 Ọ bụ yẹbedua fọtaru nna ngu l'ikfu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha t'ọ bụru onye a-chịjeru
Nchileke ẹja; t'ọ bụru iya e-jeje l'ẹnya-ngwẹja mu; kpọo ínsẹnsu ọku; yeje uwe-ukuvu
nọdu iya l'ifu. Iphe, bụ ngwẹja-ọku, ndu Ízurẹlu nụru iya bẹ ya nụkotakwaruphu
ndu ọnu-ụlo nna ngu.
29 ?Bụ ngụnu meru iphe unu ta agụbedu ngwẹja iya iphe; mẹ iphe ono, ya tụru
ekemu; sụ t'a nụje iya l'eze-ụlo ẹke ya bu ebubu ono? ?Nanụ ẹge ọ dụ b'ị ka ọkwabe
ụnwu ngu ugvu; ma lẹ yẹbedua; kparu iphe ọ bụ iphe ndu nk'iya, bụ ndu Ízurẹlu
nụru iya bẹ unu afọtaje ọphu kakọta mma eri; l'ada rẹkfurekfu?'

30 “Ọo ya bụ lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; sụru: ‘Ọ bụ oswi-okfu lẹ ya
sụru l'ọ bụ ọnu-ụlo ngu; mẹ ọnu-ụlo nna ngu a-nọduje eje ozi l'ifu iya gbururu jeye lẹ
gbururu.’ Ọbule nta-a; bẹ yẹbe Ojejoje ekfu; sụ: ‘L'ẹ tọo dụhedu ẹge ono! L'ọ bụ ndu
akwabẹ iya ugvu bẹ ya a-kwabẹ ugvu. Ndu ọphu akpọ iya ẹbo-ẹbo-l'afụ bẹ aa-tuphu
l'ọnu.
31 Tụbekwa iya nvọ l'ọogbaakwa teke ya a-gbajifu ike ngu; gbajifu ike kẹ ndu ọnu-
ụlo nna ngu; k'ọphu bụ l'e too nwedu onye, bụ ọgurenya, a-nọkwadu l'ẹnya ufu
unu.
32 Ii-gude ẹnya ngu phụ l'ẹke ono, ya bu ono bẹ nọ l'iphe-ẹhuka. Iphe, dụ mma bẹ
mu e-mekpokwaaru ndu Ízurẹlu. Obenu l'ẹnya-ufu unu te enwedu onye byakwadu
bya a-ka nka gbururu jeye.’
33 L'unu ha onye ọphu ya te egbudu l'ẹnya-ngwẹja iya a-dzụkwaru-a. Obenu l'ọo-
bụru unu aphụ; bụru unu ẹkwa; bụru unu iphe-ẹhuka. Ndu ọnu-ụlo unu a-nọdu
agbakwohu agbakwohu.
34 Iphe, e-me l'ẹhu ụnwegirima ngu; ndu k'unwoke ẹphe ẹbo, bụ iya bụ Hofini yẹle
Finehasu a-bụru ngu iphe-ọhubama. Ẹphe ẹbo a-nwụshihu ujiku lanụ.
35 Mu e-gude ẹka mu wofuta onye a-nọdu achịjeru mụbe Nchileke ẹja. Onye ono
a-bụru onye e gude ire iya ẹka; bụru onye eme uche mu; mẹ obu mụbe Nchileke.
Mu e-me t'ọnu-ụlo onye ọbu ngụru angụru; yọ nọdu l'ifu onye nke mu ono, mu wụru
manụ l'ishi ono eje ozi gbururu jeye.
36 Iphe, bụ onye phọduru nụ l'ẹnya-ufu e-byije ikpere bya iya ọro okpoga; mẹ nri;
l'arọ iya: ‘T'o yenu iya l'ọru, gbaru onye achịjeru Nchileke ẹja; k'ọphu ya a-phụje
iphe oye l'ọnu.’ ”

3

Ojejoje eku Sámẹlu oku

1 Nwata ono; mbụ Sámẹlu anọdu Elayi l'ẹka l'ejeru Ojejoje ozi. Teke ono bẹ Ojejoje
te shidu ekfujekwadu eyeru madzụ; t'a kwata shi aphụjekwadu àphù.
2 Yo be l'ẹnyashi ujiku lanụ; Elayi azẹru l'ẹke ọozeje. Teke ono bẹ nka lawaru iya
l'ẹnya; k'ọphu bụ l'ẹ tọ kwatadu aphụkwadu ụzo ọhuma;
3 urọku eze-ụlo Nchileke ta anyịhuwa teke ono. Sámẹlu azẹkwanuru l'ime eze-ụlo
Nchileke l'ẹke Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje nọ.
4 Ojejoje abya eku Sámẹlu. Yọ za iya;
5 bya egude ọso gbakfushia Elayi je asụ iya: “?I kuru iya oku? Ọ kwa iya ndọ-ọ!”
Elayi asụ iya: “Lẹ ya te ekukwa ngu oku; jekwa je azẹru azẹe!” Yọ tụgbua je azẹ-zita
ọdo.
6 Ojejoje abyakwa bya ekua ya ọdo: “Sámẹlu!” Sámẹlu egbeshikwa jekfushia Elayi;
je asụ iya: “?I kuru iya oku? Ọ kwa iya ndọ-ọ.” Elayi asụ iya: “Nwa iya; ya te kukwa
ngu oku; jekwa je azẹru azẹe.”
7 Teke ono bẹ Sámẹlu ta amadua Ojejoje; kẹle Ojejoje te kfuduaru yeru iya.
8 Ojejoje abyakwa bya ekua Sámẹlu k'ugbo ẹto; Sámẹlu ezilihukwa jekfushia Elayi
je asụ iya: “?I kuru iya oku? Ọ kwa iya ndọ-ọ.” Yọ bya erua Elayi l'ẹhu l'ọ bụ Ojejoje
bẹ eku nwata ono.
9 Yọ sụ Sámẹlu: “Tụgbua je azẹru azẹe. Teke o kuru ngu ọdo; nggu asụ iya:
‘Nnajiufu kfua iphe, ọ bụ; kẹle nwozi ngu ngabẹru ngu-a nchị.’ ” Sámẹlu atụgbua
je azẹru l'ẹke ọ zẹhawa.
10 Ojejoje abya evudo l'ẹke ono; bya ekua ya ẹge ookujehawa iya: “Sámẹlu!
Sámẹlu!” Sámẹlu asụ iya: “Kfua iphe, ọ bụ; kẹle nwozi ngu ngabẹrua nchị.”
11 Ojejoje abya ekfuaru Sámẹlu; sụ iya: “Lenu; iphe, ya abya ememe l'alị Ízurẹlu
a-bụ onye nụru iya nụ; yọ gbaa ya anwịrinwa lẹ nchị.

12 Mbọku, ya e-me iphe ono bẹ ya e-me t'iphe, ya kfuru l'ẹhu ọnu-ụlo Elayi mekota.
13 Ya kfuwaru Elayi lẹ ya abyawa tẹ ya nụa ndibe iya aphụ gbururu jeye lẹ gbururu.
Ishi iya abụru k'ẹjo iphe, ọ machacharụa l'ụnwu iya eme; l'ekfubyishi ẹpha Nchileke;
tọ lọ ẹphe ẹka lẹ nchị.
14 Ọo ya kparu iphe ya riburu iya: 'L'ẹjo iphe, ndu ọnu-ụlo Elayi metaru; bẹ ngwẹja;
m'ọ bụ iphe-anụnu ta asafụ-ghekwa gbururu jeyewaru.' "
15 Sámẹlu abya azẹru. Yo be l'ụtsu; yo gbeshi je agụhaa ụlo Ojejoje. Ọbule ọ
tsụhuru egvu; tọ dụhe ike kfuaru Elayi kẹ àphù ono, ọ phụru ono.
16 Tọ dụ iya bụ; Elayi abya ekua ya: "Nwatibe mu Sámẹlu." Sámẹlu aza iya.
17 Elayi ajị iya: "?Bụ ngụnu bẹ Ojejoje kfuru ngu-a? Be edomikwaru iya ẹya edomi.
O -nweru ọphu i domiru iya edomi; tẹ Ojejoje mekwaa ngu iya; mbụ; t'o mee ngu
ọphu ka njọ."
18 Tọ dụ iya bụ; Sámẹlu abya achịko iphe ono, o kfuru iya ono kfushikotaru iya;
to nwe m'ọ bụ nanụ, o domiru iya edomi. Elayi asụ iya: "Ọ bụ iya bụ Ojejoje; t'o
mekwaa iphe, bụ iphe dụ iya mma."
19 Sámẹlu l'evu; Ojejoje anọdu swiru iya; ọphu o nwedu okfu, Sámẹlu kfuru, alajẹ
kẹ mmanu.
20 Iphe bụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; tsube lẹ Dánu jeye lẹ Besheba amakọtaru lẹ
Sámẹlu bụ ọkpobe onye nkfuchiru, shi Ojejoje l'ẹka.
21 Yọo bụje; a-nọta nọta; Ojejoje ehee lẹ Sháyilo; shi l'okfu ọnu iya koshi Sámẹlu
onwiya.

4

Ndu Filisutayịnu alụta Okpoko Ọgba-ndzụ

1 Tọ dụ iya bụ; Sámẹlu awata okfu l'eyeru ndu Ízurẹlu mgburumgburu.

Yọ bụru iya bụ lẹ ndu Ízurẹlu awụfu t'ẹphe je etso ndu Filisutayịnu ọgu. Ndu
Ízurẹlu eje akwaa ọdu ọgu lẹ Ebeníza; ndu kẹ Filisutayịnu akwaa nk'ẹphe lẹ Afẹku.
2 Ndu Filisutayịnu abya edzua onwẹphe k'ọgu byakfutashia ndu Ízurẹlu t'ẹphe
kpọgba iya. Ọku ekeru achị l'ọgu ono; k'ọphu bụ lẹ ndu Filisutayịnu mekputaru
ndu Ízurẹlu; gbua ẹphe iphe, ruru ụnu ụmadzu iri* l'ifu ọgu ono.
3 Ndu sọja ndu Ízurẹlu alaphulephu azụ l'ọdu ẹphe; ndu bụ ọgurenya ẹphe ajị:
"?Bụ ngụnu meru iphe, Ojejoje haru tẹ ndu Filisutayịnu mekputa ẹphe l'ọgu ntanụ?
L'ẹphe e-jekwa je apata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje lẹ Sháyilo; k'ọphu oo-tsoru ẹphe
je adzọta ẹphe l'ẹka ndu ọhogu ẹphe."
4 Ya ndono; ẹphe abya ezifu madzụ; ẹphe ejeshia Sháyilo je apata Okpoko Ọgba-
ndzụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ onye ono, nọ l'aba-eze l'echi cherobimu
ono. Ụnwegirima Elayi ẹphe ẹbo, bụ iya bụ Hofini; mẹ Finehasu nọkwaphu l'ẹke
ono; ẹphe lẹ Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono.

5 A pabatalephu Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono l'ọdu ọgu ndu Ízurẹlu; ụzu abụru
kẹ wọo; k'ọphu bụ l'alị nmahụru jijiji.
6 Ndu Filisutayịnu anụlephu ẹge ndu Ízurẹlu atụ wọwowo; jịlahaa: "Iphe eme nụ
l'ọdu ọgu ndu Híburu?"
A nọnyaa; ẹphe abya amaru l'ọ bụ Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; b'a pabataru l'ọdu
ọgu ono;
7 tsụlahaa egvu; kfulahaa; sụ: "L'o nwekwaru agwa, bataru l'ọdu ọgu ndu Ízurẹlu.
Nshọo ayi! Iphe, dụ ẹge-a te mebukwaa!

---

* **4:2 4:2** Iphe ọ bụ bụ 4,000.

8 Ayi laakwaru! ?Bụ onye a-dzọ ayi l'ẹka oke agwa ọwaa? L'ọ kwa agwa ono bụ iya
gude iphe-ememe, dụ iche iche gbushia ndu Íjiputu l'echi-ẹgu ono.
9 Unubẹ ndu Filisutayịnu! Unu shihu ike l'ọ bụ nwoke; ọdumeka bẹ unu bụakwa
ohu ndu Híburu ẹge ono ẹphe shi bụru ohu unu ono. Ọo ya bụ; t'unu tso ẹphe ọgu
l'ọ bụ unwoke!"
10 Tọ dụ iya bụ; ndu Filisutayịnu alụa ọgu ono; lụ-gbua ndu Ízurẹlu; k'ọphu
onyenọnu gbalashịru lashia l'ufu iya. Ndu e gburu egbugbu adụ egvu; kẹle ndu kẹ
Ízurẹlu dụ ụkporo ụnu madzụ ẹto l'iri l'ise,† bụ ndu sọja k'ọkpa, larụ l'ọgu ono.
11 Ẹphe narụ Okpoko Ojejoje ono; gbua ụnwegirima Elayi ono ẹphe ẹbo, bụ iya bụ
Hofini; mẹ Finehasu.

Anwụhu Elayi

12 Mbọku ono kwaphu bẹ onye Bénjaminu gude ọso shi l'ifu ọgu ono jeshia Sháyilo
yẹle uwe iya, ọ lajashịru alajashị; kpota ẹja kpua onwiya l'ishi.
13 Teke ọ bataru; bẹ Elayi nọlephu lẹ nwaba iya ele ẹnya l'esu-ụzo; kẹ l'obu ete iya
etete; lẹ kẹ Okpoko Ojejoje ono. Onye ono abata bya ekfua iphe, meru nụ; ụzu-ẹkwa
abụru yọo lẹ mkpụkpu ono.
14 Elayi anụa ụzu-ẹkwa ono; jịlahaa; sụ: "?Bụ ngụnu bụ kẹ wọwowo onanu?"
Nwoke ono emewaphu ẹgwegwa jekfushia Elayi,
15 bụ onye nọwaru ụkporo afa ẹno l'afa iri l'ẹsato. Nka lawaru iya l'ẹnya; tọ
phụfuhe ụzo ọhuma.
16 Nwoke ono asụ Elayi: "L'ọ kwa nta-a bẹ ya shi l'ifu ọgu. L'ọ kwa ọso bẹ ya gude
shi l'ẹke ono gbalaa ntanụ." Elayi ajị iya: "?Nanụ ẹge ọ mụru; nwa mu?"
17 Nwoke ono, byaru ozi ono asụ iya: "Lẹ ndu Ízurẹlu bẹ gbakwaru ọso l'ifu ndu
Filisutayịnu; e gbua sọja ndu Ízurẹlu ogbu-ẹkfu. Ọdo abụru l'ụnwegirima ngu ẹphe
ẹbo, bụ Hofini; mẹ Finehasu b'e gbukwaru; nakwaaphụ Okpoko Nchileke ono."
18 Yo kulephu Okpoko Nchileke ono; Elayi eshi l'aba ono daa laa azụ; sụ-kwoo olu;
yọ bụru iya anwụhu; kẹ l'ọ bụwa nwoke ọgurenya; hakwaphu ọkporokpo. Yọ bụru
ụkporo afa labụ b'ọ bụru ndu Ízurẹlu onye ikpe.
19 Nyee Finehasu, bụ nyee-nwa iya; bẹ dụ ime teke ono. Yọ gbawa iya l'ezeda.
Nwanyi ono anụlephu lẹ Okpoko Nchileke; b'a nataru; mẹ lẹ nna nji iya; mẹ nji iya
bẹ nwụhuru nụ; ime awatawa iya phụ ememe. Yo zeda. Ọ bụ l'ime ọbu tsụru iya
l'ẹhu.
20 Yọ bụru teke ọotu-buwa ume bẹ ụnwanyi, eswi iya ime sụru iya: "T'o gude ẹka
l'obu; l'ọ bụ nwata nwoke b'ọ mụru." Obenu l'ẹ to kfudu okfu; tọ ngarụ ẹphe nchị.
21 Yọ gụa nwata ono Ikabọdu; sụ: "L'ọdu-biribiri Nchileke lụfuwaru l'alị Ízurẹlu."
Ishi iya bụ l'a nataru Okpoko Ojejoje; nna nji iya yẹle nji iya anwụhufua.
22 Yọ sụ: "L'ọdu-biribiri Nchileke bẹ lụfuwaru l'alị Ízurẹlu; kẹ lẹ Okpoko Ojejoje b'a
natawaru."

5

Ndu Filisutayịnu ẹphe lẹ Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje

1 Ndu Filisutayịnu anatatsụa Okpoko Nchileke; bya apafụ iya lẹ Ebeníza je edobe
lẹ Ashudọdu.
2 Ẹphe aparu iya je edobe l'ụlo agwa ẹphe, bụ Dagọnu; dokube Dagọnu l'onwiya.
3 Ndu Ashudọdu abya etehu l'ọnmewa ụtsu echile iya; Dagọnu ekpubewa ifu
l'alị l'ọnu Okpoko Nchileke ono. Ẹphe apalia Dagọnu; woru iya dobephu azụ l'ẹke
ọonojehawa.

† **4:10 4:10** Iphe ọ bụ bụ 30,000.

4 Ẹphe abya etehu l'ọnmewa ụtsu ọphu tsotaru mbọku k'ono; Dagọnu ekpubewa
ifu l'alị l'ọnu Okpoko Ojejoje ono. Ishi iya; mẹ ẹka iya atụko chikwoshihuwa; daburu
l'ọgbodo-ụlo ono. Yọ bụru ugwẹhu iya nwẹnkinyi bẹ phọduru nụ.
5 Ọ bụ iya kparụ iphe ndu agwajẹ Dagọnu lẹ Ashudọdu; mẹ ndu abahụje l'ụlo iya
ta adzọjedu ọkpa l'ọgbodo-alị ụlo ono jeye ntanụ-a.
6 Ojejoje abya adabẹ ndu Ashudọdu ẹka l'ẹhu; mẹwaru ndu obutobu ẹphe. Yọ lọru
iphe-ebubu nụ ẹphe; gude iya merushia ẹphe ẹhu.
7 Unwoke ndu Ashudọdu abya aphụ ẹge ọomuru ẹphe; sụ: "L'okpoko Nchileke kẹ
ndu Ízurẹlu ta anọdukwa eswiru ẹphe l'ẹke-a; kẹ l'ọodawa ẹphe l'agwa ẹphe, bụ
Dagọnu ẹka l'ẹhu."
8 Ẹphe ezia ozi; kukoo ndu ishi ndu Filisutayịnu l'ẹphe ha; jịlahaa ẹphe: "?Bụ
imagha; bẹ ayi e-me Okpoko Ojejoje kẹ ndu Ízurẹlu?" Ẹphe asụ: "T'a pafụ Okpoko
Ojejoje kẹ ndu Ízurẹlu je edobe lẹ Gatụ." T'ọ dụ iya bụ; ẹphe apafụ Okpoko Ojejoje
kẹ ndu Ízurẹlu ono.
9 Ẹphe apafụtsua ya; Ojejoje adalahaa mkpụkpu ono ẹka l'ẹhu; k'ọphu ẹphe wataru
ọtsu egvu. Yo mee; iphe-ebubu awata obu ndu mkpụkpu ono: nwata mẹ ọgurenya.
10 Tọ dụ iya bụ; ẹphe agulia Okpoko Ojejoje ono je edobe lẹ Ḗkuronu.

Okpoko Nchileke ono abahụdelephu lẹ Ḗkuronu; ndu Ḗkuronu arashia: "Ẹphe
pataakwaru Okpoko Ojejoje ndu Ízurẹlu t'o gbushia ẹphe lẹ ndibe ẹphe."
11 Tọ dụ iya bụ; ẹphe abya eku-kọo ndu ishi ndu Filisutayịnu l'ẹphe ha; bya asụ
ẹphe: "Unu pafụ Okpoko Ojejoje kẹ ndu Ízurẹlu t'ọ laphu azụ l'ẹke o shi; ọ -dụdu bẹ
oo-gbugekwa ayi lẹ ndu nk'ayi." Kẹ l'egvu mgbọnwu bya eruta ndu mkpụkpu ono;
Nchileke l'ada ẹphe ẹka l'ẹhu l'ẹke ono.
12 Ndu ọphu nwụhu-phodoru nụ bẹ iphe-ebubu bulahaaru; ẹkwa, ndu mkpụkpu
ono ara erua imigwe.

6

Okpoko Ọgba-ndzụ Nchileke alaphu azụ lẹ Ízurẹlu

1 Okpoko Ojejoje ono anọtsulephu ọnwa ẹsaa l'alị Filisutayịnu;
2 ndu Filisutayịnu abya ekua ndu l'agwajẹru ẹphe ọmarali; mẹ ndu njibya; jịa ẹphe:
"?Bụ imagha bẹ ayi e-me kẹ Okpoko Ojejoje ono? Unu kfuru ayi ẹge ayi e-gude paphu
iya azụ l'ẹke o shi."
3 Ndu ono, agwajẹru ẹphe ọmarali; mẹ ndu njibya ono asụ ẹphe: "Ọ -bụru l'unu
ewola Okpoko Ojejoje kẹ ndu Ízurẹlu; unu ba agbabẹkwa iya ẹka ọtu wolaa. Unu
keshikwaa ẹhu gworu ngwẹja ikpe-anmanma nụ iya. Teke ono; a gwọo unu l'iphe
eme unu; unu abyakwaphu bya amaru iphe kparu iphe ẹ to kwedu kụfu unu ẹka
l'ẹhu."
4 Ndu Filisutayịnu ono bya ajị: "?Bụ ngụnu bẹ aa-nụ iya l'ọnodu kẹ ngwẹja ikpe-
anmanma ọbu?"

Ẹphe asụ ẹphe: "L'ọ bụ iphe-ebubu ise, e gude mkpọla-ododo kpụa; mẹ okerekfu
ise, e gude mkpọla-ododo kpụa, bụ iya bụ ẹge ndu ishi ndu Filisutayịnu hatabe l'igwe.
Kẹ l'ọ bụ iphe-ememe lanụ shi emekota unu lẹ ndu ishi unu.
5 Unu kpụa iphe ono, dụ l'ọ bụ iphe-ebubu ono; mẹ okerekfu ono, eyi alị unu iyi
ono; unu abya akwabẹ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ugvu; t'a maru: ?ọo-tuwo ẹka l'ọda
unu l'agwa unu; mẹ alị unu ẹka l'ẹhu.
6 ?Bụ ngụnu kparu iphe unu kpọ-chiru obu unu ẹge ndu Íjiputu; mẹ Fero kpọ-chiru
iya? ?Tọ bụdu teke Nchileke meshilahaaru ẹphe iphe ike bẹ ẹphe haru ndu Ízurẹlu;
ẹphe alashia tọo?

7 Ọo ya bụ; unu mee ọ-gba-kperekpere ọphungu. Unu akpụta nne eswi labụ, he ụnwu; mbụ ndu ọphu e te gudebudua odogoro tụgbabe ẹbo. Unu woru nne eswi labụ ono tụgbabe l'ọ-gba-kperekpere ono. Unu apaphu ụnwu eswi ono azụ l'ọdu-eswi, ẹke ẹphe shi.
8 Unu aparụ Okpoko Ojejoje ono tukobe l'ọ-gba-kperekpere ono; unu eworu iphe ono, unu gude mkpọla-ododo kpụshia ono; mbụ ngwẹja ikpe-anmanma ono ye l'okpoko, nọ l'iku Okpoko Ojejoje ono. Teke unu metsuaru; unu ewehaa ya; t'ọ la ẹke o shi.
9 Ọlobu; unu lezitakwa iya ẹnya. Ọ -bụru l'ọ tụgburu; chebe ifu l'ụzo ẹke o shi; l'ụzo iya kẹ Bẹ́tu-Shẹmeshi; unu amaru l'ọ bụ Ojejoje meru t'ẹji iphe ono dakfuta ayi. Teke ẹ tọ dụdu; ayi amaru l'ẹ tọ bụdu iya daru ayi ẹka; l'ọ bụlephu iphe-ẹhuka byaru."

10 Tọ dụ iya bụ; ẹphe emee ya ẹge ono. Ẹphe eworu nne eswi labụ libe l'ọgba-kperekpere ono; bya eworu ụnwu eswi je aguchia l'ọdu-eswi.
11 Ẹphe aparu Okpoko Ojejoje ono tukobe l'ọ-gba-kperekpere ono; parụ okpoko, a chịru okerekfu mkpọla-ododo phụ; mẹ iphe ono, dụgbaa l'ọ bụ iphe-ebubu ono, e gudekwaphu mkpọla-ododo kpụshia ono ye iya.
12 Nne eswi labụ ono akwasẹleruphu ụzo Bẹ́tu-Shẹmeshi. Ẹphe atụgburu ụzo ono; l'egbu ọ́rà; eje; to nwe ẹke ẹphe swịbaru aswịba. Ndu ishi ndu Filisutayịnu l'etso ẹphe l'azụ l'azụ jeye l'oke ẹphe lẹ ndu Betu-Shẹmeshi.
13 Teke ono bẹ ndu Bẹ́tu-Shẹmeshi akpata witu l'ọkpa ugvu ọkpa ugvu ẹphe. Ẹphe abya apalia ẹnya; phụa Okpoko Nchileke ono; ẹhu atsọo ẹphe ntụmatu l'ẹphe phụru iya.
14 Ọ-gba-kperekpere ono erua l'ẹgu Jóshuwa kẹ Bẹ́tu-Shẹmeshi; bya evudo l'iku eze mkpuma, nọ l'ẹke ono. Ndu ono egbujashia oshi, e gude kụa ọ-gba-kperekpere ono; bya egude nne eswi labụ ono gwoo ngwẹja-ukfuru nụ Ojejoje.
15 Ndu Lívayi abya apazita Okpoko Ojejoje ono; mẹ okpoko ono, e yeru iphe ono, a kpụshiru lẹ mkpọla-ododo phụ; bya achịru iya tukobe l'eli eze mkpuma ono. Ndu Bẹ́tu-Shẹmeshi abya egwoo ngwẹja-ukfuru; nụ Ojejoje; gwokwaaru iya phụ ngwẹja.
16 Ndu ishi ndu Filisutayịnu ẹphe ise aphụkota iphe ono; bya alaphu azụ lẹ Ẹ́kuronu mbọku ono kwaphụ.

17 Ọwaa bụ mkpọla-ododo ono, a kpụshiru; yọ dụ l'ọ bụ iphe-ebubu ono; mbụ ono, ndu Filisutayịnu nụru Ojejoje t'ọ bụru ngwẹja ikpe-anmanma ono. Ndu Ashudọdu; ndu Gáza; ndu Ashikelọnu; ndu Gatụ; mẹ ndu Ẹ́kuronu nụtsuaru nanụ nanụ iche l'iche.
18 Okerekfu phụ, e gude mkpọla-ododo kpụa phụ bẹ hatabelephu l'igwe l'ọ bụ mkpụkpu, ndu Filisutayịnu, ndu ishi ise phụ achịgbaa; mbụ mkpụkpu ono, a kpụ-phegbaaru mgburumgburu; mẹ mkpụkpu, nọgbaa ya nụ. Eze oke mkpuma ono, ẹphe tụ-koberu Okpoko Nchileke l'ẹgu Jóshuwa kẹ Bẹ́tu-Shẹmeshi phụ; bẹ bụkwa iphe, agba ekebe jeye ntanụ-a.

19 Obenu lẹ Nchileke haru chigbushia unwoke ndu Bẹ́tu-Shẹmeshi. Ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu iri bẹ nwụhuru nụ; kẹ l'ẹphe nyoru Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje enyonyo. Ndu Ízurẹlu agụa aphụ; kẹle ndu, Nchileke chigbushiru kwata ọswa ha nshinu.
20 Ndu Bẹ́tu-Shẹmeshi asụ: "?Bụ onye a-dụ ike vudo Ojejoje, bụ Nchileke, dụ nsọ l'ifu? ?Bụ onye bẹ Okpoko Nchileke ono e-shi l'ẹke-a je anọdu l'ufu iya?"
21 Tọ dụ iya bụ; ẹphe bya ezifu ndu ozi t'ẹphe jekfu ndu Kiriyatu-Jerimu je ezia ẹphe: "Lẹ ndu Filisutayịnu palataakwaru Okpoko Ojejoje. Unu bya apata iya je edobe l'ibyiya nk'unu."

7

1 Tọ dụ iya bụ; unwoke ndu Kiriyatu-Jerimu eje apata Okpoko Ojejoje ono. Ẹphe aparụ iya je edobe l'ụlo Abinadabu l'eli ugvu; bya edobe nwa iya, bụ Eliyéza nsọ t'o letaje Okpoko Ojejoje ono ẹnya.

Aadzọfuta ndu Ízurẹlu l'ẹka ndu Filisutayịnu

2 O tewaru ẹnya; mbụ ruwa ụkporo afa k'ọphu Okpoko Ọgba-ndzụ ono shi nọduta lẹ Kiriyatu-Jerimu. Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụkowa gudewa ẹkwa; l'achọ Ojejoje.

3 Tọ dụ iya bụ; Sámẹlu abya ekfuru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; sụ: "Ọ -bụru l'unu gudewa obu unu l'ọ ha alakfuta Ojejoje; unu ewoshia agwa ndu ọhodo; mẹ agwa Ashera ono. Unu kpọru obu unu ye l'ẹke Ojejoje nọ; t'ọ bụru iya kpụu bẹ unu a-nọdu abaru ẹja; k'ọphu ọo-nafụta unu l'ẹka ndu Filisutayịnu."

4 Ya ndono; ndu Ízurẹlu ewofukota agwa Bálụ; mẹ kẹ Ashịtoretu, ẹphe dobegbaaru; bya abalahaaru Ojejoje nwẹnkinyi iya ẹja.

5 Sámẹlu asụ: "Unu dzua lẹ Mízupa unubẹ ndu Ízurẹlu l'unu ha; tẹ mu kfuru nụ Ojejoje l'okfu ẹhu unu."

6 L'ẹphe dzukotsuaru lẹ Mízupa; bẹ ẹphe kutaru mini wụshia l'alị l'ifu Ojejoje. Ẹphe aswịa aswịswi; nọdu l'ẹke ono kfushia iphe, dụ ẹji ẹphe meshiru; sụ: "L'ẹphe meswewaru Ojejoje." Yọ bụru Sámẹlu bụ onye ishi ndu Ízurẹlu lẹ Mízupa.

7 Ndu Filisutayịnu anụlephu lẹ ndu Ízurẹlu dzuru lẹ Mízupa; ndu ishi ndu Filisutayịnu ejeshia t'ẹphe je etso ẹphe ọgu. Ndu Ízurẹlu anụ l'iya phụ; egvu ndu Filisutayịnu egude ẹphe.

8 Ndu Ízurẹlu asụ Sámẹlu: "Ba ahakwa ọraku Ojejoje, bụ Nchileke ayi l'okfu ẹhu ayi; k'ọphu ọo-gbafụta ayi l'ẹka ndu Filisutayịnu!"

9 Sámẹlu ekwe; bya ewota nwatụru, angụkwadu ẹra gwooru Ojejoje ngwẹja-ukfuru. Yọ bya araku Ojejoje l'okfu ẹhu ndu Ízurẹlu; Ojejoje anụa olu iya.

10 Yo gudekwadua ngwẹja-ukfuru ono l'ẹka l'egwo; ndu Filisutayịnu abyakfutashia ndu Ízurẹlu ọgu. Ojejoje egude egbe-igwe gbọoru ndu Filisutayịnu ọgbo mbọku ono; ẹphe atsụhu egvu gbaa nanụ nanụ.

11 Ndu Ízurẹlu awụfuta lẹ Mízupa; chịru ẹphe tụgburu; l'egbutsushi ẹphe l'ụzo jeye lẹ mkpọda Bẹ́tu-Karu.

12 Tọ dụ iya bụ; Sámẹlu eworu mkpuma sụbe l'echi Mízupa; mẹ Shẹnu; woru ẹke ono gụa Ebeníza;* sụ: "Jeye nta-a bẹ Ojejoje eyeleruphu ayi ẹka." Iphe, Ebeniza bụ bụ "mkpuma n-yemẹka."

13 Yọ bụru iya bụ lẹ ndu Ízurẹlu akapyabẹ ndu Filisutayịnu; ẹphe ta byahẹ ọgu ọ-lụa-ọlaa ọdo lẹ Ízurẹlu. Ojejoje anọdulephu l'ada ndu Filisutayịnu ẹka l'ẹhu l'ẹge Sámẹlu nọta-beru ndzụ.

14 Tsube lẹ Ẹ́kuronu jeye lẹ Gatụ, bụkota mkpụkpu, ndu Filistayịnu shi naa ndu Ízurẹlu l'ọgu bẹ ndu Ízurẹlu byaru bya anaphutakota ẹphe azụ ọdo. Ndu Ízurẹlu anafụtakota ndu ẹphe l'ẹphe bu obutobu l'ẹka ndu Filisutayịnu. Nchị abya adụ ndu Ízurẹlu; ẹphe lẹ ndu Amọru ndoo.

15 Sámẹlu bụ iya bụru ndu Ízurẹlu ọgbo ikpe jeye l'ẹge ọ nọ-beru.

16 Afa-l'afa ha b'o shije lẹ Bẹ́telu jeye lẹ Gíligalu; lụfu lẹ Mízupa; l'edoshiru ndu Ízurẹlu okfu l'ẹke ono l'ọ ha.

17 Ọle ọobuje; o -jee l'o jeru; yọ laphuta azụ lẹ Ráma, bụ ẹke ufu iya nọ. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ ọonoduje edoshiru ndu Ízurẹlu okfu. Ọ kpụru Ojejoje ẹnya-ngwẹja l'ẹke ono.

---

* **7:12 7:12** Iphe Ebeniza bụ bụ "n-yemẹka".

8

Ndu Ízurẹlu achọ onye a-bụru ẹphe eze

1 Sámẹlu akahụlephu; bya agụa ụnwegirima iya ndu k'unwoke t'ẹphe bụru ndu
ọgbo ikpe ndu Ízurẹlu.
2 Ẹpha ọkpara iya bụ Jówẹlu; otsota iya abụru Abíja. Ẹke ẹphe shi nọdu bụru ndu
ọgbo ikpe bụ Besheba.
3 Obenu l'ụnwu iya ono te tsodu ụbeka iya. Ẹphe gharu ifu; wata ọcho uru l'ụzo,
ẹ-te vudodu nhamụnha; l'eri ẹka-azụ; l'ekpe ẹjo ikpe.
4 Ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abya edzukobe; jekfushia Sámẹlu lẹ
Ráma.
5 Ẹphe asụ iya: "Lenu: nta-a b'ị kahụwaru; ụnwu ngu te etso ụbeka ngu. Nta-
a kwa t'ị tụaru ayi ẹka l'onye a-bụru ayi eze ẹge ono iphe bụ mbakeshi ndu ọphu
nwegbaaru ono."
6 Obenu l'onanu, ẹphe kfuru Sámẹlu "t'ọ nụ ẹphe eze, a-nọdu achị ẹphe" ono bẹ
dụru iya ẹji. Yo wota iya ye Ojejoje l'ẹka.
7 Ojejoje asụ Sámẹlu: "T'ọ ngabẹkwaru ndu ono nchị l'iphe, bụ iphe, ẹphe ekfuru
iya. L'ẹ tọ bụkwa nggụbedua bẹ ẹphe jịkaru; ọ kwa yẹbe Ojejoje bẹ ẹphe jịkaru tẹ
ya ba abụheru ẹphe eze.
8 Ọ bụ ẹge ono bẹ ẹphe shi keshinu mbọku, ya dufutaru ẹphe lẹ Íjiputu meta jeye
ntanụ-a; k'ọphu bụ l'ẹphe gwọberu yẹbe Ojejoje; balaharu agwa ndu ọdo ẹja. Ọ
kwaphụ ẹge ono bẹ ẹphe gwọberu nggụbedua nta-a.
9 Geeruru ẹphe nchị l'iphe, ẹphe ekfu. Ọlobu; nmashikwaaru ẹphe ọkwa ike; mee
t'ẹphe maru ẹge eze ono, a-nọdu achị ẹphe ono e-me ẹphe."
10 Ya ndono; Sámẹlu abya achịko iphe ono, Ojejoje kfuru ono kfuaru ndu ono, ekfu
t'ọ nụ ẹphe eze, a-nọdu achị ẹphe ono.
11 Yọ sụ ẹphe: "Ọwaa iphe, eze ono, a-nọdu achị unu ono a-nọdu eme unu: Ọo-
chịta ụnwegirima unu; ndu k'unwoke dobe t'ẹphe gbajẹru iya ụgbo-ịnya; mẹ ịnya
l'onwiya gude ejeru iya ozi. Yọ bụru ẹphe a-nọdu evuru ụgbo-ịnya ono ụzo.
12 O nweru ndu ọphu oo-zi t'ẹphe chịjeru iya ụkporo ụnu ndu sọja labụ l'ụkporo
iri iri; nweru ndu ọphu a-nọdu achị ụkporo ndu sọja labụ lẹ ndu sọja iri iri; nweru
ndu ọphu a-nọdu akọru iya ọkori; mẹ ndu ọphu a-nọdu akpataru iya iphe o meberu
l'alị; mẹ ndu ọphu a-nọdu eme ngwa-ọgu; mẹ ngwa, etsoje ụgbo-ịnya.
13 Ọo-chịru ụnwegirima unu ndu k'ụnwanyi; ye t'ẹphe meje manụ mbeleke; shije
nri; m'ọ bụ gheje iphe.
14 Ọo-nashịkota unu alị unu; mẹ mgbo vayịnu unu; mẹ mgbabu olivu unu ọphu
kakọta mma; nụ ndu ozi iya.
15 Witu unu; mẹ akpụru vayịnu unu bẹ oo-ke ụzo iri; vuta ụzo lanụ nụ ndu ishi
l'ozi iya; mẹ ụnwu-mbọyi iya.
16 Ohu unu ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; eswi unu; mẹ nkakfụ-ịgara unu ndu
ọphu kagee oshihu ike bẹ ọo-chịtakota t'ẹphe jejeru iya ozi.
17 Atụru unu; mẹ eghu unu bẹ oo-ke ụzo iri; ruta ụzo lanụ iya; unubẹdua l'onwunu
atụko l'ejeru iya ozi.
18 O -rua teke ono; bẹ unu a-rangarahụkwaa t'a nafụta unu l'ẹka onye ono, unu
gude ẹka unu fọta t'ọ bụru unu eze ono; ọbule Ojejoje ta angakwarụ unu nchị teke
ono."
19 Obenu lẹ ndu ono dahụru Sámẹlu nkịchi; sụ iya: "Wawa; l'ẹphe chọru onye
a-bụru ẹphe eze;
20 k'ọphu ẹphe a-dụ l'ọ bụ iphe bụ mbakeshi ọdo; nweru eze, a-nọdu achị ẹphe;
vutajeru ẹphe ụzo l'ọgu."

21 Sámẹlu anụkota iphemiphe ọbule ono, ndu ono kfuru ono; tụko iya l'ọ ba kfuaru
Ojejoje.
22 Ojejoje asụ Sámẹlu: "Meeru ẹphe iphe, ẹphe kfuru; nụ ẹphe onye a-bụru ẹphe
eze."
Tọ dụ iya bụ; Sámẹlu asụ unwoke Ízurẹlu: "T'onyenọnu lakwa mkpụkpu ẹke o
shi."

9

Sámẹlu ete Sọlu manụ l'ishi

1 O nweru nwoke, bụ onye ikfu Bénjaminu. Ẹpha nwoke ọbu bụ Kishi Abiyẹlu.
Abiyẹlu bụ nwatibe Zerọ; Zerọ abụru nwatibe Bekoratu; Bekoratu abụru nwatibe
Afaya onye Bénjaminu. Kishi ono bụ onye nweru ẹku.
2 Kishi mụru nwata nwoke, aza Sọlu. Sọlu bụ nwokoro; matabe mma; k'ọphu bụ l'ẹ
to nwedu onye aatụ eyeru iya l'alị Ízurẹlu. Onye vutanukaru evuta ebeje iya l'ukuvu.
3 Yo be teke nkakfụ-ịgara Kishi, bụ nna Sọlu phushihuru; Kishi asụ nwatibe iya
ono; mbụ Sọlu: "T'o duta nwozi lanụ tẹ yẹ l'iya je achọo nkakfụ-ịgara ono."
4 Ẹphe atụgbua; bya atụjahụ alị ugvu Ífuremu; bya atụjahụ alị Shalisha; ẹphe ta
phụ iya. Ẹphe abya etsogburu ụzo alị ndu Shaalimu; to nwe nkakfụ-ịgara ono, ọphu
nọ l'ẹke ono. Ẹphe atụko ẹke iya kẹ Bénjaminu jekota; ẹphe ta phụ iya.
5 Ẹphe erulephu l'alị Zufu; Sọlu ekfuaru nwozi ono yẹle iya yi ono; sụ iya: "Bya
t'ẹphe la; ọdumeka bẹ nna iya a-hakwa kẹ nkakfụ-ịgara; rịlahaa nk'ẹphe."
6 Nwozi ono asụ iya: "T'o lenu; l'o nwekwaru onye kẹ Nchileke, bu lẹ mkpụkpu-
wa. Ọ bụ onye aakwabẹ ugvu; bya eyeru l'iphemiphe ọbule, o kfuru erekotaje. T'ayi
jeedukwa ẹke ono; je amaru: ?m'oo-koshi ayi ẹge ayi e-shi iya."
7 Sọlu asụ iya: "?Nanụ iphe ayi a-nụ nwoke ọbu; mẹ ayi -jee? Nri, nọ lẹ nwẹda ayi
gvụwaru; to nwe iphe, ayi a-nyako onye kẹ Nchileke ono. ?Nanụ ẹge ee-me t'ẹka ayi
l'iya tụgba?"
8 Nwozi ono abya eyeeru Sọlu ọnu ọdo; sụ iya: "Lenu; iphe, nọ mu l'ẹka kwa nkere-
ẹno ẹkpa mkpọla-ọcha lanụ. Mu e-woru iya nụ onye kẹ Nchileke ono; k'ọphu ọo-karụ
ayi ụzo, ayi e-shi iya."
9 L'ọdungu l'alị Ízurẹlu; shi abụje: madzụ -je ọjita Nchileke iphe; yọ sụ: "Unu bya
t'ayi jekfu onye àphù;" kẹle ndu ono, eekuje ndu nkfuchiru Nchileke nta-a ono b'e
shi ekuje ndu àphù teke ono.
10 Sọlu asụ nwozi iya ono l'ọ dụ mma; t'ọ bya t'ẹphe je: Ya ndono; yọ bụru ẹphe oje
mkpụkpu ono, onye kẹ Nchileke bu ono.
11 L'ẹphe enyikpelephu ùgvù abahụ lẹ mkpụkpu ono bẹ ẹphe l'ụnwu-mgbọko, eje
okuta mini dzudaru. Ẹphe ajịa ẹphe mẹ onye àphù ono; ?ọono-ọ?
12 Ụnwu-mgbọko ono asụ ẹphe: "L'ọ nọkwa-a. L'ọ nọ unu l'ụzo ifu. Unu lọbekwa
alọbe. Ọ bụ-a ntanụ b'ọ byaru mkpụkpu ayi; kẹle ndu ndu-ayi egwo ngwẹja l'ẹke
eegwoje ẹja.
13 Unu -bebe abahụ lẹ mkpụkpu ono bẹ unu a-phụ iya-a; tẹmanu yo jeshia ori nri
l'eli ẹke eegwoje ẹja. Kẹle ndu ono te erikwa nri jeye teke ọo-bya bya agọru ọnu-ọma
ye l'ẹja ono, e gworu ono. Teke e metsuaru; tẹmanu ndu e kuru eriwaru nri. Unu
tụgbua nta-a; l'unu a-phụ iya-a!"
14 Ẹphe atụgbua bahụ lẹ mkpụkpu ono. Abahụ, ẹphe abahụ lẹ mkpụkpu ono;
bụwa Sámẹlu l'ẹke ooje abyakfuta ẹphe; eje ala l'eli ẹke eegwoje ẹja.
15 Obenu lẹ Ojejoje koshihawaru Sámẹlu iphe ono ụnyaphua ya; sụ:
16 "L'egbe nta-a echile; bẹ mu e-zi nwoke, shi l'ikfu ndu Bénjaminu t'ọ byakfuta
ngu. Teke o ruru; nggu etee ya manụ t'ọ bụru onye ishi, a-nọdu achị ndu nke mu, bụ

Ízurẹlu. Ọ bụ iya a-nafụta ẹphe l'ẹka ndu Filisutayịnu. Lẹ mu lewaru ndu nke mu ẹnya; ẹkwa, ẹpha ara eruwa mu nchị."

17 Aphụphu, Sámẹlu aphụ Sọlu bẹ Ojejoje sụru iya: "Lekwa nwoke ono, ya kfuru ngu okfu iya ono; ọo ya a-chị ndibe ya."

18 Tọ dụ iya bụ; Sọlu abya ejekfu Sámẹlu l'ẹke, eeshije abata lẹ mkpụkpu ono; sụ iya: "Byiko; kanụru mu ẹke ụlo onye àphù ono nọ."

19 Sámẹlu asụ iya: "L'ọ kwa yẹbedua bụ onye àphù ono. Vuru mu ụzo nyihu eli ẹke ono, eegwoje ẹja ono; lẹ ntanụ ọwaa; bẹ nggu l'iya e-rigba nri. O -be l'ụtsu; mu ahaa unu t'unu la; mu akawaru ngu rụ iphe, nọ ngu l'obu.

20 A bya lẹ kẹ nkakfụ-ịgara unu ono, phushihuru nụ keshinu abalị ẹto ọphu sweru nụ; t'obu rua unu alị; kẹ l'a phụwaru iya. ?Tọ bụdunua l'ẹke ị nọ; mẹ l'ọnu-ụlo nna ngu bẹ ndu Ízurẹlu chịru obu tụpyaa?"

21 Sọlu asụ iya: "?Ya ta bụdunua onye Bénjaminu, bụ ikfu ọphu, kakọta nwanshị lẹ Ízurẹlu. ?Tọ bụdunua ufu nk'ẹphe kakọta nwanshị l'ikfu Bénjaminu. ?Bụ ngụnu kparụ iphe iikfuru mu egbe iphe ọwaa?"

22 Sámẹlu abya eduta Sọlu yẹle nwozi iya bahụ l'ọgbodo-ụlo ẹke ono, eegwoje ẹja ono; bya eworu ẹphe dobe t'ẹphe nọdu l'ishi ndu ono, e yeru t'ẹphe bya, bụ ndu ruru ụkporo ụmadzu l'ụmadzu iri ono.

23 Sámẹlu abya ekfuaru onye eshi nri; sụ iya: "T'o wota nụ anụ ono, ya nụru iya ono; mbụ ọphu, ya sụru t'o dobe iche phụ"

24 Onye ono, eshi nri ono abya ewolia ụtakfu anụ ono yẹle iphe, tukoru iya nụ; doberu Sọlu l'ifu. Sámẹlu asụ: "Ọwaa iphe, e doberu ngu. Ria ya; kẹ l'e dobehawaru ngu iya rụ teke ono, ya sụru: 'L'o nweru ndu, ya kuru ẹbyee ono.' "

Ya ndono; Sọlu yẹle Sámẹlu erigba nri mbọku ono.

25 E metsua; ẹphe eshi l'eli ẹke ono, eegwoje ẹja ono lụfuta bahụshia l'ime mkpụkpu. Sámẹlu yẹle Sọlu anọdu l'eli ụlo iya kọo akọ.

26 Ẹphe abya etehu l'ọnmewa ụtsu teke nchi abọhuwa; Sámẹlu ekua Sọlu l'eli ụlo ono; sụ iya: "Gbeshi tẹ ya dube ngu." Sọlu egbeshi yẹle Sámẹlu alụfushia etezi.

27 Ẹphe abyadẹ ọlufu l'ògè mkpụkpu ono; Sámẹlu asụ Sọlu: "T'o kfuru nwozi iya ono t'ọ tụgbua; vuru ayi ụzo. Nggụbedua angabe nwanshị; k'ọphu ya e-zi ngu ozi, Nchileke ziru." Nwozi ono abya evuta ụzo tụgbua.

10

1 Ya ndono; Sámẹlu ewota ekpemu manụ ono wụa Sọlu l'ishi; bya etsutsua ya ọnu; sụ: "Ojejoje bẹ wụwaru ngu manụ l'ishi t'ị bụru onye ishi, a-nọdu edu ndu nk'iya, bụ Ízurẹlu. Ịi-bụ onye ishi ndu kẹ Ojejoje; dzọfuta ẹphe l'ẹka ndu ọhogu, gbaru ẹphe mgburumgburu. Ọwaa a-bụru iphe-ọhubama, e-koshi l'ọo Ojejoje fọtaru ngu t'ọ bụru nggu a-nọdu edu ndu ono, bụ òkè-iphe kẹ yẹbe Ojejoje ono.

2 Ị -halẹ mu phụ; shi l'ẹke-a tụgbua ntanụ-a b'o nweru unwoke labụ, nggu l'ẹphe e-dzuda lẹ mgboro ili Rechẹlu lẹ Zeluza l'ókè-alị ndu Bénjaminu. Ẹphe a-sụ ngu lẹ nkakfụ-ịgara ono, i jeru achọcho ono b'a phụakwaru. Lẹ nna ngu ta arịhekwa kẹ nkakfụ-ịgara; o gbekwanu bụru ọriri ẹhu ngu jiru iya ẹhu. Ajị iya abụru: '?Bụ ngụnu bẹ ya e-me lẹ kẹ nwatibe iya-a?' "

3 "Ọ bụ l'ẹke ono bẹ ii-shiwaru lụfu l'ukfu oke oshi, nọ lẹ Tábọ. L'ẹke ono bẹ nggu l'unwoke ẹto, eje Betẹlu oje ọbaru Ojejoje ẹja e-dzuda. Onye lanụ a-kpụru ụnwu-eghu ẹto; onye ọphu achịru ishi buredi ẹto; onye ọphu aparụ otumu mẹe.

4 Ẹphe e-kele nggu ekele; chịru ishi buredi labụ, ịi-nata; nụ ngu.

5 E -megee; bẹ ii-je l'ugvu Nchileke lẹ Gíbiya l'ọdu sọja ndu Filisutayịnu. I -rudelephu mkpụkpu ono bẹ ịi-phụ ndu nkfuchiru Nchileke l'ẹke ẹphe dzeberu; shi

l'eli ẹke eegwoje ẹja; chịru ogumogu; mẹ nkwa; mẹ opu; mẹ une l'akụ; eje l'ụzo; l'ekfuchiru Nchileke.
6 Ume Ojejoje e-gude ike bya ngu l'ẹhu; nggu etsoru ẹphe kfuchilahaaru Nchileke; nggu agbanwee; ghọo onye dụ iche.
7 Iphe-ọhubama-a -metsulephu; mee iphe, bụ iphe ị maru l'ọ dụ mma; kẹle Nchileke nọkwa-a swiru ngu eswiru.
8 "Ọo ya bụ; t'i vuru mu ụzo jeshia Gíligalu. Mu a-byakfuta ngu-a l'ẹke ono; bya egwoo ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja ẹhu-agu. Ọ bụ l'ii-che abalị ẹsaa jeye tẹ mu byakfuta ngu bya ekoshi ngu iphe, ii-me."
9 Sọlu aghachi tẹ ya haa Sámẹlu tụgbua; Nchileke agbanwee ya obu; iphe-ọhubama ono emekota mbọku ono.
10 Ẹphe erua Gíbiya; ẹphe lẹ ndu nkfuchiru Nchileke, dzeberu edzebe abya edzuda. Ume Nchileke abya iya l'ẹhu k'ike ike; ẹphe l'iya atụko kfuchilahaaru Nchileke.
11 Ndu mahawaru iya nụ aphụa ẹge yẹle ndu nkfuchiru Nchileke tụko ekfuchiru Nchileke; ẹphe ajịlahaa onwẹphe; sụ: "?Bụkwa ole bẹ dakfutaru nwatibe Kishi ẹge-a? Sọlu; ?o tsofua lẹ ndu nkfuchiru Nchileke tọo?"
12 Nwoke, bu l'ẹke ono ajị: "?Bụ onye bụ nna ẹphe?" Ọ bụ l'ẹke ono; bẹ ẹtu ono shi, aanmajẹ; sụ: "Sọlu; ?o tsofua lẹ ndu nkfuchiru Nchileke tọo?"
13 Sọlu ekfuchitsuaru Nchileke ono; tụgbua jeshia l'ẹke eegwoje ẹja.
14 Nwunne nna Sọlu bya ajị yẹle nwozi iya ono ẹke ẹphe shi jee.
Sọlu asụ: "L'ẹphe shikwa je ọcho nkakfụ-ịgara-wa. Ẹphe achọnyaa ya; bya amaru l'ẹphe ta aphụdu iya; chọru Sámẹlu jeshia."
15 Nwunne nna Sọlu ono asụ iya: "?Bụkwanu ngụnu bẹ Sámẹlu kfuru unu?"
16 Sọlu asụ iya: "O kfuru iya ayi kfushia ya ike l'a phụkotawaru nkakfụ-ịgara ọbu." Obenu l'ẹ to kfukwanuru iya iphe phụ, Sámẹlu kfuru iya lẹ k'ọburu eze phụ.

Eeme Sọlu eze ndu Ízurẹlu

17 Sámẹlu abya ekua ndu Ízurẹlu l'ifu Ojejoje lẹ Mízupa;
18 sụ ẹphe: "Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: 'Ya dufutaru ndu Ízurẹlu lẹ Íjiputu; nafụta unu l'ẹka ndu Íjiputu; mẹwaru l'ẹka ndu alị ndu ọdo, shi akpa unu ẹhu.'
19 Obenu lẹ nta-a bẹ unu jịkaru Nchileke unu ono, adzọfutaje unu l'oke iphe-ẹhuka; mẹ l'oke aphụ ono. Unu egude ọnu unu; sụ: 'Waawa; l'ọ bụ t'e doberu unu onye a-bụru unu eze.' Nta-a bụ; unu doo onwunu l'ikfu l'ikfu; mẹ l'ufu l'ufu wofuta l'ifu Ojejoje."
20 Sámẹlu achịkobetsua ikfu ndu Ízurẹlu l'ẹke lanụ ono; yọ bụru ikfu kẹ Bénjaminu b'a fọtaru.
21 Yọ bya achịkobe ndu ikfu Bénjaminu ono l'ufu l'ufu l'ifu Nchileke; yọ bụru ndu ufu kẹ Matiri b'a fọtaru. E megee; yọ bụru Sọlu Kishi b'a fọtaru. A chọde iya; ta phụhe iya.
22 Ẹphe abya eje ajịtafua l'ifu Ojejoje: "?Mẹ onye ọbu; ọ byawaru l'ẹke ono tọo?"
Ojejoje asụ: "Ii-ye; l'o domiru onwiya l'ẹke ivu kụru."
23 Ẹphe egude ọso je akpụfuta iya. Yọ bụru iya kakọta ndu ọphu l'eli; k'ọphu bụ l'onye vutanukaru evuta beru iya l'ukuvu.
24 Sámẹlu abya asụ ndu nọkota l'ẹke ono: "Unu lewaru onye Ojejoje fọtaru. Ẹ to nwekwa onye dụ l'ọ bụ iya lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha."
Ndu ono azụa ya; sụ: "Ndzụ ngu ndzụ ogologo; nggụbe eze!"
25 Sámẹlu abya ekfuaru ndu Ízurẹlu ekemu, a-nọdu achị nụ lẹ k'onye eze ono. Yọ bya edee ya edede l'ẹkwo; woru iya dobe l'ifu Ojejoje. Sámẹlu emetsua; haa ẹphe; onyenọnu alashia.

26 Sọlu alashikwaaphu l'ufu iya lẹ Gíbiya. Ndu mkparawa, Nchileke yeru iya l'obu
etsoru iya.
27 Obenu l'o nweru ndu mkpaka sụru "?Nanụ ẹge onye ọwananu e-shi dzọfuta
ẹphe?" Ẹphe akpọo ya ẹbo-ẹbo-l'afụ; to nwe iphe, ẹphe nụru iya. Obenu lẹ Sọlu
dakpẹleruphu ashị.

11

Sọlu anafụta mkpụkpu Jábẹshi

1 Tọ dụ iya bụ; Nahashi, bụ eze ndu Amọnu atụgbua je ekee ọgu; yechia Jábẹshi-
Gíledu. Ndu Jábẹshi l'ẹphe ha asụ iya: "T'ẹphe l'iya gbanụa ndzụ t'ẹphe nọdu iya
l'ẹka."
2 Eze ndu Amọnu ono; mbụ Nahashi sụru ẹphe: "Tẹmanu unu l'ẹphe agbaa ndzụ
bụlephu mẹ ya swọshikotaru unu ẹnya ẹka-ụtara l'unu ha; shi ẹge ono meru iphe-
iphere kpua ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha."
3 Ndu bụ ọgurenya ndu Jábẹshi asụ iya: "T'ọ nụ ẹphe abalị ẹsaa t'ẹphe ye ndu ozi
t'ẹphe je ezikota iya l'alị Ízurẹlu. Ọ -bụru l'e to nwedu onye a-dzọfuta ẹphe; ẹphe
achịko nụ wụru byakfutashia ngu."
4 Tọ dụ iya bụ; ndu ozi ono erua Gíbiya, bụ iya bụ mkpụkpu ẹke Sọlu bu; bya
ekfuaru ndu ono iphe ono. Ẹphe atụa ụzu-ẹkwa.
5 Yọ bụleruphu teke ono bẹ Sọlu shi l'ẹgu chịru oke eswi l'alata. Yọ jị ẹphe ẹge ọ
dụ bẹ ụzu-ẹkwa ada ẹge ono. Ẹphe abya ekfuaru iya iphe ono, ndu Jábẹshi kfuru
ono.
6 Sọlu anụtsua iphe ono, ẹphe kfuru ono; Ume Nchileke abya iya l'ẹhu k'ẹhuka
k'ẹhuka; ẹhu agbanwuhu iya ọku.
7 Yọ kpụta oke-eswi labụ gbua; bya ebushia anụ iya ebushi; chịru nụ ndu ozi t'ẹphe
koshikota iya l'alị Ízurẹlu l'ọ ha. Ẹphe ara iya arara; l'asụje: "Ọ kwa ẹge-a bẹ ee-me
oke-eswi onye, ẹ te ekwedu otso Sọlu yẹle Sámẹlu."
Yo mee; egvu Ojejoje abya ẹphe l'ẹhu; ẹphe awụfutakota.
8 Sọlu abya agụkota ẹphe ọgu lẹ Bẹzeku. Ndu kẹ Ízurẹlu dụ ụnu ụmadzu ụnu;
l'ụkporo ụnu madzụ iri l'ẹsaa l'ụnu madzụ iri.* Ndu kẹ Júda adụ ụkporo ụnu madzụ
ẹto l'ụmadzu iri l'ise.†
9 Ẹphe abya ezia ndu ozi ono, byaru nụ phụ; sụ ẹphe: "Unu zia unwoke Jábẹshi-
Gíledu l'aa-nafụta ẹphe echile teke anwụ shihuleruphu ike." Ẹhu atsọo ndu Jábẹshi
ẹna lẹ ndu ozi ono jetsuaru je ezia ẹphe ozi ono.
10 Ndu Jábẹshi abya asụ ndu Amọnu: "L'o -be echile bẹ ayi a-wụ-kfuta unu; t'unu
mee ayi ẹge dụ unu mma."
11 Yo be echile iya; Sọlu eworu ndu nk'iya kee uzi ẹto. A bya erua teke eecheje
nche ikperazụ l'ẹnyashi; ẹphe awụba l'ọdu ndu Amọnu je egbua ẹphe pyaapyaa jeye
anwụ eswe eshihu ike. Ndu ọphu phọduru nụ; agbaa nanụ nanụ; k'ọphu bụ l'e to
nwedu onye yẹle ibe iya gbaru ẹkalanu.
12 Tọ dụ iya bụ; ndu ono abya asụ Sámẹlu: "?Nanụ ndu ono, jịru mẹ Sọlu a-dụa ike
chịa ẹphe ono? Dufutaru ayi ndu ono t'ayi gbushia."
13 Sọlu asụ ẹphe: "L'e to nwedu onye eegbu egbugbu ntanụ; kẹ l'ọ bụ ntanụ bẹ
Ojejoje nafụtaru ndu Ízurẹlu."
14 Sámẹlu bya asụ ndu ono: "Unu bya t'ayi je Gíligalu; je emee t'aba-eze iya ono
kabaaru evuru ire l'ẹke ono."

---

* **11:8 11:8** Iphe ọ bụ bụ 300,000. † **11:8 11:8** Iphe ọ bụ bụ 30,000.

15 Tọ dụ iya bụ; ẹphe achịko l'ẹphe ha jeshia Gíligalu je anọdu Ojejoje l'ifu chia
Sọlu eze. Ẹphe bya egwooru Ojejoje ngwẹja ẹhu-agu l'ẹke ono. Sọlu; mẹ ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha atụko tee ẹswa nshinu l'ẹke ono.

12

Okfu ikperazụ, Sámẹlu kfuru nụ ndu Ízurẹlu

1 Sámẹlu abya ekfuarụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; sụ ẹphe: "Mu nụkotaru iphe bụ iphe,
unu kfuru mu l'ọ ha; bya ewofutawaru unu eze, a-nọdu achị unu.
2 Nta-a bẹ unu nwewaa eze, a-nọdu edu unu. Mbẹdua l'onwomu kahụwaru nụ;
ishi abụwaru mu ishi-ẹwo Ụnwu mu unwoke bẹ unu l'ẹphe chịkokwaru nọdu. Mu
shi lẹ nwata duta unu jeye ntanụ-a.
3 Unu lenu; ọwaa mu ndọ-ọ. Unu gbaaru mu ekebe l'ifu Ojejoje; mẹ l'ifu onye ono, ọ
wụru manụ l'ishi ono l'ọo ọwaa bụ iphe, dụ ẹji, mu yejeru ẹka. ?Bụ eswi onye bẹ mu
kpụtajeru? ?Tọo nkakfụ-ịgara onye bẹ mu kpụtajeru? ?Bụ onye bẹ mu kputajeru?
?Bụ onye bẹ mu kpajẹru ẹhu? ?Bụ onye bẹ mu natajẹru ẹka-azụ; ẹge ee-shi tẹ mu
mee ẹnya l'ẹ to nwedu iphe, mu phụru? Ọ -bụru l'o nweru iphe ono ọphu mu yejeru
ẹka; t'e kfua ya; mu e-mekwazia ẹke mu mesweru."
4 Ẹphe asụ iya: "Ẹ ti kputabukwaa ayi; ọphu ị kpabụkwaa ayi ẹhu; ọphu o nwekwa
onye ị natajẹru iphe iya."
5 Sámẹlu asụ ẹphe: "L'ọ kwa Ojejoje bụ onye ekebe ntanụ. Onye-a, e chiru eze
ntanụ-a abụkwaruphu onye ekebe; l'e to nwedu iphe, unu agbabe ọkpa ebo mu ibo."
Ẹphe azụa; sụ: "L'ọo ya bụ onye ekebe."
6 Sámẹlu asụ ndu ono: "Obenu lẹ Ojejoje bẹ fọfutaru Mósisu yẹle Érọnu; bya
edufutakwaphu nna unu oche phẹ Íjiputu.
7 Ọo ya bụ; unu vudokwa ẹge unu vudo; tẹ mu nyataru unu l'ifu Ojejoje iphe ono,
bụkota iphe, dụ mma, Ojejoje meshiru unu; mẹ lẹ nna unu oche phẹ ono.
8 "Teke Jékọpu latsụaru Íjiputu; nna unu phẹ abya araku Ojejoje t'ọ gbaaru ẹphe
mkpu; bẹ Ojejoje yeru Mósisu yẹle Érọnu, bụ ndu dufutaru nna unu phẹ lẹ Íjiputu;
bya emee; ẹphe eburu l'ẹke-a.
9 "Obenu l'ẹphe zaharu Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; yo nwuru ẹphe ye l'ẹka Sizéra,
bu onye ishi sọja ndu Házọ; yekwaphu ẹphe l'ẹka ndu Filisutayịnu; mẹ l'ẹka eze ndu
Móabu, bụ ndu tsotsuaru ẹphe ọgu.
10 Ẹphe abya araku Ojejoje; sụ iya: 'L'ayi meekwaru ẹjo iphe; kẹ l'ayi paru Ojejoje
haa; balahaaru Bálụ; mẹ Ashịtoretu ẹja. Ọlobu; dzọfutaru ayi l'ẹka ndu ọhogu ayi
l'ayi a-baru ngu-a ẹja.'
11 Ojejoje abya ezia Jeru-Bálụ; Baraku; Jefuta; mẹ Sámẹlu; gude ẹphe nafụta unu
l'ẹka ndu ọhogu unu, nọ-pheru unu anọ-phe; unu abya eburu l'ẹhu-agu.
12 "Yo be teke unu bya aphụa lẹ Nahashi, bụ eze ndu Amọnu bẹ abyawa unu otso
ọgu; unu asụ mu: Waawa; l'unu chọru onye a-bụru unu eze; e gudekwaru lẹ Ojejoje,
bụ Nchileke unu gbe bụhawaruru eze unu.
13 Nta-a bụ t'unu phụ eze ọbu, unu fọtaru ọbu; mbụ onye ono, unu sụru t'a nụ unu
ono. Unu phụ iya lẹ Ojejoje nụwaru unu onye eze ọbu.
14 Ọ -bụru l'unu a-nọdu atsụ Ojejoje egvu; l'abaru iya ẹja; l'anụru iya okfu; unu te
ekwefuje íkè l'ome ekemu Ojejoje ono; mbụ unu l'eze ono, achị unu ono atụko l'etso
Ojejoje, bụ Nchileke unu; bẹ ọo-dụkwa-a mma.
15 Obenu; ọ -bụru l'unu ta anụduru Ojejoje okfu; l'ekwefuru iya íkè l'ekemu, ọ tụru
bẹ ọo-dakwa unu ẹka ẹge ono, ọ daru iya nna unu phẹ ono.
16 "Nta-a bụ t'unu vudo l'ẹke, unu vudo; gude ẹnya unu phụ eze iphe, Ojejoje e-me.

17 ?Tọ bụdu nta-a bẹ aakpajẹ witu? Mu a-kpọ-ku Ojejoje t'ọ tụa egbe-igwe; chia
mini. Unu eshikwanu ẹge ono maru ẹge iphe, dụ ẹji, unu metaru l'ifu Ojejoje habe
nshinu; mbụ lẹ k'onye eze ono, unu sụru t'a nụ unu ono."
18 Tọ dụ iya ya bụ; Sámẹlu abya akpọ-ku Ojejoje. Ojejoje atụa egbe-igwe; chịa mini
mbọku ono. Ndu ono l'ẹphe ha awata ọtsu Ojejoje; mẹ Sámẹlu egvu; l'atsụshi iya
ẹphe ike.
19 Ndu ono l'ẹphe ha asụ Sámẹlu: "Kfururu nụ Ojejoje, bụ Nchileke ngu l'okfu ẹhu
ndu ozi ngu t'ayi ba anwụshihu; kẹ l'ayi byawaru bya wota k'ẹ t'ọ nụ ayi eze; yekobe
l'ẹjo iphe ọphu, ayi mehawaru."
20 Sámẹlu asụ ẹphe: "Unu ba atsụshi egvu. Ọ bụ oswi-okfu l'unu mekotaru ẹjo iphe
ono l'ọ ha; ọ bụ t'unu ba agwọbekwa otso Ojejoje. Unu gudechikwaa obu unu l'ọ ha
baaru Ojejoje ẹja.
21 Unu ta aghakọbekwa; tsolahaa agwa, bụ iphe-manụ; mbụ l'ẹ to nwedu uru, ọoba;
t'ọ bụ l'oo-gbe nafụta unu; kẹ l'ọ bụkota iphe-manụ.
22 Ojejoje e-gude k'ẹpha iya ono, ha nshinu ono; haa ndu nk'iya; kẹ l'ọ bụ l'ọ dụ iya
mma b'o gude mee unu t'unu bụru ndu nk'iya.
23 A -bya lẹ mbẹdua; t'iphe ọphu e-me tẹ mu ba anọdu ekfu anụ Ojejoje l'okfu ẹhu
unu; mbụ shi ẹge ono meswee Ojejoje ba abyakwa. Mu e-zi unu ụzo, dụ mma; bụru
ụzo, gbaru nụ.
24 Ọ bụ l'ẹphu t'unu tsụje Ojejoje egvu; unu egude ire-lanụ; wofuta obu unu l'abaru
iya ẹja. Unu nyatakwa eze iphe, o meeberu unu.
25 Ọle; ọ -bụru l'unu kwasẹru l'ome ẹjo iphe bẹ unu l'eze unu ọbu a-tụkokwa bụru
ntụ-e kpofu."

13

Sámẹlu alọ Sọlu ẹka lẹ nchị

1 Iphe Sọlu gbaru bụ ụkporo afa l'afa iri teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ndu Ízurẹlu
afa labụ;
2 bya afọta ndu Ízurẹlu ụnu unwoke ẹsaa l'ụkporo unwoke iri.* Ụnu unwoke ise b'ọ
chịtaru swibe onwiya lẹ Mikumashi; mẹ l'alị ugvu Bẹ́telu. Yọ bya achịta ụnu unwoke
labụ l'ụkporo iri swibe Jonátanu lẹ Gíbiya l'alị ndu Bénjaminu. Unwoke ndu ọphu
b'ọ sụru onyenọnu t'ọ la.
3 Jonátanu eje etso ndu Filisutayịnu ọgu lẹ nwọdu ọgu ẹphe, nọ lẹ Géba; yo rua
ndu Filisutayịnu lẹ nchị. Sọlu abya egbua ụpyoku l'alị ono l'ọ ha: "Tẹ ndu Híburu
nụkwaa ya!"
4 Ndu Ízurẹlu anụa lẹ Sọlu bẹ lụ-gbuwaru ndu Filisutayịnu lẹ nwọdu-ọgu ẹphe.
Nta-a bẹ ndu Ízurẹlu dụwa ndu Filisutayịnu ashị l'ẹnya. A bya ekua ndu Ízurẹlu
t'ẹphe jekfu Sọlu lẹ Gíligalu.
5 Ndu Filisutayịnu abya edzukoo t'ẹphe tso ndu Ízurẹlu ọgu. Ẹphe gude ụgbo-ịnya
ọgu, dụ ụkporo ụnu ẹto l'ụkporo ụnu iri l'ise; mẹ ndu ụgbo-ịnya, dụ ụnu madzụ iri
l'ise.† Ndu sọja mmanu adụlephu l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu. Ẹphe awụ-lihu je
akwabẹ k'ọgu lẹ Mikumashi l'ụzo ẹnyanwu-ahata Bẹ́tu-Avenu. 6 Ndu Ízurẹlu abya
aphụa l'alị rụhuwaru arụhu; lẹ ndu nk'ẹphe b'a kariru ẹka; ẹphe eje eworu onwẹphe
domishia l'ime ọgba; mẹ l'ime ẹkfukala; mẹ lẹ mkpuli oke mkpuma; mẹ l'ime iduma;
mẹkpo l'ime ogvu mini.
7 O nweruru ndu Híburu ono ndu ọphu datsụaru azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu
bahụ l'alị Gádu; mẹ l'alị Gíledu.

---

* **13:2 13:2** Iphe ọ bụ bụ 3,000. † **13:5 13:5** Iphe ọ bụ bụ 6,000.

Sọlu anọ-kirishia lẹ Gíligalu. Ẹhu atụko anmatsụa ndu sọja ọphu yẹle iya yị kpakpakpa; l'ẹke ẹphe atsụ egvu.
8 Sọlu anọo l'ẹke ono abalị ẹsaa, bụ iya bụ oge, Sámẹlu tụru; ọ bụ lẹ Sámẹlu ta byakwanu Gíligalu. Ndu kẹ Sọlu awata agbakashịhu.
9 Ya ndono; Sọlu asụ: "T'e wotaru iya ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja ẹhu-agu ono." Sọlu abya eworu ngwẹja-ukfuru ono gwoo.
10 Ọ kwadụa egwoghe, o gwoghe ngwẹja-ukfuru ono; Sámẹlu eruta. Sọlu egbeshi; jeshiwa iya phụ ndzuta.
11 Sámẹlu ajị iya: "?Nanụ ẹge ọ dụ?"
Sọlu asụ iya: "Lẹ ya byaru bya elee ẹnya; phụ lẹ ndu ẹphe l'iya yị agbakashịhuwa; nggụbedua ta bya teke ị sụru l'ịi-bya; bya eyeru lẹ ndu Filisutayịnu e-dzuwa lẹ Mikumashi;
12 ya arịa; sụ: 'Nta-a bẹ ndu Filisutayịnu a-byakwa bya etso iya ọgu lẹ Gíligalu l'ẹke-a l'ẹbe ọbu lẹ ya rọwaru Ojejoje t'ọ gbaaru iya mkpu.' Ọ kwa iya meru iphe ọ kpapyabẹru iya; ya eworu ngwẹja-ukfuru ono gwoo."
13 Sámẹlu asụ iya: "Ọ kwa umere onye eswe b'i meru ono. Ẹ ti dobehekwa ekemu, Ojejoje, bụ Nchileke ngu tụru ngu. Ndẹge ọ bụ l'i doberu iya; mẹ Ojejoje ge emekwa-a tẹ aba-eze ngụru angụru l'alị Ízurẹlu gbururu jeyewaru.
14 Obenu lẹ nta-a bẹ aba-eze ngu ta akpọhekwa ụkfu; kẹle Ojejoje chọ-vuakwaru nwoke lanụ, nọ iya l'obu; tụwa iya ẹka t'ọ bụru iya bụ onye a-nọdu edu ndu nk'iya. Ishi iya abụru l'e ti dobedu ekemu, Ojejoje tụru nụ ngu."
15 Tọ dụ iya bụ; Sámẹlu eshi lẹ Gíligalu lashia Gíbiya l'alị ndu Bénjaminu. Sọlu abya agụa unwoke, ẹphe l'iya nọ l'ifu ọgu. Ẹphe akpakọ dụ ụnu ụmadzu l'ụkporo madzụ iri.
16 Sọlu yẹle nwatibe iya Jonátanu; mẹ ndu ẹphe l'iya yị atụko nọdu lẹ Gíbiya. Ndu Filisutayịnu edobe ọdu ọgu ẹphe lẹ Mikumashi.
17 Ndu ọ-lụa-ọlaa ekee onwẹphe ụzo ẹto; shi l'ọdu ọgu ndu Filisutayịnu wụfuta. Ụzo lanụ shiru ụzo Ọfura l'uswe iya k'alị Shuwalu.
18 Ụzo lanụ ọdo akwasẹru ụzo Bẹ́tu-Họronu; ndu k'ẹto echebe ifu l'oke-alị ono, nọ laarụ nsụda Zeboyimu; chebe ifu l'echi-ẹgu ono.
19 A bya l'alị Ízurẹlu mgburumgburu b'ẹ to nwedu m'ọo onye ụzu lanụ; kẹle ndu Filisutayịnu sụru: "L'ọ dụ ẹge ono bẹ ndu Híburu a-watakwa omeshiru onwẹphe ogu-mbeke; m'ọ bụ ara!"
20 Yọ bụru lẹ Filisutayịnu bẹ ndu Ízurẹlu ejeje ọba iphe, ẹphe egudeje atụ ntụpya; mẹ ọgu; mẹ ogbu-nkụ; mẹ mma ẹphe.
21 Ụgwo, ẹphe akfụje gude baa iphe eegude atụ ntụpya; ogbu-nkụ; mẹ iphe, eegude achịkwa eswi, atụpya alị akwata ha nshinu.
22 Yo be mbọku, ọgu ono daru; to nwe ndu sọja Sọlu mẹ Jonátanu, nweru m'ọ bụ onye lanụ, gude ogu-mbeke; mẹ ọbu ara. Yọ bụleruphu Sọlu yẹle nwatibe Jonátanu bẹ gude iya nụ.
23 Ndu Filisutayịnu abya ahata ndu sọja ẹphe; ẹphe awụfu je akwaa k'ọgu lẹ mgbango Mikumashi.

14

Jonátanu etso ndu Filisutayịnu ọgu

1 Yo be ujiku lanụ; Jonátanu Sọlu asụ nwokorọbya, achịru iya ngwa-ọgu: "T'ọ bya t'ẹphe je azụ iya ọphu l'ọdu ọgu ndu Filisutayịnu." Obenu l'ẹ to kfuduru iya nna iya.
2 Sọlu anọdu l'ukfu ụtara-okumu l'iku Gíbiya lẹ Miguọnu. Ndu tso iya nụ nọdu l'ẹke ono rukwaru ụnu madzụ l'ụkporo iri;

3 Onye tso ẹphe nọdu l'ẹke ono bụ Ahíja, bụ onye yeru uwe-ukuvu, bụ uwe ndu achịjeru Nchileke ẹja eyeje. Ahija ono bụ nwatibe Ahitubu, bụ nwunne Ikabọdu.
Onye mụru Ahitubu bụ Finehasu, bụ nwatibe Elayi, bụ onye achịjeru Ojejoje ẹja lẹ
Sháyilo. To nwe onye maru lẹ Jonátanu bẹ tụgbuwaru nụ.

4 Lẹ mgbaku ugvu ono, Jonátanu eme t'o shia sweta je l'ẹke ndu Filisutayịnu dọru
ono bẹ mkpuma kpụru oronmono ẹka labụ. Ibe lanụ bẹ eekuje Bozẹzu; ibyiya ọphu
abụru Sene.
5 Mkpuma ono, kpụru oronmono ono bẹ nanụ nọ l'ụzo isheli laaru Mikumashi.
Ọphu nanụ anọdu l'ụzo ọhuda laaru Géba.

6 Jonátanu abya asụ nwokorọbya ono, achịru iya ngwa-ọgu ono: "T'ọ bya t'ẹphe
sweta jeshia lẹ nwọdu-ọgu ndu akpapyị ono. L'o nweru-a ẹge ọo-dụ; Ojejoje alụaru
ayi ọgu. Ẹ to nwekwa iphe kpọru Ojejoje ogude dzọfuta madzụ: mẹ a ha igwe; m'a
ha nwanshị."

7 Onye ono, chịru iya ngwa-ọgu ono asụ iya: "Melephu iphe, nọ ngu l'obu. Iphe,
ii-malẹphu bụ lẹ mu vudo ngu l'azụ; yọ bụru uche-obu ngu bụ uche-obu mu."

8 Jonátanu asụ iya: "Ngwanụ; bya t'ayi je. Ayi e-sweta jekfu ndu ono; mee k'ọphu
ẹphe a-phụ ayi.
9 Ọ -bụru l'ẹphe sụru ayi t'ayi gebe t'ẹphe byakfuta ayi; ayi anọdu l'ẹke ayi nọ.
10 Ọ -bụkwanuru l'ẹphe sụru t'ayi byakfuta ẹphe; ayi enyikfushia ẹphe; kẹ l'ọ bụ
iya e-koshi ayi lẹ Ojejoje wowaru ẹphe ye ayi l'ẹka."

11 Ya ndono; ẹphe ẹbo abya emee; ndu Filisutayịnu aphụ ẹphe. Ndu Filisutayịnu
ono asụ: "Lekpoduanu! Ndu Híburu bẹ kabẹkwa shiwa l'ime ẹnu, ẹke ẹphe shi
domishia onwẹphe l'alụfuta."
12 Unwoke ono, dọru kwagetsuaru k'ọgu ono araaru Jonátanu yẹle onye ono, chịru
iya ngwa-ọgu ono; sụ ẹphe: "Unu bya nụ t'ayi koshi unu ẹge unu a-dụ!"

Jonátanu asụ onye ono, chịru iya ngwa-ọgu ono: "Nyiru; tso mu; lẹ Ojejoje wowaru
ẹphe ye ndu Ízurẹlu l'ẹka."
13 Jonátanu egude ọkpa; gude l'ẹka l'enyi eje. Onye ono, achịru iya ngwa-ọgu ono
etsopyabe iya. Jonátanu egbushi ndu Filisutayịnu ndu ọphu shi ẹphe l'ụzo ifu. Onye
ono, achịru iya ngwa-ọgu ono etsoru iya l'egbushi ndu ọphu shi ẹphe l'ụzo azụ.
14 L'ọgu kẹ mbụ ono bẹ Jonátanu yẹle onye ono, achịjeru iya ngwa-ọgu ono gburu
ụkporo madzụ. Ogologo alị ẹke e tsopyaberu ndu ono gbushia bẹ hakwa l'ọbu nkere-
ẹbo ẹke ee-gude eswi labụ tụpyaa atụpya.
15 Akpajiji iya egudekota ndu sọja ono l'ẹphe ha; mbụ ndu ọphu nọ l'ọdu nk'ẹphe;
mẹ l'ẹgu; mbụ je akpaa lẹ ndu ọphu nọ kwagebetsua k'ọgu; mẹ ndu kẹ ọ-lụa-ọlaa.
Alị anmahu jijiji. Yọ bụru Nchileke; bẹ meru akpajiji ye ẹphe l'ẹhu.

Ndu Ízurẹlu achịkashi ndu Filisutayịnu

16 Ndu sọja Sọlu ndu ọphu nọ lẹ nche lẹ Gíbiya l'alị Bénjaminu aphụa lẹ ndu kẹ
Filisutayịnu; l'agba nanụ nanụ l'erebahu erebahu.
17 Sọlu abya asụ ndu ẹphe l'iya nọ: "Unu gụedu ndu sọja ono t'a maru ndu ọphu
ẹ-ta nọdu nụ." A bya agụa ẹphe; yọ bụru Jonátanu yẹle onye ono, achịjeru iya
ngwa-ọgu ono bẹ ta anọdu.
18 Sọlu asụ Ahíja: "Pata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono;" kẹle Okpoko Ọgba-ndzụ
Ojejoje ono nọ swiru ndu Ízurẹlu teke ono.
19 Sọlu akpụkwadurua iphe l'ọnu ekfuru onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono;
ụzu, ada l'ọdu kẹ ndu Filisutayịnu akabakpọoru adada. Sọlu asụ onye ono, achịjeru
Nchileke ẹja ono: "T'ọ hawa iya rụ!"

20 Sọlu yẹle ndu sọja iya abya edzua; yọ bụru ẹphe oje ọgu. Ẹphe abya aphụa
lẹ ndu Filisutayịnu ta madu iphe, ẹphe eme; l'ẹphe gudegbaa ogu-mbeke l'egbushi
onwẹphe.
21 Ndu Híburu; ndu ọphu shi tụru íkè yeru ndu kẹ Filisutayịnu; tsoru ẹphe; abya
atụa íkè ituphu; wụ-kfushia ndu kẹ Ízurẹlu ndu ọphu tso Sọlu; mẹ Jonátanu.
22 Ndu Ízurẹlu ọphu shi domishia onwẹphe l'alị ugvu Ífuremu anụa lẹ ndu
Filisutayịnu agbawa ọso; wụfuta chịpyabe ẹphe.
23 Ẹphe alụa ọgu ono je esweta Bẹ́tu-Avenu. Ojejoje anafụta ndu Ízurẹlu mbọku
ono.

Jonátanu amị manụ-ẹngu

24 Mbọku ono bẹ ndu Ízurẹlu jenwuru ẹhu; kẹle Sọlu guderu ẹphe; nụa ẹphe nte:
"L'onye wotaru nri dee l'ọnu tẹmanu nchi ejihu bẹ bụakwa onye a tụru ọnu; k'ọphu
yẹbe Sọlu a-gwata ndu ọhogu iya ụgwo iphe, ẹphe meru iya." Yọ bụru iya meru; to
nwe ndu sọja ono onye wotaru nri mee l'ọnu.
25 Ndu sọja ndu Ízurẹlu ono l'ẹphe ha ezehu; wụba l'ọswa. Alị ono bụ ẹke manụ-
ẹngu nọ.
26 Ẹphe awụba l'ọswa ono; phụa ẹge manụ-ẹngu ono alashị; to nwe onye meru iya
ẹka; mee l'ọnu; kẹ l'ẹphe atsụ egvu nte ono, ẹphe riru ono.
27 Jonátanu te shikwanu nụhawa lẹ nna iya nụru ndu Ízurẹlu nte. Yo je eworu
ishishi mgbọro, o gude l'ẹka rụa l'ẹbaku-ẹngu ono; bya akpaa ya ẹka; dee l'ọnu.
Ẹnya abya ephohu iya.
28 Onye lanụ lẹ ndu ono asụ iya: "Nna nggu guderu ayi; ayi eria nte: 'L'onye
wotaru nri dee l'ọnu ntanụ-a bẹ bụakwa onye a tụru ọnu!' Ọ kwa iya meru iphe
m̀bà l'atụtsua ndu-a."
29 Jonátanu asụ: "Lẹ nna mu; bẹ meekwaru t'iphe-ẹhuka dakfuta ndu alị-a. Lewaru
ẹge ẹnya bya agụsahu mu lẹ nwa manụ-ẹngu-a, mu deru ọnu-a.
30 Iphe ga akakwaru mma; ndẹge a haru ndu Ízurẹlu; t'ẹphe haru ria iphe, ẹphe
kwataru l'ọkwata l'ẹka ndu ọhogu ẹphe ntanụ-a? ?Ẹphe ta ga akadụru ogbushi ndu
Filisutayịnu ọbu l'igwe tọo?"
31 Ẹgu egudeshia ndu Ízurẹlu mbọku ono l'ẹphe shitsua lẹ Mikumashi gbua ndu
Filisutayịnu ẹge ono jeye lẹ Ajalọnu.
32 Ẹphe abya avụpyabe iphe ono, ẹphe kwaru l'ọkwata ono; tsoru eghu; atụru;
eswi mẹ ụnwu iya; gbushia l'alị l'ẹke ono; l'ata l'onyingu.
33 Yo nweru ndu jeru je asụ Sọlu: "T'ọ phụkwa; lẹ ndu Ízurẹlu egbukwa anụ; ata
iya l'onyingu; shi ẹge ono emeswe Ojejoje."
Sọlu asụ: "Ẹ tọ bụhekwa iphe, unu kfuru bẹ unu eme. Ngwaa; unu swiritaru mu
eze mkpuma nta-a!"
34 Yọ sụ ẹphe: "Unu tụgbua je asụ ndu ono t'onyenọnu kpụta eswi l'atụru l'ẹhu
l'ẹhu; bya eworu iya gbushia l'ẹke-a; haa ọta anụ, mee nọ; k'ọphu ẹphe t'emeswedu
Ojejoje." Onyenọnu akpụta eswi nk'iya l'ẹnyashi ono bya egbua l'ẹke ono.
35 Sọlu abya akpụaru Ojejoje ẹnya-ngwẹja. Ono abụru ẹnya-ngwẹja ọdungu, Sọlu
kpụru Ojejoje.
36 Sọlu asụ: "Unu t'ayi bakfu ndu Filisutayịnu l'ẹnyashi; je akwaa iphe ẹphe
l'ọkwata jeye lẹ nchi-abọhu; ọphu ọ dụkwa ẹphe onye, ayi e-dobe ndzụ."
Ẹphe asụ: "Ọ bụ ẹge i kfuru iya bụ ẹge ọo-dụ."
Onye achịjeru Nchileke ẹja asụ: "T'ẹphe kpataodukwa Nchileke ishi l'ẹke-a."
37 Sọlu abya ajị Nchileke: "?Bụ tẹ ya bakfuwaru ndu Filisutayịnu ọgu tọo? ?L'o-
woru ẹphe ye ndu Ízurẹlu l'ẹka tọo?" Obenu lẹ Nchileke te eyeduru iya ọnu mbọku
ono.

38 Sọlu abya asụ ndu ishi sọja ono: “Unu dzua l'ẹke-a t'ayi maẹduru ẹge ayi shiru
meswee ntanụ.
39 Ọ -bụru-a lẹ Ojejoje ono, adzọfutaje ndu Ízurẹlu ono nọo ndzụ ẹge ọ nọ iya-a;
b'o -ruhuru; ọ bụru ọkpara mu; mbụ Jonátanu b'o teru; b'ọ nwụhufutaje.” To nwe
onye yeru iya ọnu.
40 Sọlu abya asụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: “Unu vudo l'ẹkaphu; tẹ yẹbedua yẹle
ọkpara iya; mbụ Jonátanu vudo l'ẹke-a.”
Ndu ono asụ iya: “Ọ bụ ẹge i kfuru iya bụ ẹge ọo-dụ.”
41 Sọlu abya ekfuru nụ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; sụ: “Yenuaru mu
ọkpobe ọnu.” A bya atụa ẹnwa; yo gude Jonátanu yẹle Sọlu.
42 Sọlu asụ: “Unu tụeduru mu lẹ Jonátanu ẹnwa ono.” A bya atụa ya; yo gude
Jonátanu.
43 Sọlu abya asụ Jonátanu: “T'o kfueduru iya iphe, o meru.”
Jonátanu asụ iya: “L'ọ kwa nwa manụ-ẹngu, ya gude mgbọro, ya gude l'ẹka rụta
bẹ ya kparụ l'ọnu. Nk'iya gvụwaru nụ!”
44 Sọlu asụ iya: “Tẹ Nchileke gwakwaa ya ọchi; mbụ mee ya ọphu ka njọ; m'ọ -bụru
l'ẹ tị nwụhudu; nggụbe Jonátanu.”
45 Ndu ono abya asụ Sọlu: “Tụsweka! ?Nanu ẹge ee-shi gbua Jonátanu, bụ onye
dzọru ndu Ízurẹlu ndzụ ẹge-a? Kamẹnu; ẹ to nwekwa; m'ọ bụ ẹgbushi, e-shi ya l'ishi
lụfu; kẹ l'ọ bụ Nchileke; bẹ yetaru iya ẹka; yo mee iphe ono ntanụ.” Ndu Ízurẹlu eshi
ẹge ono nafụta Jonátanu; te gbuhe iya.
46 Sọlu achibuhu ndu Filisutayịnu; ẹphe aghaa ifu; laphushia azụ l'alị ẹphe.

Ndu Sọlu tsogbaaru ọgu

47 Teke Sọlu wataru ọchi ndu Ízurẹlu b'o tsoru ndu ọhogu iya l'ẹphe ha ọgu: mbụ
ndu Móabu; ndu Amọnu; ndu Édọmu; ndu eze, achị ndu Zóba; mẹ ndu Filisutayịnu.
Iphe, bụ ndu ọphu ọ ghachiru ifu; bẹ oomeje; ẹphe anyịa nshị.
48 Ọ lụru ọgu mkparawa lụ-gbua ndu Amalẹku; shi ẹge ono nafụta ndu Ízurẹlu
l'ẹka ndu kwaru iphe ẹphe l'ọkwata.
49 Ụnwegirima Sọlu lẹ ndu k'unwoke bụ: Jonátanu; Ishivi; mẹ Malukishuwa. Ẹpha
nwatibe iya nwanyi k'ọgurenya bụ Merabu; ẹpha kẹ nwata abụru Mikalu.
50 Ẹpha nyee ya bụ Ahinowamu, bụ nwatibe Ahimazu. Ẹpha onye ishi ndu sọja
Sọlu bu Ábụna Nẹru. Nẹru bụ nwunne nna Sọlu.
51 Nna, mụru Sọlu bụ Kishi. Kishi yẹle nna Ábụna, bụ iya bụ Nẹru tụko bụru
ụnwegirima Abiyẹlu.
52 L'oge kẹ Sọlu l'ọ ha bụlephu ọgu ọgu, nwụgbaaru ọku bẹ ẹphe lẹ ndu Filisutayịnu
shi anọduje. Yọ bụje Sọlu -phụa onye, bụ mkparawa l'ọgu; yo duta iya; yeru onwiya.

15

Aalụ-gbu ndu Amalẹku

1 Tọ dụ iya bụ; Sámẹlu abya asụ Sọlu: “Ọ bụ mbẹdua bụ onye ono, Ojejoje ziru tẹ
mu bya awụa ngu manụ l'ishi t'ị bụru eze ndu nk'iya, bụ Ízurẹlu ono. Nta-a bụ t'ị
ngabe nchị; nụa ozi, Ojejoje ziru t'e zia ngu.
2 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: ‘Lẹ ya a-nụ ndu Amalẹku aphụ
iphe ono, ẹphe meru ndu Ízurẹlu teke ono, ẹphe je akwaaru ẹphe l'ụzo l'ẹphe shi
Íjiputu alụfuta ono.
3 Tụgbua nta-a je etso ndu Amalẹku ọgu; nggu atụko iphe, bụ iphe, ẹphe nweru
enweru mebyishia. Ba adụkwa onye ii-dobe ndzụ: nwoke lẹ nwanyi; ụnwegirima
mẹ ndu e he l'ẹka; mẹ eswi; atụru; ịnya-ivu; mẹkpo nkakfụ-ịgara.’ ”

4 Tọ dụ iya bụ; Sọlu abya ekua ndu sọja iya; ẹphe abya edzua lẹ Telayimu. Yọ gụa
ẹphe ọgu: ndu ọphu shi Ízurẹlu adụ ụkporo ụnu madzụ l'ụkporo madzụ ise.* Ndu
ọphu shi Júda adụ ụkporo ụnu madzụ ise.†
5 Sọlu phẹ atụgbua jeshia mkpụkpu ndu Amalẹku; je ekeeru ẹphe lẹ nsụda.
6 Yọ sụ ndu Kenu: "T'ẹphe lụfu l'ẹke ndu Amalẹku nọ; k'ọphu ya ta achịkodu ẹphe
lẹ ndu Amalẹku gbushia; kẹ l'unu meru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha iphe-ọma teke ono,
ẹphe shi lẹ Íjiputu alụfuta ono." Ya ndono; ndu Kenu eshi lẹ Amalẹku wụfu.
7 Sọlu abya eshi lẹ Havila tsoo ndu Amalẹku ọgu jeye l'echi-ẹgu Shu, nọ l'ụzo
ẹnyanwu-ahata alị Íjiputu.
8 Yọ kpụa Agagu, bụ eze ndu Amalẹku lẹ ndzụ; gude ogu-mbeke gbugee ndu kẹ
Agagu ono l'ẹphe ha.
9 Obenu lẹ Sọlu yẹle ndu nk'iya doberu Agagu ndzụ; mẹ iphe bụ atụru; eswi; ụnwu
eswi, gbashịru ẹba; mẹ ụnwu atụru ndu ọphu kakọta mma; jeyewaru l'iphemiphe
ọbule, dụ mma; ẹphe te mebyishi iya. Iphe ẹphe mebyishiru nwẹnkinyi abụleruphu
ụnwu nkịrika iphe; mẹ iphe, ẹ-ta badụ uru.

Ojejoje anafụ Sọlu ọkwa-eze iya

10 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Sámẹlu; sụ iya:
11 "Ọ bụ aphụ nọduru iya lẹ ya meru Sọlu t'ọ bụru eze; kẹ l'ọ ghawaru yẹbe Ojejoje
azụ; haa ya etsotso; too mehe iphe, ya tụru l'ekemu." Iphe ono atsụa Sámẹlu l'ẹhu
nshinu; yọ rakọta ẹkwa l'ẹnyashi ono phuu l'araku Ojejoje.
12 Yo be l'ụtsu iya; Sámẹlu anmaa ẹwa jeshia tẹ yẹle Sọlu phụ. Yo rua; a sụ iya:
"Lẹ Sọlu jeshiakwaru l'ugvu Kamẹlu. Yọ kpụtsua iphe, ee-gudeje anyata iya; ghazia;
yọ bụru iya oje Gíligalu."
13 Sámẹlu abya ejekfu Sọlu; Sọlu asụ iya: "Tẹ Ojejoje gọkwaru ọnu-ọma nụ ngu. Ya
meekwaru iphe, Ojejoje sụru tẹ ya mee."
14 Sámẹlu asụ iya: "?Ọra atụru-a, ya anụa bụ kẹ ngụnu? ?Ọra eswi-a, ya anụa bụ
ole-e?"
15 Sọlu asụ iya: "Ọ kwa ndu sọja bẹ shi lẹ Amalẹku gude iya lata. Atụru ẹphe; mẹ
eswi ẹphe ndu ọphu kakọta mma b'e doberu, ee-gude gwooru Ojejoje, bụ Nchileke
ngu ẹja. Ndu ọphu bẹ ayi mebyishikotaru l'ẹphe ha."
16 Sámẹlu asụ Sọlu: "T'o dukwaaru ngu. Tẹ ya karụ ngu iphe, Ojejoje kfuru iya
l'ẹnyashi."
Sọlu asụ iya: "Ngwaa; kfunuaru iya ẹya."
17 Sámẹlu asụ iya: "T'a gụfuru l'i shi ha onwongu nwanshị l'ẹnya; ?tọ bụdunua
nggu b'e meru ishi l'ọkpa-ikfu ndu Ízurẹlu tọo. Ojejoje abya awụa ngu manụ l'ishi t'ị
bụru eze ndu Ízurẹlu?
18 Ojejoje ziru ngu ozi; sụ: 'T'i je etso ndu ẹjo iya ono; mbụ ndu Amalẹku ọgu; gbua
ẹphe jeye teke ẹphe a-bụru kpurupyata.'
19 ?Bụ ngụnu kparụ iphe, ẹ ti mehedu iphe, Ojejoje kfuru? Unu agbakebe je
avụpyabe iphe-ọkwata; shi ẹge ono mee iphe, dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje."
20 Sọlu abya asụ Sámẹlu: "Mu meekwaru iphe, Ojejoje kfuru; bya ejee ozi ono,
Ojejoje ziru mu. Mu tụkowa ndu Amalẹku l'ẹphe ha gbushia; bya akpụa Agagu, bụ
eze ẹphe lẹ ndzụ lata.
21 Ndu sọja eshi l'iphe ono, a kwaru ọkwata ono kpụkoo atụru; mẹ eswi; mbụ iphe,
bụ ọphu kakọta mma, e doberu k'emebyi. Ẹphe egwota iya t'e gude gwooru Ojejoje,
bụ Nchileke ngu ngwẹja lẹ Gíligalu."
22 Sámẹlu asụ iya:
"?Ngwẹja-ukfuru;

* **15:4 15:4** Iphe ọ bụ bụ 200,000. † **15:4 15:4** Iphe ọ bụ bụ 10,000.

mẹ ngwẹja mmanu ọdo;
?i tubesu l'ọ ka Ojejoje mkpa;
ma l'ọnuru iya okfu?
Ọnuru iya okfu kakwa
ogworu iya ngwẹja;
ọnu iphe lẹ nchị aka ogude anụ,
gbaru ẹba gwoo ngwẹja.
23 Okwefu íkè dụta-be ẹji l'ọ bụ ọgwo ọgvu.
Oku onwonye ekuku
adụta-be ẹji l'ọ bụ ọgwa nte.
Keshinu ọphu ị jịkaru iphe,
Ojejoje kfuru;
bẹ Ojejoje jịkaakwaru t'ẹ b'ị bụhe eze."
24 Ya ndono; Sọlu asụ Sámẹlu: "Ya meekwaru iphe, dụ ẹji. Ya dakaawaru ekemu Ojejoje; dakaa okfu nkengu. Ọ kwa egvu bẹ ya tsụhuru; kpuchia ọnu mee uche nk'ẹphe.
25 Nta-a bẹ ya arọ ngu t'ị gụaru iya nvụ; nggu etsoru iya laphu azụ lẹ Gíligalu tẹ ya je abaaru Ojejoje ẹja."
26 Obenu lẹ Sámẹlu sụru iya: "Lẹ ya te etsokwa iya alaphu azụ. Kẹ l'ọ jịkaru okfu Ojejoje; Ojejoje ajịkakwa iya phụ t'ẹ b'ọ bụhe eze ndu Ízurẹlu!"
27 Sámẹlu aghakọbe tẹ ya tụgbua; Sọlu eje awọru iya l'ọnu uwe-nlọkpuru iya; yọ labahu.
28 Sámẹlu asụ iya: "Ntanụ ọwaa bẹ Nchileke lafụru ngu alị-eze ndu Ízurẹlu l'ẹka; woru iya nụ onye obutobu ngu; onye ọphu ka ngu ọburu ọkpobe madzụ.
29 Ojejoje, bụ iya bụ ọdu-biribiri ndu Ízurẹlu ta byakwa bya adzụ ẹjo-ire; ọphu ọ gbanweghedu obu iya; kẹ l'ẹ tọ bụdu madzụ mmanu; k'ọphu ọo-gbanwe obu iya."
30 Sọlu asụ iya: "Ya meswewaru. Ọlobu; byiko kwabẹnu iya ugvu l'ifu ndu bụ ọgurenya ndu nke mu; mẹ l'ifu ndu Ízurẹlu; tsoru iya laphu azụ; k'ọphu ya a-barụ Ojejoje, bụ Nchileke ngu ẹja."
31 Sámẹlu ekwe bya etsoru Sọlu laphushia azụ; Sọlu baarụ Ojejoje ẹja.
32 Sámẹlu abya asụ: "T'a kpụtaru iya Agagu, bụ eze ndu Amalẹku l'ẹke-a!"
Agagu egude ẹhu-ọtso-ẹna jekfushia ya; l'arị lẹ teke e gege egbu iya egbugbu bẹ eswetawaru nụ.
33 Obenu lẹ Sámẹlu sụru:
"Ọ bụ ẹge ono, i gude
ogu-mbeke mee ụnwanyi;
ẹphe agbaru ẹka nwa ono;
bụ ẹge nne ngu a-bụru
onye gba ẹka nwa l'ẹke ụnwanyi nọ."
Sámẹlu eworu Agagu gbua; tụa anụ iya nanụ nanụ l'ifu Ojejoje lẹ Gíligalu.
34 Tọ dụ iya bụ; Sámẹlu atụgbua lashia Ráma. Sọlu alashia l'ufu iya lẹ Gíbiya.
35 Ọphu Sámẹlu te egudebua ẹnya iya phụ Sọlu ọdo jeye mbọku, yẹbe Sámẹlu nwụhuru; e guderu l'ọ tsọru aphụ ẹhu Sọlu nshinu. Yo rua Ojejoje l'ẹhu lẹ ya meru tẹ Sọlu bụru eze ndu Ízurẹlu.

16

Sámẹlu echi Dévidi eze

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya asụ Sámẹlu; "?Bụ teke ole bẹ ịi-tsọbebe aphụ ẹhu Sọlu; l'ẹke ya gbe jịkawa t'ẹ b'ọ bụhe eze ndu Ízurẹlu. Gbajia manụ l'ụpyi ngu; tẹ ya zi ngu

kẹ Jesi, bụ onye Bẹ́tulehemu; lẹ ya fọtawaru onye lanụ l'ụnwu iya ndu k'unwoke t'ọ bụru eze."
2 Sámẹlu asụ iya: "?Nanụ ẹge ya e-shi jee? Sọlu -nụa ya bẹ oo-gbukwa iya."
Ojejoje asụ: "Kpụta nwada eswi; nggu asụ l'ọ bụ Ojejoje b'ị byaru ogworu ngwẹja.
3 Zia Jesi t'ọ bya l'ẹke ono, eegwo ngwẹja ono. Ya e-koshi ngu-a iphe, ii-me. Ọ bụ onye ọphu ya kfuru ngu; bẹ ịi-wụ manụ l'ishi t'ọ bụru eze ọbu."
4 Sámẹlu abya emee iphe ono, Ojejoje kfuru ono. Yo rulephu Bẹ́tulehemu; ndu bụ ọgurenya mkpụkpu ono atụko anma kpakpakpa lẹ k'abyabya iya ono. Ẹphe ajịgbaa: "?Ọ dụa lẹ mma b'ọ byaru?"
5 Sámẹlu asụ ẹphe: "Iye; ọ kwa-a k'ọma. Ọ bụ Ojejoje bẹ ya byaru ogworu ngwẹja. Unu je emee onwunu t'unu dụ nsọ; unu abya etsoru iya lẹ ngwẹja ono." Ya ndono; yọ bya emee Jesi yẹle ụnwu iya ndu k'unwoke; ẹphe adụ nsọ. Yọ bya ekua ẹphe t'ẹphe bya lẹ ngwẹja ono.
6 Ẹphe erua; Sámẹlu aphụa Eliyabu; rịa: "L'o doru ẹnya l'ọ bụ onye ọphu, Ojejoje fọtaru t'a wụa manụ l'ishi ọbu bẹ vudo Ojejoje l'ifu-a."
7 Obenu lẹ Ojejoje sụru Sámẹlu: "Be elekwa ẹnya l'ẹge ọ gbaru; m'ọ bụ ẹge ọ habe l'eli; lẹ ya jịkaakwaru iya. Ishi iya abụru l'ẹ tọ bụdu ẹge madzụ ele ẹnya l'iphe bụ ẹge Ojejoje ele iya. Madzụ anọduje ele ụgbugba eli ẹhu; obenu lẹ Ojejoje anọduje ele ẹnya l'ime obu."
8 Tọ dụ iya bụ; Jesi abya ekua Abinadabu; bya emee t'o shi Sámẹlu l'ifu swee. Sámẹlu asụ: "L'ẹ t'ọ bụkwa onye ọwaa bẹ Ojejoje fọtaru."
9 Jesi abya emee tẹ Shama sweta; Sámẹlu asụ: "L'ẹ t'ọ bụkwaphu onye ọwaa bẹ Ojejoje fọtaru."
10 Jesi emee ụnwu iya ndu kẹ unwoke; ẹphe ẹsaa; ẹphe eshikota Sámẹlu l'ifu swee. Sámẹlu asụ: "L'ẹ to nwedu ẹphe onye ọphu Ojejoje fọtaru."
11 Sámẹlu abya ajị Jesi; sụ iya: "?Bụwaphu mkpakọ ụnwegirima ngu; ndu k'unwoke ndọ-ọ?"
Jesi asụ iya: "Ọ phọdufuaru onye kẹ nwata; ọle oochekwanu atụru."
Sámẹlu asụ iya: "T'o ye madzụ t'e je ekua ya; kẹ l'ayi ta anọdudu anọdu jeye teke oo-ruta."
12 Ya ndono; yo zi; e je ekua ya. Dévidi bụ nwata, dụ kẹ nwa potopoto; l'ama mma; dụkwaphu ugvu.
Ya ndono; Ojejoje asụ Sámẹlu: "Gbeshi wụa ya manụ l'ishi; kẹ l'ọ bụ iya bụ onye ọphu."
13 Sámẹlu abya egude ụpyi ono; wụa ya manụ ono l'ishi l'ifu unwunne ndu ọphu. Keshinu mbọku ono; Ume Ojejoje abya Dévidi l'ẹhu k'ikike-ikike. Sámẹlu atụgbua lashia Ráma.

Dévidi akpọru Sọlu une

14 Ume Ojejoje lụfuwaru Sọlu l'ẹhu; Ojejoje abya eye ẹjo maa t'ọ kpakashịje ya ẹhu.
15 Ndu ozi Sọlu asụ iya: "?Lewaru; nta-a; bẹ ẹjo maa, Nchileke ziru akpakashị ngu ẹhu?
16 Tẹ nggụbe onye nwe-ayi zinua ayịbe ndu ozi ngu t'ayi je achọo onye maru ẹge aakpọje une; k'ọphu bụ ẹjo maa ono, Nchileke ziru ono kparutale ngu phu; onye ono akpọoru ngu iya; nggu aka nwa mma."
17 Ya ndono; Sọlu asụ ndu ozi iya: "Unu chọo onye maru ọkpo une ọhu-ọma; dutaru iya."
18 Onye lanụ lẹ ndu ozi ono asụ iya: "L'o nweru nwatibe Jesi kẹ Bẹ́tulehemu, ya phụru; kẹ ọkpo une doru ẹnya. O shihuru ike madzụ; bya abụru mkparawa l'ọgu. Ọ maru ẹge eekfuje okfu; l'amakwaphu mma; bya abụru onye Ojejoje swiru eswiru."

19 Sọlu abya eyefu ndu ozi iya; t'ẹphe je kẹ Jesi je asụ iya: “T'o dee ya nwatibe iya
kẹ nwoke iya ono; mbụ Dévidi, bụ iya bụ onye onanu, eche atụru ono.”
20 Ya ndono; Jesi abya akpụta nkakfụ-ịgara; chịru buredi tukobe iya; pata otumu
mẹe; bya akpụta nweghu ye iya; duru nwatibe iya ono; mbụ Dévidi nụ ẹphe t'ẹphe
dujeru Sọlu.
21 Ya ndono; Dévidi alakfushia Sọlu je ejelahaaru iya ozi. Sọlu akwata ọswa yeru
Dévidi obu. Dévidi egbe bya abụwaruru onye achịjeru iya ngwa-ọgu.
22 Tọ dụ iya bụ; Sọlu abya ezia t'e je ziaru iya Jesi: “T'ọ hanụaru iya Dévidi t'o tsoru
jejeru iya ozi; kẹle umere iya dụ iya mma.”
23 Yọ bụje teke ẹjo maa ono, Nchileke ziru ono kparutaru Sọlu l'ẹhu; Dévidi ewota
une iya kpọlahaa. Sọlu agbakerehu; bya aka mma; ẹjo maa ono a parụ iya haa.

17

Dévidi yẹle Goliyatu

1 Ndu Filisutayịnu abya atụko ndu sọja ẹphe kukobe k'ọgu. Ẹphe abya edzua lẹ
Soko l'alị Júda. Yọ bụru lẹ Ifẹsu-Damimu, nọ lẹ mgbaku Soko yẹle Azeka; bẹ ẹphe
byaru bya akpọo k'ọgu.
2 Sọlu yẹle ndu Ízurẹlu akpọo k'ọgu lẹ nsụda Ela; kwabẹru ndu Filisutayịnu.
3 Ndu Filisutayịnu anọdu l'eli ugvu lanụ; ndu Ízurẹlu anọdu l'eli ugvu ọphu. Yọ
bụru nsụda ugvu labụ ono bẹ nọkahuru ẹphe.
4 Ọ-ka-ibe l'ọgu, shi lẹ Gatụ, ẹpha iya bụ Goliyatu abya eshi l'ọdu kẹ ndu
Filisutayịnu lụfuta. Ogologo iya bẹ dụ nkwo-ẹka tete.
5 Okpu-ígwè, ookpu l'ishi bẹ bụ ope b'e gude mee ya. Uwe ọgu, o yeru l'ẹhu kwaphụ
ope b'e gude mee ya. Uwe ono bẹ ẹra iya dụ ụnu shẹkelu iri l'ẹbo l'ụkporo iri.
6 O gude iphe ọbu, e gude ope mee kechia ọkpa; bya ewofuaru arwa e gude ope
kpụa tukobe l'azụ.
7 Ara, o gude l'ẹka dụlephu l'ọ bụ ígwè, shihuru ike, onye akpa ẹkwa egudeje akpa
ẹkwa. Igwe, e gude kpụa ishi arwa ono bẹ ẹra iya ha l'ọ bụ ẹra ẹkpa ope ishingu.
Onye apajẹru iya iphe, oogbobeje l'ezeru onwiya bẹ vutaru iya ụzo.
8 Goliyatu abya evudo; raaru ndu sọja ndu Ízurẹlu arara; sụ ẹphe: “?Bụ ngụnu
kparu iphe unu lụfutaru bya akpọo k'ọgu? Mbẹdua; ?mu ta bụdu onye Filisutayịnu
tọo. Tọo unubẹdua; ?unu ta bụdu ndu ozi Sọlu. Unu shi l'ime unu fọta onye lanụ t'ọ
byakfuta mu!
9 Ọ -bụru l'ọo-dụ ike tso mu ọgu; gbua mu; ayi anọdu unu l'ẹka. Ọlobu; ọ -
bụkwanuru lẹ mbẹdua mekputaru iya; woru iya gbua; unubẹdua anọdu ayi l'ẹka;
jelahaaru ayi ozi!”
10 Onye Filisutayịnu ono asụ: “Ntanụ ọwaa bẹ mu etsoru ndu sọja ndu Ízurẹlu ẹka
l'ọkpoma! Unu ye onye lanụ tẹ mu l'iya megba iya l'ẹka!”
11 Anụnu, Sọlu yẹle ndu Ízurẹlu nụru iphe, onye Filisutayịnu ono kfuru; ẹhu
erushihu ẹphe; egvu abya ẹphe l'ẹha.

Dévidi abya ọgba-phe ndu Ízurẹlu

12 Dévidi bẹ bụ nwatibe onye Efuratu ono, ẹpha iya bụ Jesi, shi Bẹ́tulehemu l'alị
Júda. Jesi bẹ mụtaru unwoke ẹsato. Ọ bụwa ọgurenya; kawa nka teke Sọlu shi achị.
13 Ụnwegirima Jesi ụmadzu ẹto ndu kẹ ọgurenya bẹ tso Sọlu jee ọgu. Onye kẹ
ọkpara bụ Eliyabu. Otsota iya abụru Abinadabu. Onye k'ẹto abụru Shama.
14 Dévidi bụ iya katsụa ọbuta nwata l'ẹphe. Ụmadzu ẹto lẹ ndu k'ọgurenya phụ
bẹ tso Sọlu.

15 Dévidi eshi eshije lẹ kẹ Sọlu eje ocheru nna iya eghu lẹ Bẹ́tulehemu. O -jetsua;
yọo la-phushia azụ lẹ kẹ Sọlu.
16 Ụkporo abalị labụ mgburumgburu bẹ onye Filisutayịnu ono lụfutakotaru ụtsu
l'urẹnyashi bya asụgabe onwiya l'ẹke ono.
17 Tọ dụ iya bụ; Jesi asụ nwatibe iya; mbụ Dévidi: "T'o wota nkwo-ẹka akpe-a, a
hụru ahụhu-a; mẹ ishi buredi iri-wa; gude ọso wojeru iya unwunne iya phẹ l'ẹke
ono, ẹphe dọru k'ọgu ono.
18 Gudekwaphu chiizu iri; nụ onye ishi ndu sọja ẹphe. Maru mẹ ẹhu -dụa unwunne
ngu phẹ mma; nggu abya edowaru mu rụ ẹge ẹphe dụ.
19 Ẹphe lẹ Sọlu; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha bẹ chịkoru nọdu lẹ nsụda Ela l'ọgu onye
lẹ ndu Filisutayịnu."
20 Ya ndono; yo be l'ọnmewa ụtsu echile iya; Dévidi egbeshi paru atụru iya haarụ
onye eche-atụru ọdo; bya akwakọbe ivu; tụgbua jeshia l'ẹge ono, Jesi ziru iya ono.
Yọ bụru l'o ruru ono bẹ ndu sọja ono azụ egvu ọgu; l'eje l'ifu ọgu.
21 Ndu Ízurẹlu mẹ ndu Filisutayịnu abya akpọo; cheeru onwẹphe ifu.
22 Dévidi achịko ivu ono, o gude bya ono haaru onye l'eleta ivu ndu sọja ẹnya; gude
ọso gbakfu unwunne iya phẹ l'ifu ọgu gẹdegede je ekele ẹphe.
23 Ẹphe l'iya ekfukwadua; ọ-ka-ibe ndu Filisutayịnu ono; mbụ Goliyatu, bụ onye
Gatụ abya eshi l'ẹke ẹphe kpọru giriri k'ọgu lụfuta; bya ekfua ẹge ono, ookfujehawa
ono; Dévidi anụa iya.
24 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ebu nwoke ono ẹnya; wata ọtsu egvu; gbakashịhu.
25 Ndu Ízurẹlu achịko l'ekfu; sụ: "?Unu phụru-a ẹge nwoke-wa anọdujelephu abya?
Iphe, ọolufutaje bụ t'ọ bya atụrua ndu Ízurẹlu. Onye dụru ike gbua ya bẹ eze e-
vukwaru ẹku, ha nshinu nụ. Oo-kekwaphu onye ọbu nwatibe iya; bya agụfu ndibe
nna onye ọbu l'akịriko alị Ízurẹlu."
26 Dévidi ajị unwoke ono, vudonyabe iya nụ ono: "?Bụ ngụnu bẹ ee-meru onye
gburu nwoke Filisutayịnu ono; wofu ndu Ízurẹlu iphe-iphere ọwaa l'ifu? ?Bụ ngụnu
bẹ onye Filisutayịnu-wa bụ; mbụ akpapyị nwa-mma-wa; kẹ t'ọ tụjo ndu sọja kẹ
Nchileke ọphu nọ ndzụ?"
27 Ẹphe asụ iya: "L'ọo iphe ono, ẹphe shi kfuhawa ono bẹ ee-meru onye gburu iya
nụ."
28 Eliyabu, bụ nwunne Dévidi k'ọgurenya anụa ẹge yẹle ndu ono ekfu; vọru ọku
ghụa ẹhu l'ẹke Dévidi nọ; jị iya: "?Ị byaru ome ngụnu l'ẹke-a? Mbụ; ?bụ onye b'ị
haru ụnwaturu phụ l'echi-ẹgu? Ya makwaru-a l'ẹ tii kwejedu l'o nweru onye ishi
kfụ; makwarụphu ẹge obu shihuberu ngu ike; kẹ l'iphe, ị byaru bụ t'ị bya aphụ ẹge
e gude alụ ọgu ono."
29 Dévidi asụ iya: "?Bụ ngụnu bẹ ya meru? ?Bụ tẹ ya be ekfushi okfu tọo?"
30 Yọ ghachi; jịlahaa onye ọdo iphe ono. A bya ekfukwaa iphe phụ, e kfuhawaru
iya phụ.
31 Ndu ọdo anụa ọnu, Dévidi yeru; tụgbua je edooru iya Sọlu. Sọlu ezia t'ọ bya.
32 Dévidi abya asụ Sọlu: "T'ẹ b'ọ dụkwa onye obu e-te etete l'okfu ẹhu onye
Filisutayịnu-a. Nwozi nggu bẹ e-jee etso iya ọgu."
33 Sọlu asụ iya: "L'ẹ tị hakwa k'oje otso onye Filisutayịnu ono ọgu; ị bụkwadu nwata;
obenu lẹ yẹbedua bụwa onye bụ ọgurenya, shi teke ọ bụ okorọbya lụta ọgu."
34 Dévidi asụkwanu Sọlu: "Mubẹ nwozi nggu; bẹ kwa atụru nna iya bẹ ya shihawa
cheta. Teke agụ; m'ọ bụ oke nkụta-ọswa byaru bya apata nwatụru mu l'ẹke ẹphe
dọru;
35 mu etsopyabe iya; kụa ya iphe; nafụ iya ẹya l'ọnu. Teke ọ ghakọberu; chịkfuru
mu; mu awọru iya; kwaa ya agba; woru iya gbua.

36 Nwozi nggu; bẹ gbuwaru gbua agụ; gbua bịye. Onye Filisutayịnu-wa; mbụ
akpapyị nwamma-wa a-dụkwaphu ẹge ono; kẹ l'ọ tụjowaru ndu sọja kẹ Nchileke
ọphu nọ ndzụ.
37 Ojejoje ono, bụ onye nafụtaru mu lẹ nvọ odumu; mẹ lẹ nvọ bịye ono a-nafụtakwa
mu phụ l'ẹka onye Filisutayịnu ono."
Sọlu asụ Dévidi: "Jeshia. Tẹ Ojejoje swikwaru ngu eswiru."
38 Sọlu abya achịta akpawuru uwe iya kpua Dévidi; bya eworu okpu-ọgu, e meru
l'ope kpube iya; bya achịta uwe-ọgu iya yee ya.
39 Dévidi abya eworu ogu-mbeke ya kepyabe l'uwe-ọgu ono; bya ejeshia t'o gude
iya jephee ejephe; kẹ l'ẹ kwọduru iya ẹhu. Yọ sụ Sọlu: "Lẹ ya ta adụkwa ike oye iphe
ọwaa l'eje; kẹ l'ẹ tọo kwọduru iya ẹhu." Yo woru iya yeshikota.
40 Yọ bya ewota mgbọro iya; bya afọta mkpuma ise, kwọru akwọkwo lẹ nggele, nọ
l'ẹke ono; bya achịru iya ye lẹ nwẹkpa, nọ l'ẹda iya, ndu eche atụru egudeje. Yo gude
ụrobo iya l'ẹka; jekfushia onye Filisutayịnu ono.
41 Ya ndono; onye Filisutayịnu ono akparu onye apajẹru iya iphe, eegude egbobuta
onwonye ye l'ifu; l'eje abyakfuta Dévidi.
42 Yọ bya ele Dévidi ẹnya; bya aphụ l'ọ bụ nwata nshịi, dụ nwa potopoto; l'ama
mma; bya elephee ya ẹnya.
43 Yọ sụ Dévidi: "?Ya bụ nkụta meru iphe ịichi oshi abyakfuta iya?" Onye
Filisutayịnu ono egude agwa nk'ẹphe kọlahaa Dévidi ọnu;
44 sụ iya: "Bya tẹ ya woru anụ ngu keeru ụnwu anụ-ẹgu-ẹgbudu yẹle ụnwenu,
ephe l'eli!"
45 Dévidi asụ iya: "Ọ bụ oswi-okfu l'i gude ogu-mbeke; mẹ arwa, dụ iche iche
l'abyakfuta mu ọgu. Obenu lẹ mbẹdua gude ẹpha Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
mbụ Nchileke kẹ ndu sọja ndu Ízurẹlu, bụ iya bụ onye ono, ị tụruwaru ono.
46 Ntanụ-a bẹ Ojejoje e-me t'ị daba mu l'ẹka; mu akụ-tsua ngu; buta ngu ishi. Ntanụ;
bẹ mu e-me t'ụnwu anụ-ẹgu-ẹgbudu yẹ l'ụnwenu, ephe l'eli ria odzu ndu Filisutayịnu;
k'ọphu mgboko mgburumgburu a-makwanụru lẹ Nchileke nọ-ọ lẹ Ízurẹlu.
47 Iphe, bụ ndu-a, jiru ẹke-a a-maru l'ẹ tọ bụdu ogu-mbeke yẹle arwa; bẹ Ojejoje
egudeje dzọfuta madzụ; kẹ l'ọgu-a bẹ bụ kẹ Ojejoje; ọo-chịkotaru unu ye ayi l'ẹka."
48 Onye Filisutayịnu ono ejenyabede l'iya phụ ntse k'ọgu; Dévidi egude ọso gbarua
l'ifu ọgu ono tẹ yẹle iya megba iya.
49 Dévidi eyewaphu ẹka l'ẹkpa iya; wofuta mkpuma lanụ; bya eseta ụrobo iya
phụ gbaa onye Filisutayịnu ono l'egedege ọnu-ifu. Mkpuma ono abụru iya tsụruru
l'egedege ọnu-ifu ono. Yo ngahu; daa kpube ifu l'alị.
50 Dévidi egude mkpuma; mẹ ụrobo mekputa onye Filisutayịnu ono; woru iya gbua;
l'ẹ b'o gude m'ọ bụ ogu-mbeke l'ẹka.
51 Dévidi egude ọso je enyikobe iya; wọru ẹka l'ogu-mbeke onye Filisutayịnu ono;
mịfuta iya l'ọbo iya; gude iya gbubufu iya ishi.
Ndu Filisutayịnu aphụlephu l'ọka-ibe ẹphe ono bẹ nwụhuwaru nụ; ghaa ifu; ye
ọkpa l'ọso.
52 Ndu sọja ndu Ízurẹlu; mẹ ndu kẹ Júda awụ-lihu; l'atụ ụzu; chịru ndu Filisutayịnu
tụgbua. Ẹphe achịa ẹphe chị-rua Gatụ; mẹ l'ẹke eeshije abahụ lẹ Ẹ́kuronu. Ndu
Filisutayịnu, e gbushiru adabutsuaru l'ụzo, e shi eje Sharému; mbụ jeye lẹ Gatu mẹ
Ẹ́kuronu.
53 Ndu Ízurẹlu achị-gelephu ndu Filisutayịnu ono; laphutashia azụ; je akwaa iphe
ọkwata l'ọdu ẹphe.
54 E metsua; Dévidi apata ishi onye Filisutayịnu ono je edobe lẹ Jerúsalemu. Yọ bya
achịkoo ngwa-ọgu onye Filisutayịnu ono dobe l'ụlo-ẹ́kwà nk'iya gẹdegede.

Eedu Dévidi edukfu Sọlu

55 Ya ndono; teke Sọlu phụru Dévidi ẹge oojekfu onye Filisutayịnu ono ọgu b'ọ jịru
Ábụna, bụ iya bụ onye ishi ndu sọja iya; sụ iya: "?Nwata ono bụnua nwatibe onye?"
Ábụna asụ iya: "Nggụbe eze; ẹge ị nọ ndzụ ẹge ị nọ iya-a bẹ ya ta makwa iya."
56 Eze asụ iya: "Kpataẹdu ishi nwatibe onye ọ bụ."
57 Alata, Dévidi alatakwadua ogbu onye Filisutayịnu ono; Ábụna eduta iya dutaru
Sọlu lẹ Dévidi pakwadụa ishi onye Filisutayịnu ono l'ẹka.
58 Sọlu abya ajịa ya: "Nwokoro; ?ị bụnua nwatibe onye?"
Dévidi asụ iya: "Lẹ ya bụkwa nwatibe nwozi ngu; mbụ Jesi kẹ Bẹ́tulehemu."

18

1 Dévidi yẹle Sọlu ekfutsulephu; obu Jonátanu yẹle kẹ Dévidi eje atụgba; yọ bya
eyeeru Dévidi obu ẹge o yeru onwiya.
2 Tsube mbọku ono bẹ Sọlu dutaru Dévidi swibe onwiya; too kwejehe t'ọ la kẹ nna
iya.
3 Jonátanu yẹle Dévidi abya agbaa ndzụ; kẹ l'o yeru Dévidi obu ẹge o yeru onwiya.
4 Jonátanu eyefu uwe-nlọkpuru, o yeru nụ Dévidi; nụkwa iya phụ uwe-ọgu iya;
ogu-mbeke ya; akfụ iya; mẹ akpọ, ookeje l'uwe iya.
5 Iphe, bụ iphe Sọlu ziru Dévidi t'o mee bẹ oomeje ọhuma; k'ọphu bụ l'o meru iya
onye ishi ndu sọja iya. Iphe ono adụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha mma l'obu; je akpaa lẹ
ndu, ejeru Sọlu ozi.

Sọlu ejiru Dévidi ijimẹnya

6 Ndu sọja edzebe wata alala lẹ Dévidi gbutsuaru onye Filisutayịnu ono; ụnwanyi
eshi l'iphe bụ mkpụkpu, nọkota l'alị Ízurẹlu wụfuta; chịru nkwa; chịru une; l'azụ
egvu ẹhu-ọtso-ẹna; l'ete iya etete gude eje eze, bụ Sọlu ndzuta.
7 Ẹphe agụ egvu ono; l'ete iya etete; asụje:
"Lẹ Sọlu gburu ụnukurunu;
Dévidi egbukwanua
ụnukurunu ugbo iri."
8 Ẹhu eghulahaa Sọlu eghughu; kẹ l'iphe ono, ẹphe ekfu ono bẹ dụ iya ẹji. Yọ rịa;
sụ: "Dévidi bẹ eekfu l'o gburu ụnukurunu ugbo iri; yẹbedua abụru ụnukurunu kpụu.
?Bụ ngụnu bẹ ọo-natafua ọdo; ta bụdu alị-eze ndu Ízurẹlu?"
9 Keshinu mbọku ono bẹ Sọlu jilahaaru Dévidi ijimẹnya.
10 Yo rua echile iya; Nchileke ezi ẹjo maa; yọ bya eji Sọlu l'ẹhu k'ẹji-ẹji. Yọ wata
ome ọgvu ọgvu l'ime ụlo iya. Dévidi l'akpọru iya une ẹge ọokpojehawaru iya ẹya.
Sọlu egude arwa l'ẹka;
11 l'arị tẹ ya gude iya sụpyabe iya l'oshi-ẹpoto. Yọ tụa Dévidi arwa ono ugbo labụ;
yo zekota iya.
12 Sọlu l'atsụ Dévidi egvu; kẹle Ojejoje gbadowaru iya; swiwaru Dévidi eswiru.
13 Ya ndono; Sọlu abya edufu Dévidi l'ẹke yẹbe Sọlu nọ; woru iya mee onye ishi
ụnu ndu sọja labụ l'ụkporo ndu sọja iri. Yọ bụru Dévidi eduje ẹphe l'eje ọgu.
14 Iphemiphe ọbule, o yeru ẹka abụjeru iya ụpete; kẹle Ojejoje bẹ nọ swiru iya nụ.
15 Sọlu aphụa ẹge iphe agaberu Dévidi; tsụlahaa ya egvu.
16 Obenu l'iphe bụ ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Júda l'ẹphe ha yeru Dévidi obu; kẹ l'ọo ya
bẹ eduje ẹphe l'eje ọgu.

Dévidi alụ nwatibe Sọlu

17 Sọlu asụ Dévidi: “Ọwaa Merabu, bụ nwata mu k'ọgurenya. Ọ -bụru l'i gude ike
ngu l'ọ ha l'ejeru mu ozi; l'a-lụru Ojejoje ọgu bẹ mu e-ke ngu iya.” Ishi iya bụ lẹ Sọlu
rịru: “Lẹ ya te ebyikpọdua Dévidi ẹka. T'ọ bụruru ndu Filisutayịnu e-do iya imo!”
18 Dévidi asụ Sọlu: “?Bụ onye bẹ ya bụ? ?Bụ ngụnu bẹ ndu ibe iya; mẹ lẹ ndu ikfu
nna iya bụkwanu l'alị Ízurẹlu; kẹ tẹ ya bya abụru ọgo eze?”
19 Yo be teke ee-ke Dévidi nwatibe Sọlu ono; mbụ Merabu; e gbe wowaru iya nụ
kee Adụrelu, bụ onye Mehola.
20 Mikalu, bụkwaphu nwatibe Sọlu eyeeru Dévidi obu. A bya ekfuaru iya Sọlu; ẹhu
atsọo ya ntụmatu.
21 Sọlu arịa: “Lẹ ya e-ke iya t'ọ bụru ọnya hata iya; k'ọphu ee-shi ẹge ono tẹ ndu
Filisutayịnu kpaphua ya.” Ya ndono; Sọlu asụ Dévidi: “Ọwaa kwewa k'ugbo ẹbo, ọ
dafụtaru l'ịi-bụru ọgo iya.”
22 Tọ dụ iya bụ; Sọlu ezi ndu ozi iya; sụ ẹphe: “Unu kuchi Dévidi ekuchi; sụ iya:
‘L'ẹhu atsọkwa eze ẹna l'ẹke ọono. Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ dụkota ndu ozi yẹbe eze
mma l'ẹnya. T'ọ byanụ tẹ eze mụa ya nta-a.’ ”
23 Ẹphe anọduje l'ekfuru Dévidi iphe ono. Ọbule Dévidi asụjekwanu ẹphe: “?Unu
tubesu l'ọ dụ ntse ọburu ọgo eze ẹge ono? Nwogbe bẹ ya bụ; to nwe onye maru iya
nụ k'ẹge ono.”
24 Ndu ozi Sọlu ekfutsuleru iya phụ iphe, Dévidi kfuru;
25 Sọlu asụ: “Unu sụ Dévidi: ‘Lẹ Eze te elekwa ẹnya t'ọ kwaaru iya aswa ọdo l'ishi
nwanyi ono; a gụfu útsù akpapyị ụkporo ndu Filisutayịnu ụmadzu ise; tẹ ya shi ẹge
ono melata ndu ọhogu iya ono.’ ” Idzu Sọlu abụru ẹge ee-shi tẹ Dévidi dalahụ ndu
Filisutayịnu l'ẹka.
26 Ndu ozi eze abya ekfuaru Dévidi iphe ono, eze kfuru ono; yọ bya anabata iya tẹ
ya bụru ọgo eze. Ya ndono oge teke e kfuburu ta agvụkwa;
27 Dévidi egbeshi yẹle ndu etsoje iya nụ je egbua ndu Filisutayịnu ụkporo madzụ iri;
chịta útsù akpapyị ẹphe; bya agụ-dzua ya agụ-dzu chẹe eze; k'ọphu ọo-bụkwanuru
ọgo eze. Sọlu abya eduta nwatibe iya ono; mbụ Mikalu kee ya.
28 Sọlu abya amaru lẹ Ojejoje nọ swiru Dévidi; bya eyeru lẹ nwatibe iya; mbụ
Mikalu yeru iya obu nshinu;
29 bya akaba ya rụ ọtsu egvu. Dévidi abụwaru iya rụ ọhogu jeyewaru.
30 Ndu sọja ndu Filisutayịnu anọduje ejekfu ndu Ízurẹlu ọgu njepyabe. Yọo bụje
iphe bụ teke ẹphe byaru; ndu kẹ Dévidi aka ẹphe ọnu nshị; a ma lẹ ndu ishi ndu sọja
Sọlu ndu ọphu l'ẹphe ha. E shi ẹge ono; ẹpha Dévidi edelahaa edede.

19

Sọlu eme tẹ ya gbua Dévidi

1 Sọlu abya ezi nwatibe iya; mbụ Jonátanu mẹ ndu ozi iya l'ẹphe ha t'ẹphe gbua
Dévidi. Obenu lẹ Jonátanu yeru Dévidi obu nshinu.
2 Jonátanu eje edooru iya Dévidi; sụ iya: “Lẹ nna iya; mbụ Sọlu achọkwa ụzo,
oo-shi gbua ya. Wo iya t'ọ kwabẹkwaru onwiya ẹnya l'ụtsu echile. T'ọ chọkwaa ẹke,
nọ-chiru anọ-chi je edomia onwiya.
3 Ya e-tsoru nna iya je anọdu l'ẹgu ẹke ị nọ. Ya e-kfuru iya okfu ẹhu ngu. Iphe, ya
nụtaru iya l'ọnu bẹ mu a-bya emee t'ị maru.”
4 Jonátanu abya ekfuaru nna iya; mbụ Sọlu kẹ Dévidi lẹ k'ọma; sụ iya: “Nggụbe
eze; be emekwa nwozi nggu Dévidi ẹjo iphe. Ẹ tọ dụkwa ẹke o mewaru ngu ẹji. Iphe,
o meshiru b'i ritakwaru uru nshinu.
5 O gude ishi ndzụ iya tụa ntụ teke ono, o jeru je egbua onye Filisutayịnu ono.
Ojejoje adzọo ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha l'ẹke ha nshinu. Ị phụkwaru iya-a; tee ẹswa iya.

?Bụ ngụnu kparu iphe ii-me onye ẹ-to nwedu iphe, o meru iphe; mbụ t'i woru Dévidi gbua l'ẹ b'ọ dụ iphe ịi-gụru nụ iya?”

6 Sọlu anụa iphe, Jonátanu kfuru; bya eribua ya; sụ: “Kamẹnu; l'ẹ to nwedu iphe eme Dévidi.”

7 Tọ dụ iya bụ; Jonátanu abya ekua Dévidi; tụko iphe ono dokotaru iya. Yo metsua duta Dévidi dujeru Sọlu; ẹphe atụko nọdu l'ẹge ẹphe shi nọduhawa.

8 Ọgu abya adakwaa ọdo. Dévidi agbalihukwa je etso ndu Filisutayịnu ọgu; tsụa ẹphe ọtsu ẹkfu; ẹphe agbaa nanụ nanụ.

9 Yo be ujiku lanụ; Ojejoje ezi ẹjo maa; yọ bya Sọlu l'ẹhu teke ọ nọ l'ime ụlo iya; paru arwa l'ẹka. Dévidi egudekwa nụ une iya l'ẹka akpọ.

10 Sọlu achọo tẹ ya gude arwa ono sụpyabe Dévidi l'oshi-ẹpoto. Dévidi ezee ya; arwa ono. Yo je angụru l'oshi-ẹpoto. Dévidi epyofu l'ẹnyashi ono; gbalaa.

11 Sọlu abya ezi ndu ozi iya t'ẹphe je l'ụlo Dévidi je eche iya nche; k'ọphu ẹphe e-gbu iya l'ụtsu. Mikalu, bụ nyee Dévidi ekfuaru iya; sụ: “L'ọ -bụru l'ị tị gbadụ ọso ishi ndzụ ngu l'ẹnyashi-a bẹ ee-gbukwa ngu echile.”

12 Tọ dụ iya bụ; Mikalu eshi lẹ windo kuzita iya; yọ gbafụ gbalaa.

13 Mikalu ewota ntẹkpe nyobe l'oshi-azẹe; chịru ẹ́kwà phukpua ya; bya eworu pyilo, e meru l'ẹji eghu dobe iya l'ụzo ishi.

14 Yo be teke Sọlu ziru t'e je egude Dévidi; Mikalu asụ ẹphe: “L'ẹhu ta dụkwa iya mma.”

15 Sọlu eziphu ndu ono azụ ọdo t'ẹphe je aphụ Dévidi; sụ ẹphe: “Unu pata iya l'oshi-azẹe ọbu bya; k'ọphu ya e-gbuwa iya rụ.”

16 Ndu ono abya abata; yọ bụru ntẹkpe bẹ zẹ l'oshi-azẹe ono; mẹ pyilo, e meru l'ẹji eghu, nọ iya l'ụzo ishi.

17 Sọlu asụ Mikalu: “?Nanụ ẹge ọ dụ b'ị dzụru iya egbe ẹjo-ire ọwaa; dufu onye ọhogu iya t'ọ gbalaa?”

Mikalu asụ Sọlu: “L'ọ sụkwaru lẹ ya e-gbu yẹbe Mikalu; m'ọ -bụru lẹ ya ta hadu iya tẹ ya gbalaa!”

18 Dévidi anahụlephu gbalaa ono; jekfushia Sámẹlu lẹ Ráma je achịko iphe, Sọlu mekotaru iya dooru iya. Tọ dụ iya bụ; yẹle Sámẹlu ayịru jeshia Neyotu je anọdu.

19 Ozi abya erua Sọlu nchị lẹ Dévidi bẹ nọ lẹ Neyotu Ráma.

20 Yo zia t'e je egude Dévidi. Ẹphe erua bya aphụa ọgbo ndu nkfuchiru Nchileke l'ẹke ẹphe ekfuchiru Nchileke. Yọ bụru Sámẹlu bẹ vudo l'ẹke ono; nọdu l'ọ bụ onye ishi ẹphe. Ume Nchileke abya ndu ono, Sọlu ziru ozi ono l'ẹhu; ẹphe ekfuchilahaaru Nchileke.

21 A bya ekfuru iya Sọlu; yo zia ndu ọdo; ẹphe erua bya ekfuchikwaaruphu Nchileke. Sọlu abya ezia ndu k'ẹto; ẹphe ekfuchikwaaruphu Nchileke.

22 Tọ dụ iya bụ; yọ bya atụgbua jeshia Ráma l'onwiya; bya erua l'eze wẹlu ono, nọ lẹ Seku ono; bya ajị; sụ: “?Bụ awe bẹ Sámẹlu yẹle Dévidi nọ?” Ẹphe asụ iya: “L'ẹphe nọkwa lẹ Neyotu lẹ Ráma.”

23 Sọlu atụgbua jeshia Neyotu, nọ lẹ Ráma ono; Ume Nchileke abyakwa iya phụ l'ẹhu. Yo tsoru ụzo ekfuchiru Nchileke jeye; yo rua Neyotu, nọ lẹ Ráma.

24 Yọ lashịa uwe iya; kfuchikwaaruphu Nchileke l'ifu Sámẹlu. Yọ gbarụ ọtu; daburu l'ẹke ono: eswe l'ẹnyashi. Ọo ya kpataru iphe, ndiphe anọduje ekfu; sụ: “Sọlu; ?o tsofua lẹ ndu nkfuchiru Nchileke tọo?”

20

Jonátanu eyeru Dévidi ẹka

1 Dévidi abya eshi lẹ Neyotu Ráma gbalaa jekfushia Jonátanu je asụ iya: “?Bụ ngụnu bẹ ya meru? ?Bụ ngụnu bụ iphe, dụ ẹji, ya meru? ?Nanụ ẹge ya shi meswee nna ngu meru iphe o gude l'achọ ishi iya?”
2 Jonátanu asụ iya: “Tụswekwa! Ishi ngu ta alakwa iya. Iphe, ịi-ma bụ l'ẹ to nwedu iphe nna iya e-me t'ẹ b'o vuoduru ụzo kfuru iya ẹya: m'ọ bụ iphe ha nshinu; m'ọ bụ ọphu ha nwanshị. ?Bụnua ngụnu meru iphe oo-domiru iya ọwaa edomi? Ẹ tọo bụkwa oswi-okfu!”
3 Dévidi abya eribua ya; sụ iya: “Lẹ nna ngu; b'o doru ẹnya ọhuma lẹ nggu l'iya dụ lẹ mma. Yo kpebuwa: ‘Lẹ ya te ekfuduru Jonátanu iphe ọwaa; ọ -dụdu; bẹ oo-ghu iya eghughu.’ Kamẹnu; ọ kwa 'avụhu avụhu; lẹ ndzụ iya egekwa egege.”
4 Jonátanu asụ Dévidi: “Iphe, ị sụkporu tẹ ya meeru nggu bẹ ya e-me.”
5 Dévidi asụ iya: “Echile kwa Ajị Ọnwa Ọphungu, gbarụ tẹ yẹle eze nọdu yekoo ẹka lẹ nri. Ọlobu; hanụa ya tẹ ya je edomia onwiya l'ẹgu jeye l'urẹnyashi nwarechi.
6 Teke nna ngu jịru ajị iya; nggu asụ iya lẹ ya rọkwaru ngu t'ị haa ya tẹ ya jee l'ufu lẹ Bẹ́tulehemu; kẹ l'o nweru ẹja, ndu ufu egwoje afa-l'afa teke ono.
7 Ọ -bụru l'ọ sụru l'ọ dụa mma; nggu amaru lẹ nwozi ngu a-wa-a. Ọ -bụkwanuru l'ẹhu ghuru iya eghughu; nggu amaru l'ọ chịru mu ẹjo idzu.
8 A -bya lẹ nggụbedua: Mejekwaru yẹbe nwozi ngu iphe-ọma; kẹle nggu l'iya nọdukwa l'ifu Ojejoje gbaa ndzụ. O -nweru iphe, dụ ẹji, ya meru; gbukwaa ya l'onwongu; be edukwa iya rụ gude je ọnu nna nggu.”
9 Jonátanu asụ: “Tụswekwa! Ndẹge o nweru ẹjo idzu, ya maru, nna iya achịru ngu; ?ya tege ekfuduru ngu iya tọo.”
10 Dévidi ajịa ya; sụ: “?Nanụ ẹge ya e-me maru; m'ọ -bụru lẹ nna ngu yeru ngu ọnu ẹhuka ẹhuka?”
11 Jonátanu asụ: “T'ọ bya t'ẹphe je l'ẹgu ono.” Ẹphe abya ayịru jeshia l'ẹgu ono.
12 Jonátanu abya asụ Dévidi: “Tẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu bụkwaru iya onye ekebe; lẹ ya a-jịtakwa nna iya iphe ono l'egbe nta-a echile; m'ọ bụ nwarechi. Ọ -bụru l'ọochiru ngu idzu ọma; bẹ ya e-mee t'ị maru.
13 Ọ -bụkwanuru lẹ nna iya bẹ achọ t'o merua nggu ẹhu; tẹ Ojejoje mekwaa yẹbe Jonátanu ọphu ka njọ m'ọ -bụru lẹ ya te emedu t'ị maru; mbụ dufu ngu t'ị gbalaa l'ẹhu-agu. Tẹ Ojejoje swikwaru ngu ẹge o shi swiru nna iya.
14 Ọ -bụru lẹ ya nọ ndzụ; byiko; koshijekwa l'i yeru iya obu; mbụ egbe n-yemobu kẹ Ojejoje; k'ọphu ya ta anwụhudu.
15 Be ewofukwa ọ-dụ-lẹ-maa mma ayi ono l'ẹke ndibe mu nọ. Teke Ojejoje wofutsuaru ndu ọhogu nggụbe Dévidi l'ẹphe ha
16 tẹ ẹpha Jonátanu ba alụfukwa l'ọnu-ụlo Dévidi. Tẹ Ojejoje jịkwaa ndu ọhogu Dévidi ajị iya.”
17 Jonátanu bẹ yeru Dévidi obu ẹge o yeru onwiya; yo mee Dévidi to ribudaru iya nte ọdo le yẹbedua, bụ Dévidi e-yekwaru iya phụ obu ẹge ono.
18 Jonátanu abya asụ Dévidi: “Lẹ echile kwa Ajị Ọnwa Ọphungu. Aa-makwaa l'ẹ tị byadụ; kẹ l'oshi ngu a-daburu ophorokpo.
19 Teke o beru nwarechi l'ụzo urẹnyashi; nggu eje anọdu l'ẹkaphu, i domijeru onwongu teke iphe-a wataru adada phụ; kwabẹru iya l'iku mkpuma Ezẹlu.
20 Ya a-gba ọnu akfụ ẹto l'ụzo ẹke ono; mbụ gbaa ya l'o nweru iphe, ya gọberu iya.
21 Teke ono; bẹ ya e-zi nwata okoro; sụ iya t'ọ tụgbua je achọo akfụ ono. Ọ -tụgbulephu; ya asụ iya t'o shia ẹke iya ọphu ị nọ chọo ya. Teke ono; nggu eshi ẹke ono lụfuta. Kamẹnu; ẹ to nwedu iphe, e-me ngu nụ.
22 Teke bụkwanu lẹ ya sụru nwata okoro ono t'ọ tụgbua; l'akfụ ono nọkwadu iya-a l'ụzo ifu; iphe ọ bụ bụ t'ị tụgbua; lẹ Ojejoje sụwaru ngu t'ị tụgbua.

23 A -bya abya l'iphe ọphu ayi shi kfua; nyatakwa lẹ Ojejoje bụ onye ekebe nggu
l'iya gbururu jeye."
24 Ya ndono; Dévidi eworu onwiya domia l'ẹgu. Ajị Ọnwa Ọphungu ono abya erua;
eze abya anọdu tẹ ya ria nri.
25 Eze anọdu l'ẹke ọonoduje lẹ mgboro ụpho-mkpuma. Jonátanu anọdu; ghaaru
iya ifu. Ábụna anọnyabe Sọlu lẹ mgberemẹku. Obenu l'oshi kẹ Dévidi te nwedu onye
nọ iya nụ.
26 Ọphu Sọlu te nwedu iphe, o kfuru mbọku ono; kẹ l'ọ rịkwanuru: "L'o nweruphu
ẹge ọ mụru Dévidi tọ dụdu nsọ.* O doru ẹnya l'ẹ tọ dụdu nsọ."
27 Yo be mbọku ọphu tsotaru iya nụ, bụ iya bụ mbọku k'ẹbo l'ọnwa ọphungu ono;
to nwe onye nọ l'ẹke Dévidi anọje. Sọlu asụ nwatibe iya; mbụ Jonátanu: "?Bụ ngụnu
meru iphe, nwatibe Jesi ta byadụ ori nri ụnyaphua; t'ọ bya ntanụ?"
28 Jonátanu asụ iya: "Lẹ Dévidi rọshikwaru iya ike tẹ ya haa ya t'o je Bẹ́tulehemu.
29 Ọ sụru t'a haa ya tẹ ya je; lẹ ndibe ẹphe nweru ẹja, ẹphe egwo l'ibyiya nk'ẹphe.
Unwunne iya phẹ asụkwanu tẹ ya bya. Yọ sụ l'ọ -bụru lẹ ya nọ mu l'obu; tẹ ya jenu
tẹ yẹle unwunne iya phẹ phụ. Ọ bụ iya meru iphe ẹ tọ byadụ ori nri-eze."
30 Ẹhu eghulahaa Sọlu eghughu l'ẹke Jonátanu nọ. Yọ sụ iya: "Nggụbe nwa, ẹjo
nwanyi-a; mbụ nggụbe nwa, nwanyi-a, bụ 'anụma anụma-a! ?Ọ dụ ngu lẹ ya ta
madu l'ị tụru ike yeru nwatibe Jesi; l'eme iphe-iphere ekpu nggu lẹ nne, mụru ngu
nụ tọo?
31 Ọ kwa ẹge nwatibe Jesi nọ-beberu ndzụ lẹ mgboko-a bụ ẹge ẹhu ngu; mẹ
alị-eze ngu ta abyadụ bya ekeru ekeru. Zikwaa t'e je ekuaru iya ẹya nta-a; kẹ l'ọ
nwụhufutaje!"
32 Jonátanu ajị nna iya: "?Bụ ngụnu bụ ishi iphe, ee-gude gbua Dévidi? ?Bụ ngụnu
b'o meru?"
33 Sọlu eworu arwa tụa tẹ ya nmagbua Jonátanu. Yo doo Jonátanu ẹnya lẹ nna iya
kpebuwaru tẹ ya gbua Dévidi.
34 Jonátanu egude oke iwe shi l'ẹke ono, ẹphe nọ l'eri nri ono kwolihu lụfu. Iphe-
iphere ono, nna iya eme ekpu Dévidi ono erua ya l'ẹhu; k'ọphu bụ l'ẹ to rihedu nri
lẹ mbọku k'ẹbo l'ọnwa ọphungu ono.
35 Yo be l'ụtsu iya; Jonátanu egbeshi jekfushia Dévidi l'ẹgu l'ẹge ẹphe chịru. Yo
duta nwata okoro nshịi; yẹle iya ayịru.
36 Yọ sụ nwata ono t'ọ gbagbụa je achọo akfụ-wa, ya abya agbagba-wa. Nwata ono
agbachịa; yọ gbaa akfụ ono l'ụzo ifu nwata ono.
37 Nwata erudelephu ẹke akfụ ono daru; Jonátanu ekua ya; sụ iya: "L'akfụ ono
darụ iya l'ụzo ifu!"
38 Yọ rashịaru nwata ono; sụ iya: "Ngwa-a! Gude ọso!" Be evudokwa evudo. Nwata
ono atụtuta akfụ ono; byakfutashia nnajiufu iya.
39 Ọbule nwata ono ta madụ iphe, akọ nụ; gbahalẹphu Jonátanu yẹle Dévidi.
40 Ya ndono; Jonátanu achịru ngwa-ọgu iya chẹe nwata ono; sụ iya: "T'ọ lawaru.
Yọ chịta akfụ ono chịlaa."
41 Nwata ono atụgbutsulephu; Dévidi eshi l'iku mkpuma ono l'ụzo ọhuda bya adaa;
buaru Jonátanu ifu l'alị ugbo ẹto. Ẹphe abya etsutsua onwẹphe ọnu; watakọta ẹkwa;
ọbule Dévidi ka iya arara.
42 Jonátanu asụ Dévidi: "Laa l'ẹhu-agu; kẹ l'ayi gudewa ẹpha Ojejoje ribua lẹ nggu
iya a-bụru ọ̀nyà: 'Lẹ Ojejoje bẹ bụ onye ekebe nggu l'iya; mbụ jeye lẹ ndu o-shi-
l'eri ngu rua lẹ ndu o-shi-l'eri nk'iya gbururu jeye.' " Ya ndono; Dévidi atụgbutsua;
Jonátanu ala phushia azụ l'ufu.

* **20:26 20:26** Iphe, bụ iphe nweru ike mee madzụ t'ẹ b'ọ dụ nsọ b'e deshiru lẹ Liv 7:20, 21; 15:2, 31; 22:4-8; mẹ Dit 23:10, 11.

21

1 Dévidi atụgbua jekfushia Ahimẹleku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja lẹ Nobu. Ẹhu anmahu Ahimẹleku anmanma l'ọ phụru Dévidi. Yọ jị Dévidi: “Iphe, meru iphe ọ bụ yẹbedua byaru nwẹnkinyi iya; to nwe onye yẹ ẹya yị?”

2 Dévidi asụ Ahimẹleku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja: “L'o nweru iphe, eze ziru iya, ọ sụru iya t'ẹ b'ọ dụkwa onye ya e-me t'ọ maru iphe ọphu, o ziru iya ọbu; mbụ iphe ono, o ziru mu; lọo mu ẹke lẹ nchị ono. Ndu ozi iya b'o nweru ẹke ya sụru tẹ yẹ l'ẹphe dzuda.

3 ?O nweru ẹge ọ ha ngu l'ẹka nta-a? Nụnu iya ishi buredi ise; m'ọ bụ iphe ọdo, nọ ngu nụ.”

4 Onye ono, achịjeru Nchileke ono asụ Dévidi: “Lẹ buredi mmanu ta nọkwa; gbahalẹphu buredi ndu ọphu e doberu Nchileke iche; m'ọ bụru-a l'unwokoro ono bẹ ẹphe l'ụnwanyi ta zẹdu.”

5 Dévidi asụ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ọnu: “Ezi-okfu ezi-okfu bụ l'ayi l'ụnwanyi te megbakwa keshinu, ayi gbeshiru ije. Mbụ l'unwoke ono edobejekwa onwẹphe nsọ teke ẹphe eje iphe mmanu ọdo; k'ọphu ọ bụru kẹ ntanụ!”

6 Ya ndono; onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono eworu buredi ono, e doberu Nchileke iche ono nụ iya; eshinu ẹ tọ dụdu buredi ọdo, nọnu; gbahaa buredi, e doberu nsọ l'ifu Ojejoje, bụ ọphu e wofuru; wota ọphu evo ọku dobe iche mbọku, e wofuru akahụ iya.

7 O nweru onye e jeru Sọlu ozi nọ l'ẹke ono mbọku ono. Yọ bụru esede b'e sederu iya l'ifu Ojejoje. Ẹpha iya bụ Dowẹgu. Ọ bụ onye Édọmu; bụru onye ishi ndu echeru Sọlu atụru.

8 Dévidi ajị Ahimẹleku; sụ iya: “?T'i nwedu arwa; m'ọ bụ ogu-mbeke l'ẹke-a? Kẹle ya te gudekwa ogu-mbeke; to nwe ngwa-ọgu ọdo, ya gude; kẹ l'ozi ono, eze ziru iya ono bẹ dụ ọku-ọku.”

9 Onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono asụ iya: “L'ọ kwa ogu-mbeke Goliyatu kẹ Filisutayịnu ono, i gburu lẹ nsụda Ela bẹ nọ l'ẹke-a. A phụ-chiru iya l'ẹ́kwà dobe l'azụ uwe-ukuvu, onye achịjeru Nchileke ẹja eyeje. Ọ -bụru l'ịichoo; nggu ewota iya; eshinu ẹ tọ nwedu ogu-mbeke ọdo, nọ l'ẹke-a; gbahaa onanu.”

Dévidi asụ iya: “L'ẹ to nwedu ọdo, ka onanu mma; t'ọ nụ iya ẹya rụ.”

10 Ọ bụ mbọku ono bẹ Dévidi gbafụru lakfushia Akishi, bụ eze ndu Gatụ l'ẹke ọ gbalaru Sọlu.

11 Ndu ozi Akishi asụ Akishi: “?Tọ bụdunua Dévidi ọwaa bụ eze ndu alị ono tọo? ?Tọ bụdunua yẹbedua bẹ ẹphe agụ-kuje l'egvu: ‘Lẹ Sọlu gburu ụnukurunu ndu sọja; Dévidi egbukwanua ụnukurunu ugbo iri.’ ”

12 Okfu ono erua Dévidi l'ẹhu; yọ wata ọtsu Akishi, bụ eze ndu Gatụ egvu nshinu.

13 Yo lebezi ẹnya; wata ome l'ọ bụ onye ọgvu eme l'ifu ẹphe l'ẹke ono. Yo gude ẹka l'akakashị ibo obu edukfu mkpụkpu ono; l'alashị ọnu-mini ekpu onwiya l'ẹji-agba.

14 Akishi asụ ndu ozi iya: “Unu lenu; l'ọgvu emekwa nwoke-wa! ?Bụ ngụnu kparu iphe unu dutaru iya ẹya?

15 Ụko ndu ọgvu; ?ọ dụ iya, kparu iphe unu dutaru iya ẹya t'ọ bya eme ẹge-a l'ifu iya. ?Ọ batafujeru iya l'ụlo tọo.”

22

Sọlu egbushi ndu achịjeru Nchileke ẹja

1 Ya ndono; Dévidi eshi lẹ Gatu gbaru lashia l'ọgba, nọ lẹ Adulámu. Unwunne iya mẹ ndibe ẹphe l'ẹphe ha anụ l'iya phụ; wụfu jekfushia ya l'ẹke ono.

2 Ndu bụ ndu iphe atsụ l'ẹhu; ndu ji ụgwo; mẹ ndu iphe, eemegbaa l'alị ono atụko
wụ-kfu iya. Yọ bya abụru onye ishi ẹphe. Unwoke, wụ-tsoru iya nụ; bẹ dụ ụnu
madzụ.
3 Yọ bụru l'ẹke ono bẹ Dévidi shi jeshia Mízupa l'alị Móabu. Yo rua je asụ eze
ndu Móabu: "?M'oo-kwe tẹ nne lẹ nna iya lakfuta iya tẹ yẹ l'ẹphe nọdu jeye teke ya
a-maru iphe, Nchileke e-meru iya?"
4 Ya ndono; yo duru ẹphe haaru eze ndu Móabu; ẹphe ebua lẹ nk'iya l'oge ono,
Dévidi shi agba l'ezeru ishi iya ono.
5 Onye nkfuchiru Nchileke, bụ Gádu abya asụ Dévidi: "T'ẹ b'o nọhe l'ụlo, a kpụshiru
ike. T'ọ tụgbua lashia alị ndu Júda." Tọ dụ iya bụ; Dévidi eshi l'ẹke ono lụfu lashia
l'ọswa Hẹretu.
6 Sọlu abya anụa l'a phụwaru Dévidi mẹ ndu etso iya nụ. Teke ono bẹ Sọlu nọ lẹ
mkpuli oshi tamarisuku l'eli ugvu, nọ lẹ Gíbiya. Sọlu egude arwa l'ẹka; ndu ozi iya
l'ẹphe ha atụko vudo; gbaa ya mgburumgburu.
7 Sọlu asụ ẹphe: "Unu gebeduduphu; unubẹ ndu Bénjaminu! Nwatibe Jesi; ?ọo-
nụkota unu alị; nụ unu mgbo vayịnu tọo. ?Ọo-mekota unu ndu ishi, l'achị ụnu ndu
sọja labụ l'ụkporo iri iri; mẹ ndu ishi, achị ụkporo ndu sọja ugbo ise ise tọo.
8 ?Bụ iya meru iphe unu l'unu ha chịru mu ẹjo idzu; to nwe onye, meru tẹ mu maru
teke nwatibe mu; mẹ nwatibe Jesi gbaru ndzụ. To nwe l'unu ha onye ọphu kparu mu
ishi; m'ọ bụ kfuaru mu lẹ nwatibe mu; bẹ yewaru nwozi mu, bụ Dévidi dụbedube t'o
je edomia onwiya kwabẹru mu; mbụ ẹge ọ kwagebenuru mu-a ntanụ-a."
9 Tọ dụ iya bụ; Dowẹgu kẹ Édọmu yẹle ndu ozi Sọlu tụkoru vudo l'ẹke ono asụ:
"Lẹ ya phụkwaru nwatibe Jesi; l'ọ byakwaru kẹ Ahimẹleku Ahitubu lẹ Nobu.
10 Ahimẹleku eje akpataru iya ishi l'ẹka Ojejoje. O nwekwaruphu nri, o gworu nụ
iya; bya eworu ogu-mbeke Goliyatu kẹ Filisutayịnu phụ nụkwa iya phụ."
11 Ya ndono; eze abya ezia t'e je ekuaru iya Ahimẹleku Ahitubu, bụ onye achịjeru
Nchileke ẹja; mẹ ndibe nna iya l'ẹphe ha, bụ ndu, achịjeru Nchileke ẹja lẹ Nobu.
Ẹphe atụko wụ-kfutashia eze.
12 Sọlu asụ iya: "Gebe nchị nta-a nggụbe nwatibe Ahitubu!"
Ahimẹleku asụ iya: "Ọwaa ya ndọ-ọ; onye nwe mu nụ."
13 Sọlu asụ iya: "?Bụ ngụnu meru iphe unu lẹ nwatibe Jesi gbaru iya ẹjo idzu; nggu
anụ iya buredi; nụ iya ogu-mbeke; bya akpataru iya ishi l'ẹka Nchileke; k'ọphu ọ bya
ekwefuru iya íkè; je akwageberu iya ẹge-a, ọ kwageberu iya ntanụ-a?"
14 Ahimẹleku asụ eze: "?Nanụkpoo onye ọdo, e gude ire iya ẹka lẹ ndu ozi ngu
l'ẹphe ha ẹge e gude ọgo ngu; mbụ Dévidi, bụ iya bụ onye ishi lẹ ndu eche ngu nche;
bya abụru onye a kakọta ọkwabe ugvu l'ufu ngu gbaa mgburumgburu?
15 ?Bụ mbọku ono bẹ ya beberu je ọkpata Nchileke ishi l'okfu ẹhu iya? Wawakwa!
Tẹ nggụbe eze ba atukobekwa nwozi ngu okfu; m'ọo onye lanụ lẹ ndibe nna iya; kẹle
nwozi ngu ta makwa iphe, ada nụ; a gụfulephu ẹge mu kfuberu-wa."
16 Eze asụ: "Ị bụakwa maa; Ahimẹleku; mbụ nggụbedua l'ishi onwongu; mẹ ndibe
nna ngu l'ẹphe ha."
17 Eze asụ ndu l'eche iya nche, nọnyabe iya nụ: "Unu gbushia ndu-a, achịjeru
Nchileke ẹja-a; kẹ l'ẹphe tụru ike yeru Dévidi. Ẹphe machacharụa teke Dévidi agbala;
ẹphe ta bya bya ekfuru iya ẹya." Obenu lẹ ndu ozi eze te nwedu onye ọphu o heru
uhere tẹ ya halia ẹka gbua ndu achịjeru Nchileke ẹja.
18 Eze abya asụ Dowẹgu kẹ Édọmu t'o gbushia ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono.
Dowẹgu aghakọbe gbushilahaa ẹphe. Iphe o gburu mbọku ono bụ ụkporo madzụ
ẹno l'ụmadzu ise, bụ ndu yeru uwe-ukuvu.

19 Yo gudekwaphu ogu-mbeke bahụ Nobu, bu mkpụkpu ndu achịjeru Nchileke ẹja
je egbushikota unwoke, bu iya nụ; mẹ ụnwanyi; mẹ ụnwegirima; je akpaa lẹ ndu
ọphu angụkwadu ẹra; mẹkpo eswi; nkakfụ-ịgara; mẹ atụru.
20 Obenu lẹ Abiyáta, tso lẹ ndu k'unwoke l'ụnwegirima Ahimẹleku Ahitubu bẹ
nahụru nụ gbakfushia Dévidi.
21 Yo kfuaru Dévidi lẹ Sọlu gbugeekwaru ndu achịjeru Nchileke ẹja.
22 Dévidi abya asụ Abiyáta: "Lẹ ya malẹkwaru-a mbọku ono lẹ Dowẹgu kẹ Édọmu
e-kfuru iya Sọlu; keshinu ọ nọ l'ẹke ono mbọku ono. Ọ kwa yẹbe Dévidi b'o shi l'ẹka;
mbụ egbushi ono, e gbushiru ndibe nna ngu ono.
23 Nọdu l'ẹke-a; ba atsụshi egvu. L'onye achọ ishi ngu kwa ishi kẹ yẹbe Dévidi bẹ
onye ọbu achọ. Ị -nọdu l'ẹke ya nọ; b'ẹ to nwedu iphe, e-me ngu nụ."

23

Dévidi adzọ ndu Keyila

1 A bya ekfuaru Dévidi: "T'o lekwa-a; lẹ ndu Filisutayịnu bẹ etsookwa ndu Keyila
ọgu; l'akwa iphe ẹphe ọkwata l'ẹke ẹphe eetsuje balị."
2 Dévidi abya ajị Ojejoje; sụ iya: "?Bụ tẹ ya je etso ndu Filisutayịnu ono ọgu tọo?"
Ojejoje asụ iya: "T'o je etso ndu Filisutayịnu ono ọgu; dzọfuta ndu Keyila."
3 Ndu kẹ Dévidi asụ iya: "T'o lewaru; l'ẹphe atsụ egvu l'alị ndu Júda l'ẹke-a. ?Nanụ
ẹge ọo-dụ mẹ ẹphe -je etso ndu Filisutayịnu ọgu lẹ Keyila!"
4 Dévidi abyakwa bya akpata Ojejoje ishi ọdo. Ojejoje asụ iya: "T'o gbeshi jeshia
Keyila; kẹle ya e-woru-a ndu Filisutayịnu ye iya l'ẹka."
5 Ya ndono; Dévidi yẹle ndu etsoje iya nụ atụgbua jeshia Keyila je etso ndu
Filisutayịnu ọgu; kpụkoo elu ẹphe. Dévidi phẹ atsụa ndu Filisutayịnu ọtsu-ẹkfu
bya adzọfuta ndu Keyila.
6 Teke ono, Abiyáta Ahimẹleku gbalaru gbakfushia Dévidi lẹ Keyila ono b'ọ chịkwa
uwe-ukuvu.
7 E je edooru Sọlu lẹ Dévidi bẹ nọkwa lẹ Keyila. Sọlu asụ: "Lẹ Nchileke mewaru tẹ
Dévidi dalahụwaru iya l'ẹka; keshinu o je abahụ lẹ mkpụkpu, e gude ụpho-mkpuma
kpụ-pheta mgburumgburu; ye iya mkpụrukpu-ígwè, eegudeje atuchi iya atuchi."
8 Sọlu abya ekukobe ndu sọja iya k'ọgu; t'ẹphe je Keyila je ekepheta Dévidi yẹle
ndu nk'iya.
9 Dévidi abya amaru lẹ Sọlu agbawaru iya ẹjo idzu; sụ Abiyáta, bụ onye achịjeru
Nchileke ẹja: "T'ọ chịtaru iya nụ uwe-ukuvu ono."
10 Dévidi abya asụ: "Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; yẹbe nwozi ngu
b'ọ ngụwaru angụru lẹ nchị lẹ Sọlu bẹ eme t'ọ bya Keyila bya egude okfu ẹhu mu
mebyishia mkpụkpu-wa.
11 Ndu Keyila; ?ẹphe a-kpụta mu nụ iya tọo? Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu; kfuru yẹbe nwozi ngu tẹ ya maru: Sọlu; ?l'ọo-bya ẹke-a ẹge ono, ya nụru
ono tọo?"
Ojejoje asụ iya: "L'ọo-byakwa."
12 Dévidi abya ajịkwaa ya ọdo: "Ndu Keyila; ?ẹphe a-kpụta yẹle ndu-a, etsoje iya
nụ-a nụ Sọlu tọo?"
Ojejoje asụ: "Iye; l'ẹphe a-kpụkwaru unu nụ iya."
13 Ya ndono; Dévidi yẹle ndu etso iya nụ, ruru ụnu madzụ l'ụkporo madzụ iri*
egbeshi lụfushia lẹ Keyila; tsoru aghaphe. A bya edooru Sọlu lẹ Dévidi gbafụakwaru
lẹ Keyila; yọ haa; ọphu o jehedu ẹke ono.

Dévidi nọ l'echi-ẹgu

* **23:13 23:13** Iphe ọ bụ bụ 600.

14 Dévidi anọ-kirishia l'ime ọgba l'echi-ẹgu; mbụ nọduwaru l'alị ugvu l'echi-ẹgu
Zifu. Sọlu l'etsojeru l'achọ-phe iya mbọku-mbọku; obenu lẹ Nchileke te kwedu tẹ
Dévidi daba iya l'ẹka.
15 Yọ bụru lẹ Dévidi nọ l'alị Horeshi l'echi-ẹgu Zifu b'ọ nụru lẹ Sọlu abya t'o gbua
ya.
16 Jonátanu Sọlu egbeshi jekfushia Dévidi lẹ Horeshi. Yọ bya eyetaru iya ẹka; mee
tẹ ọkpoma shihu iya ike lẹ Nchileke.
17 Yọ sụ Dévidi: "Ba atsụshi egvu; kẹ l'ẹka nna iya; mbụ Sọlu te erukwa iya l'ẹhu.
Ọ bụ nggu a-bụru eze ndu Ízurẹlu; yẹbedua e-kwe ngu ẹbo. Onanu dokpooru nna
iya; mbụ Sọlu ẹnya ọhuma."
18 Ẹphe ẹbo achịko gbaa ndzụ l'ifu Ojejoje. E metsua; Dévidi anọ-kirishiwaru l'alị
Horeshi ono; Jonátanu alashia ufu iya.
19 Ya ndono; ndu Zifu awụ-kfushia Sọlu lẹ Gíbiya je asụ iya: "Lẹ Dévidi domikwaru
onwiya l'alị ẹphe. Ọ nọ l'ọgba, nọ l'alị Horeshi; l'ugvu Hakila l'ụzo ọhuda alị, daburu
swanmangu.
20 Nta-a kwa t'ị bya teke dụkpole ngu phụ mma nggụbe eze. Ọ bụ ayịbedua b'ọ
dụwaruru t'ayi kpụta iya ye nggụbe eze l'ẹka."
21 Sọlu asụ ẹphe: "Tẹ Ojejoje gọkwaru ọnu-ọma nụ unu kẹ l'unu yeru mu obu.
22 Unu je akwakọbefua; unu achọfuta ẹke Dévidi anọduje; makwarụphu onye
phụru iya nụ l'ẹke ono; kẹle ya nụru l'ọ dụnukaru ẹregede.
23 Ọo ya bụ t'unu je elezita ẹnya; geta iphe, bụ ẹke oodomije onwiya; unu alaphuta
azụ bya eyeru iya okfu l'ẹda. Unu -byakwanụ; mu l'unu ayịwaruru: ọ -bụru l'ọ nọ
l'alị ono bẹ mu a-chọkota iya l'iphe bụ ẹnya-ufu, nọ l'ikfu Júda mgburumgburu."
24 Ya ndono; ẹphe atụgbua vuru Sọlu ụzo jeshia Zifu. Dévidi yẹle ndu etso iya nụ
bẹ gbe nọduwa nụ l'echi-ẹgu Mawonu; l'ụzo ọhuda alị, daburu swanmangu.
25 Sọlu mẹ ndu yẹle iya yị abya awata ọcho Dévidi. A bya edooru iya Dévidi; yọ
tụgbua lashia l'iku mkpuma, nọ l'echi-ẹgu Mawonu je anọdu. Sọlu abya anụa iya;
chịlahaa Dévidi l'ẹke ono.
26 Sọlu l'eje l'azụ ugvu ono azụ iya ọphu; Dévidi yẹle ndu nk'iya l'eje l'azụ iya ọphu;
agba t'ẹphe gbalaarụ Sọlu. Yo be lẹ Sọlu yẹle ndu sọja iya eme t'ẹphe gbaa Dévidi
phẹ mgburumgburu; gude ẹphe;
27 nwozi erua bya asụ Sọlu: "T'ọ byakwa ẹgwegwa! Lẹ ndu Filisutayịnu byaakwaru
ọgu ọ-lụa-ọlaa l'alị ayi."
28 Sọlu aghakọbelekwaphu; parụ ọchi Dévidi ha; yọ bụru iya ojekfu ndu
Filisutayịnu. Ọo ya kparụ iphe ẹphe ekuje ẹke ono Sela-Hamahulekọtu.†
29 Dévidi abya eshi l'ẹke ono tụgbua je eburu l'ọgba, nọ lẹ Ẹ́nu-Gedi.

24

Dévidi edobe Sọlu ndzụ

1 Sọlu achịfutsulephu ndu Filisutayịnu; bya alata; e dooru iya lẹ Dévidi nọkwa
l'echi-ẹgu Ẹ́nu-Gedi.
2 Tọ dụ iya bụ; Sọlu abya achịta ụnu ụmadzu ẹsaa l'ụkporo madzụ iri,* bụ ndu a
fọtaru lẹ ndu Ízurẹlu; ẹphe awụfu chọru Dévidi yẹle ndu nk'iya jeshia l'ụzo iya kẹ
mkpuma eghu-ọswa.
3 Sọlu erua l'ọdu-atụru l'iku esu-ụzo; yo nweru ọgba, nọ l'ẹke ono. Sọlu abahụ
l'ọgba ono tẹ ya jee l'ụboku. A ma lẹ Dévidi; yẹle ndu nk'iya nọ l'ime ime ọgba ono.

† **23:28 23:28** Iphe "Sela-Hamahulekọtu" bụ bụ eze "Mkpuma gboru ọgu".
* **24:2 24:2** Iphe ọ bụ bụ 3,000.

4 Ndu kẹ Dévidi ono asụ iya: “L'ọ kwa ntanụ bụ mbọku ono, Ojejoje kfuru ngu
okfu iya; sụ lẹ ya e-woru onye ọhogu ngu ye ngu l'ẹka; t'i woru iya mee ẹge dụ ngu
mma-a.” Dévidi abya epyofuta; pyaa apyapya je ebyibuta ọnu uwe-nlọkpuru Sọlu.
5 E metsulephu; Dévidi awata ọnma onwiya ikpe kẹ l'o byibutaru ọnu uwe-nlọkpuru
Sọlu.
6 Yọ sụ ndu ono, etsoje iya nụ ono: “Tẹ Ojejoje be ekwekwa tẹ ya mee nnajiufu iya
egbe iphe-a; mbụ onye ono, Ojejoje wụru manụ l'ishi ono; m'ọ bụ kẹ tẹ ya halia ẹka
denyi iya; kẹ l'ọ bụ onye Ojejoje wụru manụ l'ishi.”
7 Yọ bụru okfu ono bẹ Dévidi gude sede ndu nk'iya; tọ ha ẹphe t'ẹphe tso Sọlu ọgu.
Ya ndono; Sọlu eshi l'ọgba ono lụfushia; jeshia mkpa iya.
8 Dévidi emetsua bya eshi l'ọgba ono lụfuta bya ekua Sọlu; sụ iya: “Onye nwe
mu nụ, bụ eze!” Sọlu aghaa ẹnya. Dévidi abya efozita kpube ifu l'alị; woru onwiya
machịa;
9 sụ Sọlu: “?Bụ ngụnu kparu iphe, ịinoduje angarụ ndiphe nchị, anọduje edoru
ngu lẹ Dévidi l'achọ t'o merua ngu ẹhu?
10 Ntanụ ọwaa b'i gudewa ẹnya ngu phụ ẹge Ojejoje meru; t'ị daba mu l'ẹka l'ime
ọgba phụ. O nweru ndu sụru tẹ mu gbua ngu; obenu lẹ mu dobeleru ngu-a ndzụ.
Mu asụ lẹ mu ta byakwa bya l'ahali ẹka mu denyi nnajiufu mu; kẹ l'ọ bụ onye Ojejoje
wụru manụ l'ishi t'ọ bụru eze.
11 Nna mu; lewaru ọnu uwe-nlọkpuru ngu ẹge mu gude iya l'ẹka! Mu byibutaru
ọnu uwe ngu ono; mu te gbu ngu egbugbu. T'o doo ngu ẹnya nta-a; nggu
amakwarụphu lẹ mu te meswedu ngu; ọphu mu te kwefubuaru ngu íkè. Ẹ to nwedu
iphe, dụ ẹji, mu meru ngu; ọbule ịiche mu phụ t'i gbua mu.
12 Tẹ Ojejoje kpekwaa ikpe ẹhu mu lẹ nggu; mbụ tẹ Ojejoje gwatakwa ngu ụgwo
iphe, dụ ẹji ono, i meru mu on. Ọ bụ lẹ mu ta byadụ bya edenyi ngu ẹka.
13 Ọ dụ l'ọ bụ ẹtu ndiche, sụru: ‘L'ẹjo-ememe shi l'ẹka ẹjo-ụdudu.’ Ọo ya bụ lẹ
mbẹdua ta byadụ bya edenyi ngu ẹka.
14 ?Bụ ngụnu meru iphe eze ndu Ízurẹlu a-nọdu achị iya k'egbugbu? ?Bụ onye bẹ
ịichi ọbu? ?Bụ odzu nwankụta; tọo bụ nwogu, ta gbadu ẹ́bà?
15 Tẹ Ojejoje kpekwaa ikpe nggu l'iya; kfua onye ọphu iswi dụ mma. T'o lee ya
ẹnya; haarụ mu enge nafụta mu l'ẹka ngu.”
16 Dévidi ekfutsulephu ẹge ono; Sọlu ajị iya: “?Nwa mu, Dévidi; bụ nggụbedua
ekfu iphe ono?” Sọlu ebyiswee ẹkwa.
17 Yọ abya asụ: “Ị kakwa mu odobe ẹka-ndo; kẹ l'i meru mu iphe-ọma; obenu lẹ
mbẹdua eme ngu iphe, dụ ẹji.
18 Ntanụ ọwaa b'i koshiru l'i meru mu iphe-ọma; mbụ lẹ Ojejoje meru tẹ mu daba
ngu l'ẹka; ti gbu mu.
19 Madzụ -phụa ọhogu iya; ?ọohaje iya t'ọ tụgbua kẹ mmanu tọo. Ọo ya bụ; tẹ
Ojejoje kfụkwaa ngu ụgwo iphe-ọma ono, i meru mu ono ntanụ-a!
20 Nta-a b'o dowaru mu ẹnya l'ị bụfutaje eze; bụru nggu a-nọdu achị alị Ízurẹlu.
21 Gude ẹpha Ojejoje riaru mu nte nta-a; l'ẹ t'o nwedu l'i bufu awa mu ebufu; m'ọ
bụ mee t'ẹpha mu chịhu l'ufu nna mu!”
22 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya eriaru Sọlu nte; Sọlu alashia l'ufu iya.
Dévidi yẹle ndu nk'iya awụfu lap hushia azụ l'ọgba ono.

25

Nebalu aswaru Dévidi ụswara

1 Ya ndono; Sámẹlu abya anwụhu. Ndu Ízurẹlu abya edzukobe; kwaa ẹkwa iya; lia
ya l'ufu iya lẹ Ráma.

E meebe; Davidi atụgbua lashia l'echi-ẹgu Paranu.
2 O nweru nwoke Mawonu, nweru ẹku Kamẹlu; bụru onye nweru iphe nshinu. O
nweru ụnu atụru ẹsaa l'ụkporo atụru iri.* Eghu iya adụ ụnu eghu labụ l'ụkporo
eghu iri.† Yọ nọdu lẹ mkpụkpu Kamẹlu l'akpụ atụru iya ono ẹji.
3 Ẹpha nwoke ono bụ Nebalu; kẹ nyee ya abụru Abigelu. Nyee ya ono bụ nwanyi,
nweru egomunggo; l'amakwaphu mma. Obenu lẹ nji iya, bụ onye Kálẹbu dụ ẹhuka;
nweru ẹjo umere.
4 Dévidi anọdu l'echi-ẹgu nụa lẹ Nebalu l'akpụ atụru iya ẹji.
5 Yọ bya ezifu ụmadzu iri l'ụnwu-okorọbya, l'etso iya nụ; sụ ẹphe: "Unu jekfu
Nebalu lẹ Kamẹlu; je ekeleru iya ẹya.
6 Unu sụ iya: 'Ndzụ iya ndzụ ogologo. T'ẹhu dụkwa iya agu yẹle ndibe iya; mẹwaru
iphemiphe ọbule, o nweru enweru!
7 Ya nụwaru lẹ teke aakpụje atụru ẹji bẹ ruwaru nụ. Lẹ teke ẹphe lẹ ndu echeru
iya atụru shi tụko nọdu l'ẹke lanụ bẹ ẹphe ta kpabụa ndibe ngu ono ẹhu; to nwe
iphe ẹphe, phuhujeru nụ teke ẹphe shi nọdu lẹ Kamẹlu.
8 Ị -jịa ẹphe; bẹ ẹphe a-kọru ngu-a. Ọo ya bụ; t'obu ngu rua l'ẹke ụnwu-okorọbya
mu-wa nọ; keshinu ọphu ayi byaru l'oge ajị. Byiko; nụkwa ndu ozi ngu-a; mẹ yẹbe
nwa ngu, bụ Dévidi iphe, ẹka ngu rukpeleruphu.' "
9 Ndu ozi Dévidi ono erua; bya eworu ozi ono, Dévidi ziru ono zia Nebalu; bya
angabẹ nchị l'ọnu, oo-ye.
10 Nebalu ajị ndu ozi Dévidi ono "?Bụ onye bụ Dévidi? ?Bụ onye bụ nwatibe Jesi?
Ndu nta-a dụakwa l'igwe shi kẹ nnajiufu ẹphe l'agbakashịhu.
11 ?Bụ kẹ ngụnu bẹ ya e-wota nri iya; wota mini iya; mẹ anụ, ya gburu ndu akpụ
atụru iya ẹji je anụ ndu, ya ta madụ ẹke ẹphe shi?"
12 Ụnwu-okorọbya ono aghachi je ekfukotaru Dévidi ẹge Nebalu kfuru.
13 Dévidi asụ ẹphe: "T'onyenọnu wota ogu-mbeke ya turu!" Ẹphe achịta ogu-mbeke
ẹphe tua onwẹphe. Dévidi abya ewotakwaphu nk'iya turu. Ndu ọphu tso Dévidi bẹ
rukwaru ụnu madzụ. Ụkporo ụmadzu iri anọdu swiru ivu ẹphe.
14 Nwokorọbya lanụ lẹ ndu ozi kẹ Nebalu eje edooru nyee Nebalu; mbụ Abigelu;
sụ iya: "I phụrua lẹ Dévidi bẹ nọ l'echi-ẹgu zia ndu ozi iya t'ẹphe bya ekeleru iya
nnajiufu; yo gbe meru iphe-iphere kpua ẹphe.
15 Ọ bụ lẹ ndu ono mekwaru ayi iphe-ọma. Ẹphe ta akpabụkwaa ayi ẹhu; ọphu
iphe ayi 'ephuhubua teke ono, ayi l'ẹphe shi tụko nọdu l'echi-ẹgu ono.
16 Mbọku-mbọku: eswe l'ẹnyashi; bẹ ẹphe shi bụru ụpho-mkpuma gbochiru ayi
teke ono, ayi shi anọnyabeje ẹphe l'eche atụru ayi ono.
17 Nta-a kwa t'ị rịedu iya; maru iphe, ii-me; kẹ l'iphe, dụ ẹji bẹ abyakwa ọda-kfuta
nnajiufu ayi yẹle ndibe iya l'ẹphe ha; kẹ l'umere iya kwatakwaru dụ ẹji; to nwe onye
ọonujeru okfu."
18 Abigelu abya emewaphụ ẹgwegwa je achịta ụkporo ishi buredi iri; otumu mẹe
labụ; atụru ise, e gburu hụchaa bya apama ya apama dobe; akpe, a hụru yejia
ogbonga ise; ụkporo ẹcha-mbeke ise, e gude akpụru vayịnu ghee; mẹ ụkporo ẹcha-
mbeke iri, e gude akpụru figu ghee. Yo gwoo ya doo l'eli nkakfụ-ịgara;
19 sụ ndu ozi iya: "Unu tụgbua vuta ụzo; ya a-nọdu etso-o unu l'azụ." Ọ bụ l'ẹ to
kfukwanụru iya nji iya; mbụ Nebalu.
20 L'ọ nọ l'eli nkakfụ-ịgara iya agbazita l'uwuru, nọ l'ugvu ono; b'ọ phụru Dévidi
yẹle ndu ono, tso iya nụ ono l'ẹke ẹphe agbazitakwaphu l'abyakfuta iya. Ẹphe abya
edzuda.
21 Yọ bụru teke ono bẹ Dévidi kfuwokwaduru-a: "L'ẹ to nwedu uru, ọ baru iya mbụ
echeche, ya cheru nwoke-wa ẹku iya l'echi-ẹgu; mbụ chee ya; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu

* **25:2 25:2** Iphe ọ bụ bụ 3,000. † **25:2 25:2** Iphe ọ bụ bụ 1,000.

iphe iya ọphu phuhuru nụ. Yọ bụru ẹjo iphe b'o gude kfụa ya ụgwo iphe-ọma, ya meru iya
22 Tẹ Nchileke mekwaa yẹbe Dévidi ọphu ka njọ; mbụ t'ọ gwakwaa ya ọchi; m'o
-rua l'ụtsu echile; ya edobe m'ọ bụ onye lanụ, bụ nwoke ndzụ lẹ nk'iya."
23 Abigelu aphụlephu Dévidi; nyifutakebewaphu l'eli nkakfụ-ịgara iya ono; bya daa
l'ifu Dévidi; woru ifu kpube l'alị.
24 Nwanyi ono adaa Dévidi l'ifu; sụ iya: "Onye nwe mu nụ; t'ọ bụkwaru yẹbedua
nwẹnkinyi iya bẹ aa-ta ụta. Byiko; tẹ yẹbe nwozi ngu kfunuru yeru ngu; t'ị nụa l'olu
nwozi ngu.
25 Onye nwe mu nụ; ba angakwaru mkpọkoro nwoke ono, bụ Nebalu nchị; kẹ l'ọ
bụlephu ẹge ẹpha iya dụ b'ọ dụ. Ọoza onye éswè l'ẹpha; l'emehukwaphu eswe.
Obenu lẹ yẹbe nwozi ngu nwanyi ta phụkwa ndu ozi ono, nggụbe nnajiufu iya yeru
ono.
26 Obenu agha; nnajiufu; keshinu Ojejoje sephuwaru ngu azụ; t'ẹ b'i je egbua ọchi;
mẹ t'ẹ b'i gwata ụgwo iphe, e meru ngu l'onwongu; kamẹnu; bẹ bụkwa ẹge Nebalu
dụ; bụ ege ndu ọhogu ngu; mẹ iphe, bụ ndu l'achọ ẹge ẹphe e-shi mekata nggụbe
nnajiufu mu a-dụ.
27 T'e wonuru iphe-a, mụbe nwozi ngu nwanyi guderu nggụbe nnajiufu mu nụ
ụnwu-okorọbya ono, tso ngu nụ ono.
28 Byiko; gụaruru nwozi ngu nwanyi nvụ l'ẹke mu mesweru; kẹ l'a makahawaru
lẹ Ojejoje e-me k'ọphu bụ: ị -chị-gee; nwatibe ngu achị-tsota ngu gbururu jeyewaru.
T'ẹ b'ọ dụkwa ẹjo iphe, aa-phụ ngu l'ẹhu jeye l'ẹge ịi-nọ-beru.
29 O -ruhuduru madzụ l'achị ngu kẹ egbugbu bẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu e-
woleruphu ndzụ nggụbe nnajiufu mu kwachia ọhu-mma l'ite ndzụ. Obenu lẹ ndzụ
kẹ ndu ọhogu ngu phẹ bẹ aa-gbaphu ẹge-a aagbaphuje mkpuma ụrobo-wa.
30 Teke Ojejoje meleruphu nggụbe nnajiufu mu iphe dụ mma ono, o kweshigbaaru
ngu ụkwa iya ono; bya eworu ngu mee ishi l'alị Ízurẹlu;
31 b'ẹ tọo bụduru nnajiufu mu aphụ; obu te eku ngu ebemu l'i gburu ọchi
ịnyigirinyi; m'ọ bụ l'ị gwataru ụgwo iphe, e meru ngu. Teke ono, Ojejoje e-meshiru
nggụbe nnajiufu mu iphe ono, dụ mma ono; nyatakwa mụbe nwozi ngu nwanyi."
32 Dévidi asụ Abigelu: "T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu; mbụ onye
ziru ngu t'ị byakfuta iya ntanụ-a.
33 Tẹ ọnu-ọma bụkwaru nke ngu l'ẹge ẹnya shiru rua ngu alị l'iphe ọwa. Tẹ ọnu-
ọma bụkwaruphu kẹ nggụbedua gbobutaru mu tẹ mu be egbu ọchi ntanụ-a; gude
ẹka mu gwata ụgwo iphe, e meru mu.
34 Ọdumeka bẹ mu ribuakwaru nte: 'L'ọ -bụru-a lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu nọ ndzụ ẹge ọ nọ iya-a; mbụ onye ono, gbobutaru mu; mu te mehe ngu iphe
ono, mu tuburu k'ememe ono; bẹ ndẹge ẹ tị gbaru bya iya ndzuta-a; b'o rua l'ụtsu
echile; b'ẹ tọ dụkwa iphe kfụ útsù, ga aphọdu nụ l'ufu Nebalu.' "
35 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya anata iphe ono, o gwotaru iya ono; sụ iya: "T'ọ lawaru.
Lẹ ya nụwaru iphe, o kfuru bya ekwetawaa."
36 Abigelu abya alakfu Nebalu je aphụa l'ọ nọru l'ufu iya l'agba ajị; ẹge ono, onye
eze agbaje ono. Ẹhu atsọ Nebalu ẹna; kẹle mẹe emewaa ya l'ẹnya. To nwe iphe,
Abigelu kfuru iya jeye nchi bọhu.
37 Yo rua l'ụtsu iya teke mẹe ono phohuru Nebalu l'ẹnya; nyee ya abya atụko
iphemiphe ọbule ono dokotaru iya; meji atọfu iya; yọ kpọo-beru.
38 A nọlephu iphe, dụ l'ọ bụ abalị iri; Ojejoje echigbua Nebalu; yọ bụru iya anwụhu.

Dévidi alụta Abigelu

39 Dévidi abya anụa lẹ Nebalu nwụhuwaru; yọ sụ: “T'ajaja bụru kẹ Ojejoje; mbụ
onye ono, gwataru ụgwo iphe-iphere ono, mu nataru l'ẹka Nebalu ono. Ojejoje
kpọshiwaru nwozi iya oye ẹka l'iphe, dụ ẹji, ya g'emeta kpua onwiya. Ojejoje meru
t'ẹjo iphe, Nebalu meru tụ-koru Nebalu l'onwiya iya l'ishi.”
Dévidi ezia t'e je ezia Abigelu t'ọ bya tẹ ya lụru iya.
40 Ndu ozi Dévidi ejeshia Kamẹlu je ezia Abigelu lẹ: “Dévidi bẹ zikwaru t'ayi bya
eduta ngu t'ị bụru nyee ya.”
41 Abigelu egbeshi bya ebuaru iya ifu l'alị; sụ: “Ọwaa mụbe nwozi unu nwanyi
ndọ-ọ; mbụ onye a-nọdu asajẹ ndu ozi nnajiufu mu ọkpa.”
42 Abigelu ajịkobewaphu bya eduta ụnwu-mgbọko ise, ejeru iya ozi yeru onwiya;
nyikota nkakfụ-ịgara tsoru ndu ono, Dévidi ziru ozi ono; je awata ọlu Dévidi.
43 Dévidi bẹ alụhawa Ahinowamu, bụ onye Jézerilu. Yẹle Abigelu abya achịko bụru
unyomu Dévidi.
44 Teke ono bẹ Sọlu kutawaru nwatibe iya, bụ Mikalu; mbụ nyee Dévidi kee Paliti
Layishi kẹ Galimu.

26

Dévidi aha Sọlu ndzụ ọdo

1 Ndu Zifu atụgbua jeshia Gíbiya je edooru Sọlu: “Lẹ Dévidi bẹ domikwaru onwiya
l'ugvu Hakila, nọ ghaa ifu l'echi-ẹgu Jeshimọnu?”
2 Sọlu achịta ụnu unwoke ẹsaa l'ụkporo unwoke iri, a fọru afọfo l'alị Ízurẹlu; ẹphe
ayịri jeshia echi-ẹgu Zifu ọcho Dévidi.
3 Sọlu phẹ abya emee ọnodu l'iku ụzo l'ugvu Hakila ono, nọ chee ifu lẹ Jeshimọnu
ono. Ọphu bẹ Dévidi nọru l'echi-ẹgu. Yọ phụlephu lẹ Sọlu tsowa iya abya ẹke ono;
4 zia ndu ngge; t'ẹphe je amaru m'ọ bụ oswi-okfu lẹ Sọlu abya.
5 Ya ndono; Dévidi epyofu jeshia ẹke ono, Sọlu phẹ kwaru ọdu ọgu ono. Yo rua; je
aphụ ẹke Sọlu yẹle Ábụna Nẹru, bụ onye ishi ndu sọja zẹ. Sọlu bẹ zẹ l'ime ọdu ọgu
ono; ndu sọja iya adọ-phee ya mgburumgburu.
6 Dévidi abya ajị Ahimẹleku, bụ onye Hetu; mẹ Abishayi Zeruya, bụ nwunne Jóabu:
“?Onye ọphu e-tsoru iya t'ẹphe jekfu Sọlu l'ẹke ono, ẹphe nọ ono?”
Abishayi asụ: “L'ọo yẹbedua l'e-tsoru iya.”
7 Ya ndono; Dévidi yẹle Abishayi atụgbua jekfu ndu sọja ono l'ẹnyashi. Ẹphe erua je
aphụ Sọlu l'ẹke ọoze l'eku mgbẹnya l'ime ime ọdu ọgu ono yẹle arwa iya, o gwuberu
l'alị l'ụzo ishi iya. Ábụna yẹle ndu sọja ono azẹ-phee ya mgburumgburu.
8 Abishayi asụ Dévidi: “Ntanụ bẹ Nchileke mewaru tẹ ọhogu ngu daba ngu l'ẹka.
Hanụa tẹ ya gude arwa sụpyabe iya l'alị ugbo lanụ; ya ta asụkwa iya ẹya ugbo labụ.”
9 Dévidi egberu sụ Abishayi: “Be egbukwa iya! ?Bụ onye a-hali ẹka byia onye
Ojejoje wụru manụ l'ishi t'ọ bụru eze; tẹ ikpe ba nma iya?”
10 Yọ sụ ya: “Kamẹnu; ọ kwa Ojejoje l'onwiya e-gude ẹka iya chigbua ya. Ọ -
nwụhudu l'oge nka-ezekuna nk'iya; yọ laa l'ọgu.
11 Tẹ Ojejoje be ekwekwa tẹ ya halia ẹka byia onye ono, Ojejoje wụru manụ l'ishi
ono. Iphe, e-me nụ bụ t'ị mịta arwa ono; mẹ iphe-mini ono, nọ iya l'ụzo ishi ono t'ayi
gude tụgbua.”
12 Ya ndono; Dévidi ewolia arwa ono yẹle iphe-mini ono, nọ Sọlu l'ụzo ishi ono; yọ
bụru ẹphe atụgbu. Iphe ono emee; to nwe onye phụru iya nụ; to nwe onye maru
nụ; ọphu 'onwedu onye tehuru nụ. Ẹphe atụko nọdu lẹ mgbẹnya; kẹle Ojejoje meru
tẹ ọkpobe mgbẹnya gude ẹphe.
13 Dévidi abya adafu azụ iya ọphu; je evudo l'eli ugvu l'ẹke teru nwẹnya. Ẹke,
nọ-buhuru ẹphe akwata ha ụsa nshinu.

14 Dévidi abya ekua ndu sọja ono; kua Ábụna Nẹru; sụ iya: “T'ịizadu oku; Ábụna?”
Ábụna aza; bya asụ: “?Ị bụ onye; nggụbe onye ọphu, l'eku eze oku?”
15 Dévidi asụ Ábụna: “?Ọ kwa l'ị bụnua nwoke? ?Nanụ onye agbabẹru ngu nụ l'alị Ízurẹlu? ?Bụ ngụnu meru iphe ẹ ti letadu onye nwe-ngu nụ, bụ eze ẹnya? Ishi iya bụ l'o nweru onye byaru tẹ ya gbua onye nwe-ngu nụ, bụ eze.
16 Iphe ono, i meru ono ta dụkwa mma. Kamẹnu; iphe, ruberu unu l'unu ha; kwa anwụhu; kẹ l'unu te letadu nnajiufu unu ẹnya; mbụ onye ono, Ojejoje wụru manụ l'ishi ono. Chịkaedu ẹnya achịka. ?Nanụ arwa eze; mẹ iphe-mini, o shi donyabe ishi iya.”
17 Sọlu amalẹkwaruphu l'ọ bụ olu Dévidi. Yọ sụ: “?Bụ olu ngu ndono nwatibe mu Dévidi?”
Dévidi asụ iya: “I-ye; eze; onye nwe mu nụ; ọ kwa iya-a.”
18 Yọ sụkwaphu: “Bụhunu kẹ ngụnu bẹ nggụbe onye nwe mu nụ achị nwozi ngu? ?Bụ ngụnu bẹ ya meru? ?Nanụ egbe ẹjo iphe ya meru?
19 Byiko; nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; ngabenuru nwozi ngu nchị nta-a. Ọ -bụru l'ọ bụ Ojejoje bẹ kpaliru ngu t'ị chịlahaa mu ẹge ono; ọo ya bụ t'ọ natakwa ngwẹja-a. Teke bụ l'ọo madzụ bẹ eme iya nụ; t'ẹphe bụkwaru ndu Ojejoje buru ọnu. Nta-a bẹ ẹphe chịfuwaru mu l'alị kẹ ndibe Ojejoje; sụ tẹ mu je ejelahaaru agwa ọdo ozi!
20 Ọlobu; tẹ mee mu be egedakwa l'alị l'ẹke teru ẹnya l'ifu Ojejoje. ?Ị marua lẹ ya ta akadụ nwogu nshịi ọga mkpa. ?Nanụ ẹge e meru bẹ eze ndu Ízurẹlu byaru bya achịlahaa ya l'ọ bụ onye achị nta ọkwa l'eli ugvu.”
21 Sọlu asụ: “Ya meekwaru iphe, dụ ẹji. Latanụ azụ; nwatibe iya Dévidi. Ya te ejehekwa ngu ome iphe mbọku ọdo; kẹ l'ị gụberu ndzụ yẹbe Sọlu iphe ntanụ-a. Ọ kwa éswè bẹ ya meru; mbụ lẹ ya mewaru ẹjo iphe, ha nshinu.”
22 Dévidi asụ: “Ọ kwa arwa nggụbe eze ndọ-ọ. T'unwokoro ngu onye lanụ bya ewota iya.
23 Tẹ Ojejoje kfụkwaa onyenọnu ụgwo odobe-ẹka-ndoo ya mẹ kẹ ovudoshi ike l'iphe, onye kfuru. Ntanụ bẹ Ojejoje meru; tị daba iya l'ẹka; ọbule ya ta chọkwanu tẹ ya halia ẹka byia onye ono, Ojejoje wụru manụ l'ishi ono.
24 T'ọ bụkwaru ẹge ya gụberu ndzụ ngu iphe ntanụ; bẹ Ojejoje a-gụbekwaphu ndzụ nke iya; nafụta iya l'iphe, bụ iphe-ẹhuka, byaru iya nụ.”
25 Ya ndono; Sọlu asụ Dévidi: “T'ọnu-ọma bụkwaru nke ngu; nwa iya Dévidi. Ii-me iphe, ha nshinu; mee ya mefu iya ọnya!”
Dévidi atụgbua; Sọ lu alaphushia azụ l'ufu iya.

27

Dévidi alakfu ndu Filisutayịnu

1 Dévidi abya arịa l'ime onwiya; sụ: “M'a nọnyaa ujiku lanụ bẹ ya e-shikwa l'ẹka Sọlu laa l'iyi. Ẹ to nwekwa iphe ọdo, ẹ ta bụdu tẹ ya gbaru lashia alị ndu Filisutayịnu; k'ọphu Sọlu a-kabẹru haa ya achọ-phe l'alị Ízurẹlu; ya eshi ẹge ono nahụ iya.”
2 Tọ dụ iya bụ; Dévidi yẹle unwoke ono, dụ ụnu madzụ l'ụkporo iri ono, bụ ndu nk'iya akwafụ lakfushia Akishi Mawọku, bụ eze ndu Gatụ.
3 Dévidi phẹ alakfushia Akishi je eburu lẹ Gatụ. Onyenọnu bẹ yẹle ndibe iya tụkoru buru. Dévidi bẹ yẹle unyomu ẹphe ẹbo tụko buru; mbụ Ahinowamu kẹ Jézerilu; mẹ Abigelu kẹ Kamẹlu, bụ iya bụ nwanyi ono, nji iya; mbụ Nebalu tụfuru phụ.
4 E dotsuaru Sọlu lẹ Dévidi gbalawaru lashia Gatụ; ọphu ọ chọhedu iya ọdo.

5 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya asụ Akishi: “Ọ -bụru lẹ ya nọ ngu l'obu; wofutanu mkpụkpu lanụ l'alị-a nụ iya tẹ ya buru. ?Nanụ ẹge ọ bụ yẹbe nwozi ngu bẹ nggu l'iya a-chịko buru lẹ mkpụkpu-eze l'ẹke eze bu?”
6 Ya ndono; Akishi eworu Zíkulagu nụ iya mbọku ono. Yọ bụru iya meru iphe Zíkulagu bụ mkpụkpu ndu eze ndu Júda jeye ntanụ-a.
7 Dévidi ebua afa ophu l'ọnwa ẹno l'alị ndu Filisutayịnu ono.
8 Dévidi yẹle ndu nk'iya atụgbua jeshia je etso ndu Geshu; ndu Gizi; mẹ ndu Amalẹku ọgu ọ-lụru-ọlaa. Ndu ono bẹ shihawa teke turu etete butaru l'alị ono; tsube lẹ Shu jeye lẹ Íjiputu.
9 Yọo bụje ndu ọphu Dévidi bakfuwaru l'ọgu ono; yo gbushikota ẹphe. Ẹ tọ nwedu oke l'anya, oodobeje ndzụ. Yọ tụko atụru ẹphe; mẹ eghu; eswi; nkakfụ-ịgara; mẹ ịnya-ivu; jeyewaru l'uwe ẹphe gwoo. Teke e -metsuaru; yọ lakfushia Akishi.
10 Teke Akishi jịru iya: “?Bụ ibyiya ole b'i jeru ọgu ọ-lụa-ọlaa ọbu ntanụ?” Dévidi asụ iya: “L'ọ bụ l'ụzo ọhuda ndu Júda; m'ọ bụ l'ụzo ọhuda kẹ ndu Jerahụmelu; m'o bụ l'ụzo ọhuda ndu Kenu.”
11 Ẹ to nwedu oke l'anya, oodobeje ndzụ kpụru bya Gatụ; kẹ l'ọorije: “L'ẹphe e-jekwa je agbaa ya ama; sụ l'ọo iphe, Dévidi meru ndọ-ọ.” Yọ bụru ẹge Dévidi shi emeje iya ndono l'oge teke o bukotaru l'alị ndu Filisutayịnu.
12 Akishi eworu Dévidi ye onwiya l'ẹhu; sụ onwiya: “Lẹ Dévidi l'a-bụwaruru nwozi iya gburu jeye; kẹ lẹ ndibe ẹphe, bụ ndu Ízurẹlu bẹ kpọwaru iya ashị ọkpobe akpọkpo.”

28

1 Yo rua teke ọbu; ndu Filisutayịnu bya achịkobe ndu sọja ẹphe t'ẹphe tso ndu Ízurẹlu ọgu. Akishi eje asụ Dévidi: “T'o dokwaa ngu ẹnya; lẹ nggu lẹ ndu nkengu e-dubekwa iya ọgu.”
2 Dévidi asụ iya: “Teke ono; nggu aphụwaru iphe, nwozi ngu e-me.”
Akishi asụ Dévidi: “Ọ dụlephu mma; ya e-mewa ngu rụ t'ị bụru iya onye nche jeye teke ya a-nọ-bebe.”

Sọlu yẹle nwanyi, bu lẹ Ẹnudo

3 Sámẹlu bẹ nwụhuwaru nụ; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha araa ẹkwa iya; bya elia ya lẹ Ráma. Sọlu bẹ chịkowaru ndu aphụ àphù; mẹ ndu njibya rushikota l'alị ono.
4 Ndu Filisutayịnu abya edzua l'ọdu ọgu lẹ Shúnemu. Sọlu achịkobe ndu kẹ Ízurẹlu l'ẹphe ha; dobe ẹphe l'ọdu ọgu nk'ẹphe l'ugvu Gilobówa.
5 Sọlu aphụlephu ndu sọja ndu Filisutayịnu; egvu abya iya l'ẹhu; meji akfụlahaa ya nkfụ.
6 Yo jeshia ọkpata Ojejoje ishi; ọbu l'ẹ to nwedu ọnu, Ojejoje yeru iya. Ẹ to shidu lẹ nrọ zia ya ozi; to shi l'ido urimu; to shi l'ọnu ndu nkfuchiru iya yeeru iya ọnu.
7 Sọlu abya asụ ndu ejeru iya ozi: “Unu leeru iya ẹnya nwanyi aphụje àphù; tẹ ya je akpata iya ishi.”
Ẹphe asụ iya l'o nweru onye lanụ, bu lẹ Ẹ́nu-Dọo.
8 Sọlu abya eworu onwiya gbugabe; chịta uwe mmanu yee. Yọ be l'ẹnyashi; yẹle unwoke labụ ayịru jekfushia nwanyi ono. Sọlu erua bya asụ iya: “T'ọ kpataẹduru iya maa ishi. Ọ bụ onye ọphu ya kuru ẹpha iya; bẹ ịi-kpọ-lita.”
9 Nwanyi ono asụ iya: “Lenu; ọ kwa ị marua iphe, Sọlu meru. Mbụ lẹ ndu aphụ àphù; mẹ ndu njibya b'o rushikotaru l'alị-a. ?Bụ ngụnu kparu iphe ị bya eworu ọnya kwebe lẹ ndzụ iya; tẹ ya shi ẹge ono nwụhu?”
10 Sọlu abya egude ẹpha Ojejoje ribua; sụ iya: “Kamẹnu; l'ẹ to nwedu iphe, e me iya nụ; k'iphe-a.”

11 Nwanyi ono abya ajị iya; sụ: “?Bụ onye bẹ ya e-kuru ngu?”
Yọ sụ iya: “L'ọ bụ Sámẹlu bẹ ii-kuru iya.”
12 Nwanyi ono aphụlephu Sámẹlu; chia mkpu; sụ Sọlu: “?Nanụ ẹge ọ dụ b'ị gbarụ iya ẹregede? ?Tọ bụdu nggu bụ Sọlu!”
13 Sọlu asụ nwanyi ono t'ẹ b'ọ tsụshi egvu. Jị iya iphe ọ phụru?
Nwanyi ono asụ iya: “Lẹ ya phụru maa l'ẹke o shi l'alị alụfuta.”
14 Sọlu ajị iya: “?Nanụ ẹge ọ gbaru?”
Nwanyi ono asụ iya: “L'ọ kwa nwoke ọgurenya, yeru uwe-nlọkpuru bẹ alụfuta nụ.”
Sọlu amalẹruphu l'ọ bụ Sámẹlu; fozita; woru ifu bua l'alị gude kwabẹ iya ugvu.
15 Sámẹlu abya asụ Sọlu: “?Bụ ngụnu bẹ iikuru iya, i gude bya akpọ-lita iya ẹge-a?”
Sọlu asụ iya: “L'ụboku ta dụkwa mma; kẹle ndu Filisutayịnu bẹ byaru iya ọgu; Nchileke apawaru iya haa; ọphu o shijehedu l'ọnu ndu nkfuchiru iya; m'ọ bụ lẹ nrọ kfuru yeru iya. Ọ bụ iya meru iphe ya eku ngu t'ị karụ iya ụzo, ya e-shi iya.”
16 Sámẹlu asụ iya: “?Ịichoru iya ngụnu nta-a, Ojejoje ghọwaru onye okfu ngu; ghawaru ngu azụ-a?
17 Ọ bụ iphe ono, Ojejoje shi iya l'ọnu gbaaru ngu ama iya ono bẹ reru ẹge ono. Ojejoje bẹ nafụwaru ngu ọkwa-eze ono; wowaru iya nụ onye ọdo, bụ iya bụ Dévidi.
18 Ishi iya abụru l'ẹ ti nụduru Ojejoje okfu; jịka ogbushi ndu Amalẹku; shi ẹge ono mee tẹ oke ẹhu-eghughu iya l'ẹke ẹphe nọ lụfuta ìphè. Ọ bụ iya meru iphe o meru ngu iphe-a, o meru ngu-wa ntanụ.
19 Ọphu ka nụ bụ lẹ Ojejoje a-chịru nggu lẹ ndu Ízurẹlu ye ndu Filisutayịnu l'ẹka; mbụ l'echile ọwaa bẹ nggu l'ụnwu ngu ndu unwoke a-lakfuta yẹbedua lẹ maa. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ Ojejoje a-chịru ndu sọja ndu Ízurẹlu ye ndu Filisutayịnu l'ẹka.”
20 Akpajiji iphe ono, Sámẹlu kfuru ono egude Sọlu; yọ ngabuhuwaphu teke ono daa l'alị. Ike agvụ iya; kẹ l'ẹ to nwedu iphe, shiru iya ọnu eswe l'ẹnyashi mbọku ono.
21 Nwanyi ono abya aphụ ẹge ẹhu anma Sọlu anmanma; sụ iya: “Lenu; lẹ yẹbe nwozi ngu nwanyi bẹ nụkwaru ngu okfu; mee iphe, i ziru iya ememe. Ya tụru ndzụ iya ntụ; mekota iphemiphe ọbule, ị sụru tẹ ya mee.
22 Byiko; gebenuru nwozi ngu nwanyi nchị; tẹ ya nụ ngu nri t'i ria; k'ọphu ike a-dụ ngu; t'ị la.”
23 Sọlu ajịka lẹ ya te eridu nri ono. Ndu ozi iya etsoru nwanyi ono; rọlahaa ya; yo kweta teke ono. Yo gbeshi l'ẹke, ọ zẹ l'alị je anọ-zita l'oshi-azẹe.
24 Nwanyi ono bẹ nweru nweswi, gbaru ẹba, nọ l'ụlo iya. Yo gbuwa iya phụ teke ono teke ono; wota ntụ witu gwọo gude ghee buredi, ẹ te eyedu iphe, ekoje buredi.
25 Nwanyi ono abya akwashịaru Sọlu phẹ iphe ono; ẹphe eria. E metsua; ẹphe atụgbua l'ẹnyashi ono lashia.

29

1 Ndu Filisutayịnu abya edzua ndu sọja ẹphe lẹ Afẹku. Ndu kẹ Ízurẹlu eje akpọbe ọdu ọgu nk'ẹphe lẹ mgboro ẹke mini, anọduje amụshi lẹ Jézerilu.
2 Yo be teke ndu ishi ndu Filisutayịnu keshiru ndu sọja ẹphe; ẹphe awụ l'ụkporo ise ise; ndu ụnu labụ l'ụkporo iri iri; Dévidi yẹle ndu nk'iya l'awụ etso ẹphe; ẹphe lẹ Akishi.
3 Ndu ishi ndu Filisutayịnu abya ajị: “?Bụ ngụnu bẹ ndu Híburu ọwaa eme l'ẹke-a?”
Akishi asụ ẹphe: “L'ọ kwa Dévidi ọphu shi bụru nwozi Sọlu, bụ eze ndu Ízurẹlu? Mu l'iya buakwaru iphe, kariru afa ophu. Ọ bụ lẹ keshinu ọphu ọ gbafụtaru l'ufu Sọlu gbakfuta mu b'ẹ to nwekwa ntụpo, mu phụjewaru iya l'ẹhu.”
4 Ẹhu eghulahaa ndu ishi ndu Filisutayịnu ono eghughu; ẹphe asụ iya: “T'o duphukwa ẹphe azụ t'ẹphe je anọdu l'ẹke ono, a nụru ẹphe t'ẹphe buru ono. T'ẹ

b'o tsokwaru ẹphe je ọgu; ọdumeka bẹ ọo-ghakọbekwa tso ayi ọgu. ?Tọ kadụ mma tẹ yẹle nnajiufu iya doshia iphe adaru ẹphe; mẹ lẹ t'o gbushia ayi?
5 ?Tọ bụdunua Dévidi ọwaa; bẹ ẹphe agụje l'egvu:
" 'Lẹ Sọlu gburu ụnukurunu;
Dévidi egbukwanua
ụnukurunu ugbo iri.' "
6 Ya ndono; Akishi abya ekua Dévidi; sụ iya: "Kamẹnu; l'ị bụlephu onye eegude ire iya ẹka. Ọ dụ iya; t'ị tsoru l'ọru sọja ẹphe. Lẹ keshinu mbọku, ị lakfutaru iya jeye nta-a; b'ẹ to nwedu ntụpo, ya phụjeru ngu l'ẹhu. Obenu l'ẹ tị dụdu ndu ishi ono mma l'ẹnya.
7 Tụgbua lashia l'ẹhu-agu; bẹ ejekwa ome iphe, ẹ-ta dụdu ndu ishi ndu Filisutayịnu mma."
8 Dévidi ajị iya: "?Bụhunu ngụnu bẹ ya meru? ?Bụ ngụnu b'ị phụru l'ẹhu yẹbe nwozi ngu tsube lẹ mbọku ono, ya lakfutaru ngu ono jeye nta-a? ?Nanụ iphe bụ lẹ ya te ejedu je etso ndu ọhogu nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ ọgu?"
9 Akishi asụ iya: "Lẹ ya marua l'ị dụ yẹbedua mma l'ẹnya l'ọbu ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nchileke Ọbule ndu ishi ndu Filisutayịnu kfuwaru sụ l'ẹ tii tsodu ẹphe eje ọgu ono.
10 Ọlobu; nmaa ẹwa l'ụtsu nggu lẹ ndu ono, shi ejeru nnajiufu ngu ozi ono; mbụ ndu ono, nggu l'ẹphe tụko yịru ono t'unu tụgbua mẹ iphoro dụlephu gẹrigeri l'ụtsu."
11 Ya ndono; Dévidi yẹle ndu nk'iya egbeshi l'ọnma-ẹwa ụtsu laphushia azụ l'alị ndu Filisutayịnu; ndu Filisutayịnu atụgbua; yọ bụru ẹphe oje Jézerilu.

30

Dévidi etso ndu Amalẹku ọgu

1 Dévidi yẹle ndu nk'iya phụ erulephu Zíkulagu lẹ mbọku k'ẹto; k'ọphu ẹphe gbeshiru; ndu Amalẹku ejewa ọgu ọ-lụa-ọlaa l'ụzo ọhuda; mẹ lẹ Zíkulagu. Ẹphe alụa Zíkulagu; mụru ọku ye iya.
2 Ndu Amalẹku ono akpụa ụnwanyi, nọ iya nụ lẹ ndzụ; mbụ kpụa kpụa nwata l'ọgurenya. Ẹ to nwedu m'ọo onye lanụ, ẹphe gburu egbugbu; gbahaa l'ẹphe kpụru ẹphe lẹ ndzụ lashia.
3 Teke Dévidi yẹle ndu nk'iya ono rutaru Zíkulagu bẹ ẹphe bya aphụ ẹge ọku mebyishiru iya; bya eyeru l'a kpụkotaru unyomu ẹphe; mẹ ụnwegirima ẹphe lẹ ndzụ.
4 Dévidi yẹle ndu nk'iya ono akwaa ẹkwa ẹge ono jeye ike agvụshia ẹphe.
5 Unyomu Dévidi ẹphe ẹbo, bụ iya bụ Ahinowamu kẹ Jézerilu; mẹ Abigelu, ọphu nji iya, bụ Nebalu tụfuru phụ; mbụ onye Kamẹlu phụ b'a kpụtakwaruphu.
6 Iphe ono atsụa Dévidi l'ẹhu nshinu; kẹ lẹ ndu nk'iya ono wataru okfu t'a tụ-gbua ya lẹ mkpuma. Ẹphe l'ẹphe ha bẹ ẹhu gbanwuhuru ọku k'ụnwu ẹphe: ndu k'unwoke; lẹ ndu k'ụnwanyi, a kpụtaru. Obenu lẹ Dévidi shilee Ojejoje l'ẹka dụa onwiya ike.
7 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya asụ Abiyáta Ahimẹleku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja: "T'o wotaru iya nụ uwe-ukuvu!" Abiyáta achịta iya chịjeru iya.
8 Dévidi abya ajị Ojejoje; sụ iya: "?Tẹ ya chịwaru ndu ọ-lụa-ọlaa ono tọo? ?Ya a-gbakfu ẹphe?"
Nchileke asụ iya: "T'ọ chịpyabe ẹphe; l'ẹphe a-gbakfu-a ẹphe; nashịkota ẹphe iphe ono l'ọ ha."
9 Dévidi yẹle ndu nk'iya ono dụ ụnu l'ụkporo iri. Ẹphe abya erua nggele Besọ. Yo nweru ndu ọphu harụ nọshia l'ẹke ono;
10 kẹ l'ụkporo madzụ iri l'ẹphe; bẹ ike gvụshiru; ẹphe te eswehe nggele ono. Yọ bụru Dévidi; mẹ ụnu madzụ bẹ chịpyaberu ndu ono jeshia.

11 Ẹphe agbata je aphụa onye Íjiputu l'echi-ẹgu. Ẹphe eduta onye ono dutaru Dévidi. Ẹphe abya eworu nri nụ iya; yo ria; bya echebe iya mini; yọ ngụa.
12 Ẹphe eworu ibiribe ẹcha-mbeke, e gude akpụru oshi figu mee; mẹ ọphu e gude akpụru vayịnu mee; nụ iya. Yọ taa ya bya awọta onwiya; kẹ l'ọ nọwaru abalị ẹto: eswe l'ẹnyashi; tọ ngụ m'ọo mini.
13 Dévidi ajị iya: "?Bụ onye b'i tso? Tẹmanu; ?bụ awe b'i shi?"

Nwokorọbya ono asụ iya: "Lẹ ya kwa onye Íjiputu; bụkwaruphu nwohu onye Amalẹku. Nnajiufu iya haru iya eshinu k'abalị ẹto nta-a; kẹ l'ẹhu ta dụdu iya mma.
14 Ayi jeru ọgu ọ-lụa-ọlaa lẹ Keretu l'ụzo ọhuda; mẹ lẹ ndu bu l'ẹke iya kẹ ndu Júda; mẹ ndu Kálẹbu, bu l'ụzo ọhuda. Ayi eye ọku lẹ Zíkulagu."

15 Dévidi ajị iya: "?Ịi-dụ ike duru iya je ekoshi iya ndu ọ-lụa-ọlaa ono?"

Yọ sụ iya: "T'o gude ẹpha Nchileke riaru iya nte l'ẹ tii gbudu iya; m'ọbu kpụru iya nụ Nnajiufu iya. I riwaru iya nte ono bẹ ya e-duru ngu-a je ekoshi ngu ẹke ẹphe nọ."
16 Yo duta Dévidi; ẹphe erua. Ndu Amalẹku ono awụshiru l'alị ono; l'eri; l'angụ; l'eme ẹswà k'igweligwe ọkwata ono, ẹphe kwaru l'alị ndu Filisutayịnu; mẹ kẹ ndu Júda ono.
17 Dévidi phẹ eshi l'urẹnyashi mbọku ono gbua ẹphe jeye l'urẹnyashi echile iya. To nwe m'ọo onye lanụ, gbalarụ nụ; a gụfu ụnu ụnwu-okorọbya lanụ, nyikoberu ịnya-ivu; gbalashịa.
18 Dévidi phẹ atụko iphe ono, ndu Amalẹku gworu ono natakọta jeye l'unyomu iya ẹphe ẹbo.
19 Ẹ to nwedu iphe ẹphe, ọphu phuhuru ephuhu; onye ukfu l'onye nta; unwokoro l'ụnwu-mgbọko; iphe, a kwaru l'ọkwata; mẹ iphe mmanu ọdo, ẹphe gwokoru egwoko. Dévidi phẹ anaphutakota iya azụ.
20 David phẹ abya akpụa atụru ndu Amalẹku; mẹ eghu ẹphe; mẹ eswi ẹphe. Ndu kẹ Dévidi ono, kparụ ẹku ono evuru ụzo; sụ: "Ọwaa bụ iphe, Dévidi kwataru l'ọkwata."

21 Dévidi abya abyakfuta ụkporo madzụ iri phụ bụ ndu ono, ike gvụshiru k'ọphu ẹphe ta dụdu ike tsoru Dévidi phụ; mbụ ndu ono, a eswetaru lẹ nggele Besọ phụ; ẹphe awụfuta t'ẹphe gba Dévidi yẹle ndu nk'iya ndzuta. Dévidi erua bya ekele ẹphe.
22 Ndu ẹjo madzụ; mẹ ndu mkpaka lẹ ndu ono, tso Dévidi ono abya asụ: "Lẹ keshinu ẹphe te tsodu ayi; bẹ ayi te ekevukwa ẹphe l'iphe ono, ayi kwataru l'ọgu ono. Iphe, e-mechia nụ bụ l'onyenọnu e-duta nyee ya; mẹ ụnwu iya lashia."

23 Dévidi asụ ẹphe: "Wawakwa; ụnwunna mu; unu be egudekwa iphe, Ojejoje nụru ayi mee ẹge ono. Ojejoje chewaru ayi; bya ewowaru ndu byaru ayi ọgu ye ayi l'ẹka.
24 ?Bụ onye a-ngarụ unu nchị l'iphe ono, unu ekfu ono? L'ọ kwa iphe, onye nọdu swiru ivu ketaru bẹ bụ iphe, onye tso je ọgu e-keta. Onyenọnu e-nweru òkè ẹnya-nhamụnha."
25 Dévidi atụa ya; yọ bụru ekemu bya abụru ome-l'alị ndu Ízurẹlu shita mbọku ono jeye ntanụ.

26 Dévidi alarulephu Zíkulagu; yọ haru iphe ono, ẹphe kwaru l'ọkwata ono nụ t'e je anụ ndu ọnyà iya, bụ ndu ọgurenya ndu Júda. Yọ sụ t'a sụ ẹphe: "Ọwaa bụ iphe, ya anụ unu l'iphe, ẹphe nataru ndu ọhogu Ojejoje l'ọgu."
27 Ọ nụru iphe ono t'a nụ ndu Bẹ́telu; ndu Ráma l'ụzo ọhuda; ndu Jatiru;
28 ndu Arówa; ndu Sifimotu; ndu Eshitemowa;
29 ndu Rakalu; ndu Jerahụmelu; ndu Kenu;
30 ndu Họma; ndu Bọrashanu; ndu kẹ Ataku;
31 ndu Hẹ́buronu; ndu kẹ Dévidi; mẹ iphe, bụ ndu ẹke ono, o gvugbaaru ọkpa teke ono, o shi aghaphe aghaphe ono.

31

Anwụhu Sọlu
(1 Iphe 10:1-12)

1 Ndu Filisutayịnu abya etso ndu Ízurẹlu ọgu; ndu Ízurẹlu agbaaru ẹphe ọso. Ndu
Ízurẹlu ndu ọphu e gburu lẹ Ugvu Gilobówa aha l'igwe.
2 Ndu Filisutayịnu achịru Sọlu yẹle ụnwu iya tụgburu; gbakfube ẹphe; je egbua
Jonátanu; Abinadabu; mẹ Malukishuwa.
3 Ọgu ono eshihu ike l'ẹke Sọlu nọ; ndu akfụ agbaa Sọlu akfụ; meka iya iphe nshinu.
4 Sọlu asụ onye achịru iya ngwa-ọgu: "Mịta ogu-mbeke ngu nmagbua ya; a nọnyaa
nụ; ndu akpapyị-wa abya eworu iya gbua; mee ya iphe-iphere."
Obenu l'onye ono, achịru iya ngwa-ọgu ono bẹ egvu guderu; to kwe. Tọ dụ iya bụ;
Sọlu ewota ogu-mbeke nk'iya ngụbe l'alị; pata onwiya tụa l'eli iya.
5 Onye ono, achịjeru Sọlu ngwa-ọgu ono amaru lẹ Sọlu nwụhuwaru; dafụa l'eli
ogu-mbeke nk'iya; ẹphe ẹ ya chịko nwụshihu.
6 Ọo ya bụ lẹ Sọlu yẹle ụnwu iya unwoke ẹphe ẹto; onye achịjeru ngwa-ọgu; mẹ
ndu sọja iya l'ẹphe ha agvụ ujiku lanụ ono.
7 Ndu Ízurẹlu ndu ọphu bu l'azụ nsụda Jézerilu azụ iya ọphu; mẹ ndu ọphu bu
l'iku Ẹnyimu Jọ́danu aphụlephu lẹ ndu sọja Ízurẹlu bẹ gbarụ ndu Filisutayịnu ọso;
bya aphụkwaaphu lẹ Sọlu yẹle ụnwu iya k'unwoke nwụshihuwaru; haa mkpụkpu
ẹphe gbalashịa. Ndu Filisutayịnu abya ebuchia iya.
8 Yo be echile iya lẹ ndu Filisutayịnu jeru t'ẹphe yeshia ndu ono, e gburu l'ọgu ono
uwe ẹphe; phụa odzu Sọlu yẹle ụnwu iya unwoke ẹphe ẹto lẹ Ugvu Gilobówa.
9 Ẹphe abya ebuta Sọlu ishi; yeshia ya ngwa-ọgu iya; bya eye ndu ozi t'ẹphe je araa
ya arara l'alị Filisutayịnu mgburumgburu l'ụlo agwa ẹphe; mẹ tẹ ndiphe nụgbaru
iya.
10 Ẹphe eworu ngwa-ọgu iya ono dobe l'ụlo agwa Ashịtoretu; bya eworu ugwẹhu
iya kepyabe l'ụpho-mkpuma Bẹ́tu-Shanu.
11 Ndu Jábẹshi-Gíledu anụlephu iphe, ndu Filisutayịnu meru Sọlu;
12 unwoke agburu-ẹhu nọ lẹ mkpụkpu ono atụko wụfu l'ẹnyashi jeshia Betushanu.
Ẹphe eje apazita odzu Sọlu yẹle kẹ ụnwu iya l'eli ụpho-mkpuma Bẹ́tu-Shanu; pata
jeshia Jábẹshi je akpọshia ya ọku.
13 Ẹphe abya achịkobe ọkpu ẹphe lia l'ukfu oshi tamarisuku, nọ lẹ Jábẹshi. Ẹphe
abya aswịa aswịswi abalị ẹsaa.

Sámẹlu
k'ẹbo

Dévidi anụ k'anwụhu Sọlu

1 Sọlu anwụhutsulephu; Dévidi eshi l'ọgu ono, o gbushiru ndu Amalẹku ono lata
bya anọo abalị labụ lẹ Zíkulagu.
2 Yo rua mbọku ọphu kwe iya ẹto; a bya ele ẹnya; nwoke lanụ, eshiwa l'ọdu ọgu
Sọlu phẹ rua yẹle uwe iya, a gbajashịru agbajashi; ọwaa ẹja, nọ ya l'ishi. Yọ byakfuta
Dévidi; bya ebyishi ikpere; gude kwabẹ iya ugvu.
3 Dévidi ajị iya ẹke o shi.
Yọ sụ Dévidi: "L'ọ bụ l'ọdu ọgu ndu Ízurẹlu; bẹ ya shi gbalaa."
4 Dévidi ajị iya: "?Nanụ ẹge ọ dụ? T'ọ kọoduru iya."
Yọ sụ Dévidi: "Lẹ ndu Ízurẹlu gbakwaru ọso l'ifu ọgu. Ndu ọphu daru nụ;
nwụshihu aha l'igwe; k'ọphu bụ lẹ Sọlu yẹle nwatibe iya; mbụ Jonátanu; bẹ
nwụhukwaru nụ."
5 Dévidi ajị nwokorọbya ono, bụ iya bya akọoru iya iphe ono; sụ iya: "?Nanụ ẹge
i shi maru lẹ Sọlu yẹle nwatibe iya; mbụ Jonátanu bẹ nwụhuru nụ?"
6 Nwokorọbya ono abya akọoru Dévidi: "L'o nweru ẹge o meru; ya anọdu lẹ Ugvu
Gilobówa. Sọlu l'onwiya anọdu l'ẹke ono dakobe arwa iya. Ụgbo-ịnya yẹle ndu agba
iya nụ l'achị iya kẹ kpabẹ-kpabẹ."
7 Ya ndono; Sọlu abya aghaa ẹnya; phụ mu; bya araku mu. Mu ajị iya iphe mu
e-me.
8 Yọ jị mu onye mu bụ. Mu asụ iya: "Lẹ mu bụ onye Amalẹku."
9 Yọ sụ mu: "Tẹ mu bya evudo-nyabe iya gbua ya; kẹle ya nọwa dzẹedzee ndzụ!"
10 "Mu ejenu je evudonyabe iya; woru iya gbua; kẹ l'o doru mu ẹnya l'ọ -daruwa
alị b'ọ bụwa iya ọnwu. Mu abya ekputa iya okpu-eze iya; gbata iya echi-ẹka iya. Yọ
bụru iya bẹ mu wotaru nggụbe onye nwe mu nụ l'ẹke-a."
11 Dévidi yẹle ndu ono, etso iya nụ eye ẹka l'uwe ẹphe; gbajashịa ya.
12 Ẹphe araa ẹkwa; gụa aphụ; swịa ẹgu jeye l'urẹnyashi l'okfu ẹhu Sọlu yẹle
nwatibe iya kẹ nwoke, bụ Jonátanu; mẹ kẹ ndu sọja Ojejoje, bụ ọnu-ụlo Ízurẹlu ono,
e gude ogu-mbeke gbugbushia ono.
13 Dévidi abya ajị nwokorọbya ono, byaru iya odoru iphe ono; sụ iya: "?Bụ awe b'i
shi?"
Yọ sụ iya: "Lẹ ya bụkwa nwatibe onye Amalẹku, bụ mbyamụmbya."
14 Dévidi ajị iya: "?Bụ ngụnu meru iphe ẹ tị tsụdu egvu k'ọhali ẹka gbua onye
Ojejoje wụru manụ l'ishi?"
15 Dévidi abya ekua onye lanụ l'ụnwu-okorọbya iya; sụ iya: "T'o je egbuta nwoke
ono tọgbo!" Yo je egbuta iya tọgbo; yọ nwụhu.
16 Dévidi asụ iya: "T'ọchi ngu tukokwaru ngu l'ishi; kẹ l'i gudewa ọnu ngu gbaa
onwongu ama l'ọ bụ nggu gburu onye Ojejoje wụru manụ l'ishi."

Dévidi agụ aphụ Sọlu yẹle Jonátanu

17 Dévidi abya agụa egvu-aphụ ẹhu Sọlu yẹle nwatibe iya; mbụ Jonátanu;
18 bya asụ t'e zia ndu Júda ẹge aagụje egvu-aphụ ono. Ẹpha egvu ono bụ "akfụ."
Ẹke e deru iya bụ l'ẹkwo Jasha.
19 "Ùgvù ngu; nggụbe Ízurẹlu;
b'e gbuwaru tọgbo l'eli ugvu!
Unu lewaru ẹge ndu ike zẹtsua!

20 T'ẹ b'e kfukwa iya lẹ Gatụ;
ọphu a rakwa iya arara
lẹ mbadụzo ndu Ashikelọnu;
k'ọphu ẹhu ta awatadụ ọtso
ndu Filisutayịnu ẹna;
ndu akpapyị ono awata ọtu okokooko.
21 Unubẹ ugvu Gilobówa;
t'iji ba adakwaru unu;
ọphu mini achịkwaru unu;
ọphu alị, emehuje iphe
'abụhekwa nk'unu.
Kẹ l'ọ bụ l'eli unu
b'a nọ merua iphe,
ndu ike nọ egudeje
egbobuta onwẹphe l'ọgu.
Mbụ l'iphe, Sọlu egudeje
egbobuta onwiya l'ọgu
ta abụhedu iphe, a nyịru manụ.
22 Akfụ Jonátanu te ejejekwa
gbaru ẹka; l'ẹ b'o gvuta
anụ ndu ike nọ;
ọphu ogu-mbeke Sọlu ta alajẹkwa
l'ẹ b'o kuta mee madzụ;
yo ji iya ejiji.
23 Sọlu; mẹ Jonátanu;
shi dụ ugvu l'ẹnya;
bụru ndu e yeru obu.
Ẹphe tụgbaru lẹ ndzụ;
tụgba l'ọnwu.
Ẹphe shi ka ugo ome kọrokoro;
ka agụ agburu-ẹhu.
24 Unubẹ ụnwanyi Ízurẹlu;
unu raa ẹkwa Sọlu;
mbụ onye ono, yeru unu
uwe uswe, ama mma ono;
mbụ onye ono,
gude mkpọla-ododo
memashia uwe,
unu yeru l'ẹhu ememashi ono.
25 Unu lewaru ẹge
ndu ike zẹtsua l'ọgu!
L'eli ugvu b'e gburu Jonátanu;
yọ daburu.
26 Mu agụ aphụ ẹhu ngu;
nwunne mu Jonátanu;
I shi bụnukaru mu
onye vu oke aswa.
Obu, i shi yeru mu;
bẹ dụkwa biribiri.
Ọ dụ biribiri karia
n-yemobu k'ụnwanyi.

27 Unu lewaru ẹge
ndu ike zẹtsua!
Ngwa-ọgu, eegudeje alụ ọgu
bụkotawa ọ-la-l'iyi!”

2

Eechi Dévidi eze ndu Júda

1 E metsua; Dévidi ejeshia ọkpata Ojejoje ishi tẹ ya maru: “?Mẹ ya a-la lẹ mkpụkpu lẹ Júda je eburu?”
Ojejoje asụ iya: “T'o je!”
Dévidi ajị iya: “?Bụ awe bẹ ya a-la?”
Ojejoje asụ iya: “T'ọ la Hẹ́buronu!”
2 Dévidi atụgbua lashia ẹke ono yẹle unyomu iya ẹphe ẹbo; mbụ Ahinowamu kẹ Jézerilu; mẹ Abigelu kẹ Kamẹlu, bụ nwanyi ono, nji ya; mbụ Nebalu tụfuru ono.
3 Dévidi achịtakwaphu ndu nk'iya, bụ iya bụ unwoke ono yẹle iya yị ono. Onyenọnu eduta ndibe iya; ẹphe eje eburu lẹ Hẹ́buronu mẹ l'edukfu edukfu, nọ-pheru iya mgburumgburu.
4 Ndu Júda abyatashia Hẹ́buronu. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ ẹphe nọ wụa Dévidi manụ l'ishi t'ọ bụru eze, chịa ndu Júda.
A bya ekfuru Dévidi l'ọ bụ ndu Jábẹshi-Gíledu bẹ liru Sọlu.
5 Dévidi abya eyefu ndu ozi t'ẹphe je ezia unwoke Jábẹshi-Gíledu: “Tẹ Ojejoje gọru ọnu-ọma nụ ẹphe k'ugvu ono, ẹphe kwabẹru Sọlu, bụ nnajiufu ẹphe; woru iya lia ono.
6 Tẹ Ojejoje mekwaa t'ẹphe maru ẹge obu-ọma iya hatabe nshinu l'ẹke ẹphe nọ. T'o koshikwaphu ẹphe lẹ ya gbaru t'e gude ire iya ẹka l'ẹke ẹphe nọ! Yẹbedua, bụ Dévidi l'onwiya e-mekwaruphu ẹphe iphe-ọma; keshinu ọphu ẹphe maru mee iphe ọwaa.
7 Ọo ya bụ; t'ẹka shihukwa ẹphe ike; ẹphe abụru ndu kwaru ẹnya; kẹle nnajiufu ẹphe; mbụ Sọlu bẹ nwụhuakwaru nụ; ndu ọnu-ụlo Júda awụwa iya manụ l'ishi tẹ ya bụru eze ẹphe.”

Eeme Ishibosheti eze ndu Ízurẹlu

8 Ábụna Nẹru, bụ onye ishi ndu sọja Sọlu abya eduta nwatibe Sọlu, bụ Ishibosheti byatashia Mahanayimu;
9 bya emee ya eze ndu Gíledu; ndu Ashuru; ndu Jézerilu; ndu Ífuremu; ndu Bénjaminu; mẹwaru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha.
10 Iphe Ishibosheti Sọlu gbaru bụ ụkporo afa labụ teke ọ dụberu bụru eze ndu Ízurẹlu. Iphe ọ chịru bụ afa labụ.
Obenu lẹ ndu ọnu-ụlo Júda bụ Dévidi bẹ ẹphebedua wụ-tsoru.
11 Dévidi eburu lẹ Hẹ́buronu; bụru eze ndu ọnu-ụlo Júda. Iphe, ọ chịru bụ afa ẹsaa l'ọnwa ishingu.

Ọgu adaru ndu kẹ Dévidi; ẹphe lẹ ndu kẹ Ishibosheti

12 Ya ndono; Ábụna Nẹru yẹle ndu ejeru Ishibosheti Sọlu ozi, shi Mahanayimu atụgbua jeshia Gíbiyọnu.
13 Jóabu Zeruya yẹle ndu kẹ Dévidi atụgbua jekfushia ẹphe l'okpuru Gíbiyọnu. Yo nweru ndu ọphu dọru l'azụ okpuru ono azụ ọphu; ndu ọphu adọru l'azụ iya ọphu.
14 Ábụna asụ Jóabu: “T'ụnwu-okorọbya-a haru gbeshi je akpasweru onwẹphe ẹka t'ayi phụ.”
Jóabu ekweta.

15 Ẹphe awụ-lihu; a bya agụta ẹphe ụmadzu iri l'ẹbo l'ẹke iya kẹ ndu Bénjaminu yẹle Ishibosheti Sọlu; gụta ụmadzu iri l'ẹbo l'ẹke iya kẹ Dévidi.
16 Tọ dụ iya bụ; onyenọnu abya awọru ibe iya l'ishi; woru ogu-mbeke nmatsua ibe ẹphe lẹ mgberemẹku. Ẹphe adashịa; nwụshihukota l'ugbo lanụ. Ọ bụ iya meru iphe e gude kulahaa ẹke ono "Ẹgu Ogu-mbeke." Ẹke ono bẹ nọ lẹ Gíbiyọnu.
17 Ọgu mbọku ono ekpohu ọku. Ndu kẹ Dévidi emekputa ndu kẹ Ábụna yẹle unwoke Ízurẹlu.
18 Ụnwegirima Zeruya ẹphe ẹto nọkotakwa l'ẹke ono; mbụ Jóabu; mẹ Abishayi yẹle Ásahẹlu; ndu k'unwoke. Ásahẹlu bẹ eme kọrokoro l'ọbu mgbada.
19 Ásahẹlu achịpyabe Ábụna; k'ọphu bụ l'ẹ tọ ghachidu aghachi l'ẹke ọochi iya.
20 Ábụna abya aghaa ẹnya phụ iya; jị iya: "Ásahẹlu; bụ nggu?"
Yọ asụ iya: "L'ọ kwa iya."
21 Ábụna asụ iya: "T'ọ ghachi l'ẹka-ụtara iya; m'ọ bụ l'ẹka-ibyita iya; gude onye lanụ l'ụnwu-okorọbya ono nashịa ya ngwa-ọgu iya!" Obenu lẹ Ásahẹlu te kwedu haa ya achịchi.
22 Ábụna abya anmaaru Ásahẹlu ọkwa ọdo; sụ iya: "Haa ya achịchi! Ya -gbuta ngu tụa l'alị nta-a; ?ya e-shi agha palia ifu apali l'ẹke nwunne ngu; mbụ Jóabu nọ?"
23 Ọphu Ásahẹlu 'ekwedu haa ya achịchi. Ábụna ewotawaphu arwa iya sụa Ásahẹlu l'ẹpho; yo je alụfuta iya l'okpurukpazu. Yọ daa; nwụhu l'ẹke ono. Yọo bụje; onye -jetaru bya ebu ẹnya l'ẹke ono, Ásahẹlu daburu ono; yo ovudo.
24 Jóabu yẹle Abishayi chịpyabe Ábụna. Yọ bụru l'ẹnyanwu-arịba-wa bẹ ẹphe chiruru iya l'ugvu Ama, nọ chee ifu lẹ Giya l'ụzo iya ọphu eeshije eje echi-ẹgu Gíbiyọnu.
25 Unwoke Bénjaminu atụko kfụru Ábụna l'azụ. Ẹphe akpọo onwẹphe l'ẹkalanu; vudo l'eli ugvu lanụ.
26 Ábụna abya ekua Jóabu; sụ iya: "?Bụ mma bẹ ayi e-gudewaru alụ-gbushi onwayi jeye? ?T'ị madụ l'oo-mekochaa bụru ayi aphụ. ?Bụ teke ole bẹ ii-kfuru ndu nke ngu t'ẹphe haa ọchi ụnwunna ẹphe?"
27 Jóabu asụ: "Keshinu Nchileke nọ-ọ ndzụ ẹge ọ nọ iya-a; ndẹge ẹ t'i kfuru okfu; bẹ ndu-a ga a-chịkwa ụnwunna ẹphe ẹge ono jeye l'ụtsu."
28 Tọ dụ iya bụ; Jóabu abya eworu ụpyoku gbua; ndu sọja ono akfụshi; ẹphe ta achịhe ndu Ízurẹlu ọdo; ọphu ẹphe 'etsohedu ẹphe ọgu ọdo.
29 Ábụna yẹle ndu nk'iya eshia Araba; jekota ije l'ẹnyashi mbọku ono; bya eswee Ẹnyimu Jọ́danu; jekota ije l'ụtsu iya lụfuta lẹ Mahanayimu.
30 Jóabu abya eshi ọchi Ábụna ono lata; bya edzua ndu nk'iya. Ụmadzu iri lẹ tete abụru ndu achọ achọcho lẹ ndu kẹ Dévidi; a gụfukwa Ásahẹlu.
31 Obenu lẹ ndu kẹ Dévidi gbukwanuru ụkporo madzụ iri l'ẹsato lẹ ndu ikfu Bénjaminu, bụ ndu kẹ Ábụna.
32 Ẹphe apata Ásahẹlu je elia l'ili nna iya lẹ Bẹ́tulehemu. Jóabu yẹle ndu nk'iya atụgbua l'ẹnyashi ono; yọ bụru lẹ nchi abọhu bẹ ẹphe jeruru Hẹ́buronu.

3

1 Ọgu, darụ ndu ọnu-ụlo Sọlu; mẹ ndu kẹ Dévidi abụru ọgu, a lụru ogologo. Ike kẹ Dévidi l'aka akaka eje; ike kẹ ndu ọnu-ụlo Sọlu l'agvụ agvụgvu eje.

Ụnwegirima, a mụshiru Dévidi lẹ Hẹ́buronu
(1 Iphe 3:1-4)

2 Teke Dévidi bu lẹ Hẹ́buronu b'a mụshiru iya ụnwegirima unwoke. Ọkpara iya
bụ Amụnonu. Onye mụru iya nụ bụ Ahinowamu, bụ nwanyi Jézerilu.
3 Abigelu, Nebalu kẹ Kamẹlu shi lụjee; tụfuwa iya atụfu amụtaru iya otsota, bụ
Kiliyabu. Nwatibe Talumayi, bụ eze ndu Geshu; mbụ Maaka mụtaru iya Abusolomu,
bụ onye k'ẹto.
4 Hagitu mụtaru iya Adónịja, bụ onye k'ẹno. Abitalu amụtaru iya onye k'ise, bụ
Shefatíya.
5 Nyee ya; mbụ Ẹgula mụtaru iya onye k'ishingu, bụ Ituremu. Ndu-a b'a
mụshikotaru Dévidi teke o bu lẹ Hẹ́buronu.

Ábụna etso Dévidi

6 Yọ bụru teke ono, ọgu adaru ndu ọnu-ụlo Sọlu ọwaa ndu ọnu-ụlo kẹ Dévidi ono
bẹ Ábụna nọdu l'ẹka ụlo kẹ Sọlu; vudoshia ike.
7 Yo nweru nwanyi ọbu, shi bụru nnufu Sọlu, aza Rizúpa. Nwanyi ono bụ nwatibe
Aya. Yo be ujiku lanụ; Ishibosheti abya ekua Ábụna; sụ iya: "?Nanụ ẹge ọ dụ b'ị
wataru ọra nnufu nna iya?"
8 Iphe ono, Ishibosheti kfuru ono eghua Ábụna ntụmatu; yọ sụ Ishibosheti: "?Ya
gbe bya atụwaru nụ íkè yeru ndu Júda tọo? Keshinu kpọ byeye ntanụ-a; bẹ ya shi
gudeta obu iya l'ọ ha tụru íkè yeru nna ngu, bụ Sọlu; mẹ ndibe iya; mẹ ndu ọ̀nyà iya.
Ya anọdukpelephu l'alụ ọgu ẹhu unu tẹ ndu kẹ Dévidi ba alụta unu. Yọ bụru nta-a
b'ị bya ekobe iya okfu, larụ lẹ kẹ nwanyi-a.
9 Tẹ Nchileke gwakwa ya ọchi; mbụ t'o mekwa ya ọphu ka njọ m'ọ bụru lẹ ya te
meduru Dévidi iphe ono, Ojejoje riburu lẹ nte kwee ya ụkwa iya ono;
10 mbụ lẹ ya e-me t'alị-eze ono lụfu ọnu-ụlo Sọlu l'ẹka; mee tẹ Dévidi bụru eze ndu
Ízurẹlu mẹ Júda; shita lẹ Dánu jeye Besheba."
11 Ọphu Ishibosheti emekpodua ọnu ụkporo k'okfu okfu yeru Ábụna ọdo; kẹ l'ọotsu
iya egvu.
12 Tọ dụ iya bụ; Ábụna abya eyefu ndu ozi t'ẹphe jeru iya kẹ Dévidi je asụ iya: "?
Bụnua onye bẹ alị-a nọ l'ẹka? Tẹ nggu l'iya gbaa ndzụ; k'ọphu ya e-yetaru ngu ẹka
chịta ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ye l'ẹka iya nke ngu."
13 Dévidi asụ iya: "L'ọ dụa mma tẹ nggu l'iya gbaa ndzụ. Ọ bụ l'o nweru iphe lanụ,
ya ele ngu ẹnya iya l'ẹka: Iphe ọbu bụ t'ẹ b'i byakwa ẹke ya nọ; gbahaa l'i du Mikalu
Sọlu dutaru iya teke ịi-nọdu abya!"
14 Dévidi abya eye ndu ozi t'ẹphe jekfu Ishibosheti Sọlu je asụ iya: "T'o dee ya nyee
ya Mikalu, ya butaru akpapyị ụkporo ndu Filisutayịnu ise gude kwaa aswa iya ono."
15 Ya ndono; Ishibosheti ezia t'e je anata Mikalu l'ẹke nji iya; mbụ Palutiyẹlu Layishi.
16 Nji nwanyi ono l'ara ẹkwa; etso iya; jeye; ẹphe erua Bahurimu. Ábụna asụ nwoke
ono: "T'ọ la!" Yọ tụgbua; lashia.
17 Ábụna abya ekua ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu idzu; sụ ẹphe: "Unu shiwa teke
teru ẹnya seta ẹge unu e-shi mee Dévidi eze unu.
18 Ngwa-a; unu mee ya ẹya nta-a! Ishi iya abụru lẹ Ojejoje kwewaru Dévidi ụkwa;
sụ iya: 'L'ọ bụ l'ẹka nwozi iya, bụ Dévidi; bẹ ya e-shi nafụta ndu nk'iya, bụ ndu
Ízurẹlu l'ẹka ndu Filisutayịnu; mẹ l'ẹka ndu ọhogu ẹphe l'ẹphe ha.' "
19 Ábụna abyakwaphu bya ekfuru yeru ndu Bénjaminu; b'ọ bya atụgbua jeshia
Hẹ́buronu je ekfuaru Dévidi iphe, bụ iphe ndu Ízurẹlu; mẹ ndu ikfu Bénjaminu l'ẹphe
ha abya ememe.
20 Ndu ẹphe lẹ Ábụna yị je kẹ Dévidi ono lẹ Hẹ́buronu bụ ụkporo unwoke; Dévidi
eshia nri gude gbaaru ẹphe ajị.

21 Ábụna asụ Dévidi: “Onye nwe mu nụ, bụ eze; ọ kwa tẹ ya je je ekuaru ngu ndu
Ízurẹlu l'ẹphe ha tẹ nggu l'ẹphe gbaa ndzụ; k'ọphu ịi-bụru eze ẹphe ẹge ono, ọogu
ngu t'ị bụru ono.” Dévidi edufu Ábụna; yọ tụgbua lashia l'ẹhu-agu.

Jóabu egbu Ábụna

22 Yọ bụleruphu teke ono bẹ ndu kẹ Dévidi; mẹ Jóabu shi ọgu ọ-lụa-ọlaa, ẹphe jeru
bata; vuru iphe, dụ egvu, ẹphe kwaru l'ọkwata. Obenu lẹ Ábụna ta nọkwanu l'ufu
Dévidi lẹ Hẹ́buronu; kẹle Dévidi dufuwaru iya. Yọ tụgbua lashia l'ẹhu-agu.
23 Jóabu yẹle ndu sọja, yẹle iya yị abatalẹphu; e kfuru iya lẹ Ábụna Nẹru bẹ shikwa
byakfuta eze; yo dufuwa iya; yọ lashia lẹ nchị-odoo.
24 Ya ndono; Jóabu ejekfushia eze je asụ iya: “?Bụ ngụnu b'i meru ẹge ono? ?
Bụ ngụnu meru iphe Ábụna byakfutaru ngu; nggu ahaa ya; yọ lashia? Nta-a b'ọ
laakwaru!
25 Ị marua onye Ábụna Nẹru bụ. Ọ kwa ụgho b'ọ byaru ngu aghọru; bya t'ọ maru
ẹge iije iya ala; maru iphe, bụ iphe, iime ememe.”
26 Jóabu ahaa Dévidi lụfushia; bya ezia ndu ozi iya t'ẹphe gbakfu Ábụna. Ẹphe
agbakfu Ábụna lẹ wẹlu Síra; kuphuta iya azụ; Dévidi ta ma.
27 Ábụna alaphutalephu azụ lẹ Hẹ́buronu; Jóabu ekuchi iya ekuchi l'iku obu-edukfu
ono; l'o nweru iphe, ya eme tẹ ya kfuru iya. Jóabu anọdu l'ẹke ono; nmafua ya ẹpho;
yọ nwụhu. Yo shi ẹge ono gwata ụgwo ọchi nwunne iya phụ; mbụ Ásahẹlu.
28 Dévidi abya anụa iya; su: “Gbururu jeye lẹ gbururu bẹ ẹka yẹle ndu alị-eze iya
ta dụkwa l'ọchi Ábụna Nẹru l'ifu Nchileke.
29 Tẹ ọchi Ábụna tụ-kokwaru Jóabu; mẹ ndu ọnu-ụlo nna iya l'ẹphe ha l'ishi! T'onye
ẹjo ọnya ata ba agvụkwa agvụgvu l'ufu Jóabu; mẹ onye ẹhu-labụ; mẹ onye gude
mkpọro l'eje ije; mẹ onye e gburu l'ike; mẹ onye ụkpa.”
30 Yọ bụru Jóabu yẹle nwunne iya kẹ nwoke; mbụ Abishayi bẹ gburu Ábụna; kẹ l'ọ
bụ iya gburu Ásahẹlu, bụ nwunne ẹphe l'ọgu lẹ Gíbiyọnu.

Eeli Ábụna

31 Dévidi abya asụ Jóabu mẹ ndu ẹphe ya nọ: “Unu lawashịa uwe unu; unu achịta
uwe-aphụ yee; raa ẹkwa Ábụna.” Eze, bụ Dévidi l'etso igbe-odzu ono l'azụ.
32 Ẹphe elia Ábụna lẹ Hẹ́buronu; eze akwaa ẹkwa Ábụna l'eli ili iya. Ndu ono l'ẹphe
atụa ụzu-ẹkwa.
33 Eze, bụ Dévidi abya agụa egvu-aphụ l'ẹhu Ábụna; sụ:

“?Bụ Ábụna b'ọ gbaru
t'ọ nwụhu anwụhu onye
eswe-wa tọo?
34 Ẹ te kekwa ngu ẹgbu l'ẹka;
ta tụ ngu mkpọro l'ọkpa.
Ị laru l'ike l'ọ bụ onye dabaru
ndu ẹjo madzụ l'ẹka.”

Ndu ono l'ẹphe ha atụko tụa ụzu-ẹkwa iya ọdo.
35 Ndu ono l'ẹphe ha abya arọlahaa Dévidi t'o ria nri lẹ teke ọ bụkwadu eswe.
Obenu lẹ Dévidi riburu iya; sụ: “Kamẹnu; lẹ ya te ewotadu nri; m'ọ -bụ iphe ọdo
kpaa l'ọnu tẹmanu ẹnyanwu arịba!”
36 Ẹhu atsọo ndu ono l'ẹphe ha ẹna; ẹphe atụbe nvọ l'iphe ono, Dévidi meru ono;
iphemiphe ọbule, eze Dévidi meru adụkota ẹphe mma.

37 Ndu ono l'ẹphe ha; je akpaa lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha amaru mbọku ono l'ẹka
eze, bụ Dévidi ta anọdu l'egbugbu ono, e gburu Ábụna Nẹru ono.
38 Eze asụ ndu ozi iya: "?Unu ta madụ l'onye nwụhuru l'alị Ízurẹlu ntanụ bụ oke
amadụ; bụru nwatibe eze?
39 Ọ bụ oswi-okfu l'a wụru mu manụ l'ishi tẹ mu bụru eze; obenu l'ike ta anọdu
mu ntanụ-a; kẹ l'ụnwegirima Zeruya bẹ nabaru mu ẹka. Tẹ Ojejoje kfụkwaa ndu ẹjo
madzụ ụgwo l'ẹge ẹjo iphe, ẹphe meru habe!"

4

Eegbu Ishibosheti

1 Ishibosheti Sọlu anụlephu lẹ Ábụna bẹ nwụhuwaru nụ lẹ Hẹ́buronu; ike agvụ iya.
Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atsụlahaa egvu.
2 Nwatibe Sọlu ono bẹ nweru unwoke labụ, o yeru t'ẹphe bụru ishi ndu ọ-lụa-ọlaa.
Onye lanụ bụ Bena; onye ọphu abụru Rekabu. Ndu ono bụ ụnwu Rimọnu lẹ Berọtu.
Berọtu bụ mkpụkpu, a gụru yeru ndu ikfu Bénjaminu;
3 kẹle ndu Berọtu gbarụ ọso laa Gitayimu je ebuwaruru l'ẹke ono bụru mbyambya
jeye ntanụ-a.
4 Ya ndono; nwatibe Sọlu; mbụ Jonátanu enweru nwatibe iya kẹ nwoke, daru
ngvụru l'ọkpa labụ. Yọ bụru afa ise bẹ nwata ono gbakwadụrua teke ozi shi Jézerilu
ruta ẹphe nchị lẹ Sọlu yẹle Jonátanu bẹ nwụhuru nụ. Nwanyi, ehe nwata ono
anụlephu iphe ono; kwolihu; kuta nwata ono gbala. Nwata ono anyịfu daa; daa
ngvụru. Ẹpha nwata ono bụ Mefiboshẹtu.
5 Ya ndono; ụnwu Rimọnu; onye Berọtu; mbụ Rekabu mẹ Bena atụgbua mbọku
ono; yọ bụru ẹphe oje kẹ Ishibosheti. Ẹphe erua kẹ Ishibosheti l'echi oke-eswe teke
Ishibosheti nọ l'atụta ume eswe;
6 bya abahụ l'ime ime ụlo iya l'ọ bụ l'ẹphe eje ọhata witu. Ẹphe anmafua ya ẹpho
l'ime ẹke ono; pyofu gbalaa.
7 Yọ bụru teke Ishibosheti zẹ l'oshi-azẹe ya bẹ ẹphe bakfuru iya l'ime mkpura ẹke
ọozeje l'ime ụlo iya. Ẹphe anmaa ya mma; nmagbua ya; buta iya ishi. Ẹphe apata
ishi iya ono tụgbua; gude iya jekota ije l'ụzo nsụda Ẹnyimu Jọ́danu ẹnyashi mbọku
ono l'ọ ha.
8 Ẹphe apata ishi iya ono pataru Dévidi lẹ Hẹ́buronu; bya asụ iya: "Ọwaa ishi
Ishibosheti, bụ nwatibe Sọlu; mbụ ọhogu ngu ono, shi achọ ishi ngu ono. Ntanụ-a
bẹ Ojejoje gwatawaru Sọlu yẹle eri iya ụgwo iphe ono, ẹphe meru nggụbe eze, onye
nwe mu ono."
9 Dévidi abya eyeeru Rekabu yẹle nwunne iya kẹ nwoke, bụ Bena ọnu; mbụ ụnwu
Rimọnu; onye Berọtu ọnu; sụ ẹphe: "Kamẹnu; l'ẹpha Ojejoje bụ onye, nafụtaru iya
l'iphe-ẹhuka ono;
10 kwa ẹge ọ mụru nwoke ono, byaru bya asụ iya lẹ Sọlu nwụhuwaru ono; bụ ẹge
ọo-mụru unu. O shi arị lẹ ya byaru iya ozi ozi, dụ mma; obenu lẹ ya nwụtawaru iya;
gbua lẹ Zíkulagu. Ono abụru nggo, ya buru iya; l'ozi ono, ọ byaru iya ezizi ono.
11 Unu bẹ ndu ẹjo iya-wa; ?nk'unu ta kadụru ẹji l'unu bahụru l'ime ụlo onye ẹ te
nwedu iphe o meru; je egbua ya l'eli oshi-azẹe ya. ?Ya ta agwatadụnua unu ụgwo
ọchi iya; mbụ wofu unu lẹ mgboko-a?"
12 Ya ndono; Dévidi ezifu ụnwu-okorọbya iya; ẹphe eworu ẹphe gbushia; kwashịa
ẹphe ẹka; mẹ ọkpa; pakọo ugwẹhu ẹphe je ekobe l'iku okpuru, nọ lẹ Hẹ́buronu. Ẹphe
apata ishi Ishibosheti je elia l'ili Ábụna lẹ Hẹ́buronu.

5

Eechi Dévidi eze ndu Ízurẹlu mgburumgburu
(1 Iphe 11:1-9)

1 Tọ dụ iya bụ; ikfu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abyakfuta Dévidi lẹ Hẹ́buronu bya sụ iya:
"Ayịbedua mẹ nggụbedua chịko bụru mee lanụ mẹ anụ-ẹhu lanụ.
2 L'oge ọhazu teke Sọlu shi bụru eze ayi bẹ bụ nggụbedua shi anọduje edu ndu
Ízurẹlu l'ọgu. Yọ bụru nggu bẹ Ojejoje sụru l'ịi-nọdu eche ndu nk'iya; mbụ ndu
Ízurẹlu l'ọ bụ onye eche atụru. Yọ bụru nggu e-mekochaa chịa ẹphe."
3 Tọ dụ iya bụ; ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu l'ẹphe ha abyakfuta eze, bụ Dévidi lẹ
Hẹ́buronu; ẹphe l'iya agbaa ndzụ l'ifu Ojejoje; ẹphe awụa ya manụ l'ishi t'ọ bụru eze
ndu Ízurẹlu.
4 Iphe Dévidi gbaru bụ ụkporo afa l'afa iri teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo
afa labụ.
5 Teke o bu lẹ Hẹ́buronu b'ọ chịru ndu Júda afa ẹsaa l'ọnwa ishingu. Yọ bya
akwalala lẹ Jerúsalemu; nọdu l'ẹke ono chịa ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; mẹ ndu Júda
ụkporo afa l'afa iri l'ẹto.
6 Eze, bụ Dévidi yẹle ndu nk'iya awụba lẹ Jerúsalemu jekfushia ndu Jebusu, bu
l'ẹke ono ọgu. Ndu Jebusu ono abya asụ Dévidi: "Ẹ tịi hakwa k'ọbata l'ẹke-a; kẹ l'ọ
kwa ndu ìshì; mẹ ndu ngvụru a-chiphu ngu azụ." Ẹphe arịa l'ẹ to nwedu lẹ Dévidi
abata l'ẹke ono.
7 Obenu l'e metsuleru-a; Dévidi anatalẹ ẹphe ẹke ẹphe kpụru; yo shihu ike l'eli
Ugvu Záyọnu, mekochaaru bụru Mkpụkpu Dévidi.
8 Ọ bụ mbọku ono bẹ Dévidi sụru: "L'ọ kwa onye a-dụ ike lụa ndu Jebusu bẹ e-tsoru
ọswa-mini bakfu ndu ìshì; mẹ ndu ngwụru ono, Dévidi kpọru ashị ono." Ọo ya bụ
iphe ono, eekfuje; sụ: "Lẹ ndu ìshì; mẹ ndu ngvụru ta byadụ bya a-bahụ l'ụlo."
9 Dévidi abya awata ufu l'ẹke ono, a kpụshiru ike ono; gụa ẹke ono Mkpụkpu
Dévidi. Ọ kpụru ụpho-mkpuma mkpụkpu ono mgburumgburu; shi l'agbarike ụpho-
mkpuma mkpụkpu ono kpụa ya bahụ abahụ.
10 Dévidi l'aka oshihu ike akaka l'eje; kẹle Ojejoje; mbụ Nchileke, bụ Ọkaribe-
Kakọta-Ike nọ swiru iya.
11 Ya ndono; Hiramu, bụ eze ndu Táya abya eye ndu ozi iya t'ẹphe vutaru Dévidi
oshi sida; bya eyekwaphu ndu kapyịnta; mẹ ndu edoje ụlo; ẹphe abya akpụaru Dévidi
ụlo-eze iya.
12 Dévidi abya amaru lẹ Ojejoje mewaru tẹ ya ngụru angụru l'ọbu eze ndu Ízurẹlu;
yeru lẹ Ojejoje gudewa k'okfu ẹhu ndu nk'iya; mbụ ndu Ízurẹlu palia alị-eze iya imeli.
13 Dévidi akwafụtsua lẹ Hẹ́buronu; bya alụshia ụnwanyi ọdo; bya achịta ụnwanyi
ọdo doo; ẹphe abụru nnufu iya phẹ lẹ Jerúsalemu. Ẹphe abya amụshifuaru iya
ụnwu: nwoke lẹ nwanyi.
14 Ọwaa ẹpha ụnwegirima, a mụshiru iya lẹ Jerúsalemu: Shamuwa; Shobabu;
Nétanu; Sólomọnu;
15 Ibuha; Elishuwa; Nefẹgu; Jafiya;
16 Elishama; Eliyada; mẹ Elifẹletu.

Dévidi emekputa ndu Filisutayịnu
(1 Iphe 14:8-17)

17 Ndu Filisutayịnu anụlephu l'a wụwaru Dévidi manụ l'ishi t'ọ bụru eze ndu
Ízurẹlu; ẹphe achịko l'ẹphe ha zahụ; chọru Dévidi jeshia. Dévidi anụa ya; je anọ-
kirishia l'ẹke ono, a kpụshiru ike ono.
18 Ndu Filisutayịnu erua je edoo onwẹphe; je akpaa lẹ nsụda Réfa.

19 Dévidi akpata Ojejoje ishi; sụ: “?Bụ tẹ ya je je etso ndu Filisutayịnu ọgu tọo? ?
L'oo-woru ẹphe ye iya l'ẹka tọo?”
Ojejoje asụ iya: “T'o je; lẹ ya e-woru-a ndu Filisutayịnu ono ye iya l'ẹka.”
20 Ya ndono; Dévidi ejeshia Bálụ-Perazimu; je alụa ẹphe l'ẹke ono. Yọ sụ: “L'ọ bụ
ẹge ukporo-mini ekpoje-wa bụ ẹge Ojejoje shiwa l'ẹka iya kpota ndu ọhogu iya phẹ.”
Ọ bụ iya kparu iphe ọ agụru ẹke ono Bálụ-Perazimu.
21 Ndu Filisutayịnu achịru ntẹkpe ẹphe l'ọ ha wụshi l'ẹke ono; Dévidi yẹle ndu
nk'iya achịta iya tụgbua.
22 Ndu Filisutayịnu alaphutakwa azụ ọdo; bya edoo onwẹphe je akpaa lẹ nsụda
Réfa.
23 Dévidi abya akpata Ojejoje ishi. Ojejoje asụ iya: “Unu be eshikwa ẹphe l'ifu
nhamụnha; unu shichikwaa ẹphe l'azụ; gbaa ẹphe mgburumgburu l'ifu ẹke ono,
oshi balusamu vudogbaa ono; tso ẹphe ọgu.
24 Unu nụlephu ọda igidi-ọkpa l'eli oshi balusamu ono; unu emekebe ẹgwegwa; kẹ
l'ọ bụ teke ono bẹ Ojejoje vutaru unu ụzo t'unu je egbushia ndu sọja ndu Filisutayịnu.”
25 Ya ndono; Dévidi emee ya ẹge ono Ojejoje ziru iya ono. Yo shi lẹ Géba gbua ndu
Filisutayịnu jeye lẹ Géza.

6

Eedobe Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje lẹ kẹ Óbẹdu-Édọmu
(1 Iphe 13:1-14; 15:1—16:3, 43)

1 Dévidi abya ekua ndu a fọtaru lẹ ndu Ízurẹlu. Iphe, ẹphe dụ bụ ụkporo ụnu
ụmadzu ugbo ẹto l'ụnu iri l'ise.*
2 Dévidi yẹle ndu nk'iya l'ẹphe ha atụgbua jeshia Béla l'alị Júda t'ẹphe je apalata
Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; mbụ okpoko ono, eekuje ala l'ẹpha Ojejoje, bụ Ọkaribe-
Kakọta-Ike ono; mbụ onye ono, aba-eze iya nọ lẹ mgbaku cherobimu ono.
3 Ẹphe apafụta Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono l'ụlo Abinadabu tukobe l'eli ọ-gba-
kperekpere ọphungu. Ụlo Abinadabu ono bẹ tukoru l'eli ugvu. Yọ bụru Uza; mẹ
Ahiyo, bụ ụnwu Abinadabu ndu k'unwoke l'anga ọ-gba-kperekpere ọphungu ono.
4 Ẹphe angarụ ọ-gba-kperekpere ono, a tukoberu Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono
lụfuta lẹ kẹ Abinadabu l'eli ugvu ono. Ahiyo evuru Okpoko Ọgba-ndzụ ono ụzo.
5 Dévidi yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha egude ike ẹphe l'ọ ha l'ete ẹswa l'ifu Ojejoje.
Ẹphe agụ egvu; l'akpọ ogumogu; mẹ une; l'akụ nkwa; aphụ opu; l'ayọ ọja.
6 Ẹphe erulephu l'ẹke Nekọnu eetsuje balị; Uza atụfu ẹka tẹ ya wọta Okpoko
Ọgba-ndzụ Ojejoje ono; kẹ l'eswi, alọkpu ọ-gba-kperekpere ono, a tukoberu iya ono
kpakotaru iphe.
7 Ẹhu eghua Ojejoje eghughu l'ẹke Uza nọ; yo woru iya chigbua; kẹ l'o meru iphe
ẹ-ta gbadu iya l'ememe. Uza anwụhu l'ẹke ono l'iku Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono.
8 Ẹhu eghulahaa Dévidi eghughu; kẹ lẹ Ojejoje chigburu Uza. A wata oku ẹke ono
Pẹ́rezu-Uza† jeye ntanụ.
9 Dévidi atsụlahaa Ojejoje egvu mbọku ono; yọ sụ: “?Nanụkpoo ẹge Okpoko Ọgba-
ndzụ Ojejoje-a e-me rua ya ẹka?”
10 Yo mee; too vuhe Dévidi evuvu t'ọ palata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono lẹ
Mkpụkpu Dévidi. Yo gbe patachia ya je edobe lẹ kẹ Óbẹdu-Édọmu kẹ Gitu.
11 Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono anọo ọnwa ẹto lẹ kẹ Óbẹdu-Édọmu kẹ Gitu;
Ojejoje agọoru Óbẹdu-Édọmu yẹle ndibe iya l'ẹphe ha ọnu.

* **6:1 6:1** Iphe ọ bụ bụ 30,000. † **6:8 6:8** Iphe Pẹ́rezu-Uza bụ bụ l'ẹhu gbanwuhuru Nchileke ọku l'ẹke Uza nọ.

Eevulata Okpoko Ọgba-ndzụ Nchileke lẹ Jerúsalemu
(1 Iphe 15:25-29)

12 Tọ dụ iya bụ; a bya edooru eze, bụ Dévidi: "Lẹ Ojejoje gudekwa kẹ Okpoko Ọgba-
ndzụ Nchileke ono gọoru ndibe Óbẹdu-Édọmu ọnu; mẹwaru iphemiphe ọbule, o
nweru enweru." Ya ndono; Dévidi eteru ẹswa je apafụta Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje
ono lẹ kẹ Óbẹdu-Édọmu; palaa lẹ Mkpụkpu Dévidi.
13 Yọo bụje; ndu pa Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono tụa ntụ-ọkpa ishingu; Dévidi
egbua oke-eswi; mẹ nweswi, gbaru ẹba gude gwooru Nchileke ngwẹja. 14 Dévidi
anmaa ẹkwa ọcha l'ukfu; bya egude ike ya l'ọ ha l'ete egvu l'ifu Ojejoje.
15 Dévidi yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha egbu ụpyoku; l'atụ wọwowo apalata Okpoko
Ọgba-ndzụ Ojejoje ono.
16 Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono abatadẹlephu lẹ Mkpụkpu Dévidi; nwatibe Sọlu,
aza Mikalu epyofu ẹnya lẹ windo; phụa eze, bụ Dévidi l'ẹke o gude egvu-akfụkfu l'ete
egvu l'ifu Ojejoje; kpọo ya ẹbo-ẹbo-l'afụ.
17 Ẹphe abya apabata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono; woru iya dobe l'ẹke ruberu
iya nụ l'ime ụlo-ẹ́kwà, Dévidi kpọberu t'e dobe iya. Dévidi abya egwoo ngwẹja-
ukfuru; mẹ ngwẹja ẹhu-agụ l'ifu Ojejoje.
18 Dévidi egwotsulephu ngwẹja-ukfuru ono; mẹ k'ẹhu-agu ono; gude ẹpha Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike gọru ọnu-ọma nụ ndu Ízurẹlu.
19 Yọ bya ekeeru ndu ono l'ẹphe ha ishi buredi nanụ nanụ l'ẹhu l'ẹhu. O
kekwaruphu akara, e meru l'akpụru oshi detu; mẹ akara, e meru l'akpụru vayịnu;
kedzuru iya ndu Ízurẹlu ono l'ẹphe ha: unwoke l'ụnwanyi. E metsua; ndu ono l'ẹphe
ha awụkashihu lashia l'ufu ẹphe l'ẹhu l'ẹhu.
20 Dévidi abya alata tẹ ya kele ndibe iya; nwatibe Sọlu; mbụ Mikalu agbafụta bya
iya ndzuta; bya asụ iya: "Ẹge eze ndu Ízurẹlu shikwanu dụ ugvu kẹ ntanụ; k'ẹ t'ọ
gbabẹ onwiya ọtu l'ifu ụnwu-mgbọko, ẹphe gbaru ohu; mbụ ẹge ono, mkpọkoro
madzụ emeje onwiya; kẹle iphere gvụru iya l'ifu ono."
21 Dévidi asụ Mikalu: "Ọ kwa l'ifu Ojejoje bẹ ya shi nọdu ete ẹswa; mbụ Ojejoje
ono, haru nna ngu; haa onye ọdo, shi l'ọnu-ụlo nna ngu fọtachia yẹbedua tẹ ya bụru
ishi ndu kẹ Ojejoje, bụ iya bụ ndu Ízurẹlu. Ya a-nọdulekwaphu ete ẹswa l'ifu Ojejoje.
22 Ya a-kabakwaaru ome onwiya onye eswe; bụru onye aakpọ ẹbo-ẹbo-l'afụ l'ẹke
ị nọ. Obenu l'ẹke ụnwu-mgbọko ohu-wa, i kfuru-wa nọ bẹ ee-gbe l'akwabẹ iya nụ
ugvu."
23 Nwatibe Sọlu ono; mbụ Mikalu ta mụtakwa nwata jeye mbọku, ọ nwụhuru.

7

Ozi, Nétanu ziru Dévidi
(1 Iphe 17:1-15)

1 Yo be teke eze buwa l'ufu iya; Ojejoje emewa t'obu rua ya alị; tọ chịhe obu l'ẹka
l'ẹke ndu ọhogu iya, nọ-pheru iya mgburumgburu;
2 eze asụ onye nkfuchiru Nchileke, bụ Nétanu: "T'o lenu; nta-a bẹ ya bu l'ụlo, e
gude oshi sida mee; Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje abụru l'ụlo-ẹ́kwà b'ọ nọ."
3 Nétanu asụ iya: "Iphe, bụ iphe, nọ ngu l'obu; nggu eje emee ya; lẹ Ojejoje bẹ
swikwaru ngu eswiru."
4 Yo be l'ẹnyashi mbọku ono; Ojejoje abya ekfuru yeru Nétanu; sụ iya:
5 "Je ezia nwozi iya; mbụ Dévidi: 'Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke sụru: ?Bụ nggụbedua
a-kpụru iya ụlo, ya e-buru tọo.
6 Keshinu mbọku ono, ya dufutaru ndu Ízurẹlu lẹ Íjiputu ono jeye ntanụ-a bẹ ya te
ebubukwaa l'ụlo. Ya egudeje ụlo-ẹ́kwà iya l'ejephe ejephe.

7 L'iphe, bụ ẹke yẹle ndu Ízurẹlu yịwa jekota; ?o nweru teke ya sụjeru ndu ishi ikfu
Ízurẹlu; mbụ ndu ono, ya sụru t'ẹphe cheje ndu nk'iya, bụ Ízurẹlu l'ọ bụ onye eche
atụru ono; iphe, meru iphe ẹphe ta kpụduru iya ụlo sida?' "
8 "Kfuru nwozi iya; mbụ Dévidi: Ọwaa iphe yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ Ojejoje
ekfu: 'Ya dufutaru ngu l'ẹgu, ẹke elu ataję nri; t'ẹ b'i tsophehe atụru; t'ị byachia bya
abụru onye a-nọdu achị ndu nk'iya, bụ Ízurẹlu.
9 Ya shi etsoje ngu l'eje iphe, bụ ẹke, iije; ya achịko ndu ọhogu ngu l'ẹphe ha
gbukota l'ifu ngu. Nta-a bẹ ya e-me ẹpha ngu t'ọ ha nshinu l'ọ bụ kẹ ndu oke amadụ,
e nwegbaaru lẹ mgboko.
10 Ya a-nụ ndu nk'iya, bụ Ízurẹlu alị k'ẹka ẹphe. Ya a-dzabẹ ẹphe l'ọ bụ oshi l'alị
ono; k'ọphu ẹphe e-buru l'alị k'ẹka ẹphe. Ẹ to nwedu lẹ madzụ achọo ẹphe okfu ọdo.
Ọphu o nwedu lẹ ndu ẹjo madzụ akpaa ẹphe ẹhu ẹge ono, ẹphe shi akpa iya ẹphe
l'ọdungu phụ;
11 mbụ ẹge e shi kpata iya ẹphe keshinu teke ono, ya fọtaru ndu ikpe t'ẹphe chịje
ndu nk'iya, bụ Ízurẹlu ono. Ya e-mekwaphu t'ị tuta ume l'ẹke ndu ọhogu ngu l'ẹphe
ha nọ. Yẹbe Ojejoje ekfukwaru ngu phụ lẹ ya e-meru ngu ọnu-ụlo nke ngu.
12 Oge nka-ezekuna nke ngu rulephu; nggu alakfuwa nna ngu phẹ; bẹ ya e-shi
l'ụnwu ngu fọta onye a-nọ-chi ẹnya ngu; mbụ onye e-shi ngu l'ẹhu gẹdegede. Ya
e-mee alị-eze iya t'ọ ngụnu angụru.
13 Ọ bụ onye ono a-kpụru yẹbe Nchileke ụlo; ya emee aba-eze iya t'ọ ngụru angụru
gbururu jeye lẹ gbururu.
14 Ya a-bụru nna iya; yẹbedua abụru nwatibe iya. O -mee iphe, dụ ẹji; ya egude
ẹchachi ndiphe hùa ya àhùhù; mbụ chia ya ẹchachi ụnwu-eliphe.
15 Ẹ to nwedu lẹ ya ahaa ya oyeru obu; ẹge ono, ya haru iya oyeru Sọlu; bya egude
ngu dochia ẹnya iya ono.
16 Ọnu-ụlo ngu; mẹ alị-eze ngu a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu l'ifu iya. Aba-eze ngu
bẹ ee-me t'ọ ngụru angụru gbururu jeye lẹ gbururu.' "
17 Ya ndono; Nétanu akọkotaru Dévidi iphe ono l'ẹge e kfuru iya ẹya; mẹ ẹge ọ
phụkotaru iya l'ọphulenya.

Dévidi ekele Nchileke ekele
(1 Iphe 17:16-27)

18 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Dévidi egbeshi bahụ l'ime ụlo je anọdu l'ifu Ojejoje; bya asụ:
"Nggụbe Nnajiufu, bụ Nchileke; ?bụ onye bẹ ya bụ; tẹmanu ọnu-ụlo iya bụkwanu
ngụnu; kẹ t'i wolia ya je dobe l'ẹke ha l'eli ẹge-wa.
19 L'ẹnya nke ngu b'ẹ tọ badụru nwishi; nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje. I kfuwaru ẹge
ọnu-ụlo nwozi ngu a-dụ l'ụzo ifu. ?Bụ ẹge ono bụ ẹge iigudeje ehe madzụ; nggụbe
Nnajiufu, bụ Ojejoje?
20 "?Bụ ngụnu ọdo bẹ yẹbe Dévidi e-kfufuaru ngu? Ishi iya abụru lẹ nggụbe
Nnajiufu, bụ Ojejoje mahawaru ẹge yẹbe nwozi ngu gbaru.
21 I shiwa l'iphe i kfuru; mẹ l'ẹge obu ngu dụ; mee eze iphe, ha ẹge-a; bya emee tẹ
yẹbe nwozi ngu maru iya.
22 "Ẹge ị habekwanu nshinu nggụbe Ojejoje, bụ Nnajiufu! Ẹ to nwedu Nchileke
ọdo, nọ nụ; gbahaa nggụbedua; ẹge ono, ayi gude nchị ayi nụa ya ono.
23 ?Bụ ndu ole ọdo a-dụ l'ọ bụ ndu nke ngu, bụ ndu Ízurẹlu; mbụ mba lanụ lẹ
mgboko-a, nggụbe Nchileke jeru je agbafụta t'ẹphe bụru ndu nke ngu; bya egude
ẹphe mee t'a maru ẹpha ngu; bya emee iphe, ha nshinu; dụ biribiri l'ifu ndu nke ngu,
bụ ndu ono, ị gbafụtaru l'ẹka ndu Íjiputu. Ị chịkashikwaruphu iphe bụ mbakeshi;
ẹphe l'agwa ẹphe l'ifu ndibe ngu ono?

24 I mewaru tẹ ndu nke ngu; mbụ ndu Ízurẹlu ngụru angụru; bụru ndu nke ngu
gẹdegede jeyewaru; nggụbe Ojejoje abụru Nchileke ẹphe.
25 "Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke; mekwaa t'o keru; mbụ ụkwa ono, i kweru l'ẹhu
yẹbe nwozi ngu; mẹ l'ẹhu ọnu-ụlo iya ono. T'o rekwaa l'ẹge i kfuru gbururu jeye lẹ
tutu yoyo;
26 k'ọphu ẹpha ngu a-ha nshinu gbururu jeye lẹ gbururu. Yọ bụru teke ono bẹ
ndiphe a-sụ l'ọ bụ nggụbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike bẹ bụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu; ọnu-ụlo yẹbe nwozi ngu, bụ Dévidi evudoshia ike l'ifu ngu.
27 Ọ bụ nggụbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya abụru Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu.
I koshiru yẹbe nwozi ngu iphe-a; sụ: 'L'ii-meje t'eze shi l'ọnu-ụlo.' Yọ bụru iya bẹ
yẹbe nwozi ngu gbabẹru ọkpa l'ekfu anụ ngu ẹge-a.
28 'Nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje; ọ bụ nggu bụ Nchileke! Okfu ngu bụkota oswi-
okfu; nggu abya ekweshia yẹbe nwozi ngu ụkwa iphe-ọma, dụgbaa ẹge-wa.
29 Nta-a bụkwa t'ọ bụru iphe, dụ ngu mma l'obu t'ị gọru ọnu-ọma nụ ọnu-ụlo yẹbe
nwozi ngu; t'i lezita ẹphe ẹnya l'ije ẹphe; kẹ l'ọ bụ nggụbedua, bụ Nnajiufu; bụru
Ojejoje bẹ kfuru iya nụ. T'ọnu-ọma ngu ono nọdukwaru ọnu-ụlo nwozi ngu gbururu
jeye lẹ gbururu.' "

8

Ndu Dévidi lụ-gbukotaru
(1 Iphe 18:1-17)

1 E megetsulephu; Dévidi abya alụ-gbua ndu Filisutayịnu; mee ẹphe; ẹphe anọdu
iya l'ẹka. Yọ nafụ ndu Filisutayịnu ono mkpụkpu Metegama.
2 Dévidi abya alụ-kpuwaaphụ ndu Móabu. O meru ẹphe; ẹphe azẹshikota azẹe
l'alị; kpọo onwẹphe giriri. Yọ bya ewota eri, ha ogologo tọo ẹphe ugbo labụ l'ẹphe
zẹ azẹe ono; woru ndu k'ono gbushia. Yọ bya atọo ndu k'ẹto. Ndu onanu b'o doberu
ndzụ; ẹphe abụru ndu ozi yẹbe Dévidi; l'atụ ụtu anụ iya.
3 Dévidi bẹ lụ-gbukwaruphu Hadadéza Rehobu, bụ eze ndu Zóba teke Hadadéza
jeru tẹ ya mee t'alị, nọ je akpaa lẹ Ẹnyimu Yufurétusu lakọta iya l'ẹka.
4 Dévidi anata iya ụgbo-ịnya, dụ ụnu labụ l'ụkporo iri;* mẹ ndu ụgbo-ịnya, dụ ụnu
l'ụkporo iri l'ise;† bya anatakwa iya phụ ndu sọja k'ọkpa, dụ ụkporo ụnu madzụ labụ
l'ụnu madzụ iri.‡ Dévidi bushikotaru ịnya ono, anọduje akpụ ụgbo-ịnya ono akwara
azụ ọkpa; a gụfu ụkporo ise, o doberu onwiya.
5 Ndu Áramu, bu lẹ Damásukọsu abya t'ẹphe yetaru eze ndu Zóba, bụ Hadadéza
ẹka; Dévidi egbua ẹphe ụkporo ụnu madzụ labụ l'ụnu madzụ iri l'ise.§
6 Dévidi abya emeta ọdu ndu sọja lẹ Áramu kẹ Damásukọsu; harụ ndu sọja iya
chịta dobe iya. Ndu Áramu ono anọdu Dévidi l'ẹka; l'atụ akịriko anụ iya. Iphe
Ojejoje anọduje eme abụru tẹ Dévidi mekputa l'iphe bụ ẹke, o jeru.
7 Dévidi achịkoo iphe, ndu ozi Hadadéza egbobeje gude ezeru onwẹphe, e gude
mkpọla-ododo meshia chịlata lẹ Jerúsalemu.
8 Dévidi eshi lẹ Béta; mẹ lẹ Berotayi, bụkota mkpụkpu, nọ l'alị, Hadadéza achị vua
ope, hakpọo nshinu.
9 Eze ndu Hámatu, bụ Toyi anụlephu lẹ Dévidi lụkotawaru ndu sọja Hadadéza;
10 ye nwatibe iya nwoke, ẹpha iya bụ Joramu t'o je ekele eze, bụ Dévidi ekele; jaa ya
ajaja kẹ l'ọ lụ-gburu Hadadéza. Ishi iya abụru lẹ Hadadéza bẹ yẹle Toyi shi anọduje
alụ ọgu tekenteke. Iphe, Joramu gude bya bụ ivu, e megbaaru lẹ mkpọla-ododo;
mkpọla-ọcha; mẹ l'ope.

---

* **8:4 8:4** Iphe ọ bụ bụ 1,000. † **8:4 8:4** Iphe ọ bụ bụ 7,000. ‡ **8:4 8:4** Iphe ọ bụ bụ 20,000 § **8:5 8:5** Iphe ọ bụ bụ 22,000.

11 Eze, bụ Dévidi eworu ivu ono ye Ojejoje l'ẹka ẹge ono, o yehawaru mkpọla-ọcha;
mẹ mkpọla-ododo, ọ lụtaru l'iphe bụ mbakeshi phụ, ọ lụ-gbukotaru phụ;
12 mbụ ọphu shi lẹ Édọmu; Móabu; Amọnu; Filisutayịnu; ọwaa ndu Amalẹku. Ọ
kwaphụ ẹge ono b'o woru iphe, ọ nataru eze ndu Zóba, bụ Hadadéza Rehobu l'ọgu
ye Ojejoje l'ẹka.
13 Dévidi abya abụru onye a maru amaru l'o shitsulephu Nsụda Alị Únú lata, bụ
ẹke o gburu ụkporo ụnu madzụ labụ l'ụnu madzụ ise lẹ ndu Édọmu.
14 Yọ bya emeshia ọdu ndu sọja l'alị ndu Édọmu l'ọ ha; chịta ndu sọja yekota iya.
Ndu Édọmu l'ẹphe ha a abya nọdukota Dévidi l'ẹka. Ojejoje l'emeje tẹ Dévidi ka ike
l'iphe, bụ ẹke, o jeru.
15 Dévidi abya abụru eze ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; l'ekperu ẹphe ikpe l'ụzo, dụ mma;
mẹ l'ụzo, vudo nhamụnha.
16 Yọ bụru Jóabu Zeruya bẹ bụ onye ishi ndu sọja. Jehoshafatu Ahiludu abụru onye
edeje iphe meru nụ.
17 Zadọku Ahitubu yẹle Ahimẹleku Abiyáta bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja; Seráya
abụru o-de-ẹkwo.
18 Benáya Jehoyada bụ onye ishi ndu Keretu mẹ ndu Peletu, bụ ndu eche eze nche.
Ndu k'unwoke l'ụnwegirima Dévidi abụru ndu ishi l'ozi eze.

9

Iphe-ọma, Dévidi meru Mefiboshẹtu

1 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya ajị; sụ: "?O nwekpooru onye shi l'ọnu-ụlo Sọlu, phọduru
nụ tẹ ya gude okfu-ẹhu Jonátanu meeru iphe-ọma?"
2 Yo nweru nwozi ndu ọnu-ụlo Sọlu, ẹpha iya bụ Ziba. Ẹphe ekua ya t'ọ bya aphụ
Dévidi. Eze, bụ Dévidi ajị iya: "?Bụ nggu bụ Ziba tọo?"
Ziba asụ iya: "L'ọ kwa yẹbe nwozi ngu bụ iya."
3 Eze ajị iya: "?O nwekpooru onye phọduru nụ l'ọnu-ụlo Sọlu tẹ ya meeru iya
iphe-ọma, shitaru Nchileke l'ẹka?"
Ziba abya asụ eze: "L'o nweru nwatibe Jonátanu lanụ, nọkwadu nụ, ọkpa labụ
nwụhuru anwụhu."
4 Eze ajị iya: "?Bụ l'awe b'ọ nọ?"
Ziba asụ l'ọ nọkwa lẹ kẹ Makiru Amiyẹlu lẹ Lodeba.
5 Ya ndono; eze, bụ Dévidi ezia t'e je kẹ Makiru Amiyẹlu lẹ Lodeba je eduta iya.
6 Mefiboshẹtu Jonátanu Sọlu ono erulephu; bya adaa byishiru Dévidi ikpere; gude
kwabẹ iya ugvu.
Dévidi abya eku iya: "Mefiboshẹtu!"
Yọ za iya; sụ iya: "L'ọ kwa yẹbe nwozi ngu ndọ-ọ."
7 Dévidi asụ iya: "Ba atsụkwa egvu; kẹle ya e-gude okfu-ẹhu nna ngu, bụ Jonátanu
meeru ngu iphe-ọma. Alị nna ngu oche; mbụ Sọlu bẹ ya a-nụ-phukota ngu azụ. Ọdo
abụru l'ọo lẹ nk'iya bẹ ẹpho ngu a-nọdu anọ tekenteke."
8 Mefiboshẹtu ebyishi ikpere; sụ iya: "?Bụ ngụnu bẹ yẹbe nwozi ngu bụ kẹ t'ị nyata
'ọ-ga-lẹ-mkpa,* dụ l'ọ bụ iya?"
9 Eze abya ekua Ziba, bụ nwozi Sọlu; sụ iya: "Iphemiphe ọbule, shi bụru kẹ Sọlu;
je akpaa lẹ kẹ ndu ọnu-ụlo iya gẹdegede; bẹ ya wowaru nụ nwanwa nnajiufu ngu.
10 Nggụbedua; mẹ ụnwu ngu; mẹ ndu ozi ngu bẹ a-kọjeru iya alị ono; kọta nri;
k'ọphu nwanwa nnajiufu ngu e-nweru iphe-eriri. Ọ bụ lẹ nwanwa nnajiufu ngu;

* **9:8 9:8** L'okfu Híburu bẹ iphe, a kwata dee l'ẹke-a kwa nkụta.

mbụ Mefiboshẹtu a-nọduje eri nri l'ọkwa-nri yẹbe Dévidi.” Teke ono bẹ Ziba mụtaru unwoke iri l'ise; bya enweru ụkporo ndu ozi.
11 Ziba asụ eze: “Yẹbe nwozi ngu e-mekotalephu iphe nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ ziru tẹ ya mee ya.”
Ya ndono; Mefiboshẹtu erilahaa nri lẹ kẹ Dévidi l'ọ bụ nwatibe eze.
12 Mefiboshẹtu bẹ mụtaru nwata nwoke, aza Mayịka. Ndibe Ziba l'ẹphe ha achịko bụkotaru ndu ozi Mefiboshẹtu.
13 Mefiboshẹtu abụru ngvụru ọkpa labụ. Yo buru lẹ Jerúsalemu; kẹ l'ọo-nọduje eri nri l'ọkwa-nri eze tekenteke e.

10

Dévidi emekputa ndu Amọnu
(1 Iphe 19:1-19)

1 A nọnyaa; eze ndu Amọnu abya anwụhu. Nwatibe iya kẹ nwoke, bụ Hanunu abya abụru eze l'ọzori iya.
2 Dévidi asụ: “Lẹ ya e-meru Hanunu Nahashi iphe-ọma; ẹge nna iya meru yẹbedua.” Yọ bya ezi ndu ozi t'ẹphe je akpọru Hanunu ifu nna iya ono.
Ndu ozi ono abya erua Amọnu;
3 ndu ishi ndu Amọnu asụ Hanunu, bụ onye nwe-ẹphe: “?Ịiri l'ọ bụ ugvu bẹ Dévidi akwabẹ nna ngu, meru iphe o ziru t'a bya ngu ọkporu ifu? ?Ịiri l'ẹ t'ọ bụdu ngge bẹ Dévidi ziru ẹphe t'ẹphe bya; k'ọphu ẹphe a-makọtaru ẹge mkpụkpu-wa dụ; shi ẹge ono bya anata iya ayi?”
4 Tọ dụ iya bụ; Hanunu egude ndu ono, Dévidi ziru ozi ono; kpụshishia ẹphe ẹji-agba ẹphe ibe lanụ ibe lanụ; bya achabushia ẹphe uwe-nlọkpuru ẹphe l'ọswara-íkè; nwufu ẹphe t'ẹphe la.
5 A bay ekfuru iya Dévidi; yo zi t'e je ẹphe ndzuta; kẹ l'ọ bụ iphe-iphere, ha nshinu b'e meru ẹphe. Eze ezia; sụ: “T'ẹphe nọdu lẹ Jériko jeye teke ẹji-agba ẹphe ono e-ruchita; tẹmanu ẹphe alata.”
6 Yọ bya edoo ndu Amọnu ẹnya l'iphe ẹphe meru bẹ mewaru tẹ akpo gbanwuhu Dévidi ọku; tụgbua je ebuta ndu sọja k'ọkpa ụkporo ụnu ndu sọja ugbo labụ l'ụnu ndu sọja iri* lẹ ndu kẹ Siríya, bu lẹ Bẹtu-Réhobu; mẹ ndu kẹ Zóba. Ẹphe butakwaruphu eze ndu Maaka yẹle ndu sọja iya: ụnu ndu sọja labụ l'ụkporo ndu sọja iri;† bya ebutafua ụnu ndu sọja l'ụkporo ndu sọja iri‡ lẹ ndu kẹ Tobu yeru onwẹphe.
7 Anụnu, Dévidi anụ iya; yo zifu Jóabu yẹle ndu sọja iya l'ẹphe ha.
8 Ndu Amọnu awụfuta bya akpọo giriri k'ọgu l'ifu obu-edukfu mkpụkpu ono. Ndu kẹ Áramu phụ, shi lẹ Zóba; mẹ Rehobu; mẹ ndu shi l'alị Tobu; ọwaa ndu kẹ Maaka nọdu l'echi-ẹgu.
9 Jóabu aphụlephu l'e buru iya k'ọgu ono ifu l'azụ; yọ fọo ndu Ízurẹlu ndu ọphu katsụa ọma ẹnya ọgu; chịru ẹphe ye t'ẹphe kwabẹru ndu kẹ Áramu ono;
10 bya achịru ndu ọphunanu dobe t'ẹphe nọdu nwunne iya, bụ Abishayi l'ẹka kwabẹru ndu kẹ Amọnu.
11 Jóabu asụ: “O -bụru lẹ ndu Áramu karilahaaru iya ẹka; unu abya eyetaru iya ẹka. Teke bụkwanu l'ọ bụ ndu kẹ Amọnu bẹ karilahaaru unu ẹka; bẹ ẹphe a-bya bya eyetaru unu ẹka.
12 T'obu shihu unu ike; t'ayi lụa ọgu ẹhu ndibe ayi l'ọ bụ ndu bụ mkparawa; lụa ọgu okfu ẹhu mkpụkpu kẹ Nchileke. Lẹ Ojejoje e-me-e iphe, dụ iya mma l'obu.”

* **10:6 10:6** Iphe ọ bụ bụ 20,000. † **10:6 10:6** Iphe ọ bụ bụ 1,000. ‡ **10:6 10:6** Iphe ọ bụ bụ 12,000.

13 Tọ dụ iya bụ; Jóabu yẹle ndu nk'iya awụ-lihu; je etso ndu Áramu ọgu. Ndu
Áramu eye ọkpa l'ọso gbalashịa.
14 Ndu kẹ Amọnu aphụlephu lẹ ndu Áramu agbalawaa; ẹphebedua eshi l'ẹke,
Abishayi nọ ye ọkpa l'ọso; wụba l'ime mkpụkpu ẹphe. Tọ dụ iya bụ; Jóabu eshi
l'ọgu ẹphe lẹ ndu Amọnu ono latashia Jerúsalemu.
15 Ndu Áramu aphụlephu lẹ ndu Ízurẹlu me-kputawaru ẹphe; je edzukobe.
16 Hadadeza ezia ndu Áramu, nọ l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu; ẹphe abyatashia. Ẹphe
lẹ Shobaku, bụ onye ishi ndu sọja Hadadéza awụru laa Helamu.
17 A bya ekfuru iya Dévidi; yo kua ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; ẹphe adaa Ẹnyimu Jọ́danu
jeshia Helamu. Ndu Áramu ono abya akpọo giriri; tso Dévidi phẹ ọgu.
18 Ẹphe emekochaa gbaaru ndu Ízurẹlu ọso. Dévidi egbua ụnu ndu sọja l'ụkporo
ndu sọja iri l'ise lẹ ndu k'ụgbo-ịnya; mẹ ụkporo ụnu unwoke ugbo ise, bụ ndu egudeje
ịnya mmanu alụ. Shobaku, bụ onye ishi ndu sọja ẹphe b'e mekaru iphe; yọ nwụhu
l'ẹke ono.
19 Ndu eze ono, ẹphe lẹ Hadadéza shi yeko ẹka l'ọgu ono aphụlephu lẹ ndu Ízurẹlu
lụ-gbuwaru ẹphe; ẹphe emee t'ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu nọdu lẹ nchị-odoo; ẹphebedua
anọdu ndu Ízurẹlu l'ẹka. Ndu Áramu atsụlahaa egvu; jịka oyetaru ndu Amọnu ẹka
ọdo.

11

Dévidi anata Uráya nyee ya

1 Yo be l'oge mini-ọdungu teke ndu eze ejeje ọgu; Dévidi ezifu Jóabu yẹle ndu ozi
iya; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; ẹphe eje agwaa ndu Amọnu maa; kee k'ọgu; yechia
mkpụkpu Rába. Dévidi l'onwiya akwaa lẹ Jerúsalemu.
2 Yo be l'urẹnyashi ujiku lanụ; Dévidi egbeshi l'oshi-azẹe ya tẹ ya kpaphe akpaphe
l'eli ụlo-eze iya. Yọ nọdu l'ẹke ono tụfu ẹnya phụa nwanyi, aghụ ẹhu. Nwanyi ono
l'amashikpoo mma ike.
3 Dévidi ezifu madzụ t'o je akpata ishi onye nwanyi ono bụ. Onye ono asụ iya: "L'ọ
kwa Betisheba; nwatibe Eliyamu. Ọ bụ nyee Uráya kẹ Hetu."
4 Dévidi eye ndu ozi iya t'ẹphe je edutaru iya ẹya. Betisheba abyalẹphu; Dévidi
eduta iya yẹle iya azẹe. (Yọ bụru teke ono bẹ Betisheba shilephu l'ome nsọ kẹ ọsafu
mmeru, eemeje teke nsọ metsuaru nwanyi.) E metsua; nwanyi ono atụgbua lashia.
5 Nwanyi ono atsụta ime; bya ezia Dévidi; sụ iya: "Lẹ ya dụkwa ime."
6 Dévidi ezia Jóabu; sụ iya t'o ziaru iya Uráya kẹ Hetu t'ọ lata. Jóabu abya ezia
Uráya t'o je aza Dévidi oku.
7 Uráya erua; Dévidi ajị iya ajị Jóabu; mẹ ndu sọja iya; mẹ ẹge ọgu ono eje ala.
8 Dévidi asụ Uráya: "T'ọ laa l'ufu iya je atụta ume." Uráya egbeshi; tụgbua. Eze
egworu iphe nụ t'e wolaaru iya.
9 Obenu lẹ Uráya kwaru l'ọnu-nggamgbo eze; yẹle ndu ozi nnajiufu iya aradụ; tọ
laruhe l'ufu iya.
10 A bya ekfuaru Dévidi lẹ Uráya ta lahẹkwa. Yọ bya ajị Uráya: "?Tọ bụdunua ẹke
teru ẹnya b'i shi lata nta-a? ?Nanu ẹge ọ dụ b'ẹ tị lahẹdu l'ufu?"
11 Uráya asụ iya: "Lẹ Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; ndu Ízurẹlu; ndu Júda; nnajiufu
iya, bụ Jóabu; mẹ ndu ozi iya l'ẹphe ha; tụkokwa wụshiru l'ẹgu ọgu. ?Nanụ ẹge
ya e-shi lashia l'ufu je eria; ngụa; yẹle nyee ya azẹe? Kamẹnu; ya te emekwa iya
ememe!"
12 Dévidi asụ iya: "Nọfufua ntanụ. Teke o beru echile; ya ahaa ngu t'ị laphu azụ."
Ya ndono; Uráya akwaa lẹ Jerúsalemu mbọku ono; mẹ echile iya; tọ lahẹ.

13 Dévidi ekua ya; yọ bya; yẹle iya atụko ria; ngụa; Dévidi echee ya mẹe nshinu. Yo
be l'ẹnyashi; Uráya egbeshikwa je azẹe l'ẹke ọ zẹ ụnyaphua iya yẹle ndu ozi nnajiufu
iya; ọphu ọ ladụ l'ufu iya.
14 Yo be l'ụtsu; Dévidi ederu ẹkwo nụ Uráya t'ọ nụ Jóabu.
15 Iphe o deru l'ẹkwo ono bụ: "Duru Uráya ye l'ifu ọgu l'ẹke ọphu katsụa okpo ọku.
I -dutsuaru iya ye; unu akpọ-phu azụ; k'ọphu ee-gbu iya; t'ọ nwụhu."
16 Yọ bụru teke Jóabu gude ndu sọja iya yechia mkpụkpu ono b'o duru Uráya ye
l'ẹke ọ maru lẹ ndu ọhogu ẹphe, ike katsụa nọ.
17 Ndu mkpụkpu ono awụfutalephu jekfu Jóabu phẹ ọgu; a harụ ndu sọja Dévidi
gbushia. Uráya kẹ Hetu etsoru lẹ ndu nwụhuru nụ.
18 Jóabu abya ezia ozi; kọoru Dévidi ẹge ọgu ono gude jee.
19 Jóabu asụ onye ono, o ziru ono: "I -dogetsuaru eze ẹge ọgu ono jeru laa;
20 ọ -bụru l'iwe byaru iya l'ẹhu; yọ jịlahaa ngu: 'Iphe meru iphe unu gude je
anọnuka mkpụkpu ọbu ntse l'ọgu ono; ?unu ta mahaadụa l'ẹphe a-nọdu l'eli ụpho-
mkpuma agba akfụ.
21 ?Bụnua onye bẹ gburu Abímẹleku Jerubesheti? ?Tọ bụdunua nwanyi, nọ l'eli
ụpho-mkpuma gude o-ji-l'ẹka mkpuma tụ-gbua ya lẹ Tebẹzu? ?Bụ ngụnu meru iphe
unu jeru je anọnuka l'ụpho-mkpuma ọbu ntse?' Ọ -jịa ngu ẹge ono; nggu asụ iya lẹ
nwozi iya; mbụ Uráya kẹ Hetu bẹ nwụhukwaruphu."
22 Nwozi ono atụgbua jeshia. Yo rua; je atụko iphe, bụ iphe Jóabu ziru iya zikota
Dévidi.
23 Nwozi ono asụ iya: "Lẹ ndu ono nabaru ayi ẹka; wụ-kfuta ayi ọgu l'echi-ẹgu.
Ọle ayi chị-phuru ẹphe azụ jeye ayi erua l'obu-edukfu mkpụkpu ẹphe.
24 Ndu chị akfụ anọdu l'eli ụpho-mkpuma gude iya haru ndu ozi nggụbe eze tụ-
gbushia. Ọdo abụru lẹ nwozi ngu; mbụ Uráya kẹ Hetu tsokwa nwụhu."
25 Dévidi abya ezia nwozi ono; sụ iya: "Iphe, ii-kfuru Jóabu bụ: 'Lẹ ya sụru tẹ ike
ba agvụkwa unu; kẹ l'ọgu ta akpadu oke onye oo-gbu. T'ẹka shia ya ike l'ọgu ono
l'ẹke mkpụkpu ono nọ; jeye teke ọo-lụta iya. Je ekfuaru Jóabu ẹge ono gude mee
t'obu shihu iya ike.' "
26 Nyee Uráya anụa lẹ nji iya nwụhuwaru; nọoru iya l'ụlo-ẹkwa.
27 Yọ nọ-getsua l'ụlo-ẹkwa ono ẹge aanọje; Dévidi eduta iya lụlahaa. Yọ mụaru
iya nwata nwoke. Obenu l'iphe ono, Dévidi meru ono dụ Ojejoje ẹji.

12

Nétanu ekfuru Dévidi iphe, dụ ẹji, o meru

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ezifu Nétanu t'o je kẹ Dévidi. Nétanu erua bya asụ iya:
"L'o nweru unwoke labụ, bu lẹ mkpụkpu lanụ. Onye lanụ nweru iphe; onye ọphu
abụru onye ụkpa.
2 Onye onanu, nweru iphe ono nweru atụru; nweru eswi l'igwe.
3 Obenu l'onye ụkpa phụ te nwedu iphe, o nweru; gbaha nwada atụru, ọ zụtaru
azụta. Yo chee ya jeye; yọ nọdu yẹle ụnwegirima ibe iya l'ẹka vuta. Nwoke ono
yẹ l'atụru iya ono anọduje erigba nri; l'angụ mini l'okoro lanụ; k'ọphu bụ l'oohejeru
nwatụru ono eheru; yo ku mgbẹnya. Atụru ono anọdu ọnodu nwatibe iya kẹ nwanyi.
4 Yo be ujiku lanụ; ẹbyee abyaru nwoke ono, nweru iphe ono. Yọ jịka lẹ ya
t'akpụtadu atụru nk'iya ono; m'ọ bụ eswi iya ono nanụ gbua; gude shiaru ẹbyee
ya ono nri. Yo gbechia je akpụta nwada atụru k'onye ụkpa phụ gbua gude shiaru
onye ẹbyee ya ono nri."
5 Dévidi avọru ọku ghụa ẹhu; sụ Nétanu: "Kamẹnu; l'onye ono, meru iphe ono; bẹ
ishi iya a-lakwa iya!

6 Ọ kfụfutaje ụgwo atụru ono ugbo ẹno; kẹ l'o meru iphe dụ ẹge ono; imiko onye ụkpa ono ta dụ iya."
7 Nétanu asụ Dévidi: "L'ọ kwa nggụbedua bụ onye ono! Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu sụru: 'Lẹ ya wụru ngu manụ l'ishi t'ị buru eze, a-nọdu achị ndu Ízurẹlu; bya anafụta ngu l'ẹka Sọlu.
8 Ya woru ụlo Sọlu, bụ nnajiufu ngu ye ngu l'ẹka; woru unyomu iya ye ngu l'ẹka. Ya woru alị-eze ndu Ízurẹlu; mẹ kẹ Júda woru ye ngu l'ẹka. Ọ -bụru l'iphemiphe ọbule ono bẹ ha nwanshị; bẹ ya ge eyekwafuaru ngu iya iphe.
9 ?Nanụ ẹge ọ dụ; b'i wotaru okfu Ojejoje kpọo ẹbo-ẹbo-l'afụ; shi ẹge ono mee iphe, dụ iya ẹji l'ẹnya? I gude ogu-mbeke gbua Uráya kẹ Hetu; bya eduta nyee ya lụlahaa. Yọ bụru ogu-mbeke ndu Amọnu b'i gude gbua ya.
10 Iphe, ịi-maru bụ l'ẹ to nwedu l'ọchi agvụ l'ufu ngu gbururu jeye; kẹ l'ẹ to nwedu iphe, ị gụberu iya; je anaa Uráya kẹ Hetu nyee ya lụlahaa.'
11 Ojejoje, bụ Nchileke sụru: 'Lẹ ya e-shi l'ufu ngu vọfuta iphe, dụ ẹji kpube ngu. Ịi-nọdu ẹge-a; ya achịta unyomu ngu; nụ onye ufu ngu; yọ raa ẹphe l'echi oke-eswe.
12 I meru nkengu lẹ mpya. Ọbule ya e-mekwanu ngu nke ngu l'echi oke-eswe l'ifu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha.' "
13 Dévidi asụ Nétanu: "Ya mesweekwaru Ojejoje."
Nétanu asụ iya: "Lẹ Ojejoje wofuakwaru iphe, dụ ẹji, i meru. Ẹ tịi nwụhuhekwa.
14 Obenu lẹ keshinu bụ iphe ono, i meru ono bẹ ndu ọhogu Ojejoje shiwa kfubyia ya; bẹ nwata ono, a mụru ngu ono ta anọkwa."
15 E metsua; Nétanu atụgbua lashia l'ufu.

Anwụhu nwata ono, a mụru Dévidi ono

Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya adaa nwata ono, nyee Uráya mụtaru Dévidi ono ẹka; iphe-ememe abya azụ iya.
16 Dévidi arọlahaa Nchileke l'okfu ẹhu nwata ono. Yọ wata ọswi aswịswi. Ẹnyashi mbọku-mbọku; ọ -laa l'ụlo; yo je azẹru l'alị; l'arọ Nchileke.
17 Ndu ọphu bụ ọgurenya l'ufu iya abya t'ẹphe yeta ẹka kpụ-lia ya l'alị ono, ọ zẹ ono; to kwe; jịka lẹ ya te etsodu ẹphe ria nri.
18 Yo be lẹ mbọku k'ẹsaa; nwata ono anwụhu. Ndu ozi Dévidi awata ọtsu egvu ẹge ẹphe e-me kfuru iya lẹ nwata ono nwụhuwaru; kẹ l'ẹphe sụru: "Teke nwata ono nọkwadu ndzụ bẹ ẹphe kfuru yeru Dévidi; tọ ngaru ẹphe nchị. ?Nanụ ẹge ẹphe e-shi kfuru iya lẹ nwata ono nwụhuwaru? Oo-merukwa onwiya ẹhu."
19 Dévidi abya aphụa ẹge ndu ozi iya adzụ-phere onwẹphe taphatapha; yo rua ya l'ẹhu lẹ nwata ono nwụhuwaru. Yọ jị ẹphe: "Nwata ọbu; ?ọ nwụhuwaru tọo?"
Ẹphe asụ iya: "Iyee; l'ọ nwụhuakwaru."
20 Ya ndono; Dévidi abya egbeshi l'ọgbodo-alị ono, ọ zẹ ono je aghụa ẹhu; jịa manụ. Yọ bya agbanwee uwe iya bahụ l'ime ụlo Ojejoje je abaaru iya ẹja. Yo metsua ẹge ono; lashia l'ufu iya; rua; sụ t'a nụ iya nri. A nụ iya ẹya; yo ria.
21 Ndu ozi iya abya ajịa ya: "?Nanụ ẹge ọ dụ b'i meru egbe umere ọwaa? Teke nwata ono nọkwadu ndzụ b'i shi akwa ẹkwa; l'aswị aswịswi. Yọ bụ-chiaru nta-wa, ọ nwụhuru-a b'ị gbeshiru ria nri!"
22 Dévidi asụ ẹphe: "Lẹ ya shi ara ẹkwa; l'aswị aswịswi teke nwata ono nọkwadua ndzụ; kẹ lẹ ya rịru; sụ: '?Onye maru mẹ Ojejoje e-meru iya eze-iphe-ọma dobe nwata ono ndzụ?'
23 Ọle nta-a l'ọ nwụhuwaru-wa; ?bụkwadu kẹ ngụnu bẹ ya a-nọdu aswịru aswịswi nta-a. ?Ya a-dụ ike wophuta iya azụ ọdo tọo? Ọ bụ yẹbedua e-mekochaa lakfube iya; obenu lẹ nwata l'onwiya ta alahẹkwanu azụ alakfuta iya ọdo."

Aamụ Sólomọnu

24 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya adụa nyee ya, bụ Betisheba ike. Yọ bya alaaru iya l'ụlo;
yọ tsụta ime; mụaru iya nwata nwoke. Dévidi agụa nwata ono Sólomọnu. Ojejoje
eyeru nwata ono obu.
25 Ojejoje egude kẹ obu, o yeru iya zia onye nkfuchiru iya; mbụ Nétanu t'o je agụa
ya Jedidaya.*

Jóabu alụta Rába
(1 Iphe 20:1-3)

26 Ya ndono; Jóabu abya etso Rába Amọnu ọgu. Yọ lụa lụta mkpụkpu, onye eze
ẹphe bu.
27 Jóabu abya ezifu ndu ozi iya t'e zia Dévidi: "Lẹ ya tsowaru ndu Rába ọgu; nawa
ẹphe ẹke ẹphe eshije angụ mini.
28 Ọo ya bụ; chịkobe ndu sọja, phọduru nụ l'ẹphe ha bya ekepheta mkpụkpu ono;
nata iya; mẹ teke ya a-nata iya yẹbedua; e woru mkpụkpu ono gụa ya."
29 Ya ndono; Dévidi abya achịkobe ndu sọja ono l'ẹphe ha; chịru ẹphe jeshia Rába.
Yo rua; bya abakfu ẹphe ọgu; lụta iya.
30 Yo kputa eze ẹphe okpu-eze, o kpu l'ishi. Ẹra okpu-eze ono ha l'ọbu ẹra talẹntu
mkpọla-ododo. Yọ bụru mkpuma, vugbaa oke aswa b'e gude dengashia ya edengashi.
E wota okpu-eze ono kpube Dévidi. Dévidi akwata ọswa kwaa ọkwata, ha nshinu
lẹ mkpụkpu ono. 31 Yọ chịta ndu mkpụkpu ono dobe t'ẹphe gudeje sọya; ikworo;
mẹ ogbu-nkụ l'eje ozi; bya eye ẹphe t'ẹphe yọje ẹja. Yọ bụru ẹge ono b'o mekotaru
mkpụkpu, nọkota l'alị ndu Amọnu. E metsua; Dévidi yẹle ndu sọja iya l'ẹphe ha
awụru lashia azụ le Jerúsalemu mu.

13

Amụnonu; mẹ Táma

1 Nwatibe Dévidi; mbụ Abusolomu nweru nwunne iya nwanyi, aza Táma. Táma
amashi mma ike. A nọnyaa; nwatibe Dévidi kẹ nwoke, aza Amụnonu abya eyeru
Táma obu.
2 Ẹhu abọhu Amụnonu l'okfu ẹhu nwanna iya ono; mbụ Táma; k'ọphu bụ l'iphe-
ememe guderu iya. Iphe, kpọru Amụnonu abụru ẹge oo-shi tẹ yẹle Táma zẹe; kẹle
Táma bẹ nwoke ta achịkahubua ọkpa.
3 Amụnonu bẹ nweru ọnya iya, aza Jonadabu Shimeya. Jonadadu bụ nwa nwunne
Dévidi; bụru onye ẹregede.
4 Yọ bya ajị Amụnonu: "?Bụ ngụnu kparu iphe ọ bụ nggụbe nwatibe eze abụje: o
-rua l'ụtsu mbọku-mbọku; nggu anwụpyashihu ẹge-a? Kanụru iya iphe ọbu."
Amụnonu asụ iya: "Lẹ ya yeru Táma, bụ nwunne Abusolomu; bụ nwanna iya obu."
5 Jonadabu asụ iya: "Je azẹru l'oshi-azẹe ngu; meje l'ẹhu ta dụdu ngu mma. Nna
ngu -bya lẹ ngu phụ ajịji; nggu asụ iya l'ịiro iya t'ọ haa nwanna ngu; mbụ Táma t'ọ
bya anụ ngu nri. T'ọ nọdu l'ẹke iile iya ẹnya; mee nri ọbu; gude ẹka iya nụa ngu
iya."
6 Amụnonu ekwe je azẹru l'ọbu onye ẹhu ẹ-ta dụdu mma.
Yo be teke eze byaru iya ajịji; Amụnonu asụ iya: "Byiko; tẹ nwanna iya; mbụ Táma
byanụ bya anọdu tẹ ya le iya ẹnya t'o ghee akara nụ iya tẹ ya taa."
7 Tọ dụ iya bụ; Dévidi ezia t'e je l'ufu je ezia Táma; t'o je l'ụlo nwanna iya; mbụ
Amụnonu je emee nri; nụ iya t'o ria.
8 Táma atụgbua jeshia l'ụlo nwanna iya; mbụ Amụnonu. Yo rua; Amụnonu azẹwa
azẹe. Táma abya ekpota ntụ iphe, eegudeje eme akara bya agwọkobe iya; bya eshi
iya ghee akara.

* **12:25 12:25** Iphe, "Jedidaya" bụ bụ "onye Ojejoje yeru obu".

9 Yọ bya achịru akara ono ye l'efere woru nụ iya. Amụnonu ajịka iya atata; sụ iya
t'ọ chịshia iphe, bụ ndu, nọ l'ẹke ono t'ẹphe gbeshi! Ẹphe alụfukota.
10 Amụnonu asụ Táma: "T'o wobata nri ọbu l'ime mkpura; yo gude ẹka iya nụje
iya ẹya tẹ ya ria." Ya ndono; Táma apata akara ono, o gheru ono wojeru nwanna iya;
mbụ Amụnonu l'ime mkpura iya.
11 Táma ewolilephu nri ono nụ iya t'o ria; Amụnonu azụpyabe iya; sụ iya: "Bya tẹ
nggu l'iya zẹe; nwanna iya."
12 Táma asụ iya: "Wawakwa; nwanna iya! Be egudekwa iya ike! Ẹ te emejekwa
ẹgbe iphe ono l'alị Ízurẹlu! Be emekwa ẹjo akpamara ọwananu.
13 A -bya l'ẹhu nk'iya; ?bụ awe bẹ ya a-nọdu wofu onwiya iphe-iphere iya. Tẹmanu
bẹ nggụbedua l'onwongu a-dụlephu l'ọ bụ onye tso lẹ ndu ono, eme éswé l'alị Ízurẹlu
ono. Byiko; kfunuru yeru eze; ẹ tọo jịkakwa t'ẹ b'ị lụ iya."
14 Yo kfua nta; kfua imo; Amụnonu ta ngarụ iya nchị. Yo gude iya k'ẹhuka raa; kẹ
l'ọ ka iya ike.
15 E metsua; Táma abya adụ Amụnonu ashị k'ẹji. Mbụ l'ashị, ọ kpọru iya byaru bya
aka obu, o shi yeru iya. Amụnonu asụ iya: "T'o gbeshi; lụfu!"
16 Táma ajịka; sụ iya: "Waawa! L'achịchi ọwaa, ịichi iya tẹ ya lụfu nta-a bẹ kakwa
ẹji; karia ọphu i mewaru iya." Amụnonu ta angaru iya nchị;
17 kua onye ejeru iya ozi; sụ iya: "T'ọ kpụfuru iya nwanyi-a l'ifu; yọ guchia ibo ono;
swọ-budo iya l'etezi!"
18 Onye ozi iya ono abya enwufu Táma; guchibodo iya ye l'etezi swọbe iphe l'ibo
ono. Táma bẹ yeru uwe-nlọkpuru, nweru ẹka ogologo; kẹ l'ọ bụ egbe uwe ono bẹ
ụnwada eze ndu ọphu nwoke ta chịkahubua ọkpa eyeje.
19 Táma ekpota ntụ kpua onwiya l'ishi; woru uwe-nlọkpuru ono, o yeru ono
gbajashịa; chịru ẹka kwẹe l'ishi; raru ẹkwa lashia.
20 Nwunne iya; mbụ Abusolomu aphụa ya bya ajịa ya: "?Ọ dụ lẹ nwanna ngu; mbụ
Amụnonu mebyiwaru ngu? Nọdu nwandoo nwunne mu. Nwanna ngu b'ọ bụ; be
evukwaru iphe ono l'obu." Táma eje eburu lẹ kẹ nwunne iya Abusolomu; nọdu l'ọ
-bụ nwanyi, e bufuru ebufu.
21 Eze Dévidi anụlephu iphe, meru nụ; ẹhu agbanwuhu iya ọku.
22 Abusolomu adahụ Amụnonu nkịchi; to kfujehe okfu eyeru iya; m'ọ bụ k'ọma;
m'ọ bụ k'ẹji. Yọ kpọo Amụnonu ashị kẹ l'o guderu nwunne iya; mbụ Táma k'ẹhuka
raa.

Abusolomu; mẹ Amụnonu

23 Afa labụ eswetsua teke ndu akpụjeru Abusolomu atụru iya ẹji nọ lẹ Bálụ-Házọ
l'ókè ẹphe lẹ ndu Ífuremu. Abusolomu ezia iphe bụ ụnwu eze; ndu k'unwoke t'ẹphe
dzua l'ẹke ono.
24 Abusolomu ejekfu eze l'onwiya je asụ iya: "Lẹ yẹbe nwozi ngu bẹ ndu akpụje
atụru ẹji byakwaru ozi. Ya arọ nggụbe eze tẹ nggu lẹ ndu ozi ngu yịnuru bya."
25 Eze asụ iya: "Waawa; nwa iya. L'ẹphe ta achịkodu bya; kẹ l'ẹphe a-bya abụru
ivu-ẹra nọduru ngu." Yọ rọo ya nta rọo ya imo; to kwe lẹ ya e-je. Yọ bụ-chiaru ọnu
b'ọ gọru nụ iya.
26 Abusolomu abya asụ iya: "Ọ -bụru l'ẹ tịi byadụ; byiko tẹ nwanna iya; mbụ
Amụnonu tsokwaru ẹphe bya!"
Eze ajị iya: "?Bụ kẹ ngụnu bẹ oo-gude tsoru unu je?"
27 Abusolomu arọo ya; rọshia ike; yo kweta tẹ Amụnonu yẹ l'ụnwu eze ndu
k'unwoke ndu ọphu tsoru iya je.
28 Abusolomu asụ ndu ozi iya: "T'ẹphe tọ-nwube ẹnya maru teke Amụnonu
ngụwaru mẹe; yo gudewa iya. Ya -sụ unu t'unu chitsua Amụnonu; unu chigbua

ya. Unu ba atsụkwa egvu. ?Tọ bụdu yẹbedua bẹ ziru iya unu tọo. T'obu shihu unu ike; unu be etekwa etete."
29 Ya ndono; ndu ozi Abusolomu emee Amụnonu ẹge e ziru ẹphe. Ụnwu eze; ndu k'unwoke awụ-lihu; onyenọnu; yọ kfụ-kobe ịnya-mulu iya; gbalaa.
30 Ẹphe anọdukwaduru l'esu-ụzo; ozi egbe ruwanu Dévidi nchị lẹ Abusolomu gbushikotaakwaru ụnwu eze; ndu k'unwoke l'ẹphe ha; l'ẹ to nwekwa ẹphe m'ọ bụ onye lanụ phọduru nụ.
31 Eze ezilihu; ye ẹka l'uwe iya lawaa ya. Yọ bya agwọshita l'alị; zẹru. Ndu ozi iya, vudonyabe iya nụ l'ẹke ono atụko uwe ẹphe lawashịkwaaphu.
32 Jonadabu Shimeya, bụ nwa nwunne Dévidi asụ eze: "Tẹ onye nwe mu nụ; ba arịkwa l'ụnwu-eze l'ẹphe ha b'e gbugewaru. Ọ kwa Amụnonu kpụu bẹ nwụhuru nụ. Ọ kwa iphe Abusolomu shihawa rịta keshinu mbọku ono, Amụnonu guderu nwunne iya nwanyi; mbụ Táma k'ẹhuka raa ono ndono.
33 Tẹ nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; ba achịkwaru uche ye l'a sụru l'ụnwu-eze gvụru. Ọ kwa Amụnonu kpụu bẹ nwụhuru nụ."
34 Abusolomu bụ ọwaa yehawaruru ọkpa l'ọso gbalaa-wa.
Tọ dụ iya bụ; nwoke, nọ lẹ nche apalia ẹnya; phụ igweligwe ndu jiru ụzo; l'ẹke ẹphe shi l'ugvu eje abya.
35 Jonadabu asụ eze: "Lenu; l'ụnwu nggụbe eze alaakwa. Ọ kwa ẹge yẹbe nwozi ngu kfuru iya bụ ẹge ọ mụru."
36 Ekfuge, ookfuge l'iya phụ; ụnwegirima eze; ndu k'unwoke ono awụbata; bya atụa ụzu-ẹkwa. Eze yẹle ndu ozi iya l'ẹphe ha akwaa ẹkwa; kwashịa ya ike.
37 Abusolomu agbalaa lakfushia Talumayi Amihudu; mbụ eze ndu Geshu. Dévidi anọdu l'akwa ẹkwa nwa iya ono mbọku-mbọku.
38 Abusolomu agbaru laa Geshu; je anọo afa ẹto l'ẹke ono.
39 A nọnyaa; obu Abusolomu emelahaa eze, bụ Dévidi; kẹ l'o nwewaru obu lẹ k'anwụhu Amụnonu nu.

14

Abusolomu alaphuta azụ lẹ Jerúsalemu

1 Ya ndono; Jóabu Zeruya abya amaru l'obu Abusolomu bẹ emeshi eze ike.
2 Yọ bya eye madzụ t'o je Tékowa je ekuaru iya nwanyi mmamiphe l'ẹke ono; sụ iya: T'o meje l'ọ bụ onye nọ l'aphụ. T'o yee uwe onye nọ l'aphụ; haa ọji manụ mbeleke. T'oo mejelephu l'ọ bụ nwanyi, shi teke teru ẹnya nọduta l'aphụ onye nwụhuru anwụhu.
3 T'o jekfu eze je ekfuaru iya ẹge ono. Tọ dụ iya; Jóabu abya eworu okfu ye iya l'ọnu.
4 Nwanyi Tékowa ono abya ejekfu eze tẹ ya kfuru yeru iya; rua bya ebyishi ikpere; kpube ifu l'alị gude kwabẹ iya ugvu; bya asụ eze: "Nggụbe eze; byiko yenuru iya ẹka!"
5 Eze ajị iya: "?Nanụ ẹge ọ dụ?"
Yọ sụ iya: "Lẹ ya bụ nwanyi, maa tọfuru; mbụ lẹ nji iya ta anọhedu.
6 Yọ bụru ụnwegirima unwoke labụ bẹ yẹbe nwozi ngu nwanyi mụtaru. Yo be ujiku lanụ; ẹphe ẹbo awata ọgu l'ẹgbudu; to nwe onye nọ l'ẹke ono; k'ọphu ee-gbo ẹphe. Onye lanụ echitsua ibe iya; woru iya chigbua.
7 Ya ndono; ndibe ayi l'ẹphe ha awụ-lihu ripyabe yẹbe nwozi ngu nwanyi; sụ tẹ ya kpụfutafuaru ẹphe onye ọphu chigburu nwunne iya kẹ nwoke phụ t'ẹphe gbua gude gwata ụgwo ọchi iya; shi ẹge ono nafụ iya òkè, gbaru iya nụ l'iphe nna iya. Ẹphe eme t'ẹphe menyia nwa akpụru icheku-ọku lanụ ono, ya tọgboru ono; shi ẹge ono mee t'ẹpha nji iya; mẹ awa iya chịhu."

8 Eze asụ nwanyi ono: “Tụgbua lashia; tẹ ya bya atụru ekemu nụ ẹphe l'okfu ẹhu ngu.”

9 Nwanyi Tékowa ono asụ iya: “Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; t'iphe, dụ ẹji, a-lụfuta iya nụ tukokwaru iya l'ishi; mẹ l'ishi ọnu-ụlo nna iya. Tẹ ikpe ba anmakwa eze yẹle aba-eze iya.”

10 Eze asụ iya: “O -nwekpooru onye jeru ngu ekfuru; duta iya byakfuta iya; onye ọbu aparu ngu haa.”

11 Nwanyi ono asụ iya: “Byiko; tẹ nggụbe eze kpọ-kunua Ojejoje, bụ Nchileke ngu; k'ọphu onye ọ nọ l'ẹka; mbụ ọgwata ụgwo ọchi ono a-ha ogbu nwatibe iya kẹ nwoke ono.”

Eze asụ iya: “Kamẹnu; l'ẹgbushi, nọ nwatibe ngu l'ishi te erifudu; m'ọo nanụ.”

12 Nwanyi ono asụ iya: “Tẹ yẹbe nwozi ngu nwanyi kfufunua akpụru okfu lanụ yeru nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ.”

Yọ sụ iya: “Kfua ya.”

13 Nwanyi ono asụ iya: “?Bụ ngụnu meru iphe nggụbe eze pataru egbe iphe ọwaa kpube ndibe Nchileke? ?T'ọ bụdu ikpe bẹ nggụbe eze anma onwongu l'iphe ono, iikfu nta-a ono; kẹle nwatibe ngu phụ, a chịfuru achịfu phụ bẹ nggụbe eze te kwedu t'ọ lata.

14 Ayi l'ayi ha nwụhufutaje anwụhu. Ayi dụ l'ọ bụ mini, wụshihuru l'alị, ẹ-te nwehedu ẹge ee-shi kukobe iya l'iphe ọdo. Ẹ to nwekwa onye Nchileke gụfuru t'ẹ b'ọ nwụhushi. Iphe, oomejechia bụ l'ọochoje ụzo, ee-shi t'onye a chịfuru achịfu laphuta azụ lakfuta iya.

15 Ya byawaru tẹ ya kfuaru iya nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; kẹ lẹ ndiphe mewaru egvu ye iya l'ẹhu. Yẹbe nwozi ngu nwanyi arịa lẹ ya e-kfuru yeru nggụbe eze; kẹ l'o nweru ẹge ọo-dụ; nggu emee iphe, nwozi ngu arọ ngu t'i mee.

16 Mbụ lẹ nggụbe eze a-nụa okfu iya; nafụta yẹbe nwozi ngu l'ẹka nwoke ono, achọ ụzo, oo-shi gbua yẹle nwa iya; nafụ ayi òkè-iphe ono, Nchileke nụru ẹphe ono.

17 Nta-a bẹ yẹbe nwozi ngu nwanyi ekfu; sụ: ‘Byiko; tẹ okfu nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ mekwaa tẹ meji nmakfuru iya anmakfuru; kẹle nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ dụ l'ọ bụ ojozi Nchileke, amajẹru iphe, dụ mma mẹ iphe, dụ ẹji. Tẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu swikwaru ngu eswiru.’ ”

18 Ya ndono; eze abya ajị nwanyi ono; sụ iya: “Be ed omikwaru iya iphe-a, ya eme tẹ ya jịa ngu-a edomi.”

Nwanyi ono asụ iya: “Jịnua ya iphe ọbu; nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ.”

19 Eze abya ajị iya: “Ẹka Jóabu; ?ọ dụ l'iphemiphe ọbule-a, iikfu-a tọo?”

Nwanyi ono asụ iya: “Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; ?bụ onye ha kẹ t'ẹ b'o ye ọnu l'ajị, ị jịru? Ọ kwa nwozi ngu Jóabu bẹ ziru iya ije-wa; bụkwaru iya phụ bẹ yeru yẹbe nwozi ngu okfu l'ọnu tẹ ya kfua.

20 Ọ bụ nwozi ngu, bụ Jóabu bẹ meru iphemiphe ọbule ono; k'ọphu ọo-gbanwe iphe-a, l'eme nta-wa. Nggụbe onye nwe mu nụ bẹ manụru mmamiphe l'ọbu ojozi Nchileke; k'ọphu bụ l'ị makọtaru iphe, bụ iphe, eme lẹ mgboko-a.”

21 Ya ndono; eze asụ Jóabu: “Ọ dụ mma. Ya e-me-e iphe ono. Tụgbua je edulata nwokorọbya ono; mbụ Abusolomu.”

22 Jóabu ebyishi ikpere; kpube ifu l'alị gude kwabẹ iya ugvu; bya etua eze ẹpha. Yọ sụ: “Ntanụ-a bẹ yẹbe nwozi ngu maretaru lẹ ya nọ nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ l'obu; kẹ l'i meru iya iphe, ya rọru ngu t'i meeru iya.”

23 Tọ dụ iya bụ; Jóabu atụgbua jeshia Geshu je eduphuta Abusolomu azụ lẹ Jerúsalemu.

24 Obenu l'eze sụkwanuru t'o jelekwaphu je eburu l'ụlo nk'iya; t'ẹ b'o gudehekwa ẹnya iya phụ iya ọdo. Ya ndono; Abusolomu eje eburu l'ụlo nk'iya; too gudejehe ẹnya iya phụ eze.

Abusolomu yẹle Dévidi edoshi

25 L'alị Ízurẹlu gbaa mgburumgburu b'ẹ to nwedu nwoke ọdo, a jaberu ajaja kẹ mma iya l'ọ bụ Abusolomu. Tsube l'ishi jeye l'ọbechere-ọkpa iya; b'ẹ to nwedu ẹke o nweru ntụpo.
26 Ẹgbushi, nọ iya l'ishi shi evuje; dụ ogologo; dụ jịkfujikfu. Yo shi akpụje iya ugbo lanụ l'afa teke okpoko-ẹgbushi iya hawa nshinu ẹge ono. Ọ -kpụ-gee ya; yo wota iya tụa; t'ọ maru ẹge ọonyita-be ẹra. Ẹra ẹgbushi iya shi eruje ụkporo shẹkelu iri* m'e -gude iphe, eze egudeje atụ ẹra iphe tụa ya.
27 Iphe a mụtaru Abusolomu; bụ ụnwegirima unwoke ẹto; mẹ nwata nwanyi lanụ. Ẹpha nwata iya kẹ nwanyi ono bụ Táma. Táma ono amashi mma ike.
28 Abusolomu ebua lẹ Jerúsalemu afa labụ; ọ bụ l'ẹ to gudebua ẹnya iya phụ eze ifu.
29 Abusolomu ezia tẹ Jóabu bya tẹ ya zi iya kẹ eze. Jóabu te kwe abyabya. Yọ bya ezia ya k'ugbo ẹbo; yọ jịkakwaphu abyabya.
30 Yo kwe teke ono bya ezi ndu ozi iya; sụ ẹphe: "Unu lenu; l'ẹgu, Jóabu kọru balị bẹ nọ-nyabe nke iya. Unu je atụa ya ọku." Ndu ozi iya atụgbua je eworu ọku tụa ya.
31 Jóabu atụgbua jekfube Abusolomu lẹ nk'iya; je asụ iya: "?Nanụ ẹge ọ dụ b'i yeru ndu ozi ngu; ẹphe eje atụa ọku l'ẹgu iya?"
32 Abusolomu asụ Jóabu: "Lẹ ya ziru t'e zia ngu t'ị bya tẹ ya zia ngu t'i jekfu eze je ajị iya: '?Iphe, meru iphe, ya shi Geshu latashia? O gege akaru iya mma lẹ ya nọ-kwadu l'ẹke ono.' Ọo ya bụ t'i mee tẹ ya phụ eze. Ọ -bụru l'o nweru iphe, dụ ẹji, ya meru; t'o gbua ya rụ egbugbu."
33 Ya ndono; Jóabu atụgbua je ekfuru eze iphe ono. Eze abya ekua Abusolomu. Yọ byaruta; bya ebyishi ikpere; kpuberu eze ifu l'alị. Eze abya etsutsua Abusolomu ọnu.

15

Ẹjo idzu, Abusolomu achirụ Dévidi

1 E metsua; Abusolomu abya edobe ụgbo-ịnya k'onwiya; chịru ịnya ye iya; mẹ ụkporo unwoke labụ l'unwoke iri, bụ ndu e-vutajeru iya ụzo.
2 Yọo bụje; o -be l'ọnmewa ụtsu; Abusolomu egbeshi je evudo l'iku esu-ụzo l'ẹke eeshije abahụ l'obu-edukfu mkpụkpu ono. O -nweru onye eje ochi eze okfu; Abusolomu ekua ya; jị iya: "?Bụ mkpụkpu awe b'i shi?" Onye ono asụ iya: "Lẹ nwozi iya shikwa l'ikfu lanụ l'ikfu ndu Ízurẹlu."
3 Onye ọbu kfutsulephu ẹge ono; Abusolomu asụ iya: "Iphe, i kfuru dụkwa mma; bụru iphe, vudo nhamụnha. Obenu l'ẹ to nwedu onye a-nọ-chita ẹnya eze; nụa iphe, adaru unu."
4 Iphe ọdo, Abusolomu ekfujefua bụ: "T'a sụkwaru l'a fọtaru iya tẹ ya bụru onye ikpe l'alị-a bẹ ọo-ga abụjekwaru: iphe, bụ onye wotaru iya okfu; m'ọ bụ onye byaru bya echia ya okfu; mẹ ya ekpee ya; kperu iya nụ iya."
5 Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ọobuje; o -nweru onye byakfutaru iya nụ tẹ ya bua ifu l'alị; kele iya ekele; yọ machịa ẹka; nmaa ya akpa; tsuta iya ọnu.
6 Ono bụ ẹge Abusolomu shi emeje iphe, bụ ndu Ízurẹlu, gude ikpe bya k'eze ndono. Yo mee; yọ bụru yẹbedua bẹ ndu Ízurẹlu yeru obu.
7 A nọtsulephu afa ẹno; Abusolomu asụ eze: "Byiko; hanụa ya tẹ ya je Hẹ́buronu je emedzua ụkwa, ya kweru Ojejoje.

* **14:26 14:26** Iphe ọ bụ bụ kilo ẹbo.

8 Ishi iya abụru lẹ teke ono, yẹbe nwozi ngu nọkwadu lẹ Geshu l'alị Sayiria ono bẹ ya kweru ụkwa; sụ: ‘Ojejoje -mewa; ya alaphu azụ lẹ Jerúsalemu bẹ ya a-barụ Ojejoje ẹja.’ ”
9 Eze asụ iya: “T'o jekwaa l'ẹhu-agu!” Ya ndono; yọ tụgbua jeshia Hẹ́buronu.
10 Abusolomu abya ezifu ndu ozi lẹ mpya t'ẹphe jekota l'ikfu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; je asụ ẹphe: “Unu -nụlephu ụpyoku; unu echia mkpu; sụ: ‘Abusolomu bụ eze lẹ Hẹ́buronu.’ ”
11 Ndu ẹphe lẹ Abusolomu shi Jerúsalemu yịru bẹ dụ ụkporo unwoke iri. Ndu ono bụ ndu e ziru nzi t'ẹphe bya. Ẹphe egude obu gụru iphoro jeshia; l'ẹ ba ma iphe, eme nụ.
12 Abusolomu egudekwadua ngwẹja ono l'ẹka egwo; zia t'e je ekuaru iya Ahitofẹlu kẹ Gilo lẹ mkpụkpu iya, bụ Gilo t'ọ bya. Ahitofẹlu ono bụ onye anọduje atụziru Dévidi ụzo. Ya ndono; ẹjo idzu ono, aachịru Dévidi ono abya aka nshinu; ndu awụ l'etso Abusolomu l'aka nshinu eje.

Dévidi agba ọso lẹ Jerúsalemu

13 Tọ dụ iya bụ; nwozi lanụ agbaru bya asụ Dévidi: “?Ị marua lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha bụwa l'ẹke Abusolomu nọ bẹ obu ẹphe nọ?”
14 Dévidi abya ekfuru yeru ndu ozi iya l'ẹphe ha, bụ ndu yẹle iya chịko nọdu lẹ Jerúsalemu; sụ ẹphe: “Unu gbeshikwa t'ayi gbalaa; ọdumeka b'ẹ to nwekwa ayi onye a-nahụ-ghe Abusolomu. Unu mekebe ẹgwegwa t'ayi tụgbua; a nọnyaa nụ; yọ tụ ayi l'ụkfu bya emee ayi ẹjo iphe; gude ogu-mbeke gbugbushia ndu mkpụkpu-wa.”
15 Ndu ozi eze asụ iya: “L'ọ kwa iphe, bụ iphe nggụbe onye nwe mu-nụ, bụ eze gbeburu bẹ ayịbe ndu ozi ngu e-me.”
16 Tọ dụ iya bụ; eze atụgbua; ndibe iya l'ẹphe ha etso iya. Eze ahaa ụnwanyi iri ndu ọphu bụ nnufu iya phẹ t'ẹphe leta ẹnya l'ufu.
17 Eze atụgbua; yẹle ndu tso iya nụ l'ẹphe ha; ẹphe ejee ije ote-ẹnya; kfụshi.
18 Ndu ozi iya abya awụ-swekota; mbụ ndu Keretu; ndu Peletu; mẹ ụnu madzụ l'ụkporo iri ono, shi lẹ Gatụ tsoru iya ono. Ẹphe abya esweta eze; vuta ụzo.
19 Ya ndono; eze abya asụ Itayi, bụ onye Gatụ: “?Bụ ngụnu meru iphe i tso ayi? Laphukwa azụ lakfu eze Abusolomu; kẹ l'ị bụ onye ọhodo; bya abụru onye a kpụru lẹ ndzụ lẹ nk'unu.
20 ?Nanụ ẹge ee-shi; yọ bụru nggụbe onye bụa nyaphụa b'ị byaru; bẹ ya e-me t'i tsoru ayi ghaphelahaa ririri; lẹ ya ẹ-ba ma ẹke ayi cheberu ifu. Chịta ndibe unu laphu azụ. Tẹ Ojejoje koshikwa obu-imiko iya l'ẹke ị nọ; yo koshikwaphu lẹ ya bụ onye eegude ire iya ẹka.”
21 Itayi asụ eze: “Kamẹnu; l'ọ kwa ẹke nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ nọ; bẹ yẹbe nwozi ngu nọ; lẹ ndzụ; m'ọ bụ l'ọnwu.”
22 Dévidi asụ Itayi: “Ngwaa; sweta vuta ụzo!” Itayi, bụ onye Gatụ abya esweta; mẹ ndu yẹle iya yị; mẹ ụnwegirima, tso iya nu.
23 Ya ndono; ụzu-ẹkwa atụ l'alị ono lẹ ndu ono wụswederu. Eze; mẹ ndu ono yẹle iya yị ono eje adaa nggele Kídirọnu; chebe ifu l'ụzo echi-ẹgu.
24 Abiyáta abya esweta; Zadọku eswetakwaphu; mẹ ndu Lívayi l'ẹphe ha, bụ ndu pa Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje. Ẹphe abya apazita Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono dobe l'alị jeye teke ndu ono chịkoru wụfutakota lẹ mkpụkpu ono.
25 Eze asụ Zadọku: “T'ọ paphu Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono azụ l'ime mkpụkpu. Ọ -bụru lẹ ya nọ Ojejoje l'obu bẹ oo-duphuta iya-a azụ; mee tẹ ya phụfua Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; mẹ ẹke ono, ọonoduje ono ọdo.
26 Ọ -bụru l'ẹhu ta atsọdu Nchileke ẹna l'ẹke ya nọ; bụnua ya ndọ-ọ; t'o mee ya ẹge dụ iya mma.”

27 Eze asụkwaphu Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja: "?Ọ kwaa l'ị phụjenua aphụ? Laphu azụ l'ime mkpụkpu l'ẹhu-agu; nggu lẹ nwatibe ngu, bụ Ahimazu; mẹ Jonátanu, bụ nwatibe Abiyáta.
28 Ya a-nọdu-a l'ọkpa Ẹnyimu Jọ́danu ibyia ọphu eeru iya eruru l'ụzo echi-ẹgu kwabẹru ozi unu."
29 Zadọku yẹle Abiyáta apata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono laphushia azụ lẹ Jerúsalemu je anọ-kirishia l'ẹke ono.
30 Dévidi atụgbua kwasẹru; gude ẹkwa l'enyi Ugvu Olivu. Yo kpuchia iphe l'ishi; gbarụ ọkpa ọtu l'eje. Ndu etso iya nụ l'ẹphe ha achịko kpuchishikota iphe l'ishi; l'ara ẹkwa awụ etso iya.
31 A bya ekfuru Dévidi: "Lẹ Ahitofẹlu tsokwa Abusolomu l'ẹjo idzu ono." Ya ndono; Dévidi abya ekfuru nụ Nchileke; sụ iya: "Byiko Ojejoje; menua t'ụzo ono, Ahitofẹlu atụ-ziru Abusolomu ono bụru iphe-eswe."
32 Dévidi enyirulẹphu eli eli ugvu ono, bụ ẹke aanọduje abaru Nchileke ẹja; ọwaa bụwa-a Hushayi kẹ Akụ l'ẹke ọ bya iya ndzuta. Uwe Hushayi agbajashịhu agbajashịhu; yo kpota ntụ kpua onwiya l'ishi.
33 Dévidi asụ iya: "I -tsoru iya; bẹ ịi-bụkwaru ivu ẹra dụru iya.
34 Laphuchia azụ lẹ Jerúsalemu je asụ Abusolomu: 'L'ịi-bụru nwozi yẹbe eze; ẹge ono, i shi bụru nwozi nna iya Dévidi ono. Obenu lẹ nta-a; bẹ ịi-bụru nwozi iya.' I -mee ya ẹge ono; bẹ ii-yetaru iya ẹka gbanwe ẹjo idzu ono, Ahitofẹlu achị ono.
35 Zadọku; mẹ Abiyáta, bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja bẹ nggu l'ẹphe a-chịko nọdu l'ẹke ono. Iphe bụ iphe, ị nụjeru lẹ k'eze; nggu ekfuru iya ẹphe.
36 Ụnwu ẹphe ẹphe ẹbo; mbụ Ahimazu Zadọku; mẹ Jonátanu Abiyáta bẹ ẹphe l'ẹphe chịko nọdu l'ẹke ono. Iphe, bụ iphe ị nụtaru; nggu ezia ẹphe t'ẹphe bya ekfuaru iya ẹya."
37 Ya ndono; yọ bụru teke Hushayi, bụ ọnya Dévidi eruta Jerúsalemu; bẹ Abusolomu erutakwaphu.

16

Dévidi yẹle Ziba

1 Dévidi ejeribelephu nwanshị l'eli eli ugvu ono; nwozi Mefiboshẹtu, aza Ziba anọduwa t'ọ gba iya ndzuta. Yọ chịru nkakfụ-ịgara olemole, a kwakọberu; bo iya ụkporo ishi buredi iri; ụkporo ẹcha-mbeke ise, e gude akpụru vayịnu ghee; ụkporo akpụru oshi-ọmi ise; mẹ l'otumu* mẹe lanụ.
2 Eze abya ajị Ziba; sụ iya: "?Bụ kẹ ngụnu b'i vutaru iphe ọwaa?"
Ziba asụ iya: "Lẹ nkakfụ-ịgara ono bụ iphe, ndibe eze a-nọje l'agbaphe. Ọphu bẹ buredi yẹle akpụru oshi-ọmi phụ bụ iphe, unwoke, tso ngu nụ a-nọduje ata. Mẹe phụ bụ ndu ike gvụru l'echi-ẹgu bẹ a-ngụtaje iya nụ; gude rụkota onwẹphe."
3 Eze ajị iya: "?Nanụ nwanwa nnajiufu ngu?"
Ziba asụ iya: "L'ọ nọkwa lẹ Jerúsalemu; ekfu l'ọo ntanụ bẹ ndu Ízurẹlu e-woru alị-eze nna iya oche nụ-phu iya azụ."
4 Eze asụ Ziba: "L'iphemiphe ọbule, shi bụru iphe Mefiboshẹtu bẹ bụakwa nke ngu."
Ziba asụ iya: "Ẹka iya l'alị! Byiko; tẹ ya tụbajekwa ngu l'ẹnya nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ."

Dévidi; mẹ Shimeyi

5 Eze, bụ Dévidi erua Bahurimu; nwoke lanụ, bụ onye ufu Sọlu phẹ eshiwa l'ẹke ono lụfuta. Ẹpha onye ono bụ Shimeyi Gera. Yọ phushi iphu l'eje abya.

* **16:1 16:1** Iphe e yeru mẹe-wa gẹdegede bụ otumu, e gude akpọ-eghu mee.

6 Yọ wata ọtu Dévidi yẹle ndu ozi iya l'ẹphe ha mkpuma; l'ẹke ndu yẹle iya yị; mẹ
ndu sọja iya; ndu ọphu bụ ndu ike-ka-l'ọgu l'ẹphe ha nọ-pheru iya mgburumgburu.
7 Shimeyi l'akpọru iya iphu ono; sụ iya: "Gbeshi; nggụbe o-gbu-ọchi ono. Gbeshi;
nggụbe 'ọ-ga-lẹ-mkpa ono!
8 Ojejoje gwatawaru ngu ụgwo ọchi ndu i gbushiru l'ọnu-ụlo Sọlu; mbụ onye ono, ị
nọ-chiru ẹnya iya chịlahaa ono. Ojejoje nafụwaru ngu alị-eze ono woru nụ nwa ngu;
mbụ Abusolomu. Lewaru l'ẹjo-ụdudu ngu gudeshiwaru ngu; kẹ l'ị bụ o-gbu-ọchi!"
9 Abishayi Zeruya asụ eze: "Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; ?nanụ ẹge ọ dụ bẹ
epherephere-wa† byaru bya akọ ngu ọnu. Hanụa ya tẹ ya je ebufu iya ishi."
10 Eze asụ iya: "?Bụ ngụnu bẹ unu l'iya ji; unubẹ ụnwu Zeruya? Ọ -bụru l'ọ bụ
Ojejoje ziru iya t'ọ bya akọo ya ọnu; '?bụ onye a-dụ ike jịa ya iphe, kparu iya nụ.' "
11 Ya ndono; Dévidi abya asụ Abishayi yẹle ndu ozi iya l'ẹphe ha: "Unu lewaru l'ọ
bụ nwa, shi iya l'ẹpho bẹ achọ ishi iya. ?Bụ-chia ọwananu, bụ onye Bénjaminu-wa
ta a-kadụru njọ? Unu parụ iya haa t'ọ kọ iya ọnu, ọku iya; kẹ l'ọ bụ Ojejoje ziru iya
ẹya.
12 O nweruru ẹge ọo-dụ; Ojejoje elee ẹnya; phụ egbe iphe-ẹhuka, dakfutaru iya nụ;
meeru iya iphe-ọma gude kfụa ya ụgwo ọnu-a, aakọ iya ntanụ-a."
13 Ya ndono; Dévidi yẹle ndu nk'iya ono akwasẹru esu-ụzo ono; Shimeyi akwasẹru
iku ugvu, nọ chebe ifu ichefu. Yoo je; l'akọ iya ọnu; atụ iya mkpuma; l'aphụru iya
ntụ.
14 Eze yẹle ndu yẹle iya yịru erua ẹke ẹphe eje; ike agvụshikota ẹphe; ẹphe anọdu
l'ẹke ono tụta ume.

Ahitofẹlu ezi Abusolomu ẹjo ozi

15 Tọ dụ iya bụ; Abusolomu yẹle ndu ono l'ẹphe ha; mbụ unwoke Ízurẹlu awụru
wụbata lẹ Jerúsalemu. Ahitofẹlu etsokwaruphu ẹphe.
16 Hushayi kẹ Akụ, bụ ọnya Dévidi ejekfu Abusolomu je asụ iya: "Ndzụ ngu ndzụ
ogologo; nggụbe eze! Nggụbe eze; ndzụ ngu ndzụ ogologo!"
17 Abusolomu asụ Hushayi: "?Bụ obu, i yeru ọnya ngu ọbu ndọ-ọ? ?Nanụ ẹge ọ dụ
b'ẹ ti tsodu ọnya ngu ọbu?"
18 Hushayi asụ Abusolomu: "Waawa; kẹ l'ọ bụ onye ọphu Ojejoje; mẹ ndu-a; mẹ
ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha fọtaru bẹ ya a-bụru nk'iya. Yọ bụru iya bẹ ya l'iya a-nọduwaru.
19 Tẹmanu; ?bụ onye b'ọ gbarụ tẹ ya jejeru ozi? ?Tọ bụdu nwatibe iya. ?Tọ bụdu
ẹge ya jeru nna ngu ozi bẹ ya e-jekwaru iya phụ nggụbedua."
20 Abusolomu asụ Ahitofẹlu: "Gbazikwaaru ayi ụzo; ?nanụ ẹge ayi e-je iya?"
21 Ahitofẹlu asụ Abusolomu: "T'o jekfukota nnufu nna iya phẹ ono; mbụ ndu ono,
ọ harụ t'ẹphe leta ufu-eze ẹnya ono. Teke ono bẹ ndu Ízurẹlu mgburumgburu a-nụa
l'i mewaru onwongu; nggu eshi nna ngu nshi l'imi. Ọdo abụru l'ẹka e-shihukwaphu
ndu ono, etso ngu nụ ono ike."
22 Ya ndono; a bya akpọberu Abusolomu ụlo-ẹ́kwà l'okpotsu ụlo obu-eze; Abu-
solomu etsota nnufu nna iya phẹ ono; raa ẹphe nanụ nanụ; ndu Ízurẹlu egudekota
ẹnya ẹphe phụ iya.
23 L'ogege ono bẹ mgbazi Ahitofẹlu shi adụjelephu l'ọbu ẹge ono, e shi ejeje ọkpata
Ojejoje ishi ono. Yọ bụru ẹge ono bẹ Dévidi yẹle Abusolomu shi ewotaje mgbazi
Ahitofẹlu.

17

Ahitofẹlu eduswe Abusolomu ụzo

† **16:9 16:9** Lókfu Híburu bẹ iphe, a kwata dee l'ẹka-a kwa odzu nkụta.

1 Ahitofẹlu abya ekua Abusolomu; sụ iya: “Tẹ ya fọta ụkporo ụnu unwoke; l'ụkporo
unwoke iri* t'ayi je achịa Dévidi ọso l'ẹnyashi-a.
2 Ya a-bakfu iya teke ike gvụshiwaru iya; yọ dụwa gọlogolo. Ya e-me t'ọ wata ọtsu
egvu; k'ọphu ndu ono yẹle iya yị ono l'ẹphe ha a-gbakashịhu. Teke ono; ya eworu
eze gbua.
3 Ya e-duphutakotaru ngu ndu ono azụ. Onye ono, ịicho ono -nwụhuwa bẹ ndu
ọphu l'ẹphe a-latakọta azụ. Ẹ to nwedu ndu ono, onye ọku akọ.”
4 Iphe ono adụ Abusolomu yẹle ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha mma.
5 Abusolomu asụ: “Unu kua Hushayi kẹ Akụ t'ayi nụfua iphe, oo-kfu.”
6 Hushayi abyakfuta l'iya phụ; Abusolomu asụ iya: “Ọwaa iphe, Ahitofẹlu kfuru. Ọ
sụru: ?L'ayi e-me ẹge o kfuru? Teke ẹ t'ọ dụdu; nggu eyee ọnu nke ngu.”
7 Hushayi abya asụ Abusolomu: “Ụzo ono, Ahitofẹlu tụ-ziru ngu k'ọgiya-a ta dụkwa
mma.
8 Ị mahawaru lẹ nna ngu; mẹ ndu nk'iya l'ẹphe ha bụ ndu ike-ka-l'ọgu. Ẹhu anọduje
enwu ẹphe ọku l'ọbu agụ, a chịtaru ụnwu iya. A -gụfukpooru ono bẹ nna ngu kwa
onye k'ọgu doru ẹnya; tẹmanu b'ẹ too kwekwa t'ẹphe l'iya nọdu l'ẹkalanu l'ẹnyashi-a.
9 Nta-a ọwaa kpọ bẹ oo-gbe domiwa nụ onwiya l'ime ọgba ọdo l'ẹke ọdo. Ọ -lụfuta
bya etso unu ọgu ugbo lanụ; bẹ onye nụru iya nụ a-sụkwa: ‘Lẹ ndu etso Abusolomu
gvụakwaru.’
10 Je akpaa lẹ ndu ike-ka-l'ọgu; mbụ ndu ono, obu shihutsuaru ike l'ọbu agụ ono bẹ
e-gude ọtsu egvu rushihu; kẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha marua lẹ nna ngu bẹ bụ onye
ẹka karu akaka l'ọgu; ndu yẹle iya yị abụ-kọtaru mkparawa l'ọgu.
11 Ọnu, ya eye abụru tẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; tsube lẹ Dánu jeye lẹ Besheba dzua
byakfuta ngu. Mbụ t'ẹphe zahụ l'ọbu l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu; nggụbedua
l'onwongu eduru ẹphe jeshia ọgu ono.
12 Teke ono; ayi etso iya ọgu l'ẹke ayi chọ-vukpeleru iya phụ; ayi adapyabẹ iya ẹge
ono, iji ụtsu anọduje adashị l'alị ono. Yẹbedua l'onwiya; mẹ ndu yẹle iya yị l'ẹphe
ha b'ẹ ta byadụ bya a-ha ndzụ m'ọ bụ onye lanụ.
13 O -nweru mkpụkpu, o pyobaru; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha e-gude eri je lẹ mkpụkpu
ọbu; je alọ-tsua ya; kpụa ya wuruwuru ye lẹ nsụda; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu m'ọ bụ
ibiribe ẹja, a phụ l'ẹke ono.”
14 Abusolomu mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha azụa; sụ: “L'idzu Hushayi kẹ Akụ bẹ kakwa
kẹ Ahitofẹlu mma.” Ishi iya abụru lẹ Ojejoje chị-buwaru iya tẹ ya shi ẹge ono kpakaa
ẹgiri ụzo ono, Ahitofẹlu tuziru ono; k'ọphu Ojejoje e-shikwanu ẹge ono mee t'iphe,
dụ ẹji dakfuta Abusolomu.

Ama gbaru Dévidi; yọ gbalaa

15 Tọ dụ iya bụ; Hushayi abya ekfuaru Zadọku yẹle Abiyáta, bụ ndu, achịjeru
Nchileke ẹja ụzo ono, Ahitofẹlu gbaziru Abusolomu yẹle ndu bụ ọgurenya ndu
Ízurẹlu ono; mẹ ọphu yẹbedua l'onwiya gbaziru ẹphe.
16 Yọ sụ ẹphe: “Unu zia ozi rua Dévidi nchị nta-a nta-a t'ẹ b'ọ radụkwa aradu l'ẹke
ono, eeruje Ẹnyimu Jọ́danu eruru l'echi-ẹgu ono. T'ẹ b'ọ dụkwa iphe, e-me t'ẹ b'ọ
dafụ azụ iya ọphu; ọ -dụdu bẹ aa-chọkwa eze; mẹ ndu yẹle iya yị achọcho.”
17 Teke ono bẹ Jonátanu yẹle Ahimazu anọduje lẹ Ẹnu-Rogẹlu; kẹ l'ẹphe ta tụdu
ama ọbahu Jerúsalemu. Yọ bụru nwata nwamgbọko, eje ozi bẹ eezije t'o je ezia ẹphe
ozi; ẹphe eje ezia ya eze, bụ Dévidi.
18 Obenu l'o nweru nwokorọbya lanụ phụru ẹphe; je edooru iya Abusolomu. Ẹphe
ẹbo alụfu-kebe l'ẹke ono; jeshia l'ufu nwoke lanụ lẹ Bahurimu. Nwoke ono nweru
wẹlu l'ogbodufu iya. Ẹphe enyiba l'ime wẹlu ono.

* **17:1 17:1** Iphe ọ bụ bụ 12,000.

19 Nyee nwoke ono achịta iphe kpuchia ọnu wẹlu ono; bya eworu witu kpasaa l'eli
iya; to nwe onye maru nụ.
20 Ndu ozi Abusolomu abyakfuta nwanyi ono l'ụlo; bya ajị iya: “?Nanụ Ahimazu
yẹle Jonátanu?”
Nwanyi ono asụ ẹphe l'ẹphe daakwaru azụ nggele phụ tụgbua.
Ẹphe achọnyaa ẹphe; ẹphe ta aphụ ẹphe; laphushia azụ lẹ Jerúsalemu.
21 Ndu ono alatsụlephu; Ahimazu yẹle Jonátanu eshi lẹ wẹlu ono nyifuta tụgbua
jeshia ozi eze, bụ Dévidi ozi ono. Ẹphe erua bya akọoru iya egbe idzu, Ahitofẹlu
chịru; sụ iya t'o tụgbulekwaphu nta-a dafụ azụ ẹnyimu ono azụ iya ọphu.
22 Ya ndono; Dévidi yẹle ndu yẹle iya yị atụgbua je adaa Ẹnyimu Jọ́danu. T'ọ kwa
be l'ẹnya-ngge ụtsu b'ẹ to nwehedu ẹphe, onye phọduru nụ; ẹphe adafụkotawa azụ
Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu.
23 Ahitofẹlu aphụlephu l'ẹ tọ bụdu idzu nk'iya b'e tsoru; nyikobe nkakfụ-ịgara iya
gbagbụa; yọ bụru iya ọla l'ufu lẹ mkpụkpu iya. Yọ larua bya edozitsua ufu iya ẹge
ọo-dụ; je aswị-gbua onwiya. A pata iya je elia l'ili nna iya.
24 Dévidi atụgbua jeshia Mahanayimu; Abusolomu yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha, tso
iya nụ adaa Ẹnyimu Jọ́danu kwasẹru.
25 Abusolomu bẹ wowaru Amasa mee onye ishi ndu sọja iya l'ọzori Jóabu. Amasa
bụ nwatibe onye Ízurẹlu, ẹpha iya bụ Itura. Itura ono bẹ lụru Abigelu Nahashi; bya
abụru nwunne Zeruya, bụ nne Jóabu.
26 Abusolomu yẹle ndu Ízurẹlu eje adọo l'alị Gíledu.
27 Dévidi erutalephu Mahanayimu; Shobi Nahashi kẹ Rába, nọ l'alị ndu Amọnu; mẹ
Makiru Amiyẹlu kẹ Lodeba; mẹ Bazilayi, bụ onye Gíledu, shi lẹ Rogelimu;
28 vukoo oshi-azẹe; eze efere; iphe, a kpụshiru l'ẹja; witu; balị; akpụru iphe, e
gweru egwegwe; ọphu a hụru ahụhu; azakụ; mẹ akpanyiko;
29 manụ-ẹngu; manụ, e meru l'ẹra-eswi; atụru; mẹ nri ọdo, e gude ẹra-eswi mee,
eekuje chiizu; vutaru Dévidi yẹle ndu yẹle iya yị t'ẹphe rije; kẹ l'ẹphe sụru lẹ Dévidi
phẹ bẹ ẹgu gụwaru; ike agvụshiwa ẹphe; ẹgu mini agụwa ẹphe l'echi-ẹgu.

18

Anwụhu Abusolomu

1 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya achịkobe ndu ono yẹle iya yị ono; bya afọo ndu ishi
sọja kẹ ndu ọphu dụ ụnu labụ l'ụkporo iri iri; bya afọo ndu ishi sọja kẹ ndu ọphu dụ
ụkporo ise ise.
2 Dévidi abya eye ndu sọja ono t'ẹphe tụgbua. Nkere-ẹto lẹ ndu sọja ono bẹ bụ
Jóabu bụ onye ishi ẹphe; nkere-ẹto ọdo abụru Abishayi Zeruya; mbụ nwunne Jóabu,
bụ onye ishi ẹphe; nkere-ẹto ọdo abụru Itayi onye Gatụ bụ onye ishi ẹphe. Eze asụ
ndu ono: “Lẹ yẹbedua l'onwomu a-lụfutakwaphu bya etsoru unu jeshia.”
3 Obenu lẹ ndu ono sụru iya: “L'ẹ tii tsokwa ẹphe; kẹ l'ọ -bụru l'ọ dataru k'ọgba
ọso bẹ ndu ono ta akpakwa ishi. Ọ -bụru lẹ nkere-ẹbo l'ẹge ẹphe ha nwụshihu; bẹ
ẹphe ta akpakwaphu ishi. Obenu lẹ nggụbedua nwẹnkinyi ngu kakwa ẹphebedua
ugbo ụkporo. Iphe gbe kakwa mma kwa t'ị nọdu lẹ mkpụkpu tụru ike yeru ẹphe.”
4 Eze asụ ẹphe: “L'ọ kwa ẹge unu rịtakpeleru iya phụ bụ ẹge ya e-me iya.” Ya
ndono; eze abya evudo l'iku obu-edukfu mkpụkpu ono; ndu ono l'awụ l'eswe: ndu
ọphu dụ ụkporo ise ise; mẹ ndu ọphu dụ ụnu labụ l'ụkporo iri iri.
5 Eze anmaaru Jóabu; mẹ Abishayi; mẹ Itayi ọkwa; sụ ẹphe: “Unu gudekwa okfu
ẹka kẹ yẹbedua haa ome nwokorọbya ono; mbụ Abusolomu iphe-kpangangangu.”
Ndu ono l'ẹphe ha anụkota l'eze nmaru ọkwa ẹhu Abusolomu ye ndu ishi ndu sọja
ono l'ẹka.

6 Tọ dụ iya bụ; ndu ono awụru je etso ndu Ízurẹlu ọgu. Yọ bụru l'ọswa Ífuremu
bẹ ẹphe nọ lụa ọgu ono.
7 Ndu kẹ Dévidi alụ-gbua ndu sọja ndu Ízurẹlu l'ẹke ono. Ndu e gburu egbugbu
mbọku ono aha nshinu. Ẹphe dụ ụkporo ụnu madzụ ugbo labụ l'ụnu madzụ iri.*
8 Ọgu ono aghalihu dzuru alị ono l'ọ ha. Ndu ọphu nwụshihuru nụ l'ọswa ono
mbọku ono kakwa ndu ọphu e gude ogu-mbeke gbushia.
9 Teke ono, aalụ ọgu ono bẹ Abusolomu yẹle ndu sọja kẹ Dévidi byaru bya ahadzu.
Abusolomu l'agbakwa nụ ịnya-mulu iya. Ịnya-mulu ono agbaa je agbaba lẹ mkpuli
eze achị. Achị ono ekota Abusolomu l'ishi; yo koru lẹ nphakata ẹkali achị ono l'akụ
eregede. Ịnya-mulu ono agbachịa.
10 Nwoke lanụ aphụa ya; je edooru iya Jóabu; sụ iya: "T'o lenu; lẹ ya phụkwaru
Abusolomu; yo koru l'eli achị l'akụ eregede."
11 Jóabu ajị nwoke ono, kfuru iya iphe ono: "?Ị sụ l'ọo ngụnu? ?L'i gude ẹnya ngu
phụ iya? ?Bụ ngụnu meru iphe ẹ ti chitadụ iya tọgbo l'alị l'ẹke ono. Teke ono; ya anụ
ngu shẹkelu mkpọla-ọcha iri; mẹ akpọ, eekebutaje l'ukfu."
12 Nwoke ono asụ Jóabu: "M'o ruhuru a parụ shẹkelu mkpọla-ọcha, dụ ụnu labụ
l'ụkporo iri nụ iya; bẹ ya ta ga ahalikwa ẹka denyi nwatibe eze; l'ẹke ayi nụkwaru-a
ọkwa, eze nmaru ye nggu lẹ Abishayi; mẹ Itayi l'ẹka; sụ: 'T'unu gudekwa okfu ẹka
yẹbe eze gbochita nwokorọbya ono; mbụ Abusolomu.'
13 Ọ -bụru lẹ ya je etsebe onwiya l'ẹnya-mgbashị; woru Abusolomu gbua; bẹ eze
ga amanụa; unu ezeeru onwunu; yẹbedua evuru iya."
14 Tọ dụ iya bụ; Jóabu asụ: "Ya ta anọduhekwa t'i gbu iya oge ẹge-a." Yọ chịta
arwa ẹto l'ẹka je anmaa Abusolomu l'ọkpoma teke ọ nọkwadu ndzụ l'eli achị ono.
15 Ụnwu-okorọbya iri, bụ ndu achịjeru Jóabu ngwa-ọgu anọ-phee Abusolomu
mgburumgburu; woru iya gbugbua.
16 Ya ndono; Jóabu abya egude ụpyoku sephuta ẹphe azụ. Ẹphe ahaa ọchi ndu
Ízurẹlu ono; kẹle Jóabu sụwaru t'ẹphe haa k'ọgu.
17 Ẹphe abya apata odzu Abusolomu chee l'eze iduma, nọ l'ọswa l'ẹke ono; kpaa
ikpo mkpuma kụbe iya. Ndu Ízurẹlu etsukahu; onyenọnu alashia nk'iya.
18 Teke Abusolomu nọ ndzụ b'ọ pataru itso je egvube lẹ Nsụda Eze t'ọ bụru iphe,
ee-gudeje anyata iya; kẹ l'ọ sụru: "Lẹ ya te nwedu nwata nwoke, ee-gudeje anyata
iya." Yo woru itso ono gụa onwiya. E shiwaru ẹge ono l'eku iya alaru Abusolomu
byeye ntanụ.

Eekfuru Dévidi lẹ Abusolomu laru l'ọgu

19 Ya ndono; Ahimazu Zadọku asụ: "Tẹ ya gbagbụa je ezia eze lẹ Ojejoje
nafụtaakwaru iya l'ẹka ndu ọhogu iya."
20 Jóabu asụ iya: "L'ẹ tọ kwa nggụbedua b'ọ gbarụ oje ozi ozi-a ntanụ. Teke o beru
mbọku ọdo; nggu eje. Ọ -bụru kẹ ntanụ b'ẹ tọ gbakwa ngu l'ejeje; kẹle nwatibe eze;
bẹ nwụhukwaru nụ."
21 Ya ndono; Jóabu ezi nwoke Kúshi ono t'o je akọoru eze iphe, ọ phụru. Onye
Kúshi ono abya ebuaru Jóabu ifu l'alị; gbagbụa; yọ bụru iya ejeje.
22 Ahimazu Zadọku abya ekfuaru Jóabu ọdo; sụ iya: "T'ọ haaru tẹ ya gbatsoru onye
Kúshi ono; ọphu e-me nụ; t'o mee."
Jóabu asụ iya: "Nwa iya; ?bụ ngụnu meru iphe ọ dụ ngu t'i je? Ẹ to nwekwa nggo,
ee-bu ngu l'ozi ono."
23 Yọ sụ Jóabu: "Lẹ ya jefutaje; m'o -ruhuru ngụnu me."
Jóabu asụ iya: "Ngwanụ!" Ahimazu agbachia; shia ụzo nsụda Ẹnyimu Jọ́danu;
gbasweta onye Kúshi phụ.

---

* **18:7 18:7** Iphe ọ bụ bụ 20,000.

24 Teke ono bẹ Dévidi nọ lẹ mgbaku ẹke eeshije abata lẹ mkpụkpu ono; ọwaa ọnu
ẹke ọphu eeshije aalụfu alụfu. Onye nche enyihu eli ụpho-mkpuma, e gude kpụa
ọnu ẹke ono je evudo l'imeli imeli iya. Onye nche ono ejeshia ole ẹnya; phụa nwoke,
agbakpẹlephu ọso nwẹnkinyi iya.
25 Onye nche ono ekua eze oku; kfuru iya ẹya. Eze asụ: "Ọ -bụru l'ọ yị nwẹnkinyi
iya; bẹ bụ ozi, dụ mma bẹ ọobya ezizi." Nwoke ono agbakwaphu abya.
26 Ya ndono; onye nche ono atụfu ẹnya phụa nwoke ọdo, agbakwaphu abya. Yo
kua onye nche obu-edukfu mkpụkpu ono; sụ iya: "Tọ lenu; l'onye ọdo agbakwa abya;
yẹbedua nwẹnkinyi!"
Eze asụ: "L'ọ kwaphụ ozi, dụ mma b'ọ bya ezizi."
27 Onye nche ono asụ: "Onye k'ọdungu phụ; bẹ ọso iya gbe dụ iya l'ọ bụ kẹ Ahimazu
Zadọku."
Eze asụ: "Ọ bụ ọkpobe madzụ b'ọ bụ; bụru ozi, dụ mma bẹ ọobyaje ezizi."
28 Ya ndono; Ahimazu abya ekua eze; sụ iya: "L'iphe dụkwa-a mma!" Yo fuzita;
buaru eze ifu l'alị; sụ iya: "T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu! O wofuwaru
ndu ono, paliru ẹka t'ẹphe gbua nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ ono."
29 Eze ajị iya: "?To nwedunu iphe, meru nwokorọbya ono; mbụ Abusolomu?"
Ahimazu asụ iya: "Lẹ ya phụru ẹjo ụzu, ada nụ teke ono, Jóabu eme t'o zia yẹbe
nwozi nggụbe eze ozi-wa. Ọ bụ lẹ ya ta makwanụ ishi ụzu ono."
30 Eze asụ iya: "Ghachi; vudo l'ẹke-a." Yọ bya aghachi; vudo l'ẹke ono.
31 Onye Kúshi ono abyaruta bya asụ: "Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; ọkpobe-
ozi abya-o! Ntanụ-a bẹ Ojejoje nafụtakotawaru ngu l'ẹka ndu ono, wụ-lihuru tso ngu
okfu ono."
32 Eze ajị onye Kúshi ono: "?To nwedunu iphe, meru Abusolomu?"
Onye Kúshi ono asụ iya: "T'ọ bụkwaru ẹge ọ mụru nwokorọbya ono bụ ẹge ọo-
mụru iphe bụ ndu ọhogu eze, bụ onye nwe mu nụ; mẹkpo iphe, bụ ndu wụ-lihuru
tso ngu okfu."
33 Iphe ono erua eze l'ẹhu nshinu; yọ tụgbua jeshia l'ụlo ọphu a kpụru l'eli ẹke,
eeshije abata mkpụkpu ono je anọdu ralahaa ẹkwa. Teke ooje l'abya b'ọ sụru:
"Nggụbe nwa mu Abusolomu; nwa mu-ee! Nwa mu Abusolomu! Ọ gẹga aka mu
mma l'ọ bụ mu nwụhuru; tẹ nggụbedua nọdu. Nggụbe nwa mu Abusolomu! Nwa
mu-ee; nwa mu-ee!"

19

Jóabu abaru Dévidi mba

1 Tọ dụ iya bụ; e je edooru Jóabu: "Lẹ Eze bẹ agụkwa aphụ; l'akwa ẹkwa
Abusolomu."
2 Ya ndono; ndu sọja Dévidi anụa mbọku ono l'eze gbe agụ aphụ nwa iya ono;
k'ọphu bụ l'emekputa ono, ẹphe mekputaru mbọku ono gbe ghọwaaru ẹphe aphụ.
3 Ẹphe ezitatsua onwẹphe ezita mbọku ono; pyobatsua lẹ mkpụkpu ẹge ono, ndu
iphere guderu l'ẹphe gbarụ ọso l'ọgu ezitaje onwẹphe ezita; pyobata ono.
4 Eze ekpuchia onwiya iphe l'ifu chia mkpu; sụ: "Nggụbe nwa mu Abusolomu! Nwa
mu Abusolomu; nwa mu-ee!"
5 Ya ndono; Jóabu abya ejekfu eze l'ime ụlo je asụ iya: "?Bụ ndu nke ngu-a, dzọru
ngu ndzụ; dzọo ụnwu ngu; dzọo unyomu ngu; dzọo nnufu ngu phẹ b'i mechishiru
ifu ntanụ-a.
6 Yọ bụru ndu kpọru ngu ashị b'i yeru obu; kpọ-chia ndu yeru ngu obu ashị. Umere
ngu ntanụ-a mewaru; yo doo ẹnya l'ẹ to nwedu iphe, ị gụberu ndu ishi ndu sọja ngu;
mẹ ndu ozi ngu phẹ. Ya phụwaru l'ẹhu ga atsọ ngu ẹna; ndẹge ọ bụ l'ọo Abusolomu
nọ ndzụ ntanụ; ẹphebedua l'ẹphe ha achịko nwụshihukota.

7 Ngwa-a; tụgbukwaa jekfu ndu ozi ngu; je eyeru ẹphe ọkpu ike-ike. Ya gude ẹpha
Ojejoje eri angu; sụ; l'ị -tụgbudu je b'ẹ to nwekwa m'ọ bụ onye lanụ, a-nọdu swiru
ngu l'ẹnyashi-a. Yọ bụru ono a-bụ ọ-ka-njọ l'iphe dakfutawaru ngu nụ keshinu ị bụ
nwokorọbya jeye nta-a."
8 Tọ dụ iya bụ; eze egbeshi pata oshi iya je anọdu l'obu-edukfu mkpụkpu ono. A bya
akọoru ndu sọja ono; sụ ẹphe: "T'ẹphe lekwa; l'eze nọkwa l'obu-edukfu mkpụkpu-
wa." Ndu ono chịko l'ẹphe ha wụ-kfu iya.

Dévidi alaphu azụ lẹ Jerúsalemu

Teke ono bẹ ndu Ízurẹlu gbakashịhuwaru; onyenọnu alashia nk'iya.
9 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha aswọlahaa ụswo l'ikfu nọnu; ẹphe ekfugbaa: "L'eze bẹ
nafụtaru ẹphe l'ẹka ndu ọhogu ẹphe; bya adzọfuta ẹphe l'ẹka ndu Filisutayịnu. Yo
be nta-a; yọ bụru okfu ẹka Abusolomu b'o gude gbafụ l'alị-a.
10 Ọdo abụru lẹ Abusolomu ono, ẹphe wụru manụ l'ishi t'ọ bụru eze ẹphe ono bẹ
nwụhuakwaru l'ọgu. Nta-a bụ; ?bụ ngụnu meru iphe ẹ te eyedu ọnu l'ẹge ee-shi
duphuta eze azụ?"
11 Eze, bụ Dévidi abya ezia ozi t'e je ezia Zadọku yẹle Abiyáta, bụ ndu achịjeru
Nchileke ẹja; sụ ẹphe: "T'ẹphe jịtaedu ndu bụ ọgurenya ndu Júda: Iphe meru iphe
ọ bụ ẹphebedua eme t'ẹphe kperu azụ l'ẹge ee-shi t'eze laphuta azụ l'ufu iya; l'ẹke
iphemiphe ọbule, ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ekfu ruwaru yẹbe eze nchị l'ufu iya?
12 Ẹphe l'iya tụko bụru ndu ọnu-ụlo lanụ; mbụ e -kee; e-kehe-ọdo. ?Nanụ ẹge ọ
dụ, kparu iphe ọ bụ unubẹdua apa k'alata eze ẹkalanu?
13 Unu asụ Amasa lẹ ya sụru: '?Yẹle iya ta bụdunua mee lanụ; e -kee; e-kehe-ọdo?
Ọ bụ yẹbedua bẹ ya e-gude dochia ẹnya Jóabu t'ọ bụru ishi ndu sọja tsube ntanụ
tụgburu. Tẹ Nchileke gwakwaa ya ọchi; mbụ t'o mekwaa yẹbe eze ọphu ka njọ; m'ọ
-bụru l'ẹ tọ dụdu ẹge ono.' "
14 Yo kfua kfubuta ndu Júda; obu abya abụru ẹphe nanụ. Ẹphe abya ezia t'eze yẹle
ndu nk'iya l'ẹphe ha chịko lata.
15 Eze abya alatashia; labebe Ẹnyimu Jọ́danu. Teke ono bẹ ndu Júda jewaru je
anọdu lẹ Gíligalu t'ẹphe bya iya ndzuta; dughatawa iya rụ Ẹnyimu Jọ́danu.
16 Tọ dụ iya bụ; Shimeyi Gera, bụ onye Bénjaminu lẹ Bahurimu emekebe ẹgwegwa
tsoru ndu Júda; ẹphe ejeshia eze, bụ Dévidi ndzuta.
17 Ndu ikfu Bénjaminu, ẹphe l'iya yị bẹ dụ ụnu madzụ labụ l'ụkporo madzụ iri;*
mẹ nwozi ọnu-ụlo Sọlu; mbụ Ziba yẹle ụnwu iya ndu k'unwoke, dụ iri l'ise; mẹ ndu
ozi iya ụkporo madzụ. Ẹphe emekebe jekfushia eze lẹ Ẹnyimu Jọ́danu l'ẹke ọ nọ.
18 Ẹphe abya aghaa Ẹnyimu Jọ́danu t'ẹphe dulata ndibe eze; mẹ t'ẹphe meeru eze
iphe, bụ iphe ọ chọru t'e meeru iya.

Dévidi agụru Shimeyi nvụ

Dévidi adalẹphu Ẹnyimu Jọ́danu; Shimeyi Gera ebyishiru iya ikpere;
19 sụ iya: "Onye nwe mu nụ; pakwaru haa l'ẹke ya mesweru ngu. Be ejekwa ọnyata
iphe, dụ ẹji, yẹbe nwozi ngu meru nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ mbọku ono, i shi
Jerúsalemu tụgbua ono. Eze; byiko wofukwa iya l'obu ngu.
20 Yẹbe nwozi ngu marua lẹ ya meru ẹji; ọlobu kwanụ yẹbedua bụ onye ivuzọ lẹ
ndu ọnu-ụlo Jósẹfu l'ọ ha, byaru nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ ndzuta."
21 Ya ndono; Abishayi Zeruya asụ: "L'ọ gbarụ t'e gude k'iphe-a gbua Shimeyi; kẹ l'ọ
bụ iphu b'o phuru onye Ojejoje wụru manụ t'ọ bụru eze."

---

* **19:17 19:17** Iphe ọ bụ bụ 1,000.

22 Dévidi asụ: “?Bụ onye sụru t'unu yee ọnu unubẹ ụnwu Zeruya, meru iphe unu a-
bya abụru ndu okfu iya ntanụ? ?Ọ gbarụ t'o nweru onye ee-gbu egbugbu l'alị Ízurẹlu
ntanụ? ?Tọ bụ lẹ ya ta madụ l'ọ bụ yẹbedua bụ eze ndu Ízurẹlu ntanụ?”
23 Yọ bya eribuaru Shimeyi nte l'ẹ te egbudu iya.

Dévidi yẹle Mefiboshẹtu ekpeshi

24 Nwanwa Sọlu; mbụ Mefiboshẹtu atụgbukwaaphu jeshia eze ndzuta. Keshinu
mbọku ono, eze tụgburu ono jeye mbọku, ọ laphutaru azụ l'ẹhu-agu b'ẹ to letabua
ẹnya l'ọkpa iya; ọphu ọ kpụbua ẹji-agba iya; to nwe uwe iya ọphu ọ sajeru asasa.
25 Yo be teke o shi Jerúsalemu bya eze ndzuta; eze ajị iya: “Mefiboshẹtu; ?bụ ngụnu
meru iphe ẹ ti tsodu iya gbalaa?”
26 Yọ sụ: “Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; okfu lẹ yẹbe nwozi ngu nọ ngwụru bẹ
ya sụru nwozi iya t'o doziaru iya nkakfụ-ịgara iya tẹ ya nọdu iya gbatsoru nggụbe
eze. Obenu lẹ nwozi iya; mbụ Ziba dephuru iya.
27 Yọ byawa bya ekfutoshia yẹbe nwozi ngu l'ẹke nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ
nọ. Obenu lẹ nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ bẹ dụ-wa l'ọ bụ ojozi Nchileke. Iphe,
bụ iphe dụ ngu mma; nggu emee ya.
28 Iphe, shi gbaa ndu ọnu-ụlo nna iya l'ẹphe ha bụ t'ẹphe nwụshihu l'ifu eze, bụ
onye nwe mu nụ. Obenu l'i woru yẹbe Mefiboshẹtu, bụ nwozi ngu dobe tẹ ya tsoru
lẹ ndu a-nọduje eri nri l'ụlo ngu gẹdegede. ?Bụ ngụnu ọdo bẹ ya e-gude ẹka l'arọ t'i
meeru iya ngụnu ọdo?”
29 Eze asụ iya: “Hawaru-o. Ya sụwaru tẹ nggu lẹ Ziba kekahu alị ono!”
30 Mefiboshẹtu asụ eze: “Haa tẹ Ziba wotakota iphemiphe ọbule; keshinu e
metsuaru; nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ alaruta ufu ngu l'ẹhu-agu.”

Dévidi ekele Bazilayi

31 Bazilayi kẹ Gíledu bẹ shi lẹ Rogelimu bya tẹ ya tsoru eze daghaa Ẹnyimu Jọ́danu;
vudoberu iya t'ọ lawaru.
32 Bazilayi bẹ bụwa ọgurenya; gbawa ụkporo afa ẹno. Ọ bụ nwoke, nweru iphe
nshinu; shi anụje eze nri teke ọ nọ lẹ Mahanayimu.
33 Eze asụ Bazilayi: “T'o tsoru iya daa ẹnyimu-wa; t'ẹphe je anọdu lẹ Jerúsalemu;
k'ọphu ya a-nọdu eleta iya ẹnya.”
34 Bazilayi asụ eze: “?Ya a-nọfua afa ole nta-a; kẹ tẹ ya tsoru nggụbe eze la
Jerúsalemu?
35 Afa-a kweekwa iya ụkporo afa ẹno. ?Ya makwadụru iphe, dụ mma l'ọphu, dụ
ẹji? ?Ya makwadụru ọtso-ẹna iphe, ya eri eriri; m'ọ bụ ọphu ya angụ angụngu? ?Ya
a-dụkwadu ike ọnu olu-egvu unwoke; m'ọ k'ụnwanyi? ?Bụ kẹ ngụnu bẹ yẹbe nwozi
ngu a-bya abụru ivu-ẹra nọduru nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ?
36 ?Bụ kẹ ngụnu bẹ nggụbe eze e-gude eje iya obu obunggo, ha ẹge-a? Yẹbe nwozi
ngu bụa tẹ ya dufu ngu azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu;
37 nggu ahaa yẹbe nwozi ngu tẹ la; k'ọphu ya a-nọdu l'alị ẹke ya shi; nwụhu l'ẹke e
liru nne lẹ nna iya. Ọwaa nwozi ngu, bụ Kimuhamu ndọ-ọ; t'o tsoru nggụbe eze, bụ
onye nwe mu nụ dafụ azụ iya ọphu; nggu e-meeru iya iphe, dụkpele ngu phụ mma.”
38 Eze asụ iya: “Lẹ Kimuhamu e-tsoru iya-a dafụ azụ iya ọphu; yọ bụru iphe, bụ
iphe dụ ngu mma bẹ ya e-meru iya. Ọdo abụru l'ọ bụ iphe, ị sụkpeleruphu tẹ ya
meeru ngu bẹ ya e-meru ngu.”
39 Ya ndono; ndu ono l'ẹphe ha adakọta azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu; eze abya
adafụkwaaphu. Eze abya eworu ọnu tsutsua Bazilayi; gọru ọnu-ọma nụ iya. Bazilayi
alashia l'ufu iya.

Ndu Ízurẹlu ekoru ndu Júda okopho

40 Eze adatsụa ẹnyimu ono jeshia Gíligalu; Kimuhamu etsoru iya. Ndu Júda l'ẹphe
ha; mẹ nkere-ẹbo ndu Ízurẹlu awụru vudoberu eze.
41 Ya ndono; iphe, bụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha azahụ byakfuta eze bya asụ iya: "?Nanụ
ẹge ọ dụ bẹ unwunne ẹphe ndu Júda byaru bya eduta nggụbe eze lẹ mpya; mbụ duta
nggụbe eze; mẹ ndibe ngu; mẹ ndu nggu l'ẹphe yị l'ẹphe ha daa azụ Ẹnyimu Jọ́danu?"
42 Ndu Júda l'ẹphe ha abya eyeeru ndu Ízurẹlu ọnu; sụ ẹphe: "L'iphe, kparụ iya
nụ bụ l'ẹphe l'eze ka abụbu. Mbụ; ?nanụ ẹge ọ dụ bẹ oogbe eghu unu eghughu? ?
O nweru iphe, shi eze l'ẹka, ẹphe riru? ?To nweru iphe iya, ẹphe nataru t'ọ bụru
nk'ẹphe?"
43 Ya ndono; ndu kẹ Ízurẹlu asụ ndu kẹ Júda: "Ẹka ayi dụkwa l'ẹhu eze ugbo iri.
Ọdo abụru l'ẹphe kakwa iya unu enwenwe. ?Nanụhunu ẹge ọ dụ bẹ unu ta gụbedu
ẹphe iphe? ?Tọ bụdunua ẹphebedua vu ụzo wata okfu ẹge ee-shi t'e dulata eze?"
Obenu lẹ ndu kẹ Júda gbe kabaaru okfu ọnwuu-ọnwuu.

20

Sheba ekwefuru Dévidi íkè

1 Tọ dụ iya bụ; yo nweru onye, bụ 'ọ-ga-lẹ-mkpa, nọ l'ẹke ono, aza Sheba Bikiri. Ọ
bụ onye ikfu Bénjaminu. Yo woru ụpyoku gbua; chia mkpu; sụ:
"L'ẹphe te nwekwa òkè
l'ẹhu Dévidi;
to nwekwa òkè,
gbaru ẹphe l'ẹhu nwatibe Jesi!
Unubẹ Ízurẹlu;
t'onyenọnu lakwa-o."
2 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe awụfu Dévidi l'ẹhu je etsoru Sheba Bikiri. Obenu lẹ ndu kẹ Júda
tsube lẹ Ẹnyimu Jọ́danu je akpaa lẹ Jerúsalemu wụ-tsoru Dévidi.
3 Dévidi alarulephu nk'iya lẹ Jerúsalemu; bya achịta nnufu iya phụ; ẹphe iri phụ, ọ
harụ t'ẹphe nọdu letaru iya ufu phụ; ye l'ẹke aa-nọ eche ẹphe nche. Yọo nụ ẹphe nri;
ọbule ẹ tọo lajẹheduru ẹphe l'ụlo. E dochiru ẹphe l'ụlo; ẹphe anọdu l'ọ̀ bù ụnwanyi,
maa tụfuru jeye ẹphe anwụshihu.
4 Ya ndono; eze abya ezia Amasa; sụ iya: "T'o gude ujiku ẹto je ekuaru iya ndu Júda
t'ẹphe bya t'ẹphe l'iya phụ. Tẹ yẹbe Amasa tsokwaru ẹphe bya."
5 Amasa atụgbua je anọghata teke eze tụ-buru iya.
6 Dévidi bya asụ Abishayi: "L'ẹjo iphe, Sheba Bikiri e-me ẹphe kakwa ọphu
Abusolomu meru. Chịta ndu ozi yẹbe nnajiufu ngu chịpyabe iya; ọdumeka bẹ ọo-
bahụkwa lẹ mkpụkpu, a kpụ-pheru mgburumgburu; nahụ gbalaa."
7 Tọ dụ iya bụ; Abishayi achịtanu ndu sọja Jóabu; ndu kẹ Keretu; ndu kẹ Peletu; mẹ
iphe bụ ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu phẹ; ẹphe eshi lẹ Jerúsalemu tụgbua jeshia ọchi
Sheba Bikiri.
8 Ẹphe anọkwadua l'oke mkpuma, nọ lẹ Gíbiyọnu; Amasa abyakfutashia ẹphe. Teke
ono bẹ Jóabu yeru uwe sọja iya; gude akpọ, o-we-l'ukfu gude kebuta ogu-mbeke, e
yeru l'ọbo. Yo jeshia ọhata ọkpa; ogu-mbeke ono eshi l'ọbo iya mịfu daa.
9 Jóabu abya ajị Amasa: "?Ẹhu dụ ngụ-a mma; nwunne mu?" Jóabu abya eworu
ẹka-ụtara denyi Amasa l'ẹji-agba tẹ ya tsutsua ya ọnu.
10 Ọphu Amasa 'aphụdu ogu-mbeke, Jóabu kpapyị l'ẹka. Yo woru iya nmaa ya
l'ẹpho; akụrepho iya ekposhia l'alị. Ẹ to gvuhekwa iya ogu-mbeke ono ọdo; yọ
bụwaru iya phụ anwụhu.
Ya ndono; Jóabu yẹle nwunne iya; mbụ Abishayi achịpyabe Sheba Bikiri.

11 Onye lanụ lẹ ndu sọja kẹ Jóabu eje evudonyabe Amasa; l'asụje: “Onye sụru lẹ
Jóabu nọ iya l'obu; mbụ onye sụru lẹ ya bụ kẹ Dévidi; t'onye ọbu tsonuru Jóabu!”
12 Amasa adaburu l'echi-esu-ụzo l'ẹke ono araswi onwiya lẹ mee ya. Yọo bụje;
onye jetaru rua ẹke ono; yọ kpọo beru. Nwoke ono aphụlephu l'ọobuje; onye jetaru
rua ẹke ono; yọ kpọo beru; pata Amasa tụa l'ẹgbudu; chịta kpowula kpowula uwe
kpuchia iya.
13 Yọ bụru l'a pafụtsuaru iya l'ụzo ono bẹ ndu sọja ono l'ẹphe ha wụru tsoru Jóabu
chịlahaa Sheba Bikiri.
14 Sheba eswejakota iphe, bụ ikfu, nọ l'alị Ízurẹlu je akpaa lẹ Ébẹlu-Bẹ́tu-Maaka.
Ndu ikfu Bikiri l'ẹphe ha edzua; wụ-tsoru iya.
15 Jóabu; mẹ ndu sọja iya l'ẹphe ha abya ekee ọgu; yechia Ébẹlu-Bẹ́tu-Maaka;
kebuta Sheba l'ẹke ono. Ẹphe abya akụbe ẹja gude kpụ-buta mkpụkpu ono; ẹja
ono anọo rua l'ụpho-mkpuma mkpụkpu ono. Ẹphe awata otsukposhi ụpho-mkpuma
mkpụkpu ono; k'ọphu oo-ze.
16 Yo nweru nwanyi, maru mmamiphe, bu lẹ mkpụkpu ono. Nwanyi ono awata
ochi mkpu; l'ara: “Unu ngabekwa-o! Unu ngabekwa-o! Byiko; t'e ziaru iya Jóabu t'ọ
bya tẹ ya kfuru yeru iya.”
17 Jóabu abya ejeshia ya; nwanyi ono ajị iya: “?Bụ nggụbedua bẹ bụ Jóabu?”
Yo sụ iya: “Iye.”
Nwanyi ono asụ iya: “Ngabẹkwa nchị l'iphe, yẹbe nwozi ngu kẹ nwanyi abyaru
ngu ekfuru.”
Jóabu asụ iya: “Lẹ ya ngabẹru-a nchị.”
18 Nwanyi ono asụ: “Lẹ teke ndiche b'e shi asụje: ‘T'e je Ébẹlu je ọkpata ishi!’ A
-kpatawa ishi ono; e shi ẹge ono doshia okfu, ada nụ.
19 Ayi kwa ndu dụ agu; bụru ndu e gude ire ẹphe ẹka l'alị Ízurẹlu. Nta-a bẹ iime t'i
mebyishia mkpụkpu, nọ ọnodu nne l'alị Ízurẹlu. ?Nanụ ẹge ọ dụ b'i me t'ị lụa ndu
bụ òkè-iphe Ojejoje?”
20 Jóabu asụ iya: “Tụswekwa! E phokwa iya rụ ephopho; kẹ l'ọo yẹbedua a-lụ
mkpụkpu unu; m'ọ bụ mebyishia ya.
21 Ẹ tọ dụkwa ẹge ono. Ọ bụ l'o nwekwanuru nwoke lanụ, eeku Sheba Bikiri, shi
l'alị ugvu Ífuremu, bụ onye kwefuru eze, bụ Dévidi íkè. Unu -kpụtawa nwoke ono
ye iya l'ẹka; ya alụfu lẹ mkpụkpu-wa.”
Nwanyi ono asụ Jóabu: “Ee-shi lẹ mgbodo-ụlo tụaru ngu ishi nwoke ono.”
22 Tọ dụ iya bụ; nwanyi ono egude mmamiphe iya ono jekfu ndu mkpụkpu ono.
Ẹphe ebuta ishi Sheba Bikiri tụaru Jóabu. Yo woru ụpyoku gbua; ndu sọja ono
awụfu lẹ mkpụkpu ono; onyenọnu alashia l'ufu iya. Jóabu alaphu azụ jekfushia eze
lẹ Jerúsalemu.

Ndu ishi, nọ Dévidi l'ẹka

23 Jóabu bẹ bụ onye ishi sọja ndu Ízurẹlu gbaa mgburumgburu. Benáya Jehoyada
abụru onye ishi kẹ ndu Keretu; mẹ ndu Peletu.
24 Adoniramu bụ onye ishi ozi mkpọ-nyi-ẹnya. Jehoshafatu Ahiludu abụru onye
edeje iphe meru nụ; kwakọbe iya.
25 Sheva bụ o-de-ẹkwo. Zadọku yẹle Abiyáta abụru ndu achịjeru Nchileke ẹja.
26 Ira kẹ Jayi abụru onye achịjeru Nchileke ẹja kẹ Dévidi.

21

Eegbushi ụnwu Sọlu

1 Yo nweru teke ẹgu mejeru l'alị Ízurẹlu afa ẹto mgburumgburu l'oge kẹ Dévidi.
Dévidi abya akpaa Ojejoje ishi iphe ono. Ojejoje asụ: "L'iphe, kparu iya nụ bụ l'ọchi
nọ Sọlu yẹle ọnu-ụlo iya l'ishi; kẹ l'o gbushiru ndu Gíbiyọnu."
2 Ndu Gíbiyọnu ta bụdu ndu Ízurẹlu gẹdegede. Ẹphe bụ ndu phọduru nụ lẹ ndu
Amọru. Ndu Ízurẹlu eribuaru ẹphe nte l'ẹphe e-dobe ẹphe ndzụ. Obenu lẹ Sọlu
gudekwanu ẹge iphe metutaru ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Júda evutabe iya ọku l'ẹhu;
wudu m'o gbushigee ẹphe.
3 Dévidi ajị ẹphe: "?Bụ ngụnu bẹ ya e-meru unu? ?Nanụ ẹge ya e-me mezita unu;
k'ọphu unu a-gọru ọnu-ọma nụ ndu ono, bụ òkè-iphe Ojejoje ono?"
4 Ndu Gíbiyọnu ono asụ iya: "L'ẹphe ta akpakwa ishi mkpọla-ọcha; m'ọ bụ mkpọla-
ododo, shi Sọlu l'ẹka; m'ọ kwanu ọphu shi ndibe iya l'ẹka. Ẹphe ta chọ t'o nweru
onye ẹphe e-gbu l'alị Ízurẹlu."
Yọ jị ẹphe: "?Bụ ngụnu bẹ unu chọru tẹ ya meeru unu."
5 Ẹphe asụ eze: "Ọ kwa nwoke ono gbufuru ayi; chịaru ayi ẹjo idzu; k'ọphu bụ
l'ọkpu ayi kpọhuru; to nwe ẹke ayi nweru oke l'alị Ízurẹlu lẹ phuu.
6 Ọo ya bụ t'e duta ụnwegirima iya unwoke ụmadzu ẹsaa dufutaru ayi t'ayi je
egbushia l'ifu Ojejoje lẹ Gíbiya, bụ mkpụkpu Sọlu, bụ onye ono, Ojejoje fọtaru ono."
Eze asụ ẹphe: "Lẹ ya e-duta ẹphe nụ unu."
7 Obenu l'eze bẹ gude kẹ ndzụ ono, Dévidi yẹle Jonátanu Sọlu nọdu l'ifu Ojejoje gbaa
ono dobe Mefiboshẹtu ndzụ. Mefiboshẹtu bụ nwatibe Jonátanu; bya abụru nwanwa
Sọlu.
8 Yọ bụru Amoni; mẹ Mefiboshẹti, bụ unwoke labụ, Rizúpa, bụ nwatibe Aya mụtaru
Sọlu b'ọ kpụru nụ ẹphe. Ọ kpụtakwaruphu unwoke ise, nwatibe Sọlu; mbụ Mikalu
mụtaru nụ ẹphe. Ẹpha nji nwanyi ono bụ Adurẹlu Bazilayi, bụ onye Mehola.
9 Dévidi akpụru ẹphe nụ ndu Gíbiyọnu; ẹphe e je egbushia ẹphe l'eli ugvu l'ifu
Ojejoje. Ẹphe ẹsaa ono alakọta l'ugbo lanụ. Yọ bụru mbọku mbụ l'oge teke aawataje
ọkpata iphe, e meberu l'alị b'e gbushiru ẹphe ono; mbụ l'oge teke a watalẹphu obu
balị.
10 Ya ndono; Rizúpa, bụ nwatibe Aya eje achịta uwe-aphụ tụsaaru onwiya l'eli
mkpuma. Nwanyi ono shi l'oge teke aawataję ọkpata iphe, e meberu l'alị nọdu
swiru odzu ụnwu iya ono jeye mini, shi l'igwe achịa kpua ẹphe. Ọphu 'o kwebua
tẹ nwẹnu, ephe l'eli gvu ọnu l'odzu ẹphe l'eswe; m'ọ bụ tẹ anụ-ẹgu-ẹgbudu byakfuta
ẹphe l'ẹnyashi.
11 A bya ekfuru Dévidi iphe nwatibe Aya; mbụ Rizúpa, shi bụru nnufu Sọlu meru;
12 Dévidi atụgbua je achịta ọkpu Sọlu yẹle kẹ nwatibe iya, bụ Jonátanu l'ẹke ndu
Jábẹshi-Gíledu wụshiru iya. Ẹphe jeru lẹ mpya je achịta iya l'eze edukfu Bẹ́tu-Shanu
l'ẹke ndu Filisutayịnu shi kobe odzu ẹphe l'ẹphe gbutsuaru ẹphe l'ugvu Gilobówa.
13 Dévidi achịta ọkpu Sọlu mẹ kẹ nwatibe iya; mbụ Jonátanu l'ọ ha chịlata l'ẹke
ono; mẹ l'ọkpu ndu ọphu e gbushiru egbugbu.
14 E metsua; ẹphe eworu ọkpu Sọlu yẹle kẹ nwatibe iya; mbụ Jonátanu je elia lẹ
Zela l'alị ndu Bénjaminu l'ili Kishi, bụ nna Sọlu. Ẹphe achịko iphe, eze sụru t'ẹphe
mee; mekota. E metsua; Nchileke emeeru ẹphe iphe, ẹphe rọru iya l'okfu ẹhu alị ono.

Ọgu, ndu Ízurẹlu; ẹphe lẹ ndu Filisutayịnu lụtsuaru.
(1 Iphe 20:4-8)

15 A nọnyakwaa ọdo; ọgu adarụ ndu Filisutayịnu; mẹ ndu Ízurẹlu. Dévidi yẹle ndu
sọja iya atụgbua je etso ndu Filisutayịnu ọgu. A nọnyaa; ike ta dụhe Dévidi.
16 Ishibibenobu, bụ onye eri Ráfa arịa l'ọ bụ-wa tẹ ya gbua Dévidi. Nwoke ono
bẹ ẹra ara, o gude l'ẹka ruru ẹra ụkporo shẹkelu ise. Yo tukwaruphu ogu-mbeke
ọphungu.

17 Obenu lẹ Abishayi Zeruya bẹ bya agbataru Dévidi; bya echitsua onye Filisutayịnu
ono; woru iya gbua. Ya ndono; ndu sọja Dévidi eria angụ: "L'ẹ tọ byadụ bya etso ẹphe
je ọgu ọdo; t'ẹ ba atsọnyi urọku ndu Ízurẹlu."
18 A nọtakwa; ọgu ọdo adaru ẹphe lẹ ndu Filisutayịnu lẹ Gobu. Sibekayi, bụ onye
Husha egbua Safu, bụ onye eri Ráfa.
19 Ọgu ọdo abyakwa bya adaru ẹphe lẹ ndu Filisutayịnu lẹ Gobu. Ẹluhananu Jayi,
bụ onye Bẹtulehemu egbua Goliyatu, bụ onye Gatụ; mbụ onye ono, igbidigbi arwa
iya ha l'ọbu k'oshi, eegudeje ekwe ẹkwa ono.
20 Yo bekwaphu l'ọgu ọdo, darụ ẹphe lẹ Gatụ; yo nweru nwoke lanụ, halẹphu
kẹ ngakfụngakfu. Yo futsua mkpụshi-ẹka ishingu ishingu l'ẹka iya ẹphe ẹbo; mẹ
mkpụshi-ọkpa ishingu ishingu l'ọkpa iya ẹphe ẹbo; yọ kpakọta dụ ụkporo l'ẹno.
Nwoke ono shikwaphu l'eri ndu Ráfa.
21 Nwoke ono abya awata ọko ndu Ízurẹlu ọnu; nwa nwunne Dévidi; mbụ Jonátanu
Shimeya eworu iya gbua.
22 Ndu ono ẹphe ẹno shikota l'eri ndu Ráfa lẹ Gatụ. Yọ bụru Dévidi bẹ ẹphe shikota
l'ẹka nwụshihu.

22

Egvu, Dévidi gụru Ojejoje
(Egvu 18:1-50)

1 Dévidi gụru egvu-a nụ Ojejoje mbọku, ọ nafụtakotaru iya l'ẹka ndu ọhogu iya
l'ẹphe ha; kelekele kẹ Sọlu.
2 Ọ gụru; sụ:
Ọ bụ Ojejoje bụ oke mkpuma
nke mu; bụru iya bụ
a-gbabe-a-dzụru nke mu;
bụru iya agbafụtaje mu.
3 Ọ bụ Nchileke mu bụ
Agbara-Mkpuma, mu agbabaję
je edomia onwomu.
Ọ bụ iya egbochije mu
t'ẹ b'ọ dụ iphe, e-me mu nụ;
bụru iya bụ onye egudeje
agburu-ẹhu iya dzọo mu.
Ọ bụ l'ime iya;
bẹ mu agbabaję; zeeru ndzụ;
bụru iya bụ onye ndzọta mu.
Ọ bụ iya adzọje mu l'ẹka ndu
ẹnya enwu ọku.
4 Ọ bụ Ojejoje bẹ mu arakuje;
yọ dzọo mu l'ẹka ndu ọhogu mu.
Ọ gbaru t'a jaja iya ajaja.
5 Anwụhu shiwa ye mu
ẹgbirigba l'olu.
Ọ-la-l'iyi atsọo l'ọ bụ
mini bya atsọ-kputa mu.
6 Ẹkpa-oyi alị-maa nyịru mu kpaa.
Anwụhu eshiwa gbabẹru mu ọnya.
7 Mu eshi l'iphe-ẹhuka,
byaru mu nụ raku Ojejoje;

mbụ raku Nchileke mu.
Yo shi l'eze-ụlo iya nụa olu mu;
Mkpu, mu chiru chiku iya
erua ya nchị.
8 Ya ndono; eliphe l'ophu
etehu kfụkakfuka;
nmakọta jijiji.
Ẹke a tụru ọkpa-alị imigwe
anmakọta anmanma;
kẹle Nchileke;
bẹ ẹhu eghu eghughu.
9 Ẹnwuru-ọku shi iya l'imi
akpọ kẹ tụtutu;
Ọku, shi iya l'ọnu atụko
iphemiphe ọbule ekepyashi.
Icheku-ọku iphe,
o kepyashiru achịko ẹkemeke
ọbule ata kfukfukfu.
10 Yọ dajaa akpamigwe;
yọ bụru iya alụfuta.
Ọchi, gbarụ kẹ tsụkiribangu
anọdu iya lẹ mkpuli ọkpa.
11 Yọ nọdu l'eli Cherobimu phefu.
Yọ bụru phẹrephere bụ ẹ́bà
o gude ephe.
12 Yo woru ọchi gbaphua
onwiya l'o bụ mkpu;
Urukpu, mini jiru ejiji
anọ-phee ya mgburumgburu.
13 Urukpu; mẹ icheku-ọku,
ata kfukfukfu eshi
l'o-gbu-nwịi-nwịi ya awụshi.
14 Ya ndono; Ojejoje eshi
l'akpamigwe tụa egbe-igwe.
A nụa olu onye ono, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Nụ ono.
15 Ọ gbaru akfụ gude chịkashia
ndu ọhogu iya.
Ebemu-igwe b'o kuru kẹ
mẹremu; ẹphe eze ọso.
16 Oke ẹnyimu ekekahu ẹbo;
k'ọphu a phụtsuaru ime ime
ebo ẹnyimu l'ẹnya;
kpuhatsua ẹke, a tụru
ọkpa-alị mgboko ghebe ọnu.
Yọ bụru l'ẹke Ojejoje gude
oke phẹrephere, shi iya l'imi
deeru ndu ọhogu iya ekiri.
17 Ojejoje eshi l'imigwe
selita mu; gụfuta mu l'ime ebo.
18 Ọ nafụtakwaru mu phụ

l'ẹka ndu ọhogu mu,
shihuru ike; mẹ l'ẹka iphe,
bụ ndu mu dụ ashị;
Kẹ l'ẹphe kariru mu ẹka.
19 L'oge teke ono,
ụmuruku mụru mu ono;
bẹ ẹphe je agbabua mu ifu.
Obenu lẹ Ojejoje byaru bya
abụru mu agbarike.
20 Ọ bụ yẹbedua kutaru mu
dobe l'ẹke gbasaru agbasa.
O yeru mu ẹka nafụta mu;
kẹle mu nọ iya l'obu.
21 Ojejoje buru mu nggo;
kẹle mu doberu ẹka ndoo;
iswi adụ mu mma.
22 Kẹ l'ọ bụlephu ụzo,
Ojejoje tọru bẹ mu etsoje.
Ọphu mu egudebua ẹjo iphe
ghaaru Nchileke azụ.
23 Ikpe Ojejoje bẹ mu
mụbekotaru ẹnya l'ọ ha;
tọ bụ lẹ mu ghajẹru ekemu,
ọ tụru azụ.
24 Ẹ tọ dụdu ẹke ụta dụru mu l'ẹke ọono.
Mu sederu onwomu; to nwe
ẹjo iphe, mu yejeru ẹka.
25 Mu bụ onye doberu ẹka ndoo;
bụru onye iswi dụ mma.
Ọ bụ iya meru iphe Ojejoje
buru mu nggo; l'ẹge
mu dụtabe iya mma l'ẹnya.
26 Ndu yeru nggụbe
Ojejoje obu bẹ iiyejeru obu.
Ndu dụkota mma
b'ị dụebejeru mma.
27 Ndu obu gụru iphoro;
b'ị gụjeru obu iphoro.
Ndu doberu ụzo ẹphe
nggịrigonggirigo;
bẹ iidobejeru ụzo ngu nggịrigonggirigo.
28 Ndu wozitaru onwẹphe alị;
b'ị dzofutaje.
Obenu l'ẹnya ngu anọduje
l'ẹke ndu eku onwẹphe
ekuku nọ t'i wozita ẹphe alị.
29 Ọ bụ nggụbe Ojejoje
bụ urọku mu.
Nggụbe Ojejoje emeje
t'iphoro dụru mu l'ẹke ọchi nọ.
30 Ọ -bụ l'ike nke ngu;

bẹ mu e-gude mekputa
igwe-ọha ndu sọja;
bụru ike ngu;
bẹ mu e-gude
nyia ụpho-mkpuma mkpụkpu;
je anaa mkpụkpu ọbu.
31 Ụzo Nchileke bẹ ntụpo ta nọdu.
Okfu Nchileke bụ ọkpobe okfu.
Oogbochitaje ndu gbabaru
l'ime iya t'ẹphe zee ndzụ.
32 ?Nanụfua onye ọdo,
bụ Ọkaribe ọdo;
a gụfu Ojejoje?
?Nanụ onye ọdo,
bụ Agbara-Mkpuma ọdo;
a gụfu Nchileke ayi?
33 Ọ bụ Nchileke emeje tẹ
ike dụ mu; bụru iya emeje
tẹ ntụpo ba anọ l'ụzo mu.
34 O meru mu;
mu akfụ gelengu gelengu
l'ọbu mgbada; bya eworu
mu tukobe l'eli ugvu.
35 Ọ ziru mu;
mu amaru ẹge aalụje ọgu;
k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu
m'ọ -bụ akfụ, e kweru l'igwe;
mu agba l'iya-a.
36 Ọ bụ nggụbe Ojejoje
gbochitaru mu;
shi ẹge ono dzọfuta mu.
Ọ bụ ẹka, i yeru mu;
bẹ paliru mu nụ.
37 I mesaru ụzo mu t'ọ ha ụsa;
k'ọphu ọkpa te echifudu mu.
38 Mu gude ọso chịa
ndu ọhogu mu; gwe
e ẹphe ogwe-ẹkfu.
Ọphu mu atsụladu azụ
jeye mu alụ-gbua ẹphe.
39 Mu chiru ẹphe pyakapyaka;
chibashitsua ẹphe ọnya;
k'ọphu ẹphe ta dụdu ike palia ishi ọdo.
Ẹphe adashịa mu l'iku ọkpa.
40 Ọ bụ ike nke ngu;
bẹ mu gude eje ọgu.
Ndu etso mu okfu b'i meru;
ẹphe ebyishi ikpere;
fuaru mu ọnu l'alị.
41 Ndu ọhogu mu b'i meru;
ẹphe eye ọkpa l'ọso tsuphu azụ;

Mu emebyishikota ndu ono,
mu dụ ashị ono.
42 Ẹphe chiru mkpu; to nwe
onye gbaru ẹphe mkpu.
Ẹphe araku Ojejoje;
ọphu o yeduru ẹphe ọnu.
43 Mu gweru ẹphe ogwe uji;
mee ẹphe; ẹphe adụ l'ọ bụ
udzu-ẹja, nọ l'alị.
Mu tsụru ẹphe ọtsu-ẹkfu;
ẹphe l'ọbu ẹpoto, nọ l'esu-ụzo.
44 Ị nafụtaru mu l'ẹka ndu nke mu,
abyaru mu ọgu; mee mu;
mu abụru ishi iphe bụ mbakeshi;
k'ọphu bụ lẹ ndu, mu te shidu
maru byaru bya anọdu mu l'ẹka.
45 Iphe bụ ndu ọhodo anọduje
ebyiru mu ikpere.
Ẹphe -nụa l'ọwaa iphe,
mu sụru t'e mee ndọ-ọ;
ẹphe emee ya ẹgwegwa.
46 Meji atọshihu ẹphe;
ẹphe eshi l'ẹke ẹphe shi;
wụru yọtiyoti byakfuta mu.
47 Ojejoje nọkwa ndzụ!
Unu tua ya ẹpha.
Ọ bụ iya bụ Agbara-Mkpuma ọbu,
domiru mu nụ ọbu.
Unu kutsee Nchileke;
l'ọbu iya bụ onye adzọje mu nụ!
48 Ọ bụ Nchileke agwataję
ụgwo iphe, ndu ọhogu mu meru mu.
O meru; ụnwu eliphe;
ẹphe anọdu mu l'ẹka.
49 Ọonafutaje mu l'ẹka ndu
ọhogu mu.
Oowolije mu;
woghata ndu etso mu ọgu.
Ọogbafutaje mu l'ẹka ndu ẹnya enwu ọku.
50 Ọ bụ iya meru iphe
mu e-vudo l'ifu mbakeshi;
jaa nggụbe Ojejoje.
Mu a-gụ egvu gude jaa ngu.*
51 Onye eze, ị fọtaru; bẹ iimeje
t'ẹka iya karia l'ọgu.
N-yemobu ngu; b'i koshije
onye i teru manụ: mbụ Dévidi yẹle
ndu o-shi-l'eri iya phẹ jeye lẹ tutu yoyo.

* **22:50 22:50** Róm 15:9

23

Okfu ikperazụ, shi Dévidi ọnu

1 Ọwaa bụ okfu ikperazụ, Dévidi:
“Ọwaa bụ olu Dévidi Jesi;
nwoke, Nchileke woliru eli;
onye Nchileke kẹ Jékọpu
teru manụ t'ọ bụru eze.
Ọ bụ iya agụjeru ndu
Ízurẹlu egvu-ọma.
2 Ume Ojejoje shi mu l'ọnu ekfu.
Okfu iya degeru mu
edegeru l'ọnu.
3 Nchileke kẹ Ízurẹlu kfuwaru.
Agbara-Mkpuma kẹ ndu Ízurẹlu;
bẹ sụru mu:
‘Teke madzụ achị l'ụzo,
vudo nhamụnha; gude
ọtsu-egvu Nchileke l'achị
4 bẹ ọoduje l'ọbu iphoro
nchi-abọhu teke ẹnyanwu
ahata ahata; m'ọ bụ teke
ẹnya buru igwe kọroro.
Ọoduje l'ọ bụ anwụ,
emeje t'ẹswa, kpofuta l'alị
teke mini chịtsuaru.’
5 ?Tọ bụdu ẹge ono
bẹ ndibe mu nọ;
ẹphe lẹ Nchileke tọo?
Kẹ l'o meru; mu l'iya agbaa ndzụ,
a-nọdu jeye lẹ tutu yoyo.
O meru iya; yọ ngụru angụru
l'iphemiphe ọbule;
bya emee ya t'ẹ b'ọ dụ iphe,
e-mebyi iya nụ.
Nchileke e-me tẹ
ndzọfuta mu dzua oke;
iphemiphe ọbule, agụ mu nụ
bẹ oo-meru mu.
6 Obenu lẹ 'ọ-ga-lẹ-mkpa phẹ
bẹ ee-tufatsua etufa l'ọbu
onye tufaru ogvu;
kẹ l'ẹ to gudejedu
ẹka achịta ẹphe.
7 Onye edenyi ẹka l'ogvu ono
gudefutaje iphe ígwè
m'ọ bụ oshi arwa;
gude kpota iya je akpọo ọku.”

Ndu kẹ Dévidi, ike ka l'ọgu
(1 Iphe 11:10-19)

8 Ọwaa bụ ẹpha ndu sọja Dévidu, bụ ike-ka-l'ọgu phẹ: Ishubelu onye Hakumonu.
Ọ bụ iya shi bụru onye ishi l'ụmadzu ẹto phụ. Ọ bụ yẹbedua egudeje arwa jekfu ụnu
ndu sọja labụ ọgu; gbushikota ẹphe l'ugbo lanụ.
9 Onye k'ẹbo, etsota iya nụ bụ Eliyéza Dodo kẹ Ahohi. Yẹbedua yịkwaphu l'ụmadzu
ẹto phụ, bụ ndu ike-ka-l'ọgu phụ. O tso Dévidi mebyishia ndu Filisutayịnu teke ẹphe
dzukoberu k'ọgu. Ndu Ízurẹlu atsụlaa azụ.
10 Obenu l'ọ vudoshiru ike gbua ndu Filisutayịnu jeye ẹka atsụshia iya ụme;
kụpyabetsua ya akụpyabe l'ogu-mbeke, ọ pa. Ojejoje emee ya; yọ kpaa ike, dụ egvu
mbọku ono. E metsua; ndu ọphu awụ-phu azụ; yọ bụwarua t'ẹphe chịta ngwa-ọgu
kẹ ndu ọphu laru l'ọgu; bẹ ẹphe daphuru azụ.
11 Onye k'ẹto, etsota iya nụ bụ Shama Agee; onye Hararu. Ujiku lanụ bẹ ndu
Filisutayịnu dzukojeru k'ọgu lẹ Lehi. Yo nweru ẹgu ẹke, a kọru azamu l'ẹke ono.
Ndu sọja ndu Ízurẹlu eye ọkpa l'ọso gbalashịa.
12 Obenu lẹ Shama vudoshilerua ike l'echi-ẹgu ono; tso ndu Filisutayịnu ọgu;
gbushia ẹphe. Ojejoje emee; ndu Ízurẹlu emekputa ẹphe ọhuma ọhuma.
13 Yo be teke aakpata iphe l'alị; ụmadzu ẹto l'ime ụkporo ụmadzu l'ụmadzu iri,
bụgbaa ndu ishi ọgu ono awụru wụ-kfu Dévidi l'ọgba, nọ lẹ Adulámu. Teke ono bẹ
igweligwe ndu Filisutayịnu wụfutaru bya adọru lẹ nsụda Réfa.
14 Teke ono bẹ Dévidi nọ l'ime ẹke ọ kpụru; yo shihu ike. Ndu sọja ndu Filisutayịnu
adọru lẹ Bẹ́tulehemu.
15 Mini awata ọgu Dévidi. Yọ sụ: "Haa! Ndẹge o -nwekwanuru onye e-kutaru iya
mini lẹ wẹlu, nọnyabe ọnu ẹke eeshije abahụ lẹ Bẹ́tulehemu tẹ ya ngụa!"
16 Unwoke ẹto ono, bụ ike-ka-l'ọgu phẹ ono akpata ụzo; swee ndu sọja Filisutayịnu
l'ẹke ono, ẹphe dọru ono; je ekuta mini lẹ wẹlu ono, nọ-nyabe ẹke ono, eeshije abahụ
Bẹ́tulehemu ono; wotaru Dévidi. E metsua; Dévidi ta ngụhe mini ono; yọ wụshiaru
iya Ojejoje;
17 bya asụ: "E phokwa iya rụ ephopho; Ojejoje; kẹ tẹ ya ngụa mini ọwaa. ?Tọ bụdu
ndzụ ndu-a; bẹ ẹphe jeru je etube lẹ mgbashị ẹge ee-shi t'e kuta iya?" Yo mee; tọ
ngụhe mini ono. Ono bụ iphe ike, unwoke ẹto phụ, bụ ike-ka-l'ọgu phụ meru ndono.
18 Ọ bụ Abishayi yẹle Jóabu Zeruya bụ nwunne bụ onye ishi ụkporo unwoke
l'unwoke iri ono, bụ ndu ishi ọgu ono. Abishayi bẹ gudeje arwa iya jekfu ụkporo
madzụ l'ụmadzu iri l'ise ọgu; gbushikota ẹphe. E shiwaru ẹge ono; maru ẹpha iya
l'ọbu k'ụmadzu ẹto ọphu.
19 Ọ bụ yẹbedua b'a katsụa ọkwabe ugvu l'ụkporo madzụ l'ụmadzu iri ono. Yọ
bụru yẹbedua bụ onye ishi ẹphe; l'ẹbe ọbu l'a gụru iya ye l'ụmadzu ẹto phụ.
20 Benáya Jehoyada bụ ọ-ka-ike l'ọgu. Ẹke o shi bụ Kabuzelu. Ọ kparụ ike, dụ
egvu. Ọ bụ yẹbedua gburu unwoke Móabu labụ ono, bụ ndu ike ono; bụru iya jejeru
je egbua agụ l'ime iduma mbọku, mini suno* jiru alị ono.
21 Benáya gbukwaruphu oke mkparawa onye Íjiputu, pa arwa byakfuta iya ọgu.
Iphe, yẹbedua gude bakfuta iya bụ mgbọro; bya anata nwoke Íjiputu ono arwa ono,
o gude ono; gude nmagbua ya.
22 Ono bụ ike, Benáya Jehoyada kparụ ndono. Yẹbedua b'a makwarụphu ẹpha iya
ẹge a maru k'ụmadzu ẹto phụ, bụ ike-ka-l'ọgu phụ.
23 A -bya l'ụkporo madzụ l'ụmadzu iri phụ; b'o tso l'onye a kwata akwabẹ ugvu.
Ọbu l'ẹ t'a gụkobekwa iya l'ụmadzu ẹto phụ. Tọ dụ iya bụ; Dévidi emee ya onye ishi
lẹ ndu sọja, eche iya nche.

---

* **23:20 23:20** Suno bụ mini, anọduje ada l'alị mbeke l'ọge winta. Ọonoduje acha ụcha; l'ayọ l'ọbu ntụ mini. Ọ bụ l'ọ -dagee; bẹ ọobyaje bya anmaa anmanma l'alị; l'atsụ oyi k'ọtsu-gbu madzụ; l'echi ẹturu.

24 Ásahẹlu, bụ nwunne Jóabu tso l'ụkporo madzụ l'ụmadzu iri ono. Ndu ọdo bụ
Ẹluhananu Dodo kẹ Bẹ́tulehemu;
25 Shama kẹ Harọdu; Elika kẹ Harọdu;
26 Helẹzu kẹ Paliti; Ira, bụ nwatibe Ikeshi ọphu Tékowa;
27 Abiyéza kẹ Anatọtu; Mebunayi kẹ Husha;
28 Zalụmonu k'eri Ahohi; Maharayi kẹ Netofa;
29 Helẹbu Bena kẹ Netofa; Itayi Ribayi kẹ Gíbiya l'alị ndu Bénjaminu;
30 Benáya kẹ Piratonu; Hidayi kẹ ụzo nggele Gaashị;
31 Abiyalụbonu kẹ Araba; Azụmavetu kẹ Bahurimu;
32 Ẹliyahuba kẹ Shalụbonu; mẹ ụnwu Jashẹnu; mẹ Jonátanu;
33 Shama kẹ Hararu; Ahiyamu Shararu kẹ Hararu;
34 Elifẹletu Ahasụbayi kẹ Maaka; Eliyamu Ahitofẹlu kẹ Gilo;
35 Hezuro kẹ Kamẹlu; Parayi kẹ Arabu;
36 Igalu Nétanu kẹ Zóba; Bani k'ikfu Gádu;
37 Zelẹku, bụ onye Amọnu; Naharayi kẹ Berọtu, bụ onye achịjeru Jóabu Zeruya
ngwa-ọgu;
38 Ira kẹ Itiru; Garẹbu kẹ Itiru kwaphụ;
39 mẹfua Uráya, bụ onye Hetu. Iphe ẹphe tụkoru dụ bụ ụkporo madzụ l'ụmadzu
iri l'ẹsaa.

24

Dévidi agụ ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Júda ọgu
(1 Iphe 21:1-6)

1 Ojejoje avọru ọku ghụa ẹhu l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ; yọ kpalia Dévidi t'o mee t'iphe-
ẹhuka dakfuta ẹphe; sụ iya: "T'ọ tụgbua je agụa ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Júda ọgu."
2 Eze, bụ Dévidi ezia Jóabu; mẹ ndu ishi ndu sọja, ẹphe l'iya nọ; sụ ẹphe: "Unu
jekota iphe, bụ ikfu, nọ lẹ Ízurẹlu; shita lẹ Dánu je akpaa lẹ Besheba gụkota ẹphe
ọgu; k'ọphu ya a-maru ole, ẹphe dụ."
3 Obenu lẹ Jóabu bẹ sụru eze: "Tẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu mekwaa tẹ ndu ono
ka l'igwe ugbo ụkporo ise mẹ l'ẹge ẹphe ha nta-a; nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ
egude ẹnya ngu phụ iya. Ọ bụ ?bụkwanu ngụnu meru iphe nggụbe eze, bụ onye nwe
mu nụ eme t'i mee egbe iphe ọwaa?"
4 E metsua; okfu eze adanyia kẹ Jóabu yẹle kẹ ndu ishi ndu sọja iya ono. Jóabu
yẹle ndu ishi ndu sọja ono eshi l'ifu eze tụgbua oje ọgu ono.
5 Ẹphe adalẹphu Ẹnyimu Jọ́danu; dọshia lẹ mgboro mkpụkpu Árowa; l'ụzo ọhuda
mkpụkpu, nọ l'echi nsụda; bya eshi l'ẹke ono chebe ifu lẹ Gádu lụfuwaru Jáza.
6 Ẹphe abya abahụ Gíledu; mẹ l'ọnu-ogo Tatimu-hodushi. Ẹphe eshi l'ẹke ono bahụ
lẹ Dánu-Janu; bya eswijia lụfu Sayịdonu.
7 Ẹphe eshi ono bya echebewaru ifu lẹ a-gbabe-a-dzụru kẹ mkpụkpu Táya. Ẹphe
eshi ẹke ono jekotawaru mkpụkpu, nọkota l'alị ndu Hevu yẹle kẹ ndu Kénanu. Ẹphe
abya akpọ-chia ya ishi lẹ Besheba l'ụzo ọhuda Júda.
8 Ẹphe jeru iya ọnwa tete l'ụkporo abalị bẹ ẹphe laphutaderu azụ lẹ Jerúsalemu.
9 Jóabu abya akọru eze, bụ Dévidi ụmadzu ole, ọ gụtaru l'ọgu ono. Lẹ Ízurẹlu bẹ
ẹphe gụtaru ụkporo ụnu unwoke ụkporo ugbo ise,* bụ ndu sọja, ike dụ l'ọgu; bya
abụru ndu e-gudeghe ogu-mbeke; gụta ụkporo ụnu unwoke ụkporo ugbo ẹto l'ụnu
unwoke ugbo ụkporo labụ l'iri† lẹ Júda.

* **24:9 24:9** Iphe ọ bụ bụ 800,000. † **24:9 24:9** Iphe ọ bụ bụ 500,000.

10 Dévidi agụ-gelephu ọgu ono; meji akfụlahaa ya nkfụ. Yọ sụ Ojejoje: “Ya mewaru
iphe, dụ ẹji, ha nshinu l'iphe ono, ya meru ono. Byiko Ojejoje; wofunu iphe, dụ ẹji
ono, yẹbe nwozi ngu meru ono; kẹ l'ọ kwa eswe bẹ yẹle meru ẹge ono.”
11 Tẹ Dévidi kwaa tehu lẹ nchi-abọhu iya; bẹ Ojejoje kfuwaru Gádu, bụ onye
nkfuchiru Nchileke, aphụjeru Dévidi àphù; sụ iya:
12 “Je asụ Dévidi: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: ‘Uzi iphe ẹto; bẹ ya doberu iya; t'ọ hata
ọphu ya e-me iya.’ ”
13 Tọ dụ iya bụ; Gádu ejekfu Dévidi je asụ iya: “?Bụ ẹjo-ẹgu, a-nọ afa ẹto; m'ọ bụ t'ị
gbaaru ndu ọhogu ngu ọso ọnwa ẹto; m'ọ bụ t'ẹjo mgbọnwu nọo l'alị ngu abalị ẹto?
Nta-a bụkwa t'ị rịa ya arịri; karụ iya; tẹ ya maru iphe, ya e-zi onye ziru iya nụ.”
14 Dévidi asụ Gádu: “Lẹ ya nọkwa l'oke iphe-ẹhuka. Obenu l'ọ kakwaru ayi mma
t'ayi daba Ojejoje l'ẹka; a ma l'ayi dabaru madzụ l'ẹka; kẹ l'obu-imiko kẹ Ojejoje
pakwaru apaa.”
15 Ya ndono; Ojejoje abya alọru ẹjo mgbọnwu tụ ndu Ízurẹlu shita l'ụtsu mbọku
ono jeye mbọku, ọ tụ-buru ẹphe. Shita lẹ Dánu jeye le Besheba bẹ ẹphe dụ ụkporo
ụnu madzụ ugbo ẹsato l'ụnu madzụ ugbo iri l'ise‡ nwụshihu.
16 Ojozi-imigwe ono amachịlephu ẹka tẹ ya dabẹ Jerúsalemu mebyishia ya; yo rua
Ojejoje l'ẹhu; mbụ ẹjo iphe ono, dakfuru ẹphe ono. Yọ sụ ojozi-imigwe ono, egbushi
ndu ono: “L'ọ dụwa mma! Sephu ẹka ngu azụ; parụ ẹphe haa.” Teke ono bẹ ojozi
Ojejoje ono nọwa l'ọma ẹke Arawuna, onye Jebusu anọduje etsu balị iya.
17 Dévidi aphụlephu ojozi-imigwe ono, Nchileke gude echigbushi ndu ono ono; sụ
Ojejoje: “L'ọ kwa yẹbedua meswerụ; mee iphe, ẹ ta dụdu mma. ?Bụhunu ole bẹ
ụnwu atụru-wa meru? T'ọ bụ-chikwaaru yẹbedua; mẹ ndu ndibe bẹ ịi-dabẹ ẹka!”
18 Yọ bụru mbọku ono bẹ Gádu byakfutaru Dévidi bya asụ iya: “T'ọ tụgbua je
akpụaru Ojejoje ẹnya-ngwẹja l'ẹke Arawuna kẹ Jebusu anọduje etsu balị iya.”
19 Ya ndono; Dévidi atụgbua jeshia ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu Gádu zia ya ono.
20 Arawuna atụfulephu ẹnya phụa eze, bụ Dévidi yẹle ndu ozi iya l'ẹke ẹphe eje
abyakfuta iya; byishi ikpere; kpube ifu l'alị; gude kwabẹ iya ugvu.
21 Arawuna asụ: “?Bụkwa ole bẹ eze, bụ onye nwe mu nụ byakfutaru nwozi iya?”
Dévidi asụ iya: “Lẹ ya byaru tẹ ya zụta iya ẹke ono, ootsuje balị ono; kpụaru Ojejoje
ẹnya-ngwẹja; k'ọphu ẹjo mgbọnwu ono e-buhu.”
22 Arawuna asụ Dévidi: “Tẹ nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ wotakpelephu iphe,
dụ ngu mma gude gwoo ngwẹja ọbu. Ọwaa eswi, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru nụ
Ojejoje; mẹ bọdu, eegudeje etsu balị; mẹ odogoro, eegudeje atụgbabe eswi l'ọzori
nkụ.
23 Nggụbe eze; iphemiphe ọbule ono l'ọ ha bẹ yẹbe Arawuna nụru ngu iya.”
Arawuna asụkwa iya phụ: “Tẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu natakwa ngwẹja ngu.”
24 Obenu l'eze sụru Arawuna: “Waawa; ya kfụfutaje ngu ụgwo iya. Ya te egudekwa
iphe, ẹ to nwedu iphe, o phuru iya gwooru Ojejoje, bụ Nchileke iya ngwẹja-ukfuru.”
Ọo ya bụ lẹ Dévidi azụa ẹke ono, eetsuje balị ono; mẹ eswi ono; gude ụkporo shẹkelu
mkpọla-ọcha labụ lẹ mkpọla-ọcha iri kfụa ya.
25 Dévidi abya akpụaru Ojejoje ẹnya-ngwẹja l'ẹke ono; bya egwoo ngwẹja-ukfuru;
mẹ ngwẹja ẹhu-agụ l'eli iya. Ojejoje anụa iphe, ọ rọru iya l'okfu-alị ono; ẹjo mgbọnwu
ono, byaru ndu Ízurẹlu ono alaa.

‡ **24:15 24:15** Iphe ọ bụ bụ 70,000.

Ndu Eze
kẹ mbụ

Teke Dévidi bụwa ọgurenya

1 Teke ono bẹ eze, bụ Dévidi kahụwaru; bụwaru ọkpobe onye bụ ọgurenya; k'ọphu
bụ l'oyi anọduje atsụ iya; m'o -ruhuru; a phụ-kpua ya ukpo.
2 Tọ dụ iya bụ; ndu ozi iya abya asụ iya: "T'ẹphe lenuaru nggụbe eze, bụ onye
nwe mu nụ ẹnya nwamgbọko, nwoke ta achịkahubua ọkpa; t'ọ bya eswiru nggụbe
eze; letaje ngu enya. Yọ zẹnyabejekwaphu ngu phụ; k'ọphu oo-meje t'ẹhu vo nggụbe
onye nwe mu nụ ọku."
3 Ẹphe abya achịko alị Ízurẹlu l'ọ ha jegbaru l'ẹke ẹphe achọ nwamgbọko, ama
mma. Ẹphe achọnyaa; bya aphụa Abishagu kẹ Shúnemu. Ẹphe eduta iya dutaru
eze.
4 Nwamgbọko ono bẹ ama ntụmatu. Yọ nọdu l'eleta eze ẹnya; l'ejeru iya ozi. Ọ bụ
l'eze te ejekfubua ya azẹ.

Adónija eme t'o mee onwiya eze ndu Ízurẹlu

5 Ya ndono; Adónịja, bụ nwatibe nwanyi ọphu, bụ Hagitu awata owoli onwiya eli;
l'ekfu: "L'ọo ya a-bụru eze." Yọ bya akwakọberu onwiya ụgbo-ịnya; mẹ ndu agbajẹ
iya nụ; bya edobe ụkporo madzụ labụ l'ụmadzu iri t'ẹphe vutajeru iya ụzo.
6 Ọphu nna iya 'ababụaru iya mba; m'ọ bụ jịa ya: Iphe, kparu iphe oome ẹge ono.
Adónija ono amashị mma ike. Yọ bụru iya tso Abusolomu l'azụ.
7 Adónịja eje achị-koshi Jóabu Zeruya; mẹ Abiyáta, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja
idzu iya; ẹphe etsoru iya; tụru íkè yeru iya.
8 Obenu lẹ Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; Benáya Jehoyada; Nétanu, bụ
onye nkfuchiru Nchileke; Shimeyi; Reyi; mẹ ndu sọja Dévidi; ndu ọphu bụ ike-ka-
l'ọgu l'ẹphe ha te nwedu onye tụru íkè yeru Adónija.
9 Adónịja eje anọdu lẹ Mkpuma Zohẹleti* lẹ mgboro Ẹnu-Rogẹlu gbushia atụru;
oke-eswi; mẹ eswi, gbagbaaru ẹba gude shia nri. Yo kua ụnwanna iya l'ẹphe ha, bụ
iya bụ ụnwu eze; bya ekukwaaphu unwoke ndu Júda, bụ ndu eje ozi l'ufu-eze lẹ nri
ono.
10 Ọ bụ l'ẹ to kudu Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke; to ku Benáya; to ku ndu
sọja ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu phẹ; to ku Sólomọnu, bụ nwanna iya.

Betisheba ejekfu Dévidi l'okfu ẹhu Adónija

11 Tọ dụ iya bụ; Nétanu abya ajị Betisheba, bụ nne Sólomọnu; sụ iya: "?Tịi nụdu lẹ
Adónịja Hagitu bẹ bụwa eze; onye nwe mu nụ; mbụ Dévidi ta ma?
12 Byakwaphu nta-a tẹ ya karu ngu ẹge ii-me dzọta ishi ngu; mẹ kẹ nwatibe ngu
Sólomọnu.
13 Tụgbulekwaphu nta-a jekfu eze, bụ Dévidi je asụ iya: 'Nggụbe eze, bụ onye nwe
mu nụ; ?Ọ kwa l'i riru mụbe nwozi ngu nte l'ọ bụ nwatibe mu Sólomọnu a-bụru eze
nọ-tsota ngu l'aba-eze ngu? ?Nanụ ẹge ọ dụ b'o gbe bụwaru nụ Adónịja gbe bụwaru
nụ eze ọbu?'
14 Teke ono, ịi-nọ l'ẹke ono; kpụru okfu ono l'ọnu; nggu l'eze ono; bẹ ya a-bata bya
achịa ngu ẹka l'azụ."
15 Tọ dụ iya bụ; Betisheba abya atụgbua jekfushi eze l'ime ụlo-eze. Eze l'onwiya
bụwa ọkpobe nwoke ọgurenya. Yọ bụru Abishagu kẹ Shúnemu eleta iya ẹnya.
16 Betisheba abya efuzita byiaru eze ikpere.

---

* **1:9 1:9** Iphe, "Zohẹletu" bụ bụ "Mkpuma ẹjo agwọ".

Eze ajị iya: “?Nanụ ẹge ọ dụ?”
17 Betisheba asụ iya: “Onye nwe mu nụ; i gude ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke ngu
ribuaru yẹbe nwozi ngu nwanyi nte; lẹ nwatibe ngu; mbụ Sólomọnu a-bụru eze nọ-
tsota ngu l'aba-eze ngu.
18 Ọbu; lekwa lẹ Adónịja gbe bụakwaru nụ eze ọbu nta-a; lẹ nggụbe eze, bụ onye
nwe mu nụ ẹ-ba ama.
19 O gbushiakwaru igweligwe oke-eswi, eswi, gbagbaaru ẹba; mẹ atụru; bya ekuwa
ụnwu eze l'ẹphe ha; kua Abiyáta, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ Jóabu, bụ onye
ishi ndu sọja; to ku nwatibe ngu, bụ Sólomọnu.
20 Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; nta-a bẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha nọokwa l'ele
ngu; t'ẹphe maru onye ịi-sụ t'ọ nọdu l'aba-eze nggụbe onye nwe mu nụ; l'ọzori ngu.
21 Ọ -dụdu bẹ mbọku, a -nọnyaru; t'ị nọhe bẹ aa-watakwa ome yẹle nwatibe iya
Sólomọnu l'ẹphe -bụ ndu meru ẹjo iphe.”
22 Betisheba yẹle eze akpụkwaduru-a okfu ono l'ọnu; Nétanu, bụ onye nkfuchiru
Nchileke abata.
23 A abya ezia eze lẹ Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke bẹ byakwaru nụ. Yọ bata;
bya ebuaru eze ifu l'alị.
24 Nétanu abya asụ iya: “Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; ?ọ dụ l'ị sụwaru l'ọ bụ
Adónịja a-bụru eze, nọ-chia ẹnya ngu tọo; mbụ l'ọ bụ iya a-nọdu l'aba-eze ngu?
25 Ntanụ-a b'o jewaru je egbushia oke-eswi; mẹ eswi, gbashịru ẹba; mẹ igweligwe
atụru. O kuakwaru ụnwu eze l'ẹphe ha; bya ekua ndu ishi ndu sọja; mẹ Abiyáta,
bụ onye achịjeru Nchileke ẹja. Mbụ lẹ nta-a; bẹ ẹphe nọkwa l'eri; l'angụ: l'ekfu; sụ:
‘Ndzụ ngu ndzụ ogologo; eze, bụ Adónịja!’
26 Ọle mbẹdua, bụ nwozi ngu; mẹ Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ
Benáya Jehoyada b'ẹ to kukwa; ọphu o kukwa nwozi ngu, bụ Sólomọnu.
27 ?Bụ nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ bẹ meru egbe iphe ọwaa; ọphu i medu
t'ayịbe ndu ozi ngu maru l'ọo ọwaa bụ onye ọphu a-nọdu l'aba-eze ngu m'ị chị-
gelephu?”

Dévidi eme Sólomọnu eze

28 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Dévidi asụ: “Kuaru mu nụ Betisheba.” Betisheba abya
abata bya evudo iya l'ifu.
29 Eze eribua nte; sụ: “Ojejoje -nọdu-a ndzụ ẹge ọ nọ iya-a; mbụ onye ono, nafụtaru
iya l'iphe-ẹhuka iya l'ọ ha;
30 bẹ nte ono, ya gude ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu ribuaru ngu ono bẹ ya
e-medzu ntanụ-a; mbụ nte ono, ya riru; sụ ngu l'ọ bụ nwatibe ngu Sólomọnu a-bụru
eze l'ọzori iya; nọchi ẹnya yẹbe Dévidi l'aba-eze iya ono.”
31 Tọ dụ iya bụ; Betisheba ebyishi ikpere; kpube ifu l'alị; gude kwabẹ eze ugvu; sụ
iya: “Ndzụ ngu; ndzụ ogologo; nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ Dévidi!”
32 Eze, bụ Dévidi asụ: “Kuaru mu Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ
Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke; mẹ Benáya Jehoyada.” Ẹphe abyaruta l'ifu
eze.
33 Eze asụ ẹphe: “Unu lẹ ndu ozi yẹbe onye nwe-unu yịru. Tẹ nwatibe iya nwoke;
mbụ Sólomọnu, nọdu l'eli ịnya-mulu yẹbe eze t'unu duru iya je lẹ nggele Gihọnu.
34 Unu -rulephu ẹke ono; tẹ Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ Nétanu, bụ
onye nkfuchiru Nchileke wụa ya manụ l'ishi t'ọ bụru eze ndu Ízurẹlu. Teke ono; unu
egbua ụpyoku; sụ: ‘Ndzụ ngu; ndzụ ogologo; nggụbe eze, bụ Sólomọnu!’
35 Teke unu metsuaru; unu awụru tsoru iya t'ọ bya anọdu l'aba-eze mu; bụru eze
nọ-chia ẹnya mu; kẹ lẹ mu tụwaru iya ẹka t'ọ bụru iya a-bụru eze ndu Ízurẹlu; bụru
eze ndu Júda.”

36 Benáya Jehoyada azụa mgbede; sụ: “Ono ẹge ọ dụ-o! Tẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ
nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ kfufukwaa ẹge i kfuru.
37 T'ọ bụkwaru ẹge Ojejoje swiru nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ bụ ẹge oo-swiru
Sólomọnu; bya emee t'abụbu, ọ bụ eze kangoo kẹ onye nwe mu nụ, bụ eze Dévidi.”
38 Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke;
Benáya Jehoyada; mẹwaru ndu Keretu mẹ ndu Peletu edoziaru Sólomọnu ịnya-mulu
eze, bụ Dévidi; yọ nọdu iya l'eli agba; ẹphe ejeshia Gihọnu.
39 Ẹphe erulephu ẹke ono; Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja eshi l'ụlo-ẹkwà
wota mpo, manụ nọ; wụa Sólomọnu l'ishi. Ẹphe abya eworu ụpyoku gbua; ndu ono
l'ẹphe ha atụa ụzu; sụ: “Ndzụ ngu ndzụ ogologo; eze, bụ Sólomọnu!”
40 Ndu ono l'ẹphe ha l'awụ etso iya. Ẹphe aphụ opu; l'atụ ụzu ẹhu-ọtso-ẹna; k'ọphu
bụ l'alị nmahụru jijiji.

Adónija atsụ Sólomọnu egvu

41 Adónịja yẹle ndu ono, o kuru lẹ nri ono abụru l'ẹphe erigewa nri ono bẹ ẹphe
nụru ụzu, atụ nụ. Jóabu abya anụa ọda ụpyoku ada nụ; jị: “?Igidi ọwaa, ede ẹge-a
lẹ mkpụkpu-a bụ kẹ ngụnu?”
42 Yọ kpụkwaduru iya-a l'ọnu ekfu; Jonátanu Abiyáta, bụ onye achịjeru Nchileke
ẹja abụru phẹrekete. Adónịja asụ iya: “Bata nwoke, dụ mma. Ya marua l'ọ bụ ozi,
dụ mma b'i gude bya.”
43 Jonátanu asụ iya: “Wawakwa. L'onye nwe-mu nụ; mbụ eze Dévidi meekwaru
Sólomọnu eze.”
44 Eze bẹ yeru iya Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; Nétanu, bụ onye
nkfuchiru Nchileke; Benáya Jehoyada; ndu Keretu; mẹ ndu Peletu. Ẹphe emee
Sólomọnu; yọ nọdu l'ịnya-mulu, eze agbajẹ.
45 Yọ bụru lẹ Gihọnu ono bẹ Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ Nétanu, bụ
onye nkfuchiru Nchileke wụru iya manụ l'ishi t'ọ bụru eze. Ẹphe gbe shiakwa l'ẹke
ono gude ẹhu-ọtso-ẹna wụfuta; k'ọphu bụ lẹ mkpụkpu bẹ tehuru kẹ kfụkakfuka. Ọ
kwa iya bụ ụzu ono, unu anụ ono.
46 Ọdo abụru lẹ Sólomọnu gbẹ nọduakwa nụ l'aba-eze ọbu.
47 Ndu ozi eze abyakwaphu okele nnajiufu ayi, bụ eze Dévidi asụje: “Tẹ Nchileke
ngu mekwaa ẹpha Sólomọnu t'ọ ka nke ngu. Yo mekwaaphu t'aba-eze nk'iya ka nke
ngu!” Eze l'onwiya anọdu l'oshi-azẹe ya; fozita baaru Nchileke ẹja;
48 bya asụ: T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu, bụ onye ono, doberu
mu ndzụ; mu egude ẹnya mu labụ phụ onye nọ-chiru ẹnya mu; bụru eze ntanụ-a!
49 Ndu ono, Adónịja kuru lẹ nri ono atsụlahaa egvu. Ẹphe awụ-lihu; gbakashịhu.
50 Adónịja egude k'egvu, ọotsu Sólomọnu; gbagbụa je akwẹe ẹka lẹ mpo ẹnya-
ngwẹja Ojejoje.
51 Ama abya agbaaru Sólomọnu lẹ Adónịja gudeekwa k'egvu nggụbe Sólomọnu
je akwẹe ẹka lẹ mpo ẹnya-ngwẹja Ojejoje; sụ: “Tẹ eze, bụ Sólomọnu riaru iya nte
ntanụ-a l'ẹ t'oo gudedu ogu-mbeke gbua yẹbe nwozi iya!”
52 Sólomọnu asụ: “Ọ -bụru l'ọo-nọdu ekoshi lẹ ya bụ ọkpobe madzụ; bẹ ẹgbushi,
nọ iya l'ishi ta adafụdu m'ọo nanụ. Ọlobu; ọ -bụru l'a phụru iphe, dụ ẹji lẹ ndzụ iya
b'ọ laakwaru.”
53 Eze, bụ Sólomọnu abya eye ndu jeru je edufuta iya l'ẹnya-ngwẹja ono. Adónija
abya ebyishi ikpere l'ifu l'eze, bụ Sólomọnu. Sólomọnu asụ iya: “Tụgbua lashia nke
ngu.”

2

Dévidi eke ekpe anụ Sólomọnu

1 Yo rudelephu teke Dévidi a-nwụhu; yo kee ekpe nụ nwatibe iya Sólomọnu; sụ iya:
2 “Nta-a bẹ oge nka-ezekuna nk'iya ruwaru, bụ iphe dụru onyemonye ọbule.
Shihukwa ike; nggu ekoshije l'ị bụ nwoke.
3 Mejekwa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke ngu ele ẹnya iya; mbụ t'i tsoru ụzo iya; nggu
emeje iphe, ọ tọru ọkpa iya; mẹ ekemu iya; mẹ ome-l'alị iya; mẹ iphe, o kfuru; ẹge
ono, e deru iya l'ẹkwo ekemu Mósisu ono; k'ọphu bụ l'iphe, bụ iphe, iime ememe;
mẹ ẹkemeke ọbule, i yeru ọkpa a-bụjeru ngu ụpete;
4 k'ọphu Ojejoje e-medzu iphe ono, o kweru mu ụkwa iya: ‘L'ọ -bụru l'ụnwu mu
kwabẹru onwẹphe ẹnya; gude obu ẹphe; mẹ ndzụ ẹphe l'ọ ha vudoshia ike l'etsotso
ono, ẹphe etso iya ono; b'ẹ to nwedu l'ẹka akụfu ngu l'aba-eze ndu Ízurẹlu.’
5 “Ọdo bụ; l'ị maru iphe, Jóabu Zeruya meru mu. Mbụ iphe ono, o meru ụmadzu
labụ, bụ ndu ishi ndu sọja Ízurẹlu; mbụ Ábụna Nẹru; mẹ Amasa Jeta. O gburu ẹphe;
l'ọ bụ ndu e gburu l'ọgu; gude gwata ụgwo ọchi, ẹphe gburu l'ọgu. Yo gbe bụru
mbẹdua bya evuru ọchi ẹphe; mẹ mburọnu iya.
6 Gude mmamiphe ngu maru iphe, ii-me iya. Ọlobu; be ekwekwa t'ọ kaa nka nwụhu
anwụhu ugboshi.
7 “A -bya l'ụnwu Bazilayi kẹ Gíledu; mejekwaru ẹphe ọhuma. T'ẹphe tsokwaru lẹ
ndu a-nọduje eri nri lẹ nke ngu; kẹ l'ọ bụ ẹge ẹphebedua mekwaru mu phụ ndono
teke ono, mu shi agbalaru nwanna ngu, bụ Abusolomu.
8 “Onye ọdo bụ Shimeyi Gera kẹ Bahurimu l'alị Bénjaminu. Ọ bụ yẹbedua kọru
mu ẹjo ọnu mbọku ono, mu jeru Mahanayimu ono. Teke ọ byakfutaru mu lẹ Jọ́danu;
bẹ mu gude ẹpha Ojejoje ribuaru iya angụ lẹ mu te egudedu ogu-mbeke gbua ya.
9 Obenu; ba ahakwa iya nta-a tẹ b'ị nụ iya aphụ. Ị bụ onye maru iphe. Ị marua
iphe, ii-me; t'o gude ishi-ẹwo lọkaa mee laa maa.”

Anwụhu Dévidi
(1 Iphe 29:26-28)

10 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya anwụhu lakfushia nna iya phẹ; e lia ya lẹ Mkpụkpu
Dévidi.
11 Iphe, Dévidi chịru l'alị Ízurẹlu bụ ụkporo afa labụ. Ọ chịru afa ẹsaa lẹ Hẹ́buronu;
bya achịa ụkporo afa l'afa iri l'ẹto lẹ Jerúsalemu.
12 Sólomọnu abya anọdu l'aba-eze nna iya, bụ Dévidi. Alị-eze iya abya angụru
angụru; shihu ike.

Eegbu Adónija

13 Ya ndono; Adónija Hagitu abya ejekfu Betisheba, bụ nne Sólomọnu. Betisheba
ajị iya: “?Bụ-a k'ọma b'ị byaru?”
Adónija asụ iya: “L'ọ kwa-a k'ọma;”
14 sụ iya: “L'o nweru iphe, ya byaru ngu ekfuru.”
Betisheba asụ iya: “T'o kfunua iphe ọbu.”
15 Adónija abya awata iya ekfukfu; sụ iya: “L'ị maru l'ọ bụ yẹbedua b'ọ gbaru tẹ
ya bụru eze. Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abụru yẹbedua bẹ ẹphe shi ele ẹnya l'ọ bụ iya
a-bụru eze. Obenu l'e mekochaaru; iphe agbanwee; yọ bụru nwanna iya b'ọ laru
l'ẹka; kẹ l'ọ bụ Ojejoje bẹ meru t'ọ bụru nk'iya.
16 Nta-a b'o nweru iphe lanụ, ya eme tẹ ya rọta ngu. Ba ajịkakwa.”
Betisheba asụ iya: “T'o kfunua iphe ọbu.”
17 Adónija asụ iya: “Byiko; kfunuru eze, bụ Sólomọnu t'o dee ya Abishagu kẹ
Shúnemu t'ọ bụru nyee ya. L'ẹ tọo jịkakwa m'i -kfuaru iya ẹya.”
18 Betisheba asụ iya: “L'ọ dụ mma. Lẹ ya e-kfurua yeru eze l'okfu ẹhu ngu.”

19 Ya ndono; Betisheba atụgbua jekfu Sólomọnu tẹ ya kfuaru iya okfu ẹhu Adónịja.
Eze egbeshi je iya ndzuta; rua bya ebyishiru iya ikpere; metsua bya anọ-zita l'aba-eze
iya; zi; e je apata aba-eze doberu nne iya ono; yọ nọdu iya l'ẹka-ụtara.
20 Betisheba bya asụ: "O nweru iphe, ha nwanshị, ya eme tẹ ya rọo ngu. Byiko; ba
ajịkakwa."
Eze asụ iya: "Rọo iphe ọbu nne mu; mu taa jịkakwa."
21 Betisheba asụ iya: "T'e dunuru Abishagu kẹ Shúnemu nụ nwanna ngu; mbụ
Adónịja t'ọ bụru nyee ya."
22 Eze, bụ Sólomọnu asụ nne iya: "?Bụ kẹ ngụnu b'ị sụru t'e duru Abishagu kẹ
Shúnemu nụ Adónịja? I ga asụfuanu t'a haaru iya alị-eze-wa; keshinu ọphu ọ bụ
nwanna mu k'ọgurenya; mbụ t'a haaru iya yẹle Abiyáta, bụ onye achịjeru Nchileke
ẹja mẹ Jóabu Zeruya!"
23 Ya ndono; eze, bụ Sólomọnu egude ẹpha Ojejoje ribua angụ; sụ: "Kamẹnu; m'ọ
-bụru l'ishi Adónịja ta aladu l'iphe ono, o kfuru ono!
24 Ojejoje bụ onye meru mu; mu anọdu l'aba-eze nna mu, bụ Dévidi; bya emee tẹ
ọnu-ụlo mu; bụru ẹke ndu eze e-shije lụfuta; bụ iya bụ ẹge ono, o kweru ụkwa iya
ono. Kamẹnu; Adónịja ta awafụkwa ntanụ."
25 Eze, bụ Sólomọnu ezifu Benáya Jehoyada; yo je eworu Adónịja gbugbua.

Iphe meru Abáyata; mẹ Jóabu

26 A bya lẹ kẹ Abiyáta, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; eze asụ iya: "La ẹke i shi
lẹ Anatọtu. Iphe gbaru ngu nụ bụ t'ị nwụhu; ọbu lẹ ya tee gbudu ngu nta-a; kẹ l'ọ
bụ ngu pataru Okpoko Ọgba-ndzụ Nnajiufu, bụ Nchileke l'oge kẹ nna mu, bụ Dévidi;
nggu etsoru nna mu jekota iphe-ẹhuka, byakfutakotaru iya nụ."
27 Ya ndono; Sólomọnu ewofu Abiyáta t'ẹ b'ọ bụhe onye achịjeru Nchileke ẹja kẹ
Ojejoje. E shi ẹge ono; okfu, Ojejoje kfujeru lẹ Sháyilo l'okfu ẹhu ọnu-ụlo Elayi eree.
28 Jóabu anụlephu iphe, mụru nụ; gbaba l'ụlo-ẹ́kwà Ojejoje je akwẹe ẹka lẹ mpo
ẹnya-ngwẹja Ojejoje; kẹle Jóabu shi etso Adónịja; ọle ẹ to tsobua Abusolomu.
29 A bya ekfuaru eze, bụ Sólomọnu lẹ Jóabu bẹ gbakwaru laa l'ụlo-ẹ́kwà Ojejoje;
mbụ vudo-kube ẹnya-ngwẹja. Sólomọnu ezifu Benáya Jehoyada t'o je egbua ya.
30 Benáya ejeshia l'ụlo-ẹ́kwà Ojejoje ono je asụ Jóabu: "L'eze sụkwaru t'ị lụfuta
l'ẹke ono!"
Jóabu asụ iya: "Lẹ ya ta alụfutadu. Ọ bụ l'ẹke-a bẹ ya a-nwụhu."
Benáya alaphushia azụ je ekfuaru eze iphe, Jóabu kfuru.
31 Eze asụ iya: "T'o mee ya ẹge ya kfuru. Gbua ya; nggu elia ya; k'ọphu bụ l'ọchi
ndu ono, o gbushiru l'ẹ b'ọ dụ iphe, ẹphe meru ono ta atụkoduru yẹle ndu ọnu-ụlo
nna iya l'ishi.
32 Ojejoje e-mee t'ụgwo ọchi ndu ono, o gbushiru ono tukoru iya l'ishi. Mbụ ọchi
ụmadzu labụ ono, o tsoru ọgu gbushia; l'ẹ ba ama; mbụ nna mu, bụ Dévidi. Ndu
ono, o gbushiru ono; mbụ Ábụna Nẹru, bụ onye ishi ndu sọja Ízurẹlu; Amasa Jeta,
bụ onye ishi ndu sọja Júda. Ndu ono bẹ kakọta iya odobe-ẹka-ndoo; ka iya mma.
33 T'ọchi ẹphe tukokwaru Jóabu; mẹ iphe, bụ eri iya l'ishi jeye lẹ tutu yoyo. Obenu
lẹ Dévidi; mẹ eri iya; mẹ ọnu-ụlo iya; mẹ aba-eze iya bẹ Ojejoje a-nụ ẹhu-agụ jeye lẹ
tutu yoyo."
34 Tọ dụ iya bụ; Benáya Jehoyada atụgbua je eworu Jóabu gbua. E je elia ya l'ufu
iya l'echi-ẹgu.
35 Eze abya ewota Benáya Jehoyada dochia ẹnya Jóabu t'ọ bụru onye ishi ndu sọja;
bya eworu Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja dochia ẹnya Abiyáta.
36 Tọ dụ iya bụ; eze bya ezia; e je ekua Shimeyi. Yọ sụ iya: "T'ọ kpụa ụlo lẹ
Jerúsalemu buru." Wo iya: "T'ẹ b'ọ dụkwa teke oo-shi ẹke ono lụfu."

37 Wo iya: “T'o dokwaa ya ẹnya lẹ mbọku, ọ lụfuru; daa nggele Kídirọnu; bẹ aa-chọkwa iya achọcho; ọchi iya atụ-koru iya l'ishi.”
38 Shimeyi asụ eze: “L'iphe, o kfuru dụ mma. Ọ bụ ẹge nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ kfuru bụ ẹge mụbe nwozi ngu e-me.” Shimeyi abya eburu lẹ Jerúsalemu; bua ya ogologo.
39 A bya anọo afa ẹto; ohu Shimeyi adụ ụmadzu labụ gbafụ gbakfushia Akishi Maaka, bụ eze ndu Gatu. A bya ekfuaru iya Shimeyi; sụ iya: “Ohu ngu phẹ nọkwa lẹ Gatụ.”
40 Shimeyi egbeshi bya edozia nkakfụ-ịgara iya gbagbụa; yọ bụru iya oje Gatu lẹ kẹ Akishi je elee ẹnya ohu iya phẹ ono. Yo je eduta ndu ohu iya phẹ ono lẹ Gatụ.
41 E je ekfuaru Sólomọnu lẹ Shimeyi shiakwa lẹ Jerúsalemu jee Gatụ; latawa azụ.
42 Eze abya ezia; e je ekuaru iya Shimeyi. Shimeyi erua; eze asụ iya: “?Ya te emedunua ngu-a t'i gude ẹpha Ojejoje ria nte; bya anmaaru ngu ọkwa; t'o dokwaa ngu ẹnya: lẹ mbọku, i shi l'ẹka-a lụfu; jee ẹke ọdo; bẹ aa-chọkwa ngu achọcho? ?Tị kfuduru iya: ‘L'ọ dụkwa ngu-a mma; l'ẹ to nwedu ẹke ii-lụfu eje?’
43 ?Bụhunu ngụnu meru iphe ẹ ti mehedu iphe, i riburu Ojejoje angụ l'ii-meru iya; mẹ ekemu ono, ya tụru nụ ngu ono?”
44 Eze abya asụkwaphu Shimeyi: “I gude-a obu ngu maru ẹjo iphe, i meru nna mu, bụ Dévidi. Nta-a bẹ Ojejoje e-wota ẹjo iphe ono, i meshiru ono tukobe ngu l'ishi.
45 Ọbu lẹ yẹbedua, bụ eze; bẹ Ojejoje aa-gọru ọnu-ọma nụ; aba-eze Dévidi angụru angụru l'ifu Ojejoje jeye lẹ tutu yoyo.”
46 Eze abya ezi Benáya Jehoyada; yo je egbua Shimeyi.
Yọ bụru teke ono bẹ alị-eze ono bya angụru angụru l'ẹka Sólomọnu.

3

Sólomọnu ekfu t'a nụ iya mmamiphe
(2 Iphe 1:1-13)

1 Sólomọnu bẹ lụru nwatibe Fero, bụ eze ndu Íjiputu; shi ẹge ono yẹle iya agbaa ndzụ. Yo duta nwatibe Fero ono bya edobe lẹ Mkpụkpu Dévidi; yọ nọdu l'ẹke ono jeye yọ kpụ-ghee ufu-eze iya; mẹ ụlo kẹ Ojejoje; mẹ ụpho-mkpuma, nọ-pheru Jerúsalemu mgburumgburu.
2 Yọ bụru l'ọchi-ẹja bẹ ndu Ízurẹlu shi egwojeru Ojejoje ẹja; kẹ l'ẹ ta kpụdua eze-ụlo Ojejoje teke ono.
3 Sólomọnu bẹ yeru Ojejoje obu; l'emekota iphe, bụ iphe nna iya; mbụ Dévidi tọru ọkpa iya. Ọ bụlephu l'o shi ejeje ọgwa iphe; l'akpọ ínsẹnsu ọku l'ọchi-ẹja.
4 Eze, bụ Sólomọnu ejeshia ogwo ngwẹja lẹ Gíbiyọnu, bụ ishi ẹke aagwajẹ iphe. Iphe Sólomọnu gworu l'ẹke ono karikwaru ụnu ngwẹja-ukfuru labụ l'ụkporo ngwẹja-ukfuru iri.
5 Yo be l'ẹnyashi; Ojejoje abyakfuta Sólomọnu lẹ nrọ lẹ Gíbiyọnu l'ẹke ono bya asụ iya: “T'o kfua iphe, ọ chọru tẹ ya nụ iya.”
6 Sólomọnu asụ iya: “I koshiwaru l'i yeru nwozi ngu Dévidi, bụ nna iya obu nshinu; kẹ l'ọ bụ onye e gude ire iya ẹka; bụru onye doberu ẹka ndoo; bụkwaruphu onye obu gụru iphoro l'ifu ngu. I yeru iya obu ono; yetaberu iya ẹya; k'ọphu ị nụru iya nwata nwoke, a-nọdu l'aba-eze iya ntanụ-a.
7 “Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke iya; nta-a b'i mewaru yẹbe nwozi ngu tẹ ya bụru eze l'ọzori nna iya, bụ Dévidi; lẹ yẹbe nwata nshịi, ẹ-ta madu ẹge ya e-shi eme iphe, gbaru iya nụ.
8 Yẹbe nwozi ngu bẹ nọwa yẹle ndu ono, ị fọtaru ono; mbụ ndu ono, dụ l'igwe; bụru 'agụta agụta ono.

9 Ọo ya bụ t'ị nụnu yẹbe nwozi ngu egomunggo, ya e-gude achị ndibe ngu; mẹ tẹ ya
makahụjeru iphe, dụ mma l'iphe, dụ ẹji. Ọ -dụdu; ?bụ onye a-dụ ike ọchikota ndibe
ngu-a, ha ẹge-a."
10 Iphe ono, Sólomọnu kfuru ono adụ Ojejoje mma.
11 Yọ sụ Sólomọnu: "Keshinu ọ bụ iphe ị kfuru ndono; ti kfu kẹ ndzụ ogologo; ti
kfu t'a nụ ngu ẹku; ti kfu tẹ ndu ọhogu ngu nwụshihu; yo gbe bụ-chiaru egomunggo,
ii-gude achị l'ụzo, vudo nhamụnha b'ị sụru t'a nụ ngu;
12 bẹ ya e-meru ngu iphe ono, i kfuru ono. Ya a-nụ ngu mmamiphe; nụ ngu
egomunggo; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu onye atụru ngu nụ, dụjeru nụ; to nwe onye atụru
ngu nụ, byaru bya adụ nụ.
13 Ya a-nụkwa ngu phụ iphe, ẹ ti kfudu tẹ ya nụ ngu: Ya e-me t'i nweru ẹku; bya
emee t'a kwabẹje ngu ugvu; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu onye eze ọdo, a-tụru ngu nụ lẹ
ndzụ ngu.
14 Ọ -bụru l'i tsoru ụzo iya; l'eme iphe, ya tọru ọkpa iya; mẹ ekemu iya ẹge ono,
nna ngu, bụ Dévidi meru ono; bẹ ya e-me t'ị kaa nka."
15 Sólomọnu etehu; bya amaru l'ọbu nrọ bẹ ya arọ.
Yọ latashia Jerúsalemu; je evudo l'ifu Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje gwoo ngwẹja-
ukfuru; mẹ ngwẹja ẹhu-agụ. Yo metsua bya agbaaru ndu ozi iya l'ẹphe ha ajị.

Sólomọnu kperu ikpe, dụ ẹhuka

16 O nweru ụnwanyi ọkpara labụ, byaru bya evudo eze l'ifu.
17 Onye lanụ asụ: "Onye nwe mu nụ; yẹle nwanyi-a bẹ gba mgba buru l'ụlo. Ọ nọ
teke ya zedaru.
18 A nọtsua abalị ẹto; k'ọphu ya zedaru; yẹbedua abya ezeda nk'iya. Ẹ to nwekwa
onye ọdo, nọ l'ụlo-a; gbahaa ẹphe ẹbo.
19 "Yo rua l'ẹnyashi; yo woru nwatibe nk'iya zẹ-gbua.
20 Yo be l'echi-abalị teke yẹbe nwozi ngu ekuwa mgbẹnya; yo gbeshi pata odzu
nwatibe iya ono bya enyonyabe mu; kuta nwata nke mu je enyonyabe onwiya.
21 A lụfuta l'ụtsu iya; mu egbeshi tẹ mu chebe nwata mu ẹra; yọ bụwaru nụ odzu.
Nchi abọhulephu ọhuma; mu abya atọo nwẹhu lee nwata ono ẹnya; phụa l'ẹ tọ bụdu
nwata nke mu."
22 Nwanyi ọphu aswọ-lihu; sụ: "Waawa! L'ọ bụ nwata ọphu nọ ndzụ bụ nk'iya;
ọphu nwụhuru anwụhu abụru kẹ nwanyi ọphu."
Nwanyi ọphu asụ: "Waawa! Lẹ nwata ọphu nwụhuru anwụhu bụ nwa nke ngu;
ọphu nọ ndzụ bụru nwa nk'iya." Ẹphe anọdu eze l'ifu l'adzọkashi iya ẹge ono.
23 Tọ dụ iya bụ; eze asụ: "Onye ọwaa sụru: 'L'ọo nwata ọphu, nọ ndzụ bụ nk'iya;
ọphu nwụhuru anwụhu abụru k'onye ọphu.' Onye ọphu asụ: 'Waawa; l'ọbu nwa
nke ngu nwụhuru anwụhu; nwa nke iya abụru ọphu nọ ndzụ.' "
24 Eze asụ: "T'e wotaru iya mma." A bya ewotaru iya mma ono.
25 Yọ sụ t'e bua nwata ọphu nọ ndzụ ẹbo; woru ibe lanụ nụ onye lanụ; e woru ibe
lanụ nụ onye ọphu.
26 Nwanyi ọphu nwatibe nk'iya nọ ndzụ ayẹkpeshihu; chia mkpu; sụ eze: "Byiko;
onye nwe mu nụ; kuta nwata ono, nọ ndzụ ono kee nwanyi ọphu; t'ẹ b'e egbukwa
iya egbugbu!"
Nwanyi ọphunanu asụ: "L'ẹ to nwedu onye enwe iya nụ l'ẹphe ẹbo. T'e bua ya rụ
ẹbo!"
27 Ya ndono; eze abya ebua okfu ono; sụ: "T'ẹ b'e egbukwa nwata ono. T'e kuru iya
nụ nwanyi k'ọdungu phụ; l'ọo ya bụ nne, mụru nwata ono."
28 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha anụlephu ẹge eze gude kpee ikpe ono; tsụlahaa ya egvu; kẹ
l'ẹphe maru l'ọ bụ Nchileke bẹ nụru iya mmamiphe, o gude kpee ikpe ono nhamụnha
ẹge ono.

4

Ndu nweru ọkwa l'ọchichi Sólomọnu

1 Ya ndono; eze, bụ Sólomọnu abụru eze ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha.
2 Ọwaa bụ ndu ọkwa ẹphe ha nshinu l'ọchichi iya:
Azariya Zadọku bụ onye
achịjeru Nchileke ẹja.
3 Elihorefu yẹle Ahíja, bụ
ụnwu Shisha bụ ẹphe
ederu eze ẹkwo.
Jehoshafatu Ahiludu bụ onye
akwakọbeje iphe.
4 Benáya Jehoyada bụ
onye ishi ndu sọja.
Zadọku; mẹ Abiyáta abụru
ndu achịjeru Nchileke ẹja.
5 Azariya Nétanu bụ yẹbedua
elekota ndu achị ọnu-ogo.
Zabudu Nétanu abụru
onye achịjeru Nchileke ẹja;
l'agbazikwaruphu eze ụzo.
6 Ahisha bụ onye ishi l'ufu-eze.
Adoniramu Abuda abụru onye
ishi ozi mkpọ-nyi-ẹnya.

Ndu ọ-chị-ọha; mẹ ọnu-ogo, ẹphe achịgbaa

7 Sólomọnu bẹ nweru gọvano iri l'ẹbo, achị ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha. Yọ bụru ẹphe ewotajeru eze yẹle ndibe iya nri, ẹphe eri. Onye lanụ ewotajeru iya nri l'ọnwa lanụ l'afa.
8 Ọwaa ẹpha ndu ọ-chị-ọha ono:
Nwatibe Họru bụ ọ-chị-ọha
ọnu-ogo ugvu Ífuremu.
9 Nwatibe Deka bụ ọ-chị-ọha
ndu Maakazu;
ndu Shalubimu;
ndu Bẹ́tu-Shẹmeshi;
mẹ ndu Elọnu-Bẹ́tu-Hananu.
10 Nwatibe Hesedu bụ
ọ-chị-ọha ndu Arụbotu.
Soko; mẹ alị Hefa l'ọ ha
abụkotaru nk'iya.
11 Nwatibe Abinadabu,
aha Tafatu alụ nwatibe
Sólomọnu; bụru
ọ-chị-ọha ndu Nafọru-Dọo.
12 Bana Ahiludu bụ ọ-chị-ọha
ndu Ténaku; ndu Megido;
mẹ ndu Bẹ́tu-Shanu l'ẹphe ha.
Mbụ ẹke ono, nọ-nyabe
Zaretanu; nọdukwaphu
lẹ nsụda Jézerilu; tsube lẹ
Betishanu je akpaa lẹ

Ébẹlu-Mehola;
je eswee Jokumeyamu ono.
13 Nwatibe Géba bụ ọ-chị-ọha
ndu Rámọtu-Gíledu.
Ẹke Jayi Manásẹ shi buru
lẹ Gíledu l'ọ ha bẹ bụkota
nk'iya; mẹ ọnu-ogo Ágọbu
l'alị Báshanu; mbụ oke
ụkporo mkpụkpu ẹto ono,
e gude ụpho-mkpuma
kpụ-phetagbaa
mgburumgburu; bya egude
igodo ope tụ-chia ọnu-ụzo iya atuchi ono.
14 Ahinadabu Ido bụ ọ-chị-ọha
ndu Mahanayimu;
15 Ahimazu abụru ọ-chị-ọha
ndu Náfutali. Yẹbedua alụ
nwatibe Sólomọnu ọphu aha Basumatu.
16 Bana Hushayi bụ ọ-chị-ọha
ndu Ásha; mẹ ndu Alọtu.
17 Jehoshafatu Paruwa bụ
ọ-chị-ọha ndu Ísaka;
18 Shimeyi Ela abụru ọ-chị-ọha
ndu Bénjaminu;
19 Géba Úri bụ ọ-chị-ọha ndu Gíledu. Ọ bụ ẹke ono; bẹ Sihọnu shi, shi bụru eze
ndu Amọru; eze ndu Ogu; mẹ kẹ ndu Báshanu. Ọ bụ yẹbedua nwẹnkinyi iya shi
bụru gọvano ndu Júda.

Iphe, eewotajeru Sólomọnu l'ujiku lanụ

20 Ndu Júda; mẹ ndu Ízurẹlu aha l'igwe l'ọbu eveve mgbogidi ẹnyimu. Ẹphe shi
nweru nri-eriri; nweru iphe angụngu; ẹhu atsọ ẹphe.
21 Sólomọnu, bụ eze achịa alị ono l'ọ ha shita lẹ Ẹnyimu Yufurétusu je akpaa l'alị
Filisutayịnu; je akpaa l'oke ẹphe lẹ ndu Íjiputu. Ndu alị ono iche iche shi nọdu
Sólomọnu l'ẹka; l'atụ akịriko anụ iya jeye l'oge nka-ezekuna nk'iya.
22 Iphe, e shi ewotajeru Sólomọnu l'ụboku bụ ụkporo ẹkpa witu l'ẹkpa witu iri, e
tsuru etsutsu; ọwaa ụkporo ẹkpa witu ẹto, a kwọru akwọkwo;
23 eswi iri, gbaru ẹbà; ụkporo eswi, akpa l'onwiya; ụkporo atụru ise; mẹwaru ele;
mgbada; anyịgo; mẹ ọku, phuru l'ẹnya.
24 Sólomọnu achịa alị, nọkota l'ụzo ẹnyanwu-arịba Ẹnyimu Yufurétusu l'ọ ha;
mẹkpo ndu eze, bukota l'ụzo ẹnyanwu-arịba ẹnyimu ono; mbụ shita lẹ Tifuza je
akpaa lẹ Gáza. To nwe ndu obutobu iya, ọgu dajẹru ẹphe l'iya.
25 Teke Sólomọnu nọ ndzụ bẹ ndu Júda; mẹ ndu Ízurẹlu buru lẹ nchị-odoo; tsube
lẹ Dánu je akpaa lẹ Besheba. Onyenọnu enweru mgbo vayịnu; mẹ oshi figu nk'iya.
26 Sólomọnu shi nweru ụkporo ụnu ụlo ise,* bụ ẹke oodobeje ịnya, l'akpụru iya
ụgbo-ịnya iya; bya enweru ụkporo ụnu madzụ iri,† bụ ndu agbaru iya ịnya.
27 Ọ bụ ndu ọ-chị-ọha ono shi ewotajeru eze, bụ Sólomọnu yẹle ndu ọonu nri nri.
Onyenọnu bẹ ewotaje nk'iya l'ọnwa ọphu o ruberu iya. Ẹ to nwedu iphe, ẹphe shi
ekweje t'ọ kọo ya ụko.

---

* **4:26 4:26** Iphe ọ bụ bụ 4,000. † **4:26 4:26** Iphe ọ bụ bụ 12,000.

28 Ẹge ono kwaphu bẹ ẹphe shi ewotaje balị; mẹ ẹswa witu, ịnya-ọgu; mẹ ịnya
mmanu ọdo ataję bya edobe l'ẹke gbaru nụ. Onyenọnu shi ewotaje iphe, gbaru iya
l'ewota.

Mmamiphe Sólomọnu

29 Nchileke nụru Sólomọnu mmamiphe; bya emee t'iphe doje iya ẹnya ọhuma. Ọ
nụkwaru iya phụ egomunggo, dụ egvu.
30 Sólomọnu bẹ mmamiphe iya kangokotaru mmamiphe kẹ ndu ụzo ẹnyanwu-
ahata l'ẹphe ha; kangokwaaphu kẹ ndu Íjiputu l'ẹphe ha.
31 Mmamiphe iya bẹ kangokotaru kẹ madzụ l'ọ ha. Ọ ka kẹ Etanu, bụ onye Zera; ka
kẹ Hemanu; ka kẹ Kalụkolu; mẹ kẹ Dada, bụ ụnwu Maholu. Ẹpha Sólomọnu atụko
iphe bụ mbakeshi, nọ-pheru iya mgburumgburu dee kfụkakfuka.
32 Ẹtu ẹtu, ọ nmashịru dụ ụnu ẹtu ẹsaa l'ụkporo ẹtu iri;‡ bya agụa ụnu egvu labụ
l'ụkporo egvu iri l'egvu ise.§
33 Ọ maru ẹnya oshi; mbụ tsube l'oshi sida Lébanọnu je akpaa l'ẹswa isopu, efuje
l'ụpho-mkpuma. Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ maru ẹnya ụnwu anụ jeye lẹ ndu ọphu awụ
l'ẹpho; ụnwu ẹnu; mẹ k'ẹma.
34 Ndu eze, achị ẹke, dụgbaa iche iche lẹ mgboko anụa kẹ mmamiphe Sólomọnu;
yetsua ndu e-je anụta okfu mmamiphe, shi iya l'ọnu.

5

Sólomọnu akwakọbe k'ọkpu eze-ụlo Ojejoje
(2 Iphe 2:1-16)

1 Hiramu, bụ eze ndu Táya bẹ yẹle Dévidi shi eshi ọnya. Yọ nụlephu lẹ Sólomọnu
b'a wụwaru manụ l'ishi t'ọ bụru eze; nọchia ẹnya nna iya, bụ Dévidi; yo zifu ndu ozi
iya t'ẹphe byakfuta Sólomọnu.
2 Sólomọnu l'onwiya abya eziphu Hiramu ozi azụ; sụ iya:
3 Ị mawaru lẹ nna mu; mbụ Dévidi ta kpụduru Ojejoje, bụ Nchileke iya ụlo; mkpata
iya bụru ọgu ono, ndu ọhogu iya shi eshije l'ẹkemeke etso iya ono; jeye; Ojejoje emee;
ndu ọhogu iya ono anọdukota iya lẹ mkpuli ọkpa.
4 Obenu lẹ nta-a bẹ Ojejoje, bụ Nchileke mu mewaru; nchị adụ mu ndoo l'ẹkemeke
ọbule; to nwe onye okfu nọru mu l'iya; to nwe iphe-ẹhuka, byakfutaru mu nụ.
5 Ọ bụ iya bụ mkpata iphe mu arị k'ọ kpụru Ojejoje, bụ Nchileke mu ụlo; ẹge ono o
kfuru iya nna mu, bụ Dévidi; sụ: "L'ọo nwatibe ngu, ya e-dobe t'ọ nọ-chia ẹnya ngu
l'aba-eze ngu ono a-kpụru iya ụlo ono."
6 Nta-a bụkwa t'i zia ndu e-je egbuaru mu oshi sida Lébanọnu. Ndu ozi mu; ẹphe
lẹ ndu ozi ngu e-yekota ẹka l'ozi, nọ iya nụ. Mu a-kfụa ngu-a ụgwo ozi ndu nke ngu;
iphe, bụ iphe ị sụkpeleruphu tẹ mu kfụa; kẹ l'ị marua l'ẹ to nwedu ndu maru ẹnya
k'ogbu oshi l'ọbu ndu Sayịdonu.
7 Hiramu analẹphu ozi ono, Sólomọnu ziru ono; ẹhu atsọo ya ẹna nshinu. Yọ sụ:
"T'ajaja bụru kẹ Ojejoje ntanụ-a; mbụ onye ono, nụru Dévidi nwata, maru iphe ẹge-a
t'ọ bụru ishi ọha, ha nshinu!"
8 Hiramu abya ezia Sólomọnu; sụ iya:
"Ya nụwaru ozi, i ziru iya. Ya e-mekotakpoo iphe, ị sụru tẹ ya mee lẹ kẹ oshi sida;
mẹ l'oshi payịnu ono.
9 Ndu ozi iya e-shi lẹ Lébanọnu vua oshi ono vufuta l'ọnu eze ẹnyimu. Ya e-sweshi
iya esweshi gude iya kpọghata l'eze ẹnyimu; je edobe l'ẹke, ị tụru ẹka t'e dobe iya. Ọ
bụ l'ẹke ono bẹ ee-dobe iya; unu abya evutawa iya rụ. Iphe, dụ iya mma bụ t'ị nụje
ndibe iya nri."

‡ **4:32 4:32** Iphe ọ bụ bụ 3,000. § **4:32 4:32** Iphe ọ bụ bụ 1,005.

10 Ya ndono; Hiramu anụkota Sólomọnu oshi sida; mẹ oshi payịnu, mkpa iya dụru
iya l'ọ ha.
11 Sólomọnu l'anụje Hiramu ụkporo ụnu ẹkpa witu labụ l'ụnu ẹkpa witu iri t'ọ
bụru nri ndibe iya; yeru ụkporo ụnu ite manụ olivu labụ l'ụnu ite iri. Manụ ono bụ
manụ, a kwọru ẹka mee. Yọ bụru ẹge ono bẹ Sólomọnu anụje iya Hiramu afa-l'afa.
12 Ojejoje anụlephu Sólomọnu mmamiphe ẹge ono, o kweru iya ụkwa iya ono.
Sólomọnu yẹle Hiramu adụa lẹ mma; bya agbaa ndzụ.

Ndu ọgbo-ozi Sólomọnu
(2 Iphe 2:17-18)

13 Eze, bụ Sólomọnu abya afọta ndu ọgbo-ozi l'alị Ízurẹlu l'ọ ha. Ndu ọgbo-ozi ono
bẹ chikọru dụ ụkporo ụnu unwoke ẹto l'ụnu unwoke iri l'ise.*
14 Yoo zifuje ẹphe ụkporo ụnu unwoke l'ụnu unwoke ise ise l'ọnwa t'ẹphe je
Lébanọnu. Ẹphe -nọo ọnwa lanụ lẹ Lébanọnu; ẹphe abya anọo ọnwa labụ l'ufu.
Yọ bụru Adoniramu bụ onye ishi ozi mkpọ-nyi-ẹnya.
15 Sólomọnu nwekwaruphu ụkporo ụnu madzụ ẹsato l'ụnu madzụ iri l'ise,† bụ
ndu evuje iphe. Bya enweru ụkporo ụnu madzụ iri,‡ bụ ndu anọduje agbakpọshi
mkpuma l'alị;
16 t'a gụfukwa ụnu madzụ ẹsato l'ụkporo madzụ ise,§ bụ ndu ishi, eleta ẹnya l'ozi
ono.
17 Eze abya atụa ekemu t'ẹphe gbakpọshia oke mkpuma, vu ọnu aswa kwatsushia
ya t'e gude tọo ọkpa ụlo ono.
18 Tọ dụ iya bụ; ndu l'emeru Sólomọnu nka; ndu l'emeru Hiramu nka; mẹ ndu
Gébalu abya egbushia oshi kwakọbe; bya agbakpọshia mkpuma, ee-gude kpụa ụlo
ọno.

6

Sólomọnu akpụ eze-ụlo Nchileke
(2 Iphe 3:1-14)

1 Sólomọnu wataru ọkpu eze-ụlo Nchileke ono l'ọnwa Zifu, bụ iya bụ ọnwa k'ẹbo;
l'afa k'ẹno k'ọphu ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu; l'afa, kwe ndu Ízurẹlu ụnu afa l'ụkporo
afa ẹno;* k'ọphu ẹphe shi Íjiputu lụfuta.
2 Eze-ụlo ono, eze, bụ Sólomọnu kpụru Ojejoje ono bẹ ogologo iya dụ ụkporo ntụ-
ọkpa ẹno lẹ ntụ-ọkpa iri;† uswe iya adụ ụkporo ntụ-ọkpa lẹ ntụ-ọkpa iri;‡ eli iya adụ
ụkporo ntụ-ọkpa labụ lẹ ntụ-ọkpa ise.§
3 Nwụlo, a kpụru; dukfube l'ọnu eze-ụlo ono bẹ ogologo iya dụ ụkporo ntụ-ọkpa lẹ
ntụ-ọkpa iri; yekoberu uswe eze-ụlo ono l'onwiya. Uswe kẹ nwụlo ono dụ ntụ-ọkpa
iri l'ise.
4 Eze-ụlo ono bẹ windo, o yeru l'eli iya dụgbaa wẹrere wẹrere.
5 Ọ kpụ-phetaru eze-ụlo ono; mẹ ime Ẹke-dụ-nsọ mgburumgburu. Yọ kpụa ya;
yekota iya mkpura; yọ nọdu l'ụlo ono mgburumgburu.
6 Ụlo-alị iya; bẹ ụsa iya dụ ntụ-ọkpa ẹsaa lẹ mkpirikpi iya; ụsa iya k'echilabu adụ
ntụ-ọkpa tete; ụsa iya k'ẹto adụ ntụ-ọkpa iri lẹ mkpirikpi iya. A kpụshiru ḿgbẹ̀jà
mgburumgburu l'azụ eze-ụlo ono. Yọ bụru l'eli mgbẹja ono b'a tukobegbaaru osweru;
k'ọphu bụ l'osweru ono te gvufudu igbo-ụlo eze-ụlo ono.

---

* **5:13 5:13** Iphe ọ bụ bụ 30,000. † **5:15 5:15** Iphe ọ bụ bụ 80,000. ‡ **5:15 5:15** Iphe ọ bụ bụ 70,000. § **5:16 5:16** Iphe ọ bụ bụ 3,300. * **6:1 6:1** Iphe ọ bụ bụ 488. † **6:2 6:2** Iphe ọ bụ bụ 90 ft. ‡ **6:2 6:2** Iphe ọ bụ bụ 9 ft. § **6:2 6:2** Iphe ọ bụ bụ 45 ft.

7 Teke aakpụ eze-ụlo ono bẹ mkpuma, e gude kpụa ya bụphu ọphu a nọ l'ẹke,
aagbajẹ mkpuma washịa. Ọphu o nwedu teke a nụjeru ọda ọngu; m'ọ bụ ọda ogbu-
nkụ; ọphu a nụbua ọda ígwè, e gudeje eme k'ụlo teke aakpụ iya.
8 Ọnu ẹke, eeshije abahụ l'ọgbodo-ụlo ono k'alị bẹ nọ laaru ụzo ọhuda eze-ụlo ono.
Yo nweru ububе ụlo-eli eenyije nyiba lẹ mkpọ-kfu ụlo ono k'echilabu; bya eshi lẹ
k'echilabu ono nyihu mkpọ-kfu iya k'ẹto.
9 Sólomọnu akpụa eze-ụlo ono kpụ-ghe. Yo gude oshi sida; mẹ oshi sida, a washịru
awashị kụ-chia eli iya.
10 A kpụshikwaruphu nwụlo, dụ mkpọ-kfu mkpọ-kfu; yọ dụ-kfutsuaru l'eze-ụlo
ono mgburumgburu. Iphe, ẹphe dụgbaa l'eli bụ ntụ-ọkpa ẹsaa ẹsaa lẹ mkpirikpi
iya. Yọ bụru oshi sida b'e gude gbakfube iya l'eze-ụlo ono.
11 Ojejoje abya ekfuru yeru Sólomọnu; sụ iya:
12 “A -bya lẹ k'eze-ụlo-a, ịikpu-wa; ọ -bụru l'ii-tsoje iphe, ya tọru ọkpa iya; l'edobe
nsọ iya; edobekota ekemu iya l'ọ ha; l'eme iya ememe; bẹ ya e-shi l'ẹka ngu mee tẹ
okfu ono, ya kfuru nna ngu ono; mbụ Dévidi; ree.
13 Mbụ lẹ ya e-buru l'ẹke ndu Ízurẹlu bu; ya ta aha ndu nk'iya ono, bụ ndu Ízurẹlu.”

Eememashi ime eze-ụlo ono
(2 Iphe 3:8-14)

14 Ya ndono; Sólomọnu abya akpụa eze-ụlo ono kpụ-ghe ya.
15 Yo gude oshi sida, a washịru awashị kwechishia igbo-ụlo ime eze-ụlo ono;
shita l'ọkpa-alị jeye l'eli iya ẹke a kụ-chiru akụ-chi. Yọ bụru oshi payịnu b'o gude
kwechishia ọgbodo-ụlo iya.
16 Yo gude oshi sida, a washịru awashị kụ-buta ẹke dụ ụkporo ntụ-ọkpa lẹ ntụ-ọkpa
iri l'ime ime eze-ụlo ono gude meta mkpura, bụ iya bụ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ. E shi
l'ọgbodali iya kụa ya oshi sida jeye l'eli iya.
17 Nwụlo ọphu nọ l'ifu Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono bẹ ogologo iya dụ ụkporo ntụ-ọkpa
ẹto.
18 Ime eze-ụlo ono bẹ bụ oshi sida b'e gude kwechishikota iya; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu
mkpuma, e gude kpụa ụlo ono, nweru ọphu a phụru l'ẹnya lẹ phuu. A pyịshigbaa
iphe, dụ l'ọbu otumu; mẹ okoko, jawaru ajaja l'oshi sida ono.
19 Ọ kpụru Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono dobe l'ime ime eze-ụlo ono t'ọ bụru ẹke ee-
dobe Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje.
20 Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ l'ime ime ụlo ono bẹ dụ ntụ-ọkpa ụkporo l'iri l'ogologo iya.
Uswe iya dụ ụkporo ntụ-ọkpa lẹ ntụ-ọkpa iri; eli iya adụ ụkporo ntụ-ọkpa lẹ ntụ-
ọkpa iri. Yo gude mkpọla-ododo, guru egugu kwechishia ya; gudekwaphu oshi sida
mee ẹnya-ngwẹja.
21 Sólomọnu egude ọkpobe mkpọla-ododo kwechishikota ime eze-ụlo ono l'ọ ha;
bya eswebushia gwọgirigwo, e gude mkpọla-ododo mee l'ọnu ime mkpura Ẹke-
Kakọta-ọdu-Nsọ ono; bya awụa ya mkpọla-ododo gude kwechia ya.
22 Eze-ụlo ono l'ọ ha b'o kwechikotaru mkpọla-ododo l'ime iya. Kwaphụ ẹge ono
b'o gude mkpọla-ododo kwechia ẹnya-ngwẹja ono, nọ lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono.
23 O gude oshi olivu meta cherobimu labụ, eli iya dụgbaa nkwo-ẹka iri l'ise kfụbe
l'ẹke ono, kakọta nsọ ono.
24 Ẹ́bà cherobimu ono nanụ bẹ dụ nkwo-ẹka ẹsaa lẹ mkpirikpi iya; nanụ ọphu
adụ nkwo-ẹka ẹsaa lẹ mkpirikpi iya. Shita l'ishishi nku ono ọwaa jeye l'ọphu bẹ dụ
nkwo-ẹka iri l'ise.
25 Cherobimu k'ẹbo dụkwaphu nkwo-ẹka iri l'ise l'eli. Cherobimu ono ẹphe ẹbo bẹ
hakọta ẹnya-nhamụnha; gbakọta ụgbugba lanụ.
26 Cherobimu ono nanụ dụ nkwo-ẹka iri l'ise l'eli; yọ bụru ẹge ono bẹ ọphu
dụkwaphu.

27 O gvubekotaru cherobimu ono l'ime ẹke ono, kakọta nsọ l'eze-ụlo ono. Akwa-ẹka
ẹphe ajashịkota ajashị. Akwa-ẹka kẹ cherobimu lanụ; bẹ nọ je adụ-kfuru l'igbo-ụlo
ibe lanụ; kẹ cherobimu ọphu anọo je adụ-kfuru l'igbo-ụlo ibe iya ọphu. Akwa-ẹka
ẹphe ono abya adụ-kfutsuaru ibe iya l'echi ụlo ono.
28 Yọ bụru mkpọla-ododo b'o kweru l'eli cherobimu ono.
29 Ọ pyịshiru cherobimu; pyịshia nkfụ; mẹ igu oshi l'eli igbo-ụlo ime ụlo, dụ nsọ
ono; mẹkpo azụ iya gbaa mgburumgburu.
30 Ọma eze-ụlo ono b'o kwechishiru mkpọla-ododo l'ime iya mẹ azụ iya.
31 L'ọnu-ụzo Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ b'o yeru ibo, dụ nkwegba labụ, e gude oshi olivu
pyịa. Ọkpa ibo ono kẹ imeli yẹle kẹ mgberemẹku bẹ chịkoru nweru mgberemẹku
ise.
32 Ọ pyịshiru cherobimu; mẹ nkfụ; ọwaa okoko, jaru ajaja l'eli ibo labụ ono, e gude
oshi olivu pyịa ono; bya ekwekota iya mkpọla-ododo l'eli; woru mkpọla-ododo ono
wụa l'eli cherobimu; mẹ nkfụ ono.
33 Ọ kwaphụ ẹge ono b'o meru ọkpa ibo, nweru mgberemẹku ẹno, e gude oshi
olivu mee; woru ye l'ọnu eze-ụlo ono gẹdegede.
34 Yọ bya egude oshi payịnu pyịa ibo ẹbo. Ibo ono agụjeru dakobe ibe iya.
35 Yọ pyịshikwaaphu cherobimu; mẹ nkfụ; ọwaa okoko, jaru ajaja l'eli ibo ono;
bya egude mkpọla-ododo kwee l'eli iphe ono, ọ pyịshiru l'ibo ono; mbụ chibetsua ya
echibe.
36 Yọ kpụta ogbodu-ufu ye l'eze-ụlo ono. Ụpho-mkpuma, e gude kpụ-buta iya bẹ
aatụ-kobeje oshi sida lanụ l'eli mkpuma, a kwatsuru akwatsu; doo ya mkpọ-kfu ẹto.
37 Ọ bụ l'ọnwa Zivu l'afa, kwe Sólomọnu afa ẹno; k'ọphu ọ wataru achịchi b'ọ tọru
ọkpa-ụlo eze-ụlo Nchileke ono.
38 Ọ bụ l'ọnwa Bulu, bụ iya bụ ọnwa k'ẹsato; l'afa, kwe iya afa iri lẹ nanụ; k'ọphu
ọ dụberu bụru eze b'ọ kpụ-chiru ụlo ono l'ọ ha l'ẹge e kfuru t'akpụa ya. Yọ bụru afa
ẹsaa bẹ Sólomọnu gude kpụa ụlo ono.

7

Sólomọnu akpụ obu-eze iya

1 Sólomọnu gude afa iri l'ẹto kpụa obu-eze iya kpụ-ghe.
2 Obu-eze ono b'o gude oshi sida, shi lẹ Ọswa Lébanọnu kpụa. Ogologo ụlo ono dụ
ụkporo ntụ-ọkpa ẹsaa lẹ ntụ-ọkpa iri; uswe iya dụ ụkporo ntụ-ọkpa ẹto lẹ ntụ-ọkpa
iri l'ise; eli iya dụ ụkporo ntụ-ọkpa labụ lẹ ntụ-ọkpa ise. Obu-eze ono b'a kpọru itso
oshi sida giriri ụzo ẹno; bya eworu osweru oshi sida swee l'eli itso ono.
3 Yọ bụru oshi sida b'e gude kpuchia ya l'eli osweru ono, e swebegbaaru l'eli itso
ono. Ọ dụ ụkporo itso labụ l'itso ise. Iphe, ọ dụ l'ọkpa l'ọkpa abụru iri l'ise iri l'ise.
4 Windo, e yeru iya b'a kpọru giriri ụzo ẹto. E yeshiru windo ọbu; yo chegbatsua
ifu.
5 Ibo, e yekotaru l'ụlo ono; mẹ windo, e yeshiru iya b'e meru ọkpa iya; yo nweru
mgberemẹku ẹno ẹno. Windo ono b'a kpọru giriri ụzo ẹto; yo chegbatsua ifu.
6 Yọ bya akpụta ụlo ọphu eekuje Ụlo Itso. Ogologo iya dụ ụkporo ntụ-ọkpa ẹto
lẹ ntụ-ọkpa iri l'ise; uswe iya adụ ụkporo ntụ-ọkpa labụ lẹ ntụ-ọkpa ise. O nweru
nwụlo ọphu a kpụru dụ-kfube l'ọnu ẹke eeshije abahụ iya; bya ekpua ya iphe l'eli;
yọ bụru itso ono gudekota iya.
7 Yọ bya akpụta Ọgbodo-Ụlo Aba-Eze, bụ iya bụ Ọgbodo-Ụlo Ikpe; mbụ ẹke ọo-
nọduje ekpe ikpe. Yọ bụru oshi sida b'e kweru iya shita l'alị iya jeye l'eli iya.
8 Ọphu bụ ụlo ebubu Sólomọnu bẹ nọ lẹ nkụlahu ufu ono, nọ l'ụzo ụlo ikpe ono.
Ụlo ono b'e meru; yọ gbaa ụgbugba lanụ. Ọ kwaphụ egbe ụlo lanụ ono b'ọ kpụru
nyee ya; mbụ nwatibe Fero, bụ eze ndu Íjiputu phụ, ọ lụtaru phụ.

9 Ụlo ono l'ọ ha; shita l'ẹke a tụru ọkpa iya jeye l'eli iya; mẹkwaphu shita l'azụ iya
jeye l'ogbodufu ono bẹ bụ mkpuma, vu oke ọnu-aswa b'e gude kpụa ya. Mkpuma
ono b'a gbakpọshiru l'ọ ha; bya egude sọya kwochashia ya: ifu l'azụ.
10 Mkpuma, e gude tụa ọkpa ụlo ono bẹ vugbaa oke ọnu-aswa bya ahagbaa nshinu
nshinu. O nweru ndu ọphu dụ nkwo-ẹka iri l'ise; nweru ndu ọphu dụ nkwo-ẹka iri
l'ẹbo.
11 E gude mkpuma, a washịru awashị, vugbaa oke ọnu-aswa; mẹ osweru oshi sida
doo l'eli iya.
12 A kpụru ụpho-mkpuma; gude gbaa eze ogbodufu ono mgburumgburu. Ụpho-
mkpuma ono abụjeru; a -kpụa mkpọ-kfu mkpuma ẹto; a tụ-kobe iya osweru oshi
sida lanụ l'eli ẹge ono, e meru iya l'ụpho-mkpuma, e gude kpụ-pheta ufu eze-ụlo
Nchileke phụ; ọwaa nwụlo ono, eeshije abahụ l'eze-ụlo Nchileke ono.

Iphe, e doru l'eze-ụlo Nchileke
(2 Iphe 3:15-17; 4:1-10)

13 Eze, bụ Sólomọnu abya ezia t'e je ekuaru iya Hiramu lẹ Táya.
14 Hiramu bụ onye Táya, o doru ẹnya mbụ iphe k'ogude ope l'eme nka. Nna iya ta
nọhedu; ọ bụ lẹ yẹbedua bụkwaphu onye Táya, makwarụphu ogude ope l'eme nka.
Nne Hiramu bụ onye Náfutali. Yọ bya kẹ Sólomọnu bya arụkota ọru, a sụru iya t'ọ
rụa.

Itso, e meru l'ope
(2 Iphe 3:15-17)

15 Yọ bya egude ope kpụa itso labụ, dụtsua ụkporo ntụ-ọkpa lẹ ntụ-ọkpa ẹsaa l'eli;
ọwaa ntụ-ọkpa iri l'ẹsato lẹ mgburumgburu iya.
16 O gudekwaphu ope, a dazeru adaze kpụta nchị-itso labụ, aa-tụ-kobe l'eli itso ono.
Nchị-itso ono l'ẹhu l'ẹhu bẹ iphe, ọ dụkota l'eli bụ ntụ-ọkpa ẹsaa ẹsaa lẹ mkpirikpi
iya.
17 Yọ bya akpata iphe, dụ l'ọ bụ ụgbu; ọwaa iphe, dụ l'ọ bụ gwọgirigwo yetsua lẹ
nchị-itso ono. Iphe, ọ dụkota bụ ẹsaa ẹsaa lẹ nchị-itso lanụ.
18 B'ọ bya abya teke ono bya emeshia iphe, dụ l'ọbu akpụru ụtara-okumu; doo ya
wiriri uzi labụ l'eli nchị-itso ono gude dophetsua iphe ono, a kparu akpakpa phụ
mgburumgburu; gude memashia ya ememashi.
19 Nchị-itso ono, a tụ-koberu l'eli itso ono, a kpọberu l'ọnu nwụlo ono, eeshije
abahụ l'eze-ụlo Nchileke ono b'ọ kpụru; yọ dụ l'ọbu nkashị-iyi. Yọ bụru nkwo-ẹka
ishingu b'ọ dụkota l'eli.
20 Ọ bụ l'eli nchị-itso ono ẹphe ẹbo; mbụ l'ẹke ono, e meru; yọ gwọo agwọgwo ono
b'e doru iphe ono, dụ l'ọ bụ akpụru ụtara-okumu ono giriri ụzo labụ. Ishi itso ono
l'ẹhu l'ẹhu b'e doru ụkporo akpụru ụtara-okumu iri iri gbaa mgburumgburu.
21 B'ọ bya akpọbe itso ono ẹphe ẹbo l'ifu nwụlo ono, eeshije abahụ l'eze-ụlo Nchileke
ono. Itso ọphu ọ kpọberu l'ụzo ọhuda b'ọ gụru Jakinu. Ọphu ọ kpọberu l'ụzo isheli
b'ọ gụru Bówazu.
22 Nchị-itso ono l'ọ ha b'e meru; yọ dụtsua l'ọ bụ nkashị-iyi. Ọo ya bụ l'ọru k'itso
agvụ.

Iphe, e meru l'opu, eeyeje mini
(2 Iphe 4:2-5)

23 Tọ dụ iya bụ; Hiramu abya adazee ope gude kpụta eze dụrongu mini, dụ
mgburumgburu. Igburumọnu iya mgburumgburu dụ nkwo-ẹka iri l'ise. Eli iya dụ
nkwo-ẹka ẹsaa lẹ mkpirikpi iya. Mgburumgburu iya adụ ụkporo nkwo-ẹka labụ lẹ
nkwo-ẹka 'ise.

24 Lẹ mkpuli igburumọnu iya b'a kpụpyaberu iphe, dụ l'ọ bụ otumu iri iri l'ẹnya
ntụ-ọkpa lanụ; woru iya kpọo giriri uzi labụ. E meru iya; yẹ l'eze dụrongu mini ono
aragbabe aragbabe.
25 Eze dụrongu mini ono b'a dọberu l'eli oke-eswi iri l'ẹbo, a kpụru l'ope. Oke-eswi
ono ẹto; gharu ifu l'ụzo isheli; ẹto aghaa ifu l'ụzo ẹnyanwu-arịba; ẹto aghaa ifu l'ụzo
ọhuda; ẹto aghaa ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata. Ẹphe l'ẹphe ha aghakọta íkè l'ime.
26 Eze dụrongu mini ono bẹ igbi iya ha l'ọbu nkfukfumẹka. Igburumọnu iya b'o
meru; yọ dụ l'ọbu igburumọnu okoro; mbụ yọ dụlephu l'ọbu okoko ojinkfu. Mini,
alajẹ iya bẹ e-ru iphe, dụ l'ọ bụ ụnu ụkporo ọvara l'ise.
27 O gudekwaphu ope meta ọ-gba-kperekpere iri. Ọ-gba-kperekpere ono l'ẹhu
l'ẹhu dụkota ntụ-ọkpa ishingu ishingu l'ogologo; dụ ntụ-ọkpa ishingu l'uswe. Eli iya
dụ ntụ-ọkpa ẹno lẹ mkpirikpi iya.
28 Ọwaa ẹge o gude mee ọ-gba-kperekpere ono: O meru iya; yo nweru
mgberemẹku ẹno. Yo gude ope, dụ gbarara-gbarara swebushia ya eswebushi l'echi
iya.
29 L'eli iphe ono, o swebushiru eswebushi l'echi iya ono b'ọ kpụru agụ; kpụa oke-
eswi; mẹ cherobimu dobegbaa. Yọ bya egude ọngu tsua ope jeye yọ dụ l'ọbu iphe, a
kparu akpakpa; woru iya hebe l'eli agụ ono; mẹ oke-eswi ono; hebekwa iya phụ lẹ
mkpuli iya.
30 Ọ-gba-kperekpere ono nwetsuaru ọkpa ẹno l'ẹhu l'ẹhu, e meru l'ope; bya
enweru iphe, emeje tẹ ọkpa iya ono wephe ewephe, bụkwaphu ope b'e gude mee
ya. O gude ope meta iphe, aasụbeje eze efere lẹ mgberemẹku iya ẹphe ẹno; bya
akpaa iphe akpakpa; gude memashia ya ememashi.
31 L'eli ọ-gba-kperekpere ono b'a kpọ-furu ụzo; bya eyephee ya iphe mgburumg-
buru l'ụzo ono. Ẹke ono, a kpọ-furu iya ono bẹ ogvurogvu iya dụ nkwo-ẹka lanụ lẹ
mkpirikpi iya. Ụzo ono bẹ gbaru mgburumgburu dụ l'ọ bụ iphe, a dọberu iya adọbe
lẹ mkpuli. Ọnu iya yẹle iphe ono, e yeru iya lẹ mkpuli ono chịko dụ nkwo-ẹka labụ lẹ
mkpirikpi iya. A pyịshiru iphe, dụ iche iche gude gbakọta ẹke ono, a kpofuru iya ụzo
ono mgburumgburu. A kụru ọ-gba-kperekpere ono; yo nweru mgberemẹku ẹno, ẹ
ta kụdu iya mgburumgburu.
32 E meru ọkpa iya ẹphe ẹno ye lẹ mkpuli iphe ono, e gude kụa ọ-gba-kperekpere
ono. Iphe ono, emeje; t'ọkpa iya ewephe ewephe ono b'e meru; yo likfutsuaru elikfuru
l'ọ-gba-kperekpere ono. Ọkpa iya nanụ bẹ dụ nkwo-ẹka labụ lẹ mkpirikpi iya.
33 Ọkpa iya ono b'e meru; yọ dụ l'ọbu ọkpa ụgbo-ịnya. Yọ bụru ope b'a dazeru
adaze gude meta iphe ono, emeje t'ọkpa iya ewephe ewephe ono; mẹ igburumọnu
ọkpa iya; mẹ nggara iya; mẹ iphe, aagajẹru nggara supoku ye.
34 Ọ-gba-kperekpere ono nwekotaru iphe, adọbeje iphe ụzo ẹno ẹno. Iphe ono bẹ
nọkota nanụ nanụ lẹ mgberemẹku iya. Iphe ono b'e meru yẹle ọ-gba-kperekpere
ono achịko likfugbaaru.
35 L'eli ọ-gba-kperekpere ono b'e yeru iphe, dụ mgburumgburu, dụ uzi ẹto l'ime
nkere-ẹno nkwo-ẹka lanụ l'eli. Iphe ono, aadọbeje iphe ono; ọwaa iphe, e gude kụa
ọ-gba-kperekpere ono b'e meru; yo likfukotaru l'eli iya ono.
36 Yọ bya apyịshia cherobimu; mẹ agụ; mẹ nkfụ l'eli iphe ono, aadọbeje iphe ono;
pyịshikwaa ya phụ l'eli iphe ono, e gude kụa ọ-gba-kperekpere ono; mbụ l'ẹke ta
dụdu iphe nọ-chiru iya nụ; bya akpaa iphe-akpakpa l'eli iya gude memaa ya emema.
37 Ono bụ ẹge o meru ọ-gba-kperekpere iri ono ndono. O meru iya; yọ bụru iphe
lanụ; hakọta ẹnya-nhamụnha; gbakọta ụgbugba lanụ.
38 Yọ bya egude ope mee eze efere iri. Ọphu nanụ bẹ anataję ụkporo ọvara mini
ugbo iri lẹ nanụ l'ọvara iri. Efere ono l'ẹhu l'ẹhu bẹ dụkota nkwo-ẹka ishingu ishingu
l'ụsa iya. Efere ono bẹ aa-dọbetsua nanụ nanụ l'ọ-gba-kperekpere ono ẹphe iri.

39 Ọ kfụberu ọ-gba-kperekpere ono ise l'ụzo ẹka-ụtara eze-ụlo Nchileke ono; bya
akfụbe ise l'ụzo ẹka-ibyita iya. Ẹke ọ dọberu eze dụrongu mini phụ bụ l'ẹka-ụtara
eze-ụlo ono; laaru ụzo ẹnyanwu-ahata l'ibyiya k'ụzo ọhuda.
40 Iphe ọdo, Hiramu kpụfuaru bụ ite; mẹ eze agọ; ọwaa eze efere.

Iphe, Hiramu kpụshiru doo l'eze-ụlo Nchileke
(2 Iphe 4:11-22)

Tọ dụ iya bụ; Hiramu atụko ozi ono, oojeru eze, bụ Sólomọnu l'eze-ụlo Nchileke
ono rụa; yọ gvụ.
Ọwaa bụ iphe, ọ kpụshiru l'eze-ụlo Nchileke ono:
41 Itso labụ; ọwaa nchị-itso
labụ, gwọru agwọgwo;
b'a tụ-kobetsuaru l'eli
itso labụ ono;
mẹ iphe-akpakpa labụ,
ọ kparu gude memashia
labụ ono, gbaru yororo ono;
42 mẹ ụnu iphe ono, dụkota
l'ọbu akpụru ụtara-okumu,
o dopheru iphe, a kparu akpakpa ono.
O doru iya giriri uzi labụ
lẹ nchị-itso ono,
gbaru yororo ono;
mbụ l'eli itso ono;
43 mẹ ọ-gba-kperekpere iri;
ọwaa eze efere iri ono,
a dọbetsuaru iya l'eli ono;
44 mẹ eze dụrongu mini;
mẹ oke-eswi iri l'ẹbo,
a dọberu eze dụrongu mini ono l'eli;
45 mẹ ite; mẹ eze agọ; ọwaa efere.
Iphemiphe, Hiramu meshikotaru eze, bụ Sólomọnu l'eze-ụlo Nchileke ono bẹ bụ
ope, egbu nwịinwii b'o gude mekota iya.
46 Eze bẹ ziru t'a dazee ope ono gude kpụshia iphe ono lẹ phorokoto alị Jọ́danu;
mbụ alị Ụra, nọ lẹ mgbaku Súkọtu; Zaretanu.
47 Sólomọnu ta tụdu ẹra iphe ono atụtu; kẹ l'ọ panụkaru l'igwe. Ẹra ope ono b'ẹ ta
madụ ẹge ọ ha.
48 Sólomọnu mekotakwaruphu
ngwa, nọ l'eze-ụlo Nchileke
ono, bụ iya bụ:
Ẹnya-ngwẹja, e gude
mkpọla-ododo mee;
teburu, e gude
mkpọla-ododo mee,
eedobeje buredi,
dụ nsọ l'ifu Ojejoje;
49 mẹ iphe, eegvubeje urọku,
e gude ọkpobe
mkpọla-ododo mee.
Ise b'o doberu l'ẹka-ụtara;
dobe ise ọphu l'ẹka-ibyita l'ifu

Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono;
mẹ iphe, dụ l'ọ bụ okoko,
e gude mkpọla-ododo mee;
mẹ urọku, e gude
mkpọla-ododo mee;
mẹ iphe, eegudeje
akpapyabẹ iphe,
e gude mkpọla-ododo mee;
50 mẹ omogo; mẹ iphe,
aswọje òwúú urọku;
mẹ eze efere; mẹ agọ,
e gude ọkpobe
mkpọla-ododo mee;
mẹ iphe, aagụjeru ọku ye;
mẹ ẹnya ọkpa-ibo ọnu,
ada Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ
yẹle ẹnya ọkpa-ibo eze-ụlo ono l'onwiya,
e gude mkpọla-ododo mee.
51 Yọ bụru iya bụ l'ozi, eze, bụ Sólomọnu eje l'eze-ụlo Nchileke agvụ. Yọ bya ewobatakota iphemiphe ọbule ono, Dévidi, bụ nna iya doberu nsọ ono; bya egworu iya dobe l'ẹke eedobeje ẹku l'eze-ụlo Nchileke ono; mbụ mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo; mẹ ivu, dụ iche iche.

8

Aapabata Okpoko Ọgba-ndzụ l'eze-ụlo Nchileke
(2 Iphe 5:2—6:2)

1 Tọ bụ iya bụ; Sólomọnu abya ekukoo ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu; mbụ ndu bụ ishi l'ikfu l'ikfu; mẹ ndu bụ ishi l'ẹnya-ufu ndu Ízurẹlu; t'ẹphe byakfuta iya lẹ Jerúsalemu; k'ọphu ẹphe a-pafụta Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje lẹ Ugvu Záyọnu, bụ iya bụ Mkpụkpu Dévidi.
2 Yo rua l'ọnwa Etanimu, bụ iya bụ ọnwa k'ẹsaa teke ẹphe agbajẹ ajị; unwoke Ízurẹlu l'ẹphe ha abya edzua Sólomọnu l'ifu.
3 Ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha edzua; ndu achịjeru Nchileke ẹja abya apata Okpoko Ọgba-ndzụ ono.
4 Ẹphe apata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; pata Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; gwotakota iphe, e doberu nsọ l'ime iya. Yọ bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi bẹ vutaru iya nụ.
5 Eze, bụ Sólomọnu; mẹ igweligwe ndu Ízurẹlu, ẹphe l'iya dzuru l'ẹke ono anọdu l'ifu Okpoko Ọgba-ndzụ ono; l'egbushi atụru; mẹ eswi. Iphe, ẹphe gbushiru mbụ anụ abụru 'agụta agụta.
6 Ya ndono; ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono apata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono je edobe l'ẹke dụ nsụ, e metaru iya l'ime mkpura eze-ụlo ono, bụ iya bụ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ; woru iya dobe lẹ mkpuli ẹ́bà cherobimu.
7 Cherobimu ono bẹ sakatsụaru ẹ́bà l'eli ẹke ono, Okpoko Ọgba-ndzụ ono nọ ono; shi ẹge ono gbobuta Okpoko ono; mẹ oshi, eegudeje apa iya.
8 Oshi ono bẹ dụ-tabe ogologo; k'ọphu bụ l'eeshije lẹ Ẹke-dụ-Nsọ ono, nọ l'ifu Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ele ishishi iya ẹge o tsefutaru. Ọle ẹ te shijekwanu l'ẹke ọdo phụa ya. Ẹphe nọkwa-a l'ẹke ono byeye ntanụ.

9 Ẹ tọ nwekwa iphe, nọ lẹ Okpoko ono; gbahaa mkpuma labụ ono, dụ balịbali,
Mósisu yeru iya l'ugvu Họ́rebu l'ẹke ono, Ojejoje yẹle ndu Ízurẹlu nọ gbaa ndzụ
l'ẹphe shi Íjiputu lụfuta ono.

Ọdu-biribiri Ojejoje
(2 Iphe 5:11-14)

10 Ndu achịjeru Nchileke ẹja eshilephu lẹ Ẹke-dụ Nsọ ono lụfuta; urukpu abya eji
eze-ụlo Nchileke ono.
11 Urukpu ono emee; k'ọphu ndu achịjeru Nchileke ẹja ta dụhedu ike jee ozi, ẹphe
eje; kẹ l'ọdu-biribiri Ojejoje byaru bya eji eze-ụlo Ojejoje ono.

Okfu, Sólomọnu kfuru
(2 Iphe 6:3-11)

12 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu asụ: "Ojejoje sụru l'ọ bọ urukpu, gbahụru kẹ
tsụkiribangu bẹ ya e-buru.
13 Nta-a bẹ ya kpụwaru ngu eze-ụlo, ha nshinu, bụ ẹke ii-buru jeye lẹ tutu yoyo."

Okfu, Sólomọnu kfuru

14 Lẹ teke ono, ndu Ízurẹlu dzukoberu l'ẹke ono bẹ Sólomọnu ghachiru ẹphe ifu;
gọoru ẹphe ọnu;
15 sụ:

"T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu; mbụ onye ono, gude ọnu iya kwee
Dévidi, bụ nna mu ụkwa; bya egudewa ẹka iya medzua ụkwa ono. Kẹ l'o kfuru; sụ:
16 'Eshinu mbọku ono, ya dufutaru ndu nk'iya; mbụ ndu Ízurẹlu lẹ Íjiputu ono b'ẹ
to nwedu mkpụkpu, ya fọfutaru l'ikfu Ízurẹlu l'ọ ha, bụ ẹke aa-kpụru iya t'ẹpha iya
nọdukwanu l'ẹke ono. Ọle ya fọtaru Dévidi t'ọ chịje ndu kẹ yẹbe Nchileke, bụ ndu
Ízurẹlu.'
17 "Nna mu, bụ Dévidi b'o shikpoo vua evuvu tẹ ya kpụaru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ
ndu Ízurẹlu eze-ụlo.
18 Obenu lẹ Ojejoje sụru nna mu, bụ Dévidi: 'Keshinu ọphu i vu iya l'obu t'ị kpụaru
iya eze-ụlo b'ọ dụkwa-a mma l'ọ nọ ngu l'obu.
19 Ọbu l'ẹ to bụdu nggụbedua bẹ a-kpụ ụlo ọbu. Onye a-kpụ iya nụ bụ nwata ngu
kẹ nwoke, bụ onye ọphu shi ngu l'ẹhu. Ọ bụ yẹbedua a-kpụru iya eze-ụlo ono.'
20 "Nta-a bẹ Ojejoje medzuakwaru ụkwa ono, o kweru ono; kẹle mu lụfutawaru
bya anọ-chia ẹnya nna mu, bụ Dévidi; nọduwa l'aba-eze ndu Ízurẹlu ẹge ono, Ojejoje
kweru ụkwa iya ono. Nta-a bẹ mu kpụwaru eze-ụlo Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu
ono.
21 L'eze-ụlo ono bẹ mu metawaru ẹke Okpoko Ọgba-ndzụ nọ; mbụ okpoko ono, e
yeru ọgba-ndzụ ono, Ojejoje yẹle nna ayi phẹ gbaru teke ono, o dufutaru ẹphe lẹ
Íjiputu ono."

Sólomọnu ekfu anụ Ojejoje
(2 Iphe 6:12-42)

22 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu evudo l'ifu ẹnya-ngwẹja Ojejoje; l'ifu edzudzu ọha ndu
Ízurẹlu ono; chilia ẹka iya labụ imeli;
23 kfulahaa nụ Ojejoje; sụ:

"Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu! Ẹ to nwedu Nchileke ọdo, dụ l'ọ bụ
nggụbedua l'imigwe; mẹ l'eliphe; mbụ nggụbe onye edobeje ọgba-ndzụ, ngu lẹ ndibe
ngu gbaru; l'ekoshije l'i yeru ndu ozi ngu obu; mbụ ndu ono, gude obu ẹphe l'ọ ha
etso ụzo ngu ono.

24 Nggụbe onye ono, medzuru ụkwa, i kweru nwozi ngu ono, bụ nna mu Dévidi. I
gude ọnu ngu kwee ya ụkwa; bya egude ẹka ngu medzua ya ẹge-wa ọ dụ ntanụ-a.

25 “Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu; nta-a bụ kwa t'i medzufua ụkwa ono,
i kweru nwozi ngu ono, bụ nna mu Dévidi; mbụ ono, i kweru iya; sụ: ‘L'ẹ to nwedu
iphe, bya e-me t'ụnwu iya nọ-buhu l'aba-eze ndu Ízurẹlu; m'ọ bụru-a l'ụnwu ngu ọbu
bẹ a-kwabẹru onwẹphe ẹnya; l'etso ụzo ngu; ẹge ono, nggụbedua tsoru iya ono.’

26 Nta-a; Nchileke kẹ Ízurẹlu; t'okfu ono, i kfuru yeru nwozi ngu, bụ nna mu Dévidi
ono rekwaa.

27 “Ọlobu; Nchileke; ?oo-bughe lẹ mgboko-a tọo. Igwe; mbụ igwe ọphu kakọta l'eli
te dzudu ngu anọdu; ?bụ-chia eze-ụlo ọwaa, mu kpụru ọwaa e-dzu ngu.

28 Ọbu; nụnua ekfukfu, nwozi ngu ekfu anụ ngu; mẹ arọro, ọoro ngu. Nggụbe
Ojejoje, bụ Nchileke mu; ngabẹnu nchị lẹ mkpu, nwozi ngu echiku ngu; mẹ ekfukfu,
ọ nọ l'ifu ngu l'ekfu anụ ngu ntanụ-a.

29 Mbụ; t'ẹnya ngu rụjenua l'eze-ụlo-wa eswe mẹ l'ẹnyashi. Mbụ ẹke-wa ị sụru
l'ii-buru-wa; k'ọphu bụ teke mụbe nwozi ngu gharu ifu l'eze-ụlo-wa kfuru nụ ngu;
nggu angabẹru mu nchị.

30 Ngabẹjenuru nwozi ngu; mẹ ndibe ngu, bụ ndu Ízurẹlu nchị teke ẹphe gharu ifu
l'ẹke-wa ekfu anụ ngu. Shikwa l'imigwe, bụ ẹke i bu ebubu nụa ya. Teke ị nụru iya;
nggu agụaru ẹphe nvụ l'ẹjo iphe, ẹphe meru.

31 “Ọ -bụru l'o nweru onye mesweru ibe iya; eele ẹnya t'onye ọbu ria nte; ọ -bụru
l'onye ọbu byaru l'ẹnya-ngwẹja ngu, nọ l'eze-ụlo-wa; ria nte ọbu;

32 shikwa l'imigwe nụa ya; nggu emee iphe, gbaru ngu nụ. Kpee ndu ozi ngu ono
ikpe l'onwongu. Onye ọphu ikpe nmaru; nggu anma iya ikpe; tụ-kobe iya iphe, o
metaru l'ishi. Onye ọphu iswi dụ mma; nggu ahaaru iya enge; meeru iya iphe, gbaru
iya nụ lẹ k'o dobe-ẹka-ndo iya.

33 “Ọ -bụru lẹ ndu ọhogu mekputaru ndibe ngu, bụ ndu Ízurẹlu; kẹ l'ẹphe mesweru
ngu; ẹphe -bya aghaa umere lakfuta ngu; bya ekulahaa ẹpha ngu; nọdu l'eze-ụlo-wa
kfuru nụ ngu; rọo ngu;

34 byiko; shikwa l'imigwe nụa ya; nggu agụaru ndibe ngu ono, bụ ndu Ízurẹlu nvụ
l'ẹjo iphe ọbu. Nggu eduphuta ẹphe azụ l'alị ono, i nụru nna ẹphe ono.

35 “Teke ọbu l'igwe buru mini; mini -chibuhu; kẹ l'ẹphe meru ẹjo iphe; ẹphe -
byakwanụ bya aghaa ifu l'ụzo ẹke-wa kfụru nụ ngu; kulahaa ẹpha ngu; bya agbakuta
ẹjo iphe ẹphe ono azụ; kẹ l'i mewaru; ẹphe ejee iphe-ẹhuka;

36 shikwa l'imigwe nụa ya; nggu agụaru ndu ozi ngu ono, bụ ndu Ízurẹlu nvụ lẹ
k'ẹjo iphe ono. Nggu akpoziaru ẹphe ụzo, vudo nhamụnha, ẹphe a-nọdu etso. Nggu
emee tẹ mini chia l'alị ono, ị nụru ndibe ngu t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe ono.

37 “Ọ -bụru lọo ẹjo-ẹgu byaru l'alị-a; mẹ ọbu ẹjo iphe-ememe; m'ọ -bụ iphe, atagbu
nri, a kọru l'okfu; m'ọ bụ ọphu emeje t'ọ tsụa evu; m'ọ bụ igube; m'ọ bụ ntaka,
atakashije iphe; m'ọ bụ l'ọo ọhogu ẹphe byaru bya ekepheta ẹphe lẹ mkpụkpu, nọ
l'alị ẹphe; mbụ; m'o -ruhuru; ọ bụru ẹjo iphe-ẹhuka; m'ọ bụ iphe-ememe, dụ ịduagha
bẹ byaru nụ;

38 o -nwekpooru onye machịru ẹka iya l'ụzo ụlo-wa kfuru nụ ngu; m'ọ bụ l'ọ
bụ ndibe ngu, bụ ndu Ízurẹlu l'ọ ha bẹ kfuru nụ ngu nụ; bya arọo ngu; kẹ l'ọ bụ
l'onyenọnu maru ẹge iphe-ẹhuka ono atsụ-be iya l'ẹhu;

39 shikwa l'imigwe, bụ ẹke ono, i bu ebubu nụa iya. Gụkwaaru ẹphe nvụ; mee
iphe, gbaru ngu nụ; nggu emeeru onyenọnu l'ẹge iphe, o meru gbaru; eshinu ọphu ị
maru obu onyemonye ọbule. Kẹ l'ọ bụ nggụbedua kpụu bẹ maru obu ụnwu eliphe
l'ẹphe ha;

40 k'ọphu ẹphe a-nọdu atsụ ngu egvu mbọku-mbọku; jeye teke ẹphe a-nọ-bebe
l'alị-a, ị nụru nna ayi phẹ-wa.

41 “A bya l'onye ọhodo; ẹ-ta bụdu onye Ízurẹlu, bụ ndibe ngu; mbụ onye, gude
k'ẹpha ngu shi l'ẹke teru ẹnya bya;
42 kẹle ndiphe bẹ a-nụa k'ẹpha ngu ono, ha nshinu ono; mẹ k'ike ngu; mẹ k'iphe,
dụ biribiri, ịinoduje emeebe. Teke onye ọbu byaru bya aghaa ifu l'eze-ụlo-wa; kfuru
nụ ngu;
43 shikwa l'imigwe, bụ ẹke ono, i bu ebubu ono; nụa ya; nggu emeeru onye ọhodo
ono iphemiphe ọbule, o gude araku ngu; k'ọphu ndu mgboko l'ẹphe ha a-maru ẹpha
ngu; shi ẹge ono l'atsụ ngu egvu ẹge ndibe ngu, bụ ndu Ízurẹlu atsụ ngu. Ẹphe
amakwarụphu l'eze-ụlo-a, mu kpụru ngu-wa bẹ bụ ẹpha ngu b'e gude kpụa ya.

44 “Ọ -bụru lẹ ndu nke ngu jeru je etso ndu ọhogu ẹphe ọgu l'ẹke bụ ẹke i ziru
ẹphe; ẹphe -chebewa ifu lẹ mkpụkpu-wa, ị fọtaru-a; mẹ l'eze-ụlo-a, mu kpụru ngu-a
kfuru nụ nggụbe Ojejoje;
45 nọdukwa l'imigwe nụa ekfukfu, ẹphe kfuru nụ ngu; mẹ arọro ono, ẹphe rọru
ngu ono; gbaaru ẹphe mkpu.

46 “Teke ọbu l'ọbu ẹjo iphe bẹ ẹphe meru ngu; kẹ l'ẹ to nwedu onye ẹ-te emejedu
ẹjo iphe; ẹhu -ghulahaa ngu eghughu; nggu eworu ẹphe ye ndu ọhogu l'ẹka; k'ọphu
bụ lẹ ndu ọhogu kpụru ẹphe lẹ ndzụ lashia alị ẹphe l'ẹke teru ẹnya; mẹ ọbu ẹke dụ
ntse;
47 ẹphe -nọdu l'alị ono, a kpụru ẹphe lẹ ndzụ laa ono; izimana ala ẹphe azụ; ẹphe
anọdu l'alị ndu ono, kpụru ẹphe lẹ ndzụ ono rọo ngu: ‘L'ẹphe mewaru ẹjo iphe;
mewa iphe, ẹ-te evudo nhamụnha; mewa akpamara.’
48 Ọ -bụru l'ẹphe nọ l'alị ndu ọhogu ẹphe ono, kpụru ẹphe lẹ ndzụ ono gude obu
ẹphe l'ọ ha; mẹ ndzụ ẹphe l'ọ ha lakfuta ngu ọdo; ghaa ifu l'ali-wa, bụ alị, ị nụru nna
ẹphe-wa; mbụ lẹ mkpụkpu-a, ị fọtaru-a; mẹ l'eze-ụlo-a, mu kpụru ngu-a;
49 shikwa l'imigwe, bụ ẹke ono i bu ebubu ono; nụa ekfukfu, ẹphe kfuru nụ ngu;
mẹ arọro, ẹphe rọru ngu ono; gbaaru ẹphe mkpu.
50 Gụaru ndibe ngu ono, meru ngu ẹjo iphe ono nvụ. Gụaru ẹphe nvụ l'emeswe
ono, ẹphe mesweru ngu ono. Nggu emee tẹ ndu ono, lụtaru ẹphe l'ọgu ono phụjeru
ẹphe imiko;
51 kẹ l'ẹphe bụ ndibe ngu; bya abụru òkè-iphe ngu ono, i dufutaru lẹ Íjiputu; mbụ
l'ẹjo ọ-tata-kfukfu ọku ono, a-daze iphe-ígwè ono.

52 “T'ẹnya dụnu ngu l'iphe, nwozi ngu arọ ngu; mẹ iphe, ndibe ngu ono, bụ ndu
Ízurẹlu arọ ngu; ngabẹjenuru ẹphe nchị teke bụ teke ẹphe rakuru ngu;
53 kẹ l'ẹphe bụ ndu i wofutaru dobe iche l'iphe bụ mbakeshi, nọkota lẹ mgboko-a;
t'ẹphe bụru òkè-iphe ngu; mbụ ẹge ono, i shi l'ọnu nwozi ngu, bụ Mósisu kfua ya teke
ono, nggụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ, bụ Ojejoje dufutaru nna ayi phẹ lẹ Íjiputu ono.”

54 Ya ndono; Sólomọnu ekfugetsulephu nụ Ojejoje; rọkota iya iphemiphe ọbule
ono; bya eshi l'ẹnya-ngwẹja Ojejoje ono, o shi byishi ikpere; chilia ẹka labụ imeli ono
gbeshi.
55 Yọ bya evudo; wolia olu ewoli; gọoru edzudzu ọha ndu Ízurẹlu ono l'ẹphe ha
ọnu; sụ:

56 “T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ onye ono, meru tẹ ndu Ízurẹlu tụta ume; ẹge, o
kweru ụkwa iya ono. Iphe, bụ ụkwa ono, o shi l'ẹka nwozi iya, bụ Mósisu kwee ono
te nwedu m'ọo nanụ, laru kẹ mmanu.
57 Tẹ Ojejoje, bụ Nchileke ayi swiru ayi eswiru; ẹge ono, o swiru nna ayi phẹ ono.
T'ẹ b'ọ pakwaru ayi haa; ọphu ọ gwọbekwa ayi.

58 T'o mekwaa t'ayi kpọru obu ayi yeru iya; tsoje ụzo iya l'ọ ha; meje ekemu iya;
mẹ iphe, ọ tọru ọkpa iya t'e meje; mẹ ome-l'alị iya, bụ iya bụ iphe, ọ kfuru nna ayi
phẹ.
59 T'ekfukfu ọwaa, mu nọ l'ifu Ojejoje kfuru nụ iya-a nọdukwa nggụbe Ojejoje, bụ
Nchileke ayi ntse: eswe l'ẹnyashi; k'ọphu ọo-gbajẹru nwozi iya; mẹ ndibe iya, bụ
ndu Ízurẹlu mkpu lẹ mkpa mbọku-mbọku;
60 k'ọphu ndu mgboko l'ẹphe ha a-ma l'ọ bụ Ojejoje bụ Nchileke; l'ẹ to nwehedu
Nchileke ọdo, nọnu.
61 Unu wotakota obu unu l'ọ ha ye l'ẹke Ojejoje, bụ Nchileke nọ. Unu etsoje iphe, ọ
tọru ọkpa iya; meje iphe, ekemu iya kfuru; ẹge-a ọ dụ ntanụ-a."

Eeye eze-ụlo ono l'ẹka Ojejoje
(2 Iphe 7:4-10)

62 Tọ dụ iya bụ; eze yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha, bụ ndu yẹle iya nọ eworu ngwẹja
gwoo l'ifu Ojejoje.
63 Anụ, Sólomọnu gburu gude chiru Ojejoje ẹja ẹhu-agụ bẹ dụ; ụkporo ụnu eswi
labụ l'ụnu eswi iri l'ise; mẹ ụkporo ụnu atụru l'atụru iri l'ise. Eze yẹle ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha atụgba woru eze-ụlo ono ye Ojejoje l'ẹka.
64 Ọ kwaphụ mbọku ono bẹ eze yeru Nchileke ogbodufu eze-ụlo ono l'ẹka; nọdu iya
gwoo ngwẹja-ukfuru; ngwẹja-nri; mẹ ngwẹja ẹba anụ, e gude gwoo ngwẹja ẹhu-agụ.
Kẹ l'ẹnya-ngwẹja ono, e gude ope mee, nọ l'ifu Ojejoje ono hanụka nwanshị; k'ọphu
bụ lẹ ngwẹja-ukfuru ono; mẹ ngwẹja-nri ono; mẹ k'ẹba anụ, e gude chia ẹja ẹhu-agụ
ono taa lakọtadu iya.
65 Ya ndono; Sólomọnu; mẹ ndu Ízurẹlu ono, ẹphe l'iya nọ l'ẹke ono l'ẹphe ha; mẹ
l'igwe ọha, shi lẹ Lebo-Hámatu; je akpaa lẹ nggele Íjiputu atụko nọdu teke ono gbaa
ajị ono. Ẹphe nọ l'ifu Ojejoje, bụ Nchileke ayi gbaa ajị ono abalị ẹsaa; bya agbakwase
iya abalị ẹsaa ọdo; bụ iya bụ abalị iri l'ẹno.
66 Yo be lẹ mbọku k'ẹsato iya; yọ sụ t'ẹphe laa. Ẹphe ekele eze; gude ẹhu-ọtso-
ẹna k'iphe-ọma, Ojejoje meshiru nwozi iya, bụ Dévidi; mẹ ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu;
wụkahu; onyenọnu alashia nk'iya.

9

Ojejoje eyeru Sólomọnu ọnu
(2 Iphe 7:11-22)

1 Sólomọnu akpụ-getsua eze-ụlo Nchileke; mẹ ufu-eze; bya emekota iphemiphe
ọbule, ọ tụberu k'ememe;
2 Ojejoje abyakfuta iya k'ugbo ẹbo ẹge ono, ọ byakfutahawaru iya lẹ Gíbiyọnu phụ;
3 bya asụ iya:
"Ya nụwaru ekfukfu, i kfuru nụ iya; mẹ iphe, ị rọru iya. Ya dobewaru eze-ụlo-wa,
ị kpụru-a nsọ; bya emewa iya t'ọ bụru ẹke ẹpha iya a-nọdu l'ere ire jeye lẹ gbururu.
Ẹnya iya; mẹ obu iya a-dụje l'ẹke ono tekenteke.
4 "A bya lẹ nggụbedua; ọ -bụru l'ii-gude obu, gụru iphoro; mẹ ome iphe, vudo
nhamụnha l'etso iya ẹge ono, Dévidi, bụ nna ngu tsoru iya; l'eme iphe, ya tụru
l'ekemu; l'edobe iphe, ya tọru ọkpa iya; mẹ iphe, ya sụru t'e meje;
5 bẹ ya e-me t'aba-eze ngu lẹ Ízurẹlu ngụru angụru gbururu jeyewaru; ẹge ono, ya
kweru iya nna ngu, bụ Dévidi l'ụkwa teke ono, ya sụru iya: 'L'ẹ to nwedu iphe, e-me
t'ụnwu ngu nọ-buhu l'aba-eze ndu Ízurẹlu anọ-buhu.'

6 “Ọle; ọ -bụru l'a nọnyaaru; nggụbedua; m'ọ bụ ụnwu ngu tee tsohe iya; unu
t'emehe ekemu iya; mẹ iphe, ya tọru unu ọkpa iya; je awatachia ọgwa nte; l'abaru
iya ẹja;
7 bẹ ya e-wofukwa Ízurẹlu l'alị ono, ya nụru ẹphe ono; mịa ẹnya l'eze-ụlo ono, ya
doberu nsọ t'ẹpha iya deje udo ono. Ízurẹlu abụru ndu, ndu ọdo e-gude anma l'ẹjo
ẹtu; bụkwaruphu ndu ee-gude eme iphe ọchi.
8 Eze-ụlo-a, ha ẹge-a a-bụru onye esweta iya nụ; ishi anyịa ya ẹkpa-oyi; yọo kpọ-yia
ukuvu; sụ: ‘?Bụ ngụnu meru iphe Ojejoje meru alị-a yẹle eze-ụlo-a ẹge-a?’
9 Teke ono; ndiphe asụ: ‘Mkpata iya bụ l'ẹphe haru Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe;
mbụ onye ono, dufutaru nna ẹphe l'alị Íjiputu; gbe bya akpọru obu ẹphe yeru agwa;
gwalahaa ya; l'abaru iya ẹja. Ọ bụ iya meru iphe Ojejoje wokfutaru ẹphe ẹjo iphe-
ẹhuka-wa.’ ”

Iphe ọdo, Sólomọnu meshiru
(2 Iphe 8:1-18)

10 Iphe ọ nataru Sólomọnu bụ ụkporo afa t'o gude kpụ-chia ụlo labụ ono, bụ iya
bụ eze-ụlo Nchileke yẹle ụlo-eze.
11 Eze, bụ Sólomọnu eshi lẹ Gálili gụta ụkporo mkpụkpu nụ Hiramu, bụ eze ndu
Táya; kẹ oshi sida; oshi payịnu; mẹ mkpọla-ododo ono, ọ nụkotaru iya ono.
12 Hiramu eshi lẹ Táya bya tẹ ya bya aphụ mkpụkpu ono, Sólomọnu nụshiru iya
ono; tọ dụ iya mma.
13 Yọ jị Sólomọnu; sụ iya: “?Bụ egbe mkpụkpu ngụnu b'ị nụshiru iya ẹge-a?” Yo
woru mkpụkpu ono gụbe alị Kabulu.* E kulahaa ya Kabulu byeye ntanụ.
14 Iphe, Hiramu nụhawaru eze bụ ụkporo ẹkpa mkpọla-ododo ishingu.
15 Ọwaa bụ iphe, ndu ozi mkpọ-nyi-ẹnya ono, eze Sólomọnu fọtaru ono rụfutaru;
mbụ ndu ono, ọ fọtaru t'ẹphe kpụa eze-ụlo Nchileke; yeru ụlo nk'iya; mẹ ụpho-
mkpuma Jerúsalemu; agbụranyi ụpho-mkpuma ono; kẹ mkpụkpu Házọ; kẹ Megido;
mẹ kẹ mkpụkpu Géza.
16 Fero, bụ eze ndu Íjiputu eje ọgu lẹ Géza je alụta iya; tụfu iya l'ọku; bya egbushia
ndu Kénanu, bụ ẹphe bu lẹ mkpụkpu ono; bya eworu iya nụ nwatibe iya kẹ nwanyi
ono, Sólomọnu lụru ono; t'ọ bụru iphe, o gude dua ya ụlo.
17 Ya ndono; Sólomọnu abya akpụkwaa Géza; kpụkwakwaaphu Bẹ́tu-Họronu, nọ
l'ụzo ndọhali;
18 mẹ Belatu; mẹ Tadụmo ono, nọ l'echi-ẹgu alị Júda.
19 Ọ kpụshikwaruphu mkpụkpu, ọokwakobeje iphe; ndu ọphu eedobeje ụgbo-ịnya
iya; mẹ ndu ọphu ndu agbaru iya ịnya anọduje. Sólomọnu akpụa iphemiphe ọbule,
dụ iya tẹ ya kpụa lẹ Jerúsalemu; mẹ l'alị ugvu Lébanọnu; mẹkpo l'alị-eze iya l'ọ ha.
20 A bya lẹ ndu ọphu phọduru nụ lẹ ndu Amọru; ndu Hetu; ndu Pẹ́rezu; ndu Hevu;
ndu Jebusu; mbụ ndu onanu, ẹ-ta bụdu ndu Ízurẹlu ono,
21 bụ eri ndu ono, phọduru nụ l'alị ono; mbụ ndu ọphu ndu Ízurẹlu te gbushidu bẹ
Sólomọnu meru t'ẹphe bụru ohu; l'eje ozi mkpọ-nyi-ẹnya byeye ntanụ.
22 Ndu kẹ Ízurẹlu te nwekwa onye ọphu Sólomọnu meru ohu. Ẹphebedua b'o meru
ndu sọja iya; ndu ishi l'ozi iya; ndu ishi ndu sọja iya; ndu ishi ụgbo-ịnya iya; mẹ ndu
agbaru iya ịnya.
23 Ọ bụ l'ẹphe; bẹ Sólomọnu fọtaru ụnu madzụ l'ụkporo ụmadzu ẹsaa l'ụmadzu
iri, a-bụru ishi l'iphe, Sólomọnu gude l'ẹka eme; l'achịkobe ndu ozi ono.

---

* **9:13 9:13** Iphe “Kabulu” bụ bụ 'ọ-ga-lẹ-mkpa.

24 Ọ bụ lẹ nwatibe Fero phụ shitsua lẹ Mkpụkpu Dévidi bya eburu l'ụlo ono,
Sólomọnu kpụru iya ono; bẹ Sólomọnu kpụru agbụranyi ụpho-mkpuma mkpụkpu
ono.
25 Ugbo ẹto l'afa bẹ Sólomọnu egwoje ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja ẹhu-agụ l'ẹnya-
ngwẹja ono, ọ kpụru Ojejoje ono. Ọ nọdujekwa iya phụ kpọo ínsẹnsu ọku yekobe
iya l'ifu Ojejoje; shi ẹge ono medzukota iphe, eemeje l'eze-ụlo Nchileke.
26 Eze, bụ Sólomọnu kpụshikwaruphu ụgbo-mini dobe lẹ Ezeyọnu-Géba, nọ-nyabe
Élatu l'alị ndu Édọmu l'iku Eze Ẹnyimu Uswe.
27 Hiramu eye ndu nk'iya, bụ ndu akpọje ụgbo-mini, mahawaru eze ẹnyimu ono
ọhuma; t'ẹphe tsoru ndu kẹ Sólomọnu meje k'ụgbo ono.
28 Ẹphe egude ụgbo jee Ofi; shi l'ẹke ono wolataru Sólomọnu ụnu ẹkpa mkpọla-
ododo l'ẹkpa mkpọla-ododo ụkporo.

10

Eze-nwanyi ndu Sheba akpakfuta Sólomọnu
(2 Iphe 9:1-12)

1 Eze-nwanyi ndu Sheba abya anụa ẹge ẹpha Sólomọnu ede kfụkakfuka; mẹ ẹge
yẹle Ojejoje gude nọdu. Nwanyi ono egude ajị, shihuru ike byatashia ya adata.
2 O gude ndu ije l'igwe bya Jerúsalemu; chịru ịnya-ivu, vugbaa manụ, eshi
kwẹkwekwe; bya egude igweligwe mkpọla-ododo; mẹ mkpuma, vugbaa oke aswa.
Yo ruta bya achịko iphemiphe ọbule, nọ iya l'obu kfukotaru Sólomọnu.
3 Sólomọnu eyekotaru iya ọnu l'ajị, ọ jịru iya l'ọ ha. Ẹ to nwedu ajị, ọ jịru eze,
kpuru iya ẹka l'ẹnya kẹ t'ẹ b'o yeru iya ẹya ọnu.
4 Eze-nwanyi Sheba ono aphụ egbe mmamiphe, Sólomọnu nweru; mẹ ufu-eze iya;
5 phụ egbe nri, oorije; ụdu oshi, ndu ozi iya adugajẹru anọdu; ẹge ndu ozi iya gude
eje ozi; egbe uwe, ẹphe yegbaaru l'ẹhu; ndu etsujeru iya ọnu lẹ mẹe; mẹ ngwẹja-
ukfuru, achịje l'eze-ụlo Nchileke; yọ tụfu iya ẹhu.
6 Yọ sụ eze: "L'akọ, ya nụru l'alị iya; l'iphe i meshiru; mẹ kẹ mmamiphe ngu
bụkotakwa oswi-okfu.
7 Ọbule ya te shikwa kweta l'akọ ono bụ oswi-okfu; jeye nta-a, ya byaru bya egude
ẹnya iya phụ iya-a. Mbụ l'e te kekwa iya ẹbo kọoru iya. Mmamiphe ngu; mẹ iphe, i
nweru bẹ kakwa ẹge a tụru ọnu iya.
8 Ọ bụlephu lẹ ndibe ngu bẹ iphe kweru; kwekwaruphu ndu ozi ngu, bụ ndu
anọduje ngu l'ifu tekenteke l'anụ okfu mmamiphe, shi l'ọnu!
9 T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu, bụ onye ono, ị dụ mma t'o dobe ngu
l'aba-eze ndu Ízurẹlu ono. Mkpata iya abụru lẹ Ojejoje yeru ndu Ízurẹlu obu, 'agvụ
agvụ; meru iphe o meru ngu eze ẹphe; k'ọphu ịi-nọdu ekpe ikpe; l'eme iphe vudo
nhamụnha."
10 Eze-nwanyi ono abya eworu ụkporo ẹkpa mkpọla-ododo ishingu nụ eze; bya
anụ iya manụ, dụ egvu, eshi kwẹkwekwe; mẹ mkpuma, vugbaa oke aswa. Manụ,
eze-nwanyi ndu Sheba ono nụru eze, bụ Sólomọnu bẹ hatabe nshinu; k'ọphu bụ l'ẹ
to nwedu manụ, a nụjeru iya habe ẹge ono.
11 Ụgbo-mini Hiramu eshi Ofi vulata mkpọla-ododo; mẹ oshi alụmugu, dụ egvu;
mẹ mkpuma, vugbaa oke aswa.
12 Ọ bụ l'oshi alụmugu ono; bẹ eze gude meshia itso ye l'eze-ụlo Nchileke; mẹ l'ụlo
ufu-eze; gudekwa iya phụ mee une; mẹ ogumogu, ndu egvu egudeje agụ egvu. Oshi
alụmugu, ha ẹge ono b'ẹ ta evulatabudua; ọphu 'a phụbua ụdu iya ọdo jeye ntanụ.
13 Eze, bụ Sólomọnu anụkota eze-nwanyi ndu Sheba iphe, bụ iphe, dụ iya mma,
ọ sụru t'ọ nụ iya; a gụfukwa ẹbyee, ọ sahawaru ẹka asasa kwaaru iya. E metsua;
eze-nwanyi ono alashia alị ẹphe yẹle ndu ozi iya.

Ẹku Sólomọnu
(2 Iphe 1:13-17; 9:13-28)

14 Mkpọla-ododo, abyajẹru Sólomọnu afa l'afa bẹ ẹra iya adụje ụnu ẹkpa mkpọla-ododo l'ụkporo ẹkpa mkpọla-ododo iri l'ẹto l'ẹkpa ishingu;
15 a gụfukwa iphe, eshije l'ẹka ndu nghọ; mẹ l'ẹka ndu agba ikike nghọ; mẹ ọphu eshije l'ẹka ndu eze ndu Arébiya; mẹ l'ẹka ndu gọvano alị ono.
16 Eze, bụ Sólomọnu gude mkpọla-ododo, e tsuru etsutsu meta iphe, eegudeje egbobuta onwonye, hagbaa nshinu. O metaru iya ụkporo iri. Mkpọla-ododo, laru lẹ nanụ iya adụje ụnu ẹkpa mkpọla-ododo lanụ l'ụkporo ẹkpa mkpọla-ododo iri.
17 Yo gudekwaphu mkpọla-ododo, e tsusaru etsusa meta iphe ono, eegudeje egbobuta onwonye ono kẹ nshịi, dụ ụkporo iri l'ise. Mkpọla-ododo, laru lẹ nanụ bẹ e-ru ẹkpa mkpọla-ododo lanụ l'ugvu iya. Ẹke eze doberu iya bụ l'ụlo ono, e gude oshi, shi lẹ Ọswa Lébanọnu kpụa ono.
18 Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ eze gude eze-enyi meta aba-eze, ha nshinu; bya ekwekota iya ọkpobe mkpọla-ododo l'eli.
19 Ẹke eeshije l'enyikobe aba-eze ono bẹ nweru ntụ-ọkpa ishingu. Azụ iya b'e meru; yọ gwọo mgburumgburu. A kpụru agụ dobetsua l'ẹke aatukobeje ẹka ẹphe ẹbo.
20 A kpụru agụ iri l'ẹbo dobetsua l'eli ntụ-ọkpa ishingu ono. A kpụru iya; yọ nọdutsua l'ishi ishi ntụ-ọkpa ishingu ono. Ẹ to nwedu aba-eze ọdo, e mejewaru ẹge ono l'alị-eze ọdo.
21 Iphe, eze egudeje angụ iphe bụ mkpọla-ododo b'e gude mekota iya. Ivu, nọkota l'ụlo ono, e gude oshi, shi lẹ Ọswa Lébanọnu kpụa ono bụ ọkpobe mkpọla-ododo b'e gude meshia ya. Ẹ to nwedu iphe ono, m'ọo nanụ ọphu e meru lẹ mkpọla-ọcha; kẹ l'ẹ to nwedu iphe, a gụberu mkpọla-ọcha l'oge kẹ Sólomọnu.
22 Eze nweshiru ụgbo-mini, eegude a gbaru iya nghọ;* mẹ ụgbo-mini kẹ Hiramu. Iphe, bụ afa ẹto, sweru esweswe bẹ ụgbo-mini ono alajẹ; vulata mkpọla-ododo; mkpọla-ọcha; eze-enyi; adaka; mẹ enwe.
23 Yọ bụru eze, bụ Sólomọnu bẹ kakọta onweru ẹku; bụru iya kakọta ọmaru mmamiphe l'iphe, bụ ndu eze ndu mgboko l'ẹphe ha.
24 Ndiphe mgburumgburu l'eshije mba, dụ iche l'iche l'abya t'ẹphe nụa okfu mmamiphe, Nchileke nụru Sólomọnu.
25 Afa l'afa bẹ ọobuje: onye -byadẹ; yo guderu iya iphe; mbụ iphe, e meru lẹ mkpọla-ọcha; ọphu e meru lẹ mkpọla-ododo; uwe-nlọkpuru; ngwa-ọgu; manụ, eshi kwẹkwekwe; ịnya; mẹwaru ịnya-mulu. Iphe, aanụje ahajẹ nụ nshinu.
26 Sólomọnu abya akụberu onwiya ụgbo-ịnya; mẹ ndu agbaaru iya ịnya. O nweru ụnu ụgbo-ịnya ẹto l'ụkporo ịnya iri;† bya enweru ụkporo ụnu madzụ l'ụnu madzụ iri, bụ ndu agbaru iya ịnya.‡ O nweru ndu ọphu yẹbe eze doberu lẹ mkpụkpu, eedobeje ụgbo-ịnya; dobe ndu ọphu lẹ Jerúsalemu swibe onwiya.
27 Eze bẹ meru mkpọla-ọcha; yo ji Jerúsalemu; bya emee oshi sida; yo dzuru ẹkemeke ọbule ẹge oshi sikamo, chịkoru alị ọkpa-ugvu ẹnyanwu-arịba dzuru.
28 Ọ bụ lẹ Íjiputu; mẹ Kuwe b'e shi ejeje ọnmaru Sólomọnu ịnya. Yọ bụru ndu agbaru iya nghọ shi anmatajẹru iya ịnya ọbu.
29 Iphe, ẹphe shi egudeje azụta ụgbo-ịnya lanụ lẹ Íjiputu bụ ụnu ẹkpa mkpọla-ọcha lanụ l'ụkporo ẹkpa mkpọla-ọcha iri; l'egudeje ụkporo ẹkpa mkpọla-ọcha ẹsaa lẹ mkpọla-ọcha iri nmaa ịnya lanụ. Ndu nghọ eze ono shikwaphu evujejeru ndu eze ndu Hetu; mẹ ndu eze kẹ ndu Áramu iphe.

---

* **10:22 10:22** L'okfu Híburu; b'e ku iya ụgbo-mini Tashishi; kẹ l'ọ bụgbaa eze ụgbo-mini, evu ngwa-aswa ndu ikeke-nghọ. † **10:26 10:26** Iphe ọ bụ bụ 1,400. ‡ **10:26 10:26** Iphe ọ bụ lẹ bụ 12,000.

11

Sólomọnu agharu Nchileke azụ

1 Ya ndono; Sólomọnu abya eyeeru ụnwanyi ọhodo obu; je alụshia ụnwanyi
Móabu; ụnwanyi Amọnu; ụnwanyi Édọmu; ụnwanyi Sayịdonu; mẹ ụnwanyi Hetu;
yekoberu nwatibe Fero phụ, ọoluhawa phụ.
2 Ụnwanyi ono shikota l'ọha ono, Ojejoje nmaru ndu Ízurẹlu ọkwa; sụ: "T'ẹphe
l'ẹphe ba alụgbakwa nwanyi; kẹ l'ẹphe e-mekwa t'unu kpọru obu unu yeru agwa
ẹphe." Ọbule Sólomọnu gbe bya eyeshiaru ẹphe obu ike.
3 Unyomu iya dụ ụnu ụnwanyi l'ụkporo ụnwanyi ugbo iri l'ise.* Ndu ono l'ẹphe ha
bụkota ụnwada eze. B'ọ bya enweru ụkporo ụnwanyi ugbo iri l'ise,† bụ nnufu iya
phẹ. Ụnwanyi ono emee; obu iya alụfu l'ẹke Ojejoje nọ.
4 Sólomọnu akahụdelphu; unyomu iya phẹ emee ya; yọ kpọru obu ye l'agwa. Obu
iya ta nọhe l'ẹke Ojejoje, bụ Nchileke iya nọ ẹge ono, obu nna iya, bụ Dévidi shi nọdu
ono.
5 Sólomọnu agwalahaa Ashera, bụ agwa ndu Sayịdonu; mẹ Mólẹ̀ku, bụ ẹjo agwa
ndu Amọnu.
6 Yọ bụru iya bụ lẹ Sólomọnu emee ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje; k'ọphu ẹ to gudehedu
obu iya l'ọ ha l'etso Ojejoje ẹge nna iya, bụ Dévidi tsoru.
7 L'ugvu ụzo ẹnyanwu-ahata Jerúsalemu bẹ Sólomọnu kpụru ẹke aagwajẹ
Kemọshu, bụ ẹjo agwa ndu Móabu; mẹ Mólẹ̀ku, bụ ẹjo agwa ndu Amọnu.
8 Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ kpụshiru unyomu iya phẹ ono, shigbaa ọhodo ono ẹke
ẹphe a-nọduje akpọ ínsẹnsu ọku; gude l'agwa ẹphe.
9 Ẹhu eghulahaa Ojejoje eghughu l'ẹke Sólomọnu nọ; kẹ l'obu iya lụfuwaru l'ẹke
yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu nọ; mbụ onye ono, byakfutaru iya ugbo labụ
ono.
10 Ojejoje tụhawaru Sólomọnu ekemu; sụ iya t'ẹ b'o tsokwa agwa. Obenu l'ọ jịkaru
odobe iphe, Ojejoje tụru iya ekemu iya.
11 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ Sólomọnu: "Keshinu ọphu i meru iphe, dụ ẹge-a; mbụ
ọphu ẹ ti dobedu ọgba-ndzụ iya; mẹ iphe, ya tọru ọkpa iya; mbụ iphe ono, ya tụru
ngu ekemu iya ono; bẹ ya a-nafụ ngu alị-eze ono; woru iya ye nwozi ngu l'ẹka.
12 Ọle ya e-gude okfu ẹka nna ngu, bụ Dévidi; haa ya anafụ nta-a, ị nọ ndzụ-a. Ya
a-nafụ iya nwatibe ngu kẹ nwoke l'ẹka.
13 Ọbule ya taa a-nafụ-kọtakwa alị-eze ono l'ọ ha. Ya e-gude okfu ẹhu nwozi iya,
bụ Dévidi; mẹ kẹ Jerúsalemu, bụ ẹke ono, ya fọtaru ono; woru ikfu lanụ nụ nwatibe
ngu kẹ nwoke."

Ndu ọhogu Sólomọnu

14 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya edobe Hadadu, bụ onye Édọmu t'ọ bụru onye okfu
Sólomọnu. Hadadu shi l'eri eze ndu Édọmu.
15 Teke Dévidi yẹle ndu Édọmu lụru ọgu; bẹ Jóabu, bụ onye ishi ndu sọja iya jeru
oli ndu, e gbushiru l'ọgu ono; je achịko unwoke Édọmu l'ẹphe ha gbushigee.
16 Jóabu bẹ yẹle ndu Ízurẹlu nọru ọnwa ishingu l'ẹke ono; ẹphe egbushikota
unwoke ndu Édọmu l'ẹphe ha.
17 Ọbule Hadadu bẹ nweru ndu Édọmu, shi ejeru nna iya ozi, o tsoru gbalaa; lashia
Íjiputu. Teke ono bẹ Hadadu bụkwadu nwata.
18 Ẹphe shi lẹ Mídiya; lụfuta lẹ Paranu; lẹ Paranu chịta unwoke; ẹphe l'ẹphe ayịru
lashia Íjiputu; ẹphe ejekfu Fero, bụ iya bụ eze ndu Íjiputu. Yọ nụ Hadadu ụlo; nụ
iya alị; bya anụ iya nri.

---

* **11:3 11:3** Iphe ọ bụ bụ 700. † **11:3 11:3** Iphe ọ bụ bụ 300.

19 Hadadu atụba Fero l'ẹnya nshinu; k'ọphu bụ lẹ Fero keru iya nwunne nyee ya;
mbụ nwunne eze-nwanyi ono, bụ Tapénesu.
20 Nwunne Tapénesu ono abya amụtaru iya nwata nwoke, ọ gụru Genubatu.
Tapénesu, bụ eze-nwanyi ehee nwata ono; hefuta iya l'ufu-eze. Genubatu yẹle ụnwu
Fero achịko vua.
21 Hadadu anọdu lẹ Íjiputu nụa lẹ Dévidi nwụhuwaru; Jóabu, bụ onye ishi ndu
sọja anwụhukwaphu; yọ sụ Fero: "T'ọ haa ya tẹ ya tụgbua la alị iya."
22 Fero ajị iya: "?Bụ ngụnu bẹ ụko iya dụru ngu l'ẹke ya nọ, meru iphe ịicho t'ị la
alị ngu?"
Hadadu asụ iya: "T'ọ haa ya rụ tẹ ya la."
23 Nchileke abya edobefua onye ọdo, aza Rezọnu Eliyada; t'ọ bụru onye okfu
Sólomọnu. Rezọnu bẹ gbafụjeru lẹ kẹ nnajiufu iya, bụ Hadadéza, bụ eze ndu Zóba.
24 Ọ bụ lẹ Dévidi gbushiru ndu sọja ndu Zóba bẹ Rezọnu chịkoberu ndu, ọ
chịkoberu; mee t'ẹphe kwefuru ndu ishi, achịnu íkè. Yọ bụru iya bụ onye ishi ẹphe.
Ẹphe atụgbua jeshia Damásukọsu ẹke ẹphe chiru iya eze ndu Damásukọsu.
25 L'oge kẹ Sólomọnu gbaa mgburumgburu bẹ Rezọnu bẹ meleruphu onwiya onye
okfu ndu Ízurẹlu. Ọ bụ ẹjo-oshi, Hadadu shi nọduru ndu Ízurẹlu bẹ Rezọnu tsoru.
Yọ bụru eze ndu Áramu; ndu Ízurẹlu adụa ya ashị.

Jeróbuwamu ekwefuru Sólomọnu íkè

26 Jeróbuwamu Nébatu awatakwaphu okwefuru Sólomọnu íkè. O shi tsoru lẹ ndu
ozi Sólomọnu. Jeróbuwamu bụ onye Zereda l'ikfu Ífuremu. Nne iya bụ Zeruwa, nji
iya tụfuru atụfu.
27 Ọwaa ẹge o shi kwefuru Sólomọnu íkè: Sólomọnu bẹ kpụru agbụranyi ụpho-
mkpuma, e gude kpụ-pheta Mkpụkpu Dévidi, bụ nna iya; bya akpụ-chishia ẹke
gbaru ọru l'ụpho-mkpuma, e gude kpụ-pheta Mkpụkpu Dévidi, bụ nna iya.
28 Jeróbuwamu shi bụru nwoke, ike dụ. Sólomọnu abya aphụa lẹ nwata okoro ono
bụ onye ejeshi ozi ike; yo mee ya onye ishi ndu ọgbo ozi ụlo Jósẹfu l'ọ ha.
29 Yo be ujiku lanụ; Jeróbuwamu eshi Jerúsalemu jeshia iphe; yẹle Ahija, bụ
onye nkfuchiru Nchileke, shi mkpụkpu Sháyilo edzuda l'esu-ụzo. Ahíja yeru uwe
ọphungu. Yọ bụru ẹphe ẹbo ono nọ nwẹke-ẹphe lẹ mgbẹgu ono.
30 Ya ndono; Ahíja eye ẹka l'uwe ọphungu ono, o ye ono; zijaa ya uzi iri l'ẹbo;
31 sụ Jeróbuwamu: "T'o wota mpekala uwe ono iri; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke kẹ
Ízurẹlu sụru: 'Lẹ ya abyawa ọnafu Sólomọnu alị-eze ono l'ẹka; nụ ngu ikfu iri.
32 Ọle ya e-gude okfu ẹhu nwozi iya, bụ Dévidi; mẹ l'okfu ẹhu Jerúsalemu, bụ
mkpụkpu, ya fọtaru l'ikfu ndu Ízurẹlu l'ọ ha; haaru iya ikfu lanụ kpụ.
33 Mkpata iya abụru l'ẹphe haru yẹbedua; balahaaru Ashera, bụ agwa ndu
Sayịdonu ẹja; Kemọshu, bụ agwa ndu Móabu; mẹ Mólẹ̀ku, bụ agwa ndu Amọnu;
jịka lẹ ya te etsodu ụzo yẹbe Ojejoje; meje iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya iya; mẹ iphe,
ya tọru ọkpa iya; mẹ ome-l'alị iya; ẹge ono, nna iya, bụ Dévidi meru ono.
34 " 'Ọle agha; ya taa nafụ-kọtakwa iya alị-eze ono l'ọ ha l'ẹka. Ya e-gude kẹ nwozi
iya, bụ Dévidi, bụ onye ya fọtaru; bya abụru onye doberu iphe, ekemu iya kfuru; mẹ
iphe, ya tọru ọkpa iya; haa ya t'ọ bụru onye ishi jeye teke ọo-nọ-bebe.
35 Obenu lẹ ya a-nafụ nwatibe iya nwoke alị-eze ono; shi l'ime iya wota ikfu iri nụ
ngu.
36 Nwatibe Dévidi bẹ ya a-nụ ikfu lanụ; k'ọphu nwozi iya; mbụ Dévidi e-nweru
onye a-nọdu achị lẹ Jerúsalemu, bụ mkpụkpu, ya fọtaru dobe ẹpha iya.
37 Nggụbedua l'onwongu bẹ mu e-me t'ị bụru eze ndu Ízurẹlu mgburumgburu; chịa
ẹke dụ ngu mma.

38 Ọ -bụru l'ịi-ngabẹru iya nchị l'iphemiphe ọbule, ya tụru ngu ekemu iya; l'etso ụzo iya; l'eme iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya iya; mbụ etso iphe, ya tọru ọkpa iya;
mẹ ekemu iya; ẹge-a nwozi iya, bụ Dévidi meru-a; bẹ ya e-swiru ngu eswiru; mee
t'alị-eze ngu nọduwaru jeyeru l'ọbu kẹ Dévidi. Ya e-woru alị Ízurẹlu nụkota ngu;
39 gude k'iphe ono, meru nụ ono hùa ụnwu Dévidi àhùhù. Ọle àhùhù ono bẹ ta
anọkwa gburu jeye.' "
40 Ya ndono; Sólomọnu achọkashilahaa ụzo, ya e-shi gbua Jeróbuwamu.
Jeróbuwamu agbalaa lashia Íjiputu; lakfushia Shishaku, bụ eze ndu Íjiputu. Yọ
nọduwaru lẹ Íjiputu jeye Sólomọnu anwụhu.

Anwụhu Sólomọnu
(2 Iphe 9:29-31)

41 Iphe ọdo, meeberu nụ l'oge kẹ Sólomọnu; mẹ iphemiphe ọbule, o meshiru; mẹ
kẹ mmamiphe iya; b'e dekotaru l'ẹkwo-akọ, e deshiru iphe, Sólomọnu meru.
42 Sólomọnu nọru lẹ Jerúsalemu bụru eze ndu Ízurẹlu ụkporo afa labụ.
43 Yọ nwụhu lakfushia nna iya phẹ. E lia ya lẹ Mkpụkpu Dévidi, bụ nna iya. Nwatibe
iya, bụ Réhobuwamu abụru eze; nọ-chia ẹ nya iya.

12

Ndu Ízurẹlu ekwefuru Réhobuwamu íkè
(2 Iphe 10:1-19)

1 Tọ dụ iya bụ; Réhobuwamu atụgbua jeshia Shékemu; kẹle ndu Ízurẹlu l'ọ ha
wụwaru jeshia ẹke ono t'ẹphe mee ya eze.
2 Teke ono bẹ Jeróbuwamu Nébatu nọkwaduru lẹ Íjiputu, bụ ẹke ono, ọ gbaru laa
teke ono, ọ gbalaru Sólomọnu ono. Yọ nọdu lẹ Íjiputu ono nụa ya; latashia.
3 Ya ndono; e zia t'e je ekua ya. Jeróbuwamu yẹle ndu Ízurẹlu bya awụ-kfu
Réhobuwamu je asụ iya:
4 "Lẹ nna ngu boru ẹphe ivu-ẹra. Nta-a bụ t'i menua t'ozi mkpọ-nyi-ẹnya ono, nna
ngu shi kpabẹ ẹphe ono; mẹ ivu ono, o boru ẹphe ono ka nwa nphe. Teke ono; ẹphe
ejelahaaru ngu ozi."
5 Réhobuwamu asụ ẹphe: "T'ẹphe laa je anọo abalị ẹto; ẹphe adaphu azụ." Ẹphe
awụkashihu.
6 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Réhobuwamu eje akpata ndu bụ ọgurenya ono, shi ejeru
nna iya, bụ Sólomọnu ozi teke ọ nọ ndzụ ono ishi. Yọ jị ẹphe: "?Nanụ ẹge unu sụru
tẹ ya yeeru ndu-a ọnu?"
7 Ẹphe asụ iya: "Ọ -bụru l'ịi-bụru nwozi ndu-a ntanụ; mbụ jeeru ẹphe ozi; yeeru
ẹphe ọnu ọhuma; bẹ ẹphe a-bụkwaru ndu ozi ngu gburu jeye lẹ gburu."
8 Obenu lẹ Réhobuwamu jịkaru iphe ono, ndu bụ ọgurenya kfuru iya ono; jekfushia
ụnwu-okorọbya, ẹphe l'iya bụ ọgbo, ejeru iya ozi tẹ ya kpata ẹphe ishi.
9 Yọ jị ẹphe: "?Nanụ ẹge unubẹdua sụru tẹ ya yeeru ẹphe ọnu? ?Bụ ngụnu bẹ ayi
e-kfuru ndu-a, sụru tẹ ya mee t'ivu, nna iya boru ẹphe ka nwa nphe?"
10 Unwokoro ono, ẹphe l'iya bụ ọgbo ono asụ iya: "L'iphe, ii-kfuru ndu ono, sụru
ngu lẹ nna ngu shi bo ẹphe ivu ẹra; l'ọo t'i mee ya t'ọ ka nphe ono bụ lẹ: mkpụshi-ẹka
nshịi ngu bẹ kakwa ukfu nna ngu igbi.
11 Lẹ nna ngu boru ẹphe ivu ẹra; ọ bụ l'ii-me iya t'ọ kabaa ọnyi ẹra. Ọ bụ ẹchachi
bẹ nna ngu shi egudeje echi ẹphe; obenu l'iphe nggụbedua e-gude bụ akpị l'agba
ẹphe."
12 Tọ dụ iya bụ; yo be mbọku k'ẹto ono; Jeróbuwamu; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha
abyakfuta Réhobuwamu ọdo; ẹge ono, o kfuru ẹphe t'ẹphe bya lẹ mbọku k'ẹto ono.

13 Eze agbado idzu kẹ ndu bụ ọgurenya ono; yeeru ndu ono ọnu ẹhuka ẹhuka.
14 Yo je etsoru ọnu ono, unwokoro phụ yeru iya phụ; sụ: “Lẹ nna iya boru unu ivu ẹra; ọle yẹbedua e-me t'ọ ka ọnyi ẹra. Nna iya bụ ẹchachi b'o shi echije unu. Ọle yẹbedua e-gude akpị l'agba ẹphe.”
15 Ọo ya bụ l'eze ta angadụru ndu Ízurẹlu nchị. Yọ bụru Ojejoje meru iya t'ọ dụ ẹge ono; k'ọphu iphe ono, Ojejoje shije l'ọnu Ahíja kẹ Sháyilo kfuaru Jeróbuwamu Nébatu ono e-re.
16 Ndu Ízurẹlu ono l'ẹphe ha abya aphụ l'eze ta angadụru ẹphe nchị; jị iya:
“?Bụ ngụnu ji ẹphe lẹ Dévidi.
?Nanụ òkè, ẹphe nweru l'ẹke
nwatibe Jesi nọ.
Unubẹ ndu Ízurẹlu;
t'onyenọnu yekwa ọkpa
l'ẹke o yeru iya!
Nggụbe Dévid;
letaakwaru ọnu-ụlo ngu!”
Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu awụkahu; onyenọnu alashia l'ụlo-ẹ́kwà iya.
17 Yọ bụwaruru ndu Ízurẹlu ọphu bu lẹ l'edukfu l'edukfu ọphu, nọ l'alị Júda bẹ Réhobuwamu chịlahaaru.
18 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Réhobuwamu ezifu Adoniramu, bụ onye ishi ozi mkpọ-nyi-ẹnya; t'o jekfu ndu Ízurẹlu. Yo rua; ẹphe egude mkpuma tụ-gbua ya l'ọha. Eze Réhobuwamu enyihukebe ụgbo-ịnya iya gbalaa; yọ bụru iya ọla Jerúsalemu.
19 Eshinu teke ono bẹ ndu Ízurẹlu kwefuleruphu ọnu-ụlo Dévidi íkè jeye ntanụ.
20 Ndu Ízurẹlu anụa lẹ Jeróbuwamu bẹ lawaru nụ; zia t'e je ekua ya. Yo rua l'ẹke ẹphe dzuru; ẹphe emee ya eze ndu Ízurẹlu mgburumgburu. Yọ bụruphu ndu ikfu kẹ Júda nwẹnkinyi bẹ kwaru ọnu-ụlo kẹ Dévidi l'ẹka.

Ozi, Shemáya ezi Réhobuwamu
(2 Iphe 11:1-4)

21 Rehóbuwamu alarulephu Jerúsalemu; chịkobe ndu sọja ndu ọnu-ụlo Júda; mẹ kẹ ndu ikfu Bénjaminu. Ẹphe dụ ụkporo ụnu unwoke ugbo ụkporo l'ẹbo, bụ ndu a fọtaru; t'ẹphe je etso ndu Ízurẹlu ọgu; k'ọphu ẹphe a-nataphu alị-eze ono azụ woru nụ Réhobuwamu Sólomọnu.
22 Obenu lẹ Nchileke byaru bya ekfuru yeru Shemáya, bụ onye kẹ Nchileke; sụ iya:
23 “T'o je kfuru Réhobuwamu Sólomọnu, bụ eze ndu Júda; ndu ọnu-ụlo Júda; mẹ kẹ Bénjaminu l'ẹphe ha; mẹwaru ndu ọphu l'ẹphe ha;
24 lẹ Ojejoje sụru: ‘Unu be ejekwaru ụnwunna unu, bụ ndu Ízurẹlu ọgu. T'onyenọnu lakwa l'ufu iya; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bẹ iphe ono shi l'ẹka.’ ” Ẹphe anụtsua iphe ono, Ojejoje kfuru ono; wụkashihu; yọ bụru ẹphe alala ẹge ono, Ojejoje kfuru ono.

Jeróbuwamu gude ope kpụa ụnwu eswi labụ

25 Tọ dụ iya bụ; Jeróbuwamu abya akpụa mkpụkpu Shékemu l'alị ugvu Ífuremu kpụshia ya ike; buru l'ẹke ono. Yọ bụru l'ẹke ono b'o shi je akpụa mkpụkpu Penuwẹlu.
26 Jeróbuwamu abya ekfua l'ime obu iya; sụ: “Alị-eze-wa bẹ e-mekochakwaa laphu ndu ọnu-ụlo Dévidi azụ l'ẹka.
27 Ọ -bụru lẹ ndu ono, e-jeje ọchi ẹja l'eze-ụlo Nchileke lẹ Jerúsalemu bẹ obu ẹphe a-laphukwa azụ l'ẹke nnajiufu ẹphe nụ nọ; mbụ Réhobuwamu, bụ eze ndu Júda. Ẹphe eworu mu gbua; jekfushia Rehóbuwamu, bụ eze ndu Júda.”

28 Ya ndono; eze ejetsua je akpata ishi; bya egude mkpọla-ododo kpụa ụnwu eswi labụ; bya asụ ẹphe: "Unubẹ ndu Ízurẹlu! Jerúsalemu tenukakwaru unu ẹnya. Ọwaa Nchileke unu ndọ-ọ; mbụ onye ono, dufutaru unu lẹ Íjiputu ono."
29 Yo woru nanụ dobe lẹ Bẹ́telu; dobe nanụ ọphu lẹ Danụ.
30 Iphe ono abụru iphe, dụ ẹji. Ẹphe ejeje ọbaru ụnwu eswi ono ẹja; je akpaa l'ọphu nọ lẹ Danụ.
31 Jeróbuwamu abya akpụshia ụlo-agwa l'ẹke aagwajẹ iphe; bya eshi l'ẹke, dụ iche iche fọo ndu a-nọdu achịru ẹphe ẹja l'ẹke ono; mbụ ndu ẹ-ta bụdu ndu eri Lívayi.
32 Yo wota mbọku ọnwa-ẹsato gbaru l'abalị iri l'ise dobe eswe-iphe ẹge aagbajẹ iya l'alị Júda; gwoo ngwẹja, dụ iche iche l'ẹnya-ngwẹja ono. Ọ kwaphu ẹge ono b'o meru iya lẹ Bẹ́telu; l'egworu ụnwu eswi ono, ọ kpụshiru ono ngwẹja. Yo metsua; bya edobekwaphu ndu a-nọdu egwo ngwẹja lẹ Bẹ́telu l'ẹke ono, aagwajẹ iphe, o meshiru ono.
33 Ọnwa-ẹsato gbalẹphu abalị iri l'ise, bụ iya bụ mbọku ono, ọ fọtaru l'onwiya; doberu ndu Ízurẹlu eswe-iphe ono; yo je l'ẹnya-ngwẹja ono, ọ kpụru lẹ Bẹ́telu ono; nọdu iya kpọo ínsẹnsu ọku.

13

Onye kẹ Nchileke, shi l'alị Júda

1 Ya ndono; yo be ujiku lanụ lẹ Jeróbuwamu vudo l'ifu ẹnya-ngwẹja ono lẹ Bẹ́telu tẹ ya kpọo ínsẹnsu ọku; onye kẹ Nchileke eshi l'alị Júda gude ozi, shi Ojejoje l'ọnu ruta.
2 Onye ono araa ozi ono, Ojejoje ziru ono arara kpua ẹnya-ngwẹja ono; sụ: "Nggụbe ẹnya-ngwẹja-wa! Ojejoje sụru: 'L'o nweru nwata nwoke, aa-mụ l'ọnu-ụlo Dévidi. Ẹpha iya a-bụru Josáya. Nwata ono e-gude ndu-wa, anọduje ngu l'eli akpọ ínsẹnsu ọku-a gwoo ẹja. Ọkpu madzụ bẹ aa-kpọ ọku l'eli ngu!' "
3 Mbọku ono gẹdegede; onye kẹ Nchileke ono asụ: "Ọwaa bụ iphe-ọhubama, Ojejoje kfuru okfu iya; sụ: 'L'ẹnya-ngwẹja-wa; a-gbakpọshihu; ntụ, nọ iya nụ awụshihu!' "
4 Eze, bụ Jeróbuwamu anụlephu iphe ono, onye kẹ Nchileke raru kpua ẹnya-ngwẹja ono, nọ lẹ Bẹ́telu ono; shi l'ẹnya-ngwẹja ono machịa ẹka; sụ: "Unu gude iya!" Ẹka ono, ọ mabẹru ono alọnwuhu; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụhedu ike sephu iya azụ.
5 Ẹnya-ngwẹja ono agbakpọshihu; ntụ, nọ iya nụ awụshihu; bụ iya bụ iphe-ọhubama ono, onye kẹ Nchileke kfuhawaru lẹ Ojejoje sụru l'oo-me ono.
6 Ya ndono; eze asụ onye kẹ Nchileke ono: "Rọnua Ojejoje, bụ Nchileke ngu; nggu ekfuru nụ iya l'okfu ẹhu mu; k'ọphu ẹka mu a-dụ ẹge o shi dụ." Onye kẹ Nchileke ono abya ekfuru nụ Ojejoje; yo mee; ẹka eze; yọ dụ ẹge o shi dụhawa.
7 Eze asụ onye kẹ Nchileke ono: "T'o tsoru iya t'ẹphe je l'ufu; k'ọphu oo-ri nri; ya ebuwa iya ru nggo."
8 Onye kẹ Nchileke ono asụ eze: "Ẹ to nwedu m'o -ruhuru; l'ii-ke iphe, nọ l'ụlo ngu ẹbo; nụ iya ụzo lanụ; bẹ ya te etsokwa ngu. Ọphu 'onwedu lẹ ya eria nri; m'ọ bụ tsua mini ọnu l'ẹke-a;
9 kẹle Ojejoje nmaru iya ọkwa iya; sụ: 'Tẹ ya be erikwa nri; ọphu ya angụkwa mini; ọphu ọ bụkwa ụzo, ya shiru bya bẹ ya e-shi la.' "
10 Tọ dụ iya bụ; yo tsoru ụzo ọdo; ẹ ta bụdu ụzo ọphu o shiru teke ọobya Bẹ́telu lashia.

Onye nkfuchiru Nchileke, shi Bẹ́telu

11 O nweru nwoke ọgurenya, bụ onye nkfuchiru Nchileke, bu lẹ Bẹ́telu. Ụnwu nwoke ono abya ekfukotaru iya iphemiphe ọbule ono, onye kẹ Nchileke phụ bya emee lẹ Bẹ́telu mbọku ono. Ẹphe ekfukotaru nna ẹphe iphe ono, o kfuru eze ono.

12 Nna ẹphe ajị ẹphe ụzo ọphu o shiru? Ẹphe abya ekoshi iya ụzo ọphu onye kẹ
Nchileke ono, shi Júda ono shiru.
13 Yọ sụ ụnwegirima iya ono: “Unu doziaru iya nkakfụ-ịgara nta-a!” Ẹphe edoziaru
iya nkakfụ-ịgara ono; yo nyikobe iya;
14 gbagbụa chịkfuru onye kẹ Nchileke ono. Yo je aphụa iya l'ẹke ọ dụgaru l'ukfu
achị; jị iya: “?Bụ nggụbedua bụ onye kẹ Nchileke ono, shi Júda ono?”
Yọ sụ iya: “Ii-ye; l'ọ kwa yẹbedua.”
15 Nwoke ono asụ iya: “T'o tsoru iya t'ẹphe je l'ufu t'o je eria nri.”
16 Onye kẹ Nchileke ọphu shi Júda asụ iya: “Ya tee tsokwa ngu alaphu azụ; ya te
etso ngu abahụ abahụ; ọphu ya 'erikwa nri; ya ta angụ mini l'ẹke-a;
17 kẹle Ojejoje tụru iya ekemu; sụ tẹ ya be erikwa nri; ọphu ya angụkwa mini
l'ẹke-a. Ọdo bụ t'ẹ b'ọ bụkwa ụzo, ya shiru bya; bẹ ya e-shi la.”
18 Nwoke ono asụ iya: “Lẹ yẹbedua l'onwiya bụkwaphu onye nkfuchiru ẹge ono, ọ
bụ ono. L'ọ kwa ojozi, shi l'ẹka Ojejoje bẹ kfuru yeru iya; sụ tẹ ya bya eduphuta ngu
azụ t'ayi je l'ufu; t'i ria nri; ngụa mini.” 'A ma l'ọo ẹjo-ire bẹ ọodzuru iya ono.
19 Ya ndono; onye kẹ Nchileke ono etsoru iya; ẹphe eje eria nri; ngụa mini l'ufu
nwoke ono.

Agụ adzụ-gbu onye kẹ Nchileke, shi Júda

20 Ẹphe egudekwadua nri l'ẹka eri; Ojejoje abya ekfuru yeru onye nkfuchiru
k'ọgurenya ono, dubataru iya nụ ono.
21 Yọ rangarahu; sụ onye kẹ Nchileke ono, shi Júda ono: “Lẹ Ojejoje sụru: ‘Lẹ
keshinu ẹ ti medu iphe, Ojejoje kfuru ngu; ti dobe ekemu ono, Ojejoje, bụ Nchileke
ngu tụru ngu ono;
22 nggu egbe lashia azụ; je eria; ngụa l'ẹke ono, ya sụru ngu: “T'ẹ b'ọ dụkwa iphe
ii-ri; ọphu ọ dụkwa iphe ịi-ngụ ono.” Nta-a b'ẹ te elikwa odzu ngu l'ẹke e liru nna
ngu phẹ!’ ”
23 Yo ritsulephu nri ono; ngụa mini ono; onye nkfuchiru Nchileke k'ọgurenya ono
eje edoziaru onye nkfuchiru Nchileke ono, o dubataru ono nkakfụ-ịgara iya.
24 Yọ tụgbua; rua ezụzo yẹle agụ edzuda. Agụ ono adzụ-gbua ya; paru odzu iya
tọgbo l'esu-ụzo; nkakfụ-ịgara ono; mẹ agụ ono evudonyabe iya.
25 Yo nweru ndu eswe nụ; bya aphụa odzu iya ẹge ọ daburu l'ụzo; ọwaa agụ,
vudonyabe iya nụ; kwe bahụ lẹ mkpụkpu onye nkfuchiru k'ọgurenya phụ; je ekfua
ya.
26 Onye nkfuchiru k'ọgurenya phụ, bụ iya dubataru iya l'ufu iya phụ anụa iphe,
meru nụ; sụ iya: “L'ọ kwa onye kẹ Nchileke ono, te medu iphe, Ojejoje kfuru. Ojejoje
eworu iya nụ agụ; yọ dzụ-gbua ẹge ono, Ojejoje kfuru iya ẹya ono.”
27 Yọ sụ ụnwegirima iya: “Unu doziaru iya nkakfụ-ịgara ono.” Ẹphe abya edozia
ya.
28 Yo je aphụ odzu ono l'ẹke ọ daburu l'esu-ụzo; nkakfụ-ịgara; mẹ agụ evudonyabe
iya. Ọphu agụ ono 'atadụ odzu ono; tọ dzụ-gbu nkakfụ-ịgara ono.
29 Tọ dụ iya bụ; onye nkfuchiru k'ọgurenya ono apata odzu onye kẹ Nchileke ono
tukobe l'eli nkakfụ-ịgara; vulaa mkpụkpu iya; k'ọphu ọo-ra ẹkwa iya; lia ya.
30 Yọ bụru l'ili nk'iya b'o liru iya. Ẹphe araa ẹkwa iya; sụ: “Nwunne mu-e! Nwunne
mu-e!”
31 Yo litsua ya; sụ ụnwu iya: “Teke yẹbedua nwụhuru; unu likwaa ya l'ili ono, e
liru onye kẹ Nchileke ono. Unu chịkwaru ọkpu iya donyabe ọkpu nk'iya.
32 Mkpata iya abụru l'ozi ono, Ojejoje ziru iya; yọ bya ararụ iya kpua ẹnya-ngwẹja
ono, nọ lẹ Bẹ́telu; mẹ ụlo-agwa ono, nọgbaa l'ẹke aagwajẹ iphe l'iphe, bụ edukfu
Samériya ono a-vụkotakwa.”

33 Iphe ono bẹ meru nụ; ọbule Jeróbuwamu ta hadu ẹjo iphe, oome. Iphe o gbe
mechia bụ l'ọ fọtatsuaru ndu dụ iche iche, a-nọduje achịru ndiphe ẹja l'ẹke aachije
ẹja. Iphe, bụ onye chọru tẹ ya bụru onye a-nọdu achịru ọha ẹja; yọ nata onye ọbu;
doo ya nsọ kẹ t'ọ chije ẹja ono.
34 Iphe ono abya abụru iphe, dụ ẹji l'ufu Jeróbuwamu. Yọ bụru iya meru; ẹphe
abụru ndu e bufuru ebufu; mee ẹphe; ẹphe abụru kpurupyata lẹ mgboko.

14

Ozi, Ojejoje ziru Ahija t'o zia Jeróbuwamu

1 L'oge teke ono kwaphu; iphe-ememe abya egude Abíja Jeróbuwamu.
2 Jeróbuwamu asụ nyee ya: "Gbeshi; mee onwongu ẹge ẹ to nwedu onye a-ma l'ị
bụ nyee ya. Tụgbua jeshia Sháyilo. Ịi-phụ onye nkfuchiru Nchileke, bụ Ahíja l'ẹke
ono; mbụ onye ono, kfuru iya lẹ ya a-bụru eze ndu Ízurẹlu ono.
3 Guderu iya ishi buredi iri; akara; mẹ ite manụ-ẹngu. Ọo-karu ngu-a iphe, e-menu
l'ẹhu nwata-a."
4 Nyee Jeróbuwamu abya emee ya ẹge ono; gbeshi; yọ bụru iya oje Sháyilo lẹ kẹ
Ahíja.
Ahíja ta aphụhedu ụzo ọhuma; kẹle nka bawaru iya l'ẹnya.
5 Obenu lẹ Ojejoje kfuhawaru Ahíja sụ iya: "Lẹ nyee Jeróbuwamu abyakwa iya
ọkpata ishi ẹhu nwatibe iya, iphe eme. Ọwaa iphe, ii-kfuru iya; ọwaa iphe ii-kfuru
iya."
Nyee Jeróbuwamu abya abyaruta; melahaa lẹ ya bụ onye ọdo k'iche.
6 Ya ndono; Ahíja anụlephu igidi-ọkpa iya l'ẹke ooje abya l'ọnu ụlo; sụ iya: "Bata-o;
nyee Jeróbuwamu! ?Bụ ngụnu meru iphe iime t'a sụ l'ị bụ onye ọdo? E zikwaru mu
ozi, dụ ẹji tẹ mu zia ngu.
7 Lashịa; je ezia Jeróbuwamu lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu sụru: 'Lẹ ya shiwa
lẹ ndu Ízurẹlu wolita ngu; mee ngu t'ị bụru onye ishi kẹ ndu nk'iya, bụ Ízurẹlu.
8 Ya eshi l'ọnu-ụlo Dévidi pafụta alị-eze ono woru nụ ngu. Obenu l'ẹ tị dụdu l'ọbu
nwozi iya, bụ Dévidi, bụ onye mekotaru ekemu iya; bya egude obu iya l'ọ ha tsoo ya.
Iphe, oomeje l'ẹnya yẹbe Ojejoje abụru iphe vudo nhamụnha kpụu.
9 Ẹjo iphe, i meru bẹ kakọtakwa kẹ ndu ọphu vu ngu ụzo. I meshiru onwongu
agwa; gude igwe kpụshia ụnwu ntẹkpe; shi ẹge ono kpatsua yẹbe Ojejoje iwe; bya
ewowaru iya docha edocha l'azụ ngu.
10 " 'Ọo ya bụ lẹ ya e-wota iphe-ẹhuka bya ezia l'ufu Jeróbuwamu. Ya e-me
t'ụnwegirima unwoke chịhu l'ufu iya: m'ọ bụ ohu; m'ọ bụ amadụ lẹ Ízurẹlu. Ọ bụ
ẹge ono, eekpofuje ntụ ono bụ ẹge ya e-kpofu ndibe Jeróbuwamu; jeye teke nk'iya
a-gvụ.
11 Iphe, bụ onye kẹ Jeróbuwamu, nwụhuru lẹ mkpụkpu bụ nkụta a-ta anụ iya.
Onye ọphu nwụhuru l'echi-ẹgu abụru nwẹnu, ephe l'eli a-vụka anụ iya. Ono iphe
Ojejoje ekfu ndono.'
12 "A bya lẹ nggụbedua; tụgbua lashia. Ọ bụ teke ị tụru ọkpa lẹ mkpụkpu unu ono;
bẹ nwata ono a-nwụhu.
13 Ízurẹlu l'ẹphe ha a-ra ẹkwa iya; lia ya. L'iphe, bụ ụnwu Jeróbuwamu l'ẹphe
ha bụphu yẹbedua kpụu bẹ ee-li elili; kẹ l'ọ bụ yẹbedua kpụu bụ onye Ojejoje,
bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu chọ-vuru iphe, dụ mma l'ẹhu iya l'ufu Jeróbuwamu gbaa
mgburumgburu.
14 "Ọphu ka nụ abụru lẹ Ojejoje e-wofuta onye a-bụru eze ndu Ízurẹlu l'onwiya;
mbụ onye e-kpofu ndibe Jeróbuwamu ntanụ-a; mbụ nta-a nta-a ọwaa.

15 Ojejoje a-da ndu Ízurẹlu ẹka; k'ọphu ẹphe a-dụ l'ọ bụ ẹswa, phẹrephere enwunga
enwunga lẹ mini. Oo-feshi ẹphe l'ẹgiri alị ono, ọ nụru nna ẹphe ono; woru ẹphe
tụkashia nanụ nanụ l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu. Kẹ l'ẹphe gudewa itso Ashera ono,
ẹphe kpọbegbaaru ono kpatsua Ojejoje iwe.
16 Oo-gude k'ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu meru ono; gude k'ẹjo iphe ono, o meru ndu
Ízurẹlu; ẹphe eye ẹka ono; mịa ndu Ízurẹlu ẹnya."
17 Tọ dụ iya bụ; nyee Jeróbuwamu egbeshi; yọ bụru iya ọla Tíza. Ọ bụkwadua
ọkpa, ọotu l'ọnu ụlo iya; nwata ono anwụhu.
18 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha araa ẹkwa iya; lia ya ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu nwozi iya,
bụ Ahíja, bụru onye nkfuchiru Nchileke kfuhawa ono.

Anwụhu Jeróbuwamu

19 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jeróbuwamu shi achị; ọgu, ọ lụtsuaru; mẹ ẹge o
gude chịa b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
20 Jeróbuwamu bẹ chịru ụkporo afa l'afa labụ. Yọ nwụhu lakfube nna iya phẹ.
Nadabu, bụ nwatibe iya abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

Réhobuwamu bụ eze ndu Júda

21 Réhobuwamu Sólomọnu bẹ bụ eze lẹ Júda. Iphe ọ gbaru bụ ụkporo afa labụ l'afa
lanụ teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa iri l'ẹsaa lẹ Jerúsalemu, bụ iya bụ mkpụkpu
ono, Ojejoje fọtaru l'ikfu Ízurẹlu gbaa mgburumgburu t'ọ bụru ẹke ọo-ngụbe ẹpha
iya. Ẹpha nne iya bụ Neema; onye Amọnu.
22 Ndu Júda bẹ meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ẹjo iphe, ẹphe meru akpatsua Ojejoje
okopho; kẹ l'ẹphe meru ẹjo iphe, ka ọphu nna ẹphe meru.
23 Ẹphe kpụkwaruphu ẹke aa-gwajẹ iphe doberu onwẹphe; dobegbaa mkpuma, dụ
nsọ; mẹ itso Ashera l'ugvu, nọgbaa l'eli; mẹ l'iphe bụ oshi, nweru idzu.
24 Ẹphe nwekwaruphu unwoke, agbatsụa ọkpara l'ụlo agwa ẹphe l'alị ono l'ọ ha.
Ụru-alị ono, ẹphe shi arụshi mbụ iphe bụ mbakeshi ono, Ojejoje chịfuru l'alị ẹphe;
woru iya nụ ndu Ízurẹlu ono bẹ ẹphe yekotaru ẹka l'ọ ha.

Ndu Íjiputu abyaru ndu Jerúsalemu ọgu
(2 Iphe 12:1-11)

25 Yo be l'afa, kwe Réhobuwamu afa ise, ọ wataru ọbu eze; Shishaku, bụ eze ndu
Íjiputu abya ọgu lẹ Jerúsalemu.
26 Yọ bya evukota ẹku, nọ l'eze-ụlo Nchileke; mẹ ẹku, nọ l'ụlo-eze. O vutakotaru
iphemiphe ọbule; mbụ chịa chịa iphe, eegudeje egbobuta onwonye ono, Sólomọnu
gude mkpọla-ododo kpụshia ono.
27 Eze, bụ Réhobuwamu abya egude ope kpụ-phukota iphe ono azụ gude dochita
ẹnya iya ọphu; bya eworu iya ye l'ẹka ndu ishi ndu eche ọnu ẹke eeshije abahụ
l'ufu-eze nche; t'ẹphe leta iya ẹnya.
28 Yọo bụje teke eze eje l'eze-ụlo Nchileke; ndu nche ono aparu iphe ono, eegudeje
egbobuta onwonye ono. Teke e megeru; ẹphe ewophuta iya azụ bya edobe l'ụlo-nche.

Anwụhu Réhobuwamu
(2 Iphe 12:15-16)

29 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Réhobuwamu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule,
yẹbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
30 Réhobuwamu yẹle Jeróbuwamu ta lụ-bubua ọgu alụ-bu.
31 Réhobuwamu abya anwụhu; lakfube nna iya phẹ. E lia ya l'ẹke e liru nna iya
phẹ lẹ Mkpụkpu Dévidi. Ẹpha nne iya bụ Neema, onye Amọnu. Abíja, bụ nwatibe
iya kẹ nwoke abya abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

15

Abayíja bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 13:1—14:1)

1 L'afa, kwe Jeróbuwamu Nébatu afa iri l'ẹsato, ọ wataru achịchi; bẹ Abíja wataru ọchi ndu Júda.
2 Iphe, ọ chịru bụ afa ẹto lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Maaka; nwatibe Abusolomu.
3 Abíja bẹ mekotaru ẹjo iphe, nna iya mehawaru. Ẹ tọ kpọduru obu iya l'ọ ha yeru Ojejoje, bụ Nchileke iya ẹge ono, Dévidi, bụ nna iya oche shi kporu ye ono.
4 Ojejoje, bụ Nchileke iya egudele okfu ẹhu Dévidi nụ iya nwata t'ọ nọ-chia ẹnya iya lẹ Jerúsalemu; bya emee tẹ Jerúsalemu vudoshia ike.
5 Mkpata iya abụru lẹ Dévidi meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje. Ẹ tọ habụa ome iphe, Ojejoje tụru iya l'ekemu l'oge nk'iya; a gụfulephu k'okfu ẹhu Uráya, bụ onye Hetu.
6 Réhobuwamu yẹle Jeróbuwamu anọdulephu l'ọgu jeye l'oge nka kẹ Abayíjamu.
7 Iphe ọdo, meeberu nụ l'oge kẹ Abíja; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
8 Abíja abya anwụhu lakfushia nna iya phẹ. E lia ya lẹ Mkpụkpu Dévidi. Ása, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

Ása bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 15:16—16:6)

9 L'afa, kwe Jeróbuwamu ụkporo afa, ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu bẹ Ása wataru ọchi ndu Júda.
10 Iphe, ọ chịru bụ ụkporo afa labụ l'afa lanụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya oche bụ Maaka; nwatibe Abusolomu.
11 Ása bẹ meru iphe, dụ mma l'ẹnya Ojejoje ẹge ono, Dévidi, bụ nna iya meru.
12 Ọ chịshikotaru iphe, bụ unwoke ọkpara l'ụlo agwa alị ono l'ọ ha; bya alụkota iphe, bụ nte, nna iya phẹ doberu.
13 Ọ nafụru; nafụ Maaka, bụ nne iya ọkwa eze-nwanyi, ọ bụ; kẹ l'o doberu ẹjo itso agwa Ashera. Ása egbukwoshia itso Ashera ono; je akpọo ya ọku lẹ nggele Kídirọnu.
14 Ọ bụ l'ẹ to woshidu ẹke ono, aagwajẹ iphe ono. Gbururu jeye mbọku, Ása nwụhuru b'ọ kpọru obu iya l'ọ ha ye l'ẹke Ojejoje nọ.
15 Yo gwota iphe ono yẹle nna iya shi yehawa Nchileke l'ẹka ono gwoba l'eze-ụlo Nchileke; mbụ mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; mẹ ngwa ọdo.

Ọgu ndu Júda; mẹ ndu Ízurẹlu lụru
(2 Iphe 16:1-6)

16 Gbururu jeye Ása yẹle Baasha anwụshihu; bẹ ẹphe ta alụ-bubua ọgu alụ-bu.
17 Baasha, bụ eze ndu Ízurẹlu etso ndu Júda ọgu; je akpụa mkpụkpu Ráma t'o shihu ike; t'ẹ b'o nwe onye e-shi kẹ Ása, bụ eze ndu Júda lụfu; m'ọ bụ bahụ iya abahụ.
18 Ása achịta iphe, bụ mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo, phọduru nụ l'ẹku, nọ l'eze-ụlo Nchileke; mẹ ọphu, nọ l'ụlo-eze; nụ ndu ozi iya t'ẹphe je kẹ Bénu-Hadadu Taburimọnu Heziyọnu, bụ eze ndu Áramu lẹ Damásukọsu; je ezia ya:
19 "T'ẹphe gbaa ndzụ; bụru nanụ ẹge nna ẹphe shi gbaa. T'o lekwa mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo, ya anụ iya. T'o je je adọkaa ndzụ ono yẹle Baasha, bụ eze ndu Ízurẹlu gbaru ono; k'ọphu ọo-paru iya haa."

20 Benu-hedadi ekweta iphe, eze, bụ Ása kfuru; bya eyefu ndu ishi ndu sọja iya;
ẹphe ejeshia ọgu lẹ mkpụkpu, nọgbaa lẹ Ízurẹlu. Ẹphe alụa lụta ndu Ịjọnu; ndu
Dánu; ndu Ébẹlu-Bẹtu-Maaka; ndu Kíṇẹretu; mẹ alị ndu Náfutali l'ọ ha.
21 Baasha anụlephu iphe, meru nụ; haa ọkpu Ráma t'o shihu ike; yọ bụru iya ọla
Tíza.
22 Eze, bụ Ása abya atụaru ndu Júda l'ẹphe ha ekemu t'ẹphe je evua mkpuma; mẹ
l'oshi ono, Baasha shi gude akpụ Ráma t'o shihu ike ono. Ekemu ono, ọ tụru ono
te nwedu onye ọ gụfuru agụfu. Yọ bụru iya bẹ eze, bụ Ása gude kpụa Géba l'alị
Bénjaminu; mẹ Mízupa.

Anwụhu Ása
(2 Iphe 16:11-14)

23 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Ása shi achị; ike, ọ kparu; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru; yeru mkpụkpu, ọ kpụshiru; b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda. Yo rua teke ọ bụwa ọgurenya; iphe abya emee ya l'ọkpa.
24 Ása nwụhuru lakfushia nna iya phẹ; e lia ya l'ẹke e liru nna iya phẹ lẹ Mkpụkpu Dévidi, bụ nna iya. Jehoshafatu, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

Nadabu bụ eze ndu Ízurẹlu

25 Nadabu Jeróbuwamu wataru ọchi ndu Ízurẹlu l'afa, kwe Ása, bụ eze ndu Júda afa labụ. Iphe, Nadabu chịru ndu Ízurẹlu bụ afa labụ.
26 O meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje; tsoo ụbeka nna iya l'ẹjo iphe; seta ndu Ízurẹlu ye l'ẹjo iphe ono.
27 Baasha Ahíja k'ikfu Ísaka agbaaru Nadabu ẹjo idzu; woru iya gbua lẹ Gibétonu l'alị Filisutayịnu teke ono, Nadabu yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha kephetaru Gibétọnu mgburumgburu ono.
28 Yọ bụru l'afa, kwe Ása afa ẹto, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Baasha gburu Nadabu; bya abụru eze nọ-chia ẹnya iya ono.
29 Baasha abụleruphu eze; gbushikota ndibe Jeróbuwamu l'ẹphe ha. Ẹ to nwedu m'ọo onye lanụ, ọ haru ndzụ l'ufu Jeróbuwamu; mbụ kpochafu ẹphe ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu nwozi iya, bụ Ahíja kẹ Sháyilo kfua ono.*
30 Ishi iya abụru k'ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu meru ono; mẹ ọphu ọ kpataru ndu Ízurẹlu; ẹphe emee; mẹ k'ẹhu-eghughu ono, ọ kpatsuru Ojejoje, bụ Nchileke Ízurẹlu ono.

Anwụhu Nadabu

31 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Nadabu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
32 Gbururu jeye Ása yẹle Baasha anwụshihu bẹ ẹphe ta lụ-bubua ọgu alụ-bu.

Baasha bụ eze ndu Ízurẹlu

33 L'afa, kwe Ása afa ẹto, ọ wataru ọchi ndu Júda; bẹ Baasha Ahíja wataru ọchi ndu Ízurẹlu lẹ Tíza. Iphe, ọ chịru bụ ụkporo afa l'afa ẹno.
34 O meru iphe, dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje; kẹ l'o tsoleruphu ụzo kẹ Jeróbuwamu l'ome ẹjo iphe ono; bya akpata ndu Ízurẹlu ye iya.

16

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuaru Jéhu Hanani okfu ẹhu Baasha; sụ iya:

---

* **15:29 15:29** 1 Eze 14:10.

2 “Keshinu ọphu ya shi l'ikpọzu kufuta ngu; bya emee ngu t'ị bụru onye a-nọdu edu
ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu; nggu egbe je etsoru ụbeka Jeróbuwamu; mee tẹ ndibe iya,
bụ ndu Ízurẹlu wata ome ẹjo iphe; shiwa l'ẹjo iphe ono, ẹphe eme ono kpatsua ya
ẹhu-eghughu;
3 bẹ ya e-me tẹ Baasha yẹle ndibe iya chịhu. Ọ bụ ẹge ya meru ọnu-ụlo Jeróbuwamu
Nébatu bẹ ya e-me ọnu-ụlo iya.
4 Iphe, bụ onye kẹ Baasha, nwụhuru lẹ mkpụkpu bụ nkụta a-ta iya. Onye ọphu
nwụhuru l'echi-ẹgu abụru nwẹnu, ephe l'eli a-vụka anụ iya.”

Anwụhu Baasha

5 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Baasha shi achị; iphe, yẹbedua meru; mẹ ike, ọ kparu
b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
6 Baasha nwụhuru lakfube nna iya phẹ; e lia ya lẹ Tíza. Ela, bụ nwatibe iya kẹ
nwoke abụru eze nọ-chia ẹnya iya.
7 Okfu ono, Ojejoje shi l'ọnu onye nkfuchiru Nchileke; mbụ Jéhu Hanani kfua l'ẹhu
Baasha yẹle ndibe iya ono avụkota. Ishi iya abụru k'iphe, dụ ẹji, o meeberu l'ẹnya
Ojejoje; shi ẹge ono kpatsua ya ẹhu-eghughu. Ọdo abụru l'o melahaaru l'ọ̀ bụ ndibe
Jeróbuwamu; l'ẹke ọ kwa iya bẹ gbushiru ẹphe.

Ela bụ eze ndu Ízurẹlu

8 L'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa ishingu, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Ela Baasha
wataru ọchi ndu Ízurẹlu. Iphe, ọ chịru bụ afa labụ lẹ Tíza.
9 Onye ozi iya, aza Zimuri, bụ onye ishi nkere-ẹbo ụgbo-ịnya iya agbaaru iya ẹjo
idzu. Teke ono bẹ Ela nọ l'ụlo Aruza, bụ onye ishi l'ufu-eze lẹ Tíza l'angụ-sweshi ifu.
10 Zimuri abakfu iya je echitsua ya; woru iya gbua. Yọ bụru l'afa, kwe Ása ụkporo
afa l'afa ẹsaa; k'ọphu ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Zimuri gburu Ela ọbu; bya abụru
eze nọ-chia ẹnya iya.
11 Ọ bụkwadua anọ-zita, Zimuri anọ-zita l'aba-eze iya; b'ọ tụkoru ndibe Baasha
l'ẹphe ha gbushikota. Ndu k'unwoke te nwedu m'ọ bụ onye lanụ, o gbuphodoru;
jeyekpo lẹ ndu abụbu ẹphe; mẹ ndu ọnya ẹphe.
12 Yọ bụru iya bụ lẹ Zimuri emee t'ẹgbara kfụa l'ufu Baasha. E shi ẹge ono; yọ vụa
mbụ okfu ono, Ojejoje shi l'ọnu Jéhu, bụ onye nkfuchiru iya kfua lẹ k'ẹhu Baasha ono.
13 Mkpata iya abụru ẹjo iphe ono, Baasha yẹle nwatibe iya; mbụ Ela meshiru; bya
eseta ndu Ízurẹlu ye t'ẹphe tsoru iya; gude 'ọ-ga-lẹ-mkpa agwa ono, ẹphe agwa ono;
kpatsua Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu iwe.
14 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Ela shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru b'e
dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.

Zimuri bụ eze ndu Ízurẹlu

15 L'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa ẹsaa, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Zimuri chịru
abalị ẹsaa lẹ Tíza. Teke ono bẹ ndu sọja ndu Ízurẹlu kwaru k'ọgu l'iku Gibétọnu l'alị
Filisutayịnu.
16 Ndu sọja ono, kwaru k'ọgu ono abya anụa lẹ Zimuri; bẹ gbaru eze ẹjo idzu; gbe
gbuwa iya egbugbu. Ẹphe anọdu l'ẹke ono mbọku ono, ẹphe kwaru k'ọgu ono; chia
Omuri, bụ onye ishi ndu sọja ono eze ndu Ízurẹlu.
17 Ya ndono; Omuri yẹle ndu Ízurẹlu ono yẹle iya kwaru k'ọgu l'iku Gibétọnu ono
eshi l'ẹke ono wụfu; je eyechia Tíza.
18 Zimuri aphụlephu l'aabyawa ọnata mkpụkpu ono; bahụ l'ime ụlo, nọ l'ufu-eze,
bụ ẹke aanọduje ezeru onwonye; mụru ọku ye l'obu-eze ono; yo kegbua ya.

19 Ishi iya abụru ẹjo iphe ono, o meeberu ono. O tsoru ụbeka Jeróbuwamu; mee
iphe, dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje; bya eseta ndu Ízurẹlu t'ẹphe tsoru iya.
20 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Zimuri shi achị; mẹ ẹjo idzu, ọ gbaru b'e dekotaru
l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.

Omuri bụ eze ndu Ízurẹlu

21 Ya ndono; ndu Ízurẹlu ekee onwẹphe ẹbo. Ndu lanụ tụru íkè yeru Tibuni Ginatu
t'ọ bụru eze; ndu ọphu atụru íkè yeru Omuri.
22 Ọ bụ lẹ ndu ọphu tụru íkè yeru Omuri ka ndu kẹ Tibuni Ginatu ike. Tọ dụ iya
bụ; Tibuni anwụhu; Omuri abụru eze.
23 Yọ bụru l'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa iri lẹ nanụ, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ
Omuri wataru ọchi ndu Ízurẹlu. Iphe, ọ chịru bụ afa iri l'ẹbo. L'ime afa iri l'ẹbo ono
b'o buru lẹ Tíza afa ishingu chịa.
24 Ọ zụru Ugvu Saméríya l'ẹka Shéma. Iphe o gude zụa ya bụ ẹkpa mkpọla-ọcha
labụ. Yọ bya akpụa mkpụkpu l'ugvu ono; gụa ya Saméríya, bụkwaphu ẹpha Shéma
ono, bụ onye shihawa nweru ugvu ono.
25 Omuri bẹ emee ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ẹjo iphe, o meru akakọta kẹ ndu vuhawa
iya ụzo.
26 Kẹ l'o tsoru ụzo Jeróbuwamu Nébatu; mee ẹjo iphe ono, o meru tẹ ndu Ízurẹlu
ye ẹka; wata ọgwa nte; shi ẹge ono kpatsua Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu ẹhu-
eghughu.

Anwụhu Omuri

27 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Omuri shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru;
yeru ike, ọ kparu b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
28 Omuri anwụhu lakfube nna iya phẹ. E lia ya lẹ Saméríya. Éhabu, bụ nwatibe
iya kẹ nwoke abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

Éhabu bụ eze ndu Ízurẹlu

29 L'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa iri l'ẹsato, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Éhabu
Omuri wataru ọchi ndu Ízurẹlu. Iphe, ọ chịru bụ ụkporo afa l'afa labụ lẹ Saméríya.
30 Éhabu Omuri emee ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje karia kẹ ndu ọphu vuhawa iya ụzo.
31 Ẹ tọ bụlekwaa l'o meru ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru ono kpụu; ọ
lụkwaruphu Jézebẹlu, bụ nwatibe Etubalu, bụ eze ndu Sayịdonu; shi iya gwalahaa
Bálụ; balahaaru iya ẹja.
32 Yo je akpụaru* ẹnya-ngwẹja l'ụlo Bálụ lẹ Saméríya.
33 Éhabu dobekwaruphu Ashera; bya emefua iphe ọdo gude kpatsua Ojejoje, bụ
Nchileke kẹ Ízurẹlu ẹhu-eghughu; karia kẹ ndu ọphu vuhawa iya ụzo.
34 Ọ bụ l'oge kẹ Éhabu bẹ Hiyelu kẹ Bẹ́telu kpụru Jériko. O phuru iya ishi ọkpara
iya nwoke, aza Ebiramu t'ọ tụa ntọ-l'alị mkpụkpu ono; phukwaa ya phu ishi mbuhu-
ime iya kẹ nwoke, aza Segubu t'o kpụa ọnu ẹke ee-shije abahụ mkpụkpu ono. Yo
relephu ẹge ono, Ojejoje shihawa l'ọnu Jóshuwa Nunu kfua ono.

17

Elayija ebuchi mini

* **16:32 16:32** Iphe "Bálụ" bụ bụ "nnajiufu". Iphe ọ bụ bụ l'ọo nnajiufu bụ ẹpha, ẹphe ekuje agwa ẹphe, bụ Bálụ.

1 Ya ndono; Elayija kẹ Tishibe l'alị Gíledu abya asụ Éhabu: “Ojejoje, bụ Nchileke kẹ
Ízurẹlu -nọdu-a ndzụ ẹge ọ nọ iya-a; mbụ onye ono, ya ejeru ozi ono; b'ẹ to nwekwa
l'iji adaa; ọphu mini 'achịdi l'ime afa olemole nta-a; gbahalẹphu lẹ ya sụru t'ọ chịa.”
2 Ojejoje abya ekfuru nụ Elayija; sụ iya:
3 “Gbeshi; shia ụzo ẹnyanwu-ahata je edomia onwongu lẹ l'iku nggele Keritu l'ụzo
ẹnyanwu-ahata Jọ́danu.
4 Ọ bụ lẹ nggele ono; bẹ ịi-nọdu angụ mini. Kẹ nri bẹ ya kfuwaru ụnwu ọphegu t'o
wotajeru ngu nri l'ẹke ono.”
5 Ya ndono; Elayija atụgbua je emee ẹge ono, Ojejoje sụru iya t'o mee ono. Yọ
tụgbua je anọdu lẹ mgboro nggele Keritu l'ụzo ẹnyanwu-ahata Jọ́danu.
6 O -be l'ụtsu; ụnwu ọphegu ewotaru iya nri; mẹ anụ. O -be l'urẹnyashi; yo
wotakwaru iya phụ nri; mẹ anụ. Yọ bụru lẹ nggele ono bẹ ọonguje mini.
7 A nọyaa; nggele ono atahụ; kẹle mini ta chịdu l'alị ono.

Elayija yẹle nwanyi Zárefatu

8 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Elayija; sụ iya:
9 “Gbeshi; jeshia Zárefatu lẹ Sayịdonu je anọdu l'ẹke ono. O nweru nwanyi, nji iya
ẹ-ta nọhedu, bu l'ẹke ono, ya kfuwaru t'ọ nụje ngu nri.”
10 Ya ndono; Elayija egbeshi; yọ bụru iya oje Zárefatu. Yo rulephu obu-edukfu
mkpụkpu ono; yo nweru nwanyi, nji iya ẹ-ta nọhedu, nọ l'ẹke ono akpata nkụ. Elayija
ekua ya; sụ iya: “Byiko; kuta nụ nwamini ye l'iphe wotaru iya tẹ ya ngụa”
11 Nwanyi ono atụgbua tẹ ya je ekutaru iya mini ono; Elayija ekua ya; sụ iya:
“Byiko; wotafuaru iya nụ nwa buredi.”
12 Nwanyi ono asụ iya: “Ya gudekwa ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke, nọ ndzụ l'ekfuru ngu
lẹ ya te nwekwa buredi. Iphe, ya nweru kpụu bụkwa nwọchi-l'ẹka ntụ iphe, eegudeje
eghe buredi, nọ l'efere; mẹ nwa manụ, nọ l'ite-manụ. Ọo ya bẹ ya akpata nkụ-a tẹ
ya bahụ je emee ya ẹge yẹle nwatibe iya e-ria. Ẹphe -ritsua ya; ẹphe anwụshihu.”
13 Elayija asụ iya: “Ba tsụshi egvu. Laa je emee ya ẹge ono, i kfuru ono. Ọlobu t'i
vuoduru ụzo ghetaru yẹbedua nwa buredi, ha nwanshị l'iphe ono; wotaru iya. Teke
e metsuaru; nggu eghetawaru kẹ nggu lẹ nwatibe ngu.
14 Kẹle Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu sụru: ‘Lẹ ntụ iphe buredi ta byadụ bya a-gvụ
agvụgvu l'efere ono; ọphu ite-manụ ono ta byadụ a-nọ iphoro jeye mbọku, Ojejoje
e-me tẹ mini chịa l'alị-a.’ ”
15 Nwanyi ono atụgbulekwaphu je emee ẹge Elayija kfuru iya. Ya ndono; nwanyi
ono; ndibe iya; mẹ Elayija abya enweru nri, ẹphe erije mbọku-mbọku.
16 Ntụ iphe buredi ono ta agvụbua agvụgvu l'efere ono; ọphu manụ ta gvụbua
l'ite-manụ ono, bụ iya bụ ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu Elayija kfua ya ono.
17 A nọnyaa; iphe-ememe egude nwatibe nwanyi ono, bụ iya nwe ụlo ono. Iphe-
ememe ono l'aka njọ eje; jeye nwata anwụhu.
18 Nwanyi ono asụ Elayija: “Nggụbe onye kẹ Nchileke; ?bụ ngụnu bẹ ịi-sụ lẹ ya
meru ngu? ?Ị byaru t'ị nyataru iya ẹjo iphe, ya meru; shi ẹge ono gbua nwatibe iya?”
19 Elayija asụ iya: “T'o kee ya nwata ngu ono!” Elayija ekuta nwata ono kuba
l'ụlo-eli, ẹke ọonoduje; je enyobe iya l'oshi-azẹe ya.
20 Yọ bya araku Ojejoje; sụ iya: “Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke iya; ?i mefuaru t'ẹjo
akpamara ọwaa dakfuta nwanyi-a, nji iya ẹ-ta nọhedu-wa, ya nọ lẹ nk'iya-a; kẹ t'i
gbua nwatibe iya?”
21 Elayija ewota onwiya machịa l'eli nwata ono ugbo ẹto; bya araku Ojejoje; sụ:
“Byiko; Ojejoje, bụ Nchileke iya; menua tẹ nwata-wa laphuta azụ!”
22 Ojejoje anụa olu Elayija. Nwata ono awata ọtu ume; kọrohuwaphu.

23 Elayija ekuta nwata ono; shi l'ụlo-eli ono nyizita lẹ k'alị; je ekee ya nne iya; sụ
iya: "Ọwaa nwa ngu; ọ nọokwa ndzụ."
24 Nwanyi ono asụ Elayija: "Ọ nta-a bẹ ya maru l'ị bụ onye kẹ Nchileke; okfu, Ojejoje
shi l'ọnu ngu kfua abụru ọkpobe-okfu."

18

Elayija yẹle Obedáya

1 A nọokwaru ọphu baru ishi; l'afa k'ẹto k'ọphu ẹjo mkpọ-anwụ ono byaru; Ojejoje
abya ekfuru yeru Elayija; sụ iya: "Je eworu onwongu koshi Éhabu; ya e-me tẹ mini
chia lẹ mgboko."
2 Ya ndono; Elayija ejeshia je eworu onwiya koshi Éhabu.
Teke ono bẹ ẹjo-ẹgu ono shikpooru ọkpobe ike lẹ Saméríya.
3 Éhabu abya ekua Obedáya, bụ onye ishi, eletaru iya ufu-eze ẹnya. Obedáya bụ
onye Ojejoje dụru lẹ nsọ nshinu;
4 kẹle teke Jézebẹlu shi egbushi ndu nkfuchiru Ojejoje bẹ Obedáya chịtaru ẹphe
ụkporo madzụ ise je edomishia l'ọgba. O doru ẹphe ụkporo madzụ labụ l'ụmadzu
iri iri l'ọgba lanụ; l'anụ ẹphe nri; mẹ mini angụngu.
5 Éhabu asụ Obedáya: "T'ayi jegbakota alị-a l'ẹke nwogvu; mẹ nsụda nsụda nọtsua;
kẹ l'o nweru ẹge ọo-dụ; ayi aphụa ẹke iru-ẹswa nọ; shi ẹge ono dzọta ịnya ayi; mẹ
ịnya-mulu ayi ndzụ; t'ẹku ayi ba agvụ l'ọ ha."
6 Ẹphe abya ekee alị ono ẹge ẹphe e-shi jegbakota iya. Éhabu eshia ẹkalanua;
Obedáya eshia ẹka iya ọphu.
7 Obedáya ejenyaa; yẹle Elayija abya edzuda. Obedáya ahụbelekwa iya phụ ama;
byishi ikpere; sụ iya: "Onye nwe mu nụ, bụ Elayija! ?Bụ nggu ndọ-ọ?"
8 Elayija asụ iya: "L'ọ kwa iya. Tụgbua je ekfuru onye nwe-ngu nụ lẹ Elayija nọkwa
l'ẹke-a."
9 Obedáya asụ iya: "?Bụ egbe ẹjo iphe ngụnu bẹ ya meru; meru iphe iime t'i nwuru
yẹbe nwozi ngu ye Éhabu l'ẹka; t'o gbua?
10 Ojejoje, bụ Nchileke ngu, nọkwa ndzụ; bụru onye ekebe iya l'ẹ to nwekwa mba;
mẹ ali-eze, nnajiufu iya te eziada t'e je ngu achọcho. Mba; m'ọ bụ alị-eze ọphu sụru
l'ẹ tị nọdu lẹ nk'ẹphe; yọ nụa ẹphe nte t'ẹphe ria l'ẹphe ta phụdu ngu.
11 Yọ bụru iya b'ị byaru nta-a bya asụ tẹ ya je ekfuru onye nwe mu nụ lẹ nggụbe
Elayija nọ l'ẹke-a.
12 ?Ya maru ẹke Ume Ojejoje a-paru ngu je edobe teke ya haru ngu l'ẹke-a tụgbua.
Ya -jelephu je ekfuaru iya Éhabu; yo rua; tọ phụhe ngu bẹ oo-gbukwa iya. Lẹ yẹbe
nwozi ngu, Ojejoje shi keshinu ya bụ nwokoro dụtaru lẹ nsọ.
13 Onye nwe mu nụ ?tị nụbunua iphe, ya meru teke ono, Jézebẹlu shi egbushi ndu
nkfuchiru Ojejoje ono; mbụ ẹge ya domiru ụkporo ndu nkfuchiru Ojejoje ise l'ọgba?
Ya domishiru ẹphe ụkporo madzụ labụ l'ụmadzu iri iri l'ọgba lanụ; l'anụ ẹphe nri;
mẹ mini.*
14 Yọ bụru nta-a b'ị bya asụ tẹ ya tụgbua je ekfuru onye nwe mu nụ lẹ Elayija nọ
l'ẹke-a. Oo-gbukwa iya!"
15 Elayija asụ iya: "Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike nọdu-a ndzụ ẹge ọ nọ iya-a;
mbụ onye ono, ya ejeru ozi ono; bẹ ya koshifutaje Éhabu onwiya ntanụ."

Éhabu yẹle Elayija edzuda

16 Ya ndono; Obedáya atụgbua jekfushia Éhabu je ezia ya ẹya. Éhabu ejekfushia
Elayija.

---

* **18:13 18:13** 1 Eze 18:4.

17 Éhabu aphụlephu Elayija; sụ iya: “?Bụ nggu ndọ-ọ; nggụbe onye ono, akpa ndu Ízurẹlu ẹhu-a?”
18 Elayija asụ iya: “L'ẹ to bụkwa yẹbedua akpa ndu Ízurẹlu ẹhu. Ọ bụchikwaa nggụbedua; nggu lẹ ndibe nna ngu phẹ; kẹ l'unu haru ome ekemu Ojejoje; tsolahaa Bálụ.”
19 “Ngwaa; zia t'e je ekua ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha t'ẹphe byakfuta iya lẹ Ugvu Kamẹlu. Chịta ụnu madzụ l'ụkporo madzụ labụ l'ụmadzu iri ono, bụ ndu nkfuchiru Bálụ; mẹ ụnu madzụ ọphu, bụ ndu nkfuchiru Ashera ono; mbụ ndu ono, Jézebẹlu anụ nri ono t'ẹphe bya.”

Elayija yẹle ndu nkfuchiru Bálụ

20 Tọ dụ iya bụ; Éhabu abya ezia; e je ekua ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; mẹ ndu nkfuchiru Bálụ; ẹphe edzua lẹ Ugvu Kamẹlu.
21 Elayija abya evudo ndu Ízurẹlu ono l'ẹphe ha l'ifu; sụ: “?Bụ jeye teke ole bẹ obu a-bọ-beru unu ẹbo ẹge-a? Ọ -bụru l'ọ bụ Ojejoje bụ Nchileke; unu tsonuru iya. Teke bụ l'ọo Bálụ bụ iya; unu etsonuru iya.”
Yo kfutsua ẹge ono; ọphu ẹphe 'ekfuduru okfu yeru iya.
22 Elayija asụ ndu ono: “L'ọ bụ yẹbedua kpụu bẹ phọduru nụ lẹ ndu nkfuchiru kẹ Ojejoje. Obenu lẹ ndu nkfuchiru kẹ Bálụ bẹ dụ ụnu madzụ l'ụkporo madzụ labụ lẹ madzụ iri.
23 T'a kpụtaru ayi oke-eswi labụ. T'ẹphebedua hata oke-eswi lanụ; gbua; bọkashia ya; doo l'eli nkụ. Ọlobu t'ẹphe ba amụkwaru ọku ye iya. Yẹbedua e-gbua oke-eswi lanụ ọphu; bọkashia ya; doo l'eli nkụ; ya ta amụkwaru ọku ye iya.
24 Unu akpọ-ku agwa unu; tẹ yẹbedua kpọ-ku Ojejoje. Onye ọphu gude ọku za oku; a maru l'ọ bụ iya bụ Nchileke.”
Ndu ono l'ẹphe ha azụa mgbede; sụ: “L'iphe, o kfuru dụ mma.”
25 Elayija asụ ndu nkfuchiru Bálụ: “Unu vuru ụzo hata oke-eswi lanụ gbua; keshinu ọphu unu ha l'igwe. Unu akpọ-kua agwa unu; ọlobu; unu ba amụkwaru ọku ye iya.”
26 Ẹphe abya akpụta oke-eswi lanụ l'oke-eswi, a nụru ẹphe; gbua.
Ẹphe eshi l'ụtsu kpọ-kua Bálụ jeye l'echi oke-eswe; l'asụje: “Nggụbe Bálụ; zanụ ayi!” Tọ dụ ọphu, meru nụ; to nwe onye yeru ẹphe ọnu. Ẹphe etsoru ẹnya-ngwẹja ono, ẹphe meru ono l'ete iya egvu mgburumgburu.
27 Yo be l'eswe; Elayija ajalahaa ẹphe ewena; sụ ẹphe: “Unu kushifua ya oku ike; kẹ l'ọ kwa agwa b'ọ bụ. ?A maru; ?m'ọ nọ l'oke ọriri; ?t'ọ bụ l'oome iphe; ?t'ọ bụ l'o jeru iphe. A maru; ?bụ mgbẹnya bẹ ooku; t'unu kutee ya.”
28 Ẹphe awata iya ọrashi ike; gude mma; mẹ arwa l'egvujashị onwẹphe l'ẹge ome-l'alị ẹphe dụ; jeye mee awụshilahaa ẹphe l'ẹhu.
29 Ẹphe echia mkpu ono jeye ẹnyanwu abya eswee l'echi ishi; chia ya jeye teke aachịje ẹja urẹnyashi; to nwe ọphu meru nụ; to nwe onye yeru ẹphe ọnu; ọphu o nwekwanu onye geberu ẹphe nchị.

Ojejoje gude ọku erepya ngwẹja Elayija

30 Tọ dụ iya bụ; Elayija asụ ndu ono l'ẹphe ha: “Unu kpịrita iya ntse.” Ẹphe akpịrita; jekfube iya. Elayija abya edozia ẹnya-ngwẹja Ojejoje, e shi nwutsushia enwutsushi;
31 bya apata mkpuma iri l'ẹbo. Mkpuma iri l'ẹbo ono nọ-chiru ẹnya ikfu iri l'ẹbo ụnwu Jékọpu; mbụ onye ono, Ojejoje kfujeru: “L'ẹpha iya a-bụru Ízurẹlu ono.”
32 Yo gude mkpuma ono kpụtaru Ojejoje ẹnya-ngwẹja. Yọ bya egvua nsụ, ha ụsa gvuphee ẹke ono mgburumgburu.

33 Yọ bya edoo nkụ ẹge ọo-dụ; bya egbua oke-eswi ono bọkashia; doo l'eli nkụ
ono; sụ: "Unu je ekujishia mini l'ite-mini ẹno; bya awụa l'eli ngwẹja-ukfuru-a; mẹ lẹ
nkụ-wa."
34 Yọ sụ ẹphe: "Unu je ekutafua ya k'ugbo ẹbo" Ẹphe eje ekutafua k'ugbo labụ.
Yọ sụ ẹphe: "Unu je ekutafua k'ugbo ẹto." Ẹphe eje ekuta iya k'ugbo ẹto.
35 Mini ono eshi l'eli ẹnya-ngwẹja ono; bya eji nsụ ono, e bupheru mgburumgburu
ono ejiji.
36 Oge teke eegwoje ngwẹja urẹnyashi erulephu; Elayija, bụ onye nkfuchiru Ojejoje
abya akpụrita ntse; sụ: "Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ébirihamu; kẹ Áyizaku; mẹ
kẹ Ízurẹlu; menua t'a maru ntanụ l'ọ bụ nggu bụ Nchileke lẹ Ízurẹlu; mẹ t'a maru lẹ
ya bụ nwozi ngu; mẹ l'iphe-a, ya meru-wa bẹ bụ iphe, ị sụru tẹ ya mee.
37 Zanụa ya oku nggụbe Ojejoje; zanụa ya oku; k'ọphu ndu-a a-maru l'ọ bụ nggụbe
Ojejoje bụ Nchileke; bụru nggu bụ onye e-me tẹ egomunggo ẹphe laphuta azụ."
38 Ọku eshiwaphu Ojejoje l'ẹka bya ekepyashia ngwẹja ono; kee nkụ ono; kee
mkpuma ono; kee ẹja, nọ l'alị; mbụ kee kee mini ono, jiru nsụ ono.
39 Ndu ono l'ẹphe ha aphụ iphe ono; dashịa kpurumu kpurumu; rashịa; sụ: "Ọ bụ
Ojejoje bụ Nchileke-o! Ọ bụ Ojejoje bụ Nchileke!"
40 Elayija asụ ẹphe: "Unu nwụkoo ndu nkfuchiru Bálụ ono. Unu be ekwekwa t'o
nweru ẹphe onye ọphu e-pyofu nụ!" Ẹphe anwụkoo ẹphe; Elayija achịta ẹphe jeshia
lẹ nsụda Kishọnu je eworu ẹphe gbushia l'ẹke ono.

Mini achị

41 Ya ndono; Elayija asụ Éhabu: "Tụgbua je eria nri; nggu angụa iphe; kẹ l'ẹphu
oke mini aphụakwa."
42 Éhabu atụgbua tẹ ya je eria; ngụa. Elayija eje enyihu eli eli Ugvu Kamẹlu; je
efurita; kpupyabe ifu lẹ mgbaku ikpere iya.
43 Yọ sụ nwozi iya: "Tụgbua nta-a je eleedu ẹnya l'ụzo eze ẹnyimu."
Nwozi iya ono atụgbua je elee ẹnya; bya asụ iya: "L'ẹ to nwekwa iphe, nọ l'ẹke
ono."
Yọ sụ iya t'o jee ya ẹge ono ugbo ẹsaa.
44 Yo be lẹ k'ẹsaa ya; nwozi iya ono asụ iya: "Lenu; urukpu, habelephu l'ọbu ẹka
madzụ bẹ shikwa l'eze ẹnyimu ono akpụ-lihu."
Elayija asụ iya: "Tụgbua je ekfuru Éhabu: 'T'o dozia ụgbo-ịnya iya gbagbua lashia.
A nọnyaa; oke mini anmabudo iya.' "
45 A nọtalephu nwanshị; igwe erua eruru; jihu uji; phẹrephere awata ephephe;
oke mini awata achịchi. Éhabu agbaru lashia Jézerilu.
46 Ike Ojejoje abya Elayija l'ẹhu; yọ chịta uwe iya; kee onwiya; gbagbụa je evuru
Éhabu ụzo rua Jézerilu.

19

Elayija agbaru Jézebẹlu ọso

1 Éhabu abya akọkotaru Jézebẹlu iphemiphe ọbule, Elayija meru; mẹ l'ẹge o gude
ogu-mbeke gbushikota ndu nkfuchiru Bálụ.
2 Jézebẹlu abya ezia t'e je ezia Elayija; sụ: "T'alị gwakwaa ya ọchi; mbụ mee ya
ọdu-geme; m'o rua egbe nta-a echile; ya te emewa ndzụ ngu t'ọ dụ l'ọ bụ kẹ ndu
nkfuchiru Bálụ ono."
3 Elayija atsụlahaa egvu; ye ọkpa l'ọso. Yo rua Besheba l'alị Júda; woru nwozi iya
haa l'ẹke ono.

4 Yẹbedua l'onwiya ejee ije abalị ophu bahụ l'echi-ẹgu. Yo rua l'ukfu oshi junipa;
bya adụgaru; kfulahaa nụ Nchileke t'o me tẹ ya nwụhu. Yọ sụ: "O dzuwaru. Byiko
Ojejoje; wotanu ndzụ iya; kẹle ya ta kadụ ndiche iya phẹ mma."
5 Yo kfutsua ẹge ono; bya azẹ-zita l'ukfu oshi ono; mgbẹnya atụ iya.
A bya ele ẹnya; ojozi-imigwe lanụ abya akpaa ya ẹka; sụ iya: "Gbeshi; ria nri."
6 Elayija abya achịkaa ẹnya; phụa ishi buredi, e gheru l'ovovo-ọku; mẹ ite, mini, a
sụberu iya l'ụzo ishi. Yọ abya eria; ngụa; bya azẹ-zita ọdo.
7 Ojozi Ojejoje ono abya alaphuta azụ k'ugbo labụ; bya akpaa ya ẹka; sụ: "Gbeshi;
ria nri; ọdumeka bẹ ike a-gvụkwa ngu l'ije ọbu."
8 Yo gbeshi bya eria nri; ngụa mini. Yo gude ike nri ono, o riru ono jee ije ụkporo
abalị labụ: eswe l'ẹnyashi jeye yo jerua ugvu Họ́rebu, bụ iya bụ ugvu Nchileke.
9 Yo rua l'ẹke ono; bahụ l'ọgba je aradụ. Ojejoje abya bya ekfuru yeru iya l'ẹke
ono; sụ iya: "?Bụ ngụnu bẹ iime l'ẹke-a; Elayija?"
10 Elayija asụ iya: "L'okfu ẹhu nggụbe Ojejoje; mbụ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-
Ike evukwa mu ẹhu. Ishi iya abụru lẹ ndu Ízurẹlu hakọtawaru ọgba-ndzụ ngu; bya
enwutsushiwa ẹnya-ngwẹja ngu; gude ogu-mbeke l'egbushi ndu nkfuchiru ngu. Yọ
bụwaru-a yẹbedua nkịnyi iya bẹ phọduru nụ. Nta-a bẹ ẹphe achọwa ishi iya."*
11 Ojejoje asụ: "Tụgbua je evudo l'ifu Ojejoje l'eli ugvu; kẹle Ojejoje abya esweta."
Tọ dụ iya bụ; oke phẹrephere, ha nshinu abya ezilahaa; agbawashi ugvu ono;
l'agbakpọshi eze mkpuma, nọkota l'ugvu ono kẹ yọgiriyogiri l'ifu Ojejoje ono. Ọ bụ
lẹ Ojejoje ta nọdu lẹ phẹrephere ono. Phẹrephere ono ezibuhulephu; alị awata ọnma
jijiji; ọphu Ojejoje 'anọdu l'alị-ọnma-jijiji ono.
12 Alị anmatsulẹphu jijiji; ọku awata adzụdzu; ọphu Ojejoje 'anọkwa l'ọku ono. Ọku
ono anyịhulephu; a wata ọdzu ndzụmuka.
13 Elayija anụa ya; bya egude uwe iya kwechia onwiya ifu; lụfuta bya evudo l'ọnu
ọgba ono.
Yọ nweru olu lanụ, sụru iya: "?Bụ ngụnu bẹ iime l'ẹke-a; Elayija?"
14 Elayija asụ iya: "Iphe kẹ nggụbe Ojejoje; mbụ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-
Ike; bẹ shihawa evu mu evuvu; kẹ lẹ ndu Ízurẹlu bẹ hakọtaru ọgba-ndzụ ngu;
nwutsushiwa ẹnya-ngwẹja ngu; gude ogu-mbeke l'egbushi ndu nkfuchiru ngu. Yọ
bụwaru yẹbedua nkịnyi iya bẹ phọduru nụ. Nta-a bẹ ẹphe achọwa ishi iya."
15 Ojejoje asụ iya: "Laphu azụ; shia ụzo ọphu i shiru jeshia echi-ẹgu Damásukọsu.
Teke i ruru; nggu awụa Hazẹlu manụ l'ishi t'ọ bụru eze ndu Áramu.
16 Wụa Jéhu Nimishi manụ l'ishi t'ọ bụru eze ndu Ízurẹlu; nggu awụa Eláyisha
Shafatu kẹ Ébẹlu-Mehola manụ l'ishi t'ọ nọ-chia ẹnya ngu; bụru onye nkfuchiru
Nchileke.
17 Onye gbalaru nụ tẹ Hazẹlu be egbu iya; Jéhu egbua ya. Onye gbalaru nụ tẹ Jéhu
be egbu iya; Eláyisha egbua ya.
18 Obenu lẹ ya dobelerua ụnu ụmadzu iri l'ẹsaa l'ụkporo madzụ iri l'alị Ízurẹlu, bụ
ndu ẹ-te wotabua ikpere byishiru Bálụ; baaru iya ẹja; tọ bụ l'ẹphe tsujeru iya ọnu."

Elayija yẹle Eláyisha

19 Tọ dụ iya bụ; Elayija eshi l'ẹke ono lụfu; je aphụa Eláyisha Shafatu l'ẹke o gude
ụkporo oke-eswi l'oke-eswi ẹno l'akọ ọkori. Elayija ejekfushia ya; je ewota ukpo iya
gbaphua ya l'ẹhu.
20 Eláyisha ahakọta oke-eswi ono; gbatsoru Elayija. Eláyisha asụ iya: "Tẹ ya je
anmaa nne lẹ nna iya akpa;† ya abya etsoru ngu." Elayija asụ iya: "T'o je. Ọlobu;
nyatakwa iphe ya meru iya."

---

* **19:10 19:10** 1 Eze 19:14; Róm 11:3. † **19:20 19:20** L'okfu Híburu bẹ iphe ọ kwata kfua bụ tẹ ya je etsuta nne lẹ nna iya ọnu, bụ iya bụ tẹ ya je ekfuru ẹphe ẹge ya eje iya.

21 Eláyisha aparu iya haa laphushia azụ; je egbushikota oke-eswi iya phụ. Yo gude
oshi ono, e gude gakọo ya ono; shia anụ iya. Yo metsua bya eworu iya keeru ndiphe;
ẹphe ataa. Yo gbeshi teke ono tsoru Elayija; jelahaaru iya ozi.

20

Bénu-Hadadu etso ndu Saméríya ọgu

1 Bénu-Hadadu, bụ eze ndu Áramu abya achịkobe ndu sọja iya l'ẹphe ha. Yẹle
ụkporo ndu eze lẹ ndu eze iri l'ẹbo atụgbabe; ẹphe l'ịnya; mẹ l'ụgbo-ịnya ẹphe.
Ẹphe eje ekee k'ọgu; yechia Saméríya; tso ẹphe ọgu.
2 Yo zia ndu ozi t'a bahụ lẹ mkpụkpu je ezia Éhabu, bụ eze ndu Ízurẹlu: "Ọwaa
iphe Bénu-Hadad kfuru:
3 'Mkpọla-ọcha ngu; mkpọla-ododo ngu bụkotakwa nk'iya. Unyomu ngu; mẹ
ụnwegirima ngu ndu ọphu kakọta ọma mma abụkwaruphu nk'iya.' "
4 Eze ndu Ízurẹlu asụ: "Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; ọ bụ ẹge i kfuru bụ ẹge
ọo-dụ. Yẹbedua; mẹ iphemiphe ọbule, ya nweru enweru bụkota nke ngu."
5 Ndu ozi ono alaphu azụ ọdo; bya asụ: "Ọwaa iphe Bénu-Hadadu ekfu.Ọ sụru:
'Lẹ ya zihawaru t'ị chịtaru iya mkpọla-ọcha ngu; mkpọla-ododo ngu; unyomu ngu
phẹ; ọwaa ụnwegirima ngu.
6 Ọle l'egbe nta-a echile; bẹ ya e-ye ndu ozi iya t'ẹphe bya atụa ụlo ngu; mẹ kẹ ndu
ozi ngu vulavula. Iphe bụ iphe, ẹka ẹphe ruru, dụ ẹphe mma bẹ ẹphe e-wota.' "
7 Eze ndu Ízurẹlu abya ekua ndu bụ ọgurenya l'alị ono l'ẹphe ha; sụ ẹphe: "?
Unu lewaru ẹge nwoke-wa achọ iya okfu? O ziru tẹ mu doberu iya unyomu mu;
ụnwegirima mu; mkpọla-ọcha mu; ọwaa mkpọla-ododo mu; tọ bụkwa lẹ mu jịkaru."
8 Ndu bụ ọgurenya ono; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; asụ iya: "T'ẹ b'ọ ngashịru iya
nchị; ọphu o kwetakwa iphe, o kfuru."
9 Tọ dụ iya bụ; Éhabu eziphu ndu ono, Bénu-Hadadu ziru ozi ono; sụ ẹphe: "Unu
kfuru eze, bụ onye nwe mu nụ: 'L'iphe ono, i vuru ụzo sụ tẹ yẹbe nwozi ngu mee
ono bẹ ya e-mekota. Ọ bụ lẹ k'ikperazụ-a bẹ ya te emeghekwa.' " Ndu ono, byaru
ozi ono alụfu; je ezia Bénu-Hadadu iphe, e ziru ẹphe.
10 Bénu-Hadadu abya ezia ozi ọdo t'e je ezia Éhabu; sụ: "T'alị gwakwaa ya ọchi;
mbụ mee ya ọdu-geme; m'ọ -bụru lẹ ya te emedu lẹ Saméríya kpukpoo ya ekpukpo."
11 Eze ndu Ízurẹlu asụ: "Unu kfuru iya l'onye kwaru onwiya ngwa-ọgu ta asajẹdu
nsasa; gbahaa teke o mekputatsuaru l'ọgu."
12 Yọ bụru teke Bénu-Hadadu yẹle ndu eze ndu ọphu nọtsua l'ụlo-ẹkwa ẹphe angụ
mẹe b'a byaru bya ezia ya ozi ono. Yọ sụ ndu sọja iya: "Unu kwakọbe k'ọgu." Ẹphe
abya akwakọberu ndu Saméríya ọgu.

Éhabu alụ-gbu Bénu-Hadadu

13 Ya ndono; yo nweru onye nkfuchiru Nchileke, byakfutaru Éhabu, bụ eze ndu
Ízurẹlu bya asụ iya: "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: '?Ị phụru igweligwe ndu-a? Ya e-woru
ẹphe ye ngu l'ẹka ntanụ; t'ịi-makwanụru l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje.' "
14 Éhabu asụ iya: "?Bụ onye a-lụ ọgu ono?"
Onye nkfuchiru Nchileke ono asụ iya: "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: 'Ọ bụ ụnwu ọgbo
lanụ lẹ ndu sọja ndu ishi obodo; bẹ a-lụ iya nụ.' "
Tọ dụ iya bụ: Éhabu asụ: "?Bụ ndu ole a-wata ọgu ono?"
Onye nkfuchiru Nchileke ono asụ: "L'ọ bụ unubẹdua."

15 Tọ dụ iya bụ; yọ bya achịkobe ụnwu ọgbo lanụ lẹ ndu sọja ndu ishi mkpụkpu
ono. Iphe, ẹphe dụ bụ ụkporo madzụ iri lẹ nanụ l'ụmadzu iri l'ẹbo.* E metsua;
yọ bya achịkobe ndu Ízurẹlu ndu ọphu kpakọru dụ ụnu madzụ iri l'ẹsaa l'ụkporo
ụmadzu iri.†
16 Yọ bụru l'eswe bẹ ẹphe tụgburu jeshia teke Bénu-Hadadu yẹle ụkporo ndu eze
lẹ ndu eze iri l'ẹbo phụ, eyetaru iya ẹka phụ nọwa l'ụlo-ẹkwa ẹphe ngụtawa mẹe;
k'ọphu bụ l'o me ẹphe l'ẹnya.
17 Ụnwu ọgbo lanụ lẹ ndu sọja ndu ishi obodo phụ evutaru ẹphe ụzo.
Bénu-Hadadu bẹ yefuhawaru ndu jeru bya agbaaru iya ama; sụ: "L'o nwekwaru
unwoke, shi lẹ Saméríya eje abya."
18 Benuhedadi asụ ẹphe: "Ọ -bụru l'ẹphe byaru k'odoo; unu kpụkoo ẹphe lẹ ndzụ.
Teke ọ bụ k'ọgu; unu kpụkwaaphu ẹphe lẹ ndzụ."
19 Ụnwu ọgbo lanụ ndu sọja ndu ishi obodo ono evuru ụzo wụfuta lẹ mkpụkpu;
ndu sọja ọphu l'etso ẹphe.
20 Onyenọnu egbua onye ọphu ọ dagbaru yẹe ya. Ndu Áramu eye ọkpa l'ọso; ndu
Ízurẹlu achịpyabe ẹphe. Bénu-Hadadu, bụ eze ndu Áramu anọdu l'ịnya; gbalaa yẹle
ụphodu ndu agbaru iya ịnya.
21 Eze ndu Ízurẹlu atụgbua je egudeshia ịnya ẹphe; mẹ ụgbo-ịnya ẹphe; gwee ndu
Áramu ogwe ẹkfu.
22 E metsua; onye nkfuchiru Nchileke ono abyakfuta eze ndu Ízurẹlu ono; bya asụ
iya: "Jekwa je akwakọbe ndu sọja ngu; maru iphe, unu e-me. Kẹ l'oge mini ọdungu
k'afa ọdo rulephu; bẹ eze ndu Áramu a-byakwaru ngu ọgu ọdo."
23 Ndu ishi l'ozi eze kẹ ndu Áramu abya ekfuaru iya; sụ: "L'iphe, meru iphe ndu
Ízurẹlu ka ẹphe ike kwa l'agwa ẹphe bụtsua agwa eli ugvu. Ndẹge ọ bụ l'ẹke daburu
adaburu b'a lụru ọgu ono mẹ ayi ga akakwa ẹphe ike.
24 Iphe, ii-me bụ t'i wofutsua ndu eze phụ l'ọnodu ẹphe; wotachia ndu ishi ndu sọja
dochia ẹnya ẹphe.
25 Nggu achịta ndu sọja, ha l'ọbu ndu ọphu e gburu egbugbu; mẹ ịnya; mẹ ụgbo-
ịnya, ha l'ọbu ọphu tufashihuru nụ; t'ayi jekfu ẹphe ọgu l'ẹke, daburu adaburu. Ayi
kafụtaje ẹphe ike." Bénu-Hadadu ekwe; bya emee iphe, ẹphe kfuru iya.
26 Yo rulephu l'oge mini ọdungu l'afa ọphu tso iya nụ; Bénu-Hadadu achịkobe ndu
Áramu ẹphe ejeshia Afẹku; t'ẹphe je etso ndu Ízurẹlu ọgu.
27 Ndu kẹ Ízurẹlu akwakọbe k'ọgu; wụ-kfushia ẹphe. Ndu kẹ Ízurẹlu adọo uzi labụ
l'ọbu ụnwu ndọkobe eghu; ghaaru ndu Áramu ifu; obenu lẹ ndu kẹ Áramu chịkoru
mgboko-ẹgu naa.
28 Onye kẹ Nchileke abya asụ eze ndu Ízurẹlu: "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: 'Lẹ keshinu
ọphu ndu Áramu gude ọnu ẹphe sụ lẹ Ojejoje bụ agwa, ereje ire l'eli ugvu; l'ẹ too
rejedu ire lẹ nsụda; bẹ ya a-chịta igwe ndu-a l'ẹphe ha ye ngu l'ẹka; t'ị makwanụru
l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje.' "
29 Ẹphe adọo cheeru onwẹphe ifu abalị ẹsaa. Yo be lẹ mbọku k'ẹsaa; ẹphe
awọgbabe onwẹphe l'ọgu ono. Ndu Ízurẹlu egbua ndu Áramu ụkporo ụnu unwoke
iri l'ẹbo; l'ụnu unwoke iri,‡ bụ ndu sọja k'ọkpa l'ujiku lanụ.
30 Ndu ọphu e gbuphodoru; bẹ gbabaru lẹ Afẹku; ụpho-mkpuma mkpụkpu ono
ezee tugbua ụkporo ụnu madzụ ugbo ẹto; l'ụnu madzụ ẹsaa; l'ụkporo madzụ iri.§
Bénu-Hadadu agbalaa je edomia onwiya l'ime ime ụlo, nọ lẹ mkpụkpu ono.

---

* **20:15 20:15** Iphe ọ bụ bụ 232. † **20:15 20:15** Iphe ọ bụ bụ 7,000. ‡ **20:29 20:29** Iphe ọ bụ bụ 100,000.
§ **20:30 20:30** Iphe ọ bụ bụ 27,000.

Éhabu edobe Bénu-Hadadu ndzụ

31 Ndu ozi Bénu-Hadadu abya asụ iya: “Lenu; ayi nụru lẹ ndu eze ndu Ízurẹlu bẹ
aphụje imiko. T'ayi nmaru uwe-aphụ l'ukfu; rịkua onwayi eri l'ishi; jekfushia eze
ndu Ízurẹlu. O nweru ẹge ọo-dụ; yo dobe ngu ndzụ.”
32 Ya ndono; ẹphe abya anmaa uwe-aphụ l'ukfu; kee eri l'ishi jekfushia eze ndu
Ízurẹlu je asụ iya: “Onye ozi ngu Bénu-Hadadu sụru ẹge-a: ‘Byiko hanua ya tẹ ya
nọdu ndzụ.’ ”
Eze ajị ẹphe: “?Ọ nọkwadu-a ndzụ? Ọ kwa nwunne iya b'ọ bụ nụ.”
33 Ndu ozi Bénu-Hadadu l'egekpelephu iphe, e-shi iya l'ọnu lụfuta. Ẹphe anatakebe
iya okfu l'ọnu; sụ: “Iye; mbụ nwunne ngu Bénu-Hadadu.”
Yọ sụ ẹphe: “Unu je eduta iya t'ọ bya.” Bénu-Hadadu erutalephu; Éhabu emee t'o
nyihu l'ụgbo-ịnya iya.
34 Bénu-Hadadu asụ iya: “Mkpụkpu ono, nna mu nataru nna ngu ono bẹ ya a-nụ-
phukota ngu azụ; nggu emee ẹke aa-nọje azụru ngu aswa lẹ Damásukọsu ẹge ono,
nna nk'iya meru lẹ Saméríya ono.”
Éhabu asụ: “Lẹ ya e-gude k'ọgba-ndzụ ono; haa ngu t'ị la.” Tọ dụ iya bụ; ẹphe
eworu ndzụ gbaa; Éhabu aparu iya haa; yọ lashia.

Aanma Éhabu ikpe kẹ l'ọ haru Bénu-Hadadu

35 Yo nweru onye lanụ lẹ ndu nkfuchiru Nchileke, Ojejoje sụru t'ọ sụ onye ọphu:
“Byiko; t'o chia ya iphe.” Onye ono ajịka iya ochi iphe ono.
36 Tọ dụ iya bụ; onye nkfuchiru Nchileke ono asụ iya: “Lenu; keshinu ọphu ị jịkaru
ome iphe, Ojejoje kfuru; b'ị -haa ya l'ẹke-a nta-a lụfu; bẹ agụ a-dzugbukwa ngu.”
Nwoke ono eshilephu l'ẹke ono lụfu; agụ eworu iya dzụ-gbua.
37 Onye nkfuchiru Nchileke ono abya aphụa onye ọdo; yọ sụ iya: “Byiko; chinua
mu iphe.” Onye ono eworu iphe chia ya; meka iya iphe.
38 Onye nkfuchiru Nchileke ono alụfu; je evudo l'iku esu-ụzo; kwabẹru eze. Yo gude
iphe kechia onwiya ifu; t'a ba ma l'ọo ya.
39 Eze eswedelephu; onye nkfuchiru Nchileke ono arashịa; sụ iya: “Lẹ yẹbe nwozi
ngu bẹ bahụru l'ifu ọgu; yo nweru nwoke, dutaru onye ọ kpụtaru lẹ ndzụ bya asụ
iya: ‘Tẹ ya leta onye ono ẹnya. Teke ọ gbalaru; ishi iya alaa l'ụgwo iya; ọdumeka ya
akfụa ẹkpa mkpọla-ọcha.’
40 Tọ dụ iya bụ; yẹbe nwozi ngu akwaa lẹ mee ọwaa; mee ọwaa; nwoke agbalaa.”
Eze ndu Ízurẹlu asụ iya: “L'ọ kwa iphe, gbaru ngu ndono. Ọ kwa nggu b'o shi
l'ọnu.”
41 Ya ndono; onye nkfuchiru Nchileke ono aphụfu-kebe iphe ono, o gude kechia
onwiya ifu ono; eze ndu Ízurẹlu abya amaru l'ọ bụ onye lanụ lẹ ndu nkfuchiru
Nchileke b'ọ bụ.
42 Yọ sụ eze: “Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: ‘Lẹ keshinu ọphu ị haru onye ya kpeburu
t'ọ nwụhu; yọ laa kẹ mmanu; bẹ ishi ngu a-lakwa l'ụgwo ishi iya; ndu nke ngu alaa
l'ụgwo ndu nk'iya.’ ”
43 Eze ndu Ízurẹlu atụgbua lashia l'ufu-eze iya lẹ Saméríya. Iphe abụru iya iwe;
l'atsụkwa iya phụ l'ẹhu.

21

Mgbo vayịnu Nebọtu

1 O nweru mgbo vayịnu, nọ lẹ Jézerilu l'iku ufu-eze Éhabu, bụ eze lẹ Saméríya.
Onye nwe iya nụ bụ Nebọtu kẹ Jézerilu.

2 Yo be ujiku lanụ; Éhabu asụ Nebọtu: "T'ọ nụnu iya mgbo vayịnu iya-a tẹ ya mee
mgbabu, ya a-kọbeje ẹkwo-ophe; keshinu ọphu ọ nọ l'iku ufu iya. Ya e-gude mgbo
vayịnu ọphu ka mma gbanweta iya; m'ọ kwanụ ya egude okpoga kfụa ngu aswa iya."
3 Nebọtu asụ Éhabu: "Tẹ Ojejoje be kwekwa tẹ ya woru oke-alị nna iya phẹ nụ
ngu."
4 Éhabu atsọru gbụdagbuda; gude iwe lashịa l'ufu iya; kẹle Nebọtu kẹ Jézerilu bẹ
sụru lẹ ya taa nụdu iya oke-alị nna iya phẹ. Yọ lashia; je agbanwụa ifu; jịka ori nri.
5 Jézebẹlu, bụ nyee ya abya abata; bya asụ iya: "?Bụ ngụnu b'ị gbanwụru ifu ẹge-a
kẹ be eri nri?"
6 Éhabu asụ iya: "L'iphe, kparu iya nụ bụ lẹ ya kfuru Nebọtu kẹ Jézerilu t'ọ ree ya
mgbo vayịnu iya tẹ ya kfụa ya aswa iya l'okpoga; ọdumeka tẹ ya nụ iya mgbo vayịnu
ọdo l'ụgwo iya; m'ọ bụru l'ọ dụ iya mma. Obenu l'ọ sụru lẹ ya ta anụdu iya mgbo
vayịnu iya."
7 Nyee ya; mbụ Jézebẹlu asụ iya: "?Bụkwadua nggu bụ eze ndu Ízurẹlu tọo? Gbeshi
ria nri ngu; obu atsọo ngu ẹna. Ya a-nataru ngu-a mgbo vayịnu Nebọtu kẹ Jézerilu."
8 Ya ndono; Jézebẹlu abya egude ẹpha Éhabu deshia ẹkwo; gude iphe-ọhubama,
Éhabu egudeje anyachishi ẹkwo nyachishia ya; woru iya keshiaru ndu bụ ọgurenya;
mẹ ndu nweru ẹnya, bụ ndu ẹphe lẹ Nebọtu chịkoru buru lẹ mkpụkpu.
9 Iphe, o deru l'ẹkwo ono bụ:
"Unu tụa ọnu mbọku unu a-swị ẹgu. O rua mbọku ono; unu dobe Nebọtu l'ọnodu,
ha nshinu l'echi ọha.
10 Unu eyeru iya ndu bụ ẹjo madzụ ẹbo t'ẹphe nọdu iya l'ifu; gbaa ya ire l'o kfururu
Nchileke; abya ekfutoo eze. Teke ono; unu akpụfu iya je atụ-gbua ya lẹ mkpuma."
11 Tọ dụ iya bụ; ndu mkpụkpu; mbụ ndu bụ ọgurenya; mẹ ndu nweru ẹnya, bu
lẹ mkpụkpu Nebọtu phẹ emee ẹge Jézebẹlu deru l'ẹkwo ono, o deru keshiaru ẹphe
ono.
12 Ẹphe abya atụa ọnu mbọku aa-swị aswịswi; woru Nebọtu dobe l'ọnodu, ha
nshinu l'echi ọha.
13 Ndu, bụ 'ọ-ga-lẹ-mkpa labụ abata bya anọdu iya l'ifu; gbalahaa ya ire; sụ: "Lẹ
Nebọtu kfururu Nchileke; kfutoshia eze." Ya ndono; ẹphe akpụfu iya azụ mkpụkpu;
je atụ-gbua ya lẹ mkpuma.
14 Ẹphe emetsua bya ezia Jézebẹlu: "L'a tụ-gbuakwaru Nebọtu lẹ mkpuma; l'ọ
nwụhuakwaru."
15 Anụnu, Jézebẹlu anụ l'a tụ-gbuwaru Nebọtu lẹ mkpuma; yọ sụ Éhabu: "Tụgbua
je anata mgbo vayịnu Nebọtu kẹ Jézerilu phụ; mbụ alị ono, ọ jịkaru lẹ ya tee redu
ngu t'ị kfụa ya okpoga iya ono. Gbeshi je anata iya; lẹ Nebọtu ta anọhekwa; ọ
nwụhuakwaru."
16 Éhabu anụlephu lẹ Nebọtu bẹ nwụhuwaru nụ; gbeshi jeshia lẹ mgbo vayịnu
Nebọtu kẹ Jézerilu ono; tẹ ya nata iya.

Elayija ekfu iphe, e-me Éhabu

17 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru Elayija kẹ Tishibe; sụ iya:
18 "Gbeshi; jee Saméríya; jekfu Éhabu, bụ eze ndu Ízurẹlu. Ẹke ọ nọ nta-a bụ lẹ
mgbo vayịnu Nebọtu, o jeru iya anata.
19 Kfuru iya: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: '?I -gbutsuaru madzụ; bya anaa ya iphe iya?
Sụ iya: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Ọ bụ l'ẹke ono, nkụta mịcharu mee Nebọtu ono; bẹ
nkụta a-mịcha mee nk'iya!' "
20 Éhabu asụ Elayija: "?Ị chọwaru iya bya; nggụbe onye ọhogu iya?"
Elayija asụ iya: "Iye; ya chọokwaru ngu bya; kẹ l'i wowaru onwongu ree l'ẹjo iphe
l'ẹnya Ojejoje.

21 ‘Nta-a bẹ ya e-me t'iphe-ẹhuka dakfuta ngu; eri ngu bẹ ya a-za l'ẹza. Iphe, bụ
onye bụ nwoke l'ufu Éhabu bẹ ya e-kpofu ekpofu l'alị ndu Ízurẹlu: ohu; lẹ amadụ.
22 Ya e-me ọnu-ụlo ngu l'ọ bụ kẹ Jeróbuwamu Nébatu; mẹ kẹ Baasha Ahíja; kẹ l'ị
kpatsuwaru iya ẹhu-eghughu; bya emee tẹ ndu Ízurẹlu mee ẹjo iphe.’
23 “A bya l'ẹhu Jézebẹlu; Ojejoje kfukwaruphu; sụ: ‘L'ọo nkụta a-ta anụ Jézebẹlu
lẹ Jézerilu.’
24 “Iphe, bụ onye kẹ Éhabu, nwụhuru lẹ mkpụkpu bụ nkụta a-ta anụ iya. Onye
ọphu nwụhuru l'echi-ẹgu abụru nwẹnu, ephe l'eli a-vụka anụ iya.”
25 Ẹ to nwedu nwoke, dụjeru l'ọ bụ Éhabu; onye nyee ya Jézebẹlu nwuru ye; yọ
woru onwiya tọgboru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje.
26 O meru akpamara; kẹ l'o tsoru agwa l'ọ bụ ndu Amọru ono, Ojejoje chịfuru l'ifu
ndu Ízurẹlu ono.

Éhabu ata onwiya ụta

27 Ya ndono; Éhabu anụtsulephu iphe ono; gbajashịa uwe iya; yee uwe-aphụ;
swịlahaa aswịswi. Ooyeje uwe-aphụ ono zẹru azẹe; yee ya l'ejephe gọlogolo.
28 Ojejoje abya ekfuru yeru Elayija kẹ Tishibe; sụ iya:
29 “?Ị phụru-a ẹge Éhabu byawaru bya ewozita onwiya alị l'ifu iya? Keshinu ọphu
o wozitaru onwiya alị l'ifu iya bẹ ya te emehedu t'iphe-ẹhuka ono bya teke ọ nọ ndzụ.
Ya e-wota iphe-ẹhuka ono doberu ọnu-ụlo iya l'oge kẹ nwa iya.”

22

Iphe, Mikaya phụru l'ẹhu Éhabu
(2 Iphe 18:2-27)

1 A nọo afa ẹto; ndu Áramu; ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu ta alụ ọgu.
2 Yọ bụru l'afa k'ẹto ono bẹ Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda kpakfuru Éhabu, bụ eze
ndu Ízurẹlu.
3 Eze ndu Ízurẹlu ajị ndu ozi iya: “?Unu marua l'ọ bụ ayịbedua nwe Rámọtu-Gíledu;
to nwe iphe, ayi eme; t'ayi nafụta iya l'ẹka eze ndu Áramu?”
4 Ya ndono; yọ jị Jehoshafatu: “?M'oo-tsoru iya je ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu tọo?”
Jehoshafatu asụ eze ndu Ízurẹlu: “Nggu l'iya bụkwa nanụ. Ndu nke iya; mẹ ndu
nke ngu abụru nanụ. Ịnya iya; mẹ ịnya nke ngu abụru nanụ.”
5 Jehoshafatu asụ iya: “T'ọ kpataodukwa ishi; maru iphe, Ojejoje e-kfu.”
6 Tọ dụ iya bụ; eze ndu Ízurẹlu abya achịkobe ndu nkfuchiru, ruru ụnu madzụ; jị
ẹphe: “?Ya e-je ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu; tọo tẹ ya be ejeshi?”
Ẹphe asụ iya: “T'o je; kẹle Nnajiufu e-woru mkpụkpu ono ye yẹbe eze l'ẹka.”
7 Jehoshafatu asụ: “?To nwedu onye nkfuchiru Ojejoje, nọ l'ẹke-a t'ayi kpata iya
ishi?”
8 Eze ndu Ízurẹlu asụ iya: “L'o nwefukwaaru onye lanụ, ayi e-shi l'ẹka iya kpata
Ojejoje ishi. Ọle onye ono dụ iya ashị; kẹ l'e to kfubua okfu ọma l'ẹhu iya; gbahalẹphu
ẹjo iya. Onye ono bụ Mikaya Imula.”
Jehoshafatu asụ: “Eze; be ekfuhekwa ẹge ono ọdo.”
9 Tọ dụ iya bụ; eze ndu Ízurẹlu abya ekua nwozi iya nanụ; sụ iya: “T'o duta Mikaya
Imula t'ọ bya nta-a nta-a.”
10 Ya ndono; eze ndu Ízurẹlu yẹle Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda eyeshia uwe eze
ẹphe; sụgatsuaru l'aba-eze ẹphe l'ẹke eetsuje balị l'ọnu ẹke e shi abahụ l'obu-edukfu
Saméríya; ndu nkfuchiru ono l'ẹphe ha a-nọdu ẹphe l'ifu ekfugbaa iphe, ẹphe ekfu.

11 Zedekaya Kenana egude ígwè meshia mpo; bya asụ: “Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke
sụru: ‘Lẹ mpo-wa; bẹ ii-gude adụ ndu Áramu jeye teke ii-kpochafu ẹphe.’ ”
12 Olu ndu nkfuchiru ono l'ẹphe ha abụru iphe lanụ: “T'o je ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu;
je emekputa; kẹle Ojejoje e-woru-a mkpụkpu ono ye nggụbe eze l'ẹka.”
13 Onye ono, jeru oku Mikaya ono asụ iya: “Lekwa; l'olu ndu nkfuchiru ọphu bẹ
wụkwaru nanụ; l'ekfu lẹ k'ọma a-dụru eze. Byiko; tẹ okfu nggu lẹ ndu ọphu bụkwaru
nanụ; mbụ t'i kfukwaa okfu, dụ mma.”
14 Mikaya asụ: “Kamẹnu; ọ bụlekwaphu iphe, Ojejoje kfuru iya; bẹ ya e-kfu.”
15 Mikaya abyaruta; eze ajị iya: “Mikaya; ?bụ t'ayi jee ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu; tọo
t'ayi be ejeshi?”
Mikaya asụ iya: “Ngwaa; jenu je emekputa ẹphe. Ojejoje e-woru-a mkpụkpu ono
ye nggụbe eze l'ẹka.”
16 Eze asụ iya: “?Bụ ugbo ole bẹ ya a-rọ ngu t'i gude ẹpha Ojejoje kfuaru iya ire-
lanụ?”
17 Mikaya asụ iya: “Lẹ ya phụru ẹge ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha gbakashịhuru nanụ
nanụ l'ugvu l'ọ bụ atụru, ẹ-te nwedu onye nche. Ojejoje asụ: ‘Lẹ ndu-a te nwedu
onye ishi. Ọo ya bụ t'onyenọnu lashia l'ufu iya l'ẹhu-agu.’ ”
18 Eze ndu Ízurẹlu asụ Jehoshafatu: “?Ya te kfuhaadaru ngu l'ẹ to kfudu iphe, dụ
mma l'ishi iya; gbahaa ẹjo iya?”
19 Mikaya ekfukwaru iphe, ookfu; sụ: “Ngwaa; ngabẹ nchị nụa iphe, Ojejoje kfuru:
Ya phụru Ojejoje l'ẹke ọ nọ l'aba-eze iya; ndu ojozi-imigwe agbaa ya mgburumgburu:
ndu vudo iya l'ẹka-ụtara; ndu evudo iya l'ẹka-ibyita.
20 Ojejoje asụ ẹphe: ‘?Bụ onye e-je ekfubuta Éhabu t'o je ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu;
k'ọphu ishi iya e-phuhu l'ẹke ono?’
“Onye ọwaa -lụfuta; yo kfua iphe lanụ; onye ọdo -lụfuta; yo kfua ọdo.
21 E metsua; ojozi lanụ alụfuta bya evudo l'ifu Ojejoje; sụ: ‘L'ọo yẹbedua e-je
ekfubuta iya.’
22 “Ojejoje ajị iya: ‘?Nanụ ẹge ii-shi kfubuta iya?’
“Yọ sụ: ‘Lẹ ya e-je abụru nwamaa ẹjo-ire je anọdu l'ọnu ndu nkfuchiru Éhabu.’
“Ojejoje asụ iya: ‘Je; l'ii-kfubuta iya-a; je emee ya ẹge ono.’
23 “Ọo ya bụ; t'ị maru lẹ Ojejoje yewaru ndu nkfuchiru ngu l'ẹphe ha nwamaa
ẹjo-ire l'ọnu. Ojejoje kfuakwaru ọkpu-akpọhu tukobe ngu l'ishi.”
24 Ya ndono; Zedekaya Kenana eje ebyiaru iya Mikaya l'ishi nchị; sụ iya: “?Nanụ
ẹge Ume Ojejoje shiru lụfu yẹbedua l'ẹhu; bya ekfuru yeru ngu?”
25 Mikaya asụ: “Mbọku, ịi-maru bụ mbọku ono, ii-je edomia onwongu l'ime ime
mkpura ono.”
26 Eze ndu Ízurẹlu asụ ẹphe: “Unu kpụta Mikaya kpụ-kfu Amọnu, bụ ọ-chị-ọha
mkpụkpu; mẹ Jowashi, bụ nwa eze.
27 Unu asụ ẹphe l'eze: ‘Unu tụ-chia onye-a l'ọka-mkpọro; tụbataje nwa nri atụbata;
nụ iya; unu edejee ya nwa mini edee l'ọnu jeye; ya ejee; lata l'ẹhu-agu.’ ”
28 Mikaya asụ: “Ị -laa l'ẹhu-agu; nggu amaru l'ẹ tọ bụdu Ojejoje bẹ shi iya l'ọnu
kfua okfu.” Yọ sụ ndu nọ l'ẹke ono t'ẹphe tụbe nvọ l'okfu iya ono.

Éhabu ala l'ọgu
(2 Iphe 18:28-34)

29 Ya ndono; eze ndu Ízurẹlu; mẹ Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda atụgbua jeshia
Rámọtu-Gíledu.

30 Eze ndu Ízurẹlu asụ Jehoshafatu: “Ya e-me onwiya t'ẹ b'a ma onye ya bụ; bahụ
l'ọgu ono. Nggụbedua eyee uwe-eze ngu.” Eze ndu Ízurẹlu abya emee onwiya t'ẹ b'a
ma l'ọo ya bahụ l'ọgu ono.
31 Eze ndu Áramu bẹ kfuhawaru ndu ishi ụgbo-ịnya iya, dụ ụkporo madzụ
l'ụmadzu iri l'ẹbo; sụ ẹphe: “Unu ba etsokwa onye ukfu; m'ọ bụ onye nta ọgu. Onye
unu e-tso ọgu kpụu; bụ eze ndu Ízurẹlu.”
32 Ndu ishi ụgbo-ịnya ono aphụlephu Jehoshafatu; sụ: “Ọ kwa eze ndu Ízurẹlu ọbu
ndọ-ọ!” Ẹphe aghazia t'ẹphe tso iya ọgu; Jehoshafatu eye mkpu l'ọnu.
33 Ndu ono, agba ụgbo-ịnya ono amaru teke ono l'ẹ tọ bụdu yẹbedua bụ eze ndu
Ízurẹlu; haa ya achịchi.
34 Yo nweru onye agbalẹphu akfụ nk'iya; to nwe ẹke ọ kwata gọbe iya agọbe. Yo
je adaa eze ndu Ízurẹlu l'ẹhu lẹ mgbaku ẹke ọ kwa ngwa-ọgu iya. Eze arangarahu;
sụ onye angaru iya ụgbo-ịnya: “Kpọlaa azụ; pafụ iya l'ọgu-wa; kẹ l'e meruwaru iya
ẹhu.”
35 Ọgu ono ekpohu ọku mbọku ono; e kepyabe eze ekepyabe l'ụgbo-ịnya ono; ẹphe
lẹ ndu Áramu l'alụ iya. Mee, shi l'ẹke ono, e mekaru iya iphe ono awụ ala l'alị ụgbo-
ịnya ono. Yo be l'urẹnyashi iya; yọ nwụhu.
36 Ẹnyanwu arịbadelephu; e woru mkpu chia l'ẹke ndu sọja nọ; sụ ẹphe:
“T'onyenọnu yekwa ọkpa l'ẹke o yeru iya!”
37 Tọ dụ iya bụ; eze anwụhu; a pata iya bya elia lẹ Saméríya.
38 Ẹphe eje asaa ụgbo-ịnya ono asasa l'okpuru Saméríya, bụ ẹke ndu agba ọkpara
aghụje ẹhu. Nkụta erichaa mee ya ẹge ono, Ojejoje kfuhawaru iya ono.
39 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Éhabu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru;
mẹ k'ụlo-eze, ọ kpụru gude eze-enyi memaa ya; mẹ kẹ mkpụkpu, ọ kpụshiru; yo
shihugbaa ike b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
40 Ya ndono; Éhabu anwụhu lakfushia nna iya phẹ. Ehezáya, bụ nwatibe iya kẹ
nwoke abụru eze l'ọzori iya.

Jehoshafatu bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 20:31—21:1)

41 Jehoshafatu Ása wataru ọchi ndu Júda l'afa, kwe Éhabu afa ẹno, ọ wataru ọchi
ndu Ízurẹlu.
42 Iphe Jehoshafatu gbaru bụ ụkporo afa l'afa iri l'ise teke ọ wataru ọchi ndu Júda.
Yọ chịa ụkporo afa l'afa ise lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Azuba; nwatibe Shilihi.
43 Jehoshafatu bẹ tsoru ụbeka nna iya, bụ Ása. Ẹ to nwedu ọphu ọ haru m'ọo nanụ.
O meru iphe, kfụru nhamụnha l'ẹnya Ojejoje. Ọ bụ l'ẹ to wofudu ẹke aagwajẹ iphe.
Ndu Ízurẹlu l'ejeje ọchi ẹja; l'akpọ ínsẹnsu ọku l'ẹke ono.
44 Jehoshafatu mekwaruphu; yẹle eze ndu Ízurẹlu anọdu lẹ nchị-odoo.
45 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jehoshafatu shi achị; ike, ọ kparu; mẹ ẹge o gude lụa
ọgu b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
46 Unwoke ndu shi nọdu l'ụlo agwa l'agba ọkpara, bụ ndu ọphu phọduru nụ teke
nna iya shi bụru eze b'ọ chịshikotaru l'alị ono.
47 Teke ono bẹ ndu Édọmu te nwedu eze, achị ẹphe; yọ bụru onye nọ-tsotaru eze
bẹ achị nụ.
48 Jehoshafatu bẹ nweru ụgbo-mini Tashishi, ejeje Ofi je ovuta mkpọla-ododo.
Obenu l'ụgbo-mini ono kpuru lẹ Ezeyọnu-Géba; to jehe.
49 L'oge ono bẹ Ehezáya Éhabu sụru Jehoshafatu: “Tẹ ndu ozi iya; mẹ ndu ozi ngu
tsojeru ụgbo-mini ono.” Jehoshafatu ajịka.

50 Ya ndono; Jehoshafatu anwụhu; lakfushia nna iya phẹ. E lia ya l'ẹke e liru nna
iya phẹ lẹ Mkpụkpu Dévidi, bụ nna iya. Jehoramu, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru
eze nọ-chia ẹnya iya.

Ehezáya bụ eze ndu Ízurẹlu

51 Ehezáya Éhabu wataru ọchi ndu Ízurẹlu l'afa, kwe Jehoshafatu afa iri l'ẹsaa, ọ
wataru ọchi ndu Júda. Ọ chịru ndu Ízurẹlu afa labụ lẹ Saméríya.
52 O meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje; tsoo ụbeka nna iya; mẹ kẹ nne iya; tsoo ụbeka
Jeróbuwamu Nébatu; mbụ onye ono, kpataru tẹ ndu Ízurẹlu mee ẹjo iphe ono.
53 Yoo shi egwojeru Bálụ ẹja; l'abaru iya ẹja; shi ẹge ono kpatsua Ojejoje, bụ
Nchileke kẹ Ízurẹlu ẹhu-eghughu ẹge ono, nna iya meru ono.

Ndu Eze
k'ẹbo

Ehezáya ezi t'e jeru iya l'agwa Bálụ Zebọbu

1 Ya ndono; Éhabu anwụhutsulephu; ndu Móabu awata okwefuru ndu Ízurẹlu íkè.
2 Yọ bụru teke ono; bẹ Ehezáya shi l'ọnu ụlo-eli iya lẹ Saméríya bya adaa; meka onwiya iphe. Yo zia ndu ozi iya; sụ ẹphe: "T'ẹphe je lẹ Bálụ Zebọbu, bụ agwa ndu Ẹ́kuronu; je akpata ishi t'a maru; ?ya a-kaa mma l'iphe ọwaa, mekaru iya nụ-a?"
3 Ya ndono; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje asụ Elayija kẹ Tishibe: "T'o gbeshi je je ajị ndu ozi eze ndu Saméríya ono: '?Bụ l'ọo lẹ Nchileke ta nọdu l'alị Ízurẹlu; meru iphe unu eje lẹ Bálụ Zebọbu, bụ agwa ndu Ẹ́kuronu ọkpata ishi tọo?'
4 Ojejoje, bụ Nchileke sụru: 'L'ẹ too shihekwa l'oshi-azẹe ono, ọ daburu ono gbeshi. Ọ bụakwa maa.' " Yo kfutsua ẹge ono; mbụ Elayija; tụgbua.
5 Ndu ozi ono abya alakfuta eze; yọ jị ẹphe: "?Nanụ ẹge ọ dụ; bẹ unu latakebewaru ẹge-a?"
6 Ẹphe asụ iya: "L'o nweru nwoke, byakfutaru ẹphe bya asụ ẹphe t'ẹphe jekfu eze ono, ziru ẹphe ozi ono; je asụ iya: 'Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Ọ sụru: ?Bụ l'ọo lẹ Nchileke ta nọdu l'alị Ízurẹlu; meru iphe iizi t'e jeru ngu ọkpataru ishi lẹ Bálụ Zebọbu, bụ agwa ndu Ẹ́kuronu tọo? Ẹ to nwekwa l'i shi l'oshi-azẹe ono, ịize ono gbeshi. Ị bụakwa maa.' "
7 Eze asụ ẹphe: "Nwoke ono, byakfutaru unu bya ekfuaru unu iphe ono; ?nanụ ẹge ọ gbaru."
8 Ẹphe asụ iya: "L'o yeru uwe, e meru l'ẹji anụ. Iphe, o keru l'ukfu abụru akpọ anụ."
Ehezáya asụ: "Ọ kwa Elayija kẹ Tishibe."

Ehezáya ezi t'e je egude Elayija

9 Eze eziwaphu onye ishi, achị ụkporo ndu sọja labụ lẹ ndu sọja iri; bya eyeru iya ndu sọja iya ono t'ẹphe je egude Elayija. Ẹphe erua; onye ishi ndu sọja ono ejekfu Elayija l'eli ugvu l'ẹke ọ nọ; je asụ iya: "Nggụbe onye kẹ Nchileke; eze sụru t'i nyizita!"
10 Elayija asụ onye ishi ụkporo ndu sọja labụ lẹ ndu sọja iri ono: "Ọ -bụrua lẹ ya bụ onye kẹ Nchileke; tẹ ọku shikwa l'imigwe bya ekegbushia nggu l'ụkporo ndu sọja labụ lẹ ndu sọja iri ono, nggu l'ẹphe yị ono." Ya ndono; ọku eshiwaphu l'imigwe bya ekegbushia yẹle ụkporo ndu sọja labụ lẹ ndu sọja iri ono.
11 Eze abyakwa bya ezi onye ishi ụkporo ndu sọja labụ lẹ ndu sọja iri ọdo; bya eyeru iya ndu sọja iya ono t'ẹphe je egude Elayija. Ẹphe erua; onye ishi ndu sọja ono asụ iya: "Nggụbe onye kẹ Nchileke; eze sụru t'i nyifuta ẹgwegwa!"
12 Elayija asụ iya: "Ọ -bụrua lẹ ya bụ onye kẹ Nchileke; tẹ ọku shikwa l'imigwe bya ekegbushia nggu l'ụkporo ndu sọja labụ lẹ ndu sọja iri ngu ono." Nchileke eshiwaphu l'imigwe ye ọku; yọ bya ekegbushikota onye ishi ono yẹle ndu sọja iya.
13 Ya ndono; eze abyakwa bya ezi onye ishi ụkporo ndu sọja labụ lẹ ndu sọja iri ọdo; k'ẹto ya yẹle ndu sọja iya. Ẹphe erua; onye ishi ndu sọja ono enyikfube Elayija l'ẹke ọ nọ; je ebyishiru iya ikpere; rọlahaa ya; sụ: "Nggụbe onye kẹ Nchileke; byiko; tẹ ndzụ dzua ya rụ; yẹle ụkporo madzụ labụ l'ụmadzu iri-wa, bụ ndu ozi ngu-wa.
14 Lewaru ẹge ọku shi l'imigwe bya ekegbushia ndu ishi ndu sọja labụ phụ, vuhawa ụzo bya; mẹ ụkporo ndu sọja labụ l'iri iri phụ, ẹphe l'ẹphe yịgbaa phụ. Ọlobu; byiko; tẹ ndzụ dzua ya rụ l'ẹke ị nọ."

15 Ya ndono; ojozi Ojejoje ono asụ Elayija: “T'o tsoru iya nyifuta. T'ẹ b'ọ tsụkwa iya
egvu!” Elayija egbeshi tsoru iya nyifuta; ẹphe ejekfushia eze.
16 Elayija asụ eze: “Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke sụru: ‘?Bụ l'ọo l'ẹ-to nwedu Nchileke,
nọ l'alị Ízurẹlu, ịi-kpata ishi; meru iphe i ziru ndu ozi ngu t'ẹphe jeru ngu ọkpataru
ishi lẹ Bálụ Zebọbu, bụ agwa ndu Ẹ́kuronu. Eshinu ọphu i meru iya ẹge ono; b'ẹ tịi
gbeshikwa l'oshi-azẹe ono, ị daburu ono. Ị bụakwa maa.’ ”
17 E megee; Ehezáya anwụhu ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu Elayija kfua ono.
Ehezáya ta mụtadu nwata nwoke. Yọ bụru nwunne iya; mbụ Joramu bẹ bụru eze
nọ-chia ẹnya iya; l'afa, kwe Jehoramu Jehoshafatu afa labụ, ọ wataru ọchi ndu Júda.
18 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Ehezáya shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua
meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.

2

Ojejoje okuta Elayija l'imigwe

1 Teke Ojejoje abya ogude oke ọku-maa kuta Elayija lashia imigwe; bẹ Elayija yẹle
Eláyisha shilephu lẹ Gíligalu alụfuta.
2 Elayija asụ Eláyisha: “T'ọ nọdukwa l'ẹke-a; lẹ Ojejoje zikwaru iya tẹ ya je Bẹ́telu.”
Eláyisha asụ iya: “Kamẹnu; ya ta ahakwa ngu.” Ya ndono; ẹphe ayịru jeshia Bẹ́telu.
3 Ndu ọgbo nkfuchiru Nchileke, bụ lẹ Bẹ́telu awụ-kfuta Eláyisha bya asụ iya: “?Ị
marua lẹ Ojejoje abya okuta nnajiufu ngu ntanụ?”
Eláyisha asụ ẹphe: “Ya makwaru-a. Ọlobu; unu hakwaa k'ono.”
4 Elayija asụ Eláyisha: “Nọdukwa l'ẹke-a Eláyisha; lẹ Ojejoje zikwaru iya tẹ ya je
Jériko.”
Eláyisha asụ iya: “Kamẹnu; ya ta ahakwa ngu.” Ya ndono; ẹphe ayịru jeshia Jériko.
5 Ndu ọgbo nkfuchiru Nchileke, bu lẹ Jériko awụ-kfuta Eláyisha bya asụ iya: “?Ị
marua lẹ Ojejoje abya okuta nnajiufu ngu ntanụ?”
Eláyisha asụ ẹphe: “Ya makwaru-a. Ọlobu; unu hakwaa k'ono.”
6 Elayija asụ Eláyisha: “Nọdukwa l'ẹke-a lẹ Ojejoje zikwaru iya tẹ ya je Ẹnyimu
Jọ́danu.”
Eláyisha asụ: “Kamẹnu; ya ta ahakwa ngu.” Ya ndono; ẹphe ẹbo ayịru; tụgbua.
7 Ụkporo madzụ labụ l'ụmadzu iri lẹ ndu ọgbo ndu nkfuchiru Nchileke etsoru ẹphe;
je evudo ote-ẹnya l'ele ẹphe l'ẹke ẹphe ẹbo vudo l'iku Ẹnyimu Jọ́danu ono.
8 Elayija eyefu uwe-nlọkpuru iya; bya apyakọbe iya apyakọbe; chia lẹ mini ono.
Mini ono ekekahu ẹbo; ọphu awụru laa ẹka iya ọphu; ọphu awụru laa ẹka iya ọphu;
ẹphe ẹbo abya eswee l'alị ọkponku.
9 Ẹphe eswetsulephu; Elayija asụ Eláyisha: “Kfunuru iya iphe, ya e-meru ngu;
tẹmanu e kuta iya kufu l'ẹke ị nọ.”
Eláyisha asụ: “Byiko; t'ume, ha l'ọ bụ nke ngu ugbo labụ nọdu nụ iya l'ẹhu.”
10 Elayija asụ: “Iphe, i kfuru bụkwa iphe dụ ẹhuka. Ọle agha; ọ -bụru l'ị phụru iya
teke Nchileke a-nọdu ekulita iya; bẹ ọo-bụkwaru-a nke ngu; ọ -dụdu b'ẹ t'ọ dụkwa.”
11 Ya ndono; ẹphe eje l'akọshi akọ. A bya ele ẹnya; ụgbo-ịnya; mẹ ịnya, enwugbaa
ọku abya ekekahu ẹphe. Oke ọku-maa ekulia Elayija kuba l'imigwe.
12 Eláyisha aphụa ya; chishia mkpu: “Nna iya-ee! Nna iya-ee! Ụgbo-ịnya; mẹ ndu
ịnya-ọgu Ízurẹlu!” Yọ phụ-beberu iya. Eláyisha eye ẹka l'uwe, o yeru; yo zijahu iya
ẹbo.

Eláyisha awata ozi iya

13 Ya ndono; Eláyisha achịta uwe Elayija, dafụru nụ; lashia azụ je evudo l'ọnu
Ẹnyimu Jọ́danu.

14 Yo wota uwe Elayija ono, dafụru nụ ono chia lẹ mini; sụ: “?Nanụ Ojejoje; mbụ
Nchileke kẹ Elayija?” Yo chia uwe ono lẹ mini ono; mini ono ekekahu ẹbo; ọphu alaa
ẹka iya ọphu; ọphu alaa ẹka iya ọphu. Eláyisha esweta.
15 Ndu ọgbo nkfuchiru Nchileke phụ, shi Jériko, bụ iya bụ ndu phụ, shi vudo ote-
ẹnya ele ẹphe phụ; aphụlephu Eláyisha; sụ: “Ume Nchileke ono, shi nọdu Elayija
l'ẹhu ono nọokwa Eláyisha l'ẹhu!” Ẹphe awụfu jeshia ya ndzuta; bya ebyishiru iya
ikpere.
16 Ẹphe asụ iya: “Lenu; ẹphebe ndu ozi ngu bẹ nweru ụkporo ụmadzu labụ
l'ụmadzu iri, agburu-ẹhu nọkota. Byiko; t'ẹphe jenu je achọo nnajiufu ngu; t'a maru:
?Ume Ojejoje pataru iya je edobe l'ugvu; t'ọ bụ lẹ nsụda.”
Eláyisha asụ ẹphe: “Wawakwa; t'ẹphe be ejekwa.”
17 Ẹphe ekfunyaaru iya ẹya jeye iphere iya adụ iya; yọ sụ ẹphe: “Ngwa; unu zinua
ya ẹphe.” Ẹphe ezifu ụkporo madzụ labụ l'ụmadzu iri ono. Ẹphe achọo ya abalị ẹto;
ẹphe ta phụ iya.
18 Ẹphe alata; byakfuta Eláyisha l'ẹke ọ nọ lẹ Jériko. Yọ sụ ẹphe: “?Ya ta sụdunu-a
unu t'unu be ejeshi?”

Iphe-ọphulenya, Eláyisha meshibeberu

19 Ya ndono; unwoke mkpụkpu ono abya asụ Eláyisha: “Onye ishi; lekpoduaphu
lẹ mkpụkpu-wa bẹ nọkpoo l'ẹke, dụ mma. Ọle mini, nọ iya nụ bẹ dụ ẹji; ọphu alị-a
'emehujedu iphe.”
20 Eláyisha asụ ẹphe: “Unu je eye únú lẹ efere ọphungu wotaru iya.” Ẹphe eje
ewotaru iya ẹya.
21 Yọ tụgbua jeshia l'ẹke ono, mini amụshi amụshi ono je agharu únú ono ye iya;
sụ: “Ọwaa iphe Ojejoje Ízurẹlu ekfu. Ọ sụru: ‘Lẹ ya mewaru mini-wa t'ọ dụ mma.
Ẹ to nwedu l'o gbua onye ngụru iya nụ ọdo; ọphu oo-mehedu t'alị-a be emehujehe
iphe ọdo.’ ”
22 Mini ono abya adụ mma byeye ntanụ; bụ iya bụ ẹge ono, Eláyisha kfuru iya ono.
23 Eláyisha eshi l'ẹke ono jeshia Bẹ́telu. L'ooje l'ụzo bẹ unwokoro shi l'ime mkpụkpu
ono lụfuta; bya atụlahaaru iya ụzu; sụ iya: “Gbeshi l'ẹke-a; nggụbe ishi-ọnma ono!
Gbeshi l'ẹke-a; nggụbe ishi-ọnma ono!”
24 Eláyisha aghakọbe bya aphụ ẹphe; gude ẹpha Ojejoje tụa ẹphe ọnu. Ẹjo anụ-ẹgu-
ẹgbudu labụ, eekuje bịye; bụkota nyee ya eshi l'ọswa lụfuta bya alabushia ụkporo
unwokoro labụ l'unwokoro labụ ono alabushi.
25 Eláyisha eshi l'ẹke ono; yọ bụru iya oje Ugvu Kamẹlu; shi ẹke ono lashia
Saméríya.

3

Ọgu ndu Ízurẹlu; ẹphe lẹ ndu Móabu

1 Jehoramu Éhabu bẹ wataru ọchi ndu Ízurẹlu l'afa, kwe Jehoshafatu afa iri l'ẹsato,
yẹbedua wataru ọchi ndu Júda. Ẹke Jehoramu nọ chịa bụ lẹ Saméríya. Iphe ọ chịru
bụ afa iri l'ẹbo.
2 O meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje; ọle ẹ to merudu iya ẹge nne iya; mẹ nna iya meru.
Ọ fọfuru itso ono, dụru Bálụ lẹ nsọ, nna iya kpọberu ono.
3 Obenu l'o yelerua ẹka l'ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru ono; mbụ ẹjo
iphe ono, o nwuru ndu Ízurẹlu ye ono. Ẹ to hadu iya ememe.

4 Ya ndono; Mésha, bụ eze ndu Móabu bẹ ázù atụru. Afa-l'afa ha bẹ ọokpujeru ụkporo ụnu ụnwu atụru iri l'ẹbo l'ụnu atụru iri* kpẹe eze ndu Ízurẹlu; nụkwa iya phụ ẹji, shi l'ụkporo ụnu ebyila iri l'ẹbo l'ụnu ebyila iri.†
5 Éhabu anwụhulephu; eze ndu Móabu awata okwefuru eze ndu Ízurẹlu íkè.
6 Ya ndono; eze, bụ Jehoramu eshi lẹ Saméríya je ekukoo ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha.
7 Yọ bya ezia Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda; sụ: "L'eze ndu Móabu bẹ kwefukwaru iya íkè. ?Ii-tsoru iya t'ayi je etso ndu Móabu ọgu?"

Jehoshafatu asụ iya: "Lẹ ya e-tsoru iya-a je. Yẹbedua bẹ dụwa l'ọ bụ nggụbedua; ndu nk'iya adụwa l'ọ bụ ndu nke ngu; ịnya iya adụakwaphu l'ọ bụ ịnya nk'iya."
8 Jehoram ajị iya: "?Nanụ ụzo, ẹphe e-shi eje ọgu ọbu?"

Jehoshafatu asụ iya: "L'ẹphe e-shi echi-ẹgu ndu Édọmu."
9 Ya ndono; eze ndu Ízurẹlu; eze ndu Júda; mẹ eze ndu Édọmu ayịru jeshia. Ẹphe ejee ije mgburumgburu abalị ẹsaa; mini ẹphe agvụ; to nwehe ọphu ndu sọja ẹphe a-ngụ; to nwe ọphu elu, ẹphe chị a-ngụ.
10 Eze ndu Ízurẹlu echishia; sụ ẹphe: "Haa! Ojejoje; ?o kuwaru ẹphebe ndu eze ẹto-wa t'ọ chịru ẹphe ye ndu Móabu l'ẹka tọo."
11 Jehoshafatu ajị iya: "?To nwedu onye nkfuchiru Ojejoje, nọ l'ẹke-a; k'ọphu ẹphe e-shi iya l'ẹka kpata Ojejoje ishi?"

Onye lanụ lẹ ndu ozi eze ndu Ízurẹlu asụ: "Lẹ Eláyisha Shafatu, shi eyeru Elayija ẹka nọkwa l'ẹke-a."
12 Jehoshafatu asụ: "L'onye ono bẹ okfu Ojejoje nọkwa l'ẹhu." Ya ndono; eze ndu Ízurẹlu; Jehoshafatu; mẹ eze ndu Édọmu ejekfushia ya.
13 Eláyisha asụ eze ndu Ízurẹlu: "?O nweru iphe, nggu l'iya jigbanua? Jekfu nụ ndu nkfuchiru onanu, nne lẹ nna ngu phẹ ejekfuje ono."

Eze ndu Ízurẹlu asụ iya: "Wawakwa; kẹle Ojejoje kukobewaru ẹphebe ndu eze ẹto-wa tẹ ya chịru ẹphe ye ndu Móabu l'ẹka."
14 Eláyisha asụ iya: "Keshinu ọphu Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike -nọo ndzụ ẹge ọ nọ iya-a; mbụ onye ya ejeru ozi; bẹ ya te g'elekwa ngu ẹnya; k'ọphu ọ bụru k'oyeru ngu ọnu; ndẹge ẹ tọ bụ ugvu, ya akwabẹ Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda.
15 Ọlobu; jeru je ekuaru iya onye akpọje ogumogu." Onye ono, akpọje ogumogu ono abyatashia bya awata iya akpọkpo; ike Ojejoje abya Eláyisha l'ẹhu.
16 Eláyisha asụ: "Ojejoje sụru t'unu tụshia nsụ t'ọ tụko nsụda nsụda-wa dzuru.
17 Kẹle Ojejoje sụru l'unu ta aphụdu phẹrephere; k'ọphu ọ bụru kẹ mini. Obenu lẹ mini e-jikota nsụda ono pyịmu; unubẹdua angụa mini; eswi unu angụa; elu unu angụa.
18 Ọ bụ iphe, dụ nphe l'ẹnya Ojejoje. Oo-wokwaruphu ndu Móabu ye unu l'ẹka.
19 Iphe bụ mkpụkpu, a kpụshiru ike bẹ unu a-lụkota; mẹ mkpụkpu, nwegbaaru ẹnya. Unu egbutsushikota iphe, bụ oshi, dụ mma; chịko ẹnya-ogvu mini nwuchishia; gude mkpuma tụ-chishia ọkpobe alị ẹphe."
20 Yo be l'ụtsu echile iya; l'oge teke eegwoje ngwẹja ụtsu; mini shi l'ụzo iya kẹ Édọmu atsọo; bya ejikota alị ono.
21 Ndu Móabu abya anụa lẹ ndu eze ono abyaru ẹphe ọgu; bya achịta unwoke ẹphe ndu ọphu a-dụ ike oje ọgu; shita lẹ ndu ha nwanshị je akpaa lẹ ndu ha nshinu; ẹphe eje akwaa l'ókè-alị ẹphe.
22 Ẹphe etehulephu l'ọnmewa ụtsu; anwụ l'echi lẹ mini ono. Ndu Móabu anọdu l'azụ iya ọphu phụ mini ono; yoo ke ẹphe uswuswe l'ẹnya l'ọ bụ mee.

---

* **3:4 3:4** Iphe ọ bụ bụ 100,000. † **3:4 3:4** Iphe ọ bụ lẹ mbeke bụ 100,000.

23 Ẹphe asụ: "L'ọ kwa mee dụ ẹge-a phụ! Ndu eze ono lụwaru ọgu; gbushia
onwẹphe. Unubẹ ndu Móabu; ngwa; t'ayi je akwaa iphe ẹphe l'ọkwata."
24 Ndu Móabu awụba l'ọdu ndu Ízurẹlu; ndu Ízurẹlu awụ-lihu; tso ẹphe ọgu jeye
ẹphe eye ọkpa l'ọso. Ndu Ízurẹlu awubata l'alị ndu Móabu; l'egbushi ẹphe;
25 mebyishikota iphe, bụ mkpụkpu ẹphe l'ọ ha. Onyenọnu akpaa mkpuma
kụa l'iphe bụ ọkpobe alị ẹphe; jeye ẹphe egude mkpuma tụ-chishikota alị ono;
nwuchishikota ẹnya-ogvu mini ẹphe; gbutsushikota oshi, dụ mma lẹ mkpụkpu ono.
Ẹke ẹphe haru mkpuma, nọ iya nụ; yọ nọdu l'ẹke ọ nọ bụphu lẹ Kiri Hareseti kpụu.
Ọle ndu atụje mgbẹka nọ-phekwanuru iya mgburumgburu; woru iya lụa.
26 Eze ndu Móabu aphụlephu l'ọgu ono nabawaru iya ẹka; chịta ụnu ụmadzu
l'ụkporo ụmadzu iri l'ise, bụ ndu chịgbaa ogu-mbeke; see tẹ ya kpata ụzo jekfu eze
ndu Édọmu. Ọ bụ l'ẹ tọ kpatadu ụzo.
27 Ya ndono; yọ kpụta ọkpara iya, bụ onye ga abụru eze nọ-chia ẹnya iya; gude
gwoo ẹja l'eli ụpho-mkpuma mkpụkpu ono. Iphe ono erua ndu Ízurẹlu l'ẹhu; k'ọphu
bụ l'ẹphe tsuphuru azụ; lashia alị ẹphe.

4

Manụ nwanyi, nji iya ta nọhedu

1 O nweru nwanyi, bụ onye ọgbo ndu nkfuchiru Nchileke shi alụ iya. Yọ byakfuta
Eláyisha bya araku iya; sụ iya: "Lẹ nwozi ngu, bụ iya bụ nji iya; bẹ nwụhuakwaru
nụ. O donuru ngu-a ẹnya lẹ nwozi ngu ono shi atsụ Ojejoje egvu. Ọle nta-a; bẹ onye
o ji ụgwo byawaru t'ọ nata iya ụnwegirima iya unwoke ẹphe ẹbo l'ụgwo ono; t'ẹphe
bụru iya ohu."
2 Eláyisha asụ nwanyi ono: "?Bụ ngụnu bẹ ya e-meru ngu? ?Bụ ngụnu b'i nweru
l'ụlo ngu? Karu iya ẹya."
Nwanyi ono asụ iya: "Lẹ nwozi ngu nwanyi ta dụkwa iphe, o nweru l'ụlo; gbahaa
nwa ite manụ lanụ."
3 Yọ sụ iya: "T'o je arọkoo ndu obutobu iya phẹ ite, ẹ te nwedu iphe e yeru iya. T'ọ
rọtakwa iya l'igwe.
4 Teke ono; nggu l'ụnwu ngu abahụ l'ụlo; swọ-chia onwunu ụzo. Unu wụ-jishikota
ite ono l'ọ ha; ọphu jiru nụ; unu edochi iya."
5 Ya ndono; nwanyi ono ahaa Eláyisha; lụfu; je aswọ-chia onwiya; mẹ ụnwegirima
iya l'ụlo. Ụnwegirima ono apataru iya ite ono; yọo wụ manụ eye iya.
6 Ite ono ejitsulephu; yọ sụ nwatibe iya ono: "T'ọ patafụaru iya ite ọdo!" Nwata ono
asụ iya: "L'ẹ to nwehekwa ite ọdo, phọduru nụ." Tọ dụ iya bụ; manụ ono awụ-buhu.
7 Nwanyi ono atụgbua je ekfuaru iya onye kẹ Nchileke ono.
Yọ sụ iya: "T'o je eree manụ ono gude kfụa ụgwo ọbu; ọphu phọduru nụ; bẹ nggu
l'ụnwegirima ngu e-gude buru."

Nwatibe nwanyi Shúnemu tetaru nọdu ndzụ ọdo

8 Yo be ujiku lanụ; Eláyisha ejeshia Shúnemu. Yo nweru nwanyi, nweru iphe, bu
l'ẹke ono. Yo kua Eláyisha lẹ nri. Yọo bụjewaruru; o -swe l'ẹke ono; yọ bahụ je eria
nri.
9 Tọ dụ iya bụ; nwanyi ono asụ nji iya: "Ya mawaru lẹ nwoke-wa, anọduje abya
l'ẹke-wa tekenteke ẹge-a bẹ bụ onye dụ nsọ kẹ Nchileke.
10 T'ayi meta nwụlo nshịi kpọ-kfube l'eli iya nk'ayi; doberu iya ẹya oshi-azẹe;
doberu iya ẹya teburu; oshi-anọdu; mẹ urọku; k'ọphu bụ teke ọ byajẹru; yọ nọdu
l'ẹke ono."
11 Yo be ujiku lanụ; Eláyisha abya ẹke ono; bahụ lẹ nwụlo ono je azẹru.

12 Yọ sụ nwozi iya; mbụ Geházi: “T'o je ekuaru iya nụ nwanyi Shúnemu ono.” Yo
je ekua ya. Yọ byatashia.
13 Eláyisha asụ Geházi t'ọ sụ nwanyi ono: “?Bụ ngụnu bẹ ẹphe e-meru iya l'ẹhu-a,
o mekashiru onwiya l'okfu ẹhu ẹphe-wa? ?Bụ t'ẹphe kfuru yeru eze; t'ọ bụ t'ẹphe
kfuru yeru onye ishi ndu sọja l'okfu ẹhu iya tọo?”
Nwanyi ono asụ iya: “L'ẹ to nwekwa iphe ya achọ achọcho; lẹ yẹle ndibe ẹphe
bukwa-a l'ẹke-a.”
14 Eláyisha ajị Geházi: “?Bụ ngụnu bẹ ee-meru nwanyi ono?”
Geházi asụ: “Ọkpobe okfu bụ l'ẹ to mụtadu nwa; nji iya akahụwa akahụ.”
15 Eláyisha asụ t'o kua ya. Yo kua nwanyi ono; yọ bya evudo l'ọnu ibo.
16 Eláyisha asụ iya: “Egbe nta-a afa ọdo; bẹ ii-he nwata nwoke l'ẹka.”
Nwanyi ono asụ iya: “Waawa; onye nwe mu nụ; ba akabẹkwa dzụaru yẹbe nwozi
ngu kẹ nwanyi ẹjo-ire; nggụbe onye kẹ Nchileke.”
17 E metsua; nwanyi ono abya atsụta ime. Yo rulephu l'oge teke ono, Eláyisha kfuru
ono l'afa ọphu tso iya nụ; yọ mụa nwata nwoke.
18 Yo be ujiku lanụ lẹ nwata ono vutawaru; yọ tụgbua jekfushia nna iya l'ẹgu l'ẹke
yẹle ndu akpata iphe, ọ kọru l'okfu chịko nọdu.
19 Yọ rangarahu; sụ nna iya ono: “Ishi iya-o! Ishi iya-o!”
Nna iya asụ nwozi iya: “T'o kuta iya kulaaru nne iya.”
20 Onye ozi ono abya ekuta nwata ono kulaaru nne iya. Nne iya eheru iya l'ụtakfu
jeye yo rua l'eswe; nwata ono anwụhu.
21 Yo je eworu iya nyobe l'oshi-azẹe onye kẹ Nchileke ono; gụ-chia ụlo ono; tụgbua.
22 Yọ bya ekua nji iya; sụ iya: “Byiko; t'o yenuru iya nwozi lanụ; ọwaa nkakfụ-ịgara
lanụ tẹ ya gbaru je kẹ onye kẹ Nchileke; ẹge ya a-lata ẹgwegwa.”
23 Nji iya asụ iya: “?Bụ kẹ ngụnu bẹ iije nk'iya ntanụ-a; ẹge ẹ tọ bụdu l'ọ bụ Ajị
Ọnwa Ọphungu; tọ bụ mbọku ọtu-ume-a?”
Nwanyi ono asụ iya: “L'ọ dụ-a mma.”
24 Ya ndono; yo dozia nkakfụ-ịgara ono; sụ nwozi ono: “T'ọ gba iya t'ẹphe je; be
ejekwa ọtu-ze ẹka; gbahaa lẹ ya sụru t'ị tọo nwẹhu.”
25 Nwanyi ono agbagbụa; je ejekfu onye kẹ Nchileke lẹ Ugvu Kamẹlu.
Yọ nọdukwaduru ote-ẹnya; onye kẹ Nchileke ono aphụa ya; sụ Geházi, bụ nwozi
iya: “T'o lenu. L'ọ kwa nwanyi Shúnemu phụ ndọphu.
26 Gbagbụa je iya ndzuta; nggu ajị iya: ?mẹ ẹhu dụ iya-a mma; mẹ nji iya; mẹ
nwatibe iya?”
Nwanyi ono asụ iya: “L'ẹphe dụkwa-a.”
27 Yo jekfulephu onye kẹ Nchileke ono l'ugvu ono; wọru iya ẹka l'ọkpa. Geházi
abyatashia ya enwufu; onye kẹ Nchileke ono asụ iya: “T'ọ haa ya; kẹ l'aphụ jiru iya
ọkpoma; tọ bụ lẹ Ojejoje meru tẹ ya maru; to kfuru iya ẹya.”
28 Nwanyi ono asụ iya: “Onye nwe mu nụ! ?Ya kfunaru ngu-a okfu nwa? ?Ya ta
sụdunu ngu-a t'ẹ b'i kobeshi iya obu l'eli?”
29 Eláyisha asụ Geházi: “Kwakọbe onwongu; nggu ewota mgbọro iya phụ gude
jeshia. O -nweru onye nggu l'iya dzudaru; be ekelekwa onye ọphu ekele; ọphu ọ
dụkwa onye ii-kwe ekele. Teke i ruru; nggu ewota mgbọro iya ono tụ-kobe nwata
ono l'ifu!”
30 Nne nwata ono asụ: “Kamẹnu; ya ta ahakwa ngu!” Ya ndono; Eláyisha egbeshi;
tsoru iya; ẹphe atụgbua.
31 Geházi evuru ụzo tụgbua je eworu mgbọro ono tụ-kobe nwata ono l'ifu. Nwata
ono te kfu okfu; tọo tụ ume. Yọ lashia azụ jekfu Eláyisha je asụ iya: “Lẹ nwata ono
te tetakwa.”

32 Teke Eláyisha rutaru l'ụlo ono b'ọ phụru lẹ nwata ono nwụhuwaru; nyoru l'oshi-
azẹe ya phụ.
33 Yọ bahụ l'ime ụlo ono swọ-chia ya. Yọ bụru yẹle nwata ono; bẹ nọ l'ụlo ono; yoo
kfu anụ Ojejoje.
34 Yo gbeshi je azẹru nwata ono l'eli ẹhu; woru ọnu nk'iya kfube iya l'ọnu; woru
ẹnya iya kfube iya l'ẹnya; woru ẹka iya tụ-kobe iya l'ẹka. Ọ bụ l'ọoze l'eli nwata ono;
bẹ ẹhu bya awata ovo nwata ono ọku.
35 Eláyisha abya egbeshi; jephee l'ụlo ono; bya alaphu azụ je azẹru machịa onwiya
l'eli nwata ono ọdo. A nọnyaa; nwata ono abya ezee uze ugbo ẹsaa; bya amụsaa
ẹnya.
36 Tọ dụ iya bụ; Eláyisha ekua Geházi; sụ iya: "T'o kuaru iya nwanyi Shúnemu
ono." Yo je ekua ya. Nwanyi ono erua; Eláyisha asụ iya: "T'o kuta nwatibe iya."
37 Nwanyi ono abata; bya ebyishi ikpere l'iku ọkpa Eláyisha; kuta nwa iya ono
tụgbua.

Iphe-ọphulenya ẹbo ọdo.

38 E metsua; Eláyisha abya alashia Gíligalu; ẹjo-ẹgu l'eme l'alị ono. Ọgbo ndu
nkfuchiru Nchileke abya adọo ya l'ifu; yọ sụ nwozi iya: "T'o wota eze ite phụ gwọoru
ndu ọgbo nkfuchiru Nchileke ono ine t'ẹphe ria."
39 Ya ndono; onye lanụ atụgbua bahụ l'ẹgbudu tẹ ya kpata ẹkwo; bya eje aphụa
vayịnu ọswa; wọkoo nebyi iya; phụkobe uwe-nlọkpuru iya chịru iya yejia ya eyeji.
Yo rua; bya ebyia ya ebyibyi chịru ye l'ite ono, e shiberu ine ono; ọphu o nwedu onye
maru iphe ọ bụ.
40 A gwọ-gele iya phụ; wụfuta iya yeru ndu ono t'ẹphe ria. Ẹphe eridelephu ine
ono; chishia mkpu; sụ: "Nggụbe onye kẹ Nchileke; iphe, nọ l'ite-wa egbukwa madzụ;
ẹphe te erihekwa."
41 Eláyisha asụ: "Kpotaẹdu ẹcha, e tsuru etsutsu." E kpotaru iya ẹya. Yo kpota iya
ye l'ite ono; sụ: "T'a wụfuta iya; nụ ndu ono t'ẹphe ria." A wụfuta iya; tọ dụhe iphe,
egbu madzụ, nọkwadu lẹ nri ono.

Eláyisha anụ ụkporo madzụ ise nri

42 Ya ndono; nwoke ọbu, shi lẹ Bálụ-Shalisha ewotaru onye kẹ Nchileke ụkporo
ishi buredi, e gude ntụ balị, bụ akpụru-iphe ọdungu ghee; mẹ ishi akpe olemole, o
gbutaru k'ọphungu ye l'ẹkpa iya. Eláyisha asụ nwozi iya: "T'o woru iya nụ ndu ono
t'ẹphe taa."
43 Nwozi iya ono asụ: "?Nanụ ẹge mu e-shi doberu ụkporo madzụ ise iphe-a l'ifu?"
Eláyisha asụ iya: "T'ọ nụ iya ẹphe t'ẹphe ria; kẹle Ojejoje sụru l'ẹphe e-ri iya;
riphodo iya eriphodo."
44 Ya ndono; yọ bya edoberu iya ẹphe l'ifu; ẹphe eria ya riphodo iya eriphodo ẹge
ono, Ojejoje kfuru iya ono.

5

Aagwọta Némanu l'ẹhu-labụ, eme iya nụ

1 Némanu bụ iya bụ onye ishi ndu sọja eze ndu Áramu. Ọ bụ eze madzụ l'ẹke
nnajiufu iya nọ; bya abụru onye aakwabẹ oke ugvu; kẹ l'ọ bụ l'ẹka iya bẹ Ojejoje
shiru mee ndu Aramụ; ẹphe emekputaje l'ọgu. Ọ bụ onye sọja, ike dụ l'ọgu; ọ bụ
l'ẹhu-labụ emekwanu iya.
2 O nweru teke ndu ọ-lụa-ọlaa, shi Áramu jeru ọgu lẹ Ízurẹlu; je akpụa nwamgbọko
lanụ lẹ ndzụ; bya edobe iya; yoo jeru nyee Némanu ozi.

3 Yo be ujiku lanụ; nwamgbọko ono asụ nyee nnajiufu iya ono: “Ọ dụ iya t'a sụ lẹ
nnajiufu iya jeru je aphụ onye nkfuchiru Nchileke, nọ lẹ Saméríya. O ge eme iya; yọ
ka mma l'ẹhu-labụ ono, eme iya nụ ono.”

4 Ya ndono; Némanu atụgbua je ekfuaru eze iphe nwamgbọko Ízurẹlu ono kfuru.

5 Eze ndu Áramu asụ iya: “T'o je. Lẹ ya e-deru-a ẹkwo nụ eze ndu Ízurẹlu.” Tọ dụ
iya bụ; Némanu atụgbua jeshia. Iphe, o gude bụ ẹkpa mkpọla-ọcha iri; ụnu ẹkpa
mkpọla-ododo iri l'ise; mẹ ukfu-ẹkwa iri.

6 Yo rua; je eworu ẹkwo ono nụ eze ndu Ízurẹlu. Iphe eze deru l'ẹkwo ono bụ: “Lẹ
ya gude ẹkwo-wa l'ezi nwozi iya; mbụ Némanu t'ọ byakfuta ngu; t'i mee ya t'ọ ka
mma l'ẹhu-labụ, eme iya nụ.”

7 Eze ndu Ízurẹlu agụtsua ẹkwo ono; woru uwe iya dọjashia; chia mkpu; sụ: “?Bụ
iya bụ Nchileke, ike kẹ ndzụ l'ọnwu nọ l'ẹka, meru iphe o ziru nwoke-wa t'ọ bya tẹ
ya mee ya t'ọ ka mma l'ẹhu-labụ, eme iya nụ? Ọ kwa okfu b'ọ chọ iya ẹge-a.”

8 Eláyisha, bụ onye kẹ Nchileke abya anụa l'eze ndu Ízurẹlu dọjashiru uwe iya; zia
t'e je ezia ya: “?Bụ ngụnu meru iphe, ọ dọjashiru uwe iya? Wo iya: T'o kfuru onye
ọbu t'ọ byakfuta iya nta-a; k'ọphu ọo-ma l'onye nkfuchiru Nchileke nọ lẹ Ízurẹlu.”

9 Tọ dụ iya bụ; Némanu achịru ịnya iya; mẹ ụgbo-ịnya gbaa bya agbaruta ọnu-ụlo
Eláyisha.

10 Eláyisha ezia nwozi t'o je asụ iya: “T'o je aghụa ẹhu lẹ Ẹnyimu Jọ́danu ugbo ẹsaa;
l'ẹhu iya a-bya-a bya adụ iya ẹge o shi dụhawa; yọ kọrohu.”

11 Némanu egude ẹhu-eghughu tụgbua; sụ: “Lẹ ya gbe shi arị l'ọo-lụfuta byakfuta
iya; bya evudo kpọ-kua ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke iya; mbụ raa ya ẹka l'ẹke ono,
ẹhu-labụ eme iya ono; mee tẹ ya kọrohu.

12 ?Ọ bụ l'ẹnyimu Abana; mẹ ẹnyimu Farupa, nọgbaa lẹ Damásukọsu ta kakọtadu
mini, nọkota lẹ Ízurẹlu mma tọo? Ya e-jenu je aghụa ẹhu ọbu l'ẹke ono kawaru
mma.” Yọ ghakọbe; gude iwe tụgbua.

13 Ndu ozi Némanu ejekfu iya je asụ iya: “Nna; ?ndẹge onye nkfuchiru Nchileke
ono sụru t'i mee iphe ọdo, ka nshinu; tii g'emedu iya tọo? ?Bụ-chia t'ị ghụa ẹhu; ka
mma; b'ẹ ti meghedu tọo?”

14 Tọ dụ iya bụ; Némanu atụgbua je egvuda lẹ Ẹnyimu Jọ́danu ụgbo ẹsaa ẹge ono,
onye kẹ Nchileke kfuru iya ono. Akpẹhu iya abya ala azụ dụ l'ọ bụ kẹ nwata nshịi;
yọ kọrohuwaphu.

15 Ya ndono; Némanu yẹle ndu ozi iya l'ẹphe ha aghaa ifu jekfushia onye kẹ Nchileke
ono. Yo rua; bya evudo iya l'ifu; sụ iya: “Nta-a; bẹ ya kabẹwa maru l'ẹ to nwedu ẹke
Nchileke nọkwadu lẹ mgboko-a l'ọ ha; gbahaa lẹ Ízurẹlu. Byiko nata nụ iphe, yẹbe
nwozi ngu anụ ngu.”

16 Eláyisha asụ iya: “Kamẹnu; l'ẹpha Ojejoje, bụ onye ono, ya ejeru ozi ono; ẹ tọ
dụkwa iphe, ya anata ngu.” Némanu arọo ya nta; rọo ya imo; yọ jịka.

17 Némanu asụ: “Ọ -bụru l'ẹ tịi natadu iya; byiko kponua yẹbe nwozi ngu ẹja, ịnya-
mulu labụ a-dụ ike vuta. Kẹ lẹ yẹbe nwozi ngu ta abyahẹdu bya egwota ngwẹja-
ukfuru; m'ọ bụ ngwẹja ọdo nụ agwa ọdo; gbahaa Ojejoje.

18 Ọlobu; tẹ Ojejoje gụkwaaru yẹbe nwozi ngu nvụ l'iphe lanụ-wa: Iphe ọbu bụ: ọ
-bụru le nnajiufu iya eje l'ụlo agwa Rimọnu t'o je abaaru iya ẹja; yọ bụru iya bẹ yẹ
l'iya yị; ya erua je efuzita l'ụlo agwa Rimọnu ono; baaru iya ẹja; tẹ Ojejoje gụkwaaru
yẹbe nwozi ngu nvụ.”

19 Eláyisha asụ iya: “T'ọ lawaru.”

Némanu atụgbua; jeribe nwanshị;

20 Geházi, bụ nwozi onye kẹ Nchileke, bụ Eláyisha asụ onwiya: “Nta-a bẹ nnajiufu
iya haru Némanu onye Áramu kẹ mmanu; to nwe iphe, o gude bya, ọ nataru.
Kamẹnu; ya tsofutaje iya; je aharu iphe ono nata iya.”
21 Ya ndono; Geházi etsopyabe Némanu. Némanu aphụa onye agba etso iya nụ;
bya eshi l'ụgbo-ịnya iya nyizita; gba iya ndzuta. Yo rua; bya asụ iya: “?Ọ dụa ma?”
22 Geházi asụ iya: “L'ọ bụkwa-a k'ọma. L'ọ kwa nnajiufu iya bẹ ziru iya tẹ ya bya
asụ ngu l'ọ bụ nta-a bẹ unwokoro labụ, bụ ndu shi l'ọgbo ndu nkfuchiru shi l'alị ugvu
Ífuremu. Wo; byiko; t'ị nụnu ẹphe ẹkpa mkpọla-ọcha; mẹ ukfu-ẹkwa labụ.”
23 Némanu asụ iya: “T'o wotaru ẹkpa mkpọla-ọcha labụ.” Yọ rọlahaa Geházi t'ọ
nata iya rụ. Yo woru ẹkpa mkpọla-ọcha labụ kee l'ẹkpa labụ; woru ukfu-ẹkwa labụ
ye iya; bo ndu ozi iya ụmadzu labụ; ẹphe evuta iya tụgbua; Geházi etso ẹphe.
24 Geházi erulephu l'ugvu ono; nata ndu ozi ono iphe ono dobe l'ụlo; bya edube
ẹphe; ẹphe alashia.
25 Yọ bahụ l'ụlo je evudo nnajiufu iya; mbụ Eláyisha l'ifu. Eláyisha ajị iya:
“Geházi; ?Bụ awe b'i shi jee?”
Geházi asụ iya: “L'ẹ tọ dụkwa ẹke yẹbe nwozi ngu shi jee.”
26 Eláyisha asụ iya: “?Maa ya te eshidunua l'etso ngu teke ono, nwoke ono shi
l'ụgbo-ịnya iya nyifuta byakfuta ngu ono? ?Bụ nta-a b'ọ gbaru t'a nata okpoga; nata
ẹkwa; nata mgbabu olivu; nata mgbo vayịnu; igweligwe atụru; eswi; mẹ ndu ozi:
unwoke l'ụnwanyi?
27 Ẹhu-labụ ono, shi eme Némanu ono; bẹ swewaru nggu l'awa ngu phẹ gbururu
jeye lẹ gbururu.” Geházi eshi Eláyisha l'ifu lụfu; ẹhu-labụ edzuwaru iya nụ ẹhu. Yọ
chanwehu; chalahaa phorophoro.

6

Ire ogbu-nkụ, ese eli

1 Yo be ujiku lanụ; ọgbo ndu nkfuchiru ono asụ Eláyisha: “Lenu; ẹke-a, nggu l'ẹphe
bu-wa hanụkakwa nwanshị.
2 T'ẹphe jenu Jọ́danu t'onyenọnu gbuta oshi, ẹphe e-gude bya emeta ẹke ẹphe a-
nọdu anọ.”
Eláyisha asụ ẹphe t'ẹphe je.
3 Onye lanụ l'ẹphe asụ iya: “Byiko; tsonuru ẹphebe ndu ozi ngu jee.”
Eláyisha asụ iya: “Lẹ ya e-je-a.”
4 Tọ dụ iya bụ; yo tsoru ẹphe jeshia.
Ẹphe erua Ẹnyimu Jọ́danu; wata ogbutsushi oshi.
5 Yo nweru onye lanụ, bụ teke o gbuta itso nk'iya; bẹ ire ogbu-nkụ iya kpọfuru;
dalahụ lẹ mini. Yo chia: “Alakwaa ya; onye nwe mu nụ. Ọ kwa angụta; bẹ ya
ngụtaru iya.”
6 Onye kẹ Nchileke ono ajị iya ẹke ọ dalahụru. Yo koshi iya ẹya. Eláyisha egbuta
oshi chee l'ẹke ono; ire ogbu-nkụ ono abya esee.
7 Eláyisha asụ iya: “T'ọ gụtawa iya rụ.” Nwoke ono amachịa ẹka; gụta iya.

Ndu sọja ndu Áramu atsọ ìshì

8 A nọnyaa; eze ndu Áramu abya etso ndu Ízurẹlu ọgu. Yo kua ndu ishi sọja iya
idzu; kfuaru ẹphe ẹke ya e-dobe ọdu ọgu iya.
9 Onye kẹ Nchileke abya ezia ozi t'e je ezia eze ndu Ízurẹlu; sụ iya: “T'ọ kwabẹkwa
ẹnya. T'ẹ b'o shikwa ẹkaphu; lẹ ndu Áramu dọbekwaru ọdu ọgu ẹphe l'ẹke ono.”

10 Tọ dụ iya bụ; eze ndu Ízurẹlu ezia t'e je l'ẹke ono, onye kẹ Nchileke kfuru iya
ono. Eláyisha l'agbaru eze ama tekenteke; k'ọphu ọo-kwabẹkwanuru onwiya ẹnya;
tẹ ndu sọja iya be a-tụ phaa; wụlahu l'egbe ẹke ono.
11 Iphe ono atsụa eze ndu Áramu l'ẹhu nshinu. Yọ bya ekua ndu ishi sọja iya; sụ
ẹphe: "T'ẹphe karu iya onye l'ẹphe, tụru ike yeru eze ndu Ízurẹlu."
12 Onye lanụ lẹ ndu ishi ono asụ: "Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ! Ẹ tọ dụkwa.
L'ọ kwa Eláyisha, bụ onye nkfuchiru Nchileke, bu l'alị Ízurẹlu; bẹ ewotaje iphemiphe
ọbule, ị nọ l'ime mkpura ngu kfua; kfuaru iya."
13 Eze ndu Áramu asụ: "Unu je achọo ẹke Eláyisha ọbu nọ; k'ọphu ya e-ye ndu e-je
egude iya nụ." A bya ekfuaru iya l'ọ nọ lẹ Dótanu.
14 Yọ bya eyefu ndu sọja l'igwe; ẹphe l'ịnya; mẹ ụgbo-ịnya. Ẹphe egude ẹnyashi je
agbaa mkpụkpu ono mgburumgburu.
15 Yo be l'ọnma-ẹwa ụtsu; nwozi onye kẹ Nchileke ono etehu; lụfuta; jeshia ole
ẹnya; mkporo-ọha ndu sọja; mẹ ịnya ẹphe; mẹ ụgbo-ịnya ẹphe agbawa mkpụkpu
ono mgburumgburu. Nwozi iya ono echia mkpu; sụ: "Onye nwe mu nụ; ?bụ ngụnu
bẹ ẹphe e-me?"
16 Onye nkfuchiru Nchileke ono asụ iya: "Ba atsụshi egvu. Lẹ ndu ọphu nọ swiru
ayi; kakwa ndu ọphu nọ swiru ẹphe."
17 Eláyisha abya ekfuru nụ Nchileke; sụ iya: "Byiko Ojejoje; menua t'ẹnya sahu
nwozi mu-wa; k'ọphu ọo-phụ ụzo." Ya ndono; Ojejoje abya ekpuhaa nwokoro ono
ẹnya; yọ phụ l'iphe, jiru ugvu ono; gbaa Eláyisha mgburumgburu bụ ịnya; mẹ ụgbo-
ịnya, enwugbaa ọku.
18 Teke ndu sọja Áramu ono abyakfuta Eláyisha ọgu b'o kfuru nụ Ojejoje; sụ: "T'o
mee tẹ ndu-a l'ẹphe ha wata ọtsu ìshì." Ojejoje emeru ìshì tụ ẹphe ẹge ono, Eláyisha
kfuru iya ono.
19 Tọ dụ iya bụ; Eláyisha asụ ẹphe: "L'ẹke-a ta bụkwa ụzo; tọ bụ mkpụkpu ono.
Unu tsoru iya tẹ ya je ekoshi unu onye unu achọ." Yo duru ẹphe jeshia Saméríya.
20 Ẹphe abahụlephu lẹ Saméríya; Eláyisha ekfuru nụ Ojejoje; sụ: "Nggụbe Ojejoje;
menua tẹ ndu-a mụhaa ẹnya; phụlahaa ụzo." Ya ndono; Ojejoje abya emee; ẹphe
amụhaa ẹnya; phụa l'ọ bụ l'echi Saméríya; bẹ ẹphe nọ.
21 Eze ndu Ízurẹlu aphụa ẹphe; sụ Eláyisha: "Nna; ?bụ tẹ ya gbushia ẹphe? ?Tẹ ya
gbushiwaru ẹphe?"
22 Eláyisha asụ iya: "Be egbukwa ẹphe. ?Bụ ndu i gude ogu-mbeke ngu; mẹ akfụ
ngu kpụta lẹ ndzụ; bẹ ii-gbu? Gbechia nụ ẹphe nri; nggu anụ ẹphe mini; k'ọphu
ẹphe e-ri; ngụa; ẹphe alakfuwaru nnajiufu ẹphe."
23 Tọ dụ iya bụ; eze ndu Ízurẹlu abya agbaaru ẹphe ajị, ha nshinu. Ẹphe eria; ngua;
bẹ ẹphe lakfuderu nnajiufu ẹphe. Yọ bụru iya bụ lẹ ndu sọja ndu Áramu abyaberu
ọgu ọ-lụa-ọlaa l'alị Ízurẹlu.

Ẹjo-ẹgu byaru lẹ Saméríya

24 E metsua; Bénu-Hadadu, bụ eze ndu Áramu achịta ndu sọja iya l'ẹphe ha; ẹphe
eje ekee k'ọgu; yechia Saméríya.
25 Eyechi ono, ẹphe yechiru Saméríya ono; bẹ ẹphe yechiru iya nọo ọdu. Iphe
tso iya nụ abụru ẹjo-ẹgu; k'ọphu bụ l'e relahaaru ishi nkakfụ-ịgara lanụ ụkporo
mkpọla-ọcha ugbo ẹno; relahaa nshị ndo, habe nwahabe mkpọla-ọcha ise.
26 Yo be ujiku lanụ; l'eze ndu Ízurẹlu ejephe l'eli ụpho-mkpuma, e gude kpụ-pheta
mkpụkpu ono mgburumgburu; nwanyi lanụ arashịa: "Nggụbe eze, bụ onye nwe mu
nụ; gbanụaru iya mkpu!"

27 Eze asụ: “Ọ -bụru lẹ Ojejoje ta gbadụru ngu mkpu; ?bụ awe bẹ ya e-shi gbaaru
ngu mkpu? ?Ya e-shi l'ẹke eetsuje balị; t'ọ bụ l'ẹke adzọshije mẹe?”
28 Eze abya ajị iya: “?Nanụ ẹge ọ dụ?”
Nwanyi ono asụ iya: “L'ọ bụ nwanyi-a; bẹ sụru tẹ ya wota nwata iya; t'ẹphe gbua;
taa anụ iya ntanụ. Teke o beru echile; yo wota nwata nk'iya; t'ẹphe gbua; taa anụ
iya.
29 Tọ dụ iya bụ; ẹphe eworu nwata nk'iya shia; taa anụ iya. Yo be echile iya; ya sụ
iya t'o wota nwata nk'iya t'ẹphe taa anụ iya; yo woru iya wohaa.”
30 Eze anụtsulephu iphe ono, nwanyi ono kọru ono; woru uwe iya lajashịa. Ndu
phụru eze teke ono, ooswe l'eli ụpho-mkpuma ono; aphụ l'o yeru uwe-aphụ l'ime
ẹhu.
31 Yọ sụ: “Kamẹnu; m'ọ -bụru l'ẹ te bufudu Eláyisha Shafatu ishi ntanụ!”
32 Teke ono; bẹ Eláyisha yẹle ndu bụ ọgurenya mkpụkpu tụkoru nọdu l'ufu iya.
Eze abya ezifu onye ozi; t'o vuru iya ụzo je kẹ Eláyisha. Ọbu lẹ tẹmanu onye ọphu,
e ziru ejeruta; bẹ Eláyisha kfuhawaru ndu bụ ọgurenya ono; sụ ẹphe: “?Unu ta
phụdu onye mgbugbu-madzụa-a ẹge o yeru onye a-bya ebuta iya ishi? Onye ozi ono
rulephu; unu gụ-chia ụzo; swọ-chia ya iphe; t'ẹ b'ọ bata. ?Tọ dụ igidi-ọkpa nnajiufu
iya; bẹ ya anụ l'ẹke ọda iya l'azụ phụ.”
33 Eláyisha akpụkwadurua iphe ono l'ọnu; onye ono, e ziru ozi ono abyakfutawa
iya phụ. Eze asụ: “Iphe-ẹhuka-wa kwa l'ẹka Ojejoje b'o shi. ?Bụ kẹ ngụnu; bẹ ya
a-nọdu ngabẹfuaru Ojejoje ọdo?”

7

1 Eláyisha asụ: “Unu nụkwaa iphe, Ojejoje kfuru: L'egbe nta-a echile; bẹ aa-nọdu
ere ogbonga ntụ iphe, eegudeje eme buredi mkpọla-ọcha lanụ; l'ere ogbonga balị
labụ mkpọla-ọcha lanụ l'ọnu obu-edukfu Saméríya.”
2 Onye ishi sọja ọphu, bụ iya kakọta ọno eze ntse asụ onye kẹ Nchileke ono: “L'ẹ
too nwekwa; m'o -ruhuru; Ojejoje gụhashia ụzo ẹku k'imigwe; oo-meghe.”
Eláyisha asụ iya: “Ii-gudenua ẹnya ngu phụ iya; ọle ẹ too rudu ngu ọnu.”

Ndu sọja Áramu agba ọso

3 Yo nweru unwoke ẹno, bụ ndu ẹhu-labụ, anọduje l'ọnu obu-edukfu Saméríya.
Ẹphe asụ ibe ẹphe: “?Bụ ngụnu meru iphe ẹphe a-nọdu l'ẹke-a; nwụshihu?
4 Ẹphe -sụ t'ẹphe bahu l'ime mkpụkpu; bẹ ẹphe a-nwụshihukwa; kẹ l'ẹjo-ẹgu
emekwa l'ẹke ono. Ẹphe -nọdukwa nụ l'ẹke-a; ẹphe anwụshihukwaphu. Ọ bụ t'ẹphe
gbe jechia l'ọdu ọgu ndu Áramu; je eworu onwẹphe nụ ẹphe. Ẹphe -haa ẹphe; ẹphe
anọdu ndzụ. Ẹphe -gbushia ẹphe; yọ bụwaru iya phụ.”
5 Yo be lẹ nchi-ejihu-wa; ẹphe egbeshi jeshia l'ọdu ọgu ndu Áramu ono. Ẹphe erua
l'iku ọdu ọgu ono; to nwehe onye nọkwadu iya nụ;
6 kẹle Ojejoje meru tẹ ndu sọja ndu Áramu nụa igidi igweligwe ụgbo-ịnya; mẹ
k'ịnya; mẹ kẹ ikpoto ndu sọja; k'ọphu bụ l'onyemonye ọbule sụru ibe iya: “Lenu;
l'eze ndu Ízurẹlu; butaakwaru eze ndu Hetu; mẹ eze ndu Íjiputu t'ẹphe byakfuta
ẹphe.”
7 Ya ndono; yo be l'ẹnyashi; ẹphe awụ-lihu gbalashịa; hakọta ụlo-ẹ́kwà ẹphe;
ịnya ẹphe; mẹ nkakfụ-ịgara ẹphe. Ẹphe ahaa ọdu ọgu ẹphe ono; yọ dụ ẹge ọ dụ;
gbalashịa.
8 Ndu ẹhu-labụ ono erua l'iku ọdu ọgu ono; bahụ l'ụlo-ẹ́kwà lanụ; je eria; ngụa;
vua mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; mẹ ẹkwa je eworu domishia. Ẹphe alaphuta azụ;
bya abahụ l'ime ụlo-ẹ́kwà ọdo; vua iphe, nọ iya nụ; je edomikwaaphu.

9 Tọ dụ iya bụ; onyenọnu; yọ sụ ibe iya: “Ayi te emekwa ọhuma. Ntanụ-a kwa
eswe-ajị b'ọ bụ; ọle ayi gbe nọ-kirishia. Ayi -kwaa l'ẹka jeye l'ụtsu; bẹ aa-nụkwa ayi
aphụ. Unu t'ayi jelekwaphu nta-a; je ekfuaru iya ndibe eze.”
10 Ya ndono; ẹphe atụgbua je ekua ndu echeje nche l'obu-edukfu kfuru iya ẹphe;
sụ ẹphe: “L'ẹphe jekwaru l'ọdu ọgu ndu Áramu; to nwe m'ọo onye lanụ, nọ iya nụ;
to nwe onye ẹphe nụru ụkporo iya. Yọ bụru ịnya; mẹ nkakfụ-ịgara; b'e litsuaru l'ẹke
ono; ụlo-ẹ́kwà ẹphe adụlephu ẹge ọ dụ.”
11 Ndu nche ono araa iphe ono, ndu ono kfuru ono arara; e je ekfua ya l'ufu-eze.
12 Eze egbeshi l'ẹnyashi ono; sụ ndu ozi iya: “Iphe ono, ndu Áramu meru ono; bẹ
ya a-karu unu nta-a. Ẹphe maru l'ẹgu eme ayi. Ọ bụ iya meru; ẹphe awụfu l'ọdu
ọgu ẹphe ono; je edomishia onwẹphe l'ẹgu. Iphe ẹphe arị abụru l'ayi -wụfutalephu;
t'ẹphe kpụkoo ayi lẹ ndzụ; wụbata lẹ mkpụkpu ayi.”
13 Onye lanụ lẹ ndu ozi eze ono asụ: “T'ẹphe fọta madzụ; zi t'ẹphe gude ịnya
ise, phọduru lẹ mkpụkpu-wa je amaru ẹge iphe dụ. E -gude ẹphe; bẹ ọnodu ẹphe
dụkwataa l'ọ bụ kẹ ndu Ízurẹlu ono, a haru l'ẹke-a ono. Mbụ l'ẹphe a-dụlee l'ọ bụ
igweligwe ndu Ízurẹlu ono, nwụshihuwaru nụ ono. Ọo ya bụ t'ayi zi ẹphe t'ẹphe je
amaru iphe, meru nụ.”
14 Ya ndono; ẹphe abya achịta ụgbo-ịnya labụ; mẹ ịnya. Eze abya ezia t'a chọru
ndu sọja ndu Áramu jeshia; bya asụ ẹphe: “T'ẹphe je egude ẹnya ẹphe phụ iphe,
meru nụ.”
15 Ẹphe achọo ẹphe jeye lẹ Ẹnyimu Jọ́danu; phụa l'uwe; mẹ ivu, ndu Áramu
tufashiru l'ụzo; l'ẹke ọso ono tụru ẹphe l'ụkfu. Ya ndono; ndu ono, jeru ozi ono
alaphushia azụ je ekfuaru iya eze.
16 Tọ dụ iya bụ; ẹphe atụgbua je egwoo iphe l'ọdu ọgu ndu Áramu ono. E megee;
ree ogbonga ntụ iphe, eegudeje eme buredi mkpọla-ọcha lanụ; bya eree ogbonga balị
labụ mkpọla-ọcha lanụ, bụ iya bụ ẹge ono, Ojejoje kfuru ono.

Aadzọ-gbu onye ishi ozi eze l'ọkpa

17 Eze ndu Ízurẹlu eye onye ishi sọja, bụ iya kagee ya ọno ntse; t'o leta ẹnya l'obu-
edukfu mkpụkpu ono. Yọ bụru l'ẹke ono; b'a dzọ-gburu iya l'ọkpa; bụ iya bụ ẹge
ono, onye kẹ Nchileke kfuhawaru iya teke ono, eze jeru l'ufu iya ono.
18 Ishi iya abụru lẹ teke ono, onye kẹ Nchileke kfuru eze: “L'egbe nta-a echile; bẹ
ee-re ogbonga ntụ iphe, eegudeje eme buredi mkpọla-ọcha lanụ; bya eree ogbonga
balị labụ mkpọla-ọcha lanụ l'ọnu edukfu Samériya;”
19 bẹ onye ishi sọja ono, kakọta ọno eze ntse ono sụru: “L'ẹ too mekwa; m'o -ruhuru;
Ojejoje gụhashia ụzo ẹku k'imigwe.” Eláyisha asụ iya: “L'oo-gude ẹnya iya phụ iya;
ọle too rudu iya ọnu.”
20 Yọ bụru ẹge ono; b'o meru; mbụ lẹ ndiphe dzọ-gburu iya l'ọkpa l'obu-edukfu
mkpụkpu ono.

8

Aanụ-phu nwanyi Shúnemu alị iya azụ

1 O nweru teke Eláyisha kfuru nwanyi ono, o mejeru nwatibe iya, nwụhuru
anwụhu; yo teta nọdu ndzụ ono; sụ iya: “T'o gbeshi; duta ndibe iya t'ẹphe lụfu
je anọdu l'ẹke dụ ẹphe mma; kẹle Ojejoje tụwaru ẹjo-ẹgu ye l'alị-a afa ẹsaa.”
2 Tọ dụ iya bụ; nwanyi ono egbeshi je emee iphe ono, onye kẹ Nchileke kfuru ono;
duta ndibe iya; ẹphe alụfu; je anọo afa ẹsaa lẹ Filisutayịnu.
3 Afa ẹsaa ono agvụlephu; nwanyi ono eshi Filisutayịnu lata. Yọ bya ejekfube eze;
je arọo ya t'a nụ-phu iya ụlo iya; mẹ alị iya azụ.

4 Teke ono; bẹ eze ekfu eyeru Geházi, bụ nwozi onye kẹ Nchileke; asụje: "T'o
kfukotanuru iya iphe, bụ iphe-ọphulenya Eláyisha l'ọ ha?"
5 Geházi anọdu l'akọru eze ẹge Eláyisha shiriu mee t'onye nwụhuru anwụhu teta
nọdu ndzụ ọdo; a bya ele ẹnya; nwanyi ono, Eláyisha meru nwa iya; yo teta ono
abata bya arọlahaa eze t'a nụ-phu iya ụlo iya yẹle alị iya azụ.
Geházi asụ: "Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ! Ọ kwa nwanyi ọbu ndọ-ọ; yẹle
nwa iya ono, Eláyisha mejeru; yo teta nọdu ndzụ ono."
6 Eze abya ajị nwanyi ono k'iphe ono; yọ kọkotaru iya ẹya.
Eze abya eduru nwozi lanụ yeru iya; sụ iya: "Woru iphe, bụ kẹ nwanyi-wa nụ-
phukota iya azụ l'ọ ha. Nụkota iya iphe, bụ iphe shi l'alị iya lụfuta; tsube mbọku, ọ
lụfuru l'alị-a jeye nta-a."

Hazẹlu egbu Benuhedadu

7 Ya ndono; Eláyisha ejee Damásukọsu. Teke ono; bẹ iphe-ememe guderu Bénu-
Hadadu, bụ eze ndu Áramu. A bya ekfuaru iya l'onye kẹ Nchileke bẹ byaru nụ.
8 Eze asụ Hazẹlu: "T'o wota iphe, ọo-nụ onye kẹ Nchileke ono gude; yo shi iya l'ẹka
kpataẹdu Ojejoje ishi; maru: '?Mẹ ya a-kaa mma l'iphe ono, eme iya nụ ono?' "
9 Tọ dụ iya bụ; Hazẹlu abya egwoo iphe, dụgbaa iche iche, kakọta mma lẹ
Damásukọsu dojia eli ụkporo ịnya-ivu labụ gude jekfushia Eláyisha. Yo rua; bya
evudo iya l'ifu; sụ: "Nwatibe ngu, bụ Bénu-Hadadu; mbụ eze ndu Áramu; bẹ ziru
iya tẹ ya bya ajịta ngu; ?mẹ ya a-ka-a mma l'iphe-wa, eme iya nụ-wa?"
10 Eláyisha asụ iya: "Je je ekfuru iya l'ọo-ka-a mma; ọle Ojejoje koshikwanụru iya
l'ọ nwụhufutaje."
11 Eláyisha adabẹ Hazẹlu ẹnya ẹge ono jeye iphere egude Hazẹlu. Onye kẹ Nchileke
ono arata ẹkwa.
12 Hazẹlu ajị iya: "Onye nwe mu nụ; ?bụ ngụnu bẹ ịiraru?"
Eláyisha asụ iya: "L'ishi ẹkwa iya bụ lẹ ya mawaru iphe, dụ ẹji, ii-me ndu Ízurẹlu.
Ii-yekota ọku l'iphe bụ ẹke, ẹphe kpụru; yo shihu ike. Unwokoro ẹphe; bẹ ii-gude
ogu-mbeke gbushia; tụa ụnwegirima ẹphe ọtu pyaapyaa. Unyomu ẹphe; ndu ọphu
dụ ime bẹ ii-gvufushi ẹpho."
13 Hazẹlu asụ iya: "?Yẹbe nwozi ngu, ẹ-to nwedu iphe ya bụ;* ?bụ onye nụru iya
ike ọphu ya e-gude mee iphe, ha nshinu ẹge ono?"
Eláyisha asụ iya: "Lẹ Ojejoje koshiwaru iya l'ii-mekochaa bụru eze ndu Áramu."
14 Tọ dụ iya bụ; Hazẹlu ahaa Eláyisha lakfushia nnajiufu iya, bụ Bénu-Hadadu.
Bénu-Hadadu ajị iya: "?Bụ ngụnu; bẹ Eláyisha kfuru?" Hazẹlu asụ iya: "L'o sụkwaru
l'ii-ka-a mma."
15 Yo rua echile iya; Hazẹlu ewota ukpo tsẹe lẹ mini; mini angụgua ya angụgu; yo
wota iya phukputa Bénu-Hadadu ifu; yọ nwụhu. Hazẹlu abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

Jehoramu, bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 21:1-20)

16 L'afa, kwe Joramu Éhabu afa ise, ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu; bẹ Jehoramu
Jehoshafatu wataru ọchi ndu Júda. Onye shi bụru eze ndu Júda teke ono bụ
Jehoshafatu.
17 Iphe Jehoramu gbaru bụ ụkporo afa l'afa iri l'ẹbo teke ọ bya abụru eze. Ọ chịru
afa ẹsato lẹ Jerúsalemu.
18 O tsoru ụbeka ndu eze ndu Ízurẹlu; mee ẹge ndibe Éhabu meru; kẹ l'ọ lụru
nwatibe Éhabu. Yo mee iphe, dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje.

---

* **8:13 8:13** Iphe e deru l'ẹke-a l'okfu Híburu bụ "nkụta."

19 Ọle Ojejoje gude okfu ẹka nwozi iya, bụ Dévidi; ọphu 'ovudu iya evuvu t'o
mebyishia ndu Júda; kẹ l'o kwehawaru Dévidi ụkwa l'ụnwu iya; mẹ awa iya; bẹ
ọchichi ta alụfudu l'ẹka gbururu jeye lẹ gbururu.
20 L'oge kẹ Jehoramu; bẹ ndu Édọmu kwefuru ndu Júda íkè; bya afọtaru onwẹphe
onye a-bụru ẹphe eze.
21 Tọ dụ iya bụ; Jehoramu achịta ụgbo-ịnya iya l'ọ ha jeshia Zayị. Ndu Édọmu abya
ekephee yẹle ndu ishi ụgbo-ịnya ono mgburumgburu. Yo be l'ẹnyashi; yo gbeshi
bakfu ndu Édọmu ọgu. Ndu sọja iya agbakashịhu gbalashịa.
22 Ya ndono; ndu Édọmu ekwefuru ndu Júda íkè jeye ntanụ. Teke ono kwaphu; bẹ
ndu Libina kwefukwaruphu íkè.
23 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jehoramu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua
meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
24 Tọ dụ iya bụ; Jehoramu anwụhu lakfubeshia nna iya phẹ; e lia ya l'ẹke e liru
nna iya phẹ lẹ Mkpụkpu Dévidi. Nwatibe iya kẹ nwoke; mbụ Ehezáya abya abụru
eze nọ-chia ẹnya iya.

Ehezáya, bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 22:1-6)

25 Ọ bụ l'afa, kwe Joramu Éhabu afa iri l'ẹbo, ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu; bẹ Ehezáya
Jehoramu wataru ọchi ndu Júda.
26 Iphe Ehezáya gbaru bụ ụkporo afa l'afa labụ teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa
lanụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Atalaya, bụ nwanwa Omuri, bụ eze ndu Ízurẹlu.
27 O tsoru ụbeka ndibe Éhabu; mee iphe, dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje ẹge ndibe Éhabu
meru; kẹ l'ọ bụ ọgo ndu ufu Éhabu.
28 Ehezáya bẹ yẹle Joramu Éhabu tụgburu jeshia otso Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu
ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu. Ndu Áramu emeka Joramu iphe.
29 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Joramu alashia Jézerilu t'o je anọdu nyaa iphe ono, ndu
Áramu mekaru iya lẹ Ráma teke ono, o tsoru Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu ọgu ono.
Ehezáya Jehoramu, bụ eze ndu Júda ejeshia Jézerilu ọji Joramu Éhabu k'iphe ono,
e mekaru iya ono.

9

Jéhu bụ eze ndu Ízurẹlu

1 Yo be ujiku lanụ; onye nkfuchiru Nchileke; mbụ Eláyisha ekua onye lanụ l'ọgbo
ndu nkfuchiru; sụ iya: "Kwakọbe; wota ekpemu manụ-wa je Rámọtu-Gíledu.
2 Teke i ruru; nggu elee ẹnya Jéhu Jehoshafatu Nimishi. Kuchi iya ekuchi; duta iya
t'unu bahụ l'ime ụlo.
3 Teke ono; nggu ewota ekpemu manụ ono; woru manụ ono tee ya l'ishi; sụ: Ọwaa
iphe Ojejoje ekfu: 'Ya awụ ngu manụ l'ishi t'ị bụru eze ndu Ízurẹlu.' Teke e metsuaru;
nggu agụhaa ụlo gbalaa; gude ọso gbalaa. Ba akpọkwa ụkfu!"
4 Nwokorọbya ono, bụ onye nkfuchiru ono atụgbua jeshia Rámọtu-Gíledu.
5 Yo rua; ndu ishi ndu sọja anọduwa lẹ ndzuko. Yọ sụ ẹphe: "Onye ishi ndu sọja;
ya nwekwaru ozi, ya e-zia ngu."
Jéhu ajị iya: "?Bụ onye ole l'ẹke-a bẹ iikfuru?"
Yọ sụ iya: "L'ọ bụ nggụbedua; onye ishi ndu sọja."
6 Jéhu egbeshi; ẹphe abahụ l'ime ụlo. Onye nkfuchiru ono eworu manụ ono tee ya
l'ishi; sụ iya: "Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: 'Lẹ ya awụ ngu manụ
l'ishi t'ị bụru eze, achị ndibe kẹ Ojejoje; mbụ ndu Ízurẹlu.

7 Ndu ọnu-ụlo Éhabu, bụ nnajiufu ngu; bẹ ịi-dzọ pyaapyaa; k'ọphu ya e-shi ẹge ono
gwata ụgwo ọchi ndu ozi iya ono, bụ ndu nkfuchiru; mẹ k'iphe bụ ndu ozi Ojejoje,
bụ ndu Jézebẹlu gbushikotaru.
8 Ndibe Éhabu l'ẹphe ha a-bụru kpurupyata. Iphe, bụ nwata nwoke l'ọnu-ụlo Éhabu
l'alị Ízurẹlu; bẹ ya e-domi: m'ọ bụ ohu; m'ọ bụ amadụ.
9 Ya e-me ufu Éhabu t'ọ dụ l'ọ bụ ufu Jeróbuwamu Nébatu; mẹkwaphu t'ọ dụ l'ọ
bụ ufu Baasha Ahíja.
10 Jézebẹlu; bẹ bụ nkụta a-ta anụ iya l'ẹgu, nọ lẹ Jézerilu. Ẹ to nwedu onye e-li iya
elili.' " Yo kfutsua ẹge ono; gụhaa ụlo; gbalaa.
11 Jéhu abya ejekfu ndu ishi ndu sọja ọphunanu; onye lanụ ajị iya: "?Bụ-a k'ọma?
?Bụ ngụnu; bẹ onye ọgvu ono chọru ngu bya?"
Jéhu asụ: "?Ọ kwa l'unu mahawaru onye ọbu bya amaru ẹge ookfuje okfu."
12 Ẹphe asụ iya: "L'ọo ẹjo-ire! Kfuwaruru ẹphe iphe ọbu nta-a."
Jéhu asụ ẹphe: "Iphe, o kfuru iya bụ lẹ Ojejoje sụru lẹ ya wụwaru yẹbe Jéhu manụ
l'ishi; tẹ ya bụru eze ndu Ízurẹlu."
13 Ẹphe emewaphu ẹgwegwa je achịta uwe ẹphe; wụshi l'alị t'ọ dzọbe ọkpa. Ẹphe
abya egbua ụpyoku; sụ: "Jéhu bụ eze!"

Jéhu egbu Joramu

14 Ya ndono; Jéhu Jehoshafatu Nimishi eje achịaru Joramu ẹjo idzu. Teke ono; bẹ
Joramu yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha shi adzọ tẹ Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu ba ana
ẹphe Rámọtu-Gíledu.
15 Ọbu l'eze, bụ Joramu laru Jézerilu oje ọnya ẹke ono, ndu Áramu mekaru iya iphe
teke ono, ẹphe lẹ Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu shi alụ ọgu ono. Ya ndono; Jéhu asụ:
"Ọ -bụru l'ọ bụ obu unu ndono; t'ẹ b'ọ dụkwa onye e-shi lẹ mkpụkpu-wa pyofu je
Jézerilu odo iphe-a."
16 Jéhu enyihu ụgbo-ịnya gbaru jeshia Jézerilu; kẹ l'ọ bụ ẹke ono; bẹ Joramu zẹ.
Ehezáya, bụ eze ndu Júda bẹ jeru iya ajịji.
17 Onye nche, vudo l'ụlo eli, nọ lẹ Jézerilu aphụa Jéhu; mẹ ndu l'awụ etso iya nụ;
l'ẹke ẹphe dzeberu abya; chishia mkpu; sụ: "L'o nwekwaru ndu ya phụru, awụ abya
nụ."
Joramu asụ: "T'a chọta onye agba ịnya; zia ya t'o je ẹphe ndzuta je ajị ẹphe: '?M'ọ
bụ-a k'ọma?' "
18 Onye agbajẹ ịnya agba Jéhu ndzuta; sụ iya: "L'eze sụru: '?Bụ-a k'ọma?' "
Jéhu ajị iya: "?Unu gude k'ọma eme ngụnu? Unu tso iya azụ!"
Onye nche ono asụ eze: "L'onye e ziru jekfuakwaru ẹphe; ọle ẹ tọo latakwa nụ
azụ."
19 Eze abya ezi onye ọdo, agbajẹ ịnya t'o jekfuedu ẹphe. Yo rua; bya asụ ẹphe:
"L'eze sụru: '?Bụ-a k'ọma?' "
Jéhu asụ iya: "?Unu gude k'ọma eme ngụnu? Unu tso iya azụ!"
20 Onye nche ono asụ eze: "L'o jekfuakwaru ẹphe; ọle ẹ tọo latakwa nụ azụ. Ẹge
onye ọbu gude agba; b'ọ dụkwa l'ọbu Jéhu Nimishi. Ọogbakwa iya k'ẹhuka k'ẹhuka."
21 Joramu asụ: "T'o doziaru iya ụgbo-ịnya iya." E doziaru iya ẹya. Joramu, bụ
eze ndu Ízurẹlu yẹle Ehezáya, bụ eze ndu Júda agbagbụa jekfushia Jéhu. Onyenọnu
anọdutsua l'ụgbo-ịnya nk'iya. Ẹke ẹphe gbakfuru iya bụ ẹke, shi bụjeru alị Nebọtu
kẹ Jézerilu.
22 Joramu aphụlephu Jéhu; jị iya: "Jéhu; ?bụ-a k'ọma?"
Jéhu asụ iya: "?Nanụ ẹge k'ọma e-shi dụ; l'ẹke ụru-alị; mẹ mgbọrogwu ono, shi
nne ngu, bụ Jézebẹlu l'ẹka ono haphụ ẹge o shi hahawa?"

23 Joramu agbaphushia azụ; l'echi mkpu l'araru Ehezáya: “Ehezáya; l'ọ kwa ọgu-
o!”
24 Jéhu egude ike iya l'ọ ha seta akfụ iya gbaa Joramu lẹ mgbaku ukuvu; yo je
atụ-fua ya meji. Yọ dawaphụ dakoru l'eli ụgbo-ịnya iya ono.
25 Jéhu ekfuaru onye ishi ụgbo-ịnya iya, aza Bidika: “T'ọ pata iya je etufaa l'alị
Nebọtu kẹ Jézerilu phụ. Nyatakwa lẹ teke phụ, nggu l'iya chịkoje shi gude ụgbo-ịnya
agbatso nna iya; mbụ Éhabu; bẹ Ojejoje kfuru okfu ẹhu iya; sụ:
26 ‘Ụnyaphua; bẹ ya phụru mee Nebọtu; mẹ mee k'ụnwu iya. Ono iphe Ojejoje ekfu
ndono. Ya mefutaje ngu t'ị kfụa ụgwo alị-a. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.’ Unu pata
iya je etufaa l'alị ono; ẹge ono, Ojejoje kfuru iya ono.”

Eegbu Ehezáya

27 Ehezáya, bụ eze ndu Júda aphụa iphe, meru nụ; gbagbụa; tsoru ụzo, shiru ọnu
edukfu Betihaganu. Jéhu achịpyabe iya; sụ: “Unu gbagbufua yẹbedua!” Ẹphe agbata
iya akfụ l'ụzo, sweru laa Guru lẹ mgboro Ibulamu. Yọ gbaru laa Megido; je anwụhu
l'ẹke ono.
28 Ndu ozi iya egude ụgbo-ịnya pata iya jeshia Jerúsalemu je elia l'ili iya l'ẹke e liru
nna iya phẹ lẹ Mkpụkpu Dévidi.
29 Yọ bụru l'afa, kwe Joramu Éhabu afa iri lẹ nanụ, ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu; bẹ
Ehezáya wataru ọchi ndu Júda.

Eegbu Jézebẹlu

30 Ya ndono; Jéhu atụgbua jeshia Jézerilu. Jézebẹlu anụlephu l'ọ byaru; tee mkpọ-
ẹnya; memaa ẹgbushi iya; je eworu ẹnya pyofu lẹ windo.
31 Jéhu abya abyaruta l'obu-edukfu; Jézebẹlu ajị iya: “Nggụbe Zimuri-a;* ?bụ-a
k'ọma; mbụ nggụbe onye-wa, gburu nnajiufu ngu-a?”
32 Jéhu apalia ẹnya l'ụzo windo ono; sụ: “?Bụ onye ole bụ onye nk'iya? ?Bụ onye
ole-e?” Ụmadzu labụ; m'ọ bụ ụmadzu ẹto, bụ ndu a haru ahaha eshi lẹ windo lee ya
ẹnya.
33 Jéhu asụ ẹphe: “Unu shi l'ẹke ono tụfu Jézebẹlu!” Ẹphe atụfu iya; mee ya
akfụkashihu kpua l'ụpho-mkpuma; mẹ ịnya, nọgbaa l'ẹke ono. Jéhu egude ịnya ono
dzọo ya pyakapyaka.
34 Jéhu abahụ l'ime ụlo je eribua ya; sụ: “T'ẹphe pata nwanyi ono, vu ọnu ono; je
elia; kẹ l'ọ bụ ada eze!”
35 Ẹphe alụfulephu t'ẹphe je elia ya; iphe, ẹphe phụru nwẹnkinyi abụru okpokoro
ishi iya; mẹ ọkpa iya; ọwaa ẹka iya.
36 Ẹphe alaphu azụ je ekfuaru iya Jéhu. Yọ sụ: “L'ọo ya bụ iphe ono, Ojejoje shi
l'ọnu nwozi iya; mbụ Elayija kẹ Tishibe kfua; sụ: ‘L'ọ bụ l'ẹgu, nọ lẹ Jézerilu; bẹ
nkụta a-ta anụ Jézebẹlu.’
37 Jézebẹlu bẹ odzu iya a-dụ l'ọ bụ nshị, a nyịkaru nanụ nanụ l'alị Jézerilu; k'ọphu
bụ l'ẹ to nwedu onye a-hụbe iya ama; sụ: ‘L'ọ kwa Jézebẹlu ndọ-ọ.’ ”

10

Eegbushi ndibe Éhabu

1 Ụnwegirima Éhabu dụ ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu iri lẹ Saméríya. Jéhu abya
edee ẹkwo keshiaru ndu achị nụ lẹ mkpụkpu ono; keeru iya ndu bụ ọgurenya; mẹ
ndu bụ ẹphe hefutaru ụnwegirima Éhabu ono. L'ẹkwo ono b'o deru; sụ:

* **9:31 9:31** Zimuri bẹ gburu eze Ela; gbua ndibe iya bya abụru eze; nọchia ẹnya iya. Iphe ọ chịru bụ abalị ẹsaa nwẹnkinyi. Gụa ya lẹ 1 Eze 16:8-20.

2 “Keshinu ọphu ụnwegirima nnajiufu unu tụkoru nọdu; yeru l'unu nweru ụgbo-ịnya; nweru ịnya; nweru ngwa-ọgu; bya enweru mkpụkpu, a kpụshiru ike; bẹ bụkwa ẹkwo-wa -bebelephu eru unu ẹka;
3 unu afọta onye katsụa mma; mbụ onye ọ gbaru t'unu fọta l'ụnwu nnajiufu unu ono; mee ya eze; t'unu lụa ọgu l'okfu ọnu-ụlo nnajiufu unu.”
4 Egvu abya ẹphe l'ẹhu; ẹphe asụ: “T'e lewaru; ndu eze labụ phụ ta dụdu ike vudo iya l'ifu. ?Nanụ ẹge ẹphebedua e-shi kpọfu iya l'ifu?”
5 Tọ dụ iya bụ; onye bụ iya bụ ishi l'ufu-eze; onye gọvano mkpụkpu ono; ndu bụ ọgurenya; mẹ ndu bụ ẹphe hefutaru ụnwu Éhabu; ezia ozi t'e je ezia Jéhu; sụ iya: “L'ẹphe bụ ndu ozi iya. L'ọ bụ iphe, ọ sụru t'ẹphe mee; bẹ ẹphe e-me. L'ẹ to nwekwa onye ẹphe eme eze. Melekwaphu iphe, bụ obu ngu.”
6 Jéhu abya edeeru ẹphe ẹkwo k'ugbo ẹbo; sụ ẹphe: “Ọ -bụru l'unu kfụ yẹbedua l'azụ; l'anụru iya okfu; ọo ya bụ; t'unu bushikota ụnwu nnajiufu unu ishi l'ẹphe ha; chịtaru iya lẹ Jézerilu l'egbe nta-a echile.”
Ụnwu Éhabu ono, bụ iya bụ ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu iri ono; bẹ bụ ẹphe lẹ ndu oke amadụ lẹ mkpụkpu ono shi bugbaaru. Yọ bụru ndu ono zụfutatsuaru ẹphe.
7 Ẹkwo ono erulephu ndu ono ẹka; ẹphe achịta ụnwu eze ono; gbushikota l'ẹphe ha; mbụ ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu iri ono. Ẹphe edoo ishi ẹphe lẹ nkata; vulaaru Jéhu lẹ Jézerilu.
8 Onye ozi abya ezia Jéhu l'e vulataakwaru iya ishi ụnwu Éhabu ọbu.
Jéhu asụ: “T'ọ kụbe ẹphe l'ikpo labụ l'ifu obu-edukfu mkpụkpu t'ẹphe nọdu l'ẹke ono jeye l'ụtsu.”
9 Yo be l'ụtsu; Jéhu alụfu; je evudo l'ẹke onyemonye ọbule a-phụ iya; sụ ẹphe: “Ẹka unu ta dụkwa l'iphe ọwaa. Ọ kwa yẹbedua bẹ gbaru nnajiufu iya, bụ Joramu ẹjo idzu; woru iya gbua. Ọlobu; ?bụ onye gbushiru ndu ọwananu?
10 Ọo ya bụ t'unu maru l'ẹ to nwekwa iphe, Ojejoje kfuru lẹ k'ufu Éhabu, ẹ-te redu nụ. Ojejoje; bẹ mewaru iphe, o shi l'ọnu nwozi iya; mbụ Elayija kfua.”*
11 Jéhu egbushikota iphe bụ ndibe Éhabu, ndu ọphu phọduru nụ lẹ Jézerilu. O gbukotaru ndu, shi bụru ishi l'oge kẹ Éhabu; ndu ọ̀nyà iya; mẹ iphe bụ ndu shi achịjeru iya ẹja. Ẹ to nwedu m'ọo onye lanụ, ọ haru; t'ọ wafụ l'ẹphe.†

Jéhu egbushi ndu abụbu Ehezáya

12 Ya ndono; Jéhu abya egbeshi jeshia Saméríya. Yo jetabelephu rua ẹke ndu eche atụru anọduje ebushi atụru ẹji;
13 yẹle ndibe Ehezáya, shi bụru eze ndu Júda edzuda. Yọ jị ẹphe: “?Unu bụ ndu ole?”
Ẹphe asụ iya: “L'ẹphe bụkwa ndibe Ehezáya. Iphe, ẹphe abya abụru t'ẹphe bya ajịa ụnwegirima Ehezáya; mẹ nne-eze.”
14 Jéhu asụ: “Unu kpụkoo ẹphe lẹ ndzụ.” Ẹphe abya akpụkoo ẹphe; metsua chịta ẹphe je akụbe l'iduma, nọ l'ẹke ono, ndu eche atụru anọduje ebushi atụru ẹji ono. Ndu ẹphe gburu dụ ụkporo madzụ labụ l'ụmadzu ẹbo. Ẹ to nwedu ẹphe onye wafụru nụ.

Eegbushi ndibe Éhabu ọphu phọduru nụ

15 Jéhu egbeshi l'ẹke ono; je aphụ Jehonadabu Rekabu l'ẹke ooje abyakfuta iya. Jéhu ekele iya; bya ajị iya: “?Ị tụru-a íkè yeru iya ẹge yẹbedua tụru yeru ngu?”
Jehonadabu asụ iya lẹ ya tụkwarua íkè yeru iya.
Jéhu asụ iya: “Ọ -bụru ẹge ono b'ọ dụ; kwenu iya l'ẹka.” Yọ machịaru iya ẹka; Jéhu eselita iya dubata iya l'ụgbo-ịnya iya.

---

* **10:10 10:10** 1 Eze 21:17-21. † **10:11 10:11** Gụa Hos 1:4.

16 Jéhu asụ iya: “Tsoru iya; k'ọphu ịi-phụ ẹge iphe kẹ Ojejoje evube iya ọku l'ẹhu.”
Ya ndono; yọ pata iya l'ụgbo-ịnya ono tụgbua.
17 Ẹphe erulephu Saméríya; Jéhu atụko iphe bụ ndibe Éhabu ndu ọphu, phọduru
nụ l'ẹke ono gbushikota. Yo dzọo ẹphe l'ẹphe ha pyaapyaa ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu
Elayija kfua ono.

Eegbushi ndu abaru Bálụ ẹja

18 Jéhu abya ekua ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; sụ ẹphe: “Éhabu bẹ baru Bálụ ẹja; ọle ọ
bapeteru iya ẹya. Yẹbe Jéhu a-baru Bálụ ẹja baruaru iya ẹya abaru.
19 Ngwa; unu kua ndu nkfuchiru Bálụ l'ẹphe ha; iphe bụ ndu ọru Bálụ; mẹ ndu
achịjeru iya ẹja. T'ẹ b'o nwekwa onye a-gbala nụ; kẹle ya abya ogworu Bálụ ẹja, ha
nshinu. Onye gbalaru nụ; ta anọdukwa ndzụ.”
Iphe ono abụru ẹregede, Jéhu gude eme tẹ ya gbushikota iphe, bụ ndu abaru Bálụ
ẹja.
20 Jéhu asụ ẹphe: “Unu tụa ndzuko; t'a kwabẹ Bálụ ugvu.” Ẹphe abya araa kẹ
ndzuko ono arara.
21 Jéhu abya achịkota alị Ízurẹlu l'ọ ha zikota ozi; iphe bụ ndu abaru Bálụ ẹja l'ẹphe
ha abyakọta; to nwe m'ọo onye lanụ, ẹ ta abyadụnu. Ẹphe awụ-jia eze ụlo Bálụ ono;
ji iya pyịmu; shita l'ishi iya ọphu je akpaa l'ishi iya ọphu.
22 Jéhu ekfuaru onye eleta ụlo, eedobeje uwe; sụ iya: “T'ọ chịtaru ndu ono l'ẹphe
ha uwe-nlọkpuru t'ẹphe yee!” Yọ bya achịtaru iya ẹphe.
23 Tọ dụ iya bụ; Jéhu yẹle Jehonadabu Rekabu abahụ l'ụlo Bálụ ono. Jéhu asụ ndu
ono, abaru Bálụ ẹja ono: “Unu lewaru; phụ l'ẹ to nwedu onye kẹ Ojejoje tso unu nọdu
l'ẹke-a; gbahaa ndu abaru Bálụ ẹja nwẹnkinyi ẹphe.”
24 Ya ndono; ẹphe abahụ jeshia ogwo ẹja; mẹ ngwẹja-ukfuru.
Jéhu bẹ wowaru ụkporo madzụ ẹno ye t'ẹphe kwabẹ l'etezi; bya asụ ẹphe: “O -
nweru onye, haru m'ọo onye lanụ lẹ ndu-a, ya eye unu l'ẹka-a; yọ gbalaa; bẹ ee-gude
ishi nk'iya kfụa ụgwo iya.”
25 Egwoge, Jéhu egwoge ngwẹja-ukfuru ono; yọ sụ ndu nche; mẹ ndu ishi: “Unu
bahụ je egbushikota ẹphe! T'ẹ b'ọ dụkwa onye ọphu unu e-kwe t'ọ gbalaa.” Tọ dụ
iya bụ; ẹphe egude ogu-mbeke gbugbushikota ẹphe. Ndu nche ono; mẹ ndu ishi ono
etufashia odzu ẹphe l'etezi; bya awụba l'ime ime ụlo Bálụ ono.
26 Ẹphe apashịa oshi ẹke, aagwajẹ Bálụ; kpọo ya ọku;
27 bya etsukposhia oshi Bálụ; tsukposhia ụlo iya. Yọ bụru nshị; bẹ eejeje anyịnyi
l'ẹke ono jeye ntanụ.
28 Yọ bụru iya bụ lẹ Jéhu emebyia k'ọbaru Bálụ ẹja l'alị Ízurẹlu.
29 Ọ bụ le Jéhu te esefudu ẹka l'ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu kpataru tẹ ndu
Ízurẹlu mee ono. Mbụ ẹja ono, ẹphe baru ụnwu-eswi phụ, e gude mkpọla-ododo
kpụa dobe lẹ Bẹ́telu; mẹ lẹ Dánu phụ.
30 Ojejoje asụ Jéhu: “Keshinu i meru iphe, dụ mma; mee iphe, vudo nhamụnha
l'ẹnya iya; bya emee ndibe Éhabu iphe, nọ iya l'obu t'e mee ẹphe; bẹ awa ngu a-nọ
l'aba-eze ndu Ízurẹlu jeye l'ọgbo k'ẹno.”
31 Ọ bụ lẹ Jéhu te gudedu obu iya l'ọ ha dobe iphe, ekemu Ojejoje, bụ Nchileke kẹ
Ízurẹlu kfuru. Ẹ tọ hadu ẹjo iphe Jeróbuwamu ono; mbụ ẹjo iphe ono, ọ kpataru;
ndu Ízurẹlu emee ono.

Anwụhu Jéhu

32 Teke ono; bẹ Ojejoje wataru ọhabota oke alị ndu Ízurẹlu. Hazẹlu alụ-gbukota
mkpụkpu lẹ mkpụkpu ndu Ízurẹlu;

33 tsube l'ụzo ẹnyanwu-ahata Ẹnyimu Jọ́danu; l'alị Gíledu l'ọ ha; mẹ alị ndu Gádu;
kẹ ndu Rúbẹnu; mẹ kẹ ndu Manásẹ shita lẹ Árowa lẹ nsụda nsụda Amọ́nu; je akpaa
lẹ Gíledu; mẹ Báshanu.
34 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jéhu shi achị; iphemiphe ọbule, yẹbedua meru; mẹ
ike, ọ kparu; b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
35 Tọ dụ iya bụ; Jéhu anwụhu lakfushia nna iya phẹ; e lia ya lẹ Saméríya.
Jehowahazu, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze nọ-chia ẹnya iya.
36 Iphe, Jéhu chịru ndu Ízurẹlu lẹ Saméríya; bụ ụkporo afa l'afa ẹsato.

11

Atalaya, bụ eze-nwanyi ndu Júda yẹle Jowashi
(2 Iphe 22:10—23:15)

1 Atalaya, bụ nne Ehezáya aphụlephu lẹ nwatibe iya; bẹ nwụhuwaru nụ; gbeshi je
emee ndibe eze l'ẹphe ome-l'iwe.
2 Jehosheba, bụ ada eze Joramu; bụru nwunne Ehezáya kẹ nwanyi eduta Jowashi
dufu l'ẹke ndibe eze ono, eeme t'e gbushia ono nọ. Yo duta yẹle onye ehe iya nụ; je
edomia lẹ mkpura; shi ẹge ono wohaaru iya Atalaya; k'ọphu bụ l'ẹ to gbuhedu iya.
3 E domiru Jowashi yẹle onye ehe iya nụ l'eze-ụlo Nchileke afa ishingu l'oge ono,
Atalaya achị ono.

Eekwefuru Atalaya íkè
(2 Iphe 23:1-15)

4 Yo rua l'afa k'ẹsaa; Jehoyada abya ezia t'e je ekua ndu ishi, achịgbaa ụkporo ndu
sọja ụkporo ise ise, shi l'alị Karu; mẹ ndu nche t'e duru ẹphe byakfuta iya l'eze-ụlo
Nchileke. Ẹphe l'iya agbaa ndzụ; yo mee; ẹphe eribuaru iya nte l'ụlo Ojejoje ono. Yọ
abya ekoshi ẹphe Jowashi, bụ nwatibe eze ono.
5 Yọ bya atụaru ẹphe ekemu; sụ: "Ọwaa iphe, unu e-me ndọ-ọ: Unu kee onwunu
ụzo ẹto unubẹ ndu ono, echeje nche mbọku ọtu-ume ono. T'ụzo lanụ je anọdu lẹ
nche l'ufu-eze;
6 ụzo lanụ anọdu lẹ nche l'ọnu-ụzo Suu; ụzo lanụ ọphu a-nọdu l'ọnu-ụzo, nọ l'azụ
ndu nche ono. Ono bụ ẹge unu e-shi chee ụlo ono; k'ọphu ẹ te enwutsudu iya.
7 Ụzo labụ l'unu, bụ ndu ẹ-te chejedu nche mbọku ọtu-ume a-nọduje lẹ nche l'eze-
ụlo Nchileke; gbochita eze.
8 Unu gudegbaa ngwa-ọgu unu l'ẹka gbaa eze, bụ Jowashi mgburumgburu. Iphe,
bụ onye shitaru ẹke unu nọ; unu gbua onye ọbu. Unu swijeru eze eswiru l'ejeje; mẹ
l'alala."
9 Ndu ishi, achịgbaa ụkporo ndu sọja ise ise ono emee ẹge ono Jehoyada, bụ onye
achịjeru Nchileke ẹja kfuru ẹphe ono. Onyenọnu eje eduta ndu nk'iya, bụ ndu nche
kẹ mbọku ọtu-ume; mẹ ndu ọphu chigewaru nụ l'alawa alala; ẹphe abyakfutashia
Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja.
10 Onye ono, achịjeru Nchileke ono achịta arwa; mẹ iphe ono, eegudeje gbobuta
onwonye ono, shi bụru kẹ Dévidi, e doberu l'eze-ụlo Nchileke ono woru nụ ndu ishi,
achịgbaa ụkporo ndu sọja ise ise ono.
11 Ndu nche ono apagbaaru ngwa-ọgu l'ẹhu l'ẹhu vudo; gbaa eze mgburumgburu
tsube l'ụzo ọhuda eze-ụlo ono jeye l'ụzo isheli iya; mbụ jeye l'ẹnya-ngwẹja Ojejoje;
mẹ eze-ụlo ono.
12 Jehoyada abya edufuta nwatibe eze ono; bya eworu okpu-eze kpube iya; woru
ẹkwo, ekemu Nchileke nụ iya. Ẹphe awụa ya manụ l'ishi; chia ya eze. Ndu ono
akụaru iya ẹka; zụa ya; sụ: "Ndzụ ngu ndzụ ogologo; nggụbe eze!"

13 Atalaya anụlephu ụzu, ndu nche; mẹ ndu ọha atụ l'eze-ụlo Ojejoje; tụgbua
jekfushia ẹphe l'ẹke ono.
14 Yọ bya elee ẹnya; phụ ẹge eze ono vudo l'iku itso, bụ iya bụ ẹge ome-l'alị kfuru;
phụkwaaphu lẹ ndu ishi ndu sọja; mẹ ndu egbuje ụpyoku vudonyabe iya; mẹ ẹge
ndu alị ono l'ẹphe ha chịkoru etegbaa ẹswa; l'egbu ụpyoku. Yọ gbajashịa uwe iya;
chia mkpu; sụ: "Ẹjo iphe eme-o! Ẹjo iphe eme-o!"
15 Ya ndono; Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja abya atụaru ndu ishi ụkporo
ndu sọja ise ise ono ekemu; sụ ẹphe: "Unu kpụfuta nwanyi ono l'ẹke ono, ndu nche
nọ ono. Unu egude ogu-mbeke gbua iphe, bụ onye tso iya nụ." Kẹ l'onye ono, achịjeru
Nchileke ẹja ono sụru: "T'e b'e gbukwa iya l'eze-ụlo Nchileke."
16 Tọ dụ iya bụ; ẹphe egude iya; kpụ-rua ọnu ẹke ịnya eshije abahụ l'ufu-eze; woru
iya gbua l'ẹke ono.

Jehoyada edozi alị Júda
(2 Iphe 23:16-21)

17 Jehoyada abya emee t'eze; mẹ ndu Júda; ẹphe lẹ Ojejoje gbaa ndzụ. Ndzụ ono,
ẹphe gbaru ono abụru l'ẹphe a-bụru ndu e gude ire ẹphe ẹka l'ẹke ibe ẹphe nọ; mẹ
l'ẹke Ojejoje nọ.
18 Ndu alị ono l'ẹphe ha ejeshia l'eze-ụlo Bálụ je enwutsushia ya; tụko ẹnya-ngwẹja
Bálụ; mẹ iphe bụ ntẹkpe iya tsua yọgiriyogiri. Ẹphe egbua Mátanu, bụ onye achịjeru
Bálụ ẹja l'ifu ẹnya-ngwẹja Bálụ.
Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja abya eye ndu nche; ẹphe echelahaa eze-ụlo
Nchileke.
19 Yo duta ndu ishi ụkporo ndu sọja ise ise ono, shi Karu; mẹ ndu nche; mẹ ndu alị
ono l'ẹphe ha; ẹphe eshi l'eze ụlo Nchileke dufuta onye eze ono; duba iya l'ufu-eze.
Ẹke ẹphe shiru bụ l'ọnu-nggamgbo ẹke ndu nche anọduje. Eze eje anọdu l'aba-eze
iya; wata ọchi ndu Júda.
20 Ẹhu atsọlahaa ndu alị ono l'ẹphe ha ẹna. Nchị abya adụ ẹphe ono ndoo; kẹ l'e
gudewa ogu-mbeke gbua Atalaya l'ufu-eze.
21 Iphe Jowashi gbaru bụ afa ẹsaa teke ọ wataru achịchi.

12

Jowashi bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 24:1-16)

1 L'afa, kwe Jéhu afa ẹsaa k'ọphu ọ bụ eze ndu Ízurẹlu; bẹ Jowashi wataru achịchi
lẹ Jerúsalemu. Yọ chịa ụkporo afa labụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Zibaya; onye
Besheba.
2 Jowashi bẹ mekotaru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje l'oge nk'iya; kẹle
Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja shi akpọ-ziru iya ụzo.
3 Obenu l'ẹke aagbajẹ ẹja b'ẹ te ewofudu; ndu alị ono l'ejeje ogwo ẹja; l'akpọ ínsẹnsu
ọku l'eli ẹke ono.
4 Jowashi abya ekfuru yeru ndu achịjeru Nchileke ẹja; sụ ẹphe: "Unu natakọta
iphe, bụ okpoga, dụ nsọ, eewobataje l'eze-ụlo Nchileke; mbụ okpoga, aatụtaje l'ụtu;
okpoga, e ketaru onyenọnu t'ọ kfụje; mẹ okpoga, madzụ gude obu iya bya anụ l'eze-
ụlo Nchileke.
5 Tẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja l'onye l'onye natakọta okpoga ono l'ẹka onye edobeje
okpoga t'e gude iya mekwaa iphe, bụ ẹke mebyihuru nụ l'ụlo Ojejoje."
6 Ọle ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ta watadu omekwa eze-ụlo Nchileke ono
jeye l'afa, kwe Jowashi ụkporo afa l'afa ẹto; k'ọphu ọ wataru achịchi.
7 Eze, bụ Jowashi abya ekua Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu
achịjeru Nchileke ẹja ọdo jị ẹphe: "?Bụ ngụnu meru iphe unu te emekwadu iphe

ono, mebyishihuru l'eze-ụlo Nchileke ono? Unu ba anatahẹkwa ndu edobeje okpoga okpoga ọdo. Unu wotachia okpoga ọphu nọ unu l'ẹka nụ t'e gude mekwaa eze-ụlo ono."
8 Ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ekweta l'ẹphe ta anatahẹdu okpoga ọdo; yeru l'ẹphe te emekwadu eze-ụlo Nchileke ono l'onwẹphe.
9 Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja apata okpoko; swofua ya ụzo l'okfuchi iya; je eworu iya dobe l'ẹnya-ngwẹja Ojejoje l'ụzo ẹka-ụtara teke aabata l'eze-ụlo Nchileke ono. Ndu achịjeru Nchileke ẹja ndu ọphu eche ẹke, eeshi abata l'eze-ụlo Nchileke l'ewotaje okpoga, e wobataru l'eze-ụlo ye l'okpoko ono.
10 Yọo bụje; okpoga ono -halẹphu nshinu l'okpoko ono; onye ederu eze ẹkwo; mẹ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja abya agụa ya; chịru ye l'ẹkpa; kechia.
11 Ẹphe gụtsua okpoga ono l'ẹge ọ ha; ẹphe eworu iya nụ ndu bụ ishi eleta ẹnya l'ozi eze-ụlo ono. Yọ bụru l'okpoga ono bẹ ẹphe eshije l'akfụa ndu eje ozi l'eze-ụlo Nchileke ono ụgwo: mbụ ndu kapyịnta; ndu akpụ ụlo ọbu akpụkpu;
12 ndu edo ụlo; mẹ ndu akụkposhi mkpuma. Yọ bụru l'okpoga ono bẹ ẹphe eshije zụta oshi; mẹ mkpuma, a gbakpọshiru agbakpọshi, e gude emekwa eze-ụlo Nchileke ono. Yọ bụru iya b'e gude mekota l'iphemiphe ọbule, eemekwa emekwa l'eze-ụlo ono.
13 Ẹ tọ dụkwa okpoga ono ọphu e gude mee efere mkpọla-ọcha; mẹ iphe, apaje òwúú urọku; mẹ ochi, eeyeje mini; mẹ ụpyoku; mẹwaru iphe ọdo, e gude mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha mee dobe l'eze-ụlo Nchileke ono.
14 Ọ bụlephu ndu eje ozi l'eze-ụlo ono bẹ a nụru iya t'ẹphe gude mekwaa eze-ụlo ono.
15 Ẹ ta sụbua ndu a nụru okpoga ono t'ẹphe bya edoo ẹge ẹphe shiru kpaphushia ya; kẹ l'ẹphe bụ ndu gude ire-lanụ eje ozi ono.
16 Okpoga, shi lẹ ngwẹja ndu ikpe-nmaru; mẹ kẹ ngwẹja ndu iphe, dụ ẹji b'ẹ te wobatadu l'eze-ụlo Nchileke. Ndu nwe iya nụ bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja.
17 Yọ bụru teke ono bẹ Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu jeru je etso ndu Gatụ ọgu; lụta iya. Yọ ghakọbe jeshia ọgu lẹ Jerúsalemu.
18 Jowashi, bụ eze ndu Júda egwota iphemiphe ọbule, nna iya phẹ, bụ Jehoshafatu; Jehoramu; mẹ Ehezáya, bụ ndu shi bụru eze ndu Júda doberu Ojejoje iche; mẹ ọphu yẹbedua doberu Ojejoje iche; mẹ mkpọla-ododo, a phụru l'ẹke eedobeje ẹku l'eze-ụlo Nchileke; mẹ l'ufu-eze; gwolaaru Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu. Yo chịta ndu sọja iya; shi lẹ Jerúsalemu lụfu-shia.

Anwụhu Jowashi

19 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jowashi shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
20 Ndu ozi Jowashi achịaru iya ẹjo idzu; woru iya gbua l'ụlo, nọ lẹ Bẹ́tu-milo l'ụzo, shiru jee Sila.
21 Ndu ozi iya ọphu gburu iya nụ ọphu bụ Jozaka Shimeyatu; mẹ Jehozabadu Shoma. Tọ dụ iya bụ; Jowashi anwụhu; e lia ya l'ẹke e liru nna iya phẹ lẹ Mkpụkpu Dévidi. Nwatibe iya, bụ Amazáya abya abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

13

Jehowahazu bụ eze ndu Ízurẹlu

1 L'afa, kwe Jowashi Ehezáya ụkporo afa l'afa ẹto, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Jehowahazu Jéhu wataru ọchi ndu Ízurẹlu lẹ Saméríya. Iphe, ọ chịru bụ afa iri l'ẹsaa.
2 O meru iphe, dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje. O tsoru ụbeka, Jeróbuwamu Nébatu; mbụ iphe ono, o meru ndu Ízurẹlu; ẹphe e-mee ono. Ẹ tọ habụa ome iphe, dụ ẹji.

3 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje atukoshi ndu Ízurẹlu ẹhu-eghughu iya; chịru ẹphe ye l'ẹka
Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu; mẹ l'ẹka nwatibe iya, bụ Bénu-Hadadu.
4 Jehowahazu abya ekfuru nụ Ojejoje; Ojejoje angaaru iya nchị; kẹ l'ọ phụru ẹge
eze ndu Áramu gude akpa ndu Ízurẹlu ẹhu.
5 Ojejoje abya anụ ndu Ízurẹlu onye dzọru ẹphe; ẹphe anahụ ndu Áramu. Ndu
Ízurẹlu abya eburu lẹ nchị-odoo ẹge ẹphe shihawa buru.
6 Obenu l'ẹphe ta hadu ẹka l'ẹjo iphe ono, ndibe Jeróbuwamu meru ono; mbụ iphe
ono, o meru ndu Ízurẹlu; ẹphe emee ono. Iphe ono l'ọ ha b'o yekotaru ẹka. Yọ bụru
ẹge itso Ashera nọ lẹ Saméríya nọ b'ọ nọ.
7 Ẹ to nwedu ndu sọja Jehowahazu phọduru nụ; gbahaa ụkporo ndu sọja labụ lẹ
ndu sọja iri, bụ ndu agbajẹ ịnya; mẹ ụgbo-ịnya iri; mẹ ụkporo ụnu ndu sọja l'ise,* bụ
ndu sọja k'ọkpa; kẹ l'eze ndu Áramu bẹ gbugeru ndu ọphu; mbụ dzọo ẹphe pyaapyaa
l'ọ bụ ẹja.

Anwụhu Jehowahazu

8 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jehowahazu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua
meru; mẹ ike, ọ kparu b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze
Ízurẹlu.
9 Jehowahazu anwụhu lakfushia nna iya phẹ; e lia ya lẹ Saméríya. Jehowashi, bụ
nwatibe iya nwoke abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

Jehowashi bụ eze ndu Ízurẹlu

10 L'afa, kwe Jowashi ụkporo afa l'afa iri l'ẹsaa, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ
Jehowashi Jehowahazu wataru ọchi ndu Ízurẹlu. Iphe, ọ chịru bụ afa iri l'ishingu
lẹ Saméríya.
11 O meru iphe, dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje. Ẹ tọ habụa ome ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu
Nébatu meru; mbụ iphe ono, o meru ndu Ízurẹlu; ẹphe e-mee ono. Ẹ tọo habụa ẹjo
iphe ono.

Anwụhu Jehowashi

12 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jehowashi shi achị; mẹ iphemiphe ọbule yẹbedua
meru; yeru ike, o gude tso Amazáya, bụ eze ndu Júda ọgu; b'e dekotaru l'ẹkwo, e
deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
13 Jehowashi anwụhu lakfushia nna iya phẹ; e lia ya l'ẹke e liru ndu eze ndu Ízurẹlu
lẹ Saméríya. Jeróbuwamu, bụ nwatibe iya abya anọdu l'ọkwa-eze ono.

Anwụhu Eláyisha

14 Yọ bụru teke ono bẹ iphe-ememe, bụ iya mekochaaru gbua Eláyisha guderu iya.
Jehowashi, bụ eze ndu Ízurẹlu ejeshia ya ajịji. Yo rua bya aralahaa ẹkwa l'ifu iya;
sụ: "Nna iya-ee! Nna iya-ee! Nggụbe ụgbo-ịnya; bya abụru ọ-gba-ịnya-ọgu ndu
Ízurẹlu!"
15 Eláyisha asụ iya: "T'o wota ụta; yo seta akfụ." Jehowashi abya ewota iya.
16 Eláyisha asụ eze ndu Ízurẹlu ono: "Gude ẹka ngu seta akfụ ono!" Yọ bya eseta
iya. Eláyisha abya atụ-kobe eze ono ẹka l'ẹka nk'iya;
17 sụ iya: "Gụhaa windo ọphu nọru laa ụzo ẹnyanwu-ahata!" Yọ gụhaa ya.
Eláyisha asụ iya: "Gbaa akfụ ono!" Yọ gbaa ya. Eláyisha asụ iya: "Ono bụ akfụ
Ojejoje, e-gude mekputa ndono! Ono bụ akfụ, ii-gude lụ-gbua ndu Áramu; kẹ l'ii-
mekputa ẹphe lẹ Afẹku; ẹphe abụru kpurupyata."

---

* **13:7 13:7** Iphe ọ bụ bụ 10,000.

18 Eláyisha asụkwa iya phụ: “Wota akfụ ono!” Yo wota iya. Yọ sụ eze ndu Ízurẹlu
ono: “Sụa ya l'alị!” Yọ sụa ya ụgbo ẹto; haa ya.
19 Ẹhu eghulahaa onye kẹ Nchileke ono eghughu l'ẹke ọ nọ. Yọ sụ: “I gege asụ iya
ugbo ise; m'ọ -bụ ụgbo ishingu; k'ọphu i gege alụ-gbukwanu ndu Áramu jeye ẹphe
abụ-geeru kpurupyata. Ọle nta-a bụ ugbo ẹto kpụu bẹ ii-mekputa ẹphe.”
20 Tọ dụ iya bụ; Eláyisha anwụhu; e lia ya.

Ndu ọ-lụa-ọlaa, shi Móabu eshi awubataję l'alị Ízurẹlu lẹ mini ọdungu.
21 Yo be ujiku lanụ; yo nweru ndu eli odzu. Ẹphe aphụlephu ndu ọ-lụa-ọlaa ono;
paru odzu nwoke ono chee l'ili Eláyisha; gbalashịa. Odzu nwoke ono eje edenyi
l'ọkpu Eláyisha; teta; bya evudo l'ọkpa iya ẹphe ebo.

Ọgu ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Áramu

22 L'oge kẹ Jehowahazu bẹ Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu kpakọtaru ndu Ízurẹlu ẹhu.
23 Ọle Ojejoje anọduje emeru ndu Ízurẹlu eze-iphe-ọma; l'aphụru ẹphe imiko; too
kweje t'o nweru iphe e-me ẹphe. Iphe, kparu iya nụ abụru ndzụ ono yẹle Ébirihamu;
Áyizaku; mẹ Jékọpu gbaru ono. Jeye ntanụ-a b'ẹ tọ bụdu uche iya tẹ ya mebyishia
ẹphe; m'ọ bụ tẹ ya chịfu ẹphe l'ifu iya.
24 Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu anwụhulephu; nwatibe iya; mbụ Bénu-Hadadu
abụru eze; nọ-chia ẹnya iya.
25 Yọ bụru teke ono bẹ Jehowashi Jehowahazu natakọtaru iya mkpụkpu ono, Hazẹlu
shi nata nna iya; mbụ Jehowahazu l'ọgu ono. Jehowashi emekputa iya ugbo ẹto; shi
ẹge ono naphutakota mkpụkpu ndu Ízurẹlu azụ.

14

Amazáya bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 25:1-24)

1 L'afa, kwe Jehowashi Jehowahazu afa labụ, ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu bẹ Amazáya
Jowashi wataru ọchi ndu Júda.
2 Iphe ọ gbaru bụ ụkporo afa l'afa ise teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo afa
l'afa tete lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Jehowadinu; onye Jerúsalemu.
3 Amazáya bẹ meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje. Ọ bụ l'ẹ to merudu iya
l'ọ bụ ochechoroche iya, bụ Dévidi. O tsoleruphu ụbeka nna iya, bụ Jowashi.
4 Obenu l'ẹ to woshidu ẹke ono, aagwaję iphe ono. Ndu Júda eshi anọduje l'ẹke
ono egwo ẹja; l'akpọ ínsẹnsu ọku.
5 Ẹka eshihulephu Amazáya ike l'ọchichi; yo gbushia ndu ozi iya ono, bụ ẹphe
gburu nna iya teke ọ bụ eze ono.
6 Ọ bụ l'ẹ to gbudu ụnwegirima ndu mgbugbu-madzụ ono; kẹ l'o tsoru iphe ono,
e deru l'ẹkwo ekemu Mósisu l'ẹke ono, Ojejoje tụru ekemu; sụ: “Ndu mụru nwa b'ẹ
te egbudu l'ụgwo iphe, ụnwu ẹphe metaru; ọphu 'e gbukwanu ụnwegirima l'ụgwo
iphe, ndu, mụru ẹphe metaru; onyenọnu bẹ a-la l'iphe, o metaru.”
7 Ọ bụ Amazáya bẹ gburu ndu Édọmu ụnu madzụ ugbo ụkporo l'ise lẹ Nsụda Alị
Únú; bya alụta mkpụkpu Sela l'ọgu; woru iya gụa Jọkutelu. Yọ bụru ẹpha ono bẹ
ọoza jeye ntanụ-a.
8 Tọ dụ iya bụ; Amazáya abya ezia ozi t'e je ezia eze ndu Ízurẹlu; mbụ Jehowashi
Jehowahazu Jéhu: “T'ọ bya t'ayi kpọgba iya.”
9 Jehowashi, bụ eze ndu Ízurẹlu eziphu Amazáya, bụ eze Júda ozi azụ; sụ iya:
“Oshi uke, nọ l'alị ugvu Lébanọnu ziru oshi sida ugvu Lébanọnu; sụ iya: ‘Tẹ

nwatibe iya byanụ bya alụa ada iya.’ Ya ndono; anụ-ẹgu-ẹgbudu alị ugvu Lébanọnu eswedelephu; dzọo uke ono pyaapyaa.

10 I mekputawaru ndu Édọmu; gbe gudewa iya rụ l'eku onwongu. Ọphu t'ẹpho ji ngu l'ọphu i meru; nggu ejibe onwongu ejibe. ?Bụ ngụnu meru iphe ịichoru onwongu okfu; nggu lẹ ndu Júda ishi-ephuhu?”

11 Ọ bụ lẹ Amazáya ta angaduru iya nchị. Tọ dụ iya bụ; Jehowashi, bụ eze ndu Ízurẹlu achịta ndu sọja iya jeshia yẹle Amazáya eje akpọgba iya lẹ Bẹ́tu-Shẹmeshi Júda.

12 Ndu Ízurẹlu alụ-gbua ndu Júda; onyenọnu eye ọkpa l'ọso; gbalashịa; lashia l'ufu ẹphe iche iche.

13 Jehowashi, bụ eze ndu Ízurẹlu akpụa Amazáya Jowashi Ehezáya, bụ eze ndu Júda lẹ ndzụ lẹ Bẹ́tu-Shẹmeshi. Yo jeshia Jerúsalemu je enwutsushia ụpho-mkpuma Jerúsalemu; shita lẹ Ọnu-Ụzo ndu Ífuremu je erua lẹ Ọnu-Ụzo Agụga; nwutsushia ẹke ogologo iya ruru ụnu ntụ-ọkpa.

14 Ọ chịtakotaru mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha; mẹwaru ivu, nọkota l'eze-ụlo Nchileke; mẹ ọphu nọ l'ẹke eedobeje ẹku l'ụlo-eze. O nweru ndu ọphu e guderu l'ọgu, ọ chịru laa Saméríya; t'a bya agbata ẹphe agbata.

Anwụhu Jehowashi

15 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jehowashi shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru; yeru ike, ọ kparu; mẹ ẹge yẹle Amazáya, bụ eze ndu Júda gude lụa ọgu; b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.

16 Tọ dụ iya bụ; Jehowashi anwụhu lakfushia nna iya phẹ; e lia ya l'ẹke eelije ndu eze lẹ Saméríya. Nwatibe iya; mbụ Jeróbuwamu abya abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

Anwụhu Amazáya

17 Amazáya Jowashi, bụ eze ndu Ízurẹlu bẹ nọru afa iri l'ise lẹ Jehowashi Jehowahazu, bụ eze ndu Ízurẹlu nwụhutsuaru.

18 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Amazáya shi achị b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.

19 Lẹ Jerúsalemu b'a nọ chịaru Amazáya ẹjo idzu. Yọ gbalaa lashia Lakíshi. Ẹphe eye ndu jekfuru iya nụ lẹ Lakíshi l'ẹke ono; je eworu iya gbua.

20 Ẹphe egude ịnya palata iya bya elia lẹ Jerúsalemu l'ẹke e liru nna iya phẹ lẹ Mkpụkpu Dévidi.

21 Ndu Júda l'ẹphe ha ewota Azaríya, bụ onye nọwaru afa iri l'ishingu mee ya eze l'ọzori nna iya, bụ Amazáya.

22 Ọ bụ Azaríya bẹ kpụkwa-ziru mkpụkpu Élatu; woru iya nụ-phu ndu Júda azụ lẹ Amazáya nwụhutsuaru lakfushia nna iya phẹ.

Jeróbuwamu k'ẹbo bụ eze ndu Ízurẹlu

23 L'afa, kwe Amazáya Jowashi afa iri l'ise, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Jeróbuwamu Jehowashi wataru ọchi ndu Ízurẹlu. Iphe, ọ chịru bụ ụkporo afa labụ l'afa lanụ lẹ Saméríya.

24 O meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ẹ tọ hadu ome ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru tẹ ndu Ízurẹlu mee ono.

25 Ọo ya b'e shi l'ẹka; a nataphukota ókè-alị ndu Ízurẹlu azụ; shita lẹ Lebo-Hámatu jeye lẹ Eze Ẹnyimu Araba. O shi ẹge ono vụa; mbụ iphe ono, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu shi l'ọnu nwozi iya, bụ Jona Amitayi kfua; mbụ onye nkfuchiru Nchileke ono, shi Gatu Hefa ono.

26 Ojejoje bẹ phụwaru ẹge iphe-ẹhuka, ndu Ízurẹlu hatabe nshinu; tsube lẹ ndu ọphu bụ ohu je akpaa lẹ ndu ọphu bụ amadụ: to nwe onye a-gbaru ẹphe mkpu.
27 Ọ bụ lẹ keshinu Ojejoje te kfudu lẹ ya e-me t'ẹpha ndu Ízurẹlu chịhu lẹ mgboko-a b'o shi l'ẹka Jeróbuwamu Jehowashi dzọfuta ẹphe.
28 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jeróbuwamu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru: ike, ọ kparu; ọgu, ọ lụtsuaru; yeru ẹge o shi nataphu Damásukọsu; mẹ Hámatu azụ l'ẹka ndu Júda; woru nụ ndu Ízurẹlu b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
29 Tọ dụ iya bụ; Jeróbuwamu anwụhu lakfushia nna iya phẹ, bụ iya bụ ndu eze ndu Ízurẹlu. Zekaráya, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

15

Azaríya bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 26:1-5)

1 L'afa, kwe Jeróbuwamu ụkporo afa l'afa ẹsaa, ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu bẹ Azaríya Amazáya wataru ọchi ndu Júda.
2 Iphe ọ gbaru bụ afa iri l'ishingu teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo afa labụ l'afa iri l'ẹbo lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Jekolaya; onye Jerúsalemu.
3 Azaríya bẹ meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje ẹge nna iya; mbụ Amazáya meru.
4 Obenu l'ẹ to wofudu ẹke aagwajẹ iphe; ndu Júda l'ejeje ọgba ẹja l'ẹke ono; l'akpọ ínsẹnsu ọku.

Ẹhu-labụ eme Azaríya
(2 Iphe 26:16-23)

5 Ojejoje abya alọru ẹhu-labụ tụ eze ono; yọ taa ya jeye teke ọ nwụhuru. Ẹhu-labụ ono emee; yo shi buru iche. Jótamu, bụ nwatibe iya abụru ishi l'ufu-eze; mekochaa wata ọchi ndu alị ono l'ọzori iya.
6 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Azaríya shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
7 Ya ndono; Azaríya anwụhu lakfushia nna iya phẹ; e lia ya l'ẹke e liru nna iya phẹ lẹ Mkpụkpu Dévidi. Jótamu, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

Zekaráya bụ eze ndu Ízurẹlu

8 L'afa, kwe Azaríya ụkporo afa l'afa iri l'ẹsato, ọ wataru ọbu eze ndu Júda bẹ Zekaráya Jeróbuwamu wataru ọbu eze ndu Ízurẹlu. Iphe, ọ chịru bụ ọnwa ishingu lẹ Saméríya.
9 Zekaráya bẹ meru iphe, dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje l'ọ bụ nna iya phẹ. Ẹ tọ habụa ome ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu Nébatu meru ono; mbụ iphe ono, o meru ndu Ízurẹlu; ẹphe emee ono.
10 Tọ dụ iya bụ; Shalumu Jábẹshi agbaaru Zekaráya ẹjo idzu; nọdu l'ifu ndu Ízurẹlu gbua ya; bya abụru eze nọ-chia ẹnya iya.
11 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Zekaráya shi achị b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
12 Tọ dụ iya bụ; iphe ono, Ojejoje kfuru Jéhu ono avụa; mbụ iphe ono, o kfuru iya; sụ: "L'ọ bụ ụnwu iya phẹ a-nọdu anọ l'aba-eze ndu Ízurẹlu chịa jeye l'ọgbo k'ẹno."

Shalumu bụ eze ndu Ízurẹlu

13 Shalumu Jábẹshi wataru achịchi l'afa, kwe Uzáya ụkporo afa l'afa iri lẹ tete, ọ wataru ọchi ndu Júda. Iphe, ọ chịru bụ ọnwa lanụ lẹ Saméríya.

14 Menahẹmu Gadi eshi lẹ Tíza jeshia Saméríya. Yọ nọdu lẹ Saméríya l'ẹke ono tso
Shalumu Jábẹshi ọgu; gbua ya; bụru eze nọ-chia ẹnya iya.
15 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Shalumu chịru; mẹ ẹjo idzu, ọ gbaru b'e dekotaru
l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
16 Teke ono bẹ Menahẹmu shi lẹ Tíza tso ndu Tifuza ọgu; woru ẹphe lụa; mbụ lụa
lụa ndu bunyabe ẹphe; bufushia iphe, bụ ụnwanyi, dụ ime ẹpho; kẹ l'ẹphe jịkaru
iya.

Menahẹmu bụ eze ndu Ízurẹlu

17 L'afa, kwe Azaríya ụkporo afa l'afa iri lẹ tete, ọ wataru ọchi ndu Júda; bẹ
Menahẹmu Gadi wataru ọchi ndu Ízurẹlu. Iphe, ọ chịru bụ afa iri lẹ Saméríya.
18 Menahẹmu bẹ meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. L'oge ọchichi iya l'ọ ha b'ẹ to wofubua
ẹka l'iphe, dụ ẹji ono, Jeróbuwamu Nébatu meru ono; mbụ ono, o meru; ndu Ízurẹlu
emee ono.
19 Eze ndu Asiriya; mbụ Pulu achịru ndu sọja bya ọgu ọ-lụru-ọlaa lẹ Ízurẹlu.
Menahẹmu anụ iya ụkporo ụnu ẹkpa mkpọla-ọcha labụ l'ụkporo ẹkpa iri; t'o yetaru
iya ẹka; tẹ ẹka shia ya ike l'ọchichi.
20 Yọ bụru lẹ Ízurẹlu bẹ Menahẹmu shi nafụta okpoga ono. Yọ bụru ndu nweru
iphe l'alị ono b'o naru ụkporo mkpọla-ọcha labụ lẹ mkpọla-ọcha iri iri l'onye l'onye;
nụ eze ndu Asiriya. Eze ndu Asiriya ono atụgbua laphushia azụ; tọ nọduhe l'alị ono.
21 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Menahẹmu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua
meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.
22 Menahẹmu anwụhu lakfushia nna iya phẹ. Nwatibe iya; mbụ Pekahaya abụru
eze; nọ-chia ẹnya iya.

Pekahaya bụ eze ndu Ízurẹlu

23 L'afa, kwe Azaríya ụkporo afa labụ l'afa iri, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Pekahaya
Menahẹmu wataru ọchi ndu Ízurẹlu. Iphe, ọ chịru bụ afa labụ lẹ Saméríya.
24 Pekahaya bẹ meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ẹ tọ habụa ome ẹjo iphe ono,
Jeróbuwamu Nébatu meru ono; mbụ iphe ono, o meru ndu Ízurẹlu; ẹphe emee ono.
25 Onye ishi ndu sọja Pekahaya, aza Peka Remaliya agbaaru iya ẹjo idzu; gbata
ụkporo madzụ labụ l'ụmadzu iri lẹ Gíledu; ẹphe etsoru iya je etso Pekahaya ọgu l'ẹke
a kpụru; yo shihu ike l'ufu-eze lẹ Saméríya. Ẹphe egbua ya; gbukwaaphu Agọbu; mẹ
Ariye yeru iya. Yọ bụru iya bụ lẹ Peka egbua Pekahaya; bya abụru eze; nọ-chia ẹnya
iya.
26 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Pekahaya shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua
meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.

Peka bụ eze ndu Ízurẹlu

27 L'afa, kwe Azaríya ụkporo afa labụ l'afa iri l'ẹbo, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Peka
Remaliya wataru ọchi ndu Ízurẹlu. Iphe, ọ chịru bụ ụkporo afa lẹ Saméríya.
28 Peka meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ẹ tọ habụa ome ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu
Nébatu meru; mbụ ono, o meru ndu Ízurẹlu; ẹphe emee ono.
29 Teke Peka bụ eze ndu Ízurẹlu bẹ Tigulatu-Pilesa, bụ eze ndu Asiriya nataru
mkpụkpu Ịjọnu; nata Ébẹlu-Bẹ́tu-Maaka; nata Janowa; nata Kedeshi; nata Házọ. Ọ
natakwarụphu alị Gíledu; mẹ alị Gálili, bụ iya bụ alị ndu Náfutali l'ọ ha; kpụa ndu
ẹke ono lẹ ndzụ lashia Asiriya.
30 Yo be l'afa, kwe Jótamu Uzáya ụkporo afa, ọ wataru ọbu eze ndu Júda; Hosáya
Ela agbaaru Peka Remaliya ẹjo idzu; woru iya gbua; bụru eze nọ-chia ẹnya iya.

31 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Peka shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru
b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Ízurẹlu.

Jótamu bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 27:1-9)

32 L'afa, kwe Peka Remaliya afa labụ, ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu bẹ Jótamu Uzáya
wataru ọchi ndu Júda.
33 Iphe ọ gbaru bụ ụkporo afa l'afa ise teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa iri l'ishingu
lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Jerusha; nwatibe Zadọku.
34 Jótamu bẹ meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje ẹge ono nna iya; mbụ
Uzáya meru ono.
35 Obenu l'ẹ to wofudu ẹke aagwajẹ iphe. Ndu ono l'agba ẹja; l'akpọ ínsẹnsu ọku
l'ẹke ono. Jótamu bụ iya kpụkwaru ọnu -ụzo imeli l'eze-ụlo Nchileke.
36 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jótamu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru
b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
37 Yọ bụru teke ono bẹ Ojejoje wataru ozi Rezinu, bụ eze ndu Áramu; mẹ Peka
Remaliya t'ẹphe jeje otso ndu Júda ọgu.
38 Jótamu anwụhu; lakfushia nna iya phẹ; e lia ya l'ẹke e liru nna iya phẹ lẹ
Mkpụkpu Dévidi, bụ ochechoroche iya. Nwatibe iya; mbụ Éhazu abya abụru eze
nọ-chia ẹnya iya.

16

Éhazu bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 28:1-4)

1 L'afa, kwe Peka Remaliya afa iri l'ẹsaa, ọ wataru achịchi bẹ Éhazu Jótamu wataru
ọchi ndu Júda.
2 Iphe Éhazu gbaru bụ ụkporo afa teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa iri l'ishingu
lẹ Jerúsalemu. Ẹ to medu iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje, bụ Nchileke iya ẹge
ono ochechoroche iya; mbụ Dévidi meru ono.
3 O tsoru ụbeka ndu eze ndu Ízurẹlu. Ọ kpọru nwatibe iya kẹ nwoke ọku gude
gwoo ẹja; bụ iya bụ ẹjo akpamara ono, iphe bụ mbakeshi ono, Ojejoje chịshiru ndu
Ízurẹlu ono shi anọduje eme.
4 O gworu ngwẹja; kpọo ínsẹnsu ọku l'alị ugvu; mẹ l'iphe, bụ oshi, nweru idzu.
5 Tọ dụ iya bụ; Rezinu, bụ eze ndu Áramu; mẹ Peka Remaliya, bụ eze ndu Ízurẹlu
ejeshia ọgu lẹ Jerúsalemu; je eyechia Éhazu. Ọ bụ l'ẹphe ta dụdu ike lụ-gbua ya.
6 Yọ bụru teke ono bẹ Rezinu, bụ eze ndu Áramu lụta-phuru Élatu azụ; nụ ndu
Áramu. Yọ chịshia ndu Júda lẹ Élatu; ndu Áramu abya ebuchia ya jeye ntanụ-a.

Éhazu eje arọ l'ẹka ndu Asiriya
(2 Iphe 28:16-21)

7 Ya ndono; Éhazu abya ezia t'e je ezia Tigulatu-Pilesa, bụ eze ndu Asiriya: "Lẹ ya
bụ nwozi iya; bụru nwatibe iya." Wo iya: "T'ọ byanụ bya anafụta iya l'ẹka eze ndu
Áramu; mẹ l'ẹka eze ndu Ízurẹlu, bụ ndu byaru iya ọgu."
8 Éhazu abya achịkoo mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo, nọ l'eze-ụlo Nchileke; mẹ
ọphu nọ l'ụlo ẹku l'ufu-eze nụ t'e eje anụru iya eze ndu Asiriya.
9 Eze ndu Asiriya abya ekweta iphe, Éhazu rọru iya; chịta ndu sọja iya; ẹphe awụru
jeshia Damásukọsu je alụta iya; kpụkoo ndu bu l'ẹke ono lẹ ndzụ lashia Kíru; woru
Rezinu gbua.

10 Ya ndono; eze, bụ Éhazu atụgbua jeshia Damasụkosu tẹ ya je aphụ Tigulatu-
pilesa, bụ eze ndu Asiriya. Yo rua; je aphụ ẹnya-ngwẹja lẹ Damásukọsu; bya eseta
iya; dekota ụgbugba iya; mẹ ẹge, ee-gude kpụa ya; nụ t'e wolaaru Uráya, bụ onye
achịjeru Nchileke ẹja.
11 Ya ndono; Uráya, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja ono akpụa ẹnya-ngwẹja ọphu
dụlephu ẹge ono, Éhazu shi Damásukọsu nụ t'e wotaru iya ono. Tẹ Éhazu kwaa; shi
Damásukọsu lata bẹ Uráya gbe kpụ-ghewa nụ ẹnya-ngwẹja ono.
12 Eze eshi Damásukọsu lata bya aphụ ẹnya-ngwẹja ono; jeruta iya ntse; bya egwoo
ya ngwẹja.
13 O gworu ngwẹja-ukfuru; gwoo ngwẹja-nri; mẹ ngwẹja-mẹe; bya ephee mee anụ,
o gburu k'ẹja ẹhu-agụ l'ẹnya-ngwẹja ono.
14 Ẹnya-ngwẹja ono, e gude ope mee, shi nọdu l'ifu Ojejoje ono b'ọ pafụtaru l'ifu
ụlo ono; mbụ ono, nọ lẹ mgbaku ẹnya-ngwẹja ono, a kpụru k'ọphungu yẹle eze-ụlo
Nchileke; je eworu iya dobe l'ụzo isheli ẹnya-ngwẹja ono, ọ kpụru ono.
15 Ya ndono; eze, bụ Éhazu abya atụru ekemu nụ Uráya, bụ onye achịjeru Nchileke
ẹja; sụ iya: "Ọ bụ l'eli ẹnya-ngwẹja-wa, a kpụru k'ọphungu-a bẹ ii-gwoje ngwẹja-
ukfuru l'ụtsu; gwoo ya ngwẹja nri l'urẹnyashi. Ọ bụ l'ẹke-a bẹ ii-gwoje ngwẹja-
ukfuru; mẹ ngwẹja-nri, shi eze l'ẹka; gwoo ya ngwẹja-ukfuru, shi ndu alị-a l'ẹka;
mẹ ngwẹja nri ẹphe; mẹ ngwẹja-mẹe ẹphe. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ii-pheje mee anụ,
ngwẹja-ukfuru; mẹ mee anụ, e gude gwoo ngwẹja ọdo. Ọ bụ l'ẹnya-ngwẹja ono, e
meru l'ope ono bẹ ya e-jeje ọkpata ishi iphe."
16 Uráya, bụ onye ono, achịjeru Nchileke ẹja ono emekota iphe ono, eze Éhazu
kfuru iya ono.
17 Eze, bụ Éhazu akpọkashia iphe ono, e swebegbaaru lẹ mgberemẹku ọ-gba-
kperekpere phụ; pashịa eze efere, shi nọdugbaa l'eli iya. Ọ pafụkwaruphu eze
dụrongu mini phụ, e doberu l'eli oke-eswi phụ, a kpụru l'ope phụ; mbụ ono, shi
nọdu iya lẹ mkpuli ono; woru iya tụ-kobe l'ọkpa-mkpuma.
18 O gude tẹ ya mee iphe, a-dụ eze ndu Asiriya mma l'obu pafụ ẹke oshi-eze
atụkojeru; bya agụ-chia ẹke ndu eze Júda eshije abahụ l'eze-ụlo Nchileke.

Éhazu arọ n-yemẹka l'ẹka ndu Asiriya
(2 Iphe 28:16-21)

19 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Éhazu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru
b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
20 Ya ndono; Éhazu anwụhu lakfushia nna iya phẹ; e lia ya l'ẹke e liru nna iya phẹ
lẹ Mkpụkpu Dévidi. Nwatibe iya kẹ nwoke; mbụ Hezekáya abya bụru eze; nọ-chia
ẹnya iya.

17

Hosáya bụ eze ndu Ízurẹlu

1 L'afa, kwe Éhazu afa iri l'ẹbo, ọ wataru ọchi ndu Júda bẹ Hosáya Ela wataru ọchi
ndu Ízurẹlu. Iphe, ọ chịru bụ afa tete lẹ Saméríya.
2 Hosáya meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje. Ọ bụlephu l'ẹjo iphe, o meru te rudu l'ọ bụ
kẹ ndu vuhawa iya ụzo bụru eze l'alị Ízurẹlu.
3 Shalumanesa, bụ eze ndu Asiriya eje etso Hosáya ọgu; mekputa iya. Hosáya awata
iya ojeru ozi; wata ọtu akịriko l'anụ iya.
4 A nọnyaa; Hosáya ezi t'e je ezia So, bụ eze ndu Íjiputu t'ọ bya eyetaru iya ẹka;
k'ọphu ya ta nọdu atụkwadu akịriko anụ eze ndu Asiriya ẹge o shi atụje iya afa-l'afa
ha. Eze ndu Asiriya abya amarụ l'ọ bụ idzu, Hosáya achị ndono; gude iya tuchia.

5 Eze ndu Asiriya achịta ndu sọja iya; ẹphe awubata l'alị Ízurẹlu; vụa ya kpatakpata.
Ẹphe eje eyechia Saméríya afa ẹto.
6 Yọ bụru l'afa, kwe Hosáya afa tete k'ọphu ọ dụberu bụru eze; bẹ eze ndu Asiriya
nataru Saméríya; kpụa ndu Ízurẹlu lẹ ndzụ; lashia Asiriya. Yo rua; je edobe ẹphe;
ẹphe eburu lẹ Hala; mẹ l'ụzo Ẹnyimu Habọ lẹ Gozanu; chịta ndu ọphu ọ chịtaru;
ẹphe eje ebua lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọ l'alị Mídiya.

Ẹjo iphe, ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Júda meeberu

7 Iphe, meru iphe, ọ mụru ndu Ízurẹlu ẹge ono bụ l'ẹphe mesweru Ojejoje, bụ
Nchileke ẹphe; mbụ onye ono, dufutaru ẹphe lẹ Íjiputu l'ẹka Fero, bụ eze ndu Íjiputu
ono. Ẹphe abalahaaru agwa ẹja;
8 bya emelahaa l'ọ bụ mbakeshi ono, Ojejoje chịshiru ẹphebe ndu Ízurẹlu ono; mbụ
melahaa iphe ono, ndu eze ndu Ízurẹlu wobataru l'alị ono.
9 Ndu Ízurẹlu anọduje eme Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe iphe, ẹ-te vudo nhamụnha
l'edomi. Lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu; bẹ ẹphe kpụshiru ẹke aagwajẹ iphe dobegbaaru
onwẹphe. Ẹphe kpụshiru iya lẹ mkpụkpu, hagbaa nwanshị; kpụshia ya lẹ mkpụkpu,
a kpụru; yo shihugbaa ike.
10 Ẹphe dobegbaaru agwa; kpọbekota itso Ashera l'iphe, bụ eze ugvu l'alị ono; mẹ
iphe, bụ oshi, nweru idzu.
11 Ọ bụ ẹge iphe bụ mbakeshi shi anọduje akpọ ínsẹnsu ọku l'eli ẹke, aagwajẹ
iphe tẹmanu bẹ Nchileke chịfuderu ẹphe l'alị ono; bẹ ndu Ízurẹlu watakwaruphu
akpọkpo. Ẹphe gudewa ẹjo iphe ono kpatsua Ojejoje ẹhu-eghughu.
12 Ẹphe awata ọbaru agwa ẹja; e guderu lẹ Ojejoje sụru ẹphe t'ẹphe ba abakwa.
13 Ojejoje shiwa l'ọnu ndu nkfuchiru iya l'ẹphe ha; mẹ ndu àphù lọo ndu Ízurẹlu;
mẹ ndu Júda ẹka lẹ nchị; sụ ẹphe: "Unu haa ẹjo iphe. Unu meje ekemu iya. Unu
emeje iphe, ya tọru ọkpa iya; mbụ ekemu ono, ya tụru; nụ nna unu phẹ; bya eshi
l'ẹka ndu ozi iya phẹ, bụ ndu nkfuchiru; nụ unu ono."
14 Obenu l'ẹphe ta angadu nchị. Ẹphe ekwefu íkè l'ọbu nna ẹphe, jịkaru kẹ Ojejoje,
bụ Nchileke ẹphe.
15 Ẹphe jịkaru ome iphe, ọ tọru ọkpa iya; jịka ndzụ ono yẹle nna ẹphe gbaru ono;
kwefu íkè l'iphe, ọ nmaru ẹphe ọkwa iya. Ẹphe abalahaaru ụnwu agwa, bụ 'ọ-ga-lẹ-
mkpa ẹja; jeye teke ẹphebedua l'onwẹphe bya abụfuaru 'ọ-ga-lẹ-mkpa. Ẹphe tsoru
ụbeka iphe bụ mbakeshi ono, bupheru ẹphe mgburumgburu; bụ iya bụ ndu ono,
Ojejoje sụru t'ẹphe be etsokwa ụbeka ẹphe ono.
16 Iphe, bụ ekemu, Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe tụkotaru ẹphe l'ọ ha bẹ ẹphe
jịkakotaru. Ẹphe kpụru agwa labụ, dụ l'ọ bụ oke-eswi doberu onwẹphe; dobek-
waphu itso Ashera; balahaaru mkpọ-kpodo; mẹ Bálụ ẹja.
17 Ẹphe kpọru ụnwu ẹphe ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi ọku; gude gwoo ẹja.
Ẹphe shi ejeje lẹ njibya; l'eme amamanshi. Ẹphe woru onwẹphe tọgboru ẹjo iphe
l'ẹnya Ojejoje; shi ẹge ono kpatsua ya ẹhu-eghughu.
18 Ẹhu ghutaberu Ojejoje l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ; k'ọphu bụ l'ọ chịfuru ẹphe l'ifu iya.
Ndu ọ haru nwẹnkinyi bụ ndu ọkpa-ikfu kẹ Júda.
19 Obenu lẹ ndu kẹ Júda te dobekwaphu ekemu Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe. Ẹphe
eye ẹka l'ome iphe ono, ndu Ízurẹlu wobataru ono.
20 Ojejoje ajịkakota iphe bụ o-shi-l'eri Ízurẹlu; nụa ẹphe aphụ bya enwuru ẹphe
nụ ndu kwaru ẹphe l'ọkwata jeye yọ chịfukota ẹphe t'ẹ b'ọ phụjehe ẹphe.
21 Teke Ojejoje bufuru Ízurẹlu l'ọnu-ụlo Dévidi bẹ ẹphe meru Jeróbuwamu Nébatu
eze ẹphe. Jeróbuwamu emee ndu Ízurẹlu; ẹphe ahaa otso Ojejoje; bya emee; ẹphe
emee iphe, dụ ẹji, ha nshinu.

22 Ndu Ízurẹlu yekotaru ẹka l'iphe, bụ ẹjo iphe ono, Jeróbuwamu meru ono. Ẹphe te esefubua ya ẹka;
23 jeye teke Ojejoje chịfuru ẹphe l'ifu iya ẹge ono, o shihawa l'ọnu ndu ozi iya, bụ ndu nkfuchiru kfua ono. A kpụa ndu Ízurẹlu l'alị ẹphe; lashia Asiriya byeye ntanụ.

Ndu ọhodo buchiru Samériya

24 Eze ndu Asiriya eje achịta madzụ lẹ Bábyilọnu; Kuta; Ava; Hámatu; mẹ lẹ Sefavemu je edobe ẹphe t'ẹphe buchishia iphe, bụ mkpụkpu Samériya l'ọzori ndu Ízurẹlu. Ẹphe anaa alị Samériya; buchikota mkpụkpu iya.
25 Teke ndu ono wataru obu l'ẹke ono bẹ ẹphe te shidu abaru Ojejoje ẹja. Ya ndono; Ojejoje eye agụ; yọ je aharu ẹphe tagbushia.
26 E kfuaru iya eze ndu Asiriya: "Lẹ ndu, ọ chịtaru dobe t'ẹphe butsuaru lẹ mkpụkpu Samériya ta makwa nsọ Nchileke alị ono. L'o yeekwaru agụ; yọ wata ẹphe atagbushi; kẹ l'ẹphe ta madu nsọ Nchileke alị ono."
27 Tọ dụ iya bụ; eze ndu Asiriya atụa ekemu; sụ: "T'e duta onye lanụ lẹ ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja, unu kpụtaru l'ẹke ono; t'o je eburu eburu l'ẹke ono; zia ẹphe nsọ Nchileke alị ono."
28 Ya ndono; onye lanụ lẹ ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja, ẹphe shi lẹ Samériya kpụta ejeshia je eburu lẹ Bẹ́telu; zilahaa ẹphe ẹge ẹphe e-shije abaru Ojejoje ẹja.
29 Obenu l'iphe, bụ ndu ọphu nọnu metatsuaru agwa alị ẹphe swibe onwẹphe lẹ mkpụkpu ẹke ẹphe bugbaa; woru iya dobetsua lẹ nwụlo-agwa, ndu Samériya kpụshiru l'ẹke ẹphe agwajẹ iphe.
30 Ndu ọphu shi Bábyilọnu metaru agwa Súkọtu Benotu; ndu ophu shi Kuta emeta agwa Negalu. Ndu ọphu shi Hámatu metaru agwa Ashima;
31 ndu ophu shi Ava emeta agwa Nibuhazu yẹle Tataku. Ndu ọphu shi Sefavemu akpọje ụnwu ẹphe ọku gude gwooru agwa nk'ẹphe ẹja, bụ iya bụ Adụrameleku yẹle Anamẹleku.
32 Ẹphe abajẹkwarua Ojejoje ẹja. Obenu l'ẹphe fọtaru ndu nk'ẹphe t'ẹphe gwajẹru ẹphe iphe lẹ nwụlo-agwa, nọgbaa l'ẹke aagwajẹ iphe.
33 Ẹphe shia abaru Ojejoje ẹja. Obenu l'ẹphe abajẹkwaruphu agwa ẹphe ẹja l'ụzo ndu alị ẹphe agwa iya.
34 Yọ bụru ẹge ẹphe shi emejehawa bẹ ẹphe eme byeye ntanụ ọwaa. Ẹphe ta abadụru Ojejoje ẹja; ọphu ẹphe 'emedu iphe, ọ tọru ọkpa iya; mẹ ome-l'alị iya; ọphu ẹphe 'emedu ekemu iya; mẹ ekemu ono, ọ tụru nụ o-shi-l'eri Jékọpu; mbụ onye ono, ọ gụberu Ízurẹlu ono.
35 Teke Ojejoje yẹle ndu Ízurẹlu gbaru ndzụ b'ọ sụru ẹphe: "T'ẹ b'ọ dụkwa agwa ọdo, unu a-baru ẹja; m'ọ bụ byiaru iya ifu l'alị; m'o bụ jeeru iya ozi; m'ọ bụ gwooru iya ngwẹja.
36 Ọ bụ Ojejoje, bụ iya gude ike iya, ha nshinu; mẹ agburu-ẹhu iya dufuta unu lẹ Íjiputu bẹ unu a-bajẹru ẹja. Ọ bụ iya bẹ unu e-byijeru ifu l'alị; bụru iya bẹ unu e-gwojeru ẹja nụ.
37 Unu kwabẹkwa ẹnya meje iphe, ya tọru ọkpa iya; unu emeje ome-l'alị iya; iphe, ya sụru t'e meje; mẹ ekemu ono, ya deru doberu unu ono jeye lẹ gbururu. Unu ba abajẹkwaru agwa ẹja.
38 Unu ba azahakwa ndzụ ono, unu l'iya gbaru ono; ọphu unu 'abajẹkwaru agwa ẹja.
39 Ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu bẹ unu a-bajẹ-chiaru ẹja. Ọ bụ iya bụ onye a-nafụta unu l'ẹka ndu ọhogu unu l'ẹphe ha."
40 Ọ bụ l'ẹphe ta angadụru iya nchị; l'emelee ẹge ẹphe shi emejehawa.

41 Ya ndono; iphe bụ mbakeshi ono l'abaru Ojejoje ẹja; l'abakwarụphu agwa nk'ẹphe ẹja. Ụnwu ẹphe; je akpaa l'ụnwunwa ẹphe abụru ẹge nna ẹphe meru bẹ ẹphebedua eme byeye ntanụ.

18

Hezekáya bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 29:1-2)

1 L'afa, kwe Hosáya Ela afa ẹto, ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu bẹ Hezekáya Éhazu wataru ọchi ndu Júda.
2 Iphe ọ gbaru bụ ụkporo afa l'afa ise teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo afa l'afa tete lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Abí; nwatibe Zekaráya.
3 Hezekáya bẹ meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje ẹge ono, ochechoroche iya; mbụ Dévidi meru ono.
4 O wofuru ẹke aagwaję iphe; kụpyashia mkpuma, ẹphe doberu nsọ; bya egbutsushia itso Ashera. O tsupyashikwaruphu agwọ phụ, Mósisu gudeje ope mee phụ; kẹle jeye l'oge teke ono bẹ ndu Ízurẹlu shi akpọjekwadu ínsẹnsu ọku anụ iya. Iphe e shi ekuje agwọ ono bụ Nehushutanu.
5 Hezekáya bẹ dakoberu Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu. Ẹ tọ nwedu onye eze ọdo, dụkwadu l'ọ bụ yẹbedua l'iphe, bụ ndu eze ndu Júda l'ẹphe ha; mbụ je akpaa lẹ ndu ọphu vu iya ụzo chịa; mẹ ndu ọphu tsotaru iya nụ.
6 Kẹ l'ọ haru onwiya ẹka l'ẹke Ojejoje nọ. E to tsonyabua Ojejoje tsobuhu iya. O dobekotaru ekemu ono, Ojejoje tụru nụ Mósisu ono.
7 Ojejoje eswiru iya ọkpobe eswiru; k'ọphu bụ l'iphemiphe ọbule, o yeru ẹka l'abụjeru iya ụpete. O kwefuru eze ndu Asiriya íkè; ọphu 'o jebuduaru iya ozi.
8 Ọ lụ-gburu ndu Filisutayịnu; shita lẹ mkpụkpu, ha nwanshị je akpaa lẹ mkpụkpu ẹphe, a kpụru; yo shihu ike; mbụ je akpaa lẹ Gáza yẹle mkpụkpu, gbapheru iya mgburumgburu.
9 L'afa, kwe Hezekáya afa ẹno, k'ọphu ọ dụberu bụru eze ndu Júda, bụ iya bụ afa, kwe Hosáya Ela afa ẹsaa, ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu bẹ Shalumanesa, bụ eze ndu Asiriya jeru ọgu lẹ Saméríya je eyechia ya.
10 A nọlephu afa ẹto; ndu Asiriya anaa mkpụkpu ono. Ọ bụ l'afa, kwe Hezekáya afa ishingu b'a nataru Saméríya; bụ iya bụ afa, kwe Hosáya afa tete, ọ wataru ọbu eze ndu Ízurẹlu.
11 Eze ndu Asiriya achịta ndu Ízurẹlu lashia Asiriya; je edobe ẹphe lẹ Hala; mẹ l'ụzo Ẹnyimu Habọ lẹ Gozanu; mẹ lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọ lẹ Mídiya.
12 Mkpata iya abụru lẹ ndu Ízurẹlu jịkaru ome iphe, Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe sụru t'ẹphe mee; dakaa ndzụ, ẹphe lẹ Nchileke gbaru. Iphe, bụ iphe Mósisu, bụ nwozi Ojejoje kfukotaru ẹphe; bẹ ẹphe ta angadu nchị; ẹphe te me iya.

Senákeribu eye ndu Jerúsalemu egvu
(2 Iphe 32:1-19; Azá 36:1-22)

13 Yo rua l'afa, kwe eze, bụ Hezekáya afa iri l'ẹno k'ọphu ọ wataru achịchi; Senákeribu, bụ eze ndu Asiriya abyaru ndu Júda ọgu; bya atụko mkpụkpu ẹphe l'ọ ha; ndu ọphu a kpụru; yo shihutsua ike lụta.
14 Ya ndono; Hezekáya, bụ eze ndu Júda abya ezia ozi t'e je ezia eze ndu Asiriya l'ẹke ọ nọ lẹ Lakíshi; sụ iya: “Lẹ ya chọwaru iya okfu. T'o selala ẹka azụ. L'iphe, bụ iphe ọ sụkpooru tẹ ya kfụa; bẹ ya a-kfụ iya-a.” Eze ndu Asiriya asụ Hezekáya, bụ eze ndu Júda t'ọ kfụa ya ụkporo ẹkpa mkpọla-ọcha iri l'ise l'ẹkpa mkpọla-ododo ụkporo l'iri.

15 Ya ndono; Hezekáya achịtakota iphe, bụ mkpọla-ọcha, nọkota l'eze-ụlo Nchileke;
mẹ l'ụlo ẹku ufu-eze vuta je anụ eze ndu Asiriya ono.

16 Hezekáya kweshikwaruphu mkpọla-ododo, o kweru l'ibo; mẹ ọphu o kweru
l'ọkpa ibo eze-ụlo Nchileke; woru nụ eze ndu Asiriya ono.

17 Ya ndono; eze ndu Asiriya abya eshi lẹ Lakíshi zifu igweligwe ndu sọja; bya eyeru
ẹphe ndu ishi sọja ẹto; t'ẹphe jeru eze, bụ Hezekáya ọgu lẹ Jerúsalemu. Ẹphe erua
Jerúsalemu; bya evudo l'iku mgbọdzu okpuru ụzo eli, nọ l'ụzo, eeshije eje ẹke aasa
uwe.
18 Ẹphe ezia t'e je ekuaru ẹphe eze. Yọ bụru Ẹliyakimu Hilikaya, bụ onye ishi
l'ufu-eze; mẹ Shebuna, bụ o-de-ẹkwo; mẹ Jowa Ásafu, bụ onye akwakọbeje iphe bẹ
lụfutaru nụ; byakfuta ẹphe.

19 Onye ishi ndu sọja ono abya asụ ẹphe: "Unu je ekfuru Hezekáya; sụ iya: Ọwaa
iphe, Ọnyibe, bụ eze ndu Asiriya kfuru ndọ-ọ. Ọ sụru: ?Bụ kẹ ngụnu b'i gude adzụga
ẹge ono?
20 Ịisuje l'ị maru ẹregede k'ọgu; mẹ ike, e gude alụ ọgu. Obenu l'ọ bụkota
mkpọkoro okfu bẹ iikfu. ?Bụ onye b'i dakoberu gude l'ekwefuru yẹbe eze ndu Asiriya
íkè?
21 Nta-a b'i jeru je adakobe ndu Íjiputu; mbụ Íjiputu ono, bụ mkpọ-asẹnyimu, bụ:
onye dakoberu iya nụ; yo yejashia ya ẹka; meka iya iphe. Ọ kwa ẹge ono bẹ Fero,
bụ eze ndu Íjiputu emeje iphe bụ ndu dakoberu iya nụ.
22 Ị sụkwanu iya l'ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu bẹ unu dakoberu; ?tọ bụduna
Ojejoje ọphu bẹ Hezekáya wofuru ẹke aagwajẹ iya; mebyishia ẹnya-ngwẹja iya; bya
asụ ndu Júda mẹ ndu Jerúsalemu: 'T'ẹphe byajẹ ọchi ẹja l'ẹnya-ngwẹja-a, nọ lẹ
Jerúsalemu-a.'

23 "Byakwaphu nta-a tẹ nggu lẹ nnajiufu iya, bụ eze ndu Asiriya chịa idzu. Ya
a-kpụru ụnu ịnya ise kpẹe ngu; m'ọ bụru l'ịi-dụ ike ye ndu a-nọdu agba iya nụ.
24 Ọ -bụru ndu Íjiputu b'i dakoberu t'ẹphe nụ unu ụgbo-ịnya; mẹ ndu agba iya nụ;
?nanụ ẹge ị rịru l'ịi-dụ ike gbabẹru; m'o -ruhuru; ọ bụru onye ishi ndu sọja ọphu
ẹnya iya katsụa alala; lẹ ndu ishi sọja nnajiufu iya.
25 Ọdo bụ: ?i tubesu lẹ ya gba ẹka byaru ngu ọgu-a, ya byaru bya emebyishia
ya-wa. Ọ kwa Ojejoje gẹdegede bẹ ziru iya tẹ ya je je emebyishia alị-wa."

26 Tọ dụ iya bụ; Ẹliyakimu Hilikaya yẹle Shebuna; mẹ Jowa asụ onye ishi ndu
sọja ono: "Byiko; gude Áramu kfuru yeru ẹphebe ndu ozi ngu; l'ẹphe anụ iya-a.
Be egudekwa okfu Híburu kfuru yeru ẹphe; kẹle ndu nọ l'eli ụpho-mkpuma phụ
a-nọdukwa anụ iya."

27 Onye ishi ndu sọja ono asụ ẹphe: "?Unu arị l'ọ bụ unubẹdua; unu lẹ nnajiufu
unu nwẹnkinyi; bẹ nnajiufu iya ziru iya ozi-wa; tẹ ya bya ezia? Ọ kwa unu lẹ ndu
phụ, nọ l'eli ụpho-mkpuma phụ; mbụ ndu ono, unu l'ẹphe e-mekochaa ria nshị unu
l'ọnu; bya angụa mamịni, unu nyịru; bẹ ya ekfuru."
28 Onye ishi ndu sọja ono akfụ-lihu vudo evudo; gude okfu Híburu rashia ya ike;
sụ: "Unu nụkwaa iphe, o kfuru; mbụ Ọnyibe, bụ eze ndu Asiriya!
29 Eze sụru: 'Unu be ekwekwa tẹ Hezekáya duphua unu ụzo. Ẹ tọo dzọ-ghekwa
unu!
30 Unu be ekwekwa tẹ Hezekáya deta unu t'unu dakobe Ojejoje; l'ẹke ookfuru unu
lẹ Ojejoje a-dzọta-a unu; lẹ mkpụkpu-a ta alakwa l'ẹka eze ndu Asiriya.'

31 "Unu ba angakwaru Hezekáya nchị; kẹ l'eze ndu Asiriya sụkwaru: 'T'unu wụfuta
wụ-kfuta iya t'unu l'iya doshia; k'ọphu onyenọnu l'unu ha e-ri iphe, shi lẹ vayịnu iya;
ria akpụru, shi lẹ figu iya; ngụa mini, o kutaru lẹ wẹlu iya;

32 jeye teke ya a-bya akpụa unu; lashia alị, dụ l'ọ bụ nk'unu ono; mbụ alị, witu nọ;
mẹe ọphungu anọdu iya. Alị, nri nọ; mgbo vayịnu anọdu iya. Oshi olivu nọ iya; bya
abụru alị manụ-ẹngu. Unu hata ndzụ; unu ba ahatakwa anwụhu.'
"Unu ba angakwaru Hezekáya nchị; l'ẹke ooduphu unu eduphu; l'ekfuru unu lẹ
Ojejoje l'a-dzọta-a unu.
33 ?O nwejeru iphe bụ mbakeshi ono ọphu agwa alị ẹphe dzọtajewaru l'ẹka eze
ndu Asiriya?
34 ?Bụ awe bẹ agwa ndu Hámatu yẹle kẹ ndu Apadu nọ? Agwa ndu Sefavemu; kẹ
ndu Hena; mẹ kẹ ndu Iva; ?ọ nọ l'awe? ?Ẹphe dụru-a ike dzọfuta ndu Saméríya l'ẹka
yẹbe eze ndu Asiriya?
35 ?Bụ ole l'iphe bụ agwa iphe bụ mbakeshi ono bẹ dụru ike dzọta ndu alị iya l'ẹka
yẹbe eze ndu Asiriya? ?Bụchia Ojejoje e-gbe dụ ike dzọo ndu Jerúsalemu l'ẹka iya?"
36 Ndu Júda ono, ookfu eyeru ono adaa ashị; to nwe ẹphe onye kfuru okfu; kẹ l'eze,
bụ Hezekáya tụru ekemu; sụ: "T'ẹ b'o dụkwa onye e-yeru iya ọnu."
37 Tọ dụ iya bụ; Ẹliyakimu Hilikaya, bụ onye ishi l'ufu-eze; mẹ Shebuna, bụ o-de-
ẹkwo; mẹ Jowa Ásafu, bụ onye nkwakọbe atụgbua jekfu Hezekáya. Ẹphe erua; je
alajashịa uwe ẹphe; kọoru iya iphe, onye ishi ndu sọja ono kfuru.

19

Eekfu l'aa-dzọta Jerúsalemu
(Azá 37:1-37)

1 Hezekáya anụlephu iphe ono; woru uwe iya lajashịa; chịta uwe-aphụ yee; yọ
bụru iya oje l'eze-ụlo Nchileke.
2 Yọ bya ezia Ẹliyakimu, bụ onye ishi l'ufu-eze; mẹ Shebuna, bụ o-de-ẹkwo; mẹ ndu
bụ ishi lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; t'ẹphe jekfu onye nkfuchiru Nchileke, bụ Azáya
Emọzu. Ẹphe atụko l'ẹphe ha yee uwe-aphụ jeshia.
3 Ẹphe erua; je asụ iya: "Ọwaa iphe Hezekáya kfuru. Ọ sụru: 'Lẹ ntanụ ọwaa
bụkwa mbọku oke iphe-ẹhuka; bụru mbọku, aahù ayi àhùhù; bya abụru mbọku
iphe-iphere. Ayi dụkwa l'ọ bụ nwanyi ime eme; tọ dụ ike nyịa mgbụ; mụa nwa iya.
4 ?Onye maru; Ojejoje, bụ Nchileke ngu -nụru iphe ono, Rabushake kfuru ono; mbụ
onye ono, nnajiufu iya, bụ eze ndu Asiriya yeru t'ọ bya ekfutoshia Nchileke ono, nọ
ndzụ ono; k'ọphu bụ lẹ Ojejoje a-baru iya mbà l'okfu ono, yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke
ngu nụru ono. Bụnu iya bụ t'i kfuru nụ Nchileke l'okfu ẹhu ndu ọphu wafụru nụ.' "
5 Tọ dụ iya bụ; ndu ono, eze, bụ Hezekáya ziru ono abya byakfuta Azáya.
6 Azáya asụ ẹphe: "Unu kfuru ọga unu lẹ Ojejoje sụru: 'T'ẹ b'ọ tsụkwa egvu lẹ
k'iphe ono, ọ nụru ono; mbụ okfu ono, ndu ozi eze ndu Asiriya gude bya ekfutoshia
yẹbe Ojejoje ono.
7 Ngabẹkwa nchị; l'o nweru ume, ya e-ye iya l'ẹhu; k'ọphu bụ: ọ -nụa kekfukekfu;
yọ gbalaa; lashia alị iya. L'alị iya ono bẹ ya e-me t'e gude ogu-mbeke gbua ya.' "
8 Rabushake abya anụa l'eze ndu Asiriya lụfuwaru lẹ Lakíshi; tsụ-phu azụ jekfushia
eze ono l'ẹke o jeru ndu Libina ọgu.
9 Ya ndono; Senákeribu, bụ eze ndu Asiriya abya anata ozi lẹ Tirihaka, bụ eze ndu
Itiyópiya abyaru iya ọgu; zifu ndu ozi iya t'ẹphe je kẹ Hezekáya:
10 "Iphe, unu e-kfuru Hezekáya, bụ eze ndu Júda bụ: 'T'ẹ b'o kwekwa tẹ Nchileke
iya, bụ onye ono, ọ dakoberu ono duphua ya; l'ẹke ookfu lẹ Jerúsalemu taa ladu l'ẹka
yẹbe eze ndu Asiriya.'
11 Ọphu doru ẹnya bụ l'ị nụhawaru iphe ndu eze ndu Asiriya mehawaru ndu alị
ọdo; mbụ l'o kpochafuru ẹphe. ?Buchia nggụbedua bẹ ee-gbe nafụta tọo?

12 Iphe bụ mbakeshi ono, nna iya oche ẹphe laru l'iyi ono; ?o nweru agwa ẹphe ono
ọphu nafụtaru ẹphe tọo? Mbụ agwa ndu Gozanu; kẹ ndu Háranu; kẹ ndu Rezefu;
mẹ kẹ ndu Ídẹnu, bụ ndu shi nọdu lẹ Telasa.
13 ?Bụ awe bẹ eze ndu Hámatu nọ nta-a; mẹ eze ndu Apadu; eze ndu Sefavemu;
eze ndu Hena; mẹ eze ndu Iva?"

Hezekáya ekfu anụ Ojejoje

14 Tọ dụ iya bụ; Hezekáya nata ẹkwo ono l'ẹka ndu ozi ono bya eworu iya gụa. Yọ
bya abahụ l'eze-ụlo Nchileke je atọsaa ẹkwo ono l'ifu Ojejoje.
15 Hezekáya abya ekfuru nụ Ojejoje; sụ iya: "Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu, bụ onye dụgaru l'aba-eze iya l'echi cherobimu. Ọ bụ nggu nkịnyi ngu bụ
Nchileke, nwekota alị-eze, nọ lẹ mgboko mgburumgburu. Ọ bụ nggu meru igwe;
mee eliphe.
16 Ngabẹnu nchị nggụbe Ojejoje; nụa iphe, ya ekfu. Sanụa ẹnya phụduduphu.
Ngabẹkpoduaphu nchị; nụa ozi ono, Senákeribu ziru t'e gude bya ekfutoshia nggụbe
Nchileke, nọ ndzụ ono.
17 "Nggụbe Ojejoje; ọ kwa oswi-okfu lẹ ndu eze ndu Asiriya mebyishiwaru iphe bụ
mbakeshi; mebyishia alị ẹphe.
18 Ẹphe chịwaru agwa ndu ono ye l'ọku; kepyashia ya; kẹ l'agwa ẹphe ọbu ta bụdu
chi; gbahaa nkụ; mẹ mkpuma, bụ iphe, madzụ gude ẹka mee.
19 Nta-a; nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke ayi; dzọfuta nụ ayi l'ẹka eze ndu Asiriya;
k'ọphu alị-eze, nọkota lẹ mgboko l'ọ ha a-maru l'ọ bụ nggụbedua kpụ; mbụ nggụbe
Ojejoje bẹ bụ Nchileke."

Àphù Azáya l'ẹge Senákeribu e-gude daa

20 Tọ dụ iya bụ; Azáya Emọzu abya ezia Hezekáya; sụ iya: "Ọwaa iphe Ojejoje, bụ
Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu kfuru: Ya nụwaru iphe, i kfuru nụ iya l'okfu ẹhu Senákeribu,
bụ eze ndu Asiriya.
21 Ọwaa iphe, Ojejoje kfuru l'okfu ẹhu Senákeribu:
"Ụnwegirima Záyọnu
aja ngu ewena;
to nwe iphe ẹphe gụberu ngu.
Ụnwegirima Jerúsalemu
anọdu l'e-kwe l'ishi l'ishi
l'ẹke ịigba ọso ndzụ.
22 ?Bụ onye bụ onye ono,
i shi agba okfu ọgba egbe;
l'ekfubyishi ono.
?Bụ onye b'i shi atụ ụzu ekpu;
l'ẹke iiku onwongu.
Ọ kwa Onye dụ nsọ kẹ Ízurẹlu!
23 I ziru ndu ozi ngu;
ẹphe abya egude ọnu nmaa
Nnajiufu phulaphula.
Ị sụru l'i gudewa ụgbo-ịnya
ọgu ngu, zaru ntụmatu
naa naa jeye l'ugvu ugvu.
L'ẹke ono b'ị sụru l'i
gbutsushiru oshi sida iya
ndu ọphu katsụa l'eli;
gbutsushia oshi payịnu iya

ndu ọphu kakọta ugvu l'ẹnya.
B'ị bya ejerua ẹke ọ katsụa
ọburu ẹkfukala;
mẹ ẹke ọ katsụa ọburu ọswa, dụ mma.
24 Ya tụwaru wẹlu l'alị
ndu ọhodo; ngụa ya mini;
bya egudewa ọbechere-ọkpa
iya dzọo iphe, bụ nggele,
nọ l'alị Íjiputu; yọ tashịhu.”
25 ?Ọ dụ l'ẹ tị nụhadua lẹ ya
mehawaru iphe ọwaa
ẹge ọo-dụ teke teru etete.
Ọ bụ l'oge ndiche;
bẹ ya chịru idzu iya dobe.
Yọ bụru nta-a;
bẹ ya meru iya t'o ree;
mbụ mee;
nggu eworu mkpụkpu,
a kpụru; yo shihugbaa ike mebyishia;
yọ bụru ikpo mkpuma.
26 Yọ bụru iya bụ l'ike agvụ
ndu bu iya nụ;
Ya emee ẹphe;
ẹphe emehu ririri;
kpọo beru.
Ẹphe abya adụ l'ọ bụ iphe,
a kụru l'okfu; mbụ; l'ọ bụ iphe,
ruru iru k'ọphungu;
dụ l'ọ bụ ẹswa, furu l'okpotsu
ụlo, anwụ chigbushiru
l'ẹ ba adụ ẹge o vutaberu l'eli.
27 Obenu lẹ nggụbedua;
bẹ ya magheru amaghe.
Ya maru teke ịidugaru adụgaru;
maru teke ịilufu alụfu;
maru teke ịibata abata;
bya maru ẹge iitsutaberu iya ẹka l'ọkpoma.
28 Keshinu ọ bụ yẹbe Nchileke;
bẹ iitsuru ẹka l'ọkpoma;
l'ekfuru iya gbaphugbaphu;
bẹ ya e-gude ịkokoro iya
dzụpyabe ngu imi;
woru mkpụrumkpu igwe
ye ngu l'ọnu l'ọbu ịnya.
Ya e-mee ngu t'i shia ọphu
i shi laphu azụ l'ẹke i shi.
29 Nggụbe Hezekáya;
ọwaa iphe, a-bụru ngu
iphe-ọhubama:
“Afa-a bẹ ii-ri iphe, daru ẹda.
Afa ọdo; nggu eria ọphu shi l'ono.

O -rua l'afa k'ẹto ya;
nggu akọo okfu; kpata iya;
nggu agbaa mgbo vayịnu;
ria iphe, shi iya nụ.
30 Nwa ndu, a-phọdu nụ
lẹ Júda; a-gba akwara l'ime alị;
mịa nebyi l'elikoro.
31 Mkpata iya abụru l'o nwerua
nwa ndu a-wafụ nụ lẹ Jerúsalemu;
nweru nwa ndu ọphu e-shi
lẹ Ugvu Záyọnu wafụ.”
Ọ bụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike e-gude ẹge ọ ru-beru iya l'ẹhu mee t'ọ dụ ẹge ono.
32 Ọwaa iphe, Ojejoje kfuru
l'ẹhu eze ndu Asiriya:
“Ẹ tọ hadu kẹ
bata lẹ mkpụkpu-a;
ọphu 'ọ gbadụ m'ọo
akfụ lanụ l'ẹke-a.
Ẹ too gudedu iphe,
eegbobutaje onwonye bya iya ifu.
Ọphu 'ọ gvudu iya ose-ọgu.
33 Ọ bụ ụzo, o shi bya;
bẹ oo-shi laa.
Ẹ tọo batadu mkpụkpu ọwaa lẹ phuu.”
Ono kwa iphe, Ojejoje kfuru ndono.
34 “Ya e-gude okfu k'ẹpha iya;
mẹ okfu ẹhu Dévidi,
bụ nwozi iya gbochita
mkpụkpu-a; dzọo ya.”
35 Ya ndono; yo be l'ẹnyashi iya; ojozi Ojejoje atụgbulekwaphu jeshia l'ọdu sọja ndu Asiriya; je egbua ẹphe ụkporo ụnu ndu sọja ugbo iri l'ẹbo; l'ụkporo ndu sọja iri.* A lụfuta l'ụtsu; odzu azẹshiwa rẹkperekpe.
36 Ya ndono; Senákeribu, bụ eze ndu Asiriya atụgbua; ye ifu l'ẹke o yeru iya; laphushia azụ lẹ Nínive je anọdu.
37 Yo be ujiku lanụ; l'ọ gwa nte iya, bụ Nịsuroku; ụnwu iya; mbụ Adụrameleku; mẹ Sharéza egude ogu-mbeke gbugbua ya; gbalaa lashia Araratu. Esahadọnu, bụ nwatibe iya abya abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

20

Iphe-ememe guderu Hezekáya
(Azá 38:1-8, 21-22; 2 Iphe 32:24-26)

1 Yọ bụru teke ono bẹ iphe-ememe guderu Hezekáya; k'ọphu bụ l'ọ byawa anwụhu. Onye nkfuchiru Nchileke, bụ Azáya Emọzu abya ejekfu iya; je asụ iya: “Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Dozia ufu ngu; kẹ l'ịibyaakwa anwụhu; ẹ tịi kakwa mma.”
2 Ya ndono; Hezekáya abya aghaa ifu l'utsu-ẹpoto; kfuru nụ Ojejoje; sụ iya:
3 “Nggụbe Ojejoje; nyatanụ ẹge ya bụ-be onye gude ire-lanụ; l'obu iya l'ọ ha tsoo ụzo ngu; mẹ ẹge ya meberu iphe, dụ mma l'ẹnya ngu.” Hezekáya araa ẹkwa; kpọo kfụlakfula.

* **19:35 19:35** Iphe ọ bụ bụ 185,000.

4 Tẹmanu tẹ Azáya sweta l'echi-ogbodufu ono; Ojejoje abya ekfuru yeru iya; sụ iya:
5 "T'ọ laphu azụ je ekfuru Hezekáya, bụ onye ishi, achị ndu kẹ yẹbe Ojejoje lẹ
Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ngu, bụ Dévidi bẹ sụru ẹge-a: Ya nụwaru ekfukfu, i
kfuru nụ iya; phụwa ẹnya-mini, shi ngu l'ẹnya. Ya e-me ngu t'ị kọrohu. Abalị ẹto
nta-a bẹ ii-je l'eze-ụlo Nchileke.
6 Ya e-yekwaru ngu afa iri l'ise lẹ ndzụ ngu. Ọdo bụ lẹ ya a-nafụta ngu; nafụta
mkpụkpu-wa l'ẹka eze ndu Asiriya. Ya e-gude okfu ẹpha kẹ yẹbe Ojejoje; mẹ kẹ
Dévidi ono, bụ nwozi iya ono gbochita mkpụkpu-wa."
7 Ya ndono; Azáya asụ: "Unu wota iphe figu, e gweru egwegwe." Ẹphe wota iya
ghaa Hezekáya l'iphe-etsetse ono, fọkashiru iya l'ẹhu ono; yọ kọrohuwaphu.
8 Hezekáya ajị Azáya; sụ: "?Bụ ngụnu bụ iphe-ọhubama, e-koshi lẹ Ojejoje e-me-a
tẹ ya kọrohu; jee l'eze-ụlo Nchileke lẹ mbọku k'ẹto?"
9 Azáya asụ: "Ọwaa bụ iphe-ọhubama, Ojejoje e-koshi ngu; t'i gude maru lẹ Ojejoje
e-me-e iphe ono, o kfuru ono. ?Bụ tẹ nwonyonyo gude ntụ-ọkpa iri jeru laa l'ifu; tọ
t'o gude ntụ-ọkpa iri laa azụ?"
10 Hezekáya asụ: "L'ọ dụkwa nphe tẹ nwonyonyo gude ntụ-ọkpa iri jeru laa ifu;
malẹ t'o gude ntụ-ọkpa iri laa azụ."
11 Ya ndono; onye nkfuchiru Nchileke, bụ Azáya abya akpọ-ku Ojejoje; Ojejoje emee
nwonyonyo, shi jeruwa ntọ-kpa iri l'ụlo-eli Éhazu; t'ọ tsụ-phu azụ jerua ntụ-ọkpa iri.

Ndu e ziru ozi, shi Bábyilọnu

12 Yọ bụru teke ono; bẹ Merodaku-baladanu Baladanu, bụ eze ndu Bábyilọnu
deshiru ẹkwo; nụ t'e je anụ Hezekáya; yeru iphe, ọ nụru iya k'iphe-ememe, eme
iya nụ.
13 Hezekáya anabata ndu ono, e ziru ozi ono; bya ekoshikota ẹphe ụlo-ẹku iya l'ọ
ha; mbụ koshi koshi ẹphe mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; manụ, eshi mkpọ; manụ,
dụ mma; bya ekoshi ẹphe ụlo ngwa-ọgu iya; mẹ iphe, bụkota ẹku iya. Ẹ tọ nwedu
iphe, nọ l'ufu-eze iya; mẹ iphe, nọ l'alị-eze iya l'ọ ha, Hezekáya te koshidu ndu ono.
14 Ya ndono; Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke abya ejekfu eze, bụ Hezekáya; je
ajị iya: "?Bụ awe bẹ ndu ono shi bya? ?Bụ ngụnu bẹ ẹphe kfuru?"
Hezekáya asụ iya: "L'ẹphe shikwa ẹke teru ẹnya bya. Ẹphe shikwa Bábyilọnu."
15 Onye nkfuchiru Nchileke ono ajị iya iphe ẹphe phụeberu l'ufu-eze iya.
Hezekáya asụ iya: "L'ẹphe phụkotaru iphe, nọ l'ụlo-eze iya. L'ẹ to nwekwa ẹku,
ya nweru enweru, ya te koshidu ẹphe."
16 Ya ndono; Azáya abya asụ Hezekáya: "T'ọ nụa okfu, shi Ojejoje l'ọnu."
17 Ọ sụru: "L'ụboku abyaphụ teke iphemiphe ọbule, nọ l'ufu-eze iya; mẹ iphe
ono, nna iya phẹ setaru dobe; yọ nọo byeye nta-a ono a-bụru iphe, ee-vuta lashia
Bábyilọnu. Ẹ tọ nwedu m'ọ ọphu e-wudu nụ. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
18 Ụnwegirima ndu ọphu shi ngu l'ẹpho gẹdegede bẹ aa-haru kpụa lẹ ndzụ; ẹphe
eje abụru ndu, a haru ahaha; nọdu l'ufu-eze ndu Bábyilọnu."
19 Hezekáya asụ: "L'okfu ono, ị sụru lẹ Ojejoje kfuru ono dụkwa mma." Iphe, meru
iphe Hezekáya kfuru ẹge ono bụ l'ọ rịru lẹ nchị a-dụa ndoo; l'ẹ to nwedu iphe eme
nụ nta-a, ya nọkwadu ndzụ-a.

Anwụhu Hezekáya
(2 Iphe 32:32-33)

20 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Hezekáya shi achị; yeru ike, ọ kparu; mẹ ẹge o shiru
tụa okpuru; bya egvua ụwara ẹke mini e-shi atsọbata lẹ mkpụkpu ono b'e dekotaru
l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
21 Hezekáya anwụhu lakfushia nna iya phẹ. Nwatibe iya, bụ Manásẹ abya abụru
eze nọ-chia ẹnya iya.

21

Manásẹ bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 33:1-20)

1 Iphe Manásẹ gbaru bụ afa iri l'ẹbo teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo afa labụ l'afa iri l'ise lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Hefuziba.
2 Manásẹ bẹ meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje; o meru akpamara l'ọ bụ ndu mbakeshi ono, Ojejoje chịshiru l'alị ẹphe; nụ ndu Ízurẹlu ono.
3 Ẹke ono, aagwajẹ iphe, nna iya; mbụ Hezekáya mebyishiru ono b'ọ kpụkwa-ziru; bya akpụaru Bálụ ẹnya-ngwẹja; kpọbe itso Ashera ẹge ono, Éhabu kpọberu; teke ono, o shi bụru eze ndu Ízurẹlu ono. O shi ebyijeru mkpọ-kpodo, nọgbaa l'igwe ikpere; l'abakwaru iya phụ ẹja.
4 Ọ kpụshiru ẹnya-ngwẹja agwa l'ime eze-ụlo Nchileke, bụ ẹke ono, Ojejoje sụru: "Ọ bụ lẹ Jerúsalemu bẹ ya e-dobe ẹpha iya."*
5 L'echi-ogbodufu labụ eze-ụlo Nchileke ono b'ọ kpụshiru ẹnya-ngwẹja ẹke aabyajẹ ọgwa mkpọ-kpodo.
6 Ọ kpọru nwatibe iya kẹ nwoke ọku gude gwoo ẹja. Ọ tọru nshị; gwọo ọgvu. O jeru ọkpata ishi l'ẹka ndu aphụ àphù; mẹ ndu njibya. O meru iphe, dụ ẹji nshinu l'ifu Ojejoje; shi ẹge ono kpatsua Nchileke ẹhu-eghughu.
7 Yọ pyịa ntẹkpe Ashera je edobe l'eze-ụlo Nchileke, bụ ẹke Ojejoje sụru Dévidi; mẹ nwatibe iya, bụ Sólomọnu: "L'eze-ụlo-wa; mẹ lẹ Jerúsalemu, bụ mkpụkpu, ya fọtaru l'ikfu ndu Ízurẹlu l'ọ ha; bẹ ya e-dobe ẹpha iya gbururu jeye lẹ gbururu.
8 Ọ -bụru l'ẹphe e-leta ẹnya; l'eme iphe, bụ iphe ya tụru ẹphe l'ekemu; l'eme ekemu ono, Mósisu, bụ nwozi iya tụru nụ ẹphe ono; b'ẹ to nwedu lẹ ya emee t'ẹphe shi l'alị ono, ya nụru nna ẹphe ono hata ọkpa lụfu alụfu."
9 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu ta ngadu nchị. Manásẹ duswerụ ẹphe ụzo; k'ọphu bụ l'ẹphe meru iphe, dụ ẹji, ka ọphu ndu mbakeshi ono, Ojejoje mebyishiru; ndu Ízurẹlu egude ẹnya ẹphe phụa ya ono meru.
10 Ojejoje abya eshi l'ọnu ndu ozi iya, bụ ndu ekfuchiru iya nụ; sụ:
11 "Lẹ keshinu ọphu Manásẹ, bụ eze ndu Júda mewaru iphe, dụ ẹji; bya arụwa ụruburuku, ka ọphu ndu Amọru, bụ ndu vu iya ụzo rụru; bya emekwaaphu tẹ ndu Júda ye ẹka l'ọgwa nte iya; shi ẹge ono mee iphe, dụ ẹji;
12 bẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu sụru: Lẹ ya e-wota iphe, dụ ẹji bya edoberu ndu Jerúsalemu; mẹ ndu Júda; mbụ ụdu iya ọphu bụ onye nụru iya nụ; ẹhu agbangahu iya agbangahu.
13 Ya e-wota iphe, ya meru ndu Saméríya; mẹ iphe, ya meru ndibe Éhabu mee ndu Jerúsalemu. Ya e-fufu ndu Jerúsalemu ẹge ono, onye asa efere efuchaje iya kpube iya ifu alị ono.
14 Ndibe iya ono ndu ọphu wafụru nụ; bẹ ya e-ye ndu ọhogu ẹphe l'ẹka; t'a lụa ẹphe alụlu; kwaa iphe ẹphe l'ọkwata.
15 Mkpata iya abụru l'ẹphe meru iphe, dụ ẹji l'ẹnya yẹbe Ojejoje; shi keshinu mbọku, nna ẹphe shi lẹ Íjiputu lụfuta kpatsua ya iwe byeye ntanụ."
16 A gụfu ono; Manásẹ gbushiru ndu ẹ-te nwedu iphe, ẹphe meru; k'ọphu bụ lẹ mee ẹphe jiru Jerúsalemu; tsube l'ishi iya ọwaa rua ishi iya ọphu; yeru ẹjo iphe ono, o duru ndu Júda ye; ẹphe eshi ẹge ono mee iphe, dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje ono.

Anwụhu Manásẹ
(2 Iphe 33:18-20)

---

* **21:4 21:4** Iphe ọ bụ bụ l'ọo Nchileke nwẹnkinyi iya bẹ aa-nọdu abaru ẹja l'ẹke ono.

17 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Manásẹ shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua
meru; yeru ẹjo iphe, o meshiru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge
ndu eze Júda.
18 Ya ndono; Manásẹ anwụhu; lakfushia nna iya phẹ; e lia ya lẹ mgbabu ufu-eze;
lẹ mgbabu Uza. Tọ dụ iya bụ; nwatibe iya; mbụ Amọnu abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

Emọnu bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 33:21-25)

19 Iphe Amọnu gbaru bụ ụkporo afa l'afa labụ teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa
labụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Meshulemetu; nwatibe Haruzu. Nne iya ono
bụ onye Jotuba.
20 Emọnu bẹ meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje l'ọ bụ nna iya, bụ Manásẹ.
21 O tsoru ụbeka nna iya; baaru agwa, nna iya baru ẹja; l'ebyiru iya ikpere.
22 Ọ haru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna iya phẹ; jịka otso ụzo kẹ Ojejoje.
23 Ndu ozi Amọnu agbaaru iya ẹjo idzu; je egbua ya l'ụlo-eze iya.
24 Ndu alị ono egbushikota ndu ono, gbaru eze, bụ Amọnu ẹjo idzu ono. Ẹphe
emetsua; bya eworu nwatibe iya, bụ Josáya mee eze l'ọzori iya.
25 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Amọnu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua meru
b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
26 Ẹka e liru iya bụ l'ili iya lẹ mgbabu Uza. Tọ dụ iya bụ; nwatibe iya, bụ Josáya
abụru eze nọ-chia ẹnya iya.

22

Josáya bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 34:1-2)

1 Iphe Josáya gbaru bụ afa ẹsato teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo afa l'afa
iri lẹ nanụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Jedida; nwatibe Adaya. Nne iya ono bụ
onye Bozukatu.
2 Josáya meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje. O tsoru ụbeka ochechoroche
iya, bụ Dévidi; to nwe ẹke, ọ hasweru ọkpa.

A phụru ẹkwo ekemu
(2 Iphe 34:1-2)

3 Yo be l'afa, kwe eze Josáya afa iri l'ẹsato k'ọphu ọ wataru achịchi; yo zi Shefanu
Azalaya, bụ o-de-ẹkwo; bụru nwanwa Meshulamu t'o jee l'eze-ụlo Nchileke. Yo zia
ya; sụ:
4 "Jekfu Hilikaya, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; t'ọ gụkota okpoga, e
wobataru l'eze-ụlo Nchileke; mbụ okpoga, ndu, eche nche l'ọnu eze-ụlo Nchileke
nataru ndu madzụ.
5 T'e woru okpoga ono nụ ndu eleta ẹnya l'ozi eze-ụlo Nchileke ono; t'ẹphe gude
iya kfụa ndu ono, emekwa eze-ụlo Nchileke ono ụgwo;
6 mbụ ndu kapyịnta; ndu akpụ ụlo; mẹ ndu edo ụlo. Ẹphe egudekwa iya phụ zụa
oshi; mẹ mkpuma, a gbakpọshiru agbakpọshi, ee-gude kpụkwaa eze-ụlo ono.
7 Ẹ tọ gbakwa t'a kpaa ẹphe ishi ẹge ẹphe gude kpaphua okpoga ono; kẹ l'ẹphe bụ
ndu e gude ire ẹphe ẹka."
8 Hilikaya, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja asụ Shefanu, bụ o-de-ẹkwo: "Lẹ
ya phụkwaru ẹkwo ekemu l'eze-ụlo Nchileke." Yọ bya eworu ẹkwo ekemu ono nụ
Shefanu; yọ gụa.
9 Shefanu, bụ o-de-ẹkwo alaphu azụ je asụ eze: "Ndu ozi ngu wotaakwaru okpoga
ọbu, nọ l'eze-ụlo Nchileke nụ ndu eleta ẹnya l'ozi ono, e je l'ụlo Ojejoje ono."

10 Shefanu, bụ o-de-ẹkwo; asụkwaphu eze: "L'o nwekwaru ẹkwo, Hilikaya, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja nụru iya;" bya anọdu eze l'ifu gụa ya.
11 Eze anụa iphe ono, ọ gụfutaru l'ẹkwo ekemu ono; woru uwe iya lajashịa.
12 Yọ bya ekua Hilikaya, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; kua Ahikamu Shefanu; Akụbo Mikaya; Shefanu, bụ o-de-ẹkwo; mẹ Asáya, bụ nwozi eze; sụ ẹphe:
13 Unu je akpata Ojejoje ishi l'okfu ẹhu iya; mẹ l'okfu ẹhu ndu-a; mẹ l'okfu ẹhu ndu Júda l'ẹphe ha kẹ iphe-a, a gụfutaru l'ẹkwo-a, a phụru-a. Kẹ l'oke ẹhu-eghughu Ojejoje bẹ hakwa nshinu nọdu swiru ayi; kẹle nna ayi phẹ ta ngabedu nchị l'iphe, nọ l'ẹkwo-wa; ọphu ẹphe 'emedu iphe, e deru ayi l'ẹkwo ekemu-wa.
14 Ya ndono; Hilikaya, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ Ahikamu; Akụbo; Shefanu; mẹ Asáya ejeshia ọkpata Huluda, bụ nwanyi, bụ onye nkfuchiru Nchileke ishi. Nwanyi ono bu lẹ Jerúsalemu lẹ Oghe-ẹgu kẹ Ẹbo. Onye shi alụ iya nụ bụ Shalumu Tikuva Hahasu; bụru onye eleta uwe ndu achịjeru Nchileke ẹja ẹnya.
15 Nwanyi ono asụ ẹphe: "Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: Unu je ezia onye ziru unu t'unu bya;
16 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ ya a-byaakwa owotaru Jerúsalemu; mẹ ndu bu iya nụ ẹjo iphe-ẹhuka ẹge ono, e deru iya l'ẹkwo ekemu ono, eze ndu Júda gụru ono.
17 Mkpata iya abụru l'ekeshinu ọphu ẹphe lụfuwaru iya l'ẹhu; l'akpọ ínsẹnsu ọku anụ agwa ọdo; yọ bụru iphe, ẹphe gude ẹka mee bẹ ẹphe gude akpatsu iya ẹhu-eghughu; bẹ oke ẹhu-eghughu iya a-nọdulephu ata kfukfukfu l'ọ bụ ọku l'ẹhu Jerúsalemu; ọphu 'e gbotadu iya egbobuta.
18 A bya l'ishi eze ndu Júda l'onwiya, bụ onye ziru unu t'unu bya ajịta l'ẹka Ojejoje; unu kfuru iya lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu bẹ sụru ẹge-a: Lẹ k'okfu ono, ọ nụru ono;
19 bẹ keshinu ọphu ọ taru onwiya ụta; bya ewozita onwongu alị l'ifu Ojejoje l'ọ nụleruphu iphe, ya kfuru lẹ kẹ Jerúsalemu mẹ ndu bu iya nụ; l'ẹphe a-bụru kpurupyata; bụru ndu a tụru ọnu; yo gude iphe ono lajashịa uwe iya; raa ẹkwa l'ifu iya; bẹ ya nụwaru iphe, o kfuru nụ iya. Ono bụ iphe Ojejoje kfuru ndono.
20 Iphe, e-gbe meenu bụ lẹ ya e-duta iya dukfu nna iya phẹ; e lia ya lẹ chịiru-werere. Ẹjo iphe-ẹhuka ono, ya e-me t'ọ dakfu ndu mkpụkpu-wa ono ta adakfudu iya."
Ẹphe alashịa je akọoru eze ẹge nwanyi ono kfuru.

23

Josáya agbakwazi ndzụ onye lẹ Ojejoje
(2 Iphe 34:3-7, 29-33)

1 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Josáya abya ezi t'e je ekuaru iya ndu bụ ọgurenya ndu Júda; mẹ ndu kẹ Jerúsalemu.
2 Eze yẹle unwoke ndu Júda ono; mẹ ndu Jerúsalemu; ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu nkfuchiru Nchileke; mẹ ndu Júda l'ẹphe ha: ndu ukfu lẹ ndu nta eje edzua l'eze-ụlo Nchileke. Yo woru ẹkwo ọgba-ndzụ ono, a phụru l'eze-ụlo Nchileke ono gụru ye ẹphe lẹ nchị.
3 Eze abya evudo lẹ mgboro itso eze-ụlo ono; gbakwazi ndzụ ono l'ifu Ojejoje: lẹ ya a-nọdu etso Ojejoje; gude obu iya l'ọ ha; mẹ ndzụ iya l'ọ ha eme ekemu iya; mẹ iphe, ọ sụru t'e meje; mẹ iphe, ọ tọru ọkpa iya; shi ẹge ono l'eme iphe, ẹkwo ọgba-ndzụ ono kfuru. Ndu ono l'ẹphe ha ekweta l'ọgba-ndzụ ono.

Josáya edokwazi iphe

4 Ya ndono; eze abya ezi Hilikaya, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja ọphu etsota iya nụ; mẹ ndu eche ọnu eze-ụlo Nchileke nche

t'ẹphe je achịshikota ivu, eegudeje abaru Bálụ ẹja; mẹ kẹ Ashera; mẹ kẹ mkpọ-kpodo l'eze-ụlo ono. Eze eje akpọo ivu ono ọku l'ẹgu Kídirọnu l'azụ Jerúsalemu; kpota ntụ iya ghaa lẹ Bẹ́telu.

5 Yọ chịshikota ndu ono, ndu eze ndu Júda yeru t'ẹphe kpọje ínsẹnsu ọku l'ẹke ono, aagwajẹ iphe, nọgbaa lẹ Júda ono; mẹ ọphu nọ-pheru Jerúsalemu mgburumgburu; mbụ ndu ono, akpọje ínsẹnsu ọku nụ Bálụ; mẹ ẹnyanwu; mẹ ọnwa; mẹ iphe bụ mkpọ-kpodo, nọnu ono.

6 Ọ fọfuru agwa Ashera l'eze-ụlo Nchileke; je akpọo ya ọku lẹ nggele Kídirọnu l'azụ Jerúsalemu; gwee ya; yọ bụru ntụ. Yo kpota ntụ iya ono je awụshia l'ikiri-kpọo.

7 O nwutsuhiru ụlo unwoke, agba ọkpara l'iku eze-ụlo Nchileke butsua; nwutsuhia ụlo ụnwanyi, anọduje akpa uwe, eewebeje Ashera.

8 Yọ bya achịta iphe, bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja lẹ mkpụkpu, nọgbaa l'alị Júda; bya emerushia ẹke aagwajẹ iphe; mbụ ẹke ono, ndu ono shi akpọje ínsẹnsu ọku; tsube lẹ Géba jeye lẹ Besheba. Yo mebyishia ẹke aagwajẹ iphe l'ọnu-ụzo Jóshuwa, bụ gọvano; l'ẹka-ibyita edukfu mkpụkpu ono.

9 Ndu ono, egwojeru agwa ẹja ono te shikwa etsoje egwo ẹja l'ẹnya-ngwẹja kẹ Ojejoje lẹ Jerúsalemu; obenu l'ẹphe shi etsoje ụnwunna ẹphe l'ata buredi, ẹ-te ekodu ekoko.

10 Josáya tụruru Tofẹtu, bụ ẹke aagwajẹ iphe lẹ nsụda ụnwu Hínọmu; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu onye ewotajekwadu nwatibe iya kẹ nwoke; m'ọ bụ kẹ nwanyi gwoo ẹja nụ Mólẹ̀ku.

11 Iphe, bụ ịnya, ndu eze ndu Júda nụru ẹnyanwu, gvutsuaru l'ọnu eze-ụlo Nchileke; b'ọ chịshiru; bya amụru ọku ye l'iphe, bụ ụgbo-ịnya, e shi dobekwaruphu ẹnyanwu; ọku ekekota iya. Ẹke ẹphe shi nọdu bụ l'echi ẹke ono, nọ lẹ mgboro ụlo ono, nwozi ono, aza Nétanu-Melẹku bu.

12 O nwutsushiru ẹnya-ngwẹja ono, ndu eze ndu Júda kpụru l'ụlo-eli Éhazu; nwutsushia ẹnya-ngwẹja ono, Manásẹ kpụru l'echi ogbodufu labụ ono, nọ l'eze-ụlo Nchileke. Ọ chịfuru iya l'ẹke ono; je akụa ya pyaapyaa; chịta je enwuru ye lẹ nggele Kídirọnu.

13 Eze atụrukota ẹke ono, aagwajẹ iphe l'ụzo ẹnyanwu-ahata Jerúsalemu; l'ẹka-ụtara Ugvu Ụru-alị; mbụ ẹke ono, Sólomọnu kpụtaru Ashịtoretu, bụ ẹjo agwa ndu Sayịdonu; kpụtaru Kemọshu, bụ ẹjo agwa ndu Móabu; kpụtaru Mólẹ̀ku, bụ ẹjo agwa ndu Amọnu.

14 Josáya kụ-kwoshikotaru ntẹkpe, nọ l'ẹke ono; gbutsua Ashera; woru ọkpu ndu nwụhuru anwụhu kụbe l'ẹke ono.

15 O chikporu ẹnya-ngwẹja Bẹ́telu l'ẹke ono, Jeróbuwamu Nébatu kpọberu; gude iya mee tẹ ndu Ízurẹlu ye ẹka l'iphe, dụ ẹji ono. Ọ tụru ọku l'ẹnya-ngwajẹ ono; tụkwaaphu ọku l'agwa Ashera; bya egwee ya; yọ bụru ntụ.

16 Ya ndono; Josáya abya achịkaa ẹnya phụa ili, nọgbaa l'ugvu ono. Yo zi; e je avọshiaru iya ọkpu, nọ l'ili ono; yọ kpọo ya ọku l'eli ẹnya-ngwẹja ono; merua ya. Yo shi ẹge ono vụa; mbụ iphe ono, Ojejoje shi l'ọnu onye nkfuchiru iya kfua ono.*

17 Josáya abya ajị: "?Bụ ngụnu bẹ ya ele ẹnya, a kpụru ẹgaphu?"

Ndu mkpụkpu ono asụ iya: "L'ọ kwa ili ẹke e liru onye kẹ Nchileke phụ, shije Júda bya ekfua kẹ iphe-a, i meru ẹnya-ngwẹja Bẹ́telu-wa."

18 Yọ sụ ẹphe: "Unu hakwaa ya; t'ẹ b'ọ dụkwa onye e-me ẹka l'ọkpu iya." Ẹphe aparu ọkpu ono haa; hakwaaphu k'onye nkfuchiru Nchileke phụ shi Saméríya phụ.†

19 Ọ bụ ẹge ono, Josáya mebyishiru ẹke ono, aagwajẹ iphe, nọkota lẹ Bẹ́telu ono bụkwaphu ẹge o mebyishiru iphe, bụ ẹke aagwajẹ iphe lẹ Saméríya, bụ ọphu ụphodu ndu eze ndu Ízurẹlu kpụshiru; shi ẹge ono kpatsua Ojejoje ẹhu-eghughu.

---

* **23:16 23:16** 1 Eze 13:1-2. † **23:18 23:18** 1 Eze 13:11-32.

20 Ọ tụko iphe bụ ndu agwaję iphe l'ęke ono, aagwaję iphe ono gbugee l'eli ęnya-
ngwęja ono; bya etsua ọkpu ndiphe ọku l'eli ęnya-ngwęja ono. Yo metsua; laphushia
azụ lę Jerúsalemu.

A wataru ọgba Ajị Esweta ọdo
(2 Iphe 35:1-19)

21 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Josáya abya asụ ndu Júda l'ęphe ha: "T'ęphe gbaaru Ojejoje,
bụ Nchileke ęphe Ajị Esweta ęge ono, e deru iya lę Ekwo Ọgba-Ndzụ ono."
22 Ę tọ nwedu Ajị Esweta ọphu a gbajęwaru ęge a gbaru ono. Ę ta gbabụa ya ęge
ono l'oge ndu ikpe. T'a gba iya ęge ono l'oge ndu eze kę Ízuręlu; m'ọ bụ l'oge ndu eze
kę Júda.
23 Ọlobu l'afa, kwe Josáya afa iri l'ęsato, yọ wataru abụru eze b'a gbaru Ojejoje Ajị
Esweta ono lę Jerúsalemu.

Iphe Josáya meshiru

24 Iphe ọdo, Josáya meru bụ l'ọ chịshikotaru ndu aphụ àphù; mę ndu njibya; chịko
iphe bụ agwa; mę ęjo akpamara, nọkota lę Jerúsalemu; mę l'alị ndu Júda l'ọ ha
wofukota. Iphemiphe ọbule ono b'o mekotaru tę ya gude medzua iphe, e deru l'ękwo
ekemu ono, Hilikaya, bụ onye achịjeru Nchileke ęja phụru l'eze-ụlo Nchileke ono.
25 Ę tọ nwedu eze ọdo, dụ l'ọbu Josáya lę ndu vu iya ụzo chịa; mę ndu ọphu, etso
iya l'azụ, bụ onye gudeje obu iya l'ọ ha; mę ndzụ iya l'ọ ha; mę ike iya l'ọ ha ziberu
Ojejoje; ęge ono ọ nọ l'ękwo ekemu Mósisu.
26 Obenu l'oke ęhu-eghughu Ojejoje, ata kfukfukfu, ọ dabęru ndu Júda ono bę ta
ejizitaduru ejizita. Yọ bụru iphe, kparu iya nụ bụ iphemiphe ọbule ono, Manásę
meeberu gude kpatsua ya ęhu-eghughu.
27 Obenu lę ya meru iphe, Ojejoje kfuru; sụ: "Mu e-wofufua ndu Júda l'ęke, mu
nọ ęge ono, mu wofuru ndu Ízuręlu; mu ajịka Jerúsalemu, bụ mkpụkpu ono, mu
fọtaru; mę eze-ụlo ono, mu sụru l'ọ bụ ęke ępha mu a-nọdu ere ire ono."

Anwụhu Josáya
(2 Iphe 34:3-7, 29-33)

28 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Josáya shi achị; mę iphemiphe ọbule, yębedua meru
b'e dekotaru l'ękwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
29 Obenu l'oge kę Josáya bę Fero Neko, bụ iya bụ eze ndu Íjiputu chị ndu sọja iya
jeshia Ęnyimu Yufurétusu tę ya yetaru eze ndu Asiriya ęka l'ọgu. Eze, bụ Josáya
achịta ndu sọja nk'iya jekfushia ya ọgu. Fero-neko aphụ l'iya phụ; woru iya gbua lę
Megido.
30 Ndu ozi iya shi lę Megido gude ụgbo-ịnya palata odzu iya lę Jerúsalemu; bya elia
ya l'ili nk'iya. Ndu Júda ewofuta nwatibe Josáya kę nwoke, aza Jehowahazu; tee ya
manụ l'ishi t'ọ bụru eze nọ-chia ęnya nna iya.

Jehowahazu bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 36:2-4)

31 Iphe Jehowahazu gbaru bụ ụkporo afa l'afa ęto teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa
ọnwa ęto lę Jerúsalemu. Ępha nne iya bụ Hamutalu; nwatibe Jeremáya kę Libina.
32 Jehowahazu bę meru ęjo iphe l'ęnya Ojejoje ęge nna iya oche ęphe meru.
33 Fero Neko tuchiru iya lę mkpọro lę mkpụkpu Ribúla l'alị Hámatu; k'ọphu bụ
l'ę tọ nọduhedu lę Jerúsalemu achị. Fero-neko bya atụ-buaru ndu Júda t'ęphe kfụa
ụkporo ękpa mkpọla-ọcha ugbo ise; mę ękpa mkpọla-ododo.
34 Fero Neko eworu Ęliyakimu Josáya mee eze l'ọzori nna iya, bụ Josáya. Yọ
gbanwee ępha Ęliyakimu; yọ zalahaa Jehoyakimu. Ya ndono; yo dufu Jehowahazu je
edobe lę Íjiputu; yọ nọdu l'ęke ono nwụhu.

35 Jehoyakimu kfụa Fero Neko mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo ono, ọ tụ-buru ndu
Júda. O keru ụtu nụtsua ndu Júda l'ẹge ike beru onyemonye; shi ẹge ono gbata
mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo ono.

Jehoyakimu bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 36:5-8)

36 Iphe Jehoyakimu gbaru bụ ụkporo afa l'afa ise teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa
afa iri lẹ nanụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Zébida; nwatibe Pedaya kẹ Ruma.
37 Jehoyakimu meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje ẹge nna iya oche ẹphe meru.

24

1 Ọ bụ l'oge kẹ Jehoyakimu; bẹ Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu byaru ọgu lẹ
Júda. Jehoyakimu anọa ya l'ẹka afa ẹto; bya aghachi; kwefulahaaru iya íkè.
2 Ojejoje abya eshi lẹ Bábyilọnu; Áramu; Móabu; mẹ Amọnu zifu ndu ọ-lụa-ọlaa;
ẹphe abyaru Jehoyakimu ọgu; t'ẹphe bya emebyishia Júda ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu
ndu ozi iya, bụ ndu nkfuchiru iya kfua ono.
3 Iphe, doru ẹnya abụru l'iphe ono, mekotaru l'ẹhu ndu Júda ono bẹ bụ Ojejoje
sụru t'ọ mee; t'o shi ẹge ono wofu ẹphe l'ẹke ya nọ l'okfu ẹjo iphe Manásẹ; mẹwaru
iphemiphe ọbule ọdo, o meshiru;
4 mẹkwaphu kẹ ndu ono, ẹ-te nwedu iphe, ẹphe meru, o gbushiru; ọchị ẹphe
atukoru Jerúsalemu l'ishi; ọphu Ojejoje 'ekwedu lẹ ya agụru ẹphe nvụ.
5 Iphe ọdo, meeberu nụ teke Jehoyakimu shi achị; mẹ iphemiphe ọbule, yẹbedua
meru b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge ndu eze Júda.
6 Tọ dụ ya bụ; Jehoyakimu anwụhu lakfushia nna iya phẹ. Nwatibe iya, bụ
Jehoyakinu abya abụru eze nọ-chia ẹnya iya.
7 Eze ndu Íjiputu te eshibudua l'alị iya lụfuta ọdo; kẹ l'eze ndu Bábyilọnu bẹ naru
iya alị iya mgburumgburu; shita lẹ nggele Íjiputu je akpaa lẹ Ẹnyimu Yufurétusu.

Jehoyakinu bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 36:9-10)

8 Jehoyakinu bẹ gbawaru afa iri l'ẹsato teke ọ wataru ọbu eze. Iphe, ọ chịru
bụ ọnwa ẹto lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Nehushita; nwatibe Elunatanu kẹ
Jerúsalemu.
9 Jehoyakinu meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje ẹge nna iya meru.
10 Yọ bụru teke ono; bẹ ndu sọja Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu wụru bya
bya eyechia Jerúsalemu.
11 Nebukadineza l'onwiya abyakfuta ndu nk'iya lẹ Jerúsalemu teke ono, ẹphe
yechiru iya ono.
12 Tọ dụ iya bụ; Jehoyakinu, bụ eze ndu Júda; mẹ nne iya; ndu ozi iya; ndu, bụ
amadụ lẹ ndu ozi iya; mẹ ndu ishi l'ozi iya atụko l'ẹphe ha woru onwẹphe nụ eze
ndu Bábyilọnu.
Yọ bụru l'afa, kwe eze ndu Bábyilọnu afa ẹsato k'ọphu, ọ wataru achịchi b'ọ kpụru
Jehoyakinu lẹ ndzụ.
13 Yọ vụa mbụ iphe ono, Ojejoje kfuhawaru l'iphe, bụ ẹku, nọ l'eze-ụlo Nchileke;
mẹ l'ụlo-eze; yeru iphe, bụ ivu ono, Sólomọnu, shi bụru eze ndu Ízurẹlu gude
mkpọla-ododo mekota; doo l'eze-ụlo Nchileke ono bẹ ee-gwo. Yọ bụru iphe ono bẹ
Nebukadineza byaru bya emedzua.
14 Ọ kpụru ndu Jerúsalemu l'ẹphe ha lẹ ndzụ lashia Bábyilọnu. Ọ kpụru ndu ishi;
kpụa ndu sọja; kpụa ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu phẹ; kpụa ndu eme nka; kpụa ndu
ụzu. Iphe, ẹphe dụ bụ ụnu madzụ ugbo ụkporo l'ise teke ọ kpụru ẹphe. Ndu ọ haru
nwẹnkinyi bụ ndu katsụa ọburu ndu ụkpa l'alị ono.

15 Nebukadineza eshi lẹ Jerúsalemu kpụa Jehoyakinu lẹ ndzụ laa alị Bábyilọnu. Ọ
kpụru nne Jehoyakinu; kpụa unyomu iya; kpụa ndu ishi l'ozi iya; kpụa ndu ike nọ
l'alị ono.
16 Eze ndu Bábyilọnu akpụta ụnu ndu sọja iri l'ẹsaa l'ụkporo ndu sọja iri,* bụ ndu
ike nọ; bụru ndu maru ẹnya ọgu; bya akpụa ụnu madzụ labụ l'ụkporo madzụ iri,†
bụ ndu nka; mẹ ndu ụzu.
17 Yo wota Mataníya, bụ nwunne nna Jehoyakinu mee eze l'ọzori Jehoyakinu;
gbanwee ẹpha iya gụbe iya Zedekaya.

Zedekaya bụ eze ndu Júda
(2 Iphe 36:11-12; Jer 52:1-3)

18 Zedekaya bẹ nọwaru ụkporo afa l'afa lanụ teke ọ wataru achịchi. Iphe, ọ chịru
bụ afa iri lẹ nanụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Hamutalu; nwatibe Jeremáya. Ẹke
nne iya ono shi bụ Libina.
19 Zedekaya bẹ meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje l'ọ bụ Jehoyakimu.
20 Yọ bụru ẹhu-eghughu Ojejoje bẹ meru iphe iphe ono meru ndu Jerúsalemu; mẹ
l'ẹhu ndu Júda jeye teke ọ chịfuru ẹphe l'ifu iya.
E metsua; Zedekaya abya ekwefuru eze ndu Bábyilọnu íkè.

25

Adada Jerúsalemu
(2 Iphe 36:13-21; Jer 39:1-10; 52:3-11)

1 Ya ndono; yo be l'afa, kwe Zedekaya afa tete; k'ọphu ọ wataru achịchi; l'abalị
k'iri l'ọnwa iri; eze ndu Bábyilọnu, bụ Nebukadineza achịta ndu sọja iya l'igwe; ẹphe
abyatashia Jerúsalemu. Ẹphe eje akwaa k'ọgu l'azụ mkpụkpu ono; nọdu l'ẹke ono
gvua ya ose-ọgu mgburumgburu.
2 Ẹphe eyechia mkpụkpu ono jeye l'afa, kwe eze, bụ Zedekaya afa iri lẹ nanụ.
3 Yo rua l'abalị kẹ tete l'ọnwa k'ẹno; ẹjo-ẹgu, nọ lẹ mkpụkpu ono bya aka njọ;
k'ọphu ndu bu iya nụ te nwehedu nri, ẹphe e-ri.
4 E woru ụpho-mkpuma mkpụkpu ono tsufua; yo be l'ẹnyashi; ndu sọja mkpụkpu
ono l'ẹphe ha etsukahu gbalaa. Ẹke ẹphe shiru gbalaa bụ l'ọnu-ụzo ọphu, nọ lẹ
mgbaku ụpho-mkpuma labụ ono, nọ lẹ mgboro mgbabu eze ono. Ẹke ẹphe shiru
abụru ụzo Araba. Teke ono kwa teke ndu sọja Bábyilọnu kephekwaduru mkpụkpu
ono mgburumgburu.
5 Ndu sọja Bábyilọnu achịpyabe eze, bụ Zedekaya je egude iya l'alị daburu
swanmangu lẹ Jériko. Ndu sọja iya ebuhaa ya tsukashihu.
6 Ẹphe egude eze; kpụ-kfu eze ndu Bábyilọnu lẹ Ribúla, bụ ẹke a nọ nmaa ya ikpe.
7 Ẹphe anọdu eze Zedekaya l'ifu gbushia ụnwegirima iya; bya aswọshia ya akpụru-
ẹnya; gude ope tụa ya mkpakọbe; kpụru iya lashia Bábyilọnu.

Eemebyishi Jerúsalemu; mẹ eze-ụlo Nchileke
(Jer 52:12-23)

8 Yo rua abalị k'ẹsaa l'ime ọnwa k'ise; l'afa, kwe Nebukadineza afa iri lẹ tete, ọ
wataru ọchi ndu Bábyilọnu; Nebuzaradanu, bụ onye ishi ndu sọja-eze Nebukadineza;
bụru nwozi eze ndu Bábyilọnu ono ejeshia Jerúsalemu.
9 Yo rua je atụa ọku l'eze-ụlo Nchileke; tụa ọku l'ufu-eze; tụa ọku l'iphe, bụ ụlo, nọ
lẹ Jerúsalemu. Iphe, bụ ụlo, aga mkpa l'ẹke ono b'ọ tụkotaru ọku.
10 Ndu sọja, nọ onye ishi ndu sọja-eze ono l'ẹka eje etsukposhia ụpho-mkpuma, e
gude kpụ-pheta Jerúsalemu mgburumgburu.

---

* **24:16 24:16** Iphe ọ bụ bụ 7,000. † **24:16 24:16** Iphe ọ bụ bụ 1,000.

11 Nebuzaradanu, bụ onye ishi ndu sọja-eze ono eruta iphe, bụ ndu phọduru lẹ
mkpụkpu ono lashia Bábyilọnu; mbụ igwe ọha ono; yeru ndu ọphu gbaru ọso laa
k'eze ndu Bábyilọnu.
12 Ndu ọphu onye ishi ndu sọja ono haru bụ ndu ọphu kakọta ọbu ndu ụkpa l'alị
ono; t'ẹphe jeje ozi lẹ mgbo vayịnu; mẹ l'okfu.
13 Itso ope, nọ l'eze-ụlo Nchileke; ọ-gba-kperekpere; eze dụrongu mini, e gude ope
kpụa, nọ iya nụ bẹ ndu Bábyilọnu kụpyashiru; vuta ope ono lashia Bábyilọnu.
14 Ẹphe vukwaruphu ite; eze agọ; iphe, apajẹ òwúú urọku; efere; iphe bụ iphe, a
kpụru l'ope, eegudeje eje ozi l'eze-ụlo Nchileke;
15 iphe, aakpọje ínsẹnsu ọku; ochi; iphemiphe ọbule, e meru lẹ mkpọla-ododo; mẹ
lẹ mkpọla-ọcha bẹ onye ishi ndu sọja ono vukotaru.
16 Ope, laru l'itso labụ ono; eze dụrongu mini ono; mẹ l'ọ-gba-kperekpere ono,
Sólomọnu meshiru dobe l'eze-ụlo Nchileke ono bẹ ẹra iya, kariru ẹge aa-tụ ọnu iya.
17 Itso ono bẹ eli iya dụgbaa ntọkpa ụkporo l'ẹsaa ẹsaa. Yọ bụru ope b'e gude wụa
l'ishi iya. Iphe ishi itso ono dụ bụ ntụ-ọkpa ẹno ẹno lẹ mkpirikpi iya; bya enwegbaaru
iphe, a kparu akpakpa; mẹ ọphu a kpụru l'ope, dụgbaa l'ọ bụ ụtara-okumu, nọ-pheru
iya mgburumgburu, e gude memashia ya ememashi. Itso k'ẹbo; yẹle iphe, a kparu
ye iya bẹ bụ iphe lanụ yẹle ọphu.

Aakpụ ndu Júda lẹ ndzụ ala Bábyilọnu
(Jer 52:24-27)

18 Ya ndono; onye ishi ndu sọja-eze ono abya akpụa Seráya, bụ onye ishi ndu
achịjeru Nchileke ẹja lẹ ndzụ; kpụta Zefanaya, bụ onye, etsota Seréya; mẹ ụmadzu
ẹto, echeje nche l'ọnu eze-ụlo Nchileke.
19 Lẹ mkpụkpu ono b'ọ kpụtaru onye ishi ndu sọja; mẹ ụmadzu ise, anọduje edoziru
eze ụzo, bụ ndu ọphu a phụru lẹ mkpụkpu ono; kpụta onye ederu onye ishi ndu sọja
ẹkwo, bụ iya bụ onye anajẹ ndu alị ono l'ọru sọja; mẹ ụkporo ụmadzu ẹto, bụ unwoke
alị ono, a phụru lẹ mkpụkpu ono.
20 Nebuzaradanu, bụ onye ishi ndu sọja-eze akpụta ẹphe kpụ-jeru eze ndu
Bábyilọnu lẹ Ribúla.
21 Yọ bụru lẹ Ribúla l'alị Hámatu bẹ eze ndu Bábyilọnu nọ gbushia ẹphe.
Yọ bụru ẹge ono b'e shi kpụa ndu Júda lẹ ndzụ laa alị ọdo.

Gedaliya bụ ọ-chị-ọha ndu, a haru lẹ Júda
(Jer 40:1—41:15)

22 Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu abya afọta Gedaliya Ahikamu Shefanu t'ọ
bụru ọ-chị-ọha ndu ọphu phọduru nụ l'alị Júda.
23 Ndu ishi ndu sọja; mẹ ndu nk'ẹphe anụa l'ọ bụ Gedaliya bẹ Nebukadineza meru
gọvano ndu Júda; wụru wụ-kfuta Gedaliya lẹ Mízupa. Ẹpha ndu ono bụ: Ishimẹlu
Netenáya; Johananu Kareya; Seráya Tanihumeti, bụ onye Netofa; mẹ Jezaniya, shi
Maaka; ẹphe lẹ ndu nk'ẹphe.
24 Gedaliya eribuaru ẹphe lẹ ndu nk'ẹphe ono nte; gude mee t'obu shihu ẹphe ike;
sụ ẹphe: “Unu ba tsụkwa ndu ishi ndu Bábyilọnu egvu. Ọ -bụru l'unu nọ l'alị ono
l'ejeru eze ndu Bábyilọnu ozi; bẹ iphe a-dụkpooru unu lẹ mma.”
25 Yo rua l'ọnwa k'ẹsaa l'afa ono; Ishimẹlu Netenáya Elishama, shi l'ufu ndu eze;
achịta ụmadzu iri jeshia ọgu lẹ Mízupa je egbua Gedaliya; ndu Júda; mẹ ndu
Bábyilọnu, ẹphe l'iya nọ lẹ Mízupa.
26 Tọ dụ iya bụ; ndu Júda l'ẹphe ha; ndu ukfu lẹ ndu nta; je akpaa lẹ ndu ishi ndu
sọja ẹphe; egude k'ọtsu-egvu ndu Bábyilọnu gbaru lashia Íjiputu.

Aatụfuta Jehoyakinu lẹ-mkpọro
(Jer 40:7-9; 41:1-3)

27 L'afa, kwe Jehoyakinu, bụ eze ndu Júda ụkporo afa l'afa iri l'ẹsaa, a kpụru iya
lẹ ndzụ bẹ Evilu-Merodaku byaru bya abụru eze; wata ọchi ndu Bábyilọnu. Yọ tụfu
Jehoyakinu, bụ eze ndu Júda lẹ mkpọro l'ọnwa iri l'ẹbo nọ l'ụkporo abalị l'abalị ẹsaa.
28 O kfuru okfu ọma nụ Jehoyakinu; bya edobe iya l'ọnodu, kakọta kẹ ndu eze ọdo,
a kpụru ẹphe l'iya ndzụ laa alị Bábyilọnu.
29 Jehoyakinu eyefu uwe mkpọro iya; bya etsoru rilahaa nri l'ufu-eze jeye l'ẹge ọ
nọ-beru.
30 Mbọku-mbọku bẹ eze nụru iya okpoga, oo-gudeje eme mkpa iya jeye l'ẹge ọ
nọ-beru.

Iphe e meru l'oge ndu Eze
kẹ mbụ

Ndu a mụru tsube l'ọgbo Ádamu rua l'ọgbo Ébirihamu
(Mbụ 5:1-32; 10:1-32; 11:10-26)

1 Ádamu bụ nna Sẹtu; Seti abụru nna Ẹnoshi.
2 Ẹnoshi bụ nna Kénanu; Kénanu abụru nna Mahálalẹlu. Mahálalẹlu bụ nna Jeredi;
3 Jeredi abụru nna Ínọku. Ínọku bụ nna Metúsela; Metúsela abụru nna Lémẹku.
4 Lémẹku bụ nna Nówa. Ụnwu Nówa bụ Shemu; Hamu; mẹ Jafẹtu.
5 Ụnwu Jefẹtu bụ Goma; Mágọgu; Madayi; Javanu; Tubalu; Mẹsheku; mẹ Tirasu.
6 Ụnwu Goma bụ Ashukenazu; Difatu; mẹ Togama.
7 Ụnwu Javanu bụ Elisha; Tashishi; Kítimu; mẹ Ródu.
8 Ụnwu Hamu bụ Kúshi; Íjiputu; Putu; mẹ Kénanu.
9 Ụnwu Kúshi bụ Séba; Havila; Sabúta; Ráma; mẹ Sabuteka. Ụnwu Réma abụru Sheba; mẹ Dedanu.
10 Kúshi bụ nna Nimurọdu. Nimurọdu bụ onye sọja ivuzọ, ike kakọta lẹ mgboko.
11 Íjiputu bụ nna ndu Ludu; ndu Anamu; ndu Lehabu; ndu Nafutuhu;
12 ndu Paturọsu; ndu Kafuto; mẹ ndu Kasuluhu. Ndu Kasuluhu bụ ẹphe metaru ndu Filisutayịnu.
13 Kénanu bụ nna Sayịdonu. Sayịdonu bụ iya bụ ọkpara iya. Kénanu bụkwaphu nna ndu Hetu;
14 ndu Jebusu; ndu Amọru; ndu Gigashi;
15 ndu Hevu; ndu Aka; ndu Sinu;
16 ndu Avadu; ndu Zéma; mẹ ndu Hámatu.
17 Ụnwu Shemu bụ Élamu; Ashuru; Afakusadu; Ludu; Áramu; Uzu; Hulu; Geta; mẹ Mẹsheku.
18 Afakusadu bụ nna Shela; Shela abụru nna Iba.
19 Iba mụtaru unwoke labụ. Ẹpha onye lanụ bụ Pẹ́legu.* Ishi iya abụru l'a mụru iya l'ògè teke mgboko kekashiru ekekashi. Ẹpha nwunne iya kẹ nwoke bụ Jọkutanu.
20 Jọkutanu bụ nna Alumodadu; Shẹlefu; Hazamaveti; Jera;
21 Hadoramu; Uzalu; Dikila;
22 Obalu; Abímẹlu; Sheba;
23 Ofi; Havila; mẹfua Jobabu. Ẹphe l'ẹphe ha bụkota ụnwu Jọkutanu.
24 Shemu bụ nna Afakusadu; Afakusadu abụru nna Shela.
25 Shela bụ nna Iba; Iba abụru nna Pẹ́legu. Pẹ́legu bụ nna Rewu;
26 Rewu abụru nna Sérugu. Sérugu bụ nna Nahọ; Nahọ abụru nna Téra.
27 Téra bụ nna Ébiramu, bụ iya bụ Ébirihamu.

Eri Ishimẹlu
(Mbụ 25:12-16)

28 Ụnwu Ébirihamu bụ Áyizaku mẹ Ishimẹlu.
29 Ọwaa bụ eri ẹphe ndọ-ọ: Nebayọtu bụ ọkpara Ishimẹlu. Ndu ọphu bụ Kéda; Adụbelu; Mibusamu;
30 Mishima; Duma; Masa; Hadadu; Tima;
31 Jeturu; Nafishi; mẹ Kidema. Ẹphe l'ẹphe ha bụkota ụnwu Ishimẹlu.

---

* **1:19 1:19** Iphe, “Pẹ́legu” bụ bụ “ekekashi”.

32 Ketúra, bụ nnufu Ébirihamu mụtaru iya Zimuranu; Jọkushanu; Medanu;
Mídiya; Ishibaku; mẹ Shuwa. Ụnwu Jọkushanu bụ Sheba; mẹ Dedanu.
33 Ụnwu Mídiya bụ Ifa; Iferu; Hanọku; Abída; mẹ Ẹludaa. Ndu ono l'ẹpha ha
bụkota ụnwu Ketúra.

Eri Ịso
(Mbụ 36:1-19)

34 Ébirihamu bụ nna Áyizaku. Ụnwu Áyizaku bụ Ịso; mẹ Ízurẹlu.
35 Ụnwu Ịso bụ Elifazu; Ruwẹlu; Jewushi; Jelamu; mẹ Kora.
36 Ụnwu Elifazu bụ Témanu; Omaru; Zefo; Getamu; Kenazu; Tìmína; mẹ Amalẹku.
37 Ụnwu Ruwẹlu bụ Nahatu; Zera; Shama; mẹ Miza.

Ndu ọdungu, buru l'alị Édọmu
(Mbụ 36:1-19)

38 Ụnwu Séyi bụ Lotanu; Shobalu; Zebiyọnu; Ana; Dishọnu; Iza; mẹ Dishanu.
39 Ụnwu Lotanu bụ Hori mẹ Homamu. Tìmína bụ nwunne Lotanu kẹ nwanyi.
40 Ụnwu Shobalu bụ Aliyanu; Manahatu; Ebalu; Shefi; mẹ Onamu. Ụnwu Zibiyọnu
bụ Aya; mẹ Ana.
41 Nwa, Ana mụtaru bụ Dishọnu.
Ụnwu kẹ Dishọnu bụ Hamuranu; Eshubanu; Ituranu; mẹ Keranu.
42 Ụnwu Iza bụ Bilihanu; Zavanu; mẹ Jakanu. Ụnwu Dishanu bụ Uzu; mẹ Aranu.

Ndu eze ndu Édọmu
(Mbụ 36:31-43)

43 Ọwaa bụ ndu eze, chị-oduru ndu Édọmu tẹmanu bẹ ndu Ízurẹlu nwederu eze:
Béla Beyọ. Ẹpha mkpụkpu iya bụ Dinuhaba.
44 Teke Béla nwụhuru bẹ Jobabu Zera kẹ Bọzura bụru eze; nọ-chia ẹnya iya.
45 Teke Jobabu nwụhuru bẹ Hushamu kẹ Témanu bụru eze; nọ-chia ẹnya iya.
46 Teke Hushamu nwụhuru bẹ Hadadu Bedadu bụru eze; nọ-chia ẹnya iya. Ọ bụ
iya bẹ mekputaru ndu Mídiya l'alị Móabu. Ẹpha mkpụkpu iya bụ Aviti.
47 Teke Hadadu nwụhuru; Samúla kẹ Masureka abụru eze; nọ-chia ẹnya iya.
48 Teke Samúla nwụhuru; bẹ Shawulu kẹ Rehobọtu, nọ lẹ mgboro Ẹnyimu
Yufurétusu bụru eze; nọ-chita ẹnya iya.
49 Teke Shawulu nwụhuru bẹ Bálụ-Hananu Akụbo bụru eze; nọ-chia ẹnya iya.
50 Teke Bálụ-Hananu nwụhuru bẹ Hadadu bụru eze; nọ-chia ẹnya iya. Ẹpha
mkpụkpu iya bụ Payi. Nyee ya bụ Mehetabẹlu; bụ nwatibe Maturedi. Maturedi
bụ nwanwa† Mezahabu.
51 Hadadu abya anwụhu.
Ndu ọwaa bụ ndu ishi ndu Édọmu: Tìmína; Aliya; Jetẹtu;
52 Oholibama; Ela; Pinọnu;
53 Kenazu; Témanu; Mibuza;
54 Magudẹlu; mẹ Iramu. Ndu ono shi bụjeru ndu ishi ndu Édọmu.

2

Eri Ízurẹlu

1 Ọwaa ụnwu Ízurẹlu ndọ-ọ: Rúbẹnu; Símiyọnu; Lívayi; Júda; Ísaka; Zébulọnu;
2 Dánu; Jósẹfu; Bénjaminu; Náfutali; Gádu; mẹ Ásha.

† **1:50 1:50** Mehetabẹlu bụ nwanwa iya kẹ nwanyi.

3 Ụnwu Júda bụ: Ẹru; Onanu; mẹ Shela. Onye o shi l'ẹka iya mụta ụmadzu ẹno
ono bụ nwanyi Kénanu, bụ nwatibe Shuwa. Ọle Ira, bụ ọkpara iya bẹ meru ẹjo-iphe
l'ẹnya Ojejoje. Ojejoje eworu iya gbua.
4 Táma, bụ nyee-nwa Júda abya amụtakwaru iya phụ Pẹ́rezu mẹ Zera. Iphe, ụnwu
Júda tụko dụ bụ ise.
5 Ụnwu Pẹ́rezu bụ Hézurọnu; mẹ Hamulu.
6 Ụnwu Zera bụ Zimuri; Etanu; Hemanu; Kalukọlu; mẹ Dara. Iphe, ẹphe dụkota bụ
ise.
7 Nwatibe Kami bụ Ekanu. Ọ bụ iya wolataru ndu Ízurẹlu iphe-ọtsu-l'anụ; kẹ l'ọ
dakaru iphe, e kfuru sụ t'ẹ b'ọ dụkwa onye e-wota iphe, e doberu Nchileke iche.*
8 Nwatibe Etanu bụ Azaríya.
9 Ụnwu, a mụtaru Hézurọnu bụ Jeramẹlu; Ramu; mẹ Kelubayi.
10 Ramu bụ nna Amínadabu; Amínadabu abụru nna Náshọnu, bụ iya bụ onye ishi
ndu Júda.
11 Náshọnu bụ nna Salụma; Salụma abụru nna Bówazu.
12 Bówazu bụ nna Óbẹdu; Óbẹdu abụru nna Jesi.
13 Ndu ọwaa bụ ụnwu Jesi: Eliyabu bụ ọkpara iya; Abinadabu abụru otsota;
Shimeya bụ onye kẹ ẹto;
14 Netanẹlu bụ onye k'ẹno; Radayi abụru onye k'ise.
15 Ozẹmu bụ onye k'ishingu; Dévidi abụru onye k'ẹsaa.
16 Unwunne ẹphe ndu k'ụnwanyi bụ: Zeruya; mẹ Abigelu.
Ụnwu Zeruya bụ: Abishayi; Jóabu; mẹ Ásahẹlu; ẹphe ẹto ono.
17 Abigelu bụ nne Amasa. Nna Amasa bụ Jeta, shi l'eri Ishimẹlu.

Eri Hezurọnu

18 Kálẹbu Hézurọnu bẹ shi l'ẹka nyee ya, bụ Azuba mụta Jeriyotu. Nwanyi ono
mụtakwaru iya phụ Jesha; Shobabu; mẹ Adọnu.
19 Azuba anwụhulephu; Kálẹbu eje alụa Efuratu; yọ mụtaru iya Huru.
20 Huru bụ nna Úri; Uri abụru nna Bezalẹlu.
21 E megee; Hézurọnu eje alụa nwatibe Makiru. Makiru bụkwanu nna Gíledu.
Hezurọnu lụru nwanyi ono teke yẹbe Hezurọnu gbaru ụkporo afa ẹto. Nwanyi ono
amụtaru iya Segubu.
22 Segubu bụ nna Jayi; onye ụkporo mkpụkpu lẹ mkpụkpu ẹto l'alị Gíledu shi nọdu
l'ẹka.
23 Ọle ndu Geshuru; mẹ ndu Eramu nataru mkpụkpu lẹ mkpụkpu ono, shi nọdu
Jayi l'ẹka ono; natakwa iya phụ Kenatu; mẹ ụnwu mkpụkpu mkpụkpu, gbapheru iya
mgburumgburu. Mkpụkpu ono dụkota ụkporo mkpụkpu ẹto. Ndu ono l'ẹphe ha
bụkota ndu awa Makiru, bụ iya bụ nna Gíledu.
24 Hézurọnu, bụ nna Kálẹbu anwụhutsulephu; Kálẹbu alụpyabe Efuratu, bụ nyee
nna iya. Efuratu amụtaru iya Ashuru. Ashuru amụta Tékowa.

Eri Jeramẹlu Hézurọnu

25 Ndu ọwaa bụ ụnwu Jeramẹlu, bụ ọkpara Hézurọnu: Ramu bụ ọkpara iya; mẹ
Buna; Orẹnu; Ozẹmu; mẹ Ahíja.
26 Jeramẹlu bẹ lụkwaruphu nwanyi ọdo, ẹpha iya bụ Atara. Yẹbedua bụ nne
Onamu.
27 Ụnwu Ramu, bụ ọkpara Jeramẹlu bụ: Mahazu; Jaminu; mẹ Eka.
28 Ụnwu Onamu bụ Shamayi; mẹ Jada. Ụnwu Shémayi abụru Nadabu; mẹ Abishuru.
29 Ẹpha nyee Abishuru bụ Abihelu. Ọ mụtaru iya Ahụbanu; mẹ Molidu.
30 Ụnwu Nadabu bụ: Seledu; mẹ Apemu. Seledu nwụhuru; to dobe akọ.

---

* **2:7 2:7** Jós 7:1-26.

31 Nwatibe Apemu bụ Íshì. Íshì bụ nna Sheshanu; Sheshanu abụru nna Ahụlayi.
32 Ụnwu Jada; mbụ nwunne Shémayi kẹ nwoke bụ Jeta; mẹ Jonátanu. Jeta nwụhuru; to dobe akọ.
33 Ụnwu Jonátanu bụ Pelẹtu; mẹ Zaza. Ndu ono bụ ndu eri Jeramẹlu.
34 Sheshanu ta mụtadu unwoke. Ọ bụ ụnwanyi b'ọ mụshiru kpụu. O nweru onye Íjiputu, bụ ohu iya, aza Jaha.
35 Sheshanu eduta nwatibe iya kee Jaha, bụ ohu iya. Yọ mụtaru iya Atayi.
36 Atayi bụ nna Nétanu; Nétanu abụru nna Zabadu.
37 Zabadu bụ nna Efulalu; Efulalu abụru nna Óbẹdu.
38 Óbẹdu bụ nna Jéhu; Jéhu abụru nna Azariya.
39 Azariya bụ nna Helẹzu; Helẹzu abụru nna Eleyasa.
40 Eleyasa bụ nna Sisumayi; Sisumayi abụru nna Shalumu.
41 Shalumu bụ nna Jekamiya; Jekamiya abụru nna Elishama.

Eri Kelẹbu

42 Ndu ọwaa bụ ụnwu Kálẹbu, bụ nwunne Jeramẹlu kẹ nwoke: Mésha bụ ọkpara iya. Mésha ono bụ nna Zifu. Nwatibe Kelẹbu ọdo bụ Marésha. Marésha bụ nna Hẹburonu.
43 Ụnwu Hẹburonu bụ: Kora; Tapúwa; Rekemu; mẹ Shéma.
44 Shéma bụ nna Rahamu. Rahamu abụru nna Jọkamu. Rekemu bụ nna Shémayi.
45 Nwatibe Shémayi bụ Mawonu. Mawonu abụru nna Bẹtu-Zu.
46 Ifa, bụ nnufu Kálẹbu mụtaru iya Háranu; Moza; mẹ Gazezu. Háranu bụ nna Gazezu.
47 Ụnwu Jahudayi bụ: Regemu; Jótamu; Geshanu; Pelẹtu; Ifa; mẹ Shaafu.
48 Maaka, bụ nnufu Kálẹbu bẹ mụtaru iya Shebe; mẹ Tirihana.
49 Ọ kwa iya phụ mụtaru Shaafu, bụ onye metaru Madumana; Sheva bụ iya metaru Makubina; mẹ Gibeya.
Nwata nwanyi, Kálẹbu mụtaru bụ Akusa.
50 Ọwaa bụ ndu eri Kelẹbu: Efuratu bụ nyee Kálẹbu. Huru abụru ọkpara Efuratu. Ụnwu Huru bụ: Shobalu, bụ onye metaru Kiriyatu-Jerimu;
51 mẹ Salụma, bụ iya metaru Bẹtulehemu; mẹ Harifu, bụ onye metaru Bẹtu-Geda.
52 Ọwaa bụ ndu eri Shobalu, bụ onye metaru Kiriyatu-Jerimu: Ọ bụ iya metaru Harowe, bụ nkere-ẹbo ndu Menuhọtu.
53 Ndu ọwaa bụ ndu ẹnya-ufu Kiriyatu-Jerimu: ndu Jeta; ndu Putu; ndu Shumatu; mẹ ndu Mishura. Ọ bụ l'ẹka ndu ono; bẹ ndu Zora; mẹ ndu Ẹshutawolu; shi futa.
54 Ndu ọwaa bụ ndu eri Salụma: ndu Bẹtulehemu; ndu Netofa; ndu Atarọtu-Betu-Jóabu; nkere-ẹbo ndu Manahatu; mẹ ndu Zora.
55 Ndu ẹnya-ufu ọphu bụ ndu o-de-ẹkwo, bu lẹ Jebezu bụ: ndu Tiratu; ndu Shimeya; mẹ ndu Suka. Ndu ono bụ ndu Kenu, shi l'eri Hámatu, bụ nna ndu ọnu-ụlo Rekabu.

3

Eri Dévidi
(2 Sám 3:2-5)

1 Ọwaa bụ ụnwu Dévidi; ndu ọphu a mụshiru iya lẹ Hẹburonu:
Amụnonu bụ ọkpara.
Nwanyi, mụru iya nụ
bụ Ahinowamu kẹ Jézerilu.
Dánẹlu bụ otsota.
Nwanyi, mụru iya nụ
bụ Abigelu kẹ Kamẹlu.
2 Abusolomu bụ onye k'ẹto.

Nwanyi, mụru iya nụ
bụ Maaka. Maaka bụ
nwatibe Talumayi,
bụ eze ndu Geshu.
Adónija bụ onye k'ẹno.
Nne, mụru iya nụ bụ Hagitu.
3 Shefatíya bụ onye k'ise.
Nne, mụru iya nụ bụ Abitalu.
Ituremu bụ onye k'ishingu.
Nne, mụru iya nụ bụ
nwanyi ọphu eeku Egula.
4 Ụmadzu ishingu-wa b'a mụtaru Dévidi lẹ Hẹburonu, bụ ẹke ọ nọdu chịa afa ẹsaa l'ọnwa ishingu.
Lẹ Jerúsalemu b'ọ chịru ụkporo afa l'afa iri l'ẹto.
5 Ọwaa bụ ndu a mụshiru iya lẹ Jerúsalemu: Shimeya; Shobabu; Nétanu; mẹ Sólomọnu. Nwanyi, mụshiru iya ụmadzu ẹno ono bụ Betusheba, bụ nwatibe Amiyẹlu.
6 Ụnwu iya ọdo bụ Ibuha; Elishama; Elifẹletu;
7 Noga; Nefẹgu; Jafiya;
8 Elishama; Eliyada; mẹ Elifẹletu; ẹphe tete.
9 Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ụnwu Dévidi kẹ unwoke; t'a gụfukwa unwoke, o shi l'ẹka nnufu iya phẹ mụshia. Táma bụ nwunne ẹphe kẹ nwanyi.

Eri Sólomọnu

10 Réhobuwamu bụ nwatibe Sólomọnu; Abayíja abụru nwatibe Réhobuwamu. Ása bụ nwatibe Abíja; Jehoshafatu abụru nwatibe Ása.
11 Joramu bụ nwatibe Jehoshafatu; Ehezáya abụru nwatibe Joramu. Jowashi bụ nwatibe Ehezáya;
12 Amazáya abụru nwatibe Jowashi. Azaríya bụ nwatibe Amazáya; Jótamu abụru nwatibe Azaríya.
13 Éhazu bụ nwatibe Jótamu; Hezekáya abụru nwatibe Éhazu. Manásẹ bụ nwatibe Hezekáya;
14 Amọnu abụru nwatibe Manásẹ; Josáya abụru nwatibe Emọnu.
15 Ọwaa bụ ụnwu Josáya ndọ-ọ: Johananu bụ ọkpara iya; Jehoyakimu abụru otsota; Zedekaya abụru otsota, tsotaru ọkpara; Shalumu abụru onye k'ẹno.
16 Ndu ọwaa bụ ndu eri Jehoyakimu: Jekonaya bụ nwatibe Jehoyakimu; Zedekaya abụru nwatibe Jekonaya.

Eri Jekonaya

17 Ọwaa bụ ndu eri Jekonaya onanu, a kpụru lẹ ndzụ ono: Sheyalutiyẹlu;
18 Malukiramu; Pedaya; Shenaza; Jekamaya; Hoshama; mẹ Nedabaya.
19 Ụnwu Pedaya bụ Zerúbabelu; mẹ Shimeyi. Ụnwu Zerúbabelu bụ Meshulamu; mẹ Hananiya. Shelomitu bụ nwunne ẹphe kẹ nwanyi.
20 Ọ mụtakwaruphu Hashuba; Ohẹlu; Berekaya; Hasadaya; mẹ Jushabu-Hesedu; ẹphe ise.
21 Ọwaa bụ ndu eri Hananiya: Pelatíya; Jeshaya; ụnwu Refaya; ụnwu Ananu; ụnwu Obedáya; mẹ ụnwu Shekaníya.
22 Ọwaa bụ ndu eri Shekaníya: Shemáya mẹ ụnwu iya, bụ Hatushi; Igalu; Bariya; Neyaraya; Shafatu. Ẹphe tụko dụ ishingu.
23 Ụnwu Neyaraya bụ: Eliyowenayi; Hezekáya; mẹ Azurikamu. Ẹphe tụko dụ ẹto.

24 Ụnwu Eliyowenayi bụ: Hodaviya; Eliyashibu; Pelaya; Akubu; Johananu; Delaya;
mẹ Anani. Ẹphe tụko dụ ẹsaa.

4

Ndu ikfu Júda

1 Ụnwu Júda bu: Pẹ́rezu; Hézurọnu; Kami; Huru; mẹ Shobalu.
2 Shobalu bụ nna Reyaya. Reyaya abụru nna Jahatu. Jahatu abụru nna Ahumayi;
mẹ Lahadu. Ndu ono bụ ndu ụnwunna Zora.
3 Ọwaa bụ ụnwu Etamu ndu kẹ unwoke: Jézerilu; Ishima; mẹ Idubashi. Ẹpha
nwunne ẹphe kẹ nwanyi bụ Hazeleluponi.
4 Penuwẹlu bụ nna Gedọ. Iza abụru nna Husha. Ndu ọwaa bụ ụnwu Huru. Huru
l'onwiya bu ọkpara Efuratu, bụ nna Bẹ́tulehemu.
5 Ashuru, bụ nna Tékowa. Ọ lụru ụnwanyi labụ, ẹpha ẹphe bụ Hela; mẹ Naara.
6 Naara bẹ mụtaru iya Ahụzamu; Héfa; Timeni; mẹ Haahashutari. Ndu onanu bụ
ụnwu kẹ Naara.
7 Ụnwu kẹ Hela bụ Zeretu; Zoha; mẹ Etinanu.
8 Kozu bụ nna Anubu; mẹ Zobiba; bya abụkwaruphu nnajiufu ndu ẹnya-ufu
Ahahẹlu, bụ nwatibe Harumu.
9 Jebezu b'a ka ọkwabe ugvu mẹle unwunne iya unwoke ọdo. Nne iya bẹ gụru iya
Jebezu; sụ: “Lẹ ya jeru iphe-ẹhuka gude mụa ya.”
10 Jebezu kpokuru Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; sụ iya: “Byiko; gọnuru ọnu-ọma nụ
iya; menu-a tẹ oke-alị iya ka ụsa. Tẹ nggụbe Nchileke gude ẹka ngu heje iya; wofuru
iya ẹjo-iphe; k'ọphu ẹ to merudu iya ẹhu!” Nchileke emeeru iya iphe ono, ọ rọru iya
ono.
11 Kelubu, bụ nwunne Shuha; bụru nna Mehiru. Mehiru abụru nna Ẹshutonu.
12 Ẹshutonu bụ nna Bẹ́tu-Ráfa; Paseya; mẹ Tehina. Tehina bụ iya metaru ndu Iru-
Nehashi. Ndu ono; ẹphe lẹ ndibe ẹphe bụ ẹphe bụ ndu Rika.
13 Ụnwu Kenazu bụ Ọtuniyelu; mẹ Seráya. Ụnwu kẹ Ọtuniyelu abụru Hatatu; mẹ
Meyonotayi.
14 Meyonotayi ono bụ nna Ofura. Seráya bụ nna Jóabu, bụ nna ndu Ge-Harashimu.
Mkpụkpu ono aza Ge-Harashimu;* kẹ lẹ ndu bu iya nụ bụ ndu eme nka.
15 Ụnwu Kálẹbu Jefune bụ: Iru; Ela; mẹ Naamu. Nwatibe kẹ Ela bụ Kenazu.
16 Ụnwu Jehalelelu bụ: Zifu; Zifa; Tiriya; mẹ Ásarẹlu.
17 Ụnwu Ezura bụ Jeta; Meredu; Ifa; mẹ Jalọnu. Nyee Meredu bẹ mụru Miriyamu;
Shémayi; Ishuba, bụ nna Eshitemowa.
18 Nwanyi ọdo, Meredu lụru l'ikfu Júda mụtaru iya Jeredu, bụ iya metaru ndu Gedọ.
Ọ mụtakwaruphu Heba, bụ iya metaru ndu Soko; bya amụkwaaphu Jekutiyelu, bụ
iya metaru ndu Zanowa. Ndu ono bụkota ụnwu Bitiya, bụ nwatibe Fero, ọ lụru mbụ
Meredu.
19 Hodiya bẹ lụru nwunne Nahamu. Ọ bụ Hodiya bẹ mụtaru onye metaru ndu
Keyila; mụta onye metaru ndu Gami; mụta onye metaru ndu Eshitemowa kẹ Maaka.
20 Ụnwu Shimọnu bụ Amụnonu; Rina; Benu-Hananu; mẹ Tilọnu.
Ụnwu Ishi bụ: Zohetu; mẹ Benu-Zohetu.
21 Ọwaa bụ ụnwu Shela Júda: Iru bụ nna Lika; mẹ Laada, bụ iya metaru ndu
Marésha; bya abụkwaru iya phụ metaru ndu ẹnya-ufu ono, akpajẹ ẹkwa-ọcha lẹ
Betu-Ashubayi;
22 mẹ Jokimu; mẹ unwoke Koziba; Jowashi; mẹ Sarafu; onye ono shi achị l'alị
Móabu; mbụ onye ono, megeeru laa Jashubi-lehemu ono. (Iphe ono bụ iphe meru nụ
l'oge ndiche).

---

* **4:14 4:14** Iphe “Ge-Harashimu” bụ bụ “nsụda ndu eme nka.”

23 Ọ bụ ẹphe bụ ndu ọ-kpụ-ite, shi bujeru lẹ Netayimu; mẹ Gedira. Ẹphe bu l'ẹke
ono; l'arụru eze ẹphe ọru.

Ndu ikfu Símiyọnu

24 Ụnwu Símiyọnu bụ: Nemuwẹlu; Jaminu; Jaribu; Zera; mẹ Shawulu.
25 Shalumu bụ nwatibe Shawulu; Mibusamu abụru nwatibe Shalumu; Mishima
abụru nwatibe Mibusamu.
26 Nwatibe kẹ Mishima bụ Hamuwẹlu; Zakuru abụru nwatibe Hamuwẹlu; Shimeyi
abụru nwatibe Zakuru.
27 Shimeyi mụtaru unwoke iri l'ishingu; waa ụnwanyi ishingu. Ọbu l'unwunne iya
ndu k'unwoke ta mụtadu ụnwu l'igwe; k'ọphu bụ lẹ ndu ẹnya-ufu ẹphe ta jadụ ajaja
ẹge ndu Júda jaru.
28 Mkpụkpu ẹke ẹphe shi butsuaru bụ Besheba; Molada; Haza-Shuwalu;
29 Biliha; Ezemu; Toladu;
30 Betuwẹlu; Họma; Zíkulagu;
31 Bẹ́tu-Makabotu; Hazaru-Susimu; Bẹ́tu-Biri; mẹ Sharemu. Ọ bụ lẹ mkpụkpu ono
bẹ ẹphe shi bukotaru jeye teke Dévidi shi bụru eze.
32 Edukfu ndu ọphu bupheru ẹphe mgburumgburu bụ: Etamu; Ayinu; Rimọnu;
Tokenu; mẹ Áshanu. Edukfu ise b'ọ dụkota;
33 yeru ụnwu edukfu, nọ-pheru obodo ono mgburumgburu je akpaa lẹ Bálụ. Ono
bụ ẹke ẹphe shi bugbaaru. O nwekwaruphu ẹkwo, ẹphe deshiru ẹge e shi mụshia
ẹphe.
34 Meshobabu; Jamuleku; Josha bụ nwatibe Amazáya;
35 mẹ Jówẹlu. Jéhu bụ nwatibe Joshibiya. Joshibiya abụru nwatibe Seráya; Seráya
abụru nwatibe Asiyẹlu.
36 Eliyowenayi; Jaakoba; Jeshohaya; Asáya; Adiyẹlu; Jesimẹlu; Benáya;
37 mẹ Ziza Shifi. Shifi bụ nwatibe Alọnu; Alọnu abụru nwatibe Jedaya; Jedaya abụru
nwatibe Shimiri; Shimiri abụru nwatibe Shemáya.
38 Ndu ono, a gụshiru ẹge ono bụgbaa ishi l'ẹnya-ufu ẹphe; l'ọnu-ụlo nna ẹphe
byatsuaru bya evua evuvu; ha nshinu.
39 Ẹphe buru je akpaa l'ọnu ẹke eeshije abahụ Gedọ; bua jeye l'ụzo ẹnyanwu-ahata
nsụda ono l'ẹke ẹphe achọ nri, elu ẹphe a-nọdu eri.
40 Yọ bụru l'ẹke ono bẹ ẹphe chọ-vuru ọkpobe nri; mẹ nri, dụ mma, elu ẹphe a-
nọdu eri. Alị ọbu ha ụsa nshinu; bya ejia oyi; okfu ta ada iya. Ndu shi buru l'ẹke ono
bụ ndu eri Hamu.
41 Ndu-a, e deshiru ẹpha ẹphe-wa byaru teke Hezekáya shi bụru eze ndu Júda bya
emebyishia ụlo-ẹ́kwà ndu eri Hamu ono; chigbushia ndu Meyunimu, ẹphe phụru
l'ẹke ono; mee ẹphe; ẹphe abụru kpurupyata, bụ iya bụ ẹge ẹphe dụ jeye ntanụ; bya
ebuchia ẹke, ẹphe shi buru; kẹle nri nọru elu ẹphe l'ẹke ono.
42 Ụphodu l'ime ẹphe, bụ iya bụ ndu eri Símiyọnu atụgbua jeshia lẹ Ugvu Séyi.
Iphe, ẹphe dụ bụ ụnu unwoke l'ụkporo unwoke ise. Ndu bụ ishi ẹphe bụ: Pelatiya;
Neyaraya; Refaya; mẹ Uziyẹlu. Ẹphe bụ ụnwu Ishi.
43 Ẹphe egbushia ndu phọduru nụ lẹ ndu Amaleku ono, gbaru ọso ono; buru l'ẹke
ono jeye ntanụ.

5

Ndu ikfu Rúbẹnu

1 Ọ bụ Rúbẹnu bụ ọkpara Ízurẹlu. Obenu l'o jeru je araa nyee nna iya; shi ẹge ono
nafụ onwiya ọnodu k'ọkpara ono, ọ bụ ono. E woru ọkpara ono nụ ụnwu Jósẹfu,

bụkwaphu nwatibe Ízurẹlu. Ọ bụ iya meru iphe ẹ te dedu l'ọo Rúbẹnu bụ ọkpara l'ẹkwo, e deshiru ẹge e shi mụa ẹphe.
2 E guderu l'ọo Júda mekochaaru bya akakọta ike l'unwunne iya l'ẹphe ha; yọ bụru l'eri iya bẹ onye ishi shiru lụfuta; obenu l'ọnodu ọkpara bụ Jósẹfu b'ọ laru.
3 Ọwaa ndu bụ ụnwu Rúbẹnu, bụ ọkpara Ízurẹlu: Hanọku; Palu; Hézurọnu; mẹ Kami.
4 Ọwaa bụ awa Jówẹlu: Jówẹlu bụ nna Shemáya; Shemáya abụru nna Gogu; Gogu abụru nna Shimeyi.
5 Shimeyi bụ nna Mayịka; Mayịka abụru nna Reyaya; Reyaya abụru nna Bálụ;
6 Bálụ abụru nna Bera. Bera bẹ Tiligatu-Pilesa, bụ eze ndu Asiriya kpụru lẹ ndzụ. Yọ bụkwaru iya phụ shi bụru ishi l'ikfu Rúbẹnu.
7 Ọwaa bụ ndu abụbu ẹphe; l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu ẹphe; mẹ lẹ ẹge e shi dee ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deshiru ẹge e shi mụa ẹphe. Onye ishi ẹphe bụ Jeyẹlu; Zekaráya;
8 mẹ Béla Azazu. Azazu bụ nwatibe Shéma; Shéma abụru nwatibe Jówẹlu. Ẹke ẹphe bu bụ lẹ Árowa. Ẹphe e shi l'ẹke ono bua je akpaa lẹ Nebo; mẹ lẹ Bálụ Meyọnu;
9 bukwaaphu je akpaa l'ụzo ẹnyanwu-ahata; bua jeye l'ẹke eeshije abahụ l'echi-ẹgu; l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu azụ iya ọwaa. Ishi iya abụru l'elu ẹphe zụshiru kabaa l'igwe l'alị Gíledu.
10 Teke Sọlu shi achị bẹ ikfu Rúbẹnu tsoru ndu Héga ọgu; lụ-gbua ẹphe; je ebuchia ụlo-ẹ́kwà ndu Héga ono l'alị, nọkota l'ụzo ẹnyanwu-ahata alị Gíledu gbaa mgburumgburu.

Ndu ikfu Gádu

11 Ụnwu Gádu bẹ buru cheeru ụnwu Rúbẹnu ifu l'alị Báshanu; bua jeye lẹ Saleka.
12 Jówẹlu bụ onye ishi ẹphe. Shafamu abụru otsota. Ndu ọdo bụ Jánayi; mẹ Shafatu lẹ ndu bu l'alị Báshanu.
13 Ndu bụ abụbu ẹphe l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu ẹphe bụ: Máyikelu; Meshulamu; Sheba; Jorayi; Jakanu; Ziya; mẹ Iba; ẹphe ẹsaa.
14 Ọwaa bụ ndu eri Abihelu Huri: Huri bụ nwatibe Jarowa; Jarowa abụru nwatibe Gíledu; Gíledu abụru nwatibe Máyikelu; Máyikelu abụru nwatibe Jeshishayi; Jeshishayi abụru nwatibe Jahudo; Jahudo abụru nwatibe Buzu.
15 Ahi Abudiyẹlu Guni bẹ shi bụru onye ishi l'ẹnya-ufu nna iya.
16 Ẹphe bu l'alị Gíledu; mẹ l'alị Báshanu; mẹ lẹ mkpụkpu mkpụkpu, nọ iya nụ; bya enwekotaru alị ẹke elu ẹphe akpajẹ nri l'alị Sherọnu je akpaa l'ẹke o jeberu.
17 Ndu ono l'ẹphe ha b'e dekotaru ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deshiru l'ẹge e shi mụa ẹphe. Teke e deru iya bụ l'oge teke Jótamu shi bụru eze ndu Júda, bụkwaphu oge teke Jeróbuwamu shi bụru eze ndu Ízurẹlu.
18 Ndu ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu ikfu Gádu; mẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ bẹ nweru ndu mkparawa l'ọgu; mbụ ndu bụ ẹphe apajẹ iphe, eegudeje egbobuta onwonye; mẹ ogu-mbeke; bya abụru ndu agba akfụ. Ẹphe bụ ndu kẹ ọgu doru ẹnya ọhuma. Ẹphe dụ ụkporo ụnu ndu sọja ugbo ise l'ụnu iri lẹ nanụ; l'ụkporo ugbo iri l'ẹsato;* bụkotaru ndu sọja.
19 Ẹphe tsoru ndu Héga ọgu; ndu Jeturu; ndu Nafishi; mẹ ndu Nodabu.
20 Nchileke eyetaru ẹphe ẹka; ẹphe emekputa ndu Héga; mẹ ndu ẹphe lẹ ndu Héga tụkoru ẹka nanụ; kẹ l'ẹphe rakuru Nchileke l'ọgu ono; bya akpọru obu yeru iya; yo meeru ẹphe iphe, ẹphe sụru t'o meeru ẹphe.
21 Ẹphe erukoo elu ndu Héga. Ịnya-kamẹlu, ẹphe kpụkoru dụ ụkporo ụnu ishingu l'ụnu ise.† Atụru, ẹphe kpụkoru dụ ụkporo ụnu ugbo ụkporo l'iri lẹ nanụ l'ụnu ise.‡

---

* **5:18 5:18** Iphe ọ bụ bụ 44,760. † **5:21 5:21** Iphe ọ bụ bụ 50,000. ‡ **5:21 5:21** Iphe ọ bụ bụ 250,000.

Nkakfụ-ịgara, ẹphe kpụkoru dụ ụnu ise.§ Madzụ, ẹphe kpụru lẹ ndzụ dụ ụkporo ụnu ugbo iri l'ẹbo l'ụnu iri.*
22 Ndu ọgu ono riru ha nshinu; kẹ l'ọ bụ Nchileke bẹ ọgu ono shi l'ẹka. Ndu Rúbẹnu eje ebuchia ẹke ono jeye teke a kpụru ẹphe lẹ ndzụ laa alị ọdo.

Nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ

23 Nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ dụ l'igwe. Yọ bụru ẹphe bu l'alị ono. Ẹphe buru shita l'alị Báshanu jeye lẹ Bálụ-Hẹmonu; mẹ l'ugvu Seniru; mbụ Ugvu Hẹmonu.
24 Ọwaa bụ ndu ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe: Ifa; Íshì; Eliyẹlu; Azuriyẹlu; Jeremáya; Hodaviya; mẹ Jahudiyẹlu. Ndu ono bụ ọ-ka-ike l'ọgu; ndu a maru amaru; bya abụgbaaru ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe.
25 Ọbule ẹphe te koshidu l'ọ gbaru tẹ Nchileke kẹ nna ẹphe gude ire ẹphe ẹka. Ẹphe abalahaaru agwa ndu alị ọdo ẹja; mbụ ndu alị ono, Nchileke mebyishiru ẹphe l'ifu ono.
26 Tọ dụ iya bụ; Nchileke kẹ Ízurẹlu abya akpalia Pulu, bụ eze ndu Asiriya, bụ iya bụ Tiligatu-Pilesa; yo je akpụa ndu ikfu Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu; mẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ lẹ ndzụ; lashia Hala; Habọ; Hara; mẹ l'ẹnyimu Gozanu. Ẹphe akwaa l'ẹke ono jeye ntanụ.

6

Ndu ikfu Lívayi

1 Ụnwu Lívayi ndu k'unwoke bụ Geshọnu; Kohatu; mẹ Merari.
2 Ụnwu Kohatu ndu kẹ unwoke bụ Amuramu; Izaha; Hẹ́buronu; mẹ Uzẹlu.
3 Ụnwu Amuramu bụ Érọnu; Mósisu; mẹ Miriyamu.
Ụnwu Érọnu ndu k'unwoke bụ Nadabu; Abihu; Eliyéza; mẹ Itama.
4 Eliyéza bụ nna Finehasu; Finehasu abụru nna Abishuwa;
5 Abishuwa abụru nna Buki; Buki abụru nna Uzi;
6 Uzi abụru nna Zerahiya; Zerahiya abụru nna Merayotu;
7 Merayotu abụru nna Amaríya; Amaríya abụru nna Ahitubu;
8 Ahitubu abụru nna Zadọku; Zadọku abụru nna Ahimazu;
9 Ahimazu abụru nna Azaríya; Azaríya abụru nna Johananu;
10 Johananu abụru nna Azaríya. Ọ bụ iya shi achịjeru Nchileke ẹja l'eze-ụlo ono, Sólomọnu kpụru Nchileke lẹ Jerúsalemu ono.
11 Azaríya bụ nna Amariya; Amariya abụru nna Ahitubu;
12 Ahitubu abụru nna Zédọku; Zédọku abụru nna Shalumu;
13 Shalumu abụru nna Hilikaya; Hilikaya abụru nna Azaríya;
14 Azaríya abụru nna Seráya; Seráya abụru nna Jehozadaku.
15 Jehozadaku b'a kpụru lẹ ndzụ laa alị ọdo teke ono, Ojejoje shi l'ẹka Nebukadineza kpụkoo ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu lẹ ndzụ laa alị ọdo.
16 Ụnwu Lívayi ndu k'unwoke bụ Geshọnu; Kohatu; mẹ Merari.
17 Ọwaa bụ ẹpha ụnwu Geshọnu: Libina; mẹ Shimeyi.
18 Ụnwu Kohatu bụ: Amuramu; Izaha; Hẹ́buronu; mẹ Uziyẹlu.
19 Ụnwu Merari bụ Mahuli; mẹ Mushi.
Ọwaa bụ ndibe Lívayi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu ẹphe:
20 Ọwaa bụ ndu eri Geshọmu: Libini bụ nwatibe Geshọnu. Jahatu abụru nwatibe Libini. Zima abụru nwatibe Jahatu.
21 Jowa bụ nwatibe Zima. Ido abụru nwatibe Jowa. Zera abụru nwatibe Ido. Jeyaterayi abụru nwatibe Zera.

§ **5:21 5:21** Iphe ọ bụ bụ 2,000. * **5:21 5:21** Iphe ọ bụ bụ 100,000.

22 Ọwaa ndu eri Kohatu: Amínadabu bụ nwatibe Kohatu; Kora abụru nwatibe
Amínadabu; Asiru abụru nwatibe Kora;
23 Ẹlukena abụru nwatibe Asiru; Ẹbasafu abụru nwatibe Ẹlukana; Asiri abụru
nwatibe Ẹbyasafu;
24 Tahatu abụru nwatibe Asiru; Uriyẹlu abụru nwatibe Tahatu; Uzáya abụru
nwatibe Úriyẹlu; Shọlu abụru nwatibe Uzáya.
25 Ọwaa ndu eri Ẹlukana: Amasayi; mẹ Ahimotu.
26 Ẹlukana bụ nwatibe Ahimotu; Zofayi abụru nwatibe Ẹlukana; Nehatu abụru
nwatibe Zofayi;
27 Eliyabu abụru nwatibe Nehatu; Jerohamu abụru nwatibe Eliyabu. Ẹlukana
abụru nwatibe Jerohamu; Sámẹlu abụru nwatibe Ẹlukana.
28 Ọwaa bụ ụnwu Sámẹlu: Jówẹlu bụ ọkpara iya. Abíja abụru otsota.
29 Ọwaa ndu eri Merari: Mahuli bụ nwatibe Merari; Libini abụru nwatibe Mahuli;
Shimeyi abụru nwatibe Libini; Uza abụru nwatibe Shimeyi;
30 Shimeya abụru nwatibe Uza; Hagiya abụru nwatibe Shimeya; Asáya abụru
nwatibe Hagiya.

Ndu egvu l'eze-ụlo Nchileke

31 Ọwaa bụ unwoke, Dévidi doberu t'ẹphe bụru ndu ishi egvu l'ụlo Ojejoje l'e
dobetsuaru Okpoko Ọgba-ndzụ Nchileke l'ẹke ono.
32 Ozi ẹphe bụ ọgu egvu l'ifu ụlo-ẹ́kwà Nchileke, bụ iya bụ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko ono.
Ọ bụ l'ẹke ono bẹ ẹphe shi anọduje jeye Sólomọnu abya akpụa eze-ụlo Nchileke lẹ
Jerúsalemu. Ẹphe eje ozi ẹphe l'ẹge ọ gbaru.
33 Ọwaa bụ unwoke ọbu, shi bụru ọgbo-egvu ọbu; mẹ ụnwu ẹphe k'unwoke:
Lẹ ndu eri Kohatu b'e nweru ndu ọwaa: Himanu; onye ishi egvu. Himanu bụ
nwatibe Jówẹlu; Jówẹlu abụru nwatibe Sámẹlu.
34 Sámẹlu bụ nwatibe Ẹlukana; Ẹlukena abụru nwatibe Jerohamu; Jerohamu abụru
nwatibe Eliyẹlu; Eliyẹlu abụru nwatibe Towa.
35 Towa bụ nwatibe Zufu; Zufu abụru nwatibe Ẹlukana; Ẹlukena abụru nwatibe
Mahatu; Mahatu abụru nwatibe Amasayi.
36 Amasayi bụ nwatibe Ẹlukena; Ẹlukana abụru nwatibe Jówẹlu; Jówẹlu abụru
nwatibe Azaríya; Azaríya abụru nwatibe Zefanaya;
37 Zefanaya abụru nwatibe Tahatu; Tahatu abụru nwatibe Asiru; Asiru abụru
nwatibe Ẹbasafu; Ẹbyasafu abụru nwatibe Kora;
38 Kora abụru nwatibe Izaha. Izaha bụ nwatibe Kohatu; Kohatu abụru nwatibe
Lívayi; Lívayi abụru nwatibe Ízurẹlu.
39 Ásafu bụ nwunne onye ufu Himanu. Ọ bụ yẹbedua bụ agbarike Himanu. Ásafu
bụ nwatibe Berekaya; Berekaya abụru nwatibe Shimeya.
40 Shimeya bụ nwatibe Máyikelu; Máyikelu abụru nwatibe Baseya; Baseya abụru
nwatibe Malukíja.
41 Malukíja bụ nwatibe Etuni; Etuni abụru nwatibe Zera; Zera abụru nwatibe
Adaya.
42 Adaya bụ nwatibe Etanu; Etanu abụru nwatibe Zima; Zima abụru nwatibe
Shimeyi.
43 Shimeyi bụ nwatibe Jahatu; Jahatu abụru nwatibe Geshọnu; Geshọmu abụru
nwatibe Lívayi.
44 Onye ọdo, tso l'otu Hemanu bụ Etanu, shi l'eri Merari. Yẹbedua anọdujekwaphu
eyeru Hemanu ẹka. Etanu bụ nwatibe Kishi; Kishi abụru nwatibe Abudi; Abudi
abụru nwatibe Máluku.

45 Maluki bụ nwatibe Hashabiya; Hashabaya abụru nwatibe Amazáya; Amazáya
abụru nwatibe Hilikaya.
46 Hilikaya bụ nwatibe Amuzi; Amuzi abụru nwatibe Bani; Bani bụ nwatibe
Shemeru.
47 Shemeru bụ nwatibe Mahuli; Mahuli abụru nwatibe Mushi; Mushi bụ nwatibe
Merari; Merari abụru nwatibe Lívayi.
48 Ụnwunna ẹphe, bụ ndu eri Lívayi b'e yeru t'ẹphe jeje ozi, dụ iche iche lẹ m̀kpù
m̀kpù eze-ụlo Nchileke.

Ụnwu Érọnu

49 A bya lẹ Érọnu yẹle ụnwu iya; ọ bụ ẹphe egwoje ẹja l'ẹnya-ngwẹja-ukfuru; mẹ
l'ẹnya ẹke aakpọje ínsẹnsu ọku. Ọ bụ ẹphebedua b'ọ nọ l'ẹka mbụ Ẹke-Kakọta-ọdu-
Nsọ. Yọ bụru ẹphe ekpuchijeru ndu Ízurẹlu iphe, dụ ẹji ẹphe l'ẹke Nchileke nọ; bụ
iya bụ ẹge Mósisu, bụ nwozi Nchileke tụru iya l'ekemu.
50 Ọwaa bụ ndu eri Érọnu: Eliyéza bụ nwatibe Érọnu; Finehasu abụru nwatibe
Eliyéza; Abishuwa abụru nwatibe Finehasu.
51 Buki bụ nwatibe Abishuwa; Uzi abụru nwatibe Buki; Zerahiya abụru nwatibe
Uzi.
52 Merayotu bụ nwatibe Zerahiya; Amaríya abụru nwatibe Merayotu; Ahitubu
abụru nwatibe Amaríya.
53 Zadọku bụ nwatibe Ahitubu; Ahimazu abụru nwatibe Zadọku.
54 Ọwaa bụ ẹke ẹphe bu ebubu; mbụ oke alị, a wẹru ẹphe t'ẹphe buru. Ẹke ono
bụ ndu eri Érọnu; mbụ ndu eri Kohatu b'a wẹru iya; ẹphe eburu; kẹ l'ọo ẹphe; bẹ
ẹnwa mbụ daru.
55 A nụru ẹphe Hẹ́buronu, nọ l'alị Júda; mẹ alị ẹke elu akpajẹ nri, gbaru iya
mgburumgburu.
56 Obenu lẹ ndẹgu mkpụkpu ono; mẹ l'ụnwu edukfu edukfu ọdo, nọkota iya nụ b'a
nụru Kálẹbu Jefune.
57 Ndu eri Érọnu b'a nụshiru mkpụkpu ozeru-ndzụ. Mkpụkpu ozeru-ndzụ, a nụru
ẹphe ọbu bụ Hẹ́buronu; Libina; Jatiru; mẹ Eshitemowa yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri,
nọkota lẹ mkpụkpu ono.
58 Ẹke ọdo bụ mkpụkpu Hilenu yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota lẹ mkpụkpu ono;
mẹ mkpụkpu Débi yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota lẹ mkpụkpu ono;
59 mẹ mkpụkpu Áshanu yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota lẹ mkpụkpu ono; mẹ
mkpụkpu Bẹ́tu-Shẹmeshi yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota lẹ mkpụkpu ono.
60 E shi l'alị kẹ ndu ikfu Bénjaminu woru mkpụkpu Géba; Alemẹtu; mẹ Anatọtu
yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ nụ ndu ikfu Lívayi. Mkpụkpu, a nụru ndu
eri Kohatu l'ẹnya-ufu ẹnya-ufu dụkota iri l'ẹto.
61 A bya atụa ẹnwa shi lẹ mkpụkpu kẹ nkere-ẹbo ẹnya-ufu ndu ikfu Manásẹ keta
mkpụkpu iri nụ ndu phọduru nụ l'eri Kohatu.
62 E shi lẹ mkpụkpu ikfu Ísaka; ikfu Ásha; Náfutali; mẹ l'ikfu Manásẹ, bụ ndu ọphu
bu l'alị Báshanu keta mkpụkpu iri l'ẹto nụ eri Geshọnu; l'ẹnya-ufu ẹnya-ufu.
63 E shi l'alị ndu ikfu Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu; mẹ lẹ ndu ikfu Zébulọnu keta
mkpụkpu iri l'ẹbo nụ ndu eri Merari; l'ẹnya-ufu ẹnya-ufu.
64 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu achịru mkpụkpu ono l'ọ ha nụ ndu eri Lívayi yẹle alị
ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ.
65 Ndu Ízurẹlu tụkwaruphu ẹnwa shi lẹ mkpụkpu kẹ ndu ikfu Júda; ndu ikfu
Símiyọnu; mẹ ndu ikfu Bénjaminu woru mkpụkpu ono nụ ẹphe, bụ iya bụ iphe
bụ mkpụkpu ono, a gụshiru ono.

66 Ụphodu lẹ ndu ẹnya-ufu Kohatu b'e shi l'ikfu Ífuremu nụ mkpụkpu ẹke ẹphe butsua.
67 A nụru ẹphe mkpụkpu ozeru-ndzụ l'alị ugvu ugvu Ífuremu, bụ iya bụ Shékemu; Géza;
68 Jokumeyamu; Bẹ́tu-Họronu;
69 Ajalọnu; Gatụ-Rimọnu yẹle alị ẹke elu akpaje nri, nọkota iya nụ.
70 Ẹnya-ufu, phọduru nụ lẹ ndu eri Kohatu b'e shi lẹ nkere-ẹbo ikfu Manásẹ nụ mkpụkpu Ana; mẹ Bilemu yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ.
71 Ndu k'eri Geshọnu b'e shikwaphu lẹ nkere-ẹbo alị ikfu Manásẹ nụ mkpụkpu Gólanu, nọ l'alị Báshanu; mẹ Ashụtarotu yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ.
72 E shi l'alị ndu ikfu Ísaka nụ ẹphe mkpụkpu Kedeshi; Daberatu;
73 Rámọtu; mẹ Anemu yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ.
74 E shi l'alị ndu ikfu Ásha nụ ẹphe mkpụkpu Mashalu; Abudọnu;
75 mẹ Hukọku; Rehobu yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ.
76 E shi l'alị ndu ikfu Náfutali nụ ẹphe mkpụkpu Kedeshi l'alị Gálili; Hamọnu; mẹ Kiriyatayimu yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ.
77 Ndu phọduru nụ lẹ ndu eri Merari b'e shi l'alị ikfu Zébulọnu keta mkpụkpu Rimọnu; mẹ Tábọ yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ woru nụ.
78 E shi l'alị ndu ikfu Rúbẹnu, nọ m'e swee Ẹnyimu Jọ́danu l'azụ iya ọphu l'ụzo ẹnyanwu-ahata mkpụkpu Jériko nụ ẹphe Beza, nọ l'echi-ẹgu; mẹ alị ẹke, elu akpajẹ nri, nọnyabe iya nụ; mẹ mkpụkpu Jahuza; mẹ ẹke, elu akpajẹ nri, nọnyabe iya nụ; mẹ
79 Kedemotu; mẹ Mefatu yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ.
80 Eshi l'alị ndu ikfu Gádu nụ ẹphe mkpụkpu Rámọtu l'alị Gíledu; Mahanayimu;
81 Hẹ́shibonu; Jáza yẹle alị ẹke elu akpajẹ nri, nọkota iya nụ.

7

Ndu ikfu Ísaka

1 Ụnwu Ísaka bụ: Tola; Puwa; Jashubu; Shimurọnu; ẹphe ẹno.
2 Ụnwu kẹ Tola bụ: Uzi; Refaya; Jeriyẹlu; Jahumayi; Ibusamu; mẹ Shemẹlu. Ẹphe bụkota ndu ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe, bụ Tola. Ẹphe bụkota ọ-ka-ike l'ọgu l'ọgbo nk'ẹphe. L'oge kẹ Dévidi; bẹ ẹphe shi dụ ụkporo ụnu ugbo labụ l'ụnu madzụ ugbo iri l'ishingu l'ụkporo iri.*
3 Nwatibe kẹ Uzi bụ Izurahiya. Ụnwegirima unwoke Izurahiya bụ: Máyikelu; Obedáya; Jówẹlu; mẹ Ishiya. L'ẹphe hakọta ẹphe ise tụko bụkotaru ndu ishi l'ẹhu l'ẹhu.
4 Ẹphe lụshiru ụnwanyi l'igwe; mụshikwaaphu ụnwu l'igwe. L'eri nk'ẹphe l'ẹnya-ufu nna ẹphe b'e nweru ụkporo ụnu unwoke ẹno l'ụnu unwoke iri, bụgbaa ndu dzuwaru oje ọgu.
5 Ndu ikfu Ísaka l'ẹphe ha; mbụ ndu ẹnya-ufu ẹphe mẹ ndu abụbu ẹphe, bụ ọ-ka-ike l'ọgu dụ ụkporo ụnu ugbo iri; l'ụnu madzụ ugbo iri 'ẹsaa l'ụkporo iri;† mbụ ẹge e deru iya l'ẹkwo, e deshiru ẹge e shi mụa ẹphe.

Ndu ikfu Bénjaminu

6 Ụnwu Bénjaminu bụ: Béla; Beka; mẹ Jediyẹlu; ẹphe ẹto.
7 Ụnwu kẹ Béla bụ: Ezubọnu; Uzi; Uziyẹlu; Jerimọtu; mẹ Iri; ẹphe ise. Ẹphe tụko bụkotaru ndu ishi l'ẹnya-ufu ẹphe; bya abụkotaru ọ-ka-ike l'ọgu. L'ẹkwo, e deshiru

* **7:2 7:2** Iphe ọ bụ bụ 22,600. † **7:5 7:5** Iphe ọ bụ bụ 87,000.

ẹge e shi mụa ẹphe; bẹ ẹphe dụ ụkporo ụnu ugbo labụ; l'ụnu ugbo iri l'ise; l'ụkporo l'iri l'ẹno.‡
8 Ụnwu kẹ Beka bụ: Zemira; mẹ Jowashi; mẹ Eliyéza; mẹ Eliyowenayi; mẹ Omuri; mẹ Jeremọtu; mẹ Abayíja; mẹ Anatọtu; mẹ Alemẹtu. Ẹphe l'ẹphe ha tụko bụkotaru ụnwu Beka.
9 L'ẹkwo, e deru ẹge e shi mụa ẹphe; bẹ ẹphe dụ ụkporo ụnu ugbo labụ; l'ụnu iri l'ụkporo iri.§ Ẹphe bụkota ndu ishi l'ẹnya-ufu ẹphe; bya abụkotaru ọ-ka-ike l'ọgu.
10 Nwa Jediyẹlu bụ Bilihanu. Ụnwu kẹ Bilihanu bụ: Jewushi; Bénjaminu; Ehudu; Kenana; Zetanu; Tashishi; mẹ Ahishaha.
11 Ụnwu Jediyẹlu ono l'ẹphe ha bụkota ndu ishi l'ẹnya-ufu ẹphe; bya abụru ọ-ka-ike l'ọgu. Ndu dzuwaru oje ọgu l'ime ẹphe; bẹ dụ ụkporo ụnu ugbo labụ l'ụnu ẹto.*
12 Shupimu mẹ Hupimu bẹ bụ ụnwu Iri; Hushimu abụru nwatibe Aha.

Ndu ikfu Náfutali

13 Ụnwu Náfutali bụ Jazịẹlu; mẹ Guni; Jeza; mẹ Shalumu. Ẹphe bụ eri Biliha.

Ndu ikfu Manásẹ

14 Ụnwu kẹ Manásẹ bụ: Asurẹlu, onye ọphu nwanyi Áramu, bụ nnufu iya; mụtaru iya; mẹ Makiru, bụ nna Gíledu.
15 Makiru bẹ lụru Hupimu yẹle Shupimu nwanyi. Ẹpha nwunne Makiru kẹ nwanyi bụ Maaka. Ẹpha onye k'ẹbo bụ Zelofehadu. Zelofehadu bẹ bụ ụnwanyi nwẹnkinyi b'ọ mụshiru.
16 Nyee Makiru ono, ẹpha iya bụ Maaka ono bẹ mụtaru nwata nwoke; bya agụa ya Pereshi. Ẹpha nwunne Pereshi bụ Shereshi. Ụnwu Pereshi abụru Ulamu waa Rekemu.
17 Nwatibe kẹ Ulamu bụ Bedanu. Ndu ono bụ ndu eri Gíledu. Gíledu bụ nwatibe Makiru; Makiru abụru nwatibe Manásẹ.
18 Nwunne iya kẹ nwanyi, bụ Hamoleketu bẹ mụtaru Ishodu; Abiyéza; mẹ Mahula.
19 Ụnwu kẹ Shemida bụ Ahiyanu; Shékemu; Likihi; mẹ Aniyamu.

Ndu ikfu Ífuremu

20 Ífuremu bụ nna Shutela; Shutela abụru nna Beredu; Beredu abụru nna Tahatu; Tahatu abụru nna Eliyada; Eleyada abụru nna Tahatu;
21 Tahatu abụru nna Zabadu; Zabadu abụru nna Shutela. Eza waa Eladu bẹ jeru ozita eswi lẹ mkpụkpu Gatụ; ndu a mụru l'ẹke ono egude ẹphe gbua.
22 Nna ẹphe; mbụ Ífuremu araa ẹkwa ẹphe nshinu; ụnwunna iya bya adụa ya ike.
23 Ífuremu abya alaaru nyee ya l'ụlo; yọ tsuta ime mụa nwata nwoke. Iphe ọ gụru iya bụ Beríya; kẹ l'iphe, dụ ẹji meru lẹ nk'iya.
24 Ífuremu bẹ mụtaru nwata nwanyi, aza Sheera. Yọ bụru iya kpụru mkpụkpu Bẹ́tu-Họronu, nọ l'ụzo nsụda yẹle k'isheli; bya akpụa mkpụkpu Uzenu-Sheera.
25 Onye nwoke ọdo, Ífuremu mụtaru bụ Refa. Refa bụ nna Reshẹfu; Reshefu abụru nna Tela; Tela abụru nna Tahanu;
26 Tahanu abụru nna Ladanu; Ladanu abụru nna Amihudu; Amihudu abụru nna Elishama;
27 Elishama abụru nna Nunu; Nunu abụru nna Jóshuwa.
28 Alị, bụ nk'ẹphe; mbụ ẹke ẹphe bu ebubu bụ: Bẹ́telu; mẹ mkpụkpu, nọkota iya nụ; je akpaa lẹ Naaranu, l'ụzo ẹnyanwu-ahata; mẹ Géza, nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba yẹle mkpụkpu, nọkota iya nụ; mẹwaru Shékemu; mẹ mkpụkpu, nọkota iya nụ; waa Aya; mẹ mkpụkpu, nọkota iya nụ.

---

‡ **7:7 7:7** Iphe ọ bụ bụ 22,034. § **7:9 7:9** Iphe ọ bụ bụ 20,200. * **7:11 7:11** Iphe ọ bụ bụ 17,200.

29 Ndu buru laa ókè-alị ụnwu Manásẹ bụ: mkpụkpu Bẹ́tu-Shanu; Ténaku; Megido;
Dọo; mẹ iphe, bụ mkpụkpu nọkota iya nụ.
Mkpụkpu ono l'ọ ha bụ ndu eri Jósẹfu Ízurẹlu bukota iya.

Ndu ikfu Ásha

30 Ụnwu nwoke Ásha bụ: Imuna; Ishiva; Ishivi; mẹ Beríya. Nwunne ẹphe kẹ
nwanyi bụ Séra.
31 Ụnwu Beríya bụ Heba; mẹ Malukiyẹlu, bụ nna Biruzayitu.
32 Heba bụ nna Jafuleti; Shoma; mẹ Hotamu. Nwunne ẹphe kẹ nwanyi bụ Shuwa.
33 Ụnwu Jafuleti kẹ nwoke bụ: Pasaku; Bimuhalu; mẹ Ashuvatu. Ono ndu bụ ụnwu
Jafuleti.
34 Ụnwu Shéma bụ: Ahi; Rohuga; Huba; mẹ Áramu.
35 Ụnwu nwoke kẹ Helẹmu bụ: Zofa; Imuna; Shelẹ́shi; mẹ Amalu.
36 Ụnwu Zofa bụ: Suwa; Hanẹfa; Shuwalu; Beri; Imura;
37 Beza; Hodu; Shama; Shilusha; Ituranu; mẹ Bera.
38 Ụnwu Jeta bụ: Jefune; Pisupa; mẹ Ara.
39 Ụnwu Ula kẹ nwoke abụru: Ara; Haniyẹlu; mẹ Riziya.
40 Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ndu eri Ásha. Ẹphe bụkota ndu ishi l'ẹnya-ufu ẹphe;
bụkotaru ndu a fọru afọfo; bya abụru ọ-ka-ike l'ọgu; bụkotaru ndu ishi ndu bụ ishi.
L'ẹkwo, e deru ẹge e shi mụa ẹphe; bẹ ẹphe kpakọ dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto l'ụnu
ise,† bụ ndu dzuwaru oje ọgu.

8

Ndu ikfu Bénjaminu

1 Ụnwu Bénjaminu bụ Béla, bụ ọkpara iya. Ashibẹlu bụ otsota. Ahara bụ onye
k'ẹto.
2 Nohahu bụ onye k'ẹno; Ráfa abụru onye k'ise.
3 Ụnwu Béla bụ: Adaru; Gera; Abihudu;
4 Abishuwa; Námanu; Ahowa;
5 Gera; Shefufanu; mẹ Huramu.
6 Ụnwu Éhudu bụkota ndu ishi l'ẹnya-ufu ndu shi buru lẹ Géba. Ọle a chịru ẹphe;
ẹphe alashia Manahatu.
7 Ẹpha ẹphe bụ Némanu; Ahíja; Gera, bụ onye chị ẹphe laa Manahatu. Gera bụ
nna Uza; mẹ Ahihudu.
8 Shaharayimu bẹ mụtaru ụnwu lẹ Móabu l'ọ chịfutsuaru unyomu iya; mbụ
Hushimu yẹle Bara.
9 Nwanyi ọdo, ọ lụru, aza Hodeshu bẹ mụtaru iya: Jobabu; Zibiya; Mésha; mẹ
Malukamu;
10 Jewuzu; Sakiya; mẹ Miruma. Ndu ono bụkota ụnwu iya; bya abụkotaru ndu ishi
l'ẹnya-ufu ẹphe.
11 O shikwaphu l'ẹka Hushimu mụta Abitubu yẹle Elupalu.
12 Ụnwu Elupalu bụ: Iba; Mishamu; mẹ Shemedi, bụ onye metaru mkpụkpu Ono;
mẹ Lodu; mẹwaru mkpụkpu lẹ mkpụkpu, gbaru iya mgburumgburu.
13 Beríya; mẹ Shéma bụ ndu ishi l'ẹnya-ufu ndu bu lẹ mkpụkpu Ajalọnu. Yọ bụru
ẹphe chịfuru ndu shi buru lẹ Gatụ.
14 Ụnwu kẹ Beríya bụ: Ahiyo; Shashaku; Jeremotu;
15 Zebadaya; Áradu; Eda;
16 Máyikelu; Ishupa; mẹ Joha.

† **7:40 7:40** Iphe ọ bụ bụ 26,000.

17 Ụnwu Elupalu bụ: Zebadaya; Meshulamu; Hiziki; Heba;
18 Ishimerayi; Iziliya; mẹ Jobabu.
19 Ụnwu Shimeyi bụ: Jakimu; Zikiri; Zabudi;
20 Eliyenayi; Ziletayi; Eliyẹlu;
21 Adaya; Beraya; mẹ Shimuratu.
22 Ụnwu kẹ Shashaku bụ: Ishupanu; Iba; Eliyẹlu;
23 Abudọnu; Zikiri; Hananu;
24 Hananiya; Élamu; Antotayija;
25 Ifudeya; mẹ Penuwẹlu.
26 Ụnwu kẹ Jerohamu bụ: Shamusherayi; Shehariya; Atalaya;
27 Jareshiya; Elayija; mẹ Zikiri.
28 Ndu ono bụkota ndu ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe; ẹge e deru iya l'ẹkwo, e deshiru ẹge e shi mụa ẹphe. Ẹke ẹphe shi buru bụ lẹ Jerúsalemu.
29 Nna Gíbiyọnu bụ lẹ Gibiyọnu b'o shi buru. Ẹpha nyee iya bụ Maaka.
30 Ọkpara iya bụ Abudọnu. Ndu ọphu tsota iya nụ bụ: Zuru; Kishi; Bálụ; Nadabu;
31 Gedọ; Ahiyo; Zeka;
32 mẹ Mikulọtu. Mikulọtu bụ nna Shimeya. Ẹphebedua bẹ bunyabe ndu abụbu ẹphe lẹ Jerúsalemu.
33 Nẹru bụ nna Kishi; Kishi abụru nna Sọlu; Sọlu abụru nna Jonátanu; Maluk-ishuwa; Abinadabu; mẹ Eshibalu.
34 Nwatibe Jonátanu bụ Meribu-Bálụ, bụ iya bụ nna Mayịka.
35 Ụnwu kẹ Mayịka bụ: Pitonu; Melẹku; Taréya; mẹ Éhazu.
36 Éhazu bụ nna Jehowada; Jehowada abụru nna Alemẹtu; Azụmavetu; mẹ Zimuri. Zimuri bụ nna Moza;
37 Moza abụru nna Bineya; Bineya abụru nna Ráfa; Ráfa abụru nna Eleyasa; Eleyasa abụru nna Ázelu.
38 Ázelu mụtaru ụnwu ishingu. Ẹpha ẹphe bụ Azurikamu; Bokeru; Ishimẹlu; Sheyaríya; Obedáya; mẹ Hananu. Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ụnwu Ázelu.
39 Ọwaa bụ ụnwu nwunne iya nwoke Eshẹku: Ulamu bụ ọkpara iya; Jewushi bụ otsota; Elifẹletu abụru onye k'ẹto.
40 Ụnwu Ulamu bụkota ndu ọ-ka-ike l'ọgu; bụru ndu maru ọgba akfụ. Ẹphe mụshiru ụnwu l'igwe; mụshikwaaphu ụnwu nwanwa l'igwe. Iphe ẹphe kpakọru dụ bụ ụkporo iche iche ugbo ẹsaa l'ụmadzu iri.* Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ndu ikfu Bénjaminu.

9

Ndu a kpụru lẹ ndzụ,
daphuru azụ lẹ Jerúsalemu
(Awụ 9:1; Ẹzu 2:70; Neh 7:73; 11:3)

1 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; b'e dekotaru ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deshiru ẹge e shiru mụa ẹphe. E dekotaru iya l'ẹkwo ndu eze ndu Ízurẹlu.
Ndu Júda b'a kpụru lẹ ndzụ laa Bábyilọnu. Ishi iya abụru l'ẹphe meswerụ Nchileke.
2 Ndu, vuru ụzo bya ebuphu azụ l'alị ono, bụ nk'ẹphe ono bụ ụphodu lẹ ndu Ízurẹlu; ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu eri Lívayi; mẹ ndu l'eje ozi l'eze-ụlo Nchileke.
3 Ọwaa bụ ndu shi l'ikfu Júda; ndu ikfu Bénjaminu; ndu ikfu Ífuremu; mẹ ndu ikfu Manásẹ, bu lẹ Jerúsalemu:

* **8:40 8:40** Iphe ọ bụ bụ 150.

4 Utayi, bụ nwatibe Amihudu; Amihudu abụru nwatibe Omuri. Omuri bụ nwatibe
Imiri; Imiri abụru nwatibe Bani. Bani shi l'eri Pẹ́rezu; Pẹ́rezu abụru nwatibe Júda.
5 Ndu ufu Sháyilo tsokwaphu lẹ ndu, lataru nụ; yekoberu Asáya, bụ ọkpara yẹle
ụnwu iya.
6 Ndu ufu kẹ Zera latakwaruphu; yekoberu Jewẹlu. Ndu, shi l'eri Júda dụ ụnu
madzụ; l'ụkporo ugbo iri l'ẹno; l'ụmadzu iri.*
7 Ndu ọphu, shi l'eri Bénjaminu, lataru nụ bụ:
Salu Meshulamu;
Meshulumu Hodaviya;
ọwaa Hodaviya Hasenuwa.
8 Ibuneya bụ nwatibe Jerohamu;
Ela abụru nwatibe Uzi;
Uzi abụru nwatibe Mikiri.
Meshulamu bụ
nwatibe Shefatíya;
Shefatíya abụru nwatibe Réwẹlu;
Ruwẹ́lu abụru nwatibe Ibunija.
9 Ndu ikfu Bénjaminu, lataru nụ dụ ụnu madzụ ugbo labụ; l'ụkporo ugbo ẹsaa;
l'ụmadzu iri l'ishingu.† Ẹphe l'ẹphe ha bụgbaa ishi l'ẹnya-ufu nk'ẹphe.
10 Ndu, achịjeru Nchileke ẹja, lataru nụ bụ: Jedaya; Jehoyaribu; mẹ Jakinu;
11 wafụa Azaríya, bụ nwatibe
Hilikaya. Hilikaya
bụ nwatibe Meshulamu;
Meshulumu abụru nwatibe
Zédọku. Zédọku bụ
nwatibe Merayotu;
Merayotu abụru nwatibe
Ahitubu, bụ onye ishi
eze-ụlo Nchileke.
12 Onye ọdo bụ Adaya,
bụ nwatibe Jerohamu.
Jerohamu bụ nwatibe
Pashọ; Pashọ abụru
nwatibe Malukíja.
Masayi, bụ nwatibe Adiyẹlu;
Adiyẹlu abụru nwatibe
Jahuzera. Jahuzera bụ
nwatibe Meshulamu;
Meshulamu abụru
nwatibe Meshilemitu;
Meshilemitu abụru nwatibe Imá.
13 Ndu ono, achịjeru Nchileke ono, bụgbaaru ishi l'ẹnya-ufu ẹphe ono dụ ụnu ẹno;
l'ụkporo madzụ ugbo ẹsato.‡ Ẹphe bụ ndu ike nọ l'oje ozi, nọ l'eze-ụlo Nchileke.
14 Ndu kẹ ikfu Lívayi ndu ọphu lataru nụ bụ: Shemáya, bụ nwatibe Hashubu.
Hashubu bụ nwatibe Azurikamu; Azurikamu abụru nwatibe Hashabaya kẹ Merari.
15 Ndu ọdo, latakwaruphu
lẹ ndu ikfu kẹ Lívayi bụ:
Bakubaka; Hereshi; Galalu;
mẹ Mataníya, bụ nwatibe Mayịka.

---

* **9:6 9:6** Iphe ọ bụ bụ 690. † **9:9 9:9** Iphe ọ bụ bụ 956. ‡ **9:13 9:13** Iphe ọ bụ bụ 1,760.

Mayịka bụ nwatibe Zikiri;
Zikiri abụru nwatibe Ásafu.
16 Obedáya bụ nwatibe Shemáya;
Shemáya abụru nwatibe Galalu.
Galalu bụ nwatibe Jedutunu;
Berekaya abụru nwatibe Ása;
Ása abụru nwatibe Ẹlukana,
shi buru lẹ Netofa.
17 A bya lẹ ndu nche eze-ụlo
Nchileke;
yọ bụru Shalumu;
Akubu; Talumọnu;
Ahimanu; mẹwaru unwunne ẹphe.
Shalumu bụ onye ishi ẹphe.
18 Ẹke ẹphe eche bụ ọnu-ọguzo Eze, nọ laaru ụzo ẹnyanwu-ahata. Ẹphe eche iya-a byeye ntanụ. Ọ bụ ẹphe shi eche ẹke eeshije abahụ l'ọdu ikfu ndu Lívayi.
19 Shalumu bụ nwatibe Kore; Kore abụru nwatibe Ẹbasafu; Ẹbyasafu abụru nwatibe Kora. Shalumu yẹle ụnwunna iya, bụ iya bụ ndu ẹnya-ufu ẹphe bụ ụnwu Kora b'o shi l'ẹka; mbụ oche ẹke eeshije abahụ l'ụlo-ẹ́kwà Ojejoje. Ono kwaphu ẹge nna ẹphe shi eche ẹke eeshije abahụ l'ọdu kẹ Ojejoje.
20 L'oge ọhazu bụ Finehasu Eliyéza shi bụru onye ishi ẹphe; Ojejoje eshi swiru iya.
21 Zekaráya, bụ nwatibe Meshelemáya shikwaphu eche ọnu ẹke, eeshije abahụ lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko.
22 Ndu a fọtaru t'ẹphe cheje nche l'ọnu ẹke ono, eeshije abahụ ono dụ ụkporo madzụ iri l'ụmadzu iri l'ẹbo.§ E dekotaru ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deshiru ẹge e shi mụa ẹphe l'ikfu l'íkfu; lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ẹphe. Ọ bụ Dévidi yẹle Sámẹlu, bụ onye aphụje àphù bẹ yeru ẹphe ozi ono l'ẹka; kẹ l'ẹphe bụ ndu, gbarụ t'e gude ire ẹphe ẹke.
23 Yọ bụru ẹphe l'ụnwu ẹphe b'ọ nọ l'ẹka t'ẹphe cheje ẹke eeshije abahụ l'ụlo Ojejoje, bụ iya bụ ụlo-ẹ́kwà.
24 Ndu nche ono anọdukotaje lẹ mgberemẹku ẹno k'eze-ụlo ono. Ẹphe anọduje l'ụzo ẹnyanwu-ahata; nọdu l'ụzo ẹnyanwu-arịba; nọdu l'ụzo isheli; mẹ l'ụzo ọhuda.
25 Ndibe ẹphe eshije l'ime obodo bya ẹphe ocheede nche, ẹphe anọje abalị ẹsaa. Yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe emeje iya tekenteke kpọ.
26 Ụmadzu ẹno, shi l'ikfu Lívayi, bụ ndu ishi nche ono bẹ anọdujelephu l'ozi ẹphe mkpụrumkpuru. Ọ bụ ẹphe echeje mkpura; mẹ ụlo, aakwakọbe ẹku l'ụlo Ojejoje.
27 Ẹphe anọ-pheje eze-ụlo Nchileke ono mgburumgburu; radụ aradụ; kẹ l'ọo ẹphebedua anọduje eche ẹke ono nche. Yọ bụru ẹphe agụhaje ụlo ono iphe bụ ụtsu mbọku-mbọku.
28 O nweru ẹphe ndu ọphu eleta ẹnya l'iphe, eegudeje eje ozi l'eze-ụlo Nchileke. Ọ bụ ẹphebedua agụje iya ọgu teke a chịbataru iya; mẹ teke a chịfuru iya achịfu.
29 O nweru ndu ọphu a tụkwaruphu ẹka t'ẹphe bụru ndu ishi, eleta ngwa, nọ l'eze-ụlo ono ẹnya; mẹ l'iphe, dụkota nsọ; mẹ ntụ akpe; mẹe vayịnu; manụ; ínsẹnsu; mẹ manụ, eshi mkpọ.
30 O nweru ndu achịjeru Nchileke ẹja ono, ozi ẹphe bụ t'ẹphe gwakọbeje manụ, eshi mkpọ.
31 Onye Lívayi, aza Matitíya; mbụ ọkpara Shalumu, bụ onye eri Kora bẹ ozi nk'iya bụ oghe iphe bụ buredi, eghe egheghe l'efere.

§ **9:22 9:22** Iphe ọ bụ bụ 212.

32 Ọ kwaphụ ẹge ono b'o nweru ụnwunna ẹphe, bụ onye eri Kohatu, ọ nọ l'ẹka
mbụ ome buredi, eedobeje l'ifu Nchileke, bụ iya bụ buredi mbọku ọtu-ume.
33 O nwekwaruphu ndu ọgbo egvu. Ẹphe bụgbaa ndu ishi l'ẹnya-ufu ẹphe l'ikfu
Lívayi. Ẹke ẹphe bu ebubu bụ l'eze-ụlo Nchileke. Ẹ to nwedu ozi ọdo, a gụru ẹphe
ye; kẹ l'ẹphe anọduje l'ozi: eswe l'ẹnyashi.
34 Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ndu ishi l'ẹnya-ufu ndu Lívayi; l'ẹge e deru iya l'ẹkwo,
e deshiru ẹge e shi mụa ẹphe. Ẹphe bụgbaa ndu ishi, bu lẹ Jerúsalemu.

Eri Sọlu
(1 Iphe 8:29-38)

35 Jeyẹlu, bụ nna Gíbiyọnu shi buru lẹ Gíbiyọnu. Ẹpha nyee iya bụ Maaka.
36 Ọkpara iya bụ Abudọnu; ndu ọphu etsota iya nụ abụru Zuru; Kishi; Bálụ; Nẹru;
Nadabu;
37 Gedọ; Ahiyo; Zekaráya; mẹ Mikulọtu.
38 Mikulọtu bụ nna Shimeyamu. Ẹphebedua bẹ bunyabekwaphu ụnwunna ẹphe
lẹ Jerúsalemu.
39 Nẹru bụ nna Kishi; Kishi abụru nna Sọlu; Sọlu abụru nna Jonátanu; Maluk-
ishuwa; Abinadabu; mẹ Eshibalu.
40 Nwatibe Jonátanu bụ Meribu-Bálụ; Meribu-Bálụ abụru nna Mayịka.
41 Ụnwu Mayịka bụ: Pitonu; Melẹku; Taréya; mẹ Éhazu.
42 Éhazu bụ nna Jara; Jara abụru nna Alemẹtu; Azụmavetu; mẹ Zimuri. Zimuri bụ
nna Moza;
43 Moza abụru nna Bineya. Bineya bụ nna Refaya; Refaya abụru nna Eleyasa;
Eleyasa abụru nna Ázelu.
44 Azẹlu bẹ mụtaru unwoke ishingu. Ẹpha ẹphe bụ Azurikamu; Bokeru; Ishimẹlu;
Sheyaríya; Obedáya; mẹ Hananu. Ndu ono bụkota ụnwu Ázelu.

10

Anwụhu Sọlu
(1 Sám 31:1-13)

1 Tọ dụ iya bụ; ndu Filisutayịnu awata otso ndu Ízurẹlu ọgu; ndu Ízurẹlu agbaaru
ẹphe ọso. E gbushia igweligwe ndu Ízurẹlu lẹ Ugvu Gilobówa.
2 Ndu Filisutayịnu ono etsopyabe Sọlu yẹle ụnwu iya k'ẹhuka k'ẹhuka. Ẹphe egbua
Jonátanu; mẹ Abinadabu yẹle Malukishuwa, bụ ụnwu Sọlu.
3 Ọgu ono ekpohu ọku l'ẹke iya kẹ Sọlu; ndu agba akfụ aphụ iya; gude akfụ merua
ya ẹhu.
4 Ya ndono; Sọlu asụ onye achịru iya ngwa-ọgu: "Mịta ogu-mbeke ngu nmagbua
ya; a nọnyaa nụ; ndu akpapyị-wa abya emeru iphe-iphere kpua ya."
Obenu l'onye ono, achịru iya ngwa-ọgu ono bẹ egvu guderu; to kwe. Tọ dụ iya bụ;
Sọlu ewota ogu-mbeke nk'iya ngụbe l'alị; pata onwiya tụa l'eli iya.
5 Onye ono, achịjeru iya ngwa-ọgu ono aphụlephu lẹ Sọlu nwụhuwaru; dakwaa-
phu; nmaa onwiya l'eli ogu-mbeke nk'iya; nwụhufua.
6 Tọ dụ iya bụ lẹ Sọlu yẹle ụnwu iya ẹphe ẹto; mẹ ndibe iya atụko l'ẹphe ha kpolahu.
7 Teke ndu Ízurẹlu ndu ọphu bu lẹ nsụda phụru lẹ ndu sọja ẹphe gbalashịkotawaru;
Sọlu yẹle ụnwu iya anwụshihuwa; ẹphe ahaa mkpụkpu ẹphe gbalashia; ndu
Filisutayịnu abya akwachia ya; buru.
8 Yo be echile iya; lẹ ndu Filisutayịnu byaru t'ẹphe yeshia ndu ono, e gburu l'ọgu ono
iphe, ẹphe yetsuaru l'ẹhu; ẹphe aphụa odzu Sọlu yẹle ụnwu iya ẹge ọ dabugbaaru
lẹ Ugvu Gilobówa.

9 Ẹphe eyeshia Sọlu iphe, o yeru l'ẹhu; bya ebuta iya ishi; chịkoo ngwa-ọgu iya;
bya eye ndu ozi t'ẹphe jegbaru alị Filisutayịnu je arakashịa ya; k'ọphu agwa ẹphe;
mẹ ndu nk'ẹphe a-nụkota iya.
10 Ẹphe eworu ngwa-ọgu Sọlu je edobe l'ụlo agwa ẹphe; woru ishi iya kobe l'ụlo
agwa, bụ Dagọnu.
11 Ndu Jábẹshi-Gíledu anụlephu iphe ono, ndu Filisutayịnu meru Sọlu ono;
12 iphe bụ unwoke ẹphe ndu ọphu bụ mkparawa ezelihu je apata odzu Sọlu yẹle
k'ụnwu iya palata Jábẹshi. Ẹphe eje elia ẹphe l'ukfu eze oshi, nọ lẹ Jábẹshi; bya
aswịa aswịswi abalị ẹsaa.
13 Sọlu bẹ nwụhuru nụ; okfu l'o mesweru Ojejoje. Ẹ to medu iphe, Ojejoje kfuru;
yekobefuaru l'o jeru ọkpata ishi lẹ k'onye aphụ àphù;
14 tọ kpatadụ Ojejoje ishi. Tọ dụ iya bụ; Ojejoje eworu iya gbua; woru alị-eze ono
ye Dévidi Jesi l'ẹka.

11

Dévidi bụ eze ndu Ízurẹlu mgburumgburu
(2 Sám 5:1-10)

1 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko wụ-kfuta Dévidi lẹ Hẹ́buronu bya asụ
iya: "Nggu l'ẹphe tụko bụru mee lanụ; mẹ anụ-ẹhu lanụ.
2 L'oge ọhazu; mbụ mẹ teke Sọlu shi bụru eze; bụ nggụbedua shi edujeru ndu
Ízurẹlu l'eje ejeje; l'ala alala l'ọgu. Tẹmanu bẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu sụkwaru ngụ
l'ọo nggu bụ onye a-nọdu eche ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu l'ọ bụ onye eche atụru; mbụ
l'ịi-bụru ishi ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu."
3 Iphe, bụ ndu bụ ọgurenya Ízurẹlu l'ẹphe ha awukfu eze, bụ Dévidi lẹ Hẹ́buronu;
ẹphe l'iya agbaa ndzụ l'ifu Ojejoje; ẹphe awụa Dévidi manụ t'ọ bụru eze ndu Ízurẹlu;
ẹge ono, Ojejoje shi l'ọnu Sámẹlu kfua ya ono.
4 Dévidi yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụru jeshia ọgu lẹ Jerúsalemu, bụ iya bụ
Jebusu. Ndu Jébusu bụ ẹphe bu l'ẹke ono.
5 Ndu Jébusu asụ Dévidi: "Ọ -bụru l'ị bụ nwoke; bataẹdu lẹ mkpụkpu-a." Obenu lẹ
Dévidi metsuleru-a lụta ẹke a kpụshiru ike, nọ lẹ Ugvu Záyọnu, bụ iya mekochaaru
bụru Mkpụkpu Dévidi.
6 Dévidi bẹ kfuhawaru sụ l'onye bụ iya vuru ụzo gbua onye Jebusu bẹ a-bụru ishi;
bụkwaruphu onye ishi ndu sọja. Tọ dụ iya bụ; Jóabu Zeruya evuru ụzo tụgbua
madzụ; bya abụru onye ishi ono.
7 Dévidi abya akwata ufu l'ẹke ono, a kpụshiru ike ono. E kulahaa ya Mkpụkpu
Dévidi.
8 Yo gude ụpho-mkpuma kpụ-phee mkpụkpu ono mgburumgburu. Yo shi l'agbarike
ụpho-mkpuma mkpụkpu ono kpụa ya jeye l'ụpho-mkpuma ono gẹdegede. Yọ
bụwaruru Jóabu; bẹ dozifuaru ẹke phọduru nụ lẹ mkpụkpu ono.
9 Dévidi l'aka ike eje; kẹle Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike nọdu swiru iya.

Ndu a maru amaru lẹ ndu sọja Dévidi
(2 Sám 23:8-39)

10 Ọwaa ndu bụ ishi ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu phẹ lẹ ndu sọja Dévidi: mbụ ndu
ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha tụru íkè yeru Dévidi l'ọchichi iya. Ọ bụ ẹphe yetaru
ẹka t'e mee ya eze; ẹge ono, Ojejoje kfuru ndu Ízurẹlu l'ọo-dụ ono.

11 Ọwaa ẹpha ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu lẹ ndu sọja Dévidi: Jeshobimu, bụ onye
Hakumọnu shi bụru onye ishi kẹ ndu ishi ọphu ẹphe ẹto. O nweru teke o gude arwa
iya gbua ụkporo madzụ iche iche ugbo iri l'ise* l'ugbo lanụ ono.
12 Onye ọphu etsota iya nụ bụ Eliyéza Dodo; kẹ Ahohi. Yẹbedua tsokwaphu l'eze
ndu ishi ẹto phụ, bụ ike-ka-l'ọgu phụ.
13 O tso Dévidi nọdu lẹ Pasu-Daminu teke ndu Filisutayịnu dzukoberu l'ẹke ono
k'ọgu. O nweru ẹgu, a kọru balị; yọ bụru l'ẹke ono bẹ ndu kẹ Ízurẹlu tsuberu ye
ọkpa l'ọso; gbalaarụ ndu Filisutayịnu.
14 Yẹbedua yẹle Dévidi evudoshia ike l'ẹgu ono; lụta iya; gbushia ndu Filisutayịnu.
Ojejoje adzọfuta ẹphe; mee; ẹphe emekputa ndu ọphu nshinu.
15 Ụmadzu ẹto l'ime ụkporo ụmadzu l'ụmadzu iri ono, bụgbaa eze ndu ishi ọgu
ono abyakfuta Dévidi lẹ mkpuma, nọ l'ọgba mkpụkpu Adulámu. Teke ono; bẹ ikpoto
ndu Filisutayịnu dọru lẹ nsụda Réfa.
16 Teke ono bẹ Dévidi nọ l'ime ẹke ọ kpụru; yo shihu ike. Ndu sọja ndu Filisutayịnu
adọru lẹ Bẹ́tulehemu.
17 Mini awata ọgu Dévidi. Yọ sụ: “Ndẹge o -nweru onye e-je ekutaru iya mini lẹ
wẹlu ono, nọ l'ẹke eeshije abahụ lẹ Bẹ́tulehemu ono tẹ ya ngụa!”
18 Ya ndono; unwoke ẹto ono, bụ ike-ka-l'ọgu phẹ ono; akpakata ụzo l'ẹke ndu sọja
ndu Filisutayịnu nọ; je ekuta mini lẹ wẹlu ono, nọ l'ẹke eeshije abahụ lẹ Bẹ́tulehemu
ono; wojeshiaru Dévidi. Ọ bụ lẹ Dévidi te kwedu ngụa mini ono; yo woru iya
wụshiaru Ojejoje;
19 sụ: “Tẹ Nchileke iya; be kwekwa tẹ ya mee egbe iphe ọwaa. ?Nanụ ẹge ya e-shi
bya angụa mini-wa, dụwa l'ọ bụ mee ndu-a, woru ndzụ ẹphe tsebe l'ọnu ógù; ẹge
ee-shi t'ẹphe kuta iya-a?” E mekochaa; Dévidi ta ngụhe mini ono. Ono abụru ike,
ẹphe kparu; mbụ unwoke ẹto ono, bụ ike-ka-l'ọgu phẹ ono.
20 L'ime ụkporo unwoke l'unwoke iri ono, bụ ndu ishi ọgu ono bụ Abishayi, bụ
nwunne Jóabu bẹ bụ onye ishi ẹphe. Abishayi bẹ gudeje arwa iya jekfu ụkporu
ụmadzu iri l'ise ọgu; gbukota ẹphe; e shiwaru ẹge ono; ẹpha iya edelahaa ude l'ọ bụ
k'ụmadzu ẹto ọphu.
21 Ọ bụ yẹbedua b'a katsụa ọkwabe ugvu l'ime ụkporo ụmadzu l'ụmadzu iri ono.
Yọ bụru yẹbedua bụ onye ishi ẹphe; ọle ẹ ta gụkwanuru iya ye l'ụmadzu ẹto phụ.
22 Benáya Jehoyada bụ ọ-ka-ike l'ọgu. Ẹke o shi bụ Kabuzelu. Ọ kparụ ike, dụ
egvu. Ọ bụ yẹbedua gburu unwoke Móabu labụ ono, bụ ndu ike ono; bụru iya jejeru
je egbua agụ l'ime iduma mbọku, mini suno jiru alị ono.
23 Benáya gbujekwaruphu eze nwoke Íjiputu, dụ ntụ-ọkpa ẹsaa lẹ mkpirikpi iya
l'ogologo. Ara, nwoke Íjiputu ono pa l'ẹka bẹ ha l'ọ bụ oshi, ndu ekwe ẹkwa egudeje
ekwe ẹkwa. Obenu lẹ yẹbedua gude mgbọro je anyịchata nwoke Íjiputu ono arwa
ono; gude nmagbua ya.
24 Ono ike, Benáya Jehoyada kparụ ndono. E shiwaru ẹge ono; maru ẹpha iya l'ọ
bụ k'ụmadzu ẹto phụ, bụ ndu ike-ka l'ọgu phụ.
25 Ọ bụ onye aakwabẹ ugvu l'ime ụkporo madzụ l'ụmadzu iri phụ; ọle ẹ ta
gụkwanuru iya ye l'ụmadzu ẹto phụ. Ya ndono; Dévidi emee ya onye ishi lẹ ndu
sọja, eche iya nche.
26 Ẹpha ndu ishi ọgu ono bụ: Ásahẹlu, bụ nwunne Jóabu; Ẹluhananu Dodo kẹ
Bẹ́tulehemu;
27 Shamọtu, bụ onye Harọru; Helẹzu, bụ onye Pelọnu;
28 Ira Ikeshi kẹ Tékowa; Abiyéza kẹ Anatọtu;
29 Sibekayi kẹ Husha; Ilayi kẹ Ahohi;

* **11:11 11:11** Iphe ọ bụ bụ 300.

30 Maharayi, bụ onye Netofa; Helẹdu Bena kẹ Netofa;
31 Itayi Ribayi kẹ Gíbiya, nọ l'alị ndu Bénjaminu; Benáya, bụ onye Piratonu;
32 Hurayi, shi lẹ nsụda nsụda ugvu Gaashị; Abiyẹlu kẹ Araba;
33 Azụmavetu, bụ onye Baharumu; Ẹliyahuba kẹ Shalụbonu;
34 waa ụnwu Hashemu kẹ Gizọnu; mẹ Jonátanu Shage kẹ Hararu;
35 Ahiyamu Saka kẹ Hararu; Elifalu Úru;
36 Hefa kẹ Mechera; Ahíja, bụ onye Pelọnu;
37 Hezuro, bụ onye Kamẹlu; mẹ Narayi Ẹzubayi;
38 Jówẹlu, bụ nwunne Nétanu; mẹ Mibuha Hagiri;
39 Zelẹku, bụ onye Amọnu; Naharayi kẹ Beerotu, bụ onye achịjeru Jóabu Zeruya ngwa-ọgu;
40 Ira, bụ onye Jatiru; Garẹbu kẹ Jatiru;
41 Uráya, bụ onye Hetu; Zabadu Ahụlayi;
42 mẹ Adina Shiza, bụ onye ikfu Rúbẹnu. Ọo ya bụ onye ishi ndu kẹ Rúbẹnu; bya abụru onye ishi ndu ụkporo sọja l'iri, ẹphe l'iya tụko nọdu.
43 Mẹfua Hananu Maaka; Joshafatu, bụ onye Mitanu;
44 Uziya kẹ Ashitera; Shama yẹle Jeyẹlu, bụ ụnwu Hotamu, bụ onye Arówa;
45 Jediyẹlu Shimiri; mẹ Joha, bụ nwunne iya. Ẹphe bụ ndu Tizu.
46 Mẹfua Eliyẹlu, bụ onye Mahava; Jeribayi yẹle Joshaviya, bụ ụnwu Elunamu; Ituma kẹ Móabu;
47 Eliyẹlu; Óbẹdu; mẹ Jasiyẹla, bụ onye Mezoba.

12

Ndu sọja, shi l'ikfu Bénjaminu

1 Ọwaa ndu byakfutaru Dévidi lẹ Zíkulagu teke ono, ẹ to shidu eje ẹge sọru iya nụ ono. Onye kparụ iya nụ abụru Sọlu Kishi. Ndu ono tso lẹ ndu sọja, yetaru iya ẹka l'ọgu.
2 Ẹphe chị ụta; bya amaru ẹge eegudeje ẹka-ụtara mẹ ẹka-ibyita l'agba akfụ; m'ọ bụ tụa mkpuma. Ẹphe bụ ndu abụbu Sọlu; ndu ikfu Bénjaminu.
3 Onye ishi ẹphe bụ Ahiyeza; onye ọdo bụ Jowashi. Ẹphe ẹbo bụ ụnwu Shéma kẹ Gíbiya. Ndu ọdo fụa bụ Jezeyẹlu; mẹ Pẹletu, bụ ụnwu Azụmavetu; ọwaa Béraku; mẹ Jéhu kẹ Anatọtu.
4 Ishimaya, bụ onye Gíbiyọnu tsokwa iya phụ. Ọ bụ onye ike, tso lẹ ndu sọja ụkporo l'iri phụ. Yẹbedua bụ onye ishi ẹphe. Ndu ọphu bụ Jeremáya; Jazẹlu; Johananu; Jozabadu, bụ onye Gedera;
5 mẹ Eluzayi; Jerimọtu; Beyaliya; Shemaríya; mẹ Shefatíya kẹ Harufu.
6 Ndu ọdo bụ Ẹlukana; Ishaya; Azarẹlu; Joweza; mẹ Jashobeyamu, bụ onye Kora;
7 mẹ Jowẹla; Zebadaya, bụ ụnwu Jerohamu kẹ Gẹdo.

Ndu sọja, shi l'ikfu Gádu

8 Lẹ ikfu kẹ Gádu; b'o nweru ndu ọphu bufuru onwẹphe jekfu Dévidi l'ẹke a kpụshiru ike l'echi-ẹgu. Ndu ono bụ ọ-ka-ike l'ọgu; bụru ndu sọja, k'ọgu doru ẹnya; bụru ndu adụje ike parụ iphe, eegudeje egbobuta onwonye l'ọg u; mẹ ara. Ẹphe gbarụ igiri-igiri l'ọ bụ agụ; l'agbashị ọso ike l'ọ bụ mgbada, nọ l'ugvu.
9 Onye ishi ẹphe bụ Eza. Onye k'ẹbo bụ Obedáya. Onye k'ẹto abụru Eliyabu.
10 Onye k'ẹno bụ Mishumana. Onye k'ise abụru Jeremáya.
11 Onye k'ishingu bụ Atayi. Onye k'ẹsaa abụru Eliyẹlu.
12 Onye k'ẹsato bụ Johananu. Onye kẹ tete abụru Ẹluzabadu.
13 Onye k'iri bụ Jeremáya. Onye k'iri lẹ nanụ abụru Makubanayi.

14 Ndu k'ikfu Gádu ono bụkota ndu ishi sọja l'ẹhu l'ẹhu. Onye ọphu ẹnya iya
katsụa alala l'ẹphe bụ onye ọphu achị ndu sọja ụkporo ise; onye ọphu kakọta ike
l'ẹphe abụru onye achị ụnu ndu sọja labụ l'ụkporo iri.
15 Ọ bụ ẹphe dajẹru Ẹnyimu Jọ́danu l'ọnwa kẹ mbụ teke ọ byajẹru utso tsọfuta l'ọnu
iya; je achịkashia iphe, bụ ndu bu lẹ nsụda nsụda je akpaa lẹ l'ụzo ẹnyanwu-ahata;
mẹ l'ụzo ẹnyanwu-arịba.

Ndu sọja, shi l'ikfu Bénjaminu; mẹ l'ikfu Júda

16 O nwekwaruphu ndu ọphu shi l'ikfu Bénjaminu; mẹ l'ikfu Júda jekfu Dévidi l'ẹke
ono, a kpụshiru ike ono.
17 Dévidi alụfu; je ẹphe ndzuta; sụ ẹphe: "Ọ -bụru l'ọo k'odoo bẹ unu gude byakfuta
iya; t'unu yeru iya ẹka; bẹ obu yẹle unu a-tụgbakwa-a bụru nanụ. Teke ọ bụ l'iphe,
unu byaru bụ t'unu seru iya ye l'ẹka ndu ọhogu iya; l'ẹ ba bụ l'ẹka iya dụ l'iphe, dụ
ẹji bẹ bụkwa tẹ Nchileke kẹ nna ẹphe oche phẹ lee ya ẹnya; kpee unu ikpe."
18 Tọ dụ iya bụ; ume Nchileke abya Amasayi, bụ onye ishi kẹ ndu sọja ụkporo l'iri
phụ l'ẹhu; yọ sụ:
"Ẹphe kwa nke ngu; Dévidi!
Ẹphe tụkwaru íkè yeru ngu;
nggụbe nwatibe Jesi!
T'ọ dụkwaru ngu lẹ mma!
T'ọ dụkwaru ngu lẹ mma!
T'ọ dụkwaru ndu,
kfụ ngu l'azụ mma;
kẹle Nchileke ngu e-yeru ngu ẹka."
Tọ dụ iya bụ; Dévidi anata ẹphe; bya emee ẹphe ndu ishi ndu ọ-lụa-ọlaa ya.

Ndu sọja, shi l'ikfu Manásẹ

19 O nwekwaruphu ndu shi l'ikfu Manásẹ, bukafuru tsoru Dévidi lẹ teke ono yẹle
ndu Filisutayịnu tụgbaberu ẹka l'ejekfu Sọlu ọgu ono. Ọle Dévidi metsuaru; to
yetaheduru ndu Filisutayịnu ẹka; kẹle ndu ishi ẹphe chịru idzu; chịfu iya t'ẹ b'o
tsohe ẹphe. Ẹphe asụ l'ishi ẹphe e-je; kẹle Dévidi e-bukafu tsoru nnajiufu iya, bụ
Sọlu.
20 Yọ bụru teke Dévidi eje Zíkulagu bẹ ndu ikfu Manásẹ ono wụ-kfutaru iya; mbụ
Aduna; Jozabadu; Jediyẹlu; Máyikelu; Jozabadu; Elihu; mẹ Ziletayi. Ndu ono bụ ndu
ishi, achị ụnu ndu sọja labụ l'ụkporo iri iri l'ẹhu l'ẹhu l'ikfu Manásẹ.
21 Ẹphe eyetaru Dévidi ẹka l'ẹke ndu ọ-lụa-ọlaa nọ. Ẹphebedua bụ ndu sọja ọphu,
bụ ndu ike-ka-l'ọgu.
22 Mbọku-mbọku; ndiphe l'awụ abya t'ẹphe yetaru Dévidi ẹka; jeye ẹphe aghọo
eze ndu sọja, dụ l'ọ bụ ndu sọja Nchileke.

Ndu sọja Dévidi lẹ Hẹ́buronu

23 Ọwaa ọnu-ọgu ndu kwaru onwẹphe ngwa-ọgu; byakfuta Dévidi lẹ Hẹ́buronu
t'ẹphe nafụ Sọlu ọkwa-eze iya nụ Dévidi; bụ iya bụ ẹge Ojejoje kfuru l'ọo-dụ.
24 Ndu k'ikfu Júda; mbụ ndu pa iphe, e gude egbobuta onwonye; mẹ arwa bẹ dụ
ụnu iri l'ẹsaa;* bụkotaru ndu kwaru ngwa-ọgu.
25 Ndu k'ikfu Símiyọnu dụ ụnu ndu sọja iri l'ẹsaa l'ụkporo iri l'ise;† bụkotaru ndu
sọja ọphu bụ ndu ike-ka-l'ọgu.
26 Ndu k'ikfu Lívayi dụ ụnu iri lẹ nanụ l'ụkporo madzụ iri;‡
27 yekoberu Jehoyada, bụ onye ishi ọnu-ụlo Érọnu. Ndu ẹphe l'iya yị dụ ụnu tete
l'ụkporo ise.§

---

* **12:24 12:24** Iphe ọ bụ bụ 6,800. † **12:25 12:25** Iphe ọ bụ bụ 7,100. ‡ **12:26 12:26** Iphe ọ bụ bụ 4,600. § **12:27 12:27** Iphe ọ bụ bụ 3,700.

28 O nwekwaruphu nwata-okoro, aza Zadọku. Ọ bụ ọ-ka-ike l'ọgu. Ndu ishi ndu sọja, shi l'ọnu-ụlo nna iya dụ ụkporo l'ẹbo.
29 Ndu k'ikfu Bénjaminu, bụ iya bụ ndu abụbu Sọlu dụ ụnu ẹsaa l'ụkporo ụmadzu iri.* Ndu ọphu ka l'igwe l'ime ẹphe tụkwadururu ike yeru Sọlu jeye teke ono.
30 Ndu k'ikfu Ífuremu bẹ dụ ụkporo ụnu ugbo labụ; l'ụnu iri l'ẹbo;† bụkotaru ọ-ka-ike l'ọgu. Ẹphe bụtsukwaaphu ndu a maru ẹpha ẹphe l'ẹnya-ufu nna ẹphe.
31 Lẹ nkere-ẹbo ikfu Manásẹ bẹ ẹphe dụ ụkporo ụnu ugbo labụ l'ụnu ise.‡ Ndu ono bụ ndu e wofutaru ẹpha ẹphe t'ẹphe bya etsoru chia Dévidi eze.
32 Ndu k'ikfu Ísaka bụkota ndu k'oge doru ẹnya; bụru ndu makọtaru iphe, gbarụ tẹ ndu Ízurẹlu mee. Ẹphe dụ ụkporo iri;§ bụkotaru ndu ishi. Ndu abụbu ẹphe anọdu ẹphe lẹ mkpuli.
33 Ndu k'ikfu Zébulọnu dụ ụkporo ụnu ugbo ishingu; l'ụnu ụmadzu ise;* bụkotaru ndu maru k'ọgu nshinu. Ẹphe nweru ngwa-ọgu, dụ iche iche; bya egude obu lanụ bya t'ẹphe yeru Dévidi ẹka.
34 Ndu k'ikfu Náfutali dụ ụnu labụ l'ụkporo iri;† bụkotaru ndu ishi ndu sọja. Ndu tso ẹphe; bẹ dụ ụkporo ụnu ugbo ẹno l'ụnu madzụ iri l'ẹbo l'ụkporo iri;‡ bụru ndu patsua iphe, e gude egbobuta onwonye; mẹkwaphu ara.
35 Ndu k'ikfu Dánu dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto l'ụnu iri lẹ nanụ l'ụkporo iri;§ bụkotaru ndu k'ọgu doru ẹnya.
36 Ndu k'ikfu Ásha dụ ụnu ụkporo ise;* bụkotaru ndu maru k'ọgu nshinu; bụru ndu kwakọberu k'ọgu.
37 Ndu k'ikfu Rúbẹnu; mẹ ndu k'ikfu Gádu; mẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ, bụ iya bụ ndu k'ono, bu l'azụ ẹnyimu azụ iya ọphu ono bẹ dụ ụkporo ụnu ugbo iri l'ise;† bụru ndu nweru ngwa-ọgu, dụ iche iche.
38 Ndu sọja ono l'ẹphe ha kwakọtaru ngwa-ọgu l'ẹhu l'ẹhu. Ẹphe gudekota obu ẹphe l'ọ ha byakfuta Dévidi lẹ Hẹburonu t'ẹphe mee ya eze ndu Ízurẹlu kpamukpamu. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ obu ndu Ízurẹlu ndu ọphu bụkota nanụ t'e mee Dévidi eze.
39 Ndu ono bẹ ẹphe lẹ Dévidi nọru abalị ẹto l'ẹke ono. Ẹphe anọdu l'eri; l'angụ; kẹle ndibe ẹphe tụkoru ẹphe iphe-eriri.
40 Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ndu obutobu ẹphe; je akpaa lẹ ndu shi l'ikfu Ísaka; ndu ikfu Zébulọnu; mẹ l'ikfu Náfutali kebegbaaru nri l'eli nkakfụ-ịgara; eli ịnya-ivu; eli ịnya-mulu; mẹkpo l'eli oke-eswi vutaru ẹphe. Nri abya etsubo etsubo; mbụ ntụ akpe; ẹcha-figu; akpụru vayịnu, a mịru amịmi; mẹe; manụ; mẹ eswi; mẹ atụru; kẹ l'ẹhu-ọtso-ẹna jiru Ízurẹlu ejiji.

13

Okpoko Ọgba-ndzụ lẹ kẹ Óbẹdu-Édọmu

1 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya ejekfu ndu ishi, achị ụnu ndu sọja labụ l'ụkporo iri iri idzu; mẹ ndu ishi ọphu, achị ụkporo ndu sọja ise ise.
2 Dévidi abya ekfuru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; sụ ẹphe: “Ọ -bụru l'ọ dụ unu mma; -bụru uche-obu Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; t'ẹphe zikwaa ozi t'o rukota unwunne ẹphe l'ẹphe ha nchị l'alị Ízurẹlu; zikwaa ya phụ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi, buru lẹ mkpụkpu ẹke eeche elu; t'ẹphe bya t'ẹphe l'ẹphe yịru;

* **12:29 12:29** Iphe ọ bụ bụ 3,000. † **12:30 12:30** Iphe ọ bụ bụ 20,800. ‡ **12:31 12:31** Iphe ọ bụ bụ 18,000.
§ **12:32 12:32** Iphe ọ bụ bụ 200. * **12:33 12:33** Iphe ọ bụ bụ 50,000. † **12:34 12:34** Iphe ọ bụ bụ 1,000.
‡ **12:34 12:34** Iphe ọ bụ bụ 37,000. § **12:35 12:35** Iphe ọ bụ bụ 28,600. * **12:36 12:36** Iphe ọ bụ bụ 40,000.
† **12:37 12:37** Iphe ọ bụ bụ 120,000.

3 je apalata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ẹphe ono; kẹ l'ẹphe ta kpadụ ishi iya l'oge
kẹ Sọlu.”
4 Ndu ono l'ẹphe ha ekweta t'e mee ya ẹge ono; kẹ l'ọ dụ ẹphe mma t'e mee ya ẹge
ono.
5 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya ekua ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; tsube lẹ Ẹnyimu Shihọ
lẹ Íjiputu jeye lẹ Lebo-Hámatu; t'ẹphe je apafụta Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono lẹ
Kiriyatu-Jerimu.
6 Dévidi yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha azaru jeshia Bala, bụ iya bụ Kiriyatu-Jerimu lẹ
Júda t'ẹphe je apata Okpoko Ọgba-ndzụ Nchileke ono; mbụ okpoko ono, a gụru ẹpha
Ojejoje; mbụ onye ono, aba-eze iya nọ lẹ mgbaku cherobimu ono.
7 Ẹphe abya apafụta Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono l'ụlo Abinadabu parụ tukobe
l'eli ọgba kperekpere ọphungu; Uza yẹle Ahiyo angata ọ-gba-kperekpere ono.
8 Dévidi yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha egude ike ẹphe l'ọ ha l'ete ẹswa l'ifu Nchileke.
Ẹphe egude ogumogu; gude une; gude nkwa; gude ogele; mẹ ụpyoku l'agụ egvu.
9 Ẹphe erulephu ẹke eetsuje balị lẹ Kidọnu; Uza atụfu ẹka tẹ ya wọta Okpoko Ọgba-
ndzụ Ojejoje ono; kẹ l'eswi, alọkpu ọ-gba-kperekpere, a tukoberu iya bẹ kpakotaru
iphe.
10 Ẹhu agbanwuhu Ojejoje ọku l'ẹke Uza nọ; yo woru iya chigbua; kẹ l'ọ tụfuru ẹka
denyi lẹ Okpoko Ọgba-ndzụ ono. Yọ nọdu Nchileke l'ifu l'ẹke ono nwụhu.
11 Ẹhu adalẹphu Dévidi kọo; kẹle Ojejoje wekoshiru Uza iwe. A gụbe ẹke ono
Pẹ́rezu Uza byeye ntanụ.
12 Egvu Ojejoje egude Dévidi mbọku ono; yọ sụ; “?Nanu ẹge ya e-shi pata Okpoko
Ọgba-ndzụ Ojejoje bya edobe lẹ nk'iya?”
13 Yo mee; Dévidi ta paruhe Okpoko Ọgba-ndzụ ono Mkpụkpu Dévidi. Iphe, o
mechiaru bụ l'ọ pataru iya je edobe lẹ kẹ Óbẹdu-Édọmu, bụ onye Gatụ.
14 Okpoko Ọgba-ndzụ Nchileke ono anọo lẹ kẹ Óbẹdu-Édọmu phẹ ọnwa ẹto. Ojejoje
agọoru ndibe Óbẹdu-Édọmu ọnu; mẹwaru iphemiphe ọbule, o nweru enweru.

14

Ndibe Dévidi

1 Tọ dụ iya bụ; Hiramu, bụ eze ndu Táya abya eye ndu ozi iya t'ẹphe jekfu Dévidi.
Yọ nụ ẹphe oshi sida; yeru ẹphe ndu akpụje ụlo; mẹ ndu kapyịnta t'ẹphe je akpụaru
Dévidi ụlo.
2 Dévidi abya amaru lẹ Ojejoje bẹ mewaru t'ọ ngụru angụru l'abụbu, ọ bụ eze ndu
Ízurẹlu; yefuaru l'alị-eze iya b'e gudewa okfu ẹhu ndu nk'iya ono, bụ Ízurẹlu palia
imeli.
3 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya alụshifua ụnwanyi l'igwe lẹ Jerúsalemu; bya amụshifua
ụnwu: unwoke l'ụnwanyi.
4 Ọwaa bụ ẹpha ụnwegirima, a mụshiru iya lẹ Jerúsalemu: Shamuwa; Shobabu;
Nétanu; Sólomọnu;
5 Ibuha; Elishuwa; Elipelẹtu;
6 Noga; Nefẹgu; Jafiya;
7 Elishama; Beliyada; mẹ Elifẹletu.

Dévidi alụ-gbu ndu Filisutayịnu
(2 Sám 15:11-16)

8 Ndu Filisutayịnu anụlephu l'a wụwaru Dévidi manụ l'ishi t'ọ bụru eze ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha; ẹphe l'ẹphe ha awụfu jeshia ya achọcho. Dévidi anụ l'iya phụ; jeshia ẹphe
ndzuta.

9 Teke ono bẹ ndu Filisutayịnu byawaru ọgu ọ-lụa-ọlaa lẹ nsụda Réfa; gwowaa tụtua.
10 Dévidi abya ajị Nchileke; sụ iya: "?Tẹ ya jewaru je etso ndu Filisutayịnu ọgu tọo? ?Ii-woru-a ẹphe ye iya l'ẹka?"

Ojejoje asụ iya: "T'o jeru; lẹ ya e-woru-a ẹphe ye iya l'ẹka."

11 Tọ dụ iya bụ; Dévidi mẹ ndu nk'iya ejeshia Bálụ-Perazimu; je alụ-gbua ẹphe l'ẹke ono. Yọ sụ; "L'ọ bụ ẹge ukporo-mini ekpoje-wa bụ ẹge Nchileke shiwa l'ẹka iya kpota ndu ọhogu iya." Ọ bụ iya meru iphe, a gụberu ẹke ono Bálụ-Perazimu.
12 Ndu Filisutayịnu achịru agwa ẹphe haa l'ẹke ono; Dévidi atụa ekemu t'a kpọo ya ọku.
13 E metsua; ndu Filisutayịnu abyakwa ọgu ọ-lụa-ọlaa; gwoo tụtua lẹ nsụda ono ọdo.
14 Dévidi abyakwa ọkpata Nchileke ishi ọdo; Nchileke asụ iya t'ẹ b'o shikwa ẹphe l'ifu; t'o shichia ẹphe l'azụ; gbaa ẹphe mgburumgburu; shi l'ifu ẹke ono, oshi balusamu vudotsua ono tso ẹphe ọgu.
15 Sụ ẹphe: "Teke unu nụleruphu igidi ọkpa l'eli oshi balusamu ono; unu etsopyabe je ọgu; kẹ l'ọo Nchileke bẹ vutawaru unu ụzo t'unu je egbushia ndu sọja ndu Filisutayịnu."
16 Ya ndono; yọ bụleruphu ẹge Nchileke ziru iya Dévidi b'o meru iya. Yo shilephu lẹ Géba gbushia ndu sọja ndu Filisutayịnu jeye lẹ Géza.
17 Ẹpha Dévidi atụko mgboko l'ọ ha dee kfụkakfuka. Ojejoje emee mba lẹ mba ha; ẹphe atsụkota iya egvu.

15

Okpoko Ọgba-ndzụ Nchileke ala Jerúsalemu

1 Dévidi akpụshitsuaru onwiya ụlo lẹ Mkpụkpu Dévidi; bya edozia ẹke Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje a-nọ; bya akpọberu iya ụlo-ẹ́kwà.
2 Tọ dụ iya bụ; Dévidi asụ: "L'ẹ tọ dụdu onye ọdo, a-parụ Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje; gbahaa ndu Lívayi; kẹ l'ọ bụ ẹphe; bẹ Ojejoje fọtaru t'ẹphe paję iya; mẹ t'ẹphe jejeru iya ozi gbururu jeyewaru."

3 Dévidi abya ekukoo ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha lẹ Jerúsalemu; t'ẹphe je apata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono bya edobe l'ẹke ono, ọ kwakọberu iya ono.
4 Yo kua ndu eri Érọnu; mẹ ndu Lívayi.
5 Ndu eri Kohatu, o kuru dụ ụkporo madzụ ishingu. Yọ bụru Yuriyẹlu bụ onye ishi ẹphe.
6 Ndu eri Merari dụ ụkporo madzụ iri lẹ nanụ. Yọ bụru Asáya bụ onye ishi ẹphe.
7 Ndu eri Geshọnu dụ ụkporo madzụ ishingu l'ụmadzu iri. Yọ bụru Jówẹlu bụ onye ishi ẹphe.
8 Ndu eri Elizafanu dụ ụkporo madzụ iri. Yọ bụru Shemáya bụ onye ishi ẹphe.
9 Ndu eri Hẹ́buronu dụ ụkporo madzụ ẹno. Yọ bụru Eliyẹlu bụ onye ishi ẹphe.
10 Ndu eri Uzẹlu dụ ụkporo ise l'ụmadzu iri l'ẹbo. Yọ bụru Amínadabu bụ onye ishi ẹphe.
11 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya ekua Zadọku yẹle Abiyáta, bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ Úriyẹlu; Asáya; Jówẹlu; Shemáya; Eliyẹlu; mẹ Amínadabu, bụ ndu Lívayi;
12 sụ ẹphe: "Ọ bụ unubẹdua bụ ndu ishi l'ẹnya-ufu nna unu l'ikfu Lívayi. Unu je edobe onwunu nsọ; unu l'ụnwunna unu phẹ; k'ọphu unu a-pata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu bya edobe l'ẹke ya kwakọberu iya.

13 Ọ bụ okfu l'ẹ tọ bụdu unubẹdua pataru iya l'ọdungu phụ meru iphe Ojejoje, bụ
Nchileke gude tukoshi ẹphe ẹhu-eghughu phụ; kẹ l'ẹphe ta jịtadu iya; mee ya l'ụzo,
e doberu iya."
14 Tọ dụ iya bụ; ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi ono abya edobe
onwẹphe nsọ; k'ọphu ẹphe e-je apata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ
Ízurẹlu ono.
15 Ndu Lívayi ono abya atukobetsua oshi, e gude apa Okpoko Ọgba-ndzụ ono
l'ukuvu gude parụ iya, bụ iya bụ ẹge Mósisu tụru iya l'ekemu; mbụ ẹge Ojejoje
kfuru iya.
16 Dévidi asụkwaphu ndu ishi ndu Lívayi t'ẹphe tụa ụnwunna ẹphe ẹka t'ẹphe
bụru ndu a-nọdu agụ egvu; mbụ gude ngwa-egvu, bụ une; ogumogu; ogele; mẹ ẹhu-
ọtso-ẹna gụshia egvu ike.
17 Tọ dụ iya bụ; ndu Lívayi abya agụa Hemanu Jówẹlu; mẹ Ásafu Berekaya, bụ
onye lanụ l'ụnwunna iya; mẹ Etanu Kushaya kẹ Merari.
18 Ụnwunna ẹphe ọdo, ẹphe fọtaru yeru ẹphe bụ Zekaráya; Jaziyẹlu; Shemi-
ramọtu; Jehiyẹlu; Uni; Eliyabu; Benáya; Maseya; Matitíya; Elifelehu; Mikuneya;
Óbẹdu-Édọmu mẹ Jeyẹlu, bụ ndu nche ọnu ọguzo.
19 Ndu ọphu agụ egvu agụgu; bụ iya bụ Hemanu; Ásafu; mẹ Etanu bẹ anọduje akụ
ogele, e meru l'ope.
20 Zekaráya; Aziyẹlu; Shemiramọtu; Jehiyẹlu; Uni; Eliyabu; Maseya; mẹ Benáya
abụru ẹphebedua a-nọdu akpọ ogumogu t'ọ daję gengugengu.
21 Matitíya; Elifelehu; Mikuneya; Óbẹdu-Édọmu; Jeyẹlu; mẹ Azazíya abụru ndu
a-nọduje akpọ une.
22 Kenaniya, bụ onye ishi-egvu ndu Lívayi bụ iya a-nọdu eduzi k'egvu ono; kẹ l'o
doru iya ẹnya.
23 Berekaya yẹle Ẹlukana a-bụru ndu nche ọnu ẹke Okpoko Ọgba-ndzụ ono nọ.
24 Shebaniya; Joshafatu; Netanẹlu; Amasayi; Zekaráya; Benáya; mẹ Eliyéza, bụ
ẹphe bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja a-nọdu l'ifu Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono l'egbu
ụpyoku. Óbẹdu-Édọmu waa Jehiya a-bụkwaruphu ndu nche ọnu ẹke Okpoko Ọgba-
ndzụ ono nọ.

Aapalata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono
(2 Sám 6:12-22)

25 Tọ dụ iya bụ; Dévidi; mẹ ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu; mẹ ndu ishi ụnu ndu
sọja labụ l'ụkporo iri iri egude ẹhu-ọtso-ẹna jeshia ọpata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje
ono lẹ kẹ Óbẹdu-Édọmu.
26 Ẹphe egbua oke-eswi ẹsaa waa ebyila ẹsaa; kẹle Nchileke yetawaru ndu Lívayi
ono, pa Okpoko Ọgba-ndzụ ono ẹka.
27 Dévidi eyee akpawuru uwe ọcha; mẹ ndu Lívayi ono, apa Okpoko Ọgba-ndzụ
ono; mẹ ndu egvu; mẹ Kenaniya, bụ onye ishi-egvu ono. Dévidi ewekwaruphu ẹkwa
ọcha.
28 Ya ndono; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha evulia Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono; l'atụ
wọwowo gude ụpyi ebyila; gude ụpyoku; gude nkwa; gude ogumogu; mẹ une l'azụ
egvu.
29 Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje erudelephu Mkpụkpu Dévidi; nwada Sọlu, eeku
Mikalu epyofu ẹnya lẹ windo; phụa eze, bụ Dévidi l'ẹke oote egvu; l'eme ẹswa; tọ
gụbehe iya iphe l'ime obu iya.

16

1 Tọ dụ iya bụ; ẹphe apabata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono; bya edobe iya l'ime ụlo-ẹ́kwà ono, Dévidi kpọberu t'e dobe iya ono. Ẹphe abya egwoo ngwẹja-ukfuru;
mẹ ngwẹja ẹhu-agu l'ifu Nchileke.
2 Dévidi egwotsulephu ngwẹja-ukfuru; mẹ k'ẹhu-agu ono; bya egude ẹpha Ojejoje
gọoru ndu Ízurẹlu ọnu.
3 Yọ bya ekeeru ndu ono ishi buredi nanụ nanụ l'ẹhu l'ẹhu; mẹ ọkpurukpu anụ;
mẹ akara, e meru l'akpụru vayịnu; kedzuru iya ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: unwoke
l'ụnwanyi.
4 Yọ bya aharụ ndu Lívayi fọta t'ẹphe jeje ozi l'ifu Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono;
mbụ t'ẹphe rọje Nchileke iphe; tuje iya ẹpha; jaję Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu
ajaja.
5 Ásafu bụ ishi; Zekaráya abụru otsota. Ndu ọdo bụ: Jeyẹlu; Shemiramọtu;
Jehiyẹlu; Matitíya; Eliyabu; Benáya; Óbẹdu-Édọmu; mẹ Jeyẹlu. Ẹphebedua a-nọduje
akpọ une; mẹ ogumogu. Ásafu akụ ogele.
6 Benáya yẹle Jazẹlu, bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja a-nọduje egbu ụpyoku tekenteke
l'ifu Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono.

Egvu-ekele
(Egvu 105:1-15; 96:1-13; 106:1, 47-48)

7 Mbọku ono bẹ Dévidi vuru ụzo kfuaru Ásafu; mẹ ndu egvu iya t'ẹphe gụa egvu
ekele nụ Ojejoje.
8 Unu kele Ojejoje ekele;
unu kpọ-kua ẹpha iya!
Unu mee t'iphe bụ
mbakeshi madzuru iphe,
o mekotaru!
9 Unu guku iya l'egvu;
unu gụa egvu gude tua ya ẹpha!
Unu kfukashia iphe bụ
iphe, dụ biribiri, ọonoduje eme!
10 Unu gude ẹpha iya ono,
dụ nsọ ono kua onwunu ekuku!
T'obu ndu achọ Ojejoje
teje ẹswa!
11 Unu wojeru ẹnya dabẹ lẹ
Ojejoje; mẹ l'ọkpehu iya!
Unu achọje ifu iya tekenteke!
12 Unu nyatakwa iphe,
dụ biribiri, o meshiru;
iphe-ọphulenya,
o meshikotaru;
mẹ ikpe, o kpekotaru.
13 Unubẹ ndu eri Ébirihamu,
bụ nwozi iya;
unubẹ ụnwu Jékọpu,
bụ ndu o gude ẹka iya fọta!
14 Ọ kwa iya bụ Ojejoje
bya abụru Nchileke ayi;
Ikpe iya tụko

mgboko vọo kfurukfuru.
15 Ọgba-ndzụ iya bẹ ọonyataje
jeye lẹ tutu mịmimi.
Ukwe iphe, o kweru bẹ anọje
shita l'ọgbo sweru ọgbo.
16 Ndzụ yẹle Ébirihamu gbarụ;
mẹ angụ ono, o riburu Áyizaku
17 b'o meru; yọ bụru ekemu l'ẹhu Jékọpu;
Ndu Ízurẹlu b'o meru;
yọ bụru ọgba-ndzụ,
a-nọ gbururu jeye;
18 sụ ẹphe: "Ọ bụ unu;
bẹ ya a-nụ alị Kénanu
t'ọ bụru òkè-iphe, unu ketaru."
19 Teke ẹphe shi habe ahabe;
mbụ teke ẹphe shi bụru
kpakọru-chịta;
bụru ndu nlamụnla l'alị ono;
20 ephe shi eshije l'ọha ọwaa;
lụfu l'ọphu;
shi eshije l'alị-eze ọwaa;
lụfu l'alị-eze ọphu;
21 ọphu ọ dụdu onye
o kweru t'ọ kpaa ẹphe ẹhu.
Yọ bụru okfu ẹhu ẹphe;
bẹ oogudeje baarụ ndu eze mba;
22 sụ ẹphe:
"Unu be edenyikwa
ndu nk'iya, e teru manụ ẹka;
ọphu ọ dụkwa iphe,
unu e-me ndu ekfuchiru iya!"
23 Unu gụa egvu nụ Ojejoje;
unubẹ eliphe l'ophu!
Unu rajẹ iya arara
mbọku-mbọku l'ọodzoje madzụ!
24 Unu tụaru ndu ọhodo ọnu
ẹge ọ dụ-be biribiri;
unu ekfuaru ndiphe l'ophu
iphe, dụ biribiri, oomeje.
25 Ishi iya abụru lẹ
Ojejoje parụ ẹka;
bụru onye gbaru
t'a jajẹ iya oke ajaja.
Ọ gbakwarụphu t'a tsụje iya egvu,
kariru kẹ agwa.
26 Kẹ l'agwa ndiphe l'ophu;
bẹ bụkota ntẹkpe.
Obenu l'ọo Ojejoje;
bẹ meru igwe.
27 Akpabiri yẹle

o-gbu-nwịi-nwịi; bẹ nọ iya l'ifu.
Ike waa ẹhu-ọtso-ẹna
tụko ẹke o bu dzuru.
28 Unubẹ ikfu l'ikfu,
nọ lẹ mgboko-a;
unu kwabẹ Ojejoje ugvu!
Unu kfua ẹge oogbube
nwịinwii yẹle ẹge
ọkpehu iya habe nshinu!
29 Unu kwabẹ Ojejoje ugvu,
gbarụ ẹpha iya.
Unu wotaru iya iphe.
Unu yee ọdu nsọ l'ọ bụ uwe;
baarụ Ojejoje ẹja.
30 Unubẹ ụnwu eliphe l'unu ha;
unu nmahụkwa iya kpakpakpa l'ifu.
Mgboko b'e mewaru;
yọ ngụru angụru.
Ẹ-tọ nwedu iphe,
ha kẹ enwubata iya.
31 Tẹ imigwe l'ophu tee ẹswa;
ẹhu atsọo eliphe l'ophu ẹna.
T'ẹphe karụ iphe bụ mbakeshi
l'ọo Ojejoje bụ eze.
32 T'eze ẹnyimu tụa oke eyii;
mẹ iphe, bụ iphe, nọ iya nụ.
T'ẹgu, ẹke e meberu iphe
tee ẹswa yẹle iphemiphe ọbule, nọ iya nụ.
33 Ono teke iphe, bụ oshi,
nọ l'ọswa a-gụ egvu
ẹhu-ọtso-ẹna l'ifu Ojejoje.
Ishi iya abụru l'ọobyawa
okpe ụnwu eliphe ikpe.
34 Unu kele Ojejoje ekele;
kẹ l'ọ bụ onye ọma!
N-yemobu iya anọje
gbururu jeye lẹ gbururu.
35 Unu raku iya; sụ iya:
“Nafụtanu ayi;
nggụbe Nchileke,
bụ Onye ndzọfuta ayi!
Rukobenu ayi;
dzọfuta ayi l'ẹka ndu ọhodo;
k'ọphu ayi e-gude ẹpha ngu
ono, dụ nsọ ono kele ngu ekele;
gude ajaja, ayi aja ngu
kua onwayi ekuku.”
36 Tẹ ajaja bụru kẹ Ojejoje,
bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu;
gbururu jeye lẹ gbururu.

Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko zụkota mgbede; sụ: "Ono kwa ẹge ọ dụ. Tẹ ajaja bụru kẹ Ojejoje."

Eeke ozi

37 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya ahaa Ásafu mẹ ndu egvu iya l'ifu Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono; t'ẹphe jeje ozi l'ẹke ono tekenteke; mbụ ẹge a chọru t'e meje iya mbọku-mbọku.

38 Ọ hakwarụphu Óbẹdu-Édọmu waa ndu ọru iya, dụ ụkporo ẹto l'ụmadzu ẹsato. Óbẹdu-Édọmu Jedutunu yẹle Hosa bẹ eche ọnu ẹka ono nche.

39 Dévidi hakwaruphu Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; waa ụnwunna iya, bụkwaphu ndu achịjeru Nchileke ẹja t'ẹphe nọdu l'ọnu m̀kpù Ojejoje, nọ l'ẹke aagwajẹ iphe lẹ Gíbiyọnu ono.

40 Ozi ẹphe bụ t'ẹphe gwojeru Ojejoje ngwẹja-ukfuru l'ẹnya-ngwẹja-ukfuru: eswe l'ẹnyashi; mbụ tekenteke; ẹge ono, e deru iya l'ẹkwo ekemu, Ojejoje tụru nụ ndu Ízurẹlu ono.

41 Ndu a gụru yeru ẹphe bụ Hemanu; Jedutunu; mẹwaru ndu a fọtaru; kua ẹphe l'ẹpha t'ẹphe keleje Ojejoje ekele kẹ n-yemobu iya ono, anọje gbururu jewaru ono.

42 Hemanu yẹle Jedutunu bụ ẹphe anọduje egbu ụpyoku; l'akụ ogele; mẹwaru ngwa-egvu ọdo, e gude agụ egvu, dụ nsọ. Ụnwu Jedutunu bụ ẹphebedua anọduje eche ọnu-ụzo.

43 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụkashihu; onyenọnu alashia l'ufu iya. Dévidi alashia l'ufu tẹ ya je agọru ọnu-ọma nụ ndibe iya.

17

Ozi, Nétanu ezi Dévidi
(2 Sám 7:1-17)

1 Ya ndono; yo be teke Dévidi buwa ebubu lẹ nk'iya; yọ sụ Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke: "T'o lenu; lẹ yẹbe Dévidi bu l'ụlo, e gude oshi sida kpụa; Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje abụru l'ụlo-ẹ́kwà b'ọ nọ."

2 Nétanu asụ Dévidi: "Iphe, bụ iphe, nọkpele ngu phụ l'obu k'ememe; mee ya; kẹle Nchileke nọkwa-a swiru ngu eswiru."

3 Yo be l'ẹnyashi; Ojejoje abya ekfuru yeru Nétanu; sụ iya:

4 "Je ezia nwozi iya; mbụ Dévidi lẹ yẹbe Ojejoje sụru: L'ẹ tọ bụdu yẹbedua a-kpụru iya ụlo, ya e-buru.

5 Lẹ keshinu mbọku ono, ya dufutaru ndu Ízurẹlu lẹ Íjiputu ono jeye ntanụ; bẹ ya te bubua l'ụlo. Ẹge ọ dụ bụ: ya -shi l'ụlo-ẹ́kwà ọwaa; ya abahụ l'ụlo-ẹ́kwà ọdo; ya -shi lẹ m̀kpù ọwaa; ya abahụ lẹ m̀kpù ọdo.

6 L'iphe bụ ẹke ono yẹle ndu Ízurẹlu tụko jekota ono; ?o nweru teke ya sụjeru m'ọo onye lanụ lẹ ndu ishi ẹphe ono, bụ ndu ono, ya sụru t'ẹphe cheje ndibe iya l'ọ bụ onye eche atụru ono: '?Bụ ngụnu meru iphe, unu ta kpụduru iya ụlo, e meru l'oshi sida?' "

7 "Kfuru nwozi iya; mbụ Dévidi lẹ yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Ojejoje sụru agha: Ya dufutaru ngu l'ẹgu, ẹke elu akpajẹ nri; l'eche atụru; t'ị bya abụru onye achị ndu nk'iya, bụ Ízurẹlu.

8 Ya shihawa switaru ngu eswiru l'iphe bụ ẹke, iije; bya atụko ndu ọhogu ngu l'ẹphe ha lụ-gbua l'ifu ngu. Ya e-me ẹpha ngu t'ọ ha nshinu l'ọ bụ ẹpha ndu bụ oke amadụ, nọgbaa lẹ mgboko-a.

9 Ya a-nụ ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu alị k'ẹka ẹphe. Ya a-dzabẹ ẹphe l'ọbu oshi l'alị ono; k'ọphu ẹphe e-buru l'alị k'ẹka ẹphe; ọphu ndu akirishi 'akpahẹdu ẹphe ẹhu ẹge e shi akpa iya ẹphe l'ọdungu phụ;

10 mbụ ẹge e shi akpa iya ẹphe keshinu teke ono, ya fọtaru ndu ikpe t'ẹphe chịje
ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu ono. Iphe bụ ndu ọhogu ngu l'ẹphe ha bẹ ya a-kapyabẹkota
ike.
" 'Iphe ọdo, ya ekfuru ngu bụ lẹ Ojejoje a-kpụru ngu ụlo.
11 Teke oge nka-ezekuna nke ngu ruleruphu; nggu alakfubewa nna ngu phẹ; bẹ
ya e-shi l'ụnwu ngu wofuta onye a-nọ-chi ẹnya ngu. Ya e-mee tẹ alị-eze iya ngụru
angụru.
12 Ọ bụ onye ono bẹ a-kpụru iya ụlo ono; ya emee tẹ eri iya bụru eze jeye lẹ tutu
yoyo.
13 Ya a-bụru nna iya; yẹbedua abụru nwatibe iya. Ẹ to nwekwa lẹ ya ewofu n-
yemobu ọma iya l'ẹke ọono; ẹge ya wofuru iya l'ẹke onye ono, vu ngu ụzo ono nọ.
14 Ya e-dobe iya t'ọ bụru onye ishi l'ụlo iya; mẹ l'alị-eze iya jeye lẹ tutu yoyo. Ono
kwaphụ ẹge eri iya a-bụru eze gbururu jeye lẹ gbururu.' "
15 Ya ndono; Nétanu ekfukotaru Dévidi iphe ono ẹge e koshiru iya ẹya l'àphù.

Dévidi ekfu anụ Nchileke
(2 Sám 7:18-29)

16 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Dévidi egbeshi bahụ l'ime ụlo je anọdu l'ifu Ojejoje; sụ:
"Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke; ?bụ onye bẹ ya bụ; tẹmanu ọnu-ụlo iya bụ gụnu kẹ t'i
wota iya kfụbe l'ẹke ha l'eli ẹge-a?
17 L'ẹnya nke ngu b'ọ ha ngu nwanshị; nggụbe Nchileke. I kfuwaru okfu ẹhu ọnu-
ụlo nwozi ngu ẹge ọo-dụ l'ụzo ifu. I wotawaru iya mee l'ọ bụ onye, bụ iya b'a katsụa
ọpa-li eli l'ẹke ndiphe nọ; nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke?
18 "?Bụ ngụnu ọdo bẹ yẹbe Dévidi e-kfubakwaduarụ ngu l'egbe ugvu ọwaa, ị
kwabẹru yẹbe nwozi ngu-a? Ị makọtaru ẹge nwozi ngu gbarụ.
19 Nggụbe Ojejoje; i gudewa okfu ẹhu nwozi ngu; mẹ ẹge ọ dụ ngu l'obu; meshia
eze iphe, hagbaa ẹge-a; bya emee tẹ ya makọtaru eze iphe ọwaa.
20 "Ẹ tọ dụdu onye dụ l'ọ bụ nggu; nggụbe Ojejoje; ọphu ọ dụdu Nchileke ọdo,
nọnu; gbahaa nggụbedua ẹge ono, ayi gudewa nchị ayi nụa ono.
21 ?Nanụkpoo ndu ọdo, dụ l'ọ bụ ndu nke ngu, bụ ndu Ízurẹlu; mbụ ọha lanụ lẹ
mgboko-a, nggụbe Nchileke jeru je agbafụta t'ẹphe bụru ndu nke ngu; bya egude
ẹphe mee t'a maru ẹpha ngu amaru; bya emee iphe, dagbaaru kpaa; dụ biribiri l'ifu
ndu nke ngu ono, bụ ndu ị gbafụtaru lẹ Íjiputu; chịkashia iphe bụ mbakeshi l'ifu
ndibe ngu ono.
22 I meru tẹ ndu nke ngu, bụ ndu Ízurẹlu bụru ndu nke ngu gẹdegede gbururu
jeyewaru; nggụbe Ojejoje abụwaru Nchileke ẹphe.
23 "Nggụbe Ojejoje; mekwaa t'o keru; mbụ ụkwa ono, i kweru yẹbe nwozi ngu yẹle
ọnu-ụlo iya ono gbururu jeye lẹ gbururu. Mekwaa l'ẹge i kfuru.
24 T'o kekwaru; k'ọphu ẹpha ngu a-pa ẹka apaa gbururu jeye lẹ gbururu. Ọ bụ teke
ono bẹ aa-sụ lẹ nggụbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ Nchileke kẹ Ízurẹlu bẹ
bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu l'oswiya! Tẹmanu bẹ ọnu-ụlo yẹbe nwozi ngu, bụ Dévidi
a-ngụkwaruphu angụru l'ifu ngu.
25 "Ọ bụ okfu lẹ nggụbe Nchileke iya bẹ koshiru yẹbe nwozi ngu l'ii-meru iya ọnu-
ụlo iya bẹ meru; ọnu adụ nwozi ngu k'ọnodu l'ekfu anụ ngu.
26 Nggụbe Ojejoje; ọo nggu bẹ bụ Nchileke ọbu! I kweshiwaru yẹbe nwozi ngu
ụkwa iphe-ọma, dụgba ẹge-a.
27 Nta-a bụkwa t'ọ dụ ngu mma t'ị gọru ọnu-ọma nụ ọnu-ụlo nwozi ngu; k'ọphu bụ
l'ọo-nọdu kwasẹru l'ifu ngu. Ishi iya abụru l'ọo nggụbe Ojejoje bẹ gọru ọnu-ọma nụ
iya; ọo-bụru ọnu-ụlo, a gọru ọnu-ọma nụ gbururu jeye lẹ gbururu."

18

Ọgu, Dévidi lụgbaaru; mekputa
(2 Sám 18:1-18)

1 E metsua; Dévidi abya alụ-gbua ndu Filisutayịnu; mee ẹphe; ẹphe anọdu iya l'ẹka. Yọ nata ndu Filisutayịnu Gatụ yẹle ụnwu edukfu edukfu, nọkota iya nụ.
2 Dévidi lụ-gbukwaruphu ndu Móabu; mee ẹphe; ẹphe ejelahaaru iya ozi; atụkwaphu akịriko anụ iya.
3 Dévidi abya alụ-gbukwaaphu Hadadéza, bụ eze ndu Zóba; je akpaa lẹ Hámatu; teke Hadadeza jeru tẹ ya mee tẹ alị, nọ je akpaa lẹ Ẹnyimu Yufurétusu lakọta iya l'ẹka.
4 Dévidi anata iya ụnu ụgbo-ịnya labụ l'ụkporo iri;* mẹ ndu agbajẹ ịnya-ọgu, dụ ụnu iri l'ẹsaa l'ụkporo madzụ iri;† bya anatakwa iya phụ ndu sọja k'ọkpa, dụ ụkporo ụnu ugbo labụ l'ụnu ụmadzu iri.‡ Dévidi egbubushikota ịnya ono, alọkpuje ụgbo-ịnya ono akwara azụ achị; haa ụkporo ise nwẹnkinyi.
5 Yo be teke ndu Áramu kẹ Damásukọsu byaru t'ẹphe yetaru eze ndu Zóba, bụ Hadadéza ẹka; Dévidi egbua ẹphe ụnu ụkporo labụ l'iri l'ise.§
6 Dévidi abya emeta ọdu ndu sọja lẹ Áramu kẹ Damásukọsu chịru ndu sọja dobe iya. Ndu Siríya ono anọdu iya l'ẹka; l'atụ akịriko anụ iya. Ojejoje l'emeje tẹ Dévidi mekputa l'iphe bụ ẹke o jeru.
7 Dévidi achịko iphe ndu ozi Hadadéza egudeje egbobuta onwẹphe, e gude mkpọla-ododo meshia chịlata lẹ Jerúsalemu.
8 Dévidi eshikwaphu lẹ Tibuhatu; mẹ lẹ Kunu, bụkota mkpụkpu, nọ l'alị, Hadadéza achị; vukọo ope, ha nshinu. Yọ bụru iya bẹ Sólomọnu gude tụta eze mini ope; mẹ itso; mẹwaru iphe, o gude ope meshia.
9 Tọ dụ iya bụ; Towu, bụ eze ndu Hámatu anụlephu lẹ Dévidi bẹ lụ-gbuwaru ndu sọja Hadadéza, bụ eze ndu Zóba;
10 bya eyefu nwatibe iya kẹ nwoke, bụ Hadoramu t'o je ekele eze, bụ Dévidi ekele; jaa ya ajaja; kẹ l'ọ lụ-gburu Hadadéza l'ọgu ono. Ishi iya bụ lẹ Hadadéza bẹ yẹle Towu shi anọduje l'ọgu tekenteke. Hadoramu egwota ivu, dụ iche iche, e meru lẹ mkpọla-ododo; mẹ lẹ mkpọla-ọcha; mẹ ope gude nụ Dévidi.
11 Eze, bụ Dévidi eworu ivu ono doberu Ojejoje nsọ ẹge ono, o dobehawaru mkpọla-ọcha yẹle mkpọla-ododo, ọ natagbaaru ndu ọhodo ono; mbụ ndu Édọmu; ndu Móabu; ndu Amọnu; ndu Filisutayịnu; mẹ ndu Amalẹku.
12 Abishayi Zeruya gburu ndu Édọmu ụkporo ụnu madzụ ugbo labụ l'ụnu ụmadzu ise* lẹ Nsụda Alị Únú.
13 Yọ bya edobe ọdu ndu sọja lẹ Édọmu; chịta ndu sọja ye iya. Ndu Édọmu l'ẹphe ha anọdukota Dévidi l'ẹka. Ojejoje l'emeje Dévidi t'ọ lụ-gbua iphe bụ ndu ọ daru ẹphe l'iya.
14 Tọ dụ iya bụ; Dévidi abụru eze ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; l'ekperu ndu nk'iya ono l'ẹphe ha ikpe l'ụzo, dụ mma; mẹ l'ụzo, vudo nhamụnha.
15 Jóabu Zeruya bụ onye ishi ndu sọja. Jehoshafatu Ahiludu abụru onye edeje iphe, meru nụ.
16 Zadọku Ahitubu yẹle Ahímẹleku Abiyáta bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja. Shavisha abụru o-de-ẹkwo.
17 Benáya Jehoyada bụ onye ishi ndu Keretu; mẹ ndu Peletu. Ndu k'unwoke l'ụnwegirima Dévidi abụru ndu ishi l'ozi eze.

---

* **18:4 18:4** Iphe ọ bụ bụ 1,000. † **18:4 18:4** Iphe ọ bụ bụ 7,000. ‡ **18:4 18:4** Iphe ọ bụ bụ 20,000. § **18:5 18:5** Iphe ọ bụ bụ 22,000. * **18:12 18:12** Iphe ọ bụ bụ 18,000.

19

Ọgu, Dévidi yẹle ndu Amọnu lụru
(2 Sám 10:1-19)

1 A nọnyaa; Nahashi, bụ eze ndu Amọnu abya anwụhu. Nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze; nọ-chia ẹnya iya.
2 Dévidi asụ lẹ ya e-meru Hanunu, bụ nwatibe Nahashi ọhuma; kẹle nna iya meru yẹbedua ọhuma. Tọ dụ iya bụ; Dévidi abya eye ndu ozi t'ẹphe je akpọru Hanunu ifu nna iya ono.
Ndu ozi Dévidi ono abya erua Hanunu l'alị Amọnu t'ẹphe kpọru iya ifu ono;
3 ndu, bụ ishi ndu Amọnu asụ Hanunu: "?Ịiri l'ọo ugvu bẹ Dévidi akwabẹ nna ngu ono, kparu iphe o ziru t'a bya akpọru ngu ifu kẹ nna ngu? M'ọ kwa ngge bẹ ndu ozi iya ono byaru; k'ọphu bụ: ẹphe -getagelephu ẹge mkpụkpu-wa dụ; ẹphe abya alụ-gbua ya; wota."
4 Tọ dụ iya bụ; Hanunu egude ndu ono, Dévidi ziru ozi ono; kpụshia ẹphe ẹji-agba; bya eshi ẹphe l'ọswara-íkè chabushia uwe-nlọkpuru ẹphe; nwufu ẹphe t'ẹphe la;
5 ẹphe atụgbua. Yo nweru ndu jeru je ekfuaru Dévidi ẹge e meru ndu ono; yo zia t'a gba ẹphe ndzuta; kẹ l'e meru ẹphe iphe-iphere, ha nshinu. Eze ezia sụ ẹphe: "T'ẹphe nọdu lẹ Jériko jeye teke ẹji-agba ẹphe e-rudzu; tẹmanu ẹphe alatadẹ."
6 Ndu Amọnu abya amalẹruphu l'ẹphe meru umere ụnwegirima l'ẹke Dévidi nọ; Hanunu mẹ ndu Amọnu ewota ụnu mkpọla-ọcha ugbo labụ l'ụkporo iri gude je ebuta ụgbo-ịnya; mẹ ndu agbajẹ ịnya lẹ Mesopotémiya; mẹ l'alị ndu Áramu-Maaka; mẹ lẹ Zóba.
7 Ẹphe eje ebuta ụgbo-ịnya, dụ ụkporo ụnu ugbo ẹno;* butafua eze ndu Maaka yẹle ndu sọja iya. Ẹphe abya adọru l'iku Médebà. Ndu kẹ Amọnu eshigbaa lẹ mkpụkpu ẹphe dzukobe k'ọgu ono.
8 Anụnu, Dévidi nụru iya; yo yefu Jóabu yẹle ndu sọja iya l'ẹphe ha.
9 Ndu Amọnu awụfuta bya akpọo giriri k'ọgu l'ifu ẹke eeshije abahụ lẹ mkpụkpu ono. Ndu eze phụ, byaru nụ phụ anọdu l'ime ẹgu.
10 Jóabu aphụlephu lẹ ndu ọhogu iya kpọru iya giriri: ifu mẹ l'azụ k'ọgu; yọ fọkoo ndu Ízurẹlu ndu ọphu katsụkpo ọkwa ẹnya l'ọgu; chịru ẹphe ye t'ẹphe nọdu kwabẹru ndu kẹ Áramu ono.
11 Yọ chịru ndu ọphu yeru nwunne iya; mbụ Abishayi t'ẹphe nọdu kwabẹru ndu kẹ Amọnu.
12 Jóabu asụ: "O -bụru lẹ ndu Áramu karilahaaru iya ẹka; nggu abya eyetaru iya ẹka. Teke ọ bụ l'ọo ndu Amọnu bẹ karideru ngu ẹka; ya abya eyetaru ngu ẹka.
13 T'obu shihukwa ngu ike; t'ẹphe lụa ya ọgu mkparawa; l'ọ kwa ọgu ẹhu ndibe ẹphe; bụkwaruphu ọgu ẹhu mkpụkpu kẹ Nchileke. Ojejoje e-mee iphe, dụ iya mma l'ẹnya nk'iya."
14 Tọ dụ iya bụ; Jóabu yẹle ndu nk'iya awụfu jekfushia ndu Áramu ọgu; ndu Áramu ọbu eye ọkpa l'ọso.
15 Ndu kẹ Amọnu aphụlephu lẹ ndu Áramu gbalaru; yehukwaphu ọkpa l'ọso ẹphebedua; gbalaaru Abishayi, bụ nwunne Jóabu. Ẹphe agbaru gbaba l'ime mkpụkpu ẹphe. Jóabu alaphushia azụ lẹ Jerúsalemu.
16 Ndu Áramu aphụlephu lẹ ndu Ízurẹlu lụ-gbuwaru ẹphe; zia; e je achịtakota ndu Áramu ndu ọphu nọ l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu. Yọ bụru Shofaku, bụ onye ishi ndu sọja Hadadéza bụ onye ishi ẹphe.

---

* **19:7 19:7** Iphe ọ bụ bụ 32,000.

17 Dévidi anụlephu iphe meru nụ; bya achịkobe ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; ẹphe adaa
Ẹnyimu Jọ́danu jekfushia ẹphe ọgu. Dévidi abya akpọo ndu sọja iya ono giriri t'ẹphe
tso ndu Áramu ọgu ọbu; yọ swọru.
18 Ndu Siríya ono agbaaru ndu Ízurẹlu ọso. Dévidi egbua ẹphe ụnu unwoke iri
l'ẹsaa l'ụkporo madzụ iri,† lẹ ndu k'ụgbo-ịnya; waa ndu sọja k'ọkpa, dụ ụkporo ụnu
ise.‡ Shofaku, bụ onye ishi ndu sọja ẹphe b'e gbukwaruphu.
19 Tọ dụ iya bụ; ndu kẹ Hadadéza abya aphụ lẹ ndu Ízurẹlu mekputawaru ẹphe;
ẹphe ejekfushia Dévidi; ẹphe l'iya ekpeshia. Ẹphe abya anọdu Dévidi l'ẹka. Ọphu
ndu Áramu 'ejebahẹdua oyeru ndu Amọnu ẹka ọdo.

20

Jóabu alụta mkpụkpu Rába
(2 Sám 12:26-31)

1 Yo be l'oge mini-ọdungu teke ndu eze ejeje ọgu; Jóabu achịta ndu sọja iya; ẹphe
eje agwaa ndu Amọnu maa. Dévidi l'onwiya bẹ kwaru lẹ Jerúsalemu. Jóabu phẹ eje
ekee k'ọgu; yechia Ráma; mee ẹphe ọduge-eme.
2 Dévidi ekputa eze ẹphe okpu-eze, o kpu. Ẹra okpu-eze ono bẹ ha l'ọ bụ ẹra talẹntu
mkpọla-ododo. Yọ bụru mkpuma, vugbaa oke aswa b'e gude dengashia ya. E woru
okpu-eze ono kpube Dévidi l'ishi. Dévidi akwaa mkpụkpu ono l'ọkwata; zaa ya azaza.
3 Yo rukoo ndu mkpụkpu ono dobe t'ẹphe gude sọya, e gude ekwo oshi jelahaaru
iya ozi; mẹ ọ́gù, e meru l'ígwè; mẹ ogbu-nkụ. Yọ bụru ẹge ono bẹ Dévidi mekotaru
mkpụkpu ndu Amọnu l'ẹphe ha. E metsua; Dévidi yẹle ndu sọja iya l'ẹphe ha
alaphushia azụ le Jerúsalemu.

Ndu ishi ndu Filisutayịnu ala l'ọgu
(2 Sám 21:15-22)

4 E metsua; ọgu adaru ẹphe lẹ ndu Filisutayịnu lẹ Géza. Yọ bụru teke ono bẹ
Sibekayi; onye Husha gburu Sipayi, bụ onye lanụ l'eri ndu mkparawa. A kakputa
ndu Filisutayịnu ono l'ẹnya.
5 L'ọgu ọdo, darụ ẹphe lẹ ndu Filisutayịnu; Ẹluhananu Jayi egbua Lahumi, bụ
nwunne Goliyatu, bụ onye Gatụ; mbụ onye ono, igbidigbi arwa, o gude dụ l'ọ bụ
oshi, onye ekweje ẹkwa egudeje ekwe ẹkwa ono.
6 Ọgu ọdo abya adaaru ẹphe lẹ ndu Gatụ. L'ọgu onanu b'o nweru nwoke lanụ, ha
nshinu. O furu mkpụshi-ẹka ishingu ishingu l'ẹka iya ẹphe ẹbo; waa mkpụshi-ọkpa
ishingu ishingu l'ọkpa iya ẹphe ẹbo, bụ iya bụ ụkporo l'ẹno. Nwoke ono bụkwaphu
onye eri ndu mkparawa.
7 Nwoke ono awatalẹphu ọko ndu Ízurẹlu ọnu; nwa nwunne Dévidi, aza Jonátanu
Shimeya eworu iya gbua.
8 Ndu ono bụkota eri ndu mkparawa lẹ mkpụkpu Gatụ. Dévidi yẹle ndu ozi iya
egbushikota ẹphe.

21

Dévidi agụ ndu Ízurẹlu ọgu
(2 Sám 24:1-25)

1 Tọ dụ iya bụ; Sétanu egbeshi tẹ ya mebata ndu Ízurẹlu; bya akpalia Dévidi t'ọ gụa
ndu Ízurẹlu ọgu.

---

† **19:18 19:18** Iphe ọ bụ bụ 7,000. ‡ **19:18 19:18** Iphe ọ bụ bụ 40,000.

2 Dévidi asụ Jóabu mẹ ndu ishi ndu sọja: “Unu je agụa ndu Ízurẹlu ọgu; tsube lẹ
Besheba je akpaa lẹ Dánu. Teke unu gụtsuaru iya; unu abya akarụ iya; k'ọphu ya
a-maru ẹge ẹphe ha.”
3 Jóabu asụ iya: “Tẹ Ojejoje mekwaa tẹ ndibe iya ka l'igwe ugbo ụkporo ise; karia
ẹge ẹphe ha nta-a. Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; ?ndu-a ta bụdunua ndu ozi
ngu? ?Nanụ ẹge e meru bẹ onye nwe mu nụ achọ t'o mee ẹge-a? ?Bụ ngụnu meru
iphe ọ bụ yẹbedua bẹ gbe l'emeta iphe, ikpe a-nma ndu Ízurẹlu?”
4 Okfu eze adagbunua kẹ Jóabu. Jóabu alụfu je atụko Ízurẹlu l'ọ ha jegbakota; bya
alaphuta azụ lẹ Jerúsalemu.
5 Jóabu abya akọoru Dévidi ẹge ndu ono, ọ gụru ọgu ono hakọta. Ndu kẹ Ízurẹlu
l'ẹphe ha dụ ụkporo ụnu unwoke ugbo ishingu l'unwoke iri l'ẹsaa l'ụnu iri,* bụ ndu
adụje ike paa ogu-mbeke. Ndu kẹ Júda dụ ụkporo ụnu unwoke ugbo labụ l'unwoke
iri l'ẹsato l'ụnu iri l'ise,† bụkwaphu ndu adụje ike paa ogu-mbeke.
6 Ọbule ẹ tọ gụkobekwa ndu ikfu Lívayi; mẹ ndu ikfu Bénjaminu; kẹ l'iphe ono,
eze kfuru ono ta dụdu iya mma.
7 Iphe ono, ọ sụru t'e mee ono abụru iphe, dụ Nchileke ẹji; yo gude iya nụa ndu
Ízurẹlu aphụ.
8 Dévidi abya asụ Nchileke: “Lẹ ya mewaru iphe, dụ ẹji, ha nshinu shita l'iphe-a,
ya meru-wa. Ọle ya arọ ngu t'i wofunu iphe, dụ ẹji ono, nwozi ngu meru ono; kẹ l'ọ
bụ eswe bẹ yẹle iya meru.”
9 Ojejoje ekfuru yeru Gádu, bụ onye aphụjeru Dévidi àphù; sụ iya:
10 “T'o je asụ Dévidi lẹ Ojejoje sụru: ‘Lẹ ya kpọberu iya ụzo iphe ẹto. T'ọ hata ọphu
ya e-me iya.’ ”
11 Gádu abya ejekfu Dévidi je asụ iya: “Ọwaa iphe, Ojejoje ekfu: ‘T'ọ hata nanụ.
12 ?Ọ hataru ẹjo-ẹgu, a-nọ afa ẹto? ?Tọo tẹ ndu ọhogu iya phẹ gude ọnwa ẹto; mee
ẹphe ụmuruku; gude ogu-mbeke gbushia ẹphe? ?T'ọ hataru ogu-mbeke kẹ Ojejoje
abalị ẹto, bụ iya bụ oge ẹjo mgbọnwu a-bya l'alị-a; ojozi Ojejoje atụko alị Ízurẹlu l'ọ
ha mebyishia? Nta-a; bụkwa t'o kpebua iphe, ya e-je ekfuaru onye ziru iya nụ.’ ”
13 Dévidi asụ Gádu: “Ọ kwa oke iphe-ẹhuka byakfutaru iya ẹge-a. Tẹ ya
dabachikwaa l'ẹka Ojejoje; kẹ l'obu-imiko iya parụ ẹka. Tẹ ya ba adabakwa l'ẹka
madzụ.”
14 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje alọru mgbọnwu nụ ndu Ízurẹlu. Ndu nwụshihuru nụ dụ
ụkporo ụnu madzụ ugbo ẹsato l'ụnu iri l'ise.‡
15 Ojejoje ezia ojozi ono t'o je emebyishia Jerúsalemu. Ojozi ono awatalẹphu ome
iphe e ziru iya; yo rua Ojejoje l'obu; yọ sụ ojozi ono: “L'o dzuwaru! Sephu ẹka ngu
azụ.” Teke ono bẹ ojozi Ojejoje ono nọwa l'ẹke Ọnanu, bụ onye Jebusu anọduje etsu
balị iya.
16 Dévidi abya apalia ẹnya; phụ ojozi Ojejoje ono l'ẹke oovudo lẹ mgbaku igwe
yẹle alị; mịfuta ogu-mbeke mabẹ lẹ Jerúsalemu. Teke ono bẹ Dévidi yẹle ndu bụ
ọgurenya tụko yegbaa uwe-aphụ; ẹphe adashịa kpube ifu l'alị.
17 Dévidi asụ Nchileke: “L'ọ kwa yẹbedua bẹ tụru ekemu t'a gụa ndu-a ọgu. Mbụ
l'ọo yẹbedua bẹ meru iphe, dụ ẹji. Ya mewaru iphe, ẹ-ta dụdu mma. ?Ụnwu atụru-
wa mehunuru ole? Byiko; Ojejoje, bụ Nchileke iya; iphe, ya arọ ngu bụ; t'ọ bụru
yẹbedua yẹle ụnwunna iya; bẹ ịi-dabẹ ẹka l'ẹhu. Be ekweshinu tẹ mkpakẹhu-wa
nọduru ndibe ngu.”
18 Tọ dụ iya bụ; ojozi Ojejoje ono asụ Gádu t'o je ekfuru Dévidi t'o je emeeru Ojejoje
ẹnya-ngwẹja l'ẹke ono, Ọnanu, bụ onye Jebusu etsuje balị ono.

---

* **21:5 21:5** Iphe ọ bụ bụ 1,100,000. † **21:5 21:5** Iphe ọ bụ bụ 470,000. ‡ **21:14 21:14** Iphe ọ bụ bụ 70,000.

19 Tọ dụ iya bụ; Dévidi atụgbua jeshia ẹge ono, Gádu gude ẹpha Ojejoje kfuaru iya
ẹya ono.
20 Teke ono bẹ Ọnanu etsu witu. Yọ ghakọbe bya aphụ ojozi ono; ụnwegirima iya;
ẹphe ẹno, ẹphe l'iya tụko nọdu l'ẹke ono eworu onwẹphe domishia.
21 Dévidi abya ejekfushia Ọnanu. Ọnanu elee ẹnya; bya aphụ Dévidi l'ẹke ooje
abya; shi l'ẹke ọono l'etsu witu ono lụfuta; je ebuaru iya ifu l'alị.
22 Dévidi asụ Ọnanu: "Nụnu iya alị-a, bụ ẹke iitsuje witu tẹ ya meeru Ojejoje ẹnya-
ngwẹja; k'ọphu mkpakẹhu ono e-buhu l'ẹke ndu-a nọ. Ree ya ẹya tẹ ya kfụ-dzua ngu
ụgwo iya."
23 Ọnanu asụ Dévidi: "T'o wota iya rụ. Tẹ yẹbe eze, bụ onye nwe mu nụ
melekwaphu iphe, dụ iya mma. Ya a-nụ eswi, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru; bya
anụ iphe, eegudeje etsu witu; nụ witu t'e gude gwoo ngwẹja nri. Iphe ono l'ọ ha bẹ
ya a-nụkota."
24 Eze, bụ Dévidi asụ Ọnanu: "Wawakwa. Ya a-kfụ-dzu ngu ụgwo iya akfụ-dzu.
Ya te ewotakwa iphe, bụ iphe ngu nụ Ojejoje; ya te 'ewota iphe, ẹ-te nwedu iphe, o
phuru iya gwoo ngwẹja-ukfuru."
25 Tọ dụ iya bụ; Dévidi akfụa Ọnanu ụnu shẹkelu mkpọla-ododo l'ụkporo shẹkelu
iri t'ọ bụru ụgwo alị ono.
26 Dévidi abya akpụaru Ojejoje ẹnya-ngwẹja l'ẹke ono; bya eworu ngwẹja-ukfuru;
mẹ ngwẹja ẹhu-agu gwoo; bya akpoku Ojejoje; Ojejoje eshi l'imigwe gude ọku bya
aza iya oku l'ẹnya-ngwẹja-ukfuru ono.
27 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ ojozi ono; yọ mị-phu ogu-mbeke ono azụ l'ọbo iya.
28 Teke Dévidi phụru lẹ Ojejoje bẹ zarụ iya oku l'ẹke ono, Ọnanu, bụ onye Jebusu
etsuje witu ono; b'ọ bya anọdu l'ẹke ono gwoshia ngwẹja.
29 Ishi iya abụru lẹ teke ono bẹ ụlo-m̀kpù Ojejoje phụ, Mósisu meru l'echi-ẹgu phụ
yẹle ẹnya-ngwẹja-ukfuru phụ bẹ nọkota-wa l'ẹke eegwoje ẹja lẹ Gíbiyọnu.
30 Ọle Dévidi ta kwadụ tẹ ya jeodu njịta l'ifu Nchileke l'ẹke ono; kẹ l'ọotsu ogu-
mbeke ojozi Ojejoje ono egvu.

22

1 Tọ dụ iya bụ; Dévidi asụ: "Ọ bụ l'ẹke-a bẹ ụlo Ojejoje, bụ Nchileke a-nọdu; bụru
iya a-bụru ẹnya ẹke ndu Ízurẹlu a-nọduje gwoo ngwẹja-ukfuru."

Aakwakọbe k'ọkpu eze-ụlo Nchileke

2 Tọ dụ iya bụ; Dévidi atụa ekemu t'a chịkobe ndu bụ mbyamubya, nọ l'alị Ízurẹlu.
Yọ bya eshi l'ẹphe fọta ndu l'a-nọdu akụpyashị mkpuma, ee-gude kpụa ụlo Nchileke
ono.
3 Ọ nụkwaruphu mkpụrukpu-ígwè l'igwe t'e gude kpụshia nturu, aa-kụpyabetsua
l'ibo ọnu-ọguzo; mẹ ọphu ee-gude jịgbabetsua iphe ajịgbabe; bya anụkwaphu ope,
kariru kẹ t'e je ọtu ẹge ẹra iya ha.
4 Yọ bya anụ oshi sida, bụ 'agụta agụta; kẹle ndu Sayịdonu; mẹ ndu Táya bẹ
vulataru Dévidi oshi sida, ha uru.
5 Dévidi asụ: "Lẹ nwatibe iya; mbụ Sólomọnu bụkwadu nwata nshịi, ẹ-te nwedu
iphe, ọ mawaru. Ụlo ọbu, aa-kpụru Ojejoje ọbu a-kwata ọswa ha nshinu; k'ọphu bụ
l'ọtu ọnu iya; mẹ l'ọdu-biribiri iya e-de kfụkakfuka l'eliphe mgburumgburu. Ọo ya
bụ lẹ ya a-kwakọbe iphe ee-gude kpụa ya." Tọ dụ iya bụ; Dévidi atụko iphe ee-gude
kpụa ụlo ono kwakọbe; mbụ kwakọbe k'etsutsu iya b'ọ nwụhuderu.

Iphe, Dévidi kfuru nwatibe iya Sólomọnu

6 Tọ dụ iya bụ; yo kua nwatibe iya, bụ Sólomọnu; tụaru iya ekemu; sụ iya t'ọ kpụaru
Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ụlo.

7 Dévidi asụ Sólomọnu: “Nwa mu; o shi bụru obu iya tẹ ya kpụaru ẹpha Ojejoje,
bụ Nchileke iya ụlo.
8 Obenu lẹ Ojejoje byaru bya ekfuru yeru iya; sụ iya: ‘Lẹ ya lụwaru ọgu; gbuwa
madzụ nshinu. Sụ tẹ ya ba akpụkwaru iya ụlo; kẹle ya gbuwaru madzụ nshinu lẹ
mgboko-a l'ẹnya yẹbe Nchileke.
9 Ọle tẹ ya phụkwa l'aa-mụtaru iya nwata nwoke. Nwata ọbu a-bụ onye ẹhu-agu.
Oo-me tẹ nchị dụ iya ndoo l'ẹke ndu ọhogu iya nọkota mgburumgburu. Ẹpha iya
a-bụru Sólomọnu*; l'oge nk'iya; bẹ ya e-me tẹ nchị dụ ndu Ízurẹlu ndoo l'ẹkemeke
ọbule; ẹkemeke ọbule a-dakọtaru ẹphe jii.
10 L'ọo yẹbedua bẹ a-kpụru iya ụlo. Ọo-bụru nwatibe iya; yẹbedua abụru nna iya.
Ya e-me tẹ abụbu, ọ bụ eze lẹ Ízurẹlu bụru 'echihu echihu gbururu jeye.’
11 “Nwa mu; tẹ Ojejoje swikwaru ngu eswiru; k'ọphu ịi-kpụ ụlo Ojejoje, bụ Nchileke
ngu ono kpụkota; ẹge ono, o kfuru iya l'ẹhu ngu ono.
12 Ọ bụ tẹ Ojejoje nụ ngu ọriri; mee tẹ iphe dojee ngu ẹnya; k'ọphu bụ lẹ teke ọ
nụru ngu ike t'ị chịa ndu Ízurẹlu; bẹ ịi-bụru onye a-nọduje eme ekemu Ojejoje, bụ
Nchileke ngu ono.
13 Teke ono bụ; ọ -bụru l'ị tụberu ẹnya ome iphe, ọ tụru ọkpa iya; mẹ ome-
l'alị ono, Ojejoje kfuru Mósisu tẹ ndu Ízurẹlu meje ono; bẹ ụzo ngu a-bụru ụpete.
Shihukpelekwphu ike; nggu eshihu obu ike. Ba atsụkwa egvu; ọphu ike 'agvụkwa
ngu.
14 “Ya jenwukwaru ẹhu ẹge ya e-shi dobe iphe, ee-gude kpụa ụlo Ojejoje ono. Ya
doberu mkpọla-ododo, dụ ụkporo ụnu talẹntu ugbo iri l'ẹbo l'ụnu iri; bya edobe
mkpọla-ọcha, dụ ụkporo ụnu talẹntu ụkporo ugbo ishingu l'ụzo ise; kwatakpọ dobe
ope; mẹ mkpụrukpu-ígwè, kariru ẹge aa-tụ ẹra iya atụtu. Ya dobekwaruphu oshi;
mẹ mkpuma. Nggụbedua nweru ike; nggu eyekwafụa ya iphe.
15 Ndu ozi b'i nweru; nweru k'etsubo. I nweru ndu akụpyashi mkpuma; nweru
ndu edoje ẹja ụlo; nweru ndu kapyịnta; mẹwaru ndu eme nka l'ụzo, dụ iche iche;
16 ndu emeje nka lẹ mkpọla-ododo nọ iya; mẹ ndu kẹ mkpọla-ọcha; mẹ ndu kẹ
ope; mẹ ndu kẹ mkpụrukpu-ígwè. Ẹphe bụ 'agụta agụta. Gbeshi wata ọru ono. Tẹ
Ojejoje swikwaru ngu eswiru.”
17 Dévidi abya ekfukwaruphu ndu ishi ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha t'ẹphe yetaru nwatibe
iya; mbụ Sólomọnu ẹka; sụ ẹphe:
18 “Ojejoje, bụ Nchileke unu; ?tọ nọdunua swiru unu tọo? ?To medunua tẹ nchị
dụ unu ndoo l'ẹkemeke tọo? O mewaru tẹ ndu bu l'alị-a lakọta iya l'ẹka; bya
anatakọtawa alị-a ye Ojejoje l'ẹka; mẹ l'ẹka ndu nk'iya.
19 Nta-a bụkwa t'unu gude ndzụ unu; mẹ obu unu chọo Ojejoje, bụ Nchileke unu.
Unu wụ-lihu kpụaru Ojejoje, bụ Nchileke Ẹke-dụ-Nsọ; k'ọphu aa-pata Okpoko Ọgba-
ndzụ Ojejoje; mẹ ivu, dụ nsọ, bụ kẹ Nchileke bya edobe l'ụlo ono, aa-kpụru Ojejoje
ono.”

23

Ụnwunna ndu Lívayi

1 Teke Dévidi karu nka; lịlihuwa alịlihu; b'o meru nwatibe iya; mbụ Sólomọnu eze
ndu Ízurẹlu.
2 Yọ bya ekukobekwaphu ndu ishi ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; mẹ ndu achịjeru Nchileke
ẹja; mẹ ndu Lívayi.
3 Ndu Lívayi ndu ọphu nọwaru shita l'ụkporo afa l'afa iri kwasẹru b'a gụkotaru
ọgu. Iphe ndu k'unwoke kpakọru dụ abụru ụkporo ụnu ugbo ẹno l'ụnu iri l'ise.*

* **22:9 22:9** Iphe, “Sólomọnu” bụ bụ “nchị-ọdu-ndoo”. * **23:3 23:3** Iphe ọ bụ bụ 38,000.

4 Dévidi asụ: “L'ụkporo ụnu unwoke ugbo ẹto l'ime ndu ono† a-nọdu eleta ẹnya
l'ozi, eeje l'ụlo Ojejoje ono. Ụnu unwoke iri l'ise‡ abụru ndu ishi; mẹ ndu ikpe.
5 Ụnu unwoke iri§ abụru ndu nche ọnu-ọguzo; ụnu unwoke iri ọdo* a-nọdu aja
Ojejoje ajaja; gude ngwa-egvu, ya metaru l'aja iya.”
6 Dévidi abya ekee ẹphe l'ẹnya-ufu ẹnya-ufu l'ẹge ụnwu Lívayi ha: bụ iya bụ
Geshọnu; Kohatu; mẹ Merari.
7 Ndu kẹ Geshọnu bụ: Ladanu; mẹ Shimeyi.
8 Ụnwu Ladanu bụ: Jehiyẹlu, bụ ọkpara; Zetamu; mẹ Jówẹlu; ẹphe ẹto.
9 Ụnwu kẹ Shimeyi bụ: Shelomitu; Haziyẹlu; mẹ Háranu; ẹphe ẹto. Ẹphe bụkota
ndu ishi l'ẹnya-ufu Ladanu.
10 Ndu kẹ Shimeyi bụ: Jahatu; Zina; Jeyushi; mẹ Beríya; ẹphe ẹno.
11 Jahatu bụ ọkpara; Ziza abụru otsota. Jeyushi mẹ Beríya ta mụtadu unwoke
l'igwe; a gụa ẹphe l'ọ bụ ndu ẹnya-ufu lanụ.
12 Ndu kẹ Kohatu abụru: Amuramu; Izuha; Hẹ́buronu; mẹ Uzẹlu; ẹphe ẹno.
13 Ụnwu kẹ Amuramu bụ: Érọnu; mẹ Mósisu. Érọnu b'e doberu iche; yẹbedua yẹle
ụnwu iya t'ẹphe bụru ndu e-wojeru iphe, kakọta ọdu nsọ dobe nsọ; kpọje ínsẹnsu
ọku l'ifu Ojejoje gbururu jeye lẹ gburu. Yọ bụru ẹphe a-nọdu ejeru Ojejoje ozi; gude
ẹpha iya agọ ọnu-ọma gbururu jeyewaru.
14 Mósisu, bụ onye kẹ Nchileke b'a gụru ụnwu iya yeru ndu kẹ Lívayi.
15 Ụnwu Mósisu bụ: Geshọmu; mẹ Eliyéza.
16 Ụnwu kẹ Geshọmu bụ: Shebuwẹlu, bụ ọkpara.
17 Ụnwu kẹ Eliyéza bụ: Rehabiya, bụ ọkpara. Eliyéza ta mụtahedu nwata nwoke
ọdo; ọle Rehabiya mụshikwanuru unwoke l'igwe.
18 Ụnwu kẹ Izuha bụ: Shelomitu, bụ ọkpara.
19 Ụnwu kẹ Hẹ́buronu bụ: Jeriya, bụ ọkpara. Amariya abụru otsota. Jazẹlu bụ
onye k'ẹto; Jekameyamu abụru onye k'ẹno.
20 Ụnwu kẹ Uzẹlu bụ: Mayịka, bụ ọkpara; Ishiya abụru otsota.
21 Ụnwu kẹ Merari bụ: Mahuli; mẹ Mushi. Ụnwu kẹ Mahuli bụ: Eliyéza; Kishi.
22 Eliyéza nwụhuru; tọ mụta ụnwegirima unwoke. Ọ bụlephu ụnwanyi kpụu b'ọ
mụshiru. Yọ bụru ụnwu Kishi, bụ ndu ẹphe l'ẹphe bụ bẹ lụkotaru ẹphe.
23 Ụnwu kẹ Mushi bụ: Mahuli; Eda; mẹ Jeremotu; ẹphe ẹto.
24 Ndu ono bụkota ndu eri Lívayi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu. Ẹphe bụkota ndu ishi
l'ẹnya-ufu nna ẹphe; ẹge e deru ẹpha ẹphe l'ẹkwo; bya agụa ẹphe ọgu l'ẹhu l'ẹhu;
mbụ ndu ọphu nọwaru shita l'ụkporo afa kwasẹru; bya abụru ndu eje ozi l'ụlo Ojejoje
ono.
25 Kẹle Dévidi kfuhawaru; sụ: “Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu; mewaru tẹ nchị
dụ ndibe iya ndoo; byakwa bya ebuwaru eburu lẹ Jerúsalemu ẹge-a, oobu iya-a
jeyewaru.
26 Ẹ tọ gbahẹdu tẹ ndu Lívayi vupheje ụlo-m̀kpù; mẹ iphe, e gude eje ozi l'ime iya.”
27 Yọ bụru okfu ikperazụ, Dévidi kfuru bẹ meru iphe a gụru ndu Lívayi ọgu tsube
lẹ ndu nọ-swewaru ụkporo afa kwasẹru.

Ozi, nọru ndu Lívayi l'ụlo Ojejoje

28 Ozi, nọru ndu Lívayi bụ t'ẹphe yetajeru ụnwu Érọnu ẹka l'ozi, eeje l'ụlo Ojejoje;
mbụ l'ogbodufu eze-ụlo ono; mẹ lẹ mkpuli mkpuli iya; mẹ omecha iphemiphe ọbule,
dụ nsọ emecha; mẹwaru ozi ọdo, eeje l'ụlo Nchileke ono.
29 Ozi ọdo, nọru ẹphe bụ kẹ buredi ono, eedobeje l'ifu Nchileke; mẹ kẹ ntụ akpe,
eegudeje egwo ngwẹja nri; mẹ k'ẹcha-mbeke, ẹ-te kodu ekoko; mẹ k'oghe iphe

† **23:4 23:4** Iphe ọ bụ bụ 24,000. ‡ **23:4 23:4** Iphe ọ bụ bụ 6,000. § **23:5 23:5** Iphe ọ bụ bụ 4,000. * **23:5 23:5** Iphe ọ bụ bụ 4,000.

egheghe; mẹ k'iphe bụ iphe, a gwọru agwọgwo; mẹwaru ọtu iphe atụtu; t'a maru ole, ọ dụ; mẹ ẹge ọ ha.
30 Iphe bụ ụtsu, sweru esweswe bẹ ẹphe e-vudoje l'ekele Ojejoje ekele; aja iya ajaja. O -be l'urẹnyashi; ẹphe emekwaa ya phụ ẹge ono;
31 mẹ iphe bụ teke e gworu ngwẹja-ukfuru kẹ mbọku ọtu-ume; mẹ Ajị Ọnwa Ọphungu; mẹ k'ọgba ajị, a tụru teke aagbajẹ iya. Ẹphe a-nọduje eje ozi l'ifu Ojejoje tekenteke ẹge a tuburu t'ẹphe jeje iya.
32 Ọo ya bụ l'ọo ẹphe b'ọ nọ l'ẹka; mbụ ozi, eeje lẹ Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; mẹ kẹ Ẹke-dụ-Nsọ ono; mbụ t'ẹphe nọdu l'ẹka ụnwunna ẹphe, bụ ụnwu Érọnu jee ozi, nọ l'ụlo Ojejoje ono.

24

Ọgbo ndu achịjeru Nchileke ẹja

1 Ọwaa ẹge egude kee ụnwu Érọnu: Ụnwu Érọnu bụ: Nadabu; Abihu; Eliyéza; mẹ Itama.
2 Nadabu yẹle Abihu bẹ vu nna ẹphe ụzo nwụhu; ọphu ẹphe 'amụtadu ụnwu. Tọ dụ iya bụ; Eliyéza yẹle Itama ejelahaa ozi ndu achịjeru Nchileke ẹja.
3 Zadọku, bụ onye eri Eliyéza yẹle Ahimẹleku, bụ onye eri Itama bẹ yetaru Dévidi ẹka kee ẹphe ẹge ẹphe a-nọdugbaa l'eje ozi ẹphe.
4 Ndu eri kẹ Eliyéza bẹ ka onwe ndu bụ ishi mẹ lẹ ndu eri kẹ Itama. Ẹge ẹphe gude keshia ya bụ: L'eri kẹ Eliyéza b'e ketaru madzụ iri l'ishingu, bụgbaa ndu ishi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu; bya eketa ụmadzu ẹsato, bụgbaa ndu ishi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu l'eri kẹ Itama.
5 A tụru ẹnwa gude kee ẹphe; ẹphe ahakọ ẹnya-nhamụnha; kẹ l'ọo ẹge e nweru ndu ishi ọru lẹ Ẹke-dụ-Nsọ; mẹ ndu ishi ọru Nchileke l'eri Eliyéza; bụ ẹge e nweru iya l'eri kẹ Itama.
6 Ọ bụ Shemáya Netanẹlu, bụ o-de-ẹkwo, bụru onye Lívayi bẹ deshiru ẹpha ẹphe l'ifu eze; mẹ l'ifu ndu ishi bụ: Zadọku, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; Ahimẹleku Abiyáta; ndu ishi ẹnya-ufu ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi. E vuru ụzo fọta ẹnya-ufu lanụ l'eri Eliyéza; bya afọta ẹnya-ufu lanụ l'eri Itama.
7 A tụru ẹnwa k'ọdungu; yọ daaru Jehoyaribu; tụa k'ẹbo; yọ daaru Jedaya;
8 k'ẹto daru Harimu; k'ẹno adaaru Seyorimu.
9 K'ise daru Malukíja; k'ishingu adaaru Mijiaminu.
10 K'ẹsaa daru Hakọzu; k'ẹsato adaaru Abíja.
11 Kẹ tete daru Jeshuwa; k'iri adaaru Shekaníya.
12 K'iri lẹ nanụ daru Eliyashibu; k'iri l'ẹbo adaaru Jakimu.
13 K'iri l'ẹto daru Hupa; k'iri l'ẹno adaaru Jeshebeyabu.
14 K'iri l'ise daru Biliga; k'iri l'ishingu adaaru Ima.
15 K'iri l'ẹsaa daru Heziya; k'iri l'ẹsato adaaru Hapizezu.
16 K'iri lẹ tete daru Petahiya; k'ụkporo adaaru Jehezikẹlu.
17 K'ụkporo lẹ nanụ daru Jakinu; k'ụkporo l'ẹbo adaaru Gamulu.
18 K'ụkporo l'ẹto daru Delaya; k'ụkporo l'ẹno adaaru Maaziya.
19 Ono bụ ẹge e keru ẹphe t'ẹphe jeje ozi teke ẹphe bahụru l'ụlo Ojejoje; ẹge ono, ochechoroche ẹphe; mbụ Érọnu tụru ẹphe ẹka iya, bụ iya bụ ẹge Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu tụru iya ya l'ekemu.
20 A bya lẹ ndu eri Lívayi; ọwaa ndu ọphu phọduru nụ ndọ-ọ:
L'ufu kẹ Amuramu b'a fọtaru Shubayẹlu. L'ufu kẹ Shubayẹlu b'a fọtaru Jehideya.
21 L'ufu kẹ Rehabiya b'a fọtaru Ishiya, bụ ọkpara.
22 L'ufu kẹ Izuha b'a fọtaru Shelomọtu. L'ufu kẹ Shelomọtu b'a fọtaru Jahatu.

23 L'ufu kẹ Hẹ́buronu bụ Jeriya bụ ọkpara; Amariya bụ otsota; Jazẹlu bụ onye k'ẹto;
Jekameyamu abụru onye k'ẹno.
24 L'ufu kẹ Uzẹlu bụ Mayịka. L'ufu kẹ Mayịka abụru Shamiru.
25 Nwunne Mayịka kẹ nwoke bụ Ishiya. Onye shi l'ufu kẹ Ishiya bụ Zekaráya.
26 L'ufu kẹ Merari bụ: Mahuli; Mushi; mẹ Beno Jaziya.
27 L'ufu kẹ Merari bẹ ndu shi l'ụnwu Jaziya bụ: Beno; Shohamu; Zaku; mẹ Ibiri.
28 L'ufu Mahuli bụ Eliyéza. Eliyéza ta mụtadu unwoke.
29 A bya l'ufu kẹ Kishi bụ nwatibe Kishi, bụ Jerahumẹlu.
30 L'ufu kẹ Mushi bụ: Mahuli; Eda; mẹ Jerimọtu.
Ndu ono bụkota ndu eri Lívayi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu.
31 Ẹphebedua bẹ tụkwaruphu ẹnwa; ẹga phụ, ụnwunna ẹphe ndu eri Érọnu tụru
phụ. Ẹphe nọ l'ifu eze, bụ Dévidi; mẹ l'ifu Zadọku; mẹ Ahimẹleku; mẹ l'ifu ndu ishi
ẹnya-ufu ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ kẹ ndu Lívayi tụa ẹnwa ono. Ọ bụ ẹge e
meru ẹnya-ufu ụnwunna ẹphe k'ọgurenya bụ ẹge e meru ndu ọphu bụ nwa ta.

25

Ndu egvu

1 Dévidi yẹle ndu ishi sọja eshi l'ụnwu Ásafu; Hemanu; mẹ Jedutunu fọfuta ndu
e-gudeje ogumogu; mẹ une; mẹ ogele l'ekfuchiru Nchileke. Ọwaa ẹpha ndu eje ozi
ono:
2 L'ụnwu kẹ Ásafu bụ: Zaku; Jósẹfu; Netanáya; mẹ Ásharela. Ọ bụ Ásafu l'onwiya
bụ onye ishi ẹphe. Yọ bụru eze bẹ ẹphe nọ l'ẹka ekfuchiru Nchileke.
3 Ndu ọphu shi l'ụnwu Jedutunu bụ: Gedaliya; Zeri; Jeshaya; Shimeyi; Hashabaya;
mẹ Matitíya; ẹphe ishingu. Ọ bụ nna ẹphe Jedutunu bẹ ẹphe nọ l'ẹka; l'egudeje une
l'agụ egvu ekele; mẹ egvu ajaja; shi ẹge ono l'ekfuchiru Ojejoje.
4 Ndu ọphu shi l'ụnwu Hemanu bụ: Bukiya; Mataníya; Uziyẹlu; Shebuwẹlu;
Jerimọtu; Hananiya; Hanani; Eliyáta; Gidaliti; Romamiti-Eza; Joshubekasha; Maloti;
Hotiya; mẹ Mahaziyotu.
5 Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ụnwu Hemanu; onye aphụjeru eze àphù. Ọ bụ shita
l'ụkwa, Nchileke kweru iya b'o shi mụshia ẹphe; k'ọphu oo-shi ẹge ono bụru onye
ike dụ. Nchileke bẹ nụru Hemanu ụnwegirima nwoke iri l'ẹno; waa ụnwegirima
ụnwanyi ẹto.
6 Ẹphe shi nọdukota nna ẹphe l'ẹka t'o koshije ẹphe egvu, ẹphe a-nọduje agụ l'ụlo
Ojejoje. Ẹphe egudeje ogele; une; mẹ ogumogu l'agụ egvu l'ụlo Nchileke. Ásafu;
Jedutunu; mẹ Hemanu bẹ shi nọdukota eze l'ẹka l'eme iphe, ọ sụru t'ẹphe meje.
7 Iphe, ẹphe dụkota; mbụ ndu agụje egvu ono bụ ụkporo madzụ iri l'ẹno l'ụmadzu
ẹsato.* Ẹphe bụkota ndu e ziru k'egvu ono ezizi; bya abụru ndu k'egvu, aagụru
Ojejoje doru ẹnya.
8 Ẹphe l'ẹphe ha: nwata l'ọgurenya; o-zi-iphe; mẹ ndu ọphu eezi ezizi tụru ẹnwa
l'ẹhu l'ẹhu gude kee ozi.
9 Ẹnwa k'ọdungu; b'a tụru Ásafu; yọ daaru Jósẹfu.
K'ẹbo bẹ darụ Gedaliya. Yẹbedua mẹ ụnwunna iya; waa ụnwu iya; ẹphe iri l'ẹbo.
10 K'ẹto darụ Zaku; yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya phẹ; ẹphe iri l'ẹbo.
11 K'ẹno darụ Iziri yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
12 K'ise darụ Netenáya yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
13 K'ishingu darụ Bukiya yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
14 K'ẹsaa darụ Jesharela yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
15 K'ẹsato darụ Jeshaya yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.

* **25:7 25:7** Iphe ọ bụ bụ 288.

16 Kẹ tete darụ Mataníya yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
17 K'iri darụ Shimeyi yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
18 K'iri lẹ nanụ darụ Azarẹlu yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
19 K'iri l'ẹbo darụ Hashabíya yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
20 K'iri l'ẹto darụ Shubayẹlu yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
21 K'iri l'ẹno darụ Matitíya yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
22 Kiri l'ise darụ Jeremọtu yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
23 K'iri l'ishingu darụ Hananiya yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
24 K'iri l'ẹsaa darụ Joshubekasha yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
25 K'iri l'ẹsato darụ Hanani yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
26 K'iri lẹ tete darụ Maloti yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
27 K'ụkporo darụ Eliyata yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
28 K'ụkporo lẹ nanụ darụ Hotiya yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
29 K'ụkporo l'ẹbo darụ Gidaliti yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
30 K'ụkporo l'ẹto darụ Mahaziyotu yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.
31 K'ụkporo l'ẹno darụ Romamiti-eza yẹle ụnwu iya; mẹ ụnwunna iya; ẹphe iri l'ẹbo.

26

Ndu nche ọnu-ụzo eze-ụlo Ojejoje

1 Ọwaa ẹge e gude keshia ndu eche ọnu-ụzo nche ndọ-ọ:
Ndu shi l'ufu Kora bụ: Meshelamíya Kore; onye eri Ásafu.
2 Meshelamíya bẹ mụshiru unwoke: Zekaráya bụ ọkpara; Jediyẹlu abụru otsota; Zebadaya abụru onye k'ẹto; Jatuniyẹlu abụru onye k'ẹno.
3 Élamu bụ onye k'ise; Jehohananu abụru onye k'ishingu; Eliyowenayi abụru onye k'ẹsaa.
4 Óbẹdu-Édọmu mụshikwaruphu unwoke: Shemáya bụ ọkpara; Jehozabadu abụru otsota. Jowa bụ onye k'ẹto; Saka abụru onye k'ẹno; Netanẹlu bụ onye k'ise;
5 Amiyẹlu abụru onye k'ishingu. Ísaka bụ onye k'ẹsaa; Peyuletayi abụru onye k'ẹsato; kẹle Nchileke gọru Óbẹdu-Édọmu ọnu.
6 Nwatibe Óbẹdu-Édọmu; mbụ Shemáya mụshikwaruphu unwoke, bụgbaa ndu ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe; kẹ l'ẹphe bụkota ndu tsụru lẹ nwoke.
7 Ụnwegirima kẹ Shemáya bụ: Ọtuni; Refayẹlu; Óbẹdu; mẹ Ẹluzabadu. Ụnwunna ẹphe, bụ Elihu; mẹ Semakiya bụkwaphu ndu tsụru lẹ nwoke.
8 Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ndu eri Óbẹdu-Édọmu. Ẹphe l'ụnwu ẹphe bụkota ndu tsụru lẹ nwoke; nweru ike k'oje ozi ono. Ẹphe dụ ụkporo ẹto l'ụmadzu labụ; mbụ ndu eri Óbẹdu-Édọmu ono.
9 Meshelamíya nweru ụnwu; nwekwaruphu ụnwunna, tsụgbaaru lẹ nwoke; ẹphe iri l'ẹsato.
10 Hosa, bụ onye eri Merari bẹ mụshiru ụnwu. Shimiri bụ ọkpara. Ẹ tọ bụdu yẹbedua bụ ọkpara gẹdegede; ọle nna iya wotaru iya mee ọkpara.
11 Hilikaya bụ otsota; Tabalaya bụ onye k'ẹto; Zekaráya abụru onye k'ẹno. Ụnwu Hosa l'ẹphe ha; mẹ ụnwunna iya bẹ kpakọru dụ iri l'ẹto.
12 Ndu nche ono b'e keshigbaaru l'ẹge ndu ishi ẹphe dụ. Ẹphe nwegbaaru ozi, ẹphe eje l'ụlo Ojejoje ẹge ono, ụnwunna ẹphe nweru ono.
13 Ẹphe atụa ẹnwa l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu gude keshia ọnu-ụzo ono; nwata l'ọgurenya.

14 Ẹnwa, a tụru lẹ k'ọnu-ụzo ọphu nọ laaru ụzo ẹnyanwu-ahata bẹ darụ Shelemíya.
A bya atụaru nwatibe iya, bụ Zekaráya ẹnwa; yọ daaru iya; mbụ k'ọnu-ụzo ọphu nọ
l'ụzo isheli. Zekaráya bụ onye agbarike, nweru egomunggo.
15 Óbẹdu-Édọmu bẹ nk'iya darụ l'ọnu-ọguzo ndu ọhuda. Yọ bụru ụnwu iya bẹ
ẹnwa k'ụlo, aakwakọbeje iphe darụ.
16 Shupimu yẹle Hosa bẹ ẹnwa k'ọnu-ọguzo ọphu nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba bẹ darụ
yẹle ọguzo Shalẹketu, nọ l'ụzo eli eli. Ndu nche ọwaa; mẹ ndu nche ọphu echegba
ifu.
17 L'ọnu-ọguzo k'ụzo ẹnyanwu-ahata bẹ ndu Lívayi adụje ishingu l'eche l'ụboku.
L'ụzo isheli bẹ ẹphe adụje ẹno l'ụboku; l'adụje ẹno l'ụzo ọhuda l'ụboku; l'adụje ẹbo
ẹbo ụlo, aakwakọbeje iphe.
18 A bya l'ogbodufu ono ibyiya ọphu nọ chee ifu l'ụzo ẹnyanwu-arịba bẹ aadụje
ẹno l'ụzo; bya adụ ẹbo l'eche ogbodufu ono gẹdegede.
19 Ono bụ ẹge e kekashịru ndu nche ọnu-ọguzo ono ndono; mbụ ndu eri Kora waa
Merari.

Ụlo ẹku k'ụlo Nchileke

20 Ọ bụ ndu Lívayi ibe ẹphe; bẹ ụlo ẹku k'ụlo Nchileke nọ l'ẹka; mẹ l'ụlo ẹku k'ẹke
aakwakọbeje iphe, e doberu nsọ. Onye bụ ishi ẹphe bụ Ahíja.
21 A bya lẹ ndu ufu Ladanu; mbụ ndu eri Geshọnu ono ndu ọphu shi l'eri Ladanu;
ndu ọphu bụgbaa ishi l'ẹnya-ufu Ladanu kẹ Geshọnu bẹ bụ: Jehiyẹli.
22 Jehiyẹli bụ nna Zetamu. Nwunne Zetamu abụru Jówẹlu. Ọ bụ ẹphe; bẹ ẹku k'ụlo
Ojejoje nọ l'ẹka.
23 A bya lẹ ndu ufu kẹ Amụramu; kẹ Izuha; kẹ Hẹburonu; mẹ kẹ Uziyẹlu bẹ bụ:
24 Shebuwẹlu bụ onye ishi ẹku ono. Shebuwẹlu bụ onye eri Geshọmu Mósisu.
25 A bya l'ụnwunna iya lẹ ndu ufu kẹ Eliyéza: Eliyéza bụ nna Rehabiya; Rehabiya
abụru nna Jeshaya. Jeshaya bụ nna Joramu; Joramu abụru nna Zikiri; Zikiri abụru
nna Shelomitu.
26 Yọ bụru Shelomọtu yẹle ụnwunna iya b'ọ nọ l'ẹka; mbụ ẹke ono, aakwakọbeje
iphe, e doberu nsọ ono; mbụ iphe ono, eze, bụ Dévidi; mẹ ndu ishi ẹnya-ufu nna
ẹphe; mẹ ndu ishi ụnu ndu sọja labụ l'ụkporo iri; ndu ishi ndu sọja ụkporo ise; mẹ
ndu ishi ndu sọja ọdo-waru doberu nsọ ono.
27 Iphe, ẹphe gwotaru l'ọgu bẹ ẹphe haru dobe nsọ t'e gude dozia ụlo Ojejoje ono.
28 Iphe bụ iphe, Sámẹlu, bụ onye aphụje àphù doberu nsọ; ọphu Sọlu Kishi doberu
nsọ; ọphu Ábụna Nẹru doberu nsọ; mẹ ọphu Jóabu Zeruya doberu nsọ bụ Shelomitu
yẹle ụnwunna iya bẹ eletakota iya ẹnya.

Ndu e yeru l'ishi

29 E shi l'ufu Izuha tụa Kenaníya yẹle ụnwu iya ẹka t'ẹphe bụru ndu a-nọdu eje ozi,
ẹ-ta abụdu l'eze-ụlo Nchileke. A tụru ẹphe ẹka t'ẹphe bụru ndu ishi; mẹ ndu ọgbo
ikpe kẹ Ízurẹlu.
30 E shi l'ufu Hẹburonu fọfuta Hashabaya; yẹ l'ụnwunna iya t'ẹphe bụru ndu eleta
ndu Ízurẹlu l'ụzo ẹnyanwu-arịba Ẹnyimu Jọ́danu lẹ k'iphe bụ ozi, e jeru Ojejoje; mẹ
ozi, eejeru eze. Ẹphe dụ ụnu unwoke ẹno l'ụkporo ise;* bụkotaru ndu tsụru lẹ nwoke.
31 Ọ bụ Jeraya bụ onye ishi l'ufu Hẹburonu, bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo, e
deshiru ẹge e shi mụa ẹphe l'ẹnya-ufu ẹphe. L'afa, kwe Dévidi ụkporo afa labụ, ọ
wataru ọbu eze b'e nyocharu ẹkwo bya achọfuta l'o nweru ndu eri ono, bụ ndu tsụru
lẹ nwoke, bu lẹ Jáza lẹ Gíledu.
32 Eze, bụ Dévidi afọta Jeraya yẹle ụnwunna iya t'ẹphe bụru ndu eleta ndu ikfu
Rúbẹnu; ndu ikfu Gádu; mẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ l'ọnodu iphe, eeme l'ụzo kẹ

* **26:30 26:30** Iphe ọ bụ bụ 1,700.

Nchileke; mẹ iphe, eeme l'okfu ẹhu eze. Ẹphe dụ ụnu unwoke ishingu l'ụkporo iri l'ise; bụkotaru ndu tsụgbaaru lẹ nwoke; bụtsukwaaruphu ndu ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe.

27

Ndu sọja l'ọgbo l'ọgbo

1 Ọwaa bụ ẹpha ndu Ízurẹlu, bụtsua ishi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu; mẹ ndu bụtsua ishi ụnu ndu sọja labụ l'ụkporo iri iri; mẹ ndu bụtsua ishi ndu sọja ụkporo ise ise; mẹ ndu bụtsua ndu ishi, ejeru eze ozi l'iphe, laru l'ibyiya ọphu e ketaru ẹphe ye. Yọo bụje; ndu ọphu eje; ndu ọphu ala l'ọnwa l'ọnwa jeye afa asụgba ishi. Ndu ọphu nọnu dụtsua ụkporo ụnu ugbo ẹto ẹto.*
2 Onye ishi ndu sọja k'ivuzọ; mbụ ndu k'ọnwa ọdungu bụ Jashobeyamu Zabudiyẹlu. Ndu e keru yeru iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.†
3 Jashobeyamu shi l'eri Pẹ́rezu. Yọ bụru iya bụ onye ishi ndu ishi sọja l'ọnwa k'ivuzọ.
4 Onye ishi ndu sọja l'ọnwa k'ẹbo bụ Dodayi, bụ onye eri Ahohi. Mikulọtu tsokwaphu bụru ishi. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.‡
5 Onye ishi ndu sọja k'ẹto; mbụ l'ọnwa k'ẹto bụ Benáya Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.§
6 Benáya tso lẹ ndu sọja ụkporo l'iri phụ; bụru iya bụ onye ishi ndu sọja ụkporo l'iri ono. Nwatibe iya; mbụ Amizabadu bụ ishi lẹ ndu sọja, e keru yeru iya.
7 Onye ishi ndu sọja k'ẹno; mbụ l'ọnwa k'ẹno bụ Ásahẹlu; nwunne Jóabu. Nwatibe iya; mbụ Zebadaya bẹ mekochaaru bụru onye ishi l'ọzori iya. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.*
8 Onye ishi ndu sọja k'ise; mbụ l'ọnwa k'ise bụ Shamuhutu, bu onye eri Izura. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.†
9 Onye ishi ndu sọja k'ishingu; mbụ l'ọnwa k'ishingu bụ Ira Ikeshi, bụ onye eri Tékowa. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.‡
10 Onye ishi ndu sọja k'ẹsaa; mbụ l'ọnwa k'ẹsaa bụ Helẹzu, bu onye eri Pelọnu l'ikfu Ífuremu. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.§
11 Onye ishi ndu sọja k'ẹsato; mbụ l'ọnwa k'ẹsato bụ Sibekayi, bụ onye eri Husha lẹ Zera. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.*
12 Onye ishi ndu sọja kẹ tete; mbụ l'ọnwa kẹ tete bụ Abiyéza kẹ Anatọtu; onye ikfu Bénjaminu. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.†
13 Onye ishi ndu sọja k'iri; mbụ l'ọnwa k'iri bụ Maharayi kẹ Netofa, shi l'eri Zera. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.‡
14 Onye ishi ndu sọja k'iri 'ẹ nanụ; mbụ l'ọnwa k'iri lẹ nanụ bụ Benáya kẹ Piratonu; onye ikfu Ífuremu. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.§
15 Onye ishi ndu sọja k'iri l'ẹbo; mbụ l'ọnwa k'iri l'ẹbo bụ Heludayi kẹ Netofa, shi l'ẹnya-ufu Ọtuniyelu. Ndu nk'iya dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto.*

Ndu bụgbaa ishi l'ikfu ikfu ndu Ízurẹlu

16 Ọwaa bụ ndu bụgbaa ishi l'ikfu ikfu ndu Ízurẹlu:
Onye bụ ishi l'ikfu Rúbẹnu bụ Eliyéza Zikiri.

---

* **27:1 27:1** Iphe ọ bụ bụ 24,000. † **27:2 27:2** Iphe ọ bụ bụ 24,000. ‡ **27:4 27:4** Iphe ọ bụ bụ 24,000. § **27:5 27:5** Iphe ọ bụ bụ 24,000. * **27:7 27:7** Iphe ọ bụ bụ 24,000. † **27:8 27:8** Iphe ọ bụ bụ 24,000. ‡ **27:9 27:9** Iphe ọ bụ bụ 24,000. § **27:10 27:10** Iphe ọ bụ bụ 24,000. * **27:11 27:11** Iphe ọ bụ bụ 24,000. † **27:12 27:12** Iphe ọ bụ bụ 24,000. ‡ **27:13 27:13** Iphe ọ bụ bụ 24,000. § **27:14 27:14** Iphe ọ bụ bụ 24,000. * **27:15 27:15** Iphe ọ bụ bụ 24,000.

Onye bụ ishi l'ikfu Símiyọnu bụ Shefatíya Maaka.
17 Onye bụ ishi l'ikfu Lívayi bụ Hashabaya Kemuwẹlu.
Onye bụ ishi l'ẹnya-ufu Érọnu abụru Zadọku.
18 Onye bụ ishi l'ikfu Júda bụ Elihu; nwunne Dévidi.
Onye bụ ishi l'ikfu Ísaka abụru Omuri Máyikelu.
19 Onye bụ ishi l'ikfu Zébulọnu bụ Ishumaya Obedáya.
Onye bụ ishi l'ikfu Náfutali abụru Jeremọtu Azụriyelu.
20 Onye bụ ishi l'ikfu Ífuremu bụ Hosáya Azaziya.
Onye bụ ishi lẹ nkere-ẹbo ikfu Manásẹ abụru Jówẹlu Pedaya.
21 Onye bụ ishi kẹ nkere-ẹbo ndu ikfu Manásẹ ọphu, bu l'alị Gíledu bụ Ido Zekaráya.
Onye bụ ishi l'ikfu Bénjaminu abụru Jasiyẹlu Ábụna.
22 Onye bụ ishi l'ikfu Dánu bụ Azarẹlu Jerohamu.
Ono ndu bụtsua ishi l'ikfu ikfu ndu Ízurẹlu.
23 Dévidi bẹ ta gụdu ndu ọphu nọwaru ụkporo afa; mẹe ndu ọphu ẹ-ta nọ-rudua ẹge ono; kẹle Ojejoje bẹ kweru ụkwa lẹ ya e-me tẹ ndu Ízurẹlu hatabe l'igwe l'ọ bụ mkpọ-kpodo, nọ l'igwe.
24 Jóabu Zeruya bẹ wataru ọgu ọgu ono; tọ gụ-ge iya. Yọ bụru kẹ ọgu ono, a gụru ono bẹ Ojejoje gude tukoshi ndu Ízurẹlu oke ẹhu-eghughu iya. Ọgu ono b'ẹ te dekwa l'ẹkwo, e deshiru iphe, e meru nụ l'oge kẹ Dévidi.

Ndu ishi lẹ kẹ eze

25 Onye bụ ishi l'ụlo-ẹku eze, akwakọbeje ẹku eze bụ Azụmavetu Adiyẹlu. Onye bụ ishi ụlo, aakwakọbeje ẹku k'alị ono abụru Jonátanu Uzáya; mbụ ụlo ẹku, nọtsua lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu; edukfu l'edukfu; mẹ l'ụlo-eli ụlo-eli.
26 Onye ishi ndu eje ozi ẹgu, bụ iya bụ ndu akọ okfu bụ Ezuri Kelubu.
27 Onye bụ ishi mgbo vayịnu bụ Shimeyi kẹ Ráma.
Onye bụ ishi, k'omefuta mẹe lẹ mgbo vayịnu; mẹ k'ẹke aakwakọbeje iya bụ Zabudi kẹ Shifamu.
28 Onye iphe k'oshi olivu; mẹ oshi sikamo ọkpa ugvu l'ụzo ẹnyanwu-arịba, nọ l'ẹka bụ Bálụ-Hananu kẹ Geda.
Onye bụ ishi, l'ẹke eedobeje manụ abụru Jowashi.
29 Onye ishi, eleta elu, akpa nri lẹ Sharọ́nu bụ Shiturayi kẹ Sharọ́nu.
Onye bụ ishi, eleta ẹku ọphu nọ lẹ nsụda nsụda abụru Shafatu Adụlayi.
30 Onye bụ ishi, eleta ịnya-ivu bụ Obilu k'eri Ishimẹlu.
Onye bụ ishi, eleta nkakfụ-ịgara abụru Jehudéya kẹ Meronọtu.
31 Onye bụ ishi, eleta eghu; mẹ atụru bụ Jazizi kẹ Héga.
Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ndu eleta iphe Dévidi ẹnya.
32 Nwunne nna Dévidi, bụ Jonátanu bẹ bụ agbarike iya. Ọ bụ onye ẹnya ruru alị; bya abụru o-de-ẹkwo. Ọ bụ yẹle Jehiyẹlu Hakumonu eletaje ụnwegirima eze ẹnya.
33 Ahitofẹlu bụ yẹbedua shi anọduje agbaziru eze ụzo. Hushayi kẹ Aki bụ ẹgiri ọnya eze.
34 Jehoyada Benáya yẹle Abiyáta bụ ẹphe nọchiru ẹnya Ahitofẹlu ẹka.
Jóabu bụ iya bụ onye ishi ndu sọja eze.

28

Ọkwa, Dévidi nmaru l'ẹge ee-gude kpụa eze-ụlo Ojejoje

1 Dévidi abya ekua ndu ishi Ízurẹlu ndzuko lẹ Jerúsalemu. O kuru ndu bụ ishi l'ikfu l'ikfu; kua ndu bụ ishi ndu sọja l'ọgbo l'ogbo ẹge ẹphe ha l'ejeru eze ozi; ndu ishi ụnu ndu sọja labụ l'ụkporo iri iri; ndu ishi ndu ụkporo sọja ise ise; ndu eleta

iphe eze yẹle k'ụnwegirima iya; ndu ishi eleta ẹku eze yẹle k'ụnwegirima iya; ndu bụ ishi l'ufu-eze; ndu bụ eze madzụ; mẹ ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu.

2 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Dévidi abya egbeshi; vudo evudo; sụ ẹphe: "Ụnwunna iya! Ndu nk'iya! Unu ngabẹru iya nchị-o! Ya shi vuru iya l'obu tẹ ya kpụa ụlo ẹke Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje a-nọduje; mbụ ọkpa-oshi, Nchileke a-tukobe ọkpa. Ya shi kwakọbewa k'ọkpu ụlo ono.

3 Obenu lẹ Nchileke sụru iya l'ẹ tọ bụdu yẹbedua a-kpụru iya ụlo ono; kẹ lẹ ya lụwaru ọgu; gbuwa madzụ l'igwe.

4 Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu fọtaleru iya-a l'ọnu-ụlo nna iya l'ọha tẹ ya bụru eze ndu Ízurẹlu gbururu jeye. Ọ bụ iya fọtaru ikfu Júda t'ọ bụru ishi; bya eshi l'ikfu kẹ Júda ono fọta ọnu-ụlo nna iya. A bya l'ụnwunna iya; yọ bụru yẹbedua bẹ dụ iya mma t'o mee ya eze ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha.

5 Ọ nụru iya ụnwu l'igwe. Yọ bụru l'ụnwu iya ono b'o shi fọta Sólomọnu t'ọ nọdu l'aba-eze k'alị-eze Ojejoje; chịa ndu Ízurẹlu.

6 "Ojejoje asụ mu: 'L'ọ kwa nwatibe mu Sólomọnu a-kpụru iya ụlo; mẹ ogbodufu iya; kẹle ya fọtawaru iya t'ọ bụru nwa iya; yẹbedua abụru nna iya.

7 Ya e-me tẹ alị-eze iya ngụru angụru jeye lẹ tutu yoyo; m'ọ -bụru-a l'oo-meje ekemu iya; mẹ iphe ya, tọru ọkpa iya ẹge ono, oome iya nta-a ono.'

8 "Iphe, ya ekfuru unu l'ifu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha, bụ iya bụ edzudzu ọha kẹ Ojejoje; tẹmanu bẹ ya ekfukwa iya phụ tẹ Ojejoje nụa ya; bụ t'unu zia ẹnya l'alị; meje iphe, Ojejoje tụru l'ekemu; k'ọphu unu e-nweru alị ọma-wa; unu ahaaru iya ụnwegirima unu, bụ ndu ọphu etso unu l'azụ t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe gbururu jeye lẹ tututu lẹ mịmimi.

9 "Nggụbedua, bụ nwa mu Sólomọnu; makwaru Nchileke kẹ nna ngu. Nggu egude obu ngu l'ọ ha; mẹ uche ngu l'ejeru iya ozi; kẹ l'ọo Ojejoje enyochaje obu; iphe, madzụ rịru l'ọriri l'edokotaje iya ẹnya. Ị -chọo ya; bẹ ịi-phụ iya. Ọle; ọ -bụru l'ị gwọberu iya bẹ ọo-jịkakwa ngu jeye lẹ tututu lẹ mịmimi.

10 Kwabẹlekwaphu ẹnya nta-a; kẹle Ojejoje fọtawaru ngu t'ị kpụaru iya ụlo, a-bụru ẹke-dụ-nsọ. Shihulekwaphu ike jee ozi ono."

11 Tọ dụ iya bụ; Dévidi eworu nwonyonyo ụlo, aa-kpụ dụ-kfube l'ọnu eze-ụlo ono woru nụ nwatibe iya; mbụ Sólomọnu; nụkwa iya phụ nwonyonyo ẹge ụlo ono a-dụ: nwonyonyo m̀kpù ẹke aa-kwakọbeje iphe l'ụlo ono; mẹ ime ụlo k'eli eli iya; mẹ ụlo k'ime iya; mẹ k'ẹke aa-nọduje kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji;

12 bya eworu ẹge nwonyonyo ogbodufu ụlo Ojejoje ono a-dụ nụ iya; mẹ kẹ m̀kpù, aa-gba iya mgburumgburu; bya anụ iya k'ụlo ẹku k'eze-ụlo Nchileke; mẹ ụlo ẹku, bụ ẹke aa-kwakọbeje iphe, e doberu nsọ. Iphemiphe ọbule ono b'ọ nụru l'ẹge ọ dụ iya l'uche t'a kpụa ya.

13 Yọ bya ekfua ẹge ee-gude keshia ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi; bya ekfua k'ozi, eejekota l'ụlo Ojejoje; mẹ k'ivu, ee-gude eje ozi l'ụlo Ojejoje ono.

14 Yọ bya ekoshi ẹra mkpọla-ododo, e-dzu ome iphe eeme lẹ mkpọla-ododo; bya ekoshi ẹra mkpọla-ọcha, e-dzu ome iphe, eeme lẹ mkpọla-ọcha; mbụ ọphu ee-gude eje ozi, dụ iche iche.

15 Yọ bya ekoshi ẹra mkpọla-ododo, ee-gude kpụshia iphe, aatukobeje urọku, e meshiru lẹ mkpọla-ododo; mẹ kẹ urọku l'onwiya; mbụ ẹge ẹra iphe, aatukobeje urọku ono, a-hagbaa l'ẹhu l'ẹhu; mẹ kẹ urọku, a-nọ iya nụ; bya ekoshi ẹra mkpọla-ọcha, ee-gude kpụshia iphe, aatukobeje urọku, e meru lẹ mkpọla-ọcha; mẹ kẹ urọku l'onwiya; mbụ ẹge e-gvukwaruphu iphe, aatukobeje urọku ono l'ẹhu l'ẹhu.

16 Yọ bya ekoshi ẹra mkpọla-ododo, ee-gude kpụshia teburu, eedobejeru Nchileke buredi; mẹ ẹra mkpọla-ọcha, ee-gude mee teburu mkpọla-ọcha.

17 O koshikwaruphu ẹge ẹra mkpọla-ododo, guru egugu, e-gude mee oji; mẹ ọphu
ee-gude mee eze efere; mẹ okoro; bya ekoshitsua ẹra mkpọla-ododo, e-gude meshia
gbangụgbangu mkpọla-ododo l'ẹhu l'ẹhu; koshi ẹra mkpọla-ọcha ọphu e-dzu omeshi
gbangụgbangu mkpọla-ọcha.
18 B'ọ bya ekoshi ẹra mkpọla-ododo, a hụru l'ọku, e-dzu ome ẹnya-ngwẹja
ínsẹnsu; bya ekoshikwaphu nwonyonyo ụgbo-ịnya, ee-me lẹ mkpọla-ododo doberu
cherobimu ono, gbasaru ẹ́bà iya agbasaa gude gbobuta Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje
ono.
19 "Iphe ono l'ọ ha bẹ Dévidi sụru l'ọo Ojejoje deshiru nụ iya; bya emee t'o doo ya
ẹnya ẹge ọo-gbakọta lẹ nwonyonyo iya."
20 Dévidi abya ekfukwaaruphu nwatibe iya; mbụ Sólomọnu; sụ: "Shihukpelekwa-
phu ike; nggu egude ẹka l'obu jee ozi ono. Ba atsụkwa egvu; ọphu meji 'atọfukwa
ngu; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke; mbụ Nchileke nk'iya bẹ swikwaru ngu eswiru. Ẹ tọ
byadụ bya aghariḍfu l'ẹke ị nọ; ọphu ọ gbadodu ngu jeye teke ozi, nọ l'eze-ụlo Nchileke
ono a-gvụ.
21 Ọgbo ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ kẹ ndu Lívayi bẹ nọwa anọno lẹ k'iphe bụ
ozi, eeje ejeje l'ụlo Nchileke ono. Ndu nggu l'ẹphe a-gbaru mgba jee ozi ono bụ ndu
l'eme ọna l'ọru, dụ iche iche, bụ ndu ozi ono, ehe uhere. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ndu
bụ ishi; mẹ ndu Ízurẹlu kpamukpamu a-nọdu l'emekota iphe, bụ iphe ị sụru t'ẹphe
meje."

29

Iphe, a nụru t'e gude kpụa eze-ụlo Nchileke

1 Eze, bụ Dévidi abya ekfuru edzudzu ọha ono l'ẹphe ha; sụ: "Lẹ Sólomọnu; mbụ
nwatibe iya ono, Nchileke fọtaru ono bẹ bụkwadu nwata, ẹ-ta dụdu iphe, ọ maru;
ozi ono abụru ozi, hanụka l'uru; kẹ l'eze-ụlo ono ta bụdu madzụ bẹ aakpụru iya; ọ
bụ Ojejoje, bụ Nchileke bẹ aakpụru iya.
2 Ya dobewaru iphe, ee-gude mee k'eze-ụlo Nchileke iya ono ẹge ike beru iya. Ya
doberu mkpọla-ododo, ee-gude mee iphe, eeme lẹ mkpọla-ododo; dobe mkpọla-
ọcha, ee-gude mee iphe, eeme lẹ mkpọla-ọcha; dobe ope, ee-gude mee iphe, eeme
l'ope; dobe mkpụrukpu-ígwè, ee-gude mee iphe, eeme lẹ mkpụrukpu-ígwè; mẹ oshi,
ee-gude mee iphe, eeme l'oshi. Ono kwaphụ ẹge ya kụberu mkpuma ónìkùsù mẹ
mkpuma, ee-do edodo; mẹ mkpuma, egbugbaa ngerengere; mẹwaru mkpuma, dụ
iche iche, vugba oke aswa; mẹ mkpuma mabụlu.
3 Ya anụkwaphu mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha kẹ ẹka iya gẹdegede; mbụ l'anụ
iya anụghata ọphu ka ọphu mu shi kwakọbehawa t'e gude kpụa ụlo nsọ ono; kẹle
k'ụlo Nchileke iya ono bẹ ha iya nshinu l'obu.
4 Ya a-nụ ụnu talẹntu mkpọla-ododo ẹsaa l'ụkporo iri, bụ mkpọla-ododo, shi l'alị
Ofi. Ya anụkwaphu ụnu talẹntu mkpọla-ọcha iri 'ẹsaa l'ụkporo iri, bụ ọphu a hụru;
yo gbuchafu egbuchafu, ee-gude wụkota l'eli ụpho-mkpuma ụlo ono.
5 Mkpọla-ododo ono bẹ ee-gude mee iphe, eeme lẹ mkpọla-ododo; gude mkpọla-
ọcha mee iphe, eeme lẹ mkpọla-ọcha; mẹ iphemiphe ọbule, ndu eme nka emekota.
Nta-e; ?bụ onye bẹ oovu evuvu t'o woru onwiya ye l'ojeru Ojejoje ozi ntanụ?"
6 Ya ndono; ndu ishi l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu; mẹ ndu bụ ishi l'ikfu l'ikfu; mẹ ndu ishi
ụnu ndu sọja labụ l'ụkporo iri iri; mẹ ndu ishi ndu sọja ụkporo ise ise; mẹkpo ndu
ishi l'ozi eze abya anụ iphe l'ẹge onye chịru obu iya.
7 Iphe, ẹphe nụru t'e gude mee kẹ ụlo Nchileke ono bụ: mkpọla-ododo, dụ
ụnu talẹntu iri l'ẹbo l'ụkporo iri; ụkporo ụnu dariku l'ụnu ise; mkpọla-ọcha, dụ
ụkporo ụnu talẹntu l'ụnu ise; ope, dụ ụkporo ụnu talẹntu ugbo labụ l'ụnu ise; mẹ
mkpụrukpu-ígwè, dụ ụkporo ụnu talẹntu ugbo iri l'ẹbo l'ụnu iri.

8 Iphe, bụ onye nweru mkpuma, vugbaa oke aswa bẹ nụru iya t'e dobe l'ụlo ẹku
eze-ụlo Nchileke ono. Yọ bụru Jehiyẹlu kẹ Geshọnu bẹ eleta iya ẹnya.
9 Ndu Ízurẹlu etekota ẹswa; kẹle ndu ono b'o vuru evuvu t'ẹphe nụ iphe ono; mbụ
l'ẹphe chịru obu ẹphe nụ Ojejoje iphe ono. Eze, bụ Dévidi etekwaaphu ẹswa nshinu.

Dévidi ekfu anụ Nchileke

10 Tọ dụ iya bụ; Dévidi awata ọja Ojejoje ajaja l'ifu edzudzu ọha ono; sụ: "T'ajaja
bụru nke ngu; nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ayi Ízurẹlu jeye lẹ tutu yoyo.
11 Nggụbe Ojejoje; bẹ parụ apaa. Ike; mẹ ugvu; mẹ ọdu-biribiri abụru nke ngu.
Iphemiphe ọbule, nọ l'igwe; mẹ ọphu nọ l'eliphe bụkota nke ngu. Ọ bụ nggu bụ eze;
nggụbe Ojejoje; bụru nggu bụ ishi iphemiphe ọbule.
12 Ẹku yẹle ọkwabe ugvu bụ nggu b'o shikota l'ẹka. Ọ bụ nggu bụ ishi iphemiphe
ọbule; bụru nggu bẹ ike yẹle ọkpehu nọ l'ẹka. Ome madzụ t'ọ bụru oke madzụ; bụru
onye ike nọ bụ nggu b'ọ nọ l'ẹka.
13 Nta-a bẹ ẹphe ekele ngu ekele; nggụbe Nchileke. Ẹphe aja ẹpha ngu ono, dụ
biribiri ono ajaja.
14 "Ọlobu; ?bụ onye bẹ ya bụ; tọo ngụnu bẹ ndu nk'iya bụ; kẹ t'ẹphe dụ ike chịa
obu nụa iphe ẹge-a? Ọ bụ nggu bẹ iphemiphe ọbule shi l'ẹka; yọ bụru iphe ono, shi
ngu l'ẹka ono bẹ ẹphe wotaru bya anụ ngu.
15 L'ifu ngu bẹ ẹphe bụ ndu mbyamụmbya; bụru ndu ije; ẹge ono, nna ẹphe shi
bụru iya ono. Ndzụ, ẹphe nọ l'eliphe-a bẹ agba phụruphuru l'ọ nwonyonyo; kẹ l'ẹ
tọo nọdu jeyewaru.
16 Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke; igweligwe iphe ọwaa, ẹphe wofutaru t'e gude
kpụaru ngu ụlo-wa, bụ k'ẹpha ngu, dụ nsọ-wa bẹ bụkwa l'ẹka ngu b'o shi bya. L'ẹphe
ha bụkota nggu nwe iya.
17 Nchileke mu; mu maru l'iileleje obu; yọ bụru obu, gụru iphoro bẹ adụje ngu
mma. Ọ bụ obu, gụru iphoro bẹ ya gude nụkota ngu iphe-a l'ọ ha ẹge ya chịru obu
iya. Nta-a bẹ ya phụwaru ndu nk'iya, bụ ndu ọphu nọ l'ẹke-a ẹge ẹphe chịru obu
ẹphe; gude ẹhu-ọtso-ẹna nụ ngu iphe-a.
18 Byiko Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ayi phẹ, bụ Ébirihamu; mẹ Áyizaku; mẹ
Ízurẹlu; mekwaa tẹ egbe ọriri ono nọdu ndibe ngu l'obu gbururu jeye lẹ gbururu;
nggu emee tẹ obu ẹphe nọdu l'ẹke ị nọ.
19 Mee tẹ nwatibe mu; mbụ Sólomọnu gude obu iya l'ọ ha meje ekemu ngu; mẹ
iphe, ị sụru t'e meje; mẹ iphe, ị tọru ọkpa iya; mbụ t'o mekotaje iphemiphe ọbule ono
l'ọ ha; yọ kpụa eze-ụlo ono, ya dobewaru iphe, ee-gude kpụa ya ono."
20 Ya ndono; Dévidi abya asụ edzudzu ọha ono: "Unu jaa Ojejoje, bụ Nchileke unu
ajaja." Edzudzu-ọha ono atụko jaa Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ẹphe ajaja. Ẹphe abya
efokota ishi l'alị; baarụ Ojejoje ẹja; bya efozitaru eze ishi.

Eeme Sólomọnu eze

21 Yo be echile iya; ẹphe egwooru Ojejoje ẹja; gwokwaaru iya phụ ngwẹja-ukfuru.
Ẹphe gburu ụnu oke-eswi labụ l'ụkporo iri; gbua ụnu ebyila labụ l'ụkporo iri; mẹ
ụnu atụru labụ l'ụkporo iri yẹle ngwẹja-mẹe, etsojegbaa ya nụ. Ẹphe egwoo ngwẹja,
dụ l'igwe l'okfu ẹhu ndu Ízurẹlu.
22 Ẹphe egude oke ẹhu-ọtso-ẹna ria; ngụa l'ifu Ojejoje mbọku ono.
Ẹphe abya emee Sólomọnu Dévidi eze k'ugbo labụ. Ẹphe awụa ya manụ l'ifu Ojejoje
t'ọ bụru onye ishi; Zadọku abụru onye achịjeru Nchileke ẹja.
23 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu abya anọdu l'aba-eze Ojejoje; bụru eze l'ọzori nna iya,
bụ Dévidi. Iphe l'ejeru iya lẹ werewere; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha l'anụru iya okfu.

24 Iphe bụ ndu ishi; mẹ ndu sọja ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu phẹ; mẹ ụnwu Dévidi
l'ẹphe ha atụko ẹka kụa eze, bụ Sólomọnu.
25 Ojejoje emee Sólomọnu; yọ bụru oke amadụ l'ẹnya ndu Ízurẹlu kpamukpamu;
bya eworu ọdu-biriri k'onye eze ye iya l'ẹhu; mbụ ụdu iya ọphu ẹ-ta dụdu onye eze,
vu iya ụzo, nwejeru iya nụ.

Anwụhu Dévidi
(1 Eze 2:10-12)

26 Ono bụ ẹge Dévidi Jesi shi bụru eze ndu Ízurẹlu.
27 Ọ chịru ndu Ízurẹlu ụkporo afa labụ. Afa ẹsaa b'ọ chịru lẹ Hẹ́buronu; chịa
ụkporo afa l'afa iri l'ẹto lẹ Jerúsalemu.
28 Ọ nwụhuru teke ọ kahụwaru ọkpobe akahụ. Ọ karu nka l'ẹhu ọtso ẹna; bụru
onye nweru ẹku; ria ugvu. Nwatibe iya; mbụ Sólomọnu abya abụru eze nọ-chia ẹnya
iya.
29 Iphemiphe ọbule, eze, bụ Dévidi mekotaru; shita l'ishi jeye lẹ ngvụcha b'e
dekotaru l'ẹkwo, ẹphe deshiru iphe, meru nụ; mbụ Sámẹlu, bụ onye aphụje àphù;
mẹ Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke; mẹ Gádu, bụ onye aphụje àphù.
30 E dekotaru ẹge o shi chịa ọchichi; mẹ ẹge o gude kpaa ike; mẹ iphe,
dakfutakotaru iya nụ; mẹ ọphu dakfutaru ndu Ízurẹlu; mẹ iphe, dakfutaru alị-eze
ono l'ọ ha.

Iphe e meru l'oge ndu Eze
k'ẹbo

Sólomọnu arọ mmamiphe
(1 Eze 3:1-15)

1 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu Dévidi abya akpọo onwiya l'ọ bụ abara l'alị-eze iya.
Ojejoje, bụ Nchileke iya eswiru iya ọkpobe eswiru; bya emee ya; yọ bụru oke amadụ.
2 Sólomọnu abya ekfuru yeru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha. Ndu o kfuru yeru bụ ndu
ishi, achịgbaa ndu sọja, dụ ụnu labụ l'ụkporo iri iri; ndu ishi, achịgbaa ndu sọja,
dụ ụkporo ise ise; ndu ikpe; mẹ iphe, bụ ndu ishi ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; mbụ ndu
bụtsua ishi l'ẹnya-ufu ẹphe.
3 Sólomọnu yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụgbua jeshia l'ẹke aagwajẹ iphe lẹ
Gíbiyọnu; kẹ l'ọo l'ẹke ono bẹ Ụlo-Ḳwà Ndzuko Nchileke nọ; mbụ ono, Mósisu,
bụ nwozi Ojejoje meru l'echi-ẹgu ono.
4 Dévidi bẹ pafụtawaru Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje lẹ Kiriyatu-Jerimu bya edobe
l'ẹke o metaru iya; kẹ l'ọ kpọberu iya ụlo-ḳwà lẹ Jerúsalemu.
5 Ọbule ẹnya-ngwẹja, Bezalẹlu gude ope mee bẹ nọ lẹ Gíbiyọnu l'ifu ụlo-m̀kpù
Ojejoje. Bezalẹlu bụ nwatibe Úri; Uri abụru nwatibe Huru. Sólomọnu yẹle edzudzu
ọha ono achọlahaa Ojejoje l'ẹke ono.
6 Sólomọnu abya enyihu ẹnya-ngwẹja, e meru l'ope; mbụ l'ifu Ụlo-Ḳwà Ndzuko
ono; nọdu l'ifu Ojejoje l'ẹke ono gwoo ụnu ngwẹja-ukfuru labụ l'ụkporo iri.
7 Yo rua l'ẹnyashi; Ojejoje abyakfuta Sólomọnu bya asụ iya: "T'o kfuru ya iphe bụ
iphe, ọ chọru tẹ ya nụ iya."
8 Sólomọnu asụ Nchileke: "I koshiwaru l'i yeru Dévidi, bụ nna iya obu nshinu; bya
emewa tẹ ya bụru eze l'ọzori iya.
9 Byiko Ojejoje, bụ Nchileke; tẹ ụkwa ono, i kweru nna iya; mbụ Dévidi medzukwaa;
kẹ l'i mewaru tẹ ya bụru eze mkporo-ọha, ha l'ọ bụ ẹja, nọ l'alị-a.
10 Nụna iya mmamiphe; nggu emee tẹ ya kwaa ẹnya; k'ọphu ya a-dụ ike chịa ndu-a;
kẹ l'ẹ tọ dụdu onye a-dụ ike achịkota ndu nke ngu-a, ha nshinu ẹge-a."
11 Nchileke asụ Sólomọnu: "Keshinu ọphu ọ bụ iphe ono bẹ agụ ngu ẹgu l'obu; tị
sụ t'a nụ ngu ẹku; m'ọ bụ iphe-enweru; m'ọ bụ t'a kwabẹje ngu ugvu; t'ị sụ t'e mee tẹ
ndu ịidu ashị nwụshihu; tị sụ t'a nụ ngu ndzụ ogologo; gbahaa t'a nụ ngu mmamiphe;
mee t'iphe doje ngu ẹnya; k'ọphu ii-gude iya l'achị ndu nk'iya-a, ya meru t'ị bụru eze
ẹphe-wa;
12 bẹ ya a-nụ ngu mmamiphe ono; mee t'ị kwaa ẹnya. Ya a-nụkwa ngu phụ ẹku;
nụ ngu iphe-enweru; mẹ ọkwabe-ugvu, ẹ-ta dụdu onye eze, nwejeru iya nụ lẹ ndu
ọphu vu ngu ụzo; ọphu ọ dụkwanu onye eze, bya bya enwe iya nụ lẹ ndu ọphu etso
ngu etsotso."
13 Tọ dụ ya bụ; Sólomọnu eshi l'ẹke ono, aagwajẹ ẹja lẹ Gíbiyọnu ono nyizita; mbụ
l'ifu Ụlo-Ḳwà Ndzuko ono; yọ bụru iya ọla Jerúsalemu. Yọ bụru eze; wata ọchi ndu
Ízurẹlu.

Ẹku Sólomọnu
(1 Eze 10:26-29; 2 Iphe 9:13-28)

14 Sólomọnu akụberu onwiya ụgbo-ịnya; mẹ ndu agbaru iya iya. O nweru ụnu
ụgbo-ịnya ẹto l'ụkporo iri; mẹ ụkporo ụnu madzụ l'ụnu iri, bụ ndu agbajẹ iya nụ.

Ndu ono bẹ eze haru dobe lẹ mkpụkpu, eedobeje ụgbo-ịnya; bya enweru ndu ọphu o doberu lẹ Jerúsalemu swibe onwiya.
15 Eze bẹ meru tẹ mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo kụru l'ọ bụ mkpuma lẹ Jerúsalemu; bya emee oshi sida; yọ tụko ẹkemeke ọbule dzuru ẹge oshi sikamo, atụkoje alị ọkpa-ugvu, nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba dzuru.
16 Ọ bụ l'alị Íjiputu yẹle alị Kuwe b'e shi eshije nmataru Sólomọnu ịnya. Yọ bụru ndu agbaru eze nghọ shi ejeje Kuwe je anmashịa ya.
17 Aswa, ẹphe shi akfụje gude zụa ụgbo-ịnya lẹ Íjiputu bụ ụnu shẹkelu mkpọla-ọcha lẹ shẹkelu mkpọla-ọcha iri. Ịnya bẹ ẹphe shi egudeje ụkporo shẹkelu mkpọla-ọcha ẹsaa lẹ shẹkelu iri nmata. Ẹphe shikwaphu shi evufuje iya je erishitsua ndu eze ndu Hetu; mẹ kẹ ndu Áramu.

2

Nkwakọ k'ọkpu eze-ụlo Nchileke ono
(1 Eze 5:1-18)

1 Sólomọnu abya ekpebua lẹ ya a-kpụru ẹpha Ojejoje eze-ụlo Nchileke; ya a-kpụkwaaruphu onwiya ụlo-eze.
2 Yọ bya agụta ụkporo ụnu unwoke ẹsato l'ụnu iri 'ise* t'ẹphe bụru ndu a-nọdu evu iphe; gụta ụkporo ụnu unwoke ugbo iri† t'ẹphe bụru ndu a-nọdu awashị mkpuma l'ugvu ugvu alị ono; bya agụta ụnu unwoke tete‡ t'ẹphe bụru ndu a-nọdu eleta ẹphe ẹnya l'ozi ono.
3 Sólomọnu abya ezia Hiramu, bụ eze ndu Táya; sụ iya: "T'ọ bụkwaru ẹge ono, o meru nna iya; mbụ Dévidi; nụ iya oshi sida t'ọ kpụa ụlo ebubu iya ono bụ ẹge oo-meru yẹbedua.
4 Nta-a bẹ ya abya ọkpuru Ojejoje, bụ Nchileke iya ụlo; doberu iya ẹya nsọ t'ọ bụru ẹke aa-kpọje ínsẹnsu, eshi kwẹkwekwe ọku l'ifu iya; mẹkwaphu t'e dobeje iya buredi, eedobeje l'ifu Nchileke tekenteke; bya abụru ẹke ee-gwoje ngwẹja-ukfuru ụtsu l'urẹnyashi; mbọku ọtu-ume; mẹ lẹ Ajị Ọnwa Ọphungu; mẹ l'ọgbaru Ojejoje, bụ Nchileke ajị, l'ẹge a tụgbaaru iya l'oge iya. Iphe ono b'e doberu t'ọ bụru ome-l'alị, a-dụru ndu Ízurẹlu gbururu jeyewaru.
5 Ụlo ono, ya abya akpụkpu ono a-hakwa nshinu; kẹle Nchileke ayi bẹ kangokotaru iphe bụ agwa ndu ọdo l'ọ ha.
6 Obenu; ?bụ onye bẹ dzuru k'ọkpuru iya eze-ụlo Nchileke? Keshinu ọphu imigwe; mẹ imigwe ọphu kakọta l'eli te dzudu iya anọdu; ?bụ onye bẹ ya bụ kẹ tẹ ya kpụaru iya ụlo? Ọ bụlephu t'a kpụa ẹke aa-kpọje ínsẹnsu ọku l'ifu iya.
7 Nta-a bụkwa t'i yeru iya onye emeje nka lẹ mkpọla-ododo; mẹ lẹ mkpọla-ọcha; mẹ l'ope; mẹ lẹ mkpụrukpu-ígwè; bya abụru onye maru ẹge eegudeje òwúú uswuswe; mẹ òwúú ododo l'eme nka; mẹ ọphu eke urukpu-urukpu. Onye ọbu a-bụkwaruphu onye ọpyi iphe apyịpyi doru ẹnya. Yẹle ndu nk'iya, bụ ndu eme nka, nna iya Dévidi doberu a-tụko l'eje ozi lẹ Jerúsalemu; mẹ lẹ Júda.
8 Nụkwa iya phụ oshi sida; oshi payịnu; mẹ l'oshi alugumu, shi l'ugvu ugvu Lébanọnu; kẹle ya maru lẹ ndu nke ngu bẹ ọwaa oshi l'ugvu ugvu Lébanọnu doru ẹnya. Ndu nk'iya bẹ ẹphe lẹ ndu nke ngu a-tụko l'eje ozi ono;
9 k'ọphu ẹphe a-kwakọberu iya oshi ono k'etsubo iya; kẹ l'ụlo ọbu, ya abya akpụkpu ọphu a-hakwa nshinu; dụ biribiri.
10 Ndu nke ngu ono, egbu oshi ono bẹ ya a-nụ witu, e gweru egwegwe, jiru ụkporo ụnu ẹkpa ugbo labụ l'ụnu ẹkpa iri. Ya a-nụ ẹphe balị, jiru ụkporo ụnu ẹkpa labụ

* **2:2 2:2** Iphe ọ bụ bụ 70,000. † **2:2 2:2** Iphe ọ bụ bụ 80,000. ‡ **2:2 2:2** Iphe ọ bụ bụ 3,600.

l'ụnu ẹkpa iri; bya anụ ẹphe ite mẹe, dụ ụkporo ụnu labụ l'ụnu iri; bya anụ ẹphe ite manụ, dụ ụkporo ụnu labụ l'ụnu iri."
11 Tọ dụ iya bụ; Hiramu, bụ eze ndu Táya abya edee ẹkwo gude yeeru Sólomọnu ọnu; sụ: "Ọ bụ okfu lẹ Ojejoje yeru ndibe iya obu kparu iphe o meru t'ị bụru eze ẹphe."
12 Hiramu ekfukwaaphu; sụ: "T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; onye meru igwe; mee eliphe; mbụ onye ono, nụru eze, bụ Dévidi nwa, maru iphe; kwaa ẹnya; bya abụru onye iphe edoje ẹnya; t'ọ bụru onye a-kpụru Ojejoje eze-ụlo; kpụaru onwiya ufu-eze.
13 Nta-a bẹ ya eziwa Huramu-Abyi t'ọ bya. Huramu-Abyi bụ nwoke, maru nka; bụru onye iphe, edoje ẹnya.
14 Ọ bụ nwatibe nwanyi ikfu Dánu. Nna iya bụ onye Táya. Ọ maru ẹge e shi eme nka lẹ mkpọla-ododo; mkpọla-ọcha; ope; mkpụrukpu-ígwè; mkpuma; mẹ l'oshi. Ọ makwarụphu ẹge eegudeje òwúú uswe; òwúú, eke urukpu-urukpu; mẹ òwúú ododo; mẹ ọkpobe ẹkwa-ọcha l'eme nka. Ọ maru ẹge aapyịje iphe-apyịpyi, dụ iche iche. Iphe bụ ẹrengete, a sụru t'o mee bẹ oomekotaje. Yẹle ndu nke ngu, bụ ndu l'eme nka; mẹ ndu eme nka ono, nnajiufu iya, bụ Dévidi, bụ iya bụ nna ngu doberu a-tụko jee ozi ono.
15 Nta-a bụkwa tẹ nggụbe onye nwe mu nụ nụwaru ndu ozi ngu witu; balị; manụ; mẹ mẹe ono, i kfuru okfu iya ono.
16 Teke ono; ẹphe eje awataru ngu oshi, ị chọkpooru l'ugvu ugvu Lébanọnu; sweshia ya esweshi kpọghaa ya eze ẹnyimu; je edobe iya lẹ Jọ́pa, bụ ẹke ọo-nọdu; nggu evuta iya lashia Jerúsalemu."

Aawata ọkpu eze-ụlo Nchileke
(1 Eze 6:1-38)

17 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu abya agụa ndu mbyamụmbya, bu l'alị Ízurẹlu ọgu; ẹge ono, nna iya; mbụ Dévidi gụru ẹphe ono. Mkpakọ iphe, ẹphe dụ abụru ụkporo ụnu ugbo iri lẹ tete; l'ụnu unwoke ẹno.§
18 Yo woru ụkporo ụnu ugbo ẹsato l'ụnu iri l'ise* dobe t'ẹphe bụru ndu evu iphe, eevu evuvu; dobe ụkporo ụnu ugbo iri† t'ẹphe bụru ndu l'awa mkpuma l'alị ugvu ono; bya edobe ụnu tete‡ t'ẹphe bụru ndu ishi, l'eleta ẹnya l'ozi ono; k'ọphu ẹphe a-nọdu eme tẹ ndu ono jee ozi ẹphe.

3

Sólomọnu akpụ eze-ụlo Nchileke ono
(1 Eze 6:1-36)

1 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu awata ọkpu eze-ụlo Nchileke ono lẹ Jerúsalemu l'ugvu Moriya, bụ ẹke ono, Ojejoje byakfutajeru nna iya; mbụ Dévidi ono; mbụ l'echi ẹke Ọnanu kẹ Jebusu shi etsuje balị, bụ iya bụ ẹke ono, Dévidi doberu t'a kpụa ya ono.
2 Ọ bụ l'abalị k'ẹbo l'ọnwa k'ẹbo l'afa k'ẹno, ọ wataru achịchi b'ọ wataru iya akpụkpu.
3 Ọwaa ẹge Sólomọnu gude tụa ọkpa-ụlo ono, aakpụru Nchileke ono l'ụzo, e shi atụje iphe l'oge ndiche. Ogologo iya dụ ụkporo ntụ-ọkpa ẹno l'iri; uswe iya adụ ụkporo ntụ-ọkpa ụkporo l'iri.
4 Nwụlo, a kpụru; yọ dụ-kfuru l'ọnu eze-ụlo ono dụ ụkporo ntụ-ọkpa l'iri l'ogologo. Ogologo iya; bẹ yẹle uswe ụlo ono l'onwiya halẹphu ẹnya-nhamụnha. Eli nwụlo ono dụ ntụ-ọkpa ụkporo tete. L'ime iya bẹ bụ ọkpobe mkpọla-ododo b'o kwekotaru iya.

§ **2:17 2:17** Iphe ọ bụ bụ 153,600. * **2:18 2:18** Iphe ọ bụ bụ 70,000. † **2:18 2:18** Iphe ọ bụ bụ 80,000. ‡ **2:18 2:18** Iphe ọ bụ bụ 3,600.

5 Phorokoto ụlo ono b'ọ gbakọtaru oshi payịnu; kwekota iya mkpọla-ododo, guru
egugu; bya egude nkfụ; mẹ gwọgirigwo mengashia ya emengashi.
6 O gude mkpuma, vugbaa oke aswa memaa ụlo ono emema. Mkpọla-ododo, o
yeru l'ụlo ono bẹ bụ mkpọla-ododo, shi l'alị Pavayimu.
7 Ọ wụkotaru mkpọla-ododo l'ụlo ono l'ọ ha. Ọ wụkotaru iya l'itso; mẹ l'ọnu ụlo
ono; mẹ l'oshi-ẹpoto ụlo ono; mẹkpo l'ibo iya; bya apyịshia cherobimu l'eli oshi-ẹpoto
ono.
8 Yọ bya akpụta mkpura Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ. Ogologo ụlo ono yẹle uswe iya; b'ọ
kpụru; yọ hakọ ẹnya-nhamụnha. Ọ kpụru ogologo iya; yọ dụ ụkporo ntụ-ọkpa l'iri;
uswe iya adụ ụkporo ntụ-ọkpa l'iri. Yo kwekota iya mkpọla-ododo, guru egugu, dụ
ụnu talẹntu l'ụkporo iri.
9 Ntu mkpọla-ododo, e gude mee k'ụlo ono bẹ ẹra iya dụ shẹkelu ụkporo labụ l'iri.
Ọ wụkotakwaruphu mkpọla-ododo l'ụlo k'eli iya.
10 Lẹ mkpura Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono b'ọ kpụru cherobimu labụ akpụkpu dobe;
wụkota iya mkpọla-ododo.
11 Ẹ̀bà cherobimu ono ẹphe ẹbo kpakọru dụ nkwo-ẹka ụkporo. Ẹ́bà lanụ; bẹ dụ
nkwo-ẹka ise l'ogologo; nọo je asukfuru l'oshi-ẹpoto ụlo ono; nanụ ọphu dụ nkwo-ẹka
ise; nọo je asukfuru lẹ nku cherobimu ọphu.
12 Ẹ̀bà cherobimu ono ọphu; dụ nkwo-ẹka ise l'ogologo; nọo je asukfuru l'oshi-ẹpoto
ụlo ono; nanụ ọphu; dụ nkwo-ẹka ise; nọo je asukfuru lẹ nku k'ọdungu phụ.
13 Cherobimu ono bẹ gbasatsụaru ẹ́bà iya agbasa; yọ dụ nkwo-ẹka ụkporo. Ẹphe
evudo chebegbaa ifu lẹ mkpura ono gẹdegede.
14 Yo gude òwúú, eke urukpu-urukpu; òwúú uswe; òwúú ododo; mẹ ọkpobe ẹkwa
ọcha kwee ẹkwa-mgbochi; bya eseshia cherobimu l'eli iya.

Itso, e meru l'ope
(1 Eze 7:15-22)

15 L'ọnu ụlo ono b'o meru itso labụ gvube. Ọ dụtsua ntụ-ọkpa ụkporo labụ l'iri
l'ẹbo l'eli; bya emeta ishi itso, dụ ntụ-ọkpa ẹsaa ẹsaa lẹ mkpirikpi iya tukobegbaa
l'eli iya iche iche.
16 Ọ kparu iphe, dụ l'ọ bụ gwọgirigwo gangashịa l'eli itso ono; bya akpụa iphe, dụ
l'ọ bụ akpụru ụtara-okumu, dụ ụkporo ise swọbetsua lẹ gwọgirigwo ono.
17 Yọ bya egvube itso ono ẹphe ẹbo l'ifu eze-ụlo ono. Nanụ b'o gvuberu l'ụzo ọhuda
ụlo ono; gvube ọphu l'ụzo isheli. Ọphu o gvuberu l'ụzo ọhuda b'ọ gụberu Jakinu;
gụbe ọphu nọ l'ụzo isheli Bówazu.

4

Eememashi eze-ụlo Nchileke
(1 Eze 7:23-51)

1 Tọ dụ iya bụ; yọ bya egude ope meta ẹnya-ngwẹja, dụ ụkporo ntụ-ọkpa lẹ ntụ-
ọkpa iri l'ogologo; ụsa iya dụ ụkporo ntụ-ọkpa lẹ ntụ-ọkpa iri; eli iya adụ ntụ-ọkpa
iri l'ise.

Iphe, e meru l'opu, eeyeje mini
(1 Eze 7:23-26)

2 Yọ bya adazee ope adaze; gude meta eze ẹnyimu, gbaru mgburumgburu. Igbiri-
ọnu iya; dụ nkwo-ẹka iri; dụ nkwo-ẹka ise l'eli. Mgburumgburu iya bẹ kpakọru dụ
nkwo-ẹka ụkporo l'iri.
3 Lẹ mkpuli igburu-ọnu iya ono b'a kpụpyaberu iphe, dụ l'ọ bụ oke-eswi dophee ya
mgburumgburu. Ọoduje iri l'ẹnya nkwo-ẹka lanụ. Oke-eswi ono b'a kpọru giriri uzi
labụ; e mee ya yẹle eze ẹnyimu mini ono atụko ragbabe.

4 Iphe ono, eeyeje mini ono b'a dọberu l'eli oke-eswi iri l'ẹbo. Ẹto bẹ nọ chebe
ifu l'ụzo isheli. Ẹto ọdo cheberu ifu l'ụzo ẹnyanwu-arịba; ẹto ọphu echebe ifu l'ụzo
ọhuda; ẹto ọphu echebe ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata; ẹphe atụko ghakọta íkè ye l'ime.
5 Iphe ono, eeyeje mini ono bẹ igbidigbi iya ha l'ọ bụ ukfukfumu-ẹka. Igburuma-
ọnu iya b'e meru; yọ dụ l'ọ bụ ọnu okoro; mbụ l'e meru iya; yọ dụ l'ọ bụ okfukfulike.
Mini, alajẹ iya nụ bẹ e-ru iphe, dụ l'ọ bụ ụnu galọnu mini ẹsaa l'ụkporo galọnu iri.*
6 O mekwaruphu eze gbangụgbangu iri, e gudeje asa iphe. Ise b'ọ sụberu l'ụzo
ọhuda; sụbe ise l'ụzo isheli. Ọ bụ l'eze gbangụgbangu ono; bẹ ẹphe asajẹ iphe, e
gude eme kẹ ngwẹja-ukfuru. Iphe phụ, eeyeje mini phụ abụru ẹke ndu achịjeru
Nchileke ẹja egudje asacha onwẹphe.
7 Yọ bya egude mkpọla-ododo meta iphe, aatukobeje urọku ụzo iri dobe l'eze-ụlo
ono. Yọ bụru ẹge a sụru t'e mee ya b'o meru iya. O doberu ise l'ụzo ọhuda; dobe ise
l'ụzo isheli.
8 Yo mekwaaphu teburu iri dobe l'eze-ụlo ono. Ise b'o doberu l'ụzo ọhuda; dobe ise
l'ụzo isheli; b'ọ bya egudekwaphu mkpọla-ododo mee ụkporo gbangụgbangu ise.
9 Yọ bya emeta ogbodufu kẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ eze ogbodufu; mẹ ibo,
ee-yegbaa l'ogbodufu ono. Yo kwekota ope lẹ ibo ono.
10 Yọ pata eze ẹnyimu mini phụ sụbe l'ụzo ọhuda; mbụ l'ụzo ẹnyanwu-ahata ụzo
ọhuda ụlo ono.
11 Iphe ọdo, Hiramu mefuaru bụ ite; mẹ eze agọ; mẹ eze gbangụgbangu.

Iphe, Hiramu kpụshiru dobe l'eze-ụlo Ojejoje
(1 Eze 7:40-51)

Tọ dụ iya bụ; Hiramu arụkota iphe bụ ọru, ọoruru eze, bụ Sólomọnu l'eze-ụlo
Nchileke ono; yọ gvụ:
12 Ọ kpụru itso labụ; mẹ nchị itso labụ, gwọtsuaru agwọgwo, ọ tukobetsuaru l'eli
itso ono; mẹ iphe-akpakpa, dụ ụzo labụ, ọ kparụ gude memashia nchị itso labụ ono,
gwọtsuaru agwọgwo ono;
13 mẹ iphe ono, dụ l'ọ bụ akpụru ụtara-okumu, dụ ụnu, o dopheeru iphe akpakpa
ono mgburumgburu. O doru iya giriri ụzo labụ lẹ nchị itso ono gude memashia ya
ememashi;
14 mẹ ọ-gba-kperekpere yẹle eze gbangụgbangu, a dobegbaaru l'eli iya;
15 mẹ eze ẹnyimu mini yẹle oke-eswi iri l'ẹbo, a sụberu eze ẹnyimu mini ono l'eli;
16 mẹ ite; mẹ eze agọ; mẹ oji; mẹwaru ụnwu ivu ọdo, gbarụ nụ.
Iphe, bụ iphe, Huramu-Abyi meshikotaru eze, bụ Sólomọnu lẹ k'eze-ụlo Nchileke
ono bụ ope, egbugbaa ngerengere b'o gude mekota iya.
17 Yọ bụru l'alị ụra, nọ lẹ phorokoto alị, nọ lẹ mgbaku Súkọtu yẹle Zereda lẹ nsụda
Jọ́danu bẹ eze nọ yọtakota ivu ono l'ọ ha.
18 Sólomọnu bẹ meshiru iphe ono l'igwe; k'ọphu bụ l'ẹra ope, laru iya nụ b'ẹ ta
dụdu onye maru iya nụ.
19 Sólomọnu abya emeshikota iphe, nọkota l'eze-ụlo Nchileke ono; bụ iya bụ: ẹnya-
ngwẹja, e gude mkpọla-ododo mee; mẹ teburu, aatukobeje buredi, dụ nsọ l'ifu
Nchileke;
20 mẹ iphe, aatukobeje urọku, e meru l'ọkpobe mkpọla-ododo yẹle urọku, a
tukobegbaaru iya t'o nwuje l'ifu Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ; ẹge ono, a sụru t'ọ dụ ono;
21 mẹ iphe, dụ l'ọ bụ okfukfulike; mẹ urọku; mẹ iphe, e gudeje akpapyata iphe. E
mekotaru iya l'ọkpobe mkpọla-ododo;
22 mẹ iphe, apajẹ òwúú urọku; mẹ eze gbangụgbangu; mẹ agọ; mẹ iphe, aagụjeru
ọku ye. E gudekota ọkpobe mkpọla-ododo mekota iya; mẹkpo mgbo eze-ụlo ono, bụ
iya bụ mgbo k'ime mkpura Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ; mẹ mgbo k'eze-ụlo ono l'onwiya.

* **4:5 4:5** Iphe ọ bụ bụ 17,500.

5

1 Ya ndono; ọru Sólomọnu l'eze-ụlo Nchileke ono agvụlephu; yọ chịshia iphe, Dévidi, bụ nna iya doberu iche bya edobe l'ụlo ono; mbụ mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; mẹwaru agwa ọdo l'ọ ha. Iphe ono b'o dobekotaru l'ẹke aakwakọbeje ẹku l'ụlo Nchileke ono.

Aapabata Okpoko Ọgba-ndzụ l'eze-ụlo Nchileke
(1 Eze 8:1-9)

2 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu abya ekukoo ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu lẹ Jerúsalemu; mẹ ndu bụgbaa ishi l'ikfu l'ikfu; mẹ ndu bụgbaa ishi l'ẹnya-ufu ẹphe lẹ Ízurẹlu; t'ẹphe shi lẹ Mkpụkpu Dévidi, bụ iya bụ Záyọnu pafụta Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono.
3 Yo rua l'oge ajị, ẹphe agbajẹ l'ọnwa k'ẹsaa; unwoke Ízurẹlu l'ẹphe ha abya edzua l'ifu eze.
4 Ndu bụ ọgurenya lẹ Ízurẹlu edzulephu; ndu Lívayi apalia Okpoko Ọgba-ndzụ ono.
5 Ẹphe apata Okpoko Ọgba-ndzụ ono; bya afọta Ụlo-Ẹ́kwà Ndzuko; gwotakota iphe, bụ ivu, dụ nsọ, nọ iya nụ. Yọ bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja mẹ ndu Lívayi vutaru iya.
6 Eze, bụ Sólomọnu yẹle edzudzu ọha ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha, dzuru l'ẹke ono atụko nọdu l'ifu Okpoko Ọgba-ndzụ ono l'egbushi atụru; mẹ eswi. Anụ, ẹphe gburu b'ẹ ta tụkotadu ọnu iya; ta agụta iya agụta.
7 Ya ndono; ndu achịjeru Nchileke ẹja apata Okpoko Ọgba-ndzụ Ojejoje ono bya edobe l'ọru ẹke, e metaru iya l'ime mkpura eze-ụlo ono, bụ iya bụ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ. Ẹphe doberu iya lẹ mkpuli ẹ́bà cherobimu phụ.
8 Cherobimu ono bẹ gbasaru ẹ́bà agbasa l'ọru ẹke ono, e doberu Okpoko Ọgba-ndzụ ono; shi ẹge ono kpuchita Okpoko Ọgba-ndzụ ono yẹle mgbọro, eegudeje apa iya.
9 Mgbọro Okpoko Ọgba-ndzụ ono bẹ dụ ogologo k'ọphu bụ l'eeshije l'ọnu Ẹke-dụ-Nsọ ono l'ele ishishi iya ẹke o tsefutaru. Ọle ẹ te shijekwanu l'azụ ụlo ono phụ iya. Ẹphe nọkwa-a l'ẹke ono jeye ntanụ.
10 Ẹ tọ dụdu iphe, nọ l'ime Okpoko Ọgba-ndzụ ono; gbahaa mkpuma labụ, dụ balịbali, Mósisu yeru l'ime iya l'ugvu Họ́rebu; mbụ l'ẹke ono, Ojejoje yẹle ndu Ízurẹlu gbarụ ndzụ teke ono, ẹphe shi l'alị Íjiputu lụfuta ono.

Ọdu-biribiri Ojejoje
(1 Eze 7:40-51)

11 Tọ dụ iya bụ; ndu achịjeru Nchileke ẹja abya eshi lẹ mkpura Ẹke-dụ-Nsọ ono lụfuta. Ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu ọphu nọ l'ẹke ono; bẹ dobehawaru onwẹphe nsọ l'ẹphe hakọta; ọphu ẹphe 'akpadu ishi k'ọgbo ọphu ẹphe tsotsua.
12 Ásafu; mẹ Hemanu; mẹ Jedutunu; mẹ ụnwu ẹphe; mẹ ndu abụbu ẹphe; mbụ ọgbo egvu ono, shi l'eri Lívayi l'ẹphe ha ono abya evudo l'iku ẹnya-ngwẹja ẹke iya k'ẹnyanwu-ahata. Ẹphe eyekota uwe, e meru l'ọkpobe ẹkwa ọcha; chịru ogele; mẹ une; mẹ ogumogu l'akụ egvu. Ndu achịjeru Nchileke ẹja adụ ụkporo ụmadzu ishingu atụko tsoru ẹphe l'egbu ụpyoku.
13 Ọda ụpyoku ono; yẹle olu egvu ndu egvu ono atụko l'awụkotalephu nanụ. Ẹphe egude egvu ono l'aja Ojejoje ajaja; l'ekele iya ekele. Ẹphe egude ụpyoku; gude ogele; mẹwaru ngwa-egvu ọdo l'agụ egvu ono. Olu ẹphe atụko l'aha gengugengu l'ẹke ẹphe aja Ojejoje ajaja l'asụje:
"Ọ bụ onye ọma;
n-yemobu iya a-nọje
gbururu jeye lẹ gbururu."

Tọ dụ iya bụ; urukpu abya eji eze-ụlo Nchileke ono;
14 k'ọphu bụ lẹ ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ta dụhedu ike oje ozi ẹphe; kẹ
l'ọdu-biribiri Ojejoje byaru bya eji ụlo Nchileke ono.

6

Okfu, Sólomọnu kfuru
(1 Eze 8:12-21)

1 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu asụ: "Lẹ Ojejoje bẹ sụru l'ọo l'urukpu, gbaru ọchi bẹ ya
e-buru.
2 Ya kpụwaru ngu eze-ụlo, dụ egvu; ẹke ii-buru gbururu jeye lẹ gbururu."
3 Ndu Ízurẹlu ono, dzukoru nụ ono evudo l'ẹke ono; Sólomọnu aghachiru ẹphe ifu;
bya agọoru ẹphe ọnu;
4 sụ: "T'ajaja bụru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; mbụ onye ono, gudewa
ẹke iya medzua ụkwa ono, o kweru nna iya, bụ Dévidi ono; mbụ ụkwa ono, o gude
ọnu iya kwe iya lẹ teke ono, ọ sụru:
5 'Lẹ keshinu mbọku ono, ya dufutaru ndu nk'iya lẹ Íjiputu b'ẹ tọ dụdu edukfu,
nọ l'ikfu Ízurẹlu kpamukpamu, ya fọtaru t'ọ bụru ẹke aa-kpụru iya tẹ ẹpha iya
nọdukwanu l'ẹke ono; ọphu ọ dụdu onye ya fọtaru t'ọ bụru onye ishi ndibe iya,
bụ ndu Ízurẹlu.
6 Ọle nta-a bẹ ya fọtawaru Jerúsalemu t'ọ bụru ẹke ẹpha iya a-nọdu; bya afọta
Dévidi t'ọ chịje ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu.'
7 "Nna iya; mbụ Dévidi b'o shi nọdu l'obu t'ọ kpụaru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu
ụlo.
8 Obenu lẹ Ojejoje bẹ sụru nna iya; mbụ Dévidi: 'Keshinu ọphu i shi vuru iya l'obu
t'ị kpụaru iya eze-ụlo b'ọ dụkwaa mma l'o shi nọdu ngu l'obu.
9 Obenu l'ẹ tọ bụdu nggụbedua a-kpụ ụlo ono. Onye a-kpụ iya nụ bụ nwatibe ngu
kẹ nwoke, bụ mee ngu gẹdegede. Ọ bụ onye onanu a-kpụru iya eze-ụlo ono.'
10 "Nta-a bẹ Ojejoje medzuwaru ụkwa ono, o kweru ono; kẹle ya lụfutawaru bya
anọ-chia ẹnya nna iya; mbụ Dévidi; nọduwa l'aba-eze ndu Ízurẹlu ẹge ono, Ojejoje
kweru ụkwa iya ono; ya abyawa bya akpụa eze-ụlo Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu
ono.
11 Yọ bụru l'ẹke ono bẹ ya doberu Okpoko Ọgba-ndzụ; mbụ okpoko ono, e yeru
ọgba-ndzụ ono, Ojejoje yẹle ndu Ízurẹlu gbaru ono."

Sólomọnu ekfu anụ Nchileke
(1 Eze 8:22-53)

12 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu evudo l'ifu ẹnya-ngwẹja Ojejoje l'ifu edzudzu ọha ndu
Ízurẹlu ono; chilia ẹka iya ẹphe ẹbo imeli.
13 Sólomọnu gudewa ope meta eli ẹke, eevudoje, ogologo iya dụ ntụ-ọkpa ẹsaa lẹ
mkpirikpi iya; ụsa iya adụ ntụ-ọkpa ẹsaa lẹ mkpirikpi iya; eli iya adụ ntụ-ọkpa ẹno
lẹ mkpirikpi iya. Ẹke o doberu iya abụru l'echi ogbodufu ono. Yọ kfụ-koru l'eli iya;
gbushi ikpere l'ifu edzudzu ọha Ízurẹlu ono; bya achị-lia ẹka imeli;
14 kfulahaa; sụ: "Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu; ẹ tọ dụdu Nchileke ọdo,
nọnu, dụ l'ọ bụ nggụbedua l'imigwe mẹ l'eliphe; mbụ nggụbe onye edobeje ndzụ,
nggu lẹ ndu ozi ngu gbaru; l'ekoshije l'i yeru ndu ozi ngu obu; mbụ ndu, gude obu
ẹphe l'ọ ha l'etso ụzo ngu.
15 Nggụbe onye ono, medzuru ụkwa, i kweru nwozi ngu ono, bụ nna iya Dévidi. I
gude ọnu ngu kwee ya ụkwa; bya egude ẹka ngu medzua ya; ẹge-a, ọ dụ ntanụ-a.

16 “Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; nta-a bụkwa t'i medzufua ụkwa
ono, i kweru nwozi ngu ono, bụ iya bụ nna iya; mbụ Dévidi; mbụ ụkwa ono, i kweru
iya; sụ: ‘L'ẹ tọ dụdu iphe, e-me tẹ ụnwu iya nọ-buhu l'aba-eze ndu Ízurẹlu; m'ọ
-bụru-a l'ẹphe a-kwabẹ ẹnya; me ekemu iya; ẹge ono, nggụbedua meru ono.’
17 Byiko; Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; tẹ ụkwa ono, i kweru nwozi ngu; mbụ
Dévidi ono vụkotakwa.
18 “Ọ bụ; Nchileke yẹle madzụ mmanu; ?ẹphe e-bukotagherua lẹ mgboko-a? Igwe;
mbụ igwe ọphu kakọta l'eli te dzudu ngu ebubu; ?bụ-chia ụlo ọwaa, ya kpụru-a e-dzu
ngu ebubu?
19 Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke; ngabẹnu nchị l'ekfukfu, nwozi ngu ekfu anụ ngu;
mẹ arọro, ọoro ngu. Nụaru mkpu ono, nwozi ngu echi l'echiku ngu ono; waa ekfukfu
ono, ọ nọ l'ifu ngu l'ekfu anụ ngu ono.
20 Tẹ ẹnya ngu nọdujenu l'ụlo-wa: eswe l'ẹnyashi; mbụ l'ẹke-a, ị sụru l'ii-me tẹ
ẹpha ngu nọdu-wa; k'ọphu ịi-nụje ekfukfu, nwozi ngu gharu ifu l'ẹke-a l'ekfu anụ
ngu-wa.
21 Nụjenu arọro, nwozi ngu; mẹ ọphu ndibe ngu, bụ ndu Ízurẹlu arọ ngu teke ẹphe
cheberu ifu l'ẹke-a l'ekfu anụ ngu. Shikwa l'imigwe, bụ ẹke i bu ebubu nụa ya. Nụa
ya; nggu agụaru ẹphe nvụ l'iphe, dụ ẹji ẹphe.
22 “Ọ -bụru l'o nweru onye mesweru ibe iya; a sụ iya t'ọ gụa ẹnwa; yọ bya l'ifu
ẹnya-ngwẹja ngu l'ụlo-wa bya agụa ẹnwa ọbu;
23 shikwa l'imigwe nụa ya; nggu emee iphe, gbaru ngu nụ. Kpee ndu ozi ngu ono
ikpe l'onwongu. Onye ọphu ikpe nmaru; nggu anma iya ikpe; tukobe iya iphe, o meru
l'ishi. Onye ọphu iswi dụ mma; nggu ahaaru iya enge; meeru iya iphe, gbaru iya nụ;
kẹ l'ọ bụ onye doberu ẹka ndoo.
24 “Ọ -bụru lẹ ndu ọhogu lụ-gburu ndu nke ngu, bụ ndu Ízurẹlu l'ọgu; okfu l'ẹphe
mesweru ngu; ọ -bụru l'ẹphe bya aghaa umere lakfuta ngu; bya ekulahaa ẹpha ngu;
nọdu l'ụlo-wa kfuru nụ ngu; rọo ngu;
25 shikwa l'imigwe nụa iya; nggu agụaru ndibe ngu ono, bụ ndu Ízurẹlu nvụ l'iphe,
dụ ẹji ono, ẹphe meru ono. Nggu eduphuta ẹphe azụ l'alị ono, ị nụru ẹphe lẹ nna
ẹphe ono.
26 “Ọ -bụ l'a kpọ-chiru igweli; mini ajịka achịchi; okfu l'ẹphe meru ngu iphe, dụ
ẹji; ọ -bụru l'ẹphe gharu ifu l'ẹke-a; kfuru nụ ngu; kulahaa ẹpha ngu; bya agbakụta
iphe, dụ ẹji ẹphe ono azụ; kẹ l'i mewaru t'ẹphe jee iphe-ẹhuka;
27 shikwa l'imigwe nụa iya; gụaru ndu ozi ngu, bụ iya bụ ndibe ngu ono, bụ ndu
Ízurẹlu ono nvụ l'iphe, dụ ẹji ọbu. Nggu ezia ẹphe ụzo ọphu vudo nhamụnha, ẹphe
a-nọdu etso. Nggu emee tẹ mini chịa l'alị ngu ono, bụ alị, ị nụru ndibe ngu t'ọ bụru
òkè-iphe ẹphe ono.
28 “Ọ -bụru l'ọo ẹjo-ẹgu byaru l'alị-a; m'ọ bụ ẹjo o-me-l'ẹhu; m'ọ bụ iphe,
emebyishije nri, a kọru l'okfu; m'ọ bụ ọphu emeje t'ọ tsụa evu; m'ọ bụ igube; m'ọ bụ
ntaka, atakashije iphe bẹ byaru nụ; m'ọ bụ l'ọo ọhogu ẹphe; bẹ byaru bya ekepheta
ẹphe lẹ mkpụkpu, nọ l'alị ẹphe; mbụ m'o -ruhuru; ọ -bụru egbe iphe-ẹhuka, dụ
ịdagha; m'ọ bụ iphe-ememe, dụ ịdagha bẹ byaru nụ;
29 o -nwekpooru onye machịru ẹka l'ụzo ụlo-wa kfuru nụ ngu; m'ọ bụ l'ọo ndibe
ngu, bụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha bẹ kfuru nụ ngu; bya arọo ngu; kẹ l'ọo onyenọnu maru
ẹge oomeberu iya; mẹ ẹge ọotsu-beru iya l'ẹhu;
30 shikwa l'imigwe, bụ ẹke ono, i bu ebubu ono nụa ya. Gụaru ẹphe nvụ; nggu
emeeru onyenọnu l'ẹge iphe, oome gbarụ; keshinu ị maru obu onyemonye ọbule; kẹ
l'ọo nggụbedua nwẹnkinyi ngu bẹ maru obu ụnwu eliphe l'ẹphe ha;

31 k'ọphu ẹphe a-nọdu atsụ ngu egvu; l'etso ụzo ngu mbọku-mbọku jeye ẹge ẹphe
a-nọ-bebe l'alị ono, ị nụru nna ayi phẹ ono.
32 “A bya l'onye bụ onye mba ọdo; mbụ onye ta bụdu onye Ízurẹlu, bụ ndibe ngu;
mbụ onye shi l'ẹke teru ẹnya gude k'ẹpha ngu ono, paru ẹka apaa ono bya; mẹ k'ike
ngu ono; mẹ k'iphe ono, dụ biribiri, iimegbaa ono; teke onye ono byaru bya aghaa
ifu l'ụlo-wa kfuru nụ ngu;
33 shikwa l'imigwe, bụ ẹke ono, i bu ebubu ono nụa ya; nggu emeeru onye mba
ọdo ono iphemiphe ọbule, ọ rakuru ngu t'i meeru iya; k'ọphu ndu mgboko l'ẹphe ha
a-maru ẹpha ngu; shi ẹge ono tsụlahaa ngu egvu ẹge ndibe ngu, bụ ndu Ízurẹlu atsụ
ngu; mbụ ẹphe a-makwarụphu l'ụlo-wa, ya kpụru-wa bẹ vu ẹpha ngu.
34 “Ọ -bụru lẹ ndibe ngu jeru je etso ndu ọhogu ẹphe ọgu l'iphe bụ ẹke, i ziru ẹphe;
ẹphe -ghawa ifu lẹ mkpụkpu-wa, ị fọtaru-a; mẹ l'ụlo-ọ, ya kpụru ngu-wa;
35 shikwa l'imigwe nụa ekfukfu, ẹphe kfuru nụ ngu; mẹ l'arọro, ẹphe rọru ngu;
gbaaru ẹphe ọdzori.
36 “Teke ọ bụ l'ọo iphe, dụ ẹji bẹ ẹphe meru ngu; kẹ l'ẹ tọ dụdu onye ẹ-te emejedu
iphe, dụ ẹji; ẹhu -wata ngu oghu eghughu l'ẹke ẹphe nọ; nggu eworu ẹphe ye ọhogu
l'ẹka; k'ọphu bụ l'aakpụ ẹphe lẹ ndzụ laa alị, teru ẹnya; m'ọ bụ ẹke dụ ntse;
37 ẹphe -nọdu l'alị ono, a kpụru ẹphe lẹ ndzụ laa ono; egomunggo alaa ẹphe azụ;
izimana ala ẹphe azụ; ẹphe anọdu l'alị ndu ono, kpụru ẹphe lẹ ndzụ ono rọo ngu;
sụ: ‘L'ẹphe mewaru iphe, dụ ẹji; bya emewa iphe, ẹ-te vudodu nhamụnha; mewa
akpamara;’
38 ọ -bụru l'ẹphe nọ l'alị ono, a kpụru ẹphe lẹ ndzụ laa ono; gude obu ẹphe l'ọ ha;
mẹ ndzụ ẹphe l'ọ ha lakfuta ngu ọdo; bya aghaa ifu l'alị-a, bụ alị, ị nụru nna ẹphe-a;
mbụ lẹ mkpụkpu-wa, ị fọtaru; mẹ l'ụlo-wa, ya kpụru ngu-a; kfuru nụ ngu;
39 shikwa l'imigwe l'ẹke ono, i bu ebubu ono nụa ekfukfu, ẹphe kfuru nụ ngu; mẹ
l'arọro ono, ẹphe rọru ngu ono; nggu agbaaru ẹphe ọdzori. Nggu agụaru ndibe ngu
ono, meswerụ ngu nụ ono nvụ.
40 “Byiko Nchileke iya; tẹ ẹnya ngu nọduje rụ l'ekfukfu, a nọ l'ẹke-a l'ekfu anụ ngu;
nggu angabẹjekwa iya phụ nchị.
41 “Nta-a bụkwa t'i gbeshi nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke; jeshia l'ọkpoku ngu.
“Gbeshi nggu lẹ
Okpoko Ọgba-ndzụ ngu ono,
ekoshi l'ị bụ onye ike ono.
Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke;
tẹ ndu nke ngu, achijeru Nchileke ẹja;
bụkwaru ndu ee-ye
ndzọfuta ẹge eeyeje uwe-a.
Tẹ ndu bụ ndu nke ngu
tekwaa ẹswa l'iphe, dụ mma,
iimeru ẹphe.
42 Byiko Ojejoje, bụ Nchileke;
be ewofukwa ifu l'ẹke onye nke ngu ono,
i teru manụ ono nọ.
Nyatakwa obu ono, i yeru
Dévidi, bụ nwozi ngu ono.”

7

Eeye Nchileke eze-ụlo ono l'ẹka
(1 Eze 8:62-66)

1 Sólomọnu ekfutsulephu nụ Nchileke; ọku eshi l'imigwe bya ekekota ngwẹja-
ukfuru; mẹ ngwẹja ndu ọphu l'ọ ha. Ọdu-biribiri Ojejoje abya eji ụlo ono.
2 Ndu achịjeru Nchileke ẹja ta dụ ike bahụ l'eze-ụlo Ojejoje ono; kẹ l'ọdu-biribiri
Ojejoje ono jiru iya ejiji.
3 Ndu Ízurẹlu aphụlephu ọku ono teke ọ bya; bya aphụ ọdu-biribiri Ojejoje ono, nọ
l'eli ụlo ono; dashịa; kpubetsua ifu l'alị l'eli ẹke e gude mkpuma kpulia akpuli; ẹphe
abalahaaru Ojejoje ẹja; l'ekele iya ekele; sụ:
"Ọ bụ onye ọma;
n-yemobu iya anọje
gbururu jeye lẹ gbururu."

Eeye eze-ụlo ono l'ẹka Ojejoje
(1 Eze 8:62-66)

4 Tọ dụ iya bụ; eze yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko gwoo ngwẹja l'ifu Ojejoje.
5 Anụ, eze Sólomọnu gburu egbugbu gude gwoo ngwẹja ono bẹ dụ; ụkporo ụnu
eswi ugbo labụ l'ụnu iri 'ise;* mẹ atụru, dụ ụnu ụkporo iri l'ise.† Eze yẹle ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha eworu eze-ụlo Nchileke ono ye iya l'ẹka.
6 Ndu achịjeru Nchileke ẹja atụko vudogbaa l'ẹke ẹphe evudoje. Ono kwaphụ ẹge
ndu kẹ Lívayi vudogbaa; gude ngwa-egvu Ojejoje; mbụ ngwa-egvu ono, eze, bụ Dévidi
meshiru dobe t'e gude gụje egvu ekele nụ Ojejoje, bụ iya bụ ngwa-egvu ono, o shi
egudeje l'agụ egvu ekele; asụje: "Lẹ n-yemobu iya anọje gbururu jeye lẹ gbururu."
Ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono anọdu ghaaru ndu Lívayi ifu; l'egbu ụpyoku; ndu
Ízurẹlu l'ẹphe ha atụko vudo evudo.
7 Sólomọnu edobe echi ogbodufu ono, nọ l'ọnu eze-ụlo Ojejoje ono nsọ. Yọ bụru
l'ẹke ono b'ọ nọ gwoo ngwẹja-ukfuru; mẹ ẹbà anụ, e gude gwoo ngwẹja ẹhu-agu; kẹ
l'ẹnya-ngwẹja phụ, e gude ope mee phụ bẹ ngwẹja-ukfuru ono; mẹ ngwẹja nri; mẹ
k'ẹbà anụ ta lakọtadu.
8 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu mẹ iphe bụ ndu Ízurẹlu, ẹphe l'iya nọ l'ẹke ono; agbaa
ajị ono ujiku ẹsaa; mẹkpo igweligwe edzudzu ọha ono, shi l'ọnu ẹke eeshije bahụ lẹ
Lebo-Hámatu; je akpaa lẹ nggele Íjiputu ono.
9 Yo be mbọku k'ẹsato; ẹphe enwee ndzuko, dụ iche. Ishi iya abụru l'ẹphe meru
kẹ odobe ẹnya-ngwẹja ono nsọ ujiku ẹsaa; gbaa ajị iya ujiku ẹsaa.
10 Yo be mbọku, ọnwa ẹsaa gbaru l'ụkporo abalị l'abalị ẹto; yọ sụ ndu ono
t'ẹphe lakọtawaru l'ufu. Ẹphe egude ẹhu-ọtso-ẹna lashia; k'iphe-ọma, Nchileke meru
Dévidi; mẹ Sólomọnu; mẹ ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu.

Ojejoje eyeru Sólomọnu ọnu
(1 Eze 9:1-9)

11 Lẹ Sólomọnu kpụ-getsuaru eze-ụlo Nchileke ono; mẹ ufu-eze iya; mbụ tụko
iphemiphe ọbule, ọ tụberu k'ememe l'eze-ụlo Nchileke ono; mẹ l'ufu-eze iya mekota;
12 bẹ Ojejoje byakfutaru iya l'ẹnyashi bya asụ iya: "Lẹ ya nụwaru ekfukfu, i kfuru
nụ iya; bya afọtawa ẹke-a t'ọ bụru ụlo, aa-nọduje l'egworu iya ngwẹja.
13 "Ọ -bụru lẹ ya swọ-chiru igweli tẹ mini ba chị; m'ọ bụ lẹ ya zifuru igube t'ọ bya
atụko iphe, nọ l'alị mebyishia; m'ọ bụ lẹ ya zifuru ẹjo ome-l'ẹhu bya atụaru ndibe
iya;
14 ọ -bụru lẹ ndibe iya ono, bụ ndu eeku l'alaru ẹpha iya ono bẹ wozitaru onwẹphe
alị; kfuru nụ iya; chọo ifu iya; bya agbanwee; haa ẹjo iphe, ẹphe eme bẹ ya e-shikwaa
l'imigwe nụa ekfukfu, ẹphe ekfu anụ iya; gụaru ẹphe nvụ l'iphe, dụ ẹji ẹphe; mee
t'alị ẹphe mehuje iphe.

---

* **7:5 7:5** Iphe ọ bụ bụ 22,000. † **7:5 7:5** Iphe ọ bụ bụ 120,000.

15 Nta-a bẹ ẹnya iya; mẹ nchị iya a-nọduje l'ekfukfu, eekfu anụ iya l'ẹke-a.
16 Ya fọtawaru ụlo-wa; bya edobewa iya nsọ; mewa iya t'ọ bụru ẹke ẹpha ya a-nọ
gbururu jeyewaru. Ẹnya iya; mẹ obu iya a-nọduje l'ẹka tekenteke.
17 "A bya lẹ nggụbedua; ọ -bụru l'i tsoru ụzo iya ẹge nna ngu Dévidi tsoru iya;
l'eme iphemiphe ọbule, ya tụru ngu l'ekemu; mbụ meje iphe, ya tọru ọkpa iya; mẹ
l'ome-l'alị iya;
18 bẹ ya e-me tẹ ọnodu ngu ngụru angụru l'aba-eze ono; ẹge ono yẹle nna ngu;
mbụ Dévidi gbarụ iya lẹ ndzụ teke ono, ya sụru iya: 'L'ẹ to nwedu iphe, e-me t'ẹ b'i
nwejeru onye a-nọdu achị ndu Ízurẹlu.'
19 "Ọle; ọ -bụru l'unu gbakutaru azụ; gwọbe ome iphe, ya tọru unu ọkpa iya; mẹ
ekemu, ya tụru unu; je agwalahaa agwa ọdo; l'abaru ẹphe ẹja;
20 bẹ ya a-vụkwa ndu Ízurẹlu l'ọ́gbaragba vụfu l'alị ono, ya nụru ẹphe ono; ya amịa
ẹnya l'ụlo-wa, ya doberu onwiya nsọ-a. Ya e-me iya t'ọ bụru iphe, ndiphe e-gude
l'anma l'ẹjo ẹtu; mẹ iphe, ee-gude l'eme iphe ọchi.
21 Ụlo-wa gvuru ẹge-a bẹ a-bụru: onye swetaru nụ; yọ kpọo beru; sụ: '?Bụ ngụnu
meru iphe Ojejoje meru egbe iphe ọwaa l'alị-a mẹ l'ụlo-wa?'
22 Ndiphe a-sụ: 'L'ọo okfu l'ẹphe haru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ẹphe; mbụ onye
ono, dufutaru ẹphe l'alị Íjiputu ono; ẹphe anmalahụ l'agwa ọdo; gwalahaa ya; l'abaru
iya ẹja. Ọo ya kparụ iphe Ojejoje wokfutaru ẹphe egbe iphe, dụ ẹji-a.' "

8

Iphe ọdo, Sólomọnu meshiru
(1 Eze 9:10-28)

1 Ya ndono; ụkporo afa agvụdelephu, bụ oge, ọ nataru Sólomọnu t'o gude kpụa
eze-ụlo Nchileke ono; mẹ l'ụlo nk'iya;
2 yọ tụko mkpụkpu, Hiramu nụru iya kpụkwashia; bya achịru ndu Ízurẹlu ye
t'ẹphe je ebugbaaru iya.
3 Sólomọnu abya ejee ọgu lẹ Hámatu-Zóba; je alụta iya.
4 Yọ kpụa mkpụkpu Tadụmo l'echi-ẹgu; bya akpụshia mkpụkpu, aakwakọbeje iphe
lẹ Hámatu.
5 Yọ bya akpụkwaa mkpụkpu Bẹ́tu-Họronu k'eli; mẹ k'alị; kpụa ya; yo shihugbaa
ike. Yo gude ụpho-mkpuma* kpụ-phekota iya mgburumgburu; bya eye iya ọnu-
ọguzo; mẹ mgbọro-ígwè, eegude aswọ-chi iya aswọ-chi;
6 bya akpụa mkpụkpu Belatu; kpụshia mkpụkpu, ọokwakobeje iphe; mẹ mkpụkpu
ẹke ụgbo-ịnya iya anọje; mẹ mkpụkpu ẹke ndu agbaru iya ịnya e-buru. Sólomọnu
atụkokpo iphemiphe ọbule ono, ọ chọru akpụkpu ono kpụshia lẹ Jerúsalemu; mẹ
l'ugvu ugvu Lébanọnu; mẹkpo ẹke nọ l'alị, ọochi l'ọ ha.
7 Ndu bụ ndu phọduru nụ lẹ ndu Hetu; ndu Amọru; ndu Pẹ́rezu; ndu Hevu; ndu
Jebusu; mbụ ndu ono, ẹ-ta bụdu ndu Ízurẹlu ono;
8 mbụ eri ndu ono, phọduru nụ l'alị ono; bụ ndu ọphu ndu Ízurẹlu te gbushidu; bẹ
Sólomọnu doberu t'ẹphe bụru iya ohu; l'ejeru iya ozi mkpọ-nyi-ẹnya. Yọ bụru ẹge
ẹphe bụ iya ndono jeye ntanụ.
9 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu ta dụdu onye ọphu Sólomọnu meru ohu l'ozi iya.
Ẹphebedua b'ọ meru ndu sọja iya; mẹ ndu ishi ndu sọja iya; mẹ ndu ishi ụgbo-ịnya
iya; mẹ ndu agbaru iya ịnya.

---

* **8:5 8:5** Ụpho kẹ ndu Ikwo; bẹ aagbajẹ agbagba; kẹ l'o metashijee ọ bụ ụpho-oshi. Ụpho ọphu e deru lẹ Bayịburu-a; b'e gudeje mkpuma kpụa; k'ọphu oo-shihu ike; tẹ ndu ọhogu; be eshi iya bata; byaru ndu mkpụkpu ono ọgu.

10 Ọ bụ ẹphe bụ ndu ishi l'ozi Sólomọnu. Ẹphe dụ ụkporo madzụ iri l'ẹbo l'ụmadzu
iri l'achị-zi ndu l'ozi ono.
11 Sólomọnu abya eshi lẹ Mkpụkpu Dévidi dufuta nwada Fero, ọolu bya edobe l'ụlo
ono, ọ kpụru iya ono; kẹle Sólomọnu bẹ sụru lẹ nyee ya te ebudu l'ụlo Dévidi, bụ eze
ndu Ízurẹlu. Ishi iya abụru l'iphe, bụ ẹke Okpoko Ọgba-ndzụ ono bahụgbaaru bẹ
dụkota nsọ.
12 Sólomọnu abya egwooru Ojejoje ngwẹja-ukfuru l'eli ẹnya-ngwẹja ono, ọ kpụru
l'ifu ụlo ono.
13 Ngwẹja ono; bẹ oogwoje ẹge ọ gbarụ t'e gwoo ya l'ụboku; mbụ ẹge ekemu Mósisu
kfuru t'e gwoje iya mbọku ọtu-ume; mẹ lẹ Ajị Ọnwa Ọphungu; mẹ l'ụzo ajị ẹto,
aagbajẹ afa l'afa: bụ iya bụ Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko; mẹ Ajị Ídzù; mẹ Ajị Mkpù.
14 O tsoru ẹge ono, nna iya; mbụ Dévidi tọru ọkpa iya gude fọo ọgbo ndu achịjeru
Nchileke ẹja dobe ẹphe l'ozi, ẹphe a-nọdu eje; mẹ ọgbo kẹ ndu Lívayi t'ẹphe duje
l'egvu ajaja; mẹ t'ẹphe yejeru ndu achịjeru Nchileke ẹja ẹka l'ozi ẹge ọ gbarụ l'ụboku
ụboku. Yọ bya agbaa ọgbo ndu nche dobegbaa l'ọnu-ọguzo l'ọnu-ọguzo t'ẹphe cheje
nche; kẹ l'ọo ẹge ono bẹ Dévidi, bụ onye kẹ Nchileke tụru iya l'ekemu.
15 Ọphu ọ dụdu iphe, eze tụru ekemu iya doberu ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu
Lívayi t'ẹphe meje, nweru ọphu ẹphe haru ememe; je akpaa lẹ k'ẹke aakwakọbeje
ẹku.
16 Iphe, bụ iphe, Sólomọnu tụberu k'ememe lẹ k'eze-ụlo Ojejoje ono agvụ; tsube lẹ
teke a tọru ntọ-l'alị iya jeye teke a kpụ-geru iya. Yọ bụru iya bụ l'aakpụ-gee eze-ụlo
Nchileke ono.
17 Tọ dụ iya bụ; Sólomọnu abya atụgbua jeshia Ezeyọnu-Géba; mẹ Élatu ọphu nọ
l'alị Édọmu l'iku eze ẹnyimu.
18 Hiramu eye ndu nk'iya, bụ ndu mahawaru eze ẹnyimu ono; ẹphe apatatsụaru
Sólomọnu ụgbo-mini. Ẹphe lẹ ndu kẹ Sólomọnu atụko kpọru ụgbo ono jeshia Ofi;
bya eshi l'ẹke ono vulata mkpọla-ododo, dụ ụnu ẹkpa l'ụkporo labụ l'iri bya akụberu
eze Sólomọnu.

9

Eze-nwanyi ndu Sheba akpakfuta Sólomọnu
(1 Eze 10:1-13)

1 Tọ dụ iya bụ; eze-nwanyi ndu Sheba abya anụa ẹge ẹpha Sólomọnu ede
kfụkakfuka; byatashia Jerúsalemu tẹ ya gude ajị, shihuru ike data iya. Ọ chị madzụ
l'igwe; chịru ịnya-ivu, vu manụ, eshigbaa kwẹkwekwe; igweligwe mkpọla-ododo;
mẹ mkpuma, vugbaa oke aswa. Yọ byakfuta Sólomọnu bya atụko iphemiphe ọbule,
nọ iya l'obu kọkotaru iya.
2 Sólomọnu asakọta iya ajị, ọ jịkotaru iya. Ẹ tọ dụdu ajị, ọ jịru Sólomọnu, kpọru
iya l'asasa m'ọo nanụ.
3 Eze-nwanyi ndu Sheba ono aphụtsua ẹge mmamiphe, Sólomọnu hatabe; ẹgbe
ụlo, ọ kpụru;
4 egbe nri, oorije; egbe oshi, ndu ozi iya anọduje anọdu; ẹge ndu ozi iya gude l'eje
ozi; egbe uwe, ẹphe eyeje l'ẹhu; ndu edejeru iya ọnu lẹ mẹe; egbe uwe, ẹphe eyeje
l'ẹhu; mẹkpo ngwẹja-ukfuru, oogwoje l'ụlo Ojejoje; kpọo beru.
5 Yọ sụ eze: "Akọ, ya nọ l'alị ẹphe nụa k'iphe, i meshiru; mẹ kẹ mmamiphe ngu bẹ
bụkota oswi-okfu.
6 Ya te shikwa kweta l'akọ ono bẹ bụ oswi-okfu; jeye nta-a, ya byaru bya egude ẹnya
iya phụkotawa iya-a. Iphe, e kfuru iya lẹ mmamiphe ngu te gbe kekwa ẹbo; kẹ l'i
kariru akọ, ya nụru ọkpobe akari.

7 Ọ bụlephu lẹ ndu nke ngu bẹ iphe kwenukaru! Iphe kwekwaru ndu, l'ejeru ngu
ozi; mbụ ndu ono, anọje l'ifu ngu tekenteke l'anụ okfu mmamiphe ngu.
8 T'ajaja bụkwaru kẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu; bụ onye ono, bụ l'ị dụ iya mma meru;
yo dobe ngu l'aba-eze iya t'ị bụru eze l'okfu ẹka Ojejoje, bụ Nchileke ngu. Ọ bụ okfu
lẹ Nchileke ngu yeru ndu Ízurẹlu obu; bya abụkwaruphu obu iya t'ẹphe shihu ike
gbururu jeyewaru meru iphe o meru ngu eze ẹphe; k'ọphu ii-me t'ẹphe bụru ndu
doberu ẹka ndo; l'ekpe ikpe, mma."
9 Tọ dụ iya bụ; eze-nwanyi ono abya eworu ẹkpa mkpọla-ododo, dụ ụkporo ẹkpa
ishingu nụ eze; bya anụ iya igweligwe manụ, eshi kwẹkwekwe; mẹ mkpuma, vugbaa
oke aswa. Manụ ono, eze-nwanyi ndu Sheba nụru eze Sólomọnu ono ta dụdu ụdu
iya ọphu dụjeru ẹge ono.
10 Ọdo abụru lẹ ndu kẹ Hiramu; mẹ ndu kẹ Sólomọnu, bụ ndu ono, evutaje mkpọla-
ododo l'alị Ofi ono bẹ evutajekwaphu oshi alugumu; mẹ mkpuma, vugbaa oke aswa.
11 Ọ bụ oshi alugumu ono bẹ eze gude meta ẹke aadzọje ọkpa l'enyihu eze-ụlo
Nchileke ono; mẹ ụlo-eze; gudekwa iya phụ mee une; mẹ ogumogu, ndu egvu egudeje
agụ egvu. Ụdu oshi alugumu, dụ ẹge ono bẹ ẹ ta aphụbua l'alị Júda.
12 Eze Sólomọnu anụkota eze-nwanyi ndu Sheba ono iphe bụ iphe, ọ sụru t'ọ nụ iya;
nụa ya; karia ọphu yẹbedua nụru eze l'onwiya. Tọ dụ iya bụ; eze-nwanyi aghakọbe
yẹle ndu, ejeru iya ozi; yọ bụru ẹphe ọla alị ẹphe.

Ẹku Sólomọnu
(1 Eze 10:14-25)

13 Mkpọla-ododo, abyajẹru Sólomọnu afa l'afa bẹ ẹra iya adụje ụnu ẹkpa mkpọla-
ododo l'ụkporo ẹkpa iri l'ẹto lẹ ẹkpa ishingu;
14 a gụfukwa iphe, eshije l'ẹka ndu nghọ; mẹ l'ẹka ndu l'agbaru eze nghọ. Ndu eze
ndu Arébiya; mẹ ndu gọvano alị ono evutajekwaruphu Sólomọnu mkpọla-ododo; mẹ
mkpọla-ọcha.
15 Eze Sólomọnu bẹ metaru ụkporo iphe iri, hajẹ nshinu, eegudeje egbochi
onwonye. Yọ bụru mkpọla-ododo, a kụsaru akụsa b'ọ gude mee ya. Mkpọla-ododo,
alajẹ lẹ nanụ iya adụje ụnu shẹkelu labụ l'ụkporo iri iri.
16 O gudekwaphu mkpọla-ododo, a kụsaru akụsa meta iphe ono, eegudeje
egbochita onwonye ono kẹ nshịi, dụ ụkporo iri l'ise. Mkpọla-ododo, alajẹ lẹ nanụ iya
adụje ụkporo shẹkelu mkpọla-ododo iri l'ise ise. Ẹke eze doberu iya bụ l'ụlo ono, e
gude oshi, shi l'ọswa ugvu ugvu Lébanọnu kpụa ono.
17 Ono kwaphụ ẹge eze gude eze-enyi meta aba-eze, ha nshinu; bya ekwekota iya
ọkpobe mkpọla-ododo l'eli.
18 Aba-eze ono bẹ nweru ẹke aadzọje ọkpa ụzo ishingu; waa ọkpa-oshi, e meru
lẹ mkpọla-ododo ye iya t'a tukobeje ọkpa. E meru iya ẹke aatukobeje ẹka ụzo ẹbo;
kpụa agụ labụ gvu-betsua l'iphe ono, aatukobeje ẹka ono ẹphe ẹbo.
19 A kpụru agụ iri l'ẹbo gvube l'eli ẹke ono, aadzọje ọkpa, dụ ishingu ono. Nanụ
vudo l'ishi lanụ; ọphu evudo l'ishi iya ọphu. E gvubekota iya ẹge ono l'ẹke ono,
aadzọje ọkpa ono l'ẹhu l'ẹhu. Ẹ to nwedu alị-eze ọdo, e mejeru ẹge ono ọdo.
20 Iphe bụ iphe, eze Sólomọnu egudeje angụ iphe bẹ bụ mkpọla-ododo b'e gude
mekota iya. Iphe, bụ ngwa, nọkota l'ụlo ono, e gude oshi, shi l'ọswa ugvu ugvu
Lébanọnu kpụa ono bụ ọkpobe mkpọla-ododo b'e gude mekota iya. Ẹ to nwedu
ọphu e gude mkpọla-ọcha mee; kẹ lẹ mkpọla-ọcha ta dụdu iphe, a gụberu iya l'oge
kẹ Sólomọnu.
21 Eze nwegbaaru ụgbo-mini, ẹphe lẹ ndu ozi Hiramu ayịje eje Tashishi. Yọ bụru
ugbo lanụ l'afa ẹto bẹ ụgbo-mini Tashishi ono alajẹ; vulata mkpọla-ododo; mkpọla-
ọcha; eze-enyi; adaka; mẹ enwe.

22 Yọ bụru eze Sólomọnu kakọta onweru ẹku; bụru iya kakọta ọma mmamiphe
l'iphe, bụ ndu eze ndu mgboko kpamukpamu.
23 Ndu eze ndu mgboko l'ẹphe ha l'abyajẹ l'ifu Sólomọnu t'ẹphe nụa okfu
mmamiphe, Nchileke yeru iya l'obu.
24 Afa l'afa abụje; onye -byatashia; yo gude iphe bya anụ iya; mbụ iphe, e meru lẹ
mkpọla-ọcha; ọphu e meru lẹ mkpọla-ododo; uwe-nlọkpuru; ngwa-ọgu; manụ, eshi
kwẹkwekwe; ịnya; mẹ ịnya-mulu. Iphe, aanụje iya bẹ akarije ẹka akari.
25 Sólomọnu bẹ nweru ẹke, dụ ụnu iri,* bụ ẹke oodobeje ịnya iya; mẹ ụgbo-ịnya
iya; bya enweru ụkporo ụnu madzụ l'ụnu iri,† bụ ndu agbaru iya ịnya. O nweru ndu
ọphu o doberu lẹ mkpụkpu, eedobeje ụgbo-ịnya; nweru ndu ọphu ọ swiberu onwiya
lẹ Jerúsalemu.
26 Yọ bụru iya shi bụru ishi iphe, bụ ndu eze; tsube lẹ Ẹnyimu Yufurétusu jeye l'alị
Filisutayịnu; je akpawaru l'ókè-alị onye lẹ ndu Íjiputu.
27 Eze meru mkpọla-ọcha; yọ kụru l'ọ bụ mkpuma lẹ Jerúsalemu; bya emee tẹ
oshi sida dzuru ẹkemeke ọbule l'ọ bụ oshi sikamo, tụkoru alị ọkpa-ugvu, nọ l'ụzo
ẹnyanwu-arịba dzuru.
28 E shi eshije lẹ Íjiputu mẹwaru alị ndu ọdo l'anmataru Sólomọnu ịnya.

Anwụhu Sólomọnu
(1 Eze 11:41-43)

29 Iphemiphe ọbule ọdo, Sólomọnu mekotaru; shitakpoo l'ishi je akpaa lẹ ngvụcha
iya; b'e dekotaru l'ẹkwo-akọ, Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke; bya edee ya l'ẹkwo
nkfuchiru Ahíja, bụ onye Sháyilo; mẹ l'ẹkwo àphù Ido, bụ onye aphụje àphù; mbụ
àphù, ọ phụru lẹ k'ẹhu Jeróbuwamu, bụ nwatibe Nébatu.
30 Sólomọnu bẹ nọru lẹ Jerúsalemu chịa ndu Ízurẹlu ụkporo afa labụ.
31 Tọ dụ iya bụ; yọ nwụhu lakfushia nna iya phẹ. E lia ya lẹ Mkpụkpu Dévidi, bụ
nna iya. Nwatibe iya kẹ nwoke; mbụ Réhobuwamu abụru eze l'ọzori iya.

10

Ndu Ízurẹlu ekwefuru Réhobuwamu íkè
(1 Eze 12:1-20)

1 Tọ dụ iya bụ; Réhobuwamu atụgbua jeshia Shékemu; kẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha
wụwaru jeshia l'ẹke ono t'ẹphe mee ya eze.
2 Teke ono bẹ Jeróbuwamu Nébatu nọkwadu lẹ Íjiputu, bụ ẹke ọ gbarụ laa teke
ọogbaru eze Sólomọnu ọso. Yọ nụa kẹ Réhobuwamu ono; shi lẹ Íjiputu latashia.
3 A bya ezia t'e je ekua Jeróbuwamu. Jeróbuwamu yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha abya
awụru wụ-kfu Réhobuwamu; je asụ iya:
4 "Nna ngu boru ẹphe ivu-ẹra. Nta-a bụkwa t'i mee t'ozi mkpọ-nyi-ẹnya ono, nna
ngu shi kpabẹ ẹphe ono; mẹ ivu-ẹra ono, o boru ẹphe ono kabaa ọla alị; k'ọphu ẹphe
a-nọdu ejeleru ngu-a ozi."
5 Réhobuwamu asụ ẹphe: "T'ẹphe lata azụ l'abalị ẹto." Tọ dụ iya bụ; ẹphe
awụkashihu.
6 Eze, bụ Réhobuwamu ejeshia ọkpata ndu bụ ọgurenya ishi; mbụ ndu ono, shi
ejeru nna iya; mbụ Sólomọnu ozi teke ọ nọ ndzụ. Yọ bya ajị ẹphe: "?Nanu ẹge unu
sụru tẹ ya yeeru ndu-a ọnu?"
7 Ẹphe asụ iya: "Ọ -bụru l'ịi-nweru obu-ọma l'ẹke ndu-a nọ; l'emeru ẹphe ọhuma;
l'ekfuru ẹphe okfu ọma; bẹ ẹphe a-bụkwaru ndu ozi ngu gbururu jeyewaru."

* **9:25 9:25** Iphe ọ bụ bụ 4,000. † **9:25 9:25** Iphe ọ bụ bụ 12,000.

8 Obenu lẹ Réhobuwamu bẹ jịkaru ọnu ono, ndu bụ ọgurenya ono yeru iya. Yo
jekfushia ụnwu-okorọbya, bụ ndu ọgbo iya idzu. Ndu ono bụ ndu l'ejeru iya ozi.
9 Yọ jị ẹphe: "?Nanụ ẹge unubẹdua yeru ọnu? ?Bụ ngụnu bẹ ya e-kfuru ndu-wa,
sụru tẹ ya mee tẹ ivu, nna iya boru ẹphe ka ọla alị-a?"
10 Unwokoro ono, bụgbaa ụnwu ọgbo iya ono asụ iya: "Iphe, ii-kfuru ndu ono, sụru
ngu lẹ nna ngu boru ẹphe ivu-ẹra; l'ọo t'i mee ya t'ọ ka nphe ono bụ: lẹ mkpụshi-
ẹka-ụtso ngu bẹ ka igbi karia ukfu nna ngu.*
11 Lẹ keshinu ọphu nna ngu boru ẹphe ivu-ẹra bẹ ii-me t'ọ kaba ọnyi ẹra. Keshinu
ọphu ọ bụ ẹchachi bẹ nna ngu shi echije ẹphe; bẹ kwa akpị bẹ ii-gude l'agba ẹphe."
12 Ya ndono; yo be lẹ mbọku k'ẹto ono; Jeróbuwamu yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha
abyakfutashia Réhobuwamu ọdo, bụ iya bụ ẹge o kfuru ẹphe t'ẹphe bya lẹ mbọku
k'ẹto ono.
13 Eze Réhobuwamu ajịka ọnu ono, ndu k'ọgurenya yeru iya l'o jekfuru ẹphe idzu
ono; kfulahaaru ndu Ízurẹlu okfu ẹhuka ẹhuka.
14 Yo gude ọnu, unwokoro phụ yeru iya; sụ ẹphe: "Lẹ nna iya boru unu ivu-ẹra;
ọle yẹbedua e-me t'ọ kabaa ọnyi ẹra. Nna iya bụ ẹchachi b'o shi echije unu; ọle
yẹbedua bụ akpị bẹ ya e-gude l'agba unu."
15 Ọphu eze, Réhobuwamu angadụru ndu Ízurẹlu nchị. Yọ bụkwanuru Nchileke
b'o shi l'ẹka; dụ ẹge ono; k'ọphu iphe ono, o shi l'ọnu Ahíja kẹ Sháyilo kfuaru
Jeróbuwamu Nébatu ono a-vụkota.
16 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe aphụlephu l'eze ta angadụru ẹphe nchị; bya asụ iya:
"?Bụ ngụnu jiko ẹphe lẹ Dévidi.
?Nanụ òkè, ẹphe nweru
l'ẹke nwatibe Jesi nọ.
Unubẹ ndu Ízurẹlu;
t'onyenọnu yekwa ọkpa
l'ẹke o yeru iya!
Nggụbe Dévid;
letaakwaru ọnu-ụlo ngu!"
Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu awụkashihu; onyenọnu alashia l'ụlo-ẹ́kwà iya.
17 Yọ bụwarua ndu Ízurẹlu ọphu bu lẹ mkpụkpu mkpụkpu, nọ l'alị Júda bẹ
Réhobuwamu bụru eze ẹphe.
18 Eze Réhobuwamu abya ezifu Adoniramu, bụ onye ishi ozi mkpọ-nyi-ẹnya t'o
jekfu ndu Ízurẹlu. Yo rua; ndu Ízurẹlu egude mkpuma tugbua ya. Eze Réhobuwamu
emee ẹgwegwa; nyikobe ụgbo-ịnya iya gbalaa; yọ bụru iya ọla Jerúsalemu.
19 Keshinu teke ono bẹ ndu Ízurẹlu kwefuleruphu ndu ọnu-ụlo Dévidi íkè byeye
ntanụ.

11

Ozi, Shemáya ziru Réhobuwamu
(1 Eze 12:21-24)

1 Réhobuwamu alarulephu Jerúsalemu; bya achịkobe ndu ọnu-ụlo Júda; mẹ ndu
kẹ Bénjaminu; ụnu ụnu unwoke ugbo ụnu l'ụnu ụkporo labụ l'ụnu iri, bụ ndu sọja,
a fọru afọfo; t'ẹphe je etso ndu Ízurẹlu ọgu; k'ọphu ẹphe a-nataphu alị-eze ono azụ
nụ Réhobuwamu.
2 Obenu lẹ Ojejoje byaru bya ekfuru yeru Shemáya, bụ onye kẹ Nchileke; sụ iya:

* **10:10 10:10** Iphe ẹtu-a bụ bụ lẹ nna iya e-gbe bụru iphe ahata l'ẹke yẹbedua nọ.

3 “T'o je ekfuru Réhobuwamu Sólomọnu, bụ eze ndu Júda; mẹ iphe bụ ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha, bụ ndu ọphu bu lẹ Júda mẹ lẹ Bénjaminu;
4 lẹ Ojejoje sụru agha: ‘T'ẹphe be ejekwa otso ụnwunna unu phẹ ọgu. T'onyenọnu
lakwa l'ufu iya je anọdu; kẹ l'ọ kwa yẹbedua bẹ iphe ono shi l'ẹka.’ ” Tọ dụ iya bụ;
ẹphe anụa iphe, Ojejoje kfuru; laphu azụ. Ẹphe te jehe otso Jeróbuwamu ọgu.

Réhobuwamu akpụ Júda; t'o shihu ike

5 Réhobuwamu bụ lẹ Jerúsalemu b'o buru; shi l'ẹke ono kpụshia mkpụkpu, nọ l'alị
Júda; yo shihu ike; k'ọphu oo-gbochi ẹphe l'ọgu.
6 Mkpụkpu ono, ọ kpụshiru ono bụ Bẹ́tulehemu; Etamu; Tékowa;
7 Bẹ́tu-Zu; Soko; Adulámu;
8 Gatụ; Marésha; Zifu;
9 Adorayimu; Lakíshi; Azeka;
10 Zora; Ajalọnu; mẹ Hẹ́buronu. Mkpụkpu ono bụkota mkpụkpu, a kpụshiru ike
l'alị Júda; mẹ l'alị Bénjaminu.
11 O mekwaruphu ẹke, eedomije onwonye; yo shihugbaa ike; bya achịta ndu ishi
ndu sọja yetsua ya. Yọ bya emeta ụlo ẹka aakwakọbeje nri; mẹ manụ; mẹ mẹe yetsua
ya.
12 O yekotaru iphe, eegudeje egbochi onwonye l'ọgu; mẹ arwa l'iphe bụ mkpụkpu,
nọnu; bya emee mkpụkpu ono; yo shihugbaa ike ọkpobe eshihu. Júda; mẹ
Bénjaminu abụwaruru iya b'ọ nọ l'ẹka.

Ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi larụ Júda

13 Ya ndono; ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi, nọkota l'alị Ízurẹlu abya
atụru íkè yeru iya.
14 Ndu Lívayi aparu alị ẹke elu ẹphe ataję nri; mẹ alị ẹphe haa; lashia Júda; mẹ
Jerúsalemu; kẹ lẹ Jeróbuwamu yẹle ụnwu iya te kwehedu t'ẹphe chịjeru Nchileke
ẹja.
15 Jeróbuwamu egude ẹka iya fọta ndu e-gwoje ẹja l'ẹke aagwaję iphe; mẹ ndu
e-gwoje ẹja nụ mkpi yẹle oke-eswi, ọ kpụshiru dobe.
16 Iphe, bụ ndu doberu obu ẹphe t'ẹphe chọo ụzo kẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu
eshi l'iphe bụ ikfu, nọnu lẹ Ízurẹlu wụfu tsoru ndu Lívayi jeshia Jerúsalemu; t'ẹphe
gwooru Ojejoje ngwẹja; mbụ Nchileke kẹ nna ẹphe.
17 Ẹphe emee alị-eze ndu Júda; yọ ka oshihu ike; ẹphe atụru íkè yeru Réhobuwamu
Sólomọnu afa ẹto. Ẹphe l'etsokota ụzo, Dévidi; mẹ Sólomọnu tọru l'ime afa ẹto ono.

Ndibe Réhobuwamu

18 Réhobuwamu bẹ lụru Mahalatu, bụ nwatibe Jerimọtu. Jerimọtu bụ nwatibe
Dévidi kẹ nwoke. Jerimọtu ono lụru Abihelu, bụ nwatibe Eliyabu. Eliyabu bụ nwatibe
Jesi kẹ nwoke.
19 Mahalatu mụtaru Réhobuwamu ụnwegirima unwoke ẹto: Jewushi; Shemaríya;
mẹ Zahamu.
20 Réhobuwamu abya alụa Maaka, bụ nwatibe Abusolomu. Maaka mụtaru iya
Abíja; Atayi; Ziza; mẹ Shelomitu.
21 Réhobuwamu bụ Maaka, bụ nwatibe Abusolomu b'ọ katsụa oyeru obu l'iphe, bụ
unyomu iya l'ẹphe ha; mbụ jeyewaru l'ụnwanyi ndu ọphu bụ nnufu iya phẹ. Ọ lụru
ụnwanyi iri l'ẹsato; bya enweru ụkporo ụnwanyi ẹto, bụ ndu ọphu bụ nnufu iya
phẹ. Ọ mụtaru ụkporo unwoke l'unwoke ẹsato; bya amụta ụkporo ụnwanyi ẹto.
22 Yọ bụru Abíja, bụ nwatibe kẹ Maaka b'ọ tụru ẹka t'ọ bụru onye ishi l'ẹke
ụnwunna iya phẹ nọ; kẹ l'ọo ya bẹ oome tẹ ya mee eze.

23 O meru l'ọ bụ onye maru iphe; bya edokaa ụnwu iya; ẹphe edzuru alị Júda; mẹ
kẹ Bénjaminu; mbụ lẹ mkpụkpu ono, a kpụru; yo shihugbaa ike ono; l'anụje ẹphe
nri k'etsutsu iya; bya alụshigbaaru ẹphe ụnwanyi l'igwe.

12

Shishaku abyaru Jerúsalemu ọgu
(1 Eze 14:25-28)

1 Ẹka abya eshihulephu Réhobuwamu ike l'ọchichi iya; yẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha
agwọbe ekemu Ojejoje.
2 Yo rua l'afa, kwe Réhobuwamu afa ise, k'ọphu ọ dụberu bụru eze; Shishaku, bụ
eze ndu Íjiputu abyatashia ọgu lẹ Jerúsalemu; kẹle ndu Ízurẹlu te evudoshihedu ike
l'ẹke Ojejoje nọ.
3 Ọ chị ụnu ụgbo-ịnya ẹto;* mẹ ndu agbajẹ ịnya, dụ ụnu ụmadzu ugbo ụkporo
l'ẹsaa l'ụnu iri† bya ọgu ono. Ndu yẹle iya shi Íjiputu yịru bya ọgu ono bụ 'agụta
agụta ndu Líbiya; ndu Sukimu; mẹ ndu Itiyópiya.
4 Yọ nakọta iphe, bụ mkpụkpu, a kpụshiru ike lẹ Júda; mbụ jee jee jeruta
Jerúsalemu.
5 Tọ dụ iya bụ; Shemáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke abyakfuta Réhobuwamu;
yẹle ndu ishi ndu Júda l'ẹke ẹphe dzuru lẹ Jerúsalemu; kẹ l'ẹphe agbaru Shishaku
ọso. Yọ sụ ẹphe: "Ọwaa iphe, Ojejoje ekfu: 'Unu pawaru iya haa; ọ bụ iya meru iphe,
yẹbedua parụ unu haarụ Shishaku.' "
6 Ya ndono; ndu ishi ndu Ízurẹlu ono; waa eze abya ewozita onwẹphe alị; sụ:
"Ojejoje bẹ iswi dụkwa mma."
7 Ojejoje aphụlephu l'izimana lawaru ẹphe azụ; byakwa bya ekfuru yeru Shemáya;
sụ iya: "Keshinu izimana lawaru ẹphe azụ bẹ ya te emebyishedu ẹphe; ya e-mechia
t'a anafụta ẹphe. Ya te eshihedu Shishaku l'ẹka tukoshi Jerúsalemu oke ẹhu-eghughu
iya.
8 Obenu l'ẹphe a-nọdu Shishaku l'ẹka; k'ọphu ẹphe a-maru iphe, dụ iche l'ojeru
yẹbedua ozi; l'ojeru ndu eze ndu alị ọdo ozi."
9 Ya ndono; Shishaku, bụ eze ndu Íjiputu abyatashia ọgu lẹ Jerúsalemu; bya evukoo
ẹku, nọ l'ụlo Ojejoje; mẹ ẹku, nọ l'ufu-eze. Yo vua iphemiphe ọbule; mbụ chịa chịa
iphe ono, eegudeje egbochita onwonye ono, Sólomọnu gude mkpọla-ododo kpụshia
ono.
10 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Réhobuwamu abya egude ope kpụshia iphe ono, eegudeje
egbochita onwonye ono ọdo gude dochia ẹnya iya ọphu; woru iya ye ndu ishi ndu
eche ọnu ẹke eeshije abahụ l'ufu-eze nche l'ẹka; t'ẹphe letaje iya ẹnya.
11 Yọ bụje teke eze eje l'ụlo Ojejoje; ndu nche ono aparu iphe ono, eegudeje
egbochita onwonye ono tsoru iya. Teke e metsuaru; ẹphe ewolata iya azụ bya edobe
l'ụlo-nche.
12 Ọ bụ teke ono, izimana laru Réhobuwamu azụ ono bẹ ẹhu-eghughu Ojejoje
ono lụfuru l'ẹke ọ nọ; k'ọphu bụ l'ẹ to mehedu iya t'ọ bụru kpurupyata; ọnodu
abyakwaphu bya adụ mma lẹ Júda.

Anwụhu Réhobuwamu

13 Eze, bụ Réhobuwamu akpọo onwiya l'ọ bụ abara lẹ Jerúsalemu; wata achịchi.
Iphe ọ gbaru bụ ụkporo afa ẹbo l'afa lanụ teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa iri
l'ẹsaa lẹ Jerúsalemu, bụ iya bụ mkpụkpu ono, Ojejoje fọtaru l'ikfu Ízurẹlu t'o buru
ono. Ẹpha nne iya bụ Neema; onye Amọnu.

---

* **12:3 12:3** Iphe ọ bụ bụ 1,200. † **12:3 12:3** Iphe ọ bụ bụ 60,000.

14 O meru iphe, dụ ẹji; kẹ l'ẹ to wotadu obu iya zibe l'ọcho Ojejoje.

Anwụhu Réhobuwamu
(1 Eze 14:29-31)

15 Iphe, Réhobuwamu mekotaru; shita l'ishi jeye l'alị b'e dekotaru l'ẹkwo Shemáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke; mẹ l'ẹkwo Ido, bụ onye aphụje àphù. Réhobuwamu yẹle Jeróbuwamu ta lụ-bubua ọgu alubu.
16 Réhobuwamu abya anwụhu lakfushia nna iya ẹphe. E lia ya lẹ Mkpụkpu Dévidi. Abíja, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abya abụru eze l'ọzori iya.

13

Abayíja bụ eze ndu Júda
(1 Eze 15:1-8)

1 L'afa, kwe eze Jeróbuwamu afa iri l'ẹsato, k'ọphu ọ wataru ọchi ndu Ízurẹlu bẹ eze Abíja wataru ọchi ndu Júda.
2 Ọ chịru afa ẹto lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Mikaya; nwatibe Yuriyẹlu kẹ Gíbiya.
Abíja yẹle Jeróbuwamu shi anọduje alụ ọgu.
3 Abíja abya atụgbua jeshia ọgu ono; chịta ndu sọja, dụ ụnu ụnu ugbo labụ l'ụkporo ụnu iri,* bụkota ndu ike dụ l'ọgu; bụru ndu sọja, a fọru afọfo. Jeróbuwamu achịta ndu nk'iya, dụ ụnu ndu sọja ugbo ụnu ise,† bụkwaphu ndu a fọru afọfo; ẹphe eje akwabẹru Abayíja k'ọgu ono.
4 Tọ dụ iya bụ; Abíja eje akfụ-koru lẹ Ugvu Zemarayimu; l'alị ugvu ugvu Ífuremu; kfushilahaa; sụ: "Nggụbe Jeróbuwamu; mẹ ndu Ízurẹlu l'unu ha; unu ngabẹ nchị-o!
5 ?Unu ta madụ lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu gudewa ọgba-ndzụ, ẹ-te nwedu l'o chihuru echihu woru ọbu eze ndu Ízurẹlu nụ Dévidi yẹle ndu eri iya.
6 Yọ bụru iya bẹ Jeróbuwamu Nébatu, bụ nwozi Sólomọnu Dévidi gbalihuru bya ekwefuru nnajiufu iya íkè.
7 Ụphodu ndu, bụ 'ọ-ga-lẹ-mkpa phẹ: mbụ ndu bụ ọ-la-l'iyi phẹ eje eswiphee ya mgburumgburu; kwefuru Réhobuwamu Sólomọnu íkè; teke Réhobuwamu bụkwaduru nwata nshịi; to nwe iphe, ọ mawaru; k'ọphu ọo-dụ ike kpọfu ẹphe l'ifu.
8 "Nta-a bụ iphe, unu tụberu bụ t'unu tso alị-eze Ojejoje ọgu; mbụ alị-eze ono, nọ l'ẹka ụnwu Dévidi ono. Unubẹdua dụ l'igwe; tẹmanu unu l'ụnwu oke-eswi mkpọla-ododo ono, Jeróbuwamu meshiru t'ọ bụru agwa unu ono atụko nọdu.
9 Ọlobu; ?tọ bụduna-a unu bẹ chịshiru ndu achịjeru Nchileke ẹja-a; mbụ ndu eri Érọnu; mẹ ndu Lívayi; unu egude ẹka unu dobe ndu egworu unu ẹja ẹge ono, ndu ọhodo emeje ono? Iphe, bụ onye gude oke-eswi yẹle ebyila ẹsaa bya tẹ ya swaa onwiya ẹja bẹ abụjewaru nụ onye egworu agwa ono, ẹ-ta adụdu iphe, ọ bụ ono ngwẹja.
10 "Obenu l'ayịbedua bụ Ojejoje bụ Nchileke nk'ayi; ayi ta hakwaa ya. Ayi nweru ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu eri Érọnu. Yọ bụru ẹphe l'ejeru Ojejoje ozi; ndu Lívayi anọdu l'eyetaru ẹphe ẹka.
11 Iphe bụ ụtsu; mẹ urẹnyashi, sweru esweswe bẹ ẹphe egwojeru Ojejoje ngwẹja-ukfuru; kpọo ínsẹnsu, eshi kwẹkwekwe ọku; bya edoo buredi, eedobeje l'ifu Nchileke l'eli teburu ono, e memaru emema ono. L'urẹnyashi bẹ ẹphe eyeje ọku l'urọku ono, a tukobeje l'iphe, e meru lẹ mkpọla-ododo, aatukobeje urọku ono. Ishi iya abụru l'ayịbedua eme iphe, Ojejoje, bụ Nchileke ayi chọru. Obenu l'unubẹdua bẹ pawaru Ojejoje haa.

---

* **13:3 13:3** Iphe ọ bụ bụ 400,000. † **13:3 13:3** Iphe ọ bụ bụ 800,000.

12 Nchileke bẹ swiru ayi eswiru. Ọo ya bụ onye ishi ayi. Ndu achịjeru iya ẹja bẹ
chịwa ụpyoku l'abya ogbu opu-ọgu l'ishi unu. Unubẹ ụnwu Ízurẹlu; unu be etsokwa
Ojejoje ọgu; mbụ Nchileke kẹ nna unu phẹ; kẹ l'ẹ tọo lakwaru unu."
13 Jeróbuwamu bẹ yefuhawaru ndu sọja iya; ẹphe esweta ndu Júda je ekeeru ẹphe
l'azụ; Jeróbuwamu phẹ anọdu ndu Júda l'ifu.
14 Ndu Júda abya aghaa ẹnya; phụ lẹ ndu ọhogu ono shi ẹphe l'ụzo ifu; shi ẹphe
l'ụzo azụ. Ẹphe araku Ojejoje; ndu achịjeru Nchileke ẹja eworu ụpyoku gbua.
15 Tọ dụ iya bụ; ndu Júda echia mkpu ọgu. Ẹphe echilephu mkpu ọgu ono; Nchileke
efefu Jeróbuwamu; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha l'ifu Abíja yẹle ndu Júda.
16 Ndu Ízurẹlu agbaaru ndu Júda ọso; Nchileke eworu ẹphe ye ndu Júda l'ẹka.
17 Abíja yẹle ndu nk'iya emekputa ẹphe; gbua ẹphe pyaapyaa; k'ọphu bụ lẹ ndu
ẹphe gburu egbugbu lẹ ndu sọja kẹ ndu Ízurẹlu bẹ dụ ụnu ugbo ụnu ụkporo ishingu
l'ụnu ụkporo labụ l'iri.‡
18 Tọ dụ iya bụ; a bya akapyabẹ ndu Ízurẹlu lẹ teke ono. Ndu Júda emekputa ẹphe;
kẹ l'ẹphe dakoberu Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ẹphe.
19 Abíja achịpyabe Jeróbuwamu; je anaa ya Bẹ́telu; mẹ edukfu edukfu, nọkota
iya nụ; yeru Jeshana; mẹ edukfu edukfu, nọkota iya nụ; yeru Efurọnu; mẹ edukfu
edukfu, nọkota iya nụ.
20 Jeróbuwamu ta dụhe ike nwetabaa ike ọdo l'oge kẹ Abíja. Ojejoje echigbua ya;
yọ nwụhu.
21 Obenu lẹ Abíja bya akabaa oshihu ike. Ọ lụru ụnwanyi iri l'ẹno; mụta ụkporo
ụnwegirima unwoke ẹbo; l'ụnwanyi iri l'ishingu.
22 Iphe ọdo, Abíja mekotaru: iphe, o meru; mẹ okfu, o kfuru b'e dekotaru l'ẹkwo
akọ onye nkfuchiru Nchileke, bụ Ido.

14

1 Tọ dụ iya bụ; Abíja anwụhu lakfushia nna iya phẹ. E lia ya lẹ Mkpụkpu Dévidi.
Esa, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze nọ-chia ẹnya iya. L'oge kẹ Ása bẹ alị ono
nọru afa iri lẹ nchị-odoo.

Ása bụ eze ndu Júda

2 Ása bẹ meru iphe, dụ mma; mẹ iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje, bụ Nchileke
iya.
3 O woshiru ẹnya ẹke eegwojeru agwa ndu ọhodo ẹja; woshia ẹke ono, aagwajẹ
iphe ono; bya akụpyashia mkpuma ono, e doberu nsọ ono; gbutsushikwaaphu itso
Ashera.
4 Yọ bya atụaru ndu Júda ekemu sụ t'ẹphe chọo Ojejoje; mbụ Nchileke kẹ nna ẹphe;
mẹ t'ẹphe meje ekemu iya mẹ iphe, ọ sụru tẹ eemeje.
5 O wofukwaruphu ẹke aagwajẹ iphe, nọkota lẹ mkpụkpu ndu Júda; mẹ l'ẹnya ẹke
aakpọje ínsẹnsu ọku, nọ iya nụ. Alị-eze ono anọo lẹ nchị-odoo teke ọochi.
6 Ọ kpụshiru mkpụkpu, a kpụ-phegbaaru mgburumgburu l'alị Júda; kẹ l'alị ono
nọ lẹ nchị-odoo. L'iphe, bụ afa ono l'ọ ha bẹ ọgu ta dakfutadu iya; kẹle Ojejoje meru
tẹ nchị dụ iya ndoo.
7 Yọ bya asụ ndu Júda: "Unu t'ẹphe kpụa mkpụkpu-a; t'o shihu ike; t'ẹphe gude
ụpho-mkpuma kpụ-pheta iya mgburumgburu; kpụshia ya ụlo-eli; yekota iya ọnu-
ọguzo; mẹ mgbọro-ígwè, ee-gudeje agbachi iya agbachi. Alị-wa bẹ bụkwadu nk'ẹphe;
kẹ l'ẹphe chọru Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; ẹphe achọo ya ẹge ono; yo mewaa to nwe
ẹke ọgu shiru dakfuta ẹphe keshinu ono." Ẹphe akpụa ya; yọ gaaru ẹphe.

‡ **13:17 13:17** Iphe ọ bụ bụ 500,000.

8 Esa bẹ nweru ndu sọja, shi l'ikfu Júda, dụ ụkporo ụnu unwoke ugbo iri l'ẹsaa
l'ụnu iri,* bụ ndu gudetsua eze iphe, eegudeje l'egbochita onwonye; mẹ arwa. O
nweru ndu sọja, shi l'ikfu Bénjaminu, dụ ụkporo ụnu unwoke ugbo ụkporo ụzo iri
l'ise.† Ẹphebedua apajẹ iphe, eegudeje egbochita onwonye kẹ nshịi; mẹ akfụ. Ẹphe
l'ẹphe ha bụkota ndu ike-ka-l'ọgu.

Ása mekputaru Zera

9 Ya ndono; onye Itiyópiya, eeku Zera abya achịta ụnukurunu ndu sọja byakfuta
ndu Júda ọgu; chịru ụgbo-ịnya, dụ ụkporo ugbo iri l'ise;‡ ẹphe awụa wuruta
Marésha.
10 Ása phẹ eje Zera phẹ ndzuta k'ọgu ono. Ẹphe abya akpọo k'ọgu ono lẹ nsụda
Zefata lẹ Marésha.
11 Ása abya akpọ-ku Ojejoje, bụ Nchileke iya; sụ iya: "Byiko Ojejoje; ẹ tọ dụhekwa
onye ọdo, dụ l'ọ bụ nggụbedua, bụ onye e-yetaru onye ike ta nọdu ẹka tẹ yẹle onye
ike nọ lụa ọgu. Yetanuru ẹphe ẹka; nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; kẹ l'ọo nggu
bẹ ẹphe dakoberu; yọ bụru ẹpha ngu bẹ ẹphe gude l'abakfube igweligwe ndu-a ọgu.
Nggụbe Ojejoje; ọ bụ nggu bụ Nchileke ẹphe; be kwekwa tẹ madzụ ka ngu ike."
12 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya emekputa ndu Itiyópiya ono l'ifu Ása yẹle ndu Júda.
Ndu Itiyópiya ono eye ọkpa l'ọso.
13 Ása mẹ ndu yẹle iya yị achịa ẹphe jeye lẹ Géra. E gbushia ndu Itiyópiya ono
jeye ọphu ọ dụdu onye e gbuphodoru. E gwee ẹphe arakabya l'ifu Ojejoje yẹle ndu
sọja iya. Ndu Júda egwoo iphe ẹphe ọphu, dụ egwu.
14 Ẹphe emebyishikota edukfu edukfu, nọ-pheru Géra mgburumgburu; kẹ lẹ Ojejoje
meru; egvu abya ẹphe l'ẹhu. Ẹphe akwaa iphe ndu ono l'ọkwata; kẹ l'iphe ee-gwota
egwota ha nshinu.
15 Ẹphe akwatsushikwaaphu ụlo-ẹ́kwà ndu eche atụru; kpụkoo atụru ẹphe l'igwe;
mẹ ịnya-ivu ẹphe. Ẹphe emetsua; latasha Jerúsalemu.

15

Iphe, Ása doziru edozi

1 Tọ dụ iya bụ; Ume Nchileke abya Azariya Odẹdu l'ẹhu.
2 Yọ lụfu jekfushia Ása je asụ iya: "Nggụbe Esa; unubẹ ndu Júda; mẹ ndu Bénjaminu
l'unu ha; unu ngabẹru iya nchị. Ojejoje a-tụkwaru íkè yeru unu; m'ọ -bụru l'unu tụru
íkè yeru iya. Unu -chọo ya bẹ unu a-chọ-vu iya. Ọle unu -haa ya; yọ haa unu.
3 O tewaru ẹnya teke ndu Ízurẹlu baberu ọkpobe Nchileke ẹja; tewa ẹnya, ẹphe
nweberu ndu achịjeru Nchileke ẹja, e-zi ẹphe iphe; tewa ẹnya, ẹphe nweberu ekemu,
achị ẹphe.
4 Ọle iphe bụ teke ẹphe nọ l'iphe-ẹhuka; ẹphe -ghakọbe lakfuta Ojejoje, bụ Nchileke
kẹ Ízurẹlu; mbụ chọo ya; b'ọ yetajeru ẹphe ẹka.
5 Teke ono b'ẹ to nwedu onye shi adụ-je ike oje ẹge dụ iya mma; t'iphe be eme iya;
kẹ l'iphe, bụ ndu bu l'alị ono nọlephu l'aghamẹhu.
6 Mba -lụfuta; yo jee etso mba ọphu ọgu; mkpụkpu eje etso mkpụkpu ibe iya ọgu;
kẹ lẹ Nchileke gude iphe-ẹhuka, dụ iche iche chibe ẹphe ọnu l'alị.
7 Ọlobu; unubẹdua; unu shihukpelekwaphu ike. T'ike ba agvụkwa unu; kẹ l'ozi,
unu jeru bẹ ee-bua unu nggo iya."
8 Ása anụtsulephu okfu ono, Azariya Odẹdu ziru ono; obu eshihu iya ike. Yọ bya
ewofukota ẹjo agwa, nọ l'alị Júda; mẹ l'alị Bénjaminu l'ọ ha; mẹ ndu ọphu nọ lẹ

* **14:8 14:8** Iphe ọ bụ bụ 300,000. † **14:8 14:8** Iphe ọ bụ bụ 280,000. ‡ **14:9 14:9** Iphe ọ bụ bụ 300.

mkpụkpu ono, ọ lụtakotaru l'ugvu ugvu alị Ífuremu ono. Yọ bya emekwazi ẹnya-ngwẹja Ojejoje, nọ l'ọnu ụlo Ojejoje ono.
9 Tọ dụ iya bụ; yọ chịkobe ndu Júda; mẹ ndu Bénjaminu l'ẹphe ha; mẹ ndu ọphu shi l'ikfu Ífuremu; mẹ ndu k'ikfu Manásẹ; mẹ ndu k'ikfu Símiyọnu; mbụ ndu ono, ẹphe l'iya bu ono; kẹ l'igweligwe ẹphe bẹ bukafuru lẹ Ízurẹlu; wụ-kfuta Ása l'ẹphe phụru lẹ Ojejoje, bụ Nchileke iya bẹ swiru iya nụ.
10 Ẹphe edzua lẹ Jerúsalemu l'ọnwa k'ẹto l'afa, kwe Ása afa iri l'ise, ọ wataru ọbu eze.
11 Ẹphe egwooru Ojejoje ẹja mbọku ono. Yọ bụru anụ, ẹphe kwaru l'ọkwata bẹ ẹphe gude gwoo ngwẹja ono: ụnu eswi l'ụkporo iri l'ise;* mẹ ụnu atụru iri l'ẹsaa l'ụkporo iri.†
12 Ẹphe agbaa ndzụ sụ l'ẹphe e-gude obu ẹphe l'ọ ha; mẹ ndzụ ẹphe l'ọ ha chọo Ojejoje, bụ iya bụ Nchileke kẹ nna ẹphe;
13 l'onye ta achọdu Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu bẹ ee-gbu egbugbu: nwata; l'ọgurenya; nwoke lẹ nwanyi.
14 Ẹphe egude oke olu tụa ụzu; gude ụpyoku; mẹ opu ribuaru Ojejoje nte.
15 Ndu Júda l'ẹphe ha etee ẹswa kẹ nte ono, ẹphe riru ono; kẹ l'ẹphe gude obu ẹphe l'ọ ha ria ya. Ẹphe akwata ọswa chọo Nchileke ọkpobe achọcho; chọ-vu iya. Ojejoje abya emee; nchị adụ ẹphe ndoo ẹka ẹbo-ẹbo.
16 Eze, bụ Ása anafụ nne iya, bụ Maaka ọkwa kẹ ọbu nne eze; kẹ l'o doberu ẹjo agwa, bụ Ashera. Esa egbutsushia itso Ashera ono; nyakwoshia ya ibiribe ibiribe; woru iya je akpọo ọku lẹ nggele Kídirọnu.
17 Ọ bụ oswi-okfu l'ẹ to wofugedu ẹke, aagwajẹ ẹja lẹ Ízurẹlu; obenu lẹ Ása bẹ obu gụru iphoro l'ẹke Ojejoje nọ jeye l'ẹge ọo-nọ-beru.
18 Yo wota iphe, nna iya doberu nsọ; mẹ iphe, yẹbedua doberu nsọ bya edobe l'eze-ụlo Nchileke; mbụ mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; mẹ iphe ndu ọdo.
19 Ọphu ọgu ta dabụa ọdo jeye l'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa iri 'ise; k'ọphu ọ wataru achịchi i.

16

Basha etso ndu Júda ọgu
(1 Eze 15:17-22)

1 Yo be l'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa iri l'ishingu; k'ọphu ọ dụberu bụru eze; Baasha, bụ eze ndu Ízurẹlu abya etso ndu Júda ọgu. Yo je akpụa mkpụkpu Ráma; yo shihu ike; k'ọphu bụ l'ẹ to kwedu t'o nweru onye e-shi l'ẹke iya kẹ Ása, bụ eze ndu Júda lụfu alụfu; m'ọ kwanu bahu abahụ.
2 Tọ dụ iya bụ; Ása ewota mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo, shi l'ẹku, nọ l'eze-ụlo Nchileke; mẹ ọphu, nọ l'ufu-eze wojeru eze ndu Áramu, bụ iya bụ Bénu-Hadadu lẹ Damásukọsu; bya asụ iya:
3 "Tẹ nggu l'iya tụgbanu bụru nanụ; ẹge ono, nna iya yẹle nna ngu shi tụgba ono. Lekwa mkpọla-ọcha yẹle mkpọla-ododo, ya wotaru ngu. Tụgbukwaa je emebyia atụgba ono, nggu lẹ Baasha, bụ eze ndu Ízurẹlu tụgbaru ono; k'ọphu ọo-parụ iya haa."
4 Tọ dụ iya bụ; Bénu-Hadadu anata iphe ono, eze, bụ Ása kfuru ono. Yo zifu ndu ishi ndu sọja iya; ẹphe ejeshia ọgu lẹ mkpụkpu, nọgbaa l'alị Ízurẹlu. Ẹphe alụta ndu Ịjọnu; lụta ndu Dánu; lụta ndu Ébẹlu-Memu; mẹwaru iphe, bụ mkpụkpu ẹke aakwakọbeje iphe l'alị Náfutali l'ọ ha.

* **15:11 15:11** Iphe ọ bụ bụ 700. † **15:11 15:11** Iphe ọ bụ bụ 7,000.

5 Baasha anụlephu iphe, meru nụ; parụ ọkpu mkpụkpu Ráma t'o shihu ike haa;
gwọbe ozi, o gude l'ẹka.
6 Ya ndono; eze, bụ Ása achịta ndu Júda l'ẹphe ha; ẹphe eje evua mkpuma yẹle
oshi ono, Baasha shi gude l'akpụ Ráma t'o shihu ike ono. Yọ bụru iya bẹ Esa gude
kpụa Géba; mẹ Mízupa; yo shihu ike.
7 Yọ bụru teke ono bẹ Hanani, bụ onye aphụje àphù byakfutaru Ása, bụ eze ndu
Júda bya asụ iya: "Keshinu ọphu i dakoberu eze ndu Sayiria; tị dakobe Ojejoje, bụ
Nchileke ngu; bẹ ndu sọja eze ndu Sayiria ono gbafụakwaru ngu l'ẹka.
8 Ndu Itiyópiya; mẹ ndu Líbiya; ?tọ bụdunua ẹphe chị ikpoto ndu sọja; chịru
igweligwe ụgbo-ịnya; mẹ ndu agba iya nụ byaru ngu ọgu. Ọbu; ?tọ bụdunua l'ị
dakoberu Ojejoje meru; yo woru ẹphe ye unu l'ẹka.
9 Ẹnya Ojejoje bụkwa o-jedzuru-ụwa. Ọonoduje l'achọ ndu woru obu ẹphe l'ọ ha
yeru iya t'o mee t'ẹphe kabaa oshihu ike. I mewaru umere onye eswe. Ọo ya bụ lẹ
tsube nta-a kwasẹru bẹ ọgu a-nọdu etso ngu."
10 Tọ dụ iya bụ; Ása avọru ọku ghụa ẹhu l'ẹke onye ono, aphụje àphù ono nọ; gude
iya tụ-chia l'ọka mkpọro; k'iphe ono, o kfuru ono. Yo nweru ndu ono ndu ọphu Esa
wataru ọkpa ẹhu lẹ teke ono.

Anwụhu Ása
(1 Eze 15:23-24)

11 Iphe, Ása mekotaru; shita l'ishi jeye lẹ ngvụcha b'e dekotaru l'ẹkwo ndu eze ndu
Júda; mẹ kẹ ndu Ízurẹlu.
12 Yọ bụru l'afa, kwe Ása ụkporo afa l'afa iri lẹ tete, k'ọphu ọ dụberu bụru eze;
bẹ iphe-ememe melahaaru iya l'ọkpa. Iphe-ememe ono abya aka njọ. Mbụkponu
teke ono, iphe ono eme iya ono b'ẹ tọ chọkwa Ojejoje. Yọ bụru ndu l'eme ọgvu b'ọ
chọ-chiaru t'ẹphe yeru iya ẹka.
13 Tọ dụ iya bụ; Ása abya anwụhu lakfushia nna iya phẹ. Yọ bụru l'afa, kwe iya
ụkporo afa labụ l'afa lanụ, k'ọphu, ọ wataru ọbu eze b'ọ nwụhuru.
14 Ẹphe elia ya l'ili, ọ tụru doberu onwiya lẹ Mkpụkpu Dévidi. Ẹphe eye iya l'igbe-
odzu, a wụru manụ, dụ iche iche, eshigbaa kwẹkwekwe. Ẹphe akpọbe ọku, enwu
phophopho gude kwabẹ iya ugvu.

17

Teke Jehoshafatu bụ eze ndu Júda

1 Tọ dụ iya bụ; Jehoshafatu Esa, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze l'ọzori iya. Yọ
bya emee onwiya; ike akabaa ya adụdu kẹ tẹ ya tso ndu Ízurẹlu ọgu.
2 Yo dokashia ndu sọja lẹ mkpụkpu, a kpụru; yo shihugbaa ike l'alị Júda; bya
edobe ọdu ọgu l'alị Júda; mẹ lẹ mkpụkpu mkpụkpu ndu Ífuremu, nna iya, bụ Ása
natakọtaru l'ọgu.
3 Ojejoje eswikpeleruphu Jehoshafatu eswiru; kẹ lẹ teke ọ wataru ọbu eze b'o tsoru
ụzo, ochechoroche iya, bụ Dévidi. Ẹ to tsodu ụzo Bálụ.
4 Ọ bụ Nchileke kẹ nna iya b'ọ tsoru; l'eme ekemu iya; ọphu o tsodu ẹka ndu Ízurẹlu.
5 Ọ bụ iya kparu iphe Ojejoje meru tẹ alị-eze ono ngụru angụru l'ẹka Jehoshafatu.
Ndu Júda l'ẹphe ha l'abyajẹ iya ọnu iphe; yọ bya enweru iphe nshinu; bụru onye
aakwabẹ ugvu.
6 O wofutaru obu iya dobe l'ẹke Ojejoje nọ. Ọdo abụru l'o wofuru ẹke aagwajẹ nte;
mẹ itso Ashera l'alị Júda.

7 Yo be l'afa, kwe iya afa ẹto, k'ọphu ọ dụberu bụru eze; yo zia ndu ishi ọru
iya, bụ Benuhayilu; Obedáya; Zekaráya; Netanẹlu; mẹ Mikaya; t'ẹphe je ozi iphe
lẹ mkpụkpu, nọkota l'alị Júda.
8 Ndu Lívayi, o yeru ẹphe bụ Shemáya; Netanaya; Zebadaya; Ásahẹlu; Shemi-
ramọtu; Jehonatanu; Adónija; Tobayija; mẹ Tobu-Adónija. Ndu ọphu bụ ndu achijeru
Nchileke ẹja bụ Elishama; waa Jehoramu.
9 Ẹphe ezikota iphe l'alị Júda; gude ẹkwo-ekemu Ojejoje ezi iya. Ẹphe ejekota
mkpụkpu, nọkota l'alị Júda ezi ẹphe iphe.
10 Iphe, bụ ndu eze ndu alị, bupheru ndu Júda mgburumgburu l'ẹphe ha awata
ọtsu Ojejoje egvu; k'ọphu bụ l'ẹphe te etsodu Jehoshafatu ọgu.
11 Ndu Filisutayịnu aharụ wotatsuaru Jehoshafatu iphe; gude mkpọla-ọcha tụru
ụtu nụ iya. Ndu Arabu kpụtaru iya ebyila, dụ ụnu iri lẹ tete l'ụkporo ise; mẹ mkpi,
dụ ụnu iri lẹ tete l'ụkporo ise.*
12 Jehoshafatu l'aka ike akaka l'eje; bya akpụshia ẹke edomije onwonye; kpụshia
mkpụkpu ẹke aakwakọbeje iphe l'alị Júda;
13 bya enweru ẹke ọokwakobeje iphe lẹ mkpụkpu, dụ iche iche, nọgbaa l'alị Júda.
O nwekwaruphu ndu sọja, bụ ndu ike-ka-l'ọgu lẹ Jerúsalemu.
14 Ọwaa ẹge e shi doo ẹphe l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu: L'ikfu Júda bẹ onye bụ onye ishi
ndu sọja, dụgbaa ụnu labụ l'ụkporo iri iri† bẹ bụ Aduna. Ndu sọja, ọochi dụ ụkporo
ụnu ndu sọja ugbo ụkporo l'iri l'ẹsaa l'ụnu iri.‡
15 Onye etsota iya nụ bụ onye ishi ndu sọja, bụ Jehohananu. Ndu sọja, yẹbedua
achị dụ ụnu ugbo ụnu l'ụkporo ụnu ugbo ụkporo iri l'ise.§
16 Onye ọphu tsotaru iya nụ abụru Amasáya Zikiri. Yẹbedua bẹ wofutaru onwiya
k'ojeru Ojejoje ozi. Ndu sọja, ọochi dụ ụnu ugbo ụnu l'ụkporo ụnu ise,* bụkota ndu
ike-ka-l'ọgu.
17 L'ikfu kẹ Bénjaminu bụ Eliyada, bụ onye ike dụ l'ọgu. Ndu sọja, yẹbedua achị
dụ ụnu ugbo ụnu l'ụkporo ụnu ise,† bụ ndu pagbaa ụta; mẹ iphe, eegudeje egbochita
onwonye.
18 Onye etsota iya nụ bụ Jehozabadu. Ndu sọja, yẹbedua achị dụ ụnu ugbo ụnu
l'ụkporo ụnu labụ l'ụnu iri.‡
19 Ndu ono bụ ndu ejeru eze ozi; a gụfukwa ndu ọphu eze doberu lẹ mkpụkpu, ọ
kpụru; yo shihugbaa ike l'alị Júda l'ọ ha.

18

Mikaya ekfu lẹ Éhabu a-la l'ọgu
(1 Eze 22:1-28)

1 Teke ono bẹ Jehoshafatu nwewaru iphe nshinu; bụru onye aakwabẹ ugvu. Yẹle
Éhabu agbaa ndzụ l'ẹphe a-nọdu alụgba nwanyi.
2 Yo be ujiku lanụ; Jehoshafatu ejeshia Saméríya ọji Éhabu. Éhabu egbushiaru
yẹle ndu yẹle iya yị atụru l'igwe; mẹ eswi; bya akwaru iya ye t'o je etso ndu Rámọtu
Gíledu ọgu.
3 Éhabu, bụ eze ndu Ízurẹlu asụ Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda: "?Ii-tsoru iya je ọgu
lẹ Rámọtu-Gíledu tọo?"
Jehoshafatu asụ iya: "Nggu l'iya bụ nanụ; ndu nke ngu mẹ ndu nk'iya abụru nanụ.
Nggu l'ẹphe a-tụko ẹka lụa ọgu ono."

---

* **17:11 17:11** Iphe ọ bụ bụ 7,700. † **17:14 17:14** Iphe ọ bụ bụ 1,000. ‡ **17:14 17:14** Iphe ọ bụ bụ 300,000.
§ **17:15 17:15** Iphe ọ bụ lẹ mbeke bụ 280,000. * **17:16 17:16** Iphe ọ bụ bụ 200,000. † **17:17 17:17** Iphe ọ bụ bụ 200,000. ‡ **17:18 17:18** Iphe ọ bụ bụ 180,000.

4 Obenu lẹ Jehoshafatu kfukwaru eze ndu Ízurẹlu ono; sụ iya: “T'o vukwaru ụzo
kpata Ojejoje ishi; maru iphe oo-kfu.”
5 Tọ dụ iya bụ; eze ndu Ízurẹlu abya achịkobe ndu nkfuchiru, dụ ụnu madzụ bya
ajịa ẹphe; sụ: “?Bụ t'ẹphe je etso ndu Rámọtu-Gíledu ọgu; tọo tẹ ya be jeshi?”
Ẹphe asụ iya: “Tụgbua jeshia; lẹ Nchileke e-woru-a mkpụkpu ono ye eze l'ẹka.”
6 Jehoshafatu abya ajịa; sụ: “?To nwehedu onye nkfuchiru Ojejoje ọdo, nọ l'ẹke-a
t'ẹphe jịtafuedu iya?”
7 Eze ndu Ízurẹlu asụ Jehoshafatu: “O nwefukwaaru onye lanụ, ẹphe e-shi l'ẹka
iya kpata Ojejoje ishi ọbu. Ọle onye ọbu dụkwa iya ashị; kẹ l'ẹ to okfujedu okfu ọma
l'ẹhu iya; gbahalẹphu ẹjo iya. Onye ọbu bụ Mikaya Imula.”
Jehoshafatu asụ Eze t'ẹ b'o kfushi ẹge ono.
8 Tọ dụ iya bụ; eze ndu Ízurẹlu abya ekua nwozi iya lanụ; sụ iya: “T'o je eduta
Mikaya Imula t'ọ bya nta-a nta-a.”
9 Ya ndono; eze ndu Ízurẹlu yẹle Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda ewotsuaru uwe-eze
ẹphe yee; sụgatsuaru l'aba-eze ẹphe l'ẹke eetsuje balị l'ọnu obu-edukfu Saméríya;
ndu nkfuchiru ono l'ẹphe ha anọdu ẹphe l'ifu l'ekfugbaa iphe, ẹphe ekfu.
10 Zedekaya Kenana bẹ metaru ụpyi ígwè l'asụje: “Ojejoje bẹ sụru agha: ‘Ọ bụ
l'ụpyi-a; bẹ ịi-sụ ndu Áramu jeye teke ẹphe a-lakọta l'iyi.’ ”
11 Olu ndu nkfuchiru ono l'ẹphe ha abụru iphe lanụ: “T'o je ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu;
je emekputa; kẹle Ojejoje e-woru-a mkpụkpu ono ye nggụbe eze l'ẹka.”
12 Tọ dụ iya bụ; nwozi ono, jeru oku Mikaya ono asụ iya: “Lenu; ndu nkfuchiru
ọphu; bẹ okfu ẹphe bụkwa nanụ. Ẹphe tụkokwa ekfu l'eze e-mekputa. Tẹ okfu nggu
l'ẹphe bụkwaru nanụ; kfukwaaru iya okfu, dụ mma.”
13 Mikaya asụ iya: “Kamẹnu; l'ọ kwa iphe, Nchileke kfuru iya; bẹ ya e-kfu.”
14 Mikáya abya ejerua k'eze; eze asụ iya: “Mikáya; ?Bụ t'ẹphe je ọgu lẹ Rámọtu-
Gíledu; tọo tẹ ya be ejeshi?”
Mikáya asụ: “Ngwaa; jenu je alụ-gbua; kẹ l'ee-woru-a ẹphe ye ngu l'ẹka.”
15 Eze abya asụ iya: “?Bụ ugbo ole bẹ ya a-rọkpo ngu t'i gude ẹpha Ojejoje ribuaru
iya angụ l'ẹ tọ dụdu iphe ọdo, ii-kfuru iya; gbahalẹphu oswi-okfu?”
16 Mikaya ekfulahaa; sụ: “Ya phụru ẹge ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha gbaru nanụ nanụ
l'ugvu l'ọ bụ atụru, ẹ-te enwedu onye nche. Ojejoje asụ: ‘Lẹ ndu-wa te nwedu onye
eleta ẹphe ẹnya. T'onyenọnu lakwaa l'ufu iya l'ẹhu-agu.’ ”
17 Eze ndu Ízurẹlu asụ Jehoshafatu: “?Ya te ekfuduru ngu l'ẹ tọ byadụ bya ekfu
iphe, dụ mma l'ishi iya; gbahalẹphu ẹjo iya?”
18 Mikaya ekfukpelekwaphu iphe, ookfu; sụ: “Ngwaa; ngabẹ nchị nụa iphe, Ojejoje
kfuru: Ya phụru Ojejoje l'ẹke ọono l'aba-eze iya; ndu sọja imigwe evudogbaa ya l'ẹka-
ụtara; mẹ l'ẹka-ibyita.
19 Ojejoje asụ ẹphe: ‘?Bụ onye bẹ e-deta Éhabu, bụ eze ndu Ízurẹlu t'o jeshia ọgu
lẹ Rámọtu-Gíledu; k'ọphu oo-je adaphuhu?’
“Onye ọwaa -lụfuta; yo kfua iphe lanụ; onye ọphu -lụfuta; yo kfua iphe ọdo.
20 E metsua; ume lanụ alụfuta bya evudo Ojejoje l'ifu; sụ: ‘Ọo yẹbedua bẹ e-je edeta
iya t'o je.’
“Ojejoje asụ iya: ‘?Nanụ ẹge ii-me iya?’
21 “Yọ sụ: ‘Lẹ ya e-je abụru nwa maa ntuphu-ire nọdu l'ọnu ndu nkfuchiru iya
l'ẹphe ha.’
“Ojejoje asụ iya: ‘Ii-deta iya-a; tụgbua je.’
22 “Ọo ya bụ lẹ Ojejoje yeekwaru nwa maa ntuphu-ire l'ọnu ndu nkfuchiru ngu-a.
Ojejoje kfuakwaru l'iphe, dụ ẹji a-dakfuta ngu nụ.”

23 Zedekaya Kenana akpịrita; weeru iya Mikaya l'ishi-nchị; sụ iya: "?Nanu ẹge Ume
Ojejoje shi lụfu iya l'ẹhu je ekfuru yeru nggụbedua?"
24 Mikaya asụ iya: "Lẹ mbọku, ọo-sa ngu l'ẹnya bụ mbọku ono, ii-je edomia
onwongu l'ime ime mkpura ono!"
25 Eze ndu Ízurẹlu abya asụ: "T'a kpụta Mikaya kpụ-jeru Amọnu, bụ ọ-chị-ọha
mkpụkpu; waa Jowashi, bụ nwatibe eze.
26 Unu sụ ẹphe l'eze sụru: 'T'a tuchia onye-wa l'ọka-mkpọro. T'ẹ b'ọ dụkwa iphe
ọdo, unu a-nụje iya; gbahaa buredi; mẹ mini jeye teke ya e-je ọgu ono; lata l'ẹhu-agu.'
"
27 Mikaya asụ: "I -lata l'ẹhu-agu; nggu amaru l'ẹ tọ bụdu Ojejoje bẹ shi iya l'ọnu
kfua okfu." Yọ bya asụ: "Unu tụbekwa nvọ l'okfu iya ono l'unu ha."

Éhabu ala l'ọgu
(1 Eze 22:29-35)

28 Tọ dụ iya bụ; eze ndu Ízurẹlu yẹle Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda atụgbua jeshia
ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu ọgu.
29 Eze ndu Ízurẹlu asụ Jehoshafatu: "Lẹ ya e-me onwiya t'ẹ ba ama onye ya bụ;
bahụ l'ọgu ono. Nggụbedua e-ye akpawuru uwe-eze ngu." Tọ dụ iya bụ; eze ndu
Ízurẹlu abya emee onwiya t'ẹ ba ma l'ọ bụ iya; ẹphe ejeshia ọgu ono.
30 Eze ndu Áramu kfuhawaru ndu ishi ụgbo-ịnya iya: "T'ẹ b'ọ dụkwa onye ọdo,
ẹphe e-tso ọgu ọdo: a gụfu eze ndu Ízurẹlu nwẹnkinyi iya."
31 Ndu ishi ụgbo-ịnya ono aphụlephu Jehoshafatu; sụ: "L'ọ kwa eze ndu Ízurẹlu
ndono!" Ẹphe aghazia t'ẹphe tso iya ọgu. Obenu lẹ Jehoshafatu chiru mkpu; Ojejoje
agbaaru iya mkpu. Nchileke emee ẹphe; ẹphe ahaa ya.
32 Ndu ishi ụgbo-ịnya ono abya amaru l'ẹ tọ bụdu eze ndu Ízurẹlu; ghazikwaa ọdo;
haa ya achịchi.
33 Yo nweru onye ọphu, agbalẹphu akfụ nk'iya l'iphe bụ ẹke ọ phụru; woru iya
gbaa eze ndu Ízurẹlu lẹ mgbaku ẹke ngwa-ọgu, ọ kwaru onwiya dzekfuru edzekfu.
Eze arashịaru onye angarụ iya ụgbo-ịnya; sụ iya: "Ghazia; pafụ iya l'ọgu-a; kẹ l'e
meruakwaru iya ẹhu ọkpobe emeru."
34 Ọgu ono ekpohu ọku mbọku ono. Eze ndu Ízurẹlu adakobe ụgbo-ịnya ono
adakobe; ẹphe lẹ ndu Áramu alụa ọgu ono jeye l'urẹnyashi. Ẹnyanwu arịbadelephu;
yọ nwụhu.

19

Mba, onye nkfuchiru Nchileke barụ Jehoshafatu

1 Tọ dụ iya bụ; Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda abya alaa nk'iya lẹ Jerúsalemu lẹ
chịriri-werere.
2 Jéhu Hanani, bụ onye aphụje àphù alụfu jeshia ya ndzuta. Yọ sụ Jehoshafatu:
"?Ọ gbarụ kẹ t'i yetaru onye iphe, dụ ẹji ẹka? ?Ọ gbarụ t'i yeru ndu kpọru Ojejoje
ashị obu? Keshinu ọphu i meru ẹge ono; bẹ oke ẹhu-eghughu, shi l'ẹke Ojejoje nọ
dakfutaakwaru ngu.
3 Ọbu l'o nwekwarua iphe, dụ mma, harụ nọdu ngu l'ẹhu; kẹ l'i wofukotaru itso
Ashera, nọkota l'alị-a; bya eworu obu ngu dobe l'ọcho Ojejoje."

Iphe, Jehoshafatu meziru emezi

4 Jehoshafatu bẹ buru lẹ Jerúsalemu; yo shi ẹke ono jetsua ọphu ndu nk'iya; mbụ
ndu bu tsube lẹ Besheba jeye l'ugvu ugvu alị Ífuremu; je emee ẹphe; ẹphe abụru ndu
kẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ẹphe ọdo.

5 Yo dokota ndu ọgbo ikpe lẹ mkpụkpu, a kpụkotaru; yo shihu ike l'alị Júda;
dobegbaa ẹphe lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu.
6 Yọ sụ ndu ọgbo ikpe ono: "Unu kwabẹkwa ẹnya l'iphe, unu eme; kẹ l'ẹ tọ bụkwa
madzụ bẹ unu ekperu ikpe; l'onye unu ekperu iya kwa Ojejoje, bụ onye ono, anọduje
swiru unu l'ikpe, unu ekpe ono.
7 Nta-a bụkwa t'unu tsụ Ojejoje egvu; unu akwabẹ ẹnya l'iphe, unu eme; kẹle
Ojejoje, bụ Nchileke ayi bẹ ẹka iya ta dụkwa l'ẹjo ikpe; to ole madzụ ẹnya l'ifu; tọ na
ẹka-azụ."
8 Lẹ Jerúsalemu bẹ Jehoshafatu hakwarụphu dobe ndu Lívayi; ndu achịjeru
Nchileke ẹja; mẹ ndu ishi l'ẹnya-ufu ẹnya-ufu t'ẹphe kpeje ikpe Ojejoje; mẹ t'ẹphe
doshije okfu. Yọ bụru lẹ Jerúsalemu bẹ ẹphe bu.
9 Yo kfushiaru iya ẹphe ike; sụ: "Unu gudeje ọtsu Ojejoje egvu; mẹ ovudoshi ike
l'iphe unu kfuru; gude obu unu l'ọha l'eme iya.
10 Iphe, bụ okfu, ụnwunna unu phẹ shi lẹ mkpụkpu, ẹphe bu wotaru unu t'unu
doo; m'ọ bụ okfu l'e gburu ọchi; ọdo okfu, laru l'ekemu; m'ọ bụ l'ọo k'iphe, e kfuru;
m'ọ k'iphe, a tọru ọkpa iya; m'ọ bụ kẹ ome-l'alị; unu lọje-e ẹphe ẹka lẹ nchị k'ọphu
ẹphe te emetadu iphe, ikpe a-nma ẹphe l'ifu Ojejoje. Ọdumeka bẹ oke ẹhu-eghughu
Ojejoje a-dakfutakwa unu l'ụnwunna unu ono. Ono bụ ẹge unu e-me iya ndono; tẹ
ikpe ba anma unu.
11 "Ọo Amaríya, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja a-bụru onye ishi unu l'iphe,
eeme ala lẹ kẹ Ojejoje. Zebadaya Ishimẹlu, bụ ọ-chị-ọha ikfu Júda a-bụru onye ishi
l'iphe, eeme ala lẹ k'eze. Ndu Lívayi a-bụru ndu ishi unu. Tẹ obu shihukwa unu ike
l'iphemiphe ọbule, unu eme. Tẹ Ojejoje swikwaru ndu eme iphe, vudo nhamụnha."

20

Jehoshafatu alụ-gbu ndu Móabu; mẹ ndu Amọnu

1 E metsua; ndu Móabu; ndu Amọnu; mẹ ụphodu lẹ ndu Meyuni abya etso
Jehoshafatu ọgu.
2 Yo nweru ndu bya ekfuaru Jehoshafatu: "Lẹ ndu awụ abyakwuta iya ọgu hakwa
nshinu. L'ẹphe shikwa Édọmu l'azụ eze ẹnyimu azụ iya ọphu. L'ẹphe nọokwa lẹ
Hazazọnu Táma, bụ iya bụ Ẹnu-Gedi."
3 Egvu abya Jehoshafatu l'ẹhu; yo kfua ya kepyaa ya akụ; lẹ ya a-chọ ifu Ojejoje. Yọ
raa ya arara t'a swịa aswịswi l'alị Júda gbaa mgburumgburu.
4 Ndu Júda l'ẹphe ha abya edzua t'ẹphe rọo Ojejoje t'o yeru ẹphe ẹka. Ẹphe shi
l'iphe, bụ edukfu Júda bya t'ẹphe rọo Ojejoje.
5 Tọ dụ iya bụ; Jehoshafatu abya evudo edzudzu ọha ndu Júda ono l'ifu; mẹ ndu
Jerúsalemu ono, dzuru l'ifu ogbodufu ọphungu eze-ụlo Nchileke ono;
6 sụ: "Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ayi phẹ! ?Tọ bụdu nggu bụ Nchileke
l'imigwe? ?Tọ bụdu nggu bụ ishi alị-eze, nọ l'iphe bụ mbakeshi tọo? Ike; mẹ ọkpehu
bụ l'ẹka ngu b'ọ nọkota; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu onye, ha kẹ tẹ ya kpọfu ngu l'ifu.
7 Nggụbe Nchileke ayi! ?Tọ bụdunua nggụbedua bẹ chịfuru ndu shi buru l'alị-a lẹ
ndibe ngu; mbụ ndu Ízurẹlu bataru; bya eworu alị-a nụ ndu eri Ébirihamu, bụ ọnya
ngu t'ọ bụru nk'ẹphe gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
8 Ẹphe buwa iya ebubu; nọduwa iya; kpụaru ngu ụlo-nsọ, bụ ẹke ii-buru; bya
ekfua; sụ:
9 'L'ọ -bụru l'iphe-ẹhuka dakfutaru ẹphe; m'o -ruhuru; ọ -bụru ọgu; m'ọ bụ l'ịi-nụ
ẹphe aphụ; m'ọ bụ ẹjo iphe-ememe; m'ọ bụ ẹjo-ẹgu byaru; bẹ ẹphe e-vudo ngu l'ifu
l'ifu ụlo-a, vu ẹpha ngu-a; raku ngu; k'iphe-ẹhuka, byaru ẹphe; l'ịi-nụa olu ẹphe;
dzọo ẹphe.'

10 “Lewaru unwoke ndu Amọnu; ndu kẹ Móabu; mẹ ndu kẹ ugvu ugvu alị Séyi;
mbụ ndu ono, ẹ ti kwedu tẹ ndu Ízurẹlu lụta l'alị ẹphe teke ono, ẹphe shi lẹ Íjiputu
lụfuta ono. Ndu Ízurẹlu agbangoo ẹphe; haa ẹphe emebyishi.
11 Lewaru l'ọo iphe, ẹphe gude akfụ ẹphe ụgwo iya bụ l'ẹphe abya ẹphe achịfu
l'iphe, ẹphe nwe enwenwe; mbụ l'alị-a, ị nụru ẹphe t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe-wa.
12 Nggụbe Nchileke ayi; gwanụa ẹphe ọchi. Ishi iya abụru; l'ayi ta adụkwa ike
ojekfu mkporo-ọha-a, eze gidigidi l'abyaru ayi ọgu ẹge-a. Ayi ta makwa iphe, ayi
e-me. Ọ kwa nggu; bẹ ayi chịru ẹnya dzeeru.”
13 Ndu Júda l'ẹphe ha; ẹphe l'unyomu ẹphe; mẹ ụnwegirima ẹphe; mẹ ndu ọphu
hagbaa nwanshị abya atụko vudo Ojejoje l'ifu.
14 Ya ndono; Ume Ojejoje abya Jazẹlu l'ẹhu l'edzudzu ọha ono. Jazẹlu bụ nwatibe
Zekaráya; Zekaráya abụru nwatibe Benáya; Benáya abụru nwatibe Jeyẹlu; Jeyẹlu
abụru nwatibe Mataníya. Jazẹlu ono bụ onye Lívayi; bụru onye eri Ásafu.
15 Yọ sụ: “Unu ngabẹ nchị; unubẹ ndu Júda; mẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu; mẹ eze, bụ
Jehoshafatu. Ọwaa bụ iphe, Ojejoje ekfu: ‘Unu ba atsụshi egvu; ọphu ike agvụkwa
unu l'okfu igweligwe ndu-a; kẹ l'ọgu ono ta bụkwa unu a-lụ iya; ọo Nchileke a-lụru
iya unu.
16 Unu gbeshi echile jekfu ẹphe ọgu. Ẹphe e-shi ụzo iya k'ugvu Zizu abya; ẹke unu
a-phụ ẹphe bụ l'ishishi nsụda k'ụzo echi-ẹgu Jeruwẹlu.
17 Unubẹdua l'onwunu te ejekwaru ọlu ọgu. Teke unu dozitsuaru onwunu; unu
vudo nwandoo; phụ ẹge Ojejoje e-shi dzọfuta unubẹ ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu.
Unu ba atsụshi egvu; ọphu obu 'echifukwa unu echifu. Teke o beru echile; unu jekfu
ẹphe; Ojejoje e-swiru-a unu eswiru.’ ”
18 Tọ dụ iya bụ; Jehoshafatu abya ebyishi ikpere; woru ifu kpube l'alị. Ndu Júda
l'ẹphe ha; mẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu atụko l'ẹphe ha ebyishikota ikpere; kpube l'ifu
l'alị; balahaarụ Ojejoje ẹja.
19 Ndu Lívayi, bụ ndu ọphu shi l'eri Kohatu; mẹ ndu ọphu shi l'eri Kora awụ-lihu
l'atụ ụzu gude l'aja Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu ajaja.
20 Yo be l'ọnmewa ụtsu; ẹphe agbalihu jeshia echi-ẹgu Tékowa. L'ẹphe eje bẹ
Jehoshafatu vudo evudo; sụ: “Unu nụkwa iphe, ya ekfu; unubẹ ndu Júda; mẹ ndu bu
lẹ Jerúsalemu! Unu kweta kẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu; k'ọphu unu a-ngụru angụru.
Unu ekweta iphe, ndu nkfuchiru iya ekfu; k'ọphu iphe a-nọdu ajahụru unu.”
21 Jehoshafatu ejekfutsua ndu madzụ idzu; bya atụa ẹka lẹ ndu a-gụru Ojejoje egvu;
mbụ ndu a-nọdu aja iya ajaja; yee uwe, dụ nsọ vutaru ndu sọja ono ụzo; l'asụje:
“Unu kele Ojejoje ekele;
kẹle n-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.”
22 Ẹphe awatalẹphu ọzu egvu; l'aja Ojejoje ajaja; Ojejoje eworu ndu sọja dobe t'ẹphe
keeru ẹphe; shi ẹge ono tso ndu Amọnu; ndu Móabu; mẹ ndu ugvu ugvu alị Séyi ono
ọgu, bụ iya bụ ndu ono, byakfutaru ndu Júda ọgu ono. E mekputa ẹphe.
23 Ndu Amọnu; mẹ ndu Móabu ezelihu wụpyabe ndu k'ugvu ugvu alị Séyi; mee
ẹphe; ẹphe abụru kpurupyata. Ẹphe egbushigelephu ndu k'ugvu ugvu alị Séyi ono;
gbushilahaa onwẹphe.
24 Ndu Júda abya erua l'ẹke eeshije lee ẹnya l'echi-ẹgu; ẹphe abya elee ẹnya l'ụzo
ẹke igweligwe ndu ono kụru. Iphe, ẹphe phụru abụru odzu, dabugbaaru l'alị; ọphu
ọ dụdu m'ọo onye lanụ, nahụru nụ.
25 Tọ dụ iya bụ; Jehoshafatu yẹle ndu nk'iya awụru jeshia ogwo iphe ndu ono; je
asụ-vu igweligwe eswi; mẹ iphe, bụ 'agụta agụta k'ẹkwa; mẹ iphe, vugba oke aswa;
mbụ iphe, kariru k'ọphu ẹphe e-gwotakota iya. Ọkwata ono bẹ hatabe nshinu; k'ọphu
ẹphe gworu iya ujiku ẹto.

26 Yo be lẹ mbọku ọphu kwe iya ẹno; ẹphe edzukota lẹ nsụda Beraka; nọdu l'ẹke
ono jaa Ojejoje ajaja. Ọo ya meru; ẹphe ekulaha ẹke ono nsụda Beraka jeye ntanụ.
27 Tọ dụ iya bụ; ndu Júda l'ẹphe ha; mẹ ndu Jerúsalemu atụko latashia Jerúsalemu.
Yọ bụru Jehoshafatu bụ onye ishi ẹphe. Ẹphe egude ẹhu-ọtso-ẹna awụ ala; kẹle
Ojejoje bẹ mewaru t'ẹphe tụru okokooko kpua ndu ọhogu ẹphe.
28 Ẹphe awụbata lẹ Jerúsalemu; l'akpọ une; l'akpọ ogumogu; l'egbu ụpyoku gude
abahụ l'ụlo Ojejoje.
29 Iphe, bụ ndu eze alị ọdo l'ẹphe ha atsụlahaa Ojejoje egvu; teke ẹphe nụleruphu
lẹ Ojejoje tsoru ndu ọhogu ndu Ízurẹlu ọgu.
30 Tọ dụ iya bụ l'alị-eze Jehoshafatu daa jii; kẹle Nchileke iya bẹ meru t'ọ ngụa mini
kobe okoro l'ẹkemeke.

Mkpọ-chi ishi ọchichi Jehoshafatu
(1 Eze 22:41-50)

31 Ya ndono; Jehoshafatu abụru eze ndu Júda. Iphe ọ gbaru bụ ụkporo afa l'afa iri
l'ise teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo afa l'afa ise lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya
bụ Azuba Shilihi.
32 O tsoru ụbeka nna iya, bụ Ása; to nwe ẹke ọ hasweru ọkpa. O meru iphe, vudo
nhamụnha l'ẹnya Ojejoje.
33 Ọbu l'ẹ to wofudu ẹke aagwajẹ iphe; ọphu ndu Júda 'edobedu obu ẹphe l'ẹke
Nchileke kẹ nna ẹphe nọ.
34 Iphe ọdo, Jehoshafatu mekotaru; shita l'ishi jeye lẹ ngvụcha b'e dekotaru l'ẹkwo
iphe, meru nụ l'oge Jéhu Hanani; mbụ ọphu e deru l'ẹkwo ndu eze ndu Ízurẹlu.
35 E metsua; Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda yẹle Ehezáya, bụ eze ndu Ízurẹlu atụgba;
mbụ onye ono, meru ẹjo iphe ono.
36 Yẹle iya bẹ tụgbaru kpụshia ụgbo-mini, a-nọdu eje Tashishi. Yọ bụru lẹ Ezeyọnu-
Géba bẹ ẹphe nọdu kpụshia ụgbo-mini ono.
37 Tọ dụ iya bụ; Eliyéza Dodavahu kẹ Marésha abya ekfuru yeru Jehoshafatu; sụ
iya: "Keshinu ọphu nggu lẹ Ehezáya tụgbaberu bẹ Ojejoje a-tụko iphe, i mekotaru
mebyishikota." Ụgbo ono ekpukota; to jehe Tashishi ono.

21

Jehoramu bụ eze ndu Júda
(2 Eze 8:17-24)

1 Tọ dụ iya bụ; Jehoshafatu abya anwụhu lakfushia nna iya phẹ. E lia ya l'ẹke e
liru nna iya phẹ lẹ Mkpụkpu Dévidi. Jehoramu, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze
l'ọzori iya.
2 Jehoramu bẹ nweru unwunne iya ndu kẹ unwoke, bụkwaphu ụnwu Jehoshafatu.
Ẹpha unwunne iya ono bụ: Azaríya; Jehiyẹlu; Zekaráya; Azaríya; Máyikelu; mẹ
Shefatíya. Ẹphe l'ẹphe ha bụkota ụnwu Jehoshafatu, bụ eze ndu Júda.
3 Nna ẹphe; bẹ nụru ẹphe igweligwe mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; mẹ iphe,
vugbaa oke aswa; bya anụkota ẹphe mkpụkpu, a kpụgbaaru; yo shihu ike l'alị Júda.
Yo woru alị-eze ono nụ Jehoramu; kẹ l'ọo ya bụ ọkpara iya.
4 Teke Jehoramu bya abụru eze; chịlahaa alị-eze nna iya; mbụ teke ọ kpọru l'ọ
bụ abara; b'o gude ogu-mbeke tụko unwunne iya gbushikota l'ẹphe ha; hakwarụphu
ndu ishi ndu Ízurẹlu gbushia.
5 Jehoramu bẹ nọwaru ụkporo afa l'afa iri l'ẹbo teke ọ wataru ọbu eze. Iphe, ọ
chịru abụru afa ẹsato lẹ Jerúsalemu.

6 O tsoru ụbeka ndu eze ndu Ízurẹlu; mee ẹge ndibe Éhabu meru; kẹ l'ọ lụru
nwatibe Éhabu. O meru iphe dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje.
7 Ọbu lẹ Ojejoje gude kẹ ndzụ, yẹle Dévidi gbaru haa ọnu-ụlo Dévidi; to mebyishi
iya; kẹ l'o kweru iya ụkwa l'ụnwu iya; mẹ awa iya ta byadụ bya achị-buhu achịchi
gbururu jeye lẹ gbururu.
8 L'oge kẹ Jehoramu bẹ ndu Édọmu kwefuru íkè l'ẹphe ta anọduhedu lẹ mkpuli
ọchichi ndu Júda. Ẹphe edobe eze nk'ẹphe, bụ onye a-bụru ẹphe ishi.
9 Tọ dụ iya bụ; Jehoramu achịta ndu ishi ndu sọja iya; mẹ ụgbo-ịnya iya l'ọ ha
gbakfushia ndu Édọmu. Ndu Édọmu abya agbaa yẹle ndu ishi ụgbo-ịnya iya ono
mgburumgburu. Yo be l'ẹnyashi; Jehoramu phẹ ezelihu je egbushia ndu Édọmu ono.
10 Yọ bụru ẹge ndu Édọmu kwefuru íkè l'ọchichi ndu Júda ndono jeye ntanụ. Teke
ono kwaphu bẹ ndu Libina kwefuru ọchichi ndu Júda íkè; kẹle Jehoramu gwọberu
Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna iya phẹ.
11 Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ Jehoramu mekotaru ẹke, aagwajẹ iphe l'ugvu ugvu alị
Júda. Yo mee tẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu melahaa ghẹleghelegheleghele; duswekwaaphu
ndu Júda ụzo.

Ozi, Elayija ziru Jehoramu

12 Tọ dụ iya bụ; ẹkwo, shi Elayija, bụ onye nkfuchiru Nchileke l'ẹka abya erua
Jehoramu ẹka. Ẹkwo ono sụru:
"Ọwaa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ngu Dévidi kfuru: 'Keshinu ọphu ẹ tii
tsodu ụbeka nna ngu, bụ Jehoshafatu; tii tso kẹ Ása, bụ eze ndu Júda;
13 yọ bụ-chiaru ụbeka ndu eze ndu Ízurẹlu b'i tsoru; bya emee tẹ ndu Júda; mẹ
ndu Jerúsalemu melahaa ghẹleghelegheleghele; ẹge ono, ndibe Éhabu meru ono; bya
egbushikwaaphu unwunne ngu, bụ ndibe nna ngu phẹ; mbụ ndu ono, ka ngu mma
ono;
14 bụkwa t'i lekwa-a lẹ Ojejoje e-gude oke mkpamẹhu daa ndibe unu ẹka; mẹ
ụnwegirima unu; mẹ unyomu unu; mẹ ẹku unu l'ọ ha.
15 Nggụbedua l'onwongu bẹ ẹjo ome-l'ẹhu a-dakfuta; mbụ ẹjo o-me-l'ẹhu, a-nọdu
eme ngu l'ẹpho. Ẹhu ono e-mee ngu jeye teke akụru-ẹpho ngu a-wụfuta.' "

Anwụhu Jehoramu

16 Ya ndono; Ojejoje abya akpalia ndu Filisutayịnu; mẹ ndu Arabu, bụ iya bụ ndu
ono, bunyabe ndu Itiyópiya ono; Jehoramu adụ ẹphe ashị.
17 Ẹphe abya ọgu l'alị Júda; zebata l'alị ono; vukota iphemiphe ọbule, ẹphe phụru
l'ufu-eze; kpụkoo ụnwu iya unwoke; mẹ unyomu iya; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu nwatibe
iya kẹ nwoke, a harụ; gbahaa Ehezáya, bụ onye ọphu katsụkpo ọburu nwata l'ụnwu
iya ndu k'unwoke.
18 Iphemiphe ono emetsulephu; Ojejoje abya alọru o-me-l'ẹhu, bụ 'agwọta agwọta
ye Jehoramu l'ẹpho.
19 Afa labụ eswelephu k'ọphu ome-l'ẹhu ono byaru iya; akụru-ẹpho awụfuta iya.
Yọ taa kpọkpokpo nwụhu. Ọphu ndibe ẹphe 'akpọbedu ọku gude kwabẹ iya ugvu;
ẹge a kpọberu nna iya phẹ.
20 Iphe Jehoramu gbaru bụ ụkporo afa l'afa iri l'ẹbo teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa
afa ẹsato lẹ Jerúsalemu. Ọ nwụhuru; tọ dụ onye yọru ọshi iya. E liru ya lẹ Mkpụkpu
Dévidi; ọle ẹ te lidu iya l'ili ndu eze.

22

Ehezáya bụ eze ndu Júda
(2 Eze 8:25-29; 9:21-28)

1 Tọ dụ iya bụ; ndu Jerúsalemu emee Ehezáya, bụ iya kagee ọbuta nwata l'ụnwu
Jehoramu eze l'ọzori nna iya; kẹle ndu ọ-lụa-ọlaa yẹle ndu Arabu, yị wụbata l'ọdu
ọgu ono tụkowa ụnwu nwoke ono ndu ọphu bụwa ọgurenya; gbushikota. Tọ dụ iya
bụ; Ehezáya Jehoramu awata ọchi ndu Júda.
2 Iphe Ehezáya gbaru bụ ụkporo afa l'afa labụ teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa
lanụ lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Atalaya; nwanwa Omuri.
3 O tsokwaruphu ụbeka ndibe Éhabu; kẹle nne iya bẹ kpọ-ziru iya ụzo t'o mee ẹjo
iphe.
4 O meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje; ẹge ono, ndibe Éhabu meru ono; kẹ l'ẹphe kpọ-
zilahaaru iya ụzo; lẹ nna iya nwụhutsuaru; shi ẹge ono lọru iya ye t'ọ laa l'iyi.
5 O tsoru ụzo, ẹphe kpọ-ziru iya; je etsoru Joramu Éhabu, bụ eze ndu Ízurẹlu; ẹphe
eje etso Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu ọgu lẹ Rámọtu-Gíledu. Ndu Áramu ono emerua
Joramu ẹhu.
6 Yọ latashia Jézerilu t'ọ nọdu nyaa iphe ono, ndu Áramu mekaru iya lẹ Ráma teke
ono, ẹphe tsoru Hazẹlu, bụ eze ndu Áramu ọgu ono.
Ehezáya Jehoramu, bụ eze ndu Júda ejeshia ọji Joramu Éhabu lẹ Jézerilu k'iphe
ono, e mekaru iya ono.

Jéhu egbu Ehezáya

7 Yọ bụru Nchileke b'o shi l'ẹka tẹ Ehezáya je ọji Joramu; k'ọphu oo-shi ẹge ono
daa. Ehezáya abya erua ẹke ono yẹle Jehoramu eje etsokfuru Jéhu Nimishi; mbụ
onye ono, Ojejoje wụru manụ t'o gbushigee ndibe Éhabu ono.
8 Yọ bụru teke Jéhu agwa ndibe Éhabu ọchi; b'ọ phụru ndu ishi ndu Júda; mẹ ụnwu
nwunne Ehezáya, bụ ndu ejeru Ehezáya ozi; tụko ẹphe gbushikota.
9 Yọ wata ọchokashi Ehezáya. E je gude iya l'ẹke o domiru onwiya lẹ Saméríya;
kpụru iya kpụ-jeru Jéhu. E woru iya gbua. E liru iya elili; kẹ l'ẹphe sụru l'ọ bụ
nwatibe Jehoshafatu, bụ onye ono, gude obu iya l'ọ ha chọo Ojejoje ono. To nwehe
onye ọdo, shi l'ụlo Ehezáya, a-dụ ike bụru ishi l'alị-eze ono.

Atalaya yẹle Jowashi
(2 Eze 11:1-3)

10 Ya ndono; Atalaya, bụ nne Ehezáya aphụlephu lẹ nwatibe iya nwụhuwaru; yọ
gbalihu je atụko ndibe ndu eze, shi l'ọnu-ụlo Júda gbushikota l'ẹphe ha.
11 Ọbu lẹ Jehosheba, bụ nwatibe eze Joramu kẹ nwanyi zitaru Jowashi Ehezáya
l'ụnwu eze ono, eeme t'e gbushigee ono; je edomia yẹle onye ehe iya nụ je l'ime ụlo
l'ime mkpura. Ọ bụ ẹge ono bẹ Jehosheba, bụ nwatibe eze Joramu kẹ nwanyi; mbụ
nyee Jehoyada, achịjeru Nchileke ẹja shi domia Jowashi l'ẹka Atalaya; to gbu iya; kẹle
Jehosheba bụ nwunne Ehezáya kẹ nwanyi.
12 E domiru iya; ẹphe l'iya anọo l'eze-ụlo Nchileke afa ishingu; Atalaya l'achị l'alị
ono.

23

E kwefuru Atalaya íkè
(2 Eze 11:4-16)

1 Yo be l'afa k'ẹsaa; Jehoyada abya akaa obu. Yẹle ndu ishi, achịgbaa ụkporo ndu
sọja ise ise eworu ndzụ gbaa; mẹ Azaríya Jerohamu; Ishimẹlu Jehohananu; Azaríya
Óbẹdu; Maaseya Adaya; mẹ Elishafatu Zikiri.
2 Ẹphe atụko alị Júda jegbaru; je ekukota ndu Lívayi, bu lẹ mkpụkpu, nọkota l'alị
Júda l'ọ ha; kua ndu ishi l'ẹnya-ufu ẹnya-ufu ndu Ízurẹlu. Ẹphe edzua lẹ Jerúsalemu.
3 Eze waa edzudzu ọha ono l'ẹphe ha anọdu l'eze-ụlo Nchileke ono gbaa ndzụ.

Jehoyada abya asụ ẹphe: “Unu lekwa nwatibe eze! Ọo ya a-nọdu achị; ẹge ono,
Ojejoje kfuru iya l'ẹhu ụnwu Dévidi ono.
4 Ọwaa iphe, unu e-me ndọ-ọ: Unubẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi
ono, anọje lẹ nche mbọku ọtu-ume ono; tẹ nkere-ẹto unu cheje ọnu-ọguzo nche;
5 nkere-ẹto ọdo eche ufu-eze; nkere-ẹto ọdo eche Ọnu-ọguzo Ọkpa-ụlo. Ndu ọphu
l'ẹphe ha a-nọdu l'echi ogbodufu eze-ụlo Nchileke.
6 T'ẹ b'ọ dụkwa onye e-je ọbahu l'eze-ụlo Nchileke; gbahalẹphu ndu achịjeru
Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi, bụ ndu eje ozi. Ọ bụ ẹphe bụ ndu a-bahụje iya nụ
nwẹnkinyi; kẹ l'ẹphe dụ nsọ. Obenu lẹ ndu ọphu a-kwabẹje ẹnya l'iphe, Ojejoje sụru
t'a kwabẹ ẹnya.
7 Ndu Lívayi a-nọ-phee eze mgburumgburu. Onyenọnu; yọ paru ngwa-ọgu iya
l'ẹka. Iphe, bụ onye bahụru l'eze-ụlo ono bẹ ee-gbu egbugbu. Iphe bụ ẹke eze eje;
unu eswiru iya eswiru.”
8 Ndu Lívayi ono; mẹ ndu Júda l'ẹphe ha atụko iphe, bụ iphe ono, Jehoyada, bụ
onye achịjeru Nchileke ẹja sụru t'ẹphe mee ono mee. Onyenọnu achịta ndu nk'iya;
mbụ ndu nọ lẹ nche lẹ mbọku ọtu-ume; mẹ ndu ọphu shi lẹ nche alụfuta mbọku
ọtu-ume ono; kẹle Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja ta dụdu ọgbo ọphu ọ
hawaru t'ẹphe la.
9 Tọ dụ iya bụ; Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja abya achịta ara; mẹ iphe,
eegudeje egbochita onwonye ọphu ha nshinu mẹ kẹ nshịi ono, shi bụru kẹ Dévidi
ono; mbụ ndu onanu, e doberu l'eze-ụlo Nchileke ono; woru keshiaru ndu ishi ndu
sọja ụkporo ise ise ono.
10 Yo woru ndu Júda l'ẹphe ha kpọo giriri; ẹphe apagbaaru ngwa-ọgu ẹphe l'ẹhu
l'ẹhu; vudo gbaa eze mgburumgburu lẹ mgboro ẹnya-ngwẹja; shita l'ụzo ọhuda eze-
ụlo ono jeye l'ụzo isheli iya.
11 Ẹphe abya edufuta nwatibe eze ono; mbụ Jowashi; kpube iya okpu-eze; woru
ẹkwo, e deru ekemu Nchileke ye iya l'ẹka; sụ l'ọo ya bụ eze. Jehoyada yẹle ụnwu iya
awụa ya manụ t'ọ bụru eze; zụa ya; sụ: “Ndzụ ngu ndzụ ogologo; nggụbe eze!”

Anwụhu Atalaya

12 Atalaya anụlephu wọwowo, ndu Júda atụ l'ẹke ẹphe agba ọso; l'aja eze ajaja; yọ
tụgbua jekfushia ẹphe l'eze-ụlo Nchileke.
13 Yọ bya elee ẹnya; phụ eze l'ẹke oovudo lẹ mgboro itso, nọ l'ọnu-ọguzo ono; bya
aphụ ndu ishi ndu sọja; mẹ ndu egbu ụpyoku l'ẹke ẹphe vudonyabetsua eze. Ndu
alị ono l'ẹphe ha anọdu l'ete ẹswa; l'egbu ụpyoku; ndu egvu achịru ngwa-egvu l'azụ
egvu. Atalaya agbajashịa uwe iya; chia mkpu; sụ: “Ahụma eme-o! Ahụma eme-o.”
14 Tọ dụ iya bụ; Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja abya edufuta ndu ishi
ụkporo ndu sọja ise ise ono; sụ ẹphe: “Unu kpụfuta nwanyi ono l'echi ndu nche ono.
Iphe, bụ onye tso iya nụ; unu gude mma gbua ya.” Ishi iya abụru l'onye ono, achịjeru
Nchileke ẹja ono bẹ sụru t'ẹ be egbukwa iya l'eze-ụlo Nchileke.
15 Ya ndono; ẹphe azụ iya; kpụru iya rua Ọnu-ọguzo Ịnya l'ufu-eze; woru iya gbua
l'ẹke ono.

Jehoyada edozi alị Júda
(2 Eze 11:17-20)

16 Ya ndono; Jehoyada abya agbaa ndzụ doberu onwiya yẹle ndu Júda l'ẹphe ha;
mẹ eze. Ọgba-ndzụ ono abụru l'ẹphe a-bụru ndu kẹ Ojejoje.
17 Ndu Júda l'ẹphe ha ejeshia l'ụlo agwa Bálụ; je enwutsushia ya. Ẹphe atụko ẹnya-
ngwẹja Bálụ; mẹ ntẹkpe, nọ iya nụ tsukposhia; gbua Mátanu, bụ onye achịjeru ẹphe
ẹja Bálụ l'ifu ẹnya-ngwẹja Bálụ ono.

18 Ya ndono; Jehoyada abya eye ndu nche; ẹphe echelahaa eze-ụlo Nchileke nche.
Ẹphe anọdu l'ẹke ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu eri Lívayi; mẹ l'ẹke ndu Lívayi
ono, Dévidi yeru ozi ụlo Ojejoje l'ẹka ono; mbụ ndu ono, o doberu t'ẹphe kpọje
ngwẹja-ukfuru ọku nụ Ojejoje ẹge ono, e deru iya l'ẹkwo ekemu Mósisu ono; mbụ
t'ẹphe gude ẹhu-ọtso-ẹna; l'agụ egvu l'eme iya ẹge ono, Dévidi tụru iya doberu ẹphe
ono.
19 Yo woru ndu nche ono yekota l'ọnu eze-ụlo Nchileke; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu onye
mmeru nọ l'ẹhu a-bahụ iya nụ.
20 Yọ chịta ndu ishi ndu sọja ụkporo ise ise ono; ndu oke amadụ; ndu ishi ndu Júda;
mẹ ndu alị ono l'ẹphe ha; yeru onwiya; ẹphe eje edufuta eze l'eze-ụlo Nchileke ono.
Ẹphe eshia ụzo ọnu-ọguzo imeli duba iya l'ufu-eze; bya emee ya; yọ nọdu l'aba-eze.
21 Ndu alị ono l'ẹphe ha etee ẹswa. Mkpụkpu ono bya adaa jii; kẹ l'e gudewa
ogu-mbeke gbu-a Atalaya.

24

Jowashi bụ eze ndu Júda
(2 Eze 12:1-16)

1 Iphe Jowashi gbaru bụ afa ẹsaa teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo afa labụ
lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Zibiya; onye Besheba.
2 Jowashi bẹ mekotaru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje l'oge kẹ Jehoyada, bụ
onye achịjeru Nchileke ẹja.
3 Jehoyada bẹ lụru Jowashi ụnwanyi labụ; yọ mụshia unwoke; mẹ ụnwanyi.
4 A nọnyaa; Jowashi ekpebua lẹ ya e-dobe eze-ụlo Nchileke l'ọnodu, gbarụ iya nụ.
5 Yọ bya ekukobe ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi; sụ ẹphe: "Unu tụko
iphe, bụ mkpụkpu, nọ l'alị Júda jegba; je anaa ndu Ízurẹlu okpoga, ee-gudeje emekwa
eze-ụlo Nchileke afa l'afa. Unu nakwaa ya ẹgwegwa." Ọle ndu Lívayi ono te emedu
iya ẹgwegwa.
6 Tọ dụ iya bụ; eze ekua Jehoyada, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; sụ iya:
"?Bụhunu ngụnu meru iphe ẹ tị sụdu ndu Lívayi t'ẹphe wolata okpoga akịriko ono,
shi l'alị Júda; mẹ Jerúsalemu ono; mbụ ono, Mósisu, bụ nwozi Ojejoje; tuburu tẹ
edzudzu ọha ndu Ízurẹlu kfụje t'e gude mee k'ụlo-ẹ́kwà ono, e doberu ekemu Ojejoje
ono?"
7 Ụnwegirima Atalaya, bụ iya bụ nwanyi ọkpoma-nshi ono bẹ wụbatawaru l'eze-
ụlo Nchileke; gudewa iphe, e doberu nsọ l'eze-ụlo Nchileke ono gwaa Bálụ.
8 Tọ dụ iya bụ; eze abya asụ t'e meta okpoko dobe l'azụ ọnu eze-ụlo Nchileke.
9 A bya araa ya arara l'alị ndu Júda; mẹ lẹ Jerúsalemu; t'e wolataru Ojejoje okpoga
akịriko ono, Mósisu, bụ nwozi Nchileke keru nụ ndu Ízurẹlu l'echi-ẹgu ono.
10 Ndu ishi; mẹ ndu Júda l'ẹphe ha egude ẹhu-ọtso-ẹna wolata okpoga akịriko ono.
Ẹphe ewojeru iya chee l'okpoko ono; jeye ẹphe ewolatakota iya; yọ gvụ.
11 Yọo bụje; teke ndu Lívayi pataru okpoko ono pajeru ndu ishi ọru eze; ẹphe -phụa
l'okpoga bẹ hawa iya nshinu; onye ederu eze ẹkwo yẹle nwozi onye achịjeru Nchileke
ẹja abya efoo okpoko ono ọnu; pata iya paphu azụ l'ẹke ọonoje. Yọ bụru ẹge ono bẹ
ẹphe emeje iya mbọku-mbọku; shi ẹge ono naa okpoga ono naa kẹ etsutsu iya.
12 Eze yẹle Jehoyada eworu okpoga ono nụ ndu ozi ono, eeje ozi l'eze-ụlo Nchileke
ono. Ẹphe egude iya buta ndu akpụje ụlo; mẹ ndu kapyịnta t'ẹphe mezia eze-ụlo
Nchileke ono t'ọ dụ l'ọnodu iya. Ọ kwaphụ ẹge ono; bẹ ẹphe gude iya buta ndu gude
mkpụrukpu-ígwè; mẹ ope; l'arụ ọru t'ẹphe mekwaa eze-ụlo Nchileke ono.
13 Ndu eje ozi ono eyeru iya ẹhu. Ọru ụlo ono enwuhu ọku; eje l'ifu l'ifu. Ẹphe abya
akpụkwaa eze-ụlo Nchileke ono; yọ dụ ẹge o shi dụhawa; mbụ mee ya; yo shihu ike.

14 Ẹphe emebetsua ụlo ono; bya ewota okpoga ọphu phọduru nụ; nụ eze yẹle
Jehoyada. Yọ bụru iya b'e gude meshia iphe, e doberu l'eze-ụlo Nchileke ono; mbụ
iphe, e gude eje ozi; iphe, e gude eme kẹ ngwẹja-ukfuru; gbangụgbangu; iphe, e
meru lẹ mkpọla-ododo; mẹ kẹ mkpọla-ọcha. Ẹphe egwoo ngwẹja-ukfuru l'eze-ụlo
Nchileke ono jeye l'oge kẹ Jehoyada.

Anwụhu Jehoyada

15 Jehoyada bẹ karu nka; rua l'oge nka-ezekuna nk'iya. Ọ nwụhuru l'ọ gbatsụaru
ụkporo afa ishingu l'afa iri.
16 E liru iya l'ẹke e liru ndu eze lẹ Mkpụkpu Dévidi; kẹ iphe, dụ mma, o meru
Nchileke lẹ Ízurẹlu; mẹ l'eze-ụlo Nchileke.

Ọkpoma-nshi Jowashi

17 Lẹ Jehoyada nwụhutsuaru bẹ ndu ishi ndu Júda byaru okele eze; eze angabẹru
ẹphe nchị.
18 Ẹphe aparụ eze-ụlo Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ẹphe haa; gwalahaa Ashera; mẹ
agwa ọdo. Nchileke atukoshi ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu ẹhu-eghughu iya; kẹ
l'ikpe nmaru ẹphe.
19 Ojejoje abya ezifu ndu nkfuchiru iya t'ẹphe duphuta ẹphe azụ. Ndu nkfuchiru
ono ekfua eli kfua alị; ẹphe ta angaru ẹphe nchị.
20 Tọ dụ iya bụ; Ume Nchileke abya Zekaráya Jehoyada, bụ onye achịjeru Nchileke
ẹja l'ẹhu. Yọ bya evudo ndu ono l'ifu; sụ ẹphe: "Ọwaa iphe, Nchileke ekfu. Ọ sụru: '?
Bụ ngụnu meru iphe unu adaka ekemu Nchileke; shi ẹge ono l'emelala onwunu azụ?
Keshinu unu gbadoru Ojejoje; bẹ Ojejoje gbadookwaru unubẹdua.' "
21 Obenu l'ẹphe gbawaru iya ẹjo idzu; eze anụ ẹphe ikike t'ẹphe tugbua ya lẹ
mkpuma. Ẹphe eworu iya tugbua l'ogbodufu eze-ụlo Nchileke.
22 Ọphu eze Jowashi 'anyatadụ iphe-ọma, Jehoyada, bụ nna Zekaráya meru iya;
woru nwatibe iya kẹ nwoke gbua. Zekaráya anwụhude; sụ: "Tẹ Ojejoje lekwaa ẹnya
l'iphe-a, ẹphe meru-a; gwata ẹphe ụgwo iya!"
23 Afa ono agvụdelephu; ndu sọja ndu Áramu abya etso Jowashi ọgu. Ẹphe ezebata
l'alị Júda; mẹ lẹ Jerúsalemu bya atụko ndu ishi ndu Júda l'ẹphe ha gbushikota; gwoo
iphe, ẹphe kwaru l'ọkwata vulaaru eze ẹphe lẹ Damásukọsu.
24 Ndu sọja ndu Áramu ono bụ-a ndu habe nwahabe bẹ ẹphe chị bya ọgu ono.
Obenu lẹ Ojejoje yeru ẹphe igweligwe ndu sọja ndu Júda l'ẹka; kẹ l'ẹphe haru Ojejoje,
bụ Nchileke kẹ nna ẹphe. Yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe shi nụa Jowashi aphụ.
25 Ndu Áramu ono atụgbutsulephu; kẹ l'ẹphe meruwaru Jowashi ẹhu; ndu ozi
iya agbaaru iya ẹjo idzu; woru iya gbua l'oshi-azẹe ya; lẹ k'egbugbu ono, o gburu
nwatibe Jehoyada ono, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja. Jowashi anwụhu; ẹphe elia ya
lẹ Mkpụkpu Dévidi. Ọle ẹphe te elidu iya l'ili ndu eze.
26 Ndu gbaru iya ẹjo idzu ono bụ: Zabadu Shimeyatu, bụ nwanyi Amọnu; mẹ
Jehozabadu Shimiritu, bụ nwanyi Móabu.
27 A bya l'akọ ẹhu ụnwegirima iya; mẹ igweligwe ozi, Ojejoje zieberu l'ishi iya; mẹ
ẹge o gude mezia eze-ụlo Nchileke t'ọ dụ ẹge o shi dụ; b'e dekotaru l'ẹkwo, akọwa
iphe, e deru l'ẹkwo ndu eze. Tọ dụ iya bụ; Amazáya, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru
eze nọ-chia ẹnya iya.

25

Amazáya bụ eze ndu Júda
(2 Eze 14:1-6)

1 Iphe Amazáya gbaru bụ ụkporo afa l'afa ise teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo
afa l'afa tete lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Jehowadinu; onye Jerúsalemu.
2 Amazáya bẹ meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje. Ọle ẹ to gudekotadu obu
iya mee ya.
3 Ọkpa eshihulephu Amazáya ike l'ọchichi; yo gbushia ndu ozi iya ono, bụ ẹphe
gburu nna iya teke o shi bụru eze ono.
4 Ọbu l'ẹ to gbudu ụnwegirima ndu ono. O meru iphe ono, e deru l'ekemu; mbụ
l'ẹkwo Mósisu; l'ẹke ono, Ojejoje tụru ekemu; sụ: "T'ẹ b'e egbujekwa ndu bụ nna
l'ụgwo iphe, ụnwu ẹphe metaru; ọphu e gbujekwa ụnwu l'ụgwo iphe, nna ẹphe
metaru. Onyenọnu a-laję l'ụgwo iphe, ọ kpataru."
5 Amazáya abya ekukobe ndu Júda; doo ẹphe l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu ndu bụ nna
l'ikfu Júda; mẹ lẹ ndu ikfu kẹ Bénjaminu; t'ẹphe nọdu l'ẹka ndu ishi, achịgbaa ụnu
ndu sọja labụ l'ụkporo iri iri; mẹ l'ẹka ndu ishi, achịgbaa ndu sọja ụkporo ise ise.
Ndu ọ gụtaru bẹ bụ ndu nọwaru shita l'ụkporo afa kwasẹru. Yọ bya achọfuta l'iphe,
ẹphe dụ bụ ụnu ugbo ụnu l'ụnu ụkporo iri l'ẹsaa l'ụnu iri. Ndu ono bụkota ndu a
fọru afọfo; mbụ ndu dzuwaru oje ọgu; bụru ndu a-dụ ike parụ ara; mẹ iphe, eegudeje
egbochita onwonye.
6 Ọ kfụkwaruphu ụkporo talẹntu mkpọla-ọcha ise gude buta ndu sọja ndu Ízurẹlu,
dụ ụkporo ụnu unwoke ugbo iri l'ẹbo l'ụnu iri, bụ ndu ike-ka-l'ọgu.
7 Ọle onye kẹ Nchileke bẹ byakfutaru iya nụ bya asụ iya: "Nggụbe eze; tẹ nggu lẹ
ndu sọja ndu Ízurẹlu ba ayịkwa jee ọgu ono; kẹle Ojejoje te eswikwaru ndu Ízurẹlu;
to swiru ndu Ífuremu.
8 I -jee bẹ Nchileke a-kwatsukwa ngu l'ifu ndu ọhogu ngu; m'o -ruhuru; ike
ọgu dụ ngu ịdagha; kẹ l'ọo Nchileke bụ onye nweru ike, oo-gude yetaru ngu ẹka;
nwekwaruphu ike, oo-gudeje kwatsua ngu."
9 Amazáya asụ onye kẹ Nchileke ono: "?Bụ ngụnu bẹ ẹphe e-mekwanu lẹ k'ụkporo
talẹntu mkpọla-ọcha ise, ya kfụru ndu sọja ndu Ízurẹlu phụ?"
Onye kẹ Nchileke ono asụ iya: "Lẹ Nchileke a-dụ-a ike nụ iya ọphu ka onanu
nshinu."
10 Tọ dụ iya bụ; Amazáya achịfuta ndu sọja ono, shi lẹ Ífuremu byakfuta iya ono; sụ
ẹphe t'ẹphe la. Yọ tsụa ẹphe l'ẹhu nshinu l'ẹke ndu Júda nọ; ẹphe avọru kfụrukfuru
lashia.
11 Obu abya eshihu Amazáya ike. Yo duta ndu nk'iya; yọ bụru ẹphe oje lẹ Nsụda
Alị Únú; rua je egbushia ndu Séyi; ụnu unwoke ụkporo l'ise.*
12 Unwoke ndu Júda ono akpụkwaaphu ụnu unwoke ụkporo l'ise† lẹ ndzụ; chịta
ẹphe je edobe l'eli eze mkpuma; shi l'ẹke ono nwutsuhia ẹphe; ẹphe abya adashịa;
gwee onwẹphe yọgiriyogiri.
13 Ọle ndu sọja ono, Amazáya chiphuru azụ t'ẹphe be etsoshi jee ọgu ono wụbaru
lẹ mkpụkpu ndu Júda; tso ẹphe ọgu ọ-lụa-ọlaa; mbụ lụa ẹphe tsube lẹ Saméríya jeye
lẹ Bẹtu-Họronu; gbua ụnu ụmadzu ẹsaa l'ụkporo madzụ iri‡ lẹ ndu Júda ono; bya
akwaa iphe ẹphe l'ọkwata l'ẹke ọ ha nshinu.
14 Lẹ Amazáya shi ogbushi ndu Édọmu ala b'ọ chịtaru ụnwu agwa ndu Séyi. Yọ
bya edobe ụnwu agwa ono; yọ bụru nk'iya. Yọ balahaaru iya ẹja; gwolahaaru iya
ngwẹja.
15 Tọ dụ iya bụ; ẹhu eghulahaa Ojejoje eghughu l'ẹke Amazya nọ; yo zia onye
nkfuchiru; t'o jekfu Amazáya je asụ iya: "?Bụ ngụnu meru yọ ụnwu ọkpata, ẹ-ta
dụdu ike nafụta ndu nk'iya l'ẹka ngu b'ị gwalahaaru?"

---

* **25:11 25:11** Iphe ọ bụ bụ 10,000. † **25:12 25:12** Iphe ọ bụ bụ 10,000. ‡ **25:13 25:13** Iphe ọ bụ bụ 3,000.

16 Onye nkfuchiru ono akpụkwaduru-a okfu ono l'ọnu ekfu; eze ajịpyabe iya; sụ iya: "?Bụnua nggu b'a fọtaru t'ị bụru onye a-nọduje akpọziru eze ụzo? Dobe-nụphu ọnu ndoo! Ọ -dụdu b'ị laakwaru."

Tọ dụ iya bụ; onye nkfuchiru ono anọ-kirishia; nọnyaa bya asụ iya: "Ya makwarua lẹ Nchileke chịpyawaru iya t'o mee t'ị laa l'iyi; kẹ l'i meru iphe, dụ ẹge ono; jịka ọngabe nchị l'ụzo, ya akpọ-ziru ngu."

Ọgu, daru ndu Júda waa ndu Ízurẹlu
(2 Eze 14:8-14)

17 Tọ dụ iya bụ; Amazáya, bụ eze ndu Júda yẹle ndu akpọ-zijeru iya ụzo abya achịa idzu. Yo zia t'e je ezia eze ndu Ízurẹlu, bụ Jehowashi: "T'ọ bya t'ẹphe kpọgba iya." Jehowashi bụ nwatibe Jehowahazu; Jehowahazu abụru nwatibe Jéhu.

18 Jehowashi, bụ eze ndu Ízurẹlu abya eziphu Amazáya, bụ eze ndu Júda ozi; sụ iya: "L'oshi uke, nọ l'ugvu ugvu Lébanọnu bẹ ziru oshi sida, nọkwaphu l'ugvu ugvu Lébanọnu: 'T'o kenua nwatibe iya kẹ nwoke nwada iya t'ọ lụa.' Anụ ẹgu, bu l'ugvu ugvu Lébanọnu ono eswedelephu; dzọo uke ono pyaapyaa.

19 Iphe, iikfunu bụ t'a phụkwa l'ị mekputawaru ndu Édọmu. Nggu egude iya l'etse etsetse; l'eku onwongu ekuku. Ọphu t'ị nọdu nwandoo. ?Tịi hadu ọcho okfu, e-ri ngu ishi; ria ishi ndu Júda."

20 Obenu lẹ Amazáya ta ngadụ nchị; kẹ l'ọo Nchileke b'ọ shi l'ẹka; k'ọphu oo-woru ẹphe ye ndu ọhogu ẹphe l'ẹka; okfu l'ẹphe gwalahaaru agwa ndu Édọmu.

21 Tọ dụ iya bụ; Jehowashi, bụ eze ndu Ízurẹlu achịta ndu sọja iya jeshia; ẹphe l'eze ndu Júda; mbụ Amazáya abya akpọgbabe iya lẹ Bẹtu-Shẹmeshi Júda.

22 Ndu Ízurẹlu emekputa ndu Júda; ẹphe agbalashịa; onyenọnu agbalaa lashia nk'iya.

23 Jehowashi, bụ eze ndu Ízurẹlu egude eze ndu Júda, bụ Amazáya lẹ Bẹtu-Shẹmeshi. Amazáya bụ nwatibe Jowashi; Jowashi abụru nwatibe Ehezáya. Jehowashi akpụta iya rua Jerúsalemu; bya enwutsushia ụpho-mkpuma Jerúsalemu; tsube l'ọnu-ọguzo ndu Ífuremu jeye l'ọnu-ọguzo mgboro mkpụkpu ono. Ẹke o nwutsuru bẹ ogologo iya ruru ụnu ntụ-ọkpa.

24 Yọ chịtakota mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha; mẹ iphe, bụ iphe, ọ phụru l'eze-ụlo Nchileke, bụ ndu ọphu nọ l'ẹka Óbẹdu-Édọmu. Ọ chịtakwaruphu iphe, bụ ẹku, nọ l'ufu-eze; chịta chịta ndu e guderu egude; lashia Saméríya.

25 Eze ndu Júda; mbụ Amazáya Jowashi nọru afa iri l'ise l'eze ndu Ízurẹlu; mbụ Jehowashi Jehowahazu nwụhutsuaru.

26 Iphe ọdo, Amazáya mekotaru; tsube l'ishi jeye lẹ ngvụcha b'e dekotaru l'ẹkwo ndu eze ndu Júda; mẹ kẹ ndu Ízurẹlu.

27 Tsube teke Amazáya haru otso Ojejoje b'a nọ lẹ Jerúsalemu l'achịru iya ẹjo idzu; yọ gbalaa lashia Lakíshi. E ye ndu chọru iya jeshia Lakíshi je eworu iya gbua l'ẹke ono.

28 E gude ịnya palata odzu iya; bya eworu iya lia l'ẹke e liru nna iya phẹ lẹ Mkpụkpu Dévidi.

26

Uzáya bụ eze ndu Júda
(2 Eze 14:21-22; 15:1-7)

1 Tọ dụ iya bụ; ndu Júda l'ẹphe ha eduta Uzáya, nọwaru afa iri l'ishingu; mee ya eze l'ọzori nna iya, bụ Amazáya.

2 Ọ bụ iya kpụkwaru mkpụkpu Élatu woru iya nụ-phu ndu Júda azụ; lẹ Amazáya
nwụhutsuaru.
3 Iphe Uzáya gbaru bụ afa iri l'ishingu teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo afa
labụ l'afa iri l'ẹbo lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Jekolaya; onye Jerúsalemu.
4 Uzáya meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje; ẹge ono, nna iya; mbụ Amazáya
meru ono.
5 Ọ chọru ụzo kẹ Nchileke teke Zekaráya nọkwadu ndzụ. Yọ bụru Zekaráya ono bẹ
kpọ-ziru iya ụzo t'ọ tsụje Nchileke egvu. Jeye l'ẹge ọ nọ-beru l'achọ ụzo kẹ Ojejoje;
bẹ Nchileke meru ẹka iya; yọ bụru ụpete.
6 Uziya bẹ jeru je etso ndu Filisutayịnu ọgu; je enwutsushia ụpho-mkpuma Gatụ;
mkpụkpu Jabuné; mẹ kẹ mkpụkpu Asurẹlu. Yọ bya akpụshia mkpụkpu l'alị, nọ lẹ
Asurẹlu; mẹwaru l'ẹke ọdo l'alị Filisutayịnu.
7 Nchileke eyetaru iya ẹka l'ọgu ẹphe lẹ ndu Filisutayịnu; k'ẹphe lẹ ndu Arabu ono,
bu l'alị Guru-balu ono; mẹ k'ẹphe lẹ ndu Meyunimu.
8 Ndu Amọnu atụlahaa ụtu l'anụ Uzáya. Ẹpha iya angakọta je akpaa l'ókè-alị ndu
Íjiputu; kẹ l'ọ bya abụru onye atsụ egvu nshinu.
9 Uzáya kpụshikwaruphu ụlo-eli lẹ Jerúsalemu lẹ Ọnu-Ụzo Mgboro; mẹ lẹ Ọnu-Ụzo
Nsụda; mẹ lẹ nkujinkuji ono; kpụa ya; yo shihugbaa ike.
10 Ọ kpụshikwaruphu ụlo-eli l'echi-ẹgu; tụ-shia iduma mini l'igwe; kẹ l'o nweru elu
nshinu l'alị ọkpa-ugvu ụzo ẹnyanwu-arịba; mẹ ẹke alị daburu adaburu. O nweru
ndu akọru iya okfu; nweru ndu eletaru iya mgbo vayịnu iya ẹnya l'alị ugvu ugvu; mẹ
l'alị-ọtsu iya; kẹ l'ẹnya nọ iya l'iphe eemebe l'alị.
11 Uzáya nweru ndu sọja, e ziru k'ọgu ọkpobe ezizi. Ẹphe anọduje l'odzeru l'odzeru
eje ọgu; l'ẹge a gụru ẹphe t'ẹphe nọduje. Ndu gụru ẹphe bụ Jeyẹlu, bụ o-de-ẹkwo;
waa Maaseya, bụ onye ishi. Yọ bụru onye lanụ lẹ ndu ishi sọja eze; mbụ Hananaya
bẹ kpọ-ziru ẹphe ẹge aa-gụ iya.
12 Iphe, ndu ishi l'ẹnya-ufu, achị ndu sọja ono dụ bụ ụnu ishingu l'ụkporo iri.*
13 Ndu sọja, ẹphe achị adụ ụnu unwoke ugbo ụnu ụnu ụkporo ugbo iri l'ẹsato;
l'ụnu ẹto l'ụkporo unwoke iri l'ise.† Ẹphe bụ ndu gude ọkpehu l'alụ ọgu alụ-chiru
eze l'ẹke ndu ọhogu iya nọ.
14 Uzáya anụkota ndu sọja ono iphe, eegudeje egbochita onwonye; mẹ arwa; mẹ
okpu-ígwè; mẹ uwe-ígwè; mẹ akfụ; mẹ mkpuma, eegudeje agba ụrobo.
15 Lẹ Jerúsalemu; b'o meshiru injinu, agba akfụ; l'atụ mkpuma, ha nshinu;
dobegbaa l'eli ụlo-eli; mẹ l'eli nggọ-ji nggọ-ji ụpho-mkpuma mkpụkpu. Ndu meru
iya nụ bụ ndu eme nka. Ẹpha Uzáya angakọta ẹkemeke ọbule; kẹle Nchileke yetaru
iya ẹka l'ụzo, dụ biribiri jeye; yọ bụru onye atsụ egvu.

Ẹhu-labụ eme Uziya
(2 Eze 15:5-7)

16 Teke ono, Uziya bya abụru onye ike ono; b'o kulahaaru onwiya ekuku; kuru
onwiya ye l'ọ-la-l'iyi. Ẹ to vudoshihedu ike l'ẹke Ojejoje, bụ Nchileke iya nọ; kẹ l'ọ
bahụru l'eze-ụlo Nchileke tẹ ya kpọo ínsẹnsu ọku l'ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu.
17 Onye achịjeru Nchileke ẹja; mbụ Azaríya yẹle ụkporo madzụ ẹno ọdo, achịjeru
Nchileke ẹja, bụkota ndu ike etsopyabe Uzáya bahụ l'eze-ụlo ono.
18 Ẹphe anọchia ya ụzo; sụ iya: "Uzáya; ẹ tọ bụdu nggu b'ọ gbaru t'ị kpọoru Ojejoje
ínsẹnsu ọku. Ndu ọ gbaru bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ẹphe bụ ndu eri Érọnu;
mbụ ndu ono, e doberu nsọ t'ẹphe kpọje ínsẹnsu ọku ono. Shi lẹ Ẹke-dụ-Nsọ ono;
lụfuta; kẹ l'i mewaru iphe, ẹ-ta dụdu mma; tẹmanu b'ị nafuwaru onwongu ugvu, shi
l'ẹka Ojejoje, bụ Nchileke."

---

* **26:12 26:12** Iphe ọ bụ bụ 2,600. † **26:13 26:13** Iphe ọ bụ bụ 307,500.

19 Iwe abya Uzáya l'ẹhu. Teke ono b'o gudewa iphe, eegudeje akpọ ínsẹnsu ọku l'ẹka
tẹ ya kpọo ya ọku. Ẹhu awata l'iya phụ oghu eghughu l'ẹke ono, ndu achịjeru Nchileke
ẹja nọ ono; ẹhu-labụ emifuta iya l'egedege ifu; l'ifu ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja
ono; lẹ mgboro ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu l'ụlo Ojejoje ono.
20 Azaríya, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja ono; mẹ ndu ono, achịjeru
Nchileke ẹja ono l'ẹphe ha abya elee ya ẹnya; ẹhu-labụ egbe tụwa iya nụ l'egedege
ifu. Ẹphe enwufukebewa iya phụ l'ẹke ono. Yẹbedua l'onwiya alụfu-kebewaphu;
kẹle Ojejoje byiwaru iya ẹka.
21 Ẹhu-labụ ono meru eze Uzáya jeye mbọku ọ nwụhuru. Yo vuru ẹhu-labụ ono
buru l'ụlo iche. E bufu iya l'eze-ụlo Nchileke. Yọ bụru Jótamu, bụ nwatibe iya kẹ
nwoke bẹ bụru onye ishi lẹ k'eze; chịlahaa ndu alị ono.
22 Iphe ọdo, Uzáya mekotaru; tsube l'ishi jeye lẹ ngvụcha bẹ bụ onye nkfuchiru
Nchileke; bụ Azáya Emọzu bẹ deshiru iya nụ.
23 Uzáya nwụhuru lakfushia nna iya phẹ. E lia ya l'ẹke e liru nna iya phẹ; mbụ
l'ẹgu, nọnyabe ẹke eelije ndu eze; kẹ l'ẹphe sụru l'ọ bụ onye ẹhu-labụ. Jótamu, bụ
nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze l'ọzori iya.

27

Jótamu bụ eze ndu Júda
(2 Eze 15:32-38)

1 Iphe Jótamu gbaru bụ ụkporo afa l'afa ise teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa iri
l'ishingu lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Jerusha; nwatibe Zadọku.
2 Jótamu meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje; ẹge ono, nna iya; mbụ Uzáya
meru ono. Ọle ẹ tọ bahụkwanu l'eze-ụlo Nchileke je ome ẹge nna iya meru. A -
gụfukwaru ono; ndu Júda kwakwaruru l'ụru-alị, ẹphe arụ.
3 Ọ kpụkwaziru Ọnu-ọguzo Imeli, nọ l'eze-ụlo Nchileke; rụkwaaphu ọru nshinu
l'ụpho-mkpuma Ofelu.
4 Ọ kwaphụ ẹge ono b'ọ kpụshiru mkpụkpu l'ugvu ugvu alị ndu Júda; bya akpụshia
ẹke eedomije onwonye; mẹ ụlo-eli l'ẹke ọswa nọgbaa.
5 Jótamu bẹ tsoru eze ndu Amọnu ọgu; mekputa iya. L'afa ono bẹ ndu Amọnu nụru
iya ụkporo talẹntu mkpọla-ọcha ise; mẹ ogbonga witu, dụ ụkporo ụnu l'ụnu ise; mẹ
ogbonga balị, dụ ụkporo ụnu l'ụnu ise. Ẹphe nụkwaru iya phụ ọphu ha ẹge ono ọdo
l'afa k'ẹbo ya; mẹ l'afa k'ẹto ya.
6 Jótamu abya aka oshihu ike; kẹ l'ọ bya evudoshia ike l'ụzo kẹ Ojejoje, bụ Nchileke
iya.
7 Iphe ọdo, Jótamu mekotaru; mẹ ọgu, ọ lụkotaru; mẹ iphe ọdo, o meeberu l'ọ ha;
b'e dekotaru l'ẹkwo ndu eze ndu Ízurẹlu; mẹ kẹ ndu Júda.
8 Iphe ọ gbaru bụ ụkporo afa l'afa ise teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa iri l'ishingu
lẹ Jerúsalemu.
9 Jótamu anwụhu lakfushia nna iya phẹ; e lia ya lẹ Mkpụkpu Dévidi. Éhazu, bụ
nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze l'ọzori iya.

28

Éhazu bụ eze ndu Júda
(2 Eze 16:1-4)

1 Iphe Éhazu gbaru bụ ụkporo afa teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa iri l'ishingu lẹ
Jerúsalemu. Ẹ to medu iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje ẹge ochechoroche iya;
mbụ Dévidi meru.
2 O tsoru ụbeka ndu eze ndu Ízurẹlu; kpụshiaru Bálụ ntẹkpe.

3 Ọ kpọru ínsẹnsu ọku lẹ nsụda Benu Hínọmu; kpọo nwatibe iya kẹ nwoke ọku
gude gwoo ẹja; mbụ yekota ẹka l'akpamara ono, ọha ono, Ojejoje chịfuru l'ifu ndu
Ízurẹlu ono shi emeje.
4 O gworu ẹja; kpọo ínsẹnsu ọku l'ẹke eegwoje ẹja; mẹ l'ugvu ugvu; mẹ iphe, bụ
oshi, nweru idzu.
5 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje, bụ Nchileke iya eworu iya ye l'ẹka eze ndu Áramu.
Ndu Áramu emekputa iya; kpụa igweligwe ndu nk'iya lẹ ndzụ; kpụru ẹphe laa
Damásukọsu. E wokwaru iya phụ ye l'ẹka eze ndu Ízurẹlu, bụ onye gbushiru ndu kẹ
Éhazu; nụa ẹphe nshị.
6 Peka Remaliya bẹ gburu ụkporo ụnu unwoke ugbo iri l'ise* l'alị Júda ujiku lanụ;
mbụ ndu bụkota sọja, ike dụ. Ishi iya abụru l'ẹphe gwọberu Ojejoje, bụ Nchileke kẹ
nna ẹphe.
7 Zikiri, bụ onye sọja, shi l'ikfu Ífuremu bẹ gburu Maaseya, bụ nwatibe eze; mẹ
Azurikamu, bụ onye ishi l'ufu-eze; gbukwaaphu Ẹlukana, bụ onye etsota eze l'ọkwa.
8 Ndu Ízurẹlu akpụa ụnu madzụ ugbo ụnu l'ụnu ụkporo madzụ ise† lẹ ndzụ lẹ ndu
Júda ono, bụ ndu abụbu ẹphe ono. Ẹphe kpụru ụnwanyi; kpụa ụnwu ẹphe ndu
k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; bya akwaa iphe ẹphe l'ọkwata kẹ ẹji ẹji vuru lashia
Saméríya.
9 Ọbu l'o nweru onye nkfuchiru Ojejoje, aza Odẹ́du, bu lẹ Saméríya. Yọ tụgbua;
je agba ndu sọja ono ndzuta l'ẹphe shi ọgu ala Saméríya; je asụ ẹphe: "Unu lenu;
Ojejoje, bụ Nchileke nna unu phẹ; bẹ gude k'ẹhu-eghughu, eghu iya nụ l'ẹke ndu
Júda nọ; woru ẹphe ye unu l'ẹka. Obenu l'unu gudewa ẹhu-iwe ọphu ruru imigwe
gbushia ẹphe.
10 Iphe unu tụberu nta-a bụ t'unu dobe ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu ono; unwoke
l'ụnwanyi ẹphe t'ẹphe bụru ohu unu. Obenu; unubẹdua; ?to nwedu iphe dụ ẹji, unu
mejeru megude Ojejoje, bụ Nchileke unu tọo?
11 Unu ngabẹru iya nchị nta-a. Unu duphu ndu abụbu unu ono, unu kpụru lẹ ndzụ
ono azụ; kẹ l'oke ẹhu-eghughu Ojejoje bẹ dakfutaakwaru unu."
12 Tọ dụ iya bụ; Azaríya Jehohananu; Berekaya Meshilemotu; Jehizekáya Shalumu;
mẹ Amasa Hadulayi, bụ iya bụ ndu ishi ndu Ífuremu eje etso ndu sọja ono, shi ọgu
ala ono okfu;
13 sụ ẹphe: "Unu be edubatakwa ndu ono, unu kpụru lẹ ndzụ ono ẹke-a; kẹ l'iphe,
unu tụberu bụ t'unu menyafua ẹjo iphe; mẹ iphe, ikpe a-nma ayi l'ẹke Ojejoje nọ
yekoberu ọphu, ayi mewaru ememe. Ikpe, nmaru ayi bẹ hatabekwa nshinu; k'ọphu
oke ẹhu-eghughu Ojejoje tukookwaru ndu Ízurẹlu l'ishi."
14 Tọ dụ iya bụ; ndu sọja ono anọdu l'ifu ndu ishi; mẹ l'edzudzu ọha ono haa ndu
ono, ẹphe kpụru lẹ ndzụ ono; mẹ iphe ono, ẹphe kwaru l'ọkwata ono.
15 Unwoke phụ, a gụru ẹpha ẹphe phụ abya achịta ndu ono, a kpụru lẹ ndzụ ono;
bya eye ẹka l'iphe ono, a kwaru l'ọkwata ono; chịta uwe yeshia ndu ọphu gba ọtu
l'ẹphe ha. Ẹphe anụ ẹphe iphe oye l'ẹhu; mẹ akpọkpa; mẹ nri; mẹ iphe angụngu;
bya edebetsua ẹphe manụ l'ẹke ọnya, nọ ẹphe l'ẹhu. E gude nkakfụ-ịgara pata ndu
ọphu ike gvụshiru; duru ẹphe dulaaru ndu abụbu ẹphe lẹ Jériko, bụ iya bụ Mkpụkpu
nkfụ. Ẹphe emetsua; latashia Saméríya.

Éhazu eje arọ l'ẹka ndu Asiriya
(2 Eze 16:7-9)

16 Yọ bụru teke ono; bẹ eze, bụ Éhazu ziru tẹ eze ndu Asiriya bya eyetaru iya ẹka.

---

* **28:6 28:6** Iphe ọ bu bụ 120,000. † **28:8 28:8** Iphe ọ bụ bụ 200,000.

17 Ishi iya abụru lẹ ndu Édọmu byaru bya etso ndu Júda ọgu ọdo; kpụa ndu ọphu
ẹphe kpụru lẹ ndzụ.
18 Ndu Filisutayịnu abya ọgu ọ-lụa-ọlaa lẹ mkpụkpu, nọgbaa l'alị ọkpa-ugvu, nọ
l'ụzo ẹnyanwu-arịba; mẹ lẹ ndu ọhuda Júda. Ẹphe anaa Bẹ́tu-Shẹmeshi; Ajalọnu;
Gederọtu; mẹ Soko yẹle edukfu edukfu, nọkota iya nụ; bya anakwaaphụ Tìmína yẹle
edukfu edukfu, nọ iya nụ; mẹ Gimuzo yẹle edukfu edukfu, nọ iya nụ. Ẹphe alaa ẹgu
l'ẹke ono, ẹphe naru ono je eburu.
19 Ojejoje egude k'iphe, Éhazu, bụ eze ndu Ízurẹlu meru; wozita ndu Júda alị; kẹle
Éhazu meru; ụru-alị abya aka nshinu l'alị Júda; ọphu Ojejoje 'egudehedu ire iya ẹka.
20 Ya ndono; Tiligatu-Pilesa, bụ eze ndu Asiriya abyakfuta iya. Iphe o mechiuaru
abụru l'ọ byaru bya echia ya ọnu l'alị.
21 Éhazu eshi l'eze-ụlo Nchileke; mẹ l'ufu-eze; mẹ l'ụlo ndu ishi gwokoo iphe nụ eze
ndu Asiriya ono. Obenu l'iphe ono te nwedu ẹka, o yeru iya.

Ẹjo iphe, Éhazu meru

22 L'oge teke ono, eze Éhazu nọ l'iphe-ẹhuka ono b'ọ kabaa ọburu onye Ojejoje ẹ-te
egudedu ire iya ẹka.
23 O gworu ẹja nụ agwa ndu Damásukọsu, bụ iya bụ ndu ono, mekputaru iya nụ
ono. Yọ sụ lẹ ya e-gwo ẹja nụ agwa ndu Áramu t'ẹphe yetaru iya ẹka; keshinu ọphu
ẹphe yetaru ndu eze ndu Áramu ono ẹka. Obenu l'ọo ya mekochaaru kpata adada
iya; mẹ l'adada kẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha.
24 Éhazu abya achịkobe ngwa, nọ l'eze-ụlo Nchileke; gbua yọgiriyogiri; bya agụ-
chishia ibo eze-ụlo Nchileke ono; bya achịko ẹnya-ngwẹja doo l'ẹkemeke ọbule lẹ
Jerúsalemu.
25 L'iphe bụ mkpụkpu, nọkota l'alị Júda b'o metakotaru ẹke aagwajẹ nte; shi ẹge
ono kpatsua Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna iya phẹ iwe.

Anwụhu Éhazu
(2 Eze 16:19-20)

26 Iphe ọdo, mekotaru nụ teke ọ bụ eze; mẹ ẹka ụzo ọphu o tsokotaru; shita l'ishi
jeye lẹ ngvụcha b'e dekotaru l'ẹkwo ndu eze ndu Júda; mẹ kẹ ndu Ízurẹlu.
27 Tọ dụ iya bụ; Éhazu anwụhu lakfushia nna iya phẹ. Ẹphe elia ya lẹ Jerúsalemu.
Ọle ẹ te lidu iya l'ẹke eelije ndu eze ndu Ízurẹlu. Hezekáya, bụ nwatibe iya kẹ nwoke
abụru eze l'ọzori iya.

29

Hezekáya bụ eze ndu Júda
(2 Eze 18:1-3)

1 Hezekáya wataru achịchi l'ọ gbawaru ụkporo afa l'afa ise. Ọ chịru ụkporo afa
l'afa tete lẹ Jerúsalemu. Ẹpha nne iya bụ Abíja; nwatibe Zekaráya.
2 Hezekáya meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje; ẹge ochechoroche iya, bụ
Dévidi meru.

Hezekáya asacha eze-ụlo Nchileke

3 L'ọnwa k'ọdungu; l'afa k'ọdungu, Hezekáya wataru achịchi; b'ọ gụhashiru ibo
eze-ụlo Nchileke; mekwashia ya emekwa.
4 Yọ bya edubata ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi; kukobe ẹphe l'edukfu,
nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata;

5 bya asụ ẹphe: "Unubẹ ndu Lívayi; unu ngabẹru iya nchị! Unu dobe onwunu nsọ
nta-a; unu edobe ụlo Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna unu phẹ nsọ. Unu wofukota iphe
atsọ oyi, nọ lẹ Ẹke-dụ-Nsọ ono.
6 Ishi iya abụru lẹ nna ayi phẹ b'ẹ t'e shidu gude ire ẹphe ẹka. Ẹphe meru ẹjo iphe
l'ẹnya Ojejoje, bụ Nchileke ayi. Ẹphe paru iya haa; wofu ifu l'ẹke Ojejoje bu ebubu;
bya agbakutaru iya azụ.
7 Ẹphe gụ-chishiru ibo nwụlo, nọ dukfuru l'ọnu eze-ụlo Nchileke; menyishia ọku
l'urọku, nọ iya nụ. Ẹphe akpọ-buhu ínsẹnsu ọku; gwobuhuru Nchileke kẹ Ízurẹlu
ngwẹja-ukfuru lẹ Ẹke-dụ-Nsọ.
8 Yọ bụru iya meru iphe oke ẹhu-eghughu Ojejoje dakfutaru ndu Júda; mẹ ndu
Jerúsalemu. Iphe, o meru ẹphe emee; onyemonye ọbule akpọo beru; wata ọtsu
egvu. Ẹphe abụru ndu aagbụru ọnu-mini; ẹge unu gudewa ẹnya unu ele nta-a.
9 Ọ bụ iya meru iphe e gude ogu-mbeke gbushia nna ayi phẹ; bụru iya kparu iphe
a kpụru ụnwu ayi ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; mẹ unyomu ayi phẹ lẹ ndzụ.

10 "Iphe, nọ iya l'obu nta-a bụ tẹ yẹle Ojejoje gbaa ndzụ; mbụ Nchileke kẹ Ízurẹlu;
k'ọphu ẹhu-eghughu iya ono, ata kfukfukfu ono a-lụfu l'ẹke ẹphe nọ.
11 Ụnwu iya-a; unu ba apakwa ozi unu ẹka lanụ nta-a; kẹle Ojejoje bẹ fọtaru unu
t'unu vudo l'ifu iya; l'ejeru iya ozi; mbụ t'unu bụru iya ndu ozi; mẹ ndu anọduje
akpọru iya ínsẹnsu ọku."
12 Tọ dụ iya bụ; ndu Lívayi ono abya ajịkobe k'ozi ono.
Ndu eri Kohatu, tso iya nụ bụ:
Mahatu Amasayi yẹle Jówẹlu Azaríya.
Ndu eri Merari, tso iya nụ
abụru Kishi Abudi yẹle
Azaríya Jehalelelu.
Ndu eri Geshọnu, tso iya nụ
bụ Jowa Zima yẹle Ídẹnu Jowa.
13 Ndu eri Elizafanu, tso iya nụ
bụ Shimiri yẹle Jeyẹlu.
Ndu eri Ásafu, tso iya nụ
abụru Zekaráya yẹle Mataníya.
14 Ndu eri Hemanu, tso iya nụ
bụ Jehiyẹlu yẹle Shimeyi.
Ndu eri Jedutunu, tso iya nụ
abụru Shemáya yẹle Uziyẹlu.

15 Ẹphe abya achịkobe ụnwunna ẹphe; bya emee onwẹphe; ẹphe adụ nsọ; bẹ ẹphe
bya abahụ je emechaa eze-ụlo Nchileke ẹge ono, eze tụ-buru iya ẹphe ono; mbụ ẹge
ono, okfu Ojejoje kfuru iya ono.
16 Ndu achijeru Nchileke ẹja abya abahụ l'ime ime eze-ụlo Nchileke ono; je emechaa
ya emecha. Iphemiphe, ẹphe phụru, aasọ nsọ l'eze-ụlo Nchileke ono; bẹ ẹphe
chịfutakotaru l'ogbodufu eze-ụlo ono. Ndu Lívayi eye ẹka vuta iya vufu; je awụshi
lẹ nggele Kídirọnu.
17 Eze-ụlo ono bẹ ẹphe wataru emecha lẹ mbọku mbụ l'ọnwa kẹ mbụ. Yo be lẹ
mbọku k'ẹsato l'ọnwa ono; ẹphe emetabe iya rua lẹ nwụlo ono, nọ dukfuru eze-ụlo
Nchileke ono. Ẹphe egude abalị ẹsato mechaa eze-ụlo Nchileke ono l'onwiya. Yọ
bụru l'abalị iri l'ishingu l'ọnwa kẹ mbụ ono bẹ ẹphe megeru iya.

Eeyephu eze-ụlo Nchileke azụ l'ẹka Nchileke

18 Tọ dụ iya bụ; ẹphe ejekfushia eze, bụ Hezekáya je asụ iya: "L'ẹphe mechaakwaru
eze-ụlo Nchileke ono l'ọ ha; mẹ ẹnya-ngwẹja-ukfuru; mẹ iphe, bụ iphe, anọje iya nụ;
mẹ teburu ono, eedobeje buredi, eedobeje l'ifu Nchileke ono yẹle iphe, anọje iya nụ.

Eeye Nchileke eze-ụlo ono l'ẹka

19 "Iphe, bụ ngwa ono, eze Éhazu woshiru l'eze-ụlo teke ono, ọ bụ eze ono; mbụ
teke ono, ẹ te gudedu ire iya ẹka ono b'e dobephuru azụ; ẹphe emechakotawa iya
emecha. Ọ nọkota-a l'ifu ẹnya-ngwẹja Ojejoje."
20 Ya ndono; yo be l'ọnmewa ụtsu; eze, bụ Hezekáya egbeshi je ekukota ndu ishi
mkpụkpu ono; ẹphe ejeshia l'ụlo Ojejoje ono.
21 Ẹphe akpụru oke-eswi ẹsaa; ebyila ẹsaa; ụnwu atụru ẹsaa; mẹ mkpi ẹsaa, ẹphe
e-gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji l'okfu ẹka alị-eze ono; mẹ l'okfu ẹka ụlo ono, dụ nsọ
ono; mẹ l'okfu ẹka ndu Júda. Eze asụ ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu eri Érọnu
t'ẹphe gwoo ngwẹja ono l'ẹnya-ngwẹja Ojejoje.
22 Tọ dụ iya bụ; ẹphe egbua oke-eswi ono; ndu achịjeru Nchileke ẹja anata mee ya;
phee l'ẹnya-ngwẹja ono. Ẹphe egbukwaaphu ebyila ono; phee mee ya l'ẹnya-ngwẹja
ono; bya egbua ụnwu atụru phụ; phee mee ya l'ẹnya-ngwẹja ono.
23 Mkpi ono, e gude egwo ngwẹja iphe ẹji ono b'a kpụtakotaru je anụ eze yẹle
edzudzu ọha ono; ẹphe ebyibegbaa ya ẹka.
24 Ndu achịjeru Nchileke ẹja egbushia mkpi ono; gude mee ya gwoo ngwẹja iphe,
dụ ẹji l'ẹnya-ngwẹja ono; gude kfụa ụgwo iphe, dụ ẹji, ndu Ízurẹlu l'ẹpha ha meru;
kẹ l'eze bẹ tụru ekemu sụ t'e gwoo ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja iphe, dụ ẹji ono l'okfu
ẹhu Ízurẹlu l'ẹphe ha.
25 Yọ bya achịru ndu Lívayi ye l'eze-ụlo Nchileke; nụ ẹphe ogele; mẹ une; mẹ
ogumogu; ẹge ono, ẹphe tụru l'ekemu; mbụ Dévidi yẹle Gádu, bụ onye aphụjeru
eze àphù; mẹ Nétanu, bụ onye nkfuchiru Nchileke. Ekemu ono bẹ bụ ekemu, Ojejoje
shi l'ẹka ndu nkfuchiru iya tụa.
26 Ndu Lívayi evudo gudegbaa ngwa-egvu Dévidi ono; ndu achịjeru Nchileke ẹja
egudegbaa ụpyoku ẹphe.
27 Ya ndono; Hezekáya atụa ekemu sụ t'e gwoo ngwẹja-ukfuru l'ẹnya-ngwẹja ono.
A watalẹphu ogwo ngwẹja-ukfuru ono; wata ọgu egvu l'anụ Ojejoje; l'egbu ụpyoku
eye iya; l'akụ ngwa-egvu Dévidi, bụ eze ndu Ízurẹlu.
28 Edzudzu-ọha ono l'ẹpha ha abaaru Ojejoje ẹja; ndu egvu l'agụ; ndu ụpyoku
l'egbu. E mee ya ẹge ono jeye e gwogee ngwẹja-ukfuru ono.
29 E gwotsulephu ngwẹja ono; eze; mẹ iphe, bụ ndu yẹle iya nọ l'ẹke ono atụko
l'ẹphe ha fozita; baaru Ojejoje ẹja.
30 Eze, bụ Hezekáya yẹle ndu ishi iya abya ekfuaru ndu Lívayi t'ẹphe gụa egvu
ajaja nụ Ojejoje; mbụ t'ẹphe gụa ya l'ụzo Dévidi yẹle Ásafu, bụ onye aphụje àphù
gụru iya. Ya ndono; ẹphe egude ẹhu-ọtso-ẹna gụa egvu ajaja ono; bya efozita baarụ
Ojejoje ẹja.
31 Hezekáya asụ: "Nta-a bẹ unu dobewaru onwunu Ojejoje iche. Unu gude ngwẹja;
mẹ ngwẹja-ekele bya l'eze-ụlo Nchileke." Tọ dụ iya bụ; edzudzu ọha ono egwota
ngwẹja; mẹ ngwẹja-ekele ono. Iphe, bụ ndu oovu evuvu l'obu ewotagbaa iphe, ee-
gude gwoo ngwẹja-ukfuru.
32 Anụ, edzudzu ọha ono nụru t'e gude gwoo ngwẹja-ukfuru ono bẹ dụ ụkporo
oke-eswi ẹto l'oke-eswi iri; ụkporo ebyila ise; mẹ ụkporo ụnwu atụru iri. Anụ ono l'ọ
ha bẹ bụkota ọphu ee-gude gwooru Ojejoje ngwẹja-ukfuru.
33 Anụ, e doberu nsọ k'ogwo ngwẹja ono dụ ụnu oke-eswi l'oke-eswi ụkporo iri;
waa ụnu atụru ẹsaa l'ụkporo iri.

34 Ọle ndu achịjeru Nchileke ẹja hanụka nwanshị; k'ọphu bụ l'ẹphe ta dụdu ike swashịkota akpọ, ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru ono. Yọ bụru ụnwunna ẹphe, bụ ndu Lívayi bẹ yetaru ẹphe ẹka tẹ ndu ọdo, bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja dobefua onwẹphe nsọ; ẹphe eyetaru ẹphe ẹka ono jeye ozi ono agvụ; kẹle ndu Lívayi b'ọ ka oru l'ẹhu t'ẹphe dobe onwẹphe nsọ; ama lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja.
35 Anụ, e gude eme kẹ ngwẹja-ukfuru ono bẹ ha l'igwe; mẹkwaphu ẹba anụ, e gude egwo ngwẹja ẹhu-agu; mẹ ngwẹja-mẹe, etsoje ngwẹja-ukfuru ono.
Tọ dụ iya bụ; ozi, eeje l'eze-ụlo Nchileke abya ala azụ l'ọnodu iya.
36 Hezekáya yẹle ndu ono l'ẹphe ha etekota ẹswa k'iphe, Ojejoje meru ndu nk'iya; kẹ l'iphe ono b'e mekotaru ẹgwegwa ẹgwegwa.

30

Aakwakọbe kẹ Ajị Esweta

1 Hezekáya abya ezikota iphe, bụ ndu Ízurẹlu mẹ ndu Júda ozi; dekwaruphu ẹkwo nụ ndu Ífuremu; mẹ ndu Manásẹ t'ẹphe byakọta l'ụlo Ojejoje lẹ Jerúsalemu; k'ọphu ẹphe a-gbaru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu Ajị Esweta.
2 Eze yẹle ndu ishi; mẹ edzudzu ọha ono, nọ lẹ Jerúsalemu ono abya achịpyaa ya l'ọo l'ọnwa k'ẹbo bẹ ẹphe a-gba Ajị Esweta ono.
3 Ẹphe ta agbadu iya teke aagbajẹ iya; kẹle ndu doberu onwẹphe nsọ lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja ta hadu nshinu; ọdo abụru lẹ ndu Ízurẹlu te eshidu dzukowaa lẹ Jerúsalemu.
4 Iphe ono, ẹphe chịtaru idzu iya ono adụ eze yẹle edzudzu ọha ono mma l'obu.
5 Ẹphe akabua l'aa-ra iya arara l'alị Ízurẹlu gbaa mgburumgburu; tsube lẹ Besheba jeye lẹ Danụ tẹ ndu Ízurẹlu wụru bya Jerúsalemu bya agbaaru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu Ajị Esweta ono; kẹ l'ẹphe ta habụa l'igwe gbaa ajị ono l'ẹge e deru iya l'ẹkwo.
6 Eze abya atụa ekemu tẹ ndu ọkpa-ẹgwa gude ẹkwo, eze yẹle ndu ishi iya deru jekota alị Ízurẹlu; mẹ l'alị Júda. Iphe, e deru l'ẹkwo ono sụru:

"Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu laphuta azụ lakfuta Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ébirihamu; kẹ Áyizaku; mẹ kẹ Ízurẹlu; k'ọphu ọo-ghachiru unu ifu ọdo; mbụ unubẹ nwa ndu ọphu wafụru nụ l'ẹka ndu eze ndu Asiriya.
7 Unu ba adụkwa l'ọ bụ nna unu phẹ; mẹ ụnwunna unu phẹ, bụ ndu ono, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ẹphe te shidu gude ire ẹphe ẹke ono; k'ọphu bụ lẹ Ojejoje meru ẹphe; ẹphe abụru kpurupyata ẹge-a unu phụru-wa.
8 Unu be ekwefukwa íkè l'ọ bụ nna unu phẹ. Iphe, unu e-mechia bụ t'unu woru onwunu nụ Ojejoje. Unu bya l'ụlo iya ono, dụ nsọ ono; mbụ l'ụlo ono, o mewaru t'ọ dụ nsọ jeye lẹ tutu yoyo ono. Unu abajẹru Ojejoje, bụ Nchileke unu ẹja; k'ọphu ẹhu-eghughu iya ono, ata kfukfukfu ono a-lụfu unu l'ẹhu.
9 Ọ -bụru l'unu lakfutaru Ojejoje ọdo; bẹ ndu kpụru ụnwunna unu; mẹ ụnwegirima unu phẹ lẹ ndzụ a-phụru ẹphe imiko; haa ẹphe; ẹphe alaphuta azụ l'alị-a; kẹ lẹ Ojejoje, bụ Nchileke unu bụ onye emeje eze-iphe-ọma; bụru onye aphụje imiko. Ẹ to nwedu l'ọ ghaaru unu azụ; teke unu lakfutaru iya."

10 Ndu ọkpa-ẹgwa ono atụko iphe, bụ mkpụkpu ndu ikfu Ífuremu; kẹ ndu k'ikfu Manásẹ; mẹ kẹ ndu ikfu Zébulọnu jegbaru. Obenu l'ọo ọchi bẹ aachị ẹphe; l'aja ẹphe ewena.
11 Ọle o nwelerua ndu ikfu Ásha; ikfu Manásẹ; mẹ ikfu kẹ Zébulọnu, bụ ndu kweru nụ; wozita onwẹphe alị; byatashia Jerúsalemu.

12 Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ẹka Ojejoje nọ l'ẹhu ndu Júda; yo mee k'ọphu obu ẹphe
bụ nanụ; ẹphe l'eme iphe, Ojejoje kfuru ẹge eze yẹle ndu ishi sụru t'ẹphe mee.

Aagba Ajị Esweta ono

13 Ya ndono; a dụkpoo l'igwe mbụ ndu byaru bya edzua lẹ Jerúsalemu t'ẹphe gbaa
Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko l'ọnwa k'ẹbo.
14 Ẹphe atụko ẹnya ẹke e shi egwoje ẹja lẹ Jerúsalemu wofukota; woshikwaaphu
iphe, bụ ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu je enwuru ye l'ọkpa-ugvu Kídirọnu.
15 Yo rua l'abalị iri l'ẹno l'ọnwa k'ẹbo ono; ẹphe egbua nwatụru Ajị Esweta
ono. Iphere egude ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono; mẹ ndu Lívayi. Ẹphe eje
emechashia onwẹphe; gude anụ, ee-gwo ngwẹja-ukfuru byatashịa l'eze-ụlo Nchileke
ono.
16 Ẹphe eje anọdukota l'ọnodu, ẹphe anọduje; ẹge ono, o kfuru iya; mbụ ekemu
Mósisu, bụ onye kẹ Nchileke ono. Ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ephee mee
ono, ẹphe nataru l'ẹka ndu Lívayi ono.
17 Ẹphe dụ l'igwe; mbụ ndu nọ l'igwe-ọha ono ẹ-te emechadu onwẹphe emecha.
Yọ bụru iya meru; ndu Lívayi egbuaru ndu ono, mmeru nọ l'ẹhu ono nwatụru Ajị
Esweta nk'ẹphe; k'ọphu ẹphe e-me iya t'ọ dụru Ojejoje nsọ.
18 Ndu ọphu ka l'igwe lẹ ndu shi l'ikfu Ífuremu; ikfu Manásẹ; ikfu Ísaka; mẹ kẹ
Zébulọnu te emechadu onwẹphe emecha; ọle ẹphe rikwanụru iphe Ajị Esweta ono.
Eriri, ẹphe riru iya ta kwa ẹge ono b'e deru iya l'ẹkwo. Ọle Hezekáya kfukwanuru
nụ Ojejoje l'okfu ẹhu ẹphe; sụ: "Tẹ Ojejoje, bụ onye ono, dụ mma ono gụaru
19 iphe, bụ onye, gude obu iya l'ọ ha achọ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna iya phẹ nvụ;
e guderu l'onye ọbu te emechadu onwiya ẹge ekemu k'ụlo, dụ nsọ ono kfuru."
20 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje anụa ekfukfu ono, Hezekáya kfuru nụ iya ono; to mebyishihe
ndu ono.
21 Ndu Ízurẹlu, bụ ndu ọphu nọ lẹ Jerualẹmu egude ẹhu-ọtso-ẹna gbaa Ajị Buredi, ẹ
te kodu ekoko abalị ẹsaa. Ndu Lívayi mẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja l'anọduje l'agụru
Ojejoje egvu mbọku-mbọku; ẹphe egudeje ngwa-egvu, ada ọda l'agụru Ojejoje egvu
ono.
22 Ndu Lívayi koshiru l'o doru ẹphe ẹnya; mbụ ozi, ẹphe ejeru Ojejoje. Hezekáya
ekfua okfu gude dụa ẹphe ike. L'ime abalị ẹsaa ono bẹ ẹphe rikotaru iphe, gbaru
ẹphe lẹ ngwẹja ẹhu-agu; bya ekele Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ẹphe ekele.
23 Edzudzu-ọha ono l'ẹphe ha ekweta l'ẹphe a-gbafụa ajị ono ujiku ẹsaa ọdo. Tọ
dụ iya bụ; ẹphe egude ẹhu-ọtso-ẹna gbaa ajị ono abalị ẹsaa ọdo.
24 Hezekáya, bụ eze ndu Júda anụ edzudzu ọha ono ụnu oke-eswi labụ l'ụkporo
eswi iri;* mẹ ụnu atụru iri l'ẹsaa l'ụkporo atụru iri.† Ndu ishi anụ edzudzu ọha ono
ụnu oke-eswi labụ l'ụkporo iri;‡ mẹ ụnu atụru ugbo ụkporo l'ise§ t'ẹphe gbushia gude
gbaa ajị ono. Ndu achịjeru Nchileke ẹja adụ l'igwe kweta mecha onwẹphe emechaa.
25 Iphe, bụ edzudzu ọha ndu Júda l'ẹphe ha etekota ẹswa. Ndu achịjeru Nchileke
ẹja; ndu Lívayi; igwe-ọha ndu shi Ízurẹlu bya ndzuko ono; ndu mbyamụmbya, shi
l'alị Ízurẹlu bya; mẹwaru ndu ọphu bu ebubu l'alị Júda atụko l'ẹphe ha tee ẹswa.
26 Ẹhu akwata tsọo ndu Jerúsalemu ẹna k'iche; kẹle tsube l'oge kẹ Sólomọnu Dévidi,
bụ eze ndu Ízurẹlu b'ẹ ta gbabụa ajị, dụ ẹge ono lẹ Jerúsalemu.
27 Ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi awụ-lihu gọru ọnu-ọma nụ ndu ono;
Nchileke anụa olu ẹphe; ekfukfu, ẹphe ekfu anụ Nchileke erua imigwe, l'ẹke ono, dụ
nsọ, o bu ebubu ono.

---

* **30:24 30:24** Iphe ọ bụ bụ 1,000. † **30:24 30:24** Iphe ọ bụ bụ 7,000. ‡ **30:24 30:24** Iphe ọ bụ bụ 1,000. § **30:24 30:24** Iphe ọ bụ bụ 10,000.

31

1 E metsulephu iphemiphe ọbule ono; ndu Ízurẹlu, nọ l'ẹke ono l'ẹphe ha awụ-
lihu bahụ lẹ mkpụkpu ndu Júda; je atụko mkpuma, e dobegbaaru nsọ kụpyashia;
gbutsushia itso Ashera; nwutsushia ẹke aagwajẹ iphe; mẹ iphe, bụ ẹnya-ngwẹja, nọ
l'alị Júda l'ọ ha; kẹ Bénjaminu; kẹ Ífuremu; mẹ kẹ Manásẹ. Ẹphe emee ya ẹge ono
jeye ẹphe emebyishikota iphemiphe ọbule ono. E metsua; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha
alashigbaa mkpụkpu ẹphe; onyenọnu alashia lẹ nk'iya.

Iphe, a nụru t'e gude baaru Ojejoje ẹja

2 Hezekáya abya agbaa ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi l'ọgbo l'ọgbo. Yo
kee ozi; nụ iphe, bụ ọgbo, nọnu; mbụ ozi, gbaru ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ọphu,
gbaru ndu Lívayi. Ozi ẹphe bụ ogwo ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja ẹhu-agu; mẹ ọnodu
l'ọnu ọdu kẹ Ojejoje; l'eje ozi; l'ekele iya ekele; gude egvu l'aja iya ajaja.
3 Eze abya eshi l'iphe, o nweru enweru hata elu iya nụ t'e gude gwoo ngwẹja-ukfuru
l'ụtsu mẹ l'urẹnyashi; mẹ kẹ mbọku ọtu-ume; mẹ kẹ Ajị Ọnwa Ọphungu; mẹwaru
k'ọgba ajị, e dobegbaaru l'oge iya; mbụ ẹge ono, e deru iya l'ekemu Ojejoje ono.
4 Yọ bya atụa ekemu tẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu woru oke iphe, ruberu ndu achịjeru
Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi nụ ẹphe; k'ọphu ẹphe e-yeru ẹhu l'ome ekemu Ojejoje.
5 Ekemu ono, eze tụru ono abya edzuru ẹkemeke; teke ono teke ono; ndu Ízurẹlu
anụlahaa akpụru iphe ọdungu ẹphe: mbụ witu; mẹe; manụ olivu; manụ-ẹngu;
mẹkpo iphemiphe ọbule, shi l'ẹgu. Ẹphe evubatakwaphu òkè lanụ l'ụzo iri, shi
l'iphemiphe ọbule, ẹphe nweru; yo tsubo etsubo.
6 Ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Júda, bukota lẹ mkpụkpu, nọgbaa lẹ Júda ewotakwaphu
oke lanụ l'ụzo iri, shi l'eswi; mẹ atụru; mẹ l'eghu ẹphe bya anụ. Ẹphe anụkwaphu
oke lanụ l'ụzo iri, shi l'iphe, dụ nsọ, e doberu Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe nsọ. Ẹphe
akụa ya l'ikpo l'ikpo.
7 Ẹphe wataru iya l'ọnwa k'ẹto; megee ya l'ọnwa k'ẹsaa.
8 Hezekáya yẹle ndu ishi abya aphụ ẹge iphe ono kụtsuaru l'ikpo; jaa Ojejoje ajaja;
bya agọoru ndibe iya; mbụ ndu Ízurẹlu ọnu.
9 Hezekáya abya ajịlahaa ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi ẹge ee-me iphe
ono, kụtsuaru l'ikpo ono.
10 Azaríya, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; onye ọnu-ụlo Zadọku abya eyee
ọnu; sụ: "Lẹ keshinu teke ẹphe wataru ovubata iphe ono l'eze-ụlo Nchileke; bẹ ẹphe
wataru oriji ẹpho; ọphu aphọduje aphọdu ahakwadụru nshinu; kẹle Ojejoje gọwaru
ọnu-ọma nụ ndibe iya. Ọo ya meru iphe eze iya ọphu, ha ẹge-a tsufukwadururu
etsufu."
11 Hezekáya abya ezi ẹphe t'ẹphe dozia mkpura, aakwakọbeje iphe l'eze-ụlo
Nchileke. Ẹphe edozia ya.
12 Ẹphe evutakota iphemiphe ọbule ono, a nụru t'e gude baaru Ojejoje ẹja ono bya
edobe l'ime mkpura ono; mẹkpo ụzo lanụ l'ụzo iri phụ; mẹ iphe ono, e doberu nsọ
ono. Ẹphe ta padụ ozi ẹphe ẹka lanụ. Yọ bụru Konanaya, bụ onye Lívayi bẹ bụ onye
ishi, eleta ẹphe ẹnya. Onye etsota iya nụ abụru nwunne iya, bụ Shimeyi.
13 Eze, bụ Hezekáya; mẹ onye ishi ụlo Ojejoje, bụ Azaríya abya afọta ndu a-nọdu
Konanaya yẹle nwunne iya, bụ Shimeyi l'ẹka; l'eleta iphe ono ẹnya. Ndu ẹphe fọtaru
bụ: Jehiyẹlu; Azaziya; Nahatu; Ásahẹlu; Jerimọtu; Jozabadu; Eliyẹlu; Isumakiya;
Mahatu; mẹ Benáya.
14 Yọ bụru Kore, bụ nwatibe onye Lívayi, bụ Imuna; mbụ onye nche ọnu-ọguzo ụzo
ẹnyanwu-ahata; bẹ iphe, a nụru Nchileke l'ẹge onye chịru obu iya nọ l'ẹka. Iphe, a
nụru Ojejoje; mẹ iphe, katsụkpo ọdu nsọ bụ iya anọduje ekeshi iya.

15 Ndu yeru ẹhu l'oyeru iya ẹka lẹ mkpụkpu ẹke ndu achịjeru Nchileke ẹja bu bụ:
Ídẹnu; Minyaminu; Jeshuwa; Shemáya; mẹ Amaríya; mẹ Shekaníya. Ẹphe yetaru
ẹka l'okeru ndu achịjeru Nchileke ẹja ibe ẹphe iphe, gbarụ ẹphe. Ẹphe keru iya
l'ọgbo l'ọgbo. Yọ bụru ẹge a nụru ọgurenya b'a nụru nwata.
16 Ndu ọdo, ẹphe kevutsuaru bụ unwoke, nọwaru tsube l'afa ẹto kwasẹru, bụ ndu
ẹpha ẹphe nọ l'ẹkwo, e deshiru ẹge e shi mụa ẹphe; kevutsuaru iphe bụ ndu abahụje
l'eze-ụlo Nchileke l'eje ozi mbọku-mbọku. E keru iya ẹphe l'ọgbo l'ọgbo l'ẹge ozi,
ẹphe eje gbaru.
17 Ẹphe abya ekeru gba ndu achịjeru Nchileke ẹja, e deru ẹpha ẹphe l'ẹnya-ufu
ẹphe ẹge e shiru mụa ẹphe; mẹ ndu Lívayi, nọwaru tsube l'ụkporo afa kwasẹru. E
keru ẹphe iphe ono l'ọgbo l'ọgbo l'ẹge ozi ẹphe gbaru.
18 E deshikotaru ẹpha ụnwegirima ẹphe ndu kẹ nshịi; mẹ unyomu ẹphe; mẹ ụnwu
ẹphe k'unwoke; mẹ ụnwu ẹphe k'ụnwanyi lẹ mkpụkpu ono kpamukpamu l'ẹkwo,
e deshiru ẹge e shiru mụshia ẹphe; kẹ l'ẹphe gbaru t'e gude ire ẹphe ẹka l'odobe
onwẹphe nsọ.
19 A bya lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu k'eri Érọnu; mbụ ndu ono, bu l'ẹgu,
nọ-pheru mkpụkpu ẹphe mgburumgburu ono; ẹphebedua b'a gụtaru unwoke lẹ
mkpụkpu lẹ mkpụkpu tẹ ephe keeru unwoke ndu k'eri Érọnu ono iphe nk'ẹphe;
mẹkpo ndu e deru ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deshiru ẹge e shiru mụshia ndu Lívayi.
20 Iphe ono bẹ bụ iphe, Hezekáya meru l'alị ndu Júda gbaa mgburumgburu. O meru
iphe, dụ mma; mẹ iphe, vudo nhamụnha; bya abụru onye e gude ire iya ẹka l'ẹke
Ojejoje, bụ Nchileke nọ.
21 Iphemiphe ọbule, o yeru ẹka l'ozi, nọ l'eze-ụlo Nchileke; mẹ l'ome ekemu; mẹ
l'ome iphe, a sụru t'e meje; mbụ l'ọcho Nchileke iya; b'o gudekota obu iya l'ọ ha mee.
E shi ẹge ono; iphemiphe ọbule abụru iya ụpete.

32

Senákeribu abyaru Jerúsalemu ọgu
(2 Eze 18:13-37; 19:14-19, 35-37; Azá 36:1-22; 37:8-38)

1 Hezekáya ejebetsua ẹgiri ozi ono, o jeru ono; eze ndu Asiriya, bụ Senákeribu
achịta ndu sọja iya; ẹphe abya ọgu l'alị Júda; bya ekephetagbaa mkpụkpu, a kpụru;
yo shihugbaa ike. Iphe ọori abụru tẹ ya -lụtaru iya onwiya.
2 Hezekáya aphụlephu l'iphe Senákeribu gbaru ẹnya iya bya bụ t'ọ lụa ọgu lẹ
Jerúsalemu;
3 jekfushia ndu ishi ọru iya; mẹ ndu sọja iya idzu. Ẹphe achịta l'ẹphe e-je
enwuchishia ẹnya-mini, nọ l'azụ mkpụkpu ono t'ọ gbabuhu mini. Ẹphe eyetaru iya
ẹka.
4 A dụ l'igwe dzua; je enwuchishia ẹnya-mini ono l'ọ ha; mẹ nggele, atsọbata l'alị
ono. Ẹphe asụ l'ẹphe ta ahadu tẹ ndu eze ndu Asiriya phụ mini, e-dzuru ẹphe; mẹ
ẹphe byalẹphu.
5 Hezekáya abya efube ifu kpụkwatsua ẹke darụ adada l'ụpho-mkpuma mkpụkpu
ono; bya akpụshia ụlo-eli ụlo-eli l'eli ụpho-mkpuma ono. L'azụ ụpho-mkpuma ono;
b'ọ kpụru ụpho-mkpuma ọdo. Yọ bya emee agbarike k'ụpho-mkpuma Mkpụkpu
Dévidi; yọ kabaa oshihu ike. Yọ kpụshikwaaphu ngwa-ọgu l'igwe; mẹ iphe, eegudeje
egbochita onwonye.
6 Yọ bya edobe ndu sọja, a-bụru ishi ndu Ízurẹlu; bya ekua ẹphe; ẹphe abyakfuta
iya l'edukfu, nọ l'iku obu-edukfu mkpụkpu ono. Yo kfuaru ẹphe okfu, e-me tẹ obu
shihu ẹphe ike sụ:

7 “T'ọkpoma shikwaa unu ike; ọphu obu 'awakwa unu awawa. Unu ba atsụkwa
egvu; ọphu meji 'atọfukwa unu lẹ k'eze ndu Asiriya yẹle igwe ndu sọja ono, tso iya
nụ ono; l'onye ọphu tso ayịbedua kakwa onye ọphu tso iya nụ.
8 Iphe, o nweru bụ ngwa-ọgu kẹ madzụ; obenu l'ayịbedua nweru Ojejoje, bụ
Nchileke ayi, bụ onye e-yetaru ayi ẹka; lụ-chiaru ayi ọgu.” Iphe ono, Hezekáya,
bụ eze ndu Júda kfuru ono emee; obu eshihu ndu Júda ike.

Senákeribu ekfutoshi Jerúsalemu

9 A nọnyaa; eze ndu Asiriya, bụ Senákeribu; mbụ onye ono, chị ndu sọja iya yechia
Lakíshi ono abya ezi ndu ozi iya t'ẹphe je Jerúsalemu je ezia Hezekáya, bụ eze ndu
Júda; mẹ ndu Júda, bu lẹ Jerúsalemu; sụ:
10 “Ọwaa iphe, Senákeribu, bụ eze ndu Asiriya kfuru. Ọ sụru: ?Bụ ngụnu bẹ unu
chịru ụkfu kwẹe, meru; unu anọshia lẹ Jerúsalemu l'ẹke e kephetaru unu ekepheta?
11 ?Unu marua l'ọo eduphu bẹ Hezekáya eduphu unu l'ẹke ọosuje unu lẹ Ojejoje,
bụ Nchileke unu a-nafụta unu l'ẹka eze ndu Asiriya? Iphe, oome bụ tẹ ẹgu nri; mẹ
ẹgu mini gbushia unu.
12 ?Tọ bụdu Hezekáya ono bẹ wofuru ẹke aagwajẹru iya iphe; mebyishia ẹnya-
ngwẹja iya; bya asụ ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu l'ọo ẹnya-ngwẹja lanụ bẹ ẹphe
a-bajẹru ẹja; bụru iya bẹ ẹphe a-kpọjeru ínsẹnsu ọku?
13 “?Unu ta madụ iphe yẹle nna iya oche phẹ meru ndu alị ọdo? Agwa ndu alị ọdo
ono; ?ọo-dụa ike nafụta iya alị ẹphe l'ẹka?
14 A bya l'iphe bụ mbakeshi ono, nna iya phẹ meru; ẹphe abụru kpurupyata ono;
?nanụ agwa ọphu, dụru ike nafụta iya ndu nk'iya l'ẹka. ?Nanụ ẹge Nchileke nk'unu
e-shi dụ ike nafụta iya unu l'ẹka.
15 Ọphu tẹ unu ba ahashị Hezekáya t'ọ ghọ-gbua unu; dephushia unu ẹge ono,
oodephushi unu ono. Unu be ekwekwa nk'iya; kẹ l'ẹ tọ dụkwa agwa ọha; m'ọ bụ
k'alị-eze, dụjewaru ike nafụta iya ndibe iya l'ẹka; m'ọ bụ l'ẹka nna iya phẹ. ?Nanụ
ẹge ọ bụ Nchileke unu e-gbe nafụta-chia unu l'ẹka iya?”

E gburu Senákeribu

16 Ndu ozi Senákeribu ono l'ekfubyishikwaphu Ojejoje, bụ Nchileke; mẹ nwozi
Ojejoje, bụ Hezekáya.
17 Eze Senákeribu edekwaaphu ẹkwo gude l'ekfubyishi Ojejoje, bụ Nchileke kẹ
Ízurẹlu; sụ: “L'ọo ẹge ono, agwa ndu alị ọdo ta dụdu ike nafụta iya ndu nk'iya
l'ẹka phụ; bụ ẹge Nchileke kẹ Hezekáya ta adụkwaphu ike nafụta iya ndu nk'iya
l'ẹka.”
18 Ndu ozi Senákeribu ono egude okfu-alị ndu Júda chiru mkpu kpua ndu
Jerúsalemu ono, nọ l'eli ụpho-mkpuma mkpụkpu ono; t'ẹphe shi ẹge ono mee t'ẹphe
tsụhu egvu; k'ọphu ẹphe e-shi ẹge ono nata mkpụkpu ono.
19 Ẹphe ekfulahaaru Nchileke kẹ Jerúsalemu sụkusuku; yo gbe dụ l'ọ bụ agwa
ndiphe, bụ iphe, madzụ gude ẹka iya mee.
20 Eze Hezekáya; mẹ onye nkfuchiru, bụ Azáya Emọzu abya ekfuru nụ Nchileke;
raku iya lẹ k'iphe ono; yo rua l'imigwe.
21 Ojejoje ezia ojozi iya; yo je echigbushia iphe, bụ ndu sọja, ike dụ l'ọgu; ndu ishi
ndu sọja; mẹ ndu ishi ọdo, nọ l'ọdu ọgu eze ndu Asiriya ono. Eze ndu Asiriya egude
iphere laphushia azụ l'alị iya. Yo rua; je abahụ lẹ nwụlo agwa iya; ụnwegirima iya
ndu k'unwoke, nọ ẹke ono; egude mma gbuta iya tụa.
22 Ojejoje eshi ẹge ono dzọfuta Hezekáya yẹle ndu lẹ Jerúsalemu l'ẹka Senákeribu,
bụ eze ndu Asiriya; mẹwaru l'ẹka ndu ọdo. Yo mee; to nwehe ndu byaru ẹphe ọkpa
ẹhu ọdo.

23 A dụ l'igwe vuta iphe bya anụ Ojejoje lẹ Jerúsalemu; mẹ iphe, eregbaa ire, ẹphe nụru Hezekáya, bụ eze ndu Júda. Tsube lẹ teke ono kwasẹru bẹ iphe bụ mbakeshi byaru bya edobe iya l'ọnodu, ha nshinu.

Iphe-ememe guderu Hezekáya
(2 Eze 20:1-3, 12-19; Azá 38:1-3; 39:1-8)

24 Yọ bụru teke ono bẹ iphe-ememe byaru bya egude Hezekáya; k'ọphu bụ l'ọ nọwa l'ọnu-ọnwu. Yo kfuru nụ Ojejoje; yọ za iya; bya emeru iphe-ọphulenya nụ iya.
25 Hezekáya awata otse etsetse l'ime obu iya; ọphu ọ dụdu iphe, o meru lẹ k'iphe-ọma ono, ọ nataru ono. Ya ndono; oke ẹhu-eghughu Ojejoje adakfuta iya; dakfuta ndu Júda; dakfuta ndu Jerúsalemu.
26 Hezekáya yẹle ndu Jerúsalemu abya akwaa izimana kẹ etsetse ono. Ojejoje ahaa ẹphe ọtu-koshi oke ẹhu-eghughu iya l'oge kẹ Hezekáya.

Iphe, Hezekáya nweru

27 Hezekáya nweru iphe nshinu; bụkwaruphu onye aakwabẹ ugvu nshinu. O metaru onwiya mkpura ẹke ọokwakobeje mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo; mẹ mkpuma, vugbaa oke aswa; mẹ manụ, eshi mkpọ; mẹ iphe, eegudeje egbochita onwonye; mẹwaru iphe ọdo, vugbaa oke aswa.
28 Ọ kpụkwaruphu ụlo ẹke oodobeje witu; ẹke oodobeje mẹe; mẹ manụ; bya enweru ọdu-eswi ẹke eswi, anọje l'ụdu iya ụdu iya; mẹ ọdu-atụru.
29 Ọ kpụshiru onwiya mkpụkpu mkpụkpu; nweru atụru l'ìgwè; mẹ eghu; mẹ eswi; kẹle Nchileke nụru iya ẹku, dụ egvu.
30 Ọo Hezekáya bẹ mechiru ẹke mini Gihọnu eshije l'ụzo imeli atsọfu; bya eshi l'ụzo alị iya bufuaru iya ụzo l'ụzo ẹnyanwu-arịba Mkpụkpu Dévidi. Iphe, bụ iphe Hezekáya kụberu ẹka abụjeru iya ụpete.
31 Yo be teke ndu ishi, achị Bábyilọnu yeru ndu madzụ t'ẹphe bya amaru ẹge k'iphe-ọphulenya, Ojejoje meru l'alị ono dụ; Nchileke ahaa ya t'ọ data iya; maru iphe, nọ iya l'obu.

Anwụhu Hezekáya
(2 Eze 20:20-21)

32 Iphe ọdo, Hezekáya mekotaru; mẹ ẹge o gude koshi lẹ Nchileke dụru iya lẹ nsọ; b'e dekotaru l'àphù onye nkfuchiru, bụ Azáya Emọzu; mẹ l'ẹkwo ndu eze ndu Júda; mẹ kẹ ndu Ízurẹlu.
33 Tọ dụ iya bụ; Hezekáya anwụhu lakfushia nna iya phẹ. E lia ya l'ugvu ẹke ili ndu eri Dévidi nọ. Ndu Júda kpamukpamu mẹ ndu Jerúsalemu akwabẹ iya ugvu teke ọ nwụhuru. Manásẹ, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze l'ọzori iya.

33

Manásẹ bụ eze ndu Júda
(2 Eze 21:1-9, 17, 18)

1 Iphe, Manásẹ gbaru bụ afa iri l'ẹbo teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo afa labụ l'afa iri l'ise lẹ Jerúsalemu.
2 O meru iphe, dụ ẹji l'ẹnya Ojejoje. O meru akpamara ono, iphe bụ mbakeshi ono, Ojejoje chịfuru l'ifu ndu Ízurẹlu shi anọduje eme ono.
3 Ẹke ono, aagwajẹ iphe, nna iya; mbụ Hezekáya mebyishiru ono b'ọ kpụkwaru; bya edobetsuaru Bálụ ẹnya-ngwẹja; kpọbetsua itso Ashera; bya abaaru ụnwu iphe, nọgbaa l'igwe ẹja; jeeru iya ozi.
4 Yọ kpụshia ẹnya-ngwẹja l'eze-ụlo Nchileke, nọ lẹ Jerúsalemu, bụ iya bụ ẹke ono, Ojejoje sụru: "Ọ bụ lẹ Jerúsalemu bẹ ẹpha iya a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu."

5 L'echi ogbodufu labụ, nọ l'eze-ụlo Nchileke ono b'ọ kpụshiru ẹnya-ngwẹja ụnwu
iphe, nọgbaa l'igwe.
6 Ọ kpọru ụnwegirima iya unwoke ọku gude gwoo ẹja lẹ nsụda nwatibe Hínọmu.
Ọ gwọru agwụgwo; gwọo ọgvu; mee mgbashị; l'ejeje ọkpata ishi l'ẹka ndu aphụ
àphù; mẹ l'ẹka ndu njibya. Ẹjo iphe, o meru bẹ ha nshinu l'ẹnya Ojejoje; shi ẹge ono
kpatsua ya ẹhu-eghughu.
7 Ọ pyịru ntẹkpe dobe l'eze-ụlo Nchileke; mbụ l'ẹke ono, Nchileke kfuru Dévidi yẹle
nwatibe iya, bụ Sólomọnu; sụ: "Ọ bụ l'ụlo-wa; mẹ lẹ Jerúsalemu, bụ mkpụkpu ono,
ya fọtaru l'ikfu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ono bẹ ya e-me tẹ t'ẹpha iya nọdu gbururu jeye
lẹ gbururu.
8 Ọphu ya ta abyadụ l'eme tẹ ndu Ízurẹlu shi l'alị ono, ya tụru nna ẹphe ẹka ono
hata ọkpa lụfu alụfu ọdo; m'ọ -bụru-a l'ẹphe a-nwụbe ẹnya l'emekota iphe, ya tụru
ẹphe l'ekemu ono, ya shi l'ẹka Mósisu nụ ẹphe ono; mẹ iphe, ya tọru ọkpa iya; mẹ
l'ome-l'alị iya."
9 Ọ bụ lẹ Manásẹ dusweru ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu; ẹphe emee iphe, dụ ẹji,
ka ọphu ndu ọha ono, Ojejoje mebyishiru l'ifu ndu Ízurẹlu ono mekotaru.

Izimana ala Manásẹ azụ

10 Ojejoje ekfuru yeru Manásẹ yẹle ndu nk'iya; ọphu ẹphe 'angadụ nchị.
11 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje achịta ndu ishi ndu sọja eze ndu Asiriya; ẹphe abakfuta
ẹphe. Ẹphe egude ịkokoro kota Manásẹ l'imi; tụa ya ẹgbirigba, e meru l'ope kpụru
lashia Bábyilọnu.
12 Iphe ono atsụde l'iya phụ l'ẹhu; yọ chọlahaa ẹge ya e-shi tụba Ojejoje, bụ Nchileke
iya l'ẹnya; yọ kwata bya ewozita onwiya alị l'ifu Nchileke kẹ nna iya phẹ.
13 Yo kfuru nụ Nchileke; iphe ono, ọ rọru ono erua Ojejoje l'ẹhu; yọ nụa iphe, ọ
rọru iya; duphuta iya azụ lẹ Jerúsalemu; yọ bya anọdu l'alị-eze iya. Manásẹ abya
amaru teke ono l'ọo Ojejoje bụ Nchileke.
14 E metsua; yọ kpụ-kwazi ụpho Mkpụkpu Dévidi ọphu nọ teke aalụfuta afụta;
mbụ l'ụzo ẹnyanwu-arịba ogvu-mini Gihọnu lẹ nsụda; kpụa ya jeye lẹ Ọnu-ọguzo
Ẹma; bya akpụ-phe ugvu Ofelu mgburumgburu. Ọ kpụkwaru iya phụ; yọ kabaa l'eli.
Yọ bya edokaa ndu ishi ndu sọja l'iphe, bụ mkpụkpu, a kpụru; yo shihukota ike l'alị
Júda.
15 Yo wofukota ọgvu, e jetaru ejeta; bya ewofu ntẹkpe phụ l'eze-ụlo Nchileke;
bya emebyishia ẹnya-ngwẹja, ọ kpụshiru l'ugvu ẹke eze-ụlo Nchileke nọ; mẹ lẹ
Jerúsalemu ono. Yo vuta iya tufaa l'azụ mkpụkpu.
16 Yọ bya edozia ẹnya-ngwẹja Ojejoje; bya egwoo ngwẹja ẹhu-agu; mẹ ngwẹja-
ekele l'eli iya. Yo kfuaru ndu Júda t'ẹphe bajẹru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu ẹja.
17 Ọle; ndu Júda ta hakwanụ ogwo ngwẹja l'ẹke, aagwajẹ iphe. Ọle ọ kwanu Ojejoje,
bụ Nchileke ẹphe kpụu bẹ ẹphe anọduje egwo iya anụ.

Anwụhu Manásẹ
(2 Eze 21:17-18)

18 Iphe ọdo, Manásẹ mekotaru; mẹ ekfukfu, o kfuru nụ Nchileke; mẹ iphe, ndu aphụ
àphù gude ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu kfuru nụ iya; b'e dekotaru l'ẹkwo akọ
ndu eze ndu Ízurẹlu.
19 Ekfukfu, o kfuru nụ Nchileke; mẹ ẹge Nchileke shiru nabata iya; mẹkwaphu ẹjo
iphe, o meshiru; je akpaa lẹ ndzụ be gude ire iya ẹka, nọ iya l'ẹhu; mẹkpo ẹke ọ
kpụshiru, aagwajẹ iphe; mẹ ẹke o doberu itso Ashera; mẹ ntẹkpe; b'o wozitaderu
onwiya alị; b'e dekotaru l'ẹkwo akọ onye aphụje àphù, bụ Hozayi.

20 Tọ dụ iya bụ; Manásẹ anwụhu lakfushia nna iya phẹ. Ẹphe elia ya l'ụlo iya. Amọnu, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abụru eze l'ọzori iya.

Amọnu bụ eze ndu Júda
(2 Eze 21:19-26)

21 Iphe, Amọnu gbaru bụ ụkporo afa l'afa labụ teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa labụ lẹ Jerúsalemu.
22 O meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje l'ọ bụ nna iya; mbụ Manásẹ. Iphe, bụ ntẹkpe Manásẹ, bụ nna iya doberu b'o gworu ngwẹja nụ; baaru iya ẹja.
23 Ẹ to wozitadu onwiya alị l'ifu Ojejoje ẹge nna iya; mbụ Manásẹ wozitaru onwiya. Amọnu bụlephu ikpe b'o mekoru kpua onwiya.
24 Ndu ozi iya agbaaru iya ẹjo idzu; woru iya gbua l'ufu iya.
25 Obenu lẹ ndu Júda bẹ gbushikotaru ndu ono, tso gbaaru eze, bụ Amọnu ẹjo idzu ono. Ndu Júda eworu Josáya, bụ nwatibe iya kẹ nwoke mee eze l'ọzori iya.

34

Josáya bụ eze ndu Júda
(2 Eze 22:1-2)

1 Iphe, Josáya gbaru bụ afa ẹsato teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ụkporo afa l'afa iri lẹ nanụ lẹ Jerúsalemu.
2 O meru iphe, vudo nhamụnha l'ẹnya Ojejoje. O tsoru ụbeka ochechoroche iya, bụ Dévidi; tọ dụ ọphu ọ haru.
3 L'afa, kwe iya afa ẹsato; k'ọphu ọ wataru achịchi b'ọ wataru ọcho ụzo kẹ Ojejoje, bụ Nchileke k'ochechoroche iya, bụ Dévidi. Teke ono b'ọ bụkwaduru nwata nshịi. Yo be l'afa k'iri l'ẹbo ya; yọ wata ọphashi ụrukutu, nọ lẹ Júda; mẹ Jerúsalemu; mbụ woshilahaa ẹke aagwajẹ iphe, nọgbaa ya nụ; mẹ itso Ashera; mẹ ntẹkpe, a pyịru apyịpyi; mẹ ọphu a kpụru akpụkpu.
4 Yo zia t'e tsukposhia ẹnya-ngwẹja Bálụ. Yo nwutsushia ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu, nọ l'ẹke ono. Itso Ashera; mẹ ntẹkpe, a pyịru apyịpyi; mẹ ọphu a kpụru akpụkpu b'o gwekotaru; yọ bụru udzu; yo woru iya je ephekaa l'ili ndu shi agwajẹ iya nụ.
5 Ndu achịjeru agwa ono ẹja b'ọ kpọkotaru ọkpu ẹphe ọku l'eli ẹnya-ngwẹja ẹphe ono. Yọ saa alị Júda; mẹ Jerúsalemu asasa.
6 Tsube lẹ mkpụkpu mkpụkpu ndu Manásẹ; kẹ ndu Ífuremu; mẹ kẹ ndu Símiyọnu; je akpaa lẹ kẹ ndu Náfutali; mẹ l'ẹke nọ-pheru iya mgburumgburu, e meru; yọ bụru kpurupyata;
7 b'o nwutsushikotaru ẹnya-ngwẹja ẹphe; gwee itso Ashera; mẹ ntẹkpe, nọ iya nụ; yọ bụru udzu. Ọ tụko ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu, nọkota l'alị Ízurẹlu nwutsushikota. Yo metsua; laphushia azụ lẹ Jerúsalemu.

A phụru Ẹkwo ekemu
(2 Eze 22:3-20)

8 Yo be l'afa, kwe Josáya afa iri l'ẹsato, ọ wataru achịchi; teke ono b'ọ woshiwaru iphe, dụ ẹji l'alị ono; yo zi Shefanu Azalaya; mẹ Maseya, bụ ọ-chị-ọha mkpụkpu ono; mẹ Jowa Jowahazu, bụ onye akwakọbeje iphe, meru nụ; t'ẹphe je emekwaa eze-ụlo Nchileke, bụ Nchileke iya.
9 Ẹphe abya ejekfu Hilikaya, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja je eworu okpoga, e wobataru l'eze-ụlo Nchileke nụ iya; mbụ okpoga ono, ndu Lívayi, bụ ndu eche nche l'ọnu-ụlo nataru ndu Manásẹ; ndu Ífuremu; mẹ ndu Bénjaminu l'ẹphe ha; mẹ lẹ ndu Jerúsalemu.

10 Ẹphe eworu okpoga ono ye l'ẹka ndu ishi ọru ono, aarụ l'eze-ụlo Nchileke ono.
Ẹphebedua eworu iya nụ ndu arụ ọru l'eze-ụlo Nchileke ono t'ẹphe gude kpụkwaa
ya; mezia ya emezi.
11 Ẹphe ewokwaruphu okpoga nụ ndu kapyịnta; mẹ ndu akpụ ụlo ono t'ẹphe gude
zụta mkpuma, a washịru awashị; oshi-uko; mẹ l'osweru, eswebeje l'ụlo; kẹle ndu
ọphu shi nọdu iya nụ bẹ ndu eze, shi achị Júda harụ; yọ lakọta l'iyi.

12 Unwoke ono bẹ yeru ẹhu rụa ọru ono. Ndu e doberu l'ishi t'ẹphe leta ẹnya l'ẹge e
gude eje ozi ono bẹ bụ Jahatu; mẹ Obedáya. Ndu ono bụ ndu Lívayi, shi l'eri Merari.
Ndu ọdo bụ Zekaráya; mẹ Meshulamu, bụ ndu eri Kohatu. Ndu Lívayi ono, bụ ndu
ọphu emeje nka l'ọku ngwa-egvu
13 bẹ bụ ndu ishi kẹ ndu ọphu evu iphe, e gude eme k'ụlo ono. Yọ bụru ẹphe eleta
ndu ọru ono l'ọru, dụ l'iche l'iche. Ndu Lívayi ono bẹ haru bụru ndu o-de-ẹkwo; ndu
ishi ọru; mẹ ndu nche ọnu-ọguzo.

14 Yọ bụru teke ẹphe ewofuta okpoga ono, e wobataru l'eze-ụlo Nchileke ono bẹ
Hilikaya, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja phụru ẹkwo ekemu ono, Ojejoje shi l'ẹka
Mósisu nụ ono.
15 Hilikaya ekfuaru Shefanu, bụ o-de-ẹkwo; sụ: "Lẹ ya phụakwaru ẹkwo ekemu-a
l'eze-ụlo Nchileke." Yọ bya eworu ẹkwo ekemu ono nụ Shefanu. 16 Shefanu egude
ẹkwo ono jekfu eze; bya asụ iya "L'iphemiphe ọbule, e yeru ndu ozi ngu l'ẹka t'ẹphe
mee bẹ ẹphe emekwa-a.
17 Ẹphe wotaakwaru okpoga, nọ l'eze-ụlo Nchileke ye l'ẹka ndu ishi ọru; mẹ ndu
ọphu arụ ọru ọbu."
18 Shefanu, bụ o-de-ẹkwo abya ekfuaru eze teke ono; sụ iya: "Lẹ Hilikaya, bụ onye
achịjeru Nchileke ẹja bẹ nwekwaru ẹkwo, ọ nụru iya." Shefanu abya anọdu l'ifu eze
gụa ya.

19 Eze anụlephu iphe, ọ gụfutaru l'ẹkwo ekemu ono; woru uwe iya lajashịa.
20 Eze asụ Hilikaya; mẹ Ahikamu, bụ nwatibe Shefanu; mẹ Abudọnu Mayịka; mẹ
Shefanu, bụ o-de-ẹkwo; mẹ Asáya, bụ nwozi eze; sụ ẹphe:
21 "Unu je akpataru iya Ojejoje ishi; kpataru iya ndu phọduru nụ lẹ Ízurẹlu; mẹ lẹ
Júda; k'iphe ono, e deru l'ẹkwo, a phụru ono. Oke ẹhu-eghughu, Ojejoje a-tukoshi
ẹphe; bẹ hakwa nshinu; kẹle nna ẹphe phẹ te emedu iphe, Ojejoje kfuru; ẹphe te me
iphe, e deru l'ẹkwo-a."

22 Tọ dụ iya bụ; Hilikaya; mẹ ndu ono, eze ziru ozi ono ejeshia kẹ nwanyi, bụ onye
nkfuchiru Nchileke, bụ Huluda. Huluda bụ nyee Shalumu Tokuhatu, nwatibe Hasura.
Shalumu bẹ eletaje uwe ndu achịjeru Nchileke ẹja ẹnya. Ẹke Huluda bu bụ l'obu-ẹgu
Jerúsalemu. Ẹphe abya ekfuaru iya k'iphe ono.

23 Yọ sụ ẹphe: "Ọwaa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu ekfu: Unu je ezia onye
ziru unu;
24 lẹ Ojejoje sụru: 'Lẹ ya abya owokfuta Jerúsalemu; mẹ ndu bu iya nụ ẹjo iphe-
ẹhuka; me iphe, bụ mburọnu ono, e deshiru l'ẹkwo ono, a gụru l'ifu eze ndu Júda
ono.
25 Ishi iya abụru l'ẹphe gwọberu iya; kpọlahaa ínsẹnsu ọku l'anụ agwa ọdo; gude
iphe, ẹphe emetsua l'akpatsu iya ẹhu-eghughu. Ọo ya bụ lẹ ya a-byabẹ ẹphe oke
ẹhu-eghughu iya; ọphu t'o nwedu l'a byanyia ya abyanyi.'
26 Iphe, unu e-kfuru eze ndu Júda ono, ziru unu t'unu bya ajịta l'ẹka Ojejoje ono;
bụ l'ọ ọwaa iphe, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu kfuru lẹ k'iphe ono, ọ nụru ono:
27 Keshinu ọphu iphe ono ruru ngu l'obu; nggu ewozita onwongu alị l'ifu yẹbe
Nchileke teke ono, ị nụru iphe, ya kfuru, l'ọo-dakfuta mkpụkpu-a; mẹ ndu bu iya
nụ; mbụ keshinu ọphu i gude k'iphe ono wozita onwongu alị l'ifu iya; bya alawashịa

uwe ngu; raa ẹkwa l'ifu iya; bẹ ya nụwaru iphe, i kfuru. Ono bụ iphe, Ojejoje kfuru ndono.
28 Ya e-me; t'ị lakfu nna ngu phẹ; e lia ngu l'ẹhu-agu. Ẹnya ngu ta abyadụ bya aphụ ẹjo iphe-ẹhuka ono, ya e-wokfuta mkpụkpu-a; mẹ ndu bu iya nụ ono."
Ya ndono; ẹphe alaa bya akọoru eze ẹge nwanyi ono kfuru.

Josáya agbakwazi ndzụ onye lẹ Ojejoje
(2 Eze 23:1-20)

29 Tọ dụ iya bụ; eze abya ezia; e je ekukota ndu bụ ọgurenya ndu Júda l'ẹphe ha; mẹ ndu kẹ Jerúsalemu.
30 Eze yẹle unwoke ndu Júda ono l'ẹphe ha; mẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu; mẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi; mẹkpo ndu ono l'ẹphe ha; ndu ukfu mẹ ndu nta; atụko wụru jeshia l'ụlo Ojejoje. Yọ gụru ẹkwo ọgba-ndzụ ono, a phụru l'eze-ụlo Nchileke ono ye ẹphe lẹ nchị.
31 Eze abya evudo lẹ mgboro itso iya; gbaa ndzụ l'ifu Ojejoje lẹ ya a-nọdu etso Ojejoje; mẹ lẹ ya e-gude obu iya l'ọ ha; mẹ ndzụ iya l'ọ ha eme ekemu iya, ọ sụru t'e meje; mẹ iphe, ọ tọru ọkpa iya; shi ẹge ono eme iphe, ọgba-ndzụ ono, e deru l'ẹkwo ono kfuru.
32 Yo mee tẹ iphe, bụ ndu Jerúsalemu; mẹ ndu Bénjaminu kweta iphe ono, o kfuru ono. Ndu Jerúsalemu emee iphe, ọgba-ndzụ Nchileke ono kfuru; mbụ Nchileke kẹ nna ẹphe.
33 Josáya ewofukota ẹjo agwa, nọ l'alị kẹ ndu Ízurẹlu. Yo mee t'iphe, bụ ndu nọkota lẹ Ízurẹlu bajẹru Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe ẹja. Ẹphe ta habụa otso ụzo Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ẹphe jeye l'oge nka-ezekuna nk'iya.

35

Josáya agba Ajị Esweta
(2 Eze 23:21-23)

1 Ya ndono; Josáya abya agbaaru Ojejoje Ajị Esweta lẹ Jerúsalemu. E gbua nwatụru Ajị Esweta ono l'ọnwa mbụ gbaru l'abalị iri l'ẹno.
2 Yọ bya edobetsua ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ozi, gbaru ẹphe; bya adụa ẹphe ike; sụ ẹphe t'ẹphe leta ẹnya l'ozi, nọ l'ụlo Ojejoje.
3 Yọ bya ekfuru yeru ndu Lívayi, bụ ndu ezije ndu Ízurẹlu kpamukpamu iphe; bya abụru ndu dụ nsọ l'ẹke Ojejoje nọ; sụ ẹphe: "Unu woru okpoko ono, dụ nsọ ono dobe l'ụlo ono, Sólomọnu Dévidi, bụ eze ndu Ízurẹlu kpụru ono. T'ẹ b'a pahẹkwa iya l'ukuvu ọdo. Unu jeeru Ojejoje, bụ Nchileke unu ozi nta-a yẹle ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu.
4 Unu kwakọbe onwunu l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu ẹge unu dụ l'ọgbo l'ọgbo, bụ iya bụ ẹge ono, Dévidi; onye ono, shi bụru eze ndu Ízurẹlu yẹle nwatibe iya; mbụ Sólomọnu deru edede doberu unu ono.
5 "Unu vudo lẹ Ẹke-dụ-Nsọ ono; l'ọgbo l'ọgbo ẹge ọ dụ l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu ndu Ízurẹlu mmanu. Unu egude ndu Lívayi tụghashia onwunu l'iphe, bụ ọgbo ọphu nọnu.
6 Unu egbua nwatụru Ajị Esweta ono; mee onwunu t'unu dụ nsọ; kwakọbe nwatụru ono; k'ọphu ụnwunna unu phẹ a-nọdu eme iya ẹge Ojejoje shi l'ẹka Mósisu tụa ekemu iya."
7 Ndu Ízurẹlu mmanu, nọ l'ẹke ono bẹ Josáya nụru atụru; mẹ eghu, kpakọru dụ ụkporo ụnu ugbo ẹto l'ụnu iri l'ise,* ẹphe gude mee kẹ ngwẹja Ajị Esweta ono. Ọ nụkwaruphu ẹphe ụnu eswi ẹsaa l'ụkporo eswi iri.† Elu ono l'ọ ha shikota eze l'ẹka.

* **35:7 35:7** Iphe ọ bụ bụ 30,000. † **35:7 35:7** Iphe ọ bụ bụ 3,000.

8 Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ndu ishi ọru Josáya woru iphe, shi ẹphe l'obu nụ ndu Ízurẹlu
ono; ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi. Hilikaya; Zekaráya; mẹ Jehiyẹlu, bụ
ndu ishi ụlo Nchileke abya eworu ụnu atụru ishingu l'ụkporo iri;‡ mẹ ụkporo eswi
iri l'ise§ nụ ndu achịjeru Nchileke ẹja t'ẹphe gude gwoo ngwẹja Ajị Esweta ono.
9 Konanaya; Shemáya; mẹ Netanẹlu, bụ ụnwunna iya; mẹ Hashabaya; Jeyẹlu; mẹ
Jozabadu; bụ ndu ishi ndu Lívayi bẹ nụru ndu Lívayi atụru; mẹ eghu, dụ ụnu iri l'ẹbo
l'ụkporo iri;* nụkwaphu ẹphe ụnu eswi l'ụkporo eswi ise;† t'ẹphe gude gwoo ngwẹja
Ajị Esweta ono.
10 A kwakọtsua kẹ Ajị Esweta ono; ndu achịjeru Nchileke ẹja eje evudo l'ọnodu
ẹphe; ndu Lívayi anọdu ẹge e keshiru ẹphe; mbụ ẹge ono, eze sụru t'ẹphe nọo ono.
11 Ẹphe egbushia ụnwu atụru Ajị Esweta ono. Ndu achịjeru Nchileke ẹja anata mee
ya phee; ndu Lívayi aphụshia anụ ono akpọ.
12 Ẹphe eworu anụ, e gude eme kẹ ngwẹja-ukfuru ono dobe iche; k'ọphu ẹphe
e-keshiru iya ndu Ízurẹlu l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu; t'ẹphe gude ẹka ẹphe gwooru iya
Ojejoje; ẹge ono, e deru iya l'ẹkwo Mósisu ono. Yọ bụkwaruphu ẹge ono bẹ ẹphe
meru eswi ono.
13 Ụnwu atụru Ajị Esweta ono; bẹ ẹphe hùrù áhùhù; ẹge ome-l'alị iya dụ. Ẹphe gude
ite-ọku; mẹ nwite nshịi; mẹ ite-ophe shia ngwẹja ọdo, dụ nsọ eshishi; bya emekebe
ẹgwegwa pajeru iya ndu Ízurẹlu mmanu ono l'ẹphe ha.
14 Ẹphe emetsua; bya akwakọbe nk'ẹphe; mẹ kẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; kẹle
ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu eri Érọnu bẹ fuberu ifu l'ogwo ngwẹja-ukfuru;
mẹ ẹbà anụ ono jeye ọchi agbaa. Ọo ya meru; ndu Lívayi akwakọbe nk'ẹphe;
kwakọbekwaphu ọphu ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu eri Érọnu riru.
15 Ndu ọgbo-egvu; mbụ ndu eri Ásafu anọdu l'ọnodu ẹphe, bụ iya bụ ọnodu,
Dévidi; Ásafu; Hemanu; mẹ Jedutunu, bụ onye aphụjeru eze àphù doberu ẹphe.
Ndu nche anọdutsua l'ọnu-ọguzo ọnu-ọguzo; ọphu ọ dụdu onye haru ozi nk'iya; kẹ
l'ụnwunna ẹphe, bụ ndu Lívayi l'eshiru ẹphe ite.
16 Tọ dụ iya bụ; e jekota ozi, e jeru Ojejoje mbọku ono gude gbaa Ajị Esweta ono;
gude iya gwoo ngwẹja-ukfuru ono l'ẹnya-ngwẹja Ojejoje ẹge ono, eze, bụ Josáya sụru
t'e meje iya ono.
17 Ndu Ízurẹlu, bụ ndu ọphu nọ anọno l'ẹke ono teke ono bẹ gbaru Ajị Esweta ono;
bya agbaa Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko abalị ẹsaa.
18 Egbe Ajị Esweta ono b'ẹ ta gbabụa l'alị Ízurẹlu keshinu oge k'onye nkfuchiru
Nchileke, bụ Sámẹlu. Ọphu ọ dụdu onye eze ndu Ízurẹlu, gbajẹru Ajị Esweta ọphu
dụ l'ọ bụ ono, Josáya gbaru ono; mbụ yẹle ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; mẹ
ndu Júda l'ẹphe ha; ndu Ízurẹlu, nọ l'ẹke ono; mẹ ndu Jerúsalemu.
19 Ajị Esweta ono b'a gbaru l'afa, kwe Josáya afa iri l'ẹsato; k'ọphu ọ wataru achịchi.

Anwụhu Josáya
(2 Eze 23:28-30)

20 E metsua iphemiphe ọbule ono; Josáya abya edozitsua eze-ụlo Nchileke; yọ dụ
mma; Neko, bụ eze ndu Íjiputu egbeshi jeshia ọgu lẹ Kakemishi, nọ lẹ mgboro Ẹnyimu
Yufurétusu; Josáya ejeshia tẹ ya wọta iya ọgu.
21 Ọle Neko yeru ndu, je ezia Josáya sụ iya: "?Bụ ngụnu adaru nggu l'iya; nggụbe
eze ndu Júda? Ẹ tọ bụkwa nggu bẹ ya byakfutaru ọgu ntanụ. Ndu ya byakfutaru
ọgu bụkwa ndu ọnu-ụlo ono, ẹphe l'iya alụ ọgu ono. Nchileke bẹ ziru iya tẹ ya

‡ **35:8 35:8** Iphe ọ bụ bụ 2,600. § **35:8 35:8** Iphe ọ bụ bụ 300. * **35:9 35:9** Iphe ọ bụ bụ 5,000. † **35:9 35:9** Iphe ọ bụ bụ 500.

mekebe ẹgwegwa. Ba kfụ-chikwa Nchileke ụzo; l'o swikwaru iya eswiru; ọ -dụdu bẹ
oo-mekwa t'ị laa l'iyi."
22 Ọle Josáya te kwedu haa ya; bya emee onwiya; t'ẹ b'a hụbe iya ama; tẹ yẹle
iya lụa ọgu ono. Yọ jịka lẹ ya ta angadu nchị l'okfu Neko, bụ iya bụ okfu, shi l'ọnu
Nchileke; yọ tụgbule-a jekfushia ya ọgu lẹ phorokoto alị Megido.
23 Ya ndono; ndu akfụ agbanua eze, bụ Josáya akfụ. Yọ sụ ndu ọru iya: "Unu pafụ
iya; kẹ l'e meruakwaru iya ẹhu ọkpobe emeru."
24 Ndu ozi iya ono apata iya pafụ l'ụgbo-ịnya iya; parụ iya ye l'ụgbo-ịnya iya k'ẹbo
palata Jerúsalemu. Yọ nwụhu; e lia ya l'ẹke e liru nna iya phẹ. Ndu Júda l'ẹphe ha;
mẹ ndu Jerúsalemu araa ẹkwa iya.
25 Jeremáya agụa egvu-aphụ ẹhu Josáya. Unwoke l'ụnwanyi, agụ egvu l'anọduje
agụ egvu ẹhu Josáya ono teke ẹphe jeru ẹkwa. Yọ bụru ẹge ono b'ọ dụ jeye ntanụ.
Ẹphe emee ya; yọ bụru ome-l'alị ndu Ízurẹlu; a bya e dee ya edede l'egvu-aphụ.
26 Iphe ọdo, Josáya mekotaru; mẹ ẹge o gude mee iphe-ọma l'ụzo, ọ dụ l'ekemu
Ojejoje;
27 mẹwaru iphe, o meeberu; tsube l'ishi jeye lẹ ngvụcha b'e dekotaru l'ẹkwo ndu
eze ndu Ízurẹlu; mẹ kẹ ndu Júda.

36

Jehowahazu bụ eze ndu Júda
(2 Eze 23:30-35)

1 Tọ dụ iya bụ; ndu alị ono ewofuta Jehowahazu Josáya kẹ nwoke; mee ya eze lẹ
Jerúsalemu l'ọzori nna iya.
2 Iphe Jehowahazu gbaru bụ ụkporo afa l'afa ẹto teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa
ọnwa ẹto lẹ Jerúsalemu.
3 Eze ndu Íjiputu akwatsua ya l'ọchichi lẹ Jerúsalemu; bya asụ tẹ ndu Júda tụa
ụkporo talẹntu mkpọla-ọcha ise; waa talẹntu mkpọla-ododo.
4 Eze ndu Íjiputu ono emee Ẹliyakimu, bụ nwunne Jehowahazu kẹ nwoke; yọ bụru
eze ndu Júda; mẹ Jerúsalemu; bya agbanwee ẹpha iya; gụbe iya Jehoyakimu. Obenu
lẹ Neko kpụtaru nwunne Ẹliyakimu ono; mbụ Jehowahazu lashia Íjiputu.

Jehoyakimu bụ eze ndu Júda
(2 Eze 23:36—24:7)

5 Iphe Jehoyakimu gbaru bụ ụkporo afa l'afa ise teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa
iri lẹ nanụ lẹ Jerúsalemu. O meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje, bụ Nchileke iya.
6 Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu abya etso iya ọgu; tụa ya ẹgbirigba ope;
kpụru lashia Bábyilọnu.
7 Nebukadineza bẹ hakwarụphu iphe, nọ l'eze-ụlo Nchileke vuta lashia Bábyilọnu
je edobe l'ụlo agwa iya lẹ Bábyilọnu l'ẹke ono.
8 Iphe ọdo, meru nụ l'oge kẹ Jehoyakimu; mẹ akpamara, o mekotaru; mẹ iphe, dụ
ẹji, e gudetsuaru iya l'ẹka ẹke oome iya; iphe ono l'ọ ha b'e dekotaru l'ẹkwo ndu eze
ndu Ízurẹlu; mẹ ke ndu Júda. Jehoyakimu, bụ nwatibe iya kẹ nwoke abya abụru eze
l'ọzori iya.

Jehoyakinu bụ eze ndu Júda
(2 Eze 24:8-17)

9 Iphe Jehoyakinu gbaru bụ afa iri l'ẹsato teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa ọnwa ẹto
l'abalị iri lẹ Jerúsalemu. O meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje.
10 Yo rua l'oge mini ọdungu l'afa ono; eze, bụ Nebukadineza ezia t'e je akpụta iya
gude bya Bábyilọnu. A kpụtaru iya; gwoo iphe, eregba ire, shi l'eze-ụlo Nchileke

gude tso iya. Nebukadineza eworu nwunne nna Jehoyakinu ono, bụ Zedekaya mee eze ndu Júda; mẹ kẹ Jerúsalemu.

Zedekaya bụ eze ndu Júda
(2 Eze 24:18-20; Jer 52:1-3a)

11 Iphe Zedekaya gbaru bụ ụkporo afa l'afa lanụ teke ọ wataru achịchi. Yọ chịa afa iri lẹ nanụ lẹ Jerúsalemu.
12 O meru ẹjo iphe l'ẹnya Ojejoje, bụ Nchileke iya; ọphu 'o wozitadu onwiya alị l'ifu Jeremáya, bụ onye nkfuchiru Ojejoje.

Jerúsalemu adaa
(2 Eze 25:1-21; Jer 52:3b-11)

13 Zedekaya ekwefukwaruphu eze, bụ Nebukadineza íkè, bụ iya bụ onye ono, meru; yo gude ẹpha Nchileke ria angụ ono. Yo je ekerebe; kpọ-chia obu; lẹ ya te tsodu ụzo kẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu.
14 Ọdo abụru lẹ ndu bụ ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Júda l'ẹphe ha bẹ ghẹleghelegheleghele nk'ẹphe karu ẹji. Ẹphe yeru ẹka l'akpamara ono iphe bụ mbakeshi anọduje eme ono; bya emerushia eze-ụlo Nchileke, bụ ẹke ono, o doberu nsọ lẹ Jerúsalemu ono.

Jerúsalemu daru

15 Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna ẹphe l'eshije l'ọnu ndu ozi iya l'ekfuru ẹphe okfu; o -kfutsua; yo kfukwazi; kẹle imiko ndibe iya; waa ẹke ono, o bu ebubu ono adụje iya.
16 Obenu l'ọo ewena bẹ ẹphe anọduje aja ndu ozi Nchileke ono; l'akpọ okfu iya ẹbo-ẹbo-l'afụ; l'achị ndu nkfuchiru iya ọchi. Ẹphe emee ya ẹge ono jeye teke oke ẹhu-eghughu Ojejoje gbanwuhuru ọku l'ẹke ndibe iya nọ; to kwehe emekota.
17 Ojejoje ewota eze ndu Bábyilọnu dobe t'o tso ẹphe ọgu. Yo gude ogu-mbeke gbugbushia ụnwu-okorọbya ẹphe l'ụlo-nsọ. Ọphu ọ dụdu onye ọphu ọ haru lẹ ndu k'ụnwu-okorọbya; l'ụnwu-mgbọko ẹphe; ndu k'unwoke; mẹ ndu ọphu kahụwaru nụ. Nchileke atụko ẹphe l'ẹphe ha yekota Nebukadineza l'ẹka.
18 Yo gwoo iphe, bụ iphe, nọ l'eze-ụlo Nchileke lashia Bábyilọnu; ndu ọphu ha nshinu; mẹ ndu ọphu ha nwanshị. Yo vutakwaphu ẹku, nọ l'eze-ụlo Nchileke; mẹ ẹku kẹ eze; waa kẹ ndu ishi ọru iya.
19 Ẹphe atụa ọku l'eze-ụlo Nchileke; nwutsushia ụpho-mkpuma, e gude kpụ-pheta Jerúsalemu. Ẹphe atụkota ọku l'iphe bụ ufu-eze, nọ iya nụ. Ẹphe atụko iphe, ere ire, nọ l'ẹke ono mebyishikota.
20 Yọ chịta nwa ndu ọphu wafụru nụ lashia Bábyilọnu; mbụ ndu ọphu wafụru nụ, ẹ t'e gudedu ogu-mbeke gbua; ẹphe ejelahaaru iya ozi; l'ejeru ụnwu iya ozi jeye teke alị-eze ndu Peshiya bya akwatsua kẹ Bábyilọnu.
21 Alị ono bẹ tụtaru ume; teke ono, ọ daburu ochobo ono. Yọ tụa ume ụkporo afa ẹto l'afa iri. Yo shi ẹge ono vụkota; mbụ okfu, Ojejoje shi l'ọnu Jeremáya kfua.

Sáyịrosu eme tẹ ndu a kpụru lẹ ndzụ laphuta azụ
(Ẹzu 1:1-4)

22 Yo be l'afa mbụ, Sáyịrosu wataru ọchi ndu Peshiya; l'ẹge ee-shi t'okfu ono, Ojejoje shi l'ọnu Jeremáya kfua ono ree; Ojejoje akpalia Sáyịrosu; yọ raa ya arara l'alị-eze iya mgburumgburu; bya edee ya edede l'ẹkwo; sụ:
23 "Ọwaa iphe, Sáyịrosu, bụ eze ndu Peshiya ekfu. Ọ sụru:
"Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke k'imigwe; bẹ nụwaru iya iphe, bụ alị-eze, nọ lẹ mgboko-a; bya atụwa ẹka tẹ ya kpụaru iya ụlo lẹ Jerúsalemu l'alị Júda. Tẹ iphe, bụ onye kẹ Nchileke, nọ l'ẹke-a; tụgbua lashia ẹke ono; lẹ Ojejoje, bụ Nchileke swikwaru iya-a."

Ẹzura

Sáyịrosu atụ ekemu tẹ ndu Ju, a kpụru lẹ ndzụ lata
(2 Iphe 36:22-23)

1 L'afa, Sáyịrosu dụberu bụru eze ndu Peshiya; bẹ Ojejoje kpaliru iya obu; yo zia
ozi; raa ya arara l'iphe, bụ ẹke ọochi l'ọ ha; bya edekwaaphu ozi ono edede l'ẹkwo;
keshia. Iphe ono abụru ẹge ee-shi tẹ okfu ono, Ojejoje shije l'ọnu Jeremáya kfua ono;
vụa.
2 Ọwaa bụ iphe, Sáyịrosu, bụ eze ndu Peshiya kfuru. Ọ sụru:
" 'Ojejoje, bụ Nchileke kẹ imigwe bẹ mewaru tẹ iphe bụ mbakeshi, nọ lẹ mgboko-wa
nọdu yẹbe eze l'ẹka; bya asụwa tẹ ya je akpụaru iya eze-ụlo Nchileke lẹ Jerúsalemu
lẹ Júda.
3 Tẹ iphe, bụ onye kẹ Nchileke, unu l'iya bu l'ẹke-a tụgbukwaa lashia Jerúsalemu
Júda je akpụkwazi eze-ụlo Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; mbụ Nchileke ono,
nọ lẹ Jerúsalemu ono. Tẹ Nchileke unu swikwaru unu ọkpobe eswiru.
4 T'e yekwaru ndu ono, ala nụ ono ẹka. Tẹ ndu, ẹphe bugbaa l'ibyiya nk'ẹphe gude
mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo yetaru ẹphe ẹka. T'a nụkwa ẹphe ngwa ọdo, dụ
iche l'iche; mẹ elu; mẹwaru iphe ọdo l'ẹge onye chịru obu iya t'ẹphe gude je akpụa
eze-ụlo Nchileke lẹ Jerúsalemu.' "
5 Tọ dụ iya bụ; ndu bụgbaa ishi l'ụnwunna lẹ ndu ikfu Júda; ndu ikfu Bénjaminu;
ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; mẹwaru iphe bụ onye Nchileke kpaliru obu
iya awụ-lihu jeshia ọkpu eze-ụlo Nchileke ono lẹ Jerúsalemu.
6 Ndu obutobu ẹphe egwoo mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha nụ ẹphe; gude iya
yetaru ẹphe ẹka; bya anụ ẹphe iphe ọdo, dụ iche l'iche; iphe-edobe; mẹwaru iphe,
vugbaa oke aswa; t'a gụfukwa iphe ọdo, shi ẹphe l'obu, ẹphe tụgbaaru obu ẹphe nụ
ẹphe.
7 Eze, bụ Sáyịrosu achịfuta iphe, bụ iphe, Nebukadineza shi l'eze-ụlo Nchileke lẹ
Jerúsalemu gwoo je edoo l'ụlo agwa iya.
8 Yọ bụru Mituredatu, bụ onye eche okpoga; bẹ Sáyịrosu, bụ eze ndu Peshiya shi
l'ẹka iya gwofuta iphe ono. Mituredatu agụa ya ọgu nanụ nanụ; nụ Shelushubeza,
bụ onye ishi kẹ ndu Júda.
9 Ọwaa ẹge iphe ono ha ndọ-ọ:
Efere, e meru lẹ
mkpọla-ododo dụ
ụkporo efere l'efere iri.
Efere, e meru lẹ
mkpọla-ọcha dụ
ụnu efere labụ
l'ụkporo efere iri.
Iphe, eegudeje akpọ
ínsẹnsu ọku, e meru lẹ
mkpọla-ọcha dụ ụkporo lẹ tete.
10 Ochi, e meru lẹ
mkpọla-ododo dụ ụkporo l'iri.
Ochi, e gude mkpọla-ọcha mee
l'ụzo, dụ iche ịche dụ ụnu ochi l'ochi iri.
Ụnwu iphe ọdo, dụtsua
iche iche dụ ụnu l'ụkporo iri.

11 Iphe, e meru lẹ mkpọla-ododo; mẹ ọphu e meru lẹ mkpọla-ọcha; bẹ dụkota ụnu
iri l'ẹto l'ụkporo iri. Iphe ono l'ọ ha bụ iphe, Sheshubaza gwolataru teke ono, ndu
ono, a kpụru lẹ ndzụ laa alị Bábyilọnu ono laru Jerúsalemu.

2

Ndu lataru nụ lẹ ndu ono, a kpụru lẹ ndzụ ono

1 Ọwaa bụ ndu Ízurẹlu, shi Bábyilọnu lata; mbụ ndu ono, Nebukadineza, bụ eze
ndu Bábyilọnu kpụjeru lẹ ndzụ laa Bábyilọnu ono. Onyenọnu laru mkpụkpu ẹke, o
shi. O nweru ndu laru Jerúsalemu; nweru ndu laru Júda.
2 Ndu du ẹphe lata bụ Zerúbabelu; Jeshuwa; Nehemáya; Seráya; Relaya; mẹ
Mọdekáyi; Bilishanu; Mízupa; Biguvayi; Rehumu; mẹ Bena.
Ọwaa bụ ndu Ízurẹlu ono, lataru nụ ono:
3 Ndibe Paroshi dụ
ụnu madzụ ise l'ụkporo
madzụ ẹsato;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
4 Ndibe Shefatíya dụ
ụkporo madzụ ugbo iri
l'ẹsato; l'ụmadzu iri l'ẹbo.
5 Ndibe Ara dụ ụnu madzụ
l'ụkporo iri l'ẹsato;
l'ụmadzu iri l'ise.
6 Ndibe Pahatu-Móabu,
bụ iya bụ ndu eri Jeshuwa
yẹle Jóabu bẹ dụ
ụnu madzụ ẹsaa;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
7 Ndibe Élamu dụ
ụnu madzụ ẹto;
l'ụkporo madzụ labụ;
l'ụmadzu iri l'ẹno.
8 Ndibe Zatu adụ
ụnu madzụ labụ
l'ụkporo madzụ ẹsaa;
l'ụmadzu ise.
9 Ndibe Zakayi dụ
ụnu madzụ l'ụkporo
madzụ iri l'ẹsato.
10 Ndibe Bani adụ
ụnu madzụ l'ụkporo madzụ
iri l'ẹbo; l'ụmadzu labụ.
11 Ndibe Bebayi dụ ụnu
madzụ l'ụkporo madzụ
iri lẹ nanụ; l'onye lanụ.
12 Ndibe Azụgadu dụ
ụnu madzụ ẹto;
l'ụmadzu labụ.
13 Ndibe Adonikamu dụ
ụnu madzụ l'ụkporo madzụ
iri l'ẹto; l'ụmadzu ishingu.
14 Ndibe Biguvayi dụ

ụnu madzụ ise l'ụkporo
madzụ ẹbo;
l'ụmadzu iri l'ise.
15 Ndibe Adinu dụ
ụnu madzụ l'ụkporo
madzụ ẹbo; l'ụmadzu iri l'ẹno.
16 Ndibe Ateya, bụ iya bụ
ndu shi l'eri Hezekáya dụ
ụkporo madzụ ẹno;
l'ụmadzu iri l'ẹsato.
17 Ndibe Bezayi dụ
ụkporo madzụ iri l'ishingu;
l'ụmadzu ẹto.
18 Ndibe Jora dụ
ụkporo madzụ ise;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
19 Ndibe Hashumu dụ
ụkporo madzụ iri lẹ nanụ;
l'ụmadzu ẹto.
20 Ndibe Gibaru dụ
ụkporo madzụ ẹno; l'ụmadzu iri l'ise.
21 Unwoke, shi lẹ Bẹ́tulehemu;
bẹ dụ ụkporo madzụ ishingu;
l'ụmadzu ẹto.
22 Ndu kẹ Netofa dụ
ụkporo madzụ ẹbo;
l'ụmadzu iri l'ishingu.
23 Ndu kẹ Anatọtu dụ
ụkporo madzụ ise;
l'ụmadzu ẹsato.
24 Ndu kẹ Azụmavetu;
bẹ dụ ụkporo madzụ ẹbo;
l'ụmadzu labụ.
25 Ndu kẹ Kiriyatu-Jerimu;
Kefira; mẹ Berotu; bẹ dụ
ụnu madzụ l'ụkporo madzụ
iri l'ẹsaa; l'ụmadzu ẹto.
26 Ndu kẹ Ráma yẹle Géba dụ
ụnu madzụ l'ụkporo madzụ iri
lẹ nanụ; l'ụmadzu ẹto.
27 Ndu kẹ Mikumashi dụ
ụkporo madzụ ishingu; l'ụmadzu labụ.
28 Ndu kẹ Bẹ́telu; mẹ Eyayi dụ
ụkporo madzụ iri lẹ nanụ; l'ụmadzu ẹto.
29 Ndu kẹ Nébo dụ ụkporo madzụ ẹbo;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
30 Ndu kẹ Magubishi dụ
ụkporo madzụ ẹsaa;
l'ụmadzu iri l'ishingu.
31 Ndu kẹ Élamu ọphunanu;
dụ ụnu madzụ ẹto
l'ụkporo madzụ ẹbo;

l'ụmadzu iri l'ẹno.
32 Ndu kẹ Harimu dụ ụkporo
madzụ iri l'ishingu.
33 Ndu kẹ Lodu;
ndu kẹ Hadidi;
mẹ ndu kẹ Ono dụ ụnu madzụ
l'ụkporo madzụ
iri l'ishingu; l'ụmadzu ise.
34 Ndu kẹ Jériko dụ
ụkporo madzụ iri l'ẹsaa;
l'ụmadzu ise.
35 Ndu kẹ Senaa dụ
ụnu madzụ tete
l'ụkporo madzụ; l'ụmadzu iri.
36 A bya lẹ ndu, achijeru Nchileke ẹja;
ndu lataru nụ lẹ ndu onanu bụ:
Ndibe Jedaya, bụ iya bụ ndu
shi l'ọnu-ụlo ndibe Jeshuwa
dụ ụnu madzụ labụ
l'ụkporo madzụ ẹsato; l'ụmadzu iri l'ẹto.
37 Ndibe Ima dụ ụnu madzụ labụ
l'ụkporo madzụ iri l'ẹbo;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
38 Ndibe Pashọ dụ ụnu madzụ ẹto
l'ụkporo madzụ labụ;
l'ụmadzu ẹsaa.
39 Ndibe Harimu dụ ụnu madzụ ẹbo
l'ụkporo madzụ iri; l'ụmadzu iri l'ẹsaa.
40 A bya lẹ ndu Lívayi;
ndu lataru nụ lẹ ndu onanu bụ:
Ndibe Jeshuwa;
mẹ ndu eri Kadimiyẹlu,
bụ iya bụ ndu shi l'eri Hodaviya.
Iphe ẹphe kpakọru dụ bụ
ụkporo madzụ ẹto; l'ụmadzu iri l'ẹno.
41 A bya lẹ ndu l'agụje egvu;
ndu lataru nụ lẹ ndu onanu bụ:
Ndibe Ásafu, dụ
ụkporo madzụ ishingu; l'ụmadzu ẹsato.
42 A bya lẹ ndu echeje nche
l'eze-ụlo Nchileke;
ndu lataru nụ lẹ ndu onanu bụ:
Ndibe Shalumu;
ndibe Ateya;
ndibe Talumọnu;
ndibe Akubu;
ndibe Hatita;
mẹ ndibe Shobayi.
Iphe ẹphe kpakọru dụ bụ
ụkporo madzụ ise;
l'ụmadzu iri lẹ tete.
43 A bya lẹ ndu ozi l'eze-ụlo

Nchileke; ndu lataru nụ
lẹ ndu onanu bụ:
Ndibe Ziha;
ndibe Hasufa;
ndibe Tabayotu;
44 ndibe Kirosu;
ndibe Siyáha;
ndibe Padọnu;
45 ndibe Lebana;
ndibe Hagaba;
ndibe Akubu;
46 ndibe Hagabu;
ndibe Shalumayi;
ndibe Hananu;
47 ndibe Gidelu;
ndibe Gaharu;
ndibe Reyaya;
48 ndibe Rezinu;
ndibe Nekoda;
ndibe Gázamu;
49 ndibe Uza;
ndibe Paseya;
ndibe Besayi;
50 ndibe Asụna;
ndibe Meyunimu;
ndibe Nefusimu;
51 ndibe Bakubuku;
ndibe Hakufa;
ndibe Hahu;
52 ndibe Bazilutu;
ndibe Mehida;
ndibe Hasha;
53 ndibe Bakosu;
ndibe Sizéra;
ndibe Téma;
54 ndibe Neziya;
mẹ ndibe Hatifa.
55 A bya l'eri ndu-ozi Sólomọnu;
ndu onanu ndu ọphu
shi l'ọgu lata bụ:
Ndibe Sotayi;
ndibe Hasofera;
ndibe Peruda;
56 ndibe Jala;
ndibe Dakọnu;
ndibe Gidelu;
57 ndibe Shefatíya;
ndibe Hatilu;
ndibe Pokeretu-Hazebeyimu;
mẹ ndibe Ami.
58 Ndu ozi l'eze-ụlo Nchileke
ndu ọphu lataru nụ;
mbụ eri ndu-ozi Sólomọnu dụ

ụkporo madzụ iri lẹ tete;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
59 Ndu ono bụ ndu ọphu shi Tẹlu-Mela; Tẹlu-Hasha; Kerubu; Adanu; mẹ lẹ Ima
lata. Ọbule ẹphebedua ta amahẹdu ikfu, ẹphe shi. Ẹphe ta mahẹ ụnwunna ẹphe;
k'ọphu ee-shi ẹge ono maru: ?mẹ ẹphe bụ ndu Ízurẹlu; t'ẹphe ta bụdu?
60 Ndu eri Delaya; ndu eri Tobíya; mẹ ndu eri Nekoda dụ; ụnu madzụ l'ụkporo
madzụ iri l'ẹbo; l'ụmadzu iri l'ẹbo.
61 A bya l'eri ndu achịjeru Nchileke ẹja; mbụ ndu eri Hobaya; ndu eri Hakọzu; mẹ
ndu eri Bazilayi. Bazilayi bẹ lụru nwanyi l'ufu ndibe Bazilayi kẹ Gíledu; zalahaa ẹpha
ndu nyee ya.
62 Ndu ono bẹ chọru ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deshiru ẹge e gude mụshia ẹphe; ta phụ
ẹpha ẹphe l'ẹkwo ono. Tọ dụ iya bụ; e wofu ẹphe l'ọnodu ndu achịjeru Nchileke ẹja;
dobe ẹphe l'ọ bụ ndu, aasọ nsọ.
63 Gọvano asụ t'ẹphe be etsojeshi l'eri nri, kakọta ọdu nsọ jeye teke o nweru onye
achịjeru Nchileke ẹja, e-gude Urimu; mẹ Tumimu kpata ishi l'ẹka Ojejoje.
64 Ndu ono l'ẹphe ha tụkoru dụ ụkporo ụnu madzụ ise l'ụnu madzụ ise; l'ụkporo
madzụ iri l'ẹsato;
65 a gụfukwa iya ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi, ejeru ẹphe ozi. Ndu onanu
dụ ụnu madzụ iri l'ẹsato l'ụkporo madzụ ishingu; l'ụmadzu iri l'ẹsaa. Ẹphe
nwekwaruphu ụkporo madzụ ugbo iri, bụ unwoke l'ụnwanyi, agụjeru ẹphe egvu.
66 Ịnya ẹphe dụ ụnu ịnya l'ụkporo ịnya iri l'ishingu; l'ịnya iri l'ishingu. Ẹphe nweru
ụkporo ịnya-mulu iri l'ẹbo; l'ịnya-mulu ise.
67 Ẹphe nweru ụnu ịnya-ivu l'ụkporo ịnya-ivu iri l'ise; bya enweru ụnu ịnya-ivu iri
l'ishingu l'ụkporo ịnya-ivu iri l'ishingu.
68 Teke ẹphe rutaru l'ẹke eze-ụlo Nchileke shi nọdu lẹ Jerúsalemu bẹ ndu bụtsua
ishi l'ikfu l'ikfu ono haru nụ iphe l'ẹge onye chịru obu iya t'e gude kpụ-phu eze-ụlo
Nchileke ono azụ l'ẹke ono.
69 Ẹphe meru ẹge ike ẹphe beru; woru ẹkpa mkpọla-ododo, dụ ụnu l'ụkporo iri
l'iri; nụ t'e dobe l'ụlo ẹku, ee-gudeje eje ozi ono; bya anụ ẹkpa mkpọla-ọcha, dụ ụnu
ishingu l'ụkporo ise. Ẹphe nụkwaruphu uwe ndu achịjeru Nchileke, dụ ụkporo ise.
70 Ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; ụphodu ndu Júda; ndu agụje egvu; ndu
nche; mẹ ndu-ozi l'eze-ụlo Nchileke alatsụa lẹ mkpụkpu ẹke ẹphe shi; je eburu. Ndu
Ízurẹlu l'ẹphe ha ebutsuaru lẹ mkpụkpu ẹke ẹphe shi.

3

Aakpụkwa ẹnya-ngwẹja Nchileke

1 Yo rua l'ọnwa k'ẹsaa; ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha egude obu lanụ bya edzua lẹ
Jerúsalemu. Teke ono bẹ ndu Ízurẹlu bukotawaa lẹ mkpụkpu ẹke ẹphe shitsua.
2 Tọ dụ iya bụ; Jeshuwa Jozadaku; ndu ẹphe l'iya achịjeru Nchileke ẹja; Zerúbabelu
Shelutiyẹlu; mẹ ndu otu iya awụ-lihu; wata ọkpukwa ẹnya-ngwẹja Nchileke kẹ
Ízurẹlu; k'ọphu ẹphe e-gwo ngwẹja-ukfuru l'eli iya; bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo
ekemu Mósisu, bụ onye kẹ Nchileke.
3 Ọ bụ oswi-okfu l'ẹphe atsụ ndu ono, bupheru ẹphe mgburumgburu ono egvu;
obenu l'ẹphe wolerua ẹnya-ngwẹja ono kpọbe l'eli ẹke ono, a tọhawaru ntọ-l'alị iya
ono; gwolahaaru Ojejoje ngwẹja-ukfuru l'eli iya mbọku-mbọku: ụtsu l'urẹnyashi.
4 Ẹphe anọdukwaphu l'ẹke ono gbaa Ajị Mkpù. Ẹphe gbaru ajị ono ẹge e deru iya
l'ẹkwo; bya egwoo ngwẹja-ukfuru, eegwoje mbọku-mbọku l'ajị ono. Ngwẹja ono bẹ
ẹphe gworu ugbo ole, nsọ iya sụru t'e gwoje iya l'ụboku.

5 Ẹphe emetsua; bya egwoo ngwẹja-ukfuru, eegwoje tekenteke; mẹ ngwẹja,
eegwoje lẹ Ajị Ọnwa Ọphungu; mẹwaru ngwẹja ọdo, eegwoje l'ajị, e dobegbaaru
Ojejoje iche. Ẹphe nụkotakwaruphu Ojejoje iphe, a nụru iya l'ọ ha; mbụ iphe, ndu
ono chịru obu ẹphe nụ iya.
6 Dụbe l'abalị mbụ l'ọnwa k'ẹsaa ono bẹ ẹphe wataru ogwo ngwẹja-ukfuru anụ
Ojejoje. Obenu l'ẹ ta tọdua ntọ-l'alị eze-ụlo Nchileke teke ono.

Aakpụ-kwazi eze-ụlo Nchileke

7 Ẹphe eworu okpoga nụ ndu akpụ ụlo; mẹ ndu kapyịnta. Woru nri; iphe-angụngu;
mẹ manụ nụ ndu Sayịdonu; mẹ ndu Táya; k'ọphu ẹphe e-shi l'ugvu ugvu Lébanọnu
vufutaru ẹphe oshi sida l'eze ẹnyimu; shi ẹke ono vuruaru iya ẹphe Jọ́pa, bụ iya bụ
ẹge Sáyịrosu, bụ eze ndu Peshiya sụru t'ẹphe vua ya.
8 Yo rua l'ọnwa k'ẹbo l'afa, kwe afa labụ k'ọphu ẹphe shitsua Bábyilọnu lata; ẹphe
awata ọkpu eze-ụlo Nchileke ono. Zerúbabelu Shelutiyẹlu; mẹ Jeshuwa Jozadaku
ẹphe lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi yẹle ndu ono, l'ẹphe ha, shi l'ẹke
a kpụru ẹphe lẹ ndzụ laa lata Jerúsalemu ono abya achịko l'ẹphe ha wata ọru ono.
Ẹphe afọta ndu Lívayi, gbatsụaru ụkporo afa tụgbua t'ẹphe bụru ndu eleta ọru ono,
aarụ l'eze-ụlo Ojejoje ono ẹnya.
9 Tọ dụ iya bụ; Jeshuwa yẹle ụnwu iya; mẹ ndu abụbu ẹphe; ẹphe lẹ Kadumiyẹlu;
mẹ ụnwu iya; ndu onanu bụ ndu ufu Hodaviya atụgba ẹka; bụru ndu ishi kpụ-kwazi
eze-ụlo Nchileke ono. Ndu ufu Henadadu yetakwaruphu ẹphe ẹka l'oleta ẹnya l'ozi
ono. Ndu ono l'ẹphe ha bụkota ndu Lívayi.
10 Teke ndu ono, akpụ ụlo ono tọ-geleruphu ntọ-l'alị eze-ụlo Nchileke ono; bẹ ndu
achịjeru Nchileke ẹja yeru uwe ẹphe; gudegbaa ụpyoku l'ẹka. Ndu Lívayi, shi l'ufu
Ásafu egudegbaa nkwa lụfuta; ẹphe ajalahaa Ojejoje ajaja ẹge Dévidi, bụ eze ndu
Ízurẹlu ziru ẹphe.
11 Egvu l'ada; ẹphe atụko l'ekwe iya ekwekwe l'aja Ojejoje ajaja; l'ekele iya ekele;
asụje:
"Ojejoje dụ mma.
Obu, o yeru ndu Ízurẹlu
abụru ojejoje."
Ndu ono l'ẹphe ha atụa ụzu; jaa Ojejoje ajaja; kẹ l'a tọru ntọ-l'alị eze-ụlo Nchileke
ono.
12 Ọle igweligwe ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi; mẹ ndu, bụtsua ishi
l'ikfu ẹphe; mbụ ndu ono bụwa ọgurenya, phụhawaru eze-ụlo kẹ mbụ phụ bẹ raru
ẹkwa rashia ya ike ẹke ẹphe phụru ẹge a tọru ntọ-l'alị ụlo ono. Igweligwe ndu ọphu
egude ẹhu-ọtso-ẹna l'echi mkpu l'echishi iya ike;
13 k'ọphu bụ lẹ ndiphe ta madu iphe dụ iche lẹ mkpu k'ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ ụzu-
ẹkwa ono, ndu k'ọgurenya atụ ono. Mkpu ono dashikpooru ike; k'ọphu bụ lẹ ndu nọ
ụzenya nụkotaru iya.

4

Ndu akpọshi; t'ẹ b'a akpụ
eze-ụlo Nchileke

1 Ya ndono; ndu ọhogu ndu Júda; mẹ kẹ ndu Bénjaminu anụa lẹ ndu ono, e shi
kpụa lẹ ndzụ ono; gbe akpụkwaziwa nụ eze-ụlo Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu;
2 ẹphe ejekfu Zerúbabelu; mẹ ndu bụtsua ishi l'ikfu l'ikfu ono; je asụ ẹphe: "T'ayi
tsoru unu yeta ẹka kpụa eze-ụlo ono; kẹ l'ayịbedua abajẹkwaru-a Nchileke ẹja l'ọ
bụ unubẹdua. Ayi shiru gwota ẹja anụ iya dụberu l'oge kẹ Esahadọnu, bụ eze ndu
Asiriya; mbụ onye ono, duru ayi la ẹke-a ono."

3 Obenu lẹ Zerúbabelu; Jeshuwa; mẹ ndu ọdo, bụtsua ishi l'ikfu l'ikfu lẹ Ízurẹlu
sụru ẹphe l'ẹ tọ dụdu iphe, ẹphe l'ẹphe jigba lẹ k'ọkpu ụlo anụ Nchileke ẹphe. L'ọ
bụ ẹphebedua gẹdegede; a-kpụ ụlo ono; nụ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu, bụ iphe
Sáyịrosu, bụ eze ndu Peshiya ziru ẹphe kepyia ya akụ.
4 Tọ dụ iya bụ; ndu alị ono emee; ẹhu ejishihu ndu Júda oyi; mee; ẹphe awata ọtsu
egvu ọkpu ụlo ono.
5 Ẹphe eje ebukoo ndu mgbazi t'ẹphe bya akpọshia ozi ono. Yọ bụru kẹ mkpaka
ono; bẹ ẹphe nọ; tsube l'oge teke Sáyịrosu, bụ eze ndu Peshiya; je akpaa l'oge teke
Dariyọsu, bụru eze ndu Peshiya.
6 Yo be teke Kuzakusẹsu wataru achịchi; ndu ọhogu ono edee ẹkwo kfushia iphe,
ẹphe sụru lẹ ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu meru.
7 Yo be l'oge kẹ Atakusakusesu, bụ eze ndu Peshiya; Bishilamu; Mituredatu; mẹ
Tabilu edee ẹkwo nụ iya. Ẹkwo ono b'e gude okfu ndu Áramu dee; bya eworu iya
gbanwee; dee l'okfu ọdo.
8 Rehumu, bụ nnajiọha; mẹ Shimushayi, bụ o-de-ẹkwo ndu alị ono abya edee ẹkwo;
nụ eze Atakusakusesu. L'ẹkwo ono; bẹ ẹphe nọdu kfurushia ndu Jerúsalemu. Iphe
ẹphe deru l'ẹkwo ono bụ:
9 Ẹkwo-wa shi l'ẹka Rehumu, bụ nnajiọha; mẹ Shimushayi, bụ o-de-ẹkwo. Ndu ọdo,
ẹphe l'ẹphe tso l'ede iya bụ ndu otu ẹphe ndu ọphu; mbụ ndu ikpe; ndu gọvano; ndu
ishi, achị ndu Peshiya; ndu ishi, achị ndu Ereku; ndu ishi, achị ndu Bábyilọnu; ndu
ishi, achị ndu Susa, bụ iya bụ ndu Élamu;
10 mẹwaru iphe, bụ ndu mbakeshi ono, Asunaparu chịshiru; ẹphe eje ebugbaaru lẹ
mkpụkpu mkpụkpu Saméríya; mẹ l'ẹke ọdo, nọtsua l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu ono.
Asunaparu bụ onye ha nshinu; bụru onye aakwabẹ ugvu.
11 Ọwaa bụ iphe, ẹphe deru l'ẹkwo ono, ẹphe deru nụ Atakusakusesu ono:
Ẹkwo-a; bẹ ayi ede anụ nggụbe eze Atakusakusesu.
Ndu ede iya nụ; bụ ndu ozi ngu; mbụ ayịbe ndu ono, bu l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu
ono:
12 Tẹ nggụbe eze makwaru lẹ ndu Ju ono, bụ ndu shi ngu l'ẹka lakfuta ayi ono;
bẹ rutaakwaru Jerúsalemu. Ẹphe akpụkwaziakwa mkpụkpu ono, bụlephu ndu
kwefuru íkè; mẹ ndu ẹjo iya ono; bẹ jiru iya nụ. Ẹphe akpụkwaziakwa igbo-ụlo
ono ọdo; l'emekwakwaphu ntọ-l'alị ẹpoto iya.
13 Iphe ọdo bụ tẹ nggụbe eze makwaru l'ẹphe -kpụwa ụpho-mkpuma ono; kpụ-
chia; bya akpụa mkpụkpu ono kpụ-chia ya; b'ẹ to nwehekwa akịriko; m'ọ bụ ụtu
ọdo, ẹphe atụbaa; shi ẹge ono mee tẹ okpoga, abataję eze l'ẹka rụhu.
14 Keshinu ọ bụ l'ufu-eze; bẹ ẹpho ayi nọ; bẹ ayi ta anọdu-ghekwa t'o nweru onye
a-nyịru ẹtsù kpua ngu. Yọ bụru iya meru iphe ayi ezi ozi-a t'ị maru;
15 k'ọphu aa-tụko ẹkwo, e deshiru iphe, meru l'oge kẹ nna ngu phẹ nyochakota.
E -nyochaa ẹkwo ono; bẹ ịi-phụ lẹ Jerúsalemu bụ mkpụkpu, ekwefuje íkè; bụru
mkpụkpu emeje tẹ ndu ọdo kwefuru eze íkè. Ẹphe bụ ndu ewotaje iphe-ẹhuka tụaru
ndu, bụ eze; mẹ iphe, bụ ndu eletagbaa ẹnya l'ọnu-ogo, dụ iche iche. Ono bụ ẹge
ẹphe dụ eshikpoo l'oge ndiche. Ọ bụ iya meru iphe e mebyishiru mkpụkpu ono.
16 Ayi eme tẹ nggụbe eze maru l'a -rụ-ghee mkpụkpu ono; bya akpụ-chia ụpho-
mkpuma iya b'ẹ tọ dụdu iphe e-shikwadu l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu eru ngu ẹka ọdo.
17 Eze abya eziphu ozi azụ; sụ:
“Ya ekele Rehumu, bụ nnajiọha; l'ekele Shimushayi, bụ o-de-ẹkwo; mẹ ndibe ẹphe
ono, bu lẹ Saméríya; mẹ ndu ọphu bu l'ẹke ọdo, dụ iche iche l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu
azụ iya ọphu.
18 “Ẹkwo ono, unu nụru ayi ono b'a gụwaru; bya akọwaru mu iphe o kfuru.

19 Ya tụakwaru ekemu; a bya enyochaa; phụ lẹ mkpụkpu ono; mbụ Jerúsalemu
ekwefujeru ndu eze íkè keshinu kẹ ndiche; ẹphe anọdujekwaphu eme tẹ ndu ọdo be
emeshi iphe ndu eze kfuru.
20 Jerúsalemu shiwa nweru ndu eze, agburu-ẹhu nọ, shi achịtsua ẹke dụ iche l'iche
l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu. E shi anọduje atụ akịriko; mẹ ụtu ọdo, dụ iche l'anụ ẹphe.
21 Ọo ya bụ; t'unu tụa ekemu ẹgwegwa tẹ ndu ono wofu ẹka l'ọru ono, ẹphe arụ
ono. T'ẹphe ba akpụhekwa mkpụkpu ono ọdo jeye teke ya a-sụ t'ẹphe wata iya
akpụkpu.
22 Unu mekwaa iphe ono, ya kfuru ono nta-a ọwaa. Unu ba atụkwa iya kẹ
ụchakuru-nwarechi; k'ọphu ẹ to mebyiduru eze iphe."
23 Tọ dụ iya bụ; a gụtsulephu iphe ono, eze nnajiọha, bụ Atakusakusesu deru ono;
nnajiọha, bụ Rehumu; Shimushayi, bụ o-de-ẹkwo; mẹ ndu otu ẹphe ndu ọphu l'ẹphe
ha emekebewaphu ẹgwegwa jekfushia ndu Ju ono lẹ Jerúsalemu; je eyebuta ẹphe
t'ẹphe haa ozi ono.
24 Ya ndono; ozi ono, e gude l'ẹka eje l'ụlo Nchileke lẹ Jerúsalemu ono; ekegaru ẹge
ono; nọo afa labụ l'oge kẹ Dariyọsu, bụ eze ndu Peshiya.

5

Aakpuphu eze-ụlo Nchileke azụ lẹ Jerúsalemu

1 Ya ndono; Hagayi; mẹ Zekaráya, bụ onye ufu Ido egude ẹpha Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu, bụ onye achị ẹphe wata okfuchiru Nchileke l'ẹke ndu Ju nọ; mbụ ndu Ju, bu
lẹ Júda; mẹ Jerúsalemu.
2 Tọ dụ iya bụ; Zerúbabelu Shelutiyẹlu yẹle Jeshuwa Jozadaku awata ọkpukwa
eze-ụlo Nchileke ono, nọ lẹ Jerúsalemu ono. Ndu nkfuchiru Nchileke ono; ẹphe ẹbo
eswiru ẹphe; l'eyetaru ẹphe ẹka.
3 Yọ bụru teke ono; bẹ Tatenayi, bụ gọvano ndu azụ Ẹnyimu Yufurétusu; mẹ Shéta-
Bozenayi yẹle ndu otu ẹphe wụ-tsoru ẹphe bya ajị ẹphe onye ziru ẹphe t'ẹphe mee
k'eze-ụlo Nchileke-a; kpụa ụpho-mkpuma-wa?
4 Ẹphe ajịkwaaphu ẹpha ndu akpụ ụlo ono.
5 Obenu lẹ Nchileke nwụberu ndu bụ ọgurenya ndu Ju ono ẹnya; k'ọphu bụ lẹ ndu
ono ta kpọshidu ẹphe ozi ono; jeye teke ozi e-ru Dariyọsu nchị; yẹbedua emekwanua
t'ẹkwo rua ẹphe ẹka.
6 Ọwaa bụ iphe, e deru l'ẹkwo ono, Tatenayi, bụ gọvano ndu azụ Ẹnyimu
Yufurétusu deru nụ eze, bụ Dariyọsu. Ndu ẹphe l'iya deru iya bụ Shéta-Bozenayi;
mẹ ndu otu ẹphe, bụ iya bụ ndu ishi, achị ndu azụ Ẹnyimu Yufurétusu.
7 Ẹkwo ono, ẹphe deru ono bẹ ẹphe deru; sụ:
L'ẹkwo-a; bẹ ayi ede anụ nggụbe eze, bụ Dariyọsu.
Ayi ekele ngu ekele-o!
8 Ọwaa bụ tẹ nggụbe eze nnajiọha maru l'ayi jeru l'alị Júda l'ẹke ono, aakpụ-kwazi
eze-ụlo Nchileke ono, bụ onye ha nshinu ono. Iphe ayi phụru bụ lẹ ndu ono gude
mkpuma, hajẹ nshinu l'akpụ ụlo ono. Ẹphe dobetsuaru oshi l'ụpho-mkpuma ono;
mbụ zia obu l'alị l'eje ozi ọbu; yoo jekpokwaa werewere.
9 Ayi jịru ndu bụ ọgurenya ndu Júda ono onye nụru ẹphe ikike t'ẹphe kpụa eze-ụlo
ono; ẹge ọ do hawaa.
10 Ayi jịtakwaruphu ẹphe ẹpha ẹphe; deshia ya edeshi; nụ ngu; k'ọphu ịi-maru
ndu bụ ishi ozi ono.
11 Iphe, ẹphe kfuru ayi bụ l'ẹphe bụ ndu ozi kẹ Nchileke ono, bụ iya nwe igwe;
nweru eliphe ono. L'ẹphe akpụkwazi eze-ụlo ono, onye eze ndu Ízurẹlu kpụjeru teke
teru ẹnya gvube ono.

12 Yọ bụru l'ọo lẹ nna ẹphe kpatsuru Nchileke, bu l'imigwe iwe meru iphe o woru
ẹphe ye Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu l'ẹka; mbụ onye Kalúdiya ono, bụ iya
mebyishiru ụlo-a; bya achịta ndu alị-a lashia Bábyilọnu ono.
13 Yo be l'afa k'ọdungu, eze Sáyịrosu wataru ọchi ndu Bábyilọnu; yọ tụa ekemu t'a
kpụkwazi ụlo Nchileke ono.
14 Iphe, e meru lẹ mkpọla-ododo; mẹ ọphu e meru lẹ mkpọla-ọcha dobe l'ụlo
Nchileke, bụ iya bụ ono, Nebukadineza gwotajeru l'eze-ụlo ono, nọ lẹ Jerúsalemu je
edobe l'eze-ụlo agwa ndu Bábyilọnu ono; bẹ eze, bụ Sáyịrosu l'onwiya jeru je egwota
l'eze-ụlo agwa ndu Bábyilọnu. Eze, bụ Sáyịrosu egworu iphe ono ye l'ẹka onye l'aza
Sheshubaza; o meru gọvano;
15 bya asụ iya t'o gwota iphe ono gwolala azụ l'eze-ụlo ono, nọ lẹ Jerúsalemu ono.
Ọdo abụru t'a kpụa ụlo Nchileke ono t'ọ ọlata azụ l'ẹge ọ dụhawa.
16 Tọ dụ iya bụ; Sheshubaza abya atọo ntọ-l'alị eze-ụlo Nchileke ono, nọ lẹ
Jerúsalemu ono. Keshinu ono; byeye nta-a; b'e shi kpụta iya; t'a kpụ-chiwa iya.
17 “Nta-a; ọ -bụru l'ọo dụ nggụbe eze mma t'a kpụkwazi eze-ụlo Nchileke ono, nọ lẹ
Jerúsalemu ono; hanụa t'e lee ẹnya l'ụlo ẹke aakwakọbeje iphe ndu eze lẹ Bábyilọnu;
maru: ?m'ọ bụa ezi-okfu l'eze, bụ Sáyịrosu tụru ekemu t'a kpụ-kwazi eze-ụlo-ọ, nọ
lẹ Jerúsalemu-a. Teke e metsuaru; tẹ nggụbe eze mekwaa t'ayi maru iphe, ị chịtaru
lẹ k'iphe ono.”

6

A chọ-vuru ekemu, eze, bụ Sáyịrosu tụru

1 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Dariyọsu abya atụa ekemu; sụ t'a vọkashia ẹke a kụberu
ẹkwo, e deshiru iphe, meru l'alị Bábyilọnu l'oge ọhazu.
2 A bya awata ọvokashi ẹkwo ono; jeye yọ bụru lẹ Ẹkubatana, bụ ishi obodo Mídiya;
b'a vọfutaru ẹkwo-agwọgwo ọbu.
Iphe, e deru l'ẹkwo ono bụ:
3 L'afa mbụ k'ọphu eze, bụ Sáyịrosu wataru achịchi; b'ọ tụru ekemu sụ t'a kpụ-
kwazi ụlo Nchileke ono, nọ lẹ Jerúsalemu ono: T'a kpụ-kwazi ụlo ono, bụ ẹke
aanọduje egwo ngwẹja ono. Iphe, eli iya a-dụ bụ ụkporo ntụ-ọkpa ẹno lẹ ntụ-ọkpa
iri; ụsa iya adụ ụkporo ntụ-ọkpa ẹno lẹ ntụ-ọkpa iri. Ntọ-l'alị iya bẹ e-me t'o shihu
ike;
4 k'ọphu bụ: a -kpọbeje iya mkpuma, ha okporokpo uzi ẹto; a gbabẹ iya oshi lanụ.
Iphe, bụ iphe oo-phu t'e gude kpụa ya bụ ụlo-ẹku ndu eze a-kfụ iya.
5 Iphe ọdo abụru l'iphemiphe ọbule ono, e gude mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha
mee, Nebukadineza gwotaru l'eze-ụlo ono, nọ lẹ Jerúsalemu je edobe lẹ Bábyilọnu
ono; bẹ ee-gwota gwolala azụ lẹ Jerúsalemu; dobephu azụ l'ẹke, o shi nọdutsua
l'eze-ụlo Nchileke ono.
6 Ọo ya bụ; tẹ nggụbe Tatenayi, bụ gọvano ndu azụ Ẹnyimu Yufurétusu; Shéta-
Bozenayi; mẹ ndu otu unu, nọtsua l'eze ọkwa l'eke ono; unu bukwaru ụba yeru ẹke
ono.
7 Unu hakwaa tẹ gọvano ndu Ju; mẹ ndu bụ ọgurenya ndu Ju kpụ-kwazi eze-ụlo
Nchileke ono; t'ọ dụ ẹge ọ dụhawa. Unu be ejekwa osela ozi ono azụ.
8 Nta-a bẹ mu a-tụ ekemu; sụ t'unu kfụ-dzukota ndu ono ụgwo, ẹphe gude eme k'ụlo
ono ẹgwegwa. Ẹke ee-shi kfụa ya bụ l'akịriko, ndu bu l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu tụru
ye l'ụlo ẹku ndu eze; k'ọphu ẹ tọ dụdu iphe a-kpọshi ozi ono akpọshi.
9 Iphe bụ iphe, mkpa iya dụru ndu achịjeru Nchileke ẹja, ẹphe e-gude l'egworu
Nchileke k'imigwe ẹja l'ụboku l'ụboku; unu nụjekwa iya ẹphe. Unu nụje ẹphe oke-
eswi; ebyila; mẹ atụru, ẹphe e-gude egwo ngwẹja-ukfuru. Unu anụjekwaphu ẹphe
witu; únú; mẹe; mẹ manụ. Unu ba ahakwa iya ẹphe anụnu;

10 k'ọphu ẹphe ee-gwo ẹja, dụ mma nụ Nchileke k'imigwe; kfuru nụ iya t'ọ dụru
eze yẹle ụnwu iya lẹ mma.
11 Iphe ọdo abụru lẹ ya atụ ekemu; l'onye gbanweru ekemu ono bẹ aa-fọta itso lanụ
l'itso, gude ụlo iya; tsebe onye ọbu. Ụlo iya ono a-ghọo ikpọzu.
12 Tẹ Nchileke ono, bụ iya fọtaru ẹke ono t'ọ bụru ẹke oo-buru eburu ono
kwatsutakwa iphe, bụ onye eze; m'ọ bụ mba, a-chọ t'ẹphe gbanwee ekemu-wa; m'ọ
bụ t'ẹphe mebyia ụlo Nchileke-wa, nọ lẹ Jerúsalemu-a. Ọ bụ mbẹdua, bụ Dariyọsu;
bẹ tụru ekemu-a. Unu dokwa-a ẹnya lẹ mini; mee iphe, ekemu-a kfuru.

Eeye Nchileke eze-ụlo Nchileke ono ẹka

13 Yọ bụru iya bụ lẹ Tatenayi, bụ gọvano ndu azụ Ẹnyimu Yufurétusu; Shéta-
Bozenayi; mẹ ndu otu ẹphe abya edoo ẹnya lẹ mini; mekota iphe ono, eze, bụ
Dariyọsu tụru ẹphe l'ekemu ono.
14 Ndu bụ ọgurenya ndu Ju ono akpụru ụlo ono tụgburu; onye nkfuchiru Nchileke,
bụ Hagayi yẹle Zekaráya, bụ onye ufu Ido egude okfu Nchileke l'adụ ẹphe ike. Ẹphe
akpụa ụlo ono kpụ-gee. Yọ bụru ẹge Nchileke kẹ Ízurẹlu sụru t'ẹphe kpụa ya; bẹ
ẹphe kpụru iya; bụru ẹge Sáyịrosu; Dariyọsu; mẹ Atakusakusesu, bụ ndu eze ndu
Peshiya tụru ẹphe l'ekemu bẹ ẹphe tsoru.
15 Ẹphe akpụa ụlo ono kpụ-chia ya l'abalị k'ẹto l'ime ọnwa Ada; l'afa, kwe eze
Dariyọsu afa ishingu, ọ wataru achịchi.
16 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu; mbụ ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; mẹ ẹge
ẹphe ha; mbụ ndu ono, e shi kpụa lẹ ndzụ ono achịkota l'ẹphe ha gude ẹhu-ọtso-ẹna
woru ụlo Nchileke ono ye Nchileke l'ẹka.
17 Ẹphe gude ụkporo oke-eswi ise; ụkporo ebyila iri; mẹ ụnu atụru gwoo ngwẹja,
ẹphe gude; woru ụlo ono; ye Nchileke l'ẹka. Ẹphe gudekwaphu mkpi iri l'ẹbo; gwoo
ngwẹja-iphe, dụ ẹji; l'okfu ẹhu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha. Mkpi iri l'ẹbo ono nọ-chiru
ẹnya ikfu iri l'ẹbo ndu Ízurẹlu.
18 Ẹphe abya ekeeru ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono; mẹ ndu kẹ Lívayi ẹge
ẹphe a-nọdu eje ozi l'eze-ụlo Nchileke lẹ Jerúsalemu; bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo
Mósisu.

Ajị Esweta

19 Yo be l'abalị iri l'ẹno l'ọnwa kẹ mbụ; ndu ono, e shi kpụa lẹ ndzụ ono abya agbaa
Ajị Esweta.
20 Ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi b'a sachakọtaru asacha; ẹphe l'ẹphe
ha abụru ndu ẹ-ta sọdu nsọ. Ndu Lívayi egbua atụru Ajị Esweta l'okfu ẹhu ndu ono,
e shi kpụa lẹ ndzụ ono; mẹ l'okfu ẹhu ụnwunna ẹphe ono, bụ ndu achijeru Nchileke
ẹja ono; mẹ l'okfu ẹhu onwẹphe.
21 Tọ du iya bụ; ndu Ízurẹlu ono, e shi kpụa lẹ ndzụ, lataru nụ ono agbaa ajị ono;
ẹphe lẹ ndu ono, woru onwẹphe dobe iche t'ẹphe be etso l'ụru-alị ono, ndu ẹ-ta madu
Nchileke l'alị ono arụebe ono; shi ẹge ono abaru Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu ẹja.
22 Ọ kwaphụ ẹge ono; bẹ ẹphe gude ẹhu-ọtso-ẹna gbaa Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko
abalị ẹsaa; kẹle Ojejoje meru t'ẹhu tsọje ẹphe ẹna; bya emee t'eze ndu Asiriya wota
obu iya ziaru ẹphe; k'ọphu bụ l'o meru t'ẹka kabaa ẹphe oshihu ike l'ọkpu ụlo
Nchileke ono, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ono.

7

Ezura alata azụ lẹ Jerúsalemu

1 Tọ dụ iya bụ; a bya anọo gbururu jeye teke eze, bụ Atakusakusesu wataru ọchi
ndu Peshiya. Yo nweru nwoke lanụ, ẹpha iya bụ Ẹ́zura. Ẹ́zura bụ nwatibe Seráya;
Seráya abụru nwatibe Azaríya. Azaríya bụ nwatibe Hilikaya;
2 Hilikaya abụru nwatibe Shalumu. Shalumu bụ nwatibe Zadọku; Zadọku abụru
nwatibe Ahitubu.
3 Ahitubu bụ nwatibe Amaríya; Amaríya abụru nwatibe Azaríya. Azaríya bụ
nwatibe Merayotu;
4 Merayotu abụru nwatibe Zerahiya. Zerahiya bụ nwatibe Uzi; Uzi abụru nwatibe
Buki.
5 Buki bụ nwatibe Abishuwa; Abishuwa abụru nwatibe Finehasu. Finehasu bụ
nwatibe Eliyéza; Eliyéza abụru nwatibe Érọnu. Érọnu bụ onye ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja.
6 Ẹ́zura ono abya eshi Bábyilọnu lata. Ezura bụ o-de-ẹkwo, maru ekemu Mósisu
ye iya l'ẹnya-nvọ; mbụ ekemu ono, Ojejoje, bụ Nchileke kẹ Ízurẹlu tụru ono. Eze
emekotaru iya iphemiphe ọbule, o kfuru iya t'o meeru iya; kẹ l'ẹka Ojejoje, bụ
Nchileke; bẹ nọ l'ẹke Ẹ́zura nọ.
7 Ụphodu lẹ ndu Ízurẹlu; ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; ndu egvu; ndu
nche; mẹ ndu ozi l'eze-ụlo Nchileke atụgbabe jeshia Jerúsalemu l'afa, kwe eze
Atakusakusesu afa ẹsaa; k'ọphu ọ wataru achịchi.
8 Ẹ́zura bẹ ruru Jerúsalemu l'ọnwa k'ise, l'afa kwe eze afa ẹsaa; k'ọphu ọ wataru
achịchi.
9 O gbeshiru lẹ Bábyilọnu l'ọnwa kẹ mbụ nọ l'abalị kẹ mbụ; rua Jerúsalemu l'ọnwa
ise nọ l'abalị kẹ mbụ; kẹle Nchileke gude iphe-ọma swibe iya.
10 Ishi iya abụru lẹ Ẹ́zura wotawaru obu iya ye tẹ ya mụta ekemu Ojejoje; meje iphe,
o kfuru; mẹ tẹ ya zije iphe, Ojejoje tọru ọkpa iya; mẹ iphe, bụ nsọ iya l'alị Ízurẹlu.

Ẹkwo, eze Atakusakusesu deru nụ Ẹ́zura

11 Ọwaa bụ iphe, e deru l'ẹkwo, eze Atakusakusesu nụru Ẹ́zura, bụ onye achịjeru
Nchileke ẹja; bụru o-de-ẹkwo, o doru ẹnya; mbụ iphe, Ojejoje tụru ekemu; mẹ iphe,
ọ tọru ndu Ízurẹlu ọkpa iya:
12 "Ẹkwo-wa; bẹ shi l'ẹka yẹbe eze Atakusakusesu, bụ eze kẹ ndu eze. Onye, ya ede
iya anụ bụ Ẹ́zura, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; bụru onye ezije ekemu Nchileke
k'imigwe.
"Ya ekele ngu ekele.
13 "Ya atụ ekemu; sụ l'iphe, bụ onye Ízurẹlu, nọ l'alị ẹke, yẹbe eze achị; ndu ọphu,
achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi, bụ onye chọru oje Jerúsalemu; t'onye ọbu
tsokwaru ngu jeshia.
14 Yẹbedua, bụ eze; mẹ ụmadzu ẹsaa, agbazijeru iya ụzo l'ezi unu t'unu je amaru
ẹge iphe dụ lẹ Júda; mẹ lẹ Jerúsalemu; unu amaru ẹge eemebe ekemu Nchileke unu
ono, bụ iya bụ ekemu ono, e yeru unu l'ẹka ono.
15 Iphe ọdo, unu e-mefua bụ t'unu chịta mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo ono, yẹbe
eze; mẹ ndu ono, agbaziru iya ụzo, chịru obu ẹphe; nụ Nchileke kẹ Ízurẹlu ono, bu
lẹ Jerúsalemu ono.
16 Unu achịtafua mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo, unu a-nata lẹ Bábyilọnu l'ọ ha
yekobe iya; mẹfua iphe ndu Ízurẹlu; mẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja a-nụ l'ẹge onye
chịru obu iya t'e gude mee k'ụlo Nchileke ẹphe ọbu lẹ Jerúsalemu.
17 "Unu dòkwáá ẹnya edodo; gude okpoga ono zụta oke-eswi; ebyila; mẹ atụru, unu
e-gude achị ẹja yẹle ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-mẹe, l'etsojekwa iya phụ. Unu a-chị ẹja
ono l'ẹnya-ngwẹja l'ụlo Nchileke unu lẹ Jerúsalemu.

18 A bya lẹ mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo ọphu phọduru nụ; tẹ nggụbedua; nggu
lẹ ndu Ju ndu ọphu; gude iya mee iphe, dụ unu mma l'ẹge ọ bụ uche-obu Nchileke
unu.
19 Iphe, bụ iphe, a nụru unu t'unu gude jeje ozi l'ụlo Nchileke; bẹ unu a-chịshikota
dobe l'ifu Nchileke lẹ Jerúsalemu.
20 O -nweru iphe ọdo, dụ mkpa, a chọru, t'e gude eme k'ụlo Nchileke unu; ọ -bụru
iphe, unu nụfutaje; unu eshi l'ụlo-ẹku eze wota iya; nụ.
21 "Nta-a bẹ yẹbedua, bụ eze Atakusakusesu atụ ekemu anụ iphe, bụ ndu,
akwakọbeje okpoga l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu; sụ: Iphe, bụ iphe Ẹ́zura, bụ onye
achịjeru Nchileke ẹja; mbụ onye ezije ekemu Nchileke k'imigwe sụjeru t'unu nụ iya;
unu phụkwaa l'a nụru iya ẹya;
22 mbụ je akpaa l'ẹkpa mkpọla-ọcha, ruru ụkporo ise; mẹ ogbonga witu, ruru
ụkporo ise; mẹ ipoti mẹe, ruru ụkporo ise; jeyewaru l'ụkporo ashanga manụ ise;
mẹ únú, l'e-dzu nụ.
23 Iphe, bụ iphe, Nchileke k'imigwe tụru l'ekemu t'e mee lẹ kẹ eze-ụlo iya; t'e zikwaa
obu l'alị mee ya; k'ọphu oke ẹhu-eghughu iya ta abyadụ bya adakfu yẹbe eze; mẹ
l'ụnwu iya.
24 Ẹphe emekwaaphu t'unu maru l'a tụwaru ekemu buchia t'ẹ b'ọ dụhe akịriko;
m'ọ bụ ụtu ọdo, unu a-nọdu ana ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; ndu egvu;
ndu nche l'ọnu-ọguzo; ndu ozi eze-ụlo Nchileke; mẹwaru iphe, bụ ndu ọdo, ejewaru
ozi l'ụlo Nchileke.
25 "Tẹ nggụbedua, bụ Ẹ́zura gude mmamiphe ono, Nchileke ngu nụru ngu ono fọta
ndu ikpe; mẹ ndu ishi t'ẹphe letaje ndu ono, bu l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu ono ẹnya;
mbụ iphe, bụ ndu maru ekemu Nchileke ngu. Ndu ọphu bụ ndu, ẹ ta madu iya nụ;
unu ezia ya ẹphe t'ẹphe maru iya.
26 Iphe bụ onye jịkaru ome iphe, ekemu Nchileke ngu kfuru; mẹ iphe, ekemu eze
kfuru; t'e kpekwaa onye ọbu ikpe ẹgwegwa. Ọ -bụru nkfugbu; a kfụ-gbua ya; teke
bụ l'ọo ebufu; e bufu iya l'alị ono. Ọ -bụru k'ogwota iphe iya; e gwota iya; ọ -dụdu; a
tụa ya mkpọro."

Ẹ́zura aja Nchileke ajaja

27 Ezura abya etua Nchileke ẹpha; sụ: T'ajaja bụru kẹ Ojejoje; mbụ Nchileke kẹ
nna ayi oche phẹ; onye meru t'egbe iphe ọwaa nọdu eze l'obu kẹ t'o mee t'eze-ụlo
Nchileke ono, nọ lẹ Jerúsalemu ono bụru ẹke, dụ ugvu.
28 Ọ bụ Nchileke meru t'ẹnya eze; ẹnya ndu agbazijeru eze ụzo; mẹ kẹ ndu, ọnu
eru l'okfu lẹ ndu ọru eze rua ẹke ya nọ. Obu shihuru iya ike; kẹle Nchileke nụru
iya ọkpu-ikike; ya adụ ike chịta ndu, bụtsua ishi lẹ Ízurẹlu; ẹphe etsoru iya lata
Jerúsalemu.

8

Ndu ẹphe lẹ Ezura yị lata

1 Ọwaa ndu bụgbaa ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe; mẹ ẹkwo, ekoshi ẹge e shiru mụshia
ẹphe; mbụ ndu ono, ẹphe l'iya shi Bábyilọnu yịru lata teke ono, Atakusakusesu bụ
eze ono:
2 Onye ishi ndibe Finehasu bụ
Geshọmu.
Onye ishi ndibe Itama
abụru Dánẹlu.
Onye ishi ndibe Dévidi bụ
Hatushi,
3 bụ nwatibe Shekaníya.

Onye ishi ndibe Paroshi bụ
Zekaráya.
Ụkporo unwoke ẹsaa
l'unwoke iri bẹ ẹphe l'iya yị,
bụkwanu ndu e deru l'ẹkwo,
e deshiru ẹge e shiru
mụshia ẹphe.
4 Onye ishi ndibe
Pahatu-Móabu bụ
Eliyowenayi Zerahiya.
Ụkporo unwoke iri
bẹ ẹphe l'iya yị.
5 Onye ishi ndibe Zatu bụ
Shekaníya Jazẹlu.
Ụkporo unwoke iri l'ise
bẹ ẹphe l'iya yị.
6 Onye ishi ndibe Adinu bụ
Ebẹdu Jonátanu.
Ụkporo unwoke labụ
l'unwoke iri;
bẹ ẹphe l'iya yị.
7 Onye ishi ndibe Élamu bụ
Jeshaya Ataliya.
Ụkporo unwoke ẹto
l'unwoke iri;
bẹ ẹphe l'iya yị.
8 Onye ishi ndibe Shefatíya
bụ Zebadáya Máyikelu.
Ụkporo unwoke ẹno;
bẹ ẹphe l'iya yị.
9 Onye ishi ndibe Jóabu bụ
Obedáya Jehiyẹlu.
Ụkporo unwoke iri;
l'unwoke iri l'ẹsato;
bẹ ẹphe l'iya yị.
10 Onye ishi ndibe Bani bụ
Shelomitu Josifaya.
Ụkporo unwoke ẹsato;
bẹ ẹphe l'iya yị.
11 Onye ishi ndibe Bebayi bụ
Zekaráya Bebayi.
Ụkporo unwoke;
l'unwoke ẹsato;
bẹ ẹphe l'iya yị.
12 Onye ishi ndibe Azụgadu bụ
Johananu Hakatanu.
Ụkporo unwoke ise
l'unwoke iri;
bẹ ẹphe l'iya yị.
13 Ndibe Adonikamu bụ
ẹphebedua byakperu azụ.

Ẹpha ẹphe bụ Elifẹletu;
Jewẹlu; mẹ Shemáya.
Ụkporo unwoke ẹto;
bẹ ẹphe l'ẹphe yị.
14 Ndu ishi kẹ ndibe
Biguvayi bụ Utayi;
mẹ Zaku.
Ụkporo unwoke ẹto;
l'unwoke iri;
bẹ ẹphe l'ẹphe yị.

Ezura achọ ndu, a-nọdu eje ozi l'eze-ụlo Nchileke

15 Mu abya achịkobe ẹphe l'ẹnyimu ono, atsọ ala Ahava ono. Ayi abya akpọbe ụlo-ẹkwà ayi l'ẹke ono; nọo ya abalị ẹto. Mu abya elee ndu ono ẹnya l'ẹphe ha; mẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; tọ dụ onye Lívayi, nọ l'ẹke ono m'ọo onye lanụ.
16 Tọ dụ iya bụ; mu abya ezia t'e je ekuaru mu Eliyéza; Ariyẹlu; Shemáya; Elunatanu; Jaribu; Elunatanu; Nétanu; Zekaráya; mẹ Meshulamu, bụ ndu ishi. Mu ekukwaaphu Joyaribu; mẹ Elunatanu, bụ ndu iphe edoje ẹnya.
17 Yọ bụru Ído, bụ onye ishi lẹ Kasifiya; bẹ mu ziru ẹphe t'ẹphe jekfu. Mu abya ezia ẹphe iphe, ẹphe ee-kfuru Ido; mẹ ndu otu iya; mbụ ndu ono, eje ozi l'eze-ụlo, nọ lẹ Kasifiya ono; t'ẹphe ye ndu a-byakfuta ayi l'oje ozi l'eze-ụlo Nchileke ayi.
18 Yọ bụru okfu l'ẹnya Nchileke nọ l'ẹke, ayi nọ meru iphe ẹphe dutaru ayi onye iphe edoje ẹnya, aza Sherabiya. Sherabya bụ onye Lívayi, shi l'ufu Mahuli. Mahuli bụ nwatibe Lívayi; Lívayi abụru nwatibe Ízurẹlu. Ụnwu Sherabiya; mẹ unwunne iya, ẹphe l'iya yị dụ unwoke iri l'ẹsato.
19 Ndu ọdo, ẹphe yefuaru ayi bụ Hashabaya; mẹ Jeshaya, bụ ndu ufu Merari. Unwunne ẹphe; mẹ ụnwu-unwunne ẹphe k'unwoke, ẹphe l'ẹphe yị dụ ụkporo.
20 Ẹphe dutafukwaaruphu ụkporo madzụ iri lẹ nanụ ọdo t'ẹphe yeta ẹka l'ozi eze-ụlo Nchileke ono. Ndu ono bụ ndu Dévidi yẹle ndu ishi l'ozi iya fọtahawaruru t'ẹphe yetajeru ndu Lívayi ẹka. Ndu ono l'ẹphe ha b'e deshikotaru ẹpha ẹphe l'ẹkwo l'ẹphe ha.

Ndu Ízurẹlu aswị aswịswi; ekfu anụ Nchileke

21 Tọ dụ iya bụ; mu abya araa ya arara; sụ t'ayi nọdu lẹ Ẹnyimu Ahava l'ẹke ono swịa aswịswi; k'ọphu ayi e-shi ẹge ono wozita onwayi alị l'ifu Nchileke ayi; t'o duru ayi l'ụnwegirima ayi; mẹ ngwa ayi durua ayi l'ẹhu-agu.
22 Ishi iya abụru l'ọ dụru mu iphere ọro eze t'o yeru ayi ndu sọja; mẹ ndu ịnya-ọgu t'ẹphe dube ayi l'ọgvu ndu ọhogu l'ụzo; l'ẹke ayi kfuhaakwaru eze: “Lẹ Nchileke ayi anọdu eleta-a iphe, bụ onye woru onwiya ye iya l'ẹka ẹnya. Ọle iphe, bụ onye jịkaru iya nụ b'o koshije ike iya; mẹ oke ẹhu-eghughu iya.”
23 Tọ dụ iya bụ; ayi aswịa awsịswi; kfuru nụ Nchileke ayi t'o leta ayi ẹnya. O mekwaru ayi iphe, ayi kfuru iya.

Iphe, a nụru t'e gude mee iphe l'eze-ụlo Nchileke

24 Ya ndono; mu abya ewota ụmadzu iri l'ẹbo ọphu, bụ ndu ishi lẹ ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono, dobe iche. Ndu ono bụ Sherabiya; Hashabaya; mẹwaru ndibe ẹphe ụmadzu iri ọdo.
25 Mu abya atụkota ẹra mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; mẹwaru iphemiphe ọbule, eze; mẹ ndu anọduje atụ-ziru eze ụzo; ndu o meru ishi; mẹ iphe, bụ iphe, ndu Ízurẹlu, nọ l'ẹke ono nụru t'e gude eje ozi l'eze-ụlo Nchileke ono.

26 Mu atụa ẹra iphe ono; gworu iya ye ẹphe l'ẹka. Iphe, mkpọla-ọcha dụ bụ ụnu talẹntu l'ụkporo talẹntu iri l'ẹbo lẹ talẹntu iri. Ngwa, e meru lẹ mkpọla-ọcha dụ ụkporo talẹntu ise. Mkpọla-ododo adụ ụkporo talẹntu ise.
27 Ọphu bụ efere, e meru lẹ mkpọla-ododo dụ ụnu dariku labụ l'ụkporo dariku iri; mẹ ngwa labụ, e meru l'ọkpoberu ope, eke ododo; vuru ọnu aswa l'ọ bụ mkpọla-ododo.
28 Mu asụ ẹphe: "Unu dụkwaru Nchileke nsọ. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ iphe-a l'ọ ha tụkokwaphu dụ. Ọphu bẹ mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo bụ iphe, unu chịru obu unu l'ọ ha nụ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna unu phẹ.
29 Unu letakwa iya ẹnya ọhuma jeye teke unu a-tụ ẹra iya l'ifu ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu ishi ndu Lívayi; mẹ ndu bụ ishi l'iphe, bụ ẹnya-ufu ndu Ízurẹlu. Ọ bụ l'ime ụlo Nchileke lẹ Jerúsalemu bẹ unu a-nọdu tụa ẹra iphe ono; nụ iya ẹphe."
30 Tọ dụ iya bụ; ndu achịjeru Nchileke ẹja achịta mkpọla-ọcha ono; mkpọla-ododo ono; mẹ iphemiphe ọbule ono, a tụwaru ẹra iya atụtu; k'ọphu ẹphe e-gude iya jeshia l'eze-ụlo Nchileke lẹ Jerúsalemu.

Aala Jerúsalemu

31 Tọ dụ iya bụ; yo rua l'ọnwa k'ọdungu gbaru abalị iri l'ẹbo; ayi eshi lẹ Ẹnyimu Ahava jeshia Jerúsalemu. Ẹnya Nchileke anọdu l'ẹke ayi nọ; to nwe ndu ọhogu tsoru ayi ọgu l'ụzo; to nwe ndu abalị-d'egvu jeru ayi ọnochi ụzo.
32 Ayi erua Jerúsalemu; bya egude abalị ẹto; tụta ume.
33 Yo be lẹ mbọku k'ẹno; ayi anọdu l'eze-ụlo Nchileke; tụa ẹra mkpọla-ọcha; mkpọla-ododo; mẹ iphemiphe ọbule ọdo, dụ nsọ ye Meremọtu Uráya, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja l'ẹka. Ndu tso iya nụ bụ Eliyéza Finehasu; Jozabadu Jeshuwa; mẹ Nówadiya Binuyi, tụko bụru ndu Lívayi.
34 Iphe ono l'ọ ha b'a gụru ọgu; tụa ẹra iya atụtu. Ẹra iphe ono l'ọ ha b'e deshikotaru l'ẹkwo teke ono.
35 Ndu ono, e shi kpụa lẹ ndzụ, lataru nụ ono abya egwoo ngwẹja-ukfuru nụ Nchileke kẹ Ízurẹlu. Ẹphe gburu oke-eswi iri l'ẹbo l'ẹhu ndu Ízurẹlu mgburumgburu; gbua ụkporo ebyila ẹno l'ebyila iri l'ishingu; mẹ ụkporo ụnwu atụru ẹto l'atụru iri l'ẹsaa; mẹ eghu iri l'ẹbo, e gude gwoo ngwẹja iphe, dụ ẹji. Iphe ono l'ọ ha b'e meru; yọ bụkotaru ngwẹja-ukfuru; e gwooru iya Ojejoje.
36 Ụphodu lẹ ndu ono, l'ataru nụ ono egude ẹkwo ono, eze deru ono je ekeshiaru ndu gọvano; mẹ ndu ishi, achị ndu azụ Ẹnyimu Yufurétusu. Ndu ono abya eyeru ndu Ju ono ẹka; yetakwaphu ẹka l'eze-ụlo Nchileke ono.

9

Ndu Júda; mẹ ndu ọhodo lẹ k'ọlugba nwanyi

1 Iphemiphe ọbule ono emegetsulephu; ndu ishi abyakfutashia mu bya asụ mu: "Lẹ ndu Ízurẹlu jeye lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi jịkakwaru odobe onwẹphe iche l'ẹke ndu alị-a nọ; ẹphe etsoru eyetsua ẹka l'akpamara ono, ndu alị-a anọduje eme ono; mbụ ndu Kénanu; ndu Hetu; ndu Pẹ́rezu; ndu Jebusu; ndu Amọnu; ndu Móabu; ndu Íjiputu; mẹ ndu Amọru.
2 Ẹphe watawaru ọlugba nwanyi ẹphe lẹ ndu alị-a; k'ọphu bụ l'ẹphebedua, bụ ndu mba ono, dụ nsọ ono bẹ wotawaru onwẹphe gwakọbe; ẹphe lẹ ndu alị-a. Yọ bụru ndu ishi; mẹ ndu achị achịchi bẹ ẹka ẹphe kangoru l'ome ẹjo-iphe ono."
3 Teke mu nụru iphe ono; bẹ mu lakashiru uwe mu; lakashịa uwe-nlọkpuru mu; feshia onwomu ẹgbushi; mẹ ẹji-agba; bya anọ-zita anọ-zita; l'ẹke ẹhu jihuru mu oyi.
4 Tọ dụ iya bụ; ndibe ayi ndu ọphu iphe ono ruru l'ẹhu azaa l'igwe bya agbaa mu mgburumgburu; kẹle Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu nmahawaru ayi ọkwa t'ayi sefu

ẹka l'ẹke ndu ọhodo nọ. Mu adụgaru l'ẹke ono; nọo gbururu jeye teke eegwoje ẹja urẹnyashi l'ẹke ẹhu jihuru mu oyi.

5 Yo rulephu teke ono, eegwoje ẹja urẹnyashi ono; mu eshi l'ọnodu onye aphụ
byaru ono, mu shi nọdu ono gbeshi; mu l'uwe mu phụ; mẹ uwe-nlọkpuru mu phụ,
mu lakashịru alakashịphu. Mu abya adaa; byishi ikpere; chiliaru Ojejoje, bụ Nchileke
mu ẹka mu labụ l'imeli;
6 bya ekfuru nụ iya; sụ: Nggụbe Nchileke mu; iphere dụkwa mu ẹge mu e-eme
palia ifu lee ngu ẹnya; nggụbe Nchileke mu; kẹ l'ẹjo-iphe, ayi eme bẹ kawa ayi l'eli;
ikpe, nmaru ayi eruwa imigwe.
7 Tsube l'oge kẹ nna ayi oche phẹ rua ntanụ bẹ iphe, dụ ẹji, ayi meru hawa nshinu.
Yọ bụru iphe dụ ẹji ono, ayi meshiru ono kparu iphe e woru ayịbedua; ndu eze
ayi phe; mẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja ayi phẹ ye ndu eze ndu alị-a l'ẹka; ẹphe
emekputaje ayi l'ọgu; l'akpụ ayi lẹ ndzụ; l'eme ayi omele-iwe; l'eme ayi iphe-iphere
ẹge ono, ẹphe eme iya ayi jeye ntanụ-a.
8 Ọle kẹ nta-a bẹ nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke ayi phụwaru ayi imiko; kẹ l'i mewaru;
ayi enweru nwa ndu ọphu, wafụru nụ; bya emee t'ayi vudoshia ike l'ẹke-a, dụru ngu
lẹ nsọ-wa. Nggụbe Nchileke ayi bẹ mewaru t'ayi ba abụhe ohu; mẹ tẹ meji nmakfuru
ayi nwa anmakfuru.
9 Ayi shi bụru ohu. Obenu lẹ nggụbe Nchileke ta ahadu ayi t'ayi bụgbuwaru iya
rụ. I koshiru obu-imiko ngu l'ẹke ayi nọ l'ifu ndu eze ndu Peshiya. Ị nụru ayi
ndzụ ọphungu; shi ẹge ono mee t'ayi rụaru nggụbe Nchileke ayi eze-ụlo ngu; kpụ-
kwazikota ẹke ọ dakpọshihuru adakpọshihu.

10 Nggụbe Nchileke ayi; ?bụ ngụnu bẹ ayi e-kfu nta-a; l'ẹke ayi dakakọtawaru iphe,
bụ ekemu,
11 i shi l'ẹka ndu ozi ngu, bụ ndu nkfuchiru ngu; tụa; sụ: L'alị ono, ayi eje ebubu ono
bẹ ndu, bu iya nụ gudeekwa ụru-alị merushia emerushi. Ẹphe gudewa, akpamara,
ẹphe eme merushia alị ono l'ọ ha.
12 A nmaru ayi ọkwa; t'ayi l'ẹphe ba alụgbakwa nwanyi; ọphu ayi l'ẹphe 'agbakwa
ndzụ k'ẹhu-agu. I kfuru ayi t'ayi l'ẹphe ba dụkwa lẹ mma gbururu jeye lẹ gbururu;
k'ọphu ayi e-bu l'alị ono; shihu ike; ria iphe-ọma, nọ iya nụ; mee t'ọ bụru òkè, ruru
ụnwu ayi phẹ jeye lẹ gbururu.
13 Iphe, ayi ẹya meru bụ l'ẹjo-iphe ono, ayi meshiru ono; mẹ l'ikpe ono, nmaru ayi
ono b'o shi. Ọle iphe dụ ẹji, ayi meshiru bẹ kakwanu nshinu ma lẹ àhụhù, nggụbe
Nchileke ayi hụrù ayi; byakwaru bya enweru ndu ọphu i meru t'ẹphe wafụ l'ime ayi.
14 ?Bụnua ngụnu e-me t'ayi dakabaa ekemu ngu ọdo; kẹ t'ayi lẹ ndu ono, eme
akpamara ono je ọlugba nwanyi ọdo? Ọbu; ẹhu-eghughu ngu; ?oo-kwekwadua t'o
nweru ayi onye a-wafụ nụ; t'ayi ba achịhu.
15 Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; ị bụ onye doberu ẹka ndoo. Obenu
l'ị halẹrua ayi t'ayi bụru nwa ndu ọphu wafụru nụ ntanụ. Ayi akọshiru ngu iphe, dụ
ẹji ayi meshiru; kẹ l'ayi te gbe gbadụ kẹ t'ayi bya evudo ngu l'ifu.

10

Ndu Ju akọshiru Nchileke ẹjo iphe ẹphe

1 Teke Ẹzura nọ l'ekfu anụ Nchileke; l'akọshiru iya ẹjo iphe, ẹphe meshiru; l'ara
ẹkwa; l'echigbushi onwiya l'ifu eze-ụlo Nchileke ono; bẹ ndu Ízurẹlu; unwoke;
ụnwanyi; mẹ ụnwegirima wụfutaru bya agbaa ya mgburumgburu; wata ọra ẹkwa;
l'arashi iya ike.

2 Shekaníya Jehiyẹlu, bụ onye ufu ndibe Élamu abya ekfuru yeru Ẹzura; sụ iya:
"L'ẹphe mesweekwaru Nchileke; kẹ l'ẹphe jewaru je alụshia ụnwanyi ọhodo; mbụ
ụnwanyi ndu alị-a. Obenu lẹ nta-a bẹ bulekwarua ndu Ízurẹlu ẹgwa.
3 Ọo ya bụ; t'ayi lẹ Nchileke ayi gbaa ndzụ; t'ayi chịshikota ụnwanyi ono, ayi lụshiru
ono; chịshikwaaphu ụnwegirima ẹphe. Ọ bụ iphe ono, nggụbe onye ishi sụru t'ayi
mee ono; bẹ ayi e-me; mbụ iphe ono, nggụbedua; nggu lẹ ndu ọphunanu, atsụ ekemu
Nchileke ayi egvu phụ sụru t'ayi mee phụ. Ọ bụ iphe, bụ iphe ekemu kẹ Nchileke
kfuru; bẹ ayi e-me.
4 Nggụbe Ẹzura; ọ kwa nggu bẹ iphe-a nọ l'ẹka. T'obu shihukwa ngu ike; l'ọ kwa
ẹke ị nọ bẹ ayi nọ."
5 Tọ du iya bụ; Ẹzura egbeshi; bya emee tẹ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu
Lívayi; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ribua ya l'ẹphe e-me iphe ono ẹge e kfuru iya. Ẹphe
atụko l'ẹphe ha ribua ya lẹ nte.
6 Ya ndono; Ẹzura eshi l'ifu eze-ụlo Nchileke ono tụgbua; yọ bụru iya oje lẹ kẹ
Jehohananu Eliyashibu. Yo rua ẹke ono; jịka ori nri; jịka ọngu mini; kẹle mgbamuche
k'ẹjo iphe ono, ndu ono, e shi kpụa lẹ ndzụ meshiru ono bẹ jiru iya ẹhu.
7 A bya etsoru iphe, bụ Júda; mẹ Jerúsalemu raa ya arara tẹ ndu ono, e shi kpụa lẹ
ndzụ ono l'ẹphe ha dzua lẹ Jerúsalemu.
8 L'iphe bụ onye ẹ ta abyadụ nụ l'ime abalị ẹto-wa bẹ ee-gwo iphe iya; chịfu onye
ọbu l'ọgbo ndu ono, a kpụru lẹ ndzụ ono. Ọ bụ ẹge ono; bẹ ndu ishi; mẹ ndu bụ
ọgurenya chịru iya.
9 Tọ dụ iya bụ l'unwoke ndu Júda; mẹ ndu kẹ Bénjaminu l'ẹphe ha abya edzua lẹ
Jerúsalemu l'ime abalị ẹto ono. Mbọku ono bụ mbọku ọnwa kẹ tete gbaru ụkporo
abalị. Ndu ono l'ẹphe ha anọdu l'ẹke ọbu, nọ l'ifu eze-ụlo Nchileke; ẹhu l'anma ẹphe
anmanma k'iphe ono; yekwaru eze mini, achị nụ.
10 Ẹzura, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja egbeshi; sụ ẹphe: "Unu gudewa k'ụnwanyi
ọhodo, unu lụshiru meswee; shi ẹge ono mee tẹ ikpe ka ọnma ndu Ízurẹlu.
11 Ọo ya bụ; unu chịko ẹjo iphe ono, unu meru ono kfushiaru Ojejoje, bụ Nchileke
kẹ nna ayi phẹ; unu awata ome iphe, dụ iya mma. Unu sefu ẹka unu l'ẹke ndu alị-a
nọ; mẹ l'ẹke ụnwanyi ọhodo, unu lụshiru nọ."
12 Ndu ono l'ẹphe ha azụa ya azụzu; sụ: "Ọo iphe meru nụ b'i kfuru-o! Yọ bụru
iphe ono, i kfuru ono bẹ ayi e-me-o!
13 Obenu l'ayi ghataru l'igwe l'ẹke-a; yeru l'ọ bụ udzu-mini. Ayi te evudoghekwa
ẹge-a l'echi ẹke-a! Ọdo abụru l'iphe-a ta bụdu iphe, ee-mekota l'ujiku lanụ; m'ọ bụ
ujiku labụ; kẹ l'ayi haswewaru ọkpa nshinu l'iphe-a.
14 Tẹ ndu ishi ayi phẹ nọdu lẹ Jerúsalemu l'ẹke-a nọ-chita ẹnya igwe ọha. Tẹ ndu
ndu-ayi ndu ọphu lụru ụnwanyi ọhodo shije lẹ mkpụkpu ẹphe bya mbọku, a sụru
t'ẹphe bya. T'ẹphe lẹ ndu, bụ ọgurenya; mẹ ndu ọgbo ikpe mkpụkpu ẹphe yịjeru
bya t'e yee ya ọnu. Ayi -mee ya ẹge ono bẹ Nchileke e-wofua oke ẹhu-eghughu iya
ono, enwu l'ọ bụ ọku ono l'ẹke ayi nọ."
15 Yọ bụleruphu Jonátanu Ásahẹlu yẹle Jazeya Tikuva bụ ndu jịkaru iphe ono, e
kfuru ono. Meshulamu yẹle Shabetayi adẹeru ẹphe ukfu.
16 Ndu ono, e shi kpụa lẹ ndzụ, laru nụ phụ emee iphe ono, e kfuru ono. Ẹzura, bụ
onye achịjeru Nchileke ẹja afọo unwoke, bụ ndu, bụtsua ishi l'ẹnya-ufu nna ẹphe;
deshia ẹpha ẹphe l'ẹkwo. Yo be mbọku kẹ mbụ l'ọnwa k'iri; ẹphe awata oye ọnu
l'okfu ono.
17 Yo be l'ọnwa kẹ mbụ gbaru abalị kẹ mbụ; ẹphe ekfubuwa okfu ẹhu ndu ono,
lụru ụnwanyi ọhodo ono; sefu iya ẹka.

Unwoke, lụru ụnwanyi ọhodo

18 A bya lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; ọwaa bụ ndu lụru ụnwanyi ọhodo: Ndu ufu
Jeshuwa Jozadaku yẹle unwunne iya phẹ, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Masíya; Eliyéza;
Jaribu; mẹ Gedaliya.
19 Ndu ono l'ẹphe ha ribukotaru l'ẹphe a-chịshikota unyomu ẹphe ono. Onyenọnu
l'ime ẹphe eshi l'igwe-atụru iya kpụta ebyila lanụ nụ t'e gude gwoo ngwẹja-ụgwo.
20 Ndu ufu Ima, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Hanani; mẹ Zebadáya.
21 Ndu ufu Harimu, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Maseyiya; Elayija; Shemáya; Jehẹlu;
mẹ Uzáya.
22 Ndu ufu Pashọ, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Eliyowenayi; Masíya; Ishumẹlu;
Netanẹlu; Jozabadu; mẹ Elasa.
23 A bya lẹ ndu Lívayi; ndu, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Jozabadu; Shimeyi; mẹ Kelaya,
bụkwa iya phụ bụ Kelita. Ndu ọdo bụ Petahiya; Júda; mẹ Eliyéza.
24 A bya lẹ ndu egvu bẹ bụ Eliyashibu bụ onye, lụru nwanyi ọhodo.
Lẹ ndu nche ọnu-ụzo eze-ụlo Nchileke bụ Shalumu; Telemu; mẹ Úri bụ ndu lụru
ụnwanyi ọhodo.
25 A bya lẹ ndu Ízurẹlu ọdo:
Ndu ufu Paroshi, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Ramáya; Iziya; Malukíja; Mijaminu;
Eliyéza; Malukíja; mẹ Benáya.
26 Ndu ufu Élamu, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Mataníya; Zekaráya; Jehiyẹlu; Abudi;
Jeremáya; mẹ Elayija.
27 Ndu ufu Zatu, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Eliyowenayi; Eliyashibu; Mataníya;
Jeremotu; Zabadu; mẹ Azayịza.
28 Ndu ufu Bebayi, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Jehohananu; Hananaya; Zabayi; mẹ
Atụlayi.
29 Ndu ufu Bani, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Meshulamu; Máluku; Adaya; Jashubu;
Sheyalu; mẹ Jeremotu.
30 Ndu ufu Pahatu-Móabu, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Adụna; Kelalu; Benáya;
Masíya; Mataníya; Bezalẹlu; Binuyi; mẹ Manásẹ.
31 Ndu ufu Harimu, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Eliyéza; Ishaya; Malukíja; Shemáya;
Shimiyọnu;
32 Bénjaminu; Máluku; mẹ Shemaríya.
33 Ndu ufu Hashumu, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Matenayi; Matáta; Zabadu;
Elifẹletu; Jeremayi; Manásẹ; mẹ Shimeyi.
34 Ndu ufu Bani, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Madayi; Amuramu; Uwẹlu;
35 Benáya; Bedeya; Keluhi;
36 Vanaya; Meremotu; Eliyashibu;
37 Mataníya; Matenayi; mẹ Jesu.
38 Ndu ufu Binuyi, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Shimeyi;
39 Shelemíya; Nétanu; Adaya;
40 Makunadebayi; Shasháyi; Sharayi;
41 Azarẹlu; Shelemíya; Shemaríya;
42 Shalumu; Amariya; mẹ Jósẹfu.
43 Ndu ufu Nebo, lụru ụnwanyi ọhodo bụ: Jeyẹlu; Matitíya; Zabadu; Zebayịna;
Jadayi; Jówẹlu; mẹ Benáya.
44 Ndu ono l'ẹphe ha bẹ lụkotaru ụnwanyi ọhodo. Ọle ẹphe chịshikotaru ẹphe;
chịshia chịshia mẹ ụnwegirima, ụnwanyi ono mụtatsuaru ẹphe.

Nehemáya

Nehemáya ekfu anụ Nchileke

1 Ọwaa bụ akọ ẹhu Nehemáya Hakalaya.
L'ọnwa Kisilevu* l'afa k'ụkporo; lẹ mu nọ lẹ Súsa, bụ ishi obodo;
2 bẹ Hanani, bụ onye ufu ayi; yeru unwoke ọdo; tụkoru shi Júda bya. Mu abya ajịa ẹphe ajị ndu Ju ono, wafụru nụ ono; mbụ ndu ono, shi l'alị ono, a kpụru ẹphe lẹ ndzụ; laphuta azụ ono. Mu jịkwaruphu ẹphe ajị Jerúsalemu.
3 Ẹphe asụ mu: "Lẹ ndu ono, e shi kpụa lẹ ndzụ; ẹphe emetsua laphuta azụ l'alị Júda ono; bẹ ọnodu ẹphe dụkwa ẹji nshinu; mbụ l'ọnodu ẹphe; bẹ iphere iya dụkwa. Ụpho-mkpuma Jerúsalemu l'ọ ha; zẹkwa l'alị. Ọku etsukotawa ẹke, eeshije abata iya."
4 Lẹ mu nụtsuaru iphe ono; bẹ mu dụgaru adụgaru; raa ẹkwa.
Mu nọru abalị olemole; gụa aphụ; swịa aswịswi l'ekfu anụ Nchileke k'imigwe.
5 Iphe, mu kfuru bụ: "Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke k'imigwe; mbụ Nchileke ono, paru ẹka; bya adụ egvu ono; onye edobeje ọgba-ndzụ iya l'ẹhu ndu yeru iya obu; l'emeje iphe, o kfuru; l'ekoshije ẹphe lẹ ya yeru ẹphe obu.
6 Ngabẹnu nchị; nggu efube ifu l'ekfukfu, mụbe nwozi ngu ekfu anụ ngu; mbụ ekfukfu, mu anọduje l'ifu ngu ekfu: eswe l'ẹnyashi; l'ishi ndu ozi ngu, bụ ndu Ízurẹlu. Nta-a; bẹ mu ekfufuta ẹjo iphe, ayịbe ndu Ízurẹlu mekotaru ngu; mbụ ẹjo iphe, mbẹdua; mẹ ndu ufu nna mu phẹ; meru ngu.
7 Ayi mewaru ngu ẹjo iphe, ha nshinu; haa ekemu ono, ị tụru ono; haa otso ọkpa, ị tọru; haa ome-l'alị, i doberu, bụ iya bụ iphe, ị tụru nụ nwozi ngu, bụ Mósisu t'e meje.
8 Nyatakwa okfu, i kfuru nwozi ngu, bụ Mósisu; sụ iya: 'L'ọ -bụru l'e t'e egudedu ire ẹphe ẹka; bẹ ịi-tụkwa ẹphe nanụ nanụ l'iphe bụ mbakeshi.
9 Ọle ọ -bụru l'ẹphe ghakọberu lakfuta ngu; dobe ekemu ngu; l'eme iya ememe; m'o -ruhuru; ẹke a chịru ẹphe laa bụru l'ọha ẹke, igwe jeberu; bẹ ii-shi l'ẹke ọbu rukobe ẹphe; duphuta ẹphe azụ l'ẹke ono, ị fọtaru t'ọ bụru ẹke aa-nọduje akpọ-ku ẹpha ngu ono.'
10 "Ọ kwa ndu ozi ngu; bẹ ẹphe bụ; bụru ndibe ngu; mbụ ndu i gude eze ike ngu; mẹ ọkpehu ngu gbafụta.
11 Nggụbe Nnajiufu; ngabẹnu nchị l'ekfukfu, nwozi ngu ekfu anụ ngu; mẹ l'ekfukfu, ndu ozi ngu ekfukwaphụ anụ ngu; mbụ ndu ono, ọoduje mma t'ẹphe l'atsụ ngu egvu ono. Byiko; menua t'iphe jeeru mụbe nwozi ngu ọhuma ntanụ-a; mbụ t'i mee; tẹ imiko mu dụ nwoke-a, bụ eze-wa."
Teke ono; bẹ bụ mu shi bụru onye agbajẹru eze mẹe.

2

Aaha Nehemáya t'o jee Jerúsalemu

1 Yo be l'ọnwa Nisanu l'afa, kwe Atakusakusesu ụkporo afa; k'ọphu ọ dụberu bụru eze; a pata mẹe bya edoberu iya. Mu apata mẹe ono gbalahaaru iya. Ọphu eze 'aphụbukwanua mu l'ẹke mu tanwụberu ifu.
2 Ya ndono; eze ajị mu iphe, meru iphe mu doberu ifu ẹge ono; l'ẹbe abụ l'iphe eme mu? Sụ l'ẹ to nwedu iphe ọdo; gbahaa l'obu ta atsọdu mu ẹna.
Egvu erua mu l'ẹhu teke ono.

---

* **1:1 1:1** Ọnwa Kisilevu, bụ ọnwa tete l'oge ndu Híburu, nọ lẹ nkere-ẹbo ọnwa iri lẹ nanụ; mẹ l'ọnwa ekereshimeshi.

3 Mu abya asụ eze: “Ndzụ eze; ndzụ ogologo gbururu jeyewaru. ?Bụ ngụnu
kparu iphe ifu ta adụdu mu dzụdzudzu; lẹ mụbe onye mkpụkpu mu dakpọshihuru
adakpọshihu; ọku etsukotawa edukfu ayi; mbụ ẹke ono, e liru nna mu oche phẹ
ono?”
4 Tọ dụ iya bụ; eze ajị mu: “?Bụ ngụnu b'ọ dụ mu tẹ ya meeru mu?”
Mu abya ekfuru nụ Nchileke k'imigwe. Mu emetsua nụ Nchileke;
5 bya asụ eze: “Ọ -bụru l'ọ dụ nggụbe eze mma; mbụ; ọ -bụru lẹ mụbe nwozi ngu
nọ ngu l'obu; hanụa mu tẹ mu je alị Júda; lẹ mkpụkpu ono, e liru nna mu oche phẹ
ono; je akpụkwaa ya.”
6 L'eze-nwanyi nọnyabe eze; bẹ eze jịru mu; sụ: “?Nanu ẹge mu a-nọ-bebe l'ije mu
ọbu? ?Bụ teke ole bẹ mu a-lata?” Mu abya atụaru eze ọnu teke mu a-alata; yọ sụ mu
tẹ mu je.
7 Mu asụkwa iya phụ: “Ọ -bụru l'ọ dụ nggụbe eze mma; denuru ẹkwo nụ mu tẹ
mu je anụ ndu gọvano azụ Ẹnyimu Yufurétusu; k'ọphu ẹphe a-ha mu tẹ mu sweta
jeshia Júda.
8 Nggu edekwaaphu ẹkwo ọphu mu a-nụ Ásafu, bụ onye eleta ọswa eze ẹnya; t'ọ nụ
mu oshi, mu e-gude rụa ọnu-ọguzo a-gbabe-a-dzụru l'iku eze-ụlo Nchileke; mẹ oshi,
mu e-gude kpụ-kwazi ụpho-mkpuma mkpụkpu ono; mẹ ọphu mu e-gude mee ụlo
ọphu mu e-buru.” Eze emekotaru mu iphemiphe ọbule, mu rọru iya; kẹ l'ẹka-ọma
kẹ Nchileke mu; bẹ nọ swiru mu nụ.

Nehemáya agbaphe ụpho-mkpuma Jerúsalemu

9 Mu erua; bya eworu ẹkwo ono, eze deru ono keeru ndu gọvano azụ Ẹnyimu
Yufurétusu. Eze bẹ duru ndu ishi ndu sọja; mẹ ndu ịnya-ọgu yeru mu; tẹ mu l'ẹphe
yịru.
10 Teke Sambálatu, bụ onye Họronu; mẹ Tobaya, bụ onye ishi l'alị Amọnu
nụleruphu l'o nweru onye byaru ọcho ẹge ee-shi t'iphe dụru ndu Ízurẹlu lẹ mma; yọ
dụa ẹphe ẹji dụshia ya ẹphe ike.
11 Ya ndono; mu abya abata lẹ Jerúsalemu; nọo ya abalị ẹto.
12 Yo be l'ẹnyashi; mu agbalihu; mu l'unwoke olemole; tụgbua. Ọphu ọ dụdu onye
mu kfuwaru iphe, Nchileke mu yeru mu l'obu tẹ mu meeru Jerúsalemu. Ọphu ọ
dụkwaphu anụ ọdo, mu gude ọdo; gbahaa nkakfụ-ịgara-wa, mu agba agbagba-wa.
13 Ọ bụ l'echi-abalị bẹ mu gude tụgbua. Ẹke mu shiru bụ Ọnu-ọguzo Nsụda lụfuta lẹ
Wẹlu Nkụta-ọswa; shia ono lụfuta lẹ Ọnu-ọguzo Ikpọzu. Mu ejekpelephu l'agbaphe
ụpho-mkpuma Jerúsalemu ono, e tsukposhiru etsukposhi ono yẹle edukfu iya ono,
ọku tsukotaru ono.
14 Mu abya eshi l'ẹke ono tụgbua shia ụzo Ọnu-ọguzo Ẹnya-nwogvu; waa Okpuru
Eze. Ọle nkakfụ-ịgara, mu agba agbagba te nwedu ẹke oo-shi sweta.
15 Tọ dụ iya bụ; mu egude ẹnyashi ono tụgbua kwasẹru ụzo nsụda; l'agbaphe
ụpho-mkpuma ono. Mu agbaphegee ya; bya alaphuta azụ; shia Ọnu-ọguzo Nsụda
bahụ l'ime mkpụkpu.
16 Ọphu ndu ishi te nwedu onye maru ẹke mu jeru; tọ dụ onye maru iphe, mu
meru. Ishi iya abụru lẹ jeyekpo teke ono; b'ẹ t'ọ dụdu iphe, mu kfuwaru ndu Júda;
ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu a maru ẹpha ẹphe; ndu ishi; mẹwaru ndu ọdo, bụ
ndu e-mekochaa eje ozi ono.
17 Tọ dụ iya bụ; mu asụ ẹphe: “Unu phụwaru egbe iphe-ẹhuka, ayi nọ l'ime iya;
mbụ ẹge Jerúsalemu gude dakpọshihu; ọku etsukota edukfu iya. Unu byakwa t'ayi
kpụkwaa ụpho-mkpuma Jerúsalemu; k'ọphu ayi e-mefu onwayi iphere l'ifu.”
18 Mu abya ekfukwaaruphu ẹphe ẹge ẹka-ọma kẹ Nchileke mu gude dụ-be mu
l'ẹhu; mẹ k'iphe, eze kfukotaru mu. Ẹphe asụ: “Ngwaa; t'ayi wata iya akpụkpu.”
Ẹphe akwakọbelahaa k'ọru ono.

19 Sambálatu, bụ onye Họronu yẹle Tobaya, bụ onye ishi l'alị Amọnu; mẹ Gẹshemu,
bụ onye Arabu anụlephu iphe ono, ayi chịru idzu k'ememe ono; ẹphe achịlahaa ayi
ọchi; jalahaa ayi ewena; sụ: "?Bụ ngụnu bẹ ayi eme ẹge ono? ?Bụ íkè bẹ ayi ekwefuru
eze tọo?"
20 Mu abya eyeeru ẹphe ọnu; sụ ẹphe: "Lẹ Nchileke k'imigwe e-me-e t'ọru ayi gaa
werewere. Ayịbe ndu ozi iya a-wata ọkpu-kwazi ụpho-mkpuma ono; ọbu l'unubẹdua
te enwekwa òkè lẹ Jerúsalemu; to nwe iphe e-rube unu ẹka; to nwe iphe ee-gude
anyata unu."

3

Ndu akpụkwa ụpho-mkpuma Jerúsalemu

1 Ya ndono; Eliyashibu, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ọdo, bụ ndu
achịjeru Nchileke ẹja egbeshi je akpụkwaa Ọnu-ọguzo Atụru. Ẹphe akpụ-gee ya; bya
eyeshia ya ibo. Ẹphe kpụru ụpho-mkpuma iya; yọ lụfuta lẹ Ụlo-eli Ụkporo-ise; mẹ
lẹ Ụlo-eli Hananẹlu. Ẹphe emeebe bya eworu iya ye Nchileke l'ẹka.
2 Ndu kpụru tsota Eliyashibu bụ unwoke Jériko.
Onye kpụru tsota ẹphe abụru Zaku Imiri.
3 Ụnwu Hasena bụ ẹphe kpụru Ọnu-ọguzo Ẹma. Ọ bụ ẹphe gbaru oshi l'eli iya;
yeshia ya ibo; akpọbe; mẹ mgbọro-ígwè.
4 Onye kpụru tsota ẹphe bụ Meremọtu Uráya Hakọzu.
Meshulamu Berekaya Meshezabẹlu bụ iya kpụ-tsotaru Meremọtu.
Zédọku Bena akpụ-tsota Meshulamu.
5 Ndu Tékowa kpụru ẹke etsota iya nụ. Ọle ndu ọphu a maru ẹpha ẹphe lẹ
mkpụkpu ono te kwedu ye ẹka l'ozi, ndu ishi-ọru sụru t'ẹphe jee.
6 Joyada Paseya; mẹ Meshulamu Besodeya bụ ẹphebedua kpụkwaru Akahụ Ọnu-
ọguzo. Ẹphe gbaru oshi l'eli iya; yeshia ya ibo; akpọbe; mẹ mgbọro-ígwè.
7 Ndu kpụru tsota ẹphe bụ Melataya, bụ onye Gíbiyọnu; Jadọnu, bụ onye Meronọtu;
unwoke Gíbiyọnu; mẹ unwoke Mízupa. Ẹke ono bụkota ẹke ndu gọvano azụ Ẹnyimu
Yufurétusu achị.
8 Onye kpụru tsota ẹphe bụ Uziyẹlu Hahaya. Uziyẹlu tso lẹ ndu ụzu mkpọla-ododo.
Onye kpụru tsota iya nụ abụru Hananiya. Hananaya tso lẹ ndu emeje manụ-
mbeleke, eshi mkpọ. Ẹphe kpụru ụpho-mkpuma ono jeye lẹ Obosara Ụpho-
mkpuma.
9 Refaya Huru bẹ kpụ-tsotaru ẹphe. Refaya bụ onye ishi, l'achị nkere-ẹbo lanụ lẹ
Jerúsalemu.
10 Onye kpụ-tsotaru ẹphe bụ Jedaya Harumafu. Ẹke ọ kpụkwaziru bụ nhamụnha
iku ufu iya.
Hatushi Hashabuneya akpụkwaa ẹke tsotaru iya nụ.
11 Malukíja Harimu; mẹ Hashubu Pahatu-Móabu bẹ kpụkwaru ụpho-mkpuma ono
ibyiya ọdo; bya akpụa Ụlo-eli Ọku-Ụzu.
12 Onye kpụkwaru ẹke tsotaru iya nụ bụ Shalumu Haloheshi. Ọ bụ onye ishi, l'achị
nkere-ẹbo lanụ lẹ Jerúsalemu. Yọ bụru ụnwu iya: ndu k'ụnwanyi yetaru ẹka kpụa
ya.
13 Hanunu yẹle ndu bu lẹ Zanowa bụ ẹphe kpụkwaru Ọnu-ọguzo Nsụda. Ẹphe
kpụru iya; yeshia ya ibo; akpọbe; mẹ mgbọro-ígwè. Ẹphe kpụkwaruphu ụpho-
mkpuma ono ẹke dụ ụnu nkwo-ẹka labụ l'ụkporo nkwo-ẹka iri; kpụa ya jeye lẹ
Ọnu-ọguzo Ikpọzu.
14 Onye kpụru Ọnu-ọguzo Ikpọzu bụ Malukíja Rekabu, bụ onye l'achị Betu-
Hakeremu. Ọ kpụru iya yeshia ya ibo; akpọbe; mẹ mgbọro-ígwè.

15 Shalumu Kọlu-Hoze, bụ onye ishi, l'achị Mízupa bụ iya kpụkwaru Ọnu-ọguzo
Nwogvu. Ọ kpụru iya; kpua ya iphe; bya eyeshia ya ibo; akpọbe; mẹ mgbọro-ígwè.
Ọ kpụkwakwaruphu ụpho-mkpuma Okpuru Sayilówamu l'iku Mgbabu Eze; kpụa ya
lụfuta l'ubube ụlo-eli, eeshije lẹ Mkpụkpu Dévidi nyizita enyizita.
16 Onye kpụru tsota iya nụ bụ Nehemáya Azubuku, onye bụ onye ishi, l'achị nkere-
ẹbo Bẹ́tu-Zu. Ọ kpụru ụpho-mkpuma ono je akpaa l'ifu ili Dévidi; kpụa ya jeye
l'okpuru ono, e gude ẹka tụa ono; mẹ l'ụlo ẹke ndu sọja bu.
17 Ndu kpụru tsota Nehemáya bụ ndu Lívayi. Onye ẹphe nọ l'ẹka kpụa ya bụ
Rehumu Bani.
Onye kpụru tsota Rehumu bụ Hashabaya, bụ onye ishi, achị nkere-ẹbo Keyila.
Hashabaya ono bẹ bụ nkere-ẹbo ẹke ọochi b'ọ kpụ-chitaru ụpho-mkpuma ono.
18 Onye tsotaru iya nụ bụ Bavayi Henadadu, bụ onye achị nkere-ẹbo Keyila lanụ
ọphu yẹle ụnwunna iya.
19 Onye kpụru tsota iya nụ bụ Eza Jeshuwa. Ọ kpụkwaru ibyiya ọphu nọ l'ifu ẹke
eeshije enyiba l'ụlo, eedobeje ngwa-ọgu; mbụ lẹ nkụlahu ngwọ-ji ụpho-mkpuma ono.
Eza l'onwiya bẹ bụ onye ishi, achị Mízupa.
20 Onye tsotaru iya nụ bụ Baruku Zakayi. O gude ẹge oovu iya l'ẹhu kpụkwaa ya. O
shi lẹ ngwọ-ji ụpho-mkpuma ono kpụa ya jeye l'ọnu nggamgbo Eliyashibu, bụ onye
ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja.
21 Meremọtu Uráya Hakọzu bẹ kpụru tsota Zabayi. O shi l'ọnu nggamgbo Eliyashibu
kpụa ya jeye l'ẹke ufu Eliyashibu jeberu.
22 Ndu ọdo, kpụru tsota iya nụ bụ ndu l'achịjeru Nchileke ẹja, shi lẹ mkpụkpu,
nọ-pheru Jerúsalemu mgburumgburu.
23 Ndu ọdo, kpụru tsota ẹphe bụ Bénjaminu mẹ Hashubu. Ẹke ẹphe kpụkwaru bụ
ọnu-nggamgbo ẹphe.
Onye kpụru tsota ẹphe bụ Azaríya Maseya Ananiya. Ẹke ẹphebedua kpụkwaru bụ
ẹke, nọ l'ọnu-nggamgbo ẹphe.
24 Binuyi Henadadu bẹ kpụru tsota Azaríya. Yẹbedua kpụru shita l'ufu Azaríya
jeye l'iku ngwọ-ji ụpho-mkpuma ono.
25 Palalu Uzayi bẹ kpụkwaru ẹke nọ l'ifu ngwọ-ji ụpho-mkpuma ono; yẹle ụlo-
ephekerephe ono, sefutaru ishi l'ufu-eze l'ẹka iya ọphu nọ l'ụzo imeli mkpụkpu ono
lẹ mgboro echi ẹke ndu nche anọje.
Onye kpụru tsota iya nụ bụ Pedaya Paroshi.
26 Ndu eje ozi l'eze-ụlo Nchileke, bụ ndu bu l'ugvu Ofẹlu abya akpụkwaa nk'ẹphe
lụfuta l'ifu Ọnu-ọguzo Mini, nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata yẹle ụlo-ephekerephe ono,
sefuru esefu ono.
27 Ndu kpụru tsota ẹphe; bụ unwoke ndu Tékowa. Ẹphe kpụkwaru ifu oke ụlo-
ephekerephe ono, sefuru esefu ono; kpụa ya je asụbe ụpho-mkpuma Ofẹlu.
28 Ndu l'achịjeru Nchileke ẹja bẹ kpọtaru ọkpu ụpho-mkpuma ono lẹ Ọnu-ọguzo
Ịnya kwasẹru: onyenọnu akpụa ọnu-nggamgbo iya.
29 Onye kpụru tsota ẹphe; bụ Zédọku Ima. Yẹbedua kpụkwaru ọnu-nggamgbo iya.
Onye ọphu kpụru tsota iya nụ abụru Shemáya Shekaníya. Yẹbedua bụ onye nche
Ọnu-ọguzo Ẹnyanwu-awawa.
30 Ndu ọdo, kpụru tsota iya nụ bụ Hananaya Shelemíya yẹle Hanunu, bụ onye
k'ishingu l'ụnwu Zalafu.
Meshulamu Berekaya kpụru tsota ẹphe; ẹke ọ kpụkwaru abụru iku ụlo iya.
31 Onye ọphu kpụru tsota iya nụ bụ Malukíja. Malukíja tso lẹ ndu ụzu mkpọla-
ododo. Ọ kpụkwaru ụpho-mkpuma ono jeye l'ụlo ndu ozi l'eze-ụlo Nchileke; mẹ
kẹ ndu nghọ l'ifu Ọnu-ọguzo Ndzuko; bya akpụkwaa ya phụ jeye lẹ nwụlo, nọ l'eli
ngwọ-ji ụpho-mkpuma ono.

32 Ndu ụzu mkpọla-ododo; mẹ ndu nghọ bẹ kpụkwaru mgbaku nwụlo ono, nọ l'eli
nkụlahu ngwọ-ji ụpho-mkpuma ono; ẹphe akpụa ya jeye lẹ Ọnu-ọguzo Atụru.

4

Ndu akpọshi-ọru ono akpọshi

1 Ya ndono; Sambálatu anụlephu l'ayi akpụkwawa ụpho-mkpuma ono; ẹhu
agbangahu iya; yọ vọru ọku ghụa ẹhu wata ọja ndu Ju ewena.
2 Yọ nọdu l'ifu ndu otu iya; mẹ l'ifu ndu sọja Saméríya kfulahaa; sụ: "?Bụ ngụnu bẹ
ndu Ju-wa, ụvo ta nọdu-a etu onwẹphe? ?Ẹphe arị l'ẹphe e-gude ujiku lanụ kpụkwaa
ụpho-mkpuma ono; nọdu iya gwoo ngwẹja mbọku ono tọo? ?Ẹphe a-dụ ike mee tẹ
mkpuma ono dụbaa mma ọdo; mbụ mkpuma ono, ẹphe vọshiru lẹ mkpọkpo ụpho-
mkpuma ono, ọku mebyishiru emebyishi ono tọo?"
3 Tobaya, bụ onye Amọnu, nọnyabe iya nụ asụ: "Ụpho-mkpuma ọbu, ẹphe akpụ
ọbu; ?o nweru ishi? Iphe bụ; agụ-ụlo -gbakobe iya; yọ dakpọshihu!"
4 Mu abya ekfuru nụ Nchileke; sụ iya: "Byiko Nchileke ayi; ngabẹnuru ayi nchị; kẹ
l'ẹ tọ dụdu iphe, a gụberu ayi. Menua tẹ ewena-a, ẹphe aja ayi-a tukoru ẹphe l'ishi.
Nggu emee t'a lụta ẹphe l'ọgu lashia alị ọdo.
5 Ba agụkwaru ẹphe nvụ l'ẹge ẹphe gude katọshia ndu ono, akpụkwa ụpho-
mkpuma ono; shi iya kpatsua ngu iwe ono."
6 Ya ndono; ayi abya akpụa ụpho-mkpuma ono jeye yo rua nkere-ẹbo l'ẹge eli iya
shi hahawa; kẹ lẹ ndu ono fuberu ifu jee ozi ono.
7 Sambálatu; Tobaya; ndu Arabu; ndu Amọnu; mẹ ndu Ashudọdu anụlephu lẹ ndu
akpụkwa ụpho-mkpuma Jerúsalemu ono akpụ l'iya-a l'eje; yeru l'ẹke ụzo nọtsua ya
bẹ ẹphe emechishitsua; ẹhu agbanwushihu ẹphe ọku.
8 Ẹphe abya achịa idzu t'ẹphe bya ọgu lẹ Jerúsalemu; kụru utsu kpua ya.
9 Tọ dụ iya bụ; ayi abya ekfuru nụ Nchileke ayi; woru ndu nche ye t'ẹphe cheje
mkpụkpu ono nche: eswe l'ẹnyashi; t'e gude nọ-chia ẹphe ụzo abyabya.
10 Yọ bụru teke ono bẹ ndu Júda wataru okfu; sụ: "L'ike gvụakwaru ndu l'eje ozi
ọbu; yefuaru lẹ mkpọkpo ụpho-mkpuma ọphu ghataru aghata; k'ọphu bụ l'ẹphe ta
adụhedu ike ọkpukwa ụpho-mkpuma ọbu."
11 Ndu ọhogu ayi l'ekfukwaphu l'ayi bya amaru; mbụ l'ayi bya aphụ ẹphe; bẹ ẹphe
nọwa ayi l'echi; gbushia ayi; kẹ ọru ono ebuhu.
12 Ugbo olemole bẹ ndu Ju, bunyabe ẹphe byawaru ayi okfuru l'iphe bụ ẹke ayi
shiru bẹ ndu ọhogu ayi ono e-tsokwaruphu ayi bya.
13 Tọ dụ iya bụ; mu abya eye ndu nche l'azụ ụpho-mkpuma ono; t'ẹphe cheje nche
l'ẹke a kpụ-beru ụpho-mkpuma ono ubele. Mu abya agbaa ndu nche ono l'ikfu l'ikfu;
ẹphe apagbaaru ogu-mbeke; mẹ arwa; mẹ akfụ.
14 Mu aphụtsua ẹge iphe dụ; bya ekfuaru ndu a maru ẹpha ẹphe; ndu ishi; mẹwaru
ndu ọdo; sụ ẹphe: "Unu ba atsụkwa ndu-a egvu! Unu nyatakwa Nnajiufu ono, bụ
onye paru ẹka apaa; bya abụru onye dụ egvu ono; gude iya lụa ọgu ẹhu ndibe unu;
unyomu unu; ụnwu unu; mẹ ndu ufu unu."
15 Teke ndu ọhogu ayi nụru l'ẹjo idzu ono, ẹphe chịru ayi ono be ayi mawaru; mbụ
lẹ Nchileke mebyiwaru iya; ayi l'ayi ha alaphu azụ je akpụlahaa ụpho-mkpuma ono
ọdo. Onyenọnu emelahaa ẹka iya nk'iya l'ọru ono.
16 Tsube mbọku ono kwasẹru bẹ bụwaa nkere-ẹbo l'unwoke, ejeru mu ozi jelahaaru
ozi ono; nkere-ẹbo ọphu anọdu lẹ nche; paru arwa; iphe, eegudeje egbobuta
onwonye; akfụ; mẹ uwe-ọgu. Ndu ishi evudoshia ndu Júda ono l'ẹphe ha ike l'azụ;
17 ẹphe akpụ ụpho-mkpuma ono. Ndu ọphu evu iphe, eegude eje ozi ono egude
ẹka lanụ l'eje ozi ono; gude ẹka ọphu paru ngwa-ọgu.

18 Ndu ọphu akpụ ụpho-mkpuma ono l'ẹhu l'ẹhu etugbaaru ogu-mbeke ẹphe l'ukfu.
Onye kẹ ụpyoku evudonyabe mu.
19 Mu abya ekfuru yeru ndu ono, a maru ẹpha ẹphe ono; ndu ishi; mẹwaru ndu
ọdowaru; sụ ẹphe: "L'ozi-a hakwa nshinu; gbasaa agbasa; shi ẹge ono mee; ayi
anọdugbaa onwayi ote-ẹnya l'ụpho-mkpuma-wa.
20 Iphe, bụ ẹke unu nụru ọda ụpyoku ono; unu awụru byakfuta ayi l'ẹke ono.
Nchileke ayi a-luchiru-a ayi ọgu!"
21 Ono ẹge ayi shi rụa ọru ono: nkere-ẹbo apajẹ arwa l'ẹka tsube lẹ nchi-abọhu
jeye teke mkpọ-kpodo a-fụshi l'urẹnyashi
22 Iphe ọdo, mu kfukwaruphu ndu ono teke ono bụ: "T'onyenọnu yẹle onye
ejeru iya ozi nọdujekwa lẹ Jerúsalemu l'ẹnyashi; k'ọphu ẹphe a-bụru ayi ndu nche
l'ẹnyashi; teke o beru l'eswe; ẹphe ejee ozi."
23 Lẹ ayi ha: mbẹdua; unwunne mu phẹ; ndu ozi mu phẹ; mẹ ndu nche mu l'ẹphe
ha te nwedu onye eyefuje iphe, o yeru l'ẹhu eyefu. Onyenọnu apajẹru ngwa-ọgu iya;
m'o -ruhuru; ọ bụru mini bẹ onye ọbu eje ekuta.

5

Nehemáya eyeru ndu ụkpa ẹka

1 Ya ndono; unwoke ndu Ju mẹ unyomu ẹphe awata ochi mkpu iphe, ndu Júda ibe
ẹphe eme ẹphe.
2 O nweru ndu ọphu sụru: L'ẹphe l'ụnwegirima ha igwe. Ọo ya bụ t'a hanụa ẹphe
t'ẹphe kpata nri ria nọdu ndzụ.
3 O nwekwaruphu ndu ọphu sụru: "L'ẹphe yeru alị ẹphe l'itumo; jeye lẹ mgbo
vayịnu ẹphe; mẹ ụlo ẹphe ẹge ee-shi t'ẹphe phụa nri ria teke phụ ẹgu shi eme phụ."
4 O nwekwaruru ndu ọphu sụru: "L'ẹphe jiwaru jia ụgwo nụ eze; gude tụa ụtu alị
ẹphe; mẹ ụtu mgbo vayịnu ẹphe.
5 A makwaru-a l'ẹphe lẹ ndu Ju ibe ẹphe bụ ndu lanụ. Ọ bụ ẹge ụnwegirima
ẹphe ama mma; bẹ ụnwegirima nk'ayi amakwaphu. Obenu l'ụnwegirima ayi b'e
dobewaru l'ọnodu ndu bụ ohu. Ụphodu ụnwegirima ayi ndu kẹ ụnwanyi nwekwaru
ndu ọphu gbe bụwaru nụ ohu nta-a; ayi ta ma ẹge ayi e-me gbafụta ẹphe; kẹ l'alị
ayi; mẹ mgbo vayịnu ayi bụkotawa kẹ ndu ọdo."
6 Teke mu nụru mkpu ono, ẹphe echi ono yẹle iphe ono, ẹphe ekfushi ono; ẹhu
agbanwuhu mu ọku.
7 Mu abya arịebe iphe ono l'ime onwomu; bobe iya ndu a maru ẹpha ẹphe; mẹ
ndu ishi. Mu asụ ẹphe: "?Nanụ ẹge unu e-shi ana ndu Júda ibe unu ọ-mụru-nwa?"
Mu abya ekua ndzuko, ha shinu t'a chịa ẹge ee-shi meshia ẹphe ike.
8 Mu asụ ẹphe: "Ayi sewaru jeye teke ayi gbafụtaru unwunne ayi, bụ ndu Júda, e
shi reshia ndu ọhodo. Nta-a bẹ unu byaru bya ereshilahaa unwunne unu ono ọdo
tẹ ayi zụ-phulahaa ẹphe azụ." Mu ekfuebe ẹge ono; ẹphe adaa shịkongu; ẹphe ta
amahẹ iphe, ẹphe e-kfu.
9 Mu asụkwaphu ẹphe: "L'iphe, unu eme ta dụkwa mma. ?Tọ gbadụ t'unu tsụa
Nchileke ayi egvu; k'ọphu ndu ọhodo, bụ ndu ọhogu ayi ẹ ta watadu ayi ọja ewena?
10 Mbẹdua; unwunne mu phẹ; mẹ ndu ozi mu phẹ ejejekwaa ndibe ayi ụgwo
okpoga mẹ ụgwo nri. Ọlobu; tẹ kẹ ọ-mụru-nwa lakwaa!
11 Unu nụ-phukota ẹphe alị ẹphe azụ ntanụ-a; mẹ mgbo vayịnu ẹphe; mgbo olivu
ẹphe; mẹ ụlo ẹphe. Unu eworu ọ-mụru-nwa, unu nataru ẹphe l'okpoga; lẹ nri; lẹ
mẹe; mẹ lẹ manụ nụ-phukota ẹphe azụ."
12 Ẹphe atụko sụ: "L'ẹphe a-nụ-phukota iphe ono azụ. Ẹ tọ dụdu iphe, ẹphe a-sụba
t'a nụ ẹphe ọdo. Ọ bulẹphu ege mu sụru t'ephe mee bẹ ẹphe e-me."

Mu abya ekua ndu achịjeru Nchileke ẹja; sụ ndu ono, a maru ẹpha ẹphe ono; mẹ ndu ishi t'ẹphe nọdu ẹphe l'ifu ria nte; l'ẹphe emee iphe ono, ẹphe kweru ụkwa iya ono.
13 Mu abya ajịa uwe mu kpaphungu; sụ: "T'ọ bụkwaru ẹge ono bẹ Nchileke a-jịfu iphe, bụ onye ẹ-te medu iphe-a, o kweru ụkwa-a; mbụ jịfu iya l'ụlo iya; mẹ l'iphe, onye ọbu nweru enweru. T'ọ bụkwaru ẹge ono bụ ẹge aa-jịfu onye ono; gbabẹ iya ẹka ọtu!"
Ndu ono l'ẹphe ha atụko zụa mgbede; sụ t'ọ dụkwa ẹge ono; metsua bya ajaa Ojejoje ajaja. Ndu ono emee iphe ono, ẹphe kweru ụkwa iya ono.

Nehemáya ta bụdu ọ-maru-onwiya

14 Tsube lẹ teke e meru mu gọvano ndu Júda; mbụ l'afa, kwe Atakusakusesu ụkporo afa jeye l'afa, kwe iya ụkporo afa l'afa iri l'ẹbo, ọ wataru ọbu eze; l'ime afa iri l'ẹbo ono; bẹ mbẹdua; mẹ ụnwunna mu ta dụdu onye ọphu rijeru nri, gbaru gọvano.
15 Obenu lẹ ndu gọvano ọphu vu mu ụzo chịa bẹ shi bo ndu Júda ivu-ẹra: shi ana ẹphe nri; mẹ mẹe; yeru shẹkelu mkpọla-ọcha ụkporo labụ, ẹphe shi atụje l'ụboku. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ndu shi ejeru ẹphe ozi shi akpa ndu Ju ẹhu. Ọle mbẹdua gude ọtsu egvu Nchileke; mu te me ẹge ono.
16 Mu gbe yechiaru ẹhu lẹ k'ọkpu ụpho-mkpuma ono; ọphu ọ dụdu alị, ayi zụru m'ọo nanụ. Ndu ozi mu l'ẹphe ha achịkotaleruphu ẹka wụa l'ozi ono.
17 Ọdo abụru l'ụkporo ndu Júda ẹsaa l'ụmadzu iri; mẹ ndu bụ ndu ishi bẹ shi abyajẹ ori nri lẹ nke mu; yeru ndu eshije iphe, bụ mbakeshi, nọ-pheru ayi mgburumgburu byakfuta ayi.
18 Mbọku-mbọku bẹ eegbuje oke-eswi lanụ; waa atụru ishingu, ẹhu dụ mma; mẹ ọku; gude shiaru mu nri. Iphe bụ abalị iri, sweru esweswe bẹ eevutajeru mu mẹe, dụ iche iche; vuta iya k'etsutsu iya. A makwaru-a l'iphemiphe ọbule ono nọkota; ọbu lẹ mu ta asụbukwaa t'a nụ mu oke-nri, ruberu gọvano. Ishi iya abụru lẹ ivu-ẹra ndu Júda vu bẹ hawa nshinu.
19 Mu abya ekfuru nụ Nchileke; sụ iya t'ọ nyatakwa mu rụ lẹ k'iphemiphe ọbule ono, mu mekotaru ndu-wa ono.

6

Ẹjo idzu, aachịru Nehemáya

1 Tọ dụ iya bụ; Sambálatu; Tobaya; Gẹshemu, bụ onye Arabu; mẹ ndu ọhogu ayi ọdo abya anụa lẹ mu kpụ-ghewaru ụpho-mkpuma ono; l'ẹ tọ dụhedu ẹke ghekwaduru iya ọnu; a gụfu lẹ teke ono bẹ mu te yeshidua ibo l'ọnu-ọguzo iya;
2 Sambálatu yẹle Gẹshemu ezia tẹ mu bya tẹ mu l'ẹphe nwee ndzuko lẹ mkpụkpu lanụ l'obosara alị Ono. Obenu l'iphe, ẹphe chịru idzu iya bụ t'ẹphe merua mu ẹhu.
3 Ya ndono; mu ezifu ndu ozi t'ẹphe je ezia ẹphe: "L'ozi, mu gude l'ẹka hakwa l'uru. Lẹ mu ta abyaghekwa. ?Nanụ ẹge mu e-shi paru ozi ono haa; lẹ mu eje ẹphe ọza oku?"
4 Ugbo ẹno bẹ ẹphe ziru mu ozi lanụ ono. Yọ bụru ọnu ono, mu yehawaru ẹphe ono bẹ mu yekotaru ẹphe.
5 Yo be lẹ k'ugbo ise ya; Sambálatu eye nwozi iya t'o gude ẹkwo, o deru; ghebe iya ọnu; nụ iya t'o wotaru mu.
6 L'ime ẹkwo ono b'o deru; sụ:
"Iphe ada nụ l'iphe bụ mbakeshi bụ lẹ nggu lẹ ndu Ju bẹ achị idzu t'unu kwefu íkè. Gẹshemu agbakwa ama l'ọ bụ oswi-okfu. Yọ bụru iya meru iphe unu akpụkwa ụpho-mkpuma ono. Iphe ọdo, e kfuru ye iya bụ l'ọo mbẹdua eme tẹ mu bụru eze ẹphe.

7 Ọdo abụru lẹ mu gbe fọtawa ndu nkfuchiru t'ẹphe je araa ya arara lẹ Jerúsalemu
l'ọ bụwa mu bụ eze ndu Júda. Wo; ?o doru mu-a ẹnya l'okfu ono e-rukwa eze nchị.
L'ọ kakwa mma tẹ bya tẹ ayi chị-zia ya achị-zi."
8 Mu eziphu iya ozi azụ; sụ iya: "L'iphe ono, ookfu ono ta dụkwa ọphu bụ oswi-okfu;
l'ọ kwa iphe ọ rịtaru l'obu iya bẹ ookfu."
9 Iphe ono bụ iphe, ẹphe eme te ayi tsụhu egvu; kẹ l'ẹphe rịru l'ayi a-paru ozi ono
haa; ayi te ejefuhe iya l'ishi. Ọle mu rọru Nchileke; sụ iya: "Byiko; menua te ẹka
shihu mu ike."
10 Yo be teke mu jeru l'ụlo Shemáya Delaya Mehetabẹlu, bụ onye e bufuru ebufu;
yọ sụ tẹ mu l'iya dzuda l'eze-ụlo Nchileke; l'ime ime eze-ụlo ono; tẹ ayi gụ-chishia
ibo eze-ụlo ono agụ-chishi; l'o nweru ndu a-bya mu egbugbu; l'ọo l'ẹnyashi bẹ ẹphe
a-bya.
11 Mu ajịa; sụ: "?Bụ onye dụ l'ọ bụ mbẹdua a-bya agbalahaa ọso? Mbụ: ?bụ onye
dụ l'ọ bụ mbẹdua a-gbaru lashia l'eze-ụlo Nchileke tẹ mu dzọta ndzụ mu tọo? Lẹ mu
te ejekwa."
12 Yọ bụru teke ono b'ọ byaru bya edoo mu ẹnya l'ẹ t'ọ bụdu Nchileke bẹ ziru iya
nụ; l'ọo Tobaya yẹle Sambálatu kfụru iya ụgwo t'o kfua iphe, a-tsụru mu nụ.
13 Ẹphe kfụru iya ụgwo t'o yee mu egvu; k'ọphu mu e-me iphe, ọ sụru tẹ mu mee;
shi ẹge ono mee iphe, dụ ẹji; t'ẹphe nweru iphe, ẹphe agbabe ọkpa gụbe mu ẹjo
ẹpha; mee mu iphe-iphere.
14 Mu abya ekfuru nụ Nchileke; sụ iya: "Nggụbe Nchileke mu; ba azahakwa iphe,
Tobaya yẹle Sambálatu meru mu. Ọ kwaphụ ẹge ono b'ẹ tịi zahadu nwanyi nkfuchiru
ono; mbụ Nówadiya; mẹ ndu nkfuchiru ọdo, shi eme t'ẹphe yee mu egvu."

A kpụ-gheru ụpho-mkpuma ono

15 Ya ndono; iphe, a kpụru ụpho-mkpuma ono bụ ụkporo abalị labụ l'abalị iri l'ẹbo.
Mbọku, a kpụ-gheru iya bụ l'ụkporo abalị l'abalị ise l'ọnwa Elulu.
16 Teke ndu ọhogu ayi l'ẹphe ha; mẹ iphe bụ mbakeshi, bupheru ayi mgburumgburu
nụru iya; bẹ ẹphe pehuru onwẹphe l'ẹnya; kẹ l'ọ bya edoo ẹphe ẹnya l'ozi ono bụ
Nchileke ayi yeru ayi ẹka; ayi ejefu iya l'ishi.
17 L'ogege ono bẹ ndu a maru ẹpha ẹphe l'alị Júda; ẹphe lẹ Tobaya shi anọduje
edegba ẹkwo.
18 Ishi iya abụru l'igweligwe ndu Júda bẹ riru nte tụru íkè yeru iya; kẹ l'ọ bụ ọgo
Shekaníya Ara. Nwatibe iya kẹ nwoke ọphu aza Jehohananu alụkwaphu nwatibe
Meshulamu Berekaya.
19 Ẹphe anọdujekwaphu ekfuru mu iphe, dụ mma, Tobaya l'emebe. Teke o -nweru
iphe mbẹdua kfuru; ẹphe atụtuta iya je edooru iya. Tobaya l'edetajeru mu ẹkwo tẹ
ya gude yee mu egvu.

7

1 A kpụ-getsulephu ụpho-mkpuma ono; mu abya eyeshikota iya ibo; bya afọo ndu
nche ọnu-ọguzo; ndu egvu; mẹ ndu Lívayi.
2 Mu abya ewota Hanani, bụ nwunne mu mee ya ishi lẹ Jerúsalemu. Hananaya bẹ
mu yeru ụlo ngwa-ọgu l'ẹka. Ishi iya abụru lẹ Hananiya bụ onye e gude ire iya ẹka;
bya abụru onye atsụ Nchileke egvu karia igweligwe ndu ọdo.
3 Iphe, mu kfuru ẹphe bụ: "T'ẹ b'ọ dụkwa ọnu-ọguzo, eeshi abata Jerúsalemu
ọphu aa-gụhaje agụha jeye teke ẹnyanwu hawaru ọhuma. Teke ndu nche nọkwadu
lẹ nche; t'a guchishijee ibo iya aguchishi; swọbetsua ya akpọbe. Unu shi lẹ ndu, bu
lẹ Jerúsalemu fọta ndu nche; t'ẹphe nọduje l'ẹke, dụ k'oche nche; ndu ọphu anọduje
lẹ nche l'ifu ụlo ẹphe."

Ndu, a kpụru lẹ ndzụ alata
(Ẹzu 2:1-70)

4 Jerúsalemu bụ eze mkpụkpu, ha nshinu. Ọ bụ lẹ ndu bu iya nụ ta badu nwishi;
ta watawaa ọkpu-kwazi ụlo ono.
5 Tọ dụ iya bụ; Nchileke mu eye mu iya l'obu tẹ mu ku-kọo ndu a maru ẹpha ẹphe;
ndu ishi; mẹwaru ndu ọdo; t'e deshia ẹpha ẹphe l'eri ẹphe l'eri ẹphe. Mu abya aphụa
ẹkwo, e deshiru ẹpha ndu vuru ụzo, shi l'ẹke a kpụru ẹphe lẹ ndzụ lata; mbụ ẹkwo,
e deshiru ẹpha ẹphe l'eri ẹphe l'eri ẹphe. Iphe, mu phụru, e deru l'ẹkwo ono bụ:
6 Ọwaa ndu Ízurẹlu ono, shi lẹ Bábyilọnu lata ono; mbụ ndu ono, a kpụjeru lẹ ndzụ
laa alị ọdo; mbụ ndu Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu kpụkojeru laa Bábyilọnu.
Ẹphe latatsuaru Jerúsalemu; mẹ Júda. Onyenọnu alatsụa mkpụkpu ẹke o shi.
7 Ndu ẹphe tso lata bụ Zerúbabelu; Jeshuwa; Nehemáya; Azaríya; Ramáya;
Nahamani; Mọdekáyi; Bilishanu; Misupẹretu; Biguvayi; Náhumu; mẹ Bena.

Ọwaa ẹge ndu Ízurẹlu ono ha ndọ-ọ:
8 Ndibe Paroshi dụ
ụnu madzụ ise
l'ụkporo madzụ ẹsato
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
9 Ndibe Shefatíya dụ
ụkporo madzụ iri l'ẹsato
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
10 Ndibe Ara dụ
ụnu madzụ
l'ụkporo madzụ iri l'ẹbo;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
11 Ndibe Pahatu-Móabu,
bụ iya bụ ndu shi l'eri
Jeshuwa yẹle Jóabu dụ
ụnu madzụ ẹsaa;
l'ụmadzu iri l'ẹsato.
12 Ndibe Élamu dụ
ụnu madzụ ẹto;
l'ụkporo madzụ labụ;
l'ụmadzu iri l'ẹno.
13 Ndibe Zatu dụ
ụnu madzụ labụ;
l'ụkporo madzụ labụ;
l'ụmadzu ise.
14 Ndibe Zakayi dụ
ụnu madzụ;
l'ụkporo madzụ iri;
lẹ madzụ ẹsato.
15 Ndibe Binuyi dụ
ụnu ụmadzu;
l'ụkporo madzụ iri l'ẹbo;
l'ụmadzu ẹsato.
16 Ndibe Bebayi dụ
ụnu madzụ;
l'ụkporo madzụ iri lẹ nanụ;
l'ụmadzu ẹsato.
17 Ndibe Azụgadu dụ

ụnu madzụ ise;
l'ụkporo madzụ
iri l'ishingu; l'ụmadzu labụ.
18 Ndibe Adonikamu dụ
ụnu madzụ;
l'ụkporo madzụ iri l'ẹto;
l'ụmadzu ẹsaa.
19 Ndibe Biguvayi dụ
ụnu madzụ ise;
l'ụkporo madzụ ẹto;
l'ụmadzu ẹsaa.
20 Ndibe Adinu dụ
ụnu madzụ;
l'ụkporo madzụ iri l'ẹbo;
l'ụmadzu iri l'ise.
21 Ndibe Ateya, bụ iya bụ
ndu eri Hezekáya dụ
ụkporo madzụ ẹno;
l'ụmadzu iri l'ẹsato.
22 Ndibe Hashumu dụ
ụkporo madzụ iri l'ishingu;
l'ụmadzu ẹsato.
23 Ndibe Bezayi dụ
ụkporo madzụ iri l'ishingu;
l'ụmadzu ẹno.
24 Ndibe Harifu dụ
ụkporo madzụ ise;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
25 Ndibe Gíbiyọnu dụ
ụkporo madzụ ẹno;
l'ụmadzu iri l'ise.
26 Unwoke, shi Bẹ́tulehemu;
mẹ Netofa dụ
ụkporo madzụ tete;
l'ụmadzu ẹsato.
27 Ndu kẹ Anatọtu dụ
ụkporo madzụ ishingu;
l'ụmadzu ẹsato.
28 Ndu kẹ Bẹ́tu-Azụmavetu dụ
ụkporo madzụ labụ l'ụmadzu labụ.
29 Ndu kẹ Kiriyatu-Jerimu;
Kefira; mẹ Berotu dụ
ụnu madzụ;
l'ụkporo madzụ iri l'ẹsaa;
l'ụmadzu ẹto.
30 Ndu kẹ Ráma; mẹ Géba dụ
ụnu madzụ;
l'ụkporo madzụ iri lẹ nanụ l'onye lanụ.
31 Ndu kẹ Mikumashi dụ
ụkporo madzụ ishingu;
l'ụmadzu labụ.
32 Ndu kẹ Bẹ́telu; mẹ Eyayi dụ

ụkporo madzụ iri lẹ nanụ l'ụmadzu ẹto.
33 Ndu kẹ Nébo ọphunanu dụ
ụkporo madzụ labụ;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
34 Ndu kẹ Élamu ọphunanu dụ
ụnu madzụ ẹto;
l'ụkporo madzụ labụ;
l'ụmadzu iri l'ẹno.
35 Ndu kẹ Harimu dụ
ụkporo madzụ iri l'ishingu.
36 Ndu kẹ Jériko dụ
ụkporo madzụ iri l'ẹsaa;
l'ụmadzu ise.
37 Ndu kẹ Lodu; Hadidi;
mẹ Ono dụ ụnu madzụ;
l'ụkporo madzụ iri l'ishingu l'onye lanụ.
38 Ndu kẹ Senaa dụ
ụnu madzụ tete;
l'ụkporo madzụ iri l'ishingu l'ụmadzu iri.
39 A bya lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja:
Ndibe Jedaya,
bụ iya bụ ndu shi
l'ọnu-ụlo Jeshuwa dụ
ụnu madzụ labụ;
l'ụkporo ẹsato l'ụmadzu iri l'ẹto.
40 Ndibe Ima dụ
ụnu madzụ labụ;
l'ụkporo madzụ iri l'ẹbo;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.
41 Ndibe Pashọ dụ;
ụnu madzụ ẹto;
l'ụkporo labụ l'ụmadzu ẹsaa.
42 Ndibe Harimu dụ
ụnu madzụ labụ;
l'ụkporo madzụ iri l'ụmadzu iri l'ẹsaa.
43 A bya lẹ ndu Lívayi:
Ndu ufu Jeshuwa;
mẹ Kadimiyẹlu, bụ iya bụ
ndu shi l'eri Hodaviya dụ
ụkporo madzụ ẹto; l'ụmadzu iri l'ẹno.
44 A bya lẹ ndu egvu:
Ndibe Ásafu dụ
ụkporo madzụ ẹsaa l'ụmadzu ẹsato.
45 A bya lẹ ndu nche
ọnu-ọguzo:
Ndibe Shalumu;
ndibe Ateya;
ndibe Talumọnu;
ndibe Akubu;
ndibe Hatita;
mẹ ndibe Shobayi;
bẹ tụkoru dụ

ụkporo madzụ ishingu;
l'ụmadzu iri l'ẹsato.
46 Ndu ozi l'eze-ụlo Nchileke bụ:
Ndibe Ziha;
ndibe Hasufa;
ndibe Tabawotu;
47 ndibe Kirosu;
ndibe Siya;
ndibe Padọnu;
48 ndibe Lebana;
ndibe Hagaba;
ndibe Shalumayi;
49 ndibe Hananu;
ndibe Shalumayi;
ndibe Gaharu;
50 ndibe Reyaya;
ndibe Rezinu;
ndibe Nekoda;
51 ndibe Gázamu;
ndibe Uza;
ndibe Paseya;
52 ndibe Besayi;
ndibe Meyunimu;
ndibe Nefisimu;
53 ndibe Bakubuku;
ndibe Hakufa;
ndibe Hahuru;
54 ndibe Bazulutu;
ndibe Mehida;
ndibe Hasha;
55 ndibe Bakọsu;
ndibe Sizéra;
ndibe Téma;
56 ndibe Neziya;
mẹ ndibe Hatifa.
57 A bya lẹ ndibe ndu ozi Sólomọnu.
Ẹphebedua bụ:
ndibe Sotayi;
ndibe Sofẹretu;
ndibe Perida;
58 ndibe Jala;
ndibe Dakọnu;
ndibe Gidẹlu;
59 ndibe Shefatíya;
ndibe Hatilu;
ndibe Pokeretu-Hazebeyimu;
mẹ ndibe Amọnu.
60 Ndu ozi l'eze-ụlo Nchileke l'ẹphe ha;
yeru ụnwu ndu ozi Sólomọnu dụ
ụkporo madzụ iri lẹ tete;
l'ụmadzu iri l'ẹbo.

61 Ndu ọwaa bụ ndu ọphu shi lẹ Tẹlu-mela; Tẹlu-Hasha; Kerubu; Adọnu; mẹ Ima la. Ọ bụ lẹ ndu onanu l'ẹphe ha ta dụdu ike koshi ọnu-ụlo, ẹphe shi; mẹ ndu ufu onye ẹphe bụ; k'ọphu ee-shi ẹge ono maru l'ẹphe bụa ndu Ízurẹlu.
62 Ndu ufu Delaya; ndu ufu Tobíya; mẹ ndu ufu Nekoda dụ ụnu madzụ l'ụkporo madzụ iri l'ẹbo l'ụmadzu labụ.
63 A bya lẹ ndu ufu ndu achịjeru Nchileke ẹja: ndu ufu Hobaya; ndu ufu Hakọzu; mẹ ndu ufu Bazilayi. Bazilayi lụru nwatibe Bazilayi kẹ Gíledu; eekujewa iya rụ ala l'ẹpha nna nyee ya ono.
64 Ndu ono b'a chọru ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deru ẹge e gude mụshia ndu ufu ẹphe; ta phụ iya. E woshia ẹphe t'ẹphe ba bụhe ndu achịjeru Nchileke ẹja; bya eworu ẹphe dobe l'ọ bụ ndu mmeru nọ l'ẹhu.
65 Gọvano asụ t'ẹphe be etsojeshi ria nri, kakọta ọdu nsọ jeye teke ee-nwe onye achịjeru Nchileke ẹja, e-gude Urimu; mẹ Tumimu kpata ishi.
66 A -gụkota ndu ono l'ẹphe ha; bẹ ẹphe dụ ụkporo ụnu madzụ ise l'ụnu madzụ ise l'ụkporo madzụ iri l'ẹsato;
67 a gụfukwa ndu ozi ẹphe ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi. Ndu onanu dụ ụnu madzụ iri l'ẹsato l'ụkporo madzụ ishingu l'ụmadzu iri l'ẹsaa. Ẹphe nwekwaruphu ụkporo ụmadzu iri l'ẹbo l'ụmadzu ise: unwoke l'ụnwanyi, bụ ndu egvu;
68 bya enweru ụnu ịnya l'ụkporo ịnya iri l'ishingu l'ịnya iri l'ishingu. Ẹphe nweru ụkporo ịnya-mulu iri l'ẹbo l'ịnya-mulu ise.
69 Ịnya-kamẹlu ẹphe dụ ụnu l'ụkporo l'iri l'ise; bya enweru nkakfụ-ịgara, dụ ụnu iri l'ishingu l'ụkporo iri l'ishingu.
70 O nweru ndu bụ ishi l'ọnu-ufu nna ẹphe, nụru iphe t'e gude yeta ẹka jee ozi ono. Gọvano bẹ yeru ụnu mkpọla-ododo l'ụkporo mkpọla-ododo iri l'ụlo-ẹku; ụkporo efere labụ l'efere iri; mẹ uwe ndu achịjeru Nchileke ẹja, dụ ụnu uwe l'ụkporo uwe ishingu l'uwe l'iri.
71 Ndu bụgbaa ishi l'ọnu-ufu nna ẹphe haru woru mkpọla-ododo, dụ ụkporo ụnu ugbo labụ l'ụnu iri; nụ t'e dobe l'ụlo-ẹku, ee-gudeje jee ozi ono; bya anụ mkpọla-ọcha, dụ ụkporo ụnu ugbo iri l'ẹto l'ụnu iri l'ise.
72 Mkpakọ iphe, ndu ọdo nụru dụ mkpọla-ododo, dụ ụkporo ụnu ugbo labụ l'ụnu iri; mẹ mkpọla-ọcha, dụ ụkporo ụnu ugbo iri l'ẹbo l'ụnu iri; mẹ uwe ndu achịjeru Nchileke ẹja, dụ ụkporo ẹto l'ẹsaa.
73 Tọ dụ iya bụ; ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; ndu nche ọnu-ọguzo; ndu egvu; ndu ozi l'eze-ụlo Nchileke; mẹwaru ndu ọdo; yeru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ebukotaru lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ẹphe.

8

Ẹzura agụru ndu ono ẹkwo ekemu Nchileke

1 Yo rua l'ọnwa k'ẹsaa teke ndu Ízurẹlu bukotawa lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ẹphe; ẹphe l'ẹphe ha abya edzua l'edukfu, nọ l'ifu Ọnu-ọguzo Mini. Ẹphe asụ Ẹzura, bụ o-de-ẹkwo t'o wofuta ẹkwo ekemu Mósisu, bụ iya bụ ekemu ono, Ojejoje tụru nụ ndu Ízurẹlu ono.
2 Yo be l'abalị k'ọdungu l'ọnwa k'ẹsaa; Ẹzura, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; ewofuta ẹkwo ekemu ono l'ifu edzudu-ọha l'ẹke unwoke; mẹ ụnwanyi; mẹ ndu mawaru iphe ekfu.
3 Yọ nọdu l'edukfu ono, nọ l'ifu Ọnu-ọguzo Mini ono gụa ẹkwo ekemu ono l'ẹke unwoke mẹ ụnwanyi; mẹ ndu ọphu mawaru iphe ekfu dzuru. Ọ wataru iya agụgu l'ọnma-ẹwa ụtsu; gụa ya ẹge ono jeye l'echi oke-eswe. Edzudzu-ọha ono angabẹ nchị ọhuma l'iphe, ẹkwo ekemu ono ekfu.

4 Ẹ́zura, bụ o-de-ẹkwo evudo l'eli ẹke e gude oshi gbáá kẹ mbọku ono. Ndu vudo
iya l'ẹka-ụtara bụ Matitíya; Shéma; Anaya; Uráya; Hilikaya; mẹ Maseya. Ndu ọphu
vudo iya l'ẹka-ibyita abụru Pedaya; Mishẹlu; Malukíja; Hashumu; Hashụbadana;
Zekaráya; mẹ Meshulamu.
5 Ẹ́zura abya ekpuhaa ẹkwo ono; ẹphe aphụkota iya; kẹ l'ẹke oovudo b'ọ kakọta
ndu ono l'eli. Teke o kpuharu iya bẹ ẹphe tụko wụ-lihu vudo evudo.
6 Ẹ́zura ajaa Ojejoje ajaja; mbụ Nchileke ono, paru ẹka apaa ono.
Ndu ono achilikota ẹka ẹphe; zụa sụ: "Ono kwa ẹge ọ dụ-o! Ono kwa ẹge ọ dụ-o!"
Ẹphe efuzita kpubekota ifu l'alị; baaru Ojejoje ẹja.
7 Ndu Lívayi, bụ iya bụ Jeshuwa; Bani; Sherebiya; Jaminu; Akubu; Shabetayi;
Hodiya; Maseya; Kelita; Azaríya; Jozabadu; Hananu; mẹ Pelaya eyeta ẹka; mee tẹ
ekemu ono doo ndu ono ẹnya l'ẹphe vudokwaduru l'ẹke ono.
8 Ẹphe agụa iphe, nọ l'ẹkwo ekemu Nchileke ono; bya akọwashia ya; mee iphe ono,
a gụru ono; yo dokota ẹnya.
9 Gọvano Nehemáya; mẹ Ẹ́zura, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; bụru o-de-ẹkwo; mẹ
ndu Lívayi, bụ ndu ezi ndu ono ekemu ono abya ekfuru nụ ndu ono; sụ ẹphe: "Lẹ
ntanụ-a bụkwa mbọku, dụru Ojejoje, bụ Nchileke unu nsọ. Unu ba agụkwa aphụ;
ọphu unu 'arakwa ẹkwa." Ishi iya abụru lẹ ndu ono l'ẹphe ha wataru ẹkwa l'ẹphe
nụru iphe, ekemu ono kfuru.
10 Nehemáya asụ ẹphe: "T'ẹphe lawaru je eria ọkpobe nri; ẹphe angụa mẹe,
l'atsọ rẹngerenge; ẹphe ahatakwaphu je anụ ndu ọphu ẹ-te enwedu ọphu ẹphe e-ri.
Ntanụ-a dụkwaru Nnajiufu nsọ. Unu ba agụshi aphụ; kẹ l'ọ kwa ẹhu-ọtso-ẹna ọphu
shi Nchileke l'ẹka bụ ike unu."
11 Ndu Lívayi egboo ndu ono; sụ ẹphe: "T'ẹphe nọdu ndoo; ẹphe ahaa ọgu aphụ;
kẹle ntanụ bụkwa mbọku, dụ nsọ."
12 Ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha awụkashihu lashia je eria; ngụa; wojetsuaru ndu ọdo nri;
mbụ gude ẹhu-ọtso-ẹna gbaa ajị ono; kẹ l'okfu ono, a gụru ẹphe ono bẹ doru ẹphe
ẹnya.

Ajị Ada-Ẹ́kwa

13 Yo be lẹ mbọku k'ẹbo ya; ndu ishi, shigbaa l'ọnu-ufu ọnu-ufu ndu Ízurẹlu;
ndu achịjeru Nchileke; mẹ ndu Lívayi awụru bya adọ-phee Ẹ́zura, bụ o-de-ẹkwo
mgburumgburu t'ẹphe mụa iphe, ekemu ono kfuru.
14 Ẹphe aphụ l'e deru l'ẹkwo ono lẹ Ojejoje shi l'ẹka Mósisu tụa ekemu sụ; lẹ ndu
Ízurẹlu bẹ e-bujeru l'ime m̀kpù teke aagba ajị k'ọnwa ẹsaa ono.
15 Ọdo abụru t'ẹphe raa ya arara; mee t'a nụ-dzuru iya lẹ mkpụkpu ẹphe gbaa
mgburumgburu; mẹ Jerúsalemu; sụ: "T'ẹphe tụgbua je l'ugvu je egbukoo ẹkali-oshi
olivu; ẹkali-oshi payịnu; kẹ mịturu; ẹkwo igu; mẹwaru oshi ọdo, nweru ẹkwo; t'e
gude tụshia m̀kpù, bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo ekemu ono."
16 Tọ dụ iya bụ; ẹphe atụgbua je egbukoo ẹkali-oshi ono bya atụshiaru onwẹphe
m̀kpù. Onyenọnu; yọ tụa nk'iya l'eli ụlo iya; l'ogbodufu iya; l'ogbodufu ụlo Nchileke;
edukfu ono, nọnyabe Ọnu-ọguzo Mini ono; mẹ ọphu nọnyabe Ọnu-ọguzo Ífuremu.
17 Igwe-ọha ono, bụ ndu shi l'ẹke a kpụru ẹphe lẹ ndzụ lata ono bẹ atụshikota
m̀kpù ono buru. Ndu Ízurẹlu ta agbabụa Ajị M̀kpù ẹge ono; shita l'oge kẹ Jóshuwa
Nunu jeye mbọku ono. Ẹhu tsọkpooru ẹphe ẹna nshinu.
18 Mbọku-mbọku; shita lẹ mbọku kẹ mbụ, a wataru ọgba ajị ono jeye lẹ mbọku kẹ
ikpazụ iya bẹ Ẹ́zura nọdukotaru gụa ẹkwo ekemu Nchileke ono. Ẹphe gbaru ajị ono
abalị ẹsaa; yo be lẹ mbọku k'ẹsato iya; ẹphe enwee ndzuko, bụ iya bụ ẹge ekemu
kfuru iya.

9

Ndu Ízurẹlu ekfushi ẹjo iphe, ẹphe meshiru

1 Ọnwa ono agbalẹphu ụkporo abalị l'abalị ẹno; ndu Ízurẹlu edzua; wata ọswi
aswịswi. Ẹphe eyeshia uwe-aphụ; kpotsuaru ẹja kpua onwẹphe l'ishi.
2 Ndu ọphu bụ ndu Ízurẹlu ekewafụ onwẹphe l'ẹke ndu mbyamụmbya nọ. Ẹphe
evudo kfushikota ẹjo iphe, ẹphe meshiru; mẹ lẹ k'ẹjo ọkpoma, nna ẹphe.
3 Ẹphe evudo l'ẹke ẹphe vudo; gebe nchị; a gụaru ẹphe iphe, e deru l'ẹkwo ekemu
Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe ono awa ẹto. Ẹphe egude awa ẹto ọdo kfushia ẹjo iphe,
ẹphe meshiru; bya abaaru Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe ẹja.
4 Jeshuwa; Bani; Kadimẹlu; Shebaniya; Buni; Sherabiya; Bani; mẹ Kenanii
ẹphebedua evudo l'ububе ụlo-eli, e metaru ndu Lívayi l'ara ẹkwa echiku Ojejoje,
bụ Nchileke ẹphe.
5 Ndu Lívayi ono, bụ iya bụ Jeshuwa; Kadimẹlu; Bani; Hashabuneya; Sherabiya;
Hodiya; Shebaniya; mẹ Petahiya asụ ẹphe:
"Unu wụ-lihu; jaa Ojejoje,
bụ Nchileke unu ajaja;
mbụ Nchileke ono,
nọ shita l'ojejoje rua l'ojejoje ono."
"T'a jakwaa Nchileke ono,
dụ biribiri ono ajaja;
mbụ Nchileke ono,
karia ajaja, aaja iya;
karia ekele, eekele iya ono."

Ndu Ízurẹlu ekfushi ẹjo iphe, ẹphe meru

6 Ezura abya ekfuru nụ Nchileke; sụ iya:
"Ọ bụ nggụbedua nkịnyi ngu bụ Ojejoje.
Ọ bụ nggu keru igwe;
kee igwe ọphu ka igwe l'eli;
mẹ iphe bụ iphe nọ iya nụ.
Ọ bụ nggu keru alị;
mẹ iphe bụ iphe, nọ iya nụ;
bụru nggu keru eze ẹnyimu;
mẹ iphe bụ iphe, nọ iya nụ.
Ọ bụ nggu meru iphemiphe ọbule;
yọ nọdu ndzụ.
Iphemiphe ọbule, nọ l'imigwe
abakọtaru ngu ẹja.
7 "Ọ bụ nggụbe Ojejoje bụ
Nchileke ono, fọtaru
Ébiramu; dufuta iya lẹ
Úru l'alị Kalúdiya
bya agụ-kwazi iya ẹpha;
yọ ghọo Ébirihamu.
8 Ị phụru l'ọ bụ onye e gude
ire iya ẹka l'ẹke ị nọ;
nggu l'iya eworu ndzụ gbaa.
Nggu ekwee ya ụkwa
l'ịi-nụkota yẹle awa iya
alị ndu Kénanu;

kẹ ndu Hetu;
kẹ ndu Amọru;
kẹ ndu Pẹ́rezu;
kẹ ndu Jebusu;
mẹ kẹ ndu Gigashi.
Ụkwa ono, i kweru ono;
b'i medzukotaru;
kẹ l'ị bụ onye
doberu ẹka ndoo.
9 Ị phụru iphe-ẹhuka,
nna ayi phẹ jeru lẹ Íjiputu;
nụkwaaphu ẹkwa, ẹphe raru
l'iku Eze Ẹnyimu Uswe.
10 I meshiru iphe-ọphulenya;
mẹ iphe-ọhubama,
dụgbaa biribiri
kpua Fero;
mẹ ndu ishi ọru iya;
mẹkpo ndu alị iya l'ẹphe ha;
kẹ l'ị maru ẹge ndu Íjiputu
gude kẹ ekuku,
ẹphe eku onwẹphe;
gwaa ndibe ngu maa.
I meru; a maru ẹpha ngu;
mbụ maru iya ẹge ono jeye ntanụ.
11 I meru eze ẹnyimu;
yo kekahu ẹbo l'ifu ẹphe;
k'ọphu bụ l'ẹphe jeru ije
l'alị ọkponku swee
eze ẹnyimu ono.
Obenu lẹ ndu achị ẹphe ọso;
b'ị tụru mgbahẹka;
ẹphe abụru gvudugungu
l'ime mini ono
l'ọ bụ mkpuma, a wụshiru
l'ime eze mini, ha nshinu.
12 O -be l'eswe;
nggu egude urukpu,
kpụru rogbodongu dua ẹphe.
Teke o -beru l'ẹnyashi;
nggu egude ọku,
kpụru rogbodongu l'edu ẹphe;
t'ọ bụru iphoro,
a-nọdu ekoshi ẹphe ụzo.
13 I nyizitaru lẹ Ugvu Sáyịnayi;
nọdu l'imigwe kfuru nụ ẹphe.
Ị nụru ẹphe ome-l'alị,
kfụru nhamụnha;
mẹ ekemu, bụ ọkpobe iya;
mẹ iphe, ị tọru ọkpa iya,
bụ iphe, dụ mma.

14 I meru; ẹphe amaru mbọku,
i doberu t'ọ bụru mbọku
ọtu-ume ngu, dụ nsọ.
I shi l'ẹka nwozi ngu,
bụ Mósisu kfuru ẹphe
ekemu, ẹphe a-nọdu etso.
15 Teke ẹgu gụru ẹphe;
b'ị nụru ẹphe nri,
shi l'imigwe;
bya ekee ẹphe mini,
shi l'eze mkpuma t'ẹphe ngụa;
teke mini gụru ẹphe.
Ị sụru ẹphe t'ẹphe tụgbua
je anata alị ono,
i riburu nte l'ịi-nụ ẹphe ono.
16 Ọbule nna ayi phẹ ono;
bẹ palilahaaru onwẹphe eli;
kwefu íkè; jịka ome iphe,
ị sụru t'e meje.
17 Ẹphe jịkaru ome iphe,
ị sụru t'ẹphe mee;
zahashịkota iphe ono, dụ
biribiri, i meshiru ẹphe l'ifu ono.
Ẹphe ekwefuru ngu íkè;
ngee ngu ẹka l'ishi;
fọta onye ishi, e-duphu
ẹphe azụ lẹ Íjiputu,
bụ ẹke ono, ẹphe shi bụru ohu ono.
Obenu l'ị bụ Nchileke, agụje nvụ;
onye emeje eze-iphe-ọma;
onye obu-imiko;
onye ẹ ta bụdu onye obu-ọku;
onye n-yemobu iya nyịberu anyịbe,
bụ iya meru; tị ha ẹphe;
18 mbụ je akpaa lẹ teke
ẹphe kpụru onwẹphe nweswi; sụ:
‘L'ọ ọwaa bụ Nchileke ẹphe,
bụ onye dufutaru ẹphe lẹ Íjiputu;’
mẹ teke ono,
ẹphe kfubyishiru ngu k'ẹjo iya ono.
19 Obenu l'i gude k'eze
obu-imiko ngu ono;
tị ha ẹphe l'echi-ẹgu.
Urukpu ono, kpụru
rogbodongu ono ta ha ẹphe.
Ooduje ẹphe l'eswe.
Ọku ono, kpụru rogbodongu
ono ta nyịhubua anyịhu.
Ọobujeru ẹphe iphoro l'ẹnyashi.
20 Ị nụru ẹphe Ume ọma ngu ono

t'ọ kpọ-zijeru ẹphe ụzo.
Ẹ tị jịkadu ẹphe ọnu Mana
ono, shi ngu l'ẹka ono.
Ị nụru ẹphe mini t'ẹphe ngụa
gude gboo ẹgu mini.
21 Ụkporo afa ẹbo
b'i heru ẹphe l'echi-ẹgu;
to nwe iphe, ụko iya dụjeru ẹphe.
Uwe ẹphe ta akahụbua akahụ;
ọphu ọkpa te kobua ẹphe ekoko.
22 I meru; ẹphe alụta alị-eze,
dụ ichi l'iche;
lụta mbakeshi, dụ iche iche;
bya eworu alị ndu ono
keshiaru ẹphe t'ọ bụru ókè-alị ẹphe.
Ẹphe nataru alị Hẹ́shibonu,
bụ alị-eze Sihọnu;
mẹ alị Báshanu,
bụ alị-eze Ọgu.
23 I meru t'ụnwu ẹphe ha igwe
l'ọ bụ mkpọ-kpodo, nọ l'igwe.
Nggu edua ẹphe
dubata l'alị ono, ị sụru nna ẹphe
t'ẹphe bahụ je anata ono.
24 Ọ bụ ụnwu ẹphe bahụru
je anata alị ono.
Ị lụ-gburu ẹphe ndu alị ono,
bụ iya bụ ndu Kénanu.
I meru tẹ ndu Kénanu;
ndu eze ẹphe;
mẹ ndu alị ono l'ẹphe ha
lakọta ẹphe l'ẹka;
k'ọphu ẹphe e-me ẹphe ẹge dụ ẹphe mma.
25 Ẹphe lụtakotaru mkpụkpu,
e gudetsua ụpho-mkpuma,
shihugbaaru ike kpụ-phee
mgburumgburu;
mẹ alị-ọtsu;
natakọta ụlo ngwa,
dụgbaa iche iche;
dụkota mma; ji ejiji.
Ẹphe nakwarụphu wẹlu,
a tụwaru atụtu;
mẹ mgbo vayịnu;
mẹ kẹ olivu;
mẹ oshi-ọmi, dụ iche iche.
Ẹphe eria; rijishia ẹpho;
dashịa okporokpo.
Ẹgiri iphe ono,
ị nụkotaru ẹphe ono;
bẹ ẹphe riru;

yọ tsọo ẹphe ẹna.
26 Obenu l'ẹphe
kwefuru ngu íkè;
nwufu ekemu ngu dobe l'agụga.
Ẹphe gbushiru ndu
nkfuchiru ngu,
bụ ndu lọru ẹphe
ẹka lẹ nchị ẹge ee-shi tẹ
ẹphe ghaa ifu l'ẹke ị nọ.
Ẹphe kfubyishiru ẹpha ngu ẹji ẹji.
27 Ọ bụ iya meru; nggu eworu
ẹphe ye ndu ọhogu ẹphe l'ẹka,
bụ ndu kpọberu ẹphe ishi l'ọku.
Ọ bụ teke ono, ẹphe nọ
l'iphe-ẹhuka ono;
bẹ ẹphe rakuru ngu.
Nggu eshi l'imigwe
nụa ẹkwa ẹphe;
bya egude obu-imiko ngu
ono, ha nshinu ono;
nụ ẹphe ndu mgbafụta,
bụ ndu nafụtaru ẹphe l'ẹka
ndu ọhogu ẹphe ono.
28 Nchị adụlephu ẹphe ndoo;
ẹphe awatakwa ome
ẹjo iphe l'ifu ngu ọdo.
Nggu ewokwaru ẹphe ye l'ẹka
ndu ọhogu ẹphe ọdo.
Ẹphe abyakwa bya araku ngu ọdo;
nggu eshi l'imigwe
nụa ẹkwa ẹphe.
Ugbo olemole b'i gudewa
obu-imiko ngu;
nafụta ẹphe.
29 Ị lọru ẹphe ẹka lẹ nchị;
ẹge ee-shi t'ẹphe lata azụ; meje ekemu ngu.
Ọ bụ okfu l'ẹphe watalẹru-a
ọpa-li onwẹphe eli;
jịka ome iphe, i kfuru.
Ẹphe meru ẹjo iphe
gude mebyia ome-l'alị ngu;
mbụ ome-l'alị ngu ono, bụ:
madzụ -mee ya;
yọ nọdu ndzụ ono.
Ẹphe gude l'ẹphe bụ 'anụ-g'anụ;
gbakutaru ngu azụ;
kwefuru ngu íkè; jịka ngu
ọngaberu nchị.
30 Ị taru ẹphe nshi afa olemole.
I gude Ume ngu
shi l'ọnu ndu nkfuchiru ngu

lọo ẹphe ẹka lẹ nchị.
Ọ bụ l'ẹphe te yeduru ngu ọnu.
Yọ bụru iya meru;
nggu eworu ẹphe ye
ndu alị ọdo,
ẹphe l'ẹphe bu obutobu l'ẹka.
31 Obenu l'i gude
k'obu-imiko ngu ono,
paru apaa ono;
jịka t'ẹphe ba achịhu;
jịkakwaphu
l'ẹ tịi buhadu ẹphe ẹka;
kẹ l'ị bụ Nchileke,
emeje eze-iphe-ọma;
bụru onye aphụje imiko.
32 Ọo ya bụ; nggụbe Nchileke ayi;
mbụ nggụbe Nchileke,
ha nshinu; bụru Ọkaribe;
bya abụru onye dụ egvu;
onye edobeje ndzụ, ọ gbaru;
ọphu n-yemobu iya
'agvụjedu agvụgvu.
Byiko tẹ iphe-ẹhuka-wa,
ayi eje-wa; ba dụkwa ngu
rụswa-rụswa l'ẹnya;
bụ iya bụ iphe-ẹhuka-wa,
dakfutaru ayi-a; dakfuta
ndu eze ayi;
ndu ishi ayi;
ndu achịjeru Nchileke ẹja;
mẹ ndu nkfuchiru Nchileke ayi;
mbụ iphe-ẹhuka ono,
dakfutaru nna ayi phẹ;
mẹ ndibe ngu l'ẹphe ha;
shita l'oge kẹ
ndu eze ndu Asiriya jeye ntanụ-a.
33 Iphe ono, dakfutakotaru ayi
ono bẹ iswi dụkotakwa ngu mma.
I meru iphe, kfụru akfụru.
Obenu l'ayịbedua meru ẹji.
34 Ndu eze ayi; ndu ishi ayi;
ndu achịjeru ayi Nchileke ẹja;
mẹ nna ayi phẹ te medu ekemu ngu.
Ọphu ẹphe 'angadu nchị l'iphe,
ị sụru t'e mee; mẹ l'ẹka,
ị lọru ẹphe lẹ nchị;
35 je akpaa lẹ teke ẹphe nọ
l'alị-eze ẹphe l'eri ẹgiri iphe ono,
ị nụkotaru ẹphe l'eze alị ono;
mbụ alị-ọtsu ono, ị nụru ẹphe ono;
ẹphe ta abadụru ẹja;

ọphu ẹphe aghakọbedu;
haa ẹjo-ụzo, ẹphe etso.
36 Lewaru ẹge ayi bụ ohu
ntanụ l'alị ono, ị nụru
nna ayi oche phẹ ono;
mbụ alị ono, ị nụru ẹphe
t'ẹphe ria iphe, shi iya nụ;
ria iphe-ọma ono,
nọ iya nụ ono.
Lewaru ẹge ayi bụ ohu ntanụ.
37 Ọ kwa ndu eze ono,
i doberu t'ẹphe chịa ayi ono; bẹ iphe,
shi l'alị ono alakọtaru.
Ishi iya abụru ẹjo iphe,
ayi meshiru.
Ẹphe gude ayịbedua;
gude ẹku ayi
l'eme iphe, dụ ẹphe mma.
Ayi nọkwa l'oke iphe-ẹhuka!

Ndu byaru ẹka l'ẹkwo ọgba-ndzụ

38 "Ọ kwa iphe ono meru iphe ayi abya ọgba ndzụ-a, ẹ-te etengadu etenga-wa. Ee-dekwa iya phụ edede l'ẹkwo tẹ ndu ishi ayi; ndu Lívayi; mẹ ndu agbajẹru ayi Nchileke ẹja; mee ya iphe-ọhubama."

10

1 Ndu yeru ẹka l'ẹkwo ọgba-ndzụ ono bụ: Gọvano Nehemáya Hakalaya; mẹ Zedekaya. Ndu ọdo, yeru ẹka l'ẹkwo ọgba-ndzụ ono bụ:
2 Seráya; Azaríya; Jeremáya;
3 Pashọ; Amariya; Malukíja;
4 Hatushi; Shebaniya; Máluku;
5 Harimu; Meremọtu; Obedáya;
6 Dánẹlu; Ginetọnu; Baruku;
7 Meshulamu; Abíja; Mijiaminu;
8 Maaziya; Biligayi; mẹ Shemáya. Ndu ono bụkota ndu achịjeru Nchileke ẹja.
9 Ndu Lívayi, yeru ẹka l'ẹkwo ọgba-ndzụ ono bụ: Jeshuwa Azanaya; Binuyi, bụ onye eri Henadadu; Kadumẹlu;
10 mẹ ụnwunna ẹphe, bụ Shebaniya; Hodiya; Kelita; Pelaya; Hananu;
11 Mayịka; Rehobu; Hashabaya;
12 Zaku; Sherabiya; Shebaniya;
13 Hodiya; Bani; mẹ Beninu.
14 Ndu ishi ndu Ízurẹlu, yeru ẹka l'ẹkwo ọgba-ndzụ ono bụ: Paroshi; Pahatu-Móabu; Élamu; Zatu; Bani;
15 Buni; Azụgadu; Bebayi;
16 Adónija; Biguvayi; Adinu;
17 Ateya; Hezekáya; Azụru;
18 Hodiya; Hashumu; Bezayi;
19 Harifu; Anatọtu; Nebayi;
20 Magupiyashi; Meshulamu; Heziya;
21 Meshezabẹlu; Zédọku; Jaduwa;
22 Pelatiya; Hananu; Anaya;

23 Hosáya; Hananaya; Hashubu;
24 Haloheshi; Piliha; Shobẹku;
25 Rehumu; Hashabuna; Maseya;
26 Ahíja; Hananu; Ananu;
27 Máluku; Harimu; mẹ Bena.

Ndzụ, a gbaru

28 Ndu Ízurẹlu ọdo, phọduru nụ; mẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; ndu nche ọnu-ọguzo eze-ụlo Nchileke; ndu egvu; ndu ozi l'eze-ụlo Nchileke; iphe, bụ ndu kewafụru onwẹphe l'ẹke ndu alị ọdo nọ l'okfu ekemu Nchileke; unyomu ẹphe; mẹ iphe, bụ ụnwu ẹphe ndu ọphu iphe dowaru ẹnya;
29 atụko l'ẹphe ha tsoru ndu ụnwunna ẹphe; mẹ ndu a maru ẹpha ẹphe agụru ẹnwa kpua onwẹphe; ria nte l'ẹphe a-nọdu eme ekemu Nchileke; mbụ ekemu ono, Nchileke shi l'ẹka Mósisu, bụ nwozi iya tụa ono; l'ẹphe a-nọdu eme iphe, Ojejoje, bụ Nnajiufu sụru t'e meje; meje ome-l'alị iya; mẹ iphe, ọ tọru ọkpa iya.
30 "Ayi riburu l'ayi lẹ ndu alị ọdo ta alụgbahedua nwanyi ọdo.
31 "Ọ -bụru lẹ ndu alị ọdo vubataru ngwa-aswa ẹphe; mẹ nri bya erere mbọku ọtu-ume bẹ ayi ta azụdu ẹphe aswa mbọku ọtu-ume; m'ọ bụ mbọku ọdo, dụ nsọ. Ayi a-kọje alị ayi afa ishingu; o -rua l'afa k'ẹsaa; ayi ahaa ya t'ọ tụta ume; hakwaaphu iphe, bụ ụgwo, e ji ayi t'ọ laa.
32 "Iphe ọdo, ayi kwetaru l'ayi a-nọdu eme bụ l'afa l'afa ha bẹ ayi e-wotaje nkere-ẹto mkpọla-ọcha bya anụ t'e gude eje ozi, nọ l'ụlo Nchileke ayi.
33 Mbụ t'e gudeje iya zụta iphe, e gude eme buredi, eedobejeru Nchileke nsọ; gude iya zụta iphe, e gude egwo ngwẹja-nri; kẹ ngwẹja-ukfuru, bụ ọphu eegwoje tekenteke; kẹ ngwẹja mbọku ọtu-ume; kẹ Ajị Ọnwa Ọphungu; kẹ ajị ọdo, bụ ajị, a tụ-buru atụ-bu; kẹ ngwẹja ọdo, dụ nsọ; kẹ ngwẹja-iphe, dụ ẹji ndu Ízurẹlu; kẹ ngwẹja Ụgwo Ẹjo iphe ndu Ízurẹlu meshiru; mẹwaru iphe bụ ozi, eeje ejeje l'ụlo Nchileke ayi.
34 "Ayịbe ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; mẹ ndu Ízurẹlu mmanu bẹ tụakwaru ẹnwa gude kee ẹge ee-shije akpa nkụ ụlo Nchileke ayi afa l'afa. E keru ọkpa nkụ ọbu l'ẹnya-ufu l'ẹnya-ufu; tubukwaaphu teke aa-kpataję iya; mbụ nkụ, e gude akpọ ngwẹja ọku l'eli ẹnya-ngwẹja Ojejoje, bụ Nchileke ayi ẹge ono, e deru iya l'ekemu ono.
35 "Iphe ọdungu, ayi kpataru l'iphe, ayi meberu l'alị yẹle akpụru ọdungu oshi-ọmi ayi mịtaru bẹ ayi e-wobataje l'ụlo Ojejoje afa l'afa.
36 "Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ayi e-kutaje nwata, bụru ayi ọkpara; kpụta anụ, vuru uzọ waa nne iya ọswa l'eswi ayi; atụru ayi; mẹ eghu ayi; gude je l'ụlo Nchileke ayi; je anụ ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu eje ozi l'ụlo Nchileke ayi ono; ẹge ono, e deru iya l'ekemu ono.
37 "Ayi e-wotajekwaphu iphe ivuzọ, a kpataru l'okfu ayi, e gweru egwegwe yẹle iphe ọdo, gbaru tẹ ayi nụ Nchileke; dụ l'ọ bụ akpụru ọdungu, oshi-ọmi ayi mịtaru; mẹ mẹe ọphungu ayi; mẹ manụ; je anụ ndu achịjeru Nchileke ẹja t'e dobegbaa l'ụlo, aakwakọbeje iphe l'ụlo Nchileke. Ayi e-wota òkè lanụ l'ụzo iri l'iphe, ayi metaru l'alị nụ ndu Lívayi; kẹ l'ọo ndu Lívayi bẹ anakọje òkè lanụ l'ụzo iri lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ẹke aakọbeje iphe l'alị.
38 Onye achịjeru Nchileke ẹja, shi l'eri Érọnu a-nọduje swiru ndu Lívayi ono teke ẹphe a-nadu anakọ ụzo lanụ l'ụzo iri ono. Ndu Lívayi ono e-shi l'òkè lanụ l'ụzo iri ono, ẹphe nakọru ono wofuta òkè lanụ l'ụzo iri je edobe l'ụlo-ẹku eze-ụlo Nchileke ayi.

39 Ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Lívayi bẹ a-tụje nri; mẹe ọphungu; mẹ manụ wobata l'ụlo-ẹku eze-ụlo Nchileke; mẹ ẹke ndu achịjeru Nchileke ẹja, l'eje ozi teke ono anọduje; mẹ ẹke ndu nche ọnu-ọguzo; mẹ ndu egvu anọje.
"Ayi ta ahahẹdu ụlo Nchileke ayi ọdo."

11

Ndu a-bya eburu lẹ Jerúsalemu

1 Teke ono bụ ndu ishi ndu Ízurẹlu bu lẹ Jerúsalemu. Ndu Ízurẹlu ọphu abya atụa ẹnwa gude fọta ndu a-bya eburu lẹ Jerúsalemu, bụ mkpụkpu ono, dụ nsọ ono. Ẹphe eshije l'ụmadzu iri fọta onye lanụ t'ọ bya eburu lẹ Jerúsalemu; ẹphe ahaa tete ọphu t'ẹphe buru lẹ mkpụkpu ẹphe.
2 Ndu kweru nụ; wofuta onwẹphe l'ẹphe e-buru lẹ Jerúsalemu bẹ ndu Ízurẹlu jaru ajaja.
3 Ndu ọwaa bụ ndu ishi mkpụkpu, bụ ndu ọphu bu lẹ Jerúsalemu. Obenu lẹ ndu Ízurẹlu; ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu Lívayi; ndu eje ozi l'eze-ụlo Nchileke; mẹ ndibe ndu ejeru Sólomọnu ozi bẹ onyenọnu bu l'alị k'ẹka iya lẹ mkpụkpu ẹphe lẹ Júda.
4 Ụphodu ndu Júda; mẹ ndu Bénjaminu hakwarụphu buru lẹ Jerúsalemu.
Ndu Júda, bu lẹ Jerúsalemu bụ: Ataya. Ataya bụ nwatibe Uzáya; Uzáya abụru nwatibe Zekaráya; Zekaráya abụru nwatibe Amariya; Amaraya abụru nwatibe Shefatíya; Shefatíya abụru nwatibe Mahálalẹlu, bụ onye shi l'eri Pẹ́rezu.
5 Onye ọdo bụ Maseya. Maseya bụ nwatibe Baruku; Baruku abụru nwatibe Kọlu-hoze; Kọlu-hoze abụru nwatibe Hazaya; Hazaya abụru nwatibe Adaya; Adaya abụru nwatibe Joyaribu; Joyaribu abụru nwatibe Zekaráya, bụ onye shi l'eri Sháyilo.
6 Ndu ufu Pẹ́rezu, bu lẹ Jerúsalemu bẹ kpakọru dụ ụnu madzụ; l'ụkporo madzụ ẹto l'ụmadzu ẹsato; bụkotaru mkparawa.
7 Ndu Bénjaminu, bu lẹ Jerúsalemu bụ: Salu. Salu bụ nwatibe Meshulamu; Meshulamu abụru nwatibe Jowedu; Jowedu abụru nwatibe Pedaya; Pedaya abụru nwatibe Kolaya; Kolaya abụru nwatibe Maseya; Maseya abụru nwatibe Itiyẹlu; Itiyẹlu abụru nwatibe Jeshaya.
8 A bya eyeru iya ụnwunna Salu phẹ, bụ iya bụ Gabayi; mẹ Salayi.
Iphe ẹphe kpakọru dụ bụ ụnu madzụ labụ l'ụkporo madzụ ishingu l'ụmadzu ẹsato.
9 Onye bụ onye ishi ẹphe bụ Jówẹlu Zikiri. Júda Hasenuwa abụru onye etsota onye ishi lẹ mkpụkpu ono.
10 Ndu achịjeru Nchileke ẹja, bu lẹ Jerúsalemu bụ: Jedaya Joyaribu; Jakinu;
11 mẹ Seráya Hilikaya. Hilikaya bụ nwatibe Meshulamu; Meshulamu abụru nwatibe Zédọku. Zédọku bụ nwatibe Merayotu. Merayotu abụru nwatibe Ahitubu, bụ onye ishi l'ụlo Nchileke.
12 E -yeru iya ụnwunna ẹphe, bụ ndu eje ozi l'eze-ụlo Nchileke bẹ iphe, ẹphe kpakọru dụ bụ ụnu madzụ labụ l'ụkporo ụmadzu l'ụmadzu labụ.
Onye ọdo bụ Adaya Jerohamu. Jehoramu bụ nwatibe Pelalaya; Pelalaya abụru nwatibe Amuzi. Amuzi bụ nwatibe Zekaráya; Zekaráya abụru nwatibe Pashọ; Pashọ abụru nwatibe Malukíja.
13 E -yeru iya ụnwunna iya, bụkota ndu ishi l'ọnu-ufu ẹphe; bẹ iphe, ẹphe kpakọru dụ bụ ụkporo madzụ iri l'ẹbo l'ụmadzu ẹbo.
Onye ọdo bụ Amashayi Azarẹlu. Azarẹlu bụ nwatibe Ahụzayi; Ahụzayi abụru nwatibe Meshilemotu; Meshilemotu abụru nwatibe Imá.
14 E -yeru iya ụnwunna iya, bụkota ike-ka-l'ọgu phẹ bẹ iphe, ẹphe kpakọru dụ bụ ụkporo madzụ ishingu l'ụmadzu ẹsato. Onye ishi ẹphe bụ Zabudiyẹlu Hagedolimu.

15 Ndu Lívayi, bu lẹ Jerúsalemu bụ: Shemáya Hashubu. Hashubu bụ nwatibe
Azurikamu; Azurikamu abụru nwatibe Hashabaya; Hashabaya abụru nwatibe Buni.
16 Ndu ọdo bụ: Shabetayi yẹle Jozabadu, bụ ndu ishi ndu Lívayi, bụ ndu eleta ẹnya
l'ozi, eeje l'azụ ụlo Nchileke.
17 Onye ọdo bụ: Mataníya Mayịka. Mayịka bụ nwatibe Zabudi; Zabudi abụru
nwatibe Ásafu, bụ onye ishi egvu-ekele; mẹ kẹ okfu anụ Nchileke.
Bakubukaya bụ onye k'ẹbo l'ụnwunna Mataníya.
Onye ọdo bụ Abuda Shamuwa. Shamuwa bụ nwatibe Galalu; Galalu abụru nwatibe
Jedutunu.
18 Ndu Lívayi, bu lẹ mkpụkpu ono, dụ nsọ ono bẹ kpakọru dụ ụkporo madzụ iche
iche ugbo iri l'ẹno l'ụmadzu ẹno.
19 Ndu nche ọnu-ụzo eze-ụlo Nchileke bụ: Akubu; Talumọnu; mẹ ụnwunna ẹphe,
bụ ndu nche ọnu eze-ụlo Nchileke. Iphe, ẹphe dụ bụ ụkporo madzụ iche iche ugbo
ẹsato l'ụmadzu iri l'ẹbo.
20 Ndu phọduru nụ lẹ ndu Ízurẹlu ọdo; ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi
bukota lẹ mkpụkpu mkpụkpu, nọgbaa l'alị Júda. Onyenọnu bugbaa l'ókè-alị nk'iya.
21 Ndu ejeje ozi l'eze-ụlo Nchileke bẹ buru l'ugvu Ofẹlu lẹ Jerúsalemu. Yọ bụru Ziha
yẹle Gishipa bụ ndu ishi ndu ono, eje ozi l'eze-ụlo ono.
22 Ndu bụ ndu ishi ndu Lívayi ono, bu lẹ Jerúsalemu bụ: Uzi Bani. Banị bụ nwatibe
Hashabaya; Hashabaya abụru nwatibe Mataníya; Mataníya abụru nwatibe Mayịka,
bụ onye shi l'eri Ásafu. Ndu eri Ásafu bụ ẹphe bụ ndu ishi egvu l'eze-ụlo Nchileke.
23 Ndu k'egvu ono bẹ eze tụru ekemu swiberu. Yọ bụru ekemu k'eze ono bụ iya
ekoshije ẹphe iphe ẹphe a-nọdu eme mbọku-mbọku.
24 Onye nọ-chiru ẹnya ndu Ízurẹlu l'ifu eze bụ Petahiya Meshezabẹlu, shi l'eri Zera
Júda.

Ndu Ízurẹlu, bu l'ime ime obodo

25 A bya l'ime obodo l'ẹke ẹphe akọje iphe; ụnwu Júda bẹ haru buru lẹ Kiriyatu-
aba; mẹ ụnwu edukfu edukfu, nọkota iya nụ. Ẹphe hakwarụphu buru lẹ Díbọnu;
mẹ edukfu edukfu, nọkota iya nụ; mẹ Jakabezẹlu; mẹ edukfu edukfu, nọkota iya nụ.
26 Ẹphe buru lẹ Jeshuwa; Molada; Bẹ́tu-Pẹletu;
27 Haza-shuwalu; Besheba yẹle edukfu edukfu, nọkota iya nụ;
28 mẹ lẹ Zíkulagu; mẹ Mekona yẹle edukfu edukfu, nọkota iya nụ;
29 mẹ lẹ Ẹnu-Rimọnu; Zora; Jamútu;
30 Zanowa; mẹ Adulámu yẹle edukfu edukfu, nọkota iya nụ; mẹ lẹ Lakíshi yẹle alị,
nọkota iya nụ; mẹ lẹ Azeka yẹle edukfu edukfu, nọkota iya nụ. Ọo ya bụ l'ẹphe buru
shita lẹ Besheba jeye lẹ nsụda Hínọmu.
31 Ndu Bénjaminu bẹ shi lẹ Géba bua kwasẹru. Ẹphe buru lẹ Mikumashi; Ayija;
mẹ Bẹ́telu yẹle edukfu edukfu, nọkota iya nụ;
32 mẹ lẹ Anatọtu; Nobu; Ananiya;
33 Házọ; Ráma; Gitayimu;
34 Hadidi; Zeboyimu; Nebalatu;
35 Lodu; mẹ Ono yẹle Nsụda Ndu Eme Nka.
36 Ụphodu ndu Lívayi, ẹphe lẹ ndu ikfu Júda shi buru b'e keru yeru ndu ikfu
Bénjaminu.

12

Ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi

1 Ọwaa bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi, ẹphe lẹ Zerúbabelu
Sheyalutiyẹlu; mẹ Jeshuwa yị; shi l'ẹke a kpụru ẹphe lẹ ndzụ laa ndọ-ọ: Seráya;
Jeremáya; Ẹzura;
2 Amariya; Máluku; Hatushi;
3 Shekaníya; Rehumu; Meremọtu;
4 Ido; Ginetoyi; Abíja;
5 Mijiaminu; Madiya; Biliga;
6 Shemáya; Joyaribu; Jedaya;
7 Salu; Amọku; Hilikaya; mẹ Jedaya. Ndu ono shi bụkotaru ndu ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja; bụgbakwaaruphu ishi l'ụnwunna ẹphe l'oge kẹ Jeshuwa.
8 Ndu kẹ Lívayi bụ: Jeshuwa; Binuyi; Kadimiyẹlu; Sherabiya; Júda; mẹ Mataníya.
Ọ bụ Mataníya yẹle ụnwunna iya bẹ bụ ndu kẹ egvu-ekele nọ l'ẹka.
9 Ụnwunna ẹphe; mbụ Bakubukaya yẹle Uni bẹ gbakọberu ọgbo-egvu, ekwejeru
ẹphe egvu ono.

Eri Jeshuwa, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja

10 Jeshuwa bụ nna Joyakimu; Joyakimu abụru nna Eliyashibu. Eliyashibu bụ nna
Joyada;
11 Joyada abụru nna Jonátanu; Jonátanu abụru nna Jaduwa.

Ndu bụ ishi l'ọnu-ụlo ndu achịjeru Nchileke ẹja

12 L'oge kẹ Joyakimu; ọwaa ndu shi bụgbaaru ishi l'ọnu-ụlo ndu achịjeru Nchileke
ẹja:
Onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Seráya bụ Meraya; onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Jeremáya abụru Hananíya.
13 Onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Ẹzura bụ Meshulamu; onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Amariya abụru Jehohananu.
14 Onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Máluku bụ Jonátanu; onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Shebaniya abụru Jósẹfu.
15 Onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Harimu bụ Adụna; onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Merayotu abụru Helukayi.
16 Onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Ido bụ Zekaráya; onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Ginetọnu abụru Meshulamu.
17 Onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Abíja bụ Zikiri; onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Miniyaminu yẹle
Mowadiya abụru Pilitayi.
18 Onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Biliga bụ Shamuwa; onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Shemáya abụru Jehonatanu.
19 Onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Joyaribu bụ Matenayi;
onye ishi kẹ ọnu-ụlo Jedaya abụru Uzi.
20 Onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Salayi bụ Kalayi; onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Amọku abụru Ẹba.

21 Onye ishi kẹ ọnu-ụlo
Hilikaya bụ Hashabaya;
onye ishi kẹ ọnu-ụlo Jedaya abụru Netanẹlu.

Eedeshi ẹpha ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ kẹ ndu Lívayi

22 L'oge kẹ Eliyashibu; kẹ Joyada; kẹ Johananu; kẹ Jaduwa b'e dekotaru ẹpha ndu ishi ndu Lívayi; mẹ kẹ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ẹkwo. Ẹpha ono b'e deru teke Dariyọsu bụ eze, l'achị Peshiya.
23 Ụnwu Lívayi, bụ ndu ishi l'ọnu-ụlo nna ẹphe b'e dekotaru ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ l'oge kẹ Johananu Eliyashibu.

Eekeshi ozi l'eze-ụlo Nchileke

24 Ndu bụ ishi ndu Lívayi bụ: Hashabaya; Sherabiya; mẹ Jeshuwa Kadimiyẹlu. Ụnwunna ẹphe egude egvu-ajaja yẹle egvu-ekele l'ekweru ẹphe egvu, bụ iya bụ ẹge Dévidi, bụ onye kẹ Nchileke tọru ẹphe ọkpa iya.
25 Mataníya; Bakubukaya; Obedáya; Meshulamu; Talumọnu; mẹ Akubu bẹ bụ ndu nche l'ọnu eze-ụlo Nchileke.
26 Ndu ono bẹ jeru ozi l'oge kẹ Joyakimu Jeshuwa Jozadaku; mẹ l'oge kẹ Nehemáya, bụ gọvano; mẹkwaphu l'oge kẹ Ẹzura, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja bya abụru o-de-ẹkwo.

Eeye Nchileke ụpho-mkpuma Jerúsalemu l'ẹka

27 Yo be teke ee-woru ụpho-mkpuma Jerúsalemu ono ye Nchileke l'ẹka; a chọru ndu Lívayi jekota iphe, bụ ẹke, ẹphe bu; t'ẹphe byakọta Jerúsalemu bya egude ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ egvu-ekele; kụa ogele; kpọo une; mẹ ibekwe; gude woru ụpho-mkpuma ono ye Nchileke l'ẹka.
28 Ndu Lívayi, bụ ndu ọgbo-egvu ono eshi l'iphe bụ alị, nọ-pheru Jerúsalemu mgburumgburu; mẹ edukfu nọtsua lẹ Netofa dzukota.
29 Ndu ọphu shi lẹ Bẹtu-Gíligalu; mẹ l'ụzo Géba; mẹ Azụmavetu edzua; kẹle ndu ọgbo-egvu ono bẹ metaru mkpụkpu buphee Jerúsalemu mgburumgburu.
30 Ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi edoo onwẹphe nsọ; bya edokwaaphu ndu Ízurẹlu nsọ; bye edoo ọnu-ọguzo Jerúsalemu yẹle ụpho-mkpuma ono nsọ.
31 Teke ono bẹ mu bya eduta ndu ishi ndu Júda; ẹphe enyihu eli ụpho-mkpuma ono. Mu abya agbaa uzi ndu egvu ẹbo, hagbaa nshinu, bụ ndu a-nọdu agụ egvu-ekele.
Uzi lanụ edzebe; shia eli ụpho-mkpuma ono ụzo ẹka-ụtara lụfuta lẹ Ọnu-ọguzo Ikpọzu.
32 Ndu tso ẹphe l'azụ abụru Hoshaya; nkere-ẹbo ndu ishi ndu Júda;
33 Azaríya; Ẹzura; Meshulamu;
34 Júda; Bénjaminu; Shemáya; Jeremáya;
35 mẹ ndu ọdo, shi l'eri ndu achịjeru Nchileke ẹja, chịgbaa ụpyoku; mẹkwaphu Zekaráya Jonátanu. Jonátanu bụ nwatibe Shemáya; Shemáya abụru nwatibe Mataníya. Mataníya bụ nwatibe Mikaya; Mikaya abụru nwatibe Zakuru. Zakuru bụ nwatibe Ásafu;
36 yẹle ụnwunna iya, bụ Shemáya; Azarẹlu; Milalayi; Milalayi; Mayị; Netanẹlu; Júda; mẹ Hanani. Ẹphebedua bẹ gude ụduru ngwa-egvu, Dévidi, bụ onye kẹ Nchileke sụru t'e gudeje. Yọ bụru Ẹzura, bụ o-de-ẹkwo bẹ vutaru ẹphe ụzo.
37 Ẹphe erulephu Ọnu-ọguzo Mini; shia l'ẹphe eshi l'ububе ụlo-eli, eeshije enyiba lẹ Mkpụkpu Dévidi; mbụ l'eli mkpokobe ẹke, laru l'ụpho-mkpuma ono; ẹphe eshia l'eli eli mgboro ụlo Dévidi; lụfuta lẹ Ọnu-ọguzo Mini, nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata.

38 Ndu egvu k'ẹbo awụru shia ụzo ẹka-ibyita. Mbẹdua; mẹ nkere-ẹbo ndu Ízurẹlu
l'etso ẹphe l'azụ; awụa l'eli ụpho-mkpuma ono; shi l'ụlo-eli Ọku-ụzu lụfuta lẹ Obosara
Ụpho-mkpuma.
39 Ayi eshi l'ẹke ono wụru je eswee Ọnu-ọguzo Ífuremu; swee Akahụ Ọnu-ọguzo;
swee Ọnu-ọguzo Ẹma; swee Ụlo-eli Hananẹlu; swee Ụlo-eli Ụkporo-ise; shi ẹke ono
lụfuta lẹ Ọnu-ọguzo Atụru. Yọ bụru lẹ Ọnu-ọguzo Nche bẹ ẹphe jebeberu.
40 Ndu ọgbo-egvu labụ ono, agụje egvu-ekele ono abya edoo onwẹphe l'ụlo
Nchileke. Mbẹdua; mẹ nkere-ẹbo ndu ishi ono abyakwaphu bya edoo onwayi.
41 Ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ iya bụ Ẹliyakimu; Maseya; Miniyaminu; Mikaya;
Eliyowenayi; Zekaráya; mẹ Hananaya abyakwaphu bya edoo onwẹphe; gudetsua
ụpyoku.
42 Ndu ọdo, tso ẹphe bụ: Maseya; Shemáya; Eliyéza; Uzi; Jehohananu; Malukíja;
Élamu; mẹ Eza. Ndu egvu ono awata ọgu egvu; onye bụ onye ishi egvu ẹphe abụru
Jezurahiya.
43 Mbọku ono bẹ ẹphe gworu ngwẹja, ha nshinu. Ẹhu atsọo ẹphe ẹna; kẹ lẹ
Nchileke meru t'ẹhu tsọo ẹphe ẹna nshinu. Ụnwanyi; mẹ ụnwegirima atụko tee
ẹswa. Ụzu ẹhu-ọtso-ẹna, ada lẹ Jerúsalemu b'e gbe nọdutsuaru l'ẹke, teru ẹnya
l'anụ.

Iphe, a nụru t'e gude abaru Nchileke ẹja l'ụlo iya

44 Ọ bụ mbọku ono b'a fọtaru ndu e-letaje ẹnya l'ụlo, eedobeje iphe; mbụ letaje
ẹnya l'iphe, a tụru atụtu; mẹ akpụru iphe ọdungu; mẹ òkè lanụ l'ụzo iri. Ndu ono
e-shije l'iphe bụ okfu, a kọru lẹ mkpụkpu ono mgburumgburu wobata iphe bya edobe
l'ụlo-ẹku ono, eedobeje iphe ono ẹge ekemu sụru t'e mejeru iya ndu achịjeru Nchileke
ẹja; mẹ ndu Lívayi; kẹle ndu Júda bẹ ẹhu atsọ ẹna l'ẹke ndu achịjeru Nchileke ẹja;
mẹ ndu Lívayi ono, eje ozi ono nọ.
45 Ẹphe eje ozi Nchileke ẹphe; l'eje ozi k'ọsafu mmeru; ẹge ono, ndu egvu; mẹ
ndu nche ọnu-ọguzo ejekwaphu ozi, ruberu ẹphe; l'ụzo ono, Dévidi; mẹ nwa iya, bụ
Sólomọnu sụru t'e meje iya ono.
46 Ishi iya abụru lẹ teke Dévidi; mẹ Ásafu nọ ndzụ; mbụ l'oge ndiche b'e shi nweru
ndu ishi ndu egvu; nweru egvu, e gude aja Nchileke ajaja; mẹ egvu, e gude ekele iya
ekele.
47 L'oge kẹ Zerúbabelu yẹle Nehemáya bẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ewotaje iphe,
ruberu ndu egvu; mẹ ndu echeje nche ọnu-ọguzo nụ ẹphe mbọku-mbọku. Ọ kwaphu
ẹge ono bẹ ẹphe edobeje iphe nsọ nụ ndu Lívayi; ndu Lívayi edobe iphe nsọ nụ ndu
ufu Érọnu.

13

Eebufu ndu ọhodo l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ

1 Mbọku ono b'a gụru ndu Ízurẹlu iphe, e deru l'ẹkwo Mósisu; ẹphe anụkota iya. A
bya agụa gụ-vu ẹke, e deru t'ẹ b'ọ dụkwa onye Amọnu; m'ọ bụ onye Móabu, ee-kwe
t'ọ bata l'ẹke ndu kẹ Nchileke dzuru.
2 Ishi iya abụru l'ẹphe te gudedu nri; ẹphe te gude mini bya ndu Ízurẹlu ndzuta.
Ephe egbe butachia Bélamu; t'ọ bya atụa ẹphe ọnu. Ọ bụ lẹ Nchileke ayi; gharu ọnu
ono ighafu; yọ ghọo ọnu-ọma.
3 Ndu Ízurẹlu anụlephu iphe, ekemu ono kfuru; bufukota ndu ọhodo l'ẹke ndu
Ízurẹlu nọ.

Nehemáya edozi iphe

4 Tẹmanu iphe ono emee bẹ Eliyashibu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mbụ onye
a fọtaru t'ọ bụru onye ishi ẹke eedobeje iphe l'eze-ụlo Nchileke; bẹ yẹle Tobaya dụ lẹ
mma nshinu.
5 Eze ime-ụlo ono, e shi edobeje ngwẹja-nri; ínsẹnsu; ngwa, e gude eje ozi l'eze-ụlo
Nchileke; mẹ òkè lanụ l'ụzo iri kẹ witu; kẹ mẹe; kẹ manụ, aasụje t'e wotaru ndu
Lívayi; mẹ ndu egvu; mẹ ndu nche Ọnu-ọguzo; mbụ ime-ụlo ono, e shi edobeje iphe,
a tụru ụtu nụ ndu achịjeru Nchileke ẹja ono bẹ Eliyashibu nụru Tobaya.
6 Teke ono, iphe ono eme ono bẹ mu ta nọdu lẹ Jerúsalemu; kẹ l'afa, kwe
Atakusakusesu ụkporo afa l'afa iri l'ẹbo, ọ wataru ọbu eze ndu Bábyilọnu; bẹ mu
jeru k'eze. A nọta nwanshị; mu arọo eze t'ọ haa mu tẹ mu la.
7 Mu abya alaruta Jerúsalemu bya aphụ iphe, dụ ẹji ono, Eliyashibu meru l'okfu
ẹhu Tobaya ono; mbụ anụnu ono, ọ nụru iya mkpura l'eze-ụlo Nchileke ono.
8 Iphe ono eghushikpoo mu eghughu ike; mu achịtakota ngwa ụlo, bụ kẹ Tobaya,
nọ lẹ mkpura ono; tufashia l'etezi.
9 Mu abya atụa iwu; a bya emeshia ime-ụlo ono emeshi; mu abya egwotakota
ngwa, eegudeje eje ozi l'ụlo Nchileke bya edobephu azụ l'ẹke ono; mẹ ngwẹja-nri;
mẹ ínsẹnsu.
10 Yọ byakwaphu bya edoo mu ẹnya l'ẹ taa nụjehedu ndu Lívayi iphe, ruberu ẹphe.
Yo mee k'ọphu bụ lẹ ndu Lívayi; mẹ ndu egvu, l'eje ozi l'eze-ụlo Nchileke ono bẹ
gbakashịhuru nụ; onyenọnu alashia je akọlahaa okfu iya.
11 Tọ dụ iya bụ; mu abaaru ndu ishi mba; sụ ẹphe: “?Bụ ngụnu meru; a paru eze-
ụlo Nchileke gbado ẹge-a?” Mu abya achịkobe ndu Lívayi; mẹ ndu ono, agụje egvu
ono dobephu azụ l'ọnodu ẹphe.
12 Yọ bụru teke ono bẹ ndu Júda l'ẹphe ha wobatalahaaru òkè lanụ l'ụzo iri, shi
l'akpụru iphe ẹphe kpataru; mẹ mẹe; mẹ manụ l'ụlo-ẹku.
13 Ndu mu tụru ẹka t'ẹphe bụru ndu ishi ụlo ono, eedobeje iphe ono bụ: Shelemíya,
bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ Zédọku, bụ o-de-ẹkwo; mẹ onye Lívayi, aza
Pedaya. Onye mu fọtaru swibe ẹphe t'o yejeru ẹphe ẹka bụ Hananu Zakuru
Mataníya; kẹle ndu ono b'a gụru lẹ ndu e gude ire ẹphe ẹka. Ozi ẹphe abụru t'ẹphe
kejeeru ụnwunna ẹphe iphe.
14 Nggụbe Nchileke mu; nyatakwa mu lẹ k'iphe-wa. Be efuchafukwa iphe, dụ mma,
mu mekotaru l'okfu eze-ụlo nggụbe Nchileke mu mẹ l'okfu ozi ono, eeje l'ẹke ono.
15 Ọ bụ teke ono bẹ mu phụru ndu nọ lẹ Júda l'adzọshi mẹe l'akpụru vayịnu mbọku
ọtu-ume; gude ịnya-ivu evubatagbaa akpụru oshi; mẹ mẹe; akpụru vayịnu; akpụru
figu; mẹ ngwa ọdo, dụ iche iche. Ẹphe evu iya ala Jerúsalemu l'ọtu-ume. Mu alọo
ẹphe ẹka lẹ nchị t'ẹphe be erejehe nri mbọku ono.
16 Ndu Táya, bụ ndu bụkwaphu lẹ Jerúsalemu evubataje ẹma; mẹ ngwa-aswa ọdo,
dụ iche iche l'ere ndu Júda lẹ Jerúsalemu mbọku ọtu-ume.
17 Tọ dụ ya bụ; mu abaaru ndu a maru ẹpha ẹphe lẹ Júda mba; sụ ẹphe: “?Ẹjo
iphe-a, unu eme-a bụ ngụnu; mbụ kẹ t'unu emerushi mbọku ọtu-ume emerushi?
18 ?Tọ bụdu egbe iphe ono bẹ nna unu phẹ meru, meru iphe, Nchileke ayi meru
te ẹjo iphe-ẹhuka-a dakfuta ayi; dakfutakwaphu mkpụkpu-a? Unu abyakwa nta-a
bya awata omerushi mbọku ọtu-ume; shi ege ono eme te oke ẹhu-eghughu Nchileke
kabaa ọdakfu ndu Ízurẹlu.”
19 Yo be l'urẹnyashi mbọku nchi-ta-abọhu iya a-bụru mbọku ọtu-ume; mu atụa
ekemu sụ t'a gbachishikota ọnu-ụzo Jerúsalemu; sụkwaphu t'ẹ b'a gụhakwa iya
agụha jeye teke mbọku ọtu-ume ono a-gvụ. Mu abya aharu ndu ozi mu dokatsua
l'ọnu-ụzo ono t'ẹ b'ọ dụshi ngwa, ee-vubataje mbọku ọtu-ume ono.
20 Iphe ono emee; ndu nghọ; mẹ ndu ere ngwa-aswa, dụ iche iche aharu radụ l'azụ
Jerúsalemu ugbo lanụ; m'ọ bụ ugbo ẹbo.

21 Mu abya alọoru ẹphe ẹka lẹ nchị; sụ ẹphe: “?Bụ ngụnu meru; unu aradụje l'azụ ụpho-mkpuma ono? Unu -mee ya ọdo bẹ mu a-dakwa unu ẹka.” Tsube teke ono kwasẹru bẹ ẹphe byabuhuru mbọku ọtu-ume.
22 Mu asụ ndu Lívayi t'ẹphe sachaa onwẹphe asacha je anọdu cheje nche l'ọnu-ọguzo ono; k'ọphu ee-dobe mbọku ọtu-ume ono nsọ.
Nyatakwa mu phụ k'iphe ono; nggụbe Nchileke mu; guderu n-yemobu ngu ono, ha nshinu ono phụaru mu imiko.
23 Ọ bụ teke ono; bẹ mu phụkwaruphu ndu Ju, lụshiru ụnwanyi Ashudọdu; ụnwanyi Amọnu; mẹ ụnwanyi Móabu.
24 Nkere-ẹbo l'ụnwegirima ẹphe l'anụkota okfu ndu Ashudọdu; m'ọ bụ okfu ndu ibyiya nk'ẹphe. Ẹphe ta ma okfu ndu Júda.
25 Mu abaaru ẹphe mba; tụa ẹphe ọnu; nweru ndu ọphu mu chiru iphe; feshia ẹphe ẹgbushi l'ishi. Mu asụ ẹphe t'ẹphe gude ẹpha Nchileke ria nte l'ẹphe lẹ ndu ọhodo ta alụgbahedu nwanyi ọdo.
26 ?Tọ bụdunua k'ụnwanyi, dụ ẹge ono bẹ Sólomọnu, bụ eze ndu Ízurẹlu gude mee iphe, dụ ẹji tọo? L'iphe bụ mbakeshi b'ẹ t'ọ dụkwa eze ọdo, dụ l'ọ bụ yẹbedua. Ọ bụ onye Nchileke iya yeru obu; Nchileke emee ya t'ọ bụru eze ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha. Obenu l'ọo ụnwanyi ọhodo bẹ kparu iya ome iphe, dụ ẹji.
27 ?Ọ dụ mma tẹ ayi gude nchị ayi nụa l'unu eme iphe, dụ ẹji, ha ẹge-a; mbụ l'unu lụshiru ụnwanyi ọhodo; shi ẹge ono bụru ndu mesweru Nchileke ayi tọo?
28 Onye lanụ l'ụnwu Joyada Eliyashibu, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja bẹ bụ ọgo Sambálatu, bụ onye Họronu. Mu achịfu iya t'o shi l'ẹke mu nọ lụfu.
29 Nyatakwa ẹphe; nggụbe Nchileke mu; kẹ l'ẹphe meruwaru ọkwa ndu achịjeru Nchileke ẹja; bya emerua ọgba-ndzụ, nggu lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi gbaru.
30 Tọ dụ iya bụ; mu asafụkota ẹphe mmeru, ẹphe chitaru l'ẹhu ndu alị ọdo; bya ekeeru ẹphe ozi, gbaru ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Lívayi. Onyenọnu ejelahaa ozi, gbaru iya nụ.
31 Mu emekwaaphu t'e vutaje nkụ l'oge iya; yẹle akpụru iphe ọdungu.
Nggụbe Nchileke mu; nyatakwa mu rụ lẹ k'ọma.

Ẹsuta

Eze-nwanyi, bụ Vashiti ekwefu íkè

1 Ọwaa bụ iphe, meru nụ teke Kuzakusẹsu shi bụru eze, achị ụkporo ọnu-ogo ishingu l'ọnu-ogo ẹsaa; shita lẹ Indiya jeye lẹ Itiyópiya.
2 Teke ono bẹ eze, bụ Kuzakusẹsu shi bụru eze lẹ Súsa, bụ ishi obodo ono.
3 Yo be l'afa, kwe afa ẹto, ọ bahụru l'ọchichi; yọ gbaaru ndu bụ ishi l'alị-eze iya ajị; mẹ ndu ozi iya l'ẹphe ha. Ndu ishi ndu sọja ndu Peshiya yẹle kẹ ndu Mídiya; mẹ ndu nweru ẹnya; mẹ ndu ishi obodo, ọochi l'ẹphe ha b'o kukotaru l'ajị ono.
4 Ajị ono b'ọ gbaru ụkporo abalị tete mgburumgburu. Yo gude oge ono koshi ẹge ya nweberu iphe; ẹge ya habe nshinu; mẹ ẹge ya dụ-bekwaphu biribiri.
5 A gbatsụlephu ajị onanu; eze ekua ndu bu lẹ Súsa, bụ ishi alị-eze iya bya agbaaru ẹphe ajị abalị ẹsaa k'iche. Onyemonye ọbule b'o kuru l'ajị ono. O kuru ndu ha nshinu; kua ndu ha nwanshị. Ẹke ẹphe nọdu gbaa ajị ono bụ lẹ mgbabu, nọ l'ufu-eze.
6 Iphe, e gude dozia ẹke ọbu bụ ẹkwa ọcha; mẹ ọphu eke urukpu-urukpu. E gude òwúú ọcha; mẹ k'urukpu-urukpu nmakọta l'ishishi ẹkwa ono. Òwúú ono b'e liberu l'echi mkpọla-ọcha, e meru l'itso, e meru l'o gbu nwịinwii mkpuma, a kpọbegbaaru l'ẹke ono. E gude mkpuma, ere ire, dụtsua iche iche chia ọgbodo-alị iya; bya eworu aba ndu eze, e meru lẹ mkpọla-ododo yẹle mkpọla-ọcha doo ya.
7 Okoro, e gude gbaa mẹe mbọku ono bụ ọphu e meru lẹ mkpọla-ododo. Okoro mẹe, nọ l'ẹke ono mbọku ono gbakọtaru iche iche; mẹe eze gataru ahakpọo nshinu.
8 Onyemonye ọbule lẹ ndu ẹbyee ono b'a haru t'ọ ngụa ẹge dụ iya ma; kẹ l'eze kfuru ndu agba mẹe t'ẹphe gbẹje onyemonye ọbule ẹge ọ chọru.
9 Eze-nwanyi, bụ Vashiti gbakwaruphu ụnwanyi ajị l'ufu-eze, bụ Kuzakusẹsu.
10 Yo be mbọku kẹ ẹsaa teke eze, bụ Kuzakusẹsu ngụwaru mẹe; ẹhu atsọ iya ẹna; yo zi ụmadzu ẹsaa, a hashịru ahaha, ejeru iya ozi; mbụ Mehumanu; Bịzuta; Harubona; Bịguta; Abagụta; Zetaru; mẹ Karụkasu;
11 t'ẹphe je ekuaru iya eze-nwanyi, bụ Vashiti t'o kpuru okpu eze-nwanyi iya bya ekoshi ndu ishi; mẹ onyemonye ọbule, nọ l'ẹke ono ẹge ọoma-be mma; kẹ l'ọ dụ ugvu l'ẹnya.
12 Ya ndono; ndu ozi ono eje ezia ozi, eze ziru; eze-nwanyi, bụ Vashiti ajịka ejeje. Eze avọru ọku ghụa ẹhu.
13 Keshinu ọ bụ ome-l'alị t'eze kpatajeodu ishi l'ẹka ndu maru k'ekemu-alị; mẹ k'ikpe; tẹmanu yo mede iphe, ọ tụberu k'ememe; bẹ eze chị-koshiru ndu mmamiphe, bụ ndu maru iphe, gbaru kẹ ememe;
14 bya abụru ndu katsụa ya ọnodu ntse l'idzu. Ndu ọ chị-koshiru idzu ono bụ Kashena; Shéta; Adụmata; Tashishi; Merẹsu; Masena; mẹ Memukanụ. Ụmadzu ẹsaa ono, shi l'alị Peshiya; mẹ alị Mídiya ono bụ ndu katsụa ọnodu eze ntse; bya abụru ẹphe katsụa nshinu lẹ ndu ejeru eze ozi l'alị ono mgburumgburu.
15 Eze ajị ẹphe: "?Bụ ngụnu bẹ ekemu sụru t'e mee eze-nwanyi, bụ Vashiti; keshinu ọ jịkaru ome iphe yẹbe eze Kuzakusẹsu ziru ndu ozi iya t'ẹphe je ezia ya."
16 Memukanu anọdu l'ifu eze; mẹ l'ifu ndu ishi ọphu; sụ: "L'eze-nwanyi, bụ Vashiti ta bụlekwa-a eze b'o ngeru ẹka l'ishi nwẹnkinyi; o ngekwaru iya phụ ndu ishi; mẹkpo iphe bụ ndu bu l'iphe bụ edukfu l'edukfu, nọkota l'alị-eze Kuzakusẹsu.
17 Ishi iya abụru l'iphe ono, eze-nwanyi, bụ Vashiti meru ono bẹ ụnwanyi ndu ọphu a-nụkota l'ẹphe ha. Teke ono; to nwehedu onye agụbekwadu nji iya iphe; ẹphe

ekfulahaa; sụ: ‘Ọ kwa l'eze-nwanyi, bụ Vashiti bẹ eze, bụ Kuzakusẹsu ziru t'e dutaru iya; yọ jịka ejeje.’
18 Mbụ; lẹ nchi -bya ejihu ntanụ-a bẹ unyomu ndu ishi ndu Peshiya; mẹ kẹ ndu Mídiya ndu nụru iya nụ a-wata ọgba nji ẹphe okfu. Ẹphe ta akwabẹhedu nji ẹphe ugvu; ẹhu awata oghu unwoke eghughu l'ẹke unyomu ẹphe nọ.
19 Ọo ya bụ; ọ -bụru l'oo-kwe eze ememe bụkwa t'ọ tụa ekemu t'eze-nwanyi, bụ Vashiti ba abyahẹkwa eze l'ifu ọdo. T'eze woru ọkwa eze-nwanyi; nụ nwanyi ọdo, ka iya mma. T'e wokwaruphu ekemu ono dee l'ẹkwo ekemu ndu Peshiya; mẹ ndu Mídiya, bụ ekemu, e ta gbanwejedu agbanwe.
20 Ekemu ono, ịi-tụ ono -ngakọtalephu alị-eze ngu l'ọha; mbụ alị-eze ọphu dụ egvu; ụnwanyi awata ọkwabe nji ẹphe ugvu; tsube lẹ ndu ọphu kakọta nshinu je akpaa lẹ ndu ọphu kakọta nwanshị.”
21 Ọnu ono, Memukanu yeru ono adụ eze mma yẹle ndu ishi ọphu. Eze emee ya ẹge o kfuru.
22 Eze ezia; e jekota l'iphe bụ ọnu-ogo, ọochi; gude okfu-alị ndu nọnu kfuaru ẹphe lẹ yẹbe eze sụru t'ọ bụkwaru nwoke a-bụ ishi l'ufu iya.

2

Eeme Ẹ́suta eze-nwanyi

1 Yo be teke ọbu; l'obu jidatatsuaru eze, bụ Kuzakusẹsu; yọ wata ọri kẹ Vashiti: k'iphe ono, o meru ono; mẹ ekemu ono, a tụru l'okfu ẹka iya ono.
2 Tọ dụ iya bụ; ndu ejeru eze ozi abya asụ iya: “T'e jenu je achọo ụnwu-mgbọko, ama mma, unwoke ta chịkahubua ọkpa dutaru nggụbe eze.
3 Tẹ nggụbe eze shi l'iphe bụ edukfu, nọnu fọta ndu e-je achịkobe ụnwu-mgbọko ono, ama mma ono bya edobe lẹ k'eze, nọ lẹ Súsa bụ ishi mkpụkpu alị-eze iya. T'e duru ẹphe ye Hégayi l'ẹka; mbụ onye ono, a haru ahaha, bụ iya eletaje ụnwanyi eze ẹnya ono. Tẹ Hégayi mee ẹphe iphe ọ maru, oo-me ẹphe t'ẹphe ma mma.
4 Teke e metsuaru; nwamgbọko, katsụa eze mma l'ụnwu-mgbọko ono l'ẹphe ha; t'onye onanu bụru eze-nwanyi nọ-chia ẹnya Vashiti.” Idzu ono adụ eze mma; yọ nabata iya.
5 Lẹ Súsa, bụ ishi obodo b'o nweru onye Júda, shi l'ikfu Bénjaminu bu iya nụ. Ẹpha nwoke ọbu bụ Mọdekáyi Jeyi. Ọ bụ nwanwa Shimeyi; bụru nwanwanwaranwa Kishi.
6 Kishi ono tso lẹ ndu Nebukadineza kpụru lẹ ndzụ lẹ Jerúsalemu teke ono, ọ kpụru Jehoyakinu, bụ eze ndu Júda lashia Bábyilọnu ono.
7 Mọdekáya bẹ yẹle Hadasa bu. Hadasa bụ nwa nwunne nna iya. Yọ bụru Mọdekáya mefutaru iya; kẹle nne iya yẹle nna iya tọru iya nwogbee. Ẹpha ọdo, eekuje Hadasa bụ Ẹ́suta. Ẹ́suta bụ nwamgbọko ama mma; dụ ugvu l'ẹnya. Lẹ nne lẹ nna iya nwụhutsuaru; bẹ Mọdekáya wotaru iya l'ọ bụ nwa, ọ mụru l'ẹpho iya.
8 Ya ndono; e jetsua je araa ekemu ono, eze tụru ono araa arara; a chịta ụnwu-mgbọko l'igwe byatashia Súsa, bụ ishi obodo; bya eduru ẹphe nụ Hégayi t'o letaje ẹphe ẹnya. E dutakwaruphu Ẹ́suta bya anụ Hégayi, bụ iya bẹ ụnwanyi ufu-eze nọ l'ẹka t'o leta iya ẹnya.
9 Nwamgbọko ono; mbụ Ẹ́suta adụ Hégayi mma l'obu. Teke onophu; yo je achịko iphe, eegudeje achọ mma; mẹ nri, gbaru iche nụ Ẹ́suta; bya eduta iya je edobe l'ụlo, kakọta mma l'ụlo ụnwanyi eze ono; bya eduta ụnwu-mgbọko ẹsaa l'ufu-eze; nụ iya t'ẹphe yetajeru iya ẹka.
10 Ẹ́suta te nwedu teke ọ kọru ẹke o shi; m'ọ bụ ẹke a mụru iya; kẹle Mọdekáya sụru iya t'ẹ b'o kfukwa.

11 Iphe bụ mbọku-mbọku bẹ Mọdekáya anọduje ejephe l'iku ogbodufu ụnwanyi
eze ono t'ọ maru ẹge Ẹsuta dụ; mẹ ẹge oome eme.
12 Ụnwu-mgbọko ono; tẹmanu ẹphe ejee l'ifu eze, bụ Kuzakusẹsu; bẹ ẹphe anọ-
ruodu ọnwa iri l'ẹbo medzua iphe, a gụshiru l'ụnwanyi e-gudeje memaa onwẹphe
emema. Ọnwa ishingu bẹ ẹphe e-gude manụ mẹeru memaa onwẹphe. Ọnwa
ishingu ọphu bẹ ẹphe e-gude manụ mbeleke; mẹ iphe eegude etecha onwonye techaa
onwẹphe.
13 Nwamgbọko ọ gbaru oje l'ufu-eze bụ iphe, bụ iphe ọ sụru l'ọ dụ iya tẹ ya gude je
l'ufu-eze; bẹ aanụje iya l'ụlo ụnwanyi eze.
14 Onye ọbu -jee l'urẹnyashi; o -be l'ụtsu echile iya; yọ lụfuta; jeshia ẹke ọdo,
bụkwaphu ụlo ụnwanyi eze. Onye eleta ụlo onanu ẹnya bụ onye ejeru eze ozi, aza
Shashụgazu, bụkwaphu onye a haru ahaha. Ọ bụ yẹbedua bẹ nnufu eze phẹ nọ
l'ẹka. Nwamgbọko ọphu jewaru k'eze te ejejehekwa ọdo; a gụfukwa l'eze l'onwiya
kuru iya t'ọ bya.
15 Yọ bya erua teke ọ gbaru Ẹsuta. Ẹsuta bụ iya bụ nwamgbọko ono, Mọdekáya
hefutaru ono; mbụ nwa nwunne nna iya, bụ Abihelu. Yẹbedua te nwedu iphe, ọ
sụru t'a nụ iya; gbahaa iphe, Hégayi sụru t'o gude. Hégayi bụ onye ono, ejeru eze
ozi, a haru ahaha; yoo letaru eze ụnwanyi iya ẹnya ono. Ẹsuta atụbakota iphe bụ
ndu phụru iya nụ l'obu l'ẹge o gude amabe mma.
16 Teke e dutaru Ẹsuta byakfuta eze, bụ Kuzakusẹsu l'ufu-eze bụ l'ọnwa k'iri; bụ iya
bụ l'ọnwa Tebẹti l'afa k'ẹsaa, ọ wataru achịchi.
17 Yọ bụru Ẹsuta bẹ eze kakọta oyeru obu l'iphe, bụ ụnwu-mgbọko ono l'ẹphe ha.
Eze akwabẹru iya ugvu; woru okpu-eze kpube iya; mee ya; yọ bụru eze-nwanyi nọ-
chia ẹnya Vashiti.
18 Eze abya agbaaru ndu ishi, achị achịchi; mẹ ndu ozi iya ajị. Onye aagbaru ajị ono
abụru Ẹsuta. Yọ tụa ekemu t'a tụa ume l'iphe bụ ọnu-ogo ẹke ọochi; bya ekeshiaru
ndu ono iphe, gbaru onye eze.

Mọdekáya agbaru eze ama

19 Teke e kukoru ụnwu-mgbọko ono k'ugbo ẹbo ya; bẹ Mọdekáya nọwa l'oke ọkwa*
l'ufu eze.
20 Teke ono bẹ Ẹsuta t'e kfuduru ọha, ẹke o shi; m'ọ bụ ẹke a mụru iya; kẹ lẹ
Mọdekáya sụhawaru iya t'ẹ b'o kfukwa. Ẹsuta l'anụkwaruphu Mọdekáya okfu ẹge
o shi anụjehawaru iya ẹya teke ono, o shi gude iya ono.
21 Teke ono, Mọdekáya nọ l'ọnu-nggamgbo eze ono bẹ iphe wataru oghu Bịgutana;
mẹ Tereshi eghughu; ẹphe awata ọchi idzu ẹge ẹphe e-shi gbua eze Kuzakusẹsu. Ndu
ono ẹphe ẹbo bụ ndu ozi eze, eche ọnu-nggamgbo eze nche.
22 Mọdekáya anụa idzu ono; bya eje akọoru iya eze-nwanyi, bụ iya bụ Ẹsuta. Ẹsuta
atụgbua je akọoru iya eze; sụ iya l'ọo Mọdekáya kfuru iya ẹya.
23 A bya enyoo okfu ono; phụ l'ọ bụ oswi-okfu; bya achịta ụmadzu labụ ono je
aswị-gbushia. A bya anọdu l'ifu eze dee iphe ono edede l'ẹkwo, e deshiru iphe meru
nụ l'alị-eze iya.

3

Ẹjo idzu, Hémanu achịru ndu Júda

1 E mebetsua; eze, bụ Kuzakusẹsu abya apalia ọkwa Hémanu; wolia ya; yọ bya
akakọta iphe bụ ndu ishi ọdo. Hémanu bụ nwatibe Hamedata, shi l'eri Agagu.

---

* **2:19 2:19** Iphe e deru l'okfu Híburu l'ẹka-a bụ lẹ Mọdekáya dụgaru l'ọnu-nggamgbo eze. Ọ bụ l'iphe ọ kwata bụru bụ lẹ Mọdekáya nọ l'oke ọkwa l'ufu eze.

2 Eze abya atụa ekemu t'iphe bụ ndu ozi l'ọnu-nggamgbo eze l'ẹphe ha byishije
ikpere; kwabẹ Hémanu ugvu. Obenu lẹ Mọdekáya jịkaru iya obyishiru ikpere; jịka
ọkwaberu iya ugvu.
3 Ndu ozi l'ọnu-nggamgbo eze ajị Mọdekáya iphe, meru iphe ọodaka ekemu, eze tụru.
4 Mbọku-mbọku; ẹphe ekfuru iya Mọdekáya. Obenu l'ẹ too yejeduru ẹphe ọnu.
Ẹphe eworu iya je edooru Hémanu t'a maru; ?ẹphe a-ha Mọdekáya t'o meje ẹge
oome; kẹ l'o kfuwaru ẹphe lẹ ya bụ onye Júda.
5 Teke Hémanu maru lẹ Mọdekáya te ebyijeduru iya ikpere; tọ kwabẹ iya ugvu; bẹ
ẹhu gbanwuhuru iya ọku.
6 L'ọ nụtsuaru lẹ Mọdekáya bụ eri ndu Júda; b'ọ chị-buru l'ẹ tọ bụkwa Mọdekáya
bẹ ya e-gbu nwẹnkinyi. Hémanu achọlahaa ẹge ya e-shi mee t'ọkpu ẹphe kpọhu;
mbụ ndu Júda, bụ ndu kẹ Mọdekáya l'ẹphe ha l'alị-eze Kuzakusẹsu.
7 Yo be l'afa, kwe eze Kuzakusẹsu afa iri l'ẹbo, ọ wataru achịchi; l'ọnwa k'ọdungu;
bụ iya bụ ọnwa Nisanu; a tụa ẹnwa "puru" l'ifu Hémanu; shi ẹge ono fọta ọnwa,
ẹphe e-me iphe ono; mẹ mbọku, ẹphe e-me iya. Ẹphe atụa ẹnwa ono; yọ daaru ọnwa
k'iri l'ẹbo, bụ iya bụ ọnwa Ada.
8 Hémanu asụ eze Kuzakusẹsu: "L'o nweru ndu, jiru ẹkemeke ọbule l'iphe, bụ
mkpụkpu, nọkota l'alị-eze ngu l'ọ ha. Ome-l'alị nk'ẹphe dụ iche l'iphe, bụ ome-l'alị
kẹ ndu ọdo; ọphu ẹphe 'emejedu ekemu, eze tụru. A -haa ẹphe; b'ẹ to nwekwa mkpa,
ẹphe agaru eze.
9 Ọ -bụru l'ọ bụ uche-obu eze bẹ ya ekfukwa t'a tụa ekemu t'e gbushikota ndu ono.
Ya a-kfụ ụkporo ụnu ẹkpa mkpọla-ọcha ụkporo l'ẹsaa l'ụnu ẹkpa mkpọla-ọcha ise
ye l'ẹke eedobejeru eze okpoga; t'e gude iya kfụa ndu e-gbushi ẹphe ụgwo."
10 Tọ dụ iya bụ; eze abya agbata echi-mkpushi-ẹka iya gbẹe Hémanu Hamedata;
onye eri Agagu; bụru ọhogu ndu Júda.
11 Eze asụ iya: "Lẹ ndu-a; mẹ okpoga-wa bụkwa nke ngu; je emee ẹphe ẹge dụ ngu
mma."
12 Yo be l'ọnwa kẹ mbụ gbaru abalị iri l'ẹto; e kukoo ndu, ederu eze ẹkwo. Ẹphe
abya achịko iphemiphe ọbule, Hémanu sụru t'ẹphe dee; dee l'ẹkwo nụkota ndu nọ-
chiru ẹnya eze; mẹ ndu gọvano l'ọnu-ogo l'ọnu-ogo; nụkwa iya phụ ndu ishi ndu ọdo
l'ẹphe ha. Ẹkwo ono b'e deru l'okfu-alị ndu nọkota l'alị-eze Kuzakusẹsu l'ọ ha. Yọ
bụru ẹpha eze, bụ Kusakusẹsu b'e gude dee ẹkwo ono; bya egude echi mkpụshi-ẹka
iya mee ya iphe-ọhubama.
13 E zia ndu ọkpa-ẹgwa t'ẹphe gude ẹkwo ono je ekedzuru iphe bụ mkpụkpu,
nọkota l'alị-eze Kusakusẹsu l'ọ ha; mbụ ẹkwo ono, e deru ekemu, a tụru t'e gbugee
ndu Júda; mee tẹ ọkpu ẹphe kpọhu l'akpụru ẹnyanwu lanụ: ẹgirima mẹ ọgurenya;
ụnwanyi mẹ ụnwegirima angụ ẹra. Teke ee-me iya l'ọnwa k'iri l'ẹbo, bụ iya bụ
ọnwa Ada gbalẹphu abalị iri l'ẹto. Ekemu ono sụkwaruphu: teke e gbutsuaru ẹphe;
t'a kwaa iphe ẹphe l'ọkwata.
14 Iphe ono, e deru edede ono bẹ a-bụru ekemu; a raa ya arara l'iphe bụ ọnu-ogo,
nọnu k'ọphu onyenọnu aa-kwabẹ akwabẹ.
15 Eze asụ t'e je ekeshia ẹkwo ono. Ndu ọkpa-ẹgwa ono atụgbua; jeshia ya ekeke.
E vuoduru ụzo zia ekemu ono lẹ Súsa, bụ ishi obodo. Eze yẹle Hémanu anọdu l'angụ
mẹe. Obenu l'obu wafụru ndu Súsa l'ẹphe nụtsuaru ozi ono.

4

Mọdekáya ekfuru Ẹsuta t'o yeru ẹphe ẹka

1 Mọdekáya amalẹruphu iphe, meru nụ; ye ẹka l'uwe iya; zijaa ya ẹbo; bya achịta
uwe-aphụ ye; kpota ntụ kpua onwiya; gbafụ l'echi mkpụkpu; l'akwa ẹkwa.

2 Yo jerulephu ọnu-nggamgbo ufu-eze; vudo; kẹ l'ẹ tọ dụdu onye yeru uwe-aphụ,
eekweje t'ọ bahụ.
3 L'iphe bụ ọnu-ogo ẹke, a nụru ẹkwo ono, e deru ekemu, eze tụru ono bẹ ndu
Júda, bu iya nụ barụ l'aphụ; l'akwa ẹkwa; l'aswị aswịswi. Ẹphe adụ l'igwe; mbụ ndu
ọphu yeru uwe-aphụ; gwọru lẹ ntụ.

4 Teke ụnwu-mgbọko; mẹ unwoke, a haru ahaha, ejeru Ẹsuta ozi byaru bya akọoru
iya kẹ Mọdekáya; b'o ruru iya l'ẹhu. Yọ chịru uwe nụ t'a chịjeru Mọdekáya t'o yee;
t'ẹ b'o yehe uwe-aphụ. E gude uwe rua; yọ jịka iya.
5 Ẹsuta abya ekua Hataku, bụ nwozi eze; mbụ onye e yeru t'o jejeru yẹbe Ẹsuta ozi;
zia ya t'o je amaru iphe, atsụ Mọdekáya l'ẹhu; mẹ iphe, kpataru iya nụ.
6 Hataku ejekfu Mọdekáya l'edukfu mkpụkpu ono l'ọnu-nggamgbo eze.
7 Mọdekáya abya eworu iphemiphe ọbule, meru nụ kọotaru iya; kọkwaaru iya
phụ lẹ Hémanu kweru ụkwa okpoga ọo-kfụ l'ẹke eedobeje okpoga eze; m'ọ -bụru
l'eze kwetaru t'e gbushia ndu Júda.
8 Yọ bya ewota ẹkwo ozi ono, e deru ekemu ono, eze tụru sụ t'e gbushia ndu Júda
ono; mbụ ẹkwo ono, e keshidzuru lẹ Súsa ono; nụ Hataku t'o koshi Ẹsuta; gude kọoru
iya ya t'o doo ya ẹnya. Yo zikwaaphu t'e zia Ẹsuta t'o jekfu eze je arọo ya t'ọ phụaru
ndu Júda imiko.
9 Hataku atụgbua je achịko iphe, Mọdekáya kfuru iya dokotaru Ẹsuta.
10 Ẹsuta eziphu iya azụ t'o je ekfuru Mọdekáya:
11 “L'iphe bụ ndu ozi eze; je akpaa lẹ iphe bụ ndu bu l'ọnu-ogo, nọkota l'alị-eze
iya l'ọ ha; maru l'ẹ tọ dụdu nwoke; m'ọ bụ nwanyi, byaru bya abahụ jekfushia eze
l'ogbodufu iya; gbahaa l'eze kuru iya. Onye meru ẹge ono bụkwa iphe, ekemu kfuru
bụ t'e gbua onye ọbu egbugbu; gbahaa l'ọ bụ uche eze t'onye ọbu nọdu ndzụ; yọ
machịaru onye ọbu mgbọro mkpọla-ododo iya phụ. Eze nọokwaru ụkporo abalị
l'abalị iri; ẹ to kudu mu tẹ mu bya.”
12 A bya ezia Mọdekáya ozi, Ẹsuta ziru;
13 yo ziphu ozi azụ t'o je asụ iya: “T'ẹ b'ọ rịkwa lẹ keshinu ọphu ọ nọ l'ufu-eze bẹ
bụ iya bụ onye Júda lanụ, a-nahụ nụ t'ẹ b'e gbu iya;
14 kẹ l'ọ -bụru l'ị nọ-kirishiru nta-a; ti ye ọnu; bẹ ee-shikwa l'ụzo ọdo dzọfuta ndu
Júda. Ọle nggụbedua; nggu lẹ ndibe nna ngu phẹ a-bụkwanuru kpurupyata. Ọ bụ;
?bụ onye maru; m'ọ bụ t'i yeta ẹka l'iphe, e me ntanụ-a; bụ iya kparu iphe e meru t'ị
nọdu l'ọkwa-a l'ufu-eze?”
15 Ẹsuta eziphukwa ozi azụ t'e je ezia Mọdekáya; sụ iya:
16 “Tụgbua je ekukoo ndu Júda, bu lẹ Súsa l'ẹphe ha; unu aswịa aswịswi; kfuru nụ
Nchileke l'okfu ẹhu mu. Unu nọo abalị ẹto: eswe l'ẹnyashi. Unu be erikwa nri; ọphu
unu 'etsukwa ọnu l'okoro. Yẹbedua; yẹle ụnwu-mgbọko, ejeru iya ozi e-mekwaphu
ẹge ono. Teke e metsuaru bẹ ya e-jekfu eze. A makwaru-a l'ekemu sụru l'ẹ tọ dụdu
mma. Ọle ya e-je; ọ -bụru l'ọo anwụhu; ya anwụhu.”
17 Mọdekáya atụgbua je emekota iphe, Ẹsuta ziru iya t'o mee.

5

Iphe, Ẹsuta arọ eze

1 Yo be lẹ mbọku k'ẹto; Ẹsuta ewota uwe eze-nwanyi iya yee; tụgbua je evudo
l'imime ogbodufu-eze l'ifu obu-eze. Eze anọdu l'aba-eze iya l'ẹke ono; ghaa ifu
l'ogbodufu ono.

2 Yọ nọdu l'ẹke ono; phụ eze-nwanyi, bụ Ẹsuta l'ẹke o vudo l'ogbodufu. Yọ
tụbalekwa iya phụ l'ẹnya. Yo wota mgbọro mkpọla-ododo, ọ pa l'ẹka machịaru
Ẹsuta; Ẹsuta abyakfutashia ya bya edenyi ẹka lẹ mgbọro ono.
3 Eze ajị iya: "Eze-nwanyi; ?bụkwa ole? ?Bụ ngụnu b'ọ dụ ngu t'eze meeru ngu? Ẹ
to nwekwa m'o -ruhuru; ị sụ tẹ ya kee alị-eze iya ẹbo; nụ ngu nanụ; ya te emeduru
ngu iya."
4 Ẹsuta asụ iya: "Ọ -bụru l'ọ dụ eze mma; tẹ nggụbe eze; nggu lẹ Hémanu yịnuru
byaru iya lẹ nri ntanụ-a; t'unu bya ntanụ bya eria nri, ya shiru nggụbe eze."
5 Eze ekwe; zia ozi sụ t'onye ya phụru nta-a bụkwaru Hémanu; k'ọphu ẹphe l'iya
a-yị je aza Ẹsuta oku. Tọ dụ iya bụ; eze yẹle Hémanu atụgbua jeshia kẹ Ẹsuta lẹ nri
ono, o kuru ẹphe ono.
6 Ẹphe angụnyaa mẹe; eze ajịkwa Ẹsuta ọdo; sụ iya: "?Bụ ngụnu b'ọ dụ ngu tẹ ya
meeru ngu? Iphe bụ iphe ị sụru tẹ ya meeru ngu bẹ ya e-me; m'o -ruhuduru; ọ bụru
tẹ ya kee alị-eze iya ẹbo nụ ngu nanụ."
7 Ẹsuta asụ iya: "Ọwaa bụ mkpa iya; bụru iphe, ya arọ ngu:
8 Ọ -bụru lẹ ya nọ nggụbe eze l'obu; bụru l'ọ dụ ngu t'i meeru iya iphe, ya arọ ngu;
bụnu tẹ nggụbe eze; nggu lẹ Hémanu byaru iya lẹ nri echile. Teke unu byaru echile;
ya eyee ọnu l'ajị ono, nggụbe eze jịru iya ono."

Hémanu achị idzu ishi Mọdekáya

9 Hémanu egude ẹhu-ọtso-ẹna; l'ete ẹswa l'ala mbọku ono. Yọ phụlephu
Mọdekáya l'ọnu-nggamgbo eze; bya aphụkwaaphu l'ẹ to gbeshidu egbeshi; gude
koshi l'ọokwabe iya ugvu; ẹhu eghulahaa Hémanu eghughu l'ẹke Mọdekáya nọ.
10 Hémanu ekeshilephu ẹhu; byibe ẹka l'ọkpoma lashia. Yo rua ufu je ezia; t'e je
ekukoo ndu ọ̀nyà iya phẹ; mẹ nyee ya, bụ Zẹreshi.
11 Ẹphe erua; yo kulahaa onwiya l'ẹge ya nweberu iphe; ẹge ya mụshi-betaru
ụnwu l'igwe; mẹ ẹge eze gude kwabẹtaru iya ugvu; bya emee ya; t'ọ bụru iya katsụa
nshinu l'iphe bụ ndu, eze meru ishi; mẹ ndu ejeru eze ozi.
12 Yọ sụ: "L'ọ kwa yẹbedua nwẹnkinyi iya bẹ eze-nwanyi, bụ Ẹsuta kuru tẹ ya tsoru
eze byaru iya lẹ nri. O kukwaru iya tẹ ya tsoru eze byaru iya lẹ nri echile.
13 Obenu l'iphe ono l'ọ ha te emejedu t'ẹhu tsọo ya ẹna; keshinu ọobuje; ya -swetade;
ya aphụ onye Júda phụ, bụ Mọdekáya l'ọnu-nggamgbo eze."
14 Nyee ya ono; mbụ Zẹreshi yẹle ndu ọ̀nyà iya l'ẹphe ha asụ iya: "Zia t'e je arụtaru
ngu osweru. Aa-rụ iya t'eli iya dụ ụkporo nkwo-ẹka labụ lẹ nkwo-ẹka iri. Teke o
beru echile l'ụtsu; nggu eje kfuru eze t'a kpụta Mọdekáya je akfụ-gbua l'osweru ono;
k'ọphu ii-gude ẹhu-ọtso-ẹna tsoru eze; unu ejeshia ẹke e kuru unu lẹ nri."
Idzu ono adụ Hémanu mma nshinu; yọ tụgbua je ezia t'a rụta osweru ọbu, aaswị-
gbuje madzụ ọbu dobe.

6

Eze akwabẹ Mọdekáya ugvu

1 Yo be l'ẹnyashi mbọku ono; mgbẹnya te kwehe roru eze. Yo zia t'e je ewotaru iya
ẹkwo akọ iphe, e deru iphe, eme nụ l'alị-eze iya. E je ewota iya; bya agụaru iya.
2 L'ẹkwo ono b'a gụfutaru lẹ Mọdekáya gbaru ama lẹ Bịgutana; yẹle Tereshi, bụ
unwoke labụ, ono a haru ahaha; shi echeru eze nche l'ọnu-nggamgbo eze ono;
chịjeru idzu t'ẹphe gbua eze Kuzakusẹsu.
3 Eze ajị: "?M'o nweru ugvu, a kwabẹjewaru Mọdekáya; t'e shi iya maru ẹpha iya
k'iphe ono, o meru ono?"
Ndu ozi eze asụ: "L'ẹ tọ dụkwa iphe, e mejewaru iya."

4 Eze ajị: “?Bụ onye nọ l'ogbodufu eze phụ?”
Yọ bụru teke ono bẹ Hémanu abatalẹphu l'ogbodufu, nọ l'azụ ufu-eze; tẹ ya kfuaru
eze t'a kfụ-gbua Mọdekáya l'osweru ono, ọ kwakọberu, aa-kfụ-gbu iya ono.
5 Ndu ozi iya asụ iya: “L'ọ kwa Hémanu nọ l'ogbodufu eze.”
Eze asụ t'e kua ya t'ọ bata.
6 Hémanu abatalẹphu; eze ajị ya: “?Bụkpo ngụnu bẹ ee-meru onye ọ dụ eze t'ọ
kwabẹ ugvu?”
Hémanu arịa teke ono bụ l'ẹ tọ dụdu onye ọdo, eze a-nọdu arị t'a kwabẹ ugvu;
gbahaa yẹbedua.
7 Hémanu asụ eze: “Iphe, ee-meru onye ọ dụ eze t'ọ kwabẹ ugvu;
8 bụ t'a chịta uwe, eze yejewaru; a kpụta ịnya, eze gbajẹwaru; mbụ ịnya ọphu e
kpuberu okpu-eze.
9 T'a chịta uwe ono; kpụta ịnya ono nụ onye lanụ lẹ ndu ishi, a katsụa ọmaru ẹpha
ẹphe l'alị-eze ngu-a; yee onye ono, ọ dụ eze t'ọ kwabẹ ugvu ono. T'onye ono nọdu l'eli
ịnya ono t'e gude iya jephekota l'edukfu edukfu alị-wa; raaru iya ọha arara: ‘L'ọwaa
iphe, ee-mejeru onye ọ dụ eze t'ọ kwabẹ ugvu!’ ”
10 Eze asụ Hémanu: “Ngwa-a! Je achịta uwe ono; mẹ ịnya ono; wota ẹge ono, i
kfushiru ono meeru Mọdekáya, bụ onye Júda, anọje l'ọnu-nggamgbo eze. T'ẹ b'ọ
dụkwa iphe ono, i kfushiru ono m'ọo nanụ, ii-mephodo!”
11 Ya ndono; Hémanu abya achịta uwe ono; kpụta ịnya ono. Yo woru uwe ono
yee Mọdekáya; bya edoberu iya ịnya ono; yo nyikobe iya. Yo duru iya; yo je angụ-
phekota l'edukfu edukfu alị ono; l'ara iya arara: “L'ọwaa bụ iphe, ee-mejeru onye ọ
dụ eze t'ọ kwabẹ ugvu!”
12 E metsua; Mọdekáya alaphu azụ l'ọnu-nggamgbo eze. Hémanu emekebewaphu;
rịgobe iya; gụru aphụ; vuru ẹka l'ishi lashia nk'iya.
13 Yọ lashia je achịko iphe, meru nụ kọkotaru nyee ya; mbụ Zẹreshi; mẹ ndu iya
ọ̀nyà l'ẹphe ha. Ndu akpọ-zijeru iya ụzo; mẹ nyee ya ono; mbụ Zẹreshi asụ iya:
“Keshinu Mọdekáya; bụ onye Ju; yọ bụru l'ẹka iya bẹ iphe eme ngu nụ shi b'ẹ ti
mekputaphekwa iya. Nke ngu gvụakwaru.”
14 Ẹphe akpụkwadurua okfu ono l'ọnu; ndu ozi eze bya ekua ya. Ẹphe egude ọso
duta iya; ẹphe ejeshia lẹ nri ono, Ẹ́suta kwakọberu ono.

7

Aakfụ-gbu Hémanu

1 Tọ dụ iya bụ; eze yẹle Hémanu ejeshia lẹ nri lẹ k'eze-nwanyi, bụ Ẹ́suta.
2 Ẹphe awatalẹphu ọngu mẹe lẹ mbọku k'ẹbo ono; eze ajịa ọdo; sụ: “Eze-nwanyi,
bụ Ẹ́suta; ?bụ ngụnu bụ mkpa ngu ọbu? Kfua ya tẹ ya gbooru ngu iya. ?Bụ ngụnu
bụ iphe ọbu, ọ dụ ngu tẹ ya meeru ngu ọbu; m'o -ruhuru; ọ bụru tẹ ya kee alị-eze
iya ẹbo; nụ ngu.”
3 Eze-nwanyi, bụ Ẹ́suta asụ iya: “Nggụbe eze; ọ -bụru lẹ ya baru ngu l'obu; bya adụ
ngu mma; byiko hanụa tẹ ya nọdu ndzụ; nggu ahakwaaphụ ndu nk'iya t'ẹphe nọdu
ndzụ. Ọ kwa iya bụ iphe, ọ dụ iya t'i meeru iya;
4 kẹle yẹle ndu nk'iya b'e rewaru t'e gbushikota l'ẹphe ha. Mbụ l'e rewaru ẹphe
t'ẹphe bụru kpurupyata; chịhu. Ndẹge ọ -bụ l'erere, e reru ẹphe bụ t'ẹphe bụru ohu;
mẹ ya adakwaaru ashị; kẹ l'egbe iphe-ẹhuka ono ta bụduru iphe, ogude pakfuta eze
bya iya okfuchi nchị.”
5 Eze Kuzakusẹsu ajị eze-nwanyi, bụ Ẹ́suta; sụ iya: “?Bụ onye b'ọ bụ? Nanụ nwoke,
ha k'ome egbe iphe ono?”
6 Ẹ́suta asụ: “L'ọ kwa Hémanu-a. L'ọ kwa iya bụ ọhogu ayi; l'etso ayi l'ẹhenu!”

Hémanu awata ọtsu egvu l'ifu eze yẹle eze-nwanyi.
7 Eze egude ẹhu-eghughu gbeshi; paru mẹe ono haa; jeshia lẹ mgbabu iya. Hémanu
aphụlephu l'eze bẹ ribuwaru iya l'ime obu iya l'oo-me iya iphe, ọ tụberu; kwakpe azụ
tẹ ya rọo eze-nwanyi, bụ Ẹsuta t'a hakpọo ya nụ tẹ ya nọdu ndzụ.
8 Yọ bụleruphu teke Hémanu daru l'ifu eze-nwanyi; l'arọ iya l'ẹke ono, ọ nọ dakobe
oshi ono bẹ eze shilephu lẹ mgbabu iya phụ bụru phẹrekete; bya echia mkpu; sụ:
"?O gbe emefua nụ t'o gude eze-nwanyi k'ẹhuka raa l'ufu iya tọo?"
Ekfukfu, eze ekfukwadua iya-a; e gudewaphu Hémanu kechia ya ifu.
9 Habona; onye lanụ lẹ ndu ozi eze asụ: "O nwekwaru osweru, aakfụ-gbuje madzụ,
dụ ụkporo nkwo-ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri l'eli, Hémanu meru dobe l'ufu iya. Onye
o meru iya doberu bụ Mọdekáya; mbụ onye gbajẹru ama ẹjo idzu phụ, a chịjeru
nggụbe eze phụ; shi ẹge ono dzọo ndzụ ngu."
Eze asụ: "Unu je akfụ-gbua ya l'osweru ono!"
10 Ya ndono; e je eworu Hémanu kfụ-gbua l'osweru ono, o meru doberu Mọdekáya
ono. E metsua; obu ejizita eze.

8

Ekemu, eze tụru l'ẹhu ndu Júda

1 Mbọku ono kwaphu bẹ eze, bụ Kuzakusẹsu woru ụlo Hémanu, bụ onye ọhogu
ndu Júda nụ eze-nwanyi, bụ Ẹsuta. Mọdekáya abya awata ọbyakfuta eze ntse; kẹle
Ẹsuta kọru eze ẹge ẹphe l'iya bụ-tabe.
2 Eze abya agbata echi-mkpụshi-ẹka iya, ọ nataru Hémanu; nụ Mọdekáya. Ẹsuta
abya abya ewota ụlo Hémanu ye Mọdekáya l'ẹka.
3 Ẹsuta adaa gwọshihu eze l'ọkpa; gude ẹkwa l'arọ iya t'o chikanua ẹjo idzu ono,
Hémanu, bụ onye eri Agagu chịru l'ẹhu ndu Júda ono.
4 Eze eworu mgbọro mkpọla-ododo iya machịaru Ẹsuta; yo gbeshi bya evudo iya
l'ifu;
5 sụ: "Ọ -bụru l'ọ dụ nggụbe eze mma; mbụ; ọ -bụru lẹ ya nọ nggụbe eze
l'obu; ọ -bụru l'ịiru l'ọo iphe, vudo nhamụnha; yẹbedua adụ ngu mma l'ẹnya; t'eze
tụnua ekemu dee ya edede; t'e kee ya ekeke l'iphe bụ edukfu, nọkota l'alị-eze ngu
mgburumgburu t'ẹ b'ọ dụkwa onye e-me iphe ono, Hémanu Hamedata, bụ onye eri
Agagu deru t'e mee tẹ ndu Júda l'ẹphe ha bụru kpurupyata ono.
6 ?Nanụ ẹge ya e-shi taa nshi; nọdu ele iphe-ẹhuka, adakfuta ndibe iya. ?Nanụ ẹge
ya e-shi nọdu l'ele ndu nwe iya nụ; ẹke eeme t'ẹphe chịhu?"
7 Eze Kuzakusẹsu asụ eze-nwanyi, bụ Ẹsuta yẹle Mọdekáya, bụ onye Júda: "Ya
wowaru ụlo Hémanu nụ Ẹsuta; Hémanu ọbu b'a kfụ-gbuwaru. Ishi iya abụru l'o shi
eme tẹ ya gbushigee ndu Júda.
8 Nta-a bụ t'unu gude ẹpha eze tụa ekemu ọdo l'okfu ẹhu ndu Júda. Unu dee ya
edede ẹge ọo-dụ unu mma l'obu; unu ewota echi-mkpụshi-ẹka eze mee ya iphe-
ọhubama; kẹ l'ọ tọ dụdu iphe, e deru wota echi mkpụshi-ẹka eze mee ya iphe-
ọhubama, o nweru onye bya agbanwe iya agbanwe."
9 Mbọku ono gẹdegede b'e yeru madzụ; e je ekukota ndu edejeru eze ẹkwo. Mbọku
ono bẹ ọnwa k'ẹto, bụ iya bụ ọnwa Sivanu gbaru ụkporo abalị l'abalị ẹto. E dekota
ekemu Mọdekáya ono l'ẹkwo keeru ndu Júda; keeru iya ndu nọ-chiru ẹnya eze; ndu
gọvano; mẹ ndu ishi, nọgbaa l'ụkporo ọnu-ogo ishingu l'ọnu-ogo ẹsaa ono, nọ l'alị-
eze Kuzakusẹsu tsube lẹ Indiya rua Itiyópiya. Ekemu ono l'ọ ha b'e dekotaru l'okfu-alị
ẹphe; nụ ndu nọkota l'alị-eze ono. Ndu Júda b'e dekwaruphu nk'ẹphe l'okfu-alị ẹphe;
nụ ẹphe.

10 Ọ bụ l'ẹpha eze Kuzakusẹsu bẹ Mọdekáya gude dee ẹkwo ono; bya eworu echi-mkpụshi-ẹka eze mee ya iphe-ọhubama; nụ ndu agbajẹ ịnya ọso, bụ ịnya, a zụru l'ozi eze; t'ẹphe je ekee ẹkwo ono.
11 Ekemu ono, eze tụru ono; anụ ndu Júda, bu lẹ mkpụkpu nọnu ike; t'ẹphe dzukobeje kwakọbe onwẹphe; k'ọphu ẹphe e-gbupya iphe, bụ ọha; m'ọ bụ ọnu-ogo, byaru ẹphe ọgu; bya ogbushi unyomu ẹphe; mẹ ụnwegirima ẹphe; mẹ t'ẹphe kwaa iphe ẹphe ọkwata.
12 Mbọku, e yeru tẹ ndu Júda mee iphe ono l'iphe bụ ọnu-ogo, nọ l'alị-eze Kuzakusẹsu; bụ mbọku, ọnwa k'iri l'ẹbo; mbụ ọnwa Ada gbaru abalị iri l'ẹto.
13 Ekemu ono b'e ziru t'e dee ya edede keshikota l'iphe, bụ ọnu-ogo, nọnu; bya atụa ya; yọ bụru ekemu t'e mee ya tẹ ndu nọnu nụkota; k'ọphu ndu Júda a-kwakọbekwanu onwẹphe k'omelata ndu ọhogu ẹphe mbọku ono.
14 Eze atụa ekemu tẹ ndu ejeje oke ẹkwo eze; mẹ ndu agbajẹ ịnya ọso, bụ ịnya, a zụru l'ozi eze; tụgbua teke ono teke ono je ezikashia ozi ono. Ẹphe atụgbua je ezikashia ya. E zikwaru iya phụ lẹ Súsa, bụ ishi alị-eze Kuzakusẹsu.
15 Mọdekáya eshi l'ifu eze lụfuta; yewa nụ uwe eze, eke urukpu-urukpu; mẹ ọphu acha ụcha; kpuru okpu-eze, e gude mkpọla-ododo mee. O yekwaruphu uwe kpowula kpowula, eke mee-mee, e gude ọkpobe òwúú ọcha kpaa. Ndu bu lẹ Súsa atụshia ụzu; telahaa ẹswa.
16 Yọ bụru ndu Júda oge ẹhu-ọtso-ẹna; bụru ẹphe ụngara; teke a kabẹ akwabẹ ẹphe ugvu.
17 Iphe, bụ ọnu-ogo; mẹ mkpụkpu ẹke, a nataru ekemu ono, eze tụru ono; bẹ ndu Júda, bu iya nụ tekotaru ẹswa; ẹhu atsọo ẹphe ẹna. Mbọku ono abụru ẹphe eswe ajị; mẹ eswe ẹhu-ọtso-ẹna. Ndu ọhodo adụ l'igwe bya aghọo ndu Júda; kẹ l'ẹphe tsụhuru ndu Júda egvu.

9

Ndu Júda alụ-gbu ndu ọhogu ẹphe

1 Ọnwa k'iri l'ẹbo, bụ iya bụ ọnwa Ada agbalẹphu abalị iri l'ẹto; bụ iya bụ mbọku, ee-me iphe ono, eze tụru l'ekemu ono. Mbọku ono bụ mbọku, ndu ọhogu ndu Júda shi arị l'ẹphe a-aphụpyabe ẹphe. Obenu l'o mekochaaru ghaa ịghafu; ndu Júda akapyabẹ ndu ono, ẹphe dụ ashị ono ẹka.
2 Ndu Júda edzukogbaa lẹ mkpụkpu ẹphe l'iphe, bụ ọnu-ogo ẹke, eze Kuzakusẹsu achị; t'ẹphe tso ndu ono, achọ ishi ẹphe ono ọgu. Obenu l'ẹ tọ dụdu onye dụru ike kpọfu ẹphe l'ifu; kẹle ndu ono l'ẹphe ha atsụkota ẹphe egvu.
3 Iphe bụ ndu bụ ishi l'ọnu-ogo ono l'ọ ha; ndu nọ-chiru ẹnya eze; ndu gọvano; mẹ ndu ozi eze; eyetakotaru ndu Júda ẹka; kẹ l'ẹphe atsụ Mọdekáya egvu.
4 Mọdekáya abya aghọo eze madzụ l'ufu-eze. Ẹpha iya edekota ude l'iphe, bụ ọnu-ogo ono l'ọ ha. Yọo ka oshihu ike akaka l'eje.
5 Ndu Júda egude ogu-mbeke gbushikota ndu ọhogu ẹphe l'ẹphe ha; mee ẹphe t'ẹphe bụru kpurupyata. Ndu ọphu dụ ẹphe ashị bẹ ẹphe meleruphu ẹge dụ ẹphe mma.
6 Lẹ Súsa, bụ ishi alị-eze ono bẹ ndu Júda gburu ụnu madzụ l'ụkporo madzụ ise.
7 Ẹphe gbukwaruphu Pashandata; Dalụfonu; Asụpata;
8 Porata; Adalaya; Aridata;
9 Pamashụta; Arisayi; Aridayi; mẹ Vayịzata.
10 Ụmadzu iri ono bẹ bụ ụnwu Hémanu Hamedata, bụ onye ọhogu ndu Júda. Ọ bụ l'ẹ to nwedu iphe ẹphe denyiru ẹka; kẹ ọkwa iya l'ọkwata.
11 Mbọku ono gẹdegede b'e dooru eze ụmadzu ole, e gburu lẹ Súsa, bụ ishi alị-eze ono.

12 Eze asụ eze-nwanyi, bụ Ẹsuta: “Lẹ ndu Júda gbuakwaru ụnu ụmadzu l'ụkporo
ụmadzu ise; gbua gbua ụnwu Hémanu ẹphe iri lẹ Súsa, bụ ishi alị-eze iya. ?Bụ onye
maru iphe, ẹphe meru l'ọnu-ogo ndu ọphu? ?O nwefuaru iphe ọdo, ya e-meru ngu?
Kfu iya ekfukfu tẹ ya me iya ememe.”
13 Ẹsuta asụ iya: “Ọ -bụru l'ọ dụ nggụbe eze mma; byiko nụnu ndu Júda, nọ lẹ Súsa
ike t'ẹphe gbabẹ ọkpa l'ekemu eze tụru; wota iphe ẹphe meru ntanụ mefua echile
gude gbochita onwẹphe. Ọdo abụru t'ị haa t'a chịta odzu ụnwu Hémanu ẹphe iri; je
ekoo l'osweru phụ l'edzudzu ọha.”
14 Eze emee ẹge Ẹsuta kfuru; bya atụa ekemu lẹ Súsa; a chịta odzu ụnwu Hémanu
ẹphe iri je ekoo l'osweru.
15 Ndu Júda, nọ lẹ Súsa edzukoo ọdo l'ọnwa Ada gbaru abalị iri l'ẹno; gbua ụkporo
unwoke ugbo iri l'ise lẹ Súsa. Ọ bụ l'ẹ to nwedu iphe ẹphe denyiru ẹka; kẹ ọkwa iya
l'ọkwata.
16 Ndu Júda, phọduru nụ, bụ ndu ọphu bu l'iphe bụ ọnu-ogo alị-eze Kuzakusẹsu
edzukokwaaphu t'ẹphe dzọo ishi onwẹphe; shi ẹge ono tụta nwa ume l'ẹke ndu
ọhogu ẹphe nọ. Iphe ẹphe gburu bụ ụkporo ụnu madzụ tete l'ụnu madzụ ẹsaa
l'ụkporo madzụ iri. Ọ bụ l'ẹ to nwedu iphe ẹphe denyiru ẹka; kẹ ọkwa iya l'ọkwata.
17 Mbọku, iphe ono meru bụ l'ọnwa Ada gbaru abalị iri l'ẹto. Yo be lẹ mbọku k'iri
l'ẹno; ẹphe atụa ume; mee ya eswe-ajị; mẹ eswe ẹhu-ọtso-ẹna.
18 Ndu Júda ndu kẹ Súsa edzukoo l'ọnwa Ada gbaru abalị iri l'ẹto; mẹ abalị k'iri
l'ẹno. Yo be l'abalị k'iri l'ise; ẹphe atụa ume; mee ya eswe ajị; mẹ l'eswe ẹhu-ọtso-ẹna.
19 Ọo ya meru iphe, ndu Júda, bu l'ime obodo wotaru mbọku, ọnwa Ada gbaru
abalị iri l'ẹno; dobe eswe-ajị; eswe ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ mbọku, onyenọnu eshije nri je
anụ ibe iya.

Ajị Purimu

20 Mọdekáya achịko iphemiphe ọbule ono, meru nụ ono dekota l'ẹkwo. Yọ bya
edee ẹkwo keshiaru iphe, bụ ndu Júda, bu l'iphe, bụ ọnu-ogo alị-eze Kuzakusẹsu. E
deru iya ndu bu ote-ẹnya; deeru iya ndu bu ntse-ntse;
21 sụ ẹphe t'ẹphe wota mbọku, ọnwa Ada gbaru abalị iri l'ẹno; mẹ k'iri l'ise t'ọ bụru
ẹphe eswe-ajị afa l'afa.
22 Ishi ajị ono abụru l'ọo mbọku ono bẹ ndu Júda kabẹ kparu nkụ hụbe ogu l'ẹke
ndu ọhogu ẹphe nọ; bụru ọnwa, aphụ ẹphe ghọru ẹphe ẹhu-ọtso-ẹna; ẹkwa ẹphe
aghọru ẹphe ajị. Yo deeru ẹphe ẹkwo t'ẹphe dobe eswe mbọku ono eswe ajị; eswe
ẹhu-ọtso-ẹna; mbọku, ẹphe e-shije nri je anụ ibe ẹphe; mẹ mbọku, ẹphe e-mejeru
ndu ẹ-te nwedu ẹge ọ haru ẹphe iphe-ọma.
23 Tọ dụ iya bụ; ndu Júda ekweta iphe, Mọdekáya deru ẹphe l'ẹkwo; wata ọgba ajị,
ono, ẹphe wataru ono.
24 Kẹle Hémanu Hamedata kẹ Agagu, bụ onye ọhogu ndu Júda l'ẹphe ha bẹ chịjeru
idzu ẹge oo-shi mee tẹ ndu Júda chịhu; bya atụa ẹnwa “puru”; gude maru mbọku,
ee-gwe ẹphe rakaraka t'ẹphe bụru kpurupyata.
25 Obenu lẹ teke ẹjo idzu ono ruru eze lẹ nchị; b'ọ tụru ekemu dee ya l'ẹkwo t'e
wota iphe ono, Hémanu chịru kẹ ome ndu Júda ono; mee Hémanu l'onwiya. E vuta
odzu yẹle l'ụnwu iya je ekobe l'osweru.
26 Ọ bụ iya meru iphe e kuru mbọku ono “Purimu”. Ẹke akpụru-okfu ono shi bụ
lẹ ẹnwa, a tụru mbọku ono bụ ẹnwa “purimu.” Yọ bụru shita l'iphe ono, Mọdekáya
deru l'ẹkwo ono; mẹ l'iphe, ẹphe phụkotaru, meru ẹphe;
27 bẹ ndu Júda meru iya; yọ bụru ome-l'alị, nọduru ẹphe; k'ọphu ẹphebedua; ndu
eri ẹphe; mẹ ndu lakfutaru ẹphe e-dobeje abalị ẹbo ono iche; ẹge e deru iya l'ẹkwo
nụ ẹphe; l'eme iya teke a sụru t'ẹphe meje iya.

28 Iphe bụ ọgbo nọnu; iphe, bụ ufu, nọnu; iphe, bụ ọnu-ogo, nọnu; mẹ edukfu,
nọnu a-nyataję mbọku Purimu. Tẹ Ajị Purimu ono bụkwaru ọkpu sweru ọkpu l'ẹke
ndu Ju nọ.
29 Tọ dụ iya bụ; eze-nwanyi, bụ Ẹsuta; nwatibe Abihelu yẹle Mọdekáya, bụ onye
Júda abya edee ẹkwo k'ẹbo, meru tẹ kẹ Ajị Purimu kabaa oshihu ike.
30 Ẹphe edee ẹkwo nụ iphe bụ ndu Júda, nọ l'ụkporo ọnu-ogo ishingu l'ọnu-ogo
ẹsaa ali-eze Kuzakusẹsu. L'ẹkwo ono bẹ ẹphe kfuru ẹphe ezi-okfu; mẹ t'ẹphe ba
achịhe obu l'ẹka;
31 t'ẹphe dobeje eswe purimu l'ògè iya, bụ iphe, Mọdekáya kẹ Júda; mẹ eze-nwanyi,
bụ Ẹsuta tụru ẹphe l'ekemu; t'ọ bụru ẹphe l'awa ẹphe ògè ọswi aswịswi; mẹ k'ọgu
aphụ.
32 Ekemu, Ẹsuta tụru lẹ kẹ Purimu abya akabaa oshihu ike; e woru iya dee l'ẹkwo.

10

Ike Mọdekáya aka nshinu eje ejeje

1 Eze Kuzakusẹsu abya atụa ekemu tẹ iphe, bụ ndu l'alị-eze iya; mbụ je akpaa lẹ
ndu bunyabe eze ẹnyimu tụje akịriko nụ iya.
2 Iphe, bụ iphe o meru gude koshi ike iya; mẹ ẹge o meru tẹ Mọdekáya bụru onye
ha nshinu; b'e dekotaru l'ẹkwo, e deshiru iphe meru nụ lẹ Peshiya; mẹ Mídiya.
3 Mọdekáya; onye Júda bụ iya nọ-tsotaru eze Kuzakusẹsu; bụru eze madzụ l'ẹnya
ndu Júda; igweligwe ndu Júda, bụ ụnwunna iya edobe iya l'ọnodu ha nshinu. Iphe
ooyeje ẹka abụru l'iphe, a-dụru ndu Júda ibe iya lẹ mma; mẹ iphe, e-me t'ẹhu dụ
ẹphe agu.

Jobu

Akọ ẹhu Jobu

1 O nweru nwoke lanụ, bụ onye Uzu, ẹpha iya bụ Jobu. Jobu bụ nwoke, ụta ẹ ta dụdu lẹ ndzụ iya; bụru onye obu gụru iphoro. Ọ bụ onye anọduje atsụ Nchileke egvu;
l'eshije ẹge ono sefu ẹka l'ome iphe dụ ẹji.
2 Iphe, ọ mụtaru bụ ụnwegirima unwoke ẹsaa; ọwaa ụnwanyi ẹto.
3 Atụru iya dụ ụnu atụru iri l'ẹsaa l'ụkporo atụru iri. Ịnya-kamẹlu iya dụ ụnu ẹsaa
l'ụkporo iri. Eswi iya, a tụru njịgba ẹbo ẹbo dụ ụnu njịgba eswi l'ụkporo njịgba eswi
ise. Nne nkakfụ-ịgara iya dụ ụnu nkakfụ-ịgara l'ụkporo nkakfụ-ịgara ise. Ndu ejeru
iya ozi adụ l'igwe nshinu. O bụlephu l'ọo ya shi bụru ọ-ka-ibe l'iphe bụ madzụ, a
mụru amụmu l'ụzo ẹnyanwu-ahata kpamukpamu.
4 Ụnwu iya ndu k'unwoke anọduje aha ome eswe-iphe ahaha l'ufu ẹphe iche l'iche.
Teke ẹphe eme eswi-iphe ono; ẹphe ezia unwunne ẹphe ndu k'ụnwanyi ẹphe ẹto;
t'ẹphe byaru ẹphe l'eswe-iphe ono.
5 Yọ bụje; eswe-iphe ono gvụlephu; Jobu ekukoo ẹphe; mee ẹphe; t'ẹphe dụ nsọ.
Nchi nọdukwadua abọhu echile iya; yo gbeshi gwoo ngwẹja-ukfuru l'ẹhu ụnwu iya
ono l'ẹhu l'ẹhu; kẹ l'ọorije; sụ: "Ya maru; ?ụnwu iya te meedu nụ iphe, dụ ẹji. A
maru; ?ẹphe te gudeedu nụ obu ẹphe kfujọo Nchileke." Yọ bụru ẹge ono bẹ Jobu shi
emeje iya tekenteke.

Nchileke aha Sétanu t'ọ data Jobu

6 Ya ndono; yo be ujiku lanụ; ụnwu Nchileke abya t'ẹphe koshi onwẹphe l'ifu
Ojejoje. Sétanu etsoru ẹphe bya.
7 Ojejoje ajị Sétanu ẹke ooshi bya.
Sétanu asụ iya: "Lẹ ya tsokwaru mgboko l'agha ngvudangvu. Ya -jee ifu; ya ejee
azụ."
8 Ojejoje ajị Sétanu: "Ẹnya; ?o ruru iya l'ẹke Jobu, bụ nwozi iya nọ? Mbụ lẹ Jobu
bụ nwoke, ụta ẹ ta dụdu lẹ ndzụ iya; bụru onye obu gụru iphoro. Ọ bụ onye anọduje
atsụ Nchileke egvu; l'eshije ẹge ono sefu ẹka l'iphe dụ ẹji."
9 Sétanu asụ Nchileke: "?I kfu tọo? Jobu; ?ọotsu ngu egvu kẹ mmanu?
10 ?Tọ bụdu nggu bụ ike, Jobu yẹle ndibe iya; mẹ iphe, bụ iphe o nweru enweru
gude buru. I mewaru t'iphe, bụ iphe ẹka iya ruru bụru iya ụpete; k'ọphu bụ l'ẹku
iya tụkoru ẹkemeke ọbule dzuru.
11 Meduduphu t'ẹka ngu rua l'iphemiphe ọbule ono, o nweru ono; nggu aphụ l'ọo-
nọdu ngu l'ifu tụa ngu ọnu."
12 Ojejoje asụ Sétanu: "L'ọ dụ mma! L'iphemiphe ọbule, Jobu nweru nọwa ngu
l'ẹka; ọ bụphu tẹ ẹka ngu be ru iya l'ẹhu."
Ya ndono; Sétanu ekwe tụgbua.
13 Yo be ujiku lanụ mbọku, ụnwu Jobu: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi dzukoru
l'ụlo ọkpara nna ẹphe l'eme eswe iphe;
14 nwozi agbabata bya asụ Jobu: "L'oke-eswi ngu, eegudeje eje ozi-ẹgu b'e gude
l'akọru ngu iphe; nkakfụ-ịgara ngu adọkwaruphu l'iku ẹke ono l'akpa nri;
15 ndu Seba abya afụaru ẹphe; chịko ẹphe ruta; bya egbushikota ndu ejeru ngu ozi.
Yọ bụru yẹbedua nwẹnkinyi iya bẹ nahụru nụ; ya asụ tẹ ya bya ekfuaru ngu ẹge ọ
dụ."
16 Onye onanu akpụkwadurua okfu ono l'ọnu ekfu; onye ọdo agbabata bya
asụ: "L'ọku Nchileke shilephu l'igwe daa bya achịko atụru ngu ono dzụ-gbushia;

kegbushikota ndu ozi ngu l'ẹphe ha; yọ bụru yẹbedua nwẹnkinyi iya bụ onye wafụru nụ; ya asụ tẹ ya bya ekfuaru ngu ẹge ọ dụ."
17 Onye onanu akpụkwaduru-a nk'iya l'ọnu ekfu; onye ọdo ezibata bya asụ: "Lẹ ndu Kalúdiya buru ndu ọgbo ọ-lụa-ọlaa ụzo ẹto; ẹphe abya erutakota ịnya-ivu ngu l'ọ ha; bya egude mma gbugbushikota ndu ejeru ngu ozi. Yọ bụru yẹbedua nwẹnkinyi iya bẹ nahụru nụ; ya asụ tẹ ya bya ekfuaru ngu ẹge ọ dụ."
18 Onye k'onanu egudekwadua nk'iya ekfu; onye ọdo ekwobata bya asụ Jobu: "L'ụnwu ngu l'ẹphe ha bẹ dọkwaru l'agba ajị; l'angụ mẹe lẹ k'ọkpara nne ẹphe;
19 a bya ele ẹnya; ẹjo oke phẹrephere, dụ egvu eshilephu l'echi-ẹgu bya enwutsua ụlo ono; nggụbe ụlo nggu adaa tụko ụnwegirima ono l'ẹphe ha tụ-gbushikota. Yọ bụru yẹbedua nwẹnkinyi iya bẹ wafụru nụ; ya asụ tẹ ya bya ekfuaru ngu ẹge ọ dụ."
20 Jobu akfụ-lihu woru uwe kẹ yẹbe Jobu zijaa ẹbo; kpụshia ishi iya; bya adaa kpube ifu l'alị; baaru Nchileke ẹja;
21 sụ:
"Ọ bụ ọtu bẹ ya gba shi nne iya l'ẹpho;
ọtu bẹ ya a-gba; laa.
Ojejoje bụ onye nụru nụ;
Ojejoje bụ onye nataru nụ.
T'ajaja bụru kẹ Ojejoje."
22 Iphemiphe ọbule ono mekotaru Jobu; ọbu l'ẹ to yedu ẹka l'iphe, dụ ẹji; ọphu ọ sụbua lẹ Nchileke meru ẹji.

2

Sétanu adata Jobu k'ugbo ẹbo

1 Ya ndono; yo be mbọku ọdo; ụnwu Nchileke abyakwa t'ẹphe koshi onwẹphe l'ifu Ojejoje. Sétanu etsokwaruphu ẹphe bya l'ifu Ojejoje.
2 Ojejoje ajị Sétanu ẹke ooshi bya.
Sétanu asụ iya: "Lẹ ya tsolekwarupu mgboko agha ngvudangvu. Ya -jee ifu; ya ejee azụ."
3 Ojejoje ajị Sétanu: "Ẹnya; ?o ruru ngu l'ẹke Jobu, bụ nwozi iya nọ?" Sụ iya: "Mbụ l'ẹ t'ọ dụkwa onye dụ l'ọ bụ Jobu lẹ mgboko-a gbaa mgburumgburu. Ọ bụ nwoke, obu gụru iphoro; onye ụta ẹ ta dụdu lẹ ndzụ iya; bụru onye atsụ yẹbe Nchileke egvu; shi ẹge ono too kweje ome iphe, dụ ẹji. Jobu gudelekwaa onwiya ẹge o gude iya; e guderu lẹ nggụbe Sétanu kpaliru yẹbe Nchileke tẹ ya menwua Jobu ẹhu l'ẹ b'ọ dụ iphe o meru."
4 Sétanu asụ Nchileke: "Tẹ ẹku lakwaaru ndzụ. ?Tị madu lẹ madzụ e-swekota ẹnya l'iphemiphe ọbule, o nweru enweru ẹge ee-me tẹ ndzụ dzua ya?
5 Ọlobu; meduduphu t'ẹka ngu rua ya l'anụ-ẹhu mẹ l'ọkpu; nggu aphụ l'ọo-nọdu ngu l'ifu tụa ngu ọnu."
6 Ojejoje asụ Sétanu: "Ọ dụ mma! Jobu nọwa ngu l'ẹka. Ọlobu; dobekwa iya ndzụ!"
7 Tọ dụ iya bụ; Sétanu alụfu l'ifu Nchileke tụgbua; je achịta ẹjo ebyi wụa Jobu l'ẹhu. Yo shi iya l'ishi tsee ya ẹge ono jeye l'ọkpa.
8 Jobu atụgbua je agwọo l'ikpo ntụ; wota mkpọkpo mbeji gude l'akọ iya.
9 Ya ndono yẹle iphe ono alụnyaa ya; nyee ya asụ iya: "?I gudekwadua onwongu ẹge i gude iya. ?Tịi tụdu Nchileke ọnu; nwụhu?"
10 Jobu asụ iya: "I gbe ekfukwa l'ọ bụ nwanyi, eme eswe. ?Bụlephu iphe-ọma bẹ ayi a-nọdu anata l'ẹka Nchileke; haa ya iphe-ẹhuka l'ẹka tọo?"
Iphemiphe ọbule ono mekotaru Jobu l'ọ ha; ọbule ẹ to gudebua ọnu iya kfua ẹjo okfu.

Ndu òṇyà Jobu

11 Ya ndono; yo be teke ụmadzu ẹto, ẹphe lẹ Jobu eshi ọ̀nyà nụru iphe, dakfutaru
Jobu; ẹphe eshigbaa l'ẹke, ẹphe bu wụ-lihu; byatashia ya ajịji. Ndu ono, byaru nụ
ono bụ: Elifazu, bụ onye Témanu; Bilidadu, bụ onye Shuha; mẹ Zofa, bụ onye Nema.
Ẹphe ẹto ono tụru ọnu mbọku, ẹphe e-dzu l'ẹke ono; k'ọphu ẹphe a-yọru iya ọshi;
dụa ya ike.
12 Ẹphe anọdukwaduru ụzenya phụ iya; ẹphe ta hụbehe iya ama. Ẹphe atụko wa
ẹkwa; woru uwe ẹphe lajashịa; bya avọtatsua ẹja kpukposhi onwẹphe l'ishi.
13 Ya ndono; ẹphe abya agwọ-zita l'ọgbodali l'ẹke ono; ẹphe l'iya anọo l'ẹke ono
abalị ẹsaa: eswe l'ẹnyashi. Ọphu ọ dụdu onye ọphu dụru ike kfuru okfu nụ Jobu; kẹ
l'ẹphe phụru l'iphe-ẹhuka, ooje kwata ọswa kpọo ẹka.

3

Okfu, shi Jobu l'ọnu

1 E mekochaa; Jobu awata okfu okfu; bya awata oburu mbọku, a mụru yẹbe Jobu
ọnu.
2 Yọ sụ:
3 "Tẹ mbọku, a mụru yẹbe Jobu;
mẹ ẹnyashi mbọku, a sụru:
'L'ọ kwa nwata nwoke
b'a tsụtaru ime iya;'
bụkwaru iyi.
4 Tẹ mbọku ono
gbahụkwa ọchi!
Tẹ Nchileke, bu l'igwe
zahakwaa mbọku ono.
T'iphoro ba adụkwa mbọku ono.
5 Tẹ mbọku ono
gbahụkwa tsụbalangu!
T'ọ bụkwaru urukpu
e-kpupyabe iya!
Tẹ mbọku ono gbahụkwa tsụbalangu!
6 Tẹ ikpikpirikpi ọchi nakwaa
ẹnyashi mbọku ono.
T'ẹ b'a gụkwaru mbọku ono
ye l'eswe, nọ l'afa;
ọphu a gụkwaru iya ye l'eswe, nọ l'ọnwa!
7 T'ẹnyashi mbọku ono
bụkwaru mbọku,
gba ẹka nwa!
T'ẹ b'ọ dụkwa okokooko
k'ẹhu-ọtso-ẹna,
aa-nụ mbọku ono!
8 Tẹ ndu atụje ụboku ọnu
tụkwaa mbọku ono ọnu;
mbụ ndu maru ẹge ẹphe
ee-shi kpa-tsua ẹjo agiyi.
9 Tẹ mkpọ-kpodo nchi-abọhu iya
gbahụkwa ọchi.
T'o lekwaa ẹnya lẹ
nchi abyawa abọhu;
teke e metsuaru

t'ọ bụru iya kẹ mmanu;
ọphu ọ phụkwa
gẹrigeri nchi-abọhu aphụphu lẹ phuu;
10 kẹ l'ẹ to swọ-chidu nne mu ẹpho
t'ẹ b'a mụ mu mbọku ono;
k'ọphu mu a-dalahu l'egbe iphe-ẹhuka ọwaa.
11 ?Bụnua ngụnu meru iphe,
mu ta nwụhudu nne mu l'ẹpho;
mbụ; nwụhu teke mu daru l'alị?
12 ?Bụnua ngụnu meru iphe
nne mu heru mu hefuta?
?Bụ ngụnu meru iphe o cheru mu ẹra iya;
13 kẹle nta-a bẹ mu ga azẹruru nwandoo;
nọdu lẹ mgbẹnya;
l'atụta ume nwa nggujingguji;
14 mu lẹ ndu eze; mẹ ndu ishi,
bụ ndu kpụshitsuaru onwẹphe ụlo;
yọ dabutsuaru ochobo nta-a.
15 Mbụ; mu lẹ ndu a-chị nụ,
bụ ndu shi nwegbaaru mkpọla-ododo;
dojishia mkpọla-ọcha edoji l'ụlo ẹphe.
16 Ọdo abụru;
?bụ ngụnu kparu iphe,
ẹ te lidu mu l'ọ bụ nwata-une;
mbụ l'ọ bụ nwata, ẹ te kpuhadu ẹnya;
k'ọphu iphoro?
17 L'ẹke ono; bẹ ndu iwe
a-kpabuhu madzụ ẹhu;
a haa ndu ike gvụru
t'ẹphe tụta ume.
18 L'ẹke ono; bẹ ndu mkpọro
tso lẹ ndu nọ iya nụ atụta ume.
Ẹphe ta anụhedu olu ndu
anọduje achị ẹphe l'ọ bụ ohu.
19 Ndu ha nwanshị nọ l'ẹke ono;
ndu ha nshinu anọdu iya;
ọphu ohu 'anọhedu nnajiufu iya l'ẹka.
20 ?Nanụ ẹge ọ dụ;
bẹ iphoro nọru ndu ejegbu
onwẹphe l'iphe-ẹhuka;
?l'aahajẹ ndu aphụ byaru
t'ẹphe nọdu ndzụ;
21 mbụ ndu anwụhu agụ;
to kwe abyabya;
mbụ ndu achọ anwụhu
l'ọ bụ ẹku, e domiru edomi;
22 mbụ ndu eteje ẹswa;
mee ẹmirima teke
e yeru ẹphe l'ime ili.
23 ?Bụ ngụnu kparu iphe
aa-ha onye ẹ ta madụ ẹke,

ooshi eshishi t'ọ nọdu ndzụ;
mbụ onye
Nchileke yebudowaru;
yọ kwaa l'ọ bụ onye
nọ l'ime mgbabu;
24 kẹ l'aphụ bụwa mu nri;
ude, mu atsụ adụwa l'ọ bụ
ẹke mini atsọshi.
25 Iphe, mu shi kagee ọtsuta
egvu bụ iphe, megeeru byaru mu;
iphe ono, ẹhu anmajẹ mu
anmanma l'ẹke ọ nọ ono
emekochaa mee mu.
26 Mu ta amabụa iphe bụ ẹhu-agu;
mu ta ma iphe bụ
ọnodu nggujingguji;
mu ta ma iphe bụ ọtuta ume.
Ọ bụlephu iphe-ẹhuka.”

4

Ọnu, Elifazu eye

1 Tọ dụ iya bụ; Elifazu,
bụ onye Témanu abya
eyee ọnu; sụ:
2 “A -sụkwanu tẹ ya yee ọnu;
?to ghudu ngu nụ eghughu.
Ọbu; ?bụ ẹge iphe adụje
ndọ-ọ;
madzụ edobe ọnu ndoo.
3 Lewaru; nggụbe onye
zikotaru ndu ọdo iphe;
ndu ike gvụru
b'i gbọ-likotaru.
4 Ndu ụkfu dụru
b'i kfuru okfu nụ;
okfu ngu ono agbọ-lia ẹphe.
Ikpere ngwọrinaka b'i meru; yọ kfụru.
5 Nta-a bẹ iphe-ẹhuka byaru nggụbedua;
tii mahẹ ụzo, ii-shi iya.
Ọ zụru ngu lẹ gbirimu;
meji atọfu ngu.
6 Egvu ono, ịitsu Nchileke ono;
?tọ bụdunua ya ga bụ agbarike ngu;
ụta ono, ẹ-ta lẹ ndzụ ngu ono;
abụru ẹke ịi-ga achịru ẹnya ye.
7 Rịnua ya arịri; ?nanụ onye
iswi dụ mma, lajẹru l'iyi.
?Ị phụjeru l'onye doberu
ẹka ndoo chịhuru nụ lẹ mgboko?
8 Iphe, mu phụwaru gbe
bụ-chikwaaru lẹ ndu akọ

ẹjo iphe l'ọ bụ okfu;
l'akụ ẹjo iphe akụku;
bụkwa iya phụ bẹ ẹphe akpataję.
9 Nchileke -zụa ume;
ẹphe abụru kpurupyata.
Ẹhu-eghughu iya
-swọ-lihu; ẹphe abụru iyi.
10 Ọobujekwa agụ degee ekiri;
yo mee ẹnari.
Obenu l'oke agụ
bẹ aaswọje eze.
11 O -nwedu iphe agụ e-ri;
ẹgu egbua ya;
ụnwu iya agbakashịhu.
12 A byaru bya atakpeeru mu okfu;
mu anụ-sweta iya anụ-sweta.
13 Mu anọdu l'arọ ẹjo nrọ
l'ẹnyashi teke ono,
ndiphe adajęwa
nda-mgbẹnya ono;
14 Mu awata ọtsu egvu;
ẹhu anmalahaa mu anmanma;
k'ọphu bụ l'ọkpu,
nọ mu l'ẹhu nmahụru mu jijiji.
15 Yo nweru maa,
byaru bya alọo swaa;
shia mu l'ifu sweta.
Ẹhu anwụle mu phụ kpaa.
16 Yọ bya anmagaru;
ọle mu ta adụkwanu
ike kọo ẹge ọ gbaru.
Ọ bụlephu l'o nweru
iphe, vudo mu l'ifu.
Ẹke ono adalẹphu shịkongu.
Yo nweru olu, jịru mu; sụ:
17 ‘?O nweru ẹge ee-menua
tẹ madzụ mmanu bya aka
Nchileke odobe-ẹka-ndoo?
?O nweru ẹge ọo-dụnua
tẹ madzụ bya adụebe mma
l'ifu onye keru iya nụ?
18 Ọ -bụru lẹ Nchileke te
gudedu ire ndu ejeru iya ozi ẹka;
l'abajęru ojozi-imigwe iya
m̀bà l'iphe, ẹphe mesweru;
19 ?bụchia madzụ, bu l'ụlo ẹja,
bụ ẹja b'e gude tụa ọkpa iya;
adzọ-gbu iya aka ntse
malẹ ọdzo-gbu erukfuru.
20 Tsube l'ụtsu jeye l'urẹnyashi;
b'e gwewaru madzụ ogwe uri;

t'o nwe onye ẹnya iya e-ru iya;
yọ bụru kpurupyata.
21 Ọ -bụru l'agbabufuru eri,
gude ndzụ ẹphe;
?ẹphe ta anwụhudu
l'ẹphe ẹ-be enwe egomunggo.’ ”

5

1 “Jobu; kunua oku nta-a;
t'a maru; ?m'o nweru onye a-za ngu nụ.
?Nanụ ụnwu-imigwe ono
onye ọphu ịi-gbaru dakobe?
2 Iwe-'agvụ-l'obu egbujekwa onye eswe;
ẹnya-kfụrukfuru l'ewofuje
onye mmamiphe pehuru.
3 Mbẹdua gudekwa ẹnya mu
phụ ẹke onye eswe agbabẹ ọgvu.
T'a bya ele ẹnya;
bẹ mu tụwaru ufu iya ọnu.
4 Ụnwu iya akwata l'awa awawa;
aatsụje ẹphe ụtsuruku l'ụlo-ikpe;
to nwe onye agbataru ẹphe.
5 Ọ bụ ndu ẹgu agụ erije iphe,
ọ kpataru l'ẹgu iya;
ẹphe egwoje gwoo ọphu nọ l'iku ogvu.
Ndu ẹhu achị ọku
avụje ẹku iya avụvu;
6 kẹ l'iphe-ọtsu-l'ẹhu
te shijedu l'ẹja;
ọphu iphe-ẹhuka
'eshijedu l'ime alị mifuta.
7 Obenu lẹ madzụ b'a mụru ye
l'iphe-ẹhuka ẹge ono, abụje: ẹkoroku gbaa;
ọku iya ephekashihu ono.
8 Ndẹge ọ -bụ l'ọo mu bụ nggụbedua;
iphe, mu ga e-me bụ
tẹ mu raku Nchileke;
wota ẹge ọ dụru mu kọkotaru iya.
9 Nchileke emeje iphe-biribiri,
ẹ ta adụjedu ike ọtu ọnu iya;
mbụ iphe, dụ egvu, 'agụta agụta.
10 Oomeje tẹ mini chịa
lẹ mgboko.
Yo mee tẹ mini ono tsọo
tsọ-rutsua l'ẹgu.
11 Oomelije ndu laru alị;
l'edutaje ndu agụ aphụ
dobe l'ẹke ẹ ta dụdu iphe, eme ẹphe.
12 Idzu ndu ẹregede bẹ oomeje; yo chikashihu;
k'ọphu bụ l'ẹ t'ọ dụdu iphe,
ẹphe emefuje ọnya.

13 Ndu maru iphe;
bẹ oogudeje ẹregede,
ẹphe agba nmata l'ọnya.
Ẹge ono bẹ ọochikashije
mmamiphe ndu ntuphu-ire.
14 Nchi ejikfuje ẹphe
l'echi oke-eswe; ẹphe
atsọ-kpulahaa atsọ-kpu
l'echi oke-eswe l'ọ bụ onye eje l'ọchi.
15 Ndu ẹ ta dụdu ẹge
ọ haru ẹphe;
bẹ ọodzofutaje.
Ọodzofutaje ẹphe l'ẹka ndu ike.
16 Ọo ya bụ lẹ ndu ụkpa
ele ẹnya l'ee-mekochaa dzọfuta ẹphe.
Teke ono; ọnu abụru iya
shịkpiriki dụngu;
kẹ l'ụzo iya ta kfụduru akfụru.
17 Ọnu-ọma bụ k'onye
Nchileke ahụje àhụhù.
Ọo ya bụ; ba akpọkwa ẹka,
Ọkaribe-Kakọta-Ike
alọ ngu lẹ nchị ẹbo-ẹbo-l'afụ.
18 Oomekaje madzụ iphe;
ọbule oomeje t'o shi kfụru.
Ọ bụ ẹchachi b'ọ bụ;
ọbule ẹka iya emeje t'a ka mma.
19 Iphe-ẹhuka a-byaru ngu mbyapyabẹ;
yọ dzọkota ngu;
m'o -ruhuru; ọ ha ịhagha.
20 Teke ẹjo-ẹgu byaru;
bẹ ọo-gbafụta ngu t'ẹgu be egbu ngu.
L'ògè ọgu;
bẹ oo-me t'ẹ b'ị la l'ọgu.
21 Ẹ too kwedu t'ẹjo okfu rua ngu l'ẹhu;
ọphu ịitsudu egvu ọ-la-l'iyi.
22 Ọ -bụru iyi byaru; bụru
ẹjo-ẹgu byaru; bụlee ọchi
bẹ ịi-nọdu achị iya;
ọphu ịitsudu anụ-ẹgu-ẹgbudu egvu;
23 kẹle nggu lẹ mkpuma,
nọ l'ẹgu a-gba ndzụ;
anụ, bu l'ẹgbudu abụru ọnya ngu.
24 Ịi-ma l'ẹ to nwedu iphe,
eme ufu ngu; iphe, bụ iphe,
i nweru enweru;
bẹ ịi-gụ ọgu;
tọ dụ ọphu aachọ achọcho.
25 Ịi-ma l'ụnwu ngu dụ l'igwe;
awa ngu a-zaa l'ọ bụ ẹswa, furu l'alị.
26 Ịi-la l'oge nka-ezekuna nke ngu;

nggu adụ l'ọ bụ akpe,
e gburu l'ògè iya.
27 Ayi leekwaru iphe-a ẹnya;
phụ l'ọ bụ oswi-okfu.
Nụkwaa iphe mu ekfu;
gude iya meru iphe!”

6

Ọnu, Jobu eye

1 Tọ dụ iya bụ; Jobu abya eyee ọnu; sụ:
2 “Ọ dụ iya t'e wota áphụ́,
nọ iya l'obu tùa átùtù;
phụ ẹge ọonyi-be ẹra.
Mbụ t'a achịko iphe-ẹhuka iya
chịru ye l'iphe,
eegudeje átù ẹra iphe.
3 Ọ kafụtaje ẹja,
nọ l'eze ẹnyimu ọnyi ẹra.
Yọ bụru iya meru iphe
olu mu ada njiji-ọnwu njiji-ọnwu.
4 Kẹle akfụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike
ngụtsuaru mu angụru l'ẹhu.
Ọku, ọohu mu alọ mu ẹka lẹ meji.
Iphe Nchileke gude eye mu
egvu kpẹru mkpẹe lanụ.
5 Nkakfụ-ịgara-ọswa;
?ọoraje ọra teke ọota nri.
Tọo eswi; ?oogbuje ọra
mẹ nri, oori nọdukwadu?
6 ?Eerije nri, ẹ-te nwedu
ụtso l'ẹ be eye iya únú.
Ẹke ono, achajẹ ụcha l'ẹkwa-ọku ono;
?o nweru ẹge ọotsoje tọo.
7 Mu te edenyijedu iya ẹka;
kẹle egbe nri ono
anọduje ahụ mu ẹgbo.
8 Ọ g'a dụkwanu mu mma;
m'ọ -bụru lẹ Nchileke
a-nụ iphe mu ekfu;
meeru mu iphe, mu ele ẹnya iya.
9 Mbụ lẹ Nchileke a-tụ obu; gwee mu uji;
mbụ sefu mu ẹka;
tẹ mu chịhu lẹ mgboko-a.
10 Yo nwekwanuru nwiphe
a-nọdu adụ mu ike;
ẹhu akabẹ tsọo mu ẹna
l'ẹhu-ụphu ọwaa,
ta adazitadu mu adazita-wa;
kẹle mu ta jịkakwa ome

iphe onye ono, dụ nsọ ono kfuru.
11 ?Nanụkwadu ụvo, nọ mu nụ
k'ole ẹnya ngụnu?
?Bụkwanu ole bụ kẹ ọta nshi;
l'ẹ b'ọ dụ iphe aanọ ndzụ anọ-kfuru?
12 Ike, nọ mu nụ;
?ọ bụ kẹ mkpuma tọo?
Tọo anụ-ẹhu mu;
?ọ bụ ope tọo?
13 ?Mu nwekwaduru ụvo, mu
e-gude agbaru onwomu
mkpu nta-a ike, mu shi nweru gvụwaru-a.
14 Onye ụzo chihuru gbakwaru
tẹ ndu ọ̀nyà iya gbaaru iya
mkpu; m'o -ruhuru;
ọ bụru l'ẹ tọ tsụhedu
Ọkaribe-Kakọta-Ike egvu.
15 Obenu l'unwunne mu phẹ
bụ ndu ẹregede l'ọ bụ eyii.
Ẹphe dụ l'ọ bụ utso nggele,
gudeje ọso l'awụ.
16 Teke mini jiru ejiji;
nmụkoo anmụko;
yọ bụru lẹ mini suno,
adazeshihu nụ; b'o shi.
17 O -rua l'ọnanwu; yọ tashịhu.
Okpomọku -byalẹphu;
mini ono agwụ l'ọgba iya.
18 Mu dụakwa l'ọ bụ onye ije, ẹkwo-njị jịru;
yo phua ụzo l'ẹke ọocho mini.
Yo je abaa l'alị,
anwụ-chigburu-ịnya;
laa l'iyi.
19 Ndu ije, shi Téma achọ mini;
ndu ije, shi Sheba achịru ẹnya dobe l'ụzo.
20 Ẹphe rịru l'ẹphe a-phụ mini l'ẹke ono.
Ẹphe erua; t'ọ dụhe l'ẹge ẹphe rịru iya.
21 Ọ bụ ẹge ono b'ọ dụ mu l'ẹke unu nọ.
Unu phụru ẹge ọ byaru mu;
wata ọtsu egvu.
22 ?O nweru iphe mu rọjeru unu?
?O nweru onye mu sụjeru
t'o wota iphe o nweru
je anụru mu nggalazu?
23 ?O nweru onye mu sụjeru
t'ọ bya agbafụta mu
l'ẹka ndu ọhogu mu;
m'ọ bụ l'ẹka ndu ẹjo madzụ.
24 Unu koshinu mu ẹke mu hasweru ọkpa;
tẹ mu dobe ọnu ndo.
25 Ọ bụ oswi-okfu l'ire-lanụ ahụje ọku;.

Ọbu; ?bụkpoo ngụnu;
bẹ unu a-sụ l'unu gude ẹka
ekfu iphe-wa, unu ekfu-wa.
26 ?Bụ kẹle mu ta mahẹdu
ẹge mu e-me iya; meru iphe
unu a-rị l'okfu mu bụ mkpọkoro okfu.
27 Ọ bụ ndu dụ l'ọ bụ unu
atụje ẹnwa t'e je eree nwogbe,
ẹ-te nwedu nna;
mbụ gude obutobu ẹphe kpaa ẹku.
28 Unu palinua ẹnya apali
lee mu nta-a.
?Mu a-kabẹ nọdu unu l'ifu
adzụru unu ẹjo-ire tọo?
29 Unu hẹe. Unu ba ebohenu
mu ibo ịnyigirinyi.
L'ọ kwa ẹpha mu;
bẹ unu emebyishi emebyishi.
30 ?Mu a-dzụru unu ẹjo-ire tọo.
?Ọ bụ lẹ mu ta kabẹdu maru
iphe, dụ iche l'ire-lanụ yẹle ẹjo-ire tọo?”

7

1 “?Tọ bụdu ọru-ike; bẹ madzụ byaru lẹ mgboko-a.
Ndzụ iya; ?tọ dụdu l'ọ bụ
ndzụ onye e buru ozi.
2 Ọ dụ l'ọ bụ ohu, bụ iphe
ọonoduje ele ẹnya iya bụ nwagu urẹnyashi;
mbụ l'ọ bụ onye e buru ozi,
bụ iphe, ọonoduje eche bụ
ụgwo-ọru iya.
3 Ọ bụ ẹge ono b'ọ dụ mu.
Iphe, bụ ọnwa,
sweru esweswe abụkotajeru mu 'ọ-ga-lẹ-mkpa.
Ẹnyashi, mụtaru amụta;
mu aghakọta gbụrugburu.
4 Mu -laa l'ụlo; mu anọdu lẹ
mgbamuche kẹ wo:
?Bụ teke ole bẹ nchi
a-bọhu.
Ẹnyashi -nọdu;
yọ kpụ onwiya gọlogolo.
Mbẹdua l'agha gbụrugburu
jeye teke nchi a-bọhu.
5 Ẹhu mu l'ọ ha bụkota
ẹhonwu mẹ inyi bẹ jiru iya nụ.
Akpọ-ẹhu mu l'ọ ha
kejashihukotaru mu
ekejashihu; bụru ọnya.
6 Ndzụ mu gbe kakwa ngga,
e gude ekwe ẹkwa ọso;

ndzụ mu ekwo swaraswara
l'ẹ b'ọ dụ iphe, mu levuru ẹnya iya.
7 Byiko Nchileke;
nyatakwa lẹ ndzụ mu
ta dụdu iphe ọdo, ọ bụ; gbaha udzu-ọnu.
Ẹ to gbe bụdu l'ẹhu
a-tsọkwadu mu ẹna ọdo
lẹ ndzụ mu ọwaa.
8 Onye phụru mu nta-a
ta aphụkwa mu ọdo;
ii-chọ mu;
ọbule ẹ tịi phụhedu mu.
9 Ọ bụ ẹge ono,
urukpu asakahuje ono;
bụ ẹge onye, e kpochiru l'ili
ta alatahẹdu azụ ọdo.
10 Ẹ tọ latahẹdu azụ l'ụlo iya;
ọphu ufu iya 'amahẹdu iya ọdo.
11 Ọ bụ iya kparu iphe
mu te edobedu ọnu ndoo.
Mu a-nọdu ata kpụkpurukpu
l'ekfushi ẹge ẹhu dụ mu;
chịko ẹge meji aphụ-tabe mu
ụphu kfushia.
12 Unu eche mu nche;
?mu bụ eze ẹnyimu;
?tẹ mu bụ ẹjo anụ, bu l'eze ẹnyimu?
13 Mu shi arị l'oshi-azẹe mu
e-me t'ẹhu dụ mu agu;
mbụ l'aba-anụma mu
e-me tẹ nggụmaphu mu ka nwanshị;.
14 Obenu l'i gudele-e ẹjo nrọ;
gude àphù; gude nkopyabe l'eye mu egvu;
15 k'ọphu bụ lẹ mu gbe hata
l'e yeru mu eri l'ẹkpiri;
hata anwụhu;
malẹ egbe ndzụ ọwaa,
mu nọ nta-a.
16 Ndzụ ta gụhekwa mu agụgu;
ike k'ọnodu ndzụ agvụwa mu.
Hakpẹle mu phụ ahaha;
lẹ ndzụ, mu nọ ta dụhedu
iphe, ọ garu mu!
17 ?Bụ ngụnu bẹ madzụ bụ
kẹ t'i gbe mee ya t'ọ ha nshinu?
?Bụ ngụnu bẹ madzụ bụ;
kẹ t'i rivuje iya l'ọriri;
18 mbụ kẹ t'i nyochaje iya l'ụtsu mbọku-mbọku;
l'àhù iya ama tekenteke?
19 ?Tịi kabekpodua wofu mu
ẹnya; m'ọ bụ t'ị haẹdu mu

tẹ mu kebe lee ọphu bụ ọnu-mini?
20 Ọ -bụru lẹ mu meru iphe dụ ẹji;
?bụ ngụnu bẹ mu meru nggụbedua;
bụ onye eche madzụ nche?
?Nanu ẹge ọ du b'ọ bụ mu
b'ị bya aphụbe ẹnya?
?Mu bụwa iphe-ẹhuka nọduru ngu tọo?
21 ?Nanụ ẹge ọ dụ b'ẹ tịi
gụkpoduaru mu nvụ l'ẹke mu mesweru ngu;
mbụ paru haa l'iphe, dụ ẹji
ọbu, mu eme ọbu;
kẹ l'ẹ ta anọhekwa ọphu,
baru ishi; e kpochia mu.
Ịi-chọ mu nta chọo mu imo; tịi phụhe mu.”

8

Ọnu, Bilidadu eye

1 Tọ dụ iya bụ; Bilidadu kẹ Shuha abya eyeeru Jobu ọnu; sụ iya:
2 “?Bụ teke ole b'ii-kfu ẹge-a kfubebe?
3 Ikpe Nchileke;
?oogbeje nggọ tọo?
Mbụ; Ọkaribe-Kakọta-Ike;
?oomeje t'iphe vudo
nhamụnha gbe nggọ tọo?
4 Ọo-bụkwa-a iphe, dụ ẹji,
ụnwu ngu meru iya
b'ọ gwataru ẹphe ụgwo iya.
5 Obenu l'i -gbakfuta Nchileke;
bya arọo
Ọkaribe-Kakọta-Ike;
6 ọ -bụru-a l'ị dụebe mma; bụru onye ire-lanụ
bẹ oo-gbeshia nta-a;
gbaaru ngu mkpu;
mee t'i laphu azụ l'ọkwa,
i shi nọdu.
7 L'ọdungu; bẹ ọo-dụ l'ị ha nwanshị;
obenu l'o -rua l'ikperazụ;
bẹ ịi-bụ oke amadụ.
8 Jịnua ndu bụ ọgurenya
t'ẹphe kọoru ngu iphe,
shi amụjeru ndiche ẹphe.
9 Ayịbedua kẹ ụnyaphua;
?bụ ngụnu bẹ ayi maru.
Ọ kwaphụ ẹge ono
bẹ ndzụ ayi dụ kẹ nwa
tsokengu lẹ mgboko-a.
10 Ndu ono e-zi ngu-a iphe;
kfuru okfu ye ngu lẹ nchị.
Gekwaaru ẹphe nchị.
11 Èjì; ?oovuje ogologo l'ẹke

ẹ-ta bụdu ụda.
Ẹkwo okpuru;
?ọonoje l'ẹke mini ta nọdu.
12 Ọobuje; mini -gvụlephu;
yo vuru iphe bụ ẹgbudu,
nọ l'ẹke ono ụzo nwụshihu.
13 Ọ bụ ẹge ono bẹ ọotsa-kfuje
ndu zaharu Nchileke.
Ọ bụ ẹge ono bẹ iphe, ndu
ẹ-ta madu Nchileke ele ẹnya iya
abụjeru ẹphe kẹ mmanu.
14 Iphe, ọ dakoberu adụje l'ọ bụ eri.
Iphe, ọ kpọru obu yeru adụ
gẹphere-gẹphere l'ọ bụ ụgbu mkpakiri.
15 Teke ọ dakoberu
ụgbu mkpakiri ono; yọ daa.
Ọ-gbakụa ya ẹka;
to nwedu ọphu eme nụ.
16 Ọ dụ l'ọ bụ iphe, a kụru
l'anwụ; l'agba iya mini.
Yo rushia iru ọphungu ji mgbabu ono;
17 gbakụshia akwara l'ikpo
mkpuma; l'ẹke ọocho ẹke, dụ ekfu-ekfu.
18 E -fefu iya l'ẹke ono, o futaru ono;
ẹke ono ajịka iya; sụ lẹ ya ta aphụbukwa ya.
19 Yọ bụwaru iya phụ; ẹwu
ọdo abya efuchia l'eke ono.
20 Nchileke ta ajịkajekwa onye
ẹ-ta dụdu iphe, o meru;
ọphu ọ bụjekwanu agbarike
ndu eme iphe, dụ ẹji.
21 Oo-mekocha mee;
ọnu abụru ngu ọnu-ọchi.
Yọ bụru okoo bụ ịi-nọdu atụ.
22 Iphere e-mekochaa bụru kẹ
ndu ọhogu ngu;
ufu ndu eme akirishi achịhu.”

9

Ọnu, Jobu eye

1 Tọ dụ iya bụ; Jobu abya eyee ọnu sụ:
2 “Mu makwarụa l'iphe iikfu bụ oswi-okfu.
Ọbu; ?nanụ ẹge
madzụ mmanu e-me bụru
onye doberu ẹka ndoo
l'ẹke Nchileke nọ.
3 Onye ọ dụ tẹ yẹle Nchileke
tụa ya bẹ ọo-jịkwa
ụnukurunu ajị;
ọphu ọ zaghedu m'ọo nanụ.

4 Nchileke bụ mmamiphe kpụ;
bụru iya bụ agburu-ẹhu kpụ.
?Bụ onye kwefujeru iya ike;
e mekochaa;
yọ dụru iya lẹ mma?
5 Oonwuribeje ugvu; ugvu ta
ama l'o nwuruberu iya.
Oogudeje ẹhu-eghughu;
kpọo ya ishi-akụ.
6 Mgboko bẹ ọonma-woje
anmawo; nmaa itso,
e gude gvube iya yikayika.
7 Ọotujeru ẹnyanwu ekemu;
ẹnyanwu echibuhu;
bụru iya ebuchije
mkpọ-kpodo;
yọ haa echichi.
8 Ọ bụ yẹbedua nwẹnkinyi iya
sụsaru akpamigwe;
bụru iya bụ onye ejeje ije
l'eli akpara-mini,
atụ l'echi eze ẹnyimu.
9 Ọ bụ iya meru mkpọ-kpodo,
bụ Beya; mẹ Oriyọnu;
mẹ Puleyadesu;
mẹwaru oke mkpọ-kpodo,
nọtsua l'ụzo ọhuda.
10 Oomeje iphe, dụ biribiri,
ẹ-te nwedu ẹtu;
mẹ iphe-ọphulenya,
ẹ ta agụtadu agụta.
11 Ọobyaje bya esweta mu;
mu ta aphụ iya.
Yọ byakwa bya eshia iku,
ẹke mu nọ; mu ta ama.
12 Ọ -nata madzụ iphe;
?bụ onye a-sụ iya t'ẹ b'o meshi?
?Bụ onye ha k'ọji iya
iphe oome?
13 Ẹhu -wata oghu Nchileke
eghughu b'ẹ t'o mejekwa agha ẹnya;
k'ọphu bụ lẹ ndu sọja
Réhabu byishiru iya ikpere.
14 ?Nanụ ẹge mu e-shi asa iya okfu?
?Mu nweru ọnu, mu e-gude
tẹ mu l'iya wata ntụtu-ẹgo?
15 Ọ bụ oswi-okfu l'ẹ tọ dụdu
iphe, mu kpataru;
ọle mu te ejekwanu iya ọgba okfu.
Mu a-nọdunuphu arọ
onye ono, bụ onye ikpe mu ono

t'ọ phụaru mu imiko.
16 Mu -kua ya oku; yọ bya;
bẹ mu ta rịkwa l'oo-yeru mu ọnu.
17 Ọ bụ oke phẹrephere;
bẹ oo-gude bya egwee mu rakaraka;
mee t'ọnya, tụkoru mu ẹhu dzuru ka nshinu;
l'ẹ b'ọ dụ iphe, mu kpataru.
18 O gude iphe-ọtsu-l'ẹhu l'atsụpya mu;
to kwe tẹ mu tụfu ume.
19 Ọ -bụru k'ọkpehu;
bụnu yẹbedua bụ ike kpụ.
Ọ -bụru k'ikpe;
?bụ onye e-kukwanu iya ikpe?
20 Ọ -bụru l'ẹ t'ọ dụdu iphe mu
meru bẹ ọnu mu
kpataakwaru kpube mu.
Ọ -bụruru nụ l'iswi dụ mu mma;
bẹ ọnu mu a-nma lẹ mu iya-a.
21 A makwaru-a l'ẹ t'ọ dụdu
iphe, mu kpataru;
ọle mu ta akpahẹdu ishi;
mbụ lẹ ndzụ gbe dụwa mu nụ ashị.
22 Mbụ l'ọ chịko bụru iphe lanụ.
Ọ bụ iya kparu iphe mu sụru:
‘Lẹ Nchileke emebyije ndu
ẹ-ta dụdu iphe, ẹphe meru;
mẹ ndu bụ ndu ikpe nmaru.’
23 Mgbọnwu -gbakwoshilahaa
ndu ẹ-ta dụdu iphe, ẹphe
meru; meji atọfulahaa ẹphe;
bụle-ẹ ọchi; bẹ Nchileke anọduje achị.
24 Mgboko-a -laa ndu
akirishi l'ẹka;
yo kwechishia ndu ikpe ẹnya.
Ọ bụ; ọ -bụdu iya;
?bụhunu onye e-me iya.
25 ?Mu a-nọ-bekwadu ịno-be agha.
Ọ bụ; ?mu gbe ele ẹnya
l'o nweru mbọku,
ẹhu a-tsọ mu nwẹnaa.
26 Ndzụ, mu agba
swacha-swacha l'ọ bụ ụgbo,
maru ọgba ọso.
Oozi phaaphaa l'ọ bụ ivu
abya ọdzuta nwọku.
27 Mu -sụ tẹ mu haa ọgu aphụ;
bẹ ifu a-gbanwe mu;
mu awata ọmu ọnu-ọchi.
28 Obenu l'iphe-ẹhuka, mu eje;
bẹ mu atsụkwadu-a egvu;
kẹle mu maru l'ẹ tịi kwedu

l'ẹ tọ dụdu iphe, mu kpataru.
29 Keshinu ikpe nmawaru mu;
?bụhunu ole bẹ mu
alịkashiru onwomu?
30 Ẹ to nwekwa mẹ mu gude
ncha saa onwomu;
dụ l'ọ bụ eberugo;
bya egude ncha kwọo ẹka;
yọ ma mma;
31 bẹ ịi-patalẹkwa mu-a chee
l'iduma, echi bụruburu;
k'ọphu bụ l'uwe, mu yeru l'ẹhu;
bẹ mu a-dụ ashị.
32 Nchileke ta bụdunu madzụ
ẹge-a, mu bụ-a;
mẹ mu agbakwanua ya
okfu; mẹ mu l'iya
edogbabekwanu iya l'ụlo ikpe.
33 Ọphu ọ dụkwanu
onye ogbo, nọnu,
ge egude ayi ẹka;
gbokahu ayi;
34 mbụ onye a-nafụ Nchileke
ẹchachi ono, ọ nụberu mu l'ẹhu ono;
k'ọphu ọo-ha mu oye egvu.
35 Teke ono; mu ekfukwanua
ẹge ọnu ha mu;
mu ta atsụhe iya egvu.
Obenu l'ẹge ọ dụ nta-a;
bẹ ike ta adụhedu mu k'ekfukfu iya.”

10

1 “Ọnodu ndzụ atsụwa mu l'ẹhu.
Ọo ya bụ tẹ mu bya
ekfushikota ẹke, ọotsu mu l'ẹhu; mbụ
kfushikota ẹge o ghu mu.
2 Mu a-sụ Nchileke:
T'ẹ b'ọ nmashịnu mu ikpe!
T'ọ gụshinuaru mu iphe, mu meru ọbu!
3 ?Tọo iphe, dụ ngu mma;
nggụbe Nchileke bụ t'ị nụa mu aphụ;
mbụ t'i mebyia iphe,
i gude ẹka ngu mee;
idzu, ndu ẹjo iphe egbe
bụleru ngu-a ọnu-ọchi.
4 Ẹnya ngu;
?ọ bụ ẹnya madzụ tọo.
T'ọ bụ ẹge madzụ
ele ẹnya l'iphe b'i leje iya.
5 ?Bụ ẹge nka kẹ madzụ beru;
bẹ nke ngu beru.

?Tọ bụ ẹge ịikata-be nka;
bẹ madzụ akatabe,
6 mekwanuru iphe, bụlephu
ẹke ọonmaru mu;
bẹ ịinoduje avọ;
l'achọkashi ẹke mu mesweru.
7 Obenu l'ị makwaru-a
l'ikpe ta nmadu mu;
ọphu ọ dụdu onye a-dụ ike
nafụta mu l'ẹka ngu.
8 ?Tọ bụdunua nggụbedua
gude ẹka ngu moo mu;
bya emee mu.
?Ịi-bya aghakọbe nta-a;
woru mu mebyishia tọo?
9 Nyatakwa l'ị kpụru mu l'ọ bụ ụra.
?Ịi-bya nta-a bya avọkposhia
mu tẹ mu bụru ẹja ọdo tọo?
10 Ọ bụ nggu metaru ụmuda,
e gude yee ime mu;
nggu abya emekwaaphu
tẹ mu nọdu l'ẹpho nne mu kpụa.
11 Nggu abya eworu anụ-ẹhu
yee mu oye uwe;
bya egude ọkpu
yẹle ụmi-ọkpu dzekfua mu.
12 Ọ bụ nggu nụru mu ndzụ;
bya eyeru mu obu.
Yọ bụru ẹge i gude ehe mu
meru iphe ndzụ dzuru mu.
13 Obenu l'o nweru iphe i shi
domiaru mu edomi;
mbụ lẹ mu marua l'ọ bụ iphe,
ị rịkohawaru mu arịko:
14 lẹ mu -mee, iphe dụ ẹji;
bẹ ịi-tụbekpele iya phụ nvọ;
l'ẹ tịi leswetadu ẹke mu mesweru.
15 Ọ -bụru l'ikpe nmaru mu;
t'aphụ bụkwaru nke mu!
Ikpe -laaru mu; bẹ mu
ta apalighekwa ifu apali;
kẹ l'iphere bụwa nke mu;
iphe-ẹhuka, mu eje abyawa mu ori ishi.
16 Mu -je ome lẹ mu paliru ishi;
nggu achịlahaa nta mu
l'ọ bụ agụ.
Nggu egude ike ngu ono,
dụ biribiri ono fụaru mu.
17 Ịikpobataje ndu ọphungu,
a-nọdu agba mu ekebe.
Mu egbe aka ngu ru

oghu eghughu l'ẹnya l'eje ejeje.
Ndu sọja ngu akpọje
iche iche abya mu otso ọgu.
18 ?Bụnua ngụnu meru iphe,
ị haru t'a mụa mu?
Ọ dụ mu t'a sụ lẹ mu
nwụhuru nne mu l'ẹpho.
19 Ọ g'aka mu mma;
ndẹge ọ bụru lẹ mu ta nọbua lẹ phu;
m'ọ kwanu lẹ mu shi l'ẹpho
tụa uswe lashia l'ili.
20 ?Mu a-nọ-bekwadu ịno-be agha?
Kụfunu mu ẹka t'ẹhu kabẹ
tsọo mu nwẹnaa;
21 tẹmanu mu aladẹ ẹke ono,
bụ; a -lawa iya;
ta alatahẹdu ọdo ono;
mbụ l'alị ono, nọdu gẹbeyingu;
gbaa tsụkiribangu ono;
22 ẹke ẹnyashi iya bụ abalị-ìshì;
iphe, nọ iya nụ abụru ẹkpuru-ọchi;
mẹ nwonyonyo,
gbakọtaru tsụbalangu;
bya abụru ẹke dụ gharagharaghara.”

11

Ọnu, Zofa eye

1 Tọ dụ iya bụ; Zofa, bụ onye Nema abya eyee ọnu; sụ:
2 “?Aa-ha oye ọnu l'iphe
ọwaa, i kfushiru-wa tọo?
?Iikfushi iphe-a l'ọo
t'a haaru ngu enge tọo?
3 Bẹbebe ono, iikfu ono;
?oo-me tẹ madzụ dobe ọnu
ndoo tọo.
I -jagee ndiphe ewena ono,
ịija ono; ?t'ẹ b'ọ dụ onye
a-gbọru ngu chaa tọo?
4 Ị sụru Nchileke l'iphe,
i kwetaru te nwedu ntụpo;
bya asụkwaphu l'ị bụ
onye dụ-geru nụ l'ẹnya Nchileke.
5 Ọle; ọ dụkwanu mu t'a sụ lẹ
Nchileke e-ye ọnu l'onwiya;
mbụ kpuhaa ọnu gbakụshi ngu iya;
6 mbụ kpuhaa mmamiphe gheberu ngu ọnu;
kẹ l'ọkpuberu mmamiphe
enweje ifu labụ.
Iphe, ịi-maru; Jobu;
bụ lẹ Nchileke gbe
tụ-zetakwa nụ ẹka l'àhụhù,

ọohu ngu; ma l'ẹge iphe,
dụ ẹji, i meru ha.
7 ?Ịi-dụghe ike maru ẹge
Nchileke habe ogvu?
?Ịi-dụ ike vọo vọfuta ẹge
Ọkaribe-Kakọta-Ike beru?
8 Ọ kakwa akpamigwe l'eli;
?nanụ ẹge ii-me iya.
Ọ kakwa alị-maa ogvu;
?bụ ngụnu bẹ ịi-dụ ike maru.
9 Ọ kakwa mgboko-a ogologo;
kakwaphu eze ẹnyimu ụsa.
10 Nchileke -bya nta-a;
bya akpụta ngu tụ-chia;
kpụru ngu jeshia ụlo ikpe;
?bụ onye a-kpọ-shighe iya?
11 Nchileke makọtakwaru-a ndu ẹjire.
Teke ọ phụru iphe, dụ ẹji;
?tọo tụbejedu iya nvọ tọo?
12 Iphe, ọ bụ bụ l'ọ ka ntse ọzufuta
nkakfụ-ịgara-ọswa
t'ọ wata ome l'ọ bụ madzụ;
karia ome onye eswe
t'o nweru egomunggo.
13 Obenu l'i -wowaru obu ngu
tụ-pyo l'ẹke Nchileke nọ;
machịaru iya ẹka ngu ẹphe ẹbo;
14 bya esefukota ẹka l'iphe,
bụ iphe, dụ ẹji, iimeje;
tii kweje t'o nweru iphe,
dụ ẹji, a-nọ l'ufu ngu;
15 ono teke ịi-pali ifu apali;
iphere ta adụhe ngu.
Ọo ya bụ; nggu evudo kemukemu;
tịi tsụhe egvu.
16 Ono teke ịi-tụko
iphe-ẹhuka ngu l'ọ ha zahakọta.
Yọ dụ ngu l'ọ bụ ẹge ono,
utso abyatsuje; yọ laa ono.
17 Ndzụ ngu abya egbufu;
ka echi oke-eswe onwu enwunwu.
Ọchi abya asahụru ngu l'ọ bụ nchi-abọhu.
18 Ii-buru lẹ domangu rimangu;
kẹ l'o nweru iphe iile ẹnya iya.
Nggu anọdu tụfu ume l'ẹhu-gudangu.
19 Ịi-la l'ụlo; tọ dụ onye a-bya ngu oye egvu.
A dụ l'igwe byalahaa t'i yeru ẹphe ẹka.
20 Obenu lẹ ndu ẹjo iphe;
bẹ ụzo ẹphe e-mekochaa chihu;
ẹphe ta aphụ ụzo, ẹphe
e-shi nahụ.

Iphe, ẹphe a-nọdu ele
ẹnya iya nwẹnkinyi abụru anwụhu.”

12

Ọnu, Jobu eyeru Zofa

1 Tọ dụ iya bụ; Jobu abya eyeeru iya ọnu sụ:
2 “Ẹ t'a tụdu iya atụtu;
l'ọo unubẹdua bụ
o-kfua-ọ-gvụ.
Ị -nwụhu; mmamiphe etsoru ngu.
3 Ọlobu; mẹ mu nwekwarua
egomunggo l'ọ bụ unubẹdua.
?O nweru ẹge ọdo,
unu bya aka mu ọdo tọo?
?Bụ onye bụ onye
ẹ ta madu iphe ono,
iikfushi ono l'ọ ha?
4 Nta-a; bẹ mu bụwa iphe,
ndu ọ̀nyà mu gude agba mgba-ọnu;
mbụ mụbe onye shi
akpọ-kuje Nchileke;
yọ za mu.
Mu bụwa iphe-ọchi;
lẹ mụbe onye doberu ẹka ndoo;
ụta ta nọ mu l'ẹhu.
5 Ndu iphe dụru lẹ mma
ta amajẹdu iphe, bụ lẹ
madzụ nọ l'iphe-ẹhuka.
Ẹphe asụje l'ọo ndu
ẹturu lọru b'a mụru
iphe-ẹhuka yeru.
6 Obenu l'ufu ndu abalị-d'egvu
te nwedu onye akpa ẹphe ẹhu.
Ndu akpatsu Nchileke iwe
te gbe dụdu iphe,
eme ẹphe;
mbụ ndu ono, gude ọgvu
ẹphe l'ede ono.
7 Obenu; ọ -bụru l'unu achọ tẹ
iphe doo unu ẹnya;
unu je ajịta ụnwu-anụ-ẹgu;
m'ọ bụ ụnwenu.
8 Teke ẹ tọ dụdu;
unu kfuru eliphe
t'o zia unu iphe.
Ọ -dụdu; unu ahaa t'ẹma,
nọ lẹ mini zia unu iphe.
9 ?Bụ onye ole l'iphe ono,
mu gụshiru ono ta madu
l'ọo Ojejoje gude ẹka iya
mee iphe-a, meru nụ-a?

10 Ọ bụ Nchileke bẹ
ndzụ iphemiphe ọbule,
o keru ekeke nọ l'ẹka;
bụru iya gude ume,
onyemonye ọbule atụ.
11 ?Tọ bụdu ẹge ono,
nchị egeje iphe, ọ nụru egege ono;
bụ ẹge ire edejeodu ọnu l'iphe, oo-ri.
12 ?Tọ bụdunua l'ẹka ndu bụ ọgurenya;
bẹ eeshije mụta iphe;
bụru onye karu nka
bẹ iphe edoje ẹnya.
13 Ọ bụ Nchileke nwe
mmamiphe; mẹ ike.
Ìdzù yẹle iphe odo ẹnya
abụkwaruphu nk'iya.
14 Iphe, bụ iphe,
o nwutsuru enwutsu
ta dụkwa onye a-dụ ike
kpụ-kwaa ya;
ọphu ọ dụkwa onye
a-dụ ike tụ́hàà onye ọ tụru mkpọro.
15 Ọ bụ Nchileke bụ:
o -gbochia tẹ mini ba achị;
ẹjo mkpọ-anwụ abya.
Teke ọ tụharu ugbo;
yọ bụru utso.
16 Ọ bụ Nchileke bẹ ike;
mẹ mmamiphe nọ l'ẹka;
bụkwaru iya phụ b'ọ nọ
l'ẹka; mbụ onye ụgho;
mẹ onye ọoghoru iya.
17 Ndu akpọ-ziru ndu ọdo ụzo; bẹ ọotuje too;*
mee ndu ikpe t'ẹphe bụru ndu eswe.
18 Oomeje ndu eze t'ẹphe shi
l'ọkwa-eze ẹphe; bya abụru ohu.
19 Ndu, achijeru Nchileke ẹja;
bẹ ọochifuje ọkpa l'alị; wofu ẹphe.
Ndu, bụ ndu vudowa nụ;
bẹ onwutsuje.
20 Ndu e gude ire ẹphe ẹka;
bẹ oomeje t'ẹphe ba mahẹ iphe, ẹphe e-kfu.
Ndu, bụ ọgurenya;
bẹ ọonafuje egomunggo
t'iphe be edohe ẹphe ẹnya.
21 Ndu, bụ ndu, a maru
ẹpha ẹphe; bẹ ọonmaje phulaphula.
Ndu, bụ ndu ike nọ l'ẹka;
bẹ oomeje; ike agvụ ẹphe.

---

* **12:17 12:17** Iphe ẹka-a kwata ekfu bụ lẹ Nchileke agbabẹje ẹphe ọtu; ẹphe awata okpe ẹjo ikpe.

22 Ookoshije iphe,
dụ ogvu ogvu, nọ l'ọchi;
l'emeje iphe, gbaru tsụbalangu;
t'ọ bụru iphoro.
23 Ọ bụ iya emeje tẹ mba bụru eze mba;
bụru iya echikaje iya.
Ọ bụ iya emeje tẹ mba zụa azụzu;
bụru iya achịkashije iya.
24 Ọonafuje ndu ishi
kẹ mgboko-a egomunggo;
nwuru ẹphe ye
t'ẹphe wata ọgha-phe ebedere-badara.
25 Oomeje t'ẹphe etsutso etsutso;
l'akpọ galagala l'ọ bụ onye mẹe guderu.”

13

1 “Mbẹdua gudeekwa ẹnya mu
phụkota iphe ono l'ọ ha;
bya egudewa nchị mu nụa ya;
yo doo mu ẹnya.
2 Iphe, unu maru;
bẹ mbẹdua makwaru-a.
Ẹ to nwekwa ẹke
ẹnya mu laru l'ẹke unu nọ.
3 Obenu l'ọ dụ mu t'a sụ lẹ mu
e-kfuru nụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike.
Tẹ mu lẹ Nchileke l'onwiya tụa ya.
4 Obenu l'unubẹdua gude
ntuphu-ire egbugbo mu.
Unu bụkota mkpọkoro
ndu njibya l'unu ha!
5 Ọ dụ mu t'a sụ l'unu a-tụko
l'unu ha dobe ọnu ndo;
kẹ l'ọ bụ ono g'e-koshi
l'unu bụ ndu, maru iphe.
6 Unu ngabẹwaru nchị
tẹ mu yee ọnu!
Unu ngabẹ nchị;
nụa iphe, mu ekfu!
7 ?Bụ ngụnu meru iphe unu adzụ ẹjo-ire;
sụ l'ọo Nchileke bẹ unu ekfuchitaru.
?Bụ Nchileke;
bẹ unu e-gude ẹregede l'ekfuchitaru tọo.
8 ?Unu eme t'unu gbataru Nchileke tọo.
?Bụ unu a-gbaru iya ọdzori tọo.
9 Nchileke -je unu enyochaa;
?unu adụa ike mee ya eswe
ẹge madzụ emeje ibe iya.
10 Ẹ to nwekwa ẹge ee-me tẹ
Nchileke ba abaru unu mba;

mẹ unu wata ọkpa oke lẹ mpya.
11 Ọdu-biribiri iya;
?te egudedu unu tọo.
?Egvu iya ta akaduru unu oru l'ẹhu.
12 Iphe ono, unu ekfushi ono
tụko bụru ẹtu, laru lẹ ntụ.
Iphe, unu edo t'unu gude
dofu onwunu abụru iphe laru l'ẹpoto.
13 Unu daa ashị; tẹ mu kfua;
ọphu, e-me nụ; t'o mee!
14 ?Bụ ngụnu meru iphe mu
e-gude ndzụ mu tụa ntụ?
15 Ẹ tọ nwekwa m'o -ruhuru;
oogbu mu egbugbu;
bẹ mu a-chịlekwarua ẹnya dobe l'ẹke ọono.
Mu e-vudokwa iya phụ l'ifu kpefu.
16 Ọ bụ iphe ono e-mekochaa dzọo mu;
kẹ l'ẹ tọ dụdu onye,
ẹ-ta atsụdu Nchileke egvu,
a-dụ ike kpọfu iya l'ifu.
17 Unu kpaa iphe lẹ nchị;
nụa iphe-a, mu ekfu-a!
Tẹ iphe-a, mu ekfu-a
bamikwaa unu abami lẹ nchị!
18 Lẹ nta-a, mu chịkobewaru
iphe, mu e-kfu-a; bẹ mu
marua l'ikpe a-laru mu.
19 ?O nweru onye a-bya a-sụ
l'ọo iphe, mu meru ndọ-ọ?
Ọ -dụ ẹge ono; mu adaa ashị; nwụhu.
20 Nggụbe Nchileke;
iphe mu arọ ngu t'i meeru
mu dụ ụzo iphe labụ;
k'ọphu mu a-haa
odomi onwomu edomi l'ẹke ịino!
21 Sefu mu ẹka l'ẹhu;
nggu ahaa mu oyephe egvu
ono, iiye mu ono.
22 Ọ bụ teke ono bụ;
i -kua mu; mu aza ngu.
Teke ẹ-tọ dụdu;
nggu ahaa tẹ mbẹdua
-kfujee ekfukfu;
nggu eyejeeru mu iya ọnu.
23 Ẹjo iphe mu ono;
?bụ ole b'ọ dụ.
?Bụ ugbo ole bẹ mu
mekpooru ẹjo iphe ono.
Koshinu mu ẹke mu chọru okfu;
mẹ ẹke mu mesweru.
24 ?Nanụ ẹge ọ dụ; bẹ iidomi

onwongu edomi l'ẹke mu nọ;
l'ele mu l'ẹ̀ mu bụ ọhogu ngu.
25 ?Bụ mkpẹkwo,
phẹrephere alọnga alọnga;
bẹ ịinu aphụ.
?Bụ ẹswa ọkponku-a;
bẹ ịichi ọso tọo.
26 Kẹ l'iphe, i deshiru lẹ mu
meru bụkota iphe,
eru mu l'anụ;
shi ẹge ono vuta ẹjo iphe,
mu meshiru teke mu bụ
nwokoro byabẹ mu l'ishi.
27 Ị chịwaru mu ọkpa ye lẹ mkpọro;
l'enyo t'ị maru ẹge mu haru ọkpa ha iya;
bya emee mu
iphe-ọhubama l'ichirukfu;
k'ọphu ịi-majẹru ẹke mu dzọru ọkpa.
28 Ọo ya kparu iphe madzụ
eyokashihuje l'ọ bụ iphe rehuru erehu;
mbụ rubashihu l'ọ bụ uwe, nra riru.”

14

1 “Iphe, bụ madzụ,
nwanyi mụru;
bẹ ndzụ iya dụ-a tsọ-kengu.
Ọ bụluphu iphe-ẹhuka bụ
iphe, jiru iya nụ.
2 Ọojashije ẹgwegwa l'ọ bụ igu oshi;
nwụkwaaphu kpaa teke ono teke ono.
Yọ bụru ẹge nwonyonyo
ẹ ta akpọjedu ụkfu bụ ẹge
ẹ tọ dụdu ẹge ọono-beje.
3 ?Bụ egbe onye ono;
bẹ ii-woru ẹnya rụbe.
?Bụ egbe onye ono;
bẹ ịi-kpụta bya iya okpe ikpe l'ifu ngu.
4 ?Bụ onye a-dụ-ghe ike shi
l'iphe ẹ ta dụebedu mma
wofuta iphe, dụebe mma.
Ẹ to nwekwa.
5 Keshinu ọphu a gụwaru ẹge
madzụ a-nọ-bebe ọgu doberu iya;
tụ-buwaru iya ọnwa ole,
ọo-nọ lẹ mgboko-a;
bya ekoshiwa iya ẹge ẹ tọo nọghatadu;
6 wofunu ẹnya l'ẹke madzụ nọ;
haa ya t'ọ tụsaru ẹhu;
jeye teke oo-jeghee oke-ozi iya
l'ọ bụ onye e buru ozi.
7 Oshi, gvuru l'alị nwekwaru

iphe, oole ẹnya iya;
mbụ l'e -gbutsua ya;
yo futa ọdo l'ukfu iya.
Ono, o futaru ono anyaa.
8 Ọ bụ oswi-okfu l'ọ́gbaragba iya a-kashịhu;
ukfu iya anọdu l'alị nwụhu;
9 obenu l'ọ -nụlephu nshishi mini;
yọ dzụta ọdo;
bya erua iru ọphungu l'ọ bụ
iphe, a kụru akụku.
10 Obenu lẹ madzụ -nwụhuwa; e lia ya.
Ọ -tụ-buwa ume;
bẹ nk'iya gvụwaru.
11 Ọ bụ ẹge mini atahụje l'ẹnyimu;
alị akpọshihu nkụ;
12 bụ ẹge madzụ azẹje;
too gbeshihe ọdo.
Ẹ too tehuhedu ọdo;
ọphu o nwedu ẹge e meru iya;
o gbe etetakwadu.
13 Ọ dụ mu t'a sụ l'ii-wotale
mu phụ je edomia l'ime ili;
kpuchia mu iphe l'ẹke ono
jeye teke ẹhu-eghughu ngu a-dazita.
Ọ dụ mu t'a sụ l'i tuburu
l'ọo ẹge aa-nọ-bebe ndọ;
tẹmanu nggu anyata mu.
14 Madzụ -nwụhutsua;
?ọo-nọdu ndzụ ọdo tọo.
L'iphe, bụ oge
iphe-ẹhuka-a, mu nọ-a;
bẹ mu e-eche jeye teke
aa-tọfuta mu.
15 Teke ono bụ: i -kua mu oku;
mu aza ngu.
Teke ono bẹ mubẹ
onye ono, i gude ẹka ngu
kee ono a-dụlahaa ngu mma l'ẹnya.
16 Teke ono; bẹ ịi-wata ọgu ije mu ọgu;
nggu elebuhu ẹnya l'iphe, dụ ẹji, mu meru;
17 nggu eworu iya kechia ekechi;
ruru iphe kpube iya.
18 Obenu l'ọ bụ ẹge
ugvu anọduje eribashihu; l'avọkposhihu;
mbụ ẹge eenwufuje mkpuma
l'ẹke ọokporu;
19 mbụ ẹge ono, mini
ekwobashije mkpuma;
mbụ ẹge ono, ukporo-mini evuje ẹja ono
bụ ẹge iimebyishije iphe,
madzụ ele ẹnya iya.

20 Ịikapyabeje madzụ ẹkuku;
kẹ onye ọphu agvụ.
Iimeje tẹ ifu iya gbanwee; yọ bụru iya alala.
21 Ọ -bụru l'aakwabẹ
ụnwu iya ugvu;
b'ẹ t'ọ mahẹdu.
Ọ -bụru l'akpụ ẹphe ifu l'alị;
b'ẹ t'ọ phụhedu iya.
22 Iphe, eru iya l'ẹhu bụ iphe,
ahụ iya ọku l'ẹhu nk'iya.
Yọ bụru aphụ k'onwiya;
bẹ ọogu nkịnyi iya.”

15

Ọnu k'ẹbo, Elifazu eye

1 Tọ dụ iya bụ; Elifazu, bụ onye Témanu abya eyee ọnu; sụ:
2 “Onye maru iphe;
?ookfuje okfu, ẹ te nwedu ishi;
m'ọ bụ gude okfu,
ẹ-ta gadu mkpa eme t'ọ dzọo onwiya?
3 ?Bụ mkpọkoro-okfu;
bẹ onye maru iphe
egudeje eye ọnu l'okfu tọo;
?mbụ l'ekfu okfu,
ẹ ta dụdu m'ọo nanụ,
baru uru?
4 Obenu l'i woleruphu k'ọtsu
Nchileke egvu fua l'alị;
l'akpọshikwaphu t'e bẹ
eekfujehe anụ Nchileke.
5 Ọ bụ ẹjo ụdudu ngu ezi ngu iphe, ii-kfu;
yọ bụru ẹregede b'i gude ekfu iya.
6 Ọ kwa ọnu ngu anma ngu ikpe;
ẹ tọ kwa nke mu;
bụru ọnu ngu agba ngu ekebe.
7 ?Bụ nggu bụ onye ọdungu,
e vuru ụzo mụa.
?Ọ dụ ngu l'i vu ugvu ugvu
ụzo nọdu lẹ mgboko.
8 ?Ị nụjewaru idzu,
Nchileke chịru tọo?
?T'ịiri l'ọo nggu nwẹnkinyi; bẹ maru iphe?
9 ?Bụ ngụnu b'ị maru, ayịbedua ta madu?
?Bụ ngụnu bụ iphe,
edoje ngu ẹnya, ẹ te edojedu ayịbedua?
10 Ndu bụ ọgurenya;
mẹ ndu ishi-ẹwo bẹ ayi
l'ẹphe nọkwa l'ẹke-a;
mbụ ndu, bụ nna ngu phẹ ọgurenya.
11 Ike ono, Nchileke adụ ngu ono;
?ọ ha ngu nwanshị l'ẹnya tọo;

mbụ okfu ono, e ruberu
ẹhu erube l'ekfuru ngu ono.
12 ?Nanụ ẹge ọ dụ;
bẹ ọkpoma ada ngu kitikiti.
?Nanụ ẹge ọ dụ;
bẹ ịivo ẹnya ẹge ono;
13 kẹ t'i woru ẹhu-eghughu ngu
atụ-koshi Nchileke;
egbe okfu ọwaa eshi ngu l'ọnu awụshi.
14 ?Bụ ngụnu bẹ madzụ bụ
kẹ t'ọ dụebe mma?
Madzụ ono, nwanyi mụru ono;
?ngụnu b'ọ bụ kẹ t'ọ bụru
onye doberu ẹka ndoo?
15 Ọ -bụru lẹ Nchileke
te gudedu ire ụnwu ojozi nk'iya ẹka;
imigwe l'onwiya ta dụebe iya mma l'ẹnya;
16 ?bụchia madzụ, anọduje eme
alị-pata-chigbua;
l'angụ iphe, dụ ẹji ọngu mini
e-gbe dụ iya mma l'ẹnya.
17 Ngabẹ nchị; tẹ mu mee
t'iphe doo ngu ẹnya;
tẹ mu kọoru ngu iphe,
mu gudewaa ẹnya mu phụa;
18 mbụ iphe, ndu maru iphe kfuru;
tọgbo iya ẹba;
ọphu ọ dụdu iphe,
ndiche ẹphe kfuru,
nweru ọphu ẹphe domiru edomi.
19 Ọ bụ ndiche ẹphe ono
gẹdegede b'a nụru alị-a;
ọphu ọ dụdu ndu
mbyamubya, swejeru l'ẹke ẹphe nọ.
20 Ẹjo madzụ anọduje atsụ ude
jeye teke ọo-nọ-bebe;
mbụ taa chịchichi gbururu jeye.
21 Iphe, ejiji iya nchị bụ iphe, eye egvu.
Teke ọ dụ l'iphe dụwaru iya lẹ mma;
ono teke ndu abalị-d'egvu
abyajẹ bya afụaru iya.
22 Ẹ too kwejekwa lẹ ya e-shi
l'ẹkpuru-ọchi wafụ.
Ọ bụ l'ogu-mbeke
bẹ oo-mekocha laa.
23 Ọonoduje aghaphe;
maru lẹ ya bụ nri udele.
Ọ manarua lẹ mbọku,
nchi e-jikfu iya bẹ tụwaru iya l'ụkfu.
24 Iphe-ẹhuka; mẹ aphụ bụ
iphe anọduje eye iya egvu.

Ọ kapyabẹ iya ẹka l'ọ bụ
onye eze, rụkotawaru ẹhu k'ọgu.
25 Iphe, kparu iya nụ
abụru l'ootsuru Nchileke ẹka l'iri ise.
Ẹge ono b'ọ nyaru
Ọkaribe-Kakọta-Ike ndụ.
26 Oogudeje igbidigbi iphe,
shihuru ike,
eegudeje ezeru ọgu;
bya t'ẹphe kwagba iya.
27 A makwaru-a l'ọ daru ọkporokpo
jeye l'ifu; bya eyee anụ l'ukfu;
28 obenu l'ẹke, o mekochaaru buru
bụ lẹ mkpụkpu, ẹgbara kfụru;
l'okorobo ụlo, ẹ ta dụdu
onye bu iya nụ; l'ụlo, bụwa mkpọkpo-ọzulo.
29 Ẹ to nwedu iphe,
oo-nwekwadu.
Iphe o nweru enweru
a-bụru iya ẹka-ọla-azụ;
ọphu iphe, o setaru eseta
'ejegbahẹduru alị ono.
30 Ẹ tọo wafụdu l'ẹkpuru-ọchi ono.
Ọ bụ ire-ọku a-nganwụshi iru iya.
Yọ bụru Nchileke
a-phụ iya ọnu phụkashia ya.
31 T'ẹ b'o zihe onwiya okfu
je akpọru obu ye
l'iphe ẹ-ta gadu mkpa;
kẹ l'ẹ tọ dụdu iphe, oo-rita iya.
32 Ụgwo iphe o meru bẹ
aa-kfụ-dzu iya akfụ-dzu;
tẹmanu oge nk'iya erua;
ọphu ẹkali iya 'enwedu l'o rua iru.
33 Ọo-dụ l'ọ bụ vayịnu,
e chikoshiru akpụru iya
l'okurutu; mbụ l'ọ bụ
oshi olivu, tsụtsuaru igu;
yọ nahụ iya rishihu.
34 Iphe, bụ ndu ẹ-ta atsụdu
Nchileke egvu
a-gba ẹka nwa.
Yọ bụru ọku e-tsufu
ụlo ndu yeru obu l'ọna
ẹka-azụ.
35 Egbe ndu ono achịje idzu;
mee iphe, dụ ẹji.
Ó bụ ẹregede bụ iphe
ejije ẹphe ọkpoma ejiji.”

16

Ọnu, Jobu eyeru Elifazu

1 Tọ dụ iya bụ; Jobu abya eyee ọnu; sụ:
2 “Mu anụjehaakwa egbe
okfu-a, unu ekfu-a.
Ọ kwa ọchi;
bẹ unu byaru mu achịchi.
3 ?Bụ teke ole
bẹ unu a-ha okfu ẹge-a?
?Bụ ngụnu kparu iphe
unu ekfu ẹge-a?
4 Ndẹge ọ bụ mbẹdua bụ unu;
m'ọ kwaa ẹge-a, unu ekfu-a;
bẹ mu ga anọdu ekfu.
Mu ga anọdukwa-a
agbaru unu okfu ọgba egbe;
l'azụru unu ukwe.
5 Ọle mu g'akabẹjekwaa
gude ọnu mu adụ unu ike;
ọshi, mu g'anọdu ayọru
unu g'emekwa-a t'ẹhu gụa unu phengu.
6 Obenu; mu -kfua okfu; iphe,
eme mu nụ emele mu-a.
Mu -dobe ọnu ndoo;
too gbe aka mma.
7 Nggụbe Nchileke;
i mewaru mu; ike agvụ mu.
Ị kpụwaru mu ishi;
gbabẹ mu ẹka ọtu l'ufu mu.
8 I mewaru mu; mu agbajọshihu.
Ono abụru iphe ekebe
lẹ mu meruphu ẹjo iphe.
Agvụgvu-a, mu gvụru-a
agbakwaphu ekebe ekpu mu.
9 Nchileke gudewa
ẹhu-eghughu lakashịa mu alakashị.
Mu dụwa iya ashị;
yọo taru mu ikirize.
Onye ọhogu mu eme iya
t'ọ vọ mu ẹnya avọvo.
10 Ndiphe aphụje mu;
mu etee ẹphe ụkfu;
ẹphe echi mu ẹka
l'ishi-nchị; l'eme mu
iphe-iphere.
Ẹphe kpakọru mu akpọko;
l'etso mu okfu.
11 Nchileke nwuwaru mu nụ ndu ẹjo madzụ.
O wowaru mu ye ndu ẹjo
iya ono l'ẹka.
12 Mu shikwa-a buru l'ẹhu-agu.

Yọ bya apyịta mu l'ẹkpiri;
gwee mu egwegwe.
Oodo mu edodo tẹ ya meka mu iphe.
13 Ndu agbaru iya akfụ
nọ-pheru mu mgburumgburu;
l'agbafushi mu meji;
chịshia mu ọtso-ile wụshi l'alị.
Imiko mu ta dụ iya.
14 Ooyele mu phu ọru
n-yepyabe.
Ọonoduje ezipyabe mu
l'ọ bụ onye sọja.
15 Mu dzụwaru uwe-aphụ
kpube onwomu;
woru ifu kpube l'ẹja.
16 Mu rawaru ẹkwa;
ẹnya achaa mu too;
ẹnya gbakọtawaru mu ọchi.
17 Obenu l'ẹka mu ta dụbua l'iphe-kpaa.
Ekfukfu, mu ekfuje anụ
Nchileke buhuru ẹsa.
18 Nggụbe alị;
be ekpuchikwa mee mu iphe!
Tẹ mkpu, mu echi
ba abụkwa k'iphoro!
19 Mbụ lẹ nta-a;
bẹ onye ekebe mu nọkwa l'imigwe.
Onye ọphu ekfu
eyeru mu nụ anọdu oreke-imeli.
20 Ndu ọ̀nyà mu phẹ
egbe achị mu ọchi.
Ọle onye mu ara ẹkwa
araku bụ Nchileke.
21 ?To nwedu onye a-rọru mu Nchileke;
ẹge ono, madzụ arọje l'ẹhu
madzụ ibe iya ono.
22 Ọ bụa nwafa olemole nta-a;
mu ejeshia ẹke, bụ:
mu -jewa iya; mu ta alatahẹdu ọdo.”

17

1 “Ume ta nọhekwa mu.
Nke mu gụakwaru.
Mu nọokwa l'eche mbọku, ee-ye mu l'ili.
2 Ọ bụlephu ndu azụru mu
ukwe bụ ndu nọ-pheru mu mgburumgburu.
Ẹke ẹnya mu anọje bụlephu
l'ẹjo oshi ono, ẹphe nọru mu ono.
3 Nchileke; byiko;
yenu onwongu l'itumo
l'okfu ẹka mu ẹge ono, ịicho ono;

kẹ l'ẹ tọ dụdu onye ọdo,
a-naghe mu mkpalẹka ọdo;
gbahaa nggụbedua.
4 I mechishiwaru ẹphe
ẹkpa egomunggo;
tọ dụhe iphe, edojekwadu ẹphe ẹnya.
Be ekwekwa t'ẹphe mekputa mu.
5 Onye jịkaru ndu ọ̀nyà iya
l'okfu iphe oo-rita iya;
bẹ ụnwu iya e-mekochaa tsụa ìshì.
6 Nchileke mewaru mu;
mu abụru iphe, ndiphe
gude aghọ ụgho okfu;
iphe bụ onye phụru mu nụ;
yọ gbụa mu ọnu-mini l'ifu.
7 Mu gụwaru aphụ l'elewa-a gẹgege;
mbụ l'ọ bụwa-a nwonyonyo mu;
bụ iphe phọduru nụ.
8 Ndu, obu gụru iphoro
b'o teru ụkfu.
Ndu iswi dụ mma aswọlihu;
tso ndu ẹ-te emedu ele Nchileke.
9 Ọle ẹge ọ dụ ẹge ọ dụ;
bẹ ndu doberu ẹka ndoo
a-bụkpelekwaphu ndu ẹphe bụ.
Ndu doberu ẹka ndoo
a-nọdu aka ike akaka eje.
10 Obenu; unu l'unu ha; u
nu byanụ ọdo.
Ẹ to nwekwa l'unu ha
m'ọ bụ onye lanụ, nweru egomunggo.
11 Nke mu gvụakwaru.
Iphemiphe ọbule, mu shi rịa
k'ememe te nwehekwa.
Ẹge ono kwaphu;
bẹ iphe, bụ iphe shi gụa mu
k'ememe bụwa kẹ mmanu.
12 Ndu-a wowaru ẹnyashi kua eswe;
woru ‘ọchi’ kua ‘iphoro.’
13 Ọ -bụru lẹ mkpakọ ufu mu bụ alị-maa;
ọ -bụru l'ẹke mu a-tọgbo
iphe-azẹe mu bụ l'ẹke gbaru tsụbalangu;
14 ọ -bụru lẹ mu sụru ili l'ọo ya bụ nna mu;
bya ekua ẹhonwu nne mu;
ọ dụdu bụru nwunne mu nwanyi:
15 ?bụhunu awe ọdo;
bẹ mu elekwadu ẹnya iya.
?Bụ onye a-sụbaa mu l'ọo
iphe, mu a-nọdu ele ẹnya iya ndọ-ọ.
16 ?Oo-tsoru mu
nwuda l'alị-maa tọo.

Mu l'iya; ?ayi a-chịko bụru ẹja tọo.”

18

Ọnu k'ẹbo, Bilidadu eye

1 Tọ dụ iya bụ; Bilidadu kẹ Shuha abya ekfuru yeru Jobu; sụ iya:
2 “?Bụ teke ole; bẹ ii-kfu ẹge-a kfubebe.
T'egomunggo rua ngu alị;
t'ayi e-ye ọnu l'iphe-a.
3 ?Nanụ ẹge ọ dụ;
bẹ iile ayi l'ayi bụ eswi.
?Nanụ ẹge ọ dụ;
bẹ iile ayi l'ayi bụ ndu eswe.
4 Nggụbe onye iphe ghutaru eghughu;
nggu eworu onwongu labushia alabushi;
?bụ t'a haaru ngu mgboko
nwẹnkinyi ngu tọo.
Tọo ?t'e je afọshia mkpuma l'ẹke ọonotsua tọo.
5 Urọku ndu eme ẹjo iphe;
bẹ aa-phụ-nyi;
6 Ụlo iya a-bụru ọchi;
urọku iya, nọnyabe iya nụ anyịhu ọku.
7 Ọkpa ono, o shi adzọje
girimu-girimu ono;
bẹ ee-me;
yọ dụ iya tsụgo-tsụgo.
Yọ bụru idzu, ọ chịru
e-nwutsu iya.
8 O jeru je eye ọkpa l'ụgbu,
e domiru l'ụzo; yọ nma iya.
9 Ọnya nmaru iya l'ichirukfu;
izekwe atụ-pyabe iya.
10 E libewaru iya ọnya l'alị;
kpọberu iya ọnya l'ụzo,
o shije.
11 Ọonoduje atsụ egvu l'iphe,
bụ ẹke, o shi.
12 Ẹgu mewaru iya; ike ta dụhe iya.
Ụmuruku nọwa kwabẹru iya teke ọo-da.
13 Iphe-ememe swawaru iya akpọ l'ẹhu;
anwụhu a-vụ iya avụvu.
14 Aa-kpụta iya kpụfu l'ụlo iya
ẹke ọkpa ruru iya alị;
kpụru iya je edobe l'ẹke,
ọo-nọdu nwụa ẹjo ọnwu.
15 Iphe, bụ iphe, nọ l'ụlo iya;
bẹ ẹka kụfuru iya;
e woru ọku nshị-egbe
kpukposhi l'ụlo iya.
16 Ọo-nwụ kpaa jeye l'ọ́gbaragba iya;
kpọo nkụ jeye l'ẹkali iya.

17 Aa-zaha iya lẹ mgboko;
ẹpha iya ephuhu l'alị iya.
18 Aa-chịfu iya l'ẹke iphoro nọ;
chịru ye l'ẹkpuru-ọchi;
yọ chịhu lẹ mgboko.
19 Ẹ to dobedu akọ;
to nwe nwa, ọ mụtaru.
Ẹgbara a-kfụ l'ufu iya.
20 Ọnodu iya teru ndu
ẹnyanwu-arịba ụkfu;
nyịa ndu shi l'ụzo
ẹnyanwu-ahata ishi ẹdzu.
21 Iyee! Ọ bụ ẹge ono;
bẹ ọoduje l'ufu ẹjo madzụ;
bụkwaruphu ẹge ono;
bẹ ọoduje l'ufu onye ẹ-ta madu Nchileke.”

19

Ọnu, Jobu eyeru Bilidadu

1 Tọ dụ iya bụ; Jobu abya asụ:
2 “?Nanụ teke unu a-ha mu ọkpa ẹhu?
?Bụ teke ole;
bẹ unu e-gwebuhu mu
ujimu ọwaa, unu gude
ọnu l'egwe mu-a?
3 Ugbo olemole;
bẹ unu kọwaru mu ọnu;
ọphu iphere adụdu unu
l'ẹke unu abya mu l'ifu k'ẹhuka k'ẹhuka.
4 Ọ -bụru oswi-okfu lẹ mu shisweru ụzo;
emeswe ọbu bụnu mu b'ọ dụru.
5 Ọ -bụru l'unu arị l'unu ka mu;
bya egude iphe-ẹhuka,
byaru mu nụ etso mu okfu;
6 unu makwaru l'ọ kwa
Nchileke meru mu ẹji,
yẹbedua gbaru mu ọnya; mu eje adaa ya.
7 Mu echi mkpu l'ọ bụakwa
emegbu b'e emegbu mu;
to nwe onye eyeru mu ọnu.
Mu echi mkpu t'a gbaaru mu mkpu;
tọ dụ onye a-haru mu enge.
8 Nchileke nọ-chiwaru mu ụzo
tẹ mu be esweta;
gude ẹkpuru-ọchi gbachia mu ụzo.
9 Ọ nafụru mu ugvu,
e shi akwabẹje mu;
bya ekputa mu okpu-eze, mu shi kpuru.
10 Ẹ to nwedu ụzo, ẹ-to shidu
l'alawashi mu alawashị jeye teke mu a-gvụ.
Iphe, mu ele ẹnya iya;

bẹ oofefuje l'ọ bụ ọgvu oshi.
11 Ẹhu nwuhuwaru
Nchileke ọku l'ẹke mu nọ.
Ọ gụwaru mu yeru ndu ọhogu iya.
12 Ndu sọja iya awụ
kpọtikpoti abyakfuta mu.
Ẹphe kewaru onwẹphe;
gbaa ufu mu mgburumgburu.
13 O bufuwaru mu l'ẹke,
unwunne mu ndu ọphu nọ;
bya emee tẹ ndu mu l'ẹphe
shi dụ lẹ mma bukahu.
14 Ndu abụbu mu
zefukotawaru mu l'ẹhu.
Ndu ọ̀nyà mu phẹ
azahakọtawa mu nụ.
15 Ndu, shi abyajẹru mu ẹbyee zahashịwaru mu.
Ụnwanyi, shi ejeru mu ozi
elewa mu nụ lẹ̀ mu -laru alala.
Mu dụwa ẹphe lẹ mu -bụ onye mba ọdo.
16 Mu -kua onye ejeru mu ozi oku; tọo zadụ mu;
l'ẹke mu gudekwa ọnu mu l'arọ iya arọro.
17 Udzu ọnu mu gbe eshi nyee mu nshi.
Unwunne mu phẹ;
bẹ mu gbe dụkotawa nụ oyi l'ẹphe ha.
18 Jeye l'ụnwegirima nshịi
anọduje akpọ mu ẹbo-ẹbo l'afụ.
Ẹphe -phụa mu;
ẹphe achị mu ọchi.
19 Ndu mu l'ẹphe shi bụru
'a -phụ mini; 'e me ẹkfu;
bẹ mu dụkotawanu ashị.
Ndu mu yeru obu
nọwanu t'ọ tsụru mu.
20 Nta-a bẹ mu bụwa-a akpọ l'ọkpu.
Ọ bụwa-a ẹ́nyìrù kpụu
bụ eze, phọduru mu l'ọnu.
21 Unubẹ ndu ọ̀nyà mu;
tẹ imiko mu dụru unu;
tẹ imiko mu dụru unu;
kẹ l'ọ kwa Nchileke daru mu ẹka l'ẹhu.
22 ?Nanụhunu ẹge ọ dụ;
bẹ unu gbe achịkwa mu phụ
ẹge Nchileke achị mu.
?Ẹhu ọphu unu akpa mu te edzudua unu tọo.
23 Ọ dụ mu t'a sụ l'iphe-a, mu
ekfu-a bẹ eede edede;
mbụ t'a sụ l'e deru iya edede l'ẹkwo dobe.
24 Ọ dụ mu t'a sụ l'e gude
ígwè dee ya l'eli mkpuma;
mbụ kaa ya akaka l'eze

mkpuma t'ọ nọdu jeye lẹ gbururu.
25 Ọle mu marua lẹ
Onye Ndzọfuta mu nọ-ọ;
l'e -rua l'ikperazụ;
bẹ oo-vudo-o lẹ mgboko-a; gbaaru mu ọdzori.
26 Kẹle teke e mebyishitsuaru akpọ-ẹhu mu-a;
bẹ mu e-gudele-e ẹhu mu phụ Nchileke.
27 Ọ bụ mbẹdua gẹdegede
e-gude ẹnya mu phụ iya;
ẹ tọ bụdu onye ọdo.
Ọogushi mu ẹge ike tẹ teke ono bya.
28 Unu a-gberu; jị:
‘?Nanụ ẹge unu shi achị mu;
l'ẹke ọ kwa mbẹdua;
bẹ iphe eme mu nụ shi l'ẹka.’
29 Unu tsụnuaphu ogu-mbeke ono egvu;
unubẹdua l'onwunu;
l'ọ kwa iya; bẹ Nchileke
egudeje ekoshi
ẹhu-eghughu iya;
k'ọphu unu a-ma l'i kpe nọ-ọ.”

20

Ọnu, Zofa eye

1 Tọ dụ iya bụ; Zofa, bụ onye Nema abya eyee ọnu; sụ:
2 “Iphe ono, iikfu ono
agbakwa mu ẹhu gharaghara;
mu ta adụ ike nọdu
tẹ mu be eyeru ngu ọnu.
3 Iphe ono, iikfu ono;
bẹ iphere iya gbe dụ mu.
Yọ bụru ẹge mu mataberu;
bẹ mu eme tẹ mu yee ọnu.
4 T'ị madụ lẹ tsube l'oge ndiche;
mbụ keshinu e meru madzụ
dobe lẹ mgboko-a;
5 bẹ ẹhu-ọtso-ẹna kẹ onye,
bụ ẹjo madzụ emejelephu tsọ-kengu;
mbụ l'onye ẹ -ta madụ
Nchileke te etejedu ẹswa
nọo ọphu, barụ ishi.
6 Onye ọbu tsee k'ọphu ootsu l'igwe;
ishi iya l'akpa l'urukpu;
7 bụ ẹge nshị, ọ nyịru
ereshịhuje; bụ ẹge yẹbedua
e-rekashihu; phuhu.
Ndu shi aphụje iya nụ
awata ọji ẹge o jeru iya.
8 Ọ bụ ẹge nrọ ephukahuje
bụ ẹge oo-phukahu;

ta aphụhe iya ọdo;
yo mee phuchangu l'ọ bụ
àphù, a phụru l'ẹnyashi.
9 Ndu, shi aphụje iya nụ;
aphụ-buhu iya;
ndibe iya taa aphụhe iya.
10 Yọ bụru ụnwu iya
e-mekochaa kfụa ndu
ụkpa ụgwo iphe,
ọ nakọru ẹphe.
Ẹphe egude ẹka ẹphe
kfụ-phukota ẹku ono azụ.
11 Ike ono, o shi nweru l'okorọbya ono
etsoru iya baa l'ẹja.
12 Ẹjo iphe atsọtabeje iya ẹna;
k'ọphu bụ l'ọokpujeru
ẹjo iphe l'ọnu;
gude ire domia ya.
13 Ẹ tọo dụjedu ike haa ẹjo iphe t'o swee.
Ọokpujeru iya akpụru l'ọnu.
14 Obenu lẹ nri, o riru
nọwa iya l'ẹpho shihu ụka;
ghọo ẹra ẹjo agwọ kwaa ya l'ẹhu.
15 Ọ bụ teke ono;
bẹ ọo-gbọshikota ẹku ono,
o shi ele wọo wọo ono.
Nchileke e-me t'ọ
gbọshikota iya l'ọha.
16 Ọnu-mini agwọ;
bẹ ọo-mị amịmi.
Yọ bụru ẹra ẹjo agwọ;
bẹ e-gbu iya nụ.
17 Ẹ tọo nọdudu ndzụ;
phụ nggele manụ olivu;
tọo phụ ẹnyimu ono,
manụ-ẹngu;
mẹ ẹra-eswi atsọ gborogboro ono.
18 Iphe ono,
o seru akanya iya ono;
bẹ ọo-nụ-phukota azụ;
ẹ too ridu iya l'ọnu.
Uru, o ritaru l'aswa,
ọ zuru ta byadụ bya atsọ iya ẹna.
19 Mkpata iya abụru l'ọ
kparu ndu ụkpa ẹhu;
mee ẹphe; ẹphe abụru ụkpa-mkpẹre;
bya egude ike nakọta
ndiphe ụlo, ẹ tọ kpụdu.
20 Ẹpho ta abyadụ bya
eji iya l'ẹnya-nkomunko iya ono;
ọphu ẹku iya ono 'adzọkwanu iya.

21 Iphe o nweru b'o rifuru lẹ pyaapyaa;
Ẹku iya ono ta dụkwa ẹke ọo-nọ-bebe.
22 Ọ bụ teke ẹku iya
jiru ejiji bẹ iphe-ẹhuka
a-tụ iya l'ụkfu.
Yọ baa lẹ hịí-tọ̀ò.
23 Ọ bụ teke ẹpho jideru iya;
bẹ Nchileke a-tụko oke
ẹhu-eghughu iya byabẹ iya l'ishi;
tsua ya pyaapyaa.
24 Ọ -vuta ọso tẹ ya
gbalaaru mgbọ-ígwè;
akfụ, e gude ope mee akụta iya tụa.
25 O -je tẹ ya mịfuta arwa ono
l'okpurukpazụ iya;
ọnunu iya, acha too eje angụru iya lẹ meji.
Teke ono; egvu eria ya l'ẹhu.
26 Iphe, bụ iphe o dzutaru edzuta
a-bụru iya kpurupyata.
Ọku, ẹ-ta bụdu madzụ
yeru iya abya ekepyashia ya;
tsukota iphe, phọduru l'ụlo iya.
27 Ẹjo iphe, o mekotaru;
bẹ akpamigwe e-kpuha tụa ya too.
Alị egbeshi gbaa ya ekebe.
28 Iphe, bụ iphe o nweru enweru l'ụlo iya;
bẹ utso a-bya ekpukota mbọku,
Nchileke a-tụ-koshi iya
oke ẹhu-eghughu iya.
29 Ono bụ nggo,
Nchileke ebuje ndu ẹjo madzụ.
Yọ bụru iya bụ òkè,
ruberu ẹphe l'ẹke Nchileke nọ.”

21

Ọnu, Jobu eyeru Zofa

1 Jobu abya eyee ọnu; sụ:
2 “Unu ngabekwa nchị
ọhuma l'iphe-a,
mu ekfu-a; t'ọ bụru ike, unu adụ mu.
3 Unu takpẹlephu nshi;
haa tẹ mu kfugee;
unu achịwa mu rụ ọchi ọbu.
4 Aphụ, mu agụ;
?bụ madzụ bẹ mu agụru iya tọo.
?Nanụ ẹke,
mu e-gude ata nshi.
5 Unu lee mu ẹnya;
unu aphụ lẹ biribiri mu e-gude unu;
unu akpọo beru.

6 Ọobuje; mu -rịta iphe,
meru mu nụ; egvu erua mu l'ẹhu;
ẹhu anmahu mu kpakpakpa.
7 ?Bụ ngụnu meru iphe
ndu ẹjo madzụ anọje ndzụ;
kaa nka; bya enweru ike, dụ egvu.
8 Ẹphe akajẹ nka;
phụ ụnwu ẹphe;
ẹphe evufuta;
bya ebugbaaru shihu ike;
gbaa ẹphe mgburumgburu;
Ẹphe egude ẹnya ẹphe
phụ ụnwu
nwanwanwaranwa ẹphe.
9 Nchileke ahaje ẹphe;
too denyi ẹphe ẹka;
to nwe iphe ọwaru-obu,
adakfutaje ẹphe l'ufu.
10 Oke-eswi ẹphe te
eyebujedu ime eyebu;
ọphu nyee-eswi ẹphe
'atsụ-bujedu ime atsụ-bu;
tọ dụ ọphu epheje nwa iya.
11 Ụnwegirima ẹphe
edzebeje l'ọ bụ atụru;
l'ebu nggada atụgbu.
12 Ẹphe egude ogumogu;
gude une; gude egvu;
l'eme ẹmirima;
l'aphụ opu eye iya.
13 Ẹphe enweje ẹku;
bua l'ẹhu-gudangu;
kaa nka; laa lẹ nggu iya nk'ẹphe.
14 Obenu l'ẹphe asụje
Nchileke t'ọ haa ẹphe;
l'ẹphe ta akpadu iya ishi.
15 Ẹphe asụ:
‘?Bụ onye b'ọ bụ;
mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
kẹ t'ẹphe l'ejeru iya ozi.
?Bụ ngụnu bẹ ẹphe
e-rita l'okfu anụ iya.’
16 Ẹphe arịje l'ẹku,
ẹphe kparu bụ
ẹphebedua b'o shi l'ẹka.
Ono bụ ẹke e shi;
mu ta ayị l'idzu ndu ẹjo iya ono.
17 Ọlobu; ?bụ ugbo ole
b'a phunyiwaru urọku ndu ẹjo iya ono.
?Bụ ugbo ole
bẹ iphe-ẹhuka dakfutawaru ẹphe,

bụkwanu iphe-ẹhuka,
ekoshi ẹhu-eghughu
Nchileke l'ẹke ẹphe nọ.
18 ?Bụ ugbo ole
b'a phụru ẹphe;
ẹphe etsufu l'ọ bụ ẹswa,
nọ l'ẹke phẹrephere ephe.
?Bụ ugbo ole
b'a phụru ẹphe;
ẹphe ekpofu l'ọ bụ
ẹswa witu, phẹrephere kpotaru.
19 Unu asụje lẹ Nchileke
ewotaje àhụ̀hù, ọ ga àhụ̀
madzụ doberu ụnwu iya.
T'o wotajenu àhụ̀hù ọbu
hụa onye, meru iya nụ;
k'ọphu onye ọbu a-maru
l'ọ bụ iphe, ya meru;
bẹ ya ala ụla iya.
20 T'onye ono gude
ọnu iya taa ẹja l'igbo,
ọ nyịru nshị.
Yọ ngụa
oke ẹhu-eghughu
Ọkaribe-Kakọta-Ike ọngu mini.
21 Ishi iya abụru;
onye nwụhuru anwụhu;
?ọokpakwadu ishi
ụnwegirima iya ndu ọphu ọ haru.
22 ?O nweru onye e-zighe
Nchileke mmamiphe;
l'ẹke ọ bụ iya gbe ekpeje
ndu k'eze iya ono ikpe.
23 O nweru ndu anwụhuje
teke ẹ-to nwedu iphe
ẹphe achọ achọcho;
24 mbụ teke ẹhu dzuru ẹphe oke;
ọkpu eshihu ẹphe ike.
25 Yo nweru ndu ọphu
anọduje taa kpọkpokpo; nwụhu;
to nwe m'ọ bụ ujiku lanụ,
ẹhu tsọjeru ẹphe ẹna.
26 Ẹphe ẹbo bụ l'ẹja;
bẹ ẹphe tụko ala;
yọ bụru ẹge ẹhonwu
taru onye ọphu;
bẹ ọo-ta onye ọphu.
27 Iphe, unu arị;
bẹ mu makọtakwaru-a;
mbụ ẹjo idzu ono,
unu achịru mu ono.

28 Unu ajịje; sụ:
‘?Bụ awe bẹ ụlo oke
amadụ ono nọhunu;
mbụ ụlo ono, ndu ẹjo
madzụ shi buru ono?’
29 ?Unu ta jịbua ndu nọ l'ụzo ije ajị.
?Unu ta tọbua nwẹhu
gbua igo l'akọ ẹphe.
30 L'ẹjo madzụ abụje:
ụmuruku -bya amụru iya;
a nafụta iya;
oke ẹhu-eghughu kẹ
Nchileke -bya abya;
a dzọo ya.
31 ?Bụ onye e-vudo-ghe
ẹjo madzụ l'ifu, kfuru iya iphe oome?
?Bụ onye a-kfụ-ghe iya
ụgwo iphe, o meru?
32 Aapataję iya je elia;
wata oche ili iya nche.
33 Ẹja alị anọduje echeru odzu iya echeru;
ndiphe l'awụ etso iya;
ndu, byaru ẹkwa iya aka nkụ.
34 Mbụ ?nanụ ẹge unu
e-me gude mkpọkoro okfu-a,
unu ekfu-a dụa mu ike.
Ẹ to nwehekwa iphe,
phọduru unu l'ọnu; gbahaa ẹjo-ire.”

22

Ọnu k'ẹto, Elifazu eyeru Jobu

1 Tọ dụ iya bụ; Elifazu, bụ onye Témanu abya eyee ọnu; sụ:
2 “?O nweru mkpa,
madzụ agaru Nchileke tọo;
Jeyekpo l'onye maru iphe;
?ọ garu Nchileke mkpa ngụnu.
3 ?O nweru uru,
Ọkaribe-Kakọta-Ike erita
kẹ l'ị bụ onye doberu ẹka ndoo?
?Bụ ngụnu bẹ oo-rita
kẹ l'ị bụ onye, ụta ẹ-ta dụduru?
4 ?Bụ kẹ l'ị bụ onye,
atsụje iya egvu b'o
gude abaru ngu mba.
?Bụ iya b'o gude l'eku
ngu ikpe iya tọo.
5 Ẹ tọ bụkwa iya!
Ẹjo iphe ngu haakwa nshinu;
bụwaru 'agụta agụta.
6 I yebutaru ndu ụkpa;

ẹphe eyeshia uwe,
ẹphe yeru l'ẹhu;
gude yeru ngu l'itumo
ụgwo, ẹphe ji ngu.
7 Onye ike gvụru;
b'ẹ ti chebedu mini.
Onye ẹgu agụ;
b'ị jịkaru l'ẹ tị nụdu nri;
8 ọle ị bụkwa eze madzụ, nweru alị;
buru l'alị ono; bya abụru
onye aakwabẹ ugvu.
9 Ụnwanyi, maa tụfuru;
b'ị gbabẹru ẹka; chịfu;
mee ndu a tọru ogbe;
ike agvụ ẹphe.
10 Ọ bụ iphe ono kparu
iphe, a gbaru ọnya
swiphee ngu mgburumgburu.
Iphe ọtu-l'ụkfu abya azụ ngu gbirimu.
11 Ọ bụ iphe ono kparu
iphe mgboko gbakọtaru ngu ọchi;
tọ dụhedu iphe, ịiphujekwadu.
Utso abya ekpua ngu.
12 Nchileke nọ
l'ephekerephe imigwe;
nọdu l'ẹke ono
l'aphụkota mkpọ-kpodo
ndu ọphu ha nshinu,
nọdu oreke-imeli.
13 Ị -nọdu; nggu asụ:
Nchileke; ?ọ maru ngụnu.
?O shighe l'ẹke ono,
urukpu domiru iya ono l'ekpe ikpe tọo?
14 Mbụ l'oke urukpu
tsọpyaberu iya;
k'ọphu bụ l'ẹ t'ọo
phụjedu ayi teke oojephe
lẹ mkpakụ igwe yẹe alị.
15 ?Bụ ẹjo ụzo ono,
ndu ẹjo madzụ tsohawaru ono
b'i me t'i tsoo tọo.
16 Ndu ono b'a
kpokwofuru akpokwofu;
ẹphe alaa teke ẹ-ta gbadu ẹphe.
Ukporo-mini abya
ekpoo ẹphe l'ọ́gbaragba.
17 Ẹphe asụ Nchileke:
‘T'o gbeshi l'ẹke ono!
?Bụ ngụnu bẹ
Ọkaribe-Kakọta-Ike
a-dụ ike mee ẹphe?’

18 Obenu lẹ Nchileke
vulekwarua iphe,
dụ mma vujishia ụlo ẹphe.
Ọ bụ lẹ mu te
etsojekwanu l'idzu ndu ẹjo madzụ.
19 Ndu doberu ẹka ndoo abụje;
ẹphe -phụa iyi, eyi ndu ẹjo madzụ;
ẹhu atsọlahaa ẹphe ẹna.
Ndu ọphu iswi dụ mma
anọduje achị ẹphe ọchi; sụ:
20 'Ndu ọhogu ayi bẹ
aa-kabẹ mewa;
ẹphe abụru kpurupyata.
Ẹku ẹphe l'ọ ha bẹ ọku dzụakwaru.'
21 Woru onwongu ye
Nchileke l'ẹka;
k'ọphu ẹhu a-dụ ngu agu;
ẹku abụru nke ngu.
22 Ngabeje nchị l'okfu, shi iya l'ọnu;
nggu ahaa okfu iya ono
t'ọ nọdu ngu l'ọriri.
23 L'ị -laphutawa azụ lakfuta
Ọkaribe-Kakọta-Ike;
bẹ oo-dobephu ngu azụ l'ọnodu ngu.
Ọ -bụru l'i tụkoru
ẹjo iphe, nọ lẹ nke ngu woshia;
24 bya eworu
mkpọla-ododo ngu l'ọ ha lia l'ẹja;
woru mkpọla-ododo Ofi
ngu je achịru ye l'ọgba
t'ọ bụru mkpuma, nọ lẹ mini;
25 bẹ Ọkaribe-Kakọta-Ike
a-bụru mkpọla-ododo ngu;
bya abụru ẹgiri
mkpọla-ọcha, i nweru.
26 Ọ bụ teke ono;
bẹ Ọkaribe-Kakọta-Ike
a-gụlahaa ngu agụgu;
nggu apalilaha ifu apali l'ẹke Nchileke nọ.
27 Teke ono bẹ ii-kfujeru
nụ Nchileke;
yọ ngaaru ngu nchị.
Nggụbedua e-meeru iya
iphe, i kweru iya ụkwa iya.
28 Iphe, bụ iphe, ị tuberu
k'ememe; e mee ya ẹge ị tụberu iya.
Ụzo abya agụhaaru ngu;
29 kẹle Nchileke ewozitaje
onye apali onwiya eli;
palia onye wozitaru onwiya alị.
30 Nchileke adzọje ndu iswi dụ mma.

Ọo-nafụta ngu;
m'ọ -bụru l'ẹ tọ dụdu
iphe, i gude ẹka ngu kpata.”

23

Ọnu k'ẹto, Jobu eyeru Elifazu.

1 Tọ dụ iya bụ; Jobu abya eyee ọnu; sụ:
2 “Mbụ jeyekwa ntanụ ọwaa;
bẹ mu agụkwa aphụ l'agụshi iya ike;
lẹ Nchileke te mekwa mu ẹge eemeje madzụ.
3 Ndẹge mu maru ẹke mu
a-chọ-vu Nchileke;
ndẹge mu maru ẹge mu
e-me jerua ẹke o bu;
4 mẹ mu evudo iya l'ifu;
kfuaru iya ẹge obu du mu;
mbụ mẹ mu l'iya atụa ya
jeye teke mu e-kfu ẹge ọnu ha mu.
5 Ọ bụ teke ono bẹ mu
g'a-ma iphe, ọ g'e-kfu;
maru ọnu, ọ g'e-yeru mu.
6 Nchileke; ?oo-gude
ọkpehu iya bya mu l'ẹhu tọo?
Wawakwa; ọ bụ nchị
b'ọ g'e-geberu mu.
7 Ọ bụ l'ẹke ono; bẹ mubẹ
onye doberu ẹka ndoo
g'a-nọdu kọoru Nchileke
iphe, atsụ mu l'ẹhu;
mẹ onye ikpe mu
ebua ikpe mu;
sụ tẹ mu la;
l'ikpe ta nmadụ mu
gburu jeye lẹ gbururu.
8 Obenu; l'ọobuje;
mu -chọo ya shịa ụzo
ẹnyanwu-ahata;
tọo nọdu iya.
Mu -chọo ya shia ụzo
ẹnyanwu-arịba;
mu ta aphụdu iya.
9 Ọ -nọdu mu l'ụzo isheli
l'eje ozi iya;
bẹ mu ta aphụdu iya.
Ọ -nọdu l'ụzo ọhuda;
mgbẹ mu ta aphụdu iya.
10 Obenu lẹ yẹbedua
makọtaru ẹke mu dzọru ọkpa.
Ọo ya bụ lẹ teke
ọ datagetsuaru mu;

mu abya achafu dụ l'ọ bụ mkpọla-ododo.
11 Ọ kwa ẹke o yeru ọkpa;
bẹ mu eyeje nke mu;
bụru ụzo, ọ tọru mu;
bẹ me etsoje.
Mu ta ahabụkwaa ya shilahaa ụzo ọdo.
12 Mu ta ahabụkwaa iphe o kfuru;
wata ome iphe ọdo.
Okfu, shi iya l'ọnu;
bẹ mu akajẹkwa ọgube iphe
malẹ nri, mu erije mbọku-mbọku.
13 Obenu lẹ yẹbedua bụ
'enwuribe enwuribe.
?Bụ onye a-dụ ike
kpọshia ya ome iphe
ọ tụberu k'ememe.
Ọ bụ iphe, dụ iya mma;
bẹ oomeje.
14 Ọ bụ iphe, ọ tụ-buru;
bẹ oo-me l'ẹhu mu.
Idzu, dụ ẹge ono;
b'ọ chịwaru kwakọbe.
15 Ọ bụ iya meru iphe ọobuje:
mu -nọdu iya l'ifu;
egvu eria mu ẹhu.
Mu -rịtalephu iphe ono;
mu atsụlahaa ya egvu.
16 Nchileke mewaru tẹ meji tọfu mu.
Ọkaribe-Kakọta-Ike
mewaru egvu ye mu l'ẹhu.
17 Ọ bụ Nchileke bụ onye
meru t'ọchi gbaa mu l'ifu;
ọle ẹ tọo nakwa nụ mu ire.

24

Umere ndu ẹjo madzụ

1 “?Bụ ngụnu meru iphe,
Ọkaribe-Kakọta-Ike
te eyejedu mbọku,
oo-kpe ikpe.
?Bụ ngụnu meru iphe,
ndu maru iya nụ
anọduje ele ẹnya mbọku ono;
yọ bụru kẹ mmanu.
2 Ékpè, e gude kpaa ókè-alị;
bẹ madzụ afọfuje fọribe;
l'ezikoje atụru ndiphe; wata echeche.
3 Nwa-nwogbe; bẹ ẹphe
achịfuje nkakfụ-ịgara iya;
naa nwanyi, maa tụfuru

oke-eswi iya l'itumo.
4 Ndu ụkpa; bẹ ẹphe te
ekwejedu t'ẹphe swee l'ụzo.
Ẹphe emeje ẹphe t'ẹphe
je edomishia onwẹphe.
5 Ọ bụ ẹge
nkakfụ-ịgara-ọswa
etsojeru echi-ẹgu aghaphe;
bụ ẹge ndu ụkpa anọduje aghaphe;
l'achọ iphe, ẹphe e-ri.
6 Nri ẹphe bụ iphe,
ẹphe kpataru l'akpaa;
mbụ l'ẹgu ndu ẹjo iya ono.
7 O -bee l'ẹnyashi;
ẹphe agbashịaru ọtu; zẹru;
kẹ l'ẹphe te nwedu uwe,
ẹphe e-ye;
ẹphe te enwe ọphu ẹphe
e-ye gude gbochita oyi.
8 Igwe -wata ọchi mini;
mini, shi l'ugvu ono anma ẹphe.
Yọ bụru lẹ mgbaku eze mkpuma;
bẹ ẹphe ejeje je eswii;
kẹ l'ẹphe te nwedu ụlo.
9 Nwata, nna iya tọru nwogbe;
bẹ aanatajẹ nne iya teke ọongu ẹra;
woru iya ye l'itumo.
10 Ẹphe agbajẹru ọtu
tsoru l'aghaphe;
okfu l'ẹphe te nwedu uwe.
Ẹphe evuje akpe,
e gbutaru l'okfu;
ẹgu l'eme ẹphe.
11 Ẹphe anọduje l'ome manụ olivu;
l'akụ mẹe vayịnu;
ẹkpiri l'akpọ ẹphe nkụ; ẹphe te ede iya ire.
12 Ude, ndu anwụhu anwụhu atsụ;
bẹ ngashịru mkpụkpu.
Ẹge ono;
bẹ ndu e mekaru iphe
echikwaphu mkpu;
l'achọ onye e-yeru ẹphe ẹka;
ọphu Nchileke 'eyedu ọnu
l'araku, ẹphe araku iya.
13 O nweru ndu ọphu jịkaru iphoro ono.
Ẹphe ta madu ụzo iya;
ẹphe te shi ibyiya ọphu ooshi.
14 Ọobuje; ọchi gbalẹphu;
mgbugbu-madzụ awata
ogbushi ndu ụkpa;
mẹ ndu ẹ-ta dụdu ẹge ọ haru ẹphe.

O -rua l'ẹnyashi;
yọ ghọo onye iphura.
15 Iphe onye eri ogori
anọduje ele ẹnya iya bụ tẹ nchi jihu;
k'ọphu ẹ-tọ dụdu onye a-phụ iya nụ!
Yo woru iphe phuchia ifu.
16 Ọ bụ l'ẹnyashi;
bẹ ndu iphura ejeje je etsukaa ụlo.
O -be l'eswe;
ẹphe aguchia onwẹphe ụzo;
kẹ l'iphoro dụ ẹphe ashị.
17 Ẹphe l'ẹphe ha; bẹ bụ
ọchi, gbaru dụdudu
bụ nchi-abọhu nk'ẹphe.
Yọ bụru iphe oye-egvu ono,
anọje l'ọchi ono;
bẹ ẹphe l'ẹphe anọduje eshi ọ̀nyà.
18 Obenu l'ẹphe bụ
ụphu tukoru l'eli mini.
Oke-alị ẹphe b'a tụwaru ọnu;
k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu
onye agba ọkpa l'ẹke
ẹphe kọru okfu.
19 Ọ bụ ẹge ono,
okpomọku;
mẹ ẹjo mkpọ-anwụ
emeje tẹ aka-mini ngazehu ono;
bụ ẹge ili anọduje alụko ndu ẹjo madzụ.
20 Aazahajẹ ẹphe jeye lẹ
nne, paru ẹpho-ime ẹphe.
Aagbakwoshije ẹphe l'ọ bụ
oshi; ẹhonwu egude ẹphe gbaa ajị.
21 Ụnwanyi, ẹ-ta atsụdu ime;
mẹ ndu ọphu ẹ-te nwedu nwa;
bẹ ẹphe egudeje akpa nri.
Ndu ọphu nji ẹphe ẹ-ta
nọhedu bẹ ẹphe ta aphụjeduru imiko.
22 Obenu lẹ Nchileke
egudeje ike iya lọ-phua
ndu nweru ike alọ-phu.
Ọoduje l'ẹphe vudowa;
obenu l'ẹphe ta amajẹdu ishi ndzụ ẹphe.
23 Nchileke ahajẹ ẹphe
t'ẹphe tụsaru ẹhu.
Obenu l'ẹnya iya
anọjekwaphu l'iphe,
ẹphe eme tekenteke.
24 Ndu ẹjo madzụ abajẹ gburugburu;
laa gburugburu.
Aarụje ẹphe ọru-ẹwu;
ẹphe anwụshihu;

l'ọ bụ akpe, e gburu egbugbu.
25 Ọ -bụru l'iphe mu ekfu
ta bụdu oswi-okfu;
nggu ekoshinu mu ẹge e shiru t'ọ bụ iya.”

25

Ọnu k'ẹto, Bilidadu eye

1 Tọ dụ iya bụ; Bilidadu kẹ Shuha abya eyee ọnu; sụ iya:
2 “L'ọ bụ Nchileke bụ ishi;
bụru iya bẹ ndiphe
mgburumgburu a-tsụje egvu.
Oomeje tẹ nchị dụ ndoo l'imigwe.
3 ?Bụ onye a-dụ ike gụta ndu sọja iya l'ọgu.
?Tọ bụ onye bẹ iphoro
iya te enwujeduru?
4 ?Nanụ ẹge madzụ e-me
bụru onye doberu ẹka ndoo
l'ẹke, Nchileke nọ.
?Nanụ ẹge madzụ
mmanu e-me bụru onye dụebe mma.
5 Ọ -bụru l'ọnwa te echishidu ike;
mkpọ-kpodo te ekeshi ike l'ẹnya iya;
6 ?bụ-chia ayịbe madzụ,
bụ ẹhonwu; bẹ oo-gbe gụbe-chia iphe.”

26

Ọnu k'ẹto, Jobu eyeru Bilidadu

1 Tọ dụ iya bụ; Jobu abya eyee ọnu; sụ Bilidadu:
2 “Lewaru egbe mkpu,
ị gbaru onye ẹ-te nwedu ụvo, nọ iya nụ!
Lewaru egbe adzọdzo,
ị dzọo onye ẹka tsụshiru ụme.
3 Lewaru ẹge i shi
akpọ-ziru onye
mmamiphe pehuru ụzo;
bya emee t'ẹnya saa ya ọkpobe asasa.
4 ?Bụ onye yetaru ngu ẹka
l'iphemiphe ọbule ono,
i kfushiru ono?
?Bụ onye b'i shi l'ọnu iya kfushia iya?
5 Ndu nwụhuru anwụhu;
bẹ ejekwa ntakfuru;
mbụ ndu maa, bu lẹ
mkpuli mini;
mẹ ndu ọphu bu l'ime mini.
6 Alị-maa dabukwaru
ebedere-badara l'ifu Nchileke.
Abádọnu, bụ iya bụ
Nwa-Emebyi adaburu iya abadoro l'ifu.
7 Akpamigwe ọphu nọ

l'ụzo isheli bụ iya gbaru iya ógodo;
tọ dụ iphe ọ tukoberu l'eli iya.
O meru mgboko;
to nwe iphe o koberu iya.
8 O gude urukpu kechishia mini;
ọphu ẹra mini ono
'emejedu urukpu ono t'ọ gbafuhu.
9 Ọ bụ iya egudeje urukpu
domia aba-eze iya;
wota urukpu nk'iya
phụ-kputa iya l'eli.
10 O nweru ógé,
ọ gbaru l'eli eze ẹnyimu.
Ógé ono abụru iphe,
o gude kpaaru iphoro yẹle ọchi ókè.
11 Ọobuje; ọ -baa mba;
itso, gude igwe anmahu jijiji.
12 Ọ bụ ike iya b'o gude
mee eze ẹnyimu; yo deru guu.
Yọ bụru mmamiphe iya
b'o gude gbua ẹjo-anụ-mini ono;
mbụ Réhabu pyaapyaa.
13 Ọ bụ ume, ọ tụru;
bẹ meru akpamigwe;
yọ nwua too.
Yọ bụru ẹka iya
b'o gude nmafua
ẹjo agwọ ono,
awụ swarịswari ono ẹpho.
14 Iphemiphe ọbule ono
bụtsua ọtsota ọnu l'iphe,
Nchileke emeje.
Ọbule ọda iya ta dụdu ẹke oojebeje.
Ọlobu; ike iya ono,
adaje l'ọ bụ egbe-igwe ono;
?bụ onye bẹ oo-doghe ẹnya?”

27

1 Jobu ekfuru iphe, ookfu tụgburu; sụ:
2 Eshinu Nchileke nọo
ndzụ ẹge ọono iya-a;
mbụ onye ono, jịkaru
lẹ ya ta ahadụru iya enge ono; mbụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike,
bụ iya meru tẹ ndzụ bụru mu agee-wa;
3 mbụ lẹ keshinu ọphu
Nchileke kwekwadurua
tẹ mu atụ ume;
4 bẹ to nwekwa lẹ mu
egude ọnu mu ọwaa kfua ẹjo okfu;
m'ọ bụ gude ire mu gbaa ẹregede.

5 Tẹ njọ gbakwa ẹgbudu.
Jeyekpo l'oge
nka-ezekuna nke mu;
b'ẹ to nwekwa ẹge ọo-dụ
tẹ mu kweta l'iphe,
unu ekfu bẹ unu ekfu l'oruberu iya;
ọphu mu 'ekwetakwa
l'o nweru ẹke o teru mu l'iphe ọwaa.
6 Mu evudokwaphu l'ẹke
mu vudo;
lẹ̀ mu bụ onye
doberu ẹka ndoo;
ọphu obu mu 'anmakwa mu ikpe
jeye ẹge mu a-nọbebe.
7 Iphe mu ekfu abụru t'ọ
dụkwa ndu ọhogu mu
ẹge ọ dụ ndu ẹjo madzụ.
Yọ dụkwaphu ndu nọru mu
l'ẹjo oshi ẹge ọ dụ ndu
ẹ te dobedu ẹka ndoo.
8 Mbụ; ?bụ ngụnu bẹ
onye ẹ-ta madu Nchileke
elekwadu ẹnya iya; teke Nchileke
natatsuaru iya ndzụ iya.
9 Iphe-ẹhuka -byaru egbe
onye ono; Nchileke;
?ọo-ngaru iya nchị.
10 Ọkaribe-Kakọta-Ike;
?ọo-dụje onye ọbu mma l'ẹnya tọo;
?t'o gbe akpọ-kuje
Nchileke tekenteke.
11 Unu gebe tẹ mu koshi
unu ẹge ike habe Nchileke;
mbụ kọjaaru unu ụzo kẹ
Ọkaribe-Kakọta-Ike akọja.
12 Unu phụkotawaru iphe ono l'onwunu.
?Nanụ ẹge ọ dụ;
bẹ unu ekfuhunu okfu,
ẹ te nwedu ishi ẹge-a?
13 Ọwaa bụ obunggo,
Nchileke ebuje ndu ẹjo madzụ;
mbụ òkè, gbaru onye ẹjo obu
l'ẹke Ọkaribe-Kakọta-Ike nọ:
14 Ụnwu iya a-za l'igwe;
obenu l'ẹphe a-lakọta l'ọgu.
Awa iya ta aphụdu iphe oye-l'ọnu.
15 Ndu ọphu wafụru nụ;
bụ mgbọnwu e-gbuge ẹphe;
ọphu unyomu ẹphe,
ẹphe haru l'ụlo-maa
ta aradu ẹkwa ẹphe.

16 E nweruru ike;
yọ kpaa okpoga;
kụa ya l'ikpo;
bya akpọshia uwe kụbe;
yọ kụru ikpo l'ọ bụ ẹja-ụra.
17 Obenu l'uwe bụ ndu
doberu ẹka-ndo e-mekochaa yee ya.
Yọ bụru ndu ẹ te medu
ẹjo iphe e-mekochaa
kee okpoga iya ono.
18 Ụlo, ọ kpụru dobe dụle-ẹ
l'ọ bụ ụgbu mkpakiri;
mbụ l'ọ dụjelephu l'ọ bụ ụlo-nche.
19 Ọozeje azẹe onye nweru iphe.
Ọbu l'ẹ tọo zẹhekwanu iya ọdo.
Ọ -bya amụha ẹnya;
b'ẹ tọ dụhedu iphe ono ọo-phụkwadu.
20 Ọtsu egvu egude iya
l'ọ bụ onye utso labudoru.
Oke phẹrephere abya
apaa ya l'ẹnyashi.
21 Phẹrephere, shi l'ụzo
ẹnyanwu-ahata a-pata iya pamihu;
a phụ-buhu iya.
Ọo-bya l'ufu iya bya apata iya;
gbaa ya mgbukuma.
22 Ẹ to gbe aphụduru iya imiko;
l'ẹke ọ lịkashi t'ọ gbalaaru iya.
23 Teke e megeeru;
phẹrephere ono akụa ẹka; tee ẹswa;
kẹ l'ọ chịwaru onye ono l'ufu iya.

28

1 Ẹke eegvutaje
mkpọla-ọcha egvuta nọ.
Ẹke aanụje iya anụnu anọdukwaphu.
2 Ọ bụ l'alị; bẹ eeshije gvuta ígwè;
bụru lẹ mkpuma;
bẹ eeshije dazeta ope.
3 Ndu egvuta iphe l'alị;
egvuje gvurua ẹke,
gbaru ọchi l'ime ime alị.
Ẹphe egvuje gvurua ẹke,
kakọta ogvu l'ime ime alị ono;
achọ mkpuma ígwè.
4 Ẹphe shi l'ẹke
madzụ bu ebubu l'eli alị;
gvua alị ono jeye l'ẹke
madzụ ta tụbua ọkpa;
nọdu l'ẹke ono,
ẹ-ta dụdu onye bu iya nụ ono atụ eregede.

5 Yọ bụru alị ono, aakọtaje nri ono
b'e jeruru je egvukashia;
yo relahaa phuraphura l'ọ bụ ọku.
6 Mkpuma, nọ l'ẹke ono bụ sáfàyà.
Udzu iya abụru nshị mkpọla-ododo.
7 Ẹ to nwedu nwẹnu,
eri anụ, phejewaru; shia ụzo ẹke ono;
ọphu udele amadụ iya ụzo.
8 Anẹgu-ẹgbudu -kua
onwiya ẹge oo-ku onwiya;
ọkpa iya ta atụdu iya;
ọphu agụ ejedu iya ọkpa nri.
9 Yọ bụru madzụ gude
ẹka iya gvukposhia
agbagbaa mkpuma ono;
gvuta ugvu l'onwiya kpube ifu.
10 Ọoswo-fushije ụzo lẹ mkpuma ono;
gude ẹnya phụkota ẹke
ọono mbụ iphe, vutsua oke ọnu aswa.
11 Ọokpaje ugbo gude gbochia nggele;
t'ẹ b'ọ tsọhe atsọtso.
Yo je ewoshikota iphe,
e shi domia edomi bya
atọgbo iya ebedere-badara.
12 Obenu; ?bụ awe bẹ
aa-phụkwanu mmamiphe.
?Bụ awe bẹ
iphe-odo-ẹnya bu.
13 Ẹ to nwekwa onye maru
ụzo, e shi achọ-vu mmamiphe;
to nwe ẹke ọono
lẹ mgboko ọwaa, madzụ bu-wa.
14 Ebo mini sụru lẹ ya ta
madụ ẹke, mmamiphe nọ.
Eze Ẹnyimu asụ l'ẹ tọ
nọkwa lẹ nk'iya.
15 Mkpọla-ododo, kakọta
ọma mma b'ẹ te
egudeghekwa zụta iya;
ọphu aatụkwanu aswa
iya eyeru mkpọla-ọcha.
16 E te egudeghekwa
mkpọla-ododo Ofi zụta iya;
te egude mkpuma ónìkùsù;
m'ọ bụ sáfàyà zụta iya.
17 Mkpọla-ododo; m'ọ bụ
mkpuma-ẹ́gírí ta atụduru iya.
Ọphu e gudedu iya
agbanweta ụnwu iphe,
e memaru emema,
e gude ọkpobe

mkpọla-ododo meshia.
18 Ẹ te jeduru okfu kẹ
mkpuma koralu;
mẹ jásùpà;
kẹ l'aswa mmamiphe
kakwa aswa mkpuma rubi nshinu.
19 Ẹ te ewotadu
mmamiphe tụru yeru
mkpuma tópàzù, shi l'alị Itiyópiya.
Ọphu e gudeghedu
mkpọla-ododo, dụ-geru mma zụa iya.
20 “?Bụhunu awe;
bẹ mmamiphe shi?
?Bụ awe;
bẹ iphe-odo-ẹnya bu?
21 E domiru iya iphe, bụ
madzụ nwigbaleke-ọma;
domiaru iya jeyekpo lẹ nwẹnu, ephe l'eli.
22 Abádọnu, bụ iya bụ
Nwa-Emebyi yẹle Ọnwu atụko ekfu;
l'ẹphebedua bụkwa
tafutafu iya bẹ ẹphe anụ.
23 Ọ bụphu Nchileke;
bẹ maru ụzo iya.
Ọ bụ yẹbedua kpụu;
bẹ maru ẹke o bu;
24 kẹ l'ọ bụ iya;
bẹ ẹnya eruje l'ẹke mgboko jeberu;
bụru iya aphụkotaje
iphemiphe ọbule, nọ lẹ mkpuli igwe.
25 Ọ bụ teke o meru ike
nụ phẹrephere;
bya atụa mini atụtu dobe;
26 b'ọ tụru ekemu dobe;
l'ọo ẹge-a bẹ igwe
e-gudeje achị mini;
bya atọoru egbe-igwe ụzo.
27 Ọ bụ teke ono b'o leru
mmamiphe ẹnya;
bya emee ya;
yọ ngụru angụru;
bya adata iya;
28 bya asụ madzụ:
‘L'ọ kwa ọtsu
Nnajiufu egvu bụ mmamiphe;
osefu ẹka l'iphe dụ ẹji
abụru iphe-odo-ẹnya.’ ”

29

Jobu ekfu okfu-ẹhu iya

1 Jobu ekfuru iphe, ookfu tụgburu; sụ:
2 “Ọ dụ mu t'a sụ l'oge
teke ono a-laphuta azụ;
mbụ teke ono,
Nchileke shi eletaje mu ẹnya ono;
3 mbụ teke ono,
urọku iya shi anọduje
enwu mu l'ụzo ishi.
Yọ bụru iphoro iya;
bẹ mu shi egudeje swee ẹke ọchi gbaru.
4 Ọ bụ teke ono; bẹ ẹka
mu shi bụru ụpete.
Ọ bụ teke ono;
bẹ ọ̀nyà mu lẹ Nchileke
shi bụru ọnu-ọma;
a gọoru iya ndibe mu.
5 Teke ono;
bẹ Ọkaribe-Kakọta-Ike shi nọnyabe mu.
Ụnwegirima mu
eswiphee mu mgburumgburu.
6 Teke ono; bẹ iphe,
bụ elu, mu doberu edobe shi azụ azụzu.
Oshi olivu mu l'eyeru mu
nebyi jeye lẹ ndu ọphu nọ l'alị ọkponku.
7 Teke mu shi ejeje
l'obu-edukfu mkpụkpu;
tsoru ndu bụ ọgurenya
nọdu l'obu-edukfu.
8 Ụnwu-okorọbya -phụa mu;
ẹphe akpọlaa azụ;
ndu bụ ọgurenya
awụ-lihu vudoru mu evudo.
9 Ndu ọphu bụ ishi
lẹ mkpụkpu adaa ashị.
10 Ọnu akpụru ndu,
a maru ẹpha ẹphe l'ụga;
ire anyaru ẹphe l'akpo.
11 Iphe, bụ onye nụru ẹke
mu ekfu okfu;
shi atụje ọnu mu k'ọma.
Ẹge ono bẹ ndu phụru
mu nụ; shi ajajẹ mu ajaja.
12 Ishi iya abụru lẹ mu shi
adzọje ndu ụkpa,
raru bya t'a gbaaru ẹphe mkpu;
jeye l'ụnwu-ogbe,
ẹ te nwedu onye a-gbaru ẹphe mkpu.
13 Ndu, nọ l'oke mkpa;
mẹ ụnwanyi, nji ẹphe
ta nọhedu shi ajajẹ mu ajaja;
kẹle mu shi bụru ẹphe

ọ-kwọ-lẹ-mkpa.
14 Mu shi emeje iphe mu eme
t'ọ daburu adaburu;
t'ẹ b'e emegbu nwoke;
t'e megbu nwanyi.
15 Mu shi bụru ẹnya,
ndu ìshì gude aphụ ụzo;
bụru ọkpa, ndu ngvụru gude eje ije.
16 Mu shi dụ l'ọ bụ nna
l'ẹke ndu ụkpa nọ;
shi agbajẹru onye
mu ta madu ọdzori.
17 Mu shi anafụje ndu
ẹjo madzụ ike ẹphe;
nafụta ndu ẹphe guderu
t'ẹphe nweru onwẹphe.
18 Mu shi arije lẹ mu a-ka nka;
nọdu l'ụlo mu;
laa l'oge nka-ezekuna
nke mu l'ẹhu-gudangu.
19 L'ọ́gbaragba mu a-nọ
je agẹe ọnu lẹ mini;
iji l'adatsụa l'ẹkali, mu.
20 Ugvu, aakwabẹ mu
a-nọdu adụ
ọphungu ọphungu mbọku-mbọku;
ike mu l'adụkwaphu
ọphungu ọphungu l'eje.
21 Ndiphe eshi egebeje
nchị t'ẹphe nụa iphe mu ekfu.
Ẹphe shi adaje ashị;
ngabẹ nchị teke mu adụ ẹphe ọdu.
22 O shi abụje;
mu -yewa ọnu;
ẹ to nwehedu onye
ekfukwadu okfu ọdo.
Okfu mu ekfu shi
eguje ẹphe egugu lẹ nchị.
23 Ẹphe shi akwabẹjeru mu
l'ọ bụ ndu kwabẹru
mini t'ọ chịa.
Ẹphe shi anabataje okfu mu
l'ọ bụ mini ọdungu.
24 Mu -mụa ọnu-ọchi; o bu atuzita ẹphe.
Ẹphe -lee mu ẹnya l'ifu;
ẹphe agbakerehu.
25 Ọ bụ mu shi anọduje
ekoshi ẹphe ụzo;
l'edu ẹphe l'ọ bụ eze,
edu ndu sọja iya;
l'adụ ẹphe ike ẹge

aadụje ndu aphụ byaru.”

30

Iphe-ẹhuka Jobu kẹ nta-a

1 “Obenu lẹ nta-a;
bẹ ẹphe achịwa mu ọchi;
mbụ ụnwegirima,
mu heru l'ẹka;
mbụ ndu nna ẹphe bụ
ndu, mu t'aga ekwedu
t'ẹphe tsoru nkụta,
e cheru mu atụru.
2 Ike ta dụhedu ẹphe;
ọphu a-bụkwanu l'ẹphe a-baru mu uru.
Mbụ l'ụvo gbe gvụshi ẹphe.
3 Ụkpa-mkpẹre;
mẹ ẹgu meru ẹphe;
ẹphe agbaa ẹji l'ẹnya.
O meru ẹphe;
ẹphe anọduje agha
ngvudangvu lẹ
mgbẹgu l'ẹnyashi;
l'egvu ọnu l'alị ọkponku;
l'ẹke ẹphe aka ẹka ịkarikari.
4 Ẹphe etsojeru ẹgbudu
l'akpakọ mkpẹkwo,
atsọ únú-únú l'ata.
Yọ bụru iwobe;
bẹ ẹphe avụkoje l'eri.
5 Ndu-a bụ ndu
e bufuru ebufu
t'ẹphe ba anọshi
l'ẹke madzụ ibe ẹphe nọ;
l'atụru ẹphe ụzu
l'ẹphè -bụ ndu iphura.
6 E yebutaru ẹphe;
ẹphe alatsụa lẹ
mkpoworo nggele,
mini tashịhutsuaru atashịhu je eburu;
mẹ lẹ mgbaku eze mkpuma
l'ime ime ọgba ime alị.
7 Ẹphe anọduje l'ime ẹgbudu
l'ẹke ono l'ara ngarongarongaro;
kwọnwua l'ẹgbudu ẹke ono.
8 Ẹphe bụ ndu mmanu,
ẹ-te nwedu iphe, ẹphe bụ;
ndu e bufuru ebufu lẹ mkpụkpu.
9 Ọ bụ ndu dụ ẹge ono;
bẹ ụnwu ẹphe gbe bya
egudewa mu nụ agụ egvu.
Mu abya abụwaru nụ iphe, ẹphe

gude aghọ ụgho-okfu.
10 Mu dụ ẹphe oyi;
ẹphe agbaru mu nkụsa;
ọphu ọotsudu ẹphe l'ẹhu
ọnodu mu l'ifu gbụa ọnu-mini.
11 Ishi iya abụru lẹ
Nchileke mewaru;
ẹnwu agvụ mu l'ẹhu;
yewa mu ọru;
tọ dụhe iphe,
ẹphe asọjekwadu nsọ
ọnodu mu l'ifu mee.
12 Ẹphe anọduje abya ọgu l'ẹke mu nọ.
Ẹphe kweshiru ọ́nyà
dobe tẹ mu bya eye ọkpa;
bya agbaa ose-ọgu
gude yebuta mu.
13 Ẹphe egudeje iphe
tọ-chishia mu ụzo;
l'ese t'ẹphe wofu mu;
tọ dụ onye agbọru ẹphe chaa.
14 Ẹphe shiru l'owere bata;
ẹphe azaa l'awụpyabe mu.
15 Egvu gudewaru mu;
ugvu, e shi akwabẹje mu
ephukashihuwa l'ọ bụ phẹrephere.
Iphe, mu shi nweru
emishihuwa l'ọ bụ urukpu.
16 Nta-a bẹ iphe-ẹhuka
kewaru mu kepyaa.
Nke mu gvụakwaru.
17 O -rua l'ẹnyashi;
ọkpu, nọ mu l'ẹhu
amịkota mu a.
Ẹhuka iya ta
anọnyajedua zee ẹka.
18 Nchileke gudewa ike iya,
dụ egvu zụ mu l'ẹkpiri.
Ọ lọtaru mu l'olu uwe mu;
kepyia mu ẹkpiri.
19 Ọ patawaru mu tụa l'ẹpoto;
mu abụwaru-a ẹja;
mẹ ntụ.
20 Mu ara l'araku nggụbe
Nchileke; tii yeeru mu ọnu;
mu -gbeshi vudo evudo;
nggu achalẹ mu-a ẹnya achacha.
21 Ị byaru bya aghachiru mu ifu;
l'anụ mu chịkikfuu.
I gudewa ike ngu l'ọ ha byia mu ẹka.
22 Ị paliru mu oreke-imeli;

woru mu tụaru phẹrephere.
Ịipanga mu apanga l'ọ bụ
onye oke phẹrephere apa.
23 Mu mawaru l'ị kpụwa mu ala maa.
Ị kpụwa mu ala ẹke ono,
e doberu iphe bụ ndu nọ ndzụ ono.
24 Ẹ tọ dụdu onye aphụje
onye ike gvụru;
jeshia ya otso ọgu;
l'ẹke oochi mkpu
t'a gbaaru iya mkpu.
25 ?Mu te shidunua arajẹru
onye iphe-ẹhuka byaru ẹkwa.
?Mu te shidunua agụje
aphụ onye ụkpa.
26 Obenu lẹ mu leru ẹnya iphe-ọma;
yọ bụru ẹjo iya bẹ mu phụru.
Mu elee ẹnya iphoro;
yọ bụru ọchi bẹ byaru nụ.
27 Iphe, anọduje atapyashị
mu ime ẹhu te kwedu mu ahaha;
mbọku-mbọku kpọ
abụjelephu iphe-ẹhuka.
28 Mu tsowaru ghaphee;
bya anwakputa;
tọ bụ l'ọo anwụ chiru mu;
mu anwakputa.
Mu nọwa l'edzudzu ọha
l'echi mkpu t'a gbaaru mu mkpu.
29 Olu mu adawa l'ọ bụ olu nkụta-ọswa;
l'adakwaphu l'ọ bụ kẹ enyi-nwẹnu.
30 Akpọ, nọ mu l'ẹhu
jihuwaru kpalungu;
l'aswashịhu aswashịhu.
Nta-a bẹ ẹhu erekotale mu phụ ọku.
31 Ogumogu, mu shi
akpọje bụwa mu nụ aphụ.
Opu, mu shi aphụje
egbe adawa nụ l'ọ bụ ụzu-ẹkwa.”

31

1 “Mu kpebuhawaru iya l'ime obu mu
lẹ mu ta byadụ bya ele nwamgbọko ẹnya;
2 kẹle Nchileke, bu
Ọkaribe-Kakọta-Ike
ahụje onye eme ẹge ono àhụhù.
3 ?Tọ bụdu kpurupyata;
bẹ Nchileke doberu ndu ẹjo madzụ;
ụmuruku abụru kẹ ndu eme ẹji.
4 ?O nweru iphe, mu eme,
Nchileke ta amadụ.

T'o nweru ẹke, mu yeru
ọkpa, ẹ tọ madụ.
5 Ọ -bụru lẹ mu jejewaru
je eye ẹka l'iphe,
ẹ ta bụdu ire-lanụ;
ọ dụdu bụru lẹ mu
jejewaru je eye ọkpa l'ẹjo-ire;
6 tẹ Nchileke l'onwiya
gudewaru ọkpobe iphe,
oogudeje atụ iphe;
tụa mu.
Yọ phụ l'ẹ to nwedu ẹke mu yesweru ẹka.
7 Ọ -bụru lẹ mu ngejewaru
Nchileke ẹka l'ishi; shiswee ụzo;
ọ dụdu bụru lẹ mu
kwejewaru t'e nwuru
mu ye l'ome ẹjo iphe;
m'ọ bụ lẹ mu yejewaru ẹka l'iphe, dụ ẹji;
8 ọo ya bụ; t'ọ bụkwaru
ndu ọdo e-ri iphe mu kpataru l'okfu mu;
ndu ọphu mu kọru
akọko, nọkwadu l'alị
abụru efeshi bẹ ee-feshi iya.
9 Ọ -bụru l'o nweru nwanyi,
kpọjewaru mu mgbẹnya;
ọ -bụru lẹ mu jejewaru je
egeporu l'ọnu ụzo nyee nwoke ibe mu;
10 ọo ya bụ; tẹ nyee mu
bụkwaru onye e-mekochaa
ejeru nwoke ọdo ozi;
l'a-laru iya l'ụlo.
11 Kẹ l'ọo iphe, dụ ẹge ono
bụ iphe, bụ; mu -mee ya;
yọ bụru mu iphe-iphere;
bụru iphe ee-kpee mu ikpe iya.
12 Ọ bụ egbe iphe ono
abụjeru Abádọnu; mbụ ọku
alị-maa dzụ-gbua mu;
mbụ dzụa dzụa iphe,
mu kpataru l'okfu mu.
13 Ọ -bụru l'o -nweru ndu ozi mu;
onye ọphu byajẹru nụ
bya asụ mu l'o nweru
ẹke mu meru iya ẹji;
mu te eyeru iya ọnu ẹge, gbaru nụ;
14 ?bụ ngụnu bẹ mu
e-kfuru Nchileke teke
ọo-gbakushi mu iya?
?Bụ ngụnu; bẹ mu e-kfu
m'a sụ tẹ mu bya akọo iphe meru nụ.
15 ?Tọ bụdu Nchileke,

motaru mbẹdua ye
nne mu l'ẹpho;
bẹ motakwaruphu
ẹphebedua ye nne ẹphe l'ẹpho.
?Tọ bụdu onye lanụ ono
tụko ayi kpụa l'ẹpho nne ayi?
16 Ọ -bụru l'onye ụkpa
rọjeru mu iphe;
mu ta nụ iya ẹya;
ọ dụdu bụru lẹ mu
mejewaru nwanyi,
nji iya ẹ ta nọhedu;
ẹnya-mini eshia ya ẹnya;
17 ọ dụdu bụru lẹ mu
rijeru nri nkịnyi;
zahaa nwa-nwogbe;
18 obenu lẹ keshinu ọphu
mu bụ nwata;
bẹ mu shilephu heta
ụnwu ogbe ẹge nna eheje ụnwu iya.
Ọ kwaphu ẹge ono;
bẹ mu shi keshinu ọphu
a mụru mu l'ehe
ụnwanyi, nji ẹphe ẹ-ta nọhedu.
19 Ọ -bụru lẹ mu phụjeru
onye ẹ-ta mahẹdu ẹge
oo-me onwiya l'ẹke ọ gba ọtu;
ọ dụdu bụru onye ẹ-ta
dụdu ẹge ọ haru iya,
ẹ-te nwedu iphe oye l'ẹhu;
20 mu ta chẹ iya
iphe oye l'ẹhu;
shi ẹge ono mee t'o gude
obu iya tua mu ẹpha
lẹ mu gude ẹji atụru mu
meta ukpo gude gbochita ya oyi.
21 Ọ -bụru l'o nweru iphe,
mu halijewaru ẹka mee
onye nna iya ẹ-ta nọhedu;
okfu lẹ mu bụ onye
ọnu eru l'okfu l'ụlo-ikpe;
22 tẹ ẹka kwafụkwa mu;
t'ẹka shikwaa inwo rifu mu erifu;
23 kẹle mu atsụ Nchileke egvu
t'ẹ b'o me mu akadụru.
Ọdu-biribiri iya egudeje mu;
k'ọphu mu ta adụjedu
ike mee egbe iphe ono.
24 Ọ -bụru lẹ mu chịjeru
ụkfu kwẹe l'okpoga;
ọ dụdu bụru lẹ mu

kpọjeru obu ye lẹ mkpọla-ododo;
25 ọ -bụru lẹ mu gudejewa
k'eze iphe, mu nweru
kua onwomu ekuku;
mbụ ẹku, mu gude ẹka mu kpata;
26 ọ -bụru lẹ mu gudejewa
kẹ o-gbu-nwịi-nwịi
ẹnyanwu baaru iya ẹja;
ọ dụdu gude kẹ mma
ọnwa baaru iya ẹja;
27 ọ dụdu bụru lẹ mu
gudejewa obu mu;
m'ọ bu ẹka mu baaru iya ẹja l'edomi;
28 t'a gụkwaaru mu iya l'ẹjo iphe;
gude iya kpee mu ikpe;
kẹ l'iphe ọ bụ;
bụ lẹ mu ta bụhedu onye
egude ire iya ẹka l'ẹke
Nchileke ọphu bu l'imigwe nọ.
29 Ọ -bụru lẹ mu tejewaru ẹswa
kẹ l'onye ọhogu mu eje iphe-ẹhuka;
ọ dụdu bụru lẹ mu
gudejewa k'iphe-ẹhuka,
byaru iya nụ tụa okokooko;
30 mu te gudebukwaa ọnu
sụ t'iphe mee onye ọhogu mu;
l'ụdu kẹ mburọnu.
31 Ndu shi ejeru mu ozi maru
l'ẹ to nwedu onye
byajẹru nke mu,
ẹ te rijidu ẹpho.
32 Ẹ tọ dụbudua onye
shi eshishi, radụjeru lẹ gbororo;
kẹle mu shi eghebeje
ụlo mu ọnu;
tẹ ndu ije bata bya aradu.
33 Mu te mebua iphe,
dụ ẹji; kpamia ya ẹge
ndu ọdo akpamije;
m'ọ bụ woru njọ domia l'ime obu mu.
34 Mu te egudebua ọtsu
egvu iphe ndiphe e-kfu;
teke ẹphe nụru iphe,
mu meru; kpụrube ọnu;
m'ọ bụ je eworu
onwomu domia l'ime ụlo.
35 Ha! Ndẹge mu
nwekwanuru onye
e-ye ọnu l'iphe-a,
mu ekfu-a!
Mu dookwaru edori

ẹhu mu; byia ẹka l'ẹkwo.
Tẹ Ọkaribe-Kakọta-Ike
yewaru mu rụ ọnu.
Onye ono, ebo mu
ibo ono ewota ibo ono,
oobo mu ono dee edede l'ẹkwo dobe;
36 mẹ mu ewojeleru iya phụ
dẹe l'ukuvu;
mbụ kpuru iya l'ọ bụ onye
kpu okpu-eze;
37 mẹ mu eshikwanu ishi lanụ
dooru iya edo ẹhu mu nanu nanụ;
mẹ mu abyalẹphu bya
evudo iya l'ifu l'ọ bụ nwatibe eze.
38 Ọ -bụru l'alị mu
echi mkpu ekpu mu;
mgbawalị, nọ iya nụ l'ara ẹkwa;
39 ọ -bụru lẹ mu jịkaru
lẹ mu ta akfụdu ndu jeru mu ozi ụgwo;
ẹphe agụru aphụ lashia;
40 t'ọ bụkwaru ẹgbara
a-kfụ l'alị ono l'ọzori witu;
ẹswa mmanu efushia ya ọzori balị.”
Ọ gvụ Jobu l'ọnu.

32

Ọnu, Elihu eye

1 Tọ dụ iya bụ; ụmadzu ẹto ono ahaa ntụtego ono, ẹphe lẹ Jobu atụ ono; kẹ lẹ Jobu te kwetadu l'o nweru iphe ya meru ẹji.
2 Ya ndono; Elihu avọru ọku ghụa ẹhu l'ẹke Jobu nọ; kẹle Jobu pataru onwiya kogabe l'ọ bụ yẹbe Jobu bụ onye doberu ẹka ndoo; l'ẹ tọ bụdu Nchileke. Elihu ono bụ nwatibe Barakelu, bụ onye Buzu; onye eri Ramu.
3 Elihu avọkwaruphu ọku ghụa ẹhu l'ẹke ndu ọ̀nyà Jobu ono nọ; ẹphe ẹto; okfu l'ẹphe ta dụdu ike gbanwee Jobu okfu; gbe anmakwa iya rụ ikpe.
4 Iphe, kparu iphe, Elihu daru ashị keshinu ono bụ l'ọo yẹbedua bụ nwata l'ẹke ndu ọphu nọ.
5 Yọ bya aphụ l'ụmadzu ẹto ọphu ta mahẹdu iphe, ẹphe e-kfu; yo ghulahaa ya eghughu.
6 Tọ dụ iya bụ;
Elihu Barakẹlu, bụ onye Buzu asụ ẹphe:
“Mbẹdua kwa nwata;
unubẹdua abụru ọgurenya.
Ọ kwa iya kparu iphe,
mu shi atsụ egvu;
l'atsọkwaphu unu ẹnya
okfuru unu nwẹge ya mataberu.
7 Mu shi arị tẹ ndu bụ ọgurenya kfua;
ndu ọphu kawaru nka
ezia ayi mmamiphe.
8 Obenu l'ọ bụ ume,
nọ madzụ l'ẹhu;

mbụ ume
Ọkaribe-Kakọta-Ike;
bẹ emeje tẹ madzụ maru mmamiphe.
9 Mmamiphe ta bụkwa l'ọgurenya;
ọphu iphe-odo-ẹnya 'abụkwa l'ọka nka.
10 Ọo ya bẹ mu ekfu;
sụ t'unu ngabẹduduru
mu phụ nchị;
tẹ mu kfua nwẹge mu maru.
11 Mu shikpelekwaphu daa ashị;
unu l'ekfu nk'unu.
Mu shi ngabekpelephu
nchị l'ẹke unu achọkashi iphe, unu e-kfu.
12 Mu ngabẹkpooru unu nchị
ọhuma ọhuma;
ọphu ọ dụdu l'unu ha,
onye dụru ike gbanwee Jobu okfu;
tọ dụ unu onye dụru ike saa ya okfu.
13 Unu ba asụkwa l'unu maru mmamiphe;
lẹ Nchileke nwekwaru
ọnu, oo-yeru Jobu;
l'ẹ tọ kwa madzụ b'ọ nọ l'ẹka.
14 Jobu te kfukwaru yeru mu;
ọphu mu 'eyekwanu ọnu ẹge unu yeru.
15 Nta-a bẹ ike gvụwaru ẹphe;
ẹphe ta mahẹ iphe ọdo, ẹphe e-kfu.
16 ?Mu a-da ashị;
kẹ l'ẹphe ta mahẹdu iphe,
ẹphe e-kfu tọo;
mbụ nta-a, ẹphe nmangotsuaru;
ẹphe ta mahẹ ọnu ọdo, ẹphe e-ye-a.
17 Mbẹdua nwekwaru
nwọnu, mu e-ye.
Mu e-kfukwaphu
nwẹge mu maru.
18 Ishi iya abụru l'iphe,
mu e-kfu jiru mu ọnu;
ọkpoma te kwe tẹ mu dobe ọnu ndoo.
19 L'ime onwomu;
bẹ mu dụlephu l'ọ bụ
mẹe, a gbaru ye
l'ekpemu swọ-chia
aswọ-chi.
Mu -dobe ọnu ndoo;
bẹ mu a-gbajahụkwa
l'ọ bụ otumu ọphungu,
e yeru mẹe.
20 Mu e-kfu okfu t'ẹhu gụa mu phengu.
Mu e-kpuha ọnu;
yee ọnu.
21 Ẹ tọ dụdu onye mu agba eyeru;
ọphu ọ dụdu onye mu

aja ajaja-ntsụdekfu;
22 kẹle ndẹge ọja madzụ
ajaja-ntsụdekfu kwọru mu ẹhu;
mẹ onye ono, meru mu
ono ewofu mu ru l'ịpheregede.”

33

1 “Nta-a; Jobu;
ngabẹru mu nchị;
nggu atọnwube nchị
l'iphemiphe ọbule,
mu ekfu!
2 Mu abyawa tẹ mu
kpuhaa ọnu; kfua okfu.
Iphe mu e-kfu jikwaru mu ọnu.
3 Obu gụkwaru mu iphoro
l'okfu, mu abya ekfukfu.
Iphe, mu abya ekfukfu abụru ezi-okfu.
4 Ọ kwa Ume Nchileke;
bẹ metaru mu nụ;
bụru Ume
Ọkaribe-Kakọta-Ike;
bẹ mu gude nọdu ndzụ.
5 Yeeru mu ọnu;
m'ọ -bụru l'ịi-dụ ike.
Rụkota ẹhu tẹ mu lẹ nggu kpọgba iya.
6 Ọ kwa ẹge ị dụ;
bẹ mbẹdua dụ l'ifu Nchileke;
bụru ẹge e gude ẹja kee ngu;
b'e gudekwaphu ẹja kee mbẹdua.
7 Ọo ya bụ t'ẹ b'ị
tsụshi mu egvu;
kẹ l'ẹ to nwedu iphe,
mu eme ngu.
8 I kfuru iya; mu anụa ya;
teke ị sụru:
9 ‘L'ị dụebe mma;
l'ẹ tọ dụdu iphe, dụ ẹji, i mejeru.
10 Lẹ Nchileke anọduje avọcha ngu;
k'ọphu oo-bobe ngu ibo;
gbe gụkobewa ngu nụ
lẹ ndu ọhogu iya.
11 L'o yewaru ngu
mkpọro l'ọkpa;
l'ele t'ọ maru ẹge ịiha ọkpa.’
12 Ọle; mu eme t'ị maru
l'iswi ta dụkwa ngu mma;
kẹle Nchileke bẹ kakwa madzụ nshinu.
13 ?Bụ ngụnu kparu iphe, ịita-tso iya okfu
sụ l'ẹ too yejedu ọnu
lẹ mkpu, iichi l'echiku iya?

14 Kẹle Nchileke abụje;
o -kfua okfu;
yo kfukwazi iya ọdo; kfukwazi iya ọdo.
Ọbule ẹ to dojedu madzụ ẹnya.
15 Ooshije lẹ nrọ;
mẹ l'àphù kfua okfu
l'ẹnyashi teke mgbẹnya
tsụshiru madzụ;
ẹphe azẹshiwa azẹe.
16 Ọ bụ teke ono;
bẹ ookfuje okfu ye ẹphe lẹ nchị;
nmaaru ẹphe ọkwa,
e-ye ẹphe egvu;
17 t'e shi ẹge ono tẹ madzụ
haa ome ẹji;
mẹ tẹ madzụ be ekushi onwiya ekuku;
18 t'e shi ẹge ono dzọfuta
iya t'ẹ b'ọ dalahụ l'iduma;
dzọkwaa ya phụ l'ẹka anwụhu.
19 Nchileke ahajẹru gude
iphe-ememe hùa madzụ àhùhù;
paru iya chee l'ụlo;
l'amịpyashi iya ọkpu;
20 k'ọphu bụ lẹ nri a-bya adụ iya ashị.
Nri, katsụa ọtso ẹna ahụlahaa ya ẹgbo.
21 Yọ laa ẹhu; bụru ọkpu.
Ọkpu iya, e te shi
aphụjedu abya epheshia.
22 Yọo kpọ gẹgege akpọ l'ala l'iduma.
Ndzụ iya akpọ l'alakfu
ndu ejeru anwụhu ozi.
23 Ndẹge o nweru
onye k'ẹto, nọ lẹ
mkpakụ madzụ lẹ Nchileke;
mbụ onye lanụ l'ụkporo
ụnwu-ojozi Nchileke,
a-byanụ bya ekfuaru
madzụ iphe, gbaru iya l'ememe;
24 t'o meeru iya
eze-iphe-ọma; sụ:
‘T'a dzọo ya rụ
t'ẹ b'ọ dalahụ l'iduma;
lẹ ya phụwaru onye
e-gude gbata iya.’
25 Teke ono bẹ
oo-gbuchafu;
bya adụ l'ọ bụ nwata nshịi.
Yọ laphu azụ;
bya adụ l'ọ bụ nwokorọbya.
26 Ọ bụ teke ono bụ:
madzụ -kfuru nụ Nchileke;

yọ nụa ya.
Teke ono;
yọ phụ ifu Nchileke;
ẹhu atsọo ya ẹna.
Nchileke abya edophu
iya azụ l'ọnodu iya;
bụ iya bụ ọnodu onye doberu ẹka ndoo.
27 Ọ bụ teke ono;
bẹ oo-vudo
l'edzudzu ọha kfua ya hoo-haa:
‘Lẹ ya mesweekwaru;
ye ẹka l'iphe,
ẹ te vudodu nhamụnha;
ọbule Nchileke gụwaru iya nvụ.
28 Ọ dzọwaru iya ndzụ;
tẹ ya ba adalahu l'iduma.
Nta-a bẹ ya a-nọ ndzụ phụ iphoro.’
29 Ono iphe, Nchileke
emejeru madzụ ndono.
O -metsua;
yo mee ya ọdo;
30 ẹge ee-shi t'ọ dzọo ya
ndzụ t'ẹ b'ọ dalahụ l'iduma;
k'ọphu ndzụ e-dzu iya.
31 Jobu; dakwaa ashị;
ngabẹru mu nchị.
Nọdukwa nwandoo;
tẹ mu kfu iphe, mu ekfu.
32 Ọ -bụru l'o nweru ọnu,
ii-ye; nggu eyee ya;
kfua iphe, dụ ngu
k'ekfukfu;
kẹ l'ọ dụ mu t'a sụ l'e kpefuru ngu.
33 Teke ẹ tọ dụdu;
ngabẹkwaru mu nchị.
Nọdu kwa nwandoo;
tẹ mu zia ngu mmamiphe!”

34

1 Elihu asụkwaphu:
2 “Unubẹ ndu mmamiphe;
unu ngabẹkwaru mu nchị.
Unu ngabẹkwaru mu nchị;
unubẹ ndu gụru ẹkwo;
3 kẹ l'ọ bụ ẹge ire edeje ọnu lẹ nri;
bụ ẹge nchị egeje nchị l'okfu;
maru ọphu bụ ọkpobe iya.
4 Ọ kwa ayịbedua
b'ọ nọ l'ẹka;
t'ayi lee ẹnya l'okfu ọwaa;
maru ẹge ọola;

shi iya mụta iphe,
dụ mma.
5 Jobu sụru lẹ ya doberu ẹka ndoo;
ọphu Nchileke 'ekwedu iya ọharu enge.
6 Ẹ to nwedu ẹke ya mesweru;
e gbe sụ lẹ ya adzụ ẹjire.
Ẹ tọ dụ ẹke ikpe iya nmaru iya;
ọbule akfụ, ọogba iya yeekwaru iya ọru.
7 ?Unu phụjewaru onye dụ l'ọ bụ Jobu;
mbụ onye angụ
ẹjo-ọnu l'ọ bụ mini.
8 Ndu ẹphe l'iya anọduje
achị idzi bụ ndu ẹjo madzụ;
bụru ndu akirishi bẹ ẹphe l'iya ayị;
9 kẹle ọosuje l'ẹ tọ dụdu
iphe, madzụ erita l'ome
iphe, dụ Nchileke mma.
10 Unu ngabekwaru mu nchị;
unubẹ ndu nweru egomunggo.
Tụswekwa!
Ẹ to nwekwa lẹ
Nchileke emee ẹjo iphe!
Ọkaribe-Kakọta-Ike
te emeghekwa iphe,
ẹ te vudodu nhamụnha!
11 Ọ kwa ụgwo iphe,
onye meru bẹ ọokfuje iya.
Oowolatajeru onye
l'ẹge umere iya dụ.
12 Ire-lanụ bụ lẹ Nchileke
te emejekwa ẹjo iphe;
mbụ kẹ tẹ
Ọkaribe-Kakọta-Ike nmaa
madzụ ikpe ịnyigirinyi.
13 ?Bụ onye meru
Nchileke t'ọ bụru ishi kẹ mgboko-a.
?Bụ onye sụru iya t'o
letaje eliphe gbaa
mgburumgburu ẹnya.
14 Ọ -bụru l'ọ chịru iya l'obu;
lẹ ya a-nafụ madzụ ume iya;
15 bụnu iya bụ lẹ madzụ
kpoogba a-gwụ;
laphukota azụ l'ẹja.
16 Ọ -bụru l'iphe edoje ngu ẹnya;
ngabẹkwa nchị;
nụa iphe-a, mu ekfu-a.
17 Onye ikpe,
vudo nhamụnha dụ ashị;
?nanụ ẹge oo-shi bụru ishi; l'achị.
Onye ono,

doberu-ẹka-ndo;
bya abụru iya bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ono;
?nanụ ẹge ii-shi nma iya ikpe.
18 ?Tọ bụdu Nchileke bụ
onye asụje ndu eze
l'ẹ tọ dụdu iphe,
ẹphe bụ!
Yọ sụ ndu nweru ẹnya
l'ẹphe bụ ndu ẹjo madzụ?
19 Ẹ tọo kpadụ ókè
l'ẹke ndu eze nọ;
ọphu oowotajedu
iphe gbaru onye ụkpa
nụ oke amadụ;
kẹle ndu ono ẹphe ẹbo
bụ iya gude ẹka iya kee ẹphe.
20 Ẹphe agbajihuje
agbajihu l'echi-abalị.
Nchileke alọ-woje
ndiphe alọ-wo;
ẹphe anwụshihu.
Ndu oke amadụ;
bẹ oowofuje;
to nwe madzụ nwigbaleke-ọma,
oogbe ele ẹnya t'o yetaru iya ẹka.
21 Ẹnya Nchileke
anọjekwa l'ụzo, madzụ eshi.
Ọophukotaje ẹke ẹphe aha ọkpa l'eshi.
22 Ẹ tọ dụdu ẹge ọchi
gbaru; tọ dụ ẹke,
gbaru tsụkiribangu;
bụ ẹke ndu ẹjo madzụ
e-domighe onwẹphe.
23 Nchileke te eyekwaa
oge teke ndiphe
a-bya iya ifu t'o kpee ẹphe ikpe.
24 Ẹ too jejeodudu ọkpata ishi;
tẹmanu yo wofu ndu
ishi; chịta ndu ọdo
dochishia ẹnya ẹphe.
25 Ọ bụ okfu l'ọ makọtaru
iphe, ẹphe eme
meru iphe oonwutsuje
ẹphe l'ẹnyashi;
gwee ẹphe rakaraka.
26 Ọonoduje l'edzudzu ọha
l'ẹke onyemonye ọbule a-phụ ẹphe;
hụa ẹphe àhụhù k'iphe, dụ ẹji, ẹphe eme;
27 okfu l'ẹphe haru otso Nchileke;
ọphu ọ dụdu iphe,

ọ sụru t'e mee,
nweru ọphu ẹphe emeje.
28 Ẹphe emeje ndu ụkpa;
mkpu, ẹphe erua Nchileke nchị;
k'ọphu bụ lẹ Nchileke
anụje ẹkwa, ndu ẹ-ta
dụdu ẹge ọ haru ẹphe.
29 Ọlobu; ọ -sụkwanu lẹ
ya te eyedu ọnu;
?bụ onye a-nma iya ikpe.
O -domia ifu iya;
?bụ onye a-dụ ike phụ iya.
Ọ bụ iya nwe madzụ;
mẹ iphe bụ mbakeshi.
30 Oomeje t'onye te emedu
ele Nchileke ba anọshi l'ọchichi;
k'ọphu ẹ tọo watadu
ọgbaru madzụ ọnya.
31 Ọ -bụru lẹ madzụ sụru
Nchileke l'o tewaru iya;
lẹ ya te emehedu ẹji ọdo;
32 t'o koshinu iya ẹke
o teru iya;
k'ọphu ya te emehedu iya ọdo.
33 ?Ịiri lẹ Nchileke e-gbe
bya ebua ngu nggo
k'ẹji, i meru;
l'ẹke ụta iphe ẹji ngu ta ladụ ngu azụ.
Ọ kwa nggụbedua
e-kfu iphe ịiri;
ẹ tọ kwa mbẹdua.
Ọo ya bụ; kfunua iphe,
ị maru.
34 Ndu iphe edoje ẹnya;
mẹ ndu mmamiphe
a-sụkwa:
35 L'iphe Jobu ekfu kwa
okfu onye egomunggo swehuru;
mbụ l'iphe ookfu te nwedu ishi.
36 Ọ dụ mu t'a sụ lẹ Jobu;
bẹ aa-data darua ya l'ishi;
kẹ l'okfu iya ada l'ọ bụ
okfu ẹjo madzụ.
37 O meru iphe, dụ ẹji;
bya etsubekwa l'ẹke ono
l'ekwefuru Nchileke íkè.
Ayi l'iya -nọdu;
yọo kụ ẹka l'aja ayi ewena;
l'ekfu ẹjo okfu l'ekpu Nchileke.”

35

1 Elihu asụ:
2 “Jobu; ?i tubesu l'ọ bụ
ngu odobe-ẹka-ndoo;
l'ẹke ịisuje l'ị ka
Nchileke odo odomu?
3 Obenu l'ịijije; sụ:
‘?Bụ ngụnu bụ uru iya?’
‘?Nanụ uru, iirita
kẹ l'ị haru ome ẹji?’
4 Tẹ ya yeeru ngu ọnu;
nggu lẹ ndu ọ̀nyà ngu phẹ.
5 Palikpoduaphu ẹnya
lee l'akpamigwe;
nggu aphụ urukpu ono,
nọ ngu oreke-imeli ono.
6 I -mee iphe, dụ ẹji;
?i mebataru Nchileke l'awe?
Ẹjo iphe, i meshiru;
m'ọ -ha ịha agha;
?ọo-kpọshi iya ngụnu?
7 Ọ -bụru l'i doberu ẹka ndoo;
?o gbe nweru ẹge iishi
gude iya l'eyetaru
Nchileke ẹka?
Mbụ; ?o nweru iphe
oogbe anata ngu l'ẹka.
8 Ẹjo iphe, iime kwa
madzụ ibe ngu bẹ iimebeta;
bụkwaruphu ẹphe;
bẹ odobe-ẹka-ndoo ngu agaru mkpa.
9 Ọobuje; a -kpanụka
ndiphe ẹhu;
ẹphe eye mkpu l'ọnu.
Ẹphe echije
‘Ojilẹka tọgbo;’
t'a bya anafụ ẹphe
l'ẹka ndu ike.
10 Ọle ẹ tọ dụdu onye araję
araku Nchileke,
bụ onye keru iya nụ;
mbụ onye emeje
t'ayi mụa ọnu-ọchi
l'oge iphe-ẹhuka;
11 onye ka ayi ozi iphe
karia ẹge oozije ụnwu-anụ-ẹgu;
bya emee ayi;
ayi aka nwẹnu, ephe l'eli ọmaru iphe.
12 Ẹ too yejeduru madzụ
ọnu teke oochi mkpu.
Mkpata iya abụru lẹ ndu

ẹjo madzụ kunukaru onwẹphe ekuku.
13 Ishi iya bụlephu lẹ
Nchileke te eyejedu ọnu
teke eechi mkpu ìphòró.
Ọkaribe-Kakọta-Ike
te eyejedu ọnu l'egbe iphe ono.
14 ?Nanụ ẹge oo-gbechia
ngaarụ ngu nchị;
nggụbe onye sụru
l'ẹ t'ị phụdu iya lẹ phuu;
mbụ nggụbe onye sụru
l'ikpe ngu nọ iya l'ifu;
l'ịi-nọdu-a angaru iya?
15 Nggu asụkwaphu
l'iphe-eghughu Nchileke
ta dụdu iphe, oomeje;
ọphu ọokpajedu ẹjo madzụ ishi.
16 Ọo ya bụ l'iphe
nggụbe Jobu ekfu bụ mkpọkoro okfu.
Okfu nọ ngu l'ọnu;
ọle iphe iikfu te nwedu ishi.”

36

1 Elihu asụ Jobu
2 “Taa nshi nwanshịi;
tẹ mu koshi ngu
l'o nwetsukwaru-a
iphe ọdo, mu e-kfu;
gude gbataru Nchileke.
3 Ẹke mmamiphe mu
shi tekwaru ẹnya.
Mu e-koshi ngu
l'onye ono, keru mu nụ
ono bụ onye vudo nhamụnha.
4 Iphe ịi-tụbe nvọ bụ
l'okfu mu ta bụdu ẹjire.
L'onye kẹ mmamiphe
katsụa odota ẹnya;
bẹ nggu l'iya nọkwa l'ẹke-a nta-a.
5 Nchileke hakwa nshinu;
obenu l'ẹ to nwedu onye
ọokpoje ẹbo-ẹbo l'afụ.
Ọ ha nshinu; bya abụru
onye iphemiphe ọbule edoje ẹnya.
6 Ndu ẹjo iya b'ẹ too dobejedu ndzụ.
Obenu lẹ ndu aakpa ẹhu;
bẹ ọonuje iphe,
gbaru ẹphe.
7 Ẹnya ta alụfujedu iya
l'ẹke ndu doberu ẹka ndoo nọ.
Oomeje; ẹphe lẹ ndu eze

atụko bụru eze;
bya emee t'aakwabẹje
ẹphe ugvu gbururu jeye lẹ gbururu.
8 Obenu; l'a -tụa madzụ mkpakọbe;
ọkpukpu iphe-ẹhuka ono,
a tụru iya ono ekee ya;
kee ya dụngu
9 bẹ Nchileke ekoshije
onye ọbu l'o shiwa l'ekuku,
ooku onwiya;
yeswee ẹka.
10 Oomeje t'ẹphe ngabẹ nchị
l'ụzo, ọokpo-ziru ẹphe;
mẹ t'ẹphe taa onwẹphe ụta
iphe, dụ ẹji, ẹphe eme.
11 Ẹphe -mee iphe, o kfuru;
jelahaaru iya ozi;
bẹ nwoge ọphu phọduru
lẹ ndzụ ẹphe teke ono
a-bụru ẹphe ụpete;
ẹphe anọdulephu l'àgó.
12 Obenu l'ẹphe -jịka
l'ẹphe te yeduru iya ọnu;
bẹ ẹphe a-laa l'ọgu;
nwụshihu l'ẹphe be enwe egomunggo.
13 Ndu Nchileke ẹ ta nọdu
l'obu evujeru iwe l'ọkpoma;
k'ọphu bụ;
l'o -kee ẹphe m'ọo ẹgbu;
bẹ ẹphe ta arakujekwa iya
t'ọ gbaaru ẹphe mkpu.
14 Ẹphe agbakwohuje agbakwohu;
tsoru unwoke ọkpara,
a gọru lẹ nte laa l'ite lanụ.
15 Obenu lẹ ndu eje
iphe-ẹhuka bẹ ọonafutaje.
Oogudeje iphe-ẹhuka
ono mee t'ẹnya doo ẹphe.
16 Iphe oome kwa tẹ ya
defuta ngu l'iphe-ẹhuka;
dobe ngu l'ẹke ịi-tụsaru ẹhu;
nụ ngu nri, adụje ngu mma.
17 Obenu lẹ nta-a;
bẹ ikpe, e kperu ngu
kwa ikpe, gbaru ẹjo madzụ.
Ọ kwa iswi-ọdu-mma
yẹle ikpe, dụ mma;
bẹ guderu ngu nụ.
18 Kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'ọ
dụ onye e-gude ẹku deru ngu ye.
Be ekwekwa tẹ oke

ẹka-azụ kpuchia ngu ifu.
19 Ẹku ngu ono;
?oo-me t'iphe-ẹhuka ngu laa tọo.
?Tii-gude ike nahụ iya.
20 Ba akpọtakwa iya l'ẹnwa;
mbụ ẹnyashi ono,
aakpụtaje ndiphe kpụfu l'ufu ẹphe ono.
21 Kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'i ye ẹka l'ẹjo iphe;
bụ ọphu, dụ l'ọ ka ngu ntse;
ma l'oje iphe-ẹhuka.
22 Nchileke b'a chiliru ẹka lẹ k'ike iya.
?Bụ onye bụ o-zì-iphe, aa-tụru yeru iya?
23 ?Bụ onye kpọ-zijewaru Nchileke ụzo;
m'ọ kwanu koshi iya l'ọ
kwa ẹke o meru ẹji ndọ-ọ.
24 Nyatakwa kutsee
Nchileke k'ọru iya ono,
ndiphe gụwaru l'egvu
gude kele iya ono.
25 Ndiphe mgburumgburu phụwaru iya.
Aanọdu ụzenya ele iya ole-ẹnya.
26 Mmamiphe ayi te rukwa
l'ẹge Nchileke habe.
To nwe onye a-dụ ike kọta
ẹge ọgurenya iya beru.
27 Ọomikobeje mini l'urukpu;
yọ chịa latsụa lẹ nggele.
28 Igwe -vụa nwa
tsụtsutsu; yọ chịa ụduruku
wụshiru ụnwu eliphe.
29 ?O nweru onye maru
ẹge Nchileke eshije keshia urukpu.
?Bụ onye maru ẹge
ooshije l'ọkpoku iya l'atụ
egbe-igwe kẹ tarara tarara.
30 Phụwaru ẹge o woru
ebemu-igwe doo onwiya
mgburumgburu;
k'ọphu bụ l'ooruje l'ẹbo eze ẹnyimu.
31 Ọ bụ ẹge ono bẹ ooshije
l'eleta ndiphe ẹnya;
l'anụ ẹphe nri;
l'anụ iya k'etsutsu iya.
32 Ọochijeru egbe-igwe l'ẹka;
yọ bụru ẹke ọ gọberu iya;
bẹ ọotuje iya.
33 Ọ bụ edede bẹ oodeje;
gude gbaa ama lẹ mini, abya achịchi.
Eswi, eeche echeche
emejekwaphu t'a maru

lẹ mini abyawa achịchi.”

37

1 “Ọ kwa iphe ono meru
iphe obu anma mu anmanma;
mbụ l'obu akfụ mu nkfụ.
2 Unu ngabeduduphu!
Unu ngabeduduphu nchị;
nụa olu Nchileke!
Unu nụduduaphu ekiri, oode!
3 Ọoloje ebemu-igwe;
yo dzuru mkpuli igwe;
shi ẹke ono dzuru mgboko l'ophu.
4 Ebemu ono kugee;
olu iya edelahaa edede.
Olu iya anọduje
agba l'ọ bụ egbe-igwe.
Ẹ to nwedu iphe oodomije edomi.
5 Ọ bụlephu l'ẹge olu
Nchileke edetabeje igidi adụje egvu.
Oomeje iphe,
kariru ẹge oo-do madzụ ẹnya.
6 Ọosuje aka-mini t'ọ
daa lẹ mgboko.
Yọ sụkwaphu
mini t'ọ chịa chị-shia ike.
7 Oomeje tẹ madzụ jebuhu ozi;
k'ọphu onyemonye
ọbule a-maru ẹge ozi
kẹ yẹbe Nchileke habe nshinu.
8 Ụnwu anụmanu anọduje
ekpu ekpukpu;
domishia onwẹphe l'ime ẹnu ẹphe.
9 Oke phẹrephere eshije
l'ụzo ọhali;
ẹge ono bẹ oyi eshije l'ụzo isheli.
10 Ọ bụ ume, Nchileke tụru
emetaje aka-mini.
Yọ bụru ume iya ono
emeje tẹ mini,
saru petengu bya anmaa anmanma.
11 Oomeje urukpu;
yọ ngụ-guhu angụ-guhu;
yo shi l'urukpu ono
l'eku ebemu kẹ mẹremu mẹremu.
12 Ọobuje; o -zia ẹphe;
ẹphe alọwashihu dzuru
mgboko mgburumgburu;
ẹphe l'agbaphe iya;
l'ejelephu ozi ẹge o ziru ẹphe.
13 Nchileke achị-jeru ndiphe mini

t'o gude iya hụa ẹphe àhụ̀hù;
m'ọ bụ t'o gude iya koshi
lẹ ya yeru ẹphe obu.
14 Ngabeduduphu nchị; Jobu!
Nọduedu anọdu;
gbua igo l'iphe,
dụ biribiri Nchileke emebe!
15 ?Ị maru ẹge Nchileke
egudeje atụ-zi urukpu l'akpamigwe?
?Ị maru ẹge oomeje ebemu t'o kua?
16 ?Ị maru iphe urukpu
adọjeru l'eli iya
l'awụnga awụnga l'akpamigwe?
Ono kwa ozi, dụ egvu,
o jeru; mbụ onye ono,
tụkoru iphemiphe ọbule makọtaru ono;
17 Teke phẹrephere,
shi ụzo ọhuda ephe;
alị ederu gbẹe;
bẹ uwe, i yeru l'ẹhu
anọduje ekpo ngu okpomọku.
18 ?Ịi-dụ-ghe ike mee
akpamigwe t'ọ gbasaa agbasa;
kpọo gbengu l'ọ bụ onyo,
a wụru awụwu?
19 Kanụru ayi iphe,
ayi e-kfuru Nchileke.
Ẹ tọ dụkwa iphe ayi maru, ayi e-kfu;
kẹ l'ẹ tọ dụdu ọphu ayi maru.
20 ?Mu a-dụ ike kpọfu
Nchileke l'ifu tọo.
?Bụ onye e-wota onwiya
je agbaa mgbukuma.
21 ?O nweru onye e-wota
ẹnya iya je aphụbe l'anwụ,
echi echichi;
teke phẹrephere sacharu
akpamigwe; yo doo rịsangu.
22 Nchileke shi l'ụzo isheli;
gude mkpọla-ododo
kwaa onwiya ebirisa l'abya.
O gude ike, eye egwu;
dụ biribiri l'abya.
23 Ọkaribe-Kakọta-Ike bụ iya ka;
ọphu ayi 'adụdu ike
abya iya ntse.
Ikpe iya bụ ikpe,
vudo nhamụnha;
odobe-ẹka-ndoo nk'iya edzua edzudzu;
k'ọphu bụ l'ẹ tọ kpadu madzụ ẹhu.
24 Ọ bụ iya meru iphe,

madzụ atsụ iya egvu.
Ndu bụ
ọ-maru-ọmachata; b'ẹ tọ gụbedu iphe.”

38

Ojejoje eyeru Jobu ọnu

1 Ya ndono; a nọnyalephu oke phẹrephere awata ephephe. Ojejoje eshi l'oke
phẹrephere ono wata oyeru Jobu ọnu; sụ iya:
2 “?Bụ ngụnu b'ị maru
kẹ t'ị bya awata oye ọnu
l'iphe ẹ te dodu ngu ẹnya?
3 Rụkotakwa ẹhu ẹge nwoke arụkotaje;
tẹ mu bya ajịa ngu ajị!
Yejekwaaru mu iya ọnu!
4 ?Bụ awe b'ị nọ teke mu
tọru ntọ-l'alị mgboko?
Karu mu iya; m'ọ bụru l'o doru ngu ẹnya!
5 ?Bụ onye chị-buru ẹge ọo-ha?
?Bụ onye gude ụdo tụa
ẹge ụsa iya a-ha?
6 ?Bụ lẹ ngụnu
b'a kpọbetsuaru ọkpa iya?
?Bụ onye gvuberu itso,
bụ iya gude mgboko;
7 teke ono, e metsuaru;
mkpọ-kpodo nchi-abọhu awata ọgu egvu;
ụnwu ojozi-imigwe
atụlahaa okokooko ono.
8 ?Bụ onye meru t'o nweru
iphe a-nọ-buhu mini
yẹle alị teke ono,
mini lụfutaru l'ọdungu ono?
9 Ọ kwa mubẹ Nchileke
bẹ wotaru urukpu
yee mini ono l'ọ bụ uwe;
bya ewota ọchi, gbaru tsụbalangu
phụ-kpua ya l'ọ bụ ẹkwa;
10 bya akpaaru iya
oke ẹke oo-jebebe;
gude igwe gbaa ya ụpho
mgburumgburu;
kpọ-chia ya;
yeshia ya ibo.
11 Mu asụ mini t'o lekwa
ẹke eyii-mini e-jebebeje;
t'ẹ b'o swejekwa ẹke ono.
12 Jobu; ?ị sụjewaru anwụ
l'ọo teke ọo-hata ndọ-ọ?
?T'ị sụjewaru
ọ-nmẹwa-ụtsu
l'ọo ẹke ọo-nọdu ndọ-ọ?

13 ?Ị sụjewaru
ọ-nmẹwa-ụtsu
t'o je azugude mgboko
jịa ya kpaphukpaphu
jịshia ya ndu eme ẹji?
14 Mgboko l'ophu;
bẹ kpụru rogbodongu
l'ọ bụ ụra, e gude eme iphe-ọhubama.
E dengashia ya l'ọ bụ uwe.
15 Ẹ te kwejedu t'iphoro
nwuaru ndu ẹjo madzụ;
aanashije ẹphe ike,
ẹphe gude eme ẹnari.
16 ?I jejewaru ẹke
eze ẹnyimu amụ amụmu;
?t'i jejewaru ije
l'ebo eze ẹnyimu?
17 ?E koshijewaru ngu
ọnu-ụzo alị-maa;
?t'i phụjewaru ọnu-ụzo
nwonyonyo anwụhu?
18 ?Ị rị-vujewaru ẹge
mgboko-a habe nshinu?
Ọ -bụru l'ị maru iya;
ngwanụ kfuru mu iya!
19 ?Bụ awe bẹ eeshije eje
l'ufu ẹke iphoro bu?
?Bụ awe bụ ufu kẹ ọchi?
20 ?Ịi-dụ ike dua ẹphe
t'ẹphe laa ẹke ẹphe shitsua?
?Ị maru ụzo, eeshije ala ufu ẹphe?
21 Mu marua l'ị makọtaru
iphe ono l'ọ ha;
keshinu a mụha-oduru
ngu rụ; b'e kederu iphe ono l'ọ ha.
Ị kawanụru nka
kalịhu akalịhu!
22 ?Ị bahụjewaru l'ụlo ẹke
aakụbeje aka-mini;
t'ị phụjewaru ụlo ọphu
aakụbeje mini suno,
23 bụ iphe, mu doberu
kwabẹru oge iphe-ẹhuka;
mẹ oge ọgụ.
24 ?Nanụ ụzo ẹke,
anwụ eshije hata;
m'ọ bụ ẹke phẹrephere
ụzo ẹnyanwu-ahata
eshije tsogbaru mgboko?
25 ?Bụ onye waru ọswa
ẹke eze mini eshije teke ọochi;

bya atọoru egbe-igwe ụzo, ooshije;
26 gude iya agba mini
l'ẹke madzụ te budu ebubu;
mbụ l'echi-ẹgu,
ẹ ta dụdu onye bu iya nụ;
27 gude iya mee t'alị,
daburu ochobo,
ẹ ta dụdu iphe, nọ iya nụ
ngụta mini wata ofu ẹwu.
28 Mini ono, igwe achịje ono;
?o nweru nna tọo?
Tọo iji ono, adaje nụ ono;
?bụ onye bụ nna iya?
29 ?Bụ onye bụ nne, mụru
mini ono ejije oyi, nmụa anmụnmu ono?
Iji ono, eshije l'imigwe
adashị ono;
?bụ onye tsụru ime iya;
30 mbụ iji ono, bụ iya
emeje tẹ mini nmaa l'ọ bụ mkpuma;
mekwaaphu t'ebo mini nmaa kpụngu?
31 ?Ịi-dụ-ghe ike kekoo
mkpọ-kpodo, Puleyadesu?
?T'ịi-dụ ike tọshia
mkpọ-kpodo Orayọnu
t'ọ nọdu nanụ nanụ?
32 ?Ịi-dụ ike mee iphe,
bụ mkpọ-kpodo,
nọnu t'ọo fụje l'ògè iya?
?T'ịi-dụ ike dua
mkpọ-kpodo Beya yẹle ụnwu iya?
33 ?Ị maru ekemu,
a tụru doberu iphe, nọtsua l'imigwe?
?Ịi-dụ ike mee tẹ ekemu
ono, achịgbaa iphe, nọ
l'imigwe ono wata ọchi
iphe ọphu, nọ lẹ mgboko?
34 ?Ịi-dụ-ghe ike raa ọra
t'o rua ẹke urukpu nọ;
k'ọphu oo-me tẹ
mini wata ngu anmanma?
35 ?Bụ nggu atụjeru
egbe-igwe ẹke, oo-shi;
o -jede; yọ sụ ngu lẹ ya ejeekwa.
36 ?Bụ onye anụje madzụ egomunggo;
l'emeje tẹ iphe doo ya ẹnya?
37 ?Bụ onye bẹ mmamiphe
iya ha kẹ t'ọ dụ ike gụa urukpu ọgu?
?Bụ onye a-wụshi-ghe
ite-mini, sụtsuaru l'imigwe
38 teke evevee jiru alị;

ụda anmaa anmanma.
39 ?Bụ nggu akpatajẹru nyee agụ nri;
mbụ kpata kpata ọphu
e-ji ụnwu iya ẹpho;
40 teke ẹphe nọ l'ọka ẹphe;
m'ọ bụ teke ẹphe kpuru l'ẹkfukala ẹphe.
41 ?Bụ onye anụje ọphegu nri, oorije;
teke ụnwu iya ararụ yẹbe
Nchileke ẹkwa nri;
tsoru; l'aghaphe achọ nri ono.”

39

1 “?Ịimaje teke eghu-ọswa,
bu l'ugvu amụ nwa iya.
?Ịiphujewaru teke
nne ele amụ nwa iya.
2 ?Ị maru ọnwa ole
ọopaje ẹpho-ime iya.
?Ịimaje teke
ọomu nwa iya gẹdegede.
3 Ọobuje; ọ -bya amụ nwa iya;
yo gbezita egbezita.
Ọ -mụ-gee ya;
ẹhu agụa ya pherengu.
4 Ụnwu iya ono anọdu
l'ime ẹgbudu l'ẹke ono vua; kaa.
Teke ono; ẹphe aparu
nne ẹphe ono haa;
gbakashịhu;
ẹphe ta alaphutahẹdu azụ ọdo.
5 ?Bụ onye haru
nkakfụ-ịgara-ọswa ẹka;
yọo kpaphe;
tọ dụ iphe, eme iya nụ.
?Bụ onye tọshiru iya eri,
e liberu iya; haa ya;
yọ wata akpaphe.
6 Ọ bụ yẹbe Nchileke;
bẹ nụru iya echi-ẹgu ọkponku
t'ọ bụru ufu iya;
bya ahaa alị ono,
bụlephu únú-únú ono
t'ọ bụru ẹke, oo-buru eburu.
7 Wọwowo, anọduje ada lẹ
mkpụkpu adụje iya ẹji;
ọphu ookwejedu t'o
nweru onye a-tuziru iya ẹke, oo-shi.
8 Ọonoduje l'ugvu l'akpa nri;
l'aghaphe achọ
nwiru-ẹgbudu, ọo-taa.
9 Atsụ; ?oo-kwe-e;

jelahaaru ngu ozi.
?Oo-kwe-e radụ l'ẹke iiyejeru anụ nri.
10 ?Ii-dụ-ghe ike tụa ya eri
kpụta t'o jeeru ngu ozi ẹgu;
?Ii-gudeghe iya t'ọ kọoru
ngu ọkori lẹ nsụda.
11 ?Ịi-chị-gheru ụkfu
kwẹe kẹ l'o shihuru ike.
?Ịi-ha-ghe ozi ngu l'ẹke
o shihuru ike;
t'o jeeru ngu.
12 ?Ii-kwe t'o vuta witu ngu;
je edoberu ngu l'ẹke, eetsuje witu.
13 Enyi-nwẹnu anọduje ajị
ẹ́bà iya kpakpakpa;
gude iya l'eku onwiya.
Ọle ẹ tịi tụdu ẹ́bà iya
eyeru ẹ́bà torotoro.
14 Enyi-nwẹnu atụje ẹkwa haa l'eli evevee;
yọ nọdu l'ẹke ono vụa onwiya.
15 Enyi-nwẹnu l'onwiya ta
kpa ishi; kẹ wo;
?ta dzọ-dụ iya nụ ọkpa;
dzọpyaa ya; m'ọ bụ:
?ụnwu anụmanu ta
adzọpyashidu iya nụ.
16 Ụnwu iya bẹ ọonoduje
eme l'ẹ̀phè ta bụdu ụnwu iya;
ọphu ọ kpadu ishi l'akanya,
o seru a-bụru iya kẹ mmanu.
17 Ishi iya abụru lẹ Nchileke
ta nụdu iya mmamiphe;
tọ nụ iya egomunggo.
18 Obenu l'o -wowaru ẹ́bà
iya gbasaa; wata ọgba ọso;
yọ gbasweta ịnya;
mẹ onye agba iya nụ.
19 ?Bụ nggu anụje ịnya ike.
?Bụ nggu gbaru iya nza l'olu;
yọ dụ kẹ nwa yikayika.
20 ?Bụ nggu emeje ịnya
t'ọo kfụ wugowugo l'ọ bụ igube;
ọ -zụa ume;
ndiphe atsụhu egvu?
21 Oogudeje ẹhu-ọtso-ẹna
l'adzọ garamu garamu;
l'eme ẹnari eje l'ifu ọgu.
22 Ịnya ta madụ iphe bụ ọtsu egvu;
tọo lajẹ azụ l'ifu ọgu.
23 Arwa; mẹ akfụ,
ndu l'agba iya nụ chị

anọduje egbu ngerengere;
dọru iya lẹ mgberemẹku.
24 Nkọroshi k'ọgu ono ejije iya ẹhu;
yọ bụru kẹ t'o lee alị
l'ẹke ọokfu atụgbu;
ọphu ọodujedu ike vudo
l'ẹkalanu teke e gburu ụpyoku k'ọgu.
25 E -gbua ụpyoku k'ọgu; yọ kpọ geru-geru.
Ọonodujeru l'ẹke teru ẹnya
kpọ-vu ẹgburu ọgu;
nụa olu ndu ishi sọja;
mẹ mkpu-ọgu, ada nụ.
26 Mbụ; ?bụ nggu ziru ivu
ẹge oo-shije gbasaa ẹ́bà iya l'ephe
ala ụzo ọhuda.
27 ?Bụ nggu ezije ugo t'o
phee oreke-imeli;
je anọdu kpaa ẹkfuna iya
l'ẹke dụ ẹringe-ẹringe.
28 Ẹke oobu bụ l'eli-eli
mkpuma, nọ l'ephekerephe.
Yọ bụru ẹke ono bụ ufu iya.
29 Ọ bụ l'ẹke ono;
bẹ ọonoduje edo iphe oo-ri.
Ọ -nọdujeru ụzenya; phụa ya.
30 Ụnwu iya anọje l'angụ mee.
Yọ bụru l'ẹke odzu nọ;
bẹ yẹbedua anọje.”

40

1 Ojejoje asụkwaphu Jobu:
2 “Nggụbe ọphu atụru
Ọkaribe-Kakọta-Ike okfu;
?bụ nggu a-karu iya iphe, oo-me?
Nggụbe ọphu ebo
Nchileke ibo;
yenuaru iya ọnu nta-a!”
3 Tọ dụ iya bụ; Jobu abya eyeeru Ojejoje ọnu; sụ iya:
4 “M'ẹ tọ dụkwa iphe, ya bụ.
?Nanụ ẹge ya e-shi
agba ngu okfu?
Ya wookwaru ẹka kpuchia l'ọnu.
5 Ọphu ya kfuru edzuwa;
ya te ekfuhekwa ọdo.”
6 Ya ndono; Ojejoje abya anọdu l'ime oke phẹrephere ono kfuru nụ Jobu; sụ iya:
7 Rụkota ẹhu ẹge nwoke arụkotaje;
tẹ ya jịa ngu ajị.
Ya -jịa ngu ajị;
nggu eyeeru iya ẹya ọnu.
8 ?Ịi-sụ lẹ yẹbe Nchileke te
ekpejedu ikpe, dụ mma tọo.

?Iime t'ị nma iya ikpe;
k'ọphu ikpe a-laru nggụbedua tọo.
9 Ike ngu;
?ọ ha l'ọ bụ kẹ Nchileke.
Olu ngu; ?oo-deghe
igidi l'ọ bụ nk'iya.
10 Ngwaa; gudenu
o-gbu-nwịi-nwịi
gude ọdu-biribiri
kwaa onwongu ngwa!
Nggu ewota ugvu;
wota onweru ẹnya yee
onwongu l'ọ bụ uwe!
11 Vụa ọvuma gude koshi
ẹge iphe eghutabe ngu eghughu!
Lemua iphe bụ ndu eku
onwẹphe ekuku;
lọ-tsuta ẹphe;
12 Lenua iphe bụ ndu eku
onwẹphe ekuku;
mee ẹphe t'ẹphe gọo!
Tụko iphe bụ ndu eme
iphe, dụ ẹji dzọ-byashia
l'iphe bụ ẹke ẹphe nọ!
13 Chịkobe ẹphe lia l'ẹkalanu;
nggu egude ẹkwa-odzu
kechishia ẹphe ifu l'ili.
14 Ono teke ya e-kweta l'ọo
nggụbe Jobu b'ọ laru.
15 Lenua oke anụ ono;
mbụ Enyi-mini.
Ọ bụ yẹbedua keru iya;
bụkwaru iya phụ keru nggụbe Jobu.
Enyi-mini ata ẹwu l'ọ bụ eswi.
16 Ọ bụ; lewaru egbe ike, nọ iya l'ukfu;
nggu elewaru egbe ike,
nọ iya l'akwara ẹpho!
17 Ọdzu iya akfujẹru l'ọbu oshi sida.
Ájị, nọtsua ya l'ụtakfu
kparu onwiya akpakpa.
18 Ọkpu iya bụ mkpụrukpu ope b'ọ bụ.
Oshi-ọkpa iya abụru mgbọro-ígwè.
19 Ọ bụ iya katsụa nshinu
l'iphe bụ iphe,
Nchileke keru ekeke.
Obenu lẹ yẹbe Nchileke kalẹ iya-a ike.
20 Ọonoduje l'eli ugvu l'ata nri;
ụnwu anụ ndu ọphu anọdu
l'iku ẹke ono l'egvu egvu.
21 Ọozeje lẹ mkpuli oshi lotusu;
rụ-mia onwiya l'ime ẹswa, nọ l'ụda ẹke ono.

22 Oshi lotusu ono egudeje agu iya domia ya;
ẹkali-oshi wilo anọ-phee ya mgburumgburu.
23 Ẹ tọo tsụdu egvu eyii-mini;
m'o -ruhuru;
Ẹnyimu Jọ́danu byaa utso
dụ-kfuru iya l'ọnu.
24 ?Bụ onye a-dụ ike gude enyi-ọswa.
Ẹ ta anmatajẹkwa iya l'ọnya;
ta swọfu-ghe iya imi?

41

1 “?Ii-gudeghe ịkokoro hata ẹjo agiyi ono;
?m'ọ bụ kee ya eri l'ire.
2 ?Ii-yeghe iya eri l'imi lọpyia alọpyi;
m'ọ bụ gude ịkokoro
dzụgbabe iya agba.
3 ?Ọo-rọ ngu arọro t'ị haa ya tọo.
?Oo-gude-ghe olu-odoo kfuru yeru ngu.
4 ?Oo-kwe tẹ nggu l'iya
gbaa ndzụ;
t'ọ bụru ohu ngu jeye lẹ gbururu tọo.
5 ?Ịi-dụ ike mekoshije iya
ẹge eemekoshije ụnwenu-a;
?m'ọ bụ haaru iya
ụnwegirima ngu ndu
k'ụnwanyi t'ẹphe l'iya gvuje egvu.
6 Ndu agba nghọ;
?ẹphe e-kweghe ngu iya ọnu tọo.
Ịi-dụ ike mee ya;
k'ọphu ndu oke aswa e-re iya lẹ mgbuka?
7 ?Ịi-dụ ike gbubushia igwe
ibiribe ibiribe tsụ-jia ya l'akpọ ẹhu;
m'ọ bụ gude ịkekee sụ-fua ya ishi.
8 I -byia ya ẹka mmanu;
b'ẹ tịi tụhekwa iya ama ọdo;
kẹ l'ịi-nyata-a ẹge ọ mụru nggu l'iya.
9 Onye arị lẹ ya e-mekputa
ẹjo agiyi kwa ẹjo-ire bẹ ọodzu;
kẹ l'ọ bụkwadua t'ẹnya
nggu l'iya chegba; ike agvụ ngu.
10 Keshinu ẹ tọ dụdu madzụ
nwigbaleke-ọma, a-dụ-ghe
ike kpalia ẹjo agiyi ono;
?bụ-chia yẹbe Nchileke,
bẹ madzụ a-kpalighe?
11 ?Bụ onye a-sụ lẹ ya ji iya ụgwo;
tẹ ya bya akfụa ya ẹya;
kẹ l'iphemiphe ọbule,
nọ lẹ mgboko bụkota nk'iya.
12 Ya ta adakwa ashị tẹ ya ba

atụru ngu ọnu ọkpa ẹjo agiyi ono:
ẹge o nwetaberu ọkpehu;
mẹ ẹge ọ dụ-tabe ugvu l'ẹnya.
13 ?Bụ onye a-dụ ike phụa ya akpọ.
?Bụ onye a-dụ ike paru
odogoro je iya l'ifu;
lẹ ya eje iya ẹya eyeye?
14 ?Bụ onye a-tụ kparara
je iya ọnyaha ọnu.
Eze, nọ iya l'ọnu eyekwa egvu.
15 Iphe, kpọru iya giriri l'azụ
bụ iphe,
e gude eze nze-ọgu.
Iphe ono bẹ dzegbaberu ọnu;
shihugbaa ike;
16 swia nyịchingu;
k'ọphu bụ lẹ
phẹrephere te eshighedu
lẹ mgbaku iya bahụ iya l'ẹhu.
17 Ọ rakụtsuaru arakụru;
tụgba bụru nanụ;
k'ọphu bụ l'ẹ taa tụwadu iya ẹbo.
18 Ọobuje; o -zee uze;
ẹkoroku aghakahụ.
Ẹnya iya dụ l'ọ bụ ẹke
ẹnyanwu keru paa l'ụzo nchi-abọhu.
19 Ọku, shi iya l'ọnu anọduje
enwu kẹ phophopho.
Ẹkoroku, shi iya nụ l'agba kpịrikpiri.
20 Ẹnwuru-ọku eshije iya l'imi l'akpọ tụtutu
l'ọ bụ ite, e shiberu;
chịru ọphuruphu tsụbe iya.
21 Ume, ọotu rua l'icheku-ọku,
ọku ta nọdu;
yọ gbanwuhu ọku.
Ọ kwaphụ ẹge ono;
bẹ ọku eshije iya l'ọnu enwu phophopho.
22 Agburu-ẹhu, nọ iya l'olu
emeje tẹ meji tọfu iphe bụ
onye phụru iya nụ.
23 Igbidigbi anụ, nọ iya l'ẹhu
nyatsụaru l'eli ibe iya;
k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu
onye a-dụ ike nyafụ-ghee ya.
24 Ọkpoma iya kpọru gbengu l'ọ bụ mkpuma;
shihu ike l'ọ bụ o-ji-l'ẹka mkpuma.
25 O -gbeshi egbeshi; ndu, bụ
ọ-ka-ike phẹ atsụhu egvu;
gude ẹhu-anmanma gbalala azụ.
26 E -gbua ya mma;

b'ẹ tọ dụdu iphe, oome iya;
ọphu ọ dụdu iphe, arwa;
m'ọ bụ akfụ;
ọ dụdu bụru ịkekee emeje iya.
27 Ọonya-jishije ígwè l'ọ bụ ọwa;
nya-kwoshia ope l'ọ bụ oshi,
riru avụrukpa.
28 Akfụ te emejekwa iya t'ọ gbaa ọso.
Mkpuma adụjele iya-a
l'e -wotaru udzu phee ya l'ẹhu.
29 E -chia ya mgbọro;
yo gbe dụ iya l'e chiru iya ọwa.
A -tụa ya arwa; yọ chị l'iya-a ọchi.
30 Ẹkiri, nọ iya l'ẹpho
atsụ nkọ l'ọ bụ ọnu mbeji.
Ọ -wụa awụwu l'ẹpoto;
yọ dụ l'ọ bụ ẹke e swiru ígwè,
e gude etsu witu.
31 O -ruba l'ẹbo mini;
yọ phụhu ụphu l'ọ bụ ite,
e shiberu l'ọku.
Teke o rubaru l'eze ẹnyimu;
yọ tsụlahaa kfutukfutu
l'ọ bụ manụ, e shiberu l'ọku.
32 Ẹke, o shiru bẹ mini ebukahuje ẹbo;
l'acha kẹ pemu-pemu.
Mini ẹke, o shiru
abụkotajeru ụphu kwasẹru.
33 Ẹ tọ dụdu iphe, nọ lẹ
mgboko-a yẹle iya ha.
Ọ bụ iphe, e keru,
ẹ ta atsụjedu egvu.
34 Ẹ to nwedu ẹge iphe
e-kube onwiya
t'ọ gụbe iya iphe.
Ọ bụ iya bụ eze
l'iphe bụ iphe, eku onwiya ekuku.”

42

1 Tọ dụ iya bụ; Jobu abya
eyeeru Ojejoje ọnu; sụ iya:
2 “Ojejoje; ya makwaru-a
l'ọ bụ nggu bụ ike,
kakọta-ike ọdo;
l'ẹ tọ dụdu iphe,
ị tụberu k'ememe,
nweru onye a-agbashị-ghe iya nụ.
3 Ị jịru mu iphe, meru iphe mu
jeru je eye ọnu l'iphe ẹ te dodu mu ẹnya.
Ọ kwa oswi-okfu;
mu yeekwaru ọnu l'iphe,

ẹ te dodu mu ẹnya;
mbụ iphe, dụ-tabe biribiri;
k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu
l'oo doo mu ẹnya.
4 Ị sụkwaru mu phụ tẹ mu
ngabẹ nchị; t'ị jịa mu ajị.
Teke ị jịtsuaru mu ajị;
tẹ mu yeeru ngu iya ọnu.
5 Ọ kwa nchị bẹ mu shi
egudeje anụ ọtu-ọnu ngu.
Obenu lẹ nta-a; bẹ mu
gudewa ẹnya mu phụ ngu.
6 Nta-a bẹ mu dụakwa onwomu ashị.
Izimana laakwaru mu azụ;
ọwaa ẹka mu; ọwaa ikpere mu l'alị.”

Ọkpochi okfu ọbu ishi

7 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje ekfutsuaru Jobu iphe ono; bya asụ Elifazu, bụ onye Témanu: “L'iphe eghukwa yẹbe Nchileke eghughu; kẹle nggu l'ọ̀nyà ngu phẹ; ẹphe ẹbo te kfuduru mu iphe, gbaru nụ ẹge nwozi mu, bụ Jobu kfuru.
8 Iphe, unu e-me nta-a bụ t'unu kpụta oke-eswi ẹsaa yẹle ebyila ẹsaa jekfu nwozi mu, bụ Jobu t'e gude iya gwoo ngwẹja-ukfuru nụ mu l'okfu ẹhu unu. Jobu e-kfuru nụ mu l'okfu ẹhu unu; mu anụa ya; mu te emehe unu iphe, mu rịru lẹ mu ga eme unu k'eswe ono, unu meru ono; kẹ l'unu te kfudu okfu mu ẹge gbaru nụ; ẹge nwozi mu, bụ Jobu kfuru.”
9 Tọ dụ iya bụ; Elifazu, bụ onye Témanu yẹle Bilidadu kẹ Shuha; mẹ Zofa, bụ onye Nema egbeshi je emee iphe ono, Ojejoje sụru t'ẹphe mee ono. Jobu abya ekfuru nụ Ojejoje l'okfu ẹhu ẹphe; Ojejoje anata iphe, o kfuru nụ iya.
10 Ya ndono; Jobu ekfutsulephu nụ Nchileke l'okfu ẹhu ọ̀nyà iya phẹ ono; ẹphe ẹto; Ojejoje abya emee ya; yọ byakwa bya enweru ẹku ọdo. Yo mee; iphemiphe ọbule, o shi nweru abya aha ẹge o shi ha ugbo ẹbo.
11 Unwunne iya; ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; mẹkpo onyemonye ọbule, shi mahawaru iya nụ abyalahaa nk'iya ọdo; ẹphe l'iya erilahaa nri. Ẹphe akpọlahaaru iya ifu iya; dụlahaa ya ike k'iphe-ẹhuka ono l'ọ ha, Ojejoje pakfutaru iya ono. Onye, byatashia; yo guderu iya okpoga; gudekwaru iya phụ echi mkpọla-ododo.
12 Ojejoje abya agọoru Jobu ọnu; iphe abya akaru iya lẹ mma l'ikperazụ; karia ẹge o shi dụru iya l'ọdungu. Atụru, o mekochaaru nweru dụ ụkporo ụnu atụru l'ụnu atụru iri l'ise. Ịnya-kamẹlu iya adụ ụnu iri l'ise. Eswi iya, a tụru njịgba ẹbo ẹbo adụ ụnu njịgba eswi ẹbo l'ụkporo njịgba eswi iri. Nkakfụ-ịgara iya adụ ụnu nkakfụ-ịgara labụ l'ụkporo iri. 13 Ọ byaru bya amụta unwoke ẹsaa; waa ụnwanyi ẹto.
14 Onye ọphu bụ ada iya b'ọ gụru Jemima. Onye ọphu etsota iya nụ b'ọ gụru Kezaya; bya agụa onye k'ẹto Kerenu-Hapuku.
15 L'alị ono gbaa mgburumgburu te nwedu ụnwanyi ọdo, makpuru ụnwu Jobu ono lẹ mma. Nna ẹphe; mbụ Jobu ekevuru ẹphe iphe, o nweru teke o keru ụnwu iya ndu k'unwoke iphe.
16 Lẹ Jobu jetsuaru iphe-ẹhuka ono b'ọ nọfuaru ụkporo afa iche iche ugbo ẹsaa b'ọ nwụhuderu. Ọ nọ ndzụ gude ẹnya iya phụ ụnwu iya; mẹ ụnwunwa iya; mẹ ụnwu nwanwaranwa iya.
17 E metsua; Jobu akaa nka; laa l'oge nka-ezekuna nk'iya.

Egvu-Ọma

1

1 Ọnu-ọma bụ k'onye yẹle
ndu akirishi ẹ-ta achịdu idzu lanụ;
too tsoje l'idzu ndu ẹjo iya ono;
tọ dụ iphe yẹle ndu ẹ-ta
gụbedu Nchileke iphe jigba;
2 mbụ onye bụlephu ekemu
Ojejoje adụje iya mma;
bụru iya anọduje iya l'ọriri: eswe l'ẹnyashi.
3 Onye ono dụ l'ọ bụ oshi,
e yeru l'iku nggele.
Ọonoduje amị nebyi l'oge iya;
ọphu ẹkwo iya
'akụ-gbehujedu akụ-gbehu.
Iphe bụ iphe o yeru ẹka abụjeru iya ụpete.
4 Obenu l'ẹ t'ọ bụdu ẹge ono
bẹ ọodujeru ndu akirishi.
Ẹphebedua dụ l'ọ bụ ẹswa witu,
phẹrephere ephekashije.
5 Ọo ya bụ lẹ ndu akirishi bẹ
ikpe a-nma l'ifu Nchileke;
ọphu o dobedu ndu eme
ẹjo iphe l'ẹke ndu doberu ẹka ndoo nọ.
6 Kẹle Ojejoje anọduje eduzi
ndu doberu ẹka ndoo ụzo.
Obenu l'ụzo kẹ ndu akirishi e-me;
ẹphe abụru kpurupyata.

2

1 ?Bụ ngụnu meru iphe
iphe bụ mbakeshi achị
ẹjo idzu kẹ okwefuru Ojejoje íkè?
?Bụ ngụnu meru iphe ndiphe
achị idzu ìphòró?
2 Ndu eze, achị mgboko
ajịkobe onwẹphe k'ọgu;
ndu ishi l'edzukobe;
t'ẹphe tso Ojejoje ọgu;
tsokwaphu onye ono,
ọ fọtaru t'ọ bụru eze ono ọgu.
3 Ẹphe sụru: “Unu t'ayi
lọ-bushia mkpa ono,
ẹphe gude tụgbabe ayi ono!
Unu t'ayi gbabushia ẹgbirigba ono,
ẹphe gude kee ayi ono.”
4 Ọ bụ ọchi bẹ onye ono,
nọ l'aba-eze l'imigwe ono achị ẹphe;

mbụ l'ọo ọchi; bẹ oozi Nnajiufu.
5 Oo-gude iphe-eghughu
baaru ẹpha mba;
gude oke ẹhu-eghughu yee ẹphe egvu.
6 Nchileke asụ ẹphe lẹ
ya fọfutawaru eze;
dobe iche lẹ Ugvu Záyọnu,
bụ ugvu ono, ya doberu nsọ ono.
7 Onye ono, ọ fọtaru ono asụ
lẹ: "Ekemu Ojejoje;
bẹ ya a-ra tororo;
kẹle Ojejoje sụru iya:
'L'ọo ya bụ Nwatibe iya kẹ nwoke.
Dụbe ntanụ;
bẹ ya bụakwa Nna iya.
8 Ya e-woru iphe bụ mbakeshi
nụ iya t'ọ bụru òkè-iphe iya;
woru mgboko
mgburumgburu nụ iya
t'ọ bụru iya iphe-enweru;
m'ọ -bụru lẹ ya rọru iya ẹya.
9 Yọ bụru ẹka-ike;
bẹ mu e-gude achị ẹphe;
gude iya kụa ẹphe
yọgiriyogiri l'ọ bụ ite-ụra.' "
10 Ọo ya bụ; unubẹ ndu eze;
unu kwakwaa ẹnya!
Unubẹ ndu ishi kẹ mgboko-a;
unu ngabẹkwa nchị l'ọkwa
ono, aanmaru unu ono!
11 Unu gude ọtsu egvu;
mẹ ẹhu-anmanma ejeru Ojejoje ozi!
12 Unu tsuta Nwa iya nwoke
ọnu l'ọkpa; e menyaa;
ẹhu awata iya oghu
eghughu; yo mee;
unu abụru kpurupyata lẹ mbadụzo;
kẹ l'ọ kwa nwiphe, ẹ-ta badụ ishi;
akpatsuje iya iwe.
Ọnu-ọma bụ kẹ ndu gbakfuru
iya nụ t'ẹphe zeeru ndzụ.

3

Egvu-ọma, Dévidi deru teke ọogbalaru nwa iya, bụ Abusolomu
1 Nggụbe Ojejoje;
ndu ọhogu mu zakwaru l'igwe!
Ndu, wụ-lihuru etso mu
okfu abụru 'agụta agụta.
2 Ndu, ekfu lẹ Nchileke
ta adzọfutadu mu hakwa l'igwe.
3 Obenu l'ọ bụ nggụbedua,

bụ Ojejoje bụ onye egbobutaje mu nụ.
Ọ bụ nggu bụ onye emeje
t'a kwabẹ mu ugvu;
bụru nggu emesaje mu ifu.
4 Mu woliru olu mu raku Ojejoje.
Yo shi l'ugvu ono,
o doberu nsọ ono zaa mu.
5 Mu azẹjeru azẹe kua mgbẹnya; tehu;
kẹ l'ọ bụ Ojejoje gude ndzụ mu.
6 Igweligwe ndu ono,
kwagebetsuaru; nọ-phee mu
mgburumgburu ono;
bẹ mu ta atsụdu egvu.
7 Nggụbe Ojejoje;
byiko kwolihuru dzọo mu;
kwolihu dzọfuta mu;
nggụbe Nchileke mu!
Hụa ndu ọhogu mu àhụhù;
k'ọphu ike ta anọhedu ẹphe.
8 Ọ bụ nggụbe Ojejoje adzọfutaje madzụ.
Gọnuaru ndu nke ngu ọnu.

4

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'a kpọru une ye iya
1 Zanụa mu teke mu kuru ngu;
nggụbe Nchileke mu,
bụ onye doberu ẹka ndoo.
Ị gbaru mu mkpu teke
iphe-ẹhuka byaru mu.
Byiko; phụnuaru mu imiko;
nggu angabẹru mu rụ nchị
l'ekfukfu, mu ekfu anụ ngu!
2 ?Bụ teke ole; bẹ unubẹ ụnwu
eliphe a-ha ogude ugvu,
a kwabẹru mu eme iphe-iphoro?
?Bụ teke ole; bẹ unu
e-yeberu obu
l'iphe ẹ-te nwedu ishi;
mbụ woru onwunu haaru
iphe ẹ-ta bụdu ọkpobe iphe?
3 Unu makwaru lẹ Ojejoje
fọtawaru ndu ọphu
yeru iya obu doberu onwiya.
Mu -kua Ojejoje;
bẹ ọozajekwa mu.
4 Unu be ekwekwa
t'ẹhu-eghughu nwuru unu ye l'iphe dụ ẹji.
Unu -zẹru azẹe;
unu tọo nwẹhu rịa ya arịri; daa ashị.
5 Tẹ ngwẹja, unu egwo anụ
Nchileke bụjekwaru

ngwẹja, dụ iya mma.
Unu adakobeje Ojejoje.
6 Ẹphe dụ l'igwe; mbụ ndu
asụje: “Nggụbe Ojejoje;
mebanuaru ayi iphe-ọma;
mụnuaru ayi ọnu-ọchi!”
7 Obenu l'ẹhu-ọtso-ẹna ọphu
i yeru mu l'obu kakwa nk'ẹphe
teke iphe ẹphe meberu l'alị mehuru ọhuma.
8 Mu egudeje ẹhu-ọtso-ẹna laa l'ụlo;
kua mgbẹnya l'ẹhu-agu;
kẹ l'ọ bụ nggụbe Ojejoje nwẹnkinyi ngu;
bụ onye emeje tẹ mu buru
lẹ domangu rimangu.

5

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'a phụru opu ye iya
1 Nggụbe Ojejoje;
ngabẹnu nchị nụa olu mu;
ude, mu atsụ erua ngu nchị!
2 Nggụbe Nchileke mu,
bụ Eze mu; ngabẹnu nchị; nụa mkpu,
mu echi echiku ngu;
kẹ l'ọ bụ nggu bẹ mu ekfu anụ.
3 Nggụbe Ojejoje;
ụtsu mbọku-mbọku;
bẹ ịinuje olu mu.
Ụtsu mbọku-mbọku;
bẹ mu ewojeru mkpa mu
dooru ngu giriri l'ifu;
daa ngabẹru ngu.
4 Nchileke; ẹ tị bụdu onye
iphe dụ ẹji adụje mma.
Ọphu iikwejedu tẹ ndu eme
ẹjo iphe nọdu l'ẹke ịino.
5 Ndu eku onwẹphe ẹge ẹphe
ẹ-ta hadu te evudoghekwa ngu l'ifu.
Iphe bụ ndu eme iphe ẹ-ta
adụdu mma dụkwa ngu ashị.
6 Ndu ntụmatu bẹ iimeje t'ẹphe bụru kpurupyata.
Ndu mgbugbu-madzụ;
mẹ ndu ẹjire; bẹ nggụbe
Ojejoje akpọfu akpọfu.
7 Obenu lẹ mbẹdua e-shi lẹ
n-yomobu ngu l'ẹke mu nụ;
abya l'ụlo ngu.
Mu e-gudeje ọtsu egvu;
ghaa ifu l'eze-ụlo ngu, dụ nsọ;
baaru ngu ẹja.
8 Nggụbe Ojejoje;
keshinu ọphu ị bụ onye doberu ẹka ndoo;

duzinua mu ụzo;
l'ọgvu ndu ọhogu mu.
Menua t'o doo mu ẹnya;
mbụ ụzo, ịicho tẹ mu shia.
9 Ẹ tọ dụdu okfu, shi ẹphe
l'ọnu m'ọo nanụ, e gude ẹka.
Iphe jiru ẹphe obu bụ mkpaka.
Ẹphe egudeje ọnu ẹphe aja madzụ ajaja;
obenu l'iphe nọ ẹphe l'obu
anọduje eshi l'ọbu ili, gheru ọnu.
10 Nggụbe Nchileke;
menua t'ẹjo iphe ẹphe
meshiru tukoru ẹphe l'ishi;
tẹ idzu, ẹphe chịru nma ẹphe l'ọ bụ ọnya.
Chịfukota ẹphe Nchileke;
kẹ l'iphe ẹphe meshiru ghatawaru aghata;
shi iya kwa iya phụ
l'ekwefuru ngu íkè!
11 Ọle tẹ ẹhu-ọtso-ẹna bụkwaru
kẹ ndu agbabajẹ ngu l'ime; zeeru ndzụ.
T'egvu ẹhu-ọtso-ẹna bụru
nk'ẹphe jeye lẹ tutu yoyo.
Gbochita ẹphe Nchileke;
k'ọphu iphe bụ ndu yeru
ẹpha ngu obu e-te ẹswa.
12 Ọ bụ nggụbe Ojejoje
agọjeru ọnu-ọma nụ ndu doberu ẹka ndoo.
Iigudeje kẹ l'ẹphe nọ ngu
l'obu gbochita ẹphe.

6

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'e gude olu, ede edede gụa ya; t'a kpọru une ye iya
1 Nggụbe Ojejoje;
be egudekwa ẹhu-eghughu baaru mu mba;
ọphu i gudekwa
oke ẹhu-eghughu ngu hụa mu àhụhù!
2 Nggụbe Ojejoje;
phụaru mu rụ imiko;
kẹ l'ike gvụwaru mu.
Nggụbe Ojejoje;
menua tẹ mu ka mma;
kẹ l'ẹhu mu l'ọ ha
anmakọtakwa mu kwẹkwekwe.
3 Meji atọfukwa mu atọfu.
Nggụbe Ojejoje;
?bụ teke ngụnu meru;
tẹmanu nggu agbaaru mu mkpu?
4 Laphuta azụ; Ojejoje;
bya bya adzọo mu!
Gude kẹ n-yemobu ngu ono,

bụ 'onwe agvụgvu ono dzọo mu!
5 Kẹ l'onye nwụhuru nụ
ta anyatahẹkwa ngu.
?Bụ onye a-nọdu l'alị-maa l'ekele ngu ekele.
6 Mu tsụakwaru ude jeye ike agvụ mu.
Mu -laa l'ụlo
mbọku-mbọku;
mu akwaa ẹkwa jeye nchi abọhu;
ọphu 'onwedu mbọku,
a nọjeru tẹ ẹnya-mini mu
ba tsọ l'iphe mu echebeje ishi.
7 Aphụ, byaru mu nụ mewaru;
mu akwaa ẹkwa kwata ẹnya-ìshì.
O mewaru; ẹnya ekoshia mu ekoshi.
Yọ bụru iphe ndu ọhogu mu kpataru mu.
8 Unu gbeshi mu l'ifu;
unubẹ ndu ẹjo iya ono;
kẹle Ojejoje nụwaru ẹkwa mu akwa.
9 Ojejoje nụwaru arọro, mu rọru iya.
Ọ nụwaru ekfukfu, mu ekfu anụ iya.
10 Ndu ọhogu mu l'ẹphe ha;
bẹ ee-kpu ifu lẹ ntụ;
meji atọshihu ẹphe.
Ẹphe a-ghakọbe;
gude iphere laphushia azụ.

7

Egvu-aphụ, Dévidi gụru nụ Ojejoje lẹ k'iphe Kúshi, bụ o-shi-l'eri Bénjaminu kfuru
1 Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke mu;
ọ kwa l'ime ngu bẹ mu gbabataru;
tẹ mu zeeru ndzụ.
Dzọnua mu;
l'ẹka iphe bụ ndu achị mu nụ;
byiko nafụta mu rụ!
2 Ọdumeka bẹ ẹphe e-gudekwa
mu l'ọ bụ agụ; labushia nanụ nanụ;
l'ẹ b'o nwe onye ọdo,
mu nweru a-gbaru mu mkpu.
3 Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke mu;
a gụfukwa l'o nweru
iphe dụ ẹji, mu mejeru;
4 mbụ l'o nweru m'ọ bụ
onye okfu ẹ-ta dụduru mu l'iya,
mu mejeru iphe dụ ẹji.
Ọdudu bụru lẹ mu natajẹru
ndu ọhogu mu iphe k'ẹhuka;
l'ẹ b'ọ dụ iphe kparu iya nụ;
5 ọo ya bụ; tẹ ndu ọhogu mu,
achị mu nụ gude mu;

dzọo mu pyakapyaka;
Ẹphe ewowaruru ugvu ono,
aakwabẹ mu ono gwọo lẹ ntụ.
6 Nggụbe Ojejoje;
gude nụ ẹhu-eghughu kwolihu!
Gbeshi nụ; nọ-chia ẹphe ụzo;
mbụ ndu ọhogu ono,
gude ẹhu-eghughu achị mu ono.
Kwolihuru Ojejoje;
kẹ l'ọ kwa nggụbedua tụru ekemu;
sụ tẹ ndiphe kpeje ikpe, dụ maa.
7 Chịkobenu mkporo-ọha ono,
dzukoberu nụ ono;
t'ẹphe gbaa ngu mgburumgburu;
nggu anọdu l'aba-eze ngu l'ephekerephe.
8 Ọ bụ nggụbe Ojejoje
e-kpe ndu ono ikpe.
Kpee ya; kperu yeru mu;
kẹle mu bụ onye doberu ẹka ndoo;
to nwe ẹke ụta dụ mu l'ẹhu.
9 Nggụbe Nchileke,
bụ onye doberu ẹka ndoo;
nggụbe onye enyochaje
ime obu madzụ;
mẹ ọriri iya;
byiko menua t'ọ kfụshi;
mbụ iwe-iwe ono,
ndu akirishi eme ono!
Mee tẹ ndu doberu ẹka ndoo
ngụru angụru!
10 Nchileke bụ iya
egbochitaje mu nụ.
Ọ bụ iya adzọfutaje ndu obu gụru iphoro.
11 Nchileke bụ onye ekpeje ikpe, dụ maa;
bụru onye ekoshije ndu
ẹjo madzụ
oke ẹhu-eghughu iya mbọku-mbọku.
12 Ọ -bụru lẹ madzụ ta atadu
onwiya ụta iphe dụ ẹji iya;
bẹ ọo-bakwa nkogo iya
tee ya nkọ; kwee ụta iya;
ye iya akfụ gọberu ndu ono.
13 Ọ kwakọokwaru ẹjo
ngwa-ọgu iya dobe;
bya edozikotawa akfụ iya, enwu ọku.
14 Lewaru ẹge ẹjo iphe jiru ndu akirishi obu.
Ẹjo iphe ono, jiru ẹphe obu
ono abụru ẹregede.
Iphe e-shi l'ẹregede ono
lụfuta abụru ntuphu-ire.
15 Ẹphe tụru iduma;

tumia ya atumi.
Obenu l'ọ bụ ẹphe
e-mekochaa dalahụ l'iduma ono.
16 Ẹregede, ẹphe agba
e-mekochakwaa bya
atukoru ẹphe l'ishi.
Iphe-kpaa, ẹphe meshiru
ndu ọdo a-laphukwaru ẹphe azụ.
17 Mbẹdua a-nọdulephu ekele Ojejoje ekele;
kẹ l'ọ bụ onye doberu ẹka ndoo.
Mu agụa egvu;
gude tua onye ono,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ono ẹpha.

8

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'e gudeje ngwa-egvu gítitu gụa ya
1 Nggụbe Ojejoje,
bụ Nnajiufu ayi;
ẹge ẹpha ngu dụ-bekwanu
ugvu lẹ mgboko gbaa mgburumgburu;
meru ọdu-biribiri ngu;
yọ ghaa imigwe.
2 I mewaru ụnwegirima nshịi;
mẹ ndu angụ ẹra;
ẹphe awata ngu ọja ajaja;
l'ọgvu ndu ọhogu ngu;
shi ẹge ono mee tẹ ndu
ọhogu ngu;
mẹ ndu eme t'ẹphe gwata
ngu ụgwo daa shịkongu.
3 Teke mu leru ẹnya l'igwe;
phụ iphe i gude
mkpụshi-ẹka ngu meshia;
mbụ ọnwa;
mẹ mkpọ-kpodo,
bụkota iphe i meshiru dobe;
4 mu ajịlahaa; sụ: “?Bụ ngụnu
bẹ madzụ bụ; kẹ t'ị rivu iya l'ọriri?
?Bu ngụnu bẹ madzụ mmanu bụ;
kẹ t'ii iya ẹnya?”
5 I meru iya; iphe ụnwu
imigwe gude ka iya ta aha l'ọ bụ ịnyi-nvọ.
I kpuberu iya ọdu-biribiri
l'ọ bụ okpu; bya akwabẹ
iya ugvu, ha nshinu.
6 I nụru iya ike t'o letaje
iphemiphe ọbule i keru ekeke ẹnya;
bya emekwaaphu tẹ
iphemiphe ọbule nọdukota iya l'ẹka;
7 mbụ l'i meru tẹ atụru;
mẹ eghu; mẹ eswi;

mẹ iphemiphe ọbule,
bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu l'ẹphe ha;
8 mẹ ụnwu ẹnu, ephe l'eli;
mẹ ẹma, bu lẹ mini;
mẹkpo iphemiphe ọbule,
bu lẹ mini l'ẹphe ha
nọdukota iya l'ẹka.
9 Nggụbe Ojejoje,
bụ Nnajiufu ayi;
ẹge ẹpha ngu dụ-bekwanu
ugvu lẹ mgboko-a l'ọ ha.

9

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu. T'e gude olu egvu "Ẹkwa Nwa" gụa ya
1 Nggụbe Ojejoje;
mu e-gude obu mu l'ọ ha ekele ngu ekele.
Mu a-nọdu ekfukashi kẹ
iphe dụ biribiri, iimeshibebe.
2 Ẹhu a-nọdu atsọ mu ẹna;
mu egude ngu ete ẹswa.
Mu a-gụ egvu gude
jaa ẹpha ngu ajaja; nggụbe
Ọkaribe-Kakọta-Nụ!
3 Ndu ọhogu mu tsuphuwaru azụ!
Ẹphe kpakotawaru iphe dashịa;
tugbushia onwẹphe l'ifu ngu!
4 Kẹ l'ikpe, i kperu
b'i kperu ọhuma;
hawaru mu enge.
Ị nọwa l'aba-eze ngu
kpee ikpe, dụ maa.
5 Iphe bụ mbakeshi b'ị bawaru mba;
bya emewa ndu akirishi;
ẹphe abụru kpurupyata.
I mewaru tẹ ẹpha ẹphe
chịhu gbururu jeye lẹ gbururu.
6 Ndu ọhogu mu; bẹ nk'ẹphe gvụaru.
Ufu ẹphe a-bụkotaru
ọkpu-ufu gbururu jeye lẹ gbururu.
Mkpụkpu ẹphe b'ị vụwaru l'ọ́gbaragba;
k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu onye
ephotajekwadu iya nụ.
7 Ojejoje a-bụru eze jeye tutu yoyo.
O mewaru aba-eze iya ono;
yọ ngụru angụru;
k'ọphu ọo-nọdu iya kpee ikpe.
8 Oo-kpe ndu mgboko ikpe ọhuma.
Ikpe iya adabujeru adaburu.
9 Ojejoje bụ a -gbaba;
e zeeru ndzụ kẹ ndu aakpa ẹhu;
ndu iphe-ẹhuka byaru

agbabaję iya phụ l'ęka je edomia onwęphe.
10 Iphe bụ ndu maru ngu nụ
bụ nggu bę ęphe adakobeje;
kęle nggụbe Ojejoje ta
ahabụkwaa ndu agbakfuta ngu nụ.
11 Unu gụa egvu gude jaa
Ojejoje ono,
bu lę Záyọnu ono ajaja.
Unu raaru iphe bụ
mbakeshi iphemiphe ọbule ono,
o meshiru ono.
12 Kę l'onye ono,
agwataję ụgwo ọchi ono
bę nyatakwarụa ęphe.
Ndu iphe-ęhuka byaru -chia mkpu;
b'ę tọo dahụjekwa ęphe nkịchi.
13 Nggụbe Ojejoje;
phụnuaru mu imiko!
Lewaru ęge ndu ọhogu mu akpabe mu ęhu!
Nafụtanu mu l'ęka anwụhu ono;
14 k'ọphu mu anọdu l'ęke eeshije
abahụ Záyọnu jaa ngu ajaja;
tee ęswa l'ị dzọfutaru mu.
15 Iphe bụ mbakeshi
dalahuakwaru l'iduma,
ęphe tụru l'onwęphe.
Ęphe nmakwarụphu l'ọnya, ęphe gbaru.
16 Iphe e gude maru Ojejoje
bụ kę ikpe, dụ mma, ookpeje.
Obenu lę ndu akirishi;
bę iphe dụ ęji, ęphe eme
abụje ọnya hata ęphe.
17 Ndu eme ęjo iphe a-lakọta maa;
mbụ l'iphe bụ mbakeshi,
zaharu Nchileke aa-lakọta alị-maa.
18 Obenu lę ndu, nọ lę mkpa
b'ę ta zahadu jeye lę tutu yoyo;
ọphu iphe ndu ụkpa ele ęnya
lę Ojejoje e-meru ęphe
ta abyadụ bya abụ kę mmanu.
19 Zilihu nggụbe Ojejoje!
T'ę b'ọ bụbukwaa madzụ
e-gbe ka ngu ike!
T'e kpee iphe bụ mbakeshi ikpe l'ifu ngu!
20 Nggụbe Ojejoje; yenua ęphe egvu!
Te iphe bụ mbakeshi ono
maru l'ọ bụ madzụ mmanu bę ęphe bụ.

10

1 Nggụbe Ojejoje;
?bụ ngụnu kparu iphe i je akfụru gegerege?

?Bụ ngụnu kparu iphe
i woharu onwongu l'oge iphe-ẹhuka-a?
2 Ndu akirishi egudeje ekuku
l'achị nta ndu ụkpa.
Tẹ ẹjo idzu, ẹphe chịru
doberu ndu ọdo
bụkwaru ọnya; nma ẹphe!
3 Iphe ndu akirishi egudeje asa
nsasa bụ iphe dụ ẹji, l'agụ ẹphe.
Ẹphe anọduje aja ndu iphe
ẹ-te edzujedu edzudzu ajaja;
gbe l'ekfubyishi Nchileke.
4 Ẹphe egudeje oku onwẹphe
jịka ọcho Nchileke.
Ẹphe ta arivujedu
Nchileke l'ọriri lẹ phuu.
5 Iphemiphe ọbule, ẹphe eme
abụjeru ẹphe ụpete.
Ẹphe akakputaje ndu
ọhogu ẹphe l'ẹnya.
Ẹphe ta aphụjedu ikpe ono,
Ojejoje e-mekochaa kpee ẹphe ono.
6 Iphe ẹphe arịje bụ l'ẹphe
bụwa 'enwuribe enwuribe;
l'ẹ t'o nwedu l'ẹphe ejee iphe-ẹhuka.
7 Iphe ejije ẹphe ọnu bụ iphu;
mẹ ụgho; mẹ ọhashi ẹnu
ẹjo iphe ẹphe e-me madzụ.
Iphe ẹphe akpụje l'ọnu bụ
ẹregede; mẹ ẹjo iphe.
8 Ẹphe anọduje l'iku mkpụkpu;
domishia onwẹphe;
kwaaru ndu e-ta adụdu iphe
ẹphe meru; l'egbushi ẹphe.
9 Ọ bụ ẹge agụ edomije
onwiya l'egbushi
ụnwu-anụ; bụ ẹge ẹphe
edomije onwẹphe kwabẹru ndu ụkpa.
Ẹphe hatalẹphu ẹphe;
ẹphe akpụru ẹphe lashia.
10 Ndu ẹphe hataru;
bẹ ẹphe egweje rakaraka;
jeye nk'ẹphe agvụ.
Ẹphe egudeje k'ẹhuka
kụa ndu ụkpa pyaapyaa.
11 Ẹphe arịje lẹ Nchileke
zahawaru iphe ẹphe meru;
l'ọ ghawaru ẹphe azụ;
l'ẹ t'ọo phụhedu ẹji ono, ẹphe eme ono.
12 Nggụbe Ojejoje;
gbeshikpoduaphu egbeshi!

Nggụbe Nchileke;
palikpoduaphu ẹka ngu apali!
Ba azahakwa ndu ono, aakpa ẹhu ono!
13 ?Bụ ngụnu meru iphe ndu
iwe anọduje ekfubyishi Nchileke?
?Nanụ ẹge ọ dụ bẹ ẹphe
anọduje arị l'ẹ to nwedu
iphe Nchileke emeghe ẹphe?
14 Obekwanu l'ị phụkotaje iphemiphe ọbule.
Ịiphuje ndu eje iphe-ẹhuka; mẹ ndu, agụ aphụ.
Ẹ tịi hajẹkwa ẹphe.
Ndu ụkpa bụ nggu;
bẹ ẹphe turu ume tukobe.
Ndu nna ẹphe ta anọhedu
abụru nggu agbajẹru ẹphe mkpu.
15 Nyakwonua ndu iwe ẹka;
mẹ ndu eme ẹjo iphe.
Vọkwaa ẹjo iphe ẹphe
meshiru l'ọ ha.
Ba ahakwa m'ọo nanụ.
16 Ojejoje bụ Eze jeye
lẹ tutu yoyo.
Ndu ọhodo a-chịhu l'alị Ojejoje.
17 Nggụbe Ojejoje;
iphe ndu dụ agu rọru ngu b'ị nụwaru.
Ọ bụ nggu adụje ẹphe ike;
bụru nggu anụje ẹkwa, ẹphe ara.
18 Haaru ndu nna ẹphe ẹ-ta
nọhedu enge;
mẹ ndu aakpa ẹhu;
k'ọphu ndiphe a-hakwanu
ẹphe ọkpa ẹhu.

11

Egvu, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Ọ bụ l'ẹka Ojejoje;
bẹ mu domiru onwomu.
?Bụ ngụnu kparu iphe
unu sụru tẹ mu phehu l'ọ bụ nwẹnu
je edomia onwomu l'ẹke ugvu nọ?
2 Lekpoduanu!
Lẹ ndu akirishi setaakwaru
ụta ẹphe; mẹ akfụ ẹphe
gọberu iya ndu obu gụru iphoro.
3 Keshinu e mebyishiwaru ekemu,*
bụ iya gude mkpụkpu;
?bụhunu ngụnu b'a sụru
tẹ onye doberu ẹka ndoo mee?
4 Ojejoje nọkwa l'eze-ụlo iya, dụ nsọ.

* **11:3 11:3** Iphe e kfu okfu iya l'ẹka-a bụ ekemu; ome-l'alị; mẹ gọvumenti, gude mkpụkpu.

Ọ bụ l'imigwe; bẹ aba-eze iya nọ.
Yọ nọdu l'ẹke ono; ẹnya
iya anọdu lẹ mgboko-a;
tuko ndiphe l'ẹphe ha l'enyocha.
5 Ojejoje enyochajekwa ndu
obu gụru iphoro;
mẹ ndu akirishi.
Obenu lẹ ndu, bụ iphe-kpaa
adụje ẹphe mma
adụjekwanu iya ashị.
6 Ndu akirishi; bẹ oo-mekochaa
kpukposhi icheku-ọku;
mẹ ọku nshị-egbe
l'ọ bụ igwe achị mini.
Yọ bụru ẹjo phẹrephere,
ekpo ọku a-bụru òkè-iphe ẹphe.
7 Ojejoje bụ onye
doberu ẹka ndoo.
Ndu eme iphe vudo
nhamụnha adụje iya mma.
Ndu obu gụru iphoro;
bẹ e-mekochaa phụ ifu iya.

12

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'e gude olu, ede ededе gụa ya
1 Nggụbe Ojejoje;
bya agbaa mkpu
lẹ ndibe ngu gvụakwaru!
Ẹ to nwehekwa ẹke
onye ire-lanụ nọkwadu!
2 Onyemonye adzụru ibe iya ẹjo-ire.
Ẹphe egudeje ajaja-njagbu
eduphushi ibe ẹphe.
3 Nggụbe Ojejoje;
menua t'ire nyaru ẹphe l'akpo;
mbụ ndu ono, anọduje
aja ibe ẹphe ajaja-njagbu;
mẹ ndu ono, anọduje
atụ ọnu onwẹphe ẹge ẹphe ẹ-ta hadu ono.
4 Mbụ ndu ono, asụje l'ọo
iphe dụ ẹphe mma;
bẹ ẹphe ekfuje;
l'ẹ to nwedu onye
a-gbọ-bugheru okfu ye ẹphe l'ọnu.
?Bụ onye a-tụkwanuru
ẹphe iphe ẹphe e-kfu?
5 Obenu lẹ Ojejoje byaru
bya eyeeru ẹphe ọnu; sụ:
“L'o ruakwaru teke ya
a-byakfuta unu;
kẹle ndu ụkpa;

bẹ unu kpatashiwaru ẹhu;
ndu, nọ lẹ mkpa agụwaru unu aphụ.
Nta-a b'o ruwaru teke
ya a-dzọ ẹphe ẹge ẹphe ele ẹnya iya.”
6 Iphe Ojejoje kfuru bụ ọkpobe okfu.
Okfu iya ono dụ l'ọ bụ
ọkpobe mkpọla-ọcha,
a hụru l'ọku-ụzu ugbo ẹsaa
t'o gbuchafu egbuchafu.
7 Ọ bụ nggụbe Ojejoje;
bẹ eche ayi;
bụru nggu anọduje eletaje
ayi mkpụrumkpuru
tẹ ẹka ndu akirishi be ru ayi l'ẹhu.
8 Ndu akirishi chịkowa
ẹkemeke ọbule tụa;
iphe ndiphe gharu ifu abụwaru ẹjo iphe.

13

Egvu, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Nggụbe Ojejoje;
?bụ jeye teke ole;
b'ịi-zahabeta mu ẹge-a,
ịi-zaharu mu-a?
?Ịi-zahawa mu rụ jeye lẹ tutu yoyo tọo?
?Bụ jeye teke ole;
bẹ ịi-ghaberu mu azụ?
2 ?Bụ jeye teke ole;
bẹ mu a-takpọo nshi tabebe?
?Bụ jeye teke ole bẹ
nggụmaphu a-lụfu mu
l'ọkpoma: eswe l'ẹnyashi?
?Bụ jeye teke ole;
bẹ ndu ọhogu a-tụ-bebe
okokooko kpua mu?
3 Lenua mu ẹnya; nggụbe
Ojejoje, bụ Nchileke mu; yeeru mu ọnu!
Menua tẹ mu phụ ụzo;
e menyaa; mu nwụhu!
4 Ndu ọhogu mu a-sụkwa
l'ẹphe mekputawaru mu;
ndu mu dụ ashi etee ẹswa lẹ mu daru.
5 Obenu l'ọ bụ n-yemobu ngu;
bẹ mu atụ ume atukobe.
Mu ete ẹswa; kẹle mu maru l'ịi-dzọfuta mu.
6 Mu a-gụ egvu nụ Ojejoje;
kẹ l'o menukaru mu
iphe-ọma.

14

Egvu, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

1 Ndu eswe anọduje arị lẹ Nchileke ta anọdu.
Ẹphe mebyishiwaru
onwẹphe; mewaa iphe
Nchileke kpọru ashị.
Ẹ tọ dụdu m'ọo onye lanụ, eme iphe dụ mma.
2 Ojejoje shi l'imigwe l'elee
ndiphe ẹnya lẹ mgboko-a;
tẹ ya maru;
?o nweru onye maru iphe?
Mbụ t'ọ maru;
?o nweru onye achọ yẹbe Nchileke?
3 Obenu l'ẹphe l'ẹphe ha
tụkowaru haa ụzo; jephuhu.
Ẹphe l'ẹphe ha tụkowa mebyishihu.
Ẹ tọ dụdu m'ọo onye lanụ,
eme iphe dụ mma.*
4 Ndu ono, anọduje eme
ẹjo iphe ono; ?ẹphe te
nwedu egomunggo tọo.
Mbụ; ndu ono, anọduje eri
ndibe mu l'ọ bụ onye eri nri ono;
?ẹphe te ekfujedu anụ Ojejoje tọo.
5 Ọle e -megee;
bẹ egvu e-gude ẹphe;
kẹle Nchileke nọkwaa;
swiru ndu doberu ẹka ndoo.
6 Ọobuje; ndu ụkpa -chị-gee
idzu; unubẹ ndu akirishi akpọshia ya.
Obenu l'ọ bụ l'ime Ojejoje;
bẹ ẹphe agbabajẹ;
zeeru ndzụ.
7 Haa! A sụkwanu l'e shi lẹ
Záyọnu bya adzọfuta ndu Ízurẹlu!
Jékọpu e-tekwa ẹswa;
ẹhu atsọo ndu Ízurẹlu ẹna;
mẹ Ojejoje dobephu ndu
nk'iya azụ l'ọnodu ẹphe.

15

Egvu-ọma, Dévidi deru
1 Nggụbe Ojejoje;
?bụ onye e-buru l'ụlo-ẹ́kwà ngu?
?Bụkwanu onye dụ ịdagha
e-buru l'ugvu ngu, dụ nsọ?
2 Ọ bụ onye ẹ-te nwedu ẹke
aata iya ụta;
onye bụlephu iphe
vudo nhamụnha;
b'o meje;

* **14:3 14:3** Egvu 53:1-6; Róm 3:10-12.

mbụ onye ire-lanụ;
3 onye ẹ-te ekfujeduru
ibe iya okfu-azụ;
too meje ibe iya iphe dụ ẹji;
ọphu ookfubyishidu ibe iya ekfubyishi.
4 Onye akpọje ndu,
dụ Nchileke ẹji ashị.
Obenu lẹ ndu atsụ
Nchileke egvu;
bẹ ọokwabeje ugvu;
onye abụje;
o -ribua lẹ ya e-me iphe;
yo mee ya; m'o -ruhuru;
ọ bụru l'ọo-tabuta iya anụ.
5 Onye bụ; o -jee madzụ ụgwo;
too ledu ẹnya ọ-mụru-nwa;
ọphu ọonadu ẹka-azụ
t'e gude kpaphua onye
ẹ-te nwedu iphe o meru.
Onye eme ege ono;
b'ẹ to nwedu l'e nwuribe iya
enwuribe gbururu jeyewaru.

16

Egvu-ọma, Dévidi deru
1 Gbochita mu nggụbe Nchileke;
kẹle mu gbabawaru ngu l'ẹka tẹ mu zeeru ndzụ.
2 Mu sụru Ojejoje l'ọo ya bụ Nnajiufu nke mu.
Iphe bụ iphe dụ mma,
mu nweru bụ Ojejoje b'o shi l'ẹka.
3 A bya lẹ ndu dụru Nchileke nsọ, bu l'alị-a;
ọo ẹphe bụ ndu dụ ugvu;
bụru ẹphe kagee mu ọduta mma l'obu.
4 Ndu, sụru l'ọ bụ iphe aagwa
agwagwa bụ Nchileke ẹphe;
bẹ iphe-ẹhuka ẹphe
a-nọdukwa aka nshinu eje ejeje.
Mee anụ, shi mu l'ẹka
te erudu agwa ẹphe ono l'ọnu.
T'o nwe lẹ mu egude
ọnu mu ọwaa kpọ-ku agwa ẹphe ọbu.
5 Ọ bụ Ojejoje bụ òkè-iphe mu;
bya abụru iya bụwa mu mkpakọ-lịtoli;
mbụ l'ọo nggụbe Ojejoje;
bẹ iphe mu a-bụru nọ l'ẹka.
6 Iphe e ketaru mu dụkpoo
mma nshinu;
mbụ l'òkè-iphe nke mu dụ ọkpobe mma.
7 Mu a-nọduje etu Ojejoje ẹpha;
mbụ onye akpọ-zijeru mu ụzo.
Ọobujeru; o -be l'ẹnyashi;

obu mu ezilahaa mu iphe.
8 Mu anọdujelephu arị kẹ Ojejoje tekenteke.
Tekenteke b'ọ nọ mu
l'ẹka-ụtara;
k'ọphu ẹ te enwubatadu mu enwubata.
9 Ọ bụ iphe ono meru iphe ẹhu
anọduje atsọ mu ẹna.
Mu ete ẹswa l'ime obu;
kẹ l'ẹ t'o nwedu iphe emebata mu nụ.
10 Ishi iya abụru lẹ mu mawaru
l'ẹ tịi hadu mu l'alị-maa;
l'ẹ tịi hadu onye nke ngu,
dụ nsọ t'o rehu erehu.
11 Obenu l'i koshichiaru mu
ụzo ndzụ.
L'ifu ngu, mu anọduje
tekenteke emeje t'ẹhu atsọ mu ẹna.
Anọno, mu anọduje
l'ẹka-ụtara ngu e-me t'ẹhu
tsọo mu ẹna jeye lẹ tutu yoyo.

17

Ekfufu, Dévidi kfuru nụ Nchileke
1 Nggụbe Ojejoje; ngabẹ nchị!
Nụaru olu, mụbe onye doberu ẹka ndoo!
Gebe nchị nụa mkpu,
mu echiku ngu!
Gebe nchị nụa ekfukfu, mu ekfu anụ ngu;
kẹ l'ẹ t'ọ bụdu ẹjo-ire;
bẹ mu adzụru ngu.
2 Byiko; byaru bya ahaaru mu enge!
Byaru bya elee ya ẹnya;
maru onye iswi dụ mma!
3 Ọ -bụru l'i nyocharu mu obu;
lelee mu l'ẹnyashi;
mbụ; ọ -bụru l'ị -bya
egbua mu igo ọkpobe egbugbu;
b'ẹ to nwekwa iphe dụ ẹji,
ị phụ mu l'ẹhu;
kẹle mu kfuwaru iya kepyia ya akụ;
l'ẹ tọ dụdu ẹjo okfu,
e-shi mu l'ọnu lụfuta.
4 A -bya l'iphe ndiphe emeshi;
bẹ mu mekwaruphu iphe i kfuru;
buru ụba yeru ndu akirishi.
5 Ọ bụ ọkpa, ị tọru;
bẹ mu etso;
ọphu o nwekwanu
teke ọkpa chifujewaru mu.
6 Iphe mu gude ekfu anụ ngu
Nchileke kwaa l'iigebejeru mu nchị.

Gebenu nchị; nụa olu mu!
7 Byiko; menua tẹ mu phụ
n-yemobu ngu ono,
dụ biribiri ono;
nggụbe onye egudeje
ike ngu dzọfuta ndu
gbabaru ngu l'ẹka t'ẹphe zeeru ndzụ; tẹ ndu
ọhogu ẹphe be egbu ẹphe.
8 Dobe nụ mu lẹ mù bụ
nwandodo-ẹnya ngu;
t'ẹnya ngu nọdu l'ẹke mu nọ.
Gudenu ẹ́bà ngu kpuchita mu;
9 t'ẹka ndu ẹjo iya ono;
be eru mu l'ẹhu;
mbụ ndu ọhogu ono, tupheru mu
mgburumgburu;
l'eme t'ẹphe gbua mu ono.
10 Imiko madzụ ta adụjedu ẹphe;
ẹphe ekfu iphe ka ọnu ẹphe.
11 Nta-a abụje; iphe bụ ẹke,
mu shiru; ẹphe etsoru mu;
gbaphee mu mgburumgburu;
kwabẹ t'ẹphe nwutsua mu.
12 Ẹphe dụ l'ọ bụ agụ,
ẹgu guderu;
yọ kwabẹru anụ, oo-gbu;
mbụ l'ọ bụ ẹjo agụ,
nmakpuru anmakpuru
kwabẹru iphe e-shita iya ifu.
13 Gbeshinu nggụbe Ojejoje;
fụaru ẹphe; mekputa ẹphe;
nggu egude ogu-mbeke ngu
dzọfuta mu l'ẹka ndu akirishi ono!
14 Gudenu ike nke ngu dzọo
mu l'ẹka ndu ono;
mbụ l'ẹka ndu ono,
bụ iphe kẹ mgboko-a bụ mkpa ẹphe ono;
mbụ ndu ono, ị nụru ẹku;
nụ iya ẹphe k'anyịnyi;
k'ọphu ụnwu ẹphe;
mẹ ụnwunwa ẹphe e-nwe;
nwee k'etsutsu iya.
15 Obenu lẹ mbẹdua e-gude
kẹle mu doberu ẹka ndoo phụ ngu ifu.
Mu -tehulephu;
bẹ ẹhu a-tsọ mu ẹna;
kẹle mu a-phụ ẹge ị gbaru.

18

Egvu, Dévidi, bụ nwozi Ojejoje deru nụ onye ishi egvu
Egvu-wa b'ọ gụru gude kele Ojejoje mbọku, Ojejoje nafụtaru iya l'ẹka ndu ọhogu iya l'ẹphe ha; o swikposhia kẹ Sọlu

1 Mu yeru ngu obu Ojejoje.
Ọ bụ nggu bụ ike mu.
2 Ọ bụ nggu bụ agbara mkpuma mu;
bụru nggu bụ
a-gbabe-a-dzụru nke mu;
bụkwaru ngu phụ anafụtaje mu.
Ọ bụ nggu bụ oke mkpuma,
mu agbabaję je edomia onwomu.
Ọ bụ nggu egbochitaje mu
t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me mu nụ;
bụru nggu egbochitaje mu;
bụru nggu egudeje ike ngu dzọo mu.
Ọ bụ nggu bụ ụlo, shihuru ike,
mu agbabaję; zeeru ndzụ.
3 Ọ bụ Ojejoje, bụ onye gbaru
t'aajaje iya ajaja bẹ mu arakuje;
yọ bya adzọfuta mu l'ẹka ndu ọhogu mu.
4 Ọnwu yewaru mu eri l'ẹkpiri.
Ọ-la-l'iyi atsọ-kputawa mu l'ọ bụ utso.
5 Alị-maa yewaru mu eri l'ẹkpiri.
Anwụhu agbabẹwa ọnya kwabẹru mu.
6 Teke mu eje iphe-ẹhuka;
bẹ mu rakuru Ojejoje.
Mu rakuru Nchileke mu t'ọ gbaaru mu mkpu.
Yo shi l'eze-ụlo iya nụa olu mu.
Mkpu, mu chiru chiku iya ruru iya lẹ nchị.
7 Tọ dụ iya bụ; iphe bụ
mgboko etehu kfụkakfuka;
nmakọta jijiji.
Iphe bụ ọkpa ugvu etekota kpakpakpa;
kẹle Nchileke;
bẹ ẹhu eghu eghughu.
8 Ẹnwuru-ọku eshi iya l'imi l'akpọ kẹ tụtutu.
Ọku, shi iya l'ọnu l'enwu phophopho.
Icheku-ọku, shi iya nụ
atalẹphu kfukfukfu.
9 Yọ dọjaa akpamigwe
parakatangu; gbazita.
Urukpu, gbahụru kẹ
tsụbalangu anọdu iya lẹ mkpuli ọkpa.
10 Yọ nọdu l'eli cherobimu; phefu.
Yọ bụru l'ẹswi phẹrephere b'o degeru l'ephe.
11 Yo gude ẹkpuru-ọchi kpuchia onwiya;
mbụ l'urukpu, mini jiru ejiji
nọ-pheru iya mgburumgburu.
12 Urukpu; mẹ aka-mini;

mẹ icheku-ọku, ata kfukfukfu
eshi l'o-gbu-nwịi-nwịi ya awụshi.
13 Ya ndono;
Ojejoje anọdu l'imigwe gbaa egbe-igwe;
a nụa olu onye ono,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ono;
bya aphụa aka-mini;
mẹ icheku-ọku, ata kfukfukfu.
14 Ọ gbaru akfụ iya;
gude chịkashia ndu ọhogu iya.
Yo kua ebemu-igwe, ekua kẹ mẹremu;
ẹphe eze ọso; gbalashịa.
15 Nggụbe Ojejoje azụa ume;
baaru ndu ọhogu ngu mba.
Eze Ẹnyimu ekekahu ẹbo;
a phụkota akpakparama alị iya;
ntọ-l'alị mgboko adaburu ebedere-badara.
16 Ojejoje shi l'imigwe tụfu ẹka
zụ mu gbirimu; gụfuta mu l'ebo mini.
17 Ọ dzọfutakwaru mu phụ
l'ẹka oke ọhogu mu;
mẹ l'ẹka iphe bụ ndu mu dụ
ashị, kariru mu ẹka.
18 Ẹphe tsoru mu okfu teke ono,
ụmuruku mụru mu ono.
Obenu l'ọo Ojejoje bụru mu agbarike.
19 O dufutaru mu; dobe mu
l'ẹke ẹhu a-dụ mu agu.
O yeru mu ẹka dzọfuta mu l'ọgu;
kẹle mu nọ iya l'obu.
20 Ojejoje buru mu nggo;
kẹle mu bụ onye doberu ẹka ndoo;
O buru mu nggo;
kẹ l'ẹ to nwedu ẹke, mu yesweru ẹka.
21 Kẹ l'ọ bụlephu ụzo,
Ojejoje tọru; bẹ mu etso.
Mu ta aghabụaru Nchileke azụ.
22 Ekemu Ojejoje;
bẹ mu elezitaje ẹnya l'ọ ha;
mu ta ajịkabua ome iphe ọ sụru t'e mee.
23 Ẹ to nwedu ẹke ụta nọ mu l'ẹhu l'ifu iya.
Mu sefukotaru ẹka mu l'iphe dụ ẹji.
24 Ojejoje buru mu nggo;
kẹle mu bụ onye doberu ẹka ndoo.
O buru mu nggo;
kẹ l'ẹ to nwedu ẹke,
mu yesweru ẹka l'ẹke ọono.
25 Ndu yeru ngu obu;
bẹ iikoshije l'i yeru ẹphe obu.
Ndu ụta ẹ-ta dụduru;
b'ẹ tii mejedu iphe aa-ta

nggụbe Ojejoje ụta.
26 Ndu obu ẹphe gụru iphoro;
bẹ iidobejeru obu iphoro.
Obenu lẹ ndu ụgho;
bẹ ịinuje aphụ.
27 Ndu wozitaru onwẹphe alị; bẹ ịidzofutaje.
Obenu lẹ ndu eku onwẹphe
ẹge ẹphe ẹ-ta hadu;
bẹ iiwozitaje alị.
28 Ọ bụ nggụbe Ojejoje eyejeru
mu ọku l'urọku mu.
Iimeje tẹ iphoro nọduru mu l'ẹke ọchi gbaru.
29 Ọ bụ l'ike nke ngu;
bẹ mu e-gude mekputa
igwe-ọha ndu sọja;
bụru ike nke ngu;
bẹ mu e-gude nyia ụpho-mkpuma mkpụkpu;
je anaa mkpụkpu ọbu.
30 Nnajiufu; ụzo ngu dụ-kota mma.
Okfu ngu te nwedu ntụpo.
Oogbobutaje ndu gbabaru
l'ime ngu je anọdu ezeru ndzụ.
31 ?Bụ onye ole ọdo bụ
Nchileke, nọnu; a gụfu Ojejoje?
?Bụ onye ole ọdo bụ
Eze Oke Mkpuma;
gbahaa Nchileke ayi?
32 Ọ bụ Nchileke emeje tẹ ike dụ mu;
bụru iya emeje t'ụzo mu;
be enwe ntụpo.
33 Oomeje; mu akfụ
bugengu-bugengu l'ọ bụ mgbada.
Mbụ l'oomeje tẹ mu
vudoshia ike l'eli ugvu.
34 Ọozuje mu; mu amaru ẹge aalụje ọgu;
k'ọphu bụ m'o -ruhuru;
ọ bụru akfụ igwe;
mu adụlee ike gbaa ya.
35 Ọ bụ nggụbe Ojejoje
egbochitaje mu;
shi ẹge ono adzọ mu.
Yọ bụru ike ngu;
bẹ iigudeje gudeshia mu.
Ẹka, iiyeru mu emeje;
tẹ mu bụru eze madzụ.
36 Iimeje ụzo mu t'ọ ha ụsa; tẹ ọkpa be echifu mu.
37 Mu chịru ndu ọhogu mu; gude.
Mu ta tsụladu azụ; jeye
ẹphe abụru kpurupyata.
38 Mu gweru ẹphe rakaraka;

k'ọphu bụ l'ẹphe te egbeshihedu ọdo.
Ẹphe adashịa;
wụshiru mu l'iku ọkpa.
39 Ọ bụ ike ngu;
bẹ mu gude je ọgu.
Nggu emee ndu ọhogu mu;
t'ishi rua ẹphe alị l'ifu mu.
40 Ndu ọhogu mu b'i meru;
ẹphe eche ọkpa l'ọso; gbaphu azụ.
Ndu, mu dụ ashi b'i meru; mu egbushikota.
41 Ẹphe chiru mkpu;
to nwe onye gbaru ẹphe mkpu.
Ẹphe araku Ojejoje;
t'o yeru ẹphe ọnu.
42 Mu gweru ẹphe ogwe ujimu;
mee ẹphe t'ẹphe dụ l'ọ bụ udzu-ẹja,
phẹrephere ephekashi.
Mu wụshiru ẹphe l'ọ bụ ẹpoto l'esu-ụzo.
43 Ị nafụtaru mu l'ẹka ndu etso mu ọgu;
bya emee mu;
mu abụru ishi iphe bụ mbakeshi;
k'ọphu bụ lẹ ndu, mu te
shidu maru;
byaru bya anọdu mu l'ẹka.
44 Ẹphe -nụa l'ọwaa iphe mu sụru t'e mee;
ẹphe eeme ya ẹgwegwa.
Iphe bụ ndu, shi eshishi efozikotajeru mu.
45 Meji atọfukota iphe bụ ndu
ono, shi eshishi ono;
ẹphe eshi l'ẹke ẹphe nọgbaa l'ezeru ndzụ;
fụru kwẹkwekwe byakfuta mu.
46 Ojejoje nọkwa ndzụ;
tẹ ajaja bụru kẹ oke mkpuma mu ono!
T'e kutsee Nchileke, bụ onye adzọfutaje mu nụ!
47 Ọ bụ Nchileke ejeje ọgwata
ụgwo iphe ndu ọhogu mu meru mu.
O meru ụnwu eliphe;
ẹphe anọdu mu l'ẹka.
48 Ọonafutaje mu l'ẹka ndu ọhogu mu;
mbụ wolia mu eli;
woghaa ndu ọhogu mu.
Ọonafutaje mu l'ẹka ndu iphe-kpaa.
49 Ọo ya meru iphe mu e-vudo
l'edzudzu iphe, bụ
mbakeshi jaa Ojejoje ajaja.
Mu e-gude egvu jaa ya.
50 Onye ọ fọtaru t'ọ bụru eze;
bẹ oomeje t'ọ lụ-gbua l'ọgu.
N-yemobu iya bẹ ọonoduje
ekoshi onye ọ wụru manụ l'ishi; mbụ Dévidi;
mẹkpo iphe bụ eri iya jeye lẹ tutu yoyo.

19

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Igwe l'ọ ha bẹ atụ ọnu
ọdu-biribiri Nchileke.
Akpamigwe ekoshi
ẹge oometabe nka.
2 Iphe bụ mbọku, mụtaru
amụta anọduje atụ ọnu iya.
Iphe bụ ẹnyashi, sweru
esweswe eme t'a kabaa ya amaru.
3 Ẹ taa nụdu ẹphe olu;
taa nụ iphe ẹphe ekfu.
4 Obenu l'olu ẹphe tụko eliphe ngaa.
Ozi, ẹphe ezi atụko mgboko dzuru.
Ọ bụ Nchileke meru ụlo
doberu ẹnyanwu l'imigwe.
5 Ẹnyanwu eshije l'ụlo iya
kpufuta l'ọ bụ nwoke,
lụru nwanyi k'ọphungu.
Ẹhu anọduje atsọ iya l'ọ bụ
mkparawa, eje ọma ọso.
6 Ọowafutaje l'akpamigwe ishi lanụ;
yo jee jeye l'ishi iya ọphu.
To nwe iphe a-sụ lẹ ya
nọ l'ẹke okpomọku iya te erudu iya ẹhu.
7 Ekemu Ojejoje dụkota mma;
oomeje tẹ obu shihu madzụ ike.
Nsọ, Ojejoje doberu
ta angajẹdu anganga.
Oomeje tẹ onye mmamiphe pehuru maru iphe.
8 Iphe Ojejoje tọru ọkpa iya kfụru akfụru.
Oomeje t'obu atsọ madzụ ẹna.
Ekemu Ojejoje; bẹ ẹkworo ta anọdu.
Oomeje t'ẹnya rua madzụ alị.
9 Ọ dụ mma t'a tsụje Ojejoje egvu;
kẹ l'ọo-dụgburu ẹge ono tụgburu.
Iphe Ojejoje tụru l'iwu;
b'ẹ ta atụngadu atụnga.
Ọonguru angụru.
10 Ọ ka mkpọla-ododo ore ire;
mbụ ọkpobe
mkpọla-ododo;
ka manụ-ẹngu ọtso ẹna;
mbụ manụ-ẹngu,
shi l'ẹbaku-ẹngu.
11 Ọonoduje alọ mụbe
nwozi ngu ẹka lẹ nchị.
Obunggo bụ kẹ onye eme iphe o kfuru.
12 Ọlobu; ?bụ onye amajẹ teke ya eme ẹji?
Byiko; safụkwa mu ẹjo iphe,
mu meru l'amaga ama.

13 Yetaru mụbe nwozi ngu ẹka;
tẹ mu ba akwabẹ ẹnya mee ẹjo iphe.
Be ekwekwa t'ẹjo iphe kpụa mu lẹ ndzụ;
k'ọphu ụta ẹ-ta dụduru mu;
a haaru mu enge; l'ẹka mu ta dụdu lẹ njọ.
14 Tẹ okfu, shi mu l'ọnu;
mẹ iphe mu arị l'obu mu
dụjekwa ngu mma;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ oke mkpuma mu;
bụru nggu bụ onye agbafụtaje mu nụ.

20

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Tẹ Ojejoje zakwaa ngu oku
teke iphe-ẹhuka byaru ngu!
Tẹ Nchileke kẹ Jékọpu
byiko gbochitajekwa ngu!
2 T'o shikwa l'ụlo iya,
dụ nsọ bya agbaaru ngu mkpu!
T'o shikwa lẹ Záyọnu
bya bya eyetaru ngu ẹka!
3 T'ọ nyatakwa iphemiphe ọbule,
i sweru ẹnya nụ iya!
T'ọ natakwa ngwẹja-ukfuru,
i gworu nụ iya!
4 T'ọ nụkwa ngu iphe bụ uche ngu!
Yo mekwaaphu t'iphe
ị tụberu bụru ụpete!
5 Ayi a-tụ ụzu;
ẹhu atsọo ayi ẹna teke ayi
nụleruphu l'i mekputawaru.
Ayi achiliaru Nchileke ayi ẹkwa-ọhubama.
Tẹ Ojejoje mekwaaru ngu
iphe bụ iphe ị rọru iya!
6 Nta-a; bẹ mu mawaru lẹ
Ojejoje dzọfutawaru onye nk'iya,
a wụru manụ l'ishi.
Ooshije l'imigwe ono,
dụ nsọ ono za iya oku.
Ọ bụ ike iya;
bẹ oogudeje mee tẹ ẹka
onye eze ono kangoo.
7 O nweru ndu achijeru
ụkfu kwẹe l'ụgbo-ịnya.
Nweru ndu ọphu
akpọjeru obu ye l'ịnya-ọgu ẹphe.
Obenu l'ayịbedua bụ ẹpha
Ojejoje, bụ Nchileke ayi bẹ ayi dakoberu.
8 Ẹphe e-vukota iphe dashịa.
Obenu l'ayịbedua e-gbeshi; vudoshia ike.
9 Nggụbe Ojejoje;

menua tẹ ẹka onye eze ayi kangoo!
Nggu anụjee olu ayi teke ayi rakuru ngu!

21

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Agburu-ẹhu nggụbe Ojejoje;
bẹ mewaru tẹ ẹhu atsọ eze ẹna;
kẹ l'agburu-ẹhu ngu ha nshinu.
Lewaru egbe ẹswa, oote l'i meru;
yọ lụ-gbua l'ọgu!
2 I meru iya iphe nọ iya l'obu;
ọphu o nwedu iphe
o gude ọnu sụ t'i meru iya,
ẹ ti meduru iya.
3 I gude iphe-ọma, nyịberu
anyịbe bya iya ndzuta;
bya eworu okpu-eze,
e gude ọkpobe
mkpọla-ododo mee kpube iya.
4 Ọ rọru ngu ndzụ;
nggu anụ iya ẹya;
mee tẹ ndzụ iya bụru ojejoje.
5 Emekputa ono, i meru;
yo mekputa ono;
meru; aakwabẹ iya ugvu, ha nshinu.
I meru iya; yọ dụ biribiri;
l'egbu nwịinwii.
6 Mbụ l'ị gọwaru iya ọnu ojejoje;
mekwaaphu t'ẹhu tsọje iya ẹna;
kẹ l'ị nọ swiru iya.
7 Keshinu ọphu eze dakoberu Ojejoje;
Ọkaribe-Kakọta-Nụ
eyeru iya obu;
b'ẹ te enwubatakwa iya enwubata.
8 Ẹka ngu a-kparua ndu ọhogu ngu l'ẹphe ha.
Ndu ị dụ ashị; bẹ ii-gude ike ngu zụa kfụu.
9 Teke ii-me t'a phụ ngu;
bẹ ịi-hụ ẹphe l'ọku, enwu phophopho.
Ojejoje a-tụ-koshi ẹphe oke ẹhu-eghughu iya;
gude ọku dzụpyashikota ẹphe.
10 Ii-me tẹ ọkpu ẹphe kpọhu l'iphe;
kpọhu lẹ maa; mee t'awa
ẹphe chịhu lẹ mgboko.
11 Ọ -bụru l'ẹphe chịru ngu ẹjo idzu;
m'ọ -bụ rịaru ngu ẹjo ọriri;
b'ẹ to nwedu ọphu ere nụ.
12 Kẹ l'ii-me t'ẹphe ye ọkpa l'ọso;
m'i setalephu akfụ ngu t'ị gbaa ẹphe.
13 Nggụbe Ojejoje;
t'a jaa ngu ajaja;

kẹ l'agburu-ẹhu ngu paru ẹka.
Ayịbedua a-nọdu agụ egvu;
l'etu ngu ẹpha l'ike ha ngu nshinu.

22

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'e gude olu egvu “Ele Nchi-abọhu” gụa ya
1 Nchileke mu! Nchileke mu!
?Bụ ngụnu meru iphe
ị haru mu nkịnyi mu?
?Bụ ngụnu meru iphe
ị haru mu adzọfuta
je anọdu mu ote-ẹnya.
Nggu eje anọdu l'ẹke ude,
mu atsụ te erudu ngu nchi.
2 Nggụbe Nchileke mu;
eswe l'ẹnyashi bẹ mu
anọduje araku ngu;
tịi yeru mu ọnu.
?Obekwanu lẹ mu te
edobedu ọnu ndoo.
3 Obenu l'ị bụ Nchileke,
dụ nsọ ẹge ị bụ iya;
mbụ onye eze ndu Ízurẹlu
anọduje aja ajaja.
4 Ọ bụ nggu;
bẹ nna ayi phẹ dakoberu.
Ẹphe dakoberu ngu;
nggu adzọfuta ẹphe.
5 Ẹphe rakuru ngu;
nggu adzọo ẹphe.
Ẹphe adakobe ngu;
t'i kpu ẹphe ifu lẹ ntụ.
6 Obenu lẹ mbẹdua
bụ mbashiride;
mu ta bụdu madzụ.
Mu bụ onye ụnwu
eliphe emeje iphe-iphere;
onye te nwedu iphe madzụ gụberu iya.
7 Iphe bụ onye phụru mu nụ
anọduje achị mu ọchi.
Ẹphe anọduje azụru mu ukwe;
l'aja mu ewena; su:
8 “Mgbẹ ọ sụru l'ọo Ojejoje;
bẹ ya dakoberu;
tẹ Ojejoje ọbu dzọfutanu iya!
T'ọ dzọfutanu iya;
keshinu ọ sụru lẹ ya nọ Ojejoje l'obu.”
9 Obenu l'ọo nggu kufutaru mu
l'ẹpho nne mu;
bụru nggu meru;
mu adakobe ngu;

keshinu teke mu angụkwaduru ẹra.
10 A mụru mu; kuru mu ye ngu l'ẹka.
Dụbekpooru teke mu nọ
l'ẹpho nne mu b'ị bụhawa Nchileke mu.
11 Ba nọdukwa mu ote-ẹnya;
kẹ l'iphe-ẹhuka nọkwa mu ntse;
ọphu o nwedu onye a-gbaru mu mkpu.
12 Ndu ọhogu nọ-pheru mu
mgburumgburu l'ọ bụ
igwe oke-eswi.
Ẹphe gbaru mu mgburumgburu
l'ọ bụ oke-eswi ndu Báshanu, eme ẹnu.
13 Ephe sagbaaru ọnu;
l'ederu mu ekiri;
l'ọ bụ agụ, ejekfu anụ,
oo-gbu; taa.
14 Nke mu gvụakwaru l'ọ bụ
mini, a wụshiru awụshi.
Iphe bụ ọkpu, nọ mu l'ẹhu
sweshihuakwaru.
Nta-a; bẹ meji tọfuakwaru mu.
15 Ike gvụawaru mu;
ụvo ta dụhe mu.
Ire nyawaru mu l'akpo.
Ị tọgbowaru mu l'ẹja tẹ mu nwụhu.
16 Nkụta nọ-phewaru mu mgburumgburu.
Ndu iwe gbaru mu mgburumgburu;
kpọ-fushia mu ẹka l'ọkpa.
17 Nta-a; bẹ nggara agụwa mu ọgu.
Ndiphe achịru ẹnya
dzebe l'ele mu phophopho.
18 Uwe mu; bẹ ẹphe keru onwẹphe;
ọphube iphe mu eyeje l'ime ẹhu;
bẹ ẹphe tụru ẹnwa
t'ẹphe maru onye ọo-laru.*
19 Byiko; nggụbe Ojejoje;
ba anọdukwa mu ote ẹnya!
Nggụbe mkpakọ ike mu;
bya nta-a bya agbaaru mu mkpu!
20 Dzọfuta ndzụ mu t'ẹ be gude
ogu-mbeke gbua mu!
Dzọfutaru mkpakọ iphe ono,
mu nweru ono,
bụ iya bụ ndzụ mu;
tẹ nkụta ba ata mu!
21 Byiko; dzọfuta mu l'ọnu agụ;
mẹ lẹ mgbaku mpo atsụ.
Keshinu ị zawaru mu oku;
22 bẹ mu a-ra ẹpha ngu arara
t'ụnwunna mu phẹ nụkota iya.

* **22:18 22:18** Mát 27:35; Mak 15:24; mẹ Jọn 19:24.

Mu a-nọdu l'edzudzu ọha jaa ngu ajaja.
23 Unubẹ ndu atsụ Ojejoje egvu;
unu jaa ya ajaja!
Iphe bụ l'unu ha bụru ndu eri Jékọpu;
unu kwabẹje iya ugvu!
Unubẹ ndu ikfu Ízurẹlu l'unu ha;
unu bajẹru iya ẹja!
24 Kẹ l'onye iphe-ẹhuka byaru;
b'ẹ to legbujedu l'ẹnya;
tọ gbadojedu iya;
ọphu ọ ghajẹduru iya azụ;
ọonujechia olu,
o gude chiku iya.
25 Mu a-nọdu l'edzudzu ọha
jaa ngu ajaja kẹ iphe i meru.
Mu a-nọdu ndu atsụ ngu egvu l'ifu;
mekota iphemiphe ọbule,
mu riburu lẹ mu e-me.
26 Ndu ụkpa bẹ e-riji ẹpho.
Ndu achọ Ojejoje a-ja iya ajaja.
"Tẹ ndzụ unu bụkwaru ojejoje."
27 Ụnwu eliphe l'ẹphe ha
e-mekochaa nyata iphe meru nụ;
ghakọbe lakfuta Ojejoje.
Mbụ l'iphe bụ ikfu,
nọ l'iphe bụ mbakeshi
e-mekochaa bya ebyiaru iya ikpere l'alị.
28 Kẹ l'iphe bụ alị-eze ndiphe
l'ọ ha bụkota kẹ Ojejoje;
bụru iya achịkota iphe bụ mbakeshi.
29 Iphe bụ ndu nweru iphe
lẹ mgboko-a e-mekochaa baaru iya phụ ẹja.
Iphe bụ madzụ
nwigbaleke-ọma, bụ ndu
e-mekochaa nwụhu anwụhu
e-byishiru iya ikpere.
30 Ọgbo, nọ l'ifu e-jeru iya ozi.
Ọgbo, a-bya nụ; bẹ aa-kọru kẹ Nnajiufu.
31 Aa-raru iya ndu ẹ ta mụdua amụmu:
lẹ Nnajiufu bụ onye doberu ẹka ndoo.
Ọo yẹbedua tụko iphe ono l'ọ ha mekota.

23

Egvu-ọma, Dévidi deru
1 Ojejoje bụ iya eche mu;
l'ọ bụ onye eche atụru.
Ẹ t'o nwedu iphe
ụko iya bya adụru mu.
2 Oomeje tẹ mu zẹ-zita;
tụta ume l'ẹke iru ẹwu nọ.

Oodujeru mu je l'iku mini,
ẹ ta chịdu ọku nshinu.
3 Oomeje t'obu rua mu alị.
Yọ bụru ụzo kẹ
odobe-ẹka-ndoo;
bẹ oodujeru mu shia l'ọ̀gvù ẹpha iya.
4 Ẹ t'o nwedu; m'o -ruhuru;
ọ bụru lẹ nsụda, gbaru
tsụkiribangu; bẹ mu eshi;
b'ẹ to nwedu iphe mu atsụ egvu iya;
kẹ l'ị nọ swiru mu eswiru.
Mgbọro ngu;
mẹ oshi-mpalẹka ngu
anọduje adụ mu ike.
5 Iigwoshijeru mu nri
l'ifu ndu mu dụ ashị.
Iiteje mu manụ l'ishi.
Okoro mu; bẹ iimeje;
yo ji ejiji;
l'awụshihu awụshihu.
6 Ọ bụlephu k'ọma;
mẹ n-yemobu Ojejoje
a-nọdu etso mu
jeye teke mu a-nọ-bebe.
Mu eburu l'ụlo Ojejoje
jeye lẹ tutu yoyo.

24

Egvu-ọma, Dévidi deru
1 Mgboko; mẹ iphe, bụ iphe,
nọ iya nụ bụ kẹ Ojejoje;
mbụ mgboko;
mẹwaru ndu, bu iya nụ;
2 kẹ l'ọ bụ l'eli eze ẹnyimu;
b'ọ tọru ọkpa iya;
bya emekwaa ya phụ
t'o shihu ike l'eli ẹnyimu ime-alị.
3 ?Bụ onye a-dụ ike nyihu ugvu Ojejoje?
?Bụ onye a-dụ ike vudo
l'ẹke o doberu nsọ?
4 Ọ bụ onye doberu ẹka ndoo;
obu agụa ya iphoro;
onye ẹ-te woduru obu
ziberu iphe ẹ ta bụdu ire-lanụ;
too gudeje ụgho agụ ẹnwa.
5 Onye ono;
bẹ Ojejoje a-gọru ọnu.
Nchileke ono, bụ onye
adzọje iya nụ ono
ahaaru iya enge.
6 Ọ bụ ẹge ono; bẹ ẹphe adụje;

mbụ ọgbo ọphu l'achọ ngu nụ;
mbụ ndu achọ t'ẹphe phụ
ifu nggụbe Nchileke kẹ Jékọpu.
7 Unu gụhaa ọgu-nggamgbo ono t'o gheru ọnu!
Unu gụhashia ibo ndiche ono;
k'ọphu eze ono,
dụ biribiri ono a-bata.
8 ?Bụ onye bụ eze ono,
dụ biribiri ono?
Ọ bụ Ojejoje ono,
bu onye ha nshinu;
nweru agburu-ẹhu;
mbụ Ojejoje ono,
bụ onye ejeje ọgu lụ-gbua.
9 Unu gụhaa ọgu-nggamgbo ono t'o gheru ọnu!
Unu gụhashia ibo ndiche ono;
k'ọphu eze ono,
dụ biribiri ono a-bata.
10 ?Bụ onye bụ eze ono,
dụ biribiri ono?
Ọ bụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
Ọ bụ iya bụ eze ono, dụ biribiri ono.

25

Egvu, Dévidi deru
1 Ọ bụ nggụbe Ojejoje;
bẹ mu gude obu mu ekfu anụ;
2 bụru nggụbe Nchileke mu;
bẹ mu dakoberu.
Be kwekwa t'e kpua mu ifu lẹ ntụ.
Ọphu i kwekwa tẹ ndu
ọhogu mu tụru okoo kpua mu.
3 Ẹ tii kwekwa t'e kpua ya ifu lẹ ntụ;
mbụ onye ẹnya iya nọ l'ẹke ị nọ.
Ọ bụ; mekwaa t'ifu kpua ẹphe lẹ ntụ;
mbụ ndu ekwefuru ngu íkè.
4 Byiko; Ojejoje;
koshi nụ mu ụzo ngu;
menua t'ụzo ngu doo mu ẹnya!
5 Dunua mu tẹ mu meje ọkpobe okfu ngu;
nggu ezia mu iphe l'onwongu;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ Nchileke, adzọje mu nụ;
bụru l'ẹke ị nọ;
bẹ ẹnya mu anọje: eswe l'ẹnyashi.
6 Nggụbe Ojejoje;
nyatakwa obu-imiko ngu;
mẹ n-yemobu ngu;
bụ ọphu shi ngu l'ede-nwede.
7 Ba anyatakwa iphe dụ ẹji,
mu meshiru l'okorọbya;

ọphu ị nyatakwa íkè,
mu shi kwefuru ngu.
Gude kẹ l'i yeru mu obu nyata mu;
kẹ l'ị dụ mma;
nggụbe Ojejoje.
8 Ojejoje dụ mma;
bụru onye obu gụru iphoro.
Ọ bụ iya meru iphe
ọonoduje akpọ-ziru
ndu ẹjo iya ono ụzo kẹ yẹbe Ojejoje.
9 Ndu wozitaru onwẹphe alị
l'ifu Nchileke;
bẹ ọonoduje edu t'ẹphe mee iphe dụ mma;.
Ọonodujekwaphu ezi ẹphe ụzo iya.
10 Ndu eme iphe nọ l'ọgba-ndzụ Ojejoje;
l'eme iphe ọ sụru t'e meje;
bẹ Ojejoje ekoshije lẹ ya yeru obu;
bụru o-me-g'o-kfuru.
11 Iphe dụ ẹji, mu meshiru ha nshinu;
ọlobu; Ojejoje;
gudenu okfu k'ẹpha ngu gụaru mu nvụ.
12 ?Bụ onye bụ onye atsụ Ojejoje egvu?
Ọ bụ onye ono;
bẹ ọo-kpọ-ziru ụzo,
gbaru iya l'eshishi.
13 Onye ono bẹ iphe a-nọdu adụru lẹ mma;
yọ bụru eri iya e-nweru alị ono.
14 Ndu Ojejoje kpọru obu yeru
bụ ndu atsụ iya egvu.
Yọ bụru ndu ono;
bẹ oomeje t'ẹphe maru ndzụ,
ẹphe l'iya gbaru.
15 Ọ bụ ẹke Ojejoje nọ;
bẹ mu edobeje ẹnya;
kẹ l'ọ bụ iya nwẹnkinyi iya
bu onye a-dụ ike hafụta mu l'ọnya.
16 Ghanụaru mu ifu;
nggu aphụaru mu imiko;
kẹle mu nọ nkịnyi;
iphe adụru mu ẹhuka.
17 Iphe byaru mu nụ hakwa l'igwe.
Dzọnua mu l'iphe-ẹhuka, mu eje!
18 Lenua ẹnya l'egbe
iphe-ẹhuka, byaru mu nụ
yẹle ẹjo ọnodu, mu nọ;
gụaru mu nvụ l'iphe dụ ẹji mu l'ọ ha!
19 Lewaru ẹge ndu ọhogu mu habe igwe!
Nggu aphụwaru ẹge mu dụtabe ẹphe ashị!
20 Chejenu mu nche;
nggu adzọo mu;

t'e b'e kpu mu ifu lẹ ntụ;
kẹ l'ọ bụ l'ime ngu;
bẹ mu nọ;
ezeru ndzụ.
21 Tẹ iphe a-nọdu adzọ mu nụ
bụru kẹle mu bụ onye,
ụta ẹ-ta dụduru;
onye obu gụru iphoro;
kẹ l'ọ bụ l'ẹke ị nọ;
bẹ ẹnya mu nọ.
22 Nggụbe Nchileke;
gbafụtanu ndu Ízurẹlu
l'iphe-ẹhuka ẹphe l'ọ ha!

26

Egvu, Dévidi deru
1 Haaru mu enge
nggụbe Ojejoje;
kẹ l'ẹ to nwedu ẹke ụta dụru mu.
Ọ bụ nggu;
bẹ mu dakoberu Ojejoje;
ọphu o nwedu teke obu bọjeru mu ẹbo.
2 Nggụbe Ojejoje; daa mu;
nggu enyochaa mu enyocha!
Gbunua mu igo l'obu;
mẹ l'egomunggo.
3 Kẹ l'ọ bụ obu, i yeru mu
anọduje akpọ-ziru mu ụzo;
mu eme iphe i kfuru.
4 Mu lẹ ndu ẹregede
ta ayịkwa ayịyi;
ọphu mu lẹ ndu
o-kfuru-iche-eme-iche 'achịgbakwa idzu.
5 Ndzuko ndu ẹjo madzụ;
bẹ mu akpọ-yiru ukuvu;
ọphu mu lẹ ndu akirishi 'anọgbajekwa.
6 Mu akwọje ẹka
je ejephee ẹnya-ngwẹja
nggụbe Ojejoje mgburumgburu;
gude koshi l'ẹkworo ta nọdu lẹ ndzụ mu.
7 Mu ekfukwaaphu k'iphe dụ biribiri,
ịinoduje emeshi;
raa ya arara; kele ngu ekele.
8 Eze-ụlo ngu; bẹ mu yeru obu;
mbụ ẹke ọdu-biribiri ngu nọ.
9 Ba asakọbekwa mu lẹ ndu ẹjo iya ono ọ-sa-nkfụ;
ọphu i dobekwa mu lẹ
ndu egbu ọchi l'oshi lanụ.
10 Ndu bụlephu ẹjo iphe;
bẹ ẹphe maru ememe;
bụru ọna ẹka-azụ bụ iphe doru ẹphe ẹnya.

11 Obenu lẹ mbẹdua;
b'ẹ to nwedu ẹke ụta dụru mu.
Ọo ya bụ; phụnuaru mu imiko;
nggu agbafụta mu!
12 Mu e-vudo l'ẹke ọkpa ruru mu alị;
nọdu l'edzudzu ọha jaa Ojejoje ajaja.

27

Egvu, Dévidi deru
1 Ọo bụ Ojejoje bụ iphoro,
dụru mu nụ; bya abụru
onye adzọje mu nụ;
?Bụ onye; bẹ mu a-nọdu atsụkwa nụ egvu.
Ọ bụ Ojejoje bụ
ụlo-ozeru-ndzụ mu.
?Bụhunu onye; bẹ mu
a-nọdu atsụ egvu ọdo.
2 Teke ndu ẹjo iya ono;
mbụ ndu ọhogu mu;
mẹ ndu mu dụ ashị zaru
gidigidi bya t'ẹphe vụa anụ mu avụvu;
bẹ ẹphe a-kpakota iphe
dagbushia onwẹphe.
3 Ọ -bụru lẹ ndu sọja nọ-pheru
mu mgburumgburu;
bẹ obu te etedu mu etete.
Mbụ; ọ -bụru lẹ ndu ọhogu
mu wụ-lihuru tso mu ọgu;
bẹ mu a-dakobelee Nchileke.
4 Ọ bụ iphe lanụ kpụu;
bẹ mu arọ Ojejoje;
bụru iphe ono; bẹ mu achọ.
Iphe ọbu bụ tẹ mu nọdu
l'ụlo Ojejoje gbururu jeye
ẹge mu a-nọ-bebe lẹ mgboko-a;
tẹ mu nọdukpelephu egbu
igo l'ọ-dụ-ugvu kẹ Ojejoje;
nọdukwaphu l'eze-ụlo
Nchileke kpataję iya ishi iphe.
5 Kẹle mbọku, iphe-ẹhuka
byaru mu; bẹ oo-dobe mu l'ẹke ọ nọ;
domia mu l'ime ụlo-ẹ́kwà iya;
woru mu tukobe l'eli mkpuma, ha l'eli.
6 Ọo ya bụ; mu emekputa ndu
ọhogu, nọ-pheru mu mgburumgburu.
Mu anọdu l'ụlo-ẹ́kwà Nchileke;
tụa okokooko gude gwaa Ojejoje;
gude egvu; gude nkwa;
tua ya ẹpha.
7 Nggụbe Ojejoje; nụnua olu
mu teke mu rakuru ngu!

Phụnuaru mu imiko;
za mu rụ oku!
8 Iphe obu mu kfuru mu;
bụ tẹ mu chọo ifu ngu.
Yọ bụru ifu nggụbe Ojejoje;
bẹ mu achọ-a.
9 Ba aghakwaru mu azụ;
ọphu i gudekwa
ẹhu-eghughu ngu nwufu mụbe nwozi ngu;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ onye
shi keshinu yetataru mu ẹka.
Byiko; ba ajịkakwa mu;
ọphu i leswetakwa mu;
nggụbe Nchileke,
bụ onye adzọje mu nụ!
10 Ọ -bụru le nne mu; mẹ nna mu jịkawaru mu;
bẹ Ojejoje e-leta mu-a ẹnya.
11 Byiko kpoziaru mu ụzo ngu; nggụbe Ojejoje!
Dunua mu shia ụzo,
vudo nhamụnha l'ọgvu ndu akpa mu ẹhu.
12 Ba ahakwa mu tẹ ndu
ọhogu mu mee mu ẹge, dụ ẹphe mma;
kẹle ndu ẹjo-ekebe
wụ-lihuru ebo mu ibo;
l'ahashị ẹnu ishi mu.
13 Obenu l'iphe mu chịru ụkfu kwẹe
bụ lẹ mu a-nọdu ndzụ;
phụ iphe dụ mma,
shi Ojejoje l'ẹka.
14 Nọdu ngabẹru Ojejoje!
T'obu shia ngu ike;
ẹka eshia ngu ike;
nggu angabẹru Ojejoje.

28

Egvu, Dévidi deru
1 Ọ bụ nggụbe Ojejoje, bụ
oke mkpuma nke mu;
bẹ mu araku.
Ba dahukwa mu nkịchi;
kẹ l'ị nọdu nggujingguji;
bẹ mu lẹ ndu, a tụwaru ẹja a-dụkokwa.
2 Nụaru mkpu, mu echiku ngu;
ẹge-a mu chiliru ẹka;
mabẹ l'ụzo
Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ nke ngu-a.
3 Ba tụkokwa mu lẹ ndu
akirishi kpụta kpụfu;
mbụ ndu anọduje eme iphe dụ ẹji;
ndu okfu ẹphe anọduje
atsọ ẹna lẹ nchị;

obenu l'obu ẹphe bụ ọkpoma-nshi.
4 Kfụa ẹphe ụgwo iphe ẹphe meru;
mẹ ụgwo iphe dụ ẹji,
ẹphe shi anọduje eme.
Kfụa ẹphe ụgwo iphe ẹphe
gude ẹka ẹphe meta.
Nggu emee ẹphe ẹge gbaru ẹphe.
5 Keshinu ẹ to nwedu iphe
ẹphe gụberu ozi,
Ojejoje jeru;
mbụ iphe Ojejoje gude
ẹka iya mee l'onwiya;
bẹ oo-gude ẹka iya gwaa ẹphe maa;
ọphu ọ byadụ bya
abyakọbe ẹphe abyakọbe ọdo.
6 Unu tua Ojejoje ẹpha;
kẹ l'ọ nụaru mkpu,
mu chikuru iya sụ t'ọ phụaru mu imiko.
7 Ọ bụ Ojejoje bụ ike mu;
bụru iya bụ onye
egbochitaje mu nụ.
Ọ bụ iya bẹ mu dakoberu;
yoo yeru mu ẹka.
Mu egudeje obu mu ete ẹswa.
Mu a-gụ egvu gude kele iya.
8 Ọ bụ Ojejoje bụ ike kẹ ndu nk'iya;
bụru ụlo-ozeru-ndzụ onye o teru manụ.
9 Dzọfutanu ndibe ngu;
gọnuru ọnu-ọma nụ ndu,
bụ òkè-iphe ngu!
Chejenu ẹphe l'ọ bụ onye
eche atụru;
nggu ehee ẹphe jeye lẹ tutu yoyo!

29

Egvu-ọma, Dévidi deru
1 Unubẹ ụnwu imigwe;
unu kwabẹ Ojejoje ugvu!
Unu kfua ẹge ike iya habe!
2 Unu kwabẹ Ojejoje ugvu, gbaru ẹpha iya!
Unu baaru Ojejoje ẹja;
mbụ onye ono,
dụ nsọ bya adụ biribiri ono.
3 Olu Ojejoje tụkoru
eze ẹnyimu ngashịa angashị.
Ọ bụ Nchileke ono,
dụ biribiri ono atụ
egbe-igwe.
Ojejoje atụ egbe-igwe
l'eli eze ẹnyimu.
4 Ojejoje bẹ olu iya adakwa ike-ike ike-ike;

mbụ lẹ Ojejoje bẹ olu iya ada kẹ kpaa kpaa.
5 Olu Ojejoje agbawashije oshi sida;
Ojejoje agbawashije oshi sida,
nọgbaa l'ugvu ugvu Lébanọnu vịriviri.
6 Oomeje ugvu ugvu Lébanọnu;
t'ọ nmahu jijiji l'ọ bụ
nweswi, ebu nggada;
l'emejekwaphu Ugvu Siriyọnu;
yo tehu kfụkakfuka l'ọ bụ
nwa atsụ, akfụ nkfụ.
7 Olu Ojejoje echije taa l'ọ bụ ebemu-igwe.
8 Olu Ojejoje emeje tẹ echi-ẹgu nmahu jijiji.
Ojejoje emeje tẹ echi-ẹgu
Kedeshi nmahu jijiji.
9 Olu Ojejoje anmajẹ achị yikayika.
Oomeje t'ọswa laa ẹkwo;
daburu karaphongu.
Iphe bụ onye, nọ l'eze-ụlo iya e-bu mkpu;
sụ: "Nchileke dụkwa biribiri."
10 Ojejoje nọ l'aba-eze iya
dzọpyabe utso l'ọkpa.
Ọo-bụru eze gbururu
jeye lẹ gbururu.
11 Ojejoje emeje tẹ ike dụ ndibe iya.
Yọ gọru ọnu ẹhu-agu nụ ndibe iya.

30

Egvu-ọma, Dévidi deru
A gụru iya gude woru eze-ụlo Nchileke ye Nchileke l'ẹka
1 Mu a-nọdu ekutse nggụbe Ojejoje;
kẹ l'i sefutaru mu l'iduma;
ti kwe tẹ ndu ọhogu mu zụaru mu ukwe.
2 Nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke mu;
mu rakuru ngu t'i yeru mu ẹka;
Nggu emee; mu akọrohu.
3 Nggụbe Ojejoje;
ọ bụ nggu lọfutaru mu l'alị-maa,
I meru mu; t'ẹ ba tụ mu ẹja.
4 Unu gụa egvu gude tua
Ojejoje ẹpha;
unubẹ ndu nk'iya, dụ nsọ!
Unu kele iya ekele; l'ẹpha iya dụ nsọ!
5 Kẹ l'ẹ to dojedu iphe l'ọkpoma.
Obu-ọma iya anọje jeye ẹge madzụ a-nọ-bebe.
Ẹkwa bụ-a l'ẹnyashi;
bẹ aa-kwa iya kpụu;
o -be l'ụtsu; ẹhu-ọtso-ẹna adalahaa.
6 Teke mu nọ l'ẹke ẹhu dụ mu agu; bẹ mu sụru:
"L'ẹ to nwedu iphe bya
enwubata mu enwubata."
7 Nggụbe Ojejoje;

teke ayi shi eshi ọnya;
b'i meru tẹ mu bụru
'enwuribe enwuribe l'ọ bụ ugvu.
Obenu lẹ teke ị gharu mu azụ;
bẹ meji tọfuru mu.
8 Ọ bụ nggụbe Ojejoje;
bẹ mu rakuru;
bụru nggụbe Nnajiufu;
bẹ mu rọru t'ị phụaru mu imiko.
9 Mu sụru: “?Bụ uru ngụnu;
bẹ ii-rita teke mu nwụhuru?
Mbụ; ?nanụ uru, ii-rita iya; mẹ a tụa mu ẹja.
?Bụ ẹja, nọ l'alị a-wata ngu ajaja tọo.
?Bụ iya a-ra iya arara l'ị bụ o-me-g'o-kfuru.
10 Nggụbe Ojejoje;
nụaru olu mu;
phụaru mu rụ imiko!
Nggụbe Ojejoje;
yeru mu ru ẹka!”
11 Ẹkwa, mu raru
b'ị gbanweru; mee ya;
yọ bụru mu ote ẹswa.
I yefuru mu uwe-aphụ,
mu yeru; woru;
ẹhu-ọtso-ẹna ye mu l'ọ bụ uwe.
12 Iphe ono bụlephu ẹge ee-me
t'obu mu gụlahaa egvu
gude etu ngu ẹpha;
t'ẹ b'ọ nọhe nwanggijinggiji.
Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke mu;
ọ bụ nggu;
bẹ mu a-nọdu
ekele ekele jeye lẹ tutu yoyo.

31

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Ọ bụ nggụbe Ojejoje;
bẹ mu nọ l'ẹka ezeru ndzụ.
Be kwekwa t'e kpua mu ifu lẹ
ntụ gbururu jeye gbururu.
Gude kẹ l'ị bụ onye,
doberu ẹka ndoo nafụta mu.
2 Ngabẹnuru mu nchị.
Bya ẹgwegwa bya agbafụta mu.
Bụru mu agbara-mkpuma,
mu a-gbabajẹ zeeru ndzụ;
mbụ a-gbabe-a-dzụru,
a-dzọfuta mu nụ.
3 Keshinu ọ bụ nggu bụ
agbara-mkpuma mu;

bụru a-gbabe-a-dzụru nke mu;
dunua mu l'onwongu;
kpọziaru mu ụzo;
l'ọgvu ẹpha ngu.
4 Hafụta mu l'ọnya ono,
a gbaru mu ono;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ
a -gbabe-e-zee-ndzụ mu.
5 Mu yeru ngu ume mu l'ẹka.
Gbafụtanu mu;
nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke,
bụ o-me-g'o-kfuru.
6 Ndu akpọjeru obu yeru
ọla l'iyi ono; mbụ agwa;
adụjekwa mu ashị.
Onye mbẹdua dakoberu bụ Ojejoje.
7 Mu ete ẹswa; ẹhu l'atsọ
mu ẹna l'i yeru mu obu;
kẹ l'ị phụwaru iphe-ẹhuka, mu jeru;
maru iphe-ọtsu-l'anụ mu;
8 ọphu i woduru mu ye
l'ẹka ndu ọhogu mu;
nggu egbe kutachia mu
dobe l'ẹke ọkpa ruru mu alị.
9 Byiko nggụbe Ojejoje;
phụnuaru mu imiko;
kẹle mu nọkwa l'oke mkpamẹhu.
Mu ratawaru ẹkwa;
l'aphụwaa ragaraga.
O mekwaruphu;
ike agvụshikotawa mu.
10 Aphụ gbuakwaru mu.
Mu tsụtawaru ude; kahụ l'ọkpehu.
Ike gvụkotawaru mu;
kẹle mu menụkawaru ẹjo iphe.
Ọkpu, nọ mu l'ẹhua erishi mu avụrukpa.
11 Ndu ọhogu mu l'ẹphe ha mewaru mu;
ndu obutobu mu akpọlahaa mu ẹbo-ẹbo-l'afụ.
Ndu mu l'ẹphe shi eshi
ọ̀nyà atsụkotawa mu egvu;
k'ọphu bụ lẹ ndu phụru mu l'ụzo
anọduje agbaru mu ọso.
12 Ẹphe zahawaru mu ẹge
aazahajẹ onye nwụhuru anwụhu.
Mu dụwa l'ọ bụ ite,
tụkposhihuru atụkposhihu.
13 Kẹle mu nụwaru ẹjo idzu,
ẹphe dụ l'igwe achịru mu.
Nta-a ta dụdu ẹke mu nọ;
tẹ mu ba anọdu atsụ egvu.

Ẹphe anọduje achịru mu ẹjo idzu.
Iphe ẹphe tụberu abụru
t'ẹphe wofu ndzụ mu.
14 Obenu l'ọ bụ nggu;
bẹ mu dakoberu nggụbe Ojejoje.
Mu ekfu: "L'ọ bụ nggu bụ Nchileke mu!"
15 Ẹge mu a-nọ-bebe lẹ
mgboko-a bụ nggu b'ọ nọ l'ẹka.
Nafụtanu mu l'ẹka ndu ọhogu mu;
mẹ l'ẹka ndu, achị mu nụ.
16 Lenua mụbe nwozi ngu ẹnya-ọma!
Guderu n-yemobu ngu dzọfuta mu!
17 Nggụbe Ojejoje;
be ekwekwa t'e kpua mu ifu lẹ ntụ;
kẹ l'ọ bụ nggu bẹ mu rakuru.
Ọ bụ ndu akirishi ono;
bẹ ee-kpuchia ifu lẹ ntụ;
t'ọnu bụru ẹphe kpụrumu l'alị-maa.
18 T'ọnu ono, ẹphe gude adzụ ẹjire ono;
bụru ẹphe kpụrumu;
kẹ l'ẹphe gude oku
onwẹphe iphe ẹphe,
ẹ ta hadu l'ọbu iya;
mẹ ọkpo madzụ ẹbo-ẹbo-l'afụ;
l'ekfubyishi ndu doberu ẹka ndoo.
19 Haa! Ị dụnukakwaru mma
adụnuka; mbụ mma ono,
ị kwakọberu ndu atsụ ngu egvu ono.
Yọ bụru l'ifu ụnwu eliphe bẹ ịi-nọdu;
meeru ẹphe k'ọma;
mbụ ndu gbabataru ngu l'ime; zeeru ndzụ.
20 Iidutaje ẹphe domia l'iku ẹke, ị nọ;
t'ẹjo idzu ụnwu eliphe achị;
be eru ẹphe l'ẹhu.
Yọ bụru l'ụlo ngu;
bẹ iidobeje ẹphe;
t'ẹ ẹjo-okfu be eru ẹphe l'ẹhu.
21 T'e tua Ojejoje ẹpha;
kẹ l'o koshiru mu
n-yemobu iya, dụ biribiri
teke ndu ọhogu mu
yechiru mu ẹge ono,
eeyechije mkpụkpu ono.
22 Mu echia mkpu; sụ:
"A laa mu-o!"
Nggu anụa mkpu ono;
bya agbaaru mu mkpu.
23 Unu yeru Ojejoje obu;
unubẹ ndu nsọ kẹ Ojejoje l'unu ha;
kẹle ndu Ojejoje eletaje
ẹnya; kwa ndu bụ

o-me-g'o-kfuru phẹ.
Obenu lẹ ndu eku onwẹphe
ẹge ẹphe ẹ-ta hadu;
bẹ ọokfuje ụgwo kfurua ya ẹphe l'ishi.
24 Unu shihukwa ike;
unu egude ẹka l'ọkpoma;
unubẹ ndu echeru Ojejoje!

32

Ẹvù, Dévidi raru
1 Ọnu-ọma bụ k'onye Nchileke
gụru nvụ l'emeswe,
o mesweru iya;
mbụ onye Ojejoje safụru
iphe dụ ẹji, o meru.
2 Ọnu-ọma bụ kẹ onye Ojejoje
ta agụkoduru iphe dụ ẹji,
o meru;
mbụ onye ẹ-te nwedu
ẹregede, nọ iya l'ẹhu.
3 Teke mu te kfudu iphe mu meru;
bẹ ọkpu, nọ mu l'ẹhu
tsụ-gwoshihukotaru mu atsụ-gwoshihu.
Ishi iya abụru kẹ ude,
mu anọduje atsụ
mbọku-mbọku.
4 Eswe l'ẹnyashi
mbọku-mbọku;
bẹ ịinoduje ebyi mu ẹka l'ẹhu.
Nggu eshi ẹge ono mịchata
nwike, nọ mu l'ẹhu l'ọ bụ
onye ụguru guderu.
5 Tọ dụ iya bụ; mu abya emee
t'ị maru iphe dụ ẹji, mu meshiru.
Ẹ to nwedu iphe dụ ẹji,
mu meru ọphu mu domiru ngu edomi.
Mu asụ lẹ mu a-kọshikotaru
Nchileke ejeswe,
mu jesweru.
Nggu abya agụaru mu nvụ
l'iphe dụ ẹji, mu meshiru.
6 Ọo ya bụ; tẹ iphe bụ ndu
eme iphe dụ nggụbe
Nchileke mma kfuje nụ ngu
teke ẹphe nọ lẹ mkpa;
k'ọphu bụ teke iphe-ẹhuka
ono a-bya l'ọ bụ utso;
too rudu ẹphe l'ẹhu.
7 Ọ bụ nggu bụ ẹke mu edomije onwomu.
Yọ bụru nggu anọduje eleta mu
t'iphe-ẹhuka ba dakfuta mu;

nggu egude egvu, e gude
atụ okokooko gude gbaa mu mgburumgburu.
8 Ị sụru l'ịi-nọdu atụ-ziru mu ẹka;
l'ezikwa mu phụ ụzo, mu a-nọdu eshi.
Ịi-nọdu akpọ-ziru mu ụzo;
l'eletakwa mu phụ ẹnya.
9 Wo mu tẹ mu ba adụkwa
l'ọ bụ ịnya; m'ọ bụ
ịnya-mulu; kẹ l'ẹphe te
nwedu egomunggo.
Iphe eegudeje agọ ẹphe bụ ajaba;
mẹ odogoro.
Teke ẹ tii medu iya ẹge ono;
tịi gọkotadu iya.
10 Ndu akirishi; bẹ anọduje
eje iphe-ẹhuka,
dụ l'igwe!
Obenu l'onye dakoberu
Ojejoje bẹ n-yemobu iya
anọ-pheje mgburumgburu.
11 T'ẹhu tsọo unu ẹna k'iphe
Ojejoje anọduje emeshi;
unu etekwaaphụ ẹswa;
unubẹ ndu doberu ẹka ndoo!
Unu agụa egvu ẹhu-ẹna;
unubẹ ndu obu gụru iphoro!

33

1 Unu gụa egvu ẹhu-ẹna
nụ Ojejoje; unubẹ ndu
doberu ẹka ndoo!
Tẹ ndu obu gụru iphoro jaa ya ajaja.
2 Unu kpọo une
gude kele Ojejoje ekele!
Unu gude ogumogu gụaru
iya egvu, atsọ ẹna!
3 Unu gụaru iya egvu ọphungu!
Unu kụmataru iya ẹya akụmata;
unu atụaru iya ụzu ẹhu-ẹna!
4 Kẹ l'okfu Ojejoje vudo nhamụnha.
Ọ bụ o-me-g'o-kfuru
l'iphe bụ iphe oome ememe.
5 Iphe adụje Ojejoje mma bụ ikpe, dụ mma;
mẹ odobe-ẹka-ndoo.
N-yemobu Ojejoje jiru
mgboko tsubo etsubo.
6 Ọ bụ okfu, shi Ojejoje l'ọnu
b'o gude mee igwe;
bụru ume, ọ tụru atụtu
b'o gude mee iphe bụ iphe, nọ iya nụ.
7 Yọ bya awụkobe mini,

nọ l'ẹnyimu ye l'ẹkalanu.
Eze Ẹnyimu b'ọ kparu oge ẹke oo-jebetsua.
8 Tẹ mgboko l'ophu tsụje Ojejoje egvu.
Tẹ iphe bụ ndu nọ lẹ
mgboko kwabẹjekwa iya ugvu;
9 kẹ l'o kfuru okfu; mgboko abya adụ.
Yọ tụa ekemu;
iphemiphe ọbule abya adụ.
10 Ọ bụ Ojejoje emeje tẹ idzu,
iphe bụ mbakeshi chịru bụru iphe mmanu;
bụru iya akpọshije iphe
ndiphe tụberu k'ememe.
11 Obenu l'idzu ọphu Ojejoje
chịru akfụjeru gbururu jeye lẹ gbururu.
Iphe ọ tụberu k'ememe;
bẹ oomeje;
yo shi l'ọgbo sweru ọgbo.
12 Ọnu-ọma bụ kẹ mba,
bụ Ojejoje bụ Nchileke ẹphe;
bụ iya bụ ndu, ọ fọtaru;
ẹphe abụru òkè-iphe iya.
13 Ojejoje anọduje l'imigwe lee
ẹnya lẹ mgboko-a
phụ ụnwu eliphe l'ẹphe ha.
14 Ọonoduje l'ẹke,
o bu l'imigwe phụkota ndu,
bu lẹ mgboko l'ẹphe ha.
15 Ọ bụ yẹbedua meru ọriri nụ ẹphe.
Iphe bụ iphe ẹphe eme
ememe edokotaje iya ẹnya.
16 Iphe meru iphe onye eze
emekputaje l'ọgu ta bụkwa
okfu lẹ ndu sọja iya ha igwe.
Ọphu mkparawa
'egudejekwa ike k'ẹka iya nahụ.
17 Ịnya-ọgu bụ iphe-mmanu;
ẹ tọo dzọfutadu madzụ l'ẹgu ọgu;
ọphu 'onwedu ẹge ike iya
hatabe, ọo-dzọ-ghe ndzụ.
18 Obenu l'ẹnya Ojejoje nọkwa
l'ẹhu ndu atsụ iya egvu;
mbụ ndu ono,
dakoberu n-yemobu iya;
19 kẹ l'ọo-nafụta ẹphe l'ẹka anwụhu;
dobe ẹphe ndzụ teke
ẹjo-ẹgu byaru.
20 Ayi nọ ngabẹru Ojejoje;
kẹ l'ọo ya bụ onye agbaru ayi mkpu;
bụru iya egbochitaje ayi.
21 Oomeje t'ẹhu tsọo ayi ẹna;

kẹ l'ọ bụ l'ẹpha iya,
dụ nsọ bẹ ayi dakoberu.
22 Nggụbe Ojejoje;
byiko koshinu l'i yeru ayi obu;
kẹ l'ọ bụ nggu bẹ ayi dakoberu.

34

Egvu, Dévidi deru teke ọ wataru ome l'ọ bụ onye ọgvu l'ifu Abímẹleku; Abímẹleku achịfu iya
1 Mu a-nọdu ekutse Ojejoje tekenteke.
Tekenteke bẹ mu a-nọdu aja iya ajaja.
2 Ọ bụ Ojejoje; bẹ mu gude eku onwomu.
Tẹ ndu aakpa ẹhu nụa ya;
k'ọphu ẹhu a-tsọ ẹphe ẹna.
3 Bya tẹ ayi chịko tụa ọnu ẹge
Ojejoje habe nshinu;
bya t'ayi chịko kutsee ya.
4 Mu rakuru Ojejoje;
yọ za mu; bya emee;
mu atsụ-buhu egvu.
5 Ndu ele ẹnya iya amụje
ọnu-ọchi;
ọphu o nwedu l'iphere emee ẹphe.
6 Mụbe onye ẹta dụdu ẹge
ọ haru mu chiru mkpu;
Ojejoje azaa mu;
bya adzọfutakota mu
l'iphe-ẹhuka, mu eje l'ọ ha.
7 Ojozi-imigwe Ojejoje
anọ-pheje ndu atsụ
Ojejoje egvu mgburumgburu.
Ọonoduje adzọ ẹphe tekenteke.
8 Unu datadụduphu Ojejoje;
unu aphụ l'ọ dụ mma.
Ọnu-ọma b'a gọru nụ ndu
gbabaru iya l'ẹka je ezeeru ndzụ.
9 Unu tsụje Ojejoje egvu;
unubẹ ndu nsọ Ojejoje;
kẹle ndu atsụ iya egvu
ta dụkwa iphe ụko iya adụjeru ẹphe.
10 Ụnwu agụ; bẹ mkpa akpajẹ;
ẹgu l'eme ẹphe.
Obenu lẹ ndu achọ
Ojejoje;
bẹ ụko iphe-ọma ta akọdu.
11 Unu byadụduphu;
unubẹ ụnwegirima.
Unu bya angabẹ nchị;
tẹ mu zia unu iphe ọ bụ;
mbụ ọtsu Ojejoje egvu.
12 ?Nanụ onye ndzụ atsọ ẹna;

yọ dụ iya tọ kaa nka;
mbọku-mbọku abụru iya k'ọma.
13 T'onye ono wofukwa ọnu
l'ẹjo iphe; yọ haa ẹjo-ire.
14 Gbakutaru iphe dụ ẹji azụ;
watachia ome iphe dụ mma.
Kebe ẹhu chọjee iphe e-me tẹ nchị dụ ndoo;
ba atụ-gbekwa iya ẹka.
15 Ojejoje bẹ ẹnya iya
anọjekwa l'ẹke ndu doberu ẹka ndoo nọ.
Ọongabejekwa nchị teke
ẹphe ara araku iya.
16 Obenu lẹ ndu eme iphe dụ ẹji;
b'ẹ too lejedu ẹnya ọma;
k'ọphu ẹpha ẹphe a-chịhu lẹ mgboko.
17 Ndu doberu ẹka ndoo abụje;
ẹphe -raku Ojejoje;
yọ za ẹphe;
bya anafụta ẹphe
l'iphe-ẹhuka, ẹphe eje l'ọ ha.
18 Ojejoje anọnyabeje ndu ụzo chiru.
Ọodzofutaje ndu ẹta
amahẹdu ẹge ẹphe e-me iya.
19 Iphe-ẹhuka onye doberu ẹka
ndoo adụje l'igwe;
obenu lẹ Ojejoje
anafụtakotaje iya l'iphe-ẹhuka ono l'ọ ha.
20 Ọkpu, nọ iya l'ẹhu bẹ ooletaje ẹnya.
Ẹ tọ dụdu ọkpu, nọ iya l'ẹhu m'ọ nanụ,
a bya l'akukwo akukwo.*
21 Obenu l'ẹjo madzụ bụ
ẹjo iphe iya ono e-gbu iya.
Ndu kpọru ndu doberu
ẹka ndoo ashị; bẹ aa-nma ikpe.
22 Ojejoje adzọjekwa ndu ejeru iya ozi.
Ẹ to nwedu m'ọo onye lanụ,
gbabaru l'ime iya je ozeru
ndzụ, a bya anma ikpe.

35

Egvu, Dévidi deru
1 Nggụbe Ojejoje;
tso ndu etso mu okfu okfu!
Tsokwaphu ndu etso mu ọgu ọgu!
2 Gwota nụ ngwa-ọgu ngu;
mẹ iphe eegudeje egbochita
onwonye l'ọgu;
gude bya agbaaru mu mkpu!
3 Palia arwa ngu; mẹ akfụ ngu

* **34:20 34:20** Jọn 19:36.

gude kfụ-chia ndu achị mu nụ ụzo!
Kfunuru mu l'ịi-dzọfuta mu!
4 T'iphere bụkwaru kẹ ndu
achọ ụzo, ẹphe e-shi gbua mu.
T'a chiphukwa ẹphe azụ;
mbụ ndu achịru mu ẹjo idzu.
Tẹ iphe jikwa ẹphe ẹnya.
5 T'ẹphe dụkwa l'ọ bụ ẹswa witu,
phẹrephere zikashiru
teke ojozi-imigwe Ojejoje
a-nọdu achị-phu ẹphe achị-phu.
6 T'ụzo ẹphe gbakwaa
tsụbalangu; chikotakwaphu ẹturu
teke ojozi-imigwe Ojejoje
a-nọdu achị ẹphe
agada-eru-alị.
7 Keshinu ẹphe gbaru mu ọnya;
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe;
bya atụa iduma doberu mu;
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru;
8 tẹ ọ-la-l'iyi tụkwaa ẹphe l'ụkfu.
Tẹ ọnya, ẹphe gbaru hatakwa ẹphe;
ẹphe adalahụ l'iduma, ẹphe
tụru; bụru kpurupyata.
9 Teke ono; bẹ mu e-tee ẹswa l'ime Ojejoje.
Ẹhu atsọo mu ẹna
k'adzọfuta, ọ dzọfutaru mu.
10 Mu e-gude obu mu l'ọ ha; sụ:
?Bụ onye dụ l'ọ bụ nggụbe Ojejoje.
Ọ bụ nggu adzọfutaje
ndu ụkpa l'ẹka ndu ka ẹphe;
nafụta ndu ụkpa;
mẹ ndu ẹ te nwedu ẹge
ọ haru ẹphe l'ẹka ndu ana nfụ.
11 Ndu ẹjo ekebe wụ-lihuru l'ẹbo mu ibo.
Ẹphe akpakọ iphe mu ta
madu teke o meru bobe mu.
12 Ẹphe gude iphe dụ ẹji
kfụa mu ụgwo iphe-ọma;
shi ẹge ono mee;
ike agvụ mu.
13 Obenu lẹ teke ẹhu dụru ẹphe ẹji;
bẹ mu yeru uwe-aphụ;
wozita onwomu alị;
swịa aswịswi; kfua nụ Ojejoje.
14 Mu raru ẹkwa; gụa aphụ ẹhu ẹphe;
l'ẹ̀phè bù unwunne mu;
m'ọ bụ ọnya mu.
Mu anọduje dẹe ẹka l'agba
l'ọ̀ bù onye ara ẹkwa nne iya.
15 Obenu lẹ teke iphe-ẹhuka byaru mu;

bẹ ẹphe gbaru mu mgburumgburu
l'aja mu ewena; mbụ ndu mu ta madụ;
gude ẹjo okfu asa mu ọsa ẹkfu.
16 Ndu ono, ẹ ta madụ Ojejoje ono
anọdu aja mu ewena;
l'atagbaaru mu ikireze.
17 Nggụbe Ojejoje;
?bụ teke ole bẹ ịi-chị-bebe
ẹnya yeru ayi ẹge-a?
Dzọnua mu; a nọnyaa;
ẹphe emee mu;
mu abụru ọ-la-l'iyi!
Dzọfutaru mkpakọ iphe ono,
mu nweru ono, bụ iya bụ
ndzụ mu l'ẹka ẹjo agụ phẹ ono!
18 Ọ bụ l'edzudzu ọha;
bẹ mu a-nọdu kele ngu ekele;
mu a-nọdu l'edzudzu ọha jaa ngu ajaja.
19 Be ekwekwa tẹ ndu ọhogu mu
zụaru mu ukwe;
mbụ ndu ono, mu dụ ashị;
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe ono.
Ọphu i kwekwa tẹ ndu ono,
mu dụ ashị l'ẹ ba dụ iphe
mu meru ẹphe ono vọoru mu eze.
20 Kẹ l'ẹphe te ekfujedu okfu nchị-ọdu-ndoo.
Iphe ẹphe evutachijee l'ishi
bụ okobe ndu, dụ agu l'alị-a okfu.
21 Ẹphe ghecharu ọnu eghecha l'ebo mu ibo:
l'azụ mgbede l'ẹphe gude
ẹnya ẹphe phụa mu teke mu eme iya!
22 Obenu lẹ nggụbe Ojejoje
phụwaru-a iphe ono l'ọ ha.
Byiko; b'e leswetakwa mu;
ọphu ị nọdukwa mu ote-ẹnya!
23 Tehu etehu. Zilihu bya adzọo mu!
Gbaaru mu ọdzori;
nggụbe Nnajiufu,
bụ Nchileke mu!
24 Gude odobe-ẹka-ndoo ngu
haaru mu enge;
nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke mu!
Be ekwekwa t'ẹphe zụaru mu ukwe!
25 Be ekwekwa t'ẹphe rịa l'obu ẹphe; sụ:
“Ha! Lẹ nta-a; bẹ ẹphe
chọ-vuwaru iphe ẹphe achọ!”
M'ọ bụ t'ẹphe sụ: “Nta-a bẹ
ẹphe menwuwaru iya ẹhu!”
26 Tiphere bụkwaru kẹ ndu
azụru mu ukwe l'iphe, byaru mu nụ;

ẹphe akpọo beru.
Tẹ iphere; mẹ ewena jikwa ẹphe ifu;
mbụ ndu ono, eku onwẹphe
iphe ẹphe ẹ-ta ahadu l'ọ bụ iya ono!
27 Tẹ ndu ele ẹnya t'a haaru mu
enge gụa egvu ẹhu-atsọ-ẹna tee ẹswa!
T'iphe ẹphe a-kpụjeru l'ọnu bụkwaru:
“T'a tụa ọnu Ojejoje l'ọ ha nshinu;
mbụ Ojejoje ono,
ọoduje mma mẹ nwozi iya
buru l'ẹhu-agu ono.”
28 Ọo ya bụ; mu egude ọnu mu
kfua k'odobe-ẹka-ndoo nke ngu.
Yọ bụkwaruphu ẹge ono;
bẹ mu a-nọdu etu ngu ẹpha mbọku-mbọku.

36

Egvu, Dévidi, bụ nwozi Ojejoje deru nụ onye ishi egvu
1 Ọ bụ ẹjo iphe anọduje ekfu
okfu l'obu ndu ẹjo iya ono.
Ẹphe jịkaru Nchileke;
ẹphe ta atsụ iya egvu lẹ phuu.
2 Kẹ l'ọonoduje aja onwiya ajaja-njagbu;
mbụ jatabe onwiya;
k'ọphu bụ l'ẹ tọo phụjedu
iphe dụ ẹji, oome;
k'ọphu ọo-kpọ iya ashị.
3 Iphe, eshije iya ọnu
bụlephu ẹjo okfu; mẹ ụgho.
Ẹ too mejedu l'ọ bụ onye maru iphe;
too me iphe dụ mma.
4 Ọozeje azẹe rịkobe iphe dụ ẹji, ya e-me.
Ọ bụlephu ẹjo ụzo;
bẹ ootsochitaje;
tọ dụ iphe dụ ẹji, ọojikaje ememe.
5 Nggụbe Ojejoje; n-yemobu ngu
chịkowa igwe l'ọ ha gvua kfurukfuru.
O-me-g'o-kfuru, ị bụ eruwa akpamigwe.
6 Odobe-ẹka-ndoo nke ngu
akpa origodo l'ọ bụ eze ugvu.
Ikpe nke ngu aha ogvu l'ọ
bụ ebo eze ẹnyimu ime-alị.
Nggụbe Ojejoje; ọ bụ nggu
doberu madzụ; dobe anụ, bu l'ẹgbudu.
7 Lewaru ẹge n-yemobu ngu
bụ-be iphe vu oke aswa!
Ọ bụ iya meru iphe ndiphe
gbabaru l'agu ngu je anọdu ezeru ndzụ.
8 Ẹphe anọduje l'ụlo ngu eri gwọogwoo.
Iimeje t'ẹphe ngụa mini

l'ẹnyimu ẹhu-ọtso-ẹna nke ngu.
9 Kẹ l'ọ bụ l'ẹka ngu bẹ ndzụ futaru.
Yọ bụru l'ẹke iphoro
nke ngu nọ;
bẹ ayi a-nọdu phụ iphoro.
10 Byiko yekpelekwaruphu
ndu maru ngu nụ obu ẹge i yeru iya ẹphe.
Nggu edobekpelekwaphu
ẹka ndoo ẹge
ị doberu iya l'ẹhu ndu obu gụru iphoro.
11 Be ekwekwa tẹ ndu eku
onwẹphe ekuku dzọo mu ọkpa.
Ọphu i kwekwa tẹ ndu akirishi
gude ẹka ẹphe nwufu mu.
12 Phụaru ẹge e nwutsushiru
ndu ẹjo iya ono;
ẹphe adabutsuaru;
ọphu ẹphe e-gbeshihedu ọdo.

37

Egvu, Dévidi deru
1 Ba aphụjekwaru ndu
eme ẹjo iphe ẹnya-ụphu;
ọphu i kojekwaru ndu
ẹ te dobedu ẹka ndoo okopho.
2 Kẹ l'ẹ ta aa-nọkwa ọphu baru ishi;
ẹphe anwụa kpaa l'ọ bụ ẹwu;
kpọshihu nkụ l'ọ bụ iru oshi.
3 Dakobe Ojejoje; meje iphe dụ mma!
Buru l'alị ono bụru
o-me-g'o-kfuru!
4 Tẹ ẹhu-ọtso-ẹna ngu bụru lẹ Ojejoje;
k'ọphu ọo-nụ ngu iphe,
agụ ngu nụ.
5 Woru iphe, bụ iphe, iime
ememe ye Ojejoje l'ẹka.
Dakobe iya; oo-meru ngu iya-a.
6 Oo-me tẹ odobe-ẹka-ndoo
ngu nwua l'ọ bụ iphoro;
mbụ lẹ Ojejoje a-haru ngu enge;
mee tẹ iswi-ọdu-mma ngu
gbua nwịinwii l'ọ bụ
echi-oke-eswe.
7 Taa nshị; nggu achịru ụkfu kwẹe Ojejoje.
Ba aphụkwa ẹnya-ụphu
teke iphe dụru ndu ẹjo iya ono lẹ mma;
mbụ teke ẹjo idzu,
ndu akirishi chịru eje l'ẹge ẹphe chịru iya.
8 Ba avụjekwa ọvuma;
ọphu ẹhu eghujekwa ngu eghughu!
Ba aphụjekwa ẹnya-ụphu;

kẹ l'oodubajekwa madzụ l'ome ẹjo iphe;
9 kẹle ndu ẹjo iya ono;
bẹ ee-me t'ẹphe chịhu
Obenu lẹ ndu chịru ẹnya
pyoo lẹ Ojejoje bụ ẹphe
e-nweru mgboko.
10 Ẹ ta anọhedu ọphu baru ishi;
e mee tẹ ndu akirishi gvụ.
Ị -chọo ẹphe; tịi phụ ẹphe.
11 Ọ bụ ndu dụ agu e-nweru mgboko-a.
Ẹphe enweru ẹhu-agu;
nweru iya k'etsutsu iya.
12 Ndu ẹjo iya ono a-nọduje
achịru ndu doberu ẹka ndoo ẹjo idzu;
l'ataru ẹphe ikireze iphe ẹphe e-me ẹphe.
13 Obenu l'ọo ọchi bẹ Ojejoje
anọduje achị ẹphe;
kẹ l'ọ maru lẹ teke
ee-mebyishi ẹphe; dụwa ntse.
14 Ndu akirishi mịtaru
ogu-mbeke ẹphe;
t'ẹphe gbushia ndu ifu dụ npho;
bya esee akfụ ẹphe t'ẹphe
gbatsushia ndu ụkpa;
mẹ ndu ẹ-tọ dụdu ẹge
ọ haru ẹphe.
15 Obenu l'ọ bụ ogu-mbeke
ẹphe ono ee-mekochaa ria ẹphe ishi;
e woru akfụ ẹphe ono nyakwoshia.
16 Nwiphe ẹ-ta badu ishi,
onye doberu ẹka ndoo nweru;
bẹ kakwa mma;
ma l'ẹku, ndu ẹjo iya ono,
dụ l'igwe kparu kụbe.
17 Kẹle ndu akirishi;
bẹ aa-nafu iphe ẹphe gude eze igidi.
Obenu l'ọo Ojejoje
bụ agbarike ndu doberu-ẹka-ndo.
18 Ọ bụ Ojejoje maru ẹge ndu
ụta ẹ-ta dụduru a-nọ-bebe.
Obenu l'òkè, gbaru ẹphe
a-bụru nk'ẹphe gbururu jeye.
19 Iphe-ẹhuka -bya;
bẹ ifu te ekpuduru ẹphe
lẹ ntụ.
Ẹjo-ẹgu -bya;
ẹphe enweru nri;
nweru k'etsutsu iya.
20 Obenu lẹ ndu akirishi
a-bụru kpurupyata.
Ndu ọhogu Ojejoje

a-dụ l'ọ bụ iphe,
e meberu l'alị, vuru; ji ejiji;
a bya ele ẹnya;
yo kpofu l'ọ bụ
ẹnwuru-ọku.
21 Ndu ẹjo iya ono abụje;
ẹphe -jita ụgwo; ẹphe eria ya.
Obenu lẹ ndu doberu
ẹka ndoo bụ o-me-l'uko.
22 Ọ bụ ndu Ojejoje gọru
ọnu-ọma nụ e-nweru mgboko-a.
Obenu lẹ ndu ọ tụru ọnu
a-chịhu.
23 Onye eme iphe, dụ Ojejoje mma
bụ iya akpọ-zijeru onye ono ẹge
oo-gude aha ọkpa.
Yo mee onye ono t'o vudo vudoshia ike.
24 Ụkfu -dụkpoo ya nụ;
b'ẹ tọo darudu alị;
kẹle Ojejoje a-wọta iya.
25 Mu shikwa bụru nwata;
nta-a bẹ mu bụwa ọgurenya.
Ọ bụ lẹ mu ta aphụbua ẹke
Ojejoje gbadoru onye doberu ẹka ndoo;
m'ọ bụ ẹke ụnwu iya arọ nri.
26 Onye doberu ẹka ndoo
abụje o-me-l'uko;
l'eje ndu ọdo ụgwo.
Ụnwu iya abụru iya ọnu-ọma.
27 Gbakutaru ẹjo iphe azụ;
wata ome iphe dụ mma;
ẹge ii-buru l'alị-a jeye lẹ tutu yoyo.
28 Iphe dụ Ojejoje mma bụ
t'e ekpeje ikpe, dụ mma.
Ẹ tọo gbadojekwa ndu yeru iya obu.
Ọokwa-chije ẹphe jeye lẹ tutu yoyo.
Obenu lẹ ndu akirishi;
bẹ oomeje t'awa ẹphe chịhu.
29 Ọ bụ ndu doberu ẹka ndoo
e-mekochaa nweru alị-a;
buru iya jeye lẹ tutu yoyo.
30 Okfu, eshije onye doberu
ẹka ndoo ọnu bụ mmamiphe.
Iphe eshije iya ọnu abụru iphe, dụ mma.
31 Iphe anọje iya l'obu
tekenteke bụ ekemu Nchileke.
Ẹ tọo dakajẹdu iya adaka.
32 Ndu ẹjo iya ono ejeje
je akwaaru ndu doberu ẹka ndoo;
l'achọ ẹge ee-shi t'ishi ẹphe phuhu.
33 Obenu lẹ Ojejoje

te ekwejedu t'ẹphe daba ẹphe l'ẹka.
Ọphu o nwedu l'a nma
ndu doberu ẹka ndoo ikpe;
m'a kpụru ẹphe bya
l'ụlo-ikpe.
34 Nọdu ngabẹru Ojejoje!
Tsoje ụzo iya!
Ọo ya a-pali ngu ifu;
mee ngu t'i nweru alị-a.
Ii-gude ẹnya ngu
phụ teke ee-me
tẹ ndu akirishi chịhu.
35 Mu phụjewaru ẹjo madzụ, obu taru mini.
Yoo vu l'ọ bụ oshi,
nọ l'ẹke ẹhu dụ iya mma.
36 Obenu l'ẹ ta nọdu ọphu baru ishi; tọ nọhe.
Mu achọo ya nta; chọo ya imo;
mu ta aphụhe iya.
37 Lenua ndu ụta ẹ-ta nọdu l'ẹhu ẹnya;
nggu egbua ndu obu gụru iphoro igo;
nggu aphụ lẹ ndu eme tẹ
nchị dụ ndoo e-dobe akọ.
38 Obenu lẹ ndu eme iphe dụ ẹji;
bẹ ee-me t'ẹphe bụru kpurupyata.
Iphe bụ ụnwu ndu akirishi
l'ẹphe ha; a-chịhukwa.
39 Ọ bụ Ojejoje adzọfutaje
ndu doberu ẹka ndoo.
Ọ bụ iya abụjeru ẹphe
agbarike teke ẹphe eje iphe-ẹhuka.
40 Mbụ lẹ Ojejoje eyejeru
ẹphe ẹka nafụta ẹphe.
Ọonafutaje ẹphe l'ẹka
ndu akirishi; shi ẹge ono
dzọfuta ẹphe;
kẹ l'ẹphe gbabaru l'ime iya je ezeeru ndzụ.

38

Egvu-ọma, Dévidi gụru gude nyataru Ojejoje iphe
1 Nggụbe Ojejoje; be egudekwa
ọvuma baaru mu mba;
ọphu i gudekwa
oke ẹhu-eghughu
hụa mu àhụhù!
2 Kẹ l'akfụ ngu baakwaru mu l'ẹhu kẹ tụu.
I meruwaru mu ẹhu.
3 Ẹhu-eghughu ngu mewaru;
ẹhu ta adụjehe mu npho.
Ẹjo iphe, mu meshiru;
emewa; ọkpu, nọ mu l'ẹhu
amịkota mu wọngu-wọngu.

4 Kẹ l'ẹjo iphe, mu meshiru
ripyabeekwaru mu.
Ọonyitabewa mu ẹra;
k'ọphu bụ lẹ mu ta
dụhedu ike evuvu iya.
5 Ọnya, aba mu nụ
rehuwaru erehu; l'eshi nshi.
Ishi iya abụru eswe, mu meru.
6 Mu kpọ-kfuwaru-a
akpọ-kfuru; dẹe ẹka l'agba.
Mkpụrumkpuru;
bẹ mu agụkota aphụ.
7 Okpurukpu-azụ tụkokwa
eshi mu nwaranwara.
Ẹ t'o nwehekwa ẹke ẹhu
dụ mu npho; m'ọo nanụ.
8 Ụvo ta dụhekwa mu;
ike agvụwa mu.
Obu te gvuhekwaru mu egvuru;
k'ọphu bụ l'ọ bụwaa ude bẹ mu atsụ.
9 Nggụbe Ojejoje; iphe bụ iphe
agụ mu nụ b'ị makọtaru.
Ude, mu atsụ bẹ ta bụhedu k'edomi.
10 Obu akfụ mu
gbudungu-gbudungu;
ọphu ike adụhedu mu.
Mu te egbe aphụhedu ụzo l'ẹnya.
11 Ndu ọ̀nyà mu phẹ;
mẹ ndu ọyi mu phẹ ezewaru mu ezeru.
Ishi iya abụru iphe-ẹhuka ono,
dakfutaru mu nụ ono.
Ndu obutobu mu phẹ
jewaru je evudo ote-ẹnya.
12 Ndu achọ ishi mu
gbashịwaru mu ọnya.
Ndu eme t'ẹphe
meka mu iphe anọdu l'idzu
ẹge mu e-shi laa.
Ọ bụlephu idzu ẹge ẹphe
e-shi dzụa ẹjo-ire bẹ ẹphe
anọje: eswe l'ẹnyashi.
13 Mbẹdua dụkwa l'ọ bụ onye
ada nkịchi, ẹ-ta dụdu iphe ọonuje;
dụkwaphu l'ọ bụ onye te ekfudu okfu,
ẹ te nwedu okfu, eshije iya ọnu.
14 Mu dụlephu l'ọ bụ onye
eekfu okfu eyeru;
ọphu o yedu ọnu;
kẹ l'ẹ tọ dụdu iphe eekfu, ọ nụru.
15 Nggụbe Ojejoje;
mu nọduwa ngabẹru ngu.

Ọ bụ nggụbe Nnajiufu,
bụ Nchileke mu, a-za mu
oku, mu eku ngu.
16 Mu ekfu; sụ: “Be ekwekwa
t'ẹphe zụaru mu ukwe;
m'ọ bụ t'ẹphe kulahaa
onwẹphe ẹge ẹphe ẹ-ta
hadu teke ọkpa chiswahuru mu.”
17 Ishi iya abụru lẹ mu angawa nganga k'adada.
Ẹhu ahụwa mu ọku.
18 Mu ekfushiwa iphe dụ ẹji, mu meru.
Ẹjo iphe mu meshiru atsụwa mu l'ẹhu.
19 Ndu ọhogu mu dụkwa l'igwe; shihu ike.
Ndu kpọru mu ashị
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe
ahakwaphu l'igwe.
20 Ndu egudeje ẹjo iphe
kfụa ụgwo iphe-ọma,
e meru ẹphe
anọduje ekfuru mu
ẹjo-okfu;
kẹle mu anọduje eme iphe dụ mma.
21 Ba ahakwa mu; nggụbe Ojejoje!
Nggụbe Nchileke mu;
ba anọdukwa mu ote-ẹnya!
22 Mee ẹgwegwa bya agbaaru mu mkpu;
nggụbe Ojejoje, bụ onye ndzọfuta mu!

39

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu, bụ Jedutunu
1 Mu sụru lẹ mu a-kwachafụru onwomu ẹnya;
tẹ mu be egude ọnu mu kfuta iphe dụ ẹji.
Mu a-tụje ọnu mu eri teke
mu lẹ ndu akirishi nọ.
2 Teke mu daru ashị;
t'ẹ b'ọ dụ iphe mu e-je
ekfukfu; m'o -ruhuru;
ọ bụru iphe dụ mma;
teke ono;
bẹ iphe-ẹhuka mu
gbe bya aka nshinu.
3 A nọnyaa;
obu agbajahulehaa mu agbajahu.
Mu arịnyale iya phụ;
to kwehe;
mu asanụa ọnu wata okfu okfu; sụ:
4 “Nggụbe Ojejoje;
menua tẹ mu maru ẹge mu a-nọ-bebe.
Koshi nụ mu oge
nka-ezekuna nke mu;
mbụ ẹge ọo-habe; mu achịri ọwa wụshi.

5 I meru ndzụ mu;
yọ gbaa sụ-kworongu.
Ẹge mu kataberu nka
te nwekwa iphe ọ bụ
l'ẹke ị nọ.
Ndzụ madzụ dụlekwaphu l'ọ bụ uphere-ọnu.
6 Madzụ bụ nwonyonyo mmanu b'ọ bụ.
Gbirigbiri ono, aanọduje
ada ono bụlephu t'ọ bụru.
Ọokpaje ẹku dobe;
tọ ma onye e-ri ya nụ.
7 Nta-a Ojejoje;
?bụkpo ngụnu; bẹ mu ele ẹnya iya?
Ọ bụ nggu; bẹ mu dakoberu.
8 Nafụta mu l'emeswe ono,
mu mesweru ngu ono!
Be ekwekwa tẹ ndu
eme eswe kweeru mu une!
9 Mu shi kpọo ẹka l'agba
nọ-kirishia;
kẹ l'ọ bụ nggu;
bẹ iphe ono, amụkotaru mu nụ ono shi l'ẹka.
10 Ba ahụhe nụ mu àhụhù-a, ịihụ mu-a;
kẹ l'ike agvụakwa mu l'iphe iime mu.
11 Ịibajeru madzụ mba;
hụa ya àhụhù kẹ iphe dụ ẹji, oome;.
Ịitakashije iphe dụ mma
onye ono nweru l'ọ bụ
ẹka-mkpu.
Onyemonye ọbule;
bẹ ndzụ iya dụlephu l'ọ bụ uphere-ọnu.
12 Nụnua ekfukfu, mu ekfu
anụ ngu nggụbe Ojejoje!
Ngabẹnu nchị lẹ mkpu,
mu echiku ngu!
Ba adahụkwa mu nkịchi
l'ẹkwa, mu ara araku ngu;
kẹle mu bụ onye ije
lakfuta ngu;
l'ọ bụ ndiche ayi phẹ.
13 Byiko ha mu rụ;
k'ọphu mu a-kabẹ nweru nwa ẹhu-ọtso-ẹna
m'ọo ujiku lanụ;
tẹmanu mu anwụhude.”

40

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Mu takwaru nshi ngaberu Ojejoje;
gbururu jeye yọ ngabe nchị; nụa olu mu.
2 Yọ bya anwụfuta mu lẹ nsụ, anyị ishi ẹdzu;
mbụ kufuta mu l'ẹpoto ụra, mu nọ;

bya eworu mu kfụbe l'eli
agbụranyi mkpuma;
mee mu; mu evudoshia ike.
3 Yọ bya eworu egvu
ọphungu ye mu l'ọnu.
Mu egude egvu ono wata
ọja Nchileke ayi ajaja.
Aa-dụ l'igwe phụ iphe meru nụ;
wata ọtsu egvu.
Ẹphe alaphuta azụ bya adakobe Ojejoje.
4 Ọnu-ọma bụ k'onye,
bụ Ojejoje b'ọ dakoberu;
onye ẹ te eledu ndu, eku
onwẹphe ekuku ẹnya l'ifu;
too tso ndu chịru ụkfu
kwẹe l'iphe ẹ-ta dụdu iphe ọ bụ.
5 Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke mu;
iphe dụ biribiri, i meshiru;
mẹ iphe ịichi idzu k'omeru ayi;
bẹ hakwa l'igwe.
Ọphu ọ dụdu onye a-dụ ike
gụshi-geeru ngu iya.
Ọ -bụru l'ọo tẹ mu gụa ya nanụ nanụ;
bẹ ọo-ga abụkwa
'agụta agụta.
6 Iphe agụ ngu nụ ta bụkwa
t'a gwajẹ ngu agwagwa;
m'ọ bụ t'e gwotaru ngu ngwẹja.
Obenu l'ị hawaru mu ẹnu nchị.
Ngwẹja-ukfuru;
mẹ ngwẹja-iphe dụ ẹji
ta dụdu ọphu jiru ngu ẹpho.
7 Ya ndono; mu asụ:
“Ọwaa mu Nchileke!
Mu byawaru tẹ mu mee
ẹge e deru kẹ nke mu lẹ Ẹkwo Ekemu.
8 Nggụbe Nchileke mu;
iphe dụ mu mma bụ tẹ mu
mee iphe bụ uche-obu ngu.
Ekemu ngu anọjele mu phụ l'obu tekenteke.”*
9 Mu gudewa ọnu mu kfua
k'odobe-ẹka-ndoo ngu l'edzudzu ọha.
Nggụbe Ojejoje;
ị mawaru lẹ mu te dobedu ọnu ndoo.
10 Mu ta asumijedu
odobe-ẹka-ndoo ngu
l'obu mu.
Mu ekfukashịje l'ị bụ
o-me-g'o-kfuru;

* **40:8 40:6-8** Híb 10:5-7.

bụru onye ndzọfuta;
ọphu mu 'ahadu okfuru
ọha l'ophu ẹge i yetaberu madzụ obu;
bụru onye ire-lanụ.
11 Nggụbe Ojejoje;
byiko ba ahakwa mu ọphuru imiko.
T'ọ bụkwaru n-yemobu
yẹle ire-lanụ ngu a-nọdu
eche mu mkpụrumkpuru!
12 Iphe-ẹhuka, bụ 'o-nwe-agụta
gbaakwaru mu mgburumgburu;
ẹjo iphe mu meshiru
anọ-chiwa mu ụzo;
k'ọphu bụ lẹ mu ta aphụhedu ụzo.
Ọ ka ẹgbushi, nọ mu l'ishi l'igwe.
Nta-a; bẹ mu ta mahẹkwa ẹge mu e-me iya.
13 Nggụbe Ojejoje;
t'ọ bụnuru uche ngu t'ị dzọo mu!
Bya nụ nta-a; bya eyeru mu ẹka!
14 Tẹ iphere bụkwaru kẹ ndu achọ ishi mu;
mbụ t'ẹkwo-njị jịkwaa ẹphe.
Kpua ẹphe ifu l'alị; chịlala ẹphe azụ;
mbụ ndu arị t'ẹ b'ọ dụru mu lẹ mma;
kpua ẹphe ifu l'alị;
chịlala ẹphe azụ.
15 Tẹ iphere bụkwaru kẹ ndu
azụru mu ukwe;
t'ẹhu dakwaa ẹphe kọo.
16 T'iphe bụ ndu achọ ngu nụ;
bụkwaru ndu ẹhu a-nọduje atsọ ẹna;
ẹphe anọdu ngu l'ẹka tee ẹswa.
Tẹ iphe ẹphe a-kpụru l'ọnu;
mbụ ndu ọ dụ t'a sụ l'ị
dzọfutaru ẹphe bụru:
“Ojejoje dụ egvu!”
17 Obenu lẹ mbẹdua bụ onye ụkpa;
bụkwaruphu onye aka ẹka ịkarikari.
Obenu lẹ Nnajiufu arịle-e ọriri ẹhu mu;
mbụ l'ọ bụ nggụbe
Nchileke mu bụ onye
eyejeru mu ẹka;
bụru onye adzọje mu nụ.
Nggụbe Nchileke nke mu;
ba akpọkwa ụkfu!

41

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Ọnu-ọma bụ k'onye
eyejeru ndu ụkpa ẹka;
kẹle Ojejoje a-dzọfuta iya
teke ooje iphe-ẹhuka.

2 Ojejoje a-kwachi iya;
dobe iya ndzụ.
Yọ bụru onye a gọru
ọnu-ọma nụ lẹ mgboko.
Ojejoje te enwuduru iya eye;
tẹ ndu ọhogu iya mee ya
ẹge dụ ẹphe mma.
3 Ojejoje a-gbaru iya mkpu
teke ome-l'ẹhu tụru iya ye l'ụlo;
mee t'ọ gbakerehu l'iphe bụ ẹhu-ọtsu-ụme iya.
4 Mu asụ: "Nggụbe Ojejoje;
phụnuaru mu imiko!
Menua mu tẹ mu kọrohu l'iphe eme mu nụ;
kẹle mu mewaru ngu ẹji!"
5 Ndu ọhogu mu anọduje
ekfuru mu ẹjo okfu; sụ:
"?Bụ teke ole; bẹ mu a-nwụhu;
t'a zahaa mu lẹ mgboko-a?"
6 Madzụ -bya mu ajiji;
yoo kfuru mu iphe, ẹ te shidu iya l'obu.
Iphe ọ byaru; abụru t'ọ bya
anụta iphe dụ ẹji l'ẹhu mu.
Ọ -lụfulephu;
yọ wata edori ẹhu mu.
7 Iphe bụ ndu, mu dụ ashị
anọduje adzụ-phe
taphatapha l'ekfubyishi mu.
Ọ bụlephu iphe, bụ iya
katsụkpo ẹji;
bẹ adụje ẹphe t'o mee mu.
8 Ẹphe asụ: "Tụswekwa!
L'ọ kwa 'o-nwe-agwọta byaru mu.
L'ọ tụ-ruakwaru mu azụ alị;
k'ọphu bụ lẹ mu te
egbeshihekwa egbeshi ọdo."
9 Mbụ jeyekpo l'onye ọphu
mu ẹya eshi ọkpobe ọnya;
bụru onye mu dakoberu;
mbụ onye mu l'iya
gba mgba ria nri mu;
bẹ gbeshiru nụ;
chọlahaa ẹge ee-shi t'ọ tsụru mu.*
10 Ọlobu; nggụbe Ojejoje;
phụnuaru mu imiko!
Meeru tẹ mu gbakerehu;
k'ọphu mu a-kfụ ẹphe
ụgwo iphe-a, ẹphe eme
mu-wa.
11 Mu marua lẹ mu nọ ngu l'obu;
kẹ l'ẹ ti kwedu tẹ ndu

* **41:9 41:9** Jọn 13:18.

ọhogu mu mekputa mu.
12 Keshinu ọphu ụta ẹ-ta dụdu mu l'ẹhu;
bẹ ịi-pali mu-a;
dobe onwongu l'ifu;
tẹ mu nọdu gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
13 T'e tua Ojejoje ẹpha;
mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu;
gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
Ono kwa ẹge ọ dụ.
Ono kwa ẹge ọ dụ.

42

Ẹvù, a raru nụ onye ishi egvu tẹ Ụnwu Kora gụa
1 Ọ bụ ẹge nne ele anọduje atụ hẹngu hẹngu;
l'achọ nggele ẹke ọo-gụ mini;
bẹ mu atụ hẹngu hẹngu
l'achọ nggụbe Nchileke.
2 Obu Nchileke; dụ mu;
mbụ Nchileke ọphu nọ ndzụ.
?Bụ teke ole; bẹ mu e-vudo iya l'ifu?
3 Ẹnya-mini mu bụwa nri mu: eswe l'ẹnyashi;
kẹ l'ẹ tọ dụdu teke ndiphe ta ajịjedu mu:
“?Ba awe; bẹ Nchileke mu nọ?”
4 Nta-a, mu tụko iphe nọ mu l'obu ekfushi-a;
bẹ mu nyataru ẹge mu shi edujeru ndu ọha;
ayi atụko azụ eje l'ụlo Nchileke;
azụ egvu ẹhu-ọtso-ẹna;
l'ekele Nchileke ekele;
mbụ ndu ọha, byaru ọgba ajị ono.
5 ?Bụ ngụnu meru iphe ẹhu daru mu kọo.
?Bụ ngụnu meru iphe
ọkpoma akfụ mu nkfụ.
Mu a-nọdu ele Nchileke ẹnya l'ẹka;
kẹle mu e-mekochaa jaa ya ajaja;
mbụ onye bụ iya bụ onye adzọfutaje mu nụ;
6 bụru Nchileke mu.
Ẹhu chihukwaru mu echihu.
Ọo ya meru iphe mu nọdu
l'alị Jọ́danu nyata ngu;
mbụ l'alị Hẹmonu lẹ Ugvu Miza.
7 Ebo mini akpọru ebo mini ibe iya gerugeru.
Ẹnari ngu; mẹ uphere ngu
tsọwaru l'ọ bụ mini bya ekpua mu.
8 L'eswe bẹ Ojejoje ekoshije mu n-yemobu iya.
O -be l'ẹnyashi;
mu akpụru egvu iya l'ọnu;
l'ekfukfu, mu ekfuje anụ
Nchileke, gude ndzụ mu.
9 Mu sụru Nchileke,
bụ agbara-mkpuma mu:
“?Bụ ngụnu kparu iphe

ị zaharu mu?
?Bụ ngụnu kparu iphe ndu
ọhogu mu akpa mu ẹhu;
yọ bụleruphu aphụ; bẹ mu agụ”
10 Ndu achị mu nụ anọduje ezi mu okfu; su:
“?Nanụhunu Nchileke mu ọbu?”
Iphe ono, ẹphe anọduje
ekfu ono tụkowa ọkpu,
nọ mu l'ẹhu amịpyashi amịpyashi.
11 ?Bụ ngụnu meru iphe ẹhu daru mu kọo?
?Bụ ngụnu meru iphe
ọkpoma akfụ mu nkfụ?
Mu a-nọdu ele Nchileke ẹnya l'ẹka;
kẹle mu e-mekochaa jaa ya ajaja;
mbụ onye bụ iya bụ onye
adzọfutaje mu nụ;
bụru Nchileke mu.

43

1 Hanụaru mu enge;
nggụbe Nchileke;
nggu agbaaru mu ọdzori.
Nafụta nụ mu l'ẹka ndu ono,
ẹ ta madu ngu nụ ono!
Gbafụta mu l'ẹka ndu ụgho; mẹ ndu akirishi.
2 Keshinu ọ bụ nggụbe
Nchileke bụ ike mu;
?nanụ ẹge ọ dụ;
b'ị gwọberu mu?
?Bụ ngụnu kparu iphe
ndu ọhogu mu akpa mu ẹhu;
mu eje ogbe-ogbe.
3 Menua t'ọ bụru iphoro ngu
yẹle ire-lanụ ngu a-nọdu edu mu.
Yo dua mu durua mu
ugvu ngu ono, dụ nsọ ono;
mbụ t'ẹphe durua mu ẹke
i bu gẹdegede.
4 Teke ono; bẹ mu a-byaruta
ẹnya-ngwẹja
nggụbe Nchileke;
mbụ Nchileke ono,
bụ ẹhu-ọtso-ẹna mu;
bụru onye ono, mu ete ẹswa iya ono.
Mu a-kpọ une gude jaa ngu
ajaja nggụbe Nchileke,
bụ Nchileke mu.
5 ?Bụ ngụnu meru iphe ẹhu daru mu kọo.
?Bụ ngụnu meru iphe
ọkpoma akfụ mu nkfụ?
Mu a-nọdu ele Nchileke ẹnya l'ẹka;

kẹle mu e-mekochaa jaa ya ajaja;
mbụ onye ono, bụ iya
adzọfutaje mu nụ;
bụru iya bụ Nchileke mu.

44

Ẹ́vù, a raru nụ onye ishi egvu tẹ Ụnwu Kora gụa
1 Nggụbe Nchileke;
ayi gudewa nchị ayi nụa;
nna ayi oche phẹ akọwaru
ayi iphe i meshiru
l'oge nk'ẹphe; teke ndiche.
2 Ẹphe kọru ayi l'ọo
nggụbedua gude ike ngu
chịshia iphe bụ mbakeshi l'alị ẹphe;
bya eworu ndu nke ngu dzaa l'alị ono.
Ọhamoha ono b'i mebyishiru;
bya emee nna ayi oche
phẹ;
ẹphe ajàa ajàjà.
3 Ẹ tọ bụdu ngwa-ọgu;
bẹ ndu nke ngu gude lụta alị ono;
tọ bụ l'ike k'ọkpu-ẹka ẹphe.
Ọ bụ l'ike nke ngu yẹle
ọkpu-ẹka nke ngu;
mẹ eswiru ono, i swiru
ẹphe ono;
bẹ ẹphe gude lụta iya;
kẹ l'i yeru ẹphe obu.
4 Ọ bụ nggu bụ eze mu;
bụru Nchileke mu.
Ọ bụ nggu emeje t'ụnwu
Jékọpu lụ-gbua l'ọgu.
5 Ọ bụ nggu; bẹ ayi anọje l'ẹka;
chị-phu ndu ọhogu ayi azụ.
Yọ bụru ẹpha ngu;
bẹ ayi egudeje dzọo ndu
ọhogu ayi pyakapyaka.
6 Mu ta achịduru ụkfu kwẹe l'akfụ, mu chị;
ọphu ogu-mbeke mu 'adzọdu mu.
7 Obenu l'i meru t'ayi lụ-gbua ndu ọhogu ayi.
Ndu ayi dụ ashị b'i kpuru ifu lẹ ntụ.
8 Ọ bụ Nchileke; bẹ ayi egudeje
asa nsasa mbọku-mbọku;
bụru nggụbe Nchileke;
bẹ ayi a-nọdu aja ajaja
gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
9 Obenu lẹ nta-a;
b'ị jịkawaru ayi;
bya ekpuwa ayi ifu lẹ ntụ.
Ọphu i tsojehedu ndu sọja ayi eje ọgu.

10 Ị haru ndu ọhogu ayi;
ẹphe achị-phu ayi azụ;
ndu ayi dụ ẹji l'ẹnya abya
atụko ẹku ayi gwoo tụtua.
11 Ị chị-waru ayi haa l'ọ bụ atụru,
e doberu k'egbugbu;
tufashiwa ayi l'iphe bụ mbakeshi.
12 I reshiwaru ndibe ngu tọrotoro;
l'ẹ b'ọ dụ uru, i ritaru l'ishi ẹphe.
13 I mewaru ayi; ndu obutobu
ayi l'azụru ayi ukwe;
l'achị ayi ọchi;
l'aja ayi ewena.
14 I mewaru ayi; iphe bụ
mbakeshi egude ayi anma ẹjo ẹtu.
Ndiphe -phụa ayi;
a kpọ-yiaru ayi ukuvu.
15 Mbọku-mbọku;
bẹ aanọduje eme mu
iphe-iphere.
E mewaru mu ifu kpube mu lẹ ntụ;
16 kẹle ndu ọhogu mu;
mẹ ndu eme t'ẹphe melata
ụgwo-iphe e meru ẹphe
anọduje azụru mu ukwe;
l'ekfubyishikwa mu phu.
17 Iphe-a l'ọ ha mekotaru ayi;
e guderu l'ayi ta zahabụa ngu;
tọ bụ l'ayi dakajẹru ndzụ, ayi lẹ nggu gbaru.
18 Obu ayi ta lụfubua l'ẹke ịino;
ọphu ọ bụdu l'ayi dakajẹru ekemu ngu.
19 Obenu l'i gweru ayi rakaraka
wụshiru nkụta-ọswa.
I gudewa oke ẹkpuru-ọchi kpuchia ayi.
20 Ndẹge ọ bụ l'ayi zaharu Nchileke ayi;
wata ọbaru agwa ndu alị ọdo ẹja;
21 ?Nchileke ta ga amadụnua tọo;
keshinu ọ makọtaru iphe madzụ arị l'obu?
22 Ọ bụ l'okfu ẹhu ngu;
b'ẹ to nwedu mbọku, anwụhu
ta anọdujedu achị ayi.
Aanọduje eme ayi l'ọ bụ atụru,
a chịtaru eje egbugbu.*
23 Nnajiufu; ehu nụ etehu!
?Bụ ngụnu kparu iphe iiku mgbẹnya?
Tehu etehu; ba ajịkashi nụ ayi tụgbuwararu!
24 ?Bụ ngụnu meru iphe
ẹ ti yeheduru ayi ọnu?
?Bụ ngụnu meru iphe

* **44:22 44:22** Róm 8:36.

ị zaharu iphe-ẹhuka, ayi eje;
mẹ ẹhu, aakpa ayi?
25 E mewaru ayi; ayi adaa; nmaa ẹpho l'alị;
mbụ l'ishi ruakwaru ayi alị.
26 Gbeshi nụ yeru ayi ẹka!
Gude kẹ n-yemobu ngu gbafụta ayi!

45

Ẹ́vù, a raru nụ onye ishi egvu tẹ Ụnwu Kora gụa. T'e gude olu egvu “Okfukfulike” gụa ya egvu ẹswa-nwanyi
1 Okfu ọma jiru mu ọnu;
tẹ mu kfuru yeru eze.
Ire mu dụkwa l'ọ bụ
mkpịshi-ẹkwo onye maru ode ẹkwo.
2 ?O nweru onye ka ngu ọma mma.
Okfu, shi ngu l'ọnu bụ iphe-ọma;
kẹle Nchileke gọwaru ngu ọnu, a-nọ ojejoje.
3 Nggụbe O-gbua-o-turu-ugo;
wota ogu-mbeke ngu kee l'ukfu!
Wota ọdu-biribiri yẹle
o-gbu-nwịi-nwịi yee l'ọ bụ uwe!
4 Nọdu l'ụgbo-ịnya ngu;
nggu egude ọ-dụ-ugvu ngu
gbaa wugowugo
lụaru ire-lanụ ọgu;
mẹ owozita onwonye alị;
mẹ odobe-ẹka-ndoo.
Gude ike ngu mee iphe dụ biribiri.
5 Tẹ akfụ ngu ono, atsụ nkọ ono
mejelephu kẹ tsụu lẹ
meji ndu ọhogu nggụbe eze.
Tẹ iphe bụ mbakeshi
dajẹkwaa ngu kpurumu l'ifu.
6 Nggụbe Nchileke;
ọ bụ ẹge ị bụ eze nta-a;
bụ ẹge ịi-bụru iya gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
Ọ bụ ikpe, dụ mma;
b'i gude achị.
7 Odobe-ẹka-ndoo adụje ngu mma;
akirishi adụkwa nụ ngu ashị.
Ọo ya meru iphe Nchileke, bụ Nchileke ngu
shi lẹ manụ ẹhu-ọtso-ẹna,
ọ wụru ngu l'ishi
mee t'ị kakọta ndu ọgbo ngu.
8 Uwe-eze ngu l'ọ ha;
tụkoru eshi mẹeru mẹeru;
l'eshi alowe;
l'eshikwaphu kashia kashia.
Une, a nọ l'ufu-eze akpọ;
emeje t'ẹhu tsọo ngu ẹna;
mbụ ufu-eze, e gude

ọdu-enyi memaa emema.
9 Ụnwanyi ibe ngu,
aakwabẹ ugvu;
hakwaru bụru ụnwada eze.
Ọ bụ l'ẹka-ụtara ngu;
bẹ eze-nwanyi vudo.
Iphe o yeru l'ẹhu b'e gude
ọkpobe mkpọla-ododo,
shi Ofi.
10 Ngabekwa nchị nggụbe
ada-eze!
Byiko; rịkwaa iphe-a,
mu abya ekfukfu-a arịri!
Zahakọtakwa ndibe unu;
mẹ ndu nna ngu phẹ!
11 Lẹ mma, ịima meekwaru;
nggu agụ eze agụgu.
Keshinu ọ bụ iya bụ
onye nwe-ngu nụ;
kwabẹjekwa iya ugvu!
12 Ndu Táya a-byakwa ngu
ọnya-ko iphe;
ndu nweru iphe awataru
ngu omeru ọhuma;
ẹge ee-shi t'ẹphe nọdu ngu l'obu.
13 Ada-eze bẹ nọ
l'o-gbu-nwịi-nwịi iya;
e duba iya l'ụlo.
Uwe iya b'e gude òwúú
mkpọla-ododo kwee.
14 E yeru iya uwe,
a kwamaru akwama;
duru l'ejekfu eze;
ụnwu-mgbọko ibe iya etsoru iya.
Ẹphebedua bẹ eedukwaphu edujeru eze.
15 Ẹhu atsọ ẹphe ẹna; ẹphe ete ẹswa;
l'ẹke eedu ẹphe abahụ
l'obu-eze.
16 Nggụbe eze; ọ bụ ụnwu ngu
a-nọdu l'ọzori nna ngu oche phẹ.
Ọ bụ ẹphe; bẹ ii-me t'ẹphe
bụru ishi lẹ mgboko mgburumgburu.
17 Mu e-me t'ẹ ba azahashị
ẹpha ngu azaha tsube l'ọgbo rua l'ọgbo.
Ọ ya bụ l'iphe bụ mbakeshi
a-nọdu ekele ngu ekele
gbururu jeye gbururu.

46

Egvu, e deru nụ onye ishi egvu tẹ Ụnwu Kora gude olu ụnwu-mgbọko gụa ya
1 Ọ bụ Nchileke bẹ bụ onye
ayi nọ l'ẹka ezeru ndzụ;

bụru iya bụ ike ayi.
Ooswijeru ayi eswiru
l'eyeru ayi ẹka teke
ayi eje iphe-ẹhuka.
2 K'ọphu bụ l'ayi ta atsụdu egvu;
m'o -ruhuru;
mgboko dakashịhu;
ugvu adalashịhu l'eze ẹnyimu;
3 mini, nọ l'eze ẹnyimu byalahaa kulakula;
k'ọphu bụ l'ugvu ugvu
wataru ọnma jijiji; bẹ ayi ta
atsụdu egvu lẹ phuu.
4 O nweru ẹnyimu ọphu nọnu.
Mini, shi iya nụ emeje
t'ẹhu tsọ mkpụkpu kẹ Nchileke ẹna;
mbụ ẹke dụ nsọ,
Ọkaribe-Kakọta-Nụ bu.
5 Nchileke nọkwa lẹ mkpụkpu ono;
k'ọphu bụ l'ẹ t'ọ dụdu iphe eme iya nụ.
Nchi -bya abọhu;
bẹ Nchileke agbawaru iya mkpu.
6 Iphe bụ mbakeshi etsu ẹka l'ọkpoma.
Nchileke ewolia olu;
raaru ẹphe ọra;
alị-eze ẹphe adakashịhu;
mgboko l'onwiya erushihu.
7 Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike;
bẹ nọkwa swiru ayi.
Ọ kwa Nchileke kẹ Jékọpu
bụ a-gbabe-a-dzụru nk'ayi.
8 Byanụ bya aphụ iphe Ojejoje meru.
Byanụ bya aphụ ẹge o meru mgboko;
yọ bụru kpurupyata!
9 Oomeje tẹ ndiphe haa ọlu ọgu.
Ọogba-jishije akfụ; mebyishia arwa;
kpọkota ụgbo-ịnya ọku.
10 Ọ sụru: "Unu nọdu nwandoo;
maru l'ọ bụ yẹbedua bụ Nchileke.
Iphe bụ mbakeshi a-tụ ọnu
yẹbe Nchileke lẹ mgboko
gbaa mgburumgburu lẹ ya ha nshinu."
11 Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike bẹ nọkwa swiru ayi.
Ọ kwa Nchileke kẹ Jékọpu
bụ a-gbabe-a-dzụru nk'ayi.

47

Egvu, e deru nụ onye ishi egvu tẹ Ụnwu Kora gụa
1 Unu kụa ẹka; unubẹ ndiphe!
Unu gude ẹhu-ọtso-ẹna

chiaru Nchileke
mgbe-egvu!
2 Ishi iya abụru lẹ Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Nụ dụ biribiri;
bụru iya bụ eze lẹ mgboko mgburumgburu.
3 O wotawaru iphe bụ
mbakeshi ye ayi l'ẹka.
4 Ọ bụ yẹbedua fọtaru ayi alị, ayi bu;
mbụ alị ono, Jékọpu, bụ
onye Nchileke yeru obu
egudeje eku onwiya ono.
5 Nchileke ejewa l'aba-eze iya.
Eechiwaru iya mkpu
ẹhu-ọtso-ẹna;
l'egburu iya ụpyoku.
6 Unu gụa egvu gude kele
Nchileke ekele!
Unu gụaru iya egvu ekele!
Unu gụa egvu gude
kele eze ayi!
Unu gụaru iya egvu ekele!
7 Kẹ l'ọ bụ Nchileke bụ eze
lẹ mgboko gbaa mgburumgburu.
Unu raa ẹvù gude jaa ya ajaja!
8 Ọ bụ Nchileke bụ eze iphe bụ mbakeshi.
Ọ nọ l'aba-eze iya, dụ nsọ.
9 Ndu nweru ẹnya lẹ mgboko
dzukobekwaru l'ọ bụ
ndibe Nchileke kẹ Ébirihamu;
kẹle ndu eze, achị
mgboko-a
bụkwa Nchileke nwe ẹphe.
Ọ kwa Nchileke;
bẹ kangokotaru nụ.

48

Egvu-ọma, Ụnwu Kora gụru
1 Ojejoje ha nshinu.
T'a jakwaa ya phụ ajaja, gbaru iya nụ
lẹ mkpụkpu kẹ Nchileke ayi;
mbụ ugvu ono, dụ nsọ ono.
2 Mkpụkpu ono ama ntụmatu l'eli ugvu ono;
bụru iya bụ ẹhu-ọtso-ẹna
ndiphe mgburumgburu.
Ugvu Záyọnu nọ l'ụzo
isheli Jerúsalemu,
bụ mkpụkpu eze,
ha nshinu.
3 Nchileke nọwa
l'ụlo ozeru-ndzụ iya.
O mewaru t'a maru l'ọo yẹbedua

bụ a-gbabe-a-dzụru.
4 Ndu eze chịkoberu ndu sọja
ẹphe wụru bya t'ẹphe bya
etso mkpụkpu ono ọgu.
5 Ẹphe abyaruta bya ebu iya ifu;
tsụhu egvu; gbalashịa.
6 Ẹphe tsụru egvu nshinu l'ẹke ono.
Ẹhu ahụa ẹphe ọku l'ọ bụ nwanyi, ime eme.
7 I mebyishiru ẹphe ẹge phẹrephere,
shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata
emebyishije ụgbo-mini Tashishi.
8 Ọ bụ iphe ayi nụru; bẹ ayi
phụru lẹ mkpụkpu Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
bụ iya bụ mkpụkpu Nchileke ayi;
bẹ Nchileke mewaru t'ọ ngụru angụru
gburu jeye lẹ gbururu.
9 Ayi anọduje l'ime eze-ụlo nggụbe Nchileke
l'arị k'obu ono, i yeru ayi ono.
10 Nggụbe Nchileke;
ọ bụ ẹge ẹpha ngu ngaru
ẹkemeke ọbule;
bụ ẹge aajaberu ngu ajaja
lẹ mgboko gbaa mgburumgburu.
Ọ bụ ikpe, dụ mma;
b'i gude achị.
11 Ẹhu atsọ Ugvu Záyọnu ẹna;
l'atsọkwaphu ndu Júda;
kẹ l'iikpeje ikpe nhamụnha.
12 Unu jepheedu Záyọnu.
Unu tsophee ya mgburumgburu;
gụa ụlo-eli, o nweru ọgu!
13 Unu anyatakwa kẹ ụpho-mkpuma,
e gude kpụ-pheta iya mgburumgburu!
Unu egbukwaaphu igo
l'ụlo ozeru-ndzụ, nọgbaa ya nụ;
k'ọphu unu a-kọru iya
ọgbo ọphu nọ l'ifu.
14 Ishi iya abụru l'ọo
Nchileke a-bụru Nchileke
ayi gburu jeye lẹ gbururu;
bụru iya a-nọdu edu ayi jeye lẹ tutu yoyo.

49

Egvu-ọma, e deru nụ onye ishi egvu tẹ Ụnwu Kora gụa
1 Unubẹ ndiphe;
unu nụkwaa iphe-a.
Unu ngabekwa nchị;
unubẹ ndu bu lẹ mgboko-a.
2 Tẹ ndu ha nshinu gebekwa nchị;
ndu ha nwanshị egebe.

Tẹ ndu nweru iphe gebekwa nchị;
ndu ụkpa egebe.
3 Okfu, shi mu l'ọnu a-bụru
okfu onye maru iphe;
iphe mu rịtaru l'obu emee t'iphe doo ẹnya.
4 Mu e-woru nchị gebe l'ẹtu,
gude iya; kpọo une
shi iya kọshia iphe ẹtu ono bụ.
5 ?Bụnua ngụnu e-me tẹ mu
tsụa egvu teke iphe-ẹhuka byaru;
mbụ teke ndu, mu dụ ashị
nọ-pheru mu mgburumgburu;
6 mbụ ndu achịjeru obu ye
l'ẹku, ẹphe kpataru;
gude akanya, ẹphe setaru l'eku onwẹphe.
7 Ẹ tọ dụkwa madzụ
nwigbaleke-ọma, a-du ike gbafụta ibe iya;
tọ dụ onye a-dụ ike kfụa
Nchileke aswa ishi onwiya.
8 Ishi iya abụru l'iphe aakfụje
gude gbata ndzụ hanụkakwa l'uru.
Ẹ tọ dụkwa iphe madzụ,
kfụru, dzuru iya nụ;
9 mbụ ụgwo, ọo-kfụ nọdu
ndzụ gbururu jeye;
tọo nwụhu anwụhu.
10 Onyemonye phụnuaru-a
lẹ ndu mmamiphe anwụhuje;
ndu eswe;
mẹ 'o-nwe-egomunggo phẹ
anwụhujekwaphu;
haaru ndu ọdo ẹku ẹphe.
11 Ọ bụ ili ẹphe a-bụru ẹphe
ụlo gburu jeye.
Ẹke ono; bẹ ẹphe a-nọ
jeye lẹ nwanwanwaranwa;
e guderu l'ẹphe shi
nwetsuaru alị, ẹphe gụshiru onwẹphe.
12 Obenu l'ẹku, madzụ nweru
ta akpọshijekwa iya anwụhu.
Ọ bụ-a ẹge anụ ẹgu-ẹgbudu
anwụhuje bụ ẹge oo-mekochaa nwụhu.
13 Phụaru ẹge ọoda-kfuje ndu,
sụru onwẹphe ẹka nahụ;
mẹ ẹge ọomujeru ndu awụ etso ẹphe;
mbụ ndu iphe ẹphe anọduje ekfu adụje mma.
14 Ẹphe e-mekochaa nwụshihu l'ọ bụ atụru.
Yọ bụru ndu doberu ẹka
ndoo a-bụru ishi l'achị
ẹphe; m'o -be l'ụtsu.
Ẹphe ereshihu;

m'e -shilephu l'ẹgiri ufu ẹphe ono
paru ẹphe eje oye nsụ.
15 Obenu lẹ mbẹdua;
bẹ Nchileke a-dzọta
tẹ mu ba abahụ l'alị-maa;
kẹ l'oo-mekochaa duta mu donyabe onwiya.
16 T'ẹ b'ọ tsụjekwa ngu l'ẹhu
m'ọ -bụru lẹ madzụ nọnyaaru;
bya enwee iphe;
k'ọphu ndiphe wataru iya
ọkwabe ugvu nshinu;
17 kẹ l'ẹ to nwedu iphe oo-gude
ala maa teke ọo-nwụhu;
ọphu ugvu iya ọbu
'etsokwa iya ala l'ili.
18 Ọ bụ oswi-okfu lẹ teke ọ nọ ndzụ;
b'o shi gụa onwiya lẹ ndu
a gọru ọnu-ọma nụ;
ndiphe eshi ajaja iya ajaja;
l'ọ bụ onye ẹka atụ atụtu.
19 Obenu l'ọ -nwụhulephu;
yọ lakfushia ndiche iya phẹ l'alị-maa;
ẹke ẹ tọo phụdu iphoro jeye lẹ tutu yoyo.
20 Onye nweru ẹku; t'ọ ma iphe;
bụ-a ẹge anụ-ẹgu-ẹgbudu anwụhuje-a
bụ oo-mekochaa nwụhu.

50

Egvu-ọma, Ásafu deru
1 Ọ kwa Ọkaribe-Kakọta-Ike,
bụ Nchileke; mbụ Ojejoje bẹ ekfu nụ.
Ooku ndiphe mgburumgburu;
tsube l'ụzo ẹnyanwu-ahata;
rua l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
2 Nchileke nọ lẹ Záyọnu
l'enwu l'ọ bụ ọku;
mbụ Záyọnu ono, ama ntụmatu ono.
3 Nchileke ayi abyaakwa.
Ọbule ẹ tọo dakwa ashị.
Ọku, ata chịchichi nọ iya l'ụzo ifu.
Oke phẹrephere anọ-phee
ya mgburumgburu.
4 Ooku igwe; l'eku alị;
t'ẹphe bya abụru ndu ekebe;
phụ ẹge ya gude ekpe ndu nk'iya iya ikpe.
5 “Unu chịkoberu mu ndu,
bụ ndu nke mu l'ẹphe ha;
mbụ ndu mu l'ẹphe gude
ngwẹja gbaa ndzụ.”
6 Imigwe l'ọ ha anọduje atụ ọnu
ẹge Nchileke bụ-be onye doberu-eka-ndoo;

kẹle Nchileke l'onwiya bụ onye ikpe.
7 “Ndu mu; unu ngabẹ nchị;
tẹ mu kfuru yeru unu.
Tẹ mu gbaa unubẹ ndu Ízurẹlu ekebe.
Ọ kwa mụbe Nchileke bụ Nchileke unu.
8 Ẹ tọ bụkwa kẹ ngwẹja,
unu egwoje anụ mu;
m'ọ bụ kẹ ngwẹja-ukfuru,
unu egwojeru mu;
bẹ mu abaru unu m̀bà iya;
kẹle ndu onanu;
bẹ unu emeje ẹge gbaru nụ.
9 Mkpa eswi, nọ l'ọka unu ta dụkwa mu;
ọphu mkpa eghu unu,
kụru l'ọdu-eghu unu 'adụkwa mu;
10 kẹ l'iphe bụ anụ, nọ l'ọswa bụ nke mu.
Eswi, nọkota l'ụnukurunu
ugvu abụru nke mu.
11 Iphe bụ nwẹnu, ephe l'eli;
bẹ mu makọtaru l'ọ ha.
Iphe bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu
l'ọ ha abụkotaru nke mu.
12 Ọ -bụru l'ẹgu agụ mu;
bẹ mu ta abyakwa unu ọrota nri;
kẹ l'ọo mbẹdua nwekota
mgboko-a l'ọ ha
yẹle iphe nọ iya nụ.
13 ?Unu tubesu lẹ mu ataję anụ eswi.
?Tẹ unu tubesu lẹ mu angụje mee eghu.
14 Ngwẹja, unu e-gwojeru nụ
mu kwa t'unu keleje mu ekele.
Unu meje iphe unu
riburu l'unu e-meru mụbe
Ọkaribe-Kakọta-Nụ.
15 Unu -kua mu oku l'oge
iphe-ẹhuka;
bẹ mu a-dzọfuta unu;
unu akwabẹ mu ugvu.”
16 Obenu l'ẹjo madzụ; bẹ Nchileke sụru:
“?Nanụ ẹge ọ dụ;
bẹ iigudeje ọnu ngu agụ
ekemu mu ọgu egvu;
gude ọnu ngu ephota
ọgba-ndzụ mu ephota?
17 Ị jịkaru tẹ mu ba alọshi ngu ẹka lẹ nchị;
nwuru okfu mu l'ọ ha ye l'azụ.
18 Ị -phụa onye iphura;
nggu eje etsoru iya.
Ị -phụa onye eri ogori;
nggu l'iya eshilahaa ọnya.

19 Iphe eshije unu ọnu bụlephu ẹjo-okfu;
ụgho akwọwaru ngu ẹhu.
20 Ịinoduje l'ekfubyishi
unwunne ngu phẹ ekfubyishi.
Yọ bụru nwunne ngu,
nggu l'iya shi l'ẹpho lanụ;
bẹ ịinoduje ekfuru okfu-azụ.
21 Iphemiphe ono;
b'i mekotaru;
mu adakọta ashị;
nggu arịa l'ọo ẹge ị dụ;
bẹ mu dụ.
Ọle mu a-bakwanụru ngu mba;
tụa ngu iya too l'ifu.”
22 Unu ngabẹ nchị l'iphe-a,
mu abya ekfukfu-wa;
unubẹ ndu zaharu mụbe Nchileke!
Ọdumeka; bẹ mu a-lakwa unu vịriviri;
t'ọ dụ onye abya unu adzọta.
23 Ọ bụ onye gude ekele mee
ngwẹja iya bụ onye akwabẹ mu ugvu.
Yọ bụru onye doberu ẹka ndoo
bẹ mu e-koshi l'ọo mụbe
Nchileke adzọje madzụ.

51

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
Teke o deru iya bụ teke onye nkfuchiru Nchileke, bụ Nétanu byatsụaru nk'iya bya ekfuaru iya l'o meru ẹji lẹ yẹle Betisheba zẹru
1 Nggụbe Ojejoje, ị bụ onye obu-ọma.
Ẹ tii gbanwejedu agbanwe.
Byiko; phụaru mu imiko.
Gude nụ k'eze obu-imiko ngu
fuchafu iphe dụ ẹji mu!
2 Safụkotanu iphe dụ ẹji mu l'ọ ha;
nggu efufukota mu
ẹjo iphe, mu meshiru ngu.
3 Kẹle mu maru ẹge mu
ngetaberu ngu ọkpa l'ishi;
ọphu mu azahajẹdu ẹjo iphe mu azaha.
4 Ọ bụ nggụbedua gẹdegede;
bẹ mu mesweru.
Mu mewaru iphe ị sụru l'ọ dụ ẹji.
Ọo ya bụ l'iswi dụ ngu
mma l'ikpe, i kperu mu;
ụta ta dụ ngu l'ikpe,
ị nmaru mu.*
5 Mu shiru teke a mụru mu
bụtaru onye eme ẹji.
Mbụ lẹ mu shiru teke nne

* **51:4 51:4** Róm 3:4.

mu tsụtaru ime mu bụtaru ẹjo madzụ.
6 Iphe iile ẹnya iya lẹ ndzụ
madzụ bụ ire-lanụ.
Zinua mu mmamiphe ngu.
7 Gudenu isopu saa mu;
tẹ mu chahụ dengu!
Saa mu tẹ mu ka eberugo ọcha ụcha!
8 Menua t'ẹhu tsọo mu ẹna;
mu etee ẹswa;
k'ọphu mubẹ onye ono,
i tsuru pyaapyaa ono e-te ẹswa.
9 Lesweta nụ ẹjo iphe, mu meshiru;
nggu efufukota iphe dụ ẹji,
mu meru l'ọ ha!
10 Nggụbe Nchileke; menua tẹ
obu gụa mu iphoro;
nggu anụ mu ume ọphungu;
k'ọphu mu a-nọdu anụru ngu okfu!
11 Ba achịfukwa mu l'ifu ngu;
ọphu ị nafụkwa mu
Ume-dụ-Nsọ ngu!
12 Menua tẹ ẹhu-ọtso-ẹna mu laphuta azụ ọdo;
mbụ ẹhu-ọtso-ẹna ono,
shi l'adzọfuta ono,
ị dzọfutaru mu ono.
Nggu emee tẹ ome
uche-obu ngu heje mu uhere;
k'ọphu mu e-shihu ike.
13 Teke ono; mu adụje ike
l'akpọ-ziru ndu emeswe
ngu nụ ụzo nke ngu;
ndu eme ẹjo iphe aghakọbe lakfuta ngu.
14 Dzọfutanu mu l'ikpe ọchi, mu gburu;
nggụbe Nchileke;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ Nchileke,
adzọfutaje mu nụ.
Teke ono; mu araa ya arara
l'ị bụ onye doberu ẹka ndoo.
15 Nggụbe Nnajiufu; kpuhaa mu ọnu;
k'ọphu mu a-jaa ngu ajaja.
16 Ndẹge ọ bụ l'ọo ngwẹja;
bẹ iile ẹnya iya; mẹ mu
egwokwaaru ngu iya.
Obenu lẹ ngwẹja te
emejekwa t'ẹhu tsọ ngu ẹna;
m'o -ruhuru; ọ bụru ngwẹja-ukfuru.
17 Ngwẹja ọphu Nchileke
anataję bụ aphụ oji madzụ
obu
kẹ iphe o meru.
Onye aphụ jiru obu

k'iphe dụ ẹji, o meru;
bya ataa onwiya ụta;
bẹ nggụbe Nchileke
ta akpọkwa ẹbo-ẹbo l'afụ.
18 Phụnuaru Záyọnu imiko;
mee ya t'ọ jaa ajaja.
Kpụnua ụpho-mkpuma Jerúsalemu.
19 Teke ono; eegwolaaharu
ngu ngwẹja, gbaru nụ;
ngwẹja-ukfuru atsọlahaa ngu ẹna;
a wataru ngu ogbushiru
oke-eswi l'ẹnya-ngwẹja ngu.

52

Ẹ́vù, Dévidi raru nụ onye ishi egvu. Teke ọ raru ẹ́vù ono bụ teke Dowẹgu, onye Édọmu byaru bya agbaaru Sọlu ama; lẹ Dévidi nọ lẹ kẹ Ahimẹleku
1 ?Bụ ngụnu meru iphe iigudeje
ẹjo iphe, iime l'asa nsasa;
nggụbe oke madzụ?
?T'ị madu lẹ n-yemobu
Nchileke a-nọ jeye lẹ gbururu?
2 Iphe shi ngu l'ọnu bụlephu ọkpu-akpọhu.
Ire ngu l'atsụlephu nkọ
l'ọ bụ ákwọ̀, a baru ababa.
Iphe iime ememe l'ọ ha abụkotaru ụgho.
3 Ị ka oyeru ẹjo iphe obu;
malẹ iphe dụ mma;
Ẹjire aka ngu mma;
mẹ l'ire-lanụ.
4 Iphe i yeru obu bụ okfubyishi madzụ;
nggụbe onye ono,
adzụ-gbu onwongu l'ẹjo-ire ono!
5 Nchileke e-mebyishikwa ngu;
mee ngu t'ị bụru kpurupyata
gbururu jeyewaru.
Oo-wofu ngu; mee ngu t'ẹ b'i buhe l'ufu ngu.
Yo fefu ngu l'ọ bụ ẹswa; l'alị ndu nọ ndzụ.
6 Ndu doberu ẹka ndoo -phụa ya;
ẹphe atsụhu egvu;
chịa ya ọchi; sụ:
7 “Unu lenu; ọwaa bụ onye
jịkaru lẹ ya te emedu
Nchileke agbaru-ike iya.
Ọ chịru ụkfu kwẹe l'ẹku iya;
shi l'omebata ndu ọdo l'eko tsulatsula.”
8 Obenu lẹ mbẹdua dụ l'ọ bụ oshi olivu;
nọ l'ime eze-ụlo Nchileke; aja rikarika.
Mu chịwaru ụkfu kwẹe
lẹ n-yemobu Nchileke jeye lẹ tutu yoyo.
9 Mu a-nọdu ekele ngu ekele

gbururu jeye lẹ gbururu
kẹ iphe i meru.
Mu a-nọdukpelephu ele ngu ẹnya l'ẹka;
kẹ l'ẹpha ngu dụ mma.
Mu anọdukwaphu l'ifu
ndibe ngu tua ngu ẹpha.

53

Ẹ́vù, Dévidi raru nụ onye ishi egvu. T'e gude olu-aphụ gụa ya
1 Onye eswe anọduje arị lẹ Nchileke ta nọdu.
Ẹphe mebyishiwaru onwẹphe.
Iphe ẹphe eme abụru akpamara.
Ẹ to nwedu m'ọo onye lanụ,
eme iphe dụ mma.
2 Nchileke nọ l'imigwe l'ele
ndiphe ẹnya lẹ mgboko-a.
Oole tẹ ya maru;
?o nweru onye maru iphe:
?o nweru onye achọ Nchileke?
3 Ẹphe l'ẹphe ha jephuhuwaru.
Ẹphe l'ẹphe ha eyifuwa.
Ẹ to nwedu ẹphe; onye eme iphe dụ mma;
mbụkwa m'ọo onye lanụ.*
4 ?Ẹphe te nwedu egomunggo tọo.
Ẹphe anọduje avụ ndu
kẹ Nchileke avụvu l'ọ bụ ndu avụ nri;
ọphu ẹphe 'ekfudu anụ Nchileke ono;
?ẹphe te nwedu egomunggo tọo.
5 Ọ bụ l'ẹke ono; b'e jeberu;
egvu egude ẹphe k'ẹji;
l'ẹke ẹ to nwedu iphe ọtsu egvu nọ iya nụ.
Nchileke a-tụkashi ọkpu
ndu tsoru ndibe iya ọgu nanụ nanụ;
bya ekpua ẹphe ifu l'alị;
kẹle ọ jịkawaru ẹphe.
6 Ọ dụ mu t'e shi lẹ Záyọnu;
bya adzọfuta ndu Ízurẹlu.
Jékọpu e-te ẹswa;
ẹhu atsọo Ízurẹlu ẹna
teke Nchileke e-me tẹ ndibe
iya, a kpụru lẹ ndzụ lata.

54

Ẹ́vù, Dévidi raru nụ onye ishi egvu. T'a kpọru une ye iya
Teke ọ raru ẹ̀vù ono bụ lẹ ndu Zifu jeru je asụ Sọlu lẹ Dévidi domikwaru onwiya l'alị ẹphe
1 Gudenu ike ngu dzọfuta mu; nggụbe Nchileke;
nggu egude ọkpehu ngu haaru mu enge!
2 Nụnua ekfukfu, mu ekfu anụ

* **53:3** **53:3** Egvu 14:1-3; Róm 3:10-12.

ngu; nggụbe Nchileke.
Ngabẹnu nchị; nụa iphe shi mu ọnu.
3 Kẹle ndu shi eshishi wụru bya mu otso ọgu;
ndu ẹjo ọkpoma l'achọ t'ẹphe wofu mu;
mbụ ndu ẹ ta adụdu iphe
ẹphe gụberu Nchileke.
4 Obenu l'ọ bụ Nchileke bụ
onye eyejeru mu ẹka.
Ọ bụ Nnajiufu; bụ iya gude ndzụ mu.
5 Tẹ Nchileke mekwaa tẹ ẹjo
iphe ndu ọhogu mu meru
mu laphuru ẹphe azụ!
Tẹ Nchileke mekwaa t'ẹphe
bụru kpurupyata;
shi ẹge ono koshi lẹ ya bụ
o-me-g'o-kfuru.
6 Mu e-gude ẹhu-ọtso-ẹna
gwotaru ngu ngwẹja.
Mu abya etua ngu ẹpha;
nggụbe Ojejoje;
kẹ l'ị dụ mma.
7 Ọ bụ nggu dzọfutaru mu
l'iphe bụ iphe-ẹhuka,
byakfutaru mu nụ.
Mu egudewa ẹnya mu phụ
l'e mekputawaru ndu ọhogu mu phẹ.

55

Ẹ́vù, Dévidi raru nụ onye ishi egvu. T'a kpọru unu ye iya
1 Nggụbe Nchileke;
nụaru ekfukfu, mu ekfu anụ ngu.
Ba adahụkwa mu nkịchi
l'arọro, mu arọ ngu.
2 Ngabẹru mu nchị;
za mu oku, mu eku ngu.
Mgbamuche ejije mu ẹhu.
Yoo meje; meji te egvuru mu egvuru;
3 teke mu nụru iphe ndu ọhogu mu ekfu;
mẹ ẹge ndu akirishi anọduje ele mu.
Iphe ẹphe edzubejeru mu bụ ishi-ephuhu.
Ẹphe eshije l'iwe; gude ọnu
ẹphe l'egwe mu egwegwe.
4 Obu awa mu awawa;
anwụhu l'eyekwa mu phụ
egvu l'eyeshi mu iya ike.
5 Mu atsụ egvu l'atsụshi iya ike;
ẹhu l'anma mu anmanma.
Ẹhu anyịkwa mu ẹkpa-oyi.
6 Mu asụ l'ọ dụ mu t'a sụ lẹ mu
furu ẹ́bà l'ọ bụ ndo;
mẹ mu ephehu je achọo ẹke

mu a-nọdu tụta ume;
7 mbụ mẹ mu ephelephu phemihu
je eburu l'echi-ẹgu;
8 mẹ mu abahụ-kebe l'ẹke mu a-nọdu zee ndzụ;
l'oke phẹrephere; mẹ l'eyii-mini.
9 Byiko Nnajiufu;
mebyishinua idzu ndu akirishi ono.
Menua t'ẹphe ba amahẹ
iphe ẹphe ekfu ekfukfu;
kẹle iphe mu phụru lẹ
mkpụkpu ono bụ iphe-kpaa; mẹ nseku.
10 Ẹphe anọduje awụ-phe lẹ
mkpụkpu ono: eswe l'ẹnyashi.
Ẹjo iphe; mẹ iphe-ẹhuka
atụko ẹkemeke ọbule
dzuru lẹ mkpụkpu ono.
11 Ẹjo iphe nọduwa l'ẹke ono fua eru;
ọphu mkpamẹhu; mẹ ụgho
'agwụdu iya agvụgvu.
12 Ndẹge ọ -bụ l'ọo ọhogu mu
eme mu iphe-iphere;
mẹ mu atagbukwaa ya lẹ nshi.
Ọdumeka bụru l'ọo onye
mu dụ ashị; bẹ l'eku onwiya
o-ji-l'ẹka-tọgbo l'ẹke mu nọ;
mẹ mu edomikwaaru iya onwomu.
13 Obenu l'ọ bụ nggụbedua,
bụ onye ẹbo-ọ mu;
onye mu l'iya ayị ayịyi;
bya abụru ẹgiri ọnya mu;
14 mbụ onye mu l'iya nọkpoo lẹ ndzu;
bụru onye mu l'iya achịkoje
yịru eje l'eze-ụlo Nchileke.
15 Mbụkwa tẹ ọnwu tụ
ndu ọhogu mu ọtu l'ụkfu.
T'e likwaa ẹphe lẹ ndzụ;
kẹ l'ẹjo iphe nmaru ẹphe gidigidi l'ẹhu.
16 Obenu lẹ mbẹdua bụ
Nchileke; bẹ mu araku;
kẹle mu maru lẹ Ojejoje
e-mekochaa bya adzọfuta mu.
17 Ụtsu; eswe; l'ẹnyashi;
bụ ẹkwa-aphụ; bẹ mu adabujeru.
Mu marua l'oo-mekochaa nụa olu mu.
18 Ọo-gbafụta mu-a l'ẹka ndu
l'etso mu ọgu;
t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me mu nụ;
mbụ m'o -ruhuru;
ẹphe ha l'igwe ịhagha mbụ ndu etso mu okfu.
19 Nchileke, bụ onye shi
l'ede-nwede nọduta

l'aba-eze iya a-nụa olu mu;
bya anụa ẹphe chịkikfuu;
kẹ l'ẹphe jịkaru agbanwe;
ẹphe ta atsụ Nchileke egvu lẹ phuu.
20 Onye mu l'iya ayị ayịyi
gbe tsowaru nụ ndu ọnyà iya ọgu;
shi ẹge ono dakaa ndzụ, ẹphe l'iya gbaru.
21 Okfu, shi iya l'ọnu kwọru
akwọkwo l'ọ bụ manụ
nshi-lanụ;
ọbule iphe jiru iya obu bụ iwe.
Okfu iya atụ atụtu l'ọ bụ elaku;
ọbule ọotsu nkọ l'ọ bụ
ogu-mbeke, a baru tee ya nkọ.
22 Haaru Ojejoje iphe bụ iphe atsụ ngu l'ẹhu.
Oo-gudeshia ngu-a ike;
kẹ l'ẹ t'o nwedu l'ọ haa ndu
doberu ẹka ndoo t'ẹphe daa.
23 Obenu l'ọo nggụbe Nchileke
e-duru ndu ẹjo iya ono duba l'ime ili;
ẹke ẹphe a-nọdu rekashihu.
Ndu egbu ọchi;
mẹ ndu ntuphu-ire; b'ẹ tii
kwedu t'ẹphe kaa nka lẹ mgboko-a.
Obenu lẹ mbẹdua bụ nggu bẹ mu dakoberu.

56

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'e gude olu-egvu “Ndo Beru lẹ Achi, nọ ote-ẹnya” gụa ya
Teke o deru iya bụ teke ndu Filísutiya guderu iya lẹ Gatụ
1 Nggụbe Nchileke;
phụaru mu rụ imiko;
lẹ ndiphe achịkwa mu kẹ kpabẹ-kpabẹ.
Mbọku-mbọku, mụtaru amụta;
bẹ ndu ọhogu mu akabajẹ mu rụ ọkpa ẹhu.
2 Mbọku-mbọku, mụtaru amụta;
bẹ ndu ọhogu mu anọduje achị nta mu.
Ẹphe dụ l'igwe; mbụ ndu achọ ishi mu.
3 Teke mu atsụ egvu bụ nggu bẹ mu dakoberu.
4 Ọ bụ Nchileke ono,
mu anọduje aja okfu iya ajaja ono;
bẹ mu dakoberu.
Mu ta atsụdu egvu.
?Bụ ngụnu bẹ madzụ mmanu e-me mu.
5 Tekenteke; bẹ ẹphe ewojeru
okfu mu ghaa ịgharafu.
Iphe ẹphe anọduje arị abụleruphu
ẹge ẹphe e-shi mebata mu.
6 Ẹphe edzukobeje;
domishia onwẹphe;
l'ege ẹke mu dzọru ọkpa;

k'ọphu ẹphe e-me mu iphe.
7 Nggụbe Nchileke;
be ekwekwa t'ẹphe nahụ.
Gudenu oke ẹhu-eghughu
ngu chitsushia ndu ono l'ẹphe ha.
8 Ị mawaru ẹge iphe ono
atsụ-be mu l'ẹhu.
Ị mawaru ẹge ọotsu-be mu l'ẹhu.
?I deshiwaru iphe ono l'ẹkwo ngu?
9 Mu -rakule ngu phụ;
bẹ ndu ọhogu mu a-gha ifu; laphu azụ.
Ọphu doru mu ẹnya
bụ lẹ Nchileke nọ l'ẹka iya nke mu.
10 Ọ bụ Nchileke ono,
mu anọduje aja okfu iya ajaja ono;
mbụ Ojejoje ono,
mu anọduje aja okfu iya ajaja ono;
11 ọ bụ Nchileke ono; bẹ mu dakoberu.
Mu ta atsụdu egvu.
?Bụ ngụnu bẹ madzụ mmanu e-me mu?
12 Nggụbe Nchileke;
iphe mu riburu lẹ mu e-meru ngu
bụkwa mu b'ọ tụkoru l'ishi.
Mu a-bya egworu
ngwẹja-ekele nụ ngu.
13 Ishi iya abụru l'ị nafụtawaru mu l'ẹka ọnwu;
mekwaaphu tẹ mu ba akpakota iphe daa;
k'ọphu mu a-dzọ ije l'ifu
Nchileke l'ẹke iphoro nọru ndu nọ ndzụ.

57

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; ishi egvu iya bụ “Be emekwa tẹ ya laa l'iyi”
Teke o deru iya bụ teke ọ nahụru Sọlu gbalaa; je anọdu l'ime ọgba
1 Nggụbe Nchileke;
phụaru mu rụ imiko!
Byiko; phụaru mu rụ imiko;
kẹ l'ọ bụ l'ẹka ngu;
bẹ mu nọ l'ezeru ndzụ.
Mu a-nọdu lẹ mkpuli ẹ́bà ngu;
zee ndzụ; gbururu jeye
teke iphe-ẹhuka-a, byaru mu nụ-a a-gvụ.
2 Mu araku Nchileke; mbụ
Ọkaribe-Kakọta-Nụ;
mbụ Nchileke, atụkoje
iphe bụ iphe bụ mkpa mu meeru mu.
3 Oo-shi l'imigwe zia t'a bya adzọfuta mu;
bya emeru iphe-iphere
kpua ndu ono, achị mu kpabẹkpabe ono.
Nchileke e-koshi lẹ ya yeru mu obu;
bụru o-me-g'o-kfuru.
4 Mu nọ l'echi agụ;

mu zẹkwa l'echi ẹjo anụ;
ndu ézé ẹphe dụ l'ọ bụ arwa; mẹ akfụ;
ire ẹphe atsụ nkọ l'ọ bụ ogu-mbeke.
5 Koshinu ndiphe ẹge ị hatebe;
mbụ l'ị nọ-ghataru
akpamigwe anọghata;
tẹ ndiphe kpamukpamu
phụa ẹge ị dụ-be biribiri.
6 Ndu ọhogu mu geru ụgbu
kwabẹru mu l'ụzo;
ẹhu adaa mu kọo.
Ẹphe eje ebua nsụ l'ụzo, mu eshije.
Ọbụ l'e mekochaaru;
ẹphe adaba lẹ nsụ ono l'onwẹphe.
7 Nggụbe Nchileke;
obu shihukpokwaaru mu ike;
obu shihukpokwaaru mu ike;
k'ọphu bụ lẹ mu a-nọdu
agụ egvu etu ngu ẹpha.
8 Obu mu; tehu mụru ẹnya.
Nggụbe ogumogu mu;
mẹ ụbo mu; unu tehu mụru ẹnya.
Mbẹdua e-gudekwa egvu
gụ-tee nchi-abọhu lẹ mgbẹnya.
9 Mu a-nọdu l'ifu ndiphe;
kele ngu ekele nggụbe Nnajiufu;
mu anọdukwaphu l'ifu
iphe bụ mbakeshi
gụa egvu gude tua ngu ẹpha.
10 Ishi iya abụru lẹ
n-yemobu ngu hatabe;
k'ọphu bụ l'o ruru rua imigwe.
Ire-lanụ ngu edzuru akpamigwe.
11 T'e mee ẹpha ngu t'o dee ude;
derua ẹke igwe jeberu;
ọdu-biribiri ngu erua ẹke mgboko jeberu.

58

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; ishi egvu iya bụ “Be emekwa tẹ ya laa l'iyi”
1 Unubẹ ndu ọgbo ikpe;
?ọ nwekpooru teke okfu,
dụ mma eshije unu l'ọnu lụfuta?
?Tọ bụdu ẹjo ikpe;
bẹ unu ekpeje ụnwu eliphe.
2 Wawakwa! Iphe anọje unu
l'ọriri bụlephu ẹge unu e-shi mee ẹjo iphe.
Ọ bụ iphe-kpaa; bẹ unu wolataru ndiphe.
3 Ndu akirishi eshije teke ẹphe
nọ l'ẹpho nne ẹphe bụtaru o-kweru-ike.
Ẹphe eshije l'ẹpho oshiswe ụzo;
ẹjo-ire eshi ẹphe lẹ dẹdede.

4 Ẹra, ẹphe ataję dụ l'ọ bụ ẹra ẹjo agwọ.
Ẹphe swọ-chishiru nchị;
l'ada nkịchi l'ọ bụ oghu;
5 mbụ oghu, ẹ ta anụjedu opu,
onye raru iya ẹka l'ifu egbu;
gude ekfuru iya okfu;
m'o -ruhuru; o gbua
opu ọphu igbu-agha.
6 Kpaa ẹphe eze, nọ ẹphe l'ọnu; nggụbe Nchileke!
Nggụbe Ojejoje; swọshinua
ẹpyi, nọ agụ ono l'ọnu!
7 T'ẹphe wụfukwa l'ọ bụ mini, atsọ atsọtso.
Teke ẹphe setaru ụta ẹphe k'agbagba;
mekwaa tẹ akfụ ẹphe kweru dụngu.
8 T'ẹphe dụ l'ọ bụ ẹji,
gbazehuru agbazehu.
T'ẹphe be egudekwa ẹnya
ẹphe phụa ẹnyanwu
l'ọ bụ nwata, nwụhuru nne iya l'ẹpho.
9 K'ọphu bụ; l'ẹswa, e shiberu
ite -bya emeta ọku;
ngaa ite ono;
bẹ Nchileke gudewa
oke ẹhu-eghughu iya
wofukebe ite ono l'ọ bụ oke phẹrephere;
m'o -ruhuru;
iphe e shiberu l'ite ono
dụkwadu onyingu-onyingu;
m'ọ bụ l'ọobyawa eghehu.
10 Ndu doberu ẹka ndoo;
bẹ ẹhu a-nọdu atsọ ẹna;
mẹ ẹphe -phụlephu lẹ
Nchileke akfụwa ndu
ẹjo iya ono ụgwo ẹjo iphe, ẹphe meru;
m'e gbudelephu ndu ẹjo iya ono pyaapyaa.
11 Teke ono bẹ ndiphe
e-kfulahaa; sụ:
"L'ọ kwa oswi-okfu lẹ ndu
doberu ẹka ndoo;
bẹ obunggo nọru!
Mbụ l'ọ kwa ire-lanụ
l'o nweru Nchileke, ekpeje eliphe-a ikpe!"

59

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; ishi egvu iya bụ "Be emekwa tẹ ya laa l'iyi" Teke ọ gụru iya bụ teke Sọlu yeru ndu madzụ t'ẹphe je ngge l'ụlo, ọ nọ; shi ẹge ono gbua ya

1 Nafụtanu mu l'ẹka ndu
ọhogu mu;
nggụbe Nchileke mu!
Dzọnua mu l'ẹka ndu

wụ-lihuru wụpyabe mu!
2 Nafụtanu mu l'ẹka ndu ẹjo madzụ;
nggu adzọo mu l'ẹka ndu mgbugbu-madzụ!
3 Nggụbe Ojejoje;
lewaru ẹge ẹphe domishiru onwẹphe;
kwabẹ t'ẹphe mee mu iphe.
Ndu oke-apịtipa wụ-lihuru
l'achịru mu ẹjo idzu;
lẹ mu ba achọ ẹphe okfu;
l'ẹ b'ọ dụ ẹjo iphe, mu meru.
4 Ẹphe jịkoberu onwẹphe t'ẹphe tso mu ọgu;
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe.
Gbeshinu; bya agbaaru mu mkpu!
Lewaru ẹnya;
phụ ẹge ọnodu mu dụ!
5 Nggụbe Ojejoje;
nggụbe Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
nggụbe Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu;
gbeshinu je ahụa iphe bụ mbakeshi ahụ̀hú!
Ba adụkwa ẹphe onye
ịi-phụru imiko;
mbụ ndu akirishi ono,
akwabẹje ẹnya eme iphe
a-tsụru ibe ẹphe ono!
6 Ọobuje; ẹphe -lata l'urẹnyashi;
ẹphe epyophelahaa l'ọ bụ nkụta;
tsoru mkpụkpu l'aghaphe.
7 Nụwaru egbe iphe shi ẹphe l'ọnu.
Ire ẹphe dụ l'ọ bụ
ogu-mbeke;
ẹphe etubesu l'ẹ tọ dụdu
onye nụru iphe ẹphe ekfu.
8 Obenu l'ọ bụ ọchi;
bẹ nggụbe Ojejoje achịje ẹphe.
Ọ bụ ọchi; bẹ ịichije iphe
bụ mbakeshi ono l'ẹphe ha.
9 Nggụbe Nchileke;
ọ bụ nggu bụ ike mu.
Mu chịru ẹnya dobe l'ẹke ị nọ.
Ọ bụ nggụbedua bụ
a-gbabe-a-dzụru.
10 Nchileke, bụ onye yeru mu
obu e-vutaru mu ụzo.
Nchileke e-kwee tẹ mu
gude ẹnya mu phụ
lẹ ndu achị mu nụ;
bẹ ishi kpuru l'alị.
11 Be egbukwa ẹphe egbugbu;
nggụbe Ojejoje,
bụ onye egbochitaje ayi;

ọdumeka bẹ ndibe ayi a-zahakwa iya.
Gbe gudechia ike ngu;
mee t'ẹphe jelehaa mbalogo-mbalogo;
nggu eshi ẹge ono lọ-tsuta ẹphe!
12 Tẹ ekuku ono, ẹphe anọduje
eku onwẹphe ono bụkwaru ọnya nmata ẹphe.
Iphe shi ẹphe l'ọnu
abụkotaje ẹjo okfu;
bụru ẹjo iphe.
Okfu l'ẹphe egudeje ọnu ẹphe adzụ ejiru;
gude iya atụ ibe ẹphe ọnu;
13 gudenu oke ẹhu-eghughu
ngu kee ẹphe l'ọ bụ ọku!
Kee ẹphe ọku ono jeye teke ẹphe a-gvụ;
Teke ono; ndiphe agbaa
mgburumgburu; maru l'ọ
bụ Nchileke bụ Eze,
achị ndu Ízurẹlu;
maru l'ọ bụ eze l'ẹkemeke ọbule lẹ mgboko.
14 Ọobuje; ẹphe -lata l'urẹnyashi;
ẹphe etsoru mkpụkpu;
pyophelahaa l'ọ bụ nkụta.
15 Ẹphe anọduje awuphe;
achọ ẹke ẹphe e-ri nri.
Ọ -bụru l'ẹphe te rijidu ẹpho;
ẹphe abalahaa korokoro.
16 Obenu lẹ mbẹdua a-gụ
egvu gude tụa ọnu ẹge ike ngu habe nshinu.
Ụtsu mbọku-mbọku; bẹ mu
a-nọdu agụ egvu;
gude ekoshi ẹge
n-yemobu ngu habe nshinu;
kẹ l'ọ bụ nggụbedua
bụ a-gbabe-a-dzụru nke mu;
bụru l'ime ngu; bẹ mu
agbabajẹ; zeeru ndzụ
teke mu nọ l'iphe-ẹhuka.
17 Nggụbe ike, nọ mu nụ;
mu a-gụ egvu gude kele ngu.
Ọ bụ nggụbe Nchileke;
bụ a-gbabe-a-dzụru nke mu;
mbụ Nchileke, bụ onye yeru mu obu.

60

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'e gude olu egvu “Okfukfulike Ọgba-ndzụ” gụa ya

Teke o deru iya bụ teke ẹphe lẹ ndu Áramu Naharayimu; mẹ ndu Áramu Zoba lụru ọgu; mbụ teke ono, Jóabu laru bya etso ndu Édọmu ọgu; gbua ụnu sọja ụkporo l'iri lẹ Nsụda Alị Únú

1 Nggụbe Nchileke;

ị jịkawaru ayi; wowaru
ayi chịkashia nanụ nanụ.
I shi avụru ayi ọvuma.
Ọle nta-a; bẹ ayi arọ ngu; sụ:
t'ị naphutaru ayi azụ ọdo.
2 Ọ bụ nggu meru mgboko;
yọ nmaa jijiji; bya emee ya;
yọ gbawashịhu.
Mekwazinu ẹke ọ gbatsụaru ọru;
kẹ l'ọonga anganga.
3 Ị hawaru ndibe ngu;
ẹphe ejee iphe-ẹhuka;
bya echee ayi mẹe;
ayi angụa ya l'akpọ galagala.
4 I paliwaru ẹkwa-ọhubama
ngu doberu ndu atsụ ngu egvu;
k'ọphu ẹphe a-phụ iya;
dzukobe l'ẹ́kwà-ọhubama ono;
shi iya zeeru akfụ ono.
5 Gudenu ẹka-ụtara ngu dzọfuta ayi!
Nụnua ekfukfu, ayi ekfu anụ ngu;
k'ọphu ee-shi ẹge ono dzọo ndu i yeru obu.
6 Nchileke nọ l'ụlo iya, dụ nsọ; kfua; sụ:
“Ya a-nọdu atụ okokooko;
l'eke alị ndu Shékemu;
bya ewota Nsụda Súkọtu keshia.
7 Gíledu bụ nk'iya;
Manásẹ abụru nk'iya.
Ífuremu bụ okpu, ya kpu l'ishi.
Júda bụ mgbọro-eze,
ya apajẹ l'ẹka.
8 Móabu bụ ochi, ya akwọje ọkpa;
Édọmu abụru ẹke ya
eyeshije akpọkpa iya dobe.
Filísutiya bẹ ya tụwaru okokooko kpua.”
9 ?Bụ onye e-du mu duba lẹ
mkpụkpu ono, a kpụru
kpụshia ya ike ono?
?Bụ onye e-duru mu duba lẹ Édọmu?
10 Ọ kwa nggụbe Nchileke bụ onye ọbu.
Obenu l'i gbe jịka ayi;
ọphu i tsojehedu ndu sọja ayi l'eje ọgu.
11 Yeru ayi ẹka byiko;
t'ayi mekputa ndu ọhogu ayi;
kẹ l'ẹka ọphu ndiphe eye bụ iphe-iphoro.
12 Obenu l'ayi -nọduwa
Nchileke l'ẹka; bẹ ayi
e-mekputa ndu ọhogu ayi l'ọ bụ mkparawa.
Yọ bụru Nchileke a-dzọ
ndu ọhogu ayi pyaapyaa.

61

Egvu, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'a kpọru une ye iya

1 Nụnua mkpu, mu echi;
ngguḅe Nchileke!
Ngabẹnu nchị l'ekfukfu,
mu ekfu anụ ngu!
2 Mu nọ l'ẹke mgboko jeberu; l'echiku ngu;
kẹle meji atọfu mu atọfu.
Dunuru mu je edobe l'oke mkpuma, ka mu l'eli!
3 Kẹle mu gbabawaru l'ime ngu;
domia onwomu.
Ọ kwaphu nggụbedua bụ
ụlo-mgbochi, mu nyihuru;
nahụ ndu ọhogu mu.
4 Ọogukwa mu ẹgu
tẹ mu buru lẹ nke ngu jeye lẹ tutu yoyo;
mbụ tẹ mu nọdujewaru lẹ
mkpuli ẹ́bà ngu; zeeru ndzụ.
5 Kẹle nggụbe Nchileke
nụwaru iphe mu riburu;
lẹ mu e-meru ngu.
I mewaru tẹ mu tsoru ndu
akwabẹ ẹpha ngu ugvu;
keta iphe-ọma, iimejeru ẹphe.
6 Menua t'eze kaa nka;
t'ọ kaa nka;
shi l'ọgbo sweru ọgbo!
7 Tẹ aba-eze iya nọdunu
Nchileke l'ifu gbururu jeye!
Tẹ iphe ii-gude eche iya
nche bụkwaru n-yemobu ngu;
mẹ ike ono, iivudoshije l'iphe i kfuru ono.
8 Ọo ya bụ ẹge mu agụa egvu;
gude jaa ngu ajaja gbururu jeye;
mekotaje iphe bụ iphe mu
riburu k'ememe
mbọku-mbọku.

62

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu, bụ Jedutunu

1 Ọ bụ Nchileke nwẹnkinyi;
bẹ mu nọdu; ngabẹru;
kẹ l'ọo ya bụ onye
a-dzọfuta mu nụ.
2 Ọ bụ Nchileke nwẹnkinyi iya
bụ agbara-mkpuma mu;
bụru iya adzọje mu;
bụkwaru iya phụ bụ
a-gbabe-a-dzụru nke mu.
?Bụ onye ha k'onwubata mu enwubata?
3 Unu l'unu ha;

?bụ teke ole bẹ unu
e-tsuberu madzụ kputukputu;
?mbụ onye ike ta nọhedu;
yọ bụwarua egugoru b'o gugoru.
4 Iphe unu eshibeje ite iya
bụ ẹge unu e-shi nwufu
eze madzụ l'ọkwa iya.
Ẹjo-ire bụ iphe adụje unu mma.
Unu egudeje ọnu unu
l'agọru ibe unu ọnu.
Obenu l'ime obu unu;
bẹ unu egudeje atụ ẹphe ọnu.
5 Ọ bụ Nchileke nwẹnkinyi iya bẹ mu nọ l'ẹka;
kẹ l'ọo ya bụ onye mu ele ẹnya l'ẹka.
6 Ọ bụ Nchileke nwẹnkinyi iya
bụ agbara-mkpuma nke mu;
bụru iya adzọfutaje mu;
bụkwaru iya phụ bụ
a-gbabe-a-dzụru nke mu.
?Bụ onye ha kẹ onwubata mu enwubata.
7 L'aa-dzọfuta mu;
mẹ l'aa-kwabẹ mu ugvu
bụ Nchileke b'ọ nọ l'ẹka.
Ọ bụ Nchileke bụ
agbara-mkpuma nke mu;
bụkwaru iya phụ;
bẹ mu nọ l'ẹka ezeru ndzụ.
8 Unu dakobe iya tekenteke;
unubẹ ụnwu eliphe!
Unu gheberu iya obu unu ọnu.
L'ọ kwa Nchileke bụ onye
ayi nọ l'ime iya ezeru ndzụ.
9 Ndu ọphu bụ ohu dụ l'ọ bụ udzu, shi l'ọnu.
Ndu ọphu bụ amadụ abụru iphe-eswe.
Teke a tọru ẹphe ẹbo l'iphe aatọje madzụ;
iphe ẹphe tụko bụru bụ
iphe-iphoro; uphere-ọnu.
10 Unu ba akpọkwaru obu ye
l'ogude ụgho l'ana ndu ọdo iphe;
ọphu unu 'ewokwaru ẹnya tupyoo l'iphura!
O nwekwaruru ẹge ọo-dụ;
ẹku unu abya aka nshinu;
ọle; unu ba kpọkwaru obu yeru iya!
11 Nchileke kfuakwaru iphe-a ugbo lanụ;
mbẹdua anụwa iya ugbo labụ;
l'ọo nggụbe Nchileke bụ onye nwe ike.
12 Ọdo abụru l'ọo nggụbe
Nnajiufu bẹ n-yemobu nọ l'ẹka.
Ọ bụ nggụbe Nchileke
e-bu onyemonye nggo l'ẹge ozi iya dụ.

63

Egvu-ọma, Dévidi deru teke ọ nọ l'echi-ẹgu Júda

1 Nggụbe Nchileke;
ọ bụ nggu bụ Nchileke mu!
Obu ngu egbu mu
egbugbu: eswe l'ẹnyashi.
Ẹkpiri ngu akpo mu nkụ.
Obu ngu meekwaru;
ike agvụ mu l'ọ bụ onye nọ l'echi-ẹgu;
mbụ l'ọ bụ onye nọ l'alị
ọkponku, mini ta nọdu.
2 Mu ta madu ẹge mu e-me
phụa ike ngu;
mẹ ọdu-biribiri ngu;
ẹge mu shi aphụje iya l'ụlo ngu, dụ nsọ.
3 Mu e-gude ọnu mu jaa ngu ajaja;
kẹle n-yemobu ngu ka ndzụ mma.
4 Mu a-nọdu ekele ngu ekele
jeye teke mu a-nọ-bebe.
Yọ bụru ẹpha ngu;
bẹ mu e-gudeje chilia
ẹka imeli ekfu anụ ngu.
5 Obu mu; bẹ ẹpho e-ji l'ọ bụ
onye riru nri, e gude ẹba anụ;
mẹ ụmi-ọkpu shia.
Mu e-gude ọnu gụa egvu
ẹhu-ọtso-ẹna, gude tua ngu ẹpha.
6 Ọobujeru; mu -zẹru azẹe;
mu anyata ngu;
ọriri ngu anọdu mu l'obu ẹnyashi ophu.
7 Mu nọ lẹ mkpuli ẹ́bà ngu
agụ egvu ẹhu-ọtso-ẹna;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ onye eyejeru mu ẹka.
8 Mu anọje ngu ntse tekenteke.
Yọ bụru ike ngu;
b'i gudeje kwakọbe mu.
9 Ẹge ẹphe ha; mbụ ndu achọ
ishi mu a-lakọta l'iyi;
a chịru ẹphe ye l'ime alị.
10 Ee-gbushi ẹphe l'ọgu;
ẹphe abụru nri, a kparu
wụshiru nkụta-ọswa.
11 Obenu lẹ Nchileke e-me
t'ẹhu tsọo eze ẹna.
Iphe bụ ndu egudeje ẹpha
Nchileke ekwe ụkwa a-ja iya ajaja.
Ọle ndu ntuphu-ire phẹ;
bẹ ọnu a-bụru kpụrukudungu.

64

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

1 Nggụbe Nchileke;
nụnua mkpu, mu echi echiku ngu!
Mu atsụkwa ndu ọhogu mu egvu.
Gbochitanu mu l'ẹka ẹphe.
2 Dominua mu t'ẹjo idzu,
ndu ẹjo madzụ achịru mu;
be eru mu l'ẹhu.
Domianua mu l'ẹjo ụzu ono,
ndu ẹjo madzụ atụ ono.
3 Ẹphe abajẹ ire ẹphe ọba mma;
gude ọnu l'agba okfu ọgba akfụ.
4 Ẹphe anọduje; kwabẹru onye
ẹ-ta dụdu iphe o meru.
Onye ono -bya amaru;
bẹ akfụ bụwaru iya l'ẹhu kfụu.
Ẹ tọ dụdu iphe ẹphe atsụ egvu.
5 Ẹphe anọduje eyeru onwẹphe ọkpu-ikike
t'ẹphe keshia ẹhu l'ome ẹjo iphe.
Ẹphe asụje l'ẹphe e-je
agbashịa ọnya ẹphe l'edomi.
Ẹphe asụ: "?Bụkwanu onye a-phụ ẹphe?"
6 Ọobuje teke ẹphe chịeberu
ẹjo idzu ono; ẹphe asụ:
"L'idzu, ẹphe chịru nta-a;
bẹ dụkpoo mma nshinu!"
Uche madzụ; mẹ obu iya
bụlephu ẹregede kpụu.
7 Obenu lẹ Nchileke a-gba ẹphe akfụ.
Ẹphe -bya amaru;
bẹ ẹphe zẹshiwa l'alị.
8 Ẹphe e-gude ọnu ẹphe
kfutaru onwẹphe ọkpu-akpọhu.
Iphe bụ ndu phụru ẹphe,
e-kwe l'ishi; sụ:
Họo! Ẹge ọo-dụ ẹphe!
9 Ndiphe kpoo-gbaa
a-wata ọtsu egvu.
Ẹphe arakashịlahaa iphe
Nchileke meru arakashị;
rịlahaa k'iphe ono, meru nụ ono arịri.
10 T'ẹhu tsọjekwa ndu doberu
ẹka ndoo ẹna l'ime Ojejoje!
T'ẹphe gbabakwa l'ime iya
je edomia onwẹphe!
T'iphe bụ ndu obu gụru
iphoro jakwaa ya ajaja!

65

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Nggụbe Nchileke;
ọ dụ mma t'ayi nọdu lẹ

Záyọnu jaa ngu ajaja!
Ayi e-medzukotaru ngu
iphe ayi riburu l'ayi e-meru ngu.
2 Nggụbe onye, anụje ekfukfu, ayi ekfu anụ ngu;
ọ bụ nggu bẹ madzụ
kpoo-gbaa; a-wụru wụ-kfuta.
3 Teke iphe dụ ẹji ayi shi kpapyabẹ ayi;
bẹ ịiguleru-a ayi nvụ.
4 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu, ị fọtaru;
tẹ nggu l'ẹphe buru l'ogbodufu ngu.
Iphe dụ mma, nọ l'ẹke
i bu; ejije ayi ẹpho;
mbụ iphe dụ mma,
nọ l'eze-ụlo ngu ono,
dụ nsọ ono.
5 Nggụbe Nchileke;
ọ bụ nggu adzọje ayi.
Iigudeje iphe dụ biribiri,
ekoshi l'ị bụ onye doberu
ẹka ndoo zaa ayi oku.
Ndu bu l'ẹke igwe jeberu;
alị ejebe; mẹ ndu, bu lẹ
mgboro eze ẹnyimu,
kakọta ote-ẹnya; bẹ bụ nggu;
bẹ ẹphe chịru ụkfu kwẹe;
6 mbụ nggụbe onye bụ ike ngu; b'i gude
gvubetsua ugvu l'ẹke ẹphe gvutsuaru.
I keru onwongu
agburu-ẹhu ẹge eekeje
akpọ-buleti l'ukfu.
7 Iimeje tẹ ekiri eyii-mini
eze ẹnyimu tụ-buhu;
l'emeje tẹ oke phẹrephere,
tso iya nụ kfụshi.
Utsu, etsu l'iphe bụ mbakeshi;
bẹ iimeje t'o tsubuhu.
8 Ndu bu ote-ẹnya;
anọduje anma kwẹkwekwe;
mẹ ẹphe nụa k'iphe,
dụ biribiri, iimetsua.
Iphe iimeshi emeshi;
bẹ ndiphe lẹ mgboko
gbaa mgburumgburu
gude ẹhu-ọtso-ẹna agụru ngu egvu.
9 Ịigbaje mini lẹ mgboko-a
teke ị byaru iya agbaphe;
shi ẹge ono mee ya;
yọ bụru alị-ọsa.
Ẹnyimu nke ngu b'i meru
tẹ mini ji ejiji.
I meru t'iphe, ndiphe meberu l'alị mehu;

kẹ l'ọ bụ ẹge ono;
b'i meru iya t'ọ dụ.
10 Ị chịru mini;
yọ dọru adọru l'ẹnyoro.
Nggu abya ayọo tẹshiteshi
gude mee igbo; t'ọ dụ ruharuha;
shi ẹge ono gọru ọnu-ọma nụ iya;
mee iphe e meberu iya;
t'o vua evuvu.
11 I wotaru o-me-l'uko nke ngu
ye l'iphe e meberu emebe.
Iphe bụ ẹke, i shiru;
b'ẹ ta achọjedu nri achọcho.
12 Ẹgbudu abya efuchia
echi-ẹgu;
ẹhu awata ọtso iphe,
bụ ugvu ugvu ẹna.
13 Ẹgu ẹke eecheje iphe-edobe;
bẹ atụru kụru l'ata nri.
A bya lẹ nsụda nsụda;
iphe jiru iya nụ abụru iphe a kọberu akọbe.
Iphemiphe ọbule ono
chịkoru atụ ụzu;
l'agụ egvu ẹhu-ọtso-ẹna.

66

Egvu-ọma, e deru nụ onye ishi egvu
1 Unubẹ ndiphe l'unu ha;
unu tụaru Nchileke ụzu ẹhu-ọtso-ẹna!
2 Unu gụa egvu gude tushi iya ẹpha!
Unu tushi iya ẹpha; jaa ya ajaja!
3 Unu sụ Nchileke:
“L'iphe bụ iphe ọonoduje
eme dụkwa biribiri!
Ike Nchileke hatabe nshinu;
k'ọphu bụ lẹ ndu ọhogu iya
adaje iya pẹe l'ifu;
l'ẹke ẹphe atsụ iya egvu.
4 Iphe bụ ndiphe adaje iya
pẹe l'ifu; baaru iya ẹja;
gụa egvu nụ iya.
Mbụ l'ẹphe agụje egvu gude jaa ya ajaja.”
5 Unu bya aphụ ozi, Nchileke jeru!
Nchileke dụkwa biribiri
l'iphe oomeru ụnwu eliphe.
6 O meru ẹnyimu; yọ bụru alị, kpọhuru nkụ.
Ẹphe egude ọkpa wụ-swee ya.
Ẹhu atsọo ayi ẹna l'ẹke ono; kẹ iphe o meru.
7 O gude ike nk'iya bụru eze gbururu jeye.
Ẹnya iya aphụkotaje iphe bụ mbakeshi!
Ọo ya bụ t'ẹ b'ọ dụkwa ndu

ono, kwefuru íkè ono,
e-je iya otso ọgu!
8 Unu tua Nchileke ayi ẹpha; unubẹ ndiphe!
T'a nụnua ajaja, unu aja iya!
9 Ọ bụ iya doberu ayi ndzụ;
bya emee tẹ ẹturu be échi ayi.
10 Ishi iya abụru lẹ nggụbe
Nchileke dataru ayi;
bya emee ayi; ayi adụ mma
l'ọ bụ mkpọla-ọcha, a hụru l'ọku.
11 I dutaru ayi ye l'ọnya;
bya eworu oke ivu tukobe
ayi l'okpurukpu-azụ.
12 I meru t'ụnwu eliphe wee ayi ishi kperekpere.
Ayi jeru iphe anwụ chiru ayi;
mini anmaa ayi.
Obenu l'i metsuaru;
duta ayi dobe l'ẹke ayi tụsaru ẹhu.
13 Mu e-gude ngwẹja-ukfuru bya l'ụlo ngu;
mekotaru ngu iphe mu
riburu lẹ mu e-meru ngu.
14 Mu e-me iphe mu gude ọnu
mu kfua lẹ mu e-meru ngu;
teke mu shi eje iphe-ẹhuka.
15 Mu a-kpụta ebyila, ẹba nọ;
gude gwooru ngu
ngwẹja-ukfuru.
Mu e-gbushiru ngu
oke-eswi; gbushiaru eghu.
16 Iphe bụ unubẹ ndu atsụ Nchileke egvu;
unu byakpọduaphu bya angabe nchị;
tẹ mu kọoru unu iphe o meru lẹ ndzụ mu.
17 Mu rakuru iya t'ọ gbaaru mu mkpu;
bya egude ọnu mu gụa egvu; jaa ya ajaja.
18 Ndẹge ọ -bụru l'o nweru
ẹjo iphe, mu meru;
woru iya domia l'obu mu;
mẹ Nnajiufu ta ga
angabẹkwa nchị; nụa olu mu.
19 Obenu l'ọ ngabẹru nchị;
nụa olu mu teke mu kfuru nụ iya.
20 T'ajaja bụkwaru kẹ Nchileke;
mbụ onye ẹ ta ajịkadu ekfukfu,
mu kfuru nụ iya;
ọphu ọ budu l'ọ jịkajeru lẹ
ya te eyeheduru mu obu.

67

Egvu-ọma, e deru onye ishi egvu; t'a kpọru une ye iya
1 Tẹ Nchileke menuaru ayi

eze-iphe-ọma.
Yọ gọoru ayi ọnu;
mụaru ayi ọnu-ọchi;
2 k'ọphu ndiphe a-maru ụzo ngu;
mẹ k'ọphu iphe bụ
mbakeshi a-makwaphụ l'ọo
nggu adzọje madzụ.
3 Tẹ ndiphe keleje
nggụbe Nchileke ekele!
T'iphe bụ madzụ
kpoo-gbaa jaję ngu ajaja!
4 T'ẹhu tsọnua iphe bụ
mbakeshi ẹna; t'ẹphe gụa
egvu ẹhu-ọtso-ẹna; kẹle
ndiphe mgburumgburu;
bẹ iikpeje ikpe,
vudo nhamụnha.
Yọ bụru nggu anọduje
akpọ-ziru iphe bụ mbakeshi ụzo.
5 Tẹ ndiphe keleje
nggụbe Nchileke ekele!
T'iphe bụ madzụ kpoo-gbaa jaję ngu ajaja;
6 k'ọphu iphe a kọberu l'alị
e-mehukwanu emehu;
Nnajiufu, bụ Nchileke ayi agọoru ayi ọnu.
7 Nchileke a-gọru ayi
ọnu-ọma;
k'ọphu ndiphe jeye l'ẹke
mgboko jeberu a-nọdu abaru iya ẹja!

68

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Tẹ Nchileke zilihu; tẹ ndu
ọhogu iya gbaa nanụ nanụ!
Tẹ ndu ọ dụ ashị shikwa
iya l'ifu gbakashịhu!
2 T'ọ bụkwaru ẹge phẹrephere
ephekashije ẹnwuru-ọku;
bụ ẹge ii-phekashi ẹphe nanụ nanụ.
Mbụ t'ọ bụru ẹge ụmu,
a ngabẹru l'ọku angazehuje;
bụ ẹge ndu akirishi
a-lakọta l'iyi l'ifu Nchileke.
3 Obenu lẹ ndu doberu
ẹka ndoo a-nọdu ete ẹswa;
ẹhu atsọo ẹphe ẹna l'ifu Nchileke.
Ẹphe e-gude ẹhu-ọtso-ẹna
l'ete ẹswa eteshi iya ike.
4 Unu gụa egvu nụ Nchileke.
Unu gụa egvu gude kele iya ekele!
Unu kutseje onye ono,

nọ l'ụgbo-ịnya iya agba
l'urukpu ono ekutse.
Ẹpha iya bụ Ojejoje.
Ụnu nọdukwa iya l'ifu tee ẹswa.
5 Nchileke nọ l'ufu iya, dụ nsọ;
mbụ onye bụ iya bụ nna;
ndu nna ẹphe ẹ-ta nọhedu;
bụru onye agbajẹru ụnwanyi,
maa tụfuru ọdzori.
6 Nchileke emeje tẹ ndu nọ
nkịnyi nweru ẹke a-bụru ẹphe ufu.
Oomeje tẹ ndu a tụru mkpọro
nweru onwẹphe
l'ẹhu-ọtso-ẹna.
Obenu lẹ ndu kwefuru iya
íkè bụ l'alị, anwụ chinwuru
echinwu; bẹ ẹphe ebuje.
7 Nggụbe Nchileke;
teke i duru ndu nke ngu;
je eswee alị, daburu swanmangu;
8 bẹ alị nmaru jijiji; igwe achịa ọbaru-ugbo
l'ifu nggụbe Nchileke.
Ugvu Sáyịnayi anmakọta jijiji l'ifu Nchileke;
mbụ nggụbe Nchileke kẹ Ízurẹlu.
9 Nggụbe Nchileke;
i meru tẹ mini chịa nshinu;
gude iya mee tẹ alị ngu
shihu ike teke ike gvụru iya;
10 ndibe ngu alaa l'alị ono je eburu.
Nggụbe Nchileke eshi l'eze
iphe i nweshiru; nụ ndu ụkpa
iphe mkpa iya dụru ẹphe.
11 Ọ bụ Ojejoje tụru ekemu ọbu;
a dụ l'igwe raa ya arara; sụ:
12 “Ndu eze; mẹ ndu sọja ẹphe; bẹ gbaru igbafu.
Ẹphe gbaru igbafu!”
Ụnwanyi akụru l'ufu;
l'eke iphe a kwaru l'ọkwata.
13 Ndu k'unwoke azẹru
l'ọdu-atụru, dụ l'ọ bụ ẹ́bà
ndo, a wụru mkpọla-ọcha;
bya egude mkpọla-ododo;
mee ẹ́bà iya ono;
yo gbu nwịinwii.
14 Teke Ọkaribe-Kakọta-Ike
chịkashiru ndu eze l'alị ono;
b'ọ dụlephu l'ọ bụ aka-mini,
dashịru lẹ Ugvu Zalụmonu.
15 Ugvu kẹ Nchileke b'ọ bụ;
mbụ Ugvu Báshanu.
Ọ bụ ugvu, nwegbaaru njakata njakata.

16 Unubẹ eze ugvu, nwegbaaru njakata;
?bụ ngụnu kparu iphe unu
ejiru ugvu Nchileke ijimẹnya;
mbụ ugvu ono,
Ojejoje, bụ Nchileke fọtaru
lẹ ya e-buru; chịa ndu
nk'iya gbururu jeye lẹ gbururu ono.
17 Ụgbo-ịnya kẹ Nchileke;
bụkwa ụnukurunu.
Nnajiufu shi lẹ Sáyịnayi
gude ụgbo-ịnya iya ono,
bụ ụnukurunu ono bya ẹke o doberu nsọ.
18 Teke o gbeshiru lashia l'imigwe;
b'ọ chịtaru igweligwe ndu
ọ lụtaru l'ọgu; kpuaru onwiya.
Ndiphe; mbụ jeyekpo lẹ
ndu shi kwefuru ngu íkè;
nụshiru iya iphe k'ẹwoma;*
Ojejoje, bụ Nchileke e-bu l'ẹke ono.
19 T'ajaja bụru kẹ Nnajiufu;
mbụ Nchileke ọphu bụ onye ndzọfuta ayi;
onye evutaje ivu ẹhu ayi mbọku-mbọku.
20 Nchileke ayi bụ Nchileke, adzọje ndzụ.
Yọ bụru l'ẹka Ojejoje,
bụ Nnajiufu ono; bẹ eeshije nahụ anwụhu.
21 Nchileke e-gwe ndu ọhogu iya ishi rakaraka;
mbụ kpua ẹphe akpọ l'ishi;
mbụ ndu emekwadu ẹjo iphe.
22 Nnajiufu sụru: “Lẹ ya e-je Báshanu;
je eduta ndu ọhogu unu.
Ya abaa l'ime ebo
eze ẹnyimu; je eduta ẹphe;
23 k'ọphu unu e-gbu ẹphe pyaapyaa;
nkụta unu ekee anụ ẹphe
ẹge dụ ẹphe mma.”
24 Nggụbe Nchileke;
onyemonye ọbule phụwaru
ẹge ndibe ngu dzeberu awụ
ala; mbụ ẹge ndibe
nggụbe Nchileke, bụ eze mu
dzeberu awụ ala l'ụlo ono, dụ nsọ ono.
25 Ndu agụru ẹphe egvu vu ụzo.
Ndu kẹ nkwa etsoru ẹphe.
Ndu ọphu bụ
ụnwu-mgbọko bụ ọsa bẹ ẹphe ayọ.
26 Unu jaa Nchileke ajaja l'edzudzu ọha!
Unu jaa Ojejoje ajaja l'ẹke
ndu Ízurẹlu dzuru edzudzu!
27 Ndu edu ẹphe bụ ndu ikfu

* **68:18 68:18** Éfe 4:8.

Bénjaminu, bụ ndu ikfu kẹ nwata.
Ndu ishi k'ikfu Júda;
ndu ishi k'ikfu Zébulọnu;
mẹ ndu ikfu kẹ Náfutali
awụ gidigidi etso ẹphe.
28 Nggụbe Nchileke;
rụkotanu ẹhu!
Koshinu ike ngu Nchileke!
Mbụ ike ono, i gudehawa
mee ire l'okfu ẹhu ayi ono.
29 Ndu eze e-gude k'eze-ụlo ngu,
nọ lẹ Jerúsalemu
bya emeeru ngu iphe-ọma.
30 Baaru ẹjo agiyi ono, nọ l'eji ono m̀bà:
mbụ mba ono, achị ndiphe
l'ọ bụ oke-eswi, eme ẹnari,
achị nwa-eswi ono;
jeye teke onyemonye ọbule
e-wozita onwiya alị;
gudelehaa mkpọla-ọcha wotaru ngu.
Chịkashia ndu ono,
ẹgu ọgu anọduje agụ l'ọ bụ ẹgu nri ono!
31 Ndu anọ-chi ẹnya ndu
Íjiputu a-bya;
ndu Itiyópiya abya
achị-lia ẹka kfuru nụ Nchileke.
32 Unu gụa egvu nụ Nchileke;
unubẹ alị-eze ụnwu eliphe l'unu ha!
Unu gụa egvu gude tua Nnajiufu ẹpha!
33 Unu gụaru iya onye ono,
anọduje l'ụgbo-ịnya iya
agba l'urukpu ndiche ono,
nọ l'ephekerephe ono;
mbụ onye ono, olu iya adaje
l'ọbu egbe-igwe ono.
34 Unu raa ya arara;
mbụ ẹge ike Nchileke habe nshinu;
mbụ onye ọdu-biribiri iya
tụkoru Ízurẹlu sweta;
onye bụ akpamigwe
ekoshije ẹge ike iya ha.
35 Nggụbe Nchileke;
ị dụ biribiri l'ụlo ngu, dụ nsọ.
Ọ bụ nggụbe Nchileke
kẹ ndu Ízurẹlu anụje ndibe
ngu ike mẹ agburu-ẹhu.
T'ajaja bụru kẹ Nchileke!

69

Egvu, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'e gude olu egvu “Okfukfulike” gụa ya

1 Dzọo mu nggụbe Nchileke;
kẹle mini wọwaru mu l'ẹkpiri.
2 Mu alawa rerireri l'ime ẹpoto;
ẹke ẹ tọ dụdu iphe ọkobe nvọ, nọ iya nụ.
Mu daruwaru ọhu-alị;
utso eriwa mu eriri.
3 Mu chiwaru mkpu;
ike agvụ mu;
ẹkpiri agọwa mu agọgo.
Mu lenyawaru ẹnya elewaa inyoki-inyoki;
l'ẹke mu ele ẹnya Nchileke mu.
4 Ndu mu dụ ashị l'ẹ b'ọ dụ
iphe mu meru ẹphe
kakwa ẹgbushi, nọ mu l'ishi.
Ndu ọhogu mu adụ l'igwe;
mbụ ndu iphe ẹphe shiberu ite iya;
bụ ẹge ee-shi tẹ mu ba abọhe;
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe.
Ẹphe ekebutaje mu;
tẹ mu kfụa ụgwo iphe mu te ezitadu.
5 Nggụbe Nchileke;
i mawaru ẹge mu emebe eswe:
Ẹ t'ọ dụdu ẹke mu mesweru,
ẹ-ta adabuduru ngu ẹba l'ifu.
6 Nggụbe Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
be ekwekwa t'e gude okfu
ẹhu mu mee ndu chịru
ụkfu kwẹe ngu iphe-iphere!
Ọphu i kwekwa t'e gude
okfu ẹhu mu mechia ndu achọ ngu nụ ifu;
nggụbe Nchileke
kẹ Ízurẹlu!
7 Kẹ l'ọ bụ okfu ẹhu ngu;
b'e gude ekfuru mu kulakula;
iphere eji mu ifu.
8 Ndibe ayi dobewaru mu
l'ọ bụ onye byaru abyabya.
Unwunne mu phẹ egbe
gụbe-wa mu nụ onye ọhodo;
9 kẹ l'obu, mu yeru ụlo ngu
evukwa mu ọku l'ẹhu.
Iphe bụ iphe-iphere, e meru
kpua ngu abụru mu vutaru ọnwu iya.
10 Teke mu raru ẹkwa;
swịa aswịswi;
igboma egude iya jaa mu ewena.
11 Mu -yee uwe-aphụ;
ẹphe egude mu tụlahaa ntụ-okfu.
12 Mu bụ-wa iphe ndu
dzukoberu l'obu-edukfu gude akọ ọnu;

bụru iphe ndu mẹe eme
l'ẹnya gude agụ egvu.
13 Ọlobu nggụbe Ojejoje;
bẹ mu a-nọdu ekfu anụ.
Gudenu n-yemobu ngu
nụa olu mu teke dụ ngu mma;
nggụbe Nchileke;
nggu adzọo mu ẹge
i kwehawaru mu ụkwa iya.
14 Lọfutanu mu l'ẹpoto ono;
be ekwekwa t'o ria mu!
Nafụtanu mu l'ẹka ndu mu dụ ashị;
gụfuta mu l'echi ebo ono!
15 Be ekwekwa t'utso ria mu.
Be ekwekwa t'ebo ono ria mu;
ọphu i kwekwa t'e kpochia mu ẹja lẹ ndzụ!
16 Zanụ mu oku;
nggụbe Ojejoje;
kẹle n-yemobu ngu dụ mma.
Gudenu k'obu-imiko ngu; ghaaru mu ifu.
17 Ba aghakwaru mụbe onye ejeru ngu ozi azụ.
Zanụa mu oku ẹgwegwa;
kẹle mu nọokwa l'iphe-ẹhuka.
18 Kpịritanu ntse bya adzọo mu!
Gbafụta mu rụ mẹ l'ọgvu
ndu mu l'ẹphe nọ l'okfu!
19 Ị mawaru ẹge ẹphe chị-beru mu ọchi;
bya amakwarụphu ẹge ẹphe
meberu mu iphe-iphere.
Ndu bụ ọhogu mu b'ị makọtanuru-a.
20 E meekwaru mu
iphe-iphere; k'ọphu ẹhu
anyịhuwa mu nkọ.
Nta-a b'o mewaru mu;
ike agvụ mu.
Mu lewaru ẹnya onye
imiko mu a-dụ; to nwe.
Mu abya elee ẹnya onye
a-dụ mu ike; to nwe.
21 Nri, ẹphe doberu mu;
bẹ ẹphe yeru mu nshi;
bya edoberu mu mẹe,
shihuru ụka tẹ mu ngụru ye iya.*
22 Tẹ nri, ẹphe doberu k'eriri;
ghọkwaa ọnya-ekobe; hata ẹphe;
anụ, ẹphe gburu k'ọgwa
Nchileke abụru ọnya; nmata ẹphe.
23 Tẹ ẹnya kpukwaa ẹphe ìshì.
Tẹ ekwebe nyajikwaa ẹphe ẹbo;
gbururu jeyewaru.†

* **69:21 69:21** Mát 27:48; Mak 15:36; Luk 23:36; Jọn 19:28-29. † **69:23 69:22-23** Róm 11:9, 10.

24 Tukoshinu ẹphe
ẹhu-eghughu ngu;
nggu egude oke
ẹhu-eghughu ngu kee ẹphe l'ọ bụ ọku!
25 Tẹ ufu ẹphe bụkwaru ochobo;
ọphu ọ dụkwa onye e-bu l'ụlo ẹphe.
26 Kẹle ndu ẹphe akpa ẹhu;
bụ ndu i chiwaru ẹchachi;
bụru ndu i meshiru iphe ike;
bẹ ẹphe anọduje ekfubyishi ekfubyishi.
27 Dokoberu ẹphe ẹjo iphe,
ẹphe meshiru edokobe.
Ọphu i kwekwa t'ẹphe
keta oke l'odobe-ẹka-ndoo nke ngu.
28 Te fufukwa ẹpha ẹphe l'ẹkwo,
e deru ẹpha ndu nọ ndzụ.
Ọphu i dekwa ẹpha ẹphe
l'ẹke e deru ẹpha ndu doberu ẹka ndoo.
29 Ẹhu ahụakwa mu ọku;
ụzo echiwa mu.
Nggụbe Nchileke;
tẹ ndzọta nke ngu kwakọbenu mu.
30 Teke ono; mu agụa egvu
gude jaa Nchileke ajaja;
gude egvu-ekele mee
ẹpha iya t'o dee ude.
31 Onanu a-kakwa Nchileke ọtso ẹna;
karia l'a kpụtaru iya eswi;
mbụ oke-eswi,
mpo iya hagbaa kẹ
gbagara-gbagara;
ụpyi-ọkpa iya epheshitsua ya epheshi.
32 Ndu, aakpa ẹhu -phụle iya phụ;
ẹhu atsọo ẹphe ẹna.
Ndu achọ Nchileke; bẹ ọo-dụ ike!
33 Ojejoje anụje olu ndu,
ẹ te nwedu ẹge ọ haru ẹphe;
ọphu ọ gbakutajedu ndu
nk'iya, a tụru mkpọro azụ.
34 Tẹ ndu bu l'imigwe yẹle ndu
bu lẹ mgboko jaa ya ajaja!
T'ẹnyimu yẹle iphe bu l'ime iya
tụkokwaphu jaaa ya ajaja;
35 kẹle Nchileke a-dzọfuta Záyọnu;
kpụkwa-zikota mkpụkpu, nọ lẹ Júda.
Ndiphe a-la iya je eburu;
mee ya; yọ bụru iphe ẹphe.
36 Ụnwu ndu ejeru iya ozi
e-me iya;
yọ bụru òkè-iphe ẹphe.

Iphe bụ ndu yeru ẹpha iya obu
e-buru l'alị ono.

70

Egvu, Dévidi deru nụ onye ishi egvu gude nyataru Ojejoje iphe
1 Dzọnua mu;
nggụbe Nchileke.
Byanụ ẹgwegwa;
bya eyeru mu ẹka;
nggụbe Ojejoje!
2 T'e mekwaru iphe-iphere;
kpua ndu achọ ishi mu;
mekwaaphu t'ẹphe ghahụ beringu.
T'ẹka gwọkwaa ndu
achị mu nụ ẹji; mbụ ndu,
iphe byaru mu nụ atsọ ẹna.
3 T'e mekwaru iphe-iphere
kpua ndu azụru mu ukwe;
t'ẹhu daa ẹphe kọo.
4 T'iphe bụ ndu achọ ngu nụ;
bụkwaru ndu ẹhu a-tsọ ẹna;
ẹphe anọdu ngu l'ẹka ete ẹswa.
Tẹ ndu ẹhu atsọ ẹna l'ị
dzọfutaru ẹphe kfujekwa
tekenteke; sụ:
"T'a tụa ọnu Nchileke l'ọ ha nshinu-o!"
5 Obenu lẹ mbẹdua bụ onye ụkpa;
l'aka ẹka ịkarikari.
Byanụ ẹgwegwa;
nggụbe Nchileke.
Ọ bụ nggu bụ onye eyejeru
mu ẹka; bụru nggu;
bẹ adzọje mu nụ.
Nggụbe Ojejoje;
ba akpọkwa ụkfu abyabya!

71

1 Nggụbe Ojejoje; ọ bụ nggu;
bẹ mu nọ l'ẹka l'ezeru ndzụ.
Be ekwekwa t'iphere mee mu!
2 Eshinu ị bụ onye
doberu ẹka ndoo;
nafụtanu mu!
Yeru mu ẹka tẹ mu nahụ!
Ngabẹru mu nchị;
dzọfuta mu!
3 Bụnuru mu agbara-mkpuma,
mu a-gbabajẹ;
domia onwomu!
Tụnua ekemu t'a dzọo mu;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ
agbara-mkpuma mu;

bụru nggu bụ
a-gbabe-a-dzụru nke mu.
4 Nggụbe Nchileke mu;
gbafụta mu rụ; l'ẹka ndu akirishi;
mbụ l'ẹka ndu e te dobedu ẹka ndoo;
mẹ ndu iwe.
5 Kẹ l'ọ bụ nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje;
bẹ mu chịru ẹnya ziaru.
Keshinu mu bụ nwata;
bụ nggu; bẹ mu dakoberu.
6 Keshinu ọphu a mụru mu;
bụ nggu bẹ bụ agbarike mu.
Mu a-nọdulephu etu ngu ẹpha
gbururu jeye lẹ gburu;
kẹ l'ọ bụ nggu kufutaru mu l'ẹpho nne mu.
7 A dụwa l'igwe gude mu anma ẹtu ọma.
Obenu l'ọo l'ẹka ngu;
bụ ẹke, shihuru ike,
mu anọduje; ezeru ndzụ.
8 Eswe l'ẹnyashi;
bẹ mu anọduje etu ngu ẹpha;
l'atụ ọnu ẹge ị dụ-be biribiri.
9 Byiko; ba ajịkakwa mu nta-a,
mu bụwa ọgurenya-a.
Be eleswetakwa mu nta-a,
ike gvụwaru mu-a.
10 Kẹle ndu ọhogu mu
ekfukwaru mu ẹjo okfu.
Ndu domishiru onwẹphe;
kwabẹ t'ẹphe mee mu iphe
anọkobeje achị idzu ẹhu mu.
11 Ẹphe asụje: "Lẹ Nchileke jịkawaru mu.
T'a chịa mu gude;
kẹ l'ẹ tọ dụkwa onye abya mu agbataru."
12 Ba anọdukwa mu ote-ẹnya; nggụbe Nchileke.
Nggụbe Nchileke nke mu;
bya ẹgwegwa bya eyeru mu ẹka!
13 T'iphe bụ ndu ebo mu ibo
bụkwaru ndu iphere e-me t'ẹphe chịhu.
Tẹ ndu ono, eme t'ẹphe
wofu mu ono bụkwaru ndu
aa-chị ọchi; jaa ewena.
14 Obenu lẹ mbẹdua bụlephu
l'ẹke ịino; bẹ ẹnya mu a-nọ.
Mu a-nọdu aka ngu ọja ajaja l'eje.
15 Mu e-gude ọnu mu ekfu iya mkpụrumkpuru
l'ekfushi iya ike
l'ị doberu ẹka ndoo;
mẹ l'ọ bụ nggu adzọje madzụ.
Odobe-ẹka-ndoo ngu;
mẹ ndzọta nke ngu ono hatabe nshinu

k'ọphu bụ lẹ mu ta
atụkota-ghedu ọnu iya.
16 Mu e-gude ike kẹ
nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje
je araa ya arara l'ọ bụ
nggụbedua nwẹnkinyi ngu;
bụ onye doberu ẹka ndoo.
17 I shikpooru keshinu mu
bụ nwata zita mu iphe;
nggụbe Nchileke.
Iphe dụ biribiri, iimeje;
bẹ mu shilephu teke ono
tụta ọnu iya jeye nta-a.
18 Nta-a, mu bụwa ọgurenya,
ẹwo kpuru mu ishi-a;
ba aghakwaru mu azụ;
nggụbe Nchileke jeye teke
mu akọeberu ọgbo ọphu
abyanụ ẹge ike ngu habe nshinu;
mbụ kọoru iya iphe bụ
ndu ee-mekochaa mụa
ẹge ike ngu habe nshinu.
19 Odobe-ẹka-ndoo ngu
ruru akpamigwe;
nggụbe Nchileke;
mbụ nggụbe onye ono,
meshiru iphe paru ẹka ono.
?Bụ onye atụru ngu;
nggụbe Nchileke?
20 E gudekwaru l'i
mewaru mu;
mu ejee iphe-ẹhuka;
ọnu akpụa mu ụphu;
ọbule mu marua
l'ii-me mu-a tẹ mu
gbufu bya adụ mma ọdo;
mbụ kufuta mu l'ime ili; woru mu melia.
21 Ii-me t'a ka mu ọkwabe ugvu.
Ọ kwaphụ ẹge ono;
bẹ ịi-dụ mu ike ọdo.
22 Nggụbe Nchileke mu;
mu a-kpọ une gude jaa
ngu ajaja l'ị bụ onye
evudoshije ike l'iphe i kfuru.
Mu e-gude ogele gụa egvu;
jaa ngu ajaja;
nggụbe Onye dụ Nsọ kẹ Ízurẹlu.
23 Mu a-tụ ụzu ẹhu-ọtso-ẹna;
gụa egvu gude jaa ngu ajaja;
mbụ mụbe onye ị gbafụtaru.
24 Eswe mẹ ẹnyashi;

bẹ mu a-nọdu e-kfushi
iphe i meshiru gude koshi
l'ị doberu ẹka ndoo;
kẹle ndu shi achị mu nụ;
b'e mewaru iphere kpua;
mekwaaphu t'ẹphe ghahụ beringu.

72

Egvu, Sólomọnu deru

1 Nggụbe Nchileke;
menua tẹ eze kpeje ikpe ẹge
nggụbedua ekpe!
Menua tẹ nwatibe eze
dobe-ẹka-ndoo ẹge
nggụbedua doberu;
2 k'ọphu oo-kpeje ndibe ngu ikpe, dụ mma;
gbaaru ndu aakpa ẹhu ọdzori.
3 Tẹ ugvu ugvu ndu k'eze iya
mee t'ẹhu dụ ndiphe agu.
Ugvu ugvu ndu kẹ nshịi
emee t'ẹphe gude umere
ẹphe koshi l'ẹphe bụ ndu doberu ẹka ndoo.
4 Ndu aakpa ẹhu;
bẹ eze a-gbaru ọdzori;
dzọo ụnwegirima ndu
ẹ ta dụdu ẹge ọ haru ẹphe;
dzọpyashia ndu ono,
akpa ẹphe ẹhu ono ishi.
5 Ẹphe a-nọdu abaru ngu ẹja
gbururu jeye teke ẹnyanwu;
mẹ ọnwa a-nobebe;
mbụ tsube l'ọgbo sweru ọgbo.
6 Ọo-dụ l'ọ bụ mini, achị l'ẹke, a sụru asụsu;
mbụ l'ọ bụ ẹke igwe
ayọru alị tẹshiteshi mini.
7 Teke ono, ọo-nọdu achị ono;
bẹ ndu doberu ẹka ndoo
a-jà ajàjà.
Ẹhu-agu achịko ẹkemeke jegbaru;
jeye teke ọnwa ta anọhedu.
8 Ọo-bụru eze chịa ndiphe
tsube l'eze ẹnyimu rua
eze ẹnyimu; mbụ tsube lẹ
Ẹnyimu Yufurétusu jeye
l'ẹke mgboko jeberu.
9 Ndu bu l'echi-ẹgu a-bya
ebyiaru iya ikpere l'alị;
ndu ọhogu iya achịchiaru
iya ọnu achịchi l'ẹja.
10 Ndu eze ndu Tashishi;
mẹ ndu bugbaa l'ikfuli

a-nọdu atụ ụtu anụ iya.
Ndu eze ndu Sheba yẹle
kẹ ndu Seba e-wotaje iphe bya anụ iya.
11 Iphe bụ ndu bụ ndu eze
l'ẹphe ha e-byishiru iya ikpere.
Iphe bụ mbakeshi e-jeru iya ozi.
12 Kẹle ndu ẹ ta dụdu ẹge
ọ haru ẹphe -rakua ya;
bẹ ọo-dzọfuta ẹphe;
mbụ ndu iphe-ẹhuka byaru;
to nwe onye a-gbaru ẹphe mkpu.
13 Ọo-phụru ndu ike ta anọdu;
mẹ ndu ẹ ta dụdu
ẹge ọ haru ẹphe imiko;
bya adzọo ndu ẹ ta dụdu
ẹge ọ haru ẹphe ndzụ.
14 Ọo-nafụta ẹphe l'ẹka
ndu akpa ẹphe ẹhu;
mẹ l'ẹka ndu ẹnya enwu ọku;
kẹle ndzụ ẹphe dụ iya mkpa nshinu.
15 Tẹ ndzụ eze bụkwaru ndzụ ogologo.
T'a nụjekwa iya
mkpọla-ododo ndu Sheba!
Tẹ ndiphe kfujekwaru nụ
Nchileke l'okfu ẹhu iya;
ẹphe agọjekwaru iya phụ
ọnu mbọku-mbọku.
16 T'iphe a kụru akụku tụkwaa
ụda; tụa nggodo l'alị-a.
Tẹ iphe a kọberu l'eli ugvu
mehukwa l'ọ bụ iphe
e meberu lẹ Lébanọnu!
Tẹ ndu mkpụkpu ono
zụkwaa l'ọ bụ ẹswa l'igu!
17 T'ẹpha eze nọdukwa ojejoje;
ụdu iya edzuru ẹkemeke
l'ọ bụ ẹnyanwu, nọ l'igwe.
Ee-shi l'ẹka iya gọoru
iphe bụ mbakeshi ọnu;
ndiphe l'ẹphe ha ekua
ya onye a gọru ọnu.
18 T'ajaja bụru kẹ
Ojejoje, bụ Nchileke;
mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu;
mbụ onye bụwa iya phụ nwẹnkinyi;
bẹ emeje iphe dụ biribiri.
19 T'ajaja bụkwaruphu kẹ
ẹpha iya ono, dụ biribiri
ono jeye lẹ tutu yoyo!
Tẹ biribiri iya chịkokwa
mgboko dzuru!

Ono kwa ẹge ọ dụ.
Ono kwa ẹge ọ dụ!
20 Ono kwa ishi ẹke Dévidi Jesi
kfubeberu nụ Nchileke.

73

Egvu-ọma, Ásafu deru
1 Ọkpobe okfu bụ lẹ
Nchileke dụru ndu Ízurẹlu
lẹ mma; mbụ ndu,
obu ẹphe gụru iphoro.
2 Obenu lẹ mbẹdua
phọdukpooru nwa gẹngu;
mẹ ọkpa echifu mu;
mbụ l'ọ phọdukpowarua nwanshị;
mẹ mu ta adụhe
ike vudo l'iphe mu vudo.
3 Kẹle mu wataru ojiru ndu
etu onwẹphe oke ẹpha
ijimẹnya teke mu phụru
lẹ ndu akirishi;
bẹ iphe dụru lẹ mma.
4 Ẹ tọ dụdu iphe atsụ ẹphe l'ẹhu.
Ẹphe shihuru ike;
ẹhu adụ ẹphe mma.
5 Iphe ta atsụdu ẹphe l'ẹhu ẹge ọotsu ndu ọdo;
ishi, akụje ndu ọdo ta akụ ẹphe.
6 Yọ bụru iya meru;
ekuku, ẹphe eku onwẹphe
abụru ẹphe iphe-olu.
Iphe-kpaa abụru uwe,
ẹphe eye l'ẹhu.
7 Iphe eshije ẹphe l'obu
nwẹnkinyi bụ ẹjo iphe.
Ẹjo idzu, ẹphe anọduje achị
abụru 'onwe nwunne.
8 Ẹphe anọduje achị madzụ ọchi;
l'anma onye ọbu kulakula.
Ẹphe egudeje ekuku,
ẹphe eku onwẹphe l'eyeshi madzụ egvu
iphe ẹphe e-me iya.
9 Ẹphe anọduje ekfubyishi
Nchileke, bu l'imigwe;
l'aharu ndiphe kpaakpaa.
10 Ọo ya meru iphe ndu nke
mu ghakọberu tsoru ẹphe;
kwetakota iphemiphe ọbule, ẹphe ekfu.
11 Ẹphe asụje: “?Nanụ ẹge
Nchileke e-shi maru?
Ọkaribe-Kakọta-Nụ;
?ọ maru ngụnu?”

12 Ọwaa ẹge ndu akirishi dụ:
Ẹ tọ dụdu iphe eruje ẹphe l'ẹhu;
ọ bụ l'ẹku anọdujekwanu abyaru ẹphe.
13 Mbẹdua, haru obu mu t'ọ gụa iphoro-a;
?ọ bụ l'ọo eswe b'ọ bụ mu tọo.
Tọo ẹge ono, mu sefuru
ẹka l'iphe dụ ẹji ono:
?ọ bụwa mu kẹ mmanu tọo.
14 Iphe bụ eswe, mụtaru amụta;
bẹ ịinoduje anụ mu aphụ;
nggụbe Nchileke.
Ẹ to nwedu mbọku,
mu nọghajeru;
t'iphe-ẹhuka bẹ dakfuta mu.
15 Mu -sụ lẹ mu e-dokwa;
yọ dụ l'ọ bụ mgbamu;
mu agba iya ụnwu Nchileke.
16 Ọobuje teke mu jeru ome
t'iphe ono doo mu ẹnya;
yo gbe bụru mu iphe-ẹhuka;
17 gbururu jeye mu abya abahụ
l'ụlo nsọ kẹ Nchileke.
Ọ bụ teke ono b'o doru mu ẹnya;
mbụ iphe e-mekochaa mụaru ẹphe;
18 iiwojeru ẹphe dobe l'ẹke echi ẹturu;
gbahaa ẹphe ẹka; ẹphe abya adashịa;
bụru kpurupyata.
19 Ẹ ta anọdu ọphu barụ nwishi;
ẹphe abụru kpurupyata;
kpofu l'ọ bụ ẹswa.
20 Ẹphe adụje l'ọ bụ nrọ;
o -be l'ụtsu; a zahaa ya.
Ọ kwaphụ ẹge ono;
bẹ ẹphe achịhuje l'ifu
nggụbe Ojejoje teke i gbalihuru.
21 Teke ono, mu shi agụ aphụ,
iwe jiru obu mu ono;
22 bẹ mu shi bụru onye eswe;
to nwe iphe mu maru.
Mu eshikwa dụ ngu
l'ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu!
23 Obenu lẹ mu anọje ngu ntse tekenteke;
nggu egude ẹka-ụtara ngu sekputa mu.
24 Iishije l'ike, ịidu mu l'eduzi mu ụzo;
k'ọphu bụ l'e megee;
bẹ ịi-nabata mu l'ọdu-biribiri ngu.
25 ?Bụ onye bẹ mu nweru l'imigwe,
abụdu nggụbedua?
E tọ dụkwa iphe nọ lẹ
mgboko-a, ẹgu iya agụ mu;
gbahaa nggụbedua.

26 Ike agvụje anụ-ẹhu mu;
gvụ obu mu.
Obenu l'ọ bụ Nchileke bụ
onye emeje tẹ mu shihu ike;
bụru iya bụ òkè-iphe mu
gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
27 Ndu nọ ngu ote-ẹnya a-la l'iyi;
ndu ẹ ti gudedu ire ẹphe
ẹka; bẹ ii-me t'ẹphe bụru kpurupyata.
28 Obenu lẹ mbẹdua b'ọ dụ tẹ
mu nọdu Nchileke ntse.
Mbẹdua wowaru Nnajiufu,
bụ Ojejoje;
mee a-gbabe-a-dzụru nke mu.
Ọo ya bụ lẹ mu a-kọkota
iphe dụ mma, iime l'ẹhu mu.

74

Ẹvù, Ásafu raru
1 Nggụbe Nchileke;
?bụ ngụnu kparu iphe
ị zaharu ayi k'ojejoje ẹge-a?
?Bụ ngụnu kparu iphe
i wotaru ẹhu-eghughu ngu
kpukpobe ndu nke ngu ẹge-a?
2 Nyatakwa igwe ọha ono,
ị kfụru aswa ishi ẹphe l'ede-nwede ono;
mbụ ọkpa-ikfu ono,
ị gbataru l'itumo; mee ẹphe;
ẹphe abụru nke ngu ono.
Nyatakwa Ugvu Záyọnu ono,
i bu ebubu ono.
3 Jedudụphu je aphụ ẹge
e mebyishiru iya;
mbụ ẹge ndu ọhogu
meru ụlo ngu ono, dụ nsọ ono.
4 Ndu ọhogu ngu byawaru
bya anọdu l'ụlo-ndzuko ngu l'atụ ụzu;
sụ l'ẹphe mekputawaru.
Ẹphe achịko iphe-ọhubama doo ya.
5 Ẹphe eme l'ọ bụ onye pa
ogbu-nkụ tsoru ẹke ọswa nọ tụgburu;
l'egbutsushi iphe bụ oshi, ọ phụru.
6 Iphe bụ iphe a pyịru apyịpyi;
bẹ ẹphe gude ogbu-nkụ;
gude ọngu mebyishikota
l'ọ ha.
7 Ụlo ngu, dụ nsọ bẹ ẹphe
mụru ọku ye; yo tsua ya; yọ bụru ntụ.
Ẹke ono, ị fọtaru t'ọ bụru
ẹke ii-buru eburu ono;

bẹ ẹphe farụshiru afarụshi.
8 Ẹphe ekfu l'ime obu ẹphe; sụ:
“L'ẹphe e-mebyishikota iya
l'ọ ha kpamukpamu!”
Ẹphe etsukota ọku l'iphe bụ ẹke,
e shi anọduje abaru Nchileke ẹja.
9 Ẹ tọ dụhedu iphe-ọhubama,
dụ biribiri, eemejekwaduru ayi;
ọphu ọ dụhedu ndu
nkfuchiru Nchileke,
phọdukwaduru nụ;
ọphu ọ dụdu ayi onye,
maru teke egbe iphe ọwaa emebebe.
10 ?Bụ teke ole; bẹ ndu ọhogu
ngu e-ngeberu ngu ẹka l'ishi;
nggụbe Nchileke?
?Ẹphe e-gudewaru ẹpha ngu
l'emebyishi ẹge-a gbururu jeye tọo?
11 ?Bụ ngụnu kparu iphe ị tịi
byadụ bya ebyia ẹphe ẹka?
Chịfuta nụ ẹka l'ụtakfu
bya emebyishia ẹphe.
12 Obenu l'ọ bụ nggụbe
Nchileke bụ eze nke mu,
shi lẹ ede-nwede.
Ọ bụ nggu wobataru
ndzọfuta lẹ mgboko-a.
13 Ọ bụ nggụbedua gude ike
ngu kewaa eze ẹnyimu ẹbo.
Ẹjo-anụ, butsua lẹ mini
b'i gwepyashiru ishi ẹphe etsupyashi.
14 Ọ bụ nggụbedua
dzọpyashiru ẹjo agiyi ishi;
woru iya nụ ụnwu anụ,
bu l'echi-ẹgu t'ọ bụru iya nri.
15 Ọ bụ nggu gbafushiru
ọgba mẹ nggele;
mini eshi iya wata atsọtso.
I meru ẹnyimu, atsọtsua
atsọtso; yọ tashịhu.
16 Ọ bụ nggu nwe eswe;
nweru ẹnyashi;
bụru nggu doberu ẹnyanwu;
mẹ ọnwa; ẹphe ekeru jịmujimu.
17 Ọ bụ nggu tubuhawaru
ẹke a-bụru oke mgboko;
bụru nggu doberu ọkochi; dobe winta.
18 Nggụbe Ojejoje;
nyatakwa ẹge ndu ọhogu
ngu ekfutaberu ngu kulakula;
mbụ ẹge ndu eswe gude

ẹpha ngu afa kutukutu.
19 Be ewokwaru ndu nke ngu,
ike ẹ-ta nọdu ye l'ẹka ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu.
Ba azahakwa ndibe ngu,
bụ ndu aakpa ẹhu
t'ẹphe nọduwaru ẹge ono gbururu jeye.
20 Nyatakwa ndzụ, ayi lẹ nggu gbaru;
kẹ l'eemekwa madzụ
omeliwe l'iphe bụ ẹke, gbaru ọchi l'alị-a.
21 Be ekwekwa tẹ ndu ono,
aakpa ẹhu ono gude iphere tsuphu azụ.
Tẹ ndu ụkpa; mẹ ndu,
ẹ ta dụdu ẹge ọ haru ẹphe jaa ẹpha ngu ajaja!
22 Gbalihunu nggụbe Nchileke;
kfuchiaru onwongu.
Nyatakwa ẹge ndu eme
eswe eshije l'ụtsu nma ngu
kulakula jeye ẹnyashi.
23 Ba azahakwa hanyịhanyi,
ndu ị dụ ashị aba;
mbụ wọwowo,
ndu ọhogu ngu anọduje atụ ekpu ngu.

75

Egvu-ọma, Ásafu deru nụ onye ishi egvu; ishi egvu iya bụ “Be ekwekwa tẹ ya laa l'iyi”
1 Ayi ekele ngu ekele;
nggụbe Nchileke.
Ayi ekele ngu ekele.
Ndu eku ẹpha ngu atụ ọnu
iphe dụ biribiri, iimeje.
2 Ọ bụ nggụbe Nchileke bẹ sụru:
“L'i dobewaru teke ii-kpe ikpe;
kpee ikpe, dụ mma.
3 Teke mgboko; mẹ iphe bụ ndu
bu iya nụ anma jijiji;
bụ nggụbedua egudeje
itso iya ẹka gudeshia ya ike.
4 Ndu eku onwẹphe ekuku
b'ị sụru t'ẹphe haa oku onwẹphe.
Ndu akirishi b'i sụru
t'ẹphe haa ọnyaru onwẹphe ndụ.
5 Unu hajẹe ọnyaru Nchileke ndụ.
Unu ahaa ọsa kpaakpaa.”
6 Egbeshi madzụ te shidu l'ụzo ẹnyanwu-ahata;
to shi l'ụzo ẹnyanwu-arịba;
ọphu o shikwanu l'ụzo echi-ẹgu.
7 Ọ bụ Nchileke bụ onye ekpeje ikpe;
bụru iya anmajẹ madzụ ikpe;
bụru iya ekpefuje ndu ọdo.
8 Ọ bụ Ojejoje; bẹ okoro nọ l'ẹka.

Iphe jiru okoro ono abụru mẹe, etsu ụphu.
Ẹ to nwedu iphe ẹ te eyedu iya;
gude mee ya t'o shihu ike.
Yọ bụje; ọ nọnyaa;
yọ gbashịa ya.
Iphe bụ ndu akirishi lẹ
mgboko-a angụa ya jeye teke
ẹphe a-ngụ ngụa ọhu iya.
9 Obenu lẹ mbẹdua a-nọdu
ete ẹswa gbururu jeye.
Mu a-nọdulephu agụ egvu
l'aja Nchileke kẹ Jékọpu.
10 Ndu akirishi;
bẹ mu a-nafụ ike ono,
ẹphe nweru ono;
mee tẹ ike kẹ ndu doberu
ẹka ndoo ka.

76

Egvu-ọma, Ásafu deru nụ onye ishi egvu; t'a kpọru une ye iya
1 A maru Nchileke amaru lẹ Júda.
Ẹpha iya ede ude lẹ Ízurẹlu.
2 Ẹke ụlo iya nọ bụ lẹ Salemu.
Ẹke o bu ebubu abụru lẹ Ugvu Záyọnu.
3 Ọ bụ l'ẹke ono b'ọ nyajishiru
akfụ, enwu ọku, ndu ọhogu iya agba;
nyakwoshia ogu-mbeke
ẹphe; mẹ iphe ẹphe
egbobeje gude zeeru onwẹphe;
mẹ iphe bụ iphe ẹphe egudeje alụ ọgu.
4 Ị dụ biribiri; dụ ugvu
l'iishi l'ugvu ugvu, ẹke i
mekputaru ndu ọhogu ngu alata!
5 Ndu ọphu bụ mkparawa
l'ime ẹphe b'e gworu iphe ẹphe tụtua atụtu.
Ẹphe nwụshihuru;
tọ dụ ẹphe m'ọo onye lanụ,
ike dụ k'ome ụkporo.
6 Nggụbe Nchileke kẹ Jékọpu;
ọ bụkwadua m̀bà b'ị baru ẹphe;
ịnya ẹphe; mẹ ndu agba iya nụ
l'ẹphe ha adashịa.
7 Ọ bụ nggu nwẹnkinyi ngu
b'ọ gbaru t'a tsụje egvu.
?Bụ onye a-dụ ike vudo ngu l'ifu;
mẹ ẹhu wata ngu oghu eghughu?
8-9 Nggụbe Nchileke;
teke i shi l'imigwe t'i kpee ikpe;
dzọfuta ndu aakpa ẹhu lẹ mgboko;
b'ị nọ l'imigwe ono bua ikpe;
alị atsụhu ngu egvu daa shịkongu.

10 Eeshije l'oke ẹhu-eghughu
ndiphe jaa ngu ajaja;
kẹle ndu ọphu oke
ẹhu-eghughu ngu ono haru;
a-rụku ngu ẹka.
11 Ọ -bụru l'unu riburu
Ojejoje, bụ Nchileke unu
l'ọwaa iphe unu e-meru iya;
unu mekwaa iphe ono,
unu kweru ụkwa iya.
T'iphe bụ ndu, bunyabe
unu byakwa bya emeeru onye lanụ ono,
gbaru t'a tsụje iya egvu ono iphe-ọma.
12 Oomeje t'obu rua ndu ishi, achị nụ alị.
Ndu, bụ eze lẹ mgboko-a l'atsụ iya egvu.

77

Egvu-ọma, Ásafu deru nụ onye ishi egvu, bụ Jedutunu
1 Mu rakuru Nchileke
t'ọ gbaaru mu mkpu.
Mu araku Nchileke
t'ọ nụa olu mu.
Yọ nụa ya.
2 Teke mu nọ l'iphe-ẹhuka;
bẹ mu chọru Nnajiufu.
Ẹnyashi mgburumgburu;
bẹ mu chilikotaru ẹka;
ekfu anụ Nchileke.
Ọphu ọkpoma egvuduru mu egvuru.
3 Ọobuje; mu rịta
nggụbe Nchileke;
mu azụa ume.
Mu gbawaru
mgbamuche; ike agvụ mu.
4 I meru; mgbẹnya agbalaa mu l'ẹnya.
Iphe ono tsụta-beru mu l'ẹhu;
k'ọphu bụ l'ọ kpọru mu okfu.
5 Mu bya egude egomunggo;
lee ẹnya lẹ teke ndiche;
mbụ teke ọhazu.
6 Mu abya anyata egbe egvu,
mu shi anọduje agụ l'ẹnyashi.
Mu bya awata ọori
ẹge iphe shi dụ teke ono.
A nọnyaa; mu ajịa onwomu; sụ:
7 “Nnajiufu; ?ọo-jịkawaru ayi
jeye lẹ gbururu tọo.
?To nwedu teke
ọo-nọnyaa; ghakwadụaru ayi ẹnya ọdo tọo?
8 N-yemobu iya ono,
ẹ ta gvụjedu agvụgvu ono;

?too ruhedu ayi ẹka ọdo tọo?
?Ọ bụ l'ẹ too mehedu iphe ono,
o kweru ayi ụkwa iya ono tọo?
9 Nchileke; ?ọ zahawaru
obu-imiko iya ono tọo?
?O gudewa ẹhu-eghughu
zahaa obu-imiko iya ono tọo?”
10 Ya ndono; mu asụ: “L'ọphu,
kakwa mu ọtsu l'ẹhu;
bụ lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ;
bẹ ike ta dụhedu.”
11 Mu ta azahadụ
iphe-kpangangangu, Ojejoje shi emeje.
Mu a-nyatakọta iphe
biribiri, o shi emeje.
12 Mu a-nọdu rịa ọriri
kẹ iphe ono, i mekotaru ono;
mbụ eze iphe ono, i shi emeshije ono.
13 Nggụbe Nchileke;
ụzo ngu dụ nsọ!
?Nanụ agwa, aa-tụru yeru Nchileke ayi?
14 Ọ bụ nggu bụ Nchileke,
emeje iphe-ọphulenya.
Iimeje tẹ ndiphe phụa
ẹge ike ngu habe.
15 I gude ike ngu gbafụta ndibe ngu;
mbụ ụnwu Jékọpu;
mẹ únwu Jósẹfu.
16 Mini phụru
nggụbe Nchileke;
tsụa egvu;
ebo mini awata ọnma jijiji.
17 Igwe ruru eruru chịa mini;
igwe agbalahaa agbagba;
ebemu-igwe ekulahaa ikufu.
18 A nụru ọda egbe-igwe,
ị tụ l'echi oke phẹrephere.
Ebemu, iiku kẹ
mẹremu mẹremu abụru
iphoro, e gude aphụ ụzo lẹ mgboko.
Alị atsụlahaa egvu; wata ọnma jijiji.
19 Ị tọru ụzo ngu l'echi eze ẹnyimu.
I shijaru eze echi-ẹnyimu,
ha nshinu sweta;
ọphu o nwedu ẹke a phụru apata-ọkpa ngu.
20 Ị shi l'ẹka Mósisu yẹle Érọnu
dua ndibe ngu l'ọ bụ onye edu atụru.

78

Ẹvù, Ásafu raru
1 Ndu mu; unu ngabẹ nchị;

tẹ mu zia unu iphe!
Unu ngabe nchị;
nụa okfu, shi mu l'ọnu!
2 Mu e-gude ẹtu ẹtu
vọshiaru unu iphe,
e shi keshinu ndiche
domiaru unu edomi.
3 Iphe ono bụ iphe ayi nụhawaru;
bụru iphe ayi mahawaru;
mbụ iphe nna ayi oche phẹ
shi akọjehawaru ayi.
4 Ayi te edomikwaru iya
ụnwu ayi iphe biribiri;
mẹ iphe-ọphulenya,
Ojejoje mekotaru;
jeye l'iphe ndu ọphu e gude jaa ya ajaja.
Ayi a-kọru iya ndu ọgbo
ọphu nọkwadu l'ifu.
5 O doberu ụnwu Jékọpu nsọ,
ẹphe e-tsoje;
bya atụa ekemu dobe;
yọ ngụru angụru l'alị Ízurẹlu;
bya asụ ndiche ayi phẹ
t'ẹphe zikwaa ya ụnwegirima ẹphe;
6 k'ọphu ọgbo ọphu abya nụ
a-maru iya;
mbụ ndu ọphu e te gbe amụdua.
Ẹphebedua egudekwa
iya phụ zia ụnwu nk'ẹphe.
7 E shi ẹge ono; ẹphe akpọru
obu yeru Nchileke;
k'ọphu ẹphe ta azahadụ iphe o meshiru;
ẹphe edobedzua ekemu iya l'ọ ha.
8 Ẹphe taa adụhedu l'ọ bụ
nna ẹphe oche phẹ,
shi bụru ndu ẹjo ọkpoma;
bụru ndu, kwefuru Nchileke íkè;
mbụ ọgbo, ẹ ta adụdu teke
ẹphe wozitajeru onwẹphe
alị l'ẹke Nchileke nọ;
t'e gude ire ẹphe ẹka l'ẹke Nchileke nọ.
9 A makwaru-a l'unwoke
Ífuremu gude akfụ kwaa
onwẹphe ngwa-ọgu.
Obenu l'ọgu dalẹruphu;
ẹphe eye ọkpa l'ọso; gbalashịa.
10 Ẹphe dakaru ndzụ, ẹphe lẹ
Nchileke gbaru;
jịka ome iphe ọ tụru ẹphe l'ekemu.
11 Ẹphe zaharu iphe Nchileke meshiru;
mbụ iphe dụ biribiri,

o meshiru koshi ẹphe.
12 O meshiru iphe dụ biribiri
l'ifu nna ẹphe oche l'ẹgu
Zowanu lẹ Íjiputu.
13 Eze Ẹnyimu b'o meru;
yọ bọkahu ẹbo.
Yo dua ẹphe;
ẹphe awụ-sweta.
Yọ bya emee mini;
yọ kpụa nmororo l'ọ bụ ụpho-mkpuma.
14 Iphe o gude dua ẹphe l'eswe bụ urukpu;
bya egude iphoro ọku dua
ẹphe l'ẹnyashi mbọku-mbọku.
15 Agbara-mkpuma b'ọ
gbajahụru ẹbo l'echi-ẹgu;
mini eshi iya nwufuta
l'enwu dụkuduku l'ọ bụ eze ẹnyimu.
16 Yọ bụru ẹke mkpuma
gbaru ọru b'o meru;
mini atsọshihu; tsọlahaa l'ọ bụ nggele.
17 Obenu l'ẹphe emelee iphe dụ
ẹji l'ẹke Nchileke nọ.
Ẹphe nọlee l'echi-ẹgu ono;
kwefuleru-a
Ọkaribe-Kakọta-Nụ íkè.
18 Ẹphe lebezikpooru ẹnya
wata ọdata Nchileke;
mbụ kebekpelephu l'ọ
nụ-futaje ẹphe iphe agụebe ẹphe.
19 Ẹphe kfuru Nchileke ẹjo okfu: sụ:
“?Bụ kẹ nri, Nchileke a-dụ ike
nụ ẹphe l'echi-ẹgu tọo?
20 Teke ọ kụru iphe lẹ
mkpuma ono; bẹ mini,
shi iya nụ tsọlahaaru l'ọ bụ nggele.
Ọlobu; ?ọo-nụ-ghe ẹphe nri tọo?
L'ọo dụ ike nụ ẹphe anụ, ẹphe a-ta tọo?”
21 Ojejoje anụle iya phụ;
vọru ọku ghụa ẹhu;
gude ọku ẹhu-eghughu iya
kpọberu ndibe Jékọpu;
bya eworu ẹhu-eghughu
iya byiberu ndu Ízurẹlu;
22 kẹ l'ẹphe te kwetadu kẹ Nchileke;
ọphu ẹphe 'ekwetakwaphu
l'ọo-dụ ike dzọfuta ẹphe.
23 Obenu l'o kfuru akpamigwe iphe oo-me;
bya agụhashia ụzo imigwe;
24 bya achịaru ndu Ízurẹlu
mana ono l'ọ bụ mini.

Yọ bụru akpụru iphe
shi l'igwe b'ọ nụru ẹphe ẹge ono.
25 Madzụ eria nri, ụnwu ojozi-imigwe erije.
Ọ nụru ẹphe nri;
ẹphe eria ẹge ọ gụru ẹphe.
26 Phẹrephere, eshije l'ụzo
ẹnyanwu-ahata, bụ yẹbedua
tụharu iya ụzo imigwe.
Yọ wata ephephe.
Ẹge ono kwaphu b'o gude
ike iya nwufuta ọphu eshije
l'ụzo ọhuda.
Yọ wata ephephe.
27 Anụ, aata atata b'ọ chịru
ẹphe l'ọ bụ mini;
yoo tsu gbigbigbi l'ọ bụ udzu, nọ l'alị.
Ụnwenu, ephe l'eli b'o nwuru nụ ẹphe;
yọ ghakashịhuru ẹphe l'ọ
bụ ẹja, kụru l'iku ẹnyimu.
28 O meru ẹphe; ẹphe
ephebatsua l'ọdu ẹphe.
O shi anọduje ephephe
l'ụlo-ẹ́kwà ẹphe mgburumgburu.
29 Ẹphe eria nri jeye ẹpho eji ẹphe;
kẹ l'ọ nụru ẹphe iphe agụ ẹphe.
30 Ọle t'ẹphe kwaa rigee nri ono,
mbụ l'ẹphe kpụkwadu iya l'ọnu;
31 Nchileke atụ-koshilahaa ẹphe
oke ẹhu-eghughu iya.
Yo woru ndu ọphu ike ka l'ẹphe gbushia;
tụko iphe bụ ndu
k'okorọbya ndu Ízurẹlu mebyishia.
32 E metsua; ẹphe emelee iphe ẹphe eme.
Yo meshitsua iphe-ọphulenya ono;
ẹphe te ekwekwa kẹ Nchileke.
33 Ọo ya meru iphe ọogbaje
ndzụ ẹphe kwoo;
gude iphe-ẹhuka wofu ndzụ ẹphe.
34 Yọo bụje teke Nchileke
haru ẹphe gbushia;
ndu ọphu phọduru nụ achọlahaa ya.
Ẹphe ataa onwẹphe ụta
iphe ẹphe meru;
kfulahaa l'anụ iya.
35 Teke ono; ẹphe anyata
l'ọo Nchileke bụ
agbara-mkpuma ẹphe;
nyatakwaphụ l'ọo Nchileke ono,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ono
bụ onye gbafụtaru ẹphe.

36 Ọle ọ bụ ajaja eli-ọnu;
bẹ ẹphe ajajẹ Nchileke;
mbụ l'ire-lanụ ta anọjedu
ẹphe l'ọnu lẹ phuu.
37 Obu ẹphe ta anọjedu l'ẹke ọ nọ;
ọphu ẹphe edobejedu ndzụ, ẹphe l'iya gbaru.
38 Obenu lẹ Nchileke
anọdujele-ẹ l'aphụru ẹphe imiko.
Ọogujeru ẹphe nvụ k'iphe
dụ ẹji, ẹphe meshiru
ọphu o mejedu t'ẹphe bụru kpurupyata.
Tekenteke bẹ ọonoduje ata nshi;
too meje ẹphe iphe ẹge o ghutaberu iya.
39 Ọonyataje l'ẹphe bụ madzụ mmanu;
l'ẹphe dụ l'ọ bụ phẹrephere,
abụje: o -pheswewa;
too phelatahedu azụ.
40 Ugbo olemole; bẹ ẹphe
kwefuru iya íkè teke ẹphe nọ l'echi-ẹgu;
kpatsua ya iwe l'alị, ono,
daburu swanmangu ono.
41 Tekenteke; bẹ ẹphe shi
anọduje adata Nchileke adata.
Ẹphe shi anọduje akpatsu
onye dụ nsọ kẹ ndu Ízurẹlu ẹhu-eghughu.
42 Ẹphe ta anyatahẹdu ike iya ono;
mbụ ike ono, o gude
gbafụta ẹphe l'ẹka ndu ono,
shi emegbu ẹphe emegbu ono;
43 bụ iya bụ mbọku, o meru;
a phụ iphe dụ biribiri,
o meshiru lẹ Íjiputu;
mẹ iphe dụ egvu, o meshiru l'ẹgu Zowanu.
44 Iphe bụ ẹnyimu ẹphe b'o meru;
yọ ghọkota mee;
to nwehe mini, ẹphe phụru k'angụngu.
45 Ọ chịru ijiji ye;
yọ bya anụa ẹphe chịkikfuu;
bya achịru mbara ye;
yo mebyishia alị ẹphe.
46 Iphe ẹphe kụru l'alị
b'ọ chịru ọ́vú ye;
yo je atapyashịa ya;
bya achịru igube yeru ndu
ọphu mịru amịmi;
yọ tapyaa ya.
47 Oshi sikamo ẹphe;
b'o gude aka-mini tụpyashia;
bya egude iji mebyishia
akpụru vayịnu ẹphe.

48 Eswi ẹphe b'o gude ẹjo
aka-mini tụ-gbushikota;
bya egude egbe-igwe
tugbushikota elu ẹphe l'ọ ha.
49 Ọ chịkoru oke ẹhu-eghughu
iya l'ọ ha byabẹ ẹphe;
chịta ẹjo
ụnwu ojozi-imigwe ye
t'ọ je anụa ẹphe aphụ.
50 Ẹ tọ tuzedu ẹka
l'ẹhu-eghughu iya;
ọphu o dobedu ẹphe ndzụ.
O woru ẹphe haaru
ẹjo iphe-ememe ono
t'o meghee ẹphe emeghe.
51 Iphe bụ ndu, bụ ọkpara
lẹ Íjiputu b'o gbukotaru l'ẹpha ha;
mbụ iphe bụ nwa ọdungu ẹphe l'alị Hamu.
52 Obenu lẹ ndibe iya b'ọ tọru
nwẹhu ruta ẹge eerutaje atụru;
bya echee ẹphe chịriru
lẹ werere gude swee
echi-ẹgu ono.
53 O duru ẹphe domangu lẹ
rimangu t'ẹphe ba atsụ egvu.
Obenu lẹ ndu ọhogu iya;
bẹ eze ẹnyimu rigbushikotaru.
54 Yo shi ẹge ono;
dua ẹphe durua ẹke,
bụ ókè-alị iya, dụ nsọ;
mbụ durua ẹphe l'ugvu ono,
o gude ike k'ẹka iya lụta ono.
55 Ọ chịshiru ẹphe iphe bụ
mbakeshi, nọ-chiru ẹphe ụzo;
bya eworu alị ẹphe keeru
ndu Ízurẹlu t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe.
Ọ chịru ndu ikfu Ízurẹlu ye
t'ẹphe buchishia alị ẹphe ono.
56 Ọle e megeeru;
ẹphe abya adata Nchileke;
kwefulerua
Ọkaribe-Kakọta-Nụ íkè;
mekota iphe bụ iphe ọ sụru t'ẹphe be eme.
57 Ọ bụ ẹjo ọkpa, nna ẹphe
tsoru bẹ ẹphe tsochitaru;
bụkotaru ndu ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka.
Onye dakoberu ẹphe dụ l'ọ
bụ onye dakoberu okpete.
58 Ẹphe gude ẹke ẹphe agwajẹ
iphe ẹphe doru l'ẹkemeke;

kpatsua Nchileke iwe;
yo kolahaaru ntẹkpe,
ẹphe pyịshiru okopho.
59 Teke Nchileke phụru iya;
bẹ ẹhu ghuru iya eghughu nshinu.
Yo gude k'ono jịka-ghee
ndu Ízurẹlu teteretengu.
60 Ọ gwọberu ụlo-ẹ́kwà iya
ono, nọ lẹ Sháyilo ono;
mbụ ụlo-ẹ́kwà ono,
ọ kpọberu; bua l'ẹke, madzụ bu ono.
61 Ọ haru ndu ọhogu; ẹphe evuta
Okpoko Ọgba-ndzụ iya;
mbụ Okpoko Ọgba-ndzụ,
bụ iya ekoshije
ẹge ike iya habe nshinu;
bụkwaruphu iphe ekoshije
ẹge ọ dụ-be biribiri
b'ọ paru haaru ndu ọhogu iya.
62 Ọ paru ndibe iya haa;
e gbushia ẹphe;
kẹle ndu nk'iya ono meru;
ẹhu eghulahaa ya eghughu.
63 Ụnwu-okorọbya ẹphe
b'e gbugeru l'ọgu.
Ụnwu-mgbọko ẹphe akwashịa;
tọ dụ onye a-lụ ẹphe.
64 Ndu achịjeru ẹphe ẹja;
b'e gbushiru;
ọphu unyomu ẹphe 'aradụ m'ọo ẹkwa ẹphe.
65 A -nọnyaa; Nnajiufu ezilihu
l'ọ bụ onye shi eku mgbẹnya;
mbụ kwolihu l'ọ bụ onye
ngụru mẹe t'o phohuwa iya l'ẹnya;
66 bya achịa ndu ọhogu iya ichifu;
mee ẹphe iphe-iphere,
bụ 'azaha azaha.
67 Eri Jósẹfu l'ọ ha b'ọ jịkakotaru;
tọ fọta ndu ikfu Ífuremu.
68 Obenu l'ọ fọtaru ndu ikfu Júda;
bụ iya bụ Ugvu Záyọnu
ono, o yeru obu ono.
69 Yọ bya eworu ụlo iya,
dụ nsọ kpụa;
yọ ha l'ọ bụ eze ugvu;
mbụ kpụa ya;
yọ dụ l'ọ bụ alị, o meru;
yọ bụru iphe a-nọ jeye lẹ tutu yoyo.
70 Ọ fọtaru nwozi iya, bụ Dévidi;
dufuta iya l'ẹke ọ nọ

l'ọdu-atụru.
71 O dufutaru iya l'ẹke ooche atụru
t'ọ bya eleta ndibe iya,
bụ iya bụ ụnwu Jékọpu ẹnya;
mbụ t'ọ kpọ-zijeru ụnwu Ízurẹlu,
bụ òkè-iphe iya ụzo.
72 Dévidi gudekpelephu obu,
gụru iphoro leta ẹphe ẹnya;
gude ọkpobe mmamiphe chịkota ẹphe.

79

Egvu-ọma, Ásafu deru
1 Nggụbe Nchileke;
phụwaru lẹ ndu ọhodo
nwubataakwaru l'alị-a,
bụ òkè-iphe ngu-wa.
Ẹphe farụshiakwaru
eze-ụlo ngu ono, dụ nsọ ono;
bya emewaa Jerúsalemu;
yọ bụru ikpọzu.
2 Odzu ndu ejeru ngu ozi;
bẹ ẹphe tọgbogbaaru
ụnwenu, ephe l'eli t'o ria;
mbụ l'odzu ndu nsọ ngu;
bẹ ẹphe wowaru tụaru
anụ-ẹgu-ẹgbudu t'ẹphe ria.
3 Jerúsalemu mgburumgburu;
bẹ ẹphe wụaru mee madzụ l'ọ bụ mini.
Ẹ to nwehekwa onye,
phọduru nụ, e-li ndu ono,
e gbushiru ono.
4 Ndu obutobu ayi phẹ;
mẹ ndu bupheru ayi mgburumgburu
tụkowa azụru ayi ukwe; l'achị ayi ọchi.
5 ?Bụ teke ole bẹ ẹhu
e-ghubebe ngu eghughu;
nggụbe Ojejoje?
Ẹhu; ?oo-ghuwa ngu rụ jeyewaru tọo.
?Bụ teke ole bẹ oke
ẹhu-eghughu ngu
e-nwubebe l'ọ bụ ọku jeye?
6 Wonuru ẹhu-eghughu
ngu tukoshi ndu ọhodo ono,
ẹ ta madu ngu nụ ono!
Tukoshikwa iya phụ alị-eze ono,
ẹ-te ekujedu ẹpha ngu ono;
7 kẹ l'ẹphe gbuwaru ndu eri Jékọpu pyaapyaa;
bya emebyishiwa ufu iya.
8 Be emekwa t'ayi nwụa ọnwu
iphe dụ ẹji,

nna ayi oche phẹ meru!
Phụnuaru ayi imiko ẹgwegwa;
kẹ l'ayi ta mahẹdu ụzo ayi e-shi iya.
9 Yeru ayi ẹka
nggụbe Nchileke,
bụ onye ndzọfuta ayi;
k'ọphu ee-shi ẹge ono
kwabẹ ẹpha ngu ugvu.
Guderu k'ẹpha ngu nafụta ayi;
nggu agụaru ayi nvụ
l'iphe dụ ẹji ayi meshiru.
10 ?Bụ ngụnu meru iphe
iphe bụ mbakeshi ajị ẹke Nchileke ayi nọ?
Nọdunu ayi l'ifu mee t'iphe
bụ mbakeshi maru
l'ị gwataru ụgwo ọchi mee
ndu ono, ejeru ngu ozi,
ẹphe gbushiru ono.
11 Tẹ ude, ndu nọ l'ọka mkpọro
atsụ runua ngu l'ẹhu!
Gudenu agburu-ẹhu ngu
mee tẹ ndu e kperu
nkfugbu nweru onwẹphe.
12 Kfụa ndu obutobu ayi phẹ
ụgwo iphe dụ ẹji,
ẹphe meru ngu ugbo ẹsaa;
mbụ iphe-iphere, ẹphe
mekotaru kpua
nggụbe Ojejoje;
13 k'ọphu ayịbe ndibe ngu;
mbụ ayịbe atụru ono,
iiche nche ono etua ngu ẹpha
jeye lẹ tutu yoyo;
mbụ l'ayi e-tu ngu ẹpha
shita l'ọgbo sweru ọgbo.

80

Egvu-ọma, Ásafu deru nụ onye ishi egvu; t'e gude olu egvu “Okfukfulike Ọgba-ndzụ” gụa ya
1-2 Ngabẹnuru ayi nchị;
nggụbe onye eche Ízurẹlu
l'ọ bụ onye eche atụru;
bụru onye anọduje achị
ndibe Jósẹfu l'ọ bụ onye
chị igwe atụru l'eje nri.
Tẹ nggụbe onye ono,
sụgaru lẹ cherobimu ono
chinua l'ọ bụ anwụ l'ifu
ndu ikfu Ífuremu;
mẹ kẹ ndu Bénjaminu yẹle kẹ ndu Manásẹ!
Byiko rụkotanu ike ngu bya adzọfuta ayi!

3 Dobephunu ayi azụ l'ọnodu ayi;
nggụbe Nchileke!
Mụnuaru ayi ọnu-ọchi;
k'ọphu aa-dzọfuta ayi.
4 Nggụbe Ojejoje;
nggụbe Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
?bụkpo teke ole; bẹ ẹhu
e-ghuberu ngu eghughu;
kẹ t'ẹ b'ị nụje ekfukfu,
ndibe ngu ekfu anụ ngu?
5 Nta-a b'i mewaru ẹphe;
ẹnya-mini abụru ẹphe nri;
mee ẹphe; ẹphe angụa ẹnya-mini,
jiru njaka-ọnu.
6 I mewaru; ndu obutobu ayi;
ẹphe aja ayi ewena;
mee ndu ọhogu ayi l'achị ayi ọchi.
7 Dobephunu ayi azụ l'ọnodu ayi;
nggụbe Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike!
Mụnuaru ayi ọnu-ọchi;
k'ọphu aa-dzọfuta ayi.
8 Ọ bụ nggu shi lẹ Íjiputu
gbuta vayịnu wolata;
bya achịko ndu ọhodo
chịshia l'alị ẹphe; woru iya dzabẹ.
9 Ọ bụ nggu gude ẹka ngu
gbuchashia ẹke ị dzabẹru iya.
Yọ bya agbaa ọ́gbaragba,
chịkoru alị ono l'ọ ha jegbaru.
10 Yọ jaa ajaja jachikota iphe bu ugvu;
mbụ l'ẹkali iya halẹphu l'eli
l'ọ bụ eze oshi sida.
11 Ẹkfukala iya jeruru eze ẹnyimu.
Ọ́gbaragba iya atụko
ẹkemeke ọbule dzuru;
mbụ jeye lẹ
Ẹnyimu Yufurétusu.
12 ?Nanu ẹge ọ dụ;
b'i fọkashiru mgbabu iya;
k'ọphu iphe bụ onye esweta nụ
ejeje je awọ akpụru iya ege ọ dụ iya?
13 Ezi-ọswa, shi l'ẹgbudu
awukfuta iya bya atakwoshia ya.
Ụnwu anụmanu abụru iya;
bẹ ẹphe gude azụ onwẹphe.
14 Latanụ azụ lakfuta ayi;
nggụbe Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike!

Shinu l'imigwe lee ẹnya
phụkpoduaphu iphe amụ nụ.
Byiko letanu vayịnu ngu-a ẹnya;
15 mbụ vayịnu, bụ nggụbedua
gude ẹka ngu dzabẹ iya;
mbụ nwata nwoke,
bụ nggụbedua gude ẹka ngu zụa ya zụfuta.
16 Vayịnu ngu ono; b'e gbutsuakwaru.
Ọku dzụkotaakwaru iya.
Mba, ị baru ndibe ngu
meekwaru t'ẹphe laa l'iyi.
17 Kwakọbenu nwoke ono,
bụ nggụbedua gude ẹka ngu fọta iya ono;
mbụ onye ono,
bụ nggụbedua gude ẹka
ngu zụfuta iya ono.
18 Ọo ya bụ k'ọphu ayi ta aghadụru ngu azụ.
Menua tẹ ndzụ bụru nk'ayi;
ẹge ayi a-wata oku ẹpha ngu ọdo.
19 Dobephunu ayi azụ l'ọnodu ayi;
nggụbe Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike!
Mụnuaru ayi ọnu-ọchi;
k'ọphu aa-dzọfuta ayi.

81

Egvu, Ásafu deru nụ onye ishi egvu; t'e gude ngwa-egvu gítitu gụa ya
1 Unu gụa egvu ẹhu-ọtso-ẹna nụ Nchileke;
onye bụ iya bụ ike ayi!
Unu gude ẹhu-ọtso-ẹna
tụa ụzu l'ifu Nchileke kẹ Jékọpu!
2 Unu watanụ ọgu egvu;
unu eye iya nkwa!
Unu kpọoru iya ogumogu; mẹ une!
3 Unu gbua ụpyoku;
m'ọ Ọnwa Ọphungu fụlephu!
Unu gbukwaa ya phụ;
m'ọnwa dzulephu edzudzu;
4 l'iphe ono bụkwa ome-l'alị,
a tụru doberu ndu Ízurẹlu;
mbụ l'ọo iphe Nchileke kẹ Jékọpu
tọru ọkpa iya; sụ t'e tsoje.
5 Ọ bụ ekemu, ọ tụru;
yo shihu ike;
bya asụ tẹ Jósẹfu meje
teke ono, o tsoru ndu Íjiputu ọgu ono;
mbụ l'ẹke ono, mu nụru
okfu ẹ te dodu mu ẹnya ono.
6 Okfu ono sụru: “Ọo yẹbedua
pafụru ẹphe oke ivu, shi nọdu ẹphe l'ishi;

bya ezia ẹphe nkata ivu ono,
ẹphe shi vuru ono.
7 Teke unu nọ l'iphe-ẹhuka;
bẹ unu kuru iya oku.
Ya anọdu l'urukpu;
gude egbe-igwe za unu oku;
bya adzọfuta unu.
Ya gude mini Meriba data unu.
8 Unubẹ ndibe iya;
unu ngabekpoduaphu;
tẹ ya lọo unu ẹka lẹ nchị!
Unubẹ ndu Ízurẹlu;
unu ngabẹkpodaru iya phụ nchị!
9 T'ẹ b'ọ dụkwa iphe ọdo,
unu e-dobe; l'agwa
agwagwa l'ẹke unu nọ;
ọphu ọ dụkwa iphe ọdo,
unu a-bajẹru ẹja.
10 Ishi iya bụru l'ọo yẹbedua bụ
Ojejoje; bụru Nchileke unu.
Ọo yẹbedua bụ onye
dufutaru unu lẹ Íjiputu.
Unu kpuhaa ọnu unu ekpuhaa;
tẹ ya nụa unu nri.
11 Obenu lẹ ndibe iya
ta angadụru iya nchị;
mbụ lẹ Ízurẹlu te ekwedu nọdu iya l'ẹka.
12 Tọ dụ iya bụ; ya eworu ẹphe
haaru ẹjo ọkpoma ẹphe;
t'ẹphe tsowaruru iphe ẹphe rịtaru l'obu ẹphe.
13 Ndẹge ndibe yẹbe Nchileke
a-ngabẹru iya nchị;
ọ -bụru lẹ ndu Ízurẹlu e-tso ụzo, ya tọru ẹphe;
14 m'ẹ tọ ga atsụkwa iya l'ẹhu
mbụ omekputa ndu ọhogu ẹphe.
Ya ga egude ike iya chịa
ndu ẹphe dụ ashị ọkpu-akpọhu.
15 Ndu Ojejoje dụ ashị
wozifutaje onwẹphe alị l'ifu iya;
ya ahụa ẹphe àhụhù jeye lẹ tutu yoyo.
16 Obenu l'unubẹdua;
bẹ ya e-gude ọkpobe witu nụa nri;
gude manụ-ẹngu,
shi l'agbara-mkpuma nụ-jia unu ẹpho.”

82

Egvu-ọma, Ásafu deru
1 Nchileke batawaru lẹ
ndzuko ndu ikpe;
nọdu l'ẹke ono;

tẹ ya kpee ẹphe ikpe.
2 Ọ sụru ẹphe: “?Bụ teke ole;
bẹ unu a-ha okpe ẹjo ikpe;
haa okpe l'eyeru ndu akirishi?
3 Unu hanụaru ndu ụkpa;
mẹ ndu a tọru ogbe enge.
Unu ekpeje ikpe, dụ mma l'ẹhu ndu ụkpa;
mẹ ndu, aakpa ẹhu.
4 Unu gbafụta ẹphe l'ẹka ndu akirishi!”
5 Ẹ to nwedu iphe ẹphe maru;
tọ dụ iphe edoje ẹphe ẹnya.
Ẹphe anọduje adakpu
adakpu l'ẹkpuru-ọchi.
Ẹke a tụru ọkpa-alị
mgboko l'ọ ha tụkookwaru anga anganga.
6 Mu sụru: “L'unu bụtsukwa chi l'ẹhu l'ẹhu;
unu l'unu ha bụkota ụnwu
Ọkaribe-Kakọta-Nụ.
7 Obenu l'unu e-mekochaa
nwụhu ẹge madzụ
mmakanụ anwụhuje.
Unu e-mekochaa dashịa ẹge
ndu ishi ọdo adashịje.”
8 Gbalihu nggụbe Nchileke;
kpee mgboko ikpe;
kẹ l'iphe bụ mbakeshi
bụkota òkè-iphe ngu.

83

Egvu-ọma, Ásafu deru
1 Nggụbe Nchileke;
ba dahụkwa nkịchi.
Ba anọdushinu nwangijinggiji;
nggụbe Nchileke;
ba dashịnu rịgbidingu.
2 ?Ị phụwaru ẹge ndu
ọhogu ngu aphụ temutemu;
mẹ ẹge ndu ị dụ ashị
etsuru ngu ẹka l'ọkpoma.
3 Ẹphe gude ẹregede
l'achị idzu ndibe ngu;
mbụ l'achị iphe ẹphe
e-me ndu nọ ngu l'obu.
4 Ẹphe sụru t'ẹphe bya
t'ẹphe lụa ọha ono;
t'ẹphe mee t'ẹ b'ọ dụhe
onye a-nyatakwadu ẹpha Ízurẹlu ọdo.
5 Idzu bụ ẹphe nanụ
t'ẹphe mee ngu ẹjo iphe.
6 Ndu ono bụ ndu Édọmu;
ndu Ishimẹlu;

ndu Héga; ndu Móabu;
7 ndu Gibalu; ndu Amọnu;
mẹ ndu Amalẹku.
Ndu Filísutiya yịkwa iya phụ;
ndu Táya ayịru iya.
8 Ndu Asiriya byawaru bya etsoru ẹphe
t'ẹphe bụru agbaru-ike ndibe Lọ́tu.
9 Menua ẹphe iphe i meru Mídiya.
Mee ẹphe ẹge i meru Sizéra
yẹle Jabinu l'iku Ẹnyimu Kishọnu;
10 mbụ ndu ono, i meru;
ẹphe abụru kpurupyata lẹ Ẹ́nu-Dọo;
mee ẹphe; ẹphe abụru ọzu wụshiru l'alị ono.
11 Menua ndu oke amadụ ẹphe
iphe i meru Orẹbu;
mẹ Zẹbu;
nggu emekwaaphu ndu
ishi ẹphe iphe i meru Zeba;
mẹ Zalụmuna;
12 mbụ ndu ono, sụjeru:
"T'ẹphe lụta alị Nchileke nweru ono."
13 Nggụbe Nchileke mu;
menua ẹphe t'ẹphe dụ l'ọ bụ uphuku;
mbụ t'ẹphe dụ l'ọ bụ ẹswa ereshi,
phẹrephere zikashiru.
14 T'ọ bụru ẹge ọku anọduje
adzụ phophopho l'ọswa;
m'ọ bụ ẹge ọku adaja taphutaphu l'ugvu
15 bụru ẹge ịi-da phukaphuka
l'ọ bụ oke phẹrephere chịa ẹphe ọso;
nggu egudekwaphu
oke phẹrephere ngu ono yee ẹphe egvu.
16 Menua t'iphere ji ẹphe ifu;
k'ọphu ndiphe a-wata ọcho
ụzo, ẹphe e-shi maru ẹpha nggụbe Ojejoje.
17 T'e meje ẹphe iphe-iphere;
meru ọtsu egvu ye ẹphe l'ẹhu tekenteke.
T'ẹphe tsọkwaa iphere laa maa.
18 Ẹphe amakwanụru l'ọ bụ
nggụbe onye ono, ẹpha
bụ Ojejoje ono
bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ
lẹ mgboko mgburumgburu.

84

Egvu-ọma, e deru nụ onye ishi egvu t'ụnwu Kora gụa; t'e gude ngwo egvu gítitu gụa ya
1 Iphe ẹke i bu amakwanụ;
nggụbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
2 Ọogushi mu ẹgu ike; meji l'atọfu mu atọfu;
tẹ mu nọdu l'eze-ụlo Nchileke.

Obu mu; mẹ ẹhu mu l'ọ ha
ara l'araku Nchileke ono, nọ ndzụ ono.
3 Ọkpaleboku nwetsuaru ẹke
oobugbaa l'eze-ụlo ngu ono;
ẹsa enwekwaruphu ẹke
ọokpaje ẹkfuna; nọdu zụshia ụnwu.
Ẹke ono bụ l'iku
ẹnya-ngwẹja
ngguụbe Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
mbụ ngguụbe Eze mu, bụ Nchileke mu.
4 Ọnu-ọma bụ ndu bu ebubu l'eze-ụlo ngu;
kẹ l'ẹphe anọduje etu ngu ẹpha tekenteke.
5 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu bụ nggu
bụ agbaru-ike ẹphe;
mbụ ndu bụ ẹge ẹphe e-me
jerua Ugvu Záyọnu bụ iphe
uche iya echije ẹphe ẹhu.
6 Ọobuje; teke ẹphe esweta
lẹ nsụda nsụda Baka;
yọ dụ ẹphe l'ọ bụ ẹke mini awụ;
dụkwaphu ẹphe l'ọ bụ ẹke
mini udzu-mini chishiru ike;
ẹkemeke abụru okpuru.
7 Ẹphe anọduje aka oshihu ike l'eje;
gbururu jeye teke ẹphe
e-jekfu Nchileke lẹ
Ugvu Záyọnu.
8 Ngguụbe Ojejoje;
ngguụbe Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
nụnua iphe mu ekfu anụ ngu!
Ngabẹru mu nchị;
ngguụbe Nchileke kẹ Jékọpu!
9 Ọ bụ nggu bụ onye ono,
egbochitaje ayi ono
ngguụbe Nchileke!
Lenua onye ono, ị wụru
manụ l'ishi ono ẹnya t'ọ baa ngu l'obu.
10 Onye nọru ujiku lanụ
l'eze-ụlo ngu kakwa
onye nọru ụnu afa labụ
l'ụkporo afa iri l'ẹke ọdo mma.
Ọ kakwa mu mma tẹ mu
bụru onye nche l'ọnu-ụzo
ụlo Nchileke; karia lẹ mu
bu l'ụlo ẹjo madzụ;
11 kẹle Ojejoje, bụ Nchileke
dụ l'ọ bụ ẹnyanwu;
bụru onye egbochitaje ayi.
Ọ bụ Ojejoje emejeru

ndiphe eze-iphe-ọma;
l'emeje t'a kwabẹ madzụ ugvu.
Ẹ tọ dụdu iphe dụ mma,
o kejeru ẹka ngvu l'ẹ tọo
nụdu iya ndu ụta ẹ-ta nọdu lẹ ndzụ ẹphe.
12 Nggụbe Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
ọnu-ọma bụ k'onye bụ nggu b'ọ dakoberu.

85

Egvu-ọma, e deru nụ onye ishi egvu t'ụnwu Kora gụa
1 I koshiru l'alị ngu nọ ngu l'obu
nggụbe Ojejoje;
bya emee t'iphe dụru
ndibe Jékọpu lẹ mma ọdo.
2 Ẹjo iphe ndibe ngu meshiru;
b'ị gụkotaru ẹphe nvụ;
bya eworu iphe kpube
l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru l'ọ ha.
3 Ị chịkowaru oke
ẹhu-eghughu ngu l'ọ ha gwọbe;
pakọtaru ẹhu-eghughu ono,
ata kfukfukfu ono haa.
4 Dophunu ayi azụ l'ọnodu ayi;
nggụbe Nchileke,
bụ onye ndzọfuta ayi;
nggu achịru iphe bụ
iphe eghu ngu nụ l'ẹke ayi nọ wụshi!
5 Iphe ayi meru; ?l'oo-ghuwa
ngu rụ eghughu gbururu jeye tọo.
Mbụ; ?ịi-hawarụ
ẹhu-eghughu ngu ono
t'o shi l'ọgbo sweru ọgbo.
6 ?T'ii mehedu t'ayi jakerehu ọdo tọo;
k'ọphu ẹhu a-nọdu atsọshi
ndibe ngu ẹna l'ẹke i nọ?
7 Koshinu ayi ẹge i yeberu ayi obu;
nggụbe Ojejoje.
Dzọfutanu ayi.
8 Mu a-ngabẹ nchi nụa iphe
Nchileke, bụ Ojejoje ekfu.
L'o kweru ụkwa lẹ ya e-me
t'ẹhu dụ ndibe iya agu;
mbụ ndu, dụru iya lẹ nsọ.
Obenu l'iphe ẹphe a-kwabẹ
ẹnya bụ t'ẹphe ba alaphuhe
azụ l'ome eswe ọdo.
9 Iphe doru ẹnya bụ lẹ
ndu atsụ Ojejoje egvu;
bẹ ọobyaakwa adzọfuta;
k'ọphu o-gbu-nwịi-nwịi ya

a-bya l'alị ayi ọdo.
10 N-yemobu yẹle ire-lanụ
a-gba onwẹphe ndzuta.
Odobe-ẹka-ndoo yẹle
nchị-ọdu-ndoo anmaa onwẹphe akpa.
11 Ire-lanụ e-shi l'alị mifutatsua.
Odobe-ẹka-ndoo eshi l'imeli
pyofu ẹnya l'ele mgboko.
12 Ojejoje bụ iphe dụ mma;
bẹ ọo-nụduje anụ madzụ;
bya emee t'iphe ayi meberu
l'alị ayi mehu emehu.
13 Odobe-ẹka-ndoo e-vutajeru iya ụzo;
je akpaziaru iya ẹke,
ọo-nọdu aha ọkpa eshi.

86

Dévidi ekfu anụ Nchileke
1 Ngabẹnu nchị;
nggụbe Ojejoje; za mu oku;
kẹle mu bụ onye ụkpa,
ẹ te nwedu ẹge ọ haru iya.
2 Letanu mu ẹnya;
kẹle mu yeru ngu obu.
Ọ bụ nggu bụ Nchileke mu;
dzọfutanu mụbe nwozi ngu,
dakoberu ngu nụ.
3 Phụnuaru mu imiko;
nggụbe Nnajiufu;
kẹ l'ọ bụ nggu;
bẹ mu anọduje
akpọ-ku mkpụrumkpuru.
4 Menua t'ẹhu tsọo mụbe nwozi ngu ẹna;
kẹ l'ọ bụ nggụbe Nnajiufu;
bẹ obu mu kpamukpamu akpọ-ku.
5 Nggụbe Nnajiufu;
ị bụ onye ọma; bya abụru
onye agụjeru madzụ nvụ.
Iphe bụ ndu arakuje ngu nụ;
bẹ iiyejeru obu nshinu.
6 Ngabẹ nchị; nụaru iphe
mu ekfu anụ ngu;
nggụbe Ojejoje!
Ngabẹnu nchị;
nụa mkpu, mu echiku ngu
t'i meeru mu eze-iphe-ọma!
7 Teke iphe atsụ mu l'ẹhu;
bẹ mu akpọ-kuje ngu;
kẹle mu maru l'ịi-nụ-a olu mu.
8 A -bya l'iphe bụ agwa;
b'ẹ t'o nwedu ọphu dụ

l'ọ bụ nggụbe Nnajiufu;
ọphu ọ dụdu iphe ẹphe eme,
aa-tụru yeru ọphu iime.
9 Iphe bụ mbakeshi ono,
bụ nggu gude ẹka ngu
mee ẹphe ono
e-mekochaa bya abaaru
nggụbe Nnajiufu ẹja;
jaa ngu ajaja.
10 Onanu abụru kẹ l'ị ha nshinu;
l'anọduje eme iphe,
dụ biribiri.
Ọ bụ nggụbedua
nwẹnkinyi ngu bụ
Nchileke.
11 Nggụbe Ojejoje;
kpọ-ziaru mu ụzo ngu;
k'ọphu mu a-nọdu etso
ụzo ire-lanụ ngu ono.
Menua t'ọriri mu bụru nanụ l'ẹke ị nọ;
k'ọphu mu a-nọdu atsụ ẹpha ngu egvu.
12 Mu e-gude obu mu l'ọ ha
kele ngu ekele;
nggụbe Nnajiufu,
bụ Nchileke mu.
Mu a-nọdu aja ngu ajaja jeye lẹ tutu yoyo;
13 kẹ l'i yenukaru mu obu eyenuka;
bya anafụtawa ndzụ mu l'alị maa.
14 Nggụbe Nchileke;
ndu eku onwẹphe ekuku
wụ-lihuakwaru bya etso mu okfu.
Ndu ẹ ta phụjeduru madzụ
imiko edzukobe l'achị nta ishi mu;
mbụ ndu ono, ẹ te nwedu
iphe ẹphe gụberu nggụbe Nchileke ono.
15 Obenu lẹ nggụbe Nnajiufu,
bụ Nchileke aphụjeru madzụ imiko;
l'emejeru madzụ
eze-iphe-ọma.
Ẹhu te eghujedu ngu
eghughu ẹgwegwa.
N-yemobu ngu;
bẹ iiyeje yee ya k'etsutu iya.
Ị bụkwaphu
o-me-g'o-kfuru.
16 Ghanuaru mu ifu;
phụa mu rụ imiko!
Menua tẹ ike nọdu mụbe
nwozi ngu l'ẹhu!
Dzọnua mụbe nwatibe,
nwanyi ono,

ejeru ngu ozi ono!
17 Koshinu mu iphe-ọhubama,
e-me tẹ mu maru l'ị dụ
mma; k'ọphu bụ;
ndu ọhogu mu -phụa ya;
iphere egude ẹphe;
kẹle nggụbe Ojejoje
gbawaru mu mkpu bya adụa mu obu.

87

Egvu-ọma, ụnwu Kora gụru
1 Ojejoje tụwaru ọkpa-alị
ụlo iya l'eli ugvu, dụ nsọ.
2 Ojejoje yeru Záyọnu obu;
karia ẹge o yeru iphe
bụkpo ẹke ọdo,
ụnwu Jékọpu bu.
3 Nggụbe eze mkpụkpu kẹ Nchileke;
e kfukashitsua k'iphe biribiri ngu:
4 "Ndu Réhabu; mẹ ndu Bábyilọnu;
bẹ mu gụakwaru ye lẹ ndu maru mu nụ.
Ndu Filísutiya; ndu Táya;
mẹ ndu Kúshi;
bẹ mu gụkobekwaru iya phụ.
Ndu ono l'ẹphe ha;
bẹ aa-gụkotaru ye lẹ ndu a mụru lẹ Záyọnu."
5 Aa-nọdu ekfu kẹ Záyọnu; sụ:
"L'onye ọwaa yẹle onye ọphu;
b'a mụkwaru lẹ Záyọnu.
Ọ bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ
l'onwiya e-me iya t'ọ ngụru angụru."
6 Ojejoje e-de l'ẹkwo, o deru ẹpha ndiphe; sụ:
"L'onye ọwaa b'a mụru lẹ Záyọnu."
7 Ndu agụ egvu; mẹ ndu ete iya
etete a-tụko gụa egvu; sụ:
"Ọ bụ lẹ Záyọnu; bẹ mini ndzụ
shi l'atsọfutaru ẹphe!"

88

Egvu-ọma; ẹ́vù, Hemanu, bụ o-shi-l'eri Zera raru nụ onye ishi egvu tẹ Ụnwu Kora gụa. T'e gude olu-aphụ gụa ya
1 Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke, adzọje mu nụ;
mu anọduje ngu l'ifu;
eswe l'ẹnyashi;
l'akwa ẹkwa onwomu.
2 Tẹ ekfukfu, mu ekfu anụ ngu ruaru ẹke ị nọ.
Ngabẹnu nchị l'ẹkwa,
mu akwa;
3 kẹle ndzụ mu l'ọ ha;
bẹ iphe-ẹhuka jiru iya;

oge ọnwu mu atụwa kperere-kperere.
4 A gụwaru mu lẹ ndu
aabyawa okpochi ẹja.
Mu dụwa l'ọ bụ nwoke,
ike gvụru.
5 E wowaru mu nwuhaaru ndu nwụhuru anwụhu.
Mu dụwa l'ọ bụ onye
e gburu tọgbo l'ime ili;
mbụ l'ọ bụ ndu ono,
ẹ tịi nyatahẹdu ono;
mbụ ndu ono, unu l'ẹphe bukahuru;
ọphu iiletahẹedu ẹphe ẹnya ono.
6 I chewaru mu l'ili, katsụkpo ogvu;
bụru iya kakọta ọgba ọchi.
7 I wowaru oke ẹhu-eghughu ngu byabẹ mu.
I gudewa akpara-mini
nke ngu nwuru mu ye l'ime mini.
8 Ị natawaru mu ndu mu l'ẹphe
shi eshi ọkpobe ọ̀nyà.
I mewaru; ẹphe anọduje
ebu ụbara eyeru mu.
I gubudowaru mu l'ẹke
mu ta alụfuta-ghehedu.
9 Mu jewaru iphe-ẹhuka jeye
ẹnya agbahu mu ọchi.
Mbọku-mbọku;
bẹ mu anọduje eku
ngguḅe Ojejoje.
Lekwa ẹka mu ẹbo-ẹbo ẹge
mu chiliru ngu iya.
10 ?Iimeje iphe dụ biribiri
koshi ndu nwụhuwaru anwụhu tọo?
Ndu nwụhuru anwụhu;
?ẹphe e-gbeshi jaa ngu ajaja tọo?
11 ?Aanọduje l'ime ili atụ ọnu
ẹge i yeberu madzụ obu tọo?
?T'aanọduje l'ẹke eegwe
madzụ ụrekfu kfua l'ị bụ
o-me-g'o-kfuru?
12 ?Bụ l'ẹke gbaru ọchi;
bẹ aanọduje amaru iphe dụ biribiri, iimeebe?
T'aanọduje l'alị ẹke ẹ ta nyatajẹdu
onye laru iya nụ;
kfua ẹge ị bụta-be onye
doberu ẹka ndoo?
13 Obenu lẹ mu araku
ngguḅe Ojejoje
t'ị bya agbaaru mu mkpu.
Iphe bụ ụtsu, sweru esweswe;
bẹ mu ekfukotaje anụ ngu.
14 ?Bụ ngụnu kparu iphe

ị jịkaru mu
nggụbe Ojejoje?
?Bụ ngụnu kparu iphe
i sweru mu ẹnya tengu?
15 Eshinu mu bụ nwata;
b'e shi kpata mu ẹhu;
k'ọphu mu nọwaa
dzẹe dzẹe ndzụ.
Ị kpawaru mu ẹhu;
ike agvụwa mu;
mu ta amahẹ ụzo,
mu e-shi iya.
16 Oke ẹhu-eghughu ngu
dzuwaru mu ẹhu.
I yetawaru mu egvu;
k'ọphu bụ lẹ mu bụwa
iphe mmanu.
17 Mbọku-mbọku;
bẹ ẹphe ekephetaje mu
l'ọ bụ onye utso ribudoru.
Ẹphe rikputawaru mu erikputa.
18 Ị nafụwaru mu ndu mu
l'ẹphe shi ayị;
mẹ ndu yeru mu obu.
Nta-a bụwa ẹkpuru-ọchi
bụ ẹgiri ọnya mu.

89

Ẹvù, Etanu, bụ o-shi-l'eri Zera raru
1 Mu a-gụ egvu gude kfua ẹge
n-yemobu Ojejoje habe.
Mu a-gụ iya jeye lẹ tutu yoyo.
Mu e-gude ọnu mu kfua
t'ọgbo, nọnu maru l'ị bụ
o-me-g'o-kfuru.
2 Mu a-ra iya arara;
lẹ n-yemobu ngu a-nọ jeye lẹ tutu yoyo.
Ọ bụ ẹge-a akpamigwe ngụru angụru-a
bụ ẹge iphe i kfuru angụjeru.
3 Ị sụru l'onye ị fọtaru;
bẹ nggu l'iya gbawaru ndzụ;
l'i riru Dévidi, bụ nwozi ngu angụ; sụ:
4 “L'ii-me awa iya t'ẹ b'ọ chịhu
achịhu jeye tẹ tutu yoyo;
nggu emee aba-eze iya
t'ọ ngụru angụru tsube
l'ọgbo sweru ọgbo.”
5 Imigwe l'ọ ha atụ ọnu
ẹge ị dụ-be biribiri
nggụbe Ojejoje.
Ookoshikwaphu l'ị bụ

onye evudoshije ike l'ẹke
ndzuko ngu nọ.
6 Mbụ; ?bụ onye lẹ ndu,
bụ l'imigwe bẹ aa-tụru yeru Ojejoje.
?Bụ onye lẹ ndu nọ l'imigwe;
bẹ aa-tụru yeru Ojejoje?
7 Ẹke ndu dụ nsọ k'imigwe
dzukoru bẹ aatsụjekwa Nchileke egvu.
Ọ kakọta ndu nọ-pheru iya
mgburumgburu ọdu egvu.
8 Nggụbe Ojejoje;
nggụbe Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
?bụ onye dụ l'ọ bụ nggụbedua.
Ị ha nshinu;
nggụbe Ojejoje.
Ẹge ono bẹ ovudoshi ike
l'iphe ị vudo nọ-pheru ngu mgburumgburu.
9 Oke eyii eze ẹnyimu bụ nggu b'ọ nọ l'ẹka.
Ẹjo akpara-mini bụ nggu atụzitaje iya.
10 Réhabu b'i gudewaru;
yọ daburu l'ọ bụ onye
e gburu egbugbu.
I gudewa ike ngu chịa
ndu ọhogu ngu;
ẹphe agbaa nanụ nanụ.
11 Igwe l'ophu bụ nke ngu.
Eliphe l'ophu abụru nke ngu.
Ọ bụ nggụbedua tụru ọkpa
mgboko l'ọ ha;
yẹle iphe bụ iphe nọ iya nụ.
12 Ụzo isheli; l'ụzo ọhuda bụ
nggụbedua meru iya dobe.
Ugvu Tábọ yẹle
Ugvu Hẹmonu anọduje
agụ egvu ẹhu-ọtso-ẹna
teke ẹphe nụru ẹpha ngu.
13 Oshi-ẹka ngu bụ agburẹhu kpụu.
Ẹka ngu shihuru ike;
ẹka-ụtara ngu aka.
14 Odobe-ẹka-ndoo yẹle ikpe,
vudo nhamụnha b'e gude
tọo ntọ-l'alị aba-eze ngu.
Ị kpajẹru n-yemobu;
mẹ ovudoshi ike l'iphe
i kfuru ye;
yo vutaru ngu ụzo l'iphe bụ iphe iime ememe.
15 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu,
mụtawaru t'ẹphe kpọ-kuje ngu;
mbụ ndu bụ iphoro,

shi l'ẹke nggụbe Ojejoje nọ;
bẹ ẹphe egudeje eje.
16 Ẹphe egudeje ẹpha ngu ete
ẹswa mkpụrumkpuru.
Ẹphe anọduje akpọ-ku ngu
l'ị bụ onye doberu ẹka ndoo.
17 Kẹ l'ọ bụ nggu bụ ike,
dụ biribiri, ẹphe nweru.
Ọ bụ okfu l'ayi nọ ngu l'obu
meru iphe iimeje tẹ ike ayi kangoo.
18 Nggụbe Ojejoje; ọ bụ nggu;
bẹ nụru ayi onye mgbochita.
Ọ bụ onye nsọ kẹ ndu
Ízurẹlu; bẹ eze ayi shi l'ẹka.
19 O nweru teke i gude àphù
zia ndu nke ngu ozi;
sụ: "L'i mewaru tẹ
agburu-ẹhu kalẹru onye sọja lanụ."
Nggu abyawa l'ẹke ndibe
ngu nọ; bya afọta onye lanụ;
mee ya t'ọ bụru onye
ndiphe a-nọdu akwabẹ ugvu.
20 L'ị phụwaru nwozi ngu,
bụ Dévidi.
L'i wowaru manụ ngu,
dụ nsọ wụa ya l'ishi.
21 Sụ l'ọ bụ ẹka ngu;
bẹ ii-gude mee ya;
yọ ngụru angụru;
mbụ l'ọ kwa nggụbe Nchileke
emeje tẹ ike ka iya adụdu.
22 Ẹ to nwedu ndu ọhogu iya,
a-dụ ike kebuta iya t'ọ tụjeru ẹphe ụtu;
ọphu ndu akirishi 'ahadu iya.
23 Ndu achị iya nụ;
bẹ ịi-nọdu iya l'ifu dzọpyashia;
chitsushikota ndu ọ dụ ashị.
24 N-yemobu ngu yẹle ovudoshi ike
l'iphe i kfuru; bẹ e-swijeru iya.
Yọ bụru ẹpha ngu;
bẹ oo-gude ike iya kangoo.
25 Alị-ezi iya; bẹ ii-me tọ jaa ajaja;
mbụ t'o shi lẹ eze ẹnyimu;
saa jeye lẹ Ẹnyimu Yufurétusu.
26 Ọo-nọduje araku ngu; sụ:
"L'ọo nggu bụ nna iya;
bụru Nchileke iya;
bụkwaruphu
agbara-mkpuma, adzọfutaje iya nụ."
27 Nggụbedua l'onwongu

e-me iya; t'ọ bụru ọkpara ngu;
mbụ t'ọ bụru iya a-katsụa
l'iphe bụ ndu eze, nọ lẹ mgboko-a.
28 N-yemobu ngu l'ẹke, ọono a-bụru ojejoje.
Ọgba-ndzụ nggu l'iya ta
byadụ bya amịnga amịnga.
29 Awa iya bẹ ii-me;
t'ẹphe ba achịhu achịhu
gbururu jeye lẹ gbururu.
Alị-eze iya bụ ẹge igwe
a-nọ-bebe bụ ọo-nọ-bebe.
30 “Ọ -bụru l'ụnwu iya
jịkaru ome ekemu ngu;
jịka otso iphe ị tụru ọkpa iya;
31 ọ -bụru l'ẹphe dakaru ome-l'alị,
ị tụru doberu ẹphe;
jịka ome iphe ị sụru t'ẹphe meje;
32 bẹ ii-gude mgbọro-ígwè
hụa ẹphe àhụhù;
mbụ gude ẹchachi hụa ẹphe
k'iphe dụ ẹji, ẹphe eme.
33 Ọle tịi hakwanu ẹphe oyeru obu;
ọphu ịi-hadu ovudoshi ike,
l'iphe i kfuru l'ii-me.
34 L'ẹ ndzụ, nggu l'ẹphe gbaru b'ẹ tii mebyidu;
ọphu ịigba-nwedu iphe
shiwa ngu l'ọnu lụfuta.
35 L'i gudewa kẹ l'ị dụ nsọ
ria angụ ugbo lanụ sefu ẹka;
l'ẹ to nwedu l'ị dzụaru Dévidi ẹjo-ire;
36 l'awa iya a-nọ gbururu jeye gbururu;
l'ọ bụ ẹge ẹnyanwu a-nọ-bebe;
bụ ẹge alị-eze iya a-nọ-bebe.
37 L'ii-me iya t'ọ nọo gbururu
jeye lẹ gbururu l'ọ bụ ọnwa,
bụ iphe agba ekebe
l'akpamigwe l'ị bụ
o-me-g'o-kfuru.”
38 Obenu l'onye ono,
ị wụru manụ l'ishi ono;
b'ị jịkawaru; gbado iya.
Ẹhu eghuwa ngu
eghughu l'ẹke ọono.
39 I jịkawaru ndzụ,
nggu lẹ nwozi ngu gbaru;
wotawa okpu-eze iya gwọo l'alị.
40 Ụpho-mkpuma iya l'ọ ha;
b'i tsukposhikotawaru;
tsuwaa ụlo-mgbochi iya yọgiriyogiri.
41 Ndu l'eswe ẹsweswe
gwowaru iphe ya tụtu-a.

Ndu obutobu iya bụ-wa iya;
bẹ ẹphe egudeje eme iphe ọchi.
42 I mewaru tẹ ndu ọhogu iya mekputa iya.
I mewaru t'ẹhu tsọ ndu ọhogu iya ẹna.
43 I mewaru; ogu-mbeke ya;
yọ swịkobe aswịkobe;
bya emee t'ọo dụjehe ike
vudoshia ike l'ifu ọgu.
44 I meru; ugvu, o nweru arụshihu;
mewa aba-eze iya;
yọ gwọo l'alị.
45 I meru iya;
yọ kahụ lẹ nwokoro;
bya emeru iphere
kpua ya l'ọ bụ
uwe-nlọkpuru.
46 Nggụbe Ojejoje;
?bụ teke ole;
bẹ ọo-dụ ẹge-a dụ-bebe.
?Ii-domiwaru onwongu jeyewaru tọo?
?Bụ teke ole;
bẹ ẹhu-eghughu ngu e-nwu
l'ọ bụ ọku nwubebe?
47 Byiko; nyatakwa ẹge
ndzụ mu dụ-be mkpirikpi;
kẹle madzụ, i meru, bụ iphe mmakanụ.
48 ?Bụ onye a-nọ ndzụ
t'ẹ b'ọ nwụhuhe anwụhu?
?Bụ onye a-dụ ike dzọo
onwiya; t'ẹ b'ọ laa maa.
49 Nggụbe Nnajiufu;
?bụ awe b'i dobehunuru
eze n-yemobu obu ngu ono;
mbụ n-yemobu ono,
i gude kẹ l'ị bụ
o-me-g'o-kfuru ribuaru
Dévidi l'angụ ono?
50 Nnajiufu; nyatakwa ẹge
e metabewaru nwozi ngu iphe-iphere;
mẹ ẹge mu tatabewaru nshi
l'ọchi, ndiphe achị mu;
51 mbụ ewena, ndu ọhogu
nggụbe Ojejoje anọduje aja onye ono,
ị wụru manụ l'ishi ono
ewena l'ẹkemeke ọbule,
ọ tụru ọkpa iya.
52 T'ajaja bụru kẹ Ojejoje jeye lẹ tutu yoyo!
Ono kwa ẹge ọ dụ;
bụru ẹge ono b'ọ dụ.

90

Ekfukfu, Mósisu onye kẹ Nchileke kfuru nụ Nchileke

1 Nggụbe Ojejoje;
keshinu k'ede-nwede;
bụ nggu bẹ ayi nọhawa l'ẹka.
2 Tẹmanu tẹ ugvu ugvu nọdu;
mbụ tẹmanu t'i mee eliphe; mẹ mgboko;
b'ị bụha Nchileke;
bụru Nchileke ono;
bẹ ịi-bụ jeye lẹ tutu yoyo.
3 Iimeje tẹ madzụ ghọo ẹja.
Ịisuje ayi t'ayi nwụhu;
ghọo ẹja ọdo.
4 Kẹ l'ụnu afa labụ l'ụkporo afa iri dụle ngu-a
l'ọ bụ ujiku lanụ;
mbụ l'ọ bụ nwa-njibu-ẹnya l'ẹnyashi lanụ.
5 Iigudeje anwụhu kpofu madzụ
l'ọ bụ onye kpofuru ẹswa;
kẹle madzụ dụ l'ọ bụ iru ẹwu.
6 L'ụtsu; bẹ ọonoduje aja pulapula.
O -be l'urẹnyashi;
yọ kpọo nkụ; kụlashihu.
7 Oke ẹhu-eghughu ngu
adzụwa ayi l'ọ bụ ọku;
Ẹhu-eghughu ngu mewaru ayi;
meji atọshihu ayi.
8 Ẹjo iphe ayi meshiru;
b'i doru ayi giriri l'ifu.
Ẹjo iphe ayi meru l'edomi;
b'i mewaru t'ọ daburu ngu ẹba l'ifu.
9 Ndzụ ayi mgburumgburu
bụlephu oke ẹhu-eghughu ngu ejije iya.
Ndzụ ayi l'ọ ha abụjelephu ude ude.
10 Iphe ayi anọ-beje bụ ụkporo afa ẹto l'afa iri.
Ọ -bụru onye karu nka;
yọ nọo ụkporo afa ẹno.
Obenu l'iphe ejije iya nụ;
abụkotaje iphe-ẹhuka; mẹ aphụ.
Ọphu o nwedu ẹge aanọ-beje;
yọ bụru iya ayi.
11 ?Bụ onye maru ẹge
ẹhu-eghughu ngu shihuberu ike.
?Bụ onye b'o doru ẹnya;
mbụ ẹge oke ẹhu-eghughu ngu habe nshinu;
k'ọphu ọo-nọdu atsụ ngu egvu?
12 Menua tẹ ayi maru ọnu-ọgu
ụboku ayi lẹ mgboko;
k'ọphu ayi e-shi iya maru iphe.
13 Nggụbe Ojejoje;
tụshihuru ọkpoma.
Egbe iphe ọwaa;

?bụ teke ole b'ọ nọ-behunu?
Phụnuaru ayịbe ndu ozi ngu imiko!
14 Tẹ n-yemobu ngu jijenu ayi ẹpho l'ụtsu;
k'ọphu ayi a-nọduje agụ egvu;
l'ete ẹswa teke ayi nọkwadua ndzụ.
15 Menua t'ẹhu-ọtso-ẹna ayi
yẹle iphe-ẹhuka phụ,
i meru; ayi ejee phụ hakọ.
Menua tẹ afa ẹhu-ọtso-ẹna ayi
yẹle afa olemole phụ, ayi taru
chịchichi phụ; dụgbalephu.
16 Menua tẹ ayịbe ndu ozi ngu;
phụ iphe iimeshi;
nggu emee t'ụnwu ayi;
phụ ẹge ike ngu dụ-be biribiri.
17 Menua t'ayi tụba ngu l'obu;
nggụbe Nnajiufu,
bụ Nchileke ayi.
Menua t'iphe bụ iphe
ayi byiberu ẹka bụru ayi ụpete.
Iyee! Mee tẹ iphe bụ iphe
ayi byiberu ẹka nweru ishi.

91

1 Onye nọ lẹ mkpuli
Ọkaribe-Kakọta-Nụ
a-nọdu l'agu
Ọkaribe-Kakọta-Ike tụta ume.
2 Mu e-kfuru Ojejoje: "L'ọo ya
bụ ẹke mu nọ l'ezeru ndzụ;
bụru iya bụ
a-gbabe-a-dzụru nke mu.
Ọ bụ yẹbedua bụ Nchileke, mu dakoberu."
3 Ọ kwa iya a-dzọfuta ngu;
t'ẹ b'ị nma l'ọnya, ndu achị
nta ngu gbabẹru ngu.
Ọ kwa iya phụ a-dzọfuta
ngu l'ẹjo iphe-ememe, dzuru ẹkemeke.
4 Ọ bụ ẹ́bà iya bẹ oo-gude kpuchita ngu;
bụru lẹ mkpuli nku iya;
bẹ ịi-gbabe; zeeru ndzụ.
Oo-gude kẹle ya bụ
o-me-g'o-kfuru gbochita ngu;
t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me ngu nụ.
5 Ẹjo iphe anọduje eye madzụ
egvu l'ẹnyashi b'ẹ tịi tsụhedu egvu;
tịi tsụ iya iphe-kpaa,
anọduje eme l'eswe.
6 Ẹjo iphe-ememe, anọduje
aphụ kọjokojo l'echi-abalị
ta dụdu ọphu ịitsukwadu egvu;

mbụ jeyekpo lẹ ndu ọphu
anọduje egbushi madzụ l'echi oke-eswe.
7 Ụnu ụmadzu labụ l'ụkporo
madzụ ugbo iri a-dashị l'iku
ẹke ịino; ụnukurunu
anwụshihu ngu l'ụzo
ẹka-ụtara.
Ọle ẹ t'ọ dụdu ọphu uphere iya e-ru ngu l'ẹhu.
8 Ndu akirishi;
bẹ ii-gudeje ẹnya ngu ele
l'ẹke aahụ ẹphe àhụhù.
9 Keshinu ọphu ị nọwa
Ọkaribe-Kakọta-Nụ l'ẹka;
mbụ Ojejoje ọphu bụ
a -gbabe; a dzụru nke mu
10 b'ẹ tọ dụkwa iphe eme ngu nụ;
ọphu ọ dụdu iphe a-bya
t'ọ bya akpakaaru ngu ufu;
11 kẹle Ojejoje e-zi ụnwu
ojozi-imigwe iya t'ẹphe
l'eche ngu nche;
l'iphe bụ ẹke, iishi.
12 Ẹphe e-gbobe ẹka;
wọta ngu t'ụkfu ba dụ ngu.*
13 Agụ; mẹ oghu;
bẹ ịi-dzọpyabeje l'ọkpa;
mbụ gude ọkpa dzọ-gbua
oke agụ; mẹ ẹjo-agwọ.
14 Ojejoje sụru: "L'iphe bụ
onye yeru iya obu;
bẹ ya a-nọdu anafụtaje.
Ya a-nọdu egbochita iya
t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me iya nụ;
kẹ l'ọ gụberu ẹpha yẹbe Ojejoje iphe.
15 Teke onye ono kuru iya;
bẹ ya a-za iya.
Ọ -nọdu l'iphe-ẹhuka;
bẹ ya e-swiru iya eswiru.
Ya a-nafụta iya; kwabẹ iya ugvu.
16 Ya e-me t'ọ kaa nka lịlihu alịlihu;
gude koshi iya lẹ ya adzọje madzụ."

92

Egvu-ọma mbọku ọtu-ume
1 Ọ dụ mma t'a jaję Ojejoje ajaja;
t'e gudeje egvu tua nggụbe
Ọkaribe-Kakọta-Nụ ẹpha;
2 mbụ t'e gbeshije l'ụtsu;
raaru iya ndiphe arara l'i yeru ẹphe obu.
Teke o beru l'ẹnyashi;

* **91:12 91:12** Mát 4:6.

e kfuaru ẹphe l'ị bụ
o-me-g'o-kfuru.
3 Ọo-nọdu ada l'egvu l'ọ bụ
une, e gude ụdo iri kpaa;
mẹ ogele, ada gengugengu;
4 kẹle nggụbe Ojejoje
gudewa iphe dụ mma;
mee t'ẹhu tsọje mu ẹna.
Mu agụje egvu
ẹhu-ọtso-ẹna
k'iphemiphe ọbule,
i gude ẹka ngu emee.
5 Nggụbe Ojejoje; lewaru ẹge
iphe iimeshi habe nshinu.
Ẹge ono; bẹ ọriri ngu
dụkwaphu ogvu.
6 Onye ẹ te nwedu
egomunggo ta madu
ẹge ọ dụ;
ọphu oo-dokwa nụ onye eswe ẹnya;
7 A makwarụa lẹ ndu akirishi
anọduje arịshi l'ọ bụ ẹta;
iphe bụ iphe ndu eme ẹji
byiru ẹka; yọ bụru ụpete.
Ọbule ẹphe emekochaa
bụru kpurupyata gbururu jeye.
8 Obenu lẹ nggụbe Ojejoje
a-nọdu ede ude jeye lẹ tutu yoyo.
9 Ndu ọhogu ngu; nggụbe Ojejoje;
ndu ọhogu ngu a-bụru kpurupyata.
Achịkashia ndu akirishi
l'ẹphe ha; ẹphe agbaa nanụ nanụ.
10 Obenu l'i mewaru
t'agburu-ẹhu mu dụ l'ọ bụ k'atsụ.
Nggu abya eworu manụ,
eshi kwẹkwekwe wụa mu l'ishi.
11 Mu gudewa ẹnya mu
phụ lẹ ndu ọhogu mu phẹ
b'e mekputawaru.
Mu gudewa nchị mu nụa
lẹ ndu nọru mu l'ẹjo oshi; b'a vụwaru l'ọgvu.
12 Ndu doberu ẹka ndoo
a-nọdu aja ajaja l'ọ bụ nkfụ.
Ẹphe a-nọdu evu l'ọ bụ
oshi sida k'ugvu ugvu Lébanọnu,
13 e yeru l'ime ụlo kẹ Ojejoje.
Ẹphe a-nọdu l'ogbodufu
Nchileke ayi aja rikarika.
14 Ẹphe -kahụkpoonu
m'ọo akahụ; bẹ ẹphe
a-nọdu amịle-e nebyi.

Ẹphe adụle-ẹ
nongini-nongini; shihu ike;
15 k'ọphu ẹphe e-shi ẹge ono
koshi lẹ Ojejoje bụ onye doberu ẹka ndoo;
bụru Agbara-Mkpuma nke mu;
to nwe iphe ẹ te vudodu
nhamụnha, ooyeje ẹka.

93

1 Ọo Ojejoje bụ eze.
O yeru ọdu-biribiri oye uwe;
bya egude agburẹhu kwaa
onwiya ọkwa ngwa.
Mgboko b'o meru kfụbe;
yọ ngụru angụru.
Ẹ to nwedu l'ọo-nọnyaa
bya afọ-woo afọ-wo.
2 Aba-eze ngu ngụhawaruru
angụru tsube l'ede-nwede;
nggụbedua eshiru l'ojejoje.
3 Nggụbe Ojejoje;
iphe bụ eze ẹnyimu gbeshiakwaru.
Iphe bụ eze ẹnyimu
enwuakwa kẹ dụkuduku.
Iphe bụ eze ẹnyimu edeekwa ekiri.
4 Obenu lẹ Ojejoje,
bu l'igwe ha nshinu;
k'ọphu bụ l'olu iya
adaghataje mgbẹka,
eze ẹnyimu anọduje echi;
ọkpehu iya aka k'oke
eyii eze ẹnyimu nshinu.
5 Nggụbe Ojejoje;
iphe ị tụru ọkpa iya; sụ
t'e meje b'ẹ ta amịngadu amịnga.
Iphe meru ụlo ngu;
yọ dụ ugvu bụ l'ọ dụ nsọ;
yọ bụru ẹge ono;
bẹ ọo-dụ jeye lẹ tutu yoyo.

94

1 Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke,
agwataję ụgwo iphe!
Nggụbe Nchileke,
a gwataję ụgwo iphe;
nwunua phoo l'ọ bụ ọku.
2 Gbalihunu nggụbe onye
ekpeje mgboko ikpe;
kfụa ndu eku onwẹphe
ekuku ụgwo iphe ruberu ẹphe.

3 Nggụbe Ojejoje;
?bụ teke ole bẹ ndu
akirishi a-ha ọtu
okokooko-o, ẹphe atụ-a?
4 Ndu eme ẹjo iphe anọduje
atụ ọnu onwẹphe ẹge ẹphe ẹ ta ahadu.
Ẹphe ekfunukaje okporokpo okfu;
l'asaphe oke nsasa.
5 Ndibe nggụbe Ojejoje;
bẹ ẹphe egweje ogwe uri.
Ndu ono, bụ òkè-iphe ngu ono;
bẹ ẹphe anọduje akpapyashị ishi.
6 Ẹphe egbushije ụnwanyi, maa tụfuru;
mẹ ụnwegirima,
a tọru ogbee;
l'egbushikwaphu ndu mbyamụmbya.
7 Ẹphe -nọdu; ẹphe asụ:
“Lẹ Ojejoje ta dụkwa iphe ọophuje;
lẹ Nchileke kẹ Jékọpu ta
dụkwa iphe ọokpaje ishi iya.”
8 T'ọwaa dokwaa unu ẹnya;
unubẹ ndu ono,
egomunggo swehuru l'ẹke, madzụ nọ ono;
mbụ unubẹ ndu ono, eme eswe ono;
?bụ teke ole bẹ unu
a-makpọoru iphe.
9 Onye ono, bụ iya
kfụberu madzụ nchị ono;
?ọoda nkịchi tọo.
Tọo onye ono, bụ iya
moberu madzụ ẹnya ono;
?tọo phụdu ụzo tọo.
10 Tọo onye ono, bụ iya
ahụje iphe bụ mbakeshi àhụhù ono;
?tọo hụdu unubẹdua tọo?
Mbụ; onye ono, bụ iya
anọduje ezi madzụ mmamiphe ono;
?bụ yẹbedua te gbe madu iphe tọo.
11 Ojejoje makọtaru iphe madzụ arị.
Ọ maru l'ọriri ẹphe bụkota mkpọkoro ọriri.
12 Ọnu-ọma bụ k'onye
nggụbe Ojejoje ahụje àhụhù;
mbụ onye iigudeje ekemu ngu ezi iphe.
13 Onye ono bẹ ịinuje ike,
oo-gude tagbua iphe-ẹhuka lẹ nshi;
jeye teke ee-gwu nsụ tẹ ndu akirishi nwulahu.
14 Kẹle Ojejoje ta ahadu ndu nk'iya.
Ẹ tọo gbadodu ndu,
bụ òkè-iphe iya.
15 Kẹle ndu ikpe a-wata okpe
ikpe, dụ maa.

Yọ bụleruphu ndu obu
gụru iphoro bụ ndu
a-dụ ike tsokota ikpe ono.
16 ?Bụ onye e-gbeshi je alụaru mu ndu akirishi?
?Bụ onye e-vudo l'ẹkiya
nke mu; je alụaru mu ndu ẹjo iya ono?
17 Ndẹge Ojejoje ta gbaru mu mkpu;
m'a ga azahawa mu rụ teke teru etete.
18 Teke mu chiru mkpu lẹ mu adaakwa;
bẹ nggụbe Ojejoje gude kẹ
l'i yeru mu obu wọta mu.
19 Teke mu wataru ọri oke ọriri;
b'ị dụru mu ike; mee;
ẹhu atsọlahaa mu ẹna.
20 ?Ii-kwe tẹ nggu lẹ ndu ishi,
ẹ tẹ emedu iphe vudo nhamụnha
emegba iphe tọo;
mbụ ndu ono, egudeje
ekemu l'emegbu ndu
ẹphe achị emegbu ono?
21 Ẹphe edzukobeje;
chịa idzu ẹge ẹphe e-shi
kpapyaa ndu doberu ẹka ndoo ishi.
Ẹphe ekpee kpee onye
ẹ ta dụdu iphe o meru nkfugbu.
22 Obenu l'ọ bụ Ojejoje bụ
egbochitaje mu nụ.
Ọo Nchileke bụ
Agbara-mkpuma ono,
mu agbabajẹ;
je edomia onwomu ono.
23 Ọo ya a-kfụ ẹphe ụgwo
iphe dụ ẹji, ẹphe eme;
mee t'ẹphe bụru kpurupyata
k'ẹjo iphe ono, ẹphe eme ono.
Ọo Ojejoje, bụ Nchileke
ayi e-me t'ẹphe bụru kpurupyata.

95

1 Unu bya t'ayi gụa egvu
ẹhu-ọtso-ẹna gude jaa Ojejoje!
Unu t'ayi tụa ụzu
ẹhu-ọtso-ẹna gude kwabẹ iya ugvu;
mbụ onye ono,
bụ Agbara-Mkpuma,
adzọfutaje ayi ono!
2 Unu t'ayi gude egvu ekele bya l'ifu iya!
Unu t'ayi gude egvu-ọma meeru iya uzere!
3 Kẹ l'ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke;
bụru onye eze, kakọta iphe bụ
ọmarali, nọ mgboko-a nshinu.

4 Ọ bụ yẹbedua bẹ mgboko
mgburumgburu nọ l'ẹka.
Iphe bụ oke ugvu abụru iya nwe iya.
5 Eze Ẹnyimu bụ nk'iya;
kẹ l'ọ bụ iya meru iya.
Yọ bụru iya gude ẹka iya
meta ọgbodo-alị ọkponku.
6 Unu bya t'ayi fozita;
baaru iya ẹja;
t'ayi byishiru Ojejoje ono ikpere,
bụ iya meru ayi ono;
7 kẹ l'ọ bụ iya bụ Nchileke ayi.
Ayịbedua abụru ndu ooche
l'ọ bụ onye eche atụru;
mbụ ụnwu atụru, nọ iya l'ẹka.
Ọo ya bụ; teke unu nụru
olu iya ntanụ ọwaa;
8 unu ba anmakwa ọkpoma
kpụ-gbungu ẹge unu
nmaru iya lẹ Meriba;
mẹ ẹge unu nmaru iya
lẹ Masa l'echi-ẹgu;
9 mbụ ẹke ono, ndiche unu phẹ
nọru hụa Nchileke ama
bya adatakwa iya phụ;
l'ẹphe gudetsua ẹnya ẹphe phụ iphe ya meru.
10 Ụkporo afa ẹbo mgburumgburu;
bẹ ọgbo ono kpatsukotaru iya iwe.
Ya asụ l'egomunggo
sweshihuru ẹphe;
ọphu ẹphe 'ekwedu oshi
ụzo, ya koshiru ẹphe.
11 Tọ dụ iya bụ; ya egude
ẹhu-eghughu ribua ya:
"L'ẹphe ta abahụdu l'ẹke ya nọ; tụta ume."*

96

1 Unu gụaru Ojejoje egvu ọphungu.
Tẹ ndiphe kpoo-gbaa
gụaru Ojejoje egvu.
2 Unu gụaru Ojejoje egvu;
jaa ya ajaja!
Unu rajẹ iya arara
mbọku-mbọku l'ọ bụ
Ojejoje bụ onye adzọje madzụ!
3 Unu kfukashiaru iphe bụ
mbakeshi k'iphe dụ biribiri, oomeebe.
Unu ekfuaru ndiphe k'iphe
dụ biribiri, oomeje.

* **95:11 95:11** Híb 3:7-11; 4:3-11.

4 Kẹle Ojejoje ha nshinu;
ọ gbakpọoru t'a jaję iya ajaja.
T'a tsụjekwa iya phụ egvu;
kẹ l'ọ kakọta iphe bụ agwa l'ọ ha.
5 Agwa iphe bụ mbakeshi
bụkota iphe e gude ẹka mee.
Obenu l'ọ bụ Ojejoje gude ẹka iya mee igwe.
6 Ùgvù; mẹ o-gbu-nwịi-nwịi; bẹ nọ iya l'ụzo ifu.
Ike; mẹ ọdu-biribiri abụru
iphe jiru ụlo iya, dụ nsọ.
7 Unubẹ ikfu, nọgbaa lẹ
mgboko;
unu kwabẹ Ojejoje ugvu.
Unu kfua ẹge ọ dụ-be
biribiri; mẹ ẹge ike iya habe nshinu.
8 Unu tụa ọnu ẹge Ojejoje
dụ-be biribiri; kẹ l'ọ gbaru iya.
Unu gude iphe bya anụ iya l'ogbodufu iya.
9 Unu yee uwe, dụ nsọ;
dụ biribiri gude baaru Ojejoje ẹja.
T'ẹhu nmaję unu anmanma
l'ifu iya; unubẹ ndiphe l'unu ha.
10 Unu kfuru iphe bụ mbakeshi
l'ọo Ojejoje bụ eze.
Mgboko b'e meru;
yo shihu ike;
k'ọphu bụ l'ẹ tọo fọ-wodu afọ-wo.
Yọ bụru Ojejoje
e-kpe ndiphe ikpe,
vudo nhamụnha.
11 Tẹ akpamigwe l'ọ ha
tee ẹswa;
ẹhu atsọo ndiphe ẹna.
T'eze ẹnyimu;
mẹ iphemiphe ọbule,
nọ iya nụ tụkokwa zee igidi.
12 Tẹ ẹgu ẹke, e meberu iphe;
mẹ iphemiphe ọbule,
nọ iya nụ tee ẹswa.
Teke ono; iphe bụ oshi,
nọ l'ọswa agụa egvu; tee ẹswa.
13 Ẹphe a-gụru Ojejoje egvu
kẹ l'ọobyawa okpe ndu eliphe ikpe.
Oo-gude odobe-ẹka-ndoo
kpee mgboko
mgburumgburu ikpe;
bya egude ire-lanụ kpee ndiphe ikpe.

97

1 Ọ kwa Ojejoje bụ eze;
t'ẹhu tsọo ndiphe ẹna.

Tẹ ndu bugbaa l'ikfuli
eze ẹnyimu tee ẹswa!
2 Urukpu; mẹ ẹkpuru-ọchi
nọ-pheru iya mgburumgburu.
Ọ bụ odobe-ẹka-ndoo;
mẹ ikpe, dụ maa
b'o gude nọdu l'aba-eze iya; l'achị.
3 Ọku evutajeru iya ụzo;
je ekegbushikota ndu
ọhogu iya l'ẹkemeke ọbule.
4 Ebemu, ọ lọru bẹ iphoro,
iya ngashịkotaru mgboko.
Iphe bụ onye -phụru iya nụ;
ẹphe anmahu jijiji.
5 Ugvu dazehuru l'ọ bụ ụmu l'ifu Ojejoje;
mbụ l'ifu Nnajiufu, bụ iya
nwe mgboko gbaa mgburumgburu.
6 Akpamigwe l'ọ ha atụ ọnu iya
l'ọ bụ onye doberu ẹka ndoo.
Ndiphe l'ẹphe ha l'elewaa ẹge
biribiri iya habe nshinu.
7 Iphe bụ ndu, abaru iphe
a pyịru apyịpyi ẹja;
mbụ ndu gude nte asa nsasa;
b'e mekotaru iphe-iphere.
Unubẹ nte l'unu ha;
unu baaru Nchileke ẹja!
8 Ndu Záyọnu nụru ẹge
nggụbe Ojejoje egudeje
ekpe ikpe; telahaa ẹswa.
Ndu kẹ Júda b'o meru t'ẹhu tsọo ẹna.
9 Kẹ l'ọ bụ nggụbe Ojejoje
bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ
lẹ mgboko
gbaa mgburumgburu.
E woliru ngu;
nggu akakọta iphe bụ agwa,
nọ lẹ mgboko-a l'ọ ha nshinu.
10 Tẹ ndu yeru Ojejoje obu
kpọkwaa ẹjo iphe-ashị;
kẹ l'ọ kwa ndu yeru iya
obu bẹ ooletaje ẹnya.
Yọ bụru ẹphe;
bẹ ọonafutaje l'ẹka ndu iwe.
11 Iphoro b'e meru t'ọ dụru
ndu doberu ẹka ndoo.
Ndu obu gụru iphoro
b'e meru tẹ ẹhu-ọtso-ẹna bụru nk'ẹphe.
12 Unu nọdu Ojejoje l'ẹka tee ẹswa;
unubẹ ndu doberu ẹka ndoo.
Unu tua ya ẹpha; l'ẹpha iya dụ nsọ.

98

Egvu-ọma
1 Unu gụaru Ojejoje egvu ọphungu;
kẹ l'o meru iphe dụ biribiri.
Ọ bụ ike iya;
mẹ ẹka iya ono,
dụ nsọ ono b'o gude mekputa.
2 Ojejoje mewaru t'a maru
l'ọodzofutaje madzụ;
bya emee tẹ iphe bụ
mbakeshi maru l'ọ bụ
onye doberu ẹka ndoo.
3 Ọ nyataru obu, o yeru,
ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu;
mẹ kẹ l'oomeje iphe o kfuru l'ẹke ẹphe nọ.
Mgboko gba
mgburumgburu
phụ-dzuwaru ẹge Nchileke
ayi egudeje adzọ madzụ.
4 Unu tụa ụzu ẹhu-ọtso-ẹna
gude kwabẹ Ojejoje ugvu;
unubẹ ndiphe l'unu ha.
Unu gụa egvu-ọma;
gụshia ya ike; gude jaa Ojejoje!
5 Unu gude une gụa
egvu-ọma;
jaa Ojejoje ajaja.
Unu egudekwaphu une;
mẹ egvu-ekwekwe jaa ya.
6 Unu gude opu; gude ụpyoku
tụa ụzu ẹhu-ọtso-ẹna;
gude kwabẹ Ojejoje,
bụ eze ugvu.
7 T'eze ẹnyimu; mẹ iphemiphe ọbule,
nọ iya nụ tụkokwa zee igidi.
Tẹ mgboko l'ophu;
mẹ iphemiphe ọbule,
bu iya nụ tụa ụzu.
8 Tẹ iphe bụ ẹnyimu, nọnu kụa ẹka.
Iphe bụ ugvu, nọnu agụa
egvu ekoshi l'ẹhu atsọ ẹphe ẹna.
9 T'ẹphe tụko nọdu l'ifu Ojejoje gụa egvu;
kẹ l'ọobyawa okpe mgboko ikpe.
Ndu mgboko l'ẹphe ha;
bẹ oo-kpe ikpe, dụ maa;
hakwaarụphu ndiphe l'ẹphe ha
enge, vudo nhamụnha.

99

1 Ọ kwa Ojejoje bụ eze;
tẹ ndiphe nmahụkwa jijiji.

Ọ nọ l'aba-eze iya l'eli cherobimu.
Tẹ mgboko mgburumgburu
nmahụkwa kpakpakpa.
2 Ojejoje hakwa nshinu;
mbụ onye ono, bu lẹ Záyọnu ono.
E woliru iya; yọ ka
iphe bụ mbakeshi nshinu.
3 T'ẹphe jaa ẹpha ngu,
ha nshinu ajaja;
mbụ ẹpha ngu ono,
ndiphe atsụ egvu ono.
Ọ dụ nsọ.
4 Eze ọbu ha nshinu.
Iphe adụje iya mma bụ ikpe,
vudo nhamụnha.
Ome iphe t'ọ vudo
nhamụnha b'i meru;
yọ ngụru angụru.
L'ẹhu ụnwu Jékọpu b'i
meru iphe vudo nhamụnha;
bụru iphe dụ mma.
5 Unu mejee tẹ Ojejoje,
bụ Nchileke ayi dee ude.
Unu nọdu iya l'iku ọkpa; baaru iya ẹja.
Ọ dụ nsọ.
6 Mósisu mẹ Érọnu shi
tsoru lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja.
Sámẹlu eshi tsoru lẹ ndu shi
akpọ-kuje ẹpha iya.
O shi abụje; ẹphe -kpọ-ku
ẹpha Ojejoje; yọ za ẹphe.
7 O shi anọduje l'urukpu,
kpụru rogbodongu kfuru yeru ẹphe.
Ẹphe eshi edobeje ekemu iya;
l'eme iphe ọ tọru ẹphe ọkpa iya.
8 Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke ayi;
i shi azajẹ ẹphe teke ẹphe kpọ-kuru ngu.
I shi ahụje ndu Ízurẹlu
àhụhù teke ẹphe shisweru ụzo ngu.
Obenu l'i shi bụru ẹphe Nchileke,
agụjeru onye meru ẹji nvụ.
9 Unu mejee tẹ Ojejoje,
bụ Nchileke ayi dee ude.
Unu nọdu l'ugvu iya,
dụ nsọ; baaru iya ẹja;
kẹle Ojejoje, bụ Nchileke ayi dụ nsọ.

100

Egvu-ọma, e gude ekele Ojejoje ekele
1 Unu tụa ụzu ẹhu-ọtso-ẹna;

gude kwabẹ Ojejoje ugvu;
unubẹ ụnwu eliphe l'unu ha.
2 Unu gude ẹhu-ọtso-ẹna;
jeeru Ojejoje ozi.
Unu gude egvu
ẹhu-ọtso-ẹna bya iya l'ifu.
3 Unu makwaru l'ọ kwa
Ojejoje bụ Nchileke.
Ọ bụ iya keru ayi;
ayi abụru nk'iya.
Ayi bụ ndibe iya;
mbụ atụru, ooche nche.
4 Unu gude egvu-ekele
bahụ l'ọnu-nggamgbo iya.
Unu egude egvu-ajaja
jerua ogbodufu iya.
Unu kele iya ekele;
jaa ya ajaja;
5 kẹle Ojejoje bụ onye ọma.
Obu, o yeru madzụ abụje ojejoje.
Ọobujeru o-me-g'o-kfuru
tsube l'ọgbo sweru ọgbo.

101

Egvu-ọma, Dévidi deru
1 Mu a-gụ egvu kẹ n-yemobu ngu
yẹle ikpe ngu, vudo nhamụnha.
Mu a-gụ egvu gude jaaa
ngu ajaja; nggụbe Ojejoje.
2 Ndzụ mu; bẹ mu a-tọ nwẹhu
mee t'ẹ b'ọ dụ ẹka ụta a-dụ iya.
?Bụ teke ole bẹ ịi-kpakfuta mu?
Mu e-gude obu, ụta ẹ ta dụdu
buru lẹ nke mu.
3 Ẹ tọ dụdu iphe dụ ẹji,
mu ekwe t'o shita mu ifu.
Umere ndu ẹ te etsodu
ọkpobe okfu ono dụ mu ashị;
ọphu 'o nwedu iphe mu l'ẹphe emegba.
4 Ndu ụzo ẹphe gberu nggọ;
bẹ mu edobeje ote-ẹnya.
Ẹ t'ọ dụdu iphe mu l'ẹjo iphe gba.
5 Ndu anọduje ekfuru ibe ẹphe okfu-azụ;
bẹ mu e-me t'ẹphe yifu.
Ndu etu onwẹphe iphe igwe charu;
mẹ ndu eku onwẹphe ekuku;
bẹ mu ta atakwaru nshi.
6 Ndu, bụ o-me-g'o-kfuru
l'alị-a;
bẹ mu a-nọdu eleta ẹnya;

k'ọphu mu l'ẹphe
e-buwaruru jeye.
Onye ụta ẹ ta dụdu l'iphe
oome e-mekochaa l'ejeru mu ozi.
7 Ẹ tọ dụdu ndu ẹregede;
m'ọo onye lanụ, mu ekwe
t'o buru lẹ nke mu.
Ọphu ọ dụkwa ndu ntụmatu
m'ọo onye lanụ, mu ekwe
t'o vudo mu l'ifu.
8 Ụtsu mbọku-mbọku;
bẹ mu e-meje t'iphe bụ
ndu akirishi, nọ l'alị-a gvụ.
Mu a-tụko iphe bụ ndu ẹjo iphe
bufu lẹ mkpụkpu kẹ Ojejoje.

102

Ekfukfu, onye eje iphe-ẹhuka ekfu anụ Nchileke
Okfu, o kfuru teke ike agvụ iya agvụgvu; gụru aphụ, nọ iya l'obu nụ Ojejoje
1 Nụnua ekfukfu, mu ekfu
anụ ngu nggụbe Ojejoje;
tẹ mkpu, mu echi runua ngu nchị.
2 Ba aghakwaru mu azụ
teke mu nọ l'iphe-ẹhuka-a.
Ngabekwa nchị;
za mu oku ẹgwegwa
teke mu kuru ngu;
3 kẹle ndzụ mu ephukahuwa
l'ọ bụ ẹnwuru-ọku.
Ẹhu mu l'ọ ha enwukota
mu phuraphura l'ọ bụ icheku-ọku.
4 E mewaru mu;
mu akpọo nkụ l'ọ bu ẹswa.
O mewaru; ẹkpiri nri echihu mu.
5 Oke ude, mu anọduje
atsụ mewaru; mu agvụ.
Ọ bụwa ọkpu wụshiru.
6 Mu dụ l'ọ bụ udele l'echi-ẹgu;
mbụ l'ọ bụ mgbashị,
beru l'ẹke ẹgbara kfụru.
7 Mu -zẹru; mụru ẹnya;
bẹ mu adụje l'ọ bụ nwẹnu,
beru nkịnyi iya l'eli okpotsu-ụlo.
8 Ndu ọhogu mu anọduje aja
mu ewena mkpụrumkpuru.
Mu bụwa iphe ndu mu dụ
ashị gude akọ ọnu.
9 Ọ bụ ntụ bẹ mu erije;
yọ buru mu nri.
Mu ewojeru ẹnya-mini
gwakọbe l'iphe mu angụ angụngu.

10 Iphe kparu iya nụ abụru
l'ẹhu gbanwuhuru ngu ọku;
kẹ l'i paliru mu imeli imeli; buhaa mu ẹka.
11 Ndzụ mu dụwa l'ọ bụ
nwa onyonyo urẹnyashi.
Mu nwụkotawaru kpaa l'ọ bụ ẹswa.
12 Obenu lẹ nggụbe Ojejoje
a-nọ l'aba-eze ngu gbururu jeye lẹ gbururu;
ọphu 'o nwedu l'a azaha
ngu azaha tsube l'ọgbo sweru l'ọgbo.
13 Ii-gbeshikwa-a phụaru Záyọnu imiko;
kẹ l'o ruwaru teke ọo-tụba ngu l'obu;
mbụ l'oge teke ono, a fọtaru
afọta dobe ono ruwaru;
14 kẹle mkpuma iya dụ
ndu ejeru ngu ozi mkpa.
Ọobuje; o -kpo udzu tụu;
imiko iya adụ ẹphe nshinu.
15 Iphe bụ mbakeshi a-nọdu
atsụ nggụbe Ojejoje egvu.
Iphe bụ ndu eze, nọkota lẹ
mgboko l'ẹphe ha a-nọdu
akwabẹ ọdu-biribiri ngu ugvu;
16 kẹle Ojejoje e-gude ẹka iya
kpụkwazi Záyọnu;
gude ọdu-biribiri iya lụfuta.
17 Ọo-nụ ekfukfu, ndu ẹ ta
dụdu ẹge ọ haru ẹphe ekfu anụ iya;
ọphu oolephudu arọro,
ẹphe arọ iya l'ẹnya.
18 T'e dee ọwaa l'ẹkwo doberu
ọgbo ọphu abya nụ;
k'ọphu ndu ọphu, ẹ te
egbe atsụtadua ime ẹphe
e-tu Ojejoje ẹpha.
19 Lẹ Ojejoje shikwa l'eze-ụlo
iya l'ephekerephe;
o shi l'imigwe gbua igo lẹ mgboko;
20 tẹ ya nụa ude, ndu mkpọro atsụ;
shi ẹge ono tụfu ndu
e kperu nkfugbu.
21 Ọo ya bụ t'a raa kẹ
Ojejoje arara lẹ Záyọnu;
jaa ya ajaja lẹ Jerúsalemu
22 teke iphe bụ mbakeshi;
mẹ alị-eze ndiphe l'ọ ha
e-dzukobe t'ẹphe baaru Ojejoje ẹja.
23 Nchileke nafụwaru mu ike l'okorọbya;
ọ nafụwaru mu ndzụ l'ike.
24 Tọ dụ iya bụ; mu asụ:

Nggụbe Nchileke mu;
be ewofushinu nụ mu;
l'ẹ b'ọ dụ ẹge mu nọ-bewaru;
lẹ nggụbedua a-nọkwa
tsube l'ọgbo sweru ọgbo.
25 Lẹ mbụlembu kpọ bụ
nggụbedua tụru ntọ-l'alị mgboko l'ọ ha.
Yọ bụkwaru ngu phụ;
bẹ gude ẹka ngu mee igwe.
26 Iphe ono l'ọ ha e-mekochaa laa l'iyi.
Obenu lẹ nggụbedua l'a-dụ ẹge ị dụ.
L'ẹphe ha e-mekochaa
kashịhu l'ọ bụ uwe.
Yọ bụru ẹge-a aagbanweje uwe-wa;
bẹ ii-mekochaa gbanwee ẹphe;
nk'ẹphe agvụ.
27 Obenu lẹ nggụbedua
bụlephu onye ị bụ b'ị bụ;
nọduwa ẹge ịi-nọ jeye lẹ tutu yoyo.
28 Ụnwegirima, ndu ejeru
ngu ozi l'e-buru l'ẹke ịino;
awa ẹphe ngụru angụru l'ifu ngu.

103

Egvu, Dévidi deru
1 Tẹ mbẹdua jaa Ojejoje ajaja.
Tẹ iphe bụ iphe nọ mu l'ẹhu;
jaa onye ono, ẹpha iya dụ nsọ ono ajaja.
2 Tẹ mbẹdua jaa Ojejoje ajaja;
k'ọphu ẹ t'ọ dụdu uru,
eeritaje iya l'ẹka m'ọo nanụ, mu a-zaha:
3 Ọogujeru mu nvụ l'ẹjo iphe mu meru l'ọ ha;
l'emeje tẹ mu ka mma l'iphe
bụ iphe eme mu nụ.
4 Ọogbafutaje mu; shi ẹge ono dobe mu ndzụ.
Oogudeje n-yemobu iya;
mẹ obu-imiko iya gbaa mu mgburumgburu.
5 Oogudeje iphe dụ mma
nụ-jia mu ẹpho;
l'emeje tẹ mu laa azụ
lẹ nwẹpa l'ọ bụ ugo.
6 Ojejoje ekpeje eyeru ndu l'aakpa ẹhu;
l'emeje tẹ iphe gbaru ẹphe rube ẹphe.
7 O meru tẹ Mósisu maru iphe
bụ uche-obu yẹbe Ojejoje;
bya emee tẹ ndu Ízurẹlu
maru iphemiphe ọbule, oome.
8 Ojejoje bụ onye aphụje imiko;
bya abụru onye emeje
eze-iphe-ọma.

Ẹhu te eghujedu iya
eghughu ẹgwegwa.
Ooyejeru madzụ obu yeru
iya ẹya k'etsutsu iya.
9 E tọo bajẹdu m̀bà tekenteke;
ọphu ọovujedu ọvuma jeyawaru.
10 Ẹ too mejedu eyeru ayi
l'ẹge ẹjo iphe ayi meru ha;
ọphu ọokfujedu ayi ụgwo
iphe dụ ẹji, ayi emebe;
11 kẹ l'ọ bụ ẹge igwe nọ-bebe
alị oreke-imeli bụ ẹge ọ habe nshinu;
mbụ n-yemobu, o yeru ndu atsụ iya egvu.
12 Yọ bụru ẹge ụzo
ẹnyanwu-ahata teberu ẹnya
l'ụzo ẹnyanwu-arịba;
bụ ẹge ẹke o wofuru emeswe,
ayi mesweru iya je edobe
teberu ẹnya l'ẹke ayi nọ.
13 Ọ bụ ẹge nna aphụjeru ụnwu iya imiko;
bụ ẹge Ojejoje aphụjeru
ndu atsụ iya egvu imiko;
14 kẹ l'ọ bụ iya maru ẹge e gude mee ayi.
Ọonyataje l'ọ bụ ẹja mmanu bẹ ayi bụ.
15 Madzụ bẹ ndzụ iya dụ l'ọ bụ ẹswa.
Ọonoduje evu rikarika
l'ọ bụ okoko, nọ l'ẹgu.
16 Phẹrephere -pheshile iya phu nwanshị;
yo phukashịhu; ẹke o shi nọdu
ta anyatahẹdu iya ọdo.
17 Obenu lẹ ndu atsụ Ojejoje egvu;
bẹ Ojejoje eyejeru obu
tsube l'ede-nwede rua ede-nwede.
Odobe-ẹka-ndoo ya
adụjekwaruphu ndu ọphu
jeye lẹ nwanwanwaranwa;
18 mbụ lẹ ndu ọphu edobeje ọgba-ndzụ iya;
nyata dobe ekemu, ọ tụru doberu ẹphe.
19 Ojejoje mewaru t'aba-eze iya
ngụru angụru l'imigwe.
Abụbu, ọ bụ eze b'ọ bụ rua ẹkemeke.
20 Unubẹ ụnwu ojozi-imigwe
kẹ Ojejoje; unu jaa ya ajaja;
mbụ unubẹ ndu ike dụ;
bya abụru ndu eme okfu iya.
21 Unu jaa Ojejoje ajaja;
unubẹ ụnwu imigwe l'unu ha;
mbụ unubẹ ndu ozi iya,
eme iphe bụ uche obu iya.
22 Unu jaa Ojejoje ajaja;
unubẹ iphe o meru ememe

dobe l'ẹke ọ bụ eze.
Tẹ mbẹdua jakwaa Ojejoje ajaja.

104

1 Tẹ mbẹdua jaa Ojejoje ajaja.
Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke mu;
ị ha nshinu.
I gude ugvu yẹle
ọdu-biribiri nmaa
onwongu l'ọ bụ onye nmaru ẹkwa.
2 Iphoro b'i yeru l'ọ bụ onye yeru uwe.
Imigwe l'ọ ha bụ
nggụbedua phụshiru iya l'ọ bụ ụlo-ẹ́kwà;
3 bya eworu uko ụlo ngu gbaa l'eli mini.
I meru urukpu; yọ bụru ụgbo-ịnya ngu;
Nggu atukojeru phẹrephere l'ẹ́bà ephe.
4 I meru phẹrephere;
yọ bụru nwozi ngu;
bya emee ọ-ta-chịchichi ọku;
yọ bụru onye, iizije ozi.
5 Ọ bụ nggu tọru ntọ-l'alị mgboko l'ọ ha;
k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu l'e
nwungaa ya enwunga jeye lẹ tutu yoyo.
6 I woru eze ẹnyimu yee
mgboko l'ọ bụ uwe;
k'ọphu bụ lẹ mini
kpukotaru iphe bụ ugvu ekpukpu.
7 Obenu l'ọo m̀bà b'ị baru mini;
yọ gbaa mgbalanụ.
Ọ nụleruphu ọra, ị nọ
l'imigwe raa; gbalaa.
8 Yo shi l'iphe bụ ugvu ono;
kekashia lẹ nsụda lẹ nsụda;
tsọkwaseru l'ọswa ẹke,
ị tọru iya t'o shije.
9 Ị kpawaru iya oke ẹke ẹ tọo tsọ-swetajedu;
k'ọphu bụ l'ẹ t'o nwedu l'o
rimia mgboko erimi ọdo.
10 I mewaru tẹ mini shije
l'ọgba gbaa gẹregere
kwasẹru ọkpa-ugvu.
Ootsojeru tụgbua mgbaku mgbaku ugvu.
11 Yọ bụru iya echebeje ụnwu anụ,
bu l'ẹgbudu mini angụngu l'ẹphe ha.
Ọ kwa iya phụ bẹ
nkakfụ-ịgara-ọswa egudeje
gboo onwiya ẹgu mini.
12 Ụnwenu, ephe l'eli anọduje
l'iku mini ono kpaa ẹkfuna.
Ẹphe ebepheje l'ẹkali-oshi ono l'agụ egvu.

13 Ọonoduje l'ẹke, o bu l'achịru
iphe bụ ugvu ono mini.
Mgboko l'ọ ha bẹ iphe oome dụ mma.
14 Ẹwu b'o meru; yoo fushije;
k'ọphu elu a-taję nri;
bya emee iphe-akọko dobe
tẹ madzụ kọjee; kọbe iphe l'alị;
15 gude iya kụta mẹe, madzụ
a-ngụje t'ẹhu tsọ iya ẹna;
bya emeta manụ, emeje tẹ
ifu mụ madzụ amụmu;
mẹ nri, madzụ erije nọdu ndzụ.
16 Oshi Ojejoje bẹ ọogbaje mini ọhuma;
mbụ oshi sida ọphu nọ
l'ugvu ugvu Lébanọnu,
bụ oshi ọphu o yeru l'onwiya.
17 Yọ bụru l'eli ẹke ono;
bẹ nwẹnu akpaję ẹkfuna.
Ọku-eswi-ụda eworu oshi
payịnu mee ufu iya.
18 Iphe butsua l'iphe bụ
oke-ugvu ono bụ
eghu-ọswa.
Ndu ọphu, bụ ọgba
mkpuma abụru ẹke
nchi-ọ̀gbà anọduje ezeru ndzụ.
19 O meru ọnwa dobe t'e gude iya gụje oge.
Ọphu, bụ ẹnyanwu amaru teke ya a-rịba.
20 Ọobuje; teke i meru tẹ ọchi gbaa;
yọ bụru iya bụ lẹ nchi ejihu.
Iphe bụ anụ, bu l'ọswa eshi
l'ẹke ọ nọ wụfuta jeshia ọcho iphe oo-ri.
21 Agụ anọduje ede ekiri; l'achọ nri, oo-ri;
mbụ nri, shi Nchileke l'ẹka.
22 Ẹnyanwu -halẹphu;
ẹphe anyịgobe; lashia;
je eworu onwẹphe
domishia l'ọgba ẹphe.
23 Madzụ egbeshi teke ono jeshia l'ẹgu.
Yọ nọdu l'ẹgu jee ozi jeye l'urẹnyashi.
24 Nggụbe Ojejoje;
ozi, iijekota bụkwa 'agụta agụta.
Iphemiphe ọbule ono
bụkota mmamiphe nke ngu
b'i gude mekota iya;
mbụ lẹ mgboko l'ọ ha;
bẹ iphe jiru iya nụ bụkota
iphe nggụbedua gude ẹka ngu mee.
25 Eze Ẹnyimu ha nshinu;
bya aha ụsa.

Yọ bụru l'ime iya;
bẹ ụnwu anụ, bụ 'agụta agụta bu;
mbụ iphe nọ ndzụ;
ndu ọphu ha nshinu;
mẹ ndu ọphu ha nwanshị.
26 Ọ bụ l'eli mini ono;
bẹ ụgbo-mini ono eshije.
Bụkwaru iya phụ;
bẹ ẹjo agiyi ono, bụ nggu
gude ẹka ngu mee ya;
yọ nọdu iya ebu nggada.
27 Iphemiphe ọbule ono;
bụ nggu bẹ ẹphe chịko ele ẹnya l'ẹka
t'ị nụje ẹphe nri l'oge iya.
28 Teke ị nụru iya ẹphe;
ẹphe achịkobe iya l'onwẹphe.
Teke ị mụsaru ẹka;
iphe dụ mma enwushihu;
ẹphe egude iya rijia ẹpho.
29 Teke ị gharu ẹphe azụ;
ẹphe atsụlahaa egvu.
Ị -nata ẹphe ume, ẹphe atụ;
ẹphe anwụshihu; bụru ẹja alị.
30 Teke i kuru Ume ngu ye iya l'ẹhu;
yọ bụru iphe e meru k'ọphungu.
Iimeje mgboko l'onwiya
t'ọ dụ ọphungu ọphungu.
31 Tẹ ọdu-biribiri Ojejoje
dụkwa ẹge ọ dụ jeye tutu yoyo.
Tẹ ozi, Ojejoje gude ẹka iya jee
mekwa tẹ ẹhu tsọo ya ẹna;
32 mbụ onye abụje;
o -lee mgboko ẹnya;
yọ nmahu kpakpakpa.
Teke ọ byaru ẹka l'eli ugvu;
ugvu ọbu akpụhu tụututu.
33 Mu a-nọduje agụ egvu anụ
Ojejoje lẹ ndzụ mu mgburumgburu.
Mu a-nọduje agụ egvu aja
Nchileke mu ajaja jeye teke mu a-nọ-bebe.
34 Tẹ kẹ nk'iya-a, mu arị-a tsọkwaa ya ẹna;
kẹ l'iphe Ojejoje eme emeje t'ẹhu tsọo mu ẹna.
35 Tẹ ndu ẹjo iya chịhu lẹ
mgboko gbaa mgburumgburu;
ọphu ndu akirishi
'anọhekwa anọno ophu.
Tẹ mbẹdua jakwaa Ojejoje ajaja.
T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.

105

1 Unu kele Ojejoje ekele;

unu akpọ-kua ẹpha iya.
Unu mee t'iphe bụ
mbakeshi maru iphe o meshiru.
2 Unu guku iya l'egvu.
Unu gụa egvu
gude jaa ya ajaja.
Unu kfukashia k'iphe
bụ iphe dụ biribiri, ọonoduje eme.
3 Unu gude ẹpha iya,
dụ nsọ ngaa ụnga.
T'iphe bụ ndu achọ
Ojejoje tee ẹswa.
4 Unu wojeru ẹnya dabẹ lẹ
Ojejoje yẹle agburu-ẹhu iya!
Unu achọje ifu iya
mkpụrumkpuru!
5 Unu nyatakwa iphe biribiri;
mẹ iphe-ọphulenya,
o meshiru;
yeru ikpe, o kpeshiru;
6 unubẹ eri nwozi iya,
bụ Ébirihamu;
unubẹ ụnwu Jékọpu,
bụ ndu o gude ẹka iya fọta.
7 Ọ kwa iya bụ Ojejoje;
bụru Nchileke ayi.
Ikpe iya chịko mgboko
vọo kfurukfuru.
8 Ndzụ ono, ọ gbaru ono;
bẹ oodobeje jeye lẹ tutu yoyo.
Iphe o kweru ụkwa iya;
bẹ oomeje shi l'ọgbo sweru ọgbo.
9 Ndzụ ono yẹle Ébirihamu
gbaru ono; mẹ angụ ono,
o rifuru Áyizaku ono
10 b'o meru; yọ bụru ekemu l'ẹhu Jékọpu;
bụru ọgba-ndzụ, a-dụru
ndu Ízurẹlu jeye lẹ tutu yoyo.
11 Ọ sụru ẹphe: "L'ọo ẹphe;
bẹ ya a-nụ alị Kénanu
t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe ketaru."
12 ?Ẹphe shi dụ ole teke ono.
Ẹphe shi habe ahabe;
bya abụru ndu
mbyamụmbya l'alị ono.
13 Ẹphe shi etsojeru iphe bụ
mbakeshi aghaphe.
Ẹphe -shi l'alị-eze ọwaa;
ẹphe akfụfu lashia alị-eze ọdo.
14 Ọphu ọ dụdu onye

o kweru t'ọ kpaa ẹphe ẹhu.
Ọ bụ okfu ẹhu ẹphe;
b'o shi egudeje baaru ndu eze mba;
15 sụ ẹphe t'ẹphe be
edenyikwa ndibe iya ono,
ya fọtaru afọta ono ẹka;
t'ẹ b'ọ dụkwa iphe ẹphe
e-me ndu ekfuchiru iya nụ.
16 O mebyishikotaru iphe
bụ nri, ẹphe nweru enweru;
shi ẹge ono mee t'ẹjo-ẹgu bya l'eliphe.
17 Yọ bya eye nwoke lanụ
t'o vuru ẹphe ụzo.
Nwoke ono bụ Jósẹfu;
mbụ onye ono,
e reru l'ọ bụ ohu ono.
18 Ẹphe tụru iya mkpọro l'ọkpa;
fubashia ya ọnya l'ọkpa;
bya eworu ajaba ígwè tụa ya l'olu;
19 gbururu jeye teke okfu iya vụru.
Okfu, Ojejoje kfuru emee
t'a maru l'ọ bụ onye
ire-lanụ.
20 Ya ndono; eze ezia t'e je atọfu iya.
Onye bụ ishi ọha atọfu iya; yo nweru onwiya.
21 Yo woru iya mee onye ishi l'ufu iya:
t'o letajeru iya ẹnya l'ẹku iya l'ọ ha;
22 sụ iya t'ọ hụje ndu ishi
àhụhù teke dụ iya mma.
Yo zije ndu bụ ọgurenya
l'alị-eze iya mmamiphe.
23 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu alashia Íjiputu.
Ndibe Jékọpu ejenu je
abụru ndu, laru alala l'alị Hamu.
24 Ojejoje abya emee ndibe iya;
ẹphe azụa azụzù; ha l'igwe;
shi ẹge ono kapyabẹ ndu ọhogu ẹphe.
25 Yọ bya emee ndu Íjiputu;
ẹphe abya akpọo ndu Ízurẹlu ashị;
chịlahaaru ẹphe ẹjo idzu.
26 Yọ bya ezi nwozi;
mbụ Mósisu; mẹ Érọnu,
bụ onye ọ fọtaru;
27 ẹphe eje emeshia
iphe-ọphulenya nk'iya l'ẹke ẹphe nọ;
bya ekoshigbaa ẹphe iphe
dụ biribiri kẹ Ojejoje lẹ Hamu.
28 O meru t'ọchi je gbaa l'alị
ono mgburumgburu;
kẹle ndu Íjiputu kwefuru okfu Nchileke íkè.

29 Yọ bya emee mini, nọ l'alị ẹphe;
yọ ghọkota mee.
Ẹma, nọ iya nụ anwụshihukota.
30 Mbara abya eji alị ẹphe;
mbụ bya akwọtsua nkwọ;
bahụtsua l'ẹke ndu ishi ẹphe azẹje.
31 Ọ bụa okfu b'o kfuru;
ijiji etsulahaa gbigbigbi;
mkpụrúmkpu abya atụko alị ono tụa.
32 Yo wota mini, ọoga anọdu
achịru ẹphe l'alị ono mee;
yọ ghọo aka-mini; mẹ egbe-igwe;
33 tụpyashia vayịnu ẹphe;
mẹ oshi figu ẹphe;
mebyishikota iphe bụ oshi, nọ l'alị ono l'ọ ha.
34 Yo gbeshikwa ọdo bya
ekfua okfu; igube awata ephephe.
Ogu, etsu gbigbigbi abụru 'agụta agụta;
35 bya atụko iphe bụ iphe nọ
ndzụ, nweru ẹkwo l'alị ẹphe tagbua;
mbụ tụko iphe ẹphe
meberu l'alị l'ọ ha tapyashịa.
36 Yọ bya teke ono bya atụko
iphe bụ ụnwu ẹphe; ndu ọphu,
bụ ẹphe ime-ọdungu l'alị ono gwepyaa;
mbụ tụko ụnwu ẹphe ndu
ọphu, bụ ọkpara gbugee.
37 Yọ bya edufuta ndu Ízurẹlu;
kpota mkpọla-ọcha
yẹle mkpọla-ododo kpojia ẹphe ẹka.
T'o nwe ụnwu kẹ ndu
Ízurẹlu; m'ọo onye lanụ,
a chọru achọcho.
38 Ẹhu atsọo ndu Íjiputu
ntụmatu lẹ ndu Ízurẹlu tụgbutsuaru;
kẹ l'ẹphe shiwa atsụ ndu Ízurẹlu ono egvu.
39 Yọ bya egesaaru ẹphe
urukpu gude kpuchita ẹphe;
bya edoberu ẹphe ọku
t'ẹphe gude phụ iphoro l'ẹnyashi.
40 Ẹphe sụru t'a nụ ẹphe nri;
Ojejoje abya achịru ọ̀kwà nụ ẹphe;
gude nri, shi l'igwe nụ-jia ẹphe ẹpho.
41 Yo kpuhaa oke mkpuma;
mini eshi iya tsọshihu;
l'atsọ l'ọ bụ nggele l'echi-ẹgu ono;
42 kẹ l'ọ nyataru ụkwa iphe dụ nsọ,
o kweru nwozi iya, bụ Ébirihamu.
43 Yo dufuta ndibe iya;
ẹhu atsọo ẹphe ẹna;

mbụ ndu ono, ọ fọtaru ono.
44 Yo woru alị ndu ọhodo woru nụ ẹphe.
Yọ bụru ẹke ndu ọdo
riru aphụ iya; bẹ ẹphe wotaru;
yọ bụru òkè-iphe ẹphe;
45 k'ọphu ẹphe a-wata ome
ome-l'alị Ojejoje;
dobelahaa ekemu, shi iya l'ẹka.
T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.

106

1 T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.
Unu kele Ojejoje ekele;
kẹ l'ọ bụ onye, dụ mma;
kẹle n-yemobu nk'iya
anọje jeye l'ojejoje.
2 ?Bụ onye a-dụ ike
tụa ọnu ẹge iphe
Ojejoje eme habe nshinu?
Tọo; ?nanụ onye a-dụ ike
tukota Ojejoje ẹpha iphe oomeebe.
3 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu eme
iphe vudo nhamụnha;
mbụ ndu ono,
anọduje eme iphe dụ
mma tekenteke ono.
4 Nggụbe Ojejoje;
nyatakwa mu teke ịi-wata
okoshi lẹ ndibe ngu nọ ngu l'obu.
Gbakwaaru mu mkpu
teke ịi-bya ẹphe adzọfuta;
5 k'ọphu mu a-phụ k'ọma,
i doberu ndu ị fọtaru;
tsokwaru phụ mba ono,
bụ nke ngu ono tee ẹswa;
mbụ tsoru ndu ono,
bụ òkè-iphe ngu ono jaa ngu ajaja.
6 Ayi meekwaru iphe dụ ẹji
ẹge nna ayi oche phẹ meru.
Ayi mewaru iphe dụ ẹji;
mee iphe ẹ ta dụdu mma.
7 Teke nna ayi oche phẹ
shi nọdu lẹ Íjiputu
bẹ iphe dụ biribiri,
i meshiru te shidu doo ẹphe ẹnya;
ọphu ọ dụdu ikpoto
iphe-ọma ngu,
ono nweru ọphu ẹphe nyataru.
Ẹphe kwefuru ngu íkè
lẹ Eze Ẹnyimu Uswe.
8 Obenu l'o gude k'okfu ẹpha iya; dzọfuta ẹphe;

k'ọphu aa-maru l'ọkpehu iya ha nshinu.
9 Ọ baru Eze Ẹnyimu Uswe mba;
mini, nọ iya nụ atashịhu.
Yo dua ẹphe swee echi mini
l'ọ bụ onye eswe l'echi-ẹgu.
10 Ọ dzọfutaru ẹphe l'ẹka ndu ọhogu ẹphe;
gbafụta ẹphe l'ẹka ndu ẹphe dụ ashị.
11 Mini rigbushikotaru ndu ọhogu ẹphe;
tọ dụ m'ọo bụ onye lanụ, waru nụ.
12 Ọ bụ teke ono; bẹ ẹphe
kwetaru l'iphe o kweru ụkwa
ememe bẹ oomeje.
Ẹphe abya agụa egvu gude jaa ya ajaja.
13 Iphe ono b'ẹ ta nọdu ọphu baru ishi;
ẹphe azahaa iphe ono,
o meru ono;
ọphu ẹphe ejebua ya ọkpata ishi.
14 Ẹphe erua l'echi-ẹgu ono;
wata ome iphe ẹgu iya agụ ẹphe.
Yọ bụru l'alị ono,
daburu swanmangu ono;
bẹ ẹphe dataru Nchileke.
15 Yọ nụnu ẹphe iphe ẹphe sụru t'a nụ ẹphe;
nụtsua ya ẹphe; bya evuru
ẹjo iphe-ememe byabẹ ẹphe.
16 L'ọdu ndu Ízurẹlu;
l'echi-ẹgu ono;
b'o nweru ndu wataru
ogvuru Mósisu yẹle Érọnu
ẹnya-kfụrukfuru;
mbụ ndu ono, Ojejoje
fọtaru dobe iche ono.
17 Ya ndono; alị ekejahu ẹbo
lee Detanu;
bya atụko Ebiramu yẹle
ndu tso iya nụ lia lẹ ndzụ.
18 Ọku enwulihu;
dzụkota ndu etsoje ẹphe.
Ọku ono atụko ndu akirishi ono dzụkota.
19 Ẹphe erua l'ugvu Họ́rebu;
je egude mkpọla-ododo
kpụa nweswi dobe;
balahaaru iya ẹja l'ọ bụ nte.
20 Ẹphe egude ọdu-biribiri kẹ Nchileke
gbanweta iphe a kpụru;
yọ dụ l'ọ bụ eswi, ataję ẹwu.
21 Ẹphe azahaa Nchileke ono,
dzọfutaru ẹphe ono;
mbụ onye ono, meru
iphe ha nshinu l'alị Íjiputu;
22 bya emee iphe dụ biribiri l'alị Hamu;

bya emekwaaphu iphe dụ
egvu lẹ Eze Ẹnyimu Uswe ono.
23 Tọ dụ iya bụ; Nchileke asụ
lẹ ya e-mebyishi ẹphe.
Obenu lẹ Mósisu, bụ onye ọ fọtaru;
jeru je akfụ-chia ụwara,
o shi abya; t'ẹ b'o gude
oke ẹhu-eghughu iya
mebyishikota ẹphe l'ẹphe ha.
24 E metsua; to nwehe iphe
ẹphe gụberu ẹgiri alị ono.
Ẹphe te kwe lẹ Nchileke
e-mekwadu iphe o kweru ụkwa iya.
25 Ẹphe anọshia l'ụlo-ẹ́kwà ẹphe;
wata ọgu aphụ; jịka ome
iphe Ojejoje sụru t'ẹphe mee.
26 Tọ dụ iya bụ; yo ribua lẹ ya
e-me t'ẹphe nwụshihu l'echi-ẹgu ono;
27 tẹmanu ya abya eruta
ụnwu ẹphe je eye ndu ọhogu ẹphe l'ẹka.
Ẹphe achịkashia ẹphe;
ẹphe agbaa nanụ nanụ;
dzuru ẹkemeke ọbule.
28 Ẹphe egbeshi je eworu
onwẹphe gọo lẹ Bálụ-Peyọ;
bya awata ori iphe e gude
gwaaru agwa, ẹ ta nọdu ndzụ.
29 Ẹphe emee;
Ojejoje avụlahaa ọvuma
k'ẹjo iphe, ẹphe eme.
Mgbọnwu adakfutanu ẹphe.
30 Ọle Finehasu gbeshiru bya egboo ọgu ono;
shi ẹge ono mee tẹ
mgbọnwu ono kfụshi.
31 A gụaru iya ẹya
l'odobe-ẹka-ndoo, e-shi l'ẹhu iya
sweru eri iya tsube l'ọgbo sweru ọgbo.
32 L'ẹphe ruru lẹ mini Meriba;
bẹ ẹphe kpatsuru Ojejoje iwe.
Mósisu eshi ẹphe l'ẹka
kpata kpube onwiya.
33 Ọ bụ okfu l'ẹphe kwefuru
Ume Nchileke íkè meru iphe
Mósisu kfuru iphe ẹ tọ ga ekfudu.
34 Ẹphe ajịka l'ẹphe ta
alụ-gbudu ndu ono,
ẹphe jekfuru l'alị ono;
ẹge Ojejoje tụru ẹphe ekemu;
sụ t'ẹphe lụa ẹphe.
35 Iphe ẹphe mechiaru bụ

l'ẹphe lẹ ndu ono bya
alụ-gbalahaa nwanyi.
Ẹphe l'ẹphe abya agbaa
ẹghirigha; ẹphe awata ome ome-l'alị ndu ono.
36 Ẹphe awata ọbaru agwa ndu ono ẹja.
Iphe ono emekochaa bụru ọnya; nma ẹphe.
37 Ẹphe egude ụnwu ẹphe
ndu k'unwoke lẹ ndu kẹ ụnwanyi;
wata ọgwa ẹjo maa.
38 Ẹphe awata ogbushi ụnwu
ẹphe, ẹ ta dụdu iphe ẹphe meru;
gude l'agwa nte ndu Kénanu.
Ẹphe egude mee ụnwu
ẹphe ono merushia alị ono;
39 bya eshikwaphu ẹge ono
merushia onwẹphe;
shi ẹge ono dụ l'ọ bụ
nwanyi ẹ te gudedu ire iya
ẹka l'ẹke Nchileke nọ.
40 Ọo ya meru iphe ẹhu
ghulaharu Ojejoje eghughu
l'ẹke ndibe iya nọ;
yọ kpọ-yilahaaru ndu ono,
bụ òkè-iphe iya ono ukuvu.
41 Yọ chịru ẹphe ye l'ẹka ndu ọhodo.
Ndu ẹphe dụ ashị abụru eze; chịlahaa ẹphe.
42 Ndu ọhogu ẹphe akpalahaa ẹphe ẹhu.
Ndibe Nchileke abya anọdu ẹphe l'ẹka.
43 Ugbo olemole; b'ọ dzọfutaru ẹphe.
Ọ bụ l'ẹke uche adụjee ẹphe
bụ ẹge ẹphe e-shi kwefuru Ojejoje íkè.
Ẹphe eshi ẹge ono kwaa
l'ẹjo iphe ẹphe; nọdu iya yifu.
44 Ọle ọobuje; iphe-ẹhuka
-byakfuta ẹphe; ẹphe -raku Nchileke;
yo rua ya l'ẹhu ẹgwegwa;
yọ nụa olu ẹphe.
45 Yo gude okfu ẹhu ẹphe
nyata ọgba-ndzụ iya;
gude kẹ l'o yeru ẹphe obu selaa ẹka azụ;
46 mee t'iphe bụ ndu kpụru
ẹphe lẹ ndzụ phụaru ẹphe imiko.
47 Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke ayi;
dzọfutanu ayi.
Shinu l'iphe bụ mbakeshi
ono chịlata ayi ọdo;
k'ọphu ayi e-tu ngu ẹpha;
nggụbe onye ono, dụ nsọ ono.
48 T'ajaja bụru kẹ Ojejoje;

bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu
gbururu jeye lẹ gbururu.
T'onyemonye ọbule sụkwa: “Ono ẹge ọ dụ!”
T'ajaja bụru kẹ Ojejoje!

107

1 Unu kele Ojejoje ekele;
kẹ l'ọ bụ onye, dụ mma.
N-yemobu nk'iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
2 Tẹ ndu Ojejoje gbafụtaru kfua ya;
mbụ ndu ọ gbataru l'ẹka ndu ẹphe dụ ashị;
3 ndu ono, o shi l'iphe bụ
mbakeshi chịkobe ono;
mbụ ndu ono, o jeru l'ụzo
ẹnyanwu-ahata; jee l'ụzo ẹnyanwu-arịba;
jee l'ụzo isheli; jee l'ụzo
ọhuda je erukobe ono.
4 O nweru ndu ọphu bụ
l'echi-ẹgu bẹ ẹphe tsoru l'aghaphe;
mbụ l'alị, daburu
swanmangu, ẹ ta dụdu iphe nọ iya nụ.
Ọphu ẹphe amadụ ụzo,
ẹphe e-shi jerua mkpụkpu, ẹphe e-buru.
5 Ẹgu gụru ẹphe; mini agụa ẹphe.
Ẹphe anọdu l'ẹke ono
leswee ẹnya lẹ ndzụ.
6 Tọ dụ iya bụ; ẹphe araku
Ojejoje teke ono, ẹphe nọ l'iphe-ẹhuka ono;
yọ bya anafụta ẹphe.
7 Yọ bya edua ẹphe shia ụzo,
vudo nhamụnha;
durua ẹphe mkpụkpu ẹke, ẹphe e-buru.
8 T'ẹphe kele Ojejoje ekele
l'o yenukaru ẹphe obu;
mẹ kẹ l'ọonoduje emeru
ụnwu eliphe iphe dụ biribiri;
9 kẹ l'onye mini agụ;
bẹ ọonuje mini t'ọ ngụa.
Yo gude iphe dụ mma
nụ-jia onye, ẹgu agụ ẹpho.
10 O nweru ndu ọphu shi nọdu
l'ẹke gbaru ọchi; ụzo echishihu ẹphe:
bụru ndu, nọ lẹ mkpọro;
l'eje iphe-ẹhuka l'ẹke e gude
mkpa kee ẹphe ẹgbu.
11 Ishi iya abụru l'ẹphe kwefuru íkè;
jịka ome okfu Nchileke.
Ẹphe eworu ẹgiri idzu,
Ọkaribe-Kakọta-Nụ chịru ẹphe fua l'alị.
12 Tọ dụ iya bụ;
yọ paru ẹphe haa;

ẹphe ejelahaa ozi mkpọnwehu.
Ẹphe ejee ya jeye;
ẹphe ebehuje ebehu daa.
Tọ dụ onye, gbaru ẹphe mkpu.
13 Tọ dụ iya bụ; ẹphe araku
Ojejoje teke ono, ẹphe nọ l'iphe-ẹhuka ono.
Yọ bya anafụta ẹphe.
14 Yọ bya edufuta ẹphe l'ẹke ono,
agba ọchi, ụzo chishihuru ẹphe ono;
bya agbabushia mkpa ono,
e shi gude kee ẹphe ẹgbu ono.
15 T'ẹphe kele Ojejoje ekele
l'o yenukaru ẹphe obu;
mẹ kẹ l'ọonoduje emeru
ndiphe iphe dụ biribiri;
16 kẹ l'ọonyakashije
ọgu-nggamgbo, a kparu l'ígwè;
bya egbubushia
mgbọro-ígwè,
e gude gbachishia ụzo.
17 O nweru ndu ọphu wataru ome eswe.
Mkpata iya abụru l'ẹphe
kwefuru Nchileke íkè.
E menwuwa ẹphe ẹhu;
okfu l'ẹphe meru iphe dụ ẹji.
18 Yọ kpọo ẹphe nri;
k'ọphu bụ l'ọ phọduwaru-a
nwinyi-nvọ; mẹ ẹphe anwụshihu.
19 Tọ dụ iya bụ; ẹphe araku
Ojejoje teke ono, ẹphe nọ l'iphe-ẹhuka ono.
Yọ bya anafụta ẹphe.
20 Yọ bụru okfu b'o kfuru
nwẹnkinyi;
ẹhu akọkota ẹphe mma;
shi ẹge ono dobe ẹphe ndzụ.
21 T'ẹphe kele Ojejoje ekele
l'o yenukaru ẹphe obu;
mẹ kẹ l'ọonoduje emeru
ụnwu eliphe iphe dụ biribiri;
22 T'ẹphe gwoo ngwẹja-ekele nụ iya.
Ẹphe agụa egvu ekele
gude mee t'a maru ẹge iphe oome habe.
23 O nweru ndu ọphu gude
ụgbo-mini tsoru
eze ẹnyimu; l'agba nghọ.
24 Ndu onanu phụru ozi, Ojejoje jeru;
ẹphe phụru ozi, dụ biribiri,
o jeru l'echi ebo mini;
25 kẹ l'ọ bụ-a okfu b'o kfuru l'ọnu;
oke phẹrephere awata ephephe.
Yo shi ẹge ono mee;

oke eyii awata atụtu.
26 Ụgbo-mini ẹphe ephelihuje
oreke-imeli;
yọ bya bya atsụa ọtsu l'echi ebo.
Oke iphe-ẹhuka ono,
ẹphe eje ono emee;
obu azashịhukota ẹphe.
27 Ẹphe angalahaa anganga;
l'akpọ garịgari l'ọ bụ ndu mẹe guderu.
Mmamiphe ẹphe l'ọ ha
abụru ẹphe ọ-la-l'iyi.
28 Ya ndono; ẹphe araku
Ojejoje teke ono, ẹphe nọ
l'iphe-ẹhuka ono;
yọ bya anafụta ẹphe.
29 O meru oke eyii mini ono; yọ dazita.
Yọ bya abaaru oke phẹrephere mba;
yọ daa shịkongu.
30 Ẹhu atsọlahaa ẹphe ẹna l'ọ dazitaru ono.
Yo dua ẹphe jeye ẹphe
ejerua ọdu ụgbo-mini l'ẹke ẹphe eje.
31 T'ẹphe kele Ojejoje ekele
l'o yenukaru ẹphe obu;
mẹ kẹ l'ọonoduje emeru
ụnwu eliphe iphe dụ biribiri;
32 T'ẹphe kutsee ya ekutsee l'edzudzu ọha.
Ẹphe etua ya ẹpha l'ẹke
ndu bụ ọgurenya dọru.
33 Ẹnyimu b'o meru;
yọ ghọo echi-ẹgu;
bya emee nggele;
yọ bụru alị, ọkponku.
34 O meru alị, bụ alị-ọtsu;
yọ bụru kpakịri kpakịri
alị-únú;
kẹle ndu shi buru iya nụ
menukaru ẹjo iphe.
35 Echi-ẹgu b'o meru;
yọ bụru okpuru, mini jiru ejiji;
bya emee alị ọkponku;
yọ ghọo ishi nggele.
36 Yọ bụru ẹke dụ ẹge ono;
b'o dutaru ndu ẹgu agụ
je edobe t'ẹphe buru.
Ẹphe anọdu l'ẹke ono;
bụru mkpụkpu nk'ẹphe.
37 Ẹphe abya akọo okfu;
bya akụshia akpụru vayịnu l'ẹke ono;
yọ mịa iphe dụ egvu.
38 Ọ gọru ẹphe ọnu-ọma;
ẹphe abya azụa zụ-jia ẹgu;

ọphu o kwedu tẹ elu ẹphe laa alị.
39 Ọle e mekochaaru;
Ojejoje egude mkpamẹhu;
mẹ iphe-ẹhuka yẹle aphụ lọ-zita ẹphe.
Ẹphe awata ọla alị.
40 Onye ono, ewodaje ndu
a maru ẹpha ẹphe alị ono;
emee ẹphe;
ẹphe aghaphelahaa l'alị,
daburu swanmangu,
ẹ ta dụdu ụzo, nọ iya nụ.
41 Obekwanu lẹ ndu ẹ-ta dụdu
ẹge ọ haru ẹphe;
b'o setaru l'ẹka;
sefuta l'iphe-ẹhuka, ẹphe eje.
Yọ bya emee; ndibe ẹphe;
ẹphe azụshilahaa l'ọ bụ atụru.
42 Ndu obu ẹphe gụru iphoro abụje;
ẹphe -phụa iphe ono;
ẹphe etee ẹswa.
Obenu lẹ ndu eme iphe ẹ-te
vudodu nhamụnha abụje;
ẹphe -phụa ya; yọ kpọo ẹphe okfu.
43 Tẹ ndu maru iphe wokwaru
iphe-a kwakọbe l'ime obu ẹphe.
Ẹphe arije k'ẹge n-yemobu
Ojejoje hatabe nshinu!

108

Egvu-ọma, Dévidi deru
1 Nggụbe Nchileke;
obu shihukwaru mu ike;
k'ọphu bụ lẹ mu e-gude
obu mu l'ọ ha gụa egvu; kụaru ngu nkwa.
2 Unu tehu mụru ẹnya;
unubẹ ogumogu; mẹ ụbo;
kẹle mbẹdua e-gudekwa
egvu gụ-tee nchi-abọhu lẹ mgbẹnya.
3 Mu a-nọdu l'ifu iphe bụ
mbakeshi jaa ngu ajaja; nggụbe Ojejoje.
Mu anọdukwaphu
l'edzudzu ọha gụaru ngu egvu;
4 kẹle n-yemobu ngu ha nshinu.
Ọ tụko imigwe l'ọ ha kakọta l'eli.
Abụbu, ị bụ o-me-g'o-kfuru
atụko akpamigwe dzuru.
5 Koshinu ndiphe ẹge ị hatebe nshinu;
mbụ l'ị nọ-ghataru
akpamigwe anọghata;
tẹ ndiphe mgburumgburu
phụ ẹge ị dụ-be biribiri.

6 Gudenu agburu-ẹhu ngu
dzọfuta ayi.
Nggu aza ayi oku;
k'ọphu ee-shi ẹge ono dzọo ndu i yeru obu.
7 Nchileke nọwa l'ụlo iya,
dụ nsọ kfua okfu; sụ:
“Lẹ ya a-tụ okokooko
gude kee alị ndu Shékemu;
bya ewota nsụda Súkọtu washịa.
8 Gíledu bụ nk'iya;
Manásẹ abụru nk'iya
Ífuremu bụ okpu, ya kpu l'ishi.
Júda abụru mgbọro-eze,
ya apajẹ l'ẹka.
9 Móabu bụ efere, ya akwọje ọkpa;
Édọmu abụru ẹke ya
eyeshije akpọkpa iya dobe.
Ndu Filísutiya;
bẹ ya a-tụru okokooko kpua.”
10 ?Bụ onye e-duru mu
je edobe lẹ mkpụkpu ono,
a kpụru kpụshia ya ike ono?
?Bụ onye e-duru mu duba lẹ Édọmu?
11 Ọ kwa nggụbe Nchileke bụ onye ọbu.
Obenu l'ị jịkawaru ayi.
Ọphu iitsojehedu ndu sọja ayi l'eje ọgu.
12 Yenuru ayi ẹka; t'ayi
mekputa ndu ọhogu ayi;
kẹ l'ẹka ọphu ndiphe
eyetaru madzụ kwa iphe mmanu b'ọ bụ.
13 Obenu lẹ Nchileke -nọduwa
l'ẹke iya nk'ayi;
bẹ ayi e-mekputa-a ndu ọhogu ayi.
Yọ dzọo ndu ọhogu ayi ono pyakapyaka.

109

Egvu-ọ ma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Nggụbe Nchileke,
bụ onye mu anọduje aja ajaja;
byiko; ba adahụkwa mu nkịchi;
2 kẹle ndu akirishi;
mẹ ndu ẹregede gbabẹwaru mu ẹjo okfu;
l'atụ ntụmatu ekpu mu.
3 Ẹphe gudewa okfu ndụmashi
gbaa mu mgburumgburu.
Ẹphe abya etso mu okfu;
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe.
4 Teke mu mekoshiru ẹphe l'ọ
bụ ndu ọ̀nyà mu;
ẹphebedua ebolahaa mu ibo.

Obenu lẹ mbẹdua bụ
onye anọduje ekfu anụ
Nchileke; l'ekfushi iya ike.
5 Ẹphe egudeje ẹjo iphe
kfụa mu ụgwo iphe-ọma, mu meru ẹphe.
Mbẹdua wotaru ẹphe l'ọ bụ ndu ọ̀nyà mu.
Ẹphebedua egude ashị,
ẹphe kpọru mu l'akfụ mu ụgwo iya.
6 Yenu ẹjo madzụ t'o je ekechia ya ụzo.
Zinua onye a-nọdu agba iya
ire t'o je evudo iya l'ifu gbaa ya ekebe.
7 Teke e kperu iya ikpe;
t'ọ nmakwa iya.
Tẹ Nchileke gụkwaru ekfukfu,
ookfu anụ iya ye l'iphe dụ ẹji, o meru.
8 Tẹ ndzụ iya gbakwaa kwoo.
T'onye ọdo nọ-chikwaa
ẹnya iya l'oje ozi, o shi eje.*
9 T'ọ tọkwaa ụnwu iya ogbe;
haa nyee ya l'ụlo-maa.
10 T'ụnwegirima iya
kwakwaa l'esu-ụzo;
l'arọ arọ.
T'a chịfukwa ẹphe
l'ọkpu-ufu ẹke ẹphe bu!
11 Tẹ ndu o ji ụgwo byakwa
bya egwoo iphe o nweru l'ọ ha.
Tẹ ndu ẹ ta madu ẹke
ẹphe shi tụkokwa akanya,
o seru esese gwota.
12 T'ẹ b'ọ dụkwa onye
e-meru iya iphe-ọma.
Ọphu ọ dụkwa onye
a-phụru ụnwegirima,
ọ tọru ogbe imiko.
13 T'awa iya chịhukwa.
T'ẹphe bụkwaru ndu,
a zaharu azaha l'ọgbo ọphu abya nụ.
14 Tẹ Ojejoje ba azahakwa
ẹjo iphe, nna iya oche phẹ meshiru.
Ọphu o fufukwa iphe dụ ẹji,
nne iya meru efufu lẹ phuu.
15 T'ẹjo iphe, ẹphe meshiru
nọdukwa Ojejoje l'ifu tekenteke;
k'ọphu oo-me t'ẹphe chịhu
lẹ mgboko; t'ẹ ba
anyatahẹ ẹphe anyata ophu;
16 kẹ l'ẹ tọ rịjedu kẹ
t'o meeru madzụ iphe-ọma.

---

* **109:8 109:8** Ndu 1:20.

Iphe ooshibejechia ite iya
bụ ẹge oo-me t'e wofu ndu ụkpa;
ndu ẹ-ta dụdu ẹge ọ haru ẹphe;
mẹ ndu obu tọfuru atọfu.
17 Keshinu iphe adụje iya mma
bụ oburu madzụ ọnu;
tẹ yẹbedua bụkwaru onye a tụru ọnu.
Keshinu ọgoru madzụ ọnu adụje iya ẹji;
t'ẹ b'ọ dụkwa onye a-gọru iya ọnu.
18 Keshinu ọ bụ ẹge oye uwe
dụ iya ntse bụ ẹge oburu madzụ ọnu dụ iya;
tẹ mburọnu ono tsokwaru
iya phụ l'ọ bụ mini tsọba iya l'ẹpho;
mbụ tsọo l'ọ bụ manụ tsọba iya l'ọkpu.
19 T'a phukpukwaa ya ẹya l'ọ
bụ onye a phukpuru ukpo.
E kee ya ẹya l'ọ bụ onye
e keru akpọ l'ukfu jeye lẹ gbururu.
20 T'iphe ono, mu gụshiru ono
bụkwaru ụgwo,
Ojejoje a-kfụ ndu ono,
anọduje ebo mu ibo ono;
mbụ ndu ono, anọduje
ekfuru mu ẹjo-okfu ono.
21 Obenu nggụbe Ojejoje,
bụ Nnajiufu mu;
gudenu k'okfu ẹpha ngu meeru mu ọhuma.
Gudenu kẹ n-yemobu ngu ono,
dụnukaru mma ono nafụta mu;
22 kẹle mu bụ onye ụkpa;
bya abụru onye ẹ ta dụdu ẹge ọ haru mu.
E mewaru mu iphe ruru mu lẹ meji.
23 Mu nọokwa inyoki-inyoki
l'ọ bụ nwonyonyo urẹnyashi;
a nmakofuwaru mu l'ọ bụ
onye anmakofu igube.
24 Ikpere mu ta dụhedu ọphu
shihuru ike l'ẹke ẹgu eme mu.
Mu lawaru ẹhu bụwarua ọkpu.
25 Nta-a bẹ ndu ebo mu ibo;
nọ l'ezi mu okfu.
Ẹphe -phụa mu;
ẹphe ekwe l'ishi;
sụ mu họo.
26 Yenuru mu ẹka nggụbe
Ojejoje, bụ Nchileke mu.
Gudenu kẹ n-yemobu ngu;
dzọo mu.
27 Menua t'ẹphe maru
l'ọo nggu b'o shi l'ẹka;
mbụ t'ẹphe maru l'ọo nggụbe Ojejoje;

bẹ meru iya nụ l'onwongu.
28 Ẹphe a-nọdukwaru eburu mu ọnu;
obenu lẹ nggụbedua a-nọdu agọru mu ọnu.
Ẹphe -tso mu ọgu;
bẹ ee-mee ẹphe iphe-iphere.
Obenu lẹ mụbe nwozi ngu
bụlephu ẹswa bẹ mu a-nọdu ete.
29 Ndu anọduje ebo mu ibo;
bẹ ee-ye iphere l'ọ bụ onye yeru uwe.
A phukpua ẹphe iphere
l'ọ bụ onye a phukpuru ukpo.
30 Mu e-gude ọnu mu kutsee
Ojejoje ọkpobe ekutse;
mbụ nọdu l'edzudzu ọha jaa ya ajaja;
31 kẹ l'oovudoje onye ẹ-ta dụdu
ẹge ọ haru iya l'azụ;†
dzọo ya l'ẹka ndu ekpe iya nkfugbu.

110

Egvu-ọma, Dévidi deru
1 Nchileke sụru Nnajiufu mu:
"Nọdu iya l'ẹka-ụtara;
jeye teke ya e-me ndu ọhogu ngu
t'ẹphe bụru iphe
ịi-dzọpyabe l'ọkpa."*
2 Ojejoje a-nọ lẹ Záyọnu;
nụ ngu mgbọro,
ekoshi ẹge ike ngu habe nshinu.
Ọo-sụ ngu: "T'ị bụru Eze
chịa ndu ọhogu ngu!"
3 Ndu sọja ngu; bẹ ọo-nọdu
ehe uhere oje ọgu teke ọgu daru.
Ọ bụ ẹge iji nchi-abọhu
anọduje ada;
bụ ẹge ụnwu-okorọbya ngu
a-wụ-kfuta ngu l'ugvu ono, dụ nsọ ono.
4 Ojejoje ribuwaru iya;
ọphu ọogba-nwehedu iphe o kfuru.
Ọ sụru: "L'ịi-bụru onye
achijeru Nchileke ẹja jeye lẹ tutu yoyo
ẹge Melikízedeku bụ iya."†
5 Nnajiufu nọ nggụbe Ojejoje l'ẹka-ụtara.
Ndu eze bẹ oo-gwe
rakaraka mbọku,
iphe e-ghu iya eghughu.
6 Oo-kpe iphe bụ mbakeshi ikpe;
kụa odzu madzụ l'ikpo;

---

† **109:31 109:31** Iphe a kwata dee l'ẹke-a bụ l'oovudoje onye ẹ-ta dụdu ẹge ọ haru iya l'ẹka-ụtara. * **110:1 110:1** Mát 22:44; 26:64; Mak 12:36; 14:63; 16:19; Luk 20:42-43; 22:69; Ndu 2:34; 1 Kọr 15:25; Éfe 1:20; Kọl 3:1; Híb 1:3, 13; 10:12-13; 12:2. † **110:4 110:4** Híb 5:6, 10; 6:20; 7:11, 15, 21.

bya achịko ndu achị
mgboko l'ẹphe ha gwee ogwe ujimu.
7 Ọ bụ lẹ nggele,
nọ l'iku esu-ụzo;
bẹ ọo-ngụ mini;
shi iya;
mee ya t'ọ palia ishi.

111

1 T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.
Mu e-gude obu mu l'ọ ha kutsee Ojejoje.
Mu e-kutse iya l'ẹke ndu
obu gụru iphoro nọ;
kutsee ya l'ẹke ẹphe nọ ndzukoru.
2 Iphe bụ iphe Ojejoje eme;
bẹ paru apaa.
Iphe bụ ndu ọ dụ mma
anọduje arị iya arịri.
3 Iphe bụ iphe Ojejoje eme;
bẹ dụ ugvu; dụ biribiri.
Odobe-ẹka-ndoo nk'iya
anọje jeye lẹ tutu yoyo.
4 O mewaru t'a nyata iphe dụ biribiri, oome.
Ojejoje emejeru madzụ
eze-iphe-ọma; l'aphụru madzụ imiko.
5 Ndu atsụ iya egvu;
bẹ ọonoduje anụ nri.
Ọgba-ndzụ iya;
bẹ ọonyataje jeye lẹ tutu yoyo.
6 O koshiwaru ndibe iya ẹge ike iya habe;
kẹ l'ọ nataru ndu ọhodo
alị ẹphe woru nụ ẹphe.
7 Iphe bụ iphe o gude ẹka iya
eme bụ ire-lanụ;
bụru iphe vudo nhamụnha.
Ekemu iya l'ọ ha te nwejedu ntụpo.
8 Ekemu ono a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu.
E gude obu, gụru iphoro;
mẹe ire-lanụ l'etso iya.
9 Ndu nk'iya b'ọ gbafụtaru;
bya atụa ekemu;
sụ tẹ ọgba-ndzụ iya bụru ojejoje.
Ẹpha iya dụ nsọ; dụ egvu.
10 Ọ kwa ọtsu Ojejoje egvu;
bụ ẹke mmamiphe adụbeje.
Iphe bụ ndu etso ekemu iya;
bẹ iphe edoje ẹnya.
T'e tua ya ẹpha jeye lẹ gbururu.

112

1 T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.

Ọnu-ọma bụ k'onye
atsụ Ojejoje egvu;
onye ekemu iya anọduje atsọ ẹna nshinu.
2 Ụnwu iya a-bụru ndu ike dụ l'alị ono.
Ọnu-ọma bụ k'ụnwegirima
ndu obu gụru iphoro.
3 Iphe-enweru; mẹ ẹku a-bụru nk'iya;
odobe-ẹka-ndoo nk'iya abụru ojejoje.
4 Jeyekpo l'ẹke ọchi gbaru;
bẹ iphoro a-hataje l'ọ bụ ẹnyanwu
l'ẹhu onye obu iya gụru iphoro;
mbụ onye emeje
eze-iphe-ọma;
l'aphụru madzụ obu-imiko;
bụkwaruphu onye doberu
ẹka ndoo l'ifu Nchileke.
5 Ọ bụlephu k'ọma a-nọdu etso onye
bụ o-me-l'uko, ejeje madzụ ụgwo;
swee ya ẹnya; mbụ onye
iphe bụ iphe oome;
bẹ oomeje; k'ọphu aa-haru iya enge.
6 Onye ono te nwekwa l'ọ daa.
Onye doberu ẹka ndoo;
bẹ aa-nọdujelephu anya jeye lẹ gbururu.
7 E -zia ya ẹjo nzi;
b'ẹ t'o gbe atsụdu egvu.
Obu eshihuje iya ike;
kẹ l'onye ọ dakoberu bụ Ojejoje.
8 Obu eshihuje iya ike;
ọphu ọ tsụdu egvu;
jeye teke oo-gude ẹnya iya
phụ l'e mekputawaru ndu ọhogu iya.
9 Ọojáje ẹka ajájá nụ ndu ẹ-ta
dụdu ẹge ọ harụ ẹphe iphe.
Odobe-ẹka-ndoo nk'iya
a-nọ je asụru asụru.
Ee-me t'o nweru ike; nweru ugvu.
10 Ẹjo madzụ -phụa ya;
ẹhu awata iya oghu eghughu.
Yo gude iphe-eghughu;
taa ikirize; laa ẹhu; wụfu.
Iphe agụ iya nụ; ta byakwa bya eru iya ẹka.

113

1 T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.
Unubẹ ndu ejeru Ojejoje ozi;
unu jaa Ojejoje ajaja.
2 T'a jaa Ojejoje ajaja;
tsube nta-a jeye lẹ tutu yoyo.
3 T'a jaa Ojejoje ajaja;

tsube l'ẹke ẹnyanwu ahataję
jeye l'ẹke ọodaje.
4 E woliru Ojejoje;
yọ kakọta iphe bụ mbakeshi;
ọdu-biribiri iya
anọ-ngokota imigwe l'ọ ha.
5 ?Bụ onye bẹ aatụ eyeru
Ojejoje, bụ Nchileke ayi;
mbụ onye nọ l'aba-eze iya l'imigwe:
6 mbụ onye ẹnya eruje alị;
t'ọ phụ iphe eme l'igwe;
mẹ ọphu eme lẹ mgboko?
7 Ọokwo-lije onye ụkpa
l'ẹke ọ gwọru l'ẹja;
palia onye ẹ ta dụdu ẹge
ọ haru iya l'ikpọzu ẹke ọ daburu.
8 Yọ bya eworu ẹphe dobe;
ẹphe le ndu oke amadụ
abya aha ẹnya-nhamụnha;
mbụ ndu ishi ndu alị iya.
9 Nwanyi, ẹ-ta atsụdu ime;
bẹ ọokwabeje ugvu l'ufu nji iya;
mee ya; yọ bụru nwanyi,
ẹhu dụ agu, mụshiru ụnwu l'igwe.
T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.

114

1 Teke ndu Ízurẹlu shi lẹ Íjiputu lụfuta;
mbụ teke ono, ndu eri Jékọpu
shi l'alị ndu ọha-ntsụ lụfuta ono;
2 bẹ ndu Júda byaru bya abụru
ndu, dụru Nchileke lẹ nsọ.
Ndu Ízurẹlu abya abụru
ndu o nwe enwenwe.
3 Oke ẹnyimu phụru iya;
ye ọkpa l'ọso;
Ẹnyimu Jọ́danu aghachịa lashia azụ.
4 Eze ugvu akfụtsua
kitimukitimu l'ọ bụ ebyila.
Ugvu kẹ nshịi l'akfụtsua
kitikiti l'ọ bụ nwatụru.
5 Nggụbe oke ẹnyimu;
?ị gbaru ngụnu.
Nggụbe Jọ́danu;
?bụ ole bụ k'ọla azụ.
6 Unubẹ oke ugvu;
?bụ ngụnu meru iphe
unu akfụtsua l'ọ bụ ebyila.
Unubẹ ugvu nshịi;
?bụhunu ole;
bẹ unu akfụtsua l'ọ bụ nwatụru.

7 Nmakwaa jijiji l'ifu Nnajiufu;
ngguḷbe eliphe;
mbụ l'ifu Nchileke kẹ Jékọpu,
8 bụ onye adazeje mkpuma;
yọ bụru okpuru;
bya eworu alị-ekfu mee;
yọ bụru ọgba-mini.

115

1 Ẹ tọ bụkwa ayi;
bẹ aa-kwabẹ ugvu,
gbaru ngguḷbe Ojejoje.
Ẹ tọ bụkwa ayi.
Ọ kwa ngguḷbedua nwẹnkinyi;
bẹ gbaru t'a kwabẹje ngu ugvu.
Ono kẹ l'i yenukaru ayi obu;
bya abụru o-me-g'o-kfuru.
2 ?Bụ ngụnu meru iphe ndu
ọhodo ajị; sụ:
“?Nanụ Nchileke ayi?”
3 Nchileke ayi nọnu l'imigwe.
Yọ bụru iphe dụ iya mma;
bẹ oomeje.
4 Obenu l'agwa ẹphe bụ
mkpọla-ọcha yẹle
mkpọla-ododo;
mbụ iphe, bụ madzụ
gude ẹka mee ya.
5 Ẹphe nweru ọnu;
ẹphe te ekfu okfu;
nweru ẹnya;
ẹphe ta aphụ ụzo.
6 Ẹphe nweru nchị;
ẹphe ta anụ iya iphe;
nweru imi; ẹphe te egude
iya l'akpọ ẹgburu iphe.
7 Ẹphe nweru ẹka;
ẹphe egude iya ewota iphe;
nweru ọkpa; ẹphe te eje ije;
ẹphe te ekfu okfu.
8 Ndu agwa iya nụ;
mẹ ndu dakoberu iya nụ
a-dụ ẹge agwa ono dụ.
9 Unubẹ ndibe Ízurẹlu;
unu dakobe Ojejoje;
kẹ l'ọ bụ iya eyejeru
unu ẹka bya abụru iya
egbochitaje unu.
10 Unubẹ ndibe Éroṇu;
unu dakobe Ojejoje;
kẹ l'ọ bụ iya eyejeru

unu ẹka bya abụru iya
egbochitaje unu.
11 Unubẹ ndu atsụ Ojejoje egvu;
unu dakobe Ojejoje;
kẹ l'ọ bụ iya eyejeru
unu ẹka bya abụru iya
egbochitaje unu.
12 Ojejoje anyataję ayi;
ọo-gọru ayi ọnu-ọma.
Ọo-gọru ọnu-ọma nụ
ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu;
gọru ọnu-ọma nụ ndu
ọnu-ụlo Érọnu.
13 Ọo-gọru ọnu-ọma nụ
ndu atsụ Ojejoje egvu;
ndu ukfu; lẹ ndu ńtà.
14 Tẹ Ojejoje mekwaa t'unu
jáá ájaja ka l'igwe;
unubẹdua l'onwunu;
mẹ l'ụnwegirima unu.
15 Tẹ Ojejoje gọkwaaru
unu ọnu; mbụ onye ono,
bụ iya meru igwe;
mee mgboko ono.
16 Imigwe l'o ha bụkota
kẹ Ojejoje.
Obenu lẹ mgboko b'o
wowaru nụ madzụ.
17 Ẹ tọ bụkwa ndu
nwụhuru anwụhu ajaję Ojejoje ajaja;
mbụ ndu lawaru alị ono,
bụ e -rua ya; a daa ashị ono.
18 Ọ kwa ayịbedua a-nọdu
ekutse Ojejoje.
Ayi a-nọdu ekutse iya
nta-a;
kutsewa iya rụ jeyewaru.
T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.

116

1 Mu yeru Ojejoje obu;
kẹ l'ọ nụwaru olu mu.
Ọ nụru mkpu, mu chikuru iya;
sụ t'o meeru mu
eze-iphe-ọma.
2 Keshinu ọ ngabẹru mu nchị;
bẹ mu a-nọdujelephu
akpọ-ku iya jeye ẹge mu
a-nọ-bebe.
3 Anwụhu shiwa ye mu eri l'ẹkpiri.
Ẹkpa-oyi alị-maa

eshiwa anwụ mu ẹhu kpaa.
Iphe-ẹhuka; mẹ aphụ
shiwa nọ-phee mu
mgburumgburu.
4 Tọ dụ iya bụ; mu bya
araku Ojejoje; sụ iya:
“Nggụbe Ojejoje; dzọnua mu!”
5 Ojejoje bụ onye emeje
eze-iphe-ọma;
bụru onye doberu ẹka ndoo.
Nchileke ayi bụkwa
onye aphụje imiko.
6 Ndu ẹ te nwedu ẹge
ẹphe maru iya bụkwa
Ojejoje anọduje eleta ẹphe ẹnya.
Teke mu shi nọdu
l'oke mkpa bụ iya dzọfutaru mu.
7 Tẹ obu runua mu alị;
kẹle Ojejoje eletakpoo mu ẹnya.
8 Nggụbe Ojejoje nafụtawaru
mu l'ẹka anwụhu.
I fuchawaru mu ẹnya-mini;
bya egbochita mu
tẹ mu ba akpakota iphe daa;
9 k'ọphu mu a-nọdu ejephe
ẹge dụ mu mma l'ifu
Ojejoje l'alị ndu, nọ ndzụ.
10 Mu wolekwarua onwomu
ye Nchileke l'ẹka;
jeyekpo mẹ teke mu
sụru l'ishi ruakwaru mu alị.
11 Mu gude k'iphe byaru mu nụ; sụ:
“Lẹ ndiphe mgburumgburu
bụkota ndu ntuphu-ire.”
12 ?Nanụ ẹge mu e-shi kfụa
Ojejoje ụgwo iphe,
o mekotaru mu l'ọ ha?
13 Mu e-wota ngwẹja-mẹe;
bya anụ Ojejoje;
gude kua ya ẹpha
kẹ adzọdzo, ọ dzọru mu.
14 Iphe, bụ iphe mu riburu
lẹ mu e-meru Ojejoje;
bẹ mu a-nọdu l'ifu ndibe iya
l'ẹphe ha meeru iya.
15 Ojejoje bẹ anwụhu ndu
dụru iya nsọ erujekwa l'ẹhu nshinu;
16 Nggụbe Ojejoje;
mu bụkwa ọkpobe nwozi ngu.
Mu bụkwa nwozi ngu;
bya abụru nwatibe,

nwanyi ono, ejeru ngu ozi ono.
I tọfuwaru mu l'ẹgbu ono,
anwụhu shi kee mu ono.
17 Mu e-gworu ngu ngwẹja-ekele;
mu abyakwaphu bya
akpọ-kua ẹpha nggụbe Ojejoje.
18 Iphe, bụ iphe mu riburu;
lẹ mu e-meru Ojejoje;
bẹ mu a-nọdu l'ifu ndibe iya
l'ẹphe ha meeru iya.
19 Ẹke, mu a-nọdu mee ya;
bụ l'ọkpoku eze-ụlo Nchileke
l'ifu unubẹ ndu Jerúsalemu.
T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.

117

1 Unu jaa Ojejoje ajaja;
unubẹ mbakeshi.
Unu kutsee ya;
unubẹ ndiphe l'unu ha;
2 kẹ l'o yeru ayi obu
yenuka iya eyenuka.
Ọdo abụru lẹ Ojejoje
bụ o-me-g'o-kfuru
ẹge ọ bụ iya jeye lẹ tutu yoyo.
T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.

118

1 Unu kele Ojejoje ekele
l'ọ bụ onye, dụ mma;
kẹle n-yemobu iya
anọje jeye lẹ tutu yoyo.
2 Tẹ ndu Ízurẹlu tụko sụ:
“Lẹ n-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.”
3 Tẹ ndibe Érọnu tụkokwaphu; sụ:
“Lẹ n-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.”
4 Tẹ ndu atsụ Ojejoje egvu sụkwaphu:
“Lẹ n-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo”
5 Teke mu eje iphe-ẹhuka;
bẹ mu rakuru Ojejoje.
Yọ za mu oku bya emee mu;
mu enweru onwomu.
6 Ojejoje nọwa swiru mu eswiru;
mu te gbe atsụdu egvu.
?Bụkwanu ngụnu;
bẹ madzụ mmanu eme mu?
7 Ojejoje nọwa swiru mu eswiru;
ọo yẹbedua agbajẹru mu mkpu.
Mu e-mekochaa gude ẹnya mu;
phụa l'e mekputaru ndu mu dụ ashị.
8 Ọnodu l'ime Ojejoje domia

onwonye kakwa mma;
mẹ l'ọda-kobe madzụ.
9 Ọnodu l'ime Ojejoje domia
onwonye kakwa mma;
mẹ l'ọda-kobe ndu ishi.
10 Iphe bụ mbakeshi
gbaru mu mgburumgburu;
ọle mu gude ẹpha Ojejoje
mekputakota ẹphe l'ẹphe ha.
11 Ẹphe nọ-pheru mu
mgburumgburu
ẹka ẹbo-ẹbo;
ọle mu gude ẹpha
Ojejoje mekputakotaru ẹphe l'ẹphe ha.
12 Ẹphe ripyaberu mu l'ọ bụ ẹngu;
ọle ẹphe meleruphu ẹgwegwa;
nwụshihu l'ọ bụ ogvu ọkponku,
ọku dzụpyashiru.
Yọ bụru ẹpha Ojejoje;
bẹ mu gude mekputakota ẹphe l'ẹphe ha.
13 E nwuru mu daphungu;
nwuphu mu azụ;
mu abya adaa.
Obenu lẹ Ojejoje yeru mu ẹka.
14 Ọ bụ Ojejoje bụ ike mu;
bụru onye mu agụ-ku l'egvu.
Ọ bụ iya bụ onye adzọfutaje mu nụ.
15 Ụzu ẹhu-ọtso-ẹna
yẹle okokooko,
ndu mekputaru emekputa atụ
ada l'ufu ndu doberu ẹka ndoo.
Ẹphe tụko ekfu; sụ:
"Lẹ agburu-ẹhu kẹ Ojejoje;
meekwaru iphe ha nshinu.
16 Ojejoje koshiakwuru agburu-ẹhu iya.
Agburu-ẹhu iya ono
meekwaru iphe ha nshinu."
17 Mu ta anwụhukwa.
Mu a-nọdu-chia ndzụ
raa iphe Ojejoje meru mu
arara t'a nụkota iya.
18 Ojejoje hùwaru mu àhùhù
hùshia mu ike.
Ọle ẹ to kwedu tẹ mu nwụhu.
19 Gụhanuaru mu ọnu-ọguzo
eze-ụlo Nchileke;
tẹ mu shi iya bahụ
je etua Ojejoje ẹpha.
20 Ọwaa bụ ọnu-nggamgbo Ojejoje.
Ono bụ ẹke ndu doberu ẹka ndoo eshije abahụ.
21 Mu e-kele ngu ekele;

kẹ l'ị zaru mu oku.
Ọ bụwa nggu;
bụ onye adzọfutaje mu nụ.
22 Mkpuma ono, ndu akpụ ụlo jịkaru ono;
bẹ mekochaaru bya abụru itso, gude ụlo.
23 Ono abụru iphe Ojejoje meru.
Ọ dụ ayi biribiri l'ẹnya.
24 Ntanụ bụ mbọku,
Ojejoje meru.
Unu t'ẹhu tsọo ayi ẹna;
tẹ ayi tee ẹswa.
25 Nggụbe Ojejoje;
dzọfutanu ayi!
Nggụbe Ojejoje;
menua t'iphemiphe ọbule,
ayi eme bụru ayi ụpete.
26 Onye a gọru ọnu-ọma nụ;
b'ọ bụ;
mbụ onye ono, gude ẹpha Ojejoje l'abya ono.
Ayi nọ l'ụlo Ojejoje agọru ngu ọnu-ọma.
27 Ọ kwa Ojejoje bụ Nchileke.
O meekwaru tẹ iphoro iya nwuaru ayi.
Unu tụa anụ, unu gude
abya ogworu Ojejoje ngwẹja eri;
kpụta bya l'iku mpo,
a mabẹru l'ẹnya-ngwẹja iya.
28 Ọ bụ nggu bụ Nchileke mu;
mu a-nọdu ekele ngu ekele.
Ọ bụ nggu bụ Nchileke mu;
mu a-nọdu ekutse ngu.
29 Unu kele Ojejoje ekele
l'ọ bụ onye, dụ mma;
kẹle n-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.

119

1 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu ẹ-te
emejedu iphe aa-ta ẹphe ụta;
ndu etsolephu ekemu, Ojejoje tụru.
2 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu
etso iphe ọ tụru l'ekemu;
bya egude obu ẹphe
l'ọ ha achọ iya l'achọshi iya ike.
3 Ndu, dụ ẹge ono;
te eyejedu ẹka l'iphe dụ ẹji.
Ọ bụlephu ụzo, Ojejoje
tọru bẹ ẹphe anọduje etso.
4 Ị kawaru ayi iphe ị sụru
t'e meje merua l'ishi.
5 Ọ dụ mu t'asụ lẹ mu
evudoshije ike l'ome iphe
ono, ị tụru ekemu; sụ

t'e emeje ono;
6 k'ọphu ẹ to nwedu
iphe-iphere iya bya eme mu;
kẹle mu lezitaru ẹnya
l'iphemiphe ọbule ị sụru t'e meje.
7 Mu e-gude obu, gụru iphoro jaa ngu ajaja;
keshinu ọphu mu amụ
ịkpe ngu ono, vudo
nhamụnha ono amụmu.
8 Mu a-nọdu etso iphe
ị tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje.
Byiko ba agbadokwa mu.
9 ?Nanụkpoo ẹge nwokorọbya
e-shi mee ndzụ iya t'ẹ b'o nwe ntụpo?
Ọ bụ l'ome iphe e deru l'okfu ngu.
10 Mu gude obu mu l'ọ ha achọ ngu.
Be ekwekwa tẹ mu dakaa ekemu ngu.
11 Okfu ngu bẹ mu domiwaru l'ime obu mu;
k'ọphu mu te emedu iphe dụ ẹji kpua ngu.
12 T'ajaja bụru nke ngu nggụbe Ojejoje.
Byiko; zinua mu ekemu
ngu t'o doo mu ẹnya.
13 Ekemu ngu l'ọ ha; bẹ mu vukwa l'ishi;
gude ọnu mu l'asa iya.
14 Ẹhu anọduje atsọ mu ẹna
teke mu eme iphe ị tụru l'ekemu
ẹge ono, ọotsoje onye
kparu ẹku nshinu ono.
15 Mu atọje nwẹhu l'arị
iphe ị sụru t'e mee arịri.
Mu adabẹkwaphu ẹnya
l'ụzo, ị tọru t'e shije.
16 Ekemu, ị tụru tẹ emeje dụ mu mma;
ọphu 'onwedu lẹ mu azahaa okfu ngu.
17 Menuaru mubẹ nwozi ngu iphe dụ mma;
k'ọphu mu e-shi ẹge ono
nọdu ndzụ meje okfu ngu.
18 Menua tẹ ẹnya mu kpuhaa;
k'ọphu mu a-phụje iphe
dụ biribiri, nọ l'ekemu ngu.
19 Mu bụkwa onye laru alala lẹ mgboko-a.
Ba adụkwa iphe bụ iphe
ị sụru t'e meje ọphu
ii-domiru mu edomi.
20 Ọogushi mu ẹgu ike
tẹ mu majẹru iphe bụ
ekemu ngu tekenteke.
21 Ndu etu onwẹphe oke ẹpha;
bụru ndu a tụru ọnu;
bẹ ịibajeru mba;
mbụ ndu ono, ahaje iphe

ị sụru t'e meje ono; l'eme iphe ọdo.
22 Menua t'ẹ b'a ajahẹ mu ewena;
l'adzọ mu ọkpa l'ishi;
kẹ l'ọ kwa iphe bụ iphe,
ị tụru l'ekemu ngu;
bẹ mu anọduje eme.
23 A makwaru-a lẹ ndu ishi
edzukobeje achịru mu ẹjo idzu.
Obenu l'iphe mụbe nwozi ngu
anọduje arị bụ ẹge mu e-me
mee iphe bụ iphe ị tụru
l'ekemu ngu; sụ t'e meje.
24 Ọonoduje atsọ mu ẹna ome
iphe ị tụru l'ekemu ngu.
Ọ bụ iya anọduje akpọ-ziru
mu ụzo iphe mu e-me.
25 E mewaru mu; ishi erua mu
alị ọkpobe eruru.
Gudenu kẹ okfu ono,
shi ngu l'ọnu ono;
mee tẹ ndzụ dzua mu.
26 Mu wotaru ẹge ụzo mu dụ dooru ngu;
nggu angabẹru mu nchị.
Zinua mu iphe ị tọru ọkpa iya; sụ t'e tsoje.
27 Menua t'o doo mu ẹnya;
mbụ ekemu, ị tụru t'e meje;
k'ọphu mu a-tọ nwẹhu;
rịa k'iphe dụ biribiri, iimeshi.
28 Mu gụwaru aphụ jeye
t'o nwehe ụvo, nọ mu nụ.
Byiko menua t'ike dụ mu
ẹge ono, i kfuru ono.
29 Be ekwekwa tẹ mu ye ọkpa l'ụzo ẹregede.
Menuaru mu eze-iphe-ọma;
zia mu ekemu ngu.
30 Mu hatawaru ome ire-lanụ;
wowaru ekemu ngu dobe
onwomu l'ọkpoma.
31 Iphe mu anọduje eme
l'emeshi iya ike bụ iphe
nggụbe Ojejoje tụru l'ekemu.
Be ekwekwa t'e mee mu iphe-iphere.
32 Ụzo, mu a-nọdu etso bụ ụzo
k'ome iphe ị sụru t'e meje;
kẹ l'ii-me tẹ iphe ka mu odo ẹnya.
33 Nggụbe Ojejoje;
zinua mu ẹge mu e-shije
eme iphe ị tọru ọkpa iya; sụ t'e tsoje;
k'ọphu mu a-nọdu eme iya jeye l'ikperazụ.
34 Menua t'iphe dojee mu ẹnya;
k'ọphu mu ee-dobeje ekemu ngu ono;

gude obu mu l'ọ ha l'eme iya ememe.
35 Koshi mu ụzo, mu e-shije eme
iphe ị sụru t'e meje;
kẹ l'ọ bụ iya bụ iphe
atsọje mu ẹna ememe.
36 Swị-zia obu mu;
t'ẹ b'ọ gha ifu l'ụzo rita-rita;
t'o ghachia ifu l'ome iphe
ị tụru l'ekemu.
37 Mee tẹ mu be eworu ẹnya
chabẹ l'iphe-mmanu.
Gudenu kẹ okfu ono,
shi ngu l'ọnu ono;
mee tẹ ndzụ dzua mu.
38 Menuaru mu iphe i kweru
ụkwa l'ii-meru mụbe nwozi ngu;
k'ọphu aa-wata ngu ọtsu egvu.
39 Wofunuru mu iphe-iphere ono,
mu atsụ egvu iya ono;
kẹ l'ekemu ngu dụ mma.
40 Iphe ị sụru t'e meje agụ mu agụgu ememe.
Gudenu kẹ odobe-ẹka-ndoo nke ngu;
mee tẹ ndzụ dzua mu.
41 Koshinu mu n-yemobu ngu nggụbe Ojejoje.
Dzọfutanu mu; kẹ l'ọ bụ
iphe i kweru ụkwa l'ii-meru mu.
42 Ọo ya bụ ẹge mu amaru
iphe mu a-saru ndu aja mu ewena;
kẹ l'ọ bụ okfu ngu bẹ mu dakoberu.
43 Ba anafụkwa mu ire-lanụ,
nọ mu l'ọnu;
kẹ l'ọ bụ l'ekemu ngu;
bẹ mu chịru ẹnya dobe.
44 Ọ bụ iphe ekemu ngu kfuru;
bẹ mu a-nọdu eme jeye lẹ tutu yoyo.
45 Mu a-tụsakpooru ẹhu;
l'eje ẹge ẹhu dụ mu;
kẹ l'ọo iphe ị sụru t'e mee;
bẹ mu anọduje eme.
46 Mu e-vudo l'ifu ndu eze
kfua kẹ ekemu ngu;
iphere ta adụ mu.
47 Iphe adụje mu mma bụ ome
iphe ị sụru t'e meje;
kẹle mu yeru iya obu.
48 Mu achilije ẹka mu ẹbo ẹbo
nabata ekemu ngu;
kẹ l'ọ dụ mu mma nshinu.
Mu atọje nwẹhu l'arị
iphe ị sụru t'e mee arịri.
49 Nyatakwa iphe i kfuru mụbe nwozi ngu;

kẹ l'i mewaru; mu elelahaa ẹnya iphe.
50 Iphe adụje mu ike teke mu
eje iphe-ẹhuka bụ ụkwa,
i kweru mu l'ii-dobe mu ndzụ.
51 Ndu eku onwẹphe; anọduje achị mu ọchi.
Ọle ẹ too mejedu mu tẹ mu
haa ome iphe ekemu ngu kfuru.
52 Nggụbe Ojejoje; ọobuje;
mu -nyata ekemu ngu ono,
shiru teke ndiche ono;
yo mee tẹ obu shihu mu ike.
53 Iphe eghuje mu eghughu;
ọlobu bụ ndu akirishi akpajẹ iya;
mbụ ndu ono, jịkaru odobe ekemu ngu ono.
54 Iphe ị tọru ọkpa iya; sụ t'e
tsoje abụjeru ishi égvú mu
l'iphe bụ ụlo, ẹke mu
dobewaru ishi l'ije mu-a.
55 L'ẹnyashi; bẹ mu anyatajẹ
ẹpha; nggụbe Ojejoje.
Yo mee mu tẹ mu dobe ekemu ngu.
56 Ọ bụwa ụra, raru mu nụ;
tẹ mu meje iphe ị sụru t'e mee.
57 Ọ bụ nggu bụ òkè-iphe mu; nggụbe Ojejoje.
Mu kwewaru ngu ụkwa
lẹ mu a-nọdu eme okfu ngu.
58 Mu gudewa obu mu l'ọ ha chọo ifu ngu.
Menuaru mu eze-iphe-ọma,
bụ iphe i kweru ụkwa iya.
59 Mu lewaru ụzo mu ẹnya
l'uswe; lee ya l'ogologo;
bya eshiwa iya lụfuta;
wata ome iphe ị tụru l'ekemu.
60 Mu e-me ẹgwegwa;
mu ta akpọdu ụkfu ome ekemu ngu.
61 Ẹ to nwedu m'o -ruhuru;
ndu akirishi kee mu ẹgbu;
mu ta azaha ekemu ngu azaha.
62 Ọobuje; o -be l'echi-abalị;
mu egbeshi kele ngu ekele
k'ekemu ngu ono, vudo nhamụnha ono.
63 Iphe bụ ndu atsụ ngu egvu;
bẹ mu l'ẹphe eshikota ọnya l'ẹphe ha;
mbụ ndu ono, tụkoru iphe
ị sụru t'e meje l'ọ ha l'eme ono.
64 Mgboko gbaa mgburumgburu;
bẹ nggụbe Ojejoje yekotaru obu.
Byiko; zinua mu iphe ono,
ị tọru ọkpa iya; sụ t'e tsoje ono.
65 Nggụbe Ojejoje;

i mewaru mụbe nwozi ngu iphe-ọma,
bụ iya bụ ẹge ono, i kfuru ono.
66 Zinua mu mmamiphe;
nggu ezia mu ẹge eeshije
ekpe ikpe nhamụnha;
kẹle mu kwewaru ome iphe ekemu ngu kfuru.
67 Tẹmanu nggu alọde mu ẹka
lẹ nchị bẹ mu phụhawaru ụzo.
Obenu lẹ nta-a; bẹ mu
kwewaru ome okfu ngu.
68 Ị dụ mma; l'emejekwaphu iphe dụ mma.
Zinua mu ome iphe ị tọru
ọkpa iya; sụ t'e tsoje.
69 A makwaru-a lẹ ndu eku
onwẹphe anọduje adzụshi
ẹjo-ire ekpu mu.
Obenu lẹ mu gudelephu
obu mu l'ọ ha emekota iphe ị sụru t'e meje.
70 Ndu ono bẹ imiko madzụ ta adụjedu.
Obenu lẹ mbẹdua bẹ
ọoduje mma ome iphe ekemu ngu kfuru.
71 Ọ dụkwa mma; mbụ ẹka ono,
a lọru mu lẹ nchị ono;
k'ọphu mu a-mụta otso
iphe ị tọru ọkpa iya.
72 Ekemu, shi ngu l'ọnu;
bẹ mu kakwa ọgube iphe
mẹ l'ụnubuku mkpọla-ọcha;
mẹ mkpọla-ododo.
73 Ọ bụ ẹka ngu b'i gude kpụa mu;
mee mu ẹge mu a-gba.
Menua t'iphe doje mu ẹnya;
k'ọphu mu a-mụta iphe bụ
ekemu ngu; meje iya.
74 Tẹ ndu atsụ ngu egvu
tekwaa ẹswa mẹ ẹphe phụa mu;
kẹ l'iphe mu chịru ẹnya
tukobe bụ okfu nke ngu.
75 Nggụbe Ojejoje;
mu makwaru-a l'ikpe ngu vudo nhamụnha.
I gudewa kẹ l'ị
bụ o-me-g'o-kfuru lọo mu ẹka lẹ nchi.
76 Tẹ n-yemobu ngu bụnuru
iphe a-nọduje adụ mụbe nwozi ngu ike;
keshinu ọ bụ iphe i kweru mu ụkwa iya.
77 Phụnuaru mu imiko;
k'ọphu mu a-nọdu ndzụ;
kẹ l'iphe adụje mu mma bụ ekemu nke ngu.
78 T'e menuru iphere kpua ndu
eku onwẹphe ekuku;
kẹ l'ẹphe mesweru mu;

l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe.
Obenu lẹ mbẹdua
anọdujelephu l'arị k'ekemu ngu arịri.
79 Tẹ ndu atsụ ngu egvu
byakfutajekwa mu;
mbụ ndu, iphe ị tụru
l'ekemu doru ẹnya.
80 T'ẹ b'ọ dụkwa ẹke ụta
a-dụ mu l'ẹhu lẹ k'ekemu ngu;
k'ọphu ẹ te shidu ẹge ono
mee mu iphe-iphere.
81 Ike agvụakwa mu l'ẹke mu
eche t'ị dzọfuta mu.
Obenu l'ẹke obu mu nọ bụ l'okfu ngu.
82 Mu lenyaakwaru ẹnya;
mu ta amahẹ iphe mu ele;
l'ẹke mu ele ẹnya teke ii-me
iphe i kweru ụkwa iya.
Mu ajije; sụ: "?Bụ teke ole bẹ
ịi-dụ mu ike ọbu?"
83 A makwaru-a lẹ mu dụ l'ọ bụ akpọ,
a mịberu l'ẹnwuru-ọku;
mbụ akpọ, eeyeje mẹe.
Obenu lẹ mu ta azahajẹkwa
iphe ị tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje.
84 ?Bụ teke ole; bẹ mụbe nwozi
ngu a-tabebe nshi?
?Bụ teke ole; bẹ ịi-hù ndu
akpa mu ẹhu àhùhù?
85 Ndu, eku onwẹphe ekuku
egvuje nsụ doberu mu tẹ mu dalahụ;
mbụ iphe ono, ị tụru ekemu
t'ẹ b'e emejeshi ono.
86 Iphe, bụ iphe, ị sụru t'e meje;
bẹ dabukwaru adaburu.
Yenuru mu ẹka;
kẹ lẹ ndu mgboko akpa mu
ẹhu l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe.
87 Ọ phọduaru-a nwanshị;
mẹ ẹphe emee tẹ mu chịhu le mgboko-a.
Obenu lẹ mu ta hakwanu
ome iphe ị sụru t'e meje.
88 Gudenu kẹ n-yemobu ngu;
mee tẹ ndzụ dzua mu;
k'ọphu mu e-meje ekemu ono,
i gude ọnu ngu tụa ono.
89 Okfu nggụbe Ojejoje
l'a-nọ jeye lẹ tutu yoyo.
Ẹ tọ mịngadu amịnga l'imigwe.
90 Ịinoduje bụru
o-me-g'o-kfuru;

tsube l'ọgbo sweru ọgbo.
I meru mgboko dobe;
yọ dụ ẹge i doberu iya.
91 Iphe bụ iphe i kfuru l'ọ ha;
bẹ dụkota ẹge i kfuru iya jeye ntanụ-a;
kẹ l'iphemiphe ọbule l'ejeru ngu ozi.
92 Ndẹge ekemu ngu te shiru
l'ọdungu dụ mu mma;
mẹ mu alakwa l'iyi teke ono,
mu shi eje iphe-ẹhuka ono.
93 Ẹ to nwedu lẹ mu azahaa
ome iphe ị sụru t'e meje;
kẹ l'ọ bụ iya b'i gude dobe mu ndzụ.
94 Dzọnua mu; kẹ lẹ mu bụ nke ngu;
bya akpakọwa iphe ị sụru
t'e meje l'ọ ha makọtaru.
95 Ndu akirishi kwagebewaru
akwagebe t'ẹphe mebyishia mu.
Ọle mu a-tụko iphe ị tụru
l'ekemu kwakọbe l'ime obu mu;
l'arị iya arịri.
96 Iphe bụ iphe a sụru l'ọ
dụ-geru mma;
bẹ mu phụkwaru l'o
nwetsuaru ẹke ọ phọduru.
Obenu l'ekemu ngu te
nwedu ẹke ọ ghọduru iya.
97 Ekemu ngu bẹ mu yekwaru obu nshinu.
Mu evujeru iya l'obu mkpụrumkpuru.
98 Ekemu ngu emeje tẹ mu ka
ndu ọhogu mu ọmaru iphe;
kẹ l'ooswijeru mu eswiru mkpụrumkpuru.
99 Ẹnya gbe kakwa mu oru l'iphe;
malẹ ndu ezi mu iphe;
kẹle kẹ ekemu ngu anọduje
mu l'obu tekenteke.
100 Mu ka ndu bụ ọgurenya ọmaru iphe;
kẹle mu anọduje eme ekemu ngu.
101 Mu wofukotaru ẹka l'iphe bụ iphe dụ ẹji;
k'ọphu mu e-meje okfu ngu.
102 Mu ta gbadobukwaa
ekemu ngu; kẹ l'ọ bụ
nggụbedua l'onwongu
ziru mu iya.
103 Ẹge okfu atsọ-bekwanụ mu ẹna!
Ọ kakwa mu manụ-ẹngu ọtso ẹna.
104 Uru, mu eritajẹ l'ome
ekemu ngu bụ l'oomeje tẹ mu kwaa ẹnya.
Ọo ya meru iphe ụgho dụ
mu ashị; m'o -ruhuru;
ọ dụ ịdagha.

105 Okfu ngu bụ urọku, mu gude
aphụ ẹke mu a-dzọ ọkpa;
bya abụru iphoro, nọru mu l'ụzo.
106 Mu riwaru angụ; kpebua ya l'obu mu;
lẹ mu a-nọdu eme iphe ekemu ngu ono,
vudo nhamụnha ono kfuru.
107 Mu jenụkawaru iphe-ẹhuka.
Gudenu kẹ okfu ono,
shi ngu l'ọnu ono; mee
tẹ ndzụ dzua mu; nggụbe Ojejoje.
108 Nggụbe Ojejoje;
natanu ajaja-wa, mu gude
obu mu aja ngu-wa.
Nggu ezikwaa mu phụ ẹge ekemu ngu gbaru.
109 A makwaru-a lẹ mu
achịjeru ndzụ mu l'ẹka tekenteke;
obenu l'ẹ t'o nwedu lẹ mu
azahaa ekemu ngu.
110 Ndu akirishi gbaaru mu ọnya.
Obenu lẹ mu te eshibua
l'ekemu ngu yeswee ọkpa.
111 Ekemu ngu bụ òkè-iphe mu jeye lẹ tutu yoyo.
Ọ bụ iya emeje tẹ ẹhu atsọ mu ẹna.
112 Iphe mu kpeburu l'obu mu
bụ tẹ mu meje iphe ekemu ngu kfuru
jeye teke mu a-nọ-bebe.
113 Ẹphe adụje mu ashị;
mbụ ndu, anọduje abọ obu ẹbo.
Obenu l'ekemu ngu; bẹ mu yekwaru obu.
114 Ọ bụ nggu bụ ẹke mu
edomije onwomu;
bya abụru ụlo ndzụ mu.
Ọ bụ l'okfu ngu;
bẹ ayi chịru ụkfu kwẹe.
115 Unu pakwaru mu haa;
unubẹ ndu iphe dụ ẹji;
k'ọphu mu a-nọdu eme
ekemu kẹ Nchileke mu.
116 Gudeshia mu ike ẹge
i kweru mu ụkwa iya;
k'ọphu mu a-nọdu ndzụ.
Be ekwekwa tẹ iphe ono,
mu ele ẹnya iya ono bụru mu kẹ mmanu.
117 Gudeshinua mu ike;
k'ọphu aa-dzọfuta mu.
Tekenteke kpọ;
bẹ mu a-nọdu akwabẹ
ekemu ngu ono ugvu.
118 Ịijikaje ndu, haru ekemu ngu;
wata ome iphe ọdo;
kẹ l'ẹregede, ẹphe agba

te enweduru ẹphe ishi.
119 Iphe bụ ndu akirishi,
nọ lẹ mgboko; bẹ iikpofuje l'ọ bụ ntụ.
Ọo ya meru iphe mu yeru ẹhu l'ekemu ngu.
120 Ẹhu amakọta mu jijiji l'ẹke mu atsụ ngu egvu.
Mu atsụkwaphu ekemu ngu egvu.
121 Mu mewaru iphe gbaru nụ;
bụru iphe vudo nhamụnha.
Byiko; ba apakwaru mu
haaru ndu akpa mu ẹhu.
122 Byiko; kwenua nwozi ngu
ụkwa l'ịi-nọdu eleta mu ẹnya.
Be ekwekwa tẹ ndu eku
onwẹphe ekeku kpaa mu ẹhu.
123 Mu lenyaakwaru ẹnya;
mu ta amahẹ iphe mu ele;
l'ẹke mu ele ẹnya t'ị bya adzọfuta mu;
bụ iya bụ iphe nggụbe
onye doberu ẹka ndoo
kweru mu ụkwa iya.
124 Menuru yeru mubẹ nwozi
ngu l'ẹge n-yemobu ngu dụ;
nggu ezia mu iphe ị tọru
ọkpa iya sụ t'e tsoje.
125 Mbẹdua bụ nwozi ngu;
byiko menua t'iphe dojee mu ẹnya;
k'ọphu iphe ị tụru l'ekemu e-do mu ẹnya.
126 Nggụbe Ojejoje;
ọ gbaakwaru teke ii-me ire;
kẹ l'ekemu, ị tụru b'ẹ tee tsohekwa.
127 Ọ bụ okfu lẹ mu yeru ekemu ngu obu
karia ẹge mu yeru iya
ọkpobe mkpọla-ododo;
128 bụru okfu lẹ mu kwetaru
l'ekemu ngu ono vudo nhamụnha;
meru iphe iphe bụ ụgho dụ mu ashị.
129 Iphe ị tụru l'ekemu dụ biribiri;
Ọ bụ iya meru iphe mu
gude obu mu l'ọ ha
l'etso iya l'o ruberu iya.
130 Teke a kọwaru iphe okfu
ngu bụ b'ọ nụje iphoro;
l'emeje tẹ ndu eswe maru iphe.
131 Mu ghecharu ọnu l'atụ hẹnguhengu;
l'ẹke ọogu mu tẹ mu meje
iphe ị tụru l'ekemu ngu.
132 Lenua ẹnya l'ẹke mu nọ;
meeru mu eze-iphe-ọma;
bụ iya bụ ẹge iimejeru
ndu yeru ngu obu.

133 Gude nụ okfu ngu duzije mu ụzo;
k'ọphu iphe dụ ẹji ta
abyadụ bya abụru eze lẹ ndzụ mu.
134 Gbafụta mu l'ẹka ndu l'akpa mu ẹhu;
k'ọphu mu a-nọdu edobe ekemu ngu.
135 Mụaru mụbe nwozi ngu ọnu-ọchi;
nggu ezia mu iphe nọ l'ekemu ngu.
136 Ẹnya-mini awụshi mu l'ẹnya;
kẹle ndiphe te etsodu ekemu ngu.
137 Ị bụ onye doberu ẹka ndoo nggụbe Ojejoje;
ikpe ngu vudo nhamụnha.
138 Iphe ị tụshiru l'ekemu dobe
vudokota nhamụnha;
bụkotaru ire-lanụ.
139 Obu, mu yeru ngu rimiwaru mu ishi;
kẹle ndu ọhogu mu ta
gụbedu okfu ngu iphe.
140 Ụkwa, i kweshiru b'a
tọwaru nwẹhu datakọta.
Mụbe nwozi ngu b'ọ dụ mma ntụmatu.
141 A marua lẹ mu bụ iphe-mmanu;
t'ọ dụ iphe a gụberu mu.
Obenu lẹ mu ta azahadụ
ome iphe ekemu ngu kfu ru.
142 Odobe-ẹka-ndoo nke ngu;
bẹ a-nọ jeye lẹ tutu yoyo;
ekemu ngu abụru ire-lanụ.
143 Iphe-ẹhuka byawaru mu; aphụ abyaru mu.
Obenu l'ekemu ngu ehele mu-a uhere.
144 Iphe ị tụru l'ekemu dobe;
bẹ vudo nhamụnha jeye lẹ tutu yoyo.
Menua t'iphe doje mu ẹnya;
k'ọphu mu a-nọdu ndzụ.
145 Mu gude obu mu l'ọ ha
l'eku ngu; zanụa mu oku nggụbe Ojejoje;
k'ọphu mu a-nọdu eme
iphe ị tụru l'ekemu.
146 Ọ bụ nggụbedua bẹ mu
eku; dzọnua mu;
k'ọphu mu a-nọdu eme iphe ị tụru l'ekemu.
147 Mu egbeshije tẹmanu nchi abọhu;
wata ochi mkpu t'e yeru mu ẹka;
ẹke ẹnya mu nọ abụru l'okfu ngu.
148 Ẹnya ebuje mu sasarasangu
ẹnyashi mgburumgburu;
k'ọphu mu a-tọ nwẹhu
rịa ọriri l'ụkwa i kweshiru.
149 Gudenu kẹ n-yemobu ngu nụa olu mu.
Gudenu kẹ ikpe ngu,
vudo nhamụnha;
mee tẹ ndzụ dzua mu; nggụbe Ojejoje.

150 Ndu anọduje achị ẹjo idzu nọokwa ntse.
Obenu l'ẹphe te emejedu
iphe ekemu ngu kfuru.
151 Ịinokwa ntse;
nggụbe Ojejoje;
ekemu ngu l'ọ ha tụkokwa bụru ire-lanụ.
152 Teke, tehakpowaru etete;
bẹ mu shi l'ekemu ngu maru
l'ị tụru iya dobe tọ nọo jeye lẹ tutu yoyo.
153 Lenua ẹnya l'iphe-ẹhuka, mu eje; dzọo mu;
kẹle mu ta gbadobukwaa ekemu ngu ono.
154 Hanuaru mu enge; gbafụta mu;
Gudenu kẹ ụkwa,
bụ nggụbedua kweru iya;
mee tẹ ndzụ dzua mu.
155 Ndzọfuta nọ ndu akirishi ụzenya;
kẹ l'ẹphe te esejedu ẹge
ẹphe e-me maru iphe
ị tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje.
156 Obu-imiko nke ngu;
nggụbe Ojejoje paru apaa.
Gudenu kẹ ikpe ngu,
vudo nhamụnha; mee tẹ ndzụ dzua mu.
157 Ndu, bụ ndu ọhogu mu,
l'akpa mu ẹhu hakwa l'igwe.
Ọle ẹ to nwedu ẹge ọo-dụ;
tẹ mu gbe bya agbado ekemu ngu.
158 Ndu ẹ -te gudedu ire ẹphe
ẹka bẹ agbaruje mu meji
teke mu phụru ẹphe;
kẹ l'ẹphe te emejedu iphe okfu ngu kfuru.
159 Phụwaru ẹge mu yeberu
obu l'eme iphe ị tụru l'ekemu.
Gudenu kẹ n-yemobu ngu;
mee tẹ ndzụ dzua mu; nggụbe Ojejoje.
160 Okfu ngu l'ọ ha bụ
ọkpobe okfu;
ikpe ngu ono,
vudo nhamụnha ono abụru ojejoje.
161 Ndu ishi anọduje akpa mu ẹhu;
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe.
Obenu l'okfu ngu anọdje
anma mu ẹhu anmanma.
162 Okfu ngu emeje t'ẹhu tsọ mu
l'ọ bụ onye lụtaru iphe ha nshinu l'ọgu
163 Ụgho dụ mu ashị;
mu akpọ-yijeru iya ukuvu.
Obenu l'ọphu bụ ekemu ngu;
bẹ mu yekwanuru obu.
164 Ugbo ẹsaa l'ụboku;

bẹ mu ajajẹ ngu ajaja
k'ikpe ono, iikpeje nhamụnha ono.
165 Ndu yeru obu l'ekemu ngu;
bẹ ẹhu adụje agu nshinu;
t'ọ bụ l'o nweru iphe bya
a-bụru ụkfu kpọ ẹphe.
166 Mu nọ ngabẹru nggụbe Ojejoje
t'ị bya adzọfuta mu.
Ọ bụ iphe bụ ekemu ngu;
bẹ mu anọduje etso.
167 Mu emeje iphe ị tụru l'ekemu;
kẹle mu yeru iya obu yeshia ya ike.
168 Mu anọduje eme iphe bụ
iphe ị tụru l'ekemu;
kẹ l'iphemiphe ọbule,
mu eme b'ị makọtaru.
169 Tẹ mkpu, mu echi runua ngu nchị;
nggụbe Ojejoje.
Menua tẹ iphe doje mu
ẹnya, bụ iya bụ iphe
i kweru ụkwa iya.
170 Byiko tẹ arọro, mu arọ ngu runua ngu nchị.
Nafụtanu mu ẹge ono,
i kweru ụkwa iya ono.
171 Mu a-nọduje aja ngu ajaja tekenteke;
kẹ l'i ziru mu iphe ị tọru
ọkpa iya; sụ t'e tsoje.
172 Mu e-gude ọnu mu gụa okfu ngu l'egvu;
kẹ l'ekemu ngu l'ọ ha
vudokota nhamụnha.
173 Kwagebejenu akwagebe; oyeru mu ẹka;
kẹle mu hataru otso ekemu ngu.
174 Iphe agụ mu nụ bụ t'ị
dzọfuta mu;
nggụbe Ojejoje.
Ekemu ngu anọduje ehe mu uhere.
175 Hanụa mu tẹ mu nọdu ndzụ;
k'ọphu mu a-jajẹ ngu ajaja.
Menua tẹ ekemu ngu ono
gudeshia ndzụ mu.
176 Mu kpaphuhuwaru l'ọ bụ
atụru, tufahuru etufahu.
Byiko; chọnua mụbe nwozi ngu;
kẹle mu ta agbadokwa ekemu ngu ono.

120

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu
1 Mu rakuru Ojejoje
teke mu nọ l'iphe-ẹhuka;
yọ nụa olu mu.
2 Nggụbe Ojejoje;

dzọfutanu mu l'ẹka ndu ntuphu-ire;
mẹ l'ẹka ndu ẹregede.
3 Unubẹ ndu ẹregede;
?bụ ngụnu bẹ unu arị
lẹ Ojejoje e-me unu.
Mbụ; ?bụ ngụnu;
bẹ unu arị l'ọo iphe
oo-gude byakfuta unu.
4 Oo-zi ndu sọja; ẹphe egude
akfụ, tụpyishiru ọnu
bya ahụa unu àhụhù.
Ẹphe e-me unu;
unu adaburu l'ẹke ono,
l'ata kfukfukfu l'ọ bụ icheku-ọku.
5 Nshọbukwaa mụ;
kẹle mu bu l'alị Mésheku.
Nshọbukwaa mụ;
kẹle mu bu l'ụlo-ẹ́kwà ndu Kéda.
6 O tewaru ẹnya teke mu
lẹ ndu kpọru ẹhu-agu ashị shi butaru.
7 Obenu lẹ mbẹdua bụ onye
anọduje achọ ụzo ẹhu-agu.
Ọ -bụje teke mu ekfuru
ẹphe okfu bẹlebele;
ẹphe eme t'ẹphe tso mu ọgu.

121

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu
1 Mu paliru ẹnya;
lee l'ugvu ugvu ono;
bya ajị:
“?Bụ awe bẹ ee-shi gbaaru mu mkpu?”
2 Ọ bụ Ojejoje, bụ iya meru igwe;
mee mgboko a-gbaru mu mkpu.
3 Ẹ too kwekwa t'ẹturu chia ngu.
Onye ono, eche ngu nche ono;
bẹ mgbẹnya te erokwa.
4 Onye ono, eche ndu Ízurẹlu nche ono
te enwekwa lẹ mgbẹnya abya iya l'ẹnya;
k'ọphu ọ bụru k'ekuru iya.
5 Ọ bụ Ojejoje eche ngu nche;
bụru iya bụ agu, kpuchitaru ngu nụ.
6 Ẹ to nwedu iphe anwụ eme ngu l'eswe;
to nwe iphe ọnwa eme ngu l'ẹnyashi.
7 Ojejoje e-me t'ẹ b'ọ dụ iphe
e-me ngu nụ;
bụru iya a-nọdu eche ndzụ ngu.
8 Ojejoje a-nọdu edu ngu l'ejeje;
l'edu ngu l'alala;
tsube nta-a jeye lẹ tutu yoyo.

122

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Dévidi
1 Ẹhu tsọru mu ẹna
teke ẹphe sụru mu:
“T'ayi je l'eze-ụlo Nchileke!”
2 Nta-a bẹ ayi vudowa
l'obu-edukfu nggụbe Jerúsalemu.
3 Jerúsalemu bụ mkpụkpu,
a kpụru; yọ tụgba onwiya atụgba.
4 Ọ bụ l'ẹke ono; bẹ iphe bụ
ikfu anọduje awụ ala;
eje ọja Ojejoje ajaja;
mbụ ndu ikfu kẹ Ojejoje;
bụ iya bụ iphe ị tụru
l'ekemu doberu ndu Ízurẹlu.
5 Ọ bụ l'ẹke ono;
bẹ aba-eze, aanọ ekpe ikpe nọ;
mbụ aba-eze, shi l'ụlo Dévidi.
6 Unu kfuru nụ Nchileke
tẹ nchị dụ Jerúsalemu ndoo:
“Ndu yeru ngu obu; t'iphemiphe ọbule;
bụkwaru ndu yeru ngu obu akpụto l'ọborotu.
7 Tẹ nchị dụkwa ndu ụlo ngu ndoo;
ẹhu-agu abụru kẹ ndu mkpụkpu unu.”
8 Mu gude okfu ẹhu unwunne mu;
mẹ lẹ ndu ọ̀nyà mu phẹ l'ekfu; sụ:
“Tẹ nchị dụkwa nggụbe
Jerúsalemu ndoo!”
9 Mu gude okfu ẹhu
eze-ụlo Nchileke,
bụ Nchileke ayi achọ
tẹ iphemiphe ọbule
bụru akpụta yẹle ọborotu lẹ Jerúsalemu.

123

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu
1 Mu paliru ẹnya mu lee
l'ẹke ị nọ;
mbụ l'ẹke ị nọ nggụbe
onye ono, nọ l'aba-eze ngu l'imigwe ono.
2 Ọ bụ ẹge ono nwoke,
bụ ohu anọduje ele nnajiufu iya ẹnya l'ẹka;
mbụ ẹge ono nwanyi,
bụ ohu anọduje ele nwanyi,
nwe iya nụ ẹnya l'ẹka ono;
bụ ẹge ayịbedua a-nọdu ele Ojejoje,
bụ Nchileke ayi ẹnya l'ẹka
jeye teke ọo-phụru ayi imiko.
3 Phụaruru ayi imiko;
nggụbe Ojejoje.
Phụaruru ayi imiko.

L'ayi tataakwaru nshi
l'iphe ndu ọdo anọduje ekfu
l'ẹ to nwedu iphe ayi bụ.
4 Ayi tataakwaru nshi
kẹ ọchi, ndu eku onwẹphe
ekuku anọduje achị ayi;
mẹ k'ẹge ndu etu
onwẹphe oke ẹpha
anọduje ekfu l'ẹ t'o nwedu iphe ayi bụ.

124

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Dévidi
1 Tẹ ndu Ízurẹlu tụko kfua ya; sụ:
Lẹ ndẹge Ojejoje ta nọ swiru ayi;
2 ndẹge Ojejoje ẹ tọ nọ
swiru ayi teke ono,
ndiphe tsoru ayi ọgu ono;
3 mbụ teke ono, ẹhu nwuhuru
ẹphe ọku l'ẹke ayi nọ ono;
mẹ ẹphe elekwaa ayi lẹ ndzụ.
4 Ẹphe ge erikwa ayi l'ọ bụ utso;
mbụ bụru ọchoku-mini tsọta ayi tụgbua;
5 mbụ bụru ukporo-mini
kpota ayi;
ayi eje abụru ọ-la-l'iyi.
6 T'ajaja bụru kẹ Ojejoje,
bụ onye ono, ẹ te kwedu
t'ẹphe gude eze
takashịa ayi atakashị ono.
7 Anahụ, ayi nahụru ẹphe
dụwa l'ọ bụ nwẹnu,
nahụru onye agba ọnya ẹnu.
Ọnya ọbu swewaru ìphòró;
ayi anahụ gbalashịa.
8 Ọ bụ Ojejoje, bụ iya meru
igwe; mee mgboko;
bẹ eeshije l'ẹka agbaru ayi mkpu.

125

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu
1 Ndu dakoberu Ojejoje
dụ l'ọ bụ Ugvu Záyọnu,
bụ 'enwubata enwubata.
Ọ bụ ugvu, a-nọ jeye
lẹ tutu yoyo.
2 Ọ bụ ẹge-a, ugvu nọ-pheru Jerúsalemu
mgburumgburu-wa;
bụ ege Ojejoje a-nọ-pheje
ndibe iya;
tsube nta-a gbururu jeyewaru.
3 Ndu akirishi ta abugbukwaru ishi l'alị ono;

mbụ alị ono, e ketaru nụ
ndu doberu ẹka ndoo ono.
Ọdumeka bẹ ndu ono,
doberu ẹka ndoo ono
e-yekwa ẹka l'ome iphe dụ ẹji.
4 Nggụbe Ojejoje;
menuaru ndu ọma ọhuma;
mbụ ndu ono, obu gụru iphoro ono.
5 Ọ bụ l'iphe bụ ndu eshi ụzo,
ẹ-te vudodu nhamụnha
bẹ Ojejoje a-tụko ẹphe lẹ
ndu eme iphe dụ ẹji l'alị-a wofukota.
Tẹ ẹhu-agu bụkwaru kẹ Ízurẹlu.

126

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu
1 Teke Ojejoje dulataru ndu ono,
a kpụru lẹ ndzụ ono azụ lẹ Záyọnu
b'ọ dụru ayi l'ọ bụ nrọ.
2 Ayi mụru ọnu-ọchi;
gụa egvu ẹhu-ọtso-ẹna.
Ndu ọhodo ekfulahaa; sụ:
“Lẹ Ojejoje meekwaru ẹphe iphe ha nshinu.”
3 Ojejoje meekwaru ayi iphe ha nshinu.
Yọ bụru iya meru;
ẹhu atsọ ayi ẹna.
4 Nggụbe Ojejoje;
menua t'iphe dụru ayi lẹ mma
ẹge ono, nggele atsọje
atsọtso bya agbaa mini l'alị ọkponku ono;
5 k'ọphu ndu gude ẹnya-mini
mebe iphe l'alị e-gude egvu
ẹhu-ọtso-ẹna kpata iya akpata.
6 Mbụ l'onye ono, gude
ẹnya-mini mebe iphe l'alị;
a-gude egvu ẹhu-ọtso-ẹna
vuru iphe ọ kpataru l'okfu iya lata.

127

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Sólomọnu
1 Ọ -bụru lẹ Ojejoje
ta kpụdu ụlo l'onwiya;
kwa aphụ bẹ ndu akpụ iya nụ eri.
Ọ -bụru lẹ Ojejoje
te chedu mkpụkpu;
kwa aphụ bẹ ndu eche iya nụ eri.
2 Ọ kwa kẹ mmanu;
bẹ iitehuje lẹ nchi-abọhu;
bya alasweta alasweta;
ẹke iise akanya nri, ii-ri;
kẹle ndu Ojejoje yeru obu

abụje: ẹphe zẹkwadurua lẹ mgbẹnya;
yo wotawaru ẹphe iphe ẹphe e-ri.
3 Ụnwegirima bụ òkè-iphe shi Ojejoje l'ẹka;
Ọtsu ime abụru obunggo, shi Ojejoje l'ẹka.
4 Ụnwegirima, a mụru
l'okorọbya adụ l'ọ bụ akfụ,
nọ l'ẹka mkparawa.
5 Ọnu-ọma bụ k'onye chị iya chị-jia ẹkpa iya.
Iphere te emedu iya teke
yẹle ndu ọhogu iya
aswọ ụswo l'obu-edukfu mkpụkpu.

128

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu
1 Ọnu-ọma bụ k'iphe
bụ ndu atsụ Ojejoje egvu;
mbụ ndu bụ ụzo iya;
bẹ ẹphe etso.
2 Onye ono a-nọdu ndzụ;
ria iphe o setaru l'akanya;
ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ k'ọma abụru nk'iya.
3 Nyee ngu a-nọdu lẹ nke ngu;
dụ l'ọ bụ oshi vayịnu, amị amịmi.
Ụnwu ngu adụ l'ọ bụ
ẹkali-oshi olivu;
nọ-phee ngu mgburumgburu.
4 Ono bụ ẹge onye a gọru
ọnu-ọma nụ a-dụ;
mbụ onye atsụ Ojejoje egvu.
5 Tẹ Ojejoje shikwa lẹ Záyọnu
gọru ọnu-ọma nụ ngu;
nggu anọdu phụ ẹge ụba
Jerúsalemu a-habe jeye
l'oge nka-ezekuna nke ngu.
6 Ịi-nọ ndzụ; phụ ụnwu
nwanwanwaranwa ngu.
T'ẹhu-agu bụkwaru kẹ ndu Ízurẹlu.

129

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu
1 Tẹ ndu Ízurẹlu tụko kfua ya; sụ:
Lẹ ẹphe shi mu ọkpa ẹhu
teke mu bụ nwata.
2 Keshinu teke mu bụ nwata;
bẹ ẹphe shi mu ọkpa ẹhu;
obenu l'ẹphe te mekputadu mu.
3 Ẹphe gudewa ẹchachi chia mu;
kpachaa mu akpacha.
Ọnya, ẹphe chishiru
ye mu l'okpurukpu-azụ
dụ l'ọ bụ ẹke a waru ọswa.

4 Obenu lẹ Ojejoje bụ
onye doberu ẹka ndoo.
Ọ tọwaru mu l'ẹgbu,
ndu akirishi shi kee mu;
mu enwewaru onwomu.
5 T'iphe bụ ndu Záyọnu
dụ ashị
bụkwaru ndu e-gude iphere laphu azụ.
6 T'ẹphe dụkwa l'ọ bụ ẹwu,
furu l'eli ẹswulo, abụje:
Ọ -bya bya evuta;
anwụ ewowaru iya chigbua.
7 Ẹwu ono ahatabeje nwanshị;
k'ọphu bụ l'onye jeru iya
egbuta abụje; o -gbua nta gbua imo;
too gbutadu ọphu e-ji iya ogbogbo-ẹka;
k'ọphu ọ bụru ọphu e-dzu ọchileka.
8 Ọphu ndu esweta esweta 'asụjekwa nụ ẹphe:
“Tẹ Ojejoje gọkwaaru unu ọnu;
l'ẹphe gude ẹpha Ojejoje l'agọru ẹphe ọnu.”

130

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu
1 Mu nọ l'echi ebo iphe-ẹhuka raku ngu;
nggụbe Ojejoje.
2 Byiko Nnajiufu;
nụnua olu mu.
Ngabẹnuru mu nchị
lẹ mkpu, mu echi anụ ngu.
3 Ndẹge nggụbe Ojejoje;
akwakọbeje ẹjo iphe
onyemonye ọbule eme;
Nnajiufu; ?bụ onye a-dụ ike vudo ngu l'ifu?
4 Obenu l'ịiguje nvụ.
Yọ bụru iphe ono
meru iphe aatsụ ngu egvu.
5 Mu nọwa ngabẹru Ojejoje.
Mu nọwa l'ele ẹnya iya.
Yọ bụru l'okfu iya;
bẹ mu daru ngabẹru.
6 Mu nọwa ele ẹnya Nnajiufu
karia ẹge onye nche
anọduje eche tẹ nchi
bọhu-kebe;
mbụ lẹ mu ka ole ẹnya
Ojejoje mẹ l'ẹge ndu nche
anọduje elebe ẹnya
nchi-abọhu.
7 Byiko Ízurẹlu;
t'ẹnya unu nọdulwa l'ẹke Ojejoje nọ;
kẹ l'ọ bụ iya bụ onye eyeje

obu yenuka iya eyenuka;
bụru iya agbafụtaje madzụ
l'iphe dụ ẹji iya l'ọ ha.
8 Ọ bụ yẹbedua l'onwiya
a-gbafụtakota ndu Ízurẹlu
l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru l'ọ ha.

131

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Dévidi
1 Nggụbe Ojejoje;
mu te ekukwa onwomu ekuku;
ọphu mu 'egvujekwaaru
madzụ ẹnya kfụrukfuru.
Mu ta ayọjekwa ọshi
l'iphe ẹka mu ẹ-te rudu;
ọphu mu ejejekwa okobe
ẹka l'iphe ka mu nụ.
2 Iphe doru mu ẹnya bụ
lẹ mu dobekpeleruphu
onwomu nwandoo.
Ọ bụ ẹge nwata,
a mịfuru ọnu l'ẹra anọje
nwandoo l'ẹhu nne iya
bụ ẹge mbẹdua nọkpelephu nwandoo.
3 Byiko; unubẹ ndu Ízurẹlu;
tẹ ẹnya unu nọdunu l'ẹke Ojejoje nọ;
tsube nta-a jeye lẹ tutu yoyo.

132

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu
1 Nggụbe Ojejoje;
nyatanu Dévidi;
nggu anyata iphe-ẹhuka,
o jeberu.
2 Ọ gụru ẹnwa;
ria nte l'ifu Ojejoje;
mbụ ribua l'ifu Ọkaribe kẹ Jékọpu:
3 “Lẹ ya ta atụdu ọkpa l'ụlo iya;
ishi te eru iya l'oshi;
4 ya te ekwe tẹ mgbẹnya bya iya l'ẹnya;
mbụ t'ẹnya mee ya
gadzụgadzu kẹ mgbẹnya;
5 jeye ya aphụa ẹke a-bụru kẹ Ojejoje;
mbụ ẹke Ọkaribe kẹ Jékọpu e-buru.”
6 Ayi nụwaru l'ọ nọ lẹ Efuratu;
tụgbua je aphụa ya lẹ
mgbẹgu Kiriyatu-Jerimu.
7 Ayi asụ: “Unu t'ayi jenu
l'ụlo-ẹkwà Nchileke.
Unu t'ayi jenu je anọdu iya
l'ọkpa; baaru iya ẹja.

8 Gbeshinu; nggụbe Ojejoje;
bya l'ogbodufu ngu;
nggu lẹ Okpoko
Ọgba-ndzụ ngu ono,
ekoshi ẹge ike ngu habe ono.
9 Tẹ ndu achịjeru ngu ẹja
yenua odobe-ẹka-ndoo l'ọ bụ uwe.
Ndu yeru ngu obu agụa
egvu ẹhu-ọtso-ẹna.”
10 Gudenu okfu ẹhu Dévidi,
bụ nwozi ngu
nyata onye ono,
ị wụru manụ l'ishi gude mee ya;
yọ bụru eze ono.
11 Ojejoje riburu Dévidi angụ;
mbụ angụ, ẹ ta amịngadu amịnga;
to nwe l'ọo-nọnyaa;
to vuhedu ire.
Ọ sụru iya: “L'onye lanụ lẹ
awa ngu bẹ ya e-me t'ọ
nọdu l'aba-eze ngu.
12 Ọ -bụru l'ụnwu ngu doberu
ndzụ, ẹphe l'iya gbaru;
l'eme iphe ya tụru l'ekemu;
ọo ya bụ; l'ụnwu ẹphe
a-nọwaru l'aba-eze ngu
gbururu jeyewaru.”
13 Ojejoje gudewa ẹka iya fọta Záyọnu;
kẹ l'ẹke ono dụ iya mma
tẹ ya buru iya eburu;
kẹ l'ọ sụru:
14 “Ọ bụ ẹke-a; bẹ ya e-me ufu
iya jeye lẹ tutu yoyo;
bụru l'ẹke-a bẹ ya e-dobe aba-eze iya;
kẹ l'ọ bu ẹge ọ dụ iya mma ndono.
15 Ya a-gọru ọnu nụ iya t'o
nweru iphe nweru k'etsubo iya.
Ndibe iya ndu ndu k'ụkpa;
bẹ ya a-nọdu anụ-ji ẹpho.
16 Ndibe iya, achịjeru Nchileke ẹja;
bẹ ya e-ye ndzọfuta l'ọ bụ onye yeru uwe.
Ndibe iya, yeru Ojejoje obu
a-gụ egvu ẹhu-ọtso-ẹna.
17 Yọ bụru ẹke ono; bẹ ya
e-shi l'ọnu-ụlo Dévidi;
nụ onye lanụ ike;
mụru ọku ye l'urọku onye
ya wụru manụ l'ishi gude chia ya eze.
18 Ya e-me t'iphere gude ndu ọhogu iya.
Obenu lẹ yẹbedua; bẹ ya
e-kpube okpu-eze, acha pemu-pemu.”

133

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Dévidi
1 Lewaru ẹge ọ dụ-be mma;
bya adụ ugvu;
tẹ ụnwunna bukobe;
tụgbabe bụru nanụ.
2 Ọ dụlephu l'ọ bụ
ọkpobe manụ, eshi mkpọ,
a wụru Érọnu l'ishi;
yo shi iya l'ishi tsọfuta iya l'ẹji-agba;
gbaa ya gorogoro tsọfuta l'olu uwe iya.
3 Ọ dụkwaphu l'ọ bụ ẹke iji
Ugvu Hẹmonu ada lẹ
Ugvu Záyọnu.
Ọ bụ l'ẹke ndu dụ ẹge ono;
bẹ Ojejoje agọjeru ọnu nk'iya nụ;
mbụ ọnu ọphu bụ ndzụ gbururu jeye.

134

Egvu, aagụje teke eeje Jerúsalemu
1 Unu jaa Ojejoje ajaja;
unubẹ ndu ozi Ojejoje l'unu ha;
unubẹ ndu anọduje ejeru
Ojejoje ozi l'ụlo iya l'ẹnyashi.
2 Unu palia ẹka unu imeli
l'ụlo, dụ nsọ kẹ Ojejoje; kele iya ekele!
3 Tẹ Ojejoje, bụ onye meru
igwe mee mgboko
shikwa lẹ Záyọnu gọoru ngu ọnu.

135

1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
Unu tua Ojejoje ẹpha.
Unu jaa ya ajaja;
unubẹ ndu ejeru Ojejoje ozi;
2 mbụ unubẹ ndu eje ozi l'ụlo Ojejoje;
mẹ l'ọma ufu Nchileke ayi.
3 Unu tua Ojejoje ẹpha;
kẹle Ojejoje dụ mma.
Unu gụa egvu gude jaa ya ajaja; kẹ l'ọ bụ
iphe gbaru nụ ndono;
4 kẹle Ojejoje fọtawaru Jékọpu t'ọ bụru nk'iya;
mbụ l'ọ hatawaru Ízurẹlu t'ọ
bụru ndu yẹbedua gẹdegede nwe.
5 O doru mu ẹnya lẹ
Ojejoje ha nshinu;
mbụ lẹ Nnajiufu ayi kakọta iphe, bụ agwa.
6 Ọ bụ iphe dụ Ojejoje mma;
bẹ oomeje l'imigwe;
mẹ lẹ mgboko.
Yọ bụru iphe dụ iya mma;

bẹ oomeje l'eze ẹnyimu; mẹ l'ebo, nọ iya nụ.
7 Ọ bụ iya emeje tẹ urukpu shi
l'ẹke mgboko beru dụbe eruru.
Oomeje t'egbe-igwe gbaa teke ọ chị mini;
l'emeje tẹ phẹrephere shi
l'ụlo ẹke ọ tụ-chiru iya wata ephephe.
8 Iphe bụ ọkpara lẹ Íjiputu b'o chigbushiru;
mbụ iphe bụ ọkpara lẹ madzụ; mẹ l'elu.
9 O gude iphe-ọphulenya;
mẹ iphe-ọhubama,
dụgbaa biribiri mekoshi unubẹ ndu Íjiputu.
Yọ bụru iphe o gude
hùa Fero yẹle ndu ozi iya àhùhù.
10 Mbakeshi, dụ l'igwe b'o chitsushiru;
bya egbushikwaaphu ndu
eze, shihugbaaru ike.
11 O gburu Sihọnu, bụ eze ndu Amọru;
bya egbua Ọgu, bụ eze ndu Báshanu;
bya egbushikota eze ndu Kénanu l'ẹphe ha.
12 Yo woru alị ẹphe washịaru
ndu nk'iya, bụ Ízurẹlu;
t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe.
13 Ẹpha nggụbe Ojejoje
anọje jeye lẹ gbururu.
Ọphu a byadụ bya azaha
ngu azaha dụbe l'ọgbo sweru ọgbo;
14 kẹle Ojejoje a-haru ndibe iya enge;
gude ẹge ono dụa ndu ejeru iya ozi obu.
15 Agwa ndu ọhodo bụtsua
mkpọla-ododo yẹle mkpọla-ọcha;
bụ iphe madzụ gude ẹka mee.
16 O nweru ọnu;
ọle ẹ too kfudu okfu;
nweru ẹnya;
ọphu ọ phụdu ụzo.
17 O nweru nchị;
ọphu 'ọnudu iya iphe.
To nwe ume ndzụ, nọ iya l'ẹhu.
18 Ndu eme iya nụ;
a-dụ ẹge ọ dụ;
mẹwaru iphe bụ ndu dakoberu iya nụ.
19 Unubẹ ndibe Ízurẹlu;
unu jaa Ojejoje ajaja.
Unubẹ ndibe Érọnu;
unu jaa Ojejoje ajaja.
20 Unubẹ ndibe Lívayi;
unu jaa Ojejoje ajaja.
Unubẹ ndu atsụ Ojejoje egvu;
unu jaa Ojejoje jajaja.
21 T'e shikwa lẹ Záyọnu

jaa Ojejoje jajaja;
mbụ onye ono, bu lẹ Jerúsalemu ono.
Unu jaa Ojejoje ajaja.

136

1 Unu kele Ojejoje ekele;
kẹ l'ọ bụ onye, dụ mma.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
2 Unu kele Ojejoje ọphu
kakọta iphe, bụ agwa.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
3 Unu kele Nnajiufu, bụ iya
bụ ishi kẹ ndu, bụ nnajiufu.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
4 Onye, bụ yẹbedua nwẹnkinyi iya
emeje iphe-ọphulenya, ha nshinu.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
5 Onye, bụ mmamiphe iya b'o gude mee eligwe.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
6 Mbụ onye, woru mgboko-a
l'ọ ha phụshia l'eli mini.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
7 Onye, bụ iya meshiru
eze iphoro-a, dụtsua biribiri-a.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
8 Onye, bụ iya meru ẹnyanwu t'o chije l'eswe.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
9 Onye, bụ iya meru ọnwa;
me mkpọ-kpodo t'o chije l'ẹnyashi.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
10 Unu kele onye chigbushiru
iphe, bụ iphe waru nne iya ọswa lẹ Íjiputu.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
11 Onye, shi lẹ Íjiputu dufuta ụnwu Ízurẹlu.
N-yemobu iya anọje jeye le tutu yoyo.
12 Yọ bụru l'agburu-ẹhu iya
b'o gude dufuta ẹphe.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
13 Unu kele onye, bụ iya
kekahuru Eze Ẹnyimu Uswe ẹbo.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
14 Onye, duru ndu Ízurẹlu; ẹphe eswee ya.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
15 Yo kpota Fero yẹle ndu
sọja iya l'ẹphe ha kporu ye
lẹ Eze Ẹnyimu Uswe ono.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
16 Unu kele onye, bụ iya
duru ndibe iya ije l'echi-ẹgu.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.

17 Onye, chigbushiru ndu eze, nweru ike.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
18 Onye, gbushikwaruphu
ndu eze, a maru ẹpha ẹphe.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
19 O gburu Sihọnu, bụ eze ndu Amọru.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
20 Yọ bya egbua Ọgu, bụ eze ndu Báshanu.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
21 O woru alị ẹphe nụ onye
ọdo t'ọ bụru òkè-iphe iya.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
22 Ọ bụ nwozi iya; mbụ Ízurẹlu b'ọ nụru iya.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
23 Onye, bụ iya nyataru ayịbe
ndu ẹ ta dụdu iphe ayi bụ.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
24 Ọ nafụtaru ayi l'ẹka ndu achị ayi.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
25 Yọ bụkwaru iya phụ
azụkota iphemiphe ọbule, nọ ndzụ.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.
26 Unu kele Nchileke k'imigwe ekele.
N-yemobu iya anọje jeye lẹ tutu yoyo.

137

1 Ọ bụ l'iku ẹnyimu Bábyilọnu
bẹ ayi byaru bya adọru;
raa ẹkwa; l'ayi nyataru Záyọnu.
2 Ayi eworu une ayi kobe-gbaa
l'ẹkali-oshi wilo l'ẹke ono;
3 kẹ l'ayi ruru ẹke ono;
ndu, kpụru ayi lẹ ndzụ asụ
t'ayi gụaru ẹphe egvu.
Ndu ono, eme ayi
ome-l'iwe ono asụ t'ayi
guaru ẹphe egvu ẹmerema.
Ẹphe asụ t'ayi chọo egvu
ndu Záyọnu nanụ gụaru ẹphe!
4 Ọ bụ; ?nanụ ẹge ayi e-shi
wota egvu, e gude ekutse Ojejoje
gụlahaa l'alị ndu ọhodo.
5 Ọ -bụru lẹ mu zaharu nggụbe Jerúsalemu;
tẹ ẹka-ụtara mu nwụhukwa mu.
6 T'ire nyakwaru mu l'akpo;
m'ọ -bụru lẹ mu ta nyatadu ngu;
mbụ; m'ọ -bụru l'ẹ tọ bụdu
nggụbe Jerúsalemu;
bẹ mu meru mkpụkpu,
emeje t'ẹhu kagee mu ọtso ẹna.

7 Nggụbe Ojejoje;
nyatakwa iphe ndu Édọmu
meru mbọku, ndu ọhogu nataru Jerúsalemu.
Ẹphe tụru ụzu; sụ t'e tsukposhia ya.
T'e tsukposhia ya;
tsurua ẹke a tụru ọkpa-ụlo iya.
8 Unubẹ ndu Bábyilọnu;
iphe nọru unu kwa ọ-la-l'iyi.
Ẹhu-ọtso-ẹna bụ k'onye
a-kfụ unu ụgwo iphe-a, unu meru ayi-wa;
9 mbụ onye a-nata unu
ụnwegirima unu, angụ ẹra
tụpyashia lẹ mkpuma.

138

Egvu, Dévidi deru
1 Nggụbe Ojejoje;
mu e-gude obu mu l'ọ ha jaa ngu ajaja.
Mu a-nọdu l'ifu agwa gụa
egvu gude jaa ngu ajaja.
2 Mu e-byishi ikpere l'ụzo
eze-ụlo ngu, dụ nsọ;
baaru ngu ẹja.
Mu a-ja ẹpha ngu ajaja;
kẹ l'ị bụ onye n-yemobu;
bụru o-me-g'o-kfuru;
kẹ l'i meru ẹpha ngu
yẹle okfu ngu; yọ kakọta
iphemiphe ọbule l'eli.
3 Teke mu rakuru ngu;
b'ị zaru mu.
I meru; ike adụ mu;
bya emee mu; mu anyalaha ǹdụ́.
4 Iphe bụ eze ụnwu eliphe
l'ẹphe ha a-ja ngu ajaja; nggụbe Ojejoje;
mẹ ẹphe -nụa okfu, shi ngu ọnu.
5 T'ẹphe gude ụzo kẹ Ojejoje
gụa l'egvu; kẹ l'ọdu-biribiri iya ha nshinu.
6 A makwaru-a lẹ Ojejoje nọ oreke-imeli;
obenu l'ẹnya iya anọkotaje
l'ẹke ndu ẹnya ẹphe larụ alị nọ.
Ndu eku onwẹphe ekuku;
bẹ ọonoduje ote-ẹnya maru.
7 Ẹ to nwedu m'o -ruhuru;
iphe-ẹhuka gbaa mu mgburumgburu;
iidobejele mu-a ndzụ;
t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me mu nụ.
Iigudeje ike ngu nwulala ẹphe azụ;
mbụ ndu gude iwe l'achị mu.
Yọ bụru ike ngu ono;

bẹ iigudeje dzọfuta mu.
8 Nchileke, a-chịko iphe bụ
mkpa mu meeru mu.
Nggụbe Ojejoje;
n-yemobu ngu anọje jeye lẹ tutu yoyo.
Byiko; ba ahakwa ozi ono,
i gude l'ẹka ono.

139

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Nggụbe Ojejoje;
ị vọwaru mu ọkpoma;
maru ẹge mu gbaru.
2 Ị maru teke mu nọdu anọdu;
maru teke mu gbeshiru egbeshi.
Ịinoduje ote-ẹnya maru iphe mu arị l'obu mu.
3 Ị maru teke mu gbeshiru l'eje iphe;
maru teke mu zẹ azẹe.
Iphe bụ ụzo mu l'ọ ha
dokotaru ngu ẹnya.
4 Ọobuje; okfu -bya eshi mu l'ọnu lụfuta;
b'ị makọtawaru iphe mu
abya ekfukfu;
nggụbe Ojejoje.
5 Ị nọ-pheru mu
mgburumgburu: ifu l'azụ.
I wowaru ẹka ngu byabẹ mu l'ishi.
6 Amama ono, ị maru mu ono
dụkwa mu biribiri;
ọ bụlephu l'ẹ to dodu mu ẹnya.
7 ?Bụ awe bẹ mu a-nọdu,
bụ ẹke Ume ngu ta nọdu?
?Bụ awe bẹ mu a-gbaru laa,
bụ ẹke ẹ tịi phụdu mu?
8 Mu -pheru lashia l'imigwe;
b'ị nọwa l'ẹke ono.
Mu -tụgbua; je agbaa
oshi-azẹe mu l'alị-maa zẹru; b'ị nọkwa iya phụ.
9 Mu -phehu pheru phesweta
ụzo ẹnyanwu-ahata tụgbua;
m'ọ -bụ pheru pherua ẹke
ẹnyimu tsọ-beru gbụru;
10 l'ẹke ono bẹ ịi-nọdulekwaa edu mu;
gude ike ngu l'eyetaru mu ẹka.
11 Mu -sụ lẹ mu marua l'ọchi e-domi mu;
l'iphoro a-bụru-a ẹnyashi;
nọ-phee mu anọ-phe;
12 bẹ ii-koshile-e l'ọchi ono
ta bụdu ọchi l'ẹke ị nọ.
Ẹnyashi ono a-nọdu
echile-e swachaswacha l'ọ bụ echi eswe;

kẹle nggụbedua bẹ ọchi
dụle-ẹ l'ọ bụ iphoro.
13 Kẹ l'iphemiphe ọbule,
nọ mu l'ime ẹhu bụ nggu meru iya;
bụru nggu dzekfuru mu
teke mu nọ nne mu l'ẹpho.
14 Mu aja ngu ajaja;
kẹ l'i meru mu l'ụzo,
dụ egvu bya adụ biribiri.
Iphe doru mu ẹnya ọhuma
bụ l'ozi ngu dụ biribiri.
15 Ọkpu, nọ mu l'ẹhu l'ọ ha
ta dụdu ọphu e domiru ngu
edomi teke ono, eeme mu l'edomi ono.
Teke a nọ l'ẹke miru emimi
dzekfua mu; mu abụru nanụ;
16 b'i gudehawa ẹnya ngu phụa
ugwẹhu mu ọphu ẹ tii
dzekfudua ẹge ọo-dụ.
Tsuberu lẹ mbọku k'ọdungu;
b'a tubuhawaru rụ ujiku ole,
mu a-nọ lẹ mgboko-a;
mbụ dehawa iya rụ l'ẹkwo ngu.
17 Ọriri ngu dụkwa mma; nggụbe Nchileke.
A -chịkobe iya achịkobe; b'ọ hakwa nshinu.
18 Ọ -bụru tẹ mu wata iya agụgu;
b'ọ kakwa ẹja, nọ l'alị l'igwe.
Mu -kua mgbẹnya; tehu;
bẹ mu lẹ nggu nọkwaa ẹge ayi nọ.
19 Nggụbe Nchileke;
ọ dụ mu t'a sụ l'ị chiko ndu akirishi gbushia.
Unu paru mu haa;
unubẹ ndu ono, ogbu ọchi
anọduje agụ l'ọ bụ onye mini agụ ono.
20 Ndu ono anọduje ekfubyishi
ẹpha ngu ekfubyishi;
chịta onwẹphe koga-beru
ngu k'ome iphe dụ ẹji.
21 Iphe bụ ndu nggụbe Ojejoje dụ ashị;
bẹ dụkwa mu phụ ashị.
Iphe bụ ndu etso ngu okfu;
bẹ mu a-nọdu akpọ-yiru ukuvu.
22 Ẹphe adụje mu ashị dụshia mu iya ike;
mbụ lẹ mu agụkobeje ẹphe lẹ ndu ọhogu mu.
23 Vọchanua mu ọkpoma;
nggụbe Nchileke;
maru iphe nọ mu l'obu.
Datanu mu;
maru ẹge ọriri mu gbaru.
24 Lenua mu ẹnya maru;

?m'o nweru ẹke ụzo
kpọ-swehuru mu.
Ọ -bụru l'o nweru;
t'i dulata mu azụ l'ụzo kẹ ndzụ ojejoje.

140

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu
1 Nafụtanu mu l'ẹka ndu
akirishi; nggụbe Ojejoje.
Letanu mu ẹnya;
tẹ mu ba daba l'ẹka ndu
anọduje eme madzụ iphe kpangangangu;
2 mbụ ndu, bụlephu ẹjo iphe;
bẹ ẹphe anọduje l'ọriri iya.
Ọ bụ ọgu bẹ anọduje
l'akpali mbọku-mbọku.
3 Ẹphe emeje ire ẹphe;
yọo tsụ nkọ l'ọ bụ ire agwọ.
Okfu, shi ẹphe l'ọnu
egbu egbugbu l'ọ bụ ẹra ogiji.
4 Gudeshinua mu ike;
nggụbe Ojejoje;
tẹ mu ba adalahụ l'ẹka ndu akirishi.
Gbochitanu mu l'ẹka ndu
anọduje eme madzụ
iphe-kpangangangu;
mbụ ndu achọ ụzo, ẹphe
e-shi chikota mu ọkpa.
5 Ndu eku onwẹphe ekuku
gbawaru mu ọnya.
Ẹphe gebetsuaru ụgbu; kwabẹru mu;
gbashịa ọnya; dooru mu l'ụzo.
6 Iphe mu ekfujeru;
nggụbe Ojejoje bụ l'ọo
nggu bụ Nchileke mu.
Nggụbe Ojejoje; genua nchị
lẹ mkpu ono, mu echiku ngu ono.
7 Nggụbe Ojejoje, bụ Nnajiufu mu;
nggụbe onye ike, adzọfutaje mu nụ;
nggụbe onye egbochitaje mu teke ọgu darụ;
8 Nggụbe Ojejoje;
be emekwaru ndu akirishi
iphe ono, agụ ẹphe ono.
Be ekwekwa t'idzu ree l'ẹge ẹphe achị iya.
Ọdumeka; bẹ ẹphe
a-watakwa ọhu dụlingu.
9 T'iphe a-dakfuta ndu ono,
gbaru mu mgburumgburu ono
bụkwaru iphe-ẹhuka,
ẹphe gude ire ẹphe kpataru onwẹphe.
10 Tẹ icheku-ọku, ata

kfukfukfu kpụkwaa ẹphe ishi.
T'a chịkwaru ẹphe ye l'ọku, enwu phophopho;
mbụ l'ime nsụ, ẹphe ta alụfutadu alụfuta.
11 Tẹ iphe ndu ẹjo-okfu eme;
be ekekwaru ekeru l'alị-a.
Tẹ iphe dụ ẹji chịkwaa nta
ndu ono, anọduje eme madzụ
iphe-kpangangangu ono.
12 Mu makwaru-a lẹ Ojejoje
ahajẹru ndu ụkpa enge;
l'emejekwaphu tẹ ikpe laaru
ndu ẹ-te nwedu ẹge ọ haru iya.
13 Tẹ mu rakwaa ya arara;
ndu doberu ẹka ndoo
a-jakwa ngu ajaja;
ndu obu ẹphe gụru iphoro eburu lẹ nke ngu.

141

Egvu-ọma, Dévidi deru
1 Nggụbe Ojejoje;
mu araku ngu.
Gbanuaru mu mkpu ẹgwegwa.
Nụnua olu mu teke mu rakuru ngu.
2 Tẹ ekfukfu, mu ekfu anụ ngu
shikwa ngu mkpọ l'ọ bụ ínsẹnsu.
Tẹ ẹka, mu chiliru imeli l'ekfu anụ ngu
dụkwa ngu l'ọ bụ anụ,
e gburu gude egworu ngu
ngwẹja l'ụzo-urẹnyashi.
3 Yetanuru mu ẹka;
nggụbe Ojejoje;
tẹ mu dobe ọnu ndoo.
Menua tẹ mu daa ashị.
4 Be ekwekwa t'ẹgu ome
ẹjo iphe wata mu agụgu;
ọphu mu 'etsokwaru ndu
akirishi wata ome ẹjo iphe.
Be ekwekwa tẹ mu tsoru
ẹphe ria iphe ẹphe kwakọberu.
5 T'onye doberu ẹka ndoo chia mu rụ iphe.
Ọo-dụ mu rụ l'ọ bụ
iphe-ọma; yo meeru mu iya.
T'ọ baaru mu rụ mba.
Ono e-gberu dụ mu l'ọ bụ
manụ, eshi mkpọ bẹ ọowu mu l'ishi.
Ọo-nọduru atsọ mu ntụmatu.
Obenu lẹ mu a-nọdujelephu ekfu anụ ngu;
sụ t'i mee t'ẹjo idzu ndu akirishi ba avụ.
6 Ndu ishi ẹphe; bẹ ee-shi
l'ọnungonu ẹke ẹphe nọ nwutsushia.
Teke ono; ndu akirishi

amaru l'iphe mu kfuru bụ oswi-okfu.
7 Ẹphe asụ: "L'ọ bụ ẹge eegvukposhije alị;
kọo ọkori-a bụ ẹge a tụkashiru ọkpu
ayi nanụ nanụ l'ikiri-kpọo."
8 Obenu lẹ mbẹdua bụ l'ẹke
ị nọ bẹ mu doberu ẹnya;
nggụbe Ojejoje, bụ Nnajiufu mu.
Ọ bụ l'ime ngu; bẹ mu gbabaru
tẹ mu nọdu zeeru ndzụ.
Byiko; be enwukwaru mu haaru ọnwu.
9 Menua tẹ mu ba adalahụ
l'ọnya, ẹphe gbaru mu;
mbụ l'igbudu, ndu akirishi
gbaru doberu mu.
10 Tẹ ndu akirishi nmakwaa
l'ụgbu, ẹphe geberu.
Tẹ mbẹdua sweta;
t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me mu nụ.

142

Ẹvù, Dévidi raru teke ọ nọ l'ọgba ekfu anụ Nchileke
1 Mu chiru mkpu chishia ya ike chiku Ojejoje.
Mu chikuru Ojejoje;
t'ọ phụaru mu imiko.
2 Mu wotaru mkpu, mu echi wụshiru iya;
wota iphe-ẹhuka, mu l'ọ ha tọgboru iya.
3 Teke ike agvụwa mu agvụgvu;
bẹ nggụbedua bọru mu ụzo.
Ndiphe gbashịleru mu phụ
ọnya l'ụzo t'ọ nma mu.
4 Lewa mu rụ ẹnya l'azụ;
nggu aphụ l'ẹ t'ọ dụdu onye akpa mu ishi.
Mu te nwedu ẹke bụ:
mu -gbaba iya; mu anọdu iya zee ndzụ;
kẹ l'ẹ tọ dụdu onye akpa mu ishi.
5 Yọ bụru nggụbe Ojejoje bẹ mu chikuru; sụ:
"Ọ bụ l'ime ngu; bẹ mu
anọduje ezeru ndzụ;
bụru nggu bụ òkè-iphe mu l'alị ndu nọ ndzụ."
6 Ngabẹnu nchị; nụa mkpu, mu echi;
kẹ l'o nweru iphe atsụ mu l'ẹhu.
Byiko; nafụtanu mu l'ẹka ndu achị mu nụ;
kẹ l'ẹphe ka mu ike.
7 Gbafụtanu mu lẹ mkpọro-a,
mu nọ-wa; k'ọphu mu a-ja ngu ajaja;
ndu doberu ẹka ndoo
anọ-phee mu mgburumgburu;
kẹ l'i yeru mu ẹnya nshinu.

143

Egvu-ọma, Dévidi deru

1 Nggụbe Ojejoje;
nụnua ekfukfu, mu ekfu anụ ngu.
Ngabenu nchị; nụa mkpu,
mu echi; phụaru mu imiko.
Keshinu ị bụ onye
doberu ẹka ndoo;
bụru o-me-g'o-kfuru;
zanụa mu oku!
2 Byiko; be ekpekwa mụbe nwozi ngu ikpe;
kele ẹ tọ dụdu madzụ,
nọ ndzụ, doberu ẹka ndoo l'ifu ngu.
3 Onye ọhogu mu chịru mu gude mu tụa l'alị;
bya emee mu; mu anọdu
l'ẹke gbakọtaru ọchi;
l'ọ bụ ndu nwụhuru
anwụhu teke ndiche.
4 Ọ bụ iya meru iphe ike
wataru mu agvụgvu;
obu awata mu ọku akụku.
5 Mu nyataru ẹge o shi adụje teke ndiche.
Mu abya anọdu;
rịlahaa iphe i mekotaru ayi l'ọ ha;
bya elefua ẹnya l'iphemiphe ọbule,
i gude ẹka ngu mee.
6 Mu achiliaru ngu ẹka mu labụ l'imeli.
Obu ngu emelahaa mu
ẹge ono, ẹgu mini anọduje
agụ alị-ọkponku ono.
7 Zanụa mu oku ẹgwegwa; nggụbe Ojejoje;
l'ike gvụakwaru mu.
Be edomikwa onwongu l'ẹke mu nọ.
Ọdumeka; bẹ mu lẹ ndu,
a tụwaru ẹja a-bụkwaru nanụ.
8 Tẹ nchi-abọhu bọtaru mu
okfu, a-nọdu akọru mu kẹ n-yemobu ngu;
kẹ l'ọ bụ nggu bẹ mu dakoberu.
Byiko; koshinu mu ụzo,
mu e-shi;
kẹ l'ọ bụ ẹke ị nọ bẹ obu mu nọ.
9 Nafụtanu mu l'ẹka ndu
ọhogu mu phẹ; nggụbe Ojejoje;
kẹ l'ọ bụ l'ime ngu; bẹ mu domiru onwomu.
10 Zinua mu iphe bụ uche-obu ngu tẹ mu meje;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ Nchileke mu.
Menua tẹ Ume ngu,
bụ Ume ọma duru mu shia
ụzo, vudo nhamụnha.
11 Gudenu k'ẹpha ngu; nggụbe Ojejoje;
mee tẹ ndzụ dzua mu.
Gudenu odobe-ẹka-ndoo
nke ngu nafụta mu

l'iphe-ẹhuka-wa, mu eje-wa.
12 Gudenu kẹ n-yemobu ngu;
mee tẹ ire kpụru ndu ọhogu mu l'ụga.
Nggu atụko iphe bụ ndu
achị mu nụ l'ẹphe ha mee
t'ẹphe bụru kpurupyata;
kẹle mu bụ onye ejeru ngu ozi.

144

Egvu, Dévidi deru
1 T'a jaa Ojejoje, bụ
Agbara-Mkpuma mu ajaja.
Ọo yẹbedua anọduje ezi mu
t'ẹka shihu mu ike l'ọgu.
2 O yeru mu obu; bya abụru
iya bụ a-gbabe-a-dzụru
nke mu.
Ọ bụ iya bụ ụlo-mgbochi mu;
bya abụru iya bụ onye adzọfutaje mu nụ;
mbụ onye egbobutaje mu nụ;
onye mu agbabaję l'ime iya; zeeru ndzụ;
bya abụru onye emeje
ụnwu eliphe t'ẹphe nọdu mu l'ẹka.
3 Nggụbe Ojejoje;
?bụ ngụnu bẹ madzụ bụ;
kẹ t'i rivuje iya l'ọriri.
?Bu ngụnu bẹ madzụ mmanu bụ;
kẹ t'i letaje iya ẹnya?
4 Madzụ dụlephu l'ọ bụ udzu ọnu.
Ndzụ iya adụ l'ọ bụ agu oshi, abụje;
ọ -nọo nwanshịi;
a phụ-buhu iya.
5 Nggụbe Ojejoje;
chijanua igwe tarara;
shi l'ẹke ono nyizita;
k'ọphu iphe, bụ ugvu, nọnu
a-wata ọkpo ẹnwuru-ọku.
6 Tụnua egbe-igwe gude
chịkashia ndu ọhogu ngu;
nggu egude akfụ ngu gbagbushia ẹphe.
7 Shinu l'ephekerephe ẹke ono,
ị nọ ono machịa ẹka; dzọfuta mu!
Nafụta mu l'echi eze mini ono.
Nafụta mu l'ẹka ndu ọhodo,
8 ezi-okfu ẹ-te shijedu ọnu;
ndu, amaję l'iphe ẹphe eme bụ ụgho;
ẹphe anọdu l'ime iya ria nte ye iya.
9 Mu a-gụru ngu egvu ọphungu;
nggụbe Nchileke.
Yọ bụru ogele, a kparu l'ụdo iri;
bẹ mu a-kụ gude gụaru ngu egvu ono;

10 mbụ nggụbe onye emeje
t'eze lụa ọgu lụ-gbua;
mbụ onye anafụtaje nwozi
iya, bụ Dévidi t'ẹ b'e egude
ogu-mbeke gbua ya.
11 Byiko dzọfutanu mu!
Nafụtanu mu l'ẹka ndu ọhodo,
ezi-okfu ẹ-te shijedu ọnu;
ndu, amajẹ l'iphe ẹphe eme bụ ụgho;
ẹphe anọdu l'ime iya ria nte ye iya.
12 Mee t'ụnwegirima ayi ndu
kẹ unwoke; teke ẹphe bụ
ụnwu-okorọbya;
t'ẹphe vua; shihu ike; l'ọ bụ oshi,
e letaru ẹnya ọkpobe eleta.
Nggu emee ụnwegirima ayi
ndu kẹ ụnwanyi;
t'ẹphe dụ l'ọ bụ ufu-eze,
a kpụru; yọo ma mma;
e gude iya mee ufu-eze.
13 Mekwaaphu tẹ nri,
dụtsua iche iche ji ọba ayi.
Nggu emekwaaphu t'atụru ayi
zụa azụzu nshinu;
k'ọphu oo-gudeje ụnubuku
atụru ka nshinu afa l'afa l'ẹgu iya.
14 Mekwaaphu t'eswi ayi shihu ike;
l'e evu evuvu.
Tẹ kẹ omebyishi mkpụkpu ayi;
ba adụhekwa ọdo.
Tọ dụhe mbụ kẹ ọkpu ayi
lẹ ndzụ laa mkpụkpu ọdo.
Ọphu ọ dụhe iphe e-me
t'a raa ẹjo ẹkwa
l'ogborogbo ụzo ndu ndu-ayi ọdo.
15 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu bụ
ẹge ono b'ọ dụ l'ufu ẹphe.
Ọnu-ọma bụ kẹ ndu
Nchileke ẹphe bụ Ojejoje.

145

Egvu-ekele, Dévidi deru
1 Mu a-nọdu ekutse nggụbe
Nchileke mu, bụ eze.
Mu a-nọdu aja ngu ajaja jeye lẹ tutu yoyo.
2 Mu a-nọdu aja ngu ajaja mbọku-mbọku;
l'ekutse ẹpha ngu jeye lẹ tutu yoyo.
3 Ojejoje ha nshinu;
bụru iya gbaru t'a kagee ya ọja ajaja.
Ẹge nshinu iya habe;
ta dụkwa onye a-dụ ike amakọtaru iya.

4 Iphe bụ ọgbo, nọnu a-nọduje
atụru ọgbo ọphu etso iya nụ
ọnu iphemiphe ọbule, iime.
Ẹphe a-nọdu akọru ẹphe
iphe dụgbaa biribiri, ịinoduje eme.
5 Ẹphe a-nọdu atụ ọnu ẹge
iigbutabe nwịinwii;
mẹ ẹge ọkwabe ugvu ngu habe nshinu.
Mbẹdua a-nọdu nwa nggujingguji;
rịa ẹge iphe iime dụ-bebe biribiri.
6 Ẹphe a-nọdu atụ ọnu ẹge ike
ngu dubebe l'ozi, dụ egvu, iije.
Iphe, iime, dụ egvu; bẹ mu a-ra arara.
7 Ẹphe l'ẹphe ha ekfukashia
ẹge ụdu ngu habe nshinu.
Ẹphe egude ẹhu-ọtso-ẹna
gụa odobe-ẹka-ndoo ngu l'egvu.
8 Ojejoje bụ onye emeje
eze-iphe-ọma; bya abụru onye
aphụjeru madzụ imiko.
Ẹhu te eghujedu iya eghu ẹgwegwa;
ọle n-yemobu iya bẹ ooyeje yee k'etsutsu iya.
9 Ojejoje mụberu onyemonye ọbule ẹnya.
Iphemiphe ọbule, o keru
ekeke bẹ ọophujeru imiko.
10 Iphemiphe ọbule, i keru
ekeke a-nọdu aja ngu ajaja; nggụbe Ojejoje.
Ndu yeru ngu obu a-nọdu ekutse ngu ekutse.
11 Ẹphe a-tụ ọnu ẹge ẹke ị bụ
eze dụ-bebe biribiri;
bya atụa ọnu ẹge
agburu-ẹhu ngu habebe nshinu;
12 k'ọphu onyemonye ọbule
a-makọtaru iphe ha nshinu, iimeje;
makwarụphu ẹge ẹke,
ị bụ eze dụ-be akpabiri.
13 Ịi-bụru eze jeye lẹ tutu yoyo;
bya achịa tsube l'ọgbo sweru ọgbo.
Iphe bụ iphe Ojejoje kweru
ụkwa; bẹ oomeje.
Ọ kwaphu ẹge ono;
b'o yeru iphemiphe ọbule,
o keru ekeke obu.
14 Iphe bụ ndu daru iko;
bẹ Ojejoje abụjeru agbarike;
l'apalije ndu e wozitaru alị.
15 Onyemonye ọbule achịkoje ele ngu ẹnya l'ẹka;
nggụbedua l'anụjekwanu ẹphe nri l'oge iya.
16 Ịimusaje ẹka ngu;
mee t'ẹpho ji iphemiphe ọbule, nọ ndzụ.
17 Ojejoje bụ onye doberu ẹka

ndoo l'iphemiphe ọbule oome;
bụkwaruphu onye yeru
iphemiphe ọbule, o keru ekeke obu.
18 Ojejoje anọduje iphe bụ
ndu rakuru iya nụ ntse;
mbụ ndu gude ire-lanụ raku iya.
19 Ndu atsụ iya egvu;
bẹ oomejeru iphe agụ ẹphe.
Ọonuje mkpu, ẹphe echi;
je adzọfuta ẹphe.
20 Onyemonye ọbule,
yeru Ojejoje obu;
bẹ ọonoduje eche nche.
Obenu lẹ ndu akirishi;
bẹ oo-me t'ẹphe bụru kpurupyata.
21 Mu a-nọduje aja Ojejoje ajaja tekenteke.
Tẹ iphemiphe ọbule,
o keru dobe lẹ mgboko
jajẹkwa ẹpha iya ono,
dụ nsọ ono jeye lẹ tutu yoyo.

146

1 Tẹ mu jakwaa Ojejoje ajaja.
Byiko; tẹ mu jakwaa Ojejoje ajaja.
2 Mu a-nọdu aja Ojejoje ajaja
jeye teke mu a-nọ-bebe.
Mu a-nọdu agụ egvu,
mu gude aja Nchileke mu
ajaja gbururu jeyewaru.
3 Ba akpọkwaru obu yeru ndu ishi;
mbụ madzụ mmanu,
ẹ-ta adụdu ike adzọta madzụ.
4 Teke ẹphe nwụhuru;
ẹphe ala azụ je abụru ẹja.
Ọ bụ mbọku ono gẹdegede;
bẹ iphe, bụ iphe, ẹphe chịru
k'ememe atụkoje gvụ.
5 Ọnu-ọma bụ k'onye,
bụ Nchileke kẹ Jékọpu eyejeru iya ẹka;
mbụ onye, bụ l'ẹke Ojejoje,
bụ Nchileke iya nọ;
bẹ ọochijeru ẹnya dobe;
6 mbụ Nchileke ono, bụ onye
meru igwe mee alị;
bya emee eze ẹnyimu;
mẹ iphemiphe ọbule nọ iya nụ;
bya abụru onye evudoshije ike
l'ire-lanụ jeye lẹ tutu yoyo.
7 Ndu aakpa ẹhu bẹ ọohajeru enge;
l'anụje ndu ẹgu agụ nri.
Ojejoje emeje tẹ ndu a tụru

mkpọro nweru onwẹphe.
8 Ojejoje emeje tẹ ndu atsụ ìshì wata ọphu ụzo.
Ookulije ndu e wozitaru alị;
l'eyejeru ndu doberu ẹka ndoo obu.
9 Ojejoje bụ iya anọduje eche
ndu, laru alala nche;
l'eche ụnwegirima, a tọru ogbe;
yẹle ụnwanyi, nji ẹphe ta nọhedu.
Obenu lẹ ndu akirishi bẹ ọogbachije ụzo.
10 Ojejoje a-bụru eze jeye lẹ tutu yoyo;
mbụ lẹ Nchileke kẹ nggụbe
Záyọnu a-bụru eze chịa
tsube l'ọgbo sweru ọgbo.
Unu jaa Ojejoje ajaja.

147

1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
Ọ dụ mma t'a gụje egvu
gude jaa Nchileke ajaja.
Ọ bụ iphe ẹhu-ọtso-ẹna;
bụru iphe ruberu iya nụ t'aajaje ya ajaja!
2 Ọ bụ Ojejoje gude ẹka iya akpụ Jerúsalemu.
Ọochikobewa ndu Ízurẹlu,
a kpụru lẹ ndzụ l'achịlata azụ.
3 Oomeje tẹ ndu obu tọfuru
atọfu shihu ike;
l'asajẹ ẹphe ọnya l'ẹke
e mekaru ẹphe iphe.
4 Ọ bụ iya agụje mkpọ-kpodo ọgu;
maru ole, ọo-dụ.
Tẹmanu; yọ bya agụkota
iya ẹpha l'ẹhu l'ẹhu.
5 Ojejoje nk'ayi ha nshinu;
ike iya abụru ike, nyịberu ayịbe.
Iphe-odo-ẹnya nk'iya ta
dụdu onye atụ-ghe ọnu ẹge ọ habe nshinu.
6 Ọ bụ Ojejoje gude ndzụ ndu
wozitaru onwẹphe alị.
Obenu lẹ ndu akirishi;
bẹ ọochitaje tụa l'alị.
7 Unu gụa egvu gude kele Ojejoje ekele.
Unu gudenu une kụaru
Nchileke ayi nkwa.
8 Ọo ya gude urukpu kwechia
akpamigwe l'ọ ha.
Ọochijeru eliphe mini;
l'emeje t'ẹswa fushia l'eli ugvu.
9 Ọ bụ iya anụje elu nri;
bụru iya anụje ụnwu
ọphegu nri m'ọ -raa ọra iya.
10 Ẹ tọ bụdu agburu-ẹhu,

nọ l'ịnya emeje t'ẹhu tsọo Ojejoje ẹna;
ọphu ọ bụdu apata-ọkpa
madzụ emeje t'ẹhu tsọ iya ẹna.
11 Ndu emeje t'ẹhu tsọo Ojejoje
ẹna kwa ndu, atsụ iya egvu;
mbụ ndu, bụ ẹke ẹnya ẹphe
anọje bụ lẹ n-yemobu kẹ Nchileke.
12 Nggụbe Jerúsalemu; kutsenua Ojejoje.
Janụa Nchileke ngu ajaja; nggụbe Záyọnu;
13 kẹ l'ọo Ojejoje bụ onye
emeje t'iphe iigudeje tụ-chia
ọnu-nggamgbo ngu shihu ike;
bụru iya agọjeru ụnwu ngu ọnu.
14 Oomeje tẹ nchị dụ ndo
l'oke-alị ngu l'ọha;
l'egudeje ọkpobe witu azụ-ji ngu ẹpho.
15 Ọo iphe ọ sụru t'o mee
l'eliphe bẹ emeje nụ.
Okfu iya abụje;
ọ -kpụkwaduru iya-a l'ọnu ekfu;
yọ tụko mgboko l'ọ ha ngakọta.
16 Ọ bụ onye ewojeru mini suno
phụshia l'ọ bụ onye phụshiru ukpo;
bya eworu iji phekaa;
yo dzuru ẹkemeke ọbule
l'ọ bụ onye wụshiru ntụ.
17 Ookpotaje aka-mini ghaa l'ọ
bụ onye gharu ẹja.
?Bụ onye a-dụ ike nọdu
t'oyi aka-mini ono tsụa ya?
18 Ọle ọobuje; o -kfua okfu;
aka-mini ono adazehu.
Oomeje tẹ phẹrephere wata ephephe.
Phẹrephere -phedelephu;
aka-mini adazehu wata ọtso atsọtso.
19 Okfu iya b'o kpuhawaru koshi Jékọpu;
mbụ l'ikpe, o kperu yẹle
iphe ọ tọru ọkpa iya;
sụ t'e tsoje b'o kpuhawaru koshi Ízurẹlu.
20 Ẹ tọ dụdu ọhodo,
o mejewaru ẹge ono.
Ndu onanu ta madu kẹ
ekemu, ọ tụhawaru dobe.
Unu jaa Ojejoje ajaja.

148

1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
Unu shi l'imigwe jaa Ojejoje ajaja.
Unu nọdu l'ẹke kagee l'eli jaa ya ajaja.
2 Unubẹ ụnwu ojozi iya l'unu ha;
unu jaa ya ajaja.

T'iphe bụ ndu sọja imigwe; jaa ya ajaja.
3 Unu jaa ya ajaja;
unubẹ ẹnyanwu; mẹ ọnwa.
Unu jaa ya ajaja;
unubẹ mkpọ-kpodo, egbu zamụzamu.
4 Unu jaa ya ajaja;
unubẹ akpamigwe;
mẹkpo unubẹ mini,
nọ-ngoru akpamigwe anọ-ngo.
5 Unu tụko l'unu ha jaa Ojejoje ajaja;
kẹ l'ọ bụ iya sụru t'unu nọdu;
meru iphe unu nọ.
6 Ọo yẹbedua dobetsuaru unu l'ẹke unu a-nọdu.
Yọ bụru ẹke ono,
o dobetsuaru unu t'unu
nọdu ono; bẹ unu nọtsua.
Yọ bụru ẹke ono; bẹ unu
a-nọ jeye lẹ tutu yoyo.
Iphe ono, ọ tọru ọkpa iya ono
te nwedu l'o chihuru echihu.
7 Unu nọdunu lẹ mgboko
jaa Ojejoje ajaja;
unubẹ iphe dụtsua biribiri,
o meshiru dobe l'eze ẹnyimu;
mẹ ọphu nọtsua lẹ mini ime-alị.
8 Unu jakwaaphu Ojejoje ajaja;
unubẹ egbe-igwe; mẹ aka-mini;
mẹ urukpu; mẹ oke phẹrephere,
emeje iphe o kfuru.
9 Unubẹ oke ugvu;
mẹ ugvu kẹ nshịi;
iphe bụ oshi-ọmi;
mẹ iphe bụ oshi sida;
unu jakwaa ya phụ ajaja.
10 Tẹ anụ-ẹgu-ẹgbudu:
iphe bụ elu; ụnwehu;
mẹ ụnwenu, ephe l'eli;
unu tụko jaa ya ajaja.
11 Unubẹ ndu eze kẹ eliphe ọwaa;
unubẹ iphe bụ mbakeshi;
unubẹ ndu ishi;
mẹ iphe bụ ndu achị mgboko l'ọ ha;
12 unubẹ ụnwu-okorọbya;
unubẹ ụnwu-mgbọko;
unubẹ ndu bụ ọgurenya;
mẹ ụnwegirima;
unu jajẹkwaa ya phụ ajaja.
13 Unu tụko l'unu ha jaa Ojejoje ajaja;
kẹ l'ọ bụ ẹpha iya
nwẹnkinyi bụ ẹpha, kakọta nụ.
Ọdu-biribiri iya swetaru

mgboko mgburumgburu
bya esweta imigwe.
14 O meru tẹ onye ike dụ
lụfutaru ndu nk'iya.
Onye ono bẹ ndu Ízurẹlu,
bụ ndu yeru iya obu anọduje aja ajaja;
mbụ ndu ono, nọ iya l'obu ono.
T'ajaja bụru kẹ Nchileke.

149

1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
Unu gụa egvu ọphungu nụ Ojejoje.
Unu gụa egvu gude jaa ya
ajaja l'ẹke ndu nk'iya dzuru.
2 Tẹ ndu Ízurẹlu tee ẹswa l'ẹke
onye meru ẹphe nọ.
Tẹ ẹhu tsọo ndu Záyọnu
ẹna l'ẹke onye eze ẹphe ono nọ.
3 T'ẹphe tee egvu gude jaa ya.
Ẹphe egude nkwa; mẹ une gụa egvu nụ iya;
4 kẹle Ojejoje bẹ ndibe iya nọ l'obu.
Ndu wozitaru onwẹphe alị;
bẹ oogudeje k'ọma bua nggo.
5 Tẹ ndibe Nchileke tee ẹswa
l'egbe ugvu ọwaa,
a kwabẹru ẹphe-a.
Ẹphe agụjekwaphu egvu
ẹhu-ọtso-ẹna teke ẹphe
zẹ azẹe l'ugboshi ẹphe.
6 Tẹ ọja Nchileke ajaja bụru
iphe ẹphe a-kpụjeru l'ọnu.
T'ẹphe pataję ogu-mbeke,
atsụ nkọ ifu labụ l'ẹka;
7 gude iya je agwata ndu
ọhodo ụgwo iphe ẹphe meru ẹphe;
gudekwa iya phụ nụa ụnwu eliphe aphụ.
8 T'ẹphe kekwaa ndu eze ẹphe ẹgbu;
mbụ tụa ndu nweru ẹnya mkpọro;
9 shi ẹge ono medzua iphe
onye ikpe deru l'ẹkwo; sụ:
t'ẹphe mee ndu ọhogu ẹphe ono.
Ono bụ iphe o gude kwabẹ
ndu nk'iya ono ugvu.
Unu jaa Ojejoje ajaja.

150

1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
Unu nọdu l'ụlo Nchileke,
dụ nsọ jaa ya ajaja.
Unu jaa ya ajaja k'ike,
o gude meshikota iphe nọkota l'imigwe.

2 Unu jaa ya ajaja k'eze iphe,
o mekotaru.
Unu jaa ya ajaja;
kẹle nshinu ọphu yẹbedua
dụ nyịberu anyịbe.
3 Unu gbua ụpyoku gude jaa ya ajaja.
Unu egude une; gude
ogumogu jaa ya ajaja.
4 Unu kụa nkwa; tee egvu gude jaa ya ajaja.
Unu kpọo ụbo; phụa opu gude jaa ya ajaja.
5 Unu kụa eze ogele
gude jaa ya ajaja.
Unu kụa ogele,
ada gengugengu gude jaa ya ajaja.
6 Tẹ iphemiphe ọbule, bụ iphe
atụ ume jaa Ojejoje ajaja.
Unu jaa Ojejoje ajaja.

Ẹtu

Uru, nọ l'ẹtu

1 Ẹtu, ọ nmashịru; mbụ Sólomọnu Dévidi, bụ eze ndu Ízurẹlu. Iphe meru iphe o
gude nmashịa ẹtu ono bụ:
2 k'ọphu madzụ e-gude iya
maru iphe; shi iya dụje ike
lọ-gude onwiya;
k'ọphu okfu, dụ ogvu
e-doje iya ẹnya;
3 mẹ k'ọphu madzụ e-nweru
egomunggo;
zije obu l'alị eme iphe;
bụru onye doberu ẹka ndoo;
l'eme iphe vudo nhamụnha;
4 k'ọphu ndu ẹ-te nwedu
egomunggo e-nwe iya;
ụnwu-okorọbya akwaa ẹnya;
ẹnya erua ẹphe alị.
5 Tẹ ndu maru iphe
ngabẹ nchị mụtafua
iphe yekwaru l'ọphu ẹphe mahawaru;
ndu elerutaje ẹnya l'iphe akabaa ya elereta;
6 k'ọphu ẹtu; akalị-okfu;
okfu ndu nweru mmamiphe;
mẹ l'ilu e-doje ẹphe ẹnya.
7 Ọ kwa ọtsu Ojejoje egvu
bụ ẹke mmamiphe dụberu.
Obenu lẹ ndu eswe ta dụdu
iphe ẹphe agụbeje mmamiphe;
tọ dụ iphe ẹphe gụberu àhụ̀hù.

Ọkwa, aanmaru
ụnwu-okorọbya

8 Nwa mu; ngabẹjekwa nchị
teke nna ngu akpọ-ziru ngu ụzo;
ọphu ịijikajekwa iphe nne ngu ezi ngu;
9 kẹ l'okfu ẹphe ono a-bụru okpu;
mee ishi ngu t'ọ dụ ugvu;
bụkwaruphu ịyagba-olu,
e-mee ngu; nggu abụru ẹgiri.
10 Nwa mu; teke ndu eme
ẹjo iphe eme t'ẹphe deta
ngu; be ekwekwa.
11 Ẹphe -sụ ngu t'ị bya etsoru
ẹphe; t'unu je ekee l'ụzo; gbua madzụ;
mbụ t'unu je akwabẹru ndu
ẹ-ta dụdu iphe ẹphe meru l'ụzo;
12 t'unu lee ẹphe lẹ ndzụ ẹge ili, eleje odzu;

mbụ lee ẹphe wọo l'ọ bụ
ndu wụlahuru l'iduma;
13 ẹphe -sụ ngu l'unu e-gwo
igweligwe iphe, vu oke aswa;
gude iphe unu kwaru
l'ọkwata dojia ụlo unu;
14 ẹphe -sụ ngu: "T'ị tụru ẹka
yeru ẹphe; ẹge nggu l'ẹphe
a-gbaru mgba l'okpoga ẹphe nataru;"
15 nwa mu; be tsokwa ẹphe!
Be yekwa ọkpa l'ụzo, ẹphe esh;
16 kẹ l'ọ kwa ome ẹjo iphe;
bẹ ẹphe anọduje agba perepere iya;
to nwe iphe ẹphe gụberu ogbu madzụ.
17 L'agwọ madzụ, phụru l'ẹnya ta atajẹkwa iya.
18 Ndu-wa kwa onwẹphe;
bẹ ẹphe kwabẹru t'ẹphe gbua;
ọ kwa onwẹphe bẹ ẹphe
kwaru l'ụzo ẹge ono.
19 Ọ kwa ẹge ono; bẹ ọo-dụru
ndu gude ẹnya-ọku l'achọ uru.
Uru, e ritaru ẹge ono
egbujekwa onye ritaru iya nụ.

Onye 'ama iphe yẹe iphe emee

20 Mmamiphe tsoru
mgbadamgba l'echi mkpu.
Ọ nọ l'echi edukfu l'echi mkpu.
21 Oovudo l'ishi ụzo l'echi mkpu;
nọdu l'obu-edukfu mkpụkpu l'araru
iya ndu ọha arara; sụ:
22 "?Bụ teke ole; bẹ unubẹ ndu
ẹ-te nwedu egomunggo
a-ha ome eswe?
?Bụ teke ole; bẹ ọchi ndu ọdo ọchi
a-tsọ-buhu ndu achị iya nụ ẹna;
mmamiphe adụ-buhu ndu eme eswe ashị.
23 Unu ngabẹ nchị lẹ mba,
mu abaru unu; k'ọphu mu
e-koshi unu uche mu;
mee t'unu maru iphe nọ mu l'obu.
24 Obenu lẹ keshinu mu kuru
unu oku;
unu ajịka azaza;
to nwe unu onye yeru mu ọnu
teke mu machịru unu ẹka;
25 wota iphe mu akpọ-ziru unu baa l'alị;
unu te kwe ọnata mba, mu abaru unu;
26 bẹ mu e-mekochakwaa chịa
unu ọchi teke ụmuruku
a-mụru unu.
Mu a-ja unu ewena teke

unu a-nọdu eje ntakfuru;
27 mbụ teke oke ndakfu a-pata unu
l'ọ bụ oke phẹrephere;
mbụ teke ọtu-gbirimu
nmadẹru unu swọkoswoko l'ọ bụ ọku-maa;
mbụ teke ono, ụtsuruku
a-tsụ unu ono.
28 Teke ono; bẹ unu e-ku mu; mu ta aza unu.
Unu e-le ẹnya mu; unu ta aphụ mu.
29 Lẹ keshinu ọphu mmamiphe dụ ẹphe ashị;
ẹphe ta hata ọtsu Ojejoje egvu;
30 keshinu ẹphe te ekwedu tẹ
mu kpọ-ziaru ẹphe ụzo;
woru mba, mu abaru ẹphe wụa l'alị;
31 bẹ ẹphe e-mekochakwaa ria
uru ẹjo ụzo, ẹphe etso; rijia ya ẹpho;
32 kẹ l'ọ bụ ụzo, ndu ẹ-te
nwedu egomunggo
shisweru;
bụ iya e-gbu ẹphe.
Yọ bụru ẹnya ndu eme eswe,
jiru onwẹphe e-me;
ẹphe abụru ndu ọ-la-l'iyi.
33 Obenu l'onye ngabẹru
yẹbe mmamiphe nchị;
ta dụdu iphe eme iya nụ.
Ẹhu a-dụ iya agu;
ọphu ọ byadụ bya atsụ egvu iphe-ẹhuka.”

2

Uru, nọ lẹ Mmamiphe

1 Nwa mu; haa okfu,
shi mu l'ọnu;
mẹ iphe mu ezi ngu ezizi;
t'ọ gaaru ngu mkpa.
2 Wota nchị ngu pyoo l'ẹke mmamiphe nọ;
nggu ewota obu ngu zia l'ọmuta iphe.
3 Rọjee rọ-shia ike;
tẹ iphe doo ngu ẹnya;
obu erua ngu alị.
4 Lee ẹnya iya l'ọ bụ
onye ele ẹnya mkpọla-ọcha;
nggu achọo ya l'ọ bụ
onye achọ ẹku, e domiru edomi.
5 Ono bụ teke iphe bụ
ọtsu Ojejoje egvu
e-do ngu ẹnya;
nggu amakwarụphu Nchileke.
6 Kẹ l'ọ bụ Ojejoje anụje mmamiphe;
bụru iya emeje t'iphe doo
madzụ ẹnya; onye ọbu akwaa ẹnya.

7 Ndu obu gụru iphoro;
b'ọ kwakọberu mmamiphe;
l'egbochitaje ndu
ụta ẹ-ta dụdu lẹ ndzụ ẹphe.
8 Ndu doberu ẹka ndoo;
bẹ ọonoduje echekwa;
ọphu oowofujedu ẹnya
l'ẹke ndu o gude ire ẹphe ẹka.
9 Ọ bụ mmamiphe e-me t'ị
maru iphe bụ odobe ẹka ndoo;
maru iphe bụ ikpe, dụ maa;
maru iphe bụ ire-lanụ;
mẹ ụzo, dụ mma.
10 Ishi iya abụru lẹ mmamiphe
a-ba ngu l'obu;
l'iphe odo madzụ ẹnya
atsọlahaa ngu ẹna.
11 Okfu, vudo nhamụnha;
mẹ iphe-odo-ẹnya abụru
iya a-nọdu eche ngu ẹhu.
12 Mmamiphe bụ iya a-dzọ
ngu l'ọ̀kpà ndu ẹjo iya ono;
dzọo ngu l'ọ̀kpà ndu ntụmatu.
13 Mbụ ndu ahaje ụzo,
vudo nhamụnha;
shilahaa ụzo, gbaru ọchi;
14 ndu, bụ ẹjo iphe adụje ẹphe mma;
ụgho abụru ẹphe iphe ọtso ẹna.
15 Ẹphebedua l'onwẹphe
bụ ndu ẹregede.
Iphemiphe ọbule,
ẹphe eme abụru ẹregede.
16 Ọ bụ mmamiphe a-dzọ
ngu l'ẹka nwanyi, eri ogori;
mbụ l'ẹka nwanyi, pheru akoru;
bya egude ire mẹremere l'edeta madzụ.
17 Mbụ nwanyi, gbafụtaru lẹ kẹ nwoke,
kụru iya ákụku; wowaru ndzụ;
ẹphe gbaru l'ifu Nchileke fua l'alị.
18 Ụlo egbe nwanyi ono kwa alụfu-anwụhu;
ụzo iya abụru ụzo, e shi ala maa.
19 Ẹ to nwedu onye kparu l'ụlo
nwanyi ono, latajẹru nụ.
To nwe onye jejeru iya nụ,
phụru ọkpa, o gude lata.
20 Ọo ya bụ; t'i tsoru ọ̀kpà ndu eme ọhuma.
T'ọ bụru ụzo ndu, doberu
ẹka ndoo etso; bẹ ịi-nọdu etso.
21 Kẹ l'ọ kwa ndu obu gụru iphoro e-bu l'alị-a;
bụru ndu ụta ẹ-ta dụdu lẹ
ndzụ ẹphe e-bu iya.

22 Obenu lẹ ndu ẹjo iya ono;
bẹ ee-me t'ẹphe chịhu l'alị-a;
fefu ndu, ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka efefu.

3

Idzu, aachị-koshi ụnwu-okorọbya

1 Nwa mu; ba azahakwa
iphe mu ezi ngu.
Wotakwa iphe ono,
mu ezi ngu ono ye l'obu;
2 kẹ l'ọ kwa iya e-me t'ị kaa nka;
mekwaaphu t'ẹhu dụ ngu agu.
3 Be ekwekwa tẹ n-yemobu
yẹle ire-lanụ nahụ ngu.
Tụ-kpua ya l'olu l'ọ bụ iphe-olu;
nggu edee ya edede l'obu ngu;
4 k'ọphu ịi-tụba Nchileke l'obu;
tụba madzụ l'obu;
ẹpha ọma abụru nke ngu.
5 Gude obu ngu l'ọ ha dakobe Ojejoje;
Ba achịkwaru ụkfu kwẹe
lẹ mmamiphe k'ẹka ngu.
6 Tẹ Ojejoje vutajekwaru ngu
ụzo l'iphe bụ iphe iime ememe;
kẹ l'oo-me ụzo ngu t'ọ kfụru gbororo.
7 Ba abụkwa nwa
ọ-maru-ọmachata.
Tsụ-jechia Ojejoje egvu;
nggu aghaaru ẹjo iphe azụ.
8 Ono bụ iphe e-me t'ẹhu
dụje ngu npho;
mekwaaphu tẹ ọkpu shihu ngu ike.
9 Gude ẹku ngu kwabẹ Ojejoje ugvu.
Nggu egude iphe ọdungu,
ị kpataru l'iphe i meberu l'alị;
kwabẹ iya ugvu.
10 Teke ono; ọba ngu eji ejiji;
mẹe ọphungu eji mbenu ngu.
11 Nwa mu; ba agwọkwa
àhụ̀hù, Ojejoje àhụ̀ ngu lẹ ntụ;
ọphu ike 'agwụkwa ngu lẹ mba, ọ baru ngu;
12 kẹ l'ọ kwa ndu Ojejoje yeru obu;
bẹ ọobajeru mba;
ẹge ono, nna abajẹru
nwatibe iya ọphu o yeru obu ono.
13 Ọnu-ọma kwa k'onye chọru
mmamiphe; chọ-vu iya;
mbụ onye iphe edoje ẹnya.
14 Ishi iya abụru lẹ mmamiphe
kakwa mkpọla-ọcha.

Ọ kwaphu ẹge ono;
bẹ uru, nọ lẹ mmamiphe
ka kẹ mkpọla-ododo.
15 Ọ ka mkpuma, vu oke aswa ìrè.
Ẹ to nwekwa iphe agụ ngu enweru,
nweru ọphu ka mmamiphe.
16 Iphe nọ iya l'ẹka-ụtara
bụ nka;
ọphu nọ iya l'ẹka-ibyita abụru
ẹku; mẹ ùgvù.
17 Iphe nọ l'ụzo iya bụ
ẹhu-ọtso-ẹna;
bụru ẹhu-agu jiru esu-ụzo iya.
18 Ndu rụkuru iya ẹka;
bẹ ndzụ edzuje;
ndu gbakụru iya nụ abụru ndu a gọru ọnu.
19 Ọ bụ mmamiphe;
bẹ Ojejoje gude tọo
ntọ-l'alị mgboko;
gude iphe-odo-ẹnya mee igwe.
20 Ọ bụ mmamiphe iya;
b'o gude mee tẹ mini
ẹnyimu wata atsọtso;
mẹ tẹ iji, shi l'urukpu ghọo
mini; wata achịchi.
21 Nwa mu; gudeshikwaa ọkpobe
mmamiphe ike;
nggu amakwarụphu ẹge
ii-shije l'eye ọnu l'okfu.
Be ekwekwa t'ọ nahụ ngu.
22 Ọ bụ iya a-bụru ngu ndzụ;
bụru ákà, ịi-nya l'olu gude
l'emema onwongu;
23 k'ọphu ụzo ngu a-bụru ngu chịriri-lẹ-werere;
ụkfu ta adụ ngu; njị ta ajị ngu.
24 Teke ịize azẹe; tịi tsụdu egvu;
mgbẹnya ngu abụru l'ẹhu-gudangu.
25 Ẹ tịi tsụdu egvu iphe-kpaa;
tịi tsụ egvu teke ndu ẹjo iya
ono e-kpolashihu;
26 kẹ l'ọo Ojejoje a-bụru mgbaru-ike ngu;
bụru iya a-nọdu edu ngu
t'ẹ b'ị nma l'ọnya.
27 Ba anafụjekwa madzụ
iphe dụ mma, gbaru iya nụ;
m'ọ -bụru l'ọo nggu b'ọ nọ l'ẹka ememe.
28 Ba asụjekwa madzụ ibe ngu
t'ọ bya echile bya iya anata;
l'ẹke iphe ọbu nọkwa ngu-a l'ẹka teke ono.

29 Ba achịjekwa idzu iphe
a-tsụru ibe ngu;
mbụ onye nggu l'iya tụsaru onwunu ẹhu.
30 Be ekobejekwa madzụ okfu ìphòró;
l'ẹbe adụ iphe o meru.
31 Be ekojekwaru onye eme
iphe-kpaa okopho;
ọphu i yekwa ọkpa l'ẹke
o yeru;
32 kẹ l'onye eme
mkpako-mkpako
adụjekwa Ojejoje ashị.
Obenu l'onye obu gụru iphoro;
bẹ Ojejoje atụjeru obu yeru.
33 Ụlo ndu akirishi;
bẹ Ojejoje tụakwaru ọnu.
Obenu l'ufu ndu doberu ẹka ndoo;
bẹ ọogojeru ọnu.
34 Ndu aja ndu ọdo ewena;
bẹ Ojejoje ajalatajẹkwa.
Obenu lẹ ndu dụ agu;
b'o mejeru eze-iphe-ọma.*
35 Ndu maru iphe b'a kwabẹje ugvu;
obenu l'ọo iphere abụjeru kẹ ndu eeswe.

4

Mmamiphe ka

1 Ụnwu mu; unu ngabẹru mu
nchị l'ọ bụ nna.
Unu kpaa iphe lẹ nchị;
k'ọphu unu e-shi iya mụta iphe.
2 Iphe mu ezi unu kwa ọkpobe iphe.
Unu ba agbakwa iya mgbukuma.
3 Teke mu shi bụru
nwokorọbya; buru lẹ kẹ nna mu;
mbụ teke mu bụkwadua nwata;
bụru nne mu nwa lanụ;
4 bẹ nna mu ziru mu iphe; sụ:
"Tẹ mu kwẹshikwaa ẹka ike l'okfu iya.
Mu emeje iphe o kfuru;
k'ọphu ndzụ e-dzu mu.
5 Tẹ mu nwekwaru mmamiphe;
iphe edojee mu ẹnya.
Tẹ mu ba azahakwa okfu iya;
ọphu mu 'ewokwaru okfu iya dobe l'agụga.
6 Tẹ mu ba ahakwa mmamiphe;
kẹ l'oo-leta mu ẹnya.
Tẹ mu yeru iya obu
ẹge ọo-nọdu eche mu nche.

* **3:34 3:34** Jém 4:6; 1 Pyit 5:5.

7 Ọ bụ mmamiphe ka.
Ọo ya bụ t'ị chọo mmamiphe;
nggu achọo egomunggo;
m'o -ruhuru oo-phu ngu ngụnu.
8 Kutsee ya; ọo-pali ngu eli.
Nmaa ya akpa; ọo-kwabẹ ngu ugvu!
9 Oo-kpube ngu okpu, e-me t'ị dụ ugvu;
mbụ kpube ngu okpu-eze, ama mma.”
10 Ngabẹkwa nchị; nwa mu;
t'iphe mu ekfuru ngu-a
ga ngu ẹnu nchị;
k'ọphu ịi-ka nka.
11 Ọ kwa ụzo mmamiphe;
bẹ mu ezi ngu;
bụru ụzo, vudo nhamụnha;
bẹ mu edu ngu eshi-a;
12 k'ọphu bụ; teke ịi-nọdu eje;
t'ẹ b'ọ dụ iphe anọ-chi ngu ụzo.
Ọ -bụru ọso bẹ ịigba;
tẹ bẹ ụkfu ba adụ ngu.
13 Gudeshia okfu ono ẹka ike;
be ekwekwa t'ọ nahụ ngu;
lepyabe iya ẹnya;
kẹ l'ọ kwa iya bụ ndzụ ngu.
14 Be ejekwa oye ọkpa l'ụzo ndu akirishi;
ọphu i shikwa ụzo ndu ẹjo iya ono.
15 Bujekwaru ụba yeru iya;
be ejejekwa iya eshishi lẹ phuu;
gbangojekwaa ya;
shia ụzo ọdo; je iphe iije.
16 Ndu ẹjo iya ono te
ekujekwa mgbẹnya;
l'ẹphe ẹ-be eme iphe ẹphe tụberu.
Ọphu ẹphe 'edobedu ishi-mgbẹnya;
a gụfu l'ẹphe meru t'ụkfu kpọ madzụ.
17 Nri ẹphe bụ akirishi;
mẹe, ẹphe angụje abụru ome iphe-kpaa.
18 Ụzo, ndu doberu ẹka ndoo
adụje l'ọ bụ iphoro
nchi-abọhu, anọduje asa
petengu jeye yọ bọhu-ghee.
19 Obenu l'ụzo ndu akirishi
agbajẹ tsụbalangu;
k'ọphu bụ l'ẹphe ta
amajẹdu ẹke ụkfu a-dụ ẹphe.
20 Nwa mu; ngabẹkwa nchị
l'iphe-a, mu ekfuru ngu-a.
Gebekwa nchị ọhuma l'okfu mu-a.
21 Be ekwekwa t'ẹnya ngu lụfu iya.
T'ọ nọdukwa ngu l'obu;

22 kẹ lẹ ndu nụru okfu ono
e-gude iya nọdu ndzụ;
ẹhu-npho abụru nk'ẹphe.
23 T'obu rukwaa ngu alị l'ọriri;
kẹ l'ọ bụ iya bụ ẹke ndzụ shi.
24 Be ekwekwa t'o nweru okfu,
gberu nggọ, e-shi ngu l'ọnu.
T'iphe ẹ-ta bụdu ire-lanụ;
be eshikwa ngu l'ọnu.
25 Tụbe ẹnya ngu l'ụzo ifu;
ba ahakwa ẹke i chiberu ifu;
wata ọghada aghada.
26 Gbujeodu igo l'ụzo,
i shi tẹmanu nggu eyedu iya ọkpa;
k'ọphu ọkpa te echifudu ngu.
27 Ba ahakwa ọkpobe ụzo;
swịa ya l'ẹka-ụtara;
m'ọ -bụ l'ẹka-ibyita;
sefutakwa ọkpa l'ẹjo iphe.

5

Ọnma ọkwa ori ogori

1 Nwa mu; gebe nchị lẹ mmamiphe mu;
nggu eworu nchị dobe
l'okfu, gbaru akpị,
mu ekfu anụ ngu;
2 k'ọphu ịi-majẹru oye ọnu l'okfu.
Okfu, shi ngu l'ọnu ekoshi l'ị maru iphe;
3 kẹ l'okfu, shi nwanyi,
eri ogori ọnu adụje l'ọ bụ manụ-ẹngu;
l'akwọ tẹriteri l'ọ bụ manụ ụrazu.
4 Obenu l'ikperazụ iya;
b'ọ tsọje age;
bụru ogu-mbeke, atsụ nkọ ifu labụ.
5 Onye, tsoru iya nụ laakwaru;
anwụhu abụru ishi iya.
6 Ẹ tọo kpajẹdu ishi iphe e-me tẹ ndzụ dzua.
Ndzụ iya agbakọtaje
nggịrigonggirigo;
ọ bụ l'ẹ t'ọ majẹdu.
7 Nwa mu; mejekwa iphe mu ekfu.
Ba ahakwa iphe mu ekfuru ngu;
wata ome iphe ọdo.
8 Bujekwaru ụba yeru egbe nwanyi ono.
Be ejenyabejekwa ọnu-ụlo iya ntse;
9 a nọnyaa; i woru ugvu,
gbaru ngu nụ; nụ ndu ọdo;
woru ndzụ ngu tụaru onye
imiko madzụ ta adụjedu.
10 Teke ono;

ndu o-shi-awe o-shi-awe
abya aphụpyabe ngu;
akanya, i seru abụru ndu ọdo e-ri iya.
11 L'ikperazụ; ndzụ ngu abụru ude kpụu.
Ị -kahụlephu; ụvo ta nọhe ngu.
12 Teke ono bẹ ịi-sụ: “Nanụ
ẹge ọ dụ; b'o shi abụje;
a -lọ mu ẹka lẹ nchị;
mu ta agụbe iya iphe.
A -baru mu mba;
yo ghu mu eghughu?
13 Mu jịkaru ome iphe ndu ezi mu iphe kfuru;
woru nchị mu swọ-chia l'ẹke ẹphe nọ.
14 Nta-a bẹ mu eyifuwa
eyifuwa l'edzudzu ọha.”
15 Wofu ẹnya lẹ nwanyi onye ọdo.
Tẹ nwanyi, ị kụru àkụku
dụkwa ngu l'ọ bụ wẹlu,
ị tụru l'onwongu.
16 ?Nanụ ẹge ii-shi woru
onwongu haaru ụnwanyi esu-ụzo;
wota iphe shi ngu l'ẹhu
ghaa l'edukfu ọha?
17 Wota onwongu doberu
nyee nke ngu nkịnyi iya;
tẹ yẹle ndu ọdo ba agbakwa ngu mgba.
18 Tẹ nyee ngu bụkwaru
ọnu-ọma.
Tẹ nwamgbọko, i gude
kpọo ekfu bụkwaru ngu ẹhu-ọtso-ẹna.
19 T'ọ dụjekwa ngu l'ọ bụ
ada ele l'obu, i yeru iya;
dụ ngu
l'ọ bụ umoro-ẹnyimu lẹ mma.
Tẹ ẹra iya mejekwa t'ẹhu
tsọ ngu ẹna; obu, o yeru
ngu atsụjekwa ngu atsụtsu.
20 Nwa mu; ?nanụ ẹge ọ dụ
b'ọ bụ nwanyi onye ọdo,
a-nọdu agba ngu igiri;
kẹ tẹ nggu l'iya je
anmakụbe onwunu?
21 Kẹ l'iphe, madzụ eme;
bẹ Ojejoje chị l'ẹka;
l'enyocha l'iphemiphe
ọbule, madzụ eme ememe.
22 Iphe ẹjo madzụ eme;
bẹ ahataje iya l'ọ bụ ọnya;
bụru ụgbu kepyia ya.
23 Iphe e-gbu iya nụ abụru
àhụhù, ẹ ta ahụdu iya.

Yọ bụru ririri ono, oome ono;
bụ iphe e-me iya;
yo phuhu.

6

Ọkwa, aanmaru onye eswe

1 Nwa mu; ọ -bụru l'ị narụ
madzụ ibe ngu mkpalẹka;
wowaru onwongu yeru
madzụ l'itumo l'ụgwo,
onye ọdo ji iya;
2 ọ -bụru l'iphe ono,
i kfuru ono bụwa ọnya;
hata ngu;
okfu ono, shi ngu ọnu ono
abụru ụgbu kota ngu;
3 ọwaa iphe ii-me; nwa mu;
gude gbata onwongu;
keshinu ị dalahụwaru obutobu ngu l'ẹka:
Jelekwaphu je agwọtohuru iya;
rọo ya jeye teke ii-rọ-buta iya.
4 Be ekukwa mgbẹnya;
ọphu i kwekwa tẹ mgbẹnya roru ngu;
5 l'ẹ ba bụ l'i dzọfuru onwongu
l'ọ bụ mgbada nyịkufuru onye achị nta l'ẹka.
Mbụ l'ọ bụ nwẹnu, nmaru l'etse;
nọ nyaa; shi iya nahụ.
6 Jeduduphu ẹke ụnwehu nọ;
nggụbe onye ẹnyiru!
Gbua igo l'iphe ẹphe eme;
gude iya maru iphe.
7 Ụnwehu te nwedu onye ishi;
to nwe onye eleta iya nụ; l'ẹke ọono eje ozi;
te nwe onye achị iya nụ.
8 Obenu l'ọobuje; o -rua
l'ọnanwu; yọ kpaa nri dobe.
9 ?Bụ teke ole; bẹ ịi-zẹ ẹge ono
zẹ-bebe; nggụbe onye ẹnyiru?
?Bụ teke ole bẹ ii-tehu lẹ mgbẹnya?
10 Ịisuje l'ọ kwa t'i kua
mgbẹnya nwanshị;
mbụ-a t'i dobe nwishi l'oshi; tụta ume;
11 jeye teke ẹjeka a-bya azụ
ngu gbirimu l'ọ bụ ndu ana nfụ;
ụkpa-mkpẹre afụaru ngu l'ọ bụ abalị-d'egvu.
12 Mkpọkoro madzụ;
mbụ ẹjo madzụ
bụlephu ụru-ọnu;
bẹ oogudeje aghaphe.
13 Ọoji-bujeru madzụ ẹnya;

yo gude ọkpa l'eme
iphe-ọhubama;
gude ẹka l'eduphu ibe iya.
14 Oogudeje ẹregede l'agba
iphe a-tsụru madụ.
Iphe ọonoje abụru ọkpata okfu;
15 Ọ bụ iya kparu iphe
iphe-ẹhuka a-tụ iya l'ụkfu;
iphe a-byaru iya nụ anyaa ya kpoo;
k'ọphu bụ l'ẹ-tọ natadụ ọgvu.
16 O nweru uzi iphe ishingu, dụ Ojejoje ashị;
mbụ ụzo iphe ẹsaa bụ iya akpamara.
17 Iphe ono bụ:
ọ-ka-onwonye-mma-l'ẹnya;
ntuphu-ire; ogbu onye
ẹ-ta dụdu iphe o meru;
18 ọriri ẹjo iphe;
ọgba perepere ome iphe dụ ẹji;
19 obobe madzụ ibo;
mẹ onye egudeje okfu
kpakaa ufu madzụ.

Ọkwa k'ori ogori

20 Nwa mu; tsojekwa ụzo,
nna ngu kpọ-ziru ngu;
ọphu ị hajẹkwa ome iphe
nne ngu ezi ngu.
21 Kee ya kpụkpurukpu l'obu;
nggu atụkua ya onwongu l'olu;
22 kẹ l'ị -je ije;
bụ iya a-nọdu edu ngu.
Ị -ku mgbẹnya;
bụ iya a-nọdu eche ngu nche.
I -mụru ẹnya;
yoo kfu anụ ngu.
23 Kẹ l'ụzo-wa, a kpọ-ziru
ngu-a kwa urọku;
iphe eezi ngu abụru iphoro.
Mba, aabaru; gude l'alọo ngu ẹka lẹ nchị
abụru ụzo ndzụ.
24 Ọ bụ iya e-nwufuje ngu t'ẹ b'ị dalahụ
nwanyi, eri ogori l'ẹka;
bụru iya e-me tẹ nwanyi,
bụ o-dephua-ikoro;
be egude ire-machamacha deta ngu.
25 Tẹ mma, ọoma;
be emekwa t'ọ wata ngu agụgu.
Ọphu i kwekwa t'o gude ẹnya derita ngu!
26 Nwanyi ọkpara emeje nwoke;
tọ dụhe iphe ọo-bụ.
Nwanyi, eri ogori abụru

ishi ndzụ ngu bẹ ọonoduje achị nta iya.
27 ?O nwekpooru madzụ
nwigbaleke-ọma, a-vọta
ọku wụshi l'ọkpoma
tẹ ọku ọbu be eke uwe iya?
28 Mbụ; ?o nweru onye e-je ije l'eli icheku-ọku;
tẹ ọku bẹ eke iya ọkpa.
29 Ọ bụ ẹge ono b'ọ dụ onye
yẹle nyee onye ọdo azẹ.
Ẹ to nwekwa onye denyiru
nyee madzụ ẹka a-la kẹ mmanu!
30 Onye zitaru iphe ria;
l'ẹke ẹgu agụ iya;
b'ẹ ta akwatajẹkwa gụbe ọkpobe iphura;
31 Obekwanu l'e -gude iya;
bẹ ọo-kfụ ụgwo iphe ono,
o zitaru ono ugbo ẹsaa;
m'o -ruhuru; o refu iphe
o nweru kfụa ụgwo iya.
32 Nwoke, eri ogori te nwekwa egomunggo;
kẹ l'ọ kwa onwiya b'o
mebyishi emebyishi.
33 Uru, oo-rita iya bụ l'ee-tsu iya iphe;
meru iphere ye iya l'ifu;
ọphu iphere iya ta abyadụ
bya agvụ iya agvụgvu l'ẹhu.
34 Kẹ l'ọ bụ okopho-nwanyi
akpalije nwoke ẹhu-eghughu.
Ẹ tọo phụjekwaru onye
rarụ nyee ya imiko;
m'ọ -bya iya ome iphe.
35 Ẹ t'ọ dụdu iphe e gude
bya iya arọro, ọo-nata;
m'o -ruhuru; ọ ha ịhagha.

7

Ọkwa, aanmaru ndu etso nwanyi ọkpara

1 Nwa mu; nụkwaa iphe mu ekfuru ngu!
T'iphe-a, mu akpọ-ziru ngu
ụzo iya-a nọdujekwa ngu l'obu!
2 Mejekwa iphe-a, mu ezi
ngu-a;
k'ọphu ndzụ e-dzu ngu.
T'ọ bụru ẹge iiletaje
nwandodo-ẹnya ngu ẹnya;
bụ ẹge ii-letaje iphe, mu ezi ngu-a.
3 Gbaru iya agbaru lẹ
mkpụshi-ẹka ngu l'ọ ha;
nggu edee ya edede l'ime obu ngu!
4 Kfuru mmamiphe l'ọo ya bụ

nwunne ngu kẹ nwanyi;
nggu ekua iphe-odo-ẹnya: “Ẹgiri ọnya ngu!”
5 Ọ bụ iya e-dufuta ngu l'ẹka
nwanyi, eri ogori;
tẹ nwanyi, eme k'ẹnyishi ẹji;
be egude ire machamacha deta ngu.
6 Ujiku lanụ; bẹ mu shi l'ọnu
windo mu pyofu ẹnya;
7 phụa ẹke ndu, ẹ te amadụ iphe dọru.
Mu elee ẹnya lẹ ndu
ọgbo-lanụ ono;
yo nweru onye lanụ ọphu,
egomunggo swehuru.
8 Yẹbedua echebe ifu l'ụzo iya kẹ nwanyi ono;
mbụ l'ụlo ẹke nwanyi ono,
eri ogori ono bu;
9 l'ụzo gbẹregbede urẹnyashi;
mbụ l'ụzo nchi ejihu; teke ọchi ekpuwa ẹhu.
10 Ya ndono; nwanyi ọbu
alụfuta byakfutashia ya.
Nwanyi ono kwaru ngwa
l'ọ bụ nwanyi ọkpara;
bụru onye ẹregede.
11 Ọ bụ nwanyi, eme zuwozuwozuwo;
bụru nwanyi, ẹ te ekwejedu t'ọnu rua ya l'ẹhu.
Ọphu ọkpa 'egvujeduru iya egvuru l'ufu.
12 I -phụa ya l'esu-ụzo nta-a;
ị -bya aphụ iya ọdo; bụwunu l'edukfu.
Ọonoje lẹ nkụcha;
l'achọ onye ọo-bụru yẹle iya.
13 Ya ndono; yo duta
nwata-okoro ono; nmaa ya akpa;
bya ekiriberi iya ifu; sụ iya:
14 “L'o nweru ngwẹja, ya jeru
egwogwo.
Anụ, ya jeru egwogwo nọkwa l'ufu;
l'ọ kwa ntanụ; bẹ ya
medzuru iphe ya kweru ụkwa iya.
15 Ọ kwa iya; bẹ ya lụfutaru bya ngu ndzuta.
Nggu ndọ-ọ.
16 Oshi-azẹe ya; bẹ ya tọwaru
ẹkwa, e dengashiru
edengashi, shi Íjiputu.
17 Oshi-azẹe mu; bẹ ya gbakwaru mẹeru;
gbaa ya alowesu;
mẹ sinamọnu;
k'ọphu ọo-nọdu eshi kwẹkwekwe.
18 Bya t'ayi je emee k'ẹnyishi jeye l'ụtsu.
Bya t'ayi je azẹe t'ẹhu tsọo ayi ẹna.
19 “Nji mu ta nọkwa;

o jekwaruru ẹke, teru ẹnya.
20 Okpoga, o gude l'ije ono hakwa l'uru.
Ọ kwaru teke ọnwa dzuru bẹ ọo-lata.”
21 Yo gude ire-ọma deta iya;
gude ire mẹchemeche kpụghaa ya.
22 Teke ono teke ono;
yọ dụ-kpuru tsoru iya;
l'ọ bụ ịnya, aakpụ eje egbugbu;
mbụ l'ọ bụ ele, eje ọdalahu l'ọnya;
23 jeye teke akfụ bụru iya gụngu lẹ meji;
l'ọ bụ nwẹnu, kfụlahuru l'ọnya;
tọ ma l'ọ bụwa iya anwụhu.
24 Nta-a; nwa mu; ngabẹru mu nchị!
Gekwa nchị; nụa iphe mu ekfuru ngu.
25 Be ewokwaru obu ngu dobe
l'ẹke nwanyi ono nọ.
Ọphu i phukwa ụzo; tsoru iya;
26 kẹ lẹ ndu nwanyi ono mewaru;
ẹphe adaa hakwa nshinu.
Ndu, o gbuwaru egbugbu aka nkụ.
27 Ụlo iya bụ ụzo, e shi ala maa.
Ụzo ono tụgburu nanụ jeye l'ẹke anwụhu bu.

8

Mmamiphe eku ngu oku

1 ?Tọ bụdu oku bẹ mmamiphe eku ẹge ono?
?Tọ bụdu mkpu;
bẹ iphe-odo-ẹnya echi ono?
2 Ọ nọ l'ẹke tukogbaaru atukoru l'iku ụzo;
o vudo lẹ mkpọkahu-ụzo.
3 O vudo l'obu-edukfu.
Ọ nọ l'ọnu-nggamgbo
l'echi mkpu; sụ:
4 “Ọ kwa unubẹ ndiphe bẹ ya eku.
Unubẹ ụnwu;
ọ kwa unu bẹ ya echiru mkpu-a.
5 T'iphe dojee unu ẹnya;
unubẹ ndu ẹ-te nwedu egomunggo!
Unu akwaa ẹnya;
unubẹ ndu eswe!
6 Unu ngabẹ nchị;
kẹ l'o nweru iphe ya abya ekfukfu, dụ mkpa.
Ya kpuhawaru ọnu tẹ
ya kfua iphe vudo nhamụnha.
7 Iphe eshije iya l'ọnu
bụ ire-lanụ.
Ẹjo-ire oshi iya l'ọnu bụ ẹbyi.
8 Iphe bụ okfu, shi iya l'ọnu kfụru akfụru.
Ẹ tọ dụdu okfu,
gberu nggọ; m'ọ bụ okfu,

dụ ghadaghadaghada,
eshije iya ọnu.
9 Okfu iya kfụru akfụru
lẹ nchị ndu iphe edoje ẹnya;
daburu ifu lẹ nchị ndu maru iphe.
10 Hakwaa mkpọla-ọcha;
nata iphe ya ezi ngu.
Nggu ahaa mkpọla-ododo; hata mmamiphe;
11 kẹle mmamiphe kakwa
mkpuma, vu oke aswa.
Ẹ tọ dụkwa iphe agụ
ngu nụ ọphu ịi-tụru yeru mmamiphe.

Mmamiphe ekfu okfu

12 “Mụbe mmamiphe;
mu l'iphe-odo-ẹnya bu l'ẹkalanu.
Mu maru iphe; ẹnya erua mu alị.
13 Iphe bụ l'aatsụ Ojejoje egvu
kwa ọkpo iphe dụ ẹji ashị.
Oku onwonye;
otu onwonye oke ẹpha;
iphe dụ ẹji;
mẹ l'ụru-ọnu adụje mu ashị.
14 Idzu ọma; mẹ mmamiphe bụ nke mu.
Iphe-odo-ẹnya; mẹ ike
abụkwaphuru nke mu.
15 Ọ bụ mmamiphe;
bẹ ndu eze gude achị;
bụru iya; bẹ ndu ishi gude
l'atụ ekemu, vudo nhamụnha.
16 Ọ bụ mu; bẹ ndu ishi gude achị; bụru mu;
bẹ ndu ha nshinu gude achị mgboko.
17 Ndu yeru mu obu;
bẹ mu eyejeru.
Ndu achọshi mu ike
achọ-vuje mu.
18 Ẹku; mẹ ùgvù bụ mu b'ọ nọ l'ẹka.
Iphe-enweru ọphu a-nọ jeyewaru;
mẹ ụba bụkwa mu phụ b'ọ nọ l'ẹka.
19 Uru, nọ mu l'ime kakwa
ọkpobe mkpọla-odod.
Iphe shi mu l'ẹka aka
ọkpobe mkpọla-ọcha.
20 Ụzo, mu eshije bụ ụzo
odobe-ẹka-ndoo;
bụru ụzo ikpe,
vudo nhamụnha bẹ mu etsoje.
21 Ndu yeru mu obu; bẹ mu
emeje t'ẹphe nweru iphe;
l'emejekwaphu t'ẹku ji ụlo-ẹku ẹphe.
22 Ọ bụ mubẹ mmamiphe;

bẹ Ojejoje vutsukpoo ụzo mee;
bụru mu bụ ozi,
o vutsukpoo ụzo jee l'oge ndiche.
23 A fọtahawaru mu rụ teke ẹ ta madụ;
mbụ lẹ mbụlembu tẹmanu mgboko adụbe.
24 Tẹmanu eze ẹnyimu anọdu; bẹ mu nọhawa.
Mu nọhawa; bẹ nwogvu byadẹru.
25 Tẹmanu e mee eze ugvu,
dobegbaa l'ọnodu iya;
mbụ tẹmanu e mee
ụnwu ugvu nshịi;
bẹ mu nọhawaa.
26 Tẹmanu Ojejoje emee mgboko;
mẹ abasarama iya;
mbụ tẹmanu e mee udzudzu kẹ mgboko.
27 Mu nọ teke o meru igwe;
nọdu teke o meru akpamigwe;
yo fozita kephetakota eze ẹnyimu.
28 Ya nọ teke o meru; urukpu anọdu l'igwe;
nọdu teke o meshiru ẹke
mini eshije amụshi l'eze ẹnyimu.
29 Ya nọ teke ọ kparu
eze ẹnyimu òkè ẹke
oo-jebebeje;
k'ọphu bụ l'ẹ tọo
wụ-swetadu òkè iya;
nọdu teke ọ tọru ntọ-l'alị mgboko.
30 Teke ono bụ mu bụ
o-me-nka, swiru iya nụ.
Mu shi emeje;
ẹhu l'atsọ iya ẹna
mbọku-mbọku.
Mu shi anọduje iya l'ifu
l'eme ẹmirima tekenteke.
31 Mgboko, o meru emeje;
ẹhu atsọ mu.
Ndiphe mgburumgburu adụje mu mma.
32 Ọo ya bụ; ụnwu mu;
unu ngabẹru mu nchị:
Ọnu-ọma bụ k'onye etso mu nụ.
33 Unu ngabẹ nchị;
nụa iphe mu ezi unu;
k'ọphu unu a-maru iphe!
Unu be efukwa iya lẹ ntụ!
34 Ọnu-ọma bụ k'onye
angabẹjeru mu nchị;
mbụ onye anọduje
l'ọnu-ụzo mu l'eche nche mbọku-mbọku;
35 kẹ l'onye chọru mu nụ;
chọ-vu mu; bẹ bụkwa ndzụ b'ọ chọ-vuru.
Ẹge ono bẹ ùgvù Ojejoje

a-nọdu etsokwa iya phụ.
36 Obenu l'onye jịkaru mu nụ
bụkwa onwiya bẹ oomebetaru.
Iphe bụ onye mu dụ ashị
bụkwa ọnwu b'ọ chọ.”

9

Mmamiphe; l'ome eswe

1 Mmamiphe gbeshiru je akpụa ụlo;
bya eworu itso ẹsaa gvua ya.
2 Yo gbushia anụ; shia dobe;
bya akụa mẹe;
shia ite dobe.
3 Yọ bya ezi ụnwu-mgbọko,
ejeru iya ozi t'ẹphe je
evudogbaa l'ẹke,
katsụa l'eli lẹ mkpụkpu ono;
raa ya arara; sụ:
4 “T'iphe bụ ndu egomunggo swehuru bya.”
Ndu eswe b'ọ sụru:
5 “Unu bya eria nri, ya shiru;
unu angụa mẹe, ya kụru dobe.
6 Unu haa ome eswe;
tẹ ndzụ dzua unu!
T'iphe dojenua unu ẹnya!
7 Onye, abaru onye ụru-ọnu
m̀bà
bụkwa iphere b'oo jetaru onwiya.
Onye alọkwanu ẹjo madzụ
ẹka lẹ nchị abụru ụswo b'ọ chọ.
8 Ba ahụjekwa onye ụru-ọnu ọgbo;
ọdumeka bẹ ii-dụkwa iya ashị.
Bachịaru onye maru iphe mba;
nggu aphụ l'oo-yeru ngu obu.
9 Lọo onye maru iphe ẹka lẹ nchị;
nggu aphụ l'ọo-kabaaru ọmaru iphe;
Kuziaru onye doberu ẹka ndoo iphe;
yọ kabaaru ọmaru iphe.
10 Ọ kwa ọtsu Ojejoje egvu
bụ ẹke mmamiphe dụberu.
Ọmaru Onye ono,
dụ Nsọ ono abụru iya bụ iphe-odo-ẹnya.
11 Kẹ l'ọ bụ yẹbe mmamiphe
e-me t'ị kaa nka;
nọribabee lẹ mgboko-a.
12 Onye maru iphe;
bẹ mmamiphe ebuje nggo.
Onye ụru-ọnu abụru iya
nwẹnkinyi iya e-ri iphe tso iya nụ.”
13 Nwanyi, eme eswe;

bẹ olu iya anọduje ada
eli eli.
Ẹ ta hụdu iya àhụhù;
to nwe iphe ọ maru.
14 Ọ dụgajeru l'ifu ibo iya.
Ẹke, kakọta l'eli lẹ
mkpụkpu abụru ẹke,
o jeje je asụgabe onwiya;
15 l'eku iphe bụ ndu eswe esweswe,
ejeru iphe ẹphe eje:
16 “T'iphe bụ onye eswe bata ẹke-a!”
Ndu ọphu egomunggo
swehuru bẹ ọosuje:
17 “Lẹ mini, e zitaru ezita adụjekwaa mma;
nri, e riru lẹ mpya
abụru iya kakọta ọtso ẹna!”
18 Obenu l'ẹphe ta madụ
lẹ ndu, nọ l'ụlo iya bụwa ndu maa.
Ndu, byaru iya ẹbyee anọduwa l'alị-maa.

10

Ẹtu, Sólomọnu nmashịru

1 Ọwaa ẹtu, Sólomọnu nmashịru:
Nwata, maru iphe;
emeje t'ẹhu tsọ nna iya ẹna.
Obenu lẹ nwata, eme eswe;
abụjeru aphụ tsọ nne iya.
2 Ẹku, a kparu l'ụzo,
ẹ-ta dụdu mma; ta agajẹkwa mkpa.
Obenu l'odobe-ẹka-ndo
adzọfutaje madzụ l'ọnwu.
3 Ojejoje ta ahajẹkwa onye
doberu ẹka ndoo t'ẹgu mee ya.
Obenu l'ẹjo madzụ;
b'ẹ too kwejedu t'iphe
agụ iya nụ rube iya ẹka.
4 Ẹnyiri atụjekwa madzụ ụkpa.
Obenu l'akanya emeje madzụ t'ọ bahụ.
5 Onye kpataru iphe ọ kọru
kwakọbe l'oge bụ onye
nweru egomunggo.
Obenu l'onye bụ mgbẹnya;
bẹ ookuje teke aakpata iphe
akpata bụ iphe-iphere b'ọ bụ.
6 Onye doberu ẹka ndoo;
bụ ọnu-ọma etsoje iya.
Obenu l'ẹjo madzụ edomije
ẹjo iphe nọ iya l'obu.
7 Ọobuje; a -nyata onye
doberu ẹka ndoo;
ẹhu atsọo madzụ ẹna.

Obenu l'ẹjo madzụ; bẹ aazahajẹ.
8 Onye maru iphe l'obu iya
emeje iphe a sụru t'o mee.
Obenu l'onye ekfu yayaya alajẹ l'iyi.
9 Onye ntụpo ta nọdu l'ẹhu
anọje ndzụ iya lẹ domangu rimangu.
Obenu l'onye ntuphu-ire;
bẹ ee-mekochaa kparu.
10 Onye ajị-buru madzụ ẹnya;
kwa iphe-ẹhuka b'ọ
kwakọberu onye ọbu.
Obenu l'onye atụ mba iya too;
kwa nchị-ọdu-ndoo b'ọ chọ.
11 Ọnu onye doberu ẹka ndoo
bụ nggele mini ndzụ.
Obenu l'ẹjo madzụ edomije
ẹjo iphe nọ iya l'obu edomi.
12 Ndụmashi akpataję okfu.
Obenu lẹ n-yemobu
ekpuchije ẹjo iphe iphe.
13 Mmamiphe bụ l'ọnu
onye iphe edoje ẹnya
b'a chọ-vuje iya.
Obenu l'onye eswe;
bẹ ẹchachi anọduje eche echeche.
14 Ndu maru iphe akwakọbeje
iphe ẹphe maru akwakọbe.
Obenu l'ọnu onye eswe
bụ iphe-ẹhuka b'ọ nọduje eku oku.
15 Ẹku bụ ike, onye nweru.
Ụkpa abụkwanuru iya egbuje onye ụkpa.
16 Ụgwo ozi, onye
doberu ẹka ndoo bụ ndzụ.
Obenu l'ẹjo iphe emeje
tẹ madzụ kabaaru ome ẹji.
17 Onye angabẹje nchị teke
a kpọ-ziru iya ụzo bụkwa
ụzo ndzụ bẹ ootso.
Obenu l'onye a baru mba;
yọ jịka iya kwa ụzo bẹ oophu.
18 Onye madzụ dụ ashị;
yo me t'ẹ b'a ma kwa onye ẹjo-ire b'ọ bụ.
Onye ntụmatu abụru onye eswe.
19 Okfu -paa l'igwe;
ẹjo iphe abata iya.
Obenu l'onye kwaru
ẹnya ataję ire iya ẹra.
20 Ire onye doberu ẹka ndoo
dụ l'ọ bụ ọkpobe
mkpọla-ọcha.

Obenu l'ọriri ẹjo madzụ
ta kwatajẹkwa aga mkpa.
21 Okfu onye doberu ẹka ndoo
azụje igweligwe madzụ.
Obenu lẹ ndu eswe eyifuje;
okfu l'ẹphe te nwe egomunggo.
22 Ọnu-ọma, shi Ojejoje l'ẹka
emeje tẹ madzụ nweru iphe;
ọphu 'onwedu iphe-ẹhuka, ooyekobeje iya.
23 Iphe adụje onye eswe mma bụ ome ẹjo iphe.
Obenu l'ọo mmamiphe
bụ iphe adụje onye iphe doru ẹnya mma.
24 Ọ kwa iphe ẹjo-madzụ atsụ
egvu bụ iphe emekochajẹ byaru iya.
Obenu l'ọ kwanụ iphe agụ
onye doberu ẹka ndoo e-meru iya.
25 Ọ bụ ẹge oke phẹrephere epheje; pheswee
bụ ẹge ndu ẹjo madzụ aphụ-sweje.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo
e-vudoshi ike gbururu jeye.
26 Ọ bụ ẹge mẹe, shihuru ụka anwụje ọnu;
mbụ ẹge ẹnwuru-ọku ahụje
ọku l'ẹnya bụ ẹge onye
ẹnyiru adụje onye ezi iya ozi.
27 Ọtsu Ojejoje egvu emeje tẹ madzụ kaa nka.
Obenu lẹ ndu ẹjo madzụ
agbajihuje agbajihu.
28 Iphe onye doberu ẹka ndoo
anọduje ele ẹnya iya bụ ẹhu-ọtso-ẹna.
Obenu l'iphe ẹjo madzụ
ele ẹnya iya ta gajẹduru iya.
29 Oshi ụzo kẹ Ojejoje bụ
agbabe-a-dzụru kẹ ndu doberu ẹka ndoo.
Obenu lẹ ndu ẹjo madzụ b'ọ bụjeru iyi.
30 Ndu doberu ẹka ndoo;
b'ẹ ta agwafụ-ghekwa agwafụ.
Obenu lẹ ndu ẹjo madzụ tee bukwa l'alị ono.
31 Ọnu onye doberu ẹka ndoo
bụ iphe eshije iya nụ bụ mmamiphe.
Obenu l'onye te kfujedu
ire-lanụ;
bẹ ee-mekochaa bufu ebufu.
32 Onye doberu ẹka ndoo
maru iphe bụ: o -kfua ya;
yọ kfụru nhamụnha.
Obenu l'iphe eshije
ẹjo madzụ ọnu bụ ẹjo okfu.

11

1 Oye ẹregede l'igwe,
eegude atụ iphe kwa

akpamara l'ẹke Ojejoje nọ.
Obenu l'ogude ọkpobe iphe,
eegude atụ iphe tụa ya adụje iya mma.
2 Ekuku -vuta ụzo; iphere etso iya.
Obenu l'ọdu-agu -vuta ụzo;
mmamiphe etso iya.
3 Iphe anọduje edu ndu
obu gụru iphoro bụ ire-lanụ.
Obenu l'iphe egbuje ndu
ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka
bụ ntuphu-ire.
4 Mbọku, Nchileke e-koshi
ẹhu-eghughu iya;
bẹ ẹku, madzụ kpataru
te eyekwaru onye ọbu ẹka.
Obenu l'iphe adzọfutaje
madzụ l'ọnwu
kwa odobe-ẹka-ndoo.
5 Iphe abọjeru onye ụta
ẹ-ta dụdu lẹ ndzụ iya ụzo
kwa odobe-ẹka-ndoo.
Obenu l'ẹjo madzụ bụ
ẹjo iphe iya ono emeje t'ọ daa.
6 Iphe adzọje ndu ire-lanụ bụ
odobe-ẹka-ndoo.
Obenu lẹ ndu ẹ te gudedu
ire ẹphe ẹka bụ ẹjo iphe ẹphe
ahataje ẹphe l'ọnya.
7 Ẹjo madzụ -nwụhu;
iphe oole ẹnya iya anashịhu iya.
Iphe o shi gbaa ego
lẹ ya e-gude ike iya mee
abụru kẹ mmanu.
8 Onye doberu ẹka ndoo;
bẹ aadzọfuje l'iphe-ẹhuka;
iphe-ẹhuka ọbu alaaru ẹjo madzụ.
9 Onye ẹ-te emedu ele Nchileke;
bụ iphe shi iya l'ọnu;
bẹ oogudeje emebyishi
ibe iya.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo
bụ mmamiphe bẹ adzọje iya nụ.
10 Iphe ọma -gbaaru onye
doberu ẹka ndoo;
ndu bu lẹ mkpụkpu ono etee ẹswa.
Ẹjo madzụ -nwụhu;
ndiphe etee ẹswa.
11 Ọnu, onye obu gụru iphoro
gọru akwọ-lije mkpụkpu.
Obenu l'ọnu, ẹjo-madzụ
emebyije iya emebyi.

12 Onye ẹ-te nwedu egomunggo
akpọje ibe iya
ẹbo-ẹbo-l'afụ.
Obenu l'onye nweru egomunggo
ataję ire iya ẹra.
13 Onye sụruku-sụku
ekfukashije iphe e domiru edomi.
Obenu l'onye e gude
ire iya ẹka edomije iphe dụ kẹ edomi.
14 Ọha, ẹ-te nwedu onye
akpọ-ziru ẹphe ụzo adajękwa.
Obenu lẹ mkpụkpu,
aadụ l'igwe akpọ-ziru ụzo b'a dzọje.
15 Onye naru onye ẹ tọ madụ
mkpalęka bụkwa okfu;
bẹ ookotaru onwiya.
Obenu l'onye ẹ-ta nadụ madzụ mkpalęka;
bẹ nchị a-dụ ndo.
16 Ọkpobe nwanyi;
bẹ nweru ùgvù.
Ẹku abụru kẹ ẹjo nwoke.
17 Onye, aphụru madzụ imiko bụ onwiya;
bẹ oomeru ọhuma.
Obenu l'ẹjo madzụ bụ
iphe-ẹhuka bẹ ọokpataru onwiya.
18 Ẹku, ẹjo madzụ akpa
bụ iyi b'ọ bụru iya.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo;
bẹ obunggo iya anọje jeye.
19 Onye odomu edotaje iya ndzụ.
Obenu l'onye achị nta
ẹjo iphe bụ ọnwu iya b'ọ chọ.
20 Ndu ẹjo ọkpoma adụje
Ojejoje ẹkpanashi.
Obenu lẹ ndu ụta,
ẹ-ta nọdu l'ẹhu adụje iya mma.
21 Maru amaru lẹ ndu
ẹjo-madzụ b'ẹ ta hadu kẹ manụ.
Obenu lẹ ndu doberu ẹka
ndoo ta dụdu iphe e-me ẹphe.
22 Nwanyi, ama mma;
t'ọ ma oye ọnu l'okfu
dụ l'ọ bụ echi
mkpọla-ododo, eeyeru ezi l'ọnu-imi.
23 Iphe agụ onye doberu ẹka
ndoo bụ l'ọma bẹ ọosubeje ishi.
Obenu l'iphe ẹjo madzụ
ele ẹnya iya bụ l'ẹke
ọosubeje ishi bụ
l'oke ẹhu-eghughu,
Nchileke a-byabẹ iya.

24 Onye asa ẹka asasa anọduje aba ababa eje.
Obenu l'onye ụkparaswi
emekochajee bụru onye ụkpa.
25 O-me-l'uko abajẹ ụba;
onye emeje t'ẹhu gua ibe iya egugu;
bẹ ee-mekwaphu t'ẹhu gua yẹbedua egugu.
26 Onye domiru nri;
t'o gude kpọ-lia aswa iya;
bẹ ndiphe ebujeru ọnu.
Obenu l'onye reru nk'iya
l'ògè iya bẹ aajajẹ ajaja.
27 Onye achọ t'iphe dụ mma;
bẹ ọma etsoje.
Obenu l'onye achọ ẹji;
bẹ ẹji etsoje.
28 Onye kpọru obu yeru ẹku a-dakwa.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo;
a-nọdu aja pulapula l'ọ bụ
mkpẹkwo onyingu.
29 Onye, akparu ndibe iya okfu;
te nwekwa iphe oo-keta.
Onye eswe abụru iya
e-mekochaa jeeru onye maru iphe ozi.
30 Nebyi, onye doberu ẹka ndoo amịje;
bụ oshi, anụ ndzụ.
Onye adụje ike kfuta madzụ
abụru onye maru iphe b'ọ bụ.
31 Ọ -bụru lẹ ndu doberu ẹka
ndoo bẹ eebuje nggo lẹ mgboko-a;
bụnu iya bụ lẹ ndu ẹ-te
emedu ele Nchileke;
mẹ ndu ẹjo iya ono
aa-natakwaphụ ụgwo iya nk'ẹphe.

12

1 Onye a baru mba;
yọ nata iya;
kwa mmamiphe b'ọ nataru.
Obenu l'onye jịkaru mba,
a baru iya; kwa onye éswè b'ọ bụ.
2 Ọkpobe madzụ atụbaja Ojejoje l'obu.
Obenu l'onye ẹregede;
bẹ ọonmaje ikpe.
3 Madzụ t'e gudeghekwa
ẹjo iphe buru.
Obenu l'onye doberu ẹka
ndoo b'ẹ ta vụ-ghekwa l'ọgvu.
4 Ọkpobe nwanyi bụkwa ùgvù nji iya.
Obenu l'ẹjo nwanyi dụkwa
l'ọ bụ ọkpu, tsụru ụme nọdu nji l'ẹhu.
5 Idzu, ndu doberu ẹka ndoo abụje k'ọma.

Obenu lẹ ntuzi-ẹka ndu
ẹjo iya ono abụkotaje ụgho.
6 Okfu, shi ẹjo madzụ l'ọnu
abụje ọnya nma onye, ookfuru iya.
Obenu l'ọnu onye obu iya
gụru iphoro adzọje madzụ.
7 Ndu ẹjo iya ono;
bẹ ee-mekochaa kwatsushia; ẹphe achịhu.
Obenu l'ọnu-ụlo onye
doberu ẹka ndoo a-kfụru gịdimu.
8 Ọ bụ ẹge madzụ mataberu iphe;
bụ ẹge aajatabeje iya.
Obenu lẹ ndu obu ẹ-ta
gụdu iphoro bẹ aakpọfu akpọfu.
9 Ọ kakwa mma l'ị bụ onye
ẹ-ta gụbedu iphe;
nggu ese ẹge ii-shi buru;
mẹ l'ị gụberu onwongu iphe
l'ẹ b'ọ dụ ẹge ọ haru ngu.
10 Onye doberu ẹka ndoo
akwabẹjeru elu iya ẹnya.
Obenu l'imiko, ẹjo madzụ
aphụje bụ ẹjo-obu.
11 Onye akọ alị iya enweje nri;
nwee ya k'etsutsu.
Obenu l'edegiri;
bụ onye eswe b'ọ bụ.
12 Ẹjo madzụ bụ iphe
a nataru lẹ nfụ bẹ ẹnya iya anọje.
Obenu l'onye doberu ẹka
ndoo anọduje aja pulapula.
13 Ẹjo madzụ bụ ẹjo okfu,
shi iya l'ọnu abụje ọnya; hata iya.
Obenu l'onye doberu ẹka
ndoo anahụje iphe-ẹhuka.
14 Ọ kwa madzụ egudeje
ọnu kfutaru onwiya iphe-ọma.
Ono kwaphu ẹge ooshije
l'iphe oogude ẹka iya eme;
metaru onwiya obunngo.
15 Iphe bụ iphe onye eswe eme
adụkotaje iya mma l'ẹnya nk'iya.
Obenu l'onye maru iphe
egeje nchị teke a kpọ-ziru iya ụzo.
16 A -kpatsua onye eswe iwe;
yo mewaphu t'a maru teke ono.
Obenu l'onye nweru egomunggo
eleswetaje iphe-phere,
e meru iya.
17 Onye gude ire-lanụ

l'agba ekebe;
bẹ okfu iya ayịkoje ayịko.
Obenu l'ẹjo ekebe abụjeru ụgho.
18 Okfu, ẹ ta arịdu arịri kfua;
arụje kfụu l'ọ bụ ogu-mbeke.
Obenu l'okfu onye
maru iphe edokwaje iphe edokwa.
19 Ire-lanụ anọje jeye l'ojejoje.
Obenu l'ẹjo-ire te nwedu ẹge ọono-beje.
20 Iphe ejije ndu ẹjo idzu ọkpoma bụ ụgho.
Obenu lẹ ndu idzu-ọma;
bẹ ẹhu-ọtso-ẹna bụ nk'ẹphe.
21 Ẹjo iphe te emejekwa onye
doberu ẹka ndoo.
Obenu l'iphe-ẹhuka
bụ kẹ ndu ẹjo iya ono.
22 Onye ẹjo-ire adụje Ojejoje ashị.
Obenu lẹ ndu emeje iphe,
ẹphe kfuru adụje iya mma.
23 Onye nweru egomunggo
ta arakashijekwa iphe ọ maru arakashị.
Obenu lẹ ndu eswe
anọduje avọshi mkpọkoro okfu.
24 Onye gude ẹka iya esebashi;
e-mekochaa bụru ishi.
Obenu l'onye ẹnyiru
e-mekochaa bụru ohu.
25 Ọchi obu l'ẹka emeje
tẹ ike gvụ madzụ.
Obenu l'okfu-ọma emeje;
ẹhu atsọ iya ẹna.
26 Ọkpobe madzụ eduzije ọ̀nyà iya ụzo.
Obenu l'ẹjo-madzụ
eduphuje madzụ ụzo.
27 Onye ẹnyiru ta adụjedu ike
ọnu onwiya nri.
Obenu l'onye akanya;
bẹ iphe o nweru abụje iphe vu oke aswa.
28 Odobe-ẹka-ndoo bụ ụzo ndzụ;
oshiswe ụzo abụru ọnwu.

13

1 Nwa, maru iphe anụje iphe
nna iya ekfuru iya.
Obenu l'epherephere;
ta angajẹdu nchị lẹ mba, aabaru iya.
2 Madzụ egudeje ọnu kfutaru
onwiya iphe-ọma.
Obenu l'onye ẹ te gudedu ire iya ẹka;
bụ k'ẹhuka bụ iphe anọduje agụ iya.
3 Onye afọ okfu, ookfu afọfo

bụ ndzụ iya b'o che nche.
Obenu l'o-kfu-lẹ-njakọnu;
e-mekochaa laa l'iyi.
4 Onye ẹnyiru; bẹ ẹkpiri anọje;
ọbu l'ẹ tọ dụdu iphe eru iya ẹka.
Obenu l'onye akanya;
bẹ iphe agụ iya nụ eruje ẹka.
5 Onye doberu ẹka ndoo;
bẹ ẹjo-ire adụje ẹji.
Obenu l'ẹjo madzụ bụ
iphe-iphere;
bụru iphe aakpọfu akpọfu.
6 Onye ụta ẹ-ta dụdu l'ẹhu iya;
bụ odobe-ẹka-ndoo
anọduje eche iya nche.
Obenu l'ẹjo madzụ;
bụ ẹjo iphe iya ono enwutsuje iya.
7 O nweru onye anọduje eme
l'ọ̀ bụ eze madzụ;
a ma l'ẹ to nwedu ẹge ọ ha iya.
Nweru onye anọduje eme
l'ọ̀ bụ onye ụkpa;
a ma l'o nweru iphe; nweshia ya ike.
8 Madzụ egudeje ẹku,
ọ kpataru gbata ndzụ iya.
Obenu l'onye ụkpa;
ta dụdu iphe eyeje iya egvu.
9 Onye doberu ẹka ndoo
dụ l'ọ bụ iphoro;
ji ẹke ọ nọ.
Obenu l'ẹjo madzụ;
dụ l'ọ bụ urọku, bụ:
ọ -nọnyaa; yọ nyịhu.
10 Oku onwonye ekuku;
bụ ụswo b'ọ kpataję.
Obenu lẹ mmamiphe;
bụ ndu, kweru t'a kpọ-ziaru ẹphe ụzo.
11 Okpoga, e gude ụgho dzuta
anọduje ala azụ azụ.
Obenu l'onye gude ẹka iya;
tọo nwẹhu kpaa okpoga emeje iya;
yọo ka nshinu akaka eje.
12 Iphe madzụ leru ẹnya iya;
e mekochaa to ruhe iya ẹka;
bẹ emeje tẹ meji nmafụ iya.
Obenu l'iphe agụ madzụ -rua ya ẹka;
b'ọ dụje iya l'ọ bụ oshi,
anụ ndzụ.
13 Onye aalọ ẹka lẹ nchị;
to nwe iphe ọ gụberu iya

achọkwaru onwiya
ishi-ephuhu.
Obenu l'onye eme iphe
ekemu kfuru bẹ obunggo iya nọkwaru.
14 Iphe onye maru iphe ezi;
dụkwa l'ọ bụ ẹke mini, anụje ndzụ futaru.
Oomeje tẹ madzụ ba ada l'ọnya,
anwụhu gbarụ.
15 Onye, nweru egomunggo;
bẹ adụje ndiphe l'obu.
Obenu l'ụzo onye ẹ te
gudedu ire iya ẹka adụjeru iya ẹhuka.
16 Onye nweru egomunggo
egudeje mmamiphe eme iphe oome.
Obenu l'onye eswe ewotaje
ome-eswe iya ono tụa jalangụ.
17 Ẹjo nwozi akpatajẹru madzụ iphe-ẹhuka.
Obenu l'ozi, e ziru onye,
e gude ire iya ẹka;
bụ ẹhu-agu b'ọ nụje.
18 Onye, aahụ àhụhù;
tọ nga nchị;
bẹ ụkpa abyajẹkwaru;
iphere egude iya.
Obenu l'onye aahụ àhụhù;
yọ nụa ya; bẹ aakwabẹje ugvu.
19 Iphe agụshi madzụ ike
-rube iya ẹka; bẹ ẹhu atsọje iya ẹna.
Obenu l'onye eswe;
bẹ ọotsuje l'ẹhu ọha ẹjo iphe.
20 Onye yẹle ndu mmamiphe ayị;
a-bụru onye maru iphe.
Obenu l'onye etso ndu eswe;
ejeje iphe-ẹhuka.
21 Iphe-ẹhuka anọduje achị
ẹjo madzụ ọso.
Obenu l'ụba; bụkwanu
obunggo onye doberu ẹka ndoo.
22 Ọkpobe madzụ akpajẹ ẹku d
oberu nwanwanwaranwa iya.
Obenu l'ẹjo madzụ bụ ndu
doberu ẹka ndoo;
b'ọ kpajẹ ẹku edoberu.
23 Onye, bụ onye ụkpa;
bẹ alị iya a-nọdu emehuru iphe.
Obenu l'e gudeje ẹjo ikpe;
kpefu iya alị ọbu l'ẹka.
24 Onye ẹ-ta ahụdù nwatibe iya ahụhụ;
kwa ashị bẹ nwata ọbu dụ iya.
Obenu l'onye yeru nwatibe iya

obu ezije obu l'alị l'àhù̀ iya.
25 Onye doberu ẹka ndoo erijije ẹpho.
Obenu l'ẹjo madzụ bẹ ẹgu emeje.

14

1 Nwanyi, maru iphe
ajịkobeje ụlo iya ajịkobe.
Obenu lẹ nwanyi ọphu bụ
onye eswe egudeje ẹka iya
l'akpaka ụlo iya akpaka.
2 Onye obu gụru iphoro
anọduje atsụ Ojejoje egvu.
Obenu l'onye ụzo iya
dụ nggọdogo-nggọdogo
ta dụdu iphe ọogubeje Ojejoje.
3 Onye eswe ekfutaje iphe
ochi-ẹchachi kpube onwiya.
Obenu l'ọnu ndu maru iphe
anọduje eche ẹphe.
4 Eswi, e gudeje akọ iphe
'anọdu; ụko nri adụ.
Obenu l'eswi -jeshia ozi ike; nri atụa ẹgu.
5 Onye ekebe, e gude
ire iya ẹka; ta adzụjekwa ẹjo-ire.
Obenu l'onye ẹjo ekebe;
bụ ẹjo-ire anọduje afụshi iya l'ọnu.
6 Onye ụru-ọnu achọje
mmamiphe; tọo phụ iya.
Obenu l'onye nweru
egomunggo;
bẹ ọmaru iphe adụje ntse.
7 Bujekwaru ụba yeru onye eswe;
kẹ l'ẹ tọ dụdu iphe ii-shi iya l'ẹka amụta.
8 Iphe ekoshije l'onye nweru
egomunggo maru iphe bụ
l'ụzo iya edoje iya ẹnya.
Obenu l'iphe ekoshije l'onye eswe
ta madu iphe bụ l'ọo ụgho;
bẹ oogudje eme iphe.
9 Onye eswe egudeje ẹjo iphe atụ mgbọnu.
Obenu l'onye obu gụru iphoro
anọje Ojejoje l'obu.
10 Onyenọnu amajẹru iphe atsụ iya l'ẹhu;
To nwe onye yẹle ibe iya
gba l'ẹhu-ọtso-ẹna ya.
11 Ufu ẹjo madzụ;
bẹ ee-chikpo.
Obenu l'ụlo onye doberu ẹka
ndoo a-nọdu ájá ájaájá eje.
12 O nweru ụzo, abụje;
madzụ eshi iya;

yọ dụ iya l'ọ bụ ọkpobe ụzo.
Obenu l'ẹke ọ sụberu ishi bụ anwụhu.
13 Iwe tso ọchi;
nggumaphụ etsoru
ẹhu-ọtso-ẹna.
14 Ndu ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka
a-nata ụgwo iphe ẹphe meru.
E bua ndu eme ọhuma
nggo iphe ẹphe meru.
15 Onye mapeteru iphe
ekwetaje iphemiphe ọbule.
Obenu l'onye nweru egomunggo
arịje-odu ọriri; maru ẹke oo-ye ọkpa.
16 Onye maru iphe atsụhuje Ojejoje
egvu haa ome ẹjo iphe.
Obenu l'onye eswe emeje lọkaralokara
tubesu l'ọo iphe gbarụnu;
bẹ ya eme.
17 Onye ọkpoma-ọku emeje eswe-eswe;
ọphu bụ onye ẹnya ruru alị atajị nshi.
18 Ome-eswe edujeru madzụ ye l'ome-ririri.
Obenu l'onye obu ruru alị
ekpujeru mmamiphe l'ọ bụ okpu-eze.
19 Ndu ẹjo iya ono e-byiru
ndu ọphu eme ọhuma ikpere;
Ndu akirishi abya arọ
l'ọnu-ụzo ndu doberu ẹka ndoo.
20 Ufu onye ẹjo-ẹka teru ẹnya;
mbụ tee ya jeye lẹ ndu obutobu iya.
Obenu l'oke amadụ enweje ndu ọ̀nyà l'igwe.
21 Onye ẹ-ta gụbedu obutobu iya iphe;
kwa ẹjo madzụ b'ọ bụ.
Obenu l'ọnu-ọma bụ
k'onye, emejeru ndu ụkpa iphe-ọma.
22 Ndu anọduje t'ọ tsụru ibe ẹphe;
?tọ bụdu ẹji, ẹphe eme iya tọo?
Obenu lẹ ndu anọduje t'ọ
dụru madzụ lẹ mma;
bẹ eeyejeru obu;
l'emeru ẹphe ire-lanụ.
23 Iphe bụ akanya, madzụ ese; bẹ uru anọjekwa.
Obenu l'onye bụlephu ọnu
b'ọ phọduru iya; bẹ ụkpa kwa nk'iya.
24 Ẹku bụ nggo, eebuje onye maru iphe.
Obenu l'onye eswe
bụlephu eswe iya ono;
b'e gudeje maru iya.
25 Onye gude ire-lanụ
l'agba ekebe adzọkwa ndzụ.
Obenu l'onye gude ụgho

l'agba ekebe bụ
o-deru-oye; b'ọ bụ.
26 Onye atsụ Ojejoje egvu;
bụ onye dakoberu
agbụru-anyị.
Ẹke ono abụru ụnwu iya
a-gbabẹ-a-dzụru.
27 Ọtsu Ojejoje egvu;
bụ ishi nggele, ndzụ shi atsọshi.
Ọ bụ iya emeje tẹ madzụ
ba adalahu l'ọnya, anwụhu gbaru.
28 Ọ bụ gidigidi bụ ugvu eze.
Obenu l'onye ishi ẹ-te nwedu madzụ;
bẹ yifuakwaru nụ.
29 Ọ kwa ọta-nshi emeje tẹ
iphe doo madzụ ẹnya.
Obenu l'onye ọkpoma-ọku
eme tẹ ndiphe maru ẹge eswe iya hatabe.
30 Obu-odoo emeje t'ẹhu dụ madzụ npho.
Obenu l'ijimẹnya atsụje ọkpu ụme.
31 Onye akpa onye ụkpa ẹhu;
bụkwa Nchileke, meru iya nụ;
b'o me iphe-iphere.
Obenu l'onye emeru onye,
ẹ-tọ dụdu ẹge ọ haru iya ọhuma;
kwa Nchileke b'ọ kwabẹ ugvu.
32 Iphe alọ-tsuje ẹjo madzụ;
bụ ẹjo iphe oome.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo
nweru ẹke ọo-nọdu;
zeeru ndzụ;
m'o -ruhuru ọ nwụhu anwụhu.
33 Mmamiphe anọje l'obu ndu
iphe doru ẹnya.
Obenu lẹ ndu eswe ta madụ kẹ mmamiphe.
34 Odobe-ẹka-ndoo emelije mba emeli.
Obenu l'ẹjo iphe bụ iphe-iphere
nọduru iphe, bụ ọha, nọnu.
35 Nwozi, maru iphe;
bẹ eze enweje ifu-ọma
l'ẹke ọ nọ.
Obenu lẹ nwozi,
emechishi eze ifu;
b'ọ tụ-koshije ẹhu-eghughu iya.

15

1 Olu-odoo eselaje nseku azụ.
Obenu l'okfu ẹhuka
akpalije ọvuma.
2 Ire onye maru iphe
ekoshije mmamiphe.

Obenu l'onye eswe
bụ okfu eswe anọje iya l'ọnu.
3 Ẹnya Ojejoje dzuru ẹkemeke ọbule:
l'ẹke ndu ẹjo iya; mẹ kẹ ndu ọma.
4 Gberuma eji obu oyi;
ghẹleghelegheleghele eye ọku l'obu.
5 Ọ bụ onye eswe anyijeru ẹtsù
kpua l'ụzo, nna iya akpọ-ziru iya.
Obenu l'onye
egomunggo
ruru alị; angabẹje nchị l'iphe eezi iya.
6 Ụlo onye doberu ẹka ndoo; bẹ ẹku ejije ejiji.
Obenu l'ẹjo madzụ;
bụ iyi abyajẹ ẹku iya ndzuta.
7 Onye maru mmamiphe
anọduje araka iya araka
t'o dzuru onyemonye ọbule.
Obenu l'onye eswe;
bẹ ọkpoma iya ta dụdu ẹge ono.
8 Ẹja, ẹjo madzụ egwo;
kwa akpamara l'ẹnya Ojejoje.
Obenu l'ekfukfu, onye obu
gụru iphoro ekfu anụ iya abajẹ iya l'obu.
9 Ụzo, ndu ẹjo madzụ eshi
abụje akpamara l'ifu Ojejoje.
Obenu lẹ ndu ese t'ẹphe
dobe ẹka ndoo b'o yejeru obu.
10 Ọ kwa chịkikfuu bụ k'onye
haru ọkpobe ụzo ono.
Ọnwu abụru k'onye
ọ dụ ashị teke aahụ iya àhụhù.
11 Alị-maa; mẹ ọ-la-l'iyi
dabukotaru ẹba l'ifu Ojejoje.
?Bụ-chia obu madzụ
te gheduru iya ọnu l'ifu tọo?
12 Onye ụru-ọnu avọjeru ọku
ghụa ẹhu teke a baru iya mba.
Ọphu o kwejedu kpanyabẹ
ndu maru iphe ẹhu.
13 Ẹhu-ọtso-ẹna emeje
t'ifu tụsahu madzụ atụsahu.
Obenu l'aphụ akpatajẹ ike agvụgvu.
14 Onye obu ruru alị anọduje achọ mmamiphe.
Obenu l'onye eswe bụlephu
ririri b'ọ nọduje ekfu.
15 Onye, aakpa ẹhu;
bẹ ndzụ iya abụkotaje
iphe ọtsu-l'ẹhu.
Obenu l'onye ọkpoma tụsahuru atụsahu
bẹ tekenteke abụjeru iya ajị.

16 Ọ ka mma lẹ madzụ
nwepeteru iphe enwepete;
l'atsụ Ojejoje egvu;
mẹ l'ẹku, o nweru; dzuru mgboko;
iphe-ẹhuka eswiru iya.
17 Ọ ka mma l'ọo mkpẹkwo;
bụwaphu nri, nọnu;
e gude n-yemobu l'ata iya;
ma l'e gburu ọkpalukpo;
gude ntafashị-ifu l'ata iya.
18 Onye obu-ọku akpalije okfu akpali.
Obenu l'onye, ataru
okfu ǹshì
anọduje abyanyi ụswo abyanyi.
19 Iphe onye ẹnyiru yeru ẹka
adụje l'e gude ogvu
tụ-chishia ya atụ-chishi.
Obenu lẹ kẹ onye
obu gụru iphoro
adụje werewere.
20 Nwata, maru iphe emeje
t'ẹhu tsọ nna iya ẹna.
Obenu l'onye eswe;
bẹ nne iya adụje ashị.
21 Ome eswe atsọje onye
ẹ-te nwedu egomunggo ẹna.
Obenu l'onye nweru egomunggo
emeje iphe iya; yọ kfụru nhamụnha.
22 Onye ẹ-te nwedu onye
atuziru iya ụzo;
te nwekwa iphe oomekotajedu.
Obenu l'a -dụ l'igwe chịa idzu;
e mekota iphe a tụberu.
23 Madzụ -yee ọnu l'okfu yechata iya;
bẹ ẹhu atsọje iya ẹna.
Ọnu, e yeru l'o ruberu iya abụru iphe ugvu.
24 Onye maru iphe echibeje ifu
l'ụzo ọphu edu ala lẹ ndzụ;
onye eswe echebe nk'iya
l'ụzo ọphu edu ala l'ọku alị-maa.
25 Onye eku onwiya ekuku;
bẹ Ojejoje enwutsuje.
Obenu lẹ nwanyi, nji iya
ẹ-ta nọhedu b'ọ dzọtajeru alị iya.
26 Ọriri, ẹjo madzụ arị bụ
akpamara l'ẹke Ojejoje nọ.
Obenu l'ọriri kẹ ndu ọma adụje iya mma.
27 Onye ẹkpiri erilatajeru
ụlo iya iphe-ẹhuka.
Obenu l'onye kpọru
ẹka-azụ ashị;

bẹ ndzụ e-dzu.
28 Onye doberu ẹka ndoo
arị-jeodu iphe oo-kfu arịri.
Obenu l'ẹjo madzụ;
bụ ẹjo okfu eshije iya l'ọnu.
29 Ndu ẹjo madzụ;
bẹ Ojejoje anọje ote-ẹnya.
Ọ bụ l'ọonuje iphe ndu
doberu ẹka ndoo ekfu anụ iya.
30 Ifu-ọchi emeje t'ẹhu tsọ madzụ ẹna;
nzi ọma l'eshije madzụ uri jeye l'ọkpu.
31 Onye ngabẹru nchị lẹ mba,
anụ ndzụ, a baru iya;
bẹ yẹle ndu maru iphe
e-mekochaa nọdu l'ọkpoku lanụ.
32 Onye ẹ-te nwedu iphe
ọ gụberu àhụ̀hù, aahụ̀ iya;
bụ ashị b'ọ dụ onwiya.
Obenu l'onye a hụ̀ àhụ̀hù;
yọ nụa ya bụ onye nweru egomunggo.
33 Ọtsu Ojejoje egvu ezije
madzụ mmamiphe;
ọdo abụru l'i -wozita
onwongu alị; ugvu etso iya.

16

1 Madzụ arije iphe oo-me.
Obenu l'ọ bụ Ojejoje ekfuje
ọphu e-mekochaa mee nụ.
2 Uche onye 'adụ iya njọ.
Obenu l'ọ bụ Ojejoje maru
iphe bụ uche onye.
3 Woru iphe bụ iphe iime
ememe; ye Ojejoje l'ẹka;
nggu aphụ l'iphe bụ iphe
bụ idzu ngu a-nọdu eme
l'ẹge ị tụberu iya.
4 Iphe, bụ iphe, Ojejoje meru;
b'o meru dobe t'ọ gaa mkpa nk'iya;
Ndu ẹjo iya ono b'o meru doberu mbọku,
a-ta ẹphe aphụphu.
5 Iphe, bụ onye eku onwiya
ekuku bẹ kwa akpamara l'ifu Ojejoje.
Iphe ịi-hụbe ama;
abụru l'ẹ taa hadu ẹphe t'ẹphe laa ẹwoma.
6 Onye wozitaru onwiya alị
l'ẹke Ojejoje nọ;
l'ekfu ire-lanụ;
b'ọ kfụjeru ụgwo iphe ẹji iya.
Yọ bụru ọtsu Ojejoje egvu
emeje madzụ t'o sefu ẹka l'ẹjo iphe.

7 Iphe madzụ eme -dụwa Ojejoje mma;
bẹ oomeje mee tẹ yẹle
ndu ọhogu iya dụ lẹ mma.
8 Nwẹku, e doberu ẹka ndoo kpaa kakwa mma;
ma l'ẹku, a kparu l'ụzo, ẹ ta dụdu mma.
9 Iphe madzụ e-me b'ọ rije arịri dobe.
Obenu l'ọ bụ Ojejoje
ekoshije iya ẹge ọo-hata ọkpa iya.
10 Okfu onye eze adụje l'ọ bụ
okfu, shi Nchileke l'ọnu;
ọphu 'ookpeswejedu ikpe ekpeswe.
11 Iphe eegude atụ ẹra iphe,
dụ ẹge gbaru t'ọ dụ
bụ Ojejoje b'o shi l'ẹka.
Iphe bụ ẹra iphe nọ l'ẹkpa;
abụru iya b'o shi l'ẹka.
12 Ọ kwa akpamara lẹ ndu eze meru ẹjo iphe;
kẹ l'ọ bụ l'odobe-ẹka-ndo;
bẹ onye eze egudeje mee tẹ
aba-eze iya ngụru angụru.
13 Ire-lanụ atsọje ndu eze ẹna.
Ẹphe te gude onye ezi-okfu egvu egvu.
14 Ẹhu -ghua eze eghughu;
ishi madzụ abaa ya.
Obenu l'ọ bụ onye maru
iphe abyanyije iya.
15 Ifu -tụshihu onye eze;
ndzụ edzua madzụ.
Ị -laa onye eze l'obu;
b'ọ dụ l'ọ bụ eruru mini ọdungu.
16 Madzụ ọmaru mmamiphe
kakwa mma; mẹ l'onweru okpoga.
Iphe-odo-ẹnya aka mma;
ma lẹ mkpọla-ọcha.
17 Ụzo, ndu obu gụru iphoro eshije
bụ ụzo, buru ụba yeru iphe dụ ẹji.
Onye afọ ẹke ooye ọkpa iya afọfo;
bụ ndzụ iya bẹ ooche nche.
18 Madzụ -watawa oku onwiya ekuku;
ọ-la-l'iyi etso iya.
Madzụ -bụwaru
ọ-ka-onwiya-mma-l'ẹnya;
adada etso iya.
19 Ọ ka mma l'ị bụ onye
wozitaru onwongu alị;
nggu lẹ ndu ụkpa l'ayị;
mẹ l'i tsoru ndu gude
oke-ẹpha
l'eke iphe ẹphe nataru lẹ nfụ.
20 Onye anata ntuzi-ẹka;

bẹ iphe adụjeru lẹ mma
ọnu-ọma abụru k'onye
tukoberu Ojejoje ishi.
21 Onye iphe doru ẹnya bụ iya;
bụ lẹ madzụ bẹ obu ruru alị.
Onye olu-odoo abụru iya
a-dụ ike ozi ndu ọdo iphe.
22 Mmamiphe bụ iya bụ ishi
nggele mini ndzụ l'ẹhu ndu nweru iya nụ.
Obenu l'onye eswe;
bẹ eswe iya ono abụjeru
iphe eegude àhù iya àhùhù.
23 Onye maru iphe agụje okfu,
shi iya l'ọnu ọgu.
Okfu, shi iya l'ọnu
abụkwanuru iphe eegude amụta iphe.
24 Okfu-ọma dụ l'ọ bụ
manụ-ẹngu.
Ooguje ẹhu egugu;
mee t'ẹhu dụ madzụ npho.
25 O nweru ụzo, abụje;
madzụ eshi iya;
yọ dụ iya l'ọ bụ ọkpobe ụzo.
Obenu lẹ mkpọ-chi ishi ụzo ono bụ anwụhu.
26 Ọ bụ iphe agụ nwozi;
bụ iya emeje; yọ kabaaru oje ozi.
Yọ bụru ẹgu, agụ iya nụ
anọduje eyeshiru iya ọku.
27 Ẹjo madzụ eshibeje ite ẹjo iphe.
Ẹge ono bẹ okfu, shi iya
l'ọnu anọduje ereku l'ọ bụ ivovo-ọku.
28 Onye ẹlukfu anọduje akpa okfu;
onye ntụmatu l'ebukahuje ndu
ẹphe l'iya shi dụ lẹ mma.
29 Onye eme ọnwuu-ọnwuu
anọduje ezi ibe iya ẹjo nzizi;
l'edu iya eshi ụzo, ẹ-ta dụdu mma.
30 Onye ajị-buru ibe iya ẹnya
abụru ẹregede bẹ ọogba;
onye ọphu kpụruberu ọnu
abụru ẹjo iphe b'ọ tụberu k'ememe.
31 Ishi-ẹwo bụ ùgvù, dụ egvu.
Ọ bụ onye doberu ẹka ndoo b'o ruje ẹka.
32 Onye ẹ-ta bụdu onye
obu-ọku
kakwa mma; ma l'onye bụ mkparawa.
Onye akpadeje onwiya teke
iphe eghu iya eghughu
aka mma mẹ l'onye ọphu
a-lụ;
lụta mkpụkpu ophu.

33 Ọ bụ madzụ agụje ẹnwa.
Obenu l'ọ bụ Ojejoje ekfuje onye ọo-larụ.

17

1 Ọ kakwa mma l'ọ bụ
nwẹcha ọkponku bẹ madzụ nweru;
l'ata iya l'ẹhu-gudangu;
mẹ l'ufu ẹke aagba ajị;
ụswo l'ada iya.
2 Onye ozi, maru iphe bụ iya
e-mekochaa bụru onye ishi nwata,
emechishi nna iya ifu.
Ẹge ono bẹ nwozi ono e-tso
keta iphe nnajiufu iya ono;
l'ò -tsò bụru ụnwu iya.
3 Mkpọla-ọcha bụ ite b'e
gudeje nụa ya ánụnù.
Mkpọla-ododo abụru
ọku-ụzu;
bẹ eegudeje data iya;
maru m'ọ dụa mma.
Obenu l'obu madzụ bụ
Ojejoje adataje iya.
4 Onye eme iphe dụ ẹji
angabẹje nchị l'ẹjo ọnu.
Ẹge ono bẹ onye ẹjire
angabẹje nchị l'okfu,
erekuta madzụ anụ.
5 Onye, achị onye ụkpa ọchi;
kwa Nchileke, keru iya nụ;
b'o me iphe-iphere.
Onye, ete ẹswa lẹ ndakfu
dakfuru madzụ te nwedu
iphe e-me t'onye ọbu laa kẹ manụ.
6 Ụnwu nwanwa bụ ùgvù,
madzụ gude aka nka.
Nne lẹ nna abụru iphe
ụnwegirima gude eku onwẹphe.
7 Onye eswe te ekfukwa okfu, nweru ishi.
Ọ kwaphụ ẹge ono;
b'ẹ tọ gbadu tẹ onye ishi dzụje ẹjo-ire.
8 Ẹka-azụ erejeru onye,
anụ iya nụ l'ọ bụ ọgvu;
k'ọphu bụ l'ọ nọduje
agbaru iya ụpha-ẹka.
9 Onye agụje nvụ l'ẹke e
mesweru iya;
bẹ yẹle ndu ọdo adụje lẹ mma.
Obenu l'onye ta azahajẹdu
iphe e meru iya anọduje
achịka ndu ọnyà iya achịka.

10 A -baaru onye nweru egomunggo mba;
b'ọ kajẹkwa iya oru l'ẹhu;
karia ụkporo-ọnu ẹchachi ise,
e chiru onye eswe.
11 Onye eme ẹji eshibeje l'ọo nk'iya e-me.
Obenu l'ọ bụ nwozi,
ẹ-ta phụjederu madzụ imiko
e-mekochaa hùa ya àhùhù.
12 Ọ kakwa mma lẹ nne agụ,
a naru ụnwu iya fụru ngu l'ụzo;
mẹ l'i jekfuru onye eswe
l'ẹke ọono l'eme eswe.
13 Onye, gude ẹjo iphe kfụa
ụgwo iphe-ọma, e meru iya
bẹ ẹjo iphe ta abyakwa bya
alụfu alụfu lẹ nk'iya.
14 Ọwata ụswo dụ l'ọ bụ ọswoha mini.
Ọo ya bụ t'ị haa nko;
tẹ okfu ba ada.
15 Okpefu onye iswi ta dụdu mma;
mẹ ọnma onye iswi dụ mma ikpe;
tụkokwa bụru akpamara l'ifu Ojejoje.
16 ?Bụ uru ngụnu; bẹ okpoga
barụ l'ẹka onye eswe;
l'ẹ-ba abụ lẹ mkpa kẹ
egomunggo dụ iya.
17 Ndu eshi ọnya ekoshije
l'ẹphe yeru onwẹphe obu tekenteke.
Obenu lẹ nwunne bụlephu l'ọ̀gvù iphe-ẹhuka.
18 Onye egomunggo swehuru
ewojeru onwiya ye l'itumo;
gude naa madzụ mkpalẹka.
19 Onye ụswo kwa ẹjo iphe
b'o yeru obu;
onye apali onwiya apali
abụru eyifu bẹ ọocho ụzo iya.
20 Onye ọkpoma iya gọru agọgo;
bẹ iphe iya anọduje ala azụ azụ.
Iphe-ẹhuka abụru kẹ onye ntuphu-ire.
21 Ọkpara-rigbarigba;
bụ aphụ tsaru nna iya;
ẹhu-ọtso-ẹna ta bụ kẹ nna,
nwatibe iya eme eswe.
22 Ẹhu-ọtso-ẹna kwa ọkpobe ọgvu.
Obenu lẹ meji-atọfu
anọduje amị madzụ ọkpu
wọngu-wọngu.
23 Ẹjo madzụ anataję ẹka-azụ;
k'ọphu oo-kpe ẹjo ikpe.
24 Onye egomunggo ruru alị;
bẹ amajẹru iphe.

Obenu l'onye eswe;
bẹ ẹnya te egvujeduru egvuru.
25 Ọkpara-rigbarigba;
bụ ọbyaru byaru nna iya;
bụru nggụmaphu nọduru nne, mụru iya nụ.
26 Ẹ tọ dụkwa mma oreta onye
ẹ-ta dụdu iphe o meru nre.
Tọ dụ mma ochi ndu
oke amadụ iphe l'ẹphe meru iphe, dụ mma.
27 Onye nweru egomunggo
ekfuje okfu zee ọnu.
Onye eme agu abụru onye, iphe doru ẹnya.
28 Ọobuje onye eswe -daa ashị;
e tubesu l'ọ maru iphe.
Teke bụ l'ọ taru ire iya ẹra;
e tubesu l'ọ bụ onye iphe doru ẹnya.

18

1 Onye akpa nkịnyi;
bụ onwiya b'ọ maru.
Ire-lanụ ataję iya ẹra lẹ nchị.
2 Onye eswe ta akpajędu ishi
mẹ iphe eekfu;
?o doru iya-a ẹnya.
Iphe, ọ bụ bụ:
o-kfu-nk'iya anụ-nk'iya.
3 Ẹjo iphe -vutawa ụzo;
ndụmashi etso iya.
Iphere -byawa;
ụzu etsoru iya.
4 Okfu, shi madzụ l'ọnu adụje l'ọ bụ èbò
ẹke mmamiphe futaru;
bụru nggele, atsọ atsọtso.
5 Ẹ tọ dụkwa mma;
tẹ ikpe laarụ onye ọphu meru ẹji;
gbe nma iya onye ọphu doberu ẹka ndoo.
6 Ọ kwa iphe onye eswe kfutaru
l'ọnu iya bẹ yẹle iya emeje;
bụru ọnu iya;
bẹ oogudje kfuta ẹchachi.
7 Ọnu onye eswe bụ iya emebyije iya;
bụru ọnu iya ono abụjeru ọnya; nma iya.
8 Okfu-azụ anọdujekwa atsọ ntụmatu.
Ooshije madzụ uri jeye l'ime ẹpho.
9 Onye, ẹ-te yeduru ẹhu l'ozi,
ooje;
bẹ yẹle onye emebyishi
iphe emebyishi kwa nwunne.
10 Ẹpha Ojejoje bụ
ọkpo-mgbinyiku ụlo-eli;

ẹke ndu doberu ẹka ndoo agbabajẹ;
je ezeeru ndzụ edzua;
11 Ẹku onye nweru iphe adụje
iya l'ọ bụ agbarike iya.
Ọoduje iya l'ọ bụ eze
ụpho-mkpuma, o gude egbochita onwiya.
12 Madzụ -bụwaru
ọ-ka-onwiya-mma-l'ẹnya;
adada iya etso iya.
Obenu lẹ madzụ wozita
onwiya alị; ugvu etso iya.
13 Onye ẹ-ta nụdua iphe eekfu; je eye iya ọnu
b'ọ bụ iya ririri; bụru iya iphe-iphere.
14 Ọ bụ obu onye esedeje ndzụ iya
teke iphe eme iya.
Obenu l'obu -kofuwa madzụ;
bẹ nk'iya gvụakwaru.
15 Onye nweru egomunngo
bụ iya bẹ iphe eeje akajẹ odo ẹnya;
bụru iya akajẹ ogebe nchị
t'iphe kabaa ya rụ odo ẹnya.
16 Iphe-ọma asajẹru onye eme iya nụ ụzo;
l'ifu ndu oke madzụ.
17 Ọobuje onye lanụ -doo;
ẹba atsụkfuru;
gbururu jeye onye k'ẹbo abya eyee ọnu.
18 A -gụa ẹnwa l'iphe ada okfu; okfu alaa;
e shi ẹge ono gboo ndu ese alakahụ.
19 Ọro-buta nwunne ngu,
i mesweru kakwa ẹhuka;
mẹ l'ọluta mkpụkpu,
gude mgbodo gbabuta
onwiya mgburumgburu.
20 Ọ bụ okfu, shi madzụ l'ọnu;
bẹ oogudeje kfutaru onwiya
iphe e-ji iya ẹpho;
bụru iphe shi iya l'ọnu;
bẹ oogudeje kpajia okfuru.
21 Ndzụ l'ọnwu kwa l'ọnu b'o shi.
Ọo ya bụ l'onyenọnu
a-kwakọbe nata iphe,
o kfutaru l'ọnu iya.
22 Onye chọ-vuru nwanyi,
ọo-lụ;
chọ-vukwaru iphe dụ mma.
Onye ono atụbaje Ojejoje l'obu.
23 Onye ụkpa anọduje arọ arọro;
Obenu l'onye nweru iphe egudeje olu-ike.
24 Onye igwe-ọ̀nyà awakwa ọgu.
Obenu l'o nwekwaru ọ̀nyà,

akajẹ ọno ntse;
karia nwunne.

19

1 Ọ kakwa mma ọ bụ
onye ụkpa, ụta ẹ-ta dụdu l'ẹhu iya;
mẹ l'onye eswe,
ẹ te gudedu ire iya ẹka.
2 Ẹ tọ dụkwa mma lẹ madzụ;
b'o vu evuvu;
mbụ iphe ẹ tọ madụ ishi iya.
Onye kọrokoro-mẹremere
eshiswekwa ụzo.
3 Eswe, madzụ eme emebyijeru iya iphe.
Teke ono; yọ ghakọbe; bobe iya Ojejoje.
4 Ẹku ezetaje igwe ọ̀nyà;
obenu l'ụkpa anọduje
achịka ndu ọ̀nyà achịka.
5 Onye ẹjo ekebe ta alakwa kẹ manụ;
ọphu onye ẹjo-ire ta byakwa bya anahụ.
6 Aadụje l'igwe achọ t'onye
eme úkò meeru ẹphe úkò.
Ẹge ono bẹ onyemonye
ọbule abụjeru ọ̀nyà onye asa ẹka.
7 Onye ụkpa adụje ndu yẹle iya bụ ashị.
?Buchia ndu yẹle iya eshi
ọ̀nyà ta anọdu agbaru iya ọso.
Ọonoduje agbatso ẹphe;
to nwe onye agharu iya ẹnya.
8 Ọ bụ onye maru iphe eyejeru onwiya obu;
bụru onye ẹnya eru alị;
b'ọ dụjeru lẹ mma.
9 Onye ẹjo ekebe ta alakwa kẹ manụ.
Ẹge ono bẹ onye ẹjo-ire
a-bụru ọ-la-l'iyi.
10 Ẹ tọ gbakwa t'onye eswe rije ugvu;
k'ọphu ọ bụru t'ohu bụru
onye ishi ụnwu eze.
11 Ọ kwa iphe-odo-ẹnya emeje
tẹ madzụ ba abụ onye
obu-ọku;
bụru iya ugvu teke e meru iya ẹji.
12 Iwe eze adụjekwa l'ọ bụ ẹke agụ ede ekiri.
Obenu lẹ madzụ -bawa iya
l'obu bẹ ọoduje l'ọ bụ ẹke iji dashịru.
13 Ọkpara-rigbarigba; bụ ụsu; sụ nna iya;
nwanyi okfu-ọnu adụ l'ọ bụ
nwa tẹyiteyi mini tekenteke.
14 Ụlo; mẹ ẹku nwoke;
bụ ụnwu iya enweje iya.
Obenu l'ọkpoberu nwanyi;

bụ Ojejoje anụje iya.
15 Ẹnyiru atụjeru madzụ ye lẹ mgbẹnya;
bụru onye nọ kẹ manụ azẹje ẹgu.
16 Onye eme iphe ekemu kfuru
kwa ndzụ iya b'o che.
Obenu l'onye aalọ ẹka lẹ nchị;
to nwe iphe ọ gụberu iya
achọkwaru onwiya
ishi-ephuhu.
17 Onye asa ẹka l'anụ ndu ụkpa
iphe kwa Ojejoje bẹ ooje ụgwo.
Ọ bụ Ojejoje e-bu iya nggo.
18 Hụje nwatibe ngu àhụ̀hù teke ịi-hụ̀ta iya.
Ole ba ahụ̀kwa iya kẹ ahụ̀-gbu.
19 Onye ọkpoma-ọku;
bẹ ọkpoma-ọku iya
e-butajekwa;
kẹ l'ị -dzọo ya l'ọwaa;
bẹ ịi-dzọje nụ iya phụ l'ọdo.
20 Ngabẹje nchị teke
aakpọ-ziru ngu ụzo;
nggu angabẹje nchị l'iphe, eezi ngu;
k'ọphu ii-mekochaa bụru onye maru iphe.
21 Iphe, nọ madzụ l'obu
k'ememe ahajẹ l'igwe.
Obenu lẹ kẹ Ojejoje mefutaje.
22 Iphe eele madzụ ẹnya l'ẹka
bụ owozita onwonye alị.
Ọ kakwa mma lẹ madzụ
bụ onye ụkpa; mẹ l'ọ bụru onye ẹjo-ire.
23 Ọtsu Ojejoje egvu emejekwa tẹ madzụ kaa nka.
Teke ono; obu erua onye ọbu alị;
iphe-ẹhuka eburu ụba yeru iya.
24 Onye ẹnyiru;
bẹ ẹka iya akwajẹ l'efere;
tọo dụhe ike palia ya ye l'ọnu.
25 I -chia onye ụru-ọnu iphe;
onye ẹ-ta mafụdu iphe
egude iya mụta iphe.
Onye iphe doru ẹnya abụje:
ị -baaru iya mba;
yo gude iya kabaa ọmuta iphe.
26 Onye etsuje nna iya iphe; chịfu nne iya
bụkwa iphe-iphere;
bụru iphe-ọchi.
27 Nwa mu; ị -haa ọngabe nchị
l'iphe eezi ngu;
bẹ ii-phukwa ụzo lẹ k'iphe odo-ẹnya.
28 Ẹjo ekebe anmajẹ ewotaje ikpe,
vudo nhamụnha nmaa swọkoswoko.

Ọnu ẹjo madzụ abụru ẹjo
iphe bẹ ọonoduje eri ori nri.
29 Ndu ụru-ọnu; b'e kpewaru
ikpe ẹphe; dobe edobe;
ẹchachi anọduwa l'eche ndu eme eswe.

20

1 Onye angụruma
bụ iphe-iphere b'ọ bụ;
bụru onye ụswo.
Onye ngụru mẹe;
ngụta iya k'ome l'ẹnya ta makwa iphe.
2 Iwe eze adụjekwa l'ọ bụ ẹke agụ ede ekiri;
k'onye ọphu, kpatsuru iya
iwe ọbu agvụakwanua.
3 Onye agbaru okfu ọso;
kwa ùgvù b'ọ kwabẹ onwiya.
Ọ bụ onye eswe
akwagebeje akwagebe ụswo.
4 Onye ẹnyiru ta akọjedu okfu
teke ibe iya akọ.
O -rua teke aakpata iphe akpata;
yo lelahaa taphungu.
5 Iphe madzụ arịebe hakwa ogvu l'ọ bụ ebo.
Ọ kwa onye iphe doru ẹnya atsụtaje iya.
6 Ndiphe adụje l'igwe ajịshi ire l'ẹphe eme ọhuma.
Ọlobu; ?bụ onye b'a maru, e gude ire iya ẹka.
7 Onye doberu ẹka ndoo;
bẹ ụta ta adụjedu l'iphe,
bụ iphe, oome ememe.
Ọ -nọtsua laa; ọnu-ọma abụru k'ụnwu iya.
8 Onye eze -nọdu l'aba-eze iya l'ekpe ikpe;
b'o gudeje ẹnya yọfu
ezi-okfu l'ẹjo-ire.
9 ?Bụ onye a-sụ lẹ ya mewaru;
obu agụa ya iphoro;
tọ dụhe ẹjo iphe, nọ iya l'ẹhu?
10 Ogude iphe, ẹ-ta bụdu
ọkpobe iya tụa ẹra iphe;
mẹ ogude iphe, ẹ-ta bụdu
ọkpobe iya mata iphe amata
tụkokwa bụru akpamara l'ifu Ojejoje.
11 Ọ bụ umere nwata atụje ọnu iya;
?m'ọ bụ ọkpobe nwata;
?tọ mkpọkoro nwata.
12 Nchị, anụ iphe yẹle ẹnya, aphụ ụzo
bụ Ojejoje tụko iya mekota.
13 Be ekunukajekwa mgbẹnya.
Ọdumeka bẹ ịi-bụkwa ụkpa-mkpẹre.
Mụjeru ẹnya; ẹge ii-nweru

nri nweru iya k'etsutsu iya.
14 Onye azụ iphe asụje l'iphe
ya azụ renukaru ire.
Obenu l'ọ -lụfulephu;
yo gude iphe ọbu,
ọ zụru ọbu kulahaa onwiya.
15 Mkpọla-ododo nọ;
mkpuma oke aswa akụru.
Obenu; l'ọnu, ekfu okfu,
ekoshi mmamiphe dụkwa ụko.
16 Madzụ -naa
o-shi-awe-o-shi-awe mkpalẹka;
natakwa iya uwe eli ẹhu iya.
Gude iya t'o ye iphe l'itumo;
m'ọ -bụru onye mba ọdo
b'ọ naru mkpalẹka ọbu.
17 Nri, a kpataru l'ụgho atsọje ẹna teke eeri iya.
Obenu; l'e -megee;
bẹ ọnu abụjeru onye riru iya nụ ẹja ẹja.
18 Ị -chị idzu iphe ii-me; kpajẹedu ishi.
Ọ -bụru l'ị bya oje ọgu;
kpataję-odu ishi t'e koshi ngu ẹge ii-me iya.
19 Kfuru mu; be ekfuru onye ọdo;
ta bụkwa k'onye ntụmatu.
Ọo ya bụ t'i bukwaru ụba yeru ekfurekfu.
20 Onye kọru nna iya;
m'ọ bụ nne iya ọnu
bẹ aa-phụ-nyi urọku iya l'echi-abalị-ìshì.
21 Ẹku, e te tsudu ẹphuru kpata
ta abụjekwaru onye kparu iya nụ
iphe-ọma l'ikperazụ iya.
22 Ba asụkwa: "L'ịi-kfụ madzụ
ụgwo ẹjo iphe, o meru ngu."
Hakwaa tẹ Ojejoje gbaaru ngu ọdzori.
23 Ogude iphe, ẹ-ta bụdu
ọkpobe iya tụa ẹra iphe;
mẹ ogude iphe, ẹ-ta bụdu
ọkpobe iya mata iphe amata
tụkokwa bụru akpamara l'ifu Ojejoje
24 Keshinu ọphu ọ bụ Ojejoje
atọjeru madzụ ụzo;
?nanụ ẹge madzụ e-me makọtaru
iphe amụebe l'ẹhu iya.
25 Ọ kwa ọgbaru onwonye ọnya;
mbụ madzụ ogude ovovoshi
kwe Ojejoje ụkwa iphe;
l'ẹ b'ọ rị iya arịri;
k'ọphu ẹ tọ wọdu iya.
26 Onye eze, maru iphe afọje
mkpụkpu iya l'ọ bụ onye afọ ereshi;

bya egude iphe eegudeje
etsu witu fọshia ya ndu k'ẹjo iya ono.
27 Obu madzụ bụ iya bụ urọku Ojejoje,
oogudeje atụ ẹhu madzụ yọriyori.
28 Onye eze, yeru ndu ọochi obu;
bya abụru onye ẹphe gude
ire iya ẹka; te nwedu iphe,
iphe-ẹhuka, byaru iya nụ eme iya.
Yọ bụru n-yemobu emeje;
tẹ ọchichi iya ba anga anganga.
29 Ọ bụ ugvu; bụ ike kẹ
ụnwu-okorọbya.
Ishi-ẹwo abụru mma kẹ ndu bụ ọgurenya.
30 Ẹka, e chiru madzụ;
chifu iya ọnya bẹ eegudeje gọta iya;
t'o sefu ẹka l'ẹjo iphe;
bụru ẹchachi bẹ eegudeje
dozia madzụ ime ẹhu.

21

1 Ọ bụ ẹge Ojejoje anọduje
atụzi ẹke nggele a-tsọ laa;
bụ ẹge ọonoduje atụzi ọkpoma onye eze.
2 Uche onye 'adụ iya njọ.
Obenu l'ọ bụ Ojejoje maru
iphe bụ uche onye.
3 Iphe dụ mma; daburu adaburu;
bẹ Ojejoje kakwa anata;
mẹ lẹ ngwẹja.
4 Ọ-ka-onwonye-mma-l'ẹnya;
mẹ ẹza, ndu ẹjo madzụ ese
tụkokwa bụru iphe dụ ẹji l'ifu Nchileke.
5 Iphe onye, nweru ọriri ziru
obu alị rịa; mee;
abụjekwaru iya uru.
Ẹge onokwaphụ;
bẹ ọchi iphe ọku; mee atụje madzụ ụkpa.
6 Ẹku, a dzụtaru l'ẹjo-ire
ephukashihujekwa l'ọ bụ udzu ite.
Ẹge onokwaphụ b'ọ bụ ọnya,
egbu madzụ l'ophọku.
7 Ọ bụ ẹhuka ẹhuka kẹ ndu ẹjo iya ono;
bụ iya bụ iphe e-kpofu ẹphe ekpofu;
kẹ l'ẹphe jịkaru ome iphe nhamụnha.
8 Ndu ẹjo iya ono; te mejekwa iphe nhamụnha.
Obenu l'iphe onye eme ọhuma;
bẹ iphe oome adụkotaje nhamụnha.
9 Ọ kakwa mma l'i bu l'azụ-ụtsulo;
mẹ lẹ nggu lẹ nwanyi okfu-ọnu bu.
10 Onye eme iphe dụ ẹji;
bẹ ome iphe dụ ẹji evuje evuvu;

Ọphu imiko madzụ ibe iya 'adụdu iya.
11 A -hùa onye ụru-ọnu àhùhù;
'o-nwe-egomunggo egude iya kwaa ẹnya;
A -kpọ-ziaru onye maru iphe ụzo;
yọ kabaa amama.
12 Onye doberu ẹka ndoo
atụfuje ẹnya ele iphe amụ
l'ụlo ndu eme iphe dụ ẹji;
Mbụ; kpurupyata, ndu ẹjo iya ono l'ẹphe ha.
13 Onye tsuchiru nchị t'ẹ b'ọ nụ
mkpu onye ụkpa echi;
bẹ e-chinua nk'iya ujiku lanụ;
ọphu ọdudu onye anụ iya nụ.
14 Iphe-ọma, e meru l'edomi
adanyijekwa ẹhu-eghughu.
Ẹka-azụ, a rẹru madzụ
l'uwe iya abyanyije oke ẹhu-eghughu.
15 E -kpee ikpe, dụ maa;
bẹ ndu doberu ẹka ndoo etejekwa ẹswa.
Obenu lẹ ndu ẹjo iya ono; bẹ ẹhu adaje kọo.
16 Onye lụfuru l'ọkpa egomunggo;
be tsokwaa lẹ ndu maa.
17 O-ri-l'agọ abụjeru onye ụkpa.
Ẹge ono bẹ onye yeru mẹe;
mẹ o-ri-l'ọnu obu;
te enwejedu iphe.
18 Ndu iphe dụ ẹji l'alajẹ l'ọchi
ndu doberu ẹka ndoo.
Ẹge ono bẹ ndu ẹ te gudedu
ire ẹphe ẹka ala lẹ kẹ ndu obu gụru iphoro.
19 Ọ kakwa mma t'ị kwata je eburu l'echi-ẹgu
mẹ l'ọlu nwanyi, nweru ẹjo ọkpoma;
bya aswọnuka ụswo.
20 Ụlo onye maru iphe;
bẹ nri, eeri eriri l'ụdu iya l'ụdu iya;
mẹ manụ akụjeru akụru.
Obenu l'onye eswe erigbuje iphe o nweru.
21 Onye achị nta
odobe-ẹka-ndoo
yẹle nta n-yemobu achịtaje ndzụ.
Onye ono; bẹ aa-nọdu
akwabẹ ugvu; ẹku abụru nk'iya.
22 Onye maru iphe;
bẹ etsogheje mkpụkpu
ndu ndaji-nggara ọgu;
nwukposhia
ọkpo-mgbinyiku ụpho-mkpuma
mkpụkpu ẹphe, ẹphe keru ike yeru.
23 Onye eche ọnu iya nche; bụru onye ata ire iya ẹra
bẹ ezejeru iphe-emeka.

24 Onye eku onwiya ekuku;
bụru
ọ-ka-onwiya-mma-l'ẹnya;
bẹ bụ ụru-ọnu bụ ẹpha iya.
Onye ono bụ ịnyangga kpụu.
25 Onye ẹnyiru bụ ẹkpiri egbuje iya;
kẹ l'ọ chịru ẹka wụshi;
jịka o je ozi.
26 Eswe l'ẹnyashi;
bẹ ọonoduje agụ iya
tẹ ya nweru ọwaa;
nweru ọwaa.
Obenu l'onye doberu ẹka
ndoo te elejedu ẹnya l'iphe ọonu madzụ.
27 Ngwẹja, ẹjo madzụ achị;
bụ akpamara l'ifu Nchileke;
ọphu ọ bụru k'onye gude
ẹjo oriri bya iya egwogwo.
28 Onye ẹjo ekebe;
bẹ ọnu a-bụru kpụrukudungu.
Obenu l'onye egejeodu nchị;
tẹmanu yo yede ọnu;
bẹ okfu, o kfuru a-nọ jeyewaru.
29 Ẹjo madzụ emeje t'a sụ.
Obenu l'onye obu gụru iphoro
arije iphe oome arịri.
30 Ẹ to nwedu mmamiphe;
m'ọ bụ iphe-odo-ẹnya;
m'ọ kwanu idzu,
ee-gudeghe mebata Ojejoje.
31 Iphe e meru ịnya kwabẹru bụ kẹ ọgu.
Obenu l'ọ bụ Ojejoje emeje t'e mekputa l'ọgu.

22

1 Ọkpobe ẹpha kakwa oke ẹku.
Ugvu aka mkpọla-ọcha;
mẹ mkpọla-ododo.
2 ?Bụ ngụnu jikoru onye
nweru iphe; mẹ onye ụkpa.
Ọ bụ Ojejoje keru ẹphe ẹbo.
3 Onye nweru egomunggo
aphụje iphe-emeka;
zeeru iya.
Obenu l'onye egomunggo
swehuru ejeje
dukpudukpuu
je adalahụ l'iphe-ẹhuka.
4 Obunggo, etsoje onye dụ agu;
l'atsụ Ojejoje egvu bụ
iphe-enweru; ugvu; mẹ nka.

5 Iphe nọ l'ụzo ẹjo madzụ bụ
ógvú; mẹ ọ́nyà.
Obenu l'onye eche ndzụ iya
nche ebujeru ụba yeru iphe ono.
6 Zụfuta nwata l'ụzo, oo-shi;
o -vufutalephu; tọo hadu iya.
7 Onye ụkpa bụ ohu onye nweru iphe.
Onye ji ụgwo abụru ohu, onye ooji ụgwo.
8 Onye wotaru ẹjo ikpe dzabẹ
l'ọ bụ oshi kwa iphe-ẹhuka;
bẹ ọo-wọta;
egvu, aatsụ iya alaa.
9 Ọnu-ọma bụ k'onye bụ
o-me-l'uko;
kẹle ookejeru ndu ụkpa nri iya.
10 A -chịfu onye ụru-ọnu;
okfu alaa;
ụswo; mẹ ọko-ọnu agvụ.
11 Ọ bụ onye obu gụru iphoro;
okfu iya adụ bẹlebele; e-shitaghe eze ọnya.
12 Ojejoje arụbeje ẹnya lẹ mmamiphe.
Obenu l'okfu onye ẹ te gudedu
ire iya ẹka;
bẹ oomeje t'ẹ b'ọ dụ iphe ọo-bụ.
13 Onye ẹnyiru asụje:
“L'agụ nọkwa l'etezi.
Lẹ ya -lụfu;
bẹ ọo-tagbukwa iya l'esu-ụzo.”
14 Ọnu nwanyi, eri ogori kwa iduma b'ọ bụ;
Onye, a-dalahụ iya nụ;
kwa onye kpatsuru Ojejoje iwe.
15 Umere ụnwegirima;
bụ umere ụnwegirima.
Obenu l'ọo ẹchachi,
bẹ eegudeje hụzita iya.
16 Onye adzọ ndu ụkpa ọkpa l'ishi;
k'ọphu ya a-ka onweru
iphe; mẹ onye, bụ ndu
nweru iphe; bẹ ọonuje iphe;
e-mekochakwaa bụru onye ụkpa.

Ụkporo akpụru okfu l'iri,
shi l'ọnu ndu maru iphe

17 Ngabẹ nchị; nụa okfu onye maru iphe;
nggu ezia obu l'iphe mu ezi ngu.
18 Kẹ l'ọo-dụru ngu lẹ mma;
m'i woru iya ye l'ọkpoma;
chịru iya l'ẹka tekenteke;
19 k'ọphu obu ngu a-nọ l'ẹke Ojejoje nọ;
Mu meekwaru t'o doo ngu
ẹnya ntanụ; nggụbedua l'onwongu.

20 Mu deekwaru ụkporo ẹtu
l'ẹtu iri doberu ngu.
Ẹtu ono bụ ẹtu, a-nọdu alọ
ngu ẹka lẹ nchị;
l'ezi ngu mmamiphe.
21 Ọ bụ ẹtu, a-nọdu ezi ngu
iphe bụ ire-lanụ;
bụru ẹtu, ii-dakobe;
k'ọphu ịi-maru iphe ịi-nọdu
edoru onye ziru ngu nụ.
22 Be egudekwa kẹ lẹ madzụ
bụ onye ụkpa; naa ya iphe o nweru.
Ọphu iimejekwa t'ẹnya
nyịhu onye ẹ te nwedu
ẹge ọ harụ iya l'ụlo-ikpe;
23 kẹle Ojejoje
e-mekochakwa-a
gbaaru ẹphe ọdzori;
nalata ndu ono ụgwo iphe ono,
ẹphe narụ ẹphe ono.
24 Tẹ nggu l'onye obu-ọku;
be eshikwa ọ̀nyà;
ọphu nggu l'onye
ẹhu-ọnwuu 'ejekwa ayịyi;
25 e menyaa; yo chia ngu umere iya ono;
nggu eshi ẹge ono baa l'ẹnu, ẹ tị tụdu.
26 Ba anajẹkwa madzụ mkpalẹka;
ọphu ịinodukwaru madzụ l'itumo;
27 kẹ l'i -nwedu iphe ii-gude kfụa ya;
bẹ aa-pakwa paa paa
oshi-azẹe ngu.
28 Ba afọfukwa ékpè,
e gude kpaa oke-alị l'oge ndiche.
29 ?Ị phụru onye ọru iya doru ẹnya ọhuma.
Ọ bụ onye ono bụ onye
e-jegheru ndu eze ozi.
Ẹ too jegheduru ndu ẹ ta
madu ẹpha ẹphe ozi.

23

1 Nggu l'oke amadụ l'eri nri;
tọkwaa ẹhu; maru egbe onye ọbu.
2 Nggu akpade onwongu;
m'ọ -bụru l'ị bụ onye
oke-ẹpho.
3 T'ẹhu-anmanma nri ọbu;
be egudekwa ngu;
kẹ l'ọ kwa nri,
e gude eme t'a hata ngu l'ọnya.
4 Be esegbushikwa onwongu l'akanya.
Kwakwaa ẹnya;

nggu ejetaje ghaa ẹnya;
5 kẹ l'ẹku abụjekwa:
a -bya ajị ẹnya;
b'ọ bụwa phuchangu;
fua ẹ́bà l'ọ bụ ugo; phekashihu.
6 Onye ụkparaswi -kua ngu lẹ nri; be ejekwa;
ọphu nri, o shiru 'agụjekwa ngu;
7 kẹ l'egbe onye ono;
bẹ iphe ọorije bụ l'ị byaru iya erigbu.
Ọo-nọdu ekfukwaru ngu-a t'i rifua;
obenu lẹ nri, ooseru ngu te shidu iya l'obu.
8 Nwa iya ọphu bahụru ngu l'ọnu;
bẹ ịi-gbọkwa.
Ẹpha, i turu iya abụru ngu kẹ mmanu.
9 Be ekfujekwa okfu yeru onye eswe;
kẹ l'oo-wotakwa okfu mmamiphe ono,
i kfuru iya ono wụa lẹ ntụ.
10 Ba afọfukwa ékpè, e gude
kpaa oke-alị l'oge ndiche;
ọphu ịi-bajẹkwa l'alị ndu a tọru ogbe;
11 kẹle Ojejoje, bụ ike kpụu
a-byakwaru ẹphe ọdzori.
Ọo-gbakwaru ẹphe ọdzori;
gbagude ngu.
12 Yejekwaru ẹhu l'iphe eezi ngu;
nggu angabẹje nchị l'okfu, ezi mmamiphe.
13 Ba apajẹkwa nwata
mini-ishi-ọba.
Chije iya iphe; l'ẹ-tọ nwụhukwa.
14 I -gude ẹchachi hụa ya àhụ̀hù;
nggu adzọo ya ndzụ.
15 Nwa mu; iphe e-me t'ẹhu tsọo mu ẹna;
kwa l'ị bụ onye maru iphe.
16 Mbụ l'obu a-nọdu atsọ mu ẹna;
m'ọ -bụru l'okfu, shi ngu
l'ọnu adabujeru adaburu.
17 Be ejijekwaru ndu ẹjo madzụ ijimẹnya.
Tẹ iphe ii-mejechia bụru
t'ị tsụje Ojejoje egvu.
18 Ono iphe e-me t'ụzo ifu ngu dụru ngu lẹ mma;
ọphu iphe ono, iile ẹnya iya
ono 'aladụ kẹ mmanu.
19 Ngabẹ nchị nwa mu; maru iphe;
tẹ obu ngu nọdujekwa l'egbe ndzụ, iibu.
20 Be etsokwa ndu angụruma;
ọphu i tsokwa ndu ẹkpiri anụ;
21 kẹle ndu angụruma;
mẹ ndu ẹkpiri akpajẹkwa ụkpa.
Onye azẹ-phe ngwọrinaka
abụru nkaraba ẹkwa;

bẹ oo-mekochaa wee.
22 Nụjekwaru nna, mụru ngu nụ okfu;
ọphu ịikpojekwa nne ngu ẹbo-ẹbo-l'afụ;
okfu l'ọ kahụwaru.
23 Zụta ire-lanụ;
nggu azụta mmamiphe!
Be erekwa iya erere!
Bụru onye hùrù onwiya àhùhù;
nggu enweru egomunggo.
24 Nna onye doberu-ẹka ndoo;
bẹ ẹhu atsọje ẹna nshinu.
Nwa, maru iphe;
abụru ugvu nụ nna iya.
25 Mejekwa t'ẹhu tsọ nna lẹ nne ngu ẹna.
Nggu emee tẹ nne,
mụru ngu nụ
teje ẹswa l'okfu-ẹhu ngu!
26 Nwa mu; tẹ obu ngu nọdu l'ẹke mu nọ.
Ẹnya erua ngu alị l'umere mu;
27 kẹle nwanyi ọkpara bụkwa iduma.
Nwanyi, eme ẹji abụru
wẹlu, dụ kpagụngu.
28 Ọ bụ ẹge abalị-d'egvu anọduje l'ẹgbudu;
kwabẹru madzụ; bụ ẹge ọ nọduje.
Iphe ọ nọ l'ọzo iya abụru
t'ọ rata unwoke ndu achị
nwanyi t'ẹphe ka l'igwe.
29 ?Bụ onye bụ onye a tụru ọnu?
?Bụ onye bẹ aphụ jiru ọkpoma?
?Bụ onye bụ onye nseku?
?Bụ onye bụ onye edo?
?Bụ onye bụ onye ụkparehu?
?Bụ onye bẹ ẹnya eke mee mee?
30 Ọ bụ ndu t'ẹ b'ọ phọdu l'ite;
ndu etsojeru l'achọ mẹe,
a gwaru agwagwa.
31 Wofu ẹnya lẹ mẹe teke ọotsu vaa vaa;
l'atsụtsu atsụtsu l'okoro;
mẹ teke o deru ederu.
32 E -megee; bẹ ọotajekwa l'ọ bụ agwọ;
ẹhuka iya adụ l'ọ bụ ẹra ogiji.
33 Teke ono; nggu awata ọphu
iphe ẹ tịi phujehadua;
wata ọri iphe gbachiru ẹnya.
34 Teke ono; yọ dụ ngu l'ọ bụ
onye zẹ l'echi eze ẹnyimu;
mbụ l'ọ bụ onye degeru
l'iphe e gvuberu l'eli
ụgbo-mini.
35 Nggu awata ọra:
“L'e tsuru ngu iphe!

Ọ bụ l'ẹphe te mekakwa mu iphe.
Ẹphe tsuru ngu iphe;
ọ bụ l'ẹ to rudu ngu l'ẹhu.
?Bụ teke ole bẹ ii-tehu;
je ọcho mẹe ọdo.”

24

1 Be ejikwaru ndu ẹjo madzụ ijimẹnya;
ọphu nggu l'ẹphe 'ayịkwa.
2 Kẹ l'iphe anọje ẹphe l'obu
bụ iphe kpangangangu.
Iphe eshije ẹphe l'ọnu abụru
ẹge ee-shi kpata okfu.
3 Ọ bụ mmamiphe;
bẹ eegudeje akpụ ụlo;
bụru iphe-odo-ẹnya;
bẹ eegudeje mee ya;
yo shihu ike.
4 Ọ bụ iphe-odo-ẹnya;
bẹ eegudeje gude ngwa-ụlo, ere ire;
l'ama mma dojia ime ụlo.
5 Onye maru iphe kakwa onye ike nọ ike.
Onye ẹnya ruru alị aka onye agburu-ẹhu.
6 Onye eje ọgu; bẹ mkpa onye nzizi dụkwaru.
Onye ọ dụ t'o mekputa l'ọgu;
achọo igweligwe ndu
a-nọdu akpọ-ziru iya ụzo.
7 Mmamiphe kwa ẹka 'eru onye eswe.
Ọ -nọdu l'ẹke ọha dzuru l'obu-edukfu;
b'ẹ to kfudu okfu.
8 Onye nọ l'ẹjo idzu;
bụ iphe aa-nọdu eku iya bụ o-me-njọ.
9 Idzu, onye eswe chịtaru
abụjekwanuru iphe dụ ẹji;
ọphu onye ụru-ọnu
'adụjedu madzụ mma.
10 Ẹka -kụfu ngu l'oge
iphe-ẹhuka;
bụkwa iphe ọ bụ;
bụ l'ị rụhuru arụhu.
11 Dzọfutakwa ndu a kpụ eje egbugbu;
nggu alọlata ndu akpọ
galagala ala ẹke ee-gbu ẹphe azụ.
12 Ị -sụ l'ẹ tọ gbasadụru ngu;
onye ono, enyoje obu
madzụ ono;
?o nweru iphe ẹ tọ madụ.
Onye ono, bụ iya eche
ndzụ ngu ono;
?ịiri l'ẹ tọ madu iphe iime tọo.
Ọo-kfụnu onyemonye

ọbule ụgwo l'ẹge iphe onye meru dụ?
13 Rije manụ-ẹngu; nwa mu;
kẹ l'ọ dụ mma.
Mbụ lẹ manụ-ẹngu,
e metaru l'ẹbaku-ẹngu
a-tsọ ngu ẹna l'ọnu.
14 Makwarụphu l'ọ bụ
ẹge ono bẹ mmamiphe
dụ mma lẹ ndzụ ngu;
Ị -chọ-vu iya;
bẹ ụzo ifu ngu a-dụru ngu lẹ mma;
ọphu iphe ono, iile
ẹnya iya ono 'arụhudu.
15 Be ejekwa je akwaa ngge
l'ọ bụ ẹjo madzụ t'i je
egwo iphe l'ụlo onye
doberu ẹka ndoo;
ọphu iijekwa ọgu
ọ-lụa-ọlaa lẹ nk'iya!
16 Ishi iya abụru l'onye
doberu ẹka ndoo -daa;
m'ọ daru ugbo ole;
bẹ oo-gbeshikwa.
Obenu l'ẹjo madzụ;
bẹ ndakfu a-dakfuta.
17 Be etekwa ẹswa l'onye
ọhogu ngu daru;
ọphu ẹhu atsọjekwa ngu
ẹna l'ụkfu kpọru onye ọhogu ngu;
18 k'ọphu ẹ to ghudu Ojejoje eghughu;
yọ haa ya ome iphe ọ ga eme iya.
19 T'iphe ndu ẹjo iya ono eme;
be emejekwa t'ẹhu wata ngu
ọ́phù àphùphù;
ọphu ejijekwaru ndu
ẹjo madzụ ijimẹnya.
20 Kẹ l'ẹjo madzụ;
te nwedu iphe oo-le ẹnya iya.
Ọku a-nyịhuru iya;
yọ wụshi ọwa.
21 Nwa mu; tsụjekwa Ojejoje egvu;
nggu atsụjekwaphu onye eze egvu.
Be etsokwa ndu ekwefuru ẹphe íkè;
22 kẹle Ojejoje yẹle onye eze
ono bẹ e-mekwa tẹ
kpurupyata tụ ngu
ọtu-l'ụkfu;
?Bụ onye maru egbe
ọdachi, ẹphe e-gude dakfu ngu.
23 Ndu ọwaa bụkwaphu okfu onye mmamiphe:
Ole madzụ ẹnya l'ifu

l'ekpe ikpe ta dụkwa mma.
24 Mbụ l'onye sụru onye
ikpe nmaru l'ọo ya bẹ iswi dụ mma
bẹ ndiphe e-gudekwa nmaa ẹjo ẹtu;
iphe bụ mbakeshi avụaru iya pyịi.
25 Obenu lẹ ndu ikpe;
nma iya onye ọ nmaru;
bẹ iphe a-dụru lẹ mma;
Ndu ono bẹ aa-gọru
ọnu-ọma, ha nshinu nụ.
26 Onye yeru ọnu l'okfu ẹge
gbaru nụ ekoshi lẹ ya bụ ọkpobe ọnya ngu.
27 Vuru ụzo jeodu ozi,
nọru ngu nụ l'alị;
tẹmanu nggu ejee ozi,
nọru ngu l'ẹgu;
tẹmanu nggu awata ọkpu ụlo ngu.
28 Ba agbakwaru madzụ ibe ngu ẹjo ekebe;
ọphu i gudekwa ọnu ngu duphua madzụ.
29 Ba asụkwa l'ii-melata
madzụ iphe o meru ngu;
gude kfụa madzụ ụgwo iphe o meru.
30 Mu swejeru ẹke onye ẹnyiru kọru okfu;
je aghajaa ẹke onye
ẹ-te nwedu egomunggo kọru vayịnu.
31 Iphe furu l'ẹke ono abụru ọgarama-mbo.
Ẹke ono abụkotaru ẹgbudu.
Mkpuma, e gude
gbaa ya ụpho; adakashịhuhwa.
32 Mu abya awata ọri iphe ono, mu phụru ono;
bya egude iya mụta iphe.
33 L'ọ kwa: mgbẹnya -rota ngu;
nggu asụ l'ọo t'i ekutota iya nwanshị.
Nggu achịru ẹka ye
l'ụtakfu; l'ọo t'ị tụta ume.
34 Ị -bya ele ẹnya; ụkpa afụaru ngu l'ọ bụ onye
onye abalị-d'egvu byaru nk'iya;
ụkpa atụ ngu gbirimu l'ọ bụ onye
onye iphura, chị ngwa-ọgu byakfutaru.

25

Ẹtu ọdo, Sólomọnu nmashịru.

1 Ndu ọwaa; kwaphu ẹtu ẹtu ọdo,
Sólomọnu nmashịru.
Ndu deru iya l'ẹkwo bụ ndibe Hezekáya,
bụ eze ndu Júda.
2 Odomi iphe edomi abụjeru Nchileke ugvu.
Obenu l'ọvo iphe avọvo
bụ ugvu kẹ ndu eze.

3 Ọ bụ ẹge igwe habe l'eli;
alị adụ-be ogvu;
bụ ẹge obu onye eze
bụ-be iphe ẹ taa vọ-rudu avọ-ru.
4 Kweshia ẹgba, gbaru lẹ mkpọla-ọcha;
onye ụzu enweru iphe
oo-gude kpụa
mkpọla-ọcha, ama mma.
5 Rushia ndu ẹjo iya ono l'ẹhu
eze; nggu aphụ; aba-eze iya
egude odobe-ẹka-ndoo ngụru angụru.
6 Ba anọdukwa l'ifu onye eze atụ-li onwongu!
Ọphu i jekwa asụgaru l'ẹke
ndu oke amadụ nọ!
7 Ọ kakwa mma t'ọ bụru
yẹbedua e-gbe sụ ngu:
"Gbeshi; bya anọdu l'ẹke ọwaa, ka mma;"
mẹ l'i gbe je anọdu l'ẹke dụ mma;
a sụ ngu t'i lụfuta je anọdu
l'ẹke ẹ-ta dụdu mma;
nggu emewaphu onwongu
iphe-iphere l'ifu oke amadụ ono.
8 Ba agbakebejekwa ọso;
je ọgbaru madzụ ẹkwo;
kẹ l'ọ -bụru l'e mekochaaru;
okfu ono nmaa ngu
bẹ ọo-ghakọbekwa;
mee ngu iphe-iphere.
9 Teke nggu lẹ madzụ ibe ngu atụ ntụtego;
be ewokwaru iphe madzụ
kfuru ngu l'edomi kfua.
10 Ọdumeka bẹ onye
nụru iya nụ
e-mekwa ngu iphe-iphere;
Ọphu ẹjo ẹpha, ii-vuta
ta byadụ bya alụfu ngu alụfu l'ẹhu.
11 Okfu, e kfuru l'ẹge ọ gbaru
dụ l'ọ bụ ororo
mkpọla-ododo,
a gakọberu mkpọla-ọcha.
12 Mba, onye maru iphe abaru
onye angabẹje nchị l'okfu, eekfuru iya
dụkwa l'ọ bụ iphe-nchị,
e gude mkpọla-ododo mee;
m'ọ bụ iphe ọdo, e gude
ọkpobe mkpọla-ododo mee.
13 Ọ bụ ẹge aka-mini eguje ẹhu
egugu l'oge okpomọku
bụ ẹge nwozi, e gude
ire iya ẹka eguje ndu ezi
iya ozi ẹhu egugu.

Mbụ l'oomeje; obu egua
ndu nwe iya nụ egugu.
14 Onye asa nsasa iphe-ọma,
ẹ to medu bẹ dụkwa l'ọ bụ
igwe, ruru eruru;
bya ephee phẹrephere;
tọ chịhe mini.
15 Ọ kwa ọta nshi; bẹ e-gude
mee onye achị nụ;
yo mee iphe ẹ to shidu kwe lẹ ya e-me.
Mbụ l'ọo ire-ọma;
b'e gude tapyaa ọkpu.
16 Ị -phụa manụ-ẹngu;
ritakwa iya l'oge-ẹpho ngu;
I -rinuka iya; bẹ ịi-gbọkwa iya.
17 Jetaje kẹ madzụ l'o-ruberu.
L'ị -gbalaha ya ọshitoshi;
bẹ ịi-byakwa bya adụ iya ashị.
18 Ọ bụ ẹge mgbọro;
m'ọ bụ ogu-mbeke;
m'ọ bụ akfụ, atsụ nkọ
ahụje ọku; bụ ẹge nwoke,
agba madzụ ibe iya ẹjo ekebe adụje.
19 Ọtu-kobe onye ẹ-te medu
ire-lanụ ishi teke iphe atsụ madzụ l'ẹhu;
dụkwa l'ọ bụ onye eme t'ọ
taa iphe l'eze; iphe eme iya;
m'ọ bụ onye eme t'o gude
ọkpa, nwụhuru iya anwụhu jee ije.
20 Ọgu egvu anụ onye aphụ
jiru ọkpoma;
dụlekwaphu l'ọ bụ onye
yefuru uwe iya teke oyi atsụ iya;
m'ọ bụ onye eteru ose l'ẹke ọnya nọ iya.
21 Ẹgu -agụ onye ọhogu ngu;
nụkwa iya nri t'o ria.
Teke mini agụ iya;
kekwa ya mini t'ọ ngụa;
22 lẹ teke iime ẹge ono;
bẹ bụ iphere bẹ iimeta ekpu iya.
Iphe ono ahụa ya ọku l'ẹhu.
Ọdo abụru lẹ Ojejoje e-bu ngu-a nggo.
23 Ọ bụ ẹge phẹrephere,
shi ụzo ugvu egudeje mini bya;
bụ ẹge okfu-azụ akpataję ọdzu ifu.
24 Ọ kakwa mma l'i bu l'azụ-ụtsulo;
mẹ lẹ nggu lẹ nwanyi
okfu-ọnu bu.
25 Ọ bụ ẹge mini, guru egugu
adụje onye ẹkpiri akpọ nkụ
bụ ẹge ozi-ọma, shi ẹke, teru ẹnya adụje.

26 Onye doberu ẹka ndoo
-woru onwiya haaru ẹjo madzụ;
dụkwa l'ọ bụ ọgba,
a swọru aswọswo;
mbụ l'ọ bụ nwogvu,
a farụshiru afarụshi.
27 Ẹ tọ dụdu mma o rinuka manụ-ẹngu.
Ọ kwaphụ ẹge ono;
b'ẹ t'ọ dụdu mma madzụ
o gude ẹka eme t'a kwabẹ iya ugvu.
28 Onye, ẹ-ta adụjedu ike ọkpa-de onwiya
dụkwa l'ọ bụ mkpụkpu,
e nwukposhiru ụpho-mkpuma iya;
yo gheru ọnu.

26

1 Ọ bụ ẹge aka-mini, daru l'oge
ọnanwu ta agadu mkpa;
mbụ ẹge mini, chịru teke
aakpa nji ta agadu mkpa;
bụ ẹge ọkwabe onye eswe
ugvu ta gbakwaphu.
2 Ọnu, e buru onye ẹ-ta
dụdu iphe o meru
dụkwa l'ọ bụ onye aatụ nwẹnu,
ephe ephephe iphe:
ọ -tụa; yọ tụ-swee ya.
3 Ẹchachi bẹ eegudeje agọ ịnya;
mkpa bẹ eegudeje agọ nkakfụ-ịgara;
ndu eswe abụru mgbọro;
bẹ eechije ẹphe l'okpurukpu-azụ.
4 Be eyekwaru onye eswe ọnu
lẹ mkpọkoro okfu, ookfu.
Ọdumeka; bẹ nggu l'iya
a-tụkokwa bya abụru ndu eswe.
5 Yekwaaru onye eswe ọnu
lẹ mkpọkoro okfu, o kfuru.
Ọdumeka; bẹ oo-tubesukwa
lẹ ya maru iphe.
6 Onye ezi onye eswe ozi
dụkwa l'ọ bụ onye ebu onwiya achị;
l'anụ onwiya nshi.
7 Ọ bụ ẹge ọkpa, akụ onye
ngvụru lakpalakpa ta dụdu mkpa, ọoga;
bụ ẹge ẹtu onye eswe anma ta gadu mkpa.
8 Ugvu, a kwabẹru onye eswe
dụkwa l'ọ bụ mkpuma ụrobo,
meru mbu-l'ẹka-ụta.
9 Ẹka onye eswe anma ẹtu
dụkwa l'ọ bụ ẹke onye
mẹe atsụ akpa onwiya ógvú l'ẹka.

10 Onye butaru onye eswe;
m'ọ bụ o-shi-awe-o-shi-awe
t'o jeeru iya ozi
dụkwa l'ọ bụ onye agba akfụ
gude iya l'emekakota madzụ iphe.
11 Ọ bụ ẹge nkụta alaję azụ
bya eria ẹnwa, ọ nwaru;
bụ ẹge onye eswe abụje:
o -mee mkpọkoro iphe;
yọ la iya azụ.
12 Mbu; ?Ị phụru nwa
ọ-maru-ọmachata?
Onye ono bẹ onye eswe kakwa mma.
13 Onye ẹnyiru sụru l'agụ nọ lẹ woroworo;
l'ẹjo agụ tsoru iphe bụ ụzo adzọ-phe.
14 Ọ bụ ẹge ibo anọduje
aswọ-phe l'iphe e gude gbaa ya
bụ ẹge onye ẹnyiru anọduje
aghaswashị l'oshi-azẹe ya.
15 Onye, ẹnyiru tsụru ụwomini
abụje o -tsuta ụtara l'ophe;
yọ kpọo ya agụfuta ye l'ọnu.
16 Onye ẹnyiru arịje lẹ iya ka
ụmadzu ẹsaa, maru oye ọnu l'okfu
ọmaru iphe.
17 Onye esweta esweta;
je eye ọnu l'okfu, ẹ tọ madụ ishi iya;
dụ l'ọ bụ onye jeru je
awọru nkụta lẹ nchị.
18 Onye eduswe ibe iya ụzo;
sụ l'ọ bụ okfu bẹ ya ezi iya
19 dụkwa l'ọ bụ itsọku;
mẹ ẹjo akfụ, onye ọgvu
gude eme mbẹreshi.
20 Nkụ -anọdu l'ọku;
ọku anyịhu.
Ntụmatu -laa; ụswo alaa.
21 Ọ bụ ẹge icheku emeje ọku;
yọ gbanwuhu;
m'ọ bụ ẹge nkụ emeje ọku; yo nwulihu;
bụ ẹge onye okfu akpalije okfu.
22 Okfu-azụ atsọjekwa ntụmatu;
mbụ l'ọotukoje ẹhu vọo kfụrukfuru.
23 Ọ bụ ẹge ẹremete okfu
azẹ-mije ọkpoma nshi;
bụ ẹge eegudeje nshị
mkpọla-ọcha kpụ-mia ite-ụra.
24 Onye madzụ dụ ashị
egudeje okfu-ọnu zẹ-chia onwiya.
Obenu l'ime obu iya;

bụ ẹregede nọ iya;
25 m'o -ruhuduru okfu iya atsọ ịtsagha.
Be eyekwaru iya ọnu;
kẹ l'ụruburuku, nọ iya
l'ọkpoma rukwaru ẹsaa.
26 Ashị, madzụ dụ iya;
bẹ oogudeje ụgho domia.
Obenu l'iphe dụ ẹji, oome;
bẹ ee-mekocha-a tụa too l'edzudzu ọha.
27 Onye egwu iduma;
bụ iya e-mekochaa dalahụ iya.
Onye eswi mkpuma;
bẹ mkpuma ono e-welata
azụ bya eswipyabẹ.
28 Onye ẹjo-ire akpọje ndu,
oomeka iphe l'ẹhu ashị.
Ọ kwaphụ ẹge ono;
bẹ ajaja eli-ọnu emebyije iphe.

27

1 Ba asakwa nsasa l'ọwaa iphe ii-me echile;
kẹ l'ẹ tị madu iphe ụboku
a-bụru.
2 Haa t'onye ọdo jaa ngu ajaja;
be gudejeshi ọnu ngu;
jaa onwongu.
Haaru iya onye ọdo;
t'ẹ b'ọ bụshi nggụbedua l'onwongu.
3 Mkpuma anyịkwa ẹra;
ẹja abụru oke-ivu.
Obenu l'onye eswe
-kpatsua ngu iwe;
b'ọ kakwa iphe labụ ono ọnyi ẹra.
4 Iphe-eghughu emejekwa
iphe-ọnikiri;
ọvuma akabaaru ẹji nk'iya.
Obenu l'ijimẹnya kakọta ẹphe ẹbo ẹji.
5 Mba, a baru madzụ jakatangụ kakwa mma;
mẹ l'i yeru madzụ obu l'edomi.
6 Iphe ọnya ngu mekaru ngu kakwa mma;
mẹ l'akpa ụgho,
onye ọhogu ngu nmaru ngu.
7 Ọ bụ onye ẹpho jiru;
bẹ manụ-ẹngu adụje ẹji.
Obenu l'onye ẹgu agụ;
bẹ iphe atsọ ile anọdujeru atsọ iya ẹna.
8 Nwoke, bụ o-jeta-ọgharu-ufu
dụkwa l'ọ bụ nwẹnu,
phephuhuru l'ẹkfuna iya.
9 Ọ bụ ẹge manụ senti yẹle manụ,
eshi kwẹkwekwe emeje t'obu atsọ ẹna;

bụ ẹge ụzo, onye ọnya ngu kpọ-ziru ngu
emeje t'ẹhu kpọ-vohu ngu.
10 Ba ahakwa ọnya ngu;
ọphu iihakwa ọnya nna ngu;
ọphu ị gbakwaru laa kẹ
nwunne ngu teke ụmuruku mụru ngu;
kẹ l'obutobu, nọ ngu ntse
kakwa mma;
mẹ lẹ nwunne ngu, nọ ngu ote-ẹnya.
11 Maru iphe; nwa mu;
nggu emee t'obu tsọje mu ẹna;
k'ọphu mu a-maru iphe
mu a-nọdu ekfujeru ndu ta
dụdu iphe ẹphe gụberu mu.
12 Onye nweru egomunggo
abụje ọ -phụa iphe-emeka; yo zee ya.
Obenu l'ọma-ego adukpuje je ekulahu iya;
13 Madzụ -sụ lẹ ya a-nọduru
o-shi-awe-o-shi-awe l'itumo;
natakwa iya uwe iya.
Gude yẹbedua t'ọ nọdu lẹ
mkpalẹka m'ọ bụru onye
mba ọdo b'ọ nọduru l'itumo ọbu.
14 Madzụ lụfuta lẹ nchi-abọhu;
gọlaharu obutobu iya ọnu;
l'ara iya gbagbagba;
bẹ ọo-dụkwa l'ọ bụ iphu b'ọ phu iya.
15 Nwanyi okfu-ọnu dụkwa
l'ọ bụ tẹyiteyi mini mbọku mini achị.
16 Ahụta iya dụkwa l'ọ bụ
onwula phẹrephere azụ t'ẹ b'o phehe;
m'ọ bụ ogude ẹka lọ-gude
manụ, awụshi awụshi.
17 Ọ bụ ẹge e gudeje ígwè;
l'aba ígwè t'ọ tsụ nkọ;
bụkwaphu madzụ agbọ-lije madzụ ibe iya.
18 Onye kụru oshi-figu erijenu akpụru, ọ mịtaru.
Ẹge ono bẹ onye letaru nnajiufu iya ẹnya;
bẹ ọokwabeje ugvu.
19 Ọ bụ ẹge madzụ eleje ẹnya
lẹ mini;
phụ nwonyonyo iya;
bụ ẹge ọkpoma onye
ekoshije ẹge onye gbaru.
20 Ọ bụ ẹge ẹpho te jijedu ọnwu; too ji alị-maa;
bụ ẹge iphe agụebe madzụ;
te dzujedu iya edzudzu.
21 Mkpọla-ọcha bụ l'ite-igwe
b'e egheje iya; gude data iya.
Mkpọla-ododo abụru
l'ọku-ụzu b'e egheje iya; gude data iya.

Obenu lẹ madzụ bụ ajaja,
aaja iya b'e gudeje maru ẹge ọ gbaru.
22 Ẹ to nwekwa m'ị tsụru onye eswe l'ọtumu;
mbụ; m'i gude ọ́dzú tsua ya otsu ose;
ii-gbe tsufu iya ririri l'ẹhu.
23 Majẹkwaru ẹge atụru ngu eje iya.
Nggu akwabẹjekwaru eswi ngu ẹnya.
24 Kẹ l'iphe-enweru ta
aanọjekwa jeyewaru;
ọphu onye lanụ 'ekpujekwa
okpu-eze tsube l'ọgbo sweru ọgbo.
25 E -gbufu ẹwu; kẹ ọphungu eruchita.
E -je l'eli ugvu; e gbua ẹwu ọphungu.
26 Ụnwu atụru ngu bụ iya
e-webe ngu iphe.
Eghu bụ iya bẹ ịi-nọdu ere gude azụ alị.
27 Ii-nweru ẹra-eghu, ii-gude
azụ nggu lẹ ndibe ngu;
mẹ ụnwegirima ụnwanyi,
i gude egude.

28

1 Ẹjo madzụ anọduje agba ọso;
l'ẹ bọ dụ onye achị iya nụ.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo;
bẹ obu eshihuje ike l'ọ bụ agụ.
2 Mba -watawa okwefu íkè;
ẹphe awata ọgba-nweshi
ndu ishi ẹphe ẹka ẹka.
Obenu l'onye, maru iphe;
nweru egomunggo bụru ishi;
obu egvuru ndu ọochi egvuru.
3 Onye ishi, akpa ndu ụkpa ẹhu;
dụkwa l'ọ bụ mini, chịkoru
iphe e meberu l'alị kpota.
4 Ndu jịkaru ome iphe a tụru
l'ekemu;
kwa ndu ẹjo iya ono;
bẹ ẹphe l'ẹphe bụ ike.
Obenu lẹ ndu eme iphe
a tụru l'ekemu bụ ndu eme
iphe dụ ẹji bẹ ẹphe enwufu.
5 Ndu eme iphe dụ ẹji iphe
vudo nhamụnha te edojedu ẹnya.
Ọ bụ ndu maru Ojejoje;
b'o dokotaru ẹnya ọhuma.
6 Onye ụkpa, eme ire-lanụ; kakwa mma
mẹ l'onye nweru iphe;
l'arụ ụrukutu.
7 Nwa, emeje iphe a tụru

l'ekemu bụkwa onye,
maru iphe.
Obenu l'onye yẹle ndu ẹkpiri ayị;
bụ iphe-iphere b'o me ekpu nna iya.
8 Onye gude ọ-mụru-nwa l'akpa ẹku
kwa onye aphụru ndu ụkpa imiko;
bẹ ọokpa ẹku ọbu edoberu.
9 Onye jịkaru lẹ ya te medu ekemu
bẹ ekfukfu, ookfu anụ
Nchileke abụjeru Nchileke akpamara.
10 Onye du onye, obu gụru
iphoro; shilahaa ẹjo ụzo;
kwa onye ọbu a-nma l'ọnya, ọ gbaru.
Obenu l'onye ẹ-te emedu
iphe aata iya ụta; e-keta òkè l'iphe-ọma.
11 Onye nweru iphe; etubesuje lẹ ya maru iphe.
Obenu l'onye ụkpa,
egomunggo ruru alị a-vọfuta iya-a.
12 Onye doberu ẹka ndoo
-bahụ l'ọchichi;
ẹhu atsọlahaa ndiphe.
Ẹjo madzụ -bahụkwanu iya;
ndiphe achọlahaa ẹke ẹphe e-domi onwẹphe.
13 Onye akpami ẹjo iphe,
o meru akpami;
b'ẹ t'ọ dụjekwaru lẹ mma.
Obenu l'onye kọshiru iphe
o meru; haa ya ememe;
bẹ aaphụjeru imiko.
14 Ọnu-ọma bụ k'onye atsụ Ojejoje egvu.
Obenu l'onye kpọ-chiru
ọkpoma e-je iphe-ẹhuka.
15 Ọ bụ ẹge agụ, ede ekiri;
m'ọ bụ bịye, abọ erumu dụ;
bụ ẹge onye gude akirishi achị ndu ụkpa dụ.
16 Onye ishi, gude ike achị;
bẹ te nwedu egomunggo.
Obenu l'onye ẹku, eegude
ụgho akpa dụ ashị bẹ a-ka nka.
17 Onye gburu ọchi;
ọchi ono gude iya;
bẹ a-nọdu aghalẹphu
kpata phungu jeye teke ọo-nwụhu.
T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-gbaru iya mkpu.
18 Onye eme iphe, ụta ta dụduru iya;
ta dụkwa iphe eme iya nụ.
Obenu l'onye arụ ụrukutu;
a-kpọ-buhukwa; daa.
19 Onye eseshi akanya ike;
e-nwe nri; nwee ya k'etsutsu.

Obenu l'onye adabujeru
l'omephe iphe ẹ-ta agadu mkpa;
bẹ a-bụru ụkpa-mkpẹre.
20 Ọnu-ọma, tso onye ire-lanụ ahajẹ nshinu.
Obenu l'onye achị ẹku l'ike;
te erighakwaru iya.
21 Ọbo madzụ ẹbo ta dụkwa mma.
Obenu lẹ madzụ
emeswejelekwaa l'okfu nri.
22 Onye ụkparaswi bụ iya;
bẹ onweru iphe ka agụgu;
ọphu ọomadu l'ọkpa ụkpa eche iya echeche.
23 Onye, baru onye
meswerु nụ
m̀bà; bẹ onye ono, a baru
m̀bà ono e-mekochaa maru
l'ọ ka iya ome ọhuma;
mẹ l'onye ọphu bụlephu
ajaja eli-ọnu b'ọ jajẹ iya.
24 Onye ezitaje iphe nna iya;
m'ọ bụ kẹ nne iya; sụ:
"L'ẹ tọ bụdu ome ẹji"
bẹ yẹle onye mmebyi bụkwa iphe lanụ.
25 Onye nchamẹnya akpalije okfu.
Obenu l'onye dakoberu
Ojejoje; bẹ ọo-dụru lẹ mma.
26 Onye chịru ụkfu kwẹe
onwiya bụ onye eswe b'ọ bụ.
Obenu l'onye gude
mmamiphe eme iphe ta
dụdu iphe eme iya nụ.
27 Onye anụje onye ụkpa iphe;
bẹ ụko taa kọdu.
Obenu l'onye aphụje ndu ụkpa
woru ẹnya lọpyia;
bẹ aa-dụ l'igwe kọo ọnu.
28 Ẹjo madzụ baa l'ọchichi;
ndiphe edomishilahaa onwẹphe.
Obekwanu lẹ ndu ẹjo iya
ono -kpolashihu;
ndu doberu ẹka ndoo aka l'igwe.

29

1 Onye aabaru m̀bà tekenteke;
yo mele-e iphe oome;
bẹ ọtu-gbirimu a-tụ;
ọphu a byadụ aghata iya aghata
2 Ndu doberu ẹka ndoo -bata l'ọchichi;
ndiphe etelahaa ẹswa.
Onye ẹjo iya ono -bata l'ọchichi;
ndiphe atsụlahaa ude.

3 Onye yeru mmamiphe obu
emeje t'ẹhu atsọ nna iya ẹna.
Obenu l'onye eme
k'ụnwanyi ọkpara;
bẹ erigbuje iphe iya.
4 Ọ bụ ikpe, dụ maa;
bẹ eze egudeje mee mkpụkpu, ọ chị;
yo keru ekeru.
Obenu l'onye ẹnya
ori wuruwuru nọ egudeje
ẹka-azụ kpakashịa ya.
5 Onye aja madzụ ibe iya ajaja eli-ọnu
bụ ụgbu, e-kota iya l'ọkpa; bẹ ooge.
6 Ẹjo madzụ; bẹ ẹjo iphe oome
anmajẹ l'ọ bụ ọnya.
Obenu l'onye doberu ẹka ndoo
anọduje agụ egvu; ẹhu l'atsọ iya.
7 Onye doberu ẹka ndoo ezije
obu l'alị;
l'ekpe ndu ụkpa ikpe nhamụnha.
Obenu l'ẹjo madzụ ta bụdu iphe oome;
b'ọ kpa ishi iya.
8 Ọ kwa ndu, bụ
o-gude-ọnu-akpa-nko bụ
ndu emeje tẹ okfu l'ada lẹ mkpụkpu.
Obenu lẹ ndu, maru iphe;
abyanyije iphe-eghughu.
9 Onye nweru egomunggo
-kpụru onye eswe je ụlo-ikpe;
bẹ iphe onye eswe ọbu
awataje ememe bụ:
ọchi-phe mkpọkoro ọchi;
mẹ ọba-phe korokoro;
ọphu 'oo-kwedu tẹ nchị dụ ndoo.
10 Ndu mgbugbu-madzụ;
bẹ onye eme iphe vudo
nhamụnha adụjekwa ẹji.
Ẹphe awata ọcho ẹge ẹphe e-shi wofu iya.
11 Onye eswe avụ-geje ọvuma l'ẹge o ghu iya.
Obenu l'onye maru iphe
akpadeje onwiya.
12 Ọ -bụru l'onye achị achịchi
angajẹ nchị l'iphe bụ ẹjo-ire;
bẹ iphe bụ ndu ejeru iya
ozi abụkotalephu ndu ẹjo iya.
13 Onye ụkpa; mẹ onye akpa
madzụ ẹhu nweru iphe, ẹphe gba mgba.
Iphe ọbu bụ l'ọ bụ Ojejoje
asajẹ ẹphe ẹnya.
14 Onye eze -gude ire-lanụ

l'ekpe ndu ụkpa ikpe;
bẹ aba-eze iya a-ngụru
angụru gbururu jeye.
15 Ọ bụ ẹchachi b'e gudeje
hụa nwata;
yọ maru iphe.
Obenu lẹ nwata, a haru ẹhu;
emechije nne iya ifu.
16 Ndu ẹjo iya ono aka nshinu eje;
ẹjo iphe l'akakwaphu nshinu eje.
Obenu lẹ ndu ọphu doberu
ẹka ndoo e-gude ẹnya
phụ teke ẹphe a-nọdu ada.
17 Hụa nwa ngu àhụhù;
ẹge nchị adụ ngu ndo;
mẹ k'ọphu oo-me t'obu tsọ ngu ẹna.
18 Ẹke ẹ te nwedu onye àphụ;
bẹ onyenọnu emeje ẹge dụ iya mma.
Obenu l'ọnu-ọma bụ
k'onye eme iphe a tụru l'ekemu.
19 Ẹ tọ bụlekwa-a okfu-ọnu;
b'e gude ezi ohu iphe nwẹnkinyi;
kẹ l'iphe i kfuru iya e-do iya-a ẹnya;
obenu l'ẹ too yeduru ngu ọnu.
20 ?Ị phụru onye awọ okfu kpokongu?
Onye ono bẹ onye eswe
a-kakwa ọburu madzụ.
21 Nwoke -shi lẹ nwata
l'aswaru nwozi iya aswaru;
bẹ nwata ọbu e-mekochaa naa ya ufu iya.
22 Onye ọvuma akpalije okfu;
onye ọkpoma-ọku l'eme
tẹ ẹjo iphe ka l'igwe.
23 Madzụ -watawa oku
onwonye ekuku;
a maru l'adada iya ruwaru.
Obenu l'onye eme agu;
bẹ ugvu etsoje.
24 Onye gbaru l'ọgbo iphura;
bẹ kwa onwiya dụ iya ashị;
kẹ l'aanụje onye ọbu nte;
t'ẹ b'ọ dụ teke ọo-gba ama.
25 Onye atsụ madzụ egvu;
kwa ọnya b'ọ gbaru onwiya.
Obenu l'onye, bụ Ojejoje
b'ọ chịru ụkfu kwẹe
te nwekwa iphe eme iya nụ.
26 Aadụje igweligwe achọ
t'onye ishi meeru ẹphe
iphe-ọma.
Obenu l'ọ bụ Ojejoje bụ

onye ekpeje ikpe, dụ mma.
27 Onye ẹ te emedu iphe vudo nhamụnha;
adụje onye doberu ẹka ndoo ashị.
Ẹge ono bẹ onye obu gụru iphoro
adụje ẹjo madzụ.

30

1 Ọwaa bụ ọnu-okfu Agụru Jake kẹ Masa.
Nwoke ono kfuru iya Itiyẹlu.
O kfuru iya Itiyẹlu; kfuaru iya Ukalu; sụ:
2 “Ọ bụ iya katsụkpo ọbuta idigagalogo
l'iphe bụ madzụ;
lẹ ya te nwekpodua
egomunggo madzụ lẹ phuu.
3 Lẹ ya ta mụdu mmamiphe;
ya ta ma onye nsọ ono amama ophu.
4 ?Bụ onye nyibajewaru imigwe; nyizita?
?Bụ onye gbajẹwaru
okoroko; kuta phẹrephere?
?Bụ onye gudejewa uwe
iya kechia mini, nọ iya nụ?
?Bụ onye meru tẹ mgboko
jebebetsua ẹke o jebeberu?
?Ẹpha onye ono bụ ngụnu?
?Bụ ngụnu bụ ẹpha nwa iya?
Kanụru mu iya m'ị maru iya.
5 Okfu Nchileke l'ọ ha ta adakwa ẹda.
Ọobụje mgbaru-ike iphe bụ
ndu gbabaru l'ime iya;
k'ọphu ndzụ e-dzu ẹphe.
6 Be eyekwakwa iphe l'okfu iya;
ọdumeka bẹ ọo-bakwaru ngu mba;
gụbe ngu onye ẹjo-ire.
7 Iphe labụ bẹ mu arọ ngu;
nggụbe Ojejoje;
ba ajịkakwa mu omeru iphe
tẹmanu mu anwụhude.
8 Mee tẹ mu be ejejeshi
oye ẹka l'iphe-mmanu.
Be emekwa tẹ mu kpaa ụkpa;
ọphu i mekwa tẹ nweru iphe.
Nụjele mu phụ ọphu
e-dzuru mu nụ.
9 Ọdumeka; bẹ mu
e-nwenukakwaru iphe;
shi ẹge ono jịka ngu;
kfulahaa; sụ:
‘?Bụ onye bụ Ojejoje ọbu’;
m'ọ bụ mu akpalahaa ụkpa; yo zia mu oshi;
shi ẹge ono mebyia ẹpha
nggụbe Nchileke mu.

10 Ba atụjekawaru nwozi
yẹle nnajiufu iya mgba;
Ọdumeka bẹ oo-bukwaru
ngu ọnu, e-re nụ.
11 O nwekwaru ndu anọdije akọ nna ẹphe ọnu;
ọphu ẹphe emedu nne ẹphe ọhuma.
12 Mbụ ndu arịje l'ẹphe dụ-geru;
ọbu l'ẹjo adụdu, ẹphe dụ
ta alụfukwa ẹphe l'ẹhu.
13 Mbụ ndu anọduje eku
onwẹphe ekuku;
l'ele kọrobangu.
14 Eze, nọ ẹphe l'ọnu
bụ ogu-mbeke; mẹ nkogo,
ẹphe gude t'ẹphe tụko
ndu ụkpa, nọ lẹ mgboko
gbushikota;
mbụ mee tẹ ndu ẹ tọ
dụdu ẹge ọharu ẹphe
chịhu lẹ mgboko.
15 Etu-mini mụtaru
ụnwu-mgbọko labụ;
Iphe ẹphe anọduje
ararụ iya abụru:
'Nụ mu! Nụ mu!'
O nweru uzi iphe ẹto,
ẹpho te ejijedu ejiji;
mbụ ụzi iphe ẹno,
ẹ-ta sụbua: 'L'o dzuwaru!'
16 Iphe ono bụ: ili; ẹkpa-nwa nwanyi,
ẹ-ta atsụdu ime; yẹle alị;
kẹ l'alị t'angụnyabudua min
i sụ lẹ ya ta angụhedu.
Ọwaa ọku, enwu enwunwu.
Ọku te nwedu l'ọo-nọnyaa;
sụ: 'L'o dzuwaru!'
17 Onye egvu nna iya ẹnya;
t'ọo ngaru nne iya nchị l'iphe o ziru iya;
bẹ egbe-nwọku e-shi lẹ
nsụda ugvu bya aswọta iya ẹnya.
Yọ bụru udele e-ri iya.
18 O nweru uzi iphe ẹto,
dụ mu biribiri nshinu;
mbụ uzi iphe ẹno, ẹ-te edodu mu ẹnya:
19 Ụzo ugo l'akpamigwe;
ụzo agwọ l'eli mkpuma;
mẹ ụzo ụgbo-mini l'eze ẹnyimu;
yẹle ụzo nwoke yẹle nwanyi.
20 Ọwaa ẹge nwanyi ọkpara emeje:
Oorije; fuchaa ọnu.
O me; yọ sụ:

‘L'ẹ tọ dụkwa iphe dụ ẹji ya meru.’
21 O nweru uzi iphe ẹto,
mgboko anmaję jijiji;
mbụ uzi iphe ẹno kpọru mgboko ẹka:
22 Iphe ono bụ:
ohu, ghọru onye eze;
onye eswe, dafụtaru nụ bya enweru iphe;
23 nwanyi, dụ madzụ ashị,
mekochaaru; lụa nji;
ọdo bụ nwamgbọko,
e gude egude; yọ kpafụ
nnufu, gude iya nụ.
24 O nweru iphe ẹno haje,
nwanshịi lẹ mgboko;
Obenu l'ẹphe manwụru iphe ẹhu:
25 Ndada bụ iphe agburu-ẹhu
ta nọdu, e meru dobe lẹ mgboko.
Obenu l'ọ pakọje nri
l'ọnanwu dobe, o e-ri l'udzu-mini.
26 Ewalị bụ ụnwu anụ,
ụvo ẹ-ta nọdu, e meru dobe lẹ mgboko.
Obenu l'ọ kpakahụjele eze mkpuma buru.
27 Igube te nwedu ézè;
ọbule ọonodujele ephe l'ọgbo l'ọgbo.
28 Ngwere; bẹ ee-gude ẹka anwụta.
Obenu l'ọo-nọjele-e l'ufu-eze.
29 O nweru uzi iphe ẹto,
ahaje ọkpa ije ọhuma;
Mbụ uzi iphe ẹno,
ahaje ọkpa ije k'ugvu ugvu.
30 Iphe ono bụ agụ.
Agụ bụ iya bụ anụ,
kakọta ike l'iphe bụ anụ.
Ẹ tọ dụdu iphe ọ gbaru ọso;
31 Ọdo bụ oke-ọku, adzọ
kfụngangangu kfụngangangu;
mẹ mkpi;
yẹle onye eze, ndu sọja iya
dọ-pheru mgburumgburu.
32 Ọ -bụru l'i shi mewaa
l'ọ bụ onye eswe;
shi atụ-lije onwongu atụ-li;
m'ọ bụ l'o nweru idzu iphe dụ ẹji, i chịwaru;
kpuchikwaa ẹka l'ifu l'iphere iya!
33 Kẹ l'ọ bụ ẹge ono, bụ:
e -gude mini ẹra-eswi;
e meta iya manụ-buredu,
eeku Bọta, abụje;
a -swịkpoo imi aswịkpo;
yọ wụfuta mee;

bụ ẹge bụkwaphu;
a -kpalia iphe-eghughu; okfu ada.”

31

Ọnu-okfu eze, bụ Limẹlu

1 Ọwaa bụ okfu mmamiphe
eze, bụ Limẹlu.
Okfu ọwaa bụ okfu
mmamiphe, nne iya ziru iya:
2 “Byiko nwa mu.
Nggụbe nwa ọphu,
shi mu l'ẹpho;
nwa, mu kwetaru l'ụkwa iphe.
3 Be ezikwa ike ngu
l'ome kẹ nwanyi!
Be ewokwaru onwongu
haaru ndu ono,
emebyije ndu eze ono.
4 Byiko Limẹlu; ẹ tọ bụkwa kẹ ndu eze.
Ọngu mẹe ta gbakwa ndu eze.
Ẹ tọ gbakwa tẹ mẹe,
eme l'ẹnya gụje ndu ishi.
5 E -menyaa; ẹphe ngụa mẹe;
zahaa iphe ekemu kfuru;
nafụ ndu eemegbu
emegbu ikpe, dụ maa, gbaru ẹphe.
6 Nụ ndu ala l'iyi mẹe, eme l'ẹnya;
nggu anụ ndu aphụ byaru mẹe;
7 t'ẹphe ngụa; zahaa ẹge ọ dụru ẹphe.
Mbụ; t'ẹphe ba anyatahẹ
iphe-ẹhuka, byaru ẹphe.
8 Dzọje ọdzo ẹhu ndu ono,
ẹ-ta dụjedu ike ọdzo ọdzo
ẹhu ẹphe ono
Dzọjeeru ụnwu-ogbe iphe gbaru ẹphe.
9 Kfuje iphe gbaru ngu l'ekfukfu;
nggu ekpeje ikpe nhamụnha.
Gbajẹru ndu ụkpa yẹle ndu
ẹ to nwedu ẹge ọ ha ẹphe ọdzori.”

Nwanyi umere ọma

10 Nwanyi, bụ ọkpobe nwanyi;
?bụ onye a-chọ-vughe iya?
Egbe nwanyi ono kakwa
mkpuma, vu oke aswa ire.
11 Nji iya egudeje ire iya ẹka;
ọphu ọ dụdu ọkpobe
iphe akọ iya ụko.
12 Iphe-ọma bẹ
oo-walatajeru nji iya.
Ẹ too wolatadu iphe-emeka;

jeye l'oge nka-ezekuna nk'iya.
13 Ọofoje ẹji atụru yẹle owu;
fọta ndu ọphu dụ mma;
gude ekwe ẹkwa; yo he iya uhere.
14 Egbe nwanyi ono dụ
l'ọ bụ ụgbo-mini ndu agba ikike nghọ;
kẹ l'oojeje ẹke teru ẹnya
je akpata nri.
15 Ootehuje lẹ gẹrigeri nchi-abọhu;
mee nri; doberu ndibe iya;
bya ekeeru ụnwu-mgbọko,
ẹphe l'iya bu ọru.
16 Ooleje ẹnya ọkpobe alị; zụa;
bya egude okpoga,
o jetaje kọo mgbo vayịnu.
17 Ọ -nọje ozi iya kẹ kerere lẹ phụruru;
Ẹka eshihuje iya ike l'ozi.
18 Nghọ, ọogba;
bẹ ọogbaje iya rita iya uru;
Ọphu iphe-ọku iya
anyịhudu ẹnyashi mgburumgburu.
19 Oo gudeje ẹka iya gbaa òwúú;
gude ẹka iya kwee ẹkwa l'onwiya.
20 Ọ saję ẹka l'emeru ndu
ụkpa mẹ ndu ẹ tọ dụdu
ẹge ọ ha ẹphe iphe-ọma;
21 Teke oyi atsụshi ike;
b'ẹ tọ kpajẹdu ishi;
kẹle ndibe iya b'ọ
dzụshiwaru uwe oyi.
22 Oogudeje ẹka iya
kwee ẹkwa, ọotoje l'iphe-azẹe ya.
Uwe iya bụ ọkpobe ẹkwa
ọcha yẹle k'uswuswe.
23 Nji iya bẹ aakwabẹje ugvu
k'iche l'obu-edukfu l'ẹke
ndu bụ ọgurenya mkpụkpu dzuru.
24 Oogudeje ẹka iya kwee uwe ọcha;
dobe l'ere.
Ọ bụ iya bẹ ndu agba nghọ
azụtaje iphe oke-l'ukfu.
25 Ọkpehu yẹle ọdu ugvu;
bẹ tsoru iya ẹhu;
Oo-mekochaa mụmua
ọnu-ọchi l'ụzo ifu.
26 Oogudeje mmamiphe ekfu okfu;
ẹge ono b'ọ bụje;
ọ -kpọ-ziru madzụ ụzo;
yọ bụleruphu ọkpobe
iphe b'o zije onye ọbu.

27 Ndibe iya bẹ ooswijeru
eswiru; eleta ẹphe ẹnya;
Ọphu ẹnyiru anọdu iya.
28 Ụnwu iya awụ-lihuje;
kua ya onye a gọru ọnu-ọma.
Nji iya l'ekukwa iya phụ
ẹge ono; l'aja iya ajaja.
29 “Lẹ mgboko ọwaa;
gbaa mgburumgburu;
bẹ ụnwanyi, eme iphe,
dụ mma; dụ ugvu jikwaru ejiji.
Ọ bụ l'ọo nggụbedua kakọta iya ẹphe!”
30 Ọdu ugvu l'ẹnya
eduswejekwa madzụ;
ọma-mma abụru
iphe ẹ-ta kpọjedu ụkfu.
Obenu lẹ nwanyi,
atsụ Ojejoje egvu;
bẹ gbaru t'a jaa ya ajaja.
31 Bua ya obunggo, gbaru iya nụ;
Mbụ t'ozi, o gude ẹka iya eje mekwaa
t'e tua ya ẹpha l'obu-edukfu.

O-zi-iphe

1 Ọwaa bụ olu O-zi-iphe; mbụ nwatibe Dévidi, bụ eze lẹ Jerúsalemu.
2 “Iphemiphe ọbule bụ ori aphụ! Iphemiphe ọbule bụ ori aphụ!” Ono iphe O-zi-iphe ekfu.
3 ?Bụ ngụnu bụ uru, madzụ erita l'iphe bụ akanya, oose lẹ mkpuli ẹnyanwu-a?
4 Ọgbo ọwaa -lụfuta; yo tsee; laa. Ọgbo ọdo etso iya. Obenu lẹ mgboko anọdujelephu ẹge ọ nọ.
5 Ọobuje; ẹnyanwu -hata; yo chia; nyịhu. Yo gude ọso laphu azụ l'ẹke o shije hata.
6 Phẹrephere epheje laa ọhuda. Yo pheru laa isheli. Yo phee mgburumgburu mgburumgburu; laphu azụ l'ẹke o shi.
7 Iphe bụ nggele, nọnu atsọje tsọba l'eze ẹnyimu. Obenu l'ẹnyimu te ejijedu ejiji. Yọ bụru ẹke nggele shi tsọfu; bẹ ọotsolataje azụ.
8 Ẹ to nwedu iphe ẹ-ta akpatajẹdu ike agvụgvu; k'ọphu bụ lẹ madzụ ta atụ-ghedu ọnu iya. Ẹnya te elenyajekwaa iphe; sụ lẹ ya te elehedu; ọphu nchị 'anụnyajekwaa iphe; sụ lẹ ya ta anụhedu.
9 Iphe nọhawa nụ; bụkwa iya phụ e-mekochaa nọdu. Yọ bụru iphe ono, e mejehawa nụ ono; bẹ ee-me ọdo. Ẹ to nwekwa iphe bụ iphe ọphungu lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa.
10 ?O nweru iphe nọnu, madzụ e-gbe sụ: “Lenu! L'iphe ọwaa kwa iphe ọphungu.” O gbe nọduhaakwaru; bẹ ọgbo nk'ayi byadẹru.
11 Ndu ọphu nọhawaru nụ; b'ẹ t'a anyatajẹhekwa. Ndu ọphu abyanụ; bẹ ọgbo ọphu, tso iya nụ; ta anyatakwa iya phụ.

Mmamiphe bụ iphe-mmanu

12 Mbẹdua, bụ o-zi-iphe-a shikwa buru lẹ Jerúsalemu; bụru eze ndu Ízurẹlu.
13 Mu eworu obu mu zia; tẹ mu mụa iphe gude mmamiphe; chọfuta iphemiphe ọbule, eme lẹ mkpuli igwe-wa. Ọ bụlephu nsegbu-akanya; bẹ Nchileke meru doberu ụnwu eliphe t'ẹphe seje.
14 Mu lewaru ẹnya l'iphemiphe ọbule, eme lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa; phụ l'ẹphe l'ẹphe ha bụ ori aphụ. Ọ dụ l'ọ bụ onye achị phẹrephere ọso.
15 Iphe gberu nggọ b'ẹ te emeghekwa t'ọ kfụru nhamụnha;
ọphu 'a gụ-ghedu iphe ẹ-ta nọdu nụ l'ọgu.
16 Mu byawaru bya arịa ọriri l'onwomu; sụ lẹ mu mawaru mmamiphe nshinu; maswetakota iphe bụ ndu vuhawa mu ụzo bụru eze lẹ Jerúsalemu. Ẹ to nwedu ẹge mmamiphe; mẹ ọkwenya jeru iya, mu ta mahadụa.
17 Mu abya efube ifu; gvulaha ẹnu mmamiphe; t'o doo mu ẹnya; mbụ tẹ mu maru iphe dụ iche l'ọgvu-ememe yẹle ome-eswe. Iphe mu mụtaru abụru l'iphemiphe ọbule ono dụ l'ọ bụ ọchi phẹrephere ọso.
18 Ishi iya abụru l'iphe oke-mmamiphe ewotaje bụ oke-nggụmaphu. Yọ bụru ẹge madzụ aka ọma iphe l'eje; bụ ẹge aphụ a-nọdu aka iya atsọtso.

2

Ẹhu-ọtso-ẹna bụ iphe-mmanu

1 Mu abya arịa l'ime obu mu; sụ: “Tẹ mu daẹdu ome t'ẹhu tsọo mu ẹna; maẹduru ẹge ọ dụ-tabe mma.” Obenu lẹ mu megeeru bya amaru l'ọ bụkwaphu ori aphụ.
2 Ọchi ọchi; bẹ mu phụkwaruphu l'ọ bụ ome-eswe. Mu abya elee ẹnya l'ẹhu-ọtso-ẹna; jị: “?Nanụ uru, madzụ erita iya?”

3 Mu abya esede t'o doo mu ẹnya; mbụ iphe a-karu madzụ lẹ mma; lẹ nwa teke ọphu ọ nọkwadua lẹ mkpuli igwe ọwaa. Mu abya eye ẹka lẹ mẹe; k'ọphu mu a-ma iphe ọ bụ; mbụ ome-eswe; teke mbẹdua l'onwomu ta bụdu onye eswe.
4 Mu abya eye ẹka l'oke akanya; kpụshiaru onwomu ụlo; gbashịa mgbo vayịnu.
5 Mu agbashịa mgbabu; kpụshia ẹke aanọduje atụta ume ye iya; dzashịa oshi-ọmi, dụ iche l'iche ye iya.
6 Mu abya atụshia okpuru, ee-gudeje agba mini l'oshi, mu yeshiru.
7 Mu abya agbashịa ohu ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; yeru ohu ndu ọphu a mụshiru mu l'ufu. Mu nweshiru eswi; nweru elu; karia iphe bụ ndu ọphu vuhawa mu ụzo bụru eze lẹ Jerúsalemu.
8 Mu abya akpaa mkpọla-ọcha; kpaa mkpọla-ododo; mẹwaru ẹku, shi l'ẹka ndu eze; mẹ l'ẹka ndu ọhodo. Mu abya afọo ọgbo-egvu ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; byakwaphu bya eworu ụnwanyi emeje t'ẹhu tsọ unwoke ẹna dophee onwomu mgburumgburu.
9 Ya abya akakọta iphe bụ ndu eze, vuhawaru mu ụzo chịa Jerúsalemu l'ẹphe ha; gudekwaru mmamiphe mu ẹge mu gude iya.
10 Ẹ to nwedu iphe ẹnya mu phụjeru; yọ gụa mu agụgu nahụjeru mu nụ. To nwekwanu iphe mu maru, e-me t'ẹhu tsọo mu ẹna, mu hajẹru ememe. Yọ bụru iya bụ uru, mu ritaru l'akanya, mu ese.
11 Mu abya atọo nwẹhu gbua igo l'iphemiphe ọbule ono, mu meru ono; yeru ọphu mu gude ẹka mu seta; mẹkpo iphemiphe ọbule, mu seru akanya iya; bya aphụ l'iphemiphe ọbule ono tụko bụru ori aphụ; dụ l'ọ bụ onye achị phẹrephere ọso; l'ẹ tọ dụdu uru, madzụ ritaru lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa.

Mmamiphe; mẹ ome-eswe bụ ori aphụ

12 Ya ndono; mu abya ezia obu l'alị; rịlahaa kẹ mmamiphe; ọgvu-ememe mẹ ome-eswe. ?Bụ ngụnu ọdo; bẹ onye eze ọphungu e-me, ẹ-ta bụdu iphe eze ọdo mehawaru?
13 Mu abya aphụa lẹ mmamiphe ka ome-eswe mma; ẹge ono, iphoro ka ọchi mma ono.
14 Onye maru mmamiphe bụ ẹnya b'o gude aphụ ụzo; onye eswe eru mgboko oru-ìshì. Mu abya aphụa l'ẹphe ẹbo ono tụko nọdu l'ọdu-oshi lanụ: l'ọ bụ iphe meru onye ọphu emeje onye ọphu.
15 Mu abya arịa l'obu mu; sụ: “L'ọ bụ iphe meru onye eswe e-me mu. ?Nahụnu uru, mu ritaru lẹ mu bụ maru mmamiphe?” Mu abya arịa ya l'ọkpoma mu; sụ: “L'iphemiphe ọbule ono tụkokwa bụru ori aphụ.”
16 L'ọ bụ ẹge a zaharu onye maru iphe bụ ẹge aa-zaha onye eswe; l'ẹ tọ dụdu ẹge aa-nọ-be; a zahaa ẹphe ẹbo. Yọ bụru ẹge ọnwu gburu onye eswe; bẹ oo-gbu onye mmamiphe.

Akanya bụ ori aphụ

17 Ọ bụ iya meru iphe ndzụ dụ mu ashị; kẹ l'iphemiphe ọbule, eeme lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa tụko akpatsu mu aphụ. Iphe ono tụko bụru ori aphụ; bụru ọchi phẹrephere ọso.
18 Iphe bụ akanya, mu seru lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa dụkotakwa mu ashị; kẹ l'ọ bụ onye ọphu e-tsota mu nụ; bẹ mu e-mekochaa haaru iphemiphe ọbule ono;
19 l'ẹ b'ọ dụ onye maru: onye ọbu; ?ọo-bụ onye maru iphe; t'ọo bụ onye eswe. Obenu l'ọ bụ onye ono, e-tsota mu nụ ono; bẹ e-nwekotaru iphemiphe ọbule ono, mu doru ẹnya edodo see ẹza iya lẹ mgboko-a ono. Onanu kwaphụ ori aphụ.
20 Mu abya atalahaa onwomu ụta; sụ: ?Bụ ngụnu meru iphe mu ese akanya lẹ phu lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa?

21 Lẹ madzụ egudeje mmamiphe; gude ọkwenya; mẹ nka see akanya. E -megee; yọ
bụru onye ẹ-te eridu aphụ iya b'o se iya edoberu. Onanu kwaphụ bụ ori aphụ; bụru
ẹjo iphe ha nshinu.
22 Mbụ; ?bụkpo ngụnu; bẹ madzụ erita l'akanya; mẹ photophoto, ọoku; l'erigbu
onwiya l'aphụ ozi, ooje lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa.
23 Kẹ l'oge, madzụ nọ ndzụ; b'ọ nọkota l'iphe-ẹhuka; ozi, ooje abụru ozi aphụ;
mbụkponu mẹ l'ẹnyashi; bẹ egomunggo ta nọdu iya l'ẹkalanu. Onanu kwaphụ ori
aphụ.
24 Ẹ tọ dụdu iphe ka lẹ madzụ eri; l'angụ ẹge dụ iya mma l'iphe o setaru l'akanya.
Ono; bẹ mu lekwaruphu ẹnya; phụ l'o shi Nchileke l'ẹka;
25 kẹle ndẹge ẹ tọ bụru Nchileke; ?bụ onye g'a-phụje iphe oo-ri. Témanu; ?bụ onye;
bẹ ẹhu g'anọdu atsọ ẹna?
26 Onye eme iphe dụ Nchileke mma; bẹ ọonuje mmamiphe; nụ iya iphe-odo-ẹnya;
nụ iya ẹhu-ọtso-ẹna. Obenu l'onye, bụ ẹjo madzụ b'ọ lọjeru ifu ye l'ọkpa ẹku
doberu ndu eme iphe dụ Nchileke mma. Onanu abụkwaruphu ori aphụ; bụru ọchi
phẹrephere ọso.

3

Iphemiphe ọbule nweru ògè

1 Iphemiphe ọbule nweru ògè;
mbụ l'iphe bụ iphe,
eeme ememe lẹ mkpuli
igwe ọwaa nweru ògè:
2 Ògè ọmu madzụ nọ;
ògè anwụhu anọdu.
Ògè omebe iphe l'alị nọ;
ògè ọkpata iphe anọdu.
3 Ògè egbugbu nọ;
ògè ome t'a kọrohu anọdu.
Ògè ọkukposhi iphe akụkposhi nọ;
ògè ọkpu iphe akpụkpu anọdu.
4 Ògè ọra ẹkwa nọ;
ògè ọ́chi anọdu.
Ògè ọgu aphụ nọ;
ògè ote egvu anọdu.
5 Ògè otufashi mkpuma nọ;
ògè ọtutukobe mkpuma anọdu.
Ògè ọnmata akpa nọ;
ògè ba anma akpa anọdu.
6 Ògè ọcho iphe achọcho nọ;
ògè oswe ẹnya l'iphe anọdu.
Ògè ọkwakobe iphe nọ;
ògè otufashi iphe anọdu.
7 Ògè ọlakashi iphe alakashị nọ;
ògè ọgbakwa iya agbakwa anọdu.
Ògè ọnodu nggijinggiji nọ;
ògè oye okfu okfu anọdu.
8 Ògè oye obu nọ;

ògè ọdu ashị anọdu.
Ògè ọgu nọ;
ògè ẹhu-agu anọdu.
9 ?Bu ngụnu bụ uru, onye akanya erita l'akanya, oose?
10 Mu phụkwaru ivu, Nchileke boru ụnwu eliphe.
11 Lẹ Nchileke doru ẹnya ndo; mee iphemiphe ọbule dobetsua l'ògè iya. Yọ bya emee madzụ t'ọoritaje ojejoje. Obenu lẹ madzụ ta dụdu ike ọmaeberu iphe Nchileke meru; tsube l'ishi jeye l'ẹke o jeberu.
12 Mu amaru l'ẹ tọ dụdu iphe ọdo, katsụaru madzụ mma ọdo, ẹ-ta bụdu t'ẹhu tsọje iya ẹna; yo meje iphe dụ mma teke ọ nọ ndzụ.
13 T'onyenọnu rije ẹge ọ gụ iya; yọ ngụje ẹge ọ gụ iya; akanya, oose edzuaru iya. Ọ bụ onanu bụ iphe-ọma, shi Nchileke l'ẹka.
14 Iphe doru mu ẹnya bụ l'iphemiphe ọbule, Nchileke meru; a-nọ jeye lẹ tutu yoyo. Ẹ tọ dụdu iphe ee-yekwa iya eyekwa; tọ dụ ọphu ee-wofu iya ewofu. Iphe meru iphe Nchileke meru iya ẹge ono bụ k'ọphu madzụ e-gude iya atsụ yẹbe Nchileke egvu.
15 Iphe bụ iphe nọnu shihaakwa nọdu. Iphe bụ iphe a-nọdu nụ nọhaakwa. Yọ bụru Nchileke emeje t'a nyata iphe shi nọduhawanu.

Ẹjo iphe jiru mgboko

16 Ma abya aphụa iphe ọdo lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa: L'ẹke gbaru t'e kpee ikpe, dụ maa bụ akirishi b'a phụru iya. Ẹke a g'aa-nọdu eme iphe vudo nhamụnha bụ ẹjo iphe b'a nọ iya eme.
17 Mu arịa; sụ: “Lẹ Nchileke e-kpee ndu doberu ẹka ndoo; lẹ ndu akirishi ikpe; kẹ l'iphemiphe ọbule nweru ògè nk'iya; iphemiphe ọbule, eeme ememe enweru teke eemeje iya.”
18 Mu abya arịa ọdo; sụ: “Lẹ Nchileke adatajẹkwa madzụ adata; gude koshi ẹphe l'ẹphe l'anụ-ẹgu-ẹgbudu bụ iphe lanụ.”
19 Ọ bụ ẹge ọ dụ madzụ b'ọ dụ anụ-ẹgu-ẹgbudu. Ọ bụ iphe lanụ tụko ẹphe ẹbo swiru; kẹ l'ọ bụ ẹge ọnwu egbu madzụ; bẹ oogbu anụ-ẹgu-ẹgbudu. Yọ bụru ẹge ọphu atụ ume; bẹ ọphu atụ. Madzụ te gbe kadu anụ-ẹgu-ẹgbudu mma. Iphemiphe ọbule tụko bụru ori aphụ.
20 Ẹphe l'ẹphe ha tụko ala l'ẹkalanu. Ẹphe l'ẹphe ha tụkoru shi l'ẹja. Yọ bụru l'ẹja; bẹ ẹphe chịko ala.
21 ?Bụ onye maru mẹ ume madzụ; ?ọolaje l'eli l'oswiya; k'anụ-ẹgu-ẹgbudu ala l'alị.
22 Ya ndono; mu eleebe ẹnya l'iphe ono; phụ l'ẹ to nwedu iphe ọdo, karu madzụ mma ọdo; gbahaa t'ẹhu tsọje iya ẹna l'akanya, oose; kẹ l'ọ bụ iya bụ òkè-iphe iya. Ishi iya abụru; ?bụ onye ha k'odulata iya azụ; t'ọ phụ iphe e-me nụ teke o gbeshitsuaru.

4

1 Mu abyakwaphu bya elee ẹnya; phụ ẹhu, ụnwu-eliphe akpa ibe ẹphe lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa. Mu abya aphụ ẹnya-mini ndu aakpa ẹhu; to nwe onye a-sụ ẹphe gberuma. Yọ bụru ndu ono, akpa ẹphe ẹhu ono; bẹ ike nọ l'ẹka. Obenu l'ẹphebedua te nwedu onye a-sụ ẹphe gberuma.
2 Mu asụ lẹ ndu ọphu ọnwu gbuwaru; bụ iya bụ ndu ọphu nwụhuwaru anwụhu; bẹ ẹhu kakwa ọtso ẹna; mẹ lẹ ndu ọphu nọkwadu ndzụ.
3 Obenu l'ime ụmadzu ẹbo ono; bẹ onye ọphu nk'iya ka mma bụ onye ọphu ẹ-ta amụdua amụmu; mbụ onye ono, ẹ-ta phụdua ẹjo iphe eemeebe lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa.
4 Ya ndono; mu aphụ l'iphe bụ akanya, madzụ ese; mẹ iphemiphe ọbule, madzụ dzutaru edzuta tụkoru shi l'okopho, madzụ ekoru ibe iya. Onanu abụkwaruphu ori aphụ; bụru ọchi phẹrephere ọso.

5 Onye eswe achịjeru ẹka ye l'ifu ụtakfu; taa nvọ-ẹka iya.
6 Obenu l'ọ kakwa mma l'e nweru iphe jiru ogbogbo-ẹka lanụ; ẹhu adụ madzụ agu;
mẹ l'a kwaru l'ose akanya; t'ẹka labụ ji, bụ ọchi phẹrephere ọso.
7 Mu abyakwa bya aphụa l'iphemiphe ọbule lẹ mkpuli igwe ọwaa bụ ori aphụ:
8 O nweru nwoke ọphu, bụ onye nkịnyi: ẹ to nwedu nwata nwoke; to nwe nwunne
kẹ nwoke. Obenu l'ẹ to senyajedua akanya t'ike gvụ iya; ọphu iphe o setaru 'edzujedu
iya edzudzu. Ọphu o nwebudua mbọku, ọ jịjeru onwiya: "?Bụ onye; bẹ ya eriru aphụ
ọwaa? ?Bụnua ngụnu meru iphe ya anashị onwiya ẹhu-ọtso-ẹna ẹge-a?" Onanu
kwaphụ ori aphụ; bụru nsegbu-akanya.
9 Ọdu ẹbo kakwa mma; mẹ l'ọdu nkịnyi; kẹ l'ụmadzu labụ a-kakwa onye lanụ oseta
iphe.
10 Kẹ l'onye lanụ -daa; ibe iya a-palia ya; ọlobu; nshọo onye nkịnyi; kẹle teke ọ daru
b'ẹ to nwedu onye a-pali iya nụ.
11 Ọdo bụ l'ụmadzu labụ -zẹru l'oshi; bẹ ẹhu a-ka ẹphe ovo ọku. Obenu l'onye lanụ
-zẹru nkịnyi iya; ?nanụ ẹge ẹhu e-shi evo iya ọku?
12 Ọ -bụru onye lanụ; bẹ ee-mekputaghekwa iya. Obenu l'a -dụ ẹbo; b'ẹ te
emekputaghekwa iya; kẹ l'ọkpukpu, a jịgbaru ẹto swịa; bẹ agbabu iya dụkwa ẹhuka.
13 Nwokorọbya, ẹ-te nwedu iphe; maru iphe kakwa mma; mẹ l'ọgurenya, bụ eze;
to nwe egomunggo; bụru o-kfu-nk'iya; anụ nk'iya;
14 m'o -ruhuru nwokorọbya ọbu shi l'ọka-mkpọro; m'ọ bụ l'ufu ndu ụkpa bya abụru
eze.
15 Mu elee ẹnya; phụ l'iphe bụ madzụ lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa hehuwaru tsoru
nwokorọbya ono, onye eme tẹ ya nọdu l'ọzori nwoke ọgurenya ono.
16 Ndu wụ-lihuru tsoru iya bụkwa 'agụta agụta. Obenu l'ọgbo ọphu e-mekochaa
bya nụ te ekwedu l'o nweru iphe nwokorọbya ono meru, dụ mma. Onanu
abụkwaruphu ori aphụ; bụru ọchi phẹrephere ọso.

5

Tsụje Nchileke egvu

1 T'ẹnya rukwa ngu alị teke i je l'eze-ụlo Nchileke. Ọ kakwa mma t'i je angabẹ nchị;
mẹ l'o je ogwo ẹja onye eswe; kẹle ndu eswe ta amadụ teke ẹphe eme ẹji.
2 T'ire ba atsụnukakwa ngu nkọ; ọphu iimenukakwa ẹgwegwa okfu okfu l'ifu
Nchileke; kẹle Nchileke bukwa l'imigwe; nggụbedua anọdu lẹ mgboko-a. Ọo ya bụ;
t'ị gụjekwa okfu ngu ọgu.
3 Ọ bụ ẹge aarọje nrọ teke aarị ọriri nshinu bụ ẹge mkpọkoro okfu ahaje nshinu
l'igweligwe okfu.
4 Teke i kweru Nchileke ụkwa; be edokwa iya l'ụlori ememe; kẹle ndu eme eswe ta
adụjekwa Nchileke mma. Mekwaa iphe i kweru ụkwa iya.
5 Ọ kakwa mma l'ẹ tii kwedu ụkwa ilile; mẹ l'i kweeberu iya; ti mehe iya.
6 Be ekwekwa t'ọnu ngu duba ngu l'iphe dụ ẹji. Ọphu ị sụkwa onye eje ozi l'eze-ụlo
Nchileke l'ụkwa, i kweru bụkwa ọnu garu ngu ụga; kẹ l'iphe ono nwekwaru ike ghua
Nchileke eghughu; yo mebyishia iphe i mekotahawaru.
7 Nrọ -ghata l'igwe; mkpọkoro okfu azaa azaza. Ọo ya bụ t'i gbe tsụjekwa Nchileke
egvu.

Ẹku bụ iphe-mmanu

8 I -nọdu lẹ mkpụkpu; phụa l'ụnwu ogbee; bẹ aakpa ẹhu; t'e ekpe ikpe, dụ maa;
t'e meru madzụ iphe gbaru t'e meeru ẹphe; t'ẹ b'ọ dụkwa ngu biribiri; kẹ l'onye, ha
nshinu; bẹ onye ọdo, ka nshinu anọdujekwa mụberu ẹnya. Obenu l'o nwejekwaphu
ndu ọdo akakọtaje ẹphe ẹbo ono nshinu.

9 Iphe e meberu l'alị; bẹ uru iya bụkwa k'onyemonye ọbule. Ọ kwaphụ ẹge ono;
bẹ eze l'onwiya eritajekwaphu uru l'iphe egwotaru l'ẹgu.
10 Onye yeru okpoga obu; b'ẹ to nwekwa egbe okpoga, ọo-kpata, e-dzuru iya nụ.
Ẹge ono kwaphu b'ọ dụ onye yeru ẹku obu: uru, o ritaru iya te edzujekwa iya. Ono
bụkwaphu ori aphụ.
11 Ọobuje ẹku abya; ndu e-ri iya nụ abyakwaphu. ?Bụ uru ngụnu b'ọ bụru onye
nwe iya nụ ẹ-ta bụleduaphu t'o le iya l'ẹnya?
12 Onye akanya; bẹ mgbẹnya iya e-gujekwa egugu; m'o -riru nshinu; m'o -riru
nwanshị. Obenu l'oke ẹku akpọjekwa onye nwe iya nụ mgbẹnya.
13 O nweru akpamara, mu phụru lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa: L'ẹku; bẹ onye nwe iya
nụ kparu dobe; yọ bụru iphe agbụswashi iya ẹhu.
14 Obenu l'a nọnyaaru; ẹku ono l'ọ ha alakọta l'iyi; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu ọphu ọ
haru nwatibe iya.
15 L'ọ kwa ẹge ọ gba ẹka; shi l'ẹpho nne iya; bụ ẹge ọo-gba iya la. Ẹ to nwedu iphe
shi l'akanya ono, oo-gude ala.
16 Ọwaa bụkwaphu ẹjo akpamara: Mbụ l'ọ bụ ẹge ọ dụ bya; bụ ẹge ọo-dụ ala. ?Bụ
uru ngụnu b'o ritaru l'akanya, o seru doberu phẹrephere?
17 Ndzụ iya b'ọ nọkotaru l'ishirishi;
nọdu l'iphe-ẹhuka takọta kpọkpokpo; l'iwe.
18 Yọ bya edoo mu ẹnya l'ọ dụ mma tẹ madzụ rijee; yọ ngụa ẹge dụ iya; tụsaru ẹhu
l'akanya, oose lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa lẹ nwoge ọphu Nchileke nụru iya; kẹ l'ọ bụ ono
bụ òkè-iphe iya.
19 Ọdo abụru l'iphe bụ onye, Nchileke nụru ẹku; mẹ iphe-enweru; bya anụ iya ike,
oo-gude ria ya; mbụ onye dụru ike nata òkè ọphu o keru nụ iya; t'ẹhu tsọjekwa onye
ono ẹna l'akanya oose; l'ono kwa iphe-ọma, shi Nchileke l'ẹka.
20 Egbe onye ono ta adụkwa teke ọonoduje k'ọri ẹge ọ dụru iya; kẹle Nchileke
emeje t'ẹhu tsọ iya ẹna tekenteke; ọphu ụzo 'adụjedu iya k'ọri ọriri.

6

1 O nwekwaruphu ẹjo iphe ọdo, mu phụru lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa. Iphe ono abụru
iphe anyị-gbu madzụ anyị-gbu:
2 Lẹ Nchileke emeje tẹ madzụ nweru ẹku; mẹ iphe-enweru ọdo; bya emekwaa ya
phụ t'ọ bụru onye, aakwabẹ ugvu; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu iphe agụ iya nụ, akọ iya
ụko. Obenu lẹ Nchileke te ekwejedu t'o ria ya; yọ bụ-chiaru onye ọhodo e-ri iya. Ono
bụkwaphu ori aphụ; bụru akpamara.
3 Ọ -bụru lẹ madzụ mụshiru ụnwu; mụta ẹphe ụkporo ise; bya akaa nka lịlihu
alịlihu; to ri ẹku ono, o seru akanya iya ono; te li iya ọkpobe elili; bẹ mbẹdua sụkwaru
lẹ nwa, nọ nne iya l'ẹpho nwụhu kakwa iya mma.
4 Egbe nwata ono; bẹ ije, ọ byaru bụkwa ori aphụ; kẹ l'ọ laru l'abalị ìshì. Nwata
ono; bẹ ẹpha iya phuhuru l'ẹkpuru-ọchi.
5 A makwaru-a lẹ nwata ono ta phụdu ẹnyanwu; to nwe iphe ọ maru. Obenu l'ọ ka
nwoke phụ onweru ẹhu-agu;
6 m'o -ruhuru nwoke ono kaa nka nọ-sweta ụnu afa ise; to ri ẹku, o setaru; kẹ l'ọo
ẹkalanu; bẹ ẹphe chịko ala.
7 Iphe bụ akanya, madzụ ese esese bụkwa ọnu b'e seru iya. Obenu l'ọnu te
erinyajedua; sụ l'o jiwaru iya.
8 ?Bụ ngụnu; bẹ onye maru iphe gude ka onye eswe? ?Bụ ngụnu; bẹ onye ụkpa
erita l'ọ marụ ojibe onwiya ejibe l'ifu madzụ?
9 Iphe madzụ gudewa l'ẹka kakwa mma; mẹ l'ọphu agụ iya agụgu enweru. Ono
bụkwaphu ori aphụ; bụru ọchi phẹrephere ọso.

10 Iphe bụ iphe nọnu nwehaakwaru ẹpha; iphe madzụ bụ b'a mahaakwaru l'ọo
iphe ono; bẹ ọo-bụru. Madzụ; ?l'oo-je ọbaru onye ka iya nụ m̀bà tọo.
11 Okfu -paa l'igwe; mkpọkoro iya aka nshinu. ?Nanụ uru, madzụ ritaru l'egbe iphe
ono?
12 Ndzụ madzụ dụ mkpirikpi; to nwe iphe ọ bụ. Oophuhuje l'ọ bụ nwonyonyo ?O
nweru onye maru iphe e-menu mẹ madzụ nwụhutsua?

7

Mmamiphe

1 Ẹpha ọma kakwa ọkpobe manụ-mbeleke; mbọku, madzụ nwụhuru aka mbọku,
a mụru iya amụmu mma.
2 Oje l'ụlo-ẹkwa kakwa mma mẹ l'oje l'ajị; kẹ l'anwụhu bụ iphe nọru madzụ kpaa
gboo. Tẹ ndu ọphu nọ ndzụ nyatajẹkwa l'ọ bụ ẹge ono b'ọ dụ.
3 Aphụ kakwa mma; karia ọchi ọchi; kẹ l'eeshije l'ọswinwu ifu; mee t'obu tụsahu
madzụ atụsahu.
4 Ẹke obu onye maru iphe anọje bụ l'ụlo-ẹkwa; obenu l'ẹke obu onye eswe anọje
bụ l'ẹke eeri iphe.
5 Ọngabe nchị lẹ mba, onye maru iphe aba kakwa mma; mẹ l'ọngabe nchị l'egvu,
ndu eswe agụ.
6 Ọ kwa ẹge nkụ-ogvu anọduje agba kpịngu kpịngu kpịngu l'ọku, eeshiberu ite bụ
ẹge ọchi, onye eswe achị adụje. Ono bụkwaphu ori aphụ.
7 Onye maru iphe l'eme madzụ mmegbu bụakwa onye eswe; yọ bụru ẹge ono; bẹ
ẹka-azụ emebyije obu madzụ.
8 Teke e megewaru iphe emege kakwa mma; mẹ lẹ teke aawata iya awata.
Ọta nshi aka mma; mẹ l'oku onwonye ekuku.
9 Ba abụkwa onye obu-ọku; kẹ l'ọ kwa onye eswe edoje okfu l'ọkpoma.
10 Ba asụkwa: “?Bụnua ngụnu meru iphe oge ndiche ka mma; karia nta-a?” Ishi
iya abụru l'egbe ajị ono bụ ajị eswe.
11 Ọ kwa ẹge ẹku, shi lẹ nna sweeru nwa dụ; bẹ mmamiphe dụkwaphu. Mmamiphe
egbochitaje onye nweru iya nụ
12 ẹge okpoga egbochitaje onye nweru iya nụ. Obekwanu l'ẹke mmamiphe gude
ka bụ l'onye nweru iya nụ akajẹ nka.
13 Lewaru ẹnya l'ọru Nchileke: ?Bụ onye a-dụ ike mee iphe Nchileke meru; yo gbee
nggọ t'ọ bya evudo nhamụnha?
14 Ụboku -dụru ngu lẹ mma; tejekwa ẹswa; ụboku -dụkwanuru ngu lẹ njọ;
nyatakwa l'ọ bụ Nchileke, meru ụboku ọma; kwaphụ iya meru ẹjo ụboku. Ọo ya
bụ l'ẹ to nwedu onye maru iphe a-mụru iya nụ l'ụzo ifu.
15 Lẹ mkpọkoro ndzụ-wa, mu nọ-wa; bẹ mu tụkookwa iphe-a ẹphe ẹbo
phụkota: Mu phụakwaru onye doberu ẹka ndoo; yọ laa l'odobe-ẹka-ndoo ya; bya
aphụkwaaphu ẹjo madzụ; yọo ka nka; l'eme ẹjo iphe l'eje.
16 Be edobenukakwa ẹka ndoo; ọphu ị manụkakwa iphe. Ono kwa oye onwongu
ọru
17 Ba abụnukakwa ẹjo madzụ; ọphu ị bụkwa onye eswe. ?Bụ ole bụ k'ogbu
onwongu l'oge ngu ẹbe eru.
18 Ọphu ka mma bụ t'i gudeshia ọphu iigude ike; ọphu ị hakwa ọphu; kẹ l'onye atsụ
Nchileke egvu; bẹ iphe oome ekejekwaru iya.
19 Mmamiphe emejekwa onye marụ iya nụ t'ọ ka ụmadzu iri, achị mkpụkpu ike.
20 Ẹ tọ dụkwa madzụ nwigbaleke-ọma, nọ lẹ mgboko-a, a-sụ lẹ ya doberu ẹka ndoo;
lẹ ya te mebua iphe dụ ẹji.

21 Ba angabębejekwa nchị l'iphe bụ iphe ndiphe ekfu; ọdumeka; bę ii-
mekochakwaa nụa l'ęke nwozi ngu ekfuru ngu ęjo okfu;
22 kęle nggụbedua l'onwongu makwaru-a l'i kfuwaru ndu ọdo ęjo-okfu ugbo
olemole.
23 Iphemiphe ọbule-a; bę mu gudewa mmamiphe lelee; ribua lę mu a-maru iphe.
Obenu lę mu jeru iya okobe ęka; ike ta dụ mu.
24 Mu amaru l'iphe ono, bụ mmamiphe ono nọru ote-ęnya; bya adụ ogvu ogvu;
k'ọphu bụ l'ę to nwedu onye adụ ike achọ-vu iya.
25 Mu abya efuberu mmamiphe ifu; bya eyeru ęhu l'ome tę mu maru: Mu a-chọ-
vu mmamiphe; mę ęge iphe shi eje lę mgboko-a; ọdo abụru tę mu maru ęge ome
akirishi; mę ome ririri; dụ-tabe eswe.
26 Mu aphụa iphe ka anwụhu ọtso ile; mbụ nwanyi, obu iya bụ ọ́nyà; bụru ụgbu,
eegude ahata ndiphe. Ęka iya dụ l'ọbu mkpakọbe, oogudeje atụko onye, ọoburu yęle
iya. Ọ bụ onye eme iphe dụ Nchileke mma a-nahụ-ghe egbe nwanyi ono. Obenu
l'onye iphe dụ ęji; bę ọohataje l'ọnya iya.
27 O-zi-iphe sụru: "Ngabeduduphu! Ọwaa bụ iphe mu phụwaru: Mu ewotaje iphe
lanụ yekobe l'ọdo; chịko ęphe tụgbabe; ęge ee-me tę mu maru ęge iphemiphe ọbule
eje eje.
28 Yọ bụru teke ono, mu achọ iya; tọ dụ iphe mu phụru ono; bę mu phụru ndu dụ
ụnu labụ l'ụkporo iri; yọ bụru nwoke lanụ bụ iya onye obu gụru iphoro. Ę tọ dụdu
m'ọo nwanyi lanụ, mu phụru, bụ onye obu gụru iphoro l'ime ęphe.
29 Iphe mu chọ-vuru nwęnkinyi abụru lę Nchileke meru madzụ t'ọ bụru onye obu
gụru iphoro. Obenu lę madzụ wataru ọcho ęjo ụzo."

8

1 ?Bụ onye sụru lę ya bụ onye maru iphe? ?Bụ onye bụ onye iphe doru ęnya? Ọ kwa
mmamiphe emeje t'ifu busahu madzụ ebusahu; yo mekwaaphu t'ifu ba swịnwushi
madzụ aswịnwu.

Mejekwa iphe onye eze kfuru

2 Mejekwa iphe eze sụru t'e mee. Iphe kparu, iphe mu ekfu iya ęge ono kwa l'i
riburu l'ifu Nchileke l'ii-me iya.
3 T'ę b'o vujekwa ngu ęhu ọlufu l'ifu eze; ọphu i vudojekwa l'iphe dụ ęji; kę l'ọ
bụkwa iphe dụ iya mma; bę oo-me ngu.
4 Keshinu ọ bụ eze bụ o -kfugee-ọ-gvu; ?bụ onye ha k'ọji ya iphe oome.
5 Iphe bụ onye, eme iphe eze kfuru be mkpa taa kpakwa; njị taa jị iya. Yọ bụru
onye maru iphe; bę maru teke oo-me iphe o kfuru; mę ęge oo-gude mee ya.
6 A makwarụa l'iphe-ęhuka, madzụ eje; ka iya ękuku. Ọ bụ l'iphemiphe ọbule
nwekwaru ògè; bya enweru ęge eegudeje eme iya.
7 Keshinu ọphu madzụ ta madu iphe e-me echile; ?bụkwanu onye; a-sụ iya l'ọo iphe
e-mekochaa mee ndọ-ọ.
8 Ę tọ dụdu onye a-dụ ike lọ-gudeghee phęrephere, bụkwa nụ ęge ę-tọ dụdu onye
a-dụ ike gudeghee ndzụ iya mbọku, anwụhu byaru. Ọ bụ ęge ę-to nwedu onye
aagụfuje t'ę b'o tso je ọgu teke ọgu daru; bụ ęge ę-to nwedu l'ome iphe dụ ęji ahaa
ndu eme iya nụ.

Ęjo madzụ; l'onye, doberu ęka ndoo

9 Iphe ono l'ọ ha; bę mu phụkotaru teke mu woru egomunggo zia l'iphe bụ iphe
eme lę mkpuli ęnyanwu-wa. Mbụ l'o nweru teke ndu ishi anọduje emegbu ndu nọ
ęphe l'ęka emegbu.

10 Mu abya aphụa ẹke eeli ndu akirishi; mbụ ndu ono, shi anọduje agba evuze
evuze l'eze-ụlo Nchileke; aajakpọshi ẹphe l'ime mkpụkpu ono, ẹphe shi nọdu eme
ẹjo iphe ono. Ono bụkwaphu ori aphụ.
11 Ọriri ẹjo iphe jiru ndiphe obu; okfu l'ẹ ta ahụjedù ẹphe àhụhù ọphu ẹphe
mehawaru.
12 Ẹ to nwekwa mẹ ẹjo madzụ; ?o meru ẹjo iphe ugbo ụkporo ise; bya akaa nka
yeru iya; iphe mu maru bụ l'onye atsụ Nchileke egvu; l'akwabẹ iya ugvu; bẹ ọo-karu
lẹ mma.
13 Obenu lẹ ndu akirishi b'ẹ to nwedu iphe ẹphe byiberu ẹka ekeru nụ. Ẹphe ta
aka nka; okfu l'ẹphe ta atsụdu Nchileke egvu.
14 O nweru aphụ ọdo, eeri iphe lẹ mgboko: Iphe ọbu bụ lẹ ndu doberu ẹka ndoo
anatajẹ ụgwo, a ga akfụ ndu ẹjo madzụ; ndu ẹjo madzụ anata iphe gbaru ndu doberu
ẹka ndoo. Ono; bẹ mu sụkwaruphu l'ọ bụ ori aphụ.
15 Ọ bụ iya; bẹ mu sụru l'ọ ka mma t'ẹhu tsọje madzụ ẹna; kẹ l'ẹ to nwedu iphe
ọdo, karu madzụ mma ọdo lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa, ẹ-ta bụdu t'o rije ẹge ọ gụru iya;
ngụa ẹge ọ gụru; ẹhu atsọje ya ẹna. Ọo ya bụ; ẹhu-ọtso-ẹna abụru nk'iya l'akanya,
oose lẹ ndzụ-a, Nchileke nụru iya lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa.
16 Teke mu woru egomunggo zia l'ẹge ee-me tẹ mu maru iphe bụ mmamiphe; mẹ
t'o doo mu ẹnya; mbụ iphe bụ akanya, madzụ ese lẹ mgboko-a; mbụ ẹza ono madzụ
seru eswe; l'ẹnyashi; mgbẹnya arụhu iya ono;
17 bẹ mu bya aphụa iphemiphe ọbule, Nchileke meru; maru l'ẹ too nwedu onye
iphe eme lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa edoebe ẹnya. Ọ bụ oswi-okfu lẹ madzụ e-me nta;
mee imo t'iphe doo ya ẹnya; obenu l'ẹ too dodu iya ẹnya. Mbụ l'onye mmamiphe -sụ
lẹ ya maru iya; b'ẹ to dokwa iya ẹnya ọkpobe edodo.

9

1 Mu abya awata ọri iphe ono l'ọ ha; bya aphụ lẹ ndu doberu ẹka ndoo; mẹ ndu
maru iphe; mẹ iphemiphe ọbule, ẹphe eme bụ Nchileke b'ọ nọkota l'ẹka. Obenu l'ẹ
to nwedu onye maru ọphu e doberu iya: ?bụ n-yemobu; t'ọ bụ mkpọmashi.
2 Ẹphe l'ẹphe ha bụ iphe lanụ amụkota l'ẹhu ẹphe; bụ iya bụ ndu doberu ẹka ndoo;
mẹ ndu akirishi. Ọ bụ ẹge ọ dụ l'ẹhu onye eme ọhuma; b'ọ dụ l'ẹhu onye eme ẹji;
bụru ẹge ọ dụ l'ẹhu ndu edo nsọ; b'ọ dụ l'ẹhu ndu ẹ-te edodu nsọ; bụru ẹge ọ dụ
l'ẹhu ndu erije nte; b'ọ dụ l'ẹhu atsụ egvu ori nte.
3 Ọwaa bụ iphe dụ ẹji l'iphe bụ iphe tụko amụ lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa: Iphe ọphu
bụ l'ọo iphe lanụ tụko amụ l'ẹhu onyemonye ọbule. Ọphu ka ẹji abụru l'ọo ẹjo iphe;
mẹ ọgvu-ememe ejije madzụ obu teke ẹphe nọ ndzụ; e -megee; ẹphe alaa maa.
4 L'iphe bụ onye nọ ndzụ nwekwaruphu iphe oole ẹnya iya; kẹle nkụta, nọ ndzụ
kakwa agụ, nwụhuru anwụhu mma.
5 Ishi iya abụru lẹ ndu ọphu nọ ndzụ marua l'ẹphe e-mekochaa nwụhu. Obenu lẹ
ndu nwụhuru anwụhu te nwedu ọphu ẹphe makwaduru; ọphu 'onwedu obunggo,
ẹphe nwekwaduru; anyata b'ẹ te gbe anyatahẹdu ẹphe ọdo.
6 N-yemobu ẹphe; ndụmashi ẹphe; mẹ okopho ẹphe bụkotawa ọ-garu l'azụ. Ẹ to
nwedu l'ẹphe eyekwadua ọnu l'iphe bụ iphe eme lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa ọdo.
7 Ọo ya bụ t'i je eria nri ngu l'ẹhu-ọtso-ẹna. Nggu egude ụngara ngụa mẹe ngu; kẹ
l'ọ kwa nta-a; bẹ iphe iime dụ Nchileke mma.
8 Yejekwa uwe ọcha; ọphu ịihajekwa ọji manụ, eshi mkpọ l'ishi.
9 Tẹ nggu lẹ nyee ngu, bụ nwanyi ono, i yeru obu ono shimajekwa eshima l'iphe
bụ ẹge unu a-nọ-bebe ndzụ lẹ mkpọkoro ndzụ-wa Nchileke nụru unu lẹ mkpuli
ẹnyanwu-wa. Ọ kwa ẹhu-ọtso-ẹna ono bụ òkè-iphe ngu lẹ ndzụ-a mẹ l'akanya ono,
i segbu onwongu lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa.

10 Iphe bụ iphe ẹka ruberu ngu; nggu egude ike ngu l'ọ ha mee ya; kẹ l'ili, ẹke ịila;
bẹ ozi; idzu ẹge ee-me iphe; ọkwa-ẹnya; mẹ mmamiphe ta nọkwa.
11 Mu abya aphụkwaaphu iphe ọdo lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa: L'ẹ tọ bụdu onye ka
ọso agbataje ọso; tọ bụ onye ike ka; bẹ emekputaje nụ l'ọgu. Ẹ tọ bụkwa onye ka
mmamiphe; akajẹ onweru nri. Tọ bụ onye, ka ọmaru iphe; akajẹ onweru iphe; ọphu
ọ bụdu onye, ka ọmaru ẹkwo; bẹ iphe akajẹ agaru. Ẹphe l'ẹphe ha eketaje òkè l'iphe-
ọma; mẹ l'iphe-ẹhuka.
12 Ọdo bụ l'ẹ too nwedu onye amajẹ oge nk'iya. Ọ bụ ẹge ono, eegudeje ẹjo ụgbu
hata ẹma; gude ọnya hata nwẹnu ono; bụ ẹge ẹjo-ụboku adakfutaje ndiphe bụ ọphu
awọje ẹphe kpachịngu teke ẹphe te eledu ẹnya iya.

Mmamiphe kakwa ome eswe mma

13 Mu abya anọdukwaphu lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa; phụ iphe mmamiphe meru; yọ
dụ mu biribiri.
14 L'o nweru mkpụkpu, ha nwanshị, ndu bu iya nụ ta hadu nshinu. Eze, agburu-ẹhu
nọ abya afụaru mkpụkpu ono; gude ndu ọgu yechia ya.
15 Yo nweru nwoke lanụ, bu lẹ mkpụkpu ono. Nwoke ono bụ onye ụkpa; ọbu l'ọ bụ
onye maru iphe; bụru iya mekochaaru gude mmamiphe iya dzọfuta mkpụkpu ono.
Obenu l'ẹ to nwebua onye nyataru nwoke ono, bụ onye ụkpa ono.
16 Ọ bụ iya meru iphe mu sụru: "Lẹ mmamiphe ka agburu-ẹhu mma." Obenu
l'onye ụkpa b'ẹ ta gụbedu mmamiphe iya iphe; okfu iya ta dụ onye eye iya ọnu.
17 Okfu onye maru iphe tọru nwẹhu kfua kakwa mma ọngabe nchị; mẹ lẹ
gbagbagba, ọ ra mbụ onye ishi, achị ndu eswe ara.
18 Mmamiphe kakwa ngwa-ọgu mma; obenu l'onye lanụ eme ẹji emebyishijkwa
iphe dụ mma nshinu.

10

1 Ijiji, nwụhuru anwụhu, dalahụru lẹ manụ-mbeleke emeje iya; yo shi ẹjo nshi. Ọ
kwaphụ ẹge ono; bẹ umere onye eswe; m'o -ruhuru ọ ha nwanshị ịhagha akangoje
mmamiphe; mẹ ugvu madzụ.
2 Uche onye maru iphe anọduje edu iya eye l'iphe vudo nhamụnha. Obenu l'uche
onye eswe anọduje edu iya eye l'iphe dụ ẹji.
3 Ẹ to nwedu m'o -ruhuru; ọ bụru l'echi-esu-ụzo; bẹ onye eswe eje; bẹ ookoshije
lẹ ya te nwedu egomunggo. Yo gude umere iya koshi onyemonye ọbule lẹ ya bụ
idiga-akpashị.
4 Ọ-bụru l'ẹhu ghulahaaru onye ishi, achị nụ eghughu l'ẹke ị nọ; ba aswịkwa ụswi;
haa iphe iime; tụgbua. Dakwaa ashị; kẹ l'obu-odoo emejekwa t'onye e mesweru lee
pashia.
5 O nweru ẹjo iphe mu phụru lẹ mkpuli ẹnyanwu-wa. Iphe ono abụru emeswe
ndu, bụ ishi anọduje emesweshi.
6 L'eewotaje onye eswe dobe l'eze ọkwa; wota onye ọphu nweru iphe dobe l'ọkwa,
ha nwanshị.
7 Mu phụakwaru ẹke ndu, bụ ohu agba ịnya; ụnwu eze egude ọkpa l'eje l'ọ bụ ohu.
8 Ọ kwa onye tụru nsụ adalahụje iya; bụru onye pyoru ẹpoto ụlo; bẹ agwọ ataję.
9 Ọ kwa onye akụkposhi mkpuma b'ọ gbaję; bụru onye awa nkụ ezejeru mgbabata
iya.
10 Ọ -bụru l'ogbu-nkụ ta atsụdu nkọ; onye awa iya nụ ta ba iya ababa; k'ike b'e
gudeje awa iya nku. Obenu l'ọ bụ mmamiphe emeje t'iphe madzụ eme nweru ishi.
11 Ọgwu, madzụ agwọ t'agwọ ba ata iya; te erekwa; m'ọ -bụru l'agwọ taoduru iya
jederu l'ọgwu.

12 Okfu, shi onye maru iphe l'ọnu ewotajeru iya ugvu. Obenu l'onye eswe egudeje
ọnu iya kfuta iphe egbu iya nụ.
13 Onye eswe egudeje iphe ẹ-te nwedu ishi wata okfu iya. Iphe oogudeje kpọ-chia
ya ishi abụru kpurupyata.
14 Okfu onye eswe abụje ogodo-orikoro. Ẹ to nwedu onye maru iphe e-me echile;
?bụ onye, a-dụ ike kfuru iya iphe e-mekochaa mụa ya l'azụ.
15 Akanya, onye eswe ese b'o sejeru ike-agvụgvu nụ onwiya; tọ mahẹ ụzo ufu.
16 Nshọo alị ọphu bụ nwata nshịi bụ eze ẹphe; ndu ishi ẹphe abụru ndu, bụ ori
gwoogwoo eteje ẹphe lẹ mgbẹnya.
17 Ọnu-ọma bụ kẹ nggụbe alị ọphu eze ngu shi l'oke ufu; ndu ishi ẹphe abụru ndu
erije nri l'ọgè iya; k'ọphu ike a-dụ ẹphe; ẹ-tọ bụdu t'ọ gvụ l'ite.
18 Ọ kwa onye ẹnyiru; bẹ ụlo iya ezeje; bụru onye chịru ẹka ye l'ifu ụtakfu; bẹ ụlo
iya eshije eshishi.
19 Iphe eemeje l'oge eswe-iphe bụ ote ẹswa. Iphe mẹe emejekwanu bụ t'ẹhu tsọ
madzụ ẹna. Obekwanu l'ọ bụ okpoga gude iphemiphe ọbule.
20 Be ephukwa onye eze iphu; m'o -ruhuru; ọ bụru l'ị rịru iya arịri. Ọphu be
ephukwa onye nweru iphe iphu; m'o -ruhuru; ị nọdu l'ime ụlo ngu; kẹle nwẹnu,
ephe l'eli; mẹ ọphu nweru ẹ́bà e-jekwa je edoo.

11

Umere onye, kwaru ẹnya

1 Chịta nri ngu ye lẹ mini; a -nọlephu ujiku olemole; yọ laphutaru ngu azụ.
2 Hata iphe ngu keeru ụmadzu ẹsaa; mbụ keeru iya ụmadzu ẹsato; kẹ l'ẹ tị madụ
egbe iphe-ẹhuka e-mekochaa bya lẹ mgboko.
3 Igwe -rua ji alị; kwaphụ eliphe; bẹ ọo-chịru mini. Oshi, ada adada; m'ọ -daru laa
l'ụzo ọhuda; m'ọ darụ laa l'ụzo isheli; kwaphụ ẹke ọ daru; bẹ ọo-daburu.
4 Onye ele ẹge phẹrephere ephe te emebekwa iphe l'alị. Onye elekwanu igwe ẹnya
l'ifu ta akpatakwa iphe l'okfu iya.
5 Ọ bụ ẹge ẹ tị madu ụzo, phẹrephere eshije; tị ma ẹge nwata eshije emo nne
iya l'ẹpho; bụ ẹge ọru Nchileke te edoobe ngu ẹnya; mbụ Nchileke, bụ iya meru
iphemiphe ọbule.
6 Kụa iphe ịiku akụku l'ụtsu; ba achịkwaru ẹka ye l'ụtakfu l'urẹnyashi; kẹ l'ẹ tị
madu ọphu e-mekochaa mee ọhuma; ?bụ ọwaa; t'ọ bụ ọphu; t'ọ bụ l'ẹphe ẹbo e-
mekochaa mee ọhuma.
7 Iphoro dụkwa mma; yọ dụjekwaphu madzụ mma t'ọ phụ ẹnyanwu.
8 Ọ -bụru lẹ madzụ karu nka; lịlihu alịlihu; t'ẹhu tsọjekwa onye ono ẹna-a. Ọlobu;
t'ọ nyatakwa lẹ nchi e-jihuru iya; teke ono a-nọkwaphu ụlori ẹge ono. Iphe bụ iphe
a-byanụ bụkotakwa ori aphụ.

Nyatakwa onye meru ngu nụ nta-a, ị bụ nwokorọbya

9 T'ẹhu tsọkwaa ngu ẹna; nggụbe nwokorọbya; nta-a, ị bụkwadua nwata. T'ẹhu
tsọjekwa ngu ẹna teke ẹhu nwata nọkwadu ngu-a. Tsojekwa iphe obu ngu akọru
ngu; mẹ iphe ẹnya ngu phụru. Ọlobu; t'o dokwa ngu ẹnya l'iphemiphe ọbule ono;
bẹ Nchileke e-mekochakwa jịa ngu ajị iya.
10 Ọo ya bụ; haa ọku wẹlengu; tụko iphe bụ iphe aghaswashị ngu ẹhu gwọbe; kẹ
l'evuvuta uke tụkokwa bụru ori aphụ.

12

1 Nyatakwa onye, keru ngu nụ; teke ị nọkwadu l'okorọbya; mbụ tẹmanu ẹjo ụboku
ono abya; mbụ afa ono, ịi-wata okfu: L'iphe ono l'ọ ha ta dụkwa ọphu atsọkwadu
ngu ẹna.

2 Teke ono; bẹ ẹnyanwu; iphoro; ọnwa; mẹ mkpọ-kpodo e-jikputa ngu l'ẹnya;
mgboko aguphohu ngu l'ẹnya l'ọ bụ teke igwe chigeru mini.
3 Teke ono; bẹ ndu eche ufu a-nmahụ kpakpakpa; ndu bụ mkparawa ekpulahaa
ekpukpu. Ndu ákwọ̀ nri akwọ-buhu iya; kẹ l'ẹphe ta hadu l'igwe. Ndu eshije lẹ
windo pyofu ẹnya awata ọphu inyoki-inyoki.
4 Teke aa-gụ-chishi ọnoguzo mkpụkpu. Iphe eegwe egwegwe adalahaa ngu ẹringe-
ẹringe; mbụ teke bụ: nwẹnu -raa ọra; nggu akfụ-lihu. Ọbu l'olu egvu ẹphe a-nọdu
ada ote-ẹnya ote-ẹnya.
5 Teke ono; bẹ madzụ a-nọdu atsụ egvu onyihu eli ugvu; l'atsụkwaphu egvu oswe
l'esu-ụzo; mbụ teke oshi alụmondu atsụ igu; igube l'akpụwa onwiya akpụkpu; to
nwehe iphe ẹgu iya agụkwadu iya. Ono teke madzụ a-la ẹke ọo-nọ jeyewaru; ndu
ẹkwa arawa iya rụ lẹ mgbadamgba ogologo.
6 Nyatakwa onye meru ngu nụ; tẹmanu a gbabua ụdo ono, e gude mkpọla-ọcha
swịa ono; mbụ teke ẹ ta tụkpodua ọkwa mkpọla-ododo ono; ite ta tụkpohuwa lẹ
nwogvu; ta nyakwoshiwa igwe, eegudeje eseta mini lẹ wẹlu.
7 Ọ bụ teke ono; bẹ ẹja a-laru l'alị, bụ ẹke o shi; ume ndzụ alakfushia Nchileke, bụ
onye nụru iya nụ.
8 “Iphemiphe ọbule tụko bụru ori aphụ! Ono iphe O-zi-iphe ekfu. Iphemiphe ọbule
tụko bụru ori aphụ!”

Mkpọchi-ishi iya

9 Ẹ tọ bụlekwa l'onye ziru iphe-a bụ onye maru iphe; obenu l'o meru ndu ọdo; ẹphe
amaru iphe. Ọ rịru ọriri; vọshia iphe avọshi; bya anmashịa ẹtu doo giriri.
10 O-zi-iphe tọru nwẹhu fọo okfu afọfo; fọta okfu, gbaru l'ekfukfu; k'ọphu bụ l'iphe
o deru bụ iphe gbaru nụ; bụru oswi-okfu.
11 Okfu onye maru iphe dụkwa l'ọ bụ mgbọro, ụnwu-eswi egudeje eche eswi.
Yọ bụru ẹge nturu, akpọjeru gụngugungu bụ ẹge ẹtu, Onye Eche Atụru nmaru
angụjeru.
12 Ọo ya bụ; nwa mu; sefukwa ẹka l'iphe ẹ-ta bụdu iphe-a; mu ezi-a.
Ode ẹkwo te nwekwa agvụgvu; ọgunuka ẹkwo l'achị ike.
13 Nta-a b'e gudewa nchị nụkota iya l'ọ ha. Mkpọchi-ishi iya abụru: Tsụje Nchileke
egvu; nggu emeje iphe ọ sụru t'i mee! Kẹ l'ọ bụ iya bụ iphe gbaru madzụ l'ememe.
14 Kẹ l'iphemiphe ọbule, madzụ eme; bẹ Nchileke e-kpe iya ikpe; mbụ jeye l'iphe
bụ iphe madzụ meru l'edomi; ọphu, dụ mma; mẹ ọphu, dụ ẹji.

Egvu Sólomọnu

1 Egvu, kakọta mma l'iphe bụ egvu. Ọ bụ egvu Sólomọnu.

Kẹ nwanyi asụ:

2 Nggụbe nwoke ono;
nmanụa mu akpa;
nggu etsuta mu ọnu;
kẹle n-yemobu ngu
kakwa mẹe ọtso ẹna.
3 Mkpọ, manụ, ị jịru
l'atsọ ẹna nshinu.
Ẹpha ngu l'eshi mkpọ
l'ọ bụ manụ senti,
a wụfuru awụfu.
Ọ bụ iya meru iphe
ụnwu-mgbọko yeru ngu obu.
4 Duta mu; t'ayi tụgbu-kebe!
T'eze dubata mu l'òbù iya;
ẹke ayi a-nọdu t'ẹhu tsọo ayi ẹna;
ayi etee ẹswa l'ẹke ị nọ;
jaa n-yemobu ngu karia
ẹge aajaję mẹe.
Ọ gbarụphu t'ụnwu-mgbọko
yeru ngu obu!
5 Unubẹ ụnwanyi Jerúsalemu!
A makwaru-a lẹ mu eji uji;
obekwanu lẹ mu ama mma;
lẹ mu jiru jita l'ọ bụ
ụlo-ẹ́kwà ndu Kéda;
obenu lẹ mu amakwanu
l'ọ bụ ẹkwa, e geru l'ụlo Sólomọnu.
6 Unu be elekwa mu phoriphori;
okfu l'anwụ chiru mu;
mu ejikputa ejikputa!
L'ọ kwa unwunne mu;
ndu k'unwoke;
bẹ ẹhu ghuru eghughu l'ẹke mu nọ.
Ẹphe enwuru mu yee;
tẹ mu letaje mgbo vayịnu.
To nwe teke ụzo,
dụjeru mu k'oleta onwomu ẹnya.
7 Nggụbe nwoke ono;
kanụru mu ẹke
iicheje atụru ngu;
mẹ ẹke ẹphe atụtaje ume l'eswe;
k'ọphu mu ta awatadụ ọgha-phe l'ọ bụ
nwanyi ọkpara l'ọdu-atụru ndu ọdo.

Kẹ nwoke asụ:

8 Ọ -bụru l'ẹ tị madu ẹke ọbu; nwanyi-mbeke;
bụkwa t'ị tụgbua tsochita
owere atụru ono
je echee ụnwu eghu ngu
l'iku ụlo ụnwu-eswi ndu ono, eche atụru ono.
9 Iphe mu atụ ngu eyeru; nwanyi-mbeke;
bụ ada-ịnya, akpụje ụgbo-ịnya Fero.
10 Iphe-nchị ngu meru
ishi-nchị ngu; yọ dụ ùgvù.
Ịyagba, i doru l'olu kweru ngu ekwekwe.
11 Ayi e-metaru ngu ịyagba
mkpọla-ododo,
a kpụpyabetsuaru
mkpọla-ọcha.

Kẹ nwanyi asụ:

12 Teke eze shi dụgaru l'oshi iya;
bẹ mkpọ manụ nadi mu ngashịru angashị.
13 Nwoke ono dụ mu l'ọ bụ
ẹkpa mẹeru, eshi mkpọ,
mu tụ-koberu lẹ mkpakụ ẹra.
14 Nwoke ono dụkwa mu
l'ọ bụ ọfoko igu oshi Hena,
eshije kwẹkwekwe,
shi lẹ mgbabu ndu Ẹ́nu-Gedi.

Kẹ nwoke asụ:

15 Ị dụ ùgvù; nwanyi mbeke!
Iye! Ị dụ ùgvù! Ẹnya ngu dụ l'ọ bụ kẹ ndo.

Kẹ nwanyi asụ:

16 Lewaru ẹge ị dụ ùgvù;
nggụbe nwoke ono!
Iye! Ị dụ k'ekfukfu!
Ẹke ayi azẹje azẹe dụ gẹkfungu.

Kẹ nwoke asụ:

17 Osweru, ayi gude kpọo uko ayi bụ oshi sida.
Oshi, ayi gude sweshia ya
esweshi bụ oshi payịnu.

2

1 Mu dụ l'ọ bụ igu oshi,
nwuru kfụu lẹ nsụda Sharọ́nu;
mbụ l'ọ bụ okfukfulike,
nọtsua lẹ nsụda ugvu.
2 Ọ bụ ẹge ono, ọobuje
okfukfulike yẹle ogvu nọnyabe;
yọ kakọta ogvu mma ono;
bụ ẹge onye ono, nọ mu
l'obu ono akakọtaje
mma l'ẹke ụnwu-mgbọko ọdo nọ.

Kẹ nwanyi asụ:

3 Ọ bụ ẹge ono, oshi-ọmi lanụ
akangoje iphe bụ oshi, nọ l'ọswa ono
bụ ẹge nwoke ono
amị-ngoje ụnwu-okorọbya ọdo.
Ọoduje mu mma tẹ mu
nọdu l'agu iya;
yeru l'akpụru iya anọduje atsọ mu ẹna.
4 O dutaru mu jeshia l'ẹke aagba ajị.
Ẹkwa-ọhubama, o yeru mu abụru n-yemobu.
5 Gude akpụru vayịnu,
a mịru amịmi mee tẹ ike dụ mu.
Nggu egude ụdara mee
tẹ mu shihu ike;
kẹ l'obu ngu dụshi mu ike.
6 Ẹka-ibyita iya b'o yeru mu l'ishi;
bya egude ẹka-ụtara iya rụkota mu.
7 Unubẹ ụnwanyi Jerúsalemu;
unu kwee mu ụkwa
l'unu ta akpatsudu
n-yemobu jeye teke ọo-bya;
kẹle n-yemobu bẹ bụkwa
ẹge eedo umoro;
mẹ mgbada bẹ eedo iya.
8 Ngabeduduphu!
Ọ kwa olu nwoke ono;
bẹ mu anụ ẹge ono!
Lenu! Oogude nwọso;
swewa eze ugvu ugvu;
mẹ ụnwu ugvu ugvu l'agbakfuta mu.
9 Nwoke ono dụkwa l'ọ bụ
umoro; mbụ l'ọ bụ nwele.
Oovudokwa l'azụ oshi-ẹpoto ayi;
pyofu ẹnya lẹ windo l'enyo swọringu.
10 Nwoke ono sụkwaru mu:
“Tẹ mu gbeshi mụbe onye nọ iya l'obu;
tẹ mụbe onye ẹgiri iya; tsoru iya!
11 Kẹle oge winta sweekwaru;
mini achị-buhuwa.
12 Oshi atsụakwa igu lẹ mgboko.
Oge egvu ruakwaru;
kparakobe araakwaa.
13 Oshi figu wataakwaru amịmi.
Mkpọ igu oshi vayịnu
emee ẹkemeke ọbule;
yo shi kwẹkwekwe.
Gbeshi; nggụbe onye mu yeru obu!
Ọnya mu; gbeshi t'ayi je!”

Kẹ nwoke asụ:

14 Nggụbe nwa ndo mu, nọ lẹ

mgbaku ikelegvu mkpuma;
domia onwungu l'ogvu eli ugvu;
Byiko menua tẹ mu phụ ngu ifu;
kfururu okfu yeru mu;
kẹ l'okfu ngu atsọje mu ẹna;
atatifu ngu l'ama ntụmatu.
15 Nwụkooru ayi uphẹgu ono;
mbụ ụnwu uphẹgu ono,
emebyishi vayịnu ono;
kẹle vayịnu ayi atsụakwa igu.

Kẹ nwanyi asụ:
16 Nwoke ono bụ nke mu;
mbẹdua abụru nk'iya;
mbụ onye ono,
eche atụru iya l'ẹke
okfukfulike tsuru etsuru ono;
17 gbururu jeye lẹ gbẹregbede urẹnyashi
teke nwonyonyo ta nọhedu.
Nggụbe nwoke ono; byiko;
kfụkwaa bugengu-bugengu lakfuta mu
ẹge ono, umoro; mẹ ele
akfụje l'ugvu, dụ
nkwọgodo-nkwọgodo ono.

3

1 Ẹnyashi ophu;
bẹ mu azẹje l'oshi-azẹe mu;
ngabẹru onye mu yeru obu.
Mu achọo ya nta;
chọo ya imo; mu ta phụ iya.
2 Nta-a bẹ mu e-gbeshi tụko
mkpụkpu lẹ mkpụkpu;
mẹ l'edukfu l'edukfu jephekota;
chọo onye ono, mu yeru obu ono.
Mu atụko ẹke ono tsoo;
chọo ya; mu ta phụ iya.
3 Mu lẹ ndu nche ẹnyashi
edzuda l'ẹke ẹphe etsophe ọma-mkpụkpu.
Mu ajị ẹphe:
“?Unu phụ-swetaru mu
onye ono, mu yeru obu?”
4 Mu eswetatsulephu ẹphe;
ọwaa bụwa onye ono,
mu yeru obu ono.
Mu azụ iya gbirimu; swechia ya.
Mu t'ekwe haa ya t'ọ tụgbua.
Mu akpụa ya jeye teke mu
kpurutaru iya ụlo nne mu,
bụ iya bụ ụlo nwanyi,
mụru mu nụ gẹdegede.

5 Unubẹ ụnwanyi Jerúsalemu;
unu kwee mu ụkwa
l'unu ta akpatsudu
n-yemobu rua teke ọo-bya l'onwiya;
kẹle n-yemobu bụkwa
ẹge eedoje umoro;
mẹ ele-a bẹ eedoje iya.
6 ?Bu onye dụ ẹge ono, shi l'echi-ẹgu,
dụ l'ọ bụ ẹnwuru-ọku ono;
mbụ onye a gbaru mẹeru; gbaa ya ínsẹnsu
yeru ntụ,
eshi kwẹkwekwe,
ndu agba nghọ ere.
7 Lenu-o! Ọ kwa iphe Sólomọnu zẹ;
b'a pa ẹge ono abya!
Ndu tso iya nụ dụ ụkporo ndu sọja ẹto,
a gụtaru l'iphe bụ ndu bụ
ndu ike-ka-l'ọgu lẹ Ízurẹlu.
8 Ẹphe l'ẹphe ha tukota ogu-mbeke;
bụru ndu, k'ọgu doru ẹnya.
Ẹphe tukota ogu-mbeke l'ukfu;
rụkota ẹhu kẹ ụkutuku,
a-kụ l'ẹnyashi.
9 Eze Sólomọnu metaru
onwiya iphe eegudeje apa eze.
Oshi, o gude mee ya bụ
oshi, shi l'ugvu ugvu Lébanọnu.
10 Itso iya bụ mkpọla-ọcha;
b'o gude mee ya.
Oshi ẹhu iya ẹke
aadakobeje adakobe;
b'e gude mkpọla-ododo wụa.
Oshi, aanọduje anọdu,
nọ iya nụ b'e kwekotaru
ẹkwa, eke ụrobu-ụrobu.
Ímime iya b'e
geshikwaruphu ẹkwa,
amakọta mma,
bụ ẹkwa, ụnwanyi
Jerúsalemu kpashịru;
gude koshi l'ẹphe yeru Sólomọnu obu.
11 Unu wụfuta;
unubẹ ụnwanyi Záyọnu;
bya achịa ẹnya l'ẹke eze
Sólomọnu kpu okpu-eze iya,
bụ okpu-eze ono, nne iya kpuberu iya
mbọku ono, ọ lụru nwanyi,
bụ mbọku ono, ẹhu tsọru iya ẹtu ono!

4

Kẹ nwoke asụ:

1 Ị dụ ugvu nggụbe nwanyi mbeke!
Ọwaa iphe ịima amama!
Ẹnya ngu, i gude ụlari-ifu kpuchia;
dụlephu l'ọ bụ kẹ ndo.
Ẹgbushi ngu dụlephu l'ọ bụ ẹji eghu, dzeberu;
shi l'eli ugvu Gíledu
awụ-zita.
2 Eze ngu achalẹphu l'ọ bụ ìgwè atụru,
e byishiru ẹji k'ọphungu; saa ya asasa;
yo shi l'ẹke a sacharu iya l'awụfuta;
chịgbaaru ụnwu ẹbo ẹbo.
Ẹ to nwedu m'ọo nanụ, yị nkịnyi iya.
3 Ụgbo-ọnu ngu tụko nwua kfụu l'ọ bụ òwúú uswe.
Ọnu ngu ama ntụmatu;
dụ ugvu.
Ishi-agbagba-nchị ngu,
i gude ụlari-ifu kpuchia
dụlephu l'ọ bụ
ụtara-okumu,
e gbujahuru ẹbo.
4 Olu ngu degeru l'ọ bụ ụlo-eli
Dévidi ẹke eedobeje
ngwa-ọgu.
Ọ bụ l'ụpho-mkpuma iya b'e
koru iphe eegudeje
egbochita onwonye l'ọgu,
dụ ụnu ẹbo l'ụkporo iri,
bụ ndu mkparawa egudeje
iya egbochita onwẹphe l'ọgu.
5 Ẹra ngu ẹphe ẹbo dụ l'ọ bụ ụnwu umoro labụ;
mbụ l'ọ bụ ụnwu umoro, a mụru ejima,
bụlephu l'ẹke okfukfulike nọ;
bẹ ẹphe akpajẹ nri.
6 Mu e-je anọdu l'ugvu mẹeru;
mẹ l'ugvu ínsẹnsu;
jeye lẹ gbẹregbede;
teke nwonyonyo ta nọhedu.
7 Ị bụ nwọdu-geru nggụbe nwanyi mbeke.
Ẹ to nwedu ẹke ọ phọduru ngu m'ọo nanụ.
8 Nwamgbọko mu;
tsoru mu t'ayi shi lẹ Lébanọnu lụfuta;
tsoru mu t'ayi shi lẹ Lébanọnu lụfuta;
haa ọnungonu ugvu Amana;
nggu ahaa ọnungonu ugvu Seniru;
mẹ kẹ Hẹmonu nyizita.
Shi l'iduma-agụ nyizita;
nggu eshi l'ugvu ẹke
oduma edomije onwiya nyizita.
9 I riakwaru mu obu;
nwunne mu;
mbụ nggụbe nwamgbọko mu.

I gudeekwa ẹnya,
i leru mu ugbo lanụ;
mẹ iphe-olu ngu tọta mu meji.
10 Lewaru iphe n-yemobu ngu
atsọ atsọtso; nwunne mu;
mbụ nggụbe nwamgbọko mu.
N-yemobu ngu kakwa mẹe ọtso ẹna.
Ẹge ono bẹ mkpọ manụ senti ngu
kakọtakwaphu iphe ọdo ọdo, oshi mkpọ.
11 Nggụbe nwamgbọko mu;
okfu, shi ngu l'ọnu atsọ ẹna
l'ọ bụ manụ-ẹngu, shi l'ẹbaku-ẹngu.
Iphe shi ngu l'ire bụ mini
ẹra-eswi; mẹ manụ-ẹngu.
Uwe ngu eshikota
kwẹkwekwe l'ọ bụ
ugvu ugvu Lébanọnu.
12 Nwunne mu; mbụ nggụbe nwamgbọko mu;
ị dụlephu l'ọ bụ mgbabu,
a tụ-chiru atụ-chi;
dụ l'ọ bụ nwogvu,
a gụ-chiru agụ-chi;
mbụ l'ọ bụ ọgba, a dachiru adachi.
13 Ọ bụ ụtara-okumu,
a mịshi akpụru dụ mma bụ
iphe jiru mgbabu ngu.
Oshi hena; mẹ nadụ
jikwaruphu mgbabu ngu ejiji;
14 mẹ nadụ; sáfarọnu;
kalamọsu yẹle sinamọnu;
mẹ l'iphe bụ ínsẹnsu, dụ iche iche;
mẹwaru mẹeru; alosu;
mẹwaru iphe bụ oshi,
eegudeje eme iphe eshi mkpọ.
15 Ị bụ ọgba-mini, nọ lẹ mgbabu;
bụru wẹlu mini, anụ ndzụ; bụru nggele,
shi l'ugvu ugvu Lébanọnu atsọshi atsọshi.

Kẹ nwanyi asụ:

16 Wata ephephe; nggụbe
phẹrephere, shi l'ụzo isheli!
Nggu abya; nggụbe
phẹrephere ọphu shi l'ụzo ọhuda!
Bya bya epheshi iphe mu
kụru lẹ mgbabu mu;
tẹ mkpọ iya ngashịa mgboko!
Tẹ nwoke ono bata lẹ mgbabu iya;
bya awọta akpụru iphe a kụru iya;
ọphu katsụa mma; ria.

5

Kẹ nwoke asụ:

1 Nwunne mu; mbụ
nggụbe nwamgbọko mu.
Mu bataakwaru lẹ mgbabu mu.
Mu chịkookwaru mẹeru mu;
yẹle ụnwu oshi ọdo,
eshigbaa kwẹkwekwe.
Mu riakwaru ẹbaku-ẹngu mu
yẹle manụ-ẹngu mu;
ngụwa mẹe mu;
mẹ mini ẹra-eswi mu.
Ndu ọ̀nyà mu; unu ria;
unu angụa
jeye teke n-yemobu a-wata unu ome l'ẹnya!

Kẹ nwanyi asụ:

2 Mu eku mgbẹnya; obu mu amụru ẹnya.
Ngabeduduphu!
O kwa nwoke ono akụ ẹka l'ibo.
Ỳọ sụ mu:
"Nwanyi mbeke; nwunne mu:
Gụhaaru mu ụzo;
gụhaaru mu ụzo nggụbe ndo;
nggụbe onye nk'iya, ẹ te nwedu ẹkworo!
Kẹ l'ishi bụkotawa iya iji.
Ẹgbushi, nọ iya l'ishi;
bẹ iji ẹnyashi dajikwaru adaji."
3 Mu yefuakwaru uwe mu.
?Bụ tẹ mu yee ya ọdo tọo?
Mu gudeekwa mini kwọo onwomu ọkpa.
?Bụ tẹ mu bya adzọo ya l'alị ọdo tọo?
4 Nwoke ono epyo ẹka lẹ mgbaku ibo;
ẹhu ayẹshihu mu l'ẹke ọ nọ.
5 Mu ezilihu tẹ mu gụhaaru iya ụlo.
Ẹka mu angụguhu lẹ manụ mẹeru;
mkpụshi-ẹka mu l'ọ ha amụkota fọrifori;
l'iphe e gude agụha ibo.
6 Mu abya agụhaaru nwoke ono ụlo;
a ma l'ẹ t'ọ nọhedu iya; l'ọ tụgbuwaru.
Atụgbu iya ono emee; meji atọfu mu.
Mu achọo ya nta;
chọo ya imo; mu ta phụ iya.
Mu ekua ya nta;
kua ya imo; tọ za.
7 Ndu nche aphụa mu teke
ẹphe tso l'ejephe lẹ mkpụkpu.
Ẹphe egude mu;
chia mu iphe; chifu mu ọnya;
bya eyeta mu uwe eli-ẹhu mu;
mbụ ndu nche ono,

eche ọnu-ụzo mkpụkpu ono.
8 Unubẹ ụnwanyi Jerúsalemu;
mu kfuru unu ẹge-a:
Teke unu phụru nwoke ono;
?bụ ngụnu bẹ unu e-kfuru iya.
Unu kfuru iya-a l'obu iya
egbu mu egbugbu!

Ụnwanyi Jerúsalemu asụ:

9 Nwanyi mbeke;
kanụru ayi ẹge a -phụ mini;
e -me ẹkfu ngu ono gude ka ndu ọdo mma!
?Nanụ ẹge a -phụ mini;
e -me ẹkfu ngu ono gude ka ndu ọdo mma
kparu iphe iizi ayi ẹge ono?

Kẹ nwanyi asụ:

10 Nwoke ono! Ọocha ụcha; nwua zịi.
E -dzua gidimu gadamu;
b'o sefujelephu iche.
11 Ishi iya dụ l'ọ bụ ọkpobe mkpọla-ododo;
ẹgbushi ya atụko wụzita l'ọ bụ nza ịnya;
kpee nụu l'ọ bụ ọphegu.
12 Ẹnya iya dụ l'ọ bụ kẹ ndo,
beru l'iku nggele,
e gude mini ẹra-eswi saa;
woru gvube l'ọ bụ ọjaja.
13 Ishi agbagba-nchị iya ẹphe
ẹbo dụ ùgvù l'ọ bụ igbo,
a dzashịru iphe eshi kwẹkwekwe.
Okfu, shi iya l'ọnu adụ mma
l'ọ bụ okfukfulike, alashị mẹeru mini.
14 Oshi-ẹka iya dụ l'ọ bụ
mgbọro mkpọla-ododo,
e gude kìrịsòlàyìtù mee.
Ẹhu iya kwọru bụrukutu
l'ọ bụ ọdu-enyi, e fucharu efucha;
bya egude sáfàyà memaa ya emema.
15 Ọkpa iya kfụru kẹ
gborokoto l'ọ bụ itso,
e gude mkpuma ẹgiri mee;
ọphu a tụ-koberu lẹ ntọ-l'alị, bụ mkpọla-ododo b'e gude tọo ya.
L'ụgbugba ẹhu iya b'ọ kfụru gbororo l'ọ bụ
oshi sida ugvu ugvu Lébanọnu.
16 Olu okfu iya atsọje l'ọ bụ manụ-ẹngu.
Ọ bụlephu l'ọ ma mma l'amashi iya ike.
Unubẹ ụnwanyi Jerúsalemu;
onye ono bụ onye nọ mu l'obu;
bụru ọnya mu.

6

Ụnwanyi Jerúsalemu asụ:

1 Nwanyi mbeke;
?Bu awe bẹ 'a -phụ-mini;
'e -me ẹkfu ngu jeru;
?Bụ awe b'o cheberu ifu;
k'ọphu ayi achọ-ede ngu iya?

Kẹ nwanyi asụ:

2 Nwoke ono jeru lẹ mgbabu iya;
mbụ l'ẹke ọ dzashiru iphe eshi mkpọ.
O jeru oche atụru iya lẹ mgbabu ono;
ẹge oomekokwaphu okfukfulike.
3 Mu bụ kẹ nwoke ono;
nwoke ono abụru nke mu.
Oochekwa atụru iya l'ẹke okfukfulike nọ.

Kẹ nwoke asụ:

4 Nwanyi mbeke; ịima mma l'ọ bụ mkpụkpu Tíza;
dụ ùgvù l'ọ bụ Jerúsalemu.
Ịidzo girimu gadamu l'ọ bụ
ndu sọja, pa ẹkwa-ọgu ẹphe.
5 Wofu ẹnya ngu l'ẹke mu nọ;
kẹ l'ọolo mu ẹka lẹ meji.
Ẹgbushi ngu dụlephu l'ọ bụ ẹji eghu, dzeberu;
shi l'eli ugvu Gíledu
awụ-zita.
6 Eze achalẹ ngu phụ
pemu-pemu l'ọ bụ ikpoto atụru,
shi l'ẹke a ghụru iya ẹhu wụfuta.
Ẹphe l'ẹphe ha achịgbaa ụnwu ẹbo ẹbo;
to nwe ẹphe m'ọo nanụ, gba ẹka.
7 Ishi agbagba nchị ngu,
i gude ụlari-ifu kpuchia
dụlephu l'ọ bụ
ụtara-okumu, e gbujahuru ẹbo.
8 Unyomu eze a-dụkwaru ụkporo ẹto;
nnufu iya phẹ adụ ụkporo ẹno;
ndu k'ụnwu-mgbọko abụru 'agụta agụta.
9 Obenu l'ọ bụ nggụbe nwa ndo mu;
bụ onye dụ-geru nụ.
Ị dụ iche; bụru onye tụbaru nne iya l'ẹnya;
bụru onye ẹ-te nwedu
ẹkworo l'ẹnya nne iya;
Ụnwu-mgbọko phụru iya;
kua ya onye a gọru ọnu-ọma.
Unyomu eze; mẹ ndu ọphu
bụ nnufu iya phẹ aphụa ya; jaa ya ajaja.
10 ?Bu onye, bụ onye ono,
dụ l'ọ bụ iphoro
nchi-abọhu ono?

?Bụ onye egbu
pemu-pemu l'ọ bụ ọnwa;
chaa too l'ọ bụ ẹnyanwu;
mbụ dụ biribiri l'ọ bụ ndu
sọja, chị ẹkwa-ọhubama?
11 Mu jeru lẹ mgbabu,
a dzashịru oshi, amịje
akpụru tẹ mu gbaphee iphe
efushitsua k'ọphungu;
tẹ mu maru mẹ oshi vayịnu;
?o meshiwaru mgbịrigba;
makwarụphu mẹ
ụtara-okumu; ?ọotsuwa igu.
12 Tẹ mu kwaa marụ;
bẹ mu gbe nọduwanu l'ụgbo-ịnya ono,
ndibe mu gudeje dulataru
mu nwamgbọko mu ono.

Ndu ọnya

13 Latanụ azụ! Latanụ azụ;
nggụbe nwanyi Shulemu!
Latanụ azụ! Latanụ azụ t'ayi chịa ngu ẹnya!
?Bụ ngụnu meru iphe unu
a-nọdu ele nwanyi Shulemu kpakpakpa;
l'ọ bụ onye, ele ẹke ndu
Mahanemu ete egvu?

7

1 Nggụbe ada-eze;
iphe akpọkpa, i yeru l'ọkpa kwekwanuru ngu.
Ụtakfu ngu dụlephu l'ọ bụ
mgbubu, onye maru ome nka meru.
2 Mkpotubo ngu gbalẹruphu
nwamgburumgburu l'ọ bụ ọba,
mẹe vayịnu ẹ-ta agvụjedu agvụgvu.
Ẹpho ngu adụ l'ọ bụ igberi, a kụberu akụbe;
gude okfukfulike dophee
ya mgburumgburu.
3 Ẹra ngu dụ l'ọ bụ ụnwu umoro labụ;
mbụ l'ọ bụ ụnwu umoro,
a mụru ejima.
4 Olu ngu dụ l'ọ bụ ụlo-eli,
e gude ọdu-enyi kpụa.
Ẹnya ngu ẹphe ẹbo l'egbu pamụpamu
l'ọ bụ ẹnyimu-mini ndu Hẹ́shibonu;
mbụ onanu, nọnyabe ọnu-ụzo Baturabimu.
Ọkpu-imi ngu degeru edegeru l'ọ bụ ụlo-eli Lébanọnu,
bụ ọphu gharu ifu lẹ Damásukọsu.
5 Ishi ngu meru ngu; nggu ama l'ọ bụ ugvu Kamẹlu.
Ẹgbushi, nọ ngu l'ishi eke ụrobu-ụrobu.
Ọ kpọshiru eze iphe ooje;

l'ẹke ọ nọ l'ele ẹge e shiru kee ya.
6 Ị malẹphu mma; nggụbe nwanyi mbeke;
umere ngu akarụ mma!
7 L'ụgbugba ngu b'i gvuru l'ọ bụ agbaragba;
ẹra ngu adụgbaa l'ọ bụ ọfoko njikpa.
8 Mu asụ: “Lẹ mu e-nyi agbaragba ono;
je enwota iya ẹkfu.”
T'ẹra ngu dụkwa mu l'ọ bụ ọfoko vayịnu;
ume, ịitu eshije mu
kwẹkwekwe l'ọ bụ nkfụ-alị;
9 ọnu, iitsuta mu atsọje mu l'ọ
bụ mẹe, a kụ-gheru akụ-ghe.

Kẹ nwanyi asụ:
T'ọ bụkwaru onye ono,
mu yeru obu ono angụ mẹe ono;
k'ọphu oo-shi iya l'ụgbonu;
shi iya l'eze l'atsọ gẹregere!
10 Mu bụ kẹ onye ono,
mu yeru obu ono;
l'agụkwa iya phụ agụgu.
11 Bya; nggụbe 'a -phụ-mini;
'e -me-ẹkfu mu; t'ayi je l'ẹgu;
je aradu aradu l'ime mkpụkpu!
12 T'ayi nmaa ẹwa jeodu lẹ mgbo vayịnu
je amaru mẹ oshi vayịnu;
o ruwaru iru;
t'ayi maru mẹ igu iya;
?ọ sakahụwaru.
Mẹkwaphu t'ayi maru mẹ oshi
ụtara-okumu; ?ọotsuwa igu nk'iya.
Ọ bụ l'ẹke ono;
bẹ mu e-koshi ngu lẹ mu yeru ngu obu.
13 Oshi mandureku eshikwa mkpọ.
Mu doberu akpụru oshi,
dụ iche iche l'ọnu-ụlo ayi.
Mu doberu ngu k'ọphungu;
doberu ngu akahụ iya
l'asa iya l'asa iya;
nggụbe 'a -phụ-mini;
'e -me-ẹkfu mu.

8

1 Ọ dụ mu t'a sụ l'ị bụ nwunne mu nwoke;
ngụa nne mu ẹra;
mẹ mu etsutaje ngu ọnu;
mẹ ayi phụ l'esu-ụzo;
to nwe onye a-sụ mu sụu.
2 Mu e-duta ngu dubata l'ụlo nne mu,
bụ iya bụ onye ziru mu iphe;
chebe ngu akụru-akụ mẹe,

mu kụtaru l'oshi
ụtara-okumu mu.
3 Ọ dụ mu t'a sụ l'o cheberu
mu ẹka-ibyita iya l'ishi;
gude ẹka-ụtara iya rụkota mu.
4 Unubẹ ụnwanyi Jerúsalemu;
unu kwee mu ụkwa
l'unu ta akpatsudu
n-yemobu rua teke ọo-bya l'onwiya.

Ndiphe asụ:
5 ?Bụ onye bụ onye ono,
dakoberu a -phụ mini;
e -me ẹkfu iya;
shi l'echi-ẹgu abya ẹge ono?

Kẹ nwanyi asụ:
Ọ kwa lẹ mkpuli ụdara b'ị zẹ;
mu abya akpalia ngu.
Ọ bụ l'ẹke ono; bẹ nne ngu tsụtaru ime ngu;
bụru l'ẹke ono; bẹ ime taru iya; yọ mụa ngu.
6 Mee mu iphe-ọhubama dobe onwongu l'obu;
bụru echi-ọhubama,
ịigba l'ẹka;
kẹle n-yemobu shihukwaru ike l'ọ bụ anwụhu.
Okopho iya abụru 'arọ-buta arọ-buta l'ọbu ili.
Oonwuje l'ọ bụ ovovo-ọku;
mbụ l'ọ bụ oke ire-ọku.
7 Ọchi-ọku mini ta
azụ-nyighekwa n-yemobu;
ọphu ẹnyimu e-kpotaghekwa iya.
Ọ -bụru lẹ madzụ gude iphe bụ iphe o nweru
tẹ ya zụta n-yemobu;
bụkwa ewena bẹ oo-metaru onwiya.

Unwunne kẹ nwanyi asụ:
8 Ayi nwekwaru nwunne
nwanyi, ẹra ta nọkpoduanu l'ọkpoma.
?Bụ ngụnu bẹ ayi e-meru nwunne ayi ono
mbọku, nwoke a-jị ajị iya?
9 Ndẹge ọ bụ oshi-ẹpoto;
mẹ ayi akwaa ya
mkpọla-ọcha nkwatankwa l'ẹhu.
Ndẹge ọ bụ ibo; mẹ ayi
egude oshi sida kụ-chia ya.

Kẹ nwanyi asụ:
10 Mu shihuru ike l'ọ bụ
ụpho-mkpuma.
Ẹra mu vudokwa
gamugamu l'ọ bụ ụlo-eli.
Onye ono makwarua
lẹ mu -nọnyabe iya;

bẹ ẹhu a-dụ iya agu.
11 Sólomọnu nweru mgbo
vayịnu lẹ Bálụ Hamọnu;
bya eworu iya ono ye
ndu a-nọdu akfụ iya ụgwo l'ẹka.
Iphe ndu ono e-wotajeru iya
l'onye l'onye l'ọzori
akpụru vayịnu ono
bụ ẹkpa mkpọla-ọcha iri iri.
12 Obenu lẹ mgbo vayịnu nke
mu bụ mbẹdua nwe iya.
Yọ bụru ẹge dụ mu mma;
bẹ mu a-nọdu eme iya.
Ẹkpa mkpọla-ọcha iri l'iphe
e retaru lẹ vayịnu;
bụ nggụbe Sólomọnu
e-nweru iya.
Ẹkpa mkpọla-ọcha labụ
abụru kẹ ndu eletaje akpụru vayịnu ono ẹnya.

Kẹ nwoke asụ:
13 Nggụbe onye ọphu, bu lẹ mgbabu ono;
ọnya mu phẹ ngabẹkwaru ngu nchị
t'ẹphe nụa olu ngu.
Tẹ mu nụedukwa olu ngu!

Kẹ nwanyi asụ:
14 Nggụbe; 'a -phụ mini;
'e -me ẹkfu mu;
kfụkwaa sangụ-sangụ
byakfuta mu ẹge ono,
umoro; mẹ nwele akfụje
l'ugvu, a kụshiru iphe eshi mkpọ ono!

Azáya

1 Ọwaa bụ àphù, Azáya Emọzu phụru l'ẹhu ndu Júda; mẹ l'ẹhu ndu Jerúsalemu.
Teke ọ phụru àphù ono bụ teke Uzáya; Jótamu; Éhazu; mẹ Hezekáya shi bụtsuaru
eze; l'achị ndu Júda.

Nchileke abaru ndibe iya mba

2 Tẹ nggụbe igwe nụa ya; nggụbe alị anụkwaa ya phụ; kẹle Ojejoje kfuakwaru
okfu. Ọ sụru: "L'ụnwegirima, ya heru hefuta; gbe bya aghawanu aghagha; kwefuru
iya íkè.
3 Eswi amajẹkwa onye nwe iya nụ. Nkakfụ-ịgara amaru iphe onye nwe iya nụ
eyejeru iya nri. Obenu lẹ ndu Ízurẹlu ta dụdu ọphu ẹphe maru; mbụ lẹ ndibe iya bẹ
iphe te dojedu ẹnya."
4 Tụswekwa. Unu bụkwa ẹjo mba. Ẹra ẹjo iphe unu emeshi anyịakwa unu anyịnyi.
Unu bụ ndu ẹjo eri; ndu merushiwaru onwẹphe emerushi. Ẹphe gbadowaru Ojejoje;
to nwehe iphe ẹphe gụbekwaduru Onye nsọ kẹ Ízurẹlu. Ẹphe gbe ghawaru iya nụ
azụ.
5 ?Bụ ngụnu bụ kẹ t'a nọdu akụ unu pyaapyaa? ?Bụ ole bụ kẹ t'unu hụgabe;
kwefuru Nchileke íkè? Ishi bụkotaakwa unu ọnya ọnya; meji l'atọfuwa unu atọfu.
6 Tsube l'ọbechere-ọkpa unu jeye l'ishi unu ta dụdu ẹke dụ unu npho. Iphe jiru
unu ẹhu bụ uswiru ẹchachi; ọnya ọnya; mẹ ọnya, ndu ọphu awụgbaa unu mee. Ẹ to
nwedu ọphu a kwọcharu unu akwọcha; to nwe ọphu e kechiru unu ekechi; to nwe
ọphu e deberu unu ọgvu.
7 Alị unu bụwa ochobo. Mkpụkpu unu bẹ ọku tsufuwaru. Okfu, unu kọru akọko
bẹ unu nọwa l'ele ndu ọhodo; ẹphe abya eripyaa ya. Ọ dabuwaru ochobo l'ọ bụ ẹke
ndu ọhodo lụru alụlu.
8 Jerúsalemu b'a hawaru; yọ daburu nkịnyi l'ọ bụ ụlo-ẹgu, a tụru lẹ mgbo vayịnu;
mbụ l'ọ bụ ụlo-ẹgu, a tụru l'ẹgu ẹke a kụru akpụru-ele. Ọ dụwa l'ọ bụ mkpụkpu,
ndu ọhogu yechiru eyechi.
9 Ndẹge Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike te meru t'o nweru ayi ndu ọphu a-wafụ
nụ; mẹ ayi ge agvụlephu l'ọ bụ ndu Sódomu; mbụ chịhulephu l'ọ bụ ndu Gọmóra.
10 Unu nụa iphe Ojejoje ekfu; unubẹ ndu ishi Sódomu! Unu ngabẹ nchị l'ekemu,
Nchileke ayi tụru; unubẹ ndu Gọmóra!
11 Ọ sụru: "L'igweligwe ngwẹja ono, unu egwojeru iya ono; ?bụ ngụnu b'ọ bụ iya.
Ebyila ono, unu egudeje gwooru iya ngwẹja-ukfuru ono yẹle anụ ono, ẹba rachitsuaru
ẹhu ono bẹ tụhuwaru iya nụ. Mee eswi; mee atụru; mẹ k'eghu ta dụjekwa iya mma.
12 Abyabya, unu abyajẹ l'ifu mu; ?bụ onye asụje t'unu gude iphe ono bya? Mbụ; ?
bụ onye ezije unu t'unu bya adzọtoshiaru mu ogbodufu?
13 Unu ba abyajẹhekwaru iya ọchiru ẹja ìphòró ono, unu abyajẹ achịchi ono.
Ínsẹnsu ono, unu akpọjeru iya ọku ono anọdujekwa ahụ iya ẹgbo. Ajị Ọnwa
Ọphungu unu; ajị mbọku ọtu-ume unu; mẹ ndzuko ono unu eyeje ono bẹ ya ta
akpaghedu ume iya; shita l'ẹjo iphe unu anọduje eme lẹ ndzuko ono.
14 Ajị Ọnwa Ọphungu, unu agbajẹ; mẹ eswe-iphe unu agbajẹkpo agbagba bẹ
dụkotawa mu ashị. Ọ bụkotawa mu ivu. Ike ẹphe gvụwaru mu.
15 Unu -chilia ẹka unu l'ekfu anụ mu; bẹ mu e-wofu ẹnya l'ẹke unu nọ. Ẹ to nwekwa
mẹ unu kfuru nụ mu ikfu agha; mu te eyekwaru unu ọnu. Ishi iya abụru l'ọchi nọ
unu l'ishi.

16 Unu ghụa ẹhu; mee onwunu t'unu gbufu! Unu haa mu omechishi ẹnya! Unu
esefu ẹka l'ome ẹjo iphe!
17 Unu mụtafua ome iphe dụ mma! Unu achọje ụzo ikpe, dụ maa! Unu hùje ndu
aakpa ndu ọdo ẹhu àhùhù! Unu hajẹru ndu a tọru ogbe enge! Unu adzọje ọdzo ẹhu
ụnwanyi, maa tụfuru!"
18 Ojejoje sụru: "Unu bya tẹ idzu unu l'iya bụru nanụ! Ẹ to nwedu; mẹ iphe dụ ẹji,
unu, meshiru dụ-tabe ẹji l'eke nyarịnyari; bẹ oo-mekochaa gbulahaa pemu-pemu l'ọ
bụ eberugo. Ẹ to nwedu; m'ọ dụ-taberu ẹji l'ekewa l'ọ bụ uswe; bẹ oo-mekochaa chaa
l'ọ bụ òwúú.
19 Ọ -bụru l'ọ bụ uche obu unu t'unu wata ome iphe mu sụru t'unu mee; bẹ unu
e-mekochaa ria iphe katsụa mma, shi l'alị.
20 Ọle; ọ -bụru l'unu jịkaru; kwefu íkè bẹ bụ ogu-mbeke bẹ ee-gude vụa unu nyaa.
Ojejoje kfuakwaru l'ọnu iya."

Jerúsalemu bụ mkpụkpu,
eme iphe dụ ẹji

21 Lekpodudunu ẹge mkpụkpu ono, e shi gude ẹka ono bya abụwaru nụ nwanyi
ọkpara! Mkpụkpu, bụ ikpe, dụ nhamụnha bẹ e shi ekpekotaje iya; mbụ mkpụkpu,
odobe-ẹka-ndoo shi buru eburu. Nta-a bẹ bụwanu ndu mgburuma jiru iya.
22 Mkpọla-ọcha ngu ghọkotawaru nshị-mkpọla. Ẹgiri mẹe, e shi akụ l'ime ngu b'e
gudewa mini ghanwụshikota aghanwụshi.
23 Ndu ishi ngu bụkota ndu kwefuru Ojejoje íkè; bụru ndu tso ọgbo iphura. Ẹphe
yeru ẹnya l'ori ẹka-azụ. Ọ bụ t'a nụ ẹphe bẹ ẹnya akajẹ ẹphe. Ndu a tọru ogbe bẹ
ẹphe ta agbajẹdu ọdzori ẹhu ẹphe; ẹphe ta anga nchị l'okfu ẹhu nwanyi, maa tụfuru.
24 Ọ bụ iya kparu iphe Nnajiufu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ iya bụ
Ọkaribe kẹ Ízurẹlu kfuru; sụ: "Nhụu; tẹ mu bya emee koshi ndu ọhogu tẹ mu kebe
tụfu ume. Tẹ mu bya emelata ndu ọhogu mu iphe ẹphe meru mu.
25 Mu a-ghachi ẹka mee unu iphe. Mu abya anyashịa unu unu nshị-mkpọla ono,
nọ unu l'ẹhu ono; bya ajị-shikota unu inyi, nọ unu l'ẹhu.
26 Mu e-me t'unu nweru ọkpobe ndu ikpe ẹge ono unu shi nweru iya ono. Mu e-
mekwaphu t'unu nweru ndu maru iphe a-kpọ-zijeru unu ụzo ẹge ono unu shi nweru
iya l'ọdungu ono. Ee-mekochaa eku ngu mkpụkpu, doberu ẹka ndoo; kukwaa ngu
phụ mkpụkpu, e gude ire iya ẹka."
27 Mkpụkpu ono, nọ lẹ Ugvu Záyọnu ono bụ ikpe, dụ mma; bẹ ee-gude dzọo ya. Yọ
bụru odobe-ẹka-ndoo; bẹ ee-gude gbata ndu kwaru izimana.
28 Obenu lẹ ndu kwefuru Ojejoje íkè; mẹ ndu eme iphe dụ ẹji bẹ aa-chịko lakọta
l'iyi. Ndu haru otso Ojejoje abụru kpurupyata.
29 Achị ono, unu doberu nsọ ono; bẹ iphere iya e-mekochakwaa mee unu; keshinu
ọ bụ iya bẹ unu yeru ẹnya. Mgbabu ngwẹja ono, unu hataru ono; bẹ e-mekochakwaa
bụru unu iphe-iphere;
30 kẹ l'unu e-mekochaa dụ l'ọ bụ achị, laru ẹkwo; mbụ l'unu a-dụ l'ọ bụ mgbabu, ẹ
ta gbadu mini.
31 Ndaji-nggara a-bya adụ tsụgo-tsụgo. Ozi, ẹphe jeru abụkotaru ẹkoroku; ẹphe
achịko kekota ọku; ọphu ọ dụdu onye e-gbonyi ọku ọbu.

2

Ẹhu-agu, a-nọ jeye lẹ
tutu yoyo
(May 4:1-5)

1 Ọwaa àphù, Azáya Emọzu phụru l'okfu ẹhu ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu.

2 O -rua l'oge ikperazụ;
bẹ ee-me t'ugvu ono,
a tukoberu eze-ụlo Nchileke ono shihu ike;
mee ya t'ọ bụru eze l'iphe bụ ugvu nọnu.
Mbụ ee-me iya t'ọ kakọta ugvu nọnu l'eli.
Iphe bụ mbakeshi a-wata ọwu abya iya.
3 Ndiphe a-bya ekfulahaa; sụ:
"Unu bya t'ayi je l'eli ugvu Ojejoje.
Unu t'ayi je l'ụlo Nchileke kẹ Jékọpu;
k'ọphu ọo-kpọ-ziru ayi ụzo iya;
ẹge ayi a-wata otso ụzo,
ọ tọru;
kẹ l'ọ bụ lẹ Ugvu Záyọnu;
bẹ ekemu e-shi bya;
bụru lẹ Jerúsalemu;
bẹ okfu Ojejoje e-shi bya."
4 Ọo ya e-kpe okfu, nọru mba lẹ mba;
kpeshiaru igwe ọha okfu, nọru ẹphe.
Ẹphe akpụkwa-zi
ogu-mbeke ẹphe;
yọ ghọo ọgu.
Ẹphe akpụkwa-zi arwa ẹphe;
yọ ghọo nwa mma,
e gude akọcha iphe.
Mba ta pahẹdu
ogu-mbeke ejekfu mba
ọdo ọgu.
Ẹphe ta amụhe ẹge e shi alụ ọgu ọdo.
5 Unubẹ ọnu-ụlo Jékọpu; unu bya t'ayi tsoru iphoro ono, Ojejoje mụberu ayi ono.

Mbọku kẹ Ojejoje

6 Ị jịkawaru ndibe ngu ono, bụ ọnu-ụlo Jékọpu; kẹ l'iphe jiru ẹphe ẹhu bụ ome amamanshi, bụ iphe ẹphe mụtaru l'ẹka ndu ụzo ẹnyanwu-ahata. Ẹge ono bẹ ẹphe agba ẹja l'ọ bụ ndu Filisutayịnu. Ẹphe lẹ ndu mba ọdo atụgbabe ẹka l'eme iphe lanụ.
7 Iphe jiru alị ẹphe bụ mkpọla-ọcha yẹle mkpọla-ododo. Ẹku ẹphe te nwedu agvụgvu. Iphe jiru alị ẹphe bụ ịnya; ụgbo-ịnya ẹphe te nwedu agvụgvu.
8 Iphe jiru alị ẹphe bụ agwa. Yọ bụru iya bẹ ẹphe abaru ẹja; mbụ iphe ono, bụ ẹphe gude ẹka ẹphe meshia ya ono. Mbụ; iphe bụ ẹphe, gudekpoo ẹka ẹphe meshia ya.
9 Ọ bụ iya kparu iphe a-lọ-tsuta madzụ alị. Madzụ bẹ ee-me t'ọ la alị. Ba agụkwaru ẹphe nvụ!
10 Bahụ l'ime ikelegvu! Je je edomia onwongu l'ime alị; l'ẹke ịitsu Ojejoje egvu; ẹge ono bẹ biribiri iya eye ngu egvu!
11 O-te-aja-onwiya; bẹ ee-me t'ẹnya iya laa. E mee ndu eku onwẹphe t'ẹphe bụru kpurupyata. Ọ bụ Ojejoje kpụu; bụ onye ee-kutse ekutse mbọku ono;
12 kẹ l'o nweru ujiku lanụ, Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike doberu iphe bụ ndu eku onwẹphe ekuku; mẹ ndu, anya ndụ; mbụ mbọku, o doberu ndu, atụ-li onwẹphe atụ-li. Mbọku ono bẹ aa-lọ-tsuta ẹphe.
13 Mbọku ono b'e doberu oshi sida, nọkota l'ugvu ugvu Lébanọnu; mbụ ndu ọphu hatsụa l'eli; l'etse origodo; mẹ l'iphe bụ achị, nọkota l'alị Báshanu;

14 dobekwaru iya phu iphe bụ eze ugvu, akpakọta origodo; mẹ iphe bụ nwugvu hatsụa eli.
15 Mbọku ono kwaphu bẹ e doberu, iphe bụ ụlo-eli, hatsụa l'eli; mẹ mgbodo, a kpụshiru ike;
16 mẹ ụgbo-mini ndu Tashishi l'ọ ha; mẹ iphemiphe ọbule, e memaru emema.
17 Onye etu onwiya ẹpha bẹ ee-mekochaa mee t'ẹnya iya laa. E mee ndu etse etsetse t'ẹphe bụru kpurupyata. Ọ bụ Ojejoje nwẹnkinyi iya; bụ onye ee-kutse ekutse mbọku ono;
18 Iphe bụ nte a-chịhu.
19 Madzụ a-nọdu agbatsụa ala l'ọgba mkpuma; ndu a-nọdu awụbatsua l'ẹnu l'ime alị; ẹke ẹphe atsụ Ojejoje egvu; ẹge ono bẹ biribiri iya e-ye ẹphe egvu teke oo-gbeshi nmawoo mgboko anmawo.
20 Mbọku ono bẹ madzụ a-chịta ntẹkpe ono, ẹphe gude mkpọla-ọcha meshia mẹ ọphu ẹphe meshiru lẹ mkpọla-ododo l'agwaphe ghakaru ụnwu anụ, eeku molu mẹ ngvụ.
21 Ẹphe a-gbatsụaru laa l'ẹke ikelegvu yetsuaru ụwa; mẹ l'ime ọgba, nọtsua l'eli ugvu l'ẹke ẹphe atsụ Ojejoje egvu; ẹge ono bẹ biribiri iya e-ye ẹphe egvu teke oo-gbeshi nmawo mgboko anmawo.
22 Hajẹkwaa ọtu-kobe madzụ ishi; kẹ l'ọ bụwaphu ume, ọotu; bụ iphe ọ tọkfu ẹka. ?Bụ ngụnu ọdo; bẹ madzụ dafụru ọgu iya?

3

Ikpe, dụru ndu Jerúsalemu;
mẹ ndu Júda

1 Lekwa! Nnajiufu, bụ Ojejoje; mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike abyaakwa ọnafu ndu Jerúsalemu; mẹ ndu Júda ẹke iphe eshije eru ẹphe ẹka; mẹ agbarike ẹphe. Ọobyawa ẹphe ọnafu ẹke ẹphe eshije eri nri; mẹ ẹke ẹphe eshije angụ mini.
2 Ọo-nafụkwaphu ẹphe ndu ike nọ l'ẹphe; nafụ ẹphe ndu sọja; ndu ikpe; ndu nkfuchiru Nchileke; ndu àphù; ndu bụ ọgurenya;
3 ndu ishi sọja; ndu nweru ọkwa; ndu mgbazi; ndu maru ome nka; mẹ ndu agvụgwoo.
4 Mu e-me t'ọ bụru ụnwegirima unwokoro a-bụru ndu ishi ẹphe. Yọ bụru ụnwegirima nshịi a-nọdu achị ẹphe.
5 Ndu madzụ awata ọkpa ibe ẹphe ẹhu. Onyenọnu yọ daru yẹle ibe iya. Obutobu yẹle obutobu l'alaji. Ọgbo-ẹgirima awata ọcho ndu bụ ọgurenya okfu. Ọ-nọ-l'ọmu awata ọcho ogenyi okfu.
6 Madzụ e-gudeje nwanna iya; mbụ onye yẹle iya shi l'ufu lanụ; sụ iya: “Ọo nggu a-bụru ẹphe ishi; keshinu ọphu ọ bụ nggụbedua nweru uwe o-ye-l'ẹhu. Ọ bụ nggu maru ẹge ii-me ẹke-a, mebyishihuru ẹge-a.”
7 Obenu l'onye ono a-rashịa mbọku ono; sụ: “Mu te meghekwa iya! Ẹ tọ dụkwa nri, nọ mu l'ụlo; tọ dụ uwe, oye l'ẹhu mu nweru. Unu be emekwa mu onye ishi unu-o!”
8 Iphe kparu iya nụ bụ lẹ Jerúsalemu etenga etenga. Júda l'ada adada. Iphe kparu iya bụ l'olu ẹphe yẹle iphe ẹphe eme emesweshi Ojejoje. Ẹphe gudewa ẹge ono merushia ya ifu.
9 Ẹge ẹphe doberu ifu bụ iphe agbakpọdua ẹphe ekebe. Ẹphe gbe egudeje iphe dụ ẹji, ẹphe eme azụnga nzụnga l'ọ bụ ndu Sódomu. Ọphu ẹphe te gbe mejedu iya k'edomi. Nshọo ẹphe! Ishi iya abụru l'ẹphe mewaru tẹ ndakfu dakfu ẹphe.
10 Kfuru onye doberu ẹka ndoo l'ọo-dụru iya lẹ mma; kẹ l'ẹphe e-ri akpụru, umere ọma ẹphe mịtaru.

11 Nshọbukwaa ndu eme ẹjo iphe! Iphe a-dụkwaru ẹphe ẹji. Aa-kfụ ẹphe ụgwo
iphe ẹphe gude ẹka ẹphe kpata.
12 Ndibe mu; bẹ ọgbo-ẹgirima akpa ẹhu. Yọ bụru ụnwanyi bụ ishi ẹphe.
Ndu mu! Ọ kwa ndu edu unu eduphu unu. Ẹphe du unu; je eshilahaa ẹke ta bụdu
ụzo.

Ikpe, Ojejoje e-kpe ndibe iya

13 Ojejoje nọwa l'ẹke ọ nọ l'ụlo ikpe. Ọ kwakọbewaru tẹ ya kpee ndiphe ikpe.
14 Ojejoje watawaru okpe ndu bụ ọgurenya ikpe; mẹ ndu ishi ndu nk'iya; sụ:
"Ọ kwa unu lụru mgbo vayịnu mu alụlu. Iphe unu nakọkotaru ndu ụkpa bẹ
nọkotakwadua lẹ nk'unu.
15 ?Bụ ngụnu bụ kẹ t'unu egwe ndibe mu rakaraka? Mbụ; ?bụ ngụnu bụ kẹ t'unu
efu ndu ụkpa ifu l'alị. Ọ bụ iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu
ndono."

Ọkwa, a nmaru ụnwanyi Jerúsalemu

16 Ojejoje sụru: "L'ụnwanyi, bu lẹ Ugvu Záyọnu; bẹ ekunuka onwẹphe ekuku.
Ọobuje ẹphe eje l'ụzo; ẹphe l'ese olu jịjiji; l'ekurube ẹnya ekurube; l'eje segelengu
segelengu; ọjaga ọkpa ẹphe l'ada jẹgengu jẹgengu.
17 Ọo bụ iya meru iphe nnajiufu e-me t'ọnya abakọta ụnwanyi, bu lẹ Záyọnu l'ishi;
t'ishi chahụ ẹphe nmanmanma."
18 Mbọku ono bẹ Ojejoje a-natakọta ẹphe ọjaga ọkpa ẹphe; o-ke-l'ishi ẹphe; iphe-
olu ẹphe;
19 iphe-nchị ẹphe; echi-ẹka ẹphe; ụlari-ifu ẹphe;
20 ụlari-ishi ẹphe; ọjaga ọkpa ẹphe; ụkpoto, ẹphe ewe l'ukfu; akpamu manụ
mbeleke ẹphe; ọgvu ẹphe;
21 echi mkpụshi-ẹka ẹphe; echi imi ẹphe;
22 kpowula-kpowula uwe ẹphe; ụkpo ẹphe; ẹ́kwà achịchi ẹphe; nwẹkpa ọlokpu-
l'ẹka ẹphe;
23 onyo ẹphe; uwe ọcha ẹphe; ẹ́kwà oke l'ishi ẹphe; mẹ l'ẹ́kwà-ukuvu ẹphe.
24 O -be kẹ t'ẹphe eshi mkpọ; bẹ ẹphe a-nọdu eshi nshi. O be kẹ t'ẹphe wee udugbeze
l'ukfu; bẹ ẹphe a-nọdu eke onwẹphe eri. O be kẹ t'ẹphe memaa ẹgbushi ẹphe emema;
bẹ ẹphe a-bụ ndu ishi-nkwọcha. O be kẹ t'ẹphe yee uwe, ama mma; bẹ ẹphe e-ye
uwe-aphụ. O be kẹ t'ẹphe ama mma; bẹ ẹphe e-gbe bụru iphe-iphere.
25 Unwoke unu bụ ogu-mbeke bẹ ee-gude gbushikota ẹphe. Ndu sọja unu bụ l'ọgu
bẹ ẹphe a-lakọta.
26 Ndu Jerúsalemu a-kpọ mkpu; gụa aphụ. Mbụ lẹ Jerúsalemu a-dụ l'ọ bụ nwanyi
gba ẹka; gwọshita l'alị.

4

1 O -rua teke ono bẹ ụnwanyi ẹsaa a-wụ-kfutaje nwoke lanụ; sụ iya: "Byiko nafụ
nụ ayi iphere ọwaa. Haarụ t'ayi nụje onwayi nri; ayi anmajẹru onwayi ẹkwa. Ọ bụ
t'ị halẹphu t'ayi zajẹ ẹpha ngu."

Eedophu Jerúsalemu azụ l'ọnodu iya

2 O -rua teke ono bẹ onye ono, bụ ẹkali Ojejoje a-bụ nwọma-mma; bụru ọdu-biribiri.
Iphe alị ono metaru bẹ ndu ono, wafụrunu l'alị Ízurẹlu ono e-gude eku onwẹphe;
bụru iya bẹ ẹphe e-gude dụ ugvu.
3 Ndu ono, a haru lẹ Ugvu Záyọnu; mbụ ndu ono, kwaru lẹ Jerúsalemu bẹ aa-nọdu
eku ndu dụ nsọ, bụ iya bụ ndu ono, e deru ẹpha ẹphe l'ẹphe nọ ndzụ lẹ Jerúsalemu.

4 Nnajiufu e-nwefukota ụrukutu, nọkota ụnwanyi Záyọnu l'ẹhu; bya egude ume
nk'iya nwefukota ndu Jerúsalemu mee ọchi, nọ ẹphe l'ẹhu; mbụ ume ono, o gude
ekpe ikpe; mẹ ume, enwu enwunwu.
5 Teke ono; bẹ Ojejoje a-bya lẹ Záyọnu l'ọ ha; mẹ l'ẹhu ndu ono, edzukobeje l'ẹke
ono; bya emeta urukpu, akpọ tụtutu doberu ẹphe l'eswe; mụta ọku, enwu phophopho
doberu ẹphe l'ẹnyashi; kẹle mkpụkpu ono l'ọ ha bẹ ee-gude ọdu-biribiri Ojejoje
kpuchia.
6 Ọo-bụru mkpu, e-me ẹphe agu t'okpomọku be ekpojeshi ẹphe l'eswe;
bụkwaruphu ẹke ẹphe a-gbabajẹ tẹ ndzụ dzua ẹphe yẹle ẹke ẹphe e-domije onwẹphe
mẹ igwe ephe oke phẹrephere; mẹ teke ọochi mini.

5

Egvu mgbo vayịnu

1 Mu a-gụru egvu;
nụ onye mu yeru obu.
Mu e-gude mgbo vayịnu iya gụa ya.
Onye mu yeru obu;
bẹ gbaru mgbo vayịnu l'alị,
emehu iphe l'iku ugvu.
2 Ọ tụ-zewaru iya atuze;
hashịwa iya mkpuma;
bya afọta akpụru vayịnu
ndu ọphu kakọta mma kụa ya.
Ọ kpụru ụlo-nche lẹ mgbabu ono;
bya egvua ẹke aanọduje
apyịfuta mẹe lẹ vayịnu ọbu.
Yọ nọdu ele t'ọ mịshia nebyi, dụ mee.
Yọ bụru nebyi, dụ ẹji b'ọ mịshiru.
3 Nta-a; unubẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu; mẹ unwoke ndu Júda; unu kpe-eduru mu lẹ
mgbo vayịnu mu okfu-a:
4 ?Bụ ngụnu; bẹ mu g'emefuaru mgbo vayịnu mu-a, mu te mehaaduru iya? Mu gbe
ele ẹnya tẹ vayịnu, nọ iya nụ mịshia akpụru dụ mma; ?bụ ngụnu kpahụnuru iphe o
gbe mịshia akpụru, dụ ẹji.
5 “Nta-a; tẹ mu bya akaru unu iphe mu e-me mgbo vayịnu mu ono. Mu a-fọkashi
iphe e gude gbabuta iya; k'ọphu ee-mebyishi iya. Mu e-nwukposhi mgbodo, a kpụru
iya mgburumgburu; a bya dzọpyashia ya.
6 Mu e-mele iya phu t'o yifu; k'ọphu bụ ẹ ta byadụ akọcha iya akọcha; t'a bya bya
akpa iya ẹja. Iphe zẹ l'ẹke ono; bụ mkpakparị mẹ ọgarama-mbo. Mu e-me igwe t'ẹ
b'ọ chịru iya mini.”
7 Ọ kwa ọnu-ụlo Ízurẹlu bụ
mgbo vayịnu ono, Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike gbaru ono.
Yọ bụru ndu Júda bụ
iphe ono, dụ iya mma,
ọ kụru iya ono.
O leru ẹnya t'e mee iphe dụ mma;
iphe ọ phụru abụru ogbu ọchi.
O leru ẹnya t'e meje iphe gbaru nụ;
iphe ọ phụru abụru
ụzu-ẹkwa.

Nshọo Ízurẹlu

8 Nshọo ndu alọkọje ụlo doberu onwẹphe; mẹ ndu anaphe alị eyekwa l'alị ẹphe;
jeye tọ dụhe ẹke aphụdunu; unu eburu l'ẹgu nkịnyi.
9 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuakwaru iya; mu anụa ya ẹke ọ sụru:
"Igweligwe ụlo bẹ chihufutaje. Mbụ eze ụlo, hatsụa nshinu ama ntụmatu; bẹ e-
mekochaa bụru ụlo, e te budu ebubu.
10 Ẹke e gude eswi iri, a jịgbaberu ẹbo ẹbo kọo ujiku lanụ bụ nwa mẹe vayịnu,
e-ji ipoti ẹto; bẹ aa-pyịta iya. Onye kụru iphe jiru ẹkpa-jahotu bụ iphe jiru ashanga;
ọwaa efere-ụtara; bẹ aa-wọta iya."
11 Nshọo ndu egbeshije lẹ ngguge-ụtsu je adaburu l'ọngu mẹe; mbụ ndu angụje
mẹe jeye l'echi-abalị gbururu jeye ẹnya l'eke ẹphe kfukfukfu.
12 Egbe ndu ono anọduje akpọ une; l'akụ ogele l'ẹke ẹphe eri iphe. Ẹphe akụ nkwa;
l'aphụ opu; swiphee onwẹphe mẹe l'ẹke ẹphe eri iphe ọbu. Obenu l'ẹ to nwedu iphe
Ojejoje meru, ẹphe gụberu iphe; tọ dụ ẹka-ọru iya, ẹphe ekuje iphe.
13 Ọ bụ iya e-me iphe aa-kpụ ndu mu lẹ ndzụ; kẹ l'ẹphe te nwedu egomunggo. Ndibe
ẹphe, bụ ogenyi bụ ẹgu e-gbushi ẹphe. Ẹphe adụ l'igwe; mbụ ndu ẹkpiri a-kpọshihu
nkụ.
14 Ọo ya bụ l'alị-maa bẹ ẹgu kabawa agụgu. O ghewaru ọnu phaa; l'eleko ndibe
ẹphe, bụ ndu nweru ẹnya mẹ igweligwe ndibe ẹphe eme ụngara; mẹ ndu ẹmirima
a-wụba iya.
15 Ọo ya bụ aa-lọ-tsuta madzụ alị; mbụ lẹ ndu mgboko bẹ ee-me ẹphe azẹ kpẹe;
ẹge ono bẹ ee-mekwaphu ndu anya ndu ẹphe azẹ kpẹe.
16 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike bẹ ee-gude k'ikpe nhamụnha, ookpeje atụ-li iya
atụ-li. Nchileke, dụ nsọ egudeje odobe-ẹka-ndoo koshi lẹ ya dụ nsọ.
17 Teke ono; bẹ atụru a-nọdu akpa nri l'ọ bụ ẹgu ẹke eecheje iya. Ndu shi eshishi
atụtulahaa iphe l'ẹke ndu nweru iphe awụshije iphe.
18 Nshọo ndu egudeje eri ụgho alọkpu iphe dụ ẹji; mbụ ndu anọduje akpụ iphe dụ
ẹji ọkpu eswi.
19 Ẹphe asụje: "Tẹ Nchileke menua iphe oo-me ọbu ẹgwegwa t'ayi phụ iya! T'iphe
ọbu, onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu tụberu k'ememe rutaedunu ọbu t'ayi maru iya!"
20 Nshọo ndu ewojeru ẹjo iphe kua iphe-ọma; woru iphe-ọma kua iphe dụ ẹji; mbụ
ndu ewojeru ọchi dochia ẹnya iphoro; woru iphoro dochia ẹnya ọchi. Ndu ewojeru
iphe atsọ ile dochia ẹnya iphe atsọ ẹna; woru iphe atsọ ẹna dochia ẹnya iphe atsọ ile.
21 Nshọo ndu amajẹ iphe l'ẹnya nk'ẹphe; mbụ ndu bụ nwa ọ-maru-ọmachata l'ẹnya
nk'ẹphe.
22 Nshọo ndu bụ ẹngu mẹe; mbụ ndu a chiliru ẹka l'ọgha mẹe;
23 mbụ ndu erije ẹka-azụ; kpefu onye ikpe nmaru; gbe nmaa onye iswi dụ mma
ikpe.
24 Ọ bụ ẹge ire-ọku ekpoje ụrevu ụbamu; mbụ ọ bụ ẹge ẹswa ọkponku emeje
pyatangu l'ọku bụ ẹge ọ́gbaragba ẹphe e-reshihu; igu ẹphe etsua dudu l'ọ bụ ivovoma;
kẹ l'ẹphe jịkaru ekemu Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; tọ dụ iphe ẹphe gụberu okfu
onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu.
25 Ọo ya meru iphe ndibe Ojejoje eghu yẹbe Ojejoje eghughu. Ọ haliwaru ẹka
chitsushia ẹphe. Ugvu anmalahaa jijiji; odzu ẹphe akụtsuaru l'esu-ụzo l'ọ bụ ẹke a
wụshiru ọzu. Obenu l'iphe ono te emedu t'obu tuzita Nchileke. Yọ dabẹlee ẹphe ẹka
ẹge ọ dabẹru iya.
26 Ọ paliru mbakeshi, nọtsua ẹke teru ẹnya iphe-ọhubama iya koshi. Yo gude
okpuru-ọswa kuko, ndu nọtsua l'ẹke mgboko jeberu. Ẹphe l'agba ntụmatu; gude
mkpụtumu ọso lanụ byatashia.

27 Tọ dụ ẹphe onye ike ọso gvụru; tọ dụ onye kpakotaru iphe; tọ dụ onye mgbẹnya
roru; tọ dụ onye kuru mgbẹnya; tọ dụ onye akpọ-buleti, o we l'ukfu gbụ-woru agbụ-
wo; tọ dụ onye eri akpọkpa iya gbabuhuru.
28 Akfụ ẹphe tụpyishiru ọnu gụngu gụngu. Ụta ẹphe agọbetsua ọnu. Igidi ọkpa
ịnya ẹphe ebunwutaje ọku l'ọ bụ mkpuma igwe. Ọkpa ụgbo-ịnya ẹphe ezitsua l'ọ bụ
ọku maa.
29 Mkpu, ẹphe echi dụ l'ọ bụ ekiri agụ.
Ẹphe ede ekiri l'ọ bụ nwa agụ;
gude mba, ẹphe aba;
pata anụ, ẹphe gburu tụgbua;
to nwe onye e-je iya anata.
30 Mbọku ono -rulephu; bẹ ẹphe a-nọdu edeji l'ọ bụ ekiri eze ẹnyimu. Onye -paliru
ẹnya lee l'alị ono; bẹ iphe ọo-phụ bụ ẹkpuru-ọchi; mẹ iphe-ẹhuka. Iphoro bẹ urukpu
e-kpuchita ekpuchita.

6

Nchileke eku Azáya

1 L'afa eze, bụ Uzáya nwụhuru; bẹ mu phụru nnajiufu l'ẹke ọ nọ l'abeze, ha l'eli; dụ
kpogorongu. Ọnu uwe-mgbalanụ, o yeru, ekpo wụlawula; bẹ jiru eze-ụlo iya pyịmu.
2 Ndu nọ iya l'eli iya; bụ ụnwu ojozi-imigwe, bụ sérafu, nwetsuaru ẹ́bà ishingu
ishingu l'ẹhu l'ẹhu. Ẹphe gude ẹ́bà ẹbo ẹbo kpuchitsua ifu; bya egude ẹ́bà ẹbo ẹbo;
kpuchitsua ọkpa; bya egude ẹ́bà ẹbo ẹbo l'ephe ephephe.
3 Ẹphe ekfutsua l'anụ ibe ẹphe; asụje:
"Nsọ; nsọ; nsọ, bụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike!
Mgboko mgburumgburu;
bẹ biribiri iya jiru ejiji!"
4 Ẹphe -kfuleruphu okfu ono; oshi ibo; mẹ ọkpa-ibo eze-ụlo Nchileke l'ọ ha
anmakọta jijiji. Ẹnwuru-ọku ejilephu ụlo ono tụngu!
5 Mu echia: "Nshọo mu-a! Ephuhu mu! Kẹle mu phụru eze; mbụ Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike l'ẹke mu bụkwa onye ụru-ọnu; tẹmanu mu lẹ ndu ụru-ọnu
eburu eburu!"
6 Ya ndono; Sérafu lanụ ephekfuta mu. Iphe o gude l'ẹka; bụ ichechọku, eke jajaja.
Yo gude ákpà kpata ọku ono l'ẹnya-ngwẹja Nchileke.
7 Yo woru ichechọku ono daa mu l'ọnu; bya asụ mu: "Ọku-a, a daru ngu l'ọnu-a;
b'e gude swafụ ngu iphe dụ ẹji, i meru. Iphe dụ ẹji, i mekotaru l'ọ ha; b'a kfụwaru
ụgwo iya."
8 Mu bya anụa olu Nnajiufu l'ẹke ookfu; sụ: "?Bụ onye; bẹ ya e-zi? ?Bụ onye e-jeru
ayi?"
Mu asụ iya: "Ọwa-a mu ndọ-ọ! Zi nụ mu!"
9 Yọ sụ mu: "Ngwaa; tụgbua; je ezia ndu-a; sụ ẹphe: 'Unu a-nụ nta; nụa imo; to
nwe iphe e-do unu ẹnya. Unu elee nta; lee imo; tọ dụ iphe unu a-phụ.'
10 Mee ndu-a; tẹ obu nmaa ẹphe kpụgbungu. Mee tẹ nchị chishihu ẹphe; nggu
emee t'ẹnya kpuchishihu ẹphe. Ọ -dụdu; bẹ ẹphe e-gudekwa ẹnya ẹphe phụ; gude
nchị ẹphe nụa; obu ẹphe emee t'o doo ẹphe ẹnya; k'ọphu ẹphe a-ghakọbe lakfuta
mụbe Nchileke; tẹ mu mee; t'ẹphe kọrohu."
11 Tọ dụ iya bụ; mu ajị iya: "Byiko Ojejoje; ?bụ teke ole; bẹ ọo-nọ-bebe?"
Yọ sụ mu: "Ọo-dụlephu ẹge ono jeye mkpụkpu ono abụru kpurupyata; mbụ t'ọ
dụhe onye ebu iya nụ; ụlo achịko bụru okorobo ụlo, ẹ-ta dụdu onye bu iya nụ. Alị
ono adaburu ochobo.

12 Mbụ l'ọo-dụ ẹge ono jeye teke Ojejoje e-dufu onyenọnu; yọ lashia ẹke teru ẹnya.
Teke ono; b'aa-wụfukota l'alị-a; yọ daburu ochobo.
13 A makwaru-a l'ụzo lanụ l'ụzo iri lẹ ndu alị ono a-phọdu-a. Obekwanu l'ẹphe
a-bụkotaru iyi. Ọ bụ ẹge e gbufuje achị; m'ọ bụ akpụrata; ukfu iya akwaa l'alị; bụ
ẹge oo-mechaa nweru nwa ndu a-phọdu nụ lẹ ndu a-dụru mụbe Ojejoje nsọ."

7

Ozi, Azáya ezi eze, bụ Éhazu

1 Ọ bụ teke Éhazu Jótamu Uzáya shi bụru eze ndu Júda; bẹ Rezinu, bụ eze ndu
Áramu; mẹ Peka Remaliya, bụ eze ndu Ízurẹlu wụ-lihuru byaru Jerúsalemu ọgu. Ọ
bụ l'ẹphe te mekputadu ẹphe.
2 A bya ekfuru ndu ụlo Dévidi lẹ ndu Áramu bẹ ẹphe lẹ ndu Ífuremu
tụgbabẹekwaru nanụ. Okfu ono emee; obu awata ọnma Éhazu yẹle ndu nk'iya
anmanma l'ọ bụ oshi, phẹrephere enwunga l'ọswa.
3 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya asụ Azáya: "Tẹ nggu lẹ nwa ngu, bụ Shiya Jashubu yịru
lụfu jekfu Éhazu lẹ mgbọdzu Okpuru-ụzo-Imeli; mbụ onanu, nọ l'ụzo, e shi eje ẹgu
Ọsa-iphe ono.
4 Unu je asụ iya t'ọ kwabẹkpelekwaphu ẹnya; yọ nọdukpelekwaphu nwanggijing-
giji; ọphu ọ tsụkwa egvu. Ọphu o kwekwa tẹ meji tọfu iya l'okfu nwishishi-nkụ labụ
ono, anyịhu anyịhu ono; mbụ hanyịhanyi ono, Rezinu yẹle ndu Áramu; mẹ nwatibe
Remaliya aba ono.
5 Ndu Áramu yẹle ndu Ífuremu; mẹ nwatibe Remaliya bẹ gbaru ikumu t'ẹphe bya
alụa ngu. Ẹphe sụru:
6 'Unu t'ayi je etso ndu Júda ọgu; mbụ lụta ẹphe yeru onwayi. Ayi eworu nwatibe
Tabilu mee eze l'ẹke ono.'
7 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru: 'Ẹjo ikumu ono ta byadụ e-keru
ekeru! Ẹ tọ byadụ bya e-nweru ishi.
8 Mkpata iya abụru l'ishi mkpụkpu ndu Áramu bụ Damásukọsu; onye bụ ishi ndu
Damásukọsu bụ Rezinu; l'ime ụkporo afa ẹto l'afa ise bẹ ee-gwe ndu Ífuremu ogwe
ujimu; k'ọphu bụ l'ẹphe te dzuhedu ọbu mba ẹka ẹphe.
9 Ishi mkpụkpu ndu Ífuremu bụ Samériya; onye bụ ishi ndu Samériya abụru
nwatibe Remaliya. Ọ -bụru l'unu te evudodu kemukemu l'ekwekwe unu bẹ unu te
evudoghekwa.' "

Abyabya Ịmanelu ekoshi

10 Ojejoje byakwa bya ekfuru Éhazu ọdo; sụ iya:
11 "Rọo mụbe Ojejoje, bụ Nchileke ngu t'o koshi ngu iphe-ọhubama; m'o ruhuduru
ọ -bụru nwịtumiriku l'ọ bụ alị-maa; m'ọ b'ọ -nọo oreke-imeli l'ọ bụ igwe."
12 Éhazu asụ: "Mu ta arọkwa. Mu te ejekwa ọdata Ojejoje."
13 Tọ dụ iya bụ; Azáya asụ: "Unu nụkwaa ya nta-a; unubẹ ndu ụlo Dévidi! ?
To dzuduaa l'unu agha madzụ ẹhu gbụrugburu. Unu e-jekwaphu ọgha Nchileke
gbụrugburu nk'iya tọo?
14 Ọ bụ iya meru iphe ọ bụ Nnajiufu l'onwiya e-me iphe-ọhubama koshi unu.
Lekwa lẹ nwamgbọko tsụtaakwaru ime. Ọo-mụ nwata nwoke. Iphe aa-gụ iya bụ
'Ịmanuwelu,' bụ iya bụ 'Nchileke nọ swiru ayi.'
15 Ọo-wata ori manụ, e meru l'ẹra-eswi yẹle manụ-ẹngu; m'ọ malẹruphu ọfo iphe
dụ ẹji; hata iphe dụ mma.
16 Obenu lẹ teke nwata ono a-kwawa ẹnya k'ọfo iphe dụ ẹji; hata iphe dụ mma; bẹ
alị ndu eze labụ ono, ịitsu egvu ono a-bụkotawa ochobo.

17 Ojejoje e-wolataru nggu lẹ ndibe unu; mẹ ndu ọnu-ụlo nna ngu oge òkè iphe-ẹhuka, ẹ-te nwedu oyeru iya keshinu ndu Ífuremu ẹphe lẹ ndu Júda bọkahuru. Onye oo-gude bya ọgu bụ eze ndu Asiriya."
18 O -rua teke ono bẹ Ojejoje a-rakuta ijiji, shi l'ọhu ẹnyimu Íjiputu; mẹ l'ẹngu, shi l'alị ndu Asiriya;
19 ẹphe a-bya akụru lẹ kpọkoro kpọkoro mkpoworo ono; mẹ l'ẹke mkpuma yetsuaru ụwa; mẹ l'ẹgbudu, ogvu nọ; mẹ iduma mini.
20 O -rua teke ono; bẹ Nnajiufu e-gude agụbe, ọ ngụtaru l'azụ Ẹnyimu Yufurétusu; mbụ agụbe, ọ ngụtaru eze ndu Asiriya; gude kpụa unu ishi; kpụa unu ẹji ọkpa; mẹ ẹji agba unu.
21 O -rua teke ono bẹ madzụ a-kụtaje nweswi yẹle eghu labụ dobe.
22 Mini-ẹra, a-nọdu alashị iya k'ọphu bụ l'oo-me t'onye ono nweru manụ, ha nshinu, 'ọo-nọduje eri. Iphe bụ ndu phọduru l'alị ono a-nọdu eri manụ, e meru l'ẹra-eswi yẹle manụ-ẹngu.
23 O -rua teke ono bẹ iphe bụ ẹke e shi akpataję ụnu vayịnu labụ l'ụkporo iri, aswa iya e-ru ẹkpa-ego ise bụ ẹgbara; mẹ uke a-kfụ iya.
24 Iphe ndiphe e-gudeje abahụ l'ẹke ono bụ ụta mẹ akfụ; kẹ l'alị ono l'ọ ha bụ ọgarama-mbo; mẹ uke a-nata iya.
25 A -bya lẹ k'ugvu ugvu ono, bụ ẹke e shi egudeje ọgu akọtsuje akọko ono; madzụ ta byadụ bya atụ iya ọkpa ọdo; kẹ l'ọgaramambo yẹle uke, e-ji iya nụ bẹ a-nọdu eye egvu. Ẹke ono a-ghọ ẹke aachịjeru atụru; mẹ eswi ye t'o je ọkpa nri.

8

Ndu Asiriya a-bụru ngwa-ọgu Ojejoje

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ mu: "Tẹ mu wota ẹkwo, ha ụsa a gwọru agwọgwo; wota mkpịshi ẹkwo mmanu dee ya iphe-a: 'Maha Shalalu Hashi Bazu,' bụ iya bụ O-me-kọrokoro l'ọkwata o-zi-pharamu l'iphe onye ọdo.
2 E je ekua onye achịjeru Nchileke ẹja, bụ Uráya yẹle Zekaráya Jeberekaya, bụ ndu e gude ire ẹphe ẹka t'ẹphe bụru ndu ekebe."
3 Ya ndono; mu lẹ nyee mu abya azẹe; yọ tsụta ime; mụa nwata nwoke. Ojejoje asụ mu: "Tẹ gụa nwata ono 'Maha Shalalu Hashi Bazu;'
4 kẹle teke ọo-dụ ike vufuta k'ọ maru oku 'Nne lẹ Nna', mụru iya nụ; bẹ eze ndu Asiriya byawaru bya akwaa ẹku ndu Damásukọsu; mẹ kẹ ndu Saméríya l'ọkwata."
5 Ojejoje abyakwa bya ekfuru mu ọdo; sụ:
6 "Keshinu ọphu ndu-a gbe jịka mini ono, tọru nwẹhu atsọ ono; mbụ mini Sháyilowa; bya etelahaaru eze Rezinu yẹle nwatibe Remaliya ẹswa
7 bẹ Ojejoje abyawa ome t'eze utso, shi lẹ Ẹnyimu Yufurétusu bya ekpua ẹphe. Utso ono bụ eze ndu Asiriya yẹle biribiri iya l'ọ ha. Utso ono e-tsokota ọswara ẹnyimu ono l'ọ ha; mbụ kpukota kpua kpua mgbogidi iya.
8 Yọ byakọta jeye l'alị Júda kpukota iya ekpukpu; tsọru tụgbua; mbụ ọo-nọdu awọ l'ẹkpiri. Ẹbà iya ono, ọ sụsaru asụsa ono a-chịko uswe alị ngu kpukota; nggụbe Ịmanelu!"
9 Unu chia mkpu ọgu; unubẹ mbakeshi! T'a chịkashikwaa unu achịkashi. Unu ngabẹkwa nchị; unubẹ ndu bu ote-ẹnya! Unu jịkobekwa k'ọgu; ọbu l'aa-chịkashikwanu unu achịkashi.
10 Unu chịa idzu ẹge unu e-me iya! Obenu l'idzu unu a-bụru arakata atsụ. Unu kfua ẹge unu e-me iya! Obenu l'ẹ too kekpodurunu; kẹle Nchileke swiru ayi!

Tsụje Nchileke egvu

11 Ojejoje gude ẹka iya ono, shihuru ike ono byibe mu; bya ekfuru yeru me; lọoru
mu ẹka lẹ nchị sụ mu tẹ mu be etsokwa ọkpa ndu-a. Ọ sụru mu:
12 “T'ẹ b'ọ bụebekwa iphe ndu-a sụru l'ọ bụ ọgba ikumu bẹ unu e-kuebeje ikumu!
Iphe ẹphe atsụ egvu; t'unu ba tsụkwa iya egvu; ọphu o mejekwa t'ẹhu anma unu
kpakpakpa!
13 Iphe unu e-me bụ t'unu gụbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike iphe; koshi l'ọ bụ
iya phụ bụ onye dụ nsọ ọbu. T'ọ bụru iya bụ onye unu a-nọduje atsụ egvu; bụru iya
bụ onye unu a-nọdu anmajẹru kpakpakpa.
14 Ọo ya a-bụru ẹke, e doberu nsọ. A -bya lẹ k'ụlo labụ kẹ Ízurẹlu; ọo-bụ mkpuma, a-
nọdu adụ madzụ ụkfu; bụkwaruphu ikelegvu, ẹphe e-vukotaje daa iko. A -byakwanụ
l'ẹhu kẹ ndu Jerúsalemu; ọo-bụ ọnya yẹle igbudu, a gbaru ẹphe.
15 Ẹphe a-dụ l'igwe; mbụ ndu ọphu ụkfu a-dụ; ẹphe a-da; tsupyashia onwẹphe; a
haa ẹphe l'ọnya; kpụkoo ẹphe.”
16 Ozi-a, mu ezi-a bẹ ii-woru keko ekeko; nggu abya akwakọberu ndu etso mu nụ
ekemu ono.
17 Mu a-nọdu ngabẹduru Ojejoje; mbụ onye ono, wofuru ifu iya l'ẹke ndibe Jékọpu
nọ. Ọ bụ iya bẹ mu a-nọdu ele ẹnya iya.
18 Mu ndọ-ọ nọ l'ẹke-a; mu l'ụnwegirima ono, Ojejoje nụru mu ono. Ayi bụ iphe-
ama; bya abụru iphe-ọhubama, nọduru ndu Ízurẹlu; mbụ iphe shi l'ẹka Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike, bu lẹ Ugvu Záyọnu.
19 Ndiphe -sụje ngu t'i je ọkpata ishi lẹ kẹ ndu aphụ àphù; m'ọ bụ l'ẹka ndu njibya;
mbụ ndu bụ okpuru-ọswa; bẹ ẹphe aphụje; l'avụ ẹvu nshi; ?tọ bụ-chidua Nchileke
b'ọ gbaru tẹ madzụ jeje njịta. ?Nanụ ẹge e meru b'o gbe bụru maa b'e jejeru ndu nọ
ndzụ njịta?
20 Tụbe nvọ l'ekemu yẹle iphe mu karu t'e meje. Ọ -bụru l'ẹphe te ekfudu ala l'okfu
ono; ọo ya bụ l'ẹphe ta phụdu iphoro nchi-abọhu.

Oge iphe-ẹhuka

21 Ẹphe e-gude ntakfuru; mẹ ẹgu aghaphe l'alị ono. Mbà -tụdelephu ẹphe; ẹhu
agbahụ ẹphe totoroto. Teke ono; ẹphe apalia ẹnya; wata ophu onye eze ẹphe; mẹ
Nchileke ẹphe iphu.
22 Ẹphe a-byakwa apazita ifu l'alị lee mgboko. Iphe ẹphe a-phụ nwẹnkinyi bụ
ntakfuru yẹle ẹkpuru-ọchi; mẹ l'iphe eko ẹruru a-nọdu eye ẹphe egvu. Aa-bya
enwuru ẹphe yee l'ẹke gbakọtaru tsụbalangu.

9

1 Obenu l'e -megee bẹ ẹphe ta achịhedu obu l'ẹka; mbụ ndu ono, shi eje iphe-ẹhuka
ono. Teke ndiche b'ọ kparu alị ndu Zébulọnu yẹle alị ndu Náfutali ẹhu. Obenu l'oge-
l'ifu; bẹ ọo-kwabẹ ndu bu l'ụzo eze ẹnyimu ùgvù; mbụ ndu bu l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu
azụ iya ọphu, bụ iya bụ alị Gálili, bụ ẹke ono, ndu ọhodo bu ono.

A mụru ayi nwata

2 Ndu ono, nọ l'ẹkpuru-ọchi ono
phụakwaru iphoro,
ha nshinu.
Ndu ọphu bu l'alị ono,
gbaru tsụbalangu ono;
bẹ iphoro nwuakwaru phoo.
3 Ọha ono b'i mewaru;
yọ ka nshinu;
bya emee; ẹhu aka ẹphe ọtso ẹna.

Ẹphe a-nọdu ngu l'ifu ete
ẹswa l'ọ bụ ndu eme ẹswa
iphe ẹphe kpataru l'okfu ẹphe;
mbụ ndu eme ẹswa l'ẹke
ẹphe eke iphe ẹphe lụtaru l'ọgu.
4 L'ọ bụ-a ẹge i meru teke
i mekputaru ndu Mídiya
teke ndiche phụ
bụ ẹge ị chịkashiru ivu ẹra,
shi nyịpyabe ndibe ngu;
bya anyakashịa
mgbọro-ígwè,
e shi swebe ẹphe l'ukuvu;
yẹle oshi, ndu akpa ẹphe
ẹhu shi gude akpa ẹphe ẹhu.
5 Akpọkpa ndu sọja,
e gude lụa ọgu l'ọ ha,
jeye l'iiphe, bụ uwe,
a gwọ-swiru lẹ mee;
bụ ọku; bẹ aa-kpọkota iya.
Ọo-bụru nkụ,
eeye l'ọku.
6 Mkpata iya bụ l'a mụru ayi nwata.
A mụru ayi nwata nwoke.
Ọ bụ iya a-bụ onye ishi, achị nụ.
Iphe aa-nọdu eku iya bụ
"Onye mkpozi-ụzo,
dụ biribiri";
"Nchileke, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike";
"Nna, bụ Ojejoje"; mẹ le
"Onye ishi, emeje tẹ nchị dụ ndo".
7 Ọchichi iya;
mẹ nchị-ọdu-ndo,
e-tso iya nụ
a-nọdu aka nshinu akaka l'eje;
ọphu ọ byadụ agvụ agvụgvu.
Ọo-nọdu l'aba-eze Dévidi,
bụ ochechoroche iya bụru eze.
Oo-gude ọkpobe ikpe;
mẹ odobe-ẹka-ndoo mee
ya t'ọ ngụru angụru;
jeye lẹ gbururu.
Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike e-gude
ẹge oovutabe iya l'obu; mee ya.

Ẹhu-eghughu Ojejoje l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ

8 Nnajiufu ziwaru iphe ya e-me eri Jékọpu. Iphe ono e-me ndu Ízurẹlu;

9 k'ọphu bụ lẹ ndu Ízurẹlu l'ọ ha a-makọtaru iya; mbụ ndu Ífuremu; mẹ ndu bukota
lẹ mkpụkpu Saméríya; mbụ ndu egudeje ekuku, nọ ẹphe l'obu; mẹ ndu anya ndu;
sụ:
10 "Ụlo ono, e gude ẹja kpụa ono bẹ dakpọshihuakwaru nụ. Obenu l'ayi a-pyịcha
mkpuma apyịcha gude kpụ-kwazilahaa ya. Oshi figu ono b'e gbutsushiwaru. Obenu
l'ayi e-woru oshi sida dzakwazi l'ọzori iya."
11 Obenu lẹ Ojejoje yewaru ndu ọhogu Rezinu ọkpu-ike-ike t'ẹphe je etsoo ẹphe
ọgu; mbụ l'ọ tụwaru ndu ọhogu ẹphe nanụ nanụ.
12 Ndu Áramu shiwa l'ụzo ẹnyanwu-ahata; ndu Filisutayịnu eshi l'ụzo ẹnyanwu-
arịba byawa bya eghechaa ọnu; lee ndu Ízurẹlu wọo. Obenu l'iphe ono te emedu
t'obu tụ-zita Nchileke. Yọ dabẹlee ẹphe ẹka ẹge ọ dabẹru iya.
13 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu ta lakfutadu onye ono, chiru ẹphe iphe ono; ọphu ẹphe
akpadu ishi Ojejoje ono, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ono.
14 Ọo ya bụ lẹ Ojejoje e-bu ndu Ízurẹlu ishi; bua ẹphe ọkpa; saa ẹphe ọ-sa-ẹkfu;
nmaa ẹphe ẹka swọkoswoko l'akpụru ẹnyanwu lanụ.
15 Yọ bụru ndu bụ ọgurenya yẹle ndu nweru ẹnya bụ ẹphe bụ ishi ọbu. Ọ bụ ndu
nkfuchiru Nchileke, bụ ndu ezi iphe ta bụdu ire-lanụ bụ mgbọdzu.
16 Ndu edu ndu Ízurẹlu eduswe ẹphe ụzo. Mbụ ndu ọbu, eedu ọbu b'e duphuwaru.
17 Ọo ya bụ lẹ Nnajiufu bẹ ẹhu ta atsọdu ẹna l'ẹke ụnwu-okorọbya alị ono nọ. Ẹ tọo
phụduru ndu a tọru ogbe imiko; tọ phụru iya ụnwanyi, maa tụfuru; kẹ l'ẹ to nwedu
ẹphe onye eme ele Nchileke. Ẹphe l'ẹphe ha tụko bụru ndu ẹjo iya ono; l'ekfu ẹjo
okfu. Obenu l'iphe ono te emedu t'obu tụ-zita Nchileke. Yọ dabẹlee ẹphe ẹka ẹge ọ
dabẹru iya.
18 Ẹjo iphe ẹphe eme enwu l'ọ bụ ọku. Ọodzuje ọgarama-mbo; l'adzụ uke; tụko
ẹkfukala, nọ l'ọswa gvua kfurukfuru; k'ọphu bụ l'ire-ọku iya ejije ẹnwuru-ọku iya
ala imeli imeli.
19 Oke ẹhu-eghughu Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike bẹ a-nganwụ alị ono anganwụ.
Ndu ono a-bụru nkụ, aa-nọdu eye l'ọku. Ọphu ọ dụdu onye aphụjeru nwunne iya
imiko.
20 Ẹphe e-gbu l'ụzo ẹka-ụtara ria; ọbule ẹgu a-nọdu agụle-ẹ ẹphe. Ẹphe anata
madzụ iphe l'ẹka-ibyita; too dzukwaphu ẹphe. Onyemonye ọbule a-wata ọta nwatibe
iya.
21 Mbụ lẹ ndu Manásẹ a-wata ọta anụ ndu Ífuremu; ndu Ífuremu ata kẹ ndu
Manásẹ. Ẹphe a-bya atụgbabe; tso ndu Júda ọgu. Obenu l'iphe ono te emedu t'obu
tụ-zita Nchileke. Yọ dabẹlee ẹphe ẹka ẹge ọ dabẹru iya.

10

1 Nshọo unubẹ ndu bụlephu ekemu, ẹ-te vudodu nhamụnha bẹ unu anọduje atụ;
mbụ unubẹ ndu asụje t'e dee ẹkwo; tụa ekemu, a-hụ madzụ ọku l'ẹhu.
2 Unu anajẹ ndu ụkpa iphe gbaru ẹphe. Ụnwanyi, maa tụfuru; bẹ unu gụberu nri
unu; l'ana ndu a tọru ogbe iphe ẹphe l'ike.
3 ?Bụ ngụnu bẹ unu e-me mbọku, ee-nyo unu; mbụ mbọku, ụtsuruku e-shi ẹke
teruru ẹnya bya atsụa unu? Bụ onye bẹ unu a-gbakfu t'ọ dzọo unu? ?Bụ awe bẹ unu
a-ha ẹku unu?
4 Ẹ tọ dụkwa iphe aphọdu nụ; gbahaa t'unu lẹ ndu a kpụru lẹ ndzụ kpẹe mkpẹ-
nanụ. Ọ dụdu bụru l'unu tso lẹ ndu e gbushiru egbushi. Obenu l'iphe ono te emedu
t'obu tụ-zita Nchileke. Yọ dabẹlee unu ẹka ẹge ọ dabẹru iya.

Ikpe, Nchileke kperu ndu Asiriya

5 “Nshọo nggụbe Asiriya; mbụ nggụbe ọha ono, bụ nggu bụ mgbọro-ígwè, mu
egudeje ekoshi iphe-eghughu mu. Mbụ ọ bụ l'ẹka ngu bẹ mgbọro oke iphe-eghughu
mu ono nọ gẹdegede.
6 Mu e-zi Asiriya t'o je afụaru mbakeshi, ta madu mụbe Nchileke. Mbụ; mu e-kfuru
iya t'o je afụaru ọha, eme mu iphe-eghughu; t'ephe gwoo iphe ẹphe; mbụ lụa ẹphe
alụlu. Ẹphe adzọo ẹphe fụtufutu l'ọ bụ onye adzọ ẹpoto l'esu-ụzo.”

7 Obenu l'ẹ tọ bụdu iphe ono bụ iphe ọori; tọ bụ iya bụ iphe nọ iya l'obu. Iphe bụ
uche iya abụru omebyishi iphe; mẹ t'o mee t'iphe a-wafụ nụ l'iphe bụ mbakeshi habe
ahabe.
8 Ọ -nọdu yo otu onwiya; sụ: “?Ọ kwa lẹ ndu ishi sọja mu bụkota eze eze?
9 Mkpụkpu Kaluno ?tọ bụdu ẹge mkpụkpu Kakemishi dụ b'ọ dụ. ?Tọ bụdu ẹge
mkpụkpu Hámatu dụ bụ ẹge mkpụkpu Apadu dụ. Mbụ; ?tọ bụdu ẹge Saméríya dụ
bẹ Damásukọsu dụ.
10 Keshinu ọphu mu gudetsuaru alị-eze ndu agwatsụa nte; mbụ alị-eze ọphu nte
ẹphe ka kẹ Jerúsalemu yẹle Saméríya nshinu;
11 ?buchia Jerúsalemu yẹle nte, nọtsua ya nụ bẹ mu te gbe anụdu aphụ ẹge ono,
mu nụru ndu Saméríya yẹle iphe ẹphe agwatsụa agwagwa ono?”

12 Nnajiufu -megetsulephu ozi iphe oome lẹ Ugvu Záyọnu yẹle Jerúsalemu; bẹ oo-
kfu sụ: “Mu a-hù eze ndu Asiriya àhùhù; k'ẹnya, o lebeziruru eku onwiya ekuku
l'ime obu; bya anya ndu.

13 “Kẹ l'ọ sụru: ‘Ọ bụ l'ike k'ẹka mu; mẹ mmamiphe mu; bẹ mu gude mee ya; kẹ
l'iphe doru mu ẹnya. Oke-alị iphe, bụ mbakeshi; bẹ mu kpachishiru; bya akwaa iphe
ẹphe l'ọkwata. Ndu eze ẹphe; bẹ mu dzọru ọdzo ẹkfu; kẹle mu bụ mkparawa.
14 Ọ bụ ẹge ono, aatụfuje ẹka chịta ẹkfuna nwẹnu ono bụ ẹge mu tụfuru ẹka
chịtsushia ẹku iphe, bụ mbakeshi. Yọ bụru ẹge ono, aachịkoje ẹkwa-nwẹnu, a
gbagharu agbagharu bụ ẹge mu chịkoberu iphe bụ mba, nọnu. Ọphu ọ dụdu m'ọo
onye lanụ, meru ụkporo; tọ dụ onye gheliru ọnu egheli; mee pyịngu.’ ”

15 Obenu lẹ Ojejoje sụru: “?O nweru ẹge ogbu-nkụ e-shi bya aka onye gude iya
awa nkụ? Tọo mma, eegude ekwo oshi; ?ọo-wata ọtu-li onwiya lẹ ya ka onye gude
iya nụ. Mgbọro-ígwè; ?l'ọo-dụ ike palia onye apalije iya nụ. Ọdo bụ; mgbọro-oshi;
?ọo-nọnyaa bya akpụkwaa onwiya t'ẹ b'ọ bụhe oshi.”

16 Ọo ya bụ lẹ Nnajiufu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike a-pakfutaru ndu sọja
iya ono, gbaru mkparawa ono o-me-l'ẹhu, a-nọdu amị ẹphe mini. Ọo-kparu ọku ye
ẹphe l'ẹhu; yo nwua tụgburu.
17 Iphoro ndu Ízurẹlu ono a-bụru ọku; mbụ l'onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu ono a-bụru
ọku, enwu enwunwu. Yọ bụru ujiku lanụ bẹ oo-nwu phophopho kekota ogvu, nọtsua
ya; mẹ uke, nọ iya nụ.
18 Biribiri ono, ọswa iya dụ ono yẹle alị ẹphe ono, emehuje iphe ono bẹ oo-
mekochaa mebyishikota l'ọ ha. Ọ bụlephu ẹge ono, onye ẹjo iphe-ememe guderu
agwụje ono bụ ẹge ọo-gvụ;
19 k'ọphu bụ l'oshi, a-phọdu nụ l'ọswa iya ono a-dụwaa nanụ nanụ; k'ọphu bụ lẹ
nwata nshịi e-dekota ọphu phọduru nụ l'ẹkwo.

20 L'oge teke ono bẹ nwa ndu phọduru nụ lẹ ndu Ízurẹlu; mbụ nwa ndu ọphu
wafụru nụ l'ọnu-ụlo Jékọpu ta atukobehedu ndu ono ishi; mbụ ndu ono, dzọru ẹphe
pyaapyaa ono. Onye ẹphe a-kpọ-chiaru obu yeru bụ Ojejoje; mbụ Onye nsọ kẹ ndu
Ízurẹlu.
21 Nwandu ono, phọduru nụ ono e-mekochaa lata; mbụ lẹ nwa ndu a-phọdu l'ọnu-
ụlo Jékọpu e-mekochaa lata lakfuta Ọkaribe-Kakọta-Ike ono, bụ Nchileke.

22 A makwaru-a l'unubẹ ndu Ízurẹlu ha l'ọ bụ ẹja, nọ l'iku ẹnyimu. Obenu lẹ nwa
ndu e-mekochaa lata ta abakwa ishi. A kụakwaru ọ-la-l'iyi doberu ẹphe. Yọ bụkwaru
iphe gbaru nụ.
23 Yọ bụru Nnajiufu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike nwẹke-iya e-gude ẹka
iya mebyishia mkpụkpu ono kpamu, bụ ẹge e kfuhawaru l'ee-me iya.

Aphụ, Ojejoje a-nụ ndu Asiriya

24 Ọo ya bụ; ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru: "Unubẹ
ụnwu mu, bụ ndu bu lẹ Ugvu Záyọnu; unu ba atsụkwa ndu Asiriya egvu; mbụ ndu
ono, anọduje eswi unu mgbọro-ígwè ono; mbụ ndu apalijeru unu mgbọro ẹge ono
ndu Íjiputu shi apalijeru iya unu ono.
25 Ọ bụa nwanshịi unu eghubuhu mu eghubuhu. Mu eworu oke iphe-eghu mu
ziberu ẹphebedua woru ẹphe gbushia."
26 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike e-gude ẹchachi chia ẹphe ẹge ono, o chiru ndu
Mídiya lẹ mkpuma Orẹbu ono. Mgbọro iya bẹ ọo-palikwaphu maa lẹ mini ẹge ono,
o meru iya l'alị ndu Íjiputu ono.
27 Mbọku ono bẹ ee-zi unu ivu ẹhu ẹphe t'ẹ b'ọ nyịbehe unu l'ukuvu. A bya anyafụ
iya unu odogoro ono, ẹphe nyabẹru unu l'olu ono. Odogoro ono, a nyabẹru unu ono
a-nyakwashịhu kẹ l'unu dawaru ẹruteru.

Ndu Asiriya abya ọgu

28 Ndu ọhogu ono bahụwaru mkpụkpu Ayatu; tụa uswe je eshia mkpụkpu
Migurọnu. Yọ bụru ẹke ẹphe jeru je akụbe iphe ẹphe bụ lẹ Mikumashi.
29 Ẹphe awụ nphakata ugvu; l'ekfushi; sụ: "Ẹka ayi a-radu bụ lẹ mkpụkpu Géba."
Ndu Ráma awata ọnma kpakpakpa. Ndu Gíbiya, bụ ẹka Sọlu shi buru eche ọkpa
l'ọso.
30 Unu chia mkpu; unubẹ ndu Galimu! Unu ngabẹkpodudụphu nchị; unubẹ ndu
Layisha! Ka; unubẹ ndu Anatọtu!
31 Ndu Madumena; bẹ chewaru ọkpa l'ọso. Ndu Gebimu ekpuwa ekpukpu.
32 Yọ bụru mbọku ono bẹ ndu ọhogu e -jeta je akpọshiru lẹ mkpụkpu Nobu. Ẹphe
a-kfụkfube ẹka l'agbaru Ugvu Záyọnu ọla; bụ iya bụ Jerúsalemu.
33 Lenu; Nnajiufu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike e-gude agburu-ẹhu, ha
nshinu kwashịa ẹkali-oshi ono. Ndu ọphu tsefutsuaru etsufu bẹ ee-gbutsushi
egbutsushi. Ndu ọphu hatsụa l'eli bẹ ee-nwutsushi enwutsushi.
34 Oo-gude ogbu-nkụ sụkashia ẹkfukala eze ọswa ono. Ọo ya bụ; ọswa ọswa ono,
nọ l'ugvu Lébanọnu ono adaa l'ifu onye ono, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ono.

11

Ẹkali Jesi

1 Nwiru e-shi l'ukfu oshi ono; mbụ Jesi ruta. Yọ bụru l'ọ́gbaragba iya bẹ ẹkali e-shi
nyịta.
2 Ume kẹ Ojejoje a-nọdu iya l'ẹhu;
mbụ Ume kẹ mmamiphe;
mẹ iphe-odo-ẹnya;
Ume, akpọ-zije ụzo;
Ume, anụje ike;
Ume, emeje t'iphe doo ẹnya;
bya abụru Ume, emeje t'a tsụ Ojejoje egvu.
3 Iphe adụje iya mma abụru
t'a nụjeru Ojejoje okfu.
Ẹ tọ bụdu iphe o gude

ẹnya phụa bẹ oo-gude ekpe ikpe.
Ọphu ọ bụdu iphe ọ nụru
lẹ nchị;
bẹ oo-gudeje kpe-bua iphe.
4 Oo-gude odobe-ẹka-ndoo
kpee ndu ẹ-ta dụdu ẹge ọ haru ẹphe ikpe.
Yọ bụru ọkpobe ikpe;
bẹ oo-gudeje bua ikpe ndu ụkpa lẹ mgboko.
Mgboko bẹ oo-gude ọnu iya,
bụ mgbọro chitsushia.
Yọ bụru uphere-ọnu iya;
bẹ oo-gude gbushia ndu ẹjo iya ono.
5 Odobe-ẹka-ndoo a-bụru akpọ-buleti iya.
Madzụ ogude ẹka l'iphe
o kfuru abụru akpọ-buleti iya.
6 Oo-me ẹjo nkụta-ọswa
yẹle ụnwu atụru akpalahaa ẹghirigha.
Oduma yẹle eghu adọlahaa l'ẹkalanu.
Ụnwu eswi; ụnwu agụ;
mẹwaru ụnwu anụ,
gbaru ẹbà akpalahaa ẹghirigha.
Yọ bụru ụnwegirima nshịi
a-nọdu eche ẹphe.
7 Nneswi yẹle nkụta-ọswa
a-nọdu akpa nri ẹghirigha.
Ụnwu ẹphe a-tụko l'adọ l'ẹkalanu.
Agụ awata ọta ẹwu l'ọ bụ eswi.
8 Nwata, angụkwadua ẹra
a-nọduje l'ọnu ẹnu óghù l'egvu egvu.
Nwata, a mịfuwaru ọnu l'ẹra
e-wojeru ẹka ye l'ẹnu ogiji.
9 Iphe ono l'ọ ha; ta dụdu ọphu
e-meka madzụ iphe;
k'ọphu ọ bụru k'ogbu
madzụ l'ugvu,
mu dobetsuaru nsọ l'ọ ha;
kẹ l'ọ bụ ẹge ono mini ejije ẹnyimu ono
bụ ẹge mgboko l'ọ ha
a-makọtaru Ojejoje.

Ndu a kpụru lẹ ndzụ alata

10 Oge teke ono; bẹ ọ́gbaragba Jesi ono a-bụru ẹkwa-ọhubama kẹ ndu mgboko. Yọ bụru iya bẹ mbakeshi, nọnu a-nọduje agba agbakfu; ọkpoku iya a-dụ biribiri l'ẹnya.
11 L'o -rua mbọku ono; bẹ Nnajiufu e-gude ike iya k'ugbo ẹbo dufuta nwandibe iya ndu ọphu a-phọdu nụ lẹ Asiriya; Íjiputu; Paturọsu; mẹ ndu ọphu e-shi lẹ Itiyópiya; Élamu; Shịna; Hámatu; jeye lẹ ndu ọphu e-shitsua l'ikfuli eze ẹnyimu.
12 Ẹkwa-ọhubama; bẹ ọo-paliru mbakeshi; gude koshi lẹ ya abyawa ọchilatakota ndu Ízurẹlu ono, e shi chịkashia achịkashi ono. Ya abya erulatakwaphu ndu Júda ono, a tụkashiru l'ẹkemeke ọbule lẹ mgboko ono.

13 Ẹnya-kfụrukfuru ndu Ífuremu a-la. Ndu ọhogu ndu Júda bẹ ee-me ẹphe achịhu.
Mbụ lẹ ndu Ífuremu ta dụhedu ndu Júda ẹnya-kfụrukfuru; ọphu ndu Júda ta dụheru
ndu Ífuremu ẹhuka.
14 Ẹphe a-tụgba ziru phaa je agbakụshi iya ndu Filisutayịnu l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
Ẹphe atụgbabe je akwaa ndu ụzo ẹnyanwu-ahata ọkwata. Ẹphe a-zụ ndu Édọmu
yẹle ndu Móabu gbirimu. Ndu kẹ Amọnu abya anọdu ẹphe l'ẹka.
15 Ojejoje e-me tẹ nkụlahu eze ẹnyimu Íjiputu tahụ. Oo-gude phẹrephere, akpọ
iphe nkụ; phee ẹka lẹ Ẹnyimu Yufurétusu. Oo-me iya; yọ ta-bushihu uzi ẹsaa; k'ọphu
madzụ a-dzọje girimu gadamu swee lụfu azụ iya ọphu.
16 Nwandibe iya ndu ọphu phọduru nụ, e-shi l'alị ndu Asiriya alata; bẹ aa-kparu
oje mbeke, a-daburu kẹ phorokotongu; ẹge ono, a kparu iya ndu Ízurẹlu teke ono,
ẹphe shi Íjiputu alata ono.

12

Egvu ekele

1 Mbọku ono bẹ ịi-sụ:
“Mu e-kele ngu ekele
nggụbe Ojejoje;
kẹle mu shi eghu ngu eghughu l'ẹnya.
Obenu lẹ nta-a b'o
ghubuhuwaru ngu.
Nta-a b'ị dụwa mu ike.
2 Lenu; ọ kwa Nchileke
bụ onye ndzọfuta mu.
Ọ bụ iya bẹ mu chịru ụkfu kwẹe;
mu ta atsụ egvu;
kẹle l'ọ bụ Ojejoje,
bụ Nchileke bụ agburu-ẹhu mu;
bụru iya bụ olu egvu mu.
Ọ kwa iya bụ onye dzọru mu nụ.
3 Ọ kwa ẹhu-ẹna;
bẹ ii-gude ngụta mini
lẹ wẹlu ndzọfuta ono.”
4 Mbọku ono bẹ ịi-wata okfu; sụ:
“Unu kele Ojejoje ekele;
unu kpoku ẹpha iya!
Unu mee t'iphe bụ
mbakeshi maru iphe o meshiru!
Raa ya arara l'ẹpha iya ha nshinu!
5 Gụaru Ojejoje egvu ekele;
kẹ l'iphe o meshiru dụ biribiri.
Unu mekwaphu tẹ mgboko
gbaa mgburumgburu maru
iphe ono, o mekotaru ono!
6 Unubẹ ọha, bu lẹ Ugvu Záyọnu;
unu tụa ụzu ẹhu-ẹna;
kẹ l'onye ono, unu l'iya
nọ ono
hakwa nshinu;
mbụ onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu.”

13

Okfu ẹhu ndu Bábyilọnu

1 Ọwaa bụ nzi ẹhu ndu Bábyilọnu, Nchileke ziru. Onye o ziru iya bụ Azáya Emozu:
2 Palia ẹkwa-ọhubama l'eli ugvu, daburu swanmangu. Nggu anọdu l'ẹka ono chiaru
ẹphe mkpu. Pheeru ẹphe ẹka t'ẹphe shia ọnu-ụzo bahụ l'ẹka ndu a maru ẹpha ẹphe
nọ.
3 Mbẹdua, bụ Ojejoje tụwaru ndibe mu ekemu, bụ ndu mu doru nsọ; bya
achịkobewaa ndu sọja mu t'ẹphe je ekoshi l'ẹhu eghu mu eghu; mbụ ndu ẹhu anọduje
atsọ ẹna lẹ mu ha nshinu.
4 Gebeduduphu nchị l'ụzu, aatụ l'eli ugvu. Ọ bụ ẹruteru madzụ atụ iya.
Gebeduduphu nchị lẹ wọwowo, ikpoto ọha atụ. Ọ dụ l'ọ bụ mbakeshi nọ lẹ ndzuko.
Ọ kwa Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike l'agbazi ndu a-lụru iya ọgu.
5 Ndu ono shi alị ẹke teru etete; ẹphe shi l'ẹke igwe jeberu. Yọ bụru Ojejoje yẹle ndu
bụ ngwa-ọgu, o gude ekoshi l'ẹhu eghu iya eghughu bẹ eme t'ọ bya emebyishikota
ndu alị ono l'ọ ha.
6 Unu wata ochi ololokilo; kẹ l'eswe Ojejoje dụwa ntse! Mbọku ono a-bụru eswe ala
iphe l'iyi. Ẹka onye oo-shi bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
7 Ọo ya kparu iphe ẹka a-akụda onyemonye ọbule. Obu eyofu onyemonye ọbule.
8 Egvu e-rikota ẹphe ẹhu; ẹhu a-nọdu ahụ ẹphe ọku; mbụ ẹhu a-phụhu ẹphe temu
temu; ẹphe a-nọdu ata kpụkpukpu l'ọ bụ nwanyi, ime eme. Onyemonye ọbule a-nọdu
ele ibe iya hangohango. Ẹphe agbanwụa ifu ẹhuka ẹhuka.
9 Lenu; eswe Ojejoje eruakwa. Ọo-bụru eswe ọnwuu; bụkwaruphu mbọku oke
ẹhu-eghughu. Ọ bụ mbọku, ee-me tẹ mgboko l'ọ ha daburu ochobo. Aa-chịko ndu
eme iphe dụ ẹji, nọ iya nụ gbushikota.
10 Mbọku ono bẹ mkpọ-kpodo, nọ l'igwe l'ọ ha te ekedu ekeke. Ẹnyanwu, ahata
ahata a-gbahụ ọchi. Ọphu ọnwa te e-chi.
11 Ojejoje sụru lẹ ya a-nụ mgboko aphụ iphe dụ ẹji iya. Mu anụa ndu akirishi aphụ
iphe dụ ẹji, ẹphe eme. Mu emee tẹ etsetse, ndu eku onwẹphe etse buhu; bya emee
tẹ ekuku, ndu ẹjo ọkpoma eku onwẹphe jizita.
12 Mu e-me tẹ madzụ dụ ụko lẹ mgboko ka ọkpobe mkpọla-ododo. Mbụ t'ọ ka
mkpọla-ododo ọphu shi l'alị Ofi ọdu nta.
13 Ya e-me t'igwe nmahụ jijiji. Mgboko a-fọ-wo afọ-wo; fọribe l'ẹke o shi gvuru. Yọ
bụru iphe a-kpa iya nụ bụ oke ẹhu-eghughu ono, bụ ọphu a-nọdu eghu yẹbe Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike l'eswe oke ẹhu-eghughu iya ono.
14 Yọ bụru ẹge ele, aachị ọso agbajẹ-a; m'ọ bụ atụru, ẹ te enwedu onye nche
agbakashịhuje-a bẹ onyemonye a-nọdu agba agbakfu ndu ẹphe l'ẹphe bụ. Mbụ
l'onyemonye a-zẹ l'ọso agba ala ẹka a mụru iya.
15 Onyemonye ọbule a phụkpooru bẹ aa-nmafua ẹpho. Mbụ onye ẹka kfubekpooru
bẹ ee-gude ogu-mbeke gbugbua.
16 Aa-nọdu ẹphe l'ifu; bua ụnwegirima ẹphe nanụ nanụ. Ụlo ẹphe bẹ aa-lụ alụlu;
gude unyomu ẹphe k'ẹhuka farụshia.
17 Lenu; ọ kwa ndu Mídiya bẹ mu a-kpali t'ẹphe jekfu ẹphe ọgu. Mbụ ndu ta
akpajẹdu ishi mkpọla-ọcha; ẹphe te eyeru mkpọla-ododo ẹnya.
18 Akfụ ẹphe a-gbatsushi ụnwu-okorọbya ẹphe agbatsushi. Ọphu ẹphe aphụduru
ụnwegirima imiko. Ẹphe -gude ẹnya phụa ụnwegirima nshịi; ẹphe ta aphụduru
ẹphe imiko.
19 Bábyilọnu bụ ọ-ka-mma l'iphe bụ alị-eze. Ọ bụ iya bẹ ndu alị ono gude eku
onwẹphe. Ọle Nchileke e-mekochaa mebyishia ya ẹge e mebyishiru Sódomu mẹ
Gọmóra.

20 Ẹ ta abyahẹdu bya eburu iya gbururu jeye lẹ gbururu. Ọphu madzụ abyadụ ebu
l'ime iya ọdo l'iphe bụ ọgbo sweru esweswe. Ọphu ndu Arabu 'a-byadụ bya akpọbe
iya ụlo-ẹ́kwà; ọphu ndu eche atụru 'a-byahẹdu bya adọ ya atụru ẹphe.
21 Ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu e-buru l'eke ono. Yọ bụru ụlo nkụta-ọswa; mgbashị-ujiku
akpashịa ya ẹkfuna. Enyi-nwẹnu e-buru iya; eghu-ọswa anọdu iya l'ebu nggada.
22 Ụlo-eli ụlo eli-ẹphe; mẹ ufu ufu-eze ẹphe; bẹ a-chị-atabu; mẹ nkụta-ọswa a-bya
akwaa ufu; buru; l'azụnga. Oge teke ee-me Bábyilọnu iphe dụakwa ntse; mbụ l'ẹ tọo
nọhedu anọno; yọ mụa.

14

1 Ojejoje a-phụru Jékọpu imiko k'ọphu bụ l'oo-mekocha fọta Ízurẹlu ọdo; mee
t'ẹphe buru l'alị ẹphe ọdo. Ndu laru alala ayịkwaru iya phụ. Ẹphe l'ọnu-ụlo Jékọpu
atụgbabe.
2 Iphe bụ mbakeshi e-duta ẹphe dulata l'alị ẹphebe ndu Ízurẹlu gẹdegede. Ndu
Ízurẹlu ono a-bụru ndu e-nweru mbakeshi; mee ẹphe; ẹphe abụru ẹphe ohu: unwoke
l'ụnwanyi l'alị ọphu Ojejoje nụru ẹphe. Ndu shi kpụa ẹphe lẹ ndzụ bẹ ẹphe a-gha
aghagha kpụkokwaaphu lẹ ndzụ; ẹphe abya abụru ishi ndu ono, shi akpa ẹphe ẹhu
ono.

Adada eze ndu Bábyilọnu

3 Ojejoje e-me tẹ nggụmaphu unu buhu; mekwaaphu tẹ ntsụmu-egvu unu gvụ;
mekwaaphu tẹ k'ozi mkpọ-nyi-ẹnya, e dzuru unu laa.
4 Ọ bụ teke ono bẹ unu a-wata ọturu eze ndu Bábyilọnu mgbọnu; sụ: “Onye-a, shi
akpajẹ madzụ ẹhu ẹge-a; gbe hawa iya nụ akpakpa! Ẹhu gbẹ ghubuhuwa iya nụ
eghughu!
5 Ojejoje gbajishiwaru mgbọro-ígwè ndu akirishi ono; mbụ l'ọ nya-kwoshiwaru
mgbọro, ẹphe gude achị achịchi;
6 bụ ndu shi egudeje iphe-eghughu echitsushi madzụ; mbụ ndu te chibujedu madzụ
iphe echibu; ndu gude iwe l'achịtsua mbakeshi; ọphu ẹphe emebujedu madzụ iphe
emebu.
7 Iphe bụ alị ono atụfuwa ume nta; bya azẹkotawa guu. Ẹphe abya akụ-swe egvu.
8 Mbụ l'oshi payịnu; mẹkpo oshi sida, nọtsua l'ugvu ugvu Lébanọnu chịkokota eme
ẹswa iphe tsakfuru ngu nụ. Ẹphe atụko l'ekfu; sụ: ‘Nta-a, e mewaru; ishi erua ngu
alị-a bẹ onye egbutsushije oshi ta abyahẹdunu ayi egbutsushi.’
9 “Alị-maa kwagebewaru akwagebe t'ọ bya ngu ndzuta teke i lashiru. Ọ
kpalitsuwaru maa ndu lawaru maa tẹ nggu l'ẹphe jịa; mbụ maa iphe bụkpo ndu
ono, shi bụru ishi lẹ mgboko-a; ndu ono b'o meru t'ẹphe gbeshitsua egbeshi l'aba-eze
ẹphe; mbụ ndu shi bụtsuaru eze, achịtsua mbakeshi.
10 L'ẹphe ha e-ye ọnu; mbụ ẹphe a-sụ ngu: ‘?Nggụbedua bya arụhukwaphu l'ọ bụ
ayịbedua; mbụ; i gbe bya adụhukwaphu l'ọ bụ ayi?
11 Ugvu ono, e shi akwabẹje ngu yẹle egvu ono, e shi egudeje une l'akpọ l'etso ngu
ono bụwa iphe e nwuwaru ye l'alị-maa. Nta-a bụakwa ẹhonwu bụ oshi-azẹe ngu;
mbashiride erikputawa ngu.’ ”
12 Lekpodudunu ẹge i shi l'igwe daa l'alị; nggụbe mkpọ-kpodo nchi-abọhu; mbụ
nggụbe nwatibe ọnma-ẹwa-ụtsu! E chifuwaru ngu; nggu abya adaa lẹ mgboko; mbụ
nggụbe onye shi zụ-tsushia mbakeshi!
13 I kfuru l'ime obu ngu; sụ: “Ii-nyiba l'imigwe. Nggu apali aba-eze ngu; t'ọ kakọta
mkpọ-kpodo Nchileke l'eli. Nggu eje asụgaru l'eli ugvu-ndzuko ono, nọ l'ụzo isheli
ono.
14 Mu e-nyiswetakota urukpu; mee onwomu tẹ mu dụ l'ọ bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ.”
15 Obenu l'a lọtawaru ngu chee l'ili; mbụ ị nọwa l'ọhu nsụ ono.

16 Iphe bụ ndu phụru ngu nụ a-nọdu ele ngu phoriphori; wata ọri ọriri ẹhu ngu;
sụ: “?Tọ bụdunua nwoke-a bụ onye ono, nmaworu mgboko anmawo; akpabiri iya
atụko iphe bụ alị-eze l'ọ ha gudekota ono?
17 ?Tọ bụdunua ya bụ onye ono, meru mgboko; yọ dụ l'ọ bụ echi-ẹgu ono; mbụ
onye ono, tụkoru iphe bụ mkpụkpu mee; yo chikashihu; ọphu ọ dụdu ndu mgboko,
ọ kpụru lẹ ndzụ, nweru ọphu o kweru t'ẹphe laa l'ufu ẹphe ono?”
18 Iphe bụ ndu eze, shi achị mbakeshi bẹ zẹkota rẹkperekpe; mbụ onyenọnu
zekotawa l'ime ili nk'iya.
19 Obenu lẹ nggụbedua b'a pafụwaru l'ili ngu; tufaa ngu l'ọ bụ ẹkali-oshi. A
chịkowaru odzu ndu e gburu egbugbu tụpyabe ngu; mbụ ndu e gude ogu-mbeke
sụpyashia asụpyashi; ndu wụru laa lẹ mkpuma ọphu nọ l'alị-maa. Mbụ ọ bụ ẹge
odzu, a dzọru lụlalula adụje bụ ẹge ị dụ.
20 E te lidu odzu ngu ẹge e liru kẹ ndu ọphu; kẹ l'ị mebyishiwaru alị ngu; bya
egbushia ndibe ngu. Awa ndu eme-akirishi b'e te phohedu ọdo.
21 Dozia ẹke aa-nọdu gbushia ụnwu ẹphe k'iphe dụ ẹji, nna ẹphe oche meshiru;
t'ẹphe be tetabua eteta; k'ọphu ẹphe e-nweru mgboko; gude mkpụkpu mkpụkpu
ẹphe buchishia mgboko kpamu.

Nchileke emebyishi Bábyilọnu

22 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuwaru; sụ: “Mu e-gbeshi; tso Bábyilọnu ọgu;
mee t'ẹpha Bábyilọnu chịhu yẹle ndibe iya, wafụru nụ; jeyekpo l'awa iya; mẹ ndu
awa iya.
23 Mu e-me alị ono; yọ bụru ụda ẹke mgbashị-ujiku e-buru. Mu e-me ẹphe; ẹphe
abụru kpurupyata; mbụ zaa ẹphe ọza ẹza.” Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
ekfu ndono.

Nchileke emebyishi Asiriya

24 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ribuwaru nte iya: “Hoo haa l'ọ bụ ẹge mu chị-
buru iya l'ọo-dụ bụ ẹge ọo-dụ. Yọ bụru ẹge, mu rịru iya bẹ ọo-dụ.
25 Mu e-fupyashi ndu Asiriya ono, nọ l'alị mu ono efupyashi. Ndu ọphu nọ l'eli ugvu
mu; bẹ mu a-dzọ lụlalula. Odogoro ẹphe nyabẹru ndibe mu; bẹ a-nyafụ ẹphe. A bya
ezia ẹphe ivu ẹhu ẹphe, ẹphe nyịberu ẹphe l'ukuvu.”
26 Ono kwa ẹge mu, chị-buru iya l'ọo-dụru ndu mgboko. Ono kwa ẹka, mu a-dabẹ
iphe bụ mbakeshi;
27 kẹ l'ọ bụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike tụ-buru l'ọ bụ ẹge ọo-dụ ndono. Ọphu ọ
dụkwanu onye a-gbanweghe iphe o kfuru. Ọ machịakwaru ẹka iya; ọphu ọ dụkwanu
onye e-selaghe ẹka ono azụ.

Nchileke emebyishi Filísutiya

28 Ọ kwa l'afa eze ono, aza Éhazu nwụhuru b'e ziru ozi-a. Ozi ono sụru agha:
29 Unu be etekwa ẹswa; unubẹ ndu Filísutiya; lẹ mgbọro, e chiru unu b'a gbajiru;
kẹ l'iphe agwọ ono a-mụ bụ ogiji. Ụnwu, ọo-mụta abụru ikputu, akfụ nkfụ.
30 Teke ono bẹ onye katsụkpo ọkpa ụkpa l'iphe bụ ndu ụkpa a-phụ nri eriri. Ndu
ẹ tọ dụdu ẹge ọ haru ẹphe ta dụdu iphe e-me ẹphe. Obenu l'ọ́gbaragba ngu bẹ mu
e-gude ẹgu gbushia. Mbụ mu e-gbushi ndibe ngu, ndu ọphu wafụru nụ.
31 Chia mkpu nggụbe ọnu-ụzo! Tụa ụzu-ẹkwa unubẹ mkpụkpu! Unubẹ ndu
Filísutiya l'unu ha; unu rushihu; kẹ l'ẹnwuru-ọku shiakwa l'ụzo isheli akpọ tụtutu
abya. Ọphu ọ dụdu onye anọdu eje nkịnyi iya lẹ ndu sọja ẹphe.
32 ?Bụ ngụnu bẹ aa-sakpọoru ndu ozi ono, shi mbakeshi ono? Iphe aa-saru ẹphe
bụ lẹ Ojejoje meekwaru Záyọnu; yo keru. Yọ bụru l'ime iya bẹ ndibe iya, aakpa ẹhu
a-gbaba je ezee ndzụ.

15

Nchileke emebyishi Móabu

1 Ọwaa àphù̀, a phụru ndu Móabu:

Mkpụkpu Aru, nọ l'alị ndu Móabu bụwa kpurupyata. Ọ kwa l'ẹnyashi b'e mebyishiru iya. Mkpụkpu Kíru, nọkwaphu l'alị ndu Móabu bẹ bụkwaphu kpurupyata. Ọ kwaphụ l'ẹnyashi b'e gude mebyishia ya!

2 Ndu Díbọnu wụru jeshia l'ụlo agwa ẹphe; mbụ ẹke ẹphe meru; yọ ha l'eli oje ọra ẹkwa. Mbụ lẹ ndu Móabu atụru ndu Nébo yẹle ndu Médebà ụzu-ẹkwa. Onyemonye ọbule kpụshiru ishi. A byakwaphu akpụshia ẹji-agba.

3 Ẹphe eyekota uwe-aphụ l'awụ lẹ woroworo. Ndu nọ, l'ọgbodo ụlo-eli; mẹ ndu kụru l'edukfu tụko ara ẹkwa; l'eweswi onwẹphe l'alị.

4 Ndu Hẹ́shibonu mẹ ndu Eleyale chịko echi mkpu; k'ọphu ndu nọ lẹ mkpụkpu Jehazu anụ olu ẹphe. Ọ bụ iya kparu iphe ndu sọja ndu Móabu chishiaru mkpu; kẹle meji tọfuwaru ẹphe.

5 Obu mu ararụ Móabu ẹkwa; kẹ l'ụnwu iya, gbafụru agbafụ gbatsụaru laa mkpụkpu Zówa; ndu aharu gbaru laa mkpụkpu Ẹgulatu-Shelishiya. O nwetsuaru ndu ọphu gbarutsuaru mkpụkpu Luhiti. Ẹphe l'akwa ntụmatu l'eje atụgbu. Teke ẹphe eje ala mkpụkpu Horonemu bẹ ẹphe nọ l'ụzo raa ẹkwa iyi ono, laru ono.

6 Mini, nọ lẹ nggele Nimirimu tashịhuru; ẹgbudu agbanwụshihu. Ẹgbudu agvụ; ọphu ọ dụdu iphe nọ l'onyingu, phọduru iya nụ.

7 Ya ndono ẹku, ẹphe kparu; dobe bẹ ẹphe vuru je eswe nggele oshi wilo;

8 Ojilẹka tọgbo, ẹphe echi je angashịa Móabu mgburumgburu. Ụzu-ẹkwa, ẹphe atụ rutsuaru mkpụkpu Ẹgulayimu. Ẹge ono; bẹ ẹkwa-aphụ, ẹphe ara jekotaru mkpụkpu Byiye Élimu.

9 Mini mkpụkpu Díbọnu bẹ bụkota mee jiru iya ejiji; obenu lẹ mu e-mefukpooru mkpụkpu Díbọnu ọbu ọka njọ. Mbụ lẹ mu a-chịru agụ ye t'ọ tagbushia ndu shi Móabu agba ọso ndzụ; mbụ tagbushikwaaphu ndu ọphu phọduru l'alị ono.

16

1 Ndu Móabu chịtaru ụnwu atụru t'ọ bụru iphe-oku; je akpẹshia onye eze, achị ndu alị-a. Ẹphe shi lẹ Sela chịru iya je eswee echi-ẹgu jeshia lẹ Ugvu Záyọnu je achẹe ya ẹya.

2 Ọ kwa ẹge ụnwenu, a chịkashiru l'ẹkfuna iya anọduje ephephe; bụ ẹge ụnwanyi Móabu agbaphe lẹ Ẹnyimu Amọ́nu, ẹke eeshije rufu azụ iya ọphu.

3 Ẹphe asụ: “Unu kpozinuaru ayi ụzo! Unu kfunuaru ayi iphe e-me nụ! Unu menua t'agu unu nọdu ayi l'ẹhu ẹge ono, agu oshi adụje teke ọnwa eche ono. Unu dominua ayịbe ndu agha ngvudangvu. Unu ba atụkwa ayịbe ndu agba ọso ndzụ too.

4 Unu kwenu t'ayịbe ndu ono, a chịru ọso, shi l'alị Móabu ono lakfuta unu. Unu kpuchinua ayi t'onye mgbugbu-madzụ ono be egbushi ayi.

“Onye mkpamẹhu ono ta anọhekwa; onye mmebyi ono agvụ; onye ono, anọduje eme madzụ kpakpawowo ono a-chịhu.

5 Ọ bụ teke ono bẹ Nchileke e-koshi n-yemobu iya; woru onye ono, evudoshije ike l'iphe o kfuru ono; mbụ onye ono, shi l'ọnu-ụlo Dévidi ono ye t'ọ bụru eze; mbụ onye bụ: o -kpee ikpe; yọ bụru ikpe, dụ maa bẹ ọo-nọdu ekpe. Iphe larụ l'odobe ẹka ndoo b'ẹ t'ọ padụ ẹka lanụ.”

6 Ayi nụwaru ẹge ndu Móabu ekutabe onwẹphe ekuku. Ayi nụkwaruphu ẹge ẹphe anyatabe ndụ; bụru ọ-ka-onwẹphe-mma-l'ẹnya; l'eme madzụ iphe-iphere. Obenu lẹ nsasa, ẹphe asa bụkwa iphe iphoro.

7 Ọo ya bụ tẹ ndu Móabu kwaa ẹkwa. T'onyemonye ọbule kwaa ẹkwa Móabu
kwashi iya ike. Unu kwashịa ẹkwa ike; tsọo aphụ ẹhu ndu Kíru-Haręsetu. Unu gua
aphụ iya; kẹ l'e tsuwaru iya pyaapyaa.
8 Ẹgu mkpụkpu Hẹ́shibonu bẹ iphe a kọru iya nwụkotawaru kpaa. Oshi vayịnu, a
kọru lẹ mkpụkpu Sibuma nwụkwaruphu kpaa. Ndu achịtsua mbakeshi bẹ dzọwaru
ọkpobe oshi vayịnu, nọ iya nụ pyaapyaa; mbụ vayịnu, shi ajajẹ jarutsua mkpụkpu
Jáza; mbụ jaa tsowaruru ụzo echi-ẹgu. Ẹkali iya jakashịtsuaru rua eze ẹnyimu.
9 Ya ndono; mbẹdua arakwaphu ẹkwa ẹge ono, ndu Jáza ara ono. Mu arakwaphụ
ẹkwa oshi vayịnu ndu Sibuma. Unubẹ ndu Hẹ́shibonu; unubẹ ndu Eleyale; mu
gudeekwa ẹnya-mini aghụ unu ẹhu; kẹ l'ẹswa, unu eeteje teke iphe unu, meberu
l'alị chashịru; yẹ ọphu unu eteje teke unu akpata iphe unu meberu l'alị bẹ buhuwaru
nụ.
10 Ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ ote ẹswa b'a nafụwaru ẹgu ono, a kọru oshi-ọmi ono. Too
nwehedu onye agụjekwadu egvu; ọphu a tụjehedu okokooko lẹ mgbo vayịnu; ọphu
ọ dụhedu onye anọdujekwadu l'ẹke aanọduje akụ iya mẹe l'akụ mẹe. Kẹle mu
buchiwaru okokooko ono, e shi anọduje l'ẹke ono atụ ono.
11 Mu akwa ẹkwa ẹhu ndu Móabu; mbụ l'ọkpoma azụ mu ụzu l'ọ bụ onye akpọ
ogumogu. Ime obu mu l'anwụ hemuhemu l'okfu ẹhu ndu Kíru-Haręsetu.
12 Ndu Móabu -nọdu l'ẹke ẹphe agwajẹ iphe; bụlephu ike bẹ ẹphe eme t'ọ ka ẹphe
agvụgvu. Mbụ teke ono, ẹphe eje l'agwa ẹphe je iya agwagwa bụ kẹ mmanu bẹ ẹphe
eme.
13 Ono bụ iphe Ojejoje kfuhawaru l'okfu-ẹhu ndu Móabu.
14 Obenu lẹ nta-a; bẹ Ojejoje sụru: "L'ọ kwa afa ẹto b'ọ phọduru; mbụ l'a gụakwaru
ndu Móabu afa l'ọ bụ onye, e buru ozi. Afa ẹto b'ọ phọduru ùgvù ono, alị ndu Móabu
dụ ono; mẹ igwe ọha ono, bu iya nụ ono abụkotaru ndu ẹ ta gụbedu iphe. Nwa ndu
a-phọdu nụ a-ha nwanshị; ụvo taa nọ ẹphe."

17

Okfu-ẹhu ndu Damásukọsu;
mẹ kẹ ndu Ízurẹlu

1 Ọwaa bụ iphe Ojejoje kfuru l'ẹhu ndu Damásukọsu: "Unu leduduphu; lẹ
Damásukọsu e-mekochakwa bụ-buhuru mkpụkpu. Oo-mekochaa bụru bụ ikpọzu.
2 Iphe bụ ndu, butsua l'iphe bụ mkpụkpu, nọ iya nụ e-mekocha-a gbakashịhu. Yọ
ghọshia ẹke atụru yẹle eghu a-nọdu adọje ọdu; tọ dụ onye eye ẹphe egvu.
3 Ẹke ono, bụ a-gbabe-a-dzụru l'alị Ífuremu ono emekochaa phuhu. Ọphu ndu
Damásukọsu enwehedu eze, achị ẹphe. Ọ bụ ẹge ee-me ndu Ízurẹlu iphe-iphere
bụkwaphu ẹge ee-me ndu Áramu. Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu
ndono."
4 "O -rua teke ono bẹ ugvu, Jékọpu a-rụshihu. Ọkporokpo ono, ọ daru ono awụfu.
5 Ízurẹlu a-dụ l'ọ bụ ẹge-a onye akpata iphe l'ẹke a kọru akpe anọduje egbushi
akpe, vudo evudo, gude ẹka iya awọshi iya awọshi. Yọ dụlephu l'ọ bụ onye akpa
mkpakwa ọjiko iphe mịshiru lẹ nsụda Réfa.
6 Obenu lẹ mkpakwa iya a-phọdu iya-a. Ọo-dụkwaphu l'ẹke e chikoshiru akpụru
oshi-olivu; yọ phọduwa nwẹbo; m'ọ bụ ẹto l'ẹkali iya ọphu nọ l'ọnungonu iya;
phọdukwaphu ẹno; m'ọ bụ ise l'ẹkali iya, mịshiru ike. Ọ bụ iphe Ojejoje, bụ Nchileke
kẹ ndu Ízurẹlu kfuru ndono."
7 O -rua mbọku ono bẹ madzụ a-gharu onye meru iya nụ ifu. Mbụ ẹnya ẹphe a-bya
anọdukota l'ẹke onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu nọ.

8 Ẹphe ta aghahẹdu ẹnya-ngwẹja nte ẹphe ifu; mbụ iphe bụ ẹphe gude ẹka ẹphe
mee. Ẹphe ta gụbehe itso Ashera iphe yẹle ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu, bụ iphe ẹphe gude
ẹka ẹphe mee iphe.
9 O -rua mbọku ono bẹ mkpụkpu ẹphe, a kpụshiru ike, ẹphe gude okfu ndu Ízurẹlu
kwafụ a-dụ l'ọ bụ ọkpu-ufu, ẹkfukala phụ-chiru; ẹgbudu erichia ya. Ẹkemeke ọbule
a-chịko daburu ochobo.
10 Ishi iya bụ l'unu zahawaru Nchileke, bụ iya dzọru unu ono. Unu ta nyata onye
ono, bụ Agbara-Mkpuma; bya abụru onye meru unu; unu eshihu ike ono. Ọo ya
kparu iphe ẹ to nwedu m'o -ruhuru; unu kụa akpụru oshi, bụ iya kakọta mma; m'ọ
bụ dzashịa oshi vayịnu, unu dzetaru lẹ mkpụkpu ọdo;
11 mbụ m'o -ruhuru; unu mee t'ọ wata evuvu mbọku, unu kụru iya; o be l'ụtsu iya;
yọ wata ọtsu igu; iphe a kpataru iya ta dụkwa iphe ọo-bụ l'oge iphe-ememe; mẹ l'oge
ẹhu-ọhu-oku, ẹ-ta aladu alala.

Aalụ ndu mbakeshi

12 Iphe bụ mbakeshi tụko ede ekiri; l'ede ekiri l'ọ bụ eze-ẹnyim. Ndiphe l'ede ekiri;
l'ọ bụ ọchoku eze mini!
13 Iphe bụ mbakeshi ede ekiri l'ọ bụ utso eze mini. Ọ bụ lẹ teke Nchileke baru ẹphe
mba; bẹ ẹphe a-gba ọso; gbatehu agbatehu. Ee-ruta ẹphe ẹge phẹrephere erutaje
ẹswa, nọ l'ugvu; mbụ ẹge ono, udzudzu ọku-maa agbajẹ teke ọku-maa adzụ ono.
14 O -be l'urẹnyashi; iphe eye egvu abụru phẹrekete. Nchi -bya abọhu; bẹ ẹphe
wụfuwarunu. Ọ bụ ẹge ọ dụ ndu ono, alụ ayi alụlu ono ndono; mbụ ọ bụ ẹge ọo-
tsakfu ndu ono, egwo iphe ayi ono.

18

Okfu-ẹhu ndu Kúshi

1 Nshọo nggụbe alị ono, aanụ ẹphuphu iphe ephetsua l'iku ẹnyimu Kúshi ono;
2 mbụ unubẹ ndu ezije ndu ozi unu; ẹphe egude ụgbo-èjì daghaa mini tụgbua. Mbụ
unubẹ ndu ozi ọkpa-ẹgwa; unu jekfunu ndu ono, hatsụa l'eli, akpọ-ẹhu akwọtsua
mụru ono! Unu jekfu ndu ono, aatsụ egvu l'ẹke nọ ntse mẹ l'ẹke teru ẹnya; mbụ
ọha-ntsụ, eme ẹhuka; mbụ mbakeshi ono, eze ẹnyimu nọ-buhutsuaru ono!
3 Unubẹ ụnwu eliphe; mbụ unubẹ ndu bu lẹ mgboko-a; unu lenu! E -wolilephu
iphe-ọhubama imeli l'eli ugvu bẹ unu a-phụ iya-a. E -gbulephu ụpyoku bẹ unu a-nụ
iya-a.
4 Ọwaa iphe Ojejoje kfuru mu: “Lẹ ya a-nọdukpelephu nggujingguji; nọdu l'ẹke ya
bu; tụfu ẹnya ele ẹge swẹrisweri okpomọku adụje lẹ jaajaa eswe; m'ọ bụ ẹge ono,
urukpu, adaje iji l'oge ọnanwu ono;
5 kẹ l'ẹge-a; a -bya oru l'ọ-kpa-ji; teke igu iphe rishihukotawaru; iphe ono, shi bụru
okoko ono abụwaru nebyi iphe chawaru k'awọta. Ọ bụ teke ono bẹ e-gude nwa mma,
eegudeje akwacha oshi gbushikota oshi ono; mbụ gbutsushikota iya; chịfu ẹkali iya,
jaru ajaja;
6 Ọ bụ teke ono; bẹ aa-tụko ẹphe; haaru ụnwenu, eri anụ ibe ẹphe, butsua l'ugvu;
mbụ paru ẹphe haaru ẹjo anụ ẹgbudu. Ẹphe egude ẹphe kpaa nri l'ọkochi; gude
ẹphe gbaa ajị l'oge winta.”
7 Ọ bụ teke ono bẹ aa-wata ogwotaru Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike iphe. Yọ bụru
ndu a-nọdu ewotaru iya iphe ọbu bụ ndu ono, hatsụa l'eli; l'akwọtsua mụrumuru
ono; mbụ ndu ono, aatsụ egvu l'ẹke dụ ntse mẹ l'ẹka teru ẹnya ono; ndu ọha-ntsụ,
eme ẹhuka; mbụ ọha, ẹnyimu nọ-buhutsuaru. Iphe-ọma ọbu bẹ ee-gwotakota bya
lẹ Ugvu Záyọnu, bụ iya bụ ẹke aanọduje akpoku Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.

19

Àphù ẹhu ndu Íjiputu

1 Ọwaa àphù, a phụru l'ẹhu ndu Íjiputu:

Unu lenu! Ojejoje nọkwa l'urukpu, agba warawara l'agba abya Íjiputu. Agwa ndu
Íjiputu l'anma kpakpakpa l'ifu iya. Meji e-rushihu ndu Íjiputu.

2 "Mu a-kpali ndu Íjiputu t'ẹphe tsoje ndu Íjiputu ibe ẹphe okfu; k'ọphu unwunne
a-nọdu etso unwunne ẹphe ọgu. Obutobu etso obutobu iya ọgu. Mkpụkpu etso
mkpụkpu ibe iya ọgu. Alị-eze etso alị-eze ibe iya ọgu.

3 Meji a-tọfu ndu Íjiputu. Ẹphe -chịtsua idzu iphe ẹphe e-me; mu emee ya; yọ
t'ọ bụru arakatatsụ. Ẹphe e-je nte njịta; je l'ajị t'ẹphe kpata maa ishi. Ẹphe e-je lẹ
ntụswa; jekwaphu ndu gbaru ọgbo maa njịta.

4 Mu e-nwuru ndu Íjiputu nụ onye a-nọdu ewe ẹphe ishi ẹbiriba. Onye a-nọdu
achị ẹphe bụ eze, ẹnya eke ọku." Ọ bụ iphe o kfuru; mbụ Nnajiufu, bụ Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ndono.

5 Ẹnyimu Náyịlu a-tashịhu. Nggele, tsọgbaaru laa ya atashịhu; kpọshihukota nkụ.

6 Mini, awụtsua l'ọswara iya a-nọdu eshi rongu. Nggele, nọtsua lẹ Íjiputu a-nọdu
ala alala eje jeye yọ tahụ kpamu. Aswara; mẹe eji eji achịko nwụshihukota;

7 mẹkwaphu ẹwu mẹ oshi, fushiru l'iku Ẹnyimu Náyịlu; mbụ l'ọnu-ẹnyimu ono.
Iphe a kọru akọko l'iku Ẹnyimu Náyịlu ono a-dụkota kpangụ kpangụ kpangụ;
phekashihu; ta aphụhe iya.

8 Ndu egbu ẹma a-tsụ ude; gụa ịtsoritso. Iphe bụkpo ndu atụje ịkokoro lẹ Ẹnyimu
Náyịlu; mẹ ndu atụje ntofu lẹ mini a-chịko a-lakọta kparakpara.

9 Ndu egudeje owu ọcha akpa iphe; ta amahẹdu iphe ẹphe e-me ememe. Ndu ekwe
ọkpobe ẹkwa ọcha bẹ ụzo e-chihu.

10 Ndu bụ ẹphe gude alị ndu Íjiputu bẹ e-gwe rakaraka. Iphe bụkpo ndu e buje ozi
bẹ aphụ a-bya.

11 Ndu bụ ishi lẹ mkpụkpu Zowanu bụkota ndu eswe. Ndu maru iphe bụ ndu
anọduje akpọ-ziru Fero ụzo l'akpọ-zijeru iya ụzo onye eswe. ?Nanụ ẹge unu e-shi
sụ Fero: "Mbẹdua yịkwa lẹ ndibe ngu ndu ọphu maru iphe. Mu abụru nwa eze ndu
ndiche."

12 Mbụ; ?bụ awe bẹ ndibe unu ndu maru iphe nọ nta-a? T'ẹphe koshinu unu iphe
Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike chị-buwaru l'iya e-me ndu Íjiputu.

13 Ndu bụ ishi lẹ Zowanu bụkotawa ndu eswe. Ndu bụ ishi lẹ Mẹmufisu b'e
mekotawaru iphuruphuru-ẹnya nụ. Ndu, bụ itso, gude ụlo lẹ ndibe ẹphe bẹ
dusweshiwaru ndu Íjiputu ụzo.

14 Ojejoje wowaru ume, achije ẹnyanji chịru ye ẹphe l'ẹhu. Ẹphe mewaru; ndu
Íjiputu atsọkota bẹbebe l'iphemiphe ọbule, ẹphe ememe; mbụ ẹge ono, onye ngụru
mẹe anọduje atsọ bẹbebe l'ẹke ọ gbọshiru ẹgbo ono;

15 k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu iphe ndu Íjiputu a-dụkwadu ike ememe. Ndu ọphu bụ ndu
ishi; mẹ ndu ọkpa; te nwedu onye a-dụkwadu ike oyeru ẹphe ẹka. Oke amadụ phẹ;
mẹ ndu k'ụnwu ogbee te eyegheduru ẹphe ẹka.

Ndu Íjiputu a-baru Ojejoje ẹja

16 Mbọku ono; bẹ ndu Íjiputu a-dụ l'ọ bụ ụnwanyi. Ẹphe anmahụkota ruuruu;
l'ẹke ẹphe atsụ egvu; kẹ ẹka Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike haliru.

17 Alị ndu Júda abụru iphe ee-gudeje eye ndu Íjiputu egvu. Onye -nụru ẹke e
kuru ẹpha ndu Júda bẹ egvu a-bya l'ẹhu; l'okfu iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
arụkoru ẹphe.

18 Mbọku ono bẹ mkpụkpu ise l'alị ndu Íjiputu a-wata okfu okfu-alị ndu Kénanu.
Ẹphe eria nte l'ẹphe a-nọdu Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike l'ẹka. Mkpụkpu ono bẹ
nanụ a-nọdu aza "Mkpụkpu ọ-la-l'iyi."
19 Mbọku ono bẹ ee-meta ẹnya-ngwẹja Ojejoje l'echi alị ndu Íjiputu. L'aakpụa iphe
ee-gude anyata Ojejoje akpụkpu dobe l'ókè-alị iya.
20 Ọo-bụru iphe-ọhubama mẹ iphe-ekebe, nọduru Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
l'alị ndu Íjiputu. Teke ẹphe chiru mkpu; raku Ojejoje l'okfu ndu akpa ẹphe ẹhu bẹ
oo-yefua onye a-dzọ ẹphe; mbụ onye a-gbataru ẹphe. Onye ono a-bya adzọfu ẹphe.
21 Tọ dụ ya bụ; Ojejoje e-me tẹ ndu Íjiputu maru iya. Ọ bụ mbọku ono bẹ ẹphe
a-mareta Ojejoje amareta. Ẹphe e-gude anụ yẹle nri gude bya agwaa Ojejoje. Ẹphe
erifu nte l'ọwaa iphe ẹphe e-meru Ojejoje ndọ-ọ; ẹphe emeeru iya ẹya.
22 Ojejoje e-gude iphe-ememe; jekfube ndu Íjiputu. Teke e metsuaru; yọ byakwaphu
bya emee ẹphe; t'ẹphe kọrohu. Ẹphe a-lakfuta Ojejoje; yọ ngaberu ẹphe nchị l'arọro,
ẹphe arọ iya; mee t'ẹphe kọrohu.
23 Mbọku ono bẹ oje-mbeke e-shi Íjiputu jerua Asiriya. Ndu Asiriya ejelaha Íjiputu.
Ndu Íjiputu ejelaha Asiriya. Ndu Íjiputu ẹphe lẹ ndu Asiriya atụgbabe balaharu
Ojejoje ẹja.
24 Lẹ mbọku ono bẹ bụ ndu Ízurẹlu a-bụru ndu k'ẹto mẹ a gụa Íjiputu yẹle Asiriya,
bụ ndu a-bụru iphe-ọma lẹ mgboko.
25 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike a-gọru ẹphe ọnu; sụ: "T'ọnu-ọma bụru kẹ
Íjiputu, bụ ndibe mu yẹle Asiriya, bụ ndu mu gude ẹka mu mee; mẹ ndu Ízurẹlu, bụ
ndu bụ oke mu."

20

Àphù ẹhu ndu Íjiputu;
mẹ ndu Kúshi

1 L'afa eze ndu Asiriya; mbụ Sagọnu ziru onye ishi sọja iya t'o jeru ndu Asurẹlu
ọgu; lụta iya;
2 bẹ Ojejoje gude Azáya Emọzu kfua okfu. Iphe o kfuru abụru: "Yefu uwe-aphụ
ono, i yeru ono; nggu eyefu akpọkpa ono, i yeru ono!" Yo yefu iya; gbaru ẹhu ọtu;
gbaru ọkpa ọtu l'aghaphe.
3 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ: "Ọ bụ ẹge ono, nwozi mu, bụ Azáya gba ẹhu ọtu; gbaru
ọkpa ọtu ghaphee afa ẹto ono; yọ bụru iphe-ọhubama yẹle iphe dụ biribiri, e meru
ndu Íjiputu yẹle ndu Kúshi ono;
4 bụ ẹge eze ndu Asiriya a-kpụ ndu Íjiputu yẹle ndu Kúshi lẹ ndzụ; yeshia ẹphe
uwe; gbabẹ ẹphe ọkpa ọtu kpụru ẹphe lashia; nwata mẹ ọgurenya; ike e-ghekotaru
ẹphe ọnu t'ọ bụru iphe ee-gude mee ndu Íjiputu iphe-iphere.
5 Ndu tukoberu ndu Kúshi ishi; bya egude ndu Íjiputu eku onwẹphe bẹ egvu e-gude;
iphere abụru nk'ẹphe.
6 Mbọku ono bẹ ndu bu l'iku eze ẹnyimu-a a-sụ: 'Unu phụduduphu iphe meru ndu
ono, ayi shi túkòbe ishi ono; mbụ ndu ono, ayi shi gbaru obu yeru l'ọo ẹphe a-gbaaru
ayi mkpu; dzọo ayi l'ẹka eze ndu Asiriya! ?Nta-a; nanụ ẹge ayi e-shi nahụ?' "

21

Àphù ẹhu ndu Bábyilọnu

1 Ọwaa àphù, a phụru k'echi-ẹgu ono, nọ l'ụzo eze ẹnyimu ono:
Ọ bụ ẹge ọku-maa anma nswọko shi l'echi-ẹgu ụzo ọhuda bụ ẹge oo-shi l'echi-ẹgu
ono, eye egvu tụ unu gbirimu.

2 E shiwa l'àphù; koshi mu iphe anyị ishi ẹdzu. Mu phụru nwoderu-oye; yoo
duphushi madzụ; phụa onye mgbugbu-madzụ; yoo gbushi madzụ.
Unubẹ ndu Élamu; unu je alụa ọgu! Unubẹ ndu Mídiya; unu kephee ndu ọhogu
unu ekephe! L'ude ono, ẹphe meru; ndiphe tsụa ono l'ọ ha bẹ Nchileke mewaru; ọ
bụwa kperengu.
3 Iphe-a emee; ẹhu aghashịhu mu. Ẹhu aphụkota mu ụphu l'ọ bụ nwanyi, ime eme.
Iphe mu nụru meru; mu atsọlahaa bẹbebe. Mu kpọru beru lẹ mu nụru iya.
4 Meji akfụlahaa mu gbudungu gbudungu. Egvu, mu atsụ emee; ẹhu anmalaha mu
anmanma. Nchi-ejihu, mu shi akpọ ẹnwa iya-a abụwarunu iphe anyị mu ishi ẹdzu.
5 L'àphù ono b'a kwashịru nri; bya atụsaa ukpo; ndu ẹbyee anọo ya. Ẹphe anọdu
iya; l'eri; l'angụ. A nọnyaa; a bụru: "Unu wụ-lihu; unubẹ ndu ishi sọja; unu tụa
manụ l'iphe unu gude ezeru ọgu!"
6 Ọwaa iphe Nnajiufu kfuru mu: "Duru onye nche ye t'o che nche! T'onye ono
dojekwa iphe ọ phụru!
7 Teke ọ phụjeru ndu agba ịnya; gbatsụa ya agbagba; mẹ ndu agba nkakfụ-ịgara;
mẹ ndu agba ịnya-ivu; t'ọ rụkota ẹhu; mbụ t'ọ rụkota ẹhu ọhuma."
8 Tọ dụ iya bụ; onye nche ono echia mkpu; sụ: "Onye nwe mu nụ; mbọku-mbọku
bẹ mu a-nọduje l'ụlo-eli nche-a. Mbụ l'ẹnyashi mbọku-mbọku bẹ mu anọduje nche
l'ẹke, a sụru tẹ mu nọdu.
9 Lekpoduaphu; a dụ l'igwe awụ abya. Ẹphe nọtsua l'ịnya, a gbaru njịgba ẹbo ẹbo.
Yọ sụ lẹ ndu Bábyilọnu daakwaru! Bábyilọnu daakwaru! Ẹge ono; bẹ iphe bụ agwa
mkpụkpu ono l'ọ ha; mbụ iya bụ nchi ẹphe dakashịhuwaru nanụ nanụ l'alị."
10 Unubẹ ndu Ízurẹlu, bụ ndu nke mu, e tsuwaru unu l'ọ bụ onye etsu witu. Obenu
l'iphe mu ekfuru unu bụkwa iphe mu nụru l'ọnu Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
mbụ l'ọnu Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu.

Okfu ẹhu ndu Édọmu

11 Ọwaa aphụ, aaphụru ndu Duma.
O nwekwaru onye nọ l'alị Séyi eku mu oku; sụ: "Onye nche; ?nanụ ẹge abalị beru?
Onye nche; ?nanụ ẹge abalị beru?"
12 Onye nche ono asụ mu: "Nchi abọhuakwa; ọbule ẹnyashi a-byakwa ọdo. Ọ
-bụru l'unu akpata ishi; unu kpata ishi. Unu emee lata azụ ọdo."

Àphù ẹhu ndu Arabụ

13 Ọwaa ozi, Nchileke ziru l'ẹhu ndu Arébiya.
Unubẹ ndu ije, shi l'alị ndu Dedanu; unu je akụru l'ọswa ndu Arébiya.
14 Unu kutakwa mini, unu a-nụ ndu mini agụ; unubẹ ndu ọphu bu l'alị Téma! Unu
wotakwa nri bya anụ ndu agba ọso ọgu!
15 Ndu ono bẹ bụ ndu agbalaru ogu-mbeke; mbụ ndu, a gbalaru mma, a mịfutaru
amịfuta; ẹphe agbalaru akfu, e kweru ekwekwe; mbụ ẹphe agbalaa l'ẹke ọgu nwụru
ọku.
16 Ọwaa iphe Nnajiufu kfuru mu ndọ-ọ: "A gụakwaru ndu Kéda afa ọgu l'ọ bụ onye
e buru ozi ebubu. Ọ phọduru afa lanụ nta-a; iphe bụ ùgvù ono, ndu Kéda shi nweru
ono agvụ.
17 Nwa ndu a-phọdu nụ lẹ ndu agbajẹ akfụ; mbụ ndu ike dụ lẹ ndu Kéda ta abahẹdu
ishi. Ọ kwa Ojejoje kfuru iya; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu."

22

Ozi ẹhu ndu Jerúsalemu

1 Ọwaa bụ àphù, a phụru Nsụda Ọphulenya ono:

?Bụ ngụnu eme ngu nta-a, meru iphe ndibe ngu chịko wụfu wụba l'okpotsu ụlo;
2 mbụ nggụbe mkpụkpu ono, bụ utsu adaje iya; bụru mkpụkpu, agba
gharagharaghara; okokooko anaru iya.
Ndibe ngu, e gburu egbugbu ta bụkwa ogu-mbeke b'e gude gbushia ẹphe. Ọphu ọ
bụdu ọgu gbushiru ẹphe.
3 Ndu ishi ngu l'ẹphe ha chịkowa ye ọkpa l'ọso gbalashia. A kpụru ẹphe lẹ ndzụ;
ọphu e gudedu akfụ. Iphe bụ unubẹ ndu e guderu b'a tụgbaberu tụkota mkpọro;
mbụ unubẹ ndu bụ: unu gbaa l'unu gbaru; e gudelee unu.
4 Ọo ya bẹ mu sụru: Unu wofu mu ẹnya. Mbụ ẹge-a; unu haa mu tẹ mu raa
ẹkwa raghee ya araghe. Unu be erikwaphu l'unu eje mu ọdu ike lẹ ndibe mu, e
gbushikotaru;
5 kẹle Nnajiufu, bụ Ojejoje; mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ dobekwaru eswe mbọku
ọgba gharaghara; mẹ ọdzo iphe pyaapyaa; mẹ ntsụmu-egvu lẹ Nsụda Àphù. Eswe
mbọku ono; bẹ eenwukposhi ụpho-mkpuma; ẹge ono; b'a nọdu araku eze ugvu.
6 Ndu Élamu byakwa bya achịta ẹkpa akfụ ẹphe jeshia ọgu; bya achịta ndu gude
ụgbo-ịnya alụru ẹphe ọgu; mẹ ndu gude ịnya eje ọgu gude jeshia. Ndu Kíru bya
ekpuhaa iphe-mgbochita ẹphe ghebe ọnu.
7 Nsụda unu ọphu katsụa mma bụ iphe jiru iya nụ bụ ụgbo-ịnya. E woru ndu gude
ịnya eje ọgu yetsua l'obu-edukfu mkpụkpu t'ẹphe chee mkpụkpu ono nche.
8 Iphe gbobutaru alị Júda b'e wofukotawaru iya.
Yo be mbọku ono; unu lelahaa ẹnya ngwa-ọgu ono, kụru l'ufu-eze, e meru l'oshi
sida, shi l'ọswa, nọ l'ugvu Lébanọnu.
9 Unu phụwaru lẹ Mkpụkpu Dévidi gbaru ọru igweligwe. Unu ekua mini, nọ l'ụzo
ọhali sụshia.
10 Unu bya agụa ụlo, nọtsua lẹ Jerúsalemu ọgu; bya aharu ẹphe nwukposhia gude
mee agbarike ụpho-mkpuma Jerúsalemu.
11 Unu abya atụa okpuru lẹ mgbaku ụpho-mkpuma labụ ọbu; tẹ mini, shi l'akahụ
okpuru ono wụbata iya; dọru. Ọphu unu aghadu ẹnya onye, bụ iya tụru okpuru ono;
mbụ l'unu ta kpadụ ishi onye ono, bụ iya chịru idzu ẹge ọo-dụ teke, tehakpowaruru
ẹnya ono.
12 Tọ dụ iya bụ; o be mbọku ono; Nnajiufu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
abya ekua unu sụ t'unu bya araa ẹkwa gụa aphụ; t'unu kpụshia ishi; chịta uwe-aphụ
yee.
13 Obenu l'ọbu; lewaru ẹnya! Ẹhu atsọle-ẹ unu! Unu atụ okokooko; egbushi eswi;
egbushi atụru; l'ebyipyashi anụ; l'angụ mẹe! Unu -gbeshi unu asụ: "Unu t'ayi ria;
ngụa; echile; ayi anwụshihuwaru."
14 Obenu lẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike mewaru; mu amaru iphe ọwaa; mbụ
mu egudekpoo nchị mu nụa ya l'ẹke ọ sụru: "L'iphe dụ ẹji, unu eme-a b'ẹ ta byadụ
bya enwefu unu gbururu jeye teke unu a-nọ-bebe. Ono iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje;
bụru Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono."

Aalọ Shebuna ẹka lẹ nchị

15 Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje; bụru Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru. Ọ sụru ẹge-a:
"Tụgbua je ajị nwozi ono; mbụ Shebuna, bụ iya bẹ eswije ufu-eze ono:
16 ?Bụ ngụnu bẹ iime l'ẹke-a. Tẹmanu; ?bụ onye haru ngu t'ị bya atụa ili, ee-li ngu;
mbụ t'ị hakpọshi ili ngu l'edegerede; atụbashi ẹke ịi-nọduje tụta ume l'ime ikelegvu.
17 Maru amaru; lẹ Ojejoje abyaakwa ngu t'ọ zụta ngu tufaa; mbụ nggụbe onye ono,
bụ ndaji-nggara ono.
18 Oo-we ngu kperekpere l'ọ bụ bọlu weba ngu l'eze mkpụkpu. Yọ bụru ẹke ono;
bẹ ịi-nọdu nwụhu. Yọ bụkwaruphu l'ẹke ono bẹ ẹgiri ụgbo-ịnya ngu ono a-kwashị;
mbụ nggụbe onye ono, bụ iphe e gude achị ụlo nnajiufu ngu ọchi ono!

19 Ojejoje a-nafụ ngu ọkwa ngu; chịfu ngu l'ẹka ị nọ eje ozi.
20 “O -be mbọku ono bẹ mu e-ku onye ejeru mu ozi; mbụ Ẹliyakimu Hilikaya.
21 Mu achịta kpowula kpowula uwe ngu woru yee ya; chịta eriri-ẹka ngu webe iya mgburumgburu; woru ike, i shi nweru nụ iya. Ọ bụ iya a-bụru nna ndu bu ndu Jerúsalemu; mẹ ndu ọnu-ụlo Júda.
22 Yọ bụru iya bẹ mu e-ye igodo ọnu-ụlo Dévidi l'ẹka; ọ -gụhaa ụzo ghebe ọnu; b'ẹ too nwedu madzụ nwigbaleke-ọma byaru bya agụ-chi iya nụ. Teke ọ gụ-chikwanuru ụzo; b'ẹ tọ dụdu onye byaru byaru bya agụha iya nụ.
23 Mu e-me iya t'ọ ngụru angụru l'ọ bụ nggu, a kpọberu kpọ-mia ya akpọ-mi. Ee-gude okfu ẹhu iya akwabẹ ndibe nna iya ugvu.
24 “Iphe bụ ivu ẹhu ndibe nna iya bẹ a-nọkota iya l'ishi; mbụ ivu ẹhu ndu awa nna iya phẹ; mẹ kẹ ndu abụbu ẹphe. Iphe bụ iphe ụlo ndu ọphu ẹnya k'ọla alị; mbụ okoro; mẹ itoshi bụ iya b'ọ nọkota l'ẹka.”
25 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: “Lẹ mbọku ono bẹ nggu ono, e shi kpọbe kpọ-mia akpọ-mi ono a-kpọfu; daa. Ivu ono, e shi bo iya abụru gwo. Ono bụ olu Ojejoje.”

23

Ozi ẹhu ndu Táya

1 Ọwaa ozi, e zituru ndu Táya:
Unu rashia ẹkwa ike; unubẹ ụgbo-mini Tashishi; kẹle mkpụkpu Táya b'e mebyishiwaru. Nta-a ta dụhedu ụlo, nọ iya nụ. Ọphu ọ dụhedu ọdu ụgbo-mini, nọ iya nụ. Ẹke e shiru bya emee t'ẹphe maru bụ l'alị Sáyipurọsu.
2 Unu dakwaa ashị; unubẹ ndu ikfuli; mẹ unubẹ ndu Sayịdonu, agba ikike nghọ; mbụ unubẹ ndu, ndu akpa lẹ mini mewaru unu abụru ụbabanyi.
3 Iphe akụje akụku, shi lẹ mkpụkpu Shihọ b'e shije l'eze mini, nọtsuanu vutaru unu; jeye l'ọphu a kọtaru l'iku Ẹnyimu Náyịlu. Unu eshi ẹge ono bụru ẹke mbakeshi azụkota aswa.
4 T'iphere dụru nggụbe mkpụkpu Sayịdonu; mbụ nggụbedua, onye bụ agbụranyi eze ẹnyimu; kẹ l'eze ẹnyimu kfuwaru sụ l'ime te mebukwaa ya; ọphu ya 'amụbua nwa. Ya te ehefutabukwaa nwata nwoke; ọphu ya 'ehefutabukwaa nwata nwanyi.
5 Teke iphe mụrunu ruleruphu Íjiputu bẹ aphụ e-ri ẹphe ẹhu l'iphe ono, meru lẹ Táya.
6 Unu dafụ Tashishi! Unu raa ẹkwa rashịa ya ike; unubẹ ndu ikfuli!
7 ?Bụ mkpụkpu-a bẹ unu shi anọduje atụ okokooko-a? Mbụ akahụ mkpụkpu ndiche ono; mbụ mkpụkpu ono, ndu shi iya nụ lageeru ote-ẹnya je eburu ono.
8 ?Bụ onye kebekpo chịaru Táya ẹjo idzu ọwaa? Mbụ mkpụkpu ono, ekpubeje ndu ọdo okpu-eze ono; mkpụkpu, ndu agba oke nghọ l'ime iya bụkota ndu ishi ndu ishi; mbụ mkpụkpu, ndu agba iya nghọ bụkota ndu a kwabẹ ugvu lẹ mgboko kpamu.
9 Ọ kwa Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike bẹ chịru idzu ẹge ya e-me iya. Iphe kparu iphe ọ chịru idzu ono bụ t'o mee t'ekuku ẹphe eku onwẹphe l'iphe biribiri, ẹphe meru bụru kperengu; mẹ t'o mee ogenyi ẹphe iphe-iphere.
10 Unu gbasaa ẹka kọo alị unu l'ọ bụ ẹke utso Ẹnyimu Náyịlu byaru; unubẹ ndu Tashishi! Kẹ l'ẹ to nwehedu onye anọ-chikwadu unu ụzo ọdo.
11 Ojejoje mabẹru eze ẹnyimu ẹka; bya emee t'alị-eze, nọnu nmakọta jijiji. Ọ tụwaru ekemu sụ l'ọ bụ iphe ee-me ndu Kénanu ndọ-ọ; mbụ t'a chịko iphe bụkpo ẹke e meru; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku, nọ iya nụ mebyishikota.
12 O kfuru; sụ: “Unu ba atụhekwa okokooko ọdo; unubẹ ndu Sayịdonu; mbụ unubẹ ndu ọphu e gweru ujimu nta-a! Unu wụ-lihu; wụfu azụ iya ọphu jeshia Sáyipurọsu;

ọbe; unu -jerukpọonu ẹke ono; bẹ unu te egbe aphụkpokwanu ẹke unu a-nọdu tuta ume.”
13 Unu leduduphu alị ndu Bábyilọnu; mbụ ndu ono, ẹ-ta dụdu iphe ẹphe bụ nta-a ono! Ndu Asiriya mewaru iya; yọ bụru ẹke ụnwu anụ, shi l'echi-ẹgu abyajẹ bya adọru. Ẹphe tsoru iya ọgu; bya eworu ụlo, a kpụ-shitsuaru ike, nọ iya nụ kụkposhia; mee ya; yọ daburu ochobo.
14 Unu raa ẹkwa rashịa ya ike; ụgbo-mini Tashishi; kẹ l'ẹke ono, shi bụru agbarike unu ono bẹ bụwa kpurupyata.
15 O -rua teke ono bẹ aa-zaha mkpụkpu Táya nọo ụkporo afa ẹto l'afa iri, bụ iya bụ iphe eze anọje l'ọkwa eze iya. Ụkporo afa ẹto l'afa iri ono swetsua bẹ ọo-mụru ndu Táya l'ọ bụ egvu ono, ndu agba ọkpara agụje ono, sụru:
16 “Gude ogumogu jephee
mkpụkpu mgburumgburu;
nggụbe nwanyi ọkpara,
a zaharu azaha!
Kpọo ogumogu ọbu ọhuma;
nggu agụa egvu l'igwe;
k'ọphu aa-nyata ngu ọdo.”
17 Ụkporo afa ẹto l'afa iri ono -swetsua bẹ Ojejoje a-kpakfuta ndu Táya. Ẹphe alaphu azụ l'iphe ono, riwaru ẹphe ishi ono; bụ iya bụ ọgba ọkpara. Yọ bụru ndu ẹphe l'iya a-nọdu eme iya bụ alị-eze alị-eze, nọkota l'eliphe.
18 Obenu l'iphe oo-rita; mẹ ụgwo, aa-kfụ iya a-bụkotaru iphe ee-doberu Ojejoje. Ẹ tọ dobedu iya l'ọba; ọphu ọ dụdu ẹke ọochikobe iya. Uru, gbaru iya nụ a-nọdu alaru ndu bu l'ifu Ojejoje, ẹphe e-gude akpa nri; gude iya l'anma uwe; mbụ nweru iya k'etsutsu.

24

Ikpe ẹhu ndiphe l'ophu

1 Lenu! Ojejoje abyakwa ome mgboko tẹ ẹgbara kfụa ya; mbụ mee ya t'ọ daburu ochobo. Oo-mebyishi ifu iya; chịkashia ndu bu iya nụ.
2 Yọ bụru ẹge e meru onye bẹ ee-me onye! Ẹge e meru ndu agwajẹ iphe bụ ẹge ee-me madzụ mmanu. Ẹge e meru ohu bẹ ee-me onye gbaru iya nụ. Ẹge e meru nwanyi, nwe ụlo bẹ ee-me nwamgbọko, ejeru iya ozi. Ẹge e meru onye ere erere bụ ẹge ee-me onye azụ azụzu. Ẹge e meru onye ji ụgwo bẹ ee-me onye jeru iya ẹya ejeje. Ẹge e meru onye ji ụgwo ejiji bẹ ee-me onye jeru ụgwo ejeje.
3 Mgboko bẹ ee-me t'ọ dabukotakporu iphoro; mbụ mebyishikotakpoo ya l'ọ ha. Ọ kwa Ojejoje kfuru okfu-a.
4 Elikoro kpamu agbanwụshihu; nwụa kpaa. Mgboko l'ọ ha ayọ-kahu; nwụa kpaa. Iphe bụ ndu aanụ ẹpha ẹphe lẹ mgboko atakịrihu atakịrihu.
5 Ọ kwa ndu nọ lẹ mgboko farụshiru mgboko; kẹ l'ẹphe jịkaru ome iphe ekemu kfuru; mbụ a dakaru iphe a tụru lẹ ekemu; bya emebyia ọgba-ndzụ, a gbaru tọ nọ gbururu jeye lẹ gbururu.
6 Ọ bụ iya kparu iphe mgboko yẹle ọnu, a tụru iya eme; bụru iya meru iphe ndu bu iya nụ vu ọnwu iya; bụru iya kparu iphe ndu bu lẹ mgboko gude gvụebe agvụebe. Nwa ndu phọduru ta bahẹ ishi.
7 Mẹe ọphungu atashịhu. Oshi vayịnu anwụkota kpaa. Iphe bụ ndu eme rigbarigba atsụlaha ude.
8 Ọda nkwa ono, ẹphe akụ ono, atsọ ntụmatu ono bụwa kperengu. Gwọgwogwo, ndu eri iphe ada bẹ bụwa kengu. Ogumogu ono, shi atsọ ẹtu ono abụru kperengu.

9 Nta-a bẹ ẹphe ta agụjehedu egvu-mẹe teke ẹphe angụ mẹe. Mẹe, eme l'ẹnya gbe
atsọwa nụ ẹphe ile l'ọnu.
10 Mkpụkpu ọ-la-l'iyi ono dabuwaru ochobo. Ụlo onyemonye b'a guchishitsuaru
agụ-chishi t'ẹ b'ọ dụ onye a-bahụ iya nụ.
11 Ẹphe wụshiru l'esu-ụzo l'echi mkpu t'a nụ ẹphe mẹe. Ẹhu-ọtso-ẹna bụwa
tsụtokongu; to nwe ẹke e tekwadu ẹswa lẹ mgboko.
12 Mkpụkpu ono abụwaru-a iphe a haru; yọ daburu iphoro. E woru ọgu-
nggamgbo, e yeru iya chikashia.
13 Ọ bụ ẹge ono bẹ ọo-dụ lẹ mgboko l'iphe bụ mbakeshi l'ọ bụ oshi olivu b'a nmaru
yikayika; m'ọ bụkwanu ẹge aakpaje mkpakwa akpụru vayịnu teke a wọebetsuaru
vayịnu.
14 Ẹphe e-mekochaa tụa ụzu; mbụ tụa okokooko. Ẹphe eshiru l'ụzo ẹnyanwu-arịba
kfuta ẹge Ojejoje habe nshinu.
15 Ọo ya bụ; tẹ ndu ụzo ẹnyanwu-ahata jaa Ojejoje ajaja; mbụ tẹ ndu eze ẹnyimu
gbapheru mgburumgburu tu-lia ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke Ízurẹlu atụ-li!
16 Ayi nụtsuaru olu egvu, shitsua l'ẹke mgboko jebetsuaru, a gụ; sụ: "T'a jaa onye
ono, doberu ẹka ndoo ono ajaja!"
Obenu lẹ mbẹdua sụkwanuru: "Mu wụfuakwaru! Mu wụfuakwaru! Nshọo mu
nshọ! Ndu oderu-oye edeekwaru madzụ eye! Ẹphe gudeekwa edede deru madzụ
ye!"
17 Iphe n-yemegvu; mẹ iduma yẹle ọnya bẹ kwabẹru unu akwabẹru; unubẹ ndu
mgboko!
18 Onye nụru ụkporo iphe eye-egvu -jeshia agbala bẹ e-je adalahu lẹ iduma. Onye
-nyifutakwanuru l'iduma igbudu bẹ e-je adalahu l'ọnya. Ụzo-mini, nọtsua l'igwe
ghekotawaru ọnu; ntọ-l'alị mgboko l'anmakọta jijiji.
19 Mgboko chikpohuwaru. Mbụ lẹ mgboko kpakashịhuwaru akpakashịhu. Mgboko
bẹ etengewa etenga.
20 Mbụ lẹ mgboko anga anganga l'ọ bụ onye mẹe guderu. Ọotu kwakakwaka l'ọ bụ
ụlo phẹrephere byaru. Mbụ l'iphe dụ ẹji, o meshiru bẹ ikpe iya nmaru iya nmashia
ya ike; k'ọphu bụ l'ẹ too gbeshighehedu egbeshi ọdo.
21 O -rua mbọku ono bẹ Ojejoje a-hụ ndu ojozi-imigwe, mesweshirunu àhụ̀hù
l'imigwe; hụkwaaphu ndu eze, nọ lẹ mgboko àhụ̀hù.
22 Ee-rukobe ẹphe l'ẹkalanu l'ọ bụ ndu mkpọro, nọ l'ọka mkpọro. Aa-tuchishi ẹphe
l'ụlo-mkpọro. A -nọo mgbamụgbamu a bya ahụa ẹphe àhụ̀hù.
23 Ono bụ teke iphere a-dụ ọnwa; anwụ echibuhu; kẹle Ojejoje, bụ Ọkaribe-
Kakọta-Ike a-bụru eze lẹ Ugvu Záyọnu mẹkwaphu lẹ Jerúsalemu. Ndu bụ ọgurenya
mkpụkpu a-phụ ọdu-biribiri iya.

25

Egvu, eegude etu Ojejoje ẹpha

1 Nggụbe Ojejoje;
ọ bụ nggu bụ Nchileke mu.
Mu a-nọdu atụ-li ngu atụ-li;
l'eku ẹpha ngu gude aja ngu ajaja.
Kẹ l'i mewaru iphe dụ biribiri.
Ịivudoshi ike l'iphe,
ị chịru idzu iya teke ndiche;
2 kẹ l'i mewaru mkpụkpu ono; yọ bụru ikpọzu;
mbụ mee mkpụkpu,
a kpụ-pheru ụpho-mkpuma mgburumgburu;

yọ daburu ochobo.
Ẹke ndu ọhodo kpụru;
yọ bụru ọkpo-mgbinyiku;
b'i mewaru; yọ bụru ochobo;
ọphu a byadụ bya
akpụ-kwazi iya ọdo jeye lẹ gbururu.
3 Ọ bụ iya a-kpata iphe ndu
nweru agburu-ẹhu a-nọdu akwabẹ ngu ugvu.
Iphe, bụ mbakeshi ono,
mkpụkpu nọtsua ya nụ;
bụkota ndu akirishi ono
awata ọkwabe ugvu.
4 Keshinu keshinu;
bụ nggu shi bụtaru
a-gbabe-a-dzụru kẹ ndu ụkpa;
bụru nggu bụ
a-gbabe-a-dzụru kẹ ndu
o ribudoru.
Ọ bụ nggu bụ ụlo,
egbobutaje ndu oke phẹrephere apa;
bụru nggu bụ àgù onye okpomọku ekpo;
kẹ l'uphere ndu akirishi adụje
l'ọ bụ ẹke oke phẹrephere,
eme t'o nwutsua ụpho-mkpuma.
5 Mbụ l'ọ dụlephu l'ọ bụ
okpomọku alị eveve.
Ọ bụ nggu emeje
tẹ ndu ọhodo, ada gvụgvu da bẹdengu.
Ọ bụ ẹge agu, shi l'urukpu
abyanyije okpomọku;
bụ ẹge aabyanyije egvu ndu akirishi agụ.

Ajị, Ojejoje a-gbaru ndibe iya

6 Ọ bụ l'eli ugvu-a bẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike e-gude ọkpobe nri gbaaru iphe bụ madzụ eswe-iphe; gaaru ẹphe mẹe ndiche; mbụ shiaru ẹphe anụ, katsụkpo mẹ mẹe katsụkpo mma.
7 Ọ bụ l'eli ugvu-a bẹ ọo-nọdu mebyishia phụlaphula iphe ono, e gude phụ-kputatsua iphe bụ madzụ; mbụ ẹkwa, e gude phụ-chia iphe bụ mbakeshi ono.
8 Oo-me ọnwu ta nọhe gbururu jeye lẹ gbururu. Mbụ lẹ Nnajiufu, bụ Nchileke e-fucha onyemonye ọbule ẹnya-mini l'ẹnya. Iphe-iphere ono, e shi eme ndibe iya ono bẹ oo-me t'ọ gvụkota lẹ mgboko mgburumgburu. Ọ kwa iphe Ojejoje kfuru ndono.
9 O -rua mbọku ono bẹ ẹphe a-sụ: “Lenu! Ọ bụkpokwa Nchileke ayi ndọ-ọ. Ayi tukoberu iya ishi; yọ dzọo ayi. Ọ bụ Ojejoje ndọ-ọ; ayi tukoberu iya ishi. T'ẹhu tsọo ayi! T'ayi teje ẹswa l'ọ dzọru ayi.”

Aphụ, a-nụ ndu Móabu

10 Ojejoje e-gbochita ugvu-a. Obenu lẹ ndu Móabu bẹ aa-dzọ lụlalula l'ibe ẹphe ẹge ono, aadzọje ẹswa pyakapyaka l'ikpọzu ono.
11 Ẹphe a-sụsa ẹka labụ l'ọ bụ onye egvu mini sụsaru ẹka t'o gvua mini. Obenu lẹ Ojejoje e-me-e t'ekuku, ẹphe eku onwẹphe bụru tsụtokongu.
12 Ọo-byatsuta ụpho-mkpuma ono, unu kpụru ono; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku; l'akpọ origodo ono; mbụ mee ya; yo zẹshihu yẹle ẹja abụru nanụ.

26

Egvu Ajaja

1 O -rua mbọku ono; bẹ egvu, aa-gụ l'alị ndu Júda bụ:
Ayi nweru mkpụkpu, shihuru ike.
Nchileke bẹ gude ndzọta
tụ-phee ya mgburumgburu
l'ọ bụ ụpho-mkpuma.
2 Unu gụhaa ọnu-ọguzo
mkpụkpu ono ghebe iya ọnu.
Unu ghebe iya ọnu;
k'ọphu iphe bụ ndu, doberu ẹka ndoo;
mẹ ndu eegude ire ẹphe ẹka a-wụba.
3 Ii-kebe iya l'ọma;
mbụ onye ono, obu iya nọ l'ẹke ị nọ;
kẹ l'o tukoberu ngu ishi ono.
4 Unu chịru ụkfu kwẹe Ojejoje jeyewaru;
kẹle Ojejoje, bụ Nchileke
bụ iya bụ Agbara-Mkpuma
ono, a-nọ jeyewaru ono.
5 Ndu atụ-li onwẹphe atụ-li; b'ọ lọ-tsutaru;
mebyishia mkpụkpu,
eku onwiya ekuku;
mbụ; mee ya; yọ zẹshia l'alị;
yẹle ẹja atụko nanụ.
6 Ndu e shi akpa ẹhu;
mẹ ndu, ẹ-te nwedu ẹge
ọ haru ẹphe
egude ọkpa adzọ iya lụlalula.
7 Ụzo, ndu doberu ẹka ndoo
eshi ayịkoje ayịko.
Yọ bụru nggụbe onye ono,
obu gụru iphoro ono;
bẹ meru t'ụzo ndu ono,
doberu ẹka ndoo ono kwọo akwọkwo.
8 Nggụbe Ojejoje;
ayi emekpelekwaphu iphe ekemu ngu kfuru;
shi ẹge ono ekoshi l'ọo nggu;
bẹ ayi chịru ụkfu kwẹe.
Iphe, anọduje ehe ayi uhere;
bụ t'ayi mee t'ẹpha ngu dee ude.
9 Obu ngu adụje mu l'ẹnyashi;
o -be l'ụtsu; yọ dụ mu
t'a sụ lẹ mu phụru ngu.
Ọ bụ teke i kperu mgboko ikpe;
bẹ ndu ndiphe a-mụta
iphe, bụ odobe-ẹka-ndoo.
10 Ndu ẹjo iya ono abụjeru;
e -mekpooru nụ ẹphe
eze-iphe-ọma;
ẹphe te gbe amụtadu odobe ẹka ndoo.

Ẹphe -nọdukpoonu l'alị
ndu obu gụru iphoro;
ẹphe emele-e iphe ẹ-te
vudodu nhamụnha.
Ẹphe ta akpadu ishi lẹ Ojejoje ha nshinu.
11 Nggụbe Ojejoje; ị haliwaru ẹka.
Ọ bụ; mẹ ẹphe te gbe phụkwa iya.
T'ẹphe phụnu ẹge okfu-ẹhu
ndibe ngu evube ngu ọku l'ẹhu;
t'iphere gude ẹphe.
Tẹ ọku, ị kwakọberu
kekwaa ndu ọhogu ngu!
12 Nggụbe Ojejoje; ọ bụ nggu
e-me tẹ nchị dụ ayi ndo.
Iphemiphe ọbule, ayi dụru ike mee;
kwa nggu bẹ meru iya ayi.
13 Nggụbe Ojejoje,
bụ Nchileke ayi.
Ndu ọdo shikwa
chịhawa ayi;
obenu l'ọo nggụbedua kpụu;
bẹ ayi abaru ẹja.
14 Ndu ono nwụshihuakwaru; ẹphe ta anọhekwa.
Ẹphe bụkotaakwa maa;
ẹphe ta alụfutahe ọdo.
Ị hụrù ẹphe àhụhù;
mee ẹphe; ẹphe eyifu;
bya emee t'ẹ b'a anyatajẹhe ẹphe anyata ophu.
15 I mewaru ndu ndu alị ayi;
ayi aka l'igwe;
nggụbe Ojejoje.
I mewaru ndu alị ayi;
ayi aka l'igwe.
Nggu eshi ẹge ono mee;
ugvu abụru nke ngu;
nggụbe onye metsuaru
ókè-alị;
yọ kpịribekota akpịribe.
16 Nggụbe Ojejoje;
ọ kwa nggu;
bẹ ẹphe gbakfutaru teke
iphe tsụru ẹphe l'ẹhu.
Teke ịihù ẹphe àhụhù;
bẹ ẹphe rakuru ngu.
17 Ọ bụ ẹge nwanyi, ime eme;
anọduje aghada;
l'echi mkpu;
bụ ẹge ayi shi dụ;
nọdu ngu l'ifu; nggụbe Ojejoje.
18 Ayi shi dụ ime; l'aswịkposhi
onwayi l'ẹke oome ayi ẹhuka.

E mekochaa; yọ dụ l'ayi mụru ìphòró;
kẹ l'ayi ta dụdu ike dzọo ndiphe;
ọphu ayi 'anụdu ẹphe ndzụ.
19 Ndibe ngu, bụ ndu
nwụshihuwaru nụ
e-mekochaa;
teta; nọdukota ndzụ ọdo.
Unubẹ ndu nọkotawa l'ili;
a-wụ-lihu;
gude ẹhu-ọtso-ẹna kpọo gerugeru.
Ii-gude iji nchi-abọhu gụhaa ụzo;
mgboko erufuta ndibe unu;
ndu ọphu shi nwụhuhawa anwụhu.

Aa-dzọ ndu Ízurẹlu

20 Ndu mu; unu tụgbua wụba l'ụlo unu je agụ-chia onwunu ụlo! Unu domia onwunu nwanshịi; jeye teke iphe eghu iya eghughu nshinu e-ghubu iya;
21 kẹ l'agha; unu lekwa-a! Ojejoje shiakwa ẹke, o bu eje alụfuta; t'ọ bya ahùa ndu mgboko àhùhù k'iphe dụ ẹji, ẹphe mekotaru. Mgboko l'ophu e-rufutakota ndu e gburu, nọ iya nụ; mbụ ẹ tọ dụdu ndu e gbushiru, nọ iya nụ, oo-domi edomi.

27

1 O -rua mbọku ono; bẹ Ojejoje e-gude ogu-mbeke, eye egvu; ha nshinu; shihu ike hùa ẹjo agiyi ono àhùhù; mbụ ọlo-swaa agwọ ono; ẹjo agiyi ono, agwọkishije onwiya agwọkishi ono; mbụ l'ẹjo anụ, bu l'eze ẹnyimu bẹ oo-gbushi.
2 O -rua mbọku ono; bẹ Ojejoje a-sụ: "T'unu gụa egvu mgbo vayịnu ono, emehu vayịnu ntụmatu ono.
3 Ọ kwa mụbe Ojejoje eleta iya ẹnya. Mu agba iya mini mkpụrumkpuru. Mu eche iya nche: eswe l'ẹnyashi; t'ẹ b'ọ dụ onye e-mebyi iya nụ.
4 Ẹhu te eghukwa mu eghughu. O -ruhuduru; e woru ọgaramambo yẹle uke dochia mu ụzo; mu adzọle-ẹ iya ọkpa sweta mẹ a nọdu l'ifu ọgu; chịru ẹphe ye l'ọku t'ọku kee.
5 Ọdumeka; t'ẹphe gbakfutale mu-a bya anọdu tẹ ndzụ dzua ẹphe; t'ẹphe byalẹ-e tẹ mu l'ẹphe chịshia; t'okfu ba nọheru mu l'ẹphe."
6 Ụzo ifu, abyanụ bẹ eri Jékọpu e-mekochaa gbabẹ ọgvu. Mbụ lẹ ndu Ízurẹlu e-mekochaa dzụshia; bya atsụshia igu; mịa mijia mgboko.
7 Iphe Ojejoje chiru iya; ?ọ ha l'ọ bụ ọphu o chiru ndu chiru iya iphe? ?E gbukporu iya nụ ẹge e gburu ndu gburu iya nụ?
8 Iphe o gude baaru ẹphe mbà bụ l'ọ haru; e tso ẹphe ọgu; kpụa ẹphe lẹ ndzụ. Yọ bụru ẹjo phẹrephere, shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata b'o gude bya eruta ẹphe.
9 Ọ kwa ẹge-a bẹ ee-gude nwefu Jékọpu iphe dụ ẹji iya; yọ bụru iya bụ l'iphe dụ ẹji, e nwefuru iya enweru ishi: M'ọ bụru ogwepyashia mkpuma ẹnya agwa iya l'ọ bụ gweru ndzu. Itso Ashera m'ọ bụ ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu ta adụdu ọphu egvukwaduru nụ.
10 Kẹle mkpụkpu, a kpụshiru; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku bẹ dabuwaru ochobo. Yọ bụru mbukobe, a kwafụru akwafụ; mbụ ẹke a haru; yọ dụ l'ọ bụ echi-ẹgu. Ọ bụ ẹke ono bẹ aanọduje eche eswi; bụru ẹke ono bẹ ẹphe adọje ọdu; l'atacha mkpẹkwo l'ẹkali-oshi.
11 Teke ẹkali iya ono kpọshuru nkụ; e gbushia ya. Ụnwanyi awaa ya nkụ; vuta je eshia ite; kẹle ndu-a bụ ndu te nwedu egomunggo. Yọ bụru iya meru iphe imiko ẹphe ta dụdu Onye meru ẹphe; ọphu onwedu obu-imiko, o nwekwaduru l'ẹke ẹphe nọ.

12 O -rua mbọku ono bẹ Ojejoje e-shilephu l'ọnu Ẹnyimu Yufurétusu tụtua ndibe
iya l'ọ bụ onye atụtu akpụru iphe l'ẹswa iya jeye lẹ nggele Íjiputu. Mbụ l'unubẹ ndu
Ízurẹlu bẹ aa-nọdu atụtu nanụ nanụ.
13 Mbọku ono bẹ ee-gbu oke ụpyoku. Ndu ono, nọ l'alị Asiriya ala l'iyi ono; mẹ ndu
ọphu a kpụru lẹ ndzụ laa Íjiputu a-chịko a-byakọta bya abaaru Ojejoje ẹja l'ugvu ono,
dụ nsọ, nọ lẹ Jerúsalemu ono.

28

Aanmaru ndu Ífuremu ọkwa

1 Nshọo Samériya, bụ okpu-eze ndu, bụ ẹngu-mẹe lẹ Ífuremu gude eku onwẹphe
ono! Nshọo ẹgiri okoko ono, anwawa anwanwa ono; mbụ okoko ono, ama iphe dụ
biribiri ono, a bya atukobe l'ishi nsụda alị, emehu iphe ndu mẹe yewaru ngwẹji!
2 Lenu; Nnajiufu nwekwaru onye agburu-ẹhu nọ; yo shihu ike. Ọ bụ ẹge aka-mini
atụje; mbụ ẹge oke phẹrephere epheje mebyishia iphe; mbụ ẹge oke mini achịje;
byaa utso; bụ ẹge ọo-pali ẹphe tụa gbaa.
3 Okpu-eze, ndu bụ ẹngu-mẹe lẹ Ífuremu gude eku onwẹphe ono bẹ ee-gude ọkpa
dzọo pyakapyaka.
4 Okoko ono, anwawa anwanwa ono; mbụ okoko ono, ama iphe dụ biribiri ono, a
bya atukobe l'ishi nsụda alị, emehu iphe bẹ a-dụlephu l'ọ bụ akpụru oshi figu ọdungu,
bẹ bụ madzụ -phụa ya ẹka ọ nọdu erukwadu iya-a bụwa t'ọ wata iya eriri.
5 O -rua mbọku ono bẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike a-bụru okpu-eze, egbu
nwịinwii; bya abụru okpu, e-me tẹ nwa ndibe iya ọphu a kpụ-phodoru lẹ ndzụ dụ
ugvu l'ẹnya.
6 Ọ bụ Nchileke bụ onye a-nọdu eyeru onye ikpe ẹka t'o kpee ikpe, dụ maa. Yo yeru
ndu alụru mkpụkpu ọgu ọkpu-ikike t'ẹphe nwuphu ndu ọhogu ẹphe azụ.

Ndu nkfuchiru Nchileke, ngụnukaru mẹe

7 Ndu ọwaa akpọkwaphu kakaka mẹe; mbụ ẹphe ngụwaru mẹe, shihuru ike l'ada
ẹbebeji. Ndu a chịjeru Nchileke ẹja mẹ lẹ ndu nkfuchiru Nchileke ngụwaru mẹe,
shihuru ike l'akpọ kulakula. Ẹphe ngụwaru mẹe mehu ririri. Mbụ l'ẹphe ngụwaru
mẹe, shihuru ike l'ada ẹbebeji. Ọobuje ẹphe aphụ àphù; ẹphe l'akpọ kakaka. Ẹphe
-ekfu okfu; ẹphe ekfusweshi iya ekfusweshi.
8 Iphe bụ teburu l'ọ ha bẹ ẹphe gbọkotaru ẹgbo l'eli iya; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu ẹke,
ta dụdu oyi oyi.
9 Iphe eshije ẹphe l'ọnu bụ: "?Bụ onye bẹ oome t'iphe oozi doo ẹnya? ?Bụ
ụnwegirima, a mịfuru ọnu l'ẹra tọo; mbụ ndu bụ-wokwadu-a b'a nafụru ẹphe ẹra;
10 kẹ l'ọ kwa e -kfua; e kfukwata; a -tọgboru iya ẹphe ẹge-a; a tọgboru iya ẹphe
ẹge-a; nwanshị l'ibyiya ọwaa; nwanshị l'ibyiya ọphu."
11 Ọ kwa okfu ndu ọhodo yẹle okfu ndu ọha-ntsụ bẹ Nchileke e-gude kfuru yeru
ndu-a:
12 mbụ ndu ono, ọ sụru: "Ẹke-a bụ ẹke ẹhu a-dụ unu agu; tẹ ndu ike gvụru nọdukwa
iya tụta ume." Obenu l'ẹphe ta ngadụru iya nchị.
13 Ọo ya bụ l'iphe Ojejoje ekfuru ẹphe a-bụru e -kfua; e kfukwata; a -tọgboru iya
ẹphe ẹge-a; a tọgboru iya ẹphe ẹge-a; nwanshị l'ibyiya ọwaa; nwanshị l'ibyiya ọphu;
k'ọphu ẹphe a-nma l'ọnya; daa; merushia onwẹphe ẹhu.

Mkpuma, gude Ugvu Záyọnu

14 Ọo ya bụ; t'unu nụa iphe Ojejoje ekfuru unubẹ ndu mgbọnu; mbụ unubẹ ndu
ishi Jerúsalemu!

15 Unu anọduje ekfu: “L'unu l'anwụhu gbaakwaru ndzụ; unu l'alị-maa abụwaru íkè. Unu asụ lẹ teke ẹjo ụboku ono a-bya b'ẹ to nwedu iphe oome unu; kẹ l'ọ bụ ẹjire bụ a-gbabe-a-dzụru nk'unu; ụgho abụru iphe unu egudeje kwachita onwunu.”
16 Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu: Ọ sụru: “T'e lekwa; lẹ ya atọgbookwa mkpuma lẹ Ugvu Záyọnu; mkpuma, a datawaru; mkpuma itso-ụlo, vu oke aswa, e gude tọo ntọ-l'alị ụlo; yo shihu dụngu. Onye tukoberu iya ishi ta byadụ bya akwa izimana.
17 Ya e-me tẹ ikpe, dụ maa bụru eri, eegude atọ ọkpa ụlo ono. Odobe-ẹka-ndoo abụru iphe eegude eme t'o vudo nhamụnha.”
Ẹjo-ire ono, unu gude ezeru ishi unu ono bẹ aka-mini a-za azaza. Ukporo mini ekpota ẹke ono, unu edomije onwunu ono.
18 Ndzụ unu l'anwụhu gbaru b'e mebyiwaru. Ẹge ono bẹ ike ono, unu l'alị-maa bụ ono arụshihu. Teke o-chi-gbaagbaa ono, kposwederu bẹ oo-chitsushi unu.
19 Teke ọ byalẹruphu bẹ oo-ruta unu tụgbua; Iphe bụ ụtsu mkpụrumkpuru: eswe l'ẹnyashi bẹ ọo-nọdu ekposweje. Mbụ lẹ nwozi-a doru ẹnya bụlephu egvu a-nọdu atsụje iya;
20 Oshi-azẹe hanụka nwanshị; k'ọphu bụ l'ẹ to dzudu tẹ madzụ machịa onwiya amachị. Ukpo apanụka gẹwengu k'ọphu-kpu onwonye.
21 Ojejoje e-zilihu ẹge o zilihuhawaru l'eli ugvu Perazimu. Ẹhu e-ghulahaa ya eghughu ẹge o ghuru iya lẹ nsụda Gíbiyọnu. Oo-je ozi, oojeje; mbụ ozi, ẹ ta phụdu ẹtu iya; mbụ ọo-rụ iphe ọoruje; mbụ iphe te nwedu nwunne, oomeje.
22 Nta-a bụ t'unu hakwaa mu ọja ewena; ọdumeka bẹ ee-mekwa tẹ mkpa, a tụru unu ka oshihu ike. Ọ kwa Nnajiufu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike bẹ kfuru mu sụ mu l'a tụ-buwaru l'ee-mebyishi alị-a kpamu.

Mmamiphe Nchileke

23 Unu ngabe nchị nụa olu mu! Unu gebekpodudụphu nụ iphe mu ekfu!
24 Teke onye akọ okfu akọ ẹke oo-mebe iphe; ?ọonoduje akọ ọkori ẹge ono l'eje tọo. ?Bụlephu ọhakposhi alị yẹle araze iya bụ iphe ọoda-bujeru l'eme tọo?
25 ?Ọ kwa ọobuje onye akọ iphe rakagee igbo; yọ ghaa ya akpụru dilu; ghaa ya akpụru kọminu; ghaa witu l'ẹke eemebeje iya; ghaa balị l'ẹke aakọje iya; bya aghaa supélutu l'ẹgu nk'iya.
26 Ọ bụ Nchileke iya anọduje ekoshi iya iphe oo-me; bụkwaru iya phụ anọduje akpọ-ziru iya ụzo, bụ: o -mee ya; yọ bụru ọkpobe iya.
27 Ẹ tee gudejedu mgbọro-ígwè, eegude etsu balị; l'echi akpụru dilu. Ọphu eegudejedu ọ-gba-kperekpere, adzọshije-iphe ewe l'eli kọminu. Akpụru dilu bụ oshi bẹ eegudeje etsu iya. Kọminu abụru mgbọro bẹ eegudeje etsu iya.
28 Witu kwa etsutsu bẹ eetsuje iya; k'ọphu ee-gude iya meta buredi. Eetsuje iya; ishi erua ya alị; ọ bụ l'ẹ te egwejekwa nụ iya rakaraka.
29 Iphemiphe ọbule ono bụkota Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike emeje iya. Iphe ọotubeje k'ememe dụ biribiri; mmamiphe iya bẹ kpọru ẹka.

29

Iphe e-me Jerúsalemu

1 Nshọo nggụbe Ariyẹlu; Ariyẹlu; mbụ mkpụkpu ono, Dévidi shi buru ono! Unu agụjeru afa ye l'afa. Unu agbaa ajị, unu agbajẹ mgburumgburu dụko ishi.
2 Obenu lẹ Ariyẹlu bẹ mu e-me t'o je iphe-ẹhuka. Ọo-ra ẹkwa; gụa aphụ. Ọo-dụle mu phụ l'ọ bụ ẹke aakpọje ngwẹja ọku l'ẹnya-ngwẹja.
3 Mu e-keru ngu ọgu; kephee ngu mgburumgburu; kpụa mgbodo gude kepheta ngu mgburumgburu.

4 Aa-lọ-tsuta ngu alị; k'ọphu bụ l'alị bẹ ịi-nọdu l'akabashị. Okfu ngu eshi l'ime ẹja
atsụ rụmurumu. Mbụ l'ịi-nọdu l'alị ekfu l'ọ bụ ndu maa. Ọ bụ l'alị; bẹ ịi-zẹ; olu ngu
ọbu ada nwa ẹringe-ẹringe.
5 Ndu ọhogu ngu, ha igweligwe bẹ ee-me ẹphe adụ l'ọ bụ udzudzu; a bya emee
igweligwe ndu akirishi ẹphe etsuhu dududu l'ọ bụ ẹswa. Teke ono teke ono; mbụ e
-je eekfu
6 bẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike e-me phẹrekete. Oo-gude egbe-igwe; mẹ alị
ọnma jijiji l'abya; ẹkemeke ọbule a-nọdu ada gvụgvugvu; mẹ oke phẹrephere; mbụ
oke phẹrephere yẹle mini ẹghirigha; ọku, a-nọdu enwu phophopho l'ekepyashi
iphemiphe ọbule.
7 Ọ bụ teke ono; bẹ iphe bụ mbakeshi, etso Ariyẹlu ọgu a-wụfuta; kụkposhilahaa
ẹke, a kpụru; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku; bya ekephee mkpụkpu ono mgburumgburu.
Iphemiphe e-melephu pyịtokongu l'ọ bụ nrọ ẹnyashi.
8 Ọo-dụ l'ọ bụ onye ẹgu agụ; yọ rọo nrọ l'eri nri. Yọ bya etehu; ẹgu, agụ iya nụ
l'agụkwa iya phụ. Ọo-dụ l'ọ bụ onye mini agụ; yọ rọo nrọ l'angụ mini. Yo tehu; ẹkpiri
l'akpọkwa iya phụ nkụ; kẹle mini ọbu agụle iya-a ẹge ọogu iya. Ono bụ ọo-dụ igwe
iphe bụ mbakeshi ono, etso Ugvu Záyọnu ọgu ono.

Iphe, e-me ndu ẹ-ta angaduru
Nchileke nchị

9 T'ọ tụfukwa unu ẹhu; dụ unu biribiri! Unu kpukwaa ìshì; haa ọphu ụzo! Tẹ mẹe,
unu ta ngụdu gudekwa unu! Unu awata ọkpo kakaka l'unu ba ngụ mẹe, eme ẹnya.
10 Ojejoje meekwaru t'oke mgbẹnya tsụ unu. O kwechiwaru unu ẹnya; unubẹ ndu
nkfuchiru Nchileke; kpuchiwa unu ishi; unubẹ ndu aphụ àphù;*
11 kẹ l'aphụ, a phụkota ta dụdu iphe ọ bụ unu. Ọ dụ-a unu l'ọ bụ okfu, e kfuru
dee ya l'ẹkwo woru kechia. Teke i wokwanuru ẹkwo ọbu nụ onye maru ọgu ẹkwo;
sụ iya byiko t'ọ nata gụa; iphe oo-kfu bụ lẹ ya ta agụ-ghekwa iya; l'e kechikwaru iya
ekechi.
12 M'ọ bụkwanu l'i woru ẹkwo ọbu nụ onye ta madu ẹge ọogu iya; sụ iya: "T'ọ nata
ẹkwo-ọ; gụa." Iphe oo-kfuru ngu bụ: "Lẹ ya ta makwa ẹge aagụje ẹkwo."
13 Nnajiufu sụru: "Ndu-a bụlephu eli-ọnu bẹ ẹphe nọ mu ntse. Yọ bụru ọnu bẹ ẹphe
gude akwabẹ mu ugvu; obu ẹphe anọdutsuaru ote-ẹnya. Iphe ẹphe gude abaru mu
ẹja bụ ekemu, madzụ tụshiru.
14 Ọo ya bụ; l'ọ bụ ugbo lanụ bẹ mu e-mefua iphe e-te ndu-a ụkfu; dụ ẹphe biribiri.
Ya -mee ya; ya emebaa ya ọdo. Mmamiphe ndu maru iphe bẹ a-la l'iyi. Ẹnya, ndu
kwaru ẹnya kwaru emikashihu."

Ọ chịru ẹnya tụ-pyoo l'ụzo ifu

15 Nshọo unubẹ ndu ono, ejeje je ewohaaru Ojejoje idzu, unu achị l'ẹke dụ omi;
ndu anọduje l'ọchi l'eme iphe ẹphe eme l'arị: "?Bụnua onye phụru unu? ?Bụ onye
a-ma?"
16 Unu ewojeru iphe kpọo ishi akụ; yo gbe dụ l'ọ-kpụ-ite yẹle ụra, o gude akpụ iya
hakọ. ?Ọ nweru teke iphe e gude ẹka mee a-nọnyaa bya asụ onye meru iya nụ: "L'ẹ
tọ bụkwa iya meru iya." Tọo ite; ?ọo-sụ-ghe onye kpụru iya nụ: "L'ẹ tọ dụdu iphe ọ
maru?"
17 Ẹ tọ dụkwa ẹge aa-nọ-bebe; ọswa, nọ l'ugvu ugvu Lébanọnu aghọo alị emehuje
iphe. Alị emehuje iphe aghọo ọswa.
18 O -be mbọku ono bẹ ndu ada nkịchi a-nụtsua okfu, e deru l'ẹkwo ono. Ndu atsụ
ìshì a-phụ ụzo l'ọchi, gbaru tsụbalangu

---

* **29:10 29:10** Dit 29:4; Róm 11:8.

19 Ndu dụ agu bẹ ẹhu a-tsọ ẹna l'ẹke Ojejoje nọ; ndu ta dụdu ẹge ọ ha ẹphe a-nọdu
l'ime onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu eme ẹswa.
20 Ndu akirishi a-chịhu; ndu ajajẹ madzụ ewena ephushihu; ndu ẹnya ome iphe dụ
ẹji adụje bẹ ee-gbugbushi;
21 mbụ ndu egudeje ọnu mee t'ikpe nmaa madzụ; mee t'o koru onye agbaru madzụ
ekebe l'ụlo-ikpe; gude ẹjo ekebe nafụ onye iswi dụ mma ikpe, gege alụru iya.
22 Ọo ya bụ ẹge-a; ọwaa iphe o kfuru ọnu-ụlo Jékọpu ndọ-ọ; mbụ Ojejoje ono, bụ
iya dzọru Ébirihamu ono. Ọ sụru agha: "Iphere ta a-byahẹdu bya eme eri Jékọpu
ọdo; ọphu ifu abyadụ agba ẹphe ọchi ọdo.
23 Teke ẹphe phụru ụnwegirima, yẹbe Nchileke a-nụ ẹphe; bẹ ẹpha iya a-dụru
ẹphe lẹ nsọ. Ẹphe amaru l'onye nsọ kẹ Jékọpu bẹ dụphu nsọ. Biribiri Nchileke kẹ
ndu Ízurẹlu egude ẹphe.
24 Ndu ẹ te egvuduru egvuru l'iphe kẹ Nchileke a-bya abụru ndu ẹnya doru. Ndu
nggụmaphu ekweta iphe e kfuru; wata iya ememe."

30

Ọgba-ndzụ iphoro

1 Ojejoje sụru: "Nshọo unubẹ ndu ono, bụ ekweletekwe ono; mbụ ndu anọduje
eme iphe ta bụdu idzu mu; ndu ẹphe l'ibe ẹphe achịje idzu ọburu nanụ; ọbule ẹ tọ
bụkwa obu mu; ndu eme iphe dụ ẹji, iphe ẹphe emeje abụjeru ịnmatonyi;
2 Ndu wụfuru lashia Íjiputu l'ẹ be ekfuru mu iya; ndu, bụ Fero bẹ ẹphe ele ẹnya
t'ọ gbaaru ẹphe mkpu; gbobudo ẹphe t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me ẹphe; ndu gbabaru ndu
Íjiputu l'ẹka tẹ ndzụ dzua ẹphe.
3 Obenu l'egbochi, Fero a-nọdu egbochi unu bẹ iphere iya e-mekochaa dụ unu; mbụ
l'agu ndu Íjiputu ono e-mekochaa tee unu ntụ l'ifu.
4 A makwaru-a lẹ ndu-a bẹ ndu ishi ẹphe nọwa lẹ mkpụkpu Zowanu; mbụ lẹ ndu
ẹphe ziru ozi byarutawaru mkpụkpu Hanẹsu.
5 Obenu l'onyemonye ọbule bẹ ee-mekota t'ẹphe bụru ndu iphere guderu. Iphe
kparu iya bụ kẹ ndu ono bụru ẹphe ọ-no-l'ọmu ono; ndu ta gbajẹduru ẹphe mkpu;
ọphu tọ dụ mkpa, ẹphe agaru ẹphe. Ọ bụlephu iphe-iphere yẹle iphe ọta ụta bẹ
ẹphe a-bụru ẹphe."
6 Ọwaa ozi, Nchileke ziru k'anẹgu-ẹgbudu, nọ l'ụzo ọhuda: "Ndu ono, e ziru ozi
ono wụru je eswee alị iphe-ẹhuka yẹle njenwu-ẹhu; alị, oke agụ yẹle nne agụ bu;
ikputu yẹle ogiji eburu iya. Ẹphe evuru ẹku ẹphe l'eli nkakfụ-ịgara; bya egude ịnya-
ivu vua iphe ẹphe nweru, ere ire ntụmatu vujeru mbakeshi ono, ta gaduru ẹphe
mkpa ono;
7 mbụ evujeru ndu Íjiputu, ẹka ẹphe eyeje ta gajẹdu mkpa lẹ phuu. Ọ bụ iya kparu
iphe ya kuru ndu Íjiputu 'Eze ẹjo agiyi Ọ-nọ-l'ọomu'."

Ndu kwefuru íkè

8 "Jekwa je edeeru ẹphe iphe-a, mụbe Ojejoje ekfu-a edede l'ekwekwerekwe. Nggu
edekwaa ya phụ l'ẹkwo-agwọgwo; k'ọphu bụkwanu; o -rua l'ụzo-ifu; yọ buru iphe-
ekebe, a-nọ jeye lẹ gbururu.
9 Lẹ ndu-a bụkwa ndu kwefuru íkè; bya abụru ụnwu ẹregede; mbụ ụnwegirima,
ẹ to hedu ihee ọngabe nchị l'ọkwa, Ojejoje anmaru ẹphe.
10 Ẹphe asụje ndu aphụ àphù: 'Unu ba aphụhekwa àphù ọdo!' Ẹphe abya asụ ndu
nkfuchiru Nchileke: 'Unu ba phụjehekwaru ayi àphù iphe gbaru ayi l'ememe! Unu
kfujeru ayi iphe atsọ ẹna anụnu! Unu ghọ-chijeru ayi àphù aghọ-chi!

11 Unu haaru ayi ụzo! Unu gbeshiru ayi l'ụzo! Unu ba abyahẹ bya ekfupheru ayi
k'onye nsọ ndu Ízurẹlu!' "
12 Ọo ya bụ l'ẹge-a; ọwaa kwanu iphe o kfuru; mbụ onye nsọ ndu Ízurẹlu: "Keshinu
unu jịkaru ọnu ozi, mu ziru unu; bya asụ l'ọ bụ ọkpa-phe madzụ ẹhu bẹ unu e-shihu
ike iya; bya abụru ẹregede bẹ unu mehuru emehu iya;
13 bẹ ẹjo iphe ono a-bụru unu ụpho-mkpuma, ha gagorongu; gbaru ọru; l'ada
adada; e ji ekfua b'ọ dawaru teke ono teke ono.
14 Ọo-kụkposhihu l'ọ bụ ite-ụra; gude ike ghakashịa ya nanụ nanụ; k'ọphu bụ l'ẹ
ta byadụ bya aphụkpo m'ọ bụ ibiribe iya e-dzu k'ọ gụta ọku l'ekfu; m'ọ bụ t'e gude
kwọta mini lẹ nsụkutu."
15 Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Nchileke, bya abụru onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu ekfu. "Unu
daa onwunu ụta; nọdu nwandoo; lakfuta mu. Unu bya akpọru akpọru l'ẹke mu nọ;
aa-dzọta-a unu. Unu -dalẹphu gbẹe bya atụ-kobe mu ishi; ike anọdu unu. Obenu l'ẹ
tọ dụdu iphe ono, nweru ọphu unu meru.
16 Iphe unu gbe kfuchia bụ: 'Waawa; l'unu e-gude ịnya gbalashịa.' Yọ bụru iphe ono
meru iphe unu a-gbalashi. Unu asụkwaphu: 'Ayi a-nọdu l'ịnya ọkpa-ẹgwa gbalashịa.'
Ọo ya bụ lẹ ndu a-achị unu a-bụkwaruphu ndu ọkpa-ẹgwa.
17 Ụnu ụmadzu labụ l'ụkporo madzụ iri l'ime unu e-tsuje yaa; gbakashịhu teke unu
phụru onye lanụ lẹ ndu ọhogu unu. Unu gudewa ẹnya unu phụ ụmadzu ise lẹ ndu
ọhogu unu ono; teke a dụ ise yee unu egvu; unu agbaa kpọo ishi-akụ l'ọ bụ mgbọro
ẹkwa-ọhubama, e tuberu l'eli ugvu; mbụ l'ọ bụ ntebalahu ẹkwa, akụ pẹpepe l'eli
ugvu."
18 Obenu l'ọo-nọdulekwaa agụ Ojejoje t'o meeru unu eze-iphe-ọma. Oo-gbeshile-e
phụaru unu imiko; kẹle Ojejoje bụ Nchileke, ekpeje ikpe, dụ maa. Ọnu-ọma bụ k'iphe
bụ ndu chịru ẹnya dobe l'ẹka ọono.

Iphe-ọma, Nchileke e-meru ndibe iya

19 Unubẹ ndu Záyọnu; mbụ unubẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu; unu a-kwata-a gberuma.
Oo-mekwaru unu eze-iphe-ọma; mẹ unu raa ẹkwa raku iya! Ọ bụlephu anụnu, ọo-nụ
iya; yọ za unu oku.
20 Ọ -bụru lẹ Nnajiufu e-me t'unu jee ntakfuru; bya emee t'unu jee iphe-ẹhuka; ẹ to
domiheduru unu ndu o-zi-iphe; unu e-gude ẹnya unu gẹdegede phụ ẹphe.
21 ?Unu shiru ẹka-ụtara-o; unu shiru ẹka-ibyita-o; iphe nchị unu a-nọdulephu anụ
l'azụ unu a-bụru: "Ọ kwa ụzo ndọ-ọ! Unu tsochita iya!"
22 Ọ bụ teke ono bẹ unu a-tụru ọgvu unu ono, e kfubekotaru mkpọla-ọcha ono. Unu
atụrukwaphu ntẹkpe unu ono, a wụkotaru mkpọla-ododo ono. Unu a-tụ-tehutsua
ẹphe atụ-tehu l'ọ bụ mgba ẹpho-ụnwanyi bya asụ ẹphe: "Unu gbeshi ayi l'ifu!"
23 Ọ bụ teke ono bẹ Nchileke a-wata ọchiru unu mini; l'anmapyabe iphe unu meberu
l'alị. Nri, aakọta l'alị emehulaha emehu; bya ahakwaphu nshinu. Ono teke eswi unu
a-wata ọkpa nri l'ẹke tụsaru ẹhu.
24 Eswi unu; mẹkpo nkakfụ-ịgara unu, ọphu ejeru unu ozi ẹgu a-nọdu ata ọkpobe
nri; e gude mgbọro-ígwè, fọkashiru afọkashi; mẹ shọvelu akpakaru iya ẹphe.
25 Mbọku ono, ee-gbu madzụ pyaapyaa ono -rulephu; mbụ mbọku ono, ụlo-eli a-
dashị ono; bẹ mini a-wata atsọtso l'ugvu, ha l'eli; wata atsọtso l'iphe bụ ugvu ugvu
nshị, nọtsua nụ ha l'eli a-nọdukwaphu atsọ atsọtso.
26 Iphoro k'ọnwa a-wata ọcha l'ọ bụ k'ẹnyanwu; anwụ aka ochishi ike ugbo ẹsaa;
karia ẹge ọochi nta-a; mbụ l'ọo-nọdu echi l'ọ bụ anwụ, chiru ujiku ẹsaa m'a chịkobe
iya achịkobe; teke Ojejoje e-kfubetsua iphe l'ẹke o mekaru ndibe iya iphe; mee t'ọnya,
o yeshiru ẹphe kpọshihu.

Aphụ, aa-nụ ndu Asiriya

27 Unu lenu; Ojejoje shiakwa l'ẹke teru ẹnya abya. Iphe-eghughu iya enwu
taphutaphu l'ọ bụ ọku; ẹge ono b'ọ ọkpo tụtutu l'ọ bụ ẹnwuru-ọku. Iphe jiru iya
ọnu bụ oke iwe. Ire iya abụru ọku, enwu phophopho.
28 Ume, ọotu dụ l'ọ bụ utso, byaru ugbo lanụ bya awọ madzụ l'ẹkpiri. Iphe bụ
mbakeshi b'ọ yọru ayọyo lẹ nkata ọ-la-l'iyi. Yọ bya eworu ịyagba-ịnya yeshia ọha
nọnu l'agba t'o duphua ẹphe.
29 Unu agụlahaa egvu ẹge aagụje l'ẹnyashi mbọku, unu agba ajị, dụ nsọ. Ẹhu
a-nọdu atsọshikota unu ẹna l'ọ bụ ndu aphụ opu eje l'ugvu Ojejoje; mbụ l'eje lẹ
Agbara-Mkpuma kẹ ndu Ízurẹlu.
30 Ojejoje e-me tẹ madzụ nụ ẹge olu iya dụ biribiri; mekwaphu t'ẹphe phụ ọkpehu
iya l'ẹke o nyizita l'alị l'ẹke ẹhu-eghughu iya damụdamu; oo-gudekwaphu ọku, enwu
phophopho. Ọ-chịkwaphu eze mini; gba oke agbagba; tụa oke aka-mini.
31 Olu Ojejoje a-chịkashi ndu Asiriya nanụ nanụ. Oo-gude mgbọro-eze iya chitsushi
ẹphe.
32 Ọ bụ ẹge Ojejoje chiru ẹphe mgbọro ono, o gude anụ ẹphe kpaakfụu ono bẹ ẹge
ndibe iya a-nọ lẹ nkwa; mẹ ogumogu. Ọ bụ Ojejoje l'onwiya a-lụshi ẹphe ọgu; chia
ẹphe gbaagbaa.
33 Ishi iya abụru l'ẹke ọku taphutaphu b'e shihawaa dobeta. Onye e dobeturu iya
bụ eze ndu Asiriya. Nsụkutu, aakpọje ọku, nọ iya nụ b'e mewaru; yọ dụ ogvu; ha
ụsa. Ume, Ojejoje tụshiru iya a-phụ-nwu ọ-tata-kfukfu ọku, a-kpa nkụ yee; bya emee
ya; yọ gbanwuhu ọku nwulahaa phophopho l'ọ bụ ọku nshị-egbe.

31

Nshọo ndu kpọru obu yeru Íjiputu

1 Nshọo unubẹ ndu ono, agbajẹ ala Íjiputu t'a gbaaru unu mkpu; ndu, dakoberu
ịnya; bya atukobe ụgbo-ịnya ishi l'okfu ẹphe ha igweligwe; mẹ oke ọkpehu nọ ndu
sọja ẹphe, bụ ndu egudeje ịnya eje ọgu; ọphu ẹphe ta kpa ishi Onye nsọ kẹ ndu
Ízurẹlu ono; mbụ ọphu ẹphe ta gbakfudu Ojejoje t'ọ gbaru ẹphe mkpu.
2 Obenu le yẹbedua bụkwaa onye maru iphe. Oowotajeru madzụ ntakfuru; ọphu
ookfujedu okfu laa azụ l'iphe o kfuru. Oo-gbeshi je ọgu l'ufu ndu eme iphe dụ ẹji;
mẹkpo ndu anọduje eyeru ndu emesweshi iphe adudubarụba.
3 Obenu lẹ ndu Íjiputu bụ madzụ bẹ ẹphe bụ; ẹphe ta bụdu Nchileke. Ịnya ẹphe;
bẹ bụ anụ-ẹhu; ẹ tọ bụdu maa. Ojejoje -sechia ẹka bẹ ụkfu a-kpọ-ọ onye agba mkpu.
Onye, a gbaru mkpu a-daa. Ẹphe labụ achịko kpolahu ugbo lanụ.
4 Ojejoje asụ mu: "L'ọ bụ ẹge agụ edeje ekiri; mbụ ẹge ono, oke agụ edeje ekiri teke
o gburu anụ; m'o -ruhuru e kukokota ndu eche atụru t'ẹphe raaru iya ọra; bẹ mkpu,
ẹphe echi te yekwa iya egvu. Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike e-nyizita bya alụa ọgu
l'eli Ugvu Záyọnu; mẹkpo l'edegerede ugvu ono.
5 Ọ bụ ẹge nwẹnu anọduje ebephe l'ẹkfuna iya, bụ ẹge Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-
Ike e-gbochita Jerúsalemu. Oo-kpuchita iya; nafụta iya. Oo-dobe iya ndzụ; dzọfuta
iya."
6 Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu latanụ azụ lakfuta onye ono, unu kwefuru ike ono;
7 kẹ l'o -rua mbọku ono bẹ onyemonye ọbule l'unu ha e-mekochakwaa jịka nte
mkpọla-ọcha ono yẹle kẹ mkpọla-ododo ono, unu gude ẹka iphe dụ ẹji unu mee ono.
8 "Ndu Asiriya bẹ ee-gude ogu-mbeke, ẹ ta bụdu kẹ madzụ gbushikota. Ọ bụ ogu-
mbeke ọphu ẹ ta bụdu kẹ madzụ mmanu bẹ ee-gude gbushia ẹphe. Ogu-mbeke ono
bụ iya a-chị ẹphe ọso; chịta ụnwu-okorọbya ẹphe ye l'ozi mkpọ-nyi-ẹnya.
9 Agbarike ẹphe a-da; l'ẹke ọtsu egvu. Ndu ishi ndu sọja ẹphe -phụlephu ẹge ọgu
ọbu eje ala; bẹ ẹphe a-paru ẹkwa-ọhubama ẹphe tufashia; gbalashịa." Ọ bụ iphe

Ojejoje kfuru ndono; mbụ onye ono, ọku iya nọ lẹ Ugvu Záyọnu; bya akpọbe ọ-tata-kfukfu ọku lẹ Jerúsalemu ono.

32

Onye eze, doberu ẹka ndoo

1 Unu lenu; o nweru eze, abyanụ a-bụru eze, doberu ẹka ndoo. Ndu ishi iya a-bụru
ndu ekpe ikpe, dụ maa.
2 Onyemonye ọbule a-dụ l'ọ bụ ẹke, aanọduje ezeru phẹrephere; bụkwaruphu ẹke,
aanọduje oke phẹrephere mini; dụkwaphu l'ọ bụ nggele, atsọ l'alị, mini ta nọdu;
dụkwaphu l'ọ bụ nwonyonyo oke ikelegvu, nọ lẹ kpọkpokirikpo alị.
3 Ono teke ẹ tee kpuchihedu ndu aphụ ụzo ẹnya. Ẹge ono bẹ ndu anụ iphe lẹ nchị
awata ọnga nchị.
4 Ndu iphe adụje ọku-ọku bẹ iphe e-do-o ẹnya. Ndu atsụ ntsụ ekfulahaa gbororo;
kfulahaa iphe doru ẹnya.
5 Ẹ te kuhedu onye eswe onye a maru ẹpha iya ọdo; ọphu 'akwabẹhedu mkpọkoro
madzụ oke ugvu;
6 kẹ l'onye eswe ekfuje mkpọkoro-okfu. Egomunggo iya bụlephu iphe dụ ẹji bẹ
ọonoduje arị. Iphe ọonoduje eme bụ umere onye ta gụbedu Nchileke iphe. Ẹge ono
b'o zisweshije kẹ Ojejoje eziswe. Ndu ẹgu agụ bẹ ọohaje; ẹphe adaburu iphoro. Ẹ to
kejedu ndu mini agụ mini.
7 Umere mkpọkoro madzụ bụlephu akirishi b'ọ bụje. Ọ chịje ẹjo idzu o gudeje
ọgba ire gbushia ndu ụkpa; mbụkpo m'o -ruhuduru iswi dụ ndu ono ẹ to nwedu ẹge
ha ẹphe ono mma l'iphe ẹphe ekfu.
8 Ọ bụ ọkpobe madzụ achịje ọkpobe idzu. Yọ bụru ọhuma, oomeje; bẹ oogudeje
vudoshia ike.

Ụnwanyi Jerúsalemu

9 Unubẹ ụnwanyi ono, nọ tụsaru ẹhu ono; unu gbeshi ngabẹru mu nchị! Unubẹ
ụnwanyi ono, arị l'ẹ tọ dụdu iphe abya unu ememe ono; unu nụduduaphu iphe mu
abya ekfukfu!
10 A -nọlephu afa nọ-buta ọdo nwanshịi bẹ unubẹ ndu ono, arị l'ẹ tọ dụdu iphe
abya bya unu ememe ono a-wata ọnma jijiji. Vayịnu ta dụhedu nebyi, ọo-mịta. Ẹ tọ
dụhedu iphe aawọta l'oshi-ọmi lẹ phuruphuru.
11 T'ẹhu nmakwaa unu anmanma; unubẹ ụnwanyi, nọ tụsaru ẹhu! T'ẹhu nmakwaa
unu kpakpakpa; unubẹ ụnwanyi ono, arị l'ẹ tọ dụdu iphe abya unu ememe ono! Unu
tọfukwa ẹkwa unu; chịta uwe-aphụ gbakua onwunu l'ukfu!
12 Unu kụru ẹka l'olu;* kwaa ẹkwa iphe meru ẹke unu kọru ókfù; mẹ mgbo vayịnu
unu;
13 mẹ kẹ alị ndu ibe mu, iphe furu iya nụ bụ ọgarama-mbo; mẹ uke. Iye-e! Unu raa
ẹkwa iphe bụ ụlo, aanọduje eme eswi-iphe; mẹ mkpụkpu-a, aanọduje ada gvụgvu
ajị-a!
14 Kẹ l'ufu-eze ono; bẹ ee-mekochaa kwafụ; mkpụkpu ono, aatụ okokooko ono
adaburu iphoro. Ugvu Ofẹlu yẹle ụlo-eli nche, nọ iya nụ a-daburu ochobo gbururu
jeye lẹ gbururu; bụru ẹke dụ nkakfụ-ịgara-ọswa mma yẹle ẹka eeche eghu mẹ atụru;
15 gbururu jeye teke Nchileke e-zitaru ayi ume iya. Teke ono echi-ẹgu abụlahaaru
alị, emehu iphe; ẹke emehuje iphe abya ezee dụ l'ọ bụ ikpuka.
16 Aa-wata okpe ikpe, dụ maa l'echi-ẹgu; odobe ẹka ndoo abya eburu l'ẹke emehuje
iphe.

---

* **32:12 32:12** Iphe e deru l'ẹke-a l'okfu Híburu bụ t'e tsua ẹka l'ọkpoma, bụkwanu iphe ọ bụ bụ t'a kwaa ẹkwa iphe meru nụ; m'ọ kwanụ ẹge ono, aachịtaje ẹka kwẹe l'ukuvu teke iphe dụ ẹji meru ono.

17 Nebyi, odobe-ẹka-ndoo a-mị bụ lẹ nchị a-dụ ndo. Iphe e-koshi l'e doberu ẹka ndoo
abụru l'ẹkemeke ọbule e-kuru jii; meje anmakfuru onyemonye ọbule anmakfuru jeye
lẹ gbururu.
18 Ẹge ono bẹ ndibe mu e-buru l'ufu ẹka ẹphe butsua nchị adụ ẹphe ndo; tọ dụ
iphe byaru bya eme ẹphe; l'ẹke ẹphe a-nọdu tọ dụ iphe adụ akwakwa; ẹphe l'atụta
ume
19 Mbụ l'igwe a-tụ aka-mini gude tụpyashia eze ọswa ono; tụpyashia mkpụkpu ono
l'ọ ha;
20 Ọnu-ọma bụ k'unubẹ ndu akụ iphe unu l'iku nggele; mbụ unubẹ ndu haru eswi
unu yẹle nkakfụ-ịgara unu; yọ tụsaru ẹhu.

33

1 Nshọo nggụbe onye mgbugbu-madzụ; l'ẹbe abụ l'o nweru onye gburu nggụbedua!
Nshọo nggụbe o-deru-oye; l'ẹbe abụ l'o nweru onye deru nggụbedua ye! Ọ kwa teke
i halẹruphu ogbushi madzụ; e gbua nggụbedua. Teke ị halẹruphu oderu madzụ ye;
e deru nggụbedua ye.
2 Nggụbe Ojejoje; menuaru ayi eze-iphe-ọma! Ayi aphakwa ishi ngu. Bụjenuru ike
ayi l'ụtsu mbọku-mbọku. Nggu adzọje ayi teke ayi eje ntakfuru.
3 Ọobuje; olu ngu -dalẹphu l'ọ bụ egbe-igwe; madzụ agbalashịa. Teke i zilihuru
ezilihu; iphe bụ mbakeshi agbakashịhu.
4 Aa-kwa ẹphe ọkwata; lụa ẹphe ẹge ọvu alụje mkpẹkwo; mbụ tapyaa ẹphe l'ọ bụ
igube.
5 Ojejoje bẹ koshiru lẹ ya paru ẹka; buru l'ime igwe. Oo-me tẹ ikpe, dụ maa; mẹ
odobe-ẹka-ndoo ji lẹ Ugvu Záyọnu.
6 Ọ bụ iya bụ onye e-me t'unu ngụnu angụru l'ọgbo nk'unu. Yọ dzọta unu ọkpobe
adzọta; mee unu t'unu maru iphe; kwaa ẹnya. Ọtsu Ojejoje egvu abụru ẹku gbaaru
unu.
7 Lewaru; ndibe ẹphe, ọkpehu nọ echitsukwa mkpegbe-ọgu lẹ woroworo. Ndu
ẹphe ziru t'e mee tẹ nchị dụ ndoo akwa ntụmatu.
8 Eze ụzo b'a hakọtawaru eshishi; ndu ije te nwehedu ụzo ono ọphu ẹphe
eshijekwadu. Ọ dakawaru ndzụ, ẹphe gbaru. Ọphu ọ dụhedu iphe a gụberu ndu
ekebe. Ọphu ọ dụhedu onye aakwabẹjekwadu ugvu.
9 Alị a-gụ aphụ gvụ. Lébanọnu b'e meru iphe-iphere. Sharọ́nu dụlephu l'ọ bụ
echi-ẹgu. Báshanu yẹle ugvu Kamẹlu ala ẹkwo kparakpara.

Ọkwa, Ojejoje anmaru ndu ọhogu iya

10 Ojejoje sụru: “L'ọ bụ nta-a; bẹ ya e-gbeshi egbeshi! Ọ bụ nta-a; bẹ mu e-koshi lẹ
mu ha nshinu!
11 Unu dụ ime ẹswa; yọ bụru ẹgwoma iphe bẹ unu a-mụ. Ume, unu atụ bụ iya bụ
ọku, e-ke unu.
12 Ọdo bụ lẹ ndu ono a-vọkposhihu l'ọ bụ layịmu, ọku keru; mbụ l'ọ bụ ogvu b'e
gbushiru kụbe; nwuru ọku ye iya.
13 Unubẹ ndu bu ote-ẹnya; unu nụkwa iphe mu meru! Unubẹ ndu ọphu bu ntse;
unu makwaru l'agburu-ẹhu nọ mu!”
14 Ndu eme iphe dụ ẹji, bu lẹ Záyọnu bẹ egvu gudeekwaru. Ndu ta dụdu iphe ẹphe
gụberu Nchileke bẹ ẹhu anmanma gudeekwaru; sụ: “?Bụ onye ole l'ayi ha bẹ yẹle
ọku, enwu enwunwu e-buru? ?Bụ onye ole l'ayi ha bẹ yẹle oku, adzụ gbururu jeye
e-buru?”
15 Ọ kwa onye emeje iphe vudo ntụmu; l'ekfu iphe daburu adaburu; onye ajịka
ọnata uru, shi l'iphe a nataru l'ike; bụkwaruphu onye esefuje ẹka l'ọna ẹka-azụ;
onye ta angabẹjedu nchị teke aachị idzu ogbu ọchi; ọphu ookpuhajedu ẹnya phụ
iphe bụ iphe dụ ẹji.

16 Ọ bụ egbe onye ono a-nọdu l'edegerede. Ẹke a-bụru iya a-gbabe-a-dzụru bụ lẹ mkpuma, nọ l'eli eli ugvu. Ẹke ono bẹ aa-nọdu anụ iya nri. Ọphu ọo-byadụ bya achọ mini achọcho.

Ụzo ifu a-dụ mma

17 Nggụbedua e-gude ẹnya ngu phụ ẹge onye eze ono dụ ugvu l'ẹnya; bya amaa ẹnya l'alị ono, lichiru ogologo ono.
18 Ii-gude ọriri ngu jekota l'iphe bụ iphe shi eye ngu egvu. Nggu asụ: "?Bụnua awe bẹ onye ono, shi edeje ẹkwo ono nọhunu? Onye ọphu e shi atụje akịriko; nụ; ?bụhunu awe; b'ọ nọ? Mbụ; ?bụ awe bẹ onye ọphu shi agụ ụlo-mgbochi ọgu nọnua?"
19 Ẹ tịi phụhedu ndu ono, shi ete aja onwẹphe ono ọdo; mbụ ndu ono, okfu ẹphe dụ mgbalụmgbalu; mbụ ndu ekfu okfu ọhodo, te dodu ẹnya.
20 Ledudunu ẹnya lẹ Záyọnu; mbụ mkpụkpu ono, ayi anọduje agba ajị ono! Ii-gudewaru ẹnya ngu phụ Jerúsalemu; mbụ mkpụkpu ono, bụ: e -buru iya; nchị adụ ndoo ono; bya adụ l'ọ bụ ụlo-ẹ́kwà, ẹ-ta dụdu onye a-dụ ike afọribe iya afọribe; ọphu madzụ nwigbaleke-ọma afọ-lighedu itso iya afọ-li. Ọphu a gbabudu eri iya agbabu.
21 L'ẹke ono bẹ Ojejoje a-bụru Ọnyibe nk'ayi. Ẹke ono a-dụ l'ọ bụ ẹke ẹnyimu gburu barakata; nggele asa pete. Ọphu ọ dụdu ụnwu ụgbo-mini, e gude eku akpọ eshi iya nụ. Ọphu kfutukfutu-ẹnyimu eshidu iya.
22 Kẹ l'ọ bụ Ojejoje bụ onye ikpe nk'ayi. Mbụ l'ọ bụ Ojejoje atụru ayi ekemu; bụru Ojejoje bụ onye eze ayi. Ọ bụ ya bụ onye a-dzọ ayi ndzụ.
23 Eri, e shi kee nggụbe ụgbo tọshihuakwaru. Oshi, e gvuberu l'ụgbo ono te keheduru ekeru. Ọphu ẹkwa-ụgbo ngu egesahedu egesa. Ọo ya bụ l'aa-lụta iphe ha nshinu kee; mbụ lẹ ndu ngvụru a-lụtatsua iphe.
24 Ọphu ọ dụdu onye bu lẹ Záyọnu a-sụ: "Iphe emekwa mu." Ẹge ono bẹ aa-gụkotaru ndu bu l'ẹke ono nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe mekotaru.

34

Aphụ, aa-nụ ndu ọhogu Nchileke

1 Unu kpịrita ntse; unubẹ mbakeshi nọnu; unu bya anụkpodudụphu! Unu gebekpodudụphu nchị; unubẹ ọha nọnu! Tẹ mgboko mẹ iphemiphe ọbule nọkota iya nụkwa iya! Tẹ elikoro mẹ iphemiphe ọbule, shi iya nụkwaphu!
2 Ojejoje bẹ avụkwaru mbakeshi nọnu ọvuma. Oke ẹhu-eghughu iya b'ọ nyịbekwaru ndu sọja ẹphe l'ọ ha. Oo-me ẹphe abụru kpuru pyata. Oo-nwuru ẹphe ye t'e gbushia.
3 Ndu nk'ẹphe, e gbushiru egbushi bẹ ee-tufashi etufashi. Odzu ẹphe awata oshi rongu; mee ẹphe atụko iphe bụ ugvu tsọngaa.
4 Mkpọ-kpodo, nọ l'igwe l'ọ ha bẹ e-phukashihu; akpamigwe agwọ l'ọ bụ ẹkwo. Ọ bụ ẹge ẹkwo vayịnu, nwụru kpaa adashịje l'oshi vayịnu; mbụ ẹge akpụru oshi figu, nọ l'oshi figu gbanwụshihu adashịje bụ ẹge mkpọ-kpodo a-dashị.
5 Ogu-mbeke ya b'a nọwa l'imigwe baa ẹge ọo-dụ. Lenu; ọolawa yẹle ẹhu ndu Édọmu; mbụ ndu ono, bụ ndu mu dobewaru mu e-gbushi.
6 Ogu-mbeke Ojejoje bẹ mee ngụ-goru angụ-go. Ẹba nyakọtaru iya gidigidi. Mee ụnwu-atụru yẹle mee eghu; mẹ ẹba, nọ l'àkpụ̀rù-ose ebyila nọtsua ya. Ojejoje abya ọgba ẹja lẹ mkpụkpu Bọzura; iphe ee-gbu egbugbu lẹ Édọmu ha nshinu.
7 Atsụ bẹ aa-chịko ẹphe l'iya gbushikota; mẹkpo ụnwu oke-eswi; mẹ ndu ọphu bụ ọkpalukpo. Alị ẹphe e-deru lẹ mee; e gude ẹba iphe gwọo ivovoma ọgwo ẹja.
8 Kẹle Ojejoje nweru eswe ọgwata ụgwo; bya enweru afa, ọkfu ụgwo iphe dụ ẹji onye meru; t'o shi ẹge ono gbaaru ndu bu lẹ Záyọnu ọdzori.

9 Iphe, bụ nggele ndu Édọmu a-ghọkota korota; ivovoma, nọ iya aghọo ọku nshị-
egbe. Alị ono l'ọ ha aghọo korota l'enwu phophopho.
10 Ọku iya ta anyịhudu anyịhu: eswe l'ẹnyashi; ẹnwuru-ọku iya a-kpụchi jeye lẹ
gbururu. Yọ bụru ochobo daburu ẹge ono shi l'ọgbo sweru ọgbo. Ẹ tọ dụdu onye
byaru bya eshi ẹke ono ọdo.
11 Ụkpo-ngwere; mẹ ebyi a-na alị nnakọta; mbụ l'ọo mgbashị-ujiku mẹ ọphegu bụ
iphe e-bu l'ẹke ono. Nchileke e-me Édọmu; yọ daburu kẹ mmanu.
12 Ndu oke amadụ ẹphe ta dụhedu ẹke ẹphe enwekwaduru, bụ ẹke alị-eze. Ndu
ishi iya l'ẹphe ha a-chịhukota.
13 Mkpakparị a-kfụ l'oke ụlo, nọtsua ya nụ. Ẹgbara; mẹ uke aphụa l'ụlo iya, a
kpụshiru ike. Iphe e-buru iya nụ abụru nkụta-ọswa; mẹ mgbashị-ujiku.
14 Ụnwu anụ, bu l'echi-ẹgu ẹphe l'a-chị-atabu a-chịko nọdu akpa ẹghirigha l'ẹke
ono. Eghu-ọswa a-nọdu araku ibe iya l'ọra. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ mgbashị-ujiku
a-chọtaru onwẹphe ẹke ẹphe a-nọdu tụta ume.
15 Mgbashị-ujiku a-nọdu l'ẹke ono kpaa ẹkfuna; tụshia ẹkwa; kpua ya; bya ehee ya
hetsee. Udele abya azajia ẹke ono nanụ nanụ.
16 Unu jenu elee ẹnya l'ẹkwo okfu Ojejoje; unu gụa iphe ndu ọwaa, e deru iya:
Ụnwu iphe ono ta dụkwa m'ọ bụ nanụ, ẹ ta anọdu l'ẹke ono. Ọphu ọ dụkwa ọphu
a-sụ l'okee ya; m'ọ bụ nyee ya ta nọdu iya; kẹ l'ọ kwa mbẹdua, bụ Ojejoje gudekpoo
ọnu mu tụa ekemu l'ọ bụ ẹge ono bẹ ọo-dụ. Yọ bụru Ume mu a-nọdu erukobe ẹphe
l'ẹkalanu.
17 Ọ bụ iya keshiru ẹphe alị. Ọ bụ iya gude ẹka iya tọkota iya iphe keshiaru iya
ẹphe. Ẹphe e-buru iya gbururu jeye lẹ gbururu. Mbụ ẹphe e-buwaruru l'ẹka ono shi
l'ọgbo sweru ọgbo.

35

Ẹhu-ọtso-ẹna ndu a dzọtaru

1 Echi-ẹgu; mẹ kpọkpokirikpo alị, nọ iya nụ;
bẹ ẹhu a-tsọ ẹna.
Echi-ẹgu a-wata ote ẹswa;
mehulahaa iphe e meberu iya;
l'ọ bụ ẹke igu oshi jashịru.
2 Mbụ; l'ọo-jashị l'igwe.
Ẹhu atsọo ya ẹna
tsọshikpoo ya ike;
l'oorua okwe kpua ya.
E mee ya t'ọ dụ biribiri
l'ọ bụ ugvu ugvu Lébanọnu;
dụ biribiri l'ọ bụ
Ugvu Kamẹlu yẹle Nsụda Sharọ́nu.
Ẹphe egude ẹnya ẹphe
phụa ọdu-biribiri kẹ Ojejoje;
mbụ akpabiri kẹ Nchileke ayị.
3 Unu menua t'ẹka unu,
tsụru mẹe shihu ike.
Unu emee t'ọkpa unu,
anma kwẹkwekwe ngụru angụru.
4 Unu kfuru ndu obu ete etete:
“T'obu shihu ẹphe ike;
ẹphe ahaa ọtsu egvu;

lẹ Nchileke a-bya-a
ọgwata ụgwo iphe e meru ẹphe.
Ọo-bya t'ọ ya dzọo unubẹdua.”
5 Teke ono; ndu atsụ ìshì aphụlahaa ụzo.
Ndu nkịchi anụlahaa iphe.
6 Teke ono; bẹ ndu ngvụru
a-wata ọdzo garamu garamu l'ọ bụ ele.
Ire atụshihu ndu ẹ-te ekfudu okfu;
ẹphe awata ọkpo gerugeru.
Mini eshi l'echi-ẹgu
gbafuhu; wụshilahaa.
Nggele eshi l'oghẹgu tsọlahaa atsọtso.
7 Ẹja eveve, enwu phuraphura a-bụru okpuru.
Alị, mini tahụru
agbafushihu; bụtsuaru ẹke amụ amụmu.
Ẹke ono, nkụta-ọswa shi adọje ono;
bẹ bụ ẹswa e-fushi iya;
eji efushia ya;
aswara amịshia ya.
8 A-bya atọo ya eze ụzo;
kulahaa ya ụzo, dụ nsọ.
Ndu aasọ nsọ te eshidu iya.
Ndu a-nọdu eshi iya nụ
nwẹnkinyi
a-bụleruphu ndu eshije iya nụ;
ọphu ndu eme eswe
'eshiswetadu ụzo ono.
9 Agụ ta anọdu iya;
ọphu ọ dụdu anụ ọdo,
eri anụ, byaru bya eshita ẹke ono.
Ẹ taa phụdu ẹphe l'ẹke ono.
Ọ bụlephu ndu a dzọtaru
bụ ndu a-nọdu eshi iya nụ.
10 Ndu ono, Ojejoje gbataru ono a-lata;
ẹphe agụru egvu lata Záyọnu.
Ẹphe e-kpuru ẹhu-ọtso-ẹna gbururu jeye
l'ọ bụ onye kpu okpu eze.
Ote ẹswa; mẹ ẹhu-ọtso-ẹna
atụko ẹphe ẹhu naru.
Nggụmaphu yẹle ude agbalashịa.

36

Senákeribu eye ndu Jerúsalemu egvu
(2 Eze 18:13-27; 2 Iphe 32:1-19)

1 Tọ dụ iya bụ; o rua l'afa kwe eze, bụ Hezekáya afa iri l'ẹno k'ọphu ọ wataru achịchi bẹ Senákeribu, bụ eze ndu Asiriya byaru ọgu l'alị ndu Júda; bya achịko mkpụkpu ẹphe l'ọ ha, bụ mkpụkpu, a kpụshiru ike lụa lụta.
2 Ya ndono; eze ndu Asiriya ono abya eshi lẹ mkpụkpu Lakíshi zia onye ishi ndu sọja iya; yeru iya ndu sọja, dụ igweligwe; bya asụ iya t'ẹphe jekfu eze, bụ Hezekáya

lẹ Jerúsalemu. Onye ishi ndu sọja ono ejerua bya je evudo l'iku mgbọdzu okpuru ụzo eli, nọ l'ụzo ono, l'eeshije eje l'ẹke aasajẹ uwe.
3 Yọ nọdu l'ẹke ono; Ẹliyakimu Hilikaya, bụ onye ishi l'ufu-eze; mẹ Shebuna, bụ
o-de-ẹkwo; mẹ lẹ Jowa Ásafu, bụ onye nkwakọbe awụ-kfuta iya.
4 Onye ishi ndu sọja ono abya asụ ẹphe: "Unu je ekfuru Hezekáya ẹge-wa: Ọwaa
iphe ọkaribe, bụ eze ndu Asiriya kfuru: Ọ sụru agha: ?Bụ kẹ ngụnu b'i gude adzụga
ẹge ono?
5 Ịisuje l'i nweru ẹregede k'ọgu; mẹ ike, e gude alụ ọgu; obenu l'ọ bụkota
mkpọkoro okfu bẹ iikfu. ?Bụ onye b'ị dakoberu gude ekwefuru yẹbe eze ndu Asiriya
íkè?
6 Lenu nta-a; ọ kwa ndu Íjiputu b'ị dakoberu; mbụ Íjiputu ono, bụ mkpọ-asẹnyimu,
abajẹ onye dakoberu iya nụ l'ẹka rụtungu; ye iya ọru. Ọ kwa ẹge ono bẹ Fero, bụ
eze ndu Íjiputu emeje iphe bụkpo ndu dakoberu iya nụ.
7 Teke ị sụkwanuru iya l'ọ kwa Ojejoje, bụ Nchileke unu bẹ unu dakoberu; ?tọ
bụdunua Ojejoje ọbu bụ ọphu Hezekáya wofuru ẹke aagwajẹ iya; mebyishia ẹnya-
ngwẹja iya; bya asụ ndu Júda mẹ ndu Jerúsalemu: 'T'ẹphe byajẹ ọchi ẹja l'ifu ẹnya-
ngwẹja-a?'
8 "Byakwaphụ nta-a tẹ nggu lẹ nnajiufu mu, bụ eze ndu Asiriya chizia idzu. Mu
a-kpụru ụnu ịnya ise kpẹe ngu; m'ọ -bụru l'ịi-dụ ike ye iya ndu a-nọdu agba iya nụ.
9 Ọdumeka; ?nanụ ẹge ị rịru l'ịi-dụ ike m'o -ruhuduru ọ bụru onye ishi ndu sọja,
ẹnya iya katsụa alala lẹ ndu ishi ndu sọja nnajiufu mu; bẹ ịi-kpọfu l'ifu m'o -ruhuduru
ị dakobe Íjiputu t'a chẹ ngu ụgbo-ịnya; nụ ngu ndu agbaje ịnya-ọgu.
10 Ọdo bụ; ?i tubesu lẹ mu byaru otso alị-a ọgu tẹ mu lụnwua ya lẹ Ojejoje ẹ-ba bụ
ike mu? Ọ kwa Ojejoje gẹdegede ziru mu tẹ mu dzọru je l'alị-a mebyishia ya."
11 Tọ dụ iya bụ; Ẹliyakimu yẹle Shebuna; mẹ Jowa abya asụ onye ishi ndu sọja ono
ẹge-a: "Byiko gude okfu ndu Áramu kfujeru ayịbe ndu ozi ngu okfu; kẹ l'oodoje-wa
ayi ẹnya. Ba egudekwa okfu ndu Júda kfuru yeru ayi; kẹle ndu nọ l'eli ụpho-mkpuma
a-nọdukwa anụ iya."
12 Onye ishi ndu sọja ono abya asụ ẹphe: "?Bụ unu lẹ nnajiufu unu nwẹnkinyi b'ọ
dụ unu lẹ nnajiufu mu ziru mu tẹ mu bya ezia ozi-wa? Ọ kwa unu lẹ ndu ono, nọ
l'eli ụpho-mkpuma ono; mbụ ndu unu l'ẹphe e-mekochaa ria nshị unu l'ọnu; ngụa
mamịni, unu nyịru; bẹ mu ekfuru iya."
13 Onye ishi ndu sọja ono abya evudo gude okfu ndu Júda rashịa ya ike; sụ: "Unu
nụkwaa iphe o kfuru; mbụ ikelekfu eze ono; mbụ eze ndu Asiriya!
14 Ọwaa iphe onye eze ono kfuru: Unu be ekwekwa tẹ Hezekáya dephua unu. Ẹ
tọo dzọ-ghekwa unu!
15 Unu be ekwekwa tẹ Hezekáya deta unu t'unu dakobe Ojejoje l'ẹke ookfuru unu:
'Lẹ Ojejoje a-dzọta-a unu. Lẹ mkpụkpu-a ta alakwa l'ẹka eze ndu Asiriya.'
16 "Unu ba angakwaru Hezekáya nchị; kẹ l'eze ndu Asiriya sụkwaru ẹge-wa: 'Unu
wụfuta wụ-kfuta iya tẹ yẹle unu doshia; k'ọphu onyenọnu l'unu ha e-ri iphe shi lẹ
vayịnu iya; ria akpụru, shi l'oshi figu iya; ngụa mini, nọ lẹ wẹlu iya;
17 jeye teke ya a-bya eduta unu; lashia alị, dụ l'ọ bụ nk'unu ono; mbụ alị, witu nọ;
mẹe ọphungu anọdu iya; alị, nri nọ; mgbo vayịnu anọdukwa iya phụ.
18 " 'Unu be ekwekwa tẹ Hezekáya dephua unu; teke ọo-sụ unu lẹ Ojejoje a-dzọ-ọ
unu. ?O nwejeru mbakeshi ọphu agwa alị ẹphe dzọtajewaru l'ẹke eze ndu Asiriya?
19 ?Bụ awe bẹ agwa ndu Hámatu yẹle kẹ ndu Apadu nọ? Agwa ndu Sefavemu; ?ọ
nọ l'awe? ?Ẹphe dụru-a ike dzọfuta ndu Saméria l'ẹka yẹbe eze ndu Asiriya tọo?
20 ?Bụ agwa ole l'ime agwa ndu alị ono bẹ dụru ike dzọta ndu alị iya l'ẹka iya? ?Bụ
Ojejoje gbe a-dụ-ghe ike dzọo ndu Jerúsalemu l'ẹka iya?' "

21 Ndu Júda ono, ookfu eyeru ono nọdulephu nwandoo; ọphu o nwedu okfu, ẹphe
kfuru yeru iya; kẹ l'eze, bụ Hezekáya tụru ekemu; sụ: "T'ẹ b'o nwekwa onye e-yeru
iya ọnu."
22 Tọ dụ iya bụ; Ẹliyakimu Hilikaya, bụ onye ishi l'ufu-eze; mẹ Shebuna, bụ o-de-
ẹkwo; mẹ Jowa Ásafu, bụ onye nkwakọbe atụgbua jekfu Hezekáya. Ẹphe alawashịa
uwe ẹphe; bya akọoru iya iphe onye ishi ndu sọja ono kfuru.

37

Aa-dzọfuta Jerúsalemu
(2 Eze 19:1-13)

1 Onye eze ono mbụ Hezekáya anụlephu iphemiphe ọbule ono; bya alaa uwe iya
tarara; bya achịta uwe-aphụ yee; yọ bụru iya oje l'eze-ụlo Nchileke.
2 Yọ bya ezia Ẹliyakimu, bụ onye ishi l'ufu-eze yẹle Shebuna, bụ o-de-ẹkwo; mẹ ndu
ọphu ka ọburu ọgurenya lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; ẹphe ha eyekota uwe-aphụ
jekfushia onye nkfuchiru Nchileke ono, bụ Azáya Emọzu.
3 Ẹphe eje asụ iya: "Ọwaa iphe Hezekáya kfuru; ọ sụru: Ntanụ bụ eswe iphe-
ẹhuka; mẹ eswe ọbaru madzụ mba; bya abụru eswe, ome madzụ iphe-iphere. Mbụ
ọo-dụlephu l'ọ bụ ụnwu, yeru ishi tọ dụhe ume nne ẹphe e-gude mụa ẹphe.
4 O nweru ẹge ọo-dụ Ojejoje, bụ Nchileke ngu anụwa iphe eze onye ishi ndu sọja
ono kfuru, bụ onye nnajiufu iya, bụ eze ndu Asiriya yeru t'ọ bya ekfurushia Nchileke;
mbụ l'ọo-baru iya m̀bà l'okfu ono, Ojejoje, bụ Nchileke ngu nụru ono. Ọo ya bụ t'i
kfuru nụ Nchileke l'okfu ẹhu nwa ndu ọphu wafụru nụ."
5 Yo be teke ndu ono, shi l'ẹke Hezekáya ono byakfutaru Azáya;
6 Azáya asụ ẹphe: "Unu je asụ nnajiufu unu ẹge-a: 'Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: T'ẹ
b'ị watakwa ọtsu egvu l'iphe ono, ị nụru ono; mbụ ekfurushi ono, ndu ozi eze ndu
Asiriya kfurushiru ya ono.
7 Lekwaa; lẹ ya e-me t'ọ wata ọtsu egvu; k'ọphu bụ: ọ -nụa nwa kekfukekfu; yọ
gbaru lashia alị iya. Ya e-me t'e gude ogu-mbeke gbua ya l'alị iya gẹdegede.' "
8 Yo be teke eze onye ishi ndu sọja ndu Asiriya ono nụru l'eze ndu Asiriya ta nọhedu
lẹ mkpụkpu Lakíshi; yọ lashia azụ je aphụa l'eze alụshiwa mkpụkpu Líbina ọgu.
9 Ya ndono; a bya ezia Senákeribu lẹ Tirihaka, bụ onye Kúshi; mbụ eze ndu Íjiputu
bẹ yẹle ndibe iya adzọokwa abya iya ọlushi ọgu. Yọ nụa ya bya ezia ndu ozi sụ t'e
je ezia Hezekáya sụ iya-a:
10 "Iphe unu e-kfuru Hezekáya; mbụ eze ndu Júda ndọ-ọ; unu sụ iya-a: Unu sụ iya
t'ẹ b'ọ kwekwa t'agwa, ị tukoberu ishi dephua ngu; l'ọ sụru ngu l'ẹ tọ dụdu iphe e-me
tẹ Jerúsalemu laa eze ndu Asiriya l'ẹka.
11 ?Ọ kwa l'ị nụru-a ẹge eze ndu Asiriya emeje ndu mkpụkpu ọdo; mbụ l'o gbugeje
ẹphe l'ẹphe ha. Nggụbedua; ?l'ịi-wa-a?
12 Iphe bụ mbakeshi ono, ochechoroche mu phẹ gbushikotaru ono; agwa ẹphe ono;
?ọ dzọfutaru ẹphe tọo? Mbụ agwa ndu Gozanu; mẹ kẹ ndu Háranu; mẹ kẹ ndu
Rezefu yẹle kẹ ndu Ídẹnu, bụ ndu shi nọdu lẹ Telasa.
13 ?Bụ awe bẹ eze ndu Hámatu nọ nta; mẹ eze ndu Apadu; mẹ eze ndu Sefavemu;
mẹ lẹ kẹ ndu Hena yẹle kẹ ndu Iva?"

Hezekáya ekfu anụ Nchileke

14 Tọ dụ iya bụ; Hezekáya abya anata ndu ono, e ziru ono ẹkwo; bya eworu iya
gụa. Gụebetsua ya bahụ l'eze-ụlo Nchileke je eworu iya sụsaa l'ifu Ojejoje.
15 Hezekáya abya agụru nụ Ojejoje; sụ iya:

16 “Nggụbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; nggụbe Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu; onye
aba-eze iya nọ l'eli cherobimu. Ọ bụ ngu nwẹnkinyi bụ Nchileke, nwekota alị-eze
ndu mgboko mgburumgburu. Ọ bụ nggu meru igwe mee mgboko.
17 Ngabẹ nchị nggụbe Ojejoje, nụkpodụduphu. Kpuha ẹnya ngu ẹphe labụ
phụkpodụduphu. Gebekpodụduphu nchị nụa okfu, Senákeribu ziru t'a bya egude
kfurushia nggụbe Nchileke, nọ ndzụ.
18 “Nggụbe Ojejoje; ọ bụkwa oswi-okfu l'eze ndu Asiriya gbushikotawaru ndu-a;
mebyishikota alị ẹphe;
19 bya achịkotawaru agwa ẹphe yekota l'ọku; kẹ l'ẹphe ta bụdu ọkpobe iphe. Ọ bụ
nkụ; mẹ mkpuma, madzụ gude ẹka mecha bẹ ẹphe bụ.
20 Nta-a; nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke ayi dzọoru ayi l'ẹka iya; k'ọphu iphe bụkpo
ndu alị-eze l'ọ ha, nọkota lẹ mgboko a-maru l'ọ bụ nggu nwẹnkinyi; nggụbe Ojejoje
bẹ bụ Nchileke.”

Adada Senákeribu

21 Tọ dụ iya bụ; Azáya Emọzu abya ezia ozi t'e je ezia Hezekáya; sụ iya: “Ọwaa
iphe Ojejoje; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu ndọ-ọ. Ọ sụru: Keshinu i kfuru mu
okfu Senákeribu, eze ndu Asiriya;
22 ọwaa iphe mụbe Ojejoje kfuru l'okfu ẹhu Senákeribu: Ụnwegirima Záyọnu achị
unu ọchi; tọ dụ iphe ẹphe gụberu ngu. Ụnwegirima Jerúsalemu ekwe l'ishi l'ishi
l'ẹke ịigba ọso ndzụ.
23 ?Bụnaa onye shi ekfuru mu ririri-a; mbụ; onye shi ekfurushi mu-a? ?Bụ onye b'i
ba okfu; mbụ; bụ onye b'i keru ẹnya? Ọ kwa mụbe onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu!
24 I ziru ndu ozi ngu; ẹphe abya ekfuaru mu ririri. Nggu abya asụkwaphu l'ị chịwa
igweligwe ụgbo-ịnya ọgu ngu je anọdu l'ọnungonu eze ugvu. Mbụ l'i nyiruwaru
ọnungonu ugvu Lébanọnu. Oshi sida ndu ọphu katsụa ogologo b'i gbutsushiwaru;
jeyekpo l'oshi payịnu iya ndu ọphu katsụa mma; bya ejeruwa ẹke ọ katsụa l'eli; mẹ
l'ẹke ọswa iya katsụa ọdu mma.
25 Mbụ l'ị tụshiwaru wẹlu l'alị ndu ọdo; bya angụa ya mini; l'i dzọkotaru ọkpa
l'iphe bụ mini, nọtsua lẹ nggele, nọ l'alị ndu Íjiputu; ẹphe atashịhukota.
26 “Mbụ; ?tịi nụbudua ya: L'ọ bụru teke teru ẹnya bẹ mu kfuru l'ọ bụ ẹge ono bẹ
ọo-dụ; mbụ l'ọ bụru lẹ teke ndiche bẹ mu chịru idzu iya. Yo be nta-a; mu abya emee
ya ememe; mbụ mee; nggu eworu mkpụkpu, a kpụshiru ike mebyishia; yọ bụru ikpo
mkpuma.
27 Ndu bu iya nụ, bụ ndu ike ta nọdu; b'i mewaru; ẹphe ta mahẹ ụzo eshishi iya.
Mbụ l'i mewaru; ẹphe ta mahẹ iphe ẹphe eme ememe. Ẹphe abya adụ l'ọ bụ iphe a
kụru l'okfu; l'ọ bụ iphe ruru iru ọphungu; mbụ dụ l'ọ bụ ẹwu, furu l'eli ikfụlo, anwụ
chigbushiruru l'ẹ b'o viribe eviribe.
28 “Obenu lẹ nggụbedua bẹ yẹbe Nchileke maru maghee ngu amaghe. Ya maru teke
ịidugaru adụgaru; maru teke ịilufu alụfu; bya amaru teke ịibata abata. Ya maru ẹge
iitsutaberu iya ẹka l'ọkpoma.
29 Keshinu i gbe adajiru mu ndaji; mbụ; k'ọphu ẹjo iphe i kfuru mu ruwaru mu
lẹ nchị bẹ mu a-bya eworu ịkokoro dzụbe ngu l'imi; woru mkpụrukpu-ígwè ye ngu
ọnu l'ọ bụ ịnya. Mu e-mee ngu t'i shikwaphu ụzo ọphu i shiru teke ị bya lata azụ.
30 “A -bya lẹ nggụbedua; Hezekáya; ọwaa iphe a-bụru ngu iphe-ọhubama: Afa-a
bụ iphe, daru ẹda bẹ ịi-nọdu eri. Afa, tso iya nụ bụkwaphu iphe shi l'iphe daru ẹda
ono; bẹ a-bụ nri ngu. O -be l'afa k'ẹto ya; kọkwaa okfu; kpata iphe ị kọru iya. Gbaa
mgbo vayịnu; ria akpụru, e-shi iya nụ.
31 Mbụ ẹge-a; nwa ndu, a-phọdu nụ lẹ ndu Júda ono bẹ agbabe ọgvu l'ime alị; bya
amịshia nebyi l'elikoro;

32 kẹ l'oo-nweru nwa ndu a-phọdu nụ lẹ Jerúsalemu. Ndu, wafụru l'ọgu a-phọdu
lẹ Ugvu Záyọnu. Yọ bụru Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike e-gude ẹge ọ phụ-be iya
l'ẹhu mee ya.
33 "Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ojejoje ekfu l'ẹhu eze ndu Asiriya. Ọ sụru: 'Lẹ ya taa
bahụkwa lẹ mkpụkpu-a; ya taa gba m'ọo akfụ lanụ l'ẹke-a. Ẹ too gudekwa iphe
mgbochita abya iya l'ifu. Ọphu ndu sọja iya 'akpadu iya ose-ọgu.
34 Oo-shikwa ọphu o shi lashia. Ọ -bụru mkpụkpu ọwaa b'ẹ too yekwa ishi eyeye
lẹ phuu. Ọ bụ iphe mụbe Ojejoje kfuru ndono.
35 Sụa; mu a-gbaru mkpụkpu-a ọdzori dzọo ya l'okfu ẹpha mu; mẹ okfu ẹpha
Dévidi, bụ nwozi mu!' "
36 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Ojejoje atụgbulephu jeshia l'ọdu sọja ndu
Asiriya; je egbushia ụkporo ụnu ndu sọja ugbo ụkporo l'ẹto l'ụnu ẹbo l'ụkporo iri.
Ya ndono; e tehushia l'ụtsu; odzu azẹwa rẹkperekpe.
37 Tọ dụ iya bụ; Senákeribu, bụ eze ndu Asiriya afọkashia ụlo-ẹ́kwà iya; yọ bụru
iya alala. Yọ lashia Nínive je anọdu.
38 Yo be ujiku lanụ; yọ nọdu l'agwa nte iya, aza Nịsuroku; ụnwu iya, ẹpha ẹphe
bụ Adụrameleku; yẹ Sharéza eje egude ogu-mbeke gbuta iya tụa. Ẹphe egbuebe iya
gbaru lashia alị Araratu. Ya ndono; nwatibe iya; mbụ Esahadọnu abya abụru eze
l'ọzori iya.

38

Hezekáya bẹ iphe eme
(2 Eze 20:1-11)

1 Teke ọbu bẹ iphe-ememe gudejeru Hezekáya; k'ọphu ọ phọduru nwagẹngu m'ọ
nwụhu. Onye nkfuchiru Nchileke, eeku Azáya Emọzu ejekfube iya je asụ iya: "Ọwaa
iphe Ojejoje ekfu: Jịkobekwa ufu ngu; kẹ l'ịibyaakwa anwụhu; i tii kakwa mma l'iphe
ono, eme ngu nụ ono."
2 Ya ndono; Hezekáya abya aghachi ifu l'oshi-ẹpoto iya; bya ekfuru nụ Ojejoje; sụ
iya:
3 "Nggụbe Ojejoje; nyatakwa lẹ mu gude ire-lanụ jeeru ngu ozi; bụru onye obu
gụru iphoro l'ẹke ị nọ; bẹ mu bya emekwaaphu iphe dụ maa l'ifu ngu." Hezekáya
arashikpoo ẹkwa ike.
4 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Azáya; sụ iya:
5 "Je ekfuru Hezekáya ẹge-a: Ọwaa iphe o kfuru; mbụ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ nna
ngu Dévidi: Mu nụakwaru iphe i kfuru mu; bya aphụwa ẹnya-mini ngu. Mu e-me t'ị
nọfua afa iri l'ise.
6 Ọdo bụ lẹ mu a-dzọ ngu dzọo mkpụkpu-a l'ẹka eze ndu Asiriya. Mu a-gbataru
mkpụkpu-a.
7 "Ọwaa iphe-ọhubama, mụbe Ojejoje e-me koshi ngu ndọ-ọ; t'i gude maru lẹ mu
e-me iphe mu kweru ụkwa ememe.
8 ?Ị phụru nwonyonyo ono, nọ l'iphe ono, e meru, eegudeje enyikobe ụlo Éhazu
ono? Ya e-tsula nwonyonyo ono azụ ntụ-ọkpa iri."
Nwonyonyo ono atsụla azụ ntụ-ọkpa iri l'ẹge o shi ha ogologo.
9 Ọwaa bụ iphe Hezekáya deru; mbụ eze ndu Júda l'iphe-ememe ono metsuaru iya;
yọ kọrohu.
10 Mu sụkwaru: "?Bụ nta-a,
ọ bụkwadu mu-a l'ikoro-a;
bẹ mu egbe gbakwofu;
mbụ e gbe nyakwota mu anyakwota?"
11 Mu abya asụkwaphu;

mẹ mu te gega aphụheduna
Ojejoje ọdo l'alị ndu nọ ndzụ.
Mbụ mẹ mu ta g'aphụhedu madzụ ọdo;
mbụ ndu bu lẹ mgboko-a;
bẹ mu l'ẹphe t'aga anọhedu.
12 E kpufuru ndzụ mu;
l'ọ bụ onye kpufuru ụlo ụnwu-eswi;
mbụ phụfu ndzụ mu ẹge
onye akpa iphe aphụfuje
iphe ọ kpaghewaru.
Ọ gbabufuwaru ndzụ mu
ẹge onye ekwe ẹkwa
agbabufuje eri l'iphe
o gude ekwe ẹkwa teke
ọ kpaghewaru ẹkwa.
Mbụ shita l'eswe jeye
l'ẹnyashi b'o meje;
mu l'ala maa alala.
13 Mu akpọkotaje mkpu jeye nchi abọhu.
Ọ tapyashịje ọkpu, nọ mu l'ẹhu l'ọ bụ agụ.
Mbụ tsube l'eswe jeye ẹnyashi;
b'o meje; mu anwụhu anwụhu.
14 Mu arakọtaje l'ọ bụ
mgbashị-ujiku; zụkota l'ọ
bụ okpuru-iyakoko;
mbụ zụkota l'ọ bụ kpirihoho.
Mu lewaru ẹnya l'igwe;
ẹnya atsụwa mu ụbo.
Mu asụ: Byiko Nnajiufu;
gbanuaru mu mkpu
l'iphe-ẹhuka-a, mu eje-a!
15 Ọ bụ; ?bụ ngụnu bẹ mu
e-kfu?
Kẹ l'o kfuwaru mu l'ọ bụ
yẹbedua pakfutaru mu iphe ọwaa.
Mu a-wata ome odo
jeye teke mu a-nọ-bebe;
kẹ iphe-ọnikiri-a, mu eje.
16 Nggụbe Nnajiufu;
ọ kwa egbe iphe-a;
bẹ madzụ gude buru.
Yọ bụkwaru iya phụ;
bẹ mu gude nọdu ndzụ nta-a.
Byiko; menua tẹ mu kọrohu;
menua tẹ ndzụ dzua mu!
17 Ọ bụ-a oswi-okfu;
l'ọ bụ t'ọ dụru mu lẹ mma;
bẹ mu gude jee egbe iphe-ọnikiri ono.
Ishi iya abụru l'i yeru mu obu;
bya atụko iphe ẹji mu
l'ọ ha ruru ye l'azụ

bya anafụta mu l'alị maa.
18 Mẹ ndu nọwa l'alị-maa;
te etukwa ngu ẹpha.
Ọphu ndu nwụhuwaru
anwụhu 'agụkwa egvu gude aja ngu ajaja.
Ọphu ndu e kpochiwaru;
'elehekwa ẹnya ire-lanụ ngu.
19 Ọ kwa ndu, nọ ndzụ;
bụ ndu a-jaghe ngu ajaja
ẹge mu aja ngu iya ntanụ-a.
Iphe, bụ ọgbo ọphu nọnu
ekfujeru ọgbo ọphu tso
ẹphe l'ị bụ onye
evudoshije ike l'iphe i kfuru.
20 Ojejoje e-me-e tẹ kọrohu.
Mu e-gude ngwa-egvu;
gụa egvu gude jaa ya
ajaja l'eze-ụlo Nchileke
jeye mbọku nka-ezekụna nke mu.
21 Azáya kfuwaru sụ t'e meta akpụru oshi figu tsua etsutsu debetsua Hezekáya l'iphe-etsetse ono, tsekashiru iya ono; t'ọ kpọshihu iya.
22 Hezekáya bya ajịa; sụ: "?Bụkpo ngụnu bụ iphe e-me nụ tẹ mu maru lẹ mu e-mekocha-a bahụ l'eze-ụlo Nchileke ọdo?"

39

Ndu ozi, shi Bábyilọnu

1 Ọ bụru teke ono bẹ Merodaku Baladanu, bụ eze ndu Bábyilọnu ederu ẹkwo nụ t'a bya anụ Hezekáya; bya eyekwaru iya ya phụ iphe t'e gude bya iya ajịji; kẹ l'ọ nụru l'iphe shi eme iya; yọ kawaa mma.
2 Hezekáya gudekpoo ẹhu-ọtso-ẹna nata ndu ono, e ziru ozi ono; bya ekoshi ẹphe iphe nọkota l'ụlo-ẹku iya; mbụ koshi ẹphe mkpọla-ọcha yẹle mkpọla-ododo; mẹkpo ẹgiri iphe eshi mkpọ yẹle manụ, dụ mma; mẹ ngwa-ọgu iya l'ọ ha; mẹkpo iphemiphe ọbule, bụ ẹku, nọ l'ụlo-ẹku iya. Mbụ l'ẹ tọ dụdu iphe nọ l'ufu iya; m'ọ bụ iphe nọ l'alị-eze iya l'ọ ha, Hezekáya te koshidu ndu ono.
3 Tọ dụ iya bụ; Azáya, onye nkfuchiru Nchileke bya ejekfu eze, bụ Hezekáya bya ajị iya: "?Bụ ngụnu bẹ ndu ono kfuru? ?Bụ awe bẹ ẹphe shi bya nke ngu?"
Hezekáya asụ iya: "Ha! Ẹphe shikwa ẹke teru ẹnya. Ọ bụkwaru Bábyilọnu bẹ ẹphe shi bya mu ajịji."
4 Azáya ajị iya: "?Bụ ngụnu bẹ ẹphe phụru lẹ nke ngu?"
Hezekáya asụ iya: "Ẹphe chịkokwa iphemiphe ọbule, nọ lẹ nke mu phụkota. Ẹ to nwedu iphe mu nweru enweru ọphu mu te koshidu ẹphe."
5 Tọ dụ iya bụ; Azáya abya asụ Hezekáya t'ọ nụa iphe shi Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike l'ọnu.
6 Ọ sụru: "Ọ nwekwaru teke ee-mekochaa chịko iphemiphe ọbule, nọ lẹ nke ngu; mẹ iphemiphe ọbule ono, nna ngu oche phẹ setaru dobe, nọ jeye nta-a ono vua lashia Bábyilọnu. Ẹ tọ dụdu m'ọo nanụ ee-wophodo. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
7 Ẹge ono bẹ aa-haru ụnwu ngu ndu kẹ unwoke; mbụ ndu a mụtaru ngu bẹ ee-ruta tụgbua; ẹphe eje abụru ndu a haru akpụraku nọdu lẹ k'eze ndu Bábyilọnu."

8 Hezekáya asụ iya: “Iphe ono, Ojejoje kfuru, i byaru bya ekfua ono dụkwa mma.”
Iphe o gude kfua ẹge ono bụ l'ọ rịru: “Lẹ mkpa ta akpadụ; njị ta ajị teke mu
nọkwadua ndzụ.”

40

Aadụ ndu kẹ Nchileke ike

1 Unu dụnua ndibe mu ike!
Unu dụa ẹphe ike!
Ono iphe Nchileke unu ekfu ndono.
2 Unu kfuaru ndu Jerúsalemu okfu bẹlebele.
Unu emee t'ẹphe maru
l'ozi-ike ono, ẹphe eje ono;
bẹ gvụwaru nụ.
L'a gụwaru ẹphe nvụ
l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru.
L'ewere, ẹphe nataru l'ẹka
Ojejoje
hakwa l'ọ bụ iphe dụ ẹji, ẹphe meru;
mbụ l'ọ ha l'ọ bụ iya ugbo labụ.
3 O nweru onye echi mkpu; sụ:
“Unu waarụ Ojejoje ụzo l'echi-ẹgu.
T'a chịkwaaru Nchileke eze ụzo l'echi-ẹgu.*
4 Ẹke, dụ nsụda nsụda;
e nwuchikota iya enwuchi.
Iphe bụ eze ugvu;
mẹ ugvu nshịi;
a kpọ-zekota iya.
Ẹke, dụ nsụkutu-nsụkutu;
a razee ya t'ọ yịko ayịko.
Ẹke dụ
nkwọgodo-nkwọgodo;
e mee ya t'ọ daburu pongu;
5 k'ọphu ee-kpuha ọdu-biribiri Ojejoje t'a phụ iya.
Iphe bụ madzụ a-phụ iya;
kẹle Ojejoje gudewaa ọnu iya kfua ya.”
6 O nweru olu, sụru:
“Tẹ mu chia mkpu!”
Mu ajị iya:
“?Bụ mkpu ngụnu;
bẹ mu e-chi?”
Yọ sụ mu: “Tẹ mu sụ l'iphe,
bụ madzụ dụkota l'ọ bụ ẹgbudu.
L'ọ bụ ẹge ono, ẹgbudu
amajẹ ono bụ ẹge madzụ
amajẹ.
Ọoduje l'ọ bụ igu oshi, nọ l'ẹgu.
7 Ẹgbudu -nwụa kpaa; igu iya erishihu
teke Ojejoje tụshiru ẹphe ume.
Ishi iya bụlephu lẹ madzụ bụ ẹgbudu.

---

* **40:3** **40:3** Mát 3:3.

8 Mbụ l'ẹgbudu -nwụje kpaa;
igu iya erishihu.
Obenu l'okfu Nchileke ayi
a-nọ gbururu jeye.”†
9 Je evudo l'eli eze ugvu;
nggụbe Záyọnu, byaru
ozi-ọma.
Nggụbe Jerúsalemu,
byaru ozi-ọma;
wolia olu chia mkpu!
Wolia olu; ba atsụkwa egvu!
Kfuru mkpụkpu, nọtsua
lẹ Júda-a:
“Nchileke unu ndọ-ọ!”
10 Unu lekwa! Nnajiufu,
bụ Ojejoje gudekwa ike l'abya.
Ọ bụ ike iya; bẹ oo-gude chịa.
Unu lekwa! Obunggo; nọkwa iya l'ẹka;
ọkfu ụgwo etsoru iya.
11 Ndu awụ etso iya nụ;
bẹ ọonoduje eche l'ọ bụ onye eche atụru.
Ọ nọdu achịkobeje ụnwu
atụru ono heru l'ẹka;
mbụ ọo-nmakụbe ẹphe l'ọkpoma iya.
Ẹge ono bẹ ọo-nọdu atọje
nwẹhu edu ndu ọphu he nwa.
12 ?Bụ onye dụjewaru ike gbaa
ẹka okophoro gude tụa
mini, nọ lẹ mgboko atụ̀tù;
m'ọ bụ gude nkwo-ẹka tọo akpamigwe l'ọ ha?
?Bụ onye dụjewaru ike
kpokoo udzu, nọ lẹ mgboko lẹ nkata;
m'ọ bụkwanu pata eze ugvu
tụa l'iphe aatụ̀je ẹra iphe;
13 ?Bụ onye tụjeru Ojejoje iphe oo-me?
?Bụ onye kpọ-zijeru iya ụzo;
sụ iya l'ọwaa bụ iphe oo-me?
14 ?Bụ onye bẹ Ojejoje
jejekporu ọkpata ishi iphe?
?Bụ onye zijeru iya ụzo
ọphu bụ ọkpobe iya?
?Bụ onye b'ọ bụ;
mbụ onye ziru iya iphe ọ maru;
mbụ bụ onye koshiru iya
ụzo, oo-shi t'iphe doo ya ẹnya?
15 Ishi iya bụlephu l'iphe bụ mbakeshi gbaa
mgburumgburu halẹphu
l'ọ bụ mini, tadaru l'efere.
Iphe a gụberu ẹphe bụ-a
udzu, nọ l'iphe aadaje iphe.

† **40:8 40:6-8** 1 Pyit 1:24-25.

Ẹke, bụ ikfuli; bẹ ọotuje
l'ọ bụ onye atụ udzu.
16 Mbụ l'ọswa, nọ l'ugvu ugvu
Lébanọnu te dzukwa
ọburu nkụ oye l'ọku.
Ọphu anụ, nọkota iya nụ
'edzukwaphu t'e gbushia ya
gude gwooru Ojejoje
ngwẹja-ukfuru.
17 Iphe bụ mbakeshi ta dụdu
iphe ẹphe bụ l'ifu iya.
A gụberu ẹphe iphe
mmanu; mbụ l'iphoro
ka ẹphe nshinu.
18 ?Bụ onye bẹ unu a-tụkporu Nchileke yeru?
?Bụ egbe ntẹkpe ngụnu
bẹ unu a-sụ lẹ yẹle iya bụ iphe lanụ?
19 L'a -bya l'iphe a kpụru akpụkpu;
onanu bụ onye eme nka kpụru iya.
Yọ bụru onye akpụ ụzu,
akpụje mkpọla-ododo
wụru iya mkpọla-ododo;
bya emetaru iya
gwọgirigwo mkpọla-ọcha.
20 Onye, akpakpọ ụkpa;
k'ọphu ẹ tọ dụdu ike anụ
Nchileke egbe iphe ono;
ejeje afọta oshi, te eridu
avụrukpa; je achọo onye emenwu nka ẹhu;
yọ bya apyịaru iya ntẹkpe,
ta byadụ afọfu afọfu gvuberu iya.
21 ?Unu ta mahaadụa tọo.
?Unu ta anụbudua ya?
?Te kfubuaru iya unu
shitakpoo lẹ mbụ tọo?
?To dodua unu ẹnya ẹge
e gude tọo ntọ-l'alị mgboko tọo?
22 L'ọ nọ l'aba-eze iya l'ephekerephe;
nọghata eliphe mgburumgburu.
Ndu, nọ iya nụ ahakọtajele
iya phụ l'ọ bụ ụnwu ogu.
Eligwe b'ọ gbasaru l'ọ bụ nchanwụ;
bya eworu iya gesaa l'ọ bụ
ụlo-ẹ́kwà t'e buru l'ime iya.
23 Ndu bụ ishi bẹ oomeje
ẹ tọ dụdu iphe ẹphe abụ.
Yọ bya emee ndu achị
mgboko-a ẹphe abụru iphe-mmanu.
24 Ọobuje; aanọdukwadua akụ iya;
aanọdukwadua adza iya;

ọonodukwadua agbabe akwara;
yọ phụa ya ọnu; yọ nwụa kpaa;
oke phẹrephere abya eruta iya l'ọbu ẹswa.
25 Onye nsọ ono jịru; sụ:
“?Bụ onye bẹ unu a-tụru iya yeru?
?Bụ onye bẹ unu ekfu lẹ yẹle iya ha?”
26 Palinua ẹnya lekota igwe.
?Bụ onye meshiru
iphemiphe ọbule ndu-wa?
Mbụ onye ono, meru
igweligwe mkpọ-kpodo avọshia;
bya ekutsua ẹphe ẹpha l'ẹhu l'ẹhu.
Yọ bụru ike, ha nshinu,
o nweru; mẹ agburu-ẹhu, ha nshinu,
o nweru b'o gude mee
tọ dụ mkpọ-kpodo ono;
m'ọo nanụ ephuhujenu.
27 Unubẹ ndibe Jékọpu;
?nanụ ẹge ọ dụ bẹ unu ekfu egbe okfu ọwaa?
Unubẹ ndibe Ízurẹlu;
?bụ ngụnu kparu iphe
unu agụ aphụ?
Kẹ l'unu ekfu lẹ Ojejoje
ta aphụjedu iphe-ẹhuka, unu eje;
tọo kpa ishi tẹ ya meeru
unu iphe gbaru unu.
28 ?Unu ta mahaadụa tọo?
?Unu ta anụbua
lẹ Ojejoje bụ Nchileke,
a-nọ jeye lẹ tutu yoyo?
Yọ bụru iya meru
mgboko jeye l'ẹke o jebekotaru.
Ike ta agvụdu iya;
ọphu ụvo agvụdu iya;
ọphu ọ dụdu onye
amakọta-gheru ẹge
iphe doberu iya ẹnya.
29 Oomeje; tẹ ike dụ onye meji tọfuru;
bya emee t'ụvo dụ onye
ụvo ta nọdu.
30 Ụnwu ọgbo lanụ ono;
bẹ ike agvụjekwa;
ndu kẹ ụnwu okorọbya
evukota iphe daa;
31 obenu lẹ ndu chịru ẹka
kwẹe lẹ Ojejoje;
bẹ ike a-nọdu aka akaka l'eje.
Ẹphe a-gba ẹ́bà l'ọ bụ ugo.
Ẹphe a-gba ọso;
ike ta agvụ ẹphe.
Ẹphe ejee ije;

nkwo ta atsụ ẹphe ụme.

41

Onye a-nọdu eyeru Ízurẹlu ẹka

1 “Unubẹ ndu bunyabe
eze ẹnyimu;
unu nọdukwa
nggujingguji l'ifu mu!
Tẹ iphe bụ mbakeshi
rụkotakwa ẹhu!
T'ẹphe kpịritakwa
bya ekfua!
Mbụ t'ayi l'ẹphe je
edzuda l'ụlo-ikpe!
2 ?Bụ onye jeru je
akpalia onye doberu
ẹka ndoo l'ụzo
ẹnyanwu-ahata;
mbụ onye abụjeru;
ọ -halia ọkpa; yo mekputa.
Mbụ lẹ Ojejoje ewojeru
mbakeshi ye iya l'ẹka;
bya akapyabẹtsua ndu eze ẹka.
O gudeje ogu-mbeke mee ẹphe;
ẹphe adụ l'ọ bụ ẹja;
gude akfụ gbakashịa ẹphe;
ẹphe ephekashihu l'ọ bụ ẹswa,
phẹrephere ephe.
3 Ọ chịje ẹphe ọso; ejeru l'ifu l'ifu.
Ọphu ọ dụdu iphe eme iya nụ.
Mbụ eshitsua ụzo,
ọkpa iya ta tụbua.
4 ?Bụ onye meru iphemiphe
ọbule ono; mee ya meghaa.
Mbụ shitakpoo lẹ
mbụlembu; b'ọ bụje;
ọgbo ọwaa swegee;
yo kua ọgbo ọdo;
ẹphe abya eswee.
Ọ kwa mbẹdua, bụ
Ojejoje bẹ meru iya nụ;
mbụ mụbe onye ivuzọ;
bụru onye ikperazụ!”
5 Ndu bunyabe eze ẹnyimu
phụwaru iya; egvu egude ẹphe.
Ndu bu l'ẹka mgboko
jebekotaru anmakọta anmanma.
Ẹphe awụrita abya l'ifu.
6 Onyenọnu l'agbaru ibe iya mkpu.
Ẹphe l'ekfuru ibe ẹphe:

“Obu kakwa ngu akaka!”
7 Ndu eme nka
l'adụkpelephu ndu
akpụ-ụzu mkpọla-ododo ike.
Ẹge ono bẹ onye ọphu
egudeje ọngu eme iphe;
yọ kwọ tẹnengu
ekfukwaruphu onye
ọphu edzekfuje iya edzekfu;
Ọ -nọdu; yọ sụ onye
ọphu agbajẹ iya ọku
gude dzekfua ya:
“Ọ dụakwa mma!”
Yọ bya egude nturu
kpọpyabe ntẹkpe ono
l'iphe t'ẹ b'ọ kpọ-buhu daa.
8 A -bya lẹ nggụbedua bụ
Ízurẹlu, bụ nwozi mu;
mbụ nggụbe Jékọpu;
onye mu gude ẹka mu fọta;
mbụ nggụbe eri Ébirihamu, bụ ọnya mu;
9 mu jekporuru l'ẹke mgboko
jebeberu je eduta ngu.
Mbụ; ọ bụru lẹ mkpọro
mgboko l'ẹke kakọtatsua
ote ẹnya bẹ mu jeru je ekua ngu.
Mu sụru ngu:
Ị bụakwa nwozi mu.
Mu fọtawaru ngu;
ọphu mu enwufuhekwa ngu.
10 Ọo ya bụ; ba atsụkwa egvu;
kẹle mu nọkwa-a swiru ngu.
Tẹ meji ba atọfukwa ngu;
kẹ l'ọ kwa mu bụ Nchileke ngu.
Mu e-me t'ike nọdu ngu;
mu a-gbaru ngu mkpu.
Mu e-gude ẹka-ụtara mu
ono, mu egudeje mee
iphe nhamụnha he ngu.
11 Iphe bụ ndu etsuru ngu
ẹka l'ọkpoma;
bẹ iphe-iphere e-gude;
“Iyi; mẹ kpurupyata abụru
kẹ ndu atụru ngu okfu.
12 Mbụ; l'ịi-chọ ndu ọhogu ngu; tịi phụ ẹphe.
Ndu etso ngu ọgu ta
dụdu iphe ẹphe a-bụ lẹ phuu.
13 Ishi iya abụru l'ọo mbẹdua
bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke ngu;
onye sekpu ngu l'ẹka-ụtara ngu;

sụ ngu t'ẹ b'ị tsụkwa egvu;
lẹ mu a-gbakwaru ngu-a mkpu.
14 Ba atsụkwa egvu; nggụbe
ọru-ishi, bụ Jékọpu;
mbụ nggụbe nwiphe bụ Ízurẹlu;
kẹ l'ọ bụ mbẹdua gẹdegede
a-gbaru ngu mkpu.”
Ono bụ iphe Ojejoje kfuru ndono; mbụ onye ono, dzọru ngu ndzụ ono; bya abụru Onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu.
15 “Lenu; ya e-me ngu t'ị bụru
iphe, e gude etsu witu;
mbụ iphe bụ k'ọphungu; l'atsụ nkọ;
bya enweru ézé.
Iphe bụ ugvu bẹ ii-tsu tọlitoli;
gwee ya egwegwe;
mbụ mee ya; yọ bụru ntụ.
16 Ịi-phushi ẹphe;
phẹrephere abya ephekata ẹphe.
Mbụ atakawuka
phẹrephere ephekashia ẹphe.
Obenu lẹ nggụbedua
a-nọdu ete ẹswa l'ị nọ Ojejoje l'ẹka.
Ẹge ono b'ọ bụkwaphu
Onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu ono;
bẹ ii-gude kua onwongu.
17 Ndu ụkpa mẹ ndu ẹ tọ
nwedu ẹge ọ ha ẹphe achọ mini angụngu.
Ọphu ẹphe aphụdu iya.
Ire kpọkotaru ẹphe nkụ
l'ẹke mini agụ ẹphe.
Obenu lẹ mbẹdua,
bụ Ojejoje a-za-a ẹphe oku.
Mbụ lẹ mbẹdua, bụ
Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ta ahadu ẹphe.
18 Mu e-me t'ẹnyimu gbafuhu
l'eli chafụchafu ugvu;
nwogvu anọdutsua
lẹ nsụda, nọtsua l'ẹke ono.
Mu emee tẹ echi-ẹgu
bụtsuaru okpuru;
kpọkpokirikpo alị abụru
ẹke anọdu amụ amụmu.
19 Iphe mu e-ye l'echi-ẹgu bụ oshi sida;
yẹle oshi akeshiya;
mẹkpo oshi mịtulu yẹle oshi olivu.
Mbụ mu e-woru oshi payịnu;
dzaa lẹ kpọkpokirikpo alị
yẹle oshi fịru yẹle
oshi sipurẹsu bẹ mu
a-chịko dzakọta iya;

20 k'ọphu ndu madzụ a-phụ; bya amaru;
gbua ya igo; yo doo ẹphe ẹnya
l'ọ bụ Ojejoje gude ike iya mee iphe-a;
mbụ l'ọ bụ Onye nsọ ndu
Ízurẹlu bẹ meru iya dobe.”
21 Ojejoje sụkwaru:
“T'unu byanụ bya echia okfu.”
Eze ndibe Jékọpu sụru:
“T'unu byanụ atụkahu iya.
22 Unu je achịta agwa unu
t'ẹphe bya ekfuaru ayi
iphe e-me nụ.
Ẹphe ekfuaru ayi iphe mehawaru nụ;
k'ọphu ayi e-gbu iya igo
maru iphe oo-mekochaa bụru.
Ọ dụdu; unu ekfuwaruru
ayi iphe e-mekochaa mee.
23 Unu karu ayi iphe e-me l'ifu;
k'ọphu ayi a-maru l'unu
bụ agwa, ere ire.
Unu menua iphe;
m'ọ bụ iphe dụ mma;
m'ọ bụ iphe dụ ẹji;
k'ọphu ẹhu a-nmahu
ayi anmanma; egvu egude ayi.
24 Obenu l'iphe-iphoro gbe kanụ unu.
Ẹge ono bẹ iphe unu eme ta
dụkpodua ọphu bụkpo iphe l'ilile.
Onye hataru unu bẹ meru ahụma.
25 Mu jewaru je akpalia onye
shi l'ụzo isheli; yọ byawa.
Ọo-nọdu l'ụzo
ẹnyanwu-ahata kpọ-kua ẹpha mu.
Onye ono a-tsụ ndu ishi l'ọtumu;
mbụ dzọo ẹphe ẹge ọ-kpụ-ite adzọje ụra.
26 ?Bụnua onye ole kfuru iphe-a
l'ọdungu ọdungu rụ;
k'ọphu ayi a-maru iya?
?Bụ onye phụhawaru
iya l'ọ bụ àphù k'ọphu
ayi a-sụ:
‘L'ọ kwa iya ire-lanụ?’
Ẹ tọ dụkwa madzụ
nwigbaleke-ọma,
kfujeru iya nụ;
tọ dụ onye phụjekpooru iya nụ l'àphù;
ọphu ọ dụdu onye, nụjeru
ọnu-mini okfu unu.
27 Ọ bụ mbẹdua vuru ụzo sụ Záyọnu:
‘T'o lekwa ẹphe ndọ!’

Mbụ; ọ bụ mu yeru onye
jeru je ezia Jerúsalemu
ozi-ọma ono.
28 Mu leru ẹnya; ọphu ọ dụdu m'ọo onye lanụ;
mbụ ẹ tọ dụdu m'onye lanụ
l'ẹphe a-kpọ-zigheru mu ụzo.
Ọphu ọ dụkwaphu onye
azajẹ mu mẹ mu jịa ẹphe ajị.
29 Lenu; ẹphe chịkowa
bụkotaru iphe-mmanu!
Iphe ẹphe eme
bụkwaruphu iphe-mmanu.
Mbụ l'agwa ẹphe ono
bụkota phẹrephere;
bụru iphe-iphoro.”

42

Onye ozi Ojejoje

1 Ojejoje sụru:
“L'ọwaa nwozi mu,
bụ onye mu eye adudu;
mbụ onye mu fọtaru;
bya abụru onye bụ
ẹhu-ọtso-ẹna mu.
Mu wowaru ume mu yeya l'ẹhu.
Oo-koshi iphe bụ mbakeshi
iphe bụ ikpe, dụ maa.
2 Ẹ too jedu ọra ọra;
ọphu oojekwa ochi mkpu.
Ọphu o jekwa iya arara
lẹ woroworo.
3 Mbụ l'ekperema,
e yeru ọru; b'ẹ t'ọ nyajidu;
ọphu ọophunyikwa
owu iphe-ọku, enwu rẹswereswe.
Oo-gude ire-lanụ koshi
iphe bụ ikpe, dụ maa.
4 Ike ta agvụkwa iya;
ọphu ẹhu 'ejihukwa iya oyi
jeye teke ikpe, dụ maa a-bya
angụru angụru lẹ mgboko.
Yọ bụru l'ekemu iya
bẹ ndu bunyabe eze ẹnyimu
a-nọdu a-tụ ume atụ-kobe.”
5 Ọwaa iphe Nchileke, bụ Ojejoje ekfu; mbụ onye ono, bụ iya meru eligwe l'ọ ha bya eworu iya tọsa; onye bụ iya meru mgboko l'ọ ha; mẹkpowaru iphemiphe ọbule, nọ iya nụ; bya anụ ndu bu iya nụ ume, ẹphe atụ; bya eworu ndzụ; nụ ndu ejephe l'ime iya.
6 “Ọ kwa mụbe Ojejoje
eku ngu l'ọgbodo iya.

Mu e-sekputa ngu l'ẹka.
Mu e-me t'i nọdu;
bụru onye, mu lẹ ndu
mgboko e-gude gbaa ndzụ.
Nggu abụkwaruphu ndọhodo iphoro.
7 Nggu emee t'ẹnya sahụ ndu atsụ ìshì;
bya emee t'a tụfu ndu a tụru mkpọro;
mbụ mee ndu nọ
l'ẹkpuru-ọchi lẹ mkpọro t'ẹphe lụfutakota.
8 Ọ kwa mbẹdua bụ Ojejoje.
Yọ bụru ẹpha mu ndono gẹdegede!
Mu te ewokwaru ugvu,
a kwabẹ mu nụ onye ọdo;
ọphu mu te me te wota
ajaja, e gega anọdu aja mu
jalahaa ntẹkpe, bụ iphe
e gude ẹka pyịshia.
9 Lekwa-a; akahụ iphe a sụru
l'oo-me meekwaru.
Mu l'ekfuwa k'ọphungu.
Mbụ lẹ mu ekfujeodukwaru
iya phu unu tẹmanu yọ wata ememe.”

Egvu, e gude aja Ojejoje ajaja

10 Unu gụaru Ojejoje egvu ọphungu!
Unu shikpelephu l'ẹke
mgboko jeberu jaa ya ajaja;
unubẹ ndu akpa lẹ mini;
mẹ iphe bụ iphe bu lẹ mini!
Iphe bụ alị, nọnyabe
eze ẹnyimu; mẹ iphe bụ
ndu bu iya nụ; unu jaa ya ajaja!
11 Tẹ echi-ẹgu; mẹ ndu
butsua ya nụ kpọo gerugeru!
Tẹ mkpụkpu,
ndu Kéda butsua tee ẹswa!
Tẹ ndu Sela gụa egvu
ẹhu-ọtso-ẹna!
T'ẹphe nọdu lẹ ọnungonu
ugvu kpọo orube!
12 T'ẹphe kwabẹkwa
Ojejoje ugvu!
Ẹphe nọduje l'alị,
nọnyabe eze ẹnyimu jashia ya ike!
13 Ojejoje a-dzọ
garamụgaramu lụfuta
ẹge ndaji-nggara adzọje.
Oo-me t'o vu iya evuvu
ẹge ọgu evuje sọja.
Ọo-raa mkpu ọgu;
chia mkpegbe-ọgu

mekputa ndu ọhogu iya.
14 Nchileke sụru ẹge-a:
“Mu shiwa teke teru ẹnya nọduta ndo.
Mu nọkpolephu
nggujingguji; kpade onwomu.
Obenu lẹ nta-a;
bẹ mu a-wata ochi mkpu;
l'azụ pyakfụngu;
l'atụ hẹkfuhekfu l'ọ bụ nwanyi, ime eme.
15 Mu e-me tẹ iphe bụ ugvu,
nọtsua nụ bụru
kpọkpokirikpo alị.
Mu abya emee t'iphe
nọ ndzụ, fushiru iya nụ
kpọshihu nkụ.
Mu emetsua nggele
t'ọ ghọshia alị ọkponku.
Mu abya emee t'okpuru tashịhukota.
16 Mu e-duru ndu atsụ
ìshì shia ụzo, ẹphe ta mabụa.
Ọ bụ owere, ẹphe te
eshibudua bẹ mu e-duru ẹphe shia.
Mu e-me tẹ ẹke gbaru ẹphe ọchi l'ifu
gụsahu bụru ẹphe iphoro;
bya emee ụzo,
dụ kwọgoro-kwọgoro
t'ọ kwọo kwọkwo.
Iphemiphe ọbule-a;
bẹ e-mekota; mu ta ahadu ome ẹphe.
17 Obenu lẹ ndu tukoberu
ntẹkpe, a pyịtsuaru apyịpyi ishi;
mbụ ndu bụ iphe
a kpụshiru akpụkpu;
bẹ ẹphe asụje l'ọ bụ nchi ẹphe;
ndu ono bẹ ee-me
iphe-iphere; nwulaa ẹphe azụ.”

Ndu Ízurẹlu atsọ ìshì;
l'ada nkịchi

18 “Unubẹ ndu nkịchi;
unu nụa iphe lẹ nchị!
Unubẹ ndu ìshì;
unu palia ẹnya phụkpoduduaphu!
19 ?Bụ onye bụ onye ìshì ọbu,
ẹ ta bụdu nwozi mu?
?Bụ onye ada nkịchi
l'ọ bụ onye ono, mu ziru ozi ono?
?Bụ onye atsụ ìshì
l'ọ bụ onye e yeru mu l'ẹka?
Mbụ; ?bụ onye atsụ ìshì
l'ọ bụ nwozi Ojejoje.

20 Ị phụru igweligwe iphe;
ọphu ịingadu nchị.
Nchị gheru ngu ọnu;
ọphu ọ dụdu iphe ịinuje.”
21 Ojejoje bụ onye doberu
ẹka ndoo.
Ọ bụ iya kparu iphe ọ nụru
ẹphe ekemu, ere ire;
bya adụkwaphu biribiri.
22 Obenu lẹ ndu-wa bụ
ndu a lụru alụlu;
vua iphe ẹphe.
Ẹphe l'ẹphe ha nọkotawa l'iduma;
mẹ ndu ọphu a tụshiru
mkpọro; domishia.
Ẹphe bụwa ndu a lụtaru alụta;
ọphu ọ dụdu onye agbaru ẹphe mkpu.
Ẹphe bụwa ndu a nwụkoru anwụko.
Ọphu ọ dụdu onye asụ:
“Unu dulata ẹphe azụ!”
23 ?Bụ onye ole l'unu ha
a-ngabẹ nchị l'okfu-a;
m'ọ bụ nọdukpelephu
nwandoo nụa iphe l'oge, abya nụ?
24 ?Bụ onye haru ndibe Jékọpu
haa t'a kwaa ẹphe l'ọkwata;
mbụ nwuru ndu Ízurẹlu nụ
t'ẹphe bụru ndu e meru
o-me-l'iwe?
?Tọ bụdu Ojejoje tọo;
mbụ onye ono, ayi mesweru ono;
kẹ l'ẹphe te kwedu otso ụzo iya;
ọphu ẹphe ekwedu ome ekemu iya.
25 Ya ndono; yo woru oke
iphe-eghughu iya byabẹ ẹphe;
mee t'ẹjo ọgu dakfuta ẹphe.
O gude ọku tụ-buta ẹphe mgburumgburu;
ọphu ẹphe amadule-ẹ iphe eme nụ.
Yo kee ẹphe l'ọ bụ ọku;
ọ bụ l'ẹ tọ dụdu iphe ẹphe shi iya mụta.

43

Ụkwa; l'aa-dzọ ndu Ízurẹlu

1 Obenu lẹ nta-a;
ọwaa iphe Ojejoje ekfu;
mbụ onye ono,
bụ iya meru nggụbe Jékọpu;
bụru iya moru
nggụbe Ízurẹlu.
Ọ sụru:

“Ba atsụshi egvu;
kẹle mu gbafụtawaru ngu.
Mu kuru ngu oku;
kukpoo ngu ẹpha ngu;
mbụ l'ị bụ nke mu.
2 Teke iisweta lẹ mini;
bẹ mu nọ-ọ swiru ngu.
Teke ọ bụ ẹnyimu;
bẹ iime t'i rusweta;
b'ẹ t'o rikpudu ngu.
I -je ije l'eli ọku;
b'ẹ t'ọ hụdu ngu;
ọphu ire ọku 'ekedu ngu;
3 kẹ l'ọ bụ mbẹdua bụ Ojejoje, bụ Nchileke ngu;
bya abụru Onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu;
bya abụru onye ndzọfuta ngu.
Ọ bụ ndu Íjiputu;
bẹ mu gude achị ngu ẹja.
Mu gude ndu Kúshi;
mẹ ndu Seba gbata ngu.
4 Keshinu ị dụ mu mkpa;
bya abụru onye aakwabẹ ugvu l'ẹnya mu;
mbụ lẹ keshinu mu yeru ngu obu
bẹ mu e-gude ndiphe gbanweta ngu;
bya eworu mbakeshi nụ l'ụgwo ndzụ ngu.
5 Ba atsụkwa egvu;
kẹle mu nọkwa-a swiru ngu eswiru.
Mu e-shi l'ụzo
ẹnyanwu-ahata dulataru ngu ụnwu ngu;
bya ejekwaphu l'ụzo
ẹnyanwu-arịba je
edulataru ngu ndibe ngu.
6 Mu a-sụ ishi-eli: ‘T'ọ haa ẹphe!’
Mu asụ ọhuda: ‘T'ẹ b'ọ
lọ-dekwa ẹphe!’
T'e shi l'ẹke, teru ẹnya
dulataru mu ụnwegirima mu;
ndu kẹ unwoke!
E shi l'ẹke mgboko jeberu
dulataru mu ndu k'ụnwanyi!
7 Iphe bụ ndu zaru ẹpha laaru mu;
ndu mu keru t'e gude kwabẹ mu ugvu;
ndu mu gude ẹka mu moo;
mee ẹphe dobe: t'e dulata ẹphe.”
8 T'e dufutanu ndu ono,
nweru ẹnya; l'atsụ ìshì ono;
mbụ ndu ono, nweru nchị;
l'ada nkịchi ono.
9 T'e kua iphe bụ mbakeshi t'ẹphe bya edzua;
ndiphe edzukwaaphu.
?Bụ onye ole l'ẹphe kfuru

iphe ono, eme nụ ono.
?Bụ onye kfuru ọphu
mehawaru nụ?
T'ẹphe jenu je ekua ndu ekebe;
t'ẹphe bya ekoshi lẹ nk'ẹphe bụ ire-lanụ;
k'ọphu ndu ọdo a-nụkwanu iya;
bya agbaaru ẹphe ekebe.
10 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu.
Ọ sụru:
"L'ọ kwa unu bụ ndu ekebe mu;
bụru unu bụ ndu mu fọtaru
t'unu bụru ndu ozi mu;
k'ọphu unu a-maru mu;
bya ekwetakwaphu nke mu.
Yo dokwaaphu unu ẹnya
l'ọ bụ mu bụ onye ọbu.
Ẹ to nwehekwa Nchileke ọdo, nọnu;
a gụfu mbẹdua;
ọphu ọ dụkwa Nchileke
ọdo, a-nọnu; gbahaa mbẹdua.
11 Mbẹdua; mbụ mbẹdua
gẹdegede bụ Ojejoje;
a gụfu mbẹdua;
b'ẹ tọ dụhedu onye ndzọta ọdo, nọnu.
12 Mu koshiwaru iya ekoshi;
bya adzọta iya dobe;
bya ara iya arara l'ọ bụ
mbẹdua bụ Nchileke;
l'ẹ tọ bụdu agwa ndu ọhodo ono,
unu dobetsuaru ono.
Mbụ ọ bụ unu bụ ndu ekebe mu."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
13 "Keshinu ndiche;
bẹ mu shikpooru bụtaru Nchileke;
ọphu ọ dụdu onye adụ ike
anata mu iphe mu gude.
Mu -mewa iphe;
?bụ onye a-ghazighe iya?"

Ndu Ízurẹlu alaphu azụ l'ọnodu ẹphe

14 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu;
mbụ onye ono, gbafụtaru
unu ono, bụ onye nsọ kẹ Ízurẹlu.
Ọ sụru:
"L'ọ bụ l'okfu ẹhu unu;
bẹ mu e-gude zia t'e je Bábyilọnu;
je anyakashịa obu-edukfu Bábyilọnu
l'ụgbo-mini ono,
ẹphe gudetsua eku onwẹphe ono.
15 Ọ kwa mbẹdua bụ Ojejoje ono;
mbụ onye nsọ nke unu ono.

Mbụ onye ono, bụ iya bụ
iphe metaru unubẹ ndu Ízurẹlu;
bya abụru iya bụ eze unu.”
16 Ọwaa, iphe Ojejoje ekfu;
mbụ onye ono, tọru ụzo l'eze ẹnyimu;
bya atọgbo gbororo;
yọ ghajaa eze mini ono.
17 Mbụ onye ono,
chịfutaru ụgbo-ịnya;
mẹ ịnya-ọgu;
bya achịta ndu sọja;
mẹ ndu, maru ẹnya ọgu; l'ẹkalanu.
Ẹphe azẹshia l'ẹke ẹphe
ta byadụ bya egbeshikwadu egbeshi ọdo;
ẹphe anyịshihu;
mbụ phụ-nyishia ẹphe l'ọ bụ iphe-ọku.
18 “Unu zahashịa akahụ iphe;
t'ẹ b'ọ bụshi iphe mehawaru nụ;
bẹ obu unu a-kwa!
19 ?Unu phụnu lẹ mu emewa iphe ọphungu!
Mbụ l'ọ fụshiwa. ?Unu te eledu iya tọo?
Mu a-tọokwa ụzo l'echi-ẹgu;
ẹnyimu a-nọkashia l'alị,
daburu swanmangu.
20 Anụ-ẹgu-ẹgbudu a-kwabẹ mu ugvu; nkụta-ọswa;
mẹ enyi-nwẹnu ajaa mu ajaja;
kẹle mu meru; mini anọdu l'echi-ẹgu;
ẹnyimu anọkashitsua l'alị,
daburu swanmangu;
k'ọphu ndibe mu;
mbụ ndu ono, mu fọtaru ono;
a-phụje mini; ngụa.
21 Ẹphe ajajẹ iya ajaja; raa ya arara
mbụ ndu ono, mu gude ẹka
mu kpụa doberu onwomu ono.”

Ẹjo iphe ndu Ízurẹlu

22 “Obenu lẹ nggụbe Jékọpu
te kwedu araku mu.
Nggụbe Ízurẹlu asụ l'ike mu;
bẹ gvụwaru ngu nụ.
23 Ẹ tị kpụtadu atụru gude
gwooru mu ngwẹja-ukfuru;
ọphu i gbadụru mu ẹja
gude kwabẹ mu ugvu;
ọphu ọ bụdu lẹ mu
bojeru ngu ivu ẹra k'ọgba ngwẹja-nri;
m'ọ bụ mu akpanụkawa
ngu ẹhu ínsẹnsu, asụje t'i nụ mu.
24 Ẹ ti zụtaduru mu kalamọsu, eshi mkpọ;
ọphu i gudedu ẹba iphe

gbaaru mu ẹja gude mee t'ẹhu tsọ mu ẹna.
Iphe i gbe mee bụ l'i meleru
mu phụ iphe dụ
ẹji jeye yọo nyịwa mu ẹra.
Mbụ l'i metawaru mu
iphe dụ ẹji; k'ọphu ike gvụwaru mu.
25 Ọ bụ mbẹdua gẹdegede;
mbụ l'ọo mbẹdua bụ
onye enwefuje ngu iphe dụ ẹji
ngu l'okfu ẹhu nke mu.
Ọphu mu anyatabụaru ngu iphe dụ ẹji.
26 Nyatanụru mu iphe mehawaru nụ;
t'ayi tụkahu okfu.
Doedu t'a maru:
?iswi; ọ dụ ngu mma?
27 Ochechoroche ngu phẹ
meru iphe dụ ẹji.
Ndu ishi ngu kwefuru mu íkè.
28 Ọ bụ iya woshiru ndu ishi ụlo-nsọ mu;
t'ẹphe ha abụhe iya;
bya emee Jékọpu;
yọ bụru kpurupyata;
ndu Ízurẹlu abụru
iphe-ọchi.”

44

Ízurẹlu; ndu Nchileke fọtaru

1 “Obenu l'agha;
ngabẹ nchị nta-a;
nggụbe Jékọpu, bụ nwozi mu;
mbụ nggụbe Ízurẹlu ono,
mu gude ẹka mu fọta ono.”
2 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu;
mbụ onye ono, meru ngu;
bụru iya moru ngu l'ẹpho;
bya abụru iya bụ onye
a-gbaru ngu mkpu:
Ba atsụkwa egvu;
nggụbe Jékọpu, bụ nwozi mu;
mbụ nggụbe Jeshurunu,
bụ onye bụ mu fọtaru ngu.
3 Mu a-gba mini l'alị, ẹgu mini agụ.
Mu emee; nggele anọdukota l'alị,
kpọhuru nkụ ono.
Mu e-woru Ume mu
ye ụnwu ngu l'ẹhu.
Mu abya ekebe awa ngu k'ọma.
4 Ẹphe a-wụ-lishihu l'ọ bụ
ẹgbudu, fushiru l'iku mini;
mbụ zee l'ọ bụ oshi wilo,

nọ l'iku nggele, atsọ atsọtso.
5 “O nweru onye a-sụ:
‘Mu bụkwa kẹ Ojejoje;’
nweru onye eku ẹpha iya laaru Jékọpu;
nwekwaruphu onye edee
l'oshi ẹka iya: ‘Lẹ ya bụkwa kẹ Ojejoje’;
ẹpha iya abụru Ízurẹlu.”
6 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
mbụ onye ono, bụ eze ndu Ízurẹlu;
bya abụru onye gbafụtaru ẹphe ono;
mbụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike:
“Ọ kwa mbẹdua bụ onye k'ọdungu;
bụru onye k'ikperazụ.
Ẹ tọ dụhekwa Nchileke ọdo,
nọnu; a gụfu mbẹdua.
7 ?O nweru onye aa-tụ yeru mu?
T'onye ọbu kfunua;
mbụ t'onye ono menua ya; tẹ mu maru.
T'onye ọbu dzeegheduru
mu iphe mekotahakporu nụ
keshinu ndu ndiche.
T'onye ọbu kfuedu
iphe e-mekochaa mee nụ;
mbụ ẹge-a; t'ọ kọnua
iphe abya ememe.
8 T'ẹhu ba anmakwa unu anmanma;
ọphu unu 'atsụkwa egvu!
?Mu te kfuhaadaru iya unu
keshinu teke teru etete;
mbụ kfua ya; raa ya arara?
Ọ kwa unu bụ ndu ekebe mu.
?O nweru Nchileke ọdo, nọnu,
a gụfu mbẹdua? Wawaa!
?O nweru ikelegvumu agwa ọdo, nọnu,
mu ta amadụ.”

Ndu eme kẹ ntẹkpe

9 Iphe bụ ndu eme kẹ ntẹkpe l'ẹphe ha bụkota ndu mmanu. Ẹge ono bẹ iphe ono, ẹphe sụru l'ọ bụ ẹphe ọkpobe iphe ono bụkwaphu iphe éswè. Ndu agbaru ẹphe ọdzori bụ ìshì bẹ ẹphe atsụ. Ẹ to nwedu iphe ẹphe maru; k'ọphu iphere e-je ẹphe adụdu.
10 ?Bụ onye pyịtaru ọgwu; bya akpụa ntẹkpe, bụkota iphe ta dụdu iphe ẹphe agaru iya mkpa iya?
11 Lekwa; iphe bụ ndu etso iya nụ; bẹ e-mekochaa bụru ndu iphere e-me. Ndu ono, akpụje iya nụ ono bụnu madzụ mmanu bẹ ẹphe bụ. T'ẹphe byanụ bya edzukobe; keeduru ọkpa; t'ẹphe phụ l'ee-ye ẹphe oke egvu meru iphere nụ l'ẹphe ha.
12 Ọ bụ onye ụzu ewotaje anma hụbe l'ọku icheku. Yọ bya egude ọngu tsua ya gude kpụta ntẹkpe. Yọ bụru ọkpu ẹka iya b'o gudeje eme iya. O -menyaa ya; ẹgu agụlahaa ya; ike agvụ iya. Teke ẹ tọ ngụdu mini bụ: aa-nọnyaa; ẹhu atsụa ya ụme.

13 Ndu kapyịnta bụ eri bẹ ẹphe egudeje atọ. Yọ bya egude iphe aakajẹ iphe kaa ya ẹge oo-me iya; bya egude nkọ pyịa ya. Yọ bya egude kọmupasu tọo ya ẹge ọo-gba. Yo mee ya; yọ dụlephu l'ọ bụ nwoke; mbụ dụkpo biribiri ẹge nwoke adụje. Yo woru iya je egvube l'ụlo nte.
14 Mbụ ẹge-a; yo gbutsua oshi sida; m'ọ bụ sipurẹsu; m'ọ bụkwanu achị, ọ haru yẹle oshi ọdo, nọtsua l'ọswa achịko vua. Ọphu bụ l'ọ dzaru oshi payịnu; igwe achịa mini mee ya; yo vua.
15 Oshi ọphu e mephodoru iphe abụjewaruru nkụ. Yọ haru hataje iya gude nyaa ọku. Yo gude iya mekwaa ọku; ghee buredi. Tẹmanu Yo gbutakwa iya phụ gude pyịta ọgwu balahaaru ẹja. Mbụ pyịa ntẹkpe dalahaaru iya pẹe.
16 Yọ bya ekee nkụ ọbu ẹbo chịta ye l'ọku; shia ya iphe. Yọ bya ahụa ya anụ taa; tajia ẹpho. Yọ gudekwa iya phụ nyaa ọku; yọ sụ: "Mhm! Nta-a bẹ ẹhu evuwa mu ọku. Mu phụwaru ọku nyaru."
17 Yọ bya achịta ọphu phọdurunu gude pyịta ọgwu; mbụ mee ya ntẹkpe; dalahaaru iya pẹe; l'abaru iya ẹja. Yo bya agụlahaa anụ iya; sụ iya: "Dzọo mu; ọ kwa nggu bụ Nchileke mu."
18 Ẹ to nwekwa iphe ẹphe maru. Iphe te edodu ẹphe ẹnya; kẹ l'e kwechiru ẹphe ẹnya; k'ọphu ẹphe ta aphụdu ụzo. Ẹge ono b'e mechiru ẹphe egomunggo; t'ẹ b'ọ dụ iphe e-doje ẹphe ẹnya.
19 Ọphu ọ dụdu onye ọphu asụje t'iya rịedu ọriri. Mbụ ọphu ọ dụdu onye ọphu maru iphe; mbụ iphe doru ẹnya kẹ t'ọ sụ: "Nta-a bụ iphe-a, mu hataru ye l'ọku-a; bya egude icheku iya ghee buredi-a; bya egude iya hụa anụ taa; ?bụ ọphu phọdurunu bẹ mu e-gude mee iphe dụ ẹji? mbụ ?Bụ kpukpurungu oshi bẹ mu a-wata ọdaru pẹe?"
20 Ọ kwa ntụ bẹ oori. Mbụ; ọ bụ mkpọkoro egomunggo iya dephuru iya. Mbu; ẹ tọ bụdu l'ọo-dụ-ghe ike adzọ onwiya. Ọphu ọosudu: "?Ọ kwa l'iphe-a, ya gude l'ẹka-ụtara-a ta dụdu iphe ọ bụ?"

Onye oke; l'onye ndzọta

21 "Nyatakwa iphe ndu-wa;
byiko Jékọpu; mbụ nggụbe Ízurẹlu;
kẹ l'ọ kwa nggu bụ nwozi mu.
Ọ kwa mu meru ngu nwozi mu.
Nggụbe Ízurẹlu; mu ta azahakwa ngu!
22 Mu mewaru emeswe,
i mesweru mu asakahụ l'ọ bụ urukpu.
Mu abya emee iphe dụ ẹji,
i meru mu emishihu l'ọ bụ iji ụtsu.
Lakfutanu mu;
kẹle mu dzọwaru ngu ndzụ."
23 Nggụbe igwe;
gụa egvu ẹhu-ọtso-ẹna;
kẹ l'ọ kwa Ojejoje meru iphe-a!
Chishia mkpu ike nggụbe
eliphe nọ lẹ mkpuli igwe!
Unu byiswe egvu;
unubẹ eze ugvu, nọtsuanu;
mẹ unubẹ ọswa, nọtsua nụ;
mẹ iphe bụ oshi, nọ iya nụ!
Kẹle Ojejoje dzọwaru Jékọpu!
O gudewa Ízurẹlu koshi ọdu-biribiri iya.
24 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu;

mbụ onye ono, gbafụtaru ngu ono,
bụkwaru iya phụ, bụ onye
kpụru ngu l'ẹpho.
Ọ sụru: "L'ọ kwa iya bụ Ojejoje;
onye bụ iya meru iphemiphe ọbule.
Yọ bụru mu tọsaru eligwe
nwẹnkinyi mu;
yọ daburu phorokotongu;
bya abụkwaruphu mu
tọsaru mgboko nwẹka-mu.
25 Ọ kwa mu emeje t'iphe ndu
ekfuchiru Nchileke l'ụgho kfuru
haa ome ẹge ẹphe kfuru mee ẹge ọdo;
mbụ mu eme ndu aphụ àphù eswe.
Mu ekfujekwaphu
mmamiphe ndu maru iphe ifu;
mee ya; yọ bụru iphe éswè.
26 Okfu, onye ejeru mu ozi
kfuru bẹ mu emeje;
yọ dụ ẹge o kfuru iya;
ẹge ono bẹ teke ndu mu
ezije ozi kfukwaruphu iphe;
mu emee ya ẹge ẹphe kfuru iya;
mbụ ndu sụru kẹ Jerúsalemu;
sụ l'ee-mekochakwa buru iya eburu ọdo;
bya asụkwaphu kẹ
mkpụkpu, nọtsua lẹ Júda;
sụ l'ee-mekochaa kpụa ya; mbụ l'ẹke
ọ dakpọshihukotaru;
bẹ e-mekochaa mekwazikota.
27 Ọo mu sụru ebo: 'Tashịhu!
Mu e-me tẹ mini, nọtsua
l'ẹnyimu ngu tashịhukota.'
28 Ọo mu kfuru okfu kẹ
Sáyịrosu; sụ:
ọ bụ onye echeru mu atụru mu.
Oo-mekota iphe dụ mu t'o mee.
Oo-kfu kẹ Jerúsalemu; sụ:
T'a kpụ-kwazi iya.
Ọo-byakwaphu ekfua
k'eze-ụlo Nchileke;
sụ t'a tọkota ntọ-l'alị iya."

45

1 Ọwaa iphe Ojejoje ekfuru
onye ono, ọ fọtaru t'ọ bụru
eze; mbụ Sáyịrosu,
onye ọ lọtaru l'ẹka-ụtara
gude mekputakota iphe,
bụ mbakeshi, nọnu, byaru iya l'ifu;
bya egude nashịkota iphe,

bụ ndu ndu eze ngwa-ọgu ẹphe;
gụhashia ụzo gheberu iya ọnu;
k'ọphu ẹ taa gụ-chihedu iya agụ-chi.
2 Mu e-vuru ngu ụzo
je arakashịa ugvu ugvu;
nyakashịa ọgu nggamgbo,
e meru l'ope; bya
egbukashịa mgbọro-ígwè,
e gude tụ-chia ụzo.
3 Mu a-nụ ngu ẹku, nọ l'ọchi;
mbụ iphe-enweru,
e domiru l'ẹke dụ lẹ nsọ.
Onanu e-me t'ị maru lẹ
mu bụ Ojejoje, bụ
Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu;
onye ekuje ngu ẹpha ngu gẹdegede.
4 Ọ kwa onye mu eme ele bụ
Jékọpu ono, bụ nwozi mu ono;
mbụ Ízurẹlu ono, bụ onye mu
fọtaru nwẹka-mu ono.
Yọ bụru iya kparu iphe
mu kuru ngu ẹpha;
woru ogenyi mee ngu
l'ẹbe abụ l'ị maru onye mu bụ.
5 "Ọ kwa mbẹdua bụ Ojejoje;
ọphu ọ dụhekwa onye ọdo, nọnu.
A -gụfu mbẹdua ta dụhekwa
Nchileke ọdo, nọnu.
Ọ bụ mbẹdua e-me tẹ ike
nọdu ngu; e gudekwaru
l'ẹ tị madụ onye mu bụ;
6 k'ọphu bụ shita l'ẹke
ẹnyanwu ahataje jeye l'ẹke ọodaje
b'a makwanụru
l'ẹ tọ dụhedu onye ọdo,
nọnu, ta bụdu mbẹdua.
Ọ kwa mbẹdua bụ Ojejoje;
ọphu ọ dụhekwa onye ọdo, nọnu.
7 Ọ kwa mbẹdua emeje
t'iphoro nọdu; mekwaphu; ọchi anọdu.
Ọ kwa mbẹdua emeje
t'e nweru iphe;
bụkwaruphu mu emeje t'ụtsuruku tsụa.
Ọ kwa mbẹdua, bụ Ojejoje
emekotaje iphemiphe
ọbule-a.
8 Nggụbe imigwe;
chịa odobe-ẹka-ndoo ọchi mini;
t'urukpu wụfu iya awụfu!
Tẹ mgboko kpuhaa ọnu;
tẹ ndzọfuta kfụfuta;

k'ọphu yẹle
odobe-ẹka-ndoo
a-chịko evu ugbo lanụ.
Ọ kwa mbẹdua,
bụ Ojejoje meru iya dobe.”
9 Nshọo onye etso onye
meru iya nụ ụswo;
mbụ onye ẹ te nwedu
iphe ọdo, ọobu;
gbahaa ite, a kpụru l'ụra.
Ụra; ?ọojije ọ-kpụ-ite iphe ọokpu?
Iphe i meru; ?ọo-nọnyaa; sụ
ngu l'i mekwaru iya; ya te nwe ẹka?
10 Nshọo nggụbe onye asụje nna
iya: “?Bụ ngụnu bẹ kparu iphe
ọ mụru ngu ẹge-a?”
M'ọ bụ onye asụje nne iya:
“?Bụ ngụnu b'ị mụru mu
ẹge-a?”
11 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
ndọ-ọ;
mbụ onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu;
mbụ iphe metaru Ízurẹlu.
Ọ sụru agha: “?Bụhunu ole
bụ kẹ t'unu wata mu ọji
njịkponu lẹ k'ụnwegirima mu?
Tọo ?unu a-nọdu atụru
mu ekemu ẹge mu e-me
iphe mu gude ẹka mu mee?
12 Ọ kwa mbẹdua meru
mgboko gẹdegede;
bya emee madzụ dobe iya.
Ọ kwa ẹka mu;
bẹ mu gude tọsaa igwe;
bya edokakota iya
mkpọ-kpodo l'ọ ha.
13 Ọ kwa mbẹdua meru tẹ
Sáyịrosu gbeshi egbeshi
gude koshi lẹ mu bụ
onye doberu ẹka ndoo.
Mu e-mekota ụzo iya
t'ọ dụ nhamụnha.
Ọo ya a-kpụ-kwazi
mkpụkpu mu ono
mee tẹ ndibe mu,
a kpụru lẹ ndzụ nweru onwẹphe.
Ọphu oomekwa iya
t'a kfụa ya ụgwo;
m'ọ bụ t'e bua ya nggo.”
Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu.
14 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:

“Iphe e metaru l'alị Íjiputu;
mẹkpo ngwa-aswa,
shi lẹ Kúshi; jeyekpo lẹ
gagorongu-gagorongu ndu
ono, shitsua alị Seba ono;
ẹphe a-lakfuta ngu;
bụkotaru nke ngu.
Ẹphe e-libe shi ngu azụ abya;
awụ kpọtikpoti awụ-kfuta ngu.
Ẹphe a-bya adashịa ngu pẹe l'ifu; l'arọ ngu; sụ:
‘Nchileke nọphu swiru ngu l'oswiya.
Ọ bụ Nchileke ono nwẹnkinyi iya bẹ nọnu;
Ẹ tọ dụhekwa Nchileke ọdo, nọnu gụfu iya.’ ”
15 Ọ bụkpo oswi-okfu l'ị bụ
Nchileke, anọduje edomi
onwiya edomi;
mbụ nggụbe Nchileke,
bụ onye dzọru ndu Ízurẹlu.
16 Iphe bụ ndu emeshi
ntẹkpe bẹ iphere e-me.
Mbụ l'ẹphe a-chịko mehu beringu.
17 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu bẹ Ojejoje a-dzọ.
Mbụ l'adzọdzo,
ọo-dzọ ẹphe a-bụru
gbururu jeye lẹ gbururu.
Ọphu iphere abyadụ bya eme unu;
ọphu unu abyadụ bya eme
beringu gburu jeye lẹ tutu yoyo.
18 Kẹle Ojejoje; mbụ onye ono,
bụ iya meru igwe ono; sụru:
L'ọ kwa iya bụ Nchileke;
onye bụ iya kpụru mgboko; me iya.
Ọ bụ iya meberu mgboko;
ọphu o medu iya t'ọ daburu iphoro.
Ọ kpụtaru iya t'e buru iya eburu.
Ọ sụru: “Ọ kwa mbẹdua bụ Ojejoje;
ọphu ọ dụhekwa Ojejoje ọdo, nọnu.
19 Iphe mu kfuru bẹ mu te kfukwa l'ezita.
Mu te jekwa ọnodu
l'ẹkalanu l'alị, ọchi agba kfua ya.
Ọphu mu asụkwa eri
Jékọpu ẹphe t'ẹphe chọo mu kẹ mmanu.
Mụbe Ojejoje ekfuje
ire-lanụ; mu ekfuje iphe gbaru nụ.”
20 Unu dzukobe wụru bya!
Unu nọkobe l'ẹkalanu;
unubẹ ndu ono, shi l'iphe
bụ mbakeshi wafụ ono!
Ọ bụ ndu ta madu iphe bẹ ẹphe bụ;
mbụ ndu apajẹ ntẹkpe,

a pyịru l'oshi l'aghaphe;
mbụ ndu anọduje ekfu anụ
iphe ta adzọjedu madzụ ndzụ.
21 Unu kfunaa ẹge ọ dụ;
mbụ t'unu byanụ echia okfu unu.
T'ẹphe nọkobe chịaru iya idzu.
?Bụ onye bụ onye
kfuhawaru iphe-a teke teru ẹnya?
?Bụ onye meru t'a maru iya
teke tehakpowaru etete?
?Tọ bụdunua mbẹdua,
bụ Ojejoje?
Ọdo bụ l'ẹ to nwekwa
Nchileke ọdo, nọnu;
a gụfu mbẹdua.
Ọ bụ mbẹdua bụ Nchileke, doberu ẹka ndoo;
bya abụru mbẹdua bụ onye ndzọta.
Ẹ to nwehekwa onye ọdo;
m'a -gụfu mbẹdua.
22 Ghanụaru mu ifu; phụ l'aa-dzọ unu ndzụ
unubẹ ndu mgboko jeye l'ẹke o jeberu;
kẹ l'ọo mbẹdua bụ Nchileke;
ọphu ọ dụhekwa onye ọdo.
23 Mu gudewa onwomu ria angụ.
Mu gudewa ọnu mu kfua
okfu onye doberu ẹka ndoo;
mbụ okfu ẹ-ta aladu azụ.
Mu kfuru sụ l'iphe bụ
madzụ e-gbushiru mu ikpere.
Yọ bụru mbẹdua;
bẹ madzụ e-mekochaa gude erije angụ.*
24 “Ẹphe a-nọdu ekfu okfu mu; sụ:
‘L'ọ bụphu Ojejoje nwẹnkinyi iya;
bẹ odobe-ẹka ndoo;
mẹ ike nọ l'ẹka.’
Iphe bụ ndu ono phulihuru
tso iya okfu ono
bẹ a-bya awụfuta;
e mee ẹphe iphe-iphere.
25 Obenu l'iphe bụ eri ndu
Ízurẹlu a-nọdu l'ẹka Ojejoje
bụru ndu doberu ẹka ndoo;
bya egude Ojejoje eku onwẹphe.”

46

Agwa ndu Bábyilọnu

1 Belu fowaru;
Nébo bẹ fuwaru kpokongu.
Mbụ lẹ ntẹkpe ẹphe ono

* **45:23 45:23** Róm 14:11.

bụwa anụ, evu-iphe
yẹle eswi evuje iya.
Mbụ l'iphe o vu anyị
iya ntụmatu;
ẹge ono b'ọ bụru nwanụ,
ike gvụru, evu iya ivu era.
2 Agwa ọbu l'ẹphe ha fuwaru kpokongu;
mbụ chịko futsuaru gọo.
Ọphu ẹphe 'adụdu ike
dzọ onwẹphe.
Ọ bụ ẹge ono; bẹ ẹphe nọ;
e vuru ẹphe laa alị ọdo.
3 “Unu ngabẹduduru
mu phụ nchị;
unubẹ ọnu-ụlo Jékọpu;
mbụ l'ẹge unu ha phọdu
l'ọnu-ụlo Ízurẹlu;
mbụ unubẹ ndu ono,
mu shi keshinu a tsụtaru
ime unu hata ono;
mbụ mu ehekpelephu
unu keshinu a mụru unu.
4 Mbụkpo jeye unu akahụ;
mbụ jeye ẹwo efua unu l'ishi;
bẹ mu bụkpelekwaphu onye mu bụ;
mu bụkpelephu onye gude unu.
Ọ bụ mbẹdua meru unu;
bụru mu a-nọdu apa unu mini ishi-ọba.
Mu e-duta unu gude; dzọo unu ndzụ.
5 ?Bụ onye bẹ unu a-tụru mu yeru?
?Bụ onye bẹ unu a-sụ lẹ mu l'iya ha?
?Bụ onye bẹ unu a-sụ
l'ọ kwa onye dụ ẹge-a
b'ọ dụ t'a tụru yeru mu?
6 O nweru ndu evushije
mkpọla-ododo l'ẹkpa ẹphe.
Ẹphe achịkoo mkpọla-ọcha
tụa l'iphe aatụje iphe.
Ẹphe eje ebuta onye ụzu
mkpọla-ododo t'ọ bya
egude iya kpụtaru ẹphe ntẹkpe.
A -kpụebetsua ya;
ẹphe awata ọbaru iya ẹja.
7 Ẹphe apata iya dẹe l'ukuvu paru.
Ẹphe eje eworu iya gvube l'ọru iya.
Yọ bụru ẹke ono, e gvuberu
iya ono bẹ oo-gvuru.
Ọphu ọ bụdu l'oo-gbe
gbeshighe l'ẹke ono;
a -kpọ-ku iya; b'ẹ tọ zadụ.
To nwe iphe adzọ iya

l'iphe-ẹhuka iya.
8 Unubẹ ndu ono,
emeje iphe Nchileke
sụru t'e b'e meshi ono;
unu nyatakwa iphe-a.
T'ọ nọdukwa unu l'obu!
T'ọ nọdukwa unu l'ọkpoma!
9 Unu nyatakwa iphe
mehawaru nụ l'oge ọhazu.
Ọ kwa mbẹdua bụ Nchileke;
ẹ tọ dụhekwa onye ọdo.
Ọ kwa mbẹdua bụ Nchileke;
ẹ tọ dụhekwa onye ọdo,
dụ l'ọ bụ mu nọnu.
10 Mu eshije l'ọdungu;
mee t'a maru
iphe a-bụru ikperazụ iphe.
Mu shi l'ede-nwede mee
t'a maru iphe e-mekochaa mee.
Iphe mu tuburu e-me;
Yọ bụru iphe mu vu l'obu e-me.
11 Mu jeru l'ụzo ẹnyanwu-ahata
je ekua nwẹnu, erije anụ;
bya ejemihu ẹke teru ẹnya
je ekua onye e-me iphe mu tụberu.
Iphe mu kfuru bẹ mu e-me!
Iphe mu rịru arịri;
bẹ mu e-mekwa.
12 Unu ngabẹru mu nchị;
unubẹ ndu ọkpoma ono!
Mbụ unubẹ ndu ono,
nọru odobe-ẹka-ndoo
ote-ẹnya ono.
13 Teke mu a-dzọ unu
adụakwa ntse.
Ẹ to tehekwa ẹnya nshinu
teke mu a-dzọ unu.
Ẹ ta anọhedu anọno; yo rua.
Mbụ lẹ mu a-dzọ ndu bu
lẹ Ugvu Záyọnu;
woru akpabiri mu nụ ndu Ízurẹlu.”

47

Adada Bábyilọnu

1 “Nggụbe Bábyilọnu;
nyizitakwa bya anọdu l'alị!
Shi l'aba-eze ngu nyizita
bya anọdu l'alị nggụbe Bábyilọnu!
Kẹ l'ẹ to nwedu
l'ekukwadua ngu nwiru-alị;
mẹ onye dụ pẹlepele ọdo.

2 Wota o-ji-l'ẹka mkpuma gude gwee nri;
nggu aphụfu ụlari-ifu ngu!
Yefu uwe ngu; gbaru ọkpa ọtu;
je erughakota nggele!
3 Ịi-gbaru ọtu; ẹ te kpuchidu iphere ngu.
Mu e-melata; ọphu
ọ dụkwa onye mu a-ha.”
4 Mbụ l'onye mgbafụta ayi ono;
bẹ ẹpha iya bụ Ojejoje.
Ọ yẹbedua bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike;
bya abụru Onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu.
5 Dalẹkwaphu ashị!
Je anọdu l'ẹke gbakọtaru ọchi;
nggụbe nwada ndu Bábyilọnu.
Kẹle nta-a b'e te ekuhedu
ngu eze nwanyi, nwetsuaru alị-eze.
6 Ndibe mu meru;
iphe eghulahaa mu eghughu.
Mu eworu ndu ono,
bụ oke mu ono meru.
Mu nwuru ẹphe nụ ngu;
tịi phụduru ẹphe imiko.
I boru ẹphe ivu ẹra jeye
lẹ ndibe ẹphe, kahụru akahụ.
7 I kfuru sụ l'ịi-bụwaru
eze-nwanyi jeye lẹ gbururu.
Ọphu ị rị-vukpodua
iphemiphe ọbule-a;
m'ọ bụ t'egomunggo
gbarua ngu l'ẹge
o-mekocha dụ ẹphe l'ikperazụ.
8 Ọo ya bụ; ngabekpoduaphu nchị;
nggụbe ọ-nọdu-tụsaru-ẹhu ono;
mbụ nggụbe ọphu arịje
l'ẹ tọ dụdu iphe eme ngu nụ;
mbụ ị sụje onwongu
l'ọ bụ nggu nwẹnkinyi nọ;
l'ẹ tọ dụhedu onye ọdo;
a -gụfu nggụbedua;
l'ị tị byadụ abụ nwanyi,
nji iya nwụhuru;
ọphu ume nwa emedu ngu.
9 Iphe labụ-wa a-fụru ngu
lẹ beregedengu;
mbụ l'ujiku lanụ;
bẹ ụnwu ngu a-nwụshihu;
nji ngu anwụhu.
Iphe labụ ono a-bya bya
emee t'ishi rua ngu alị.
Ẹ ti metakwa iya l'agwọgwoo.

10 “Kẹ l'ị dụwa onwongu mma
l'ẹnya l'iphe dụ ẹji, iime;
nggu ekfua sụ l'ẹ tọ dụdunu
onye phụru ngu nụ.
Yọ bụru mmamiphe ngu
yẹle iphe ị mụtaru bẹ dephuru ngu nụ;
mee ngu; nggu asụ l'ọ bụ
nggụbedua nwẹnkinyi ngu nọ;
l'ẹ tọ dụhedu onye ọdo a gụfu ngu.
11 Obenu lẹ ndakfu a-dakfu ngu-a;
to nwe iphe i gude adzọ onwongu.
Mbụ l'ukpuruku, e-kpu
ngu nụ b'ẹ tịi kọdu l'akọ.
Ụtsuruku, atsụ ngu lẹ
beregedengu b'ẹ tii phụdu l'ụzo.
12 Mekpelekwaphu amamanshi ẹge iime iya!
Nggu agbashịkpelephu
ọgbo maa ẹge ịigba iya,
bụ iphe i shiru lẹ nwata meta;
m'ọ -bụru l'o nweru-a uru,
i rita iya;
mbụ; m'ọ -bụru lẹ nke ngu e-meghe-e.
13 Ishi iphe i kpatakọtaru bụ iphe o gbe
mee ngu bụ ike agvụgvu.
Ngwanụ; tẹ ndu ono,
edzejeru ngu mkpọkpo-odo;
maru iphe e-me nụ ono;
mbụ ndu ono, eleje ẹnya
lẹ mkpọkpo-odo;
kashịa iphe e-me
l'ọnwa l'ọnwa ono lụfutanu
bya adzọo ngu l'iphe
abyaru ngu amụru!
14 Ẹphe dụ l'ọ bụ ẹswa akpe,
kpọhuru nkụ.
Ọku a-dzukota ẹphe.
Mbụ ẹphe ta adzọ-ghedu onwẹphe;
t'ọku ono be nwu
phuraphura kefu ẹphe.
To nwedu icheku,
e gude anya ọku a-nọ l'ẹke ono;
ọphu ọ dụdu ọku,
aa-nọdu lẹ mgboro iya nyaa.
15 Ọ bụakwaphu iphe
ẹphe a-dụ ike meeru ngu ndono;
mbụ ndu-a, unu l'ẹphe
shi teke ị bụ nwata seta
akanya-a; zụta aswa-a.
Ẹphe ha e-shiswekotalephu ụzo;
ọphu ọ dụdu mẹ onye lanụ,
byaru bya adụ ike dzọo ngu.”

48

Ízurẹlu; bụ 'anụganu

1 “Unu ngabẹ nchị l'okfu-a;
unubẹ ọnu-ụlo Jékọpu;
mbụ unubẹ ndu ono,
eekulaje Ízurẹlu ono;
mbụ unubẹ eri Júda;
mbụ unubẹ ndu egudeje
ẹpha Ojejoje eri nte;
l'akpọ-kuje Nchileke
kẹ ndu Ízurẹlu;
ọbu l'ẹ tọ dụkwa ọphu
unu eme l'ire-lanụ;
m'ọ bụ l'odobe-ẹka-ndo;
2 mbụ unubẹ ndu ono,
kuru onwunu ndu shi
lẹ mkpụkpu, dụ nsọ ono;
bya adakobe Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu,
bụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike,
bụ ẹpha iya.
3 Ọ bụru teke teruru ẹnya bẹ
mu kfuru iphe mewaru nụ.
Mu gudekpoo ọnu mu
kfua ya; raa ya arara;
a makọtaru;
a bya ele ẹnya;
mu emewaphu; yo emekota.
4 Kẹle mu mahawaru ẹge
ị bụ okwe-ịkpokponyi;
mbụ ẹge i kweberu
ike b'i shihuleruphu
ike l'ọ bụ ígwè;
mbụ l'ishi kpọru ngu
nkụ l'ọ bụ ígwè.
5 Yọ bụru iphe ono meru iphe
mu kfuhawaru ngu
iphe-a teke teruru ẹnya.
Tẹmanu yo mede;
bẹ mu vuhawaru ụzo
raaru ngu iya arara;
k'ọphu ẹ tịi sụkwanu l'ọ bụ
nte ngu meru iphe ono;
l'ọ bụ nwọgvu ono,
ị pyịru apyịpyi ono;
m'ọ bụ nwọgvu ngu
ọphu i gude igwe kpụa;
bẹ meru iya nụ.
6 Ị nụkotawaru iphemiphe ọbule-a.
Lekotawa iya ru ẹnya!

Tii kwetadu iya?
Nta-a bẹ mu abya ọwata
ngu okoshi iphe ọphungu,
bụ iphe e domiru edomi,
ẹ tii madu.
7 Iphe ono bụkwa-a nta-a;
b'e meru iya;
e te mehaakwa iya teke teru ẹnya.
Mbụ l'i tịi nụbudua ya
'abụdu ntanụ-a.
Ọo ya bụ l'ị tịi sụ-ghedu
l'ị matsụhawaru iya.
8 Ị tịi nụbudua ya;
ọphu ịimahaakwa ya;
mbụ keshinu ndiche
teke e te medua tẹ
nchị gụ-phongu ngu.
Kẹle mu maru l'ị bụ
ọkpobe onye ẹregede;
mbụ; e shirue teke a mụru
ngu kuta ngu o-kweru-ike.
9 Ọ kwa l'okfu ẹpha; mu meru
iphe mu eselakwadu ẹka azụ
l'oke ẹhu-eghughu mu.
Yọ bụru ẹge ee-me t'a jaję
mu ajaja meru iphe mu ta
nụbeheduru ngu oke ẹhu-eghughu mu;
k'ọphu mu te emedu ngu t'ị chịhu.
10 Tii ledu; lẹ mu nụ̀akwaru ngu anụ̀nu;
ọle ẹ tọ bụkwa l'ọ bụ
mkpọla-ọcha.
Mu abyakwaphu bya ahụ̀a
ngu l'ọku-ụzu kẹ iphe-ẹhuka.
11 Ọ kwa l'okfu ẹhu mu;
mbụ l'okfu ẹhu nke mu;
bẹ mu gude eme iya.
?Nanụ ẹge mu e-gbe haa
t'e mebyia ẹpha mu?
Mu te ewokwaru ugvu,
gbaru mu nụ onye ọdo.

Ízurẹlu enweru onwiya

12 “Ngabẹduduru mu phu nchị nggụbe Jékọpu;
mbụ nggụbe Ízurẹlu, bụ mu kuru iya:
Ọ kwa mbẹdua b'ọ bụ.
Ọ kwa mu bụ onye k'ọdungu;
bya abụru onye ikperazụ.
13 Ọ kwa mbẹdua gude ẹka mu
tọo ntọ-l'alị mgboko-a.
Yọ bụru ẹka-ụtara mu;
bẹ mu gude tọsakota igwe.

Mu -kua ẹphe; ẹphe awụ-lihu byatashia.
14 Unu chịko byakọta l'unu ha bya egebe nchị.
?Nanụ nte ọphu a-dụ ike
kfushiaru unu iphe-a:
mbụ l'onye ono,
mụbe Ojejoje fọtaru ono
e-meghe Bábyilọnu iphe
mu a-rị k'ome iya;
mbụ l'ọo-dụ-ghe ike mee
ndu Chalidiya ẹge ọ dụ iya tẹ ya mee ẹphe.
15 Ọ kwa mu; ọ kwa mbẹdua;
bẹ kfuru okfu ono.
Ọ kwa mbẹdua;
bẹ kuru iya nụ.
Ọ bụ mbẹdua;
bẹ dufutaru iya nụ;
oo-me iphe ọ byaru
ememe t'ọ kfụru.
16 Unu bya anọdu mu ntse;
gebe nchị l'iphe-a:
Keshinu keshinu;
bẹ mu te kfubudua okfu l'ezita.
Lẹ mbụlembu bẹ mu nọ l'ẹke oome.”
Nta-a bẹ Nnajiufu, bụ Ojejoje yẹle Ume nk'iya ziwaru mu tẹ mu bya.
17 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu;
mbụ onye mgbafụta ngu ono,
bụ onye nsọ ndu Ízurẹlu.
Ọ sụru: “Ọ kwa mu bụ Ojejoje,
bụ Nchileke ngu;
onye bụ iya ezije ngu iphe,
a-dụru ngu lẹ mma;
onye bụ iya akpọ-zijeru
ngu ụzo, ịi-nọdu eshi.
18 Dege ọ bụru l'ị geberu nchị
mee iphe mu sụru t'e meje;
ẹhu-agu gege anọdulephu
atsọru ngu l'ọ bụ ẹnyimu.
Odobe-ẹka-ndoo ngu
a-nọdu atụ biibii l'ọ bụ
eyi eze ẹnyimu.
19 Eri ngu gege aza igweligwe l'ọ bụ ẹja.
Ụnwegirima ngu abụru
'agụta agụta l'ọ bụ akpụru ẹsusa.
Ẹpha ẹphe ta byadụ bya achịhu achịhu;
ọphu ẹphe abyadụ bya
abụru kpurupyata l'ifu mu.”
20 Unu kwafụ lẹ Bábyilọnu!
Unu gbalakwaaru ndu Bábyilọnu!
Unu kpọo geru geru;
kfua ya t'a nụkota iya!
Unu zia nzi t'o rukota ẹke

mgboko jebetsuaru!
Iphe unu e-kfu bụ lẹ
Ojejoje dzọwaru nwozi iya ono, bụ Jékọpu.
21 Ẹgu mini ta gụdu ẹphe teke
o duru ẹphe swee echi-ẹgu;
mbụ o meru; mini eshi
l'ikelegvu atsọshiru ẹphe.
Ọ kụkporu ikelegvu;
mini awata awụshi.
22 "Ndu eme iphe dụ ẹji;
bẹ ẹhu ta dụjekwa agu."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

49

Onye ozi Ojejoje

1 Unu geberu mu nchị unubẹ
ndu bunyabe eze ẹnyimu!
Unu nụkpodudụphu
iphe-a unubẹ mbakeshi,
butsua l'ẹke teru etete!
Ojejoje kuru mu ru
tẹmanu a mụa mu.
Ọ bụru teke mu nọkwadua
l'ẹpho nne mu b'o kuru mu ẹpha.
2 O meru ọnu mu;
yọ tsụ nkọ l'ọ bụ
ogu-mbeke, a baru ababa;
bya domia mu lẹ mkpuli ẹka iya.
O meru mu; mu adụ l'ọ
bu akfụ, a raru arara;
bya eworu mu rụ-mia
l'iphe ooyeje akfụ iya.
3 Yọ sụ mu: "Ị bụkwa nwozi
mu nggụbe Ízurẹlu.
Onye bụ nggu bẹ mu e-gude
koshi ẹge mu dụ biribiri."
4 Obenu lẹ mu sụkwanuru:
"Mu seekwaru ẹza ọ-la-l'iyi.
Mu aswị-gbushileruphu
onwomu k'iphoro l'iphe
bụ iphe-mmanu.
Obenu; l'iphe gbaru mu bụ
l'ẹka Ojejoje b'ọ nọ.
Ẹge ono b'ọ bụ Nchileke
e-bu mu nggo."
5 Yo be nta-a Ojejoje asụ;
mbụ onye ono, moru mu
l'ime ẹpho tẹ mu bụru nwozi iya;
dulataru iya ụnwu Jékọpu azụ;
chịkobe ụnwu Ízurẹlu chịtaru iya.

Kẹle mu bụ onye aakwabẹ
ugvu l'ẹnya Ojejoje;
ẹge ono b'ọ bụ Nchileke
mu bụ ike nke mu.
6 Ojejoje asụ:
“Ẹ tọ bụlekwaa t'ị bụru nwozi mu;
dulataru mu ndu ikfu Jékọpu azụ ọdo;
nggu edulataru mu ndu kẹ Ízurẹlu;
mbụ nwa ndu ọphu mu doberu.
Mu e-mekwa ngu phụ t'ị
bụru iphoro l'ẹke ndu
ẹ ta bụdu ndu Ju nọ;
k'ọphu ii-me tẹ ndzọta
mu rua ẹke mgboko jeberu.”
7 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu;
mbụ onye ono, bụ onye
mgbafụta; bya abụru onye
nsọ kẹ ndu Ízurẹlu.
Ookfu iya anụ onye ono,
mbakeshi akpọfu akpọfu
l'akpọ-yiru iya ukuvu ono;
mbụ onye ono, bụ nwozi ndu ishi.
Ọ sụru iya:
“Lẹ ndu eze e-mekochaa; phụ ngu;
wụ-lihu.
Ndu bụ ishi a-phụ ngu; daaru ngu pẹe.”
Onye e-me iya bụ Ojejoje;
onye ono, emeje ire-lanụ;
mbụ Onye nsọ ndu Ízurẹlu,
bụ onye fọtaru ngu.

Eewophuta Ízurẹlu azụ l'ọnodu iya

8 Ojejoje sụru:
“L'oge kẹ ome iphe-ọma -rulephu;
ya emeeru ngu iphe-ọma.
Oge kẹ ndzọta -ruta;
ya adzọfuta ngu.
Ya a-kwakọbe ngu;
mee t'ị bụru iphe mu lẹ
madzụ e-gude gbaa ndzụ;
gude mee alị ono t'ọ lata
azụ l'ọnodu iya;
mee t'unu bya ebua l'alị unu ono,
daburu ochobo nta-a ono.
9 Mbụ t'ị sụ ndu ono,
a kpụru lẹ ndzụ ono:
‘T'ẹphe lụfuta;’
nggu asụkwaphu ndu nọ l'ọchi:
‘T'ẹphe nweru onwẹphe.’
Ẹphe adụ l'ọ bụ

ụnwu-atụru, akpa nri
l'iku esu-ụzo;
phụtsua nri l'ugvu,
dụtsua chafụ chafụ.
10 Ẹgu ta abyadụ bya agụ ẹphe;
ọphu ẹgu mini 'abyadu bya agụ ẹphe;
ọphu okpomọku,
shi l'echi-ẹgu;
mẹ ọphu shi l'anwụ te ekpodu ẹphe.
Ọ bụ onye imiko ẹphe dụ;
a-nọdu edu ẹphe.
Ọo-nọdu edu ẹphe
l'iku ọgba-mini.
11 Mu e-me t'ugvu ugvu mu bụkotaru ụzo.
Ẹge ono bẹ aa-kpa eze ụzo; yọ hatsụa l'eli.
12 Lenu! Ẹphe e-shitsukwa ẹke teru ẹnya;
ndu shi l'ụzo isheli; ndu eshi
l'ụzo ẹnyanwu-arịba;
ndu eshitsua ụzo Sinu.”
13 T'igweli tee ẹswa;
ẹhu atsọo mgboko ẹna.
Unubẹ ugvu; unu byiswee egvu!
Kẹle Ojejoje dụwaru ndibe iya ike.
Ọo-phụru ndibe iya ono,
shi eje iphe-ẹhuka ono imiko.
14 Obenu lẹ Záyọnu sụru:
“Ojejoje ta arịtajehekwa mu.
Nnajiufu mu zahawaru mu.”
15 Nne; ?ọozahaje nwa, angụ iya ẹra l'ọkpoma;
kẹ t'ẹ b'ọ phụru nwa,
bụ iya paru ẹpho ime iya imiko?
O nwekwaru ẹge ọo-dụ;
yọ zahaa ya;
ọbule mbẹdua ta azahadụ ngu!
16 Lenu; mu deekwaru ẹpha
ngu l'ọbechere-ẹka mu;
ọphu mu azahajẹdu
ụpho-mkpuma ngu ono azaha.
17 Ụnwu ngu gudewa ọso alata.
Ndu ono, bụ ẹphe meru
ngu t'ị chịhu ono alụfuakwa.
18 Palikpodudụphu apali;
chịkaa ẹnya achịka!
Ụnwu ngu l'ẹphe ha
dzukoru; l'awukfuta ngu.
Ojejoje sụru:
K'ọphu ya nọo;
bẹ ii-mekochaa kwaa ẹphe ọkwa ngwa.
Mbụ ii-gude ẹphe kwaa
onwongu l'ọ bụ
nwamgbọko, abya ọla nji.

19 “A makwaru-a l'e
mebyishiru ngu; nggu adaburu ochobo;
ẹgbara akfụa ngu.
Ọbule tsube nta-a;
bẹ ị tịi dzuhedu ndibe ngu ebubu.
Ndu ono, shi akpapyaa
ngu ishi a-nọdu ngu ote-ẹnya.
20 Ụnwegirima ono,
a mụshiru ngu teke ono,
ịino l'aphụ ono
e-mekochakwaa kfua ya;
nggu egude nchị ngu nụa ya:
‘L'ẹke-a hanụkakwa ayi nwanshị ebubu;
chọfunuaru ayi alị ẹke ayi e-buru!’
21 Teke ono; bẹ ii-kfu l'ime obu ngu; sụ:
?Bụ onye mụshiru mu
igweligwe ụnwegirima ọwaa?
Obenu l'ụnwu mu;
bẹ kpolashihuwaru nụ;
mu agbaru ẹka.
Mu abụru onye a kpụru lẹ ndzụ;
laa alị ndu ọdo;
?Bụkwanu onye zụshiru mu ndu ọwaa;
l'ẹke ọ kwa mbẹdua nkịnyi
mu bẹ phọdurunu.
Ndu ọwaa; ?bụ awe bẹ ẹphe shikwanu?”
22 Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu:
“Lenu; mu e-pheru mbakeshi, nọtsuanu ẹka.
Mu a-paliru ọha, nọtsuanu
ẹkwa-ọhubama mu.
Ẹphe e-gude ẹka ẹphe
kulataru ngu ụnwegirima ngu:
ndu k'unwoke;
kwọru ndu k'ụnwanyi l'ukuvu
kwọlataru ngu.
23 Ndu eze a-bụru nna, ehe ngu nụ.
Ndu eze-nwanyi abụru nne, ehe ngu nụ.
Ẹphe a-nọdu ebyiru ngu ikpere;
l'eburu ngu ifu l'alị.
Ẹphe e-gude ire mịchaa udzu,
nọ ngu l'ọkpa amịcha.
Ọ bụ teke ono;
bẹ ịi-ma l'ọ bụ-a mu bụ Ojejoje;
lẹ ndu atụ ume atụ-kobe mu;
b'e te yedu ẹnya mbo.”
24 ?Onye a-nataghekwanu ndu
sọja iphe ẹphe lụtaru l'ọgu tọo?
Tọo ?aanafụ-ghe ndu akirishi
ndu ẹphe kpụtaru lẹ ndzụ?
25 Obenu lẹ Ojejoje sụru:
“Ee! Ndu a kpụru lẹ ndzụ;

bẹ aa-naphuta azụ!
Iphe ndu iwe kwaru
l'ọkwata bẹ aa-natakwaphụ ẹphe.
Ndu etso ngu ọgu bẹ ya
e-tso ọgu.
Ya abya adzọo ụnwu ngu.
26 Ndu akpa ngu ẹhu;
bẹ ya e-me t'ẹphe taa anụ onwẹphe;
ẹphe a-ngu mee onwẹphe jeye
yo melahaa ẹphe l'ẹnya l'ọ bụ mẹe.
Ọ bụ teke ono; bẹ ndiphe
mgburumgburu a-ma l'ọ bụ yẹbe Ojejoje
bụ onye adzọje ngu nụ.
Ọ bụ iya bụ onye agbataje ngu nụ;
bụru iya bụ Ọkaribe kẹ Jékọpu.”

50

1 Ojejoje sụru:
“?Nanụ ẹkwo, ya deru nụ
nne unu gude chịfu iya?
Ndu ya nji ụgwo;
?bụ onye ole bẹ ya woru unu ree?
Ọ kwa iphe dụ ẹji unu;
kparu iphe mu gude woru unu ree.
Ọ bụ iphe dụ ẹji,
unu eme meru iphe a chịfuru nne unu.
2 Lẹ ya byaru; ?bụ ngụnu
meru iphe ẹ to nwedu onye nọ l'ẹke ono?
Teke ya kuru oku;
?bụ ngụnu meru iphe
ẹ tọ dụdu onye zarụ nụ?
?Bụ ẹka iya hanụka
mkpụrukpu k'ọ gbata unu tọo?
?Tọ l'ọo ike ta nọdu iya k'ọdzo unu tọo?
Ọ kwa m̀bà mmanu bẹ ya a-ba;
mini atahụ l'eze ẹnyimu.
Ya ewojeru ẹnyimu mee;
yọ bụru echi-ẹgu.
Ẹgu mini eworu ẹma,
nọ iya nụ gbushia;
yo reshihu; kẹle mini ta nọhedu iya.
3 Ọ bụ mu meru tẹ
akpamigwe gbakọta ọchi;
jihu kpalungu.
Mu abya emee t'uwe-aphụ
bụru iphe o kpuchije onwiya.”

Onye ozi Ojejoje erube ishi

4 Nnajiufu, bụ Ojejoje nụwaru
mu ire ndu maru ẹkwo
tẹ mu maru okfu,

mu e-gudeje agboli onye ike gvụru.
Ooteje mu l'ụtsu mbọku-mbọku;
bya akpalia nchị mu;
yọ nụlahaa iphe abya ememe.
5 Nnajiufu, bụ Ojejoje mewaru
nchị agụ-phohu mu;
ọphu mu ekwefujeduru iya íkè;
ọphu mu aladu azụ azụ.
6 Mu woru okpurukpu-azụ mu
doberu ndu ọphu chiru mu iphe;
bya eworu agba doberu
ndu feshiru mu ẹji-agba;
ọphu mu ewohadu ifu mu
t'ẹ b'a aja mu ewena;
ta gbụ mu ọnu-mini.*
7 Keshinu Nnajiufu,
bụ Ojejoje agbajẹru mu
mkpu; bẹ iphere ta byadụ bya eme mu.
Yọ bụru iya kparu iphe mu
shihuru ike l'ọ bụ mkpuma;
yo dokwa mu phu ẹnya
l'iphere te emedu mu.
8 Onye aharu mu enge nọ mu ntse.
?Bụ onye e-kobeghe mu okfu?
T'ayi kpọgba nụ iya!
?Nanụ onye ọbu, ekfu l'o
nweru iphe mu meru?
T'onye ọbu lụfutanu alụfuta!
9 K'ọphu ọ bụ Nnajiufu,
bụ Ojejoje bụ onye
agbajẹru mu mkpu;
?Bụ onye e-kpegbughe mu?
Ndu ọbu a-chịko kashịhu
l'ọ bụ uwe; yọ bụru nra e-rikota ẹphe.
10 ?Bụ onye l'unu ha atsụ Ojejoje egvu;
l'eme iphe nwozi iya kfuru?
Mbụ onye eje ije ọchi;
tọo phụje iphoro;
t'onye ono tukobe ẹpha Ojejoje ishi;
dakobe Nchileke iya!
11 Obenu lẹ nta-a;
iphe bụ ẹge unu ha aphụ-nwu ọku;
mbụ unubẹ ndu mụtatsuaru
ọku l'itsu-ọku unu paru;
unu jenu; unu gude iphoro ọku unu je ije!
Unu gude itsu-ọku,
unu mụtaru ọku; yo nwu enwunwu je!
Ọwaa iphe unu a-nata l'ẹka mu ndọ-ọ:
Ọ bụlephu ntakwuru; bẹ unu a-nọdu eje!

* **50:6 50:6** Mát 26:67; Mak 14:65.

51

Aadụ Záyọnu ike

1 “Unu ngabẹru mu nchị;
unubẹ ndu eme t'unu bụru
ndu doberu ẹka ndoo;
mbụ unubẹ ndu achọ Ojejoje.
T'ẹnya unu nọdukwa
l'ikelegvu ono, bụ ẹka
a kụkpotaru unu ono;
mbụ l'ẹke ono, e gvutaru unu ono!
2 Unu nyatakwa nna unu oche, bụ Ébirihamu!
Unu anyata Séra, bụ iya parụ ẹpho-ime unu!
Teke mu kuru iya b'o shi dụ nanụ.
Obenu lẹ mu gọru iya ọnu;
mee ya; yọ bya adụ l'igwe.
3 Ojejoje a-dụ Záyọnu ike;
bya aphụaru iya imiko l'iyi, yiru iya.
Alị iya ono, shi bụwaru
echi-ẹgu ono;
bẹ oo-me t'ọ dụ l'ọ bụ Ídẹnu.
Kpọkpokirikpo alị iya ono
aghọo; bụru mgbabu Ojejoje.
Ọ bụ teke ono bẹ ọo-wata ote ẹswa;
ẹhu atsọlahaa ya;
yo kelelahaa ekele;
gụlahaa egvu.
4 Ndibe mu; unu ngabekwaru mu nchị!
Ọha mu; unu nụkwaa iphe mu ekfu!
Mu a-tụru unu ekemu;
mbụ l'ikpe nhamụnha ono,
mu ekpeje ono a-bụkwaru
iphoro dụru iphe bụ mbakeshi.
5 Mu a-dzọ unu ẹgwegwa.
Adzọdzo unu nọokwa ntse.
Ọ bụ mbẹdua e-kpe iphe
bụ mbakeshi ikpe.
Ndu bunyabe eze ẹnyimu
ele ẹnya mu.
Ẹphe chịru ẹnya dobe
l'ele tẹ mu bya adzọo ẹphe.
6 Unu palia ẹnya; lee l'imeli!
Unu elee ẹnya lẹ
mgboko-a!
Igwe e-mekochaa
phukashihu l'ọ bụ
ẹnwuru-ọku;
mgboko akahụ l'ọ bụ uwe.
Ndu bu iya nụ anwụshihu l'ọ bụ ijiji.
Obenu l'adzọdzo, mu a-dzọ
ẹphe a-nọ gburu jeye lẹ gbururu.

Mu ta bụ-buhudu onye
edobe ẹka ndoo abụ-buhu.
7 Unu nụkpodudụphu iphe
mu ekfu; unubẹ ndu maru vudo nhamụnha;
mbụ unubẹ ndu ekemu mu nọ l'obu!
Unu ba tsụjekwa egvu
l'ọnu, madzụ akọ unu;
ọphu ọ dụjekwa unu
biribiri teke eeme unu iphe-iphere;
8 kẹ l'ọ bụ mkpu a-ta ẹphe l'ọ bụ uwe;
ǹrà eria ẹphe l'ọ bụ ukpo.
Obenu lẹ mu a-bụru onye
doberu ẹka ndoo
gbururu jeye lẹ gbururu.
Mu anọdu adzọkota madzụ
l'iphe bụ ọgbo sweru esweswe.”
9 Tehu etehu!
Tehu yee ike l'ọ bụ uwe;
nggụbe agburu-ẹhu Ojejoje!
Tehu ẹge i shi tehu l'ọhazu;
mbụ l'ọ bụ ẹge i shi tehu
l'ọgbo, swetsuarunu teke ndiche.
?Tọ bụdunua nggu bụ
onye buru Réhabu kpụrukpuru;
mbụ sụru ẹjo anụ ono
iphe yo phe ya l'azụ iya ọphu?
10 ?Tọ bụdunua nggu bụ onye
ono, meru eze ẹnyimu;
yọ tahụ;
mbụ mee; mini, nọ l'ẹbo atashịhu;
mbụ nggụbe onye meru
ụzo adaburu pongu l'ime eze ẹnyimu
k'ọphu ndu ono,
a dzọwaru ndzụ ono wụ-swetaru?
11 Ọo ya bụ ẹge ndu ono,
a dzọwaru ono a-lata.
Ẹphe a-nọdu azụ egvu abahụ Záyọnu.
Ọte-ẹswa abụru okpu,
ẹphe e-kpu gbururu jeye.
Ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ ẹswa e-ji ẹphe ẹhu;
aphụ yẹle ude a-gba mgbalanụ.
12 “Ọ kwa mbẹdua;
mbụ mbẹdua gẹdegede
bụ onye bụ ọkpu-ikike unu.
?Bụkwanu ngụnu bụ
kẹ t'unu atsụ madzụ mmanu egvu;
mbụ ụnwu madzụ,
bụ iphe ẹphe bụ bụ ẹswa;
13 kẹ t'unu zahaa Ojejoje, bụ onye meru unu;
mbụ onye bụ sụsaru igwe;
bya abụru iya tọru ntọ-l'alị mgboko;

mbụ kẹ tẹ ntsụmu-egvu
ripyabe unu tekenteke ẹge ono;
l'okfu ẹhu, eghu onye
akpa unu ẹhu damụdamu;
mbụ onye bụ iphe
o fuberu ifu bụ t'o gbushia unu?
Kẹ l'ẹge-a ẹhu,
eghu onye akpa unu ẹhu
damụdamu ta dụdu iphe ome unu;
14 Ndu ono, a tụru mkpọro ono;
bẹ a-tụfu ẹgwegwa
t'ẹphe nweru onwẹphe;
k'ọphu ẹphe ta nwụshihudu
l'ọka-mkpọro; ọphu ẹgu nri; te me ẹphe.
15 Kẹ l'ọ kwa mbẹdua bụ Ojejoje;
bya abụru Nchileke unu;
mụbe onye akpalije mini
l'eze ẹnyimu; akpara iya
atụa daa oke ọda.
Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike bụ ẹpha mu.
16 Mu wowaru okfu mu ye unu l'ọnu;
bya egude ọbechere-ẹka mu kpuchia unu.
Mbụ mụbe onye ono,
bụ mu dobekotaru igwe l'ọru iya;
bya abụru mu tọkotaru
ntọ-l'alị mgboko;
tẹmanu yọ bụru mu
sụru ndu Záyọnu:
‘Unu bụakwa ndibe mu.’ ”

Aanmaru ndu Jerúsalemu ọkwa

17 Tehu! Tehu etehu!
Tehu; gbeshi nggụbe Jerúsalemu;
mbụ nggụbe onye ono,
shi l'ẹka Ojejoje nata okoro
oke iphe-eghughu iya ngụa;
mbụ nggụbe onye ngụfuru
ipoti iphe ono, emeje
madzụ akpọ kulakula;
mbụ ngụa ngụa ụrukutu iya.
18 Ụnwegirima iya ono l'ẹpha ha,
bụ yẹbedua, mụshiru ẹphe
ono ta dụdu m'ọo onye lanụ,
akpọ-ziru iya ụzo.
To nwe ụnwegirima ono;
m'ọ bụ onye lanụ esekputajiya l'ẹka.
19 Ndakfu-a dakfuwaru
ngu ugbo labụ-a;
?bụ onye a-sụ ngu gberuma;
eyifu; kpurupyata;

ẹjo ẹgu; mẹ ọgu a-fụru ngu;
mbụ; ?bụkpo onye a-sụje ngu ka?
20 Ụnwu ngu bẹ meji tọfukotawaru;
ẹphe awụshiru l'iku esu-ụzo
l'ọ bụ ele, daru l'ọnya.
Ọ bụ oke ẹhu-eghughu
Ojejoje bẹ phụpyaberu ẹphe;
mba, ọobaru ẹphe angawa ẹphe ẹhu.
21 Ọo ya bụ ẹge-a;
nụkpodudụphu iphe-a
nggụbe onye ono,
eemekaru iphe;
mbụ nggụbe onye e meru;
nggu akpọ karịkari l'ẹ ba
bụ l'ọ bụ mẹe b'ị ngụru;
22 Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu;
mbụ Nchileke ngu,
bụ onye ono, agbajẹru
ndibe iya ọdzori ono.
Ọ sụru: "Tii phụdu;
mu nafụakwaru unu
okoro ono meru;
unu akpọ galagala ono l'ẹka.
Ipoti oke ẹhu-eghughu mu ono;
bẹ unu ta angụhedu ọdo.
23 Mu a-paru iya pẹe ndu ono,
anụ unu aphụ ono;
mbụ ndu ono, sụru unu:
'T'ii daburu; kpube ifu l'alị;
t'ẹphe bya enyia ngu
gòdógòdó!'
Nggu eworu
okpurukpu-azụ ngu mee alị;
t'ọ bụru woroworo, madzụ eshi."

52

1 Tehu! Tehu etehu; nggụbe Záyọnu!
Yee ike l'ọ bụ uwe!
Yee uwe, e-me; t'ị dụ biribiri l'ẹnya.
Nggụbe Jerúsalemu,
bụ mkpụkpu ono, dụ nsọ ono.
Ndu akpapyị; ẹphe lẹ ndu, aasọ nsọ
ta abatakwa l'ime ngu ọdo.
2 Jịshia udzudzu, nọ ngu nụ!
Gbeshi; nọdu anọdu;
nggụbe Jerúsalemu!
Tụfu ẹgbirigba, a tụru ngu l'olu;
nggụbe ada Záyọnu ono,
a kpụru lẹ ndzụ ono!
3 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'e shi ree unu erere; ọphu a natadu aswa ishi unu. Ọo ya bụ l'e tee gudekwanu okpoga agbata unu."

4 Ishi iya abụru l'ọo iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu ndọ-ọ: "L'ọdungu; bẹ ndibe mu
shi laa Íjiputu je eburu. Tẹmanu yọ bụ-worua bẹ ndu Asiriya shi akpa ẹphe ẹhu."
5 Ọwaa iphe Ojejoje ajịkwanu ndọ-ọ: "?Bụhunu ngụnu dụ ẹge-a. Nta-a b'a kpụkoru
ndibe mu l'ẹ b'ọ dụ iphe ẹphe meru. Tẹmanu ndu ishi ẹphe egude ẹphe eme iphe-
ọchi." Ọ bụ iphe Ojejoje ekfu ndono. "Iphe bụ mkpụrumkpuru bẹ ẹphe ekfubyishi
ẹpha mu tekenteke.
6 Ọo ya bụ lẹ ndibe mu a-maru ẹpha mu. Mbụ l'o be mbọku ono bẹ ẹphe a-maru
l'ọ bụ mbẹdua kfuhawaru iya!" Iye. Ọ bụ mbẹdua gẹdegede.
7 Ọ kwanu iphe ùgvù;
o shi l'eli ugvu ugvu;
phụ onye gude ozi-ọma abya;
mbụ onye ezi ozi nchị ọdu ndoo;
onye, ozi ọ byaru ezizi dụ mma;
onye byaru ozi kẹ ndzọta; l'asụje Záyọnu:
"L'ọ kwa Nchileke ngu bụ ishi!"
8 Gebeduduphu!
Ndu nche ngu atụkwa ụzu.
Ẹphe tụko atụ okokooko
kẹ l'ẹphe e-gude ẹnya ẹphe
phụ Ojejoje teke ọo-nọdu alata lẹ Záyọnu.
9 Unu byiswekota egvu
ẹhu-ọtso-ẹna ugbo lanụ
unubẹ mkpọkpo iphe nọ lẹ Jerúsalemu;
kẹle Ojejoje dụwaru ndibe iya ike.
Ọ dzọwaru Jerúsalemu.
10 Ojejoje a-rụkota ẹhu;
gude ike iya, dụ nsọ dzọo ndibe iya;
iphe bụ mgboko a-phụkota iya.
11 Unu gbeshi!
Unu gbeshi!
Unu wụfu l'ẹke ono!
Unu be ebyikwa ẹka l'iphe aasọ nsọ!
Unu sefukwa iya ẹka!
Unu mekwaa onwunu
emekwa;
unubẹ ndu ono,
mbụ unubẹ ndu ono,
evuje ngwokongwoko
eze-ụlo Nchileke!
12 Obenu l'unu ta alakwa lẹ
gburugburu;
ọphu unu 'agbakwa phuphuphu ala;
kẹle Ojejoje e-vutaru unu ụzo.
Mbụ l'ọ bụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu a-bụru onye e-kperu unu azụ.

Iphe, nọru Nwozi ono

13 "Lekwa; nwozi mu e-mekwa
umere onye maru iphe.
Aa-pali iya eli; gụ-lia ya
oreke-imeli; shi ẹge ono palia ya ifu nshinu.

14 Ọ bụ ẹge ọ gbaru ụgbugba meru;
ẹkpa-oyi anyịa ndu,
dụ l'igwe, phụru iya nụ.
Ẹ ta phụbua onye gbaru ẹge ono;
mbụ l'ẹ tọ dụkpodua
l'ọ bụ madzụ lẹ phuu.
15 Ọ kwaphu ẹge ono;
bẹ ọo-dụ igweligwe
mbakeshi biribiri.
Ndu eze bẹ ọo-kpọ okfu;
kẹ l'ẹphe a-phụ iphe
ẹ te kfuduru ẹphe.
Ẹge ono bẹ iphe ẹphe ta
nụbudua lẹ nchị e-do ẹphe ẹnya.”*

53

1 ?Bụ onye kwetaru ozi, ayi ziru.
?Bụ onye b'e meru t'ọ maru
l'ẹka Ojejoje dụ iya?
2 Kẹ l'ọ nọ iya l'ifu vua
l'ọ bụ oshi, ruru iru;
mbụ l'ọ bụ ọ́gbaragba oshi,
gbafụtaru l'alị ọkponku.
Ẹ tọo madu mma;
tọ dụ ugvu l'ẹnya.
Ụgbugba iya te egbe
agụdu madzụ ẹgu k'iche.
3 Ndiphe kpọru iya ẹbo-ẹbo-l'afụ; jịka iya.
Ọ bụ nwoke, aphụ tsọru;
iphe-ẹhuka akwọwaru iya ẹhu;
ọobuje; ndiphe -phụa ya;
ẹphe aghaa ifu l'ibyiya ọdo.
A kpọru iya ẹbo-ẹbo-l'afụ;
tọ dụ iphe ayi gụberu iya.
4 Obenu l'ọ bụ iya;
bẹ vutaru ẹhu-ọtsu-ụme ayi;
bya evuta aphụ ga atsọru ayi.
Ayi gbẹ rịa l'ọo Nchileke àhù iya àhùhù;
l'ọo ya chitsuru iya;
l'anụ iya aphụ.
5 E yeru iya ọru l'ẹhu;
okfu l'ayi mesweru.
E chiru iya pyaapyaa;
k'iphe dụ ẹji, ayi meshiru.
Ọ bụ aphụ, a nụru iya;
mekochaaru mee t'ẹhu dụ ayi agu.
Yọ bụru ọnya ẹchachi,
e chiru iya b'e gude mee tẹ ayi ka mma.
6 Ayi l'ayi ha kpaphuhuru
akpaphuhu l'ọ bụ atụru, phuru ụzo.

* **52:15 52:15** Róm 15:21.

Onyenọnu chebewaru ifu l'ẹke, dụ iya mma.
Ọ bụ lẹ Ojejoje wowaru ẹjo iphe,
ayi meru l'ọ ha tụ-kobe iya l'ishi.
7 “A kparu iya ẹhu;
mee ya kpakpawowo;
ọ bụ l'ẹ to kfudu okfu.
A kpụtaru iya l'ọ bụ
onye kpụ nwatụru eje egbugbu.
Yọ daa ashị l'ọ bụ atụru,
nọ l'ifu ndu akpụ iya ẹji;
to kfu m'ọo okfu lanụ.
8 A kparu iya ẹhu;
kpee ya nkfugbu;
kpụta iya t'e je egbua.
To nwe onye kparu ishi iya;
kẹ l'e meru iya;
yọ chịhu l'alị ndu nọ ndzụ?
Yọ bụru emeswe, ndu nke
mu mesweru b'e gude chia ya iphe.
9 E doberu iya l'ili ẹke,
eelije ndu meru ẹjo iphe.
Yọ nwụhu; e lia ya l'ili oke amadụ.
Ọ bụ l'ẹ to mebukwanua iphe-kpaa;
ọphu ọ dzụbua ẹjo-ire.”
10 “Obekwanu l'ọ bụ uche-obu
Ojejoje t'e merua ya ẹhu;
mee ya t'o jee iphe-ẹhuka ono.
Ojejoje abya eworu
ndzụ iya mee ngwẹja onye ikpe nmaru.
Ọo-ka nka; phụ ụnwu nwanwa iya.
Yọ bụru l'ẹka iya;
bẹ ee-shi l'eme uche-obu
Ojejoje l'emeshi iya ike.
11 Teke o jetsuaru iphe-ẹhuka ono;
bẹ ọo-phụ iphoro kẹ ndzụ;
yo ji iya ẹpho.
Onye ono, doberu ẹka ndoo,
l'ejeru mu ozi ono
e-gude k'iphe ono,
ọ maru ono mee ndu,
dụ l'igwe t'ẹphe bụru ndu
doberu ẹka ndoo;
Yẹbedua evutakwanụ
iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru.
12 Ọo ya bụ lẹ mu e-kevu iya
l'oke, gbaru ndu oke amadụ.
Yọ bụru yẹle ndu
ike ka l'ọgu l'e-ke iphe
a kwaru l'ọkwata;
kẹ l'ọ tọgboru ndzụ iya jeye l'anwụhu.
A gụru iya yeru ndu ẹjo

madzụ; kẹ l'o vutaru
iphe dụ ẹji ndu dụ l'igwe;
rọchiaru ndu iphe dụ ẹji arọ.”

54

Obu, Ojejoje yeru Jerúsalemu

1 Gụa egvu; nggụbe nwanyi,
ẹ-ta atsụdu ime!
Mbụ nggụbe onye ẹ-ta mụbua nwa.
Byiswe egvu;
tụa okokooko;
nggụbe onye ono, ime nwa te mebua;
kẹ l'ụnwegirima nwanyi,
a kpọru ẹbo-ẹbo l'afụ a-kakwa l'igwe
karia kẹ nwanyi, nji iya nọ.
Ọ bụ iphe Ojejoje ekfu ndono.
2 Fọkaribe ụlo-ẹ́kwà ngu!
Nggu egesaa ẹkwa, e geberu
l'ọnu ụlo-ẹ́kwà ngụ egesa!
Ba alọlakwa iya azụ!
Nggu emee t'eri iya ka ogologo!
Mekwaa akpọbe iya; t'ọ kpọo abara!
3 Kẹ l'ii-jaa laa l'ẹka-ụtara;
jaa laa l'ẹka-ibyita.
Ụnwu ngu phẹ a-natakọta
iphe bụ mbakeshi alị ẹphe;
buchishikota mkpụkpu ẹphe ono,
dabugbaaru ochobo ono.
4 Ba atsụkwa egvu;
l'iphe-iphere te emekwa ngu.
Ba atsụkwa egvu;
l'ee-kfu ngu ifu lẹ ntụ;
kẹ l'ẹ te emekwa ngu
iphe-iphere.
Ii-mekocha zahaa iphere ono,
meru ngu teke ị bụ nwamgbọko ono;
ọphu ịi-nyatadu ẹhu,
a kparụ ngu
l'ọ bụ onye nji iya nwụhuru;
5 kẹ l'ọ bụ onye ono,
meru ngu nụ ono bụ nji ngu.
Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike bụ ẹpha iya.
Ọ kwa Onye nsọ kẹ ndu
Ízurẹlu ono bụ onye dzọru ngu nụ.
Iphe eekuje iya bụ Nchileke
kẹ mgboko gbaa mgburumgburu.
6 Kẹle Ojejoje ono e-kulata ngu azụ;
l'ị -bụ nwanyi, aalụ alụlu,
a kpọ mgbereke;

obu ta dụ iya mma;
mbụ nwanyi, a lụru lẹ nwata;
nji iya aghaaru iya azụ.
Ọ bụ iphe Nchileke ngu kfuru ndono.
7 “Ya harụ ngu kpọo nwụkfu;
ọbule ya a-phụru ngu-a imiko,
ha nshinu dulata ngu azụ.
8 Ya gude iwe ghaaru ngu azụ;
kẹ nwa teke ono.
Obenu lẹ ya e-yeru ngu obu
gbururu jeye lẹ gbururu
gude phụaru ngu imiko.”
Ono iphe Ojejoje, bụ onye dzọru ngu nụ; kfuru ndono.
9 “Iphe ọwaa gbe dụkwa l'ọ bụ oge kẹ Nówa,
bụ teke ya riburu iya l'utso,
dụ l'ọ bụ k'oge Nówa ta
abyahẹdu lẹ mgboko ọdo.
Nta-a bẹ ya ribuwaru l'ẹ tịi
ghuhedu mu eghughu l'ẹnya ọdo;
ọphu ya ta 'abahẹduru ngu mba ọdo.
10 Ẹ to nwedu mẹ iphe bụ ugvu,
nmahụkotaru jijiji;
a fọshikota ụnwu ugvu
l'ẹke ọ nọtsua;
obu, ya yeru ngu
ta angadu anganga;
ọphu ndzụ ẹhu-agu ono,
nggu l'iya gbaru ono
te enwedu l'o chikahu.”
Ono iphe Ojejoje ono, aphụjeru ngu imiko; kfuru ndono.
11 “Nggụbe mkpụkpu,
eje iphe-ẹhuka;
tọ dụ onye agbaru ngu mkpu;
tọ dụ onye adụ ngu ike;
ya e-gude ngorongoro
mkpuma kpụ-kwazi ngu;
gude mkpuma sáfàyà tọo ntọ-l'alị ngu.
12 Ya e-gude mkpuma rubi
kpụa eli ụpho-mkpuma ngu;
gude mgbubu, egbu ngerengere
mee ọgu-nggamgbo ngu;
gude mkpuma, vugbaa oke
aswa kpụa ụpho-mkpuma ngu l'ọ ha.
13 Ụnwegirima ngu l'ẹphe ha;
bụ yẹbe Ojejoje e-zi ẹphe iphe.
Ẹge ono bẹ ii-buru lẹ nchị odoo.
14 Ee-shi l'ụzo k'odobe ẹka ndoo;
mee t'ị ngụru angụru.
Ẹ to nwedu onye a-nọdu
akpagbu ngu akpagbu;
iphe k'ọtsu egvu ta abya.

Iphe kẹ kpaa a-nọdu ngu ote-ẹnya;
ọphu ọobyahedu ngu ntse ọdo.
15 O -nweru onye chọru ngu
okfu; b'ẹ tọo bụdu yẹbedua b'o shi l'ẹka.
Onye chọru ngu okfu
e-mekochaa daa.
16 Tii phụdu; ọ kwa yẹbedua
meru onye ụzu, afajẹ eko
jeye yo nwuta ọku.
Yo gude iya kpụta
ngwa-ọgu, dụlephu mma k'ọgu.
Ẹge ono b'ọ bụkwaphu
yẹbedua meru onye
mmebyi t'o mebyishia iphe.
17 Iphe, bụ ngwa-ọgu,
e gude abyaru ngu ọgu te eredu.
Ẹge ono bẹ ire a-nma iya l'akpo;
mbụ iphe bụ onye atụru ngu okfu.
Ọ bụ ono bụ òkè, ndu ozi kẹ
yẹbe Ojejoje ahata.
Ọ kwaphụ ẹge ono b'ọ bụ ọdzori;
ya agbaru iya ẹphe.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

55

Eeku ndu mini agụ

1 “Unu gebekwa!
T'iphe bụ onye mini agụ
byakwa bya angụta mini!
T'onye ẹ-te nwedu okpoga
byakwa bya azụta nri; ria!
T'ọ byakwa bya agata mẹe;
zụta mini ẹra eswi,
ẹ te gudedu okpoga azụ;
to nwe ụgwo, aakfụ.
2 ?Bụ ngụnu kparu iphe
unu akpaphu okpoga
l'iphe ẹ-ta bụdu nri;
l'ese ẹza iphe te ejidu ẹpho?
Tẹ nchị rua unu alị l'iphe ya ekfu;
k'ọphu unu e-ri ọkpobe nri.
3 Unu ngabẹ nchị; kpịrita iya ntse!
Unu ngbabe nchị l'iphe ya ekfu;
k'ọphu ndzụ e-dzu unu.
Unu l'iya a-gba ndzụ,
a-bụ 'agvụ agvụ;
Ya agọoru unu ọnu-ọma;
bụ ụkwa, ya kweru Dévidi.
4 Lekwa; ya meekwaru iya
ishi; mee ya onye a-nọdu

eleta iphe bụ mbakeshi;
bụru onye a-nọdu
agbaru iya ekebe l'ẹke ẹphe nọ.
5 Lekwa; iphe bụ mbakeshi
ndu, ẹ tị madu;
ẹphe ta ma ngu; bẹ ii-ku oku;
ẹphe egude ọso l'agba abya;
kẹ l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje;
mbụ onye nsọ kẹ Ízurẹlu;
kẹ l'o mewaru ngu; nggu adụ biribiri.”
6 Lee ẹnya Ojejoje teke ịi-phụ iya!
Raku iya teke ọ nọkwadu ntse!
7 T'onye, bụ ẹjo madzụ;
hakwaa ụzo, ootso.
Onye eme ẹji ahaa ẹjo ọriri iya.
T'onye ono lakfutachia Ojejoje;
phụ l'ọo-phụru iya-a imiko;
mbụ t'ọ lakfuta Nchileke;
phụ l'ọo gụru iya nvụ;
gụa ya kẹ etsutsu iya.
8 “Ọriri nke mu ta bụkwa nke ngu;
umere mu ta bụ umere unu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
9 “Ọ kwa ẹge igwe nọ-beru
ote-ẹnya l'alị;
bụ ẹge ụzo mu nọ-beru
ote-ẹnya l'ụzo nke ngu.
Ọ kwaphu ẹge ono;
bẹ ọriri mu nọ-be ote-ẹnya l'ọriri nke ngu.
10 Ọ kwa ẹge mini;
yẹle aka-mini eshije l'igwe achị;
tọo la azụ l'ẹke, o shi;
'abụdu l'o ruru alị;
mee iphe, e meberu emebe
t'o fushia; mịtaru ndu akọ iphe; iphe;
ndu eri eriri enweru iphe ẹphe eriri;
11 bụ ẹge okfu,
shi mu l'ọnu dụ.
Ẹ tọo gbakwa ẹka
alaphutaru mu azụ.
Oo-mefutaje iphe mu tụberu;
mekota iya ẹge mu sụru t'o mee ya.
12 Unu e-gude ẹhu-ọtso-ẹna
wụfu; e dufu unu lẹ
domangu rimangu.
Iphe bụ ugvu l'ugvu ha
a-wata ọgu egvu l'ifu unu.
Iphe bụ oshi, nọ l'ẹgu akụru unu ẹka;
13 oshi payịnu a-wata efufu
l'ọzori ọgarama-mbo;
o shi mịtulu awata efufu

l'ọzori ogvu uke.
Onanu abụru iphe Ojejoje
e-gude dee ude;
kẹ l'ọo-bụru iphe-ọhubama, a-nọ gbururu jeye;
ọphu a byadụ bya emebyi iya emebyi.”

56

Aa-dzọ ndu mba ọdo

1 Ọwaa bụ iphe Ojejoje ekfu: “Unu kpeje ikpe, dụ maa; unu emeje iphe dụ mma;
kẹle teke mu a-dzọ madzụ dụakwa ntse; ẹge ono bẹ teke mu a-dzọ madzụ eruakwa.
2 Onye a gọru ọnu-ọma nụ bụ onye eme iphe-a; mbụ onye gudeshi iya ike; onye
doberu mbọku ọtu-ume nsọ; tọ daka iya; bya esefukota ẹka l'iphe bụ iphe dụ ẹji.”
3 T'ẹ b'ọ dụkwa onye laru alala, yeru onwiya lẹ Ojejoje, a-sụ lẹ Ojejoje a-gụfu iya lẹ
ndibe iya.
Ọphu ọ dụkwa onye a haru ahaha, a-sụ lẹ ya bụ oshi, kpọhuru nkụ nọdu;
4 kẹle Ojejoje sụru ẹge-a: “Ndu aharu ahaha, edobeje mbọku ọtu-ume iya nsọ; mbụ
ndu ọphu ahataje ome iphe dụ iya mma; ẹphe l'emeje iphe yẹle ẹphe gbaru ndzụ iya
ẹge ẹphe gbaru iya
5 bẹ bụ ẹphe; bẹ mu a-nụ iphe-nyata l'ime eze-ụlo mu gba mgburumgburu. Mu
agụkwaphu ẹphe ẹpha, a-ka l'a mụshiru ụnwegirima. Mu a-gụ ẹphe ẹpha, a-nọ
gbururu jeye lẹ gbururu; mbụ ẹpha, te ephuhudu.”
6 A bya lẹ ndu laru alala; bụ ndu yeru onwẹphe lẹ Ojejoje; shi ẹge ono l'ejeru iya
ozi; bya eyeru ẹpha Ojejoje obu; l'abaru iya ẹja. Iphe bụ ndu, edobeje mbọku ọtu-
ume nsọ; ọphu ẹphe 'adakadu iya yẹle ndu emeje iphe yẹle ẹphe gbaru ndzụ iya ẹge
ẹphe gbaru iya
7 bụ ẹphe; bẹ mu e-duru je l'eli ugvu mu ono, dụ nsọ ono. Mu emee t'ẹhu tsọo
ẹphe ẹna l'ụlo ẹke, aanọduje akpoku mu. Ngwẹja-ukfuru ẹphe; mẹ ngwẹja ọdo,
ẹphe a-gbaru mu; bẹ aa-natakọta l'ẹnya-ngwẹja mu; kẹ l'iphe ee-ku ụlo mu bụ ụlo,
mbakeshi a-nọduje akpoku mu.
8 Nnajiufu, bụ Ojejoje kfuwaru sụ-a; mbụ onye ono, achịlata ndu Ízurẹlu ono, a
kpụru lẹ ndzụ ono: “Mu a-chịlatafua ndu ọdo yeru ẹphe; a gụfukwaru ndu ọphu
mu chịlatawaru.”

Aanma ndu akirishi ikpe

9 Unu bya; unu bẹ iphe bụkpo anụ, bu l'ẹgbudu! Unu bya avụa iphe avụvu; unubẹ
anụ, bu l'ọswa l'ọ ha!
10 Ndu nche ndu Ízurẹlu bụ ndu ìshì bẹ ẹphe bụ. Ẹphe l'ẹphe ha bẹ egomunggo
swehuru. Ẹphe l'ẹphe ha bụ nkụta, ẹ te medu ẹnari; tọ gbọ ọgbo. Ẹphe azẹshije lẹ
mgbẹnya; l'arọ nrọ.
11 Ẹphe bụ nkụta, oke ẹkpiri; ndu ẹpho te ejijedu ejiji. Ẹphe bụ ndu iphe te edojedu
ẹnya, eche atụru. Ẹphe l'ẹphe ha chịko ghaa ifu l'ụzo k'ẹka ẹphe. Ẹphe l'ẹphe tụko
achọ uru k'ẹka ẹphe.
12 Ẹphe achịkoje sụ: “Unu bya t'ayi je agata mẹe! T'ayi ngụa mẹe, shihuru ike;
ngụa ya t'o gude ayi. Echile a-dụkwa-a l'ọ bụ ntanụ. Mbụ l'ọo-gbe kabakwaanu
mma.”

57

Aanma ndu Ízurẹlu ikpe

1 Onye doberu ẹka ndoo abụje; ọ -nwụhu; tọ dụdu onye ooru l'ẹhu. Ndu obu-imiko
b'e rutawaru tụgbua; tọ dụ onye oodo ẹnya; kẹle ndu doberu ẹka ndoo b'e dufuwaru
t'a dzọo ẹphe ndzụ l'ẹjo iphe abyanụ.
2 Iphe bụ onye eme iphe vudo nhamụnha abụje; ọ -nwụhu; yọ zẹru nwandoo; tụta
ume.
3 Obenu l'unubẹdua; unu byakpọduanu; unubẹ ụnwu ndu agba ẹja mụshiru-wa.
Unubẹ eri ndu eri ogori yẹle ndu agba ọkpara ono!
4 ?Bụ onye bẹ unu aja ewena? ?Bụ onye bẹ unu avọru eze; l'eburu ire gẹgege? ?
Unu ta bụdunua ụnwu ndu ono, bụ o-kwefuru-íkè ono; mbụ eri ndu ẹjire ono.
5 Unubẹ ndu anmajẹ ẹhu ketekete ọgwa iphe lẹ mkpuli achị; mẹ iphe bụ oshi,
nweru idzu. Unubẹ ndu ejeje lẹ nsụda nsụda je anọdu egbushi ụnwu unu gude agwa
iphe lẹ mkpawara mkpuma!
6 Yọ bụru agwa unu, nọ lẹ mkpoworo bụ òkè unu. Ọ bụ ẹphe; mbụ agwa ono bụ
iphe dabaru unu. Ee! Ẹke ọ bụ ẹphe; bẹ unu tụshiru mẹe; bya anụa ẹphe nri. ?Ị
-nọdu eme iphemiphe ọbule ono; nggu asụ lẹ mu e-le pashia tọo?
7 L'ẹke i jeru je eworu oshi-azẹe ngu gbaa l'eli ugvu, l'akpọ origodo. Yọ bụru ẹke
ono bẹ i nyihuru je anọdu agba ẹja.
8 A-bata-aghachi ụlo ngu b'i dobetsuaruru ọgwu ngu; dobe dobe l'ọnu-mburu ụzo.
Ị ghawaru mu azụ; bya ewowaru oshi-azẹe ngu tọgbo jahengu; mbụ nyihu iya je
alasaa ya alasa. Nggu l'ẹphe gbaru ndzụ; mbụ ndu ono, i yeru oshi-azẹe ẹphe obu
ono. I je anọdu ele iya ẹnya l'ẹke ọ gba ọtu.
9 I gude manụ olivu; mẹ mbeleke jee lẹ nte Mólẹ̀ku. Ị bya ezia ndu nọ-chiru ẹnya
ngu; ẹphe ejeshia ẹke teru ẹnya; mbụ; i jekporu jeru alị-maa l'onwiya.
10 Ike dụwa ẹbo gvụ ngu; l'ẹke iijephe l'achọ agwa ọdo. Ẹnya te ru ngu; t'ị maru l'ọ
bụ aphụ b'iiri. Ịinoduje arị l'ọ bụ agwa ono bụ iya a-nụ ngu ike; yọ bụru iya bụ kẹ tẹ
ike ba agvụje ngu agvụgvu ono.
11 "?Bụ onye b'i shi atsụ egvu; mbụ onye ị tsụhuru egvu wataru mu ọdzuru ẹjire;
kẹ t'ẹ b'ị nyata mu; k'ọphu e kfuru tii je mu ọri-vu l'ego. ?Bụ kẹ lẹ mu shi keshinu
ono data ashị meru iphe ẹ tị tsụdu mu egvu?
12 Mu e-me-e t'a maru ẹge ị bụ-be onye doberu ẹka ndoo yẹle iphe iimeebe. Ọbu
l'ẹ to nwekwa l'ẹphe eyeru ngu ẹka.
13 Teke i chiru mkpu t'a gbaaru ngu mkpu; tẹ ọgvu, unu gwọshiru dobe dzọnua
unu! Ọ kwa phẹrephere a-pata iya pafụ; mbụ l'ọ bụ-a udzu ọnu a-pata iya tụgbua.
Obenu l'onye gbabataru l'ime mu; bẹ alị-a a-bụru òkè-iphe iya; ugvu mu ono, dụ nsọ
ono abụru nk'iya."

Aadu ndu taru onwẹphe ụta ike

14 Ee-mekochaa; sụ: "Unu mekwazi iya; unu mekwazi iya. Unu mekwazi oje ono!
Unu woshia iphe nọ-chiru ndibe mu ụzo."
15 Kẹ l'onye ono, bụ eze iya; bụru ọkangga ono; mbụ onye ono, nọ ndzụ tutu yoyo
ono; onye ẹpha iya bụ nsọ sụru ẹge-a: "Mu bukwa l'ẹke, bụ oreke-imeli; bụru ẹke dụ
nsọ. Ọ kwaphu l'ẹke ono b'o bu; mbụ onye tawaru onwiya ụta iphe dụ ẹji, o meru;
bya ewozita onwiya alị; tẹ mu mee t'obu la-zita iya alazita; mu emekwaaphu t'obu
la-zita onye tawaru onwiya ụta iphe dụ ẹji, o meru.
16 Yẹle ndibe iya, bụ iya nụru ẹphe ta anọkwa l'okfu gbururu jeyewaru; tọ bụ l'ẹhu-
eghughu iya a-nọduwaruru tụgburu; ọdumeka bẹ ndiphe a-gvụkwa; mbụ ndiphe,
bụ yẹbedua tụru ume ndzụ ye ẹphe l'ẹhu.
17 Ẹhu, ghuru mu damụdamu l'ome iphe dụ ẹji, alọje iya kfịlikfili. Mu egude ẹhu-
eghughu hùa ya àhùhù; wofu ẹnya. Yo lebezi ẹnya emele-e iphe ome.
18 "Mụ phụkwaru-a iphe oomeje. Obenu lẹ mu e-mele-e t'ọ kọrohu. Mu e-du iya
mee ya tẹ meji nmakfuru iya.

19 Mu a-dụ ndu ono, agụ aphụ lẹ Ízurẹlu ike ono. Nchị-ọdu-ndoo bẹ ndu nọ ote-ẹnya
mẹ ndu nọ ntse nwekwaru; ọdo bụ lẹ mu e-me t'ẹphe kọrohu." Ọ bụ iphe Ojejoje
kfuru ndono.
20 "Obenu lẹ ndu akirishi dụ-a l'ọ bụ eyi eze ẹnyimu, atụ-bujedu atụ-bu; mbụ ọphu
akpara-mini iya anọduje atsụshi ụruru; mẹ ẹpoto.
21 Ẹ to nwekwa lẹ ndu akirishi eburu l'ẹhu-agu." Ọ bụ iphe Nchileke mu kfuru
ndono.

58

Ọkpobe aswịswi

1 "Chia mkpu iya! Ba agọkwa olu agọgo! Ralihu iya aralihu t'ọ daa l'ọ bụ ụpyoku;
kfuru ndibe mu l'ẹphe kwefuru mu íkè; kfukwaruphu ọnu-ụlo Jékọpu iphe dụ ẹji,
ẹphe meru.
2 Ẹphe egbe akpajẹ ishi mu mbọku-mbọku; mbụ yo gbe dụ ẹphe t'ẹphe maru ụzo
mụ; l'ẹphe -gbe bụru mba, anọduje eme iphe dụ nhamụnha; ta ome iphe Nchileke
ẹphe sụru t'ẹphe meje. Ẹphe ajị ẹge emeje iphe nhamụnha; l'ọodu ẹphe t'a sụ lẹ
mụbe Nchileke kpịritaru ẹphe ntse.
3 Ẹphe -nọdu; ẹphe asụ: '?Bụnua ngụnu kparu iphe ayi aswị aswịswi ekfu anụ
Nchileke; Nchileke ta phụ iya? ?Bụ ngụnu kparu iphe ayi jiberu onwayi ejibe;
Nchileke t'egbe ma?'
"Obenu lẹ mbọku ono, unu aswị ẹgu; l'ekfu anụ mu; gbe bụru iphe dụ unu mma
bẹ unu anọduje eme. Ọ bụ ẹge ono bẹ unu eshije erita ndu ejeru unu ozi uru.
4 Aswịswi, unu aswị bụkwa mba; mẹ nseku bẹ unu egudeje kpochia ya ishi. Ọdo
bụ ogude iwe l'etsu ibe unu pyaapyaa. Ẹ tọ kwa egbe aswịswi onanu bẹ unu a-nọdu
aswị; l'arị lẹ mu aa-nọdu l'imigwe; nụa olu unu.
5 Ẹ tọ bụkwa egbe aswịswi onanu bẹ mu fọtaru; mbụ aswịswi ọphu bụlephu lẹ
madzụ wotaru ujiku lanụ kpọo onwiya ẹgu. Onye ọbu -nọdu; yọ kụda ishi l'ọ bụ
ẹwu, anwụ chiru. Onyenọnu; yo gude uwe-aphụ zẹru lẹ ntụ. ?Bụ iya b'ịi-nọdu ekfu
l'ịiswiru Nchileke aswịswi l'eswe, mbọku dụ Ojejoje mma tọo?
6 "Waawa; egbe aswịswi ọphu dụ mu mma bụ: t'unu tọfu ẹgbirigba, unu tụru
ndu unu eme l'iwe. Unu abya atọshikwaaphu odogoro, ndu unu akpa ẹhu; haa ẹphe
t'ẹphe nweru onwẹphe. Unu atụko odogoro ono nyakwoshia anyakwoshi.
7 Iphe ọdofua bụ t'unu l'onye ẹgu agụ gbajẹru lẹ nri ngu! Unu achọjeeru ndu ụkpa,
ẹ te nwedu ẹke ẹphe e-buru ụlo t'ẹphe buru. Unu -phụje onye gba ọtu; unu ewebe
iya iphe! Ọphu unu ewofukwa ifu l'ẹke onye abụbu ngu nọ.
8 Ọ bụ teke ono iphoro e-nwuru phoo l'ọ bụ iphoro nchi-abọhu; ephekorohu ngu
abya l'e -liziru ẹnya ekfu. Teke ono bẹ odobe-ẹka-ndoo ngu e-vutaru ngu ụzo; nggu
etso iya etsotso. Biribiri kẹ Ojejoje abụru iphe a-nọdu etso ngu azụ; l'echi ngu ẹhu.
9 Ọ bụ iya bụ; i -kpọ-ku mụbe Ojejoje; mu aza ngu. I -raa mkpu; mu asụ ngu: Mu
nọ-ọ.
"Ọ -bụru l'ịitoshia ndu ono, i yeru odogoro mkpamẹhu; bya ahaa ome iphe amaru
ngu ẹjo ẹka; hakwaphu okfu ẹjo-okfu.
10 Ọ -bụru l'ị wataru ọnu ndu ẹgu agụ nri; wata omeru ndu aakpa ẹhu mkpa ẹphe;
bẹ iphoro e-nwuru ngu phoo l'ẹke ọchi gbaru; ẹnyashi adụ ngu l'ọ bụ echi-oke-eswe.
11 Ojejoje awata ngu oche ẹhu tekenteke; gude iphe-ọma meeru ngu mkpa ngu;
mekwaphu t'ọkpu shihu ngu ike l'ẹhu. Nggu abya adụ l'ọ bụ mgbabu, a gbarụ mini
ọhuma; l'ọ bụ ọgba, ta amụ-buhujedu amụmu.
12 Ndibe ngu akpụkwazi ọkpu-ufu ono; l'akpụ-li akahụ ntọ-l'alị ụlo ono, shi lẹ
ndiche ono. E tulahaa ngu: 'Ọ-kpụkwaa-mgbodo'; mẹ 'O-dozia-ụlo-mbadụzo',

Obunggo kẹ mbọku ọtu-ume

13 “Ị -sefukpowaa ọkpa ngu t'ẹ b'i daka mbọku ọtu-ume yẹle ome ẹge 'ọ dụ ngu
l'eswe ono, dụru mu lẹ nsọ ono; i -ku-kpowaa mbọku ọtu-ume eswe ọma; bya ekua
eswe ono, dụru mubẹ Ojejoje nsọ ono eswe, aakwabẹ ugvu. Ọ -bụru l'i doberu iya
iche; ọphu tịi da ụba ẹka ngu; ọphu iimedu ẹge o heru ngu; ọphu iikfudu okfu ndigiri.
14 Ọ bụ teke ono bẹ ẹhu a-wata ngu ọtso ẹna l'ẹhu mụbe Ojejoje; ẹge ono bẹ mu e-me
t'ọ bụru ephekerephe bẹ ịi-nọdu agba; nggu eketa ókè-iphe nna ngu; mbụ Jékọpu.”
Ono kwa iphe Ojejoje kfuru.

59

1 Lenu! Ojejoje ta dụkwa nyẹgenyege ẹge ono; kẹ t'ẹ b'ọ ọdzo-ghe madzụ. Ọphu
o nwekwa nchị ike; kẹ t'ẹ b'ọ nụ iphe.
2 Ọ kwa iphe dụ ẹji unu meru; unu lẹ Nchileke abọo. Ọ kwaphu iphe dụ ẹji unu
kparu iphe o wofuru ifu l'ẹke unu nọ; k'ọphu ẹ-tọo nụdu olu unu;
3 kẹ l'ẹka unu bẹ mee ọchi ngụ-guhukotaru. Mbụ lẹ mkpụshi-ẹka unu rụkotawaru
iphe dụ ẹji. Ogboromọnu unu bụ ẹjo-ire nọ iya; ẹge ono bẹ unu anọduje ekfushi
ụduruku.
4 Ẹ to nwedu m'ọ bụ onye agbajẹru ibe iya ẹkwo l'iswi-ọ-dụ-mma. To nwe onye
emeje iphe l'iswi ọdu mma. Iphe ẹphe adabujeru bụ ọdzo iphoro; l'adzụ-phe ẹjo-ire.
Iphe ẹphe anọduje lẹ tamoshita iya bụ iphe a-bụru iphe-ẹhuka; mbu; iphe bụlephu
iphe dụ ẹji b'ọ mụtaje.
5 Idzu, ẹphe adụje l'ọ bụ ẹkwa ogiji; dụ l'ọ bụ ụgbu mkpakiri. Ị -taa ya; yo gbua
ngu. Ọ -tụkpohu atụkpohu; ogiji eshi iya wụfuta.
6 Idzu, ẹphe ta agadu mkpa ẹge ẹkwa, e kweru l'ụgbu mkpakiri ta agadụ. Ọphu
ẹphe egudekotaghedu iphe ẹphe eme zechighe onwẹphe. Iphemiphe ọbule, ẹphe
eme bụkota iphe dụ ẹji. Iphe e gude maru ẹphe bụ ome ẹhuka.
7 Iphe ẹphe atụje ọkpa mgbịrigba; bụ ome ẹjo iphe. Ẹge ono; bẹ ẹphe agbajẹ
perepere ogbu onye ẹ-ta dụdu iphe o meru. Ọriri ẹphe abụkotaje ẹjo ọriri. Ụzo ome
iphe t'ọ bụru kpurupyata; mẹ mmebyi bụ ụzo, ẹphe etso.
8 Ụzo kẹ nchị ọdu ndoo; bẹ ẹphe ta madụ; mbụ ụzo nk'ẹphe b'ẹ to nwedu ome iphe
nhamụnha nọ iya nụ. Ẹphe chikọwaru ụzo ẹphe; yọ gọo agọgo. Ọphu ọ dụdu onye
eshi iya nụ, byaru bya ama iphe bụ nchị ọdu ndoo.

Ndu Ízurẹlu akọshi iphe ẹphe meru

9 Ọ bụ iya meru iphe ndu Ízurẹlu ekfutsua l'ọ kwa okfu iphe dụ ẹji-a kpamu meru
iphe Nchileke te kebejehedu ayi k'ọma; bụru iya kparu iphe Nchileke ta nụjehedu
ndu meru ayi iphe aphụ. T'a ma l'ọ bụ iya kparu iphe ayi nọ l'ẹkpuru-ọchi l'ẹke ayi
gega anọdukwaa l'iphoro. Mbụ ẹ ta madu l'ọ bụ iya meru iphe ayi eruphe ije oru
l'ishi.
10 Ọ bụ ẹge ndu ìshì anọduje adụda ẹka l'oshi-ẹpoto; bụ ẹge ayịbedua anọduje
adụda. Ayi etsutsoje l'ọ bụ ndu ẹ-te nwedu ẹnya. Ayi anọduje eje mkpogbo-mkpogbo
l'echi oke-eswe l'ọ bụ l'echi-abalị. Ẹke ndu nweru agburẹhu nọ bẹ ayi adụje l'ọ bụ
ndu nwụhuru anwụhu.
11 Ayi anọduje agbọ l'ọ bụ nkụta-ọswa; l'atsụ ọnu rụmurumu l'ọ bụ mgbashị. Ayi
eleje tẹ Nchileke dzọo ayi l'ẹhu, aakpa ayi; mẹ iphe dụ ẹji, eme ayi; yọ nọdu ayi
ote-ẹnya.
12 Ishi iya abụru l'ẹke, ayi mesweshiru ngu ha nshinu. Yọ bụru ẹjo iphe ono, ayi
meshiru ngu ono agba ayi ekebe. Ẹjo iphe ayi bẹ ayi l'iya pụchiwaru. Ẹjo iphe ayi bẹ
ayi makọtaru-a:
13 mbụ; okwefuru Ojejoje íkè; ghaaru iya azụ; mẹ l'ọkpata mkpamẹhu; mẹ mpako;
mẹ ẹjo-ire, kwọwaru ayi ẹhu.

14 Ọo ya kparu iphe ẹ te ekpehedu ikpe, dụ maa. Odobe-ẹka-ndoo nọru ote-ẹnya.
Ire-lanụ daruru; kpọo ishi-akụ l'echi esu-ụzo. To nwe ẹke, oo-shi bata; mbụ iphe
vudo nhamụnha.
15 Ire-lanụ ta nọhedu. Onye agbaru iphe dụ ẹji ọso; yọ ghọo anụ-eriri.

Ojejoje agbafụta ndibe iya

Ya ndono; Ojejoje abya eleebe iya ẹnya; yọ dụ iya ẹji; kẹ l'ikpe, dụ mma ta nọhedu.
16 Yọ phụ l'ẹ tọ dụdu onye a-gbaru unu mkpu. Yọ nyịa ya ẹhu kpaa l'ẹ to nwedu
m'ọ bụ onye gbaa mkpu, nọnu. Tọ dụ iya bụ; yọ bya egude odobe-ẹka-ndoo sedeshia
ẹphe ike.
17 Ya ndono; yọ bya eworu odobe-ẹka-ndoo chibe l'ọ bụ onye chiberu
ekwekwerekwe-ígwè-ọgu l'ifu ọkpoma; bya ekpuru ndzọta l'ọ bụ okpu-ígwè;
byakwaphu bya eyee ọgwata ụgwo-iphe l'ọ bụ uwe; bya eworu iphe ovu evuvu
gbaphua onwiya l'ọ bụ ẹkwa-ígwè.
18 Ọ bụ ẹge iphe ẹphe meru dụ; bụ ẹge ọo-kfụ ẹphe ụgwo. Ndu ọhogu iya; bẹ
ọo-tụkushi ẹhu-eghughu iya; bya agwata ndu okfu iya ụgwo iphe, ẹphe meru iya;
kfụa ndu butsua l'ikfuli iphe gbaru ẹphe.
19 Ọo ya bụ; ẹge madzụ atsụlaha ẹpha Ojejoje egvu jeye l'ụzo ẹnyanwu-arịba. Ẹphe
eshikwaphu l'ụzo ẹnyanwu-ahata akwabẹ ọdu-biribiri iya ugvu; kẹ l'ọo-tụ kperere
bya l'ọ bụ utso; yọ bụru ume Ojejoje a-nọdu enwu iya eje.
20 "Onye a-gbafụta ayi a-bya lẹ Ugvu Záyọnu; mbụ byakfuta ndu eri Jékọpu, bụ ndu
tawaru onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meru." Ọ bụ iphe Ojejoje kfuru ndono.
21 Ojejoje sụru ẹge-a: "A -bya lẹ kẹ yẹbe Ojejoje; ọwaa ọgba-ndzụ yẹle ẹphe: Ume
iya, bụ ọphu nọ ngu l'ẹhu yẹle okfu iya, ya yeru ngu l'ọnu b'ẹ tii byadụ bya aha ekfu;
ọphu ụnwu ngu abyadụ bya aha iya ekfukfu; mbụ shita nta-a jeye lẹ gbururu." Ono
iphe Ojejoje kfuru.

60

Záyọnu a-dụ biribiri

1 Gbeshi; gbua nwịinwii;
kẹ l'iphoro nke ngu ruwaru!
Mbụ lẹ biribiri Ojejoje
gbeshiwaru nọdu ngu l'ẹhu!
2 Ledudunu;
ọchi a-gbaakwa lẹ mgboko.
Ẹge ono bẹ oke
ẹkpuru-ọchi
a-gbamikota ndu nọ lẹ mgboko.
Obenu lẹ nggụbedua;
bẹ iphoro Ojejoje a-ngashi ẹhu.
Ẹge ono;
bẹ o-gbu-nwịi-nwịi ya
e-he ngu l'ẹhu.
3 Ndu ọhodo a-wụru bya l'iphoro ngu.
Ẹge ono bẹ ndu eze a-wụru
bya anọdukwaphu l'iphoro
nchi-abọhu ngu ono.
4 Palidudụphu ẹnya
lephee mgburumgburu;
nggu aphụ ẹge ẹphe
dzukoberu l'awụ-kfuta ngu;

mbụ; ụnwu ngu unwoke
e-shi ẹke teru ẹnya alata.
Ẹge ono bẹ ẹphe e-hetsuaru ụnwu ngu
ndu k'ụnwanyi ngu l'ẹka ekulataru ngu.
5 Ọ bụ teke ono;
bẹ ịi-phụ iya;
bya egbuchafu egbuchafu.
Ọkpoma awata ngu ome
tupyongu tupyongu;
ẹhu evulaha ngu gidigidi
l'ẹke ẹswa riri ngu ẹhu.
Eeshi l'eze ẹnyimu vutaru ngu ẹku.
Ọ bụ nggu bẹ ẹku
mbakeshi a-wụ-kfuta.
6 Ikpoto ịnya-ivu a-chịko alị ngu naru.
Mbụ ụnwu ophoja
ịnya-ivu, shitsua Mídiya yẹle Efa;
jeyekpo l'iphe bụ ndu ophu
shitsua Sheba a-byakọta.
Ẹphe eguderu ngu
mkpọla-ododo; mẹ ínsẹnsu.
Ẹphe a-nọdu ara iya arara
t'e tu Ojejoje ẹpha.
7 Elu ndu Kéda l'ọ ha;
bẹ ee-rulataru ngu;
ebyila ndu Nebayọtu l'ejeeru ngu ozi.
A nata ẹphe gude gwaa mu l'ẹnya-ngwẹja mu.
Mu eworu eze-ụlo mu mee t'ọ dụ biribiri.
8 ?Bụ ndu ole bẹ awụ-phe l'ọ bụ urukpu;
mbu; l'ọ bụ ndo awụ
gbigbigbi ephe ala l'ẹkfuna iya.
9 Ishi iya abụru lẹ ndu
iku ẹnyimu bụ mu; bẹ ẹphe echeru.
Ụgbo-mini Tashishi liberu vuru ẹphe ụzo;
l'achịlata ụnwu ngu, shi ẹke teru ẹnya.
O vukwaphu mkpọla-ọcha;
mẹ mkpọla-ododo ẹphe; l'alata;
k'ọphu ọo-bụru ugvu,
aakwabẹ Ojejoje, bụ Nchileke ngu;
mbụ onye ono, bụ onye nsọ kẹ Ízurẹlu,
bụ iya meru ngu; nggu adụ biribiri.
10 Ọ bụ ndu shi eshishi
a-kpụkwa-zi ụpho-mkpuma ngu ono.
Yọ bụru ndu eze ẹphe
a-nọdu ejeru ngu ozi.
A makwarụa lẹ mu
gude ọvuma chitsua ngu.
Obenu lẹ mu e-mekocha-a
gude n-yemobu phụaru ngu imiko.
11 Ọnu-ụzo nggụbe mkpụkpu
ono a-nọdu eghekotajeru.

Ẹ ta byadụ bya agụ-chije
iya agụ-chi: eswe l'ẹnyashi;
k'ọphu unwoke e-shitsua
mbakeshi evubataru ngu ẹku.
Yọ bụru ndu eze
ẹphe a-chịjeru ẹphe abya;
12 kẹ l'iphe bụ mba;
m'ọ bụ alị-eze,
a-jịka l'ẹphe te ejeduru
ngu ozi a-bụru kpurupyata;
mbu; ndu ọphu bẹ
ee-me ẹphe achịhu.
13 Biribiri alị Lébanọnu a-byaru ngu:
mbụ l'oshi payịnu; oshi fịru;
mẹ oshi sayịpuresu,
bụkota oshi, nọ iya nụ;
bẹ ee-gude mee tẹ ẹke,
dụru mu nsọ maa mma.
Ẹge ono bẹ mu
e-mekwaphu tẹ ẹke
mu adzọje ọkpa dụ biribiri.
14 Ụnwegirima ndu ono,
akpa ngu ẹhu ono
e-mekochaa bya achịchiaru ngu ọnu l'alị.
Iphe bụ ndu ono,
ẹ-ta gụbedu ngu iphe ono
e-mekochaa bya adaaru ngu pẹe l'iku ọkpa.
Ẹphe e-mekochaa kulahaa
ngu "Mkpụkpu Ojejoje;"
"Záyọnu k'onye nsọ ndu Ízurẹlu."
15 "A makwaru-a l'a jịkaru ngu;
nggu adụ ashị;
ọphu ọ dụdu onye eshije ngu nụ.
Obenu lẹ mu e-mekocha
mee ngu mkpụkpu,
iphe bụ ọgbo sweru esweswe
e-gude eku onwẹphe;
gude iya ete ẹswa
gbururu jeye lẹ gbururu.
16 Ịi-mị ẹku iphe bụ mbakeshi;
mẹ kẹ ndu eze.
Nggu amaru l'ọo mu,
bụ Ojejoje, bụ Ọkaribe kẹ Jékọpu,
bụru onye adzọje ngu nụ;
bya abụru onye agbataję ngu nụ;
bụ Ọkaribe kẹ Jékọpu.
17 Mu a-nụ ngu mkpọla-ododo l'ọzori ope;
nụ ngu mkpọla-ọcha l'ọzori ígwè.
Mu a-nụ ngu ope l'ọzori nkụ;
nụ ngu ígwè l'ọzori mkpuma.
Nchị-ọdu-ndo;

bẹ mu e-me t'ọ bụru iya
a-nọdu achị ngu;
Odobe-ẹka-ndoo abụru onye ishi ngu.
18 Ẹ to nwedu onye anụkwadu
k'iphe-kpaa l'alị ngu ọdo;
ta anụhe k'ọ-la-l'iyi;
m'ọ bụ kpurupyata l'alị ngu
gbaa mgburumgburu.
Iphe ịi-nọdu eku ụpho-mkpuma
ngu bụ 'Ndzọta';
obu-edukfu mkpụkpu ngu abụru 'Ajaja.'
19 Ẹ tọ bụhedu ẹnyanwu;
bẹ a-bụru ngu iphoro l'eswe;
ọphu ọnwa echiheduru ngu
swachaswacha l'ẹnyashi;
kẹ l'ọ bụ Ojejoje a-bụru
iphoro ngu jeye lẹ gbururu.
Yọ bụru Nchileke ngu ono
a-bụru ọdu-biribiri nke ngu.
20 Ẹnyanwu ta arịbaheduru
ngu arịba;
ọphu ọnwa 'arịbaheduru
ngu arịba; kẹ l'ọ bụ Ojejoje
a-bụru iphoro ngu jeye lẹ gbururu;
nggu agụ-buhu aphụ.
21 Ọ bụ teke ono;
bẹ ndibe ngu a-bụkotaru
ndu doberu ẹka ndoo.
Ẹphe abya enweru alị
ono jeye lẹ tutu yoyo.
Ọ kwa ẹphebedua bụ
iru oshi ono, mu dzabẹru
ono; mbụ ozi, mu gude ẹka mu jee;
t'e gude phụ ẹge mu dụ-be biribiri.
22 Ufu unu ọphu katsụa ọla alị
a-zụ; ghọ ụnwunna.
Ẹge ono bẹ ọphu katsụa
nwanshị a-ghọ eze mba.
Ọ kwa mbẹdua bụ Ojejoje.
Iphemiphe ọbule-a;
bẹ mu e-mekwa ẹgwegwa
teke oge ememe iya ruleruphu."

61

Afa, Ojejoje e-koshi ifu-ọma

1 Ume Nnajiufu, bụ Nchileke nọ mu l'ẹhu;
kẹle Ojejoje wụru mu manụ;
tẹ mu je ezia ndu aakpa ẹhu ozi-ọma;
mu eje adụa ndu meji tọfuru ike;
mu je ezia ndu a kpụru lẹ ndzụ;

l'ẹphe e-nweru onwẹphe;
mu ezikwaaphu ndu nọ
lẹ mkpọro l'aa-ha ẹphe.
2 O ziru mu tẹ mu bya
araa ya arara l'afa,
Ojejoje e-meru ndu nk'iya
eze-iphe-ọma ruwaru;
yẹle eswe mbọku, Nchileke
ayi a-gbarụ ndibe iya
ọdzori; dụa ndu aphụ byaru l'ẹphe ha ike.
3 O ziru mu tẹ mu bya etsua
ẹphe ẹka l'obu, bụ ndu
aphụ tsaru lẹ Záyọnu.
Mu eworu okpu,
ama mma kpube ẹphe
l'ọzori ntụ, ẹphe shi kpua onwẹphe.
Mu awụa ẹphe manụ
ẹhu-ọtso-ẹna l'ọzori nggụmaphu;
mu eyee ẹphe uwe
egvu-ọma l'ọzori obu-anmafụ
Iphe aa-nọdu eku ẹphe
bụ achị k'odobe-ẹka-ndo.
Ẹphe a-bụ oshi,
Ojejoje gude ẹka iya dzabẹ;
ẹphe abụru ndu dụ biribiri;
shi ẹge ono koshi ẹge
Nchileke dụbe ugvu.
4 Ẹphe a-kpụkwakota ọkpu-ufu ono,
shigbaa lẹ ndiche ono;
bya achịko ẹke ono,
ẹgbara kfụru ono mekwazikota.
Iphe bụ mkpụkpu ono,
shiwa keshinu ẹnya ẹ te rudu
dakpọshihu adakpọshi ono;
bẹ ẹphe e-mekwazikota.
5 Ọ bụ ndu shi eshishi a-nọdu
echeru ngu eghu mẹ atụru ngu.
Ndu mba ọdo abụru
ndu a-nọdu ejeru ngu
ozi ẹgu yẹle ozi mgbo vayịnu ngu.
6 Iphe aa-nọdu eku unu
bụ “ndu achịjeru Ojejoje ẹja.”
Iphe aa-gụbe unu abụru
“ndu ejeru Nchileke ayi ozi.”
Ọ bụ ẹku mbakeshi;
bẹ unu a-nọdu eri.
Mbụ yọ bụru iphe
enweru-enweru ẹphe;
bẹ unu e-gude eku onwunu.
7 Ndibe mu a-nata òkè-iphe lẹ
ntụkwase l'ẹka ẹphe l'ọzori

iphe-iphere, a ga eme ẹphe.
Ẹphe a-nọdu ete ẹswa l'òkè,
ẹphe hataru; l'ọzori, ifu,
ge ekpu ẹphe lẹ ntụ.
Ẹge ono bẹ ẹhu-ọtso-ẹna
a-bụru nk'ẹphe gbururu jeye lẹ gbururu.
8 "Kẹle mbẹdua, bụ Ojejoje.
Iphe adụje mu mma abụru ikpe, dụ maa.
Iphura; mẹ ẹjo iphe dụ mu ashị.
Mu e-gude ire-lanụ bua ẹphe nggo;
mu l'ẹphe agbaa ndzụ tutu yoyo.
9 Eri ẹphe abụru ndu a maru
amaru l'iphe bụ mbakeshi.
Ẹge ono bẹ ọha a-maru awa ẹphe.
Iphe bụ onye phụru
ẹphe a-majẹleruphu
l'ẹphe bụ ndu Ojejoje keberu k'ọma."
10 Ẹhu atsọ mu ẹna nshinu
l'iphe Ojejoje meru.
Mbụ l'ẹhu atsọ ẹna l'ime
Nchileke mu;
kẹ l'o yewaru mu ndzọfuta l'ọ bụ uwe;
bya egude odobe-ẹka-ndoo
kwa mu yẹgelengu l'ọ bụ
onye yeru kpowula-kpowula uwe;
l'ọ bụ onye kpu iphe e gude
mamaa memakota l'abya ọlu nwanyi;
mbụ; l'ọ bụ onye, aabya ọla nji;
gude iphe-nchị; iphe-olu;
mẹ mgbalẹka iya kwaa onwiya.
11 Kẹ l'ọ bụ ẹge alị emeje t'iphe fushia;
mẹ ẹge mgbabu emeje t'iphe
a kụru iya kpofushia;
bẹ bụ ẹge Nnajiufu,
bụ Ojejoje e-me tẹ
odobe-ẹka-ndoo;
mẹ ajaja wụfuta l'iphe bụ mbakeshi.

62

Ẹpha ọphungu ndu Záyọnu

1 Ọ kwa l'okfu ẹhu Záyọnu;
bẹ mu e-gude; mu ta adahụdu nkịchi.
Mu e-gude okfu ẹhu Jerúsalemu;
mu ta anọkirishihedu;
gbururu jeye teke
odobe-ẹka-ndoo ya
achafụta t'a phụ iya l'ọ
bụ ẹke nchi bọhuru;
mbụ ndzọfuta iya enwua
phoo l'ọ bụ itsu-ọku, eke phophopho.

2 Iphe bụ mbakeshi a-phụ
odobe-ẹka-ndoo ngu;
ndu eze ẹphe aphụ
o-gbu-nwịi-nwịi ngu;
a bya agụa ngu ẹpha
ọphungu, bụ Ojejoje e-gude
ọnu iya gụa ngu iya.
3 Ịi-nọdu Ojejoje l'ẹka;
bụru okpu-eze, dụ ugvu, o gude.
Ịi-dụ l'ọ bụ okpu-eze,
nọ Nchileke l'ẹka.
4 Ẹphe te ekuhedu ngu
“onye a gbagharu agbagharu.”
Ọphu eekuhedu alị ngu
“Alị, ẹgbara kfụru.”
Iphe aa-gụ ngu bụ
“Ọtsomahu Nchileke.”
Iphe ee-kulahaa alị ngu bụ:
“Nwanyi ọphungu;”
kẹle Ojejoje e-gude ngu eme ẹswa.
Alị ngu adụ l'ọ bụ nwanyi,
a lụru k'ọphungu.
5 Ọ bụ ẹge ono, nwokorọbya
alụje nwata mgbọko ono
bụ ẹge ụnwu ngu a-lụru
nggụbe Záyọnu.
Yọ bụru ẹge ẹhu atsọje
onye eme ẹswa-nwanyi,
ọ lụru k'ọphungu;
bụ ẹge Nchileke ngu
a-nọdu eme ẹswa ngu.
6 Mu wowaru ndu nche
yetsua t'e che nche
l'ụpho-mkpuma nggụbe Jerúsalemu.
Ọphu ẹphe abyadụ bya
edobe ọnu ndoo: eswe l'ẹnyashi.
Unubẹ ndu akpọ-ku
Ojejoje; unu ba tụtakwa ume!
7 Ọphu unu ekwekwa t'ọ
tụfu ume jeye teke oo-me
Jerúsalemu t'o vudo;
mee ya t'ọ bụru iphe
mgboko l'ọ ha e-gude
aja Nchileke ajaja.
8 Ojejoje ribuwaru angụ iya; sụ
“L'ẹ to nwehedu lẹ ya eworu
iphe ị kọru l'okfu nụ ndu
ọhogu ngu t'ẹphe ria ọdo;
ọphu 'onwehedu lẹ ndu
mbyamụmbya angụa mẹe

ọphungu ono, i seru akanya
iya ono ọdo.
9 Ọ bụ ndu riru aphụ iya;
kpata ya e-ri iya; jaa Ojejoje ajaja iya.
Ẹge ono b'ọ bụ ndu awọ
akpụru vayịnu a-ngụ mẹe
ya l'ogbodufu mu ono, dụ nsọ."
10 Unu shia ya;
unu shia ọnu ẹke e shije
abahụ mkpụkpu ono!
Unu meeru ndu ono ụzo!
Unu kpaa; unu kpaa eze oje ono!
Unu kpashịa mkpuma, nọ iya nụ!
T'e woliaru iphe bụ mbakeshi
ẹkwa-ọhubama ono!
11 Lenu; Ojejoje raakwaru
iya arara jeye l'ẹke mgboko
jeberu; sụ: "Unu sụ ndu Záyọnu
t'ẹphe phụkwa l'onye ndzọta
ẹphe abyaakwa!
O gudekwa iphe oo-gude
akfụ ụgwo;
mbụ l'o gudeekwa
iphe oo-gude ebu nggo."
12 Iphe ee-ku ẹphe bụ:
"Ndu nsọ Nchileke."
Aa-nọdu ekukwaphu ẹphe:
"Ndu Ojejoje gbataru."
Nggụbedua bẹ ee-ku:
"Nwanchọta;" mẹ "Mkpụkpu,
ẹ taa kwafụhedu akwafu."

63

Mbọku, Ojejoje a-gwata ụgwo

1 "?Bụ onye ndọ-ọ, shi l'alị Édọmu abya phụ; mbụ onye ono, yeru uwe, eke meemee, shi lẹ Bọzura eje abya ono? Mbụ; ?bụ onye ndọ-ọ yeru kpowula kpowula uwe l'ehe kfụkakfuka l'abya ono; mbụ onye ono, gude oke agburu-ẹhu iya adzọ girimu gadamụ l'abya ono?"

"Ọ kwa mbẹdua. Mu gude odobe-ẹka-ndoo ekfu iphe mu ekfu. Ẹge ono bẹ ike nọkwa mu phụ tẹ mu dzọta ndiphe."

2 "?Bụkwanu ngụnu kparu iphe uwe ngu eke meemee; mbụ eke l'ọ bụ k'onye adzọshije mẹe l'ẹke aadzọshije mẹe l'akpụru iphe emeje mẹe?"

3 "Ọ kwa mu dzọshiru mẹe ono nwẹnkinyi mu. To nwedu m'ọo onye lanụ lẹ mbakeshi meeduru mu iya. Mu gude iphe-eghughu dzọshia ya; mbụ gude oke ẹhu-eghughu dzọ ya pyaapyaa. Mee ẹphe akfụkakota l'uwe mu. Tọ dụ iya bụ; mu etechishikota uwe mu.

4 Ishi iya abụru l'eswe, mu a-gwata ụgwo iphe bẹ nọhawa mu l'obu. Ẹge ono bẹ afa, mu a-gbata ndibe mu ruru.

5 Mu leru ẹnya; ọphu ọ dụdu onye gbaru mu mkpu. Mbụ; o teru mu ụkfu l'ẹ tọ
dụdu onye bụ agbarike mu. Tọ du iya bụ; mu egude ẹka mu lụaru onwomu; mekputa.
Yọ bụru oke ẹhu-eghughu mu; bẹ cheru mu nụ.
6 Mu gude iphe-eghughu dzọo mbakeshi pyaapyaa; gude oke ẹhu-eghughu mee
ẹphe atsọhu bẹbebe; mee ẹphe adashịa."

Ajaja yẹle okfu anụ Nchileke

7 Mu e-kfu k'obu, Ojejoje yeru ndibe iya.
Mbụ iphe o meshiru,
bụ iphe aa-nọdu ajajẹ iya ajaja;
mbụ iphemiphe ọbule,
Ojejoje meshiru ayi;
mbụ igweligwe iphe
dụ mma, o meshiru ndu
ọnu-ụlo Ízurẹlu;
kẹ l'ọophu imiko ntụmatu.
Ẹge ono bẹ o yenukaru obu eyenuka.
8 Yọ sụ: "L'ẹphe bụ ndibe mu; mbụ ụnwu mu, ẹ ta adzụjeduru mu ẹjo-ire." Yọ
bụru iya kparu iphe ọ dzọfutaru ẹphe.
9 Iphe bụ ntakfuru, ẹphe jekotaru bẹ tsụru yẹbedua l'ẹhu. Yọ bụru ojozi-imigwe,
shi l'ẹke ọ nọ jeru je adzọfuta ẹphe. Yọ bụru obu, o yeru ẹphe yẹle imiko, ọophuru
ẹphe meru iphe o meliru ẹphe; hekotaru ẹphe lẹ teke ndiche ono.
10 Obenu l'ẹphe kwefuleru-a íkè; mee Ume-dụ-Nsọ iya iphe aphụ. Tọ dụ iya bụ; yọ
ghakọbe bya abụru ọhogu ẹphe; tso ẹphe ọgu; yẹbedua l'onwiya.
11 Tọ dụ iya bụ; ẹphe abya anyata teke ndiche; mbụ oge kẹ Mósisu yẹle ndu nk'iya.
Yọ rịa; sụ: "?Bụ awe b'ọ nọhunu; mbụ onye ono, du ndu Ízurẹlu; Mósisu abụru onye
chị ẹphe l'ọ bụ onye chị atụru; je eswe eze ẹnyimu ono; mbụ ?bụ awe bẹ onye ono,
yeru Ume-dụ-Nsọ iya; ẹphe l'iya ayịru ono nọ.
12 Onye ono, gude ike iya, dụ biribiri nọdu Mósisu l'ẹka-ụtara; onye ono, meru eze
mini ekee ẹbo l'ifu ẹphe; k'ọphu aa-maru ẹpha iya jeye lẹ gbururu ono;
13 mbụ onye ono, duru ẹphe; ẹphe esweshia ebo ebo mini; gbaa kwagongu
kwagongu l'ọ bụ ịnya agba l'echi-ẹgu; ọphu ụkfu 'adụdu ẹphe;
14 mbụ wụkpelephu l'ọ bụ eswi awụ eje l'ẹke gburu barakata. Ume Ojejoje emee;
ẹphe atụta ume. Ọ bụ ẹge ono b'i gude dua ndibe ngu; k'ọphu ii-me t'ẹpha ngu bụru
iphe dụ biribiri."
15 Ojejoje; shinu l'imigwe; l'aba-eze ngu ono, ha eli, dụ nsọ; bya adụ biribiri ono
tụfu ẹnya lee l'ẹke, ayi nọ. ?Nanụhunu obu ọphu i yeru ono ọbu. ?Ọkpehu ngu ono
jehunuru iya ije agha? Agu ono, iimejeru ayi; mẹ imiko ono, ị phụjeru ayi ono ta
dụhekwa.
16 Obenu l'ọ kwa nggu bụ nna ayi. A makwarụa lẹ Ébirihamu ta madụ ayi. Ọphu
Ízurẹlu amadụ ndu ayi bụ. M'ọ kwa nggu; nggụbe Ojejoje bụ nna ayi. Onye mgbafụta
ayi bẹ ẹpha ngu shiru lẹ ndiche bụtaru.
17 Nggụbe Ojejoje; ?bụ ngụnu meru iphe i haru ayi; ayi eshi l'ụzo ngu gharu tụgbua.
I meru ayi enwee nggụdunggu; k'ọphu bụ l'ayi ta tsụdu ngu egvu? Latanụ azụ mẹ
l'ọgvu ndu ozi ngu; mbụ ikfu ono, bụ òkè-iphe ngu ono!
18 Ndibe ngu te budu l'alị nsọ ngu ono ọphu baru nwishi; ndu ọhogu ngu abya
achịfu ẹphe; dzọo ẹke ono, dụru ngu lẹ nsọ ono pyakapyaka.
19 Obenu l'ayi bụkpelekwaphu nke ngu keshinu ndiche. Obenu l'o gbe dụ l'i tị
chịbudua ayi; mbụ ayi gbe dụ l'ọ bụ ndu e te kudu ala l'ẹpha ngu.

64

1 Ọ dụ t'a sụ t'ị dzọ-fua igwe nyizita! T'eze ugvu nmaa jijiji l'ifu ngu!
2 Mbụ ẹge ono ọku adzụje ụrevu; mbụ ẹge ono, ọku emeje tẹ mini phụhu ụphu
ono; nyizitanu bya emee tẹ ndu ọhogu ngu maru ẹpha ngu! Byanụ bya emee tẹ
mbakeshi nmahu jijiji l'ifu ngu;
3 kẹle teke ono, i meru iphe teru ụkfu ono, bụ iphe ayi ta madụ l'ii-me ono bẹ i
nyizitaru. Eze ugvu anmaa jijiji l'ifu ngu.
4 Keshinu ndiche ta dụkwa onye nụjewaru nụ. Ọphu o nwedu onye ọ bahujewaru
lẹ nchị. Ọphu ẹnya aphụbudua Nchileke ọdo, nọnu nụ, ẹ ta bụdu nggụbedua, bụ
Nchileke, emejeru ndu ele iya ẹnya l'ẹka iphe ẹphe ele ẹnya iya.
5 Ịigbajeru ndu egudeje ẹhu-ọtso-ẹna eme iphe nhamụnha mkpu. Mbụ ndu
nyataru ụzo ngu. Ọlobu teke ayi meru iphe dụ ẹji tụgburu bẹ ẹhu ghulahaaru ngu
eghughu. ?Nanụ ẹge ee-shi dzọkwadua ayi?
6 Ayi ha dụkotawa l'ọ bụ iphe aasọ nsọ. Ẹge ono bẹ odobe-ẹka-ndoo ayi dụkota l'ọ
bụ nkaraba ẹkwa, dụ oyi-oyi. Ayi ha gbanwụshihuwaru l'ọ bụ mkpẹkwo. Ẹjo iphe
ayi ephekata ayi l'ọ bụ phẹrephere.
7 Ẹ to nwedu onye akpoku ẹpha ngu. Ọphu ọ dụhedu onye akụnyabeje ngu ẹhu;
kẹ l'i woharu ayi ifu; bya emee ayi alalaha kparakpara l'iphe dụ ẹji, ayi emeshi.
8 Obenu le nggụbe Ojejoje; i bụlekwa nna ayi. Ayịbedua bụkwa ụra; nggụbedua
abụru ọ-kpụ-ite. Ayịbedua chịko bụru iphe i gude ẹka ngu mee.
9 T'iphe be ghunukakwa ngu eghughu byiko Ojejoje. Ba agụkokwaru ayi iphe dụ
ẹji ayi jeye lẹ gbururu! Iphe ayi arọ bụ ti ghaaruru ayi ẹnya byiko; kẹ l'ayi chịkokwa
bụru ndibe ngu!
10 Mkpụkpu ngu ndu ọphu, dụtsua nsọ chịkokwa bụru echi-ẹgu. Záyọnu bụwa
echi-ẹgu; ẹgbara akfụwa lẹ Jerúsalemu.
11 Eze-ụlo ngu ono, dụ nsọ; dụ biribiri, ayi shi nweru ono, bụ ẹke nna ayi oche phe
shi anọduje aja ngu ajaja ono b'a tụakwaru ọku; Iphe bụkpo ẹke ono, ayi yeru obu
ono l'ọ ha bụkotawa iyi.
12 Ẹge ọ dụ ẹge-a nggụbe Ojejoje; nyịnua nchị manụ? Ba adakwa ashị; nụa ayi
aphụ.

65

Ikpe yẹle ndzọta

1 “Mu koshiru onwomu ndu ẹ-ta akpadu ishi mu. Ndu ta achọdu mu nụ bẹ mu
shi emeje t'ẹphe phụ mu. Yọ bụru mba ono, te shidu akpọ-kuje ẹpha mu ono bẹ mu
sụru: ‘L'ọ kwa mu ndọ-ọ! L'ọ kwa mu ndọ-ọ!’
2 Mbọku-mbọku bẹ mu egbobejeru ẹphe ẹka t'ẹphe byakfuta mu; ẹphe te kwejee.
Mbụ ndu ono, eshi ụzo ta dụdu mma ono; mbụ bụlephu iphe ẹphe rịtaru bẹ ẹphe
anọduje ese ẹza ememe;
3 mbụ ndu anọdukotaje l'ifu mu mkpụrumkpuru eme mu iphe eghughu; ndu ejeje
je anọdu lẹ mgbabu l'agwa iphe; kpọkobe isheja; mee ya ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu ọku;
4 ndu ejeje je anọdu l'ẹke eelije odzu; radụ aradụ l'ẹke ono; mụkota ẹnya l'ẹnyashi;
l'eme kẹ mma l'edomi; ndu anọduje ata anụ ezi; iphe anọje l'ite ẹphe, bụ mini anụ,
aasọ nsọ;
5 ndu anọduje ekfu sụ: ‘Kpịribe akpiribe! Ba abyakwa mu ntse; kẹ l'ẹge mu dụ-
bebe nsọ b'ẹ t'ọ gbakwa t'ị bya mu ntse!’ Egbe ndu ono bụ ẹnwuru, ekpo ala mu
l'imi. Ẹphe bụ ọku, eke mkpụrumkpuru.
6 “Lekwa. E dekwaru iya edede dobe mu l'ifu sụ: Mu ta anọkirishikwa nwandoo.
Mu a-kfụkwa ụgwo kfụ-dzua akfụ-dzu. Mu a-kfụ iya ẹphe nwuru iya enwuru ye
ẹphe l'ẹka;

7 mbụ kfụa ẹphe ụgwo iphe dụ ẹji ẹphe mẹ kẹ nna ẹphe oche phe." Ọ bụ iphe
Ojejoje kfuru ndono. "Yọ bụru iphe kparụ iya nụ bụ l'ẹphe jeru je anọdu l'eli ugvu
agba ẹja; je anọdutsua l'eli nwugvu ekfurushi mu. Ọ bụ iphe ono kparu iphe mu
a-kfụ ẹphe ụgwo iphe ẹphe mejehawaru nwuru iya enwuru ye ẹphe l'ẹka."
8 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'ọ kwa ẹge ono, ọobujeru: mẹe -nọdukwadua l'ọfoko
akpụru vayịnu; a sụ t'ẹ b'e mebyishikwa iya; lẹ nwiphe dụ mma hakwaru nọdukwadu
iya ono; bụ ẹge ya e-me kẹ ndu ejeru iya ozi. Ya te egbushikwa ẹphe.
9 Ya e-me t'awa Jékọpu phọdu; mẹ lẹ ndu kẹ Júda, bụ ndu e-nwetsuaru eze ugvu
iya ono. Mbụ l'ọ bụ ndu ono, ya fọtaru ono; bẹ ọo-bụru òkè-iphe ẹphe. Ọ bụ ẹke
ono; bẹ ndu ono, ejeru iya ozi ono e-buru.
10 Nsụda Sharọ́nu a-bụru ẹke elu ẹphe a-nọdu akpa nri. Ẹge nsụda Akọru a-bụru
ọdu-eswi dụru ndibe iya, bụ ndu achọ iya nụ.
11 "Obenu l'unubẹdua, ghawaru mụbe Ojejoje azụ; bya azahaa eze ugvu mu, dụ
nsọ; mbụ nggụbe onye meru nri doberu Iphe-ekweru; bya agbajia mẹe l'okoro sụberu
Ọ-kpụ-l'ụwa;
12 mu e-me t'ọ bụru mma bẹ unu a-la. Unu l'unu ha e-furitakota efurita t'e gbushia
unu; kẹle mu kuru unu oku; unu ta za mu. Mu ekfuru nụ unu; ọphu unu egebeduru
mu nchị. Unu nọdu mu l'ifu mee iphe dụ ẹji. Yọ bụru iphe dụ mu ẹji bẹ unu hataru
l'ememe."
13 Ọo ya bụ; ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu: "Lẹ ndu ejeru iya ozi e-rikwa
nri; unubẹdua aswịa ẹgu. Ndu ejeru iya ozi angụa iphe-angụngu; ẹkpiri akpọhu
unubẹdua nkụ. Ndu ejeru iya ozi e-tekwa ẹswa; unubẹdua abụru ndu iphere e-me.
14 Ndu ejeru iya ozi a-gụ egvu; egvu, shi l'ẹswa, jiru ẹphe obu. Obenu l'unubẹdua
a-ra ẹkwa-aphụ; chia mkpu l'ẹke meji tọfushiri unu.
15 Ẹpha unu a-bụru iphe ndu ya fọtaru e-gudeje akọ ọnu. Ọ bụ Nnajiufu, bụ Ojejoje
e-mekochaa gbushia unu. Obenu lẹ ndu ejeru iya ozi; bẹ ọo-gụ ẹpha ọdo.
16 Onye agọkporu madzụ ọnu l'alị ono bẹ e-gude Nchileke ire-lanụ ono agọ iya. Onye
erikwanụ nte l'alị ono e-gude Nchileke ire-lanụ ono gụa ẹnwa ọbu; kẹ l'iphe-ẹhuka,
shi dụhawa nụ bẹ aa-chịko zahashịa; domia ya tẹ mu ba phụjehe iya.

Iphe, e keru k'ọphungu

17 "Lekwa; mu e-metakwa igwe ọphungu; bya emeta mgboko ọphungu. Akahụ
iphe; b'ẹ ta anyatahẹdu; ọphu ọobyadụ bya abata madzụ l'egomunggo ọdo.
18 Ọ bụ-chia t'ẹhu tsọ unu ẹna; unu eteje ẹswa gbururu jeye lẹ gbururu l'iphe ono,
mu e-me ono; kẹle mu e-me Jerúsalemu; t'ọ bụru mkpụkpu ẹhu-ọtso-ẹna; mee ndu
bu iya nụ; ẹswa eria ẹphe ẹhu.
19 Mu e-te ẹswa Jerúsalemu. Ndibe mu abụru ndu e-me t'ẹhu tsọje mu ẹna. Ọphu
aanụhedu olu-ẹkwa; m'ọ bụ ochi mkpu l'ime iya ọdo.
20 Ẹ tọ dụhedu nwata, a-gbajihukwadu agbajihu; m'ọ bụ onye bụ ọgurenya, ẹ ta
akafụdu nka l'ishi. Onye nọru ụkporo afa ise nwụhu bẹ aa-sụje l'ọ gbajihuru agbajihu.
Onye eme iphe dụ ẹji, nọru ụkporo afa ise nwụhu bẹ aa-sụje l'ọ bụ iphe dụ ẹji iya bẹ
yẹ ẹya meru.
21 Ẹphe a-kpụshi ụlo; buru iya. Ẹphe akọo mgbo vayịnu; ria akpụru iya.
22 Ẹphe ta akpụshihedu ụlo tẹ ndu ọdo bya ebua ya. Ọphu ẹphe akọhedu iphe tẹ
ndu ọdo bya eria ya; kẹ l'ọ bụ ẹge oshi akajẹ nka bụ ẹge ndibe mu a-ka nka. Mbụ lẹ
ndu ono, mu fọtaru ono e-rije iphe ẹphe seru ẹza iya ria ya ọhuma ọhuma.
23 Ẹphe te esehedu ẹza ndigiri; ọphu ẹphe 'amụshidu ụnwegirima, ụkparehu a-
nọdu etso; kẹ l'ẹphe a-bụru ndu Ojejoje gọru ọnu: ẹphebedua ẹphe l'eri ẹphe.
24 Tẹmanu t'ẹphe kua oku; bẹ mu zawaru ẹphe. T'ẹphe kwaa kfufuta okfu bẹ mu
nụwaru iphe ẹphe e-kfu.

25 Nkụta-ọswa yẹle ụnwu atụru a-chịkoje akpa nri l'ẹkalanu; agụ awata ọta ẹwu
l'ọ bụ eswi. Obenu l'ọ bụ ẹja a-bụru agwọ nri. Ọphu ọ tahẹdu madzụ ẹra; too mehe
madzụ iphe l'eli ugvu mu ono, dụ nsọ ono l'ọ ha." Ọ bụ iphe Ojejoje kfuru ndono.

66

Ikpe Ojejoje

1 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru: "L'imigwe bụ aba-eze iya. Mgboko abụru
ekwechi, ọ dzọbeje ọkpa. ?Nanụ egbe ụlo ọdo, unu a-kpụru iya? ?Bụ ẹgbe awe
bẹ ya a-nọduje iya atụta ume ọbu?
2 ?Tọ bụdu mbẹdua gude ẹka mu mekota iphemiphe ọbule-a; yọ nọdu?" Ọ bụ
iphe Ojejoje ekfu ndono. "Onye mu a-gụbe iphe ndọ-ọ: onye dụ agu yẹle onye adaje
onwiya ụta iphe o meru; mẹ l'onye atsụje egvu l'okfu mu.
3 "Obenu l'onye gburu mu eswi; dụkwa l'ọ bụ onye gburu madzụ. Onye gude
nwatụru agwa mu adụ l'ọ bụ onye swị-kworu nkụta olu. Onye gude iphe ọ kọtaru
l'okfu gwa mu dụlekwa mu-a l'ọ bụ onye lashịru mu mee ezi. Onye akpọkwanuru
mu ínsẹnsu ọku adụlephu l'ọ bụ onye agwa nte. Ishi iya abụru l'ẹphe atụwa ẹnu ẹka
ẹphe. Yọ bụru iphe adụje ẹphe mma bụ ahụma, ẹphe anọduje eme.
4 Mbụ lẹ mu e-me ẹphe jee ntakfuru. Mbụ ẹge-a; mu e-me t'iphe ẹphe atsụ egvu
phụpyabe ẹphe; kẹle teke mu kuru oku b'ẹ to nwedu onye zarụ mu nụ. Ọphu ọ dụdu
onye yeru mu ọnu teke mu kfuru okfu. Ẹphe nọdu l'ifu mu eme iphe dụ ẹji. Ẹge ono
bẹ iphe ẹphe hataru eme bụ iphe ta dụdu mu mma."
5 Unu nụa iphe Ojejoje ekfu; unubẹ ndu okfu iya anmajẹ ẹhu: "Ndibe unu, bụ
ndu unu dụ ashị; chịfuru unu l'okfu ẹhu mu. Ẹphe asụ: 'Tẹ Ojejoje koshinu l'ọ bụ
onye gbaru t'a akwabẹje iya ugvu; k'ọphu ayi a-phụ ẹhu-ọtso-ẹna unu!' Obenu l'ee-
mekochakwaa mee ẹphe iphe-iphere.
6 Nụkpodudụphu gvụgvu ono, ada lẹ mkpụkpu ono! Nụkpodudụphu ụzu, aatụ
l'eze-ụlo Nchileke. Ọ kwa ụkporo Ojejoje eme l'ẹke ọ kfụ ndu ọhogu iya ụgwo, gbaru
ẹphe nụ.
7 "Záyọnu bẹ ime byaru bya awata ememe; yo zedewa. Mbụ t'ukfu wata iya ome
ẹhuka b'o gbe mụwa nụ nwata nwoke.
8 ?Bụ onye nụjeru egbe iya ọwaa? ?Bụ onye phụjeru egbe iya ono? ?A mụjeru
obodo ophu l'ujiku lanụ? ?Aa-dụ-ghe ike zeda ẹku mba ophu ugbo lanụ? Obenu lẹ
Záyọnu bụkwadua ime taru iya; yọ mụshiwaphu ụnwu iya.
9 ?Mu e-mebetsua t'ime taa madzụ; mu te mehe t'a mụa ya amụmu?" Ono iphe
Ojejoje ekfu ndono. "Mu asụ; ?mu e-gbe swọ-chia ẹkpa-nwa l'ẹke mu gbe emekwa
t'a mua ya amụmu." Ono iphe Nchileke unu ekfu ndono.

10 T'ẹhu tsọkwaa unu lẹ Jerúsalemu ẹna!
T'unu lẹ Jerúsalemu
tụkokwa tee ẹswa;
iphe bụ unubẹ ndu yeru iya obu!
T'ẹhu tsọo unu l'iya ẹna;
mbụ unubẹ ndu raru ẹkwa iya;
11 kẹ l'unu a-ngụ ẹra
ngụ-jia ẹpho l'ẹra iya ono,
bụ ẹra adụ ike ono.
Unu a-ngụ iya;
mịa ya wọkfu-wokfu;
kẹ l'oo-ji ejiji.

12 Kẹle Ojejoje sụkwaru: “Lẹ ya e-me tẹ ẹhu-agu tsọlahaaru iya l'ọ bụ nggele. Ẹku
iphe bụ mbakeshi a-nọdu abyaru iya l'ọ bụ nggele, byaru utso. Ịi-dụ l'ọ bụ nwata,
angụ nne iya ẹra. Yo heru ngu eheru l'ụtakfu; l'akfụ ngu egvu.
13 Ọ bụ ẹge nne adụje nwa iya ike; bụ ẹge mu a-nọdu adụ ngu. Ọ bụ lẹ Jerúsalemu
bẹ mu a-nọdụ dụa ngu iya.
14 Teke ị phụleruphu iphe ono bẹ obu a-tsọlahaa ngu-a ẹna. Nggu ajalahaa rikarika
l'ọ bụ ẹwu. Ẹge ono bẹ aa-maru l'ike Ojejoje bẹ swiru ndu ozi iya. Obenu lẹ ndu
ọhogu iya bẹ ọo-byabe oke ẹhu-eghughu iya.”
15 Unu lekwa; Ojejoje e-gudekwa ọku bya. Ụgbo-ịnya iya a-dụtsukwa l'ọ bụ oke
phẹrephere. Ọ bụ ẹhu oghu damụdamu bẹ oo-gude pakfutaru ẹphe iphe-eghughu
iya. Yo gude ọku, enwu phophopho baarụ ẹphe mba;
16 kẹ l'ọ bụ ọku yẹle ogu-mbeke bẹ Ojejoje ee-gude kpee ndiphe ikpe; mbụ lẹ ndu,
Ojejoje e-gbugbushi egbugbushi a-ha igweligwe.
17 “Ndu ono, doberu onwẹphe nsọ bya asachaa onwẹphe ẹphe; l'awụ eje l'ẹnya-
agwa; mbụ ndu ono, dzeberu tsoru onye ono, du ndu ata anụ ezi; mẹ ndu ata anụ
okerekfu; mẹ igweligwe anụ ọdo, aasọgbaa nsọ; ndu ono l'ẹphe ha a-tụko tabuhu
ọnu ugbo lanụ.” Ọ bụ iphe Ojejoje kfuru ndono.
18 “Iphe ẹphe eme; mẹkwaphu iphe ẹphe arị; bẹ mu abyawa tẹ mu gude k'ono
chịkobe mbakeshi; mẹkpo iphe bụ okfu, dụ iche l'iche t'ẹphe phụ ẹge mu dụ-be
biribiri.
19 “Mu e-me iphe-ọhubama l'ẹke ẹphe nọ. Mu abya aharu nwa ndu ọphu wafụru
nụ; zi t'ẹphe jedzuru ọhamoha ono, bụ ndu ẹ-ta anụbua ụdu mu; ẹphe ta aphụjewa
ẹge mu dụ-be biribiri ono. Ẹphe e-je Tashishi; jee Pulu; jee Ludu; mbụ ndu ono,
agbajẹ akfụ ono. Ẹphe ejekwaaphu Tubalu; jee Javanu; jee jee kẹ ndu bu ote-ẹnya lẹ
mgboro eze ẹnyimu; je arakashịaru iya mbakeshi ẹge mu dụ-be biribiri.
20 Ẹphe a-chịko ụnwunna unu l'ẹphe ha; mbụ ndu, shigbaa l'ọhamoha bẹ ee-rufuta
bya l'ugvu mu, dụ nsọ lẹ Jerúsalemu t'ẹphe bụru iphe e gude agwa Ojejoje. Ẹphe a-
nọdu l'ịnya abya; mẹ l'ụgbo-ịnya; mẹ l'ụgbo-alị, ọphu aakpụ akpụkpu. Ẹphe anọdu
l'eli ịnya-mulu; mẹ l'eli ịnya-ivu l'awụ abya.” Ọ bụ iphe Ojejoje kfuru ndono. “Aa-
chịru ẹphe bya ẹge ono, ndu Ízurẹlu eyeje ngwẹja-nri l'ite, ẹ ta asọdu nsọ gude bya
mu anụnu l'eze-ụlo mụbe Ojejoje.
21 Mu a-hakwarụphu ẹphe fọta t'ẹphe bụru ndu achịjeru mụbe Nchileke ẹja; mẹ
t'ẹphe bụru ndu Lívayi.” Ọ bụ iphe Ojejoje kfuru ndono.
22 “Ọ kwa ẹge igwe ọphungu; mẹ mgboko ọphungu, mu e-me a-nọ jeyewaru; bụ
ẹge ẹpha unu; mẹ awa unu a-nọ.” Ọ bụ iphe Ojejoje kfuru ndono.
23 “Shita lẹ Ajị Ọnwa Ọphungu jeye l'ọnwa afụfu iya ọdo; mẹ shita lẹ mbọku ọtu-
ume lanụ jeye lẹ mbọku ọtu-ume ọdo bẹ iphe bụ madzụ a-byajẹ bya abaaru mu ẹja.”
Ọ bụ iphe Ojejoje kfuru ndono.
24 “Ọdo bụ l'ẹphe a-wụfuje je ọphu odzu ndu kwefuru mu íkè. Ẹhonwu, a-nọdu
eri ẹphe ta anwụhukwa anwụhu. Ọphu ọku, a-nọdu eke ẹphe 'anyịhukwa anyịhu.
Ẹphe a-bụru iphe madzụ gbaa mgburumgburu a-nọdu akpọfu akpọfu.”

Jeremáya

1 Ọwaa bụ okfu-ọnu Jeremáya Hilikaya. Jeremáya tso lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja
lẹ Anatọtu lẹ Bénjaminu.
2 Ojejoje kfuru yeru Jeremáya l'afa k'iri l'ẹto; k'ọphu Josáya Amọnu dụberu bụru
eze ndu Júda;
3 bya ekfukwaruphu yeru iya l'oge teke Jihoyakimu Josáya bụ eze, achị ndu Júda;
gbururu jeye l'ọnwa k'ise l'afa k'iri 'ẹ nanụ k'ọphu Zedekaya Josáya bụ eze, achị ndu
Júda, bụ teke a kpụru ndu Jerúsalemu lẹ ndzụ.

Nchileke eku Jeremáya

4 Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ:
5 "Lẹ tẹmanu ya akpụa mu ye l'ẹpho nne mu; bẹ ya mahawaru mu. Mbụ l'a bya
bya amụ mu; ya evuhawaru ụzo fọta mu dobe iche; bya emee mu onye nkfuchiru
Nchileke l'iphe bụ mbakeshi."
6 Mu asụ: Owa-a! Nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje; mu ta makwa ẹge eekfuje okfu;
kẹle mu bụkwadu nwata!
7 Ojejoje asụ mu: "Tẹ mu ba asụjeshi lẹ mu bụkwadu nwata. Tẹ mu je iphe bụ ẹke,
ya sụru tẹ mu je; je ekfua iphe bụ iphe ya sụru tẹ mu kfua.
8 Wo tẹ mu ba atsụjekwa ẹphe egvu. Ishi iya abụru lẹ ya nọo swiru mu; bụru ẹge
ono bẹ ya a-nọdu anafụta mu l'ẹka ẹphe. Ono iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono."
9 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya amachịa ẹka iya bya edenyi mu l'ọnu; sụ: "Nta-a bẹ ya
yewaru mu okfu-ọnu iya l'ọnu.
10 Wo tẹ mu lekwa-a; lẹ ntanụ-a bẹ ya fọtawaru mu dongoo iphe bụ mbakeshi;
bya edobe mu dongoo iphe bụ alị-eze: tẹ mu feshia efeshi; lakashịa alakashị; tẹ
mu mebyishia emebyishi; kwatsushia akwatsushi; tẹ mu kpụa akpụkpu; mu adzaa
adzadza."

Ụzo ọphulenya labụ

11 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; jị mu: "?Bụ ngụnu bẹ mu phụru;
Jeremáya?"
Mu asụ iya: "L'ọ kwa ẹkali-oshi alụmondu."
12 Ojejoje asụ mu: "L'ọ bụphu iphe mu phụru ndono; kẹle ya nọ l'eche tẹ okfu iya
mee ẹge ya kfuru iya."
13 Okfu-ọnu Ojejoje erukwaa mu lẹ nchị ọdo; sụ: "?Bụ ngụnu b'ị phụru?"
Mu asụ iya: "Lẹ mu phụru ite, phụhuru ụphu. O gberu egberu; kpọlia ike l'ụzo
isheli."
14 Ojejoje asụ mu: "Ọo l'ụzo isheli ono bẹ kpurupyata e-shi dakfu iphe bụ ndu bu
l'alị-a kpamukpamu.
15 Ya abyaakwa tẹ ya bya ekukoo ndu alị-eze ndu ụzo isheli l'ẹphe ha. Ono
kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono. Ndu eze ẹphe a-bya ewogbaaru aba-eze ẹphe
sụbe l'ẹke, eeshije abata mkpụkpu Jerúsalemu. Ẹphe e-tso ụpho-mkpuma iya ọgu
mgburumgburu; bya etso iphe bụ mkpụkpu, nọ l'alị ndu Júda ọgu.
16 Ya e-kpe ẹphe ikpe; okfu l'ẹphe meru ẹjo iphe; l'ẹphe jịkaru iya je awata ọkporu
agwa ọdo ínsẹnsu ọku; ẹphe awatakwaphụ ọbaru iphe ẹphe gude ẹka ẹphe mee ẹja.
17 Ọo ya bụ; mbẹdua l'onwomu; tẹ mu kwakọbe onwomu. Tẹ mu gbeshi je ekfuaru
ẹphe iphe bụ iphe ya sụru tẹ mu kfuaru ẹphe. Wo t'ẹphe be yekwa mu egvu;
ọdumeka bẹ ya e-yekwa mu egvu l'ifu ẹphe.

18 Ntanụ-a; bẹ ya mewaru mu; mu adụ l'ọ bụ mkpụkpu, a kpụshiru ya ike; bya
adụ l'ọ bụ itso, a wụru l'ígwè; bya adụ l'ọ bụ ụpho-mkpuma, a kpụru l'ope; k'ọphu
mu a-dụ ike vudo vudoshia ike l'alị-a gbaa mgburumgburu; vudo l'ifu ndu eze, achị
ndu Júda l'ẹphe ha; vudo l'ifu ndu ishi ẹphe; ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu alị-a
l'ẹphe ha.
19 Ẹphe e-tso mu ọgu; ọle ẹphe te emekputadu mu; kẹle ya nọ swiru mu eswiru.
Ọdo abụru lẹ ya a-nọdu adzọ mu l'ẹka ẹphe. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje ekfu ndono.”

2

Ndu Ízurẹlu gharu Nchileke azụ

1 Ojejoje abya ekfuru yeru iya; sụ iya:
2 “Tẹ ya je araaru iya ndu Jerúsalemu arara; sụ ẹphe:
“ ‘Lẹ ya nyatakwarua ẹge o shi
evube unu evuvu ome
iphe dụ iya mma;
teke unu shi bụkwaduru ụnwu-okorọbya.
Teke ono; bẹ unu shi yeru
iya obu l'ọ bụ nwanyi,
a lụru k'ọphungu.
Unu shi etsoje iya
l'eswe l'echi-ẹgu;
mbụ je eswee l'alị ono,
ẹ-ta adụdu iphe aakọje iya ono.
3 Ndu Ízurẹlu shi dụru Ojejoje nsọ.
Yọ bụru ẹphe bụ akpụru
ọdungu, ya vuru ụzo kpata
l'iphe ya kọru l'okfu iya.
Iphe bụ ndu chọru ẹphe okfu;
bẹ ya nmawaru ikpe;
ẹjo mkpaka-ẹhu a-dakfuta ẹphe.’ ”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
4 Unu nụa iphe Ojejoje ekfu; unubẹ ọnu-ụlo Jékọpu; mẹ unubẹ ọnu-ụlo ndu ikfu
Ízurẹlu!
5 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ:
?Bụ ngụnu bẹ ndiche unu
phẹ sụru lẹ ya meru ẹphe, meru;
ẹphe ahaa ya jemihu?
Ẹphe eje awata otso ntẹkpe,
ẹ-ta adụdu uru, ọobaru ẹphe;
shi ẹge ono ghọo
'ọ-ga-lẹ-mkpa ẹphebedua.
6 Ọphu ẹphe 'ajịdu: ?Bụ awe b'ọ nọ;
mbụ Ojejoje, bụ iya
dufutaru ẹphe lẹ Íjiputu;
bya edua ẹphe dughaa
echi-ẹgu, ẹ-ta dụdu iphe nọ iya nụ;
dughaa ẹphe alị ono,
bụ eveve yẹle iduma
bụ iphe nọ iya nụ ono;

mbụ alị ẹjo mkpọ-anwụ;
mẹ l'ẹkpuru-ọchi;
mbụ alị, ẹ-ta dụdu onye
eshije iya eshishi;
tọ dụ onye bu iya ebubu?
7 Ya duru unu dubata l'alị,
emehuje iphe e meberu iya
tẹ unu rije akpụru iphe amị
iya nụ yẹle ẹku, kụru iya nụ.
Obenu l'unu bataru iya
bya atụrua alị iya;
mee òkè-iphe iya ono;
yọ bụru akpamara.
8 Ọphu ndu achịjeru Nchileke ẹja ta jịdu:
?Bụ awe b'ọ nọ; mbụ Ojejoje?
Ndu eme kẹ ekemu ta madu onye ya bụ;
ndu bụ ishi ekwefuru iya íkè;
ndu nkfuchiru abụru Bálụ;
bẹ ẹphe ekfuje iphe o kfuru;
iphe ẹphe etso abụru ntẹkpe,
ẹ-ta dụdu uru, ọoba.
9 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru:
“Lẹ ya e-do iphe unu meru iya;
kpua unu.
Ya edoo iphe ụnwu
nwanwa unu meru iya;
kpua ẹphe.
10 Unu ghabua bahụ
Ikfuli Sáyipurọsu je
elekpoduaphu ẹnya!
Unu eye madzụ t'o jerua
Kéda je egbua ya igo ọhuma;
unu amawarụru;
m'o nweru ẹke egbe iphe ono mejeru.
11 ?O nweru ọha, gbajẹru agwa ẹphe inwe;
e guderu l'ẹ to nwedu iphe
ono ọphu nweru iphe ọ bụ.
Obenu lẹ ndibe iya
gbanweru yẹbe onye dụ akpabiri
je anata iphe ẹ-ta dụdu uru, ọ baru.
12 Nggụbe igwe;
tẹ iphe-a nyịkwaa ngu ishi ẹdzu;
t'ị kpọ-yiaru iya ukuvu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
13 “Ndibe iya mewaru ụzo iphe dụ ẹji labụ.
Ẹphe gbadowaru iya;
mbụ yẹbe ọgbà mini, anụ ndzụ.
Ẹphe gvushiwaru onwẹphe okpuru.
Okpuru ono abụru okpuru,
gbashịru ọru,
ẹ-ta adụjedu ike gude mini.

14 Ízurẹlu ?ọ bụ ohu tọo.
Mbụ; ?a mụru iya;
yọ bụru ohu tọo?
?Nanukwanu ẹge e meru;
a kwalahaa ya ọkwata?
15 Ndu ọhogu iya etsuru
iya ẹka l'ọkpoma;
tụkowa iphe nọ l'alị iya mebyishia.
Mkpụkpu, nọkota iya nụ
l'ọ ha b'a tụkotawaru ọku;
yọ dabuwaru ochobo.
16 Ọdo bụ lẹ ndu Mẹmufisu;
yẹle ndu Tapénesu kpụwaru unu ishi.
17 ?Tọ bụdu unu meru iya onwunu;
keshinu unu jịkaru Ojejoje, bụ Nchileke unu
teke oodu unu eje l'echi esu-ụzo?
18 Nta-a; ?bụ ole bụ k'oje
Íjiputu ọngu mini, shi lẹ Ẹnyimu Shihọ?
?Bụ ole bụ k'oje alị Asiriya
ọngu mini, shi lẹ Ẹnyimu Yufurétusu?
19 Ẹjo iphe unu eme bụkwa
iya e-mekochaa hụa unu àhụhù.
Yọ bụru azụ ono, unu ala
ono a-gbọru ngu ụja.
Unu rịnua ya arịri maru
ẹge ọ dụ-beru unu ẹji;
mẹ ẹge ọotsu-beru unu l'ẹhu
l'unu jịkaru Ojejoje, bụ Nchileke unu;
mbụ unu ta atsụ iya egvu ililekpọ.”
Ono kwa iphe Nnajiufu ekfu ndono; mbụ Nnajiufu, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
20 “Ọ bụru teke tehawarụru
ẹnya bẹ unu nyakafụru ishi,
shi swegbabe unu l'iya;
bya anyakafụ ẹgbirigba,
e shi gude segbabe unu l'iya.
Unu asụ: ‘L'unu te ejehekwaru iya ozi;’
wata ọgwa nte l'iphe bụ ugvu, ha l'eli;
mẹ iphe bụ oshi, nọnu.
21 Ya kọwaru unu l'ọ bụ onye
kọru okfu ọkpobe vayịnu,
karu ukfu bya adụebe mma.
?Nanụkwanu ẹge e shiru;
unu aghakọbe bya aghọoru
vayịnu-ẹgu, e merushiru emerushi?
22 Ẹ tọ dụkwa m'o -ruhuru;
unu gude ọkanwa saa onwunu;
bya efua onwunu ncha
fugharu iya ẹka;
bẹ ikpe ono, nmaru unu ono
rakụlerukwaruphu unu
l'ẹhu ẹge ọ rakụru iya.”

Ono kwa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu ndono.
23 “?Nanụ ẹge unu e-shi sụ l'ẹ te merukwa unu;
unu ta gbaru tsoru agwa ono;
mbụ Bálụ?
Unu lewaru ẹnya l'egbe umere,
unu meru lẹ nsụda ono!
Unu gbunua igo l'egbe
umere, unu meru l'ẹke ono.
Iphe unu bụ bẹ bụkwa
nyee ịnya-ivu, ebu nggada
karagidimu karagidimu.
O -buru shia ọwaa;
yo buru shia ọphu; l'achọ okee ya.
24 Nyee nkakfụ-ịgara-ọswa,
echi-ẹgu kwọwaru ẹhu,
akpọ phẹrephere furumu furumu;
l'ẹke oje l'okee;
te nwedu onye anọ-chije iya ụzo.
Okee ya, achị iya nụ;
bẹ mkpa kẹ ọgba ọso nshinu ta nọduru;
kẹ l'ọ -byade iya echichi;
b'ọ phụwaru-a ẹke ọ nọ.
25 Ya asụ t'unu ba gbashị ọso
jeye teke ọkpa a-swashịhu unu;
ẹkpiri akpọshia unu nkụ.
Obenu l'unu sụru:
‘?Bụhunu kẹ ngụnu?
Agwa ndu ọhodo bẹ unu yeru obu.
Yọ bụru iya bẹ unu a-nọdu agba etso.’

Aa-hù ẹphe àhùhù

26 “Ọ kwa ẹge eekpuje onye iphura ifu lẹ ntụ m'e gude iya bụ ẹge e kpuru ọnu-ụlo Ízurẹlu ifu lẹ ntụ. Ẹphebedua; mẹ ndu eze, achị ẹphe; ndu ishi ẹphe; ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu nkfuchiru Nchileke ẹphe.
27 Ẹphe sụru oshi: ‘L'ọ bụ iya bụ nna ẹphe;’ bya asụ mkpuma: ‘L'ọ bụ iya bẹ mụru ẹphe.’ Ẹphe ghawaru iya azụ; ẹphe ta ghahẹduru iya ifu. Ọle ọobujekwanu iphe-ẹhuka dakfuta ẹphe; ẹphe arashịa: ‘Tẹ ya bya adzọo ẹphe!’
28 “?Nanụhunu agwa ọbu, unu gwọshiru onwunu ọbu? T'ẹphe byanụ m'ọ -bụru l'ẹphe a-dzọta unu teke unu nọ l'iphe-ẹhuka; kẹ l'ọ bụ ẹge unubẹ ndu Júda nweberu mkpụkpu l'igweligwe bụ ẹge agwa unu habekwaphu l'igwe.
29 ?Nanu ẹge e gude unu ekfu l'o nweru iphe ya meru unu? Unu tụkookwa l'unu ha kwefukotaru iya íkè!” Ono kwa iphe Ojejoje kfuru.
30 Iphe ya chiru ụnwu unu bụkwa iphe-mmanu; keshinu ẹ-tọ bụdu l'ẹphe eye ọnu k'omezi iphe ẹphe mesweru emeswe. Unu gudewa ogu-mbeke sụa ndu nkfuchiru unu pyaapyaa ẹge agụ, alajashije iphe o guderu alajashị.
31 Unubẹ ọgbo elenu; t'ẹnya runua unu l'iphe Ojejoje ekfu, sụru: ?Ya bụjeru ndu Ízurẹlu echi-ẹgu tọo; tẹ ya bụjeru ẹphe alị ẹkpuru-ọchi? ?Nanụhunu ẹge ọ dụ bẹ ndibe iya ekfu: L'ẹphe nọwaru onwẹphe. Tọ bụhe l'ẹphe abyakfutakwadu iya ọdo.
32 Nwamgbọko; ?ọozahaje ụkpoto iya? Tẹ nwanyi, ala nji; ?ọozahaje ọba, o gude ala nji? Obenu lẹ ndibe iya zahawaru iya ugbo olemole, ẹ ta agụtadu agụta.

33 Unu lewaru ẹge unu gude achọ-be n-yemobu! Mbụ lẹ nwanyi, katsụkpo ẹji; bẹ
unu ziakwaru iphe unu eme.
34 Ọ bụ l'uwe unu bẹ ndiphe aphụje mee ndu, ẹ te nwedu ẹge ọ haru ẹphe meru;
l'ẹ ba abụ l'unu guderu ẹphe l'ẹke ẹphe etsuka ụlo unu. Unu mebetsua;
35 unu asụ: L'ẹ tọ dụkwa iphe unu meru. L'ẹhu te eghukwa iya eghughu l'ẹke unu
nọ. Ọbule ya e-kpekwanụ unu ikpe; keshinu unu sụru: L'ẹ tọ dụdu iphe unu meru.
36 ?Nanu ẹge e meru; unu etsoru l'aghaphe l'achọ ẹge unu e-shi gbanwee ụzo unu?
Ọ kwa ẹge ẹ tọ dụdu iphe ndu Asiriya dụru ike meeru unu bụ ẹge ẹ to nwedu iphe
ndu Íjiputu a-dụ ike emeru unu.
37 Unu e-shikwa l'ẹke ono gbaru ẹka lata; kẹ l'iphe bụ ndu ono, unu chịru obu yeru
ono bẹ ya jịkakotawaru; ọphu ẹphe 'eyekwaru unu ẹka.

3

?Ire-lanụ; onye lẹ Ízurẹlu

1 "Ọ -bụru lẹ nwoke chịfuru nyee ya; nwanyi ono aparu iya haa je alụru nwoke
ọdo; nwoke ono; ?ọo-chọru nwanyi ono je tọo. Ono; ?tọ bụdu ọtuko alị ọphu l'ọha
merushia emerushi. Obenu lẹ unubẹdua gbawaru ọkpara l'ẹka ndu dụ igweligwe,
unu l'ẹphe eshi ọnya. ?Nanụ ẹge unu e-shi laphuta azụ lakfuta iya ọdo? Ono iphe
Ojejoje ekfu ndono.
2 Unu palia ẹnya phụ obosara ẹke aagwajẹ ẹja. ?O nwekpooru ẹke ono l'ọ ha ẹ ta
nọoda faa unu kutukutu? L'iku mgboro echi esu-ụzo bẹ unu anọdutsujee l'ele ẹnya
ndu ọnya; mbụ nọdutsua l'ọ bụ ẹke ndu Arabu nọ l'echi-ẹgu. Unu merushiakwaru
alị ono l'ọkpara ono, unu agba ono yẹle iphe dụ ẹji ono, unu eme ono.
3 Ọ kwa iya kparu iphe a nọ-chiru mini t'ẹ b'ọ chị. Ọphu mini-ọdungu 'achịjehedu.
Unu emelee l'ọ bụ nwanyi ọkpara. Unu eme iya; iphere iya ta dụ unu.
4 "?Tọ bụdunua nggu anọduje eku mu: Nna. Lẹ mu bụ ọnya ngu; bụru mu yeru
ngu keshinu teke ị bụ nwata.
5 Ẹhu; ?ọo-nọdu eghuwa ngu rụ eghughu tekenteke? Ẹhu-eghughu ngu; ?ọo-
nọwaru jeye tọo? Ọ bụ ẹge ono bẹ ịinoduje ekfu; obenu l'iphe bụ ẹjo iphe eeme
ememe; b'ị nọduje eme."

Izimana ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Júda

6 Ya ndono; yo be teke eze, bụ Josáya shi achị; Ojejoje asụ mu: "Mụ phụwaru iphe
Ízurẹlu ono, e te gudedu ire iya ẹka ono meru? Ọ nọduru l'iphe bụ ugvu, ha l'eli; mẹ
iphe bụ oshi, nweru idzu ria ogori.
7 Ya dobesu l'o -metsua iphemiphe ọbule ono l'ọ ha bẹ ọo-laphuta azụ lakfuta iya.
Obekwanu l'ẹ to medu iya ẹge ono. Nwunne iya nwanyi, ẹ te gudekwaphu ire ẹphe
ẹka; mbụ Júda atụko iphemiphe ọbule ono, oome ono phụkota.
8 Ya abya ederu ẹkwo nụ Ízurẹlu, ẹ te gudedu ire iya ẹka lẹ ya ta lụhedu iya; okfu l'o
rinukaru ogori. Ya abyakwaphu bya aphụ lẹ nwunne Ízurẹlu kẹ nwanyi; mbụ Júda,
ẹ te gudekwaphu ire iya ẹka b'ẹ ta atsụdu egvu. Júda atụgbukwaaphu je erilahaa
ogori.
9 Yọ bụru okfu l'ụru-alị, Ízurẹlu shi arụ ta dụdu iphe Júda gụberu iya meru iphe o
merushiru alị yẹle iphe e meru lẹ mkpuma; mẹ ọphu e meru l'oshi nọdu eri ogori.
10 Iphe ono l'ọ ha mekotaru Ízurẹlu; ọphu 'o mekwanu nwunne iya nwanyi; mbụ
Júda, ẹ te gudedu ire iya ẹka t'o gude obu iya l'ọ ha lakfuta iya; yọ bụlerua ẹregede
b'o gude la." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
11 Ojejoje abya asụkwa mu phụ: "Lẹ Ízurẹlu ono, ẹ te kwedu nk'iya lẹ phuruphuru
ono kakwa ọ bụ onye doberu ẹka ndoo; malẹ Júda, ẹ te gudedu ire iya ẹka.

12 Je je ezia ndu isheli ozi-a; sụ ẹphe-a: ‘Laphuta azụ; nggụbe Ízurẹlu ono, ẹ-te kwedu nk'iya ono!’ Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ya ta aswịnwuhekwaru ngu ifu ọdo; kẹle ya bụkwa onye aphụje imiko. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ẹhu te eghugbukwaru iya eghughu l'okfu ẹhu ngu.
13 Ọ bụphu t'i kweta l'ikpe nmaru ngu; mbụ l'i kwefuru Ojejoje, bụ Nchileke ngu íkè; bya eworu iphe-ọma ngu ghakaaru agwa ndu ọhodo l'iphe bụ oshi, nweru idzu; tii mejehe iphe ya sụru t'i mee.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
14 “Unu lata; unubẹ ndu ono, ẹ-te ekwedu nk'iya ono!” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono; “kẹ l'ọ kwa yẹbedua bụ nji unu. Ya a-fọkwa unu nanụ nanụ lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu; fọo unu ẹbo ẹbo l'ikfu l'ikfu gude laa Záyọnu.
15 Ono teke ya a-nụ unu ndu a-nọduje eche unu l'ọ bụ onye eche atụru ọphu e-shi iya l'obu, bụ ndu e-gude mmamiphe yẹle iphe-odo-ẹnya dua unu.
16 O -rua teke ono, bụ teke unu a-kawa l'igwe l'alị-a ono; bẹ ẹphe te ekfuhekwa kẹ Okpoko Ọgba-ndzụ kẹ Ojejoje. Mbụ l'ọ tọo bahụhedu ẹphe l'egomunggo; ọphu ẹphe 'anyatahẹdu ya. Ọphu obu iya 'adụhedu ẹphe; ọphu ẹphe 'emehekwanu Okpoko Ọgba-ndzụ ọdo.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
17 “Teke ono bẹ ee-ku Jerúsalemu ‘aba-eze Ojejoje.’ Yọ bụru lẹ Jerúsalemu bẹ ọhamoha e-dzukoje bya ọkwabe ẹpha Ojejoje ugvu. Ẹphe te emehedu iphe shi ẹphe l'ẹjo ọkpoma mgbashị ẹphe ono.
18 O -rua mbọku ono; bẹ ndu ọnu-ụlo Júda a-tụgbabe l'ọnu-ụlo Ízurẹlu; ẹphe eshi l'alị, ndu isheli tụko bya bya eburu l'alị ono, ya nụru ndiche unu phẹ t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe ono.”

Ndu kẹ Nchileke abaru agwa ọdo ẹja

19 “Yẹbe Ojejoje l'onwiya asụ:
“ ‘T'e lenu ẹge ya g'egude
ẹhu-ọtso-ẹna l'eme unu
l'ọ bu ụnwu iya;
woru ẹgiri alị, dụ mma nụ unu;
mbụ alị, bụ iya katsụa mma
l'òkè-iphe ndu ọha l'ophu enweje.’
Mu shi dobesu l'ii-ku mu nna;
ọphu ịihadu mu etsotso.
20 Obenu l'ọo ẹge nwanyi,
nji iya ẹ-te egudedu ire
iya ẹka adụjeru nji iya
bụ ẹge unu dụru yẹbedua;
unubẹ ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
21 A nụru olu, ada l'eli ugvu ẹke aagwajẹ iphe.
Ọ bụ ụnwu Ízurẹlu gude ẹnya-mini; l'arọ;
kẹ l'ẹphe shiswewaru ụzo;
zahawa Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe.
22 “Unu lata; unubẹ ndu ono,
ẹ-te ekwehedu kẹ Nchileke ono!
Ya e-me t'unu ba bụhe ndu dafuru adafụ.”
Ẹphe azụa gbururu; sụ: “L'ẹphe a-byakfuta iya-a; kẹ l'ọo ya bụ Ojejoje bya abụru Nchileke ẹphe.
23 Ire-lanụ bụ l'ike gvụwaru ẹphe l'ọgwa iphe aagwa agwagwa. Ụzu, aatụ l'eli ugvu abụru iphe iphoro. Hoo haa ya; bụ l'ọo Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; kwa iya bụ onye ndzọta kẹ ndu Ízurẹlu.

24 Keshinu teke ayi bụ ụnwegirima bẹ agwa ono; mbụ Bálụ, bụ agwa iphere ono
tụkookwaru iphe nna ayi oche phẹ setaru ripyata; mbụ atụru; mẹ eghu ẹphe; eswi
ẹphe; mẹ ụnwu ẹphe: unwoke l'ụnwanyi.
25 T'ẹphe zẹnuru l'eli iphere ẹphe ọbu; nọdu t'e kpua ẹphe ifu lẹ ntụ. L'ẹphe
meekwaru Ojejoje ono, bụ Nchileke ẹphe ono iphe dụ ẹji; mbụ ẹphebedua; mẹkpo
nna ẹphe oche ẹphe; keshinu ẹphe bụ ụnwu-okorọbya jeye nta-a bẹ ẹphe tee mebua
iphe ọ sụru t'ẹphe mee; mbụ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe."

4

Eeku ndu Ízurẹlu t'izimana la ẹphe azụ

1 Ojejoje sụru: "Unubẹ ndu Ízurẹlu. Ọ -bụru l'unu a-lata; ọ -bụru l'unu e-tso agwa
ono, bụ iya akpamara ono ọgu; tẹ ya ba aphụjehe iya; haa ọgha ngvudangvu;
2 ọ -bụru l'unu e-gudeje ire-lanụ; gude ikpe, dụ maa yẹle odobe-ẹka-ndoo ribua ya:
'Kamẹnu; bẹ ya e-gude okfu ẹhu iya; gọoru unu ọnu; iphe bụ mbakeshi egude okfu
ẹhu iya rilahaa ugvu.' "
3 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu anụ ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu: Unu kọkotanu ẹke
ẹ-ta kọdu akọko! Unu ba kụshinu iphe l'ẹgbudu!
4 Unu bua onwunu útsù nụ Ojejoje. Unu bufu onwunu akpapyị kẹ ime-obu; unubẹ
ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu. Ọdumeka bẹ oke ẹhu-eghughu yẹbe Nchileke a-
gbanwuhukwa; relahaa l'ọ bụ ọku. Ishi iya abụru ẹjo iphe, unu meshiru. Ọ -watawa
etsutsu; ta dụkwa onye agbanyi-ghe iya nụ.

Ọ-la-l'iyi e-shi l'isheli

5 "Unu raa ya arara l'alị Júda!
Unu echia ya ochi mkpu lẹ Jerúsalemu; sụ:
'Unu gbua ụpyoku tsoru alị
ndu Ízurẹlu kpamukpamu!'
Unu rashịa ọra ike; sụ:
'Unu dzukobe l'ẹkalanu!
T'unu gbalaa; laa mkpụkpu,
a kpụru ụpho-mkpuma iya mgburumgburu!'
6 Unu palia ẹkwa ọhubama t'e
jeshia lẹ Ugvu Záyọnu!
Unu gbalaa je anọdu ndzụ!
Unu be ejekwa ọkpo ụkfu;
kẹle ya shikwa l'ụzo isheli
gudekwa ọ-la-l'iyi l'abya;
mbụ mgbọnwu, a-dụ ẹjo ẹji."
7 Agụ shiakwa l'ẹkfukala iya lụfuta.
Mgbugbu-madzụ l'iphe bụ
mbakeshi bẹ gbeshiakwaru ọgu.
O shiakwa l'ẹke ọono l'eje
t'o mee alị unu t'ọ daburu ochobo.
Mkpụkpu unu bẹ oo-me; yọ chịhu;
to nwehe ọphu madzụ ebu ebubu.
8 Ọo ya bụ t'unu yee uwe-aphụ;
unu agụa aphụ; tụa ụzu-ẹkwa;
kẹ l'o-re-phuruphuru,
bụ ẹhu-eghughu Ojejoj
e ta lụfukwaa ayi l'ẹhu.

9 “O -rua mbọku ono; bẹ meji a-tọfukwa ndu eze; ẹphe lẹ ndu ishi.” Ono iphe
Ojejoje ekfu ndono. “Ndu achịjeru Nchileke ẹja a-wata ọtsu egvu; ndu nkfuchiru
Nchileke; bẹ ọo-dụ biribiri.”
10 Ya ndono; ya asụ: “Haa; nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje; ndu-wa; ẹphe lẹ ndu
Jerúsalemu b'i dusweekwaru ụzo ọkpobe eduswe; kẹ l'ị sụru ẹphe: ‘Lẹ nchị a-
dụkpokwaa unu ndo!’ Ọle ogu-mbeke b'a dabẹkwanuru ayi l'ẹkpiri!”
11 O -rua teke ono bẹ ee-kfuru ndu-a ẹphe lẹ ndu Jerúsalemu: “L'ẹjo phẹrephere,
erebushi anụ l'ẹhu, e-shi lẹ nggeregede, nọ l'echi-ẹgu ono e-zi zikfuta ndibe mu; ọphu
ọ bụkwa t'ọ phụchaa ẹphe aphụcha; m'ọ kwanu t'o mekwaa ẹphe emekwa.
12 Phẹrephere ono, e-shi iya l'ẹka ono a-karikwa ogude eme egbe iphe ono. Nta-a
bụ tẹ ya bya ekfua iphe bụ ikpe, ya ekpe ẹphe.”
13 Lenu! Ọhogu ọbu awụkwa awụwu l'abya l'ọ bụ urukpu. Ụgbo-ịnya iya l'ada
tititi l'abya l'ọ bụ oke phẹrephere. Ịnya iya kakwa ugo ome ẹgwa. Nshọo ayi! Ayi
laakwaru l'iyi!
14 Nggụbe Jerúsalemu; sashịna ẹjo iphe, nọ ngu l'obu; k'ọphu aa-dzọta ngu! ?Bụ
jeye teke ole; bẹ ịi-ha ẹjo ọriri l'obu ngu?
15 O nweru nwozi, shi lẹ mkpụkpu Dánu l'ara iya arara l'ekfu l'iphe dụ ẹji
byakfutaru alị ugvu ugvu Ífuremu.
16 Woru iphe-a kfuaru ọhamoha! Raaru iya ndu Jerúsalemu arara; sụ ẹphe: “Ndu
ọhogu, shi l'alị ẹke teru ẹnya abyakwa. Ẹphe echi mkpu-ọgu l'ekpu iphe bụ mkpụkpu
mkpụkpu, nọgbaa l'alị Júda.
17 Ẹphe anọ-phee ya mgburumgburu l'ọ bụ ndu eche nche l'ẹgu; okfu l'o kwefuru
mu íkè.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
18 Ọ kwa umere ngu yẹle iphe i gude ẹka ngu meta bẹ lọtaru iphe-a kobe ngu. Ọwaa
bụkwa iphe bẹ eechi ngu. Oomeshikwa ẹhuka ike; ọolo ẹka lẹ meji!

Okfu-ẹhu ndu Júda eru Jeremáya l'ẹhu

19 Ẹpho mu-o! Ẹpho mu-o!
Ọolokwa mu ẹka lẹ meji.
Meji akụkwa mu phẹephee.
Mu ta dụkwa ike odobe ọnu ndoo;
kẹle mu nụwaru ụpyoku;
nụwa mkpu, eechi l'ifu ọgu.
20 Ọ-la-l'iyi tsopyaberu ọ-la-l'iyi.
Alị ono l'ọha bụakwa ikpọzu.
T'a kwaa jịa ẹnya;
b'a tụkowa ụlo-ẹ́kwà mu
l'ọ ha mebyishia;
tụko ụlo mu mebyishia
lẹ gbatabuta.
21 ?Bụ jeye teke ole;
bẹ mu a-nọdu ele ọgu ẹnya; yọo da;
l'anụ ọda ụpyoku k'ọgu?
22 “Ndibe mu bụkwa ndu eswe;
kẹ l'ẹphe ta madu onye mu bụ.
Ẹphe bụ ụnwegirima,
ẹ te nwedu egomunggo;
ọphu iphe 'edojedu ẹphe ẹnya.
Iphe ẹphe maru ẹnya iya
bụ ome ẹjo iphe;
ẹphe ta ma ome iphe dụ mma.”

23 Mu abya elee ẹnya
l'eliphe mgburumgburu;
ọphu o nwedu ụgbugba;
ọphu ọ dụdu iphe nọ iya nụ.
Mu abya elee ẹnya l'imigwe;
to nwe iphoro, nọ iya nụ.
24 Mu abya elee ẹnya l'eli ugvu ugvu;
ẹphe atụko anmagbaa jijiji;
ugvu ugvu atụko angagbaa anganga.
25 Mu abya elee ẹnya;
to nwe madzụ, mu phụru.
Iphe bụ ụnwenu,
ephe l'eli atụkowaa pheshihu.
26 Mu abya ejeshia ole ẹnya;
alị, shi emehuje iphe abụwaru echi-ẹgu.
Iphe bụ mkpụkpu, nọkota
iya nụ l'ọ ha abụkotawaru ikpọzu
l'ifu Ojejoje; mbụ l'ifu
o-re-phuphuphu,
bụ oke ẹhu-eghughu iya ono.
27 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
ndọ-ọ:
"Alị ono l'ọ ha a-bụkwaru ikpọzu.
Ọle ya te emebyishibebedu iya l'ọ ha.
28 Ọo ya bụ l'eliphe a-gụ aphụ.
Imigwe, nọ l'ephekerephe
agbahu ọchi;
kẹle ya kfuakwaru iphe ya kfuru;
ọphu ya alakwa azụ.
Ya kfuakwaru ẹge ọo-dụ;
ọphu ya a-ghakwa ẹnya l'azụ.
29 Igidi ndu chị ịnya mẹ akfụ l'abya ọgu bẹ bụ:
iphe bụ ndu edukfu,
nụru iya nụ; ẹphe agbalaa;
je edomishia onwẹphe l'ẹgbudu;
ndu awụba l'ọgba,
nọ l'ugvu je edomishia onwẹphe.
Ẹphe atụko mkpụkpu
ẹphe l'ọ haa; gbalashia.
Ẹ tọ dụhedu ọphu
madzụ eburu.
30 ?Bụkwanu ngụnu;
bẹ iime nggụbe alị ono,
daburu ochobo ono?
?Nanụ ẹge eegude;
nggu eyee uwe, l'eke meemee;
yee ịyagba, e meru
lẹ mkpọla-ododo?
?Nanụ ẹge eegude;
nggu egude iphe techishia ẹnya?
Ngwa, ị kwaru onwongu

bụkwa kẹ mmanu.
Ndu nggu l'ẹphe eshi
ọnya b'ị dụakwa ashị.
Ẹphe gbe achọokwa nụ ndzụ ngu.
31 Ya nụakwaru ẹkwa,
dụ l'ọ bụ kẹ nwanyi, ime eme;
mbụ l'ude, ọotsu dụ l'ọ bụ
kẹ nwanyi ime ọdungu iya l'eme.
Olu ono bụkwa kẹ
Záyọnu eme t'ọ tụa ume;
bya amachịa ẹka iya; sụ:
'L'ike gvụakwaru iya.
E wookwaru iya nụ
ndu e-gbu iya nụ.' "

5

Ndu Jerúsalemu;
ẹphe l'odobe ẹka ndo

1 Unu tsoru Jerúsalemu
jee ya mgburumgburu;
unu lekota ẹnya;
unu achọo l'edukfu l'edukfu;
maru mẹ unu a-phụ
m'ọ onye lanụ, bụ onye
eme ire-lanụ;
l'achọje iphe bụ oswi-okfu.
Ọo ya bụ lẹ mu agụaru
mkpụkpu ono nvụ.
2 A makwaru-a l'ẹphe
egudeje ẹpha Ojejoje kfua "kamẹnu";
obenu l'angụ, ẹphe eri;
kwa ẹjo-ire; b'ọ bụ.
3 Nggụbe Ojejoje;
?tọ bụdu ire-lanụ;
bẹ ịinoduje ele ẹnya iya?
I chiru ẹphe iphe;
ọphu ọ hụdu ẹphe ọku.
Nggu abya ajaa ẹphe ewena;
ọphu ẹphe 'ekwekwaphu
omekwazi iphe ẹphe mesweru.
Ẹphe emetsua obu ẹphe;
yo shihugbaa dụngudungu
l'ọ bụ mkpuma;
bya ajịka l'izimana ta aladu ẹphe azụ.
4 Mu arịa; sụ: "Ndu-a bụkwa ndu ụkpa;
bụru ndu eswe.
Ishi iya abụru l'ẹphe
ta madu ụzo kẹ Ojejoje.
Mbụ l'ẹphe ta madu
iphe Nchileke ẹphe sụru t'ẹphe meje.
5 Mu e-jekfu ndu ishi je ekfuru yeru ẹphe.

Ẹphebedua a-kabẹkwaa
maru ụzo kẹ Ojejoje;
maru iphe Nchileke ẹphe
sụru t'ẹphe meje.”
Obekwanu l'ọo ẹge
ndu ọphu dụ bẹ ẹphebedua dụ.
Ẹphebedua kwaphụ
mebyiwaru iphe shi
segbabe mu l'ẹphe;
bya agbabua eri,
shi jigbabe mu l'ẹphe.
6 Yọ bụru iya meru iphe agụ,
shi l'ọswa a-bya adzụ-gbushia ẹphe.
Ẹjo agụ eshi l'echi-ẹgu bya atagbushia ẹphe.
Oduma e-wota onwiya ghaa
lẹ mkpụkpu ẹphe kwabẹru
ẹphe; onye lụfutaru nụ;
yọ laa ya ibiribe ibiribe;
kẹ l'íkè, ẹphe kwefuru hawa
nshinu; adafụ, ẹphe
adafụshiru ahawa l'igwe.
7 ?Bụ ngụnu meru iphe
ya a-gụru unu nvụ?
Ụnwu unu gbadookwaru mu;
bya egude agwa,
ẹ-ta abụdu Nchileke rilahaa angụ.
Ọle ọ kwa mbẹdua
emekotajeru ẹphe iphe
bụ mkpa ẹphe l'ọ ha.
Ẹphe erikwaphu ogori;
l'awụ gbigbigbi eje l'ụlo ụnwanyi ọkpara.
8 Ẹphe bụ ịnya, a nụ-jiru ẹpho ọhuma,
oje okee l'agụshi ike;
kẹ l'ẹphe ha aragba mịmimi
l'agbakfu nyee nwoke ibe ẹphe.
9 ?Ya a-haa ẹphe tẹ ya ba
anụshi ẹphe aphụ iya tọo?
?Bụ ọha, dụ ẹge ono bẹ ya
ta agwatadu ụgwo iphe ẹphe eme?
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
10 Unu je atụko ụpho-mgbo
vayịnu iya ono mebyishia;
ọle t'unu ba tụkokwa iya
mebyishibebe l'ọ ha.
Unu kwashịkota iya ẹkali;
kẹle ndu-wa ta dụhedu
ọphu bụ kẹ Ojejoje.
11 Ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu yẹle
ndu ọnu-ụlo Júda
bẹ mewaru k'ọphu ya te

gudehedu ire ẹphe ẹka lẹ phuu.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Ojejoje ajịka ndu Ízurẹlu

12 Ẹphe dzụwaru ẹjo-ire kpua Ojejoje; kẹ l'ẹphe sụru: "L'ẹ tọ dụkwa iphe oome!
Ọphu t'ọ dụkwa iphe eme ẹphe. Ẹ t'a abyakwaru ẹphe ọgu; ọphu ẹjo ẹgu 'abyakwaru
ẹphe.
13 Ndu nkfuchiru Nchileke te nwehekwa iphe ọdo, ẹphe bụ; gbahaa phẹrephere.
Ọphu okfu Nchileke 'anọhedu ẹphe l'ime. Ọo ya bụ t'iphe ẹphe sụru l'oo-me ndu ọdo
mee ẹphebedua l'onwẹphe."
14 Ọo ya bụ lẹ agha; ọ wakwa iphe Ojejoje, bụ Nchileke; mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
ekfu ndọ-ọ: "Keshinu ndu-a kfuru egbe okfu, dụ ẹge-a bẹ ya e-me tẹ okfu iya ọphu
nọ nggụbe Jeremáya l'ọnu bụru ọku; ndu-a abụru nkụ, ọo-nọdu eke.
15 Unubẹ ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu; ya gudeekwa ndu shi ẹke teru ẹnya l'abyakfuta unu.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ọha ọbu bụ ọha, shi l'iche; bụru ọha, ike dụ; ndu unu
ẹ-ta madu okfu-alị ẹphe; unu ta nụ iphe ẹphe ekfu.
16 Ẹkpa akfụ ẹphe dụgbaa l'ọ bụ ili, gheru ọnu. Ẹphe l'ẹphe ha tụko bụru ndu
ike-ka-l'ọgu.
17 Ẹphe a-tụko iphe unu gega akpata l'okfu unu ripyaa; bya eripyaa nri, unu nweru
enweru. Ẹphe atapyaa ụnwu unu: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; ẹphe atapyaa
eghu unu; mẹ atụru unu; mẹkpo eswi unu; ẹphe eripyaa vayịnu unu; mẹkpo oshi
figu unu; ẹphe egude ogu-mbeke mebyishia mkpụkpu unu l'ọ ha, bụ ndu ọphu a
kpụ-pheru ụpho-mkpuma mgburumgburu, unu swọru obu yeru.
18 "Obenu agha; o -rua mbọku ono; bẹ mu te emebyishibebekwa unu kpamukpamu.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
19 Teke ndu Ízurẹlu jịru: '?Bụ ngụnu meru iphe Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe meru
ẹphe ẹge-a?' Mu asụ ẹphe: 'Lẹ keshinu unu gbadoru Nchileke; bya agwalahaa agwa
ndu ọhodo l'alị unu; ọo ya bụ lẹ nta-a bẹ unu e-jeru ndu ọhodo ozi l'alị, ẹ-ta abụdu
nk'unu.' "

Ọkwa, aanmaru ndu kẹ Ojejoje

20 Unu raa iphe-a arara tẹ ndu ọnu-ụlo Jékọpu nụa ya! Unu ejekwaphu je echia ya
lẹ mkpu l'alị Júda sụ ẹphe:
21 Unu nụkwaa iphe-a; unubẹ ndu l'eme eswe; ọphu unu 'enwedu egomunggo;
unubẹ ndu nweru ẹnya; ọphu unu 'aphụdu iya ụzo. Unu nweru nchị; ọphu unu
'anụdu iya iphe.
22 Ojejoje sụru: ?Tọ gbadu t'unu tsụje iya egvu tọo. ?Tọ gbadu t'unu nọdu iya l'ifu
nmahu kpakpakpa tọo. Ọ kwa yẹbedua gude evevee kpaa ókè eze ẹnyimu yẹle alị;
bya atụ-bua l'ẹ to nwedu l'ọ tsọ-ghata iya gbururu jeye lẹ gbururu. Eyii mini tsọo l'ọ
tsọru b'ẹ tọ tsọghatadu iya. Ọo-tsọkpokwaa daa ọda; ọle ẹ tọo tsọghatadu iya.
23 Obenu lẹ ndu-a bụ ndu ẹjo ọkpoma; okwefu íkè anọdu ẹphe l'obu. Ẹphe
ghakọbewaru; tụgbua.
24 Ẹphe ta asụjedu onwẹphe: "T'ẹphe tsụedukwa Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe egvu;
onye achịje mini-ebuhu yẹle mini ishi-ọdungu l'oge iya; onye bụ iya fọfutaru oge
ọ-kpa-nji dobe."
25 Ọ bụ emeswe, unu emesweje bẹ meru tẹ egbe iphe ono be emejehe. Yọ bụru ẹjo
iphe unu; kparu iphe iphe dụ mma te erudu unu ẹka.
26 "A -bya l'ẹke ndibe mu dọru bẹ ndu eme iphe dụ ẹji nọkwa iya; ndu egepajeru
l'ọ bụ ndu agba ọnya ẹnu; mẹ lẹ ndu agba ọnya, ẹphe e-gude nmata madzụ.
27 Ọ bụ ẹge nwẹnu ejije ẹkfuna iya-a bụ ẹge ẹregede jiru ụlo ẹphe pyịmu. Ẹphe
nwewaru iphe bya abụru ndu ike nọ.

28 Ẹphe abya adakọta okporokpo l'egbu ngerengere. Ẹjo iphe ẹphe eme te
enwehedu oge. Ẹphe ta ahajẹduru ndu a tọru ogbe enge; ẹphe ta agbaru ndu ụkpa
ọdzori.
29 “?Tọ gbadu kẹ tẹ ya nụa ẹphe aphụ iphe-a, ẹphe eme-a tọo? ?Tọ gbadu tẹ ya
melata ọha, dụ ẹge-a iphe ẹphe eme iya tọo?
30 Iphe aatsọ oyi; mẹ iphe anyị ishi ẹdzu meekwaru l'alị-a:
31 Lẹ ndu nkfuchiru ekfukwa iphe ẹ-ta abụdu oswi-okfu. Ndu achịjeru Nchileke
ẹja abụru ike onwẹphe bẹ ẹphe gude achị. Yọ bụru ẹge ono bẹ dụ ndibe iya mma.
Obenu; ?bụ ngụnu bẹ unu e-me m'o rua l'ikpazụ iya?”

6

Jerúsalemu b'e yechiru

1 “Unubẹ ụnwu Bénjaminu; unu gbaa ọso ndzụ unu! Unu shi lẹ Jerúsalemu gbafụ!
Unu je egbua ụpyoku lẹ Tékowa! Unu amụbe ọku ọgba ama lẹ Bẹ́tu-Hakẹremu; kẹ
l'iphe dụ ẹji shikwa l'ụzo isheli l'awụ abya; mbụ iphe dụ ẹji, a-tụko iphemiphe ọbule
mebyishikota!
2 Mu e-mebyishikwa nwada Záyọnu, bụ onye ono, ama ntụmatu; bya agbakọta nwa
pukapuka ono.
3 Ndu eche atụru a-chịru atụru ẹphe bya afụaru iya. Ẹphe abya eworu ụlo-ọgu
ẹphe sụ-phee ya mgburumgburu. Onyemonye anọdu elekota uswe iya nk'iya.”
4 “Unu kwakọbe je etso iya ọgu! Unu gbeshi tẹ ayi jee ọgu l'echi eswe! Ọ bụ; unu
lekwa; nchi ejihuakwaa; nwonyonyo urẹnyashi hakwa nshinu.
5 Ọo ya bụ; unu gbeshi t'ayi je ọgu l'ẹnyashi je emebyishia ụpho-mkpuma mkpụkpu
iya!”
6 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: Ọ sụru: “T'unu gbutsushia oshi
gude je edoo ose-ọgu; kpọ-phee Jerúsalemu mgburumgburu! Mkpụkpu-a; bẹ aa-hù
àhùhù; kẹ l'ọokpa-gbu madzụ akpagbu.
7 Ọ kwa ẹge ono, wẹlu edobeje mini iya t'ọ dụ ọphungu ọphungu tekenteke ono bụ
ẹge iphe dụ ẹji iya adụje ọphungu ọphungu tekenteke. Mkparawa yẹle omebyishi
iphe bu ebubu l'ime iya. Iphe-ememe, eme iya nụ yẹle iphe e mekaru iya ejije mu
ẹhu mkpụrumkpuru.
8 Nụkwaaphu ẹka, ya alọ ngu lẹ nchị-a; nggụbe Jerúsalemu; ọdumeka bẹ ya a-
ghakwaru ngu azụ; bya emee ngu t'i daburu ochobo; k'ọphu ẹ tọ dụdu onye ebu ngu
nụ.”
9 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu. Ọ sụru: “L'ẹphe a-tụtu nwa ndu
Ízurẹlu, phọduru nụ ẹge ono, aatọje nwẹhu tụtua ụphodu akpụru vayịnu ono. Ẹphe
abya aghaa ẹka ẹge onye aghọ vayịnu, aghaje ẹka gudetsua l'ẹkali-oshi iya.”
10 ?Bụ onye bẹ mu e-kfubaaru okfu nụ; lọo ya ẹka lẹ nchị? ?Bụ onye a-ngabẹru
iya nchị? A swọ-chishiakwaru ẹphe nchị; k'ọphu bụ l'ẹphe ta anụhedu iphe lẹ nchị.
Iphe Ojejoje ekfu anọduje agba ẹphe ẹkpu lẹ nchị.
11 Obenu lẹ mbẹdua bẹ oke iwe Ojejoje jiru obu; k'ọphu bụ lẹ mu ta dụhedu ike
ọta-gbu iya lẹ nshi.
“Woru iya kpua ụnwegirima, nọ l'ọma esu-ụzo! Kpukwaa ya phụ ụnwu-okorọbya,
kụru l'ẹkalanu. Nwoke yẹle nyee ya bẹ ọo-tụko gude; ẹphe ẹbo; mẹwaru ndu bụ
ọgurenya; mbụ ndu akahụ ndu pawa mgbọro eje.
12 Ụlo ẹphe l'ọ ha bẹ ee-wotsuaru nụ ndu ọdo; mẹkpo alị ẹphe; mẹ unyomu ẹphe;
mẹ mu -machịlephu ẹka byia ndu, bu l'alị ono.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
13 Dụbekpoo l'onye ọphu katsụa nwanshịi; jeye l'onye ọphu kagee nshinu: l'ẹphe
ha bụkota ndu ẹnya-nkomunko; mẹkpo ndu nkfuchiru Nchileke ẹphe; jeye lẹ ndu
achịjeru Nchileke ẹja ẹphe. L'ẹphe ha agbakọtalephu ẹregede.

14 Ọnya, aba ndibe mu; bẹ ẹphe anọduje eme ẹnyiru ẹnyiru l'ẹ tọ dụdu iphe ọ bụ.
Ẹphe anọduje ekfu l'iphemiphe ọbule dụa agu; l'ẹ-ba dụ ẹhu-agu, nọnu.
15 ?Bụ iphere ahụma, ẹphe meshiru dụ ẹphe tọo? Wawakwa. Iphere ta
dụkpokwanu ẹphe lẹ phuu! Mbụ; ?o gbe rua ẹphe l'ẹhu. ?Tọ dụ iya meru iphe
ẹphe e-tsoru ndu darunụ daa. Ishi e-ru ẹphe alị teke mu a-wata ẹphe ọhu àhụ̀hù.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
16 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Ọ sụru: "T'unu vudoodu lẹ mkpọkahu-ụzo lee ẹnya;
unu ajịa ajị ụzo ọphu shi lẹ ndiche! Unu jịa ajị ụzo ọphu dụ mma; wata iya eshishi!
Ono bụ teke meji a-makfuru unu anmakfuru.
"Obenu l'ẹphe jịkaru l'ẹphe te eshidu ụzo onanu.
17 Ya fọfutaru ndu nche dobe t'ẹphe chee unu nche; bya asụ: 'T'unu ngabẹkwa nchị
l'ọda ụpyoku!' Unu ajịka.
18 "Ọo ya bụ; unu nụkwaa ọwaa; unubẹ ọhamoha! Unu lezikwaa ẹnya ọhuma;
unubẹ ndu ekebe; phụ iphe e-me ẹphe.
19 Nggụbe mgboko; nụkwaa: Ya gudeekwa ọ-la-l'iyi abyakfuta ndu-a; mbụ nebyi
iphe ẹjo-ọriri ẹphe mịtaru. Ishi iya bụ lẹ ẹphe ta ngabẹdu nchị l'okfu iya. Tẹmanu
bẹ ẹphe jịkakwaruphu ekemu, ya tụru dobe.
20 Ínsẹnsu, e shi Sheba ewotaru mu; mẹ kalamọsu, shi ẹke, teru ẹnya; ?mu gude
iya eme ngụnu? Ngwẹja-ukfuru unu bẹ ya ta anatakwa; ọphu anụ, unu anọduje
egburu iya ta adụhekwa iya mma."
21 Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "Lẹ ya e-dobe iphe a-dụ ndu-a ụkfu: Nna
l'ụnwu a-tụko vukota iya; dashịa. Ndu obutobu; mẹ ndu eshi ọnya a-tụko laa l'iyi."
22 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "Unu lenu; o nwekwaru ndu sọja, shi l'alị ụzo isheli awụ
abya. Ọha, paru ẹka bẹ akwakọbekwa k'ọgu. Ẹke ẹphe shi bụ l'ẹke mgboko jeberu.
23 Iphe ẹphe chị abya bụ akfụ; mẹ arwa. Ẹphe nweru ẹjo ọkpoma; ẹphe t'ama
iphe bụ obu-imiko. Ekiri, ẹphe ede dụ l'ọ bụ eyii eze ẹnyimu; l'ẹke ẹphe agba ịnya
ẹphe l'abya. Ẹphe doru onwẹphe l'ọ bụ ndu nọ l'ọgu; l'abyaru unu ọgu; unubẹ ndu
Jerúsalemu."
24 A kọokwaru ayi akọ ẹphe. Ẹhu anwụkota ayi kpaa. Meji atọfu ayi. Mbụ; iphe-
ẹhuka, byaru ayi adụlephu l'ọ bụ kẹ nwanyi, ime eme.
25 Unu be ejekwa l'ẹgu! Ọphu ọ dụkwa onye a-nọdu aghaphe l'esu-ụzo; kẹle ndu
ọhogu ono chịkwa ogu-mbeke. Tẹmanu bẹ iphe ọtso egvu tụkokwa ẹkemeke tụa.
26 "Ndibe mu; unu yee uwe-aphụ; gwọo onwunu lẹ ntụ! Unu raa ẹkwa; l'ọ -bụ onye
nwa lanụ, ọ mụtaru nwụhuru; kẹ l'ọ kwa: a -bya amaru; onye mgbugbu-madzụ ono
abya afụaru ayi.
27 Mu meekwaru ngu onye a-data ndibe mu adata. Ịi-nọduje eleta ẹphe ẹnya; data
ụzo ẹphe adata.
28 L'ẹphe ha bụkota ndu kwefuru íkè, obu hụru gbengu, bụlephu iphe ẹphe
aghaphe l'eme bụ ọtu mgbamu. L'ẹphe ha atụkolephu l'arụ ụru-alị. Ẹphe kpọru
gbengu l'ọ bụ ope; mẹ l'ígwè.
29 Ékò, aasụ bẹ ọku iya anma kfukfukfu; k'ọphu ee-gude ọku kepyashia ọta-njele.
Obenu l'onye-ụzu eme kẹ mmanu; kẹle ndu iphe dụ ẹji ta bụdu l'e mewaru; t'ẹphe
gvụ.
30 Iphe eeku ẹphe bụ: mkpọla-ọcha, a jịkaru ajịka; kẹle Ojejoje jịkawaru ẹphe."

7

?O nweru uru, nọ l'ẹregede

1 Ojejoje abya ezia Jeremáya; sụ iya:
2 "T'o je evudo l'ọnu eze-ụlo Nchileke raa ozi-wa arara l'ẹke ono:

“Unu nụa iphe Ojejoje ekfu; unubẹ ndu Júda l'unu ha, bụ ndu eshije l'ọnu-ụzo-wa je ọbaru Ojejoje ẹja.
3 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu; mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu: Unu memaa ụzo unu; mẹ umere unu; ẹge ya e-kwe t'unu buru l'ẹke-a.
4 Unu ba kpọkwaru obu ye lẹ okfu ndephu ono; sụ: Ọwaa kwa eze-ụlo Nchileke; eze-ụlo Nchileke; eze-ụlo Nchileke.”
5 Ọ -bụru l'unu gbanweru ụzo unu ọkpobe agbanwe; bya agbanwee umere unu; bya ekpelahaaru madzụ ibe unu ikpe, dụ maa;
6 ọ -bụru l'unu haru omegbu ndu laru alala emegbu; haa omegbu ndu a tọru ogbe; ụnwanyi, maa tụfuru; haa ogbushi ndu ẹ-te nwedu iphe ẹphe meru l'ẹke-a; ọ -bụru l'unu haru otso agwa l'agwa ọdo, bụhukwaa onwunu bẹ unu emeka iphe;
7 ono teke ya a-ha unu t'unu buru l'ẹke-a; mbụ alị ono, ya nụru ndiche unu phẹ t'ọ bụru nk'ẹphe gbururu jeye lẹ gbururu ono.
8 “Obenu; unu lewaru; iphe unu kpọru obu yeru bụ ntuphu-ire, ẹ-ta adụdu mkpa, ọoga.
9 ?Unu a-nọdu ezi iphura; l'egbu ọchi; l'eri ogori; l'eri angụ ẹregede; l'akpọru Bálụ ínsẹnsu ọku; l'agba etso agwa l'agwa, unu ẹ-ta amadụ;
10 e -metsua; unu abya evudo l'ifu iya l'ụlo-a, bụ ụlo ọphu eeku ẹpha iya alaru-wa; sụ: ‘A nafụtawaru unu; k'ọphu unu a-nọdu emeje ahụma ahụma-a?’
11 Ụlo-a, eeku alaru ẹpha iya-a; ?unu mewaru iya; yọ bụru ẹke ndu iphura edomije onwẹphe tọo? Ya elekpelekwaphu unu ẹnya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
12 “Unu tụgbunua nta-a je ẹke ya vuru ụzo fọta t'ọ bụru ẹke ya e-buru eburu lẹ mkpụkpu Sháyilo; je aphụwaru iphe ya meru iya. Ishi iya abụru iphe dụ ẹji ndu nk'iya; mbụ ndu Ízurẹlu meshiru.
13 Teke unu emekota iphe ono l'ọ ha bẹ ya kfuru yeru unu. Ya -kfutsua; ya ekfukwazi iya ọdo; ọphu unu 'angadụru iya nchị. Ya ekua unu oku; ọphu unu 'azadu iya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
14 Ọo ya bụ l'ọo iphe ono, ya meru Sháyilo ono bẹ ya e-mekwaphu ụlo-a, eeku alaru ẹpha iya-a; mbụ eze-ụlo Nchileke ono, bụ ụlo ono, unu kpọru obu yeru ono; mbụ ẹke ono, ya nụru unu; bya anụkwa iya phụ nna unu oche ẹphe ono.
15 Ya a-chịfu unu l'ifu iya ẹge ono, ya chịfuru unwunne unu; mbụ ndu Ífuremu l'ẹphe ha ono.”
16 Ọo ya bụ; nggụbe Jeremáya; be ekfukwa; nụ iya l'okfu ẹhu ndu-a. Be echichikwaru ẹphe mkpu; ọphu ịirokwa iya arọro l'okfu ẹhu ẹphe; kẹle ya ta angakwaru ngu nchị.
17 Mbụ; ?tị phụdu iphe ẹphe emetsua lẹ mkpụkpu Júda; mẹ l'echi-esu-ụzo Jerúsalemu?
18 Ụnwegirima akpa nkụ; nna ẹphe l'aphụ-nwu ọku; ụnwanyi l'agwa ntụ witu, koru ekoko t'ẹphe gude gheeru Eze-nwanyi Imigwe akara. Ẹphe agbaru agwa ọdo mẹe; gude agwa iya; k'ọphu ẹphe a-kpatsu iya ẹhu-eghughu.
19 Obenu; ?bụ yẹbedua bẹ ẹphe akpatsu ẹhu-eghughu tọo. ?Tọ bụchidua onwẹphe bẹ ẹphe emebata; shi ẹge ono l'eme onwẹphe iphe-iphere? Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
20 Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Ojejoje ekfu: Oke ẹhu-eghughu iya; bẹ ya a-wụkwa l'ẹke-a; wụa ya madzụ; wụa ya anụ; wụa ya l'oshi, nọ l'ẹgu; wụa ya lẹ nebyi iphe aakpata l'alị; yo tsua ọku; tọ dụ onye a-dụ ike agbanyi iya.
21 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu: Unu woruru ngwẹja-ukfuru unu yekobe lẹ ngwẹja mmanu unu ọdo; unu ataaru anụ iphe ọbu l'onwunu;

22 kẹle teke ya dufutaru ndiche unu phẹ l'alị Íjiputu; kfuru nụ ẹphe; b'ẹ tọ bụlekwaphu ekemu kẹ ngwẹja-ukfuru yẹle kẹ ngwẹja mmanu ọdo bẹ ya tụru nụ ẹphe;
23 ya tụkwaruphu ekemu-wa nụ ẹphe; sụ ẹphe: Unu meje iphe ya sụru t'unu meje; unu aphụ lẹ ya a-bụru Nchileke unu; unu abụru ndibe iya. Unu tsojekpelephu ụzo iphe ya kfuru unu sụ t'unu meje l'ọ ha; k'ọphu ọo-dụru unu lẹ mma.
24 Obenu l'ẹphe ta ngadu nchị; ọphu ẹphe 'eyedu ọnu. Iphe ẹphe gbe mechia bụ l'ẹphe tsoru iphe ẹphe rịtaru l'ẹjo ọkpoma ẹphe. Yo be k'ọphu ẹphe a-nọdu eje l'ifu l'ifu; ẹphe egbe ala azụ azụ.
25 Keshinu teke ono, ndiche unu phẹ lụfutaru l'alị Íjiputu ono jeye nta-a; mbọku-mbọku; bẹ ya anọdujelephu ezi ndu ozi iya, bụ ndu nkfuchiru iya t'ẹphe byakfuta unu; ya -zitsua; ya ezikwazi.
26 Obenu l'ẹphe ta ngadụru iya nchị; ẹphe te yeru iya ọnu. Ẹphe ewolerua olu kegabe; iphe dụ ẹji nk'ẹphe aka kẹ nna ẹphe oche nshinu.
27 Jeremáya; ẹ to nwekwa m'o -ruhuru; i kfukotaru ẹphe iphe-a l'ọ ha; bẹ ẹphe te egbe angakwaru ngu nchị. I -kua ẹphe oku; bẹ ẹphe ta azakwa ngu iya.
28 Ọo ya bụ l'ọo iphe ii-kfuru ẹphe ndọ-ọ: Ọwaa iphe ọha, ẹ-te medu iphe Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe kfuru; ọphu ẹphe 'emezijedu iphe ephe mesweru. Ire-lanụ gvụakwaru ẹphe l'ọnu. Ọ gbawaru ọso gbafụ ẹphe l'ọnu.

Nsụda ẹke eegbuje madzụ

29 "Unubẹ ndu Jerúsalemu;
unu je akpụshia ẹgbushi unu
woru je etufashia etufashi.
Unu ejekpooru l'eli eli ẹke
aagwajẹ nte je anọdu gụa aphụ;
kẹle Ojejoje jịkaakwaru
ọgbo ono, ọ tụ-koshiru
oke ẹhu-eghughu iya ono;
mbụ l'ọ gbadowaru ẹphe kpamukpamu.
30 "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Ndu Júda meekwaru ẹjo iphe l'ẹnya iya. Ẹphe dobekwaru ahụma ẹphe ono l'ụlo ono, eeku alaru ẹphe iya ono; woru iya tụrua.
31 Ẹphe kpụwaru ẹnya ẹke aagwajẹ iphe lẹ Nsụda Nwatibe Hínọmu; gụa ya Tofẹtu; t'ọ bụru ẹke ẹphe a-kpọje ụnwegirima ẹphe kẹ unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi ọku. Iphe ono abụru iphe ya ta asụdu ẹphe t'ẹphe meje; t'ọ bụ l'ọ batajẹru iya abata l'uche lẹ phuu.
32 Ọo ya bụ; ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu: Lekwa; oge abyaakwa teke ee-mekochaa; t'e ekuhedu iya Tofẹtu; m'ọ kwanụ Nsụda Nwa Hínọmu. Iphe ee-gbe ekuchia ya abụru Nsụda mgbugbu-madzụ; kẹ l'ee-li odzu lẹ Tofẹtu; kẹ l'ẹ to nwehedu ẹke ọdo, ee-li iya ọdo.
33 Ono teke odzu ndu a l'a-bụru nri ẹnu, ephe l'eli yẹle anụ, bu l'eliphe. Ẹ tọ dụdu onye a-chị ẹphe chịa k'ọ chịfu ẹphe.
34 Ya e-me t'ẹhu-ọtso-ẹna yẹle ote ẹswa kfụshi. Ẹ to nwedu ẹke eetekwadu egvu ẹswa-nwanyi ọphungu l'alị Júda; mẹ l'esu-ụzo Jerúsalemu l'ọ ha; kẹ l'alị-a a-daburu ochobo.

8

1 "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: O -rua teke ono; bẹ ọkpu ndu eze, shi chịa alị ndu Júda yẹle ọkpu kẹ ndu ishi ẹphe; mẹ ọkpu ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ kẹ ndu nkfuchiru Nchileke; mẹ kẹ ndu Jerúsalemu l'ẹphe ha bẹ aa-chịshi l'ili ẹphe.

2 A chịshia ya wụshi jakpatangu; anwụ echi iya; ọnwa echi iya; iphe bụkpo mkpọ-
kpodo, nọ l'igwe echikota iya; mbụ iphe ono, ẹphe shi yeru obu ono; shi ejeru iya ozi;
mbụ iphe ono, ẹphe shi etso; l'eje iya ọjita l'ajị; l'abaru iya ẹja ono. Ẹ taa tụtukobedu
iya; ọphu eelidu iya elili; iphe e-mechia nụ; bụ l'ẹphe a-dụ l'ọ bụ ikpo nshị, kụru l'alị.
3 Teke ono, ya a-chị ẹphe ono bẹ nwa ndu ọphu a-phọdunu l'iphe bụkpo alị ẹka
mu shiru chịa ẹphe a-hata anwụhu ama l'ọnodu ndzụ. Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-
Kakọta-Ike ekfu ndono.

Ẹjo iphe yẹle iphe-ẹhuka

4 "Ọwafua iphe ii-kfuru ẹphe ndọ-ọ: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru: Madzụ -daa
iko; ?too gbeshijehedu tọo? Onye gbeshiru nụ; ?tọo lajẹhedu azụ tọo?
5 ?Nanukwanu ẹge e meru bẹ ndu-a alalẹphu azụ azụ? Mbụ; ?nanụ ẹge e meru;
ndu Jerúsalemu akpafụ onwẹphe akpafụ? Ẹphe akụbe ẹka l'ẹregede; jịka ọlata azụ.
6 Ya ngabẹkpooru nchị ọhuma ọhuma; obenu l'ẹphe te ekfujedu iphe vudo
nhamụnha. Ọphu ọ dụdu l'ẹphe ha onye ọphu izimana iphe dụ ẹji iya alajẹ azụ;
kẹ t'ọ sụ: ?Bụnua ngụnu bẹ ya meru ẹge-a? Onyemonye emelephu iphe gụru iya nụ;
l'ọ bụ ịnya eme ẹnari l'ifu ọgu.
7 Ọku-eswi-ụda, nọ l'akpamigwe maru oge iya. Ẹsa; kparakobe jeye l'ororokiriro;
l'ẹphe ha amaru teke ẹphe alụfutaje. Obenu lẹ ndibe iya ta madu ekemu Ojejoje.
8 "?Nanu ẹge unu e-shi sụ l'unu maru iphe; l'unu nweru ekemu kẹ Ojejoje; l'ẹke
ndu ede ẹkwo gude ẹregede gbanwee ya; yọ bụru ẹregede?
9 Ndu maru iphe bẹ ee-me iphe-iphere. Ee-ye ẹphe egvu; nmata ẹphe l'ọnya.
Keshinu ẹphe jịkaru iphe Ojejoje ekfu; ?bụ egbe mmamiphe ngụnu bẹ ẹphe nweru?
10 Ọo ya bụ lẹ ya e-duru unyomu ẹphe dee unwoke ndu ọdo. Ya eworu alị ẹphe
nụ ndu ọphu l'e-nweru iya nụ. L'e shikpoo l'onye katsụa nwanshị jeye l'onye ọphu
katsụa nshinu; l'ẹphe ha bụkota ndu ẹnya-nkomunko kẹ iphe eenweru enweru. Ndu
nkfuchiru mẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja tụkoleruphu bụru iphe lanụ. Ẹphe l'ẹphe
ha agbakọtalephu ẹregede.
11 Ọnya, aba ndibe iya bẹ ẹphe anọduje eme ọgvu ẹnyiru ẹnyiru l'ẹ to nwedu iphe
ọ bụ. Ẹphe anọduje ekfuru l'iphemiphe ọbule dụa mma l'ẹke iphe ta dụdu mma.
12 Iphere ahụma ahụma, ẹphe meshiru; ?oogbe dụ ẹphe tọo? Wawakwa. Iphere
ta dụkpokwa ẹphe lẹ phuu. ?Ẹphe gbe makpọorunu iphe bụ ọtso ẹnya. Ọo ya meru
iphe ẹphe e-tsoru ndu darunu daa. Ẹphe a-daru alị teke ya a-wata ẹphe ochi iphe.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
13 "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ ya e-mekwa t'ẹ b'ọ dụ iphe ẹphe a-nọdu akpata
l'okfu ẹphe. Eri vayịnu ta amịhekwa amịmi. Ọphu oshi figu ta amịhekwa nebyi.
L'ẹphe ẹphe ha a-lakọta ẹkwo. Iphe ya shi nụ ẹphe; bẹ ya a-natakọta ẹphe.
14 "?Bụnua ngụnu kparu iphe ayi nọ l'ẹke-a? Unu dzukobe t'ayi tụko gbalaa gbaru
lagbaa lẹ mkpụkpu ono, a kpụru ụpho-mkpuma iya mgburumgburu ono; nọdu l'ẹke
ono laa l'iyi; kẹle Ojejoje, bụ Nchileke ayi tụ-buwaru l'ayi a-la l'iyi; bya eworu mini,
e yeru nshi chee ayi. Ishi iya abụru l'ayi mewaru iya iphe dụ ẹji.
15 Ayi leru ẹnya ẹhu-agu; t'o nwe ẹhu-agu, ayi phụru. Ayi elee ẹnya oge ẹhu-npho;
yọ bụlerua egvu bẹ eeye ayi.
16 Ume, ịnya ndu ọhogu ayi, nọ lẹ mkpụkpu Dánu atụ bẹ ayi nọ l'ẹke-a l'anụ. Teke
oke-ịnya ẹphe ralahaaru mịimiimii; ndu alị-a l'ẹphe ha awata ọnma kpakpakpa; kẹ
l'ẹphe byaru t'ẹphe bya eripyaa alị-a l'ọ ha; mẹ iphe bụ iphe nọ iya nụ: mbụ mkpụkpu
lẹ mkpụkpu; yẹle ndu bu iya nụ.
17 "Unu lekwa; lẹ ya a-chịru ẹjo agwọ wụshiru unu; mbụ ogiji, ẹ-ta adụdu iphe
a-nọ-chighe iya ụzo. Yọ bụru agwọ ono a-bya atagbushia unu." Ono iphe Ojejoje
ekfu ndono.
18 Aphụ-a, byaru iya nụ-a ta

dụkwa onye a-dụ ike dụa ya ike.
Meji tọfuakwaru iya nta-a.
19 Ngabẹkpodaaphu nchị nụa
mkpu, ndibe iya echi;
mkpu, ẹphe shi l'alị,
nọ l'ẹke teru ẹnya l'echi; sụ:
“?Ọ dụ lẹ Ojejoje ta nọhedu
lẹ Záyọnu tọo?
?Eze ta nọhedu iya tọo?”
“?Bụkwanu ngụnu meru
iphe ẹphe gude ntẹkpe
ẹphe kpatsua ya iwe;
mbụ ntẹkpe ono, ẹphe gwọtaru
lẹ mba ọdo, ẹ-ta adụdu iphe ọ bụ ono?”
20 Oge, ọ ga akpata iphe
e meberu l'alị sweekwaru.
Ọnanwu gvụakwaru;
ọphu a dzọtadu ayi.
21 Keshinu e gwowaru
ndibe mu ogwe-ẹja bụkwa
mbẹdua b'e gwepyashiru.
Mu agụkwa aphụ;
ndzụ l'agụshi mu ike.
22 ?To nwedu manụ banụ,
nọ lẹ Gíledu tọo?
?Onye eme ọgvu ta nọhedu l'ẹke ono tọo?
?Bụ ngụnu meru iphe
ndibe mu ta kadụ mma
l'iphe ono, eme ẹphe ono?

9

1 Ọ dụ mu t'a sụ l'ishi mu bụ
nggele, mini shi atsọshi;
ẹnya mu abụru okpuru,
ẹnya-mini jiru ejiji;
k'ọphu mu ga anọdulephu
l'akwa ẹkwa: eswe l'ẹnyashi;
kẹ egbushi, eegbushi ndibe mu.
2 Ọ dụ mu t'a sụ lẹ mu nweru
ẹke ndu ije anọje l'echi-ẹgu;
mẹ mu ahalẹphu ndibe mu;
mbụ tụgbukpelephu lụfuru
ẹphe; kẹ l'ẹphe erikota ogori l'ẹphe ha;
ndu kụru l'ẹke ono
bụkota ndu ẹ te egudedu ire ẹphe ẹka.
3 “Ẹphe ekweje ire ẹphe l'ọ bụ
onye kweru akfụ gude
l'agba ẹjo-ire ọgba akfụ.
Ẹ tọ bụdu ire-lanụ;
bẹ ẹphe gude l'aba l'alị-a.
Ẹphe eshije l'ome iphe

dụ ẹji ọwaa baa l'ọdo;
ọphu ẹphe 'amadu onye ya bụ.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
4 T'onyenọnu kwakwaaru ndu ọnya phẹ ẹnya;
ọphu unu 'akpọkwaru obu
yeru unwunne unu unwoke;
kẹ l'iphe bụ nwunne madzụ; ndu k'unwoke
agbakwaru iya ẹregede.
Iphe bụ onye unu l'iya
eshi ọnya abụru onye mgbamu.
5 Onyemonye ọbule l'agbaru ibe iya ẹregede;
ọphu ọ dụdu onye ekfuje ire-lanụ.
Ẹphe dzụtawaru ẹjo-ire jeye
yọ bụwaru ụra, rarụ ẹphe.
Ẹphe emetawa iphe dụ ẹji
jeye ike agwụshia ẹphe.
6 Ọ bụlephu l'unu mewaru
ẹregede; yọ bụru ufu unu.
Ẹphe egude ọgba ẹregede ono
jịka ọmaru onye ya bụ.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
7 Ọo ya kparu iphe Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu; sụ:
“Lekwa; ya a-mịkwa ẹphe amịmi;
mbụ data ẹphe adata;
kẹ; ?bụnua ngụnu ọdo bẹ
ya e-mebaa lẹ kẹ iphe dụ ẹji, ndibe iya eme?
8 Ire ẹphe bụ akfụ, egbu egbugbu.
Ọonoduje ekfu okfu l'ẹregede.
Onyemonye egudeje
ire-ọma l'ekfu anụ madzụ ibe iya;
Obekwanu l'o gude obu iya l'agbaru iya ọnya.
9 ?Bụ tẹ ya ba ahụshi ẹphe
àhụhù iphe ono, ẹphe eme ono tọo?
?Bụ tẹ ya be emelatashị
ẹphe iphe ẹphe meru iya;
mbụ ndu alị-a tọo?”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
10 Ya a-kwa ẹkwa;
chia gbaru-ọso l'okfu-ẹhu ugvu ugvu;
ya a-gụa aphụ ẹke elu akpajẹ nri;
kẹ l'ọ kpọshihuwaru nkụ;
ọphu ọ dụdu ndu
eshijekwadu iya nụ;
ọphu ọ dụhedu onye anụje
ọra eswi l'ẹke ono.
Ụnwenu, ephe l'eli
phekashihuwaru;
ụnwu anụ agbakashịhu.
11 Jerúsalemu bẹ ya e-me t'ọ
bụru ikpọzu; nkụta-ọswa eburu iya.

Iphe, bụ mkpụkpu Júda l'ọ ha;
bẹ ya e-me t'ọ daburu
ochobo; k'ọphu ẹ-to nwedu
onye e-bu iya ebubu.
12 ?Nanụ onye bụ nwoke, maru iphe kẹ tẹ iphe-a doo ya ẹnya? ?Bụ onye bẹ Ojejoje
ziru iphe; k'ọphu ọo-dụ ike kọo ya t'o doo ẹnya? ?Bụ ngụnu meru; e mebyishia alị-a
woru iya tọgbo ophorokpo l'ọ bụ echi-ẹgu, ẹ-ta dụdu onye esweje iya esweswe?
13 Ojejoje sụru l'iphe kparu iya nụ bụ l'ẹphe gbadoru ome iphe ya tụru l'ekemu, bụ
ọphu ya tụru dobe ẹphe l'ifu. Ẹphe te medu iphe ya sụru t'ẹphe meje; ọphu ẹphe
'angadu nchị l'ekemu iya.
14 Iphe ẹphe jechiaru je etsoru abụru ẹjo ọkpoma ẹphe. Ẹphe eje awata ọgwa Bálụ,
bụ iphe ndiche ẹphe ziru ẹphe.
15 Ọo ya bụ; ọwaa kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndọ-ọ; mbụ
Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu: "Lekwa; ya e-me ndu-a t'ẹphe ria nri, atsọ ile. Ya emee
ẹphe; t'ẹphe ngụa mini, e yeru iphe egbu madzụ.
16 Ya a-chịkashi ẹphe t'ẹphe dzuru ọhamoha, bụ ẹke ẹphe ta madụ; nna ẹphe ta
ama iya. Ọdo bụ l'ọo ogu-mbeke bẹ ya e-gude chịa ẹphe jeye ya egbushigee ẹphe."
17 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru
ndọ-ọ:
"Unu rịnua ya arịri nta-a!
Unu kunua ụnwanyi ono,
akwajẹ ẹkwa anwụhu ono t'ẹphe bya!
Unu zikwaaphu t'e kua ndu
ọphu katsụa ome nka ye iya!
18 T'ẹphe bya ẹgwegwa bya
araaru ayi ẹkwa jeye
t'ẹnya-mini wata ayi ọtsoshi l'ẹnya;
mbụ jeye teke ẹnya-mini
e-shi ayi l'ụgbo-ẹnya l'awụshi."
19 Aanụkwa ụzu-ẹkwa lẹ
Záyọnu ẹke ẹphe nọ;
l'ara; sụ:
?Ọwaa ẹge e mebyishiru ayi!
?Ọwaa ẹge iphere ayi habe nshinu!
Ayi hafụtajekwa alị ayi-a;
kẹ l'ụlo ayi b'e mebyishiwaru.
20 Unubẹ ụnwanyi;
unu ngabekwa nchị l'iphe Ojejoje!
Unu saa nchị nụa okfu,
shi iya l'ọnu!
Unu zikwaa ụnwada unu
ẹge aatụje ụzu-ẹkwa!
T'onyenọnu zia ibe iya ẹge
eechije mkpu ẹkwa!
21 Anwụhu shiwa lẹ windo
ụlo ayi pyobata bya abahụ
l'ẹke ayi meru;
yọ bụru ụpho-mkpuma mgbochi ayi.
O bufuru ụnwegirima l'esu-ụzo;
bya emee ụnwu-okorọbya;

ẹphe te edzukojehe l'edukfu-ọha.
22 Kfua sụ: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“L'odzu ụnwu-eliphe l'a-kụru
l'ọ bụ nshị l'ime-ẹgbudu;
l'ọ bụ ẹke e gburu akpe;
ẹswa iya awụshiru;
ọphu ọ dụdu onye achịkobe iya nụ.”
23 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“T'onye maru iphe;
be gudekwa mmamiphe iya
kua onwiya ekuku;
ọphu onye ike nọ;
be egudekwa ike iya ono l'eku onwiya;
ọphu onye nweru iphe
'egudekwa iphe o nweru kua onwiya!
24 Ọwaa bụ-chia iphe onye eku
onwiya ekuku e-gude eku
onwiya ndọ-ọ:
lẹ mu doru iya ẹnya;
yọ maru mu ọhuma;
mbụ maru lẹ mu bụ Ojejoje;
lẹ mu emeje iphe-ọma;
l'ekpe ikpe, dụ maa;
bya ekoshi lẹ mu doberu ẹka ndoo.
Yọ bụru l'eliphe; bẹ mu emekota iphe ono;
kẹ l'ọ bụkota iphe ememe
iya adụje iya mma.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
25 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: “T'e lekwa; l'oge abyaakwa teke ya a-nụ ẹphe aphụ; mbụ ndu, bụ l'eli ẹhu kpụu; bẹ ẹphe buru útsù;
26 mbụ ndu Íjiputu; ndu Júda; ndu Édọmu; ndu Amọnu; ndu Móabu; mẹ iphe bụ ndu bu l'echi-ẹgu, ẹke teru ẹnya. Kẹle iphe bụ mbakeshi l'ẹphe ha bụkwa ndu akpapyị; mbụ je akpaa lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha, ẹ-te ebudu útsù l'ime obu ẹphe.”

10

Nchileke yẹle nte

1 Unu nụkwaa iphe Ojejoje ekfu anụ unubẹ ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu.
2 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“Unu ba amụkwa iphe ndu ọhodo eme.
Ọphu tẹ iphe-ọhubama,
emeshi l'akpamigwe be eyekwa unu egvu;
A makwaru-a l'egbe iphe
ono eyekwaa ndu ọhodo ono egvu;
3 kẹ l'ome-l'alị ndu ono bụ 'ọ-ga-lẹ-mkpa.
Ẹphe egbutaje oshi l'ọswa;
ndu eme nka abya egude
ayọo ẹphe pyịa ya.
4 Ẹphe abya egude
mkpọla-ọcha mẹ
kẹ ododo gude mee ya nka.

Ẹphe abya egude ọngu
yẹle nturu kpọbe iya
t'ẹ b'ọ mịnga amịnga.
5 Nte ẹphe ono dụ l'ọ bụ
nwanggiri-utobo,
e keberu lẹ mgbo ugbongu;
mbụ l'ẹ too kfudu okfu.
Yọ bụru apapa bẹ aapajẹ iya;
kẹ l'ẹ too jedu ije.
Unu ba tsụjekwa iya egvu;
kẹ l'ẹ too nwekwa iphe oomeje;
ọphu ọ dụkwa iphe dụ mma, oomeje.”
6 Ẹ tọ dụkwa onye dụ l'ọ bụ nggụbe Ojejoje.
Ị paru ẹka; ẹpha ngu aha nshinu.
7 ?Bụ onye bụ onye ono,
ẹ-ta atsụdu ngu egvu;
nggụbe eze, achị ọhamoha ono?
Ono bụkwa iphe ruberu ngu nụ.
L'iphe bụ ndu mmamiphe,
nọkota l'ọhamoha; mẹ iphe bụ
alị-eze ẹphe l'ọ ha; b'ẹ ta
dụkwa onye dụ l'ọ bụ nggu.
8 Ẹphe bụkota ndu ẹ-te enwedu
egomunggo; bya abụru ndu eswe.
Iphe ezi ẹphe iphe bụ
ntẹkpe, a pyịru l'oshi,
ẹ-te nwedu mkpa ọoga.
9 Ọ bụ mkpọla-ọcha, e tsuru l'ọngu;
b'e jeru Tashishi wota iya gude bya;
yẹle mkpọla-ododo,
e jeru je ewota lẹ Ufazu,
bụtsua iphe ndu eme nka
ẹphe lẹ ndu akpụ ụzu kpụru.
Nte ono b'a chịtaru uwe,
eke urukpu-urukpu;
wota ọphu eke uswuswe
uswuswe woru yee.
Iphe ono abụkotaru iphe
ndu maru ome nka meru dobe.
10 Obenu lẹ Ojejoje bụ iya bụ ọkpobe Nchileke.
Ọ bụ iya bụ Nchileke, nọ ndzụ;
bụru iya bụ Eze, a-nọ nụ gbururu jeyewaru.
Teke ẹhu eghu iya eghughu;
bẹ eliphe kpamukpamu anmahụje jijiji;
ọphu ndu ọhodo ta adụdu ike ọta nshi;
nata oke ẹhu-eghughu iya.
11 Ọwaa iphe ii-kfuru ẹphe ndọ-ọ: Nte, ẹ-ta bụdu l'ọo ẹphe meru igwe; t'ọ bụ ẹphe meru eliphe-a bẹ e-mekochakwa laa l'iyi lẹ mgboko-a; lakwaaphu l'iyi l'imigwe.
12 Ọo Nchileke bẹ gude ike ẹka iya mee eliphe.
Yọ bụru iya gude
mmamiphe iya tụa ọkpa mgboko-a;

bụru iya gude
iphe-odo-ẹnya iya gbasaa akpamigwe.
13 Ọobuje; o -dee edede l'igwe;
mini, nọ l'igwe araa ọra.
Oomeje t'urukpu shi l'ẹke
mgboko jeberu wata alụfuta.
Ọotuje egbe-igwe teke mini achị;
bya abụru l'ọba iya;
bẹ ooshije ezi phẹrephere.
14 Egomunggo nashịhuru onyemonye;
ọphu 'onwedu onye kwaru ẹnya.
Iphe bụ ndu akpụ ụzu
mkpọla-ododo l'ẹphe ha
bẹ iphere ọgvu iya gudekwaru.
Ntẹkpe, ẹphe pyịri atụko bụru ụgho;
kẹ l'ẹ-to nwedu ọphu atụ ume l'onwiya.
15 Iphe ono ta adụdu uru,
ọ baru; ọ bụ iphe e gude agba mgbọnu.
O -rua l'oge ikpe iya;
bẹ ntẹkpe ono a-la l'iyi.
16 Obenu l'onye ono,
bụ òkè-iphe eri Jékọpu ono;
bẹ ta bụdu ẹge ono b'ọ dụ;
kẹ l'ọo ya bụ onye meru
iphemiphe ọbule dobe;
metsua bya emee ndu Ízurẹlu;
mbụ ọkpa-ikfu ono,
bụ òkè-iphe iya ono.
Onye ono bẹ ẹpha iya
bụ Ojejoje; bya abụru
Ọkaribe-Kakọta-Ike.

Mgbọnwu, a-bya nụ

17 Unu kwakọbekwa iphe unu; lụfu l'alị-a; unubẹ ndu ono, ndu ọhogu unu nọ-pheru mgburumgburu ono;
18 kẹ l'ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ nta-a; bẹ ya a-gba ndu bu l'alị-a; gbafụ ẹphe mgba lanụ. Ya emee ẹphe mkpawere; k'ọphu aa-kpụ ẹphe lẹ ndzụ.
19 Aphụ tsọkwaru mu;
kẹ l'e mekaru mu iphe!
Ọnya, aba mu nụ abụru 'emeta emeta!
Ọle; iphe mu ekfujeru
onwomu bụ l'ọ bụwa
iphe-ememe, nọ swiru mu nụ.
Mu a-taru iya nshi.
20 Ụlo-ẹ́kwà mu b'e mebyishiakwaru.
Eri iya b'a tụkookwaru gbabushia.
Ụnwu mu shiakwa mu l'ẹka gbakashịhu;
ọphu mu l'ẹphe anọhedu.
Ẹ to nwehedu onye ọphu phọduru nụ
kẹ t'ọ kpọberu mu ụlo-ẹ́kwà ọbu ọdo;
m'ọ kpọonu t'ọ tụaru mu nwamkpu.

21 Ndu eche ayi l'ọ bụ atụru;
bẹ ọriri nahụru;
ọphu ẹphe 'akpatajẹdu Ojejoje ishi.
Yọ bụru iya meru;
iphe te kwejeheru ẹphe;
a chịa atụru ẹphe nanụ nanụ.
22 Unu lekwa! Nzi abyaakwa.
Oke utsu, e-shi l'ụzo isheli; l'ada l'abya.
Oo-me alị Júda;
yọ daburu ochobo;
bụru ẹke nkụta-ọswa a-bya akwaa ufu.

Jeremáya ekfu anụ Nchileke

23 Nggụbe Ojejoje;
mu makwaru-a lẹ ndzụ
madzụ ta bụdu nk'iya;
l'ẹ tọ bụdu madzụ atụru iya
ọnu ẹke ọo-dzọ ọkpa.
24 Byiko Ojejoje; baaru mu rụ mba!
Ọlokwa t'i gude ikpe, dụ maa baaru mu iya;
be egudekwa ẹhu-eghughu baaru mu iya;
a nọnyakwaa; nggu emee mu;
t'ẹ b'o nwehe iphe mu a-bụ.
25 Tụ-koshi ọhamoha ono
oke ẹhu-eghughu ngu;
mbụ ndu ono,
ẹ-te ekwedu nke ngu ono.
Tụ-koshi iya ndu ono,
ẹ-te ekujedu ẹpha ngu ono!
Kẹ l'ẹphe riwaru eri Jékọpu ripyaa ya.
Ẹphe rigbuwaru iya kpakparakpamu;
bya emebyishia alị iya l'ọ ha.

11

Eemebyi Ọgba-ndzụ ono

1 Ọwaa iphe Ojejoje kfuru Jeremáya. Ọ sụru iya:
2 "Nụkwaa iphe e kfuru gude gbaa ndzụ ono; nggu ewokwaru iya phụ je ekfuaru ndu Júda yẹle ndu bu lẹ Jerúsalemu.
3 Kfuaru ẹphe l'ọo iphe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu ndọ-ọ: Onye a tụru ọnu b'ọ bụ; mbụ onye ono, ẹ-te emedu iphe ọgba-ndzụ ono kfuru;
4 mbụ okfu ọgba-ndzụ, ya tụru l'ekemu nụ ndiche unu phẹ teke ya dufutaru ẹphe l'alị Íjiputu; mbụ teke ya dufutaru ẹphe lẹ ọ-tata-kfukfu ọku, angazeje ígwè. Iphe ya kfuru bụ: Unu meje iphe, bụ iphe ya sụru tẹ unu me; k'ọphu unu a-bụru ndibe iya; yẹbedua abụru Nchileke unu.
5 Ọ bụ teke ono bẹ ya e-mekota iphe ya riburu ndiche unu phẹ nte lẹ ya e-me; bụ iya bụ lẹ ya a-nụ ẹphe alị-ọtsu ono, bụ nk'unu ntanụ ono."
Mu asụ iya: "Nggụbe Ojejoje; ono kwa ẹge ọ dụ."
6 Ojejoje asụ mu: "Tẹ mu raa ya arara l'alị ndu Júda yẹle esu-ụzo ndu Jerúsalemu: Unu ngabẹ nchị l'okfu, nọ l'ọgba-ndzụ-a; tsoo ya l'ẹge ọ dụ.

7 Lẹ keshinu teke ono, ya dufutaru ndiche unu phẹ l'alị Íjiputu ono jeje ntanụ-a bẹ
ya shilekwaphu lọta ẹphe ẹka lẹ nchị: Ya lọtsua ya; ya alọkwazi iya; sụ ẹphe: 'Unu
nụjeru mu okfu!'
8 Obenu l'ẹphe ta angadu nchị; ọphu ẹphe 'eyedu ọnu. Iphe ẹphe meru bụ l'ẹphe
kwefuru íkè, bụ iphe shi ẹphe l'ẹjo ọkpoma ẹphe ono. Yọ bụru iya kparu iphe ya
tụkoru ọnu, nọ l'ọgba-ndzụ ono, ya sụru t'ẹphe tsoru; ẹphe ajịka l'ẹphe te etsodu iya
ono tụkota ẹphe."
9 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ mu: "Ndu Júda yẹle ndu bu lẹ Jerúsalemu nọkobekwa
l'achịru iya ẹjo idzu.
10 Ẹphe laphuakwaru azụ je emelahaa iphe dụ ẹji, ndiche ẹphe meru, bụ ndu jịkaru
l'ẹphe ta angadu nchị l'okfu, ya kfuru. Ẹphe wataakwaru otso nte ọdo; l'ejeru iya ozi.
Ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu ẹphe lẹ ndu ọnu-ụlo Júda tụkookwaru mebyia ọgba-ndzụ ono
yẹle ndiche ẹphe gbaru ono.
11 Ọo ya bụ: ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Ya e-mekwa tẹ oke iphe-ẹhuka dakfuta ẹphe;
ọphu ẹphe 'anahụkwa iya. Ẹphe -rakukpoodua ya nụ araku; bẹ ya ta angakwaru
ẹphe nchị.
12 Ndu mkpụkpu, nọgbaa l'alị ndu Júda yẹle ndu Jerúsalemu l'e-je je araku nte
ono, ẹphe shi anọduje akpọru ínsẹnsu ọku ono; ọle ẹ to yeduru ẹphe ẹka lẹ phuu;
mẹ oke iphe-ẹhuka ono -dakfulephu ẹphe.
13 Ọ bụ ẹge mkpụkpu unu hatabe l'igwe bụkwaphu ẹge agwa unu hatabe l'igwe;
unubẹ ndu Júda. Ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu unu nweshiru, unu akpọje iphe ọku l'anụ
agwa iphere ono; mbụ Bálụ ahakwaphu l'igwe l'ọ bụ esu-ụzo, nọ lẹ Jerúsalemu.
14 Jeremáya; be ekfukwa nụ iya l'okfu ẹhu ndu-wa; ọphu iichikwaru ẹphe mkpu;
ọphu ịirokwa iya arọro l'okfu-ẹhu ẹphe; kẹle ya ta angakwaru ẹphe nchị; mẹ ẹphe
kua ya teke ẹphe nọ l'iphe-ẹhuka.
15 "?Bụ ngụnu bẹ ndu iya yeru obu eme l'eze-ụlo iya; l'ẹke ẹphe l'igweligwe ndu
ọdo achị ẹjo idzu; l'eme ẹge ẹphe chịru iya? ?Bụ anụ, dụ nsọ a-kpọshi t'ẹ ba nụ unu
aphụ tọo? Teke unu nọ l'ome iphe dụ ẹji unu; ?bụ iya a-nọdu eme t'ẹhu tsọ unu ẹna
tọo."
16 Ojejoje kuru ngu oshi olivu, aja pulapula; l'amị mebyi, ama ntụmatu l'ụgbugba.
Ọlobu agbagba-igwe lanụ teke oke phẹrephere-mini ephe bẹ oo-gude kpọo ya ọku;
ẹkali iya agbajishihu.
17 Ọ kwa Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ onye dzaru ngu nụ bẹ kpe-buru l'ii-
mekochaa bụru ọ-la-l'iyi; kẹ l'ọnu-ụlo ndu Ízurẹlu yẹle ọnu-ụlo ndu Júda mewaru
iphe dụ ẹji; shi ẹge ono kpatsua mu iwe; kẹ l'ẹphe je akpọlahaa ínsẹnsu anụ Bálụ.

Aachịru Jeremáya ẹjo idzu

18 Keshinu Ojejoje kpuharu ẹjo idzu, ẹphe achịru mu; koshi mu; bẹ mu malẹruphu
iphe ẹphe achị; kẹle teke ono b'o koshileru mu phụ iphe ẹphe eme.
19 Mu dụlephu l'ọ bụ nwatụru, eme odoo odoo, a kpụ eje egbugbu. Ọphu mu
'amakpọduaru l'a chịwaru mu ẹjo idzu; sụ: Unu t'ayi mebyishia oshi ono yẹle nebyi
iya. Unu t'ayi mee t'ọ chịhu l'alị ndu nọ ndzụ; k'ọphu ẹ ta byadụ bya anyata ẹpha iya
ọdo.
20 Obenu lẹ nggụbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; nggụbe onye ono, ekpeje ikpe,
dụ maa; l'adataje ọkpoma yẹle ọriri adata; tẹ mu phụnu ẹke ịigwata ụgwo iphe ẹphe
meru mu l'ishi ẹphe; kẹ l'ọo nggụbedua bẹ mu wotaru onwomu ye l'ẹka.
21 "Ọo ya bụ; ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu l'ẹhu ndu Anatọtu, bụ ndu ono, achọ ndzụ
ngu ono; mbụ ndu asụje t'ẹ b'i gudehekwa ẹpha Ojejoje l'ekfuchiru iya; ọdumeka bẹ
ẹphe e-gbukwa ngu.

22 Ọo ya bụ l'ọwaa kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: ‘Lẹ ya a-nụkwa
ẹphe aphụ. Ụnwu-okorọbya ẹphe bụ ogu-mbeke bẹ ee-gude gbushia ẹphe. Yọ bụru
ẹgu e-gbushi ụnwu ẹphe ndu kẹ nwoke; mẹ ndu kẹ ụnwanyi.
23 Ọphu ọ dụdu ndu Anatọtu m'ọo onye lanụ, aa-ha t'ẹphe phọdu; kẹ lẹ ya e-me
t'ẹphe lakọta l'iyi; m'o -rulephu afa ono, aa-nụ ẹphe aphụ ono.’ ”

12

Ajị, Jeremáya ajị

1 Nggụbe Ojejoje; ị bụ onye doberu ẹka ndo;
jeye teke mu echi ngu okfu.
Ọle; mu e-kfukwaru ngu
phụ kẹ ikpe, dụ maa, iikpeje.
?Bụ ngụnu kparu iphe
iphe ekwejeru ndu ẹjo-madzụ?
?Bụ ngụnu kparu iphe
ẹhu adụje ndu ẹ te egudedu
ire ẹphe ẹka agu?
2 Ọ bụ nggu dzaru ẹphe;
ẹphe agbaa ọ́gbaragba;
bya evua; mịlahaa amịmi.
Ẹphe akpụjeru ngu l'ọnu tekenteke.
Obenu l'ẹ too rujedu ẹphe l'obu.
3 Obenu lẹ mbẹdua;
bẹ nggụbe Ojejoje maru.
Ịiphuje mu; l'adataje ọriri,
mu arịru ngu adata.
Kpụtanu ẹphe kpụfu
l'ọ bụ atụru, a kpụ eje egbugbu.
Wonuru ẹphe dobe iche
kwabẹru mbọku, ee-gbu ẹphe.
4 ?Bụ jeye teke ole;
bẹ alị-a a-gụ aphụ gụ-bebe;
mbụ ẹswa, nọgbaa
l'alị akpọshihukota nkụ?
Iphe kparu iya nụ
abụru lẹ ndu bu iya nụ
bụ ndu eme ẹjo ọkpoma;
yo mee ụnwu anụmanu;
mẹ ụnwenu; ẹphe alakọta l'iyi;
Ọphu kanụ abụru lẹ
ndu ono bẹ iphe ẹphe ekfu bụ:
“Ẹ tọo phụkwa iphe eme ayi.”

Ọnu, Nchileke eyeru Jeremáya

5 Ọ -bụru lẹ nggu lẹ ndu
gude ọkpa gbaru ọso;
ẹphe alọo ngu phelephele;
bụ-chia ndu ọphu
gude ịnya; bẹ ịi-gbabẹru?
Ọdo abụru;
ọ -bụru ụkfu dụru ngu l'alị,

daburu adaburu;
?nanụ ẹge ii-shi mekota iya
l'ọswa Ẹnyimu Jọ́danu?
6 Unwunne ngu nwoke;
ndu nggu l'ẹphe shi l'ufu lanụ;
bụ ẹphebedua deru ngu ye t'e gbua.
Ẹphe woliru olu;
t'e mee ngu iphe a-tsụru ngu nụ.
E guderu l'ẹphe a-nọdu
ekfuru ngu okfu ọma;
ba adakobekwa ẹphe.
7 Ya gbadowaru ndu ọnu-ụlo iya.
“Ya gwọbewaru ndu ono,
bụ òkè-iphe iya ono.
Ndu ono, nọ iya l'obu ono;
bẹ ya yehaakwaru l'ẹka
ndu ọhogu ẹphe.
8 Òkè-iphe yẹbe Nchileke ono
byaakwaru bya adụ iya
l'ọ bụ agụ, bu l'ọswa.
Ọonoduje agbọru iya ọgbo.
Yọ bụru iphe ono kparu
iphe ya kpọru iya ashị.
9 Ndu ono, bụ òkè-iphe iya ono;
dụwa iya l'ọ bụ ụnwenu, avọtsua avọvo;
mbụ l'ọ bụ ụnwu ivu,
ụnwu egbe-nwọku,
nọ-pheru mgburumgburu
l'abya iya etso ọgu.
Je atụko iphe bụ anụ,
bu l'ẹgbudu rukoo
t'ẹphe bya avụa anụ iya kpatakpata!
10 Igweligwe ndu eche atụru
mebyishiwaru okfu vayịnu iya.
Ẹphe gudewa ọkpa dzọo
okfu iya pyakapyaka.
Ẹgiri okfu iya ono;
bẹ ẹphe mewaru;
yọ bụru echi-ẹgu,
daburu kẹ mmanu.
11 E meru iya; yọ bụru okoroba ẹgu.
Keshinu ọ bụ okoroba ẹgu;
yọ gụlahaa aphụ rakulahaa ya.
Mbụ l'alị ono l'ọ ha;
b'e meru;
yọ bụru okoroba ẹgu;
ọphu ọ dụdu onye akpa iya ishi.
12 Ndu mgbugbu-madzụ ezeru
gbigbigbi bya anọ-jia eli-alị,
nọ l'echi-ẹgu.
Kẹ l'ogu-mbeke Ojejoje

asụ madzụ pyaapyaa
e-shi l'ishi alị-a ishi lanụ
jeye l'ishi iya ọphu;
ọphu ọ dụdu m'ọo
onye lanụ, ẹhu adụ agu.
13 Ẹphe kụru witu;
ọle; iphe ẹphe a-kpata bụ ogvu.
Ẹphe e-segbu onwẹphe l'akanya;
ọle; ẹ tọ dụdu iphe ẹphe e-seta.
Iphere iphe ẹphe kpataru
l'okfu ẹphe dụwa ẹphe;
kẹ l'ẹhu eghushi Ojejoje eghughu ike."
14 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'ọ -bụru kẹ ndu iwe ono, bụ obutobu iya ono l'ẹphe ha; mbụ ndu ono, denyiru ẹka lẹ òkè-iphe ya nụru ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe ono; lekwa lẹ ndu ono bẹ ya e-fefu l'alị ẹphe. Ya efefu ndu Júda t'ẹphe ba nọhe l'ẹke ono.
15 Ya -fefutsulephu ẹphe; ya abya aphụaru ẹphe imiko; duphuta ẹphe azụ l'òkè-iphe ẹphe ono l'ẹphe ha nanụ nanụ; mbụ ẹphe alaphuta azụ l'alị ẹke ẹphe shi.
16 Ọ -bụru l'ẹphe yeru ẹhu; mụta oshi ụzo kẹ ndibe iya; gude ẹpha iya rilahaa: 'Kamẹnu'; ẹge ono ẹphe shiwa zia ndibe iya; ẹphe egude Bálụ l'eri angụ ono; bẹ ẹphe a-byakwa bya agbabe ọkpa; shihu ike l'ẹke ndibe iya nọ.
17 Ọ -bụkwanuru l'o nweru ọha, ẹ-te kwedu ngabẹ nchị bẹ ya e-fefulekwaphu ọha ọphu efefu; woru iya mebyishia." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

13

Akpọ-buleti ọcha

1 Ọwaa iphe Ojejoje kfuru mu. Ọ sụru mu: "Tẹ mu je azụa akpọ-buleti, e meru l'ẹ́kwà ọcha kebe l'ukfu; ọle tẹ mu ba atsẹkwa iya lẹ mini."
2 Tọ dụ iya bụ; mu ejenu je azụta akpọ-buleti ẹge Ojejoje kfuru; bya eworu iya kee l'ukfu.
3 Ya ndono; Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru mu ọdo k'ugbo ẹbo; sụ mu:
4 "Tẹ mu wota akpọ-buleti ono, mu zụru; weru l'ukfu ono; gude iya je lẹ Ẹnyimu Yufurétusu je edomia ya l'ọgba, nọ l'eze mkpuma."
5 Mu atụgbukwaa je elibe iya lẹ mgboro Ẹnyimu Yufurétusu ẹge Ojejoje ziru mu.
6 A nọtsulephu ujiku olemole; Ojejoje asụ mu: "Tẹ mu tụgbua je lẹ Ẹnyimu Yufurétusu je avọta akpọ-buleti ono, ya sụru tẹ mu je edomia-a ono."
7 Ya ndono; mu atụgbua jeshia lẹ Ẹnyimu Yufurétusu je avọta akpọ-buleti ono; mbụ wofuta iya l'ẹke mu shi domia ya. Obenu l'o mebyishihuwaru; tọ dụhe iphe ọ dụ kẹ ememe lẹ phuu.
8 Ya ndono; Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru mu; sụ mu:
9 "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: 'L'ọ kwa ẹge ono; bẹ ya e-mebyishi ekuku ono, ndu Júda eku onwẹphe ono yẹle ẹge ono ndu Jerúsalemu ekupyashị onwẹphe ẹnya ono.
10 Ndu-a bụ ndu iphe dụ ẹji; bya abụru ndu jịkaru l'ẹphe ta angadu nchị l'okfu iya. Iphe ẹphe anọduje eme bụ iphe shi ẹphe l'ẹjo ọkpoma ẹphe ono. Yọ bụru nte ọdo; bẹ ẹphe anọduje etso; l'ejeru iya ozi; l'abaru iya ẹja. Ndu ono bụ ẹge akpọ-buleti-wa dụ-wa bụ ẹge ẹphe a-dụ; mbụ l'ẹ tọ dụdu iphe ẹphe a-dụ mma k'ememe;
11 kẹ l'ọo ẹge akpọ-buleti ekejeru madzụ l'ukfu bụ ẹge ya meru ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Júda l'ẹphe ha kpamukpamu; t'ẹphe keru iya l'ẹhu; k'ọphu ẹphe a-bụru ndibe iya; ndu ee-gude l'etu iya ẹpha; l'aaja iya ajaja; l'akwabẹ iya ugvu. Obenu l'ẹphe ta ngadụ nchị.' " Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Otumu-akpọ.

12 Kfuru ẹphe: “L'ọwaa kwa iphe Ojejoje kfuru; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu:
‘Iphe bụ otumu-akpọ l'ọ ha bẹ ee-yejikota mẹe eyeji.’ Teke ẹphe sụru mu: ‘?Ẹphe ta
mahaadụa l'ee-yeji mẹe l'otumu-akpọ tọo?’
13 Tẹ mu sụ ẹphe ẹge-a: ‘Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ ya e-me tẹ mẹe wata ọtsu
iphe bụ ndu bu l'alị-a mgburumgburu; je akpaa lẹ ndu eze, nọ l'aba-eze Dévidi;
ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu nkfuchiru Nchileke; mẹkpo iphe bụ ndu bukota lẹ
Jerúsalemu l'ẹphe ha.
14 Ya e-nwuta ẹphe je atụpyabe ibe ẹphe; mbụ ndu bụ nna; mẹ ndu bụ nwata
nwoke.’ ” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. “Ya ta ayọduru ẹphe ọshi; ọphu ya
'aphụduru ẹphe imiko; ọphu ya 'emeduru ẹphe eze-iphe-ọma kẹ tẹ ya haa; tẹ ya
be emebyishi ẹphe.”

Oye egvu l'aa-kpụ ẹphe lẹ ndzụ

15 Unu ngabẹkwa nchị;
unu ngabẹkwa nchị ọhuma!
Unu be ejekwa oku
onwunu ekuku;
kẹle Ojejoje kfuakwaru iya.
16 Unu kwabẹ Ojejoje, bụ
Nchileke unu ugvu!
Ọdumeka bẹ oo-mekwa
tẹ ọchi gbaa;
ụkfu akpọo unu l'ọkpa
l'eli ugvu ono, gbaru ọchi ono.
Iphe unu ele ẹnya iya bụ iphoro.
Obenu l'oo-me iya t'ọ
bụru unu nggụmaphu.
Ọo-gbanwe iya;
mee ya t'ọ gbaa tsụkiribangu.
17 Obenu l'ọ -bụru l'unu
ta angadu nchị;
bẹ mu a-ra ẹkwa lẹ mpya;
kẹ l'unu kunukaru onwunu ekuku.
Mu a-raa ẹkwa;
ẹnya-mini atsọshia mu l'ẹnya;
kẹ l'ụnwu atụru
Ojejoje bẹ aa-kpụ lẹ ndzụ.
18 Kfuru eze yẹle nne iya, bụ eze-nwanyi sụ ẹphe: “T'ẹphe shikwa l'aba-eze ẹphe
nyizita; kẹ l'okpu-eze ẹphe ono, egbu nwịinwii ono dafụakwaru ẹphe l'ishi!”
19 Iphe bụ mkpụkpu, nọkota l'ụzo ọhuda bẹ aa-guchishikota aguchishi; ọphu ọ
dụdu onye adụ ike gụhaa ya. Ndu Júda l'ẹphe ha bẹ aa-kpụkota laa alị ọdo; mbụ
kpụkota ẹphe l'ẹphe ha.
20 Palikpoduaphu ẹnya apali phụ ndu shi l'ụzo isheli abya. ?Nanu igweligwe atụru
ono, e yeru ngu l'ẹka ono; mbụ atụru ono, i shi gude eku onwunu ekuku ono?
21 ?Bụ ngụnu bẹ ii-kfu mẹ Ojejoje -chịtalephu ndu ono, i shi arị l'ẹphe bụ ọkpobe
ndu ọ̀nyà ngu ono dobe; ẹphe abụru ndu ishi ngu ẹphe? Tọo watadu ngu nụ ome
ẹhuka ẹge ime emeje nwanyi, dụ ime-wa?
22 Ọdo bụ; teke ị jịru onwongu; sụ: “?Bụnua ngụnu meru egbe iphe ọwaa meru
ngu?” Iphe kparu iya nụ bụ l'iphe dụ ẹji ngu ghataru l'uru. Ọo ya kparu iphe a
phụ-liru ngu mkpini ngu; raa ngu k'ẹhuka.

23 Onye Itiyópiya; ?l'ọo-gbanweghe akpọ-ẹhu iya. Tọo oduma; ?l'ọo-gbanweghe
kpọngu-kpọngu, tụshiru iya l'ẹhu. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ nggụbe onye ome iphe dụ
ẹji kwọwaru ẹhu ta ahaghedu iya; wata ome iphe dụ mma.
24 "Ya a-phụ unu l'ọ bụ ẹswa ereshi, phẹrephere, shi l'echi-ẹgu ephekashi.
25 Ono bụ òkè-iphe unu ndono; mbụ òkè-iphe ya tụ-buhawaru doberu unu. Iphe
kparu iya nụ abụru l'unu zaharu iya je akpọru obu yeru agwa, ẹ ta bụdu ezi-okfu.
26 Yẹbedua l'onwiya a-phụ-li ngu mkpuni ngu; phụta iya kpube ngu l'ifu; k'ọphu
aa-phụkwanu ẹke ono, iidomi edomi ono.
27 Ogori, ịinoduje eri bẹ ya phụkwarua. Mịmimi ono, ịinoduje ara l'ọ bu nwamkpi;
l'agba ala l'ome alị-alị ono bẹ ya anụjekwaa; mbụ jeye l'ọkpara ono, ịigba; iphere
iya ta adụ ngu ono! Ya phụkotaakwaru ahụma ahụma, ịinoduje eme l'eli ugvu; mẹ
ọphu ịinoduje eme l'ẹgu. Tẹ aphụ tsọkwaru nggụbe Jerúsalemu! ?Bụ jeye teke ole;
bẹ ịi-dụ-beru inyinyi?"

14

Mkpọ-anwụ; ẹjo-ẹgu; mẹ ọgu

1 Ọwaa iphe Ojejoje kfuru
Jeremáya lẹ k'ẹjo mkpọ-anwụ:
2 "Ndu Júda agụkwa aphụ.
Mkpụkpu, nọkota l'alị iya l'anọdu anwụ kpaa.
Ẹphe akwa ẹkwa l'okfu ẹhu alị-a.
Tẹmanu bẹ mkpu
adakwaphu lẹ Jerúsalemu.
3 Ndu a maru ẹpha ẹphe ziru
ndu ozi ẹphe t'ẹphe je ekuta mini.
Ẹphe eje l'ogvu-mini;
tọ dụ mini, nọ iya nụ.
Ẹphe aparu ite ẹphe l'ophorokpo lata.
Iphere egude ẹphe;
meji atọfushia ẹphe;
ẹphe eworu iphe kpuchishia
ishi l'ẹke iphere dụ ẹphe.
4 Alị gbaakwaru ọru;
kẹ l'ẹ to nwehedu mini achịnu l'alị ono.
Iphere egude ndu akọ okfu;
ẹphe eworu ẹka kpubegbaa l'ifu.
5 Mbụ jeye lẹ nne ele,
bu l'ẹgbudu; ẹphebedua
agbaghashịtsuaru ụnwu,
ọ mụru k'ọphungu;
l'ẹke ẹ tọ phụdu ẹswa,
ọo-ta.
6 Nkakfụ-ịgara-ọswa
evudotsua l'ẹke alị gụru iphoro;
l'atụ phẹngu-phẹngu l'ọ bụ nkụta-ọswa.
Ẹnya agbahụkota iya ọchi;
kẹ l'ẹ tọ dụdu ẹke ẹphe
a-nọdu taa nri."
7 "A makwaru-a l'iphe dụ ẹji,
ayi meru agba ayi ekebe;

ọle; nggụbe Ojejoje;
menua iphe l'okfu ẹpha ngu;
kẹ l'ayi dafụwaru
dafụkpoo nshinu;
ayi emewaa iphe dụ
ẹji nshinu l'ẹke ịino.
8 Nggụbedua bụ nggu bụ
onye ndu Ízurẹlu tụru ẹnya yeeru;
nggụbe onye adzọfutaje
ẹphe mẹ ẹphe teke ẹphe eje iphe-ẹhuka.
?Nanụ ẹge e meru;
b'o gbe dụ l'ị byaru abyabya l'alị-a.
O gbe dụ l'ọ bụ onye ije,
anọje ẹnyashi lanụ nwẹnkinyi.
9 ?Nanu ẹge ọ dụ;
bẹ iigbe eme l'ọ bụ nwoke, a tụru l'ụkfu;
mbụ nwoke, ike kẹ ọgu dụ;
obenu l'ike ta dụdu iya kẹ
t'ọ dzọo madzụ ndzụ?
Nggụbe Ojejoje;
ayi lẹ nggu tụkonurua nọdu;
ayi l'aza ẹpha ngu;
ba agbadokwa ayi!”
10 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
l'okfu ẹhu ndu-a:
“Iphe adụje ẹphe mma
nshinu bụ aghaphe.
Ẹphe ta alọ-gudejedu ọkpa ẹphe.
Ọo ya bụ lẹ ya ta anatadu ẹphe.
Ọo nta-a; bẹ ya a-nyata iphe dụ ẹji ono,
ẹphe meshikotaru ono;
bya ahụa ẹphe àhụhù
k'ẹjo iphe ẹphe meshiru.”
11 Ya ndono; Ojejoje asụ mu: “Te mu be ekfukwa nụ Nchileke t'ọ dụru ndu-a lẹ mma.
12 A makwaru-a l'ẹphe aswịjeru Nchileke awịswi; obekwanu lẹ ya ta angadu nchị l'ẹkwa, ẹphe ara. A makwaru-a l'ẹphe egwojeru iya ngwẹja-ukfuru; bya egwooru iya ngwẹja-nri. Obenu lẹ ya ta anatadu iya. Iphe ya e-mechia bụ lẹ ya e-gude ọgu mebyishia ndu-a. Ya egude ẹjo-ẹgu; mẹ ẹjo iphe-ememe mebyishia ẹphe.”
13 Tọ dụ iya bụ; mu asụ: “Nggụbe Nnajiufu, bụ Ojejoje; ndu nkfuchiru Nchileke anọdujekwa l'ekfuru ẹphe l'ẹ to nwedu ọgu, ada nụ; ọphu ẹjo-ẹgu 'abyakwa. Lẹ nggụbe Nchileke e-mechia tẹ nchị dụ ẹphe ndoo l'alị-a; nọo ụlori.”
14 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abyakwa bya asụ mu: “Lẹ ndu nkfuchiru ono gudekwa ẹpha iya l'adzụ ẹjo-ire. L'ẹ tọ kwa yẹbedua ziru ẹphe t'ẹphe bya; ọphu ọ bụdu iya fọtaru ẹphe; ọphu ọ dụkwanu iphe ya kfuru nụ ẹphe. Ekfuchita, ẹphe ekfuchitaru iya dụ l'ọ bụ onye l'eze àphù ẹ tọ phụdu. Ẹphe agba ẹja, ẹ-tẹ nwedu iphe ọ bụ; l'ekfu iphe ẹphe rịtaru l'ọkpoma ẹphe.
15 Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ojejoje ekfu l'okfu ẹhu ndu nkfuchiru ono, gude ẹpha iya ekfu ono; mbụ ndu ẹ-ta abụdu yẹbedua ziru ẹphe t'ẹphe je; ẹphe eje anọdu l'ekfu; sụ: ‘L'ẹ tọ dụkwa ọgu; m'ọ bụ ẹjo-ẹgu, byaru bya edenyi ndu alị-a ẹka.’ Ndu nkfuchiru ono l'onwẹphe; bẹ bụ-a ọgu; mẹ ẹjo-ẹgu e-gbushi ẹphe.

16 Ọdo abụru lẹ ndu ono, ẹphe ekfu anụ ono bẹ ee-mekochaa tufashia odzu ẹphe
l'esu-ụzo Jerúsalemu; yọ bụru iphe e-gbushi ẹphe bụ ẹjo-ẹgu ono yẹle ọgu ono. Ọphu
ọ dụdu onye a-phọdunu kẹ t'o lia ẹphe; mbụ tsube l'unyomu ẹphe; jeye lẹ ụnwu ẹphe
unwoke mẹ ndu kẹ ụnwanyi. Aphụ, gbaberu ẹphe nụ bẹ ya a-wụru kpua ẹphe."
17 Ọwaa iphe ii-kfuru nụ ẹphe ndọ-ọ:
T'ẹnya-mini wụkwaa mu
l'ẹnya: eswe l'ẹnyashi mkpụrumkpuru;
kẹle nwatibe mu,
yẹle nwoke ta zẹbua
bẹ ọnya, aba iya nụ ha nshinu.
Ọ kwa ndibe mu;
bẹ eekfu ẹge ono.
E chiru iya pyaapyaa.
18 Ọ -bụru lẹ mu bamiru
l'ime ime obodo ono;
bẹ mu a-phụ odzu ndu
e gude ogu-mbeke gbushia.
Mu -bahụ lẹ mkpụkpu ẹphe;
bẹ mu a-phụ iphe ẹjo-ẹgu ono meru.
Ndu achịjeru Nchileke ẹja;
mẹ ndu nkfuchiru Nchileke
tụkookwaru lashia alị ẹke ẹphe ta amadụ.
19 ?Ịijika-ghewaru Júda ajịka tọo?
?Tọ dụhedu iphe ị gụberu Záyọnu tọo?
?Nanụ ẹge e meru;
bẹ iphe i mekaru ayi te kwedu akpọhu?
Ayi leru ẹnya ẹhu-agu;
ọphu ọ dụdu iphe,
dụ mma byaru ayi.
Ayi elee ẹnya teke ee-me
t'ayi kọrohu; yọ bụlerua egvu;
bẹ eegbe eye ayi.
20 Nggụbe Ojejoje;
iphe dụ ẹji ayi emeebe
ruakwaru ayi l'ẹhu;
yẹle ikpe, nmaru nna ayi oche phẹ;
kẹ l'ayi meekwaru ngu iphe dụ ẹji.
21 Byiko; l'ọ̀gvù ẹpha ngu;
ba agbadokwa ayi.
Be ewokwaru aba-eze ngu ono,
dụ biribiri ono fua l'alị!
Nyatakwa ndzụ, ayi lẹ nggu gbaru!
Be mebyikwa iya!
22 ?O nweru agwa agwa ono,
nọgbaa l'ọhamoha ono,
nweru ọphu adụje ike chịa mini?
Mbụ; akpamigwe l'onwiya;
?omeje tẹ mini chịa.
Wawakwa. Ọo nggụbedua;
nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke ayi.
Ọo ya bụ l'ọo nggụbedua;

bẹ ayi wotaru obu ziaru;
kẹ l'ọo nggụbedua emekota iphe ono l'ọ ha.

15

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ mu: Ẹ to nwekwa m'o -ruhuru; Mósisu yẹle Sámẹlu abya
evudo iya l'ifu; obu iya ta alakfubehekwa ndu-a. Chịfukpelekwaphu ẹphe achịfu l'ifu
iya! Haa ẹphe t'ẹphe je!
2 Ọ bụru l'ẹphe jịru ngu ẹke ẹphe ala; nggu asụ: "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
"Ndu kụru ọgu ọla
l'iphe-ememe.
Ndu kụru ọgu ọla l'ọgu.
Ndu kụru ọgu ọla l'ẹgu.
Ndu kụru ọgu l'aa-kpụ ẹphe lẹ ndzụ.
3 "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ ya e-zi ụzi ndu mgbugbu-madzụ ẹno; t'ẹphe je
emebyishia ẹphe. Ogu-mbeke a-nọdu egbu egbugbu; nkụta l'akpụ ẹphe wuruwuru;
ụnwenu, ephe l'eli yẹle ụnwu anụmanu kẹ mgboko l'avụka anụ ẹphe; l'emebyishi
ẹphe.
4 Ya e-me ẹphe t'ẹphe bụru ndu, alị-eze ụnwu eliphe l'ọ ha a-nọdu atsọ oyi. Iphe
kparu iya nụ abụru iphe Manásẹ Hezekáya meru lẹ Jerúsalemu. Manásẹ teke ọ bụ
eze ndu Júda.
5 "Unubẹ ndu Jerúsalemu;
?bụ onye a-yọru unu ọshi?
?Bụ onye a-kpa ishi k'ọgu aphụ ngu?
?Bụ onye a-haghe iphe
oome je ọkpa ishi ngu?"
6 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
ndọ-ọ:
"Unu gbadoru iya;
ghaaru iya azụ.
Ọo ya meru iphe ya seru ẹka;
woru unu mebyishia.
Ọphu ọ dụhedu iphe e-me
tẹ ya phụaru unu imiko ọdo.
7 Ya e-gude ajakpa phụchaa
ẹphe aphụcha l'iphe bụ
obu-edukfu mkpụkpu
ono l'ọ ha.
Ya e-gbu ẹphe mgbọnwu;
mbụ mee ndibe iya t'ẹphe
bụru kpurupyata.
Ishi iya abụru kẹ l'ẹphe
ta gbanwedu ụzo ẹphe.
8 Ụnwanyi unu, maa tụfuru;
bẹ ya e-me;
ẹphe aka ẹja, nọ l'eze ẹnyimu l'igwe.
Ẹnyanwu -gvuleruphu l'echi-ishi;
bẹ ya e-wota ndu
mgbugbu-madzụ tụaru
ụnwu-okorọbya ẹphe;
shi ẹge ono vee nne,
mụshiru ẹphe aphụ.

Ya e-mee tẹ meji gbabushihu
ẹphe l'ogburu-ọso;
ẹphe awata ọtsu egvu.
9 Nwanyi, mụtaru ụnwegirima
ẹsaa a-yọshihu; tụ-bua ume.
Ẹnyanwu nk'iya a-rịba
teke ọobukwadu eswe.
Ee-me iya iphe-iphere;
kpua ya ifu lẹ ntụ.
Nwa ndu phọduru nụ;
bẹ ya e-nwuru ye;
e gude ogu-mbeke gbushia
ẹphe l'ifu ndu ọhogu ẹphe."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
10 Nshọo mu-a; nne mu; ?bụnua ngụnu meru iphe ị mụru mu; mu abụru onye yẹle onyemonye ese okfu; l'adzọ ẹnya. Mu te ejebua madzụ ụgwo; ọphu mu te ejitabua madzụ ụgwo; obekwanu l'onyemonye ebuleru mu phụ ọnu.
11 Ojejoje sụkwaru: "Iye; ya a-nafụta ngu t'ọ dụru ngu lẹ mma. Iye; ya e-me ndu ọhogu ngu t'ẹphe wata ngu ọro arọro; m'o rua oge teke eeje iphe-ẹhuka yẹle teke aa-kpa ndiphe ẹhu.
12 Madzụ; ?l'ọo-dụ ike gbajia ígwè; mbụ ígwè; m'ọ kwanụ ope, shi l'ụzo isheli.
13 "Ẹku ngu; mẹ iphe i nweru enweru bẹ ya e-nwuru ye t'e vua ya l'ọgu; k'ìphòró. Iphe kparu iya nụ abụru iphe dụ ẹji, iimeebe l'alị ngu mgburumgburu.
14 Ya e-me ngu t'ị bụru ohu l'ẹka ndu ọhogu ngu l'alị, ẹ-tị mahaadụa; kẹ l'ẹhu-eghughu iya e-nwuta ọku, e-ke ngu nụ."
15 Nggụbe Ojejoje; ọ kwa nggu bụ onye maru nụ. Nyatanu mu! Nggu eletanu mu ẹnya! Gbanaaru mu ọdzori l'ẹka ndu akpa mu ẹhu. Keshinu ẹ tị bụdu onye obu-ọku; be wofushinu mu. Nyatanu ẹge mu jetaberu iphe-iphere l'okfu ẹhu ngu.
16 Mu nụru okfu ngu; bya eria ya eriri. Yo mee mu; ẹhu l'atsọ mu ẹna; tẹmanu b'ọ dụkwa mu phụ mma l'ọkpoma. Ishi iya abụru l'eeku mu ala l'ẹpha ngu; nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke; bya abụru Ọkaribe-Kakọta-Ike.
17 Mu ta nọbukwaa l'ẹke ndu mgbọnu dọru; ọphu mu l'ẹphe ta anọbukwaa l'ete ẹswa. Mu anọdujeru onwomu; kẹ lẹ mu marua l'ẹka ngu nọ mu l'ẹhu; ẹhu l'eghushi mu eghughu ike.
18 ?Bụ ngụnu meru; ọphu iphe-a, l'eme mu ẹhuka-a 'emebuhudu mu emebuhu; ọnya, aba mu nụ adụ ẹjo ẹji; t'o kwe akpọhu. ?Iime t'ị bya adụru mu l'ọ bụ nggele, edeje madzụ edede; mbụ l'ọ bụ nggele, e jeru; mini ta nọ iya.
19 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru: "L'ọ -bụru l'izimana laru mu azụ; ya edophu mu azụ l'ọnodu mu; k'ọphu mu a-wataru iya ojeru ozi. Ị -wata okfu okfu, nweru ishi; mbụ okfu, ẹ-ta bụdu mkpọkoro okfu; nggu abụru onye a-wataru iya ekfuchiru. Tẹ ndu-a lakfutanu ngu; ẹ tọ bụkwa tẹ nggụbedua lakfuta ẹphe.
20 Ya e-me ngu t'ị bụru ụpho-mkpuma, e gude ope kpụa nọduru ndu-a. Ẹphe e-tso ngu ọgu; ọle ẹphe tee mekpudadu ngu. Ishi iya abụru lẹ ya nọ swiru ngu eswiru; k'ọphu ya a-nafụtaje ngu; dzọo ngu." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
21 Ya a-dzọ ngu l'ẹka ndu iphe dụ ẹji; bya agbafụta ngu l'ẹka ndu ẹjo-ụdudu ono, swịkuru ngu aswịku ono.

16

Mbọku iphe-ẹhuka

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru mu sụ mu:

2 “Tẹ mu ba alụkwa nwanyi l'alị ẹke-a; ọphu mu 'amụtakwa nwa l'ẹke-a;
3 kẹ l'agha; ọwaa iphe Ojejoje ekfu l'ẹhu ụnwegirima, a mụshiru l'alị-a; mẹ l'ẹhu
ụnwanyi, bụ nne ẹphe; mẹ l'ẹhu unwoke, bụ nna ẹphe:
4 Iphe e-gbushi ẹphe bụ ẹjo iphe-ememe; ọphu aaradụ ẹkwa ẹphe; ọphu eelidu
ẹphe elili. Iphe e-gbe mee nụ bụ l'ẹphe a-dụ l'ọ bụ nshị, a nyịru tọgboo l'alị. Ọ
bụ ọgu e-gbushi ẹphe; mẹ ẹjo-ẹgu; odzu ẹphe abụru nri, ụnwu ẹnu, ephe l'eli yẹle
ụnwu-anụ-ẹgu, bu l'ẹgbudu.”
5 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: “Be ejekwa l'ụlo-ẹkwa. Be ejekwa ọkporu ifu anwụhu
l'ẹke ono; ọphu iijekwa ọra ẹkwa; kẹle ya wophuwaru ẹhu-agu iya azụ l'ẹke ndu ono
nọ. Ya te eyeheduru ẹphe obu; ọphu ya 'aphụheduru ẹphe imiko. Ono iphe Ojejoje
ekfu ndono.
6 Ndu ha nshinu mẹ ndu ha nwanshị a-tụko nwụshihu l'alị-a. E te elidu ẹphe elili;
ọphu aaradụ ẹkwa ẹphe; ọphu ọ dụdu onye a-ka onwiya iphe l'okfu ẹhu ẹphe; ọphu
aakpụshiduru ẹphe ishi.
7 Ndu nọ l'ụlo-ẹ́kwà b'ẹ tọ dụdu onye emevuru ẹphe lẹ nri. Ẹ te mevuduru iya
ẹphe kẹ nna ẹphe; m'ọ kwanụ nne ẹphe, nwụhuru nụ; ọphu ọ dụdu onye evu mẹe
l'abyaru ẹphe ọkporu ifu.
8 “Ọphu ịibahukwa l'ụlo ẹke aanọ l'agba ajị je anọdu eri; l'angụ.
9 L'ọwaa kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu; mbụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu: Ya e-me t'ẹ ba anụjehe ụngara ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ kẹ ndu l'ete ẹswa. Ẹ ta
anụhedu olu nwamgbọko, ala nji; m'ọ bụ kẹ nwoke, alụ nwanyi l'ẹke-a. Ya e-me iya
teke unu nọkwadu ndzụ; unu egude ẹnya unu phụ iya.
10 “Teke i kfutsuaru ndu-a iphe-a l'ọ ha; ọ -bụru l'ẹphe jịru ngu; sụ: ‘?Bụkwanu
ngụnu meru iphe Ojejoje gude tụ-bua ome ẹphe egbe iphe dụ ẹji, ha ẹge-a? ?
Bụ ngụnu bụ iphe dụ ẹji, ẹphe meru Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe? ?Bụ awe bẹ ayi
mesweru?’
11 Ono teke ịi-sụ ẹphe lẹ Ojejoje sụru agha: L'iphe kparu iya nụ bụ lẹ nna unu phẹ
gbadoru iya. Ẹphe gbadoru iya je agwalahaa agwa ọdo; je ejelahaaru ẹphe ozi; bya
awataru ẹphe ọbaru ẹja. Ẹphe agbado yẹbedua; ọphu ẹphe 'emehedu ekemu, ya
tụru ẹphe.
12 Obenu l'unubẹdua bẹ ẹjo iphe nk'unu gbe bya aka kẹ nna unu phẹ. Unu lewaru
ẹge unu tụkoru l'unu hakpọo l'ẹhu l'ẹhu l'etso ẹjo ọkpoma unu; haa ome iphe ya
sụru t'unu meje.
13 Ọo ya bụ lẹ ya a-chịfu unu l'alị-a; chịru unu ye l'alị, unu ẹ-ta amadụ; nna unu
phẹ ta ama iya. Unu -ruwaru ẹke ono; unu awata ojeru nte ozi: eswe l'ẹnyashi; kẹ
lẹ ya te emekwanuru unu eze-iphe-ọma.
14 “Ọlobu; ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu: L'oge abyaakwa teke ẹ te egudehedu ẹpha
Ojejoje ekfu: ‘Kamẹnu; mbụ Ojejoje, dufutaru ndu Ízurẹlu l'alị Íjiputu.’
15 Iphe ẹphe a-nọdu ekfuchia bụ: ‘Kamẹnu; mbụ Ojejoje ono, dufutaru ndu Ízurẹlu
l'alị ndu isheli; mẹ l'iphe bụ alị ono l'ọ ha, bụ ẹke o shi chịru ẹphe ye ono.’ Kẹ l'e
-megee; bẹ ya a-chịlatakwaa ẹphe l'alị ono, ya nụru nna ẹphe oche ono.”

Aphụ, Nchileke a-nụ ndibe iya

16 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: “Lẹ nta-a; bẹ ya e-zi t'e je ekua ndu egbuje ẹma; ẹphe
adụ igweligwe. Ẹphe eje anmakọo ẹphe. Teke e metsuaru; ya eyekwaphu ndu achịje
nta; ẹphe adụkwaphu igweligwe je achịa nta ẹphe l'iphe bụ ugvu ugvu; mẹ l'eli ugvu
nshịi; mẹkpo l'ọgba, nọ l'eze mkpuma.
17 Kẹle ya gude ẹnya iya l'aphụkota iphe bụ iphe ẹphe eme; ẹ tọ dụdu ọphu
eedomiru iya edomi; ọphu ẹphe 'emedu ẹjo iphe ono tẹ ya ba phụ iya.

18 Ya a-kfụ ẹphe ụgwo ẹjo iphe, ẹphe eme; mẹ ụgwo iphe dụ ẹji, ẹphe eme; kfụa
ya ẹphe nkfụkwase. Ishi iya abụru l'ẹphe gude agwa ẹphe, ẹ-ta bụdu iphe nọ ndzụ
merushia alị iya. Yọ bụru akpamara ẹphe ono bẹ ẹphe gude dojia òkè-iphe iya."

Jeremáya ekfu anụ Nchileke

19 Nggụbe Ojejoje; ọ bụ nggu bụ ike mu; bụru agbarike mu. Ọ bụ ngu bẹ mu
agbabajẹ l'ime ngu; domia onwomu l'oge iphe-ẹhuka. Ndu ẹ-ta abụdu ndu Ju a-
byakfuta ngu; shikporo l'ẹke mgboko jeberu; bya asụ: "Lẹ nna ayi ẹphe bụ nte, ẹ-ta
abụdu iphe bẹ ẹphe ketaru l'oke; mbụ iphe bụ iphe-mmanu; bya abụru iphe uru ẹ-ta
nọdu.
20 Madzụ; ?oogudeje ẹka iya metaru onwiya Nchileke? Iye; obekwanu l'ẹ tọ bụdu
Nchi.
21 "Ọo ya bụ lẹ mu e-zi ẹphe iphe; Lẹ nta-a ọwaa bẹ mu e-me t'ẹphe maru ike mu;
makwaruphu agburu-ẹhu mu. Ono bụ teke ẹphe a-maru l'ẹpha mu bụ Ojejoje.

17

1 "Ẹjo iphe ndu Júda meshiru dụkwa l'ọ bụ ígwè b'e gude kashịa ya akashị; bya
egude iphe tụpyiru ọnu dee ya l'obu ẹphe, dụgbaa l'ọ bụ mkpuma; m'ọ kwanu lẹ
mpo, nọgbaa l'ẹnya-ngwẹja ẹphe.
2 Ụnwu ẹphe nyatarua ẹnya-ngwẹja ẹphe; nyata itso Ashera, ẹphe doberu l'iku
iphe bụ oshi, nweru idzu; mẹ l'iphe bụ ugvu, ha l'eli;
3 mẹ l'eze ugvu, nọgbaa l'ẹgbudu. Ẹku ẹku, unu kpataru; mẹkpo iphemiphe ọbule,
unu nweru; bẹ ya e-mekota t'e gvotakota l'ọ ha. Ono abụru aswa, unu akfụ kẹ iphe
dụ ẹji ono, dzuru alị unu l'ọ ha ono.
4 Ọ bụ unubẹdua bẹ oo-shi l'ẹka; òkè-iphe ya nụru unu anahụ unu. Ya e-woru
unu mee ohu ndu ọhogu unu l'alị ẹke unu ta amadụ; kẹ l'unu kpatsuwaru iya iwe;
ẹhu-eghughu iya e-ghu iya gbururu jeye lẹ gburu"
5 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
ndọ-ọ:
"Ọnu b'a tụru nụ onye
dakoberu madzụ;
mbụ onye ẹke ike nọ bụ
l'ẹhu madzụ mmanu;
ọkpoma iya ta nọhe l'ẹke Ojejoje nọ.
6 Onye ono a-dụ l'ọ bụ iru, ruru l'echi-ẹgu.
Ẹ tọ phụdu teke iphe dụ mma abya.
Yọ bụru ẹke dụ kpọkoro kpọkoro kpọkoro
l'echi-ẹgu ọbu bẹ oo-buru;
mbụ alị únú, ẹ-te nwedu onye bu iya nụ.
7 Obenu l'ọnu-ọma bụ k'onye dakoberu Ojejoje;
onye bụ Ojejoje b'ọ kpọru obu yeru.
8 Onye ono a-dụ l'ọ bụ oshi,
e yeru l'iku mini, chịru
ọ́gbaragba iya ye lẹ nggele.
Ẹ tọo tsụdu egvu m'o okpomọku -bya.
Tekenteke bẹ ẹkwo iya anọduje ájà àjàjà.
Ẹ tọo yọjedu ọshi l'ẹjo
mkpọ-anwụ byaru;
ọphu ọ dụdu teke ẹ tọo
nọdujedu amị amịmi."
9 Obu madzụ te nwedu iphe ka iya ẹregede.

Ẹjo ọkpoma, nọ iya nụ te nwe nwunne.
?Bụ onye a-dị ike maru iya?
10 “Ọo yẹbe Ojejoje enyoje obu;
l'eleleje ọriri madzụ elele;
k'ọphu ya a-kfụ
onyemonye ụgwo l'ẹge umere iya dụ;
mbụ l'ẹge iphe o meru gbaru.”
11 Onye akpa ẹku ẹregede dụ
l'ọ bụ ọkwa, achịtaje ụnwu,
ẹ tọ vụdu hee.
Kẹ l'ọ bụ teke ndzụ onye
ono keleruphe ẹbo;
ẹku iya ono agwọbe iya gbakashịhu.
Yọ bụru l'ikperazụ iya ono;
bẹ ọo-maru lẹ ya bụ onye eswe.
12 Ụlo, ayi doberu nsọ bụ
aba-eze, dụ akpabiri;
tsubekpoo lẹ ọdungu;
b'ọ bụ ẹke eedo nsọ.
13 Nggụbe Ojejoje;
ọ bụ nggu bụ onye ndu
Ízurẹlu ele ẹnya l'ẹka!
Iphe bụ ndu gbadoru ngu nụ;
bẹ iphere e-mekochaa bụru nk'ẹphe.
Ndu gharu ngu azụ;
bẹ ee-de ẹpha ẹphe l'ẹja;
kẹ l'ọo Ojejoje bẹ ẹphe gbadoru;
mbụ ishi mini, emeje t'a nọdu ndzụ.

Jeremáya ekfu anụ Nchileke t'ọ gbaa mkpu

14 Gwọo mu l'iphe eme mu nụ;
nggụbe Ojejoje;
k'ọphu mu a-bụru onye ẹhu dụ mma!
Dzọo mu rụ; k'ọphu mu
a-bụru onye a dzọtaru;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ onye mu ajajẹ ajaja.
15 Iphe ẹphe anọduje ekfuru mu bụ:
“Nanụhunu iphe ọbu,
Ojejoje kfuru ọbu?
T'o renua ẹge o kfuru!”
16 Mu ta gbakwa ọso;
lẹ mu te echeheduru ngu atụru;
ọphu ọ dụdu teke ẹjo ụboku gụjeru mu.
Nggụbedua maru l'iphe shi
mu l'ọnu lụfuta daburu
ẹba l'ifu ngu.
17 Be eyekwa mu egvu!
L'ọ kwa nggu;
bẹ mu agbabẹje; zeeru ndzụ
teke iphe-ẹhuka byaru.

18 Kpunua ndu akpa mu ẹhu
ifu lẹ ntụ; ọle bẹ ekwekwa
t'e kpua mbẹdua ifu lẹ ntụ!
Menua t'ẹphe bụru ndu
eeye egvu; ọle bẹ ekwekwa
t'e yee mbẹdua egvu!
Mee t'iphe-ẹhuka dakfuta ẹphe!
Gude oke ọ-la-l'iyi laa ẹphe l'iyi!

Odobe eswe ọtuta ume nsọ

19 Ọwaa iphe Ojejoje kfuru mu. Ọ sụru: "Tẹ mu je evudo l'ọnu edukfu mkpụkpu, bụ ụzo ẹke ndu eze ndu Júda eshije bata; shikwa iya phụ l'alụfu. Tẹ mu tụkokpelekwaphu iphe bụ ọnu-ụzo, eeshije abata lẹ Jerúsalemu je evudo;
20 sụ ẹphe: Unu ngabẹ nchị l'iphe Ojejoje ekfu; unubẹ ndu eze ndu Júda; ndu Júda l'unu ha; mẹwaru iphe bụ onye bu lẹ Jerúsalemu, bụ ndu eshije l'ọnu ẹke-a.
21 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Unu kwabẹnuphu ẹnya t'unu be evuje ivu lẹ mbọku ọtu-ume; ọphu unu 'evujekwaru iya shia ọnu ẹke ono, eeshije abahụ Jerúsalemu ono.
22 Unu be shijekwa l'ụlo unu vuru iphe lụfuta etezi; ọphu unu 'ejejekwa ozi lẹ phuu mbọku ọtu-ume. Ọ bụ-chikwa t'unu dobeje mbọku ọtu-ume nsọ, bụ iya bụ iphe ya sụru ndiche unu phẹ t'ẹphe meje.
23 Obenu l'ẹphe te yedu ọnu; ọphu ẹphe 'angadụ nchị. Ẹphe kwefuru íkè; jịka l'ẹphe ta angadụ nchị; ọphu ẹphe 'eyedu ọnu lẹ mba, ya baru ẹphe.
24 Obenu l'ọwaa bụ iphe Ojejoje ekfu: L'ọ -bụru l'unubẹdua tọru nwẹhu l'angaru iya nchị; unu te evuje ivu bata l'ẹke, eeshije abata lẹ mkpụkpu-a mbọku ọtu-ume; ọ -bụru l'unu doberu mbọku ọtu-ume ono nsọ; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu ozi, unu ejeje mbọku ono;
25 ono teke ndu eze, nọ l'ọkwa eze Dévidi a-wata oshi ẹke, eeshije bata lẹ mkpụkpu-a; ẹphe lẹ ndu ejeru ẹphe ozi. Ẹphebedua ẹphe lẹ ndu ejeru ẹphe ozi a-nọdu agba l'ụgbo-ịnya; mẹ l'eli ịnya l'abata lẹ mkpụkpu-a. Ndu Júda l'awụ etso ẹphe; mẹkpo iphe bụ ndu bu lẹ Jerúsalemu. Ọ bụ teke ono bẹ ee-bu lẹ mkpụkpu-wa jeye lẹ tutu yoyo.
26 Ndiphe e-shi lẹ mkpụkpu, nọgbaa l'alị ndu Júda l'abya; mẹ l'edukfu, nọgbaa lẹ Jerúsalemu mgburumgburu; mẹ l'oke-alị ndu Bénjaminu; mẹ ndu bu l'ọkpa-ugvu, nọ l'ẹnyanwu-arịba; mẹ ndu bu l'alị ugvu ugvu; mẹ ndu ụzo ọhuda. Ẹphe egudegbaa ngwẹja-ukfuru; waa anụ ọdo, ee-gbu egbugbu; mẹ ngwẹja nri; mẹ ínsẹnsu; mẹ ngwẹja-ekele; gude abya ọgwaru Ojejoje l'eze-ụlo iya.
27 Ọle; ọ -bụru l'unu te emedu iphe ya sụru t'unu meje; k'ọphu bụ l'unu te edobejedu mbọku ọtu-ume nsọ; unu evuje iphe l'abata Jerúsalemu mbọku ọtu-ume bẹ mu a-phunwu ọku, e tee menyidu emenyi l'ẹke eeshije abata Jerúsalemu. Yọ bụru ọku ono a-tụko iphe bụ ẹke a rụshiru ike l'ime iya kekota."

18

Ọ-kpụ-ite yẹle ụra iya

1 Ọwaa iphe Ojejoje kfuru Jeremáya:
2 "Tụgbua jekfu ọ-kpụ-ite l'ufu iya. Ọ bụ l'ẹke ono bẹ ya e-zi ngu ozi."
3 Ya ndono; mu atụgbua jeshia kẹ ọ-kpụ-ite. Mu erua; yo gudewa wilu labụ, oogudeje akpụ ite l'akpụ iya.
4 Yọ kpụa ite-ụra ono, o gude l'ẹka akpụ ono kpụ-swee ya. Yọ bya eshikwaphu l'ụra lanụ ono kpụta ite ọdo l'ẹge ọ dụ iya mma k'akpụkpu iya.
5 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ:

6 “Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: ‘Unubẹ ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu; ?ya te emeghedu unu ẹge
ọ-kpụ-ite-a meru ụra iya-a? Unu lekwa; ọ kwa ẹge ụra dụ l'ẹka onye akpụ ite; bẹ
unubẹ ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu dụ iya l'ẹka. 7 Iphe bụ teke ya kfuru nụ iphe bụ ọha, nọnu;
m'ọ bụ alị-eze, nọnu l'ee-feshi iya efeshi; m'ọ kwanụ l'ee-nwukposhi iya; mebyishia
ya;
8 ọ -bụru l'ọha ono, ya kfuru l'ọwaa ẹge ee-me iya ono ghakọberu; haa ome iphe
dụ ẹji ẹphe, eme; bẹ ya a-haa ẹphe ome iphe dụ ẹji ono, ya shi rịa lẹ ya e-me ẹphe
ono.
9 O -nwekwanuru teke ya kfuru sụ lẹ ọha; m'ọ kwanụ alị-eze bẹ aa-kwalita; mee
ya t'ọ kfụru;
10 ọ -wata ome iphe dụ ẹji l'ifu iya; k'ọphu bụ l'ẹ too mejedu iphe ya sụru t'e mee;
bẹ ya a-hakwaphu iphe ono, dụ mma, ya shi rịa lẹ ya e-meru iya ono.
11 Nta-a bụ t'i je ekfuru yeru ndu Júda; mẹ ndu ono, bu lẹ Jerúsalemu ono; sụ ẹphe
agha: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru: T'unu lekwa; lẹ ya kwakọbekwaru unu ọ-
la-l'iyi; l'arịwaru unu ẹjo ọriri. Unu ghakọbekwa laphuta azụ; tẹ onyenọnu hakwaa
iphe dụ ẹji, oome. Unu mee ụzo unu yẹle iphe unu eme t'ọ dụ mma.’
12 Ẹphe asụ: ‘L'ẹ to nwekwa ishi. Ẹphe a-nọdukwa eme iphe ẹphe rịtaru; ẹphe
l'ẹphe ha l'onye l'onye a-nọdu eme iphe ẹphe rịtaru l'ọriri l'ẹjo ọkpoma ẹphe.’ ”

Ndu Ízurẹlu ajịka Ojejoje

13 Ọo ya bụ; ọwaa iphe
Ojejoje ekfu:
“Unu kpaẹdukwa ishi l'ẹka ndu ọhodo:
?bụ onye nụjewaru egbe iya ọwaa?
Nwada Ízurẹlu meekwaru
iphe anyị ishi ẹdzu.
14 Mini suno ugvu Lébanọnu;
?o nweru teke ọo-nọnyaa
ngazehu l'ekfu ekfu
mkpuma ono, nọ l'ọswa ono?
Tọo mini oyi ono,
shi l'ẹke teru ẹnya l'atsọ abya ono;
?l'ọo-nọnyaa tsọ-buhu tọo.
15 Ndibe iya zahawaru iya;
wata ọkpo ínsẹnsu ọku l'anụ
iphe ẹ-te nwedu iphe ọ bụ.
Yo mewaa ẹphe;
ẹphe akpọo galagala kpọfu
l'ụzo ẹphe ono, bụ ụzo,
shi ẹphe lẹ ndiche ono;
wata oshi nwẹswara ụzo,
ẹ ta akpadu oje.
16 Ẹphe emee alị ẹphe;
t'ọ daburu ochobo;
bụru ẹke aa-nọdu anmaru
ọtsu jeye lẹ tutu yoyo.
Iphe bụ onye, swetaru iya nụ;
bẹ ọo-dụje biribiri;
yo phuphee ishi.
17 Ya a-tụka ẹphe nanụ nanụ
l'ọ bụ iphe phẹrephere,

shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata zikashiru;
ẹphe adakaa nanụ nanụ
l'ẹka ndu ọhogu ẹphe.
Ya a-gharu ẹphe azụ;
ya ta aghadụru ẹphe ifu;
teke iphe-ẹhuka byaru ẹphe."

Aagbaru Jeremáya ọnya okfu

18 Tọ dụ iya bụ; ẹphe asụ: "Unu bya t'ẹphe chịaru Jeremáya ẹjo idzu; kẹ l'ẹphe nweru-a ndu achịjeru Nchileke ẹja, a-nọdu ezi ẹphe iphe; ẹphe nweru ndu maru iphe bụ ndu a-nọdu atụ-ziru ẹphe ẹka; bya enweru ndu nkfuchiru, a-nọdu ezi ẹphe okfu Nchileke. Unu bya t'ẹphe gude ire mee ya koshi iya ẹge ọo-dụ; t'ẹphe ba ngakwa nchị l'iphe ookfu m'ọo nanụ."
19 Ojejoje byiko; ngabẹnuru mu nchị; nụa iphe ndu achị mu nụ ekfu.
20 ?Ee-gude iphe dụ ẹji kfụa ụgwo iphe-ọma tọo? Obekwanu l'ẹphe tụakwaru nsụ doberu mu. Ojejoje; nyatakwa lẹ mu vudo l'ifu ngu kfuaru ngu okfu ẹhu ẹphe; gude mee tẹ ẹhu ghubuhu ngu eghughu l'ẹke ẹphe nọ.
21 Ọo ya bụ; hanụa ụnwu ẹphe tẹ ẹgu gbushia ẹphe. Nggu ahaa ẹphe tẹ ẹphe laa l'ọgu. T'unyomu ẹphe gbakwaru ẹka nwa; ẹphe abụru ndu maa tụfuru. Tẹ ome-l'ẹhu gbushikwaa unwoke ẹphe; ụnwu-okorọbya ẹphe alaa l'ọgu.
22 T'ọ bụru ụzu-ẹkwa a-nọdu atụ l'ụlo ẹphe teke ono, ịi-chịru ndu sọja wụbata l'ụlo ẹphe l'ọtu l'ụkfu ono; kẹ l'ẹphe tụwaru nsụ doberu mu tẹ mu dalahụ; bya eworu ọnya gbaaru mu tẹ mu ye ọkpa.
23 Obenu lẹ nggụbe Ojejoje mawaru ẹjo idzu, ẹphe achị t'ẹphe gbua mu. Ba gụkwaru ẹphe nvụ l'iphe dụ ẹji ono, ẹphe eme ono. Ọphu i fufukwa iphe dụ ẹji, ẹphe eme l'ifu ẹphe. Ọ bụchia t'ẹphe nọdu ngu l'ifu bụru ndu e mekputaru emekputa. Ono iphe ii-gude ẹhu-eghughu ngu mee ẹphe ndono.

19

1 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Ọ sụru mu: "Tẹ mu je azụta ite-ụra. Tẹ mu lẹ ndu bụ ọgurenya mkpụkpu; mẹ lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja hakwaru yịru.
2 T'ayi jee lẹ Nsụda Hínọmu l'iku ẹke eeshije abahụ Jerúsalemu, bụ Ọnu-abata Agbagba-mbeji. Ayi -rulephu; tẹ mu raa iphe-a, ya abya mu ezizi-wa arara;
3 sụ ẹphe-a: Unu ngabekwa nchị l'iphe Ojejoje ekfu; unubẹ ndu eze ndu Júda; mẹ unubẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu. Ọwaa iphe ookfu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya abụru Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu. Unu ngabekpoduaphu nchị! Ya abyakwa ogude iphe dụ ẹji byakfuta ndu alị-a; iphe bụ onye, nụru iya nụ; bẹ ọo-gba nchị gharaghara.
4 Kẹ l'ẹphe gbadowaru iya; bya eworu alị-a; mee ẹke, aanọduje agwa agwa ndu ọhodo. Ẹphe nọwa iya; kpọo ngwẹja ọku; nụ agwa, ẹphe ta madu. Nna ẹphe ta ma iya. Ndu eze ndu Júda ta ma iya. Ẹphe mewaru ẹke-a; yo ji lẹ mee ọchi ndu ẹphe gbushiru.
5 Ẹphe kpụwaru ẹke aagwajẹ iphe, dụgbaa iche iche doberu Bálụ; k'ọphu ẹphe a-nọdu akpọ ụnwu ẹphe ọku l'ẹke ono; gude l'agwa Bálụ. Iphe ono abụru iphe ya ta sụbua ẹphe t'ẹphe mee. Ya te ephotabua ya ephota; ọphu ya 'arivubua ya arivu.
6 Ọo ya bụ; t'o dokwaa ẹphe ẹnya. O nwekwaru mbọku, ee-mekochaa; ndiphe te ekuhedu ẹke-a Tofẹtu; ọphu eekuhedu iya Nsụda Hínọmu. Iphe aa-nọdu ee-ku iya bụ Nsụda Mgbugbu-madzụ. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
7 Ọ kwa l'ẹke-a; bẹ ya e-chikposhi idzu, ẹphe achị; mbụ ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu. Ya e-me tẹ ndu ọhogu ẹphe gude ogu-mbeke gbushia ẹphe; mbụ l'ẹka

ndu achọ ndzụ ẹphe. Ya e-woru odzu ẹphe tụkaa t'ọ bụru nri nọduru ụnwenu, ephe
l'eli yẹle anụ, bu l'ẹgbudu.
8 Ya e-me t'ẹgbara kfụa lẹ mkpụkpu ono; t'ọ bụru ẹke aa-nmajẹ ọtsu kpua. Iphe
bụ onye, swetaru nụ; bẹ ẹhu a-nwụ kpaa; yọ nmaa ọtsu; sweta iya. Ishi iya abụru
ẹge e gude mebyiberu iya.
9 Ya e-me ẹphe t'ẹphe taa anụ ụnwegirima ẹphe; ẹphe ataa anụ madzụ ibe ẹphe
teke ono, iphe a-nọdu atsụ ẹphe l'ẹhu ono; mbụ teke ndu ọhogu ẹphe, l'achọ ndzụ
ẹphe a-nọ-chi anọ-phee ẹphe mgburumgburu ono.
10 " 'Yọ sụ mu tẹ mu tụkpoo ite ono teke ndu ono, mu l'ẹphe yị ono ele mu ẹnya;
11 mu asụ ẹphe: Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: L'ọ bụ ẹge a
tụkporu ite-ụwa-a; bụ ẹge ya a-tụkpo ọha-wa; mẹ mkpụkpu-a ẹge-a. Tọ bụ l'aa-
kpụkwazi iya ọdo. Ẹphe e-li odzu lẹ Tofẹtu; jeye teke ẹ-to nwehedu ẹke a-phọdu
nụ.
12 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: L'ono kwa iphe ya e-me l'ẹke-a yẹle ndu bu iya nụ. Mbụ
le ya e-me mkpụkpu-a; yọ dụ l'ọ bụ Tofẹtu.
13 Iphe bụ ụlo, nọ lẹ Jerúsalemu; mẹ l'ụlo ndu eze, achị ndu Júda; bẹ ee-merushi
ẹge e merushiru Tofẹtu, bụ ẹke ẹphe nọgbaa l'eli ụlo; l'akpọ ínsẹnsu ọku; l'anụ
mkpọ-kpodo; nọdu iya l'agbaru agwa mẹ.' "
14 Tọ dụ iya bụ; mu abya eshi lẹ Tofẹtu lata, bụ ẹke Ojejoje shi zia mu tẹ mu je
ekfuchiaru iya-a; bya evudo l'echi ogbodufu eze-ụlo Nchileke; sụ ndu ono l'ẹphe ha:
15 "Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu:
'Unu leduduphu. Iphe bụ ẹjo iphe ono l'ọ ha, ya kfuwaru l'oo-me ẹphe ono; bẹ ya
e-mekota mkpụkpu-a yẹle mkpụkpu, nọ-pheru iya mgburumgburu. Ishi iya abụru
l'ẹphe kwefuru íkè; jịka l'ẹphe ta nụdu iphe ya ekfu.' "

20

Jeremáya yẹle Pashọ

1 Pashọ Ima bụ onye achịjeru Nchileke ẹja bya abụru onye ishi ndu ishi eze-ụlo
Nchileke. Teke ọ nụru iphe ono, Jeremáya ekfushi ono;
2 yo zi; e chia Jeremáya, bụ onye nkfuchiru ono ẹchachi; woru iya tụ-chia l'ụlo-
mkpọro, nọ l'iku ọnu eze-ụlo Nchileke ọphu aza Ọnu-abata Bénjaminu k'eli.
3 Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; Pashọ atụfuta iya l'ụlo-mkpọro ono. Jeremáya asụ iya:
"Iphe Ojejoje gụru ngu ta bụhekwa Pashọ. Iphe ọ gụru ngu kwa 'Égvù l'ẹkemeke';
4 kẹ l'ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ ya e-me ngu t'ị tsụlahaa onwongu egvu; ndu
yeru ngu obu l'ẹphe ha a-tụko atsụ ngu egvu. Ii-gude ẹnya ngu gẹdegede phụ teke
ndu ọhogu ẹphe e-gude ogu mbeke l'egbushi ẹphe. Ndu Júda mgburumgburu bẹ ya
e-woru ye l'ẹka eze ndu Bábyilọnu, bụ onye a-kpụ ẹphe lẹ ndzụ lashia Bábyilọnu;
gude ogu-mbeke gbushia ẹphe.
5 Iphe bụ ẹku ndu mkpụkpu-a; bẹ ya e-woru yekota l'ẹka ndu ọhogu ẹphe; mbụ
iphe bụkotakpo iphe ẹphe setaru l'akanya iya; mẹkpo iphe bụ iphe vu oke aswa,
nọkota l'ime iya; mẹkpo iphe bụ ẹku, eze ndu Júda kpataru. Iphemiphe ono bẹ ẹphe
e-vukota l'ọgu lashia Bábyilọnu.
6 Nggụbedua, bụ Pashọ yẹle iphe bụ ndu bukota lẹ nke ngu bẹ aa-kpụkota lẹ ndzụ
laa Bábyilọnu. Yọ bụru l'ẹke ono; bẹ ịi-nọdu nwụhu; e lia ngu l'ẹke ono; nggụbedua;
mẹ ndu ono, yeru ngu obu, ị kfuru iphe Nchileke ẹ-te kfudu ono."

Aphụ, Jeremáya agụ

7 Nggụbe Ojejoje;
i dusweru mu ụzo;
mu abụru onye e dusweru ụzo.

I mekputawaru mu;
yọ bụru nggụbedua; bẹ eriri laru.
Mu bụwa onye eegude eme
iphe-ọchi mkpụrumkpuru.
Onyemonye anọduje aja mu ewena.
8 Tekenteke, mu ekfu okfu;
bẹ mu anọduje ara iya arara
lẹ kpurupyata abyakwa; ọ-la-l'iyi etso iya.
Ozi, Ojejoje ezi mu;
mewaru; mu abụru onye aakpọfu akpọfu;
bụru onye eegude atụ mgbọnu.
9 Mu -sụ lẹ mu te ekubahedua
ya ẹpha; ọphu mu
'egudebahedua ẹpha iya l'ekfu okfu;
bẹ okfu iya anọduje mu
l'ọkpoma enwu mu
phophopho l'ọ bụ ọku;
mbụ ọku, rakụru mu arakụru l'ọkpu.
Ike alọ-gude iya gvụwaru mu.
Ike gvụakwaru mu.
10 Mu anụkwa taphu-taphu,
ẹphe adzụgbaaru ibe ẹphe:
“L'égvù dụkwa l'ẹkemeke!”
Ẹphe tụko ekfu:
“Unu je edoo iphe ono,
ookfu ono!
Unu t'ayi je edoo iphe oome!”
Iphe bụ ndu ọ̀nyà mu
elekotalephu ẹnya t'ẹphe
maru teke ẹturu a-lọ mu.
Ẹphe atụko l'ekfu:
“T'e duswenua ya ụzo.
Ọ bụ teke ono bẹ ẹka nk'ayi a-kongo;
ayi e-melata iya iphe-a, oome nta-a.”
11 Obenu lẹ Ojejoje nọ swiru
mu eswiru l'ọ bụ onye eze, sọja swiru.
Ọo ya bụ lẹ ndu ono,
achị mu nụ ono;
bẹ ụkfu a-dụ.
Ẹphe te emekputadu;
ọphu 'o reduru ẹphe ẹge ẹphe tụberu.
Ọo-bụru ẹphe iphe-iphere;
ẹnya ẹphe alaa;
t'o nwe l'a azahaa ya azaha.
12 Nggụbe Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
nggụbe onye ono,
enyochaje ndu doberu ẹka
ndoo enyocha; nggụbe onye
avọje obu yẹle ọriri iya avọvo;
melatanụ ẹphe;

kẹ l'ọo nggu bẹ mu yeru ikpe ẹhu mu l'ẹka.
13 Unu gụa egvu nụ Ojejoje!
Unu jaa Ojejoje ajaja!
Kẹ l'ọ dzọfutaru ndzụ
onye ẹ-ta dụdu ẹge ọ dụ
iya l'ẹka ndu ẹjo iphe.
14 Tẹ mbọku, a mụru mu
bụkwaru eswe, a tụru ọnu!
T'eswe mbọku ono,
nne mu mụru mu ono;
ba abụkwa mbọku,
a gọru ọnu-ọma nụ!
15 T'onye byaru bya ezia ya
nna mu bụkwaru onye a tụru ọnu;
mbụ onye byaru bya asụ iya:
"L'a mụkwaru iya nwata; nwata nwoke!"
Ozi ono abụru ozi, ọ nụru; ẹhu atsọo ya ẹna.
16 Tẹ nwoke ono dụkwa l'ọ
bụ mkpụkpu, Ojejoje mebyishiru;
tọ phụru iya imiko.
T'ọ bụkwaru iphe ọo-nọdu
anụ l'ụtsu bụ ụzu-ẹkwa.
O -be l'eswe; yọ nụlahaa mkpu ọgu.
17 Kẹ l'ọ tọ pyị-gbudu mu teke mu nọ l'ẹpho;
tẹ nne mu bụru ili mu.
Ẹpho ahawa iya rụ
kpagụngu jeyewaru.
18 ?Bụnua ngụnu meru
iphe mu lụfutaru alụfuta l'ẹpho;
tẹ mu bya bya aphụ
iphe-ẹhuka yẹle nrimaphụ;
yẹle tẹ mu bya akpọ-chia
ishi ndzụ mu l'iphe-iphere?

21

Nchileke ajịka ome iphe
Zedekaya rọru iya

1 Okfu, shi l'ẹka Ojejoje abya erua Jeremáya nchị. Yọ bụru teke ono bẹ eze, bụ Zedekaya yeru Pashọ Malukija yẹle onye achịjeru Nchileke ẹja, bụ Zefanaya Maseya t'ẹphe je kẹ Jeremáya. Ẹphe erua bya asụ iya:
2 "Jịedukwaru ẹphe Ojejoje; kẹle Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu l'etsokwa ẹphe ọgu. T'a maru; Ojejoje; ?l'oo-meru ẹphe iphe dụ biribiri ẹge o shi emeje teke ndiche; k'ọphu ọo-laphu azụ paru ẹphe haa?"
3 Obenu lẹ Jeremáya sụru ẹphe: "T'ẹphe sụ Zedekaya-a:
4 L'ọwaa kwa iphe o kfuru; mbụ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu: 'Ngwa-ọgu ono, unu gude etso eze ndu Bábyilọnu yẹle ndu sọja iya ọgu ono; mbụ ndu ono, nọ l'azụ mkpụkpu yechia unu ono: ngwa-ọgu ono bẹ ya e-me t'ọ ghaaru unu ifu. Ya achịta iya bya awụshi l'echi mkpụkpu-a.
5 Ọdo bụ lẹ yẹbedua l'onwiya e-tso unu ọgu. Ya a-machị ẹka iya; gude ọkpu ẹka iya vụa ọvuma; gude iwe tukoshi unu oke ẹhu-eghughu iya.

6 Ya e-chigbushi iphe bụ ndu bu lẹ mkpụkpu-a: madzụ mẹ ụnwu-anụ. Ya e-gude ẹjo iphe-ememe gbushia ẹphe.
7 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ teke e metsuaru; bẹ ya e-woru Zedekaya, bụ eze
ndu Júda yẹle ndu ozi iya; mẹ ndu alị-a, bụ ndu iphe-ememe ono gbuphodoru
yẹle ndu ọphu e gbuphodoru l'ogu-mbeke; mẹ ndu ọphu ẹgu gbuphodoru; chịru nụ
Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu yẹle ndu ọhogu ẹphe ono, bụ ndu achọ ndzụ
ẹphe ono. Yo gudekwaphu ogu-mbeke gbushia ẹphe; ọphu ọo-hadu ẹphe. Imiko
ẹphe ta adụdu iya; ọphu ọ dụdu onye ọphu ya aphụtaru.'
8 "Ọdo abụru; tẹ mu sụ ndu-a: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: T'ẹphe lekwaa; lẹ ya
dobekwaru ẹphe ụzo ndzụ; mẹ ụzo ọnwu.
9 Iphe bụ onye, kwaru lẹ mkpụkpu-a; a-lakwa l'ọgu. Ọ dụdu; ẹgu egbua ya. Ọ dụdu
ẹjo iphe-ememe egbua ya. Onye, lụfukwanuru je eworu onwiya ye ndu Bábyilọnu-a,
yechiru unu-a; a-nọdu ndzụ. Onye ono bẹ ishi iya a-kpo-kfuru.
10 Iphe ya chịwaru idzu iya bụ lẹ ya e-me tẹ iphe dụ ẹji dakfu ndu mkpụkpu-a; ẹ
tọo bụdu iphe-ọma. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Mkpụkpu-a bẹ ee-ye l'ẹka eze ndu
Bábyilọnu; yo gude ọku mebyishia ya.

Ozi, ee-zi ọnu-ụlo Dévidi

11 "Kfuru ndu ọnu-ụlo onye eze ndu Júda: Unu ngabekwa nchị l'iphe Ojejoje ekfu.
12 Unubẹ ndu ọnu-ụlo Dévidi; ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu:
"Unu kpeje ikpe, dụ maa
mbọku-mbọku.
Unu dzọtaje onye a naru
nfụ l'ẹka onye egbu iya nụ.
Ọdumeka bẹ ẹhu-eghughu
iya a-gbanwuhukwa ọku.
Ishi iya abụru ẹjo iphe,
unu meshiru;
mbụ l'ẹhu-eghughu iya ono e-nwu ọku;
k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu
onye a-gbanyi iya nụ.
13 Ya bụkwa ọgu nọduru ngu;
nggụbe Jerúsalemu,
bu l'eli ọkpa-ugvu;
mbụ nggụbe onye bu
l'eli eli ugvu, bụ agbara mkpuma kpụ.
Ọ kwa Ojejoje ekfu anụ
unubẹ ndu ono, asụje:
'?Bụ onye abya unu ome ngụnu?
?Bụ onye a-dụ ike ọbata l'ẹke, unu bu?'
14 Ya a-hù unu àhùhù
ẹge yẹle iphe unu meru ha.
Ọ kwa yẹbe Ojejoje ekfu iya.
Ya a-mụru ọku ye l'ọswa unu;
tụko iphe nọ-pheru unu
mgburumgburu tsukota."

22

Ikpe, e kperu ndu ẹjo eze

1 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ; wo mu: "Tẹ mu jee lẹ kẹ eze ndu Júda je araa ozi-a
arara l'ẹke ono:

2 Nggụbe eze ndu Júda; mbụ nggụbe onye ono, nọ l'aba-eze Dévidi ono; nggu lẹ
ndu ozi ngu; mẹwaru ndibe ngu, bụ ndu eshije ẹke-a bahụ; unu ngabekwa nchị; nụa
iphe Ojejoje ekfu.
3 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Unu kpeje ikpe, dụ maa; unu emeje iphe ẹ te enyochadu
enyocha. Unu dzọjee onye a naru nfụ l'ẹka onye emegbu iya emegbu. Unu ba
akpakwa ndu laru alala ẹhu; unu ta akpa iya ndu a tọru ogbe; mẹ ụnwanyi, maa
tụfuru. Unu ba adụkwaru ẹphe ẹhuka; ọphu unu 'egbujeshi ndu ẹ-te nwedu iphe
ẹphe meru l'ẹke-a, dụ nsọ-a!
4 Kẹ l'ọ -bụru l'unu jiru obu oyi; mee iphe-a, ya sụru t'unu meje-wa; bẹ ndu eze, nọ
l'aba-eze Dévidi; ndu ejeru ẹphe ozi; mẹ ndibe ẹphe e-gude ụgbo-ịnya; gude ịnya;
shi lẹ nggamgbo ufu-eze-a l'alụfu alụfu; l'abata abata.
5 Obekwanu; l'ọ -bụru l'unu te emedu iphe ya sụru t'unu mee; tẹ ya gudekwa onwiya
riaru unu nte; bẹ ẹgbara e-mekochakwaa kfụa l'ufu-eze-wa." Ono iphe Ojejoje ekfu
ndono.
6 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu l'okfu ẹhu ufu-eze eze ndu Júda:
A makwaru-a l'ị dụ l'ọ bụ
alị Gíledu l'ẹke ya nọ;
mbụ l'ọ bụ ẹge ugvu ugvu Lébanọnu dụ iya.
Obenu l'ẹ tọ dụ iya e-me;
tẹ ya be eme ngu t'ị bụru echi-ẹgu;
mbụ l'ọ bụ mkpụkpu,
ẹ-te budu ebubu.
7 Ya e-zi ndu
mgbugbu-madzụ;
t'ẹphe byaru ngu ọgu;
onyenọnu;
yẹle ngwa-ọgu nk'iya.
Ẹphe abya egbutsushia
ẹgiri oshi sida ngu ono;
chịru ye l'ọku.
8 "Ndu shigbaa l'ọha, dụ igweligwe e-sweta lẹ mkpụkpu-a; l'ajịtsua ibe ẹphe; sụ:
'?Bụ ngụnu meru iphe Ojejoje meru egbe iphe ọwaa l'ẹhu eze mkpụkpu-a?'
9 Aa-sụ ẹphe l'iphe kparu iya nụ bụ okfu l'ẹphe gwọberu ọgba-ndzụ Ojejoje, bụ
Nchileke ẹphe; je awata ọkpo ishi l'alị l'anụ agwa; balahakwaaaru iya phụ ẹja."
10 Unu ba rakwa ẹkwa onye
eze ono, nwụhuru nụ ono!
Ọphu unu 'emekwa ẹkwa iya!
Ọ bụ-chikwa onye unu
a-kwa ẹkwa iya kwashịa ya ike
bụ onye ọphu a kpụru lẹ ndzụ laa ẹka ọdo.
Ishi iya abụru l'ẹ tọo latahẹdu;
ọphu ọophuhedu alị ẹke,
a mụru iya ọdo.
11 Kẹ l'ọwaa kwa ẹge Ojejoje kfuru okfu ẹhu Shalumu Josáya, bụ onye nọ-chiru
ẹnya nna iya; bya abụru eze, achị ndu Júda; mbụ onye ono, ẹ-ta nọhedu l'ẹke-a ono:
"Ẹ tọo latahẹkwa.
12 Ọ kwa l'ẹke ono, ẹphe kpụru iya lẹ ndzụ laa ono bẹ ọo-nọdu nwụhu. Ẹ tọo
phụhekwa alị ẹke-a ẹnya ọdo."
13 "T'aphụ tsọkwaru onye
gude ụgho l'akpụ ufu-eze iya;
mbụ gude ụzo,

ẹ-te vudodu nhamụnha
l'arụshi ime ụlo k'eli eli;
onye meru ndu alị iya;
ẹphe ejeru iya ozi ẹwoma;
tọ kfụ ẹphe ụgwo ozi ẹphe.
14 Ọosuje lẹ ya a-rụru
onwiya ufu-eze, ha nshinu;
ẹke ime ụlo k'eli eli iya
a-bụgbaa gaga-gvugvu.
Ya abya eyeshia ya windo;
gude oshi sida gbaa ya agbagba;
bya agbaa ya penti uswe.
15 ?Bụ ogude oshi sida kụshia
ụlo e-me t'ị bụru onye eze tọo?
Nna ngu; ?to shidu eri; l'angụ?
?To shidu l'ekpe ikpe, dụ maa;
l'eme iphe gụru iphoro;
iphemiphe ọbule adụru iya lẹ mma.
16 Ndu eje iphe-ẹhuka;
mẹ ndu ẹ-te nwedu ẹge ọ ha
ẹphe; b'ọ gbaru ọdzori;
yọ dụru iya lẹ mma.
?Tọ bụdu iphe ono bụ lẹ
madzụ maru onye ya bụ?
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
17 "Obenu lẹ nggụbedua;
bẹ ẹnya ngu;
mẹ ọkpoma ngu bụ l'ẹke
i cheberu iya bụ l'ori uru ghẹleghelegheleghele;
yẹle ogbu ndu ẹ-ta adụdu
iphe ẹphe meru;
omegbu madzụ emegbu yẹle ome-l'iwe."
18 Ọo ya bụ l'agha; ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu l'okfu ẹhu Jehoyakimu nwatibe Josáya, bụ eze, achị ndu Júda:
"Ẹ to nwedu l'ẹphe araa ẹkwa; sụ:
'Owe-e nwunne mu nwoke-e!
Owe-e nwunne mu nwanyi-e!'
Ẹ taa rakwa ẹkwa iya; sụ:
'Owe-e onye nwe mu nụ-e!
Owe-e Ọnyibe!'
19 Ee-li iya l'ọ bụ onye eli nkakfụ-ịgara.
Mbụ l'aa-kpụ iya akpụkpu;
kpụta iya je etufaa l'azụ Jerúsalemu."

Okfu ẹhu Jerúsalemu

20 "Unubẹ ndu Jerúsalemu.
Unu jekwa l'ugvu ugvu
Lébanọnu je echia mkpu!
Tẹ ndu alị Báshanu nụkwaa olu ngu!
Jekwa je anọdu l'ugvu ugvu
Abarimu chia mkpu;

kẹle ndu nggu l'ẹphe
tụgbaru bụru nanụ;
b'e gbushikotaakwaru
l'ẹphe ha.
21 Ya nmaakwaru ngu
ọkwa teke ono, i shi dobesu
l'ẹ to nwedu iphe byaru
bya eme ngu nụ ono;
nggu asụ l'ẹ tii yedu ọnu.
Ono kwa ẹge i shi teke
ị bụ nwokorọbya meta ndono.
Ẹ tii mebukwaa iphe ya sụru t'i mee.
22 Phẹrephere a-tụko ndu
echeru ngu atụru pata.
A tụko ndu nggu l'ẹphe
tụgbaru bụru nanụ kpụa lẹ ndzụ.
Ono teke iphere e-gude ngu;
woru ngu ifu kpua lẹ ntụ.
Ishi iya abụru iphe dụ ẹji iimebe.
23 Unubẹ ndu bu l'ugvu ugvu Lébanọnu;
mbụ ndu, nọ l'ẹhu-ọtso-ẹna
ụlo, a kụru l'oshi-sida;
egbe ude, unu e-mekochaa
tsụa teke iphe-ẹhuka a-zụ
unu gbirimu;
mbụ melahaa unu ẹhuka
l'ọ bụ nwanyi, ime eme!”

Okfu ẹhu Jehoyakinu

24 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru: “Kamẹnu; l'ẹ to nwekwa m'o -ruhuru; Jehoyakinu Jehoyakimu, bụ eze ndu Júda bụru echi-ọhubama, ya gba l'ẹka-ụtara iya; bẹ ya a-gbafụlekwa ngu-a.
25 Ya e-woru ngu ye l'ẹka ndu achọ ndzụ ngu; mbụ ndu ịitsu egvu; mbụ l'ẹka Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu yẹle ẹka ndu Bábyilọnu.
26 Ya e-tufakpele ngu phu etufa; nggu lẹ nne, mụru ngu nụ; je eche l'alị ndu ọdo; ẹke ẹ-ta bụdu ẹke a mụru ngu; nggu lẹ nne ngu. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ unu 'ẹbo a-nọdu nwụhu.
27 Ẹ to nwedu l'unu alaphuta azụ l'alị ono, a-gụ unu alata ono.”
28 Jehoyakinu-a; ?ọ bụ ite-ụra, tụkpohuru atụkpohu;
a jịka iya ajịka tọo?
Mbụ iphe ẹ-ta dụdu
onye ọ dụ mma?
?Bụ ngụnu kparu iphe
e tufaru yẹle ụnwegirima
iya je eche l'alị ẹke ẹphe ta madụ?
29 Nggụbe alị Júda;
ngabekwa nchị;
nụa iphe Ojejoje ekfu!
30 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
ndọ-ọ:
“Dee nwoke-wa l'ẹkwo l'ọ bụ

onye ẹ-te nwedu nwa;
onye iphe ta byadụ bya
adụru lẹ mma teke ọ nọ ndzụ.
Ishi iya abụru l'ẹ tọ dụdu
ụnwu iya ọphu iphe
byaru bya adụru lẹ mma.
Ọphu ọ dụdu ẹphe onye
ọphu byaru bya anọdu l'aba-eze Dévidi;
m'ọ kwanụ chịa ndu Júda.”

23

Ọ-dụ-l'ifu a-ka mma

1 “Aphụ a-tsọkwaru ndu ono, eche atụru, bụ ẹphe emebyishi atụru iya; l'achịkashi
iya achịkashi l'alị iya ono.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
2 Ọo ya meru iphe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu okfu ẹhu ndu ono, eleta
ndibe iya ono; sụ: “Keshinu unu chịkashiru atụru iya achịkashi; mbụ chị-phua ya
achị-phu; unu te eleta iya ẹnya; bẹ ya e-letakwanu unu ẹjo eleta; chia unu iphe iphe
dụ ẹji ono, unu meru ono.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
3 “Ọo yẹbedua l'onwiya e-je achịkota nwa ndu phọduru nụ l'ụnwu atụru iya ono
l'iphe bụkpo alị ẹke ya chịru ẹphe je eye; duphuta ẹphe azụ l'ẹke ẹphe ataję nri, bụ
ẹke ẹphe a-nọdu wata azụzu; l'aka igwe l'eje.
4 Ya e-ye ndu nche atụru, a-nọdu eleta ẹphe ẹnya. Teke ono bẹ ẹphe ta tsụhedu
egvu; meji te ebuhuhe ẹphe; ọphu ọ dụhedu ọphu aachọkwadu achọcho.” Ono iphe
Ojejoje ekfu ndono.
5 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“L'e -metsua;
bẹ ya e-metaru Dévidi ẹkali iya
ọphu e-dobe ẹka ndoo;
mbụ onye eze,
e-gude mmamiphe chịa.
Ọo-nọdu ekpe ikpe, dụ maa;
l'emee iphe dụ chịriru werere l'alị-a.
6 L'oge nk'iya bẹ aa-dzọta ndu Júda.
Ndu Ízurẹlu anọdu;
tọ dụhedu iphe eme ẹphe.
Onye ono bẹ iphe ee-ku iya bụ:
‘Ojejoje bụ odobe ẹka ndoo ayi.’ ”
7 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: “L'o -rua mbọku ono; bẹ ndiphe te egudehedu ẹpha
Ojejoje ekfu: ‘Kamẹnu; mbụ onye ono, dufutaru ndu Ízurẹlu l'alị Íjiputu ono.’
8 Iphe ẹphe a-nọdu ekfuchia bụ: ‘Kamẹnu; l'onye ono, dufutaru ndu eri Ízurẹlu
l'alị ndu isheli; mẹ l'iphe bụ mbakeshi, bụ ẹke o shi chị-phushia ẹphe je edoo ono.’
Teke ono; bẹ ẹphe e-buru l'alị k'ẹka ẹphe.”

Oye Nchileke ẹka l'ọnu

9 A -bya l'okfu ẹhu ndu nkfuchiru;
ọkpoma adakwa mu gidigidi.
Ọkpu, nọ mu l'ẹhu l'ọ ha
anmakọtakwa mu jijiji.
Mu dụlephu l'ọ bụ onye mẹe atsụ;

mbụ l'ọ bụ onye mẹe
tụ-tsuru atụ-tsu.
Iphe kparu iya nụ abụru Ojejoje
yẹle okfu iya, dụ nsọ.
10 Alị ẹke-a l'ọ ha bụ ndu eri ogori jeru iya ejiji.
Yọ bụru kẹ okfu ọnu ono,
a tụru ono meru iphe alị-a nọ l'aphụ.
Ẹke anụmanu akpajẹ nri
l'echi-ẹgu kpọhuwaru jegiri jegiri.
Ndu nkfuchiru eme iphe dụ ẹji;
ẹphe gude ike ẹphe l'eme
iphe ẹ-ta gbadụnu.
11 "Ndu nkfuchiru mẹ ndu
achịjeru Nchileke ẹja tụko
bụru ndu ẹ-te emedu ele Nchileke.
Mbụ lẹ ya aphụje iphe dụ
ẹji ẹphe eme ọbu l'eze-ụlo iya."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
12 "Yọ bụru iya kparu iphe
ụzo ẹphe a-wata ochi ẹturu.
Aa-chịru ẹphe chị-phua
l'ẹke agba ọchi.
Yọ bụru l'ẹke ono; bẹ ẹphe a-da iko.
Ya e-gude iphe dụ ẹji
dakfu ẹphe teke ono,
ee-chi ẹphe iphe ono."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
13 L'ẹhu ndu nkfuchiru,
shi Saméríya; bẹ ya phụru ahụma:
mbụ l'ẹphe ekfuchiru Bálụ;
shi ẹge ono l'eduphu ndibe iya,
bụ ndu Ízurẹlu.
14 L'ẹhu ndu nkfuchiru kẹ
Jerúsalemu bẹ ya phụkwaruphu
iphe l'anyị ishi ẹdzu.
Ẹphe anọduje eri ogori;
ndzụ ẹphe abụru ọdzu ẹjo-ire.
Ndu eme iphe dụ ẹji;
bẹ ẹphe anọduje eme
t'ẹka ka ẹphe oshihu ike
l'iphe ẹphe eme; k'ọphu bụ
l'ẹ tọ dụdu onye ọphu
aghajẹru iphe dụ ẹji, oome azụ.
L'ẹhu nk'iya bẹ ẹphe
dụkotalephu l'ọ bụ ndu Sódomu;
ndu Jerúsalemu adụkota
lẹ mu phụ l'ọ bụ ndu Gọmóra.
15 Ọo ya bụ l'agha; ọwaa kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru l'okfu ẹhu ndu nkfuchiru:
Ya e-me t'ẹphe ria nri,
atsọ ile;

ẹphe angụa mini, e yeru nshi.
Ishi iya abụru l'ọo l'ẹka ndu
nkfuchiru, shi Jerúsalemu b'o shi;
mbụ ẹjo ụru-alị, jiru alị-a l'ọ ha.

16 Ọwaa iphe Ojejoje bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: "Unu ba angajẹkwa nchị l'iphe
ndu nkfuchiru ekfuru unu. Ẹphe emejekwa t'unu chịru ẹnya ye l'iphe ẹ-te emedu
ememe. Ẹphe asụje l'ẹphe phụru ọphulenya; ama l'ọo iphe ẹphe rịtaru l'ọkpoma
ẹphe; l'ẹ tọ bụdu iphe shi yẹbe Ojejoje l'ọnu.
17 Tekenteke bẹ ẹphe anọduje ekfuru ndu akpọ iya ẹbo-ẹbo; sụ ẹphe: Ojejoje sụru:
Ẹhu a-dụkwaa unu agu! Ndu ọphu bụ ẹjo iphe shi ẹphe l'obu bẹ ẹphe anọduje eme;
bẹ ẹphe asụje: L'ẹ to nwedu iphe eme ẹphe."

18 Obenu; ?bụ onye ole l'ime ndu ono byajẹwaru tẹ yẹle Ojejoje chịa idzu; k'ọphu
ẹphe a-phụkwanu iphe eme nụ; m'ọ kwanu nụa okfu iya? ?Bụ onye ngabẹjeru nchị
nụa okfu iya?
19 Lekwa; Ojejoje gudeekwa ẹhu-eghughu l'ezi oke phẹrephere; mbụ ẹjo oke
phẹrephere l'ishi ndu ẹjo ọkpoma.
20 Ọphu ẹhu t'eghubuhukwa nụ Ojejoje eghughu gbururu jeye teke oo-meebe ẹge
obu dụ iya. L'oge l'ifu bẹ oo-dokota-a unu unu ẹnya ọhuma.

21 Ya te zikwa ndu nkfuchiru-a ozi.
Ẹphe egudele-e ozi ẹphe
agba tụgburu kwasẹru.
Ya te kfukwaru okfu yeru ẹphe;
ẹphe asụle-e l'ọo iphe ya
kfuru bẹ ẹphe ekfu.

22 Obekwanu; ndẹge ọ -bụru l'ẹphe nọdujewa;
t'ẹphe l'iya chịa idzu;
m'ọ bụru iphe ya kfuru
bẹ ẹphe gege eje je araaru
ndibe iya arara;
mẹ ẹphe emekwanua;
ẹphe aghakọbe; haa ẹjo
ụzo, ẹphe etso;
yẹle iphe dụ ẹji, ẹphe eme.

23 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: ?Ya bụlephu Nchileke, nọ ntse; ya ta abụhedu Nchileke,
nọ ote-ẹnya tọo?
24 Nnajiufu sụru: ?Nanụ ẹge madzụ e-shi domia onwiya tẹ ya ba aphụ iya. ?Ya te
jidunua igwe; ji mgboko tọo? Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
25 Ya nụakwaru iphe ndu nkfuchiru ono ekfu; mbụ ndu egudeje ẹpha iya l'ekfu
iphe ya te ekfudu. Ẹphe asụje: "L'ẹphe rọru nrọ! L'ẹphe rọru nrọ!"
26 ?Bụkpo teke ole bẹ egbe iphe ọwaa a-nọ-bebe l'ọkpoma ndu nkfuchiru-wa, ẹ-te
ekfudu ire-lanụ-a; mbụ ndu bụlephu ẹjo ọriri, bataru ẹphe l'obu bẹ ẹphe ekfuje.
27 Ẹphe arịje lẹ nrọ ono, ẹphe anọduje ezeru ibe ẹphe ono e-me tẹ ndibe iya zahaa
ẹpha iya ẹge ono, nna ẹphe oche ẹphe shi l'ẹja, ẹphe shi abaru Bálụ zahaa ya ono.
28 T'onye nkfuchiru, arọ nrọ zekwaa iphe, ọ rọru. Onye ọphu bụ okfu iya b'ọ nụru
ekfua ya l'ẹge ọ dụ. Ọ dụdu; ?nanụ ẹge ẹswa akpe yẹle akpe l'onwiya e-shi hakọ.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
29 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru: "L'okfu, shi iya l'ọnu dụkwa l'ọ bụ ọku; ọ
dụkwaphu l'ọ bụ ọngu, etsuje mkpuma yọgiriyogiri.

30 Ọo ya bụ lẹ ya nọ-chikwaru ndu nkfuchiru ono ụzo; mbụ ndu nkfuchiri ono,
ejeje je ezita okfu, ibe ẹphe kfuru; bya ekfua; sụ l'ọo ya kfuru iya ono.” Ono iphe
Ojejoje ekfu ndono.
31 “Mbụ l'agha; ndu nkfuchiru ono, asajẹ ọnu sụ lẹ ya sụru ono bẹ ya nọ-chikwaru
ụzo.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
32 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: “Ndu ono, anọduje arọ nrọ ẹregede ono bẹ ya nọ-
chikwaru ụzo; mbụ ndu anọduje ezeshi nrọ ọbu; shi ẹge ono l'edusweshi ndibe iya
ụzo; Ya te zikwa ẹphe; ọphu ọ dụkwanu ekemu, ya tụru nụ ẹphe. Ọo ya bụ l'ẹ tọ
dụkpodua uru, ẹphe abaru ndu-a lẹ phuu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
33 “Teke ndu-wa; m'ọ bụ onye nkfuchiru; m'ọ bụ onye achịjeru Nchileke ẹja -jịru
ngu: ‘?M'ị jịru Ojejoje; ọ sụru l'ọo egbe iya ole a-dakwuta ẹphe?’ Nggu asụ ẹphe: ‘?
Egbe iya ole? Ọ sụru lẹ ya a-gbado unu! Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.’
34 Ọ -bụkwanu l'ọo onye nkfuchiru; m'ọ bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; m'ọ bụ onye
ọdo waru kfulahaaru sụ lẹ ya jịkwaru Ojejoje; yọ sụ l'ọo iphe ya ee-me ndọ-ọ; bẹ ya
a-nụkwa onye ọbu aphụ yẹle ndibe iya l'ẹphe ha.
35 Iphe unu anọduje ajị ndu ọnya unu; mẹ ndu abụbu unu phẹ bụ: ‘?Nanụ ẹge
Ojejoje yeru ọnu teke a jịru iya?’ M'ọ kwanụ: ‘?Bụ ngụnu bẹ Ojejoje kfuru?’
36 Ọle agha; unu be gudehekwa ọnu unu kfua iphe unu jịru Ojejoje; kẹ l'ọ kwa
ntụmatu, unu atụ bẹ unu l'iya eme; unu egude ẹge ono woru okfu kẹ Nchileke, nọ
ndzụ ghaa ịgharafu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya abụru Nchileke ayi.
37 Ọwaa iphe ii-kfujeru ndu nkfuchiru ndọ-ọ: ‘?Unu jịhunuru Ojejoje; yọ sụ unu
agha?’ M'ọ kwanụ: ‘?Bụ ngụnu bẹ Ojejoje kfuru?’
38 A makwaru-a l'unu ekfu l'unu jịru Ojejoje; yo zia iphe e-me nụ. Ọle; ọwaa kwa
iphe Ojejoje ekfu: L'iphe unu anọduje ekfu bụ: ‘Ọwaa iphe a jịru Ojejoje; yọ sụ l'ọo
dakfuta unu’; mbụ l'ẹke ya sụkwaru unu t'unu be kfujekwa ẹge ono.
39 Ọo ya bụ lẹ ya a-gwọbekwa unu; chịfu unu l'ifu iya; unu lẹ mkpụkpu ono, ya
nụru unu lẹ nna unu oche ẹphe ono.
40 Ọnu, ya a-tụ unu a-nọkwa gbururu jeye lẹ gbururu; mbụ yọ bụru iphe-iphere,
a-nọ jeye lẹ tutu yoyo; ọphu 'o nwedu l'a azahaa ya azaha.”

24

Nkata figu labụ

1 Yo be lẹ Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu kpụtsuaru eze, achị ndu Júda; mbụ
Jehoyakimu yẹle ndu ishi ndu Júda; ndu eme nka; mẹ ndu akpụ ụzu; mbụ shi lẹ
Jerúsalemu kpụa ẹphe lẹ ndzụ laa alị Bábyilọnu; bẹ Ojejoje koshiru mu nkata figu
labụ, a sụbetsuaru l'iku eze-ụlo Nchileke.
2 Nkata lanụ bụ figu, dụ mma nshinu nọ iya; mbụ figu, dụ l'ọ bụ ọphu charu
ẹgwegwa. Nkata ọphu bụ figu, dụ ẹji nshinu nọ iya; ọ dụ-tabe ẹji; k'ọphu bụ l'ẹ
tọ dụdu k'eriri.
3 Ya ndono; Ojejoje bya ajịa mu; sụ: “Jeremáya; ?bụ ngụnu bẹ mu phụru?”
Mu asụ iya: “L'ọ kwa figu. Ndu ọphu dụ mma dụshikpo mma ike; ndu ọphu dụ ẹji
adutabekwanu ẹji; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu k'eriri.”
4 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
5 “Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: L'ọ kwa ẹge figu ndu ọwaa, dụ
mma-a dụ; bụ ẹge ndu ono, a kpụru lẹ ndzụ l'alị Júda dụ iya mma; mbụ ndu ya
chịfuru l'alị-a chịru je eye l'alị ndu Bábyilọnu.
6 Ya e-gude ẹnya iya l'eche ẹphe nche t'ọ dụru ẹphe lẹ mma. Teke e metsuaru; bẹ
ya e-dulatakwa ẹphe ọdo l'alị ẹke-a. Teke ono bẹ ya e-me t'ẹphe ha nshinu; ọphu ya
'enwutsudu ẹphe. Ya a-dza ẹphe l'ọ bụ dzaru oshi; ọphu ya efefudu ẹphe.

7 Ya a-nụ ẹphe obu, ẹphe e-gude maru iya; mbụ l'ọo ya bụ Ojejoje. Ẹphe a-bụru
ndibe iya; yẹbedua abụru Nchileke ẹphe. Kẹ l'ẹphe e-gude obu ẹphe l'ọ ha lakfuta
iya."
8 "A bya lẹ figu onanu, dụ ẹji; mbụ dụta-be ẹji; k'ọphu bụ l'ẹ tee ridu iya eriri ono;
ono bụ ẹge ya e-me Zedekaya, bụ eze ndu Júda bụ ndono; mẹ ndu bụ ishi l'alị-eze
iya; mẹkpo iphe bụ ndu ono, phọduru lẹ Jerúsalemu ono: mẹ ẹphe nọ l'alị-a; mẹ
ẹphe nọ lẹ Íjiputu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
9 Ya e-me ẹphe t'ẹphe bụru ndu alị-eze ụnwu eliphe kpamukpamu a-nọdu atsọ oyi.
Ẹphe a-bụ iphe-ọchi; iphe eegude anma ẹjo ẹtu. Ee-gude ẹphe agba mgbọnu; gude
ẹphe l'akọ madzụ ọnu l'iphe bụkpo ẹke ya chịru ẹphe ye.
10 Ya e-me t'e gude mma gbushia ẹphe; mee tẹ ẹjo-ẹgu gbushia ẹphe; bya eye ẹjo
iphe-ememe t'o gbua ẹphe gbururu jeye teke ẹphe agvụebe l'alị-a, ya nụru ẹphe;
ẹphe lẹ ndiche ẹphe-wa."

25

Ụkporo afa ẹto l'afa iri l'alị ọdo

1 Ọwaa bụ okfu Ojejoje, kfuru Jeremáya lẹ kẹ ndu Júda l'ẹphe ha l'afa, kwe
Jehoyakimu Josáya afa ẹno, ọ wataru ọchi ndu Júda. Afa ono bụ afa mbụ,
Nebukadineza wataru ọchi ndu Bábyilọnu.
2 Jeremáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke anụlephu iphe ono; bya ekfuaru iya ndu
Júda l'ẹphe ha; mẹ iphe bụ ndu bukota lẹ Jerúsalemu. Yọ sụ ẹphe:
3 "Keshinu ụkporo afa l'afa ẹto nta-a; mbụ tsube l'afa ọphu, kwe Josáya Amọnu afa
iri l'ẹto, ọ wataru ọchi unubẹ ndu Júda; jeye ntanụ ọwaa; bẹ mu shilephu nụta okfu
Ojejoje; l'ekfuru iya unu: ya -kfutsua ya; ya ekfukwazi iya ọdo; ọphu unu 'angajẹdu
nụ nchị.
4 E guderu lẹ Ojejoje yewaru ndu ozi iya, bụ iya bụ ndu nkfuchiru iya l'ẹphe ha
ugbo olemole: o -yee; o yekwazi; t'ẹphe bya ekfuaru unu okfu; ?unu ngajẹru ẹphe
nchị; ?t'unu yejeru ẹphe ọnu.
5 Ẹphe ekfujeru unu; sụ: 'Unu laphuta azụ nta-a; l'unu ha l'ẹhu l'ẹhu; unu haa ẹjo-
ụzo, unu etso; haa iphe dụ ẹji, unu eme; k'ọphu unu a-nọdu l'alị ono, Ojejoje nụru
unu; unu lẹ ndiche unu phẹ gbururu jeye lẹ gbururu ono.
6 Unu be tsoshi agwa ndu ọdo. Unu be jekwaru iya ozi; ọphu unu 'abakwaru iya
ẹja. Unu be gudeshi iphe unu gude ẹka mee gude l'akpatsu Ojejoje iwe; k'ọphu ya te
emekadu unu iphe.'
7 Obenu l'unu te eyeduru iya ọnu. Unu egude iphe unu gude ẹka unu mee l'akpatsu
iya iwe. Unu eshi ẹge ono merulahaa onwunu ẹhu." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
8 Ọo ya bụ; ọwaa kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: "Lẹ keshinu unu
ta ngabẹdu nchị l'okfu iya;
9 bẹ ya a-chịkobe iphe bụ ndu isheli l'ẹphe ha yẹle nwozi iya, bụ Nebukadineza,
bụ eze ndu Bábyilọnu." Ono kwa iphe Ojejoje kfuru. Ya a-chịru ẹphe bya t'ẹphe bya
etso ndu alị-a ọgu; yẹle iphe bụ ndu bu iya nụ; mẹ iphe bụkpo ọha, bupheru ẹphe
mgburumgburu. Ya e-me ẹphe t'ẹphe bụru kpurupyata; mee ẹphe; ẹphe abụru iphe
anyị ishi ẹdzu; bụru iphe-ọchi; bụru iphe e gude akọ ọnu; mbụ bụru ochobo gbururu
jeye lẹ gbururu.
10 Ya e-me t'ụzu ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ ome ẹswa gbalaa l'ẹhu ẹphe: olu nwanyi, ala
nji; mẹ kẹ nwoke, alụ nwanyi ọphungu ta anọhedu; ọda ikwe nri ta anọhedu iya;
ọphu ọku urọku 'enwuhedu iya.
11 Ẹgbara a-kfụ l'alị-a gbaa mgburumgburu. Iphe bụ mbakeshi a-la eze ndu
Bábyilọnu l'ẹka; ụkporo afa ẹto l'afa iri.

12 “Teke ụkporo afa ẹto l'afa iri ono gvụ-leruphu; ya anụa eze ndu Bábyilọnu; mẹ
ndu alị iya l'ẹphe ha aphụ k'ẹjo iphe ẹphe meshiru. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ya
a-tọgbo iya ochobo gbururu jeye lẹ gbururu.
13 Ndu alị ono bẹ ya e-mekota iphe bụ iphe ya kfuhawaru lẹ ya e-me ẹphe; mbụ
iphe bụ iphe e deru l'ẹkwo, bụ iphe Jeremáya kfuhawaru lẹ kẹ iphe bụ mbakeshi
kpamukpamu.
14 Ẹphebedua bẹ igweligwe mba yẹle ndu eze, shihuru ike e-mekochaa mee ohu.
Ya a-kfụ ẹphe ụgwo ẹge iphe ẹphe meru gbaru; yẹ l'iphe ẹphe gude ẹka ẹphe rụta.”

Okoro ẹhu-eghughu Nchileke

15 Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru mu: “Tẹ mu nata okoro-a. Iphe jiru iya
nụ bụ mẹe oke ẹhu-eghughu iya. Wo tẹ mu emee tẹ iphe bụ mbakeshi ẹke ya e-zi
mu; t'ẹphe ngụa ya!
16 Ẹphe -ngụ l'iya phụ; ẹphe awata ọkpo kulakula; wata ome ọgvu ọgvu; kẹ lẹ ya
a-chịru ndu, gude ogu-mbeke ye; t'ẹphe je etso ẹphe ọgu.”
17 Tọ dụ iya bụ; mu abya anata Ojejoje okoro ono; bya ejee iphe bụ mbakeshi ẹke
o ziru mu; je emee; ẹphe angụkota iya. Ọwaa bụ ndu ngụru iya nụ:
18 Jerúsalemu; mkpụkpu, nọgbaa l'alị Júda; ndu eze ẹphe; mẹ ndu bụ ishi l'alị-eze
ẹphe; t'e mekota iya t'ẹgbara kfụa ya; bụru iphe anyị ishi ẹdzu; iphe-ọchi; mẹ iphe
eegude akọ l'ọnu, bụ ẹge ọ dụ ntanụ-a.
19 Fero, bụ eze ndu Íjiputu; ndu ozi iya; ndu bụ ishi l'alị-eze iya; ndu nk'iya l'ẹphe
ha;
20 iphe bụ ndu ọhodo, bu l'alị Íjiputu; iphe bụ ndu eze, achị ndu Uzu; iphe bụ ndu
eze ndu Filisutayịnu; mbụ eze ndu Ashikelọnu; eze ndu Gáza; eze ndu Ḗkuronu yẹle
nwa ndu phọduru lẹ mkpụkpu Ashudọdu;
21 mẹfua ndu Édọmu; ndu Móabu; ndu Amọnu;
22 mẹ iphe bụ ndu eze Táya yẹle Sayịdonu; ndu eze k'azụ eze ẹnyimu azụ iya ọphu;
23 ndu Dedanu; ndu Téma; ndu Buzu; iphe bụ ndu bugbaa l'ọha, teru ẹnya;
24 iphe bụ ndu eze ndu Arébiya; ndu eze ndu ọhodo, bụ ndu, bu l'echi-ẹgu;
25 iphe bụ ndu eze Zimuri; ndu Élamu; ndu Mídiya;
26 mẹ iphe bụ ndu eze ndu isheli; ndu bu lẹ ntse; mẹ ndu ọphu bu ote-ẹnya;
mbụ ndu ono l'ẹphe hakọta nanụ nanụ. Ọ bụlephu alị-eze, nọkota l'eliphe
mgburumgburu. Ẹphe l'ẹphe ha a-ngụkota iya. Eze Bábyilọnu a-ngụkwa iya phụ.
27 Ọwaa iphe ii-kfuru ẹphe ndọ-ọ: Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
kfuru; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu: “T'ẹphe ngụa iphe-a; t'ọ tsụa ẹphe atsụtsu;
ẹphe agbọo ya agbọgbo; dashia iko, ẹphe te egbeshihedu egbeshi ọdo. Iphe a-kpa
iya nụ abụru lẹ ya a-chịru ndu sọja je etso ẹphe ọgu.”
28 Ọle teke ẹphe jịkaru l'ẹphe ta anatadu mu okoro ọbu; ngụ iphe nọ iya nụ; tẹ mu
sụ ẹphe-a: “Lẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụkwaru l'ẹphe ngụfutajekwa iya!
29 Unu lenu! Ya gudeekwa iphe dụ ẹji l'abyakfuta mkpụkpu ono, eeku l'eyeru ẹpha
iya ono. ?Ẹphe arị l'ẹphe e-righaru iya t'ẹ ba nụ ẹphe aphụ tọo? Ẹphe te erighakwaru
iya; t'ẹ ba anụ ẹphe aphụ; kẹle ya e-ye ọgu gude gbufu iphe bụ ndu, bu lẹ mgboko-a.
Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.”
30 Nta-a bụ; kfuaru ẹphe iphe-a l'ọ ha; sụ ẹphe:
“Ojejoje e-shikwa
l'ephekerephe dee ekiri.
Ọo-nọdukwa l'ufu iya,
dụ nsọ gbaa egbe-igwe;
gbọoru ndu alị nk'iya ọgbo.
Ọo-ra iya arara l'ọ bụ

onye adzọshi akpụru vayịnu;
raa ya; k'ọphu ndu bu
l'eliphe mgburumgburu
a-nụkota iya.
31 Utsu a-da lẹ mgboko gbaa mgburumgburu;
kẹ l'okfu daru Ojejoje yẹle iphe bụ mbakeshi.
Oo-kpe ndiphe l'ẹphe ha ikpe;
haa ndu iphe dụ ẹji t'e gbushia ẹphe.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
32 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu. Ọ sụru: “T'unu lenu! Ẹjo iphe atsọokwa galagala abya; o -shi lẹ mba ọwaa; yọ tsọba lẹ mba ọdo. Mbụ l'oke phẹrephere abyakwa ephephe. Ẹke oo-shi bụ l'ẹke mgboko jeberu.”
33 Teke ono bẹ ndu Ojejoje chigbushiru echigbushi a-tụko dabugbaaru l'ẹkemeke; tsube l'ishi mgboko ishi iya ọwaa jeye l'ishi iya ọphu. Ẹ tọ dụdu onye a-phọdu nụ; k'ọra ẹkwa ẹphe; ọphu 'onwedu onye a-pafụ odzu ẹphe; ọphu ee-lidu ẹphe elili. Ẹphe a-ghọshi ọzu; kụru l'alị.
34 Unubẹ ndu eche atụru; unu raa ẹkwa chia mkpu! Unu gwọo onwunu lẹ ntụ; unubẹ ndu bụ ishi ikpoto atụru ono! Ishi iya abụru lẹ teke ee-gbushi unu ruakwaru. Unu a-da iko; tụkposhihu l'ọ bụ ite-ụra, dụ mma.
35 Unubẹ eche atụru te enwedu ẹke, unu a-gbaru laa; ọphu ndu ishi ikpoto atụru 'enwedu ẹke, ẹphe a-gbaru laa; shi iya nahụ.
36 Ọ kwa olu-ẹkwa ndu eche atụru ada ẹga phụ; mbụ mkpu, ẹphe echi; mbụ ndu bụ ishi ikpoto atụru ono; kẹle Ojejoje emebyishiwa ẹke ẹphe echeje atụru ẹphe.
37 Obosara ẹke ono, shi dụ agu ono; bẹ ee-me t'ọ daburu ochobo. Iphe a-kpa iya nụ abụru ẹhu-eghughu Ojejoje.
38 Ojejoje a-paru ndu nk'iya haa ẹge agụ ahaje ọgba iya; ẹgbara akfụa l'alị ẹphe. Ọgu; mẹ oke ẹhu-eghughu Ojejoje e-me alị ono t'ọ dụ l'ọ bụ echi-ẹgu ẹke ẹ-te nwedu onye, bu iya nụ.

26

Eeme t'e gbua Jeremáya

1 Ẹ ta nọdu ọdu; k'ọphu Jehoyakimu Josáya wataru ọchi ndu Júda; Ojejoje abya ekfua; sụ:
2 “Tẹ mu je evudo l'ogbodufu eze-ụlo Nchileke je ekfuru yeru iphe bụ ndu bu lẹ mkpụkpu, nọgbaa l'alị ndu Júda, bụ ndu abyajẹ ọbaru Nchileke ẹja l'ẹke ono. Wo tẹ mu kfuaru ẹphe iphemiphe ọbule, ya sụru mu tẹ mu kfuaru ẹphe. T'ẹ b'ọ dụkwa ọphu mu a-ha.
3 ?Onye maru; ẹphe a-ngabẹ nchị; ghakọbe haa ẹjo-ụzo ono, ẹphe etso ono. Ọo ya bụ; ya apalia pazita. Ya te emehedu ẹphe iphe dụ ẹji, ya shi tụbe lẹ ya e-me ẹphe; k'ẹjo iphe ono, ẹphe meshiru ono.
4 “Wo tẹ mu kfuru ẹphe: ‘L'ọ -bụru l'ẹphe ta angabẹduru iya nchị; l'eme iphe ya tụru ekemu iya, bụ ọphu ya doberu ẹphe l'ifu;
5 mbụ; ọ -bụru l'ẹphe ta angadụ nchị l'okfu, ndu ozi iya, bụ ndu nkfuchiru ekfu, bụ ndu ya ziru; ẹphe -byatsua; ẹphe abyakwazi; ẹphe ta anga nchị;
6 bẹ ya e-mekwa eze-ụlo Nchileke-wa t'ọ dụ l'ọ bụ Sháyilo; mee mkpụkpu-a t'ọ bụru iphe ee-gudeje akọ ọnu l'iphe bụ mbakeshi, nọ lẹ mgboko mgburumgburu.’ ”
7 Ya ndono; ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu nkfuchiru; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha anụkota ẹke yẹbe Jeremáya ekfu iphe ono l'eze-ụlo Nchileke.
8 Tọ dụ iya bụ; ekfughe, ya ekfughelephu iphe ono l'ẹke ndu ono l'ẹphe ha nọ; mbụ iphe ono, Ojejoje sụru tẹ ya kfua ono; ndu achịjeru Nchileke ẹja ono; mẹ ndu

nkfuchiru ono; mẹkpo ndu ono l'ẹphe ha azụ lẹ mu phụ gbirimu; sụ mu: "Lẹ mu nwụhufutajekwa!
9 Wo; ?nanu ẹge e meru; mu egude ẹpha Ojejoje l'ekfu l'eze-ụlo-a e-mekochaa dụ l'ọ bụ Sháyilo; lẹ mkpụkpu-a e-mekochaa daburu ochobo, ẹ-ta dụdu onye bu iya nụ?" Tọ dụ iya bụ; ndu ono l'ẹphe ha abya agbaphee mu mgburumgburu l'eze-ụlo Nchileke l'ẹke ono.
10 Ya ndono; ndu bụ ishi l'alị ndu Júda abya anụa iphe ada nụ; ẹphe eshi l'ufu-eze wụhu jeshia eze-ụlo Nchileke. Ẹphe eje anọdutsua l'ọnu-ọguzo ọphungu l'eze-ụlo Nchileke.
11 Tọ dụ iya bụ; ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu nkfuchiru ono abya asụ ndu ono, bụ ishi ono; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: "L'ọ gbakwaru t'e kpee mu nkfugbu. Lẹ ẹphe gudeekwa nchị ẹphe nụa iphe o gude nkfuchiru kfua lẹ kẹ mkpụkpu-a!"
12 Ya ndono; mu abya asụ ndu ono, bụ ishi ono; ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha: "L'ọ kwa Ojejoje yeru mu tẹ mu bya ekfua iphe e-me eze-ụlo-a; mẹ mkpụkpu-a, bụ iya bụ iphe-a l'ọ ha, unu nụru, ya kfuru-wa.
13 Nta-a bụ; unu dozia ụzo unu yẹle umere unu! Unu wata ome iphe o kfuru; mbụ Ojejoje, bụ Nchileke unu. Ọo ya bụ k'ọphu Ojejoje a-pali pazita; haa unu ome iphe dụ ẹji, o shi sụ lẹ ya e-me unu.
14 Ọ -bụru mbẹdua bẹ unu eleenua lẹ mu nọ unu l'ẹka. Iphe unu rịkpooru l'ọ dụ mma bya evudo nhamụnha; unu mee mu iya.
15 Ọlobu; ọphu e-do unu ẹnya bụ lẹ: unu -gbua mu; bẹ ọchi onye ẹ-te nwedu iphe o meru unu a-tukokwaru unu l'ishi; tụ-koru mkpụkpu-a l'ishi; tukokwaruphu ndu bu iya nụ l'ishi. Ishi iya abụru l'ọo Ojejoje yeru mu tẹ mu byakfuta unu bya ekfua iphe-a t'unu nụa ya."
16 Ya ndono; ndu ono, bụ ndu ishi ono; mẹ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha asụ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ lẹ ndu nkfuchiru ono: "T'ẹphe be ekpekwa mu nkfugbu; kẹ l'ọo ẹpha Ojejoje, bụ Nchileke ayi bẹ mu gude bya ekfuru yeru ẹphe."
17 Ndu bụ ọgurenya l'alị ono aharu gbeshi bya evudo; sụ igweligwe ndu ono, kụru l'ẹke ono-a:
18 "Lẹ Mayịka, bụ onye Mọreshetu kfuru nkfuchiru l'oge kẹ Hezekáya, bụ eze ndu Júda. Yo kfuaru ndu Júda; sụ ẹphe: Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru:
" 'L'ee-mekochaa kọo
Ugvu Záyọnu kọfu iya;
l'ọ bụ onye akọ okfu.
Jerúsalemu e-mekochaa bụru ikpọzu.
Eli ugvu ono, bụ ẹke,
eze-ụlo Nchileke nọ ono
bẹ ẹgbudu e-mekochaa ruchia.'
19 Hezekáya, bụ eze ndu Júda; M'ọ kwanụ onye ọdo l'alị Júda; ?ẹphe gburu Mayịka egbugbu tọo? ?Tọ bụ-chidua iphe Hezekáya meru bụ l'ọ tsụhuru Ojejoje egvu; wata ọcho ụzo, ya e-shi tụba iya l'ẹnya? Tọo Ojejoje; ?tọ tụ-zitadu obu iya tọ; k'ọphu bụ l'ẹ tọ mehedu ẹphe iphe dụ ẹji, o shi sụ le ya e-me ẹphe. Ọ kwa iphe dụ ẹji bẹ ẹphe abya ome onwẹphe nta-a."
20 O nwekwaruphu onye ọdo, eeku Uráya Shemáya gudejehawa ẹpha Ojejoje kfua nkfuchiru. Ẹke a mụru iya bụ lẹ mkpụkpu Kiriyatu-Jerimu. O kfukwaruphu nkfuchiru kfua iphe e-me nụ l'ẹhu mkpụkpu-a yẹle alị ẹke-a; ẹge-a, Jeremáya kfuru-a.
21 Yo be teke eze, bụ Jehoyakimu yẹle ndu ishi sọja iya; mẹ ndu bụ ishi l'alị-eze iya nụru okfu iya; eze melahaa tẹ ya gbua ya. Obenu lẹ Uráya nụru iya; gude ọtsu egvu gbalaa; laa Íjiputu.

22 Eze, bụ Jehoyakimu ezi Ẹlunatanu Akụbo bya ahatakwaphu ndu ọdo yeru iya;
t'o je Íjiputu je akpụlata Uráya.
23 Ẹphe eje akpụta Uráya je anụ eze, bụ Jehoyakimu. Jehoyakimu asụ t'e gbua ya;
e gbua nwoke ono; bata odzu iya je etufaa l'ikirikpọo.
24 Ya ndono; yọ bụru okfu lẹ Ahikamu Shafanu gbaru yeru mu meru iphe ẹ-ta
kpụduru mu nụ t'e gbua.

27

Ndu Júda ala Bábyilọnu

1 Ẹ ta nọdu ọphu baru ishi; k'ọphu Zedekaya Josáya wataru ọchi ndu Júda; Ojejoje
abya asụ mu
2 tẹ mu wota agbụ yekobe l'agadagba nyabẹ onwomu l'olu.
3 Yọ sụkwa mu phụ tẹ mu zia ozi t'e je ezia eze ndu Édọmu; eze ndu Móabu; eze
ndu Amọnu; mẹ kẹ ndu Táya waa kẹ ndu Sayịdonu, byaru ọphu Zedekaya, bụ eze
ndu Júda. Ndu, mu e-zi ozi ono bụ ndu, ndu eze ono zitsuaru t'ẹphe bya kẹ Zedekaya.
4 Wo tẹ mu zia ẹphe ozi t'ẹphe je ezishia nnajiufu ẹphe l'ọ ọwaa kwa iphe Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ziru ẹphe; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu:
5 L'ọ kwa ike-ọkpu iya, paru ẹka; mẹ oshi-ẹka iya, dụ ogologo bẹ ya gude kee
mgboko-a; bya ekee madzụ yẹle ụnwu anụmanu, bu iya nụ; bụru onye dụ iya mma
bẹ ya anụje iya.
6 Nta-a bẹ ya wotaakotawaru alị unu l'ọ ha yekotawa l'ẹka nwozi iya, bụ
Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu. Ya mekwaruphu t'anụ, bu l'ẹgbudu nọdu
Nebukadineza l'ẹka.
7 Iphe bụ mbakeshi a-nọdu iya l'ẹka; nọdu nwa iya l'ẹka; nọdu nwanwa iya l'ẹka;
jeye teke oge kẹ alị-eze iya a-gvụ. Ono teke mba, dụ igweligwe; mẹ ndu eze, shihuru
ike e-me iya ohu nk'ẹphe.
8 Teke bụ l'o nweru mba; m'ọ bụ alị-eze, jịkaru ọnodu Nebukadineza, bụ eze ndu
Bábyilọnu l'ẹka; jịka l'ẹphe te ejederu iya ozi; bẹ e-gude ọgu; mẹ ẹjo-ẹgu; mẹ ẹjo
iphe-ememe nụa ndu ọbu aphụ; mbụ mee ndu ono iphe gbururu jeye teke ya e-shi
l'ẹka Nebukadineza mebyishibebe ndu ọbu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
9 Ọo ya bụ t'ẹphe ba angakwaru ndu nkfuchiru ẹphe nchị; mẹ ndu njibya; mẹ ndibe
ẹphe, akọje iphe nrọ bụ; mẹ ndibe ẹphe, ndu aphụ àphù; mẹ ndu amamanshi, asụje
unu l'unu ta alakwa eze ndu Bábyilọnu l'ẹka.
10 Iphe ẹphe ekfushi bụkota ẹjo-ire bẹ ẹphe adzụshiru unu. Iphe oo-me abụru tẹ
unu haa alị unu lamihukpọo alamihu; l'ẹke, teru ẹnya. Ya e-nwufu unu enwufu; unu
eje ala l'iyi.
11 Obenu l'ọha, woru onwiya ye eze ndu Bábyilọnu l'ẹka; bẹ mu a-haa t'ẹphe buru
l'alị nk'ẹphe; l'akọ iya okfu; buru iya eburu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
12 Mu ewokwarụphu ozi ono zia Zedekaya, bụ eze ndu Júda; sụ iya: T'o wotakwa
onwiya ye eze ndu Bábyilọnu l'ẹka; mẹ ndibe iya; k'ọphu ndzụ e-dzu yẹbe Zedekaya.
13 ?Nanu ẹge e meru; bẹ nggụbe Zedekaya; nggu lẹ ndu alị ngu l'unu ha l'a-bụru
ndu, ee-gude ọgu; ẹjo-ẹgu; mẹ ẹjo iphe-ememe gbushia, bụ iphe Ojejoje kfuru lẹ ya
e-gude gbushia ọha, jịkaru l'ẹphe ta anọdu eze ndu Bábyilọnu l'ẹka.
14 Unu ta angakwa nchị l'okfu ndu nkfuchiru, asụje unu l'ẹ t'o nwekwa l'unu anọdu
eze ndu Bábyilọnu l'ẹka; kẹ l'ọ kwa ẹjo-ire bẹ ẹphe adzụru unu lẹ nkfuchiru ono.
15 Ojejoje l'onwiya kfuwaru; sụ: “L'ẹ tọ bụkwa iya ziru ẹphe ozi ono. Ọphu ọ bụkwa
iya bẹ ẹphe ekfuchiru. L'ọ kwa ẹjo-ire bẹ ẹphe adzụ. Yọ bụru iya e-me; ya enwufu
unu; unu alaa l'iyi; unubẹdua; unu lẹ ndu ono, ekfuru unu iphe ono.”

16 Mu bya asụ ndu achịjeru Nchileke ẹja; ẹphe lẹ ndu Júda l'ẹphe: “T'ẹphe ba
ngakwa nchị l'okfu ndu nkfuchiru, asụje ẹphe l'ọ phọduaru-a nwanshịi nta-a; a tụko
iphe ono, e gwotaru l'eze-ụlo Nchileke laa alị ndu Bábyilọnu ono; gwolata azụ. Ọ kwa
ẹjo-ire bẹ ẹphe adzụru unu.
17 Unu ba ngakwaru ẹphe nchị. Unu nọdu eze ndu Bábyilọnu l'ẹka; k'ọphu unu
a-nọdu ndzụ. ?Bụ ngụnu kparu iphe mkpụkpu-a a-bụru ikpọzu?
18 Ọ -bụru l'ẹphe bụ ndu nkfuchiru; l'anụje iphe Ojejoje ekfu; t'ẹphe rọnua Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike tẹ ngwa-ụlo ono, e gude dozia eze-ụlo Nchileke ono, bụ ọphu
phọdukwaduru nụ yẹle ọphu phọduru l'ufu-eze ndu Júda yẹle ọphu phọduru lẹ
Jerúsalemu ta bụhe iphe ee-vuta laa Bábyilọnu.
19 Mbụ l'agha; ọwaa kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu lẹ k'itso eze-ụlo
Nchileke; kẹ mini; kẹ ọ-gba-kperekpere; mẹ igweligwe ngwa ọdo ono, phọdugbaaru
lẹ mkpụkpu-a,
20 bụ ndu ọphu ẹ te gwotadu; mbụ Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu; teke
ọ kpụru eze ndu Júda, bụ Jehoyakinu Jehoyakimu lẹ ndzụ shi Jerúsalemu laa
Bábyilọnu; kpụpyabekota iya ndu a maru amaru l'alị Júda yẹle Jerúsalemu.
21 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu;
ọwaa kwa iphe ookfu lẹ k'iphe ono, e gwophodoru l'eze-ụlo Nchileke ono yẹle ọphu
phọduru l'ufu-eze ndu Júda yẹle ọphu phọduru lẹ Jerúsalemu:
22 ‘L'ẹphe ha bẹ ee-gwotatsukwa laa alị ndu Bábyilọnu. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ ọo-
nọdu gbururu jeye mbọku, ya a-chọru iya bya. Ono teke ya a-chị-phuta iya azụ bya
edophu iya azụ l'ẹke-a.’ ” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

28

Aagba Hananaya l'anwụ

1 Yọ bụru l'afa ono kwaphu; lẹ Zedekaya wataru ọchi ndu Júda k'ọphungu; l'ọnwa
k'ise l'ime afa k'ẹno bẹ onye nkfuchiru, bụ Hananiya Azuru, bụ onye Gíbiyọnu; nọdu
l'ụlo Ojejoje l'ifu ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ l'ifu ọha sụ mu:
2 “Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu.
Ọ sụru: ‘Lẹ ya a-gbabufu agadagba-njigba ono, eze ndu Bábyilọnu liberu unu l'olu
ono.
3 L'ime afa labụ bẹ ya a-chị-phutakota iphe bụkpo ngwa-ụlo Ojejoje ono azụ l'ẹke-
a; mbụ ngwa ono, eze ndu Bábyilọnu; mbụ Nebukadineza chịtaru l'ẹke-a lashia
Bábyilọnu ono.
4 Ya a-chị-phutakwaphu Jehoyakimu Jehoyakinu bụ eze ndu Júda azụ l'ẹke-a; mẹ
iphe bụkota ndu a kpụru lẹ ndzụ l'alị ndu Júda, bụ ndu laru alị ndu Bábyilọnu. Ishi
iya abụru lẹ ya mu a-gbabufu agadaga-njigba ono, eze ndu Bábyilọnu nyabẹru unu
l'olu ono. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.’ ”
5 Tọ dụ iya bụ; onye nkfuchiru, bụ Jeremáya abya eyeeru onye nkfuchiru ono; mbụ
Hananiya ọnu l'ifu ndu achịjeru Nchileke ẹja yẹle ifu iphe bụkpo ndu vudo l'ụlo
Ojejoje;
6 sụ iya: “T'ọ dụkwa ẹge ono! Tẹ Ojejoje mekwaa ya ẹge ono! Tẹ Ojejoje mekwaa
iphe ono, i kfuru ono. T'ọ chị-phutakwa ngwa-ụlo Ojejoje azụ yẹle ndu a kpụru lẹ
ndzụ; t'o shikwa l'alị ndu Bábyilọnu tụko ẹphe chị-phuta azụ l'ẹke-a!
7 Ọlobu; ngabẹkwa nchị nụa iphe mu abya tẹ mu kfuru ye ngu lẹ nchị; mẹ lẹ nchị
ndu-a l'ẹphe ha.
8 Ndu nkfuchiru, vu mu ụzo bya; bya evuru ngu ụzo bya; mbụ ndu nkfuchiru
ndiche; bụlephu iphe ẹphe shi ekfuje bụ l'ọgu a-da; ẹjo-ẹgu abya; waa ẹjo iphe-
ememe. Ono iphe ẹphe shi ekwuje anụ ndu mba, dụgbaa iche iche; mẹ alị-eze,
shihugbaaru ike.

9 Obenu l'onye nkfuchiru, ekfu lẹ nchị a-dụ ndiphe ndoo bụlephu teke iphe o kfuru
meru ẹge o kfuru iya bẹ ee-kweje lẹ Ojejoje ziru iya phụ l'oswiya."
10 Tọ dụ iya bụ; onye nkfuchiru ono; mbụ Hananiya abya agbabufu Jeremáya, bụ
onye nkfuchiru odogoro ono, ọonya l'olu ono; woru iya gbabua.
11 Hananiya abya evudo l'ifu ndu ọha ono l'ẹphe ha; sụ: "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
'L'ọ kwa ẹge-a bẹ ya a-gbabufu odogoro ono, Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu
nyabẹru iphe bụ mbakeshi l'olu l'ime afa labụ.' " Yo kfulephu ẹge ono; Jeremáya
atụgbua.
12 A nọnyaa; l'onye nkfuchiru, bụ Hananiya gbabutsuaru eri-njịgba ono, nọ l'olu
onye nkfuchiru, bụ Jeremáya ono; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya; sụ iya:
13 "Je je ekfuru Hananiya sụ iya l'ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Iphe ọ gbajifuru bụkwa
odogoro ọphu e meru l'oshi; ọle iphe ya e-gude dochia ya bụ odogoro ọphu e meru
l'ígwè.
14 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu:
'Ya e-woru odogoro ọphu e meru l'ígwè ye iphe bụ mbakeshi l'olu gude iya mee t'ọ
bụru Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu bẹ ẹphe a-nọdu l'ẹka; mbụ je akpaa l'iphe
bụ ụnwu anụmanu.' "
15 Tọ dụ iya bụ; onye nkfuchiru, bụ Jeremáya asụ Hananiya, bụ onye nkfuchiru:
"Ngabekpoduaphu nchị; Hananiya! Ẹ tọ bụkwa Ojejoje ziru ngu t'ị bya; obenu l'i
mewaru ndu-a; ẹphe eje eworu obu zia l'iphe ẹ-ta bụdu oswi-okfu.
16 Ọo ya kparu iphe Ojejoje ekfu: 'Lẹ ya abyaakwa ngu ewofu lẹ mgboko-a. Ẹ tịi
nọfukwa afa-a gẹdegede; kẹ l'i kfuwaru okfu, eme t'e kwefuru Ojejoje íkè.' "
17 Yo rulephu l'ọnwa k'ẹsaa l'afa ono kwaphu; Hananiya, bụ onye nkfuchiru
anwụhu.

29

Ẹkwo, e deru nụ ndu a kpụru lẹ ndzụ

1 Ọwaa bụ iphe e deru l'ẹkwo, Jeremáya shi lẹ Jerúsalemu dee nụ t'a nụ ndu bụ
ọgurenya l'ime ndu ọphu nọkwadu ndzụ l'ime ndu bụ uke; ndu nkfuchiru; mẹ iphe
bụkpo ndu ono, Nebukadineza shi lẹ Jerúsalemu kpụa lẹ ndzụ laa Bábyilọnu ono.
2 Teke ono bẹ a kpụakwanaru eze, bụ Jehoyakinu lẹ ndzụ yẹle nne iya, bụ eze-
nwanyi; mẹ ndu ishi ibe eze; mẹkpo ndu ishi, achị ndu Júda yẹle ndu Jerúsalemu
l'ẹphe ha; mẹ ndu eme nka; mẹ ndu akpụ ụzu; bẹ a kpụkotawaru lẹ ndzụ kpụru lụfu
lẹ Jerúsalemu.
3 Onye ọ nụru ẹkwo ono bụ Elasa Shafanu yẹle Gemaríya Hilikaya, bụ ndu
Zedekaya, bụ eze ndu Júda ziru ozi t'ẹphe je ezia eze, bụ Nebukadineza lẹ Bábyilọnu.
Ẹkwo, Jeremáya deru ọbu asụ:
4 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ; mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu. Ndu ookfu iya anụ bụ ndu ono, a kpụru lẹ ndzụ l'ẹphe ha ono; mbụ ndu
ono, ya meru; e shi lẹ Jerúsalemu kpụa ẹphe laa Bábyilọnu ono:
5 Unu kpụshikwaa ụlo buru; unu akọshia okfu; ria iphe o metaru.
6 Unu lụshikwaa nwanyi; mụshia ụnwegirima; unu achọtatsuaru ụnwu unu
unwoke ụnwanyi ndu ẹphe a-lụ. Unu ekeshia ụnwu unu ụnwanyi nji; k'ọphu
ẹphebedua l'e-nwekwaruphu ụnwegirima. Unu nọdukwa l'ẹke ono ka l'igwe; unu
ba kakwa nwanshị.
7 Ọdo bụ l'agha; unu chọjekwa iphe e-me tẹ nchị dụ ndoo lẹ mkpụkpu ono, a kpụru
unu lẹ ndzụ laa ono. Unu kfujeru nụ Ojejoje l'okfu ẹhu ndu ono; kẹle nchị -dụ ẹphe
ndo; yọ dụkwaphu unu.

8 Kẹ l'agha; ọwaa kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndọ-ọ; mbụ
Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu: "Unu be ekwekwa tẹ ndu nkfuchiru unu; mẹ ndu agbaru
unu ẹja; duswee unu ụzo. Unu ba angajẹkwaru ẹphe nchị lẹ nrọ, unu meru ẹphe;
ẹphe arọshi.
9 Ọ kwa ẹjo-ire bẹ ẹphe adzụru unu; sụ l'ẹphe gude ẹpha iya l'ekfuchiru iya. Ẹ tọ
bụkwa iya yeru ẹphe." Ono kwa iphe Ojejoje kfuru ono.
10 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'a -nọlephu ụkporo afa ẹto l'afa iri lẹ Bábyilọnu; bẹ
ya a-byakfuta unu bya emeeru unu iphe ono, dụ mma, ya kweru ụkwa iya ono; mbụ
lẹ ya a-bya eduphuta unu azụ l'alị ẹke-a.
11 Kẹle ya maru iphe ya arị l'ẹke unu nọ. Ọriri iya l'ẹke unu nọ bụ ọriri-ọma; ẹ
tọ bụkwa ẹjo-ọriri. Ọ kwa t'ọ dụru unu lẹ mma; mẹ t'o nweru iphe unu a-nọdu ele
ẹnya iya l'ụzo ifu. Ono kwa iphe Ojejoje ekfu.
12 Teke ono bẹ unu a-kpọ-kuje iya; unu abyakfuta iya; bya ekfuru nụ iya; ya
angabẹru unu nchị.
13 Mbụ; unu achọo ya; chọ-vu iya; m'ọ -bụru l'unu gude obu unu l'ọ ha l'achọ iya.
14 Teke ono bẹ unu a-chọ iya chọ-vu iya." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. "Ya e-
me unu; unu ta bụheduru ndu a kpụru lẹ ndzụ. Mbụ lẹ ya e-jelephu l'iphe bụkpo
mbakeshi; mẹkpo iphe bụ ẹke ono, ya chịru unu laa ono je achị-phuta unu azụ l'ẹke
ono, ya meru; a kpụa unu lẹ ndzụ laa ono." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
15 Unu a-sụkwaru: "Lẹ Ojejoje nụwaru unu ndu nkfuchiru lẹ Bábyilọnu."
16 Obenu l'agha; ọwaa kwa iphe Ojejoje kfuru l'okfu ẹhu onye eze ono, nọ l'aba-eze
Dévidi ono yẹle okfu ẹhu iphe bụkpo ndu phọduru lẹ mkpụkpu-a; mbụ ụnwunna
unu, bụ ndu ọphu ẹ-ta kpụkobedu unu l'ẹphe lẹ ndzụ.
17 Iye! Ọwaa iphe Ojejoje bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: "Lẹ ya e-ye ndu gude mma
yẹle ẹjo-ẹgu; mẹ ẹjo iphe-ememe t'ọ bya etso ẹphe ọgu. Ya emee ẹphe; ẹphe adụ l'ọ
bụ figu, dụta-beru ẹji; k'ọphu bụ l'ẹ tee ridu iya eriri.
18 Ya e-gude mma; ẹjo-ẹgu; mẹ ẹjo iphe-ememe chịa ẹphe ọso. Ya e-mee ẹphe;
ẹphe abụru iphe alị-eze nọgbaa lẹ mgboko-a a-nọdu atsọ oyi; mbụ ẹphe abụru iphe
e gude akọ ọnu; iphe anyị ishi ẹdzu; iphe-ọchi yẹle iphe e gude ephu l'iphu l'iphe bụ
mbakeshi, bụ ẹke, ya chịru ẹphe je eye.
19 Ishi iya abụru l'ẹphe ta ngadu nchị l'okfu iya." Ono kwa Ojejoje kfuru; mbụ okfu,
ya kfuru nkfuto nụ ẹphe. Ndu, ya ziru iya abụru ndu ozi iya, bụ ndu nkfuchiru. Ọphu
unubẹdua, a kpụru lẹ ndzụ-a 'angakwaphu nchị. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
20 Unu ngabekwa nchị l'iphe Ojejoje ekfu; unu l'unu ha, bụ ndu a kpụru lẹ ndzụ;
mbụ ndu ya chịtaru lẹ Jerúsalemu laa Bábyilọnu.
21 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ; mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu; ọwaa kwa iphe ookfu l'okfu-ẹhu Éhabu Kolaya; mẹ okfu-ẹhu Zedekaya
Maseya, bụ ndu gude ẹpha iya l'adzụru unu ẹjo-ire; sụ l'ẹphe ekfuchiru iya: "Ya
e-woru ẹphe ye l'ẹka Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu; yo woru ẹphe gbushia
l'ifu unu.
22 Ọo ẹphe a-kpata iphe ndu Júda ono, a kpụru lẹ ndzụ ono l'ẹphe ha, bụ ndu nọ lẹ
Bábyilọnu a-wata ọko ọnu; sụ: 'Tẹ Ojejoje mekwaa ngu iphe o meru Zedekaya; yẹle
Éhabu, bụ ndu, eze ndu Bábyilọnu hụru l'ọku.'
23 Ishi iya abụru l'ẹphe mewaru iphe-eswe lẹ Ízurẹlu. Ẹphe l'unyomu obutobu
ẹphe riwaru ogori; ẹphe egudewa ẹpha iya dzụa ẹjo-ire, bụkota iphe ya ta sụdu
ẹphe t'ẹphe mee. Iphemiphe ono bẹ ya makọtaru; bụru onye ekebe iya." Ono kwa
iphe Ojejoje ekfu.

Ozi, e ziru Shemáya

24 "Kaaru Shemáya, bụ onye Nehelamu:

25 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu; mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya abụru Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu: I gude ẹpha ngu dee ẹkwo wolaaru iphe bụ ndu nọ lẹ Jerúsalemu; bya anụ
iya Zefanaya Maseya, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja; mẹ iphe bụkota ndu achịjeru
Nchileke ẹja ndu ọphu l'ẹphe ha. Nggu asụ Zefanaya-a:
26 Ojejoje meekwaru ngu onye achịjeru Nchileke ẹja t'ị nọdu l'ọkwa Jehoyada; t'ị
nọdu l'eleta ụlo Ojejoje ẹnya. O -nweru onye ọgvu eme, sụru lẹ ya bụ onye nkfuchiru;
wota hankọfu tụa onye ọbu l'ọkpa; nggu atụa ya ígwè l'olu; kpọ-chia ya l'ụlo-mkpọro.
27 ?Bụ ngụnu kparu iphe ẹ tị badụru Jeremáya mba; mbụ ọphu Anatọtu, eku onwiya
onye nkfuchiru?
28 Ọwaa ozi, ọ nọ lẹ Bábyilọnu zia ayi: 'Iphe ọbu a-nọkwa ọdu. Ọo ya bụ t'unu
kpụshikwaa ụlo buru; unu akọshia okfu; ria iphe o metaru.' "
29 Tọ dụ iya bụ; onye achịjeru Nchileke ẹja ono; mbụ Zefanaya abya eworu ẹkwo
ono gụaru Jeremáya, bụ onye nkfuchiru.
30 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya; sụ iya:
31 "T'o zia ozi-wa; tẹ iphe bụ ndu ono, a kpụru lẹ ndzụ ono l'ẹphe ha nụkota iya:
'Ọwaa iphe Ojejoje ekfu l'okfu ẹhu Shemáya; ọphu Nehelamu: Keshinu Shemáya
ekfuru unu nkfuchiru; l'ẹbe abụ l'ọo ya ziru iya ẹya; bẹ o mewaru; unu eje achịri
obu yeru iphe ẹ-ta abụdu oswi-okfu.
32 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ Shemáya kẹ Nehelamu; bẹ ya a-nụ aphụ; mẹ l'awa iya
l'ẹphe ha; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụkwa onye nk'iya, a-phọdukwadunu l'ẹke ndu-a nọ; ọphu
ọ 'phụkwanu iphe-ọma ono, ya e-meru ndu nk'iya ono. Ishi iya abụru l'o kfuwaru
iphe e gude kwefuru iya íkè.' Ono iphe Ojejoje ekfu ndono."

30

Ụkwa lẹ ndu Ízurẹlu a-lata

1 Ojejoje; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu
2 asụ mu: "Tẹ mu tụko okfu-a, ya kfuru mu-a dekota l'ẹkwo.
3 Kẹ l'oge abyakwaa; teke ya e-duphuta ndu nk'iya, bụ ndu Ízurẹlu; ẹphe lẹ ndu
Júda azụ; ya e-shi l'ẹke ono, a kpụru ẹphe lẹ ndzụ laa ono; bya edophu ẹphe azụ l'alị
ono, ya nụru nna ẹphe oche ẹphe t'ọ bụru nk'ẹphe ono. Ono kwa iphe yẹbedua, bụ
Ojejoje kfuru ndono."
4 Ojejoje abya ekfua okfu ẹhu ndu Ízurẹlu; ẹphe lẹ ndu Júda; sụ:
5 Ya anụkwa mkpu ndu atsụ egvu.
Ọ bụ mkpu ndu atsụ egvu;
ẹ tọ bụkwa mkpu k'ẹhu agu.
6 Rịedunu iya arịri. Nwoke;
?ọopaje ẹpho-ime?
?Nanukwanu ẹge e meru;
ya aphụtsua unwoke;
ẹphe achịgbaaru ẹka
kwẹe l'ẹpho l'ọ bụ
nwanyi, ime eme;
onyenọnu echishihutsua echihu l'ẹnya.
7 Tụswekwa!
Mbọku ono a-dụkwa ẹjo
ẹji; k'ọphu bụ l'ẹ-tọ dụhedu
mbọku, a-dụbaa ẹji l'ọ bụ iya.
Teke ono bẹ ndu nk'iya
e-je iphe-ẹhuka;

obenu lẹ ee-kochaa
dzọta ẹphe l'ime iya.
8 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike bẹ sụru: “L'o -rua mbọku ono: ‘Bẹ ya a-nyakwo
odogoro ono, nọ ẹphe l'olu ono; ya abya atọshia ẹphe ẹgbu, e keru ẹphe; ọphu to
nwehedu l'ẹphe abụru ndu ọhodo ohu ọdo.
9 Ẹphe a-nọdu ejeru Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe ozi yẹle o-shi-l'eri Dévidi, bụ onye
ya e-wofutaru ẹphe.
10 “ ‘Ọo ya bụ; ba atsụkwa egvu; nggụbe Jékọpu, bụ nwozi iya!
“ ‘Ọphu t'ẹ b'e yekwa ngu egvu;
nggụbe Ízurẹlu;
kẹle ya e-shikwa l'ẹke teru ẹnya dzọta ngu.
Ya a-dzọta ụnwu ngu l'alị
ẹke a kpụru ẹphe lẹ ndzụ laa.
Ọ bụ teke ono bẹ unu a-lata
azụ bya eburu l'ẹhu-agu;
ọphu 'onwehedu iphe
emekwadu unu ọdo;
ọphu 'onwehedu onye eyekwadu unu egvu ọdo.
11 Ya a-byakwa bya eswiru unu; dzọo unu!’
‘Ya a-byakwa bya atụko iphe bụ mbakeshi ono,
bụ ndu, ya shi woru unu ye
l'ẹka ono mebyishikota.
Obenu lẹ unubẹdua;
bẹ ya te emebyishikotadu kpakparakpa.
Ya ta ahakwanu unu tẹ ya
ba àhụ̀ unu àhụ̀hù lẹ phuu;
ọle ya -bya unu àhụ̀hù;
bẹ ya a-hụ̀ unu l'oruberu iya.’ ”
Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.
12 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
L'ọnya, aba ndibe iya kwa 'agwọta agwọta.
Iphe e mekaru unu abụru
'akpọhudu akpọhu.
13 Ẹ tọ dụdu onye a-gbaru unu mkpu;
ọphu ọ dụdu iphe ọdo,
ee-mebaa l'ọnya ọbu, aba unu ọbu;
ọphu 'onwedu l'unu byakwadu
bya aka mma ọdo.
14 Iphe bụ ndu nggu l'ẹphe
shi eshi ọnya zahakọtawaru ngu.
Ẹphe ta akpahẹdu ishi ngu lẹ phuu.
Iphe ya meru ngu dụkwa
l'ọ bụ iphe madzụ emeje ọhogu iya.
Àhụ̀hù, ya hụru ngu adụ
l'ọ bụ onye dụru madzụ ẹhuka ahụ̀je iya.
Ishi iya bụ l'i menukaru iphe dụ ẹji;
iphe dụ ẹji, i meshiru apaa l'igwe.
15 ?Nanụ ẹge e meru;
nggu ara ẹkwa iphe mekaru ngu nụ;
?a sụru ngu l'ọ byakwadụru

bya akpọhu akpọhu?
Unu menukawaru ẹjo iphe;
iphe dụ ẹji unu ahawa l'igwe
kparu iphe ya emee unu iphe ono l'ọ ha.
16 “Obenu l'iphe bụ ndu eripya
unu eripya bẹ ee-ripyakwaphu.
Iphe bụ ndu ọhogu unu;
bẹ aa-kpụ lẹ ndzụ.
Ndu kwaru iphe unu
l'ọkwata bẹ aa-kwakwaphu l'ọkwata.
Ndu keru iphe unu l'ọgu;
bẹ ee-kekwaphu iphe ẹphe l'ọgu.
17 Obenu lẹ ya e-me t'ẹhu dụ ngu mma ọdo;
mee tẹ ọnya, nọ ngu l'ẹhu kpọhu.
Ishi iya abụru l'e kuru ngu
onye a chịfuru achịfu;
lẹ Záyọnu ta dụhedu onye akpa ishi iya.”
Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.
18 Ojejoje sụru:
Lẹ ọnu-ụlo Jékọpu ono,
e shi kpụa lẹ ndzụ ono
bẹ ya e-dophu azụ l'ọnodu iya.
Ya aphụru ẹke ẹphe bu imiko.
Mkpụkpu ono;
bẹ aa-kpụ-phu azụ l'ẹke ọonohawa;
ufu-eze ono abyakwa bya
anọ-chia ẹnya ẹke gbaru iya nụ.
19 Ndu bu l'ẹke ono a-wata
ọgu egvu-ekele; l'atụ ụzu ẹhu-ọtso-ẹna.
Ya e-me t'ẹphe kabaa l'igwe;
ọphu ẹphe 'abyadu bya alakwadụ alị alị.
Ya e-me t'ẹphe bụru ndu aakwabẹ ugvu;
ọphu ẹnya ta byadụ bya ala ẹphe alị.
20 Ụnwu ẹphe bụ ẹge ẹphe
shi shihu ike teke ndiche bụ ẹphe e-shihu.
Ndu alị-a a-nọdu l'ifu iya
gbabeshia ọkpa ike l'alị;
ndu akagbu ẹphe akpagbu; bẹ ya a-nụ nshị.
21 Onye ishi ẹphe a-bụru onye alị ẹphe;
onye achị ẹphe abụru onye nk'ẹphe.
Ya e-me t'ọ bya anọdu iya ntse;
ọ dụdu; ?bụ onye ha k'ọbya
iya l'ifu l'ẹ be eku iya ekuku?
Ono iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.
22 “ ‘Ọo ya bụ l'unu a-bụru ndibe iya;
yẹbedua abụru Nchileke unu.’ ”
23 Unu lekwa! Ẹhu-eghughu Ojejoje dụakwa l'ọ bụ oke phẹrephere; mbụ ẹjo oke phẹrephere. Yọ bụru l'ishi ndu iphe dụ ẹji bẹ ọophu temutemu;
24 ọphu ẹhu 'eghubuhukwa Ojejoje gbururu jeye yo meebekota iphe nọ iya l'ọkpoma k'ememe. Ụboku abyaphụ teke iphe-a e-dokota unu ẹnya ọhuma.

31

Alata ndu Ízurẹlu

1 Ojejoje abya asụ: L'o -rua teke ono; bẹ ya a-bụru Nchileke k'ikfu l'ikfu ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha; ẹphe abụru ndu ndibe iya.
2 Ndu ono, wafụrunu ono bẹ ya meru eze-iphe-ọma teke ẹphe nọ l'echi-ẹgu. Teke
ndu Ízurẹlu shi achọ ẹke, ẹphe a-nọdu tụta ume
3 bẹ ya shi l'ẹke teru ẹnya mee t'ẹphe phụa ya. Ya yeru unu obu; yeru iya unu
k'ojejoje. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ya e-yegburu unu obu kwasẹru.
4 Teke ono bẹ ya a-chịkobe unu; unubẹ ndu Ízurẹlu; t'unu bya agbabe ọkpa; bụru
mba ọdo. Teke ono; bẹ unu a-chịta nkwa unu je etsoru ndu ẹhu atsọ ẹna; wata ote
egvu.
5 Teke ono kwaphu bẹ unu a-wata ọko okfu vayịnu l'eli ugvu ugvu Saméríya ọdo.
Ndu kọru okfu; e-ri iphe ẹphe kọtaru iya;
6 kẹ l'oge abyaa; teke ndu eche nche a-nọnyaa; chilahaa mkpu l'alị ugvu ugvu ndu
Ífuremu; sụ: "Unu bya t'ayi je lẹ Ugvu Záyọnu; jekfu Ojejoje, bụ Nchileke ayi."
7 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
"Unu gụa egvu ẹhu-ọtso-ẹna nụ Jékọpu!
Unu tụa ụzu ẹhu-ọtso-ẹna
nụ mba ono, bụ ishi mbakeshi ono!
Unu gụa egvu ekele unu; sụje:
'Ojejoje; dzọwaru ndu nk'iya;
ọ nafụtawaru ndu Ízurẹlu
ndu ọphu phọduru nụ l'ẹphe ha!'
8 Unu lekwa; ya e-shi lẹ isheli dulata ẹphe.
Ya eshi l'ẹke mgboko jeberu rukoo ẹphe.
Ya a-chịta chịta jeye mẹ ndu ìshì; ndu ngvụru;
ụnwanyi, dụ ime; mẹ ndu ọphu ime eme.
Ọ bụlephu lẹ ndu a-lata nụ a-dụ l'igwe.
9 Ẹphe a-nọdu amụ ọnu-ọchi l'alata.
Ẹphe a-nọdu ekfu anụ iya; ya edu ẹphe l'ala.
Ya e-du ẹphe dughaa nggele nggele;
dua ẹphe shia ụzo, dụ kwọru akwọkwo;
k'ọphu ụkfu ta akpọdu ẹphe l'ọkpa.
Ishi iya abụru l'ọo ya bụ nna Ízurẹlu;
Ífuremu abụru ọkpara iya.
10 Unu nụkwaa iphe Ojejoje ekfu;
unubẹ mbakeshi!
Unu araa ya arara tẹ ndu bu l'eli-alị nụa ya!
L'onye ono, chịkashiru ndu Ízurẹlu ono
a-chịkobekwaphu ẹphe ọdo.
L'oochekwa ụnwu atụru iya
ọbu nche l'ọ bụ onye eche atụru;
11 kẹle Ojejoje gbafụtawaru Jékọpu;
kfụa aswa ishi iya l'ẹka ndu ka ẹphe ike.
12 Ẹphe a-bya agụa egvu
ẹhu-ọtso-ẹna lẹ Ugvu Záyọnu.
Ẹphe etee ẹswa k'iphe-ọma,
Ojejoje doberu ẹphe;
mbụ witu; mẹe ọphungu; manụ;

ụnwu atụru; ụnwu eghu;
mẹwaru ụnwu eswi.
Ẹphe a-dụ l'ọ bụ okfu,
a kọru; l'agba iya mini ọhuma;
ẹphe ta anọhedu l'aphụ ọdo.
13 Teke ono bẹ ụnwu-mgbọko
a-wata ote egvu; ẹhu atsọshi ẹphe.
Ụnwu-okorọbya;
mẹ ndu bụ ọgurenya;
bẹ ẹhu a-nọdu atsọkwaphu.
Ono teke ya e-me tẹ aphụ,
ẹphe shi agụ bụru ẹphe
ẹhu-ọtso-ẹna.
Ya a-dụ ẹphe obu;
bya agbanwee aphụ,
tsọru ẹphe t'ọ bụru ẹphe ẹhu-ọtso-ẹna.
14 Ndu achịjeru Nchileke ẹja;
bẹ ya a-nụkpoo iphe dụ mma;
nụa ya ẹphe kẹ etsutsu iya.
Ya e-me t'ẹpho ji ndu nk'iya ọhuma.”
Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.

Obu-imiko Ojejoje

15 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
ndọ-ọ:
“A nụru ụzu-ẹkwa lẹ Ráma;
ọ bụ ẹkwa anwụhu mẹ oke nggụmaphu.
Ọ bụ Rechẹlu l'ara ẹkwa ụnwu iya;
ọphu o kwedu t'e gbobuta iya egbobuta;
okfu l'ụnwu iya gvụ-geru.*
16 Gberuma! Ba rahẹ ẹkwa!
Fuchaa ẹnya-mini, nọ ngu l'ẹnya;
kẹ l'ee-mekochaa bua ngu nggo ọru ngu;
mbụ l'ẹphe e-shi l'alị ndu ọhogu latakọta.”
Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.
17 “Ọo ya bụ t'unu lee ẹnya;
l'ụzo ifu a-dụrua unu lẹ mma.
Ụnwu ngu a-latakọta l'alị ẹphe.”
Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.
18 “Ude, Ífuremu atsụ bẹ ya nụwaru; l'ọ sụru:
“ ‘L'a hụ̀waru iya àhụ̀hù l'ọ bụ
onye àhụ̀ nweswi, ẹ-te
kwedu t'a gọta iya agọta.
A hụ̀kwanaa ya hụ̀ta.
Wo t'a hanụa ya tẹ ya laphuta azụ;
kẹ l'ọo mu bụ Ojejoje bya
abụru Nchileke iya.
19 Ya kpaphuhutsuaru; izimana abya alaphuta iya azụ.
Ọnodu, ya nọ abya edole iya phụ ẹnya;
Ya abya efuru efuru; woru ikpere byishi l'alị;

* **31:15 31:15** Mát 2:18.

l'ẹke iphere guderu iya; yọ kpọo ya okfu;
kẹ l'ọo iphe ya meru teke ya bụ nwokorọbya
bẹ byaru bya etee ya ntụ l'ifu nta-a.’
20 Ífuremu ?ta bụdunua nwa iya, ya yeru obu;
mbụ nwa iya, bụ: ya -phụ iya;
ẹhu atsọ iya ẹna.
A makwaru-a lẹ ya ahajẹru ekfu okfu iya k'ẹji;
obenu lẹ ya anyatajẹkwa iya-a.
Ọo ya bụ l'obu iya dụ iya nshinu;
mbụ lẹ ya a-phụru iya imiko nshinu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
21 “Meshia iphe-ọhubama
dobegbaa l'echi esu-ụzo!
Nggu ekoshia ogvudu
ogvudu dobegbaa!
Nggu elezita ẹnya l'ụzo, iishi!
Latakwaphu azụ;
nggụbe nwamgbọko Ízurẹlu!
Latakwaphu azụ lẹ
mkpụkpu ngu ono l'ọ ha!
22 ?Nanụ teke ii-ghaphebe ẹge-a; rua;
nggụbe nwada ono,
ẹ te egudedu ire ngu ẹka ono?
Ojejoje meekwaru iphe
ọphungu lẹ mgboko-a:
lẹ nwanyi a-wata oleta nwoke ẹnya.”

Ọdu lẹ mma kẹ ndibe Nchileke

23 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndọ-ọ; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu: Ọ sụru agha: Lẹ ya -shilephu l'ẹke, a kpụru ẹphe lẹ ndzụ duphuta ẹphe azụ; bẹ ndu, nọ l'alị Júda yẹle mkpụkpu lẹ mkpụkpu iya a-wata okfu okfu-a ọdo; sụ:
“Tẹ Ojejoje gọoru ngu
ọnu-ọma;
nggụbe ishi ẹke ono, doberu ẹka-ndo;
bya abụru ugvu, dụ nsọ ono!”
24 Ndu Júda mẹ mkpụkpu, nọkota iya nụ a-tụko bukotaru l'ẹke ono. Ndu akọ okfu e-buru iya; ẹphe lẹ ndu chị eghu mẹ atụru ẹphe aghaphe aghaphe;
25 kẹ l'onye ike gvụru bẹ ya e-me t'ẹpho ji; ya emee ndu ike gvụru t'ẹphe gbakerehu.
26 Teke ono bẹ ndu madzụ a-wata okfu: “L'ẹphe kuru mgbẹnya; tehu; ẹhu atsọ ẹphe ntụmatu.”
27 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: “L'oge abyakwa-a; teke ya e-woru nebyi madzụ yẹle anụ woru ghaa l'alị Ízurẹlu yẹle alị Júda.
28 Ọo bụlephu ẹge ya cheru ẹphe nche; bya efeshia ẹphe; nwukposhia ẹphe; bya emekputa ẹphe; mebyishia ẹphe; ẹphe alaa l'iyi; ọ kwaphu ẹge ono bẹ ya e-che ẹphe nche; bya akpụkwaa ẹphe; dzaphu ẹphe azụ.” Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.
29 O rua teke ono b'ẹ taa sụhedu:
“ ‘Lẹ nna ẹphe bụkwa akpụru
vayịnu, ẹ-ta achadu achacha;
bẹ ẹphe taru;
yọo kpọ ụnwu ẹphe izize.’

30 Iphe e-gbe mechianu bụ l'onyemonye a-la l'iphe o metaru. Onye riru vayịnu, ẹ-ta
achadu achacha; eze akpọwa iya rụ izize."
31 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'oge abyakwa teke yẹle ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Júda
a-gba ndzụ ọphungu.
32 Ono ta adụhedu l'ọ bụ ọgba-ndzụ ọphu yẹle nna ẹphe oche gbaru; teke ono, ya
gude ẹka sefuta ẹphe l'alị Íjiputu ono; kẹ l'ọ bụ oswi-okfu l'ọo yẹbedua bụ nji ẹphe;
ọle ẹphe mebyiru ọgba-ndzụ ono.
33 "Ọwaa ndzụ ọphungu yẹle ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu a-gba: m'o -rulephu teke ono.
Ekemu iya; bẹ ya e-ye ẹphe l'egomunggo; dee ya ẹphe edede l'ọkpoma. Ya a-bụru
Nchileke ẹphe; ẹphebedua abụru ndibe iya.
34 Madzụ te ezihedu ibe iya iphe ọdo; ọphu madzụ 'ezihedu nwunne iya iphe kẹ
t'ọosuje iya: 'Makwaru Ojejoje'; kẹ l'ẹphe e-shilephu l'onye ẹnya katsụa alala l'ime
ẹphe jeye l'onye ọphu ẹnya katsụa nshinu maru iya. Ishi iya abụru lẹ ya a-gụru ẹphe
nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; ọphu ya 'anyatahẹdu iphe dụ ẹji ẹphe ọdo lẹ phuu."
Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.
35 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ;
mbụ onye ono,
doberu ẹnyanwu; sụ
t'oochije l'eswe; bya emee
tẹ ọnwu; mẹ mkpọ-kpodo
chije l'ẹnyashi;
mbụ onye ono, bụ iya
anmawoje eze ẹnyimu anmawo;
eyii-mini iya edee mba ono;
ẹpha iya bụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
36 Ọ sụru l'ọ -bụru l'o nweru teke aa-nọnyaaru;
iphe-a, ya keshiru;
dobe iya l'ọru iya-a gbakahu;
ono teke ndu eri Ízurẹlu a-chịhu;
ẹphe ta abụhedu ọha k'ẹka
ẹphe l'ifu iya gbururu jeye lẹ gbururu.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
37 Ọ -bụru l'o nweru mbọku,
ee-wota imigwe tụa l'iphe aatụje iphe;
bya egvua alị gvurua ẹke
a tọru ọkpa mgboko l'ọ ha;
tẹmanu ya egude iphe ndu
eri Ízurẹlu mekotaru l'ọ ha
jịka ẹphe.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
38 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'oge abyakwa teke ee-mekochaa kpụkwaa mkpụkpu-a
doberu yẹbe Ojejoje; tsube l'oje Hananẹlu jeye l'ọnu-ụzo ono, aza Ọnu-ụzo Aghachi
ono.
39 Ogologo iphe e-gude atụ iphe e-shi l'ẹke ono daburu ogologo jeye l'eli ugvu
Garẹbu; bya agọ-zia lụfu Gowa.
40 Nsụda ono l'ọha, shi bụru ikirikpọ; bụkwaruphu ẹke aawụshi iya ntụ phụ;
mẹkpo ẹgu ono l'ọ ha jeye lẹ Kídirọnu l'ụzo ẹnyanwu-ahata; gbururu jeye l'iku Ọnu-
ụzo Ịnya l'ọ ha a-dụkotaru Ojejoje nsọ. Ẹ to nwedu l'e efefukwadu mkpụkpu ono
efefu; ọphu ee-nwukposhihedu iya enwukposhi ọdo."

32

Jeremáya azụ alị

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya l'afa, kwe Zedekaya afa iri, ọ wataru ọchi
ndu Júda. Afa ono kwaphu bẹ kwe Nebukadineza afa iri 'ẹsato, ọ wataru ọchi ndu
Bábyilọnu.
2 Teke ono bẹ ndu sọja ndu Bábyilọnu yechiru Jerúsalemu. Onye nkfuchiru ono;
mbụ Jeremáya abụru l'ogbodufu ẹke ndu nche anọje l'ufu-eze, achị ndu Júda b'a
tụchiru iya;
3 kẹle Zedekaya, bụ eze ndu Júda tụru iya mkpọro l'ẹke ono l'ọ sụru lẹ Ojejoje sụru
lẹ ya abyaakwa oworu mkpụkpu-a ye l'ẹka eze ndu Bábyilọnu; t'ọ bya alụta iya l'ọgu.
4 Lẹ Zedekaya, bụ eze ndu Júda ta anahụkwa; l'akpụtafujekwa iya ye eze ndu
Bábyilọnu l'ẹka yẹle iya ekfugbaa ifu l'ifu; yo gude ẹnya iya ẹbo ẹbo phụ iya.
5 L'ọo-kpụru Zedekaya laa Bábyilọnu bụ ẹke ọo-nọdu jeye ya anụa ya aphụ. L'ẹ to
nwekwa m'o -ruhuru; o je etso ndu Bábyilọnu ọgu; ẹ-tọ dụkwa iphe ọo-lụta iya. Ono
kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.
6 Tọ dụ iya bụ; Jeremáya asụ: "Lẹ Ojejoje kfukwaru mu
7 lẹ Hanamẹlu Shalumu, bụ nwunne nna mu a-byakfuta mu bya asụ mu tẹ mu zụa
alị iya, nọ lẹ mkpụkpu Anatọtu; kẹ l'eshinu ọ bụ mu l'iya katsụa abụbu b'ọ bụ mu
b'ọ gbaru l'agbata iya.
8 "E metsua; yọ bụleruphu ẹge ono, Ojejoje kfuru ono b'o meru: Nwa nwunne nna
mu; mbụ Hanamẹlu abyakfutashia mu l'ogbodufu ẹke ndu nche anọje; bya asụ mu
tẹ mu zụa alị iya, nọ lẹ Anatọtu; l'oke-alị ndu Bénjaminu. Lẹ keshinu ọ bụ mu b'o
ruberu l'agbata; tẹ mu zụlekwa iya phụ t'ọ bụru nke mu.
"Mu amalẹkwaruphu l'ọ bụ ẹge Ojejoje kfuru ndono.
9 Tọ dụ iya bụ lẹ mu eje azụa alị ọbu lẹ Anatọtu l'ẹka nwa nwunne nna mu, bụ
Hanamẹlu; bya akfụa ya okpoga iya, bụ mkpọla-ọcha iri 'ẹsaa
10 Mu bya eyee ẹka l'ẹkwo; byaa ya ẹpha mu; mee ya iphe-ọhubama; ndu ekebe
eyekwaa ya phụ ẹka; mu abya eworu mkpọla-ọcha ono tụa l'iphe aatụje iphe.
11 Mu abya eworu ẹkwo ono, e deru, koshiru l'alị bụwa nke mu ono; mbụ mpekala
iya ono, e meru iphe-ọhubama ono, bụ ọphu e deru ẹge ọo-nọ-bebe; mẹ ẹge mu
e-nweberu iya; bya ewotakwaphu mpekala iya ọphu ẹ te medu iphe-ọhubama gude.
12 Mu abya eje achịru ẹkwo ono nụ Baruku Neraya Maseya; l'ifu nwa nwunne nna
mu, bụ Hanamẹlu yẹle ifu ndu ekebe, bụ ndu byiru ẹka l'ẹkwo ono; mẹ l'ifu ndu Ju
kpamukpamu, bụ ndu nọgbaa l'ogbodufu ẹke ono, ndu nche anọje ono.
13 "Mu anọdu l'ifu ẹphe l'ẹke ono; bya eworu ozi-a zia Baruku sụ iya:
14 Ọwaa iphe o kfuru; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu. Ọ sụru agha: 'Chịta ẹkwo alị-a, e deru-a; mẹ ọphu e meru iphe-ọhubama
yẹle ọphu ẹ tẹ medu iphe-ọhubama l'ẹkwo ono, e deru gude zụa alị-a ono; woru iya
je achịru ye l'ite-ụra; k'ọphu ọo-nọ ọdu;
15 kẹle Ojejoje bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụkwaru l'ee-
mekochaa zụlahaa ụlo; mẹ alị; mẹ mgbo vayịnu l'alị ẹke-a ọdo.'

Jeremáya ekfu anụ Nchileke

16 "Mu ewotsuaru ẹkwo ono, e gude zụa alị ono nụ Baruku Neraya; mu bya awata
okfu anụ Ojejoje; sụ:
17 "Nggụbe Nnajiufu, bụ Nchileke! Ọ kwa nggu meru igwe; bya emee alị. Yọ bụru
ike ọkpu ngu yẹle ẹka ngu, ị lọchiru alọchi bẹ i gude mee ya. Ẹ tọ dụkwa iphe
tsụnukaru ngu l'ẹhu.

18 Nggụbe onye ekoshije igweligwe madzụ l'i yeru ẹphe obu. Ọle l'iishije l'iphe dụ ẹji, ndu bụ nna meru gude ụnwu ẹphe àhụ̀hù. Nggụbe Nchileke, ike dụ nụ kpụ; onye ẹpha iya bụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
19 Iphe ị chịru idzu ememe paaru l'ìgwè; iphe iime ememe aghata aghata. Iigudeje ẹnya phụkota iphe madzụ eme. Iibuje onyemonye nggo l'ẹge iphe o meru gbaru yẹle iphe o metaru.
20 I meru iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri l'alị Íjiputu; nggu emelekwadu iya-a ẹge ono jeye ntanụ-a. Iimeru iya ndu Ízurẹlu; bya emeeru iya ndiphe mgburumgburu; yo mee; ẹpha ngu edzuru ẹkemeke.
21 I dufutaru ndibe ngu, bụ ndu Ízurẹlu l'alị ndu Íjiputu; yọ bụru iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri b'i gude mee ya. Yọ bụru ike ọkpu ngu yẹle ẹka ngu, ị lọchiru alọchi; waa iphe dụ egvu bẹ i gude mee iphemiphe ọbule ono.
22 Ị nụru ẹphe alị-a; mbụ alị-ọtsu ono, i riburu nte l'ịi-nụ nna ẹphe oche phẹ ono.
23 Ẹphe abya abata; bya anata iya nworu; ọphu ẹphe emekwanu iphe ị sụru t'ẹphe meje; ọphu ẹphe 'etsodu ekemu ngu; mbụ l'ẹphe te emedu iphe ị sụru t'ẹphe meje. Yọ bụru iya meru; nggu ahaa iphemiphe ọbule-a, bụ ẹjo iphe-ẹhuka-a t'ọ byakfuta ẹphe.
24 “Lewaru ẹge a gbaru mkpụkpu-a mgburumgburu; k'ọphu aa-nata iya. Yọ bụru ọgu yẹle ẹjo-ẹgu; mẹ ẹjo iphe-ememe bẹ mewaru t'e woru mkpụkpu-a nụ ndu Bábyilọnu, bụ ndu etso iya ọgu. Iphe i kfuru bẹ iilenua ẹnya l'o mewaru ẹge i kfuru iya.
25 A makwaru-a lẹ mkpụkpu-a bẹ i yewaru l'ẹka ndu Bábyilọnu; ọle ọbu; ?tọ bụdunua nggụbe; Nnajiufu, bụ Ojejoje sụru mu tẹ mu gude mkpọla-ọcha zụa alị-a; mu enweru ndu ekebe teke mu a-zụ iya.”
26 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya; sụ iya:
27 “L'ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje; bya abụru Nchileke ndiphe kpamukpamu. ?O nweru iphe atsụje iya l'ẹhu ememe?
28 Ọo ya bụ lẹ ya abyaakwa oworu mkpụkpu-a ye l'ẹka ndu Bábyilọnu yẹle Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu, bụ onye a-nata iya nụ.
29 Ndu Bábyilọnu-a, l'etso mkpụkpu-a ọgu-a l'e-mekochaa bata bya etsua ya ọku; yo tsua tsufu. Ẹphe e-tsukota ọku l'iphe bụ l'ụlo ẹke ndu madzụ nọ kpatsua ya iwe; ẹke ẹphe ejeje je anọdu l'okpotsu l'akpọ ínsẹnsu ọku anụ Bálụ; l'agbaru agwa mẹe gude l'agwa iya.
30 “Ndu Ízurẹlu ẹphe lẹ ndu Júda ta dụdu iphe ọdo, ẹphe maru ẹnya iya keshinu ẹphe bụ nwata; gbahaa ọnodu iya l'ifu l'emephe iphe dụ ẹji; nọdu iya l'akpatsu iya iwe l'iphe ẹphe eme l'ẹka. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
31 Keshinu mbọku, e doberu mkpụkpu-a jeye nta-a bẹ mkpụkpu-a shilephu kpatsuta iya iwe yẹle oke ẹhu-eghughu; k'ọphu bụ lẹ ya e-wofu iya ẹnya.
32 Ndu Ízurẹlu ẹphe lẹ ndu Júda kpatsuwaru iya iwe. Iphe kparu iya nụ abụru ẹjo iphe ono, ẹphe meshiru ono l'ọ ha; ẹphebedua; ndu eze ẹphe; ndu ishi ẹphe; ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu nkfuchiru ẹphe Nchileke; ndu Júda mẹ ndu Jerúsalemu.
33 Ẹphe jịkaru iya ọgharu ifu; gbe ghachiaru iya azụ. Ọ bụ oswi-okfu lẹ ya ziru ẹphe iphe; e -zia; e zibaa; ọle ẹphe ta ngadụ nchị; ọphu ọ dụkwanu iphe ẹphe mụtaru.
34 Ẹphe woru ẹjo ahụma ẹphe ono; mbụ nte dobe l'eze-ụlo iya; shi ẹge ono tụrua ya.
35 Ẹphe akpụa ẹke, aagwaję iphe doberu Bálụ lẹ nsụda Hínọmu; t'ọ bụru ẹke, ẹphe a-kpọje ụnwegirima ẹphe ọku gude gwaa Mólẹ̀ku; l'ẹbe abụ lẹ ya tụjeru ekemu; mbụ l'ẹ tọ batabụkpoo ya nụ l'obu k'ọsu t'ẹphe mee egbe ahụma onanu; shi ẹge ono mee tẹ Júda mee iphe dụ ẹji.

36 “Iphe unu ekfu bụ l'ọ kwa ọgu; mẹ ẹjo-ẹgu yẹle ẹjo iphe-ememe b'e gude abya
oworu mkpụkpu-a ye l'ẹka eze ndu Bábyilọnu. Obenu l'ọwaa kwa iphe Ojejoje, bụ
Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu:
37 L'ẹ tọ dụkwa iphe e-me tẹ ya ba achịlatashi ẹphe azụ l'iphe bụkpo ẹke, ya shi
chịru ẹphe je eye teke ẹhu shi eghu iya eghughu; ẹnya l'enwu iya ọku. Ya e-dulatakota
ẹphe azụ bya edobe l'ẹke-a t'ẹphe buru; t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me ẹphe.
38 Ẹphe a-bụru ndibe iya; ya abụru Nchileke ẹphe.
39 Ya e-me tẹ ọkpoma ẹphe bụru nanụ; umere ẹphe abụru nanụ; t'ẹphe tsụje iya
egvu; k'ọphu ọo-dụru ẹphe lẹ mma; dụru ụnwu ẹphe, e-mekochaa l'etso ẹphe l'azụ.
40 Ẹphe l'iya a-gba ndzụ ojejoje; ọphu to nwedu lẹ ya ahaa omeru ẹphe iphe dụ
mma. Ya a-kpali ẹphe t'ẹphe tsụje iya egvu; k'ọphu ẹ-to nwedu l'ẹphe ahaa ya ahaha.
41 Ẹhu a-nọdu atsọ iya ẹna; ya emeru ẹphe ọhuma. Ọphu ọ dụdu iphe e-me tẹ ya
ba dza ẹphe adzadza l'alị ẹke-a; mbụ lẹ ya e-gude obu iya l'ọ ha mee ya.
42 “Ọ kwa ẹge ya wotaru ndu-a eze iphe-ẹhuka-a bụ ẹge ya a-nụkota ẹphe iphe dụ
mma, ya kweru ẹphe ụkwa iya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
43 Ee-mekochakwaa zụlahaa alị ọdo l'alị-a, bụ ẹke unu asụje: ‘L'ẹgbara kfụakwaru
iya; madzụ te buhe iya; to nwehe anụ, bu iya nụ; kẹ l'e wowaru iya yee ndu Bábyilọnu
l'ẹka.’
44 Ee-mekochaa gudelahaa mkpọla-ọcha zụlahaa alị ọdo; delahaa ẹkwo alị;
melahaa ya iphe-ọhubama; ndu ekebe eyekwaa ya phụ ẹka; l'oke-alị ndu Bénjaminu-
a yẹle mkpụkpu nọ-phetsuaru Jerúsalemu mgburumgburu; mẹ l'iphe bụ mkpụkpu,
nọ l'alị ndu Júda; mẹ l'ọphu nọgbaa l'alị ugvu ugvu; mẹ ọphu nọgbaa l'alị ọkpa-ugvu,
nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba; mẹ ọphu nọ l'ụzo ọhuda. Ishi iya abụru lẹ ya e-dophu ẹphe
azụ l'ọnodu ẹphe. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.”

33

Ụkwa ọnodu ndu Jerúsalemu

1 Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru Jeremáya ọdo kẹ ugbo ẹbo teke ono, ọ nọkwadu
l'ogbodufu ẹke ndu nche anọje phụ; sụ iya:
2 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ; mbụ onye ono, bụ iya meru mgboko; mbụ Ojejoje
onye bụ iya meru mgboko dobe ẹge ọo-dụ; bya emee ya; yọ ngụru angụru; ẹpha iya
bụ Ojejoje. Yọ sụ:
3 Kua ya oku; nggu aphụ lẹ ya a-za ngu; bya akaaru ngu iphe dụ egvu bya adụ
ogvu-ogvu, bụ iphe ẹ-tị mahaadụa.
4 Ọwaa iphe yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu lẹ k'ụlo, nọkota lẹ
Jerúsalemu; mẹ ufu-eze ndu Júda, e nwutsushiru gude tụa ose-ọgu; gude gbobuta
ndu ọhogu; mẹ ogu-mbeke
5 l'ọgu onye lẹ Bábyilọnu. Yọ bụru odzu madzụ bẹ ee-mekochaa gude chị-jishia
ya achị-jishi; mbụ odzu ndu ya e-gude oke ẹhu-eghughu; mẹ iwe gbushia. Ishi iya
abụru lẹ ya swewaru ndu mkpụkpu-a ẹnya; shita l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshikotaru.
6 Ọle; oge abya-a teke ya e-me tẹ mkpụkpu-a ka mma; mbụ mee t'ẹphe kakọta mma.
Ya e-me mee t'ẹhu dụ ẹphe agu dụ ọkpobe adụdu; bya egbochitakwaphu ẹphe.
7 Ya e-dophu ndu Júda; mẹ ndu Ízurẹlu azụ l'ọnodu ẹphe; ya emee ẹphe; ẹphe adụ
ẹge ẹphe shi dụhawa.
8 Ya abya asashia ẹphe iphe dụ ẹji, ẹphe meru iya l'ọ ha; gụaru ẹphe nvụ l'iphe dụ
ẹji ono, ẹphe mekotaru iya ono; mbụ jeye l'íkè ono, ẹphe kwefuru iya ono.
9 Ọo ya bụ; ẹpha mkpụkpu-a emelahaa tẹ ẹhu tsọ iya ẹna. Iphe bụ mbakeshi lẹ
mgboko l'ọ ha, nụru iphe dụ mma, ya emeru ẹphe a-wata iya ọja ajaja; kwabẹlaha

iya ugvu. Iphe bụ mbakeshi a-wata ọtsu egvu; wata ọnma jijiji; kẹle ya emeru ndu mkpụkpu-a iphe dụ mma; mẹ t'ẹhu dụ ẹphe agu.

10 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: L'alị ẹke-a, unu sụru l'ọ bụ ochobo: lẹ madzụ te budu iya; anụ te bu iya-a; mbụ iphe, bụ mkpụkpu Júda; mẹ lẹ gbororo ụzo Jerúsalemu, bụ ẹke a gbadotsuwaru agbado; madzụ te bu iya; anụ te bu iya; bẹ ee-mekochaa nụlahaa olu madzụ.

11 Aa-nọdu anụ uzere ẹhu-ọtso-ẹna; l'anụ olu ndu ete ẹswa. Uzere nwoke, eje ọlu nwanyi; mẹ kẹ nwanyi, ala nji emelahaa. Aanụlahaa olu ndu gude ngwẹja-ekele abya l'eze-ụlo Nchileke; ẹke ẹphe agụ egvu asụje:

Ayi ekele Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
kẹle Ojejoje dụ mma;
n-yemobu iya anọje gbururu jeye.

Ishi iya abụru lẹ ya e-dophu alị-a azụ l'ọnodu, o shi nọduhawa. Ono iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.

12 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: “L'alị ẹke-a, bụ ochobo: madzụ te budu iya; anụ te bu iya; l'iphe bụ mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọ iya nụ; bẹ ẹke eeche eswi e-mekochaa bya adụ k'ọphu ndu eche atụru a-chịtaje elu ẹphe eche; bya edobe l'ẹke ono.

13 L'iphe bụ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ono, nọgbaa l'alị ugvu ugvu; mẹ ndu ọphu nọ l'alị ọkpa-ugvu, nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba yẹle ndu ọphu nọ l'ụzo ọhuda; mẹ l'alị ndu Bénjaminu; mẹ l'ụnwu mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọ-pheru Jerúsalemu mgburumgburu; mẹfua l'ime mkpụkpu, nọgbaa lẹ Júda; bẹ anụ, eeche echeche e-mekochaje ọdo; wata oshi l'ẹka onye eche iya nụ t'ọ gụa ya ọgu teke ẹphe ala nri. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.”

14 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: “L'oge abyakwa teke ya e-meru ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu yẹle ndu ọnu-ụlo Júda iphe dụ mma, ya kweru ẹphe ụkwa lẹ ya e-meru ẹphe.

15 Teke oge ono ruru bẹ ya e-me tẹ Ẹkali-iphe doberu ẹka ndoo shi l'awa Dévidi futa. Ọo-nọdu e-me iphe dụ chịriri; mẹ iphe vudo nhamụnha l'alị-a.

16 O -rua mbọku ono bẹ aa-dzọta ndu Júda; ndu Jerúsalemu eburu tụsaru ẹhu; to nwedu iphe eme ẹphe. Iphe aa-wata iya ekuku abụru: ‘Ojejoje, bụ odobe ẹka ndoo nk'ẹphe;’

17 kẹ l'ụko onye a-nọdu l'aba-eze ọnu-ụlo Ízurẹlu ta byakwa bya adụru Dévidi. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.

18 Ọphu ụko onye achịjeru Nchileke ẹja, shi l'ikfu Lívayi, e-vudoje iya l'ifu mkpụrumkpuru; l'egworu iya ngwẹja-ukfuru; mẹ kẹ ọkporu iya ngwẹja nri ọku; mẹ ngwẹja mmanu ọdo ta byadụ bya adụ.”

19 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru Jeremáya ọdo; sụ:

20 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: L'ọ -bụru l'unu a-dụ ike mebyia ndzụ, yẹle eswe gbaru; mẹ ndzụ, yẹ l'ẹnyashi gbaru; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụhedu ike ọbya l'oge iya;

21 ọo ya bụ l'unu e-mebyikwaphu ọgba-ndzụ yẹle Dévidi, bụ nwozi iya; k'ọphu bụ l'ẹ to nwehedu onye, shi l'awa iya, e-mekochaa bụru eze l'aba-eze iya; mebyikwaaphu ọgba-ndzụ yẹle ndu Lívayi, bụ ndu achịjeru Nchileke, ejeru iya ozi.

22 Ya e-me awa Dévidi, bụ nwozi iya yẹle awa Lívayi, bụ ndu ejeru iya ozi l'ifu; t'ẹphe bụru 'agụta agụta l'ọ bụ mkpọ-kpodo, nọ l'igwe; mbụ l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu.

23 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya ọdo; sụ iya:

24 “?Ịinuwaru iphe ndu-a anọduje ekfu; sụ: ‘L'ikfu labụ ono, Ojejoje fọtaru ono b'ọ gwọbekwaru.’ Ẹphe eshi ẹge ono l'akpọ ndibe iya ono ẹbo-ẹbo l'afụ; k'ọphu bụ l'ẹphe te lehedu ẹphe ẹnya l'ẹphe bụ mba, nọru onwiya.

25 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ ndẹge yẹle eswe mẹ ẹnyashi ta gbaru ndzụ; ya abya
atụa ekemu doberu igwe yẹle alị;
26 mẹ ya ajịka ndu eri Jékọpu yẹle kẹ Dévidi, bụ nwozi iya; ọphu ya ta ga afọtadu
onye lanụ l'ụnwu iya ndu k'unwoke t'ọ chịa ndu eri Ébirihamu; ndu eri Áyizaku; mẹ
ndu eri Jékọpu; kẹle ya e-dophu ẹphe azụ l'ọnodu ẹphe; phụaru ẹphe imiko."

34

Aalọ Zedekaya ẹka lẹ nchị

1 Teke Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu yẹle ndu sọja iya l'ẹphe ha; mẹ iphe
bụ mbakeshi, nọkota iya l'ẹka; tụkoru etso Jerúsalemu; mẹ mkpụkpu, nọ-pheru iya
mgburumgburu ọgu bẹ Ojejoje bya ekfuru yeru Jeremáya; sụ iya:
2 "Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: 'Tẹ mu jekfu Zedekaya, bụ eze ndu
Júda je asụ iya-a: Lẹ ya abyakwa oworu mkpụkpu-a ye eze ndu Bábyilọnu l'ẹka, bụ
onye a-tu iya ọku; yo tsua ya tsufu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
3 Ẹ tọ dụkwa iphe e-me t'ọ nahụ. Ee-gudefutaje iya; kpụ-jeru iya. Yo gude ẹnya iya
phụ eze ndu Bábyilọnu; ẹphe l'iya anọdu ifu l'ifu kfugbaa okfu; a kpụru iya lashia
alị Bábyilọnu.
4 "Ọlobu; nggụbe Zedekaya, bụ eze ndu Júda; ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu l'okfu
ẹhu ngu: Ẹ tịi lakwa l'ọgu.
5 Ọ bụ anwụhu-ugboshi e-gbu ngu. Ọ bụ ẹge a tụru nsụ lia ndiche ngu ẹphe, bụ
ndu ọphu vuru ngu ụzo bụru eze; bụ ẹge aa-tụkwaphu nsụ lia ngu. Aa-nọru ngu
l'ụlo-ẹ́kwà; raa ẹkwa ngu sụ: 'Owe-e; nnajiufu ayi alashi-o!' Ono kwa iphe yẹbe
Ojejoje kfuru ndono."
6 Tọ dụ iya bụ; Jeremáya, bụ onye nkfuchiru atụko iphe ono l'ọ ha kfuaru Zedekaya,
bụ eze ndu Júda lẹ Jerúsalemu.
7 Teke ono bẹ ndu sọja eze ndu Bábyilọnu etsowa ndu Jerúsalemu ọgu yẹle
mkpụkpu ọdo, nọgbaa l'alị ndu Júda, bụ mkpụkpu ọphu phọduru nụ, dụ l'ọ bụ
Lakíshi; mẹ Azeka. Yọ bụruphu mkpụkpu ono ẹphe ẹbo bụ mkpụkpu, e gude mgbodo
kpụ-phee mgburumgburu, phọduru nụ l'alị Júda teke ono.

Ndu, bụ ohu enweru onwẹphe

8 Eze, bụ Zedekaya bẹ yẹle ndu Jerúsalemu kpebuhawaru iya l'ẹphe a-ra iya arara
t'a haa ndu bụ ohu t'ẹphe nweru onwẹphe.
9 L'onyemonye a-ha ohu iya, bụ onye Híburu: nwoke lẹ nwanyi; t'ẹ b'ọ dụ onye
a-gba onye Ju ibe iya ohu.
10 Tọ dụ iya bụ; iphe bụ ndu bụ ishi; mẹ iphe bụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha ekweta l'ẹphe
a-ha ohu ẹphe ndu kẹ unwoke mẹ ndu kẹ ụnwanyi; t'ẹ b'ọ dụhe onye a-bụkwadu ohu
ọdo. Ẹphe ekpebua ya; bya ahakọta ẹphe.
11 E metsua; ẹphe aghakọbe; bya achị-phuta ndu ohu ono azụ; bya agbaphu ẹphe
ohu azụ ọdo.
12 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya ọdo; sụ iya:
13 Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: "Lẹ yẹle ndiche unu phẹ gbaru ndzụ
teke ya dufutaru ẹphe l'alị Íjiputu; mbụ l'alị ẹke ẹphe shi bụru ohu; sụ ẹphe:
14 'L'iphe bụ afa ẹsaa, sweru esweswe bẹ onyenọnu l'ime ẹphe a-hajekwa iphe bụ
onye Híburu ibe iya, ọ gbaru ohu, jewaru ẹphe ozi afa ishingu; t'o nweru onwiya.'
Ọphu nna unu oche ẹphe 'angaduru iya nchị; ọphu ẹphe eyeduru iya ọnu.
15 Yo rua lẹ mgboro nta-a; ẹnya abya erua unu alị; unu bya emee iphe vudo
nhamụnha l'ẹnya iya. L'unu ha l'onye l'onye abya araa ya arara sụ tẹ ndu alị unu
nweru onwẹphe. Unu anọdu iya l'ifu gbaa ndzụ l'ụlo-a, e kuru laaru ẹpha iya-a.

16 Iphe ono b'o beru nta-a; unu abyakwa bya aghakọbe bya emerushilahaa ẹpha iya ọdo. Unu l'unu ha aghakọbe je achị-phuta ohu unu ono azụ ọdo: unwoke l'ụnwanyi;
mbụ ndu, unu shi hawa t'ẹphe jeje ẹke dụ ẹphe mma. Nta-a bẹ unu je achịta-phu
ẹphe azụ t'ẹphe bya abụru unu ohu ọdo.
17 "Ọo ya bụ; ọwaa kwa iphe yẹbe Ojejoje ekfu: L'ẹ tọ kwa iphe ya sụru t'unu mee;
bẹ unu meru. Unu ta arakwa iya arara sụ tẹ ndu alị unu nweru onwẹphe. Ọo ya bụ
lẹ nta-a bẹ ya arawara iya unu arara l'unu e-nweru onwunu. Ọ kwa Ojejoje ekfu iya.
Onweru onwunu ọbu bụ l'ee-gbushi unu l'ọgu; ẹjo iphe-ememe; mẹ ẹjo-ẹgu egbushia
unu. Ya e-me unu tẹ ndu alị-eze, nọkota lẹ mgboko gbaa mgburumgburu tsọje unu
oyi.
18 Onye, mebyiru ọgba-ndzụ iya ono; to me iphe e kfuru l'ọgba-ndzụ ono, bụ ọphu
ẹphe nọ iya l'ifu gbaa ono; onye ono bẹ ya e-me t'ọ dụ l'ọ bụ nweswi ono, a kpọwaru
ẹbo; dzọo ọkpa l'anụ iya ono.
19 Ndu ishi ndu Júda yẹle kẹ ndu Jerúsalemu; ndu eleta ufu-eze ẹnya; ndu bụ ndu
achịjeru Nchileke ẹja; mẹkpo ndu alị ono kpamukpamu, bụ ndu dzọru anụ nweswi
ono ọkpa;
20 bẹ ya e-woru ye l'ẹka ndu ọhogu ẹphe, bụ ndu achọ ndzụ ẹphe. Odzu ẹphe
a-bụru nri ẹnu, ephe l'eli; mẹ k'ụnwu anụ ẹgu.
21 "Zedekaya, bụ eze ndu Júda yẹle ndu bụ ishi l'alị-eze iya bẹ ya e-yekota l'ẹka
ndu ọhogu ẹphe, bụ ndu achọ ishi ẹphe; mbụ woru ẹphe ye l'ẹka ndu sọja eze ndu
Bábyilọnu, bụ ndu kpọwaru laa azụ l'ọgu ono.
22 Ya a-tụ ekemu l'onwiya; duphuta ẹphe azụ lẹ mkpụkpu-a. Ẹphe e-tso mkpụkpu-a
ọgu; naa iya; tụshia ya ọku. Ya e-mee t'iphe bụ mkpụkpu alị ndu Júda bụru ochobo.
Ẹ tọ dụhedu onye ebu iya ebubu. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono."

35

Ụnwu Rekabu

1 Yo be teke Jehoyakimu Josáya, bụ eze ndu Júda; Ojejoje abya asụ mu:
2 "Tẹ mu jekfu ndu ọnu-ụlo Rekabu je ekfuru yeru ẹphe; mu eduru ẹphe bya l'ime-
ụlo lanụ l'ime eze-ụlo Nchileke. Teke ẹphe byaru; tẹ mu nụ ẹphe mẹe t'ẹphe ngụa."
3 Tọ dụ iya bụ; mu atụgbua je ekua Jazaniya Jeremáya Habazinaya; bya ekua
unwunne iya l'ẹphe ha; mẹ ụnwu iya l'ẹphe ha; mbụ ndu ọnu-ụlo Rekabu l'ẹphe
ha.
4 Mu abya achịbata ẹphe l'eze-ụlo Nchileke; bya achịru ẹphe bahụ l'ime-ụlo ụnwu
Hananu Igudalaya, bụ onye kẹ Nchileke. Ime-ụlo ono nọ-nọnyabe ọnu-ụlo kẹ ndu
ishi; bya anọdu l'eli ime-ụlo Maseya Shalumu, bụ onye nche ọnu ẹke, eeshije abata.
5 Mu abya agbajishia mẹe l'ụwaka sụbegbaa; bya ahakwarụphu yetsua mẹe
l'okoro; dobetsua l'ifu ndu ọnu-ụlo Rekabu ono bya asụ ẹphe: "Unu wota mẹe ngụa!"
6 Ẹphe asụ mu: "L'ẹphe ta angụjekwa mẹe; kẹle nna ẹphe oche; mbụ Jonadabu
Rekabu bụkwa iya tụru ẹphe ekemu ono; sụ: 'Unubẹdua yekpo l'ụnwu unu ba dụkwa
mbọku, unu a-ngụ mẹe gbururu jeye lẹ gbururu!
7 Ọdo abụru t'ẹphe ba akpụjekwa ụlo; ọphu ẹphe 'akọjekwa ókfù; ọphu ẹphe
'akọjekwa mgbo vayịnu. Wo t'ẹ b'ọ dụkwa iphe ono, ọphu ẹphe e-nwejeru; l'ọ
bụlekwaphu ada, a gbaru l'ẹ́kwà bẹ ẹphe e-buje. Ọo ya bụ ẹge ẹphe a-kaa nka l'alị
ono, ẹphe laru alala ono.'
8 Yọ bulekwaruphu iphemiphe ọbule ono, ọ tụru l'ekemu; mbụ nna ẹphe oche
Jonadabu Rekabu bẹ ẹphe eme. Ọo ya bụ l'ẹphebedua; mẹ unyomu ẹphe; mẹ ụnwu
ẹphe kẹ unwoke; mẹ ndu kẹ ụnwanyi te wotabukwaa tsua l'ọnu;
9 ọphu ẹphe ta kpụbukwaa ụlo k'eburu; ọphu ẹphe 'akọdu mgbo vayịnu; ọphu
ẹphe 'enwedu ókfù; ọphu ẹphe 'emebedu l'alị.

10 Ọ kwa l'ụlo-ẹ́kwà; bẹ ẹphe ebujeru. Yọ bụleruphu iphe ono l'ọ ha, Jonadabu, bụ
nna ayi oche ziru ẹphe ono bẹ ẹphe anọduje eme.
11 Yo be teke Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu byaru bya asakputa alị ẹke-a;
ẹphe asụ: 'Unu byakwa t'ẹphe la Jerúsalemu; t'ẹphe nahụ ndu sọja ndu Bábyilọnu
yẹle kẹ ndu Áramu.' Ọ kwa iya meru iphe ọ bụ lẹ Jerúsalemu bẹ ayi bu."
12 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya; sụ iya:
13 "Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu.
Ọ sụru: Je je ekfuru ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu; sụ ẹphe: ?Ẹphe te egudedu ndu-a
mụta iphe; wata ome iphe ya sụru tẹ unu meje? Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje ajị.
14 Jonadabu Rekabu tụru ndibe iya ekemu sụ t'ẹphe ba ngụjekwa mẹe. Yọ bụru iphe
ono, ọ tụru ẹphe l'ekemu ono bẹ ẹphe anọdujelephu l'eme. Gbururu jeye ntanụ bẹ
ẹphe te gbe 'angụdu mẹe. Ishi iya abụru l'ẹphe eme t'ẹphe mee iphe nna ẹphe oche
tụru ẹphe l'ekemu. Obenu lẹ yẹbedua kfuwaru yeru unu; ya -kfutsua; ya ekfukwazi
iya; ọphu unu 'ekwedu ome iphe ya sụru t'unu meje.
15 Ndu ozi iya, bụ ndu nkfuchiru l'ẹphe ha bẹ ya yewaru t'ẹphe byakfuta unu; ya
-yetsua; ya eyekwazi iya; ẹphe abya bya asụ unu: 'L'unu ha l'onye l'onye hanua iphe
dụ ẹji, unu eme; gbanwee umere unu; t'unu be tsohe agwa; unu ahaaru ọbaru iya
ẹja. Ọo ya k'ọphu unu e-buru l'alị ono, ya nụru unu lẹ nna unu oche ẹphe ono.' Ọphu
unu 'angadụ nchị; unu te ye ọnu.
16 Ndu eri Jonadabu Rekabu meekwaru iphe nna ẹphe oche tụru ẹphe l'ekemu;
obenu lẹ ndu-a te kwedu ome iphe yẹbedua sụru t'ẹphe meje.
17 "Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu ekfu ndọ-ọ: Unu ngabẹkwa nchị! Iphe bụkpo ẹjo iphe-ẹhuka ono, ya sụru
lẹ ya a-kụbe unu ono bẹ ya e-wụbekwa ndu Júda; mẹ iphe bụ onyemonye, bu lẹ
Jerúsalemu. Ya kfuru ẹphe okfu; ọphu ẹphe 'angadu nchị. Ya ekua ẹphe oku; ọphu
ẹphe 'azadụ."
18 Tọ dụ iya bụ; Jeremáya bya asụ ndu ọnu-ụlo Rekabu: Ọwaa iphe Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu. Ọ sụru: "Lẹ keshinu unu
mewaru iphe nna unu oche; mbụ Jonadabu tụru unu ekemu; bya emekota iphe bụ
iphe ọ sụru t'unu meje; mbụ yọ bụleruphu ẹge o koshiru iya unu bẹ unu eme iya;
19 b'ẹ tọ dụkwa teke aa-nọnyaa t'a sụ l'ụko madzụ dụru ndu awa Jonadabu Rekabu;
ndu a-nọdu ejeru iya ozi. Ono kwa ụkwa yẹbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya
abụru Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekwe unu ndono."

36

Aakpọ ẹkwo, Jeremáya deru ọku

1 Yo be l'afa, kwe Jehoyakimu Josáya afa ẹno, ọ wataru ọchi ndu Júda; Ojejoje abya
ekfuru yeru Jeremáya; sụ iya:
2 "Wota ẹkwo, a gwọru agwọgwo deshikota iphe bụ iphe ya kfuwaru ngu lẹ k'ẹhu
ndu Ízurẹlu; mẹ kẹ ndu Júda; mẹ k'iphe bụ mbakeshi. Watakpelephu iya edede; tsube
teke ya wataru ngu iya ekfuru l'oge teke Josáya shi bụru eze jeye nta-a.
3 ?A maru; ndu ọnu-ụlo Júda -nụa iphe bụ ẹjo iphe-ẹhuka ono l'ọ ha, mu doberu
k'ome ẹphe ono; bẹ ẹphe a-ha iphe dụ ẹji, ẹphe eme; ya agụaru ẹphe nvụ l'iphe bụ
iphe dụ ẹji, ẹphe meru."
4 Tọ dụ iya bụ; Jeremáya abya ekua Baruku Neraya; yọ bya anọdu. Jeremáya
awataru iya okfushiru iphe bụ iphe ono, Ojejoje kfuru iya ono; Baruku l'edeshi iya
l'ẹkwo-agwọgwo ono.
5 Ya ndono; Jeremáya asụ Baruku: "Yẹbedua bẹ ẹphe buchikwaru ebuchi oje eze-
ụlo Nchileke.

6 Ọo ya bụ; t'ị tụgbua je l'eze-ụlo Nchileke l'eswe mbọku, aaswịje aswịswi je agụaru ẹphe iphe i deru l'ẹkwo-agwọgwo-a; mbụ okfu Ojejoje, bụ ọphu ya kfuru ngu ekfukfu; nggu edee ya edede. Gụaru iya ndu Júda l'ẹphe ha, bụ ndu shigbaa mkpụkpu ẹphe bya l'ụlo ono.
7 ?A mary; ẹphe e-kfuru nụ Ojejoje; l'ẹphe ha l'onye l'onye; e shi l'iphe dụ ẹji ono, ẹphe eme ono laphuta azụ; kẹ l'oke ẹhu-eghughu, Ojejoje sụru lẹ ya a-tụ-koru ndu-a l'ishi dụkwa biribiri."
8 Tọ dụ iya bụ; Baruku Neraya atụko iphe bụ iphe ono, Jeremáya onye nkfuchiru sụru t'o mee ono mekota. Yo vudo l'eze-ụlo Nchileke tụko okfu Ojejoje ono, e deru l'ẹkwo ono gụaru ẹphe.
9 Yo be l'ọnwa kẹ tete l'afa, kwe Jehoyakimu Josáya afa ise, ọ wataru ọchi ndu Júda; e woru oge ọswi aswịswi raaru iphe bụ ndu bu lẹ Jerúsalemu arara l'ẹphe ha; mẹkpo ndu ọphu shi lẹ mkpụkpu, nọgbaa l'alị ndu Júda bya.
10 Baruku eje evudo l'eze-ụlo Nchileke l'ọgbodo-ụlo Gemaríya Shafanu, bụ o-de-ẹkwo. Ọgbodo-ụlo nk'iya nọ l'echi ogbodufu k'eli ọphu nọ lẹ mgboro ọnu-ụzo ọphu aza Ọnu-Ụzo Ọphungu. Ya ndono; Baruku abya evudo l'ẹke ono; woru okfu Jeremáya, e deru l'ẹkwo-a gụa; onyemonye anụkota iya.
11 Mikáya Gemaríya Shafanu anụtsulephu okfu Ojejoje ono l'ọ ha, bụ ọphu e deru l'ẹkwo ono;
12 yọ bya agbazita; jeshia ufu-eze; je abahụ l'ime ụlo k'onye o-de-ẹkwo. Iphe bụ ndu ishi l'ẹphe ha adọru l'ẹke ono. Ndu nọ iya nụ bụ Elishama, bụ o-de-ẹkwo; Delaya Shemáya; Ẹlunatanu Akụbo; Gemaríya Shafanu; Zedekaya Hananaya; mẹwaru iphe bụ ndu ishi ndu ọphu l'ẹphe ha.
13 Mikáya abya eworu iphe ono l'ọ ha, ọ nụru, Baruku gụru ndiphe l'ẹkwo ono; kọoru ẹphe.
14 Iphe bụ ndu ishi ono l'ẹphe ha ezi Jéhudi Netanaya Shelemíya; mbụ nwanwa Kúshi t'o je ekfuru Baruku t'o gude ẹkwo-agwọgwo ono, ọ gụru ndu Ízurẹlu ono bya. Ya ndono; Baruku Neraya aparu ẹkwo-agwọgwo ono l'ẹka jekfu ẹphe.
15 Ẹphe asụ iya: "T'ọ nọduedukwa anọdu gụaru iya ẹphe."
Ya ndono; Baruku abya eworu iya gụaru ẹphe.
16 Ẹphe anụtsua iphe ono l'ọ ha; bya elegba onwẹphe ẹnya l'ẹke ẹphe atsụ egvu. Ẹphe asụ Baruku: "L'ẹphe e-mekwa t'iphe ọwaa rua eze lẹ nchị."
17 Ẹphe abya ajịa Baruku sụ iya: "Kfuẹdukwaru ẹphe. ?Nanụ ẹge i meru dekota iphe ọwaa l'ọ ha? ?Bụ Jeremáya akpọru ngu iya; nggu ede iya tọo?"
18 Baruku asụ ẹphe; "Iye; l'ọo ya kfukotaru iya iphe ono l'ọ ha; ya egude mini-ẹkwo dee ya l'ẹkwo-a."
19 Tọ dụ iya bụ; ndu ishi ono asụ Baruku-a: "Tẹ nggu lẹ Jeremáya tụgbukwaa je edomia onwunu. Unu be emekwa t'o nweru onye a-ma ẹke unu nọ!"
20 Ẹphe abya eworu ẹkwo-agwọgwo ono dobe l'ọgbodo-ụlo Elishama, bụ o-de-ẹkwo. Ẹphe bya ejekfu eze; je akọkotaru iya iphe ono l'ọ ha.
21 Eze abya ezi Jéhudi t'o je ewotaedu ẹkwo-agwọgwo ọbu. Jéhudi ejeshia l'ọgbodo-ụlo Elishama, bụ o-de-ẹkwo je ewota iya bya agụaru eze yẹle ndu ishi l'ẹphe ha; l'ẹke ẹphe vudogbaa l'iku ẹke ono.
22 Teke ono bụ oge winta. Eze anọdu l'ụlo-winta* iya; l'anya ọku, a kpọberu iya.
23 Yọo bụje; Jéhudi -gụlephu mpekala ẹkwo ono ẹto; m'ọ bụ ẹno; eze egude nwa mma, ha nwanshị byikata iya chee l'ọku. Yo mee ya ẹge ono jeye ẹkwo-agwọgwo ono ekekota ọku.
24 Ọphu eze yẹle ndu ejeru iya ozi, bụ ndu tụkoru okfu ono l'ọ ha nụkota te ekoshidu l'o ruru ẹphe l'ẹhu; ọphu ẹphe 'alakadu uwe ẹphe.

* **36:22 36:22** Ụlo-winta bụ ụlo ẹke, aanọduje anya ọku l'oge winta.

25 Ẹlunatanu yẹle Delaya; mẹ Gemaríya arọo eze; sụ iya t'ẹ b'ọ kpọshi ẹkwo-agwọgwo ono ọku; ọphu o yeduru ẹphe ọnu.
26 Iphe o gbe mee mbụ eze bụ l'ọ tụru ekemu sụ tẹ nwatibe iya Jerahụmelu yẹle Seráya Azụrelu; mẹ Shelemíya Abụdelu; je egude Baruku, bụ onye o-de-ẹkwo Jeremáya; mẹ Jeremáya, bụ onye nkfuchiru. Obenu lẹ Ojejoje domiru ẹphe.
27 Eze akpọebelephu ẹkwo-agwọgwo ono ọku; mbụ ẹkwo ono, Baruku deshiru iphe Jeremáya kfuru iya t'o dee ono; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya ọdo;
28 sụ iya: "Wota ẹkwo-agwọgwo ọdo dee iphe bụ iphe ono, nọ l'ẹkwo-agwọgwo kẹ mbụ phụ, ọ kpọru ọku; mbụ Jehoyakimu, bụ eze ndu Júda.
29 Ọdo bụ; kfuru Jehoyakimu, bụ eze ndu Júda; sụ iya: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: L'ị kpọru ẹkwo-agwọgwo ono ọku; bya ajị: '?Bụ ngụnu kparu iphe i gude dee; sụ l'eze ndu Bábyilọnu byafụtaje bya emebyishia alị-a; mee tẹ madzụ yẹle anụ ba nọhe iya?'
30 Nta-a bụ; ọwaa kwa iphe Ojejoje kfuru l'ẹ k'okfu ẹhu Jehoyakimu, bụ eze ndu Júda: Ẹ too nwekwa onye e-shi iya l'ẹhu, a-nọdu l'aba-eze Dévidi. Odzu iya bẹ aa-tọgbo l'etezi; yọ daburu: anwụ -chia ya l'eswe; iji adaa kpua ya l'ẹnyashi.
31 Ya a-nụ iya aphụ; nụa ya ụnwegirima iya; nụa ya ndu ejeru iya ozi; kẹ l'ẹphe eme iphe dụ ẹji. Iphe bụ ẹjo iphe-ẹhuka ono, ya sụru lẹ ya e-me ẹphe ono bẹ ya e-mekota ẹphe; ẹphe lẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu mẹ ndu Júda. Ishi iya abụru; kẹ l'ẹphe ta ngadụru iya nchị."
32 Tọ dụ iya bụ; Jeremáya abya ewota ẹkwo-agwọgwo ọdo; nụ Baruku Neraya, bụ onye o-de-ẹkwo. Jeremáya abyakwa bya ekfuaru iya iphe oo-de iya. Baruku abyakwa bya edekota iya iphe bụkpo iphe shi nọdu l'ẹkwo-agwọgwo ọphu, ọ kpọru ọku; mbụ Jehoyakimu, bụ eze ndu Júda. E yebekwaa ya phụ igweligwe iphe ọdo, dụtsua l'ọ bụ ọphu.

37

Jeremáya nọ lẹ mkpọro

1 Yọ bụru Zedekaya Josáya bẹ Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu meru eze ndu Júda. Yọ bụru iya achị l'ọnodu Jehoyakinu Jehoyakimu.
2 Obekwanu lẹ Zedekaya l'onwiya; mẹ ndu ejeru iya ozi; mẹ ndu alị ono l'ẹphe ha ta dụdu onye ngaru nchị l'okfu ono, Ojejoje shi l'ọnu Jeremáya, bụ onye nkfuchiru kfua ono.
3 Eze, bụ Zedekaya abya ezia Jéhukalu Shelemíya yẹle onye achịjeru Nchileke ẹja, bụ Zefanaya Maseya t'ẹphe jekfu Jeremáya, bụ onye nkfuchiru je ezia ya ozi-a; sụ iya: "Byiko; t'o kfua okfu ẹhu ẹphe nụ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe."
4 Teke ono bẹ Jeremáya nwekwaduru onwiya; kẹ l'ẹ ta atụdua ya mkpọro teke ono.
5 Teke ono bẹ ndu sọja ndu Bábyilọnu yechiru Jerúsalemu. Ẹphe anụa lẹ ndu sọja Fero bẹ shiwa Íjiputu wụfuta l'awụ abya; ẹphe awụfu; paru Jerúsalemu haa.
6 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu abya ekfuru yeru Jeremáya, bụ onye nkfuchiru; sụ iya:
7 Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: T'e kfuru eze ndu Júda, bụ iya ziru unu t'unu bya ọkpata ishi-a: Lẹ ndu sọja Fero-a, zefuru t'ẹphe byaru unu oyeru ẹka-a a-lakwa.
8 Ono teke ndu Bábyilọnu a-laphuta azụ bya etso mkpụkpu-a ọgu; mekputa iya. Ẹphe a-tụ iya ọku; ọku etsufu iya.
9 "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru: T'unu be emekwa onwunu eswe; l'arị lẹ ndu Bábyilọnu ta alatahẹdu azụ. Ẹphe a-latakwaa azụ!
10 T'a sụkwaru l'unu e-mekputakota ndu sọja ndu Bábyilọnu l'ẹphe ha, bụ ndu etso unu ọgu; mbụ t'ọ bụleruphu ndu e mekaru iphe bẹ phọduru nụ lẹ mkpu, ẹphe tụshiru; bẹ ẹphe a-lụfutale-ẹ bya akpọo mkpụkpu-a ọku."

11 Ndu sọja Bábyilọnu awụfutsulephu lẹ Jerúsalemu; okfu lẹ ndu sọja Fero abya;
12 Jeremáya egbeshi lẹ Jerúsalemu jeshia alị ndu Bénjaminu t'o je etsoru ndu ẹke
ono keta òkè-iphe iya.
13 Yo rulephu ọnu-ọguzo, aza Ọnu-Ọguzo Bénjaminu; onye ishi ndu nche, aza Irija
Shelemíya Hananíya egude iya sụ l'ọogbalawa l'agbakfu ndu Bábyilọnu.
14 Jeremáya asụ iya: "L'ọo ẹjo-ire. Lẹ ya ta agbalakwa agbakfu ndu Bábyilọnu."
Ọphu Irija 'angaduru iya nchị. Iphe gbe mechia bụ l'ọ Jeremáya kpụ-jeru ndu ishi,
achị nụ.
15 Ẹhu eghulahaa ndu ishi ono eghughu l'okfu ẹhu Jeremáya. Ẹphe ezia; e chia ya
iphe; je eworu iya tụ-chia l'ụlo Jonátanu, bụ o-de-ẹkwo, bụ ẹke ẹphe meru; yọ bụru
ụlo-mkpọro.
16 A kpụru Jeremáya ye lẹ mkpọro l'ime-alị; yọ nọo anọno nshinu l'ẹke ono.
17 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Zedekaya abya ezia; e je edutaru iya Jeremáya l'ufu-eze. Yọ
jịa ya lẹ mpya m'o nweru ozi, ọ nụtaru l'ọnu Ojejoje.
Jeremáya asụ iya: "Iye; l'aa-kpụru eze ye l'ẹka eze ndu Bábyilọnu."
18 Ya ndono; Jeremáya abya ajị eze, bụ Zedekaya: "?Bụ ngụnu bụ iphe dụ ẹji, ya
meru ngu; m'ọ bụ ndu ejeru ngu ozi; m'ọ bụ ndu-a l'ẹphe ha, meru iphe ị tụru iya
mkpọro?
19 ?Nanụ ndu nkfuchiru ngu ono, bụ ndu shi; sụ: 'L'eze ndu Bábyilọnu te etsokwa
ngu ọgu; ọphu ẹphe 'etsokwa alị-a ọgu?'
20 Nta-a; nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; ngabẹkpoduaphu nchị l'arọro, ya arọ
ngu. Byiko b'e duphuhekwa iya azụ lẹ kẹ Jonátanu, bụ o-de-ẹkwo; ọdumeka bẹ ya
a-nwụhukwa l'ẹke ono."
21 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Zedekaya abya eworu ekemu tụa; sụ t'e woru Jeremáya
dobe l'ogbodufu ẹke ndu nche anọje; t'a nụje iya ishi buredi mbọku-mbọku. Mbụ t'e
shi lẹ buredi, ndu egheje buredi gheru l'anụ iya ẹya jeye teke buredi, nọ lẹ mkpụkpu
a-gvụebe. Tọ dụ iya bụ l'e woru Jeremáya dobe l'ogbodufu ẹke ndu nche anọje; yọ
nọdu l'ẹke ono.

38

Eeche Jeremáya l'ime wẹlu ọkponku

1 Tọ dụ iya bụ; Shefatíya Mátanu; Gedaliya Pashọ; Jéhukalu Shelemíya; mẹ Pashọ
Malukíja anụa iphe Jeremáya anọduje ekfuru ndu Júda l'ẹphe ha;
2 l'ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu: "L'onye nọ lẹ mkpụkpu-a; bẹ ọgu e-gbukwa; m'ọ
kwanu ẹjo-ẹgu; m'ọ kwanu ẹjo iphe-ememe. Obenu l'onye gbakfuru ndu Bábyilọnu
a-nọdu ndzụ; k'ọphu ọphu ishi a-kpọkfukpoorunu nụ.
3 Ọdo abụru lẹ mkpụkpu-a bẹ ya e-wokwaru ye ndu sọja eze ndu Bábyilọnu l'ẹka;
t'ẹphe lụta iya l'ọgu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono."
4 Ya ndono; ndu ishi, achị nụ eje asụ eze: "T'e gbukwaa nwoke-a. L'oomekwa tẹ ike
gvụ nwa ndu sọja ọphu, phọduru nụ lẹ mkpụkpu-a; mẹ ndu-a l'ẹphe ha. Yọ bụru
iphe ono, ookfu anụ ẹphe ono akpa iya. Ẹ tọ bụkwa iphe a-dụru ndu-a lẹ mma bẹ
ọocho; ọ kwa iphe e-mebyi ẹphe emebyi."
5 Eze, bụ Zedekaya asụ ẹphe: "Ọ bụ unu b'ọ nọ l'ẹka; yẹbedua, bụ eze ta anọchikwa
unu ụzo."
6 Ya ndono; ẹphe akpụta Jeremáya je echee lẹ wẹlu Malukíja, bụ nwatibe eze. Wẹlu
ono nọ l'echi ogbodufu ẹke ndu nche anọje. Yọ bụru eri bẹ ẹphe tụru iya; seru ye
l'ime wẹlu ono. Teke ono bẹ mini ta nọdu l'ime wẹlu ono. Iphe nọ iya nụ bụ ẹpoto.
Jeremáya eje eliru l'ime ẹpoto ono.

7 Ya ndono; Ebedu-Mẹleku abya anụa l'e yeru Jeremáya l'ime wẹlu ono. Nwoke ono
bụ onye Itiyópiya, a haru ahaha; bya abụkwaruphu onye eleta ufu-eze ẹnya. Yo be
teke eze nọ lẹ Ọnu-ọguzo Bénjaminu;
8 Ebedu-Mẹleku eshi l'ufu-eze je asụ iya:
9 "Nggụbe eze, bụ onye nwe mu nụ; iphe-a, ndu-a meru Jeremáya, bụ onye
nkfuchiru-a dụkwa ẹji. Ẹge ẹphe woru iya je eye l'ime wẹlu-wa t'ọ nọdu l'ẹke ono
bẹ ẹgu e-gbukwa iya; l'ẹ b'a bụ lẹ buredi nọkwadu lẹ mkpụkpu-a."
10 Tọ dụ iya bụ; eze abya atụaru Ebedu-Mẹleku ekemu; sụ iya: "T'o duta ụkporo
madzụ l'ụmadzu iri t'ẹphe yịru je esefuta Jeremáya, onye nkfuchiru l'ime wẹlu ono;
t'ẹ b'ọ nwụhu."
11 Ya ndono; Ebedu-Mẹleku abya achịta ndu ono; ẹphe l'iya ayịru jeshia. Yọ bya
abahụ l'ufu-eze l'ime-ụlo, eedobeje iphe je achịta nkịrika ukpo yẹle nkịrika ẹkwa
l'ẹke ono; bya egude eri seru iya nụ Jeremáya l'ime wẹlu ono.
12 Ebedu-Mẹleku abya asụ Jeremáya-a: "T'o woru nkịrika ukpo ono; mẹ nkịrika
ẹkwa ono ye lẹ mkpatama-ẹvu; tẹ eri ono ba emeka iya iphe." Jeremáya abya emee
ya ẹge ono.
13 Ẹphe egude eri ono selita iya eli; sefuta l'ime wẹlu ono. Jeremáya abyakwa bya
anọdu l'echi ogbodufu ẹke ndu nche anọje.

Zedekaya akpata Jeremáya ishi ọdo

14 Yo be ujiku lanụ; eze, bụ Zedekaya ezia; t'e je edutaru iya Jeremáya, bụ onye
nkfuchiru. E je eduta iya shia Ọnu-ọguzo k'ẹto, eeshije abahụ l'eze-ụlo Nchileke.
Zedekaya asụ iya: "Tẹ ya jịtaedu ngu; ọlobu; ba adụkwa iphe ii-domiru iya edomi!"
15 Jeremáya asụ Zedekaya-a: "Ya -kfuaru ngu ezi-okfu; ?tii gbudu iya nụ? Ya -
kfukwanuaru ngu iphe ii-me; mgbẹ ẹ ti yeduru iya ọnu."
16 Zedekaya riburu iya Jeremáya lẹ mpya; sụ iya: "Kamẹnu; l'ẹpha Ojejoje, bụ onye
meru; ayi anọdu atụ ume; lẹ ya te egbukwa ngu; ọphu ya 'akpụkwaru ngu anụ ndu
achọ ishi ngu."
17 Tọ dụ iya bụ; Jeremáya asụ Zedekaya-a: L'o Ojejoje, bụ Nchileke; mbụ Ọkaribe-
Kakọta-Ike, bụru Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: "L'ọ -bụru lẹ nggụbe eze e-woru
onwongu ye l'ẹka ndu bụ ishi l'alị eze ndu Bábyilọnu; bẹ ẹ tịi lakwa iya; ọphu
'akpọkwa mkpụkpu-a ọku; nggụbedua; nggu lẹ ndibe ngu te nwekwa iphe eme unu.
18 Ọlobu; ọ -bụkwanuru l'ẹ tii woduru onwongu je eye l'ẹka ndu bụ ishi l'alị eze
ndu Bábyilọnu bẹ ee-wokwaru mkpụkpu-a ye l'ẹka ndu Bábyilọnu; ẹphe akpọo ya
ọku; ọphu nggụbedua l'onwongu ta anahụkwa ẹphe."
19 Eze, bụ Zedekaya asụ Jeremáya-a "Lẹ ndu, ya atsụ egvu kwa ndu Júda, bụ ndu
ọphu wowaru onwẹphe ye ndu Bábyilọnu l'ẹka; lẹ ndu Bábyilọnu a-kpụru iya nụ
ẹphe; ẹphe atalahaa ya aphụphu."
20 Jeremáya asụ iya: "L'ẹ ta akpụkwaru ngu eye ẹphe l'ẹka. Ọ -bụlephu t'ị nụjeru
Ojejoje okfu, bụ iya bụ iphe-a ya ekfuru ngu-a; k'ọphu ọo-dụru ngu lẹ mma; ndzụ
edzua ngu.
21 Ọ -bụkwanuru l'ị jịkaru l'ẹ tii woduru onwongu ye ẹphe l'ẹka; ọwaa kwa iphe
Ojejoje kpuharu koshi iya ndọ-ọ:
22 Iphe bụ ụnwanyi ono, a haru l'ufu-eze ndu Júda ono bẹ aa-chịtakotakwa chị-jeru
ndu bụ ishi l'alị eze ndu Bábyilọnu. Ọwaa iphe ụnwanyi ono a-nọdu ekfuru ngu:
" 'Ndu ono, bụ ndu ọnyà ngu,
ị tụru obu cheeru ono;
bụ edephu bẹ ẹphe
edephuru ngu; bya emekputa ngu.
Nta-a bẹ ọkpa liwaru ngu l'ẹpoto;
ndu ọnya ngu ẹphe ono

aparu ngu haa; gbakashịhu.’
23 “Unyomu ngu l'ẹphe ha yẹle ụnwegirima ngu bẹ aa-tụko chịta je achịru nụ ndu
Bábyilọnu. Ọphu nggụbedua l'onwongu 'anahụkwa ẹphe. Iphe e-gbe meenu bụ l'eze
ndu Bábyilọnu e-gude ngu; ọdo abụru lẹ mkpụkpu-a bẹ aa-kpọkwa ọku.”
24 Tọ dụ iya bụ; Zedekaya asụ Jeremáya: “T'ẹ b'ọ dụkwa onye oo-me t'ọ maru iphe
yẹle iya kfuru; ọdumeka bẹ ee-gbukwa iya.
25 Ndu ishi -nụa lẹ ya kfuru yeru ngu; bẹ ẹphe a-byakfutakwa ngu bya asụ t'i kfuaru
ẹphe iphe i kfuru eze; mẹ ọphu eze kfuru ngu. Ẹphe a-sụkwa ngu t'ẹ bẹ i domikwaru
iya ẹphe edomi; ọdumeka bẹ ẹphe e-gbukwa ngu!
26 Iphe ii-kfuru ẹphe bụ l'ọ kwa arọro b'i shi arọ eze t'ẹ b'o duphukwa ngu azụ lẹ
kẹ Jonátanu t'i je anọdu l'ẹke ono nwụhu.”
27 E metsua; ndu ishi ono l'ẹphe ha atụko byakfuta Jeremáya bya ajịa ya. Yo
wolekwaruphu iphe ono, eze sụru t'o kfuaru ẹphe ono kfua. Too nwehe iphe ọdo,
ẹphe e-kfu; kẹ l'ẹ tọ dụdu onye nụru iphe ẹphe kfuru.
28 Jeremáya anọdu l'ogbodufu ẹke ndu nche anọje l'ẹke ono gbururu jeye mbọku,
a bya alụta Jerúsalemu l'ọgu.

39

Aalụta Jerúsalemu l'ọgu
(2 Eze 25:1-7; 2 Iphe 36:13-21; Jer 52:3-11)

1 L'ọnwa k'iri l'afa, kwe Zedekaya afa tete, ọ wataru ọchi ndu Júda; bẹ
Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu chịtaru ndu sọja iya bya eyechia Jerúsalemu.
2 Ya ndono; yo be l'abalị kẹ tete l'ọnwa k'ẹno l'afa, kwe Zedekaya afa iri 'ẹ nanụ; e
tsukposhia ụpho-mkpuma, e gude kpụ-phee mkpụkpu ono mgburumgburu.
3 Tọ dụ iya bụ; lẹ ndu bụ ishi l'alị-eze ndu Bábyilọnu awụbata; bya adọo lẹ Ọnu-
Ọguzo kẹ Echilabu. Ndu ono bụ: Negalu-Sareza; Samuga-Nebo; Sarisékimu onye bụ
iya bụ ishi ndu eleta ufu-eze ẹnya yẹle Negalu-Sareza, bụ iya bụ ishi ndu ejeru eze
ozi; mẹ iphe bụkpo ndu, bụ ishi l'alị-eze ndu Bábyilọnu.
4 Ya ndono; Zedekaya, bụ eze ndu Júda yẹle ndu sọja ono l'ẹphe ha aphụlephu ẹphe;
ye ọkpa l'ọso gbalaa. Ẹphe egude ẹnyashi wụfu lẹ mkpụkpu ono; shia ụzo mgbabu
eze; shia ọnu-ọguzo ọphu phakahụru ụpho-mkpuma labụ; gbaru lashia ụzo, e shi
eje Araba.
5 Obenu lẹ ndu sọja kẹ ndu Bábyilọnu chịpyaberu ẹphe je egude Zedekaya lẹ nsụda
Jériko. Ẹphe akpụru iya kpụtaru Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu lẹ Ribúla l'alị
Hámatu, bụ ẹke ọ nọ nma iya ikpe.
6 Yọ bụru lẹ Ribúla l'ẹke ono bẹ eze ndu Bábyilọnu nọ gbushia ụnwu Zedekaya.
Zedekaya egudekpoo ẹnya ele iya; yoo gbushia ẹphe. Ọ tụkokwaruphu ndu a maru
amaru ẹpha ẹphe l'alị Júda gbushikota.
7 E metsua ono; yọ bya aswọshia Zedekaya ẹnya; bya atụa ya kọpyita; kpụta lashia
Bábyilọnu.
8 Ndu Bábyilọnu eworu ọku tụa l'ufu-eze; mẹwaru ụlo ndu ọdowaru; bya
enwukposhia ụpho-mkpuma, e gude kpụ-phee Jerúsalemu mgburumgburu.
9 Nebuzaradanu, bụ onye ishi ndu amị, eche eze ndu Bábyilọnu nche; atụko nwa
ndu phọduru nụ lẹ Jerúsalemu; mẹ ndu wowaru onwẹphe ye ndu Bábyilọnu l'ẹka;
mẹ ndu ọphu l'ẹphe ha; kpụa lẹ ndzụ lashia Bábyilọnu.
10 Ndu ọ haru l'alị Júda bụ nwụphodu ndu ụkpa, ẹ-ta adụdu iphe ẹphe nweru. Yọ
bya anụtsua ẹphe mgbo vayịnu yẹle alị ọko iphe.
11 Tọ dụ iya bụ; Eze, bụ Nebukadineza atụa ekemu-a tụ-doru Jeremáya. Yọ bụru
Nebuzaradanu b'ọ turu iya nụ; sụ iya:

12 “Unu dutakwa Jeremáya; leta iya ẹnya. Unu ta dụkwa iphe unu e-me iya. Ọ
bụ-chikwa iphe ọ sụjeru tẹ unu meeru iya; unu emeeru iya ẹya.”
13 Tọ dụ iya bụ; Nebuzaradanu yẹle Nebushazụbanu, bụ ishi ndu eleta ufu-eze
ẹnya; mẹ Negalu-Sareza, bụ ishi ndu ejeru eze ozi; mẹ ndu ọphu, bụ ishi l'alị-eze
ndu Bábyilọnu;
14 abya ezia; e je eduta Jeremáya dufuta iya l'echi ogbodufu ẹke ndu nche anọje.
Ẹphe eduru iya nụ Gedaliya Ahikamu Shafanu; sụ iya t'o duru iya laa nk'iya. Yọ bụru
iya bụ lẹ yẹle ndibe ẹphe anọdu.
15 Teke phụ, Jeremáya shi nọdu l'echi-ogbodufu ẹke ndu nche anọje phụ bẹ Ojejoje
kfuru yeru iya; sụ:
16 “T'o je ekfuru Ebedu-Mẹleku; ọphu Itiyópiya; sụ iya: ‘Ọwaa iphe Ojejoje ekfu
ndọ-ọ; mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya abụru Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu. Sụ iya lẹ ya
abyaakwa omedzu iphe ya sụru lẹ ya e-me mkpụkpu-a. Ya e-meru iyi nụ ẹphe; mbụ
ụkpa-mkpẹre. O -rulephu teke ono bẹ iphe ono e-mekota; nggu egude ẹnya ngu phụ
iya.
17 Ọle ya a-nafụta ngu m'o rua mbọku ono. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ẹ ta
akpụdu ngu anụ ndu ịitsu egvu.
18 Ẹ tọ dụkwa iphe e-me tẹ ya ba dzọfuta ngu; k'ọphu bụ l'ẹ tee gbudu ngu egbugbu;
ii-gudechia ndzụ ngu gbalaa; kẹ l'ị kpọru obu yeru iya. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.’
”

40

Aatọfu Jeremáya
(2 Eze 25:22-26)

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya lẹ Nebuzaradanu, bụ onye ishi
ndu amị, eche eze ndu Bábyilọnu nche tụfutsuaru iya lẹ mkpọro lẹ Ráma. Kẹ l'ọ
byaru bya aphụ Jeremáya l'ẹke a tụru iya mkpakọbe yẹle ndu a kpụru lẹ ndzụ; shi
Jerúsalemu; mẹ Júda l'ala Bábyilọnu.
2 Onye ishi ndu sọja ono aphụa Jeremáya; bya asụ iya: “Ojejoje, bụ Nchileke ngu
kfukwaru lẹ ya e-me alị-a t'ọ bụru kpuru-pyata.
3 Nta-a bẹ Ojejoje mewaru iphe o kfuru. Iphe ono mekotaru; okfu l'unu meru iphe
dụ ẹji l'ẹke Ojejoje nọ; unu te eme iphe ọ sụru t'unu mee.
4 Ọle ntanụ-a bẹ ya atụfuwa ngu mkpakọbe ono, a tụru ngu l'ẹka ono. Ọ -bụru
l'ọ dụ ngu mma; nggu etsoru iya t'ayi la Bábyilọnu; ọ bụ yẹbedua a-nọdu eleta ngu
ẹnya. Teke bụkwanu l'ẹ tọ dụdu ngu mma ẹge ono; nggu ahaa abyabya. Lekwa! Iphe
bụkpoo ẹke dụ ngu mma l'alị-a gbaa mgburumgburu; nggu echebe ifu; jejekpelephu
ẹke dụ ngu mma!
5 Teke bụkwanu l'ọ dụ ngu t'ị nọdu l'ẹke-a; nggu alaphu azụ jekfu Gedaliya Ahikamu
Shafanu, bụ onye, eze ndu Bábyilọnu sụru t'ọ chịa mkpụkpu, nọgbaa l'alị ndu Júda
kpamukpamu. Je tẹ nggu lẹ Gedaliya buru l'ẹke ndu ono bu. Teke ẹ t'ọ dụdu; nggu
ejelephu je eburu l'ẹke dụ ngu mma.”
Ya ndono; onye ishi ndu sọja ono, eche eze ndu Bábyilọnu nche ono abya adashị
iya iphe; nụkwa iya phụ nri, oo-ri gude eji; bya aparu iya haa; yọ lashia.
6 Yọ bụru iya bụ lẹ Jeremáya alakfushia Gedaliya Ahikamu lẹ Mízupa yẹle iya eburu
l'ẹke ndu ọdo, bụ ndu a haru l'alị ẹke ono bu.

Anwụhu Gedaliya

7 Ya ndono; ndu ishi ndu sọja ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; ẹphe lẹ ndu nk'ẹphe, bụ ndu,
shi nọdugbaa l'ẹgbudu abya anụa l'eze ndu Bábyilọnu fọfutawaru Gedaliya Ahikamu

t'ọ gọvano; l'o wowaru unwoke; mẹ ụnwanyi; mẹ ụnwegirima, bụ ndu katsụa ọ bụ ndu ụkpa l'alị ono; mbụ ndu ọphu ẹ ta kpụdu lẹ ndzụ laa Bábyilọnu; ye iya l'ẹka;
8 ẹphe awụfuta wụ-kfuta Gedaliya lẹ Mízupa. Ndu byaru nụ bụ Ishimẹlu Netanaya; Johananu mẹ Jonátanu, bụ ụnwu Kareya. Ndu ọdo bụ: Seráya Tanuhumetu yẹle ụnwu Efaya onye Netofatu; mẹ Jezanaya, bụ nwatibe onye Maaka yẹle ndu nk'ẹphe.
9 Gedaliya Ahikamu Shafanu abya ekfuaru iya ẹphe; kfushiaru iya ẹphe ike; sụ t'ẹphe ba tsụkwa egvu ọnodu ndu Bábyilọnu l'ẹka. "Unu wozita obu buru l'alị-a; nọdu eze ndu Bábyilọnu l'ẹka ẹge ọo-dụru unu lẹ mma.
10 Yẹbedua l'onwiya a-nọdu lẹ mkpụkpu Mízupa nọ-chije ẹnya unu l'ifu ndu Bábyilọnu, bụ ndu-a, byakfutaru ayi-a. Obenu l'unu a-nọdu akụta mẹe; l'awọ akpụru oshi ọnanwu yẹle manụ woru kwachia l'ẹke, unu edobeje iya; unu eburu lẹ mkpụkpu-a, unu natagbaaru-a."

11 Yo be teke iphe bụkpo ndu Júda, nọ l'alị Móabu; mẹ ndu ọphu nọ l'alị Amọnu; mẹ l'alị Édọmu; mẹkpo ndu ọphu nọgbaa lẹ mba ọdowaru; nụru l'eze ndu Bábyilọnu nweru nwa ndu ọ haru haa lẹ Júda; bya eworu Gedaliya Ahikamu Shafanu meeru ẹphe gọvano;
12 ẹphe atụko shi ẹke ẹphe shi latakọta azụ lẹ Júda; lakfuta Gedaliya lẹ Mízupa. Ẹphe akwatakpọo kụa mẹe kụa k'etsutsu iya; bya awọo akpụru oshi ọnanwu; wọshia ya ike.

13 A nọtalephu nwanshị; Johananu Kareya yẹle ndu ishi ndu amị, ndu ọphu nọkwadu l'ẹgbudu abyakfuta Gedaliya lẹ Mízupa;
14 bya ajị iya: "?M'ọ marua lẹ Balisu, bụ eze ndu Amọnu zikwaru Ishimẹlu Netenáya t'ọ bya egbua ya?" Ọle Gedaliya Ahikamu te ekwetadu iphe ẹphe ekfu.

15 Tọ dụ iya bụ; Johananu Kareya abya ejekfu Gedaliya lẹ mpya lẹ Mízupa je asụ iya: "Tẹ ya jenu je egbua Ishimẹlu Netenáya t'ẹ b'ọ dụ onye a-ma nụ. ?Nanụ ẹge ee-shi haa ya t'o gbua ngu; mee ndu Júda l'ẹphe ha, bụ ndu nọ-pheru ngu mgburumgburu t'ẹphe gbakashịhu; mee tẹ nwa ndu Júda ndu ọphu phọduru nụ laa l'iyi?"

16 Obenu lẹ Gedaliya Ahikamu sụru Johananu: "Be ejekwa ome iphe dụ ẹge ono. L'iphe ono, iikfu l'okfu ẹhu Ishimẹlu ono ta bụkwa oswi-okfu."

41

1 Ya ndono; yo be l'ọnwa k'ẹsaa; Ishimẹlu, bụ nwatibe Netenáya Elishama; shi l'ufu-eze yẹle ndu ishi, nọru l'ẹka eze; achịru ụmadzu iri byatashia kẹ Gedaliya Ahikamu lẹ Mízupa. Ẹphe awatalẹphu ori nri l'ẹke ono;
2 Ishimẹlu Netenáya yẹle ụmadzu iri ono, ẹphe l'iya yị bya phụ awụ-lihu woru Gedaliya Ahikamu Shafanu gbua. Yọ bụru mma bẹ ẹphe gude gbua onye ono, eze ndu Bábyilọnu fọtaru t'ọ bụru gọvano ono.
3 Ishimẹlu atụkokwaphu ndu Júda, ẹphe lẹ Gedaliya nọ lẹ Mízupa yẹle ndu sọja ndu Bábyilọnu, nọ l'ẹke ono gbushia.

4 A nọlephu ujiku lanụ l'e gbutsuaru Gedaliya; kẹ l'ẹ tọ dụdu onye mawaru nụ teke ono;
5 ụkporo madzụ ẹno eshi Shékemu; Sháyilo; mẹ Saméríya wụru byatashia. Ẹphe atụko kpụshitsua ẹji-agba; lajashịa uwe ẹphe; bya egbukashịtsua onwẹphe ọnya. Ẹphe gudekwaphu ngwẹja nri; waa ínsẹnsu l'abya l'ụlo Ojejoje
6 Ishimẹlu eshi lẹ Mízupa je ẹphe ndzuta; l'ara ẹkwa eje. Yo jekfulephu ẹphe; sụ ẹphe: "Unu bya bya aphụ Gedaliya Ahikamu!"
7 Ẹphe abahụlephu l'ime mkpụkpu ono; Ishimẹlu; mẹ ndu ẹphe l'iya yị eworu ẹphe gbua; chịru ẹphe ye l'ime wẹlu.

8 Yo nweru ụmadzu iri l'ime ẹphe, sụru Ishimẹlu-a: “T'ẹ b'o gbukwa ẹphe! L'ẹphe
nwekwaru witu; balị; manụ; mẹ manụ-ẹngu, ẹphe domiru l'ẹgbudu.” Yọ paru ẹphe
haa; to gbuhe ẹphe yeru ndu ọphu.
9 Ya ndono; wẹlu ono, ọ chịru odzu ndu ono, o gbushiru; ye ono; bụ eze Ása tụru
iya t'ọ bụru iphe ya gude adzọ ndu alị iya l'ẹka Baasha, bụ eze ndu Ízurẹlu. Yọ bụru
iya bẹ Ishimẹlu gude odzu ndu ono, o gbushiru ono kpojia.
10 Ishimẹlu abya akpụkota iphe bụ ndu nọ lẹ Mízupa lẹ ndzụ; mbụ ụnwada eze
yẹle ndu ọdokpo, bụ ndu phọduru nụ l'ẹke ono, bụ ndu Nebuzaradanu, bụ ishi ndu
amị, eche eze ndu Bábyilọnu nche; fọtaru Gedaliya Ahikamu t'ọ bụru onye ishi ẹphe.
Ishimẹlu akpụkota ẹphe lẹ ndzụ kpụru ẹphe lakfushia ndu Amọnu.
11 Yo be teke Johananu yẹle ndu ishi ndu sọja ono l'ẹphe ha, bụ ndu ẹphe l'iya nọ;
nụru iphe dụ ẹji ono, Ishimẹlu meru ono;
12 ẹphe eduta ndibe ẹphe l'ẹphe ha jeshia otso Ishimẹlu ọgu. Ẹphe agbakfube iya
lẹ mgboro oke okpuru, nọ lẹ Gíbiyọnu.
13 Ya ndono; ndu ono, Ishimẹlu chị ono l'ẹphe ha aphụlephu Johananu yẹle ndu
ishi ndu amị, ẹphe l'iya yị; ẹhu atsọlahaa ẹphe.
14 Iphe bụ ndu ono, Ishimẹlu chị ono, bụ ndu ono, ọ kpụru lẹ ndzụ lẹ Mízupa ono
aghakọbe wụ-kfu Johananu Kareya.
15 Obenu lẹ Ishimẹlu yẹle ụmadzu ẹsato l'ime ndu ono, ẹphe l'iya yị ono nahụru
Johananu gbalaa gbakfu ndu Amọnu.

Aagba ala Íjiputu

16 Tọ dụ iya bụ; Johananu yẹle ndu ishi ndu amị, bụ ndu ẹphe l'iya nọ; abya achịta
ndu ono, phọduru nụ ono; mbụ ndu amị; mẹ ụnwanyi; mẹ ụnwegirima; mẹ ndu
ishi, eleta ufu-eze ẹnya; l'ẹphe ha, bụ ndu Ishimẹlu shi kpụa lẹ ndzụ lẹ Mízupa l'o
gbutsuaru Gedaliya Ahikamu; Johananu eshi lẹ Gíbiyọnu chị-phutakota ẹphe azụ.
17 Ya ndono; ẹphe ejee ẹge ono bya erua Gerutu Kimuhamu, nọ lẹ mgboro
Bẹ́tulehemu; ẹke ẹphe cheberu ifu eje ala Íjiputu;
18 tẹ shi ẹge ono nahụ ndu Bábyilọnu. Yọ bụru egvu bẹ ẹphe tsụhuru; kẹle Ishimẹlu
gburu Gedaliya Ahikamu, bụ onye eze ndu Bábyilọnu fọtaru; mee ya gọvano ndu alị
ono.

42

1 Tọ dụ iya bụ; ndu ishi ndu sọja ono l'ẹphe ha; jeye mẹ Johananu Kareya yẹle
Jezanaya Hoshaya; mẹwaru ndu ono l'ẹphe ha; tsube lẹ ndu ọphu ẹnya kage ọla alị
jeye lẹ ndu ọphu kakọta nshinu; atụko wụ-kfuta
2 Jeremáya, bụ onye nkfuchiru je asụ iya: “Byiko t'o kfuru nụ Ojejoje, bụ Nchileke
iya l'okfu ẹhu nwa ndu-a, phọduru nụ-a l'ẹphe ha. Kẹ l'oolenua: a makwaru-a l'ẹphe
shi dụ l'igwe; ọle nta-a bụwa nwa ndu ẹ-ta badụ ishi phọduru.
3 Kfuru nụ Ojejoje, bụ Nchileke ngu t'ọ kaaru ẹphe ụzo, ẹphe e-shi; mẹ iphe ẹphe
e-me.”
4 Jeremáya, bụ onye nkfuchiru asụ ẹphe: “Lẹ ya nụakwaru iphe ẹphe kfuru. Ya
e-kfukwaru-a nụ Ojejoje, bụ Nchileke unu, bụ iphe unu arọ. Teke e metsuaru; bẹ ya
a-kaaru unu iphe bụ iphe Ojejoje kfuru; ọphu ọ dụkpodua ọphu ya emeru unu lẹ
mpya.”
5 Ya ndono; ẹphe asụ Jeremáya-a: “Tẹ Ojejoje bụkwaru onye ekebe, ekfu ire-lanụ;
onye e gude ire iya ẹka l'ẹke ẹphe nọ; m'ọ bụru l'ẹphe te medu iphe bụ iphe Ojejoje,
bụ Nchileke ngu sụru t'i kfuru ẹphe t'ẹphe mee.
6 M'ọ -dụ ẹphe maa; m'ọ -dụ ẹphe ẹji; bẹ ẹphe e-me iphe ọ sụru t'ẹphe mee; mbụ
Ojejoje, bụ Nchileke ayi; bya abụru onye ẹphe ezi ngu t'i jekfu t'ọ dụru ẹphe lẹ mma;
m'ọ -bụru l'ẹphe meru olu Ojejoje, bụ Nchileke ayi.”

7 A nọlephu abalị iri; Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya.
8 Jeremáya abya ekukobe Johananu yẹle iphe bụ ndu ishi ndu sọja ono l'ẹphe ha, bụ
ndu ẹphe l'iya nọ; mẹ ndu ẹke ono kpamukpamu; tsubekpoo l'onye ẹnya iya katsụa
ọla alị jeye l'onye ọphu, kakọta nshinu.
9 Yọ sụ ẹphe: "Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu, bụ
onye unu yeru mu sụ tẹ mu je arọoru unu arọro. Ọ sụru:
10 L'ọ -bụru l'unu nọ l'alị ẹke-a; bẹ ya a-kpụ-lita unu akpụ-lita; ya ta alakashịdu
unu alakashi. Ya a-dza unu adzadza; ya te efefudu unu efefu. Kẹle mkpaka, ya pataru
wụshiru unu atsụwa iya l'ẹhu.
11 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Unu ba atsụhe eze ndu Bábyilọnu egvu. Unu ba tsụhe
iya egvu; kẹle ya nọkwa swiru unu. Ya a-dzọta unu; nafụta unu l'ẹka iya.
12 Keshinu ya bụ onye obu-imiko; bẹ ya e-me iya-a t'ọ phụaru unu imiko; haa unu
t'unu nọdu l'alị unu."

13 "Obenu; ọ -bụru l'unu kwefuru Ojejoje, bụ Nchileke unu ike; sụ l'unu ta anọdudu
l'alị-a;
14 mbụ sụ waawa; l'unu e-je eburu Íjiputu, bụ ẹke unu te egudedu ẹnya unu phụ
ọgu; unu ta anụ ọda ụpyoku; ọphu ẹgu 'emedu unu.
15 Ọo ya bụ; unu ngabẹkwa nchị l'iphe Ojejoje ekfu; unubẹ nwa ndu Júda ọphu
wafụru nụ. Ọwaa iphe ookfu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya abụru
Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu: 'Ọ -bụru l'unu kpebuwaru k'ọla Íjiputu; je eburu;
16 bẹ ọgu ono, unu atsụ egvu iya ono a-gbakfutakwa unu l'ẹke ono; ẹjo-ẹgu ono,
unu agbaru ọso ono etsoru unu lashia Íjiputu. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ unu a-nọdu
nwụshihu.
17 Mbụ l'agha; iphe bụ ndu ono, kpeburu k'ọla Íjiputu je eburu ono bụkwa ọgu;
ẹjo-ẹgu; mẹ ẹjo iphe-ememe e-gbu ẹphe. Ẹ tọ dụkwa m'ọo onye lanụ a-la nụ; m'ọ
kwanụ nahụ iphe-ẹhuka, ya e-me t'ọ dakfu ẹphe.'
18 Ọwaa iphe ookfu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya abụru Nchileke kẹ
ndu Ízurẹlu. 'L'ọ kwa ẹge ya tụ-koshiru ndu bu lẹ Jerúsalemu oke ẹhu-eghughu iya;
ono bụ ẹge ya a-tụ-koshi iya unu; mẹ unu -laa Íjiputu. Unu a-bụru iphe e gude anma
ẹjo-ẹtu; bụru iphe anyị ishi ẹdzu; bụru iphe-ọchi; bụru iphe e gude akọ ọnu; ọphu
unu 'egudehedu ẹnya unu phụ alị ẹke-a ọdo.'

19 "Unubẹ nwa ndu phọduru nụ l'alị ndu Júda; Ojejoje kfuakwaru unu t'unu ba
lakwa Íjiputu! Unu makwarụa l'ọo ọkwa bẹ mu anmaru unu ntanụ-a;
20 l'ọ kwa emeswe bẹ unu meswerụ onwunu teke unu ziru mu sụ tẹ mu jekfu Ojejoje,
bụ Nchileke unu je akpata iya ishi l'okfu ẹhu unu. Unu asụ tẹ mu tụko iphe bụ iphe
o kfuru kfuaru unu; l'unu e-mekota iya!
21 Nta-a bẹ mu kfuakwaru iya unu; obenu l'unu te kwedu ome m'ọo nanụ l'iphe
Ojejoje sụru t'unu mee, ọ sụru tẹ mu kfuaru unu.
22 T'o dokwaa unu ẹnya: L'iphe e-mekochaa gbua unu l'ẹke ono, unu eje eburu ono
kwa ọgu; ẹjo-ẹgu; mẹ ẹjo iphe-ememe."

43

1 Tọ dụ iya bụ; Jeremáya ekfutsuaru ndu ono iphe ono l'ọ ha, bụ iphe Ojejoje, bụ
Nchileke ẹphe; ziru iya tẹ ya kfuru ẹphe ono;
2 Azaríya Hoshaya yẹle Johananu Kareya; mẹ iphe bụkpo ndu ono l'ẹphe ha, bụ
ndu akpọ-li onwẹphe eli atụko sụ Jeremáya-a: "L'ọo ẹjo-ire! Lẹ Ojejoje, bụ Nchileke
ayi te zikwa iya t'ọ bya ekfuru ẹphe t'ẹphe be jekwa oburu Íjiputu!

3 L'ọo Baruku Neraya bẹ enwu ngu eye t'i kfuaru ẹphe iphe a-bụru ẹphe ọgu; t'e shi ẹge ono woru ẹphe ye ndu Bábyilọnu l'ẹka; k'ọphu ẹphe e-gbushi ẹphe; m'ọ kwanu kpụa ẹphe lẹ ndzụ laa Bábyilọnu.”
4 Tọ dụ iya bụ; Johananu Kareya yẹle ndu ishi ndu sọja ono; mẹkpo ndu ono l'ẹphe ha ekwefu ike: l'ẹphe te emedu iphe Ojejoje sụru t'ẹphe mee; l'ẹphe ta anọdu l'alị Júda.
5 Ya ndono; Johananu Kareya yẹle ndu ishi ndu sọja ono kpamukpamu eduta ndu ono, phọduru nụ l'alị Júda ono l'ẹphe ha; lashia Íjiputu; mbụ jeye lẹ ndu ono, laru azụ bya eburu l'alị Júda ono; jeye mẹ ndu shigbaa mbakeshi, bụ ẹke e shi chịgbaaru ẹphe dobe.
6 Ẹphe edutakota iphe bụkpo unwoke; mẹ ụnwanyi; ụnwegirima; ndu ụnwada eze; mẹkpowaru ndu Nebuzaradanu, bụ onye ishi ndu sọja, eche eze ndu Bábyilọnu nche tụkoru haaru Gedaliya Ahikamu Shafanu. Ẹphe chịtakwaruphu chịta chịta mẹ Jeremáya, bụ onye nkfuchiru yẹle Baruku Neraya.
7 Tọ dụ iya bụ; ẹphe ajịkanu l'ẹphe te emedu iphe Ojejoje sụru t'ẹphe mee; kwata wụba lẹ Íjiputu; baa baa barua mkpụkpu Tapénesu.
8 Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya lẹ Tapénesu; sụ iya:
9 “T'o haru mkpuma, ha nshinu pata je egude ẹpoto kpụ-buta iya lẹ mkpọro ẹke eeshije abahụ l'ufu-eze, bụ Fero lẹ Tapénesu. Yọ sụ iya t'ọ haakwa tẹ ndu Júda haru phụ iya teke ọo-nọdu eme iya.
10 Teke i metsuaru; nggu asụ ẹphe: ‘L'ọwaa kwa iphe ookfu ndọ-ọ; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu: Ya e-zi t'e je ekuaru iya nwozi iya, bụ Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu. Ọ bụ l'eli mkpuma-a bẹ oo-dobe aba-eze iya; mbụ mkpuma-a, ya domiru l'ẹke-a. Ọo-bya eworu uwe agbada eze iya phụshi iya l'eli iya.
11 Ọ -bya bẹ oo-mekputa ndu Íjiputu; ndu o ruberu l'egbugbu; yo gbua ẹphe egbugbu; ndu o ruberu t'a kpụa lẹ ndzụ; yọ kpua ẹphe lẹ ndzụ; ndu o ruberu l'ogbu lẹ mma; yo gbua ẹphe lẹ mma.
12 Ọo-tụ ọku l'ụlo agwa ndu Íjiputu. Ọo-kpọ agwa ẹphe ono ọku; m'ọ kwanụ paa ya laa. Ọ bụ ẹge ono, onye eche atụru agbaphuje onwiya ẹkwa ono; ono ẹge oo-wota Íjiputu gbaphua onwiya; shi l'ẹke ono laa l'ẹhu-agu.
13 Oo-tsukposhi mkpuma, dụ nsọ, nọgbaa l'ụlo ẹnyanwu, nọ l'alị ndu Íjiputu; bya atụko ụlo nte ndu Íjiputu l'ọ ha kpọkota ọku.’ ”

44

Ụmuruku, tso l'ọgwa nte

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Jeremáya l'okfu ẹhu ndu Júda l'ẹphe ha, bụ ndu bu lẹ Migidọlu; Tapénesu; Mẹ́mufisu; mẹ lẹ Paturọsu, bụ mkpụkpu, nọkota l'alị Íjiputu; sụ:
2 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu. Ọ sụru: “Unu phụru-a oke mkpaka, ya wotaru ndu Jerúsalemu yẹle ndu Júda l'ẹphe ha. Nta-a bẹ ẹgbara kfụwaru iya; tọ dụhe onye bu iya nụ.
3 Iphe kparu iya nụ abụru iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; shi ẹge ono kpatsua ya iwe; kẹ l'ẹphe wataru ọkpo ínsẹnsu ọku l'anụ agwa; bya abụru agwa, ẹphebedua l'onwẹphe; mẹ unubẹdua; mẹ nna unu oche ẹphe ta amabụa bẹ ẹphe wataru ọbaru ẹja.
4 Ya abya ezia ndu ozi iya, bụ ndu nkfuchiru; ya -zitsua; ya ezibaa ya ẹphe; sụ ẹphe: ‘Ọphu t'unu be meshi ẹjo-ahụma-a, ya kpọru ashị-a!’
5 Ọphu ẹphe 'angadụ nchị; ẹphe te eye ọnu; ọphu ẹphe 'ahakwanu iphe dụ ẹji, ẹphe eme; ẹphe ta ha ọkpo ínsẹnsu ọku l'anụ agwa.

6 Yọ bụru iya kparu iphe ya wotaru oke ẹhu-eghughu iya wụa ẹphe l'ishi. Yo nwua
l'ọ bụ ọku tsoru mkpụkpu Júda l'ọ ha; bya etsoru esu-ụzo Jerúsalemu; woru ẹphe
mee ochobo, bụ ịkpozu ono, ẹphe bụ ntanụ ono.

7 "Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu:
Ọoji: ?Nanu ẹge e gude unu eme onwunu egbe iphe dụ ẹji ọwaa; kẹ t'unu mee tẹ
unwoke chịhu lẹ Júda; ụnwanyi achịhu; jeye mẹ ụnwegirima; mẹ ndu ọphu angụ
ẹra; t'ẹ b'ọ dụhe onye a-phọdu nụ l'ime unu?

8 ?Nanu ẹge e meru; yọ bụru iphe unu gude ẹka unu mee bẹ unu gude l'akpatsu
iya iwe; mbụ kẹ t'unu wata ọkpo ínsẹnsu ọku l'anụ agwa ndu Íjiputu, bụ ẹke unu
byaru bya eburu-a? Unu e-mebyikwa onwunu; woru onwunu mee iphe ee-gude akọ
l'ọnu; k'ọphu iphe mbakeshi lẹ mgboko gbaa mgburumgburu a-nọdu achị unu ọchi.

9 ?Unu zahawaru iphe dụ ẹji, nna unu oche phẹ meshiru; mẹ ọphu ndu eze ndu
Júda; ẹphe l'unyomu ẹphe meshiru; mẹ ọphu unubẹdua; unu l'unyomu unu meshiru
l'alị Júda; mẹ l'esu-ụzo Jerúsalemu?

10 Mbụkwa jeye nta-a bẹ unu te wozitakwaa unu alị; ọphu unu 'akwabẹkwa iya
ugvu; ọphu ọ bụdu l'unu gbe kwewa ome ekemu iya yẹle iphe ya tọru unu ọkpa iya
yẹle nna unu oche ẹphe.

11 "Ọo ya bụ; ọwaa kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ Nchileke kẹ ndu
Ízurẹlu ekfu: Lẹ ya e-cheru unu ifu k'ẹji; mee ndu Júda l'ẹphe ha t'ẹphe chihu.

12 A -bya lẹ nwa ndu onanu, phọduru nụ lẹ ndu Júda; bya ekpebua l'ẹphe lafụtaje
Íjiputu je eburu ono; ndu ono bẹ ya e-mebyishi. Ẹphe a-nwụshihukota lẹ Íjiputu.
Ọ bụ ọgu ee-gbushikota ẹphe; m'ọ kwanụ ẹgu. Ẹphe e-shilephu lẹ ndu ọphu katsụa
nwanshị laa l'ọgu; m'ọ kwanu l'ẹjo-ẹgu jeye lẹ ndu ọphu katsụa nshinu. Ẹphe a-bụru
ndu a maru 'a mahẹdu ọdo; bụru iphe anyị ishi ẹdzu; bụru iphe-ọchi; bya abụru
iphe e gude akọ ọnu.

13 Ndu ono, laru Íjiputu ono bẹ ya e-gude ọgu; ẹjo-ẹgu; mẹ ẹjo iphe-ememe nụa
aphụ; ẹge ono, ya nụru iya ndu Jerúsalemu ono.

14 Ọphu ọ dụdu ndu Júda ono, phọduru nụ, shi alị Júda lashia Íjiputu ono; nweru
onye ọphu a-nahụ nụ; ọphu ọ dụdu onye ọphu a-wa nụ k'ọla azụ lẹ Júda, bụ ẹke,
agụ ẹphe ọla azụ bya eburu. Ẹ to nwedu ẹphe onye a-la nụ; gbahaa nwa ndu ọphu
ẹ ta badụ íshì."

15 Ya ndono; iphe bụ ndu k'unwoke ndu ọphu, maru lẹ unyomu ẹphe anọduje akpọ
ínsẹnsu ọku l'anụ agwa ono; ẹphe l'igweligwe ụnwanyi, vudo l'ẹke ono; mẹ iphe bụ
ndu bukota lẹ Paturọsu l'alị Íjiputu; atụko sụ Jeremáya-a:

16 "Ozi ono, iigude ẹpha Ojejoje l'ezi ẹphe ono bẹ ẹphe ta angakwaru ngu nchị.

17 Iphe bụkpoo iphe ẹphe sụru l'ẹphe e-me bẹ ẹphe mefutaje. Ẹphe a-nọdu akpọ
ínsẹnsu ọku l'anụ Eze-nwanyi Imigwe; l'agba mẹe gude l'agwa iya; ẹge ẹphe shi
emeje lẹ mkpụkpu, nọgbaa l'alị ndu Júda; mẹ l'esu-ụzo Jerúsalemu; ẹphebedua; mẹ
nna ẹphe; mẹ ndu eze ẹphe; jeyewaru lẹ ndu ishi ẹphe. Teke ono bẹ ẹphe shinu
nweru nri nshinu; nweru iphe; ọphu ọ dụdu iphe shi atsụ ẹphe l'ẹhu.

18 Obenu lẹ keshinu ẹphe haru ọkpo ínsẹnsu ọku l'anụ Eze-nwanyi Imigwe; haa
ọgbaru iya mẹe gude l'agwa iya; b'ẹ to nwehedu iphe ẹka dụkwadu ẹphe; ọgu yẹle
ẹjo-ẹgu l'agwawa ẹphe maa."

19 Ndu k'ụnwanyi abya eyekwaaphu ọnu; sụ: "Teke ẹphe shi egheje akara; mee ya;
yọ dụ l'ọ bụ Eze-nwanyi Imigwe; l'akpọru iya ínsẹnsu ọku; l'agba mẹe gude l'agwa
iya; njị ẹphe; ?ẹphe te shidu sụ l'ọ dụa mma t'ẹphe meje iya."

20 Ya ndono; Jeremáya abya asụ ndu ono l'ẹphe ha; mbụ unwoke ẹphe; mẹ ụnwanyi
ẹphe; mẹ iphe bụ l'ẹphe ha, bụ ndu yeru iya ọnu ẹge ono:

21 “Ọ -bụru k'ínsẹnsu ono, unu shi anọduje akpọ ọku l'echi mkpụkpu Júda; mẹ
l'esu-ụzo Jerúsalemu ono; mbụ unubẹdua; nna unu phẹ; ndu eze unu phẹ; ndu ishi
unu phẹ yẹle ndu alị-a kpamukpamu; ?unu arị lẹ Ojejoje ta anyatadu iya tọo? ?T'ọ
bụ l'unu arị l'ẹ tọ batajẹdu iya l'egomunggo tọo?
22 ?Bụ ngụnu kparu iphe alị unu daburu ochobo; bụru ikpọzu; bụru iphe e gude
akọ l'ọnu; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu onye bu iya ebubu; yọ dụ ẹge ọ dụ ntanụ-a? ?Tọ
bụdu okfu lẹ Ojejoje bẹ iphe dụ ẹji unu emeebe atsụwa l'ẹhu; jeye mẹ ahụma ahụma
ono, unu meshikotaru ono.
23 ?Tọ bụdu kẹ l'unu kpọru ínsẹnsu ọku; mẹ kẹ l'unu meru Ojejoje iphe dụ ẹji;
unu te emejedu iphe Ojejoje kfuru; ọphu unu 'etsodu ekemu iya; ọphu unu 'emedu
ome-l'alị iya; ọphu unu 'emejedu iphe ọ sụru t'e meje; kparu iphe iphe-ẹhuka ọwaa
dakfutaru unu ẹge-a?”

Ee-mekputa Íjiputu l'ọgu

24 Tọ dụ iya bụ; Jeremáya abya ekfuru yeru ndu ono l'ẹphe ha; ẹphe l'unyomu
ẹphe; sụ ẹphe: Unu ngabekwa nchị l'iphe Ojejoje ekfu; unubẹ ndu Júda l'unu ha, bụ
ndu ọphu nọ l'alị Íjiputu.
25 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya abụru Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu
ekfu: “Unubẹdua; unu l'unyomu unu gude ọnu unu kfua ya ekfukfu; sụ l'iphe ono,
unu riburu nte k'ememe ono bẹ unu mefutaje: l'unu a-nọdu akpọ ínsẹnsu ọku l'anụ
Eze-nwanyi Imigwe; l'unu a-nọdu agbaru iya mẹe; yọ bụru iphe ono, unu kfuru ono
bẹ unu eme. Ngwanụ; unu meru tụgburu; dụ ọ bụ ẹge unu riburu iya!
26 Ọo ya bụ; unu ngabekwa nchị l'iphe Ojejoje ekfu; unubẹ ndu Júda l'unu ha,
bụ ndu ọphu nọ l'alị Íjiputu. Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru: T'unu lekwa; lẹ ya
gudekwa eze ẹpha iya ono ribua; l'iphe bụ onye Júda, bu lẹ Íjiputu te egudehedu ọnu
iya l'ekfu: ‘Kamẹnu; lẹ ya gude ẹpha Ojejoje ọphu nọ ndzụ l'ekfu iphe ọwaa!’
27 Unu lekwa-a; ya egekwa unu ngge k'ọma; ọ kwa t'ẹ b'ọ dụru unu lẹ mma. Iphe
bụ ndu Júda, nọ lẹ Íjiputu a-la l'ọgu. Ọ dụdu; yọ bụru ẹgu e-gbushi ẹphe jeye teke
ẹphe a-gwụ.
28 Nwa ndu ọphu ọgu gbuphodoru e-shi Íjiputu laphuta azụ l'alị Júda; ọle ẹphe ta
adụdu igwe. Ọ bụ teke ono; bẹ ndu ọphu kwaru lẹ Íjiputu a-maru onye ọphu okfu
nk'iya reru: ?bụ nk'iya; tọo nk'ẹphe.
29 “ ‘Ọwaa iphe yẹbe Ojejoje e-gude koshi unu lẹ ya a-hụ unu àhụhù l'ẹke-a. Ọo ya
e-me tẹ unu maru l'iphe-ẹhuka ono, ya sụru lẹ ya e-me unu ono bẹ ya e-mekota unu.’
30 Fero, bụ Họfura; mbụ eze ndu Íjiputu bẹ ya e-woru ye l'ẹka ndu ọhogu iya;
ẹge ono, ya woru Zedekaya, bụ eze ndu Júda ye l'ẹka Nebukadineza, bụ eze ndu
Bábyilọnu; mbụ onye ọhogu iya ono, shi achọ ndzụ iya ono.”

45

1 Ọwaa bụ iphe onye nkfuchiru Nchileke, bụ Jeremáya kfuru Baruku Neraya l'afa
k'ẹno, Jehoyakimu Josáya wataru ọchi ndu Júda; lẹ Baruku detsuaru okfu, o kfuru
iya.
2 “Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu kfuru nggụbe Baruku:
3 I sụru: ‘Nshọo ngu! Ojejoje wotawaru aphụ yekwa l'iphe-ẹhuka ngu. L'ị
tsụakwaru ude; ike agvụ ngu; ọphu ị tụtajedu ume.’ ”
4 Ojejoje sụru: “Ọwaa iphe ii-kfuru iya ndọ: Wakwa iphe Ojejoje ekfu baa: ‘L'ọ
byawa onwukposhi iphe o shi kpụa l'onwiya; l'abya ofeshi iphe o shi dzaa l'onwiya
l'alị-a mgburumgburu.

5 ?Nanụ ẹge ii-shi bya awata ọchoru onwongu iphe paru ẹka? Ba achọkwa iya ẹge
ono; kẹ l'ọ kwa mkpaka bẹ ya e-wotaru ndiphe kpamukpamu. Obenu lẹ nggụbedua;
iphe bụkpo ẹke i jeru ẹke i jeru; bẹ ụkfu ta adụdu ngu; njị ta ajị ngu.' " Ono iphe
Ojejoje ekfu ndono.

46

Ozi ẹhu ndu Íjiputu

1 Ọwaa bụ iphe Ojejoje ziru onye nkfuchiru Nchileke, bụ Jeremáya l'okfu ẹhu
mbakeshi.
2 Okfu ẹhu ndu Íjiputu: Ndu eezi ozi ọwaa bụ ndu sọja Fero Neko, bụ eze ndu
Íjiputu, bụ onye e mekputaru lẹ mgboro mkpụkpu Kakemishi, nọ l'iku Ẹnyimu
Yufurétusu. Onye ono, mekputaru ẹphe ono bụ Nebukadineza, bụ eze ndu
Bábyilọnu; l'afa, kwe Jehoyakimu Josáya afa ẹno, ọ wataru ọchi ndu Júda.
3 "Unu dozikwaa iphe unu
egudeje egbochi onwunu l'ọgu;
unu ezefuta jeshia ọgu!
4 Unu kwakọbe ịnya unu k'ọgu;
Unu awụ-koru iya; unubẹ ndu agbajẹ ịnya.
T'onyenọnu vudokwa l'ẹke gbaru iya nụ!
Unu kpugbakwaaru
okpu-igwe unu!
Unu bashịa arwa unu ababa!
Unu atụko uwe-ọgu unu l'ọha yee onwunu!
5 ?Bụ ngụnu bẹ ya ele ẹnya?
Egvu gudeekwaru ẹphe.
Ẹphe agbaakwa ọso.
Ndu sọja ẹphe b'e mekputawaru.
Ẹphe eye ọkpa l'ọso; gbalaa;
l'ẹbe 'agha ẹnya l'azụ.
Ẹphe agba l'achịka ẹnya."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
6 "Ndu ọkpa-ẹgwa ta anahughekwa.
Ọphu onye ike dụ l'ọgu ta agbalaghekwa.
Ọ kwa l'ụzo isheli;
l'ụzo Ẹnyimu Yufurétusu
bẹ ẹphe vukotaru iphe; dashịa.
7 ?Bụ ndu ole ndọ-ọ,
l'abya kulakula l'ọ bụ Ẹnyimu Náyịlu;
mbụ l'ọ bụ ẹnyimu,
jiru ejiji; l'abya utso?
8 Ọ kwa ndu Íjiputu abya
kulakula l'ọ bụ Ẹnyimu Náyịlu ono;
mbụ l'ọ bụ ẹnyimu, jiru ejiji l'abya utso ono.
Ẹphe ekfu sụ l'ẹphe
e-tsulihu tụko mgboko
kpamukpamu tsọpyabe;
L'ẹphe e-mebyishi mkpụkpu
lẹ mkpụkpu yẹle ndu bu iya nụ.
9 Raaru ịnya ono ọra; t'ẹphe gbachịa!
Kfuru ndu agba ụgbo-ịnya; l'ọ sụru!

Tẹ ndu ike dụ l'ọgu gbeshikwa t'e je:
mbụ unubẹ ndu Kúshi;
mẹ ndu Putu, bụ ndu
chịgbaa iphe eegudeje ezeru onwonye l'ọgu;
mẹ unubẹ ndu Líbiya,
ẹnya ka l'iphe laru l'akfụ!
10 Obenu lẹ mbọku ono bụkwa eswe Nnajiufu;
mbụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
Ọ kwa eswe ọgwata ụgwo
iphe; mbụ l'ọo ntanụ;
bẹ ọo-gwata ndu ọhogu iya ụgwo.
Ọo nkogo a-sụ madzụ
pyaapyaa jeye;
yo ji iya ẹpho;
mbụ jeye teke ọo-ngu mee ngụ-jia ẹpho;
kẹ l'ọo Nnajiufu;
mbụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
gude ndu ọhogu iya l'achị ẹja
l'alị ndu isheli; l'iku Ẹnyimu Yufurétusu.
11 Unubẹ ndu Íjiputu;
unu jee Gíledu je emeta manụ banụ.
Obenu l'ọgvu ono,
unu emebe ono te emekwa t'unu ka mma.
Ẹ too mekwa t'unu ka mma.
12 Iphe bụ mbakeshi nụwaru
iphere ono, e meru kpua unu ono.
Ẹkwa unu atụkowa
mgboko l'ọ ha ngaa.
Ndu sọja unu dabutsuwaru l'eli ibe ẹphe.
Ẹphe tụkowa daa ndatẹwo.”
13 Ọwaa ozi, Ojejoje ziru onye nkfuchiru iya; mbụ Jeremáya lẹ k'ẹhu Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu, abya otso ndu Íjiputu ọgu.
14 “Raa iphe-a arara l'alị Íjiputu!
“Nggu echia ya ochi mkpu lẹ Migidọlu!
Chikwaa ya phụ ochi mkpu
lẹ Mẹ́mufisu yẹle Tapénesu:
‘T'onyenọnu vudokwa l'ẹke
gbaru iya nụ kwakọbe;
kẹ l'iphe bụ iphe unu
nweru bẹ ọgu abyaakwa emebyishi.’
15 ?Nanụ ẹge e meru bẹ agwa unu;
mbụ Apisu ta dụdu ike vudo?
Iphe kparu iya nụ bụ lẹ
Ojejoje nwutsuru iya.
16 Ndibe unu ndu ọphu
ụkfu dụru dụ l'igwe;
ẹphe adashịa.
‘Unu gbeshi t'ayi laphu
azụ lakfu ndu alị ayi;

l'alị ẹke a mụru ayi.
T'ayi gbalaaru ogu-mbeke
ndu emegbu ayi emegbu!’
17 Unu gụkwazi Fero,
bụ eze ndu Íjiputu ẹpha; kuje iya:
‘O-kfu-ekfu-'eme-eme.
Teke ọ ga eme iphe
b'ọ paru haa; yọ laa kẹ mmanu.’
18 Ọwaa iphe Eze ono ekfu ndọ-ọ;
mbụ onye ono, ẹpha iya bụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ono:
Ọ -bụru-a lẹ ya nọ ndzụ
ẹge ya nọ iya-a
b'o nweru onye a-bya nụ.
Onye ono a-dụ l'ọ bụ
Ugvu Tábọ, kakọta ugvu ndu ọdo;
mbụ l'ọ bụ ugvu Kamẹlu,
ha l'eli karia eze ẹnyimu.
19 Unubẹ ndu Íjiputu;
unu kwakọkwaa iphe
unu e-gude laa alị ọdo.
Ishi iya abụru lẹ Mẹ́mufisu
e-mekochaa bụru ochobo;
ee-me iya; tọ dụ onye ebu iya ebubu.
20 Íjiputu dụ l'ọ bụ nwada eswi, ama ntụmatu.
Obenu l'òdzù, shi l'ụzo
isheli e-je anọdu etso iya tekenteke.
21 Ndu ẹphe butaru ebuta
t'ẹphe bya alụaru ẹphe ọgu
bẹ dụ l'ọ bụ oke-eswi,
daru ọkporokpo.
Ẹphebedua aghakọbe gbalashịa.
Ẹphe ta dụdu ike vudo;
kẹle mbọku, ẹphe a-la l'iyi dakfutawaru ẹphe;
mbụ teke aa-nụ ẹphe aphụ.
22 Ndu Íjiputu a-da ashị l'ọ bụ agwọ, agba ọso;
kẹle ndu ọhogu ẹphe
a-nọdu abyakfuta ẹphe ọgu kẹ nyịbe-nyịbe;
mbụ gude ogbu-nkụ egbu
ẹphe l'ọ bụ onye egbu oshi.
23 Ọswa ẹphe l'ọ ha bẹ ẹphe
a-sụpyashikota;
m'o -ruhuru; o rutabe
iru-a.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono;
“Kẹ l'ẹphe ka igube l'igwe;
ọphu 'agụtadu ẹphe l'ọgu.
24 Ndu Íjiputu bẹ ee-me iphe-iphere;
kpụru ẹphe ye ndu isheli l'ẹka.”

25 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: “Lẹ ya
abyakwa ọnu Amọnu, bụ agwa ndu Tebẹsu aphụ. Ya a-nụkwaphu Fero aphụ; mẹ
ndu Íjiputu; mẹ agwa ẹphe; mẹkpo ndu eze ẹphe; mẹ iphe bụ ndu tụru obu yeeru
Fero.
26 Ya e-woru ẹphe ye l'ẹka ndu achọ ndzụ ẹphe; mbụ l'ẹka Nebukadineza, bụ eze
ndu Bábyilọnu; mẹ lẹ ndu ozi iya ẹphe. Ọle; teke ee-metsuaru bẹ ee-bukwaru-a lẹ
Íjiputu ẹge e shi buhawaru iya.” Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
27 “Unubẹ ndibe Jékọpu,
bụ ndu ozi iya;
unu ba atsụkwa egvu;
ọphu obu 'awakwa unu awawa;
unubẹ ndu Ízurẹlu!
Ya a-dzọtakwa unu
l'alị ẹke, teru ẹnya;
dzọtakwaphu ndu
awa unu phẹ l'alị ẹke,
a kpụru ẹphe lẹ ndzụ laa.
Unu e-mekochakwaa lata
bya eburu lẹ nchị-odoo;
unu ta achịhe obu l'ẹka;
to nwe onye abyakwadu
unu oye egvu ọdo.
28 Unubẹ ndibe Jékọpu,
bụ ndu ozi iya; unu ba tsụkwa egvu;
kẹle ya nọkwa swiru unu eswiru.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
“Ya e-mebyishikota iphe bụ mbakeshi ono,
ya chịru unu tụkashia ono.
Obenu lẹ ya te emebyishidu unubẹdua.
Ọo àhụ̀hù bẹ ya a-hụ̀ unu;
t'unu shi iya maru iphe.
Ya ta ahakwanụ unu
kẹ ba àhụ̀ unu àhụ̀hù lẹ phuu.”

47

Ozi ẹhu ndu Filisutayịnu

1 Ọwaa bụ iphe Ojejoje ziru Jeremáya lẹ kẹ okfu ẹhu ndu Filisutayịnu; tẹmanu bẹ
Fero byadẹru bya etso ndu Gáza ọgu.
2 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“Unu lewaru ẹge mini shi l'ụzo
isheli l'abya kulakula.
Oo-mekochaa bụru
utso l'abya kulakula.
Ọo-tsọ-kputa alị;
mẹ iphe bụ iphe nọkota iya nụ;
tsọpyabe mkpụkpu;
mẹ onyemonye ọbule, bu iya nụ.
Ndu ono e-chi mkpu;
iphe bụ ndu bu l'alị ono atụa ụzu-ẹkwa.
3 Mbụ l'ẹphe -nụlephu

igidi-ọkpa ịnya ẹphe;
bya anụa ụzu ụgbo-ịnya ndu ọhogu ẹphe;
yẹle kwọkiri kwọkiri,
ọkpa ụgbo-ịnya ẹphe ono eme
bẹ ndu bụ nna te elehedu
ẹnya l'azụ k'oheta ụnwegirima ẹphe.
Ẹka a-tụlashihu ẹphe.
4 L'oge ruakwaru teke
ee-mebyishikota ndu
Filisutayịnu l'ẹphe.
Ee-me tẹ nwa ndu ọphu
phọduru nụ, bụ ndu gega
eyeru ndu Táya; mẹ ndu Sayịdonu ẹka chịhu;
kẹle Ojejoje abyaakwa
omebyishi ndu Filisutayịnu;
mbụ nwa ndu phọduru nụ
lẹ ndu alị Kafuto.
5 Ndu Gáza kpụshiwaru ishi-aphụ;
ndu Ashikelọnu;
b'a lawaru l'iyi.
Sụa; unubẹ nwa ndu ọphu
phọduru lẹ ndu Enaku;
?unu e-yejashịkpoo onwunu
ẹge-a jeye teke ole?
6 Nggụbe ogu-mbeke Ojejoje;
?bụ teke ole; bẹ ịi-tụta ume?
Kabẹnu mịru onwongu yee l'ọbo!
Tụtanu ume; nọdu nwangijinggiji!
7 Ọlobu; ?nanụ ẹge oo-shi nọdu nwandoo
l'ẹke unu elewaa ẹnya lẹ
Ojejoje tụwaru iya ọtu ekemu
t'e je alụa ndu Ashikelọnu
yẹle ndu iku eze ẹnyimu?
Ọ bụ ẹge ono b'o kfuwaru l'ọo-dụ.”

48

Ozi ẹhu ndu Móabu

1 A -bya l'okfu ẹhu ndu Móabu; ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu kfuru:
Tẹ aphụ tsọkwa Nebo;
kẹ l'e meru iya; yọ bụru kpurupyata.
Ndu Kiriyatayimu;
b'e meru iphe-iphere;
bya akpụa ẹphe lẹ ndzụ.
A-gbabe-a-dzụru;
b'e mewaru iphe-iphere nụ;
gwee ya egwegwe.
2 Ẹ ta ajahẹdu ndu Móabu ajaja.
Ọ bụ lẹ Hẹ́shibonu;
b'a nọdu chịaru ẹphe ẹjo idzu:
t'ẹphe mee t'ẹphe chịhu.

Unubẹdua kwaphụ;
unubẹ ndu Madumenu;
bẹ ee-mekochaa laa l'iyi.
Ọ bụ ọgu e-mekochaachịa unu ẹjo ọso.
3 Unu ngabẹkpoduaphu nchị
nụa mkpu, eechi lẹ Horonayimu;
mkpu oke iphe-ẹhuka;
mẹ mkpaka.
4 Ndu Móabu b'e mebyishiwaru.
Ngabẹduduphu nchị l'ẹkwa,
ụnwegirima ẹphe ara.
5 Ẹphe a-wụru laa l'ụzo iya kẹ Luhiti;
l'akwa ntụmatu eje atụgbu.
Lẹ mgbazita ụzo iya kẹ
Horonayimu b'a nụru
mkpu, eechi kẹ iphe ono, lakọtaru l'iyi ono.
6 Unu gbalaa! Unu gbaa ọso ndzụ unu!
Unu gbaa l'ọ bụ nkakfụ-ịgara echi-ẹgu!
7 Keshinu unu kpọru obu ye
l'iphe unu adụje ike mee;
mẹe l'ẹku unu
bẹ aa-kpụfukwaa unubẹdua lẹ ndzụ.
Agwa unu; mbụ Kemọshu;
bẹ aa-kpụkwaphu lẹ ndzụ;
yẹle ndu achijeru Nchileke ẹja,
agwajẹ iya nụ; mẹ ndu ishi iya.
8 Ndu mgbugbu-madzụ a-bya
l'iphe bụ mkpụkpu nọnu;
ọphu o nwedu m'ọo
mkpụkpu lanụ, a-nahụ nụ.
Iphe bụ nsụda a-bụru kpurupyata.
Iphe bụ obosara alị abụru iyi.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
9 T'a chọoru ndu Móabu ébà;
k'ọphu ẹphe e-phelihu phefu.
Iphe bụ mkpụkpu,
nọ lẹ Móabu bẹ ẹgbara a-kfụ.
Ẹ tọ dụdu m'ọo onye lanụ, e-bu iya nụ.
10 Onye a tụru ọnu b'ọ bụ;
mbụ onye gude ẹregede ejeru Ojejoje ozi!
Onye a tụru ọnu b'ọ bụ;
mbụ onye te gudedu nkogo iya l'egbu ọchi!
11 Keshinukpo bẹ ndu Móabu
nọkpelephu; tụsaru ẹhu
l'ọ bụ ọhu-mẹe, dọru l'ite.
Ọphu a wụ-phedu iya awụ-phe l'ite;
kẹ l'ẹ ta akpụbua ẹphe lẹ ndzụ laa alị ọdo.
Ọo ya meru iphe ọtso-ẹna
ya dụkwadu ẹge ọodu;
ọphu mkpọ iya 'eshibuhudu eshibuhu.
12 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:

L'oge abyakwa teke ya e-ye
ndu awụ-phe mẹe l'ite.
Ẹphe a-wụfuta ndu Móabu
l'ite ono, ẹphe dọru ono;
woru ite ono, o shi dọru ono kụkposhia.
13 Ono bụ teke iphere agwa,
bụ Kemọshu e-gude ndu Móabu;
ẹge ono, iphere agwa Bẹ́telu
guderu ndu Ízurẹlu;
kẹ l'ẹphe shi chịru obu
tukobe iya ono.
14 “?Nanu ẹge unu e-shi sụ
l'unu bụ mkparawa;
l'unu bụ ndu ike-ka-l'ọgu?
15 Onye abya ogbufu Móabu
yẹle mkpụkpu, nọgbaa ya nụ;
bẹ nọokwaa anọno.
Unwoke ẹphe, bụ ndu
ọphu gbaru mkparawa;
bẹ ee-gbu ẹge eegbuje anụ.”
Ọo mbẹdua bụ Eze;
mbụ Ojejoje, bụru
Ọkaribe-Kakọta-Ike ono.
16 Teke ndu Móabu a-la l'iyi dụakwa ntse.
Eze iphe-ẹhuka a-dakfukwa ẹphe ẹgwegwa.
17 Unu rakwaa ẹkwa ẹphe;
unubẹ ndu unu l'ẹphe bu obutobu!
Mbụ unubẹ ndu maru ẹpha ẹphe.
Unu sụ ẹphe:
“?T'e lewaru ẹge obodo ono,
shihuru ike ono meru echikahu;
t'e lewaru ẹge ùgvù iya ono ghọru akọ-ife.”
18 Unubẹ ndu bu lẹ Díbọnu;
unu shinu l'ọnodu
oke amadụ ono, unu nọ ono nyizita
bya anọdu l'alị, dụ kakpọro-kakpọro;
kẹle onye gbufuru ndu
Móabu e-gbufukwaphu unu;
mbụ gwepyakota mkpụkpu
unu ono, a kpụshitsuaru ike ono.
19 Unubẹ ndu Árowa;
unu vudokpoduaphu l'iku esu-ụzo lee ẹnya!
Unu jịa unwoke;
mẹ ụnwanyi, agbala agbala.
Unu jịa ẹphe iphe meru nụ.
20 Ndu Móabu b'e meekwaru iphe-iphere kpua;
kẹ l'ẹphe gvụakwaru.
Unu raa ẹkwa anwụhu; rashia ya ike!
Unu raa ya arara lẹ
Ẹnyimu Amọ́nu lẹ Móabu;
b'e mebyishiwaru!

21 Ndu bu l'alị, daburu adaburu;
bẹ ikpe gudeekwaru;
mbụ ndu Holọnu;
ndu Jahuza; ndu Mefatu;
22 ndu Díbọnu; ndu Nebo;
ndu Bẹ́tu-Dibulatayimu;
23 ndu Kiriyatayimu;
ndu Bẹ́tu-Gamulu;
ndu Bẹ́tu-Meyonu;
24 ndu Keriyotu; ndu Bọzura.
Ọ dakfukotakwaruphu
mkpụkpu lẹ mkpụkpu ndu Móabu l'ẹphe ha:
ndu ọphu bu l'ẹke teru ẹnya;
mẹ ndu ọphu bu l'ẹke dụ ntse.
25 Ike ndu Móabu bẹ e chikwashiakwaru;
mbụ chikwoshiwa iya ẹka.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
26 “Unu chee ya mẹe; k'ọphu oo-gude iya;
kẹ l'ọo Ojejoje bẹ o ngeru ọkpa l'ishi.
Tẹ ndu Móabu watanụ ori ẹgbo, ẹphe gbọru;
t'ẹphe bụru iphe ee-gude agba mgbọnu.
27 Ndu Móabu shi egudeje ndu
Ízurẹlu l'agba mgbọnu?
?E guderu ndu Ízurẹlu l'ẹke ẹphe ezi oshi tọo;
meru iphe e shi egudeje
ẹphe ekwe nda-werere;
teke unu ekfu okfu ẹhu ẹphe?
28 Unubẹ ndu Móabu!
Unu hatsụa mkpụkpu unu
je eburu l'iku iku agbara-mkpuma;
Unu je adụ l'ọ bụ
kparakobe, bụ l'ọnu ọgba;
bẹ ọokpaje ẹkfuna iya!
29 Ẹphe nụakwaru ẹge ndu
Móabu gude l'ekube onwẹphe.
Mbụ l'ẹphe kunukaru
onwẹphe; tsenuka etsetse.
Ekuku, ẹphe eku onwẹphe;
mẹ etsetse, ẹphe;
mẹ ẹge ẹphe shi apali
onwẹphe eli kabẹkwa tsobe iya etsobe.
30 Ya makwarụa ẹge ẹphe
e-kutabe onwẹphe;
ọle ekuku ono bụkwanu iphe mmanu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono:
31 Ọo ya meru iphe ya akwa ẹkwa ndu Móabu.
Mbụ l'ọo ndu Móabu l'ẹphe
ha bẹ ya l'ara ẹkwa ẹphe;
l'agụ aphụ ndu Kíru-Haręsetu.
32 Ya kakwa ọra ẹkwa unubẹ ndu Sibuma;

mẹ l'ẹge ya ara ẹkwa ndu Jaza.
Unu jaru ajaja; k'ọphu ẹkali
unu rutsuaru eze ẹnyimu;
mbụ jerutsua Eze Ẹnyimu Jáza.
Ọ bụ l'e mebyishiwaru
akpụru iphe unu meberu emebe.
33 E wofuwaru ẹhu-ọtso-ẹna;
mẹ ome ẹmirima l'ẹgu
oshi-ọmi ndu Móabu;
mẹ l'alị ẹphe.
Mẹe bẹ ya mewaru t'ẹ ba
akụtajehe l'ẹke aakụje mẹe.
Ọphu o nwehedu onye
atụjekwadu ẹvu-mẹe teke aakụ iya.
A marua l'aanọduje anụ
olu madzụ l'ẹke ono;
ọle ẹ tọ bụkwanu olu onye atụ ẹvu
34 Mkpu olu-ẹkwa ẹphe
tụkookwa ẹkemeke ọbule rukota.
E shi lẹ Hẹ́shibonu chikọta mkpu ọbu;
je akpaa lẹ Eleyale;
mẹ Jahazu.
E shi lẹ Zówa chia ya jeye
lẹ Horonayimu;
mẹ Ẹgulatu-Shelishiya;
kẹle mini tashihụkotaru
je akpaa lẹ Nimirimu.
35 L'alị ndu Móabu;
bẹ ya e-me t'a gwabuhu
iphe l'ẹnya ẹke, aagwajẹ iphe;
mee t'ẹ ba kpọjehe ínsẹnsu
ọku nụ agwa ẹphe.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
36 “Ya ara ẹkwa ndu Móabu;
l'agụkwaphu aphụ ndu Kíru-Haręsetu.
Aphụ, ya agụ dụ l'ọ bụ ẹke
aakụ ịkpa anwụhu;
kẹ l'iphe bụ iphe ẹphe nwejeru gvụwaru.
37 Onyemonye ọbule
kpụshikotaru ishi;
kpụshikota ẹji-agba;
vukotaru ọnya-mma;
bya ewekotaru uwe-aphụ l'ukfu.
38 Iphe adakọta l'iphe bụ ufu,
nọkota l'alị Móabu;
mẹ l'edukfu l'edukfu ẹphe;
ta dụkwa iphe ọdo, gbahaa ụzu-ẹkwa;
kẹle ya tsukposhiwaru ndu
Móabu l'ọ bụ ite-mẹe,
ẹ-te nwedu onye chọru iya nụ.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

39 “Ndu Móabu b'a
tụkashiwaru nanụ nanu!
Ọ bụ ụzu-ẹkwa l'ada wọwowo ẹge ono;
iphere jiru ẹphe ifu!
Ndu Móabu bụakwa iphe
e gude agba mgbọnu.
Iphe bụ ndu nọ ẹphe ntse;
bẹ ọonyi ishi ẹdzu.”
40 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“Unu leduduphu!
Ugo ephekwa l'ephezita ephezita;
woru ébà iya gbasaa l'alị ndu Móabu.
41 Mkpụkpu, nọgbaa ya nụ;
bẹ aa-lụtatsua l'ọgu;
natatsụa ẹphe ụlo,
ẹphe edomije onwẹphe.
Lẹ mbọku ono; bẹ ndu sọja
ndu Móabu a-nọdu awa obu
l'ọ bụ nwanyi, ime eme.
42 Ndu Móabu l'ẹphe ha;
bẹ ee-mebyishi;
kẹ l'ẹphe dzọru Ojejoje ọkpa l'ishi.
43 N-yemegvu; iduma iduma;
mẹ ọnya, a gbashịru unu;
bẹ nọgbakwa l'echeru unu;
unubẹ ndu Móabu!
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
44 “Onye nahụru n-yemegvu;
yọ dalahụ l'iduma.
Onye nyifutaru l'iduma;
ọnya anmata iya;
kẹ l'ono bụ iphe ya e-gude
byakfuta ndu Móabu
mẹ ògè teke ya a-hụ ẹphe àhụhù -rulephu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
45 “Ndu agba ọso ọgu l'ala
Hẹshibonu ta mahẹdu iphe ẹphe e-me;
kẹle Hẹshibonu bẹ ọku etsu;
Mbụ o-nwu phuruphuru
ọku, etsu l'ime Sihọnu.
Yo tụko iphe bụ alị ndu
Móabu tsukota l'ọ ha;
mbụ tsukota ọkpu-ishi ndu ono,
shi bụru ndu ẹnya-dụ-l'ọgu ono.
46 Nshọo unubẹ ndu Móabu!
Unubẹ ndu ono,
shi agwa Kemọshu ono;
b'e mebyishiakwaru.
Ụnwu unu l'ẹphe ha:
unwoke l'ụnwanyi b'a kpụkotawaru
lẹ ndzụ laa alị ọdo.

47 Ọle ya e-mekochaa dophu
ndu Móabu azụ l'ọnodu ẹphe
l'oge, dụ l'ifu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
Ono abụru ikpe, e kperu ndu Móabu.

49

Ozi ẹhu ndu Amọnu

1 A -bya l'okfu ẹhu ndu Amọnu;
ọwaa bụ iphe ookfu;
mbụ Ojejoje:
“?Ọ bụ lẹ Ízurẹlu te nwedu
ụnwegirima unwoke tọo?
?To nwedu onye
e-ri iphe iya tọo?
?Nanụ ẹge e meru;
Mólẹ̀ku egbe nata alị ndu Gádu;
yọ bụru òkè-iphe iya?
?Nanụ ẹge e meru;
ndibe iya abụru lẹ
mkpụkpu iya bẹ ẹphe bugbaa?”
2 Obenu l'oge abya-a
teke ya e-me tẹ ndu Rába,
nọ l'alị ndu Amọnu nụa mkpu ọgu.
O -rua mbọku ono bẹ Rába a-bụru ikpọzu.
Ụnwu mkpụkpu, nọ-pheru
iya mgburumgburu etsufukọta l'ọku.
Ọo teke ono bẹ ndu Ízurẹlu
a-chịfu ndu shi chịfu ẹphebedua.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
3 Unu tụa ụzu-ẹkwa;
unubẹ ndu Hẹ́shibonu;
kẹle mkpụkpu Eyayi;
b'e mebyishiakwaru!
Unu chishikwaa mkpu ike;
unubẹ ndu bu lẹ Rába!
Unu yee uwe-aphụ; gụa aphụ.
Unu daa gbigbigbi;
gbaru shia ọwaa;
gbaru shia ọphu;
lẹ mgboromgboro
ụpho-mkpuma mkpụkpu unu;
kẹle Mólẹ̀ku bẹ aa-kpụkwa
lẹ ndzụ laa alị ọdo;
yẹle ndu achịjeru Nchileke ẹja,
agwajẹ iya nụ; mẹ ndu ishi iya.
4 ?Nanụ ẹge e meru;
unu egude nsụda nsụda alị unu
l'eku onwunu;
mbụ unubẹ ndu,

ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka;
mbụ unubẹ ndu tụru obu
ye l'ẹku unu; l'asashị;
l'ẹ to nwedu onye abya
unu otso ọgu.
5 Ya e-gude ndu bupheru unu mgburumgburu
wata unu oye egvu.
L'unu ha l'onye l'onye bẹ aa-chịfu achịfu;
ọphu ọ dụdu onye
a-chị-phuta ndu gbalawaru nụ azụ.
Ono kwa iphe Nnajiufu ekfu ndono; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
6 "Ọle ya e-mekochaa dophu
ndu Amọnu azụ l'ọnodu ẹphe."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Ozi ẹhu ndu Édọmu

7 A -bya l'okfu ẹhu ndu Édọmu; ọwaa kwa iphe ookfu; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru:
"?T'o nwehekpodua mmamiphe,
phọduru nụ lẹ Témanu tọo?
Ọkpobe idzu;
?ọ gvụwaru l'ẹka ndu maru
oye ọnu l'okfu tọo?
Mmamiphe ẹphe:
?o rehuwaru erehu tọo?
8 Unubẹ ndu bu lẹ Dedanu;
unu ghakọbe gbalaa!
Unu gbalaa je edomia
onwunu l'ime ẹnu;
kẹle ya gudekwa iyi
l'abyakfuta ndu eri Ịso
teke ya a-bya ẹphe ọnu aphụ-a.
9 Ndu awọ akpụru vayịnu byakfuta ngu;
?ẹphe ta awọ-phododuru ngu tọo?
Ndu iphura -bya nke ngu l'ẹnyashi;
?tọ bụdu iphe dụ ẹphe
mma bẹ ẹphe e-wota?
10 Obenu lẹ ndu eri Ịso;
bẹ ya gbabẹwaru ọtu.
Ẹke ono, ẹphe shi edomishije
onwẹphe ono bẹ ya
kpuhawaru ghebe ọnu;
k'ọphu ẹphe te
edomikotahedu onwẹphe.
Ụnwegirima ẹphe;
mẹ ndu abụbu ẹphe;
mẹ obutobu ẹphe lakọtaakwaru l'iyi.
Ẹphebedua achịhukwaphu.
11 Unu haaru iya ụnwu unu
ndu ọphu a tọru ogbe;
ya e-letaa ẹphe ẹnya.

T'unyomu unu ndu ọphu
maa tụfuru chịru ụkfu kwẹe ya!”
12 “Ọ -bụru lẹ ndu ẹ-te nwedu iphe ẹphe meru b'a hụ̀rù àhụ̀hù; ?bụ ngụnu a-kpata
t'a haa unu t'ẹ b'a àhụ̀ unu àhụ̀hù? Ẹ taa hakwa unu t'ẹ ba nụ unu aphụ. Unu tafụtaje
aphụphu, gbaru unu;
13 kẹ l'agha; ya gudeekwa onwiya ria nte lẹ mkpụkpu Bọzura e-mekochaa bụru
ikpọzu; bụru iphe aakpọ-yiru ukuvu. Mbụ l'ẹgbara a-kfụ iya; yọ bụru iphe eegude
akọ l'ọnu. Iphe bụ mkpụkpu, nọkota l'alị ndu Édọmu a-bụkotaru ikpọzu gbururu
jeye lẹ gbururu. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.”
14 Ya nụkwaru ozi,
Ojejoje ziru.
Onye ozi bẹ e ziru t'o jekfu
iphe bụ mbakeshi;
je asụ ẹphe t'ẹphe dzukobekwa
onwẹphe byaru ndu Édọmu ọgu;
mbụ t'ẹphe gbalihukwa jeshia ọgu!
15 Kẹle ya mewaru; unu aha
nwanshị l'iphe bụ mbakeshi;
ọphu ọ dụdu iphe ndiphe gụberu unu.
16 Ọ kwa egvu, unu shi eyeje ndu ọdo;
yẹle ekuku, unu eku
onwunu bẹ duphuru unu;
mbụ unubẹ ndu ono,
bu l'ime ọgba-mkpuma ono;
onye bu l'ẹke ugvu kakọta l'eli.
Ẹ tọ dụkwa m'o -ruhuru;
unu je akpaa ẹkfuna unu
l'ephekerephe ephekerephe l'ọ bu ugo;
bẹ ya e-shikwa l'ẹke ono mee tẹ unu daa.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
17 “Ndu Édọmu
e -mekochakwaa bụru iphe aakpọ-yiru ukuvu.
Iphe bụ ndu swetaru ẹke ono;
bẹ ishi anyị ẹdzu.
Ẹphe egude ẹphe gbalahaa mgbọnu.
Ishi iya abụru eze
iphe-ẹhuka ono, a-dakfu ẹphe ono.
18 Ọo ẹge ono, e mebyishiru
Sódomu mẹ Gọmóra;
bya emebyishia mkpụkpu
ndu ọphu, nọ-pheru iya
mgburumgburu ono.
Ono kwa ẹge ẹ tọ dụdu
onye e-bu l'alị ndu Édọmu;
ọphu ọ dụdu onye a-kwata iya ufu.”
Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.
19 “Ọ kwa ẹge agụ shi l'ọswa,
nọ l'iku Ẹnyimu Jọ́danu kwofuta;
bya etsoru atụru, dọru
l'ọdu-atụru, nri dụ nshinu

bụkwaphu ẹge ya e-kwo
gburumu je atụ ndu Édọmu l'ụkfu;
chịfu ẹphe l'alị iya.
?Bụ onye bẹ ya fọtaru
t'ọ bụru onye ya a-tụ ẹka t'o mee iphe ono?
?Bụ onye dụ ẹge ya dụ?
?Bụ onye a-dụ ike kẹ oku iya ikpe?
?Bụ onye bụ onye eche atụru, a-dụ ike kfụru tẹ yẹle iya mee?”
20 Ọo ya bụ; t'unu nụkwaa iphe
Ojejoje chị-buwaru lẹ ya e-me ndu Édọmu;
mbụ iphe ọ chịru lẹ ya e-me
ndu bu lẹ Témanu.
Ẹ tọ dụdu iphe a-kpọshi
t'ẹ b'a kpụta ụnwu ẹphe kpụfu;
Ọ bụ iphe a-dụ ụnwu ẹphe ono biribiri.
21 Teke Édọmu a-da bẹ ụkporo
iya anmajikwa mgboko anmaji.
Ẹkwa, ẹphe a-nọdu ara;
bẹ aa-nọdu lẹ Eze Ẹnyimu Uswe anụ.
22 Unu lenu!
Ndu etso Bọzura ọgu a-bya l'ọ bụ
egbe-nwọku; gbasaa ẹ́bà iya agbasa.
Mbọku ono bẹ obu
a-yọshihu ndu sọja Édọmu
l'ọ bu nwanyi, ime eme.

Ozi ẹhu Damasụkosu

23 A -bya l'okfu ẹhu ndu Damásukọsu;
“Ndu Hámatu yẹle ndu
Apadu b'e kpuakwaru ifu lẹ ntụ;
kẹ l'ẹphe nụwaru ẹjo nzi.
Meji tọfuwaru ẹphe.
Ọkpoma akfụwa ẹphe
gbúdugbúdu l'ọ bụ eze ẹnyimu,
a swọngaru aswọnga.
24 Ndu Damásukọsu;
bẹ ẹka kụshihuwaru.
Ẹphe ghakọbekwaru;
l'agbalawa agbala.
Meji tọfuakwaru ẹphe.
Ẹjo iphe-ẹhuka
egudeshiwa ẹphe l'ọ bụ nwanyi, ime eme.
25 ?Nanụ ẹge e meru;
b'e gbe gwọbe mkpụkpu ono,
a maru amaru ono?
Mbụ mkpụkpu ono,
ama mma ono?
26 Ọo ya bụ l'ụnwu-okorọbya ẹphe;
bẹ aa-nọdu egbushi l'echi mbadụzo.
Ndu sọja ẹphe l'ẹphe ha;
bẹ a-gvụ nụ mbọku ono.

Ono iphe yẹbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
27 “Ya a-tụ ọku l'ụpho-mkpuma Damásukọsu;
yo tsua ufu-eze ndu Bénu-Hadadu
kpụru kpụshia ike.”

Ozi ẹhu Kéda yẹle Házọ

28 A -bya l'okfu ẹhu ndu Kéda yẹle alị-eze ndu Házọ, bụ ọphu Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu lụ-kputaru; ọwaa kwa iphe o kfuru; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike:
“Unu zelihu tsoo ndu Kéda ọgu;
unu emebyishia ndu shi ụzo ẹnyanwu-ahata!
29 Ụlo-ẹ́kwà ẹphe;
jeye l'iphe bụ elu ẹphe l'ọ ha;
bẹ unu e-rutakota.
Ẹkwa, ẹphe egudeje gechia
ụlo-ẹ́kwà ẹphe; mẹ iphe bụ
iphe ẹphe nweru enweru;
jeyekpo l'ịnya-ivu ẹphe
bẹ aa-chịtakota.
Ndiphe a-nọdu echi mkpu l'ekpu ẹphe:
‘Lẹ ụmuruku amụkwa l'ẹkemeke.’
30 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
Unu gbalakwaa agbala; unubẹ ndu Házọ.
Unu jekwa je edomishia
onwunu l'ime ime ọgba;
kẹle Nebukadineza,
bụ eze ndu Bábyilọnu chịakwaru
unu ẹjo idzu;
kpebuwaa iphe ya e-me ẹphe; sụ:
31 t'ẹphe wụ-lihu je etso
ndu mba ono, tụsaru ẹhu ono ọgu;
mbụ mba ono, ẹ-ta adụdu
onye ẹphe atsụ egvu ono;
ẹphe te nwedu ọguzo;
m'ọ bụ ụpho-igwe ono;
mbụ ndu ono bulephu jaherengu ono.”
32 Ịnya-kamẹlu ẹphe;
bẹ aa-kwa l'ọkwata.
Elu ẹphe; bẹ aa-lụtakwaphu l'ọgu.
Iphe bụ ọha, bu ote-ẹnya;
bẹ ya a-tụkashi nanụ nanụ.
Ya e-shi l'ụzo, dụ iche iche
mee tẹ oke iphe-ẹhuka dakfuta ẹphe.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
33 “Mkpụkpu Házọ
l'e-mekochaa bụru
ẹke nkụta-ọswa a-dọjeru;
kẹ l'ẹgbara a-kfụ iya gbururu jeye.
Ẹ tọ dụdu onye e-bu l'ẹke ono;
to nwe nwoke, eje iya ọkwata ufu.”

Ozi ẹhu ndu Élamu

34 Ọwaa iphe Ojejoje kfuru Jeremáya onye nkfuchiru l'okfu ẹhu ndu Élamu. Teke
o kfuru iya ẹya bụ lẹ ntso-l'ọhu teke Zedekaya wataru ọbu eze ndu Júda.
35 Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike asụ
t'ẹphe lekwa; lẹ ya
e-gbukwa iphe bụ ndu
agbajẹru ndu Élamu akfụ;
bụ iya bụ ndu ono, bụ ike ẹphe ono.
36 Ya e-me tẹ phẹrephere,
shigbaa ẹke, dụ iche iche
bya ephee lẹ Élamu.
Ya a-chịko ẹphe tụkashia
l'ẹke, dụ iche iche;
k'ọphu ẹ-tọ dụdu
ẹke ndu Élamu
ẹ-ta agbatsudua ọso ọgu laa.
37 Ya a-tụkashi ndu Élamu
nanụ nanụ l'ifu ndu ọhogu
ẹphe; mbụ l'ifu ndu achọ ishi ẹphe.
Ya e-me t'iphe dụ ẹji dakfu ẹphe;
shi iya tụ-koshi ẹphe
oke ẹhu-eghughu iya.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
Ya e-me t'e gude
ogu-mbeke l'achị ẹphe
jeye teke ya e-me t'ẹphe ba nọhe.
38 Ya e-je egvube aba-eze iya
bụ l'alị ndu Élamu;
mebyishia ndu eze ẹphe;
mẹ ndu bụ ishi ẹphe.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
39 Ọle ya e-mekochaa dophu
ndu Élamu azụ l'ọnodu ẹphe;
m'o rulephu l'oge l'ifu.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

50

Ozi ẹhu ndu Bábyilọnu

1 Ọwaa ozi, Ojejoje shi l'ẹka Jeremáya, bụ onye nkfuchiru iya zia l'okfu ẹhu ndu
Bábyilọnu; mẹ l'alị ẹphe.
2 “Unu raa ya arara radzuru
iya iphe bụ mbakeshi
t'a nụkota iya!
Unu palia ẹkwa-ọhubama;
raa ya t'a nụ-dzuru iya!
T'ẹ b'ọ dụkwa iphe unu
a-ha l'azụ.
Iphe unu a-nọdu ekfu bụ:
‘Lẹ ndu Bábyilọnu
b'a kpụkwaru lẹ ndzụ.

Belu b'e mekwaru iphe-iphere.
Ọphu bụ Maruduku;
b'e mewaru egvu ye l'ẹhu.
Nte ẹphe b'e meekwaru iphe-iphere;
bya emewaru egvu ye
iphe bụ iphe ono,
a kpụru akpụkpu ono l'ẹhu.’
3 Ndu mba, shi l'ụzo isheli
byawaru ndu Bábyilọnu ọgu.
Oo-me alị ẹphe t'ẹgbara kfụa ya;
ọphu ọ dụdu onye ebu iya nụ;
madzụ mẹkpo anụmanu
a-tụko shi iya gbalashia.”
4 “O -rua mbọku ono;
bẹ ndu Ízurẹlu yẹle ndu Júda a-tụgbabe;
gude ẹnya-mini je achọo
Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono:
5 “Ẹphe a-jị ajị ụzo,
e shi eje Ugvu Záyọnu;
tụgbua; shia ụzo iya onanu.
Ẹphe a-bya; ẹphe lẹ
Ojejoje atụgba bụru nanụ
l'ọgba-ndzụ ojejoje,
ẹ ta byadụ bya azaha azaha!
6 Ndibe iya dụ l'ọ bụ atụru, tufahuru etufahụ.
Yọ bụru ndu eche ẹphe;
bẹ dusweru ẹphe ụzo;
bya emee ẹphe;
ẹphe aghalahaa
ngvudangvu l'eli ugvu.
Ẹphe etsoru ugvu ugvu l'aghaphe;
zahaa ẹke, ẹphe anọduje atụta ume.
7 Iphe bụ ndu phụru ẹphe ripyaberu ẹphe.
Ndu ọhogu ẹphe asụ:
L'ikpe ta nmakwa ẹphe;
kẹ l'ẹphe mesweru Ojejoje,
bụ ọkpobe onye nche ẹphe;
mbụ Ojejoje, bụ onye nna
ẹphe oche phẹ tụru obu yeru.
8 Unubẹ ndu Ízurẹlu;
unu gbafụkwa lẹ Bábyilọnu!
Unu lụfulekwaphu l'alị
Bábyilọnu kpamukpamu!
Unu dụlekwaphu l'ọ bụ
mkpi, l'edu igweligwe eghu ndu ọphu.
9 Ishi iya abụru lẹ ya a-kpali igweligwe mba,
shihuru ike; t'ẹphe tụgbabe ẹka
bya etso Bábyilọnu ọgu.

Ọ bụ l'ụzo isheli bẹ ya
e-shi;
bya edokaa onwẹphe; kwabẹru iya.
Ọ bụ ẹke ono bẹ ẹphe e-shi bya alụ-gbua ya.
Ndu ono bụ ẹphe bụ ishi lẹ kẹ akfụ;
nk'ẹphe mbụ akfụ bụ o-je-ta-gba-ẹka.
10 Ọo ya bụ lẹ ndu Bábyilọnu;
bẹ aa-kwa l'ọkwata.
Ndu a-kwa iya l'ọkwata ọbu
te nwedu iphe ẹphe, ẹphe a-ha.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
11 “A makwaru-a l'unu ete ẹswa;
ẹhu l'atsọ unu ẹna;
mbụ unubẹ ndu ono,
vụkaru òkè-iphe iya ono.
A makwaru-a l'unu
adzọ gidimu gidimu l'ọ bụ nweswi,
adzọshi witu;
l'ara l'ọ bụ oke ịnya.
12 Obenu l'eze obodo unu;
bẹ iphere e-mekochaa mee.
Mbụ lẹ Bábyilọnu;
bẹ ifu e-mekochaa kpua lẹ ntụ.
Oo-mekochaa bụru iya;
bẹ ẹnya a-katsụa alala l'iphe bụ mbakeshi.
Ọo-bụru echi-ẹgu bụru
mgbẹgu l'alị-ọkponku; bụru alị-eveve.
13 Keshinu ẹhu eghu yẹbe
Ojejoje eghughu b'e tee buhedu
lẹ Bábyilọnu ọdo.
Ọ buchia ochobo;
bẹ aa-tọgbo iya;
k'ọphu ọo-nyị iphe bụ
onye, swetaru l'alị ndu Bábyilọnu ẹdzu;
ẹphe egude iya gbalahaa mgbọnu.
Iphe a-kpa iya nụ abụru
ẹge e mebyishitaru iphe ndu ono.
14 Unubẹ ndu agbajẹ akfụ l'unu ha;
unu kpọo onwunu;
nọ-phee Bábyilọnu mgburumgburu;
Unu wata iya ọgba akfụ ono;
T'ẹ b'ọ dụkwa ọnu-akfụ
unu m'ọo nanụ,
unu a-gbaphodo agbaphodo;
kẹ l'ọo Ojejoje b'o meru iphe dụ ẹji!
15 Unu chia mkpu-ọgu kpua
obodo ono ẹka ẹbo-ẹbo!
Bábyilọnu; bẹ ike gvụakwaru;
ụlo-ngge iya adashịwa!
Ụpho-mkpuma, e gude
kpuphee ya mgburumgburu;

b'e tsukposhiwaru!
Keshinu ọ bụ emelata;
bẹ Ojejoje emelata iya;
unu melata iya iphe o shi emeje!
Unu mee ya iphe o shi emeje ndu ọdo!
16 Unu be ekwekwa t'o nweru
iphe ee-mebe emebe lẹ Bábyilọnu;
ọphu unu 'ekwekwa t'o
nweru iphe ẹphe a-kpata akpata.
Iphe bụ ndu, shi eshishi, bu l'alị ono
e-gude ọtsu egvu ndu sọja ono gbalaa;
lashia ẹke ẹphe shi.
17 Ízurẹlu dụkwa l'ọ bụ atụru,
agụ chịkashiru achịkashi.
Ọ bụ eze ndu Asiriya;
bẹ vuru ụzu bya alụpyaa ẹphe.
Eze kẹ ndu Bábyilọnu,
bụ iya Nebukadineza abya
egwepyaa ọkpu ẹphe.”
18 Keshinu ọ bụ ẹge ọ dụ ndono; ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu ekfu:
Ọ sụru: “Lẹ ya a-nụ eze ndu Bábyilọnu;
mẹ ndu alị iya l'ẹphe ha aphụ;
ẹge ono, ya nụru iya eze ndu Asiriya ono.
19 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu;
bẹ ya e-duphuta azụ l'alị-ọma iya.
Ẹphe abya erilahaa nri,
a kọtaru lẹ Ugvu Kamẹlu;
mẹ l'alị Báshanu ọdo;
mbụ shi lẹ nri,
a kọtaru lẹ ugvu ugvu Ífuremu;
yẹle alị Gíledu; rijilahaa ẹpho.”
20 O -rulephu mbọku ono;
l'oge teke ono gẹdegede
bẹ ee-lekpoo ẹnya t'a maru;
m'o nweru ẹke ikpe nmaru ndu Ízurẹlu;
ọle ẹ tọ dụdu ọphu aachọ-vu.
Aa-vọ iphe dụ ẹji ndu Júda nta; vọo ya imo;
ọle ẹ tọ dụdu ọphu a phụ.
Ishi iya abụru lẹ nwa ndu ono,
ya meru t'ẹphe phọdu ono;
bẹ ya a-gụru nvụ.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
21 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
Unu je ọgu lẹ Meratayimu; Pekodu!
Unu chịa ẹphe; gbufu ẹphe!
Unu mekota iphemiphe ọbule,
ya sụru unu tẹ unu mee!
22 Ẹphu-ọgu aphụakwa l'alị ono;
mbụ ẹphu kpurupyata, dụ egvu.

23 Bábyilọnu gweru iphe,
bụ mbakeshi ogwe uri.
Nta-a; bẹ ẹgbara kfụwaru lẹ Bábyilọnu!
24 Ya gbabẹru ngu ọnya
nggụbe Bábyilọnu;
to doo ngu ẹnya.
Nta-a; b'ọ nmawaru ngu;
kẹ l'ọo Ojejoje bẹ iitso ọgu.
25 Ojejoje gụhaakwaru ụlo-ẹku iya ghebe ọnu;
bya atụko ngwa-ọgu kẹ
oke ẹhu-eghughu iya chịshia;
kẹle Nnajiufu, bụ Ojejoje;
bya abụru
Ọkaribe-Kakọta-Ike
nwekwaru iphe ọobya
ememe lẹ Bábyilọnu.
26 Unu shi ẹke teru ẹnya bya ọgu!
Unu gụhashia iphe,
bụ ụlo-witi iya; ghebe ọnu!
Unu vua ya doo l'ọ bụ ọkwata.
Unu mee ya t'ọ gvụ;
t'ẹ b'ọ dụkwa onye a-wafụ nụ!
27 Unu tụko oke-eswi iya gbushikota!
T'a chịkotaru ẹphe je l'ẹke
ee-gbushi ẹphe!
Nshọo ẹphe; kẹ l'ògè nke ẹphe ruakwaru;
mbụ ògè teke, aa-nụ ẹphe aphụ.
28 Unu ngabẹkpodaphu nchị
nụa olu ndu agba ọso ọgu,
bụ ndu shi lẹ Bábyilọnu nahụ;
l'agba ala Záyọnu;
l'ekfu ẹge Ojejoje,
bụ Nchileke ẹphe gwataru ụgwo
iphe, e meru eze-ụlo iya.
29 Unu kua ndu agbajẹ akfụ
t'ẹphe dzukobe tsoo Bábyilọnu ọgu;
mbụ iphe bụ ndu maru ẹge eeseje ụta!
Unu kpọbe ụlo-ẹ́kwà unu nọ-phee ya
mgburumgburu.
T'ẹ b'ọ dụkwa m'ọo onye
lanụ, a-nahụ nụ!
Unu kfụa ya ụgwo iphe o meru!
Unu mee ya iphe o meru ndu ọdo;
kẹ l'ọo Ojejoje b'o ngeru ọkpa l'ishi;
mbụ Onye nsọ kẹ ndu Ízurẹlu.
30 Ọo ya bụ; l'iphe bụ ụnwu-okorọbya ẹphe;
bẹ ee-gbushikota lẹ mbadụzo;
gbushikota ndu sọja ẹphe
l'ẹphe ha mbọku ono.
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

31 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“Lekwa; lẹ ya bụakwa ọgu dụru ngu;
nggụbe ọphu, eku onwongu ekuku;
kẹ l'oge iya nke ngu ruwaru;
mbụ oge teke aa-nụ ngu aphụ.
32 Onye eku onwiya ekuku;
bẹ ụkfu a-dụ l'ọkpa; yọ daa;
ọphu ọ dụdu onye a-pali iya nụ.
Ya e-ye ọku l'iphe bụ
mkpụkpu iya l'ọ ha;
ọku, e-tsua tsua iphe bụ
iphe nọ l'iku ẹke ono.”
33 Ọwaa iphe Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu:
“Lẹ ndu Ízurẹlu; bẹ eemekwa mkpawere.
Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ eeme iya ndu Júda.
Ndu kpụru ẹphe lẹ ndzụ gudeshi ẹphe ike;
ọphu ẹphe 'ekwedu t'ẹphe laa.
34 Obenu lẹ Onye a-gbafụta ẹphe;
bẹ shihuru ike.
Ẹpha iya bụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
Ọo-gbaru ẹphe ọdzori; gbashia ya ike;
k'ọphu oo-me t'obu rua ndu alị ẹphe alị;
mekwanua t'obu be egvuru
ndu ọphu bu lẹ Bábyilọnu egvuru.
35 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
L'ogu-mbeke a-bụru ọgu
nọduru Bábyilọnu;
bụru ọgu nọduru ndu bu iya nụ;
bụru ọgu nọduru ndu ishi ẹphe;
mẹ ndibe ẹphe;
ndu ọphu maru iphe!
36 Ọgu a-bụru kẹ ndu
nkfuchiru ẹphe ono,
ẹ-te ekfudu ire-lanụ ono;
k'ọphu ẹphe a-bụkotaru ndu eswe.
Ọgu a-bụru kẹ ndu sọja ẹphe;
k'ọphu ẹphe a-wata ọtsu egvu.
37 Ogu-mbeke a-bụru ọgu
nọduru ịnya ẹphe;
mẹ ụgbo-ịnya ẹphe;
mẹ iphe bụ ndu amị,
e butaru ebuta, nọ l'ime iya;
k'ọphu l'ẹphe ha a-bụkotaru nwanyi.
Ogu-mbeke a-bụru ọgu
nọduru ụlo-ẹku iya;
k'ọphu aa-kwa iphe iya l'ọkwata.
38 Ẹjo mkpọ-anwụ a-byaru ẹphe ọgu;
mini atashịhukota.
Ishi iya abụru l'ọ bụ alị,

iphe aagwa agwagwa jiru ejiji.
Iphe ono, ẹphe agwa ono eriwa ẹphe ishi.
39 Ọo ya bụ l'iphe e-mekochaa
buru lẹ Bábyilọnu bụ
anụ-ẹgu-ẹgbudu;
mẹ a-chị-atabu.
Ọ bụ l'ẹke ono;
bẹ enyi-nwẹnu e-buru;
ọphu 'o nwedu lẹ madzụ
ebua ya ebubu ọdo;
tsube l'ọgbo sweru ọgbo.”
40 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ:
“Ọ kwa ẹge ono, Nchileke
mebyishiru Sódomu;
Gọmóra;
mẹ mkpụkpu, nọ-pheru iya nụ ono
bụ ẹge ẹ-tọ dụdu onye
e-buru iya nụ;
ọphu ọ dụdu onye,
byaru bya a-kwata iya ufu buru.
41 Unu lenu!
O nweru ndu amị,
shi l'ụzo isheli abya.
Ọ bụ mba, ha nshinu;
bya abụru ndu eze, dụ l'igwe
b'e jeru je akpalia;
ẹphe shi l'ẹke mgboko jeberu l'abya.
42 Iphe ẹphe chị bụ akfụ yẹle arwa.
Ẹphe nweru ẹjo ọkpoma;
ẹphe t'ama iphe bụ obu-imiko.
Ekiri, ẹphe ede l'ẹke ẹphe
agba ịnya ẹphe abya;
ada l'ọ bụ eyii eze ẹnyimu.
Ẹphe doru onwẹphe l'ọ bụ ndu nọ l'ọgu;
l'abyaru unu ọgu; unubẹ ndu Bábyilọnu!”
43 Eze ndu Bábyilọnu
nụakwaru akọ ẹphe; ẹka akụda iya.
Yọ tsụlahaa egvu;
iphe-ememe egude iya;
ẹhu ahụlahaa ya ọku l'ọ bụ nwanyi, ime eme.
44 Unu lekwa-a!
Ọ kwa ẹge agụ, shi l'ọswa,
nọ l'iku Ẹnyimu Jọ́danu kwofuta;
bya afụaru atụru, dọru
l'ọdu-atụru, nri dụ nshinu
bụ ẹge ya e-kwo gburumu
bya achịfu ndu Bábyilọnu
l'alị iya lẹ ntụlukfu.
?Bụ onye bẹ ya fọtaru t'ọ
bụru onye ya a-tụ ẹka t'o
mee iphe ono?

?Bụ onye dụ l'ọ bụ iya?
?Bụ onye ha kẹ oku iya ikpe?
?Bụ onye bụ onye ono, eche atụru ono,
a-dụ ike vudo tẹ yẹle iya mee ono?
45 Ọo ya bụ; unu nụkwaa
iphe Ojejoje chịru lẹ ya
e-me Bábyilọnu;
mbụ iphe ọ chịru lẹ ya e-me ndu alị Kalúdiya.
Ẹ tọ dụkwa iphe a-kpọshi
t'ẹ b'a kpụ ụnwu iya
l'ẹphe ha lẹ ndzụ; kpụfu.
Ọo-dụ onyemonye biribiri.
46 Teke Bábyilọnu daru;
bẹ ọo-da too;
nmayia mgboko anmayi.
Iphe bụ mbakeshi a-nụ
ụzu-ẹkwa.

51

1 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ-ọ.
Ọ sụru:
Lẹ ya a-kpali ẹjo phẹrephere t'ọ
byakfuta ndu Bábyilọnu;
mẹ ndu Lebu Kamayi ọgu.
2 Ya e-zi ndu ọhodo t'ẹphe
byaru ndu Bábyilọnu ọgu;
t'ẹphe bya azaa ẹphe azaza;
mee alị ẹphe t'ọ daburu ochobo.
Mbọku ono, a-bụru iya
ẹjo ụboku ono -rulephu;
bẹ aa-nọdu etso iya ọgu ifu l'azụ.
3 Tẹ ndu sọja, agbajẹ akfụ;
be setakwa akfụ iya k'agbagba.
Ọphu ẹphe 'akwakwa ngwa-ọgu.
Unu ba aphụkwaru
ụnwu-okorọbya ẹphe imiko.
Unu mee ndu sọja ẹphe t'ẹphe gvụ.
4 Aa-nọdu egbushi ẹphe;
ẹphe adashị l'alị Bábyilọnu;
l'emekashi ẹphe iphe nshinu l'echi esu-ụzo.
5 A makwaru-a lẹ ndu Ízurẹlu;
mẹ ndu Júda l'ẹphe ha
bẹ ikpe nmaru l'ifu
Onye nsọ kẹ Ízurẹlu;
ọle Nchileke ẹphe,
bụ Ojejoje;
mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
ta agbadokwa ẹphe.
6 Unu shi lẹ Bábyilọnu gbalashịa!
T'onyenọnu gbaaru ndzụ iya!
Unu be ekwekwa t'o nweru iphe e-me unu;

l'okfu iphe dụ ẹji ndu Bábyilọnu;
kẹ l'o ruakwaru teke
Ojejoje e-melata;
mbụ teke ọo-kfụ ẹphe
ụgwo, gbaru ẹphe.
7 Bábyilọnu shi dụ l'ọ bụ
okoro, e meru lẹ
mkpọla-ododo l'ẹka Ojejoje.
Yo gude iya mee;
mẹe atsụlaha ndiphe l'ẹphe ha.
Ndiphe mgburumgburu
ngụru mẹe, shi l'okoro ono.
Ọo ya meru iphe ẹphe
melahaaru mẹe mẹe nta-a.
8 Bábyilọnu dawaru
l'ọtu-l'ụkfu; dakashịhu.
Unu kwaa ẹkwa iya; kwashia ya ike!
Unu kpatakwaru iya manụ banụ
t'o tee l'ẹke iphe eme iya.
?Bụ onye maru; oo-shi ẹge ono kọrohu?
9 Ndu mba ọdo, nọ l'ẹke ono asụ:
“L'ẹphe ga emetakwaa
Bábyilọnu l'iphe eme iya nụ.
Ọ bụ l'ẹ to nwehedu emeta.
T'a haa ya; t'onyemonye la;
kẹ l'ikpe, nmaru iya nụ hakwa nshinu.”
10 “Ojejoje meekwaru;
t'ẹphe bụru ndu doberu ẹka ndoo ọdo!
Unu bya t'ẹphe je lẹ Ugvu Záyọnu;
je akọo iphe Ojejoje,
bụ Nchileke ayi meru!”
11 Unu pyịa ọnu akfụ unu apyịpyi!
Unu achịlia iphe unu
egudeje egbobuta onwunu!
Ojejoje kpaliakwaru
ndu eze ndu Mídiya;
kẹ l'iphe ọ tụberu bụ t'o
mebyia Bábyilọnu.
Ojejoje a-gwata ụgwo
iphe ono, e meru l'eze-ụlo iya ono.
12 Unu gbaa ama;
koshi l'unu etsukposhiwa
ụpho-mkpuma Bábyilọnu!
Unu yekwabaaru ndu nche madzụ!
Unu mee tẹ ndu nche nọdugbaa lẹ nche!
Unu eje l'ẹgbudu je edokaa ndu mpya-ọgu;
kẹle Ojejoje e-mekwa iphe
ọ tụberu; mbụ iphe
ọ chị-buhuhawaru lẹ ya
e-me ndu bu lẹ Bábyilọnu.
13 Unubẹ ndu bu l'iku ẹnyimu;

bya enwetsuaru ẹku nshinu;
oge ikpazụ unu ruakwaru!
Mbụ l'eri, gude ndzụ unu gbabuhuakwaru!
14 Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike
gudeekwa onwiya ria angụ; sụ
lẹ ya e-gude madzụ yejia
mkpụkpu unu l'ọ bụ ẹke igube jeru;
ẹphe a-tụa ụzu l'ẹphe mekputawaru.
15 Ojejoje bụ ike kẹ ẹka iya
b'o gude mee mgboko;
bụru mmamiphe iya;
b'o gude mee mgboko;
yọ ngụru angụru;
bya eshi l'ẹnya, ọkwaru
phụshia akpamigwe.
16 Teke o meru t'igwe gbaa agbagba;
mini, nọ l'igwe aphụa gbudugbudu.
Yọ bụru iya emeje t'urukpu
shi l'ẹke igwe jeberu wụa wụfuta.
Ọ bụ iya meru; teke mini wataru achịchi;
ebemu-igwe ekulahaa.
Ọ bụ Ojejoje eshije
l'ụlo-ẹku iya kpofuta phẹrephere.
17 Madzụ mmanu te nwedu egomunggo;
ọphu 'onwedu iphe ọ maru.
Ndu akpụ ụzu bẹ iphere ntẹkpe,
ẹphe akpụshi egudeje;
kẹle ntẹkpe ẹphe ọbu
bụkota iphe-mmanu.
Ẹ tọ dụdu ọphu nweru ndzụ l'ime iya.
18 Ẹphe bụkota iphe-mmanu;
iphe eegude agba mgbọnu.
O -rulephu teke Ojejoje
a-nụ ẹphe aphụ; ẹphe alaa l'iyi.
19 Obekwanu lẹ Nchileke
kẹ Jékọpu
ta dụkwa l'ọ bụ ndu onanu;
kẹ l'ọo ya bẹ iphemiphe nọ l'ẹka.
Ọo ya fọtaru ndu Ízurẹlu
t'ẹphe dụru iya iche.
Onye ono; bẹ ẹpha iya bụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
20 Ojejoje asụ: Bábyilọnu;
ọ kwa nggu bụ ogbu-nkụ,
ya gude alụ ọgu.
Ọ bụ nggu; bẹ ya egudeje
chịkaa iphe bụ mba l'ọ ha;
bụru nggu; bẹ ya egudeje
mebyia iphe bụ alị-eze.
21 Ọ bụ nggu bẹ ya egudeje

chịkaa ịnya; mẹ ndu agba iya nụ;
bụru nggu bẹ ya egudeje
chịkaa ụgbo-ịnya;
mẹ ndu agba iya nụ;
22 bụru nggu; bẹ ya egudeje
chịkaa unwoke mẹ ụnwanyi;
bụru nggu bẹ ya egudeje
chịkaa ndu bụ ọgurenya;
mẹ ụnwu-okorọbya;
bụkwaruphu nggu;
bẹ ya egudeje chịkaa
unwoke ọgbangga;
mẹ ụnwanyi ọgbangga.
23 Ọ bụ nggu; bẹ ya egudeje
chịkaa onye eche atụru; mẹ atụru iya;
bụru nggu bẹ ya egudeje
chịkaa onye akọ okfu;
mẹ ndu, akọru iya ẹya nụ;
bụru nggu; bẹ ya egudeje
chịkaa ndu bụ gọvano;
mẹ ndu bụ ishi, tso iya nụ.
24 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "Lẹ ya a-nọdu unu l'ifu kfụa Bábyilọnu; yẹ iphe bụ ndu bu ndu, bu iya nụ l'ẹphe ha ụgwo iphe ẹphe meru lẹ Ugvu Záyọnu.
25 "Nggụbe Bábyilọnu;
ya bụakwa ọgu nọduru ngu;
kẹ l'ị dụ l'ọ bụ ugvu;
l'emebyishi eliphe mgburumgburu.
Ya a-machịru ngu ẹka-mgba;
yọ bụru ọgu nọduru ngu.
Ya e-shi lẹ eli-ọnu ugvu;
nwufu ngu t'ị bya adaa l'alị;
mbụ mee ngu;
nggu abụru ntụ."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
26 "Ẹ t'o nwedu mkpuma,
shi ngu l'ẹhu, ee-gude mee itso ụlo;
to nwe mkpuma, shi ngu l'ẹhu,
ee-gude tụa ọkpa-ụlo.
Ishi iya abụru l'ẹgbara
a-kfụ ngu gbururu jeye lẹ gbururu."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
27 "Unu gbaa ama;
koshi l'ọ bụwa ọgu!
Unu gbuaru iphe bụ
mbakeshi ụpyoku!
Unu kwakọbe iphe bụ
mbakeshi t'ẹphe tso iya ọgu.
Unu kua alị-eze ndu Araratu;
mẹ kẹ ndu Mini;
mẹ kẹ ndu Ashikenazu; t'ẹphe tso iya ọgu;

Unu fọta onye ishi amị,
e-du ndu e-tso iya ọgu.
Unu achịfuta ịnya ye;
t'o zeru gbigbigbi je l'ọbu ẹke igube etsu.
28 Unu kwakọbe iphe bụ
mbakeshi t'ẹphe jeru Bábyilọnu ọgu;
mbụ ndu eze ndu Mídiya;
ndu gọvano ẹphe; ndu ishi, tso ẹphe;
mẹ iphe bụ ndu alị ẹke,
ẹphe achị l'ẹphe ha.
29 Alị l'anma jijiji; l'agha gbụrugburu;
kẹ l'iphe Ojejoje chịru le ya
e-me ndu Bábyilọnu
dụkwaphu ẹge ọ dụ.
Mbụ l'oo-me Bábyilọnu mgburumgburu;
yọ daburu ochobo;
k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu onye e-bu iya ebubu.
30 Ndu sọja ndu Bábyilọnu
haakwaru ọlu ọgu;
kwaa l'ụlo-ọgu ẹphe.
Ike gvụakwaru ẹphe;
ẹphe dụwa l'ọ bụ ụnwanyi.
Ẹke ẹphe bu ebubu b'a tụshiwaru ọku.
Mgbọro-ígwè, e gude gbaa
ụpho iya b'a nyajishiwaru.
31 Onye ọkpa-ẹgwa lanụ
anọduje agba etso ibe iya;
nwozi l'etso nwozi ọdo;
ẹphe atụko bụru ndu eje
ezi eze ndu Bábyilọnu
l'a naakwaru iya mkpụkpu
iya kpamukpamu.
32 Ẹke, eeshije kpọ-swee ẹnyimu;
lụfu azụ iya ọphu
bẹ ndu sọja nọ-chiakwaru;
abya atụkota ọku l'iphe bụ
ụda ụda, nọkota l'ẹke ono;
Ndu sọja ngu bẹ meji tọfuakwaru."
33 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
bụ iya bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu kfuru:
"Ndu Bábyilọnu b'a dzọokwa tọlitoli
l'ọ bụ witu, nọ l'igwe, eegudeje etsu witu.
Ẹ taa nọhekwa ọphu baru ishi;
a bya akpata iya;
l'ọ bụ onye akpata iphe e meberu l'alị."
34 Ọwaa iphe ndu Júda,
bu lẹ Bábyilọnu ekfu
ndọ-ọ:
"Lẹ Nebukadineza,
bụ eze ndu Bábyilọnu ripyawaru ẹphe.
O mewaru; ọphu ẹphe

'amahẹdu iphe ẹphe eme.
O mewaru ẹphe;
ẹphe abụru ite iphoro.
O lewaru ẹphe ẹge
agwọ eleje iphe o guderu.
O gudewa ẹku ẹphe rijia ẹpho;
metsua; bya agbụfu ẹphe.
35 Tẹ iphe ndu Bábyilọnu
meru ẹphe tukokwaru ndu Bábyilọnu l'ishi.”
Ono kwa iphe ndu bu lẹ
Ugvu Záyọnu ekfu ndono.
“Tẹ mee ẹphe tukokwaru ndu Bábyilọnu l'ishi!”
Ono kwa iphe ndu bu lẹ Jerúsalemu ekfu ono.
36 Ọwaa kwa nụ iphe Ojejoje ekfuru ndu Jerúsalemu:
“Lẹ ya a-gbaru unu ọdzori;
melata iphe e meru unu.
Ẹnyimu ndu Bábyilọnu;
bẹ ya e-me t'ọ tashịhu;
bya emee ọgba-mini
ẹphe t'ọ tashịhutsua.
37 Bábyilọnu a-bụru ikpọzu;
ẹke nkụta-ọswa e-bu;
bụru iphe a-nọdu anyị ishi ẹdzu;
mbụ iphe ee-gude agba mgbọnu;
ẹke ẹ ta dụdu onye e-buru iya eburu ọdo.
38 Ndu Bábyilọnu l'ẹphe ha
edegbaa ekiri l'ọ bụ agụ;
l'atsụgbaa ude l'ọ bụ ụnwu agụ nshịi.
39 Obenu l'ọo teke ono,
oonwu ẹphe phuruphuru l'ọ bụ ọku ono
bẹ ya a-gbaru ẹphe ajị;
mee tẹ mẹe tsụshia ẹphe;
k'ọphu ẹphe a-chị ọchi
kpọkirihitsua akpọkirihu;
shi iya kuwaruru mgbẹnya,
ẹphe tee tehubedu etehu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
40 “Ya e-nwuta ẹphe tụshia l'alị
l'ọ bụ ụnwu atụru;
ebyila; mẹ eghu, aachị eje egbugbu.
41 Unu lewaru ẹge e shiru gude Bábyilọnu;
mbụ Bábyilọnu ono, iphe
bụ mbakeshi shi gude eku onwẹphe ono.
Bábyilọnu bụakwa iphe
anyị ishi ẹdzu l'ẹnya iphe bụ mbakeshi.
42 Eze Ẹnyimu a-bya utso; ria alị Bábyilọnu.
O gudewa ọda utso ono kpua ya.
43 Iphe bụ edukfu Bábyilọnu
l'ọ ha bẹ ẹgbara kfụwaru.
Ọ kpọshihuwaru nkụ;
bụru echi-ẹgu ẹke ẹ-ta

adụdu onye bu iya nụ;
ọphu ọ dụdu onye eshije iya nụ.
44 Ya a-hù Belu àhùhù lẹ Bábyilọnu;
mee ya t'ọ gboo iphe o lehawaru elele.
Iphe bụ mbakeshi ta
awụhedu awụ-kfu iya.
Ọdo abụru l'ụpho-mkpuma Bábyilọnu dakpọshihuwaru.
45 Ndu Júda; unu shikwa lẹ
Bábyilọnu gbalashia!
Unu gbakwaa ọso ndzụ unu!
Unu gbalakwaaru
oke ẹhu-eghughu Ojejoje!
46 Tẹ meji ba atọfukwa unu;
ọphu unu 'atsụhukwa egvu;
teke unu a-wata ọnu akọ
iphe eme nụ l'alị ono;
a -tụkpoo ọwaa l'afa-a;
afa ọdo; a tụkpoo ọdo.
Ọo-bụru akọ iphe-kpaa, eme l'alị ono;
mẹ lẹ ndu ishi a-nọdu etso
ndu ishi ibe ẹphe ọgu.
47 Ọo ya bụ l'ógè abyaphụ
teke ya a-nụ agwa ndu Bábyilọnu aphụ.
Alị Bábyilọnu gbaa mgburumgburu;
bẹ ee-me iphe-iphere.
Ndibe iya, e gburu egbugbu
a-wụshiru l'ẹkemeke ọbule.
48 Ono bụ teke igwe; mẹ alị;
mẹ iphe bụ iphe, nọ iya nụ a-tụ ụzu
ẹhu-ọtso-ẹna l'okfu ẹhu ndu Bábyilọnu;
kẹle ndu mgbugbu-madzụ,
shi ụzo isheli a-byaru ẹphe ọgu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
49 “Ọ kwa ẹge ndu Bábyilọnu
kparu iphe gbushiru ndiphe l'ophu;
bụ ẹge ẹphe a-da nwụshihu ẹphebedua.
Ishi iya abụru ẹge ẹphe
gude gbushia ndu Ízurẹlu.
50 Unubẹ ndu ọphu wafụru nụ;
unu tụgbulekwaphu!
Unu be ejekwa ọkpo ụkfu!
Ọ bụ oswi-okfu l'unu nọ ote-ẹnya;
ọlobu; unu nyatakwa yẹbe Ojejoje;
unu anyatakwaphụ Jerúsalemu!”
51 “E kpuakwaru unu ifu lẹ ntụ;
e kfurushiwaru unu ẹhu;
iphere ejiwa unu ifu;
kẹle ndu ọhodo bawaru l'ẹke,
dụgbaa nsọ l'eze-ụlo Ojejoje.”
52 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“L'oge abyakwa, teke ya a-nụ

agwa ndu Bábyilọnu aphụ.
Iphe a-nọdu ada l'alị ono
gbaa mgburumgburu
bụ ude, ndu e mekaru iphe atsụ.
53 Ẹ tọ nwekwa; m'o -ruhuru;
Bábyilọnu jerua
akpamigwe; bya emee ẹke,
ọ kpụshitsuaru ike l'ephekerephe;
bẹ ya e-yelekwaru iya-a
ndu mgbugbu-madzụ.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
54 “Ụzu-ẹkwa a-dakwa lẹ Bábyilọnu;
ụzu-ẹkwa, ekoshi l'e
mebyishiwaru iphe nshinu lẹ Bábyilọnu.
55 Ojejoje abyawa omebyishi Bábyilọnu;
byanyikota oke ụzu ono, aatụ l'ime iya ono.
Ndu ọhogu iya a-nọdu atụ
akpara l'ọ bụ eze ẹnyimu l'abya.
Ụzu, ẹphe a-nọdu atụ;
bụ l'ephekerephe bẹ ọo-nọdu ala;
56 kẹle onye mgbugbu-madzụ
byawaru Bábyilọnu ọgu.
Ndu sọja iya b'a
kpụkotawaru lẹ ndzụ;
gbajishiwa ụta ẹphe;
kẹle Ojejoje bụ Nchileke,
akfụje madzụ ụgwo
l'ẹge iphe o meru ha.
Ọo-kfụ iya ụgwo ono;
kfụ-dzua ya akfụ-dzu.
57 Ya e-me tẹ mẹe tsụ ndu ishi ẹphe;
mẹ ndibe iya, ndu ọphu kwaru ẹnya;
mbụ jeye lẹ ndu gọvano ẹphe;
ndu ishi mkpụkpu;
mẹ ndu sọja ẹphe kwaphụ.
Mgbẹnya a-tụshikota ẹphe;
ẹphe te etetahedu eteta gbururu jeyewaru.”
Ono kwa iphe ookfu; mbụ Eze ono, bụ Ojejoje; bya abụru Ọkaribe-Kakọta-Ike ono.
58 Ọwaa iphe ookfu; mbụ Ojejoje bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike:
“Ụpho-mkpuma Bábyilọnu
a-wụshikotaru l'alị;
a tụkota ọku l'ephekerephe
ọnu-ọguzo iya ono.
Ndiphe nọ l'eri aphụ;
l'ese akanya kẹ mmanu;
iphe bụ mbakeshi abụru ọku;
bẹ ẹphe e-jeru ozi jeye ike agvụ ẹphe.”
59 Ọwaa ozi, onye nkfuchiru Nchileke; mbụ Jeremáya ziru Seráya Neraya Maseya teke ono, yẹ Zedekaya yị je Bábyilọnu ono. Teke ono bụwa afa k'ẹno, Zedekaya wataru ọ bụ eze ndu Júda. Seráya ono bụ onye ishi ndu elekota ufu-eze.

60 Jeremáya atụko iphe dụ ẹji, a-dakfu Bábyilọnu ono dekota l'ẹkwo-agwọgwo;
mbụ iphemiphe ọbule ono, e dekotaru k'okfu ẹhu Bábyilọnu ono.
61 Yọ sụ Seráya: "Unu rulephu Bábyilọnu; gụkwaa iphemiphe ọbule-a t'a nụ-dzuru
iya.
62 Iphe ọdo, ii-kfufua bụ: 'Ojejoje; i kfuwaru sụ l'ii-mebyishi alị Bábyilọnu; k'ọphu
bụ lẹ madzụ te ebuhedu iya; ọphu anụ 'anọhedu iya; yọ daburu ochobo gbururu jeye
lẹ gburu.'
63 Teke ị gụebeleruphu ẹkwo-agwọgwo-a; nggu elibe iya mkpuma woru chee lẹ
Ẹnyimu Yufurétusu.
64 Iphe ọdo, ii-kfufua ye iya bụ: 'Ono ẹge Bábyilọnu a-da darua alị; ọphu o
gbeshihedu ọdo. Ishi iya abụru iphe dụ ẹji, Ojejoje abya ome t'ọ dakfu iya.' "
Ono ẹke okfu Jeremáya jeberu ndono.

52

Zedekaya bụ eze ndu Júda
(2 Eze 24:18-20; 2 Iphe 36:11-16)

1 Zedekaya gbaru ụkporo afa l'afa lanụ; k'ọphu a mụru iya teke e chiru iya eze. Yọ
chịa Jerúsalemu afa iri lẹ nanụ. Ẹpha nne iya bụ Hamutalu; ada Jeremáya. Ẹke a
mụru iya bụ lẹ Libina.
2 Zedekaya emee iphe ẹ-ta dụdu mma l'ẹnya Ojejoje ẹge ono, Jehoyakimu meru
ono.
3 Yọ bụru iphe ono kpatsuru Ojejoje iwe, meru; yọ haa iphe ono, l'ọ ha; yo mekota
l'ẹhu ndu Jerúsalemu; mẹ l'ẹhu ndu Júda. E mekochaa; yọ chịfu ẹphe l'ifu iya. Yọ
bụru l'ime iya bẹ aanọ; Zedekaya ekwefuru eze ndu Bábyilọnu íkè.

Adada Jerúsalemu
(2 Eze 25:1-7; 2 Iphe 36:13-21; Jer 39:1-10)

4 Tọ dụ iya bụ; yo be lẹ abalị k'iri; l'ime ọnwa k'iri; l'ime afa kẹ tete; k'ọphu Zedekaya
wataru achịchi; Nebukadineza achịta ndu sọja iya l'ẹphe ha je etso Jerúsalemu ọgu.
Ẹphe je edzua ọgu l'azụ mkpụkpu ono bya ekee ọgu kephee ya mgburumgburu.
5 Yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe yechiru mkpụkpu ono jeye eze, bụ Zedekaya achia afa
iri lẹ nanụ.
6 Yo be l'abalị kẹ tete l'ime ọnwa k'ẹno; ẹgu, eme lẹ mkpụkpu ono adụ-tabe ẹjo;
k'ọphu bụ l'ẹ t'ọ dụhedu nri ndu ono e-ri.
7 Ya ndono; e tsukpoo ụpho-mkpuma obodo ono; ndu sọja kẹ ndu Júda agbalakọta.
Yọ bụru l'ẹnyashi bẹ ẹphe gude gbafụ l'obodo ono. Ẹke ẹphe shiru bụ ụzo, nọ lẹ
mgbaku ụpho-mkpuma labụ ono, nọ l'iku mgbabu eze ono; shia ụzo iya kẹ Arabahu
wụfu. Iphe ono l'ọ ha emekotakwa; teke ndu sọja ndu Bábyilọnu nọ-phekwaduru
obodo ono mgburumgburu;
8 E metsua; ndu sọja kẹ Bábyilọnu achịpyabe eze, bụ Zedekaya je egude iya lẹ
mgbẹgu Jériko. Ndu sọja iya ahaa ya; gbakashịhu nanụ nanụ.
9 A kpụa yẹbedua lẹ ndzụ; kpụru jekfu eze ndu Bábyilọnu lẹ Ribúla l'alị Hámatu.
Yọ bụru l'ẹke ono bẹ Nebukadineza nọ nma iya ikpe.
10 Ọ bụ lẹ Ribúla l'ẹke ono bẹ eze ndu Bábyilọnu gbushiru ụnwu Zedekaya; l'ifu
Zedekaya l'onwiya. Yo gbushikwaaphu ndu bụ ishi lẹ Júda.
11 Yọ bya aswọshia Zedekaya ẹnya; bya atụa ya mkpakọobe; kpụru jeshia
Bábyilọnu; ẹke ọ tụru iya mkpọro; yọ nọo lẹ mkpọro jeye teke ọ nwụhuru.

Eemebyishi Jerúsalemu;
mẹ eze-ụlo Nchileke
(2 Eze 25:8-17)

12 Yo be l'abalị k'iri; l'ọnwa kẹ ise; l'afa, kwee Nebukadineza afa iri lẹ tete, ọ wataru
ọchi ndu Bábyilọnu; Nebuzaradan, bụ eze onye ishi ndu amị-eze, bụkwaphu onye
eze achị-koshije idzu; abyatashia Jerúsalemu.
13 Yọ tụa ọku l'eze-ụlo Nchileke; tụa ọku l'ufu-eze; mẹ iphe bụ ụlo, nọ lẹ Jerúsalemu
mgburumgburu; jekpo l'iphe bụ ụlo, dụ mkpa lẹ Jerúsalemu l'ọ ha.
14 Ndu sọja ndu Bábyilọnu l'ẹphe ha, nọkwanu l'ẹka eze onye ishi ndu amị-eze
phụ, bụkwanu iya atụru ẹphe iphe ẹphe e-me; atụko ụpho-mkpuma Jerúsalemu
kpakparakpamu tsukposhikota.
15 Nebuzaradanu, bụ eze onye ishi ndu amị-eze ono achịta ụphodu ndu ọphu
nk'ẹphe bụ ụkpa-mkpẹre chịfu lẹ Jerúsalemu; mẹwaru ndu ọdo, bụ ndu phọduru
nụ lẹ mkpụkpu ono; mẹkwaphu ndu emeje nka; mẹfukwaaphu ndu ọphu lakfuru
eze Bábyilọnu alakfu.
16 Ndu kẹ ụkpa-mkpẹre ono b'ọ hakwarụphu haa l'obodo ono t'ọ bụru ẹphe a-nọdu
eje ozi lẹ mgbo vayịnu; mẹ l'ẹgu ndu ẹke ono.

17 Ndu Bábyilọnu agbajishia itso mkpọla-ododo yẹle eze iphe eeyeje mini l'apaphe
apaphe; mẹ iphe nọkota l'eze-ụlo Nchileke; ẹphe atụko iphe ono l'ọ ha, aphụ
ngerengere ono chịta lashia Bábyilọnu.
18 Ẹphe apashịkwaaphu ite; mẹ iphe eegudeje ekpo ntụ; mẹ iphe apajẹ òwúú urọku;
mẹ gbangụgbangu; mẹwaru iphe bụ iphe e gude ope kpụu, eegudeje eje ozi l'eze-ụlo
Nchileke.
19 Eze onye ishi ndu amị-eze ono achịkwaaphu eze ochi; ashanga; ochi-ntụru;
itoshi; iphe nkfụbe urọku; agọ; mẹ ochi, e gudeje egwo ngwẹja iphe aangụ angụngu;
mbụ iphe bụ iphe e meru lẹ mkpọla-ododo yẹle k'ọcha.
20 A -bya l'itso labụ phụ yẹle eze iphe eeyeje mini phụ; mẹ oke-eswi iri l'ẹbo, nọ iya
lẹ mkpuli iya, e gude mkpọla-ọcha mee phụ, bụkota iphe eze, bụ Sólomọnu meshiru
dobe l'eze-ụlo Nchileke; l'ọ ha, ghataru l'igwe; k'ọphu ẹ taa tụkotadu iya l'iphe atụtu.
21 A -bya l'itso ono; ẹphe ẹbo bẹ hakọ nụ. Ogologo iya dụ ụkporo rula lẹ rula ẹsaa;
ụsa iya adụ rula iri 'ẹsato; igbidigbi iya dụ inchi ẹto. Ọdo abụru l'uji nọ iya.
22 Iphe a nmabẹtsuaru l'eli iya, e gude mkpọla-ọcha kpụa dụ rula ẹsaa lẹ nkere-ẹbo
ya. A bya egude iphe a kparu akpakpa yẹ l'ụtara-okumu tsophee ya mgburumgburu.
Ọphu bụ itso ọphu nwekwaru phụ ụtara-okumu nk'iya; yọ bụru ẹge ọphu dụ b'ọ dụ.
23 Ụtara-okumu, nọ iya nụ lẹ mgboro iya dụ ụkporo ẹno l'iri ishingu. Mkpakọ
ụtara-okumu, nọ-pheru iphe ono, a kparu akpakpa ono dụ ụkporo iche iche ugbo
ise.

Aakpụ ndu Júda lẹ ndzụ ala Bábyilọnu
(2 Eze 25:18-21)

24 Eze onye ishi ndu sọja ono abya akpụkwaaphu Seráya, bụ eze onye ishi ndu
achịjeru Nchileke ẹja lẹ ndzụ yẹle Zefanaya, bụ onye nọ-tsotaru onye kẹ mbụ yẹle
ụmadzu ẹto, shi anọduje eche nche l'ọnu-ọguzo.
25 Yọ bya abya lẹ ndu ọphu nọkwadu l'obodo; bya akpụta onye ishi ndu sọja ndu
Júda yẹle ụmadzu ẹsaa lẹ ndu agbazijeru eze ụzo. Ọ kpụtakwaru onye edejeru eze
ẹkwo, bụkwaphu onye ishi ndu egudeje ndu alị ono t'ẹphe je ọgu yẹle ndu ẹphe l'iya
eje ozi ụkporo madzụ ẹto, bụ ndu ọphu a phụru l'obodo ono.
26 Nebuzaradanu, bụ eze onye ishi ndu amị-eze ono achịta ẹphe l'ẹphe ha chị-jeru
eze ndu Bábyilọnu lẹ Ribúla.
27 Yọ bụru lẹ Ribúla l'ẹke ono; l'alị Hámatu bẹ eze ziru; e woru ẹphe gbushia.

Ọo ya bụ lẹ Júda abụru obodo, a kpụru lẹ ndzụ; ẹphe ahaa alị ẹphe lashia alị ọdo.

28 Ọwaa bụ ụmadzu ole, Nebukadineza kpụru lẹ ndzụ laa alị ọdo. L'afa k'ẹsaa
k'ọphu ọ wataru achịchi b'ọ chịtaru ndu Ju ụnu madzụ ẹsaa; l'ụkporo madzụ iri lẹ
nanụ; lẹ madzụ ẹto.
29 Yo rua l'afa ọphu kwe iya iri l'ẹsato, Nebukadineza wataru achịchi; yo shi lẹ
Jerúsalemu chịta ụnu madzụ labụ; l'ụkporo madzụ; l'ụmadzu iri l'ẹbo.
30 Yo be l'afa, kwe iya ụkporo l'ẹto l'ọchichi; Nebuzaradanu, bụ onye ishi ndu l'eche
eze nche abya akpụa ndu Ju ụnu madzụ l'ụkporo madzụ iri l'ẹsaa l'ụmadzu ise lẹ
ndzụ. Mkpakọ ndu a kpụru lẹ ndzụ abụru ụnu madzụ iri lẹ nanụ l'ụkporo ụmadzu
iri.

Aatụfu Jehayikimu
(2 Eze 25:27-30)

31 Ẹphe anọlephu ụkporo afa l'afa iri l'ẹsaa; k'ọphu a kpụru Jehoyakinu, bụ eze
ndu Júda lẹ ndzụ; l'afa Evilu-merodaku wataru ọbu eze ndu Bábyilọnu; eze ono ahaa
Jehoyakimu, bụ eze Júda; bya atọfu iya lẹ mkpọro l'ime ụkporo abalị l'abalị ise l'ọnwa
k'iri l'ẹbo.
32 Yo leta Jehoyakimu ẹnya; bya anụ iya ọkwa, kakọta nshinu karia kẹ ndu eze
ọphu, a kpụru yẹle ẹphe lẹ ndzụ laa Bábyilọnu.
33 Ọ bụru iya bụ lẹ Jehoyakimu eyefu uwe mkpọro iya; bya awata ori nri lẹ teburu
eze gbururu jeye l'ẹge ọo-nọ-beru lẹ mgboko.
34 Mbọku-mbọku bẹ eze ndu Bábyilọnu ono akfụje Jehoyakimu ụgwo jeyekpo l'ẹge
ọo-nọ-beru; gbururu jeye mbọku ọ nwụhuru.

Egvu-Aphụ

Iphe-ẹhuka, byaru Jerúsalemu

1 Ha! Ọwaa ẹge mkpụkpu ono daburu ochobo;
mbụ mkpụkpu ono, madzụ shi ji ejiji ono!
Ẹge ọphu ọ bya adụ l'ọ bụ
nwanyi, maa tụfuru;
mbụ mkpụkpu, e shi maru
ẹpha iya l'iphe bụ mbakeshi!
Onye ono, shi bụru
eze-nwanyi l'iphe bụ mkpụkpu ono
gbe bụwarunu ohu.
2 Ẹnyashi b'ọ rakọtaje ẹkwa;
ẹnya adụ-chihu iya adụ-chihu.
Ẹnya-mini eshi iya l'ẹnya
tsọkota iya l'ishi-ụga.
Ndu ọ̀nyà iya l'ẹphe ha
ta dụ onye ọphu abyajẹ iya ọdu ike.
Iphe bụ ndu ọ̀nyà iya;
bẹ dekotawaru iya ye.
Nta-a; bẹ ẹphe bụwa ndu ọhogu iya.
3 Ndu Júda; bẹ gudewa kẹ ẹhu, aakpa ẹphe;
mẹ ozi mkpọ-nyi-ẹnya, eedzuberu ẹphe;
wụfu lashia alị ọdo.
Nta-a; bẹ ẹphe tụkowa iphe
bụ mbakeshi dzuru.
Ọle ẹ to dụkwa nụ ẹke obu ruru ẹphe alị.
Ndu achị ẹphe
gbabutaakwaru ẹphe l'ụzo ifu;
to nwe ẹge ẹphe e-shi nahụ.
4 Iphe, bụ ụzo, e shije eje Záyọnu agụ aphụ;
l'ẹ to nwehedu onye
eshijekwadu iya nụ eje l'eswe-iphe.
Obu-edukfu iya; bẹ ẹgbudu fuchiwaru.
Ndu agwajẹ iphe lẹ Záyọnu atsụkota ude.
Ụnwu-mgbọko Záyọnu
l'ẹphe ha nọ l'aphụ;
Záyọnu anọdu l'iphe-ẹhuka.
5 Ndu okfu iya gbe bụwaru nụ ndu ishi iya.
Ẹ to nwedu iphe atsụ ndu ọhogu iya l'ẹhu.
Ọ bụ Ojejoje bẹ pakfutaru iya aphụ;
k'ẹjo iphe o meshikotaru.
Ụnwegirima iya gbakashịhuwaru;
mbụ lẹ ndu ọhogu
kpụkotawaru ẹphe lẹ ndzụ laa alị ẹphe.
6 Ùgvù ono, e shi akwabẹje
ndu Jerúsalemu ono gvụakwaru.
Ndu ishi ẹphe dụwaa l'ọ bụ

ele, ẹ ta aphụdu iphe oo-ri.
Ike gvụwaru ẹphe l'ẹke
ẹphe agbalaru ndu achị ẹphe.
7 Ọ bụ nta-a, iphe-ẹhuka
dakfutaru Jerúsalemu-a
b'ọ nyataru iphe, bụ iphe,
o shi nweru;
mbụ ẹku, o shi nweru l'oge ndiche.
Teke ndu nk'iya dalahụru
ndu ọhogu iya l'ẹka;
b'ẹ tọ dụdu onye gbataru iya nụ.
Ndu ọhogu iya abụje ẹphe leebe iya ẹnya;
ẹphe ajalahaa ya ewena kẹ
ẹge ọ dakfutaru iya.
8 Jerúsalemu yesweru ẹka;
shiwa ẹge ono merushia onwiya.
Iphe bụ ndu shi akwabẹje iya ugvu;
akpọwa iya ẹbo-ẹbo-l'afụ;
kẹ l'ẹphe phụru iya l'ẹke ọ gba ọtu.
Yẹbedua gẹdegede atsụ ude;
woru ifu ghaa l'ẹke ọdo.
9 Emerushi ono, o merushiru
onwiya ono; bẹ rakụru iya l'iphe o ye l'ẹhu.
Ẹ tọ kpadu ishi ẹge
ọo-tsakfu iya l'ụzo ifu.
Nta-a; bẹ ishi ruwaru iya alị;
to nwe onye a-dụ iya ike.
Nta-a; bẹ ndu ọhogu mu mekputawaru mu;
"Byiko Ojejoje; leduduphu
egbe iphe-ẹhuka, mu eje;
lẹ ndu ọhogu mu gbe
atụakwa okoo ekpu mu."
10 Ndu ọhogu; bẹ yewaru ẹka
rutakota iphe bụ ẹku, o nweru enweru.
Ọ phụru iphe bụ mbakeshi,
ẹ-ta madụ Nchileke l'ẹke
ẹphe je egvua ụlo-nsọ iya kfurukfuru;
mbụ ndu ono,
nggụbe Nchileke
buchiru t'ẹphe ba abataję lẹ
ndzuko ndu nke ngu ono.
11 Ndu nk'iya l'ẹphe ha
atsụkota ude l'ẹke ẹphe achọ nri eriri.
Ẹphe ewotaje iphe ẹphe
nweru gude gbanweta nri;
ẹge ee-shi t'ẹgu be gbubu ẹphe.
"Byiko; Ojejoje lenua mu ẹnya nyata mu;
kẹ l'ẹ ta gụbedu mu iphe."
12 "?T'o rudu unu l'ẹhu unubẹ
ndu esweta esweta?
Unu chịkaduduphu ẹnya; phụwaru;

?o nwekpooru iphe-ẹhuka
yẹle iphe-ẹhuka, mu eje yeru;
mbụ iphe-ẹhuka, e wolataru mu,
bụ iphe-ẹhuka, bụ Ojejoje
nụberu mu iya;
mbọku ọkpoma enwu iya taphutaphu.
13 O shi l'imeli zifu ọku;
yọ bya abaa mu l'ime ọkpu.
O wotaru ụgbu geberu mu;
shi iya lọlaa mu azụ.
Yọ bya agbado mu;
haa mmu;
meji l'atọfu mu atọfu mbọku-mbọku.
14 Ẹjo iphe, mu meshiru b'ọ gakọru agakọ;
O dzeru iya edzedze l'ẹka;
bya ekekoo ya ekeko.
Ọ wọwaru mu l'olu.
Nnajiufu mewaru;
ụvo agvụ mu;
O nwuwaru mu nụ ndu mu ta agbabegheduru.
15 Nnajiufu mu jịkawaru ndu nke mu,
bụ ndu ike-ka-l'ọgu.
O kuru ndu sọja t'ẹphe
byaru emu ọgu;
mbụ t'ẹphe gwepya ụnwu-okorọbya mu.
Ụnwanyi Júda b'ọ dzọru
l'ọ bụ onye adzọshi mẹe l'akpụru vayịnu.
16 Ọ bụ iphe ono kparu mu ọra ẹkwa;
mbụ ẹnya-mini alashị mu l'ẹnya.
Ọphu ọ dụdu onye nọ mu ntse, a-dụ mu ike;
tọ dụ onye e-me tẹ mu zụa ume.
Nta-a bẹ ụnwegirima mu nọwa nkịnyi;
kẹ l'ọhogu bẹ lụ-kputaru nụ.”
17 Záyọnu mabẹru ẹka;
ọbule ẹ tọ dụdu onye akpa iya ishi.
Ojejoje tụwaru ekemu l'ishi Jékọpu:
lẹ ndu obutobe iya a-bụru iya ndu ọhogu.
Jerúsalemu bụakwa onye
aasọ asọso l'ẹke ẹphe nọ.
18 “Iphe Ojejoje meru kfụkwaru akfụru;
kẹ l'ọ bụ mu kwefuru íkè l'okfu iya.
Ụnwu eliphe;
unu gebekpoduaphu nchị;
lewaru egbe iphe-ọtsulanu, mu eje!
Ndu ọgbo lanụ ono:
lẹ ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi;
b'a kpụkotawaru lẹ ndzụ.
19 Mu chikuru ndu mu l'ẹphe dụ lẹ mma;
ọbule ẹphe ghọru mu ụgho.
Ndu mu, bụ ndu achịjeru
Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurenya

yifukotaru lẹ mkpụkpu ono;
l'ẹke ẹphe achọ iphe ẹphe
e-ri gude nọdu ndzụ.
20 Byiko Ojejoje
lekpodudụphu ẹhu,
mu ejenwu ẹge ọ ha;
mu ephuhu ephuhu l'ime onwomu.
Obu echi mu taa taa;
kẹle mu kwefunukaru íkè.
L'ime mkpụkpu b'e gude
ogu-mbeke egbushi madzụ.
A bya l'ụlo; mgbọnwu l'egbu.
21 Ndiphe nụkwarua ude,
mu atsụ;
tọ dụkwa nụ onye a-dụ mu ike.
Ndu ọhogu mu l'ẹphe ha
nụkotawaru ẹge ọ dụru mu;
yọ bụru ẹswà, riru ẹphe ẹhu;
l'ọ bụ nggu meru mu iya.
Tẹ mbọku ono, i kfuru okfu iya byanụ;
k'ọphu ẹphe a-dụ l'ọ bụ mu.
22 Phụnua akirishi,
ẹphe nwekotaru;
menua ẹphe ẹge ono,
i meru mu ono;
l'okfu iphe dụ ẹji, mu meshiru.
Ude, mu atsụ; hakwa l'igwe;
obu eyofuwa mu eyofu.”

2

Ikpe Ojejoje

1 Nnajiufu; shiwa
l'ẹhu-eghughu iya;
gude urukpu kpọ-chia ndu Záyọnu.
Eze ùgvù ono, ndu Ízurẹlu
shi nweru ono; b'o mewaru;
yọ bụru iphe-mmanu.
O gudewa ẹhu-eghughu
nwuhaa eze-ụlo iya lẹ Jerúsalemu.
2 Nnajiufu tanyiru ẹnya
mebyishikota ufu ndu Ízurẹlu.
O gude ẹhu-eghughu
nwutsushia ẹke ndu Júda
kpụru;
yọ bụru ọkpo-mgbinyiku;
O mewaru alị-eze iya;
mẹ ndu eze, achị iya nụ;
ẹphe adarua alị;
nafụ ẹphe ugvu ẹphe.
3 O gude oke ẹhu-eghughu;

nafụ Ízurẹlu ike iya.
O sefuru ẹphe ẹka lẹ ndu
ọhogu ẹphe rutaderu.
O keru phophopho l'ọ bụ ire-ọku;
kepyashia iphe, bụ iphe Jékọpu l'ọ ha.
4 Ọ gọberu akfụ iya l'ọ bụ onye ọhogu;
gude ẹka-ụtara iya seta iya kẹ jijiji.
Iphe bụ ndu, ẹnya eje b'o gbushigeru.
Ọ vọtaru oke ẹhu-eghughu
iya kpukposhi ndu Záyọnu l'ọ bụ ọku.
5 Nnajiufu gbe dụwanu l'ọ bụ ọhogu.
O mewaru Ízurẹlu omeliwe;
bya emebyishikota ufu-eze iya;
kpukpoo iphe, bụ ẹke
a kpụru; yọ bụru
ọkpo-mgbinyiku lẹ Ízurẹlu.
O mewaru t'aphụ;
mẹ ẹkwa-aphụ karu ndu Júda.
6 Ẹke ayi shi edzukoje abaru
iya ẹja; b'o feshiwaru.
Ojejoje mewaru;
Záyọnu azahashịa
eswe-iphe, oomeje;
zahaa jeye mẹ mbọku ọtu-ume.
O gudewa ẹhu-eghughu;
t'ọ dụhe iphe ọ gụberu eze;
mẹ onye achịjeru iya ẹja.
7 Nnajiufu jịkawaru
ẹnya-ngwẹja iya;
pawaru ụlo-nsọ iya haa.
Ọ hawaru tẹ ndu ọhogu
kụkposhikota ụpho-mkpuma
ụlo ndu eze lẹ mkpụkpu ono.
Ẹphe anọdu l'ụlo Ojejoje
tụa okokooko l'ọ bụ mbọku eswe-iphe.
8 Ojejoje chị-buwaru iya;
lẹ ya e-nwukposhi
ụpho-mkpuma,
e gude kpụ-pheta Záyọnu mgburumgburu.
O gewaru iya ụdo.
Ẹ to seladu ẹka azụ jeye;
yo mebyishihu.
O mewaru tẹ ẹke,
a kpụ-shiru ike yẹle ụpho-mkpuma;
raa ẹkwa-aphụ.
Ẹphe atụko l'ẹphe ha mebyishihukota.
9 Ọnu-ọguzo ẹke, eeshije abahụ dashịwaru.
Mgbọro-ígwè, eegudeje
akpọ-chi ọnu-ọguzo ono;
b'ọ nyakwoshiwaru; yọ bụru iyi.

Eze, achị iya nụ;
mẹ ndu ishi iya b'a
kpụkotaru lẹ ndzụ laa
iphe, bụ mbakeshi.
Ẹ tọ dụhedu ekemu,
achị ẹphe.
Ndu nkfuchiru Nchileke l'ẹphe ha;
bẹ Ojejoje te mejehedu t'ẹphe phụa àphù.
10 Iphe bụ ndu bụ ọgurenya
ndu Záyọnu gwọshitawaru l'alị;
ọnu ta dụhe ẹphe k'okfu.
Ẹphe kpowaru ẹja kpua
onwẹphe l'ishi;
yee uwe-aphụ ẹphe.
Ụnwu-mgbọko Jerúsalemu;
bẹ fukotawaru kpokongu.
11 Mu rawaru ẹkwa;
ẹnya ekoshia mu ekoshi.
Meji akfụ mu nkfụ; obu l'ete mu egvu;
kẹle ndu nke mu b'e gbugewaru.
Ụnwegirima nshịi;
mẹ ndu e he l'ẹka;
bẹ avẹshihu avẹshihu
lẹ mbadụzo mkpụkpu.
12 Ẹphe anọduje echiru
nne ẹphe mkpu nri: mẹ mkpu mẹe
l'ẹke m̀bà abyatsua ẹphe
atụtu lẹ mbadụzo;
l'ọ bụ ndu e mekaru iphe;
mbụ l'ẹke ẹphe nọtsua
nne ẹphe l'ẹka; l'abya
ọtu-bu ume.
13 ?Bụ ngụnu; bẹ ya e-kfuru ngu?
?Bụ ngụnu; bẹ ya a-tụru ngu yeru;
nggụbe Jerúsalemu?
?Bụ ngụnu; bẹ ya a-sụ l'ị bụ oyeru iya?
?Bụ onye b'ọ dụjewaru ẹge ọ dụru ngu;
k'ọphu ya e-gude iya dụa ngu ike;
nggụbe Záyọnu?
Iphe, meru ngu nụ hakwa l'ọ bụ eze ẹnyimu;
?bụ onye e-meghe t'ị ka mma?
14 Àphù, ndu nkfuchiru ngu
phụru bụ ẹjire; bụru ụgho.
Ẹphe te medu t'ẹjo iphe unu vọo;
k'ọphu ee-me t'ẹ b'a kpụ unu lẹ ndzụ.
Ẹja, ẹphe ziru bụ ẹjire;
bụru iphe eduphu madzụ eduphu.
15 Iphe bụ ndu esweta esweta akụje ẹka pyongu;
nmaa ọtsa; phuphee ishi; sụ:
“?Bụnu-a Jerúsalemu ndọ-ọ;
mbụ mkpụkpu-a,

e shi ekuje ‘Nwọma-mma’:
‘Ẹhu-ọtso-ẹna ndu mgboko l'ophu?’ ”
16 Iphe bụ ndu ọhogu ngu
ebukota iphu anụ ngu;
l'atụpya okpuru-ọswa;
avọru ngu eze; l'ekfushi; sụ:
“Ayị mewaru; ọkpu ẹphe akpọhu ọbu!
Ọ bụ ntanụ; bẹ ayi shikpo chetaru.
Nta-a; bẹ ayi nọwa ndzụ phụ ishi iya.”
17 Ojejoje bẹ mewaru iphe ọ tụberu.
O mewaru iphe ọ sụru lẹ
ya e-me, bụ ẹge o kfuru iya
teke tehawaruru etete.
Ọ tanyiru ẹnya kwatsua ẹphe.
O mewaru tẹ ndu ọhogu
ngu tụa okokooko kpua ngu.
O mewaru ndu ọhogu
ngu t'ẹphe ka ngu ike.
18 Tẹ ndiphe raku Nnajiufu.
Nggụbe ụpho-mkpuma Záyọnu;
t'ẹnya-mini wụshikwaa ngu
l'ẹnya l'ọ bụ ẹnyimu: eswe l'ẹnyashi!
T'ẹ b'ọ dụkwa teke
ịi-kwanyaa ẹkwa ono;
haa ya;
wata ofucha onwongu ẹnya.
19 Gbeshi; wata ẹkwa l'ẹnyashi;
l'oge teke ono, nche ẹnyashi awataję ono!
Tụshihuru Nnajiufu obu
ngu l'ọ bụ onye wụshiru mini.
Chị-lia ẹka; kpọ-kua ya
l'okfu ishi ụnwegirima ngu,
m̀bà atụtsua lẹ mbadụzo.
20 Byiko Ojejoje; lenua ẹnya phụdudunu.
?Bụ onye bẹ i mejewaru ẹge-a;
?bụ t'ụnwanyi talahaa anụ
ụnwegirima ẹphe tọo;
mbụ ụnwegirima,
angụkwadu ẹphe ẹra?
?Bụ t'e gbushilahaa ndu
achịjeru Nchileke ẹja;
mẹ ndu nkfuchiru
Nchileke l'ụlo-nsọ kẹ Nnajiufu tọo?
21 Nwata; mẹ ọgurenya;
zẹshiwa lẹ mbadụzo.
Ụnwu-okoro;
me ụnwu-mgbọko mu phẹ;
b'e gbukotawaru lẹ mma.
I gbushiru ẹphe teke ẹhu
eghu ngu eghughu.
I tanyiru ẹnya gbushia ẹphe.

22 “Ọ bụ ẹge eekukoje madzụ teke aagba ajị;
bụ ẹge i meru iphe
eye-egvu; a zaa bya
agbaphee mu ẹka labụ.
Mbọku, iphe eghu Ojejoje eghughu;
b'ẹ tọ dụdu onye nahụru nụ;
to dụ onye wafụru nụ.
Iphe bụ ndu mu heru hefuta;
bẹ ndu ọhogu mu gbugeru.”

3

Ẹkwa-aphụ k'ẹhu onye

1 Mbẹdua bụ onye jewaru
iphe-ẹhuka l'ẹka Nchileke;
maru iphe bụ lẹ Nchileke
gude ẹhu-eghughu eme madzụ iphe.
2 Ọ chịfuru mu;
nwuru mu ye l'ẹkpuru-ọchi;
tẹ mu je etsutso l'ẹke
iphoro ta anọdu.
3 Ishi iya bụlephu l'o switowa
mu eswito mbọku-mbọku.
4 Ugwẹhu mu; mẹ akpọ ẹhu mu;
b'o mewaru; yo ose ẹli.
Ọ bụ ẹge ono;
b'o shiru tsukoshia mu ọkpu.
5 Iphe o gude yebuta mu bụ
iphe atsọ ile;
mẹ iphe-ẹhuka.
O gude iya gbaa mu mgburumgburu.
6 O wowaru mu ye l'ẹkpuru-ọchi;
l'ọ bụ ndu, nwụhuhawaru nụ teke teru ẹnya.
7 O yechiwaru mu k'ọphu bụ
l'ẹ to nwedu ẹke mu e-shi nahụ.
Ọ tụru mu mkpa lọ-tsuta mu.
8 Mu -chia mkpu nta;
chia ya imo; raa t'ọ gbaaru mu mkpu;
yọ tsụ-chia nchị;
jịka lẹ ya te eyeduru mu ọnu.
9 O gudewa mkpuma,
a gbakpọshiru agbakpọshi dochishia mu ụzo.
O mewaru ụzo mu adụ kpọkorokpokoro.
10 Ọ kwaru mu l'ụzo l'ọ bụ agụ,
domiru onwiya; kwabẹru madzụ;
mbụ fụaru mu l'ọ bụ oduma.
11 Ọ kpụfuru mu l'ụzo;
je alabushia mu alabushi.
O meru mu;
to nwe onye e-yeru mu ẹka.
12 O kweru akfụ iya; kwabẹru mu.

13 O wotaru akfụ l'ẹkpa-akfụ iya tụa;
yọ bụru mu l'obu tụu.
14 Mu bụwa onye iphe bụ ndu
nke mu anọduje achị ọchi;
mbụ ẹphe gudewa mu agụ egvu.
15 O mewaru ndzụ t'ọ dụru mu ẹhuka.
O gudewa age chejia mu ẹpho.
16 O gudewa mkpuma kụ-kwoshia mu eze;
bya adzọo mu lụlalula lẹ ntụ.
17 O mewaru ẹhu te gvujeru mu egvuru.
Mu ta majẹhedu iphe bụ
ẹhu-ọtso-ẹna.
18 Ọo ya kparu iphe mu ekfu; sụ:
"L'ùgvù; mẹ iphemiphe ọbule,
mu ele ẹnya iya l'ẹka
Ojejoje; te nwehekwa."
19 Mu -nyata iphe-ẹhuka,
mu eje; yeru ririri, mu
agha; ndzụ l'onwiya abụru mu age.
20 Ọobuje teke mu nyataru iya; meji atọfu mu.
21 Ọle ọobuje; mu -nyata iphe lanụ-a;
ẹhu ala mu l'ọ̀rù iya.
22 Ọ bụ ẹge obu Ojejoje,
yeru ayi hatabe nshinu
kparu iphe ayi te yifudu;
kẹ l'obu-imiko iya ta
gvụjedu agvụgvu.
23 Ụtsu mbọku-mbọku;
bẹ n-yemobu Ojejoje;
mẹ obu-imiko iya
adụje ọphungu ọphungu.
Ị bụ onye eegude ire iya ẹka;
gudeshia ya ike.
24 Iphe mu ekfuje l'obu mu bụ
l'ọ bụ Ojejoje bụ oke mu.
Ọ bụ iya meru iphe mu
e-gude cheru iya.
25 Ojejoje anọduje emeru
ndu atụ ume atụ-kobe iya ọhuma;
mbụ onye anọduje achọ iya.
26 Ọ dụ mma tẹ madzụ
nọdu nggujingguji
chee tẹ Ojejoje dzọo ya.
27 Ọ dụ mma tẹ nnajiufu
byakfuta madzụ l'okorọbya.
28 T'onye ọbu nọdukpelephu
nwa nggujingguji;
kẹle o nweru ẹge ọo-dụ; iphe agbanwee.
29 T'onye ọbu kpube ifu lẹ ntụ;
kẹ l'o nweru ẹge ọo-dụ;

yo nweru iphe oo-levu ẹnya iya.
30 T'o dobe ishi-nchị;
t'o onye echi iya ẹya chita ike iya.
Yọ haa t'e gude iphe-iphere nụ-jia ya ẹpho;
31 kẹle Nnajiufu te
enwufujekwa madzụ gbururu jeyewaru.
32 O nwekwaruru ẹge ọo-dụ;
yo mee t'iphe-ẹhuka bya;
ọbu l'oo-koshikwaphu lẹ ya
bụ onye obu-imiko;
kẹ lẹ n-yemobu iya ha nshinu.
33 Ẹ too hejedu iya uhere
ọpa-kfutaru madzụ iphe-ọtsu-l'ẹhu;
m'ọ bụ iphe aphụ.
34 Oofuto iphe bụ ndu a tụru
mkpọro lẹ mgboko l'ọkpa;
35 mẹ ọnafu madzụ iphe gbaru iya nụ
l'ifu Ọkaribe-Kakọta-Nụ;
36 mẹ l'okpe madzụ ẹjo ikpe
bụkota iphe ẹ-ta dụdu Nnajiufu mma.
37 ?Bụ onye e-kfughe okfu;
t'o ree;
ẹ ba bụ l'ọ bụ Nnajiufu kweru t'o ree?
38 ?Tọ bụdunua
Ọkaribe-Kakọta-Nụ asụje
t'iphe-ọma mee; yo mee;
l'asụjekwaphu t'iphe dụ ẹji mee; yo mee.
39 ?Bụ ngụnu kparu iphe
madzụ nwigbaleke-ọma
a-nọduje agụ aphụ teke
aahù iya àhùhù k'iphe dụ ẹji, o meru?
40 T'ayi gbuedu igo l'ụzo ayi; ghaa ya aghagha;
t'ayi kpọlata azụ lakfuta Ojejoje.
41 T'ayi zia obu l'ẹke Nchileke, nọ l'imigwe nọ;
chị-liaru iya ẹka; sụ:
42 “Ayi meswewaru;
bya ekwefu íkè;
ọphu ị gụduru ayi nvụ.
43 I phukpuru onwongu
ẹhu-eghughu l'ọ bụ uwe;
nọdu iya chịru ayi tụgburu;
gbushia ayi; t'ị phụru ayi imiko.
44 I gude urukpu kwechia onwongu;
k'ọphu iphe e kfuru ngu te rudu ngu nchị.
45 I mewaru; ayi abụru
ẹswara-iphe;
dụwa l'ọ bụ ikpọzu l'ẹke ndiphe nọ.
46 Ndu ọhogu ayi ekfuwaru ayi o-beru-t'ọ-kwaa.
47 N-yemegvu bẹ dakfutaru ayi;
a gbashịaru ayi ọnya;

emebyi yẹle kpurupyata adakfuta ayi.”
48 Ẹnya-mini jiru mu ẹnya;
kẹle ndu nke mu b'e gbushikotawaru.
49 Ẹnya-mini ta atsọ-buhudu
mu atsọ-buhu l'ẹnya;
50 jeye teke Ojejoje a-nọdu
l'imigwe tụfu ẹnya lee l'alị.
51 Iphe mu phụru meru mu ata chịchichi;
Yọ bụru ẹge ọ dụru iphe
bụ ụnwu-mgbọko mkpụkpu mu.
52 Ndu ọhogu mu anọduje
achị nta mu ọchi nta nwẹnu;
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe.
53 Ẹphe nwuru mu ye l'ime nsụ;
woru mkpuma swichia ya.
54 Mini tukpuru mu ishi;
mu arịa lẹ mu phuhuwaru.
55 Mu nọdu l'ime nsụ ono
kpọ-ku nggụbe Ojejoje.
56 Ị nụwaru arọro, mu arọ ngu; sụ:
“Ba adahụkwa mu nkịchi
l'araku ono, mu araku ngu
t'ị dzọ mu ono”
57 I kparutaru lẹ teke mu rakuru ngu.
Ị sụru tẹ mu ba atsụkwa egvu.
58 Nggụbe Nnajiufu;
ọ kwa nggu kfuchitaru mu ọnu;
bya agbata ndzụ mu.
59 Nggụbe Ojejoje;
ị phụwarua ẹjo iphe e meru mu;
hanaaru mu enge!
60 Ị phụwaru ẹge ẹphe
gwataberu mu ụgwo iphe
mu meru; mẹ ẹjo idzu,
ẹphe achịkotaru mu.
61 Nggụbe Ojejoje;
ị nụwaru-a ẹge ẹphe
ekfurushi mu; mẹ ẹjo idzu, ẹphe achịru mu;
62 mbụ atabashi, ndu ọhogu mu atabashiru mu;
mẹkwaphu ẹjo idzu,
ẹphe anọduje achịru mu mkpụrumkpuru.
63 Lekpodudunu; ọ bụje;
ẹphe -vudo evudo;
mẹ ẹphe -nọdu anọdu
ẹphe l'agụ mu l'egvu.
64 “Byiko Ojejoje;
gwata nụ ẹphe ụgwo ẹge
ọ gbaru t'i gwata ẹphe;
l'iphe ẹphe gude ẹka ẹphe kpata.
65 Kpọ-chia ẹphe obu;

nggu atụ ẹphe ọnu.
66 Gude iphe-eghughu;
chịa ẹphe;
gbushia ẹphe lẹ mkpuli
igwe ngu; Ojejoje.”

4

Ọnodu Jerúsalemu teke ọ daru

1 Lewaru ẹge mkpọla-ododo ono,
shi egbu ngerengere ono
nwakọtaru anwanwa.
Lewaru ẹge ẹgiri
mkpọla-ododo ono
dụwanu inyichi-inyichi.
Mkpuma ụlo-nsọ
dakashịhuwaru nanụ nanụ lẹ mkpọkahu-ụzo.
2 Ụnwu Záyọnu, bụ ndu ẹnya eje,
bụ ndu ono, dụ l'ọ bụ
ọkpobe mkpọla-ododo;
bẹ dụkotawanu l'ọ bụ ite,
e gude ụra kpụa;
mbụ l'ọ bụ iphe ọ-kpụ-ite kpụru.
3 Mbụ jeye lẹ nkụta-ọswa
echejekwa ụnwu iya ẹra;
obenu lẹ ndu nke mu;
bẹ ẹjo ọkpoma nk'ẹphe
dụkwa l'ọ bụ k'enyi-nwẹnu echi-ẹgu.
4 Ẹgu ẹra mewaru ụnwegirima
ire anyaru ẹphe l'akpo.
Ụnwegirima ẹphe arọ nri;
ọphu o nwedu onye ekweje anụ iya ẹphe.
5 Ndu phụ, shi erije
nggụmufeleshi phụ;
gbe zẹshiwanu ẹgu lẹ mbadụzo.
Ndu ọphu e gude ẹkwa uruswe-eze hee;
egbe azẹwanu l'ikpo ntụ.
6 Iphe e meru ndu nke mu
kaakwa kẹ ndu Sódomu ono,
a byaru bya ajị ẹnya; ẹphe agwụwa;
t'ọ dụ onye gbaru ẹphe mkpu ono.
7 Ndu ishi ẹphe shi ka eberugo ọcha ụcha.
Ẹphe shi ka ẹra eswi ọcha ụcha.
Ẹhu ẹphe shi ka
mkpuma-igwe ọcha vịrikiti.
Ẹphe shi achajẹ gbarakata
l'ọ bụ mkpuma sáfàyà.
8 Obenu lẹ nta-a;
bẹ ẹphe kawa utsukirịnya oji uji.
Ẹ tọ dụdu onye
ahụbejekwadu ẹphe ama l'esu-ụzo.

Akpọ ẹhu ẹphe
swịpyabetsuaru aswịpyabe l'ọkpu ẹphe.
Ọ kpọhuwaru gbengu l'ọ bụ nkụ.
9 Ndu laru l'ọgu kakwa mma;
ma lẹ ndu ẹgu gbushiru.
Mbụ ndu ẹgu swịru tẹletele
jeye ẹphe anwụshihu;
kẹ l'ẹphe ta phụdu nri shi l'ókfù.
10 Ụnwanyi, nweru obu-imiko
gbe gudekwa ẹka ẹphe
shia anụ ụnwegirima ẹphe.
Yọ bụru iya bụ nri
ndu nke mu teke ono, ẹphe shi ala-l'iyi ono.
11 Ojejoje gude ẹge iphe eghu iya vụa ọvuma.
Ọ vụru ọvuma ẹge obu
enwu iya taphutaphu.
Ọ tụru ọku lẹ Záyọnu;
yọ dzụa dzụa ntọ-l'alị, gude Záyọnu.
12 Ndu eze ndu mgboko;
mẹ ndu mgboko l'ọ ha te
kwetadu lẹ ndu ọhogu;
m'ọ bụ ndu yẹle onye nọ lẹ
mkpọkakfu a-bataghe
l'obu-edukfu Jerúsalemu.
13 Ishi iya abụru ẹjo-iphe,
ndu nkfuchiru Nchileke meshiru;
mẹ l'ụruburuku, ndu
agbajẹru iya ẹja rụshiru;
mbụ ndu ono, nọ l'ime mkpụkpu ono
gbushia ndu doberu ẹka ndoo ono.
14 Nta-a bẹ ẹphe etsutsowa lẹ
mbadụzo l'ọ bụ ndu ìshì.
Mee ndu ẹphe gbushiru;
bẹ merushiakwaru ẹphe;
k'ọphu bụ l'ẹphe ẹ-ta dụdu
kẹ t'e denyi ẹphe ẹka l'uwe.
15 Iphe aarajẹru ẹphe bụ:
“Unu lụfu; unu rụru onwunu arụru!
Unu lụfu! Unu lụfu!
T'ẹhu unu; be erukwa ayi l'ẹhu!”
Tọ dụ iya bụ; ẹphe
agbalashịa je aghaphelahaa.
Iphe bụ mbakeshi ekfulahaa:
“L'ẹphe ta anọhekwa l'ẹke-a ọdo.”
16 Ọ bụ Ojejoje l'onwiya chịkashiru ẹphe.
Ẹ tọo ghahẹduru ẹphe ẹnya;
ta akwabẹhe ndu achijẹru iya ẹja ugvu;
te mehe ndu bụ ọgurenya ọhuma.
17 Ọphu ka nụ abụru l'ayi lewaru
ẹnya onye ọgbata;
tọ dụ iphe ayi letaru iya.

Ayi anọdu l'ụlo nche;
l'eche mba, ẹ ta adzọ-ghedu ayi.
18 Ọobuje ẹke ayi dzọru ọkpa;
igboma l'ege apata-ọkpa
ayi; k'ọphu bụ l'ayi ta
alụfujehedu lẹ gbororo.
Nk'ayi agvụakwa agvụgvu.
A gụakwaru ẹge ayi
a-nọ-bebe ọgu;
kẹ l'ishi ayi abyawa akparu.
19 Ndu achị ayi ọso ka ugo,
ephe l'akpamigwe ephephe.
Ẹphe chịru ayi l'ugvu ugvu;
kee; kwabẹru ayi l'echi-ẹgu.
20 Onye Ojejoje fọtaru,
bụ iya bụ onye bụ iya bụ ndzụ ayi;
bẹ dalahụwaru l'iduma, ẹphe tụru;
mbụ onye ono, ayi rịru l'ayi a-nọdu iya l'ẹhu;
tẹ ndzụ dzua ayi l'iphe bụ mbakeshi ono.
21 Unu tee ẹswa; t'ẹhu tsọje unu
ẹna unubẹ ndu Édọmu;
mbụ unubẹ ndu ono, bu l'alị Uzu.
Obenu l'aa-gbẹkwa unu
iphe-ẹhuka nk'unu;
unu angụa ya;
yo gude unu;
unu agbaru ọtu.
22 Unubẹ ndu Záyọnu;
àhụhù, aahụ unu gvụakwaru.
Ẹ tọo hahẹkwa unu l'ụzo ọdo.
Obenu l'unubẹ ndu Édọmu;
bẹ ọo-gwata ụgwo ẹjo iphe ono,
unu emeshi ono; tụa unu ẹba
k'ẹjo iphe unu l'ọ ha.

5

Okfu anụ Nchileke
t'ọ phụa imiko

1 Byiko Ojejoje;
nyatanụ iphe meru ayi.
Lenua ẹnya;
phụ iphe-iphere, ayi eje.
2 Òkè-iphe ayi; bẹ lakọtawaru
ndu laru alala l'ẹka.
Ufu ayi bụkotawa kẹ ndu mba ọdo.
3 Nna ayi phẹ; b'e ndu ọhogu gbukotawaru;
nne ayi phẹ awụshiru;
bụru ndu mma tụfushiru.
4 Mini, ayi angụ; bẹ ayi azụ azụzuu.
Ẹge ono bẹ tẹmanu ayi

eshia iphe lẹ nku;
ayi azụa ya azụzu.
5 Ndu ishi ayi dzọpyabekwaru ayi ichirukfu.
Ike gvụakwaru ayi
Ẹphe te ekwe haa ayi t'ayi tụta ume.
6 Ayi wowaru onwayi ye l'ẹka
ndu Íjiputu;
woru onwayi ye l'ẹka ndu Asiriya;
ẹge ee-shi t'ayi phụa nri; ria.
7 Nna ayi phẹ meru ẹjo iphe; nwụshihu.
Nta-a bẹ ayi ala ụla iphe ẹphe meru.
8 Ndu ohu achịwa ayi;
ọphu ọ dụdu onye
a-dzọfuta ayi l'ẹka ẹphe.
9 Ayi alọje ishi ayi alọlo;
tẹmanu ayi aphụa nri,
ayi e-ri;
kẹle mgburuma nọ l'echi-ẹgu.
10 Akpọ gbanwuhuru ayi ọku;
l'ọ bụ ovovo-ọku
lẹ k'ẹjo-ẹgu ono, emenu ono.
11 Ụnwanyi b'e mewaru
ẹjo iphe lẹ Ugvu Záyọnu.
Ọ kwaphu ẹge ono;
b'e gudetsuaru ụnwu-mgbọko
k'ẹhuka lẹ mkpụkpu, nọtsua lẹ Júda.
12 Ndu ishi ayi; bẹ ẹphe
swị-gbushiru.
Ndu bụ ọgurenya;
b'ẹ te eyeheduru ugvu.
13 Ụnwu-okorọbya;
b'e guderu l'ike t'ẹphe gude
mkpuma l'akwọ iphe.
Ụnwegirima unwoke
angatsụa anganga lẹ nkụ, e boru ẹphe.
14 Ndu bụ ọgurenya;
shiwaa l'obu-edukfu wụkahu.
Ụnwu-okorọbya ahawa
egvu, ẹphe agụje.
15 Ẹhu ta atsọhedu ayi ẹna.
Egvu, ayi shi eteje
ghọwaru ayi nggụmaphu.
16 Okpu-eze, ayi kpu dafụwaru.
Nshọo ayi; kẹ l'ayi mewaru ẹjo iphe!
17 Ọ bụ iya kparu iphe meji tọfuru ayi;
bụru iya kparu; ẹnya ayi
eletsuwa ẹruru-ẹruru;
18 kẹle Ugvu Záyọnu;
bẹ ẹgbara kfụwaru;
nkụta-ọswa anọdu iya l'akpa ụri.

19 Ọ bụ nggụbe Ojejoje achị;
yọ bụru nggu a-chị;
gbururu jeye lẹ gbururu.
Aba-eze ngu a-nọ tsube
l'ọgbo sweru l'ọgbo.
20 ?Bụ ngụnu meru iphe
ị zaharu ayi.
?Bụ ngụnu meru iphe
ị gharu ayi azụ ụlori ẹge-a?
21 Wophutanụ ayi azụ l'ẹke,
ị nọ; byiko Ojejoje;
k'ọphu ayi a-lakfuta ngu ọdo.
Menua t'iphe, dụru ayi
lẹ mma ẹge o shi dụhawa l'oge ọhazu.
22 ?Tị swịwaru ẹka;
swịa ọkpa l'ẹke ayi nọ?
Wenua pashia; byiko.

Ezekẹlu

Aba-eze Nchileke

1 Yo be l'ọnwa k'ẹno gbaru abalị ise l'afa k'ụkporo l'iri. Teke ono; bẹ mu tso ndu a
kpụru lẹ ndzụ; buru l'iku Ẹnyimu Keba. Imigwe ekpuhaa; gheru ọnu; mu aphụshia
àphù bụ iphe Nchileke koshiru mu.
2 Yo be l'ọnwa k'ẹno gbaru abalị ise, l'afa, kwe eze Jehoyakinu afa ise; k'ọphu a
kpụru iya lẹ ndzụ;
3 Ojejoje abya ekfuru yeru Ezekẹlu Buzu, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja. Ọ bụ l'iku
Ẹnyimu Keba lẹ Bábyilọnu b'ọ nọ teke ono, Ojejoje byaru bya ekfuru yeru iya ono. Ọ
nọ l'ẹke ono; ike kẹ Ojejoje abya iya l'ẹhu.
4 Mu abya ele ẹnya; oke phẹrephere, shi l'ụzo isheli egude urukpu, dụ egvu;
gude ebemu, egbu mẹremu mẹremu; mẹ iphoro, charu vaa bya anọ-phee mu
mgburumgburu. Echilabu iya ekelephu too l'ọ bụ ope.
5 L'ọku ono kwaphu; bẹ iphe ẹno, dụkota l'ọ bụ iphe nọ ndzụ nọkwaphu. Iphe ẹno
ono gbakọtaleruphu ụgbugba madzụ.
6 Obenu l'o nwegbaaru ifu ẹno ẹno; mẹ ẹ́bà ẹno ẹno l'ẹhu l'ẹhu.
7 Ọkpa ẹphe kfụgbaaru akfụru. Apata-ọkpa ẹphe adụkotalephu l'ọ bụ k'ụnwu
ophoja eswi; l'egbukota mụrumuru l'ọ bụ ope, e teru manụ.
8 Ẹphe kfụkota ẹka, dụ l'ọ bụ ẹka madzụ lẹ mkpuli ẹ́bà ẹno, ẹphe kfụgbaa lẹ
mgberemẹku ẹno ẹno ya ono. Ẹphe ẹno ono nwekotaru ifu; nweru ẹ́bà.
9 Ẹ́bà iya ono edegbatsua l'ibe iya. Yọ kpọo giriri chebe ifu l'ụzo ifu; to nwe ẹphe
onye jeru ọswiba aswịba.
10 A -bya l'ẹge ifu ẹphe gbaru; ẹphe ẹno ono nwekotaru ifu madzụ l'ụzo ifu; nweru
ifu agụ l'ụzo ẹka-ụtara; nweru ifu eswi l'ụzo ẹka-ibyita; nweru ifu ugo l'ụzo azụ
ẹphe.
11 Ọ bụ ẹge ono; bẹ ifu ẹphe gbakọtaru. Ẹ́bà iya ono; bẹ jalikotaru ajali. O
nwekotaru ẹ́bà ẹbo ẹbo l'ẹhu l'ẹhu; ọphu nọnu edegbabetsua nk'iya lẹ k'ibe iya. Ẹ́bà
ẹbo ẹbo ọdo, o fukwaruphu l'ẹhu l'ẹhu b'o gude kpuchitatsua onwiya.
12 Ọphu nọnu; yo chebelephu nhamụnha l'ụzo ifu. Yọ bụje ẹke ume, edu ẹphe
shiru; ẹphe awụru tsoru iya; ọphu ẹphe 'aswịbajedu aswịba.
13 Iphe ẹno ono, nọtsua ndzụ ono ekekotalephu l'ọ bụ icheku-ọku; m'ọ bụ itsu-
ọku. O -jeru laa ifu; yo jeru laa azụ. Oogbu nwịinwii; ebemu eshi iya l'eme mẹremu
mẹremu.
14 Iphe ono, nọtsua ndzụ ono abụje: o -ziru jee l'ifu; yo ziru laa azụ l'ọ bụ ebemu-
igwe.
15 Mu elekwadua iphe ono, nọtsua ndzụ ono; bya aphụa ọkpa-ígwè, nọ l'alị;
gvutsuaru l'iku iphe ono, nọ ndzụ, nwetsuaru ifu ẹno ono.
16 Ọwaa bụ ẹge ọkpa-ígwè ono gbatsụaru; mẹ ẹge e gude meshia ya: Ọkpa-ígwè
ẹno ono gbakọtaru ụgbugba lanụ; l'achakọta l'ọ bụ kìrísòlàyìtù; ọphu nọnu; yọ dụ
l'e pyokafuru iya l'ibe ya.
17 Yọo bụje teke ẹphe tụgburu; ẹphe echebekota ifu lẹ mgberemẹku lanụ; ọphu
ọkpa-ígwè aghazidu aghazi.
18 Igbirimọnu ọkpa-ígwè ono hagbaa l'eli eli; dụkota egvu. Igbirimọnu ọkpa-ígwè
ono ẹphe ẹno; bẹ ẹnya kpọleruphu ịyeye-e mgburumgburu.

19 Yọo bụje teke iphe ẹno ono, nọtsua ndzụ ono tụgburu; ọkpa-ígwè ono, nọtsua
ẹphe l'azụ ono awụru tso ẹphe. Teke iphe ẹno ono wụ-lihuru; ọkpa-ígwè ono awụ-
lihukwaphu tso ẹphe.
20 Yọ bụru ẹke ume iphe ono, nọgbaa ndzụ ono shiru; ẹphe awụru shia ẹke ọbu;
ẹge ono; bẹ ọkpa-ígwè ono awụ-lihujekwaphu tsoru ẹphe; kẹ l'ume iphe ono, nọtsua
ndzụ ono; bẹ nọkota l'ọkpa-ígwè ono.
21 Teke iphe ono, nọtsua ndzụ ono kpịriberu; ọkpa-ígwè ono akpịribe. Teke o vudo
nwandoo; yo vudokwaphu nwandoo. Teke iphe ono, nọtsua ndzụ ono wụ-lishihuru;
ọkpa-ígwè ono awụ-lihukwaphu tsoru ẹphe; kẹ l'ume iphe ono, nọtsua ndzụ ono; bẹ
nọkota l'ọkpa-ígwè ono.
22 Iphe nọkota iphe ono, nọtsua ndzụ ono l'ishi; bẹ sụsahuleruphu l'ọ bụ
akpamigwe l'achakọta pemu-pemu l'ọ bụ aka-mini; dụ egvu l'ẹnya.
23 Lẹ mkpuli iphe ono, sụsaru l'ọ bụ akpamigwe ono; bẹ ẹphe jakashịkotaru ẹ́bà;
ẹ́bà ẹphe edegbabetsua ọnu. Ẹphe nwekotaru ẹ́bà labụ l'ẹhu l'ẹhu, kpuchikotaru
ẹphe ẹhu.
24 Teke ẹphe atụgbu; bẹ mu nụru ọda ẹ́bà ẹphe; yọ da l'ọ bụ ọchoku eze ẹnyimu;
mbụ l'ọ bụ olu Ọkaribe; mbụ l'ọ bụ ụkporo, ụnukurunu ndu sọja. Yọo bụje teke ndu
ono vudo; ẹ́bà ẹphe ono akụ-zitakota akụ-zita.
25 Ya ndono; ẹphe evudo l'ẹke ono kụ-zitatsua ẹ́bà ẹphe ono akụ-zita; a nụa olu,
shi l'iphe ono, dụ l'ọ bụ akpamigwe ono, sụsaru ẹphe l'ishi ono.
26 L'eli iphe ono, sụsaru l'ọ bụ akpamigwe; nọdu ẹphe l'ishi ono; bẹ iphe dụ l'ọ bụ
aba-eze, e gude mkpuma sáfàyà mee nọ. Iphe dụ l'ọ bụ madzụ abya anọdu l'aba-eze
ono.
27 Mu abya elee ẹnya; phụa lẹ dụbe l'ẹke dụ l'ọ bụ ukfu iya je alụfu l'ishi; bẹ ekekota
l'ọ bụ ope, charụ too; mbụ l'ọ bụ ọku. Tsube l'ẹke dụ l'ọ bụ ukfu iya gbada; ekelephu
l'ọ bụ ọku; iphoro, egbu nwịinwii achaphee ya mgburumgburu.
28 Ọ bụlephu ẹge ono, evu-mini adụje mbọku, mini achị ono bụ ẹge iphoro ono
dụ; chaphekota iya mgburumgburu.

Ọ bụ ẹge ono b'ọ gbaru; mbụ ọdu-biribiri Ojejoje. Teke mu phụru iya; bẹ mu daru
kpube ifu l'alị; mu abya anụa olu onye ekfu okfu.

2

Ozi, Nchileke ezi Ezekẹlu

1 Yo ku mu: “Nwa ndiphe; gbeshi vudo evudo! L'o nweru iphe ya e-kfuru mu.”
2 Yoo gudekwadua iphe ono l'ekfu; ume Nchileke abatawa mu phụ l'ẹhu; palia mu
gvube; mu anụ iphe o kfu.
3 Yọ sụ mu: “Nwa ndiphe; ya ezi mu tẹ mu jekfu ndu Ízurẹlu; mbụ mba ono, bụ
o-kweru-ike, kwefuru ya íkè ono; mbụ ndu ono ẹphe lẹ nna ẹphe shi keshinu ono
nyataru iya ndụ jeye ntanụ-a.
4 Ndu ono, ya ezi mu tẹ mu jekfu ono; kwa ekweletekwe; bụru o-kweru-íkè phẹ.
Wo tẹ mu sụ ẹphe: ‘L'ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.’
5 Mẹ ẹphe -ngabẹru iya nchị; mẹ ẹphe 'angabẹdu; mbụ ndu ọnu-ụlo ono, bụ o-
kweru-ike ono; bẹ ẹphe a-marua l'onye nkfuchiru Nchileke; bẹ ẹphe l'iya nọjeru.
6 “Nggụbe nwa ndiphe; ba atsụkwa ẹphe egvu; ọphu ị tsụkwa okfu, shi ẹphe l'ọnu.
A makwarụa l'ọgaramambo; mẹ amị-ogvu gbaru ngu mgburumgburu; nggu l'akpị
eburu l'ẹkalanu; ọle ba atsụkwa egvu. Ba atsụkwa egvu iphe shi ẹphe l'ọnu; ọphu
meji 'atọfukwa ngu; kẹ l'ẹphe kwa o-kwefuru-íkè phẹ.
7 Wota iphe mu kfuru ngu; kfuaru ẹphe; mẹ ẹphe -ngabẹru ngu nchị; mẹ ẹphe
'angabẹdu; kẹ l'ẹphe kwa o-kwefuru íkè phẹ.

8 “Ọlobu; nggụbe nwa ndiphe; ngabẹkwa nchị l'iphe mu ekfuru ngu. Ba abụkwa
o-kwefuru-íkè ẹge ẹphe bụ. Kpuhaa ọnu; ria iphe mu anụ ngu.”
9 Ya ndono; mu abya elee ẹnya; phụa ẹka, a machịru mu. Iphe nọ l'ẹka ono bụ
ẹkwo, a gwọru agwọgwo.
10 Yọ bya aphụshia mu ẹkwo ono l'ifu. Iphe e deru l'ẹkwo ono ẹka labụ bụ ẹkwa-
aphụ; ẹkwa-anwụhu; mẹ iphe-ẹhuka.

3

1 Ya ndono; yọ sụ mu: “Nwa ndiphe; tẹ mu ria iphe e doberu mu l'ifu; mu ataa
ẹkwo agwọgwo-wa. Teke mu tatsụaru iya; mu eje ekfuru okfu nụ ndu Ízurẹlu.”
2 Tọ dụ iya bụ; mu abya eghechaa ọnu; yo woru ẹkwo-agwọgwo ono ye mu l'ọnu
tẹ mu taa.
3 Yọ sụ mu: “Nwa ndiphe; taa ẹkwo agwọgwo-wa, ya anụ mu-a; tajia ẹpho.” Mu
abya eworu iya taa; yọ tsọkota mu rẹngerenge l'ọnu l'ọ bụ manụ-ẹngu.
4 Yọ sụ mu: “Nwa ndiphe; tụgbua nta-a jekfu ndu Ízurẹlu je ekfuaru ẹphe iphe ya
sụru t'i kfua.
5 Ndu ya ezi mu tẹ mu jekfu ta bụkwa ndu okfu ẹphe shihuru ike; dụ ẹhuka anụnu.
Ndu ya ezi mu tẹ mu jekfu kwa ndu Ízurẹlu.
6 Ẹ tọ bụkwa ndu ọha-ntsụ, okfu ẹphe shihuru ike; dụ ẹhuka; mbụ ndu mu ta
anụdu iphe ẹphe ekfu. Ọle; ndẹge ọ bụru ndu ọha-ntsụ ono; bẹ ya ziru mu tẹ mu
je; mẹ ẹphe g'angabẹkwaru mu-a nchị.
7 Obenu l'ẹ to nwedu lẹ ndu Ízurẹlu angaaru mu nchị; kẹle ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha
wowaru ọkpoma kpọ-chia; bụru ndu ọkpoma-ịkpokponyi.
8 Obenu lẹ ya e-me mu tẹ mu dụ l'ọ bụ ẹphe; bụru onye obu taru mini; bụru
ọkpoma-ịkpokponyi.
9 Ya e-me t'obu tahụ mu mini; shihu mu ike l'ọ bụ mkpuma-igwe; ka ẹkpu-nkụ
oshihu ike. Tẹ mu ba atsụkwa ẹphe egvu; ọphu ẹhu 'anmaka mu anmanma; e guderu
l'ẹphe bụ o-kwefuru-íkè phẹ.”
10 Yọ sụ mu: “Nwa ndiphe; tẹ mu ngabẹru iya nchị ọhuma; wotakota iphe-a, ya
ekfuru mu-a ye l'obu.
11 Tụgbua jekfu ndibe unu ono, a kpụru lẹ ndzụ ono; je asụ ẹphe: ‘Ọwaa iphe
Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu!’ Kfuru iya ẹphe: m'ẹphe ngabẹru ngu nchị; m'ẹphe
'angabẹdu.”
12 Ya ndono; Ume Nchileke abya apalia mu imeli; mu anụa igidi, ede mu l'azụ; l'ekfu
t'a nọdukwa l'ẹke Ojejoje bu jaa ọdu-biribiri iya ajaja!
13 Mu anụkwaaphu kapukapu ẹ́bà iphe ono, nọtsua ndzụ ono l'ẹke ẹphe ajịgbatsua
onwẹphe; mẹ igidi ọkpa-ígwè, nọnyabe iya nụ l'ẹke ọonma jijiji.
14 Ya ndono; Ume Nchileke ono abya apalia mu; tụgbua; mu egude ẹhu-eghughu
tụgbua; ẹhu agbahụ mu totoroto. Ike Nchileke anọdu mu l'ẹhu k'igiri-igiri.
15 Tọ dụ iya bụ; mu ejekfube ndu ono, a kpụru lẹ ndzụ, bu lẹ Teli-Abibu l'iku Ẹnyimu
Keba. Ya ndono; mu erua eke ono, ẹphe bu ono; mu l'ẹphe achịko nọdukota l'ẹke
ono abalị ẹsaa; mu anọdu l'ẹke ono; kpọo beru.

Aanmaru Ezekẹlu ọkwa
(Ezek 33:1-9)

16 A nọlephu abalị ẹsaa; Ojejoje abya ekfuru yeru mu;
17 sụ mu: “Nwa ndiphe; ya mewaru mu tẹ mu bụru onye nche ndu Ízurẹlu. Ọo ya
bụ; tẹ mu nụkwaa iphe ya ekfuru mu; nmaaru ndu Ízurẹlu ọkwa, ya anmaru mu tẹ
mu nmaaru ẹphe-a.

18 Ọ -bụru lẹ ya sụru ẹjo madzụ: 'L'ọ bụakwa maa'; mu ta lọ onye ọbu ẹka lẹ
nchị; sụ iya t'ọ haa ẹjo ụzo, ootso; k'ọphu ee-shi ẹge ono dzọo ya ndzụ; bẹ onye ono
a-nwụhukwa. Obenu l'ọo mbẹdua; bẹ ọchi iya a-tukoru l'ishi.
19 Ọ -bụkwanuru lẹ mu lọru ẹjo madzụ ẹka lẹ nchị; to kwe ọha ẹjo iphe, oome; bẹ
ọo-nwụhukwa. Ọ bụ l'ẹka mu; ta adụhedu iya; kẹle mu dzọwaru onwomu ndzụ.
20 Ọdo bụ; teke onye doberu ẹka ndoo nọnyaaru; ha ome ọhuma; melahaa ẹjo
iphe; bẹ mu e-doberu iya iphe ọo-kpakota; nwụhu. Keshinu ọphu mu ta lọdu iya
ẹka lẹ nchị; bẹ onye ono a-nwụhu; k'ẹjo iphe ono, o meru ono. A zahashịa ọhuma, o
shi mee. Obenu l'ọo mbẹdua; bẹ ya a-tukobe ọchi iya l'ishi.
21 Ọ -bụru l'onye doberu ẹka ndoo; bẹ mu lọru ẹka lẹ nchị; t'ẹ b'o meshi iphe dụ
ẹji; yọ nụa ya; to mehe iya; bẹ ndzụ e-dzu iya; kẹ l'ọ nụru ẹka, mu lọru iya lẹ nchị.
Mbẹdua eshi ẹge ono dzọo onwomu."

Ire anyaru Ezekẹlu l'akpo

22 Ike Nchileke abya mu l'ẹhu. Yọ sụ mu: "Tẹ mu gbeshi jeshia l'ọbasara alị ono;
l'ọo ẹke ono; bẹ ya e-kfuru nụ mu."
23 Tọ dụ iya bụ; mu abya egbeshi tụgbua jeshia lẹ nsụda, nọ l'ẹke ono. Mu erua;
bya aphụa ọdu-biribiri Ojejoje, dụ l'ọ bụ ọphu mu phụjehawaru lẹ mgboro Ẹnyimu
Keba; mu adaa; kpube ifu l'alị.
24 Ya ndono; Ume Nchileke abya apalia mu; bya ekfuru nụ mu; sụ: "Tẹ mu tụgbua;
je agụ-chia onwomu l'ụlo mu.
25 Nggụbe nwa ndiphe; l'ee-gude ọkpukpu kee mu. Mbụ l'ee-ke ngu ẹgbu; k'ọphu
ẹ tịi tsohedu ndu Ízurẹlu ejephe.
26 Mu e-me t'ire nyaru ngu l'akpo; t'ọnu bụru mu kpụtumu-kpụruma; k'ọphu mu
ta abaghejeduru ẹphe mba; kẹ l'ẹphe bụ ndu ọnu-ụlo kwefuru íkè.
27 Ọ bụ lẹ teke ya kfuru okfu nụ mu; bẹ ya e-mee tẹ mu kpuhaa ọnu ọdo. Teke
ono; mu asụ ẹphe: 'Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu!' Onye ọ dụ t'ọ ngabẹru mu
nchị; yọ ngabẹru mu iya. Onye ẹ tọ dụdu t'ọ ngaberu mu nchị; yọ ha; kẹ l'ẹphe bụ
ndu ọnu-ụlo, kwefuru íkè."

4

Ẹge ee-shi yechia Jerúsalemu

1 "Nta-a nggụbe nwa ndiphe; pata ishi-ẹja lanụ dobe l'ifu ngu; nggu esee ya
Jerúsalemu l'eli iya.
2 Unu gbaa mkpụkpu ono mgburumgburu; kpụa ụpho-mkpuma, bụ ọkpo-
mgbinyiku swibe iya. Unu edoo ọdu ọgu unu iche iche donyabe iya. Unu abya
teke ono bya edoo ose-ọgu; dophee ya mgburumgburu;
3 unu abyakwaphu bya ewota jakpatangu ígwè, ha ụsabusa gvube t'o gvuru l'ọ
bụ ụpho-mkpuma nọ-buhu unu lẹ mkpụkpu ono; unu eworu ifu ghaaru iya. T'ọ
dụlephu l'ọ bụ mkpụkpu, e yebutaru k'ọgu. Yọ bụru unu yebutaru iya ọbu. Ọ bụ
iphe-a a-bụru ndu Ízurẹlu iphe-ọhubama.
4 "I -mebetsua; nggu abya azẹru; gbube nkọ l'ẹka-ibyita ngu; woru iphe dụ ẹji ndu
Ízurẹlu nyịbe onwongu. Abalị ole, ịi-zẹru gbube nkọ ono bẹ bụ ẹge i vukotaru iphe
dụ ẹji ndu Ízurẹlu.
5 Ụkporo abalị iri lẹ tete l'abalị iri, bụ afa ole, ẹphe mekotaru iphe dụ ẹji bẹ mu
eme ngu t'i vukotaru iphe dụ ẹji ndu Ízurẹlu.
6 Teke i megeru iya ẹge ono; nggu abya egbube nkọ ọdo; ugbiya-a bẹ bụ ẹka-ụtara
ngu bẹ ii-gbube iya; nyịbe onwongu iphe dụ ẹji ndu Júda. Ụkporo abalị ẹbo bẹ mu
e-me ngu t'i vukotaru iphe dụ ẹji ẹphe; abalị lanụ bẹ nọ-chiru ẹnya afa lanụ.

7 “Ghachi ifu l'iphe ono, i mekotaru, ekoshi ẹge e yebutaru Jerúsalemu; nggu egude
ẹka iphoro kfua ẹge ọo-dụ obodo ono.
8 Mu e-gude ọkpukpu tụa ngu t'ẹ b'ị gha aghagha jeye teke ị nọ-geru eyebuta ono,
e eyebutaru mu ono.
9 “Nggu ewota witu; wota balị; mẹ azakụ-mbeke; azakụ; igberi; mẹ lẹ supélutu
wụkotaru iya ye l'ite dobe, ịi-nọdu eri teke ịi-zẹ lẹ mgberemẹku ngu ụkporo abalị iri
lẹ tete l'abalị iri.
10 Nri, iiri bẹ aa-tụbataje atụbata nụ ngu; nggu eria ya; ngabẹru k'echile.
11 Nggu abya ekutakwaphu abamịda, ịi-nọdu angụje ugbo lanụ l'ụboku.
12 Nri ono bẹ ii-ri ẹge ịitaje akara balị. Nri ono bẹ ịi-nọdu l'abadoro ẹke ndu Ízurẹlu
a-phụgbakotaru iya; gudeje nshị madzụ ọzori nkụ ghe iya.”
13 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ mu: “Ọ bụ ẹge ono bẹ ndu Ízurẹlu a-nọduje ata buredi,
e meruru emeru l'iphe bụ mbakeshi ẹke, mu e-ruta ẹphe je edobe.”
14 Ya ndono; mu asụ: “Ọkaribe-Kakọta-Nụ; mẹ mu te merubukwa onwomu emeru.
Tsube teke mu bụ nwata jeye nta-a bẹ mu te debukwaa ọnu l'iphe nwụhuru anwụhu;
ọphu mu ta tabụkwaa anụ, anụ ibe iya fọ-gburu afọ-gbu; ọphu ọ dụbukwaa anụ,
aasọ nsọ, bahụjeru mu l'ọnu.”
15 Yọ sụ mu: “Ọ dụ mma. Ya a-ha mu tẹ mu kụtaje nshị eswi; gude ghee buredi;
l'ọzori nshị madzụ.”
16 Tọ dụ iya bụ; yọ bya asụ mu: “Nwa ndiphe; mu e-me tẹ b'ọ dụhe ẹke aaphụje
nri kpata lẹ mkpụkpu Jerúsalemu. Ẹphe a-chịjeru ẹka l'obu l'eri nri, a tụtaru atụta.
Nwa mini, a tadaru l'iphe bẹ ẹphe a-nọdu angụje; l'angụ iya l'obu eyofu;
17 kẹ l'ẹgu mẹ iwe mini a-bya. Onyenọnu a-phụje ibe iya; yọ kpọo ya okfu; kẹ l'ẹphe
alashi ẹhu; mkpata iya abụru iphe dụ ẹji, ẹphe mekotaru.”

5

Ezekẹlu akpụ onwiya ishi

1 Ya ndono; yọ sụ mu: “Nwa ndiphe; pata ogu-mbeke, atsụ nkọ l'ọzori agụbe; gude
iya kpụshia onwomu ishi; mẹ l'ẹji-agba; kpota iya je atọo l'iphe aatọje ẹra iphe; maru
ẹge ẹra iya ha. Mu -meebe; mu ekekahu iya uzi ẹto.
2 Oge teke ono, e kechiru ẹphe ono gvụleruphu; mu ewota uzi lanụ l'ẹgbushi
ono; mẹ ẹji-agba ono je akpọo ọku l'ime mkpụkpu ono; mu ekpota uzi lanụ ọphu
gude ogu-mbeke je egbubushia ya ghakaa ya mgburumgburu lẹ mkpụkpu ono. Mu
abyakwaphu bya ekpota uzi iya ọphu kwe iya uzi ẹto; phekashia l'imeli; kẹle ya a-mị
ogu-mbeke gude chịa ya.
3 Ọlobu; hatakwa nwakpụru ẹgbushi; mẹ ẹji-agba ono; phamia l'uwe-ugwẹhu l'ẹke
ọ tsụru ụkpo.
4 Mu ahatakwaphu nwanshị ya; ghaa l'ọku; tẹ ọku kepyashia ya. Ọ bụ iya; bẹ ọku
e-shi gba-nwuhu; dzụa Ízurẹlu mgburumgburu.”
5 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Ọ sụru: “Lekpodudunu Jerúsalemu bẹ mu
doberu l'echi iphe bụ mbakeshi; igweligwe mkpụkpu agbaphe iya mgburumgburu.
6 Ọbule ẹphe kwefuru íkè lẹ nsọ iya; mẹ l'iphe ya tọru ọkpa iya; mbụ kakọta iphe
bụ mbakeshi; mẹ ọhamoha, ẹphe l'ẹphe riru oke ẹji. Ndu Jerúsalemu jịkaru ome
ekemu mu; jịka otso iphe mu tọru ẹphe ọkpa iya.
7 Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Unu ka mkpụkpu ọdo, bupheru
unu mgburumgburu ọburu emekota emekota; kẹ l'unu te kwedu meje iphe mu tọru
ọkpa iya t'unu meje; mbụ l'unu ruwaru ekemu mu ye l'azụ. Mbụ l'unu ta dụkpodu
ike emetabe ẹge mbakeshi, bupheru unu mgburumgburu eme.

8 Ọo ya bụ; Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Yẹbedua l'onwiya bụakwa ọhogu kẹ nggụbe Jerúsalemu. Ya a-pakfutaru unu iphe-ẹhuka t'iphe bụ mbakeshi phụgbaru;
9 k'ẹjo ụruburuku ono, unu arụkota ono bẹ ya e-me unu iphe ya te mebua; ya ta abyahẹ bya eme egbe iphe ono ọdo.
10 Ndu bụ nna a-nọdu ata anụ ụnwu ẹphe; ụnwegirima l'ata kẹ nna ẹphe; unu egude ẹnya unu ele iya. Ya a-pakfutaru unu iphe-ẹhuka. Ndu ọphu wafụru nụ bẹ mu e-me t'ẹphe phekashihu.
11 "Ọkaribe-Kakọta-Nụ asụ lẹ k'ọphu unu gudewa iphe a kpọfu l'ẹnwa, unu agwaphe farụshia ụlo iya, dụ nsọ; rụkota ụruburuku, dụkota iche iche; bẹ ya e-wofu obu l'ẹke unu nọ; ya ta aphụheduru unu imiko ọdo; ọphu ya ta ahakwa unu tẹ ya be me unu iphe.
12 Mgbọnwu; mẹ ẹjo ẹgu e-gbufu uzi lanụ l'unu l'ufu. Uzi lanụ ọdo; bẹ ee-gude mma mee; ẹphe adashịa l'ẹba.* Uzi k'ẹto; bẹ ya e-me t'ẹphe phekashihu; ya egude ogu-mbeke chịru ẹphe tụgbua.
13 "Teke mu mewaru ẹge ẹhu dụ mu; ọkpoma ejia mu oyi l'ẹhu ẹphe. Ọ bụ teke ono bẹ ọo-dụ mu lẹ mu mewaru ẹge ẹnya dụ mu. Teke mu metsuaru ẹphe ẹge ono, ooghu mu ono bẹ ẹphe a-maru lẹ mụbe Ojejoje bẹ gude ẹhu-eghughu kfua okfu.
14 Ya e-me unu t'unu bụru ọ-la-l'iyi; unu abụkwaruphu ndu iphe bụ mbakeshi nọnu; mẹ ndu esweta esweta e-gudeje eme iphe-ọchi.
15 "Teke ya e-gude mba; mẹ iphe-eghughu hụa unu áhụhụ; bẹ unu a-bụru iphe-ọchi; bụru okfu, aakpụ l'ọnu, bụ iphe bụ mbakeshi -phụ iya; yọ kpọ-yia ukuvu; kpọo beru. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono.
16 Ya e-gude ẹjo-ẹgu l'ọ bụ akfụ gbagbushia unu; unu abụru kpurupyata. Ya e-me t'ẹjo-ẹgu ono l'aka nshinu akaka eje; to nwe ẹke unu aphụ nri kẹ kpata.
17 Mu e-wolataru unu ẹjo-ẹgu yẹle ẹjo anẹgu ẹgbudu, a-wụpyabe unu. Ẹjo anẹgu ẹgbudu ono mẹ ẹjo-ẹgu ono e-gbushi ụnwu unu; mee unu; unu te nwe nwa. Mgbọnwu mẹ mgbugbu-mma a-phụ-kfuta unu. Mu e-gude ogu-mbeke bya unu l'ẹhu. Ono kwa iphe yẹbe Ojejoje kfuru ndono."

6

Eeburu ndu, agwajẹ nte ọnu

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nụ mu sụ mu:
2 "Nwa ndiphe; ghachiru ugvu, nọtsua l'alị Ízurẹlu ifu; nggu egude nkuchiru gbakụshi iya ẹphe;
3 sụ ẹphe: Unubẹ ugvu Ízurẹlu; unu nụkwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfuru unubẹ eze ugvu; mẹ ụnwu ugvu; ụnwu nggele; mẹ lẹ nsụda nsụda. Ya abyaakwa tẹ ya gude ogu-mbeke bya unu l'ẹhu; ya abyakwaa omebyishi ẹke aanọduje agwaru unu iphe.
4 Ẹnya-ngwẹja unu bẹ ee-chikposhi. Ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu unu bẹ ee-nwukposhi. Ndibe unu bẹ mu e-gbushi tụa l'ifu nte unu.
5 Odzu ndu Ízurẹlu bẹ mu a-tọgbotsua l'ifu nte ẹphe; ghaa ọkpu ẹphe mgburumg-buru l'ẹnya-ngwẹja ẹphe.
6 Iphe bụ ẹke unu butsua l'iphe bụ mkpụkpu, nọtsua l'ẹke ono a-daburu ochobo; ẹnya-ngwẹja unu abụru ẹke dakpọshihuru adakpọshihu; mbụ l'ẹke unu agbajẹ ẹja

* **5:12 5:12** Iphe, a kwata dee l'ẹka-a bụ uzi ndu ọphu a-nwụhu "l'ime mkpụkpu"; mẹ ndu ọphu a-nwụhu "l'azụ mkpụkpu". L'ẹkwo ọwaa b'e deru ndu ọphu nwụhuru "l'ufu" l'ọ bụ ẹphebedua nwụhuru l'ime mkpụkpu. Ndụ ọphu "daru l'ẹba" bụ ndu ọphu nwụhuru l'azụ mkpụkpu.

a-bụru iphe daburu kẹ mmanu; bụru iphe a gbagharu agbagharu. Nte unu bẹ aa-dzọpyashi adzọpyashi; ẹphe abụru iphe laru l'iyi. Ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu unu abụru ẹke ee-tsukposhi etsukposhi. Iphe bụ iphe unu gude ẹka unu mee bẹ ee-mebyishikota.
7 Ee-gbushi madzụ l'ifu unu ẹge unu a-makwanụru l'ọ bụ mbẹdua bụ Ojejoje.
8 "Obenu l'o nweru ndu ọphu ya a-ha t'ẹphe dzụru; kẹ l'o nweru ndu a-wafụ nụ; teke ono, unu a-gbakashịhu; tsoru iphe bụ mbakeshi; mẹ l'alị, dụ iche iche ono.
9 Ndu ọphu wafụru nụ a-nọdu lẹ mba ono, a kpụtsuaru ẹphe laa ono nyata mu. Ẹphe anyata ẹge o ghutaberu mu; mbụ k'ọgwa nte, bụ iphe ẹphe kpọru obu chee; gbe wofu obu l'ẹke mu nọ. Ẹphe anyatakwaphụ ẹge iphe eghube mu l'ẹnya, ẹphe rụberu l'ụnwu iphe ẹphe doshiru l'agwaphe. Obekwanu l'akpamara ono, ẹphe mekotaru ono e-me ẹphe t'ẹphe dụ onwẹphe ashị.
10 Ọo ya bụ; ẹphe amakwanụ l'ọ bụ mbẹdua bẹ bụ Ojejoje; lẹ mu ta asụtsudua lẹ mu e-me madzụ akaduru; mu ahaa ya ememe."
11 "Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Unu kụa ẹka pyongu; unu agbaa ọkpa kpitikpiti l'alị; unu achia ololokilo k'ahụma; mẹ ụruburuku, ndu Ízurẹlu eme; kẹ l'ee-gude ogu-mbeke gbushia ẹphe; ẹjo-ẹgu e-gbukwaaphu ẹphe. Ẹge ono bẹ mgbọnwu e-gbukwaphu ẹphe.
12 Ndu ọphu nọ ote-ẹnya bụ mgbọnwu e-gbushi ẹphe. Ndu ọphu nọ ntse a-la l'ọgu. Ndu ọphu wafụru nụ abụru ẹjo-ẹgu e-gbufu ẹphe. Ono bụ ẹge ya e-shi byabẹ ẹphe oke ẹhu-eghughu iya.
13 Teke ono; unu amaru l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje; teke odzu ndibe unu a-zẹshi l'ẹke ẹphe doshiru nte ẹphe; mẹ l'ẹnya-ngwẹja ẹphe mgburumgburu; l'eli ugvu, ha l'eli; mẹ l'ọnungonu oke ugvu; mẹ lẹ mkpuli oshi, nweru idzu; mẹ lẹ mkpuli achị, ẹkwo nọ; mẹ l'iphe bụ ẹke ẹphe akpọjeru nte ẹphe ínsẹnsu, mkpọ iya eshi kwẹkwekwe ọku.
14 Ya e-sechi ẹka iya bya ẹphe l'ẹhu; mee t'ẹgbara kfụa l'alị ono. Ya e-me iya t'ọ daburu ochobo; shita l'echi-ẹgu ono rua Díbula. Ọ bụ ẹge ono bẹ ẹgbara a-kfụkota l'iphe bụ ẹke ẹphe bu; k'ọphu ẹphe a-maru l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje."

7

Oge ikperazụ dụakwa ntse

1 Ya ndono; Ojejoje ekfuru nụ mu sụ mu:
2 Nwa ndiphe; ọwaa iphe mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfuru alị Ízurẹlu. Mu sụru: "Ọ gvụwaru; mbụ k'alị ono, gba mgburumgburu bẹ gvụwaru nụ.
3 Nk'unu abyakwa agvụgvu. Ya e-woru ẹhu-eghughu iya byabe unu. Ya ekpee unu ikpe l'ẹge unu meru; kfụkwaaphu unu ụgwo ụruburuku, unu rụkotaru.
4 Mu ta byadụ bya aphụru unu imiko lẹ phuu; mu ta aha unu; tẹ mu be me unu iphe. Mu kfụfutaje unu ụgwo iphe unu meru; mbụ mẹ l'ụruburuku ono, unu arụkota ono bẹ mu akfụkota unu ụgwo iya. Ọo ya bụ ẹge unu a-makwanụru l'ọ bụ mbẹdua bẹ bụ Ojejoje."
5 "Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Iphe-ẹhuka abya; mbụ iphe-ẹhuka ọphu ẹ ta anụbudua ọtu ọnu iya abya.
6 Oge ikperazụ ruakwaru! Oge ikperazụ ruakwaru! Ọ kwabẹekwaru unu akwabẹru! O ruakwaru!
7 Unubẹ ndu bu l'alị-a! O ruakwaru teke unu ekpolashihu. Oge ruakwaru; mbọku ono anọwa ntse teke utsu a-da; to nwehe onye anọkwadu l'ugvu ugvu e-te ẹswa.
8 Mu abyawa tẹ mu byabẹ unu ẹhu-eghughu mu; gudekota ẹge o ghu mu mee unu iphe. Mu e-kpe unu ikpe l'ẹge unu meru; kfụkwaaphu unu ụgwo ụruburuku, unu rụkotaru.

9 Mu ta byadụ bya aphụru unu imiko lẹ phuu. Mbụ lẹ mu ta ahadu unu tẹ mu be
me unu iphe; mu kfụfutaje unu ụgwo iphe unu meru; mbụ mẹ l'ụruburuku ono, unu
arụkota ono bẹ mu a-kfụkota unu ụgwo iya. Ọo ya bụ ẹge unu a-makwanụru l'ọ bụ
mbẹdua, bụ Ojejoje bẹ meru nụ.
10 "Mbọku ọbu ruakwaru. O ruakwaru. Teke unu a-la l'iyi ruakwaru; kẹ l'emegbu,
unu emegbu ibe unu bẹ pawaru ẹka; ekuku, unu eku onwunu ahawa nshinu.
11 Ome ẹhuka edujeru madzụ ye l'ome akirishi. To nwedu ndu eme ẹge ono, a-
phọdu nụ; mbụ l'ẹphe ha, jeyekpo l'iphe ẹphe nweru enweru bẹ ta adụdu ọphu a-ga
mkpa.
12 Oge ruakwaru. Mbọku ọbu bẹ ruakwaru nụ. T'ẹhu ba atsọkwa onye azụ
iphe ẹna; ọphu onye ere iphe erere 'agụkwa aphụ; kẹ l'oke ẹhu-eghughu iya b'a
byabẹekwaru iphe, bụ mkporo-ọha ono l'ọ ha;
13 l'onye reru iphe ta agbatahẹkwa iphe o reru gbururu jeye l'ẹge ẹphe ẹbo a-nọ-
beru; kẹ l'àphù, a phụru mkporo-ọha ono ta alakwa kẹ mmanu. Ishi iya abụru lẹ
shita l'ẹjo iphe, ẹphe meshiru; b'ẹ to nwedu ẹphe onye a-dụ-ghe ike dzọo onwiya
ndzụ.
14 Ẹphe gburu ụpyoku kwakọbe k'oje ọgu. Ọbule to nwedu onye ekwe k'oje ọgu;
kẹ l'ẹhu-eghughu Ojejoje byakfutawaru ẹphe l'ẹphe ha.

Ee-me ndu Ízurẹlu ọkpu-akpọhu

15 "Ọgu ada lẹ mkpụkpu. Ndu lụfuru alụfu bụ mma b'e gude egbushi ẹphe.
Ndu ọphu nọ l'ufu abụru mgbọnwu; mẹ ẹjo-ẹgu egbushi ẹphe. Ndu ọphu nọ l'ẹgu
bụ mma; bẹ ee-gude mee; ẹphe adashịa l'ẹba.* Ndu ọphu nọ l'ime mkpụkpu; bẹ
mgbọnwu; mẹ ẹjo-ẹgu a-vụ avụvu.
16 Ndu a-wafụ nụ bẹ a-gbaru lashitsua l'ugvu je anọdu ẹke ono akwa ẹkwa
onwẹphe; l'ara l'ọ bụ ndo, nọ lẹ nsụda; mbụ onyenọnu yọ ra k'iphe dụ ẹji, o mekotaru.
17 Onyemonye ọbule be ẹka a-tsụhu ụme; ikpere aphụhu ẹphe gberigberi l'ọ bụ
mini.
18 Ẹphe e-ye uwe-aphụ; egvu eji ẹphe ẹhu; iphere ekojije ẹphe ifu ekoji; aa-kpụcha
ẹphe ishi akpụcha.
19 Mkpọla-ọcha ẹphe; bẹ ẹphe a-ghaka nanụ nanụ lẹ woroworo; mkpọla-ododo
a-bụru iphe aasọ nsọ; mkpọla-ọcha mẹ mkpọla-ododo ẹphe; ta adụdu ike dzọo ẹphe
mbọku, Ojejoje a-byabẹ ẹphe ẹhu-eghughu iya. Ẹphe te egudeghedu iya mee t'ẹgu
ba gụhe ẹphe; ọphu ẹphe egudeghe iya kpata nri, e-ji ẹphe ẹpho; kẹ l'o mewaru;
ẹphe enwulahu l'ome iphe dụ ẹji.
20 Ẹphe gude mgbubu ẹphe, ama ntụmatu l'eku onwẹphe; gudekwaphu mgbubu
ẹphe ono l'emeshi ntẹkpe, bụ iphe akpọfu l'ẹnwa; gudekwa iya phụ l'akpụshi iphe
dụ ẹjo ẹji. Mu e-melephu iphe ono, ẹphe meshiru ono t'ọ bụru ẹphe iphe aasọ nsọ.
21 Mu e-me tẹ ndu ọhodo gwoo iphemiphe ọbule ono; mbụ mu e-me t'ọ bụru iphe
ndu akirishi, bu lẹ mgboko anakọta lẹ nfụ. Ndu ono e-woru iya merushikota.
22 Mu e-wofu ifu l'ẹke ẹphe nọ; ndu ono abya emerushikota ẹke ono, mu yeru ẹnya
ono; mbụ lẹ ndu iphura a-bahụ l'ẹke ono; merushia ya.
23 "Meshia ẹgbirigba dobe; kẹle iphe jiru alị bụ ogbu ọchi; iphe jiru mkpụkpu ono
abụru iphe kpangangangu.
24 Mu e-zita ndu kagekpo akirishi l'iphe bụ mbakeshi t'ẹphe bya anakọta ẹphe ufu
ẹphe. Mu e-mekwaphu t'ekuku ndu oke agadima ono eku onwẹphe gvụ; ẹge ono bẹ
mu e-mekwaphu t'ẹke dụkotaru ẹphe lẹ nsọ bụru ẹke e merushiru emerushi.

---

* **7:15 7:15** Phụ iphe e deru lẹ Ezek 5:12 lẹ kẹ ọda l'ẹba; l'ẹge ọ laru l'azụ mkpụkpu.

25 Teke oke ọtsu egvu a-bya bẹ ẹphe a-chọ ẹge ẹphe e-me t'ẹhu dụ ẹphe agu; ọphu
ẹphe aphụdu iya.
26 Ntakfuru bẹ a-nọdu awụ tụmutumu abyakfuta ẹphe. Ẹjo nzi bụ iphe a-nọdu
abya nụ. Ẹphe a-nọdu ese t'ẹphe maru; ?m'o nweru àphù ndu nkfuchiru Nchileke
a-phụru ẹphe. Ẹge ono bẹ ekemu, ndu achịjeru Nchileke ẹja ezije ta adụhedu; ọphu
ndu bụ ọgurenya ta akpọ-ziheru madzụ ụzo.
27 Onye eze a-nọdu agụ aphụ; onye ishi a-nọdu t'ọ ma iphe ẹphe e-me. Ndu alị
ono bẹ ẹka a-nọdu anmakọta jijiji. Mu a-nọdu eme ẹphe l'ẹge ẹphe metaberu. Mu
a-nọdu ekpe ẹphe ikpe l'ẹge ẹphe ekpe ndu ọdo. Ọo ya bụ ẹge ẹphe a-makwanụru
l'ọ bụ mbẹdua bẹ bụ Ojejoje."

8

Àphù k'ẹbo

1 L'afa k'ishingu l'ọnwa k'ishingu iya l'abalị ise l'ọnwa ono bẹ mu nọ l'ụlo mu; ndu
bụ ọgurenya ndu Júda abya adọo mu l'ifu; ike Ọkaribe-Kakọta-Nụ abya mu l'ẹhu
l'ẹke ono.
2 Mu elee ẹnya; phụa iphe dụ l'ọ bụ madzụ. Dụbe l'ẹke dụ l'ọ bụ ukfu iya jeye
l'alị bẹ dụkota l'ọ bụ ọku; dụbe l'ukfu jeye l'ishi bẹ nwukotaleruphu zịi l'ọ bụ igwe,
a hụberu l'ọku yọ chaa gbarakata.
3 Ya ndono; yọ bya amachịa iphe dụlephu l'ọ bụ ẹka wọo mu l'ẹgbushi; pata mu.
Ume Nchileke ono apalia mu imeli; mu anọdu lẹ mgbaku igwe mẹ alị. L'àphù ono,
Nchileke meru; mu aphụ ono b'o nọdu pata mu jeshia Jerúsalemu; paru mu shia
ẹke eeshije abahụ l'ọnu-ụzo isheli k'ime ogbodufu eze-ụlo Nchileke; mbụ ẹke ono, e
doshiru nte, akpataję okopho.
4 Mu abya ele ẹnya; phụa ọdu-biribiri Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu. Biribiri Nchileke
ono dụlephu l'ọ bụ egbe iya ono, mu phụjeru l'àphù l'echi-ẹgu phụ.
5 Ya ndono; yọ sụ mu: "Nwa ndiphe; ledudunu ẹnya l'ụzo isheli." Tọ dụ iya bụ; mu
abya apalia ẹnya phụa ọnu-ụzo, shiru ọnu nggamgbo ọphu nọ l'ụzo isheli, bụ ọnu
nggamgbo ẹnya-ngwẹja Nchileke nọ; phụa nte-wa, akpatsuje Nchileke iwe.
6 Ya ndono; yọ sụ mu: "Nwa ndiphe; ?ị phụru iphe ẹphe eme. Wo mu; ?mu phụru
ẹjo akpamara, ndu Ízurẹlu akpa l'ẹke-a; shi iya l'achị iya l'ụlo nsọ iya. Obenu l'ii-
phụbakwaaru akpamara ọdo, ẹphe arụ, gbe kakwaduru ọwaa ẹji."
7 Ya ndono; yo duta mu jeshia l'ọnu-ụzo, eeshije abahụ l'ogbodufu eze-ụlo Nchileke.
Mu erua; lee ẹnya phụa ẹnu, nọ l'ụpho-mkpuma ono.
8 Onye ono, du mu nụ ono asụ mu: "Nwa ndiphe; tụa ẹnu l'ụpho-mkpuma ono
nta-a." Ya ndono; mu abya eworu ụpho-mkpuma ono tụ-fua; phụa ọnu-ibo l'ẹke
ono.
9 Yọ sụ mu: "Bahụ je aphụ ẹjo ụruburuku, ẹphe arụ l'ẹke-a."
10 Tọ dụ iya bụ; mu abya abahụ; lee ẹnya phụa ụnwu anụ, dụ iche l'iche,
awụje l'ẹpho, e sekashikotaru l'ụpho-mkpuma, nọtsukota l'ẹke ono; mẹ l'ụnwu anụ,
aakpọfu akpọfu; mẹkwaphu iphe bụ nte, ndu Ízurẹlu agwa agwagwa, ẹphe sekotaru
l'ẹke ono.
11 Ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu adụ ụkporo madzụ ẹto lẹ madzụ iri vudokota
l'ifu ẹke ono; Jazaniya Shafanu bẹ tsokwaphu lẹ ndu ono, vudo l'ifu ẹke ono. Ẹphe
pakọta iphe eegudeje akpọ ínsẹnsu ọku l'ẹka l'ẹhu l'ẹhu. Ẹnwuru-ọku ínsẹnsu ono
eshi l'iphe ono, ẹphe patsụa l'ẹka ono lakpọ tụtutu l'eshi kwẹkwekwe. 12 Yọ sụ mu:
"Nwa ndiphe; ?ị phụrua iphe ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu daburu l'eme l'edomi?
Onyenọnu bẹ bụ l'ụlo nte iya b'ọ nọje. Iphe ẹphe ekfupheje bụ: 'Ọ kwa lẹ Ojejoje te
ledunu ayi ẹnya. Ọ kwa l'ọ gbaghawaru alị-a.' "

13 Yọ bya asụ mu ọdo: “Ịi-phụ-a iphe ndu ọdo, ẹphe anọdu eme, kabaru ndu
ọwananu, ẹphe eme-wa ẹji.”
14 Ya ndono; yọ bya eduru mu jeshia l'ọnu-ụzo, eeshije abahụ l'ụlo Ojejoje l'isheli
iya; mu abya aphụa ụnwanyi, dụgatsuaru l'ẹke ono l'ara ẹkwa agwa Tamuzu.
15 Yọ sụ mu: “?Ị phụjeru egbe iya ọwaa; nwa ndiphe? Mbụ ịi-phụkwaru iphe ndu
ọdo, gbe kọkota iphe ọwaa, ẹphe eme-wa ẹji.”
16 Ya ndono; yọ bya eduta mu bahụ l'imime ogbodufu ụlo Ojejoje ono. L'ọnu-ụzo,
eeshije abahụ eze-ụlo Nchileke ono bẹ iphe ruru ụkporo unwoke l'unwoke ise doru
onwẹphe lẹ mgbaku ọnokoru, nọ l'ẹke ono yẹle ẹnya-ngwẹja Nchileke, nọkwaphu
l'ẹke ono. Ẹphe eworu azụ ghaaru eze-ụlo Ojejoje ono; chebe ifu l'ụzo ẹnyanwu-
ahata l'efozitaru ẹnyanwu l'ụzo ẹnyanwu-ahata l'abaru iya ẹja.
17 Yọ sụ mu: “?Mu phụjeru egbe iya ọwaa; nwa ndiphe? Akpamara, ndu Júda akpa
ta dụkwa ẹphe biribiri; mbụ iphe ẹphe eme l'ẹke-a? ?Ẹphe mefutaje t'ọ bụru iphe
kpanganga e-ji alị-a; l'eme t'ẹhu wata mu onwu damụdamu? Wo tẹ mu leduduphu
ẹge ẹphe ete iya unyi l'ifu!
18 Ọ dụwaru mma! Ya e-gude ẹge iphe eghutabe iya mee ẹphe iphe. Ya ta
aphụkwaru ẹphe imiko; ya ta aha ẹphe. Ẹphe e-chikpoo mkpu; yo ji iya nchị; ọle ya
te eyeduru ẹphe ọnu.”

9

Eegbushi ndu agwa nte

1 Tọ dụ iya bụ; Nchileke abya araa ya arara; mu anụa ẹke ọ sụru: “Unu kpịrita
akpịrita; unubẹ ndu nche mkpụkpu. Onye abya nụ gudekwa ngwa-ọgu iya l'ẹka!”
2 Ya ndono; mu abya aphụa unwoke ishingu; ẹphe eshi l'ọnu-nggamgbo, nọ lẹ
tukorotukoro l'ụzo isheli; onyenọnu apagbaaru iphe e gude egbu madzụ l'ẹka. O
nwekwaruphu nwoke lanụ ọdo, ẹphe l'iya yị, we ẹkwa ọcha; kpapyịru mkpịshi-
ẹkwo. Ẹphe awụbata bya evudotsua l'iku ẹnya-ngwẹja Nchileke ono, e gude ope
mee ono.
3 Ọdu-biribiri Nchileke kẹ Ízurẹlu gbeshiwaru l'eli cherobimu ono, bụ ẹke o shi
nọdu ono; tụgbua je anọdu l'ọnu eze-ụlo Nchileke. Ojejoje abya ekua nwoke onanu,
we ẹkwa ọcha; kpapyị mkpịshi-ẹkwo ono;
4 sụ iya: “Je etsoru Jerúsalemu jephee mgburumgburu. Onye ị -phụkpooru, ada ẹhu
l'ara ẹkwa iphe bụ ụruburuku ono, aarụ ono; nggu emee ya iphe-ọhubama l'atatifu.”
5 Ya ndono; mu abya angabe nchị nụa ẹke ọ sụru ndu ọphu: “Unu tso iya; je
etsophee mkpụkpu ono gbushikota madzụ. Unu ba adụkwa onye unu a-phụru imiko;
ọphu ọ dụkwa onye unu a-ha.
6 Unu gbushia ndu bụ ọgurenya; mẹ lẹ ndu bụ ikorọbya; mẹ ụnwu-mgbọko; mẹ
ụnwanyi; mẹ l'ụnwegirima. Obenu; t'ẹ b'ọ dụkwa ndu onanu, e meru iphe-ọhubama
l'atatifu ono, unu e-byi ẹka. Ẹke unu a-wata ẹphe egbugbu bẹ bụ l'eze-ụlo mu.” Ya
ndono; ẹphe awata ẹphe egbugbu shita lẹ ndu bụ ọgurenya ọphu nọ ifu etezi eze-ụlo
Nchileke ono.
7 Yọ sụ ẹphe: “Unu merushia eze-ụlo ono emerushi; unu egbua madzụ t'ọ chịko
ogbodufu eze-ụlo ono naru.” Yọ sụ ẹphe: “Ngwaa; unu tụgbua!” Ya ndono; ẹphe
awụfu je etsoru mkpụkpu ono; gbushilahaa madzụ.
8 Teke ono, ẹphe egbushi madzụ ono; bẹ mu kwaru nkịnyi mu; mu ada kpube
ifu; chia mkpu; sụ: “Owa-a; nggụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ; ?ii-gude ẹge ẹhu eghu ngu
damụdamu gbugee ndu Ízurẹlu ọphu phọduru nụ l'okfu ndu Jerúsalemu tọo?”
9 Yọ sụ mu: “Ẹjo iphe ndu Ízurẹlu; mẹ ndu Júda eme bẹ dụkwa egvu. Ẹ to nwedu
alị ono, ẹke ẹphe ẹ-te gbuwaru ọchi dobe. Jerúsalemu bẹ ẹphe rụshiwaru arụshi.

Iphe ẹphe ekfu abụru: ‘Lẹ Ojejoje ghawaru alị-a azụ. L'ẹ tọo phụjedu iphe ẹphe eme.’
10 Ya ta aphụduru ẹphe imiko; ọphu ya 'abyadu bya aha ẹphe. Iphe ono, ẹphe mekotaru ono bẹ ya ewokotaru nyịbe ẹphe l'ishi.”
11 E ji ekfu; nwoke ono, we ẹkwa-ọcha; kpapyịru mkpịshi-ẹkwo ono alata sụ iya: “Mu meekwaru ẹge i ziru t'e mee.”

10

Ọdu-biribiri Nchileke
egbeshi l'eze-ụlo Nchileke

1 Ya ndono; mu abya elee ẹnya; phụa iphe dụ l'ọ bụ aba-eze, e gude mkpuma sáfàyà mee; yọ nọdu l'iphe sụsaru asụsa; tụko-tsuaru ụnwu cherobimu ono l'ishi.
2 Ya ndono; Ojejoje asụ nwoke ono, we ẹkwa-ọcha ono: “T'o pyobatsua l'ọkpa-ígwè, nọkota lẹ mkpuli cherobimu ono. T'o ye ẹka lẹ cherobimu ono nanụ vọ-jitsua ẹka iya l'icheku-ọku, nọ iya nụ; ghaa lẹ mkpụkpu ono.”
Tọ dụ iya bụ; mu ele iya; yo pyoba.
3 Ya ndono; cherobimu ono vudotsua l'ụzo ọhuda eze-ụlo Nchileke ono teke nwoke ono pyobaru; urukpu eji ogbodufu eze-ụlo ono ejiji.
4 Tọ dụ iya bụ; ọdu-biribiri Ojejoje egbeshi l'eli cherobimu tụgbua je anọdu l'ọnu-mburu ụzo eze-ụlo Nchileke. Urukpu abya eji eze-ụlo Nchileke ono ejiji; ogbodufu eze-ụlo Nchileke ono achahu biribiri l'ẹke ọdu-biribiri Ojejoje jiri iya tụngu.
5 Kapukapu, ẹ́bà cherobimu ono ajị; bẹ onye nọ l'azufu a-nọdu anụ; mbụ l'ọda iya edejilephu l'ọ bụ olu Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike teke ookfu okfu.
6 Teke Ojejoje sụru nwoke ono, we ẹkwa-ọcha ono t'o wota ọku l'ọkpa-ígwè; mẹ lẹ cherobimu ono; bẹ nwoke ono bahụru je evudo l'iku ọkpa-ígwè lanụ.
7 Ya ndono; onye lanụ lẹ cherobimu ono amachịwaphu ẹka wota ọku, nọ l'ẹke ono, ẹphe nọ ono. Yọ vọta ọku ono ye nwoke ono, we ẹkwa-ọcha ono l'ẹka. Yo gude iya lụfu.
8 Lẹ mkpuli ẹ́bà cherobimu ono bẹ iphe dụ l'ọ bụ ẹka madzụ nọtsua.
9 Mu abya elee ẹnya phụa ọkpa-ígwè ẹno, nọkota l'iku ẹhu cherobimu ono. Ọkpa-ígwè ono nọtsua l'iku ẹhu cherobimu ono nanụ nanụ. Ọkpa-ígwè ono achakọta l'ọ bụ kìrịsòlàyìtù.
10 Ọ bụ ẹge ọkpa-ígwè ọphu dụ; bẹ ọphu dụ. Ọ dụlephu l'e wotaru ọkpa-ígwè ọdo pyoo l'ibe iya.
11 Ẹphe atụgbu; ẹphe l'eshi ụzo lanụ l'ụzo ẹno ono, cherobimu ono ghashiru ifu ono. Cherobimu ono l'eje; ọphu o nwedu ọkpa-ígwè ono ọphu agha aghagha. Cherobimu ono ejekpelephu ala ẹke ishi iya cheberu ifu. Ẹphe eje; ẹphe ta agha aghagha.
12 Ẹhu ẹphe kpamukpamu jeye l'okpurukpu-azụ ẹphe; ẹka ẹphe; mẹ l'ẹ́bà ẹphe; bẹ bụkotalephu ọ-ka-l'ẹnya. Ẹge ono bẹ ọkpa-ígwè ẹno ẹphe ono dụkotakwaphu.
13 Mu anụa l'ẹke eekutsua ọkpa-ígwè ono “ọkpa-ígwè ọ-gba-mgburumgburu.”
14 Cherobimu ono nwetsukotaru ifu ẹno l'ẹhu l'ẹhu; ifu lanụ bụ ifu cherobimu; ifu k'ẹbo bụ ifu madzụ; ifu k'ẹto abụru ifu agụ; ifu k'ẹno bụ ifu ugo.
15 Ya ndono; cherobimu ono alashia imeli. Ọ bụ ndu-wa bẹ bụ iphe nọtsua ndzụ ono, mu phụjeru l'iku Ẹnyimu Keba ono.
16 Yọo bụje: teke cherobimu ono tụgburu; ọkpa-ígwè ono, nọtsua ya l'iku ẹhu ono awụru tsoru iya. Teke cherobimu ono sakaru ẹ́bà t'o phelihu l'alị; bẹ ọkpa-ígwè ono ta alụfujekwanu ẹphe lẹ mgboro.

17 Teke cherobimu ono nọ nwanggijinggiji ẹphe anọdukwaphu nwanggijinggiji.
Teke cherobimu ono wụ-lihuru; ẹphe awụ-lihu tsoru ẹphe; kẹ l'ume iphe ono, nọtsua
ndzụ ono bẹ nọkota l'ime ẹphe.
18 Tọ dụ iya bụ; ọdu-biribiri Ojejoje alụfu l'ọnu-mburu ụzo eze-ụlo Nchileke ono, ọ
nọ ono je ekeru l'eli cherobimu ono.
19 Cherobimu ono asakaa ẹ́bà iya; wụ-lishikota l'ọgbodali ono, ẹphe nọ. Ẹphe awụ
atụgbu; ọkpa-ígwè ono l'awụ etso ẹphe. Ya ndono; ẹphe ejee ẹge ono je anọdu l'ọnu-
ụzo ọphu nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata, eeshije abahụ l'eze-ụlo Nchileke; ọdu-biribiri
Nchileke Ízurẹlu bẹ nọ l'eli ẹphe.
20 Ndu-wa bụ iphe nọtsua ndzụ ono, mu phụru lẹ mkpuli Nchileke Ízurẹlu l'iku
Ẹnyimu Keba; mu abya amawarụphu l'ẹphe bụ cherobimu.
21 Ẹphe nwekotaru ifu ẹno ẹno; nweru ẹ́bà ẹno ẹno l'ẹhu l'ẹhu. Lẹ mkpuli ẹ́bà
ẹphe; bẹ iphe dụtsua l'ọ bụ ẹka madzụ nọkota.
22 Ifu ẹphe dụkota l'ọ bụ ndu onanu, mu phụjeru l'iku Ẹnyimu Keba ono. Ọphu
nọnu ejekpelephu ala l'ifu nhamụnha.

11

Eegbushi ndu Jerúsalemu

1 Ya ndono; Ume Nchileke abya apata mu; paru jeshia l'ọnu nggamgbo ọphu nọ l'ụzo
ẹnyanwu-ahata, eeshije abahụ l'eze-ụlo Nchileke. Ọnu nggamgbo ono bẹ ụkporo
unwoke l'unwoke ise nọ; mu aphụa Jazaniya Azuru mẹ Pelatiya Benáya l'ime ndu
ono. Unwoke labụ-wa bụ ndu ishi ndu ono.
2 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ mu: “Nwa ndiphe; ọ bụ ndu-wa achije ẹjo idzu; bụru
ẹphe achije idzu, eegudeje eme akpamara iphe dụ ẹji lẹ mkpụkpu-wa.
3 Ẹphe asụje: ‘?Tọ gbadụa t'a kpụshia ụlo? Mkpụkpu-wa bụkwa ite, eeshi iphe;
ayịbedua abụru anụ, eeshi l'ite ono.’
4 Ọo ya bụ; nwa ndiphe; gude nkfuchiru; gude nkfuchiru gbakụshi iya ẹphe.”
5 Ya ndono; ume Ojejoje abyawa mu phụ l'ẹhu; sụ mu tẹ mu; sụ: “Ọwaa iphe Ojejoje
ekfu: Ọ sụru unubẹ ndu Ízurẹlu: ?Bụ iphe unu laharu ekfukfu ndono. Ọ kwa lẹ mu
mahawaru l'ọ bụ iphe unu adabujeru l'arịri ndono?
6 ?Ọ kwa unu gbuwaru ụnukurunu madzụ lẹ mkpụkpu-wa; mbụ l'odzu madzụ bẹ
kụtsuaru akụru lẹ woroworo mkpụkpu-wa.
7 “Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Ndu ono, unu gbushiru
kụbe lẹ mkpụkpu ono bẹ bụ anụ ono; mkpụkpu-wa abụru ite ono. Ọbule ya e-rufu
unu lẹ mkpụkpu-wa.
8 Ẹge ọ bụ ogu-mbeke bụ iphe unu atsụje egvu bẹ bụ ogu-mbeke be mu e-gude
fụaru unu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu ndono.
9 Mbụ le mu a-chịfu unu lẹ mkpụkpu-a; nwuru unu nụ ndu ọhodo. Mu abya ekpe
unu ikpe.
10 Ọ bụ ogu-mbeke bẹ ee-gude gbugbushia unu. Mbụ ọ bụ l'oke ndu Ízurẹlu ẹphe
lẹ ndu ọdo bẹ mu anọdu kpee unu ikpe. Ọo ya bụ ẹge unu a-makwanụru l'ọ bụ mu
bụ Ojejoje.
11 Mbụ lẹ mkpụkpu-wa te egbochitakwa unu ẹge ono, oogbochitaje anụ, e shiberu
l'ime iya ono. Mu a-nọdu l'oke alị ndu Ízurẹlu nụa unu aphụ.
12 Ọo ya bụ; unu amakwanụru l'ọ bụ mbẹdua bụ Ojejoje; kẹ l'unu te medu iphe mu
tụru unu ekemu iya t'unu mee; mbụ l'unu te medu ekemu mu. Iphe unu gbe mee bẹ
bụ l'unu bya emelahaa ẹge mkpụkpu, bupheru unu mgburumgburu eme.”

13 Ya ndono; mu akpụkwadurua nkfuchiru ono l'ọnu; Pelatiya Benáya akpọ-buhu
nwụhu. Ya ndono; mu abya ada kpube ifu; chia mkpu; sụ: Ọkaribe-Kakọta-Nụ:
"Ọwaa! ?Iime tẹ ndu Ízurẹlu nwa ndu ọphu phọduru nụ gvụebe tọo?"

Ụkwa, Nchileke ekwe ndu
Ízurẹlu, a kpụru lẹ ndzụ

14 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
15 "Nwa ndiphe; unwunne ngu; mbụ unwunne ngu, nggu l'ẹphe shi lẹ mee; mẹ lẹ
ndu Ízurẹlu kpamukpamu bẹ bụ ndu Jerúsalemu kfuhawaru okfu ẹphe sụ l'ẹphe nọ
Ojejoje ote-ẹnya ntụmatu; l'alị Ízurẹlu b'a nụwaru ẹphebedua t'ọ bụru nke ẹphe.
16 "Ọo ya bụ; sụ ẹphe: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Ọ bụ oswi-
okfu l'ọo yẹbedua bẹ chịru ẹphe; je aghaa l'iphe bụ mbakeshi ẹke tetsuaru ẹnya;
ẹphe atụko mba lẹ mba dzuru; obenu l'ọo ya bụru ẹphe akpọ, gbochiru mee l'iphe
bụ mbakeshi ono.
17 "Ọo ya bụ; t'ị sụ ẹphe: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Lẹ ya e-shi
l'iphe bụ mbakeshi; mẹ ọhamoha ono, ẹphe ghakashịa ẹphe ono; chị-phuta ẹphe
azụ; bya anụ-phu ẹphe alị Ízurẹlu ọdo.
18 "Ẹphe a-lata azụ l'alị Ízurẹlu fọshikotakpo iphe bụ iphe akpọfu l'ẹnwa; mẹ l'iphe
bụ ụruburuku, ẹphe arụkota l'ẹke ono.
19 Ya e-me t'obu ba gbajẹshi ẹphe ẹbo. Ya e-mekwaphu; ume ọphungu abata ẹphe
l'ẹhu; ya ewofu ẹphe ọkpoma, nmaru kpigbingu, ẹphe nwetsuaru; mee t'ẹphe nwee
ọkpoma bẹlebele.
20 Ọo ya bụ; k'ọphu ẹphe a-nọdu eme iphe ya tọru ẹphe ọkpa iya; zia obu alị;
melahaa ekemu iya. Ẹphe a-bụru ndibe iya; ya abụru Nchileke ẹphe.
21 Obenu lẹ ndu ọphu kpọru obu ye l'ọgwa-phe iphe akpọfu l'ẹnwa; mẹ
l'ụruburuku, ẹphe arụkota bẹ mu e-woru iphe ẹphe eme nyịbe l'ishi. Ono iphe
Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu."

Ọdu-biribiri Nchileke
egbeshi lẹ Jerúsalemu

22 Ya ndono; ụnwu ojozi-imigwe cherobimu ono, ọkpa-ígwè nọtsua l'iku ẹhu ono
eworu ẹ́bà ẹphe jakashịa; ọdu-biribiri Nchileke Ízurẹlu anọdu l'eli ẹphe.
23 Ọdu-biribiri Ojejoje apalia onwiya l'ime mkpụkpu ono je ẹge ono jeru l'eli ugvu,
nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata mkpụkpu ono nọdu.
24 Ya ndono; Ume Nchileke abya apata mu duta mu lashia Bábyilọnu; ẹke ndu
Ízurẹlu, a lụtaru l'ọgu nọ. Ya ndono; mu aphụ-buhu àphù ono, mu shi phụa ono.
25 Tọ dụ iya bụ; mu akọkotaru ndu Ízurẹlu ono, a lụtaru l'ọgu ono iphe ono, Ojejoje
koshikotaru mu ono.

12

Ụgbugba onye gbaru ọso ọgu

1 Ya ndono; Ojejoje ekfuru nụ mu; sụ mu:
2 "Nwa ndiphe; ọ kwa ndu kwefuru íkè bẹ nggu l'ẹphe bu. Ẹphe nwekwaru ẹnya;
ẹphe ta phụ ụzo; nweru nchị; ẹphe ta nụ iphe. Ishi iya abụru l'ẹphe bụ ndu kwefuru
íkè.
3 "Ọo ya bụ; nwa ndiphe; tụgbua je egwokota iphe ngu l'ọ bụ onye abya ọgba ọso
ọgu. T'ọ bụkwaru l'eswe teke ẹphe anọdu ele ngu t'i gwota l'ẹke ị nọ; gworu lashia
ẹke ọdo. O nweru ẹge ọo-dụ ẹphe amaru iphe ono, iime ono; e gudekwaru l'ẹphe
bụ ndu ọnu-ụlo, kwefuru mu íkè.

4 Teke o beru l'eswe; t'ẹphe ele ngu ẹnya t'i gwofutakota ngwokongwoko ngu l'ọ bụ
onye abya ọgba ọso ọgu. Teke o ruru l'urẹnyashi nggu akwalia; teke ẹphe ele ngu
ẹnya; tụgbua l'ọ bụ onye agba ọso ọgu.
5 T'ẹphe ele ngu t'i gvua ẹnu l'ụpho-mkpuma ngu; shi l'ẹnu ono pyofu ngwokong-
woko ngu ono.
6 T'ẹphe ele ngu ẹnya t'ị paru iya dẹe l'ukuvu; t'ọ bụkwaru lẹ gbẹregbede urẹnyashi
bẹ ii-vuta iya tụgbua. Kpuchikwa ifu ngu ekpuchi t'ẹ b'ị phụ alị ono; kẹle mu mewaru
ngu t'ị bụru iphe-ọhubama ndu Ízurẹlu."
7 Ya ndono; mu abya emee ẹge ono, a sụru mu tẹ mu mee ono. Tọ dụ iya bụ; yo
be l'eswe; mu abya egwofutakota ngwokongwoko mu, mu e-gude alụfu l'ọ bụ onye
agba ọso ọgu. Ya ndono; yo be l'urẹnyashi; mu egude ẹka swọ-fua ụpho-mkpuma
ono. Ya ndono; mu abya egwokokota ngwokongwoko mu lẹ gbẹregbede urẹnyashi
gbeshi; ẹphe l'ele mu; mu aparu iya dẹe l'ukuvu; yọ bụru mu alụfu.
8 Yo be l'ụtsu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
9 Nwa ndiphe; ndu ono, kwefuru iya íkè ono; mbụ ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu: "?Ẹphe ta
jịdu ngu iphe iime ẹge ono?"
10 Sụ ẹphe: "Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Ozi-wa bụ onye ishi
ndu Jerúsalemu; mẹ l'iphe bụ ndu Ízurẹlu, nọ l'alị ono b'ọ dụru.
11 Sụ ẹphe: 'L'ọo nggụbedua bẹ ẹphe e-gude tụbe iya nvọ.' Mbụ l'ọ bụ ẹge ono, ya
meru ono; bụ ẹge ọo-dụ ẹphe. Aa-kpụ ẹphe lẹ ndzụ laa alị ọdo.
12 Onye ọphu bụ onye ishi l'ẹphe ha bẹ e-gwoko iphe nk'iya dẹe l'ukuvu lẹ
gbẹregbede urẹnyashi lụfu. Aa-swọ-furu iya ẹnu l'ụpho-mkpuma t'o shi lụfu. Oo-
kwechi ifu iya teke ọo-nọdu alụfu t'ẹ b'ọ phụ alị ono.
13 Mu e-geberu iya ụgbu, ọo-nma; mu eduru iya jeshia Bábyilọnu, bụ alị ndu
Kalúdiya; ọphu ọ byadụ aphụ alị ono; bụru ẹke ono bẹ ọo-nọdu nwụhu.
14 Ndu ono, eswipheje iya nụ ono bẹ mu a-chịkashi nanụ nanụ; mbụ ndu ono,
ejejeru iya ozi; mẹ lẹ ndu sọja iya. Mu a-mị ogu-mbeke chịkfuru ẹphe.
15 "Teke mu chịkashiru ẹphe; ẹphe achịko iphe bụ mbakeshi nọnu naru; mbụ mee
ẹphe t'ẹphe ghakahụ l'iphe bụ mkpụkpu nọnu; bẹ ẹphe a-marua l'ọ bụ mbẹdua bụ
Ojejoje.
16 Ọ bụ nwa ndu ẹ ta badu ishi bẹ mu e-me t'e gbuphodo; mu emeekwaphu tẹ ẹgu;
mẹ mgbọnwu be egbu ẹphe. Ẹphe a-kọshikota iphe bụ mbakeshi ono, ẹphe nọkota
ono ụruburuku, ẹphebe ndu Ízurẹlu shi arụkota. Ọo ya bụ ẹge ẹphe a-makwanụru
l'ọ bụ mbẹdua bẹ bụ Ojejoje."

Onye nkfuchiru,
ẹhu anma anmanma

17 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
18 "Nwa ndiphe; t'ẹhu anma ngu kpakpakpa teke ịi-nọdu eri nri; nggu etekwaphu
furafura l'angụ mini l'ọtsu egvu;
19 sụ ndu alị-a: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu lẹ kẹ ndu bu lẹ Jerúsalemu;
mẹ ndu alị Ízurẹlu: L'ẹhu a-nọdu anma ẹphe kpakpakpa; ẹphe eri nri. Ẹphe egude
meji atọfu ngụa mini; kẹ l'aa-chịko iphemiphe ọbule, nọ l'alị ẹphe naa ẹphe; l'okfu
ọ̀nwú-ọ̀nwú, ndu ẹke ono eme.
20 Mkpụkpu, e bu ebubu l'alị ono bẹ a-bụkotaru ọkpu-ufu; mbụ l'alị ono gbaa
mgburumgburu a-daburu ochobo. Ọo ya bụ ẹge unu a-makwanụru l'ọo yẹbedua bụ
Ojejoje."
21 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:

22 “Nwa ndiphe; ?bụnua ngụnu bụ ẹtu ono, unubẹ ndu Ízurẹlu akpụjekpo l'ọnu
mkpụrumkpuru; mbụ ẹphe asụje: ‘mbọku-mbọku, sweru esweswe bẹ àphù, a phụru
abụje àphù iphoro.’
23 Sụ ẹphe ẹge-a: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu; ọ sụru: Mu e-me t'ẹtu ono
ba nọhe; mbụ l'aa-nmabuhu ẹtu ono l'alị Ízurẹlu; sụ ẹphe l'ụboku atụakwa kperere-
kperere teke àphù, aaphụkota e-mekota l'ẹge a phụru iya;
24 kẹ l'oo-buhu; mbụ k'ọphu àphù iphoro, Ízurẹlu aphụje; mẹ k'ozi ẹja ẹhu akpọ-
vohu, ndu Ízurẹlu ezije;
25 mbẹdua, bụ Ojejoje e-kfu okfu; iphe mu kfuru avụa teke ono. Ọ bụ l'ọgbo unu-a;
unubẹ ọnu-ụlo-wa, kwefuru íkè-wa bẹ ya e-medzu iphe bụ iphe ya kfuru. Ono bụ
iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu ndono.”
26 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
27 “Nwa ndiphe; ndu Ízurẹlu gbe ekfukwa l'àphù ono, ị phụkotaru ono bụru iphe
e-mekota l'afa olemole, nọru l'ụzo ifu; mbụ l'iphe ono, ị phụkotaru l'àphù ono bẹ bụ
iphe e-meru lẹ teke teru ẹnya.
28 Ọo ya bụ; sụ ẹphe ẹge-a; lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ bẹ sụru l'ẹ to nwedu okfu iya
ono mẹ nanụ, a-kpọ ụkfu ememe. Iphe mu tafụtaru ọnu kfụa bẹ e-mekota l'ẹge mu
kfuru iya. Ono iphe Nnajiufu, bụ Nchileke ekfu.”

13

Àphù, aaphụru unwoke,
gude ụgho ekfuchiru Nchileke

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
2 “Nwa ndiphe; gude nkuchiru kfuru mabẹru ndu nkfuchiru kẹ Ízurẹlu; kfuru ndu
ono, agbataje iphe ọ-gba-l'obu ekfu ono: T'ẹphe ngabe nchị; nụa iphe Ojejoje ekfu!
3 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Nshọo! Unubẹ ndu ono, eme eswe ekfuchiru
Nchileke; mbụ ndu ono, asụje l'ẹphe phụru iphe l'ẹ bọ dụ iphe ẹphe phụru.
4 Unubẹ ndu Ízurẹlu; ndu nkfuchiru unu bụkwa 'ọ-ga-lẹ-mkpa bẹ ẹphe bụ. Ẹphe
dụlephu l'ọ bụ nkụta-ọswa, nọ l'ọkpu-ufu;
5 kẹ l'ẹ to nwedu onye tụjeru njama oje l'ụpho-mkpuma ndu Ízurẹlu, gbashịru ọru;
mekwazi t'o shihu dụdurudungu k'ọgu kwabẹ kẹ mbọku kẹ Ojejoje.
6 Àphù, ẹphe aphụ bụkota kẹ mmanu. Ẹja, ẹphe ezije abụkotaru ẹjo-ire. Ẹphe
asụje lẹ Ojejoje sụru; lẹ Ojejoje ziru ẹphe; ẹphe egbe elejele-e ẹnya t'iphe ẹphe
kfukotaru ree.
7 ?T'ọ bụdu ẹjo-ire bẹ unu anọduje adzụ teke unu sụru l'unu phụru àphù; l'ezi ẹja
iphoro; sụ l'ọo Ojejoje sụru; l'ẹ b'ọ dụ iphe ya kfuru?”
8 Ọo ya bụ; Nnajiufu, bụ Nchileke sụru ẹge-a: “Ọ bụwaru kẹ mu l'unu k'ejiru ono,
unu dzụshiru ono; mẹ k'àphù iphoro ono, unu phụkotaru. Ono iphe Nnajiufu, bụ
Nchileke ekfu ndono.
9 Ọo-bụru kẹ mu lẹ ndu aphụje àphù iphoro; mbụ ndu ono, ẹja, ẹphe ezije abụje ẹja
iphoro. Ẹphe ta byahẹdu bya abụru ndu nke mu ọdo; mbụ l'ẹpha ẹphe ta anọhedu
lẹ Ízurẹlu ọdo; ọphu ẹphe abyadụ bya atụ ọkpa l'alị Ízurẹlu ọdo. Ọo ya bụ; ẹphe
amakwanụru l'ọ bụ yẹbedua bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ.
10 “Ẹphe dusweru ndu mu ụzo l'ekfuphe sụ lẹ nchị dụ ndo. Obenu lẹ nchị-ọdu-ndoo
ta nọdu; l'ẹke ọ bụ agbagbanggogo ụpho-mkpuma b'a kpụru; ẹphe egude iphe-ọcha
tụa ya nkwẹja.
11 Kfuru ndu ono, gude iphe-ọcha chia nkwẹja l'ụpho-mkpuma ono l'ọo-dakwa. Ya
e-zi úkpòrò mini; zia aka-mini; ẹjo oke phẹrephere abya ajịa ya ẹka.

12 Ụpho-mkpuma ono dalẹphu; bẹ aa-jịkwa-a unu; sụ: '?Nanụhunu nkwẹja ono, unu chiru iya ono?' "
13 Ọo ya bụ; Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: "Mu e-gude ẹhu-eghughu mee t'ẹjo phẹrephere phee; mu egudekwaphu iphe-eghughu mee; aka-mini, dụ l'ọ bụ mkpuma adashịa mebyishia iphe. Mu e-mekwaphu t'ukporo mini chịa mebyishia iphe.
14 Mu e-nwutsushikota ụpho-mkpuma unu ọbu, unu gude iphe-ọcha tụa nkwẹja ọbu; mbụ mu e-me tẹ yẹle alị tụko nanụ; mbụ mu e-mele iya phụ tẹ ntọ-l'alị iya daburu kẹ mmanu. Teke ọ dakpọshihuleruphu ono bẹ unu a-bụkotaru kpurupyata l'ime iya; ọo ya bụ ẹge unu a-makwanụru l'ọ bụ mbẹdua bẹ bụ Ojejoje.
15 "Ọ bụ ẹge ono; bẹ mu e-shi byabẹ oke ẹhu-eghughu mu l'ụpho-mkpuma ono mẹ l'ẹhu ndu ono, gude iphe-ọcha chia ya nkwẹja ono. Teke ono; ya akakwanụru unu l'ụpho-mkpuma ta anọhedu; ndu chiru iya nkwẹja ta nọhe;
16 bụ iya bụ ndu nkfuchiru Ízurẹlu ono, shi anọduje ekfuru ndu Jerúsalemu l'ẹphe phụru àphù; yọ bụru nchị-odoo; lẹ nchị ẹ-ba adụkwanu ndoo ono." Ono iphe Nnajiufu, bụ Nchileke ekfu ndono.

Àphù, aaphụru ụnwanyi,
gude ụgho ekfuchiru Nchileke

17 Ọo ya bụ; nwa ndiphe; ghachiru ụnwanyi ndibe unu ifu; mbụ ndu ono, agbataje iphe ọ-gba-l'obu l'ekfu lẹ Nchileke sụru; l'ẹ b'ọ dụ iphe ọ sụru; gude gbakụshi iya ẹphe.
18 Sụ ẹphe: "Lẹ Nnajiufu, bụ Nchileke sụru: Nshọo unu! Unubẹ ụnwanyi ono, agwọje ọgvu keshia l'ọ bụ oswi; gbabẹtsua ndu unu gwọru iya lẹ nkwo-ẹka; bya eshi ụzo, dụ iche iche kechishia ndiphe ẹnya, bụ iphe ẹphe gude achị nta ishi madzụ. ?Unu e-gude oswi; kechishia ndibe mu; unubẹdua anahụ tọo?
19 Unu gudewa kẹ nwa ọchileka balị; mẹ ọchileka buredi, aanụje unu; meswee mu l'ẹke ndibe mu nọ. Unu shiwa l'ẹjo-ire, unu anọduje adzụru ndibe mu; mee ndu ẹ-ta ga anwụhudu nụ; ẹphe anwụshihu; ndu ọphu ga anwụshihu nụ anọdu.
20 "Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Ọ bụwaru kẹ mu l'ọgvu unu ono, unu gude ahacha madzụ l'ọ bụ nwẹnu ono. Mu a-gbabushi ọgvu unu ono, unu chibekotaru l'ẹka t'ẹphe nahụ l'ọ bụ nwẹnu, a dzọfuru l'ọnya.
21 Iphe unu gude kechishia onwunu ifu bẹ mu a-tọshi; nafụta ndibe mu l'ẹka unu. Ẹphe ta byahẹdu bya abụru ndu ọgvu unu anọdu egudeje. Ọ bụ teke ono bẹ unu a-maru lẹ mu bụ Ojejoje.
22 Eshinu ọphu unu gudewa ẹjo-ire mee ndu doberu ẹka ndoo; aphụ atsụru ẹphe; l'ẹke mu mekwaru t'ẹphe ba gụjeshi aphụ; mbụ k'ọphu unu nụru ndu akirishi ọkpu-ikike t'ẹphe be shi l'iphe dụ ẹji, ẹphe eme lụfuta dzọo onwẹphe ndzụ;
23 bẹ unu ta byahẹdu bya aphụ àphù ono, abụkotajeru àphù iphoro ono ọdo; ọphu unu abyadụ bya ezijekwadu ẹja. Mu a-dzọfuta ndibe mu l'ẹka unu. Ọo ya bụ ẹge unu a-makwanụru l'ọ bụ mbẹdua bẹ bụ Ojejoje."

14

Aanma ndu agwa nte ikpe

1 Tọ dụ iya bụ; ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu aharu byakfuta mu; Ẹphe abyatashia bya anọdukota anọdu l'ifu mu.
2 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
3 "Nwa ndiphe; ndu-wa bẹ kpọru obu ye l'ọgwa nte. Nte ono bẹ dubaakwaru ẹphe l'iphe dụ ẹji bya abụru iphe ẹphe evukotaje daa. ?Ẹphe tubesu l'o nweru iphe ẹphe ajị-taghe mu?

4 “Ọo ya bụ; kfuru ẹphe; sụ ẹphe: ‘Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru:
O -nweru onye Ízurẹlu, kpọru obu ye l'ọgwa iphe; shi ẹge ono ye ẹka l'iphe e-me
t'o vukota iphe daa; onye ono -kpapyabẹ iphe ono; jekfushia onye nkfuchiru Ojejoje
njịta; kwa yẹbe Ojejoje gẹdegede a-karu iya ẹge ọ tsa-kfu iya.
5 Mu e-me ẹge ono tẹ mu gude lọlata ọkpoma ndu Ízurẹlu azụ; mbụ ndu ono,
gudewa ọgwa-phe nte gbeshikota mu l'ẹhu ono.’
6 “Ọo ya bụ; kfuru ndu Ízurẹlu lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Unu taa onwunu
ụta haa ọgwa nte ono, unu agwaphe; mbụ t'unu haa iphe bụ ụruburuku ono, unu
arụkota ono.
7 “O -nweru onye Ízurẹlu; m'ọ bụ onye byaru abyabya, gbafụru yẹbe Ojejoje l'ẹka;
je akpọru obu ye l'ọgwa iphe; shi ẹge ono ye ẹka l'iphe e-me t'o vukota iphe daa; onye
ono -kpapyabẹ iphe ono jekfushia onye nkfuchiru Ojejoje njịta b'ọ kwa yẹbe Ojejoje
gẹdegede a-karu onye ọbu ẹge ọ-tsakfu iya.
8 Mu a-ghachiru onye ọbu ifu; mee onye ọbu iphe ee-gude kwaa ẹnya; mbụ mu
e-melephu onye ọbu iphe aa-nọdu anma l'ẹtu k'ẹji iya. Mu e-bufule iya phu lẹ ndu
nke mu. Ọo ya bụkwanu ẹge unu a-makwanụru l'ọ bụphu mbẹdua gẹdegede bẹ bụ
Ojejoje.
9 “Teke ọ bụru l'onye nkfuchiru Ojejoje nọnyaru phụa àphù iphoro bẹ bụkwa mụbe
Ojejoje bẹ ziru iya; yọ phụa àphù iphoro; ọbule onye ono bẹ mu e-gbukwa t'ẹ b'ọ yịhe
lẹ ndu nke mu, bụ ndu Ízurẹlu.
10 Ẹjo iphe ono, ẹphe kpatakọtaru ono bẹ ẹphe e-vukotaru. Ọ kwa iphe ee-me onye
nkfuchiru Nchileke ono bẹ ee-mekwaphu onye jeru iya njịta.
11 Ọo ya bụ ẹge ndu Ízurẹlu ta anọduhedu agbafụ mụbe Ojejoje l'ẹhu; ọphu ẹphe ta
anọduhedu emekwadu ụruburuku ono, ẹphe eme ono gude iya l'emerushi onwẹphe.
Ẹphe a-bụru ndibe iya; yẹbedua abụru Nchileke ẹphe. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ
ekfu.”

Nówa; Dánẹlu; mẹ Jobu

12 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
13 “Nwa ndiphe; ọ -bụru lẹ mba mesweru yẹbe Ojejoje; ya te gudehe ire ẹphe ẹka;
ya abya adaa ẹphe ẹka: mee t'ẹ b'ọ dụhe nri, ẹphe a-phụje ria; wotaru ẹphe ẹjo ẹgu;
gbushia madzụ; gbushia elu ẹphe;
14 b'ẹ to nwekwa mẹ ụmadzu ẹto-wa; mbụ Nówa; Dánẹlu yẹle Jobu bu l'ẹke ono;
kwa onwẹphe kpụu bẹ ẹphe e-shi l'odobe-ẹka-ndoo nk'ẹphe dzọo. Ono bụ iphe
Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
15 “Ọ -bụru lẹ ya gude ẹjo anẹgu-ẹgbudu fụaru mkpụkpu ono; anẹgu-ẹgbudu ono
atagbushikota ndu bu iya nụ; k'ọphu ẹ tọ dụdu onye a-dụ ike esweta iya; okfu l'anẹgu-
ẹgbudu jiru ẹke ono;
16 k'ọphu yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu; sụ: Kamẹnu; l'ụmadzu ẹto ono ta adụkwa
ike dzọo ụnwegirima ẹphe; ndu k'unwoke m'ọ bụ ndu k'ụnwanyi; gbahaa onwẹphe
bẹ ẹphe a-dụ ike dzọo; alị ono adaburu ochobo.
17 “Ọ -bụru lẹ mu gude ogu-mbeke fụaru mkpụkpu ono; sụ t'ogu-mbeke ono rukota
l'iphe bụ mkpụkpu ono; mbụ mu -gbushia madzụ, bụ iya nụ; mẹ elu ẹphe
18 bẹ mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru k'ọphu mu nọkpo bẹ ẹ to nwedu mẹ ụmadzu
ẹto ono nọ iya bẹ ẹphe ta adụkpokwaanu ike dzọo ụnwegirima unwoke ẹphe; m'ọ
bụkwanu ụnwegirima ụnwanyi ẹphe; gbaha onwẹphe bẹ ẹphe a-dụ ike dzọo.
19 “Ọ bụkwanu lẹ ya yeru mgbọnwu l'alị ono; mbụ ya -gude iphe-eghughu mee tẹ
madzụ laa l'ogbu l'ẹke ono; mbụ gbushia ndu, bu iya nụ; mẹ elu ẹphe;
20 mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru k'ọphu mu nọkpoo b'ẹ to nwedu m'ọ bụ Nówa;
mẹ Dánẹlu yẹle Jobu nọ iya bẹ ẹphe ta adụkpokwaanu ike dzọo ụnwegirima unwoke

ẹphe; m'ọ bụkwanu ụnwegirima ụnwanyi ẹphe; gbaha onwẹphe bẹ ẹphe a-dụ ike dzọo; kẹ l'ẹphe bụ ndu doberu ẹka ndoo.
21 "Kẹle Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Ẹge ọphu ọo-tsa-kfukwanu Jerúsalemu teke mu e-gude ụzo iphe n-yemegvu ẹno-wa bya afụaru ẹphe: Ogu-mbeke; mẹ ẹjo-ẹgu; mẹ ẹjo anẹgu-ẹgbudu; mẹ mgbọnwu tẹ mu gude ẹphe gbufu madzụ, bu iya nụ; mẹ elu ẹphe.
22 Obenu l'ẹge ọ dụ-habe bẹ oo-nwekwaru-a ndu a-wafụ nụ. Ndu a-wafụ nụ ono bẹ bụ ụnwegirima unwoke mẹ ụnwegirima ụnwanyi, bụ ndu e-shi l'ẹke ono lụfuta byakfuta unu. Teke unu phụru umere ẹphe mẹ ẹge ẹphe eme bẹ obu a-lazita-a unu lẹ ndakfu ono, dakfutaru Jerúsalemu ono; mbụ ndakfu ono, mu meru; yọ dakfu ẹphe ono.
23 Obu a-lazita-a unu teke unu phụru umere ẹphe mẹ ẹge ẹphe eme. Unu a-marua l'ẹ to nwedu iphe mu meru l'ẹke ono, mkpata iya ta nọdu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu."

15

Ẹtu oshi vayịnu

1 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
2 "Nwa ndiphe; ?nanụ iphe oshi vayịnu gude ka ẹkali-oshi ndu ọdo, nọ l'ọswa mma.
3 Mbụ; oshi, e gbutaru l'oshi vayịnu; ?o nworu iphe ọ dụ k'ememe. ?Ee-gudeghe iya pyịta nggu tọo?
4 Mbụ teke e woru oshi vayịnu ono chịru ye l'ọku t'ọ bụru nkụ; ọku ekee ẹphe ishi labụ ishi labụ; kebashia echilabu iya ekebashi; ?o nweru iphe ọ dukwadu k'ememe?
5 Teke ọ bụru l'ẹ tọ gadu mkpa teke o dzuru oke; ?bụ teke ọku gbe kebashia ya ekebashi; b'o nweru iphe ee-gude iya mee?
6 "Ọo ya bụ; Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Ọ bụ ẹge ono, mu wotaru oshi vayịnu l'iphe bụ oshi, nọ l'ọswa t'ọ bụru nkụ, eeye l'ọku bẹ ẹge mu e-me iphe bụ ndu bukota lẹ Jerúsalemu.
7 Mu a-bya aghachiru ẹphe ifu mee ẹphe iphe. A makwaru-a l'ẹphe lụfutakwaru l'ọku ono; obenu l'ọku ono e-ke-e ẹphe. Teke mu a-gha-chiru ẹphe ifu mee ẹphe iphe; bẹ unu a-ma l'ọ bụ mbẹdua bụ Ojejoje.
8 Ya e-me alị ono t'ọ daburu ochobo; kẹ l'ẹphe ta bụdu ndu e gude ire ẹphe ẹka. Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu."

16

Jerúsalemu; mkpụkpu,
ẹ te gudedu ire iya ẹka

1 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
2 "Nwa ndiphe; mee tẹ Jerúsalemu phụ ẹjo akpamara, ẹphe eme;
3 sụ ẹphe: Lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfuru Jerúsalemu: L'ẹke a mụru ngu; bẹ bụ lẹ Kénanu. Nna ngu bụ onye Amọru. Nne ngu abụru onye Hetu.
4 Mbọku, a mụru ngu; b'ẹ te budu ngu otubo; ọphu ọ dụdu onye ghụru ngu ẹhu; tẹ inyi ba anọ ngu l'ẹhu; ọphu e tedu ngu únú; ta phụ-kpu ngu ẹkwa.
5 Ẹ to nwedu onye imiko ngu dụru; tọ dụ onye nweru obu-imiko l'ẹke ị nọ; k'ọphu nweru iphe ono ọphu ee-meru ngu. Iphe gbe mee nụ bụ l'a mụru ngu; pata ngu je atọgbo l'ẹgu; kẹle mbọku, a mụru ngu b'a mụru ngu; nggu abụru nwata, aakpọfu akpọfu.
6 "Tọ dụ iya bụ; mu eswetade l'ẹke ono; phụa ngu l'ẹke ị daburu l'egvu mee ngu. Nggu egvu mee ngu ono mu asụ ngu: 'Tẹ ndzụ dzukwaa ngu!'

7 Mu meru ngu; nggu evua gbagogbago l'ọ bụ ọshi, nọ l'ẹke ẹhu dụ iya mma. Nggu
abya evua; ha ogologo; kadzua kpurukputu; ẹra eji ngu obu; mbụ nggu efua ẹji ehe
l'agba ọtu; gbaru ọtu swanmangu.

8 "Tọ dụ iya bụ; mu eswetade ọdo phụa ngu; maru l'ị kajiwaru k'akpakfube. Mu
abya alọta ishishi ẹkwa mu phụ-kpua ngu; gude iya gbochia ngu ukfu. Ya abya eriaru
ngu nte; nggu iya abya agbaa ndzụ. Nggu abụru nk'iya. Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-
Nụ ekfu.

9 "Ọ bụ mbẹdua bya abya aghụa ngu ẹhu; sashịa ngu mee ono; jịa ngu manụ;
10 bya eworu uwe, a kparu l'ẹ́kwà, a dzụru; dengashia ya edengashi yee ngu; bya
eworu akpọkpa, e gude akpọ mee ye ngu. Mu abyakwaphu eworu ẹkwa-ọcha webe
ngu; bya eworu uwe, ere ntụmatu ye ngu.
11 Mu byaru bya egude iphe aanyajẹ anyanya; mẹ ọphu aagbajẹru agbaru memaa
ngu. Mu gbabẹru ngu mgba l'ẹka; bya anyabẹ ngu iphe-olu;
12 byakwaphu eyeshia ngu echi imi mẹ iphe-nchị; bya eworu okpu, ama ẹtu kpube
ngu.
13 Ya ndono; a bya egude mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha memaa ngu; uwe, iiyeje
bụ uwe, e meru l'ẹ́kwà-ọcha; mẹ uwe, ere ntụmatu; mẹ uwe, a kparu l'ẹ́kwà, a dzụru
dengashia ya edengashi. Nri, iirije abụru ntụ witu; manụ-ẹngu; mẹ manụ olivu. Ya
ndono; nggu amalahaa iphe dụ biribiri; bya aghọo eze-nwanyi.
14 Ụdu ngu atụko iphe bụ mbakeshi jegbaru lẹ mma, ịima; kẹ l'ẹgiri iphe ono, mu
nụru ngu ono meru; nggu amafu akpọ. Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.

15 "Obenu l'i gbe kpọwaruru obu ye lẹ mma, ịima; gude l'ude ngu ngawaru
ẹkemeke ọbule lẹ mma, ịima; watawa nụ ọgba ọkpara. Iphe bụ onye esweta esweta;
nggu l'iya azẹe. Mma ngu ono eshi ẹge ono bụru kẹ onye ọbu.
16 Uwe ngu b'ị haru wota koshikota l'ụlo nte ngu gude memaa ya, bụ ẹke ịinoduje
emerushi onwongu. Egbe iphe ono ta dụdu k'ememe; mbụ egbe iphe ono ta dụdu kẹ
t'e jejekpo ya ememe lẹ phuukpo.
17 I wotakwarua iphe aanyajẹ anyanya; mẹ iphe a gba l'ẹka, mu nụru ngu; mbụ
iphe e gude mkpọla-ododo mu; mẹ mkpọla-ọcha mu mee; nggu egude iya metaru
onwongu ntẹkpe, a pyịshiru l'ụgbugba nwoke; gude ẹphe l'emerushi onwongu.
18 Nggu abyakwaru bya achịta uwe ngu, a kparu l'ẹ́kwà, a dzụru dengashia ya
edengashi; woru yeshia ntẹkpe ono; bya egude manụ mu mẹ ínsẹnsu mu gude gwaa
ẹphe.
19 Ẹge ono b'i wotaru nri ono, mu nụru ngu ono; mbụ iya bụ ntụ witu; manụ olivu;
mẹ manụ-ẹngu; gwooru ẹphe ẹja, eshi mkpọ." Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.

20 "Nggu abyakwaduru bya achịta ụnwegirima unwoke; mẹ ụnwegirima ụnwanyi,
ị mụshiru mu; gude gwalahaaru agwa t'ẹphe bụru iya nri. Ọkpara ono, ịigba ono;
tọo dụdua ngu ẹji tọo?
21 Ụnwegirima mu b'i gbushiru; chịru ẹphe nụ t'a kpọoru nte ọku.
22 Iphe bụ ụruburuku ono, ịirukotakpo ono; mẹ emerushi ono, iimerushi onwongu
ono b'ẹ t'ị dụkpodua ike nyata teke i shi bụru nwata; mbụ teke ono, i shi agba ọtu;
mbụ gbaru ọtu daburu swanmangu; nọdu l'egvu mee ngu."

23 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: "Nshọo nggu-a! Nshọo nggu-a; yeru ẹjo iphe ono, iime
ono.
24 Nggu egbe jekwaduru je akpụaru onwongu eze ụlo; bya akpụtsua ugvulangvu
ụlo nte l'iphe bụ edukfu, nọnu.
25 Nggu akpụgbaru ugvulangvu ụlo nte l'iphe bụ mkpọkahu-ụzo; shi ẹge ono
mebyishia mma ngu ono. Kẹ l'ọobuje iphe bụ onye eswe esweswe; bụwa t'i woru
onwongu tọgboru iya; shi ẹge ono kabaaru ọgba ọkpara.

26 I merushiru onwongu nggu lẹ ndu Íjiputu, bụ ndu obutobu ngu, bụ iphe anọduje agụ-phe iya bụ ẹgu omerushi onwiya; nggu eshi ẹge ono l'emerushi onwongu l'eje;
shi ẹge ono mee; iphe ewelaha mu ntụmatu.
27 "Tọ dụ iya bụ; ẹka iya abya erua ngu l'ẹhu. Ya ekebota iphe l'alị ngu. Ya
abya enwuru ngu nụ ndu ọhogu ngu, bụ iya bụ ndu Fílisutiya, emerushi, iimerushi
onwongu dụ iphere.
28 "Nggu lẹ ndu Asiriya emerushikwaphu onwunu; ọphu o dzudu ngu; kẹ l'iphe te
edzujedu ngu edzudzu.
29 Tọ dụ iya bụ; nggu abyakwaphu nggu lẹ ndu Bábyilọnu, bụ ndu agba ikike nghọ
awata omerushi onwunu; l'akabaa omerushi onwongu l'eje. Obenu l'i merushiru
onwongu ẹge ono ọphu t'o dzu ngu."
30 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: "Obu ngu dụ ẹji; kparu iphe iimekota iphe ndu-wa,
iime; mbụ emerushi-a, iimerushi onwongu-a l'ọ bụ nwanyi ọkpara, ẹ te nwedu
iphere!
31 I jeru je akpụshia ụlo nte l'iphe bụ mkpọkahu-ụzo; mbụ je etsoru iphe bụ edukfu
nọnu kpụgbaru ugvulangvu ụlo nte ngu. Obenu l'ẹ ti gbe emekwa l'ọ bụ nwanyi
ọkpara; kẹ l'ẹ tịi natajẹdu okpoga ẹge ndu ọdo anataję.
32 Ị dụ l'ọ bụ nwanyi, eri ogori, ọokaje ntse ọla-kfu ndu ọdo; mẹ lẹ nji iya!
33 Onye, agba ọkpara bẹ onye yẹle iya zẹru bẹ akfụje iya ụgwo; obenu lẹ nggụbedua
gbe anụje madzụ iphe tẹ nggu l'iya zẹe; mbụ i gbe anụje iphe bụ ndu shi ẹkemeke
ọbule nggalazu t'ẹphe bya tẹ nggu l'ẹphe zẹe.
34 Mbụ l'ọkpara nke ngu b'ị dụ iche lẹ ndu ọdo; ẹ to nwedu onye achịje ngu nụ. I
gbe eme iche kẹ l'i gbe anụje madzụ iphe tẹ nggu l'iya zẹe. Tọ dụ onye anụje ngu nụ.
35 "Ọo ya bụ; nggụbe nwanyi ọkpara ono; nụa iphe Ojejoje ekfu!
36 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: I merushiwaru onwongu ẹge ọ dụ ngu; bya
agbabẹwa onwongu ọtu l'emerushi, iimerushi onwongu; mbụ k'okfu nte ono, bụ iphe
aakpọfu akpọfu ono, i dokoru ono; mbụ kẹ mee ụnwegirima ono, ịilashije lẹ nte ngu;
37 bẹ iphe ịi-phụ bẹ bụ lẹ mu e-me tẹ ndu ono, i yekotaru obu l'ẹphe ha; mbụ ndu
ono, ịiphuje ẹhu akpovoshihu ngu ono; mbụ ndu ono, i yeru obu ono; mẹ ndu shi
ẹkemeke ọbule, ọphu dụ ngu ashị ghakọbe tso ngu ọgu. Mu agbabe ngu ọtu l'ifu
ẹphe t'ẹphe phụ ẹke ị gba ọtu.
38 Ya e-kpe ngu ikpe, eekpeje nwanyi, riru ogori; kpee ngu ikpe, eekpeje nwanyi,
gburu ọchi. Ya e-gude okopho iphe ono; mẹ oke ẹhu-eghughu iphe ono hụa ngu
àhụ̀hụ̀.
39 Teke ono bẹ ya e-nwuru ngu nụ ndu ono, i yeru obu ono; ẹphe enwutsushikota
ụlo nte ngu ono; nwukposhia ẹke, ịigwaje iphe. Ẹphe a-nyafụkota ngu ịyagba ngu;
yeshia ngu uwe ngu; gbabẹ ngu ọtu.
40 "Ẹphe a-chịta ndu ọgbo nggirigudi bya etso ngu ọgu. Ẹphe e-gude mkpuma
tụ-gbua ngu; chịta ogu-mbeke gude bua anụ ngu kpụrukpuru.
41 Ẹphe a-tụko ụlo ngu tụkota ọku; hụa ngu àhụ̀hù l'ẹke ụnwanyi dzuru l'igwe. Ya
e-me ngu t'ị haa ọgba ọkpara; haa ọkfu ndu afatọshi ngu nụ ụgwo.
42 Ọ bụ teke ono bẹ obu a-bya ejizita mu; mu ahakwana okoru ngu okopho ono,
mu gude ẹhu-eghughu ekoru ngu ono. Ya a-bya azẹ nwa gbẹe; iphe ahaa ya oghu
eghughu;
43 kẹ l'ẹ tị dụdu ike nyata teke ono, i shi bụru nwata ono. Iphe i gbe mee bụ t'i
gude iphe-a mee t'ẹhu ghulahaa ya eghughu. Ọo ya kparu iphe ya a-chịta iphemiphe
ọbule ono, i meshiru ono nyịbe ngu l'ishi. ?Bụ ngụnu kparu iphe i wotaru ọkpara,
ịigba yekobe l'akpamara ono, ịikpakọta ono? Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
44 "Iphe bụ onye abya ọnma ẹtu; e-gude ngu nmaa ya: 'L'ị -phụwa nne; b'ị phụwaru
ada iya.'

45 Ị bụlephu nne ngu swịmu; mbụ nwanyi ono, shi akpọ nji iya; mẹ ụnwegirima
iya ẹbo-ẹbo-l'afụ. Nggu l'unwunne ngu ndu k'ụnwanyi bụlephu shịru-olu; mbụ
unwunne ngu phẹ ono, shi akpọ nji ẹphe; mẹ ụnwegirima ẹphe ẹbo-ẹbo-l'afụ ono.
Nne ngu bụ onye Amọru; nna ngu abụru onye Hetu.
46 Nwunne ngu nwanyi k'ọgurenya, yẹle ụnwegirima iya shi buru unu l'ụzo isheli,
bụ Samériya. Nwunne ngu nwanyi k'iru-alị, yẹle ụnwegirima iya shi buru unu l'ụzo
ọhuda, bụ Sódomu.
47 Nggu ekwekwaphu tsoru shilahaa ụzo, ẹphe eshi; mbụ tsoru ẹphe rụlahaa
ụruburuku ono, ẹphe arụ ono. Ẹ ta nọdu ọphu baru nwishi; nggu egbe bya aka
ẹphe ẹji.

48 "Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Lẹ k'ọphu mu nọkpo bẹ nwunne ngu Sódomu yẹle
ụnwada iya; te merukpoduanu ẹge nggu l'ụnwada ngu meru.
49 Ọwaa iphe dụ ẹji ono, nwunne ngu Sódomu meru ono: Yẹbedua yẹle ụnwada
iya shi bụru ndu etsenuka etsetse; bụru ndu nweru nri k'etsushi; ndu bụ ọ-nọ-l'ọmu;
ọphu ẹphe te yeru ndu ụkpa mẹ ndu te nwedu ẹge ọ haru ẹphe ẹka.
50 Ẹphe bụ ndu etunuka onwẹphe ẹpha; l'akpa akpamara. Teke ya phụru ẹphe bẹ
ya feshiru ẹphe, unu gudewa-a ẹnya unu ele.
51 Ẹjo iphe ọphu Samériya meru te kekwa nke ngu ẹbo. Ị kakọta unwunne ngu
phẹ ọru ụruburuku. Ọ bụ iya meru iphe unwunne ngu phẹ; ndu k'ụnwanyi; gbe dụ
l'ẹphe doberu ẹka ndoo; m'e -lee ẹnya l'ẹge ị rụta-beru ụruburuku.
52 Iphere a-bụru nke ngu; kẹ l'ẹjo iphe, i meru kaakwa k'unwunne ngu phẹ; ẹphe
egbe kawa ngu nụ ọburu ndu doberu ẹka ndoo. Mbụkwa t'iphere kpunyikwaa ngu
ẹnya; iphere abụru nke ngu; kẹ l'i gbe mewanu unwunne ngu phẹ; ndu k'ụnwanyi;
egbe bụwaru nụ ndu doberu ẹka ndoo l'ẹke nggụbedua nọ.

53 "Obenu lẹ Sódomu yẹle ụnwada iya; mẹ Samériya yẹle ụnwada iya bẹ mu e-
mekota t'iphe bya adụru ẹphe lẹ mma ẹge o shi dụhawaru iya ẹphe. Mu e-mekwaphu
t'iphe dụru unu lẹ mma teke mu e-me t'ọ dụru ndu ọphu.
54 Ọo ya bụ; ẹge iphere onwongu a-dụ ngu; mbụ iphere iphe i mekotaru adụ ngu;
ndu ọphu egude iya dụa onwẹphe ike.
55 Unwunne ngu ndu k'ụnwanyi; mbụ Sódomu mẹ ụnwada iya; mẹ Samériya yẹle
ụnwada iya bẹ iphe a-dụru lẹ mma ẹge o shi dụhawaru iya ẹphe. Nggụbedua; nggu
l'ụnwada ngu; bẹ ee-mekwaphu t'unu la azụ l'ọnodu, unu shi nọduhawa lẹ mbụ.
56 ?Ẹ tii photabua nwunne ngu Sódomu ẹpha teke ono, i shi eku onwongu ẹtu ono;
57 mbụ teke iphe dụ ẹji ngu ono te fuhudua? Nta-a; bẹ ụnwanyi Édọmu ajawa ngu
ewena; mbụ iphe bụ ndu obutobu ẹphe; mẹ ndu Fílisutiya; mbụ iphe bụ ndu nggu
l'ẹphe nọkota, bụ ndu akpọfu ngu akpọfu.
58 Ii-ri uru ọkpara ono, ịigba ono; mẹ ụruburuku ono, ịirukota ono. Ono iphe
Ojejoje ekfu ndono.

59 "Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Lẹ ya a-kfụ ngu ụgwo iphe i meru; kẹ l'ẹ tọ dụdu
iphe ị gụbekwaduru nte, nggu l'iya riru; mbụ l'ị dakawaru ndzụ, nggu l'iya gbaru.
60 Obenu lẹ ya a-nyata ndzụ, nggu l'iya gbaru teke i shi bụru nwata. Nggu l'iya
a-gba ndzụ, a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu.
61 Ọo ya bụ k'ọphu ịi-nyata iphe i mekotaru; t'iphere dụ ngu teke ya e-dutaru ngu
unwunne ngu phẹ; ndu k'ụnwanyi ọphu bụ ngu ọgurenya; mẹ ndu ọphu nggụbe bụ
ọgurenya; dee ngu ẹphe t'ẹphe bụru ụnwu ngu. Ọ bụ l'ẹ tọ bụkwa kẹle nggu l'iya
gbaru ndzụ kparu iphe ya e-me iya ẹge ono.
62 Ya e-me tẹ ndzụ, nggu l'iya gbaru ngụru angụru; k'ọphu ịi-makwanụru l'ọ bụ
yẹbedua bụ Ojejoje;

63 k'ọphu bụ: ị -nyata iya; iphere iya adụ ngu; t'ẹ b'ị dụ ike ogheli ọnu egheli l'ẹke o
teru ngu ụkfu lẹ mu gụkotaru ngu nvụ l'iphe dụ ẹji, i mekotaru kpamukpamu." Ono
iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.

17

Ẹtu, e gude ugo labụ;
mẹ oshi vayịnu anma

1 Ya ndono; Ojejoje ekfuru nụ mu sụ mu:
2 "Nwa ndiphe; tụaru ndu Ízurẹlu akala-okfu; mbụ nmaru ndu Ízurẹlu ẹtu;
3 sụ ẹphe lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: O nweru ugo, ha gakfụgakfu, akwẹka
iya ama mma; ẹ́bà iya aha ogologo; gbasaa agbasa; l'avọ avọvo. Ugo ono byaru l'ugvu
ugvu Lébanọnu; je awọru ẹka l'ọnungonu oshi sida.
4 Yọ tubuta ọnunu oshi ono; gude iya pheru lashia alị ndu agba ikike nghọ; je eworu
iya dzaa lẹ mkpụkpu ndu agba nghọ.
5 Yọ hatakwaphu iphe aakụje akụku, nọ l'alị ono je eworu kụa l'alị, emehu iphe. O
je adzaa ya l'iku eze mini l'ọ bụ ẹwo-mee-nggele;
6 yo fukebe l'ọ bụ oshi vayịnu, l'aja kẹ rikarika. Ẹkali iya echebekota ifu l'ẹke
ugo ono nọ; akwara abamia abami l'alị. Tọ dụ iya bụ; yọ bụru oshi vayịnu; bya
akfụkashia ẹkali; mkpẹkwo iya l'aja pulapula.
7 "Obenu l'o nwekwanuru ugo ọdo, hakwaphụ gakfụgakfu, akwẹka iya hakwaphu
nshinu; fua ẹ́bà ọhuma. Oshi vayịnu ono egbe shi l'ẹke ono, a dzaru iya ono gbaa
akwara l'ejekfube iya; byakwaphu bya ajakashịa ẹkali iya l'ejekfube iya t'ọ gbaa ya
mini.
8 A dzaru iya l'alị-ọtsu ẹke mini jiru ejiji; ẹge ọo-ja ajaja; mịshia akpụru; bụru oshi
vayịnu, dụ mma ẹtu.
9 "Sụ ẹphe lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Oshi vayịnu ono; ?ọo-nyaghe kwasẹru; t'ẹ
b'e fefu iya; nyịchaa ya akpụru; yọ nwụshihu. Iphe, bụ nwiru, o rutaru; anwụshihu.
Ndu e-fefu iya nụ ta bụkwa onye ẹka karu akaka; m'ọ bụ ndu dụ l'igwe.
10 Ọ -bụkpoorunu l'e fetaru iya je adzaa l'ẹke ọdo; ?ọo-nyaghe-e; teke phẹrephere,
shi ụzo ẹnyanwu-ahata byakfutaru iya; bya ajịa ya; yọ kpọo nkụ; nwụshihu; l'ẹke a
dzaru iya."
11 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
12 "Kfuru ndu ọnu-ụlo ono, kwefuru íkè ono: ?Unu ta madu iphe iphe ono bụ?
Kfuru ẹphe l'eze ndu Bábyilọnu byaru Jerúsalemu bya akpụta eze ẹphe yẹle ndu
ishi obodo ono lashia Bábyilọnu.
13 Tọ dụ iya bụ; yọ bya eduta onye lanụ, shi l'ufu ndu eze; nụa ya nte yẹle iya agbaa
ndzụ. Ọ kpakọkwaruphu ndu nweru ẹnya l'alị ono ruta;
14 k'ọphu alị-eze ono bya abụru alị-eze, a byatsutaru abyatsuta; ọphu ọ byadụ bya
akuli ishi akuli ọdo; gbahakwaa l'o doberu ndzụ, ẹphe gbaru bụ iya bụ yọ bya abya
akulia ishi ọdo.
15 Obenu l'iphe eze ono meru bẹ bụ l'o gbe kwefuru iya íkè; yefu ndu oozije ozi
t'ẹphe je Íjiputu kpụkooru iya ịnya; mẹ t'ẹphe rulataru iya ndu sọja. ?Ọo-kọ iya-a
l'akọ? Mbụ onye mekotakpooru egbe iphe onanu; ?oo-righaru iya-a? ?Ọo-dakakọta
ndzụ ono, ọ gbaru ono laa kẹ mmanu tọo."
16 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru agha: "K'ọphu mu nọkpoo; b'ẹ tọ dụdu iphe e-me t'ẹ
b'ọ nwụhu lẹ Bábyilọnu; mbụ l'alị ono, eze doberu iya l'aba-eze ono, bụ onye ono, ọ
gụberu nte ono, ọ nụru iya ono iphe-mmanu; mbụ iya bụ onye ono, ọ dakaru ndzụ,
yẹle iya gbaru ono.
17 Fero; mẹ ndu sọja iya, bụkota ndaji nggara; mẹ igweligwe ndu ọdo, Fero rukoru
yeru onwiya bẹ ta dụdu ike dzọo ya l'ọgu l'ẹke ndu ọhogu iya kpụshiru mgbodo, e

gude eke ọgu; bya akpụshikwaphu iphe ndu ọdo, e gude ekekwaphu ọgu, bụ iphe
e-gude kee ọgu t'e gbushia igweligwe madzụ;
18 kẹ l'ẹ tọ dụdu iphe ọ gụberu nte ono, o riru ono; mbụ kẹ l'ọ dakaru ndzụ ono, ọ
gbaru ono yẹle kẹ l'ọ kwekpooru ụkwa iphe ono; megee bya emelekwadụa iphe ono,
o mekotaru ono b'ẹ to nwedu iphe a-kpata iphe ọo-la kẹ mmanu."
19 Tọ dụ iya bụ; Ọkaribe-Kakọta-Nụ asụ ẹge-a: "K'ọphu mu nọo bẹ mu e-me iya
iphe kẹ nte ono, o riru mu ono; t'ọ gụbe iya iphe; mẹ ndzụ ono, mu l'iya gbaru.
20 Mu e-geberu iya ụgbu, ọo-nma. Mu akpụru iya laa Bábyilọnu je emee ya iphe;
kẹ l'ẹ to meduru mu ire-lanụ.
21 Ndu sọja iya, agbala agbala bẹ bụ ogu-mbeke bẹ ee-gude gbutsushia ẹphe. Ndu
ọphu wafụru nụ bẹ e-phekashihu nụ. Ọo ya bụ ẹge ịi-maru l'ọ bụ mbẹdua gẹdegede,
bụ Ojejoje bẹ kfuru iya nụ."
22 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru:
"Ọ bụ mbẹdua gẹdegede
e-gude ẹka mu;
tụ-buta oshi sida ono dzaa;
Mbụ lẹ mu a-tụ-buta ọnunu oshi ono
l'eke ọ dụ nongini-nongini l'ọnungonu iya;
je eworu dzaa l'ugvu, ha l'eli;
mẹ ọphu akpọ origodo.
23 Ọ bụ l'eli ugvu ndu Ízurẹlu;
bẹ mu e-je adzaa ya.
Ọo-jakashia ẹkali; mịshia nebyi;
bụru oshi sida, dụ ugvu.
Ụnwenu l'ụdu iya l'ụdu
a-bya eburu iya;
ẹkali iya abụru ẹphe agu.
24 Iphe bụ oshi, nọ l'ẹgu
a-maru
l'ọ bụ mbẹdua, bụ Ojejoje,
meru oshi, ha l'eli;
yọ dụ mkpụrukpu;
bya emee ọphu dụ mkpụrukpu;
yọ ha l'eli.
Mu mekwaruphu tẹ oshi,
akpọ pẹriperi nwụa kpaa;
bya emee; ọphu eme
nyanwụru nyanwụru;
yọ jalahaa pulapula.
Mụbe Ojejoje kfuakwaru;
mu e-mekotakwa iphe ono l'ọ ha."

18

Ọ -kpataru nụ; e-je l'ishi onwiya

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nụ mu ọdo sụ mu:
2 "Ẹtu ọwaa, unu anmaphejekpo-wa k'alị Ízurẹlu bụhunu kẹ ngụnu? Mbụ unu
anmajẹ:
" 'Ndu bụ nna -rigee
uchokoro, anwụ ọnu;
eze akpọlahaa ẹgirima izize.'

3 “Mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru agha: K'ọphu mu nọo; bẹ unu ta byahẹdu bya
anma ẹtu ono ọdo lẹ Ízurẹlu.
4 Iphe bụ madzụ kpoo gba kwa mu nwe iya. Ndu bụ nna; mẹ ụnwegirima ẹphe
kwa mu nwe iya. Onye kpataru nụ; yo vuru iya.
5 “Ọ -bụru l'o nweru onye doberu ẹka ndoo; bụru onye emeje iphe nhamụnha; mẹ
iphe gbaru nụ;
6 ọphu onye ọbu 'ejejedu ori iphe l'ẹke aagwa nte l'ugvu; tọ bụ onye ẹnya iya anọje
l'ẹke nte, nọ lẹ Ízurẹlu; ọphu onye ọbu emerushijedu nyee madzụ ibe iya; ọphu
oojekfujedu nwanyi, nọ lẹ nsọ ụnwanyi.
7 Onye ọbu ta bụ onye eme madzụ mmegbu; bụru onye ewolajeru onye o jeru ụgwo
iphe o yeru iya itumo; ọphu onye ọbu ta bụ onye ana nfụ; bụru onye anụje onye ẹhu
guderu nri; bụkwaruphu onye anmataje iphe webe onye agba ọtu.
8 Onye ọbu ta bụ onye ejeje ụgwo afụ-mụru-afụ; mbụ tọ bụ onye ejeje ụgwo
ụnukurunu lẹ phuu; bụru onye esefukotaje ẹka l'iphe dụ ẹji; bụkwaruphu onye
abụje: o -doshi okfu yo kfu iphe dụ nhamụnha;
9 bya emekota iphe mu tụru l'ekemu; bụkwaruphu onye gude ire-lanụ emekota
ekemu mu. Onye emekota ẹge-a; bẹ bụ onye doberu ẹka ndoo. Ndzụ e-dzu onye
ọbu. Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
10 “Ọ -bụru l'onye-wa mụtaru nwa, ana nfụ; l'egbu ọchi;
11 mbụ tọ dụ iphe ndu-wa, gbaru iya l'ememe ọphu oome; gbe bụru onye ejeje ori
iphe l'ẹke aagwa nte l'ugvu; bya abụkwaruphu onye emerushije nyee madzụ ibe iya;
12 bụru onye emegbutaje ndu ụkpa; mẹ ndu te nwedu ẹge ọ haru ẹphe; onye ọbu
-bụkwaruphu onye ana nfụ; bụru onye erije itumo ụgwo, o jeru; bụkwaruphu onye
ẹnya iya anọje lẹ nte; bụru onye arụkota ụru-alị, dụ iche iche;
13 bya abụru onye ejeje madzụ ụgwo afụ-mụru-afụ; mbụ ụgwo ụnukurunu; ya ajị:
Ndzụ; ?oo-dzu-a onye eme ẹge ono. Ndzụ ta byakwa bya edzu onye ono; kẹ l'iphe
ndu ono, oomekota ono kwa akpamara. Onye ono nwụhufutaje; ọchi iya atụkoru
iya l'ishi.
14 “Ọ -bụru lẹ nwata bya amụta nwata. Nwata ono, ọ mụtaru ono abya aphụkota
ẹjo iphe ono, nna iya meshiru ono; jịka lẹ ya te etsodu nna iya l'akpamara, ọokpa:
15 l'ẹ too ridu iphe aagwaru nte; ẹnya iya ta nọ lẹ nte ndu Ízurẹlu; tọo kpa lẹ nyee
madzụ;
16 too megbu madzụ mmegbu; t'ọ bụ onye, bụ: e -yeru iya iphe l'itumo tẹmanu yo
kwe jee madzụ ụgwo. Ẹ tọ bụdu onye ana nfụ. Ọonuje onye ẹgu agụ nri; l'anmataje
iphe webe onye ẹ te nwedu iphe oo-yeru l'ẹhu;
17 l'esefuje ẹka l'iphe bụ ẹjo iphe; ọphu oojejedu madzụ ụgwo ọ-mụru-nwa; m'ọ bụ
ụgwo uru-ji-efere. Oomekota ekemu yẹbe Nchileke; l'emekota iphe ya tụru ọkpa iya;
bẹ onye ono ta anwụhukwa l'ẹjo iphe, nna iya meru. Ọo-dzụkwaru ndzụ.
18 Obenu lẹ nna onye ọbu a-nwụhu k'iphe dụ ẹji, o meru; kẹ l'ọ bụ onye meru
madzụ mmegbu; bụru onye naru nwunne iya nfụ; bya emekota ndibe ẹphe iphe ẹ-ta
dụdu mma.
19 “Unu gbe asụje: ‘?Bụ ngụnu kparu iphe nwa ta alajẹdu l'iphe nna iya kpataru?’
Iphe kparu iya nụ bụ lẹ keshinu ọphu nwatibe iya ono eme iphe vudo nhamụnha;
iphe gbaru nụ; bya ezia obu l'alị l'emekota iphe ya tọru ọkpa; bẹ ndzụ e-dzukwa iya.
20 Ọ bụ onye kpataru ọphu ọ kpataru; yo vuru iya. Iphe nna kpataru te emedu nwa
iya iphe; ọphu iphe nwa kpataru 'emedu nna iya iphe. Onye doberu ẹka ndoo bẹ
aa-gụ l'ọ bụ onye doberu ẹka ndoo. Ẹjo madzụ bẹ aa-gụ l'ọ bụ ẹjo madzụ.
21 “Onye menyaaru ẹjo iphe; egomunggo abya ala iya azụ; yọ hakọta ẹjo iphe ono;
wata ome iphe ya tụru ọkpa iya; melahaa iphe vudo nhamụnha; mẹ iphe gbaru nụ:
onye ono bẹ ndzụ e-edzu; onye ono ta anwụhudu.

22 Ẹjo iphe ono, o mekotaru ono bẹ aa-zahakọta; ẹ ta agụkoduru iya ẹya. Keshinu
ọphu ọ watawaru odo odomu bẹ ndzụ e-dzu onye ọbu
23 ?Unu tubesu l'ọnwu onye iphe dụ ẹji adụje mu mma? ?Ọ dẹ tọ bụdu teke ẹhu
atsọje mu ẹna bụ teke onye ono haru ụzo iphe dụ ẹji iya ono bya anọdu ndzụ? Ono
bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
24 "Obenu l'ọ -bụru l'onye doberu ẹka ndoo gbe nọnyaa; wata ome iphe dụ ẹji; mbụ
rụlahaa ụruburuku, ndu eme iphe dụ ẹji anọduje arụ; ndzụ e-dzua onye ọbu tọo?
Wawa! Ẹ to nwedu iphe dụ mma ono, o shi emekotaje ono ọphu aa-nyatakwadu; kẹ
l'o melahaaru ghẹleghelegheleghele. Ọo-nwụhu k'iphe dụ ẹji ono, o mekotaru ono.
25 "Obenu l'unu gbe asụjele-ẹ lẹ mubẹ Nnajiufu te mejedu iphe dụ nhamụnha. Unu
ngabẹbedukponu unubẹ ndu Ízurẹlu tẹ mu karu unu: ?Ọ dẹ iphe mu eme ta dụdu
nhamụnha? ?Ọ dẹ to gbe bụduru unubẹdua bẹ iphe unu eme ta dụdu nhamụnha?
26 Teke ọ bụru l'onye doberu ẹka ndoo dobenyaaru ẹka ndoo gbe bya emelahaa
iphe dụ ẹji bẹ onye ọbu a-nwụhu k'iphe dụ ẹji ono.
27 Ọ -bụru l'onye iphe dụ ẹji menyaaru iphe dụ ẹji; bya aparu iya haa; bya emelahaa
iphe dụ nhamụnha; mẹ iphe gbaru nụ bẹ onye ọbu dzọokwaru onwiya ndzụ;
28 kẹ l'ọ bya arịkota ọriri iphe dụ ẹji ono, o mekotaru ono; egomunggo abya ala iya
azụ bẹ ndzụ e-dzu iya; ẹ tọo nwụhudu.
29 Yo gbe bụru iya bẹ unubẹ ndu Ízurẹlu asụje lẹ mụbe Nnajiufu te mejedu iphe
nhamụnha. Unubẹ ndu Ízurẹlu; ?bụ mbẹdua te gbe emejedu iphe nhamụnha tọo. ?
Tọ bụ-chidua unubẹdua; bẹ iphe unu eme ta adụjedu nhamụnha.
30 "Ọo ya bụ; unubẹ ndu Ízurẹlu; tẹ mu karu unu: Mu e-kpe unu ikpe l'ẹge onye
meru. Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Unu taa onwunu ụta! Hakọta iphe dụ
ẹji, unu eme; ọo ya bụ ẹge ẹ too medu t'unu daa.
31 Unu kụshikota ẹka l'iphe dụ ẹji, unu mekotaru l'ọ ha; mee obu unu t'ọ bụru obu
ọphungu; unu abụru ndu nọ ndzụ ọphungu. ?Bụ ngụnu kpataru iphe unu e-gbu
onwunu l'ike; unubẹ ndu Ízurẹlu!
32 Kẹ l'ẹ to nwedu onye ọoduje mu mma l'ọ nwụhuru. Unu taa onwunu ụta; tẹ
ndzụ bụru nk'unu! Ono bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu."

19

Egvu-aphụ, a gụru nụ
ndu ishi ndu Ízurẹlu

1 Gụaru ndu ishi ndu Ízurẹlu egvu-aphụ;
2 sụ ẹphe:
"Lẹ nne unu shikwa bụru
nne agụ l'ẹke oke agụ ndu ọdo nọ.
Ọ shi azẹje l'ẹke ụnwu agụ
dọru l'ehe ụnwu iya.
3 O hefutaru ụnwu iya nanụ;
yọ bya abụru agụ, nweru agburu-ẹhu.
Yọ bya amụa ẹge aalakashije
anụ teke e gburu iya;
bya afọ-gbushilahaa madzụ.
4 Iphe bụ mbakeshi anụa akọ ẹhu iya;
bya emee ya;
yọ dalahụru ẹphe l'iduma.
Ẹphe abya egude nko kofuta iya;
kpụru lashia Íjiputu.

5 Teke nne agụ phụru lẹ
ya lewaru ẹnya iya;
to nwedu ishi;
yọ bya eduta nwa iya ọdo; hee; hefuta;
yọ bya abụru agụ ike.
6 Yo bya etsoru agụ ibe iya l'ejephe;
kẹle nta b'ọ kanwụwaru ẹhu.
Yọ bya amụkwaphu ẹge
aalakashịje anụ teke e gburu iya;
bya afọ-gbushilahaa madzụ.
7 Yo nwutsushia ẹke bụ agbarike ẹphe;
bya emee mkpụkpu ẹphe;
yọ daburu ochobo.
Ekiri, oode emeru egvu ye alị ono;
mẹ ndu bu iya nụ l'ẹhu.
8 Tọ dụ iya bụ;
iphe bụ mbakeshi abya enyia;
kwabẹru iya;
mbụ ndu shigbaa ẹke,
dụgbaa iche l'ẹke ono mgburumgburu.
Ẹphe abya eworu ọnya shiberu iya.
Ya ndono; yọ bya adaaru ẹphe l'iduma.
9 Ẹphe abya egude ịkokoro
kpụfuta iya ye lẹ mkpuchi;
pajeru eze ndu Bábyilọnu.
Ẹphe abya enwuru iya ye lẹ mkpọro.
Ya ndono; ekiri ono,
oodeje ono ta dụhe onye
anụjekwadu iya nụ
l'eli ugvu, nọtsua lẹ Ízurẹlu.
10 Nne ngu dụlephu l'ọ bụ
oshi vayịnu, nọ lẹ mgbabu ngu.
A dzaru iya l'iku mini;
yọ mịa wọkfuru awọkfuru;
ẹkali iya jaru deru gẹyingu;
kẹle mini nọkota l'ẹke ono;
11 Ẹkali iya shihukotaru ike;
shihubeta iya;
k'ọphu ee-gude iya pyịta mgbọro-eze.
O vuru; kakọta oshi ọdo,
nọ l'ẹke ono l'eli;
ẹkali iya ajakashịkota ajakashi.
12 Obenu l'a bya egude
ẹhu-eghughu fefu iya; tọgbo.
Phẹrephere, shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata
abya kpọo ya gwengu.
A bya anyịshikota iya akpụru.
Ẹkali iya ono, shihukotaru ike ono
abya akpọshihukota nkụ,
Ọku abya adzụfu ẹphe.
13 A bya eworu iya je adzaa l'echi-ẹgu nta;

l'ẹke kpọhuru nkụ; mbụ lẹ kpọkpokirikpo alị.
14 Ọku agbanwuhu l'ẹkali iya lanụ;
dzụa akpụru iya.
Ọphu o nwehedu ẹkali,
shihuru ike, nọkwadu iya nụ,
dụ mma k'ogude pyịta mgbọro eze.”
Ọwaa bụ egvu-aphụ, a-nọgude nụ.

20

Ndu Ízurẹlu kwefuru Nchileke íkè

1 Tọ dụ iya bụ; yo be abalị k'iri l'ọnwa ise l'afa k'ẹsaa; yo nweru ndu bụ ọgurenya ndu Ízurẹlu wụru bya Ojejoje njịta. Ẹphe abya adọo l'ifu mu.
2 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
3 “Nwa ndiphe; kfuru nụ ndu Ízurẹlu; sụ ẹphe: Ọkaribe-Kakọta-Nụ ajị ẹge-a: ?Unu byaru iya ọkpata ishi iphe tọo? K'ọphu ya nọo bẹ ya te ekwekwa t'o nweru iphe unu a-kpata iya ishi iya. Ono kwa iphe yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ, bụ Ojejoje ekfu ndono.
4 “?Ii-kpe ẹphe ikpe tọo? Nwa ndiphe; ?iime t'i kpee ẹphe ikpe tọo? Ngwanụ; kpenua ya ẹphe. Mee t'ẹphe maru ụruburuku, nna ẹphe shi arụ.
5 Kfuru ẹphe lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: ‘Lẹ mbọku, ya hataru Ízurẹlu bẹ ya riburu awa Jékọpu angụ; bya emee; ẹphe amakọtaru onye ya bụ teke ẹphe nọ lẹ Íjiputu. Ya kfujaru iya ẹphe ekfuja sụ ẹphe: L'ọ kwa yẹbedua gẹdegede bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu.
6 Ọ bụ mbọku ono; bẹ ya riburu ẹphe nte lẹ ya e-dufuta ẹphe lẹ Íjiputu duru ẹphe laa l'alị, ya chọ-vuru ẹphe; mbụ alị-ọtsu ono, reru ikpirikpi; bụru iya kage mma l'iphe bụ alị, nọnu ono.
7 Ya asụ ẹphe: T'onyenọnu fọshikotakwa iphe dụ ẹji ono, unu doberu l'agwaphe ono, unu yekotaru ẹnya ono; t'unu be egudeshi ọgwa nte ndu Íjiputu merushia onwunu. Ọ kwa yẹbedua bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu.’
8 Obenu l'ẹphe kwefuleru iya-a íkè; jịka l'ẹphe ta ngadụru iya nchị; jịka ọha ọgwa-phe ẹjo iphe ono, ẹphe doberu; woru ẹnya ẹphe kụbe iya ono; ọphu ẹphe ahadu ọgwa nte ndu Íjiputu. Ya ndono; ya asụ lẹ ya e-woru ẹhu-eghughu iya byabẹ ẹphe; mbụ lẹ ya e-kpukposhi ẹphe ẹhu-eghughu iya lẹ Íjiputu.
9 Obenu l'ọ bụ tẹ ya; be emebyi ẹpha iya l'ifu mbakeshi ono, ndu Ízurẹlu shi butsuaru ono, bụ ndu ya nọdu l'ifu ẹphe mee tẹ ndu Ízurẹlu maru onye ya bụ l'edufuta, ya dufutaru ẹphe lẹ Íjiputu.
10 “Tọ dụ iya bụ; ya ekwe bya edufuta ẹphe lẹ Íjiputu; duru ẹphe lashia echi-ẹgu.
11 Ya abya eworu ọkpa, ẹphe a-nọdu etso tọoru ẹphe; mbụ mee t'ẹphe maru ekemu iya; kẹ l'ọ kwa onye meru iya nụ; ndzụ e-dzua ya.
12 Ya eworu mbọku ọtu-ume doberu ẹphe t'ọ bụru iya l'ẹphe iphe-ọhubama; k'ọphu ẹphe a-makwanụru l'ọ bụ mbẹdua, bụ Ojejoje emeje ẹphe t'ẹphe dụ nsọ.
13 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu gbe kwefulerua iya-a íkè l'echi-ẹgu; jịka ome iphe ya tọru ẹphe ọkpa iya; jịka ome ekemu iya, bụ onye -mee ya; ndzụ e-dzua ya. Ẹphe eworu mbọku ọtu-ume ono, ya doberu ẹphe ono dakashịa. Ya asụ lẹ ya e-gude oke iphe-eghughu iya gbushia ẹphe l'echi-ẹgu ono.
14 Obenu l'ọ bụ tẹ ya; be emebyi ẹpha iya l'ifu iphe, bụ mbakeshi ono, bụ ndu ya nọ l'ifu ẹphe dufuta ẹphe ono.

15 Tọ dụ iya bụ; ya eribuaru ẹphe nte l'echi-ẹgu ono l'ẹ tọ dụdu iphe a-kpata tẹ ya
durukwadua ẹphe alị ono, ya nụru ẹphe ono; mbụ alị-ọtsu ono, reru ikpirikpi; bụru
iya kage mma l'iphe bụ alị nọnu ono.
16 Iphe meru iphe ya te durudu ẹphe alị ono; bụ l'ẹphe te kwedu mee iphe ya tọru
ẹphe ọkpa iya; mẹ ekemu iya. Mbọku ọtu-ume mu; bẹ ẹphe dakaru; kẹ l'ọ bụ ọgwa
nte bẹ obu ẹphe nọ.
17 "Obenu lẹ mu phụlerua ẹphe imiko; mu te gbushihe ẹphe; mbụ mu te
chigbushihe ẹphe l'echi-ẹgu ono.
18 Mu sụru ụnwu ẹphe l'echi-ẹgu ono: 'Unu be etsokwa ọkpa nna unu phẹ; ọphu
unu 'emekwa ekemu ẹphe; ọphu unu 'agwakwa nte; gude iya merushia onwunu!
19 Ọ kwa mbẹdua gẹdegede bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu. Ọ bụ iphe mụbe Nchileke
tọru ọkpa iya bẹ unu a-nọdu etsoje; mbụ t'unu kwabẹkwaru ekemu mu ẹnya;
mejekota iya l'ọ ha.
20 Unu emeje mbọku ọtu-ume t'ọ dụru unu lẹ nsọ ẹge ọo-bụru unu l'iya iphe-
ọhubama. Ọo ya bụ; ẹge unu a-makwanụru l'ọ bụphu yẹbe Ojejoje bụ Nchileke unu
l'oswiya.'
21 "Obenu l'ụnwu ẹphe gbe kwefuhukwaru mu phụ íkè. Ẹphe te kwe mee iphe mu
tọru ẹphe ọkpa iya t'ẹphe tsoje. Ẹphe ta gbatakpọduanu ọkpa l'ome ekemu mu lẹ
phuu, bụ onye -mee ya; ndzụ edzua ya. Ẹphe abya adakashịkota mbọku ọtu-ume
mu. Ya ndono; mu asụ lẹ mu e-woru ẹhu-eghughu mu byabẹ ẹphe; mbụ lẹ mu
e-kpukposhi ẹphe ẹhu-eghughu mu l'echi-ẹgu ẹke ono.
22 Obenu lẹ ya selaru ẹka azụ; ya te mehe ẹphe ẹge ono; tẹ ya; be emebyi ẹpha iya
l'ifu mbakeshi ono, bụ ndu ya nọdu l'ifu ẹphe dufuta ẹphe ono.
23 Ya abyakwa bya eriaru ẹphe angụ l'echi-ẹgu ono sụ lẹ ya a-chịkashi ẹphe t'ẹphe
gbaa nanụ nanụ lashikota iphe bụ mba nọnu; mbụ t'ẹphe gbakashịhu lashia alị nọnu;
24 kẹ l'ẹphe te kwedu ome ekemu iya; mbụ l'ẹphe jịkaru ome iphe ya tọru ẹphe
ọkpa iya; bya adakashịa mbọku ọtu-ume iya. O gbe bụru ẹke ẹnya ẹphe ka anọno;
bụ lẹ nte, nna ẹphe gwaru.
25 "Ya ndono; ya abya eworu ekemu, ta dụdu mma tụaru ẹphe t'ẹphe meje; mbụ
ekemu, ẹphe te gudeghedu buru.
26 Ya abya emee ẹphe t'ẹphe merushia onwẹphe l'ẹja, ẹphe egwoje; mbụ kpọlahaa
ime ọdungu ẹphe ọku gude achị ẹja. Yọ bụru tẹ ya nụa ẹphe aphụ; bẹ ya gude mee
iphe ono; k'ọphu ẹphe a-makwanụru l'ọ bụ yẹ bedua bụ Ojejoje.
27 "Ọo ya bụ; nwa ndiphe; kfuru nụ ndu Ízurẹlu sụ ẹphe lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ
sụru: L'ọ bụkwaphu ẹge-a bẹ nna unu phẹ kfuswekotaru iya; ẹphe te meru iya ire-
lanụ;
28 lẹ teke ya duru ẹphe jeshia l'alị ono, ya riburu ẹphe angụ iya lẹ ya a-nụ ẹphe
ono; bẹ ẹphe ruru ẹke ono nọdu l'iphe bụ ugvu; mẹ l'iphe bụ oshi, mkpẹkwo nọkpoo
gwoo ẹja. Ẹja ono, ẹphe egwo ẹge ono abụru iphe meru; ẹhu eghulahaa ya eghughu.
Ẹphe gude ínsẹnsu; mẹ mẹe, ẹphe egudeje achị ẹja chịlahaa ẹja ono.
29 Tọ dụ iya bụ; mu asụ ẹphe: '?Bụ ngụnu bụ ẹke ono, unu ejeje ọgwa iphe ono?'
Ya ndono; e kulahaa ẹke ono 'Bama'* jeye ntanụ.
30 Ọo ya bụ; kfuru ndu Ízurẹlu lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: ?Unu a-nọdu
emerushikwaphu onwunu l'ọ bụ nna unu phẹ? ?Mbụ unu a-nọdu agwaphekwaphu
nte ẹge ẹphe gwaru tọo?
31 Ẹja ono, unu anọduje achị ono; mbụ ẹja ọphu unu akpọje ụnwegirima unu ọku
gude l'achị; bẹ unu gudekwadu emerushi onwunu jeye ntanụ. Unubẹ ndu Ízurẹlu;

* **20:29 20:29** Iphe "Bama" bụ bụ "ẹke aagwajẹ iphe".

?unu a-byaghekwa nụ iya-a ọkpata ishi iphe. K'ọphu yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ, bụ Ojejoje nọkpoo; bẹ unu ta akpataghekwa iya ishi iphe.
32 Unu asụje l'ọ dụ unu t'unu dụ l'ọ bụ mba ọdo, nọtsua nụ; mbụ l'ọ dụ unu t'unu dụ l'ọ bụ ndu mgboko, bụ ndu tsoru oshi mẹ mkpuma baphelahaaru ẹja. Obenu l'iphe unu arị a-bụru unu kẹ mmanu.

33 "Mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: K'ọphu mu nọkpoo bẹ bụ ẹhuka; mẹ agburu-ẹhu mu yẹle ẹhu-eghughu bẹ mu e-gude chịa unu.
34 Mu e-gude k'ẹhuka; mẹ agburu-ẹhu mu yẹle ẹhu-eghughu rufutakota unu l'iphe bụ mba, unu nọkota; mbụ dufutakota unu l'iphe bụ mkpụkpu, a chịkashiru unu laa.
35 Mu e-ruta unu lashia l'iphe bụ mbakeshi bụ eke a-bụtsuaru unu echi-ẹgu. Ẹke ono bẹ mu l'unu a-nọdu l'ifu l'ifu; mu ekpee unu ikpe.

36 Ọ bụ ẹge ono, mu kperu nna unu phẹ ikpe l'echi-ẹgu alị Íjiputu ono bẹ bụ ẹge mu e-kpe iya unu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.

37 "Mu e-gude ike; mee unu t'unu meje ndzụ ono, unu l'iya gbaru ono.
38 Iphe bụ ndu mkpaka; mẹ ndu ekwefujeru iya íkè bẹ ya e-fefukota l'unu. Ọ bụ oswi-okfu lẹ ya e-dufuta-a ẹphe l'alị ono, ẹphe bu ono; obenu l'ẹphe ta abahụdu l'alị Ízurẹlu. Teke ono; unu amakwanụru l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje."

39 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: "Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu je agwajẹru nte ẹge ẹhu ha unu; l'unu hakọta. Obenu l'e -megee bẹ unu a-nụa iphe mu ekfuru unu; unu ahakwana ọchi-phe ẹja mẹ ọgwa-phe nte, unu gude afarụshi ẹpha mu, dụ nsọ afarụshi.
40 Ọ bụ l'ugvu iya, dụ nsọ; mbụ l'eze ugvu Ízurẹlu bẹ yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru l'iphe bụ ndu Ízurẹlu a-nọduje abaru iya ẹja. Ọ bụ l'ẹke ono bẹ ya a-nọduje nata ẹphe; bụru l'ẹke ono bẹ ya a-chọ t'unu gwotajeru iya ngwẹja unu; mẹ iphe katsụkpo mma, unu anụ iya yẹle ngwẹja unu, dụ nsọ.
41 Ya a-nata unu; unu adụ iya l'ọ bụ ínsẹnsu, eshi kwẹkwekwe; teke ya dulatatsuaru unu l'iphe bụ mbakeshi ono, unu nọkota ono; mbụ rufutakota unu l'iphe bụ mkpụkpu ono, a chịkashiru unu laa ono. Teke ono; ya ekoshi iphe bụ mbakeshi lẹ ya dụ nsọ l'ẹke unu nọ.
42 Ọo ya bụ ẹge unu a-makwanụru lẹ mu bụ Ojejoje; teke mu e-duru unu lashia azụ l'alị Ízurẹlu, bụ alị, mu riburu angụ lẹ mu a-nụ nna unu phẹ.
43 Ọ bụ ẹke ono bẹ unu a-nọdu; ẹnya agbarukota unu l'iphe unu mekotaru; mbụ iphe ono, unu mekotaru gude merushikota onwunu ono. Iphe ono, unu mekotaru ono a-bya adụkota unu ashị k'ẹtu jeye l'onwunu.
44 Unubẹ ndu Ízurẹlu; ya te edzekwa ẹjo iphe, unu eme; mẹ akpamara, unu akpa. Ọbu lẹ teke ya e-gude k'ẹpha iya dzọo unu; bẹ unu a-maru l'ọ bụ yẹbedua bụ Nnajiufu." Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.

45 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
46 "Nwa ndiphe; ghachi ifu l'ụzo ọhuda; gude nkuchiru gbakụshi iya ẹphe. Nggu ghachi ifu l'ọswa, nọ l'ẹgu ụzo ọhuda; gudekwaphu nkfuchiru gbakụshi iya ẹphe.
47 Sụ ọswa ọhuda: 'T'o gebekwa nchị l'iphe Ojejoje ekfu! Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Ya abyaakwa tẹ ya nwuru ọku ye ngu. Ọku ono a-dzụkota iphe bụ oshi ngu ndu ọphu nọ ndzụ; mẹ ndu ọphu kpọhuru nkụ. Ire-ọku b'ẹ ta byadụ bya echinyi echinyi. Iphe bụ onyenọnu shita l'ọhuda rua l'isheli bẹ ọku ono e-metuta.
48 Onyemonye ọbule a-makọtaru l'ọ bụ mụbe Ojejoje bẹ tụru ọku ono; ẹ ta byadụ bya echinyighe iya echinyi.' "

49 Tọ dụ iya bụ; mu asụ: "Ojejoje; mẹ ẹphe a-sụkwa mu: '?L'ọ bụ okfu bẹ mu ekfu?' "

21

Ojejoje gude Bábyilọnu
abyaru ndu Ízurẹlu ọgu

1 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru nụ mu sụ mu:
2 “Nwa ndiphe; ghachiru Jerúsalemu ifu; kfua mabẹru Ẹke-dụ-Nsọ ono; nggu agbakụshi iya alị Ízurẹlu.
3 Sụ alị Ízurẹlu: Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru: ‘T'o lekwa! Ya abyaakwa iya l'ẹhu. Ya a-mị mma iya l'ọbo; gbufu ndu doberu ẹka ndoo; mẹ ndu ẹjo iya ono.
4 Eshinu ọphu ya emewa tẹ ya gbufu ndu doberu ẹka ndoo; mẹ ndu ẹjo iya ono; bẹ ya a-mị mma gbua iphe bụ madzụ; tsube l'ọhuda jerua l'isheli.
5 Ọo ya bụkwanu ẹge madzụ kpamukpamu a-maru lẹ yẹbe Ojejoje bẹ mịwaru mma mu l'ọbo iya; ọphu mu te eyephudu iya azụ.
6 “Ọo ya bụ; tsụa ude; nwa ndiphe! Tsụa ude; deru gẹe; taa rịriri l'ifu ẹphe.
7 Teke ẹphe jịru ngu: ‘?Bụ ngụnu kparu iphe ịitsu ude?’ Nggu asụ ẹphe: ‘L'o nweru nzi, abya nụ. Nzi ono -byalẹphu bẹ obu e-yoshihukota madzụ; ẹka alakọta iphe bụ madzụ yẹkengu. Ẹhu adakọta madzụ kọo. Iphe bụ ikpere madzụ e-rishikota avụrukpa l'ọ bụ nkụ, nọ lẹ mini. Nzi ọbu abyaakwaa; ọ kwa iphe mefutaje nụ. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.’ ”
8 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
9 “Nwa ndiphe; gude nkfuchiru kfua l'ọ waa iphe Ojejoje kfuru. Ọ sụru:
“L'a baakwaru ogu-mbeke dobe;
yọo tsụ nkọ; fuwa iya igbedere!
10 A bawaru ogu-mbeke ọbu
t'e gude iya gbushia madzụ.
E fuwaru iya igbedere;
yoo me mẹrengu-mẹrengu
l'ọ bụ ebemu-igwe.
?Ayi a-nọdu ete ẹswa lẹ
mgbọro-eze kẹ nwatibe mu;
bẹ kapyabẹ kẹ ndu ọdo tọo?
11 Ogu-mbeke ono b'e
wotaakwaru t'e fua ya
igbedere; t'a dzụta iya.
A baakwaru iya ababa;
fuwa iya igbedere.
Mbụ a byawa t'a nụ iya
onye mgbugbu-madzụ.
12 Nwa ndiphe; raa ẹkwa;
chia mkpu;
kẹle ogu-mbeke ono kwa
l'ẹhu ndibe mu; bẹ ọobya.
Mbụ l'ọobyaakwa l'ẹhu
iphe bụ ndu bụ ishi lẹ Ízurẹlu.
E nwutaakwaru ẹphe lẹ
ndu nke mu tụaru
ogu-mbeke ono.
Ọo ya bụ; t'ị kụbe ẹka l'olu; gụa aphụ.
13 “Aa-datakwa unu.
“?Bụ ngụnu e-mekwanu;
m'ọ -bụru lẹ

mgbọro-eze ono,
kapyabẹ kẹ ndu ọdo
ono ta nọhedu?”
Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu ndono.
14 “Ọo ya bụ; nwa ndiphe; gude nkfuchiru kfua; nggu akụa ẹka pyongu. Ya gude
ogu-mbeke ya abya. Ya -gbua ya ugbo ẹbo; gbua ya ụgbo ẹto; bụ ẹge ono bẹ ishi
madzụ e-tso iya. Ọ bụ ogu-mbeke, ee-gude gbaa ẹphe mgburumgburu; yebuta ẹphe;
tsụa ẹphe ọtsu ẹkfu;
15 k'ọphu bụ lẹ meji a-tọfukota madzụ. Ndu, a-dashị adashị a-ha l'igwe. Mu
dobekotawaru ogu-mbeke, ee-gude gbushia ẹphe l'ọnu-ogo ọnu-ogo ẹphe. E
mekwaru mma ono; yo gbu mẹrengu-mẹrengu l'ọ bụ ebemu-igwe. A bawaru iya
ẹge ọo-dụ t'e gude iya gbushia madzụ.
16 Nggụbe ogu-mbeke; egbua yaramu laa l'ẹka-ụtara! Gbukwaaphu yaramu laa
l'ẹka-ibyita! Mbụ t'i gbuje laa l'iphe bụ ẹke ifu ngu ghachijeru!
17 Mu a-kụkwaphu ẹka pyongu. Iphe eghu mu nụ eghubuhu mu. Ono iphe mụbe
Ojejoje kfuru ndono.”

Ogu-mbeke eze ndu Bábyilọnu

18 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abyakwa ekfuru nụ mu ọdo sụ mu:
19 “Nwa ndiphe; mee esu-ụzo ẹbo, bụ ẹke eze ndu Bábyilọnu e-shi bya ọgu. T'ọ
bụkwaru le mkpụkpu lanụ bẹ ụzo ono a-watakọta. Nggu egvube iphe-ọhubama l'ẹke
ụzo ono swịkahuru aswịkahu bahụ lẹ mkpụkpu ono.
20 Nggu emee esu-ụzo lanụ l'esu-ụzo ẹbo ono ẹke ee-shi je ọlushi mkpụkpu Rába
kẹ ndu Amọnu ọgu; mẹ esu-ụzo ọphu kwe iya ẹbo, bụ ẹke ee-shi je ọlushi alị ndu
Júda ọgu; mẹ Jerúsalemu, e gude ọkpo-mgbinyiku ụpho-mkpuma; kpụ-buta ọgu.
21 Ono kẹ l'eze ndu Bábyilọnu e-jebe ẹke ụzo ono gbaru ẹbo; mbụ lẹ mkpọkahu-ụzo
ono. Yọ nọdu l'ẹka ono t'ọ tụa ẹnwa; tẹ ya maru iphe ee-me nụ. Oo-gude akfụ tụa
ẹnwa; kpata nwọgvu iya ishi; bya elee ẹnya lẹ meji anụ.
22 Ọ bụ ẹka-ụtara iya bẹ ẹnwa kẹ Jerúsalemu naru, bụ iya bụ ẹke oo-do iphe ee-
gude chikposhia Jerúsalemu mee ya ẹge ọo-dụ. Oo-zi t'a wata ogbu madzụ pyaapyaa;
mẹ t'e chia mkpegbe-ọgu. Aabya edoo iphe ee-gude nwutsushia ọgu ọnu-ụzo, eeshije
abahụ lẹ mkpụkpu ono; a bya akọshikwaphu ogiji ogiji bụ iphe ee-gude lụa mkpụkpu;
a byakwaphu emee iphe ndu ọdokwaru, bụ iphe ee-gude lụta mkpụkpu ono.
23 Iphe a pataru ekfushi-a bẹ ndu Ízurẹlu te ekwedu l'ọ bụ iphe e-me nụ; kẹ l'ẹphe
l'iya riru nte. Obenu l'ọo-nyatakọtaru ẹphe iphe dụ ẹji, ẹphe mekotaru; mee t'ẹphe
makwanụru l'ee-gude okfu iphe dụ ẹji ono, ẹphe mekotaru ono lụ-gbua ẹphe l'ọgu
ono.”
24 Ọo ya bụ; Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: “ ‘Lẹ keshinu unu byaru bya amakọtawaru
ẹge iphe dụ ẹji, unu meshiru habe; iphe unu eme atụwa unu ẹba; kẹ l'unu
mekotawaru egbe iphe dụ ẹji-a; bẹ aa-kpụ unu lẹ ndzụ.
25 “ ‘Owa-a! Nggụbe onye ishi ndu Ízurẹlu, bụ ẹjo madzụ; mebyishia onwongu
emebyishi; oge nke ngu ruakwaru teke aa-nụ ngu chịkikfuu!
26 Ọkaribe-Kakọta-Nụ bẹ sụru: Tọshia iphe i keru l'ishi; nggu ekpufu okpu-eze ngu;
l'ẹ tọ bụkwa ẹge iphe shi dụ bẹ ọo-dụ tụgburu. Ndu ẹnya ẹphe larụ alị bẹ ee-woli
ewoli; wozita ndu kẹ eze iya.
27 Ọ bụakwa kpurupyata! Ọ bụakwa kpurupyata! Ya e-me mkpụkpu ono t'ọ bụru
kpurupyata; ọphu aabyadu bya edokwazi iya jeye teke onye bụ iya b'ọ gbaru onweru
mkpụkpu ono a-bya; ya anụ iya ẹya.’
28 “Ọo ya bụ; nwa ndiphe; gude nkfuchiru kfua; sụ: ‘Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-
Nụ ekfu l'ẹhu ndu Amọnu l'okfu iphe-iphere, ẹphe eme ndu Ízurẹlu. Ọ sụru:

“ ‘Ogu-mbeke! Ogu-mbeke!
A mịwaru iya;
t'e gude
gbua madzụ pyaapyaa.
E mịwaru iya;
t'e gude
lụa madzụ alụlu.
E mewaru iya;
yoo gbu
mẹrengu-mẹrengu l'ọ bụ ebemu-igwe.
29 “ ‘A marua l'a phụjeru unu àphù ìphòró; l'agbaru unu ẹja ẹjo-ire. Obenu lẹ ndu akirishi ono bẹ ogu-mbeke, ee-gude gbushia ẹphe tukotsuwaru l'olu; mbụ ndu ono, oge nk'ẹphe ruwaru; teke aa-nụ ẹphe chịkikfuu eruwa.
30 “ ‘Mịru ogu-mbeke ono ye l'ọbo iya. Ọ bụ ẹke unu futaru bẹ mu a-nọdu kpee unu ikpe; mbụ l'alị iphe metaru unu.
31 Mu e-woru oke ẹhu-eghughu mu byabẹ unu; gude oke iphe-eghughu bya unu l'ẹhu. Mu e-nwuru unu nụ ndu akụje madzụ pyangụ; mbụ ndu bụ iphe emebyi emebyi bụ iphe edoje ẹphe ẹnya.
32 Unu a-bụru nkụ, eeye l'ọku. Ẹke anọdu lọkaa mee unu, bụ iya bụ ẹke ee-gbushi unu bẹ bụ l'alị unu gẹdegede. Ẹ ta byadụ bya ephotakwadu unu ọdo. Ọ bụ mụbe Ojejoje bẹ kfuru ẹge ono.’ ”

22

Ẹjo iphe ndu Jerúsalemu eme

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
2 “Nwa ndiphe; ?ii-kpe-e ẹphe ikpe tọo? Mbụ; ?ii-kpe mkpụkpu mgbugbu-madzụ-a ikpe? Ọo ya bụ; jee atụa mkpụkpu ono ẹba lẹ k'ụruburuku ono, ọoru ono;
3 sụ iya: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu; ọ sụru: Owa-a! Nggụbe mkpụkpu wolatawaru onwongu kpurupyata; kẹ l'unu egbushi madzụ; gudekwaphu ọgwa-phe nte l'emerushi onwunu.
4 Ikpe nmaakwaru unu kẹ ndu ono, unu egbushi ono. Unu abya egudekwaphu ọgwa-phe nte merushibebe onwunu. Unu mewaru; ẹge unu a-nọ-bebe adụ tsọ-kengu; mbụ l'afa, unu a-nọ-bebe bẹ tụakwaru unu l'ụkfu. Ọo ya bụ; l'ee-me t'iphe bụ mbakeshi ba agụbeje unu iphe; mbụ t'unu bụru iphe mkpụkpu nọnu e-gudeje akọ ọnu.
5 Ndu bu ntse; mẹ ndu bu ote-ẹnya a-nọdu eme unu ẹnwa; l'ekfuru unu; nshọ! Unubẹ mkpụkpu, ẹ ta nụdu ẹpha unu; mbụ unubẹ mkpụkpu, ta agbabujedu gharaghara agbabu.
6 Phụaru ẹge ndu ishi Ízurẹlu, nọtsua l'ime ngu gude ike, ẹphe nweru l'egbushi madzụ.
7 Ọ bụ l'ime ngu bẹ ẹphe nọ; to nwehe onye gụberu nne lẹ nna iya iphe; bụru l'ime ngu bẹ ẹphe nọ; kpaa ndu byaru abyabya ẹhu; nọdu iya mee ndu a tọru ogbe; mẹ ụnwanyi, maa tụfuru ome-l'iwe.
8 Unu ta gụbejehedu iphe mu, dụ nsọ iphe. Unu darụshikotawaru mbọku ọtu-ume mu.
9 L'ime ngu b'e ndu ntụmatu nọ, bụ ndu iphe ẹphe eshibeje ite iya bụ ẹge ẹphe e-shi gbua madzụ. L'ime ngu bẹ ndu ejeje lẹ nte, nọ l'ugvu ugvu l'eri iphe ẹphe gwaru nte; nọdu iya l'afatọshi onwẹphe.
10 Ndu ẹphe lẹ nyee nna ẹphe azẹje bẹ kwaphụ l'ime ngu bẹ ẹphe nọ. Ọ kwaphụ l'ime ngu bẹ ẹphe nọ; mbụ ndu ejekfuje nwanyi, nọ nsọ ụnwanyi; mbụ nwanyi, ta dụdua nsọ.

11 Ọ bụ l'ime ngu bẹ nwoke emeje nyee nwoke ibe iya ẹjo ahụma; bụkwaruphu
l'ime ngu bẹ madzụ emeje onwiya iphe-iphere l'omerushi nyee nwa iya; bụru l'ime
ngu bẹ madzụ emerushije nwunne iya nwanyi; mbụ nwa, nna iya mụru gẹdegede.
12 Ọ bụ l'ime ngu bẹ aanọduje kfụa ndiphe ụgwo t'ẹphe je egbua madzụ; ndu ejeje
ụgwo ọ-mụru-nwa; mẹ lẹ ndu anapheje ibe ẹphe iphe ẹphe k'ẹhuka. I shiwa ẹge-a
zahaa mụbe Ojejoje. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
13 "Mu a-kfụkfube ẹka nyịpyabe nriru ngu ono mẹ ọchi, iigbushi.
14 ?Ii-kegherua ọkpa? Mbụ; ụvo; ?ọ -dụ ngu-a mbọku, nggu l'iya e-me? Ọ bụ mụbe
Ojejoje ekfu iya; mbụ lẹ mu e-mekwa iya.
15 Mu a-chịkashi ndu bu ngu nụ t'ẹphe jịko iphe bụ mbakeshi tsoo. Mbụ mu e-
rukashi ẹphe t'ẹphe jịko iphe bụ mkpụkpu nọnu naru. Mu e-mekwanu ngu t'ị bụ-
buhu mkpụkpu, e merushiru emerushi.
16 Teke ono, ịi-bụru mkpụkpu, rụshihuru arụshihu l'ẹnya iphe bụ mbakeshi; bẹ
ịi-maru l'ọ bụ mbẹdua gẹdegede bẹ bụ Ojejoje."
17 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
18 "Nwa ndiphe; ndu Ízurẹlu bẹ dụakwa mu l'ọ bụ ẹswara-iphe. Mbụ l'ẹphe dụwa
l'ọ bụ ope; mẹ ashanga; mẹ ígwè; mẹ nshị-ígwè, kwaru l'ọku-ụzu. Iphe ẹphe bụlephu
bẹ bụ ntụ-ụzu mkpọla-ọcha.
19 Ọo ya bụ lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Lẹ k'ọphu unu ghọkotawaru nshị-ígwè
mkpọla-ọcha; bẹ mu e-kpota unu kpolaa Jerúsalemu.
20 Mu e-kpota unu l'ọ bụ onye kpotaru mkpọla-ọcha; ope; ígwè; nshị-ígwè; mẹ nshị-
ashanga; ye l'ụzu t'ọ ngazekota ẹphe l'ovovo-ọku ono bụ ẹge mu e-gude ọvuma; mbụ
gude oke ẹhu-eghughu ruta unu je akụbe lẹ mkpụkpu ono t'ọ ngazee unu angaze.
21 Mu e-rukobe unu; kpukposhi unu oke iphe-eghughu mu, dụ l'ọ bụ ọku; yo ree
unu kutukutu; mbụ yọ ngazekota unu angaze.
22 Ọ bụ ẹge mkpọla-ọcha, a hụberu l'ọku-ụzu angazehuje bụ ẹge unu a-nọdu l'oke
ẹhu-eghughu mu ngazehu; ẹge unu a-makwanụru l'ọ bụ mbẹdua gẹdegede, bụ
Ojejoje; bẹ kpukposhiru unu oke ẹhu-eghughu mu."
23 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
24 "Nwa ndiphe; sụ alị ono: L'ọ bụ alị, ẹ ta tụrudua ẹjo iphe iya; alị, mini ta ayọbua
l'oge oke ẹhu-eghughu ono.
25 Ndu nkfuchiru Nchileke nọwa lẹ mkpụkpu ono; gbaa ẹjo idzu. Ẹphe dụ l'ọ bụ
ekiri agụ, alakashi anụ, o gburu. Ẹphe gbushiwaru madzụ; nakọo ẹku; mẹ iphe,
eregbaa ire, ẹphe nweru. Ẹphe mewaru ụnwanyi, maa tụfuru; ẹphe azaa l'igwe lẹ
mkpụkpu ono.
26 Ndu achijeru mụbe Nchileke ẹja, nọ lẹ mkpụkpu ono bẹ kpakashịbebewaru
ekemu mu; tụko iphe mu, dụ nsọ merushikota emerushi. Ẹphe ta akpajẹhedu ishi
l'iphe ọphu bẹ dụ nsọ; m'ọ bụ l'ẹ tọ dụdu. Ẹphe ezije madzụ l'ẹ to nwedu iphe
dụ iche l'iphe aasọ nsọ yẹle iphe ẹ taa sọdu nsọ. Ẹphe wowaru ẹnya kụlube; ta
akpajẹhe ishi k'odobe mbọku ọtu-ume mu nsọ. Ẹphe shiwa ẹge ono mee; mu abụru
onye rụshihuru arụshihu.
27 Ndu ishi, achị mkpụkpu ono bẹ alakashịje ndu ẹphe achị l'ọ bụ nkụta-ọswa,
atakashị anụ, o gburu. Madzụ ala ogbu l'ẹke ẹphe egbushi madzụ t'ẹphe gude ẹphe
rukoo uru, ta agbadu nụ.
28 Ndu nkfuchiru Nchileke, nọ lẹ mkpụkpu ono agbachi ọkpa ifu l'iphe dụ ẹji, ẹphe
eme. Ẹphe l'aphụje àphù iphoro; l'ezi ẹja, bụ ẹjo-ire. Ẹphe asụ lẹ Ọkaribe-Kakọta-
Nụ asụ. Obenu lẹ mụbe Ojejoje ta dụkwa iphe mu kfuru.
29 Ndu alị ono gude ụgho l'eri ndu ọdo uru; l'ana nfụ. Ẹphe l'akpa ndu ụkpa ẹhu;
l'akpa iya ndu ẹ-to nwedu ẹge ọ haru ẹphe. Ndu mbyamụmbya bẹ ẹphe emegbu
emegbu; l'anafụ ẹphe iphe ruberu ẹphe.

30 Ya leru ẹnya l'ime ẹphe onye a-bya egbochita l'ọ bụ mgbabu; mẹ onye e-kechi
ekechi l'ẹke ụpho-mkpuma ono gheru ọnu l'alị ono tẹ mu be mebyi iya; ọphu o nwedu
onye mu phụru.
31 Ọo ya bụ; mu e-woru oke ẹhu-eghughu mu kpukposhi ẹphe; gude iphe-eghughu
mu kepyashia ẹphe l'ọ bụ ọku; wota iphe ono, ẹphe pata mekota byabẹkota ẹphe
l'ishi. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu!”

23

Unwunne labụ, eri ogori

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nụ mu sụ mu:
2 “Nwa ndiphe; o nweru ụnwanyi labụ, nne lanụ mụru,
3 wataru ọgba ọkpara lẹ Íjiputu. Ẹphe shihuru ọgba ọkpara ono teke ẹphe bụ
nwata. Ẹke ono bẹ ẹphe nọ a fatọshikpelephu ẹphe ẹra; mbụ teke ono, ẹphe
bụkwadua ndu nwoke ta chịkahubua ọkpa.
4 Ẹpha onye k'ọgurenya bụ Ohola. Ẹpha nwunne iya nwanyi bẹ bụ Oholiba. Ẹphe
bụ ndibe mu. Ẹphe mụshiru ụnwegirima unwoke mẹ ụnwegirima ụnwanyi. Ohola
bẹ bụ Saméríya. Oholiba abụru Jerúsalemu.
5 “Ohola wataruru ọgba ọkpara teke ọ bụkwadu nke mu. Ọ wụ-kolahaaru ndu o
yeru obu, bụ ndu bụ ndaji nggara Asiriya;
6 mbụ ndu yeru uwe, eke urukpu-urukpu; ndu gọvano; mẹ ndu ishi mkpụkpu.
Ẹphe l'ẹphe ha bụkota ụnwu akatikoro; l'ama mma; l'agbagbaa ịnya; nọdugbaa l'eli
ịnya ẹphe.
7 O woru onwiya mee yọ bụru ọkpara, ndu Asiriya, nweru ẹnya ekutaje. O
gudejekwaphu nte ndu ọowu-ko l'emerushi onwiya.
8 Ẹ tọ hadu ọgba ọkpara ono, o shiru agbagba lẹ Íjiputu ono. Teke ọ bụru nwata
bẹ yẹle unwoke azẹje; ẹphe afakashi iya ọnu ẹra; mee ya ẹge ọ gụru ẹphe.
9 Tọ dụ iya bụ; mu abya enwuru iya nwuhaaru ndu o yeru obu, bụ iya bụ ndu
Asiriya ono, ẹphe l'iya awụko ẹnyishi mini ono.
10 Ẹphe abya agbabẹ iya ọtu; naa ya ụnwegirima iya: ndu k'unwoke; mẹ ndu
k'ụnwanyi; bya egude ogu-mbeke gbugbua ya. Ya ndono; yọ bụru onye ụnwanyi
gude akwa ẹnya; kẹ l'ọ bụ ẹge gbaru iya nụ; b'e meru iya.
11 “Nwunne iya nwanyi; mbụ Oholiba phụkwarua iphe ono; ọphu ẹgu nwoke; mẹ
ọgba ọkpara te kwe iya. Yẹbedua egbe kabaaru ẹji; mbụ gbe bya aka nwunne iya
ọgba ọkpara.
12 Ọ wụ-kokwaruphu ndu Asiriya; ndu gọvano; ndu ishi mkpụkpu; mẹ ndu sọja
ẹphe, kwaru onwẹphe bugebe; bụkotaru ụnwu akatikoro; l'ama mma; l'agbagbaa
ịnya.
13 Mu abyakwaphu bya aphụ l'onye onanu bẹ merushiwaru onwiya ẹge ono
kwaphu. Tọ dụ iya bụ l'ẹphe ẹbo ono jịko shia ụzo lanụ.
14 “O gbe agbalẹkwaduru ọkpara ọbu eje. Ọ phụru ndu e seru l'ụpho-mkpuma;
mbụ ndu Kalúdiya, e gude iphe uswe see;
15 ẹphe ekebetsua l'ukfu; kee ẹkwa l'ishi; yo kpo ẹphe wulawula. Ẹphe l'ẹphe ha
bẹ dụkota l'ọ bụ ndu ishi ụgbo-ịnya lẹ Bábyilọnu; mbụ ndu Kalúdiya.
16 Aphụphu, ọ phụ ẹphe; ẹphe agụlahaa ya. Yo yefuwaphu ndu ozi iya t'ẹphe je
ezia ẹphe ozi lẹ Kalúdiya.
17 Tọ dụ iya bụ; ndu Bábyilọnu abyakfutashia ya t'ẹphe l'iya zẹe. Yọ gụnyaa ẹphe;
ẹphe eworu iya merushia. E merushibebetsua ya ono; ẹphe abya adụ iya ashị; yọ
lụfu l'ẹke ono; haa ẹphe.

18 Yọ bya agbaru ọkpara ono kwasẹkwaru; mbụ l'agbawa ọkpara ọbu k'o-jeberu-
mee. Mu abya aghaaru iya azụ ẹge mu gharu nwunne iya; kẹ l'iphe ono, oome ono
bẹ dụ mu ashị.
19 Ya ndono; yo gbe bụlerua teke ono b'o gbe ghahụ iya aghahụ l'ọgba ọkpara ono;
kẹ l'ọ nyataru ẹge o shi agba ọkpara ono teke ọ bụ nwata l'ọ nọ lẹ Íjiputu.
20 Ẹke ono b'o nọdu l'awụ-kokota ndu o yeru obu; mbụ ndu ẹhu-nwoke ẹphe
dụkota l'ọ bụ kẹ nkakfụ-ịgara; mbụ ndu ụmuda ẹphe dụ l'ọ bụ k'ịnya.
21 Ọo ya bụnu l'ụrukutu, i shi arụ teke i bụ nwata nọdu lẹ Íjiputu ono te ekwedu
ngu agụ-bu; mbụ teke ono, e shi rapheje ngu ẹka l'ọnu ẹra; l'afakashi ngu ẹka l'okpu
ẹra ngu ono."
22 "Ọo ya bụ; Oholiba; ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Mu a-kpali
ndu ono, i shi yeru obu, byaru bya adụ ngu ashị ono t'ẹphe ghakọbe fụaru ngu. Mbụ
mu e-me t'ẹphe shitsua ẹkemeke ọbule wụfuta fụaru ngu.
23 Ndu ono, a-fụru ngu nụ ono bụ ndu Bábyilọnu; ndu Kalúdiya; ndu Pekodu;
ndu Showa; ndu Kowa; mẹ ndu Asiriya kpamukpamu. Ẹphe a-bụkota ndu akatikoro,
amatsụa mma; ndu gọvano; ndu ishi; ndu ishi ụgbo-ịnya; mẹ ndu nọtsua l'oke ọkwa;
l'agbagbaa ịnya.
24 Ẹphe e-gude ngwa-ọgu; mẹ ụgbo-ịnya; mẹ ụgbo-ịnya, eegudeje evu ivu; chịru
igwe ọha fụaru ngu. Ẹphe e-kekotaru ngu ọgu l'ẹkemeke ọbule; chịru iphe e gude
eze ọgu; bya ekpukotaru okpu igwe. Mu e-nwuta ngu tụaru ẹphe; t'ẹphe nụa ngu
anụnu; mbụ t'ẹphe mee ngu ẹge dụ ẹphe mma.
25 Mu e-gude okopho; koshi ngu ẹge ooghube mu; k'ọphu ndu ono e-gude ẹhu-
eghughu nụa ngu anụnù. Ẹphe e-beshi unu imi; kwashịa unu nchị. Ndu phọduru
nụ l'unu bẹ ee-gude ogu-mbeke gbushia. Ẹphe a-chịta ụnwu unu: ndu k'unwoke; mẹ
ndu k'ụnwanyi. Ndu ọphu phọduru nụ bẹ ọku e-kekota.
26 Ẹphe a-lafụshikota ngu uwe, i yekotaru; gbabẹ ngu ọtu; nyịchakota ngu mgbubu,
i nwekotaru.
27 Ọo ya bụ; mu emekwanua t'ụrukutu ono, ịiru ono; mẹ ọkpara ono, i shiru
agbagba lẹ Íjiputu ono jeberu ngu ẹge ono. Iphe dụ ẹge-a ta byahẹdu bya agụ ngu
ọdo; ọphu ị byadụ bya anyata Íjiputu ọdo."
28 Ono kẹle Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru agha: "Mu abyawa tẹ mu nwuru ngu nụ ndu
dụ ngu ashị; mbụ ndu ị ghawaru azụ kẹ l'ẹphe dụ ngu ẹji.
29 Ẹphe e-gude ashị, ị dụ ẹphe naa ngu iphe i seru ẹza iya. Ẹphe e-me ngu; gbabẹ
ngu ọtu. Ọkpara ono, ịigba ono a-bya adaa tolatola. Yọ bụru ọkpara ono, ịigba ono;
mẹ ụrukutu ono, ịiru ono
30 bẹ wolataru unu iphe ono; kẹ l'unu l'iphe bụ mbakeshi wataru ọwuko ẹnyashi
mini; gude agwa ẹphe merushikota onwunu.
31 Ịihawa ẹka kẹ nwunne ngu nwanyi. Ya a-patakwanụ okoro ntakfuru iya; dẹe
ngu l'ẹka."
32 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru:
"L'ịi-ngụ iphe l'okoro ono,
nwunne ngu nwanyi ngụru ono;
mbụ okoro, ha galagala;
bya adụ gvubungu.
Aa-chị ngu ọchi;
gude ngu mee iphe-ọchi;
kẹ l'okoro ono
bẹ jiwaru gụgurugungu.
33 Ịi-ngụ iya; yo gude ngu egude.
Mbụ aphụ a-tsụ ngu

l'ọ bụ onye mẹe guderu.
Mbụ ọ bụ okoro
ọ bụru kpurupyata;
mẹ achịhu bẹ ii-gude ngụa ya.
Mbụ ọ bụ okoro nwunne ngu
nwanyi, bụ Saméríya;
bẹ ii-gude ngụa ya.
34 Ịi-ngụ iya; mbụ ngụfu iya;
ngụa ngụa ugere iya.
Ịi-dzọkposhi iya yẹgiriyegiri;
bya alabashia onwongu ẹra alabashi.
Ono iphe mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu."
35 Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: "Lẹ keshinu ọphu i gbe zahawanu mbẹdua; mbụ i gbe ruchiwanu mu eruchi bẹ ụrukutu ono, ị rụru ono; mẹ ọkpara ono, ị gbaru ono bẹ ii-rikota uru iya iche l'iche."
36 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ mu: "Nwa ndiphe; ?ii-kpe Ohola yẹle Oholiba ikpe? Ngwanụ; kfuru ẹphe k'ụrukutu, ẹphe rụshiru.
37 Ẹphe riru ogori; gbua ọchi; bya abụru ndu gude nte ẹphe merushia onwẹphe. Ẹphe gudewa ụnwegirima, ẹphe mụshiru mu gwoo ẹja; t'ọ bụru ẹphe nri.
38 Ẹphe mefukwaru mu phụ iphe ọwaa: Lẹ teke ono kwaphu bẹ ẹphe merushiru ẹke dụru mu lẹ nsọ; bya adakakọta mbọku ọtu-ume mu.
39 Mbụ mbọku onophu, ẹphe gude ụnwu ẹphe gbaaru nte ẹphe ẹja ono bẹ ẹphe bahụru l'ẹke dụru mu lẹ nsọ woru iya merushia. Ọ bụ iphe ono bẹ ẹphe meru l'ụlo mu.
40 "Ẹphe egbe jekpooru je ezia madzụ, e-je ekukoo unwoke, shiru l'ẹke teru etete; ndu ono eruta; nggu abya asaa onwongu bugeberu ẹphe; dee mkpọ-ẹnya; bya agbaru mgbubu ngu.
41 Nggu abya asụgaru l'aba, ama iphe dụ biribiri. A bya apata okpokoro dobe l'ifu iya; nggu abya achịta ínsẹnsu; mẹ manụ mu tukobe l'eli iya.
42 Ẹke ono, ọ nọ ono adakọta gvụgvugvu l'ẹke ndu ẹ-ta dụdu onye ahụ ẹphe ọgbo jiru ejiji. Ndu ono bụ unwoke, ngụjishiru ẹpho, e shi l'echi-ẹgu dubata. Ẹphe abya agbabẹtsua ụnwanyi ono mgbalẹka; kpubetsua ẹphe okpu-eze, ama ntụmatu.
43 Tọ dụ iya bụ; mu asụ t'ẹphe duta onye onanu, gbawaru ọkpara mehu maa ono t'ọ bụru nwanyi ọkpara, ẹphe kutaru; kẹ l'ọ bụ ọkpara ono, ọogba ono bụ iphe o mehuru emehu iya.
44 Tọ dụ iya bụ; ẹphe l'iya abya azẹe azẹe nwoke yẹle nwanyi. Ndu ono ẹphe l'ụnwanyi ono, farushiru onwẹphe afarụshi ono bụ iya bụ Ohola yẹle Oholiba ẹphe abya azẹe.
45 Obenu l'unwoke, doberu ẹka ndoo bẹ e-kpe ẹphe ikpe, eekpeje ndu riru ogori gbua ọchi; kẹ l'ẹphe bụ ndu eri ogori; bụru ndu ọchi nọ l'ishi."
46 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: "T'a chịta ndu mbuko-mbuko bya ẹphe l'ẹhu; mbụ t'e nwuru ẹphe nụ ndu e-me ẹphe iphe dụ biribiri, bụ ndu a-lụ ẹphe alụlu.
47 Ndu mbuko-mbuko ono a-tụ ẹphe mkpuma; gude ogu-mbeke gbushia ẹphe. Ẹphe e-gbushi ụnwu ẹphe: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi; tụfu ụlo ẹphe ọku.
48 Ya e-me t'ụru-alị buhu l'alị-a; k'ọphu ọo-bụ iphe e gude anmaru ụnwanyi ndu ọphu ọkwa; t'ẹphe ba amụta ụbeka unu.
49 Unu e-je ntakfuru l'ụrukutu ono, unu rụkotaru ono. Unu e-vuru iphe dụ ẹji, unu mekotaru, bụ nte, unu gwakọtaru. Ọo ya bụ; ẹge unu a-makwanu l'ọ bụ mbẹdua bẹ bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ."

24

Ẹtu, e gude ite e shiberu l'ọku anma

1 Ya ndono; yo be l'afa kẹ tete l'ọnwa k'iri gbaru abalị iri; Ojejoje abya ekfuru yeru
mu; sụ mu:
2 “Nwa ndiphe; dee oge-wa; mbụ ụboku-wa; kẹ l'ọ bụ mbọku, eze ndu Bábyilọnu
keru Jerúsalemu ọgu.
3 Nmaaru ndu ọnu-ụlo-wa, kwefuru íkè-wa ẹtu; sụ ẹphe: Ọwaa iphe Ọkaribe-
Kakọta-Nụ ekfu:
“Shibe ite l'ọku;
shikwase iya l'ọku;
nggu ekuru mini ye iya.
4 Chịru kpụrukpuru anụ ye iya;
mbụ ẹke, a fọtaru afọta l'anụ;
mbụ ụtakfu iya;
mẹ apịripa iya.
Chị-jia ya ọkpu, katsụa mma.
5 Kpụta atụru, katsụkpo mma.
Chịru nkụ ye l'ẹnyishi ite ono ọhuma.
Shighe anụ ono eshighe;
mbụ t'i shia ya t'o yishihu l'ọkpu.
6 “Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Nshọbukwaa nggụbe mkpụkpu mgbugbu-
madzụ! Nshọbukwaa nggụbe ite ono, gbaru ẹgba, ẹgba iya ta alụfudu alụfu ono.
Heshia ẹgba ono nanụ nanụ; t'ẹ b'e jekwaru iya ọturu ido ọphu aa-ha.
7 Ishi iya abụru l'ọchi ndu ono, o gbushiru ono nọkwaa ẹge ọ nọ. Mee ndu ono, o
gbushiru ono b'ọ wụshiru l'eli mkpuma. Ẹ t'ọ wụshidu iya l'ọgbodali ẹke udzudzu
e-kpu iya.
8 Ọ bụ ẹge mee ndu ono, o gbushiru ono a-kpali mu iphe-eghughu; mu abya akfụa
ya ụgwo iphe o meru kparu iphe mu bya etee mee ndu ono l'eli abadoro mkpuma;
ẹge ẹ tọ dụdu iphe e-kpuchi iya nụ.
9 “Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Nshọbukwaa nggụbe mkpụkpu
mgbugbu-madzụ ono! Ọ kwaphụ yẹbedua e-do nkụ l'ikpo!
10 “Ọo ya bụ; kpaa nkụ; doo ya;
nggu amụru ọku ye iya;
gude shia anụ iya ọhuma.
Yekwa iya iphe e-me
t'anụ ono tsọ ẹna;
nggu eshia ya tẹ ọkpu iya tụ atụtu.
11 “Nggu abya eshikwase ite iphoro ono l'eli icheku-ọku ono; shia ya gburu jeye t'ite
ono kperehu ekperehu; mbụ shia ya tẹ mkpọla-manụmanu, e gude mee ya nwulahaa
enwunwu; ẹge inyi, nọ iya nụ angazehu; mbụ ẹge akịyi e-kekota ọku kefu.
12 E mewaru iya gbururu jeye; ike labụ adụ; ọphu akḭi iya 'ekwedu eheshi; to kwe
t'e gude ọku hụfu iya.
13 Inyi ọbu, unu riru ọbu bụ ụru-alị ono, unu rụkotaru ono. Ya seru nta; see imo
tẹ ya fufu unu inyi ono; unu te kwe. Iphe ọ bụ bụ l'e t'efufuhedu iya unu jeye teke
ẹhu-eghughu iya a-dazita.
14 Ọ kwa mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ bẹ kfuru okfu ono. Oge ruakwaru teke mu
e-me ẹge obu dụ mu. Mu ta akpọlakwa azụ; ọphu mu aphụkwa imiko; ọphu mu ta
byadụ bya asụ lẹ mu te emehedu ẹge mu tụberu. Ee-kpe ngu ikpe ẹge umere ngu
gbaru. Mbụ ọ bụ iphe iime bẹ ee-kpe ngu ikpe iya. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ
ekfu.”

Nyee Ezekẹlu nwụhuru

15 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje ekfuru yeru mu; sụ mu:
16 “Nwa ndiphe; mu abyaakwa ngu ọnata onye ono, i yeru ẹnya ono. Obenu; ba agụkwa aphụ; ọphu i chikwa mkpu. Mbụ ba rakwa ẹkwa iya.
17 Iphe ii-melephu nwẹnkinyi bụ t'i nwụlephu hemuhemu iya. Ba adakwa ẹhu onye nwụhuwaru anwụhu. Kee iphe iikeje l'ishi ẹge iikejehawa iya; nggu eyee akpọkpa ngu ẹge iiyejehawa iya. Be ekechikwa iphe l'ọnu gude koshi l'ị nọ l'aphụ; ọphu i rikwa nri, ndu aphụ byaru erije.”
18 Ya ndono; mu eziebe ndu ono ẹge ono l'ụtsu. Yo be l'urẹnyashi; nyee mu ono anwụhu. Yo be l'ụtsu nchi-abọhu iya; mu abya emekota ẹge ono, a sụru tẹ mu mee ono.
19 Tọ dụ iya bụ; ndu ono abya ajị mu: “?Mu ta akadụru ẹphe iphe ọwaa, mu eme ọwaa bụru ẹphe?”
20 Mu asụ ẹphe: “Lẹ Ojejoje sụru:
21 Tẹ mu kfuru ndu Ízurẹlu: ‘Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Lẹ ya abyaakwa ome ẹke-dụ-nsọ iya t'ẹ b'ọ dụhe nsọ; mbụ ẹke ya meru; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku, bụ ẹke unu gude eku unu; mbụ ẹke unu yeru ẹnya, bụ ẹke unu agbaja ndawere. Ụnwu nwoke unu mẹ ụnwu nwanyi unu, unu haru l'azụ bẹ bụ ogu-mbeke bẹ ee-gude gbugbushia ẹphe.
22 Ọ bụ ẹge ono, mu mekotaru ono bẹ unu e-mekota. Unu te ekechidu iphe l'ọnu, e-koshi l'unu nọ l'aphụ; ọphu unu eridu nri, ndu nọ l'aphụ erije.
23 Unu e-ke iphe l'ishi ẹge unu ekejehawa; yee akpọkpa unu ẹge unu eyehawa iya. Unu ta agụdu aphụ; ọphu unu te echi mkpu; ọbule unu ala ẹhu kpọshihu iyororo l'okfu iphe dụ ẹji ono, unu meru ono; mbụ unu a-nọdu atsụshi ude l'ime onwunu.
24 Ezekẹlu a-bụru unu iphe-ọtube-nvọ. Iphe ono, o mekotaru ono bẹ unu e-mekota. Teke iphe ono a-mụru unu bẹ unu a-maruphu l'ọ bụ mbẹdua gẹdegede bẹ bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ.’
25 “A bya lẹ nggụbedua; nwa ndiphe; mbọku, mu a-nafụ ẹphe ẹke bụ ọkpo-mgbinyiku ẹphe ono, bụ ẹke emeje ẹphe ẹhu-ọtso-ẹna; bụru ẹke ẹphe egudeje eku onwẹphe; bụkwaruphu ẹke ẹphe yeru ẹnya; bụru ẹke ẹphe swọru obu chee; mbụ mbọku ono, mu a-nafụfukwaphu ẹphe ụnwu nwoke mẹ ụnwu nwanyi ẹphe
26 bẹ onye gbaru ọso ọgu laa ẹke ọdo a-gbalata bya edooru ngu ẹge ọoda.
27 Ọ bụ mbọku ono bẹ ii-kpuha ọnu; nggu l'iya ekfugbalahaa okfu. Ẹ tịi bụhedu onye ẹ te ekfudu okfu. Ọo ya bụ; ịi-bụru ẹphe iphe-ọhubama. Ẹphe abya amaru l'ọ bụ mbẹdua bẹ bụ Ojejoje.”

25

Àphù, aaphụru ndu Amọnu

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru mu sụ mu:
2 “Nwa ndiphe; ghachiru ndu Amọnu ifu; nggu egude nkfuchiru koshi iya ẹphe.
3 Sụ ẹphe: Unu nụa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Lẹ keshinu unu gbe kpọo orube teke e merushiru ụlo-nsọ iya; kpọo orube teke e meru alị Ízurẹlu; ẹgbara akfụa ya; kpọo orube teke a kpụru ndu Júda lẹ ndzụ laa alị ọdo;
4 bẹ ya e-nwuru unu nụ ndu ẹnyanwu-ahata t'ẹphe nworu unu. Ẹphe a-bya akwashịa ọdu l'alị unu. Ẹphe e-rifu akpụru oshi unu; ngụfu mini ẹra eswi unu.
5 Ya e-me mkpụkpu Rába t'ọ bụru ẹke ịnya-ivu a-nọdu akpa nri; mee alị ndu Amọnu t'ọ bụru ẹke atụru a-nọdu adọje ọdu; k'ọphu unu a-makwanụ l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje.
6 “Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụkwaru: Lẹ keshinu ọphu unu kụru ẹka pyomu; tee tititi ikpiricha; gude ẹjo ọkpoma l'akpọru ndu Ízurẹlu òrubé l'iphe byaru ẹphe;

7 bẹ ya e-sechi ẹka bya unu l'ẹhu; nwuru unu keeru iphe bụ mbakeshi t'ẹphe bya alụa unu alụlu. Ya e-bufu unu l'iphe bụ mbakeshi; mee unu t'unu chịhu l'iphe bụ mkpụkpu, nọnu; mee unu t'unu bụru kpurupyata. Teke ono; unu amaru l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje."

Àphù, aaphụru ndu Móabu

8 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: "Okfu lẹ Móabu; mẹ Séyi sụru: T'e lekpoduduanu lẹ Júda; kwa iphe lanu; ẹphe lẹ mbakeshi ndu ọphu;
9 bẹ ya e-me tẹ ókè Móabu gheru ọnu shita lẹ mkpụkpu ndu ọphu nọ l'ifu ẹgu; mbụ shita lẹ Bẹ́tu-Jeshimọtu; Bálụ Meyọnu; je akpaa lẹ Kiriyatayimu, bụkota mkpụkpu, ẹnya eje l'alị ono.
10 Ya e-nwuru ndu Móabu; mẹ ndu Amọnu nụ ndu ẹnyanwu-ahata t'ẹphe nweru; k'ọphu ẹ ta abyahẹdu bya epho ndu Amọnu l'ẹpha l'iphe bụ mbakeshi.
11 Ya e-me ndu Móabu t'ẹphe jee iphe-ọku. Ẹphe eshi ẹge ono maru l'ọ bụa yẹbedua bụ Ojejoje."

Àphù, aaphụru ndu Édọmu

12 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Ọ sụru: "Lẹ keshinu ọphu ndu Édọmu jeru je agwata ndu Júda ụgwo iphe b'ọ bụakwa emeswe, ẹphe emeswee.
13 Ọo ya bụ; ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Nchileke ekfu: Ọ sụru: Lẹ ya a-machị ẹka; bya Édọmu l'ẹhu; gbushikota madzụ; mẹ elu, nọ iya nụ. Ya e-me iya t'ọ daburu ochobo shita lẹ Témanu rua lẹ Dedanu. Ee-gude mma gbushia ẹphe.
14 Ya e-gude ndu nk'iya, bụ ndu Ízurẹlu gwata ndu Édọmu ụgwo iphe ẹphe meru. Ẹphe e-gude ẹge iphe eghube yẹbe Ojejoje; mee ndu Édọmu iphe. Ẹphe eshi iya makwanụru ẹge ya egudeje agwata ụgwo iphe. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu."

Àphù, aaphụru ndu Fílisutiya

15 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: "Lẹ ndu Fílisutiya gudewa ẹjo ọkpoma gwata ụgwo iphe e meru ẹphe. Ẹphe gudewa ashị, ẹphe kpọru ndu Júda keshinu ede-nwede l'eme t'ẹphe mee ẹphe t'ẹphe bụru kpurupyata. Keshinu ọphu ọ bụ ẹge ono b'ọ dụ
16 bẹ yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Lẹ ya e-byi ndu Fílisutiya ẹka. Ya e-bufu ndu Keretu; bya emee ndu ọphu phọduru nụ l'iku eze ẹnyimu t'ẹphe bụru kpurupyata.
17 Ya a-kwata akwata gwata ẹphe ụgwo iphe ẹphe meru; mbụ gude ẹge o ghutabe iya nụá ẹphe ànụ̀nù. Ẹphe eshi ẹge ono maru l'ọ bụ iya bụ Ojejoje teke ya a-gwata ẹphe ụgwo iphe ẹphe meru."

26

Àphù, aaphụru ndu Táya

1 Tọ dụ iya bụ; yo be l'afa k'iri lẹ nanụ lẹ mbọku mbụ l'ọnwa onanu; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
2 "Nwa ndiphe; keshinu ndu Táya zụru ndu Jerúsalemu ukwe; l'agụru iya ẹphe l'egvu:
"Lẹ Jerúsalemu daakwaru.
O shi bụru eze obodo
ẹke iphe bụ mbakeshi
abyajẹ ọzuta aswa.
Obenu lẹ nta-a,
ọ daru-wa bụwa
t'ayi bya egwoo ẹphe; mịa.

3 “Ọo ya bụ; ọwaa iphe Nnajiufu bụ Ojejoje ekfu; ọ sụru: Ọ bụwa kẹ nggu l'iya nggụbe Táya! Mu a-chịta igweligwe mbakeshi t'ẹphe bya etso ngu ọgu; mbụ ọ bụ ẹge ono, eze ẹnyimu enwuje akpara iya dukungu dukungu bẹ bụ ẹge ẹphe a-nọdu ẹnwu abya ngu ọgu.
4 Ẹphe e-tsukposhi ụpho-mkpuma, e gude kpụ-buta Táya; bya enwukposhikota ụlo-eli, nọ iya nụ. Mu e-kwochakota ẹja mkpọkpo-ọzulo l'ẹke ono; mee ẹke ono t'ọ bụru ẹkpokirikpo mkpuma bẹ a-nọkota iya.
5 Iphe mkpụkpu ono a-bụru bụ ẹke ndu egbu ẹma a-nọduje ege ụgbu ẹphe l'echi eze ẹnyimu t'ọ kọrohu. Mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ kfukwaru l'iphe bụ mbakeshi nọnu a-nọdu eru mkpụkpu ono oru.”
6 Ndu ọphu butsua l'ime ẹgu bẹ ee-gude ogu-mbeke gbushia. Ọo ya bụ; ẹphe amakwanuru l'ọ bụ-a mbẹdua bẹ bụ Ojejoje.
7 “Ọwaa iphe Nnajiufu, bụ Nchileke ekfu: Ọ bụ Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu; bụru eze, kagee eze nọnu, bụ onye ono, shi ụzo isheli bẹ mu e-me t'ọ bya etso ndu Táya ọgu. Ọo-chịta ịnya; chịta ụgbo-ịnya; chịta ndu agbajẹ ịnya; mẹ igweligwe ndu sọja gude bya ọgu.
8 Oo-gude ogu-mbeke gbushikota ndu ọphu bụ l'ime ẹgu. Oo-gude iphe kekota unu ọgu; mbụ kpụa iphe kebuta ụpho-mkpuma unu. Ọo-pali iphe o gudetsua eze nze ọgu gboru unu ye.
9 Oo-gude igwe, oogudeje alụ ọgu chikposhia ụpho-mkpuma, e gude kpụ-pheta mkpụkpu unu; gude ngwa-ọgu iya nwukposhia ụlo-eli unu.
10 Ịnya iya a-za igweligwe; mbụ zaa l'igwe k'ọphu bụ l'udzu, ẹphe gude ọkpa ekpokashi bẹ e-kpumikota unu ekpumi. Ụpho-mkpuma, e gude kpụ-butakota mkpụkpu unu; a-fụkota tekpatekpa l'ụkporo ịnya; mẹ ụgbo-ịnya yẹle ụgbo-ịnya, eegudeje evu ivu, oo-rukota bya anọdu eme teke ọ nọdu eshi ọnu-ụzo unu abahụ ẹge aabahụje mkpụkpu, ụpho-mkpuma, e gude kpụ-buta iya dakpọshihuru adakpọshihu.
11 Iphe bụ apata ọkpa ịnya ono, ọo-chị bya ẹge ono a-dzọgbakota l'iphe bụ esu-ụzo, nọ lẹ mkpụkpu unu. Oo-gude ogu-mbeke gbushikota ndibe unu. Eze itso unu, unu kpụshikotaru ono bẹ e-zekwoshikota wụshiru l'alị.
12 Ẹphe a-kwa ẹku unu; mẹ ngwa-aswa unu l'ọkwata. Ẹphe e-nwukposhi ụpho-mkpuma mkpụkpu unu; nwutsushikota ẹgiri ụlo unu ono, amatsụa ntụmatu ono. Mkpuma unu; oshi unu; mẹ mkpọkpo-ụlo unu; bẹ ẹphe e-nwuru je eye l'eze ẹnyimu.
13 Mu e-me t'egvu, unu agụje buhu. Egvu ono, unu egudeje ụbo l'agụ ono b'e ta byahẹdu bya anụ ọdo.
14 Mu e-me alị unu t'ọ bụru ẹkpokirikpo mkpuma bụ iphe a-nọdu iya; unu a-bụru ẹke aa-nọdu egebeje ụgbu, e gude egbu ẹma t'ọ kọrohu; ọphu a byadụ akpụ-kwazi mkpụkpu unu ono; kẹle mụbe Ojejoje bẹ kfuakwaruru. Ono iphe. Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.”
15 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfuru ndu Táya. Ọ sụru: “Lẹ teke ịi-da; bẹ alị, nọkota l'iku iku eze ẹnyimu a-nmahụ jijiji. Ẹphe a-nọdu anma jiji l'ude, ndu e mekatsuaru iphe a-nọdu atsụ; mẹ mkpu, ndu e gbushiru egbushi a-nọdu echi.
16 Ndu bụ ishi kẹ ndu iku eze ẹnyimu bẹ a-chịshikota l'aba-eze ẹphe; yeshia ẹphe uwe ẹphe, a kparu; dengashitsua ya edengashi. Egvu e-ri ẹphe ẹhu; k'ọphu bụ l'ẹphe a-dụgajeru l'alị l'anma kwẹkwekwe tekenteke l'ẹke iphe, tsakfuru unu teru ẹphe ụkfu.
17 Ẹphe a-gụru unu egvu anwụhu-wa; sụ:

“ ‘?Ẹge ọphu i meru bụru
kpurupyata;
nggụbe mkpụkpu,

a maru amaru;
mbụ nggụbe mkpụkpu,
bụ ndu akpa lẹ mini bukota iya.
Nggụbe mba mini,
akpa ike lẹ mini;
mbụ nggụbe mba mini ono;
mẹ ndu bu iya nụ.
Ndu bu l'ibyiya ono;
bẹ unu meru;
ẹphe atsụ unu egvu nshinu.
18 Ndu ọnenyimu a-nmahụ jijiji l'ẹge i shiru daa;
te ndu ikfuli eze ẹnyimu l'ụkfu.'
19 "Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Teke mu e-me mkpụkpu ono tẹ ẹgbara kfụa ya; yọ daburu ochobo; mbụ mee ya t'ọ bụru ebo; mini ekpukota iya ekpukpu
20 bẹ mu e-mekwa ngu phu t'i kpolashihu lẹ nsụ ẹge ndu ọdo kpolashihuwaru; mbụ t'i lakfu ndu ọhazu; mu emee ngu t'ị lashia l'ime alị l'ọ bụ mkpọkpo-ọzulo oge ndiche; nggu lẹ ndu kpolashihuhaawaru lẹ nsụ anọdu; ọphu ị byadụ bya alata azụ ọdo; m'ọ bụ buru l'alị ndu nọ ndzụ bu ọdo.
21 Mu e-me ngu t'ị laa ẹjo alala. Ịi-chịhulephu tengu. Aa-nọdu akpaje ishi ngu; ọ bụ l'ẹ-ta byadụ bya akpavu ishi ngu; ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu ndono."

27

Iphe e-me ndu Táya

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru mu sụ mu:
2 "Nwa ndiphe: kwaa ẹkwa ndu Táya.
3 Nggu ekfuru ndu Táya, bu l'ọnu eze ẹnyimu; mbụ ndu, ẹphe lẹ ndu ọnu-ẹnyimu ọdo l'iche iche agba oke nghọ. Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru:
" 'Nggụbe Táya;
ị sụru l'ị bụ nwọdu-geru.'
4 Ufu ngu bụ l'eze ẹnyimu.
Ị bụ eze ụgbo-mini, a kụru;
t'o nwe ẹkworo.
5 Ndu kụru ụgbo-mini;
bẹ bụru l'ugvu Seniru
bẹ ẹphe gburu oshi
payịnu gude kụa ya;
bya ejee l'ugvu
Ugvu Lébanọnu je ebua oshi sida
gude gvuaru ngu itso iya.
6 Yọ bụru l'alị Báshanu;
bẹ e je ebuko achị,
e gude pyịshia eku-ụgbo ngu;
bụru oshi sayịpuresu;
bẹ ejeru je ebukotsua
l'ọnu-mini ndu Sáyipurọsu
gude gbaa ọgbodo-alị
ụgbo-mini ngu ono;
bya egude ọdu-enyi meshikota iya.
7 Ẹkwa-ọcha, a kparu;
yọ dụ k'ekfukfu, shi lẹ Íjiputu

b'e gude kwee l'imeli
ụgbo-mini ono,
bụ iphe emeje t'ụgbo-mini agba ọso;
bụru iya bẹ eegudeje ahụbe ngu ama.
Iphe e gude kwekota
l'ụgbo-mini ono tẹ mini ba bahụjeshi iya
bẹ bụ ẹkwa, eke
urukpu-urukpu;
mẹ ọphu eke ododo,
shi l'ikfuli Elisha.
8 Unwoke Sayịdonu;
mẹ unwoke Avadu
bụ ndu shi akpọkotaru
ngu ụgbo; nggụbe Táya.
Unwoke ngu, bụ ndu
ọ-maru-ẹnya-nka
bẹ bụkota ndu angakọtaru ngu ụgbo-mini.
9 Ndu Gébalu, bụ ndu
mewaru nka metee ya emete
b'i dutakotaru t'ẹphe
nọduje l'ụgbo-mini ngu
l'emechishijeru ngu ẹke
ụzo, nọ ẹphe teke ẹphe fuhujeru ụzo.
Iphe bụ ụgbo-mini, nọkota l'eze ẹnyimu;
mẹ ndu angakọta
ụgbo-mini
ono bẹ abyakọta ngu ọzuta aswa.

10 "Unwoke ndu Peshiya; mẹ unwoke ndu Lidíya yẹle unwoke ndu Putu shi bụkotaru ndu sọja ngu. Ẹphe chịkoje iphe ẹphe gude eze nze ọgu; mẹ okpu-igwe, ẹphe kokota l'ime ngu. Ẹphe emeje; nggu adụ ugvu.
11 Unwoke ndu Avadu; mẹ ndu kẹ Helẹku; bụ ẹphe a-nọdu echeru ngu ụpho-mkpuma ngu nche mgburumgburu. Unwoke ndu kẹ Gamadu bụ ndu anọtsujeru ngu l'ụlo-eli. Ẹphe ewojeru iphe ẹphe egudeje eze nze ọgu kokota l'eli ụpho-mkpuma, e gude kpụ-buta mkpụkpu ngu; iphe ono, ẹphe kokotaru l'ụpho-mkpuma ono meru; mma ngu edzua edzudzu.

12 "Ndu Tashishi bẹ nggu l'ẹphe shi azụko aswa; okfu l'i nweru ẹku l'asa iya l'asa iya. Ẹphe shi egudeje mkpọla-ọcha; mgbọro-ígwè; nshị-ashanga; mẹ nshị-ígwè bya ngu ọzuta iphe.
13 Ndu Javanu; mẹ ndu Tubalu; mẹ ndu Mẹ́sheku shi achịjeru ohu; mẹ ngwa-aswa, e gude ope mee bya ngu ọzuta aswa.
14 Unwoke ndu Betu-Togarama shi akpụjeru ịnya, eegude eje ozi; mẹ ịnya-ọgu; mẹ ịnya-mulu bya ngu ọzuta aswa.
15 Unwoke ndu Ródu bẹ nggu l'ẹphe shi zụkoje aswa. Igweligwe ndu butsua l'iku eze ẹnyimu shi bụkotaru ndu ọnya aswa ngu. Ẹphe egudeje ọdu-enyi; mẹ oshi eboni kfụa ụgwo aswa iphe ẹphe zụru ngu.
16 Ndu Áramu bẹ shi azụje ngu aswa; kẹ l'iphe iimeshi emeshi bẹ ha igweligwe. Ẹphe shi egudeje mkpuma tọkwasu; mẹ ẹkwa, eke uswuswe; mẹ ẹkwa, a dzụru dengashia ya edengashi; mẹ ẹkwa ọcha; mẹ mkpuma koralu; mẹ mkpuma rubi bya ngu ọzuta aswa.

17 Ndu Júda; mẹ ndu alị Ízurẹlu shi abyajẹkwa ngu phụ ọgbata nghọ. Ẹphe shi
egudeje witu, shi lẹ Minitu; mẹ igberi; mẹ manụ-ẹngu; mẹ manụ bamụ bya ngu
ọzuta iphe i meshiru.
18 Ndu Damásukọsu gudekwaphu l'i meshiru iphe igweligwe; mbụ kẹ l'i nweru ẹku
ntụmatu gude mẹe, shi lẹ Hẹlubonu; mẹ ẹji atụru, shi lẹ Zaharu bya ngu ọzuta aswa.
19 Ndu Wedanu; mẹ ndu Javanu, shi lẹ Uzalu bẹ zụtsukwaru ngu phụ aswa. Ẹphe
gude akpụrakpu ígwè yẹle kashiya; mẹ kalamọsu, bụkota iphe eegudeje eme manụ
ajịji t'o shi kwẹkwekwe bya ngu ọzuta aswa.
20 Ndu Dedanu shi egudeje ukpo, eegudeje nọdu l'eli ịnya bya ngu ọzuta aswa.
21 Ndu Arébiya; mẹ iphe bụ ndu achị ndu Kéda bẹ bụkota ndu shi azụje ngu aswa.
Ẹphe achịjeru atụru; mẹ ebyila yẹle eghu bya ngu ọzuta aswa.
22 Ndu Sheba; mẹ ndu Réma bẹ shi azụjekwa ngu phụ aswa. Ẹphe gude ọkpobe
manụ; mkpuma, vugbaa oke aswa; mẹ mkpọla-ododo bya ngu ọgba-nweta ngwa-
aswa.
23 Ndu Háranu; mẹ ndu Kane; mẹ ndu Ídẹnu yẹle ndu agbatsụa ikike nghọ, shi lẹ
Sheba; mẹ ndu agbatsụkwaphu ikike nghọ, shi lẹ mkpụkpu Ashọ; mẹ lẹ mkpụkpu
Kilimadu bẹ zụkotakwaru ngu phụ aswa.
24 Ẹphe ejejekwaphu aswa ẹphe ọzuta ẹ́kwà, amatsụa iphe dụ biribiri; mẹ uwe,
eke urukpu-urukpu; mẹ l'ẹ́kwà, a dzụru dengashia ya edengashi; mẹ njịgbanji ukpo,
vọngashiru avọngashi, aatọgboje l'ọgbodo-ụlo, a gwọru agwọgwo; kegudetsua ya
l'ishishi ukpo ono jịngujingu.
25 Ụgbo-mini Tashishi bụ unubẹ ndu Táya bẹ ẹphe evujeru iphe.
"Nggụbe Táya dụlephu l'ọ bụ
ụgbo-mini, e dojiru iphe edoji;
yọ nọdu l'echi eze ẹnyimu.
26 Ndu akpọ ngu l'ụgbo ngu
kpọtawaru ngu je
edegeru l'echi eze ẹnyimu.
Obenu lẹ phẹrephere,
shi ụzo ẹnyanwu-ahata;
byaru bya azụkashia ngu l'echi eze ẹnyimu.
27 Ẹku ngu; iphe i gude agba nghọ;
ngwa-aswa ngu;
ndu angaru ngu
ụgbo-mini; ndu etso
ụgbo-mini ngu;
ndu emekwajeru ngu iya;
ndibe ngu, agba ikike-nghọ;
ndu sọja ngu l'ẹphe ha;
mẹ l'iphe bụ ndu nọ
l'ụgbo-mini ono;
bẹ mini rikotaru mbọku, ụgbo ngu kpuru;
l'echi eze ẹnyimu.
28 Mkpu, ndu angaru ngu ụgbo-mini echi;
e-me tẹ mgbogidi
eze ẹnyimu nmahụ jijiji
29 Iphe bụ ndu akpọ ụgbo
nwuhakotaru ụgbo ẹphe.
Ndu anga ụgbo-mini;
mẹ ndu etso ụgbo-mini ono;
jeru je anmagatsụaru l'iku eze ẹnyimu.

30 Ẹphe ara ẹkwa ngu ntụmatu;
l'ara iphe dụ biribiri.
Ẹphe e-kpota ntụ kpukposhi onwẹphe l'ishi;
bya agwọ-swikota onwẹphe lẹ ntụ.
31 Ẹphe akpụru ngu ishi ngu;
yeeru ngu uwe-aphụ.
Ẹphe a-ra ẹkwa ngu;
l'agụ aphụ ngu;
mbụ l'agụwaa ịshirishi.
32 L'ẹge ẹphe ara ẹkwa;
l'agụ aphụ ngu;
bẹ ẹphe agụ egvu-aphụ ọwaa; sụ:
'?Bụ mkpụkpu ole;
bẹ bụjekpooru kpurupyata l'echi eze ẹnyimu
ẹge ọwaa, mkpụkpu Táya bụ iya-a?'
33 Teke e shi evuje ngwa-aswa
ngu l'eshi eze ẹnyimu;
b'o ruberu iphe, bụ mbakeshi ẹka.
Eze ẹku ngu, dụ egvu;
mẹ ngwa-aswa ngu;
bẹ ndu eze lẹ mgboko gude bụru ụbabanyi.
34 Obenu lẹ nta-a;
bẹ mini riwaru ngu l'eze ẹnyimu.
Ngwa-aswa ngu ono yẹle
ndu ejejeru ngu ozi;
bẹ mini rikotaru nggu l'ẹphe.
35 "Ndu, bu l'iku eze ẹnyimu l'ẹphe ha bẹ biribiri iya gudekotaru. Ndu eze, achịtsua ẹphe anmahụkota ruuruu. Ẹphe akpọtsua beru l'ẹke égvù riru ẹphe ẹhu.
36 Ndu ikike nghọ l'iphe, bụ mbakeshi b'ọ dụru biribiri ẹge i meru ekpolahu ngu iphe mmanu; to nwehe ẹge e kfu iya ọdo."

28

Àphù, aaphụru eze ndu Táya

1 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru mu sụ mu:
2 Nwa ndiphe; sụ onye bụ ishi ndu Táya ẹge-a: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Iitu onwongu ẹpha sụ l'ị bụ Nchileke; l'ị sụgaru l'aba-eze Nchileke l'echi eze mini. Obenu l'ọ kwa madzụ mmanu b'ị bụ; mbụ ẹ tị bụdu Nchileke; nggu egbe evuko onwongu l'ị maru iphe l'ọ bụ Nchileke.
3 ?Ị kanua Dánẹlu ọmaru iphe tọo; k'ọphu bụ l'e to nwedu iphe e domigheru ngu edomi.
4 I gudewa mmamiphe ị maru; mẹ egomunggo, i nweru kpaa ẹku dooru onwongu; bya ejekokwaphu mkpọla-ododo mẹ mkpọla-ọcha kụbe l'ẹke iidoje ẹku ngu.
5 I gudekwaphu ịkoro, ịigbaje l'ọzu aswa mee; ẹku ngu aka nshinu; nggu egbe gude l'i nwewaru iphe nshinu bya etulaha onwongu oke ẹpha.
6 "Ọo ya bụ; ọwaa ẹge Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Lẹ keshinu ọphu ịirịje l'ị maru iphe; marụ iya marụ iya l'ọ bụ Nchileke
7 bẹ ya a-chịta ndu ọhodo t'ẹphe bya ngu l'ẹhu; mbụ mbakeshi ndu ọphu bụ ẹphe kagee onwe ẹjo ọkpoma. Ẹphe a-mị ogu-mbeke ẹphe; gude mebyishia mma ngu ono; mebyishia mmamiphe ngu ono. Ugvu ono, ị dụ ono bẹ ya e-me t'ọ gwọo lẹ ntụ.

8 Ẹphe a-lọ-tsuta ngu; nwuru ngu ye lẹ nsụ; mbụ l'ịi-lakọtalephu l'ike l'echi eze ẹnyimu.
9 T'a maru ẹge ii-me sụkwadua l'ị kwa Nchileke l'ifu ndu ono, e-gbu ngu ono. Iphe ii-gbe bụru bụ madzụ mmanu; ẹ tii gbe adụhekwanu ike bụru Nchileke ọbu teke ndu ono, e-gbu ngu nụ ono byaru ngu l'ẹhu.
10 Ịi-da ọdaleba l'ẹka ndu ọhodo ono. Ya kfuakwaru iya; yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke."

Adada eze ndu Táya

11 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
12 "Nwa ndiphe; raa ẹkwa eze ndu Táya; sụ eze ono: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: I shi bụru onye a makpọoru l'ọ dụ-geru; mbụ i shi bụru onye maru mmamiphe iphe dụ biribiri; shi bụkwaruphu nwọdu-geru.
13 I shi buru lẹ Ídẹnu; mbụ lẹ mgbabu Nchileke. Yọ bụru mkpuma, vugbaa oke aswa b'e gude memaa ngu. Mkpuma ono, e gudetsua memaa ngu ono bụ: Rubi; tópàzù; émèràlùdù; kìrísòlàyìtù; ónìkùsù; jásùpà; sáfàyà; tọkwasu; mẹ bérìlù. Iphe e gude dengashia ngu edengashi abụkotaru mkpọla-ododo b'e gude mee ya. Yọ bụru mbọku, e keru ngu b'e mekotaru iphe ono doberu ngu.
14 A wụru ngu manụ l'ishi t'ị bụru cherobu, anọduje echeje nche; mbụ l'ọ bụ iphe ono bẹ mu meru ngu t'ị bụru. I shi nọduje l'eli ugvu, dụ nsọ Nchileke. I shi ejephekota lẹ mkpuma, achatsụa ọku.
15 Shitakpo k'ọphu e meru ngu bẹ e ti mebudua iphe dụ ẹji gbururu jeye teke ị wataru ome iphe dụ ẹji.
16 I gude l'i nweru ngwa-aswa, ha nshinu nshinu gbe bya awatawanu ome ẹhuka; gude ẹge ono meswee. Tọ dụ iya bụ; mu abya achịa ngu; nggu egude iphere lụfu l'ugvu Nchileke. Mu enwufu ngu lẹ mkpuma, achatsụa ọku ono; mbụ nggụbe cherobu, anọduje eche nche.
17 Nggu abya egude kẹ l'ị ma mma; kulahaa onwongu ekuku; gude kẹ l'ị dụ ugvu; mebyishia mmamiphe ngu ono. Ọ bụ iya kparụ iphe ya pataru ngu tụa l'alị; mee ngu; nggu abụru ẹke ndu eze a-byajẹ ole ẹnya.
18 I gudewa ẹjo iphe ngu; mẹ ụgho, i gude agba nghọ ngu merushikota ẹke iijeje ọgwa iphe. Ọ bụ iya kparụ iphe ya yeru ọku lẹ mkpụkpu ngu; yo woru iya kepyashia; mee ya; yọ bụru ntụ l'ifu ndu ele ngu ẹnya.
19 Iphe bụ mbakeshi, makọtaru ngu nụ bẹ o teru ụkfu l'i meleruphu achịhu iphe-mmanu; mbụ l'e tee phohedu nke ngu ọdo."

Àphù, aaphụru ndu Sayịdonu

20 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya asụ mu:
21 "Nwa ndiphe; ghachiru ndu Sayịdonu ifu; nggu egude nkfuchiru koshi iya ẹphe.
22 Sụ ẹphe: 'Lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu sụru: Lẹ ya bụakwa ọhogu ngu; nggụbe Sayịdonu. Ndiphe e-shi l'iphe ya e-me ngu kwabẹ iya ugvu. Ẹphe amaru l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje teke ya a-pakfutaru ndu mkpụkpu ono iphe-ẹhuka; shi ẹge ono koshi lẹ ya dụ nsọ.
23 Mu e-me tẹ ẹjo iphe-ememe dakfuta iya; mee tẹ mee tsọo l'ogborogbo ụzo iya l'ọ bụ mini. Aa-tsụ madzụ ọtsu ẹkfu lẹ mkpụkpu ono; mbụ gude ogu-mbeke gbushia madzụ lẹ mkpụkpu ono gbaa mgburumgburu. Teke ono; ẹphe amaru l'ọo mu bụ Ojejoje.'

Aagọru ndu Ízurẹlu ọnu

24 "Ndu ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu bunyabetsua ta byahẹdu bya abụkwaduru ndu eme nshi-nshi; mbụ ẹphe ta bụ ogvu ọgarama-mbo. Ọo ya bụ; t'ẹphe makwanụru lẹ mu bụa Ọkaribe-Kakọta-Nụ."

25 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ kfukwaruphu. Ọ sụru: “Teke mu dufutaru ndu Ízurẹlu l'ẹke a chịkashitsuaru ẹphe laa; bẹ mu e-koshi iphe bụ mbakeshi lẹ mu bụ onye dụ nsọ. Ọo ya bụkwanu ẹphe ebupyabe l'alị ẹphe, bụ iya bụ alị ono, mu nụru nwozi mu, bụ Jékọpu.
26 Ẹphe e-buru l'ẹke ono l'ẹhu-gudangu; nọdu iya kwashịa ufu; kụshia ya oshi vayịnu. Ẹphe e-buru l'ẹhu-gudangu teke mu pakfutaru ndu ẹphe l'ẹphe bunyabetsua iphe-ẹhuka, bụ ndu shi nụa ẹphe chịkikfuu. Ọ bụ teke ono bẹ ẹphe a-maru lẹ mu bụa Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe.”

29

Àphù, aaphụru ndu Íjiputu

1 Yo be l'afa k'iri l'ọnwa k'iri gbaru abalị iri l'ẹbo; Ojejoje ekfuru yeru mu; sụ mu:
2 “Nwa ndiphe; ghachiru Fero, bụ iya bụ eze ndu Íjiputu ifu; gude nkfuchiru koshi iya ẹya; nggu egudekwaphu nkfuchiru koshi iya ndu Íjiputu l'ẹphe ha.
3 Kfuru iya: ‘L'ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: L'ọ bụwa kẹ nggu l'iya; nggụbe Fero, bụ eze ndu Íjiputu; mbụ nggụbe oke ẹjo anụ, zẹ l'echi nggele ngu. Ịisuje lẹ Ẹnyimu Náyịlu bụ nke ngu; l'ọ bụ nggụbedua meru iya.
4 Obenu lẹ mu e-gude ịkokoro dzụbe ngu l'agba; mee tẹ ẹma, nọtsua lẹ nggele nyakfụtsuaru ngu l'ẹhu. Mu a-kpụfuta ngu lẹ nggele ono, ị nọtsua ono yẹle ẹma ono, nyakfụtsuaru ngu l'ẹhu ono.
5 Ya a-chịta nggu l'ẹma ono je awụshi l'echi-ẹgu. Odzu ngu a-kwa l'ophoto ẹgu; to nwe onye a-bya iya apata. Ya e-me ngu t'ị bụru nri anụ-ẹgu-ẹgbudu; mẹ k'ụnwenu.
6 Teke ono; iphe bụ ndu bu lẹ Íjiputu amaru l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje.
“ ‘I shi bụru ndu Ízurẹlu oshi okpete.
7 Ọ bụje: ẹphe -kụ-de ngu ẹka; nggu abụru tsụgongu; ẹphe adaa tụkwashia ukuvu ẹphe. Teke ẹphe dakoberu ngu; nggu anyajihu; ọkpu-azụ ẹphe abya anọdu kegarangụ.
8 Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Mu e-gude ogu-mbeke bya ngu l'ẹhu; gbushia unwoke ngu mẹ elu ngu.
9 Alị Íjiputu bẹ ẹgbara a-kfụ. Ẹphe amakwanụru l'ọ bụa yẹbedua bụ Ojejoje. Ishi iya abụru l'ị sụru lẹ Ẹnyimu Náyịlu bẹ bụ nggu nwe iya; l'ọ bụ nggu meberu iya.
10 “ ‘Ọo ya bụ; l'ọ bụwaru kẹ yẹle nggu ngu. Ya e-me alị Íjiputu t'ọ bụru alị, ẹgbara kfụru tsube lẹ Migidọlu jeye lẹ Asụwanu; mbụ je akpakpọ l'oke unu lẹ ndu Kúshi.
11 To nwedu ọkpa madzụ m'ọkwanu k'anụ, a-tụ l'ẹke ono; ọphu o nwedu onye bya abya ebu l'ẹke ono gbururu jeye ụkporo afa ẹbo eswe.
12 Ya e-me alị Íjiputu t'ọ daburu ochobo; ẹge alị ndu ọdo dabutsuaru. Iphe bụ mkpụkpu, nọkota l'ime iya a-dabukotaru ochobo ụkporo afa ẹbo; dụkota ẹge mkpụkpu ndu ọdo, a lụru alụlu dụ. Ya a-chịkashi ndu Íjiputu; keeru iphe bụ mbakeshi; chịkashia ẹphe t'ẹphe jịko iphe bụ mkpụkpu nọnu dzuru.
13 “ ‘Obenu lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ kfukwaruphu ẹge-a: A -nọlephu ụkporo afa ẹbo bẹ mu e-dufutakota ndu Íjiputu ono l'iphe bụ mkpụkpu, a chịkashikotaru ẹphe laa.
14 Mu e-dulatakota ẹphe azụ; duru ẹphe laa alị Paturọsu, bụ alị ochechoroche ẹphe. Ẹke ono bẹ ẹphe a-nọdu bụru ọla-alị mkpụkpu.
15 Ọ -bụru mkpụkpu, ẹnya iya kagekpo ọla-alị; ọphu o nwedu mkpụkpu, ọ bya bya aka nshinu ọdo l'iphe bụ mbakeshi nọnu. Mu e-me iya t'ọ rụhu arụhu; mbụ k'ọphu bụ l'ẹ to nwehedu mbakeshi, ọo-dụ-ghe ike chịa ọdo.
16 Íjiputu ta byahẹdu bya abụru mkpụkpu, ndu Ízurẹlu dakoberu ọdo. Iphe ọo-nyatajẹru ẹphe bụ emeswe, ẹphe mesweru ngu l'agbakfube, ẹphe gbakfuberu ẹphe

t'ẹphe gbaaru ẹphe mkpu. Ọo ya bụ; ẹphe amakwanụru l'ọ bụa mbẹdua bẹ bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ.' "

Eze ndu Bábyilọnu emekputa Íjiputu

17 Tọ dụ iya bụ; yo be l'afa k'ụkporo l'ẹsaa lẹ mbọku ọnwa mbụ fụru; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:

18 "Nwa ndiphe; Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu bẹ chịru ndu sọja je alụshi ndu Táya ọgu k'ẹhuka; mee; iphe bụ ndu Bábyilọnu evua iphe; ishi akwọchihukota ẹphe akwọchihu; ukuvu, ẹphe evujekwaphu iphe adashịkota ẹphe akịyi. Nebukadineza yẹle ndu sọja iya ono alụ-gee ọgu ono; ọphu ọ dụdu uru, ẹphe ritaru l'ọgu ono, ẹphe lụshiru ndu Táya ono.

19 Ọo ya bụ; ọwaa iphe mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Mu e-nwuru alị Íjiputu nụ Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu. Nebukadineza bẹ e-gwokota ẹku ndu Íjiputu tụtua atụtu. Ọo-chịko alị ono gvua kfurukfuru; lụa ya alụfu; gwoo iphe ẹphe tụtua atụtu. Iphe ono, o gworu ono a-bụru nggo, ee-bu ndu sọja iya ono, lụru ọgu ono.

20 Mu wowaru alị Íjiputu nụ t'ọ bụru nggo, mu e-bu iya l'ẹge ọ dụru ike yẹle sọja iya eje alụaru mụbe Ojejoje ọgu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.

21 "Mbọku ono bẹ mu e-me t'ike bya anọdu ndu Ízurẹlu; mu abya emeekwaphu nggụbe Ezekẹlu t'i kpuhaa ọnu; wataru ẹphe okfuru okfu; k'ọphu ẹphe a-makwanụru l'ọ bụa mbẹdua bẹ bụ Ojejoje."

30

Aayọ ọshi Íjiputu

1 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru mu sụ mu:

2 "Nwa ndiphe; gude nkfuchiru kfua; sụ: 'Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Chia mkpu; sụ:

" 'Njọ jekwa ezi.
Ọ kwa oke ụboku!
3 Mbọku ono nọokwa ntse.
Ụboku kẹ Ojejoje; b'ọ bụ.
Mbọku ono;
bẹ a-gbahu tsụbalangu.
Mbọku ono bẹ iphe
bụ mbakeshi e-je ntakfuru.
4 Aa-byaru ndu Íjiputu ọgu.
Iphe-ẹhuka adakfuta ndu Kúshi.
Ndu Íjiputu bẹ ee-gbu nshinu;
lụa iphe iya l'ọluta;
yọ bya adaa bụru ochobo.
5 Ndu Kúshi; ndu Putu;
ndu Lidíya; ndu Arabu
l'ẹphe ha; ndu Líbiya;
jeyekpo lẹ ndu bu l'alị
ọgba-ndzụ;
bẹ aa-tụko ẹphe lẹ ndu Íjiputu gbukota.

6 " 'Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru: L'iphe bụ ndu ẹphe lẹ Íjiputu gbaru ikumu a-dashị; ike ono, ẹphe gude eku onwẹphe ono agvụ. Ee-shi lẹ Migidọlu gbua ẹphe lẹ mma jeye lẹ Asụwanu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.

7 Ẹgbara, a-kfụ l'alị Íjiputu a-ka ọphu kfụru l'alị ọdo. Edukfu iya l'ọ ha adakpọshi
ẹge edukfu ndu ọdo dakpọshihuru.
8 Ọo ya bụ ẹge ẹphe amakwanụru lẹ mu bụa Ojejoje; mbụ teke mu e-nwuru ọku
ye lẹ Íjiputu. Ndu agbajeru ẹphe mkpu bẹ eegwepyashi egwepyashi.
9 " 'Mbọku ono bẹ ya a-chịru ndu ozi ye l'ụgbo-mini t'ẹphe je Kúshi je eyee ndu
Kúshi egvu; l'ẹke ẹphe tụzoru onwẹphe ẹhu. Ndu Kúshi e-je ntakfuru teke ndakfu
ono dakfutaleruphu Íjiputu. Ntakfuru ono byafutaje.
10 " 'Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Igweligwe ndu Íjiputu bẹ mu
e-me t'ẹphe shi ẹka Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu kpolashihukota.
11 Yẹbedua yẹle ndu sọja iya, bụ ndu kage ẹjo ọkpoma l'iphe bụ mbakeshi nọnu bẹ
ee-dubata t'ẹphe lụnwua alị ono. Ẹphe a-mị ogu-mbeke ẹphe gude bya ndu Íjiputu
l'ẹhu; gbua ndu alị ono pyaapyaa.
12 Mu e-me tẹ Ẹnyimu Náyịlu tashịhukota; mu abya eworu alị ono ree ndu eme
iphe dụ ẹji. Ọ bụ ẹka ndu ọhodo bẹ mu e-shi mee t'ẹgbara kfụa l'alị ono. Iphemiphe
ọbule, nọkota l'ime iya a-bụkotaru iyi. Mụbe Ojejoje bẹ kfukwaru nụ.
13 " 'Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Lẹ ya e-mebyishikota iphe, bụ
nte; mee t'iphe, bụ iphe aagwa agwagwa chịhu lẹ Mẹ́mufisu; ọphu o nwedu onye,
aphọdukwadu nụ k'ọ bụ ishi lẹ Íjiputu. Ya e-me t'egvu bya ndu Íjiputu l'ẹhu.
14 Ya e-me tẹ Paturọsu daburu ochobo. Mu e-nwuru ọku ye lẹ Zowanu; nụa
mkpụkpu Tebẹsu chịkikfuu.
15 Ya e-kpukposhi mkpụkpu Sinu, bụ agbarike ndu Íjiputu oke ẹhu-eghughu iya;
gbushia ndu sọja, e doberu lẹ Tebẹsu.
16 Mu e-nwuru ọku ye lẹ Íjiputu. Ndu Sinu bẹ e-je oke iphe-ẹhuka. Mkpụkpu
Tebẹsu bẹ ee-chikposhi. Mkpụkpu Mẹ́mufisu bụ iphe-ẹhuka bẹ iphe ẹphe a-nọdu
ejephelephu.
17 Unwokorọbya ndu Ọnu; mẹ kẹ ndu Pi-Bẹsetu a-lakọta l'ọgu ono. Ndu mkpụkpu
ono ndu ọphu phọduru nụ bẹ aa-kpụkota lẹ ndzụ.
18 Mbọku ono a-bụru ndu Tapénesu ẹkpuru-ọchi; mbụ mbọku, mu e-me tẹ ike gvụ
Íjiputu. Ọ bụ ẹke ono bẹ mu e-me t'agburu-ẹhu ono, ẹphe gude eku onwẹphe ono
gvụ. Urukpu e-kpuchi iya. Iphe bụ ụnwanyi iya; bẹ a-lụtakota alụta.
19 Mbụ lẹ mu e-me tẹ ndu Íjiputu jee ntakfuru. Ọo ya bụ ẹge ẹphe amakwanụru lẹ
mu bụa Ojejoje.' "

Ike gvụru eze ndu Íjiputu

20 Yo be l'afa k'iri lẹ nanụ l'ọnwa mbụ gbaru abalị ẹsaa; Ojejoje abya ekfuru yeru
mu; sụ mu:
21 "Nwa ndiphe; mu nyakwokwaru Fero, bụ eze ndu Íjiputu oshi-ẹka. Ẹ tee
kedua ya ẹya iphe k'agbagba; mbụ ẹ to nwedu iphe aakpaje ye l'ẹke ọkpu jihuru
t'ọ gbakwazi, a kpawaru iya ẹya k'ọphu ọo-dụ ike sụ-deghe ogu-mbeke.
22 Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Mu abyawa Fero, bụ eze
ndu Íjiputu l'ẹhu. Mu a-nyakwoshi iya oshi-ẹka labụ; mbụ mu a-nya-kwofua ya ẹka
ọphu mu nyakwophoduru iya ẹge ogu-mbeke, o gude a-lụfu iya l'ẹka daa.
23 Mu e-rukashikota ndu Íjiputu t'ẹphe chịko iphe bụ mbakeshi nọnu dzuru; mbụ
mu a-chịkashikota ẹphe t'ẹphe chịko iphe bụ mkpụkpu nọnu dzuru.
24 Mu e-me ẹka eze ndu Bábyilọnu t'o shihukpo ike ọhuma; mu abya eworu ogu-
mbeke mu ye iya l'ẹka. Fero bẹ mu a-nyakwoshi ẹka. Ọo-nọdu l'ifu eze ndu Bábyilọnu
tsụa ude l'ọ bụ onye e tsugbuphodoru ndzụ ubele.
25 Mu e-me eze ndu Bábyilọnu tẹ ẹka shihu iya ike ọhuma. Obenu l'ẹka kẹ Fero
bẹ mu e-me t'ọ kụlashihu iya. Ọo ya bụkwanu ẹge ẹphe a-maru l'ọo mu bụ Ojejoje

teke mu e-woru ogu-mbeke mu ye eze ndu Bábyilọnu l'ẹka; yo phelahaaru iya ndu
Íjiputu.
26 Mu e-rukashi ndu Íjiputu t'ẹphe chịko iphe bụ mbakeshi dzuru; mbụ mu
achịkashia ẹphe t'ẹphe chịko iphe bụ mkpụkpu, nọnu dzuru. Ọo ya bụkwanu ẹge
ẹphe a-maru l'ọ bụ-a mu; bụ Ojejoje.”

31

Íjiputu dụ l'ọ bu oshi sida

1 Yo be l'afa k'iri lẹ nanụ lẹ mbọku, ọnwa k'ẹto fụru; Ojejoje abya ekfuru yeru mu;
sụ mu:
2 “Nwa ndiphe; sụ Fero, bụ eze ndu Íjiputu yẹle igwe ọha iya ẹge-a:
“?Bụ onye bẹ aatụ kpọru
eyeru unu l'ọha nshinu?
3 Lewaru Asiriya, shi dụ
l'ọ bụ oshi sida
l'ugvu ugvu Lébanọnu.
O shikwa nwetsuaru
ẹkali, ama mma;
jaa; kpuru yẹgelengu;
sakputakota ọswa, ọ nọ.
O vuru; ha l'eli;
k'ọphu bụ l'ọnungonu iya
akpa l'urukpu.
4 Mini, nọ l'ẹke ono l'eme iya;
yọo ja pulapula.
Mini ọgba, shitsua
l'ime alị ime alị eme iya;
yoo tse nmongo nmongo.
Mini, shitsua l'ọswara
ọgba ono atsọ-phekota
ukfu iya mgburumgburu
shi ẹke ono tsọkota ọswa
tsọru iphe bụ oshi, nọkota iya nụ.
5 Ya ndono; yo vua;
ha eli kakọta iphe bụ
oshi, nọ l'ọswa ono l'eli.
Ọ jakashị-kotaru ẹge ono;
kẹle mini nọkota l'ẹke ono ọhuma ọhuma.
6 Iphe bụ nwẹnu,
ephe ephephe byaru
bya akpashịkota ẹkfuna
l'ẹkali iya.
Iphe bụ anẹgu ẹgbudu
byaru bya anọdu
lẹ mkpuli iya azụshi ụnwu.
Iphe bụ, eze mbakeshi,
nọnu bẹ bya anọdukota l'agu iya.
7 Iphe oshi ono ama;
bẹ dụ biribiri l'ege
ọ jaru nọdu gekfulangu;

kẹ l'ọ́gbaragba iya tseru
ẹge ono jerua l'ime alị
l'ẹke mini nọ ọhuma ọhuma.
8 Oshi sida, nọ lẹ mgbabu
Nchileke te nwedu
ọphu atụru iya nụ;
ọphu oshi payịnu
atụduru ẹkali iya;
to nwe oshi mmanu,
atụru ẹkali iya;
to nwe oshi, nọ lẹ
mgbabu Nchileke,
atụru iya nụ lẹ mma.
9 Ọ bụ mbẹdua gẹdegede
meru iya;
yọ ma ẹge ono;
jaa ajaja ẹge ono.
Yọ bụru iya bẹ bụ oshi,
ẹnya eje l'iphe bụ oshi,
nọkota lẹ Ídẹnu;
mbụ mgbabu Nchileke.
10 "Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Lẹ keshinu ọphu o vufuru evufu je erua l'urukpu; bya egude kẹle ya ha l'eli l'eku onwiya ekuku
11 bẹ mu e-nwuru iya nụ onye achị mbakeshi t'o mee ya iphe l'iphe dụ ẹji ono, oome ono; mbụ lẹ mu nwutawaru iya tufaa.
12 Ndu ọhodo; iphe bụ mbakeshi, nọtsua nụ, kakọta ẹjo ọkpoma bẹ gbutaru iya tụa ngesweta iya. Ẹkali iya a-dashị l'ugvu ugvu; dashịa lẹ nsụda nsụda. Ụnwu ẹkali iya adashịa; chịko mini alị ono tsoo. Ndiphe lẹ mgboko gbaa mgburumgburu eshi l'idzu iya wụfu; paru iya haa.
13 Iphe bụ nwẹnu abya anyịnwua l'oshi ono, daru nụ ono. Iphe bụ anẹgu-ẹgbudu abya adọo l'ẹke ẹkali-oshi ono wụshiru.
14 Ọo ya bụ; l'ẹ to nwedu oshi ọdo, nọ l'iku mini, e-tseghe onmongono; k'otsekfuru l'urukpu. Mbụ l'ẹ to nwedu oshi, gude mini evu, a-haghe eli l'ọ bụ iya; kẹ l'e mewaru iya t'ọ bụru anwụhu bẹ ọo-nwụhu; laa l'alị ẹge madzụ alajẹ lẹ nsụ."
1
15 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: "Lẹ mbọku, oshi ono nwụshihuru; bẹ ya e-me t'ebo mini raa ẹkwa iya. Ya e-me t'ẹnyimu tsọ-buhu atsọtso; nggele atashịhu. Ya e-gude kẹ l'oshi ono nwụhuru; mee t'ọchi gbakọta l'iphe bụ ugvu Lébanọnu; mee t'iphe bụ oshi, nọ l'ọswa laa ẹkwo.
16 Ya meru t'iphe bụ mbakeshi nmahụ jijiji teke ya nwutsuru iya; t'ọ lakfu ndu ọphu nọhawa l'ili. Adada iya ono; bẹ meru t'obu jizita oshi mgbabu Ídẹnu; oshi, ndu ọphu shi kakọta mma l'ugvu ugvu Lébanọnu; yeru oshi ndu ọphu shi nọdu l'ẹke mini dzuru iya ẹhu.
17 Iphe bụ mbakeshi, shi nọduje l'agụ iya, bụ ndu shi eyetajeru iya ẹka bẹ kpolahukotawaru l'alị-maa; tsoru ndu ọphu e gudehawa ogu-mbeke gbushia.
18 "?Bụ oshi ole lẹ Ídẹnu bẹ aa-tụru yeru ngu lẹ mma yẹle ọdu-biribiri? Obenu lẹ nggụbedua; nggu l'oshi Ídẹnu bẹ ee-nwukwaruphu yee l'alị; nggu lẹ ndu akpapyị; mẹ ndu e gude ogu-mbeke gbushia atụko wụshiru.
"Ọ bụ ẹge ono bẹ ọo-tsakfu Fero yẹle igwe ọha iya. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu."

32

Aararụ Fero ẹkwa anwụhu

1 Yo be l'afa k'iri l'ẹbo lẹ mbọku, ọnwa iri l'ẹbo fụru; Ojejoje abya ekfuru yeru mu;
sụ mu:
2 "Nwa ndiphe; kụaru Fero, bụ eze ndu Íjiputu nshọo; sụ iya: Ịirije l'ị bụ agụ l'iphe
bụ mbakeshi. Obenu l'o gbe bụru ẹjo oke-agiyi, bu l'eze ẹnyimu b'ị dụ l'ọ bụ iya;
l'adaji lẹ nggele ngu; gude ọkpa swọ-rua mini ọbu.
3 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Lẹ ya a-chịta iphe, bụ mbakeshi;
gude ụgbu iya nmata ngu. Ẹphe a-kpụta ngu l'ụgbu ono kpụfuta.
4 Ya a-tụ ngu l'alị; mbụ nwua ngu daphungu l'ẹgu, daburu phorongu. Ya emee
t'ụnwenu bya awụ-kodzua ngu l'ẹhu. Ya emekwaaphu t'ụnwu anụ-ẹgu-ẹgbudu, nọ
lẹ mgboko vụa ngu kpatakpata.
5 Ya a-tụ anụ ngu nanụ nanụ l'ugvu; mbụ mee odzu ngu; t'ọ chịko iphe bụ nsụdata
ugvu naru.
6 Ya e-me tẹ mee, shi ngu l'ẹhu tsọo atsọtso l'alị ono; mbụ tsọo jeye l'iphe, bụ ugvu.
Ẹke, mini eshije atsọshi abụkotaru mee.
7 Teke mu e-nwufu ngu bẹ mu e-kpuchi eligwe; mee mkpọ-kpodo, nọkota iya nụ
t'ẹphe gbakọta ọchi. Ya e-gude urukpu kpuchia ẹnyanwu; ọphu ọnwa abyadụ bya
echi.
8 Iphe bụ iphe echije echichi, nọ l'igwe; bẹ ya e-me t'ọ gbakọtaru ngu ọchi. Ya emee
t'alị ngu gbakọta ọchi. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
9 "Ndu, dụ l'igwe bẹ meji a-tọfutsua teke ya e-me t'iphe bụ mbakeshi, ẹ tị mahadua
maru lẹ ya mewaru ngu t'ị bụru kpurupyata.
10 Ya e-mee t'iphe a-mụru ngu nụ tee igweligwe mba ụkfu. Ndu eze, achịtsua ẹphe;
bẹ ẹhu a-nọdu anma anmanma teke ya a-pali ogu-mbeke ya l'ẹke unu nọ. Mbọku,
ịi-da bẹ ẹhu a-nmakọta onyemonye ọbule ruuruu.
11 "Kẹle Ọkaribe-Kakọta-Nụ bẹ sụru agha: ogu-mbeke eze ndu Bábyilọnu bẹ a-bya
ngu l'ẹhu.
12 Ya e-shi lẹ mbakeshi ndu ọphu ka nụ l'ẹjo ọkpoma chịta ndu sọja t'ẹphe gude
ogu-mbeke bya afụaru ngu. Iphe ndu Íjiputu gude eku onwẹphe bẹ ẹphe e-fu l'alị.
Ndu Íjiputu l'ẹphe ha abụru kpurupyata.
13 Ya e-gbushikota iphe bụ eswi ngu l'ẹke ẹphe angụje mini. Ẹ to nwedu lẹ madzụ
eye ọkpa lẹ mini ono ọdo; ọphu ọkpa eswi ta aswọruhedu iya ọdo.
14 Ọ bụ teke ono bẹ ya e-me tẹ mini unu doo rịsangu; mekwaa phụ nggele unu t'ọ
wata ọtso gborogboro l'ọ bụ manụ olivu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
15 Teke ya e-me Íjiputu t'ẹgbara kfụa ya; mee alị ono t'ẹ b'ọ dụ iphe a-nọ iya nụ;
mbụ teke ya e-gbushi iphe bụ ndu bụ l'ẹke ono; bẹ ẹphe a-ma l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje.
16 Ọwaa egvu-aphụ, aa-nọdu agụru iya; mbụ egvu, ụnwanyi iphe bụ mbakeshi a-
nọdu agụru Íjiputu mẹ ọha Íjiputu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu."
17 Ya ndono; yo be l'afa k'iri l'ẹbo lẹ mbọku ọnwa k'iri l'ẹbo ono gbaru abalị iri l'ise;
Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
18 "Nwa ndiphe; raa ẹkwa ọha Íjiputu; mee; ẹphe mẹ lẹ ndu mbakeshi, ede ude
t'ẹphe lashia l'ime alị; mbụ t'ẹphe lakfu ndu ọphu kpolashihuwaru lẹ nsụ.
19 Sụ ẹphe:

"?Unu tubesu l'unu
ka ndu ọdo mma?
Unu kpolahu;
je awụshiru l'ẹke
ndu akpapyị wụshiru.

20 “Ẹphe e-kpolahu ẹge ndu ọphu e gbushiwaru l'ogu-mbeke kpolahuru. A mịakwaru ogu-mbeke; t'a kpụfuta iya yẹle igwe ọha iya.
21 Iphe bụ akatikoro, e gbushihawaru, bụ ndu nọkota l'alị-maa a-sụ Íjiputu yẹle ndu agbajẹru iya mkpu: Ẹphe kpolatawaru bya awụshiru l'ẹke ndu akpapyị wụshiru; ẹphe lẹ ndu laru l'ogu-mbeke bẹ zẹkota l'ẹkalanu.
22 “Asiriya nọkwaphu l'ẹke ono yẹle igwe ọha iya kpamukpamu. Ili ndibe iya bẹ kpọ-pheru iya phu mgburumgburu; mbụ ndibe iya, e gude ogu-mbeke gbushia.
23 Ndu sọja iya b'e gbukotawaru l'ọgu. Ẹphe l'ẹphe ha bẹ nọkotawa l'ili. Ndu ono bụ ndu shi emejeru egvu ye ndu ọphu nọ ndzụ l'ẹhu.
24 “Élamu bẹ nọkwaphu l'ẹke ono yẹ l'igweligwe ndu nkiya, dọ-pheru ili iya mgburumgburu. Ẹphe l'ẹphe ha bụ ndu e gude ogu-mbeke gbushia. Iphe bụ ẹge ẹphe ha shi eye ndu nọ ndzụ egvu, bụ ndu akpapyị; yọ bụru ẹphe ọla l'ime alị. Ọ bụ ẹge iphere jiru ndu laru l'ili ifu bụ ẹge o jiru ẹphe. A wụshiwaru ẹphe ẹge a wụshiru ndu kpolahuru lẹ nsụ.
25 E meru oshi-azẹe doberu Élamu l'ẹke ndu e gbushiru egbushi wụshiru. Ili kẹ igweligwe ndu nkiya akpọ-phee ya mgburumgburu. Ẹphe l'ẹphe ha bụ ndu akpapyị, e gude ogu-mbeke gbushia. Ọ bụ oswi-okfu l'egvu ẹphe shi gudekota madzụ; obenu l'ẹphe gudewa iphere lakfube ndu ọphu kpolashihuwaru lẹ nsụ.
26 “Mẹ́sheku; mẹ Tubalu bẹ nọkota l'ẹke ono; ẹphe l'igwe ọha ẹphe, dọ-pheru ili ẹphe mgburumgburu. Ẹphe l'ẹphe ha bụkota ndu akpapyị, e gbukotaru l'ogu-mbeke; kẹ l'ẹphe shi eye ndu ọphu nọ ndzụ egvu.
27 ?Tọ bụdu l'alị-maa bẹ ẹphe lẹ ndu akpapyị ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu phụ tụko ala? Ẹphe l'ẹphe ha tụko lakọta l'alị-maa; ẹphe lẹ ngwa-ọgu ẹphe. E swibetsua ẹphe ogu-mbeke ẹphe l'ishi. Ẹjo iphe ẹphe meshiru atụ-kotsuaru ẹphe l'ishi; kẹle ndu ike-ka-l'ọgu ono shi anọduje eye ndu alị ono egvu.
28 “Nggụbedua kwaphu; nggụbe Fero; bẹ aa-nyakwo; nggu lẹ ndu akpapyị abụru iphe lanụ; mbụ nggu lẹ ndu e gude ogu-mbeke gbushia abụru iphe lanụ.
29 “Édọmu bẹ nọkwaphu l'ẹke ono yẹle ndu eze iya; mẹ lẹ ndu ishi iya b'ẹ to nwedu mẹ ẹge ono ike ha ẹphe nshinu ono bẹ ẹphe lẹ ndu laru l'ogu-mbeke wụshilerua l'ẹkalanu. Ẹphe lẹ ndu akpapyị zẹkota l'ẹkalanu; ẹphe lẹ ndu kpolashihuwaru lẹ nsụ bẹ nọkotawa nụ.
30 “Ndu ishi ndu ụzo isheli l'ẹphe ha; mẹ iphe bụ ndu Sayịdonu kpamukpamu bẹ nọkota l'ẹke ono. Ẹphe vu iphere onwẹphe ẹge ẹphe vu iya; tsoru ndu ọphu e gbushihawaru; kẹ l'ẹphe shi egudeje ike, ẹphe nweru l'eye madzụ egvu. Ẹphe nwụshihuwaru l'akpapyị; ẹphe lẹ ndu e gude ogu-mbeke gbushia atụko wụshiru l'ẹkalanu. Ẹphe vu iphere onwẹphe ẹge ẹphe vu iya; tsoru ndu ọphu ala lẹ nsụ.
31 “Fero yẹle igwe ọha iya a-phụ ẹphe; Fero egude iya dụa onwiya ike l'igwe ọha iya, e gbushikotaru l'ogu-mbeke ono. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
32 “Ọ bụ oswi-okfu lẹ ya meru Fero; yo meru egvu ye ndu nọ ndzụ l'ẹhu; obenu lẹ Fero yẹle ndu nk'iya bẹ aa-wụshi l'ẹke ndu akpapyị nọ; mbụ ndu ono, e gude ogu-mbeke gbugbushia ono. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.”

33

Eeme Ezekẹlu onye nche
(Ezek 3:16-21)

1 Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
2 “Nwa ndiphe; kfuru ndibe unu; sụ ẹphe: ‘Teke ya abya otso mkpụkpu ọgu; ndu mkpụkpu ono agụta onye lanụ l'ẹphe t'o chejeru ẹphe nche;

3 onye ono aphụa ẹke ọgu abyakfuta ndu mkpụkpu ono; bya egbua ụpyoku t'o gude
karu ndu ono;
4 onye -nụru ụpyoku ono kwefu ike; tọ nga nchị; ọgu ono abya egbua ya bẹ onye
ono e-vukwaru ọchi k'onwiya.
5 Mbụ lẹ keshinu ọ nụkpooru ụpyoku ono; tọ nga nchị bụ yẹbedua e-vu ọchi
k'onwiya. Kẹle ndẹge ọ -ngaru nchị; m'ọ ga adzọkwa-a onwiya.
6 Obekwanu l'ọ -bụru l'onye nche phụru ẹke ọgu abya; to gbu ụpyoku gude karu
ndu ono; ọgu ono abya bya egbua onye lanụ lẹ ndu ono; onye ono bẹ nwụru ọnwu
iphe dụ ẹji, o meru. Obenu lẹ ya e-gude onye nche ono t'ọ laa l'ọchi onye ono, e gburu
ono.
7 "Nwa ndiphe; mu meekwaru ngu onye nche ndu Ízurẹlu. Ọo ya bụ; nggabẹkwa
nchị l'iphe mu ekfu gude iya nmaru mu ẹphe ọkwa.
8 Mu -sụ ẹjo madzụ: 'L'ọ bụakwa maa;' tẹ ya gude nmaaru iya ọkwa; bẹ onye ono
a-nwụhukwa kẹ ẹjo iphe o meru. Obenu l'ọ bụ nggụbedua bẹ mu a-tụ-kobe ọchi iya
l'ishi.
9 Obekwanu l'ọ -bụru l'ị sụru ẹjo madzụ t'ọ haa ẹjo ụzo iya; to kwe; bẹ ọ-la l'okfu
iphe dụ ẹji iya; ẹka ngu bẹ lụfuwaru iya nụ.
10 "Nwa ndiphe; sụ ndu Ízurẹlu ẹge-a: Iphe unu ekfuje ndọ-ọ. Unu asụje: Iphe
ayi mesweshikotaru; mbụ iphe dụ ẹji, ayi mekotaru bẹ nyị-tsutawaru ayi l'alị. Ike
l'agvụwa ayi agvụgvu l'okfu iphe dụ ẹji ono, ayi mekotaru ono. Ndzụ; ?oo-dzukpo
ayi?
11 Kfuru ẹphe: Lẹ yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: 'L'anwụhu onye, bụ ẹjo madzụ
ta atsọdu iya ẹna. Iphe dụ-chia ya mma bụ t'ẹjo madzụ haa ẹjo ụzo iya; k'ọphu ndzụ
e-dzu iya. Unu ghaa umere! Unu ghaa umere; haa ẹjo ụzo unu l'ọ ha! ?Bụ ngụnu
meru iphe unu a-nwụshihu; unubẹ ndu Ízurẹlu?'
12 "Nggụbe nwa ndiphe; sụ ndibe unu: L'umere ọma onye doberu ẹka ndoo meru
ta adzọkwa iya; m'ọ -bụru l'ọ nọnyaru melahaa iphe dụ ẹji; ọphu ẹjo iphe ọphu onye
ẹjo madzụ meru te emekwa iya t'ọ daa; m'ọ bụru l'ọ gharu umere haa ẹjo iya ono.
Ọ -bụru l'onye doberu ẹka ndoo nọnyaaru melahaa iphe dụ ẹji b'ẹ te gudekwa kẹ l'o
shi bụru onye doberu ẹka ndoo haa ya t'ọ nọdu ndzụ.
13 Ọ -bụru lẹ mu sụru onye doberu ẹka ndoo lẹ ndzụ e-dzu iya; yo gbe teke ono;
umere ọma iya ono abya atsụru iya l'ẹnya; yọ wata ome iphe dụ ẹji b'ẹ to nwekwa
umere ọma ono, o shi mekota ono, e gbe anyatakwadu m'ọ bụ nanụ. Ọo-lakwa l'iphe
dụ ẹji ono, o meru ono.
14 Ọdo abụru lẹ mu -sụ ẹjo madzụ l'ọ bụakwa maa; yọ haa ome ẹjo iphe; melahaa
umere ọma; mẹ iphe gbaru iya l'ememe;
15 ọ -bụru l'ọ-mụru-nwa, ọ nakọru ndu o jeru ụgwo b'ọ nụ-phukotaru ẹphe azụ;
bya ewolashikota iphe o zikoro l'iphura l'ẹke ndu nwe ẹphe; bya emelahaa iphe a
sụru t'e meje tẹ ndzụ dzua; bya aha ome iphe dụ ẹji bẹ ndzụ edzu iya; ẹ tọ byadụ bya
anwụhu.
16 Ẹ to nwedu iphe dụ ẹji, o meru mẹ nanụ, a bya bya anyatakwaduru iya ọdo.
Kẹle k'ọphu o mewaru umere ọma; mẹ iphe gbaru l'ememe bẹ ndzụ e-dzu iya.
17 "Obenu lẹ ndibe unu gbe asụjelekwa lẹ mụbe Nnajiufu te emejedu iphe
nhamụnha. Obenu l'ọ kwa ẹphebedua bẹ te emejedu iphe nhamụnha.
18 Ọ -bụru l'onye doberu ẹka ndoo haru odobe ẹka ndoo; bya awata ome ẹjo iphe
bẹ ọo-nwụhukwa k'ẹjo iphe ono.
19 Obenu; l'ọ -bụru l'ẹjo madzụ haru ome ẹjo iphe iya; bya emelahaa umere ọma;
mẹ iphe gbaru l'ememe; bẹ ee-gudekwa k'onanu, o meru ono; ndzụ edzua ya.
20 Owa-a! Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu gbe asụjele-ẹ lẹ mụbe nnajiufu te emejedu iphe
nhamụnha. Obenu lẹ mu e-kpe-e onyemonye ọbule ikpe iphe o meru."

Ozi l'e chikposhiru Jerúsalemu

21 Yo be l'afa k'iri l'ẹbo; k'ọphu a kpụru ayi lẹ ndzụ; mbụ l'ọnwa iri gbaru abalị ise;
bẹ nwoke lanụ, pyofuru lẹ Jerúsalemu bya asụ mu: "Lẹ Jerúsalemu daakwaru."
22 L'urẹnyashi ụnyaphua ya; tẹmanu nwoke ono abya phụ; bẹ Ojejoje meru mu
ẹka; kụhaa mu ọnu; mu ekfulahaa okfu; tẹmanu bẹ nwoke ono byakfutaderu mu
l'ụtsu echile iya. Ya ndono; a kụhaa mu ọnu; mu ekfulahaa okfu; mu ta bụhe onye
ẹ-te kfudu okfu.

Ẹjo iphe ndu Ízurẹlu meshiru

23 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje ekfuru mu sụ mu:
24 "Nwa ndiphe; ndu bụtsua l'ọkpu-ufu ono l'alị Ízurẹlu bẹ asụje: 'Ébirihamu bụ
onye lanụ b'ọ bụ; yọ dụle-ẹ ike nwekotaru alị ono. Ayịbedua bẹ gbe zaa igweligwe;
ayi natafụje alị ono.'
25 "Ọo ya bụ; kfuru ẹphe lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru agha: Keshinu ọphu unu
erikwadu anụ yẹle mee ya; ẹnya unu anọdukwadu l'ẹke nte unu ono nọ; unu l'egbu
ọchi; ?unu arị l'alị ono e-rukwadua unu ẹka tọo.
26 Unu kpọru obu ye l'ogu-mbeke unu; unu l'eme ụru-alị; unu l'afarụshi nyee ibe
unu. ?Unu arị l'alị ono e-ru unu ẹka tọo?
27 "Sụ ẹphe lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru l'ẹge-a, mu nọkpoo bẹ ndu ono kwabut-
suaru l'ọkpu-ufu ono bẹ bụ ogu-mbeke bẹ ee-gude gbugbushia ẹphe. Ndu ophu lụfuru
alụfu bẹ ee-nwuru nụ anẹgu-ẹgbudu t'ẹphe vụa ẹphe avụvu. Ndu ọphu nọtsua l'ẹke
a kpụru; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku; mẹ ndu ọphu nọtsua l'ọgba bẹ mgbọnwu e-
gbushi.
28 Ya e-me alị ono t'ẹgbara kfụa ya. Ike ono, o gude eku onwiya ono bẹ a-gvụ
nụ. Iphe bụ ugvu, nọkota lẹ Ízurẹlu a-daburu ochobo; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu onye
eswekwadu iya nụ.
29 Ọ bụ teke ono bẹ ẹphe a-maru l'ọ bụ iya bụ Ojejoje; mbụ teke ya metsuaru alị
ono t'ọ daburu ochobo l'okfu ụru-alị ono, ẹphe rụkotaru ono.
30 "A bya lẹ nggụbedua; nwa ndiphe; ndibe unu ekfutsuakwa okfu ẹhu ngu l'iku
ụpho-mkpuma, nọtsua nụ; mẹ l'ọnu-ibo, nọtsua nụ; ẹphe ekfushi; sụ: 'Unu bya
anụa ozi, Ojejoje ziru-o!'
31 Ndibe mu awukfutaje ngu ẹge ẹphe shi awukfutajehawa ngu; ẹphe abya adọo
ngu l'ifu; geberu ngu nchị. Obenu l'ẹphe te emejedu iya. Ọ bụ ọnu bẹ ẹphe asụje
l'ẹphe yeru mu obu; obenu l'ẹke obu ẹphe nọ bụ l'ori uru, ẹ-ta gbadu ẹphe.
32 Oswi-okfu; ẹ to nwekwa iphe ọdo, ẹphe gbe gụbe ngu ọdo, ẹ ta bụdu l'ị bụ onye
agụje egvu, atsọ ntụmatu; nweru olu-egvu; bụru onye akpọmata ụbo akpọmata; kẹ
l'ọ bụlephu anụnu bẹ ẹphe anụje ozi ngu ono; ẹphe te emejedu iya.
33 Ọ bụ teke iphe-a meeberu ẹge ono, o mefutaje ono bẹ ẹphe a-maru teke ono l'o
nweru onye nkfuchiru Nchileke, ẹphe shi nweru."

34

Onye eche atụru yẹle atụru iya

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ mu:
2 "Nwa ndiphe; gude nkfuchiru koshi iya ndu eche atụru lẹ Ízurẹlu. Gude
nkfuchiru; sụ ẹphe: Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: 'Nshọo unubẹ ndu
eche atụru lẹ Ízurẹlu, bụlephu onwunu bẹ unu akwabẹjeru ẹnya. ?Tọ gbadụnua tẹ
ndu eche atụru leta atụru ẹphe ẹnya tọo?
3 Unu angụje mini ẹra iya; yee uwe, e gude ẹji iya dzụa; l'egbushi ndu ọphu tsụru
ẹba. Obenu l'unu te eletajedu igwe atụru ono ẹnya.

4 Ndu ọphu ike gvụru bẹ unu te emedu tẹ ike dụ. Unu te me t'ẹphe ka mma;
mbụ ndu ọphu iphe eme; m'ọ bụ kee ndu ọphu iphe mekaru ájì l'ọnga. Ndu ọphu
kpaphuhuru nụ; bẹ unu te jedu je edulata; unu te eje ọcho ndu ọphu tufahuru
etufahu. Unu gude ẹjo obu; gude ẹka-ike chịa ẹphe.
5 Ẹphe gbakashịhuru; okfu l'ẹphe te nwedu onye nche. Ẹphe agbakashị ono; bya
aghọo nri nụ ụnwu-anụ-ẹgu.
6 Atụru mu agbakashịhu; ji iphe bụ ugvu; mẹ l'iphe bụ nwugvu; tsoru mgboko
kpamu; tọ dụ onye jeru ẹphe achọcho; m'ọ bụ lee ẹnya ẹphe lẹ phuu.

7 " 'Ọo ya bụ; unubẹ ndu eche atụru; unu ngabẹ nchị; nụa iphe Ojejoje ekfu!
8 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru l'ẹge-a, mu nọkpoo bẹ k'ọphu atụru mu te nwedu onye
echeje iya nụ; anẹgu l'egbu ẹphe; ẹphe aghọ nri anẹgu-ẹgbudu; mbụ k'ọphu ẹ tọ
dụdu onye ejeje ole ẹnya atụru mu; yọ bụru onwẹphe bẹ ẹphe letaru ẹnya gbe ha
atụru mu;
9 bụ t'unubẹ ndu eche atụru ngabẹ nchị; nụa iphe Ojejoje ekfu.
10 Mbụ mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Lẹ mu abyaakwa ndu ono, eche
atụru ono l'ẹhu; gude ẹphe lẹ k'atụru mu ono. Mu a-nafụ ẹphe oche atụru ono;
k'ọphu ndu ono, eche iya ono ta adụhedu ike ọnu onwẹphe nri. Mu a-lọfu ẹphe
atụru mu l'ọnu ẹge ẹphe ta byahẹdu bya abụru nri ẹphe ọdo.

11 " 'Mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru agha: mbẹdua e-je achọ atụru mu nwẹka-mu
cheje ẹphe.
12 Ọ bụ ẹge onye eche atụru eletaje atụru, gbakashịhuru agbakashịhu teke ọ nọ
swiru iya l'onwiya bụ ẹge mu e-leta atụru mu ẹnya. Mu a-dzọtakota ẹphe l'ẹke ẹphe
kpaphushikotaru nọdu lẹ mbọku, eko ẹruru; mẹ lẹ mbọku, gbaru tsụbalangu.
13 Mu e-dufutakota ẹphe l'iphe bụ mbakeshi; mbụ rutakota ẹphe l'iphe bụ mkpụkpu
nọnu; duru ẹphe dobe l'alị nk'ẹphe. Mu achịje ẹphe je echeche l'ugvu, nọtsua lẹ
Ízurẹlu; mu achịjekwaruphu ẹphe je l'iku nggele; mẹ iphe bụ ẹke eebu ebubu l'alị
ono.
14 Mu a-chịje ẹphe je l'ẹke nri dụ mma nọ. Ọ bụtsua l'eli ugvu Ízurẹlu bụ ẹke ẹphe
a-nọdu akpajẹ nri. Ọ bụ l'ẹke ono; bẹ ẹphe a-dọje ọdu l'ẹke dụ mma ẹphe akpajẹ nri.
Ọ bụ ẹke ono bẹ ẹphe a-ta nri l'ẹke nri ha nshinu l'ugvu, nọtsua lẹ Ízurẹlu.
15 Mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru agha: Mu e-che atụru mu; mee ẹphe t'ẹphe dọo
ọdu.
16 Ndu ọphu phuhuru ephuhu; bẹ ya a-chọ-vu. Ndu ọphu kpaphuhuru akpaphuhu;
bẹ ya e-dulata. Ndu ọphu e mekaru iphe; bẹ ya e-ke ájì l'ẹke e mekaru ẹphe iphe.
Ndu ọphu ike gvụru; bẹ ya e-me t'ike dụ. Obenu lẹ ndu ọphu ha okporokpo; mẹ ndu
ọphu agburu-ẹhu nọ; bẹ ya e-me t'ẹphe bụru kpurupyata. Ya a-nọdu eche atụru ono
l'ụzo, vudo nhamụnha.

17 " 'A bya lẹ nggụbedua, bụ atụru mu; ọwaa iphe mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ
ekfuru unu: Mu e-kpe atụru yẹle ibe iya ikpe; mu abyakwaphu ekpe ebyila yẹle
mkpi ikpe.
18 ?Tọ dụdu unu mma; mbụ nri ono, unu ata l'ẹke nri nọ ono tọo? ?Unu e-gudefua
ọkpa dzọpyashia nri unu ọphu phọduru nụ tọo? ?Too dzudu unu; mbụ mini ọma
ono, unu angụ ono? ?Unu egudefua ọkpa swọo ndu ọphu tọo?
19 Atụru mu; ?oo-ri nri, ị dzọpyashiru l'ọkpa; bya angụa mini, i gude ọkpa swọo
aswọswo tọo?

20 " 'Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: Lenu; mu e-kpe atụru
ọphu ha ọkporokpo ikpe; kpee ọphu laru ẹhu ikpe.
21 Kẹ l'unu gude mgberemẹku unu mẹ ukuvu unu adụ ẹphe akwakwa; bya egude
mpo unu adụkashi ndu ọphu ike ta nọdu; jeye unu achịkashia ẹphe nanụ nanụ.

22 Ọ bụ iya meru iphe mu a-dzọfuta atụru mu tẹ b'a lụhe ẹphe ọdo. Mu e-kpe atụru
yẹle atụru ibe iya ikpe.
23 Teke ono bẹ mu e-ye onye lanụ, echeje atụru, bụ iya bụ Dévidi, bụ onye ejeru
mu ozi. Ọ bụ iya a-nọdu eche ẹphe. Mbụ ọ bụ iya bụ onye a-nọdu echeje ẹphe; bụru
onye e-chejewaru ẹphe.
24 Mbẹdua, bụ Ojejoje a-bụru Nchileke ẹphe. Onye ozi mu, bụ Dévidi a-bụru onye
ishi ẹphe. Mụbe Ojejoje kfuakwaru.
25 " 'Mu l'ẹphe a-gba ndzụ ẹhu-agu; mu achịfukota ẹjo anẹgu-ẹgbudu l'alị ono;
k'ọphu ẹphe e-bu l'echi-ẹgu; kua mgbẹnya l'ọswa; l'ẹhu-gudangu.
26 Mu e-me ẹphe mẹ l'ẹke nọ-phekotaru ugvu mu mgburumgburu t'ẹphe bụru
ùgvù. Mu emeje tẹ mini chịa l'oge iya. Mini ono a-bụru mini ọma.
27 Iphe bụ oshi, nọ l'ẹgu a-nọdu amị akpụru. Alị bẹ e-mehujekwaphu iphe e meberu
iya. Ndu ono bẹ mkpa ta akpadu njị ta ajị ẹphe l'alị ẹphe. Ẹphe a-marua l'ọ bụ mu
bụ Ojejoje teke mu agbakwo odogoro igwe ono, a tụru ẹphe ono; nafụta ẹphe l'ẹka
ndu ono, meru; ẹphe abụru ohu ẹphe ono.
28 Iphe bụ mbakeshi ta alụhedu ẹphe ọdo; ẹphe ta abụhe nri nọduru ụnwu-anụ-
ẹgu ọdo. Ẹphe e-buru l'ẹhu-gudangu; to nwe onye eyekwadu ẹphe egvu ọdo.
29 Mu a-nụ ẹphe alị, a maru l'oomehu iphe. Ẹphe ta byahẹdu bya abụru ndu ẹgu
a-nọdu eme l'alị ono. Ẹphe ta abụhe ndu mbakeshi a-nọdu aja ewena ọdo.
30 Teke ono bẹ ẹphe a-makwanụru lẹ yẹbe Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; bẹ nọo swiru
ẹphe; ẹphebe ndu Ízurẹlu abụru ndibe iya. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
31 Unu bụ atụru mu; mbụ atụru, mu azụ. Mbẹdua abụru Nchileke unu. Ono iphe
Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.' "

35

Àphù, aaphụru ndu Édọmu

1 Ya ndono; Ojejoje ekfuru mu sụ mu:
2 "Nwa ndiphe; ghachi ifu lẹ Ugvu Séyi; gude nkfuchiru koshi iya ẹya.
3 Sụ iya: 'Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru:
" 'Ya abyaakwa ngu l'ẹhu;
nggụbe Ugvu Séyi!
Ya e-gude ẹka iya mee ngu iphe;
mee t'ẹgbara kfụa ngu.
4 Iphe bụ mkpụkpu ngu;
bẹ ya e-mekota t'ọ bụru ọkpu-ufu.
Ya e-me ngu t'ị daburu ochobo.
Ọo ya bụ ẹge ịi-makwanụru lẹ mu bụ Ojejoje.
5 " 'Keshinu ọphu ndu Ízurẹlu shi l'ede-nwede dụta ngu ashị; nggu egude ogu-
mbeke gbushia ẹphe teke ẹphe nọ l'iphe-ẹhuka; mbụ teke ẹphe nọ lẹ chịkikikfuu.
6 Ọo ya bụ l'ẹge-a, mu nọkpoo bẹ mụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru agha: Mu e-me
t'ọchi tso unu; bya achịru unu kwasẹru. Keshinu ọphu ogbu ọchi ta dụdu unu ẹji bẹ
ọchi a-chịru unu kwasẹru.
7 Mu e-me Ugvu Séyi t'ọ daburu ochobo bya ebuchia ndu anọduje abya iya nụ mẹ
ndu anọduje eshi iya alụfu alụfu.
8 Mu e-me t'iphe bụ ugvu ngu ji ejiji lẹ ndu e gbushiru egbushi. Ndu e gude ogu-
mbeke gbushia bẹ adakashịhu l'iphe bụ nwugvu ngu; mẹ l'iphe bụ nsụda; mẹkpo
iphe bụ nggele ngu.
9 Ya e-me ngu t'ị daburu ochobo gburu jeye lẹ gbururu. Ẹ to nwedu onye byaru bya
e-bu lẹ mkpụkpu ngu ọdo. Teke ono nggu amakwanụru l'ọ bụ mu bụ Ojejoje.

10 " 'Ọ kwa kẹ l'iikfu sụ lẹ mba labụ-wa; mẹ lẹ mkpụkpu labụ-wa bẹ a-bụru nke
ngu; l'unu a-natakọta ẹphe; ọbule mụbe Ojejoje shi nọkwa l'ẹke ono;
11 ọo ya bẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Kamẹnu; ya e-me ngu ẹge gbaru nụ; kẹ
l'ẹphe eghu ngu eghughu l'ẹnya; nggu ekoru ẹphe okopho; kẹ l'ẹphe dụ ngu ashị. Ya
e-me t'ẹphe maru onye ya bụ teke ya e-kpe ngu ikpe.
12 Teke ono bẹ ịi-ma lẹ yẹbe Ojejoje nụkotaru-a iphe-arụhu ono, i kfukotaru l'ẹhu
ugvu ugvu Ízurẹlu ono. Ị sụru: "L'e mewaru; t'ẹphe daburu ochobo; a nụwaru iya
unu t'unu vụkaa avụka."
13 Ị tụru mu okfu l'ekfunukaru mu okfu; ọbule mu nụkotakwaru iya-a.'
14 "Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: 'Lẹ ya e-me ngu t'ị daburu ochobo
t'iphe bụ mgboko tee ẹswa iya.
15 Ọ bụ ẹge i teru ẹswa teke alị Ízurẹlu, bụ òkè-iphe iya shi daburu ochobo; bụ ẹge
ya e-me ngu t'ị daburu. Nggụbe Ugvu Séyi; mẹ iphe bụ alị ndu Édọmu bẹ ẹgbara
a-kfụ. Teke ono; ẹphe amaru l'ọ bụ iya bụ Ojejoje.' "

36

Okfu, eekfu anụ ugvu, nọtsua lẹ Ízurẹlu

1 "Nwa ndiphe; gude nkfuchiru koshi iya ugvu ugvu Ízurẹlu. Sụ ẹphe: 'Unubẹ ugvu
Ízurẹlu; unu ngabẹ nchị; nụa iphe Ojejoje ekfu!
2 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Lẹ keshinu ọphu ndu ọhogu sụru: Lẹ nta-a bụwa ẹphe
nwekota iphe bụ ugvu ugvu ono, shi lẹ ndiche ono;
3 tẹ mu gude nkfuchiru; sụ ẹphe: Lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Lẹ keshinu ọphu
ẹphe gwaru unu ọchi; mee t'alị unu daburu ochobo; iphe bụ mbakeshi abya akwaa
unu ọkwata; ndiphe egude unu kọlahaa ọnu; gude unu l'anma ẹjo ẹtu;
4 bẹ unubẹ ugvu ugvu Ízurẹlu; unu nụa iphe, Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọwaa iphe
Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfuru eze ugvu, nọtsua nụ; mẹ l'ụnwu ugvu; nggele nggele;
nsụda, nsụda; iphe bụ ochobo ono, dabukotaru ẹge ono; iphe bụ mkpụkpu, a kwaru
ọkwata ono; iphe bụ mba ndu, nọ-pheru iya mgburumgburu a-nọdu emeru iya ẹnwa.
5 " 'Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Lẹ mu gudeekwa ọkpoma-ọku kfuru mabẹru
iphe bụ mba ndu ọphu phọduru nụ phụ; mẹ l'iphe bụ ndu Édọmu; kẹ l'ẹphe gudewa
ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ iwe-akirishi, nọ ẹphe l'obu mee alị mu; yọ bụru alị ẹphe; k'ọphu
ẹphe a-lụ ẹke elu akpa nri, nọ iya nọ alụlu.'
6 Ọo ya bụ; tẹ mu gude nkfuchiru; kfua okfu ẹhu alị Ízurẹlu. Tẹ mu kfuru eze ugvu
ugvu; ụnwu ugvu ugvu; nggele nggele; mẹ nsụda nsụda, nọtsua l'alị Ízurẹlu: 'Lẹ
Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Lẹ ya gudewa ọkpoma-ọku; mẹ ẹhu-eghughu kfua okfu;
kẹ l'iphe bụ mbakeshi bẹ kpukotawaru ngu ifu l'alị.
7 Tọ dụ iya bụ; yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ asụ: Lẹ ya ribuakwaru iya l'iphe bụ
mbakeshi ono, nọ-pheru unu mgburumgburu ono bẹ ya a-bya bya ekpua ifu l'alị.
8 Obenu l'oshi, nọgbaa l'ugvu ugvu Ízurẹlu e-ru eruru; mịshiaru ndibe mu, bụ ndu
Ízurẹlu akpụru. Ẹ ta anọhedu ọphu baru ishi; unu alatashia l'ufu.
9 Ya arịkwa ọriri ẹhu unu ọma. Ya elekwa unu ẹnya-ọma. Ee-mekochaa kọo unu
akọko; kụa unu iphe.
10 Mu e-mekwaphu t'a dụ l'igwe buru unu; t'iphe bụ ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha chịko
buru unu eburu. Iphe bụ mkpụkpu ono bẹ ee-buchikota ebuchi; a bya akpụ-
kwazikota iphe bụ ẹke dakpọshihukotaru adakpọshihu.
11 Madzụ; mẹ elu, bu l'unu bẹ ya e-me t'ọ ka l'igwe; ẹphe azụa azụzu bụru ẹruteru.
Ya e-me tẹ madzụ buchia unu ẹge ono, e shi buhawa iya ono; bya emee t'iphe dụru
ngu lẹ mma ẹge o shi dụhawa. Teke ono; unu amaru l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje.

12 Ya e-me tẹ ndu Ízurẹlu, bụ iya bụ ndibe iya dzọo unu ọkpa. Ẹphe e-nweru unu;
unu abụru òkè-iphe ẹphe. Unu te emehedu t'ume nwa mee ẹphe ọdo.
13 " 'Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a. Ọ kwa kẹle ndu madzụ ekfu l'unu egbuje
madzụ l'eme mba unu ume nwa;
14 ọo ya bụ; dụbe nta bẹ unu ta byahẹkwa bya egbushi madzụ ọdo; ọphu unu
abyadụ bya emekwadu mba unu ume nwa ọdo. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
15 Mu ta byahẹdu bya ekwe t'iphe bụ mbakeshi meeru unu iphe-iphere ọdo; m'ọ
bụ kfuaru unu kwaphukwaphu ọdo; m'ọ bụkwanu mee mba unu t'ọ daa. Ono iphe
Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.' "
16 Ya ndono; Ojejoje abyakwa bya asụ mu ọdo:
17 "Nwa ndiphe; teke ndu Ízurẹlu shi buru l'alị nk'ẹphe; bẹ ẹphe gudekwa umere
ẹphe yẹle ẹge ẹphe meru farụshia ya. Umere ẹphe shikwa dụ mu ashị l'ọ bụ nwanyi,
nsọ eme.
18 Tọ dụ iya bụ; mu egude ẹhu-eghughu mu bya ẹphe l'ẹhu; kẹ l'ẹphe gbushiwaru
madzụ l'alị ono; bya egude nte, ẹphe agwaphe merushia ya.
19 Mu achịkashia ẹphe l'iphe bụ mbakeshi; ẹphe achịko iphe bụ mkpụkpu tsoo.
Mu kperu ẹphe ikpe ẹge umere ẹphe; mẹ ẹge iphe ẹphe meru dụ.
20 Iphe bụ ẹke ẹphe jeru lẹ mbakeshi ono bẹ ẹphe anọduje eye mu l'ọnu; shi ẹge
ono emebyishi ẹpha nsọ mu ono; kẹ l'aanọduje asụ ẹphe: 'Ọ kwa ndibe Ojejoje dụ
ẹge-a; ẹphe egbe gbeshi l'alị iya.'
21 Yọ bya erua mu l'ẹhu; mbụ ọnu ono, ndu Ízurẹlu eye mu ono; shi ẹge ono
emebyishi ẹpha nsọ mu ono l'ifu mbakeshi ono, bụ ẹke ẹphe laru ono."
22 "Ọo ya bụ; sụ ndu Ízurẹlu lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Ẹ tọ bụkwa l'okfu
ẹhu unubẹ ndu Ízurẹlu bẹ mu gude abya ome iphe-a; l'ọ kwa okfu ẹpha nsọ mu ono,
unu mebyishiwaru emebyishi l'ifu mbakeshi ẹke unu lakọtaru ono.
23 Mu e-koshi ọdu nsọ k'eze ẹpha mu ono, bụ onanu, e mebyishiru l'iphe bụ
mbakeshi ẹke unu laru ono; mbụ ẹpha ono, unu merushiwaru emerushi l'ẹnya ẹphe
ono. Ọo ya bụ; mba ono amakwanụru teke ono lẹ mu bụ Ojejoje. Ono iphe Ọkaribe-
Kakọta-Nụ ekfu; mbụ teke mu e-gude unu koshi ẹphe lẹ mu dụ nsọ;
24 kẹle mu e-dufuta unu lẹ mba ono l'ọ ha. Mu e-dufutakota unu l'iphe bụ alị nọnu;
bya edulata unu l'alị nk'unu gẹdegede.
25 Mu e-phe unu mini, dụ mma; unu adụ nsọ; mu enwefu unu iphe dụ ẹji unu l'ọ
ha; bya enwefukwaphu nte, unu agwa l'ọ ha.
26 Mu a-nụ unu obu ọphungu; bya eye ume ọphungu l'ime unu; mu ewofu unu
ọkpoma, nmaru unu egbudegbu l'ọ bụ mkpuma; bya anụ unu ọkpoma bẹlebele.
27 Mu e-woru Ume mu ye unu l'ẹhu; bya emee unu t'unu melahaa iphe mu sụru
t'unu meje; unu abya ezia obu l'alị melahaa ekemu mu.
28 Unu e-buru l'alị ono, mu nụru nna unu oche phẹ ono; unu abụru ndibe mu; mu
abụru Nchileke unu.
29 Mu a-dzọ unu l'iphe bụ iphe dụ ẹji unu. Mu e-pheru nri ẹka; mee ya t'ọ kụru;
ọphu mu ta byadụ bya eme t'unu kpaa ẹjo-nri.
30 Mu e-me t'oshi-ọmi ka amịmi; bya emee t'iphe e meburu l'alị mehu emehu; t'iphe
bụ mbakeshi be mephehe unu iphe-iphere l'okfu ẹgu.
31 Ọo ya bụ ẹge unu a-nyatakwanu ẹjo-ụzo ono, unu etso ono; mẹ akirishi ono,
unu eme ono; unu abya adụ onwunu ẹkpanashi l'iphe dụ ẹji ono, unu eme ono; mẹ
ụru-alị ono, unu arụ ono.
32 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Iphe mu eme t'unu maru bụ l'ẹ tọ bụdu iswi
ẹhu unu; bẹ mu gude eme iphe-a. Ọphu t'iphere onwunu mẹ ejo-umere unu dụ unu;
unubẹ ndu Ízurẹlu!

33 “Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Mbọku, mu e-nwefu unu iphe dụ ẹji, unu
mekotaru bẹ mu e-me t'a alachia lẹ mkpụkpu unu ọdo; a bya akpụ-kwazikota ẹke
dakpọshihukotaru adakpọshihu.
34 Alị ono, shi daburu ochobo ono bẹ aa-wata ọko iphe. Ẹ tọo bụhedu alị iphoro
l'ẹnya ndu esweta esweta.
35 Teke ono bẹ ẹphe a-sụlahaa: ‘Alị-wa, shi daburu ochobo-wa gbe dụwanu l'ọ
bụ mgbabu Ídẹnu. Mkpụkpu, shi dakpọshihu adakpọshihu; ẹgbara akfụwa iya; e
mebyishiwa iya emebyishi b'e gbe kpụ-phetawa nụ; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku; e
buchikotawa iya nụ ebuchi.’
36 Teke ono bẹ iphe bụ mba, phọduru nụ, bupheru unu mgburumgburu a-maru
lẹ mụbe Ojejoje gudewa ẹka mu kpụkwa-zi iphe e shi nwutsushia enwutsushi; bya
adzakwazi iphe e mebyishiru emebyishi. Ọ kwa mụbe Ojejoje bẹ kfuru. Mu e-me iya.
37 “Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: ‘Lẹ ya a-ngabefụa ugbo lanụ; meeru ndu Ízurẹlu
iphe, ẹphe arọ iya: Ya e-me t'ẹphe zụa l'ọ bụ atụru;
38 mbụ l'ọ bụ atụru, e gude abya ọgba ẹja lẹ Jerúsalemu l'oge eswe-iphe. Ọ
bụ ẹge ono bẹ madzụ e-ji mkpụkpu ono, dakpọshihuru adakpọshihu ono. Ẹphe
amakwanụru l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje.’ ”

37

Ọkpu ọkponku nọ ndzụ ọdo

1 Ike Ojejoje byaru mu l'ẹhu; Ume iya apata mu je egvube lẹ nsụda lanụ ọbu. Nsụda
ono bụlephu ọkpu bẹ iphe jiru iya ejiji.
2 Yo duta mu; tsophekota ọkpu ono mgburumgburu. Mu aphụa ọkpu, zaru ntụmatu
lẹ nsụda ono. Ọkpu ono kpọkotaru iyororo l'ẹphe ha.
3 Yọ bya ajị mu: “Nwa ndiphe; ọkpu-wa, wụshiru ẹge-a; ?ọo-nọkwadua ndzụ ọdo.”
Mu asụ iya: “Nnajiufu; ọ kwa nggụbedua, bụ Ojejoje bụ onye maru nụ kpụ.”
4 Ya ndono; yọ sụ mu: “Gude nkfuchiru kfuru nụ ọkpu-wa. Sụ ẹphe: Unubẹ ọkpu
ọkponku; unu ngabẹ nchị; nụa iphe Ojejoje ekfu!
5 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfuru unubẹ ọkpu-wa: Ya e-me t'ume bahụ unu
l'ẹhu; t'unu bya anọdu ndzụ.
6 Ya e-ye unu akwara l'ẹhu; bya emee t'unu nweru anụ. Ya abya ekwekwaphu unu
akpọ l'ẹhu; woru ume ye unu l'ẹhu; unu abya anọdu ndzụ; k'ọphu unu a-makwanụru
l'ọ bụ yẹbedua bụ Ojejoje ọbu.”
7 Tọ dụ iya bụ; mu abya egude nkfuchiru kfua ya ẹge ono, ọ sụru tẹ mu kfua ono.
Mu akpụkwadurua okfu ono l'ọnu; yo nweru iphe wataru ọzu yọgiriyogiri. Ọkpu
ono abya edekfukota onwiya.
8 Mu abya ele ẹnya; akwara; mẹ anụ anọduwa iya; akpọ ekwewa iya nụ. Ọbu l'ẹ
tọ tụdu ume.
9 Yọ sụ mu: “Tẹ mu gude nkfuchiru kfuru nụ ume ono. Wo mu; nwa ndiphe; tẹ
mu kfuru nụ ume ono; sụ iya lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Tẹ nggụbe ume shi l'ishi
mgboko ụzo ẹno bya epheshi ndu-wa, e gbushiru egbushi-wa; k'ọphu ẹphe a-nọdu
ndzụ ọdo.”
10 Ya ndono; mu abya egude nkfuchiru kfuru nụ iya ẹge a sụru tẹ mu kfua. Ume
abya abahụ ẹphe l'ẹhu; ẹphe etetashia; gbeshikota vudo evudo; ghọo igwe ọha; zaa
ntụmatu.
11 Yọ sụ mu: “Nwa ndiphe; ọkpu-wa kwa ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha. Ẹphe sụru: ‘L'ọkpu
ẹphe kpọkotaakwaru nkụ; to nwehe iphe ẹphe levuru ẹnya iya ọdo. Lẹ nk'ẹphe
gvụakwaru.’

12 Yọ sụ mu tẹ mu gude nkfuchiru kfuru nụ ẹphe. Tẹ mu sụ ẹphe: Lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Unubẹ ndibe iya; ya e-kpuhakota ili unu; dufuta unu; dulala azụ l'alị Ízurẹlu.
13 Ọo ya bụ; unubẹ ndibe iya; unu amaru l'ọ bụ iya bụ Ojejoje; teke ya kpushiru ili unu; dufuta unu.
14 Ya e-woru Ume iya ye unu l'ẹhu; unu abya anọdu ndzụ. Teke ono; ya abya eduta unu dobe l'alị unu gẹdegede. Teke ono; unu amaru lẹ yẹbe Ojejoje bẹ kfuwaru iya ekfukfu; bya emee ya ememe. Ọ bụ ẹge ono bẹ Ojejoje kfuru iya."

Ízurẹlu; mẹ Júda; mba lanụ; eze lanụ

15 Ojejoje abya ekfuru nụ mu sụ mu:
16 "Nwa ndiphe: Wota oshi lanụ dee ya iphe-a: 'L'ọwaa bụ kẹ Júda yẹle ndu Ízurẹlu, bụ ndu yẹle iya tụgbaberu bụru nanụ'. Nggu abya ewotakwaphu oshi ọdo bya edekwaa ya phụ iphe ẹge-a: 'Ọwaa oshi kẹ Ífuremu; mbụ oshi Jósẹfu; mẹ kẹ ndu Ízurẹlu bụ ndu yẹle iya tụgbaberu bụru nanụ'.
17 Chịgbabe ẹphe t'ẹphe bụru oshi lanụ; k'ọphu ẹphe a-bụru nanụ l'ẹka ngu.
18 Teke ndibe unu jịru ngu: '?Tịi kaduru ẹphe iphe iphe-a bụkpo?'
19 Nggu asụ ẹphe lẹ Nnajiufu, bu Ojejoje sụru: Lẹ ya abya ewota oshi kẹ Jósẹfu, bụ onanu, Ífuremu gude ono; mẹkpo k'iphe bụ ikfu Ízurẹlu, bụ ndu tso iya nụ woru iya tụgbabe l'oshi kẹ Júda; mee ẹphe t'ẹphe bụru oshi lanụ; nọdu mu l'ẹka.
20 "Palia oshi ono, i detsuaru iphe ono t'ẹphe phụ iya;
21 nggu asụ ẹphe lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Mu edufutakota ndu Ízurẹlu l'iphe bụ mbakeshi, ẹphe lakọtaru. Mu e-tso ẹkemeke ọbule kuko ẹphe; bya eduta ẹphe lashia azụ l'alị ẹphe gẹdegede.
22 Mu e-me ẹphe t'ẹphe bụru mba lanụ l'alị ono; l'ugvu ugvu Ízurẹlu. Teke ono bụ eze lanụ a-nọdu achịkota ẹphe; ẹphe ta byahẹ bya abụ mba labụ ọdo; m'ọ bụkwanu t'e kee ẹphe t'ẹphe bụru alị-eze ẹbo ọdo.
23 Ẹphe ta abyahẹdu bya egude nte ẹphe; mẹ iphe a kpọfu l'ẹnwa, ẹphe agwaphe; merushia onwẹphe ọdo; ọphu ẹphe abyahẹdu bya egude iphe dụ ẹji ẹphe merushia onwẹphe ọdo; kẹle mu a-dzọfuta ẹphe l'iphe dụ ẹji ono, ẹphe gude daa ono; mu abya asa ẹphe; ẹphe abụru ndibe mu; mu abụru Nchileke ẹphe.
24 Ọ bụ onye ejeru mu ozi, bụ Dévidi bẹ a-bụru eze, achị ẹphe. Ẹphe e-nweru onye lanụ, a-nọdu eche ẹphe l'ọ bụ atụru. Ẹphe a-nọdu eme ekemu mu; bya elezita ẹnya eme iphe mu sụru t'e mee.
25 Ẹphe e-buru l'alị ono, ya nụru nwozi iya; mbụ Jékọpu, bụ alị ono, nna unu oche phẹ shi buru ono. Ẹphe l'ụnwu ẹphe; mẹ ụnwu nwa ẹphe e-buru l'ẹke ono gbururu jeje lẹ gbururu; bụru Dévidi, bụ nwozi mu a-bụru onye ishi ẹphe jeye lẹ tutu yoyo.
26 Mu l'ẹphe a-gba ndzụ ẹhu-agu. Ọo-bụru ọgba-ndzụ, a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu. Mu e-me t'ẹphe buru; bya eme ẹphe t'ẹphe zụa azụzu. Mu abya edobe ụlo nsọ mu l'ime ẹphe jeye lẹ gbururu.
27 Mu l'ẹphe eburu. Mu a-bụru Nchileke ẹphe; ẹphebedua abụkwanuru ndibe mu.
28 Teke o beru teke ono bẹ iphe bụ mbakeshi a-marua l'ọ bụ mbẹdua, bụ Ojejoje bẹ emeje ndu Ízurẹlu t'ẹphe dụ nsọ; mbụ teke mu e-woru ụlo nsọ mu dobe l'ime ẹphe t'ọ nọdu iya gbururu jeye lẹ gbururu."

38

Àphù, aaphụru Gọgu

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru nụ mu; sụ mu:

2 Nwa ndiphe; tẹ mu ghachiru Gọgu ọphu nọ l'alị ndu Mágọgu, bụ onye ishi ndu Mẹ́sheku; mẹ ndu Tubalu ifu koshi iya ẹya.
3 Tẹ mu sụ iya lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: "Lẹ ya abyaakwa ngu l'ehu; nggụbe Gọgu, bụ onye ishi ndu Mẹ́sheku; mẹ ndu Tubalu.
4 Ya a-lọ-phe ngu alọ-phe. Ya a-dzụbe ngu ịkokoro l'agba; lọfuta ngu; lọfuta iphe bụ ndu ọhogu ngu; lọfuta ịnya ngu l'ọ ha; jeye lẹ ndu agbaru ngu ịnya ọbu, bụ ndu kwaru onwẹphe ngwa-ọgu ọhuma. Ikpoto ndu ọphu patsụa iphe-mgbobuta, ha nshinu; mẹ ndu ọphu ha nwanshị; l'ephuphetsua ogu-mbeke ẹphe.
5 Ndu Peshiya; ndu Kúshi; mẹ ndu Putu l'ẹphe ha a-tụru íkè yeru ẹphe. Ẹphe l'ẹphe ha; atụko patsụaru iphe-mgbobuta; mẹ okpu-igwe.
6 Ẹge ono bẹ ndu Goma e-ruta ndu ọgu ẹphe tsoru ngu phụ; mẹ ndu Togarama, shi l'ime ime ụzo isheli; mẹwaru iphe, bụ mbakeshi.
7 Rụkotakwa ẹhu; kwabẹkwa akwabẹ; nggu lẹ ndu ono, nọ-pheru ngu mgburumgburu ono; bụru ẹphe onye ishi-ọgu.
8 Aa-kpọ-odu ụkfu; tẹmanu ya ekua ngu k'ọgu. L'ụzo ifu bẹ ii-mekochaa lụa alị ono, shi l'ọgu lụfuta ono; mbụ alị ono, shi l'iphe bụ mbakeshi kpakwata ndu bu iya nụ l'ugvu Ízurẹlu, bụ ẹke shi keshinu dabutaru ochobo. E dufutaru ẹphe l'iphe bụ mbakeshi; nta-a bẹ ẹphe bukotawa l'ẹhu-agu l'ẹphe ha.
9 Nggu l'igweligwe ndu ọgu ngu; mẹ iphe bụ mba ono, tsokota ngu nụ ono bẹ e-zelihu l'ada tiitii l'ọ bụ oke phẹrephere; unu e-jikota alị ono l'ọ bụ igwe eruru.
10 "Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Lẹ mbọku ono bẹ oo-nweru ọriri, a-gbabatatsụa ngu l'obu; nggu awata ọpya idzu iphe dụ ẹji.
11 Ịi-sụ: 'Mu a-lụ alị, ẹ ta kpụ-butatsudua mkpụkpu, nọ iya nụ akpụ-buta alụlu. Mu a-fụru ndu ono, nọ l'ẹhu-agu; mbụ ndu nọ tụzoru onwẹphe ẹhu, bụ iphe bụ ndu bukota lẹ mkpụkpu, ẹ ta akpụ-butadu akpụ-buta; to nwe ọnu-ụzo, e gude agụ-chi iya; to nwe mgbọro-ígwè, e gude agbachi iya.
12 Ya a-lụ ẹphe alụlu; kwaa iphe ẹphe l'ọkwata; mbụ ndu ono, buchiru ochobo ono; ndu ono, e shi l'iphe bụ mbakeshi duta; ẹphe enweshia elu; mẹ iphe-enweru ọdo; buru l'echi alị ono.'
13 Ndu Sheba; mẹ ndu Dedanu yẹle ndu agba ikike nghọ, shi Tashishi; mẹ l'edukfu iya l'ọ ha a-jị ngu: '?Ị byawaru t'i gwoo tụtua? ?Ị chịwa igwe-ọha ngu t'ị bya evua iphe ị lụtaru; mbụ tị bya evua mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo; mbụ t'unu kpụko elu; bya evua iphe lụa alụlu tọo?'
14 "Ọo ya bụ; nwa ndiphe; gude nkfuchiru kfuru nụ Gọgu. Sụ iya lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Mbọku ono, ndibe iya e-buru l'ẹhu-agu ono; b'ị manụa
15 Ii-shi ẹke, teru ẹnya l'isheli; ruta iphe bụ mbakeshi bya. Ndu ono bụ ndu agbakọta ịnya. Ẹphe zaru azaza; bụru ndu sọja, ike dụ.
16 Unu a-bya eji alị ono; sakputa ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu l'ọ bụ iji. L'oge l'ifu ono; nggụbe Gọgu; bẹ ya e-gude ngu tso ndu alị iya ọgu; k'ọphu iphe bụ mbakeshi a-maru iya teke ya shi l'ẹhu ngu koshi ẹphe lẹ ya dụ nsọ."
17 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: "?Tọ bụduna nggu bẹ mu shi lẹ ndu ejeru mu ozi, bụ ndu nkfuchiru Nchileke lẹ Ízurẹlu kfua okfu ngu l'oge ndiche? L'oge ono bẹ ẹphe kfukwaru iya igweligwe afa sụ lẹ mu e-mekochaa gude ngu bya afụaru ẹphe.
18 Teke Gọgu bya afụaru alị Ízurẹlu bẹ ọo-kpali mu ẹhu-eghughu; mbụ iphe eghulahaa mu damụdamu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
19 Ya e-gude ẹge o ruru iya l'ẹhu; mẹ ẹge ooghutabe iya eghughu raa ya arara; k'ọphu bụ l'alị a-nma jijiji, dụ egvu lẹ Ízurẹlu mbọku ono.
20 Teke ono bẹ iphe bụ ẹma, nọ lẹ mini; ụnwenu, ephe l'eli; anụ-ẹgu-ẹgbudu; iphe bụ anụ, awụ awụwu; mẹwaru iphe bụ ndu nọ lẹ mgboko-a bẹ a-nmahụkota jijiji l'ifu

mu. Iphe bụkota ugvu bẹ aa-ghakọta ishi-okfuru; iphe bụ mkpokobe a-vọkposhihu;
iphe bụ ụpho-mkpuma adakpọshihu.
21 Teke ono bẹ mu e-me t'e shi l'iphe bụ ugvu mu, dụ iche l'iche gude ogu-mbeke bya
afụaru Gọgu." Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. "Nwoke nọnu e-gude ogu-mbeke
fụaru nwunne iya nwoke.
22 Mu e-gude mgbọnwu; mẹ ogbu-ọchi kpee ya ikpe. Mu abya achịa ukporo-mini
nmaa yẹle igweligwe ndu ọgu iya; mẹ l'iphe bụ mbakeshi, tso iya nụ; bya achịkwaphu
aka-mini gbaragbara tụa ẹphe l'ẹhu; bya ekpukposhi ẹphe ọku nshị-egbe, enwu
phuraphura.
23 Yọ bụru ẹge ono bẹ mu e-gude koshi ẹge mu hatabe nshinu; mẹ ẹge mu dụ-tabe
nsọ. Mu e-me t'iphe bụ mbakeshi maru onye mu bụ. Teke ono ẹphe amakwanụru
l'ọ bụ mu bụ Ojejoje."

39

Eemekputa ndu Gọgu

1 "Nwa ndiphe; gude nkfuchiru koshi iya Gọgu: Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Lẹ ya
bụakwa onye ọhogu nggụbe Gọgu, bụ eze ndu Mẹsheku; mẹ kẹ ndu Tubalu.
2 Ya a-lọlata ngu azụ; kpụru ngu kakara kakara tụgbua. Ya e-shi l'ụzo isheli ono,
teru ẹnya ono dufuta ngu t'i je etso ugvu ugvu Ízurẹlu ọgu.
3 Ya e-chifu ngu ụta, i gude l'ẹka-ibyita; bya emee t'ọphu, i gude l'ẹka-ụtara nahụ
ngu daa.
4 Ịi-la l'ogbu l'ugvu ugvu Ízurẹlu; nggu l'iphe bụ ndu ọgu ngu; mẹ iphe bụ mbakeshi
ono, tso ngu nụ ono. Ya a-ha unu t'unu bụru nri ụnwenu, ephe l'eli; mẹ nri anẹgu-
ẹgbudu.
5 Unu a-dashị l'ẹba l'ẹgbudu. Ya kfuakwaru iya. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ
ekfu.
6 Ya e-ye ọku lẹ Mágọgu; ye ọku lẹ ndu onanu, bukota l'ẹhu-gudangu l'iku eze
ẹnyimu ono; k'ọphu ẹphe a-ma l'ọ bụ iya bụ Ojejoje ọbu.
7 "Ya e-me tẹ ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu maru ẹpha nsọ iya. Ya te 'ekwehekwa
t'e mebyishia ẹpha nsọ iya ọdo. Iphe bụ mbakeshi amakwanụru l'ọo yẹbedua, bụ
Ojejoje bụ onye nsọ ono, nọ lẹ Ízurẹlu ono."
8 "O ruakwaru! O mefutajekwa; ọ kwa ẹge ono bẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Kẹ l'ọ
bụ iya bụ mbọku ono, ya kfuru okfu iya ono.
9 " 'Teke ono bẹ iphe bụ ndu Ízurẹlu awụ-lihu je evuko ngwa-ọgu ẹphe, bụ
iphe-mgbobuta ọgu ọphu ha nshinu; mẹ ọphu ha nwanshị; mẹ ụta yẹle akfụ; mẹ
mgbọro-ọgu; mẹ l'ara ẹphe gude eshi iphe. Ẹphe e-gude iya shia iphe afa ẹsaa
mgburumgburu.
10 Ẹphe ta byahẹdu bya ejeje ọkpata nkụ l'ẹgbudu; m'ọ bụ je iya ebuta l'ọswa; kẹle
ngwa-ọgu ono a-bụru nkụ, ẹphe e-gudeje eshi iphe. Ndu ono, gworu iphe ẹphe tụtua
ono bẹ ẹphe e-gwokwaphu nk'ẹphe tụtua; bya evua iphe ndu vuru iphe ẹphe. Ono
iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
11 " 'Lẹ mbọku ono bẹ mu e-koshi Gọgu ẹke ee-li iya lẹ "Nsụda Ndu Ije," nọ l'ụzo
ẹnyanwu-ahata eze ẹnyimu ono. Ọo-nọ-chi ụzo ndu ije ono; kẹ l'ọ bụ ẹke ono bẹ
ee-li Gọgu yẹle igwe ọha iya. Ee-kulahaa ẹke ono "Nsụda Igwe-ọha Gọgu."
12 " 'Ndu Ízurẹlu e-li ẹphe ọnwa ẹsaa gba mgburumgburu shi ẹge ono mekwaa alị
ono.
13 Ọ bụ iphe bụ ndu bukota l'alị ono e-li ẹphe; mbọku ono, mu e-koshi lẹ mu dụ
biribiri ono bẹ ẹ ta byadụ bya azaha azaha. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.

14 “ ‘Ọnwa ẹsaa onno -swelephu bẹ ẹphe a-wata ọguta madzụ agụta, bụ ndu e-tsoru alị ono l'emecha iya emecha. O nweru ndu ọphu ọru nk'ẹphe a-bụ t'ẹphe achịko odzu
ndu ọphu dabutsuaru l'alị l'elishi.
15 Teke ẹphe a-nọdu etsophe alị ono; onye -phụjeru ọkpu madzụ t'o mee iphe-
ọhubama l'iku ọkpu ọbu jeye teke ndu elije odzu e-wota iya je elia lẹ Nsụda Igwe-ọha
Gọgu.
16 Mkpụkpu, eeku Hamona nọkwaphu l'ẹke ono. Yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe eshi
mekwaa alị ono.’
17 “Nwa ndiphe; Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Kfuru nụ ụnwenu, dụ iche iche;
mẹ iphe bụ anẹgu-ẹgbudu; sụ ẹphe: T'ẹphe shi l'ẹke ẹphe nọ dzukobe bya eria ẹja,
ya abyaru ẹphe agbaru l'ugvu ugvu Ízurẹlu. Ẹke ono bẹ unu a-nọdu; taa anụ; ngụa
mee.
18 Unu a-ta anụ ndu eze madzụ; ngụa mee ndu ishi lẹ mgboko-a. Ọ bụ ẹphe bụ
ebyila; mẹ atụru; mẹ eghu; mẹ l'oke-eswi, gbatsụaru ẹba, shi l'alị Báshanu, mu gude
agba ẹja.
19 Ẹja-wa, mu abya tẹ mu gbaa-wa bẹ unu a-ta ẹba-iphe jeye yọ nyị unu; bya angụa
mee jeye yọ tsụa unu atsụtsu.
20 Ọ bụ l'okpokoro mu; bẹ unu a-nọdu taa anụ ịnya; mẹ anụ ndu agba iya nụ; mẹ
anụ ndu eze madzụ; mẹ ndu sọja, dụ iche l'iche. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
21 “Mu e-me t'iphe bụ mbakeshi phụ ọdu-biribiri mu. Iphe bụ mbakeshi a-phụ
àphù, mu nụru ẹphe; mẹ ẹge mu gude mee ẹphe iphe.
22 Dụbe mbọku ono tụgbua bẹ ndu Ízurẹlu a-maru l'ọ bụ mu bụ Ojejoje, bụ Nchileke
ẹphe.
23 Iphe bụ mbakeshi a-maru lẹ ndu Ízurẹlu b'a kpụru l'ọgu l'okfu iphe dụ ẹji, ẹphe
meru; mbụ kẹ l'ẹphe te kwedu tẹ mu gude ire ẹphe ẹka. Tọ dụ iya meru iphe mu
wofuru ifu l'ẹke ẹphe nọ nwuru ẹphe nụ ndu ọhogu ẹphe; ẹphe egude ogu-mbeke
gbua ẹphe pyaapyaa.
24 Mu gwaru ẹphe ụgwo emerushi, ẹphe merushiru onwẹphe; mẹ l'iphe ẹphe
mekotaru l'ọ ha; wofu ifu mu l'ẹke ẹphe nọ.
25 “Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: Lẹ ya e-je edulata Jékọpu l'ẹke ono, a kpụru iya lẹ
ndzụ laa ono. Ya abya aphụaru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha imiko; bya woru ẹnya ye l'ẹpha
iya ono, dụ nsọ ono.
26 Teke ono, ẹphe bu l'ẹhu-gudangu l'alị ẹphe; to nwe onye eye ẹphe egvu ono; bẹ
ẹphe a-zahakọta iphere ono, meru ẹphe ono; mẹ ire ẹphe ono, ya te gudedu ẹka ono.
27 Teke mu tsotsuaru iphe bụ mbakeshi dulata ẹphe; bya eje l'iphe bụ alị, dụ iche
l'iche kẹ ndu ọhogu ẹphe je edulata ẹphe; bẹ mu e-shi l'ẹphe koshi mbakeshi, dụ
igweligwe lẹ mu dụ nsọ.
28 Ọo ya bụ; ẹphe amakwanụru l'ọ bụ mbẹdua bụ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; kẹ l'ọ
bụ oswi-okfu l'ọ bụ mbẹdua bẹ meru t'a kpụa ẹphe l'ọgu laa mbakeshi; obenu lẹ mu
e-dulata-a ẹphe azụ l'alị ẹphe gẹdegede; to nwedu m'ọ bụ onye lanụ, mu a-ha l'ẹke
ono.
29 Mu ta byahẹ bya ewofa ifu mu l'ẹke ẹphe nọ ọdo; kẹle mu e-yeshi Ume mu l'ẹhu
ndu Ízurẹlu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.”

40

Àphù k'eze-ụlo ọphungu

1 Yo be l'afa, kwe ụkporo afa l'afa ise k'ọphu a kpụru ayi l'ọgu; lẹ mkpọta-ishi afa
ono; l'abalị iri l'ime ọnwa ono; mbụ afa, kwe afa iri l'ẹno k'ọphu a lụtaru mkpụkpu
ono l'ọgu; lẹ mbọku ono gẹdegede bẹ ike Ojejoje byaru mu l'ẹhu; dzụ-lia mu l'onwiya
jeshia l'ẹke ono.

2 Mu aphụa àphù, Nchileke meru; mu aphụa; yọ bya adzụ-lia mu jeshia alị Ízurẹlu;
je egvube mu l'eli ugvu, ha l'eli nshinu. Ugvu ono bẹ ụlo nọkota l'ụzo ọhuda iya; ẹke
ono adụlephu l'ọ bụ mkpụkpu.
3 Yọ bya adzụta mu jeshia l'ẹke ono; mu aphụa onye gbaru l'ọ bụ ope; onye ono
bẹ vudo l'ọnu-ụzo ono; chịru eri owu ọcha l'ẹka; gudekwaphu mgbọro, eegudeje atọ
iphe l'ẹka.
4 Onye ono asụ mu: "Nwa ndiphe; gude ẹnya ngu lee; nggu egude nchị ngu nụ iphe;
nggu elezita ẹnya ọhuma l'iphemiphe ọbule-a, mu abya ngu ekoshi-wa; kẹ l'ọ bụ iya
meru iphe e du ngu bya ẹka. Kọkotaru ndu Ízurẹlu iphemiphe ọbule, ịi-phụkota."

Ọnu-ọguzo ụzo ẹnyanwu-ahata

5 Mu abya aphụa ụpho-mkpuma, a kpụ-phetaru eze-ụlo Nchileke ono mgburumg-
buru. Ogologo mgbọro ono, eegudeje atọ iphe ono, nwoke ono gude l'ẹka ono bẹ dụ
nkwo-ẹka lanụ mẹ nkwo mkpụshi-ẹka ẹto ugbo ishingu. Yọ bya atọo iphe l'ụpho-
mkpuma ono; igbi iya abụru ogologo mgbọro ono. Yọ bya atọo iphe l'eli iya; eli iya
yẹle mgbọro ono ahakọlephu eli.
6 Yọ bya ejeshia l'ọnu-ọguzo onanu, gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata ono. Yọ bya
enyikobe ẹke eeshije enyihu iya; bya atọo iphe l'ọnu-ọguzo ono; ogologo iya yẹle
mgbọro ono ahakọlephu.
7 Ngwọlahu ẹke ndu nche anọduje, a kpụtsuaru ye iya bẹ ogologo iya ha l'ọ bụ
mgbọro ono; ụsa iya ahakwaphu l'ọ bụ ogologo mgbọro ono. Ụzo, nọ lẹ mgbaku
ngwọlahu, nọtsua ẹka labụ bẹ dụ nkwo-ẹka ise. Ọnuno, eeshije abahụ lẹ mkpura
ọnokoro ọphu gharu ifu l'ụzo eze-ụlo ono bẹ ogologo iya ha l'ọ bụ mgbọro ono.
8 Yọ tọo iphe lẹ mkpura ọnokoro ono; yọ dụ nkwo-ẹka ẹsato.
9 Yọ bya atọo iphe l'ogologo ụpho-mkpuma, e gudetsua kpụ-butatsụa mkpura
ọnokoro ono; yọ dụ nkwo-ẹka ẹbo. Mkpura ọnokoro ono; bẹ bụ ọphu nọ-chiru
ishi l'imee ụlo ono.
10 Ọnokoro-abata onanu, gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata ono nweru ngwọlahu ẹto,
nọ iya l'ẹka labụ. Ngwọlahu ẹto ono hakọkota; ụpho-mkpuma, kebushiru ngwọlahu
ono, nọtsua l'ẹka labụ ono; ahakọkwaphu.
11 Yọ bya atọo iphe l'ụsa nggamgbo, nọ iya nụ; yọ dụ nkwo-ẹka iri l'ẹto; ụsa ọgu-
nggamgbo ono adụ nkwo-ẹka iri.
12 L'ọnu ngwọlahu ono l'ẹphe ha b'a kpụtsuaru ụpho-mkpuma, eli iya dụ nkwo-
ẹka lanụ nkwo-ẹka lanụ. Ngwọlahu iya ono l'ẹphe ha bẹ iphe ọ dụkota bụ nkwo-ẹka
ishingu.
13 Yọ bya adụbe l'ụpho-mkpuma ngwọlahu, nọ lẹ nkụlahu tọo iphe jeye l'ụpho-
mkpuma ngwọlahu, nọ l'ẹka iya ọphu; yọ dụ ụkporo nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka ise shita
l'ọnu ibo ọphu rua ọnu ibo ọphu.
14 Yọ bya atọo iphe l'ime mkpura ọnokoru ono; yọ dụ ụkporo nkwo-ẹka. L'ifu
mkpura ọnokoru ono bẹ ogbodufu nọ.
15 Shita l'ifu ọnu-ọguzo ono je akpọ ifu lẹ mkpura ọnu-ọguzo ọphu, nọ l'ime bẹ dụ
ụkporo nkwo-ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri.
16 Ngwọlahu ono; mẹ ụpho-mkpuma, kebushitsuaru ngwọlahu ngwọlahu ime ụlo
ono bẹ nwekotaru windo, dụtsua gbịriri gbịriri. Yọ bụru ẹge ono bọ nọkota lẹ mkpu
ụlo ono mgburumgburu. Windo ono l'ọ hakọta bẹ ghakọtaru ifu l'ime. Ifu ụpho-
mkpuma ono, kebushitsụaru ngwọlahu ngwọlahu ụlo ono b'e seshitsuaru nkfụ.

Echi ogbodufu

17 Yọ bya edufuta mu l'ọnu ogbodufu ono; mu aphụtsua mkpura; mẹ ẹke a
wụkotaru mkpuma mgburumgburu l'ogbodufu ono. Ẹke ono, a wụru mkpuma
mgburumgburu ono b'a kpọru ụkporo mkpura lẹ mkpura iri giriri.
18 Mgberemẹku ọnu-ụzo ono kpamukpamu b'a wụkotaru mkpuma ono. Mg-
beremẹku ọnu-ụzo ono bẹ ogologo yẹle uswe iya hakọkotalephu. Ẹke onanu bẹ
ka agbazita.
19 Yọ bya atọo iphe dụbe l'a -bata-aghachi ọnu-ọguzo ogbodufu; yọ dụ ụkporo nkwo-
ẹka ise l'ẹka iya k'ụzo ẹnyanwu-ahata; mẹ ẹka iya k'ụzo isheli.

Ọnu-ọguzo ụzo Isheli

20 Yọ bya atụa ya ogologo; tụa ùswè ọnu-ọguzo k'ụzo isheli, bụ iya bụ ọphu shiru
lụfu echi ogbodufu ono.
21 Ngwọlahu adụ iya ẹto l'ẹka iya ọwaa; dụ ẹto l'ẹka iya ọphu; ụpho-mkpuma,
kebushiru ngwọlahu ono; mẹ mkpura ọnu-ọguzo iya bẹ hakọta l'ọ bụ ndu ọphu nọ
l'ọnu-ọguzo kẹ mbụ phụ. Ogologo iya dụ ụkporo nkwo-ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri; ụsa
iya adụ ụkporo nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka ise.
22 Windo, nọkota iya nụ; mẹ mkpura ọnokoro iya; mẹ nkfụ, e gude memakota
iya emema bẹ hakọkota nụ l'ọ bụ k'ọnu-ọguzo ọphu gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata
phụ. Ẹke aadzọbeje ọkpa enyihu iya dụ ẹsaa; mkpura ọnokoro iya anọdu l'a -bata-
a-ghachi iya.
23 O nweru ọnu-ọguzo, eeshije abahụ l'ime ogbodufu. Ọnokoro-abata ono gharu ifu
l'ọnu-ọguzo k'ụzo isheli; ẹge ono, ọ dụkwaphu l'ụzo ẹnyanwu-ahata ono. Ọodubeje
l'ọnu-ọguzo tọo ya iphe rua l'ọnu-ụzo ime ogbodufu; yọ dụje ụkporo nkwo-ẹka ise.

Ọnu-ọguzo ụzo ọhuda

24 Ya ndono; yo bya eduru mu shia ụzo ọhuda; mu abya aphụa ọnu-ọguzo ọphu
gharu ifu l'ụzo ọhuda. Yọ bya atọo iphe l'ụpho-mkpuma, kebushiru ngwọlahu, nọ
iya nụ; mẹ mkpura ọnokoro iya; ẹphe ahakọta l'ọ bụ ndu ọphunanu.
25 Ọnu-ọguzo ono; yẹle mkpu iya iche iche bẹ windo nọkota. Windo ono dụkota
ẹge windo ndu ọphu dụ. Ogologo ọnu-ọguzo ono dụ ụkporo nkwo-ẹka ẹbo lẹ nkwo-
ẹka iri. Ụsa iya adụ ụkporo nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka ise.
26 Ẹke aadzọbeje ọkpa enyihu iya dụ ẹsaa; mkpura ọnokoro iya anọdu l'a -bata-
a-ghachi iya. O nwekwaruphu nkfụ, e seshiru l'ifu ụpho-mkpuma ono, kebushiru
ngwọlahu, nọ iya nụ l'ẹka labụ.
27 O nweru ọnu-ọguzo, eeshije abahụ l'ime ogbodufu, nọ l'ụzo ọhuda. Ọodubeje
l'ọnu-ụzo ime ogbodufu tọo ya iphe rua l'ọnu-ọguzo ụzo ọhuda; yọ dụje ụkporo
nkwo-ẹka ise.

Ime ogbodufu

28 Tọ dụ iya bụ; yọ bya eduta mu shia ọnu-ụzo ọhuda, eeshije abahụ l'ime ogbodufu;
bahụ l'ime iya. Yọ bya atọo iphe l'ọnokoru ime ogbodufu ọhuda ono; yọ hakwaphụ
l'ọ bụ ndu ọphu.
29 Ngwọlahu, nọ iya nụ; mẹ ụpho-mkpuma, kebushiru ngwọlahu ono; mẹ mkpura
ọnokoro iya bẹ hakọta l'ọ bụ ndu ọphu. Windo, nọkota iya mgburumgburu; mẹkpo
lẹ mkpura ọnokoro, nọ iya nụ. Ogologo ọnokoro ime ogbodufu ono dụ ụkporo nkwo-
ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri; ụsa iya adụ ụkporo nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka ise.
30 Mkpura ọnokoro, nọkota l'ime ogbodufu mgburumgburu bẹ ogologo iya dụ
ụkporo nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka ise; ụsa iya dụ nkwo-ẹka ise.
31 Mkpura ọnokoro k'ụzo ọhuda gharu ifu l'echi ogbodufu. O nweru nkfụ, e seshiru
l'ụpho-mkpuma, e gudetsua kpụ-butatsụa mkpura ọnokoro ono. E mekwaruphu ẹke
aadzọbeje ọkpa ụzo ẹsato ye iya.

32 Tọ dụ iya bụ; yọ bya eduta mu shia ọnu-ụzo ẹnyanwu-ahata, eeshije abahụ l'ime
ogbodufu; bahụ l'ime iya. Yọ bya atọo iphe l'ọnokoru ime ogbodufu ẹnyanwu-ahata
ono; yọ hakwaphụ l'ọ bụ ndu ọphu.
33 Ngwọlahu, nọ iya nụ; mẹ ụpho-mkpuma, kebushiru ngwọlahu ono; mẹ mkpura
ọnokoro iya bẹ hakọta l'ọ bụ ndu ọphu. Windo, nọkota iya mgburumgburu; mẹkpo
lẹ mkpura ọnokoro, nọ iya nụ. Ogologo ọnokoro ime ogbodufu ono dụ ụkporo nkwo-
ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri; ụsa iya adụ ụkporo nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka ise.
34 Mkpura ọnokoro iya gharu ifu l'echi ogbodufu. O nweru nkfụ, e seshiru l'ụpho-
mkpuma, e gudetsua kpụ-butatsụa mkpura ọnokoro ono ẹka labụ. E mekwaruphu
ẹke aadzọbeje ọkpa ụzo ẹsato ye iya.
35 Tọ dụ iya bụ; yọ bya eduta mu jeshia l'ọnokoru ọphu nọ l'ụzo isheli ime ogbodufu.
Yọ bya atọo iphe l'ọnokoru ono; yọ hakwaphụ l'ọ bụ ndu ọphu.
36 Ngwọlahu, nọ iya nụ; mẹ ụpho-mkpuma, kebushiru ngwọlahu ono; mẹ mkpura
ọnokoro iya bẹ hakọta l'ọ bụ ndu ọphu. Windo, nọkota iya mgburumgburu. Ogologo
ọnokoro ime ogbodufu ono dụ ụkporo nkwo-ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri; ụsa iya adụ
ụkporo nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka ise.
37 Mkpura ọnokoro iya gharu ifu l'echi ogbodufu. O nweru nkfụ, e seshiru l'ụpho-
mkpuma, e gudetsua kpụ-butatsụa mkpura ọnokoru ono ẹka labụ. E mekwaruphu
ẹke aadzọbeje ọkpa ụzo ẹsato ye iya.

Ẹke aanọduje akwakọ ngwẹja

38 O nweru nwa mkpura, a kpụru ye iya ibo, nọ l'ime mkpura ọnokoru, nọ l'ime
ọnokoru ime ogbodufu ono. Ọ bụ eke ono bẹ aasajẹ ngwo ngwẹja-ukfuru.
39 O nwekwaruphu okpokoro ẹbo, e dobetsuaru lẹ mkpura ọnokoru ono ẹka labụ,
bụ ẹke eegbuje anụ, e gude egwo ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja onwefu iphe dụ ẹji; mẹ
ngwẹja ọkfu ụgwo iphe dụ ẹji, onye meru.
40 O nwekwaruphu okpokoro ẹbo, e dobetsuaru l'ẹka labụ ọnu-ụzo mkpura
ọnokoro, nọ l'ime ọnokoro ọphu nọ l'ụzo isheli ime ogbodufu.
41 Okpokoro ẹbo ẹbo nọ l'ime ọnu-ụzo ono ẹka labụ; okpokoro ẹbo ẹbo nọkwaphu
l'ọnu-mburu ụzo ono ẹka labụ. A -gụkota iya l'ẹphe ha bẹ ọo-chịko dụ okpokoro
ẹsato, bụ ẹke eegbuje anụ, e gude agba ẹja.
42 O nwekwaruphu okpokoro ẹno ọdo, e gude mkpuma mee, bụ eli ẹke eegbuje
anụ, e gude egwo ngwẹja-ukfuru. Ogologo iya dụ nkwo-ẹka lanụ lẹ mkpirikpi iya;
ụsa iya adụ nkwo-ẹka lanụ lẹ mkpirikpi iya; eli iya adụ nkwo-ẹka lanụ. Yọ bụru ẹke
ono bẹ eedobeje iphemiphe ọbule, eegudeje egbu anụ, e gude egwo ngwẹja-ukfuru;
mẹ ẹja, aagbakpọo agbagba.
43 Ụpho-mkpuma ono mgburumgburu bẹ a kpọbekotaru akpọbe, fọshiru njakata,
hatsụa ogologo l'ọ bụ ọbechere-ẹka. Okpokoro ono l'ẹphe ha bụ ẹke eedoje anụ, e
gude agba ẹja.

Ụlo-Ẹ́kwà-dụ-Nsọ

44 A -lụfu l'ọnokoru ime ogbodufu ono b'o nweru mkpura labụ. Nanụ nọ l'ẹka iya
k'ọnokoro k'ụzo isheli ghaa ifu l'ụzo ọhuda; ọdo anọdu l'ẹka iya k'ọnokoro k'ụzo
ọhuda ghaa ifu l'ụzo isheli.
45 Yọ sụ mu: “Mkpura onanu, gharu ifu l'ụzo ọhuda ono bụ kẹ ndu achịjeru Nchileke
ẹja, bụ iya bụ ndu onanu, anọduje eleta eze-ụlo Nchileke enya.
46 Mkpura ọphu gharu ifu l'ụzo isheli bẹ bụ kẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu
ọphu anọduje eleta ẹnya-ngwẹja Nchileke ẹnya. Ndu a bụ ụnwu Zadọku, bụ ẹphe
bụ ndu Lívayi, bụ ndu abyajẹ Ojejoje ntse ojeru iya ozi nwẹnkinyi.”

47 Tọ dụ iya bụ; yọ bya atọo iphe l'ọma ogbodufu ono. Yọ hakọ ibe ẹno; ẹka iya lanụ bẹ dụ ụkporo nkwo-ẹka ise; ẹka iya ọphu adụkwaphu ụkporo nkwo-ẹka ise. Ẹnya-ngwẹja Nchileke bụ l'ifu eze-ụlo Nchileke ono gẹdegede b'ọ nọ.

Eze-ụlo Nchileke ono

48 Ya ndono; yọ bya eduta mu jeshia lẹ mkpura ọnokoro ẹke eeshije abahụ l'eze-ụlo ono; bya atọo iphe l'igbi ụpho-mkpuma, e gude kpụ-buta mkpura ọnokoro eze-ụlo Nchileke ono; ẹphe ẹka labụ dụtsua nkwo-ẹka ise. Ụsa ọnu-ibo iya dụ nkwo-ẹka iri l'ẹno; ụpho-mkpuma, nọ iya ẹka labụ, tsefutatsuaru etsefuta bẹ ụsa iya dụ nkwo-ẹka ẹto l'ẹka iya lanụ; dụkwaphu nkwo-ẹka ẹto l'ẹka iya ọphu.

49 Mkpura ọnokoro ono bẹ ogologo iya dụ ụkporo nkwo-ẹka; ụsa iya adụ nkwo-ẹka iri l'ẹbo. Ẹke aadzọbeje ọkpa enyihu iya dụ iri. E gvutsukwaruphu itso l'ẹke labụ ọnu ibo ono.

41

1 Yo meebe bya eduta mu je l'eze-ụlo Nchileke bya egude iphe tọo ọkpa-ibo iya l'ọha. Iphe ọkpa-ibo ono dụtsua l'ụsa iya bụ nkwo-ẹka ishingu ishingu.

2 Ọnu-ibo iya; bẹ ụsa iya dụ nkwo-ẹka iri; ụpho-mkpuma, nọ iya ẹka labụ, tsefutsuaru etsefu bẹ ụsa iya dụ nkwo-ẹka ise l'ẹka iya lanụ dụkwaphu nkwo-ẹka ise l'ẹka iya ọphu. Yọ bya atọkwaphu iphe l'ogologo iya yọ dụ ụkporo nkwo-ẹka ẹbo; ụsa iya adụ ụkporo nkwo-ẹka.

3 Yọ bya abahụkwaphu l'eze-ụlo ono bya egude iphe tọo ọkpa-ibo iya; ụsa iya adụtsua nkwo-ẹka ẹbo-ẹbo. Ọnu ẹke, eeshije abahụ l'eze-ụlo ono bẹ ụsa iya dụ nkwo-ẹka ishingu. Ụpho-mkpuma, tsefutsuaru etsefu, nọ ẹka labụ ọnu-ibo bẹ ụsa iya dụ nkwo-ẹka ẹsaa.

4 Yọ bya atọo iphe l'ogologo ime eze-ụlo ono yọ dụ ụkporo nkwo-ẹka; ụsa iya adụ ụkporo nkwo-ẹka l'ụzo ifu eze-ụlo Nchileke. Yọ sụ mu: "Ọwaa bụ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ."

5 Ya ndono; yọ bya atọo l'ụpho-mkpuma eze-ụlo Nchileke ono igbi iya adụ nkwo-ẹka ishingu; mkpura nọtsua l'ẹka ụlo ono l'ọ ha bẹ ụsa iya dụtsua nkwo-ẹka ẹno.

6 Ụlo ono bu ụlo-eli mkpọ-kfu ẹto. Mkpọ-kfu, nọnu nwetsuaru ụkporo mkpura lẹ mkpura iri; a kpụkotaru iphe l'ụpho-mkpuma eze-ụlo Nchileke mgburumgburu tọ gbagudetsua mkpura, nọtsua iya nụ. Iphe ono, a kpụtsuaru l'ụpho-mkpuma ono ta bụdu l'ime ụpho-mkpuma; b'a kpụpyaberu iya.

7 Mkpura, e yeshiru lẹ mgberemẹku ụlo ono be k'ụsa eje l'ẹge ẹphe kpọ-kfuru. Ụlo ọphu, a kpụ-phetaru eze-ụlo ono bẹ a kpụru lẹ ndukfu lẹ ndukfu; k'ọphu bụ e nyikobe mkpura a kpụshiru iya yọ ka ụsa akaka l'eje. Ẹke eshije enyihu iya bẹ dụberu l'ọgbodali iya je atụjahu echi iya swee jeshia imeli iya.

8 Mu aphụa l'eze-ụlo Nchileke ono nweru mgbogidi, e gude kpụ-pheta iya mgburumgburu. Yọ bụru iya bụ ntọ-l'alị mkpura ono, a kpụshiru ye iya mgburumgburu ono. Ẹke ono, a kpụ-liru akpụ-li ono bẹ eli iya halẹphu l'ọ bụ mgbọro ono, eegudeje atụ iphe ono. Ọ dụ nkwo-ẹka ishingu l'ogologo.

9 Ụpho-mkpuma azụ ụlo kẹ mkpura mgburumgburu iya ono bẹ igbi iya dụ nkwo-ẹka ise. Mgbogidi ono ẹke ọphu ẹ ta kpụdu mkpura; bẹ ụsa iya dụ nkwo-ẹka ise. Mgbaku mgbogidi ono yẹle

10 mkpura, a kpụ-pheru ime ogbodufu ono mgburumgburu bẹ ụsa iya dụ ụkporo nkwo-ẹka.

11 Mkpura ono, a kpụ-pheru eze-ụlo Nchileke mgburumgburu ono b'e butsuaru ọnu; yọ lụfutsua ẹke ono, bụ mgbogidi ono; ọnu iya lanụ gharu ifu l'ụzo isheli; ọphu aghaa ifu l'ụzo-ọhuda. Mgbogidi ono mgburumgburu ẹke ẹ ta kpụdu mkpura bẹ ụsa iya dụ nkwo-ẹka ise.

12 Ụlo ọphu a kpụru; yọ ghaa ifu l'ogbodufu eze-ụlo Nchileke l'ụzo ẹka iya k'ẹnyanwu-arịba iya; bẹ ụsa iya dụ ụkporo nkwo-ẹka ẹto lẹ nkwo-ẹka iri. Ụpho-mkpuma ụlo ono bẹ igbi iya gba mgburumgburu dụ nkwo-ẹka ise; ogologo iya adụ ụkporo nkwo-ẹka ẹno lẹ nkwo-ẹka iri.
13 Ya ndono; yọ bya atọo iphe l'eze-ụlo Nchileke ono; ogologo iya adụ ụkporo nkwo-ẹka ise; ogbodufu eze-ụlo Nchileke; mẹ ụlo, a kpụru iya; mẹ l'ụpho-mkpuma iya l'ẹphe hakọta bẹ ogologo ẹphe dụkwaphu ụkporo nkwo-ẹka ise.
14 Atatifu eze-ụlo Nchileke ono ẹke gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata; mẹ ogbodufu eze-ụlo Nchileke ono bẹ ụsa iya dụkota ụkporo nkwo-ẹka ise.
15 Yọ bya atọkwaphu iphe l'ụlo ọphu nọ ghaa ifu l'ogbodufu eze-ụlo Nchileke l'ụzo ẹnyanwu-arịba; mẹ ụpho-mkpuma iya ẹphe ẹka labụ; ogologo ẹphe dụkota ụkporo nkwo-ẹka ise.
Ọgbodo-ụlo eze-ụlo Nchileke ono; mẹ lẹ mgbalabụ iya yẹle mkpura ọnokoro iya ọphu gharu ifu l'etezi
16 b'a tọkotaru oshi. Windo iya ẹphe ẹto dụkota gẹwengu gẹwengu. Ụlo ono l'ọ ha jeye l'ọnu iya ẹphe ẹto b'a tọkotaru oshi; shita l'ọgbodo-ụlo iya; ụpho-mkpuma iya jeye l'ẹke e yeshiru iya windo. Mbụ lẹ windo iya b'e kwechishikotaru iphe l'ọ ha;
17 jeyekpo l'eli ibo; mẹ l'ime mgbalabụ iya; mẹ l'azụ iya. Eli ụpho-mkpuma, nọkota mgbalabụ ono mgburumgburu; mẹ l'ọgbodo-ụlo b'a pyịshiru iphe dụtsua
18 l'ọ bụ cherobimu; mẹ lẹ nkfụ. Nkfụ ono b'e doshiru mgbaku mgbaku cherobimu ono. Cherobimu ono nwetsuaru ifu ẹbo ẹbo.
19 Ifu ọphu dụ l'ọ bụ ifu madzụ b'ọ gharu nkfụ ọphu nọ l'ẹka ọwaa; ifu ọphu yeru ifu agụ b'ọ gharu lẹ nkfụ ọphu nọ l'ẹka iya ọphu. Ẹge ono b'a pyịshikotaru iya dophee eze-ụlo Nchileke ono mgburumgburu.
20 Dụbe l'ọgbodali iya jeye l'eli ibo iya; b'a pyịshikotaru cherobimu; mẹ nkfụ l'ụpho-mkpuma ono.
21 Oshi-ibo ọgbodo-ụlo eze-ụlo Nchileke bẹ hakọkota nụ. L'ifu Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ b'o nweru iphe gbaru ụgbugba lanụ, nọ iya nụ.
22 Ẹnya-ngwẹja Nchileke bụ oshi b'e gude mee ya. Eli iya dụ nkwo-ẹka ẹto; ogologo iya adụ nkwo-ẹka ẹbo; ụsa iya adụ nkwo-ẹka ẹbo. Mkpọro iya; mẹ ọkpa-alị iya; mẹ mgberemẹku iya l'ọ ha bẹ bụ oshi b'e gude mekota iya. Yọ sụ mu: "Ọwaa bụ okpokoro ono, nọ l'ifu Ojejoje ono."
23 Ọgbodo-ụlo eze-ụlo Nchileke ono; mẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono bẹ nwekotaru ibo ẹbo ẹbo.
24 Ibo labụ ono bụkota ibo akụku, aapyaji apyaji.
25 Ibo ọgbodo-ụlo eze-ụlo Nchileke ono b'a pyịshiru cherobimu mẹ nkfụ egbe iya onanu, a pyịshiru l'ụpho-mkpuma. L'ifu mkpura ọnokoro ono b'e gude oshi gbaa mkpu.
26 O nwekwaruphu windo, dụtsua gẹwengu gẹwengu, nọtsua lẹ mgberemẹku mkpura ọnokoro ono ẹka labụ. A pyịshikwaruphu nkfụ lẹ mgberemẹku mkpura ọnokoro ono l'ẹphe ha.

42

Ụlo ndu achijeru Nchileke ẹja

1 Tọ dụ iya bụ; nwoke ono abya edufuta mu duru mu bahụ l'ime ogbodufu; shia ẹka ogbodufu ono ẹka iya k'ụzo isheli. Yọ bya eduta mu jeshia l'ụlo, nọ lẹ mgbaku ogbodufu eze-ụlo Nchileke yẹle ụlo, nọ l'ụzo isheli.
2 Ụlo ono, nọ l'ụzo isheli ono bẹ ogologo iya dụ ụkporo nkwo-ẹka ise; ụsa iya adụ ụkporo nkwo-ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri.

3 Ẹka iya lanụ bẹ gharu ifu l'ẹke ụsa iya dụ ụkporo nkwo-ẹka, bụ ẹke nọ l'ime
ogbodufu. Ẹka iya ọphu bẹ gharu ifu l'ẹke a wụru mkpuma, nọ l'echi ogbodufu. A
kpụru iya; yọ dụ mkpọ-kfu ẹto, ghakọtaru ibe iya ifu.
4 O nwekwaruphu ụzo ọdo, nọ l'ifu ụlo ono; onanu bẹ ụsa iya dụ nkwo-ẹka iri;
ogologo iya adụ ụkporo nkwo-ẹka ise. Ibo iya nọkota l'ụzo isheli ụlo ono.
5 Mkpura ọphu nọtsua l'eli bẹ katsụa kpagụngu; kẹ l'ẹtemu ono, ketatsuaru ẹke ha
nshinu ka mkpura ndu ọphu nọtsua l'ụzo alị; mẹ lẹ mkpọ-kfu k'echilabu ụlo ono.
6 Mkpura, nọtsua lẹ mkpọ-kfu k'ẹto l'ụlo-eli ono te nwedu ọphu nweru itso ẹge
ụlo ndu ọphu a kpụshiru l'ogbodufu ono nweru. Ọo ya bụ l'ọgbodo-ụlo k'alị ka
k'echilabu; kakwaphu k'eli.
7 O nwekwaruphu ụpho-mkpuma, tsefutaru etsefuta, a kpụpyaberu l'ụlo, a kpụru
l'echi ogbodufu ono; ụpho-mkpuma ono nọnyabe ụlo, a kpụru l'ẹke iya k'eze-ụlo
Nchileke; ogologo ụpho-mkpuma ono ẹke ọphu tsefutaru etsefuta dụ ụkporo nkwo-
ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri.
8 Obenu l'ụlo ọphu a kpụru l'echi ogbodufu ono bẹ ogologo iya dụ ụkporo nkwo-
ẹka labụ lẹ nkwo-ẹka iri. Ụlo ọphu a kpụru l'ẹke iya k'eze-ụlo Nchileke bẹ ogologo
iya dụ ụkporo nkwo-ẹka ise.
9 Ụlo k'ụzo alị bẹ gharu ọnu l'ụzo ẹnyanwu-ahata, bụ ẹke eeshije l'echi ogbodufu
abahụ iya.

10 L'ogbodufu ono l'ẹke iya k'ụzo ọhuda b'o nwekwaruphu ụlo, a kpụru lẹ mgbaku
ụpho-mkpuma echi ogbodufu yẹle ogbodufu eze-ụlo Nchileke.
11 O nweru ụzo, nọ l'ifu ụlo ono. Ụlo ono dụ l'ọ bụ ọphu nọ l'ụzo isheli. Ogologo
iya bẹ yẹle k'ọphu hakọ; ụsa iya ahakwaphu l'ọ bụ k'ọphu. Ẹke eeshije alụfu iya bẹ
yẹle k'ọphu bụ iphe lanụ. Ẹge a kpụru iya bẹ yẹle k'ọphu gbakwarụphu ụgbugba
lanụ. Ibo ẹphe abụkwaruphu iphe lanụ.
12 Ụlo k'ụzo alị ọphu nọ l'ụzo ọhuda bẹ gharu ọnu l'ụzo ẹnyanwu-ahata, bụ ẹke
eeshije abahụ iya. O nwekwaruphu ụpho-mkpuma, tsefutaru etsefuta, a kpụpyaberu
l'ụlo ono.

13 Tọ dụ iya bụ; yọ sụ mu: "Ụlo k'ishẹli mẹ k'ọhuda iya ono, ghakotaru ifu l'ogbodufu
eze-ụlo Nchileke ono bẹ bụ kẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja. Ọ bụ ẹke ndu achịjeru
Nchileke ẹja, bụ ndu abyanyabẹje Ojejoje ntse a-nọduje eri iphe katsụa nsọ, a gwaru
Nchileke. Ẹke ono bẹ ẹphe e-dobeje iphe katsụa nsọ, a gwaru Nchileke. Iphe ndono
bụ nri, a gwaru Nchileke; mẹ ẹja onwefu iphe dụ ẹji; mẹ ẹja ọkfu ụgwo iphe dụ ẹji;
kẹ l'ẹke ono bẹ dụ nsọ.
14 Teke ndu achịjeru Nchileke ẹja bahụwaru lẹ Ẹke-dụ-Nsọ; t'ẹphe ba alụfukwa
l'echi ogbodufu; l'ẹphe be yefu uwe, ẹphe yeru gude je ozi; kẹ l'uwe ono dụkwa nsọ.
Ẹphe e-ye uwe ọdo; tẹmanu ẹphe ejede ẹke ndu ọdo nọ."

15 Teke ọ tọ-geru iphe l'iphe nọ l'ime eze-ụlo Nchileke ono l'ọ ha b'ọ bya eduta mu
shia ọnu-ọguzo k'ụzo ẹnyanwu-ahata; bya atọo iphe l'ẹke ono gba mgburumgburu.
16 Yọ bya egude mgbọro, e gude atọ iphe tọo iphe l'ẹka iya k'ụzo ẹnyanwu-ahata;
yọ dụ ụkporo nkwo-ẹka ise ugbo ise.
17 Yọ bya egude mgbọro, e gude atọ iphe tọo iphe l'ẹka iya k'ụzo isheli; yọ dụkwaphu
ụkporo nkwo-ẹka ise ugbo ise.
18 Yọ bya egude mgbọro, e gude atọ iphe tọo iphe l'ẹka iya k'ụzo ọhuda; yọ
dụkwaphu ụkporo nkwo-ẹka ise ugbo ise.
19 Yọ bya aghachi bya egude mgbọro, e gude atọ iphe tọo iphe l'ẹka iya k'ụzo
ẹnyanwu-arịba; yọ dụ ụkporo nkwo-ẹka ise ugbo ise.
20 Tọ dụ iya bụ; yọ tọkota iya iphe ẹphe ẹka ẹno. A kpụ-phekwaru iya phụ ụpho-
mkpuma mgburumgburu; ogologo iya adụ ụkporo nkwo-ẹka ise ugbo ise; ụsa iya

adụkwaphu ụkporo nkwo-ẹka ise ugbo ise, e gude kpụ-bufu Ẹke-dụ-Nsọ l'ẹke madzụ mmakanụ anọje.

43

Ọdu-biribiri Nchileke abata
l'eze-ụlo Nchileke

1 Ya ndono; nwoke ono abya eduta mu bya l'ọnu-ụzo ọphu gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata.
2 Mu aphụa ọdu-biribiri Nchileke Ízurẹlu l'ẹke o shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata l'abya. Olu l'ada l'ọ bụ ọda mini, achị ọku. Iphoro ọdu-biribiri Nchileke emee alị achakọta biribiri.
3 Àphù ono, mu phụru ono dụ l'ọ bụ àphù, mu phụjeru teke ọ byaru omebyishi mkpụkpu ono; mbụ l'ọ bụ egbe aphụ, mu phụjeru l'iku Ẹnyimu Keba. Mu adaa kpube ifu l'alị.
4 Ọdu-biribiri Ojejoje shiru ọnu-nggamgbo ọphu gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata bahụ l'eze-ụlo Nchileke ono.
5 Tọ dụ iya bụ; Ume Nchileke adzụ-lia mu bya edobe l'ime ogbodufu. Mu abya aphụa l'ọdu-biribiri Ojejoje eji eze-ụlo Nchileke ono ejiji.
6 Teke ono, nwoke ono vudonyabe mu ono; bẹ mu nụru olu onye ọdo, nọ l'eze-ụlo Nchileke ekfu anụ mu;
7 sụ: "Nwa ndiphe; ẹke-a bụ ẹke aba-eze mu anọduje; bụkwaruphu ẹke mu adzọbeje ọkpa. Ẹke-a, ndu Ízurẹlu bu-a bụ ẹke ya e-bu gbururu jeye lẹ gbururu. Ndu Ízurẹlu te emerushihedu ẹpha iya, dụ nsọ ọdo. Ẹphebedua l'onwẹphe; m'ọ bụ ndu eze ẹphe te egudehedu ori ogori; mẹ odzu ndu eze ẹphe merushia ẹpha iya ọdo.
8 Mbụ teke ẹphe bunyaberu ọnu-ibo ẹphe l'iku ọnu-ibo nke mu; bya eyenyabe ọkpa-ibo ẹphe l'iku iya nke mu; yọ bụwarua ụpho-mkpuma lanụ nkịnyi iya bụ iphe nọ-buhuru mu l'ẹphe. Ẹphe gude ụru-alị, ẹphe eme merua ẹpha mu, dụ nsọ. Ọ bụ iya meru iphe mu gude ẹhu-eghughu mebyishia ẹphe.
9 Nta-a bẹ mu asụ t'ẹphe haa ori ogori; bya apashịa odzu ndu eze ẹphe ono; tẹ mu bya tẹ mu l'ẹphe buru gbururu jeye lẹ gbururu.

10 "Nwa ndiphe; tụaru ndu Ízurẹlu ọnu ẹge eze-ụlo Nchileke ono a-dụ; mẹ ẹge ọo-gba; mẹ ẹge ee-gude kpụa ya; k'ọphu iphere iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru egude ẹphe l'ẹphe ha.
11 Teke ọ bụru l'iphere iphe ono, ẹphe meru ono dụ ẹphe; nggu akaru ẹphe ẹge aa-kpụ eze-ụlo Nchileke ono; mẹ ẹge ee-gude kpụa ya; mẹ ẹge ọo-dụ; mbụ ọnu-nggamgbo iya; mẹ ọnu-ọguzo iya; mẹ ẹge aa-kpụkotakpoo ya kpamukpamu; mẹ l'ẹge aa-nọdu edo nsọ l'ẹke ono; mẹ ekemu, ee-gude achị ẹke ono. Dekota iphe ndu-wa l'ẹkwo k'ọphu ẹphe e-mekota ekemu iya l'ọ ha; bya edokota nsọ iya l'ọ ha.

12 "Ọwaa bụ ekemu, tso eze-ụlo Nchileke ono: Iphe bụ ọnungonu ugvu ono mẹ ẹke nọ-pheru iya mgburumgburu bẹ bụ ẹke a-katsụa ọdu nsọ. Ọ bụ iya bụ ekemu eze ụlo Nchileke ono.

Ẹnya-ngwẹja Nchileke

13 "Ọwaa ẹge ọo-hatabe; mbụ ẹnya-ngwẹja Nchileke ono lẹ nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka. Nkwo-ẹka ono bụtsua nkwo-ẹka lanụ; mẹ nkwo mkpụshi-ẹka ẹto. Aa-wa iya ọswa mgburumgburu. Ọswa ono a-dụ nkwo-ẹka lanụ; ụsa iya adụkwaphu nkwo-ẹka lanụ. Igbirimọnu ọswa ono mgburumgburu a-dụ nkwo mkpụshi-ẹka tete. Ọwaa ẹge ẹnya-ngwẹja ono a-habe l'eli:

14 Dụbe l'ẹke ono, a tụru ọswa mini ono jeye l'ụzo alị iya a-dụ nkwo-ẹka ẹbo; ụsa iya adụ nkwo-ẹka lanụ. Dụbe l'uko kẹ nshịi ya je erua lẹ nwịsa; bẹ eli iya a-dụ nkwo-ẹka ẹno; ụsa nwịsa iya ono adụ nkwo-ẹka lanụ.
15 Nhamụnha ẹnya-ngwẹja Nchileke a-dụ nkwo-ẹka ẹno. Ẹnya-ngwẹja ono e-nwe mpo ẹno, tụpyishiru ọnu. Ogologo mpo ono adụgbaa nkwo-ẹka nanụ nanụ.
16 Nhamụnha ẹnya-ngwẹja Nchileke ono e-nweru mgberemẹku ẹno, hakọta ahakọta. Ogologo iya a-dụ nkwo-ẹka iri l'ẹbo; ụsa iya adụkwaphu nkwo-ẹka iri l'ẹbo.
17 Nwịsa iya a-hakọkwaphu mgburumgburu; ogologo iya a-dụ nkwo-ẹka iri l'ẹno; ụsa iya adụkwaphu nkwo-ẹka iri l'ẹno; igbirimọnu nwịsa ono bẹ eli iya a-dụ mkpirikpi nkwo-ẹka gbaa ya mgburumgburu. Ishi nwịsa ono a-dụ nkwo-ẹka lanụ gbaa mgburumgburu. Ẹke, eeshije enyihu ẹnya-ngwẹja ono a-gha ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata."

Odobe ẹnya-ngwẹja ono nsọ

18 Ya ndono; yọ sụ mu: "Nwa ndiphe; ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: Ọwaa ẹge ee-shije egwo ngwẹja-ukfuru; mẹ ẹge ee-gudeje ephe mee-iphe l'ẹnya-ngwẹja ono teke a kpụ-gheru iya.
19 Ịi-kpẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja nwophoja oke-eswi t'ẹphe gude chịa ẹja k'iphe dụ ẹji. Ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono a-bụ ndu ikfu Lívayi, bụ ndu shi l'eri Zadọku, bụ ndu ejeje ozi l'ifu iya. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
20 Nggu ewota mee ya tee lẹ mpo ẹnya-ngwẹja; mẹ lẹ mkpọro nwịsa iya ono ẹphe ẹno. Nggu etephekwaa ya phụ l'igbirimọnu iya mgburumgburu t'ọ bụru iphe i gude mee ẹnya-ngwẹja ono t'ọ dụ nsọ; gudekwa iya phụ safu iphe dụ ẹji, nọ iya nụ.
21 Oke-eswi ono, e gude achị ẹja k'iphe dụ ẹji ono bẹ ịi-kpụta je akpọ ọku l'ẹke e meru l'eze-ụlo ono t'a kpọje ẹja ọku l'azụ eze-ụlo Nchileke ono.
22 "L'abalị k'ẹbo bẹ ii-gude mkpi, te nwedu ẹkworo chịa ẹja iphe dụ ẹji. Ẹnya-ngwẹja ono bẹ ee-me t'ọ dụ nsọ ẹge ono, e meru iya teke e gude oke-eswi chịa ya ẹja ono.
23 Teke i meeberu yọ dụ nsọ bẹ ịi-kpụta nwophoja oke-eswi mẹ ebyila, te nwedu ẹkworo chịa ya ẹja.
24 Ii-gwotakota iya bya l'ifu Ojejoje. Ndu achịjeru Nchileke ẹja ewota únú phekota iya; kpọo ya ọku t'ọ bụru ngwẹja-ukfuru nụ Ojejoje.
25 "Abalị ẹsaa bẹ ii-dukfube kpụfutaje mkpi mbọku-mbọku t'e gude chịa ẹja iphe dụ ẹji. Ẹge ono bẹ ịi-kpụfuta oke-eswi mẹ ebyila, te nwedu ẹkworo.
26 Abalị ẹsaa bẹ ẹphe e-gude kfụa ụgwo iphe dụ ẹji k'ẹnya-ngwẹja ono; mee ya t'ọ dụ nsọ; shi ẹge ono woru iya ye Nchileke l'ẹka.
27 Teke abalị ẹsaa ono sweeberu; dụbe l'abalị k'ẹsato iya bẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja a-bya achịaru unu ngwẹja-ukfuru; mẹ ẹja k'ẹhu-agu l'eli ẹnya-ngwẹja ono. Ọ bụ teke ono bẹ mu a-lọru unu ye onwomu l'ẹhu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu."

44

Ọnu-ọguzo ụzo ẹnyanwu-ahata

1 Tọ dụ iya bụ; nwoke ono abya edulata mu azụ l'ọnu-ụzo ọphu nọ l'ụzo azụ ẹke ono dụ nsọ ono bụ ọphu gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata. Obenu l'a gụ-chiru iya agụ-chi.
2 Ya ndono; Ojejoje asụ mu: "Ọnu-ụzo-wa bẹ agụ-chi ẹge-a jeyewaru" Ẹ ta byadụ bya agụha iya agụha. Ẹ tọ dụdu onye byaru bya eshi iya bahụ ọdo; kẹ l'ọ bụ ẹke ono bẹ Ojejoje, bụ Nchileke Ízurẹlu shiru bahu.
3 Ọ bụ onye ishi unu bụ onye nweru ike nọdu l'ime ọnu-ụzo ono ria nri l'ifu Ojejoje. Oo-shi l'ụzo, e shije abata lẹ mkpu ọnu-ụzo ono bahụ; shikwa iya phu lụfu.

4 Ya ndono; nwoke ono eduta mu shia ụzo ọphu nọ l'ụzo isheli l'ụzo ifu ẹke eze-ụlo Nchileke nọ ono. Mu abya apalia ẹnya phụa ọdu-biribiri Ojejoje; yo ji eze-ụlo
Nchileke ono ejiji; mu adawaphu kpube ifu l'alị.
5 Ojejoje asụ mu; nwa ndiphe; lezita ẹnya ọhuma ngabe nchị ọhuma; kwabẹ
ẹnya l'iphemiphe ọbule mu kfuru l'ọ bụ ẹge a-nọduje eme l'eze-ụlo Nchileke ono.
Lezitakwa ẹnya l'iphe bụ ụzo, e shi abahụ l'eze-ụlo Nchileke ono; mẹ ẹke e shi alụfuta
lẹ Ẹke-dụ-Nsọ.
6 Nggu ekfuru ndu Ízurẹlu ono, bụ okwefuru íkè ono: Lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru;
l'o dzuwaru mbụ ụru-alị-a unu arụ-wa unubẹ ndu Ízurẹlu.
7 Iphe ọdo, unu meru yekoberu ụru-alị unu bụ l'unu dubataru ndu ọhodo, ẹ te
budu akpapyị l'obu; mẹ l'anụ ẹhu ẹphe l'ime ụlo nsọ iya. Unu eshi ẹge ono merushia
eze-ụlo iya teke ono, unu gude nri; gude ẹba anụ; mẹ mee anụ chịaru iya ẹja; shi
ẹge ono mebyia ọgba-ndzụ iya ono.
8 Obe kẹ t'unu mee iphe nsọ mu ono ẹge mu sụru t'unu mee ya l'onwunu; unu egbe
zia ndu ọdo t'ẹphe letaje ụlo nsọ mu ẹnya.
9 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: "T'ẹ b'ọ dụkwa onye ọhodo, ẹ te
budu akpapyị l'obu; mẹ l'anụ ẹhu iya, a-bata l'ụlo nsọ iya; m'o -ruhuduru ọ bụru onye
ọhodo, buwa ebubu lẹ Ízurẹlu.
10 Ndu Lívayi ọphu kpaphushihuru nụ; mẹ ndu ọphu gbeshikotaru mu l'ẹhu lẹ nte
ẹphe agwa bẹ e-vuru iphe dụ ẹji ẹphe kpataru ẹphe.
11 Ẹphe a-bụru ndu eje ozi l'ụlo nsọ mu; bụru ndu nche l'ọnu eze-ụlo Nchileke l'eje
ozi l'ime iya. Ọ bụ ẹphe e-gbuje anụ, e gude egwo ngwẹja-ukfuru; ẹphe a-chịjeru
ndu ono ẹja; l'ejeru ẹphe ozi.
12 Obenu kẹ l'ẹphe agwaję nte bya emeje ndu Ízurẹlu t'ẹphe mee iphe dụ ẹji bẹ mu
ribuakwaru nte l'ẹphe e-vuru iphe dụ ẹji ẹphe kpataru. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ
ekfu.
13 T'ẹphe ba byakwa mu ntse l'ẹphe abya mu ọbaru ẹja l'ẹphe bụ ndu achịru mu
ẹja; m'ọ bụ je ojenyabe iphe nsọ mu ẹhu; m'ọ bụ iphe a gbaru mu ẹja, katsụkpo ọ dụ
nsọ. Ẹphe e-vuru ụru-alị, ẹphe rụshiru.
14 Obenu l'ẹge ọ dụ-habe bẹ mu emekwa-a ẹphe t'ẹphe letaje ẹnya l'iphe e-me
ememe l'eze-ụlo Nchileke ono; mkpọ iphe bụ ozi, aa-nọdu ejeje l'ime iya.
15 Obenu lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu Lívayi, bụ iya bụ ndu ọphu shi l'eri
Zadọku, shi eje ozi l'ụlo nsọ mu ẹge gbaru nụ teke ndu Ízurẹlu shi gbeshi mu l'ẹhu
bụ ẹphe bụ ndu a-nọdu abyaję mu ifu l'ejeru mu ozi. Ọ bụ ẹphe e-vudoje mu l'ifu
achịjeru mu ẹja ẹba anụ mẹ kẹ mee. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
16 Ọ bụ ẹphe nwẹnkinyi ẹphe; bụ ndu a-bahụje l'ime ụlo nsọ mu ono; yọ
bụkwaruphu ẹphe nwẹnkinyi bụ ndu e-jenyabeje okpokoro mu ojeru mu ozi; mee
iphe mu sụru t'e mee.
17 Teke ẹphe bahụru l'ọnu k'ime ụlo ọphu nọ l'ime iya, ẹphe eyeje uwe ọcha; t'ẹphe
be eyekwa uwe, e gude ẹji anụ kwee lẹ phu teke ẹphe eje ozi l'ime ọnu-ụzo ọphu nọ
l'ime eze ụlo Nchileke ono; m'ọ bụkwanu ime eze-ụlo Nchileke ono.
18 Ẹphe ekeje ẹkwa ọcha l'ishi; bya eyee nwịba ọcha l'ụkfu; t'ẹphe be yejekwa iphe
e-me tẹ ẹphuru tsua ẹphe.
19 Teke ẹphe meeberu l'alụfawa ẹke bụ ọnokoru, bụ ẹke ndu ọdo adọjeru; gbanwee
uwe onanu, ẹphe shi yee l'eje ozi; wụshi l'ime ụlo nsọ ono; k'ọphu ẹphe te egudedu
uwe ẹphe mee ndu Ízurẹlu; t'tẹphe adụ nsọ.
20 T'ẹphe ba akpụshijekwa ishi akpụshi; m'ọ kwanu haa ẹgbushi ẹphe t'o tse
ogologo. Ẹphe a-kpụje ishi akpụkpu.
21 Tẹ bẹ o nwekwa onye achịjeru Nchileke ẹja angụje mẹe teke ọ bahụru l'ime
eze-ụlo Nchileke ono.

22 T'ẹphe ba alụjekwa nwanyi, maa tụfuru; ọphu ẹphe alụkwa nwanyi, nji iya chịfuru achịfu. Onye ẹphe a-lụje bụ nwamkpụru, bụ onye Ízurẹlu; m'ọ bụ nwanyi onye achịjeru Nchileke ẹja tụfuru.
23 Ẹphe e-zije ndibe mu t'ẹphe maru iphe dụ iche l'iphe dụ nsọ mẹ ọphu ta dụdu nsọ; koshikwaphu ẹphe ẹge ẹphe e-shije maru iphe aa-nọdu asọ nsọ mẹ ọphu ẹ-ta nọdudu asọ nsọ.
24 O -nweru okfu daru nụ; ndu achịjeru Nchileke ẹja abụru ndu ikpe; kpee okfu ọbu l'ẹge ya tụru l'ekemu. T'ẹphe mekotajekwa ekemu mu mẹ iphe mu tụru ẹphe ekemu iya t'ẹphe meje l'iphe bụ ajị. Ẹphe edobejekwaphu mbọku ọtu-ume iya nsọ.
25 T'onye achịjeru Nchileke ẹja bẹ ejenyabe odzu tẹ b'ọ bụ onye meruru onwiya emeru. Obenu lẹ teke odzu ọbu bụ nna iya; m'ọ bụ nne iya; m'ọ bu nwa iya nwoke m'ọ bụ nwa iya nwanyi; m'ọ bụ nwunne iya nwanyi, ẹ ta lụdua nji bẹ o nwekwaru ike meruaru onwiya ọbu.
26 Teke e nwefubeberu iya emerushi ono, o merushiru onwiya ono t'ọ nọdu-odu abalị ẹsaa.
27 Mbọku o bebe bahụ l'ime eze-ụlo Nchileke t'o je ozi l'ẹke b'ọ chịru onwiya ẹja iphe dụ ẹji. Ọ bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
28 Ọ kwa mbẹdua bụ òkè-iphe ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono nweru nwẹnkinyi. T'ẹ b'ọ dụkwa oke, unu e-kevu ẹphe l'alị Ízurẹlu. Ọ bụ mu a-bụru oke, ẹphe a-hata.
29 Ẹphe anọdu eri iphe anụru Nchileke l'iphe shi l'iphe mịru amịmi l'iphe e meberu l'alị; mẹ iphe e gude gba ẹja iphe dụ ẹji; mẹ iphe e gude gba ẹja onye ikpe nmaru; mẹ l'iphemiphe ọbule, a gọru lẹ Ojejoje lẹ Ízurẹlu a-bụkota nk'ẹphe l'ọ ha.
30 Iphe kakọta mma l'iphe a kpataru l'iphe i meberu l'okfu ngu; mẹ iphe bụ iphe i wotaru bya anụ bẹ bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja e-nweru iya. Ịi-hataje iphe ọdungu, ị kpataru l'iphe i meberu l'alị nụ ẹphe; k'ọphu iphe ọma e-tso ndibe ngu.
31 Tẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja bẹ erijekwa iphe ọbule m'ọ bụ nwẹnu m'ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu nwụhuru anwụhu m'ọ bụ ọphu anụ fọ-gburu afọ-gbu.

45

Ókè-alị kẹ Ojejoje

1 "Teke unu a-washịde alị ono; unu awafụru Ojejoje ẹke ogologo iya dụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri t'ọ bụru ogwokorogwo ẹke dụ nsọ. Ụsa iya a-dụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụnu iri. Ẹke ono l'ọ ha gbaa mgburumgburu a-bụru alị, dụ nsọ.
2 L'alị-a bẹ ee-kefuta ẹke hakọ nụ, dụ ụnu nkwo-ẹka lanụ l'ụkporo nkwo-ẹka ise ibe ẹno dobe t'ọ bụru ẹke aa-kpụ ụlo nsọ ono; e ketakwaphu alị, dụ ụkporo nkwọ-ẹka ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri ye iya mgburumgburu daburu iphoro.
3 L'alị nsọ ono; bẹ unu a-wafụta ẹke ogologo iya a-dụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri; ụsa iya adụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka l'ụnu nkwo-ẹka ise. Ọ bụ ẹke ono bẹ aa-kpụ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ.
4 Ọo-bụru nke-alị, dụ nsọ nọduru ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja; mbụ ndu ejeje ozi l'ụlo, dụ nsọ ono; bụru ndu abyajẹ l'ifu Ojejoje ejeru iya ozi. Ọ bụ ẹke ono bẹ aa-kpụshiru ẹphe ụlo; mẹ l'ụlo nsọ ono.
5 Ẹke ọdo, aa-wafụ bẹ ogologo iya a-dụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri; ụsa iya adụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka l'ụnu nkwo-ẹka ise. Nke-alị ono a-bụru kẹ ndu Lívayi, bụ ndu ejeje ozi l'eze-ụlo Nchileke; ẹke ono a-bụru ẹke ẹphe e-me mkpụkpu k'eburu.

6 “Unu bukwaru alị, ụsa iya dụ ụnu nkwo-ẹka iri l'ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri;
ogologo iya adụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri
yeru alị nsọ ono, a-bụru alị ọha. Alị ono a-bụru ndukfuru alị, dụ nsọ, bụ ndu Ízurẹlu
kpamukpamu e-nweru iya.
7 “Onye ishi unu bẹ e-nweru alị, nọ mgbebya mgbebya alị nsọ ono; alị-a a-
nọkwaruphu laa ibyiya ẹke ọphu alị ọha nọ. Ọo-dụbe l'ụzo ẹnyanwu-arịba ẹka
iya lanụ nọo je akpa l'ẹka iya ọphu; byakwaphu adụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata ẹka iya
lanụ nọo je akpa l'ẹka iya ọphu; mbụ oo-shilephu l'ókè-alị ọphu nọ l'ụzo ẹnyanwu-
arịba nọo ogologo je eswe ókè-alị ọphu nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata; nọo ẹge ono je
anyịru ẹhu l'ẹke ọphu a washịru ikfu ikfu.
8 Alị-wa a-bụru nke, ọo-hata lẹ Ízurẹlu. Teke ono bẹ ndu mu, bụ ndu ishi ta byahẹdu
bya akpa ndibe mu ẹhu ọdo. Ẹphe a-ha ndu Ízurẹlu t'ẹphe haa alị ono l'ikfu l'ikfu
ẹge ẹphe dụtsua.
9 “Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru agha: T'o beru bekwaru unubẹ ndu ishi lẹ Ízurẹlu; unu
haa ẹhuka, unu eme; mẹ ẹhu, unu akpa madzụ; mee iphe dụ nhamụnha; mẹ iphe
gbaru l'ememe; unu ahaa ọchishi ndibe mu l'ufu ẹphe. Ọ bụ iphe Ọkaribe-Kakọta-
Nụ ekfu.
10 “Unu gudeje iphe dụ mma atụ iphe; ashanga, dzuru edzudzu; mẹ ngwakọ, dzuru
edzudzu.
11 “Ashanga ono; mẹ ngwakọ ono a-ha ẹnya-nhamụnha. Iphe alajẹ lẹ ngwakọ bụ
e -kee jahotu ụzo iri; ụzo lanụ iya. Iphe alajẹ l'ashanga abụkwaruphu e -kee jahotu
ụzo iri; ụzo lanụ iya. Jahotu bụ iphe ee-gudeje atụ iphe l'ẹphe ẹbo.
12 “Shẹkelu lanụ bẹ a-bụjeru ụkporo gera. Ụkporo shẹkelu, e yeru ụkporo shẹkelu
lẹ shẹkelu ise; a bya eyeru iya shẹkelu iri l'ise bẹ a-bụ mina lanụ.

Iphe aa-nụje Nchileke;
mẹ mbọku dụkota lẹ nsọ

13 “Ọwaa bụ iphe dụkpo iche, unu a-nụje Nchileke. Unu pataję jahotu witu lanụ,
unu butaru; hata iya kpojia ashanga ekpoji; unu ekee ashanga ono uzi ishingu; wota
uzi lanụ iya nụ Nchileke. Unu apatakwaphu jahotu balị lanụ, unu butaru; hata
iya kpojia ashanga ekpoji; unu ekee ashanga ono uzi ishingu; wota uzi lanụ iya nụ
Nchileke.
14 Manụ olivu, unu a-nụje bẹ unu a-wụkoje lẹ mbenu. Unu a-pata mbenu ono
wụ-jia ngwakọ; unu abya ekuta ngwakọ lanụ; kee ya uzi iri; wota uzi lanụ iya nụ
Nchileke; kẹ lẹ mbenu ono bụ ngwakọ iri alajẹ iya.
15 Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ unu a-kpụtaje atụru lanụ l'ime ụkporo atụru iri l'atụru
Ízurẹlu. Onanu bụ t'e gudeje gwoo ngwẹja nri; ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja ẹhu-agu;
t'e gude kfụa ụgwo iphe dụ ẹji ndu ono meru. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.
16 “Ndu alị ono l'ẹphe ha bẹ a-chịko wotakota ngwẹja ọwaa wotaru onye ishi ẹphe.
17 Ọ bụ onye ishi ono bẹ e-wofutaje iphe ee-gude gwoo ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja
nri; mẹ ngwẹja-mẹe l'iphe bụ ajị, sweru esweswe; mẹ l'iphe bụ mbọku Ajị Ọnwa
Ọphungu; mẹ iphe bụ mbọku ọtu-ume; mẹ l'iphe bụ oge eswe-iphe nọnu lẹ Ízurẹlu.
Ọ bụ iya a-nụje iphe ee-gude egwo ngwẹja iphe dụ ẹji; mẹ ngwẹja nri; mẹ ngwẹja-
ukfuru; mẹ ngwẹja ẹhu-agu t'e gude kfụa ụgwo iphe dụ ẹji, ndu Ízurẹlu meru.”
18 Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: L'ọnwa mbụ l'ime abalị mbụ iya bẹ unu a-kpụtaje
nwophoja oke-eswi, ẹ te nwedu ẹkworo chịa ẹja ụlo, dụ nsọ ono.
19 Onye achịjeru Nchileke ẹja bẹ e-wota mee ono, e gburu gude gwoo ẹja iphe dụ
ẹji ono tee l'ọkpa-ibo eze-ụlo Nchileke ono; mẹ lẹ mkpọro ẹno nwịsa ẹnya-ngwẹja
Nchileke ono; mẹ l'ọkpa-ibo k'ọnu-ọguzo ime ogbodufu.

20 Ẹge ono bẹ unu e-mekwa iya phụ l'abalị k'ẹsaa l'ime ọnwa ono l'ẹhu iphe bụ
onye te lebezidu ẹnya meswee; m'ọ bụ onye ta madu amama meswee. Ọ bụ ẹge ono
bẹ unu e-shi chịa ẹja eze-ụlo Nchileke ono mekwaa ya.
21 "L'abalị iri l'ẹno l'ime ọnwa mbụ bẹ unu a-gbajẹ Ajị Esweta ono, bụ ajị, unu
a-gbajẹ abalị ẹsaa, bụ teke iphe unu e-rije bụ buredi, e te yedu iphe ekoje iya ekoko.
22 Lẹ mbọku ono bẹ onye ishi a-kpụfuta nwophoja oke-eswi, ee-gude gworu iya ẹja
k'iphe dụ ẹji nk'iya gẹdegede; mẹ lẹ k'iphe dụ ẹji ndu bukota l'alị ono l'ẹphe ha.
23 Mbọku-mbọku l'ime abalị ẹsaa ono, aa-nọdu agba ajị ono bẹ ọo-kpụfutaje
nwophoja oke-eswi ẹsaa; mẹ ebyila ẹsaa, ẹ te nwedu ẹkworo t'e gudeje gwoo ngwẹja-
ukfuru nụ Ojejoje. Ọo-nụjekwaphu mkpi t'e gude gwoo ngwẹja k'ẹjo-iphe mbọku-
mbọku.
24 Oo-shijekwaphu l'ereshi kpota ashanga nanụ nanụ t'o tsotsuaru oke-eswi ono
iche l'iche; mẹ ebyila ono iche iche; t'ọ bụru ẹja nri. Ẹge ono bẹ manụ, jiru ọvara
e-tsoje ashanga ono nanụ nanụ.
25 "Teke o ruru l'abalị k'ẹsaa k'ọphu a bahụru l'ajị ono, adụbeje l'ọnwa k'ẹsaa dụ
l'abalị iri l'ise ono bẹ bụkwaphu iphe ha ẹge ono bẹ oo-wofuta t'e gude gwoo ngwẹja
k'iphe dụ ẹji; kẹ ngwẹja-ukfuru; kẹ ngwẹja nri; mẹ manụ.

46

1 " 'Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru: L'ọnu-ọguzo ime ogbodufu, bụ ọphu gharu ifu l'ụzo
ẹnyanwu-ahata bẹ aa-gụ-chije agụ-chi l'iphe bụ abalị ishingu ono, eejeje ozi ono. Ọ
bụ mbọku ọtu-ume mẹ mbọku Ajị Ọnwa Ọphungu bẹ aa-gụhaje iya agụ-ha.
2 Onye ishi bẹ e-shije l'etezi shia ifu nggamgbo bata bya evudo l'ọnu-ọguzo
gẹdegede. Ndu achijeru Nchileke ẹja bụ ndu egworu iya ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja
ẹhu-agu iya. Ẹke ọo-nọduje l'egwo ẹja ono bụ l'ọnu-ọguzo ono. O -gwotsua ẹja ono;
t'ọ lụfu; t'ẹ b'a gụ-chikwa ọnu-ụzo ono agụ-chi gbururu jeye l'urẹnyashi.
3 Mbọku, bụje mbọku ọtu-ume; mẹ mbọku Ajị Ọnwa Ọphungu bẹ iphe bụ ndu alị
ono a-nọduje l'ọnu-ụzo ono baaru Ojejoje ẹja l'ifu iya.
4 Ngwẹja-ukfuru, onye ishi unu abyajẹ ogworu Ojejoje mbọku ọtu-ume bẹ a-bụjeru
nwatụru ishingu, ẹ-te nwedu ntụpo; mẹ ebyila lanụ, ẹ-te nwedu ẹkworo.
5 Iphe oo-yekobe l'ebyila gude gbaa ẹja nri bẹ a-bụ ashanga ereshi. Ẹja nri, oo-
yekobe nwatụru ono bẹ bụ ẹge ẹka iya beru bẹ ọo-nụta-be; yo yekwa ọvara manụ
l'ashanga ono iche l'iche.
6 Mbọku Ajị Ọnwa Ọphungu bẹ ọo-nụ nwophoja oke-eswi, te nwedu ẹkworo; mẹ
nwatụru ishingu; mẹ l'ebyila lanụ, te nwedu ẹkworo.
7 Yọ bya ewofuta iphe ee-gude gwoo ẹja nri. Akpe, jiru ashanga bẹ oo-ye l'oke-eswi
lanụ. Akpe, jiru ashanga bẹ oo-ye l'ebyila lanụ. Ụnwu atụru phụ bẹ oo-ye akpe ẹge
ẹka iya beru; yekobe iya lẹ manụ konggo iche l'iche.
8 Teke onye ishi abahụ; t'o shi l'ọnokoru ọnu-ọguzo bahụ; t'o shikwaphu ẹke ono
lụfuta.
9 " 'Teke ndu alị ono byajẹru l'ifu Ojejoje l'iphe bụ ajị, sweru esweswe; onye -shiru
ụzo isheli bahụ t'ọ baa ẹja; t'o shikwa ụzo ọhuda lụfu. Onye -shiru ụzo ọhuda bahụ;
t'o shikwa ụzo isheli lụfu. T'ẹ b'ọ dụkwa onye e-shi ụzo, o shiru bahụ lụfu. T'onye
alụfu nụ shijekwa ụzo ọphu yẹle ọphu o shi bata chegbaberu ifu lụfu.
10 Ẹphe -abahụ t'onye ishi ẹphe tsojekwaru ẹphe; teke ẹphe awụfuta t'o tsojek-
waruphu ẹphe lụfuta.
11 " 'Iphe bụ ajị, sweru esweswe; mẹ iphe bụ eswe-iphe sweru esweswe bẹ ẹja nri,
ee-yekobe l'oke-eswi bụ ereshi, jiru ashanga; ẹja nri, ee-yekobe l'ebyila abụkwaruphu
ereshi, jiru ashanga; ẹja nri ọphu ee-yekobe lẹ nwatụru adụ ẹge ẹka onye beru;
yekobe iya ọvara manụ l'ashanga ono iche l'iche.

12 Teke onye ishi tụru obu iya ama k'ogwooru Ojejoje ngwẹja-ukfuru; m'ọ bụ ngwẹja
ẹhu-agu t'e ghebekwaru iya ọnu-ụzo ọphu gharu ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata ọnu; t'ọ
gwokwaa ngwẹja-ukfuru; m'ọ bụ ngwẹja ẹhu-agu iya. T'ọ bụjekwaru mbọku ọtu-
ume bẹ oo-gwoje iya. Teke o meebetsuaru lụfu; t'a gụ-chikwaa ụzo ono.
13 " 'Iphe bụ mbọku, sweru esweswe t'ọ kpụtaje nwatụru, gbaru afa, ẹ-te nwedu
ẹkworo t'e gude gwooru Ojejoje ngwẹja-ukfuru. Ono bụ ẹja, ọo-nọdu achị iphe bụ
ụtsu mbọku-mbọku.
14 Iphe bụ ụtsu mbọku-mbọku bẹ oo-wotajekwaphu uzi lanụ l'ashanga ereshi, e
keru uzi ishingu; yo wotakwaphu uzi lanụ l'ọvara manụ, e keru uzi ẹto nụ t'e gude
gwọkobe ntụ akpe ono t'ọ bụru ngwẹja nri. Ekemu kẹ ogworu Ojejoje ngwẹja-ukfuru-
a ẹge-a bụakwa ẹge-a bẹ ọo-dụ gbururu jeye.
15 Ọo ya bụ l'iphe bụ ụtsu mbọku-mbọku bẹ ee-wofutaje nwatụru; wofuta ngwẹja-
nri; wofuta manụ t'e gude gwoo ngwẹja-ukfuru.
16 " 'Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru ẹge-a: Ọ -bụru l'onye ishi eketa iphe o nweru enweru
nụ onye lanụ l'ụnwu iya; bẹ iphe ọbu, ọ nụru ọbu bụakwa kẹ nwa iya ono.
17 Obenu l'ọ -bụru l'ọ bụ onye ejeru yẹbe onye ishi ono ozi b'o ketaru iphe iya nụ;
tẹ nwozi ono nweru iphe ọbu gbururu jeye afa, ndu ohu enwejeru onwẹphe; yọ nata
iya ẹya. Ọ bụphu ụnwu onye ishi ono bẹ e-nwojeru iphe onye ishi ono ketaru nụ
ụnwu iya.
18 T'onye ishi ono ba anafụjekwa ndu ono alị, gbaru ẹphe; shi ẹge ono nata ẹphe
iphe ẹphe. Teke ooketa iphe anụ ụnwu iya t'ọ bụjekwaru l'iphe nk'iya k'ẹka iya bẹ
oo-shije keta iya nụ ẹphe; k'ọphu ẹ ta nọnyaadua nafụ ndu mu iphe gbaru ẹphe.' "

Ẹke eeshije iphe e gworu ẹja

19 Nwoke ono abya eduta mu shia ụzo ọphu nọ l'iku ọnu-ọguzo ono, shiru bahụ
mkpura, dụ nsọ nọtsua l'ẹke ono ghashịa ifu l'ụzo isheli. Mkpura ono bụ ndu achịjeru
Nchileke ẹja bẹ nwetsua ya. Yọ bya ekoshi mu ẹkalanu l'ẹke ọbu l'ụzo ẹnyanwu-
arịba.
20 Yọ sụ mu: "L'ọo ẹke-a bụ ẹke ndu achịjeru Nchileke ẹja a-nọduje eshi iphe
a gbaru ẹja ọkfu ụgwo iphe dụ ẹji; mẹ iphe a gbaru ẹja onwefu iphe dụ ẹji;
nọdujekwaphu l'ẹke ono eghe iphe a gbaru ẹja nri; k'ọphu e te egudedu iya lụfuta
l'ogbodufu ono t'o mee ndu nọ l'ẹke ono t'ẹphe dụ nsọ."
21 Yọ bya edutakwa mu lụfu l'echi ogbodufu; bya eduru mu tsophe iku echi
ogbodufu ono ẹphe ẹno; mu aphụa ogbodufu ọdo, nọtsua l'ishi mkpọro ogbodufu
ono ẹphe ẹno.
22 O nweru ogbodufu, nọtsua l'ishi mkpọro ogbodufu ono ẹphe ẹno. Ogologo
ẹphe dụtsua ụkporo nkwo-ẹka ẹbo; ụsa ẹphe dụ ụkporo nkwo-ẹka lẹ nkwo-ẹka
iri. Ogbodufu ono, nọkota l'ishi mkpọro ogbodufu ono bẹ hakọkota nụ.
23 Mgburumgburu ime ogbodufu ono ẹphe ẹno bẹ nwịsa, e gude mkpuma kpọo
nọkota. A kpụtsukwaaruphu ẹke aakpọje ọku lẹ mkpuli nwịsa ono.
24 Yọ sụ mu: "Ẹke-a bụ ẹke ndu ejeje ozi l'eze-ụlo Nchileke a-nọdu eshije iphe ẹphe
gwaru madzụ iphe."

47

Ẹnyimu, ukfu iya shi l'eze-ụlo Nchileke

1 Nwoke ono abya eduta mu lashia azụ l'ọnu eze-ụlo Nchileke ono gẹdegede; mu
aphụa mini, shi lẹ mkpuli ọnu eze-ụlo Nchileke ono l'atsọ ala l'ụzo ẹnyanwu-ahata;
kẹ l'eze-ụlo Nchileke ono bẹ ghakwanụru ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata. Mini ono bẹ shi le
mkpuli ọnu eze-ụlo Nchileke ono ẹke iya ọphu laru ụzo ọhuda, bụkwanu ụzo ọhuda
k'ẹnya-ngwẹja ono l'atsọfuta.

2 Tọ dụ iya bụ; yọ bya eduta mu shia ụzo ọphu nọ l'ụzo isheli dua mu
mgburumgburu l'etezi bya eduru mu shia ọnu-nggamgbo k'azụ iya onanu, gharu
ifu l'ụzo ẹnyanwu-ahata ono. Mini ono eshi l'ụzo ọhuda l'atsọfuta.
3 Nwoke ono egude iphe egudeje atọ iphe l'ẹka tụgbua ụzo ẹnyanwu-ahata; bya
atọta ụnu nkwo-ẹka labụ l'ụkporo nkwo-ẹka iri; bya eduru mu rufu mini, ebe l'ọgba-
echi ọkpa.
4 Yọ bya atọtakwaphu ụnu nkwo-ẹka labụ l'ụkporo nkwo-ẹka iri ọdo; bya eduru
mu rufu mini ọdo, ebe l'ikpere. Yọ bya atọtakwaphu ụnu nkwo-ẹka labụ l'ụkporo
nkwo-ẹka iri ọdo; bya eduru mu rufu mini ọdo, ebe l'ukfu.
5 Yọ bya atọtakwaphu ụnu nkwo-ẹka labụ l'ụkporo nkwo-ẹka iri ọdo; ugbo iya
ọwaa b'ọ bụ ẹnyimu, mu ta dụ-ghẹdu ike esweswe; kẹle mini ono bẹ byaru utso
nshinu hawa ogvu k'ọphu ee-gvughe iya egvugvu; mbụ ẹnyimu, ẹ tọ dụdu onye a-dụ
ike rusweghee ya nụ.
6 Yo jị mu: "Nwa ndiphe; ?ị phụru iphe-a?"
Yọ bya eduru mu lashia azụ l'iku ẹnyimu ono.
7 Teke mu ruru ẹke ono bẹ mu phụru oshi, nọkota l'iku ẹnyimu ono azụ labụ, bụ
agụta agụta.
8 Yọ sụ mu: "Mini-wa atsọje ala ụzo iya k'ẹnyanwu-ahata tsọru lashia l'ụzo nsụda
Ẹnyimu Jọ́danu, bụ ẹke ọ tsọbaru l'eze ẹnyimu. Yọ bụje teke mini tsọbaru l'eze
ẹnyimu ono; mini ono, ọ tsọbaru ono abya adụ mma k'angụngu.
9 Igweligwe ụnwu iphe nọ ndzụ bẹ e-buru l'iphe bụ ẹke mini ono tsọru shia. Ẹma
a-zụ iya nshinu; kẹle mini-wa bẹ atsọba iya; mee mini eze ẹnyimu ono; yọ dụlahaa
k'angụngu. Iphe bụ ẹke ẹnyimu ono tsọ-beberu bẹ iphe nọ iya nụ anọdukota ndzụ.
10 Ndu egbu ẹma bẹ e-vudotsua l'iku eze ẹnyimu ono; dụbe lẹ Ẹ́nu-Gedi jerua lẹ
Ẹnu-Ẹgulemu bẹ aa-nọdu aphụ ẹke e gesatsuaru ụgbu. Ẹma ono bẹ a-dụkwa l'ụdu
l'ụdu; za igweligwe l'ọ bụ ẹma Oke Ẹnyimu.
11 Obenu lẹ mini, nọ l'ụda; mẹ ọphu nọ l'ụda mini, nọtsua l'iku ẹnyimu ono bẹ ta
safụdu asafụ. Ọo-bụru mmaswị, aa-nọdu eshita únú.
12 Oshi-ọmi l'ụdi l'ụdi iya; bẹ a-nọkota l'iku iku ẹnyimu ono. Ẹkwo ẹphe ta byadụ
bya anwụkpohu anwụkpohu lẹ phuu; ọphu akpụru ẹphe ta byadụ bya erishihu
erishihu. Ẹphe a-nọduje amị nebyi l'iphe bụ ọnwa, sweru esweswe; kẹle mini, shi
l'ụlo nsọ ono atsọ ala l'ẹphe. Akpụru, ẹphe a-mije bẹ a-bụje nri; ẹkwo iya abụru
ọgvu, ee-gudeje emee t'ẹhu dụ madzụ npho."

Ókè alị ono tsua

13 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu. Ọ sụru: "Ọwaa ókè ókè-alị, bụ
ẹge unu e-keshi alị ono t'ikfu iri l'ẹbo, nọ lẹ Ízurẹlu haa ya t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe.
Jósẹfu bẹ a-hata nke-alị ẹbo.
14 Unu e-keru iya ẹphe ẹnya-nhamụnha; kẹle ya ribuwaru iya lẹ nte lẹ ya a-nụ iya
nna unu oche phẹ. Alị-a abụru òkè-iphe unu.
15 "Ọwaa ẹke a-bụru ókè-alị ono: L'ụzo iya k'isheli bẹ ọo-dụbe lẹ Oke Ẹnyimu shia
ụzo Hẹtulonu; tụgburu Lebo-Hámatu; lashiwaru Zedadu;
16 Hámatu; Berota; mẹ Sibirayimu ọphu nọ l'ụzo ókè-alị Damásukọsu yẹle Hámatu;
jeruwaru Haza Hatikonu l'ụzo ókè-alị Hawụranu.
17 Ókè iya ono adụbe l'oke eze ẹnyimu je je erua Haza Enanu, bụ ọphu nọ l'ụzo
isheli k'oke-alị Damásukọsu. Ókè-alị Hámatu nọ l'ụzo isheli ẹke ono. Ọ bụ ẹke ono
a-bụru oke iya l'ụzo isheli.
18 "L'ụzo iya k'ẹnyanwu-ahata bẹ oke iya e-tsochita ókè-alị Hawụranu yẹle
Damásukọsu; tsoru Ẹnyimu Jọ́danu ogologo kwasẹru ókè-alị Gíledu; mẹ alị Ízurẹlu

je alụfu eze ẹnyimu ono, nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata ono jeyewaru lẹ Táma. Ọ bụ ẹke ono a-bụru oke iya k'ụzo ẹnyanwu-ahata iya.

19 "L'ụzo iya k'ọhuda bẹ ókè-alị ono a-dụbe lẹ Táma jerua mini Meriba kẹ Kadẹ́shi; yọ bya etsochia nggele Íjiputu rua Oke Ẹnyimu. Ẹke ono a-bụru ókè iya k'ụzo ọhuda iya.

20 "L'ụzo iya k'ẹnyanwu-arịba bẹ bụ Oke Ẹnyimu a-bụru ókè iya jerua l'ẹke yẹle Lebo-Hámatu chekoru. Ẹke ono bẹ a-bụru ókè iya k'ụzo ẹnyanwu-arịba iya.

21 "Unu e-keshiru onwunu alị-a l'ẹge ikfu Ízurẹlu ha.

22 Unu e-keru iya onwunu mẹ iphe bụ mbyamụmbya, buwaru alị unu nweru ụnwu t'ọ bụru òkè-iphe unu. Unu agụa ẹphe l'ọ bụ ndu a mụru amụmu lẹ Ízurẹlu. Unu emee t'ẹphe hata alị ẹge unu a-hata l'ikfu l'ikfu Ízurẹlu.

23 L'iphe bụ ikfu ọphu onye mbyamụmbya ono bu bẹ ee-keru alị nk'iya nụ iya. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu."

48

Ẹge ee-gude kee alị ono

1 "Ọwaa ẹpha ikfu ono nanụ nanụ: Dánu e-nweru nke lanụ iya l'ụzo isheli. Ókè-alị iya e-shi ụzo Hẹtulonu swee Lebo-Hámatu jerua Haza-Enanu, bụ ọphu nọ l'ókè-alị Damásukọsu l'ụzo isheli bya anọnyabe Hámatu. Ókè-alị iya ono a-dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata laa ụzo ẹnyanwu-arịba alị ono.

2 "Ásha a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu bẹ yẹle alị kẹ Dánu e-ri oke dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia l'ụzo ẹnyanwu-arịba.

3 "Náfutali a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu bẹ yẹle alị kẹ Ásha e-ri oke dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia l'ụzo ẹnyanwu-arịba.

4 "Manásẹ a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu bẹ yẹle alị kẹ Náfutali e-ri oke dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia l'ụzo ẹnyanwu-arịba.

5 "Ífuremu a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu bẹ yẹle alị kẹ Manásẹ e-ri oke dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia l'ụzo ẹnyanwu-arịba.

6 "Rúbẹnu a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu bẹ yẹle alị kẹ Ífuremu e-ri oke dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia l'ụzo ẹnyanwu-arịba.

7 "Júda a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu bẹ yẹle alị kẹ Rúbẹnu e-ri oke dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia l'ụzo ẹnyanwu-arịba.

8 "Alị ọphu yẹle kẹ Júda e-ri oke bẹ unu e-wofuta t'ọ bụru ọphu unu e-dobe iche. Uswe iya bẹ a-tọ t'ọ dụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri; ogologo iya a-bụru dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata jerua l'ụzo ẹnyanwu-arịba ẹge kẹ ndu ọphu dụkota, bụ ẹge oke iya k'ikfu hatsụa. Ụlo nsọ ono bẹ aa-kpụ l'echi iya nhamụnha.

9 Oke iya ọphu unu e-kefu iche doberu Ojejoje bẹ ogologo iya a-dụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri; uswe iya adụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka l'ụnu nkwo-ẹka ise.

10 Ndu achijeru Nchileke ẹja bẹ e-nweru ẹke ono, e doberu nsọ ono. Ogologo iya bẹ a-dụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri l'ụzo iya k'isheli iya; uswe iya adụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka l'ụnu nkwo-ẹka ise l'ụzo iya k'ẹnyanwu-arịba iya; bya adụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka l'ụnu nkwo-ẹka ise l'uswe kwaphu l'ụzo ẹnyanwu-ahata iya; ogologo iya adụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri l'ụzo ọhuda iya. L'echi iya gẹdegede bẹ aa-kpụ ụlo nsọ Ojejoje ono.

11 Ndu e-nweru iya nụ bụ ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono, bụ iya bụ ụnwu
Zadọku, bụ ndu e meru; ẹphe adụ nsọ; mbụ ndu ejeru iya ozi ẹge ọ gbaru. Ẹphe ta
ha iya ẹge ndu Lívayi haru iya teke ndu Ízurẹlu mesweru.
12 Ọo-bụru iphe-ọma, dụ iche, ee-wofuta l'alị nsọ ono nụ ẹphe, bụ ẹke katsụa nsọ,
yẹle ndu Lívayi riru oke.

13 "Dụbe l'oke iya kẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja ono, bụ ẹke ndu Lívayi a-hata bẹ
ogologo iya adụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri;
uswe iya adụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka l'ụnu nkwo-ẹka ise. Ọo ya bụ l'iphe a-bụkporu
ogologo iya ọkpobe abụru bụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo
nkwo-ẹka iri. Ụsa iya bụ iphe ọo-chịkota dụ bụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka l'ụnu nkwo-
ẹka ise.
14 T'ẹphe be rekwa iya erere; m'ọ bụ gude iya gbanweta ọdo. Ọ bụ ẹka bẹ alị-a
katsụkpo mma; mbụ t'ẹ bọ bahụkwa onye ọdo l'ẹka; kẹ l'ọ bụ ẹke dụru Ojejoje nsọ.

15 "Ẹke ọphu phọduru nụ phụ, ụsa iya dụ ụnu nkwo-ẹka iri l'ẹbo l'ụkporo nkwo-
ẹka iri phụ; ogologo iya adụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo
nkwo-ẹka iri phụ bẹ a-nọdu t'ọ bụru ẹke mkpụkpu e-gudeje eme iphe dụ ẹphe mma;
t'ọ bụkwaruphu ẹke aa-kpụshi ụlo; mẹ ẹke ẹphe a-nọdu echeje elu ẹphe. Mkpụkpu
ono a-nọ l'echi alị ono gẹdegede;
16 ha ẹge-a: Ụnu nkwo-ẹka iri lẹ nanụ l'ụkporo nkwo-ẹka ise l'ụzo isheli iya. Ụzo
ọhuda iya adụkwaphu ụnu nkwo-ẹka iri lẹ nanụ l'ụkporo nkwo-ẹka ise. L'ụzo iya
k'ẹnyanwu-ahata bẹ ọo-dụ ụnu nkwo-ẹka iri lẹ nanụ l'ụkporo nkwo-ẹka ise; ụzo
ẹnyanwu-arịba adụkwaphu ụnu nkwo-ẹka iri lẹ nanụ l'ụkporo nkwo-ẹka ise.
17 Alị ẹke ndu mkpụkpu ono a-nọdu echeje elu ẹphe a-dụ ụkporo nkwo-ẹka iri
l'ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri l'ụzo isheli iya; dụkwaphu ụkporo nkwo-ẹka iri l'ẹbo lẹ nkwo-
ẹka iri l'ụzo ọhuda iya. Ọo-dụkwaphu ụkporo nkwo-ẹka iri l'ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri
l'ụzo ẹnyanwu-ahata iya; dụkwaphu ụkporo nkwo-ẹka iri l'ẹbo lẹ nkwo-ẹka iri l'ụzo
ẹnyanwu-arịba iya.
18 Ẹke phọduru nụ l'ẹke yẹle alị nsọ ono riru oke kwasẹru ogologo iya bẹ a-
dụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka l'ụnu nkwo-ẹka ise l'ụzo ẹnyanwu-ahata iya; dụkwaphu
ụkporo ụnu nkwo-ẹka l'ụnu nkwo-ẹka ise l'ụzo ẹnyanwu-arịba iya. Iphe a kọru iya
bẹ ndu ejeru mkpụkpu ono ozi e-rije.
19 Ndu ejeru mkpụkpu ono ozi, bụ ndu a-nọdu akọ iya iphe bẹ e-shitsua l'iphe bụ
ikfu Ízurẹlu nanụ nanụ.
20 Alị ono kpamukpamu, unu e-bufu dobe iche ono; mbụ alị nsọ ono mẹ kẹ mkpụkpu
bẹ a-hakọ nụ ibe ẹno. Iphe ibe iya lanụ a-dụje bụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'ụnu
nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri.

21 "Ẹke phọduru nụ l'alị nsọ ono; mẹ alị kẹ mkpụkpu ono ẹka labụ a-bụru k'onye
ishi unu. Ọ bụ dụbe l'ẹke ono, a tọfuru alị nsọ ono, dụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto
l'ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-ẹka iri ono laru oke iya k'ụzo ẹnyanwu-ahata
ono; ẹge ono b'ọ dụkwaphu lashia ụzo oke iya k'ẹnyanwu-arịba dụbe l'ẹke ono, a
tọfuru alị nsọ ono, dụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹto l'unu nkwo-ẹka ẹbo l'ụkporo nkwo-
ẹka iri ono. Ẹke ọphu nọ nyịru ẹhu l'ogologo alị ọphu e keshiru ikfu l'ikfu phụ bẹ
a-bụru k'onye ishi. Ọo ya bụ l'alị onanu, dụ nsọ ono; mẹ eze-ụlo Nchileke ono, nọdu
l'echi alị ono;
22 mẹ alị kẹ ndu Lívayi ono; mẹ alị ndu mkpụkpu ono; bẹ alị k'onye ishi a-gbaphe
mgburumgburu. Ẹke onanu, bụ k'onye ishi ono a-nọkahu ókè-alị Júda yẹle oke iya
kẹ Bénjaminu.

23 "A bya lẹ k'ikfu ndu ọphu: Bénjaminu a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu a-nọ dụbe
l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia ụzo ẹnyanwu-arịba.

24 “Símiyọnu a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu bẹ yẹle alị kẹ Bénjaminu e-ri oke dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
25 “Ísaka a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu bẹ yẹle alị kẹ Símiyọnu e-ri oke dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
26 “Zébulọnu a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu bẹ yẹle alị kẹ Ísaka e-ri oke dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
27 “Gádu a-hatakwaphu oke lanụ: Onanu bẹ yẹle alị kẹ Zébulọnu e-ri oke dụbe l'ụzo ẹnyanwu-ahata lashia l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
28 “Kẹ Gádu l'ụzo ọhuda bẹ ókè e-shi lẹ Táma rua mini Meriba kẹ Kadẹ́shi jị-jia tsoru iku nggele Íjiputu jerua Oke Ẹnyimu.
29 “Ọ bụ alị-a bụ alị ọbu, unu e-keru iphe bụ ikfu, nọ lẹ Ízurẹlu; yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe a-ha iya t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu.”

Ọnu-ọguzo, nọtsua lẹ Jerúsalemu

30 Ọwaa a-bụtsua ọnu-ụzo mkpụkpu ono dụbe l'ụzo iya k'isheli, a tọru; yọ dụ ụnu nkwo-ẹka iri lẹ nanụ l'ụkporo nkwo-ẹka ise ono.
31 Ọnu-ụzo nọnu bẹ aa-gụ ẹpha ikfu nọ lẹ Ízurẹlu iche l'iche. Ọnu-ụzo ẹto, nọ l'ụzo iya k'isheli bẹ aa-gụ ọnu-ụzo Rúbẹnu; mẹ ọnu-ụzo Júda; mẹ ọnu-ụzo Lívayi.
32 Ẹke iya k'ụzo ẹnyanwu-ahata, ogologo iya dụ ụnu nkwo-ẹka iri lẹ nanụ l'ụkporo nkwo-ẹka ise ono bẹ ọnu-ụzo ẹto a-nọ, bụ iya bụ ọnu-ụzo kẹ Jósẹfu; mẹ ọnu-ụzo kẹ Bénjaminu; mẹ l'ọnu-ụzo kẹ Dánu.
33 Ẹke iya k'ụzo ọhuda, ogologo iya dụ ụnu nkwo-ẹka iri lẹ nanụ l'ụkporo nkwo-ẹka ise ono bẹ ọnu-ụzo ẹto a-nọ, bụ iya bụ ọnu-ụzo kẹ Símiyọnu; mẹ ọnu-ụzo kẹ Ísaka; mẹ l'ọnu-ụzo kẹ Zébulọnu.
34 Ẹke iya k'ụzo ẹnyanwu-arịba, ogologo iya dụ ụnu nkwo-ẹka iri lẹ nanụ l'ụkporo nkwo-ẹka ise ono bẹ ọnu-ụzo ẹto a-nọ, bụ iya bụ ọnu-ụzo kẹ Gádu; mẹ ọnu-ụzo kẹ Ásha; mẹ l'ọnu-ụzo kẹ Náfutali.
35 Iphe ọo-dụ mgburumgburu bụ ụkporo ụnu nkwo-ẹka ẹbo l'ụnu nkwo-ẹka ise. Ẹpha mkpụkpu ono dụbe mbọku ono gbururu jeye bẹ a-bụ: “Ojejoje nọ l'ẹke ono.”

Dánẹlu

Ụmadzu ẹno lẹ ndu eze fọtaru

1 Yo be l'afa, kwe Jehoyakimu afa ẹto; k'ọphu ọ wataru ọchi ndu Júda;
Nebukadineza, bụ eze ndu Bábyilọnu achịta ndu sọja iya bya eyebuta Jerúsalemu.
2 Nnajiufu ahaa Nebukadineza; yọo kpụa Jehoyakimu, bụ eze ndu Júda lẹ ndzụ. Yọ
hakwaa ya phụ; yọ haru gwota ụphodu iphe nọtsua l'eze-ụlo Nchileke gude tụgbua;
yọ bụru iya ọla Bábyilọnu. Yo rua je egworu iphe ono doo l'ụlo nte iya.
3 Yo be ujiku lanụ; eze bụ Nebukadineza ezi Ashupenazu, bụ onye ishi ndu ọru
l'ufu-eze t'ọ haru ndu Ízurẹlu ono ndu ọphu shi l'eri ndu eze; mẹ l'eri ndu a maru
ẹpha ẹphe; dutaru iya.
4 Tẹ ndu oo-le ẹnya iya bụkwaru ụnwu-okorọbya, ẹ ta dụdu ẹke ẹphe nweru
ẹkworo l'ẹhu ẹphe. Ẹphe a-bụ ndu dụ ugvu l'ẹnya; ndu ẹ-to nwedu iphe ẹphe ta
madụ ẹnya iya; ndu maru mmamiphe; ndu iphe edoje ẹnya ẹgwegwa; bụru ndu
gbaru kẹ t'ẹphe jeje ozi l'ufu-eze. Ndu ono; bẹ ọo-kụ-ziru okfu Bábyilọnu; zia ẹphe
ẹge eekfuje iya; mẹ ẹge eedeje iya.
5 Ya ndono; eze, bụ Nebukadineza abya asụ t'e shi lẹ nri kẹ yẹbe eze wotaje nri
nụ ẹphe mbọku-mbọku. E shikwaphu lẹ mẹe kẹ yẹbe eze nụje ẹphe mẹe. Eze
asụkwaphu l'ọo afa ẹto; bẹ ee-gude zia ẹphe iphe. Afa ẹto ono gvụlephu; ẹphe
awata ojeru yẹbe eze ozi l'ufu-eze.
6 Tọ dụ iya bụ: a bya afọo ndu ono. Ndu tso lẹ ndu, a fọtaru bụ: Dánẹlu; Hananiya;
Mishẹlu; ọwaa Azaríya. Ẹphe ẹno ono tụko shi l'ikfu ndu Júda.
7 Ya ndono; onye ishi ndu ọru l'ufu-eze ono abya agụshia ẹphe ẹpha ndu Bábyilọnu.
Iphe ọ gụru Dánẹlu bụ Beluteshaza; gụa Hananiya: Sheduraku; gụa Mishẹlu:
Míshaku; bya agụa Azaríya: Abedinego.

Aadata Dánẹlu phẹ

8 Obenu lẹ Dánẹlu kfuru iya kepyaa ya akụ; lẹ ya te eridu nri-eze; ya ta angụ mẹe-
eze; k'ọphu ya te egudedu iya merua onwiya. Ya ndono; yọ rọo onye ishi ndu ọru
ufu-eze ono; t'ọ ha ya rụ t'ọ dụ ẹge ono, ya kfuru ono.
9 Nchileke emee tẹ Dánẹlu tụba onye ishi ndu ọru ufu-eze ono l'ẹnya. Yọ wata
ọphuru Dánẹlu imiko.
10 Yọ sụ Dánẹlu: “Lẹ ya atsụkwa eze, bụ onye nwe mu nụ egvu; kẹ l'ọ bụ iya; bẹ
sụru tẹ ya nụje unu nri ono; mẹ mẹe ono. Ọ -bụru lẹ ya ta nụdu ngu nri ono; nggu
awata ọla ẹhu l'ẹke ndu ọphu nọ; bẹ eze e-gbukwa iya.”
11 Dánẹlu abya asụ onye ọphu onye ishi ndu ọru l'ufu-eze ono yeru t'o leta Dánẹlu;
Hananiya; Mishẹlu; mẹ Azaríya ẹnya ono
12 t'o gude abalị iri lelee ẹphebe ụnwu ojozi iya ono. Sụ iya l'iphe ọo-nọduje anụ
ẹphe t'ọ bụru ẹphe nri nwẹnkinyi bụ mkpẹkwo; mẹ mini.
13 E -megelephu; t'o gbua ẹphe l'ụnwu-okorọbya ono, eri nri-eze ono igo; maru ndu
ọphu ụgbugba ẹphe ka mma. Ọ bụwaru iphe ọ phụru l'ẹhu ẹphe bụ ndu ozi iya; bẹ
oo-gude meru iphe.
14 Onye ishi ono ekweta ẹge ẹphe kfuru bya egude abalị iri ono lelee ẹphe.
15 A nọtsulephu abalị iri ono; yọ bya egbua ẹphe igo; phụ l'ẹphe kakọta ụnwu-
okorọbya ndu ọphu eri nri-eze phụ ẹhu-mma; ka ẹphe ọkporokpo.
16 Tọ dụ iya bụ; onye ono eleta ẹphe ẹnya ono ahaa ẹphe ọnu nri-eze; mẹ mẹe-eze;
wata ẹphe ọnu mkpẹkwo.

17 Nchileke emee ụnwu-okorọbya ẹno ono; ẹphe enweru ishi-ẹkwo; gụa ẹkwo; bya
enweru mmamiphe. Ọphu; bẹ Dánẹlu; b'o meru; àphù; mẹ nrọ l'edoje iya ẹnya.
18 Tọ dụ iya bụ; afa ẹto phụ, eze tụru phụ agvụlephu; onye ishi ndu ọru l'ufu-eze
phụ eduta ụnwu-okorọbya ono dukfushia eze, bụ Nebukadineza.
19 Eze yẹle ụnwu-okorọbya ono l'ẹphe ha; abya ekfugba; yọ bya aphụ l'ẹ t'ọ dụdu
ndu ọphu l'ẹphe ha onye ọphu atụru Dánẹlu; Hananiya; Mishẹlu; mẹ lẹ Azaríya. Tọ
dụ iya bụ; ẹphe awata ojeru eze ozi.
20 Iphe bụ iphe eze kparu ẹphe ishi, bụ iphe laru lẹ kẹ mmamiphe; m'ọ bụ iphe-
odo-ẹnya; bẹ ẹphe akakọtaje ndu amamanshi; mẹ ndu mgbọrogvu, nọkota l'alị-eze
iya mma ugbo iri.
21 Yọ bụru ẹge ono b'e shi; Dánẹlu anọduwaru l'ọru ufu-eze jeye l'afa kẹ mbụ,
Sáyịrosu, bụ eze wataru achịchi.

2

Nrọ, eze Nebukadineza rọru

1 L'afa, kwe Nebukadineza afa labụ, ọ wataru achịchi; b'ọ rọshiru nrọ. Nrọ ono
atsụlahaa ya l'ẹhu; kpọo ya mgbẹnya.
2 Ya ndono; eze abya ekukoo ndu njibya; ndu amamanshi; ndu ẹka, shiru ike l'ọgvu;
mẹ ndu, edzeje mkpọ-kpodo;* maru iphe e-me echile; t'ẹphe bya ezeeru iya nrọ ono,
ọ rọru ono. Ẹphe awụbata; bya edzua l'ifu eze.
3 Eze asụ ẹphe lẹ ya rọru nrọ. Yọ tsụ iya l'ẹhu; kẹle ya ta madụ iphe nrọ ono bụ.
4 Ndu ono, maru ẹnya mkpọ-kpodo ono egude okfu ndu Áramu kfuru yeru eze; sụ
iya: "Ndzụ eze; ndzụ mini-o! Zeeru ẹphebe ndu ozi ngu phẹ nrọ ọbu; ẹphe a-kọru
ngu-a iphe ọ bụ!"
5 Eze asụ ẹphe: "Lẹ ya kfuakwaru iya; kepyia ya akụ l'ọ -bụru l'unu ta dụdu ike
zeeru iya nrọ ono; kọoru iya iphe ọ bụ; bẹ ya e-bukwa anụ unu tẹyiteyi; mee ụlo
unu t'ọ bụru mkpọkpo ọzo-ụlo.
6 Ọle; ọ -bụkwanuru l'unu dụru ike zeeru iya nrọ ono, ya rọru ono; kọoru iya iphe
ọ bụ; bẹ ya e-bu unu nggo iya; bya akwabẹ unu oke ugvu, dụ biribiri. Nta-a bụ t'unu
zeeru iya nrọ ono; unu akọoru iya iphe ọ bụ."
7 Ẹphe asụ eze t'o zenuaru ẹphebe ndu ozi iya nrọ ọbu; k'ọphu ẹphe a-kọoru iya
iphe ọ bụ.
8 Eze asụ ẹphe: "Lẹ ya marua l'iphe unu eme bụ ẹge ee-me t'oge l'aga; kẹ l'unu
marua lẹ ya ribuwaru iya;
9 L'ọ -bụru l'unu t'ezeduru iya nrọ ono b'e kpeekwaru ikpe ẹhu unu; kpebua. Ishi
iya abụru l'unu gbaru iya agbagba; wataru iya ọdzushiru ẹjo-ire; l'ekfuru iya iphe ẹ
ta dụdu k'anụnu; l'arị l'iphe a-gbanwe. Nta-a bụ t'unu zewaru iya rụ nrọ ọbu; k'ọphu
ya a-makwanụ l'unu a-dụ-a ike kọo iphe ọ bụ."
10 Ndu ono, maru ẹnya mkpọ-kpodo ono asụ eze: "L'ẹ tọ dụkwa madzụ nwigbaleke-
ọma, a-dụ-ghe ike mee egbe iphe ọwaa, nggụbe eze sụru t'e me-wa. Ọphu o
nwekwanu onye eze, sụjeru tẹ ndu amamanshi; ndu mgbọrogvu; m'ọ bụ ndu maru
ẹnya mkpọ-kpodo meeru iya egbe iphe-a, i sụru t'e meeru ngu-wa; m'o -ruhuru; eze
ọbu detabe ude ịdagha; m'ọ bụ shihubeta ike ishihagha.
11 Iphe nggụbe eze sụru t'e meeru ngu dụnukakwa ẹhuka. Ọphu ọ dụkwa madzụ
nwigbaleke-ọma, a-dụ-ghe ike zeeru eze nrọ ono; gbahaa ụnwu agwa; ọphu ẹphe
ebukwanu l'ẹke madzụ bu."

Eze aha ẹnu ishi ndu àphù

* **2:2 2:2** Ndu maru ẹnya mkpọ-kpodo, abụje: ẹphe -dzee ya; ẹphe amaru iphe e-me echile.

12 Iphe ono emee; iphe eghulahaa eze eghughu; ẹhu agbahu iya totoroto. Yọ
tụwaphu ekemu t'e gbushikota iphe bụ ndu mmamiphe alị Bábyilọnu.
13 Eze abya atụa ekemu t'e gbushikota ndu mmamiphe l'ẹphe ha. Tọ dụ iya bụ; a
bya eye madzụ t'e je achọo Dánẹlu yẹle ọnya iya phẹ t'e gbushia.
14 Arịyoku, bụ onye ishi ndu nche eze atụgbua; tẹ ya je egbushia iphe bụ ndu
mmamiphe lẹ Bábyilọnu; Dánẹlu abya ezia obu l'alị; gude mmamiphe
15 jị iya iphe meru iphe eze tụru ekemu ọphu dụ igiri-igiri ẹge onanu? Arịyoku
abya eworu iphe adanụ kọoru Dánẹlu.
16 Dánẹlu abya abakfube eze je arọo ya; t'ọ haa tẹ ya kwakọbe bya akọoru iya iphe
nrọ ono bụ.

Nchileke ezeru Dánẹlu nrọ,
eze rọru

17 Tọ dụ iya bụ; Dánẹlu atụgbua lashia je eworu iphe ono, adanụ ono kọoru ndu
ọnya iya ọphu ẹphe ẹto, bụ iya bụ: Hananiya; Mishẹlu; mẹ Azaríya.
18 Yọ sụ ẹphe t'ẹphe rọo Nchileke, bụ onye bu l'igwe t'ọ phụaru ẹphe imiko; koshi
ẹphe nrọ-a, e domiru ẹphe edomi-a; t'ẹ b'e gbupyabe yẹle ndu ọnya iya lẹ ndu
mmamiphe alị Bábyilọnu.
19 Ya ndono; yo be l'ẹnyashi; a bya e shi l'àphù koshi Dánẹlu nrọ ono, e shi domia
edomi ono. Dánẹlu abya ekele Nchileke ọphu, bụ l'imigwe ekele;
20 sụ:
"Tẹ ajaja bụru kẹ Nchileke jeye lẹ tutu yoyo;
kẹ l'ọ bụ iya nwe
mmamiphe; nweru ike.
21 Ọ bụ iya agbanweje
ụboku; gbanwee oge.
Ọ bụ iya echije madzụ eze;
bụru iya akwatsuje iya.
Mmamiphe bụ Nchileke;
b'o shi l'ẹka;
bụru iya emeje t'iphe doo madzụ ẹnya.
22 Iphe dụ ogvu; mẹ iphe
e domiru edomi;
bẹ ookpuhaje ghebe ọnu.
Ọ maru iphe nọ l'ọchi;
yọ bụru yẹle iphoro bu l'ufu.
23 Ya etu ngu ẹpha;
l'aja ngu ajaja;
nggụbe Nchileke kẹ nna ayi phẹ;
kẹ l'ị nụwaru yẹbe Dánẹlu mmamiphe;
bya emee tẹ ike nọdu iya.
I mewaru; tẹ ya maru iphe ono,
ayi rọru ngu ono.
I mewaru tẹ nrọ, eze ono doo ayi ẹnya."
24 Tọ dụ iya bụ; Dánẹlu abya ejekfu Arịyoku, bụ onye ono, eze yeru t'o gbushia ndu
mmamiphe l'alị Bábyilọnu ono; sụ iya: "T'ẹ b'o jekwa ogbushi ndu mmamiphe ono."
Sụ iya: "T'o dubechia ya tẹ ya jekfu eze; je akọoru iya iphe nrọ iya ono bụ."

Dánẹlu ezeru eze nrọ,
eze rọru

25 Arịyoku edutawaphu Dánẹlu dujeru eze. Yo rua; je asụ eze: “Lẹ ya phụakwaru
onye a-kọru nggụbe eze iphe nrọ ngu ono bụ. Onye ọbu gbe bụkwaru onye lanụ lẹ
ndu ono, a kpụru lẹ ndzụ l'alị Júda-a ono.”
26 Eze abya ajị Dánẹlu; onye ẹpha iya bụ Beluteshaza: “M'ọo-dụ ike zee nrọ ono,
ya rọru ono; byakwaphu bya akọo iphe ọ bụ?”
27 Dánẹlu asụ eze: “L'ẹ t'ọ dụkwa onye nweru mmamiphe; tọ dụ onye amamanshi;
m'ọ bụ onye njibya, a-dụ ike kọoru nggụbe eze iphe-a, dụ ogvu, ị sụru t'a kọoru ngu-a.
28 Obenu l'o nweru Nchileke, bụ onye bu l'igwe, bụ onye ekoshije madzụ iphe e
domiru edomi. Ọ bụ iya koshiru nggụbe eze, bụ Nebukadineza iphe e-me l'ụzo ifu.
Ọwaa nrọ ono, ị rọru; mẹ àphù ono, ị phụru teke ono, ị zẹ l'oshi-azẹe ngu ono:
29 “Teke ono, ị zẹ l'oshi-azẹe ngu ono; nggụbe eze; bẹ ọriri ngu gbarutsuaru l'iphe
e-me l'ụzo ifu. Yọ bụru iya bụ l'onye ono, emeje t'a maru iphe e domiru edomi ono
koshiwaru ngu iphe e-me nụ.
30 A byakwanụ l'ẹhu kẹ yẹbe Dánẹlu; iphe-a, ẹ domiru edomi-a, e meru tẹ ya marua
ta bụkwa lẹ ya gbe ka ndu ọdo ọmaru iphe meru iphe e meru tẹ ya maru iya; ọ kwa
ẹge nggụbe eze amaru iphe nrọ ono bụ; maru iphe ị rịru l'ọkpoma ngu.
31 “Nggụbe eze; iphe ị phụru lẹ nrọ ngu ono bụ iphe a kpụru; yọ dụ l'ọ bụ madzụ;
vudo ngu l'ifu. Ọ ha gbakfụgbakfu; l'acha biribiri. Ụgbugba iya l'eye egvu.
32 Iphe e gude mee ishi iphe ono, akpụru; yọ dụ l'ọ bụ madzụ ono bụ ọkpobe
mkpọla-ododo. Ọkpoma iya yẹle ẹka iya; bẹ bụ mkpọla-ọcha b'e gude mee ya. Ẹpho
iya; mẹ ụtakfu iya bụ ope b'e gude mee ya.
33 Ọphu bụ oshi-ọkpa iya bụ ígwè b'e gude mee ya. Okpurukpu-ọkpa iya b'a
gwakọberu ígwè yẹle ụra, a nụru anụnu gude mee.
34 Ya ndono; nggu gudekwadu iya-a ele; a kụkpota mkpuma; ọbule ẹ tọ bụkwa
madzụ; bẹ gude ẹka iya kụkpota mkpuma ono. Mkpuma ono abya adaa iphe ono,
a kpụru akpụkpu ono l'okpurukpu-ọkpa ono, a gwakọberu ígwè yẹle ụra gude mee
ono; woru iya zụkposhia.
35 Ya ndono; ígwè ono; ụra ono; ope ono; mkpọla-ọcha ono; mẹ mkpọla-ododo ono
angafụ; tụkposhihu ibiribe ibiribe ugbo lanụ; wụshiru l'ọ bụ ẹswa witu, wụshiru
l'ẹke eetsuje witu l'ọnanwu. Phẹrephere abya ephekashia ya; to nwe iphe phọduru
nụ. Obenu lẹ mkpuma ono, tupyashịru iya nụ ono bya a-ghọo eze ugvu, jịko iphe bụ
mgboko dzuru.

Dánẹlu akọ iphe nrọ ono bụ

36 “Ọ bụ nrọ, ị rọru ndono. Nta-a bụ t'ayi bya akọoru nggụbe eze iphe nrọ ngu ono
bụ.
37 Ọo nggụbe eze; bụ eze kẹ ndu eze l'ẹphe ha. Nchileke k'igwe nụwaru ngu alị-eze;
nụ ngu ike; nụ ngu ike; bya emee t'ẹpha ngu l'ede ude.
38 Ọ bụ nggu b'o yeru madzụ l'ẹka; ye ngu anụ, bu l'ẹgbudu l'ẹka; ye ngu ụnwenu,
ephe l'eli l'ẹka. O meru t'ọ bụru nggu; bẹ ẹphe a-nọ l'ẹka: ẹphe l'ẹphe ha. Ọ bụ nggu
bụ ishi ono, e gude mkpọla-ododo mee ono.
39 “Ị -chịtsulephu; bẹ onye ọdo a-wata achịchi. Onye eze onanu; bẹ ẹnya iya a-la
alị l'ẹke ị nọ. Onye eze k'ẹto a-lụfutakwaphu bya achịa mgboko mgburumgburu. Ọ
bụ yẹbedua bụ ope phụ.
40 E megee; bẹ onye eze k'ẹno a-lụfutakwaphu. Onye eze onanu e-shihu ike l'ọ bụ
ígwè; kẹ l'ígwè agbakwohuje; gwee iphemiphe ọbule rakaraka. Yọ bụru ẹge ígwè
atụje iphe pyaapyaa bụ ẹge oo-tụpyashi ndu ọphu; gwee ẹphe ogwe ujimu.
41 Ọ bụlephu ẹge ono, ị phụru a gwakọberu ụra, a nụru anụnu l'ígwè gude mee
okpurukpu-ọkpa iya; mẹ mkpụshi-ọkpa iya ono bụ ẹge ọo-dụ alị-eze, bọru ẹbo.
Obenu l'agburu-ẹhu k'ígwè a-nọkwa iya phụ; bụ iya bụ ẹge ono, ị phụru ígwè, a
gwakọberu l'ụra adụje ono.

42 Ọ bụ ẹge ono, mkpụshi-ọkpa iya keru ẹbo; ẹkalanu abụru ígwè; ẹkalanu abụru ụra ono bụ ẹge alị-eze ono e-shihu ike ẹkalanu; ẹkalanu adakpọshihu.
43 Ọ bụlephu ẹge ono, ị phụru ígwè; a gwakọbe iya l'ụra, a nụru anụnu ono bụ ẹge ndu ono a-gba ẹghirigha. Ẹphe ta atụko-ghedu bụru nanụ, bụ iya bụ ẹge ono ígwè yẹle ụra akfụjeru iche iche teke a gwakọberu iya ono.
44 "Ọ bụ l'oge ndu eze ono; bẹ Nchileke, bu l'igwe e-gude ẹka iya sụbe alị-eze ọphu ẹ ta byadụ bya egbuka egbuka. Ọphu a byadụ bya aharu iya ndu ọdo. Alị-eze ndu ọphu l'ẹphe ha; bẹ oo-gwe egwegwe; mee ya; ishi iya akparu; yẹbedua anọdu jeye lẹ tutu yoyo.
45 Ọ bụ iphe àphù ono, ị phụru ono bụ ndono; mbụ àphù ono, a vụkpofuru mkpuma l'eli ugvu; tọ bụ madzụ gude ẹka iya vụkpofu iya; yọ bya atụkposhia ígwè; tụkposhia ope; mẹ ụra; mẹ mkpọla-ọcha yẹle mkpọla-ododo; tụa ya pyaapyaa ono.
"Ọ bụ Nchileke, bụ Ọkaribe; koshiru nggụbe eze iphe e-mekochaa mee l'ụzo ifu. Nrọ ono a-vụ; yọ bụru ẹge ono, ya kọkotaru ngu iya ono bụ ẹge oo-me."

Nggo, eze ebu Dánẹlu

46 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Nebukadineza adaa kpurumu; woru ifu kpube l'alị gude kwabẹ Dánẹlu ugvu; bya asụ t'e gude ngwẹja; mẹ ínsẹnsu gwaa Dánẹlu.
47 Eze asụ Dánẹlu: "Ọ bụphu Nchileke ngu bụ Nchileke, nwe iphe, bụ agwa, nọnu; bya abụru Nnajiufu iphe, bụ ndu eze; bụru iya emeje t'a maru iphe, e domiru edomi; kẹ l'i dụru ike kọo iphe-a, e domiru edomi-a."
48 Eze abya eworu ọkwa, ha nshinu nụ Dánẹlu; bya apalia ẹka apalị meshiaru iya iphe-ọma. O mekwaru iya phụ onye ishi, a-nọdu eleta Bábyilọnu gba mgburumgburu; bya emekwaa ya phụ onye ishi ndu mmamiphe l'alị ndu Bábyilọnu l'ọ ha.
49 Dánẹlu abya arọo eze; yo mee Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego; ẹphe abụru ndu eleta ọnu-ogo, dụ iche iche lẹ Bábyilọnu. Dánẹlu l'onwiya eje eburu lẹ kẹ eze.

3

Agwa Nebukadineza

1 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Nebukadineza abya egude mkpọla-ododo kpụa ntẹkpe, ogologo iya dụ ụkporo nkwo-ẹka ẹto; ụsa iya adụ nkwo-ẹka ishingu. Yo je eworu iya gvube l'ẹke, daburu swanmangu l'ẹke, eeku Dura l'ọnu-ogo Bábyilọnu.
2 Ya ndono; eze Nebukadineza abya ezia; e je ekukoo ndu anọchi ẹnya eze l'ọnu-ogo ọnu-ogo; ndu achị obodo; ndu gọvano; ndu mgbazi eze; ndu akwakọbeje okpoga; eze ndu ọgbo ikpe; ndu ikpe; mẹwaru ndu nweru ẹnya l'alị ono t'ẹphe bya t'e meta ntẹkpe ono, o je egvube ono t'a gwajẹ iya agwagwa.
3 Tọ dụ iya bụ; ndu anọchi ẹnya eze l'ọnu-ogo ọnu-ogo; ndu achị obodo; ndu gọvano; ndu mgbazi eze; ndu odobe okpoga; ndu ọgbo ikpe; ndu ikpe; mẹwaru ndu nweru ọkwa l'alị ono abya edzua; bya egvube ntẹkpe ono eze, bụ Nebukadineza meru; gvube ono t'a wata iya ọgwa agwagwa. Ẹphe abya edoo onwẹphe l'ifu ntẹkpe ono.
4 Onye arajẹ ọra abya araa ya; rashia ya ike; sụ: "Unu gebekwa-o! A sụru; unubẹ ndiphe mgburumgburu; iphe bụ mbakeshi nọnu; ndu ekfu okfu-alị, dụ iche l'iche;
5 teke unu nụru opu; nụa ogele; nụa une; nụa ụbo; nụa ogumogu; adudu; mẹkpo iphe bụ iphe-egvu, dụ iche iche; unu adaa l'alị baaru ntẹkpe mkpọla-ododo ono, eze, bụ Nebukadineza meru gvube ono ẹja.
6 "Iphe bụ madzụ nwigbaleke-ọma ọma, ẹ-ta dadu kpurumu; baaru iya ẹja; bẹ aa-paru chee l'ọ-tata-kfukfu ọku teke ono phu."
7 Tọ dụ iya bụ; anụnu, ẹphe anụ opu ono; yẹle ogele ono; l'une ono; l'ụbo ono; l'ogumogu ono; l'adudu ono; mẹkpo iphe bụ iphe-egvu, dụ iche l'iche; iphe bụ ọha,

nọnu; iphe bụ mbakeshi; mẹ ndu ekfugbaa okfu-alị, dụ iche l'iche adashịa l'alị; baaru ntẹkpe mkpọla-ododo ono, eze, bụ Nebukadineza meru ono ẹja.

Ndibe Nchileke, nweru obu

8 Ya ndono; yọ bụru teke ono b'o nweru ndu edzeje mkpọ-kpodo; maru iphe e-me echile, byaru bya ekfulahaa iphe ndu Ju meru.

9 Ẹphe abyakfuta Nebukadineza; bya asụ iya: "Ndzụ ngu; ndzụ ogologo; nggụbe eze!"

10 "Nggụbe eze; ị tụru ekemu sụ t'iphe bụ onye nụru opu ono yẹle ogele ono; l'une ono; l'ụbo ono; l'ogumogu ono; l'adudu ono; mẹkpo iphe bụ iphe-egvu, dụ iche l'iche; t'ọ daa l'alị; baaru ntẹkpe mkpọla-ododo ono ẹja;

11 l'onye ẹ-ta dadụ; baaru iya ẹja; bẹ aa-paru chee l'ọ-tata-kfukfu ọku.

12 Obenu l'o nweru ndu Ju, i yeru t'ẹphe leta alị Bábyilọnu, ẹ-ta ngaduru nggụbe eze nchị. Ndu ono bụ Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego. Ẹphe te jejeduru agwa ngu ozi; ọphu ẹphe 'abajẹduru ntẹkpe mkpọla-ododo ono, i meru gvube ono ẹja."

13 Ya ndono; ẹhu agbahu Nebukadineza totoroto; yo ziwaphu t'e kuaru iya madzụ ẹto ono, bụ iya bụ Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego. E je eduta ndu ono dobe l'ifu eze.

14 Eze, bụ Nebukadineza eku ẹphe: "Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego! ?Unu dupho ono; l'unu jịkaru l'unu te ejeduru agwa iya ozi; ọphu unu abadụru ntẹkpe mkpọla-ododo-a, ya meru gvube ẹja?

15 Nta-a bụ: unu -nụlephu opu; l'ogele ono; l'une ono; l'ụbo ono; l'ogumogu ono; l'adudu; mẹkpo iphe bụ iphe-egvu, dụ iche l'iche; unu adashịa l'alị; baaru ntẹkpe ono, ya meru ono ẹja. Unu -mee ya ẹge ono b'ọ dụkwa-a mma. Ọ -bụkwanuru l'unu ta abadụru iya ẹja; bẹ aa-pakwaru unu teke ono teke ono chee l'ọ-tata-kfukfu ọku. ?Bụkpoo onye bụ chi ọbu, a-dụ ike dzọo unu l'ẹka yẹbe eze?"

16 Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego asụ iya: "Nggụbe Nebukadineza; ayi te eyekwaru ngu ọnu l'okfu-a.

17 Ọ -bụru l'a chịru ayi ye l'ọ-tata-kfukfu ọku ono; bẹ Nchileke, bụ onye ayi ejeru ozi a-dụkwa-a ike dzọfuta ayi; nafụta ayi l'ẹka nggụbe eze.

18 Ọ -bụru l'ẹ tọ nafụtadu ayi; bẹ ayi eme t'ị maru l'ẹ to nwedu iphe e-me t'ayi jeeru agwa ngu ozi; m'ọ bụ baaru ntẹkpe mkpọla-ododo ono, i meru gvube ono ẹja."

Ọ-tata-kfukfu ọku

19 Meji agbahu Nebukadineza totoroto l'ẹke Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego nọ. Yo zi t'a dụ-nwua ọ-tata-kfukfu ọku ono t'ọ ka nshinu ugbo ẹsaa; l'ẹge ọ dụjehawa.

20 Yọ sụ ndu sọja iya; ndu ọphu bụ ike-ka-l'ọgu t'ẹphe kee Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego ẹgbu; chịru ẹphe ye l'ọ-tata-kfukfu ọku ono.

21 A bya egude ẹphe kee ẹphe ẹgbu; kepyabe ẹphe l'uwe kpowula-kpowula; mẹ lọngu, ẹphe yetsuaru; mẹ l'iphe ẹphe keru l'ishi yẹle uwe ẹphe ndu ọdo; nwuru ẹphe ye l'ọku ono, ata kfukfukfu ono.

22 Ekemu ono, eze tụru ono; mẹ ire ọ-tata-kfukfu ọku ono shihubetaru ike; k'ọphu bụ l'ire iya jịko ndu sọja ono, pataru Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego ono kegbushia.

23 E kee ụmadzu ẹto ono; mbụ Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego kẹ gbagbadidi nwuru ye l'ọku ono.

24 E ji ekfua; Nebukadineza ezilihu l'ẹke ọ nọ; ẹke ọ phụru iphe dụ iya biribiri. Yọ sụ ndu mgbazi iya: "?Tọ bụdunua ụmadzu ẹto b'e keru ẹgbu chee l'ọku-a?"

Ẹphe asụ iya: "Ọ kwa iya; eze."

25 Yọ sụ ẹphe: “Unu lenu; ya gbe phụkwaa ụmadzu ẹno, e te kedu ẹgbu, ejephe
ẹge dụ ẹphe mma l'ọku ono; ọphu ọ dụdu iphe mekaru ẹphe. Onye ọphu kwe ẹphe
ẹno dụ l'ọ bụ nwatibe Nchileke!”

Nebukadineza ekele Nchileke

26 Nebukadineza abya ejenyaba ọ-tata-kfukfu ọku ono ntse; rangarahu: “Shedu-
raku; Míshaku; Abedinego! Unubẹ ndu ozi Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ. Unu
lụfutawaru-o!”
Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego eshi l'ọku ono lụfuta.
27 Iphe bụ ndu anọchi ẹnya eze l'ọnu-ogo ọnu-ogo; ndu gọvano; ndu l'etsota ọ-
chị-ọha; mẹwaru ndu agbaziru eze ụzo l'alị ono abya edzua t'ẹphe phụ iphe meru
nụ. Ẹphe aphụa l'ọku ono ta dụdu iphe o meru ndu ono; mbụ l'ẹ to kedu m'ọo ọnu
ẹgbushi ẹphe; ọphu ọ dụdu iphe o meru uwe ẹphe; ọphu ẹphe eshikpoduanu nshishi
ọku.
28 Nebukadineza asụ: “T'ajaja bụru kẹ Nchileke Sheduraku; Míshaku; mẹ
Abedinego; mbụ Nchileke, yeru ojozi iya; yọ bya adzọo ndu ozi iya, bụ ndu kweru lẹ
nk'iya, bụ ndu kwefuru íkè ome ekemu yẹbe Nebukadineza; tabua ụdo iya l'ọ -bụru
egbugbu t'e gbua ẹphe m'o be kẹ t'ẹphe jeeru agwa ozi; m'ọ bụ baaru iya ẹja; l'ẹ ba
bụ Nchileke ẹphe.
29 Nta-a; bẹ yẹbe eze atụ ekemu; sụ: Ndiphe l'ophu; iphe bụ mbakeshi, nọnu;
mẹ ndu ekfu okfu-alị, dụ iche l'iche, kfurushiru Nchileke Sheduraku; Míshaku; mẹ
Abedinego; bẹ ee-bu anụ ẹphe tẹyiteyi; tsukposhia ụlo ẹphe; yọ kuru bụru ikpo
mkpọkpo-ọzulo; kẹ l'ẹ tọ dụdu agwa, a-dụ ike adzọo madzụ ẹge-a, Nchileke dzọru-
a!”
30 Ya ndono; eze abya akpọlia ọkwa Sheduraku; Míshaku; mẹ Abedinego; yọ ka
nshinu l'alị ndu Bábyilọnu.

4

Nrọ k'ẹbo, Nebukadineza arọ

1 Ọwaa bụ ozi, eze, bụ Nebukadineza ziru t'e zikota iphe bụ mbakeshi; mẹ ndu ekfu
okfu-alị, dụ iche l'iche lẹ mgboko gbaa mgburumgburu:
T'ọ dụkwaru unu lẹ mma!
2 Ọotso yẹbe Nebukadineza ẹna tẹ ya dooru unu iphe-ọphulenya; mẹ iphe-
ọhubama, dụgbaa biribiri, Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ meru iya.
3 Iphe-ọphulenya Nchileke paru ẹka.
Ẹge ono; bẹ iphe dụ biribiri,
oomeje dụkwaphu egvu.
Eze, ọ bụ; bẹ ọo-bụru jeye lẹ tutu yoyo.
Ọo-bụleruphu ishi tsube
l'ọgbo sweru ọgbo.
4 Yẹbe Nebukadineza nọ l'ẹhu-gudangu l'ufu iya; ẹku l'abyaru iya kẹ kụbukubu.
5 Ya arọtsua nrọ, ya rọru; egvu abya iya l'ẹhu. Lẹ ya zẹ l'oshi-azẹe ya; bẹ iphe
byalẹru iya phụ l'obu; mẹ àphù, ya phụru yeru iya egvu.
6 Tọ dụ iya bụ; ya abya atụa ekemu sụ t'a jịko ndu mmamiphe, nọkota l'alị
Bábyilọnu-a kuaru iya t'ẹphe kọoru iya iphe nrọ ono bụ.
7 Yo be teke ndu amamanshi; ndu agwọgwo; ndu edzeje mkpọ-kpodo; mẹ ndu
njibya byaru; ya abya ezeeru ẹphe nrọ ono; ọphu ẹphe adụdu ike kọoru iya iphe ọ
bụ.
8 E megee; Dánẹlu abyatashia. Yọ bya ezeeru iya nrọ ono. Dánẹlu ono b'a gụru
Beluteshaza, bụ iya bụ agwa yẹbe eze; ume k'agwa ọphu dụ nsọ anọdu iya l'ẹhu.

9 Ya asụ iya: “Beluteshaza; onye ishi ndu amamanshi. Ya mawaru l'ume k'agwa, dụ nsọ; bẹ nọ ngu l'ẹhu; ọphu ọ dụdu iphe e domiru edomi, atsụje ngu l'ẹhu amaru. Ọwaa nrọ, ya rọru. Byiko kọoru iya iphe ọ bụ.
10 Ọwaa iphe ya phụru l'ẹke ya zẹ l'oshi-azẹe ya ndọ-ọ: Ya abya elee ẹnya; oshi, evudowa l'echi mgboko gẹdegede. Oshi ọbu etsee ẹringe-ẹringe ẹringe-ẹringe.
11 Oshi ọbu jaru rikarika; shihu ike; dukfuru l'igwe. Mgboko gba mgburumgburu aphụkota iya.
12 Mkpẹkwo iya amakọta ntụmatu; yọ mịa wọkfuru; akpụru iya abụru nri ndu mgboko mgburumgburu. Ọ bụ lẹ mkpuli iya; bẹ ụnwu-anụ-ẹgu anọduje l'atụta ume; ụnwenu, ephe l'eli abụru l'ẹkali iya; bẹ ẹphe akpajẹ ẹkfuna. Iphe, bụ iphe, nọ ndzụ lẹ mgboko-a bụ akpụru iya bụ nri ẹphe.
13 “L'àphù ono, ya phụru lẹ ya zẹ azẹe ono; bẹ ya bya ele ẹnya; ojozi ọbu, bụ onye dụ nsọ eshi l'igwe bụru phẹrekete.
14 Yọ raa ya arara rashia ya ike; sụ: ‘Gbutsua oshi ono; nggu akwashịa ya ẹkali; nyịshia ẹkwo iya. Akpụru iya; bẹ ii-chịkashi; tụa nanụ nanụ. Chịkashia ụnwu-anụ, kụru lẹ mkpuli iya; nggu emee t'ụnwenu, betsuaru l'ẹkali iya phekashihu!
15 Ọle haa ukfu iya yẹle ọ́gbaragba iya l'alị; t'e gude gwọgirigwo ígwè; mẹ gwọgirigwo ope rụ-phee mkpirikpi ukfu iya ono mgburumgburu yẹle akwara iya; t'ọ kwaa l'alị l'ime ẹgbudu ẹke ono.
“ ‘T'iji, shi l'igwe nmaa onye ono; yẹle anẹgu-ẹgbudu aswịa ya l'ime ẹgbudu kẹ mgboko.
16 T'e wofu iya egomunggo kẹ madzụ; mee ya t'ọ bụru egomunggo k'anẹgu-ẹgbudu a-nọ iya l'ẹhu gbururu jeye t'afa ẹsaa swee.
17 “ ‘Ndu tụru ekemu-a bụ ndu ojozi. Yọ bụru ndu dụ nsọ sụru l'ọo ẹge ọo-dụ ndono. Ọo ya bụ k'ọphu iphe madzụ nwigbaleke-ọma amaru l'ọo Ọkaribe-Kakọta-Nụ bụ onye, ndu eze, achị mgboko gbaa mgburumgburu nọ l'ẹka; l'ọo onye, Nchileke chịru obu iya l'ọo-nụ eze b'ọ nụje iya; m'o -ruhuduru ọ bụru onye ẹnya katsụkpo alala l'iphe bụ madzụ.’
18 “Ọ bụ nrọ ọbu, mụbe Nebukadineza rọru ọbu ndono. Nta-a; Beluteshaza bụ t'i kọoru mu iphe nrọ ono bụ; kẹ l'ẹ tọ dụdu m'ọo onye lanụ lẹ ndu mmamiphe nọ l'alị-eze mu, dụru ike kọoru mu iphe ọ bụ. Obenu lẹ nggụbedua a-dụ-a ike kọo ya; kẹ l'ume k'agwa ọphu dụ nsọ; bẹ nọ ngu l'ẹhu.”

Dánẹlu akọ iphe nrọ ono bụ

19 Ya ndono; Dánẹlu akpọo beru. Dánẹlu bụ onye ono, a gụru Beluteshaza. Eze asụ iya: “Beluteshaza; tẹ nrọ ọbu; m'ọ bụ iphe ọ bụ ba atọfukwa ngu meji!”
Beluteshaza asụ eze: “Onye nwe mu nụ. Tẹ nrọ-a vụ-chikwaa l'ẹhu ndu ọhogu ngu. T'iphe nrọ ono bụ bụkwaru ndu ị dụ ashị; bẹ oo-gbe mee l'ẹhu ẹphe.
20 Nggụbe eze; oshi ono, ị phụru, vuru; jaa ajaja; shihu ike; ọnungonu iya l'achị l'akpamigwe; iphe bụ mgboko aphụkota iya;
21 ẹkwo iya l'ama ntụmatu; yọ mịa wọkfuru; bụru nri dzuru ndiphe mgburumgburu; bụru agu ẹke ụnwu-anụ-ẹgu anọduje atụta ume; nwetsuaru ẹke ụnwenu, ephe l'eli akpajẹ ẹkfuna l'ẹkali iya;
22 bẹ bụkwa nggụbedua l'onwongu bụ oshi ono; eze. I vuwaru; nweru ike; ụ́dù ngu eruwa ẹke igwe beru; alị eberu.
23 “Nggụbe eze; i phụru nwozi, dụ nsọ, shi l'imigwe bụru phẹrekete; sụ: ‘T'i gbutsua oshi ono; mebyishia ya; ọlobu; hakwaa ukfu iya t'o gvuru; ọ́gbaragba iya akwaa l'alị; t'a rụ-phee ya gwọgirigwo ígwè; mẹ gwọgirigwo ope mgburumgburu t'ọ nọdu l'ime ẹgbudu l'ẹgu ẹke ono.
“ ‘T'iji, shi l'igwe nmaa onye ono; yẹle ẹjo anẹgu-ẹgbudu aswịa ya l'ime ẹgbudu afa ẹsaa.’

24 “Eze; ọwaa iphe nrọ ono bụ ndọ-ọ: Ọ kwa iphe Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ
sụru l'oo-me l'ẹhu nggụbe nnajiufu mu b'ị phụru ono.
25 Aa-chịfu ngu l'ẹke madzụ nọ; nggu eje eburu l'ẹgbudu l'ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu;
l'ata ẹgbudu l'ọ bụ eswi. Nggu angụlahaa iji, shi l'igwe; ngụ-guhu angụ-guhu. Ịi-nọ
l'ẹgbudu ono afa ẹsaa jeye teke ịi-maru l'ọo Ọkaribe-Kakọta-Nụ bụ onye alị-eze ndu
eze, achịtsua mgboko gbaa mgburumgburu nọ l'ẹka; l'ọ bụ onye, ọ chịru obu iya
l'ọo-nụ iya b'ọ nụje iya.
26 Mkpirikpi ukfu oshi ono yẹle ọ́gbaragba iya ono, ọ tụru ekemu t'a haa ono bụ
iphe ọ bụ bụ l'alị-eze ngu a-nọkwa-ziru ngu teke ị malẹruphu l'ọo Nchileke achị.
27 Ọo ya bụ; nggụbe eze; kwekwa mee iphe-a, mu abyaru ngu ekfurua: Wata ome
iphe dụ nhamụnha gude dokwazi ẹke, i meswehawaru emeswe; nggu awata omeru
ndu, aakpa ẹhu ọhuma gude nwefu akirishi akirishi ono, i shi eme ono. T'a maru;
mẹ ịi-dụ ike chịkobe onwongu; kpọo nwụkfu.”

Nrọ Nebukadineza avụ

28 Iphe ono l'ọ ha mekotaru Nebukadineza.
29 A nọtsulephu ọnwa iri l'ẹbo; k'ọphu ọ rọru nrọ ono; yọ nọdu l'eli obu-eze iya lẹ
Bábyilọnu l'akpaphe.
30 A nọnyalephu; yọ sụ: “?Unu phụrua ẹge Bábyilọnu habe nshinu, bụ yẹbedua
gude ike k'ẹka iya mee ya; t'o koshi ẹge ọdu-biribiri iya habe?”
31 Ya ndono; yọ kpụkwadurua okfu ono l'ọnu; olu e shi l'imigwe sụ iya: “Nggụbe
eze, bụ Nebukadineza; ọwaa ẹge, a tụ-buwaru l'ọo-dụ: ike ono, i gude bụru eze ono
b'a nafụakwaru ngu!
32 Aa-chịfu ngu l'ẹke madzụ bu; nggu alashia l'ẹgbudu; nggu l'anẹgu-ẹgbudu eje
eburu. Ịi-ta ẹgbudu l'ọ bụ eswi afa ẹsaa gbururu jeye teke ịi-maru l'ọ bụ Ọkaribe-
Kakọta-Nụ bụ onye ndu eze, achị ndiphe mgburumgburu nọ l'ẹka. L'ọ bụ onye, ọ
chịru obu iya t'ọ bụru eze b'ọ nụje iya.”
33 Ekfukfu, ookfukwadu iya-a; yọ vụwaphu l'ẹhu Nebukadineza. A chịfu
Nebukadineza l'ẹke madzụ nọ; yo je atalahaa ẹwu l'ọ bụ eswi. Iji adashịlahaa ya.
Yọ nọdu l'ẹgbudu ono jeye ẹgbushi erua ya hatsụa ya l'ọ bụ ẹba ugo; nvọ ẹka iya
erua gụpyishitsua ya l'ọ bụ nvọ nwẹnu.

Izimana ala eze azụ

34 A nọtsulephu afa ẹsaa ono; mụbe Nebukadineza anọdu l'ẹgbudu ono palia ẹnya
lee igwe; egomunggo abya alata mu azụ. Mu abya etulahaa Ọkaribe-Kakọta-Nụ
ẹpha; jalahaa ya ajaja; kwabẹlahaa ya ugvu; mbụ onye ono, anọ ndzụ gbururu jeye
lẹ tutu yoyo ono.
Achịchi ono;
bẹ ọo-chị jeye lẹ tutu yoyo.
Alị-eze iya anọo tsube
l'ọgbo sweru ọgbo.
35 Ẹ tọ dụdu iphe ọ gụberu
ndu ọphu, bu lẹ mgboko
gbaa mgburumgburu.
Yọ bụru ẹge, dụ iya mma;
bẹ oomeje ụnwu imigwe;
mẹ ndu bu lẹ mgboko.
Ẹ to nwedu onye ha
kẹ t'ọ lọlaa ya ẹka azụ;
ọphu onwedu onye
a-sụ-ghe iya:

“?Nanụ ẹge ọ dụ?”
36 Ya ndono; mu abya enwetalephu onwomu; ugvu, e shi akwabẹje mu; mẹ ọdu-
biribiri mu alaphutaru mu azụ. Yo mee; a wata mu ọkwaberu ugvu ẹge gbaru onye
eze. Ndu shi akpọ-zijeru mu ụzo; mẹ ndu nweru ẹnya achọlahaa mu abya. A bya
bya eworu eze ono, mu shi bụru ono nụ-phu mu azụ; mee; mu abya akabaa onweru
ike; ma l'ẹge mu shi nweru iya.
37 Nta-a; bẹ mụbe Nebukadineza etu eze k'igwe ẹpha; l'akwabẹ iya ugvu; l'ekutse
iya; kẹ l'iphemiphe ọbule, o me adụkotaje mma; vudo nhamụnha. Ọdo bụ lẹ ndu
eku onwẹphe ekuku; bẹ ọolo-tsutaje.

5

Iphe e deru l'oshi-ẹpoto

1 Yo be ujiku lanụ; eze, bụ Belusheza abya ekukoo ụnu madzụ labụ l'ụkporo madzụ
iri, bụ ndu nweru ẹnya; gbaaru ẹphe ajị. Ẹphe l'iya abya adọo; ngụlahaa mẹe.
2 Ẹphe angụnyaa mẹe ono; Belusheza ezia t'e je achịta okoro mkpọla-ododo; mẹ kẹ
mkpọla-ọcha, nna iya, bụ Nebukadineza gwotaru l'eze-ụlo Nchileke lẹ Jerúsalemu;
k'ọphu yẹbe eze; ndu nweru ẹnya l'ọchichi iya; unyomu iya phẹ; mẹ nnufu iya phẹ
e-gude iya ngụa mẹe.
3 E je achịtaru iya okoro mkpọla-ododo; mẹ kẹ mkpọla-ọcha ono, e gwokoru l'eze-
ụlo Nchileke lẹ Jerúsalemu ono. Yẹle ndu nweru ẹnya l'ọchichi iya; mẹ unyomu iya
phẹ; mẹ nnufu iya phẹ angụlahaa ya mẹe.
4 Ẹphe angụ mẹe ono; l'ekele agwa ọphu e meru lẹ mkpọla-ododo; mẹ kẹ mkpọla-
ọcha; mẹ ọphu a kpụru l'ope; mẹ k'ígwè; mẹ k'oshi; mẹ ọphu, e gude mkpuma pyịa.
5 A bya ele ẹnya; ẹka madzụ emifuta bya edelahaa iphe l'oshi-ẹpoto l'ifu ẹke urọku
ẹphe gvuru l'ufu-eze ẹke ono. Eze aphụa ẹka onye ono, ede iphe ono.
6 Eze anwaa; chihu echihu. Meji atọfu iya; nkwo, nọ iya l'ẹhu atsụkota iya ụme;
k'ọphu bụ l'ikpere kụgbabetsuaru iya akụgbabe.
7 Yo chiwaphu mkpu t'e kuaru iya ndu agwọgwo; ndu maru ẹnya mkpọ-kpodo; mẹ
ndu njibya t'ẹphe bya. Yọ sụ iphe bụ ndu mmamiphe, nọ l'alị Bábyilọnu: “L'o onye
-dụru ike gụta iphe-a, e deru l'oshi-ẹpoto-a; kọoru iya iphe ọ bụ; bẹ ee-ye uwe uswe;
nyabẹ iya iyagba, e meru lẹ mkpọla-ododo; bya emee ya onye k'ẹto lẹ ndu ishi, achị
alị-a.”
8 Tọ dụ iya bụ; iphe bụ ndu mmamiphe, nọ l'alị-eze ono abya awụbata l'ẹphe ha;
t'ọ dụ ẹphe onye dụru ike gụta iphe ono, e deru l'oshi-ẹpoto ono; tọ dụ ẹphe onye
dụru ike kọo iphe ọ bụ.
9 Meji akabaa eze atọfu; yọ karu echihu. Ndu ono, nweru ẹnya l'ọchichi iya ono ta
ma iphe ẹphe e-me.

Eze ezi; tẹ Dánẹlu bya

10 Eze-nwanyi anụa olu eze yẹle ndu nweru ẹnya l'ọchichi iya ono l'ẹke ẹphe l'eze
tụko nọdu l'ụlo agba ajị ono; kwe batashia; bya asụ eze: “Nggụbe eze; ndzụ ngu ndzụ
ogologo! Meji ba tọfushi ngu! Ọphu i chihuhe echihu; dụ ẹge ono, ị dụ ono!
11 L'alị-eze ngu-a b'o nweru onye ume agwa ọphu dụ nsọ nọ l'ẹhu. Teke nna ngu shi
nọdu; bẹ onye ono shi ekoshije lẹ ya bụ onye eleruje ẹnya l'iphe; bụru onye nweru
egomunggo; bya abụru onye maru mmamiphe l'ọ bụ agwa. Eze, bụ Nebukadineza;
mbụ nna ngu shi mee ya onye ishi ndu amamanshi; kẹ ndu agwọgwo; kẹ ndu maru
ẹnya mkpọ-kpodo ono; mẹ kẹ ndu njibya.
12 Nwoke ọbu bụ Dánẹlu b'ọ za. Iphe eze gụru iya bụ Beluteshaza. Ọ bụ onye nweru
ọriri; maru mmamiphe; bya enweru egomunggo. Ọ bụ onye abụje; a -rọo nrọ; yọ
kọo iphe nrọ ọbu bụ; bụru onye abụje a -tụa ilu; yọ kọo iphe ilu ono bụ. Teke iphe

atsụ madzụ l'ẹhu; yo koshi ẹge ee-me iya. T'e je ekua Dánẹlu t'ọ bya akọoru ngu iphe iphe ono, e deru ono bụ."
13 Ya ndono; e je ekua Dánẹlu; yọ bya evudo eze l'ifu. Eze asụ iya: "?Bụ nggu bụ Dánẹlu, tso lẹ ndu nna iya; bụ eze kpụru lẹ ndzụ l'alị Júda?
14 Ya nụwaru ọtu-ọnu ngu; l'ume agwa ọphu dụ nsọ nọ ngu l'ẹhu. A sụkwaruphu l'ị bụ onye eleruje ẹnya l'iphe; nweru egomunggo; bụkwaruphu onye maru mmamiphe, dụ egvu.
15 Ndu agwọgwo; mẹ ndu mmamiphe b'e kuwaru t'ẹphe bya agụa iphe-a, e deru l'ẹka-a; kọo iphe ọ bụ; ọphu ẹphe 'adụdu ike kọo ya.
16 Ya nụru l'iphe ẹ te dodu ẹnya; bẹ ịikoje; yo doo ẹnya; l'ekoshije ẹge ee-me iphe atsụ l'ẹhu. Ọ -bụru l'ị gụ-tagheru iphe-a, e deru l'ẹke-a; kọoru iya iphe ọ bụ; bẹ ee-ye ngu kpowula kpowula uwe uswe; bya anyabẹ ngu iyagba, e gude mkpọla-ododo mee; nggu abụru onye k'ẹto lẹ ndu katsụa nshinu alị-a."

Ikpe Nchileke

17 Tọ dụ iya bụ; Dánẹlu asụ eze: "T'iphe ịi-ga anyako iya nọduru ngu rụ! Woruru obunggo, i ge ebu iya bua onye ọdo. Ẹ tọ kpọshiduru tẹ ya ba agụru nggụbe eze iphe ono, e deru ono; kọoru ngu iphe ọ bụ.
18 "Nggụbe Eze; Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ meru nna ngu, bụ Nebukadineza eze; bya emee ya; yọ kwata ọswa ha nshinu; bya emee ya; yọ dụ biribiri; nweru ugvu.
19 Yọ bụru kẹ oke ọkwa ono, o meru; yo nweru ono meru iphe iphe bụ ndu nọnu; iphe bụ mbakeshi; mẹ iphe bụ ndu ekfu okfu-alị, dụ iche l'iche anmahụje ruuruu; l'atsụ ngu egvu. Onye ọ sụru t'ọ nọdu; yọ nọdu. Onye ọ sụru t'ẹ b'ọ nọ; tọo nọdu. Onye ọ sụru t'a kpọ-lia l'ọkwa; a kpọ-lia ya. Onye ọ sụru t'a kwatsua; a kwatsua ya.
20 Yọ nọnyaa bya anyịlahaa onwiya ǹdù; kulahaa onwiya; k'ọphu ọkpoma byaru bya anmaa ya ẹgbudegbu; a nafụ iya ike, o gude bụru eze; bya anafụfua ya ugvu iya.
21 A chịfu iya l'ẹke madzụ bu; bya emeru egomunggo anẹgu nụ iya. Yẹle nkakfụ-ịgara-ọswa eje ebua ẹghirigha. Yọ talahaa ẹwu l'ọ bụ eswi; iji adashịlahaa ya; gbururu jeye yọ bya amaru lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ bụ onye alị-eze kẹ madzụ nọ l'ẹka. Yọ bụru onye Nchileke chịru obu iya l'ọo-nụ iya b'ọ nụje iya.
22 "Iphe ono l'ọ ha b'ị makọtaru; nggụbe Belusheza, bụ nwatibe iya; ti kwe wozita onwongu alị.
23 Nggu egbe je akagabẹlerua Nnajiufu, bu l'imigwe; k'ọ dụ-ghe ike zia t'e je achịtaru ngu okoro, nọ l'eze-ụlo iya; nggu lẹ ndu nweru ẹnya; unyomu ngu; mẹ nnufu ngu phẹ; unu egude iya ngụa mẹe. Unu l'angụ mẹe ono l'ekele agwa, e gude mkpọla-ododo kpụa; mẹ ọphu e gude mkpọla-ọcha kpụa; mẹ lẹ k'ope; mẹ k'ígwè; yẹle ọphu e gude oshi pyịa; mẹ ọphu e gude mkpuma pyịa, bụkota iphe ta aphụdu ụzo; tọo nụ iphe; tọ dụ iphe ọ maru. Tii kwabẹ Nchileke ugvu, bụ iya bụ onye gude ndzụ ngu; iphemiphe ọbule, iime abụru iya b'ọ nọ l'ẹka.
24 Ọo ya kparu iphe o ziru ẹka, deru iphe ono; yọ bya edee iphe ono, o deru ono.
25 "Iphe, o deru bụ:
MENE; MENE; TEKELU; PERESINU.
26 "Ọwaa iphe iphe ono, e deru ono bụ:
"Iphe MENE bụ bụ
lẹ Nchileke gụwaru ụboku,
ịi-chị ọgu; bya akabuwa iya.
27 Iphe TEKELU bụ bụ
l'ọ tụru ngu l'iphe
aatụje iphe; nggu adapehu.
28 Iphe PERESU bụ bụ

l'alị-eze ngu b'e kewaru ẹbo;
woru nanụ nụ ndu Mídiya;
bya eworu ọphu nụ ndu Peshia."
29 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Belusheza eziwaphu t'a chịta kpowula kpowula uwe uswe
kwaa Dánẹlu ngwa; a bya achịta ịyagba, e gude mkpọla-ododo mee nyabẹ iya. A raa
ya arara l'ọ bụwa iya bụ onye k'ẹto lẹ ndu ishi, achị alị-eze ono l'ọ ha.
30 Yo be l'ẹnyashi mbọku ono gẹdegede; e woru Belusheza, bụ eze ndu Bábyilọnu
gbua.
31 Onye Mídiya, aha Dariyọsu aghọo eze; chịlahaa alị-eze ono. Iphe Dariyọsu gbaru
teke ono bụ ụkporo afa ẹto l'afa ẹbo.

6

Aachịru Dánẹlu ẹjo idzu

1 Eze, bụ Dariyọsu elegee ya ẹnya; yọ dụ iya mma. Yọ bya afọta ụkporo madzụ
ishingu t'ọ bụru ẹphe a-nọdu anọ-chi ẹnya iya l'ẹke, dụ iche iche l'alị-eze iya ono.
2 Yọ bya afọta ụmadzu ẹto t'ẹphe bụru ishi ndu ono, achịtsua alị-eze ono. Onye
lanụ lẹ ndu ishi ono bụ Dánẹlu. Ndu ono, achị achịchi ono a-nọduje akọru madzụ
ẹto ono, e meru ndu ishi ẹphe ono ẹge ẹphe gude achị; k'ọphu ẹ-tọ dụdu iphe e-yita
eze.
3 Ya ndono; Dánẹlu abya akakọta iphe bụ ndu ono, e meru ẹphe l'iya ishi ono; jeye
lẹ ndu ọphu achị mkpụkpu, hatsụa nwanshị. Ishi iya abụru l'ọ maru o me iphe; ume,
nọ iya l'ẹhu akpọo akpọo lẹ k'ọma. Eze emelahaa tẹ ya mee ya ishi l'alị-eze ono gbaa
mgburumgburu.
4 Tọ dụ iya bụ; ndu e meru yẹle ẹphe ishi ono; mẹ ndu ono, achịtsua mkpụkpu
ono achọlahaa iphe ẹphe e-kobe Dánẹlu l'o meru l'ọchichi ono, ẹphe achị ono. Tọ dụ
iphe ẹphe maru ẹphe a-sụ l'o meru. Tọ dụ iphe dụ ẹji, ẹphe chọ-vuru, o meru; kẹ l'ọ
bụ onye e gude ire iya ẹka; ọphu oomedu iphe dụ ẹji; ọphu ọopadu ozi iya ẹkalanu.
5 Tọ dụ iya bụ; ndu ono asụ: "Ẹ tọ dụkwa iphe ayi e-gudeghe kfugude nwoke-a, bụ
Dánẹlu; gụfukwaphu l'ayi shi l'ụzo k'ekemu Nchileke iya."
6 Ya ndono; ndu ono, e meru yẹle ẹphe ishi ono; mẹ ndu ono, achịtsua mkpụkpu
hatsụa nwanshị ono abya wụru jekfube eze sụ iya: "Nggụbe eze, bụ Dariyọsu; tẹ
ndzụ bụkwaru nke ngu gbururu jeye lẹ tutu yoyo!
7 Iphe bụ ndu ishi l'alị-eze ngu-a; ndu ọkwa ẹphe hatsụa nshinu l'amị; ndu ọphu
achịtsua mkpụkpu ọphu hatsụa nwanshị; ndu nchị-zi; mẹ ndu gọvano; bẹ chịru idzu
sụ t'ayi byakfuta nggụbe eze t'a tụa ekemu kfushia ya ike; sụ: t'ẹ b'ọ dụkwa onye a-rọ
Nchileke iphe; m'ọ bụ madzụ ọdo; gụfu nggụbedua. T'e mee ya ẹge ono ụkporo abalị
l'abalị iri. Onye -dakaru iya nụ t'e chee ya l'iduma-agụ.
8 Eze byiko; nta-a bụkwa t'i tụa ekemu ọbu; de ya edede; nggu ebyia ẹka l'ẹkwo
iya; k'ọphu ẹ ta agbanwedu iya agbanwe; bụ iya bụ ẹge ekemu ndu Mídiya; mẹ kẹ
ndu Peshiya adụje, ẹ ta dụdu onye agbanweje iya agbanwe."
9 Eze ekweta bya atụa ekemu ọbu; de ya edede.

Eekpe Dánẹlu nkfugbu

10 Tọ dụ iya bụ; yo be teke Dánẹlu bya amaru l'ekemu ono b'a rawaru arara; yọ
lashia l'ufu. Yo rua bya abahụ l'ụlo-eli iya; nyikobe imeli iya; bahu lẹ mkpura ọphu
windo iya gharu ifu l'ụzo Jerúsalemu. Yo gbushi ikpere; nọdu l'ẹke ono kfulahaa
l'anụ Nchileke ugbo ẹto l'ụboku; l'ekele Nchileke iya ekele, bụ iya bụ ẹge o shi emeje.
11 Ya ndono; ndu ono awụru jeshia ụlo Dánẹlu; rua yo kfuwa anụ Nchileke t'ọ
gbaaru iya mkpu.
12 Ẹphe awụ-lashia azụ; wụ-kfube eze k'ekemu ono, ọ tụru ono; sụ iya: "Nggụbe
eze! ?Ọ kwa l'ị tụnarua ekemu; raa ya arara t'ẹ b'ọ dụkwa onye a-rọ Nchileke iphe;

ọphu 'arọkwa iya madzụ ọdo; gụfu nggụbedua; sụ t'e mee ya ẹge ono ụkporo abalị l'abalị iri. Onye dakaru iya nụ; bẹ ee-che l'iduma-agụ?”

Eze asụ ẹphe: “Iphe mu kfuru ngụwaru ẹge mu kfuru iya, bụ ẹge ekemu ndu Mídiya; mẹ Peshiya, ẹ ta dụdu onye agbanweje iya agbanwe.”

13 Ẹphe anọdu eze l'ifu; sụ: “Dánẹlu ono, yị lẹ ndu a kpụtaru lẹ ndzụ l'alị Júda ono; ta ngakwaru nggụbe eze nchị; ọphu ọokpakwa ishi l'ị tụru ekemu; ye ẹka l'ẹkwo; o kfujelekwa anụ Nchileke iya ugbo ẹto mbọku-mbọku.”

14 Eze anụlephu iphe ono; ẹhu adaa ya kọo. Yọ chọlahaa ẹge ya e-me dzọo Dánẹlu. Yọ chọo ege oo-me iya jeye nchi-ejihu; tọ dụ.

15 Ndu ono abyakwa bya awụru jekfube eze ọdo; je asụ iya: “Nggụbe eze; nyatakwa ẹge ekemu ndu Mídiya yẹle ndu Peshiya dụ; l'eze -tụwa ekemu b'ẹ ta mịngajekwa iya amịnga.”

16 Tọ dụ iya bụ; Eze ezinua; e je egude Dánẹlu kpụru je echee l'iduma-agụ. Eze asụ Dánẹlu: “Tẹ Nchileke ngu, bụ onye ịibaru ẹja mkpụrumkpuru dzọkwaa ngu!”

17 A bya eswita eze mkpuma gude swichia ọnu ọgba ọbu. Eze abya ebyia ya echi-ẹka iya; bya ebyia ya echi-ẹka ndu a maru ẹpha ẹphe l'alị-eze iya; t'ẹ b'a gbanweshi ọnodu Dánẹlu.

18 Eze atụgbua; yọ bụru iya ọla l'ufu iya. Yọ nọkota ẹnyashi ono; ọphu o ridu nri; ọphu ọ dụdu onye kụru nkwa kpengu l'ifu iya kẹ l'eeme iya ẹhu-ọtso-ẹna. Ọphu ọ dụdu ike kuru mgbẹnya.

Aadzọfuta Dánẹlu l'ọnu agụ

19 Yo be l'oswi ngguge; eze ekwolihu gbaru jeshia l'ọnu ọka-agụ ono.

20 Yọ byarutadelephu ọka-agụ ono, e cheru Dánẹlu ono ntse; gude olu-aphụ kua Dánẹlu: “Dánẹlu; nwozi Nchileke, nọ ndzụ. Nchileke ngu ono, ịibaru ẹja mbọku-mbọku ono; ?ọ dụru-a ike dzọo ngu l'ẹka agụ?”

21 Dánẹlu asụ eze: “Nggụbe eze; ndzụ dzukwaa ngu gbururu jeye lẹ gbururu!

22 Nchileke mụbe Dánẹlu yekwaru ojozi iya; yọ bya apyichishia agụ ẹka l'ọnu; tọ dụ ọphu leru iya m'ọ bụ nvọ; kẹ l'ẹ tọ dụdu iphe ọo-sụ lẹ ya mejeru iya; ọphu ọ dụdu iphe ya mejeru nggụbe eze.”

23 Ẹhu egbe bya teke ono bya atsọshilaha eze ẹna ike. Yo zia t'e je edufuta Dánẹlu l'ọgba ono. A bya edufuta Dánẹlu l'ọgba ono; ọphu ọ dụdu ẹke iphe mekaru iya; kẹle Dánẹlu bụ onye dakoberu Nchileke iya.

24 Eze atụa ekemu; e je achịta ndu ono, boberu Dánẹlu ibo ono; chịru ye l'iduma-agụ; ẹphe l'unyomu ẹphe; mẹ l'ụnwu ẹphe. Ọphu agụ ono 'ekwedu t'ẹphe rua alị; mbụ vụa ẹphe avụvu; taa taa ọkpu ẹphe.

Dariyọsu ekweta lẹ Nchileke kẹ Dánẹlu bụ iya

25 Tọ dụ iya bụ; eze, bụ Dariyọsu abya edeeru iphe bụ ndu nọnu; mẹ mbakeshi nọnu; mẹ l'iphe bụ ndu ekfu okfu-alị, dụtsua iche l'iche l'alị ono gba mgburumgburu ẹkwo; sụ:

“T'ọ dụkwaru unu lẹ mma!

26 “Nta-a; bẹ mu tụakwaru ekemu sụ-agha: T'onyemonye ọbule; l'ẹkemeke ọbule l'alị-eze-a, mu tsụjekwa Nchileke Dánẹlu egvu; kwabẹ iya ugvu!

“Ishi iya abụru l'ọ bụ iya bụ
Nchileke, nọ ndzụ;
bya abụru Nchileke,
a-nọ nụ jeye lẹ tutu yoyo.
Alị-eze iya ta dụdu onye
byaru bya echika iya echika.
Ọ bụ iya a-chị jeye l'ikperazụ.

27 Ọonafutaje madzụ;
mbụ ọ bụ onye adzọje madzụ.
Oomeje iphe-ọphulenya;
mẹ iphe-ọhubama,
dụgbaa biribiri
l'imigwe; mẹ lẹ mgboko;
Ọ dzọfutaru Dánẹlu t'agụ ba atagbu iya."
28 Ya ndono; Dánẹlu abya abalahaa ụba teke ono, Dariyọsu bụ eze; mẹ teke Sáyịrosu kẹ Peshia bụkwaphu eze.

7

Àphù, Dánẹlu phụru

1 Yo be l'afa mbụ, Belusheza bụ eze ndu Bábyilọnu, wataru achịchi; Dánẹlu azẹru l'oshi-azẹe ya; yọ bụru iya mgbẹnya; yọ rọo nrọ; phụtsua iphe; yo tehulephu bya eworu iya deshia l'ẹkwo.
2 Dánẹlu asụ: "Yo be l'ẹnyashi; mu arọ nrọ; a bya ele ẹnya; oke phẹrephere, shi ụzo ẹno l'igwe ada phuphuphu ephe l'eze ẹnyimu ọbu.
3 Ẹjo anẹgu ẹno, gbatsụaru iche l'iche eshi l'ime eze ẹnyimu ono mifutatsua.
4 "Ọphu vu ụzo mifuta dụ l'ọ bụ agụ. Ọ nweru ẹ́bà dụ l'ọ bụ k'ugo. Mu anọdu elekpe l'iya phụ ẹnya. A bya akwashịa ya ẹ́bà ono. A bya apalia ya l'alị gvube egvube; yo gude ọkpa labụ vudo l'ọ bụ madzụ. A bya eworu obu madzụ ye iya l'ẹhu.
5 "Anụ k'ẹbo evudokwa mu phụ l'ifu. Onanu dụlephu l'ọ bụ bịye. A bya apalia yẹbedua mgberemẹku iya lanụ apali. Ọ kpụ ọkpu nggara-iphe ẹto l'ọnu; yọ phatsuaru iya apharu lẹ mgbaku eze. A sụ iya: 'T'o gbeshi; taa anụ, ha nshinu!'
6 "Onanu emegee; mu abya ele ẹnya; anụ ọdo evudowa mu l'ifu. Onanu dụ l'o bụ agụ; fua ẹ́bà ẹno l'okpurukpazu iya. Ẹ́bà iya ono adụkotalephu l'ọ bụ kẹ nwẹnu. Anụ onanu nweru ishi ẹno. Yọ bụru iya b'e meberu ishi t'ọ chị.
7 "Onanu emetsua; mu abya aphụa àphù ọdo l'ẹnyashi ono. Mu abya ele ẹnya; anụ k'ẹno anọduwa mu l'ifu. Anụ onanu, anyị ishi ẹdzu; l'eye egvu ono; nweru agburu-ẹhu, dụ egvu. Eze, nọ iya l'ọnu dụtsua l'ọ bụ ígwè. Iphe, bụ iphe ọ bụru yẹ ẹya; bẹ ọodaje pyaa l'ẹhu; laa ya vịriviri; gude ọkpa dzọo ọphu phọduru nụ pyakapyaka. Ọwananu gbaru iche lẹ ndu ọphu. Yẹbedua nweleruphu mpo iri.
8 "Mu l'arịkwadua kẹ mpo ono; yọ nọdu mu l'ifu futa mpo ọdo. Onanu ha nwanshịi. Yọ bụru l'ẹke mpo ndu ọdo futatsuaru; b'o futaru l'echi ẹphe. Ya ndono; a bya aswọfu iya mpo ẹto lẹ mpo ono, o fukotaru ono. Nwa mpo nshịi ono abya akfụshia ẹnya, dụ l'ọ bụ kẹ madzụ; bya emota ọnu, etu onwiya ẹpha.
9 "Mu anọdu ele iya ẹnya:
a bya eworu aba-eze gvube.
Onye ono, bụ
O-shi-l'ede-nwede ono abya anọdu iya.
Uwe iya acha
pemu-pemu l'ọ bụ eberugo.
Ẹgbushi iya acha
swarịswari l'ọ bụ ẹji atụru.
L'aba-eze iya ono; bẹ ọku enwu.
Ọkpa aba-eze ono
bụkota ọ-tata-kfukfu ọku enwu iya.
10 Ọku, atsọ l'ọ bụ nggele;
eshi iya l'ifu awụshi.
Ụnu kụru ụnu l'ejeru iya ozi;

ụnu iri ugbo ụnu iri ọdo
evudo iya l'ifu.
A bya anọ-zia k'ikpe;
a bya ekpuhashịa ẹkwo.
11 "Mu anọdu egekpelephu nchị l'ẹpha ono, nwampo ono etukpelephu onwiya ẹpha
ono. Mu elekpelephu ẹnya jeye e woru anụ ono gbua; woru ugwẹhu iya mebyishia;
nwuru che l'ọku ono, enwu phophopho ono.
12 A natakọtaru anụ ndu ọphu l'ẹphe ha ike ẹphe; ọbule a haru ẹphe t'ẹphe
nọnyafua ndzụ.
13 "L'iphe ono, mu phụkotaru l'ẹnyashi ono; bẹ mu bya ele ẹnya; onye dụlephu l'ọ
bụ Abụbu-Ndiphe egude urukpu shi l'igwe abya. Yọ bya abyaruta l'ifu O-shi-l'ede-
nwede ono; e duru iya durua ẹke, ọ nọ gẹdegede.
14 A bya anụ iya ike ọchichi; mẹ ọdu-biribiri l'ẹnya; bya anụkwa iya phụ ike t'ọ
chị l'ọ bụ eze. Iphe bụ ndu alị, nọnu; mẹ iphe bụ mbakeshi nọnu; mẹ l'iphe bụ ndu
okfu-alị, dụ iche l'iche l'abaru iya ẹja. Ọchichi iya a-nọlephu jeye lẹ tutu yoyo; ọphu
ọ byadụ agvụ agvụgvu. Alị-eze iya bụ ọphu ẹ ta byadụ bya akpaka akpaka.

Iphe nrọ ono bụ

15 "Tọ dụ iya bụ; yọ bya awata ọtsu mụbe Dánẹlu l'ẹhu; mbụ àphù ono, mu
aphụtsua ono etee mu ụkfu.
16 Mu abya ejekfu onye lanụ lẹ ndu vudo l'ẹke ono sụ iya t'ọ kọodukwaru mu iphe
iphe ono bụkpoo abụbu. Yọ bya akọoru mu iya; shi ishi lanụ kọkotaru mu iphe
iphemiphe ọbule ono bụkota.
17 Yọ sụ mu l'oke anụ ẹno ono bụ alị-eze ẹno, e-mekochaa nọdu lẹ mgboko.
18 Obenu lẹ ndu nsọ kẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ e-mekochaa naa alị-eze ono nworu
jeyewaruru; mbụ; yo nwewaru iya rụ jeye lẹ tutu yoyo.
19 "Mu emekwaphu tẹ mu maru iphe anụ k'ẹno ono kwatakpọ ọswa bụru abụru,
bụ ọphu gbakpọru iche lẹ ndu ọphu; l'anyị ishi ẹdzu; nweru eze ígwè; nwetsuaru
nvọ ọkpa, e gude ope mee. Yọ bụru anụ onanu adaje iphe ọ bụru kẹ yẹ ẹya pyaa
l'ẹhu; labushia ya vịriviri; gude ọkpa dzọo ọphu phọduru nụ pyakapyaka.
20 Mu abya achọkwaaphu tẹ mu maru ẹge mpo iri ono, nọ iya l'ishi ono dụ dụ-chi
yẹle nwampo ọphu nọnyaaru; bya evuta; tẹmanu; bẹ ẹto ndu ọphu swọshihuderu;
mẹ kẹ mpo onanu kakọtakpoo ibe iya biribiri ono; mbụ ono, nweru ẹnya; nweru
ọnu; l'etu onwiya ẹpha ono.
21 Mpo ono; bẹ mu eelekpelephu ẹnya; yọ lụshi ndu nsọ ọgu; l'emekputakota ẹphe;
22 jeye O-shi-l'ede-nwede erutashia bya eworu ikpe bua; haaru ndu nsọ enge; mbụ
ndu nsọ kẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ. Yọ bụru teke ono; bẹ oge iya ruru; ẹphe abya
anatakọta alị-eze ono kpamukpamu.
23 "Ya ndono; ọwaa iphe ọ kọru mu. Ọ sụru mu: 'Lẹ anụ k'ẹno ono bụkwa alị-eze
k'ẹno, 'e-mekochaa nọdu lẹ mgboko. Ọwananu a-dụ lẹ alị-eze ndu ọdo kpamukpamu.
Ọo-da mgboko gba mgburumgburu pyaa; dzọo ya pyakapyaka; gwee ya rakaraka.
24 Mpo iri ono bụ ndu eze iri, a-lụfuta; wata ọchi l'alị-eze ono. Ẹphe -chịtsua;
bẹ onye eze ọdo a-lụfuta. Onye onanu a-gba iche lẹ ndu k'ivuzọ phụ. Yẹbedua e-
mekputa ndu eze ẹto.
25 Onye onanu a-nọdu ekfuru Ọkaribe-Kakọta-Nụ. Ọo-nọdu akpakwaphu ndu nsọ
iya ẹhu. Ọo-nọdu ese ẹge iya emee gbanweshia ụboku; mẹ ekemu. Ee-duru ndu nsọ
nụ iya; ẹphe anọo iya l'ẹka afa lanụ; nọo ya afa ẹbo lẹ mkpirikpi iya.
26 " 'Obenu l'ee-mekochaa bya anọ-zia k'ikpe; a bya anafụ iya ike iya ono; ụvo agvụ
iya. Ike ta byahẹ bya anọ iya ọdo gbururu jeye lẹ gbururu.
27 Ọo ya bụ; a bya eworu alị-eze ono; mẹ ọchichi; mẹ ọdu-biribiri ali-eze, nọkota lẹ
mkpuli igwe-a kpamu nụ ndu nsọ; mbụ ndu ono, bụ ndibe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ono.

Alị-eze ẹphe a-bụru alị-eze a-nọkota gbururu jeye lẹ gbururu. Ndu achị achịchi a-nọduje abaru ẹphe ẹja; l'anụkwaruphu ẹphe okfu.'

28 "Ọwaa ẹke ishi iphe ono jeberu kparu. Mụbe Dánẹlu abya arịa ya; ike labụ agvụ mu; ifu agba mu ọchi. Mu abya elikota iphe ono, mu phụkotaru ono l'obu; tọ dụbua onye mu kọru iya."

8

Dánẹlu aphụ ebyila;
mẹ mkpi l'àphù

1 Yo be l'afa, kwe Belushaza, bụ eze afa ẹto, ọ chịwaru; mụbe Dánẹlu abyakwa bya aphụa iphe ẹge mu aphụje iya l'àphù, bụkota iphe yeru ọphu mu phụhawaru.

2 Mu abya ele ẹnya l'àphù ono; mu anọduwa lẹ Súsa, bụ ishi mkpụkpu, nọ l'alị ndu Élamu. Yọ bụru ẹke mu nọ l'àphù ono phụkota iphe ono bụ l'iku ẹnyimu Ulayi.

3 Mu abya apalia jeshia ole ẹnya; ebyila, furu mpo labụ, evudowa l'iku ẹnyimu ono l'ifu mu. Mpo iya hatsụa ogologo ogologo; nanụ aka ibe iya ogologo. Yo gbe bụru onanu, futakperu azụ ono gbe ka ọphu ogologo.

4 Mu anọdu elekpelephu ebyila ono l'ẹke oome ẹnari. O -ziru laa ụzo ẹnyanwu-arịba; yo ziru laa ụzo isheli; yo ziru laa ụzo ọhuda. Ọphu ọ dụdu anụ, dụru ike kpọfu iya l'ifu; tọ dụ ọphu a-dụ ike nafụ iya iphe o gude. Ọ bụlephu iphe dụ iya mma; bẹ oome; yo mee ẹge ono ha nshinu.

5 Ya ndono; mu egudekwadu-a iphe arị; a bya ele ẹnya; mkpi, futsuaru mpo, kfụtsuaru gagaragangụ l'ishi ẹnya iya labụ eshilephu l'ụzo ẹnyanwu-arịba mifuta; l'awụlephu mgboko gelengu gelengu; ọkpa te ru iya l'alị.

6 Yọ wụru byakfutashịa ebyila ono, furu mpo labụ ono l'ifu; mbụ ebyila mu shi phụa ono, vudo l'iku ẹnyimu ono. Yọ ba kiri kiri eje abyakfuta iya.

7 Mu ele iya ẹnya; yo je etso ebyila ono ọgu k'ẹhuka ẹhuka. Yo chia ebyila ono; chikwoshia mpo iya ono; ẹphe ẹbo. Ebyila ono ta da ike kpọfu iya l'ifu. Mkpi ono azụta iya tụa; dzọo ya lụlalula. Tọ dụ onye dụru ike nafụta iya ebyila ono l'ẹka.

8 Mkpi ono abya eshingabe; dụ igiri-igiri nshinu. Ike iya ono ahadẹlephu nshinu; mpo iya ono agbakwohu. Mpo ẹno ọdo, ha nshinu abya efuchitakota l'ẹke eze mpo lanụ phụ shi fua. Mpo ono ẹphe ẹno afọkahu uzi ẹno ghatsụa ifu l'ụzo ẹno ẹke phẹrephere shitsua ụzo ẹno l'igwe ephe.

9 A nọnyaa; nwa mpo nshịi ọdo abya akfụkata lẹ nanụ l'ime ẹno ọphu. Mpo nshịi ono anọnyaa bya aha nshinu; vua tseru lashia ụzo ọhuda; vukwaaphu shia ụzo ẹnyanwu-ahata; bya etsoru ụzo alị ọma ono.

10 Yo vua gbururu jeye yo jịko ndu nọ l'imigwe dụpyabe; dukoshia igweligwe mkpọ-kpodo, nọ l'ime igwe; ẹphe abya adashịa l'ọgbodali; yo dzọkota ẹphe pyakapyaka.

11 Yọ bya atụ-lia onwiya; tụ-lia onwiya; wo l'iya hawa nshinu l'ọ bụ onye ishi iphe bụ ndu ono. Yọ bya anyịchata iya ẹja, eegwojeru iya mbọku-mbọku; bya emee ụlo nsọ iya too rehe ire.

12 E gude kẹ l'o kwefuru íkè chịru ikpoto ndu ono nụ iya; bya ahafụkwaaru iya phụ ẹja, eegwoje mbọku-mbọku. Iphemiphe ọbule, oome l'ereru iya; e woru ire-lanụ fua l'alị.

13 Tọ dụ iya bụ; mu abya anụa olu, onye ono, dụ nsọ ono. Yo gudekwadua okfu ekfu; onye nsọ ọdo asụ iya: "?Aa-nọ-be ịno-be agha; tẹmanu yọ vụa mbụ àphù ono, ị phụkotaru ono; mbụ k'ẹja ono, e gwoje mbọku-mbọku ono, ị phụru ono; mẹ kẹ okwefu íkè, bụ iya kpataru iphe emebyishihu; mẹ k'ụlo-nsọ, e woru haaru iya; mẹ lẹ k'ikpoto ndu-a, aa-dzọ pyakapyaka-a?"

14 Yọ sụ mu: "Ọo-nọ ụnu urẹnyashi; mẹ ụtsu ugbo ise l'ụkporo iri ise; tẹmanu a bya emee ụlo-nsọ ono yọ dụ nsọ ẹge o shi dụhawa."

Iphe, àphù Dánẹlu ono bụ

15 Lẹ mụbe Dánẹlu nọ elekpelephu iphe ono, mu phụru lẹ mgbẹnya ono;
l'arịkpelephu ẹge mu e-me maru iphe iphe ono bụtsua; bẹ mu bya ele ẹnya; Onye
gbalẹruphu l'ọ bụ nwoke evudowa mu l'ifu.
16 Mu abya anụa olu onye nọ lẹ Ulayi tụfu olu kua: "Géburẹlu-e; karu nwoke ono
iphe iphe ono, ọ phụru ono bụ!"
17 Yọ rutade ẹke ono, mu vudo ono; egvu abya mu l'ẹhu. Mu adaa kpube ifu. Yọ sụ
mu: "Nwa ndiphe; iphe e-do mu ẹnya bụ l'iphe ono, mu phụru ono kwa iphe e-me
l'ikperazụ."
18 Yo gudekwadua okfu ono l'ekfuru mu; oke mgbẹnya evuta mu; lẹ mu zẹe kpube
ifu l'alị ono. Yọ bya ete mu; mee; mu egbeshi vudo evudo;
19 Yọ bya asụ mu: "Mu abya ngu okfuru iphe e-me l'ifu; iphe e-me teke ẹhu e-ghu
Nchileke oke eghughu; kẹ l'iphe-a, ị phụkotaru-a bụkwa iphe e-me teke a tụwaru
atụtu l'oge ikperazụ.
20 Ebyila mpo labụ ono, ị phụru ono bụ ndu, ọ bụ bụ eze ndu Mídiya yẹle eze ndu
Peshiya.
21 Mkpi ono bụ eze ndu Gurisu b'ọ bụ. Gụgara gụgara mpo ono, nọtsua ya l'ishi
ẹnya ono; bẹ bụ eze k'ivuzọ.
22 Mpo ẹno ono, fuchitaru l'ẹke ono nanụ phụ swọfuru phụ bụ alị-eze ẹno, e-
mekochaa shi mbakeshi iya kfụkatatsua; ọbule ike ẹphe ta ahakọdu.
23 "Ọchichi ẹphe gvụdelephu; teke iphe dụ ẹji ndu ono eme Nchileke eruwa l'ishi;
ono bụ teke onye eze ọdo a-bya achịlahaa. Onye eze onanu; bẹ ifu a-dụ ọnwuu-
ọnwuu. Yọ bụru onye ẹ-te nwedu iphe ekpu iya ẹka l'ifu.
24 Yẹbedua e-nweru agburu-ẹhu nshinu; ọbu l'ẹ tọ bụdu ike k'ẹka iya; bẹ ọo-
bụ. Iphe oo-mebyishikota a-dụ biribiri. Iphemiphe ọbule ono, oo-mekota ono; bẹ
erekotaru iya. Oo-gbushikota ndu oke agadima unwoke; mẹ ndu, dụru Nchileke lẹ
nsọ.
25 Oo-me t'ụgho ka nshinu; kua onwiya ọ-ka-ibe. Ọ bụ teke ẹphe a-rịwa l'ẹ to
nwehedu iphe e-me ẹphe; bẹ oo-gbushi madzụ l'igwe; bya arụkota onwiya fụaru
onye ono, bụ iya bụ ishi iphe bụ ndu ishi ono. Ee-mekochaa gbua yẹbedua. Obenu
l'ẹ tọ bụdu madzụ e-gbu iya.
26 "A bya l'àphù ono, ị phụshiru lẹ nchi-ejihuje; mẹ lẹ nchi-abọhu ono; ọ kwa oswi-
okfu. Ọlobu; kpuchilekwa iya phụ ekpuchi; kẹle teke oo-me tekwaduduru etete."
27 Ya ndono; ike agvụ mụbe Dánẹlu. Yo mee iphe-ememe azụ mu; mu azẹ iya ujiku
olemole. Mu anọnyakwaa bya egbeshi wata ojeru eze ozi, mu ejeru iya. Iphe ono,
mu phụkotaru ono anyịa mu ishi ẹdzu; kẹ l'o kariru madzụ ẹka amaru.

9

Dánẹlu ekfu anụ Nchileke

1 Yo be l'afa mbụ e meru Dariyọsu Kuzakusẹsu, bụ onye Mede eze, achị alị-eze ndu
Bábyilọnu;
2 mbụ l'afa, ọ dụberu achịchi; bẹ mụbe Dánẹlu gụru iphe e deru l'ẹkwo okfu
Nchileke; yo doo mu ẹnya; mbụ iphe Nnajiufu kfuru nụ onye nkfuchiru iya ono,
bụ Jeremáya lẹ Jerúsalemu; bẹ ẹgbara a-kfụ ụkporo afa ẹto l'afa iri.
3 Ya ndono; mu byanụ aghaaru Nnajiufu, bụ Nchileke ifu bya ekfulahaa anụ iya;
rọlahaa ya; l'aswị aswịswi ekfu anụ iya; yee uwe-aphụ; woru ntụ kpukposhi onwomu.
4 Mu akpọ-kua Ojejoje, bụ Nchileke mu; kfushiaru iya iphe dụ ẹji mu; sụ:
"Nggụbe Nnajiufu, bụ Nchileke ha nshinu; dụ biribiri; nggụbe onye, edobeje ọgba-
ndzụ ngu; mẹ n-yemobu ngu l'ẹhu ndu, yeru ngu obu, l'eme iphe ị sụru t'e meje.

5 Ayi meekwaru iphe dụ ẹji; mbụ meswekotawa iphe. Ayi bụ ndu emenuka iphe dụ
ẹji; bụkwaruphu ndu kwefuru ngu íkè. Ayi te emejehedu iphe ị sụru t'e meje; mbụ;
ayi te emejehedu ekemu i tụru.
6 Ayi ta ngabẹduru ndu ozi ngu phẹ nchị; mbụ ndu nkfuchiru ngu, gude ẹpha ngu
kfua nụ ndu bụ eze ayi phẹ; ndu ishi ayi phẹ; nna ayi phẹ; mẹ ndu alị ayi l'ẹphe ha.
7 "Nnajiufu, ị bụ onye doberu ẹka ndoo; ọbule ntanụ ọwaa; bẹ iphere jiru ayịbe
ndu Júda; mẹ ndu Jerúsalemu; mẹ lẹ ndu Ízurẹlu l'ọ ha; mẹ ndu ọphu nọ ẹke teru
ẹnya; mẹ lẹ ndu ọphu nọ ntse; mẹ ndu nọtsua lẹ mkpụkpu, i tụkatsuaru ayi nanụ
nanụ ifu l'okfu l'ayi te ekwedu t'e gude ire ayi ẹka.
8 Nggụbe Ojejoje; ayịbedua; ayi lẹ ndu eze ayi phẹ; ndu ishi ayi phẹ; mẹ nna ayi
phẹ; bẹ iphere jikwaru ifu; kẹ l'ayi meswewaru ngu.
9 Nnajiufu, bụ Nchileke ayi bụ onye aphụje imiko; bụkwaruphu onye agụjeru
madzụ nvụ; m'o -ruhuduru ẹge ayi kwefuru iya íkè-wa.
10 Ayi ta nụduru Ojejoje, bụ Nchileke okfu; ọphu ayi te mee ekemu, ọ tụru ndu ozi
iya, bụ ndu nkfuchiru iya; t'e meje.
11 Ndu Ízurẹlu kpamukpamu dakakọtawaru ekemu ngu; bya aghawaru ngu azụ;
ẹphe jịkaru ọnuru ngu okfu.
"Ọo ya kparu iphe ọnu, a tụru; mẹ ikpe, e kperu; bya edee ya l'ekemu Mósisu, bụ
nwozi Nchileke tụko bụru iphe a byabẹru ayi l'ishi; kẹ l'ayi meswewaru ngu.
12 Iphe ono, e kfuru l'oo-me ayi ono; mẹ ọphu a sụru l'oo-me ndu ishi ayi phẹ; bẹ
mekotaakwaru ayi; kẹ l'i mewaru ndakfu adakfu ayi. Ẹ to nwebudua iphe e mejeru
lẹ mkpuli igwe ọwaa gba mgburumgburu, dụ l'ọ bụ ọphu e mewaru ndu Jerúsalemu.
13 Ọ bụlephu ẹge e deru iya l'ẹkwo ekemu Mósisu bụ ẹge ọ dakfutaru ayi; ọphu
ayi 'achọdule-ẹ ẹge ayi e-me t'ayi lẹ Ojejoje, bụ Nchileke dụ lẹ mma l'ọha iphe dụ ẹji
ayi emeebe; ngalahaa nchị l'iphe bụ ire-lanụ iya.
14 Ọo ya bụ; Ojejoje te me mbekwa ome tẹ ndakfu dakfu ayi; kẹle Ojejoje, bụ
Nchileke ayi; bẹ emekotaje iphe o me yọ dụ nhamụnha; ọphu ayi anụduru iya okfu.
15 "Nta-a; nggụbe Nnajiufu, bụ Nchileke ayi, bụ onye gude ọkpehu dufuta ndibe
ngu l'alị Íjiputu; mbụ nggụbe onye meru; a maru ẹpha ngu jeye ntanụ ọwaa; ayi
meswewaru; ayi mewaru iphe dụ ẹji.
16 Nggụbe Nnajiufu: keshinu ị bụ onye emeje iphe vudo nhamụnha; wenua pashia;
nggu avụ-buhuru ndu Jerúsalemu ọvuma; mbụ mkpụkpu ngu ono, bụ ugvu ngu ono,
dụ nsọ ono. Ẹjo iphe ayi meru; mẹ ọphu nna ayi phẹ meru mewaru ndu Jerúsalemu;
ẹphe lẹ ndibe ngu; ẹphe abụru iphe ndu obutobu ayi gude eme iphe ọchi.
17 "Nta-a; Nchileke ayi; nụa iphe mu ekfu anụ ngu yẹle arọro, mubẹ nwozi ngu arọ
ngu. Byiko Ojejoje tẹ eze-ụlo ngu ono, daburu ochobo ono rua ngu rụ l'ẹhu mẹ l'ọgvu
ẹpha ngu.
18 Nggụbe Nchileke; gebe nchị; nụa; nggu amụsaa ẹnya phụkpodudunu ẹge
mkpụkpu ono, e ku ẹpha ngu ono daburu ochobo. Iphe ayi gude arọ ngu iphe-a ta
bụkwa l'ayi bụ ndu doberu ẹka ndoo; ọ kwa iphe ọ bụ; bẹ bụ l'ii bụ onye, aphụnuka
imiko.
19 Nggụbe Nnajiufu; ngabẹru nchị! Byiko Nnajiufu; gụnuaru ayi nvụ! Byiko
Nnajiufu; ị nụwaru; menua ụkporo! Nggụbe Nchileke mu; be ejekwa ome mgbụgbu
m'ọgvu ngu; kẹle mkpụkpu ngu ono; mẹ ndibe ngu ono; bẹ bụkwa ẹpha ngu b'a gụru
ẹphe!"

Ụkporo idzu ẹto l'idzu iri

20 Teke ono, mu ekfu iphe mu ekfu anụ Nchileke ono; mbụ; mu akọshi iphe dụ ẹji,
mu meru; mẹ ọphu ndibe ayi, bụ ndu Ízurẹlu meru ono; l'arọ Ojejoje, bụ Nchileke
mu l'okfu ẹhu ugvu iya ono, bụ ugvu nsọ ono;

21 bẹ gudekwadua iphe ono anụ Nchileke; Géburẹlu, bụ nwoke, mu phụjehawaru
l'àphù abụru phẹrekete byakfuta mu. Teke ọ byaru bụ l'urẹnyashi l'oge teke aagwajẹ
Nchileke l'urẹnyashi.
22 Yọ bya ekfuru mu sụ mu agha: "Dánẹlu; iphe mu byaru bụkwa tẹ mu mee t'ẹnya
rua ngu l'iphe; iphe edoo ngu ẹnya.
23 Ọ kwaru teke ono, ị wataru okfu anụ Nchileke ono; bẹ Nchileke meru ngu iphe
ị sụru t'o meeru ngu, bụ iya; bẹ ya byaru ngu ekfurua; kẹ l'ị bụ onye aakwabẹ ugvu
nshinu. Ọo ya bụ; t'ị rịkwaa ozi-a arịri; yo dokwa ngu phụ ẹnya; mbụ àphù ono:
24 "Ụkporo idzu ẹto l'idzu iri b'a nụru ndibe ngu yẹle mkpụkpu ngu ono, dụ nsọ ono
t'ẹphe haa ome ẹjo iphe; sefu ẹka l'iphe dụ ẹji. A gọshia iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru;
ẹphe awata odobe ẹka ndoo ọphu a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu; ek'ọphu àphù yẹle
okfuchiru Nchileke a-bụru iphe geru egeru. Teke e metsuaru; a bya awụ-kwazi manụ
l'eze-ụlo Nchileke ọdo.
25 "Ọwaa iphe ịi-maru; to dokwa ngu ẹnya: Shita teke ono, a tụru ekemu t'e mee
Jerúsalemu t'ọ dụ ẹge ọ dụhawa ono; mbụ t'a kpụ-kwazi iya jeye teke onye, a fọtaru
t'ọ bụru onye ishi a-bya; a-dụ idzu ẹsaa. Ụkporo idzu ẹto l'idzu ẹbo; bẹ e-gude kpụ-
kwazi iya; kpụa ya; yo nweru mkpọro ẹno; ogologo iya yẹle uswe iya a-hakọ. A
bya egude ụpho-mkpuma kpụ-pheta iya mgburumgburu; ọbu l'ọ bụwaru l'oge iphe-
ẹhuka; bẹ aa-kpụ iya.
26 Teke ụkporo idzu ẹto l'idzu ẹbo gvụleruphu; bẹ ee-gbu onye ono, bụ iya; b'a
fọtaru ono; to nwehe iphe ọ tọkfu ẹka. Ndibe onye ishi ono, a-bya nụ ono; a-bya
emebyishia mkpụkpu ono yẹle Ụlo-ẹkwà-dụ-nsọ ono. Oge ikperazụ ono a-bya l'ọ bụ
utso. Ọgu a-nọdu ada jeye l'ikperazụ; mbụ ọburu kpurupyata b'a achị-buwaru dobe.
27 Oo-gude oge lanụ mee; ndzụ, yẹle igweligwe madzụ gbaru egeru egeru. Obenu l'o
-rulephu nkere-ẹbo oge ẹsaa ono; yo buchia k'ọgwa iphe; mẹ ọchi ẹja. Onye mmebyi
a-bya bya eworu ẹjo ahụma dobe gbururu jeye teke ee-mebyishi iya kpamu, bụ iya
bụ iphe a chị-buru l'ee-mekochaa mee onye mmebyi ono."

10

Dánẹlu aphụ ojozi-imigwe l'àphù

1 Yo be l'afa, kwe Sáyịrosu afa ẹto, ọ dụbe bụru eze ndu Peshiya; Dánẹlu aphụa
àphù. Dánẹlu ono bụ iya bụ onye ọphu e shi ekuje Beluteshaza. Iphe ono, ọ phụru
l'àphù ono bụ iphe e-me ememe bya abụru iphe ekoshi l'ọgu a-nọ. E meru t'ozi ono,
e zi iya ono do ya ẹnya l'àphù ono.
2 Lẹ teke ono; bẹ mubẹ Dánẹlu gụkotaleruphu aphụ idzu ẹto.
3 Ọphu mu erijedu ụdu nri, gụru mu nụ. Ọphu mu atadu anụ; mu te tsubua mẹe
ọnu; ọphu mu ewotadu manụ-ajịji jịa l'ẹhu; gbururu jeye idzu ẹto ono agvụ.
4 Yo be l'ọnwa mbụ dụ l'ụkporo abalị l'abalị ẹno; mu evudo l'iku eze ẹnyimu ono,
bụ Ẹnyimu Táyigirisu.
5 Mu abya ele ẹnya nwoke ọbu evudowa mu l'ifu; yee uwe ọcha; gude akpọ-buleti,
e gude mkpọla-ododo, ama ntụmatu mee kebuta uwe iya ono l'ukfu mgburumgburu.
6 Akpọ ẹhu iya ákwọ̀ mụrumuru l'ọ bụ mkpuma kìrísòlàyìtù; ifu l'egbu iya mẹremu
mẹremu l'ọbu ebemu-igwe; ẹnya l'ekekota iya vaa vaa l'ọbu itsu-ọku; oshi-ẹka iya
yẹle oshi-ọkpa iya amụtsua gẹgege l'ọ bụ ope, e furu igbedere; olu iya l'aha l'ọbu olu
mkporo-ọha.
7 Ọ bụ mubẹ, Dánẹlu nwẹnkinyi mu; bẹ phụru àphù ono. Unwoke, mu l'ẹphe nọ ta
aphụkwa iya. Obenu l'eke ono tehuru kfụkakfuka; ẹphe agbakashịhu; je edomishia
onwẹphe.

8 Ẹphe agbakashịhu; ha mu nwẹnkinyi mu; mu aphụbekpelephu ẹnya l'oke àphù̀ ono, mu aphụ ono. To nwehe ụvo, nọkwadu mu nụ; ifu anwakputa mu l'ọbu odzu; ike agvụ mu.
9 Mu abya anụa ẹke o kfuru okfu nụ mu. Mu anganyaa nchị l'okfu iya ono; oke mgbẹnya evuta mu l'ẹke ono, mu kpuberu ifu l'alị ono.
10 A bya edenyi mu ẹka; kulia mu gvube; ẹka mu ẹphe ẹbo anmakọta mu jijiji; ikpere afụkota mu nẹnene.
11 Yọ sụ mu: "Dánẹlu; mụbe onye aakwabẹ ugvu, ha nshinu; gebekwa nchị ọhuma; nụa okfu, ya abya mu ekfurua; mu egbeshi vudo evudo; kẹ l'e ziwaru tẹ ya byakfuta mu." Yo kfutsuaru ẹge ono; mu egbeshi vudo evudo; fụkota nẹnene.
12 Ya ndono; yọ sụ mu: "Ba atsụkwa egvu Dánẹlu; kẹle Keshinu mbọku mbụ ono, i woru ọkpoma ngu ghebe ọnu t'i mụta iphe; bya ewozitakpo onwongu alị l'ifu Nchileke ngu; b'a nụru olu ngu; yọ bụru k'okfu ngu ono; bẹ mu gude bya.
13 Obenu l'onye ishi alị-eze ndu Peshiya kechiru mu ụzo ụkporo abalị l'abalị lanụ. Tọ dụ iya bụ; Máyikelu, yị l'onye lanụ l'ime ndu ishi abyatashiaru mu ọgbaru mkpu; kẹ l'onye eze ndu Peshiya ono seguderu mu l'ẹka ono.
14 Nta-a; bẹ mu byaru tẹ mu kfuaru ngu iphe e-me ndu nke ngu l'ụzo ifu; kẹ l'àphù̀ ono bụ oge, nọ l'ifu; bẹ oo-me."
15 Teke ono, o kfuru mu iphe ono; bẹ mu woru ifu tsẹe l'alị; nọdukpelephu nwanggijinggiji.
16 Ya ndono; iphe gbalẹruphu ụgbugba nwoke abya edenyi mu ẹka l'ụgbonu. Mu ekpuha ọnu; wata okfu okfu. Mu asụ onye ono, vudo mu l'ifu ono: "Onye nwe mu nụ; àphù̀-wa, mu phụru-a; bẹ eyekwa mu egvu. Nta-a b'ẹ tọ dụhekwa ike, nọkwadu mu nụ.
17 Onye nwe mu nụ; ?nanụ ẹge mụbe nwozi ngu e-shi bya awata okfu okfu anụ ngu? Ụvo ta nọhekwa mu; ike ta dụhe mu k'ọtu ume."
18 Tọ dụ iya bụ; iphe ono, gbaru l'ọ bụ nwoke ono abyakwa bya ebyia mu ẹka ọdo; mu abya arịkota meji.
19 Yọ sụ mu: "Ba atsụkwa egvu; nggụbe amadụ, aakwabẹ ugvu, ha nshinu. T'ẹhu dụkwa ngu agu! Shihu ike nta-a! Shihu ike!"
Yo kfutsulephu okfu ono nụ mu; ike abya adụ mu; mu asụ iya: "Onye nwe mu nụ; kfuaru iphe iikfu; keshinu i mewaru tẹ ike dụ mu."
20 Ya ndono; yọ bya ajị mu: "?Mu maru iphe kparu iphe ya byakfutaru mu? Ya a-lata l'ifu-a tẹ yẹle onye ishi ndu Peshiya kụ-gba iya. Ya -wofutsua onye onanu; bẹ onye ishi kẹ ndu Girísu a-bya.
21 Ọ bụ lẹ ya e-vuru ụzo kaoduru mu iphe e deru l'ẹkwo ire-lanụ ono. Ẹ to nwekwa onye ọdo, yetaru iya ẹka tẹ ya mekputa ẹphe; a gụfu Máyikelu, bụ onye ishi nk'unu."

11

1 Tọ dụ iya bụ; yo be l'afa mbụ, Dariyọsu, bụ onye Mídiya wataru ọbu eze; mu abya ekerebe gbaaru iya mkpu; gbochia ya t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me iya nụ.

Eze ndu ọhuda; mẹ kẹ ndu isheli

2 "Nta-a; bẹ mu e-kfuru ngu iya tororo: Ọ phọdukwaru ndu eze ẹto, e-mekochaa lụfuta lẹ Peshiya. K'ẹno ya a-kwatakpọ ka ndu ọphu l'ẹphe ha onweru iphe. Oo-shi l'ẹku iya ono nwee ike. Yo shi l'ike ono kpalia onyemonye ọbule t'ẹphe tso alị-eze ndu Girísu okfu.
3 Ono teke onye eze, nweru agburu-ẹhu a-lụfuta, bụ onye a-nọdu achị ike ike. Yọ bụru iphe dụ iya mma; bẹ ọo-nọdu emeje.
4 Ọ -lụfutalephu ono; a bya eworu alị-eze iya ono chikpoo; woru iya kee l'ụzo ẹke, phẹrephere shi l'igwe makahu ẹno eshije abya. Ẹ tọ dụdu awa iya, ọo-laru; ọphu

o nwehedu ike ẹge ono, o shi nweru ono; kẹ l'alị-eze iya ono b'a nafụwaru nụ ndu ọdo.

5 "Eze ndu ọhuda; bẹ ike a-nọ; ọbule onye lanụ lẹ ndu ishi sọja iya e-mekochaa ka
iya ike. Onye onanu; bẹ ee-gude ike ike achị alị-eze nk'iya.
6 A nọlephu nwafa olemole; bẹ ẹphe a-bya agbaa ndzụ. Ada-eze ndu ọhuda a-lakfu
eze ndu isheli; je alụru iya; k'ọphu oo-mee t'ẹphe dụ lẹ mma. Ọle ndzụ ono, ẹphe
gbaru ono e-gbukahu. Teke ono; bẹ aa-kpọnyi nwanyi ono ẹnya; kpọ-nyia ndu shi
l'ufu-eze duru iya laa nji; kpọ-nyia nna iya; mẹ nji iya.

7 "Ọ bụ onye shi l'ufu ẹphe e-mekochaa bya anọdu l'ọzori nwanyi ono. Onye ono
e-tso ndu sọja eze ndu isheli ọgu; nabaru iya ẹka; baa l'a-gbabe-a-dzụru eze; nụa
ẹphe anụ̀nụ̀.
8 Ọo-natakọta ẹphe agwa ẹphe yẹle ntẹkpe, ẹphe gude igwe kpụshia; mẹkpo iphe
vu oke aswa, bụ mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo b'e gude meshia ya; chịtakota iya
lashia Íjiputu. Ọo-ha eze ndu isheli afa olemole; to nwe iphe o me iya.
9 Ono teke eze ndu isheli e-je alụa ndu ọhuda. Obenu l'o megee; latashia azụ l'alị
iya.
10 Ụnwu iya a-bya arụkota ẹhu k'ọgu. Ẹphe a-bya ekukoo ẹruteru ndu sọja, bụ ndu
a-nọdu enwu nyịku-nyịku l'ọbu utso. Ẹphe a-lụ ọgu ono; lụ-rua ya a-gbabe-a-dzụru
eze ndu ọhuda.

11 "Ọ bụ teke ono; bẹ eze ndu ọhuda a-vụ-lihu; dzọru garamụgaramu je je etso eze
ndu isheli ọgu. Eze ndu isheli ono a-bya edzukobe ndu sọja k'ọgu; ọbule aa-lụ-gbu
iya.
12 Teke e rutaleruphu ikpoto ndu sọja ono; eze ndu ọhuda egude iya kulahaa
onwiya. Ọo-bya egbushia ụnukurunu ụnu ndu sọja; ọbule ẹ tọ bụdu iya e-me iya t'ọ
bụwaruru onye ike katsụa.
13 Kẹ l'eze ndu isheli a-la je edzukobe ndu sọja ọdo, a-kwata ka kẹ ivuzọ phụ nshinu.
A -nọlephu igweligwe afa; bẹ ọo-bya ọgu ọdo; chịru ndu sọja, kwatakpọo ọswa ha
l'igwe; gude ngwa-ọgu ọhuma ọhuma.

14 "Oge teke ono; bẹ aa-dụ l'igwe tso eze ndu ọhuda ọgu. Ọdo bụ lẹ ndibe unu ndu
ọphu emeje ẹhuka e-kwefuru iya íkè; ẹphe eshi ẹge ono mee; àphù̀ ono avụa. Ọbule
ẹphe te emekputakwa.
15 Teke ono; bẹ eze ndu isheli a-bya akpụa ose-ọgu; gude kee ọgu; je alụta
mkpụkpu, e gude ọkpo-mgbinyiku ụpho-mkpuma kpụ-pheta mgburumgburu. Ike
ta a-dụhedu ndu sọja kẹ ndu ọhuda t'ẹphe nwuphu ẹphe azụ; mbụ lẹ ndu sọja ẹphe,
katsụa ọlushi ọgu ike te e-nwedu ụvo oo-gude gbabẹru ẹphe.
16 Ọhogu ono a-nọdulephu eme ẹge dụ iya mma. Ẹ tọ dụdu onye a-dụ ike agbabẹru
ẹphe. Oo-woru onwiya sẹe l'alị, dụ mma ono; tẹmanu yo nwekwaphu ike oo-gude
mebyishia ya.
17 Iphe ọo-nọ kerere lẹ phụruru iya bụ ẹge e-me t'o gude ike, o gude nọdu l'alị-eze
iya l'ọ ha gude bahụ. Ẹphe l'eze ndu ọhuda abyakwa atụgba nanụ. Ọo-bya eke iya
ada iya k'ọphu oo-shi l'ẹke ono lụa alị-eze iya ono; ọbule idzu, ọ chị ono te e-reduru
iya; ọphu ọ dụdu ẹka, ooyeru iya.
18 Ọ bụ teke ono; bẹ ọo-bya abụru kẹ yẹle ndu butsua l'iku eze ẹnyimu; lụa ẹphe
lụta ndu ha igweligwe. Obenu l'ọo onye ishi sọja lanụ e-mekochaa buchia iphe-iphere
ono, oome madzụ ono; bya emee t'iphe-iphere ono, oome madzụ ono ghaa aghagha
byakfuta iya.
19 Ọwaa megee; bẹ ọo-lashi azụ jekfushia, a kpụru mkpụkpu iya; yọ bụru ọkpo-
mgbinyiku; ọ bụ l'oo-vukota iphe; daa; daphuhu.

20 “Onye a-nọdu ọzori iya a-bya eye onye ana akịriko; t'o je anakọo ndu alị-eze ono ẹku ẹphe. A -nọlephu nwafa olemole eegbua yẹbedua. Obenu l'e tee gbukwa iya l'ọvuma; ọphu ọ bụkwa teke aalụ ọgu.
21 “Onye ọdo, bụ onye a-nọdu ọzori iya a-bụru onye ẹ ta gụbedu iphe; mbụ onye ẹ ta kwabẹdu iya ugvu, gbaru onye eze. Ọo-lụ alị-eze ono alụlu teke ndu bụ iya nụ tụzoleruphu onwẹphe ẹhu. Oo-gude ẹregede nata alị-eze ono.
22 Ndu sọja, a-bụru iya bii l'ifu; bẹ ee-rufu; ẹphe l'onye bụ onye ishi ọgba-ndzụ.
23 Ẹphe gbatsụlephu ndzụ ono; bẹ ọo-gbaru iya ẹregede; gude nwa ndu ẹ-ta abadu ishi bụru onye ike.
24 Teke obodo, katsụa onweru iphe nọtsua l'ẹ tọ dụdu onye e-meghe ẹphe iphe bụ teke ọo-nyibata lẹ mkpụkpu ono bya alụa mkpụkpu ẹphe. Ono teke oo-me iphe nna iya oche phe ta dụdu ike mee; mbụ me mee ọphu ochechoroche iya ẹphe ta adụbudua ike mee. Oo-woru iphe ọ lụtaru l'ọgu; mbụ iphe o gwokoru l'ọgu keeru ndu ẹphe l'iya yị. Ọo-pya idzu ẹge o-me lụta ẹke ono ẹphe kpụru yọ bụru ọkpo-mgbinyiku ono. Obenu l'ẹ to nwedu ẹke ọo-nọ-bebe.
25 “Oo-gude ndu sọja, dụ egvu; kpalia agburu-ẹhu iya. Yo shi iya richia ọkpoma je etso eze ndu ọhuda ọgu. Eze ndu ọhuda egude ndu sọja, dụ egvu; ike anọdu ẹphe byaru iya ọgu. Obenu l'ẹ tọo dụdu ike keru ọkpa. Mkpata iya abụru ẹjo idzu ono, a pyaru iya ono.
26 Mbụ l'ọo ndu eri nri-eze a-nọdu e-se ẹge ẹphe eme gbua ya; mbụ lẹ ndu sọja iya; bẹ ee-rufu; igweligwe ndu; bẹ ee-gbushi l'ọgu.
27 Ndu eze labụ ono e-gude ẹjo ọriri nọdu l'okpokoro lanụ l'ede onwẹphe edede; ọbule ẹ tọ dụdu ọphu e-nweru ishi; kẹ l'oge a tụru; bẹ abyakwaduru abya abyabya.
28 Eze ndu isheli e-gude ẹku, ha nshinu lata azụ l'alị nk'iya. Obenu l'iphe ọo-nọdu arị bụ ẹge ya e-shi mebyia ọgba-ndzụ ono, dụ nsọ ono. Oo-mekochaa mee ya iphe ọ tụberu; tẹmanu yọ ladẹ alị iya.
29 “Oge teke ono, a tụru ono -ruleruphu; bẹ oo-jekwaphu je alụa alị ọhuda ọdo. Ọbule ẹ tọ bụhedu ẹge ọ dụ l'ọdungu; bẹ ọo-dụ l'akpa iya-a.
30 Ishi iya abụru lẹ ndu Kítimu e-gude ụgbo-mini byaru iya ọgu. Oo-me; meji atọfu iya. Yọ ghaa ifu lashia azụ; je eworu ẹhu-eghughu iya tụfuru ọgba-ndzụ ono, dụ nsọ ono. Ọo-lata azụ bya emee ndu sụru l'ẹphe ta yịhedu l'ọgba-ndzụ ono, dụ nsọ ono ọhuma.
31 “Ndu sọja iya a-wụ-lihu; merushia eze-ụlo Nchileke; merushia a-gbabe-a-dzụru ono. Ẹphe e-buchi ẹja ono, aachijeru Nchileke mbọku-mbọku ono; woru ẹjo akpamara ọ-la-l'iyi dobe.
32 Oo-gude okfu-ẹregede merushia ndu ọphu mebyiwaru ọgba-ndzụ ono; obenu lẹ ndu bụ Nchileke; bẹ ẹphe ma; bẹ e-kweru ẹphe ịkpokponyi.
33 “Ndu maru iphe a-kpọ-ziru igweligwe madzụ iphe. Obenu l'o nweru ndu e -mekochaa gbushia egbugbu; nweru ndu ọphu a-kpọ ọku; nweru ndu ọphu aa-kpụ lẹ ndzụ; nweru ndu ọphu aa-kwa iphe ẹphe l'ọkwata.
34 Ẹphe -daa b'a gbaru-a ẹphe mkpu ọbule ọ bụ nwanshịi; igweligwe madzụ e-gude ụgho l'etso ẹphe.
35 Ndu ono, bụ ndu maru iphe ono; bẹ ụkfu a-hakwaru-a kpọ; k'ọphu aa-hù ẹphe àhùhù t'ẹphe gbufu dụebe mma; mee ẹphe t'ẹ b'ọ dụ ẹkworo a-nọ ẹphe l'ẹhu gbururu jeye lẹ teke ikperazụ; kẹle teke ikperazụ ono a-byakwa lẹ teke a tụberu.

Eze, ekutse onwiya

36 “Eze ono a-nọdu emelephu iphe dụ iya mma. Ọo-nọdu atuli onwiya; mee onwiya tẹ ya kakọta iphe bụ agwa l'ọ ha; l'ekfukwaphu iphe, nchị ta nụbudua gude ekfubushi Nchileke ọphu bụ iya nwe agwa l'ọ ha. Iphe oome a-nọdu agaru iya jeye teke oke

ẹhu-eghughu Nchileke ono a-fụru iya. Ishi iya abụru l'iphe a tụberu; bẹ mefutaje nụ.
37 Ẹ to nwedu iphe ọo-gụbe agwa, shitsua lẹ nna iya oche phẹ; to nwe iphe ọo-gụbe agwa onanu, ụnwanyi yeru obu ono. Ọphu ọ dụdu agwa, ọ byaru bya agụbe iphe lẹ phuu. Iphe oo-gbe mechia bụ l'oo-me onwiya tẹ ya kakọta iphe bụ agwa ono l'ọ ha.
38 Agwa ndu ọphu ọo-nọdu akwabẹ ugvu bụ agwa ndu ọphu nọtsua l'ẹke aakpụtusaru; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku; mẹ agwa, nna iya oche phẹ ta mabụdua. Ọ bụ agwa ndu onanu; bẹ oo-gude mkpọla-ododo; mkpọla-ọcha; mkpuma, vugbaa oke aswa; mẹ iphe ọdo eretsua ire l'akwabẹ ugvu.
39 Mgbodo, mkpụkpu kpụru yọ katsụkpo oshihu ike; bẹ oo-gude agwa ndu ọhodo tso ọgu. Ndu gụberu iya iphe; bẹ ọo-kwabẹje ugvu, ha nshinu. Oo-me ẹphe ndu a-nọdu achị ndu ha igweligwe. Oo-keshiru ẹphe alị; ẹphe akfụa ụgwo iya.
40 "Oge ono gvụlephu; bẹ eze ndu ọhuda e-tso iya ọgu; eze ndu isheli edelihu chịta ụgbo-ịnya iya; mẹ ndu agba l'ịnya; mẹtsua ụgbo-mini fụaru iya. Ọo-kpawokota igweligwe mkpụkpu akpawo; kpokota ẹphe ụbamu l'ọ bụ utso.
41 Alị-ọma ono; bẹ oo-kpawokota akpawo. Mkpụkpu, dụ igweligwe; bẹ ọo-lụ-gbukota; obenu lẹ Édọmu yẹle Móabu; mẹ lẹ ndu achị ndu Amọnu; bẹ aa-dzọfu iya l'ẹka.
42 Ọo-nọdu achị mba, ha igweligwe; ọphu ndu Íjiputu 'anahụkwa iya.
43 Ọo-natatsụa ndu Íjiputu ẹku mkpọla-ododo yẹle mkpọla-ọcha ẹphe; mẹkpo iphemiphe ọbule, ẹphe nweru enweru. Ọo-ka ndu Líbiya yẹle ndu Itiyópiya ẹkuku.
44 Obenu lẹ teke ọ nọnyawaru; wata ọnu iruku iphe ada l'ụzo ẹnyanwu-ahata; mẹ ọphu ada l'ụzo isheli; bẹ iphe a-dụ iya biribiri. Teke ono; bẹ oo-gbeshi; gude ike jeshia ogbu ndiphe pyaapyaa; mbụ selahaa t'a gvụ.
45 Ẹka, oo-je anmabẹ ụlo-ẹ́kwà eze iya bụ lẹ mgbaku oke eze ẹnyimu yẹle oke ugvu ono, dụ ugvu l'ẹnya bya adụ nsọ ono. Obenu l'ee-mekochaa nke iya agvụ; ọphu ọ dụkwa onye bya agbaru iya mkpu.

12

Oge ikperazụ

1 "Teke ono; bẹ Máyikelu, bụ eze ndu ishi, bụ iya nọ swiru ndibe unu a-bya angụ-lia. Teke ono a-bụru teke oke iphe-ẹhuka a-nọ; mbụ egbe iphe-ẹhuka ọphu ta anọbudua keshinu iphe bụ mbakeshi futaru jeye teke ono. Obenu lẹ teke ọ gbaru; bẹ ndibe unu; mbụ iphe bụ onye a phụru, e deru ẹpha iya l'ẹkwo ono; bẹ aa-dzọfutakwaa.
2 Igweligwe ndu lawaru l'alị; bẹ e-tetatsu. O nweru ndu ọphu e-teta nọdu ndzụ gbururu jeye lẹ tutu yoyo; ndu e-teta eteta iphere bụru ndu aa-nọdu asọ nsọ jeye tutu yoyo.
3 Ndu maru iphe a-nọdu acha biribiri l'ọ bụ akpamigwe. Ndu kpọ-ziru igweligwe madzụ ụzo; ẹphe abụru ndu doberu ẹka ndoo a-nọdu eke pamụpamu l'ọ bụ mkpọ-kpodo jeye le tutu yoyo.
4 Ọlobu; nggụbedua, bụ Dánẹlu; kpuchikwaa iphe e deru l'ẹkwo-a ekpuchi; woru iphe-ọhubama mee ya; t'ọ nọdu gbururu jeye l'oge ikperazụ. Igweligwe e-tsoru ẹkemeke aghaphe achọ ẹge ẹphe e-me kabaa ọmaru iphe."
5 Tọ dụ iya bụ; mụbe Dánẹlu ejeshia ole ẹnya; a dụwa ẹbo vudo mu l'ifu. Onye lanụ vudo l'iku ẹnyimu ẹka iya ọwaa; onye ọphu l'iku ẹnyimu ono l'azụ iya ọphu.
6 Onye lanụ l'ime ẹphe atụfu ọnu sụ nwoke, yeru uwe ọcha, vudo l'eli mini l'ẹnyimu ono: "?Nanụ ẹge aa-nọ-bebe; tẹmanu iphe biribiri ono emee?"
7 Nwoke ono, yeru uwe ọcha ono, vudo l'eli mini l'ẹnyimu ono abya achilia ẹka-ụtara iya; mẹ ẹka-ibyita iya imeli. Mu anụa ẹke o gude onye ono, a-nọ gbururu jeye

lẹ gbururu ono ribua: “L'a -nọlephu afa ẹto l'ugvu iya, bẹ ee-me tẹ ike gvụ ndu dụ nsọ kpamukpamu. Ono teke iphemiphe ọbule ee-medzu.”
8 Mu anụkwaa iphe o kfuru-o; ọbule ẹ to dodu mu ẹnya. Mu ajị iya: “Onye nwe mu nụ; ?bụkpoo ngụnu a-bụ ishi iphemiphe ọbule ono?”
9 Yọ sụ: “Je iphe iije Dánẹlu; kẹ l'okfu ono; b'e mechiru emechi. E wowaru iphe-ọhubama mee ya ẹge ọ nọo jeye lẹ teke ikperazụ.
10 Igweligwe madzụ; bẹ ee-mekwa; ẹphe egbuchafu; mee ẹphe; ẹphe te nwe ẹkworo; bụru ndu a hụru; ẹphe ewechahu ewechahu. Obenu lẹ ndu eme ẹjo iphe a-nọdulekwaa eme iya l'eje. Ndu onanu b'ẹ too dodu ẹnya; obenu lẹ ndu maru iphe; bẹ oo-doo ẹnya ọhuma.
11 “Tsube teke ono, e buchiru ọgwa Nchileke mbọku-mbọku; bya eworu ahụma, akpata ọla l'iyi dobe ono bụ iphe ọ nọwaru bụ ụnu abalị ẹto l'ụkporo abalị ẹno l'abalị iri.*
12 Ọnu-ọma bụ kẹ onye taru nshi; nọ-rua ụnu abalị ẹto l'ụkporo abalị ishingu l'abalị iri l'ise† ono.
13 “Ọ -bụru kẹ nggụbedua; jeru iphe iije gbururu jeye l'afa nka-ezekuna nke ngu. Teke ono; bẹ ii-gbeshi bya anata obunggo, gbaru ngu nụ.”

* **12:11 12:11** Iphe ọ bụ bụ 1,290. † **12:12 12:12** Iphe ọ bụ bụ 1,335.

Hosáya

1 Ọwaa okfu, Ojejoje kfuru Hosáya Beri. Teke o kfuru iya ẹya bụ teke Uzáya;
Jótamu; Éhazu; Hezekáya bụtsua eze; chịa ndu Júda; mẹkwaphu teke Jeróbuwamu
Jehowashi bụ eze; chịa ndu Ízurẹlu.

Nyee Hosáya yẹle ụnwu iya

2 Teke Ojejoje wataru ogude Hosáya ekfu okfu b'ọ sụru iya: "Tụgbua je alụa nwanyi
ọkpara; nggu amụshia ụnwegirima, bụ ndu ọdo yeshiru ime ẹphe; kẹle ndu alị-a
agbakọta ọkpara; shiwa ẹge ono lụfu mu l'ẹka."
3 Ya ndono; yọ tụgbua je alụa nwanyi, eeku Goma, bụ nwatibe Dibilemu. Yọ bya
atsụta ime; mụaru iya nwata nwoke.
4 Ojejoje asụ Hosáya: "Iphe ịi-gụ iya bụ Jézerilu; kẹ l'ẹ ta anọdu ọphu baru ishi;
ya agwata ọnu-ụlo Jéhu ụgwo ọchi ndu ẹphe gbushiru lẹ nsụda Jézerilu. Ya e-
chikpokwaphu alị-eze ndu Ízurẹlu.
5 Mbọku ono; bẹ ya a-nọdu lẹ nsụda Jézerilu gbajishia akfụ ndu Ízurẹlu."
6 Tọ dụ iya bụ; Goma abya atsụta ime ọdo; mụa nwanyi. Ojejoje asụ Hosáya: "Gụa
ya Loruhama. Ishi iya abụru lẹ mu ta aphụheduru ndu Ízurẹlu obu-imiko; mu ta
agụheru ẹphe nvụ ọdo.
7 Ndu mu a-phụru imiko bụ ndu ọnu-ụlo Júda. Mu te egudedu akfụ; mu te egude
ogu-mbeke adzọ ẹphe. Mu te egudekwa ọgu-ịgba; mu te egude ịnya-ọgu; m'ọ kwanu
ndu agba iya nụ dzọo ẹphe. Onye e-me iya nụ kwa Nnajiufu, bụ Nchileke."
8 Ya ndono; yo heghelephu Loruhama; mbụ Goma; bya atsụta ime; mụa nwata
nwoke ọdo.
9 Ojejoje asụ Hosáya: "Iphe ịi-gụ iya bụ Lowami; kẹ l'unu ta bụhedu ndibe iya; ya
ta bụhe Nchileke unu."

Ndu Ízurẹlu alaphu azụ l'ọnodu ẹphe

10 "Obenu l'e -metsua; bẹ ndu Ízurẹlu a-dụkwa igwe l'ọ bụ eveve mgbogidi eze
ẹnyimu, ẹ ta amaghedu ẹge ẹra iya beru; ọphu a gụtadu iya agụta. Ọ kwa l'ẹke,
a nọdu; sụ ẹphe: 'L'ẹphe ta bụdu ndibe iya'; bẹ aa-nọdukwaphu kua ẹphe 'ụnwu
Nchileke, nọ ndzụ.'
11 Aa-bya emee tẹ ndu Júda ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu tụgbabe bụru nanụ ọdo; ẹphe
afọta onye lanụ, a-bụru ishi ẹphe; ẹphe eshi l'alị ono lakọta; kẹle mbọku Jézerilu
ono a-dụ biribiri.

2

1 "Unu kua unwunne unu ndu k'unwoke 'ndibe mụbe Ojejoje.' Unu ekua unwunne
unu ndu k'ụnwanyi 'ndu, mu yeru obu.'

Ízurẹlu eri ogori l'ọbu Goma

2 "Baaru nne ngu mba; baaru iya mba; kẹ l'ẹ tọ bụhedu nyee ya; ọphu ya abụhedu
nji iya. T'ọ haa umere nwanyi ọkpara ono, nọ iya l'ifu ono; yọ hakwaaphu umere
ogori ono, jiru iya nggụdunggu ejiji ono!
3 Ọdumeka; bẹ ya e-mekwa iya t'ọ gbaru ọtu; ẹge ọ gba iya mbọku, a mụru iya.
Ya emee ya; yọ daburu swanmangu l'ọ bụ echi-ẹgu alị ọkponku; kpọ-gbua ya l'ẹgu
mini.
4 Ya ta abyadụ bya aphụru ụnwegirima iya imiko; kẹ l'ẹphe bụ ụnwegirima, a
gbataru l'ọkpara.

5 Nne ẹphe gbaru ọkpara; k'ọphu bụ l'ẹge o gude tsụta ime ẹphe; bẹ iphere iya dụ.
Ọ sụru lẹ ya a-gbatsoru ndu ẹphe l'iya awụko ẹnyishi mini, bụ ndu bụ ẹphe anụ iya
nri; anụ iya mini; anụ iya ẹji-atụru; anụ iya ẹkwa-ọcha; anụ iya manụ yẹle mẹe, ya
aangụje.
6 "Mbụ; yẹbe Ojejoje e-woru ọgarama-mbo tọ-chishiaru iya ụzo. Ya e-gude ụpho-
mkpuma kpụ-pheta iya mgburumgburu ẹge ẹ-tọ phụdu ụzo, oo-shi.
7 Ọo-nọdu agba agbakfu ndu ono yẹle iya awụko ẹnyishi mini ono; ọbu l'ẹ tọo
dụhedu ike ebyipyabẹ ẹphe. Ọo-chọ ẹphe; tọo phụ ẹphe. Ọ bụ teke ono; bẹ ọo-sụ tẹ
ya bya alaphu azụ lẹ kẹ nji iya; kẹle teke ono shi kakwaru iya lẹ mma malẹ nta-a.
8 "Ẹ to gbe madu l'ọ bụ yẹbe Ojejoje meru yo nweru ereshi; mẹ mẹe; ọwaa
manụ olivu; bụkwaruphu yẹbedua veru iya mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo ono, o
gudephu l'agwa Bálụ ono.
9 Ọ ya kparu iphe ya a-nata iya witu iya teke ọ charu; nata iya mẹe ọphungu iya
teke ọ bụwa ikpe-onyingu; naphuta iya ẹji-atụru iya azụ; nata iya ẹkwa-ọcha iya, ya
chẹru iya t'ẹ b'ọ gba ọtu.
10 Nta-a; bẹ ya agbabe iya ọtu l'ifu ndu yẹle iya awụko ẹnyishi mini; tọ dụ onye
adụ ike nafụ mu iya l'ẹka.
11 Iphe bụ eswe-iphe ọogbaje; bẹ ya e-buchikota; mbụ iphe bụ ajị, ọogbakotaje afa
l'afa; mẹkpo Ajị Ọnwa Ọphungu, ọogbaje; mẹ ajị mbọku ọtu-ume, ọogbaje; mbụ
iphe bụkpo eswe-iphe ono, ọogbakotaje ono, gekotaru egeru ono.
12 Mu e-mebyishi vayịnu iya; mebyishia oshi figu iya, bụ iphe ono, ọ sụru lẹ ndu
ẹphe l'iya awụko ẹnyishi mini nụru iya ono. Ya e-me ẹgu ono t'ọ bụru urukuma
ẹgbudu; ọo-bụ anẹgu-ẹgbudu, bu l'ẹgbudu e-ri iphe ono, a kọru iya ono.
13 Iphe bụ mbọku ono, ọ kpọru Bálụ ínsẹnsu ọku ono; bẹ ya a-hụkota iya àhụhù iya.
Je akpaa lẹ mbọku, o gude iphe-nchị; mẹ mgbubu kwaa onwiya ngwa kfụ-tsoru ndu
ẹphe l'iya awụka ẹnyishi mini; zahaa yẹbe Ojejoje." Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

N-yemobu Ojejoje
l'ẹke ndibe iya nọ

14 "Mbụ lẹ nta-a; bẹ ya abyawa iya edeta defu; ya e-deru iya deba l'echi-ẹgu je erobe
ẹhu erobe kfuaru iya okfu.
15 Ọ bụ ẹke ono; bẹ ya a-nụ-phu iya mgbo vayịnu iya azụ. Ya emee tẹ nsụda Akọru
bụru ẹke obu a-nọ iya. Ọ bụ l'ẹke ono; bẹ ọo-nọdu kweta nke mu ẹge o shi kweta iya
teke ọ bụ nwamgbọko; mbụ ẹge ono, o meru mbọku ono, o shi Íjiputu lụfuta ono.
16 "O -rua mbọku ono; bẹ ii-ku yẹbe Ojejoje nji ngu. Ẹ tịi kuhedu iya Bálụ ngu.
17 Ya e-me t'ẹpha Bálụ be eshihe ngu l'ọnu lụfuta ọdo; ọphu ịikpo-vuhedu iya l'ẹnwa
ọdo.
18 "O -rua mbọku ono; bẹ ya a-gbaru ẹphe ndzụ; ẹphe l'anẹgu-ẹgbudu; ụnwenu,
ephe l'eli; mẹ anụ, akpụ l'ẹpho. Ya e-wofuru ẹphe ọgu; wofu akfụ; wofu ogu-mbeke
l'alị ono; k'ọphu obu e-ru ẹphe alị; ẹphe ta atsụhe egvu teke ẹphe laru l'ụlo.
19 "Ya a-lụ ngu jeye lẹ gbururu jeye.
Ya e-gude odobe-ẹka-ndoo;
mẹ ikpe, dụ maa lụa ngu.
Ya egude n-yemobu;
mẹ obu-imiko lụa ngu.
20 Ya e-gude ire-lanụ l'alụ ngu;
nggu eshiwa iya rụ maru mubẹ Ojejoje."
21 Ojejoje sụru:
"Lẹ mbọku ono;
bẹ ya a-za akpamigwe oku;
akpamigwe aza mgboko oku nk'iya.

22 Mgboko azakwanu iphe,
e meberu l'alị oku;
za iya mẹe ọphungu;
za iya manụ.
Ẹphebedua azakwanu iya ndu Jézerilu.
23 Ya e-me t'ẹphe ngụru
angụru l'alị ono;
bụru ndibe iya.
Ndu ono, ya shi sụ
lẹ ya ta 'aphụduru imiko ono;
bẹ ya a-phụru imiko.
Ndu ono, ya shi sụ
l'ẹphe ta bụdu ndibe iya ono;
bẹ ya a-sụ l'ẹphe bụ ndibe iya.
Ẹphebedua a-sụkwanu
lẹ ya bụwa Nchileke ẹphe."

3

Hosáya yẹle nyee ya ekpeshi

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje asụ mu: "Tẹ mu je emee tẹ nyee mu maru lẹ mu yewaru iya obu ọdo. E gudekwaru l'onye ọdo yeru iya obu; yoo ri ogori. Obenu tẹ mu yeru iya rụ obu ẹge ono, Ojejoje yeru ndu Ízurẹlu obu; t'ọ kpa ishi l'ẹphe ghachiwaru ifu l'ọgwa-phe nte; kpọwaru obu ye lẹ nri, a gwaru nte."
2 Ya ndono; ya atụgbunua je azụta iya. Iphe ya zụru iya bụ mkpọla-ọcha iri l'ise; ọwaa ẹkpa balị l'ugvu iya.
3 Tọ dụ iya bụ; ya abya asụ iya: "T'ọ nọpyabekwa lẹ nk'iya ujiku olemole. Ba agbakwa ọkpara; ọphu ọ dụkwa onye nggu l'iya e-shi ọnya; ọ kwaphu ẹge ono; bẹ yẹbedua a-nọduru ngu."
4 Kẹle ndu Ízurẹlu a-nọ; ẹphe té enwe eze; ẹphe té nwe ndu ishi; ẹphe tá agwa iphe; ọphu ẹphe enwedu mkpuma, dụ nsọ; ẹphe té enwe uwe-ukuvu; ẹphe té je l'ọgvu.
5 E -megee; bẹ ndu Ízurẹlu a-lata azụ bya ọcho Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; mẹ eze ẹphe ono; mbụ Dévidi. L'ikperazu; bẹ ẹhu a-nọdu anma ẹphe ketekete t'ẹphe lakfuta Ojejoje; bya anata ọnu-ọma, shi iya l'ẹka.

4

Ikpe, a nmaru ndu Ízurẹlu

1 "Unu ngabekwa nchị; nụa iphe Ojejoje ekfuru unubẹ ndu Ízurẹlu; kẹle Ojejoje; bẹ okfu nọru yẹle ndu alị-a. Ẹ tọ dụdu onye e gude ire iya ẹka l'alị-a; to nwe onye yeru ibe iya obu; ọphu ọ dụdu onye maru Nchileke l'alị-a.
2 Iphe nọ iya nụ nwẹnkinyi bụ mburọnu; ẹjo-ire; ogbu ọchi; iphura; mẹ l'ori ogori. Ẹjo iphe tụko ẹkemeke naru. E -gude ekfu l'e gburu onye ọwaa; e gbua onye ọdo.
3 Yọ bụru iya meru iphe alị-wa agụ aphụ. Iphe bụ ndu bu iya nụ anwụ kparakpara. Anẹgu-ẹgbudu; ụnwenu, ephe l'eli; mẹ ẹma, bu l'ẹnyimu tụko anwụshihu."

Ikpe, a nmaru ndu achijeru Nchileke ẹja

4 Ọlobu; t'ẹ b'ọ dụkwa onye okfu a-dụru yẹle ibe iya; ọphu ọ dụkwa onye e-bo ibe iya ibo; kẹ l'ọ bụ unubẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; bẹ okfu nọru unu l'iya.
5 Eswe l'ẹnyashi; bẹ ụkfu a-nọdu akpọ unu. Ọ kwaphụ ẹge ono; bẹ ọo-nọdu akpọ ndu nkfuchiru Nchileke. Ọo ya bụ lẹ ya e-wofu nne unu, bụ iya bụ Ízurẹlu.

6 Ndibe iya ala l'iyi; okfu lẹ mmamiphe pehuru ẹphe. Keshinu unu jịkaru
mmamiphe; bẹ ya jịkakwaruphu unu t'unu ba abụhe ndu achịjeru iya ẹja.
Keshinu ẹ to nwedu
iphe unu gụberu ekemu
Nchileke unu;
b'ẹ to nwekwa iphe
ya agụbe ụnwegirima unu.
7 Ọ bụ ẹge ndu achịjeru Nchileke ẹja aka l'igwe l'eje; bụ ẹge ẹphe aka ome ẹjo iphe
l'eje. Ya e-wota ugvu, gbaru ẹphe docha edocha; wota iphe-iphere doberu ẹphe.
8 Ẹphe gude ẹjo iphe ndibe mu eme l'aba. Ẹjo iphe anọduje anma ẹphe ẹhu.
9 Ọo ya bụ l'ẹge ọo-dụ bụ l'ọo ẹge e meru madzụ mmanu ọdo; bụ ẹge ee-me ndu
achịjeru iya ẹja. Ya a-jịko ẹphe labụ nụa aphụ iphe ẹphe eme; mbụ; kfụa ẹphe ụgwo
iphe ẹphe meru.
10 Ẹphe e-rije nri ria ria ria; to ji ẹphe ẹpho. Ẹphe agbaa ọkpara gbaa gbaa gbaa;
ẹphe ta akadu nshinu; kẹ l'ẹphe ta anụheduru Ojejoje okfu.
11 “Ọgba ọkpara; mẹ ọngu akahụ mẹe yẹle mẹe ọphungu bụkota iphe nafụwaru
ndibe iya egomunggo.
12 Ndibe yẹbe Ojejoje wataru oje oshi, a pyịru apyịpyi njịta. Yọ bụru nwantẹkpe, a
pyịru l'oshi wataru ẹphe okfuru iphe ẹphe e-me. Iphe dusweru ẹphe abụru ọkpara,
ẹphe wataru agbagba. Ẹphe abya abụru ndu emeru Nchileke ghẹleghelegheleghele.
13 Ẹphe abya awata ọgwa iphe l'ọnungonu ugvu; wata ọkpo ẹja ọku lẹ mgbogidi
mgbogidi; ukfu achị ukfu ukfu achị; ukfu oshi pọpula; mẹtsuwaru l'ukfu oshi
terébinti, bụtsua oshi, agu iya eguje egugu.
“Ọ bụ iya kparu iphe ụnwanyi unu yeru ẹka l'ọgba ọkpara; ndu ọphu unu alụ
alụlu awata ori ogori.
14 Ya ta ahụkwa ụnwu unu àhụhù teke ẹphe wataru ọgba ọkpara. Ọphu ya 'ahụkwa
ndu ọphu unu alụ alụlu àhụhù teke ẹphe wataru ori ogori; kẹ l'unwoke ẹphe etso
ụnwanyi ọkpara; tsoru ụnwanyi ụlo-agwa l'agwa iphe. ‘Obenu lẹ ndu ẹ te nwedu
egomunggo e-mekocha-a laa l'iyi.’
15 “Keshinu unu agba ọkpara; unubẹ ndu Ízurẹlu; tẹ ndu Júda; be tsobukwaru
unu! Unu be ejekwa Gíligalu; ọphu unu 'ejekwa Bẹ́tu-Avenu je ọgwa iphe! Ọphu
unu 'agụkwa ẹnwa; sụ: ‘Kamẹnu!’
16 Ndu Ízurẹlu eshi ọnwu l'ọ bụ nwada-eswi, kweru ịkpokponyi. ?Nanụ ẹge Ojejoje
e-shi eche ẹphe ẹge eecheje atụru l'ẹke ẹphe akpa nri?
17 Ífuremu; bẹ yẹle nte kụwaru onwẹphe mgba akụku. Ọo ya bụ t'a haa yẹbedua.
18 Ọobuje; mẹe ẹphe gvụ; yọ lọru ẹphe ye l'ọgba ọkpara. Iphe adụje ndu ishi ẹphe
mma bụ ome iphe-iphere iya dụ.
19 Obenu l'ọbu oke phẹrephere e-mekochaa paa ẹphe gelengu. Iphere nte ono,
ẹphe agwa ono e-mekocha-a dụ ẹphe.”

5

1 “Unu nụkwaphu iphe-a; unubẹ ndu achịjeru yẹbe Ojejoje ẹja! Unu ngabẹkwa
nchị; unubẹ ndu Ízurẹlu! Unu ngabẹkpoduduphu nchị; unubẹ ndibe eze! Ikpe-wa
nmakwaru unu; kẹ l'unu shi bụru ọ́nyà, gbachiru ụzo lẹ Mízupa; bụru ụgbu, e geru
l'ugvu Tábọ.
2 Ndu ono, kwefuru íkè ono bamiakwaru abami l'ogbu ọchi. Ọle ya a-nụkwanu
ẹphe aphụ l'ẹge ẹphe ha.
3 Ndu Ífuremu; bẹ ya makọtaru ẹge ẹphe dụ. Ọphu ọ dụdu ndu Ízurẹlu anọdu
l'edomi. Unubẹ ndu Ífuremu; nta-a; bẹ unu watawaru ọgba ọkpara. Ndu Ízurẹlu;
farụshiwaru onwẹphe.”

Hosáya anma ọkwa k'ọgwa nte

4 Iphe ẹphe emeebe te ekwedu ẹphe t'ẹphe ghaa ifu lakfuta Nchileke ẹphe; kẹ l'ọgba ọkpara; bẹ baru ẹphe nvụ l'ẹhu; ẹphe ta mahẹ Ojejoje.

5 Ekuku, ndu Ízurẹlu eku onwẹphe; bụ iya atụ ọnu ẹphe. Ndu Ífuremu evukotaje ẹjo iphe, ẹphe eme l'onwẹphe l'adashị. Ọ kwaphu ẹge ono; bẹ ndu Júda tso ẹphe l'adashị.

6 Ẹphe e-ruta atụru ẹphe mẹ eswi ẹphe jeshia ole ẹnya Ojejoje; ọbule ẹphe ta aphụdu iya; kẹ l'ọ ghawaru ẹphe azụ.

7 Ẹphe te kwedu tẹ Ojejoje gude ire ẹphe ẹka. Ẹphe mụshiru iya ụnwu, ta bụdu ẹphe yeru ime ẹphe. Nta-a; bẹ Ajị Ọnwa Ọphungu e-ripya ẹphe; ripyaa iphe ẹphe meberu l'okfu ẹphe.

Ọgu ndu Júda;
ẹphe lẹ ndu Ízurẹlu

8 "Unu je egbua ụpyoku lẹ Gíbiya! Unu egbua opu lẹ Ráma! Unu eje echia mkpegbe-ọgu lẹ Bẹ́tu-Avenu! Unubẹ ndu Bénjaminu; unu wụ-lihu nụ jeshia!

9 Alị ndu Ífuremu; bẹ ee-me t'ọ daburu ochobo mbọku, aa-nụ ẹphe aphụ. Mbụ l'iphe ya ekfuru ikfu ikfu ndu Ízurẹlu bụ iphe mefutaje nụ.

10 "Ndu ishi ndu Júda dụwa l'ọ bu ndu afọshije ékpè, e gude kpaa ókè-alị. Ya e-me t'oke ẹhu-eghughu iya nwua dụkungu l'ọ bụ utso; kpushi ẹphe.

11 Ndu Ífuremu b'a kpa ẹhu. E gudewa ikpe, nmaru ẹphe nụ tepya ẹphe etepya; kẹ l'ẹphe woru ishi yemia l'ome mkpọkoro iphe.

12 Ọo ya bụ; ya e-rilephu ndu Ífuremu ẹge ono, nra erije iphe ono; mbụ ya e-me ndu Júda t'ẹphe rehu erehu.

13 Tọ dụ iya bụ; yo be teke ndu Ífuremu phụru iphe-ememe, eme ẹphe; ndu Júda abya aphụa ọnya, aba ẹphe; ndu Ífuremu ejeshia Asiriya; oje oku onye eze ono, ha nshinu ono t'ọ bya eyeru ẹphe ẹka. Ọbule ẹ tọ dụdu ike mee t'ẹphe kọrohu; tọ dụkwaphu ike mee t'ọnya ono, aba ẹphe ono kpọhu.

14 Ya a-fụru ndu Ífuremu l'ọ bụ agụ. Ẹge ono; bẹ ya a-fụkwaruphu ndu Júda l'ọ bụ oke agụ. Ya a-labushi ẹphe vịriviri; tụgbua. Ya a-gụ-li ẹphe tụgbua; ọphu ọ dụdu onye a-dụ ike dzọfu ẹphe.

15 Ọo ya bụ teke ono mu alashia azụ lẹ nke mu je anọdu jeye teke ẹphe e-kweta l'ọ nmaru ẹphe; bya awata ọcho yẹbe Ojejoje. Ẹphe a-nọdu l'iphe-ẹhuka l'achọ iya achọ-shi iya ike."

6

Izimana te kwedu ọla ndu Ízurẹlu azụ

1 "Unu bya t'ayi lata azụ lakfu Ojejoje. Ọ labushiru ayi vịriviri; ọbule oo-me t'ayi kọrohu. O mekawaru ayi iphe; ọbu l'oo-gude-e iphe kechia ayi ọnya iphe o mekatsuaru ayi.

2 Abalị ẹbo nta-a; bẹ oo-me t'ayi gbakerehu. L'abalị k'ẹto ya; yo mee ayi t'ayi gbeshi; k'ọphu ayi e-buru eburu l'ẹke ọ nọ.

3 Unu t'ayi maru Ojejoje! T'ayi keshia ẹhu maru onye ọ bụ. T'ọ bụru ẹge ono, ẹnyanwu awafụtaje l'ụtsu ono bụ ẹge ọo-byakfutaje ayi. T'ọ bụru ẹge ono mini ọdungu emeje t'alị jia oyi ono bụ ẹge ọo-byakfuta ayi."

4 "Unubẹ ndu Ífuremu; ?bụ ngụnu; bẹ ya e-me unu? Unubẹ ndu Júda; ?bụ ngụnu; bẹ ya e-me unu? N-yemobu nk'unu dụkwa l'ọ bụ iji nchi-abọhu, ta akpọjedu ụkfu. Ọ dụlephu l'ọ bụ iji ngguge-ụtsu, ephukashihu iya te nwedu iphe ọobuje.

5 Ọ bụ iya kparu iphe ya gude ndu nkfuchiru iya gbua unu pyaapyaa; bya egude
okfu, shi iya l'ọnu nyịa unu ịkpakfu. Ikpe, ya kperu unu a-nọdu enwu unu vaavaa
l'ẹhu l'ọ bụ ebemu-igwe;
6 kẹ l'iphe dụ yẹbe Ojejoje mma bụ t'unu phụjeru madzụ imiko; ẹ tọ bụdu ngwẹja.
Iphe dụ iya mma bụ t'unu maru yẹbe Nchileke; ẹ tọ bụdu t'e gwojeru iya ngwẹja-
ukfuru.
7 "Ọ kwa ẹge Ádamu dakarụ ndzụ, ẹphe l'iya gbaru; bẹ ẹphebedua dakakwaru iya
phụ. Ẹphe te kwedu t'e gude ire ẹphe ẹka l'ẹke ono.
8 Gíledu bụ alị ndu eme iphe dụ ẹji. Iphe jiru iya nụ bụ mee, ndu e gburu egbugbu.
9 Ọ bụ ẹge-a, ndu abalị-d'egvu anọduje l'ẹgbudu; kwabẹru madzụ-a bụ ẹge ndu
achịjeru Nchileke ẹja nọ. Ẹphe anọduje l'ụzo, e shi eje Shékemu l'egbu ọchi; ọphu ọ
dụdu egbe ẹjo iphe, ẹphe harụ m'ọo nanụ.
10 Ya phụakwaru iphe anyị ishi ẹdzu lẹ Ízurẹlu. Ọ kwa l'ẹke ono; bẹ ndu Ífuremu
nọ; wata ọgba ọkpara; bụru l'ẹke ono; bẹ ndu Ízurẹlu nọ; farụshia onwẹphe.
11 "A -bya l'ẹhu k'unubẹ ndu Júda; e dobekwaru mbọku, aa-kpa unu l'ọ bụ onye
akpa nji. Ọ bụ teke ono; bẹ ya e-dobephu ndibe iya azụ l'ọnodu ẹphe."

7

1 "Ọobuje teke mu eme tẹ ndu Ízurẹlu kọrohu l'iphe eme ẹphe; ẹjo iphe ndu
Ífuremu eme abya esee ya l'ifu. Ọ kwaphụ ẹge ono; bẹ ẹjo iphe kẹ ndu Saméríya eseje:
mbụ tuphu-tuphu-tuphu ndu Saméríya ono; iphura, ẹphe etsufushije ụlo madzụ l'ezi;
mẹ ẹge ẹphe ekeje l'ụzo l'ana ndiphe iphe l'ike.
2 Obenu l'iphe ẹphe ta madụ bụ lẹ ya nyatakọtaru-a ẹjo iphe, ẹphe mekotaru. Ẹjo
iphe ẹphe meshiru; bẹ ribudowaru ẹphe; kẹle tekenteke; bẹ ọono iya l'ifu."

Aachị ẹjo idzu l'ufu-eze

3 "Ẹphe egudeje ẹjo iphe, ẹphe eme l'eme t'ẹhu tsọ eze ẹphe ẹna; gude ẹjire l'eduphu
ụnwu eze ụzo.
4 Ẹphe l'ẹphe ha erikota ogori. Ẹgu t'ẹphe ria ogori anọduje enwu ẹphe l'ẹhu l'ọ bụ
ọku ite-igwe buredi; mbụ ọku onye eghe iya nụ ta adunwudu adunwu jeye yo gwọo
buredi gwọ-ghee; mbụ jeye e ghee buredi ọphu; yo kolishikota.
5 L'eswe mbọku onye eze ayi gbaru ajị; bẹ ndu ishi ngụru mẹe; jeye ẹnya achaa
ẹphe too. Eze yẹle ndu mgbọnu abya agbaa ẹka.
6 Obu enwuje ẹphe ọku l'ọ bụ ọku ụzu l'ẹke ẹphe achịje ẹjo idzu gude jekfu iya.
Obu enwukotaje ẹphe ọku l'ẹnyashi phuu; o be l'ụtsu; yọ gbanwuhu nwulahaa l'ọ bụ
ire ọku.
7 "Ẹphe l'ẹphe ha; bẹ obu enwu ọku l'ọ bụ ọku ụzu. Ndu ishi ẹphe l'ẹphe ha; bẹ
ẹphe egbushije. Ndu eze ẹphe l'ẹphe ha nwụshihuwaru; tọ dụ ẹphe onye rakuru iya
nụ."

Ízurẹlu; ẹphe lẹ mbakeshi

8 "Ífuremu; bẹ ẹphe lẹ mbakeshi ghawaru ẹghirigha. Ífuremu; bẹ dụwa l'ọ bụ
akara, gheru ibe lanụ ibe lanụ.
9 Ndu ọhodo anachaje iya ike; ọphu ọ madu l'ẹge eme iya ndono. Ẹgbushi ekewa
iya ẹwonyi-ẹwonyi; ọphu ọ madu l'ọ bụ ẹge ono b'ọ dụ iya.
10 Ekuku ono, ndu Ízurẹlu eku onwẹphe ono agba ama ẹge ẹphe dụ. Ọphu ọ
kpajẹkpoduanu ishi t'ọ lakfuta Ojejoje, bụ Nchileke iya; ẹphe ta akpa ishi t'ẹphe
maru iya.
11 Ífuremu dụlephu l'ọ bụ ndo. Eduswe iya te nwedu iphe ọobuje; to nwe
egomunggo; ọ -gbakfu Íjiputu; yọ gbakfu Asiriya.

12 Ẹphe gbeshide atụgbu; bẹ mu a-chịta ụgbu mu ghaa; lọ-tsuta ẹphe l'ọ bụ ụnwenu, ephe ephephe. Mu a-hù ẹphe àhùhù k'ẹjo iphe ono, ẹphe mekotaru ono.
13 "Nshọo ẹphe; kẹ l'ẹphe gbafụwaru mu l'ẹhu; kpurupyata a-bụru nk'ẹphe; kẹ l'ẹphe kwefuru mu íkè. Ọ dụjekpo mu tẹ mu dzọo ẹphe; ọbu l'ẹphe adzụjeru mu ẹjo-ire.
14 Ẹphe te egudejedu obu ẹphe araku iya. Ọ chia l'iphe-azẹe ẹphe; bẹ ẹphe anọje l'akwa ẹkwa witu; mẹ ẹkwa mẹe vayịnu ọphungu; l'egbubashi onwẹphe ọnya l'ẹhu. Obekwanu l'ẹphe gharu iya azụ.
15 Ọ bụ yẹbedua zụru ẹphe; mee ẹphe; ẹphe enweru agburu-ẹhu; ọbule ẹphe gbe anọduje achịru iya ẹjo idzu.
16 Ẹphe te kwedu byakfuta yẹbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ; ẹphe dụ l'ọ bụ akfụ nweru ẹkworo. Ndu achị ẹphe bụ ogu-mbeke; bẹ ee-gude gbushia ẹphe; kẹ l'ẹphe ekfujeru mu okfu, ta dụdu mma; ee-gude k'iphe-a mee ẹphe iphe-ozi-ọchi l'alị Íjiputu."

8

Ndu Ízurẹlu agwa nte

1 "Unu yekwa ụpyoku l'ọnu; kẹ l'udele bekwaru l'eli ụlo Ojejoje; yọ bụru iphe kparu iya nụ bụ lẹ ndu Ízurẹlu mebyiwaru ọgba-ndzụ mu l'ẹphe; bya ekwefu íkè l'ẹphe te emedu ekemu mụbe Ojejoje.
2 Ndu Ízurẹlu echiku iya lẹ mkpu; sụ: 'Nggụbe Nchileke ayi; ayi maakwaru ngu-a!'
3 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu jịkawaru iphe dụ mma. Yọ bụru onye ọhogu e-mekochaa chịa ya ọso.
4 "Ẹphe afọtaje ndu a-bụru ẹphe eze; ẹphe ta achị-koshi mu idzu iya. Ẹphe afọta ndu a-bụru ẹphe ishi; ẹphe te eme tẹ mu maru. Ẹphe egudeje mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo akpụshiru onwẹphe nte; shi ẹge ono emetaru onwẹphe ọ-la-l'iyi.
5 Unu tufakwaa nte nweswi unu ono; unubẹ ndu Saméríya; kẹ l'o ghuakwa iya eghughu l'ẹnya! ?Bụ teke ole; bẹ ndu Ízurẹlu a-nọ-bebe; tẹmanu ẹphe adụ ike dụ-gee mma l'ifu iya?
6 Ọ bụ lẹ Ízurẹlu b'o shi; mbụ nweswi ọbu, bụ iphe ndu eme nka meru. Ẹ tọ bụdu Nchileke b'ọ bụ. Ọ bụ iphe aa-kụkposhi ibiribe ibiribe; mbụ nweswi ndu Saméríya ono.
7 Ẹphe akọje phẹrephere l'ọ bụ okfu. Ẹphe -kpatadẹ iya akpata; ẹphe akpata iya ọku-maa. Akpe ẹ-ta patadu okpoko; ta mịtakwa nebyi. Ọ -mịtakpoonu nebyi amịta; bụkwa ndu ọhodo e-ri iya.
8 Ndu Ízurẹlu b'e lemiwaru. Nta-a; bẹ ẹphe nọtsuwa l'iphe bụ mbakeshi l'ọ bụ iphe ta dụdu mkpa, ọoga;
9 kẹ l'ẹphe tụgburu jeshia Asiriya l'ọ bụ nkakfụ-ịgara-ọswa, aghaphe nkịnyi iya. Ndu Ífuremu; bẹ butawaru ndu ẹphe l'ẹphe a-nọdu eshi ọnya ebuta,
10 A makwaru-a l'ẹphe je ebukoo ndu ọnya l'iphe bụ mbakeshi; ọbu lẹ ya byalẹrua bya achịkobe ẹphe ọdo; tẹ ọkaribe onye eze ono kpụa ẹphe ishi.
11 "A makwaru-a lẹ ndu Ífuremu kpụshiru ẹnya-ngwẹja, ha igweligwe, ẹphe a-nọduje egwo ẹja l'enwefu iphe dụ ẹji, ẹphe meru. Obenu l'ẹnya-ngwẹja ono gbe bụhukwaruphu ẹke aanọduje eme iphe dụ ẹji.
12 Mu abya edeeru ẹphe ẹkwo; kfuaru ẹphe iphemiphe ọbule, mu tụru l'ekemu. Ẹphe ewoleru iya-a l'ọ bụ iphe shi l'ọhodo.
13 Ẹphe -gwaa iphe e gude bya iya anụnu; ẹphe eworu anụ iya taa; obenu lẹ Ojejoje; bẹ iphe ẹphe eme ta adụdu mma. Nta-a; bẹ ọo-nyata iphe dụ ẹji, ẹphe eme; hùa ẹphe àhùhù k'iphe dụ ẹji ẹphe. Mbụ l'ẹphe e-mekochaa lashia azụ lẹ Íjiputu.

14 “Ndu Ízurẹlu zahaawaru onye meru ẹphe; bya akpushia ụlo ndu eze. Ndu Júda
egudewa ụpho-mkpuma; kpụ-phee mkpụkpu, dụ igwe mgburumgburu. Obenu lẹ ya
e-gude ọku tụfu mkpụkpu ẹphe ono; yọ dzụfu iphe ono ẹphe gude metsua mkpụkpu
ẹphe; yọ bụru ọkpo-mgbinyiku ono.”

9

Ẹjo iphe ndu Ízurẹlu meru

1 Unu be etekwa ẹswa; unubẹ ndu Ízurẹlu! T'ẹhu ba atsọkwa unu ẹge ọotsotsua
iphe bụ mbakeshi ọdo; kẹ l'unu meru Nchileke unu ghẹleghelegheleghele. Ọ bụ ụgwo, a
gbataru l'ọkpara; bẹ obu unu anọje l'iphe bụ ẹke eetsu witu.
2 Ẹke eetsuje witu; mẹ ẹke aadzọshije mẹe ta anụdu ẹphe nri; mẹe ọphungu ta nụ
iya ẹphe.
3 Ẹphe ta akwabukwaru l'alị Ojejoje. Mbụ lẹ ndu Ífuremu e-mekochaa laphu azụ
lẹ Íjiputu; je anọdu l'alị ndu Asiriya ria nri, aasọ nsọ.
4 Ẹphe te egwoheduru Ojejoje ngwẹja-mẹe; ọphu ngwẹja, ẹphe egworu iya
'emehedu t'ẹhu tsọ iya ẹna. Ngwẹja ẹphe a-dụ ẹphe l'ọ bụ nri, e shiru l'ẹke madzụ
nwụhuru. Iphe bụ ndu riru iya nụ a-bụkotaru ndu aasọ nsọ; nri ọphu abụru nri
ẹphe nkịnyi ẹphe. Ẹ te wobadu iya l'eze-ụlo Ojejoje.
5 ?Bụ ngụnu; bẹ unu e-me mbọku eswe-iphe ono; mbụ mbọku ono, aa-gba ajị Ojejoje
ono?
6 Ẹphe -jekpoonu agbala t'ẹphe ba ala l'iyi; bẹ ndu Íjiputu a-wọ-kota ẹphe; ndu
Mẹ́mufisu elia ẹphe. Ẹwu-ogvu efushia lẹ mkpọla-ọcha ẹphe, vugbaa ọnu-aswa.
Amị-ogvu e-fuchishia nk'ẹphe.
7 Mbọku, aa-hù madzụ àhùhù ruakwaru. Mbọku, aa-kfụ onyenọnu ụgwo iphe o
metaru dụakwa ntse. Tẹ ndu Ízurẹlu makwaru l'ọ bụ ẹge ono b'ọ dụ; kẹ l'iphe dụ
ẹji unu hanụkawa igweligwe. Ẹge ono; bẹ nshi-nshi, unu eme kpọwaru ẹka; mbụ l'e
gbe ekuwa onye nkfuchiru Nchileke onye eswe. Onye ume Nchileke jiru ẹhu b'e gbe
ekuwanu onye ọgvu byaru.
8 Mụbe onye nkfuchiru Nchileke bụ onye eche ndu Ífuremu nche; mbụ ndibe
Nchileke mu. Obenu l'a gbashịkotaru iya ọnya l'iphe bụ ụzo, ooshi. Ẹphe kpọru
mu áshị kpọo kpọo jeye l'eze-ụlo Nchileke.
9 Ẹphe nwumiwaru ishi enwumi l'omerushi onwẹphe ẹge ono, e shi emeje l'oge kẹ
Gíbiya ono. Obenu lẹ Nchileke a-ghachiru-a ẹphe ifu l'iphe dụ ẹji, ẹphe eme; hùa
ẹphe àhùhù k'iphe dụ ẹji ono, ẹphe emeshi ono.

Iphe, tso ẹjo iphe ndu Ízurẹlu

10 Ojejoje sụru: “Lẹ teke ya chọ-vuru ndu Ízurẹlu b'ọ dụle iya phụ l'ọ bụ onye
phụru akpụru vayịnu l'echi-ẹgu. Teke ya phụru nna unu oche phẹ b'ọ dụle iya phụ
l'ọ bụ onye phụru akpụru mbụ l'oshi figu. Ẹphe ejelephu bya erua Bálụ-Peyọ; woru
onwẹphe yeshia l'agwa Bálụ; mbụ lẹ nte ono, iphere iya dụ ono. Ẹphe abya abụru
iphe-mmanu ẹge ono iphe ono, ẹphe abaru ẹja ono bụ.
11 Ọdu-biribiri ndu Ífuremu e-mekochaa phefu l'ọ bụ nwẹnu. Ẹ ta abyadụ bya amụ
iya nwa; ta pa iya ẹpho ime; te emeta iya ẹpho ọdo.
12 Ọ -bụru l'ẹphe mụru ụnwegirima; hetsee ya; bẹ ya e-me ẹphe; ẹphe
anwụshihukota l'ẹphe ha. Nshọo ẹphe teke ya a-gharu ẹphe azụ!”
13 Ndu Ífuremu; bẹ mu phụkpowaru; ẹphe dụ l'ọ bụ ndu Táya, bụ ndu a dzaru
l'ẹke, dụkpoo mma nshinu. Obenu lẹ ndu Ífuremu e-mekochaa chịru ụnwu ẹphe nụ
onye mgbugbu-madzụ yo gbushia.

14 Nụnu ẹphe iphe; nggụbe Ojejoje! ?Bụ ngụnu; bẹ ịi-nụ ẹphe? Mee t'ẹphe ba adụ
ike ọpa ẹpho-ime; ẹphe te nwe mini-ẹra, ẹphe e-che nwatibe ẹphe.

Ikpe, Ojejoje e-kpe ndu Ízurẹlu

15 "Ọ bụ ẹjo iphe, ẹphe nọ lẹ Gíligalu meshia; bẹ meru iphe ẹphe dụru mu ashị
l'ẹke ono. Yọ bụru ẹjo iphe, ẹphe emeshi; bẹ meru iphe mu a-chịfu ẹphe l'ụlo mu.
Mu te eyeheduru ẹphe obu ọdo; kẹle ndu ishi ẹphe l'ẹphe ha kwefukotaru íkè.
16 Ndu Ífuremu; bẹ ome-l'ẹhu gudewaru. Akwara iya kpọshihuwaru nkụ. Ẹ to
nwedu l'o yee nebyi. Ẹphe -zụshikponu ụnwegirima; ya echigbushia ndu ọphu ẹphe
yeru obu."

Hosáya; l'okfu ẹhu ndu Ízurẹlu

17 Nchileke mu a-jịka ẹphe; kẹ l'ẹphe ta nụduru iya okfu. Ẹphe e-mekochaa bụru
ndu, agha edegiri l'iphe bụ mbakeshi nọnu.

10

1 Ndu Ízurẹlu shi dụ l'ọ bụ vayịnu, jaru ajaja; mịshia amịmi. Ọobuje teke nebyi
iphe iya ono aka nshinu l'eje; yọ ka ọkpushi ẹnya-ngwẹja. Ọobujekwaphu teke alị
iya aka onwe iphe l'eje; yọ ka omematsua mkpuma nte iya emema.
2 Ọ bụ ụgho; bẹ iphe jiru ẹphe obu. Obenu lẹ nta-a; bẹ ẹphe abyawa ovuta iphe
dụ ẹji ono, ẹphe meru ono. Ọ bu Ojejoje e-mebyishi ẹnya-ngwẹja ẹphe ono; fọshia
mkpuma nte ẹphe ono.
3 Ọ bụ teke ono; bẹ ẹphe a-wata okfu: "L'ẹphe te nwekwa onye eze. Mkpata iya
abụru l'ẹphe ta atsụdu Ojejoje egvu. Obenu; l'ẹphe -nwekpooru nụ onye eze; ?bụ
ngụnu b'ọ ge emeru ẹphe?"
4 Ẹphe ekweje ụkwa eli-ọnu. Ẹphe eria nte ẹregede gude gbaa ndzụ. Yọ bụru iya
kparu iphe nseku byaru bya aka nshinu; fushilahaa l'ọ bụ ẹjo ẹwu, fushiru l'ẹke a
kọru okfu.
5 Ndu bu lẹ Saméríya awata ọtsu egvu l'okfu nte nweswi, nọ lẹ Bẹ́tu-Avenu. Ndu
nwe iya nụ; mẹ ndu agwajẹ iya nụ tụko l'agụ aphụ iya; kẹ l'ọdu-biribiri iya gvụwaru;
mbụ l'a pawaru iya laa ọhodo.
6 Agwa nweswi ono; bẹ ee-mekochaa pata lashia Asiriya; t'ọ bụru iphe, e gude
akwabẹ ọkaribe, bụ eze ndu alị ono ugvu. Ndu Ífuremu; bẹ ee-me iphe-iphere. Ndu
Ízurẹlu; bẹ iphere e-gude; kẹ l'ẹphe pyịshiru ntẹkpe dobe.
7 Ndu Saméríya; ẹphe l'eze ẹphe; bẹ mini e-seta tụgbua l'ọ bụ otsebere-nkụ, ese
l'eli mini.
8 Iphe bụ mgbogidi mgbogidi Avenu ẹke aanọduje agwa iphe; bẹ ee-mebyishikota.
Ọ bụ iya bụ ẹke ome ẹji ndu Ízurẹlu shi. Ogvu; mẹ ẹgbara a-bya efushia l'ẹnya-
ngwẹja ẹphe. Teke ono; ẹphe asụ ugvu ugvu; mẹ mgbogidi mgbogidi t'o zee zepyabe
ẹphe.

Ojejoje anma ndu Ízurẹlu ikpe

9 Ojejoje sụru: "Unubẹ ndu Ízurẹlu; keshinu oge kẹ ndu Gíbiya; bẹ unu shilephu
meta ẹjo iphe. ?Tọ bụdunua ọgu gbushiru ndu ẹjo iya ono lẹ Gíbiya?
10 Ọ kwa teke dụ mu mma; bẹ mu a-hù ẹphe àhùhù. Iphe bụ mbakeshi a-tụko
ẹka nanụ; tso ẹphe ọgu; shi ẹge ono; hùa ẹphe ahùụ k'iphe dụ ẹji ono, ẹphe meru
mmekwase ono.
11 "Ndu Ífuremu dụ l'ọ bụ nwada-eswi, a zùrù àzùzù; iphe adụje iya mma abụru
ọdzoshi witu. Ọ bụ iya meru iphe ya e-ye ndu Ífuremu odogoro l'olu; gude gagbabẹ
ẹphe agagbabẹ. Ndu Júda e-gude ẹphe gbua alị ono egbugbu; ndu kẹ Jékọpu akpaa
ya akpakpa.

12 Unu kọoru onwunu odobe-ẹka-ndoo l'ọ bụ okfu; unu akpata n-yemobu l'ọ bụ iphe
ọ mịtaru! Unu gbukposhia alị unu ono, e te eshidu kọwa akọko ono; kẹ l'o ruwaru
teke aa-wata ọkpa ishi Ojejoje; jeye yọ bya wụa unu odobe-ẹka-ndoo l'ọ bụ mini.
13 Obenu l'unu kọru ẹjo ọkpoma l'ọ bụ onye kọru okfu. Iphe unu kpataru iya abụru
ẹjo iphe. Unu riwaru akpụru, ẹregede mịshiru.
"Keshinu unu dakoberu agburu-ẹhu nk'unu; dakobe ikpoto ndu sọja, unu nweru;
14 bẹ aa-tụru ndibe unu ụzu ọgu; k'ọphu bụ l'iphe bụ ụlo ono, unu kpụshiru;
yọ bụtsuaru ọkpo-mgbinyiku ono; bẹ a-bụru iphe ee-nwukposhi enwukposhi; ẹge
ono, Shalumanu chikposhiru mkpụkpu Betu-Abẹlu l'oge, a lụru ọgu ono. Mbụ teke e
chitaru ndu bụ nne ẹphe l'ụnwu ẹphe tụa gbaa l'alị.
15 Ọ bụ ẹge ono; bẹ oo-mekochaa mụaru unubẹ ndu Bẹ́telu; kẹ l'ẹjo iphe, unu eme
kpọwaru ẹka. Ọgu ono -dadẹlephu; bẹ aa-chọ eze ndu Ízurẹlu achọcho."

11

N-yemobu Nchileke
l'ẹhu ndu Ízurẹlu

1 "Teke Ízurẹlu shi bụru nwata;
bẹ ya shi yeru iya obu.
Ọ bụ lẹ Íjiputu;
bẹ ya jeru je edufuta iya;
mbụ nwa iya kẹ nwoke ono.*
2 Obenu l'ọobujeru;
mu eku ndu Ízurẹlu oku;
ẹphe aka mu ọlufu l'ẹhu eje.
Ẹphe adabujeru ọgwa-phe Bálụ;
ẹge ono; bẹ ẹphe
akpọ-phejeru nwantẹkpe ínsẹnsu ọku.
3 Ọ kwa yẹbe Ojejoje ziru ndu Ífuremu ije.
Ya shi alọkpuje ẹphe l'ẹka;
ọ bụ l'ẹphe ta madu
l'ọ bụ iya; bẹ meru t'ẹphe kọrohu.
4 Ya shi egudeje obu-àyọ̀ l'ehe ẹphe.
Yọ bụru obu, ya yeru ẹphe;
bẹ ya gude edu ẹphe.
Ya nyafụru ẹphe ajaba,
e shi yee ẹphe;
bya efuru l'ọzu ẹphe lẹ nri.
5 "Keshinu ẹphe jịkaru l'ẹphe ta alakfutadu mu; bẹ ẹphe a-laphukwa azụ lẹ Íjiputu;
onye eze ndu Asiriya achịlahaa ẹphe.
6 Ogu-mbeke e-mekochaa jee ifu jee azụ lẹ mkpụkpu ẹphe iche l'iche; gbukashia
mgbọro-ígwè, e yeshiru l'obu-edukfu mkpụkpu ẹphe; mee iphemiphe ọbule, ẹphe
chịru k'ememe t'ọ bụru iyi.
7 Iphe ndibe mu keberu ẹka iya bụ t'ẹphe ghaaru mu azụ. Obenu m'o -ruhuru;
ẹphe kua kua onye ono, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ ono; b'ẹ to kutsehekwa ẹphe ọdo.
8 "Nggụbe Ífuremu;
?nanụ ẹge mu e-me haa unu?
Nggụbe Ízurẹlu;
?nanụ ẹge mu e-me;

* **11:1 11:1** Mát 11:1.

nwuru ngu nụ ndu ọdo?
?Nanụ ẹge mu e-menua
mee ngu iphe mu meru ndu Adama?
?Nanụ ẹge mu e-me
meghe ngu ẹge mu meru ndu Zeboyimu?
Obu jizitaakwaru mu;
imiko unu adụwa mu.
9 Ya ta azụbekwa ngu
oke ẹhu-eghughu iya.
Ya te echikpohe Ífuremu;
kẹ l'ọ bụ Nchileke;
bẹ ya bụ; ya ta bụdu madzụ.
Ya bụ Onye dụ Nsọ, unu l'iya nọ.
Ya te egudekwa
oke ẹhu-eghughu byakfuta unu.
10 "Ẹphe e-mekochaa tsolahaa yẹbe Ojejoje. Ya e-de ekiri l'ọ bụ agụ; teke ya deru ekiri ono; ụnwu iya anmahuụ jijiji; shi l'ụzo ẹnyanwu-arịba wụlata.
11 Ẹphe e-shi Íjiputu; l'anma kwẹkwekwe l'ọ bụ ụnwenu. Ẹphe adụ l'ọ bụ ụnwu ndo, shi Asiriya. Mu emee ẹphe; ẹphe alatsụa l'ufu ẹphe." Ono kwa iphe Ojejoje ekfu.

Ẹjo iphe ndu Ízurẹlu eme

12 Ndu Ífuremu gudeekwa ẹjo-ire swiphee ya mgburumgburu. Ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu l'agbaru iya ẹregede. Obenu lẹ ndu kẹ Júda; bẹ Nchileke maru. Ẹphebedua koshiru l'ẹphe gbaru t'onye ono, dụ nsọ ono gude ire ẹphe ẹka.

12

1 Iphe ndu Ífuremu nọ l'ọru iya; eswe l'ẹnyashi bụ aphụ; bẹ ẹphe eri; shi iya l'akpaka iphe akpaka. Ẹphe gude ẹjo-ire; mẹ iphe kpanganganu l'eme ẹhuka. Ẹphe lẹ ndu Asiriya agbaa ikumu l'evu manụ olivu evularu ndu Íjiputu.
2 Ojejoje nwekwaru okfu, adaru yẹle ndu Júda; mbụ l'ọo-hù eri Jékọpu àhùhù iphe dụ ẹji, ẹphe eme; kfụa ẹphe ụgwo ẹge ẹphe eme.
3 Teke ọ nọkwaduru l'ẹpho b'o woru nwunne iya l'ichirukfu. Yọ bya alụfuta bụru nwoke yẹle Nchileke abya agbaa mgba;
4 mbụ lẹ yẹle ojozi-imigwe gbaru mgba; yo mekputa iya. Yọ bya awata ẹkwa; rọlahaa ya t'ọ meeru iya eze-iphe-ọma. Yọ bya aphụa Nchileke lẹ Bẹ́telu yẹle iya ekfugba l'ẹke ono;
5 mbụ yẹle Ojejoje, bụ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike. Ọ bụ Ojejoje bụ ẹpha, e gude maru iya!
6 Obenu; unu lata azụ lakfuta Nchileke unu! Unu yeru iya obu; unu ekpeje ikpe, dụ maa tekenteke! Unu angabẹjeru Nchileke unu tekenteke!

Ikpe ọdo, Nchileke eku ndu Ízurẹlu

7 Ndu agba nghọ bụ iphe te edzudu edudzu; bẹ ẹphe egudeje ere madzụ iphe. Iphe adụje iya mma bụ okputa madzụ.
8 Ndu Ífuremu anọduje asa nsasa; sụ: "Ayi nweru iphe nshinu; ẹku byaakwaru ayi. Ẹku ono, ayi nweru ono l'ọ ha e-me; ẹ ta phụ ụrukutu, ayi arụ l'ọ bụ iphe dụ ẹji."
9 Obenu l'ọ kwa mbẹdua bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu. Ọ bụ mu bụ onye dufutaru unu l'alị Íjiputu; bụru mu e-me unu t'unu bua lẹ ụlo-ẹ́kwà ẹge unu shi ebuje teke unu shi agbajẹ eswe-iphe oge iya nọ anọno.

10 “Mu shi ekfuje anụ ndu nkfuchiru mu; shi iya mee t'ẹphe aphụ àphù; l'anma ẹtu
l'igwe.”
11 ?Tị phụdu ndu Gíledu? Ẹ to nwekwa ẹphe onye abụ iphe. ?Ẹphe agwaję oke-eswi
lẹ Gíledu tọo. Ẹnya-ngwẹja ẹphe e-mekochaa dakashịhu; bụru ikpo mkpuma l'ẹke,
a kọru okfu.
12 Jékọpu gbalaru laa alị Áramu. Yọ bụru l'ẹke ono; bẹ Ízurẹlu nọ jee ozi t'ọ lụa
nwanyi. Yọ bụru oche atụru b'o gude kwaa ya aswa.
13 Ojejoje bụ onye nkfuchiru iya b'o gude dufuta ndu Ízurẹlu l'alị Íjiputu. Yọ
bụkwaruphu onye nkfuchiru iya b'o gude leta iya ẹnya.
14 Obenu lẹ ndu Ífuremu mewaru iphe eghulahaa Ojejoje kẹ damụdamu. Nnajiufu
iya e-me t'ikpe ọchi onye o gburu kwa ya l'ẹhu; ẹge ono; bẹ ọo-kfụkwa iya phụ ụgwo
iphe-iphere, o meru iya.

13

Ikpe ikperazụ, eeku ndu Ízurẹlu

1 O shi abụjeru; Ífuremu -kfua okfu; madzụ anmahu kpakpakpa. Ífuremu shi bụru
onye, a kwabẹ ugvu nshinu l'alị Ízurẹlu. A nọnyalephu; yọ wata ọbaru Bálụ ẹja; ikpe
anma iya; yọ nwụhu.
2 Nta-a; bẹ ndu Ífuremu kabaaru ome ẹjo iphe. Ẹphe kpụshiru ntẹkpe dobegbaaru
onwẹphe; mbụ ntẹkpe, e furu ẹka l'ẹnya gude mkpọla-ọcha meshia. Ọ bụ ndu maru
ome nka gude ẹka kpụshia ya. Iphe ndiphe ekfu bụ: “Lẹ ndu-a egudejekwa madzụ
gwoo ẹja. Madzụ -gbeshi; yo je etsua agwa nweswi ono ọnu.”
3 Ọo ya meru iphe ẹphe a-dụ l'ọ bụ iji, ada l'ụtsu; mbụ iji, ada lẹ nchi-abọhu, abụje:
ọ -datsụa; yo phukashịhu. Ẹphe a-dụ l'ọ bụ ẹswa, e-phekashihu nụ l'ẹke eetsu witu;
mbụ l'ọ bụ ẹnwuru-ọku, shi lẹ windo ekposhihu.
4 “Obenu l'ọo mbẹdua bụ Ojejoje; bụru Nchileke unu. Ọ bụ mu bụ onye dufutaru
unu l'alị Íjiputu. T'e b'ọ dụkwa iphe ọdo, unu e-je amaru ọdo; gbahaa mbẹdua, bụ
Nchileke; kẹ l'ẹ tọ dụkwa onye ndzọta ọdo, nọnu; gbahaa mbẹdua.
5 Ọ bụ yẹbedua letaru unu ẹnya teke unu nọ l'echi-ẹgu; mbụ l'alị ọkponku ono,
enwu phuraphura ono.
6 Teke mu nụru ẹphe nri; bẹ mu nujiru ẹphe ẹpho. Ya ndono; ẹpho ejilephu ẹphe;
ẹphe awata ọnyi ndụ; woru mu zahaa.
7 Ọo ya bụ; lẹ mu a-kwaru ẹphe l'ụzo l'ọ bụ oduma; fụaru ẹphe l'ọ bụ agụ.
8 Mu a-fụru ẹphe; zijaa ẹphe ezija l'ọ bụ bịye b'a nataru ụnwu iya. Mu a-zụ ẹphe
l'ọ bụ agụ; anẹgu-ẹgbudu alajashịa ẹphe alajashi.
9 “Unubẹ ndu Ízurẹlu; mu e-mekwa unu t'unu laa l'iyi; kẹ l'unu gbe etso mu okfu.
Yọ bụru onye ọphu eyeru unu ẹka; bẹ unu gbe etso okfu.
10 ?Nanụ eze unu nta-a t'ọ bya adzọo unu? ?Nanụ ndu achịtsua mkpụkpu unu;
mbụ ndu ono, unu sụru mu: ‘Tẹ mu nụ unu onye eze; mẹ ndu ishi, a-nọdu achị unu.’
11 Tọ dụ iya bụ; mu abya egude iphe eghughu fọtaru unu eze; mu abya egude
ẹhu-eghughu nafụ iya unu.
12 “Ẹjo iphe ndu Ífuremu mekotaru b'e dokoberu ẹphe edokobe. Iphe ẹphe
mesweshikotaru b'e deshikwaru dobe.
13 Iphe-ẹhuka, ooje dụle iya phụ l'ọ bụ nwanyi, ime eme. Obenu l'ọ dụ l'ọ bụ nwata,
ta madu iphe abụjeru: Oge ezeda -rua; tọ madu t'o ye ishi l'ẹnu ẹhu nne iya.
14 ?Bụ tẹ ya kfụa ụgwo gude gbata ẹphe tẹ alị-maa ba aka ẹphe ike tọo. ?Ya e-ye
iphe l'itumo gude gbata ẹphe l'ẹka anwụhu. Nggụbe anwụhu; ?bụ awe; bẹ iphe ono,
i gude egbu madzụ ono nọ? Nggụbe alị-maa; ?nanụ iphe ono, iigudeje emebyishi
madzụ ono? Ya ta byakwa bya aphụru ngu imiko.

15 Ẹ to nwekwa mẹ Ífuremu byaru bya azụa karia ụnwunna iya ndu ọphu; bẹ
oke phẹrephere, shi l'ẹka Ojejoje e-shilekwaa l'ụzo ẹnyanwu-ahata byakfuta ẹphe.
Oo-shi l'ụzo echi-ẹgu bya amịchakota mini ndu Ífuremu. Ishi nggele ẹphe atabuhu.
Wẹlu ẹphe akpọshihu nkụ. A tụko iphe bụ ẹku, o shi kpata akpata ruta.
16 Ndu Saméríya e-vuru iphe dụ ẹji, ẹphe metaru; kẹ l'ẹphe kwefuru Nchileke ẹphe
íkè. Ọo ogu-mbeke; bẹ ee-gude gbushikota ẹphe. Ụnwegirima ẹphe ndu ọphu angụ
ẹra; bẹ ee-tufashi etufashi; dzufushia ụnwanyi ẹphe ndu ọphu dụ ime ẹpho."

14

Hosíya arọ ndu Ízurẹlu

1 Unubẹ ndu Ízurẹlu; unu lakfuta Ojejoje, bụ Nchileke unu! Ọ kwa iphe dụ ẹji, unu
eme meru iphe unu daru!
2 Unu gude okfu-ọnu unu gude lakfuta Ojejoje. Unu bya asụ iya: "T'ọ gụaru ayi nvụ
l'ẹjo iphe, ayi l'ọ ha. T'o gudenu kẹ l'ọ bụ onye emeje eze-iphe-ọma nata ayi; ẹge ayi
e-gudekwanu okfu-ọnu ayi gwaa ya!
3 Ndu Asiriya ta adzọ-ghekwa ayi. Ayi te ekeheru íkè egheru ịnya-ọgu ọdo. Ayi te
egudehe ọnu ayi sụ agwa l'ọo ya bụ Nchileke ayi; mbụ agwa, bụ ayịbedua gude ẹka
ayi mee ya. Ọ bụ nggu Nnajiufu bụ onye aphụjeru onye a tọru nwogbee imiko."

Ụkwa ndzụ ọphungu l'ẹhu Ízurẹlu

4 Ojejoje sụru:
"Ya e-me; ẹphe abụ-buhu ndu agharaba.
Ya abya atụshihu ọkpoma; yeru ẹphe obu;
kẹ l'ẹphe ta adụhedu mu ashị.
5 Ya a-dụru ndu Ízurẹlu;
l'ọ bụ iji l'adaru ẹphe.
Yọ ja pulapula l'ọ bụ okfukfulike.
Ọgbaragba iya abamia
abami l'ime alị l'ọ bụ
oshi sida Lébanọnu.
6 Ụnwu iya ndu ọphu dụ
nongini-nongini a-jakashị;
malahaa mma l'ọ bụ oshi olivu.
Mkpọ iya a-dụ l'ọ bụ
mkpọ oshi sida Lébanọnu.
7 Madzụ a-bya bya
adọlahaaru lẹ mkpuli iya ọdo.
Ọo-nọdu aja pulapula l'ọ bụ akpe;
mbụ ọo-kfụ kpuru
yẹgelengu l'ọ bụ vayịnu.
Ụdu iya atụko ẹkemeke
ngaa l'ọ bụ mkpọ mẹe,
shi Lébanọnu.
8 ?Bụ ngụnu ọdo;
bẹ ndu Ífuremu; ẹphe lẹ nte ji;
l'ẹke ọ kwa yẹbe Ojejoje
azajẹ ẹphe oku; l'eleta ẹphe ẹnya.
Ọ kwa yẹbedua bụ
oshi payịnu ono,
ẹkwo iya jiru ejiji ono.

L'unu amịa nebyi;
kwa yẹbedua b'o shi l'ẹka.”

Mkpọ-chi ishi iya

9 ?Bụ onye bụ onye, maru iphe? T'ọ mụtakwa iphe l'iphe-a! ?Bụ onye bụ onye iphe edoje ẹnya ọhuma? T'o dokotakwa iya ẹnya! L'ụzo kẹ Ojejoje dụkotakwa nhamụnha. Yọ bụru ndu doberu ẹka ndoo eshi iya. Obenu lẹ ndu kwefuru íkè; bẹ ụkfu adụje; m'ẹphe je iya eshishi.

Jówẹlu

1 Ọwaa bụ ozi, Ojejoje ziru Jówẹlu Petuwẹlu.

Igube abya ọgu

2 Unu nụkwaa iphe-a;
unubẹ ndu bụ ọgurenya!
Unu gebekwa nchị;
unubẹ ndu bu l'alị-a l'unu ha!
Egbe iphe ọwaa;
?o mejehawaru l'oge nk'unu?
?T'o mejehawaru
l'oge kẹ nna unu oche phẹ?
3 Unu kọoru iya ụnwu unu!
T'ụnwu unu kọoru iya
ụnwu nk'ẹphe;
ụnwu nk'ẹphe akọoru iya
ọgbo ọphu abya nụ.
4 L'iphe o-tsu-dududu igube taphodoru;
bẹ utso-igube byaru bya ataa.
Ọphu utso-igube taphodoru;
bẹ ọ-kfụ-kpụdakpuda igube byaru bya ataa.
Ọphu ọ-kfụ-kpụdakpuda igube taphodoru;
bẹ mkpakparamatsụ igube byaru bya ataa.
5 Unu tehu etehu;
unubẹ ndu mẹe guderu;
wata ẹkwa!
Unu chia mkpu; unubẹ ndu mẹe!
Unu kpọo mkpu kẹ lẹ mẹe ọphungu ono
b'a lọfuwaru unu l'ọnu!
6 L'o nweru mba, byaru bya afụaru ndu alị mu.
Ndu ono bụ ndu ike;
ọphu aagụtadu ẹphe l'ọgu.
Eze, nọ ẹphe l'ọnu dụkota l'ọ bụ k'agụ;
ẹpyi, nọ ẹphe l'ọnu adụ
l'ọbu ẹpyi nne agụ.*
7 O ripyawaru mgbo vayịnu mu;
bya emewa oshi figu mu;
yọ bụru iyi.
Ọ swashịwaru iya ụgbò tufashia;
ẹkali iya achakọta oswi kpalakpala.
8 Unu gụa aphụ l'ọ bụ
nwamgbọko, yeru uwe-aphụ,
l'agụ aphụ nwoke, abya okfu iya.
9 Ngwẹja-nri;
mẹ lẹ ngwẹja-mẹe;
bẹ gvụwaru nụ l'eze-ụlo Nchileke.
Ndu achịjeru Nchileke ẹja nọ l'aphụ;

* **1:6 1:6** Àph 9:8.

mbụ ndu ono, ejeru Ojejoje ozi ono.
10 Okfu, a kọshiru akọko bụkotawa iyi.
Alị gbe agụwa aphụ;
kẹ l'iphe a kọru iya mebyishihuwaru.
Mẹe ọphungu tashịhuwaru;
to nwehe iphe atataję lẹ manụ olivu.
11 T'ọnu kpọkwaa unu okfu;
unubẹ ndu akọ okfu!
Unu kpọo mkpu;
unubẹ ndu akọje vayịnu!
Unu gụa aphụ witu;
mẹ balị unu;
kẹ l'iphe e meberu l'okfu yifukotaakwaru.
12 Oshi vayịnu kpọshihuwaru nkụ;
oshi figu anwụkotawa kpaa.
Oshi ụtara-okumu;
mẹ nkfụ; ọwaa ụdara;
mẹ l'iphe bụ oshi,
nọkota l'ẹgu l'ọ ha
kpọshihuwaru nkụ;
kẹ l'iphe emeje t'ẹhu
tsọ madzụ ẹna
nwụkotawaru kpaa.

Ízurẹlu; unu kwaa izimana.
13 Unu yee uwe-aphụ;
wata ọgu aphụ;
unubẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja!
Unu kpọo mkpu;
unubẹ ndu ono, anọduje eje
ozi l'ẹnya-ngwẹja ono!
Unubẹ ndu ono,
nọ l'ifu Nchileke mu eje ozi ono;
unu yee uwe-aphụ
nọkota ẹnyashi kpamu;
kẹle ngwẹja-nri;
mẹ ngwẹja-mẹe;
b'ẹ te gudejehedu abya l'ụlo Nchileke unu.
14 Unu raa ya arara t'a swịaru
Nchileke aswịswi, dụ nsọ!
Unu tụa ndzuko, a-dụru Nchileke iche!
Unu kukobe ndu bụ ọgurenya;
mẹkpo iphe bụ ndu bu l'alị-a l'ọ ha;
t'ẹphe dzukoo l'ụlo Ojejoje, bụ Nchileke unu;
raa ẹkwa raku Ojejoje.
15 Haa! Ẹge mbọku ono onanu
a-dụkwanu; kẹ l'eswe
Ojejoje dụakwa ntse.
Ọ bụ mbọku,
Ọkaribe-Kakọta-Ike
e-mebyishi iphemiphe ọbule.

16 ?Tọ gbadụ ayi l'ifu
teke nri bataberu l'ụlo Nchileke ayi;
bya agbaa ayi l'ifu
teke ẹhu tsọ-beru ayi ẹna;
ayi etee ẹswa l'ụlo Nchileke ayi.
17 Iphe a kụru akụku
l'alị kpọshihuru nkụ.
Iphe bụ ụlo nri
adaburu ophorokpo;
ọba, nọnu adakpọshihu;
kẹ l'iphe e meberu l'alị yifuru eyifu.
18 Unu lewaru ẹge eswi atsụgbaa ude;
elu l'ara nmaa nmaa;
kẹ l'ẹ to nwedu nri,
ẹphe e-ri;
mbụ jeyekpo l'atụru;
bẹ tụko nọdu l'iphe-ẹhuka.
19 Ọ kwa nggụbe Ojejoje;
bẹ mu araku;
kẹ l'ẹke anụ ataję nri
l'echi-ẹgu; bẹ ọku dzụfuwaru;
mbụ l'iphe bụ oshi, nọ l'ẹgu ono;
bẹ ọku kefuwaru;
20 Anẹgu-ẹgbudu tsotsua
l'atụ hẹnguhengu l'achọ ngu.
Iphe bụ nggele, nọnu;
bẹ tashịhuwaru nụ;
ọku adzụfuwa ẹke elu ataję nri.

2

Igube, etsu gbigbigbi

1 Unu gbua ụpyoku lẹ
Ugvu Záyọnu!
Unu echia mkpu-ọgu
l'ugvu mu ono, dụ nsọ ono!
T'iphe bụ ndu bu
l'alị-a nmakwaa kpakpakpa;
kẹ l'eswe Ojejoje abyaakwa;
mbụ l'o ruakwaru eruru.
2 Mbọku ono a-gba ọchi;
dụkota gadzụgadzu.
Mbọku ono;
bẹ urukpu a-phukputa ẹkemeke ọbule;
ọchi agbakọta dụdurudu.
Ikpoto ndu sọja,
ndu ike nọ awụ gidigidi
atsọ nyịkunyiku abya
l'ọ bụ ọchi nchi-abọhu
sakputaru eli eze ugvu;
mbụ egbe iya ọphu
ta dụbudua keshinu ndiche;

ọphu ọ byadụ adụ l'ọgbo ọphu abya nụ.
3 Ọku nọ ẹphe l'ụzo ifu
l'ekepyashi iphe ekepyashi;
nọdu ẹphe l'azụ l'enwu phophopho.
Alị, nọ ẹphe l'ifu dụlephu
l'ọ bụ mgbabu Ídẹnu;
l'ụzo azụ bụ echi-ẹgu,
daburu ochobo;
tọ dụ iphe anahụje ẹphe anahu.
4 Ẹphe gbaru ụgbugba ịnya;
l'akfụ karagidingu
karagidingu l'ọ bụ
ịnya-ọgu.
5 Igidi ẹphe dụlephu
l'ọ bụ igidi ụgbo-ịnya;
l'ẹke ẹphe akfụ
gidimu-gidimu l'eli ugvu.
Igidi ẹphe dụlephu l'ọ bụ
ọda ekperima, ọku adzụ;
mbụ l'ọ bụ ikpoto ndu sọja,
a chịkoberu ọnu gude eje ọgu.*
6 Iphe bụ mbakeshi,
phụru ẹphe anọduje ata chịchichi.
Iphe bụ onye phụru iya nụ
alajẹru iya ẹhu iche.
7 Ẹphe eshigabeje k'ọgu
l'ọ bụ ndu ike ka l'ọgu;
l'enyije ụpho-mkpuma l'ọ bụ ndu sọja.
Ẹphe akpọje giriri; l'adzọ eje;
ọphu ọ dụdu onye ahaje
ẹka iya nk'iya;
shia ẹka iya ọdo;
8 tọ dụ onye akwajẹ ibe iya akwakwa.
Onyenọnu akfụjeru jịngu l'adzọ eje.
Ẹphe adzọje je adajahu ọgu;
ọphu ẹphe ejebedu vudo.
9 Ẹphe ezehuje zeba lẹ mkpụkpu;
l'enyi ụpho-mkpuma gòdógòdó;
nyitsua nyiba l'ime ụlo;
shi lẹ windo bahụ
l'ụlo l'ọ bụ ndu iphura.
10 Mgboko anmakọta ẹphe
jijiji l'ifu.
Akpamigwe l'anma yikayika.
Ẹnyanwu yẹle ọnwa agbakọta ọchi;
mkpọ-kpodo ta fụhe.†
11 Ojejoje nọ ndu sọja iya l'ifu
l'ekfu iphe eme nụ;
kẹle ndu alụru iya ọgu

* **2:5 2:5** Àph 9:7, 9. † **2:10 2:10** Àph 9:2.

bụ 'agụta agụta; ẹge ono;
bẹ ike dụ ndu,
emeje iphe o kfuru.
Eswe kẹ Ojejoje
bụkwa oke ụboku; dụ egvu.
?Bụ onye ha k'ọkpofu iya l'ifu?‡

Unu kpuhaa obu unu

12 Ojejoje sụru:
"Lẹ nta-a bụlekwaa ẹgwa.
Unu gude obu unu l'ọ ha lakfuta iya!
Unu swịa aswịswi;
gude ẹkwa; daa ẹhu lata!"
13 Unu lajaa obu unu;
haa ọlaja uwe!
Unu lakfuta Ojejoje,
bụ Nchileke unu;
kẹ l'oomeje eze-iphe-ọma;
ẹge ono b'ọ phụje imiko!
Ẹhu te eghujedu iya
eghughu ẹgwegwa.
N-yemobu nk'iya
abụru 'o nwe agwụgwu.
Ẹge ono b'ẹ tọ tụjedu
kparara ome tẹ madzụ jee iphe-ẹhuka.
14 ?A maru m'ọo-ghakọbe
phụaru unu imiko;
mbụ gọru ọnu-ọma nụ unu;
meeru unu iphe-ọma;
mbụ nụ unu nri; mẹ mẹe,
unu e-gudeje l'agwa Ojejoje, bụ Nchileke unu.
15 Unu gbua ụpyoku ọbu lẹ Ugvu Záyọnu!
Unu raa ya arara t'a swịaru
Nchileke aswịswi, dụ nsọ!
Unu tụa ndzuko,
a-dụru Nchileke iche.
16 Unu chịkobe ndu Ízurẹlu l'ẹkalanu!
Unu emee tẹ ndu, byaru
ndzuko ono dụ nsọ!
Unu kukobe ndu bụ ọgurenya;
unu achịkobe ụnwegirima;
mẹ ndu ọphu eechekwadu ẹra!
T'onye lụru nwanyi
k'ọphungu hakwaa
mkpura iya lụfuta;
nwanyi, a lụru k'ọphungu
ahaa mgbalabụ iya!
17 Tẹ ndu, achịjeru Nchileke
ẹja, bụ ndu ejeru Ojejoje ozi raa ẹkwa
lẹ mgbaku nwụlo, eeshije

‡ **2:11 2:11** Àph 6:17.

abahụ l'eze-ụlo Nchileke yẹle ẹnya-ngwẹja.
T'ẹphe kfua; sụ:
“Nggụbe Ojejoje;
phụnuaru ndu nke ngu imiko!
Be emekwa tẹ ndu ono,
bụ òkè-iphe ngu ono
bụru iphe ee-gude eme
iphe ọchi!
T'ẹphe ba bụ iphe mbakeshi
nọnu e-gude atụ mgbọnu.
?Nanụ ẹge ee-me t'a
wata okfuru ndu Ízurẹlu:
‘?Bụ awe; bẹ Nchileke unu ọbu nọ?’ ”

Ọnu, Ojejoje e-ye

18 Ono teke Ojejoje a-wata
oko okopho l'okfu ẹhu
ndu alị ono, bụ ndu nk'iya ono;
bya aphụaru ndibe iya imiko.
19 Ojejoje eyeeru ẹphe ọnu; sụ:
“Ya evutaakwaru unu nri
yẹle mẹe ọphungu;
mẹ manụ olivu
Ya a-nụ iya unu; nụ iya k'etsutsu iya.
Ya te emehedu unu t'unu
bụru iphe iphe bụ mbakeshi
e-gude l'eme ọnu-ọchi.
20 Ya a-chị-mihuru unu
ndu sọja ono, shi l'ụzo
isheli ono achị-mihu;
mbụ je achịru ẹphe ye
lẹ kpọkpokirikpo alị,
ẹ-te nwedu iphe nọ iya nụ.
Ọgbo ivuzọ ọgu ẹphe;
bẹ ya a-chịru ye
l'eze ẹnyimu ụzo
ẹnyanwu-ahata;
chịru ndu ikperazụ ọgu ẹphe
ye l'eze ẹnyimu ụzo ẹnyanwu-arịba.
Nshishi odzu ẹphe
a-nọdu achị madzụ ọso.”
Iyee. Iphe Ojejoje meru pakwaru ẹka.
21 Ba atsụshi egvu nggụbe alị Ízurẹlu!
T'ẹhu gbe tsọ-chia ngu ẹna; nggu etee ẹswa;
kẹle Ojejoje; bẹ mekotawaru iphe ha nshinu.
22 Unu ba atsụshi egvu unubẹ anụ, bu l'ẹgbudu;
kẹ l'ẹke unu ataję nri,
nọ l'echi-ẹgu abyawa oruta iru.
Oshi abyawa ọmishi nebyi.
Oshi figu yẹle vayịnu
abyawa ome ike ẹphe.

23 Ẹhu tsọje unu ẹna;
unubẹ ndu Záyọnu!
Unu tee ẹswa Ojejoje,
bụ Nchileke unu;
kẹ l'ọ chịwaru mini adada ọdungu,
bụ iphe o gude agụru unu nvụ.
Ọ watawaru ọchishiru unu mini;
mbụ ọ chị mini ọdungu;
mẹ mini udzu-mini
ẹge o shi achịjehawa iya.
24 Ẹke, eetsuje witu; bẹ witu
e-mekochaa ji.
Iphe eeyeje mẹe;
bẹ mẹe ọphungu yẹle
manụ olivu e-mekochaa ji;
l'awụshihu awụshihu.
25 “Yẹbe Ojejoje a-kfụa
unu ụgwo k'afa olemole
ono, igube takọtaru iphe unu ono;
mbụ oke igube;
igube ndu ọgbo lanụ iya;
mẹ ndu k'otsu-dididi iya;
mbụ ndu sọja iya ono,
ike dụ, ya yeru tụaru unu ono.
26 Unu e-nweru iphe unu
a-nọdu eri t'ẹpho ji unu;
nwee k'etsutsu iya.
Obenu l'ọ kwa Ojejoje,
bụ Nchileke unu;
bẹ unu e-tu ẹpha;
mbụ onye ono, meru unu
iphe dụ biribiri ono.
Ndibe iya; bẹ ya te
emehedu iphe-iphere ọdo.
27 Teke ono; bẹ unu a-ma
lẹ ya nọ-a lẹ Ízurẹlu;
maru l'ọ bụ iya bụ Ojejoje, bụ Nchileke unu;
l'ẹ tọ dụdu onye ọdo, nọnu.
Ọphu iphere 'abyadu bya eme ndu nk'iya ọdo.

Eswe Ojejoje

28 “E -metsua; bẹ ya a-wụta Ume iya;
wụshi iphe bụ madzụ.
Ụnwu unu ndu k'unwoke;
mẹ ndu k'ụnwanyi
e-kfuchiru Nchileke;
ndu bụ ọgurenya unu
a-rọ nrọ;
ụnwu-okorọbya unu aphụa àphù.§
29 Mbọku ono;

§ **2:28 2:28-32** Ndu 2:17-21.

bẹ ya a-wụkwaphu Ume iya
l'ẹhu ndu ozi iya ndu k'unwoke;
mẹ ndu k'ụnwanyi.
30 Ya e-koshi iphe-ọphulenya l'igwe;
koshi iya lẹ mgboko kpamukpamu.
Aa-phụ mee yẹle ọku;
mẹ ọkpo-tụtutu ẹnwuru-ọku.
31 Ee-eme ẹnyanwu;
t'ọ gbaa ọchi;
mee ọnwa t'ọ bụru mee; tẹmanu yo rua;
mbụ oke ụboku Ojejoje ono,
a-dụ egvu ono.*
32 Iphe bụ onye kpọ-kuru
ẹpha Ojejoje; bẹ aa-dzọta;
kẹle ndzọta a-nọ lẹ
Ugvu Záyọnu;
mẹ lẹ Jerúsalemu, bụ ẹge Ojejoje kfuru iya.
Ndzọta ono a-nọru ndu
a-wafụnu,
bụ ndu Ojejoje kuru.”†

3

Ikpe, ee-kpe iphe bụ mbakeshi

1 “O -rulephu mbọku ono,
mbụ teke yẹbe Ojejoje
e-dobephu ndu Júda;
mẹ ndu Jerúsalemu
azụ l'ọnodu ọma ẹphe;
2 bẹ ya a-chịta iphe bụ mbakeshi;
chịta ẹphe jeshia lẹ
Nsụda Jehoshafatu.
Ọ bụ l'ẹke ono;
bẹ ya a-nọdu kpee ẹphe ikpe;
kẹ ndu ono, bụ òkè-iphe iya ono;
mbụ ndibe iya, bụ ndu Ízurẹlu;
kẹ l'ẹphe chịkashiru ẹphe;
ẹphe edzuru iphe bụ mbakeshi;
bya eworu alị yẹbe Ojejoje kee.
3 Ẹphe tụru ẹnwa gude kee ndibe iya;
bya egude ụnwu-okoro
gbata ụnwanyi ọkpara;
bya ereshia ụnwu-mgbọko
gude gaa mẹe; t'ọ buru l'ẹphe angụa mẹe.
4 “?Bụ ngụnu; bẹ unu a-gụru nụ iya; unubẹ ndu Táya; mẹ Sayịdonu; mẹ iphe bụ unubẹ ndu ọnu-ogo Fílisutiya l'unu ha? ?Bụ iphe ya meru; bẹ unu akfụ iya ụgwo iya tọo? Ọ -bụru l'ọ bụ ụgwo; bẹ unu akfụ iya; bẹ ya e-kwo-o gburumu; mee ẹgwegwa bya eworu iphe unu metaru tukobe unu l'ishi;
5 kẹ l'unu wotaru mkpọla-ọcha; mẹ mkpọla-ododo yẹbe Ojejoje; bya egwoo ẹku iya ndu ọphu katsụa mma je akụbe l'ụlo nte unu.

* **2:31 2:31** Àph 6:12. † **2:32 2:32** Róm 10:13.

6 Unu chịtaru ndu Júda; ẹphe lẹ ndu Jerúsalemu je eree ndu Girísu; k'ọphu ẹphe
a-nọdu ote-ẹnya l'alị ẹphe.
7 “Ya e-je edulata ẹphe l'ẹke ono, unu chịru ẹphe je ereshia ono. Iphe ono, unu
meru ẹphe ono; bẹ ya a-byabẹ unu l'ishi.
8 Ya a-chịta ụnwu unu: ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi reshia ndu Júda; ẹphe
achịta ẹphe ree ndu Sabiya, bụ ọha, kwata nọdu l'ẹke, teru ẹnya.” Ono iphe Ojejoje
kfuru ndono.
9 Unu kfukwaaru iphe bụ
mbakeshi t'ẹphe
kwakọbekwa k'ọgu!
Unu mekwaa tẹ ndu ike
ọgu nọ wụ-lihu!
T'iphe bụ ndu ọgu
wụritakwa ntse bya ọgu!
10 Unu kpụkwaa ọgu unu t'ọ bụru ogu-mbeke!
Unu akpụa nkogo unu t'ọ bụru ara!
T'onye ike gvụru sụkwa:
“L'ike nọokwa iya nta-a!”
11 Unu dzukobekwa;
iphe bụ mbakeshi!
Unu shi l'ẹkemeke ọbule
bya edzua l'ẹke ono!
Nggụbe Ojejoje;
menua tẹ ndibe ngu,
bụ ndu ọgu
shi l'imigwe wụ-zita!
12 “T'iphe bụ mbakeshi delihu;
tsọru nyịku nyịku laa
Nsụda Jehoshafatu;
kẹ l'ọ bụ l'ẹke ono;
bẹ yẹbe Ojejoje a-nọdu
kpee iphe bụ mbakeshi, bupheru iya
mgburumgburu ikpe.
13 Unu chilishia mma unu;
kẹ l'iphe e meberu l'alị chaakwaru.
Unu bya adzọshia akpụru vayịnu ọbu;
kẹle nsụkutu, aadzọshije
mẹe vayịnu jiwaru;
ẹge iphe eeyeje mẹe jikwaruphu.
Ọ kwaphụ ẹge ono;
bẹ ẹjo iphe ẹphe jiru.”
14 Igwe-ọha; bẹ jiru
Nsụda O-bua-ikpe;
kẹ lẹ mbọku kẹ Ojejoje dụakwa ntse.
Yọ bụru lẹ
Nsụda O-bua-ikpe ono;
bẹ ọo-mụkota.
15 Ẹnyanwu yẹle ọnwa;
bẹ ee-me t'ọ gbaa ọchi;
mkpọ-kpodo ta afụ.
16 Ojejoje a-nọdu lẹ Záyọnu dee ekiri;

nọdukwaphu lẹ Jerúsalemu dee edede.
Mgboko mẹ akpamigwe
a-nmaa jijiji.
Obenu l'ọ bụ lẹ Ojejoje;
bẹ ndu nk'iya a-gbabeje;
zeeru ndzụ;
mbụ a -gbabe-a-dzụru k'ụnwu Ízurẹlu.

Ọnu-ọma Nchileke l'ẹke ndu nk'iya nọ

17 "Ono teke unu a-ma lẹ yẹbe Ojejoje,
bụ Nchileke unu; bu ebubu lẹ Ugvu Záyọnu;
mbụ ugvu ono, dụru iya nsọ ono.
Jerúsalemu a-dụ nsọ;
to nwehe lẹ ndu ọhodo abya alụa ya ọdo.
18 O -rulephu mbọku ono;
bẹ iphe bụ eze ugvu
a-nọdu atsọshi mẹe ọphungu;
nwugvu, nọnu nụ
l'atsọshi mini ẹra-eswi.
Iphe bụ nggele,
nọ l'alị
Júda a-nọdu atsọkota atsọtso.
Ọgba-mini agbafuhu
l'eze-ụlo Nchileke;
wata ọtso l'ọbu mini;
shi l'ẹke ono agba mini lẹ nsụda Sitimu.
19 Obenu lẹ Íjiputu;
bẹ ẹgbara a-kfụ.
Édọmu abụru echi-ẹgu, daburu ochobo.
Ishi iya abụru l'ẹphe meru
ndu Júda akpamara;
mbụ l'ẹphe gbushiru
ndu ẹ-ta adụdu iphe
ẹphe meru l'alị ono.
20 Alị Júda; bẹ ee-bu ebubu jeyewaru;
bukwaaphu lẹ Jerúsalemu
tsube l'ọgbo sweru l'ọgbo.
21 Ya a-gwata ẹphe ụgwo ọchi ndu ono,
ẹphe gbushiru ono.
Ya ta ahakwa ẹphe k'ikpe, nmaru ẹphe;
kẹle yẹbe Ojejoje bu lẹ Záyọnu."

Émọsu

1 Ọwaa bụ ozi, Émọsu ziru. Émọsu yị lẹ ndu eche atụru lẹ Tékowa. Ọwaa bụ iphe ọ
phụru l'àphù l'okfu ẹhu ndu Ízurẹlu teke Uzáya shi bụru eze ndu Júda; Jeróbuwamu
Jehowashi abụru eze ndu Ízurẹlu. L'ọ phụtsuaru àphù ono; b'a nọru afa labụ; bẹ alị
nmadẹru jijiji.

Ikpe, ee-kpe ndu obutobu Ízurẹlu

2 Émọsu sụru:
Lẹ Ojejoje nọokwa lẹ Ugvu Záyọnu l'aba mba;
nọdukwaphu lẹ Jerúsalemu l'ede edede.
Ẹke ndu, eche atụru
anọduje eche atụru
kpọshihuwaru nkụ;
eli eli Kamẹlu anwụkotawa kpaa.
3 Ojejoje sụru:
“Lẹ keshinu ndu Damásukọsu
chịwaru ẹka ye l'ome ẹjo iphe;
e-gude ọwaa ekfu;
ẹphe eme ọdo eye iya;
bẹ ya te eselakwaru ẹphe
ẹka azụ l'oke ẹhu-eghughu
iya; kẹ l'ẹphe kụwaru ndu
Gíledu pyaapyaa;
l'ọbu onye gude
mgbọro-ígwè l'echi ereshi.
4 Ya a-tụ ọku l'ụlo Hazẹlu;
t'ọ dzụkota iphe bu ụlo,
Bénu-Hadadu kpụru;
yo shihutsua ike.
5 Ya a-kụkposhi obu-edukfu Damásukọsu.
Ya e-gbu onye eze ono,
nọ lẹ nsụda Avenu ono; gbua onye ono,
mpalẹka-eze nọ l'ẹka lẹ Bẹ́tu-Ídẹnu ono.
Ndu Áramu; bẹ aa-kpụ lẹ ndzụ laa Kíru.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
6 Ojejoje sụru:
“Lẹ keshinu ndu Gáza chịwaru
ẹka ye l'ome ẹjo iphe;
e -gude ọwaa ekfu;
ẹphe eme ọdo ye iya
bẹ ya te eselakwaru ẹphe
ẹka azụ l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'ẹphe kpụru mba ophu lẹ ndzụ
bya eworu ẹphe ye l'ẹka ndu Édọmu.
7 Ya a-tụ ọku l'ụpho-mkpuma Gáza;
yọ dzụkota iphe bụ ụlo,
a kpụru;

yo shihu ike l'ime iya.
8 Ya e-mebyishi onye eze,
nọ lẹ Ashudọdu;
yẹle onye ono, mpalẹka-eze
nọ l'ẹka lẹ Ashikelọnu ono.
Ya a-dabẹ ndu Ékuronu ẹka l'ẹhu
jeye teke ndu Fílisutiya
a-lakọta l'iyi l'ẹphe ha."
Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu ndono.
9 Ojejoje sụru:
"Lẹ keshinu ndu Táya chịwaru
ẹka ye l'ome ẹjo iphe;
e -gude ọwaa ekfu;
ẹphe eme ọdo eye iya;
bẹ ya te eselakwaru ẹphe
ẹka azụ l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'ẹphe kpụru mba l'ophu lẹ ndzụ
woru ye l'ẹka ndu Édọmu;
shi ẹge ono woru ndzụ,
ẹphe l'unwunne ẹphe gbaru
nmaa phulaphula.
10 Ya a-tụ ọku l'ụpho-mkpuma Táya;
yọ dzụkota iphe bụ ụlo,
a kpụru;
yo shihu ike l'ime iya."
11 Ojejoje sụru:
"Lẹ keshinu ndu Gáza chịwaru
ẹka ye l'ome ẹjo iphe:
e -gude ọwaa ekfu;
ẹphe eme ọdo eye iya;
bẹ ya te eselakwaru ẹphe
ẹka azụ l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'o gude ogu-mbeke chịa nwunne iya ọso;
t'ọ phụru iya imiko lẹ phuu;
kẹ l'ẹhu ghuleru iya phụ
eghughu ẹge ono tụgburu;
ọphu obu-ọku nk'iya ta dazitabua adazita;
tọ du onye dụru ike gọ-zita iya agọ-zita.
12 Ya a-tụ ọku l'ụpho-mkpuma Témanu.
Yọ dzụkota iphe bụ ụlo,
a kpụru;
yo shihu ike lẹ Bọzura."
13 Ojejoje sụru:
"Lẹ keshinu ndu Amọnu chịwaru
ẹka ye l'ome ẹjo iphe;
e -gude ọwaa ekfu;
ẹphe eme ọdo eye iya;
bẹ ya te eselakwaru ẹphe
ẹka azụ l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'ụnwanyi, dụ ime l'alị Gíledu;

bẹ ẹphe washịru ẹpho;
okfu l'ẹphe eme tẹ ókè-alị ẹphe ka ụsa.
14 Ya a-tụ ọku l'ụpho-mkpuma Rába;
yọ dzụkota iphe bụ ụlo,
a kpụru;
yo shihu ike l'ime iya.
Aa-nọdu echi mkpu ọgu l'ẹke ọgu ada;
oke phẹrephere a-nọdu ephe;
l'oke mini, achị nụ.
15 Aa-kpụ eze ẹphe lẹ ndzụ;
kpụa kpụa ndu bụ ishi
l'alị-eze iya laa alị ọdo.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

2

Aphụ, aa-nụ ndu Móabu

1 Ojejoje sụru:
“Lẹ keshinu ndu Móabu chịwaru
ẹka ye l'ome iphe dụ ẹji;
e -gude ọwaa ekfu;
ẹphe eme ọdo eye iya;
bẹ ya te eselakwaru ẹphe
ẹka azụ l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'ọkpu onye eze ndu Édọmu;
bẹ ẹphe kpọru ọku;
jeye yọ bụru uke.
2 Ya e-ye ọku l'alị Móabu;
yọ dzụkota iphe bụ ụlo,
a kpụru;
yo shihu ike lẹ Keriyotu.
Ndu Móabu a-gvụ
l'ẹke eechi mkpu ọgu;
l'eegbu ụpyoku.
3 Ya e-gbu onye achị ẹphe;
gbua gbua ndu, o yeru l'ishi l'ẹphe ha.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
4 Ojejoje sụru:
“Lẹ keshinu ndu Júda chịwaru
ẹka ye l'ome iphe dụ ẹji;
e -gude ọwaa ekfu;
ẹphe eme ọdo eye iya;
bẹ ya te eselakwaru ẹphe
ẹka azụ l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'ẹphe jịkaru ekemu Ojejoje;
jịka ome iphe ọ tọru ọkpa iya sụ t'e tsoje.
Ọ bụ ụgho ono, nna ẹphe je etsoru ono;
bẹ duphuru ẹphe.
5 Ya a-tụ ọku l'ụpho-mkpuma Júda.
Yọ dzụkota iphe bụ ụlo,
a kpụru;

yo shihu ike lẹ Jerúsalemu.”

Ikpe, ee-kpe ndu Ízurẹlu

6 Ojejoje sụru:
Lẹ keshinu ndu Ízurẹlu chịwaru
ẹka ye l'ome ẹjo iphe;
e -gude ọwaa ekfu;
ẹphe eme ọdo;
bẹ ya te eselakwaru ẹphe
ẹka azụ l'oke ẹhu-eghughu iya;
kẹ l'ẹphe reru ndu doberu
ẹka ndoo l'ụgwo, ẹphe ji;
bya eree ndu, ẹ taa dụdu
ike ọzu m'ọo eri akpọkpa;
t'ẹphe gude dochita ụgwo, ẹphe ji ẹphe.
7 Ẹphe adzọje ndu ụkpa
ọkpa l'ishi;
dzọ-mia ẹphe l'evevee.
Ndu aakpa ẹhu;
bẹ ẹphe te ekpejeduru ikpe, dụ maa.
Nna lẹ nwa anọduje ara nwamgbọko lanụ;
shi ẹge ono tụrua ẹpha yẹbe
Ojejoje ono, dụ nsọ ono.
8 Ẹphe azẹtsujee l'iku iphe bụ
ẹnya-ngwẹja, dụ iche iche
l'eli uwe, e yeru l'itumo.
Ẹphe anọduje l'ụlo agwa ẹphe
l'angụ mẹe, e retaru lẹ nre.
9 Ya mebyishiru ndu Amọru l'ifu ẹphe;
mbụ ndu Amọru ọbu,
hatsụa ogologo l'ọbu oshi sida;
bya eshihu ike l'ọbu akpụrata.
Ya mebyishiru nebyi,
ọ mịru l'eli;
mebyishia ọ́gbaragba iya l'alị.
10 “Ya shi l'alị Íjiputu dufuta unu;
bya edua unu ụkporo afa labụ l'echi-ẹgu;
k'ọphu ya a-nụ unu alị ndu Amọru.
11 Ya byakwarụphu bya
afọfuta ụnwu unu unwoke
t'ẹphe bụru ndu nkfuchiru;
bya afọfutakwaphu ụnwu
unu ndu k'okorọbya
t'ẹphe bụru ndu riburu nte l'ifu Nchileke.
Unubẹ ndu Ízurẹlu;
?bụ ẹjo-ire tọo?”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
12 Obenu l'unu meru ndu ono,
riburu nte ono; ẹphe angụa mẹe;
bya asụ ndu nkfuchiru
t'ẹphe be ekfuhe iphe

Nchileke ziru ẹphe.
13 “Nta-a; bẹ ya a-byaru unu ishi ye l'alị;
ẹge ono, ẹpho edejeru ụgbo-ivu
lẹ mini teke e doru iya witu ono.
14 Ndu ọkpa-ẹgwa ta anahụkwa;
to nwe iphe ndu,
agburu-ẹhu e-gude
agburu-ẹhu ẹphe eme;
ọphu ndu mkparawa
'adụkwa ike ọdzo ẹphe ndzụ.
15 Ndu, maru ọgba akfụ
te ekekwaru ọkpa;
ọphu ndu, maru ọgba ọso
'adụkwa ike agbala;
ọphu ndu agbaje ịnya
'adụkwaphu ike ọdzo onwẹphe.
16 Mbọku ono; bẹ ndu,
bụ ọ-ka-mkparawa
a-gbakwaru ọtu gbalaa.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

3

Ndu a-gba ndu Ízurẹlu ekebe

1 Unu ngabẹkwa nchị; nụa iphe Ojejoje kfuru l'okfu ẹhu unubẹ ndu Ízurẹlu; mbụ l'okfu ẹhu ikfu ono, o shi l'alị Íjiputu dufuta ono:
2 “Ọ bụ unu nwẹnkinyi unu;
bẹ ya fọtaru l'iphe bụ ikfu, nọ lẹ mgboko
gbaa mgburumgburu.
Ọo ya meru iphe ya a-nụ
unu aphụ k'ẹjo iphe unu eme l'ọ ha.”
3 Ụmadzu ẹbo;
?ẹphe ayịje ayịyi;
m'ọ -bụdu l'ẹphe kwetaru
l'ẹphe a-nọdu ayị?
4 Agụ; ?oodeje ekiri
l'ẹ b'o gude iphe oo-ri?
Nwa agụ;
?ọobaje hanyịhanyi l'ọka iya;
m'o -nwedu iphe o guderu?
5 Nwẹnu; ?ọ nmajẹ l'ọnya l'alị;
m'o -nwedu ọnya,
a gbaru doberu iya?
Ọnya, a gbaru agbagba l'alị;
?oosweje; m'o -nwedu iphe kpọ-sweru iya nụ?
6 Ụpyoku ọgu -dalahaa lẹ mkpụkpu;
ndu bu iya nụ;
?ẹphe ta awatajẹdu ọnma kpakpakpa tọo?
Ọ-la-l'iyi -byakfuta mkpụkpu;
?tọ bụdu Ojejoje b'o shi l'ẹka tọo?
7 Ire-lanụ bụ lẹ

Ọkaribe-Kakọta-Nụ
ta dụdu iphe oomeje
l'ẹ b'o me tẹ ndu ozi iya maru;
mbụ ndu nkfuchiru iya.
8 Agụ -wata ode ekiri;
?bụ onye a-sụ lẹ ya ta atsụdu egvu.
Ọkaribe-Kakọta-Nụ -kfua okfu;
?bụ onye ha kẹ b'e ezi iphe o ziru?
9 Raa ya arara l'iphe bụ ụlo,
a kpụru;
yo shihu ike lẹ Ashudọdu;
yẹle ọphu a kpụru;
yo shihu ike lẹ Íjiputu;
sụ ẹphe:
"Unu je edzua l'ugvu ugvu alị Saméríya;
unu aphụ utsu, ada iya nụ;
phụ ẹhu, aakpa ndu ẹke ono!"
10 "Nchileke sụru l'ẹphe
ta madu ẹge eemeje iphe dụ mma;
mbụ ndu ono, bụ iphe
a kwaru l'ọkwata;
mẹ iphe a naru lẹ nfụ
bụ iphe jiru ụlo ẹphe,
a kpụshiru ike."
11 Ọo ya; bẹ Nnajiufu, bụ Nchileke sụru:
"Lẹ ndu ọhogu a-tụkwa alị ono vulavula;
kwatsushia iphe bụ ẹke unu ka oshihu ike;
kwaa ọkwata l'iphe bụ ụlo,
unu kpụshiru ike."
12 Ojejoje sụru:
"L'ọ kwa ẹge ono onye eche
atụru jeru ọnafuta atụru iya l'ọnu agụ ono;
bụ iphe ọoduje ike nafụta nwẹnkinyi
bụ nwoshi ọkpa anụ ọbu ẹbo;
m'ọ bụ nwibiribe nchị iya;
bu nwẹge aa-dzọfuta-be ndu Ízurẹlu;
mbụ ndu ono, bu lẹ Saméríya;
nọdutsua l'igbirimọnu
oshi-azẹe ẹphe;
yẹle ndu ono, bu lẹ Damasụkosu;
nọdugbaa lẹ ngwọlahu ẹtemu ẹphe ono.
13 "Unu nụkwaa iphe-a; je agbaa ndu ọnu-ụlo Jékọpu ekebe." Ono iphe Nnajiufu, bụ Nchileke ekfu ndono; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
14 "Mbọku, ya a-nụ ndu
Ízurẹlu aphụ kẹ emeswe ono,
ẹphe mesweshiru iya ono;
bẹ ya e-mebyishikota
iphe bụ ẹnya-ngwẹja,
nọkota lẹ Bẹ́telu.
Iphe bụ mpo ẹnya-ngwẹja ono;

bẹ ee-gbukoshi; yọ daa.
15 Ụlo-winta ẹphe;
bẹ ya e-mebyishi;
mebyishia obu-nggamgbo ẹphe.
Ya e-mebyishi ụlo,
e gude eze-enyi memashia;
mee iphe bụ eze ụlo ẹphe; t'o kpube ifu l'alị.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

4

Ụnwanyi Samériya

1 Unu ngabekwa nchị;
nụa okfu-a;
unubẹ eswi alị Báshanu
ono, nọtsua lẹ Ugvu Samériya ono;
mbụ unubẹ ụnwanyi ono,
akpa ndu ụkpa ẹhu;
l'egwe ndu ẹ ta dụdu ẹge
ọ haru ẹphe rakaraka ono.
Unu -gbeshi; unu asụ nji unu:
“T'ẹphe nụ unu mẹe t'unu ngụa!”
2 Nnajiufu, bụ Nchileke
gudeekwa ọdu nsọ iya;
ria angụ; sụ:
“L'oge abya-a teke ee-gude
ịkokoro setakota unu l'unu ha;
bya egude ịkokoro,
e gude anma ẹma nmatagee
ndu ọphu phọduru nụ.
3 Aa-chị unu nanụ-nanụ
pyoshigbaa l'ẹke ụlo unu
gbaru ọru chịfu.
Ẹke, aa-nọdu achị unu
ala bụ l'ụzo iya kẹ Hamọnu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
4 “Unu je lẹ Bẹ́telu je anọdu
l'ẹke ono mee iphe dụ ẹji!
Unu eje lẹ Gíligalu je
akabaa ya rụ ememe!
Unu gwoje ngwẹja unu
l'ụtsu mbọku-mbọku!
Unu kfụje ụzo lanụ l'ụzo
iri unu iphe bụ ujiku ẹto, sweru esweswe!
5 Unu woru buredi,
e yeru iphe eekoje buredi
kpọo ọku t'ọ bụru
ngwẹja-ekele!
Iphe unu chịru obu unu nụ Nchileke;
bẹ unu a-rajẹ arara;
kfua ya t'a nụ-dzuru iya; unubẹ ndu Ízurẹlu;

kẹ l'ọ bụ ono adụje unu mma.”
Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu ndono.
6 “Ya kpọru unu ẹgu l'edukfu l'edukfu;
bya emee t'ẹ b'ọ dụ
mkpụkpu unu, m'ọo nanụ, nri a-nọ;
unu ta laphutakwa azụ lakfuta iya.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
7 “Ya mekwaruphu tẹ mini
ba achịru unu
teke ọ phọdukwaduru
ọnwa ẹto tẹmanu iphe
e meberu emebe akaa.
Ya -chịaru mkpụkpu
ọwaa mini; ya ahaa ọphu.
Mini -chịa l'okfu ọwaa;
tọ chị l'okfu ọphu;
iphe e meberu akpọshihu nkụ.
8 Ndu, shi lẹ mkpụkpu labụ;
m'ọ bụ ẹto awụjere
jeshia mkpụkpu ọdo;
ọcho mini-angụngu;
ẹphe ta aphụ mini,
e-dzu ẹphe angụngu;
ọphu ẹphe 'alaphutakwanu azụ lakfuta iya.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
9 “Ugbo olemole;
bẹ ya mewaru t'iphe unu meberu l'alị;
mẹ mgbo vayịnu unu chashịhu manụ;
bya emee t'ọ tsụshia evu.
Igube byawaru bya
atapyashịa oshi olivu unu yẹle oshi figu unu;
ọphu unu 'alaphutakwanu azụ lakfuta iya.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
10 “Ya tụru unu mgbọnwu
ẹge ono, ya tụru iya ndu Íjiputu ono.
Ya gbushiru
ụnwu-okorọbya unu l'ọgu;
bya akpụa ịnya unu lẹ ndzụ;
bya egude nshishi iphe shi l'ọdu ọgu unu
tsụ-chishia unu imi;
ọphu unu 'alaphutakwanu azụ lakfuta iya.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
11 “Ya haru unu mebyishia
ẹge ono, ya mebyishiru
Sódomu lẹ Gọmóra ono.
Mbụ l'unu dụlephu l'ọbu otsebere-nkụ,
a lọfutaru l'ẹke ọku eke iya;
ọphu unu 'alaphutakwanu azụ lakfuta iya.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
12 “Ọo ya bụ; ọwaa iphe ya

e-me unubẹ ndu Ízurẹlu.
Keshinu ọ bụ ẹge ọ dụ ndono;
unu kwakọbekwa
akwakọbe ojekfu Nchileke unu;
unubẹ ndu Ízurẹlu!”
13 Onye ono, bụ iya kpụshiru ugvu;
bya emee phẹrephere;
mbụ onye ono, ewojeru
iphe ọori kpuhaa; koshi madzụ ono;
wota ụtsu mee t'ọ ghọo ọchi;
l'adzọ-phe l'iphe, bụ ugvu lẹ mgboko;
ẹpha iya bụ Ojejoje;
mbụ Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.

5

Egvu-aphụ l'ẹhu ndu Ízurẹlu

1 Unu ngabẹkwa nchị;
nụa okfu-a;
unubẹ ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu;
mbụ egvu-aphụ ẹhu unu-a, ya agụ-wa:
2 “Ndu Ízurẹlu ono,
ya yeru obu ono;
bẹ dawaru nụ darua alị;
ẹ too gbeshihekwa ọdo.
A gbadowaru iya l'alị l'ẹke, ọ daburu;
to nwe onye abya iya apali.”
3 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu:
“Lẹ mkpụkpu, shi lẹ Ízurẹlu
zifu ụnu ndu sọja ẹbo
l'ụkporo iri t'ẹphe je ọgu;
bụ ụkporo ndu sọja ise nwẹnkinyi a-lata.
Mkpụkpu ọphu zifuru
ụkporo ndu sọja ise
abụru ndu sọja iri a-lata.”
4 Ọwaa iphe Ojejoje ekfuru ndu Ízurẹlu ndọ-ọ:
“Unu chọo ya; k'ọphu unu
a-nọdu ndzụ.
5 Unu ba achọkwa Bẹ́telu;
ọphu unu ejekwa Gíligalu!
Unu ba atụgbukwa jeshia Besheba;
kẹle ndu Gíligalu;
bẹ aa-kpụkwa lẹ ndzụ;
bya e mee ndu Bẹ́telu;
t'ẹ b'o nwe iphe ẹphe a-bụ.”
6 Unu chọkwaa Ojejoje;
nọdu ndzụ;
ọdumeka; bẹ ọo-dzụkwa
ọnu-ụlo Jósẹfu l'ọbu ọku.
Ọo-dzụ dzụfu;

to nwe onye Bẹ́telu a-dụ ike egbota iya.
7 Nshọo unubẹ ndu ono,
ewojeru ikpe, dụ maa
mee iphe atsọ ile ono;
l'ewojeru odobe-ẹka-ndoo fua l'alị ono.
8 Onye ono, bụ iya meru
mkpọ-kpodo Puleyadesu; mẹ kẹ Orayọnu;
mbụ onye emeje ọchi;
yọ bụru iphoro nchi-abọhu;
l'emeje eswe; yo jikputa;
ghọo ẹnyashi;
mbụ onye ekuje mini,
dọru l'eze ẹnyimu oku;
yọ bya eworu iya chịaru
eliphe mgburumgburu:
onye ono bụ Ojejoje bụ ẹpha iya.
9 Oowotaje ndu ike nọ gwee egwegwe;
gwee jeye l'ẹke bụru ẹphe
a-gbabe-a-dzụru.
10 Onye ikpe iya vudo
nhamụnha bụ onye unu akpọje ashị;
to nwe iphe unu agụbeje
onye ekfu ire-lanụ.
11 Unu anọduje adzọ ndu ụkpa tọlitoli;
l'eyebutaje ẹphe t'ẹphe nụ unu ereshi.
A makwaru-a l'unu washịru
mkpuma gude kpụshia ụlo unu;
obenu l'unu te ebudu iya.
A makwaru-a l'unu kọshiru
mgbo vayịnu, dụ ugvu l'ẹnya;
obenu l'unu ta angụdu mẹe, shi iya nụ;
12 kẹle ya maru ẹge unu chọta-beru okfu;
bya amakwarụphu ẹge
iphe dụ ẹji, unu meshiru hatabe nshinu.
Unu anọduje akpa ndu
doberu ẹka ndoo ẹhu;
l'ana ẹka-azụ;
ọphu unu 'ekpejedu ndu ụkpa ikpe,
dụ maa l'ụlo ikpe.
13 Ọo ya meru iphe onye
nweru egomunggo adajẹ ashị
m'ọ -dadẹwa ẹge ono;
kẹ l'oge teke ono bụkwa ẹjo ụboku.
14 Unu chọje iphe du mma;
unu ba achọjekwa iphe dụ ẹji;
k'ọphu unu a-nọdu ndzụ.
Ọ bụ teke ono; bẹ Ojejoje; mbụ Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike
a-nọo;
swiru unu ẹge ono,
unu asụje l'ọ nọ swiru unu ono.

15 Unu kpọo iphe dụ ẹji ashị;
unu eyeru ome iphe dụ mma obu!
Unu kpeje ikpe, dụ maa
l'ụlo-ikpe t'a maru;
mẹ Ojejoje; mbụ Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike;
?ọo-phụru unu imiko;
mbụ unubẹ nwa ndu ọphu
phọduru nụ l'ikfu Jósẹfu.
16 Ọo ya; bẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ; mbụ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu; sụ:
"Lẹ ụzu-ẹkwa a-nọdu ada l'iphe bụ esu-ụzo.
Ẹkwa-aphụ a-nọdu ada
l'iphe bụ ẹke ndu ọha edzukoje.
Ee-ku ndu kọru okfu t'ẹphe
bya akwaa ẹkwa;
kua ndu maru ọgu
egvu-anwụhu t'ẹphe
bya akwaa dumobe ọnu.
17 Ụzu-ẹkwa a-nọdu ada
l'iphe bụ ẹke, a kọru mgbo vayịnu;
kẹle ya a-bya eshijahu
ẹke unu dọru ẹbo; sweta."
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Eswe kẹ Ojejoje

18 Aphụ a-tsọkwaru unubẹ ndu
ọ gụ t'a sụ l'eswe kẹ Ojejoje ruwaru!
?Bụ ngụnu kparu iphe eswe
Ojejoje agụ unu agụgu?
Mbọku ono a-bụkwaru ọchi;
ẹ tọ bụkwa iphoro lẹ phuu.
19 Ọo-dụkwa l'ọbu onye, nahụru agụ;
je agbabaru bịye.
Yọ dụ l'ọ bụ onye bahụru l'ụlo iya
je eworu ẹka tụ-kobe
l'ụpho-mkpuma;
agwọ abya ataa ya.
20 Eswe Ojejoje a-bụkwaru ọchi;
ẹ tọ bụkwa iphoro.
Mbụ l'ọo-gbakọta tsịrikitingu;
k'ọphu bụ l'iphoro
ta anọdu ya lẹ phu.
21 Ajị, unu agbaru yẹbe Ojejoje;
bẹ dụkwa iya ashị;
tọ dụ iphe ya gụberu iya.
Edzuko, unu edzukobejeru
iya ta adụ iya mma.
22 Ẹ to nwedu mẹ unu gude
ngwẹja-ukfuru bya egwooru iya;
vuta ngwẹja-nri bya iya agwagwa;
ya gbe anata iya.

Unu -gude m'ọo eswi,
gbaru ẹba bya egwooru iya ngwẹja ẹhu-agu;
?ya gbe agha ẹnya l'ẹke ono.
23 Unu ba agụheru iya egoro ono, unu agụ;
sụ l'ọ bụ egvu ono;
kẹle ya ta angabẹjekwa nchị
k'ọnu iphe nkwa unu ada.
24 Ọlobu; tẹ ikpe, dụ maa watanụ
ọtso l'ọbu nggele;
odobe-ẹka-ndoo awata ọtso
l'ọ bụ ẹnyimu, ẹ ta tahụjedu atahụ!
25 “Unubẹ ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu;
ụkporo afa labụ;
bẹ unu gbushiru anụ gude
gwaa nte l'echi-ẹgu.
?O nweru ọphu unu gude gwaa yẹbedua.*
26 Obenu lẹ nta-a bụ iphe unu
woru obu unu tupyoo
bụ nte onye eze unu;
mbụ Sakutu yẹle iteshi unu, bụ Kayịwan;
mbụ mkpọ-kpodo ono,
unu gwọtaru l'onwunu ono.
27 Ọo ya meru iphe aa kpụ
unu lẹ ndzụ je eswee Damásukọsu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono; mbụ onye ono, ẹpha iya bụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ono.

6

Nshọbukwa ndu akpa ụpha-ẹka

1 Aphụ a-tsụkwaru unubẹ ndu
akpa ụpha-ẹka lẹ Ugvu Záyọnu;
mẹkwaphu unubẹ ndu nọ lẹ
Ugvu Saméríya l'arị
l'ẹ t'o nwehedu iphe
adụ ike anyabata unu;
mbụ unubẹ ndu a maru amaru, shi lẹ mba,
bụ ishi l'iphe bu mbakeshi,
bụ ndu ono, ọnu-ụlo
Ízurẹlu anọduje ejekfu ono.
2 Unu jenu Kalune je aphụ ẹge ọ gbaru!
Unu shi l'ẹke ono jeshia Hámatu;
mbụ oke mkpụkpu ono!
Unu -shi l'ẹke ono;
unu ejeshia Gatụ lẹ Filisutayịnu!
?Ẹphe ka alị-eze unu l'ọ ha mma tọo?
Alị ẹphe; ?ọ ka nke unu nshinu tọo?
3 Unu ewojeru ẹjo ụboku dobe ote-ẹnya;
unu ta ama l'ọo ẹge unu
eye iya aswa-echile bụ ẹge

* **5:25 5:25** Ndu 7:42-43.

ọonoduje abya ntse.
4 Nshọbukwa ndu azẹje
l'oshi-azẹe, e gude
eze-enyi memashia.
Unu azẹje; rashia onwunu l'oshi-azẹe unu.
Nri unu bụ anụ nwatụru,
a fọru afọfo;
mẹ kẹ nweswi, gbaru ẹba.
5 Unu anọduje agụ egoro;
l'unu agụ egvu; l'akpọ une eye iya;
nwetsuaru ngwa egvu
ọphungu l'ọbu Dévidi.
6 Iphe unu egudeje angụ mẹe
bụ eze abamịda.
Yọ bụru manụ, katsụa oshi mkpọ;
bẹ unu ajịje.
Obenu l'iyi ono, byakfutaru
ndu ọnu-ụlo Jósẹfu ono t'erujedu unu l'ẹhu.
7 Ọo ya kparu iphe ọ bụ unu;
bẹ ee-vuru ụzo kpụa lẹ ndzụ.
Ajị ono, unu azẹje rashia
onwunu ono akfụshi.

Ojejoje akpọfu ekuku, ndu Ízurẹlu eku onwẹphe akpọfu

8 Ọkaribe-Kakọta-Nụ gudewa onwiya ria angụ; mbụ lẹ Ojejoje ono, bụ Nchileke, bụru Ọkaribe-Kakọta-Ike ono ekfu; sụ:
"L'ekuku ono, ụnwu Jékọpu
eeku onwẹphe ono;
bẹ ya akpọfu akpọfu.
Mbụ l'ụlo ụlo ono,
ẹphe edomije onwẹphe ono l'ọ ha;
bẹ dụkota iya ashị.
Ọo ya kparu iphe ya
e-woru mkpụkpu-wa;
mẹ iphemiphe ọbule,
nọ iya nụ ye ndu ọhodo l'ẹka."
9 Ọ -bụru l'ụmadzu iri phọduru l'ụlo lanụ; bẹ ẹphe a-nwụhukwaphu.
10 Onye abụbu ẹphe, bụ onye a-kpọshi odzu ẹphe ọku a-bya iya achịshi l'ụlo ono. Oo-ku onye phọduru l'ụlo ono; jị iya m'o nweru onye ya ẹya nọ l'ẹke ono? Onye ọbu a-sụ iya: "Wawa-o!" Yọ sụ iya: "T'o dobelekwaphu ọnu ndoo; t'ẹphe be ejekwa ophota Ojejoje l'ẹpha lẹ phuu!"
11 Ishi iya abụru lẹ
Ojejoje tụwaru ekemu
l'iphe bụ ụlo, ha nshinu;
mẹ ndu ọphu, ha nwanshị;
bẹ e-tsukposhi etsukposhi.
12 Ịnya; ?ọogbaje ọso l'ẹke,
dụ mkpuma mkpuma.
?Eegudeje eswi akọ ọkori
l'eze ẹnyimu.
Obenu l'unu mewaru ikpe, dụ maa;

yọ bụru iphe egbu madzụ;
bya emee akpụru, odobe-ẹka-ndoo amịje;
yọ bụru iphe atsọ age.
13 Unu ete ẹswa l'unu lụtaru Lodeba;
l'eku onwunu l'ọo ike k'ẹka unu;
bẹ unu gude lụta Kanemu?
14 Ojejoje, bụ Nchileke;
bụru Ọkaribe-Kakọta-Ike l'ekfu; sụru:
"Lẹ ya e-je akpatsua mba,
a-bya etso unu ọgu;
unubẹ ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu.
Ẹphe e-shi lẹ Lebo-Hámatu
hụa unu ishi l'ọku jeye lẹ
nsụda Ẹnyimu Jọ́danu."

7

Àphù k'ọdungu: Igube

1 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ koshiru mu: Mu phụru Ojejoje l'ẹke ọokwakobe igube, a-bya atapyashịa iphe e meberu l'alị, e-fushi ome teke a kpatatsụaru k'ọdungu. K'ọdungu ono bụ ọphu aanụje eze l'ọ bụ iphe ruberu iya nụ.
2 Igube ono atafụtsua iphemiphe ọbule, futaru l'alị ono; mu echia mkpu; sụ: "Nggụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ; gụnua nvụ byiko! ?Nanụ ẹge ụnwu Jékọpu e-shi waa; l'ẹphe ẹ-ba ba nwishi!"
3 Ọ kwa iya bụ lẹ Ojejoje agbanwee obu iya; sụ: "L'ọwaa ta amụkwa!"

Àphù k'ẹbo: Ọku

4 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ koshiru mu ndọ-ọ: Ọkaribe-Kakọta-Nụ kuru ndibe iya oku tẹ ya gude ọku, enwu enwunwu kpee ẹphe ikpe. Ọku ono adzụa jeye eze ẹnyimu atashịhu; alị akpọshihu nkụ.
5 Tọ dụ iya bụ; mu echia mkpu; sụ: "Ẹka iya l'alị; nggụbe Ọkaribe-Kakọta-Nụ! ?Nanụ ẹge ụnwu Jékọpu e-shi waa; l'ẹphe ẹ-ba ba ishi!"
6 Ọ kwa iya bụ lẹ Ojejoje agbanwee obu iya; sụ: "L'ọwaa ta amụkwaphu!"

Àphù k'ẹto: Iphe e gude atụ mgbodo

7 Ọwaa iphe o koshiru mu ndọ-ọ: Ojejoje vudo l'iku ụpho-mkpuma. Iphe o gude l'ẹka abụru iphe eegudeje atụ ụpho-mkpuma t'o vudo nhamụnha. Yọ bụru iphe ono b'e gude kpụa ụpho-mkpuma ono. 8 Ojejoje abya ajị mu; sụ: "Émọsu; ?bụ ngụnu; bẹ mu phụru?"
Mu asụ iya: "L'ọ kwa iphe eegudeje atụ ụpho-mkpuma t'o vudo nhamụnha."
Nnajiufu asụ mu: "Tẹ mu lekwa; lẹ ya e-woru iphe eegudeje atụ ụpho-mkpuma doberu ndu Ízurẹlu. Ya ta ahahẹkwa ẹphe tẹ ya ba nụ ẹphe aphụ.
9 "Ẹnya ẹke ono,
Áyizaku dobetsuaru ono;
bẹ ee-mebyishikota;
tsukposhia ẹke ndu Ízurẹlu doberu nsọ.
Ya e-je atatso ndibe
Jeróbuwamu ọgu."

Émọsu yẹle Amazáya

10 Tọ dụ iya bụ; Amazáya, bụ onye achịjeru Nchileke ẹja, l'agwa iphe lẹ Bẹ́telu abya
ezia ozi t'e je ezia Jeróbuwamu, bụ eze ndu Ízurẹlu; sụ iya: "Lẹ Émọsu nọkwa lẹ
Ízurẹlu gẹdegede l'achịru ngu ẹjo idzu. Alị ta edzuhekwa omebe iphe emebe emebe.
11 Kẹ l'ọ kwa iphe Émọsu ekfu:
" 'Lẹ Jeróbuwamu lafutaje l'ọgu;
to nwe iphe e-me t'ẹ
b'a kpụ ndu Ízurẹlu lẹ ndzụ;
chịta ẹphe chịfu l'alị
ẹphe.' "
12 Amazáya egbeshi bya ejekfu Émọsu je asụ iya: "Gbeshi l'ẹka-a nggụbe nwọphu
àphù! Tụgbua la azụ l'alị Júda; nggu anọdu l'ẹke ono kpataję nri, ii-ri; nggu anọdu
l'ẹke ono kfuchijeru Nchileke!
13 Ba anọduhekwa lẹ Bẹ́telu; sụ l'i kfuchiru Nchileke; kẹ l'ẹke ono bụkwa ẹke, dụru
eze lẹ nsọ; bya abụru ẹke ndu alị-eze ndu Ízurẹlu kpụru eze-ụlo ẹphe."
14 Ya ndono; Émọsu abya asụ Amazáya: "Lẹ ya te shikwa bụru onye nkfuchiru;
ọphu ọ bụkwa onye nkfuchiru mụru iya. Ọ kwa onye eche atụru; bẹ ya shi bụru;
bya abụru onye akọ sikamo.
15 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekua ya l'ẹke ya nọ eche atụru; sụ: 'Tẹ ya je Ízurẹlu;
je ekfuchiaru iya l'ẹke ono.'
16 Nta-a ọwaa; kwa t'i ngabẹ nchị; nụa iphe Ojejoje ekfu.
"Ị sụru: 'Tẹ ya be
ekfuchitakwaru Nchileke kfugude Ízurẹlu.
Ya ahaa okfu kfugude ndu ọnu-ụlo Áyizaku.'
17 "Ọwaa kwa iphe Ojejoje ekfu:
"Ọ sụru: 'Lẹ nyee ngu
e-mekochaa wata ọgba ọkpara.
Ụnwegirima ngu ndu k'unwoke;
mẹ ndu k'ụnwanyi abụru l'ọgu; bẹ ẹphe a-la.
Alị ngu; bẹ ee-gude iphe tọo; kee;
nggụbedua l'onwongu
abụru l'alị ndu ẹ-ta madu Nchileke;
bẹ ịi-nọdu nwụhu.
Ndu Ízurẹlu te nwedu iphe
ee-me t'ẹ ba akpụ ẹphe lẹ ndzụ;
chịta chịfu l'alị ẹphe.' "

8

Àphù k'ẹno: Nkata akpụru oshi, charu achacha

1 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ koshiru mu: O koshiru mu nkata, akpụru oshi,
charu achacha.
2 Yọ bya ajị mu: "Émọsu; ?bụ ngụnu; bẹ mu phụru?"
Mu asụ iya: "L'ọ kwa nkata akpụru oshi, charu achacha."
Ojejoje asụ mu: "Oge ndibe iya, bụ iya bụ ndu Ízurẹlu chaakwaru. Ya ta ahahẹkwa
ẹphe ọdo; tẹ ya ba nụ ẹphe aphụ."
3 Ọwaa iphe Ọkaribe-Kakọta-Nụ ekfu: "O -rua mbọku ono; bẹ egvu, aagụje l'eze-
ụlo Nchileke a-bụru ụzu-ẹkwa. Odzu a-dụ l'igwe dabutsuaru l'ẹkemeke ọbule.
Ẹkemeke ọbule adaa nyonyoronyongu."

Aa-nụ ndu Ízurẹlu aphụ

4 Unu nụkwa iphe-a;
unubẹ ndu adzọpyashi ndu
ẹ-ta dụdu ẹge ọ haru ẹphe ishi;
l'eme tẹ ndu ụkpa, bu l'alị unu gvụ.
5 Unu asụje onwunu:
“?Bụ teke ole;
bẹ Ajị Ọnwa Ọphungu agvụnua;
k'ọphu ayi a-wata ore akpe?
?Bụ teke ole; bẹ mbọku
ọtu-ume a-gvụnua;
k'ọphu ayi a-wata ore witu;
habọta witu l'ogbonga iya;
mee aswa iya; t'ọ ka nshinu;
mbụ gude iphe-ụgho l'atụ iphe;
gude iya l'eme ndiphe iphuruphuru-ẹnya.
6 Ayi egude okpoga zụta ndu ụkpa;
gude aswa akpọkpa zụta
ndu ẹ-to nwedu ẹge ọ haru ẹphe;
mbụ kpota ẹswa witu
gwakọbe l'ọkpoberu iya; ree.”
7 Ojejoje ono, ndu ikfu Jékọpu gude eku onwẹphe ono riakwaru angụ; sụ:
“L'iphe ẹphe meru;
bẹ ya ta azahadụ azaha.
8 Alị e-gude k'iphe-a nmaa jijiji;
ndu, bu iya nụ l'ẹphe ha agụa aphụ.
Ọo-dụ l'ọ bụ teke
Ẹnyimu Náyịlu
byaru utso l'akpa kulakula;
o -tselihu; yọ dazita.”
9 Ọkaribe-Kakọta-Nụ asụ:
“L'o -rua mbọku ono;
bẹ ya e-me t'ẹnyanwu
nyịhu l'echi oke-eswe;
mee; t'eliphe mgburumgburu
gbakọta ọchi l'echi-eswe.
10 Ajị, unu agbaje;
bẹ ya a-gbanwe t'ọ bụru unu nggụmaphu;
gbanwee egvu unu t'ọ bụru unu aphụ.
Ya e-me unu l'unu ha t'unu
kpụshikota ishi; yee uwe-aphụ.
Ya e-me oge teke ono
t'ọ dụ l'ọ bụ onye ume
nwata nwoke lanụ,
ọ mụtaru meru.
Eswe mbọku ono bya agvụ;
bẹ ọo-nọdu atsọ age.”
11 Ọkaribe-Kakọta-Nụ asụ:
L'oge abyaakwa teke ya
e-me t'ẹjo ẹgu bya l'alị-a.
Ẹ tọo bụdu ẹgu nri; tọo bụ ẹgu mini.
Ọ bụ ẹgu k'okfu Ojejoje.

12 Ndiphe a-nọdu aghaphe:
ẹphe -shi l'ụzo
ẹnyanwu-ahata;
ẹphe ejeshia ụzo
ẹnyanwu-arịba.
Ẹphe -shi l'ụzo isheli;
ẹphe ejeshia ụzo ọhuda;
l'ẹke ẹphe achọ ẹke ẹphe
a-nụ okfu Ojejoje;
ọ bụ l'ẹphe t'aphụdu iya.
13 "Mbọku ono; bẹ ụnwanyi, charu achacha;
mẹ unwokorọbya, gbaru
agbagba a-nọdu avẹhu avẹhu;
l'ẹke ẹkpiri akpọ ẹphe nkụ.
14 Ndu ono, gude ụru-alị kẹ
Saméríya l'eri angụ;
mbụ ndu ono, egudeje: agwa ndu Dánu;
mẹ kẹ ndu Besheba l'ekfu;
'kamẹnu'; ndu ono a-da;
ẹphe te egbeshihe ọdo."

9

Àphù k'ise: Ndu Ízurẹlu;
bẹ ee-mebyishi

1 Mu abya aphụa àphù; phụa Ojejoje l'ẹke o vudo l'iku ẹnya-ngwẹja. Yọ sụ:
"Chia iphe l'eli ọnungonu itso,
gude eze-ụlo-wa;
k'ọphu ukfu-ụlo ono
a-nma jijiji.
Yo zee zepyabe onyemonye ọbule l'ishi.
Nwa ndu ọphu phọduru nụ;
bẹ ya e-gude ogu-mbeke gbushia.
Ẹ tọ dụdu m'ọo onye lanụ anahụ nụ;
to nwe onye ọphu agbala nụ.
2 Ẹ to nwedu mẹ ẹphe tụru nsụ tụ-rua alị-maa;
ya te yedu ẹka l'ẹke ono gụta ẹphe.
To nwe mẹ ẹphe nyiru nyirua imigwe;
ya te shiru l'ẹke ono lọ-zita ẹphe.
3 Ẹ to nwedu mẹ ẹphe jeru je
edomishia onwẹphe lẹ Ugvu Kamẹlu;
ya ta achịru nta ẹphe chirua
ẹke ono je akpụfuta ẹphe.
Ẹphe -jee jee m'ọo je
edomishia onwẹphe l'ebo eze ẹnyimu;
bẹ ya ezilee agwọ;
t'o je l'ẹke ono je ataa ẹphe.
4 Ẹ to nwedu mẹ ndu ọhogu
ẹphe kpụru ẹphe lẹ ndzụ lashịa alị ẹphe;
ya te ziru ogu-mbeke t'o je egbushia ẹphe.
Ya e-lepyabe ẹphe ẹnya tẹ

ya mee ẹphe ẹjo iphe;
ẹ tọ bụkwa tẹ ya mee ẹphe ọhuma.”
5 Ọ kwa Nnajiufu, bụ Ojejoje;
bụru Ọkaribe-Kakọta-Ike: onye bụ;
o -denyi eliphe ẹka;
yọ ngazehu;
iphe bụ ndu, bu iya nụ agụ aphụ;
alị-wa l'ọha abya utso l'ọbu Ẹnyimu Náyịlu;
e -metsua; yọ dazita l'ọbu nggele alị Íjiputu.
6 Ọ kpụshiru ụlo eli iya dobe l'imigwe.
Yọ bụru eliphe b'ọ tọru ukfu-ụlo ọphu.
Ookuje mini, dọru l'ẹnyimu oku;
yọ chịaru iya eliphe mgburumgburu.
Ọ kwa Ojejoje bụ ẹpha iya.
7 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu.
Ọ sụru:
Unubẹ ndu Ízurẹlu;
unu lẹ ndu Kúshi;
?unu ta bụdunua iphe lanụ l'ẹke ya nọ?
?Tọ bụdunua lẹ Íjiputu;
bẹ ya jeru je eduta ndu Ízurẹlu;
je eduta ndu Fílisutiya l'alị Kafuto;
je eduta ndu Áramu l'alị Kíru?
8 “Kamẹnu, bụ okfu bụ l'ẹnya
Ọkaribe-Kakọta-Nụ
nọkwaa l'alị-eze ono,
egbe ẹjo iphe dụ ẹge ono eme.
Ya e-mebyishikota iya;
mee tẹ ọkpu iya kpọhu lẹ mgboko-a.
Obenu l'ọnu-ụlo Jékọpu;
bẹ ya te emekwa t'ọ gvụ.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
9 “Kẹle ya a-tụ ekemu.
Ya a-yọ ọnu-ụlo Ízurẹlu ayọyo
l'iphe bụ mbakeshi.
Ya e-ye ẹphe lẹ nkata;
yọo ẹphe l'ọ bụ ịsisa.
Ọ bụ l'ẹ t'o nwedu akpụru
iya m'ọo nanụ e-ru alị.
10 Iphe bụ ndu ẹjo iya,
nọkota lẹ ndu nke mu
a-lakọta l'ogu-mbeke;
mbụ iphe bụ ndu ono,
anọduje ekfu
l'eze iphe-ẹhuka te
eshitakwa ẹke ẹphe nọ ono.”
11 “O -bee mbọku ono;
bẹ ya a-kpukwazi ụlo-ije
Dévidi ono, daru adada ono.
Ya e-mekwa iphe bụ ẹke

o mebyihutsuaru emebyihu;
bya emekwazi iya; ẹgbara ta kfụhe iya;
mbụ mee ya; yọ dụ ẹge
o shi adụjehawa;
12 k'ọphu nwa ndu wafụru nụ lẹ ndu Édọmu;
yẹle iphe bụ mbakeshi,
bụ ndu, eeku ẹpha iya
a-bụru òkè-iphe ẹphe.”
Ono kwa iphe Ojejoje kfuru; mbụ onye ono, bụ iya e-mekota iphemiphe ọbule ono.
13 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu:
“L'ụboku abyaakwa teke ndu,
akpata iphe akpata
e-gudekwadu iya-a l'ẹka akpa;
ndu ọkori egbe akọwanu iphe.
Onye adzọshi akpụru
vayịnu anapyabewa nụ
onye emebe iphe l'alị ẹka.
Mẹe ọphungu e-shitsua l'eli ugvu l'ata paapaa;
mbụ shi l'eli ugvu l'atsọ gborogboro.
14 Ndibe iya; mbụ ndu Ízurẹlu ono,
a kpụru lẹ ndzụ ono;
bẹ ya e-dulatakota.
Ẹphe a-bya akpụkwazikota mkpụkpu ono,
ẹgbara shi kfụa ono;
bya ebuchi iya ọdo.
Ẹphe a-wata iya ọko
mgbo vayịnu;
ngụlahaa mẹe, shi iya nụ.
Ẹphe agbalahaa mgbabu;
rilahaa iphe shi iya nụ.
15 Ya a-dzabẹ ndu Ízurẹlu l'alị ẹphe gẹdegede;
to nwe l'e fefu ẹphe l'alị ono,
ya nụru ẹphe ono.”
Ono kwa iphe Ojejoje, bụ Nchileke unu ekfu ndono.

Obedáya

Ojejoje a-nụ ndu Édọmu aphụ

1 Ọwaa bụ àphù, Obedáya phụru.
Ọwaa iphe
Ọkaribe-Kakọta-Nụ
ekfu l'okfu ẹhu ndu Édọmu:
Ayi nụwaru ozi, Ojejoje ziru.
E ziru nwozi t'o jee iphe bụ
mbakeshi je ezia ẹphe t'ẹphe
zalihu jeru ndu Édọmu ọgu.
2 Unu lekwaa; ya e-me unubẹ
ndu Édọmu t'ẹnya unu laa
l'iphe bu mbakeshi;
ọphu ọ dụdu iphe ndiphe
a-gụbe unu.
3 Ọ kwa ekuku ono,
enyi ngu obu kitikiti ono;
bẹ duphuru ngu nụ;
mbụ unubẹ ndu,
bu l'ime ọgba oke mkpuma;
bya akwaa ufu unu l'ephekerephe;
mbụ unubẹ ndu ono,
anọduje l'asashị; sụ:
“?Bu onye a-dụ ike lọ-tsuta unu l'alị?
4 Unu phegee oreke-imeli l'ọ bụ ugo;
mbụ m'o -ruhuru;
unu je akpaa ẹkfuna l'ẹke mkpọ-kpodo nọ;
bẹ ya e-shikwa l'ẹke ono
lọ-tsuta unu.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
5 Ọ -bụru lẹ ndu iphura;
ọ dụdu bụru ndu
abalị-d'egvu
byaru nk'unu l'ẹnyashi;
ọ kwa ukpuruku b'ọ bụ.
Ọlobu; ?tọ bụdu iphe ẹphe chọru;
bẹ ẹphe ezitaje kpụu?
Teke bụ l'ọo ndu awọ
akpụru vayịnu byaru
lẹ mgbo vayịnu ngu;
?ephe ta awọjedu wọ-phodo tọo?
6 Ọ bụ; unu lewaru ẹge a jịko
iphe Ísọ tụtua kpachaa;
mbụ tụko ẹku,
o domiru edomi gwoo tụtua.
7 Mbụ lẹ ndu ono, unu
l'ẹphe gbaru ndzụ ono

l'ẹphe ha a-chị unu;
chị-rua unu l'oke-alị unu.
Ndu, unu l'ẹphe dụ lẹ mma
e-duphu unu ụzo;
bya akapyabẹ unu ẹka.
8 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu ndọ:
O -rua mbọku ono;
bẹ ya e-mekwa tẹ ndu
maru iphe l'alị Édọmu bụru kpurupyata;
mee ndu iphe edoje ẹnya
l'alị ugvu Íso t'ẹphe chịhu.
9 Ndu bụ ike-ka-l'ọgu lẹ
Témanu; bẹ meji a-tọfushi;
a tụko iphe bụ ndu alị ugvu
Íso gbua pyaapyaa.
10 Ee-gude kẹ iwe iwe ono,
unu meru unwunne unu;
mbụ ndibe Jékọpu ono
meru iphe-iphere kpua unu;
mee tẹ ọkpu unu kpọhu
gbururu jeye lẹ tutu yoyo;
11 kẹle mbọku ono b'ị kfụcharu;
chịru ẹnya ye;
ndu ọhodo abya egwoo
iphe ndibe Jékọpu;
ndu shi eshishi awụbata
l'ọnu-ọguzo ẹphe;
bya atụa ẹnwa;
kee Jerúsalemu.
Unubẹdua adụ l'ọbu ndu ọhodo ono.
12 Unu t'a ga chịkwaru ẹnya
yeru unwunne unu mbọku ono,
iphe-ẹhuka dakfuru ẹphe ono;
ọphu unu t'a ge etekwa ẹswa
mbọku ono, ọkpu-akpọhu
dakfutaru ndu Júda ono;
m'ọ hagabẹ onwunu mbọku ono,
iphe-ẹhuka dakfutaru ẹphe ono.
13 Unu t'a aga abahụkwa
l'obu-edukfu
ndibe mu mbọku ono,
ụmuruku mụru ẹphe ono;
ọphu unu t'a ga achịkwaru ẹnya yeru ẹphe
mbọku ono, ọdachi dakfuru ẹphe ono;
ọphu t'a ga anakọkwa ẹphe
iphe ẹphe mbọku ono,
iphe-ẹhuka byakfutaru ẹphe ono.
14 Unu t'a ga evudokwa lẹ
mkpọkahu-ụzo;
l'egbushi ndibe ẹphe,
agba ọso ọgu;

ọphu unu t'a ga akpụkwa
nwa ndu ọphu wafụru nụ
kpẹe ndu ọhogu ẹphe
mbọku ono, ụmuruku mụru ẹphe ono.

Ikpe, Ojejoje e-kpe iphe bụ mbakeshi

15 Eswe mbọku kẹ Ojejoje
dụakwaru iphe bụ mbakeshi ntse.
Ọ kwa ẹge unu meru;
bẹ ee-mekwaphu unu.
Iphe unu meru
a-tụ-kokwaru unu l'ishi.
16 Ọ kwa ẹge ono, unu nọ
l'ugvu mu, dụ nsọ;
ngụa iphe-ẹhuka ono;
bụ ẹge iphe bụ mbakeshi
a-nọduwaru angụ iya tụgburu.
Ẹphe a-ngụ iya nta; ngụa ya imo;
yọ dụlee l'ẹphe ta nọbua anọno lẹ phuu.

Aa-dzọfuta ndu Ízurẹlu

17 Obenu lẹ ndu wafụru nụ lẹ
Ugvu Záyọnu;
bẹ aa-dzọfuta.
Ẹke ono a-dụ nsọ;
ndu ọnu-ụlo Jékọpu abya
enweru òkè-iphe ruberu ẹphe.
18 Ọnu-ụlo Jékọpu a-bụru ọku;
ọnu-ụlo Jósẹfu abụru ire-ọku.
Ọnu-ụlo Ísọ abụru ẹswa ereshi;
ẹphe amụru ọku ye iya;
yọ dzụpyashia ya.
Ẹ to nwedu m'ọo onye lanụ,
a-wafụ nụ lẹ ndu ọnu-ụlo Ísọ.
Ono iphe Ojejoje kfuru ndono.
19 Ọ bụ ndu shi l'ụzo ọhuda
a-bya ebuchishia alị ugvu Ísọ.
Ndu ophu shi l'alị ọkpa-ugvu,
nọ l'ụzo ẹnyanwu-arịba
abya ebuchisia alị ndu Fílisutiya.
Ephe abya ebuchikota alị
Ífuremu yẹ l'alị Samériya.
Ndu Bénjaminu ebuchishia Gíledu.
20 Ndu Ízurẹlu, a kpụru l'ọgu;
ẹphe anọdu Kénanu
a-na alị ono jee akpaa lẹ Zárefatu.
Ndu ọphu a kpụru l'ọgu lẹ
Jerúsalemu, bụ ndu ọphu
nọ lẹ Sefaradu a-nakọta mkpụkpu,
nọ l'echi-ẹgu ọhuda.
21 Ndu ndzọfuta e-nyihu

Ugvu Záyọnu; bụru ishi;
chịlahaa ndu, bu l'alị ugvu Ịso.
Teke ono; alị-eze ono abụru kẹ Ojejoje.

Jona

Jona agbaru Ojejoje ọso

1 Ojejoje abya ekfuru yeru Jona Amitayi; sụ iya:
2 “Gbeshi; jeshia oke mkpụkpu ono; mbụ Nínive je ekfuru okfu nụ ẹphe; kẹ l'ẹjo
iphe ẹphe eme; bẹ ruwaru iya nchi.”
3 Obenu lẹ Jona gbeshiru; vụa ọkpa iya mini; yọ bụru iya ọla Tashishi tẹ ya gbalaaru
Ojejoje. Yọ tụgbua jeshia ọnu-ẹnyimu Jọ́pa, bụ ẹke ọo-nọdu phụa ụgbo-mini, eje
Tashishi. Yọ tụebe ntụ-ụgbo; bahụ tẹ ya tsoru ẹphe jeshia Tashishi; l'ẹke ọogbaru
Ojejoje ọso.
4 Ya ndono; Ojejoje emee; oke phẹrephere awata ophe l'eze ẹnyimu ono. Oke eyii-
mini awata atụtu; k'ọphu o wuduru mẹ ụgbo-mini ono agbakpọshihu.
5 Ndu nọ l'ụgbo ono l'ẹphe haa awata ọtsu egvu; k'ọphu bụ l'iphe bụ onyenọnu
wataru ọraku nwa nte iya. A nọnyaa; ẹphe atụko iphe ẹphe vu l'ụgbo ono pashịa
chee l'ẹnyimu ono; t'ẹphe maru mẹ ụgbo ono; ?l'ọo-ka nphe.
Obenu lẹ Jona rịbaruru l'ime ime ụgbo ono jee azezita; laa lẹ mgbẹnya.
6 Onye ishi ndu ụgbo ono ejekfube iya; je asụ iya: ?Bụ ngunu b'i me l'ẹke-a? ?Tii
gbeshidu raku nwa nte ngu t'a maru; ọo-phụru ayi imiko; nafụta ayi; t'ayi ba ala l'iyi.
7 Ndu, nọ l'ụgbo ono abya ekfuru yeru onwẹphe; sụ: “Unu bya t'ayi tụa ẹnwa;
maru onye iphe-ẹhuka-a shi l'ẹka, dakfutaru ayi ẹge-a.” Ẹphe atụa ẹnwa ono; yo
gude Jona.
8 Ẹphe ajị iya: “Byiko tọ karu ẹphe: ?Bụ onye; bẹ kpataru iphe-ẹhuka ọwaa; kobe
ayi? ?Bụ ngụnu bụ ẹka-ọru ngu? ?Bụ awe b'i shi? ?I shi l'eri ndu ole?”
9 Yọ sụ ẹphe: “Lẹ ya bụkwa onye Híburu; l'onye ya abaru ẹja kwa Ojejoje, bụ iya
bụ Nchileke kẹ imigwe; onye ono, bụ iya meru eze ẹnyimu; mee mgboko ono.”
10 Iphe ono, o kfuru ono emee; ẹphe atsụlahaa egvu nshinu; ẹphe ajị ya: “?Bụ
ngunu ziru ngu egbe iphe ọwaa?” Ndu ono amawarụphu l'ọbu agbala b'ọ gbalaru
Ojejoje; kẹ l'o kfuhawarụru ẹphe ẹge ono.
11 Eyii-mini ono aka njọ akaka eje. Ẹphe ajị iya: “?Bu ngụnu; bẹ ẹphe e-me ngu
nta-a; k'ọphu oke pherephere-wa e-phebuhu?”
12 Yọ sụ ẹphe: “Unu palia ya apali chee l'eze ẹnyimu ono; k'ọphu eyii ono a-tụ-buhu;
lẹ ya makwarụa l'ọo yẹbedua kparu iphe oke pherephere-wa gude bya.”
13 Ndu ono egbe eri aphụ ẹge ẹphe e-me kpọru ụgbo ono kpọfu nggodo. Obenu l'ẹ
t'o nwedu ishi; kẹ l'ẹnyimu ono gbe bya aka ọtu eyii teke ono. Eyii ono abya aka njọ
karia ẹge ọ dụhawa.
14 Ẹphe atụko; wata okfu anụ Ojejoje; sụ iya: “Byiko nggụbe Ojejoje; be ekwekwa
t'ephe laa l'ọchi nwoke-wa? T'ọchi onye ẹ-ta dụdu iphe o meru ba atụ-kokwaru ayi
l'ishi; kẹ l'ọ kwa ẹge ọ dụ nggụbe Ojejoje mma b'i meru.”
15 Ya ndono; ẹphe apalia Jona tụfu l'ụgbo ono; woru iya chee l'eze ẹnyimu ono.
Eyii-mini ono abụru shịkongu.
16 Iphe ono, meru nụ ono emee; ẹphe atsụlahaa Ojejoje egvu. Ẹphe abya egworu
ẹja nụ Ojejoje; kweshikota iya ụkwa.
17 Obenu l'o nweru eze-ẹma, Ojejoje doberu l'ẹke ono, leru Jona. Jona anọo ẹma
ono l'ẹpho ujiku ẹto: eswe l'ẹnyashi.

2

Jona ekfu anụ Nchileke

1 Ya ndono; Jona anọdu ẹma ono l'ẹpho kfuru nụ Ojejoje, bụ Nchileke iya;
2 sụ iya:
“Teke iphe-ẹhuka dakfutaru iya;
bẹ ya rakuru Ojejoje;
yọ zaa ya.
Ya anọdu l'alị-maa chiku ngu;
nggu eyetaru iya ẹka.
3 Ị pataru iya chee l'ẹbo ẹnyimu;
l'ọhu-alị eze ẹnyimu.
Utso abya erikpua ya.
Eyii-mini yẹle gborogboro,
ọotso egbe l'awụ iya awụwu l'ishi.
4 Ya arịa; sụ: ‘L'ị chịfuwaru iya l'ifu ngu.
Obenu lẹ ya e-wokwarua
ẹnya tupoo l'eze-ụlo ngu ono,
dụ nsọ ono ọdo.’
5 Mini wọru iya l'olu oswi kẹ chịi;
eyii-mini erikpua ya erikpu.
Ẹbakala mini ekwechishia ya ishi ekweshi.
6 Ya enwulahu l'ime ime alị ugvu.
Alị ono atụa ya mkpọro mgbe-'agvụ-agvụ.
Obenu l'ị gụfutaleru iya-a lẹ
ndzụ l'iduma ono;
nggụbe Ojejoje, bụ Nchileke iya.
7 Ọ bụ teke ya atụ-buwa ume atụ-bu;
bẹ ya nyataru nggụbe Ojejoje.
Ya abya ekfuru nụ ngu;
okfu iya erua l'ẹke ị nọ
l'eze-ụlo ngu, dụ nsọ.
8 Ndu bụ agwa, ẹ-ta dụdu iphe ọ bụ;
bẹ ẹphe abaru ẹja
b'ọ nafụje eze-iphe-ọma, g'erube ẹphe ẹka.
9 Obenu lẹ yẹbedua e-gude
egvu-ekele l'agwa ngu.
Iphe ya kweru ngu ụkwa iya;
be ya e-medzu.
Ndzọta bụ Ojejoje b'o shi l'ẹka.”
10 Ya ndono; Ojejoje abya ekfuru yeru eze ẹma ono; yọ gbọfu Jona tụa l'eli nggodo.

3

Jona eje Nínive

1 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru Jona k'ugbo ẹbo; sụ iya:
2 “Gbeshi jee l'eze mkpụkpu ono; mbụ Nínive je ezia ndu bu iya nụ ozi, ya ziru ngu.”
3 Jona ekwe; yọ bụru iya oje Nínive ẹge ono, Ojejoje kfuru iya ẹya ono. Nínive kfụbe ọswa bụru mkpụkpu, haa nshinu. Iphe oophuje madzụ bụ abalị ẹto; t'o gude ọkpa ghabua ya.
4 Jona adụbe mbọku kẹ mbụ, ọ bahụru lẹ mkpụkpu ono wataru iya ẹphe ọraru arara: “L'ọ kwa ụkporo abalị labụ b'ọ phọduru; Nínive abụru kpurupyata.”

5 Ndu Nínive abya ekweta kẹ Nchileke. Ẹphe abya araa ya arara; t'iphe bụ onyenọnu swịa aswịswi; yee uwe-aphụ; tsube l'onye k'eze iya je akpaa l'onye ọphu kakọta nwanshị.
6 Teke ozi ono ruru eze ndu Nínive nchị; yo gbeshi l'aba-eze iya; yefu uwe-nlọkpuru iya; chịta uwe-aphụ yee; je adụgaru lẹ ntụ.
7 Yọ bya ezia; a raa ya arara lẹ Nínive mgburumgburu; sụ:
"Ọwaa bụ ekemu, eze yẹle ndu a maru ẹpha ẹphe atụ:
"T'ẹ b'ọ dụkwa madzụ nwigbaleke-ọma; m'ọ bụ anụ; m'ọ bụ eswi; m'ọ bụ atụru, e-wota nri ye l'ọnu; ọphu ọ dụkwa onye a-ngụ iphe angụngu.
8 Tẹ iphe bụ madzụ kpamukpamu; mẹ l'anụ chịta uwe-aphụ yee. T'ẹphe raa ẹkwa; rashia ya ike; raku Nchileke. Tẹ onyenọnu sefu ẹka l'ẹjo iphe; mẹ ome iphe-kpangangangu.
9 ?Onye maru mẹ Nchileke; l'oo-jizita obu; wofuru ayi oke ẹhu-eghughu iya; t'ayi ba anwụshihu."
10 Nchileke aphụa iphe ẹphe meru; l'ẹphe sefuwaru ẹka l'ẹjo iphe; phụaru ẹphe imiko; t'o mehe t'ẹphe bụru kpurupyata ẹge o shi sụ lẹ ya e-me ẹphe.

4

Obu-imiko Nchileke eghu Jona eghughu

1 Obenu l'iphe ono dụ Jona ẹji; ẹhu eghulahaa ya eghughu.
2 Yọ bya ekfuru nụ Ojejoje; sụ iya: "Nggụbe Ojejoje; ?tọ bụdu iphe ya kfuru teke ya nọkwaduru l'ufu-a ndọ. Ọ kwa iya meru iphe ya gbeshiru; gbaru lashia Tashishi. Ya mahawaru l'ị bụ Nchileke, emejeru madzụ eze-iphe-ọma; bụru onye obu-imiko; bụru onye iphe ẹ-te ghujedu eghughu ẹgwegwa; n-yemobu ngu nyịberu anyịbe. Ị bụ Nchileke, eleje pashia; haa ome madzụ iphe ị sụru l'ii-me iya.
3 Nta-a; nggụbe Ojejoje bu t'i wofu ndzụ iya; kẹ l'ọ karu iya mma lẹ ya nwụhuru; karia ọnodu ndzụ."
4 Ojejoje ajị iya: "?Ọ gbaru kẹ t'ẹhu l'eghu ngu eghughu tọo?"
5 Jona atụgbua je anọdu l'ụzo ẹnyanwu-ahata mkpụkpu ono. Yọ tụaru onwiya mkpu l'ẹke ono; nọdu; ngabe t'ọ maru iphe e-mekochaa mee mkpụkpu ono.
6 Ojejoje, bụ Nchileke emewaphu t'oshi vayịnu futa l'iku eke ono bya evulihu tẹ agu iya kpuchijee Jona; k'ọphu ẹhu a-dụje iya agu. Ẹhu atsọo Jona ẹna kẹ oshi vayịnu ono.
7 Yo be l'ụtsu echile iya; Nchileke ewota ụnwehu tụa l'oshi ono; k'ọphu bụ l'oshi ono tsufuru ẹkwo; nwụhu.
8 Yo be teke anwụ hataru; Nchileke emee tẹ ẹjo phẹrephere, ẹkpo ọku shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata wata ophe l'ẹke Jona nọ; anwụ echilahaa ya; k'ọphu oose avẹhu. Yọ dụ iya t'a sụ l'ọ nwụhuru. Yọ sụ: "L'ọ ka kwa iya mma lẹ ya nwụhuru; karia lẹ ya nọ egbe ndzụ ọwaa."
9 Nchileke ajị iya: "?Ọ gbaru t'ẹhu ghua ngu eghughu; l'okfu vayịnu ono tọo?"
Jona asụ iya: "L'ọ gbakwaru t'ẹhu ghua ya eghughu; mbụ l'o ghukwa iya k'anwụhu nta-a."
10 Ojejoje asụ ya: "I phụrua ẹge o ruru ngu l'ẹhu mbụ kẹ vayịnu ono. Ọ bụ oswi-okfu l'ẹ tọ bụdu nggu; bẹ kụru iya nụ; l'o futaru l'ẹnyashi; nwụhu l'ẹnyashi ọphu tso iya nụ.
11 ?Iikfu tẹ okfu ẹhu Nínive; be eru iya l'ẹhu tọo; mbụ ndu Nínive ono, kariru ụkporo ụnu madzụ ugbo iri l'ise* ono; nweru elu l'igwe; l'ẹphe ẹ-ba ma iche, dụ l'iphe dụ mma; l'ọphu dụ ẹji."

---

* **4:11 4:11** Iphe ọ bụ bụ 120,000.

Mayịka

1 Ọwaa bụ ozi, Ojejoje ziru Mayịka l'oge teke Jótamu; Éhazu; mẹ Hezekáya shi
bụgbaaru eze ndu Júda. Mayịka bụ onye Mọreshetu. Ozi-wa shi l'àphù, ọ phụru
l'okfu ẹhu ndu Saméríya; mẹ ndu Jerúsalemu.
2 Unubẹ ndiphe;
unu nụkwaa ya-o!
Tẹ mgboko gbaa mgburumgburu;
mẹ iphe bụ onye bu iya nụ ngabẹkwa nchị!
Lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ
shikwa l'eze-ụlo iya,
dụ nsọ l'agba unu ekebe.

Ikpe, eekpe ndu Saméríya;
ẹphe lẹ ndu Jerúsalemu

3 Unu lekwa!
Lẹ Ojejoje shikwa
l'ẹke o bu ebubu l'abya.
Ọobyawa tẹ ya bya
adzọo garamu garamu l'iphe,
bụ ẹke, dụ l'eli lẹ mgboko.
4 Iphe, bụ ugvu a-zashịhu iya l'ifu;
nsụda nsụda agbawashịhu l'ọ bụ
manụ, e doberu l'iku ọku; mbụ l'ọ bụ mini,
shi lẹ mgbazita l'atsọshihu atsọshihu.
5 Iphe kparu iphe iphe-a e-mokota l'ọha bụ okfu ẹjo iphe, ndu oshi-l'ọkpa Jékọpu
meshiru; mbụ ẹjo iphe, ndu ọnu-ụlo Ízurẹlu meru. ?Nanụ egbe ẹjo iphe Jékọpu meru
ọbu ?Tọ bụdu ndu Saméríya? ?Nanụ egbe ẹjo iphe kẹ Júda? ?Tọ bụdu Jerúsalemu?
6 Ojejoje asụ: "Lẹ ya e-mee Saméríya t'ọ bụru ikpọzu, ẹke aa-nọdu akọ vayịnu.
Mkpuma mgbodo mkpụkpu iya bẹ ya a-chịru ye lẹ nsụda. Ya emee tẹ mgbodo
mkpụkpu iya zee l'ọkpa-ụlo iya.
7 Iphe bụ ntẹkpe, ndu mkpụkpu ono doberu l'ọ ha bẹ ee-tsu yọgiriyogiri. Iphe bụ
iphe aanụje l'ụlo ọmarali bẹ ee-tsukota ọku. Ya a-bya emebyishikota iphe bụ agwa
ẹphe l'ọha. Ishi iya abụru l'ẹke iphe eshije eru ndu mkpụkpu ono ẹka bụ ụgwo ono,
aakfụje ụnwanyi ọkpara ụlo ọmarali ono. Yọ bụru ẹge aaghakashịje ụgwo, a kfụru
ụnwanyi ọkpara bụ ẹge aa-ghakashi ẹphe."

Ẹkwa; mẹ aphụ

8 Ọ bụ iya meru iphe mu a-ra ẹkwa; chia mkpu. Mu eyefu uwe mu; gbaru ọtu. Mu
a-kwa ẹkwa l'ọ bụ nkụta-ọswa; raa aphụ aphụ l'ọ bụ enyi-nwẹnu;
9 kẹ l'ọnya, aba Saméríya kwa 'agwọta agwọta. Ọnya ọbu gbe sweekwaru nụ Júda.
O ruakwaru obu-edukfu ndibe mu, bụ iya bụ Jerúsalemu.
10 Unu be ekfukwaru iya ndu Gatụ! Ọphu unu 'arakwa ẹkwa lẹ phuu! Unubẹ ndu
Bẹ́tu Ọfura; unu weswia onwunu l'alị!
11 Unubẹ ndu bu lẹ Shafiya; unu gbaru ọtu; gude iphere wụ-sweta! Ndu ọphu bu
lẹ Zenanu ta alụfutakwa alụfuta. Ndu Bẹ́tu-Ezẹlu bẹ aphụ byakwaru; kẹ l'iphe shi
gbobuta ẹphe b'e wofuwaru.
12 Mbụ lẹ meji atọfukwa ndu bu lẹ Marotu atọfu l'ẹke ẹphe nọ l'ele ẹnya k'ọma;
kẹle Ojejoje wotawaru mkpakẹhu bya edooru ẹphe; mbụ jeye lẹ Jerúsalemu.

13 Unubẹ ndu bu lẹ Lakíshi; unu kwakọbe ụgbo-ịnya unu k'ọgu! Ọ kwa unubẹdua
vuru ụzo gbube ishi ẹjo iphe; ndu Záyọnu etsolahaa ẹka unu; kẹ l'emeswe, ndu
Ízurẹlu mesweru bụ unu b'o shi l'ẹka.
14 Ọo ya bụ tẹ unu dua ndu Mẹreshetu Gatu ụlo. Ndu Akuzibu l'e-koshi eze ndu
Ízurẹlu ẹregede.
15 Mu a-chịta ndu a-bya alụgbua unubẹ ndu Marésha. Ndu Ízurẹlu ndu ọphu
aakwabẹje ugvu a-gbaru laa l'ọgba Adulámu je ewohaa onwẹphe.
16 Unu kpụshia ishi; gụa aphụ ụnwegirima unu ono, nọ unu l'obu ono! Unu mee
ishi t'ọ cha unu swarịswari l'ọ bụ kẹ udele; kẹ l'ụnwegirima unu ono bẹ aa-natakwa
unu; kpụa ẹphe lẹ ndzụ.

2

Idzu kẹ madzụ; lẹ kẹ Nchileke

1 Aphụ a-tsụkwaru ndu, anọduje achị ẹjo idzu; mbụ ndu anọduje l'ụlo ẹphe chịa ẹjo
idzu; nchi bọhudelephu; ẹphe awata iya ememe; kẹ l'ẹphe nweru ike, ẹphe e-gude
eme iya.
2 Ẹphe aswọbeje ẹnya l'alị onye odo; naa ya l'ọkpehu. Ẹphe aswọbe ẹnya l'ụlo;
naa ya l'ike. Ẹphe anajẹ madzụ ufu iya; mbụ naa madzụ iphe bụ òkè-iphe iya.
3 Ọo ya bẹ Ojejoje sụru: "Lẹ ya achịru ndu ono ẹjo idzu. Ọphu ẹphe 'adụdu ike
anahụ. Unu te ejehedu otse etsetse; kẹ l'oge teke ono a-dụ ẹjo ẹji.
4 Lẹ mbọku ono; bẹ ndiphe a-nọdu ekfubyishi unu ekfubyishi. Ẹphe a-nọdu ajị unu
kpaphukpaphu; l'agụru unu egvu-aphụ: l'asụje:
" 'Ayi gvụakwaru.
Òkè, gbaru ndibe mu;
b'e kewaru.
Ojejoje natawaru iya;
keeru ndu lụtaru ayi l'ọgu.' "
5 Ọo ya bụ l'unu te enwehedu m'ọ onye lanụ, a-nọ-chi ẹnya unu lẹ ndzuko kẹ Ojejoje;
mbụ onye a-tụ ẹnwa gude kee alị ono.
6 Ndu nkfuchiru ẹphe asụje: "T'ayi ba asụjeshi l'ọo Nchileke kfuru iphe, ayi ekfu.
L'ẹ to nwedu iphe-iphere, abya ẹphe ememe."
7 Nggụbe ọnu-ụlo Jékọpu: "?Aa-sụ lẹ Ume Ojejoje; bẹ ẹhu eghu eghughu tọo? ?
Oomejenua ẹge ono?" Okfu mu; ?too mejeduru onye ụzo iya kfụru akfụru iphe ọma
tọo?
8 ?O gbe bụru l'ụboku agvụwa agvụgvu-wa; bẹ ndibe mu wụ-lihuru l'ọ bụ ndu
ọhogu. Ndu esweta l'ụzo tụzooru onwẹphe ẹhu; bẹ unu kwachiru l'ụzo; yeshia ẹphe
akpawuru-uwe ndu ọva, ẹphe yeru; l'ọ bụ ndu shi l'ọgu.
9 Unyomu ndibe mu; bẹ unu achịfuje l'ẹgiri ụlo, ẹphe butsua; nafụ ụnwu ẹphe
ugvu, shi mu l'ẹka, a-nọ gbururu jeye.
10 Unu gbeshi; tụgbua; kẹle ẹke-a ta bụdu ẹke unu a-tụta ume; kẹ l'a tụruwaru iya
atụru. E mebyishiwaru iya; k'ọphu e te emekwatahedu iya emekwata.
11 Ọ -bụru lẹ mkpọkoro madzụ byaru bya asụ: "Lẹ Nchileke sụru t'a ngụje mẹe;
mẹ iphe angụngu ọdo, eme l'ẹnya;" bụnu egbe ndu nkfuchiru onanu; bẹ ẹphe a-chọ!

Eekwe ụkwa ndzọta

12 "Unubẹ ndu eri Jékọpu; to nwedu iphe e-me tẹ mu ba tụko l'unu ha chịkobe!
Ẹ tọ dụdu iphe e-me tẹ mu ba achịkobe unu l'ẹkalanu; mbụ unubẹ nwa ndu ọphu
wafụru nụ l'ọnu-ụlo Ízurẹlu! Mu a-chịkota ẹphe t'ẹphe nọkobe l'ẹkalanu l'ọ bụ onye
chịru atụru ye l'ụlo atụru; mbụ l'ọ bụ onye doberu eghu yẹle atụru l'ẹke ọ nọ; l'ata
nri. Ẹphe e-ji ẹka ono pyịmu; l'atụ wọwowo; kẹ l'ẹphe a-pa igwe.

13 Onye e-gbuharu ẹphe ụzo ụsa l'a-bụru onye e-vutaru ẹphe ụzo. Ẹphe e-chika
obu-edukfu mkpụkpu ono; wụfu. Onye eze ẹphe e-vuru ẹphe ụzo sweta. Mbụ l'ọo
Ojejoje e-vuru ẹphe ụzo."

3

Ndu ishi; ẹphe lẹ ndu nkfuchiru; b'a baru mba

1 Tọ dụ iya bụ; mu asụ: "Unu ngabẹ nchị; unubẹ ndu bụ ishi oshi-l'ọkpa Jékọpu;
mbụ unubẹ ndu achị nụ l'ọnu-ụlo Ízurẹlu. ?Tọ gbadụ unu ọmaru ẹge eekpeje ikpe,
dụ maa tọo;
2 unubẹ ndu kpọru iphe dụ mma ashị; yeru ẹjo iphe obu; mbụ unubẹ ndu anọduje
aswa ndibe mu akpọ; l'akpa ẹphe anụ l'ọkpu;
3 unubẹ ndu aswa ndibe mu akpọ; l'ata anụ ẹphe; l'etsu ọkpu ẹphe yọgiriyogiri;
ndu ebushije anụ ẹphe yọriyori l'ọ bụ anụ, aabya oye l'ochi; mbụ l'ọ bụ anụ, aabya
oye l'ite?"
4 E -meebe; ẹphe araku Ojejoje; ọle ẹ too yeduru ẹphe ọnu. Teke ono; bẹ oo-woharu
ẹphe ifu iya. Iphe a-kpa iya nụ abụru l'ẹphe mewaru iphe dụ ẹji.
5 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: "L'a -bya l'okfu ẹhu ndu nkfuchiru; mbụ ndu ono,
edusweshi ndibe mu ụzo ono; mbụ ndu ono, abụje: onye, nụru ẹphe nri; ẹphe asụ
l'ẹhu-agu a-bụ kẹ onye ọbu. Teke ẹ t'ọ dụdu iphe a nụru ẹphe; ẹphe akwakọbe kẹ
otso onye ọbu ọgu.
6 Ọo ya meru iphe nchi e-jikfu unu. Unu a-phụ-buhu àphù; ọchi agbachia unu ụzo;
ike ọgba ẹja ta adụhedu unu. Mbụ l'ẹnyanwu a-nyịhuru ndu nkfuchiru ono. Nchi
e-jikfu ẹphe l'eswe.
7 Ndu aphụje ọphulenya; bẹ iphere e-mekochaa gude. Ndu agba ẹja abụru ndu
e kpuru ifu lẹ ntụ. L'ẹphe ha e-mekochaa tụko kpuchia ẹka l'ifu; kẹle Nchileke te
eyejeheduru ẹphe ọnu."
8 Obenu lẹ mbẹdua b'a tsụru ike atsụtsu l'ẹhu. Ume kẹ Ojejoje jiru mu ẹhu yẹle
okpe ikpe, dụ maa yẹle ike-ọkpu, mu e-gude kfuru oshi-l'ọkpa Jékọpu emeswe, o
mesweru; mbụ kfuru oshi-l'ọkpa Ízurẹlu ẹjo iphe ẹphe meshiru.
9 Unu nụkwaa iphe-a; unubẹ ndu ishi ọnu-ụlo Jékọpu; unubẹ ndu achị nụ l'ọnu-ụlo
Ízurẹlu, bụ ndu kpọru ikpe, dụ maa ashị; bya emekota iphe kfụru gborororo t'o gbe
nggọ;
10 ndu gude ogbu ọchi gude kpụa mkpụkpu, nọ l'eli Ugvu Záyọnu; mbụ gude ome
iphe dụ ẹji kpụa mkpụkpu Jerúsalemu.
11 Ndu ishi ẹphe bụ: ị -nụ ẹphe ẹka-azụ; ikpe alaaru ngu. Ndu ishi ọmarali ẹphe
abụru: a -kfụa ẹphe ụgwo; ẹphe ezia iphe. Ndu nkfuchiru ẹphe abụru: a nụodu
ẹphe okpoga; tẹmanu ẹphe achịa ẹja. Ọle ẹphe l'ẹphe ha tụkokwarua dakobe Ojejoje
l'ekfu: "Lẹ Ojejoje kfụ ẹphe l'azụ; l'ẹ tọ dụdu ẹjo iphe, byaru bya adakfu ẹphe."
12 Ọo ya bụ l'ọo unu kparu iphe ee-mekochaa tụpyaa Ugvu Záyọnu atụpyaa l'ọbu alị
ereshi. Mkpụkpu Jerúsalemu e-mekochaa bụru ikpọzu. Eli ugvu ono, bụ ẹke eze-ụlo
Nchileke nọ ono e-mekochaa bụru ẹke ẹgbudu ruchiru.

4

Ẹhu-agu ojejoje
(Azá 2:2-4)

1 O -rua l'oge ikpazụ
bẹ ee-me tẹ ugvu ono,
a kpụru eze-ụlo Nchileke ono nọshia ike;
mee ya t'ọ bụru eze l'iphe

bụ ugvu ọdo, nọgbaa nụ.
Ee-me iya t'ọ kakọta iphe bụ ugvu ọdo l'eli.
Ono teke ndiphe a-nọdu awụ awukfu iya.
2 Igweligwe ndu ọhodo a-bya bya asụ:
“Unu bya t'ayi je l'eli ugvu
kẹ Ojejoje!
Unu t'ayi je l'ụlo Nchileke kẹ Jékọpu;
k'ọphu oo-koshi ayi ụzo iya;
t'ayi wata otso ụzo, ọ tọru.”
Ishi iya abụru l'ekemu e-shi lẹ Záyọnu bya;
okfu Ojejoje eshi lẹ Jerúsalemu.
3 Ọ bụ iya e-doshi okfu,
nọ nụ l'iphe bụ mbakeshi;
bụru iya e-doshiru mba ndu k'ike;
ndu ọphu bugbaa ote-ẹnya,
okfu, adaru ẹphe l'ibe ẹphe.
Ẹphe akpụkwashia
ngwa-ọgu ẹphe;
yọ ghọo ọgu, eegude akọ iphe;
akfụ ẹphe aghọo nwa mma, eegude apyị iphe.
Teke ono b'ẹ to nwedu mba,
ahalikwaduru ibe iya ẹka k'ọgu;
ẹphe ta amụhe ẹge e shi alụ ọgu ọdo.
4 Onyemonye ọbule a-nọduje
lẹ mkpuli vayịnu iya;
mẹkwaphu lẹ mkpuli oshi figu iya;
to nwehe onye eye ẹphe egvu;
kẹ l'ọ kwa Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu iya.
5 Iphe bụ mba, nọnu bụ ọmarali nk'ẹphe; bẹ ẹphe gude eje. Ayịbedua bụ Ojejoje, bụ Nchileke ayi; bẹ ayi e-gude ẹpha iya l'eje gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

Iphe Ojejoje chiru k'ememe

6 Ojejoje sụru: “L'o -rua mbọku ono; bẹ ya a-chịkobe ndu ngvụru; chịkobe ndu a chịfuru l'alị ẹphe yẹle ndu ya meru, ejee iphe-ẹhuka.
7 Ndu ngvụru; bẹ ya e-me t'ẹphe bụru ndu waru nụ. Ya emee ndu a chịfuru l'alị ẹphe t'ẹphe bụru ọha, ike nọ. Yọ bụru Ojejoje a-bụru eze, achị ẹphe lẹ Ugvu Záyọnu tsube lẹ mbọku ono gbururu jeyewaru.
8 “A -bya lẹ nggụbe nwada Záyọnu, bụ ẹke aanọ; l'eche ndu Ízurẹlu l'ọ bụ onye eche atụru-a; bya abụru ẹke ndu Ízurẹlu agbabajẹ je ezeeru ndzụ; ii-mekochaa bụru ishi ẹge i shi bụru teke ndiche. Ọ bụru eze e-mekochaa rube nggụbe nwada Jerúsalemu ẹke ọdo.”
9 ?Bụ ngụnu meru iphe ịira ẹkwa? ?Ti nwehedu onye eze tọo? Onye akpọ-jeziru ngu ụzo; ?tọo nọhedu tọo; meru iphe iphe-ẹhuka byaru bya azụ ngu l'ọ bụ nwanyi, ime eme-wa?
10 Nggụbe nwada Záyọnu; nọdunu ghaa gbụrugburu l'ọ bụ nwanyi, ime eme; kẹle nta-a; bẹ ịibyakwa ọha mkpụkpu-a je anọdu l'echi-ẹgu. Ii-je alị ndu Bábyilọnu. Yọ bụru l'ẹke ono; bẹ aa-nafụta ngu. Ọo l'ẹka ono; bẹ Ojejoje a-gbata ngu l'ẹka ndu ọhogu ngu.
11 Nta-a; bẹ igweligwe mba chịkobewaru onwẹphe t'ẹphe tso ngu ọgu. Ẹphe asụ: “T'e merua ya! T'ayi chịru ẹnya yeru Záyọnu!”

12 Obenu l'ẹphe ta madu iphe bụ iphe Ojejoje arị. Iphe ọ chịru idzu k'ememe te dodu ẹphe ẹnya; mbụ onye ono, chịkoberu ẹphe l'ọ bụ onye, chịkoberu witu, ooje etsutsu ono.
13 "Nggụbe nwada Záyọnu; gbeshi chia ya gbiigbii l'ọ bụ onye l'echi ereshi; kẹle mu e-me t'i fua mpo-ígwè. Ichirukfu-ọkpa ngu abụru ope. Nggu egude iya gwee igweligwe mba tọlitoli; wota uru ono, ẹphe ritaru l'ẹregede ono nụ Ojejoje; mbụ woru ẹku ẹphe ono nụ Nnajiufu ono, nwe mgboko l'ophu ono."

5

Ụkwa kẹ l'onye a-chịnu e-shi Bẹ́tulehemu

1 Unu chịkobe onwunu l'ikpo l'ikpo; nggụbe mkpụkpu ono, igweligwe madzụ nọ ono; kẹle ndu ọhogu ayi nọ-pheekwaru ayi anọ-phe. Onye ishi Ízurẹlu; bẹ ẹphe echikwa mgbọro-ígwè l'ishi-agbagba-nchị kẹ kpoo.
2 Obenu lẹ nggụbe Bẹ́tulehemu l'alị Efuratu! A makwarụa l'ị bụ nwa mkpụkpu, ha nwanshị l'ikfu Júda. Obenu l'ọo l'ime ngu; bẹ onye a-bụ onye ishi ndu Ízurẹlu e-mekochaa shi; lụfutaru mu. Onye ono shiru teke ndiche nọduhawa; o shiru l'ede-nwede nọduta.*
3 Ọo ya bụ lẹ ndu Ízurẹlu; bẹ aa-paru gwọbe gbururu jeye teke nwanyi ono, ime eme ono l'e-zeda. Ọ bụ teke ono; bẹ ụnwunna iya ndu ọphu a-lakfutafụa ndu Ízurẹlu.
4 Onye ono -byalẹphu; bẹ ọo-bụru onye eche atụru; chee atụru iya ono. Ọ bụ Ojejoje a-nụ iya ike; bya abụru Ojejoje, bụ Nchileke iya e-me t'a kwabẹ iya ugvu. Ndibe iya ono e-buru l'ẹhu-agu; tọ dụ iphe e-me ẹphe; kẹle teke ono; bẹ ụdu iya e-jedzuru mgboko gbaa mgburumgburu.
5 Oo-me tẹ nchị dụ ẹphe ndo.

Ndzọfuta yẹle ọ-la-l'iyi

Teke ndu Asiriya a-byakfuta alị ayi ọgu l'alị ayi; bya adzọo ẹke ayi tụshiru ike fụtufutu; bẹ ayi a-fọta ndu eche atụru ụmadzu ẹsaa yẹle ndu bụ ndu ishi: ụmadzu ẹsato t'ẹphe duta ayi tso ndu Asiriya ono ọgu.
6 Ẹphe e-gude nkogo lụa alị ndu Asiriya ono; ẹphe a-mịfuta nkogo gude lụa alị Nimurọdu. Ọ bụ iya a-nafụta ayi l'ẹka ndu Asiriya; mẹ ẹphe byalẹphu bya awụbata l'alị ayi wata ọdzo garamụgaramu; l'awụ ala l'ókè-alị ayi.
7 Ndu eri Jékọpu, waru nụ a-dụ l'ọ bụ iji, shi l'ẹka Ojejoje adashị. Ẹphe a-dụ l'ọ bụ nwẹyo mini, yọshiru l'eli iru ẹwu, ẹ-ta bụdu madzụ b'o cheru; t'o nwe onye ọ nọ ngabẹru.
8 Ndu eri Jékọpu, wafụru nụ a-tụko ẹgu dzuru. L'iphe bụ mbakeshi; bẹ ẹphe a-dụ l'ọ bụ agụ, nọ l'ẹke anụ-ẹgu-ẹgbudu dzuru edzudzu; mbụ dụ l'ọ bụ nwa agụ, nọ l'ẹke atụru nọ, abụje: ooje; yọo dzọ-gbushi iphe ọ phụru; ọphu ọ dụdu onye adụje ike nafụ iya iphe o guderu.
9 Ndu ọhogu ngu; bẹ ii-mekputakota; nggu achilia ẹka imeli tụa okoo kpua ẹphe. Ọdo bụ lẹ ndu nggu l'ẹphe nọ l'okfu; bẹ ee-mebyishikota.
10 Ojejoje sụru: "L'o -rua mbọku ono; bẹ ya e-gbushi ịnya unu; bya emebyishia ụgbo-ịnya unu.
11 Ya e-mebyishi mkpụkpu, nọgbaa l'alị unu bya etsukposhia iphe bụ ẹke, unu kpụru; yo shihutsua ike l'ọ ha.
12 Ya e-mebyishi kẹ ọgvu ono, unu agwọ ono; ọphu unu 'enwehedu ndu njibya ọdo.
13 Ya e-mebyishi ntẹkpe ono, unu pyịshiru dobe ono; mebyishia mkpuma ono, unu agwatsụa agwagwa ono; to nwehe iphe unu gude ẹka unu mee, unu abaabaru ẹja ọdo.

---

* **5:2 5:2** Mát 2:16.

14 Ya a-bya alụa agwa Ashera l'ẹke, unu nọ; woru mkpụkpu unu l'ọ ha tsukposhia.
15 Ya e-gude oke ẹhu-eghughu melata ndu mba ono, jịkaru l'ẹphe tee medu iphe
ya sụru t'ẹphe meje ono."

6

Eeku ndu Ízurẹlu ikpe

1 Unu ngabẹkwa nchị l'iphe Ojejoje ekfu.
Tẹ nggụbe Ojejoje gbeshi vudo evudo; kfua iphe e meru ngu l'ifu eze ugvu! Tẹ iphe
bụ ugvu nụwaru iphe oome t'o kfua!
2 Unubẹ ugvu l'ugvu ha; unu nụkwaa iphe Ojejoje abya edodo! Unu ngabẹ nchị nụa
iphe ada nụ; unubẹ itso, gude mgboko gbururu jeyewaru! Ishi iya abụru; l'o nweru
iphe Ojejoje ekfu lẹ ndibe iya meru iya. O nweru iphe ọogushi lẹ ndu Ízurẹlu meru
iya.

Ọnu, Ojejoje yeru

3 "Ndibe iya; ?Bụnua ngụnu; bẹ ya meru unu? ?Bụ ivu ẹra ngụnu; bẹ unu a-sụ lẹ
ya boru unu? Unu sanụa ya ẹya!
4 Ya dufutaru unu l'alị Íjiputu; bya agbafụta unu l'alị ono, unu shi bụru ohu ono.
Ya ziru Mósisu t'ọ bya edua unu yẹle Érọnu; mẹ Miriyamu.
5 Unubẹ ndibe iya; unu nyatakwa idzu, ọ chịru; mbụ Balaku, bụ eze ndu Móabu!
Unu anyatakwaphụ ọnu, Bélamu Beyọ yeru iya! Unu nyatakwa ije unu shita lẹ
Shitimu jeye lẹ Gíligalu; k'ọphu unu a-ma iphe Ojejoje meru; gude dzọta unu!"
6 ?Bụ ngụnu; bẹ mu e-gude bya Nchileke l'ifu bya ebyiaru iya ikpere; mbụ Nchileke
ono, paru ẹka apaa ono? ?Bụ nwa eswi, gbaru afa; bẹ mu e-gude byaru iya ogworu
ngwẹja-ukfuru tọo?
7 ?Ọo-dụ Ojejoje mma m'a nụ iya ụnu ebyila; nụ iya nggele manụ, bụ 'agụta agụta?
?Mu e-gude ọkpara mu gwooru Nchileke ẹja; gude iya gwofu emeswe, mu mesweru
iya tọo. Mbụ; ?bụ tẹ mu gude nwa, shi mu l'ẹpho kfụa ụgwo iphe dụ ẹji, mu meru
tọo?
8 O koshiakwaru nggụbe madzụ iphe dụ mma k'ememe. ?Bụkwanu ngụnu bụ iphe
Ojejoje ele ngu ẹnya iya l'ẹka; 'abụdu t'i meje iphe vudo nhamụnha; nggu aphụjeru
madzụ imiko; mẹfua t'i wozita onwongu alị l'etso Nchileke ngu.

Ikpe, nmaru ndu Ízurẹlu yẹle iphe ee-me phẹ

9 Unu ngabekwa nchị! Ọ kwa Ojejoje eku ndu mkpụkpu-a oku. Ọtsu nggụbe Ojejoje
egvu bụkwa mmamiphe. "Unu gebekwa nchị l'ọda ẹchachi; mẹ k'onye echi ngu iya
nụ!
10 Unubẹ ndu iphe dụ ẹji; ?bụ tẹ ya zahaa ẹku ono, unu kparu l'ụzo ẹregede ono
tọo. ?Bụ tẹ ya zahaa l'o nweru iphe e bubotaru iphe ebubota gude átụ iphe bụ iphe
Nchileke tụru ọnu?
11 ?Ya e-kpefu onye gude iphe ẹregede l'atụ iphe ere; mbụ onye vu ẹda, ẹra iphe
nọ iya nụ ta bụdu iphe ọ sụru l'ọ bụ?
12 Ndu nweru iphe lẹ mkpụkpu ono anọduje eme ndu ọdo iwe iwe. Ndu bu iya nụ
bụ ndu ntuphu-ire; ẹphe egudeje ire ẹphe l'eduphushi madzụ.
13 Ọo ya meru iphe ya watawaru unu emebyishi unubẹ ndu mkpụkpu ono. Ya eme
tẹ unu chịhu; kẹ l'unu emeje iphe dụ ẹji.
14 Nri; bẹ unu e-rikwaa; ọle ẹpho te ejidu unu. Unu -ria mẹ unu riru iri-a; ẹpho
eghelerua unu ọnu. Unu a-bụ akpa-aghaka; kẹ l'iphe unu kpataru kwakọbe; bẹ ya
e-gude ọgu bya anaa unu.

15 Unu a-kọ okfu akọko; ọle unu ta akpatadu iya akpata. Unu a-pyịshije manụ
l'akpụru olivu; ọle unu te etedu manụ iya unubẹdua l'onwunu. Unu a-dzọshije mẹe
l'akpụru vayịnu; ọle unu ta angụdu mẹe ya.
16 Kẹ l'unu mewaru iphe Omuri sụru t'unu meje; bya etsoru iphe bụ nha-ọkpa ndibe
Éhabu; mẹ ome-l'alị ẹphe. Ọo ya meru ya a-ha nggụbe mkpụkpu t'ẹgbara kfụa ngu;
ndibe ngu abụru ndu ndiphe aa-nọdu achị ọchi. Yọ bụru unu; bẹ ndiphe a-nọdu aja
ewena."

7

Nshọbukwaa ndu Ízurẹlu

1 Nshọbukwa mu nshọ; kẹle mu dụ l'ọ bụ onye jeru akpaa l'ọnanwu teke a
kpatagewaru iphe e meberu l'alị; akpụru vayịnu agvụwa l'oshi iya. Mbụ teke ono,
akpụru vayịnu kẹ ikperazụ ta anọjehedu t'a wọta ria ono; ọphu akpụru figu ọdungu
phụ, anọduje agụshi mu ike phụ ta dụwa ọphu nọnu.
2 Ndu yeru Nchileke obu; bẹ gvụakwaru nụ l'alị ọwaa. Mbụ l'ẹ tọ dụhedu m'ọo
onye lanụ, bụ onye obu iya gụru iphoro, phọduru nụ. Iphe onyemonye kwageberu
akwagebe iya bụ ogbu ọchi. Onyemonye gudewa ụgbu l'ege; tẹ ya nmata nwunne
iya.
3 Ome ẹjo iphe kwọwaru ẹphe ẹhu. Onye achị achịchi ekebutaje madzụ t'ọ nụ iya
iphe. Ndu ikpe l'ana ẹka-azụ. Ndu, bụ ndu a maru ẹpha ẹphe egudeje ike l'atụ t'a nụ
ẹphe iphe agụ ẹphe. Ndu ono l'ẹphe ha; bẹ idzu ẹphe abụje nanụ.
4 Onye ọphu bụ iya kakọta mma l'ẹphe; anọduje adzụ adzụdzu l'ọ bụ ogvu. Onye
ọphu bụ iya kakọta ọbu onye obu gụru iphoro aka ikpo amị-ogvu ẹji.
Eswe mbọku ono, ndu nche unu shi kfuta okfu iya ono ruakwaru; mbụ mbọku ono,
Nchileke a-nụ unu aphụ ono. Ọ kwa nta-a bụ teke aa-nụ unu chịkikfuu ọbu.
5 Unu ba adakobejekwa madzụ ibe unu! Ọphu unu atụzojekwaru onye unu l'iya
eshi ọnya ẹhu! Mbụkwa jeye lẹ nwanyi ono, azẹje tụ-kobe ngu ishi l'ụtakfu ono;
makwaru ụdu okfu, ii-kfuje t'ọ nụa!
6 Ishi iya abụru lẹ nwata nwoke emechijekwa nna, mụru iya nụ ifu. Nwa nwanyi
l'etsoje nne, mụru iya nụ okfu. Nyee nwa l'etsoje nne -nji iya okfu. Mbụ lẹ ndu bụ
ndu ọgu madzụ abụje ndu ufu iya gẹdegede.
7 Obenu lẹ mbẹdua bụ Ojejoje; bẹ mu a-chịru ẹnya ziaru. Mu a-nọdu ngabẹru
Nchileke, bụ Onye ndzọta mu. Nchileke mu a-nụ olu mu.

Ndu Ízurẹlu e-gbeshi ọdo.

8 Unubẹ ndu ọhogu mu; unu be tekwa ẹswa kpua mu! A makwaru-a lẹ mu daru
adada; ọle mu e-gbeshikwaa ọdo. A makwaru-a lẹ mu nọ l'ọchi; obenu l'ọo Ojejoje
a-bụru iphoro, nọduru mu.
9 Keshinu ọ bụ mbẹdua meru Ojejoje iphe dụ ẹji; bẹ mu e-vutanu oke ẹhu-eghughu
iya gbururu jeye teke ọo-bya elee ẹnya l'okfu ẹhu mu; meeru mu iphe ruberu mu
nụ; dufuta mu; dobe l'ẹke iphoro nọ. Mu aphụa ẹge oo-gude dzọfuta mu.
10 Teke ono; bẹ ọhogu mu ono a-phụkwa iya phụ; woru ẹka kpube l'ifu l'ẹke iphere
e-gude iya. Mu egude ẹnya mu phụ ẹke ọo-da kpurumu; mbụ onye ono, shi asụje
mu: "?Nanụ Ojejoje, bụ Nchileke mu?" Ẹ ta nọdu ọphu baru ishi; a dzọo yẹbedua
tọlitoli ẹge aadzọtoje ẹpoto, nọ l'echi oje.
11 Eswe mbọku, aa-kpụkwa mgbodo ngu ono abyaakwa. Mbụ mbọku, ee-me tẹ
ókè-alị ngu kabaa nshinu.
12 O -rua mbọku ono; bẹ ndibe ngu e-shijetsua Asiriya abyakfuta ngu; ndu e-shi
l'iphe bụ mkpụkpu, nọtsua l'alị Íjiputu abya; mbụ shita l'alị Íjiputu jeye lẹ Ẹnyimu
Yufurétusu; shita l'eze ẹnyimu jeye l'eze ẹnyimu; mẹ shita l'ugvu jeye l'ugvu.

13 Mgboko gbaa mgburumgburu; bẹ ẹgbara a-kfụ. Yọ bụru ndu bu iya nụ a-kpa
iya; kẹ l'ẹphe awọtawa akpụru iphe ẹphe kụru.

Okfu anụ Nchileke;
l'aja iya ajaja

14 Gudenu mgbọro ngu chee ndibe ngu l'ọ bụ onye eche atụru; mbụ ndu ono, bụ
òkè-iphe ngu ono. Ndu ono; bẹ fọfuru onwẹphe je eburu nwẹnkinyi ẹphe l'ọswa;
l'ẹke nri elu eruje nọ. T'ẹphe nọdunu lẹ Báshanu; nọdu lẹ Gíledu taję nri ẹge ẹphe
shi ata iya teke ndiche.

15 "Ọ kwa ẹge mu meru iphe, dụ biribiri koshi ẹphe teke ono, unu shi Íjiputu lụfuta
ono bụ ẹge mu e-me iya koshi ẹphe nta-a!"

16 Iphe bụ mbakeshi e-gude ẹnya ẹphe phụ iya; iphere egude ẹphe. Ike ẹphe l'ọha;
bẹ aa-nafụkota ẹphe. Ẹphe e-woru ẹka dẹe l'agba; nchị echishihu ẹphe; ẹphe awata
ọda nkịchi.

17 Ẹphe e-gude ire mịchalahaa ẹja l'ọ bụ agwọ; mbụ l'ọ bụ ụnwu iphe awụ l'ẹpho.
Ẹphe e-shigbaa l'ẹke ẹphe domishiru onwẹphe lụfuta; l'anmakọta kwẹkwekwe.
Ẹphe e-gude ọtsu egvu ghakọbe lakfutashia Ojejoje, bụ Nchileke ayi; wata unu ọtsu
egvu.

18 ?Bụ onye dụ l'ọ bụ nggụbe Nchileke, bụ onye agụje madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji;
l'eleswetaje emeswe, ẹphe mesweru ngu; mbụ nwa ndu ono, phọduru nụ l'òkè-iphe
iya ono? Ẹhu te eghujedu ngu eghughu gbururu jeyewaru. Iphe adụje ngu mma bụ
t'ị phụaru madzụ imiko.

19 Ịi-phụru ayi imiko ọdo. Ẹjo iphe ayi; bẹ ii-dzọpyabe l'ọkpa; chịru iphe dụ ẹji, ayi
emekota je echee l'eze ẹnyimu.

20 Ii-meru oshi-l'ọkpa Jékọpu ire-lanụ; phụaru oshi-l'ọkpa Ébirihamu imiko, bụ iya
bụ nte, i riru nna ayi oche phẹ teke ndiche ono.

Náhumu

Ẹhu-eghughu Nchileke l'okfu ẹhu ndu Nínive

1 Ọwaa bụ ozi ẹhu mkpụkpu Nínive; ẹkwo e deru àphù̀, ọ phuru mbụ Náhumu
onye Ẹlukoshi.
2 Ojejoje bụkwa onye okopho; bụru Nchileke, agwataję ụgwo iphe.
Ojejoje bụ onye agwataję
ụgwo iphe; bụru onye
oke ẹhu-eghughu.
Ojejoje emelatajekwa ndu,
kpọru iya ashị iphe ẹphe meru iya;
l'ewojekwaruphu
oke ẹhu-eghughu iya
tụ-koshi ndu ọhogu iya.
3 Ojejoje bę ẹhu t'eghujekwa
eghughu ęgwegwa;
bụkwaruphu onye ike iya haa nshinu.
Ojejoje ta ahakwa onye
ikpe nmaru t'ọ laa kę manụ.
Ọ bụ oke phęrephere;
mę ọku-maa b'o gude tọo ụzo, ooshije;
urukpu abụru udzu-ęja, etsu iya l'ọkpa.
4 Ọ bajęru eze ęnyimu mba; mee ya t'ọ tahu.
Oomeje iphe bụ ęnyimu l'ọ ha t'ọ tashịhukota.
Alị Báshanu me ęwu,
nọ lę Ugvu Kamęlu;
bę oomeje; yọ nwụa kpaa;
ęge ono kwaphu bę oomeje tę iru, nọ lę
Ugvu Lébanọnu nweshia enwenwe.
5 Eze ugvu l'ugvu haa anmaję jijiji l'ifu ya;
ndu ọphu bụ ụnwu ugvu angazeshihu.
Mgboko gbaa mgburumgburu;
mę iphe bụ iphe bu iya nụ
anọduje anma furafura l'ifu iya.
6 ?Bụ onye a-dụ ike vudo iya
l'ifu teke iphe eghu iya eghughu.
?Bu onye a-du ike wafụ
l'oke ẹhu-eghughu iya?
Oke ẹhu-eghughu iya adụje
l'ọ bụ onye e kpuru ọku;
Mkpuma agbaję
yọgiriyogiri l'ifu iya.
7 Ojejoje dụ mma;
bya abụru agbarike madzụ
teke onye ọbu nọ
l'iphe-ẹhuka.
Iphe bụ ndu gbabaru lę
mkpuli iya je ozeru ndzụ; bę ooletaje ęnya.

8 Obekwanu l'oo-gude
ẹjo utso mee tẹ ndu Nínive chihu.
Ndu ọhogu iya; bẹ ọo-chị
chịba l'ẹkpuru-ọchi.
9 Iphe bụ ẹjo idzu, ẹphe achịru Ojejoje;
bẹ oo-mebyishi;
ọphu ndu ọhogu iya
'apalihekwa ishi ọdo
kẹ ugbo ẹbo.
10 Ọo teke a nmakọru ẹphe l'ọ bụ eri-ogvu;
ẹphe angụa mẹe; yọ tsụshia ẹphe atsụtsu;
bẹ ọku e-tsu ẹphe ẹge
ootsuje ẹkwo akpe ọkponku.
11 Ọ bụ lẹ nggụbe Nínive b'o nweru
onye lụfutaru nụ; bya awata ọchiri
Ojejoje ẹjo idzu; nọdukwaphu lẹ
mgbazi t'e mee iphe dụ ẹji.
12 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu. Ọ sụru:
"L'a makwarua l'ẹphe shihuru ike
bya adụ l'igwe;
ọle ee-me ẹphe t'ẹphe bụru kpurupyata; gvụ.
A makwarụa lẹ mu meru unu;
unu anọdu l'iphe-ẹhuka;
ọle mu te emehedu t'unu
jebaa iphe-ẹhuka ọdo.
13 Nta-a; bẹ mu a-nyafụ ajaba ono,
ẹphe nyabẹru unu l'olu ono;
tọfukwaphu unu odogoro ono,
ẹphe keru unu ono."
14 Ojejoje tụakwaru ekemu l'okfu ẹhu ngu;
sụ: "Lẹ awa ngu a-gvụ; ẹpha ngu ephuhu.
Ya e-mebyishi iphe a pyịru apyịpyi;
mebyishia ndu ọphu a kpụru akpụkpu
dobegbaa l'ụlo agwa ngu.
Ya a-tụ ili, ee-li ngu;
kẹ l'ị bụ 'ọ-ga-lẹ-mkpa."
15 Lee ẹnya l'eli ugvu ono; phụ ọkpa onye gude ozi-ọma l'abya; mbụ onye ezi ozi-ọma ẹhu-agu. Unubẹ ndu Júda; unu gbaa ajị unu; unu emee iphe unu kweru ụkwa iya. Ishi iya abụru lẹ ndu ẹjo-obu; mbụ ndu Nínive ta abyahẹdu unu ọkpa ẹhu ọdo; kẹ l'ee-me tẹ akọ ẹphe ba adụhe ọdo.

2

Nínive e-chikahu

1 Unubẹ ndu Nínive; onye a-bya achịkashia unu nanụ nanụ abyaakwa.
Unu chekwa ụlo-mgbochi unu nche;
unu echekwaphu nche l'ụzo ono!
Unu rụkotakwa onwunu arụkota;
unu arụkotakwaphu ike unu l'ọ ha!
2 A makwarụa lẹ ndu ọhogu
gwowaru iphe ẹphe kpakparakpa;
bya emebyishikota iphe

ẹphe meberu l'alị l'ọha;
obenu lẹ Ojejoje e-mekwa
tẹ ugvu awa Jékọpu
laphutaru ẹphe azụ ọdo;
t'ọ bya adụ ugvu ẹge
ndu Ízurẹlu shi adụjehawa.
3 Iphe ndu sọja iya egudeje
egbochita onwẹphe;
bẹ ekekota uswuswe.
Ndu sọja ẹphe eyekota uwe, eke mee-mee.
Mgbọro-ígwè, e gude mee
ụgbo-ịnya ọgu ẹphe
egbukwa ngerengere
mbọku ono,
ẹphe kwakọberu kẹ ọgu ono.
Arwa ẹphe; bẹ ẹphe gudewa
aba mbavu-ọgu.
4 Ụgbo-ịnya ẹphe awụkwa
kpọtikpoti l'iphe bụ esu-ụzo;
ẹphe jiru edukfu ji:
ẹphe -jee ifu; ẹphe alaa azụ.
Ẹphe l'ẹphe ha tụko
dụ l'ọ bụ ọku itsu-ọku;
l'ezigbaa phaphapha l'ọbu ebemu-igwe.
5 Ndu sọja iya ndu ọphu a fọru afọfo
b'o kukobewaru l'ẹkalanu;
ọle ẹphe tụko ejelee l'evuko alị evuko.
Ẹphe ekwojeru jeshia lẹ mgbodo,
e gude kpụ-pheta mkpụkpu ono;
iphe eegude egbochi onwonye l'ọgu
egbe nọdugbawa nụ lẹ mgbodo ono
kẹ jịngu-jingu.
6 Ụzo, eeshi eje ẹnyimu; b'e tsukafuwaru;
gheru ọnu.
Iphe bụ ndu, nọ l'ufu-eze
bẹ ẹhu aanmakwa nmanma.
7 A tụwaru iya l'ọ bụ iwu
lẹ ndu mkpụkpu-wa; bẹ aa-kpụ lẹ ndzụ;
laa alị ọdo.
Ụnwu-mgbọko, a-nọdu
agbaru ẹphe mbọyi;
kụgbaaru ẹka l'ukuvu; l'akpọ kukuku.
8 Nínive dụlephu l'ọ bụ okpuru,
mini, nọ iya nụ awụfu
awụfu l'ọ bụ nggele.
Iphe aaragbaa bụ:
“Unu vudo-o! Unu vudo!”
Ọ bụ l'ẹ t'o nwedu m'ọo onye lanụ,
gharu ẹnya l'azụ.
9 Unu vua mkpọla-ọcha; vua mkpọla-ododo;
kẹ l'ẹku, mkpụkpu-wa

doberu bukwa 'erige erige.
10 Mkpụkpu ono dabuakwaru iphoro;
Ọ bụwa kpurupyata; daburu ochobo.
Iphe bụ ndu bu iya nụ;
bẹ meji tọfukotaakwaru:
ikpere l'avụkota ẹphe kwẹrikweri;
ẹhu atụko l'anma ẹphe kpakpakpa;
ifu agbanwụshihukota ẹphe agbanwụshi.
11 ?Nanụ ẹke iduma-agụ ono nọ;
mbụ ẹke ono,
ọonoduje anụ ụnwu iya nri ono;
mbụ ẹke oke agụ yẹle nyee ya shi ejeje;
ẹphe l'ụnwu ẹphe;
to nwe iphe ẹphe atsụ egvu?
12 Agụ ono shi egbujeru ụnwu
iya anụ, e-dzuru ẹphe;
dzụ-gbushia anụ pata je atọgboru nyee ya;
O shi egbuje anụ je edojia ọgba iya edoji;
lajashịa anụ bya akụbe l'ọgba iya.
13 Ọwaa bụ iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru. Ọ sụru: "T'unu lenu; ya achịkwaru unu ẹjo idzu. Ya e-gude ọku dzụpyashia ụgbo-ịnya unu; yọ kpọo ẹnwuru-ọku; kpoo tụu. Ọ bụ ogu-mbeke; bẹ ee-gude gbushia ụnwu agụ unu pyaapyaa. Ẹ tọ dụkwa anụ, ya a-haru unu lẹ mgboko t'unu gbujee; taa. Ọphu 'onwedu l'anụkwadua olu ndu ozi ngu ọdo."

3

Iphe-ẹhuka, Nínive e-je

1 Aphụ a-tsụru mkpụkpu ono,
bụ mee jiru iya ono.
Ọ bụ ẹjo-ire; mẹ iphe a nakọru lẹ nfụ;
bẹ jiru iya nụ;
ọphu 'onwedu teke
aa-kpabuhu iya madzụ ẹhu akpabuhu.
2 Unu ngabẹnu nchị nụa ọda ẹchachi;
ọda ụgbo-ịnya, agba ọso;
igidi ịnya, akfụ wugengu wugengu;
mẹ ụgbo-ịnya, awụ l'etso iya nụ.
3 Ndu agba ịnya-ọgu; bẹ ifu bọhuakwaru.
Ẹphe gudeakwa ogu-mbeke ẹphe aba
mbavu-ọgu: arwa ẹphe
l'adagbaa kẹ swịmu; swịmu.
Ndu e gburu l'ọgu dụ l'igwe;
odzu ndu nwụshihurunu akụru;
odzu madzụ abụru 'agụta agụta;
k'ọphu aadzọtsua ẹphe ọkpa l'esweta.
4 Iphe kparu iphe ono l'ọha bụ
lẹ nwanyi ọkpara ono tsonukaru nwoke;
kẹ l'ọomashi mma ike;
l'agwọshikwaphu ọgvu ike;
onye egudeje kẹ unwoke,

ootso reshia mba, dụ iche iche.
5 Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike sụkwaru:
“T'i lekwa! L'obu ta dụhekwa
iya mma l'ẹke ịino.
Ya a-jị-likwa mkpuni ngu; ghaa ngu l'ifu.
Ya e-me tẹ iphe bụ
mbakeshi phụ ngu l'ẹke ịigba ọtu.
Iphere e-gude ngu l'ifu
alị-eze, dụ iche iche.
6 Ya e-me ngu ẹjo ahụma;
nggu adụ oyi l'ẹnya;
Ya e-me t'ẹ b'ọ dụhe iphe aa-gụbe ngu;
mee ngu t'ị bụru iphe
ee-gude l'akọ ọnu.
7 Iphe bụ ndu phụru ngu nụ
a-kpọ-yiru ngu ukuvu;
sụ: ‘Lẹ Nínive; bẹ ẹgbara kfụakwaru;
?Bụ onye a-yọru iya ọshi;
bụ onye l'a-dụ iya ike.’ ”

8 Nínive; ?ị ka Tebusu mma tọo; mbụ mkpụkpu ono, bu l'ọnu ẹnyimu Náyịlu; mini gbapheru mgburumgburu ono? Ọ bụ ẹnyimu ono bụ iphe egbobutaje iya nụ; mini ẹnyimu ono abụru ụpho-mkpuma, e gude kpụ-buta iya.

9 Ndu Itiyópiya yẹle ndu Íjiputu shi bụru agbarike iya; ike ta agvụje ẹphe agvụgvu. Ndu Putu mẹ ndu Líbiya shitsukwaa bụru ndu yẹ ya tụgbaberu bụru nanụ.

10 Ọle e megekwarụa; kpụa ya lẹ ndzụ laa alị ọdo. Ụnwegirima iya; ndu ọphu angụ ẹra b'e gweru rakaraka lẹ mbadụzo. Ndibe iya ndu ọphu a maru ẹpha ẹphe; b'a tụru ido; gude keshia ẹphe. Ndu ọphu bụ oke amadụ l'ẹphe b'a tụshiru mkpakọbe; keeru ndu ọhogu ẹphe.

11 Unubẹdua l'onwunu; bẹ mẹe e-gudekwaphu. Unu e-mekochaa achọ ẹke unu e-domi onwunu tẹ ndu ọhogu ba aphụ unu.

12 Iphe bụ ụlo, unu kpụshiru ike a-dụkotakwa l'ọbu oshi figu, akpụru iya kẹ mbụ chashịru achashị, abụje; a -nma ya yikayika; nebyi iya adashịa l'ọnu ndu a-ta iya nụ.

13 Unu lewaru ndu sọja unu ẹnya; phụ ẹge ẹphe dụtsua l'ọ bụ ụnwanyi. Iphe bụ ọnu-ọguzo, eeshije abata mkpụkpu unu l'ẹphe ha; bẹ ghekotaru ọnu; k'ọphu ndu ọhogu unu e-shi iya wụbata.

14 Unu kukwaa mini sụa malẹ ọgvu teke ndu ọhogu unu a-bya eyebuta unu! Unu emee tẹ ụlo ono, unu kpụshiru ike ono kabaa oshihu ike! Unu dzọo ẹja; mekwashia iphe e gude ayọ bụloku; yọshia bụloku.

15 Ọ kwa l'ẹke ono; bẹ ọku a-dzụ-gbushi unu; e gude ogu-mbeke gbushia unu pyaapyaa. Unu kabaa l'igwe l'ọ bụ ogu; mbụ zaa l'ọ bụ igube!

16 Ndu azụru ngu aswa b'i mewaru; ẹphe azaa l'igwe ka mkpọ-kpodo, nọ l'igwe; obenu l'ọ bụ ẹge igube azaje l'igwe bụ ẹge ẹphebedua a-za bya egwotagee iphe nọ l'alị ono; mee wangu.

17 Ndu eche ngu nche etsu l'ọbu igube; ndu ishi-ọru ngu anyịnwua l'ọ bụ igube, mbọku oyi atsụ; je anyịnwua lẹ mgbodo. Anwụ -chidelephu; ẹphe ephekashihu; tọ nwe onye a-ma ẹke ẹphe ala.

18 Nggụbe eze ndu Asiriya; ndu echeru ngu atụru; bẹ mgbẹnya tụtsuakwaru. Ndu a maru ẹpha ẹphe chịakwaru ẹka ye l'ifu ụtakfu; nọ-kirishia. Ndibe ngu gbawaru nanụ nanụ l'ugvu ugvu; tọ dụ onye e-je ẹphe achịkobe.

19 Iphe e mekaru ngu te nwekwa ọgvu; ọnya, nọ ngu l'ẹhu; bẹ ishi nggu l'iya a-
yịkwa. Iphe bụ onye, nụru ẹge ọomuru ngu a-nọdu etekwa ẹswa k'adada, ị daru.
Ishi iya abụru: ?bụ onye b'ẹ ti meedua ẹjo iphe?

Habakuku

Aphụ, Habakuku l'agụ

1 Ọwaa àphù, ọ phụru; mbụ Habakuku, bụ onye nkfuchiru Nchileke.

2 Nggụbe Ojejoje; ?bụ teke ole; bẹ mu e-chiberu mkpu; tẹmanu nggu eyeeru mu ọnu. ?Bụ teke ole; bẹ mu e-chiberu mkpu l'iphe ọnwuu-ọnwuu ghatakwaru aghata l'ẹke-a; tẹmanu nggu agbaaru mu mkpu.

3 ?Bụ ngụnu meru iphe iimeru tẹ mu nọduje l'ele ẹke eemegbu madzụ emegbu? ?Nanụ ẹge e meru; nggu anọduje l'ele iphe dụ ẹji; haa ya? Mu gude ẹnya mu l'ele ẹke ndu madzụ emebyishi iphe emebyishi; l'emegbaaru ibe ẹphe ọnwuu-ọnwuu. Nseku mẹ ụswo tụkoru ẹkemeke ọbule dzuru.

4 Ọo ya meru iphe ekemu te erehedu ire; ọphu ikpe, dụ maa ta nọhedu. Ndu ẹjo-madzụ eripyabẹje ndu doberu ẹka ndoo; k'ọphu bụ l'ikpe gbe alajẹru onye ọphu chọru okfu.

Ọnu, Ojejoje eyeru Habakuku

5 Unu leduduphu ẹnya l'iphe bụ mbakeshi; phụwaru iphe a-kpọ unu okfu; kẹ l'iphe ya e-me l'ọgbo unu-wa; bẹ unu ta abyadụ bya ekweta l'o bụ oswi-okfu; m'o -ruhuru; e kfuaru iya unu.

6 Ndu ya eme tẹ ya kpalia bụ ndu Bábyilọnu; mbụ ọha ono, emeje igiri-igiri; ẹphe ta aphụjeru madzụ imiko ono. Mbụ ndu ono, ẹ-te nwedu ẹke ẹphe ẹ-ta ejejedu lẹ mgboko je anaa alị, ẹ ta bụdu nk'ẹphe.

7 Ẹphe bụ ọha, aatsụ egvu; bya abụru ndu dụ biribiri. Ọ bụ ẹphebedua bụ ekemu l'onwẹphe; bụru iphe ee-gude palia ẹpha ẹphe nwẹnkinyi; bẹ ẹphe emeje.

8 Ịnya ẹphe ka oduma ọso; bya aka ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ome ẹnari l'ẹnyashi. Ndu, agbaru ẹphe ịnya bụ ndu shi ẹke teru ẹnya; l'awụ ọso awụwu l'abya. Ẹphe anọduje ezi phaphapha l'ọ bụ ivu, phụru iphe ọo-dzụta.

9 L'ẹphe l'ẹphe ha; bẹ iphe ẹphe kwoberu bya bụ ome iphe-ọkpehu. Ẹphe ezi phaphapha eje abya l'ọ bụ phẹrephere ụguru; l'ime iya; bẹ ẹphe akpụkokwaphu madzụ lẹ ndzụ l'ọ bụ onye ekpo ẹja.

10 Ndu eze; bẹ ẹphe anọduje aja ewena; l'ekfubyishi ndu ishi, achị nụ. Iphe bụ a-gbabe-a-dzụru ta anọchijedu ẹphe ụzo; kẹ l'ọ bụ ẹja; bẹ ẹphe a-gha iya; yọ dakpọshihu.

11 Ẹphe -metsua; ẹphe ezia phaa l'ọ bụ phẹrephere; sweta; jeshia iphe ẹphe eje; mbụ ndu ono, ikpe nmaru ono, gude ike ẹphe mebe iphe ẹphe abaru ẹja ono.

Aphụ k'ẹbo, Habakuku agụ

12 Nggụbe Ojejoje; ?ti shidunua l'ede-nwede tọo? Nggụbe Nchileke mu: nggụbe Onye nke mu, dụ nsọ; ayi ta anwụhukwa. Nggụbe Ojejoje; nta-a b'ị fọtawaru ẹphe dobe t'i gude ẹphe kpee ayi ikpe. Nggụbe agbara mkpuma; ị kfụbewaru ẹphe t'i gude hụa madzụ àhùhù.

13 Ẹnya ngu donukakwaru rịsangu kẹ t'i gude iya l'ele iphe bụ iphe dụ ẹji. Ẹ tịi hakwa tẹ iphe eemeswe emeswe nọdu. ?Nanụ ẹge e meru; yọ bụru ndu ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka b'ị nataru? ?Nanụ ẹge e meru; nggu anọdu nwandoo; ndu iphe dụ ẹji l'eripya ndu, ka ẹphe odobe ẹka ndoo eripya?

14 I meekwaru madzụ; yọ dụ l'ọ bụ ẹma, nọ lẹ mini; mbụ yọ dụ l'ọ bụ ụnwu iphe awụ l'ẹpho, ẹ te enwedu ndu bụ ishi, achị ẹphe.

15 Onye ọhogu ono egudeje ịkokoro l'anmako ẹphe l'ọ bụ ẹma; gude ụgbu l'anwụko ẹphe; mbụ gude ụgbu-aghagha anwụkoo ẹphe; ẹhu atsọ iya; yo te ẹswa.

16 Ọo ya bụ; yọ gwalahaa ụgbu-egege iya ono agwagwa; bya eworu ínsẹnsu, eshi
kwẹkwekwe kpọo ọku gude agwaa ụgbu-aghagha iya; kẹ l'ọo ụgbu ono meru iphe;
ọ nọ ndzụ; l'eri gwọogwoo; bya enweru nri ọkpobe enwenwe.
17 ?Ẹphe e-shi gudewaru ụgbu ẹphe l'awụshi awụshi; gude ogu-mbeke l'egbu iphe
bụ mbakeshi pyaapyaa; l'ẹbe a phụru ẹphe imiko lẹ phuu?

2

1 Mu e-je evudo chelahaa nche; mbụ lẹ mu e-jekpelephu je anọdu l'eli ụpho-
mkpuma mkpụkpu leta iya ẹnya; maru ọnu, oo-yeru mu; makwarụphu iphe mu
e-kfuru yeru iya l'aphụ-wa, mu agụ-wa.

Ọnu, Ojejoje eyeru Habakuku

2 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya eyeeru mu ọnu; sụ: "Tẹ mu tụko iphe-a, ya abya mu
ekoshi l'àphù-a dekota l'ẹkwo; mbụ dee ya l'eli ekwekwerekwe; dee ya k'ọphu onye
agba ọso a-gụtaje iya.
3 Kẹ l'àphù ono e-medzu; mẹ oge iya -rulephu. Àphù ono ekfu iphe e-me l'oge
ikperazụ; ẹ tọ dzụdu ẹjo-ire. O -nweru ẹge e meru; yọ nọo anọno; kwabẹkwaru iya.
L'oo-mefutajekwa. Ẹ tọo nọkwa anọno.
4 "Wo mu tẹ mu lekwaa; l'onye obu iya ẹ-ta gụdu iphoro ta adzụkwa. Obenu l'onye
woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; shi ẹge ono dobe ẹka ndoo a-dzụkwaru."*
5 "Ọ kwa mẹe eme iya eswe. Ootsenuka etsetse; ọphu ọ dụdu teke ọotutaje ume.
Ishi iya abụru l'ọ bụ ẹpho 'eji ịkpozu; bụru ẹpho 'eji ọnwu. Ọotukoje iphe bụ
mbakeshi kpokoo kpụaru onwiya; tụko iphe bụ madzụ kpụkoo lẹ ndzụ.
6 Ọ kwa ndu ono, ọ kpụkoru lẹ ndzụ ono e-mekochaa chịlahaa ya ọchi; jalahaa ya
ewena; sụ: 'T'aphụ tsọkwaru onye achịko iphe e zitaru ezita kụberu onwiya; bya
eshi l'agboro baa eze. ?Bụ teke ole; bẹ egbe iphe ọwaa a-kfụshi?'
7 "Ndu ji ngu ụgwo; ?ẹphe ta nọnyahẹdua gbeshi tọo. ?Ẹphe te egbeshihedu; mee
ngu iphe ịi-nmahu kpakpakpa. Ọ bụ teke ono; bẹ ịi-bya abụru ẹphe ohu.
8 Keshinu ị kwaru iphe bụ mbakeshi, dụ l'igwe l'ọkwata; bẹ nwa ndu ọphu
phọduru nụ a-kwakwaphu nke ngu l'ọkwata. Ishi iya abụru l'i gbushiwaru madzụ. I
mebyishiwaru alị yẹle mkpụkpu lẹ mkpụkpu; mẹkpo iphe bụ ndu bugbaa l'ime iya.
9 "Aphụ a-tsụru onye, bụ ẹjo uru b'o gude buru; k'ọphu ya e-shi iya je agbabe ọkpa
l'ẹke ẹnya ẹ te rudu: shi ẹge ono nahụ iphe dụ ẹji, e-mekochaa dakfu iya!
10 I mewaru tẹ igweligwe madzụ laa l'iyi; shi ẹge ono meru iphe-iphere kpua ndu
ufu ngu; shikwa iya phụ mebyia ndzụ ngu.
11 Mkpuma, e gude kpụa ụpho-mkpuma ụlo e-chi mkpu; oshi, e gude kwaa ya
akwakwa azụaru iya mgbede.
12 "Aphụ tsọkwaru onye ono, egudeje ogbushi madzụ l'emezi mkpụkpu iya ono;
mbụ onye ono, bụ iphe dụ ẹji b'o gude l'akpulita mkpụkpu ono.
13 ?Tọ bụdu Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ meru; akanya, ndiphe ese adụ l'ọ
bụ nkụ, eegude anya ọku; akanya, iphe bụ mbakeshi ese abụru nsegbu-akanya?
14 Ishi iya abụru lẹ ndiphe l'ophu e-mekochaa makọtaru ẹge Ojejoje dụta-be
biribiri; mbụ l'aa-maru iya ọhuma-ọhuma; ẹge ono, mini ejije eze ẹnyimu ọhuma-
ọhuma ono.
15 "Aphụ tsọru onye ono, ewotaje mẹe chee ndu obutobu iya; mbụ onye agbajẹru
ẹphe mẹe l'otumu-akpọ; ẹphe angụa ya gbururu jeye teke ọo-wata ẹphe ome l'ẹnya;
k'ọphu ọo-phụ ẹphe l'ẹke ẹphe gba ọtu.
16 Ọ kwa iphere e-mekochaa ji ngu ifu; ẹ ta akwabẹkwaru ngu ugvu. Ọ kwa nta-a
b'o ruberu ngu l'ọngu mẹe! Ngụnua ya gbaru ọtu! Okoro ono, shi l'ẹka-ụtara Ojejoje

* **2:4 2:4** Róm 1:17.

ono tsọ-pheekwaru ngu mgburumgburu. Iphere, ee-gude ngu nụ a-kakwa ugvu, e
shi akwabẹru ngu.
17 Iphe iwe-iwe ono, i meshiru lẹ Lébanọnu ono a-bya egude ngu. Ụnwu anụ ono, i
gbushiru ono a-bya eyee ngu egvu. Iphe kparu iya nụ abụru kẹ ndu ono, i gbushiru
ono; alị ono, i mebyishiru ono; mkpụkpu ono, i mebyishiru; mebyishia jeye l'iphe bụ
ndu, bu iya nụ ono.
18 "?Bụ uru ngụnu; bẹ ntẹkpe baru; l'ẹke ọ kwaa madzụ gude ẹka pyịa ya? Ọdo
bụ; ?bụ uru ngụnu b'ọ baru; mbụ iphe ẹ-te nwedu iphe oozi, eegude ẹka? Kẹ l'onye
apyị iya nụ kpọru obu yeru iphe o meru l'onwiya, ẹ te gbe bụdu l'okfu okfu.
19 Aphụ tsọkwaru onye ono, asụje mkpụrukpu oshi t'o teta nọdu ndzụ; m'ọ bụ
onye asụje mkpuma ono, ẹ ta nọdu ndzụ ono to gbeshi egbeshi. Ntẹkpe ono; ?ọo-
dụ ike duzia unu ụzo tọo. Ọ bụ oswi-okfu l'a wụru iya mkpọla-ododo yẹle k'ọcha;
obekwanu l'ẹ tọ tụdu ume.
20 "Obenu lẹ Ojejoje nọ l'eze-ụlo iya, dụ nsọ; tẹ mgboko mgburumgburu dakwaa
ashị l'ifu iya."

3

Habakuku ekfu anụ Nchileke

1 Ọwaa bụ ekfukfu, onye nkfuchiru Nchileke, bụ Habakuku kfuru nụ Nchileke. Ọ
gụru iya l'ọ bụ egvu-aphụ.
2 Nggụbe Ojejoje;
mu nụwaru ọtu-ọnu ngu.
Iphe i meshiru eye mu egvu.
Nggụbe Ojejoje;
menua ya ọdo nta-a,
ayi nọ ndzụ-a!
Menua t'a maru iya l'oge nk'ayi-a!
T'ẹhu ghukwaa ngu eghughu;
ọlobu; nyatakwa obu-imiko ngu ono.
3 Nchileke shikwa lẹ Témanu bya;
mbụ tẹ Onye Nsọ ono
shikwa lẹ Ugvu Paranu bya.
O-gbu-nwịi-nwịi ya tụko
imigwe l'ọ ha sweta;
mgboko mgburumgburu
l'aja iya ajaja.
4 O-gbu-nwịi-nwịi ya
dụ l'ọ bụ ẹke ẹnyanwu wataru.
Ẹka iya, bụkwanu ẹke
o domiru ike iya atụko egbu nwịinwii.
5 O ziru ẹjo iphe-ememe t'o vutaru iya ụzo;
bya ezia mgbọnwu t'o tso iya l'azụ.
6 Evudo b'o vudo; nmaa mgboko yikayika.
Yọ bụru ẹnya, o leru;
bẹ iphe bụ mbakeshi nmahụru jijiji.
Eze ugvu ndiche ono
atụko gbakpọshihu.
Ndu ọphu bụ ụnwu ugvu
ndu kẹ akahụ adakpọshihu.
Ụzo, ọ tọru; bẹ shi l'ede-nwede.

7 Mu phụru ndu Kúshi l'ẹke
ẹphe nọtsua l'ụlo-ẹ́kwà;
l'eje iphe-ẹhuka;
bya aphụa ndu Mídiya
l'ẹke ẹphe nọtsua l'ụlo ẹphe l'atsụ ude.
8 ?Bụ nggele nggele b'i shi
tukoshi oke ẹhu-eghughu ngu;
nggụbe Ojejoje?
?Bụ ẹnyimu b'i shi abaru m̀bà tọo.
?Tọ bụ eze ẹnyimu meru
iphe ẹhu shi eghu ngu kẹ damụdamu
teke ono, i shi agba l'eli ịnya ngu ono;
mbụ teke ono, i shi gude
urukpu meru ụgbo-ịnya,
iigudeje mekputa ọhogu ngu ono tọo?
9 Ụta ngu b'ị chịfutaru wụshi;
kwakọbe t'ị gbaa akfụ ngu.
I gude nggele kewashia mgboko.
10 Eze ugvu phụru ngu; nmahu jijiji.
Ọchi-ọku mini abya atsọo tsọ-swee.
Ebo mini, aswọo mgburumgburu;
akpara-mini -bya; yo kuta mini ghaa l'imeli.
11 Ẹnyanwu yẹle ọnwa phụru akfụ ngu;
mẹ arwa ngu l'ẹke oozi vaavaa abya;
kegbaaru jịngujingu l'akpamigwe.
12 I gude oke ẹhu-eghughu
dzọo garamu garamu
dzọjaa mgboko ẹbo;
bya egude ọvuma dzọo
iphe bụ mbakeshi pyaapyaa.
13 Ị byaru t'ị bya adzọo ndibe ngu;
mbụ t'ị bya adzọta onye nke
ngu ono, a wụru manụ l'ishi ono.
Onye ishi, achị alị ndu ẹjo iya ono;
b'i gweru rakaraka;
bya eshi l'ishi phụfu iya iphe jeye l'ọkpa.
14 Ọ bụ arwa nk'iya b'i gude sụjaa ya ishi
teke ono, ndu sọja iya
wụfutaru t'ẹphe chịkaa ayi ono.
Ẹphe atụ ụzu l'ẹphe abya ọlajashi ndu ono,
iphe-ẹhuka byaru ono alajashị;
mbụ ndu ono, domishiru
onwẹphe edomishi ono.
15 I gude ịnya nmaa
eze ẹnyimu yikayika; sweta;
mbụ swee eze mini,
jiru ejiji; l'akpa rokoroko.
16 Teke mu nụru iphe ono;
bẹ meji gbabuhuru mu;
ọnu anmakọta mu
kpakpakpa l'ẹke mu nụru igidi iya.

Ọkpu, nọ mu l'ẹhu
erushihukota mu erushihu;
ọkpa anmakọta mu kpakpakpa.
Mu a-takpẹlephu nshi; kwabẹru mbọku,
ẹphe e-je oke iphe-ẹhuka;
mbụ ndu ono, etso ayi ọgu ono.
17 T'e ewota iya rụ;
l'oshi figu ta atsụhedu igu;
oshi vayịnu ta amịhe nebyi;
akpụru oshi olivu adashịkota;
ọphu iphe e meberu l'alị te emehu emehu;
mbụ; t'a sụkwaru l'atụru gvụru l'ọdu-atụru;
eswi ta nọhe l'ọdu-eswi;
18 mu a-nọdulekwaa ete ẹswa l'ẹke Ojejoje nọ.
Ẹhu a-nọdulekwaa atsọ mu
ẹna l'ẹke Nchileke ono,
bụ onye ndzọta mu ono nọ.
19 Ọ kwa Ojejoje ono,
bụ Nchileke mu ono bụ ike mu.
Oomeje t'ọkpa egwo mu l'ọ bụ ọkpa mgbada.
Ọonuje mu ike;
tẹ mu dụ ike nyikobe eli ugvu.
Ọ kwa onye ishi egvu b'ọ dụru; bụru une mu; bẹ ee-gude kpọo ya.

Zefanaya

1 Ọwaa bụ ozi, Ojejoje ziru Zefanaya Kúshi. Kúshi bụ nwatibe Gedaliya; Gedaliya abụru nwatibe Amariya; Amariya abụru nwatibe Hezekáya. Teke ọ nataru ozi ono bụ teke Josáya Amọnu shi bụru eze ndu Júda.

Ojejoje a-nụ mgboko aphụ

2 Ojejoje sụru lẹ ya a-tụko iphemiphe ọbule zaa azaza zafụ t'ẹ b'ọ dụhe ọphu a-nọ lẹ mgboko.
3 Ya a-za madzụ yẹle anụmanu zafụ; zaa ụnwenu, ephe l'eli yẹle ẹma, nọ lẹ mini zafụ. Ndu ẹjo iya ono; bẹ ee-kpo ẹge eekpoje ntụ teke ono, ya e-me tẹ madzụ chịhu lẹ mgboko ono. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
4 "Ya a-makwaru ndu Júda ẹjo-ẹka; ẹphe l'iphe bụ ndu, bu lẹ Jerúsalemu l'ẹphe ha. Iphe bụ ndu phọduru nụ lẹ ndu abajẹru Bálụ ẹja; bẹ ya e-me t'ẹphe chịhu kpamukpamu l'alị-a; jeye lẹ ndu ishi, l'agwajẹru iya ẹphe;
5 mẹ ndu ono, ejeje je anọdu l'okpotsu ụlo l'abaru ẹnyanwu ẹja yẹle mkpọ-kpodo; mẹ ọnwa; mẹ ndu ono, abajẹru iya ẹja ndu ọphu egudeje ẹpha Ojejoje l'eri angụ; gudekwaphu ẹpha Mólẹ̀ku l'eri angụ;
6 mẹ ndu ono, gbakutawaru Ojejoje azụ; ẹphe ta achọ Ojejoje; ọphu ẹphe 'ejejedu iya ọkpata ishi.
7 "Unu dakwaa shịkongu l'ifu Ọkaribe-Kakọta-Nụ; kẹle mbọku kẹ Ojejoje dụakwa ntse. Ojejoje dobekwaru iphe oo-gude chịa ẹja. Ndu o ziru t'ẹphe bya b'o dobekwaru nsọ.
8 Mbọku ono, Ojejoje a-chị ẹja ono; bẹ mu a-nụ ndu bụ ishi, achị nụ aphụ yẹle ụnwegirima ufu-eze; mẹ iphe bụ ndu eme umere ndu ọhodo.
9 Mbọku ono; bẹ mu a-tụko ndu ono, ẹ te kwedu ọdzo ọkpa l'ogodo ọnu-ọguzo ono; nụa aphụ; mbụ ndu ono, bụ iphe ẹphe eyejije ụlo onye nwe ẹphe bụ iphe ẹphe gude ike mẹ ụgho lụta ono."
10 Ojejoje sụru l'o -be mbọku ono; bẹ ụzu-ẹkwa a-tụ lẹ Ọnu-ọguzo Ẹma; mkpu adaa lẹ Ẹgu-Ọphungu; ugvu ugvu agbawashịhu kẹ kpowayi kpowayi.
11 Unu tụa ụzu-ẹkwa; unubẹ ndu bunyabe aswa; kẹle ndu agba nghọ; bẹ ee-gbukota; mbụ lẹ ndu ono, gude mkpọla-ọcha l'azụ aswa ono; bẹ ee-mebyishikota.
12 "O -rua teke ono; bẹ ya e-gude urọku nyochaa Jerúsalemu enyocha. Ya a-nụ ndu ono, tsụru onwẹphe l'ẹnya ono aphụ; mbụ ndu ono, dọleruphu l'ọ bụ ọhu-mẹe ono; mbụ ndu anọduje arị lẹ Ojejoje ta dụdu iphe ọo-dụ ike ememe: k'ọma; m'ọo k'ẹji.
13 Ndu ono; bẹ aa-vụ ẹku ẹphe l'akpaa; tsupyashia ụlo ẹphe. Ẹphe a-kpụ ụlo; ọle ẹphe te ebudu iya. Ẹphe akọo okfu vayịnu; ọle ẹphe ta angụdu mẹe, shi iya nụ."
14 Oke ụboku kẹ Ojejoje dụakwa ntse; ọ dụwa ntse; ọobyakwa nta-a nta-a. Ụzu-ẹkwa, a-tụ nụ lẹ ụboku kẹ Ojejoje ono a-dụkwa ẹji; mbụ ụzu, ndu ike dụ l'ọgu a-nọdu atụ.
15 Mbọku ono bụ mbọku, Nchileke a-tukoshi ndiphe oke ẹhu-eghughu iya. Mbọku ono bụ mbọku ndiphe e-je oke iphe-ẹhuka; gụa ẹjo aphụ. Mbọku ono a-bụru ndiphe eswe ọ-la-l'iyi; bụru ẹphe kpurupyata. Mbọku ono a-gbakọta ọchi; dụ ragaraga. Mbọku ono; bẹ urukpu a-tsọpyabe ẹkemeke ọbule; ẹkemeke ejihu tsụbalangu.
16 Mbọku ono; bẹ aa-nọdu egbu ụpyoku; l'echi mkpu ọgu, a-dakfu mkpụkpu ono, a kpụ-pheru ụpho-mkpuma mgburumgburu ono yẹle ụlo-eli ephekerephe ephekerephe ono, nụ iya nụ ono.

17 “Ya e-me tẹ ndiphe jee iphe-ẹhuka; metabe iya ẹphe; k'ọphu ẹphe a-wata oje l'ọ
bụ ndu ìshì. Ishi iya abụru l'ẹphe mewaru Ojejoje iphe dụ ẹji. Aa-wụ mee ẹphe l'ọ
bụ onye awụ mini; tụkashia anụ ẹphe nanụ nanụ l'ọ bụ onye atụkashi nshị.
18 “Mkpọla-ọcha ẹphe mẹ mkpọla-ododo ẹphe ta adụkwa ike ọnafuta ẹphe mbọku
ono, Ojejoje a-tụ-koshi ndiphe oke ẹhu-eghughu iya ono. Ọku okopho iya a-tụko
mgboko l'ọ ha rechafu. Oo-mee t'iphe bụ ndu, nọ lẹ mgboko gbaa mgburumgburu
gvụ l'ugbo lanụ ono.”

2

Aarọ tẹ izimana la azụ

1 Unu dzukobe; unu dzukobe; unubẹ ọha ono, ẹ te enwedu iphere ono. Unu dzukobe
2 tẹmanu oge teke ono erua; mbụ tẹmanu mbọku ono ezia phaphapha l'ọ bụ ẹswa
ereshi; tẹmanu yo rua mbụ teke Ojejoje a-tụ-koshi unu oke ẹhu-eghughu iya; mbụ
tẹmanu yo rua mbụ mbọku ono, oke ẹhu-eghughu Ojejoje a-bya eripyabe unu ono.
3 Unu chọo Ojejoje; mbụ iphe bụ unubẹ ndu wozitaru onwunu alị l'alị-a; mbụ unubẹ
ndu emeje iphe ọ tụru ekemu sụ t'e meje. Unu chọo ụzo odobe-ẹka-ndoo. Unu achọo
ụzo, owozita onwunu alị; ?onye maru; mẹ Ojejoje l'oo-gbochita unu; m'o -rua mbọku
ono, ẹhu e-ghu iya eghughu ono.

Ee-mebyishi ndu obutobu Ízurẹlu

4 Mkpụkpu Gáza; bẹ ee-mekochaa tsukashihu; ọphu bụ mkpụkpu Ashikelọnu; bẹ
ẹgbara e-mekochaa kfụa. Ọ bụ l'echi oke-eswe; bẹ ee-gude chịfu ndu Ashudọdu; bya
avụa mkpụkpu Ẹ́kuronu l'ọgvu.
5 Nshọo unubẹ ndu, bu l'iku eze ẹnyimu; mbụ unubẹ ndu Keretu. Okfu Ojejoje
nmaakwaru unubẹ ndu, bu l'alị Kénanu; mbụ unubẹ ndu Fílisutiya. Ya e-me unu
t'unu bụru kpurupyata; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu onye a-phọdu nụ.
6 Alị ono, nọ l'iku eze ẹnyimu ono, bụ ẹke ndu Kereti bu ono; bẹ e-mekochaa bụru
ọdu ndu eche atụru; bụru ẹke atụru a-dọjeru.
7 Ndu e-mekochaa nweru iya nụ bụ nwa ndu a-wafụ nụ lẹ ndu ọnu-ụlo Júda. Ọ bụ
l'ẹke ono; bẹ ẹphe e-cheje elu ẹphe; bụru l'ụlo ndu Ashikelọnu; bẹ ẹphe a-laję m'o
-rua l'ẹnyashi. Ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe a-nọdu eche ẹphe nche; kẹ l'oo-dophu
ẹphe azụ l'ọnodu ẹphe.
8 “Ya nụakwaru ọnu, ndu Móabu kọru unu; bya anụkwaaphu iphu, ndu Amọnu
phuru unubẹ ndu ibe iya bya egude oke-ọnu yee alị ẹphe egvu.
9 Ọo ya meru; Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bya abụru Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu
asụ lẹ keshinu ya nọ ndzụ; bẹ ndu Móabu e-mekochaa dụlephu l'ọ bụ ndu Sódomu;
ndu Amọnu adụ l'ọ bụ ndu Gọmóra; ẹphe a-bụru ẹgbudu yẹle okpuru-mmaswị; mbụ
l'ọo-daburu ochobo gbururu jeye lẹ gbururu. Ndu, phọduru nụ lẹ ndibe iya a-vụ iphe
ẹphe avụvu. Ndu alị iya nwa ndu ọphu wafụru nụ; bẹ alị ẹphe a-bụru òkè-iphe
ẹphe.”
10 Ọo iphe ono a-bụru uru, ẹphe e-rita l'ekuku, ẹphe eku onwẹphe; kẹ l'ọo ndibe
Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ ẹphe kọru ọnu; l'aja ewena.
11 Ojejoje e-me ẹphe iphe dụ egvu; kẹ l'ọo-lọpyashi ọmarali, nọkota l'eliphe
mgburumgburu. Ọ bụ teke ono; bẹ onyemonye ọbule a-wata ọbaru Ojejoje ẹja l'iphe
bụ ẹke ẹphe nọ; mẹ iphe bụ mbakeshi, bunyabe eze ẹnyimu.
12 “Ono kwaphụ ẹge ọo-dụ unu; unubẹ ndu Itiyópiya: ọ kwa ogu-mbeke iya; bẹ
ee-gude gbushia unu.”
13 Ojejoje a-machịkwaphu ẹka maaru ndu isheli; mee ndu Asiriya t'ẹphe bụru
kpurupyata. Oo-mee tẹ mkpụkpu Nínive bụru ẹke ẹgbara kfụru; mbụ t'ọ bụru ẹke,
kpọru gbengu l'ọ bụ echi-ẹgu.

14 Ọo-bụru ọdu ikpoto elu yẹle anụ-ẹgu-ẹgbudu, dụ iche iche. Mgbashị-ujiku yẹle
utukufuku a-nọdu a-kpa ẹkfuna l'eli itso, nọ iya nụ. Ọra iya; bẹ ụkporo iya a-nọdu
emeje lẹ windo lẹ windo; nshị iya akụru l'ọnu-ụlo ọnu-ụlo; kẹ l'ẹke ono, e gude oshi
sida rụa ono; bẹ ee-me; yo ghegbaaru ọnu.
15 Ono kwa iphe a-mụru eze mkpụkpu ono, bụ mkpụkpu ono, shi tsụa onwiya
l'ẹnya; l'akpa lẹ ntụsarehu ndono. Mbụ mkpụkpu ono, shi asụje: "Lẹ mgboko
mgburumgburu ta dụhekwa mkpụkpu ọdo, atụru iya nụ." Obenu; lewaru ẹge
ẹgbara byaru bya akfụa ya. Lewaru ẹge ọ byaru bya abụru ẹke ụnwu anụ-ẹgu-
ẹgbudu bu ebubu. Iphe bụ onye, swetaru iku ẹke ono anmajẹ ọtsa; phupheeru iya
ishi.

3

Ẹge ọo-dụru Jerúsalemu
l'ụzo-ifu

1 Nshọo nggụbe mkpụkpu ono, kwefuru Nchileke íkè; mbụ mkpụkpu, merushiru
onwiya ono; bụru mkpụkpu, mmegbu dụ!
2 Ẹ tọ dụdu onye ọonujeru okfu; to nwe iphe ookweje lẹ ya mesweru. Ẹ to
dakobejedu Ojejoje; ọphu ọokpakfubejedu Nchileke iya ntse.
3 Ndu ishi, achị mkpụkpu ono anọduje ede ekiri l'ọ bụ agụ. Ẹphe bụ nkụta-ẹgu,
ẹ-te nwedu iphe ọo-hajẹ tẹ nchi bọkfu iya.
4 Ndu nkfuchiru iya tụko eku onwẹphe ojerima; bya abụkotaru ndu, bụ nwoderu-
oye phẹ. Ndu achịjeru ẹphe Nchileke ẹja merushiwaru ẹke, dụru Nchileke lẹ nsọ;
bya egude ike dakakọta ekemu Nchileke.
5 Ojejoje, bụ onye doberu ẹka ndoo. Ẹ too mejedu iphe dụ ẹji. Mbọku-mbọku; bẹ
oomeje t'a maru lẹ ya ekpeje ikpe, dụ maa; ọphu ọ dụdu mbọku, mụtaru amụta, ẹ
too mejedu iya. Obenu lẹ ndu ẹ te dobedu ẹka ndoo; bẹ iphere gvụru l'ifu.
6 "Ya mewaru tẹ mbakeshi, dụ l'igwe chịhu; bya etsukposhia ụlo-mgbochi, ẹphe
gude gbobuta onwẹphe. Ya mewaru ogborogbo-ụzo ẹphe; yọ dakọta nyongu; tọ dụhe
ọphu madzụ eshikwadu eshishi. Mkpụkpu ẹphe l'ọ ha; bẹ ẹgbara kfụkotawaru; tọ
dụhe onye bu iya nụ.
7 Mu abya ekfuru nụ mkpụkpu ono; sụ iya l'ọ tsụfutaje mu egvu; natakwaphu
àhụ̀hù, aahụ̀ iya; k'ọphu ẹke ẹphe bu ta bụdu ẹke e mebyishiru emebyishi; m'ọ
kwanu tẹ mu shi l'àhụ̀hù, mu a-hù ẹphe gwaa ẹphe ọchi. Obenu l'iphe anọduje
enwu ẹphe ọku l'obu bụ ome mkpako-mkpako l'iphe ẹphe eme ememe."
8 Ọo ya bụ l'ọo iphe Ojejoje ekfu bụ t'unu ngabẹnuru iya jeye mbọku ono, ya e-
gbeshi bya agbaa ngu ekebe. Ya kpebuwaru lẹ ya e-kukobe ọha, dụ iche iche l'ẹke
lanụ; bya achịkobe alị-eze, dụ iche iche; tụ-koshi ẹphe oke ẹhu-eghughu iya l'ọha.
Mbụ l'okopho, ya eko e-tsu mgboko l'ọha l'ọ bụ ọku, enwu enwunwu.
9 "Ọ bụ teke ono; bẹ ya e-me tẹ olu ndiphe gua egugu; k'ọphu iphe bụ l'ẹphe ha
a-wata ọkpo-ku ẹpha Ojejoje; bya egude obu lanụ balahaaru iya ẹja.
10 Ndibe iya ono, anọduje abaru iya ẹja ono; mbụ ndu ono, a tụkashiru nanụ nanụ
ono e-shije l'azụ Ẹnyimu Itiyópiya l'egwotaru iya iphe.
11 O -rua mbọku ono b'e te emehedu ngu iphe-iphere k'iphe ono, i meru gude
kwefuru mu íkè ono; kẹle iphe bụ ndu ono, jiru onwẹphe ẹpho; l'eku onwẹphe ono;
bẹ ya e-woshikota l'alị unu. Ọphu unu 'abyadu bya ekubaa onwunu ekuku l'ugvu mu
ono, dụ nsọ ono.
12 Ndu ya a-haru unu bụ ndu dụ agu; bya ewozita onwẹphe alị; mbụ ndu kpọru
obu yeru ẹpha Ojejoje.

13 Nwa ndu ono, a-phọdu lẹ Ízurẹlu ono te emehekwa iphe ẹ-te vudodu nhamụnha.
Ẹphe ta adzụhedu ẹjo-ire; ọphu ọ dụdu onye anụ ẹphe okfu ẹregede l'ọnu. Ẹphe
e-rije nri; laa l'ụlo; tọ dụ onye abya ẹphe oye egvu."

Egvu ẹhu-ọtso-ẹna

14 Unu gụa egvu ẹhu-ọtso-ẹna;
unubẹ ụnwanyi Záyọnu!
Unubẹ ndu Ízurẹlu;
unu tụa ụzu ẹhu-ọtso-ẹna!
T'ẹhu tsọje unu ẹna;
unu egude obu unu l'ọ ha tee ẹswa;
unubẹ ụnwanyi Jerúsalemu.
15 Kẹ l'ikpe ono, Ojejoje shi nma unu ono;
b'ọ tukofuwaru unu l'ishi.
Ọ chịphuwaru unu ndu ọhogu unu azụ.
Ojejoje, bụ eze ndu Ízurẹlu
nọkwaa; swiru unu.
Ọphu ọ dụdu iphe dụ ẹji,
unu atsụkwadu egvu ọdo.
16 O -rua mbọku ono;
bẹ aa-sụ Jerúsalemu:
"Nggụbe Záyọnu;
ba atsụkwa egvu!
Be ekwekwa t'ẹka tsụa ngu ụme!
17 Ojejoje, bụ Nchileke ngu
nọkwaa swiru ngu.
Ọ bụ onye ike dụ l'ọgu;
ọo-dụ ike dzọo ngu!
Oo-shi lẹ n-yemobu iya;
mee unu ẹka k'iche ọdo!
Oo-gude egvu; tee ẹswa l'ẹhu unu."
18 "Mgbamuche k'eswe-iphe unu
l'oge iya l'oge iya;
bẹ ya e-wofu unu l'obu;
kẹ l'ọ bụ unu ivu-ẹra;
bya abụru unu iphe-iphere.
19 Teke ono rulephu;
bẹ ya e-byikwa ndu,
akpa unu ẹhu ẹka.
Ya a-dzọfuta ndu ngvụru;
bya achịkobe iphe bụ ndu
e shi chịkaa nanụ nanu.
Ya e-me t'a jaa ẹphe ajaja;
kwabẹ ẹphe ugvu
l'iphe bụkpo alị ono,
bụ ẹke shi mee ẹphe
iphe-iphere ono.
20 O -rua teke ono;
bẹ ya a-chịkobe unu.
Mbụ l'o -rua teke ono; bẹ ya a-chịlata unu l'ufu.
Ya e-mee t'a kwabẹ unu ugvu;

jaa unu ajaja l'iphe bụ mbakeshi
teke ono, ya e-dophuta unu
azụ l'ọnodu unu ono.
Ya e-me iya; unu egude
ẹnya unu phụ iya.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Hagayi

Ekemu, t'a kpụkwazi ụlo Nchileke

1 Lẹ mbọku ke mbụ l'ọnwa k'ishingu l'afa k'ẹbo, Dariyọsu wataru ọbu eze; bẹ
Ojejoje kfuru yeru onye nkfuchiru iya, bu Hagayi t'o je ezia Zerúbabelu Shịtelu, bụ
gọvano ndu Júda ozi. Ozi ono; bẹ Ojejoje sụkwaruphu t'o rua Jóshuwa Jehozadaku,
bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja nchị.
2 Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: "Lẹ ndu-wa gbe ekfulekwa-a
l'oge teke aa-kpụ ụlo kẹ yẹbe Ojejoje te erukwa-a."
3 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru onye nkfuchiru iya; mbụ Hagayi; sụ:
4 "?Buchia unubẹdua b'ọ gbaru t'unu butsuaru l'ụlo, a kpamatsụaru akpụma; eze-
ụlo kẹ Nchileke adakpọshihu ẹge-a?"
5 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ sụru t'unu gbua igo; gudewaru ẹnya unu phụ ẹge
ọomuru unu:
6 Iphe unu meberu l'alị dụ egvu; ọphu unu kpataru akpata ta ba ishi. Unu erije
nri; ẹpho te ji unu. Unu angụa iphe-angụngu; unu ta nguji ẹpho. Unu yee l'unu
yeru; mbụ uwe; oyi atsụlee unu. Ndu aakfụ ụgwo ọru l'anataję ụgwo ẹphe; chịru
yee l'ẹkpa fuhuru efuhu.
7 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru t'unu gudewaru ẹnya unu phụ ẹge ọomuru
unu.
8 Unu jee l'ugvu ugvu je egbua oshi gude bya akpụa eze-ụlo ono; k'ọphu oo-me t'ẹhu
tsọo yẹbe Ojejoje ẹna; aanọdujekwanu l'ẹke ono l'akwabẹ iya ugvu. Ono iphe Ojejoje
ekfu ndono.
9 Unu leru ẹnya l'unu a-kpata iphe ha nshinu; yọ bụru nwiphe ẹ ta badụ nwishi; bẹ
unu kpataru. Ọphu unu wolataru ọbu; bẹ ya phụwaru ọnu; yo phekashihu. Nnajiufu
ajị; sụ: "?Bu ngụnu bụ ishi ya?" "Ishi iya bụ l'unu haru ụlo iya; yọ dakpọshihu;
onyenọnu l'unu ha eje efubegbaa ifu l'ọkpu ụlo k'ẹka iya.
10 Ọ bụ iya ya meru: igwe ajịka tẹ iji ba adahẹ; alị ajịka omehu iphe e meberu iya.
11 Ya kuwaru ẹjo mkpọ-anwụ t'ọ bya ẹke, e meberu iphe; mẹ l'ugvu ugvu; mgbo
akpe; mgbo vayịnu; mgbo olivu; mẹ l'iphe bụ iphe aakpataję l'alị; je akpaa lẹ madzụ;
elu; mẹ iphe madzụ setaru eseta."
12 Tọ dụ iya bụ; Zerúbabelu Shiyálutiyẹlu; Jóshuwa, bụ onye ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja; mẹ iphe bụ ndu ono, wafụru nụ ono ekwe abya emee iphe Ojejoje, bụ
Nchileke ẹphe kfuru; mbụ ozi ono, Hagayi, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuru ono; kẹ
l'ọ bụ Ojejoje, bụ Nchileke ẹphe; bẹ ziru iya ẹphe. Ndu ono atsụlahaa Ojejoje egvu.
13 Hagayi, bụ nwozi Ojejoje ezia ndu ono ozi ono, Ojejoje ziru ẹphe ono: "Lẹ Ojejoje
sụkwaru lẹ ya nọ swiru ẹphe eswiru."
14 Ojejoje abya akpalia Zerúbabelu Shiyálutiyẹlu, bụ gọvano ndu Júda; kpalikwaa-
phu Jóshuwa Jehozadaku, bụ onye ishi ndu achịru Nchileke ẹja; mẹ nwa ndu wafụru
nụ lẹ Ízurẹlu l'ẹphe haa. Ephe egbeshi; wata ọru l'ụlo Ojejoje bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike,
bụ Nchileke ẹphe.
15 Mbọku ẹphe wataru ọru ono bu l'ụkporo abalị l'abalị ẹno l'ọnwa kẹ ishingu l'afa
k'ẹbo, Dariyọsu bụ eze.

2

Ọdu-biribiri k'ụlo ọphungu ono

1 Yo rua l'ọnwa k'ẹsaa gbaru ụkporo abalị l'abalị lanụ; Ojejoje abya ekfuru yeru
onye nkfuchiru, bụ Hagayi; sụ iya:

2 “Je ajịa Zerúbabelu Sheyalutiyẹlu, bụ iya bụ gọvano ndu Júda; mẹ Jóshuwa
Jehozadaku, bụ iya bụ ishi ndu, achịjeru Nchileke ẹja; mẹwaru iphe bụ ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha, bụ nwa ndu ọphu wafụru nụ. Jị ẹphe:
3 ‘?Bụ onye lẹ nwa ndu ọphu wafụru nụ l'unu; bẹ phụru eze-ụlo-wa; ẹge o shi
dụ-be biribiri lẹ mbụ? ?Nanu ẹge ọ dụ unu nta-a? ?Tọ dụdu unu l'ọ bụ iphe-mmanu
nta-a?
4 Ọlobu; t'obu shihukwa ngu ike; nggụbe Zerúbabelu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
Obu eshihukwa ngu phụ ike; nggụbe Jóshuwa Jehozadaku, bụ onye ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja. T'obu shikwaa unu ike; iphe bụ unubẹ ndu, bu l'alị-a.
5 Ọwaa kwa ndzụ, unu l'iya gbaru teke unu shi lẹ Íjiputu l'alụfuta. Ya nọkwa-a
swiru unu. Unu ba atsụkwa egvu!’
6 “Ẹ ta nọkwa ọphu baru ishi; ya anmaa iphe bụ igwe yikayika; nmaa mgboko
yikayika; nmaa eze ẹnyimu yikayika; nmaa alị yikayika. Ono iphe Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
7 Ya a-jị iphe bụ mbakeshi kpalịkpali. Onye ono, iphe bụ mbakeshi ele ẹnya iya ono
abụru bẹe; mee tẹ ọdu-biribiri ji eze-ụlo ono. Ono kwa iphe o kfuru mbụ Ọkaribe-
Kakọta-Ike.
8 Mkpọla-ọcha; bẹ bụ iya nwe iya; mkpọla-ododo abụru iya nwe iya. Ono iphe o
kfuru mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
9 Akpabiri kẹ eze-ụlo ọphungu-wa b'a-kakwa nshinu karia akpabiri kẹ akahụ eze-
ụlo ono.” Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

Ndu Ízurẹlu emerushi onwẹphe

10 Yo rua l'ọnwa kẹ tete gbaru ụkporo abalị l'abalị ẹno; l'afa k'ẹbo, Dariyọsu dụberu
bụru eze; bẹ Ojejoje kfuru yeru Hagayi, bụ onye nkfuchiru iya; sụ:
11 “Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu.” Ọ sụru: “Jịedu ndu achịjeru
Nchileke ẹja iphe ekemu ono kfuru.
12 Ọ bụru lẹ madzụ wotaru anụ, e doru nsọ; pyaa ọnu uwe iya apyapya; woru anụ
ono ye iya; ọ -bụru l'ọnu uwe ono be jeru je ajịa lẹ buredi; m'ọ -bụ l'o ruru l'ophe, e
teru etete; m'ọ bụ lẹ mẹe; m'ọ bụ manụ; m'ọ bụwaru nri ọdo; ?o meru tẹ nri ọbu dụ
nsọ tọo?”
Ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono asụ: “Wawa.”
13 Tọ dụ iya bụ; Hagayi ajị ẹphe: “?Ọ -bụru l'onye byiru ẹka l'ọdzu; bẹ nweru iphe-a
ọphu byiru ẹka: ?O meruru iya emeru tọo?”
Ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono asụ ya: “Iye! L'e meruwaru iya emeru.”
14 Hagayi asụ: “L'ọ kwa ẹge ono b'ọ dụ ndu-wa; mẹ lẹ mba-wa, mu ele ẹge-a. Iphe
bụ ẹja, ẹphe achị achịchi; mẹ iphe ẹphe eme ememe bụkotakwa iphe e meruru
emeru. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

Ojejoje a-gọru ndu Ízurẹlu ọnu

15 “Nta-a; bụ t'unu leedu ẹnya tsube ntanụ tụgburu. Unu lewaru ẹge iphe shi dụ
teke ẹ-te wotadua mkpuma kpokfube l'eli ibe iya l'eze-ụlo Nchileke.
16 Teke ono shi abụje; madzụ -jee ẹke a kụberu ụkporo ẹkpa akpe nri; o -lee ẹnya;
yọ bụwaru iri a-phọdu. Onye jeru l'ẹke, aadzọshi akpụru vayịnu tẹ ya gbata mẹe,
e-ji ụkporo ipoti ẹbo l'iri; yọ bụru ụkporo ipoti; bẹ ọo-gbata.
17 Akanya, unu gude ẹka unu see; bẹ ya meru; yọ chashịhu manụ; tsụshia evu; bya
egude aka-mini tụpyashia ya; ọphu unu 'aghadu ifu lakfuta iya. Ono iphe Ojejoje
ekfu ndono.
18 Dụbe ntanụ-a, bụ ụkporo abalị l'abalị ẹno l'ọnwa kẹ tete, bụ mbọku, a tọ-geeru
ntọ-l'alị eze-ụlo Nchileke ono tụgbuwaruru. Unu lenua ẹnya l'ẹge iphe dụ tsube
mbọku ono, a tọru ntọ-l'alị eze-ụlo Nchileke ono.

19 ?O nwekwaduru nebyi iphe phọduru nụ l'ọba? Nta-a; bẹ oshi vayịnu; oshi figu;
oshi ụtara-okumu; mẹ oshi olivu ta awatakwanua amịmi. Ọle tsube ntanụ: bẹ ya
a-gọru unu ọnu-ọma."
20 Yo be l'ọnwa gbaru ụkporo abalị l'abalị ẹno; Ojejoje abyakwa bya ekfuru yeru
Hagayi ọdo kẹ ugbo ẹbo ya; sụ iya:
21 "T'o je ezia Zerúbabelu, bụ gọvano ndu Júda lẹ ya abyaakwa ọnma iphe bụ igwe;
mẹ mgboko wokowoko.
22 Ya e-kpu aba-eze ndu eze ifu l'alị; bya akpakashịa ike ndu, bụ eze, achị mba,
dụgbaa iche iche. Ya a-kfatsushi ụgbo-ịnya; kfatsushia ndu agba iya nụ. Ẹphe egude
ogu-mbeke; gbushia ibe ẹphe.
23 "O -rua mbọku ono; bẹ ya e-duta nggụbe Zerúbabelu, bụ nwozi iya; mbụ nggụbe
nwatibe Sheyalutiyẹlu. Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono. Ya e-
me ngu t'ị dụ l'ọ bụ echi-ọhubama, ya agbajẹ l'ẹka; kẹ l'ọ bụ yẹbedua; bẹ fọtaru ngu
nụ." Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

Zekaráya

Ojejoje ekuphuta ndu Ízurẹlu azụ

1 L'ọnwa k'ẹsato; l'afa, kwe Dariyọsu afa ẹbo, ọ wataru ọ bụ eze ndu Peshiya; bẹ
Ojejoje kfuru yeru onye nkfuchiru iya, bụ Zekaráya Berekaya; mbụ nwanwa Ido; sụ
iya:
2 "Lẹ Ojejoje; bẹ ẹhu ghuru eghughu nshinu l'ẹke ndiche unu phẹ nọ.
3 Ọo ya bụ t'i kfuru ndu ono l'ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike l'ekfu:
T'unu lata azụ lakfuta iya; k'ọphu ya a-lata azụ lakfuta unu. Ono kwa iphe Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
4 Unu ba adụkwa l'ọ bụ ndiche unu phẹ, bụ ndu ono, ndu nkfuchiru kẹ mbụ
kfuhawaru okfu ẹhu ẹphe; sụ: 'Lẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru t'ẹphe haa
ẹjo ụzo ono, ẹphe eshi ono; ẹphe esee ẹka l'ẹjo iphe ono, ẹphe eme ono.' Obenu l'ẹphe
ta ngadụru iya nchị; ọphu ẹphe 'eyeduru iya ọnu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
5 ?Bụ awe; bẹ ndiche unu ọbu nọ nta-a? Tọo ndu nkfuchiru ọbu; ?ẹphe anọjewaru
gbururu jeye tọo.
6 Iphemiphe ọbule, ya kfuru; mẹ iphe ya tọru ọkpa iya ono, bụ iphe ya kfuru ndu
ozi iya, bụ ndu nkfuchiru t'ẹphe mee ono; ?tọ vụdu l'ẹhu ndiche unu phẹ tọo. Ẹphe
akwaa izimana; sụ: 'Lẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike meekwaru ẹphe iphe gbaru
ẹphe lẹ kẹ egbe ụzo, ẹphe eshi; mẹ ẹge umere ẹphe gbaru; mbụ l'o meleruphu ẹphe
iphe ọ tụberu k'ememe.' "

Àphù k'ọdungu: Ịnya lẹ ndu agba iya nụ

7 Yo rua l'ọnwa Shebatu, bụ iya bụ ọnwa kẹ iri lẹ nanụ gbaru ụkporo abalị l'abalị
ẹno l'afa, kwe Dariyọsu afa ẹbo, ọ wataru ọbu eze; Ojejoje abya ekfuru yeru onye
nkfuchiru, bụ Zekaráya Berekaya; bụru nwanwa Ido. Zekaráya asụ:
8 Ọ bụ l'ẹnyashi; bẹ mu phụru àphù; phụa nwoke, l'agba l'ịnya uswuswe! Nwoke
ono vudo lẹ mgbaku oshi mịturu, nọgbaa l'ẹke, nwulahuru enwulahu. Ịnya ndu
ọphu vudogbaa ya l'azụ nweru ndu ọphu eke uswuswe; nweru ndu ọphu eke
mkpụkpu bya enweru ndu ọphu acha ụcha.
9 Mu abya ajị iya: "Onye nwe mu nụ; ?bụ ngụnu; bẹ iphe-a bụgbaa?"
Ojozi-imigwe, ekfu eyeru mu nụ asụ lẹ ya e-koshi mu-a iphe ẹphe bụgbaa.
10 Tọ dụ iya bụ; nwoke ono, vudo lẹ mgbaku oshi mịturu ono abya eyee ọnu; sụ:
"Lẹ ndu-a bụ ndu ono, Ojejoje yeru t'ẹphe je etsoru mgboko l'ọ ha l'ejephe ono."
11 Ẹphe ejee bya edooru Ojozi-imigwe Ojejoje ono, vudo lẹ mgbaku oshi mịturu
ono; sụ: "L'ẹphe tụkookwaru mgboko l'ọ ha jekota; phụwaa lẹ mgboko gbaa
mgburumgburu daru jiii; nchị adụ ẹphe ndo."
12 Tọ dụ iya bụ; Ojozi-imigwe Ojejoje ono asụ: "Nggụbe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-
Ike! ?Bụ teke ole; bẹ aa-nọ-bebe; tẹmanu nggu aphụaru Jerúsalemu yẹle mkpụkpu,
nọgbaa lẹ Júda imiko; mbụ ndu ono, i shiwa keshinu ụkporo afa ẹto l'afa iri ọphu,
sweru nụ tukoshita ẹhu-eghughu ngu ono."
13 Ya ndono; Ojejoje abya egude olu, dụ bẹlebele; dụa ojozi-imigwe ono, kfuru yeru
mu nụ ono ike.
14 Ojozi-imigwe ono, shi ekfu anụ mu nụ ono asụ mu: "Tẹ mu raa ya arara lẹ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ sụru lẹ ya ekoshikwa okopho ike l'okfu ẹhu mkpụkpu
Jerúsalemu yẹle Ugvu Záyọnu.

15 Obenu lẹ ndu ẹhu eghushi mu eghughu ike l'ẹke ẹphe nọ bụ mbakeshi ndu onanu, bu tụsaru ẹhu ono. Ẹhu te shiduru eghu mu eghughu kẹ egbe iya ono; ọle ẹphe byawaru bya emee tẹ iphe-ẹhuka kẹ ndibe mu ka ẹji."
16 Ọo ya bụ; ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Lẹ ya a-wata ọphuru Jerúsalemu imiko ọdo. Eze-ụlo iya ono; bẹ aa-kpụ-phu l'ẹka ono. A bya egude eri, eegudeje átù̀ iphe atù̀tù; gude tụa Jerúsalemu. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
17 Wo mu tẹ mu rabakwaa ya rụ araraa lẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụkwaru: L'iphe bụ mkpụkpu iya l'ọ ha; bẹ iphemiphe ọbule a-bya a-tụko bụru ụpete ọdo; Ojejoje abya adụa Záyọnu obu; bya afọta Jerúsalemu ọdo.

Àphù̀ k'ẹbo: Mpo ẹno lẹ ndu ụzu ẹno

18 Mu bya apalia ẹnya; mpo ẹno anọduwa mu l'ifu.
19 Mu bya ajịa ojozi-imigwe ono, shi ekfu anụ mu nụ ono: "?Bụ ngụnu ndọ-ọ?"
Yọ sụ mu: "L'ọ kwa mpo ono bụ mpo, bụ iya chịshikotaru ndu Júda; mẹ ndu Ízurẹlu waa ndu Jerúsalemu."
20 Ya ndono; Ojejoje abya ekoshi mu ndu ụzu ẹno.
21 Mu abya ajịa; sụ: "?Bụ ngụnu; bẹ ndu-a abya ememe?"
Yọ sụ mu: "L'ọo ndu-a bụ mpo, chịkashiru ndu Júda; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụhedu onye ọphu dụru ike palikwadua ishi ọdo. Obenu lẹ ndu ụzu-wa byaru t'ẹphe bya eyee ẹphe égvú; chitsushia mpo iphe bụ mbakeshi ono, ẹphe chilishiru; mabẹ l'alị Júda; k'ọphu ẹphe e-gude iya chịkashia ndu, bu iya nụ."

2

Àphù̀ k'ẹto: Eri, eegudeje atụ iphe

1 Mu abya ejeshia ọpali ẹnya; yo nweru nwoke, vudo mu l'ifu. Iphe o gude l'ẹka abụru eri, eegudje atụ iphe.
2 Mu ajịa ya; sụ: "?Bụ awe; bẹ iije?"
Yọ sụ mu: "Lẹ ya ejekwa Jerúsalemu tẹ ya je atụa; maru ẹge ụsa iya; mẹ ogologo iya habe."
3 Ojozi-imigwe ono, shi ekfu anụ mu nụ ono atụgbua; Ojozi-imigwe ọdo ejekfushia ya;
4 je asụ iya: "Gude ọso je asụ nwokorọbya ono lẹ Jerúsalemu a-bụkwaru mkpụkpu, mgbodo, e gude kpụ-phee ya mgburumgburu ta nọhedu; kẹle ndu bu iya nụ; mẹ elu, nọ iya nụ ghataru nshinu.
5 Yẹbedua l'onwiya a-bụru ọku kpụa l'ọ bụ mgbodo nọ-phee mkpụkpu ono mgburumgburu. Ya a-nọdu l'ime iya bụru akpabiri iya."

Ndu a kpụru lẹ ndzụ; bẹ eeku t'ẹphe lata azụ

6 Ọwaa iphe Ojejoje ekfu: Ọ sụru: T'unu bya! Unu bya! Unu shi l'alị ndu ụzo isheli ono gbafụta; kẹle ya shi chịkashiwa unu; unu atụko mgboko dzuru. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.
7 Unu lenu! Unu gbaru laa Záyọnu; unubẹ ndu ono, bu lẹ Bábyilọnu ono;
8 kẹle Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "L'iphe bụ onye, denyiru unu ẹka bụkwa nwandodo-ẹnya iya b'ọ rụru iya ẹka. Teke ọ kwabẹkpooru iya ugvu bya ezia ya tẹ ya je etso ọha ono, kwaru iphe unu ono l'ọgu;
9 b'ẹ to nwedu iphe e-me tẹ ya ta palia ẹka iya nụa ndu ono aphụ; k'ọphu bụ lẹ ndu shi bụru ohu ẹphe a-ghakọbe; gwoo iphe ẹphe laa. Ọ bụ teke ono; bẹ unu a-maru l'ọo Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ ziru iya tẹ iya bya.
10 "Unu tụa ụzu; t'ẹhu tsọkwaaphu unu ẹna; unubẹ ụnwu Záyọnu; kẹ lẹ ya abyawa tẹ ya bya eburu l'ẹke unu bu! Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

11 Mba, dụ igweligwe a-tụgbabe onwẹphe; ẹphe lẹ Ojejoje; m'o -rulephu mbọku
ono. Ẹphe a-bụru ndibe Ojejoje; Ojejoje eburu l'ẹke ẹphe bu; k'ọphu unu a-maru l'ọo
Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ ziru mu tẹ mu bya.
12 Ojejoje e-keta Júda t'ọ bụru òkè-iphe iya l'alị, ono, dụ nsọ ono; yọ byakwa afọta
Jerúsalemu ọdo.
13 Unubẹ ụnwu eliphe l'unu ha; unu nọdulekwaphu nwangijinggiji l'ifu Ojejoje; kẹ
l'ọ kpatsuwaru onwiya l'ẹke ono, o bu, dụ nsọ ono."

3

Àphù k'ẹno: Uwe onye ishi ndu, achịjeru Nchileke ẹja

1 Tọ dụ iya bụ; yọ bya ekoshi mu Jóshuwa, bụ iya bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke
ẹja l'ẹke o vudo l'ifu ojozi imigwe Ojejoje ono. Obutuswe vudokwa iya phú l'ẹka-
ụtara; l'ebo iya ibo.
2 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya asụ Obutuswe: "Tẹ Ojejoje bakwaaru ngu mba; nggụbe
Obutuswe! Mbụ tẹ Ojejoje ono, bụ iya fọtaru Jerúsalemu ono bakwaaru ngu mba!
Lẹ nwoke-a dụkwa l'ọ bụ otsebere-nkụ, a lọfutaru l'ọku."
3 Teke ono, Jóshuwa vudo l'ifu ojozi-imigwe ono; bẹ uwe, o yeru l'ẹhu; bẹ inyi, nọ
iya nụ kpọru ole ẹnya.
4 Ojozi-imigwe ono asụ ndu vudo iya l'ifu: "T'ẹphe yefu iya uwe ono, kpọru ole
ẹnya ono." Yọ bya asụ Jóshuwa: "T'o lekwa; lẹ ya wofuakwaru iya iphe dụ ẹji, o
meshiru; nta-a; bẹ ya abyawa iya oyebe uwe, vu oke aswa."
5 Tọ dụ iya bụ; ya asụ t'ẹphe wota okpu-ẹkwa, inyi ẹ-ta nọdu; kpube iya l'ishi.
A bya eworu okpu-ẹkwa, inyi, ẹ ta nọdu kpube iya l'ishi; bya eworu uwe yee ya.
Ojozi-imigwe Ojejoje ono abya evudo-kube iya.
6 Ojozi-imigwe Ojejoje ono abya ekfuru Jóshuwa; sụ iya:
7 Lẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ sụkwaru: "L'ọ -bụru l'ịi-nọdu etso ụzo iya;
l'emekwaphu iphe ya sụru t'i meje; bẹ ịi-bụkwa onye ishi l'ụlo iya; bụru iphe ị sụru
t'e mee l'ufu iya; bẹ ee-meje. Ya a-nụkwa ngu phụ ike t'i tsoru lẹ ndu-a, vudo ẹke-a.
8 Nggụbe eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ Jóshuwa; mẹ lẹ ndu otu ngu
phẹ, bụ ndu nọnyabe ngu nụ ẹke ono; mbụ ndu agba ama iphe e-me l'ụzo ifu; unu
ngabe nchị. Mu e-mekochakwa-a duta nwozi iya ono, bụ Ẹkali-oshi ono duru bya.
9 Unu phụkwa mkpuma, ya tọgboru l'ifu Jóshuwa! Mkpuma lanụ ono moru ẹnya
ẹsaa. Ya e-de iya iphe l'eli; ọ kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu. Lẹ ujiku
lanụ; bẹ ya e-wofu iphe dụ ẹji, ndu alị-a mejekpooru.
10 Mbọku ono; bẹ iphe bụ onyenọnu e-ku ibe iya t'ọ bya t'ẹphe nọkobe lẹ mkpuli
oshi vayịnu unu yẹle mkpuli oshi figu unu." Ono kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-
Kakọta-Ike ekfu ndono.

4

Àphù k'ise: Iphe atukobeje urọku; mẹ oshi olivu labụ

1 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe ono, shi ekfu anụ mu nụ ono alaphutashia azụ;
byakfuta mu bya etelahaa mu l'ọ bụ onye ete madzụ lẹ mgbẹnya.
2 Yọ jịa mu; sụ: "?Bụ ngụnu; bẹ mu phụru?"
Mu asụ iya: "Lẹ mu phụru iphe aatukobeje urọku, e meru lẹ mkpọla-ododo. Iphe
tukoru l'eli iya bụ ochi ite-urọku; waa ire-ọku ẹsaa l'eli iya; ụzo, shigbaa l'urọku ono
lụfuta dụkwaphu ẹsaa.
3 Iphe gvuru lẹ mgboro iphe ono, aatukobeje urọku ono bụ oshi olivu labụ; nanụ
gvuru l'ẹka-ụtara ochi ono; ọphu egvuru iya l'ẹka-ibyita."

4 Mu abya ajịa ojozi-imigwe ono, ekfu anụ mu nụ ono sụ iya: “Onye-nwe mu nụ;
?bụ ngụnu dụ ẹge-a?”
5 Ojozi-imigwe ono asụ mu: “?Mu ta madu iphe iphe-a bụ tọo?”
Mu asụ iya: “Onye-nwe mu nụ; mu ta makwa.”
6 Ya ndono; yọ sụ mu: “L'ọwaa kwa iphe Ojejoje kfuru Zerúbabelu: ‘E tọ kwa
l'ọkpehu; tọ bụ l'ike; ọ kwa lẹ Ume kẹ yẹbe Ojejoje.’ Ono kwa iphe Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu.
7 “Nggụbe oke ugvu; ?ị bụ ngụnu? L'ifu Zerúbabelu; bẹ ii-mekochakwaa bụru alị,
hakọ ahakọ. Ọ bụ teke ono; bẹ Zerúbabelu e-dobe mkpuma mkpọchi-ishi iya; aatụ
ụzu l'ekfu: ‘Tẹ Nchileke gọru ọnu-ọma nụ iya-o! Tẹ Nchileke gọru ọnu-ọma nụ iya-o!’
”
8 Tọ dụ iya bụ; Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
9 “Ọ bụ Zerúbabelu; bẹ gude ẹka iya tụa ọkpa eze-ụlo Nchileke-a. Yọ bụru iya
e-gudekwaphu ẹka iya kpụ-ghee ya. Ọ bụ teke ono; bẹ unu a-maru l'ọo Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ ziru mu tẹ mu byakfuta unu.
10 “Unu ba sụkwa: ‘?Nanụ iphe ọbu eeme ọbu?’ Kẹle ndiphe; bẹ ẹhu a-tsọkwa ẹna
teke ẹphe a-phụ Zerúbabelu; yọ palia mkpuma ye l'ẹke akpụ ụlo ono.
“A bya l'ẹnya ẹsaa phụ; ẹnya ẹsaa ono bụkwa ẹnya Ojejoje, anọduje agba mgboko
mgburumgburu.”
11 Mu abya ajị ojozi-imigwe ono; sụ iya: “?Bụ ngụnu; bẹ oshi olivu labụ-a phụ,
nọgbaa urọku ono ẹka-labụ phụ bụ?”
12 Mu abyakwaphu bya ajị iya ọdo; sụ: “?Bụ ngụnu; bẹ ẹkali-oshi olivu labụ-wa,
nọgbaa l'iku ntofu labụ-a bụ, e gude mkpọla-ododo mee; manụ eshi iya l'atsọshi
atsọshi?”
13 Yọ sụ mu: “?Mu ta madu iphe iphe-a bụ tọo?”
“Onye-nwe mu nụ; mu ta makwa.”
14 Yọ sụ mu: “Ndu ono bụ ụmadzu ẹbo ono, a wụru manụ t'ẹphe jeeru Nnajiufu,
nwe mgboko ozi ono.”

5

Àphù k'ishingu: Ẹkwo, ephe ephephe

1 Mu abyakwa bya elee ẹnya ọdo; phụ ẹkwo, a gwọru agwọru; yoo phe ephephe!
2 Ojozi-imigwe ono asụ mu: “?Bụ ngụnu; bẹ mu phụru?”
Mu asụ iya: “Lẹ mu phụru ẹkwo, aphụphu, a gwọru agwọgwo, ephe ephephe.
Ẹkwo ono dụ ụkporo nkwo-ẹka l'ogologo bya adụ nkwo-ẹka iri l'ụsa.”
3 Yọ sụ mu: “L'iphe nọ l'ẹkwo ono bụkwa ọnu, Nchileke tụru alị gbaa mgburumg-
buru. Iphe e deru l'ẹkwo ono nanụ bụ lẹ ndu iphura l'ẹphe ha; bẹ a-chịhu nụ. L'ẹka
iya ọphu b'ọ sụru l'iphe bụ ndu akpapyabẹje iphe ẹphe meru ria angụ; bẹ ee-me
t'ẹphe chịhu.”
4 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike asụ: “Ya a-tụ ndu oshi ono ọnu; tụkokwaphu ndu
ono, akpapyabẹje iphe ẹphe meru gude ẹpha iya gụa ẹnwa ono ọnu. Ọnu ono, ya
a-tụ ẹphe ono a-ba l'ụlo ẹphe; mebyishia ya; mebyishia jeye l'oshi, e gude kee ụlo
iya; mẹ mkpuma, e gude kpụa ya.”

Àphù kẹ nwanyi, nọ lẹ nkata

5 Ya ndono; ojozi-imigwe ono, shi ekfu anụ mu nụ ono bya akpịrita bya asụ mu:
“Tẹ mu palia ẹnya; phụkpoduaphu iphe abya alụfuta nta-a.”
6 Mu ajị iya: “?Bụ ngụnu ndono?”
Yo sụ mu: “Ọ kwa nkata, eegudeje atụ iphe.” Yọ sụ mu: “L'ọwaa bụ iphe dụ ẹji,
ndu alị-a gbaa mgburumgburu mekotaru.”

7 A bya ekpulia igbidigbi okfu nkata ono; mu aphụ nwanyi, nọdu anọdu l'ime iya.
8 Ojozi-imigwe ono asụ mu: “Lẹ nwanyi ono; bẹ nọ-chiru ẹnya ẹjo ọkpoma.” Yọ bya enwuphu iya azụ l'ime nkata ono; bya eworu igbidigbi okfu nkata ono kpuchiphu azụ ọdo.
9 Mu abya apalia ẹnya; phụ ụnwanyi labụ, ephe ephephe. Ẹ́bà ẹphe adụlephu l'ọ bụ ẹ́bà ọku-eswi-ụda. Ẹphe abya agụlia nkata ono parua ya mgbaku alị yẹle igwe.
10 Mu ajị ojozi-imigwe ono, ekfu anụ mu nụ ono ẹke ẹphe pa nkata ono eje?
11 Yọ sụ mu: “L'ẹphe pa iya eje alị Shịna t'ẹphe je akpụaru iya ụlo. A -kpughela iya phụ; e woru nkata ono sụbe l'ọnodu iya l'ẹke ono.”

6

Àphù k'ẹsato: Ụgbo-ịnya ẹno

1 Mu abya apalia ẹnya ọdo; phụa ụgbo-ịnya ẹno l'ẹke ẹphe shi lẹ mgbaku ugvu labụ l'ekpushi. Ugvu ono bụ ugvu ope.
2 Ụgbo-ịnya kẹ mbụ bụ ịnya, ekegbaa uswuswe; bẹ lọkpu iya nụ. Ụgbo-ịnya kẹ ẹbo abụru ịnya, ejitsua uji; bẹ lọkpu iya nụ.
3 K'ẹto abụru ịnya ọcha; bẹ lọkpu iya nụ. K'ẹno abụru ịnya, tụshitsuaru iphe; bẹ lọkpu iya nụ. Ịnya ono l'ẹphe ha; bẹ ike nọkota.
4 Mu abya ajịa ojozi-imigwe ono, ekfu anụ mu nụ ono; sụ iya: “Onye-nwe mu nụ; ?bụ ngụnu dụ ẹga-a?”
5 Ojozi-imigwe ono asụ mu: “Lẹ ụgbo-ịnya ẹno ono bụ ẹphe bụ phẹrephere, eshije l'igweli ụzo ẹka ẹno. Ọ bụlephu nta-a; bẹ ẹphe shi l'ifu onye, nwe mgboko.
6 Ịnya ndu ọphu ejitsua uji lọkpu ụgbo-ịnya nk'ẹphe chebe ifu l'ụzo isheli. Ịnya ndu ọphu achatsụa ụcha alọkpuru ụgbo-ịnya nk'ẹphe chebe ifu l'ụzo ẹnyanwu-arịba. Ịnya ndu ọphu tụkashiru iphe atụkashi alọkputsuaru ụgbo-ịnya nk'ẹphe; chebe ifu l'ụzo ọhuda.”
7 Teke ịnya ono, ike dụ ono wụfutaru; bẹ ọonma ẹphe anmanma l'ẹhu t'ẹphe wụfu je etsoru mgboko mgburumgburu l'agbaphe. Ojozi-imigwe ono asụ ẹphe: “T'ẹphe je; ejee agbaphee mgboko mgburumgburu.” Ẹphe atụgbua je ejephee mgboko mgburumgburu.
8 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe ono ekua mu te mu leduduphu: “Lẹ ịnya ndu ọphu eje ala ụzo isheli meekwaru; tẹ obu gvuru mu egvuru l'ụzo isheli ono.”

Eekpube Jóshuwa okpu-eze

9 Ojejoje abya ekfuru yeru mu; sụ mu:
10 “Tẹ mu nata ndu-a mkpọla-ọcha yẹle mkpọla-ododo l'ẹka Heludayi; mẹ Tobyija; mẹ Jedaya, bụ ndu shi lẹ Bábyilọnu, bụ ẹke e shi kpụa ẹphe lẹ ndzụ; lata. Mbọku ono kwaphụ; bẹ ii-je kẹ Josáya, bụ nwatibe Zefanaya.
11 Mkpọla-ọcha ono yẹle k'ododo ono; bẹ mu e-gude mee okpu-eze; kpube onye ishi ndu, achịjeru Nchileke ẹja; mbụ Jóshuwa, bụ nwatibe Jehozadaku.
12 Wo mu tẹ mu sụ iya lẹ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: ‘L'ọ kwa nwoke-wa; bẹ ẹpha iya bụ Ẹkali-Oshi. Oo-shi l'ẹkali ẹke ọono jakashịa je akpụa eze-ụlo Nchileke.
13 Ọo yẹbedua a-kpụ eze-ụlo Nchileke. Aa-kwabẹ iya ugvu-eze; yọ nọdu l'aba-eze iya chịlahaa. Oo-dobekwaphu onye achịjeru Ojejoje ẹja l'aba-eze iya ono. Nchị adụ ẹphe ẹbo ndoo l'iphe ẹphe eme.’
14 Okpu-eze ono; bẹ ee-dobe l'eze-ụlo Nchileke t'ọ bụru iphe ee-gudeje nyata Heludayi; Tobyija; Jedaya; mẹ Hẹnu Zefanaya.
15 Ndu, bu l'ẹke, teru ẹnya a-bya bya eyeta ẹka t'a kpụa eze-ụlo Nchileke. Ọ bụ teke ono; bẹ unu a-maru l'ọo Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ ziru mu tẹ mu bya. Iphe ono l'ọ ha e-mekota mẹ unu fupyabe ifu; l'anụru Ojejoje, bụ Nchileke unu okfu.”

7

Aswịswi ìphòró

1 Yo be l'afa, kwe Dariyọsu afa ẹno; k'ọphu ọ dụberu bụru eze; l'ọnwa kẹ tete, bụ
iya bụ ọnwa Kisulevu gbaru abalị ẹno; Ojejoje abya ekfuru yeru Zekaráya.
2 Teke ono; bẹ ndu Bẹ́telu zihawaru Sharéza; mẹ Regemu-Melẹku; mẹ ndibe ẹphe
t'ẹphe rọo Ojejoje iphe;
3 yẹle t'ẹphe jịa ndu achịje ẹja l'eze-ụlo Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; ẹphe lẹ
ndu nkfuchiru Nchileke; sụ ẹphe: "?Ya a-swị aswịswi; kwaa ẹkwa l'ọnwa k'ise ẹge
ono, ya shi keshinu afa olemole meta-a ono?"
4 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike asụ mu:
5 "Tẹ mu jịa iphe bụ ndu alị-a l'ẹphe ha; mẹ ndu achịjeru Ojejoje ẹja; sụ ẹphe:
'Teke ono, ẹphe shi aswịje aswịswi; l'akwa ẹkwa l'iphe bụ ọnwa k'ise; mẹ ọnwa
k'ẹsaa keshinu k'ụkporo afa ẹto l'afa iri ọphu sweru nụ-a; ?bụ-a l'okfu ẹka iya; bẹ
unu shi anọduje eme iya tọo?
6 Ọdo abụru: teke ono, unu shi anọduje eri l'angụ ono; ?tọ bụdu ẹswa onwunu; bẹ
unu shi anọduje eme.
7 Iphe ono l'ọ ha: ?tọ bụdu iphe Ojejoje shi l'ọnu ndu nkfuchiru ndiche kfua teke
ono, Jerúsalemu; mẹ lẹ mkpụkpu, nọ-pheru iya mgburumgburu bu l'ẹhu-agu; ẹku
l'abyaru ẹphe; mbụ teke ono, madzụ shi buru l'ụzo ọhuda; mẹ l'alị ọkpa-ugvu, nọ
l'ụzo ẹnyanwu-arịba ono.' "
8 Ojejoje abya ekfuru yeru Zekaráya; sụ iya:
9 "Ọwaa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: 'Unu kpeje ikpe, dụ maa. Unu
emejeru ibe unu iphe-ọma; phụaru ẹphe imiko.
10 Unu ba akpapyajẹkwa ụnwanyi, maa tụfuru ishi; ndu a tọru ogbe; ndu, laru
alala; mẹ ndu ụkpa. Ọphu ọ dụkwa l'unu ha onye a-rịjeru ibe iya ẹjo ọriri.'
11 "Obenu l'ẹphe jịkaru ọngabe nchị; gude ẹjo ọkpoma kwefu ike; bya eworu nchị
swọ-chishia t'ẹphe ba nụshi iphe ookfu.
12 Ẹphe kpọru ọkpoma ẹphe gbingu l'ọ bụ mkpuma; jịka l'ẹphe ta angabẹdu nchị
l'ekemu; mẹ l'okfu Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike kfuru nụ ẹphe; mbụ ozi, o gude
Ume nk'iya shi l'ọnu ndu nkfuchiru ndiche kfuaru ẹphe. Yọ bụru iya meru; ẹhu
awata oghu Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike eghughu nshinu.
13 " 'Teke ya kuru ẹphe; bẹ ẹphe ta ngaduru iya nchị. Ọo ya kparu iphe teke ẹphe
kuru iya; bẹ ya te yeduru ẹphe ọnu.' Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu
ndono.
14 'Ya abya egude oke phẹrephere zikashia ẹphe nanụ nanụ; ẹphe edzuru iphe bụ
mbakeshi; ghọshia ndu ẹbyee. Alị ono, ẹphe gwọberu ono adaburu ochobo; k'ọphu
bụ l'ẹ tọ dụhedu onye atụjekwadu ọkpa l'ẹke ono. Ẹphe emee t'ẹgbara kfụa l'ẹgiri
alị ono.' "

8

Ụkwa kẹ l'ee-dobephu Jerúsalemu azụ l'ọnodu iya

1 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike abya ekfuru yeru mu ọdo; sụ:
2 L'ọwaa kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu: "Lẹ ya ekokwa okopho
ẹhu Záyọnu nshinu; mbụ l'okopho ẹhu iya enwukwa iya l'ọ bụ ọku l'ẹhu."
3 Ojejoje sụru: "Lẹ ya a-laphutakwa azụ lẹ Záyọnu je eburu eburu lẹ Jerúsalemu.
Ono teke aa-wata oku Jerúsalemu 'Obodo ire-lanụ'; kulahaa ugvu kẹ Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ono 'Ugvu, dụ Nsọ.' "
4 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "L'unwoke ọgurenya; ẹphe l'ụnwanyi
ọgurenya e-mekochaa wata ọno l'esu-ụzo Jerúsalemu ọdo; onyenọnu; yo tsu mgbọro
iya; kẹ l'ọ bụwa ọgurenya.

5 Ụnwu-mgbọko mẹ ụnwu-okorọbya e-jije gbororo ụzo mkpụkpu ono l'egvu egvu."

6 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "L'ọo-dụkwa nwa ndu ọphu phọduru nụ
biribiri teke ono; obenu; ?ọo-dụhunu yẹbedua biribiri." Ono kwa iphe Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
7 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "Lẹ ya a-dzọta ndibe iya l'ẹka ndu alị, ụzo
ẹnyanwu-ahata yẹle ẹka ndu ọphu, bu l'ụzo ẹnyanwu-arịba.
8 Ya e-duphuta ẹphe azụ t'ẹphe bya eburu lẹ Jerúsalemu. Ẹphe a-bụru ndibe iya; ya
abụkwanuru ẹphe onye ire-lanụ; bụru onye, doberu ẹka ndoo; kẹle ya bụ Nchileke
ẹphe."

9 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "T'ẹka ba atsụkwa unu ụme; unubẹ ndu
anụ okfu-a nta, bụ okfu, ẹphe kfuru; mbụ ndu nkfuchiru Nchileke, nọ l'ẹke ono teke a
tụru ọkpa ụlo Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; k'ọphu aa-kpụ eze-ụlo ono kpụ-ghee.
10 Tẹmanu t'a tụa ọkpa ụlo ono b'ẹ te shidunu akfụje madzụ ụgwo-ozi; t'e shi akfụje
iya anụmanu. Ọphu ọ dụdu onye shi atụsajeru ẹhu l'eje ozi iya; l'ẹke onyenọnu shi
atsụ ọhogu iya egvu; kẹle ya shi mee; onyemonye abụru ọhogu ibe iya.
11 Obenu lẹ nta-a; bẹ ya te emehedu nwa ndu ọphu phọduru nụ lẹ ndu-a ẹge ya
meru l'oge kẹ ndiche ono." Ono kwa iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
12 "Iphe e meberu l'alị a-nọdu eme ọhuma: oshi vayịnu a-nọdu mị ẹge gbaru nụ;
alị emetalahaa iphe e meberu iya; iji adalahaa. Iphe ono l'ọ ha; bẹ ya e-dobe t'ọ bụru
òkè-iphe nwa ndu ono, phọduru nụ ono e-keta.

13 Ọ kwa ẹge ono, mbakeshi shi egudeje unubẹ ndu ọnu-ụlo Júda yẹle kẹ Ízurẹlu
l'akọ ọnu ono; bụkwaphu ẹge ya a-dzọ unu; unu abụru ndu a gọru ọnu-ọma nụ. Unu
ba tsụkwa egvu; ọ bụlekwaphu tẹ ẹka shihu unu ike."

14 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "L'ọ kwa ẹge ono, ya kpeburu ome unu
iphe dụ ẹji; ya ta aphụru unu imiko teke ono, ndiche unu phẹ kpatsuru iya iwe ono;
15 bụkwaphu ẹge ya kpebuwaru nta-a lẹ ya e-meru ndu Jerúsalemu yẹle ọnu-ụlo
Júda ọhuma ọdo. Unu ba atsụkwa egvu.
16 Ọwaa iphe unu a-nọdu eme ndọ-ọ: Unu kfujeru ibe unu ire-lanụ; unu ekpeje
ikpe, dụ maa bya abụru ikpe, e-meje tẹ nchị dụ ndoo.
17 Unu ba achịjekwaru ibe unu ẹjo idzu l'ime obu unu; ọphu unu akpapyabẹjekwa
iphe unu meru; gụa ẹnwa ye iya. Iphe ono l'ọ ha; bẹ ya kpọru ashị. Ono iphe Ojejoje
ekfu ndono."

18 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike abyakwa bya ekfuru yeru mu ọdo:
19 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "T'unu wota aswịswi ono, unu aswịje
l'ọnwa k'ẹno; mẹ k'ise; mẹ k'ẹsaa; mẹ k'iri ono a-tụko bụru oge ẹhu-ọtso-ẹna mẹ
oge ote ẹswa; oge eswe-iphe ẹhu-ọtso-ẹna l'ẹhu ọnu-ụlo Júda. Ọo ya bụ t'unu yeru
ire-lanụ obu; unu eyeru nchị-ọdu-ndoo obu!"

20 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "Lẹ ndu, dụ igwe a-bya; mbụ ndu shigbaa
lẹ mkpụkpu, dụ igwe.
21 Ndu, shi lẹ mkpụkpu lanụ a-wụru je lẹ mkpụkpu ọdo je asụ: 'T'ẹphe je je arọo
Ojejoje iphe; mbụ t'ẹphe je achọo Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; l'ẹphebedua e-
jeekwa.'
22 Igweligwe madzụ; mẹkpo mbakeshi, ike nọ l'a-bya achọ Ojejoje, bụ Ọkaribe-
Kakọta-Ike lẹ Jerúsalemu; byakwaphu t'ẹphe rọo ya iphe."
23 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "L'o -rua teke ono; bẹ ụmadzu iri, ekfugbaa
okfu-alị, dụ iche l'iche; bya eshigbaa lẹ mba, dụ iche iche; e-gudeje onye Ju lanụ;
nmakụa ya ẹka l'ọnu uwe iya; l'arọ iya t'ẹphe tsonuru iya; kẹ l'ẹphe nụwaru lẹ
Nchileke nọ; swiru ẹphe."

9

Ikpe, ee-kpe ndu ọhogu Ízurẹlu

1 Ọwaa bụ ozi, Ojejoje ziru zitiru alị Hadụraku. Okfu ono a-tukowaru mkpụkpu
Damásukọsu l'ishi; kẹ l'ẹnya ndiphe; mẹ ẹnya iphe bụ ndu ọkpa-ikfu Ízurẹlu bụkota
lẹ Ojejoje b'a chịru iya doo.
2 Okfu ono; bẹ adakwaphu l'ekpu mkpụkpu Hámatu, bụ ndu ẹphe l'ẹphe riru oke;
mẹkwaphu mkpụkpu Táya yẹle mkpụkpu Sayịdonu; t'a gụfukwaru l'ẹphe maru iphe
ntụmatu.
3 Ndu Táya gudeekwa mgbodo tụ-pheta mkpụkpu ẹphe mgburumgburu; kpụshia
ya ike. Mkpọla-ọcha b'ọ kụberu; yo byiru l'ọ bụ ẹja; kụbe mkpọla-ododo l'ọ bụ onye
kụberu ọzu lẹ mgboro esu-ụzo.
4 Obenu lẹ Nnajiufu a-nafụ ẹphe iphe bụ nk'ẹphe; bya enwuru ẹku ẹphe ye l'eze
ẹnyimu. Ọku etsua yẹbedua tsufu.
5 Ndu Ashikelọnu a-phụ iya; tsụa egvu. Ndu Gáza aphụa ya; talahaa chịchichi
l'iphe-ẹhuka. Ọ kwaphụ ẹge ono b'ọo-dụ ndu Ḗkuronu; kẹ l'iphe ẹphe shi ele ẹnya
iya a-bụru kẹ mmanu. Ndu Gáza; bẹ onye eze ẹphe a-nwụhu; Ashikulọnu abụru ẹke
madzụ te ebudu ebubu.
6 Ọ bụ ndu alị ọdo e-bu lẹ mkpụkpu Ashudọdu. Ndu kẹ Fílisutiya; bẹ ya eme tẹ
ekuku, ẹphe eku onwẹphe kfụshi.
7 Ya e-me t'ọnu ẹphe; ba tajẹhe anụ, a gwaru lẹ nte; bya akpashịa ẹphe nri ono,
e meruru emeru, nyatsụaru ẹphe l'eze ono. Nwa ndu ọphu phọduru nụ a-bụru kẹ
Nchileke ayi; dụ l'ọ bụ ndu ishi l'alị Júda. Ndu Ḗkuronu a-bya adụ l'ọ bụ ndu Jebusu.
8 Obenu lẹ ndibe iya; bẹ ya a-nọdu alụ-chiru l'ẹka ndu ọgu, adzọ garamu garamu.
Ẹ to nwehedu l'o nwekwaduru onye a-bya ọkpapya ndibe iya ishi ọdo; kẹle nta-a; bẹ
ya chịwaru ẹnya zia l'ẹke ẹphe nọ.

Abyabya eze ndu Záyọnu

9 Unubẹ ndu Záyọnu!
Unu tee ẹswa teshia ya ike;
unu gụa egvu
ẹhu-ọtso-ẹna;
unubẹ ndu Jerúsalemu!
Unu lekwa; l'eze unu
abyakfutaakwa unu.
Ọ bụ onye, doberu ẹka ndoo;
l'adzọjekwaphu madzụ.
O wozitaru onwiya alị;
nọdu l'eli nkakfụ-ịgara l'agba abya;
mbụ l'eli nwa nkakfụ-ịgara ọbu.*
10 Ndu Ífuremu; bẹ ya a-nafụ ụgbo-ịnya ẹphe;
nafụkwaphu ndu
Jerúsalemu ịnya-ọgu ẹphe.
Ụta-ọgu ono; bẹ aa-gbaji.
Eze unu a-ra iya arara;
tẹ mba yẹle mba ibe iya dụ lẹ mma.
Ẹke, ọochi e-shi l'eze
ẹnyimu ọwaa daghaa eze ẹnyimu ọphu.
Yo shikwaphu lẹ
Ẹnyimu Yufurétusu

* **9:9 9:9** Mát 21:5; Jọn 12:15.

nọo jeye l'ẹke mgboko jeberu.

Eedobẹphu ndibe Nchileke
azụ l'ọnodu ẹphe

11 “A -bya lẹ nggụbedua;
ya e-gude kẹ ndzụ ono,
nggu l'iya gude mee gbaa ono;
haa ndibe ngu, nọ lẹ
mkpọro l'ime iduma ono,
mini ẹ-ta nọdu ono;
mee ẹphe; ẹphe enweru onwẹphe.
12 Unu laphu azụ l'ẹke ono,
unu kpụru; yo shihu ike ono;
unubẹ ndu mkpọro ono, ẹnya dụ l'ụzo ono!
Mbụ lẹ nta-a;
bẹ ya arakwa iya arara:
lẹ ya a-nụ unu iphe ha
l'ọ bụ ọphu unu shi
nwehawaru ugbo ẹbo;
13 kẹle ya e-woru ndu Júda
kwee l'ọ bụ onye, kweru ụta;
woru ndu Ífuremu mee;
t'ọ bụru akfụ, e gude agba ụta ọbu.
Ya a-kpatsu unwoke Záyọnu;
t'ẹphe bụru ọgu dakfu ndu kẹ Gurisu.
Ya e-me ngu t'ị dụ l'ọ bụ
ogu-mbeke, onye ike dụ l'ọgu pa.”
14 Ono teke Ojejoje a-bụru
pẹe
l'ẹke ndibe iya nọ.
Akfụ iya ezilahaa
pẹremu pẹremu
l'ọ bụ ebemu-igwe.
Ọkaribe-Kakọta-Nụ a-bya egbua ụpyoku.
Yọ bụru oke phẹrephere,
shi ụzo ọhuda; bẹ oo-gude eje.
15 Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike e-gbochita ẹphe.
Ẹphe e-gude mkpuma ụrobo
mebyishia iphe;
gude iya mekputa ẹphe.
Ẹphe a-ngu mẹe;
baa l'ọ bụ ndu mẹe tsụru.
Ẹphe e-ji ejiji l'ọ bụ ochi,
eegudeje ephe mee
l'ẹnya-ngwẹja Nchileke.
16 Mbọku ono; bẹ Nnajiufu,
bụ Nchileke ẹphe a-dzọfuta ẹphe;
kẹ l'ẹphe haa l'ịgwe; bụru ndibe iya.
Ẹphe a-nọdu acha too l'alị
ono l'ọ bụ iphe, e gude

dengaa okpu-eze edenga.
17 Ọ dụ ugvu; l'ama mma.
Iphe, a kọru akọko a-nọdu
eme tẹ ụnwu-okorọbya ẹphe nweru ẹku;
mẹe ọphungu emekwaphụ
tẹ ụnwanyi ẹphe bahụ.

10

Ojejoje e-leta ndu Júda ẹnya

1 Unu kfuru Ojejoje t'ọ chịaru unu mini l'oge mini-ọdungu. Ọ kwa Ojejoje emeje tẹ igwe rua eruru. Ọo ya ayọjeru ụnwu eliphe mini; bụkwaru iya phụ emeje tẹ iphe nọ l'ẹgu onyemonye l'aja pulapula.
2 Ọgvu agwọta bụ atukporoko; ndu njibya aphụje iphe ẹ ta bụdu ezi-okfu; l'ezeje nrọ, ẹ te medunu. Ike, ẹphe adụ madzụ abụru ọchi; bẹ ẹphe achị onye ọbu. Ọ bụ iya kparu iphe madzụ gbakashịhuru l'ọ bụ atụru, ẹ te nwedu onye, eleta iya ẹnya.
3 Meji adakwa iya kitikitii l'okfu ẹhu ndu eche atụru ono. Ya a-nụkwanu ndu ishi ono aphụ; kẹle Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike e-letaa atụru iya, bụ iya bụ ọnu-ụlo Júda; mee ẹphe t'ẹphe dụ l'ọ bụ ịnya, dụ ugvu l'ẹke e gude iya alụ ọgu.
4 Ọ bụ lẹ Júda; bẹ mkpuma, bụ itso, gude ụlo e-shi lụfuta; bụru iya; bẹ nggu, gude ụlo-ẹ́kwà e-shi; bụru iya; bẹ akfụ, e gude alụ ọgu e-shi; bụkwaru iya phụ; bẹ iphe bụ ndu a-bụru ishi e-shi lụfuta.
5 Ẹphe a-tụgbabe bụru nanụ l'ọ bụ ndu ike-ka-l'ọgu, nọ l'ọgu. Ẹphe e-gude ọkpa dzọo ẹpoto, nọ l'echi-ụzo tọlitoli l'oge ọgu. Ẹphe a-lụ ọgu; chịkaa ndu gude ịnya l'alụ; kẹle Ojejoje nọ swiru ẹphe.
6 "Ya e-me t'ọnu-ụlo Júda shihu ike;
bya adzọo ọnu-ụlo Jósẹfu.
Ya e-me t'ẹphe laphu azụ l'ọnodu ẹphe;
kẹle ya a-phụru ẹphe imiko.
Ẹphe a-dụ l'ọ bụ ndu
ya te shidu jịka ajịka;
kẹ l'ọo yẹbedua bụ Ojejoje;
bụru Nchileke ẹphe;
Ya a-zajẹ ẹphe oku.
7 Ndu Ífuremu e-mekochaa
dụ l'ọ bụ ndu ike dụ l'ọgu.
Ẹhu a-nọdu atsọ ẹphe ẹna
l'ọ bụ ndu ngụru mẹe.
Ụnwu ẹphe a-phụ iya;
tee ẹswa.
Ẹhu awata ẹphe ọtso ẹna l'ime Ojejoje.
8 Ya e-meru ẹphe ẹka; gude chịbata ẹphe.
Ishi iya abụru lẹ ya gbafụtaje ẹphe;
ẹphe abya aha igwe ẹge ẹphe shi hahawa.
9 A makwaru-a lẹ ya chịkashiru ẹphe;
ẹphe atụko ẹkemeke dzuru;
ọle ẹphe e-shitsua ẹke,
teru ẹnya nyata iya.
Ẹphebedua; ẹphe
l'ụnwegirima ẹphe a-wafụ; latashia.
10 Ya e-shi lẹ Íjiputu je chịlata ẹphe;

shi lẹ Asiriya rukobe ẹphe.
Ya a-chịru ẹphe lata lẹ
Gíledu; mẹ Lébanọnu;
k'ọphu bụ l'ẹ to nwehedu
ẹke e-dzu ẹphe anọdu.
11 Teke ẹphe a-nọdu eswe
eze ẹnyimu iphe-ẹhuka ono;
bẹ ya e-me t'eyii-mini ono dazita;
èbò Ẹnyimu Náyịlu l'ọ ha atashịhu.
Ekuku ono, ndu Asiriya
eku onwẹphe ono adapyahụ;
mgbọro ono, shi bụru ike
ndu Íjiputu ono abụru chaphungu.
12 Ya e-me; ike adụ ẹphe l'ime Ojejoje.
Yọ bụru ẹpha Ojejoje; bẹ ẹphe e-gude eje.”
Ono iphe Ojejoje ekfu ndono.

11

1 Nggụbe Lébanọnu!
Gụhashia ụzo ngu; ghebegbaa ọnu;
k'ọphu ọku e-tsu oshi sida ngu!
2 Unu kwaa ẹkwa;
unubẹ oshi payịnu;
kẹ l'oshi sida daakwaru.
Oshi ono, shi dụgbaa
egvu ono lakọtaakwaru l'iyi.
Unu tụa ụzu-ẹkwa;
unubẹ achị, nọgbaa lẹ Báshanu;
kẹ l'oke-ọswa oke-ọswa ono;
b'a sụkashigeekwaru.
3 Unu ngabekpodaphu nchị
lẹ mkpu, ndu eche atụru echi;
l'ẹgu ono, ẹphe echeje atụru
ono; b'e mebyishiwaru.
Unu nụkpodaphu ekiri,
agụ ede;
kẹ l'eze ẹgbudu ono, shi nọdu
l'iku Ẹnyimu Jọ́danu ono;
b'e mewaru; yo gheru ọnu.

Ụmadzu ẹbo, eche atụru

4 Ojejoje, bụ Nchileke mu sụru: “Tẹ unu nụ-ji-jee igwe atụru ono, e doberu k'egbugbu ono ẹkwo ẹpho.
5 Ndu zụshiru iya nụ; egbushia; tọ dụ iphe eeme ẹphe. Ndu ọphu ere iya erere; -nọdu; ẹphe asụ: ‘Tẹ ajaja bụru kẹ Ojejoje; kẹle ẹphe nwewaru ẹku.’ Mbụ lẹ ndu eche atụru ono ta aphụjeduru iya imiko.
6 Ọo ya bụ lẹ mu ta aphụheduru ndu alị-a imiko ọdo. Ono iphe Ojejoje ekfu ndono. Ya e-woru onyemonye ye ibe iya l'ẹka; mẹ l'ẹka onye eze iya. Ẹphe a-dzọ ndu alị-a kutukutu; ọphu ya adzọtadu ẹphe l'ẹka ẹphe.”
7 Tọ dụ iya bụ; ndu echeje atụru ono abya eye mu iya l'ẹka tẹ mu nụje iya nri. Mu abya awata ọnu ikpoto atụru ono, e doberu kẹ egbugbu ono nri. Mu achịta mgbọro

labụ dobe. Nanụ; bẹ mu gụru “N-yemobu”; bya agụa ọphu “Atụgba”. Ya ndono; mu anụlahaa ikpoto atụru ono nri.
8 O nweru ụmadzu ẹto ọdo, eche atụru l'ẹke ono. L'ime ọnwa lanụ; bẹ mu chịru ụmadzu ẹto. Ikpoto atụru ono akpọo mu ashị; echeche, mu eche ẹphe awọlahaa mu ẹnyiru.
9 Mu asụ atụru ono: “Lẹ mu te echehekwa ẹphe ọdo. Tẹ ndu ọphu anwụhu nụ nwụhu; ndu ọphu ala l'iyi alaa l'iyi; ndu ọphu phọduru nụ ataa anụ ibe ẹphe.”
10 Mu abya ewota mgbọro mu ọphu aza “n-yemobu” nyajia; shi iya mebyia ndzụ, mu l'iphe bụ mbakeshi gbaru.
11 Yọ bụru l'eswe mbọku ono b'e mebyiru iya. Ndu ono, eme kẹ atụru ono, phụru mu nụ amalẹruphu l'ọo Ojejoje gude iphe ono, mu meru ono ekfu okfu.
12 Mu asụ ẹphe: “Ọ -bụru l'ọ dụ unu mma; unu kfụa mu ụgwo mu. Teke ẹ tọ dụdu; unu ahakwaaru.” Ẹphe akfụa mu ụkporo mkpọla-ọcha lẹ mkpọla-ọcha iri.
13 Ya ndono; Ojejoje asụ mu: “Tẹ mu woru iya je eye l'ẹke eeyeje okpoga eze-ụlo Nchileke; mbụ eze okpoga ono, ẹphe rịru l'ọ bụ aswa ọru mu ono.” Mu ekwe nụ; chịta ụkporo mkpọla-ọcha lẹ mkpọla-ọcha iri ono je eye ọ-kpụ-ite l'ẹka; l'eze-ụlo Nchileke ono.
14 Mu bya anyajia mgbọro mu phụ k'ẹbo, mbụ mgbọro ọphu eku “Atụgba”; shi ẹge ono mebyia abụbu ono, Júda yẹle Ízurẹlu bụ nwunne ono.
15 Ya ndono; Ojejoje asụ mu: “Tẹ mu chịtafua ngwa-ọru onye eche atụru, ẹ to nwedu iphe ọ bụ;
16 kẹle ya abyawa owolita onye eche atụru l'alị-a, bụ onye ẹ ta akpadu ishi atụru ono ndu ọphu ephuhu ephuhu; ọphu ọokpadu ishi ndu ọphu anma kwẹekwee. Ndu ọphu iphe mekaru b'ẹ to mebedu ọgvu t'ẹphe ka mma; ọphu ọonudu ndu ọphu ẹhu dụ mma nri. Iphe oo-gbe emechia bụ l'ọo-nọdu ata anụ ndu ọphu gbaru ẹba; l'aswọshi iya akụ-ọkpa iya.
17 Nshọbukwaa onye ono, ẹ-te nwedu iphe ọ bụ, eche atụru ono; mbụ onye ono, apajẹru atụru iya haa ono! Tẹ ogu-mbeke bufukwa iya ẹka yẹle ẹnya ẹka-ụtara! T'ẹka iya l'ọ ha nwụkotakwa iya kpaa; ẹnya ẹka-ụtara iya apyahụ-ghee ya!”

12

Ndu ọhogu Jerúsalemu;
bẹ ee-mebyishi

1 Ọwaa ozi, Ojejoje ziru l'okfu ẹhu ndu Ízurẹlu. Ojejoje ono, bụ iya tọsaru akpamigwe; bụru iya tọru ọkpa mgboko gbaa mgburumgburu; bya abụru iya kuru ume ye madzụ l'ẹhu; bẹ sụru:
2 “Lẹ ya e-mekochaa mee Jerúsalemu t'ọ dụ l'ọ bụ nggarashị mẹe, ndu bupheru ẹphe mgburumgburu a-ngu; tụko akpọlahaa gagaga. Ndu ono a-bya eyebuta Júda yẹle Jerúsalemu; kephee ya mgburumgburu.
3 O -rua mbọku ono; bẹ ya e-me Jerúsalemu t'ọ bụru 'agbụragbu mkpuma l'ifu ndiphe. Iphe bụ mba, jeru t'ẹphe nwuribe iya e-mekakwa onwẹphe iphe. Teke ono; bẹ iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko a-chịkobe onwẹphe t'ẹphe tsoo iya ọgu.
4 O -rua mbọku ono; bẹ ya e-yekota ịnya-ọgu ẹphe egvu; mee tẹ ọgvu bya ndu agba iya nụ. Ono kwa iphe Ojejoje ekfu. Ẹnya iya a-nọ l'ẹke ndu Júda nọ. Obenu l'iphe bụ ịnya iphe bụ ndu ọhogu ẹphe; bẹ ya e-me t'ọ tsụhukota ìshì.
5 Ọ bụ teke ono; bẹ ndu ishi ndu Júda e-kfu l'ime obu ẹphe; sụ: ‘Lẹ ike nọkwa ndu Jerúsalemu; kẹle Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike bụ Nchileke ẹphe.’
6 “O -rua mbọku ono; bẹ ya e-me ndu ishi ndu Júda t'ẹphe kee too l'ọ bụ itsu-ọku, e shiberu l'ọku; m'ọ kwanu l'ọ bụ ẹke ọku etsu ẹswa ereshi. Ẹphe e-kepyashị ndu,

nọ-pheru ẹphe mgburumgburu l'ẹka-ụtara; mẹ l'ẹka-ibyita. Obenu lẹ Jerúsalemu
a-nọdulee ẹge ọono. Ẹ to nwedu iphe eme iya nụ.
7 "Ojejoje e-vuoduru ụzo dzọta ẹke, ndu Júda bu; k'ọphu ugvu, aa-nọdu akwabẹ
ọnu-ụlo Dévidi yẹle ndu, bu lẹ Jerúsalemu ta akadu kẹ ndu Júda nshinu.
8 O -rua mbọku ono; bẹ Ojejoje e-gbochita ndu, bu lẹ Jerúsalemu; k'ọphu bụ l'onye
ọphu kagee arụhu l'ẹphe; bẹ ike a-dụ l'ọ bụ Dévidi; ndu ọnu-ụlo Dévidi edukwanu
ẹphe l'ọ bụ Ojozi Ojejoje; mbụ l'ọ bụ Nchileke l'onwiya.
9 O -rua mbọku ono; bẹ iphe ya a-wata ememe bụ omebyishi iphe bụ mbakeshi, bụ
ndu etso Jerúsalemu ọgu.
10 "Ọdo bụ lẹ ya e-woru ume k'eze-iphe-ọma; mẹ kẹ okfu anụ Nchileke wụa l'ọnu-
ụlo Dévidi yẹle ẹhu ndu, bu lẹ Jerúsalemu. Yọ bụru yẹbe onye ono, ẹphe gvukashịru
iphe l'ẹhu ono; bẹ ẹphe a-nọdu ele ẹnya l'ẹka. Ẹphe a-nọdu araa ẹkwa iya l'ọ bụ
onye ara ẹkwa nwa, bụ iya nwọkwereka; mbụ l'oo-rua ẹphe l'ẹhu ẹge ooruje onye
ọkpara iya nwụhuru.
11 O -rua mbọku ono; bẹ ụzu-ẹkwa, aa-nọdu atụ lẹ Jerúsalemu a-dụ egvu. Ọo-
dụlephu l'ọ bụ ụzu-ẹkwa, a tụru Hadadu Rimọnu lẹ ẹgu Megido.
12 Mbụ lẹ ndu alị ono a-gụ aphụ; ikfu, nọnu; ẹphe ayọkobe: ẹphe l'unyomu ẹphe
l'agụ nk'ẹphe. Ikfu ọnu-ụlo Dévidi ẹphe l'unyomu ẹphe a-dọkobe; ikfu ọnu-ụlo
Nétanu ẹphe l'unyomu ẹphe adọkobe;
13 ikfu ọnu-ụlo Lívayi ẹphe l'unyomu ẹphe a-dọkobe; ikfu ọnu-ụlo Shimeyi ẹphe
l'unyomu ẹphe adọkobe;
14 mẹwaru iphe bụ ikfu ono, phọduru nụ ono l'ẹhu l'ẹhu ẹphe l'unyomu ẹphe.

13

1 "O -rua mbọku ono; bẹ aa-gụharu ọnu-ụlo Dévidi ọgba-mini yẹle iphe bụ ndu, bu
lẹ Jerúsalemu; gude iya safu ẹphe iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; mẹ atụru, ẹphe tụruru
onwẹphe.
2 O -rua mbọku ono; bẹ ya e-me t'ẹ be kujehe ọmarali ẹpha ekuku lẹ phuu l'alị-
a; ọphu ta byadụ bya anyatakwadu iya anyata lẹ phu. Ono kwa iphe Ojejoje, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono. Ndu nkfuchiru ẹphe; mẹ ume, atụruje madzụ; bẹ
ya a-tụko woshikota t'ẹ b'ọ nọhe l'alị-a.
3 Ọ -bụru l'o nweru onye gbalihuru nụ; sụ lẹ ya ekfuchiru Nchileke; bẹ nna iya lẹ
nne iya, bụ ndu mụru iya nụ a-sụ iya: 'Lẹ ịi-nwụhukwa; kẹ l'ị dzụru ẹjo-ire; sụ lẹ
Ojejoje kfuru iphe ẹ to kfudu.' Onye ono gbado iya; kfuchilahaaru Ojejoje; bẹ nna iya
ono yẹle nne iya ono, mụru iya nụ ono a-nmagbu iya.
4 O -rua mbọku ono; bẹ iphere e-gudeje ndu nkfuchiru l'egbe iphe ẹphe a-nọduje
aphụ l'àphù. Ọphu ẹphe 'eyehedu uwe ẹji ẹji ono, ẹphe gude edephushi ndiphe ono.
5 Iphe ọo-nọdu ekfu bụ: 'Lẹ ya ta bụkwa onye nkfuchiru. Lẹ ya bụkwa onye akọ
okfu. Keshinu ya bụ nwata; kwa iphe a kọtaru l'alị; bẹ ya gude buru.'
6 O -nweru onye jịru iya sụ iya: '?Ichii iphe ọwaa, tụko ngu ẹhu dzuru ọwaa bụhunu
kẹ ngụnu?' Yọ sụ iya: 'L'ọ kwa lẹ kẹ onye, yẹ ẹya eshi ọ̀nyà b'e mekaru iphe.' "

E -chia onye eche atụru iphe; atụru iya agbakashịhu

7 "Nggụbe ogu-mbeke; tehu etehu; je etsoo onye ono, echeru iya atụru ono ọgu.
Ọ kwa onye ono, nọ iya ntse ono; bẹ ya sụru t'i tsoo ọgu. Ono kwa iphe Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu. Gbugbua onye eche atụru; te atụru ono gbakashịhu.
Yẹbedua a-machị ẹka; tso ndu ọphu ka nwanshịi ọgu.
8 Ee-woru ndu, bu l'alị-a mgburumgburu kee ụzo ẹto: ụzo labụ; bẹ ee-gbushi; ụzo
lanụ; bẹ aa-ha t'ẹphe nọdu. Ono kwa iphe Ojejoje ekfu.
9 Ụzo lanụ ono; bẹ ya e-woru ye l'ọku; bya anụchaa ẹphe anụcha l'ọ bụ onye
anụcha mkpọla-ọcha; bya adata ẹphe adata; l'ọ bụ onye adata mkpọla-ododo. Ndu

ono e-ku iya ẹpha; ya aza ẹphe. Ya asụ l'ẹphe bụkwa ndibe iya; ẹphebedua asụ lẹ Ojejoje bụkwa Nchileke ẹphe.”

14

Ojejoje abyaakwa ọburu eze

1 Unu lekwa! Lẹ mbọku kẹ Ojejoje abyaakwa, bụ mbọku, aa-bya anọdu unubẹ ndu Jerúsalemu l'ifu kee iphe unu, a kwaru l'ọkwata.
2 Mbọku ono; bẹ ya a-chịta iphe bụ mbakeshi t'ẹphe jeru Jerúsalemu ọgu. Ẹphe a-lụ lụta mkpụkpu ono; kwaa ụlo ono l'ọkwata; gude ụnwanyi unu l'ike; faa ẹphe kutukutu. Ee-kee mkpụkpu ono ẹbo; kpụa ụzo lanụ lẹ ndzụ. Ọle ndu ọphu phọduru nụ ta dụkwanu onye akpụfu ẹphe lẹ mkpụkpu ono.
3 Teke ono; bẹ Ojejoje e-je etso iphe bụ mbakeshi ono ọgu; lụa ya ẹge ono, ọoluje l'oge ọgu ono.
4 O -be mbọku ono; bẹ oo-gude ọkpa iya vudo l'eli Ugvu Olivu, nọ l'ụzo ẹnyanwu-ahata Jerúsalemu. Ugvu Olivu ono a-bya ebukahu ẹbo; tsube l'ụzo ẹnyanwu-ahata jeye l'ụzo ẹnyanwu-arịba. Echi iya abụru ụda, a-ha nshinu; kẹ l'ugvu ono ẹka lanụ e-shi ụzo isheli; ẹka iya ọphu eshia ọhuda.
5 Ọ bụ l'ụda ugvu iya ono; bẹ unu e-tsoru gbalaa; kẹ l'ogologo iya e-ru Ázelu. Ọ bụ egbe ọso, unu gbaru teke alị nmaru jijiji lẹ Uzáya bụ eze ndu Júda-a; bẹ unu a-gba. Ono bụ teke Ojejoje, bụ Nchileke iya a-bya. Iphe bụkpo ndu dụ nsọ l'ẹphe ha e-tsokwaru iya phụ abya.
6 Mbọku ono; bẹ iphoro ta adụdu; oyi ta tsụ.
7 Mbọku ono e-likolephu nanụ: ẹ to nwedu eswe to nwe ẹnyashi; kẹle nchi -jihutsua; bẹ iphoro anọle-ẹ. Ọ bụlephu Ojejoje maru ẹge mbọku ono a-dụ.
8 O -rua mbọku ono; bẹ mini, anụ ndzụ e-shi lẹ Jerúsalemu atsọshi. Oo-ke ẹbo: ẹkalanu atsọ ala eze ẹnyimu ụzo ẹnyanwu-ahata; ọphu l'atsọ ala eze ẹnyimu ụzo ẹnyanwu-arịba. Ọo-nọdu atsọ l'oge ọkochi; l'atsọ l'oge winta.
9 Ọ bụ Ojejoje a-bụru onye eze, a-nọdu achị mgboko mgburumgburu. O -rua mbọku ono bụ Ojejoje lanụ a-dụ; yọ bụru ẹpha iya nwẹnkinyi bụ ẹpha, aa-maru.
10 Alị-a ono l'ọ ha; tsube lẹ Géba jeye lẹ Rimọnu l'ụzo ọhuda Jerúsalemu; a-dụkota l'ọ bụ ụzo ọhuda Arába. Obenu lẹ Jerúsalemu; bẹ aa-pali; yọ nọdu l'ẹke ọ nọ; tsubekpoo lẹ Ọnu-ọguzo Bénjaminu; je akpaa lẹ Ọnu-ọguzo Mbụ; jeyewaru lẹ Ọnu-ọguzo Agụga; mẹwaru tsube l'ụlo-eli Hananẹlu jeye l'ẹke aapyịshiru onye eze akpụru vayịnu.
11 Jerúsalemu; bẹ madzụ a-bya ebua ọdo. Mburọnu kẹ ọ-la-l'iyi ta adakfutahedu iya ọdo. Jerúsalemu e-bu l'ẹhu-gudangu.
12 Ọwaa ẹjo iphe-ememe, Ojejoje e-kpukposhi iphe bụ mbakeshi ono, tsoru Jerúsalemu ọgu ono. Ẹphe e-vudoje evudo; anụ, nọ ẹphe l'ẹhu ereshihu. Ẹnya ẹphe e-chigaru l'ẹke, o chigaru reshihu: ire ẹphe anọdu ẹphe l'ọnu reshihu.
13 O -rua mbọku ono; bẹ Ojejoje e-me tẹ madzụ wata ọtsu egvu. Onyenọnu a-wọjeru ibe iya; ẹphe awata ọgu.
14 Ndu Júda a-nọdukwaphu lẹ Jerúsalemu lụa ọgu. Ẹku, ẹphe kparu; mbụ iphe bụ mbakeshi, bupheru ẹphe mgburumgburu; bẹ aa-chịkobekota; mbụ lẹ mkpọla-ododo a-pa iya ẹka yẹle mkpọla-ọcha; yẹle ẹkwa, aanma anmanma.
15 Egbe ẹjo iphe-ememe ono, e kpukposhiru ụnwu ndiphe ono; bẹ ee-kpukposhikwaphu ịnya; ịnya-mulu; ịnya-ivu yẹle nkakfụ-ịgara; mẹwaru iphe bụ anụ, nọ l'ẹke ẹphe kpọberu ụlo-ẹ́kwà ẹphe.
16 Ono teke nwa ndu, wafụru nụ lẹ ndu ono, shi l'iphe bụ mbakeshi ono, shi etso Jerúsalemu ọgu ono; e-jeje Jerúsalemu iphe bụ afa l'afa, mụtaru amụta je ọbaru

onye eze ono ẹja; mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; ẹphe ejekwaphu ọgba Ajị Mkpù.
17 O -nweru ndu, bu lẹ mgboko-a, ẹ te ejedu Jerúsalemu je ọbaru onye eze ono ẹja;
mbụ Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; bẹ mini ta achịheduru ẹphe.
18 Ọ -bụru lẹ ndu Íjiputu te ejedu je eye iya ẹka; bẹ mini ta achịkwaru ẹphe. Ojejoje
e-kpukposhikwaphu ẹphe ẹjo iphe-ememe ono, o kpukposhiru iphe bụ mbakeshi ono,
ẹ tejedu ọgba Ajị Mkpù ono.
19 Ono a-bụru aphụ, aa-nụ ndu Íjiputu yẹle iphe bụ mbakeshi, ẹ te jedu Jerúsalemu
je ọgba Ajị Mkpù ono.
20 O -rua mbọku ono; bẹ iphe ee-deje lẹ mgbịrigba, ịnya nya l'olu bụ: “Iphe dụru
Ojejoje nsọ”. Ite oshi-iphe nọ l'eze-ụlo Nchileke a-dụje l'ọ bọ ochi, dụ nsọ, anọje l'ifu
ẹnya-ngwẹja.
21 Iphe bụ ite, nọkota lẹ Jerúsalemu mẹ lẹ Júda a-dụru Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-
Ike nsọ. Ndu, byaru ogworu Nchileke ngwẹja l'ẹphe ha ahajẹru wota ite ono gude
shia anụ ngwẹja. Ọdo bụ l'o -rua mbọku ono; bẹ ndu nghọ ta anọhedu l'ụlo Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.

Malakayi

N-yemobu Nchileke l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ

1 Ọwaa bụ ozi, Ojejoje ziru Malakayi t'o zia ndu Ízurẹlu.
2 Ojejoje sụru: “Lẹ ya yekwaru unu obu.”
Unubẹdua egbe ajị: “?Nanụ ẹge ọphu?”
Ojejoje asụ: “Íso yẹle Jékọpu; ?ẹphe ta bụdunua unwunne. Ya egbe yeru Jékọpu obu;
3 Íso adụ-tabe iya ashị; k'ọphu ya mewaru alị ugvu iya ono tẹ ẹgbara kfụa ya; woru ókè-alị iya haaru nkụta-ọswa, bu l'echi-ẹgu.”
4 Ndu eri Ịso, bụ iya bụ ndu Édọmu sụru: “L'e mebyishiru mkpụkpu ẹphe; ọle ẹphe a-kpụkwaakwa iya.”
Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike asụ: “Ẹphe -kpụkwaa ya; ya enwukposhia ya. Aa-nọdu eku ẹphe ‘ẹjo mba;’ ndu Ojejoje nụberu oke ẹhu-eghughu iya gbururu jeye.
5 Unu e-gude ẹnya unu phụ; gude ọnu unu kfua: ‘Lẹ Ojejoje dụkwa biribiri; mbụ dụa ya je aghaa ókè alị ndu Ízurẹlu.’

Ojejoje abaru ndu achịjeru
Nchileke ẹja mba

6 “Nwa akwabẹjekwa nna iya ugvu; ẹge ono kwaphu; bẹ nwozi akwabẹje nnajiufu iya. Ọ -bụru lẹ ya bụphu nna unu l'oswiya; ?nanụ ugvu ọbu, unu akwabẹje iya ọbu. Ọ -bụru lẹ ya bụ Nnajiufu unu; ?nanụ egvu, unu atsụ iya.” Unubẹ ndu achịjeru iya ẹja; ọ kwa unu bụ ndu gude ẹpha iya emebyishi emebyishi?
Unu a-jịkwaru; sụ: “?Nanụ ẹge unu shi mebyia ẹpha iya ọbu?”
7 “Ụzo, unu shi emebyishi ẹpha iya bụ l'unu egudeje nri, aasọ nsọ bya iya agwagwa.
“Unu a-jịkwaru; sụ: ‘?Nanụ ẹge o shi bụru nri, aasọ nsọ?’
“Unu asụje l'ẹnya-ngwẹja kẹ yẹbe Ojejoje ta dụdu iphe ọ bụ.
8 Teke unu gude anụ, atsụ ìshì byaru iya ọchiru ẹja; ?tọ bụdu unu ome ẹji tọo. Teke unu gude anụ, ete ọkpa; mẹ anụ, iphe eme bya iya agwagwa; ?tọ bụdu unu ome ẹji tọo. Unu kpụtanu anụ, dụ ẹge ono je anụ gọvano unu; t'unu marụ mẹ ọo-nafụ iya-a unu l'ẹka. ?Ẹhu ọo-nọdu atsọ iya-a ẹna l'unu meru iya iphe-ọma tọo? Mbụ; ?oo-yeru-a unu ọnu. Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ajị ndono.
9 “Unu gudewaru egbe ẹja ono je arọo Nchileke t'o meeru unu eze-iphe-ọma; unu amawarụru; ?m'oo-yeru unu ọnu. Ono iphe Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.”
10 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: “Ọ dụ t'a sụ l'onye lanụ l'ime unu e-gbeshi je agụ-chishia eze-ụlo iya; t'unu ta abahụhe iya je ọphu-nwu ọku, ẹ te nwedu iphe ọ bụ l'ẹnya-ngwẹja iya. Ẹhu ta atsọhekwa iya ẹna l'ẹke unu nọ. Ọphu ọ dụkwa ngwẹja, unu gude bya, ya gbe anata.
11 Ẹpha iya a-ha nshinu l'iphe bụ mbakeshi: shita l'ẹke ẹnyanwu ahataje jeye l'ẹke ọodaje; mbụ l'iphe bụ ẹkemeke ọbule; bẹ aa-nọduje egwotaru iya ínsẹnsu; mẹ l'iphe dụebe mma; kẹ l'ẹpha iya a-ha nshinu l'iphe bụ mbakeshi phuu.” Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
12 “Obenu l'unu anọduje emechishi iya ifu emechishi. Unu asụje l'ẹnya-ngwẹja iya te nwedu iphe ọ bụ; lẹ nri, eegudeje agwa iya; bụ iphe aasọ nsọ.
13 Unu asụ: ‘L'iphe ọwaa bụakwa unu ivu-ẹra.’ Unu kfutsua ẹge ono; unu akpọ-yiaru iya ukuvu; l'akpọfu iya akpọfu.” Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

Ọ sụkwaruphu: “Teke unu kpụtaru anụ, e mekaru iphe; mẹ ọphu iphe meru l'ọkpa; mẹ ọphu iphe-ememe eme; gude bya iya agwagwa; ?unu arị lẹ ya a-nafụ iya unu l'ẹka tọọ.
14 Onye ẹregede bụkwa onye a tụru ọnu; mbụ onye nweru anụ, bụ okee ya. Yo ribua lẹ ya a-kpẹ iya Ojejoje. E megee; yọ bụru anụ ọphu nweru ẹkworo; bẹ oo-gude bya ọchiru yẹbe Ojejoje ẹja.” Ya bụkwa onye eze, ha nshinu! Ẹpha iya b'a tsụkotakwa egvu l'iphe bụ mbakeshi. Ono kwa iphe Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

2

Aalọ ndu achịjeru Nchileke
ẹka lẹ nchị

1 “Ọwaa kwa ẹka; ya alọ iya unu lẹ nchị unubẹ ndu achịjeru iya ẹja.
2 Unu -jịka l'unu ta ngadụ nchị l'iphe ya ekfu; -jịka l'unu te egudedu obu unu l'ọ ha akwabẹ iya ugvu; bẹ ya a-tụkwa unu ọnu; tụkwaaphu ọnu l'iphe ndiphe anụje unu. Ya gbe tụakwa iya ọnu ọbu atụtu; kẹ l'unu te gudedu obu unu l'ọ ha akwabẹ yẹbe Ojejoje ugvu. Ono kwa iphe Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
3 “Ya e-gude okfu ẹka unu baaru ụnwu unu mba; kụta nshị anụ ono, unu egudeje bya iya agwagwa ono tee unu l'ifu; chịta unu je awụshia l'ịkpozu.
4 Ono teke unu a-maru l'ẹka ono, ya lọru unu lẹ nchị ono bụ tẹ ndzụ ono, yẹle ndiche unu phẹ; mbụ ndu Lívayi gbaru ono ngụru angụru. Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
5 “Ndzụ yẹle onye iche unu phẹ gbaru bụ lẹ ya a-nụ iya ndzụ; nụ iya ẹhu-agu. Ya nụkwaru iya ẹya; k'ọphu ọo-nọdu a-kwabẹ iya ugvu. Ẹphe kwabẹkwaru iya ugvu; l'atsụ iya egvu.
6 Ẹphe shi ezi ọkpobe okfu, ẹjo-ire ẹ-ta nọdu. Ẹphe l'iya shi nọdu lẹ nchị-odoo; bụru ndu, doberu ẹka ndoo. Ẹphe meru ndu, dụ l'igwe; ẹphe ahaa ome ẹjo iphe.
7 “Kẹ l'iphe gbaru onye achịjeru Nchileke ẹja bụ t'o meje tẹ madzụ maru iphe; k'ọphu ẹphe e-shi iya l'ẹka ngabẹ nchị l'iphe bụ: e -mee ya; yọ dụ Nchileke mma; keshinu ọphu ọ bụ iya bụ nwozi Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
8 Obenu l'unu hawaru ụzo; shilahaa ẹke ẹ ta bụdu iya nụ. Unu gudewa iphe unu ezi; mee ndu, dụ igwe; ẹphe ahaswee ọkpa. Ndzụ yẹle Lívayi gbaru; bẹ unu gwọwaru l'ẹja.” Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
9 “Ọ -bụru l'unu nọ iya-a ẹge unu nọ iya-a; jịka ome iphe ya sụru t'unu meje; l'abọ madzụ ẹbo teke unu ezi ekemu yẹbe Ojejoje; bẹ ya e-me tẹ ndu Ízurẹlu ba dụ iphe, ẹphe a-gụbe unu; mee t'ẹ b'ọ dụ iphe unu a-kụbe ẹka l'ẹke ẹphe nọ.”

Ndu Júda te emedu ire-lanụ

10 ?Tọ bụdunua nna lanụ; bẹ ayi tụko nweru? ?Tọ bụdu Nchileke lanụ tụko ayi l'ayi ha kee? ?Nanu ẹge ọ dụ; bẹ ayi gbe arụshi ọgba-ndzụ, shi lẹ ndiche ayi phẹ arụshi; ayi te emeheru ibe ayi ire-lanụ.
11 Ndu Júda te emehekwa iphe ẹphe kweru ụkwa iya. E meekwaru akpamara lẹ Jerúsalemu; mẹ lẹ Ízurẹlu gbaa mgburumgburu. Ndu Júda farụshiakwaru ụlo nsọ ono, Ojejoje yeru obu ono afarụshi; kẹ l'ẹphe jeru je alụlahaa ụnwanyi, shitsua l'ọha, agwa nte.
12 Tẹ Ojejoje mekwaa t'onye meru egbe iphe ono chịhu l'alị Jékọpu gbaa mgburumgburu; m'o -ruhuru; ọ bụru onye. Tẹ egbe onye ono be egudekwa iphe bya ọgworu Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ẹja.
13 O nwekwaruphu iphe ọdo, unu emeje. Unu anọduje l'ẹnya-ngwẹja Ojejoje l'ara ẹkwa; ẹnya-mini, shi unu l'ẹnya l'atsọshi l'ẹke ono. Unu anọdu iya raa ẹkwa; chia

mkpu; okfu lẹ Nchileke ta aghajẹhedu ẹnya l'ẹke unu nọ; l'agwa iya; ọphu o kwohedu ekwokwo l'anata iphe unu gude bya iya agwagwa.
14 Unu a-jịkwaru; sụ: "?Ishi iya-e?" Ishi iya bụ lẹ Ojejoje phụwaru iphe i meru nwanyi ono, i gude kpọo ekfu ono. Nwanyi ono bụ nyee ngu, nggu l'iya gbaru ndzụ. Yo be nta-a tịi meheru iya iphe i kweru iya ụkwa iya. Yọ bụkwaru-a ya bụ onye ẹbo ngu; mbụ nyee ngu, nggu l'iya gbaru ndzụ.
15 ?Ojejoje te medunua nggu lẹ nwanyi ono; unu abụru onye lanụ; obu unu abụru nanụ. ?Bụ ngụnu kparu iphe Ojejoje meru; unu abụru nanụ ọbu? Iphe, kparu iya nụ bụ k'ọphu unu a-mụshi ụnwegirima, a-nọdu atsụ Nchileke egvu. Ọo ya bụ; t'ị kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'ị hakwa o meru nwanyi ono, i gude kpọo ekfu ono iphe i kweru iya ụkwa iya.
16 Ojejoje, bụ Nchileke kẹ ndu Ízurẹlu sụru: "L'ọ dụkwa iya ashị lẹ ndu alụ alụlu gbakahụru. Ono kwaphu ẹge ọ dụ iya ashị lẹ nwoke eme nyee ya ọnwuu-ọnwuu." Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
Ọo ya bụ; unu kwabẹkwa ẹnya t'unu ba abụ o-kweru ụkwa 'emegeme.

Mbọku ikpe ruakwaru

17 Unu gudeekwa okfu, unu ekfu l'ekfuchi Ojejoje nchị.
Unu a-jịkwaru; sụ: "?Nanụ ẹge unu shi ekfuchi iya nchị?"
Ẹge unu shi ekfuchi iya nchị bụ l'unu asụje: "L'iphe bụ ndu eme iphe dụ ẹji; bẹ dụkota Ojejoje mma; iphe ẹphe eme adụ iya mma." Ọdo abụru l'unu anọduje ajị; sụ: "?Bụhunu awe; bẹ Nchileke ono, ekpeje ikpe, dụ maa ono nọ?"

3

Onye ozi, eje ọbo ụzo

1 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "Unu phụkwa iphe ya abya ememe. Ya e-zi nwozi iya t'o je abọoru iya ụzo. Ono teke Nnajiufu ono, unu ele ẹnya iya ono a-bụru phẹrekete l'eze-ụlo iya; mbụ nwozi ono, ọogu unu t'a sụ l'ọ byaru ono, bụ onye a-bya araaru unu k'ọgba-ndzụ yẹle unu ono arara."
2 Ọlobu; ?bụ onye a-dụ ike nahụ ikpe iya ono mbọku ono. ?Bụ onye a-dụ ike keru ọkpa m'ọ -byalẹphu. Ishi iya abụru l'ọ -byalẹphu; bẹ ọo-dụ l'ọ bụ ọku-ụzu; dụkwaphu l'ọ bụ ọkpobe ncha ọ-sa-uwe.
3 Ọo ẹge ono, onye akpụ ụzu ahụje mkpọla-ọcha l'ọku; gude nụa ya ànụ̀nù ono bụ ẹge onye achịjeru Ojejoje ẹja a-nụ̀shi ndu eri Lívayi ànụ̀nu; ẹphe egbuchafu. Ọo-nụ ẹphe ànụ̀nù l'ọ bụ mkpọla-ododo; nụa ẹphe l'ọ bụ mkpọla-ọcha, a hụru l'ọku; k'ọphu ẹphe a-nọduje achịru Ojejoje ẹja, dụ mma.
4 Ono teke Ojejoje a-wata ọnata ngwẹja ndu Júda; mẹ kẹ ndu Jerúsalemu ẹge o shi anatajẹhawa iya teke ndiche.
5 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: "Lẹ ya a-bya bya ekpee unu ikpe. Ya e-me ẹgwa bya atụa ẹphe too; mbụ ndu amamanshi; ndu eri ogori; ndu akpapyabẹje iphe ẹphe meru gụa ẹnwa; ndu abụje: e -jetsuaru ẹphe ozi; ẹphe ta kfụdu ndu jeru ẹphe ozi ụgwo ọhuma; ndu akpa ụnwanyi, maa tụfuru ẹhu; l'akpa ndu nna ẹphe ta nọhedu ẹhu; l'ekperu ndu byaru abyabya ẹjo ikpe; ẹphe ta atsụ yẹbe Ojejoje egvu."

Ọkfu ụzo lanụ l'ụzo iri

6 "Yẹbe Ojejoje ta agbanwejekwa agbanwe. Ọ kwa iphe ono kparu iphe unubẹ ndu awa Jékọpu ta achịhudu.
7 Tsube l'oge kẹ nna unu oche phẹ; bẹ unu gbakutaru iya azụ; jịka ome iphe ya tọru ọkpa iya t'e meje. Unu lata azụ lakfuta iya; k'ọphu yẹbedua a-lakfutakwanu unu." Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
"Unu a-jịkwaru; sụ: '?Nanụ ẹge unu e-shi lata azụ?'

8 “Madzụ; ?l'ọo-naghe Nchileke nfụ tọo? Obenu l'unu anali iya-a nfụ.
“Unu a-jịkwaru; sụ: ‘?Nanụ ẹge unu shi ana iya nfụ?’
“Nfụ, unu ana iya bụ l'ụzo lanụ l'ụzo iri unu. Unu ta anụ iya iphe anụnu ọdo.
9 Unu bụakwa ndu, a tụru ọnu; unu l'unu ha; kẹ l'unu ana iya nfụ.
10 Unu tụko ụzo lanụ l'ụzo iri unu wobata l'ụlo iya; k'ọphu nri a-nọ l'ụlo yẹbe Nchileke. Unu mee ya gude data iya; unu aphụ lẹ ya a-gụharu unu windo kẹ imigwe; wụaru unu iphe-ọma jeye teke ẹ to nwehedu ẹke unu e-dobe iya.” Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
11 “Ya e-me t'ụnwehu ba atahẹ iphe unu meberu l'alị; mee tẹ oshi vayịnu unu mịa wọkfuwokfu.” Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
12 “Ono teke iphe bụ mbakeshi a-nọdu eku unu ndu a gọru ọnu-ọma nụ; kẹ l'alị unu a-nọdu agụ agụgu ebubu.” Ono iphe Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.

Ndu doberu ẹka ndoo a-bụru ndibe Nchileke

13 Ojejoje sụru: “L'unu kfuwaru iya ẹjo okfu nshinu.
“Unu a-jịkwaru; sụ: ‘?Bụ egbe ẹjo okfu ngụnu; bẹ unu kfuru ọbu?’
14 “Unu asụje l'ojeru Nchileke ozi bụ ori aphụ. ‘?Bụ ngụnu; bẹ unu ritaru; kẹ l'unu eme iphe Ojejoje kfuru; yẹle kẹ l'unu anọje l'ọbu ndu, nọ l'ụlo-ẹ́kwà l'ifu Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike?
15 Lẹ nta-a b'o gbe bụru ndu eku onwẹphe ekuku; bẹ unu eku ndu a gọru ọnu. Mbụ l'ẹ tọ bụledu-a lẹ ndu eme iphe dụ ẹji aba ụba; yọo bụje: ẹphe -wọebetsua Nchileke okfu; yọ paru ẹphe haa; tọ dụ iphe oome ẹphe.’ ”
16 Ndu ọphu atsụkwanu Ojejoje egvu abya ekfulahaa okfu iya l'onwẹphe. Ojejoje atụfu nchị nụa iphe ẹphe ekfu. A bya edee iphe l'ẹkwo l'ifu Ojejoje; mbụ iphe ee-gudeje nyata ndu ono, atsụ Ojejoje egvu; l'akwabẹ iya ugvu ono.
17 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike abya ekfua okfu ẹhu ẹphe; sụ: “L'ẹphe a-bụru nk'iya. Mbọku, ya a-bya odzezi ẹku iya; bẹ ya a-gụru ẹphe ye lẹ ndu nk'iya. Ya a-phụru ẹphe imiko ẹge ono, nna aphụjeru nwatibe iya ọphu ekweru iya ozi ono.
18 Ọ bụ teke ono; bẹ unu a-phụ iphe dụ iche lẹ ndu, doberu ẹka ndoo; mẹ ndu eme iphe dụ ẹji. Unu a-phụkwaphu iphe dụ iche lẹ ndu ejeru Nchileke ozi yẹle ndu ẹ te ejeduru iya ẹya.”

4

Mbọku ikpe Nchileke

1 Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike sụru: “Unu lekwaa. Lẹ mbọku ọbu abyaakwa. Mbọku ono a-nọdu enwu kfukfukfu l'ọ bụ ọku-ụzu. Ndu eku onwẹphe ekuku; mẹ ndu eme ẹjo iphe l'ẹphe ha; bẹ ọku ono e-ke l'ọ bụ oshi; kekota ẹkali ẹphe; mbụ kee kee ẹphe l'ọ́gbaragba.
2 A bya l'unubẹ ndu atsụ yẹbe Ojejoje egvu; ọ bụ unu; bẹ odobe ẹka ndoo kẹ yẹbe Ojejoje a-haru l'ọ bụ l'ẹnyanwu. Ọo-nọdu egbu nwịinwii l'ọ bụ ẹnyanwu l'ẹhu unu; mee t'ẹhu dụ unu mma. Unu a-lụfuta bulahaa nggada l'ọ bụ nweswi, a tụfutaru l'ọka.
3 Ono teke unu a-dzọpyabe ndu eme iphe dụ ẹji ọkpa; gude ọkpa futoo ẹphe; ẹphe abụru ntụ mbọku ono, ya e-me iphe ono. Ono iphe Ojejoje, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.
4 “Unu nyatakwa ekemu ono, ya tụru nụ nwozi iya; mbụ Mósisu; mbụ ekemu; mẹ ome-l'alị ono, ya koshiru iya lẹ Ugvu Sáyịnayi t'o je ezia ụnwu Ízurẹlu l'ẹphe ha ono.
5 “Unu lekwaa; lẹ ya e-ziodukwa onye nkfuchiru iya, bụ Elayija t'ọ bya; tẹmanu oke mbọku ono, bụ Eswe kẹ yẹbe Ojejoje ono erua.

6 Ọ bụ iya e-me ndu, bụ nna t'obu ẹphe nọdu l'ẹke ụnwu ẹphe nọ; bya emee t'obu
ụnwegirima nọdukwaphu l'ẹke nna ẹphe nọ. Ọdumeka; bẹ kwa ọnu; bẹ ya a-tụ alị
unu teke ya byaru.”

Ozi-Ọma,
Mátiyu
deru

Eri Jisọsu
(Luk 3:23-38)

1 Ọwaa bụ eri Jisọsu Kuráyisutu: Jisọsu Kuráyisutu shi l'eri Dévidi; Dévidi eshi l'eri
Ébirihamu.
2 Ébirihamu bụ nna Áyizaku; Áyizaku bụ nna Jékọpu; Jékọpu abụru nna Júda mẹ
ụnwunna iya.
3 Júda bụ nna Pẹ́rezu; mẹ Zera. Nne, mụru ẹphe ẹbo ono bụ Táma. Pẹ́rezu bụ nna
Hézurọnu; Hézurọnu abụru nna Áramu;
4 Áramu bụ nna Amínadabu; Amínadabu bụ nna Náshọnu; Náshọnu abụru nna
Sálumọnu.
5 Sálumọnu bụ nna Bówazu. Nne Bówazu bụ Réhabu. Bówazu bụ nna Óbẹdu.
Onye bụ nne iya bụ Rutu. Óbẹdu abụru nna Jesi.
6 Jesi abụru nna onye eze ndiche ono; mbụ Dévidi.
Tọ dụ iya bụ; Dévidi abụkwanuru nna Sólomọnu. Onye bụ nne Sólomọnu bụ
nwanyi ọbu, o shi lụjee mbụ Uráya.
7 Sólomọnu bụ nna Réhobuwamu. Réhobuwamu bụ nna Abíja. Abayíja abụru nna
Ása.
8 Ása bụ nna Jehoshafatu; Jehọ́shafatu bụ nna Jóramu; Joramu abụru nna Uzáya;
9 Uzáya bụ nna Jótamu; Jótamu bụ nna Éhazu. Éhazu abụru nna Hezekáya;
10 Hezekáya bụ nna Manásẹ; Manásẹ bụ nna Émọsu; Émọsu abụru nna Josáya.
11 Josáya abụru nna Jẹkonáya mẹ unwunne iya unwoke l'ogege ono, a kpụru ndu
Ízurẹlu lẹ ndzụ; ẹphe eje abụru ohu lẹ Bábyilọnu ono.
12 Tọ dụ iya bụ; ndu Ízurẹlu eshitsulephu Bábyilọnu lata; Jẹkonáya abya abụru nna
Shiyálutiyẹlu; Shiyálutiyẹlu abụru nna Zerúbabelu.
13 Zerúbabelu bụ nna Abíyudu; Abyíyudu bụ iya bụ nna Eláyekimu. Eláyekimu
abụru nna Azọ.
14 Azọ bụ nna Zédọku; Zédọku bụ nna Ákịmu; Ákịmu abụru nna Elíyudu.
15 Elíyudu bụ nna Eliyéza; Eliyéza bụ nna Mátanu; Mátanu abụru nna Jékọpu.
16 Jékọpu bụ nna Jósẹfu; Jósẹfu bụ iya bụ nji Méri. Méri bụ iya bụ onye mụru
Jisọsu, eeku Kuráyisutu.
17 Ọo ya bụ l'ọ dụ ọgbo iri l'ẹno tsube l'ọgbo kẹ Ébirihamu phẹ; rua l'ọgbo kẹ Dévidi
phẹ. Yọ dụkwaphu ọgbo iri l'ẹno tsube l'ọgbo kẹ Dévidi phẹ; rua teke ono, a kpụru
ndu Ízurẹlu lẹ ndzụ laa Bábyilọnu ono; bya adụkwaphu ọgbo iri l'ẹno ọdo tsube teke
ono, a kpụru ndu Ízurẹlu lẹ ndzụ laa Bábyilọnu ono; rua teke a mụru Kuráyisutu.

Aamụ Jisọsu
(Luk 2:1-7)

18 Ọwaa ẹge e shi mụa Jisọsu Kuráyisutu ndọ-ọ: Lẹ Jósẹfu jeru okfu Méri, bụ nne
Jisọsu; jebua. Tọ laakwanu nk'iya; k'ọphu yẹle iya zẹjewaru. A bya amaru; Méri
egbe dụwanu ime. Yọ bụru Ume-dụ-Nsọ; bẹ ime ono shi l'ẹka.
19 Jósẹfu, bụ nji iya ono; bẹ bụkwanu onye doberu ẹka ndoo. Yoo mekwanu tẹ ya
be me Méri iphe-iphere l'edzudzu ọha. Yọ chọde ẹge ya e-me jịka Méri; t'ẹ ba mma.

20 Yọ rịnyaa ya; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu abyakfutashia ya lẹ nrọ; bya asụ
iya: "Jósẹfu; nggụbe o-shi-l'eri Dévidi; ba atsụshi egvu ọlu Méri. Nwata ono, ọ dụ
ime iya ono bụkwa Ume-dụ-Nsọ b'o shi l'ẹka.
21 Ọo-mụ nwata nwoke. Iphe ịi-gụ iya bụ Jisọsu; okfu l'ọo-dzọta ndu nk'iya l'ẹka
iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru."
22 Iphe-a l'ọ ha mekotaru; k'ọphu iphe ono, Nnajiufu shi l'ọnu onye nkfuchiru iya
kfua ono e-re; mbụ iphe ono, o kfuru; sụ:
23 "Lekwa! Lẹ nwamgbọko, yẹle nwoke ta zẹbua a-tsụta ime; mụa nwata nwoke,
ẹpha iya a-bụ Imánuwẹlu." Iphe Imánuwẹlu bụ bụ: "Nchileke nọ swiru ayi."
24 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu etehulephu; mee ya ẹge ono, ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu
kfuru iya ono; duta Méri teke ono t'ọ bụru nyee ya.
25 Obenu lẹ Jósẹfu yẹle Méri ta zẹbukwanua jeye Méri ezeda; mụa nwata nwoke
ono. Jósẹfu agụa nwata ono Jisọsu.

2

Abyabya ndu mmamiphe,
shi ụzo ẹnyanwu-ahata

1 Ọ bụ teke Hérọdu shi bụru eze b'a mụru Jisọsu lẹ Bẹ́tulehemu Judíya. A
mụtsule iya phụ; ndu mmamiphe, shi ụzo ẹnyanwu-ahata abyatashia Jerúsalemu;
bya akpafashịlahaa ishi; l'asụje:
2 "?Nanụ nwata ọbu, a mụru, a-bụ eze ndu Ju ọbu? L'ẹphe phụru mkpọ-kpodo*
iya l'ụzo ẹnyanwu-ahata; byatashia t'ẹphe bya abaaru iya ẹja."
3 Eze, bụ Hérọdu anụlephu iphe ono, ẹphe kfuru ono; yọ tsụlahaa ya l'ẹhu; tsụlahaa
ndu Jerúsalemu mgburumgburu l'ẹhu.
4 Yo chikuwaphu ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu; ẹphe
edzua. Yọ jịlahaa ẹphe ẹke ọbu, aa-mụkpo Kuráyisutu ọbu.
5 Ẹphe asụ iya: "L'ọ bụ lẹ Bẹ́tulehemu Judíya; bẹ aa-mụ iya; kẹ l'onye nkfuchiru
Nchileke deru iya l'ẹkwo; sụ:
6 " 'Nggụbe Bẹ́tulehemu l'alị Judíya;
Mgbẹ ẹ tọ kwa nggu
katsụa nwanshị
l'iphe bụ mkpụkpu,
nweru ẹnya l'alị Judíya.
L'ime ngu
bẹ onye ishi e-shi lụfuta;
bụ iya bụ onye ishi,
e-leta ndu nke mu,
bụ Ízurẹlu ẹnya.' "†
7 Ya ndono; Hérọdu abya ekua ndu mmamiphe ono, shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata ono
l'edomi; bya kpafụta ẹphe ishi egbe teke mkpọ-kpodo ono lụfutakpooru gẹdegede.
8 Yọ bya ezi ẹphe t'ẹphe je Bẹ́tulehemu; sụ ẹphe: "Unu je atọkpoo ẹhu; chọo nwata
ọbu. Teke unu phụru iya; unu abya ezia ya ẹya; k'ọphu ya e-jekwaphu je abaaru iya
ẹja."
9 Ẹphe anụtsulephu ozi ono, eze ziru ẹphe ono; yọ bụru ẹphe atụgbu. Ẹphe
alụfutalephu; nggụbe mkpọ-kpodo ono, ẹphe phụhawaru l'ụzo ẹnyanwu-ahata phụ
alụfutakwa ọdo; bya evutakwaruphu ẹphe ụzo; jeye; yọ bya erua ẹke, nwata ono
nọ; vudo; keleruphu jịngu l'imeli.

---

* **2:2 2:2** Mkpọ-kpodo ọwaa ta bụkwa l'ọo ya bụ Jisọsu. Ọ kwa mkpọ-kpodo, ekoshi l'a mụru iya. † **2:6 2:6** May 5:2.

10 Ẹphe aphụlephu mkpọ-kpodo ono l'ẹke ono; ẹhu atsọo ẹphe ẹna nshinu. Ẹphe
awata ote ẹswa.
11 Ẹphe abahụ l'ime ụlo ono; phụa nwata ono yẹle Méri, bụ nne iya. Ẹphe
abya ebyishi ikpere l'alị; baaru nwata ono ẹja; bya ekpuhaa ẹda, ẹphe yeru ẹku
ẹphe; meeru nwata ono iphe-ọma. Iphe ẹphe nụru nwata ono bụ mkpọla-ododo;
furakínsẹnsu; mẹ mẹeru.
12 E meebe; Nchileke abya ezia ẹphe lẹ nrọ; t'ẹphe ba lahẹ azụ lẹ kẹ Hérọdu. Ẹphe
atụgbua; shia ụzo ọdo; lashia alị ẹphe.

Jisọsu phẹ agba ala Íjiputu

13 Ya ndono; ndu mmamiphe ono atụgbulephu; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu
abyakfutashia Jósẹfu lẹ nrọ; bya asụ iya: "Gbeshi; duta nwata ono yẹle nne iya lashia
Íjiputu. Unu nọdu l'ẹke ono jeye teke ya e-zi unu t'unu lata. Lẹ Hérọdu abyakwa ọcho
ishi nwata ono."
14 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu egbeshi l'ẹnyashi; duta nwata ono yẹle nne iya; yọ bụru
ẹphe ọla Íjiputu.
15 Ẹphe anọo l'ẹke ono jeye Hérọdu anwụhu.
Yọ bụru iya bụ l'iphe ono, Nnajiufu shihawa l'ọnu onye nkfuchiru Nchileke kfua
ono eree. Ọ sụru: "L'ọ bụ lẹ Íjiputu; bẹ Nwatibe iya nọ; ya eje ekufuta iya."‡

Eegbushi ụnwegirima nshịi lẹ Bẹ́tulehemu

16 Yo be teke Hérọdu maru lẹ ndu mmamiphe ono; bẹ bụ ụgho; bẹ ẹphe ghọru
iya; yọ vọru ọku ghụa ẹhu. Yo wowaruphu ekemu tụa t'e je egbushikota iphe bụ
ẹgirima unwoke, a mụru lẹ Bẹ́tulehemu phuu; mẹ ndu ọphu a mụru lẹ mkpụkpu
ọdo, nọ-pheru ẹphe mgburumgburu; shitakpo lẹ ndu a mụru k'ọphungu je akpaa
lẹ ndu ọphu nọwaru afa labụ. Iphe o gude mee ya ẹge ono bụ ajịji phụ, ọ jịru ndu
mmamiphe phụ; ẹphe akọoru iya teke mkpọ-kpodo ono bebekpooru lụfuta.
17 Ọ bụ ẹge ono b'o shi ree mbụ iphe Jeremáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke
kfuhawaru; sụ:
18 "A nụru ụzu-ẹkwa lẹ Ráma;
mbụ ẹkwa anwụhu;
mẹ oke nggụmaphu.
Ọ bụ Réchẹlu ara
ẹkwa ụnwu iya;
to kwe t'e gbota iya egbota;
okfu l'ụnwu iya gvụru."§

Jósẹfu phẹ shi lẹ Íjiputu alata

19 Tọ dụ iya bụ; Hérọdu anwụhulephu; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu abyakfu-
tashia Jósẹfu lẹ nrọ; l'ẹphe nọ lẹ Íjiputu ono; sụ iya:
20 "Gbeshi; duru nwata ono yẹle nne iya lashia azụ lẹ Ízurẹlu; lẹ ndu, shi achọ ishi
nwata ono; bẹ nwụshihuakwaru nụ."
21 Yo gbeshi; duta nwata ono yẹle nne iya; yọ bụru ẹphe ọla alị Ízurẹlu.
22 Jósẹfu anụlephu lẹ Ákiléyọsu, bụ nwatibe Hérọdu bụwa iya bụ eze, achị Judíya
l'ọzori nna iya ono; tsụhu egvu oje oburu ẹke ono. A bya anmaaru iya ọkwa lẹ nrọ,
bụ iya meru iphe ọ tụgburu lashia Gálili.
23 Yo rua; je akwata ufu buru lẹ Názarẹtu. Ọ bụ ẹge ono b'e shi; iphe ndu nkfuchiru
Nchileke kfuhawaru eree, sụru: "L'ee-ku iya onye Názarẹtu."

‡ **2:15 2:15** Hos 11:1. § **2:18 2:18** Jer 31:15.

3

Ozi, Jọnu Baputizimu ezi
(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jọn 1:19-28)

1 Ọ bụ teke ono; bẹ Jọnu Baputizimu byaru bya anọdu l'echi-ẹgu Judíya; l'ekfu okfu
Nchileke; l'asụje:
2 "Unu taa onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; lẹ
Nchileke abyaakwa okoshi lẹ ya bụ eze."
3 Ọ kwa Jọnu ọwaa bụ onye ono, Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuru okfu iya
teke ono, ọ sụru:
"O nweru onye echi mkpu
l'echi-ẹgu; sụ:
'T'e meeru Nnajiufu
ụzo iya;.
T'a chịkwaaru iya oje ono
t'o vudo ntụmu!' "*
4 Ya ndono; uwe, Jọnu shi eyeje bụ uwe, e gude ẹji ịnya-ivu mee. Yo gudeje akpọ-anụ
kebudo onwiya l'ukfu. Iphe shi bụru nri iya teke ono abụru igube; mẹ manụ-ẹngu.
5 Tọ dụ iya bụ; ndu Jerúsalemu; ndu Judíya; mẹ ndu, bu l'uswe iya kẹ Jọ́danu
mgburumgburu azafụtakota byakfutashia ya; t'ẹphe nụa iphe ookfu.
6 Ẹphe abya akọshitsua iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; yo mee ẹphe baputizimu lẹ
Ẹnyimu Jọ́danu.
7 Jọnu aphụlephu ikpoto ndu Fárisii; mẹ ndu Sádusii; ẹke ẹphe abya t'o mee ẹphe
baputizimu; sụ ẹphe: "Unubẹ ụnwu, ẹjo agwọ mụshiru-wa! ?Bụ onye sụru unu t'unu
gbalaaru oke ẹhu-eghughu ono, Nchileke a-zụbe unu mbọku ono, ọo-nma mgboko
ikpe ono?
8 Unu mịa amịmi l'ọ bụ oshi-ọmi. Nebyi, unu a-mị bụ umere, ekoshi l'unu tawaru
onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meshiru; lakfuta-wa Nchileke.
9 Unu ba arịkwa lẹ keshinu Ébirihamu bụ nna unu oche b'ẹ to nwedu iphe e-me
unu. Unu ta makwa l'o be t'ẹ b'ọ dụ; bẹ Nchileke e-meshikwa mkpuma-wa, wụshiru
ẹge-a; yọ bụru ụnwu Ébirihamu.
10 Mbụ lẹ nta-a b'e byibeekwaru ogbu-nkụ l'iphe bụ ukfu oshi, nọnu. Ọphu ẹ-ta
mịdu nebyi, dụ mma; e gbutsua ya; chee l'ọku.
11 Yẹbedua, bụ Jọnu gude mini eme unu baputizimu, ekoshi l'unu tawaru onwunu
ụta iphe dụ ẹji, unu meshiru; ghawa umere lakfuta Nchileke. Obenu l'onye ọphu
abya nụ; bẹ ka iya nshinu; lẹ ya te dzukpoduanu kẹ tẹ ya vuru akpọkpa iya; tso iya.
Onye ono bụ Ume-dụ-Nsọ; mẹ ọku; bẹ oo-gude mee unu baputizimu.
12 O gude ajakpa, oogudeje aphụshi ẹswa lẹ witu; vuta ọphu bụ nebyi iya vuba
l'ụlo; kpota ọphu bụ mbeku iya; je enwuru ye l'ọku, ẹ-taa nyịhudu anyịhu!"

Jọnu eme Jisọsu baputizimu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 Ya ndono; Jisọsu eshi Gálili byatashia Jọ́danu; byakfuta Jọnu tẹ Jọnu mee ya
baputizimu.
14 Jọnu esee t'ọ jịka; sụ iya: "L'ọ bụ yẹbedua, bụ Jọnu; bẹ gbaru tẹ ya bya t'i mee
ya baputizimu; nggu egbe sụ tẹ ya mee ngu."
15 Obenu lẹ Jisọsu sụru iya: "T'ọ haa t'e mee ya ru ẹge ono nta-a; l'ọ bụ ẹge ono;
bẹ ẹphe e-shi medzua iphemiphe ọbule, Nchileke sụru t'ẹphe mee."
Tọ dụ iya bụ; Jọnu ekweta.

---

* **3:3 3:3** Azá 40:3.

16 Onanu, e metsuleruphu Jisọsu baputizimu ono; Jisọsu eshi lẹ mini ono l'erufuta;
igwe ekpuhaa; gheru ọnu. Yọ phụwaphu Ume Nchileke; yọ dụlephu l'ọ bụ ndo; shi
l'igweli phezita; bya anọdu iya l'ẹhu.
17 A nụwaphu olu, shi l'imigwe; sụ: "Ọwaa bụ Nwata iya kẹ nwoke, ya yeru obu;
oomeje; ẹhu atsọ iya ẹna!"

4

Sétanu adata Jisọsu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

1 Tọ dụ iya bụ; Ume Nchileke ono eduta Jisọsu duba l'echi-ẹgu tẹ Obutuswe data
iya.
2 Jisọsu erua ẹke ono; je anọo ụkporo abalị ugbo ẹbo: eswe l'ẹnyashi l'ẹke ono;
swịkota aswịswi. E metsua; ẹgu agụlahaa ya.
3 Obutuswe, bụ nwandata abyakfutashia ya bya asụ iya: "Ọ -bụru l'ị bụ Nwatibe
Nchileke; menua mkpuma-wa t'ọ ghọshia nri."
4 Jisọsu asụ iya: "Ẹkwo okfu Nchileke sụru l'ẹ tọ bụdu nri nwẹnkinyi iya; bẹ madzụ
egudeje nọdu ndzụ. Iphe madzụ egudeje nọdu ndzụ bụ iphe bụ okfu, shi Nchileke
l'ọnu."
5 Tọ dụ iya bụ; nggụbe Obutuswe ono eduru Jisọsu bahụ lẹ Jerúsalemu, bụ obodo
ono, dụ nsọ ono; je eworu iya dobe l'ọnungonu ẹke, katsụa l'eli l'eze-ụlo Nchileke;
6 sụ iya: "Ọ -bụru l'ị bụ Nwatibe Nchileke; kfụdaedu l'alị; kẹ l'e deru l'ẹkwo okfu
Nchileke; sụ:
'Lẹ Nchileke e-zi
ụnwu ojozi-imigwe iya
t'ẹphe leta ngu ẹnya.
Ẹphe e-gbobe ẹka;
wọta ngu t'ụkfu ba dụ ngu!' "*
7 Jisọsu asụkwa iya phụ: "Obenu l'e dekwaru iya phụ l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'Ba
adatakwa Nnajiufu, bụ Nchileke ngu adata.' "
8 Ya ndono; Obutuswe ono edutakwaphu Jisọsu ọdo; nyihushia eze ugvu ọbu, ha
l'eli l'ọ bụ ngụnu; je ekoshikota iya alị-eze ndiphe mgburumgburu; mẹ iphemiphe
ọbule, dụ mma, nọ iya nụ.
9 Yọ sụ Jisọsu: "Iphe ono l'ọ ha; bẹ ya a-nụkota ngu; m'ọ -bụru l'ịi-da l'alị; baaru
iya ẹja."
10 Jisọsu asụ iya: "Gbeshi l'ẹke ono Sétanu. Ẹkwo okfu Nchileke sụru: 'L'ọo
Nnajiufu, bụ Nchileke ngu bụ onye ịi-baru ẹja; bụru iya nkịnyi iya bụ onye ịi-nọdu
l'ẹka.' "
11 Ya ndono; Obutuswe ono aparu Jisọsu haa; ụnwu ojozi-imigwe abya eyeru Jisọsu
ẹka.

Jisọsu awata ozi iya lẹ Gálili
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

12 Yo rulephu teke Jisọsu nụru l'a tụwaru Jọnu mkpọro; yo gbeshi jeshia Gálili.
13 Yo gbeshi lẹ Názarẹtu; lashia je eburu lẹ Kapániyọmu l'iku eze ẹnyimu Gálili lẹ
mgbaku Zébulọnu mẹ Náfutali;
14 k'ọphu iphe ono, o kfuru mbụ Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke ono e-re; mbụ
iphe ono, o kfuru; sụ:
15 "Nggụbe alị Zébulọnu;
mẹ alị Náfutali,
l'ibyiya k'eze ẹnyimu ono,

* **4:6 4:6** Egvu 91:11-12.

nọ l'azụ Jọ́danu azụ iya
ọphu ono.
Nggụbe Gálili kẹ ndu
ọhodo!
16 Ndu ono, nọ l'ọchi ono
e-mekochaa phụ iphoro, ha nshinu.
Ndu ọphu buwa ebubu l'alị
ono, gbaru ọchi ono;
mbụ alị ono, bụ anwụhu
bụ iphe nọ iya nụ ono;
bẹ iphoro nwuakwaru phoo.”†
17 Jisọsu eshiwaphu teke ono wata ọra ozi-ọma, shi l'ẹka Nchileke arara; asụje: “Unu taa onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; lẹ Nchileke abyaakwa okoshi lẹ ya bụ eze!”

Ndu mbụ, tsolahaaru Jisọsu
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

18 Yọ bụru lẹ Jisọsu etso iku Eze Ẹnyimu Gálili ogologo; b'ọ phụru unwunne labụ, egbuje ẹma. Onye lanụ bụ Sáyịmonu, eekuje Pyita. Onye ọphu bụ Ánduru. Yọ phụa ẹphe l'ẹke ẹphe atụ ntofu, ẹphe gude egbu ẹma;
19 sụ ẹphe: “Unu bya etsoru iya tẹ ya zia unu ẹge e shi eruko madzụ l'ọ bụ ẹma.”
20 Yo gudekwadua ẹge ono ekfu; ẹphe apawaruphu ntofu ẹphe ono haa; bya etsoru iya.
21 Jisọsu akpịribe; bya aphụa unwunne labụ ọdo, bụ: Jémusu Zébedi; mẹ Jọnu Zébedi l'ẹke ẹphe lẹ nna ẹphe; mbụ Zébedi nọ l'ụgbo ẹphe; l'edokwazi ntofu ẹphe. Jisọsu ekua ẹphe.
22 Ekuku, ooku ẹphe; ẹphe apawaruphu ụgbo ono haa; haa nna ẹphe ono; tsoru iya.

Jisọsu ezi iphe; l'eme ndu
ẹhu dụ ẹji; t'ẹphe ka mma
(Luk 6:17-19)

23 Jisọsu etsoru Gálili phuu ejephe; l'ezi iphe l'iphe, bụ ụlo-ndzuko ndu Ju; l'ekfukwaphu okfu Nchileke: lẹ Nchileke abyawa okoshi l'ọo ya bụ eze. Yoo mekwaphu tẹ iphe bụ ndu iphe-ememe eme; mẹ ndu ẹhu tsụru ụme; m'o -ruhuru; ọ bụru egbe iphe-ememe; m'ọ bụ ẹhu, dụ ịdagha; t'ẹhu dụkota ẹphe mma.
24 Ẹpha Jisọsu edekota Siríya mgburumgburu. Ẹphe apatatsụaru iya iphe bụ ndu ẹhu dụ ẹji; ndu iphe-ememe, dụ iche iche emetsua; ndu, iphe eme ẹphe; eme ẹhuka nshinu; ndu ọgvu bu l'ẹhu; ndu ndakfụku; mẹ ndu ibe-ẹhu ẹphe nwụhutsuaru anwụhu; Jisọsu emekota ẹphe l'ẹphe ha; ẹhu adụ ẹphe mma.
25 Ikpoto ndu shitsua Gálili awutsoru iya; mẹ ndu shi ẹke, aza Mkpụkpu-iri;‡ ndu shi Jerúsalemu; ndu shi Judíya; mẹ ndu shi azụ Jọ́danu azụ iya ọphu. Ẹphe atụko awụ gidigidi etso iya.

5

Jisọsu nọ l'eli ugvu;
ekfu okfu Nchileke

1 Jisọsu aphụa mkporo-ọha ono; nyihushia eli ugvu; je adụgaru anọdu. Ndu etsoje ụzo iya abyakfutashia ya.
2 Yo zilahaa ẹphe iphe; sụ ẹphe:

† **4:16 4:16** Azá 9:1-2. ‡ **4:25 4:25** Iphe ọdo, eeku ẹka-a bụ Dikapolisu, bụ iya bụ mkpụkpu iri.

Ọnu-ọma
(Luk 6:20-23)

3 “Ọnu-ọma bụ kẹ ndu
wozitaru onwẹphe alị;
kẹ l'ẹke Nchileke bụ eze bụ nk'ẹphe!
4 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu aphụ byaru;
kẹle Nchileke a-dụ ẹphe ike!
5 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu dụ agu;
kẹ l'ẹphe e-mekochaa nweru mgboko!
6 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu
ẹgu odobe-ẹka-ndoo agụ
l'ọ bụ ẹgu nri; mẹ ẹgu mini;
kẹle Nchileke e-me t'ẹpho ji ẹphe!
7 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu
obu-imiko; kẹle Nchileke
a-phụkwaruphu ẹphe imiko!
8 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu obu gụru iphoro;
kẹ l'ẹphe e-mekochaa phụ Nchileke!
9 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu eme tẹ
nchị dụ ndo; kẹ l'ọ bụ ẹphe;
bẹ ee-ku ụnwu Nchileke!
10 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu aakpa ẹhu;
okfu l'ẹphe eme uche-obu Nchileke;
kẹ l'ẹke Nchileke bụ eze bụ nk'ẹphe!
11 “Ọnu-ọma bụ nk'unu teke ndiphe akọ unu ọnu; l'akpa unu ẹhu; ebokota unu ibo; okfu l'unu kweru kẹ yẹbe Jisọsu.
12 T'ẹhu tsọo unu ẹna; unu etee ẹswa; kẹ l'obunggo unu ha nshinu l'imigwe. Ọ kwaphu ẹge ono b'a kpaẹberu ndu nkfuchiru Nchileke ono, vu unu ụzo ono ẹhu.”

Únú; mẹ iphoro
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

13 “Ọ bụ unubẹdua bụ únú kẹ mgboko. Ọlobu; únú -nọnyaa; tsọ-buhu únú únú; ? unu e-me imagha mee ya t'ọ bụru únú; tsọlahaa únú únú ọdo? Ẹ to nwehekwa iphe ọdo, ọ dụkwadu mma k'ememe; gbahaa t'e woru iya wụshia; tẹ madzụ dzọpyashia ya l'ọkpa.
14 “Ọ bụ unubẹdua bụ iphoro kẹ mgboko. Mkpụkpu, degeru l'eli ugvu b'ẹ te domighejekwa edomi.
15 Tẹmanu; bẹ madzụ te eyejekwa ọku l'urọku; kpuchia ya iphe. Ẹke eewojeru iya tukobe bụ l'eli agọmu; k'ọphu iphoro iya a-ngashịkotaru iphe bụ ndu, nọ l'ụlo ono.
16 Ọo ya bụ; tẹ iphoro unu ngashịkota ẹge ono l'ẹke ndiphe nọ; k'ọphu ẹphe a-phụkota iphe, dụ mma, unu emeebe; gude iya jaa Nna unu, bu l'imigwe ajaja.”

Jisọsu ezi k'ekemu

17 “Unu ba arịkwa l'iphe ya byaru bụ tẹ ya chikpoo ekemu Mósisu; mẹ iphe ndu nkfuchiru Nchileke kfuru. Iphe ya gbe byaa bụkwa tẹ ya bya emee ya t'o vuru ire.
18 Igwe a-gvụ; alị agvụ; obenu l'akpụru okfu lanụ; m'ọ bụ iphe lanụ, e tsuru kpọngu l'ekemu ono ta abyakwa bya erebuhu ire erebuhu jeye teke iphemiphe ọbule ono a-vụkota.
19 Ọo ya bụ l'iphe bụ onye mebyiru ekemu ono; m'o -ruhuru; ọ bụru ọphu katsụkpo nwanshị; l'ezi ndu ọdo t'ẹphe mekwaaphu ẹge ono; ọ bụ onye ono; bẹ ẹnya iya a-katsụa alala l'ẹke Nchileke bụ eze. Obenu l'iphe bụ onye doberu ekemu ono; l'ezi ndu ọdo t'ẹphe dobekwa iya phụ; onye ono a-bụ onye ha nshinu l'ẹke Nchileke bụ eze.

20 Iphe ya ekfu bụ l'ọ -bụdu l'unu ka ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii ono ome
uche-obu Nchileke; bẹ unu ta abahụkwa l'ẹke Nchileke bụ eze."

Jisọsu ezi k'ẹhu-eghughu Nchileke

21 "Unu nụhawaru lẹ teke ndiche b'a sụru: 'Be gbukwa ọchi. L'onye gburu ọchi b'a
kpụjekwa bya l'ifu onye ikpe.'
22 Obenu lẹ yẹbedua ekfukwanuru unu l'iphe bụ onye nwunne iya eghu eghughu
l'ẹnya b'a kpụjekwa je l'ifu onye ikpe. Iphe bụ onye meru nwunne iya iphe-iphere b'a
kpụjekwa je l'ifu ndu ishi ikpe. Iphe bụ onye gude ọnu iya sụ nwunne iya: 'Nggụbe
onye eswe;' bẹ lajẹkwa l'ọku alị-maa.
23 Ọo ya bụ; teke bụ l'ị nọ l'ifu ẹnya-ngwẹja Nchileke; l'abya ọnu Nchileke iphe; bya
anyata l'o nweru onye okfu nọru nggu l'iya;
24 paru iphe ono, ị byaru anụnu ono haa l'ifu ẹke ono; vuru ụzo tụgbua; jeodu tẹ
nggu l'iya doshia. E -metsua; nggu abya anụwaru Nchileke iphe ịinu iya.
25 "Teke onye gbaru ngu ẹkwo kpụ ngu eje kọti; kebe ẹhu tẹ nggu l'iya doshia ya
ẹgwegwa teke nggu l'iya nọkwadua l'esu-ụzo; ma lẹ teke unu e-ru; yọ kpụru ngu
nụ onye ikpe; onye ikpe ekwekputa ngu nụ ọgbogu; ọgbogu akụkata ngu chee lẹ
mkpọro.
26 Kamẹnu; ẹke ono; bẹ ịi-nọdu: mgbẹ ẹ tịi byadụ bya alụfuta alụfuta jeye teke
ịi-kfụebe okpoga, e gburu ngu. Ị -kfụ-phodo m'ọ bụ afụ b'ẹ ta ahakwa ngu."

K'ori ogori

27 "Unu nụhawaru l'a sụru: 'Be rikwa ogori.'
28 Obenu lẹ yẹbedua ekfuru unu; sụ: l'o -nwekpowaru onye leru nwanyi ẹnya;
k'ọphu nwanyi ono gụru iya agụgu ejekfu; onye ono; bẹ riakwaru ogori l'ime obu
iya.
29 Ọo ya bụ; ọ -bụru l'ọ bụ ẹnya ẹka-ụtara ngu akpataję t'i mee iphe dụ ẹji; swọfuta
l'iya phụ tufaa! Ọ ka ngu mma l'i tufaru ibe-ẹhu ngu lanụ; karia l'a pataru ngu lẹ
mkpurophu je echee l'ọku alị-maa.
30 Teke bụ l'ọ bụ ẹka-ụtara ngu akpataję t'i mee iphe dụ ẹji; gbubufu l'iya phu tufaa!
Ọ kakwaru ngu mma l'i tufaru ibe-ẹhu ngu lanụ; karia l'a pataru ngu lẹ mkpurophu
je echee l'ọku alị-maa."

K'ọchifu nwanyi
(Mát 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

31 "E dekwaruphu; sụ: 'Tẹ nwoke, byajẹru ọchifu nyee ya vujeoduru ụzo dee ẹkwo
nụ nwanyi ọbu lẹ ya ta lụhedu; tẹmanu yọ chịfude iya.'
32 Obenu lẹ yẹbedua ekfuru unu; sụ: O -nwekpowaru onye chịfuru nyee ya; gụfu
lẹ yẹbe nwanyi eme k'ẹnyishi ẹji; onye ono; bẹ emeekwa tẹ nwanyi ono rije ogori.
Iphe bụ nwoke, lụru nwanyi, a chịfuru achịfu erikwaphu ogori."

K'ori angụ

33 "Ọdo bụ l'unu nụhaakwaru lẹ ndu teke ono; bẹ asụje: 'Teke i ribuwaru angụ
l'ii-meru Nchileke iphe; mekwaaru Nchileke iphe, i riburu angụ k'ememe; ba hakwa
iya.'
34 Obenu lẹ yẹbedua ekfuru unu; sụ: Unu be rijekwa angụ lẹ phuu. Unu be
egudekwa igwe ria angụ; l'ọ kwa igwe bụ aba-eze Nchileke.
35 Unu te egude alị ria angụ; l'ọ kwa alị bụ ẹke Nchileke adzọbeje ọkpa. Unu tee
gude Jerúsalemu ria angụ; kẹ l'ọ bụ Jerúsalemu bụ obodo k'eze ono, ha nshinu ono.
36 Unu be egudekpokwaanu ishi unu ria angụ; kẹ l'unu ta adụdu ike ome
mbụkpoonu m'ọo akpụru ẹgbushi lanụ, nọ unu l'ishi: t'ọ chaa ụcha m'ọ bụ t'o jia uji.

37 Iphe ii-kfuje nkịnyi iya bụphu: ‘Iye’ ọdo bụ: ‘Wawa.’ O -nweru iphe ọdo, i kfuru
yeru okfu labụ ono bụakwa Obutuswe b'o shi l'ẹka.

K'ọgwata ụgwo iphe
(Luk 6:29-30)

38 “Unu nụhawaru l'ekemu Mósisu sụru: ‘Onye -meru; ẹnya apyahụ ibe iya;
t'e mekwaaphu t'ẹnya pyahụlata iya. Onye chikwofuru ibe iya eze; t'onye ọbu
chikwofulatakwaphu ụgwo iya.’
39 Obenu lẹ yẹbedua ekfuru unu; sụ: Be melatajekwa onye meru ngu ẹjo iphe ụgwo
ẹjo iphe, o meru ngu. O -nweru onye chiru ngu ẹka l'ishi-nchị ẹka-ụtara; dobefuaru
iya k'ụzo ẹka-ibyita t'o chifua ngu iya.
40 Teke bụ l'o nweru onye je agbaaru ngu ẹkwo lẹ kọti l'okfu uwe ime ẹhu ngu; haa
ya t'o yetafua uwe ugwẹhu ngu.
41 O -nweru onye yebutaru ngu tẹ nggu l'iya yịru jee manyịru lanụ; tsoru iya rụ
t'unu jee manyịru labụ.
42 Madzụ -jị ngu ajị iphe; woru iphe ọbu nụ iya. O -nweru onye byaru ngu ọnguta
iphe; ba ajịkakwa iya ẹya angẹnge.”

K'oyeru ndu ọhogu obu
(Luk 6:27-28, 32-36)

43 “Unu nụhawaru l'a sụru: ‘Unu yeru ndu ọnya unu obu; unu akpọo ndu ọhogu
unu ashị.’
44 Obenu lẹ yẹbedua ekfuru unu; sụ: Unu yeru ndu ọhogu unu obu. Unu ekfujeru
nụ Nchileke l'okfu ẹka ndu, akpa unu ẹhu;
45 k'ọphu unu a-bụru ụnwu kẹ Nna unu ọphu bu l'imigwe. L'ọ bụ iya emeje
t'ẹnyanwu hata; chiaru ndu eme ẹji; mẹ ndu eme ọhuma; bụkwaru iya phụ emeje tẹ
mini chịaru ndu eme iphe nhamụnha; mẹ ndu ẹ-te emedu iphe nhamụnha.
46 Teke bụ l'ọ bụlephu ndu yeru unu obu; bẹ unu eyejeru obu nwẹnkinyi iya; ?
unu rịru lẹ Nchileke e-bu unu nggo. Bebekpoonu; ?tọ bụhedu ẹge ndu akịriko emeje
ndono.
47 Ọ -bụleruphu ndu ọnya unu; bẹ unu ekeleje ekele kpụrumu; ?bụ ngụnu; bẹ bụ
iphe ọbu, unu ka ndu ọdo ememe ọbu. ?Tọ bụhedu ẹge ndu ẹ-ta madu Nchileke
emeje ndono.
48 Ọo ya bụ t'unubẹdua bụru ndu dụeberu mma ẹge Nna unu ọphu bu l'imigwe
bụ onye dụeberu mma.”

6

K'ome iphe-ọma

1 “Unu kwabẹkwa ẹnya t'unu be emeje iphe-ọma unu jakpatangu; k'ọphu
onyemonye a-phụkota iphe unu eme. Ọdumeka; bẹ Nna unu ọphu bu l'imigwe ta
abyakwa bya ebu unu nggo iya.
2 “Ọo ya bụ; teke i meru iphe-ọma; be ejekwa iya ọra arara l'edukfu. Be emekwa
ẹge o-kfuru-iche-eme-iche phẹ emeje l'ime ụlo-ndzuko ndu Ju mẹ l'echi esu-ụzo. Ẹphe
emeje l'iya phụ; k'ọphu aa-ja ẹphe ajaja. Kamẹnu; tẹ ya kakwaru unu; e buakwaru
ẹphe nggo iya.
3 Obenu lẹ teke nggụbedua eme iphe-ọma; be ekwekwa tẹ ẹka-ibyita ngu maru
iphe ẹka-ụtara ngu eme;
4 k'ọphu iphe-ọma, iime a-bụkwanuru iphe, e meru l'edomi. Ọo ya bụ; Nna ngu
ono, aphụje iphe, eeme l'edomi ono ebukwanua ngu nggo iya.”

K'okfu anụ Nchileke
(Luk 11:2-4)

5 “Teke unu ekfu anụ Nchileke; unu be emejekwa l'ọ bụ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ.
Ẹphebedua; bẹ iphe, adụje ẹphe mma bụ t'ẹphe je anmagaru l'echi ụlo-ndzuko ndu
Ju; mẹ l'iku esu-ụzo; ekfu anụ Nchileke; k'ọphu madzụ a-phụkota ẹphe. Kamẹnu; tẹ
ya kakwaru unu; e buakwaru ẹphe nggo iya.
6 Obenu lẹ teke iikfu anụ Nchileke; tụgbua bahụ l'ime ime ụlo ngu; nggu aguchia
ibo ngu aguchi; kfuru nụ Nchileke, bụ Nna ngu, ẹ ta aphụdu ẹnya. Ọo ya bụ; Nna
ngu ono, aphụje iphe, eeme l'edomi ono ebukwanua ngu nggo.
7 “Teke unu ekfu anụ Nchileke; t'ẹ b'ọ bụkwa iphe unu kfuru; unu ekfulaga iya azụ
ọdo ogodo-orikoro l'ọ bụ ndu ẹ-ta madu Nchileke; ẹke ẹphe anọduje arị lẹ Nchileke
a-nụ okfu ẹphe; mẹ ẹphe -kfushia ya l'igweligwe.
8 Ọo ya bụ t'unu be yekwaru ẹphe; lẹ Nna unu be mahaakwaruru iphe unu abya
iya ọsu t'ọ nụ unu; tẹmanu; bẹ unu kfuderu iya ẹya.
9 “Ọwaa ẹge unu e-kfuje nụ Nchileke ndọ-ọ:
‘Nggụbe Nna ayi ọphu bu l'imigwe;
T'e dobe ẹpha ngu nsọ;
10 Koshinu l'ọ bụ nggu bụ Eze.
T'e mee iphe bụ uche-obu ngu lẹ mgboko;
ẹge eemeje iya l'imigwe.
11 Nụjenu ayi nri, e-dzu ayi l'ụboku.
12 Gụaru ayi nvụ l'iphe dụ ẹji ayi;
ẹge ayi agụjeru ndu ọdo
l'ọphu ẹphe meru ayi.
13 Be ekwekwa t'e nwuru
ayi ye l'iphe a-data ayi;
gbahaa t'ị dzọjee ayi t'ayi ba aba l'ẹka
Onye Ẹjo-Ụboku ono.
14 “ ‘Kẹ l'ọ -bụru l'unu agụjeru ndu ọdo nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru unu; Nna
unu ọphu bu l'imigwe a-gụjekwaruphu unu nvụ l'iphe dụ ẹji, unu meru.
15 Ọlobu; teke bụ l'unu ta agụjeduru ndu ọdo nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe meru unu; tọ
dụ iya bụ lẹ Nna unu ta abyadụ bya agụru unu nvụ l'iphe dụ ẹji, unu meru iya.

K'ọswi aswịswi

16 “ ‘Teke unu aswị aswịswi; l'ekfu anụ Nchileke; unu ba agbanwụjekwa ifu l'ọ
bụ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ. Kẹ l'ẹphe egbeshije; ifu aswịnwushihu ẹphe; k'ọphu
onyenọnu a-ma l'ẹphe aswị aswịswi; ekfu anụ Nchileke. Kamẹnu; tẹ ya kakwaru
unu; e buakwaru ẹphe nggo iya.
17 Obenu; teke ịiswi aswịswi; nggu aswaa ifu ngu aswaswa; jịa manụ;
18 k'ọphu ẹ ta amadụ l'ịiswi aswịswi; kpachikwaphu Nna ngu ono, ẹ ta phụdu l'ẹnya
ono. Ọo ya bụ; Nna ngu ono, aphụje iphe, eeme l'edomi ono ebukwanua ngu nggo
iya.’ ”

Ẹku kẹ imigwe
(Luk 12:33-34)

19 “Unu ba akpakwa ẹku kụberu onwunu lẹ mgboko-a; ẹke ọo-gba ẹgba; mkpu
ataa ya; ndu iphura eje egwoo ya.
20 Unu gbe kpachia ẹku kụberu onwunu l'imigwe; ẹke, ẹ tọo gbadu ẹgba; mkpu ta
ata iya; ndu iphura te eje iya egwota.
21 Iphe ọ bụ bụ l'ọo ẹke ẹku ngu, katsụa ngu mkpa nọ; bẹ obu ngu nọkwaphu.”

Urọku, nọ madzụ l'ẹhu
(Luk 11:34-36)

22 “Ọ kwa ẹnya bụ urọku k'ẹhu madzụ. Ọo ya bụ lẹ teke ẹnya doru ngu edodo;
ugwẹhu ngu abụkotaru ngu iphoro iphoro.
23 Obekwanu lẹ teke bụ l'ẹnya te dodu ngu edodo; ugwẹhu ngu abụkotaru ngu
ẹkpuru-ọchi ẹkpuru-ọchi. Teke bụ l'iphoro, nọ ngu l'ẹhu gbe bụru ẹkpuru-ọchi; ha!
Iphe ọphu ọo-gbakwanu l'ọo tsụbalangu!”

Nchileke; mẹ iphe enweru
(Luk 16:13; 12:22-31)

24 “Ẹ tọ dụdu onye a-chịta Nnajiufu labụ ejeru ozi l'ugbo lanụ; t'ẹ b'ọ kpọ nanụ ashị;
yeru onye ọphu obu; ọdo bụ l'o yeru ẹhu l'ozi k'onye lanụ; l'apa ozi k'onye ọphu ẹka
lanụ. Unu te etsokwa ụzo kẹ Nchileke; l'achịkwaphu nta okpoga.

K'ọku wẹlengu
(Luk 12:22-31)

25 “Ọo ya bụ iphe ya sụru unu: t'unu ba akụshi wẹlengu kẹ ndzụ unu: iphe unu e-
ri; mẹ iphe unu a-ngụ nọdu ndzụ. ?Ndzụ ta akadụnua ọburu ọgbodo iphe; karia nri?
Unu ta akụ wẹlengu k'uwe, unu e-ye l'ẹhu. ?Ugwẹhu ta akadụnua ọburu ọgbodo
iphe; karia uwe?
26 Unu lewaru ụnwenu, ephe l'eli. Mgbẹ ẹphe te emebedu iphe l'alị; ẹphe ta akpata
akpata edobe l'ọba. Obenu lẹ Nna unu ọphu bu l'imigwe anọdujekwaru azụ ẹphe lẹ
nri. ?T'unu ta madu l'unu ka nwẹnu ọburu ọkpobe iphe tọo?
27 ?O nweru l'unu ha onye a-kụnyaa wẹlengu; yekwaru onwiya ujiku ophu lẹ ndzụ
iya?
28 “?Bụhunu ngụnu kparu iphe unu akụhunu wẹlengu k'uwe oye l'ẹhu? Unu
lewaru okfukfulike: Ọonoduje evu evuvu l'ẹgbudu. Obenu; mgbẹ ẹ to sekwa akanya;
tọ tụ òwúú k'ọkwa uwe.
29 Obenu; mgbẹ unu phụru-a ẹge Sólomọnu yeberu uwe, ama mma; uwe iya ẹ-ta
mabedu mma l'ọ bụ okfukfulike lanụ.
30 Teke bụ lẹ Nchileke letaberu ẹwu, nọ l'ẹgbudu ẹnya ẹge ono: kẹ t'o mee ya t'ọ
ma mma; mbụ iphe bụ: ọ -nọdu ndzụ l'ẹgbudu ntanụ; echile; e woru iya shia ite; ?
tọo kadụru unu oleta ẹnya. Oo-wa! Unubẹ ndu-wa, ekwekwe unu ẹ-ta badu ishi-wa!
31 “Unu ba anọdujeshi akuphe wẹlengu kẹ wo: ‘?Ngụnu; bẹ unu e-ri;’ m'ọ bụ ‘?
Ngụnu; bẹ unu a-ngụ;’ m'ọ bụ ‘?Ngụnu; bẹ unu e-ye l'ẹhu?’
32 Ọ kwa egbe iphe, ndu ẹ-ta madu Nchileke anọduje achọ ndono. Nna unu kẹ
imigwe makwaru-a l'iphe ono l'ọ ha; bẹ dụkota unu mkpa.
33 Ọphu buchia ya nụ bụ t'unu vuru ụzo chọjee ẹge unu e-me tẹ Nchileke bụru
eze lẹ ndzụ unu; mee iphe bụ uche-obu iya. Ọo ya bụ; iphe ono l'ọ ha abụru iphe,
Nchileke e-yekwaru iya unu eyekwaru.
34 Ọo ya bụ; unu ba anọdujeshi akuphe wẹlengu k'echile; ọ bụ echile a-kụ wẹlengu
k'ẹhu onwiya. Iphe-ẹhuka k'ujiku lanụ; bẹ dzuwaru mbọku onanu.”

7

K'ọnma ndu ọdo ikpe
(Luk 6:37-38, 41-42)

1 “Unu ba anmakwa ndu ọdo ikpe; k'ọphu Nchileke ẹ-ta anmadu unu ikpe.
2 Ishi iya abụru l'ọ bụ ẹge i gude kpee onye ọdo ikpe; bẹ Nchileke e-gudekwaphu
kpee nggụbedua. Yọ bụru iphe unu gude tụru iphe yeru madzụ; bẹ Nchileke e-
gudekwaphu tụru yeru unu.
3 ?Bụ ngụnu kparu iphe ị phụru nwiphe, laru nwanna ngu l'ẹnya; ọbu l'ẹ tị
phụkwanu ọphu ha l'ọ bụ osweru, gbaru ngu l'ẹnya nke ngu?

4 Ọdo abụru: ?nanụ ẹge ii-gbe sụ nwanna ngu: ‘T'o gebe t'i wofu iya nwiphe, tụru
iya kpọngu l'ẹnya;’ l'ẹke ọphu ha l'ọ bụ osweru gbakwaru ngu l'ẹnya nke ngu?
5 Nggụbe o-kfuru-iche-eme-iche ono; vuru ụzo tụ-fuodu iphe ọphu ha l'ọ bụ osweru,
gbaru ngu l'ẹnya nke ngu; tẹmanu nggu adụ ike phụfu ụzo; tụfu nwiphe ọphu tụru
nwanna ngu kpọngu l'ẹnya.
6 “Unu be ewojekwaru iphe dụru Nchileke nsọ tụaru nkụta; k'ọphu ẹphe ta
aghakọbedu bya alabushia anụ unu alabushi. Unu te ewojeru mgbubu unu, bụ iphe
aswa iya ha nshinu; wụshiru ezi; yo gude ọkpa dzọo ya yọgiriyogiri.”

Ọji ajị iphe; ole-ẹnya-iphe;
mẹ ọku ẹka l'ụzo
(Luk 11:9-13)

7 “Unu kfujee t'a nụ unu iphe; aa-nụ iya unu! Unu chọjee iphe; unu a-phụ iya-a!
Unu kụjee ẹka l'ụzo; aa-gụharu iya unu!
8 Kẹ l'iphe bụ onye sụru t'a nụ iya; bẹ aanụje; onye chọru nụ achọ-vuje; onye kụru
ẹka; bẹ aagụhajeru ụzo.
9 ?Nanụ l'unu ha, nweru onye bụ; nwatibe iya -sụ t'ọ nụ iya nri; yo gbe nụ iya
mkpuma?
10 ?Ọ dụdu bụru teke ọ sụru t'ọ nụ iya ẹma; yo gbe nụ iya agwọ?
11 Keshinu unubẹ ndu ẹjo iphe amajẹru-a; nụ ụnwu unu iphe dụ mma; ?buchia
Nna unu kẹ imigwe ta akadụru ọma t'ọ nụ unu iphe dụ mma; mbụ unubẹ ndu sụru
t'ọ nụ iya unu.
12 “Ọo ya bụ; unu mejeeru ndu ọdo iphe bụ iphe, dụ unu tẹ ndu ọdo meeru unu.
Ọ bụ iphe ekemu; mẹ ndu nkfuchiru Nchileke ezi ndono.”

Ụzo, dụ kpagụngu
(Luk 13:24)

13 “Unu shia ọnu-ụzo ono, dụ kpagụngu ono bahụ; okfu l'ụzo ọphu madzụ eshije
ala l'iyi; bẹ ọnu iya ha ụsa; ụzo iya adụ ntse eshishi; ẹge ono b'a dụ l'igwe awụ iya.
14 Obenu l'ụzo onanu, madzụ eshije bahụ lẹ ndzụ ono; bẹ ọnu iya dụ kpagụngu;
ụzo iya adụ ẹhuka eshishi; ndu phụru iya nụ ahabe ahabe.”

K'oshi-ọmi; mẹ akpụru iya
(Luk 6:43-44)

15 “Unu zejekwaaru ndu ono, anọduje adzụshi ẹjo-ire; sụ l'ẹphe ekfuchiru Nchileke
ono. Mbụ ndu adụje àgù l'ẹphe -bụ atụru; 'a ma l'ẹphe bụ ágụ́, adzugbu atụru.
16 Unu e-gudewaru umere ẹphe; maru egbe ndu ẹphe bụ. ?Aawọtaje akpụru-ẹra
l'oshi ágà? ?Tẹ aawọtaje uchokoro l'oshi uke?
17 Ọ bụ oshi, ẹhu dụ mma amịje akpụru, dụ mma; bụru ẹjo oshi amịje ẹjo akpụru.
18 Oshi, ẹhu dụ mma ta amịjekwa ẹjo akpụru; ọphu ẹjo oshi 'amịjekwa akpụru
ọma.
19 Iphe bụ oshi, ẹ-ta mịdu akpụru, dụ mma; bẹ ee-gbutsu egbutsu; chee l'ọku.
20 Ọo ya bụ l'unu e-gudekwaphu akpụru, ndu ono, adzụ ẹjo-ire; sụ l'ẹphe ekfuchiru
Nchileke ono mịru; maru egbe ndu ẹphe bụ.”

Ya ta mabụa ndu unu bụ
(Luk 13:25-27)

21 “Ẹ tọ bụkwa ẹge aaha eku iya: ‘Nnajiufu! Nnajiufu!’ bụ ẹge aa-ha bahụ l'ẹke
Nchileke bụ eze. Ọ bụphu onye meru iphe, bụ uche-obu Nna iya ọphu bu l'imigwe
a-bahụ iya.
22 Mbọku ikpe ono; bẹ aa-dụ l'igw; sụ yẹbe Jisọsu: ‘Nnajiufu! Nnajiufu! ?Ọ
kwa l'ẹphe shi egudeje ẹpha ngu ekfuchiru Nchileke; gude iya shi achịshi ọgvu; shi
gudekwa iya phụ l'emeebe igweligwe iphe-ọphulenya ọdo?’

23 Teke ono; bẹ ya a-karu ẹphe: ‘Lẹ ya ta mabụa ndu unu bụ; unu gbeshi iya l'ifu
unubẹ ndu megburu onwunu l'ẹjo iphe!’ ”

K'ụmadzu ẹbo, akpụ ụlo
(Luk 6:47-49)

24 “Ọo ya bụ l'iphe bụ onye anụ okfu iya-a; l'emekota iya ememe a-dụ l'ọ bụ nwoke,
kwaru ẹnya; kpụa ụlo iya l'eli mkpuma.
25 Igwe abya achịa mini; utso agbaa; oke phẹrephere ephee: bụkotakwaphu l'eli
ụlo ono; ụlo ono ta da; okfu l'a tụru ọkpa iya l'eli mkpuma.
26 “Obenu l'iphe bụ onye anụ okfu iya-a; too me iya ememe; a-dụ l'ọ bụ onye eswe,
kpụru ụlo iya l'eli eveve.
27 Igwe abya achịa mini; utso agbaa; oke phẹrephere ephee: bụkotakwaphu l'eli
ụlo ono; nggụbe ụlo aphụfu daa gwoo; dakwanua iphe dụ biribiri!”

Ike, shi l'ẹka Jisọsu

28 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu ekfuebelephu iphe ono; iphe oozi adụkota ndu nụru iya nụ
biribiri;
29 ẹke ẹ too zidu l'ọ bụ ndu ezije ekemu; yoo zi l'iya phụ l'ọ bụ onye ike nọ l'ẹka.

8

Jisọsu eme onye ẹhu-labụ;
t'ọ kọrohu
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

1 Jisọsu eshilephu l'eli ugvu ono nyifuta; igweligwe madzụ awụru tso iya.
2 A bya ele ẹnya; onye lanụ ọbu, ẹhu-labụ eme abyakfuta Jisọsu; bya ebyishi iya
ikpere l'ifu; sụ iya: “Nnajiufu; ọ -bụru l'ọ dụ ngu mma l'ọkpoma; bẹ ii-menu iya-a tẹ
ya ka mma.”
3 Jisọsu amachịwaphu ẹka; byia nwoke ono; sụ iya: “Ọ dụ iya-a mma
l'ọkpoma; kọrohu!” Teke onophu; ẹhu-labụ ono agvụwaphu nwoke ono l'ẹhu; yọ
kọrohuwaphu.
4 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu asụ iya: “Ba dụkwa onye ii-kfuru iya! Tụgbulekwaphu; je
eworu onwongu koshi onye achịjeru Nchileke ẹja t'o lee ngu ẹnya. Nggu egworu
ngwẹja, onye a gwọtaru l'iphe eme iya nụ anụje; nụ iya t'ọ chịaru ngu ẹge Mósisu
ziru l'ekemu iya; k'ọphu ọha a-ma l'ẹhu dụwa ngu mma.”

Ekweta onye ishi sọja
(Luk 7:1-10)

5 Ya ndono; Jisọsu abahụlephu Kapániyọmu; onye ishi sọja ndu Rómu abyakfuta
iya; bya arọo ya;
6 sụ iya: “Nnajiufu; nwozi iya zẹkwa l'ụlo; l'ẹke iphe eme iya nụ emeshi iya ike;
ọphu ọ ghadu aghagha. Ọ hakwa iya nshinu l'ẹhu.”
7 Jisọsu asụ iya: “Lẹ ya a-byaa bya emee ya t'ọ dụ mma.”
8 Onye ishi sọja ono asụ iya: “Nnajiufu; mẹ ya ta gbakwa kẹ t'ị bataru iya l'ufu. Ọ
bụa t'i kfua okfu l'ọnu; nwozi iya a-dụa mma.
9 Lẹ yẹbedua bụ onye nọ madzụ l'ẹka; nwekwaruphu ndu sọja, nọ iya l'ẹka. Ya -sụ
onye ọwaa t'o jee ọwaa; yo jee. Ya -sụ onye ọphu t'ọ bya; yọ bya. Ya -sụ nwozi iya t'o
mee ọwaa; yo mee ya.”
10 Jisọsu anụle iya phụ; yọ dụ iya biribiri. Yọ sụ ndu tso iya nụ: “Iphe ya ekfuru
unu bụ lẹ ya taa phụkwaa onye kwetaberu ẹge-a l'alị Ízurẹlu kpọonu.

11 Iphe ya ekfuru unu bụ l'aa-dụ l'igwe; shi ụzo ẹnyanwu-ahata; mẹ l'ụzo ẹnyanwu-arịba bya; ẹphe lẹ Ébirihamu; Áyizaku; mẹ Jékọpu anọdu l'ẹke Nchileke bụ eze ria nri.
12 A chịta ndu ọphu ọ gbaru ọno l'ẹke ono, Nchileke bụ eze ono; ghaa l'ẹkpuru-ọchi ẹke aa-nọduje raa ẹkwa; taa ikireze."
13 Jisọsu ekfutsua ẹge ono; bya asụ onye ishi sọja ono: "Jeshiwaru iphe iije; l'ọ bụ ẹge i kwetaru t'ọ dụru ngu b'ọo-dụru ngu."
Nwozi nwoke ono akọrohuwaphu teke onophu.

Jisọsu agwọ ndu iphe eme
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 Jisọsu abya abata l'ụlo Pyita; phụa nne nyee Pyita; l'ẹke ọ zẹ azẹe; ẹhu enwu iya ọku.
15 Yo woru ẹka byia nwanyi ono; ẹhu-ọku ono apawaru iya phụ haa. Yo gbeshi; kwalahaaru Jisọsu ẹbyee.
16 L'urẹnyashi mbọku ono b'e dutatsuaru Jisọsu igweligwe ndu ọdo, ọgvu butsua l'ẹhu; yo gude okfu-ọnu iya chịfukota ọgvu ono l'ọ ha; bya emee ndu ọphunanu, iphe emetsua phụ; ẹhu adụkota ẹphe mma.
17 Iphe-a meru t'iphe o kfuru; mbụ Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke rekota; mbụ iphe ono, o kfuru l'ẹke ono, ọ sụru: "O vutaru ẹhu-ọtsu-ụme ayi; bya evutakwaphu iphe-ememe ayi."

Ndu, e-mekochaa etso Jisọsu
(Luk 9:57-62)

18 Jisọsu aphụa ikpoto ndu nọ-pheru iya mgburumgburu; sụ ndu etsoje ụzo iya: "Unu t'ẹphe dafụ azụ eze ẹnyimu azụ iya ọphu."
19 Onye lanụ lẹ ndu ezije ekemu abyakfutashia ya; bya asụ iya: "O-zi-iphe! Ya a-nọdu etso ngu eje iphe bụ ẹke iije."
20 Jisọsu asụ iya: "Uphẹgu ebu l'ẹnu; nwẹnu, ephe l'eli enweru ẹkfuna; obenu lẹ Abụbu-Ndiphe te nwedu m'ọo ẹke oo-chebe ishi."
21 Onye ọdo lẹ ndu ono, etsoje ụzo iya ono asụ iya: "Nnajiufu; gebekwa tẹ ya je eliodu nna iya."
22 Jisọsu asụ iya: "Bya etsoru yẹbe Jisọsu; haa ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe lia ndu nk'ẹphe, nwụhuru anwụhu."

Oke phẹrephere anụru iya okfu
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

23 Jisọsu abahụlephu l'ụgbo; ndu etsoje ụzo iya etsoru iya.
24 Ya ndono; oke eyii-mini emelahaa l'echi eze ẹnyimu ono; l'emekpo nshinu nshinu; k'ọphu akpara-mini esewa ọtuji mini l'ụgbo ono. Obenu lẹ Jisọsu zẹlee; l'eku mgbẹnya.
25 Ẹphe eje etee ya; sụ iya: "Nnajiufu; dzọo ẹphe; l'ụgbo abyaakwa ẹphe ekpukpu."
26 Jisọsu asụ ẹphe: "Oo-wa! Unubẹ ndu-a, ekwekwe unu ta badu nwishi-a. ?Bụ ngụnu meru iphe unu atsụ egvu?" Yo gbeshi teke ono; baaru oke phẹrephere ono; mẹ eze ẹnyimu ono mba. Ẹke ono l'ọ ha adakọta shịkongu.
27 Yọ dụ ndu ono biribiri; ẹphe ekfulahaa; sụ: "?Bụ egbe nwoke ngụnu dụ ẹge ọwaa, oke phẹrephere; mẹ eze ẹnyimu anụru okfu-a?"

Ụmadzu labụ, ọgvu bu l'ẹhu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

28 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu abya adafụ azụ eze ẹnyimu ono azụ iya kẹ alị ndu Gádara. Yo rua; yẹle unwoke labụ ọbu, shilephu l'ikirikpọo ahadzu. Unwoke labụ ono; bẹ

ọgvu bu l'ẹhu. Ẹnari, ẹphe eme; bẹ ẹ-tọ dụdu onye egvu ekweje t'ọ dụ ike je oswe l'uswe iya onanu.
29 Ẹphe arashịwaphu; sụ: "Nggụbe Nwatibe Nchileke; ?bụ ngụnu; bẹ nggu l'ẹphe ji. ?Ị byawaru t'ị bya eshi nta-a ọnu ẹphe aphụ ọphu; l'oge iya ẹbe ruwa?"
30 Lẹ nwo-tẹnya l'ẹke ono b'o nweru igweligwe ezi, nọ iya nụ; l'akpa nri.
31 Ọgvu ono atụko rọo Jisọsu; sụ iya: "Ọ -bụru l'ọo-chịfu ẹphe; t'ọ hanụa ẹphe t'ẹphe wụba ezi ono l'ẹhu."
32 Jisọsu asụ ẹphe t'ẹphe lọberu. Ọgvu ono awụfuta unwoke ono l'ẹhu; je awụba ezi ono l'ẹhu. Ya ndono; ezi ono l'ọ ha eshi lẹ mgbazita ugvu eze ẹnyimu ono wụ-lihu; fọta ọso gidigidi; je aphụlahukota l'ime eze ẹnyimu ono; mini eworu ẹphe rigbushia.
33 Ndu eche ezi ono agbakashịhu gbaba lẹ mkpụkpu ono; je eworu iphe meru nụ l'ọ ha doo; dokwaaruphu ẹphe iphe meru l'ẹhu ndu ono, ọgvu shi buru l'ẹhu ono.
34 Ndu mkpụkpu ono l'ẹphe ha awụfuta; byakfutashia Jisọsu; bya arọlahaa ya t'o gbeshiru ẹphe l'ibyiya nk'ẹphe.

9

Nwoke, iphe lọnwuru ibe-ẹhu lanụ
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

1 Ya ndono; Jisọsu abya abahụ l'ụgbo; kpọ-swee eze ẹnyimu ono; yọ bụru iya ọlata obodo, a nọdu hefuta iya gẹdegede.
2 Yo nweru ndu pataru iya nwoke, iphe lọnwuru ibe-ẹhu lanụ. Nwoke ono zẹ l'oshi-azẹe; ẹphe aparu iya bya. Jisọsu aphụa ẹge ẹphe kweshibetaru ike lẹ ya a-dụ ike mee tẹ nwoke ono jee ije; yọ sụ nwoke ono: "Nwa iya; nweru iya obu; l'a gụwaru ngu nvụ l'iphe dụ ẹji, i meshiru."
3 Ndu ezije ekemu, nọ l'ẹke ono aharu ekfu l'ime obu ẹphe; sụ: "Lẹ nwoke-wa ekfurushikwa Nchileke."
4 Jisọsu amalẹru-a iphe ẹphe arị; bya ajị ẹphe: "?Bụ ngụnu meru iphe unu arị ẹjo ọriri l'obu unu?
5 ?Bụ ole ka ntse l'a sụru: 'A gụwaru ngu nvụ l'iphe dụ ẹji, i meshiru;' t'ọ bụ t'a sụ-chia: 'Gbeshi; jelahaa ije.'
6 Ya e-koshi unu lẹ Abụbu-Ndiphe b'e ziru t'ọ gụjeeru madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji, o meshiru lẹ mgboko." Yọ sụ nwoke ono, iphe lọnwuru ibe-ẹhu lanụ ono: "Gbeshi; pata oshi-azẹe ngu lashia!"
7 Nwoke ono ekwolihu; yọ bụru iya alala.
8 Igweligwe ndu ono aphụa iphe meru nụ; tsụlahaa egvu; jalahaa Nchileke ajaja ẹge o meru tẹ madzụ dụ ike mee egbe iphe ono.

Jisọsu eku Mátiyu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

9 Ya ndono; Jisọsu aparu ẹke ono haa; tụgbua. Yo jenyaa; bya aphụa nwoke lanụ, aza Mátiyu; l'ẹke ọ dụgaru l'ụlo okpoga akịriko. Jisọsu asụ iya: "Mátiyu; tsoru iya."
Mátiyu egbeshi tsoru iya.
10 A nọnyaa teke ọdo; Jisọsu eje ori nri l'ụlo Mátiyu. Ẹke ono; bẹ igweligwe ndu akịriko; mẹ ndu ọdo, bụ ndu emeje iphe dụ ẹji byakwarụphu; ẹphe lẹ Jisọsu; mẹ ndu etsoje ụzo iya l'eri nri.
11 Ndu Fárisii aphụle iya phụ; jị ndu etsoje iya nụ: "?Bụ ngụnu meru iphe onye ezije unu iphe etsoje ndu akịriko; mẹ ndu ọdo, bụ ndu emeje iphe dụ ẹji l'eri nri?"
12 Jisọsu anụa ya; sụ ẹphe: "Ndu ẹhu dụ mma; bẹ mkpa onye eme ọgvu ta dụkwaru. Ọ kwa ndu ẹhu dụ ẹji; bẹ mkpa onye eme ogvu dụru.

13 Unu je amụa iphe ọ bụ; mbụ okfu ọwaa, ya abya ekfukfu-wa; lẹ Nchileke sụru:
‘L'iphe agụ iya nụ ta bụkwa t'unu gwajẹ iya agwagwa; ọ kwa t'unu phụjeru madzụ
imiko.’ Lẹ yẹbe Jisọsu ta byakwa oku ndu doberu ẹka ndoo. Ọ kwa ndu eme iphe dụ
ẹji; bẹ ya byaru ekuku.”

Aji lẹ k'ọswi aswịswi
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Tọ dụ iya bụ; ndu etsoje ụzo Jọnu Baputizimu abyakfutashia Jisọsu; bya ajị iya:
“?Bụ ngụnu meru iphe ẹphe lẹ ndu Fárisii anọduje aswị aswịswi; l'ekfu anụ Nchileke;
ndu etsoje ụzo ngu ta aswị?”
15 Jisọsu asụ ẹphe: “?O nweru ndu e kujeru ome ẹswa-nwanyi ọphungu; ẹphe
egbe agụ aphụ; l'ẹke nwoke, kuru ẹphe nọkwaa? Obenu l'oge abyakwa-a teke aa-
nafụ ẹphe onye ono, alụ nwanyi, kuru ẹphe l'ẹswa-nwanyi ono. Ọ bụ teke ono; bẹ
ẹphe a-wata ọswi aswịswi.
16 “Ẹ to nwedu onye gudeje ẹkwa ọphungu; je agbaa akahụ uwe. Onye tụru iya
ama; ẹkwa ọphungu ono emee akahụ uwe ono t'o gbe karu alakahụ.
17 To nwe onye wotajeru akụru-akụ ọphungu, atụ vavava; je ọgha l'akahụ okurutu
otumu. Ọ -tụkwaa ya phụ ama; mẹe ono agbajashịa otumu ọbu; mẹe ọbu awụshihu;
otumu ọbu alakwaaphu l'iyi. Ọ bụ akụru-akụ ọphungu; bẹ eeyeje l'otumu ọphungu,
karu akaka. Ẹphe ẹbo ono atụkokwanu nọdu.”

Nwatibe onye ishi;
mẹ nwanyi, nsọ eme
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu egudekwadua ẹge ono l'ekfu; onye ishi ụlo-ndzuko ndu Ju
abyawaphu bya ebyishi iya ikpere l'ifu; sụ iya: “Lẹ nwatibe iya kẹ nwanyi bụlephu
nta-a b'ọ nwụhuru. Wo iya t'ọ bya; bya ebyia ya ẹka. L'o -byiwa iya ẹka; bẹ ọo-nọdua
ndzụ ọdo.”
19 Jisọsu yẹle ndu etsoje ụzo iya egbeshi; tsoru iya.
20 Ya ndono; yo nweru nwanyi, nsọ mewaru afa iri l'ẹbo mgburumgburu. Nwanyi
ono eshia Jisọsu ụzo azụ; pyota epyota; byia ya ẹka l'ọnu uwe iya.
21 L'ẹke nggụbe nwanyi shi sụhawa onwiya: “Lẹ ya -byikpoonu m'ọo ẹka l'uwe iya;
bẹ ẹhu a-dụ iya-a mma.”
22 Jisọsu aghachiwaphu; phụa ya; sụ iya: “Nwa iya nwanyi; nweru iya obu.
Ekwekwe ngu mewaru t'ẹhu dụ ngu mma.” Tsube teke onophu; nwanyi ono
adụwaphu mma.
23 Ya ndono; Jisọsu atụgbua je abahụ l'ụlo onye ishi ono; l'anụwaa ụzu-ẹkwa, ada
nụ; phụwaa ndu aphụ opu.
24 Yọ sụ ẹphe: “T'ẹphe lụfukota l'ẹphe ha; lẹ nwamgbọko ono ta nwụhukwa
anwụhu; l'ọ kwa mgbẹnya; bẹ ooku!”
Ẹphe eze iya ọchi.
25 A chịfutsulephu igweligwe ndu ono etezi; Jisọsu abya abahụ l'ime ụlo ono; je
alọta nwamgbọko ono l'ẹka. Yo teta; gbeshi.
26 Akọ iya angakọtawaru uswe iya onanu mgburumgburu.

Unwoke labụ, atsụ ìshi akọrohu

27 Jisọsu eshi l'ẹke ono tụgbua. Yo jenyaalephu; unwoke labụ, atsụ ìshì etsoru iya;
wata ochi mkpu; l'ara: “O-shi-l'eri Dévidi; phụaru ẹphe imiko!”
28 Jisọsu abahụlephu l'ụlo; ndu ìshì ono abyakfutashia ya. Jisọsu ajị ẹphe: “?Unu
kwetaru lẹ ya a-dụ-a ike mee t'unu kọrohu?”
Ẹphe asụ iya: “Iyee; Nnajiufu!”
29 Jisọsu abya ebyia ẹphe ẹka l'ẹnya; sụ: “T'ọ dụkwaru unu ẹge unu kwetaberu.”

30 Ẹnya amụsashihu ẹphe; ẹphe aphụlahaa ụzo. Jisọsu anmashiaru ẹphe ọkwa
ike; t'ẹphe be emekwa t'o nweru onye a-maru nụ.
31 Ẹphe atụgbulee je ekfukashia kẹ Jisọsu l'uswe iya ono mgburumgburu.

Onye ẹ-te ekfudu okfu ekfu okfu

32 Ya ndono; ẹphe atụgbulephu; e dutashiaru iya onye ọbu, ọgvu bu l'ẹhu, ẹ-te
ekfudu okfu.
33 Yọ chịfulephu ọgvu ono; nwoke ono ekfulahaa okfu. Yọ dụ igweligwe ndu ono
biribiri. Ẹphe asụ: "L'ẹ ta phụbukwaa egbe iya ọwaa l'alị Ízurẹlu."
34 Ndu Fárisii asụ: "?A sụru l'ẹ tọ bụdu ike k'ishi iphe, bụ ọgvu; bẹ oogudeje achịshi
ọgvu ono."

Ndu ọru ha nwanshị

35 Jisọsu atụko iphe bụ obodo; mẹ mkpụkpu ejephe; ekfu okfu Nchileke l'ụlo-
ndzuko ndu Ju; l'ezi ozi-ọma kẹ abụbu, Nchileke bụ eze; l'emetsua iphe bụ ndu iphe-
ememe eme; mẹ ndu ẹhu tsụru ụme; m'o -ruhuru; ọ bụru egbe ẹhu, dụ ịdagha t'ẹhu
dụkota ẹphe mma.
36 Yọo bụje teke ọ phụru igweligwe ndu ono; imiko ẹphe egude iya; l'ẹke ike gvụru
ẹphe; ẹphe ta ma ẹge ẹphe e-me iya. Ẹphe adụlephu l'ọ bụ igweligwe atụru, ẹ-te
nwedu onye nche, a-gbaru ẹphe mkpu.
37 Yọ sụ ndu etsoje ụzo iya: "L'iphe e meberu l'alị kaakwaru. Obenu lẹ ndu a-kpata
iya nụ ha nwanshị.
38 Unu kfuru nụ Nnajiufu, nwe iphe e meberu l'alị t'o ye ndu ozi, e-je akpataru iya
ẹya."

10

Ndu ishi-ozi iri ẹbo ono
(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Ya ndono; Jisọsu abya ekua ndu ono, etsoje ụzo iya ono ẹphe iri l'ẹbo. Yọ bya ezi
ẹphe t'ẹphe gude ike chịshije ọgvu; ẹphe emee iphe, bụ ndu iphe eme; mẹ ndu ẹhu
tsụru ụme; m'o -ruhuru; ọ bụru egbe ẹhu, dụ ịdagha t'ẹphe kọrohukota.
2 Ẹpha ndu ishi-ozi ono ẹphe iri l'ẹbo bụ: onye kẹ mbụ bụ Sáyịmonu, bụ iya; bẹ
eekuje Pyita; mẹ nwunne iya, bụ Ánduru; mẹ Jémusu Zébedi; mẹ nwunne iya, bụ
Jọnu Zébedi;
3 mẹ Fílipu; Batólomiyu; Tọ́mosu; mẹ Mátiyu, onye ana akịriko; mẹ Jémusu, bụ
nwatibe Álufiyọsu; mẹ Tádiyọsu;
4 mẹ Sáyịmonu, bụ onye yị l'ọgbo ndu adzọ t'alị ndu Ju nọduru ndu Ju; mẹ Júdasu
Isukáriyọtu, bụ iya mekochaaru deru Jisọsu ye.

Jisọsu ezifu ndu ishi-ozi
ụmadzu iri ẹbo
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

5 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu ezi ẹphe iri l'ẹbo ono t'ẹphe je ekfua okfu Nchileke. Teke oozi
ẹphe ozi ono b'o kfuru iya ẹphe kfushiaru iya ẹphe ike; sụ ẹphe: "T'ẹphe ba tụkwa
ọkpa lẹ kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; to nwe mkpụkpu ndu Saméríya, ẹphe a-bahụ.
6 Iphe ẹphe e-me kwa t'ẹphe gbe tụgbulekwaphu jeshia kẹ ndu Ízurẹlu, bụ ndu,
dụ l'ọ bụ ụnwu atụru, phushihuru ephushihu.
7 Ẹphe eje ezia ẹphe lẹ Nchileke abyaakwa okoshi l'ọo ya bụ eze!
8 Ẹphe emee ndu ẹhu dụ ẹji t'ẹphe dụ mma; ẹphe emekwaaphu ndu nwụhuru
anwụhu t'ẹphe teta nọdu ndzụ; ẹphe emee ndu ẹhu-labụ eme t'ẹphe dụ mma; ẹphe

achịshia ọgvu l'ẹhu ndu, ọgvu bu l'ẹhu. Wo ẹphe: A nụru iya unu kẹ mmakanụ. Ọ kwaphu ẹge ono; bẹ unu a-nụkwa iya phụ ndu ọdo kẹ mmakanụ.
9 Unu be yekwa okpoga l'ẹkpa uwe unu;
10 unu te egude ẹda ije; ọphu unu 'eyekwa uwe ọdo; gụfu ọphu unu yeru l'ẹhu; unu ta chịru akpọkpa ọdo; unu tee wota oshi-ogude-l'ẹka. Iphe meru iphe ya sụru t'ẹ b'ọ dụshi iphe unu e-gude bụ l'ọo onye seru esese erije eriri.
11 "Iphe bụ obodo m'ọ bụ mkpụkpu, unu bahụru; unu vujeru ụzo lee ẹnya onye e-kwe tẹ unu bata. Onye -kweru t'unu bata; unu bulekwaruphu lẹ kẹ onye ọbu. Unu be jekwa obuphe ebuphe jeye teke unu e-gbeshi l'ibyiya onanu.
12 Ufu, unu bahụru; unu vuru ụzo tua ẹphe: 'Ndo! T'ẹhu dụkwa unu agu.'
13 Teke ẹphe -kweru t'unu nọdu; ọo ya bụ l'ekele ẹhu-agu, unu keleru ẹphe adụru ẹphe ẹge unu kfuru. Teke bụ l'ẹphe te ekwedu t'unu nọdu; ọo ya bụ tẹ ekele ẹhu-agu unu laphutaru unu azụ.
14 Ẹke, unu jeru; a jịka unu; jịka ochebe nchị l'okfu Nchileke, unu ekfu; unu lụfu l'ufu m'ọ bụ lẹ mkpụkpu ọbu; jịshia udzu-ẹja, nọ unu l'ọkpa gude koshi l'ẹka unu ta dụhedu iya.
15 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: ọo-kakwaru ndu Sódomu mẹ Gọmóra mma mbọku ikpe ma l'ẹge ọo-dụ ndu mkpụkpu ono!

Mkpamẹhu, abya nụ
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 "Unu lekwa! Ya chịakwaru unu ye t'unu l'ẹphe gbaa ẹghirigha l'ọ bụ onye chịru atụru ye yẹle agụ agbaa ẹghirigha. Ọo ya bụ t'unu kwakwaa ẹnya l'ọ bụ agwọ; unu adụ agu l'ọ bụ ndo!
17 Unu zejekwaaru ndiphe; kẹ l'ẹphe a-kpụtatsukwaa unu kpụ-jeru ndu ọgbo ikpe; e chia unu ẹchachi l'ụlo-ndzuko;
18 kpụru unu teke ono jee l'ifu ndu gọvano; mẹ l'ifu ndu eze; l'okfu ẹka iya; ẹge ee-shi t'ẹphe nụa ozi-ọma ono; tẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju nụkwaa ya phụ.
19 Teke ono, ẹphe a-kpụta unu t'e kpee unu ikpe ono; unu ba ayọkwa ọshi iphe unu e-kfu; m'ọ bụ ẹge unu e-kfu iya; lẹ teke o ruru; bẹ Nchileke e-koshikwaa unu iphe unu e-kfu.
20 L'ẹ tọ kwa unubẹdua ekfu iya l'onwunu; ọ kwa Ume kẹ Nchileke, bụ Nna, bu l'ime unu ekfu iya.
21 "Nwunne a-kpụru nwunne iya nụ t'e gbua; nna akpụru nwa iya nụ t'e gbua. Ụnwegirima e-kwefuru ndu mụru ẹphe íkè; kpụru ẹphe nụ t'e je egbua.
22 Onyemonye ọbule e-gude kẹ l'unu bụ ndu kẹ yẹbe Jisọsu kpọo unu ashị. Obenu l'onye ọphu taru nshi jeye l'ikperazụ; bẹ Nchileke a-dzọfutakwaa.
23 Unu -bahụ lẹ mkpụkpu lanụ; a -kpaa unu ẹhu; unu ahaa ya; jeshia mkpụkpu ọdo. Kamẹnu; tẹ ya karu unu: unu te ejegbakwaru mkpụkpu, nọkota lẹ Ízurẹlu tẹ Abụbu-Ndiphe ba abyawa-a.
24 "Onye amụ iphe l'ẹka onye ezije iphe ta akajẹkwa onye ono, ọomu iphe l'ẹka iya ono onweru ẹnya; ọphu nwozi ta akajẹkwa nnajiufu iya.
25 T'onye amụ iphe l'ẹka onye ezi iphe maru l'ọo-dakfukwa iya phụ ẹge ọ dakfuru onye ezi iya iphe; yọ dakfukwaphu nwozi ẹge ọ dakfuru nnajiufu iya. Ẹphe -kua nnajiufu, nwe ụlo Biyélezebọlu; ?buchia nụ ndu ụlo iya; bẹ ẹphe ta akadụru ekfubyishi.

Onye aa-tsụje egvu
(Luk 12:2-7)

26 “Ọo ya bụ t'unu ba tsụkwa madzụ egvu; l'ẹ tọ dụkwa iphe e kpuchiru ekpuchi,
ẹ te emekochadua kpuhaa; ọphu 'ọ dụkwa iphe e domiru edomi, ẹ te emekochadua
mee t'a magbaru.
27 Iphe ya ekfuru unu l'ọchi; bẹ unu e-kfu l'echi oke-eswe. Iphe unu nụru l'ẹke,
aadzụ iya ndzụmuka; bẹ unu e-je araa arara l'edzudzu ọha.
28 Unu ba atsụkwa ndu egbuje ugwẹhu mmakanụ egvu; ẹphe -gbuebe ugwẹhu;
ẹphe ta adụhe ike gbua maa onye ọbu. Onye unu a-tsụje egvu bụ onye ono, bụ: o
-gbuebe egbugbu; yo nwekwaruphu ike, oo-gude nwuru ugwẹhu onye ọbu yẹle maa
ya je echee l'ọku alị-maa.
29 ?Tọ bụdunua ọkpaleboku ẹbo; bẹ eereje penu labụ? Obenu l'ẹ to nwekwa ọphu
adajẹ l'alị; l'ẹ b'ọ bụ uche-obu Nna unu.
30 A bya l'unubẹdua: iphe bụ ẹgbushi, nọ unu l'ishi b'a gụkotaakwaru ọgu nanụ
nanụ.
31 Ọo ya bụ t'unu ba atsụjeshi egvu; l'unu bebekwa ka igweligwe ọkpaleboku ọga
mkpa.”

Okfu l'edzudzu ọha
l'a bụ kẹ Kuráyisutu
(Luk 12:8-9)

32 “L'iphe bụ onye kfuru l'edzudzu ọha lẹ ya bụ kẹ yẹbe Jisọsu; bẹ ya e-kfukwaphu
kẹ onye ono l'ifu Nna iya, bu l'imigwe.
33 Obenu l'iphe bụ onye kfuru l'edzudzu ọha lẹ ya ta madu yẹbe Jisọsu; bẹ ya
e-kfukwaphu kẹ onye ono l'ifu Nna iya, bu l'imigwe lẹ ya ta madu onye ọbu.”

Ẹ tọ bụkwa nchị-ọdu-ndo;
ọ kwa ọgu
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

34 “Unu ba arịkwa lẹ ya byaru tẹ ya mee tẹ nchị dụ ndiphe ndo. Iphe ya byaru
ta bụkwa tẹ ya mee tẹ nchị dụ ndiphe ndo. O gbe bụkwaru ọgu, e gude ogu-mbeke
l'alụ; bẹ ya gude bya.
35 Iphe ọ bụ bụ lẹ ya byawaru tẹ ya lọta nwoke yẹle nna iya ifu dụgbabe; lọta
nwa-nwanyi yẹle nne iya ifu dụgbabe; lọta nwa-nwanyi, alụ nji yẹ l'ifu nne nji iya
dụgbabe.
36 Ndu ọnu ụlo madzụ gẹdegede e-gbe bụru ọgu iya.
37 “Iphe bụ onye yeru nna iya; m'ọ bụ nne iya obu karia ẹge o yeru yẹbe Jisọsu ta
agbakwa k'ọbu onye nk'iya. Iphe bụ onye yeru nwatibe iya kẹ nwoke; m'ọ bụ nwatibe
iya kẹ nwanyi obu karia ẹge o yeru yẹbe Jisọsu ta agbakwa k'ọbu nk'iya.
38 Iphe bụ onye ẹ-te vutadu oshi-osweru k'ọnwu iya bya etsoru yẹbe Jisọsu ta
agbakwa k'ọbu onye nk'iya.
39 Iphe bụ onye achọ tẹ ndzụ iya bụru iya uru erita lẹ mgboko-a e-tufakwa ọgbodo
ndzụ iya; onye gudekwanu okfu ẹhu yẹbe Abụbu-Ndiphe tufaa ndzụ iya lẹ mgboko-a;
e-nweru ndzụ gbururu jeye.”

Obunggo
(Mak 9:41)

40 “Iphe bụ onye gude obu iya kwe t'unu l'iya buru; bẹ bụkwa yẹbe Jisọsu; bẹ onye
ọbu gude obu iya kwe tẹ yẹle iya buru. Onye kwekwanuru tẹ yẹle yẹbe Jisọsu buru;
bụkwa onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono; bẹ onye ọbu kweru tẹ yẹle iya buru.
41 Iphe bụ onye gude obu iya nụ onye nkfuchiru Nchileke oshi; okfu l'onye ono bụ
onye nkfuchiru Nchileke; bẹ Nchileke e-bukwa nggo, eebuje ndu nkfuchiru Nchileke.
Onye gudekwanu obu iya nụ onye doberu ẹka ndoo oshi; okfu l'onye ono bụ onye
doberu ẹka ndoo; bẹ Nchileke e-bukwaphu nggo, eebuje onye doberu ẹka ndoo.

42 Iphe bụ onye cheberu onye lanụ l'ụnwegirima-a mini; mbụkpoonu m'ọ bụ okoro
mini oyi lanụ; okfu l'ọ bụ onye nk'iya; kamẹnu onye ono; bẹ Nchileke bufutajekwa
nggo iphe ono, o meru ono."

11

Ndu ozi Jọnu Baputizimu
(Luk 7:18-35)

1 Jisọsu ezitsulephu ndu ono, etsoje ụzo iya ono iphe ẹphe iri l'ẹbo; shi ẹke ono
tụgbua; je awata ozi ozi-ọma; l'ara iya arara lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu.
2 Ya ndono; Jọnu anọdu l'ụlo-mkpọro nụa iphe Kuráyisutu ọbu, Nchileke kweru
ụkwa iya ọbu emeebe; zi ndu etsoje ụzo iya t'ẹphe je ajị Jisọsu:
3 "?Bụ iya bụ onye ọbu, a-byanụ ọbu; tọo t'ẹphe lee ẹnya onye ọdo?"
4 Jisọsu asụ ndu ono, Jọnu ziru ono: "Unu je akọoru Jọnu iphe unu gude nchị unu
anụ; mẹ ọphu unu gude ẹnya unu aphụ.
5 Unu sụ iya lẹ ndu ìshì b'e mewaru; ẹphe aphụ ụzo; ndu ngvụru ejewa ije. Ndu
ẹhu-labụ b'e mewaru; ẹphe aka mma. Ndu ada nkịchi anụwa iphe lẹ nchị. Ndu
nwụhuru anwụhu b'e mewaru; ẹphe eteta nọdu ndzụ. Ndu ụkpa b'a rawaru ozi-
ọma ono arara; ẹphe anụ iya.
6 Ọnu-ọma bụ k'onye ya ta bụdu ụkfu nọduru!"
7 Ndu ono, Jọnu ziru ono atụgbulephu; Jisọsu awata okfuru ikpoto ndu ono kẹ Jọnu;
sụ ẹphe: "?Bụ ngụnu; bẹ unu jeru aphụphu l'echi-ẹgu? ?Bụ aswara, phẹrephere
apanga apanga?
8 ?Bụ ngụnu; bẹ unu jehunuru aphụphu? ?Unu jeru ọphu nwoke, yeru uwe, ama
mma? Ndu eyeje egbe uwe, dụ ẹge ono kwa ndu ufu-eze.
9 ?Bụhunu ngụnu kparu iphe unu lụfuru? ?Bụ t'unu phụ onye nkfuchiru Nchileke
tọo? Iyee; ọ bụ iya ndono. Onye unu phụru bụkwa onye gbe ka onye nkfuchiru
Nchileke ọkpobe akaka.
10 Ọ bụ iya bụ onye ono, Nchileke kfuru okfu ẹhu iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
'Ọwaa bụ nwozi iya; ya ezi t'o vuru ụzo je abọ-oduru ngu ụzo.'
11 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: ẹ tọ dụkwa onye ka Jọnu Baputizimu nshinu l'iphe bụ
madzụ, nwanyi mụru amụmu. Obenu l'onye bụ iya katsụkpo ọla alị l'ẹke Nchileke
bụ eze gbe kakwa Jọnu nshinu.
12 Keshinu ọphu Jọnu Baputizimu byaru byeye nta-a; bẹ Nchileke shi koshita lẹ ya
bụ eze; ndu ọhogu iya eshi keshinu ono meta t'ẹphe gude k'ẹhuka kpọshia ya; ndu
ọkpehu ese t'ẹphe bahụ iya k'ẹhuka; mbụ ẹke ono, ọ bụ eze ono.
13 L'iphe bụ okfu, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru l'ọ ha; mẹ ekemu, shi l'ẹka Mósisu;
bya erua lẹ Jọnu; bẹ kfuhaakwaru k'ẹke Nchileke bụ eze ono.
14 Ọo ya bụ; teke bụ l'ọ dụ unu k'ekweta; unu ekweta. L'ọ kwa Jọnu; bẹ bụ Eláyija
ono, e kfuru l'ọo-bya ono.
15 T'onye nweru ẹnu-nchị; nụkwaa ya!
16 "Ọlobu; ?bụ ngụnu; bẹ ya a-sụ l'ọgbo kẹ nta-a dụ l'ọ bụ iya. Ẹphe dụ l'ọ bụ
ẹgirima, nọ l'edukfu; l'eku ibe ẹphe oku; l'abaru onwẹphe mba; sụ:
17 'L'ẹphe phụru unu opu; unu te kwe ote egvu; ẹphe agụa egvu anwụhu; to ru
unu l'ẹhu!'
18 Ishi iya abụru lẹ Jọnu byaru; l'aswị aswịswi; tọo ngụ iphe aangụ angụngu; ẹphe
asụ l'ọgvu bu iya l'ẹhu.
19 Yẹbe Abụbu-Ndiphe abyaakwanụa bya anọdu; l'eri; l'angụ; ẹphe egbe sụ t'e lenu:
lẹ ya bụ o-ri-nri; bụru ọ-ngụ-mẹe; bụru ọnya ndu akịriko; mẹ ndu eme iphe dụ ẹji.
Obenu l'iphe mmamiphe Nchileke eme b'e gude ama lẹ mmamiphe Nchileke bụ iphe
dụ nhamụnha."

Iphe e-me ọha, jịkaru Jisọsu
(Luk 10:13-15)

20 Jisọsu abalahaaru mkpụkpu ono l'ọ ha mba; mbụ mkpụkpu ono, ọ katsụa omeshi
igweligwe iphe-ọphulenya ono; okfu l'ẹphe te kwedu taa onwẹphe ụta iphe dụ ẹji,
ẹphe meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke. Yọ sụ ẹphe:
21 "Nshọo unubẹ ọha Kọ́razinu! Nshọo unubẹ ọha Bẹtusáyida; kẹle ndẹge e -
wotaru iphe-ọphulenya, e meshiru unu mee lẹ Táya; mẹ Sayịdónu; ẹphe gage
eyehaakwa uwe-aphụ; gwọo onwẹphe lẹ ntụ teke teru ẹnya gude koshi l'ẹphe tawaru
onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; ghaa umere; lakfuta Nchileke!
22 Obenu lẹ ya ekfuru unu l'ọo-kakwaru ndu Táya; mẹ ndu Sayịdónu mma mbọku
ikpe; ma l'ẹge ọo-dụ unubẹdua!
23 Unubẹ ndu Kapániyọmu; ?ọ dụ unu t'e wolihu unu imeli t'unu tsukfuru l'igwe
tọo. Wawakwa. ?Unu ta madu l'aa-gbẹnu nwutsua unu; nwuru unu ye l'ọku alị-maa.
Okfu lẹ; ndẹge ọ -bụru l'e wotaru iphe-ọphulenya, e meshiru unu je emee lẹ Sódomu;
mẹ Sódomu anọdukwaa nta-a.
24 Obenu lẹ ya ekfuru unu sụ l'ọo-karu ndu Sódomu mma mbọku ikpe; ma l'ẹge
ọo-dụru unubẹ ndu Kapániyọmu!"

Byakfuta Jisọsu bya atụta ume
(Luk 10:21-22)

25 Teke ono kwaphu; Jisọsu asụ: "Lẹ ya ekele nggụbe Nna, bụ Nnajiufu kẹ igwe; mẹ
alị ekele; l'i domiru iphe-a tẹ ndu kwaru ẹnya; mẹ ndu mmamiphe ba ma iya; nggu
eworu iya koshichia ndu obu ẹphe gụru iphoro l'ọ bụ k'ụnwegirima.
26 Iyee Nna; ọ bụ ẹge ọ bụ uche-obu ngu; mẹ ẹge ọ tsọru ngu ẹna t'i mee ya ndono.
27 "Iphemiphe ọbule; bẹ Nna iya yeekwaru iya l'ẹka. Ẹ tọ dụkwa onye maru Nwata
ono; gbahaa Nna. Ọphu 'ọ dụkwa onye ọdo, maru Nna ono; gbahaa Nwatibe iya; ọdo
bụ onye Nwatibe iya ono fọtaru; koshi iya ẹya.
28 "Unu byakfuta yẹbe Jisọsu l'unu ha bụru ndu esegbu onwunu l'akanya; mẹ ndu
vu ivu ẹra; ya e-zi iya unu t'unu tụta ume.
29 Ya dụ agu; bya ejizita onwiya obu l'alị. Unu l'iya yịru; t'unu mụta iya iphe l'ẹka;
ya e-me tẹ meji nmakfuru unu anmakfuru.
30 L'iphe ya boru unu t'unu vuru ta bụkwa iphe anyị ẹra; ivu nk'iya dụkwa
pherekpọngu."

12

Ajị lẹ kẹ mbọku ọtu-ume
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 Yo be ujiku lanụ, bụ mbọku ọtu-ume; Jisọsu phẹ l'eswe l'ẹgu ẹke, a kọru akpe.
Ndu etsoje ụzo iya awata okwo akpe ono l'ata; l'ẹke ẹgu agụkwanu ẹphe.
2 Ndu Fárisii aphụlephu ẹphe; sụ Jisọsu: "Lenu! Mẹ ndu etsoje ụzo ngu emekwa
iphe ẹ te emejedu mbọku ọtu-ume."
3 Jisọsu ajị ẹphe: "?Unu ta guvubua l'ẹkwo okfu Nchileke; iphe Dévidi meru ẹke
ẹgu agụ yẹle ndu ẹphe l'iya yị?
4 L'ọ bahụru l'ụlo Nchileke; je ewota buredi, e gude achịru Nchileke ẹja taa; mbụ
buredi, onye ọdo ẹ-ta hadu kẹ t'ọ taa; m'ọ bụ tẹ ndu yẹle iya yị taa ya. Ọ bụphu ndu
achịjeru Nchileke ẹja nwẹnkinyi ẹphe bụ ndu ataję iya nụ.
5 ?Tọ bụ l'unu ta gụbua l'ẹkwo ekemu Mósisu lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja jeru ozi
mbọku ọtu-ume l'eze-ụlo Nchileke? Ẹphe eshi ẹge ono dakaa ekemu ono; ọphu ikpe
'anmakwa nụ ẹphe.
6 Ya ekfuru unu l'iphe, ka eze-ụlo Nchileke ono ike; bẹ nọokwa l'ẹke-a.

7 Ndẹge unu maru iphe ọ bụ mbụ iphe ọwaa, ẹkwo okfu Nchileke kfuru, sụru:
‘L'iphe agụ yẹbe Nchileke ta bụkwa t'unu gwajẹ iya agwagwa; ọ kwa t'unu phụjeru
madzụ imiko;’ mẹ unu ta ga nmakwa ndu iswi dụ mma ikpe.
8 L'ọ kwa yẹbe Abụbu-Ndiphe bụ Nnajiufu kẹ mbọku ọtu-ume.”

Nwoke, iphe lọnwuru ẹka lanụ
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu aparu ẹke ono haa; tụgbua bya abahụ l'ụlo-ndzuko ndu Ju.
10 Yo nweru nwoke, iphe lọnwuru ẹka lanụ, nọ iya nụ. Ndu Fárisii, nọ l'ẹke ono
achọo iphe ẹphe a-sụ lẹ Jisọsu meru; bya ajị iya: “?Ọ bụ omebyi ekemu t'e mee onye
iphe eme t'ọ ka mma mbọku ọtu-ume tọo?”
11 Jisọsu asụ ẹphe: “Ọ -bụru l'o nweru unu; onye, nweru atụru lanụ; atụru ono
adalahụ lẹ nsụ mbọku ọtu-ume; onye ono; ?to jedu je akpụfuta iya tọo.
12 Madzụ; ?tọ kadụ atụru ọbu ọkpobe iphe tọo. Ọo ya bụ l'ome iphe-ọma mbọku
ọtu-ume ta bụkwa omebyi ekemu.”
13 Yọ sụ nwoke ono, iphe lọnwuru ẹka lanụ ono: “Ngwaa; machịa ẹka ngu amachị!”
Yọ machịa ya. Ẹka ono abya eteta tụshihu iya; dụ iya mma l'ọ bụ ẹka ọphu.
14 Ndu Fárisii ono eshi l'ụlo-ndzuko ono lụfuta; bya achịa idzu ẹge ẹphe e-shi gbua
Jisọsu.

Onye ozi, Nchileke fọtaru

15 Ya ndono; Jisọsu amalẹruphu idzu ẹphe; shi l'ẹke ono tụgbua. A dụ l'igwe wụ-
tsoru iya; yo mee ndu ọphu iphe-ememe emetsua; ẹphe adụkota mma l'ẹphe ha.
16 Yo kfushiaru iya ẹphe ike t'ẹphe be ekfujeshi onye ya bụ l'edzudzu ọha.
17 Iphe ono mekotaru; k'ọphu oo-re; mbụ iphe Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke
kfuhawaru; sụ:
18 “Lẹ Nchileke sụru: ọwaa bụ nwozi iya,
yẹbedua l'onwiya fọtaru.
Onye ono bụ onye ya yeru
obu; bụru onye emeje;
ẹhu atsọ iya ẹna.
Ya e-ye onye ono Ume iya l'ẹhu;
t'ọ kọoru iphe bụ mbakeshi
lẹ ya e-kpe ẹphe ikpe, dụ maa.
19 Ẹ too jekwa ọtu ntụtego;
too je ochi mkpu;
ọphu ọ dụkwa onye a-nụ olu iya l'esu-ụzo.
20 Ẹ too mekwa tẹ k'onye nọwa lẹ
iphe-ẹhuka gvụ.
Ọphu ọo-hakwa onye ẹ-te
vudoshidu ike t'o tufahu.
Oo-gudekpelephu ẹka iya ẹge
o gude iya jeye teke iphe dụ nhamụnha
a-kapyabẹ ẹjo iphe.
21 Yọ bụru iya bụ onye iphe bụ mbakeshi
a-nọdu ele ẹnya iya.”

Jisọsu; mẹ Biyélezebọlu
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

22 Tọ dụ iya bụ; e dutashiaru Jisọsu nwoke lanụ, ọgvu bu l'ẹhu. Ọgvu ono meru
nwoke ono; yọo tsụ ìshì; too kfu okfu. Jisọsu abya emee ya; yọ phụlahaa ụzo;
kfulahaa okfu.

23 Yọ dụ ndu ono l'ẹphe ha biribiri; ẹphe asụ: “?Tọ bụkwanu onye-wa bụ o-shi-l'eri
Dévidi ọbu?”
24 Ndu Fárisii anụle iya phụ; sụ: “L'ọ kwa ike kẹ Biyélezebọlu, bụ ishi k'ọgvu; bẹ
nwoke-a egudeje achịshi ọgvu-a.”
25 Jisọsu amawarụphu iphe ẹphe arị; sụ ẹphe: “Alị-eze, kekahuru onwiya ẹbo;
selahaa okfu; bẹ chịhuakwaru achịhu. Ẹge ono b'ọ dụkwaphu iphe bụ mkpụkpu;
m'ọ bụ ndu ụlo, kekahuru ẹbo.
26 Ọ -bụru lẹ Sétanu achịfu Sétanu; iphe ọ bụ bụ l'okfu nọ l'alị-eze Sétanu. ?Nanụ
ẹge ee-me t'alị-eze iya ba chịhu?
27 Ọ -bụru l'ọo Biyélezebọlu; bẹ ya gude achịfu ọgvu; ?bụ ngụnu; bẹ ndu nk'unu
egudeje achịfu ọgvu nk'ẹphe. Ọ kwa iya bụ l'ọo ndu nk'unu e-koshiwaru unu l'ikpe
nmaru unu.
28 Teke bụkwanu l'ọo Ume Nchileke; bẹ ya gude achịshi ọgvu; iphe ookoshi bụ lẹ
Nchileke bụwa eze l'ẹke unu nọ.
29 “Ọdo abụru; ?nanụ ẹge madzụ e-shi gude ike bahụ l'ụlo nwoke mkparawa,
akwara nọ l'ẹhu; je egwoo iphe iya; l'ẹ b'o vuoduru ụzo gude nwoke ono; kee ya
ẹgbu; tẹmanu yo shide ishi lanụ gwowaru iphe l'ụlo ono.
30 “Onye yẹle yẹbe Jisọsu ta bụdu ẹhu; bẹ bụkwa onye ọgu iya. Onye ẹ-te tsodu
iya achịkobe achịkobe; l'achịkashikwa achịkashi.
31 Ọo ya bụ lẹ ya ekfuru unu l'ụnwu eliphe; bẹ Nchileke a-gụkwaru nvụ l'iphe bụ
iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru l'ọ ha; mẹ ekfurushi, ẹphe kfurushikotaru Nchileke. Obenu
l'onye kfuru okfu kfurushia Ume-dụ-Nsọ; bẹ Nchileke ta agụkwaru nvụ.
32 Iphe bụ onye kfuru Abụbu-Ndiphe ẹjo okfu; bẹ Nchileke a-gụru nvụ; obenu
l'onye kfuru Ume-dụ-Nsọ ẹjo okfu; bẹ Nchileke ta byakwa bya agụru nvụ. Ẹ ta
agụkwaru iya nvụ lẹ mgboko ọwaa; ta agụru iya nvụ lẹ mgboko ọphu abya nụ.”

Oshi-ọmi; mẹ akpụru iya
(Luk 6:43-45)

33 “Ọ -bụru l'iime t'ị wọta akpụru, dụ mma l'oshi, i yeru; nggu evuru ụzo meodu
oshi ọbu t'ọ dụ mma. Teke ị haru oshi ọbu; yo mebyihu; nggu amaru l'akpụru iya
a-dụkwaphu ẹji. Kẹ l'eegudeje akpụru, oshi mịru; maru egbe oshi, ọ bụ.
34 Unubẹ ụnwu, ogiji mụshiru-wa; ?unu e-shi ishagha kfua okfu, dụ mma; l'ẹke unu
dụ ẹji l'onwunu. L'ọ kwa iphe madzụ ekfu l'ọnu bụ iphe, jiru iya obu l'enwushihu
enwushihu.
35 Ọkpobe madzụ eshije l'ọkpuberu iphe, nọ iya l'obu; wofuta ọkpobe iphe. Ẹjo
madzụ eshikwa nụ l'ẹjo iphe, nọ iya l'obu; wofuta ẹjo iphe.
36 “Tẹ ya karu unu: mbọku ikpe Nchileke; bẹ onyemonye ọbule a-bya edoo ishi
iphe bụ mkpọkoro okfu, shijewaru iya ọnu.
37 L'ọ kwa okfu, shi madzụ l'ọnu; bẹ ee-gude gụa onye ọbu l'onye doberu ẹka ndoo;
bụru okfu, shi madzụ ọnu; bẹ ee-gudekwaphu nmaa ya ikpe.”

Eekfu tẹ Jisọsu koshi l'ọo
Nchileke ziru iya
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 Ya ndono; yo nweru ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii, haru bya asụ iya: “O-zi-
iphe! Meeru ẹphe iphe-ọphulenya, e-koshi ẹphe l'ọo Nchileke ziru ngu l'oswiya.”
39 Jisọsu asụ ẹphe: “Ọgbo nta-a pakpọkwaaru ẹji; ẹphe te kwe nọpyabe Nchileke
l'ẹka. Ẹphe achọ iphe-ọphulenya, e-koshi l'ọo Nchileke ziru yẹbe Jisọsu tẹ ya bya;
ọbu l'ẹ tọ dụkwanu iphe-ọphulenya, e-koshi ẹphe iphe ono; gbahaa iphe meru l'ẹhu
Jona, bụ onye nkfuchiru Nchileke.
40 Okfu l'ọ kwaphu ẹge ono, Jona nọru abalị ẹto: eswe l'ẹnyashi l'ẹpho eze ẹma
ono; bụ ẹge Abụbu-Ndiphe a-nọ abalị ẹto: eswe l'ẹnyashi l'ime alị.

41 Ndu Nínive e-gbeshi mbọku ikpe ono; nmaa ndu ọgbo nta-a ikpe; kẹle ndu Nínive
taru onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; ghaa umere; lakfuta Nchileke; l'okfu,
Jona kfuru ẹphe. Ọlobu; unu lekwa: nta-a; bẹ onye nyịberu Jona nọokwa l'ẹke-a.
42 Nwanyi, bụ eze ndu Sheba e-gbeshi mbọku ikpe ono; nma ọgbo nta-a ikpe; kẹ l'o
shi l'ẹke alị jeberu bya tẹ ya nụa kẹ mmamiphe Sólomọnu. Ọlobu; lekwa: nta-a; bẹ
onye nyịberu Sólomọnu nọkwa l'ẹke-a!"

Iphe akpajẹ ọgvu ọla azụ
(Luk 11:24-26)

43 "Ọobuje teke a chịfuru madzụ ọgvu l'ẹhu; ọgvu ono eje etsoru echi-ẹgu ẹke mini
ẹ-ta nọdu aghaphe; l'achọ ẹke ọo-nmẹ anmẹe. Teke o jenyaaru; tọ dụ ẹke ọ phụru;
44 yọ sụ tẹ ya laphuedukwa azụ l'akahụ ụlo iya phụ, ya shi phụ. Teke ọ byatashiaru;
to nwe iphe bu iya nụ; a zawa iya azaza; dokwazibebewa iya ọhuma;
45 yo je achịta ọgvu ẹsaa ọdo, ka yẹbedua ẹji; ẹphe awụba; je eburu iya. Ndzụ
nwoke ono abya aka ẹji; karia ẹge o shi dụ teke ọdungu. Ọ bụ ẹge ono; bẹ ọo-dụ
ọgbo kẹ nta-a, megburu onwẹphe l'ẹjo iphe-a."

Nne Jisọsu; mẹ unwunne iya
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 Ya ndono; Jisọsu egudekwadua okfu ekfuru ndu ono; nne iya; mẹ unwunne iya
abya abata; vudo l'ogbodufu zia ozi t'e kuaru ẹphe Jisọsu; t'ẹphe kfuru yeru iya.
47 Yo nweru onye sụru iya t'o gebekwa; lẹ nne iya; mẹ unwunne iya phẹ nọkwa
l'ogbodufu achọ t'ẹphe kfuru yeru iya.
48 Jisọsu ajị onye ono, kfuru iphe ono: "?Bụ ndu ole bụ nne iya; mẹ unwunne iya
ọbu?"
49 Jisọsu amawaphu ndu etsoje ụzo iya ẹka; sụ: "Ọ bụ nne iya; mẹ unwunne iya
phẹ ndọ-ọ nọ l'ẹke-a!
50 Ọ bụ onye meru iphe, nọ Nna iya, bu l'imigwe l'uche; bẹ bụ nwunne iya kẹ nwoke;
bụru nwunne iya kẹ nwanyi; mẹ nne iya."

13

Ẹtu, eegude onye agha
nebyi iphe anma
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

1 L'akpụru ujiku lanụ ono kwaphu; Jisọsu eshi l'ufu ono tụgbua jeshia l'iku eze
ẹnyimu.
2 Madzụ azaa ntụmatu; Jisọsu ekwekwaduphu je abahụ l'ụgbo; je adụgaru anọdu
tẹ ya kfuru nụ ndu ono, nọ l'eli alị l'iku eze ẹnyimu ono.
3 Yo gude ẹtu ẹtu zilahaa ẹphe igweligwe iphe; sụ:
"L'o nweru nwoke lanụ, jeru ọgha nebyi iphe.
4 L'ọogha nebyi iphe ono b'o nweru ndu ọphu daru lẹ mkpoworo ụzo; ụnwenu
abya atụtua ya.
5 Ndu aharu daa l'alị mkpuma ẹke anụ-alị ta kfụbedu ọswa nọdu. E ji ekfua; yo
fushiwaphu l'anụ-alị ono, ẹ -ta hadu nshinu ono.
6 Anwụ awatawaphu akpọkpo; woru ụnwu iru nebyi iphe ono kpọnwushia; kẹle ẹ
t'ọ gbabẹdua akwara ọhuma.
7 Ndu ọdo daru l'alị ogvu. Yẹle ogvu ono efushia; yo vuta mbụ ogvu ono; woru
nebyi iphe ono kpagbushia.
8 Obenu l'o nweru ndu ọphu daru l'alị-ọtsu. Yọ bya efushia; vua; mịshia. Ndu aharu
mịta ụkporo akpụru ugbo ise ise; ndu amịta ụkporo ẹto ẹto; ndu ọphu amịtatsua
ụkporo l'iri; ụkporo l'iri."

9 Jisọsu asụ ẹphe: “Onye nweru ẹnu-chị; yọ nụa ya!”

Iphe, kparu iphe Jisọsu
egudeje ẹtu ezi iphe
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Tọ dụ iya bụ; ndu etsoje ụzo iya abyakfuta iya bya asụ iya: “?Ngụnu meru iphe
i gude ẹtu ẹtu ekfuru ndu ono okfu?”
11 Jisọsu asụ ẹphe: “Ọ bụ unubẹdua b'e meru t'unu maru iphe ono, e shi domigbaa
edomi ono, bụ iya bụ k'ẹke Nchileke bụ eze. Obenu lẹ ndu onanu b'ẹ te mekwa t'ẹphe
maru iya.
12 Onye nweru nụ; bẹ aa-nụfua ọdo t'o nweru nwegharu iya ẹka. Onye ẹ-te nwedu
nụ; bẹ nwiya ọphu o nweru enwenwe ọphu; bẹ ee-gbe natafụa ya nụ.
13 Ọo ya meru iphe ya gude ẹtu ẹtu ekfuru ẹphe okfu: l'ẹphe e-le ẹnya nta; lee imo;
tọ dụ iphe ẹphe aphụ. Ẹphe anụa nta nụa imo; tọ dụ iphe aga ẹphe ẹnu-nchị; tọ dụ
iphe edo ẹphe ẹnya.
14 Ọ bụ l'ẹhu ẹphe b'o reru; mbụ iphe ono, Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke
kfuru ono; wo:
‘L'ẹphe a-nga nchị nta;
ngaa imo;
to nwe iphe edo ẹphe ẹnya.
Ẹphe elee ẹnya nta; lee imo;
to nwe iphe ẹphe aphụ.
15 Okfu l'ẹphe kpọ-chishiwaru obu;
swọ-chishiwa nchị; kpuchishia ẹnya.
Ọdumeka mẹ ẹphe egudekwaa
ẹnya ẹphe phụa; gude nchị ẹphe nụa;
obu ẹphe emee t'o doo ẹphe ẹnya;
mẹ ẹphe aghakọbe lakfuta
yẹbe Nchileke tẹ ya dzọo ẹphe.’
16 “Ọnu-ọma bụ nk'unu; okfu l'unu gude ẹnya unu aphụ ụzo; gude nchị unu anụ
iphe.
17 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: lẹ ndu nkfuchiru Nchileke; mẹ igweligwe ndu, doberu
ẹka ndoo b'ọ gụru ẹgu ọphu iphe-a, unu aphụ-wa; ọbu l'ẹphe ta phụdu iya. Yọ
gụkwaaphu ẹphe ẹgu ọnu iphe-a, unu anụ-wa; ọbu l'ẹphe ta nụdu iya.

Iphe ẹtu onye agha
nebyi iphe ono bụ
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 “Unu ngabekwa nchị nụa iphe ẹtu onye ono, agha nebyi iphe ono bụ:
19 O nweru ndu anụje kẹ ẹke Nchileke bụ eze; too do ẹphe ẹnya. Ẹjo onye ono;
mbụ Obutuswe abya anafụ ẹphe nebyi iphe ono, e kfuru, ye ẹphe l'obu ono. Ọ bụ
ẹphebedua dụ l'ọ bụ ndu ọphu daru lẹ mkpoworo ụzo.
20 Ndu ọphu daru l'alị mkpuma bụ ndu ọphu abụje teke ẹphe anụkwadua okfu
ono; ẹphe anatawa iya phụ l'ẹhu-ọtso-ẹna.
21 Obenu l'ẹ tọo bajẹdu ẹphe ụmi l'ẹhu; k'ọphu ọo-kpọ ụkfu. Iphe-ẹhuka -byalẹphu;
m'ọ bụkwanu mkpamẹhu; okfu l'ẹphe kwetaru okfu ono; yọ bụru iphe ẹphe a-
kpakota daa; paru okfu ono haa.
22 Ndu ọphu, daru l'alị ogvu bụ ndu ọphu nụru okfu Nchileke; ọriri kẹ ndzụ; mẹ
ẹge ee-shi nweru ẹku akpalahaa okfu ono ẹhu. Tọ mịhe amịmi.

23 Nebyi iphe ono ndu ọphu daru l'alị-ọtsu bụ ndu, anụje okfu ono; yo doo ẹphe ẹnya; ẹphe amịshia nebyi; mịtatsua ụkporo ise ise; ndu amịta ụkporo ẹto ẹto; ndu amịta ụkporo l'iri ụkporo l'iri.”

Ẹtu, eegude ohu witu anma

24 Jisọsu abya anmaaru ẹphe ẹtu ọdo; sụ: “Ẹge Nchileke e-shi koshi lẹ ya bụ eze a-dụlephu l'ọ bụ nwoke, wotaru ọkpobe akpụru witu je aghaa l'alị.
25 Yo be l'ẹnyashi ujiku lanụ; l'e kuwaru mgbẹnya; onye ọhogu nwoke ono eje achịta ohu witu je aghakọbe l'ẹke ono, ọ gharu witu ono. Yọ ghagetsua ya; tụgbua.
26 Witu ono abya efushia; mịshia. Ohu iya ono efushikwaaphu; mịshia. Ọ bụ teke ono b'e gbe bya amaru l'ọ bụ ohu witu.
27 Ya ndono; ndu ejeru nwoke, nwe ufu ono ozi abya asụ nwoke ono: ‘Nnajiufu; ?tọ bụdunua ọkpobe akpụru witu b'ị gharu l'alị ngu ono? ?Nanụ ẹge ọ dụ; bẹ ohu iya gbe nọduwa iya nụ?’
28 Nwoke ono asụ ẹphe: ‘L'ọ kwa onye ọhogu iya; bẹ meru iphe ono.’ Ndu ono, ejeru iya ozi ono asụ iya: ‘?Ẹphe e-je efeshia ya tọo?’
29 Nwoke ono asụ ẹphe: ‘Wawa! T'ẹphe haa ya ru; l'ẹphe -je iya efeshi; bẹ ẹka a-tsọkwa ẹphe ntsọ; ẹphe efeshia witu.
30 Ọo ya bụ; t'a haa ya t'ọ tụko vua jeye teke ee-bu witu. Teke ono; ya ekfuru ndu e-bu iya nụ t'ẹphe vuru ụzo chịko ndu onanu bụ ohu iya ono; kee l'ukfu l'ukfu t'a kpọo ya ọku. Teke e metsuaru; ẹphe evuta ọphu bụ witu kụberu iya lẹ mgbabu iya.’
”

Ẹtu, eegude akpụru
oshi mọsutadu anma
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 Jisọsu abya anmaaru ẹphe ẹtu ọdo; sụ: “L'ẹge Nchileke e-shi koshi lẹ ya bụ eze a-dụlephu l'ọ bụ akpụru mọsutadu, nwoke lanụ wotaru ghaa l'ẹgu iya.
32 Akpụru iphe ono bụ iya katsụkpo ọbu nwirikirikwẹkwe l'iphe bụ akpụru iphe aakụ akụku. Obenu l'ọobuje teke ọ bya evua; yọ kakọta iphe bụ oshi, aadza adzadza lẹ mgbabu; mbụ yọ bya abụru eze oshi; k'ọphu ụnwenu, ephe l'eli abyajẹ bya akpalahaa ẹkfuna l'ẹkali iya.”

Ẹtu, eegude iphe
ekoje-buredi anma
(Luk 13:20-21)

33 Jisọsu abya anmaaru ẹphe ẹtu ọdo; sụ: “L'ẹge Nchileke e-shi koshi lẹ ya bụ eze a-dụlephu l'ọ bụ iphe ekoje-buredi, eeku yisutu, nwanyi hataru nwanshị; gwakọbe lẹ ntụ iphe eegudeje eme buredi. Iphe ono jiru ẹkpa mbacha; yo woru iya je edobe; jeye; yọ bya ekoo ekoko.”

Jisọsu gude ẹtu ezi iphe
(Mak 4:33-34)

34 Jisọsu gude ẹtu ẹtu ẹge ono; zia ndu ono ozi-ọma iya. Ẹ too kfuduru ẹphe okfu; l'ẹ b'o gude ẹtu.
35 Iphe ono bụ k'ọphu oo-re; mbụ iphe onye nkfuchiru Nchileke kfuru: sụ:
“Lẹ ya e-gude ẹtu ẹtu ekfuru ẹphe okfu.
Ya e-kfuru ẹphe iphe ono,
e shi keshinu mgboko
dụberu domita.”

Iphe ẹtu ono, eegude ohu iphe
anmashị ono bụ

36 Ya ndono; Jisọsu aparu igwe ọha ono haa; bahushia l'ụlo. Ndu etsoje ụzo iya
abyakfutashia ya; bya asụ iya: "T'ọ kọnuaru ẹphe iphe ọ bụ mbụ ẹtu kẹ ohu witu
ono t'o doo ẹphe ẹnya."
37 Yọ sụ ẹphe: "Onye ono, agha nebyi iphe, dụ mma ono bụ Abụbu-Ndiphe.
38 Alị ono abụru mgboko l'ophu; nebyi iphe ono, dụ mma ono abụru ndu Nchileke
bụ eze ẹphe. Onanu, bụ ohu witu ono abụru ụnwu k'ọhogu Nchileke, bụ iya bụ Ẹjo
Onye ono.
39 Ọhogu ono, gharu akpụru ohu witu ono abụru Obutuswe. Teke ono, eebuta iya
ebuta ono abụru ẹge ọo-dụ teke mgboko gvụderu. Ndu, ebu iya nụ abụru ụnwu
ojozi-imigwe.
40 Ọ bụ ẹge ono, e fekoberu ohu witu; chịkoo ya; je akpọo ọku ono bụ ẹge ọo-dụ
teke mgboko a-gvụ.
41 Abụbu-Ndiphe e-zi ụnwu ojozi-imigwe iya t'ẹphe chịshikota iphe bụ ndu ono,
kpataru tẹ ibe ẹphe mee iphe dụ ẹji ono; mẹ ndu meru ẹjo iphe l'ẹphe ha;
42 paru ẹphe chee l'ọ-tata-kfukfu ọku. Ẹke ono; bẹ madzụ a-nọdu raa ẹjo ẹkwa;
taa ikireze.
43 Obenu lẹ ndu ọphu doberu ẹka ndoo a-nọdu egbu nwịinwii l'ọ bụ ẹnyanwu l'ẹke
Nna ẹphe bụ eze. T'onye nweru ẹnu-nchị; nụkwaa ya!"

Ẹtu, eegude iphe labụ,
vu oke aswa anma

44 Yọ sụ: "Ẹke Nchileke bụ eze dụ l'ọ bụ iphe vu oke aswa, e domiru edomi l'ẹgu.
Onye lanụ eje aphụa ya; woru iphe kpuchia ya; teru ẹswa lashia; je ereshikota
iphemiphe ọbule, o nweru; je azụa alị ono."
45 Jisọsu asụ: "Onye maru iphe ẹke Nchileke bụ eze bụ; emeje l'ọ bụ onye agba
ike-ike nghọ, l'achọ ọkpobe mgbubu, ama mma t'ọ zụa.
46 Yọ phụlephu ọphu ere ire nshinu; lashia; je ereshikota iphemiphe ọbule, o
nweru; je azụa ya."

Ẹtu, eegude ntofu anma

47 Jisọsu asụkwaphu: "L'ẹke Nchileke bụ eze dụkwa l'ọ bụ ntofu b'a tụru l'eze
ẹnyimu; yo je anmakọtsua igweligwe ẹma, dụ iche iche.
48 Ẹma ono ejilephu ntofu ono; b'a bya akpụa ya; kpụfuta eli nggodo. A bya anọdu
l'eli nggodo ono; fọo ya; fọshia ndu ọphu dụ mma ye lẹ nkata; kporu ndu ọphu dụ
ẹji je enwushia.
49 Ẹge ono; bẹ ọo-dụ teke mgboko a-gvụ. Ụnwu ojozi-imigwe a-lụfuta; bya afọo
ndu ẹjo iphe l'ẹke ndu doberu ẹka ndoo nọ;
50 je achịru ẹphe ye l'ọ-tata-kfukfu ọku. Ẹke ono; bẹ madzụ a-nọdu raa ẹjo ẹkwa;
taa ikireze."

Iphe ọphungu; mẹ akahụ iphe

51 Jisọsu ajị ẹphe: "?Ọ kwa l'iphe ono, ya ekfu ono doru-a unu ẹnya?"
Ẹphe asụ iya: "Iye!"
52 Yọ sụ ẹphe: "Ọo ya bụ l'iphe bụ onye majiru ẹkwo okfu Nchileke ẹnya; bya
abụru onye kwetawaru lẹ Nchileke bụ eze iya; bẹ dụlephu l'ọ bụ nwoke, nwe oke-
ufu, achịkoje iphe ọphungu; mẹ akahụ iphe gwoshia l'ụlo iya ẹke o doru ẹku iya, dụ
mkpa."

Aajịka Jisọsu lẹ Názarẹtu
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 Jisọsu anmashịbebetsua ẹtu ono; shi l'ẹke ono lụfushia.

54 Yọ bụru iya ọla mkpụkpu iya. Yo rua; tụgbua jeshia l'ụlo-ndzuko ndu Ju; wata
ẹphe ozi iphe. Yo zia iphe ono k'ọphu ọ dụ ndu nọ l'ẹke ono biribiri; ẹphe ajịlahaa:
"?Bụ awe; bẹ oke mmamiphe; mẹ iphe-ọphulenya ọwaa, oomeebe ọwaa shi iya?
55 ?Tọ bụdunua ya bụ nwatibe kapyịnta? ?Tọ bụdunua Méri bụ ẹpha nne iya? ?Tọ
bụdunua Jémusu; mẹ Jósẹfu; mẹ Sáyịmonu; mẹ Júdasu bụ unwunne iya?
56 ?Ayi l'unwunne iya kẹ ụnwanyi l'ẹphe ha te bụdunua l'ẹke-a? ?Awe b'o shi
mụtatsua egbe iphe ọwaa?"
57 Ẹhu agbanwuhu ẹphe ọku; ẹphe ajịkawaphu okweta iphe ookfu.
Jisọsu asụ ẹphe: "Onye nkfuchiru Nchileke; bẹ aakwabẹjekwaru ugvu l'ẹkemeke
ọbule; gụfukwaphu lẹ mkpụkpu iya; mẹ l'ufu iya."
58 Tọ dụhe igweligwe iphe-ọphulenya, Jisọsu mekwaduru l'ẹke ono; kẹ l'ẹphe ta
chịduru ụkfu kwẹe ya.

14

Eebuta Jọnu Baputizimu ishi
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

1 Tọ dụ iya bụ; yo be teke ono; Hérọdu, bụ ọ-chị-ọha Gálili anụa ụdu Jisọsu;
2 bya asụ ndu ejeru iya ozi: "M'ọ kwa Jọnu Baputizimu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ
ọdo. L'ọo ya meru iphe ọoduje ike emeshibebe igweligwe iphe-ọphulenya ono."
3 Iphe meru nụ bụ l'o nweru teke Hérọdu shi zia t'e gude Jọnu kee ya ẹgbu; ye
iya l'ụlo-mkpọro l'okfu ẹka Heródiyasu. Heródiyasu ono bụ nyee Fílipu. Fílipu
abụkwanuru nwunne Hérọdu.
4 Ishi iya abụru lẹ Jọnu shi asụje Hérọdu l'iphe o meru ta dụkwa mma; l'ọ nataru
nwunne iya nyee ya; lụlahaa.
5 Yo shi dụ Hérọdu kẹ t'o gbua Jọnu; obenu l'o shi atsụ ọha egvu; l'ẹke onyemonye
kfukotaru lẹ Jọnu bụ onye nkfuchiru Nchileke.
6 Ya ndono; yo rua mbọku, Hérọdu emeje eswe-iphe, e gude anyata mbọku, a mụru
yẹbe Hérọdu; nwatibe Heródiyasu kẹ nwanyi abya etee egvu l'ifu ndu ono, byaru
eswe-iphe ono. Yọ tsọo Hérọdu ẹna; tsọtabe iya
7 k'ọphu o kweru nwamgbọko ono ụkwa; riru angụ ye iya: "L'iphe ọ sụkpooru tẹ
ya nụ iya; bẹ ya a-nụ iya."
8 Ya ndono; nne nwamgbọko ono ezi iya; yo je asụ Hérọdu: "L'iphe dụ iya mma bụ
t'e gburu ishi Jọnu Baputizimu ye lẹ nwefere pẹe ya nta-a nta-a."
9 Ẹhu adanwụhulephu eze, bụ Hérọdu. Obenu lẹ k'ọphu o kwewaru ụkwa; riwa
angụ ye iya l'ifu edzudzu ọha ono, byaru iya eswe-iphe ono; yọ sụ t'o menua lẹ kẹ
nwamgbọko ono.
10 Yo ziwaphu; e je ebuta Jọnu ishi l'ụlo-mkpọro;
11 woru ye l'efere; paru iya pẹe nwamgbọko ono. Nggụbe nwamgbọko eworu iya
nụ nne ya.
12 Ndu etsoje ụzo Jọnu abya apata ogwo-ẹhu iya je elia. Ẹphe emeebe; je akọoru
Jisọsu iphe, meru nụ.

Jisọsu anụ ụnu madzụ iri ẹbo
l'ụkporo madzụ iri nri
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jọn 6:1-14)

13 Jisọsu anụlephu iphe ono, meru nụ ono; shi ẹke ono gude ụgbo tụgbua jeshia ẹke
ọ nọ nwẹnkinyi iya. Ndu ono anụlephu lẹ Jisọsu tụgbuwaru; wụfu; shi lẹ mkpụkpu
lẹ mkpụkpu gude ọkpa tsoru iya.
14 Jisọsu eshi l'ụgbo ono lụfuta bya aphụa igweligwe ndu, dọru l'ẹke ono; imiko
ẹphe egude iya. Yo mee; ẹhu adụ ndu ọphu iphe emetsua mma.

15 A nọnyaa l'ụzo urẹnyashi; ndu etsoje ụzo iya abyakfuta iya; bya asụ iya: "?Ị
marua l'ẹ to nwedu ndu bu l'ẹke-a; nchi ejihuwa. Ọphu t'ị sụ ndu-wa, zaru ẹge-a
t'ẹphe bahụgbaa l'edukfu l'edukfu-a; je akpata nri, ẹphe e-ri."
16 Jisọsu asụ t'ẹphe be jeshiru abahụ; sụkwaphu ẹphe: "Unubẹdua; unu nụnu ẹphe
nri; t'ẹphe ria."
17 Ẹphe asụ iya: "L'iphe ẹphe gude l'ẹke-a bụkwa ishi buredi ise; mẹ ẹma labụ
nkịnyi iya."
18 Yọ sụ ẹphe t'ẹphe chịtaru iya ẹya l'ẹke-a.
19 Yọ bya asụ igweligwe ndu ono t'ephe nọdugbaa anọdu l'alị l'ẹke ono, ẹwu dụ nwa
kirikiri ono. Jisọsu achịta ishi buredi ise ono; mẹ ẹma labụ ono; palia ẹnya imeli;
kele Nchileke ekele kẹ nri ono; washịa ya; woru iya nụ ndu etsoje ụzo iya. Ẹphe eje
ekeshiaru igweligwe ndu ono.
20 Onyenọnu ataa ya; nyaa onwiya kịngu. Ndu etsoje ụzo iya abya atụtua ibiribe
buredi; mẹ ẹma ono, bụ ndu ọphu e riphodoru eriphodo. Yo ji nkata-ivu iri l'ẹbo.
21 Unwoke, tso lẹ ndu taru buredi ono; bẹ ruru ụnu unwoke iri l'ẹbo l'ụkporo
unwoke iri;* kpachikwa ụnwanyi; mẹ ụnwegirima.

Jisọsu eje ije l'eli mini
(Mak 6:45-52; Jọn 6:15-21)

22 Jisọsu asụwaphu ndu etsoje ụzo iya t'ẹphe bahụ l'ụgbo; vuru iya ụzo tụgbua oje
azụ eze ẹnyimu azụ iya ọphu; tẹ yẹbedua jeodu je ekfuru ndu ono t'ẹphe lashiwaru.
23 Yọ sụtsua t'ẹphe lawaru; bya atụgbua jeshia l'ugvu nkịnyi iya okfuru nụ Nchileke.
Yo be l'urẹnyashi; yọ nọdukwadua l'ugvu ono nkịnyi iya;
24 ụgbo ono anọduwanu l'echi eze ẹnyimu ono. Phẹrephere eshi ẹphe ishifu; gude
eyii-mini byakfutashia ẹphe. Yo mee; ọkpo ụgbo ono atsụlahaa ẹphe l'ẹhu.
25 Iphe ọha-ẹnu anọdulephu l'ifu; Jisọsu ejeru ije l'eli mini eze ẹnyimu ono jekfushia
ẹphe.
26 Ẹphe aphụle iya phụ l'ẹke ooje ije l'eli mini ono; ẹhu anmalahaa ẹphe anmanma;
kẹ l'ẹphe tubesu l'ọ bụ maa. Ẹphe atsụhu egvu; wata ochi mkpu.
27 E ji ekfu-a; Jisọsu asụ ẹphe: "T'obu shihu unu ike; l'ọ kwa yẹbedua. Unu ba
tsụshi egvu!"

Pyita eje ije l'eli mini

28 Pyita asụ iya: "Nnajiufu; ọ -bụruphu nggu l'oswiya; kfunuru iya tẹ ya nyibata
l'eli mini-wa; byakfuta ngu."
29 Jisọsu asụ iya: "Byanụ." Ya ndono; Pyita enyifuta l'ụgbo ono; jeru ije l'eli mini
ono jekfushia Jisọsu.
30 Ono ọ phụru eze eyii-mini ono, atụ nụ ono; yọ tsụlahaa egvu; watawaphu ọda
omi lẹ mini ono. Yọ rashịa: "Nnajiufu; dzọo ya!"
31 Jisọsu amachịwaphu ẹka; selita iya; sụ iya: "Oo-wa! Ekwekwe nke ngu apaa
nwanshị. ?Bụ ngụnu kparu iphe i gbe bọlahaa obu ẹbo?"
32 Yẹle Pyita abya abahụ l'ụgbo ono; oke phẹrephere ono ebuhuwaphu.
33 Ndu ono, etsoje ụzo iya, nọ l'ụgbo ono abya abaaru iya ẹja; sụ iya: "Ọ bụphu
nggu bụ Nwatibe Nchileke l'oswiya."

Jisọsu agwọ ndu iphe eme lẹ Gẹnésaretu
(Mak 6:53-56)

34 Ẹphe adaghatsụlephu mini ono; bya alụfuta lẹ Gẹnésaretu.
35 Ndu ẹke ono ahụbewaphu Jisọsu ama; mewaphu; nzi ejegbaru l'obutobu l'ẹke
ono; e dutashiaru iya iphe bụ ndu iphe eme l'ẹphe ha.

---

* **14:21 14:21** Iphe ọ bụ bụ 5,000.

36 Ẹphe arọo ya t'o kwe t'ẹphe byikpoonu ẹka m'o -ruhuru; ọ bụru l'ọnu uwe iya.
Iphe bụ ndu byiru ẹka l'ọnu uwe iya ono adụkota mma.

15

Ome-l'alị ndiche ndu Ju
(Mak 7:1-13)

1 Ya ndono; yo nweru ndu Fárisii mẹ ndu ezije ekemu, shi Jerúsalemu byakfuta
Jisọsu; bya ajị iya:
2 "?Bụ ngụnu kparu iphe ndu etsoje ụzo ngu emebyi ome-l'alị ọphu shiru ndiche
ayi phẹ l'ẹka? ?Ngụnu meru iphe ẹphe ta akwọjedu ẹka akwọkwo; tẹmanu ẹphe
eride nri?"
3 Jisọsu asụ ẹphe: "?Bụ ngụnu meru iphe unu paru ome ekemu, Nchileke sụru t'e
meje haa; melahaa ome-l'alị ọphu unu ezi l'onwunu?
4 Nchileke tụru ekemu; sụ: 'Kwabẹ nne lẹ nna ngu ugvu;' sụkwaphu: 'Onye phuru
nne iya; m'ọ bụ nna iya iphu t'e gbua ya egbugbu.'
5 Ọ -bụru l'unu sụru: 'L'iphe bụ onye sụru nne lẹ nna iya l'iphe ya ge e-gude yeru
ẹphe ẹka; bẹ bụakwa iphe ya nụru Nchileke;'
6 bụnu iya bụ l'onye ono ta gbahẹdu t'ọ kwabẹ nne lẹ nna iya ugvu. Unu egude
ome ome-l'alị unu; mee okfu Nchileke; yọ bụru iphe mmanu.
7 Unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche-wa! Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuleruphu
ẹge unu dụ teke ono, o kfuchiru Nchileke; sụ:
8 " 'Ndu-a bụlekwaa ajaja eli ọnu;
bẹ ẹphe ajajẹ yẹbe Nchileke;
obu ẹphe nọkwaru ote-ẹnya.
9 Ẹja, ẹphe abaru iya bụ iphe ìphòró.
Ẹphe wotaru ekemu ọphu madzụ meberu
l'ezi t'e tuje iya ekemu Nchileke.' "

Iphe emerushije madzụ
(Mak 7:14-23)

10 Jisọsu abya ekukoo madzụ l'igwe; sụ ẹphe: "Unu ngabẹru iya nchị; k'ọphu iphe
e-do unu ẹnya.
11 Ẹ tọ bụkwa iphe madzụ eri l'ọnu emerushije onye ono. Ọ kwa iphe shi madzụ
l'obu lụfuta iya l'ọnu bụ iphe emerushije iya nụ."
12 Ya ndono; ndu etsoje ụzo iya abya asụ iya: "?Ị marua lẹ ndu Fárisii; bẹ ẹhu shi
eghu eghughu l'iphe ono, i kfuru ono?"
13 Yọ sụ ẹphe: "Iphe bụ oshi, ẹ-ta bụdu Nna iya k'imigwe gude ẹka iya dzabẹ iya;
bẹ ee-fefukwa efefu.
14 Unu parụru ẹphe haa; l'ẹphe bụ ndu ìshì, akpụ ndu ìshì. Onye ìshì -kpụru onye
ìshì ibe iya bụnu iya bụ l'ẹphe a-tụkokwa nwulahu lẹ nsụ."
15 Pyita asụ iya: "Kọnuaru ẹphe iphe okfu ono, i kfuru ono bụ."
16 Jisọsu asụ ẹphe: "?Unu te nwekwaphu uche tọo?
17 ?Unu ta madu l'iphe eeri eriri bụ l'ọnu; bẹ ooshije bahụ madzụ l'ẹpho. Yo shi
ẹke ono; a nyịfu iya.
18 Ọbe iphe shi l'ọnu madzụ lụfuta bụ obu b'o shi iya; bụru iya emeruje madzụ.
19 Ọ bụ l'obu madzụ; bẹ ẹjo ọriri eshije, akpataję ogbu madzụ; ori ogori; ome kẹ
nwanyi mẹ kẹ nwoke; ozi iphura; ọdzu ẹjo-ire; mẹ okfurushi madzụ.
20 Ọ bụ iphe ono emeruje madzụ. Ogude ẹka, ẹ ta kwọdu akwọkwo eri nri te
emerujekwa madzụ."

Ekweta Nwanyi, ẹ-ta bụdu onye Ju
(Mak 7:24-30)

21 Jisọsu egbeshi l'ẹke ono; jeshia alị, nọ-pheru Táya mẹ Sayịdónu mgburumgburu.
22 A bya amaru; nwanyi Kénanu, bu l'ẹke ono abyakfutashia ya; bya echia mkpu;
sụ iya: "Nnajiufu! Nggụbe o-shi-l'eri Dévidi; tẹ imiko iya dụ ngu rụ. Lẹ nwatibe iya
kẹ nwanyi; bẹ ọgvu bu l'ẹhu; gude iya l'agwa iya ọchi."
23 Obenu lẹ Jisọsu te yeduru iya ọnu. Ndu etsoje ụzo iya abya arọo Jisọsu; sụ iya:
"T'ọ chịfunu nwanyi-a, etsophe ẹphe; l'arachi ẹphe nchị-wa."
24 Jisọsu asụ ẹphe: "L'ẹ to nwekwa ẹke ọdo, Nchileke ziru iya tẹ ya jee; gbahaa tẹ
ya jee kẹ ndu Ízurẹlu, bụ ndu ọphu dụ l'ọ bụ ụnwu atụru, tufashihuru etufashihu."
25 Nwanyi ono abya adaa pẹe l'ifu Jisọsu; sụ iya: "Nnajiufu; byiko; yeru iya rụ ẹka."
26 Jisọsu asụ iya: "Ẹ tọ dụkwa mma t'e wota nri, a ga nụ ụnwegirima; nụ ụnwu
nkụta."
27 Nwanyi ono asụ iya: "Nnajiufu; ọ bụa ẹge ono b'ọ dụ; ọbu; mẹ nkụta erijekwaa
ẹviriva nri ọphu dashịru nụ teke onye nwe iya nụ eri nri."
28 Jisọsu asụ iya: "Oo-wa! Nggụbe nwanyi ọwaa; ekwekwe nke ngu apaa! Ọ
kwaphu ẹge ọogu ngu; bẹ Nchileke e-meru ngu." Teke onophu; ada nwanyi ono
adụwaphu mma.

Jisọsu agwọ ndu iphe eme

29 Jisọsu eshi ẹke ono tụgbua ọdo tsoru iku Eze Ẹnyimu Gálili ogologo. Yo jenyaa;
bya enyihu eli ugvu; je anọdu anọdu.
30 Tọ dụ iya bụ; igweligwe madzụ awụru byakfutashia ya; dutsuaru ndu ngvụru;
ndu ẹhu te dzudu oke; ndu ìshì; ndu ẹ-te ekfudu okfu; mẹwaru igweligwe ndu ọdo.
Ẹphe abya achịru ẹphe doo Jisọsu lẹ mgboro ọkpa; yo mee ẹphe; ẹphe akọrohukota.
31 Ya ndono; iphe ono adụkota igwe ndu ono biribiri; l'ẹphe phụru ndu ẹ-te shidu
ekfu okfu; ẹphe ekfulahaa okfu; ndu ẹhu te shidu dzua oke; ẹhu edzukota ẹphe
oke; ndu ngvụru ejelahaa ije; ndu ìshì aphụlahaa ụzo. Ẹphe ajalahaa Nchileke ndu
Ízurẹlu ajaja.

Jisọsu anụ ụnu madzụ iri nri
(Mak 8:1-10)

32 Ya ndono; Jisọsu ekua ndu etsoje ụzo iya; sụ ẹphe: "Imiko igweligwe ndu-a
dụkwa iya; l'ẹke yẹle ẹphe nọwaru abalị ẹto nta-a; tọ dụ iphe ẹphe gude, ẹphe e-ri.
Ya ta asụ-ghekwanu ẹphe t'ẹphe swịru ẹgu lashia; ọdumeka; bẹ ẹphe a-dashịkwa
mbà l'esu-ụzo."
33 Ndu etsoje ụzo iya asụ iya: "?Bụ awe l'echi-ẹgu l'ẹke-a; bẹ ẹphe a-phụ buredi
ọphu e-dzu mkporo-ọha-wa eriri?"
34 Jisọsu ajị ẹphe: "?Bụ ishi buredi ole; bẹ unu gude?"
Ẹphe asụ iya l'ọ kwa ishi buredi ẹsaa; ọwaa nwa ẹma, haru yịru iya nụ.
35 Yọ sụ ọha ono t'ẹphe nọshia l'alị.
36 Yọ bya achịta ishi buredi ẹsaa ono; ọwaa ẹma ono; bya ekele Nchileke ekele; bya
eworu iya washịa; chẹe ndu etsoje ụzo iya. Ndu ono, etsoje ụzo iya ono eworu iya
keeru igweligwe ndu ono.
37 Ẹphe l'ẹphe ha atụko rijishikota ẹpho. Ndu etsoje ụzo iya abya atụtua ibiribe
buredi ono ọphu wudurunu; yo ji nkata-ivu ẹsaa.
38 Ndu riru nri ono dụ ụnu unwoke ugbo iri;* a gụfukwa ụnwanyi; mẹ ụnwegirima.
39 E metsua; yọ sụ ndu ono t'ẹphe lawaru; kfutsua ẹge ono; bya abahụ l'ụgbo; yọ
bụru iya oje Magádanu.

---

* **15:38 15:38** Iphe ọ bụ bụ 4,000.

16

Ndu Fárisii ekfu tẹ Jisọsu meeru ẹphe iphe-ọphulenya
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 Ndu Fárisii; mẹ ndu Sádusii abyakfuta Jisọsu t'ẹphe gude okfu hata iya l'ọnya. Ẹphe asụ iya t'o menuaru ẹphe iphe, e-koshi l'ọo Nchileke ziru iya l'oswiya.
2 Yọ sụ ẹphe: "Ọobuje teke ọ bụ l'urẹnyashi; bẹ akpamigwe chahụru ròbóngu; unu asụ: 'L'ụboku a-dụkwa mma echile.'
3 Teke ọ bụ l'ụtsu; unu asụ: 'L'igwe e-phekwa phẹrephere; chịa oke mini ntanụ; okfu l'igwe ruru eruru ji alị.' Keshinu unu amajẹru kọo ẹge ụboku a-dụ teke unu leru ẹnya l'akpamigwe; ?nanụ ẹge e meru; unu ta dụ ike ọko iphe ọ bụ mbụ iphe, emegbaa l'ọgbo nta-a.
4 Ọgbo nta-a pakpọkwaaru ẹji; ẹphe te kwe nọpyabe Nchileke l'ẹka. Ẹphe achọ iphe-ọphulenya, e-koshi l'ọo Nchileke ziru yẹbe Jisọsu tẹ ya bya; ọbu l'ẹ tọ dụkwa iphe-ọphulenya, e-koshi ẹphe iphe ono; gbahaa iphe, meru l'ẹhu Jona."
Yo kfuebe ẹge ono; paru ẹphe haa; tụgbua.

Ọnma ọkwa lẹ k'ẹjo nzizi
(Mak 8:14-21)

5 Ndu etsoje ụzo Jisọsu erua azụ eze ẹnyimu azụ iya ọphu; bya anyata l'ẹphe zaharu ogude buredi.
6 Jisọsu asụ ẹphe: "Unu kwabẹkwa ẹnya; zejekwaaru t'iphe ekoje-buredi ndu Fárisii; mẹ kẹ ndu Sádusii; be emebyi unu."
7 Ẹphe awata okfuru ibe ẹphe; sụ: "?M'ọ kwa l'ẹphe t'egudedu buredi; bẹ ookfu ẹge ono."
8 Jisọsu amawarụphu iphe ẹphe ekfu; sụ ẹphe: "Oo-wa! Ekwekwe nk'unu apaa nwanshị! ?Ngụnu meru iphe unu ekfugbaaru ibe unu l'unu t'egudedu buredi?
9 ?To dokwaphu unu ẹnya? ?Unu ta nyatadu ẹge ya shi wota ishi buredi ise kedzuru ụnu madzụ iri l'ẹbo l'ụkporo iri tọo? ?Bụ nkata-ivu ole; bẹ unu tụtu-jiru ọphu e riphodoru eriphodo?
10 ?Unu ta nyatakwaphụ kẹ ishi buredi ẹsaa ono, ya kedzukwaruphu ụnu madzụ iri ono? ?Bụ nkata-ivu ole; bẹ unu tutujikwaruphu ọphu e riphodoru eriphodo?
11 ?Nanụ ẹge e meru; bẹ unu ta madu l'ẹ tọ bụdu okfu buredi; bẹ ya ekfuru unu teke ono, ya sụru unu: 'T'unu zejekwaaru iphe ekoje-buredi ndu Fárisii; mẹ kẹ ndu Sádusii; t'ẹ b'o mebyi unu.' "
12 Tọ dụ iya bụ; ẹphe abya amawarụphu l'ẹ tọ bụdu iphe, ekoje buredi b'ọ kfụbe ọswa ekfu t'ẹphe kwabẹkwaru ẹnya iya; l'iphe ọ sụru t'ẹphe zejekwaaru bụ iphe ndu Fárisii; mẹ iphe ndu Sádusii ezi.

Pyita ekfu onye Jisọsu bụ
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Ya ndono; Jisọsu phẹ abya erua ibyiya kẹ Sizaríya Fílipayi. Yọ jịlahaa ndu etsoje ụzo iya: "?Bụ onye; bẹ aasụje lẹ yẹbe Abụbu-Ndiphe bụ?"
14 Ẹphe asụ iya: "L'o nweru ndu asụje l'ị bụ Jọnu Baputizimu; ndu asụ l'ị bụ Eláyija; ndu asụ l'ị bụ Jeremáya; ndu asụ l'ị bụ onye lanụ lẹ ndu nkfuchiru Nchileke."
15 Yọ jị ẹphe: "Unubẹdua; ?unu sụkwanuru lẹ ya bụ onye?"
16 Sáyịmonu Pyita asụ iya: "Ọ bụ nggu bụ Kuráyisutu ọbu, bụ iya bụ Onye Ndzọta ono, bụ Nwatibe Nchileke ono; mbụ Nchileke ono, nọ ndzụ ono."
17 Jisọsu asụ iya: "Ọnu-ọma bụ kẹ nggụbe Sáyịmonu Jona! L'ẹ tọ bụkwa madzụ meru t'ị maru oswi-okfu ono. Ọ kwa Nna iya ọphu bu l'imigwe meru t'ị maru iya.

18 Tẹ ya karu ngu: Ọ bụ nggu bụ Pyita, bụ iya bụ mkpuma; ọ bụ l'eli mkpuma-wa;
bẹ ya a-kpụ chọchi iya. Ẹ to nwedu m'o -ruhuru; ọ bụru anwụhu, a-dụ ike mebyia
ya.
19 Ya a-nụ ngu ire-igodo kẹ ẹke Nchileke bụ eze."
20 Jisọsu ekfuebe ẹge ono; bya asụ ẹphe t'ẹ b'ọ dụkwa onye ẹphe e-kfuru l'ọo ya bụ
Kuráyisutu ọbu, bụ iya bụ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono.

Jisọsu ekfu lẹ ya e-je
iphe-ẹhuka; nwụhu
(Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)

21 Jisọsu adụbe teke ono kfulahaaru ndu etsoje ụzo iya; sụ: "Lẹ ya jefutajekwa
Jerúsalemu; jekwaaphu iphe-ẹhuka, ha igwe l'ẹka ndu bụ ọgurenya; mẹ l'ẹka ndu
ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ l'ẹka ndu ezije ekemu; ẹphe eworu iya gbua. Ya
-nọlephu abalị ẹbo; k'ẹto; Nchileke emee ya; ya eshi l'ọnwu teta; bya anọdu ndzụ
ọdo."
22 Pyita ekuchi iya ekuchi; balahaaru iya mba; sụ iya: "Tụswekwa; Nnajiufu! Ọwaa
te emekwa ngu."
23 Jisọsu aghachiwaphu; sụ Pyita: "Gbeshi iya l'ifu; nggụbe Sétanu-a. Ọ kwa ụkfu
b'ị bụ; l'anọchi iya ụzo. Uche ngu bụkwa uche kẹ madzụ; ẹ tọ bụkwa kẹ Nchileke."

Otso Jisọsu

24 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu asụ ndu etsoje ụzo iya: "O -nweru onye ọ dụ t'ọ bụru onye
etsoje iya nụ; t'onye ono wofu ẹnya l'ẹhu kẹ onwiya. T'onye ono vuta oshi-osweru
k'ọnwu iya vuru tsoru iya.
25 L'iphe bụ onye eme tẹ ya dzọo onwiya ndzụ l'onwiya; e-tufukwa ndzụ iya. Onye
gudekwanu okfu ẹhu yẹbe Abụbu-Ndiphe tufaa ndzụ iya lẹ mgboko-a e-nweru ndzụ
gbururu jeye.
26 Mbụ; ?bụ ngụnu bụ uru, madzụ ritaru m'o -nwekotaru iphemiphe ọbule, nọ lẹ
mgboko-a; tufaa ndzụ iya. M'ọ bụ; ?o nwekpooru iphe madzụ e-gudekpoo gbata ndzụ
iya; m'o -tufawa iya?
27 Lẹ Abụbu-Ndiphe a-bya bya ekpee ndiphe ikpe. Teke ọo-bya; bẹ oo-gude ùgvù;
l'egbu nwịinwii ẹge Nna iya egbu. Teke ono yẹle ụnwu ojozi-imigwe iya ayịru; yọ
bya akfụa onyemonye ọbule ụgwo ẹge gbaru iphe o meru.
28 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: o nwetsukwaaru ndu, haru vudo l'ẹke-a, ẹ-ta
anwụhudu nụ; gbahaa l'ẹphe phụru teke Abụbu-Ndiphe a-bụru eze; gude ugvu; mẹ
ike, dụ biribiri; egbu nwịinwii abya."

17

Jisọsu egbu nwịinwii
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

1 Abalị ishingu eswelephu; Jisọsu eduta Pyita; mẹ Jémusu; mẹ Jọnu, bụ nwunne
Jémusu duru ẹphe jeshia l'eli ugvu ọbu, ha l'eli; je anọdu iya nwẹnkinyi ẹphe.
2 Nchileke emee; Jisọsu achanwehu l'ẹnya ẹphe. Ifu egbulahaa ya nwịinwii l'ọ bụ
ẹnyanwu. Uwe iya achakọta biribiri; l'egbu nwịinwii l'ọ bụ anwụ echi-oke-eswe.
3 A bya ele ẹnya; ẹphe aphụwaphu Mósisu; mẹ Eláyija l'ẹke ono; ẹphe lẹ Jisọsu
l'ekfu okfu.
4 Pyita akfulihu; sụ Jisọsu: "Nnajiufu; ọ dụkwa mma l'ẹphe nọ l'ẹke-a. Teke bụ l'ọ
dụ ngu mma; tẹ ya tụnua mkpu ẹto l'ẹke-a: nanụ nke ngu; nanụ kẹ Mósisu; nanụ kẹ
Eláyija."

5 Yọ kpụkwadurua okfu ono l'ọnu ekfu; urukpu, chageru ụcha abya asakputa ẹphe.
Olu-okfu eshi l'urukpu ono; sụ: "Ọwaa bụ Nwata iya kẹ nwoke, ya yeru obu; oomeje;
ẹhu atsọ iya ẹna. Unu nụjekwaa iphe ookfu!"
6 Ndu ono, etsoje ụzo iya ono anụa okfu ono; daa; kpubetsua ifu l'alị; ẹke ẹphe atsụ
egvu.
7 Jisọsu abya ebyia ẹphe ẹka; sụ ẹphe: "Unu gbeshi. Unu ba atsụshi egvu."
8 Ẹphe egbeshi; bya achịkaa ẹnya; to nwehe onye ọdo, ẹphe phụru; gbahaa Jisọsu
nwẹnkinyi iya.
9 Ẹphe enyizitade l'ugvu ono; Jisọsu ekfushiaru ẹphe ike t'ẹ b'ọ dụkwa onye ẹphe
e-kfuru iphe ẹphe phụru jeye teke Abụbu-Ndiphe e-shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
10 Ẹphe ajị Jisọsu: "?Bụ ngụnu meru iphe ndu ezije ekemu asụje lẹ Eláyija; bẹ
e-vuoduru ụzo bya?"
11 Yọ sụ ẹphe: "L'ọ bụ oswi-okfu lẹ Eláyija vufutajeodu ụzo bya bya edokwazi
iphemiphe ọbule.
12 Ọlobu; tẹ ya kakwaru unu: lẹ Eláyija byahaakwaru; ẹphe ta ma l'ọ bụ iya; gbe
woru iya mee ẹge dụ ẹphe mma. Ọ kwaphu ẹge ono; bẹ Abụbu-Ndiphe e-shi ẹphe
l'ẹka jee iphe-ẹhuka."
13 Yọ bụru teke ono; bẹ ndu etsoje ụzo iya maru l'onye ookfuru ẹphe okfu iya sụ l'ọ
byawaru; bẹ bụ Jọnu Baputizimu.

Jisọsu agwọ nwata nwoke, ọgvu bu l'ẹhu
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

14 Ẹphe alatashia azụ l'ẹke ikpoto ndu ono nọ; nwoke lanụ abyakfuta Jisọsu; bya
ebyishi iya ikpere l'ifu; sụ iya:
15 "Nnajiufu; phụaruru nwa iya nwoke imiko; lẹ ndakfụku atụ iya; kfụbekpo atụshi
iya ike. Ọ tụwaru iya chee l'ọku; mẹ lẹ mini ugbo olemole.
16 Ya edutawaru iya ndu etsoje ụzo ngu; ẹphe ta dụ ike mee ya t'ọ dụ mma."
17 Jisọsu asụ ẹphe: "Oo-wa! Unubẹ ọgbo nta-a; ndu ẹjo ọkpoma, ẹ-te nwedu iphe
unu ekwetaje-wa! ?Bụ teke ole; bẹ yẹle unu a-nọta-be jeye? ?Teke ole; bẹ ya a-
tatabekpooru unu nshi jeye? Unu dutaru iya ẹya l'ẹke-a."
18 Ya ndono; Jisọsu abya abaaru ọgvu ono mba; ọgvu ono aparu nwata ono haa.
Shita teke ono; nwata ono adụwaphu mma.
19 E meebetsua; ndu etsoje ụzo Jisọsu abyakfutashia Jisọsu teke ọ nọ nwẹnkinyi
iya; bya ajị iya iphe meru iphe ẹphe ta dụdu ike chịfu ọgvu ono?
20 Yọ sụ ẹphe: "L'ọ bụ l'ekwekwe unu ha nwanshị kparu iya. Kamẹnu; tẹ ya
karu unu: Ekwekwe unu -habekpoonu nshinu l'ọ bụ nwa ịrikirikwekwe akpụru
mọsutadu; bẹ unu a-sụkwa ugvu-wa: 'Ugvu; fọta onwongu l'ẹke-a je edobe l'ẹkaphu!'
yọ fọlinuaphu onwiya. Ẹ to nwedu iphe a-kpọ unu ẹka ememe!
21 Ọ kwaphụ ọswi aswịswi; ekfu anụ Nchileke; bẹ ee-gude chịfu egbe ọgvu ono. Ẹ
to nwekwa iphe ọdo, e-meghe iya nụ."

Jisọsu ekfu k'anwụhu iya ọdo
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

22 Yo be ujiku lanụ; ndu etsoje ụzo Jisọsu edzukobe l'ẹkalanu lẹ Gálili; Jisọsu asụ
ẹphe: "Abụbu-Ndiphe; bẹ ee-mekochaa kpụru ye ndiphe l'ẹka;
23 ẹphe eworu iya gbua. Ọ -nọo abalị ẹbo; k'ẹto; Nchileke emee ya; yo shi l'ọnwu
teta bya anọdu ndzụ ọdo." Aphụ iphe ono, o kfuru ono akfụbekpoo ọswa rua ẹphe
l'ẹhu.

Ọtu akịriko eze-ụlo Nchileke

24 Teke Jisọsu; mẹ ndu etsoje ụzo iya ruru Kapániyọmu; bẹ ndu akịriko eze-ụlo
Nchileke byakfutaru Pyita; bya ajị iya: “?Ọotuje akịriko eze-ụlo Nchileke mbụ onye
ezije unu iphe?”
25 Pyita asụ ẹphe: “?Ọ bụru-abụ?”
Pyita abatalẹphu l'ụlo; onye ọdungu, kfuru okfu abụru Jisọsu. Yọ sụ Pyita: “?Nanụ
ẹge ọ dụ ngu; Sáyịmonu; ?ọ dụ ngu l'ọ bụ ndu ole; bẹ atụje akịriko; m'ọ bụ ụtu
mmanu ọdo; nụ ndu eze kẹ mgboko-wa? ?Bụ ndibe ndu eze; tọ ndu ọdo?”
26 Pyita asụ iya l'ọo ndu ọdo.
Jisọsu asụ iya: “Ọo ya bụ lẹ ndibe ndu eze ta yịdu iya.
27 Ọlobu t'ẹ b'ọ dụ l'ayi enge ẹphe ẹka l'ishi; tụgbua; jeshia ịkokoro l'eze ẹnyimu.
Iphe, bụ ẹma ọdungu, vu ụzo lọo ịkokoro ngu; nmata iya. Teke i wofutaru iya; nggu
anyahaa ya ọnu. Ịi-phụ-a okpoga, e-dzu akịriko nggu l'iya l'ọnu iya ono. Wota iya; je
atụa ya.”

18

Onye katsụkpo nụ
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 Teke ono kwaphu; ndu etsoje ụzo iya abyatashia; bya asụ iya: “?Bụ onye a-
katsụkpo nshinu l'ẹke Nchileke bụ eze?”
2 Jisọsu abya ekua nwata nshịi; duta iya dobe ẹphe l'ifu;
3 bya asụ ẹphe: “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: Ọ -bụdu l'unu gbanweru bya adụ l'ọ bụ
ụnwegirima; bẹ unu ta abyakwa bya abahụ l'ẹke Nchileke bụ eze.
4 Iphe bụ onye wozitaru onwiya alị bya adụ l'ọ bụ nwata nshịi-wa; bẹ bụ iya
katsụkpo nshinu l'ẹke Nchileke bụ eze.
5 Onye gude ẹpha yẹbe Jisọsu nabata nwata nshịi, ha ẹge-a; bẹ bụakwa yẹbedua;
bẹ onye ọbu nabataru.”

Ọkwa k'ome iphe dụ ẹji
(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 “Onye kpatakwanụru tẹ onye lanụ l'ụnwegirima-a, wowaru onwẹphe ye iya l'ẹka-
a shiswee ụzo ono b'ọ ga akakwaru mma l'a pataru o-ji-l'ẹka mkpuma, ha nshinu;
nmaa ya l'olu; je enwuru chee l'ebo eze ẹnyimu.
7 Nshọo unubẹ ndiphe! Kẹ l'iphe, jiru mgboko bụ iphe alọje madzụ eye l'ome iphe
dụ ẹji. Ẹ tọ dụkwa ẹge e meru; iphe a-nọdu e-se t'ọ lọru madzụ ye l'ome iphe dụ ẹji
ta anọ. Obenu; nshọo onye ọphu egbe iphe ono e-shi l'ẹka!
8 “Ọ -bụru l'ọ bụ ẹka ngu m'ọ bụ ọkpa ngu akpataję ngu ome iphe dụ ẹji; bufu l'iya
phu; tufaa! O gbe ka mma l'ị bụ mkpụrukpu ẹka; m'ọ bụ bụru ngvụru; bahụkpoonu
l'ọkpuberu ndzụ; karia l'ẹka ngu labụ; m'ọ bụ ọkpa ngu labụ dzuru ngu oke; e nwuru
ngu chee l'ọku, ẹ-ta nyịhudu anyịhu gbururu jeye.
9 Ọ -bụru l'ọ bụ ẹnya ngu akpataję t'i mee iphe dụ ẹji; swọfuta l'iya phụ; tufaa!
Ọ kakwa mma l'i gude ẹnya lanụ bahụkpoonu l'ọkpuberu ndzụ; karia l'ẹnya labụ
dzuru ngu oke; e chee ngu l'ọku alị-maa.”

Ẹtu, eegude atụru, jephuhuru ejephuhu anma
(Luk 15:3-7)

10 “Unu kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'ọ dụ teke unu a-sụ l'unu ta agụbedu ẹgirima-wa
iphe. Tẹ ya karu unu: l'ụnwu ojozi-imigwe ẹphe anọjekwa l'ifu Nna iya, bu l'imigwe
mkpụrumkpuru.
11 Abụbu-Ndiphe byaru ọdzota ndu, phuhuru ephuhu.

12 “?Nanukwanu ẹge ọ dụ unu? Ọ -bụru l'o nweru onye nweru ụkporo atụru ise;
nanụ ejephuhu; ?tọo hadu ụkporo ẹno l'iri 'ẹ tete ọphu l'ugvu l'ẹke ono; jeshia ọcho
onanu, jephuhuru ejephuhu ono.
13 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: Ọ -phụa ya; bẹ ọo-kfubekpoo ọswa tee ẹswa iya karia
ụkporo ẹno l'iri 'ẹ tete ọphu, ẹ-te phuhudu ephuhu phụ.
14 Ọo ya bụ l'ẹ tọ bụdu uche-obu Nna unu ọphu bu l'imigwe t'o nweru ẹgirima ono;
m'ọ bụ onye lanụ, a-la l'iyi.”

Kẹ nwanna, mesweru nụ

15 “Teke nwanna ngu mesweru ngu; je je ekfuru iya iphe ọbu, o meru ngu ọbu. Je
ekfuaru iya ẹya l'ẹke nggu l'iya nọ unu ẹbo. Teke ọ nataru iphe i kfuru iya; ọo ya bụ;
nggu amaru lẹ nwanna ngu ono b'i dulatawaru azụ.
16 Teke bụkwanu l'ẹ tọ natadu iphe i kfuru iya; dutafua onye lanụ; m'ọ bụ ụmadzu
ẹbo yeru onwongu; k'ọphu ọo-dụkwanu ẹge okfu Nchileke kfuru iya sụ: ‘L'iphe bụ
okfu, daru adada; t'ọ bụjeru ekebe, ụmadzu ẹbo m'ọ bụ ẹto l'agba; bẹ ee-gude kfushia
ya.’
17 Teke bụ l'ẹ tọ natakwaphu iphe ẹphe kfuru; wota iya je ekfuaru chọchi. Teke ẹ
tọ natakwaphu iphe chọchi kfuru; ọo ya bụ; unu eworu iya dobe l'ọ -bụ onye ọhodo;
m'ọ bụkwanu l'ọ bụ onye ana akịriko.
18 “Kamẹnu; tẹ ya karu unu l'unu ha: 'Iphe bụ iphe unu keru ẹgbu lẹ mgboko-
a b'e keekwaru ẹgbu l'imigwe. Iphe bụ iphe unu tọfuru l'ẹgbu lẹ mgboko-a b'a
tọokwaruphu l'ẹgbu l'imigwe.
19 “Iphe ọdo, ya ekfuru unu bụ l'iphe, bụ iphe, unu dụ ẹbo nọdu lẹ mgboko-a; gude
obu lanụ kweta; kfuru nụ Nchileke; iphe ọbu; bẹ Nna iya ono, bu l'imigwe ono e-meru
unu.
20 Kẹ l'iphe bụ ẹke, a dụ ẹbo; m'ọ bụ ẹto dzukobe; okfu l'ẹphe bụ ndu nk'iya; bẹ
ẹphe l'iya nọokwa l'ẹke ono.”

K'onye ẹjo ọkpoma, ji ụgwo

21 Pyita abyakfutashia ya bya asụ iya: “Nnajiufu; ?bụ ugbo ole; bẹ nwanna iya
e-meswe iya; ya agụkotaru iya nvụ? ?Bụ ugbo ẹsaa tọo?”
22 Jisọsu asụ iya: “Wawakwa; ẹ tọ bụkwa ugbo ẹsaa damu. Ọ bụ ugbo ẹsaa ẹsaa
ugbo ụkporo ẹto l'iri.
23 Ọo ya bụ l'ọo ẹge-a; bẹ ọo-dụ teke Nchileke e-koshi lẹ ya bụ eze: Ọo-dụ l'ọ bụ
onye eze, meru tẹ ya gbazia okpoga iya yẹle ndu ejeru iya ozi.
24 Yọ wata l'iya phụ agbazi; e dutashiaru iya onye ọphu ji iya ụgwo ụkporo-jọmu-
jọmu;
25 ọphu nwoke ono 'adụdu ike kfụa ya. Nnajiufu iya ono asụ t'e ree ya; ree nyee
ya; mẹ ẹgirima iya; mẹ iphemiphe ọbule, o nweru; t'a kfụa ụgwo ono.
26 Nwoke ono abụru pẹe l'alị; byishi ikpere; rọlahaa nnajiufu iya ono; sụ iya: ‘Nna;
taaru nshi; lẹ ya a-kfụkotakwa ngu-a okpoga ono l'ọ ha.’
27 Imiko nwoke ono egude nnajiufu iya ono. Yọ paru iya haa; sụ iya t'ẹ b'ọ kfụhe
iya ụgwo ono lẹ phuu; t'o riwa iya ru.
28 “Obenu lẹ nwozi ono gbeshileruphu alụfu; je aphụa nwozi ibe iya, ji iya ụgwo
okpoga, ẹ-ta badu ishi. Yọ fụaru onye ono, ji iya ụgwo ono; wọ iya l'ẹkpiri; sụ iya:
‘T'ọ kfụa ya ụgwo, o ji iya!’
29 Nwozi ibe iya ono adaa pẹe l'alị; l'arọ iya; sụ iya t'ọ taaru nshi; lẹ ya a-kfụkwa
iya ẹya-a.
30 Yọ jịka-ghekpo tengu; kpụru iya je atuchia l'ụlo-mkpọro; t'ọ nọdu l'ẹke ono jeye
teke ọo-kfụ iya ụgwo ono.

31 Ndu ozi ibe ẹphe ọphunanu aphụa iphe meru nụ; ẹhu adashịa ẹphe kọo. Ẹphe
eje eworu iya dooru nnajiufu ẹphe ono; dokotaru iya ẹge ọ mụru ẹphe l'ọ ha.
32 Ya ndono; nnajiufu ẹphe ono eku iya; sụ iya: 'Nggụbe nwozi-a, ẹjo ọkpoma egbu
egbugbu-wa! ?Ị phụru-a egbe ụgwo, i ji iya; ya ahakọtaru ngu iya l'ọ ha; sụ t'ẹ b'ị
kfụhe iya ẹya; okfu l'ị rọru iya arọro.
33 ?Tọ gbadu kẹ t'ị phụaru madzụ ibe ngu imiko ẹge ono, ya phụru ngu imiko ono?'
34 Nnajiufu iya ono egude ẹhu-eghughu kwekputa iya je eye ndu ọgbogu l'ẹka
t'ẹphe nụa ya aphụ jeye teke ọo-kfụebe ụgwo, o ji l'ọ ha.
35 "Ọ kwaphu ẹge ono; bẹ Nna iya ọphu bu l'imigwe e-me onyemonye ọbule l'ime
unu, ẹ-te gudedu obu iya l'ọ ha gụaru nwanna iya, mesweru iya nụ nvụ."

19

K'ọchifu nwanyi
(Mak 10:1-12)

1 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu ekfuebelephu okfu ono; shi Gálili jeshia ibyiya kẹ Judíya, nọ
l'azụ Jọ́danu azụ iya ọphu.
2 Madzụ azaa mkpẹkwo ọ -da; ọ dakoru; wụru tsoru iya. Yo mee; ẹhu adụkota ẹphe
mma l'ẹke ono.
3 Ndu Fárisii abyaa t'ẹphe gude okfu hata iya l'ọnya. Ẹphe ajị iya: "?Ọ dụ mma tẹ
nwoke chịfu nyee ya; m'o -ruhuru; ngụnu mee?"
4 Yọ sụ ẹphe: "?Unu ta madu l'e deru l'ẹkwo okfu Nchileke sụ l'onye meru madzụ
l'ọdungu bụ nwoke lẹ nwanyi b'o meru ẹphe;
5 metsua bya asụ ẹphe: 'Ọo ya meru iphe nwoke a-ha nne iya; haa nna iya yẹle
nyee ya atụgbabe; ẹphe ẹbo ono abya abụru onye lanụ.'
6 Ẹphe ta abụhedu ụmadzu ẹbo. Ẹphe bụwa onye lanụ. Ọo ya bụ; iphe Nchileke
gudewa ẹka iya tụgbabe nanụ; t'ẹ b'o nwekwa madzụ nwigbaleke-ọma, e-kekafu iya
nụ."
7 Ẹphe asụ iya: "?Ngụnu meru iphe Mósisu tụru ekemu; sụ: 'Tẹ nwoke, byajẹru
ọchifu nyee ya vujeoduru ụzo dee ẹkwo nụ nwanyi ọbu lẹ ya ta alụhedu; tẹmanu yọ
chịfude iya?' "
8 Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ bụ okfu l'unu bụ ndu ẹjo ọkpoma meru iphe Mósisu kweru
t'unu chịfuje nyee unu. Obenu lẹ shitakpo l'ọdungu b'ẹ tọ dụhaakwa ẹge ono.
9 Nta-a bụ iphe ya ekfuru unu bụ l'iphe bụ onye chịfuru nyee ya; je alụa ọdo; bụkwa
ogori; bẹ oori; a gụfukwa lẹ nwanyi ọbu eme k'ẹnyishi ẹji."
10 Ndu ono, etsoje ụzo iya ono asụ iya: "Ọ -bụru ẹge ono b'ọ dụ mbụ kẹ nwoke yẹle
nyee ya b'ọ kalẹkwaphu mma t'a haa k'ọlu nwanyi lẹ phuu."
11 Yọ sụ ẹphe: "Ẹ tọ bụebekwa madzụ l'ọ ha; bẹ a-dụ ike maru iphe okfu iya ono
bụ. Ndu a-dụ ike maru iphe ọ bụ kwaphu ndu Nchileke koshiru iya.
12 L'iphe kparu iphe madzụ ta alụjedu nwanyi dụkwa iche iche. O nweru ndu ẹ-te
yeghejedu ime. Yọ bụru ẹge ono; bẹ ẹphe dụ; a mụa ẹphe. O nweru ndu bụ madzụ
hàrù ẹphe àháhá. Nweru ndu ọphu riburu l'ẹphe te emedu kẹ nwanyi; k'ọphu ẹphe
a-ka ojeru Nchileke ozi ọhuma. T'onye maru lẹ ya a-dụ ike nata okfu ono natakwa
iya."

Jisọsu agọru ụnwegirima ọnu
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 A haru dutatsuaru Jisọsu ụnwegirima nshịi t'o byibegbaa ẹphe ẹka; kfuru
nụ Nchileke l'okfu ẹhu ẹphe. Ndu etsoje ụzo iya abaaru ndu ono, edutaru iya
ụnwegirima ono mba.

14 Jisọsu asụ ẹphe: “Unu haa ẹgirima t'ẹphe byakfuta iya. Unu ba nashịshi ẹphe
anashị; l'ọ kwa ndu, dụ ẹge ono; bẹ ẹke Nchileke bụ eze bụ nk'ẹphe.”
15 Yọ bya ebyibegbaa ụnwegirima ono ẹka; meebe tụgbua.

Nwata okoro, nweru iphe
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Ya ndono; yo nweru nwoke, byakfutaru Jisọsu; bya asụ iya: “O-zi-iphe! ?Bụ
ngụnu bụ iphe dụ mma, ya e-me; k'ọphu ya e-nweru ndzụ gbururu jeye?”
17 Jisọsu asụ iya: “?Bụ ngụnu meru iphe ịikpa iya ishi iphe iphe dụ mma bụ? Ọ
bụphu onye lanụ bụ onye dugeru mma nwẹnkinyi iya. Ọ -bụru l'ọ dụ ngu t'ị bahụ
l'ọkpube ndzụ; nggu emeje iphe ekemu kfuru.”
18 Nwata-okoro ono ajị iya: “?Bụ ekemu ole ndono?”
Jisọsu asụ iya: “Be egbukwa madzụ; be erikwa ogori; be ezikwa iphura; ba
adzụjekwa ẹjo-ire;
19 kwabẹru nne lẹ nna ngu ugvu; nggu eyeru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru
onwongu.”
20 Nwata-okoro ono asụ iya: “L'iphemiphe ọbule ono; bẹ ya shiwa kwabẹtaru ẹnya.
?Nanụhunu iphe ọdo, phọdufuaru iya l'ememe?”
21 Jisọsu asụ iya: “Teke bụ lẹ ọogu ngu t'ị dụebe mma; je je ereshikota iphe i nweru
l'ọ ha; chịru okpoga iya nụ ndu ụkpa. Teke ono; nggu enweru ọkpobe iphe l'imigwe.
I -meebe ẹge ono; nggu abya etsoru iya.”
22 Nwata-okoro ono anụlephu onanu; ẹhu ejihu iya oyi. Yọ bụru iya atụgbu; l'ẹke
o nweshikwanuru iphe ike.
23 Jisọsu asụ ndu etsoje ụzo iya: “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: Ọ dụkwanu ẹhuka ẹge
ee-me tẹ ndu nweru iphe bahụ l'ẹke Nchileke bụ eze!
24 Ya ekfukwaru iya unu: Ọ kakwa ntse t'e wota ịnya; pyoo l'ẹnya ngga, aadzụ
ẹkwa; karia t'onye nweru iphe bahụ l'ẹke Nchileke bụ eze.”
25 Ndu etsoje ụzo iya anụ l'iya phụ; yọ kpọo ẹphe okfu. Ẹphe ajị iya: “?Bụ onye; bẹ
Nchileke a-dzọfutakwadu m'ọ -dụ ẹge ono?”
26 Jisọsu elee ẹphe ẹnya; bya asụ ẹphe: “L'ẹke, madzụ nọ b'ọ bụkwa 'ama-ẹge-ee-
me-iya. Obenu l'ẹ tọ dụdu Nchileke ẹge ono; kẹle Nchileke te nwedu iphe kpọru iya
ẹka l'ememe.”
27 Pyita asụ iya: “Lewaru! Ẹphebedua, hakọtaru iphemiphe ọbule; bya etsoru
ngu-a; ?bụ ngụnu; bẹ ẹphe e-rita iya?”
28 Jisọsu asụ ẹphe: “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: Teke yẹbe Abụbu-Ndiphe a-bya
adụgaru l'aba-eze iya, egbu nwịinwii; chịlahaa mgboko ọphungu ọphu a-bya nụ; bẹ
unubẹ ndu ono, etsoje iya nụ ono a-dụgagbakwaaruphu l'aba-eze iri l'ẹbo; kpee ikfu
iri l'ẹbo ndu Ízurẹlu ikpe.
29 Iphe bụ onye hakọtaru ụlo iya; m'ọ bụ unwunne iya: ndu k'unwoke; mẹ ndu
k'ụnwanyi; m'ọ bụ nna iya; m'ọ bụ nne iya; m'ọ bụ ụnwegirima iya; m'ọ bụ alị iya
l'okfu ẹka yẹbe Jisọsu; bẹ Nchileke a-kfụ ụgwo iya nkfungo ugbo ụkporo ise. E -
megekwaru; yo nweru ndzụ gbururu jeye.
30 Obenu l'igweligwe ndu ọphu vu ụzo nta-a e-mekochaa bụru ndu ikperazụ; ndu
ọphu bụ ndu ikperazụ abụru ndu ivuzọ.”

20

Ndu, eje ozi lẹ mgbo vayịnu

1 “Teke Nchileke e-koshi lẹ ya bụ eze; bẹ ọo-dụlephu l'ọ bụ nnajiufu, nmaru ẹwa
l'oswi ngguge; lụfu je obuta ndu ozi t'ẹphe byaru iya ozi lẹ mgbo vayịnu iya.

2 Yẹle ndu ozi ono ekfubutsulephu aswa iya; bụ iya bụ aswa ozi nchi-ejihu; yọ chịru
ẹphe ye lẹ mgbo vayịnu ono.
3 Yo rudelephu l'ẹnyanwu agbakota; yọ lụfu je aphụa ndu ozi ọdo, vudotsua kẹ
mmakanụ l'ọdu-ozi.
4 Yọ sụ ẹphe: 'Unu tụgbukwaaphu je ejee ozi lẹ mgbo vayịnu iya; lẹ ya a-kfụa unu
ụgwo ẹge gbaru nụ!' Ẹphe ekwe iya jeshia.
5 "Yo be l'echi oke-eswe; yọ lụfukwa ọdo je achịta madzụ je eyekwaphu lẹ mgbo
vayịnu ono. Yo be l'ẹnyanwu-ọgbufu-l'ishi; yo jekwaphu je achịta ndu ozi ọdo je
eyekwaphu lẹ mgbo vayịnu ono.
6 Ẹnyanwu ekpodelephu zazaza; yọ lụfukwa ọdo; je aphụa ndu ọdo, nọ kẹ
mmakanụ; jị ẹphe iphe kparu iphe ẹphe vudo kẹ mmakanụ l'ẹke-a keshinu ụtsu?
7 Ẹphe asụ iya l'ẹ to nwedu onye chịtaru ẹphe t'ẹphe jeru iya ozi. Yọ sụ ẹphe t'ẹphe
tụgbua je etsoru ndu ọphu ejekwaru iya phụ ozi lẹ mgbo vayịnu iya.
8 "Ya ndono; yo be l'urẹnyashi; nwoke ono, nwe mgbo vayịnu ono asụ onye ishi-
ọru iya t'o kua ndu ozi ono kfụa ẹphe ụgwo ẹphe. T'o shi iya akfụkfu lẹ ndu ọphu
byakperu azụ; kfụa ya jeye lẹ ndu ọphu vu ụzo bya phụ.
9 Ndu onanu, byaru l'ẹnyanwu ekpowa zazaza ono alụfuta; yọ kfụa ẹphe aswa ozi
nchi-ejihu l'ẹhu l'ẹhu.
10 Ndu k'ọdungu ono abyalẹphu; l'arịkwanu lẹ aa-kfụ ẹphe iphe, kariru ẹge a
kfụru ndu ọphu. Obenu l'ọ kwaphu iphe, a kfụru ndu ọphu b'a kfụhukwaruphu
ẹphebedua.
11 Ẹphe anatatsụa ya; wata ọguru nnajiufu ono aphụ;
12 sụ: 'Ndu ọwaa, byakperu azụ-wa, ẹ-te jedu ozi ụlori-wa b'ị kfụkwaruphu ayi
l'ẹphe iphe lanụ; l'ẹke ayi jegbukwaru onwayi l'ozi ejegbu ntanụ phuu; yeru anwụ,
chiru ayi.'
13 "Yọ sụ onye lanụ: 'Ọnya iya-e! M'ẹ tọ dụkwa ẹke, ya meru ngu ẹji. ?Tọ bụdunua
aswa ozi nchi-ejihu; bẹ nggu l'iya kfuburu?
14 Wota okpoga, gbaru ngu nụ lashia; l'ọ bụ iya tụru obu iya ama kfụa ndu, ono
byakperu azụ ono iphe, ya kfụru ngu.
15 ?Tẹ tọ bụdu iphe, dụ iya mma; bẹ ya e-me l'iphe, bụ nk'iya? ?Tẹ ịitabaru ẹphe
ẹnya; okfu lẹ ya meru ndu ọphu iphe-ọma?'
16 "Ọo ya bụ lẹ ndu bụ ndu ivuzọ e-mekochaa bụru ndu ikperazụ. Ndu bụ ndu
ikperazụ abụru ndu ivuzọ."

K'ugbo ẹto, Jisọsu ekfu kẹ anwụhu iya
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

17 Ya ndono; Jisọsu atụgbua; yọ bụru iya oje Jerúsalemu yẹle ndu etsoje ụzo iya.
Ẹphe ejenyaa; yọ bya ekuchi ndu ono, etsoje ụzo iya ono; ẹphe iri l'ẹbo; sụ ẹphe:
18 "Lẹ nta-a; bẹ ẹphe ejeekwa Jerúsalemu. L'ẹke ono; bẹ ee-deru Abụbu-Ndiphe
nụ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu; ẹphe ekpee ya nkfugbu;
19 duru iya nụ ndu ẹ-ta madụ Nchileke t'ẹphe jaa ya ewena; chia ya iphe; woru iya
kpọpyabe l'oshi-osweru. Ọ -nọo abalị ẹbo; kẹ ẹto; Nchileke emee ya; yo shi l'ọnwu
teta; bya anọdu ndzụ ọdo."

Iphe nne ụnwu Zébedi arọ
(Mak 10:35-45)

20 Ya ndono; nne ụnwu Zébedi ẹphe ẹbo; mbụ nne Jémusu; mẹ Jọnu abyakfutashia
Jisọsu. Nwanyi ono abya ebyishi ikpere l'alị l'ifu Jisọsu tẹ ya rọta iya iphe.
21 Jisọsu asụ iya: "?Nanụ ẹge ọ dụ?"
Yọ sụ iya: "L'iphe ya ekfu bụ kẹ ụnwu iya-wa ẹphe ẹbo: t'i kwee ya ụkwa l'onye
lanụ a-nọdu ngu l'ẹka-ụtara; onye ọphu anọdu ngu l'ẹka-ibyita l'ẹke, ị bụru eze."

22 Jisọsu asụ ẹphe: “Unu ta makwa iphe unu arọ. ?Unu a-dụa ike ngụa l'okoro
iphe-ẹhuka ono, ya abya angụngu ono?”
Ẹphe asụ: “Iyee; l'ẹphe a-dụa ike.”
23 Jisọsu asụ ẹphe: “Okoro, ya gude ngụa iphe; bẹ unu e-gudekwaa ngụa. Obenu
lẹ kẹ t'a nọdu iya l'ẹka-ụtara; m'ọ bụ l'ẹka-ibyita ta bụkwa iya; bẹ ono nọ l'ẹka. Ono;
bụ ndu, Nna iya kwakọberu iya b'ọ nọru.”
24 Ụmadzu iri ndu ọphu anụlephu iphe unwunne labụ ono jeru; yo ghulahaa ẹphe
eghughu.
25 Jisọsu ekukobewaphu ẹphe l'ẹkalanu; sụ ẹphe: “Unu marua lẹ ndu ọhodo, a
sụru l'ọo ẹphe bụ ishi anọduje akpa ndu ẹphe achị ẹhu; bya eyeru l'ọo onye nọ l'oke
ọkwa anọduje eme tẹ ndu ọdo maru l'ọo ya ka nshinu.
26 Nk'unu ta bụkwa ẹge ono; bẹ ọo-dụ. Onye ọ dụ t'ọ ha nshinu l'unu; tẹ onye ọbu
yejeru ndu ọphunanu ẹka.
27 Onye ọ dụ t'ọ bụru onye ivuzọ l'unu; t'onye ono wozita onwiya alị; dụ l'ọ bụ ohu,
ejeru ndu ọphu ozi.
28 Lẹ Abụbu-Ndiphe ta byakwa t'e yeru iya ẹka. Iphe ya gbe byachia kwa tẹ ya
yeru ndu ọdo ẹka; ọdo bụ tẹ ya gude onwiya chịaru Nchileke ẹja t'ọ bụru iphe ya
e-gude gbata ndzụ igwe ọha.”

Jisọsu agwọ unwoke labụ, atsụ ìshì
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Ẹphe eshilephu Jériko alụfuta; a dụ l'igwe wụ-lihu tsoru iya.
30 Ya ndono; ụmadzu labụ, atsụ ìshì adụgaru l'iku esu-ụzo. Ẹphe anụa l'ọ bụ Jisọsu
eswe; rangarahu: “Nnajiufu; nggụbe o-shi-l'eri Dévidi; phụaru ẹphe imiko-o!”
31 Ndu ono abaaru ẹphe mba; sụ ẹphe t'ẹphe daa nwashị. Ẹphe akalẹ iya-a ọrashi
ike; sụ: “Nnajiufu; nggụbe o-shi-l'eri Dévidi; phụaru ẹphe imiko-o!”
32 Jisọsu abya evudo; kua ẹphe; jị ẹphe: “?Bụ ngụnu b'ọ dụ unu tẹ ya meeru unu?”
33 Ẹphe asụ iya: “Nnajiufu; menua t'ẹphe wata ọphu ụzo.”
34 Imiko ẹphe egude Jisọsu. Yọ bya ebyia ẹphe ẹka l'ẹnya. Teke onophu; ẹphe
awatawaphu ọphu ụzo; tsophelahaa ya.

21

Jisọsu abahụ Jerúsalemu
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jọn 12:12-19)

1 Ẹphe erudelephu Ugvu Olivu; mẹ mgboro Betuféji, nọwa Jerúsalemu ntse; Jisọsu
ezifu ndu etsoje ụzo iya ụmadzu ẹbo; sụ ẹphe:
2 “Unu jee lẹ mkpụkpu ono, nọ unu l'ụzo ifu ono. Unu -rua lẹ mgbadamgba; bẹ unu
a-phụa nne nkakfụ-ịgara; mẹ nwa iya, e liberu elibe. Unu tọshia ya kpụta bya.
3 A makwaru ama; o -nweru onye kfuru unu okfu; unu sụ iya lẹ mkpa iya dụru
Nnajiufu. Aa-halẹkwaru iya phụ unu teke onophu.”
4 Iphe ono meru; k'ọphu oo-re mbụ iphe onye nkfuchiru Nchileke kfuru; sụ:
5 “Unu kfuru ndu Záyọnu;
t'ẹphe lekwa;
l'eze ẹphe abyakfutaakwa;
O wozitaru onwiya alị;
nọdu l'eli nkakfụ-ịgara agba abya;
mbụ l'eli nwa nkakfụ-ịgara ọbu.”*
6 Tọ dụ iya bụ; ụmadzu ẹbo lẹ ndu ono, etsoje ụzo iya ono atụgbua; je emee ya
ẹge ono, Jisọsu kfuru ẹphe ono.

* **21:5 21:5** Zek 9:9; Jọn 12:15.

7 Ẹphe akpụtashiaru Jisọsu nne nkakfụ-ịgara ono; mẹ nwa iya ono; chịru uwe ẹphe wukobe l'eli iya. Jisọsu abya adụgaru l'eli iya.
8 Igweligwe ndu ono agbaru je achịta uwe ẹphe tụsaa l'echi esu-ụzo ono; ndu ọphu eje ejikoo iru oshi; je atọoru iya l'ụzo.
9 Ikpoto ndu ọphu nọ iya l'ụzo ifu; mẹ ndu ọphu awụ etso iya l'azụ atụko l'atụ okookoko; asụje: "Wahoho-o! Ndewo-o! Ndewo-o! O-shi-l'eri Dévidi. Onye Nchileke gọru ọnu-ọma nụ b'ọ bụ; mbụ onye ono, Nnajiufu ziru t'ọ bya ono. Ndewo-o! Ndewo-o! Ọkaribe-Kakọta-Nụ, nọ l'imigwe!"
10 Yọ bahụlephu lẹ Jerúsalemu; iphe bụ obodo ono l'ọ ha etehu kfụkakfuka; aajịtsua; sụ: "?Bụ onye dụ ẹge-a? ?Bụ onye dụ ẹge-a?"
11 Ikpoto ndu ono, tso iya nụ ono asụ: "Ọ kwa iya bụ onye nkfuchiru Nchileke ono; mbụ Jisọsu, shi lẹ Názarẹtu Gálili bya."

Jisọsu achịshi ndu nghọ
l'eze-ụlo Nchileke
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jọn 2:13-22)

12 Ya ndono; Jisọsu abya abahụ l'eze-ụlo Nchileke; bya achịshikota iphe bụ ndu azụ iphe; mẹ ndu ere iphe l'ime eze-ụlo ono. Yọ bya enwutsushikota okpokoro ndu agbanwe okpoga; mẹ ekwechi ndu ọphu eretsua ndo;
13 sụ ẹphe: "E deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'L'ụlo iya; bẹ ee-kuje ụlo, aa-nọduje ekfu anụ iya.' Ọbule nta-a; bẹ unu mewaru iya; yọ bụru ụlo ẹke ndu iphura edomije onwẹphe."
14 E meebe; ndu ishi; mẹ ndu ngvụru abyakfuta iya l'eze-ụlo Nchileke ono; yo mee ẹphe; ẹhu adụkota ẹphe mma.
15 Obenu lẹ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu phụru iphe biribiri ono, oomeshi ono; nụkwaaphu ẹke ụnwegirima ara l'ime eze-ụlo ono; sụ: "Ndewo-o! Ndewo-o! O-shi-l'eri Dévidi;" ẹhu eghulahaa ẹphe eghughu.
16 Ẹphe asụ iya: "?Ị nụwaru iphe ndu ono ara?"

Jisọsu asụ ẹphe: "Iye; ?unu ta guvubua ẹke ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'L'i mewaru ụnwegirima nshịi; mẹ ndu ọphu angụ ẹra t'ẹphe jaa ya ọkpobe ajaja?' "

17 Jisọsu ahaa ẹphe l'ẹke ono; lụfu l'obodo ono; jeshia Bétani; je aradụ lụfuta l'ụtsu iya.

Jisọsu atụ oshi figu ọnu
(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ẹgu agụlahaa Jisọsu l'ọolaphuta azụ l'obodo ono.
19 Yọ phụa oshi figu l'iku esu-ụzo; tụgbua jeshia ẹke ọ nọ; shi rua; to nwe nebyi, ọ phụru iya; kpachikwaphu mkpẹkwo iya nwẹnkinyi. Yọ sụ oshi figu ono: "L'ẹ to nwehekwa l'ị mịa nebyi ọdo gbururu jeye." E ji ekfu-a; oshi ono anwụkotawaphu kpaa.
20 Ndu etsoje ụzo iya aphụa ya; yọ dụ ẹphe biribiri. Ẹphe asụ: "?Nanu ẹge ọ mụru; bẹ oshi figu-wa gbe nwụwanu kpaa l'ọhiyaa?"
21 Jisọsu asụ ẹphe: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: unu -kwetakpo; obu ta agba unu ẹbo; ẹ tọ bụlekwaa iphe ya meru oshi figu-wa; bẹ unu e-me nkịnyi iya. Unu a-sụkwa; m'o -ruhuru; ọ -bụru ugvu-wa: 'Ngwaa; fọta onwongu chee l'eze ẹnyimu!' Yo menuaphu ẹge ono.
22 Ọo ya bụ; iphemiphe ọbule, unu gude jekfu Nchileke je ekfuru nụ iya; t'ọ nụ unu; unu -kwetawa l'ọo-nụ iya unubẹ ọo-nụ iya unu."

Aaji Jisọsu kẹ ike,
o gude eme iphe oome
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Jisọsu ejeshia l'eze-ụlo Nchileke je ezilahaa iphe. Ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurenya abyakfutashia ya; bya asụ iya: "?Bụ egbe ike ngụnu b'i gude emeebe iphe ọwananu, iime-wa? ?Bụ onye ziru ngu t'ị bya iya ememe?"
24 Jisọsu asụ ẹphe: "Ya a-jị unu nwajị lanụ; unu -saa ya ẹya; ya akaru unu egbe ike, ya gude emeebe iya.
25 ?Bụ onye ziru Jọnu t'ọ bya emee baputizimu: bụ Nchileke; t'ọ bụ madzụ?"
Ẹphe alaa ya edzukashi l'onwẹphe; wo: "Ẹphe -sụ l'ọo Nchileke ziru iya; bẹ ọo-sụkwa ẹphe: '?Ngụnu mekwanuru iphe ẹphe te kwetadu iphe o kfuru?'
26 Ẹphe -sụkwanu l'ọo madzụ ziru iya; ?ẹphe maru iphe ọha e-me; l'ẹke iphe bụ mkpụkpu mgburumgburu kfukotawaru lẹ Jọnu bụ ọkpobe onye nkfuchiru Nchileke."
27 Ẹphe asụ Jisọsu: "L'ẹphe ta madu."
Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ kwaphu ẹge ono; bẹ ya te ekfuduru unu onye ziru iya tẹ ya meje iphemiphe ọbule ono."

Ẹtu k'ụnwunne labụ

28 Jisọsu asụ ẹphe: "?Nanu ẹge ọ dụ unu mbụ iphe ọwaa, ya abya ekfukfu-wa? L'o nweru nwoke lanụ, mụru ẹgirima unwoke labụ. Yo be ujiku lanụ; yọ sụ onye k'ọgurenya t'o jeru iya ozi lẹ mgbo vayịnu ntanụ.
29 Nwatibe iya ono asụ iya: 'Wawa lẹ ya te ejedu.' Obenu l'e metsuaru; yọ riphu ọriri azụ; kwe jeshia ozi ono.
30 Nwoke ono ejekfushia nwatibe iya kẹ nshịi; je ekfukwaaru iya phụ ẹge ono. Nwata ono asụ iya lẹ ya e-jee. Obenu l'e metsuaru; to jehe.
31 Nta-a bụ; ?bụ onye ole l'ẹphe ẹbo ono; bẹ meru uche-obu nna iya?"
Ẹphe asụ iya l'ọ bụ onye k'ọdungu.
Jisọsu asụ ẹphe: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: lẹ ndu akịriko; mẹ ụnwanyi ọkpara e-vukotaru unu ụzo bahụ l'ẹke Nchileke bụ eze.
32 Kẹle Jọnu Baputizimu byaru bya ekoshi unu ọkpobe ụzo, unu e-tso; unu te kweta nk'iya. Obenu l'ọ bụ ndu akịriko; mẹ ụnwanyi ọkpara; bẹ kweru nk'iya. Unu abya egude ẹnya unu phụa l'ẹphe kwetawaru; unu ta ta onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meshiru; ghaa umere l'e metsuaru; kweta kẹ Jọnu."

Ẹtu kẹ ndu e buru ozi
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 "Unu ngabẹkwa nchị; nụa ẹtu ọdo: O nweru nnajiufu lanụ, kọru mgbo vayịnu; bya agbaa ya agbagba; woru nsụ bua l'ẹke ọphu aa-nọduje adzọshi mẹe l'akpụru vayịnu ono. Yọ bya akpụa nwụlo-eli, ee-nyihuje nọdu eleta iphe, a kụru lẹ mgbo vayịnu ono. Yọ bya ebuta ndu ozi ye iya; yọ bụru iya oje iphe ọdo.
34 Yo be teke, eegbuje akpụru vayịnu; yo zi ndu ozi iya t'ẹphe jekfu ndu ozi ono t'ẹphe wọo ẹphe òkè vayịnu nk'iya.
35 Ndu ozi ono etsua onye lanụ lẹ ndu ono, e ziru ozi ono iphe; gbua onye ọphu egbugbu; bya egude mkpuma tugbua onye k'ẹto.
36 Tọ dụ iya bụ; yọ bya ezi ndu ọdo, karu l'igwe karia ndu k'ọdungu. Ndu ozi ono emekwaaphu ẹphe ẹge ẹphe mehawaru ndu ọphu.
37 E meebe; yọ bya ezi nwatibe iya gẹdegede; tubesu l'ẹphe a-kabẹe kwabẹ onye ọphu bụ nwatibe iya ugvu.
38 Ndu ozi ono aphụlephu nwatibe iya ono; zụa mgbede; sụ: 'Ịyaa; ọwaa bụ onye alị-a e-mekochaa bụru nk'iya teke nna iya nwụhuru. Unu bya t'ẹphe gbua ya; tẹ mgbo vayịnu ono bụru nk'ẹphe.'

39 Ẹphe egude nwatibe iya ono; kpụfuta iya l'azụ mgbo vayịnu ono; woru iya gbua.”
40 Jisọsu ajị ẹphe: “?Ọ dụ unu l'ọ bụ ngụnu; bẹ nwoke ono, nwe mgbo vayịnu ono
e-me ndu ozi ono teke o byaru l'onwiya?”
41 Ẹphe asụ iya: “L'ọo-bya egbushikota ndu ozi ono, ẹjo ọkpoma egbu egbugbu
ono; mbụ gbua ẹphe ẹjo egbugbu l'ẹphe ha; woru mgbo vayịnu iya nụ ndu ọdo,
e-vulatajeru iya òkè iya nk'iya.”
42 Jisọsu ajị ẹphe: “?Unu ta gụbua ẹke ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
‘Lẹ mkpuma ono,
ndu akpụ ụlo jịkaru ono;
bụ iya mekochaaru bya
abụru itso, gude ụlo ono.
Ono bụ iphe Nnajiufu ayi meru;
yọ bụru iphe dụ ayi biribiri l'ẹnya!’
43 “Ọo ya; bẹ ya sụru unu l'ẹke Nchileke bụ eze, bụ iya dụ l'ọ bụ mgbo vayịnu ono;
bẹ Nchileke a-nafụ unu; woru iya nụ ndu a-nụje iya òkè ọphu gbaru iya nụ.
44 Onye vukotaru mkpuma ono daa e-tsukwa yọgiriyogiri. Onye ọ
tụpyabekwanuru; bẹ oo-gwekwa egwegwe.”
45 Tọ dụ iya bụ; ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja mẹ ndu Fárisii anugetsulephu
iphe ono; maru l'ọ bụ ẹphe b'o gude nmaa ẹtu ono.
46 Ẹphe esee ya egude; obenu l'ẹphe tsụhuru ọha ono, nọ l'ẹke ono egvu; kẹle ndu
ọha wotaru iya l'ọ bụ onye nkfuchiru Nchileke.

22

Ẹtu ẹswa-nwanyi
(Luk 14:15-24)

1 Jisọsu abyakwaphu bya egude ẹtu zilahaa ẹphe iphe; sụ:
2 “Lẹ teke Nchileke e-koshi lẹ ya bụ eze; bẹ ọo-dụlephu l'ọ bụ onye eze lanụ, nwatibe
iya lụru nwanyi; yo shiaru nwatibe iya ono nri ẹswa-nwanyi.
3 Yo shiebe iya; bya ezi ndu, ejeru iya ozi t'ẹphe je ekua ndu e ziru nzi nri ẹswa-
nwanyi ono. Ndu ọbu te kwe abyabya.
4 Yọ bya ezikwaaphu ndu ozi iya ọdo; sụ ẹphe: ‘Unu je asụ ndu ono, e ziru nzi nri-
wa lẹ ya megeekwaru: l'oke-eswi iya; mẹ okiri iya; bẹ ya gbushiakwaru; l'iphemiphe
ọbule; bẹ ya kwakọbekwaru. Unu sụ ẹphe t'ẹphe bya lẹ nri ẹswa-nwanyi ọbu!’
5 Ndu ono, e kuru lẹ nri ẹswa-nwanyi ono apalẹ iya-a ẹka lanụ; jeshitsua mkpa
ẹphe: onye lanụ jeru l'ẹgu; onye ọphu ejeshia ore aswa iya.
6 Ndu ọphunanu egude ndu ono, onye eze ziru ono; mee ẹphe iphe-iphere; woru
ẹphe gbushia.
7 Ẹhu eghua onye eze ono ntụmatu; yo zi ndu sọja iya; ẹphe eje egbushikota ndu
mgbugbu-madzụ ono; tụkota ọku l'obodo ẹphe.
8 Tọ dụ iya bụ; onye eze ono abya ekua ndu ejeru iya ozi; sụ ẹphe: ‘Nri ẹswa-
nwanyi ọbu b'e megheekwaru ẹge ọo-dụ. Obenu lẹ ndu e ziru nzi iya ta gbakwa
k'eriri iya.
9 Ngwaa; unu wụfu lẹ gbororo; je atụko iphe bụ ndu unu phụru; kua t'ẹphe bya
l'ajị ẹswa-nwanyi ọbu.’
10 Ndu ozi ono abya awụba lẹ gbororo; je erukoo iphe bụ ndu ẹphe phụru: ndu
ọma; mẹ ndu ẹjo iya; ẹphe abya eji ụlo ono, eeme k'ẹswa-nwanyi ono.
11 “Yo be teke eze ono byaru t'ọ phụ ndu, byaru l'ajị ẹswa-nwanyi ono; bya aphụa
nwoke lanụ, ẹ-te yedu uwe ẹswa-nwanyi ono;
12 sụ iya: ‘Ọnyà-e; ?nanụ ẹge e meru; nggu abata ẹke-a; l'ẹ b'i ye uwe ẹswa-nwanyi
ọwaa?’ Nwoke ono ta ma iphe oo-kfu.

13 Nggụbe eze asụ ndu ozi iya: ‘Unu kekoo ya ẹka; mẹ ọkpa; pata iya tụa l'ẹkpuru-ọchi ogbodufu, bụ ẹke madzụ a-nọdu raa ẹjo ẹkwa; taa ikireze.’ ”
14 Jisọsu anmaẹbe ẹtu ono; bya asụ: “Lẹ ndu, Nchileke kuru hakwa l'igweligwe. Obenu lẹ ndu, ọ fọtaru habe ahabe.”

Ajị k'ọtu akịriko
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Ndu Fárisii agashia ọchi idzu ẹge ẹphe e-shi gude okfu, Jisọsu ekfu hata iya l'ọnya.
16 Ẹphe aharu ye ndu nk'ẹphe; mẹ ndu ọ̀kpà kẹ Hérọdu t'ẹphe jekfu iya je ajịa ya ajị. Ẹphe erua; bya ajịa ya ẹge e ziru ẹphe; sụ iya: “O-zi-iphe! Ẹphe maru l'ị bụ onye ire-lanụ; yọ bụleruphu ụzo kẹ Nchileke; bẹ iizi ọgbodo ezizi; tọ dụ onye iile ẹnya l'ifu; tịi kpa ishi ẹge madzụ beru.
17 ?Nanụkpoo ẹge ọ dụ ngu: ?Ọ bụ omebyi ekemu Nchileke; mẹ ẹphe -tụje akịriko nụ Síza, bụ eze ndu Rómu?”
18 Jisọsu amawarụ l'ẹphe arị ẹjo ọriri; bya asụ ẹphe: “?Bụ ngụnu meru iphe unu gude okfu ese iya ọhata l'ọnya; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono.
19 Unu koshiedu iya okpoga, unu egudeje atụ akịriko ọbu.”
Ẹphe ewotashiaru iya ẹya.
20 Yọ sụ ẹphe: “?Bụ ishi onye; mẹ ẹpha onye b'e deru iya ẹge-a?”
21 Ẹphe asụ iya l'ọ bụ kẹ Síza.
Yọ sụ ẹphe: “Ọo ya bụ t'unu woru iphe bụ kẹ Síza; nụ Síza. Unu eworu kẹ Nchileke nụ Nchileke.”
22 Ẹphe anụlephu iphe ono, o kfuru ono; yọ dụ ẹphe biribiri. Ẹphe aparu iya haa; yọ bụru ẹphe atụgbu.

Ajị k'oshi l'ọnwu teta
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Lẹ mbọku ono kwaphu; yo nweru ndu Sádusii, byakfutaru Jisọsu; mbụ ndu ọphu asụje l'ẹ te eshijedu l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Ẹphe abyakfutashia Jisọsu bya asụ iya:
24 “O-zi-iphe! Iphe Mósisu deru l'ẹkwo ekemu bụ: ‘Ọ -bụru lẹ nwoke lụnyaaru nwanyi; nwụhu; tọ mụta nwa; tẹ nwunne iya lụpyabe nwanyi ono; k'ọphu ọo-mụtaru onye onanu, nwụhuru anwụhu ono nwa.’
25 L'o nweru unwunne ẹsaa, ẹphe l'ẹphe shi nọdu. Onye k'ọdungu alụa nwanyi; nọnyaa; bya anwụhu; l'ẹ b'o dobe m'ọo akọ lẹ mgboko. Yọ paru nyee ya ọbu haaru nwunne iya.
26 Onye k'ẹbo, bụ otsota alụpyabe nwanyi ono; nọnyakwaaphu; nwụhu; l'ẹ b'o dobekwaphu akọ. Onye k'ẹto ẹge ono jeye l'onye k'ẹsaa.
27 E meebe; nggụbe nwanyi nggu anwụhufua.
28 Nta-a bụ: o -rua teke ee-shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; ?bụ onye ole; bẹ nwanyi ono a-bụru nyee ya; ẹge ono ẹphe shi lụkotahawa iya; ẹphe ẹsaa ono?”
29 Jisọsu asụ ẹphe: “Unu eshisweje iya eshiswe; kẹ l'ẹkwo okfu Nchileke te dodu unu ẹnya; to do unu ẹnya mbụ ẹge ike Nchileke beru.
30 Teke ndu nwụhuru anwụhu shiwa l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bẹ ẹphe ta alụhekwa nwanyi; nwanyi ta alụhe nji. Teke ono; bẹ ẹphe a-dụ l'ọ bụ ụnwu ojozi-imigwe.
31 A bya lẹ kẹ oshi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; ?unu ta gụbua iphe Nchileke kfuru unu l'onwiya. Ọ sụru:
32 ‘L'ọo yẹbe Nchileke bụ Nchileke kẹ Ébirihamu; bụru Nchileke kẹ Áyizaku; bya abụru Nchileke kẹ Jékọpu.’ Tọ dụ iya bụ lẹ ndu ono; bẹ nọ ndzụ ntanụ; kẹle Nchileke ta bụdu Nchileke ndu nwụhuru anwụhu; ọ bụ Nchileke ndu nọ ndzụ.”
33 Ikpoto ndu ono anụle iya phụ; iphe, oozi adụ ẹphe biribiri.

Ekemu ọphu kakọta nụ
(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Ndu Fárisii anụlephu l'iphe Jisọsu kfuru kpọru ndu Sádusii okfu; ẹphe achịkobewaphu onwẹphe.
35 Onye lanụ l'ẹphe, bụ onye ezije ekemu egude ajị eme t'ọ hata Jisọsu l'ọnya; bya asụ iya:
36 "O-zi-iphe! ?Nanụkpoo ekemu ọphu kakọta nụ l'iphe, bụ ekemu?"
37 Jisọsu asụ iya: " 'Yeru Nnajiufu, bụ Nchileke ngu obu ngu l'ọ ha. Gude ndzụ ngu l'ọ ha; mẹ uche ngu l'ọ ha; yeru iya obu.'
38 Ọ bụ ono bụ ekemu ọphu kakọta nụ; bụru iya katsụkpo mkpa.
39 K'ẹbo ya, dụkwaphu mkpa ẹge ọdo bụ: 'Yeru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu.'
40 Ọ bụ l'ekemu labụ-wa; bẹ iphe bụ ekemu l'ọ ha yẹle iphe ndu nkfuchiru Nchileke deru l'ẹkwo tụkoru kpakọ."

?Kuráyisutu bụ nwatibe onye?
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Yo be teke ndu Fárisii dzukoru l'ẹkalanu; Jisọsu ajịa ẹphe:
42 "?Bụkpo ngụnu; bẹ unu arị lẹ kẹ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono? ?Bụ nwatibe onye b'ọ bụ?"
Ẹphe asụ iya: "L'ọo Nwatibe Dévidi b'ọ bụ."
43 Yọ sụ ẹphe: "?Bụkwanu ngụnu kparu iphe Ume Nchileke meru Dévidi; yoo kuje iya 'Nnajiufu;' bya asụkwaphu:
44 " 'Lẹ Nchileke sụru
Nnajiufu yẹbe Dévidi:
Nọdu iya l'ẹka-ụtara
jeye teke ya e-me ndu ọhogu ngu
t'ẹphe bụru iphe
ịi-dzọpyabe l'ọkpa.'
45 Ọ -bụru lẹ Dévidi eku onye ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono 'Nnajiufu iya;' ? nanụ ẹge e shi b'o gbe bya abụwaru nụ Nwatibe Dévidi."
46 Tọ dụ onye dụru ike yeeru iya ọnu; tọ ka mma l'ọo akpụru okfu lanụ. Keshinu mbọku ono b'ẹ tọ dụbuhe onye tụkwaduru ama ọji Jisọsu ajị ọdo.

23

Ọkwa ẹhu ndu ezije ekemu;
mẹ ndu Fárisii
(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

1 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu asụ igweligwe ndu ono; mẹ ndu etsoje ụzo iya:
2 "L'ọ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii bụ ẹphe ezije iphe ekemu Mósisu bụ.
3 Ọ kwa iya bụ; tẹ unu mejekwaa iphe bụ iphe, ẹphe sụru t'unu mee. Ọlobu; unu be mekwa ẹge ẹphebedua eme. L'ẹphebedua bụkwa ekfukfu; bẹ ẹphe ekfuje iya l'ọnu: ẹphe te emehe iya ememe l'ẹka.
4 Ẹphe eswetaje ivu, anyị ẹra; dụ ẹhuka evuvu woru dẹe ndu ọdo l'ukuvu t'ẹphe vuru; ọbu l'ẹphebedua te eyekpokwaanu m'ọ bụ mkpụshi-ẹka lanụ gude vuta ivu ono l'onwẹphe.
5 Iphe bụ iphe ẹphe eme ememe; bẹ ẹphe emejelephu l'ọo tẹ madzụ phụ ẹphe. ? Unu ta phụdu ẹge ẹphe edeje okfu Nchileke phosaphosa l'eli akpọ, ẹphe ekfubeje l'atatifu; mẹ ẹge ọnu uwe-nlọkpuru ẹphe ahaje jịkfujikfu.
6 Ọoduje ẹphe t'ọ bụru ẹphe a-nọ l'ẹke aa-katsụkpo ẹphe ọkwaberu ugvu l'ẹke, e jeru eswe-iphe; mẹ tẹ oshi ọphu katsụkpo mma l'ụlo-ndzuko ndu Ju bụru nk'ẹphe;

7 mẹ t'e keleje ẹphe l'ọ -bụ oke amadụ phẹ l'ẹke, a ha l'igwe; kuje ẹphe: ‘O-zi-iphe!
O-zi-iphe!’
8 Unu be kwekwa t'e kuje unu ‘O-zi-iphe’; kẹ l'ọ bụ onye lanụ; bẹ unu nweru, ezije
unu iphe; unubẹdua l'unu ha abụru ụnwunna.
9 T'ẹ b'o nwekwa onye nọ lẹ mgboko-a, unu e-kuje ‘Nna’; l'ọ kwa Nna lanụ; bẹ unu
nweru; bụ iya bụ Nna ọphu bu l'imigwe.
10 Ọphu unu 'ekwekwa t'e kuje unu ‘Nnajiufu’; l'ọ kwa Nnajiufu lanụ; bẹ unu
nweru; bụ iya bụ Kuráyisutu ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono.
11 O gbe bụru t'onye katsụkpo nshinu l'unu ha bụru onye a-nọduje eyeru ndu
ọphunanu ẹka;
12 kẹ l'iphe bụ onye ewoli onwiya eli; bẹ ee-wozita alị; onye wozitakwanuru onwiya
alị; bẹ ee-woli eli.”

O -kfuru-iche-eme-iche phẹ
(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 “Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ
ono; kẹ l'unu ewojeru ẹke Nchileke bụ eze guchia l'ifu ndiphe tẹ ndiphe ba abahụ iya.
Bahụ abahụ; mgbẹ unu ta abahụdu l'onwunu; ọphu unu 'ekwekwanu tẹ ndu abya
abahụ; bahụ!
14 “Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche
phẹ ono; kẹ l'unu bụ ndu eripyaje ụlo ụnwanyi, nji ẹphe ta nọhedu. Unu egudeje
ẹregede ekfukpelephu ogologo okfu anụ Nchileke. Ọo unubẹ Nchileke a-katsụkpo
ọnmashi ikpe ike!
15 “Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche
phẹ ono; kẹ l'unu akpọjeru ụgbo daa eze ẹnyimu; swee ẹkemeke ọbule; ẹge ee-me
t'unu kfubuta m'ọ -ruhuru ọ bụru onye lanụ yeru Nchileke. Teke unu kfutaleru iya
phụ yeru Nchileke; unu emee ya; yọ ka unu ọdu ẹjo ụdudu; mbụkwa; yọ ka unu
ọ̀gba k'ọla l'ọku alị-maa ugbo ẹbo!
16 “Nshọo unubẹ ndu atsụ ìshì; l'eme t'unu koshi onye ọdo ụzo; kẹ l'unu asụje: ‘L'ẹ
to nwedu iphe ọ bụ teke madzụ gude eze-ụlo Nchileke ria angụ; l'ọ bụphu teke e gude
mkpọla-ododo, nọ l'ime eze-ụlo Nchileke ria ya; bẹ unu asụje l'ono bụ ụgwo tukoru
onye ọbu l'ishi.’
17 Unubẹ ndu-wa, eme eswe; l'atsụ íshi-wa! ?Bụhunu ole ka? ?Bụ mkpọla-ododo
eze-ụlo ono; tọo eze-ụlo ono l'onwiya, gbe bụru iya meru tẹ mkpọla-ododo ono bụru
iphe kẹ Nchileke?
18 Unu ezijekwaphu ndu ọdo sụ l'onye gude ẹnya-ngwẹja Nchileke ria angụ b'ẹ to
nwedu iphe ọ bụ; obenu l'ọ bụ teke e gude iphe anụnu, e doberu iya ria angụ; bẹ
unu sụru l'ọ bụwa ụgwo tukoru onye ọbu l'ishi.
19 Unubẹ ndu ìshì! ?Bụ ole ka? ?Bụ iphe anụnu ono; tọo ẹnya-ngwẹja Nchileke,
gbe bụru iya meru t'iphe ọbu, a nụru anụnu ọbu bụru iphe kẹ Nchileke?
20 Ọo ya bụ; l'iphe bụ onye gude ẹnya-ngwẹja Nchileke l'eri angụ; bẹ gudekwaphu
iphemiphe ọbule, tukoru l'eli iya eri angụ.
21 Onye gude eze-ụlo Nchileke eri angụ; bẹ gudekwaphu ụlo ono yẹle Nchileke, bu
iya nụ eri angụ.
22 Onye gude igwe eri angụ; bẹ gudekwaphu aba-eze Nchileke; mẹ Nchileke,
adụgajeru iya nụ eri angụ!
23 “Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ
ono; kẹ l'unu agbakebeje je anụ Nchileke ụzo lanụ l'ụzo iri unu l'iphemiphe ọbule; je
akpaa l'ụnwu iphe eerikpo eriri, dụ l'ọ bụ: agbo; mẹ ose-mkpọ jeye l'ahuji unu. Unu
egbe paru ome ekemu l'ẹke ọ karu akaka paru haa; bụ iya bụ okpe ikpe nhamụnha;

ọphuru madzụ imiko; mẹ ovudoshi ike l'iphe e kfuru. Ọo iphe ono; bẹ unu gega atụko eme jeye lẹ ndu ọphunanu.
24 Unubẹ ndu atsụ ìshì; l'eme t'unu koshi ndu ọdo ụzo. Unu azafụje nwiphe, ha l'ọ bụ ndada lẹ mini angụngu; gbe ele iphe ha l'ọ bụ eswi o-le-wọo!

25 "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu anọduje asa azụ okoro mẹ azụ ochi; ọbu l'iphe jiru ime iya bụ ọna ndu ọdo iphe l'ụzo, ẹ-ta dụdu nhamụnha; mẹ ẹgu ome ẹjo iphe.
26 Nggụbe ọphu Fárisii, atsụ ìshì! Vujenuru ụzo saodu ime okoro; mẹ ochi asasa. Ọo ya bụ; azụ iya egbufukwaphu; chalahaa ụcha!

27 "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu dụ l'ọ bụ ili, e memaru emema, anọduje ama mma l'eli ẹhu iya; 'a ma l'ime iya bụ ọkpu madzụ; mẹ iphe, rehuru erehu jiru iya ejiji.
28 Ọ bụ ẹge ono; bẹ unu anọduje eme l'unu -bụ ndu doberu ẹka ndoo; 'a ma l'iphe, jiru unu ẹhu bụ okfu-iche; mẹ ome-iche yẹle ẹjo iphe!"

Ụgwo, ndu ọgbo nta-a ji
(Luk 11:47-51)

29 "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu akpụshije ụlo l'ẹnya ẹke nna unu oche phe liru ndu ẹphe gbushiru, bụ iya bụ ndu nkfuchiru Nchileke; bya ememakwaaphu ẹke e liru ndu doberu ẹka ndoo emema;
30 l'asụje: 'Ndẹge ọ bụ l'unu nọ teke nna unu oche phe nọ; mẹ unu ta ge yekwa ẹka l'egbugbu, e gbushiru ndu nkfuchiru Nchileke.'
31 Unu eshi ẹge ono agba onwunu ama l'unu bụphu ụnwu ndu, gbushiru ndu nkfuchiru Nchileke.
32 Ọ dụ mma; unu yenu ẹka; mefufua iphe ndiche unu phẹ meru mephodoru unu!
33 Unubẹ ẹjo agwọ ono; ụnwu, ogiji mụshiru ono. ?Unu e-mekwadu imagha nahụ t'ẹ ba nma unu ikpe; kpụru unu ye l'ọku alị-maa?
34 Ọo ya bụ; unu hụbekwa iya ama lẹ ya e-zikwa ndu nkfuchiru Nchileke; mẹ ndu mmamiphe; mẹ ndu ezije ekemu t'ẹphe byakfuta unu. L'ime ẹphe; b'o nweru ndu ọphu unu e-gbu egbugbu; nweru ndu ọphu unu a-kpọpyabe l'oshi-osweru; nweru ndu ọphu unu e-chi ẹchachi l'ụlo-ndzuko; kpakọta ẹphe ẹhu l'obodo l'obodo.
35 Ọo ya bụ k'ọphu iphe bụ ọ́chì ndu doberu ẹka ndoo, e gbushiru lẹ mgboko-a a-tukoru unu l'ishi; tsube l'ọ́chì Ébẹlu, bụ onye doberu ẹka ndoo jeye l'ọ́chì Zekaráya Barakáya; mbụ Zekaráya ono, e gburu lẹ mgbaku eze-ụlo Nchileke yẹle ẹnya-ngwẹja iya ono.
36 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: ọ kwa ọgbo-wa, nọ nta-a; bẹ aa-gwatakọta ụgwo iphe ono l'ọ ha!"

Jisọsu yeru Jerúsalemu obu
(Luk 13:34-35)

37 "Oo-wa Jerúsalemu! Nggụbe Jerúsalemu! Ị tụkoru ndu nkfuchiru Nchileke egbushi; bya egude mkpuma atugbushi ndu e ziru t'ẹphe bya nke ngu. Ugbo olemole; bẹ ya mewaru tẹ ya chịkobe ụnwu ngu l'ẹkalanu l'ọ bụ ẹge nnukfu-ọku egudeje ẹ́bà iya chịkobe ụnwu iya; ọphu 'i kwedu!
38 Lekwa: l'ufu ngu; bẹ aa-gbakashịhu; ẹgbara akfụa ya!
39 Kamẹnu tẹ ya karu unu: Unu ta aphụhekwa iya ọdo jeye teke unu a-sụ: 'Tẹ Nchileke; gọru ọnu-ọma nụ onye ono, gude ẹpha Nnajiufu abya ono!' "

24

Aa-kụkposhi eze-ụlo Nchileke
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

1 Jisọsu eshi l'ime eze-ụlo Nchileke lụfuta eme tẹ ya tụgbua; ndu etsoje ụzo iya
abyakfutashia ya t'ẹphe koshikota iya eze-ụlo ono l'ọ ha.
2 Jisọsu asụ ẹphe: "?Unu ta phụtsudua iphe-a l'ọ ha? Kamẹnu; tẹ ya karu unu:
l'ee-mekochaa kụkposhikota iphemiphe ọbule ono; k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụkwa m'ọ bụ
mkpuma lanụ, aa-ha t'ọ kpọ-kfuru l'eli ibe iya."

Ọkwa iphe-ẹhuka, a-bya nụ
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

3 Yọ bya enyihu Ugvu Olivu; rua; je adụgaru anọdu. Ndu etsoje ụzo iya abyakfuta
iya k'iche; bya asụ iya: "Kanụru ẹphe teke iphemiphe ọbule ono, i kfuru ono e-me;
mẹ iphe ee-gude maru teke ịi-bya ọdo; makwaruphu teke mgboko abyawa agvụgvu."
4 Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ bụphu t'unu kwabẹ ẹnya; t'ẹ b'o nwe onye e-duswe unu ụzo;
5 l'o nwekwaru igweligwe ndu a-zaru ẹpha yẹbe Kuráyisutu bya. Onye ọphu nọnu;
yọ sụ l'ọo ya bụ Kuráyisutu ọbu; gude ẹge ono duswee igweligwe madzụ.
6 Unu a-nụ akọ ọgu, aalụ l'ẹke teru ẹnya; mẹ ẹphuphu ọgu, aalụ l'ẹke dụ ntse. Tẹ
meji ba agbabuhukwa unu; l'iphe ono l'ọ ha mefutajekwa. Obenu l'ẹ tọ bụkwaa ya
bụ ishi kẹ mgboko.
7 Mba e-gbeshi tso mba ibe iya ọgu. Alị-eze egbeshikwaphu je etso alị-eze ibe iya
ọgu. Ẹjo ẹgu a-bya. Alị anmaa jijiji l'ẹke dụtsua iche iche.
8 Obenu l'iphe ono l'ọ ha gbe bụkwaru adụbe; bẹ ọodube mbụ iphe-ẹhuka l'ọ bụ
ẹge ime adụbeje ome nwanyi k'ọdungu.
9 "Ọ bụ teke ono; bẹ aa-kpụko unu kpụ-jeru ndu ọgbo ikpe t'a kpaa unu ẹhu; woru
unu gbushia. Iphe bụ mbakeshi e-gude kẹ l'unu bụ ndu kẹ yẹbe Jisọsu kpọo unu ashị.
10 Teke ono; bẹ igweligwe madzụ a-ha ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Nchileke;
gbakutaru iya azụ. Ẹphe e-deru ibe ẹphe ye; kpọo ibe ẹphe ashị.
11 Igweligwe ndu, a-nọdu adzụshi ẹjo-ire sụ l'ọo Nchileke; bẹ ẹphe ekfuchiru a-
byakwa lẹ mgboko bya edusweshia igweligwe madzụ ụzo.
12 Keshinu iphe dụ ẹji a-kwatakpọ paa apaa teke ono; bẹ n-yemobu, igweligwe
madzụ nweru l'ẹke ndu ọdo nọ e-jihu dẹe.
13 Obenu l'onye taru nshi jeye l'ikperazụ; bẹ Nchileke a-dzọfutakwa.
14 Ozi-ọma; bẹ aa-raodu arara lẹ mgboko gbaa mgburumgburu tẹ iphe bụ mbakeshi
nụa ọkpobe okfu ono, bụ iya bụ lẹ Nchileke eku ẹphe t'ẹphe kwe tẹ ya bụru eze ẹphe.
Ọo ya bụ; e -meebe teke ono; mgboko agvụ.

Ẹjo akpamara
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

15 "Unu a-phụ ẹjo akpamara ọ-la-l'iyi ono, o kfuru okfu iya mbụ Dánẹlu, bụ onye
nkfuchiru Nchileke ono; l'ẹke o vudo l'ẹke dụru Nchileke nsọ. Tẹ nggụbe onye agụ
ẹke ọwaa rịkwaa ọriri iphe ọ bụ t'o doo ngu ẹnya!
16 Teke unu phụleru iya phụ; tẹ ndu, nọ lẹ Judíya rebelekwaphu lashia l'ugvu.
17 Tẹ onye ọphu nọ l'ọkpoku; l'atụta ume be jekpokwaa ọbahu l'ụlo lẹ ya eje ogwota
iphe, nọ l'ụlo iya.
18 T'onye ọphu nọ l'ẹgu ba alahẹkwa azụ k'oje ọchita uwe iya.
19 Nshọo ndu ọphu dụ ime; mẹ ndu ọphu nwa angụkwadu ẹra teke ono.
20 Unu kfuru nụ Nchileke; t'o kwe t'ẹ b'ọ bụbua l'oge winta; tọo bụ mbọku ọtu-ume;
bẹ unu a-gba ọso ono.
21 Ishi iya bụ lẹ k'ọphu Nchileke keru mgboko; byeye nta-a b'ẹ to nwedu eze iphe-
ẹhuka ọphu a-dụ l'ọ bụ kẹ mbọku ono; to nwekwanu ọphu a-dụ ẹge ono ọdo.

22 Ndẹge Nnajiufu te gburu teke eze iphe-ẹhuka ono e-me mkpirikpi m'ẹ to nwekwa
onye oo-mekochaa dzọta. Obenu l'o gude okfu ẹhu ndu ọphu ọ fọtawaru afọta gbua
teke ono mkpirikpi.
23 "O -rua teke ono; o -nweru onye sụru unu: 'Lekwa; l'ọ kwa Kuráyisutu ọbu
ndọ-ọ;' m'ọ kwanu: 'Lenu; l'ọ kwa iya ndọphu nọ lẹ ẹkaphu;' unu be yekwaru iya
ọnu.
24 Iphe ọbu bụ lẹ ndu a-nọdu adzụ-phe ẹjo-ire; sụ l'ẹphe bụ Kuráyisutu; mẹ
l'ẹphe bụ ndu nkfuchiru Nchileke a-lụfuta teke ono; bya emeshi eze iphe-ọphulenya,
dụgbaa biribiri; ẹge ẹphe e-shi duswee ndiphe je akpaa lẹ ndu ono, Nchileke fọtaru
ono; m'ọ -bụru l'ee-meghe iya.
25 Obenu lẹ ya kfukotaakwaru iya unu l'ọ ha; tẹmanu yo mede;
26 k'ọphu bụ; o -nweru ndu sụru unu: 'Unu lekwa; l'ọ nọkwa l'echi-ẹgu;' unu
ba alụfukwa alụfu. Ẹphe -sụ unu: 'Unu lekwa; l'ọ nọkwa l'ime ime ụlo;' unu be
eyekwaru ẹphe ọnu.
27 L'ọ kwa ẹge ono ebemu-igwe echije taa; shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata lọjaa
akpamigwe jeye l'ụzo ẹnyanwu-arịba ono bụ ẹge Abụbu-Ndiphe e-me mbọku, ọo-
bya.
28 "Ọ kwa ẹke odzu daburu; bẹ udele edzukobeje."

Abyabya Abụbu-Ndiphe
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 "Teke eze iphe-ẹhuka ono gvụleruphu; bẹ ẹnyanwu e-jikputakebe; ọnwa
echibuhu echichi; mkpọ-kpodo eshi l'igwe adashị. Iphemiphe ọbule, nọkota l'igwe;
bẹ a-nmahu jijiji; lọ-sweshihu.
30 Teke ono; bẹ aa-phụ iphe-ọhubama Abụbu-Ndiphe l'akpamigwe. Teke ono; bẹ
iphe bụ mba, nọ lẹ mgboko mgburumgburu a-ra ẹjo ẹkwa; l'ẹke meji tọfuru ẹphe.
Teke ono; bẹ ẹphe a-phụ Abụbu-Ndiphe; ẹke ọo-nọ l'urukpu; shi l'igwe gude ike; mẹ
biribiri; egbu oke nwịinwii abya.
31 Teke oke ụpyoku dalahaaru; bẹ ya e-zifu ụnwu ojozi-imigwe iya t'ẹphe jee l'ifu;
jee l'azụ; jee l'ụzo ẹka-ụtara; jee l'ụzo ẹka-ibyita lẹ mgboko gbaa mgburumgburu
jeye l'ẹke alị jeberu; igwe ejebe; je edutakota ndu nk'iya, ọ fọtaru."

Iphe oshi figu ezi
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 "Unu gude oshi figu mụta iphe. Ọobuje; ọ -lagee ẹkwo; teke ọ tụshihuwaru;
wata oru iru; unu amaru l'udzu-mini tụwaru l'ụkfu.
33 Ẹge ono; bẹ ọwaa dụ: teke unu phụru, iphemiphe ọbule-a emeshi; unu amaru
lẹ Abụbu-Ndiphe nọookwa ntse; mbụ l'o gbe nọduakwa l'ọnu-ụzo.
34 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ọgbo ọwaa, nọ nta-a ta agvụebekwa jeye teke iphe
ono l'ọ ha e-mekota.
35 Igwe a-gvụ; alị agvụ; ọbu l'okfu, ya kfuru l'ọ ha te nwedu l'o rebuhu ire."

?Bụ mbọku ole b'ọ bụ?
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

36 "Mbọku ọbu; m'ọ bụ teke ọbu gẹdegede; te nwekwa onye maru iya nụ. Ẹ tọ
dụkpoduanu m'ọo ụnwu ojozi-imigwe, maru iya nụ; ọphu Nwatibe Nchileke yẹbedua
ta amakwa iya phụ. Ọ bụlephu Nchileke, bụ Nna; bẹ maru nụ nwẹnkinyi iya.
37 Ọ bụ ẹge ọ dụ l'ọgbo Nówa teke ndiche phụ bụ ẹge ọo-dụ teke Abụbu-Ndiphe
a-bya.
38 Teke ndiche ono; tẹmanu; bẹ eze utso ono bya agbaa; bẹ ẹphe shi nọdu l'eri;
l'angụ; aluphe nwanyi ekephe nwanyi; jeye mbọku, Nówa phẹ bahụru l'eze ụgbo, ọ
kụru.

39 Ndiphe ta makpọkwaanu iphe abya ẹphe adakfu jeye teke eze utso ono byaru bya
erigbushikota ẹphe; tụko ẹphe kpota. Ọ bụ ẹge ono; bẹ ọo-dụ teke Abụbu-Ndiphe
a-bya.
40 Unwoke labụ a-nọ l'ẹgu; a bya adzụchata onye lanụ; haa onye ọphu.
41 Ụnwanyi labụ a-nọdu atsụ nri; a bya adzụchata onye lanụ; haa onye ọphu.
42 "Ọo ya bụ; unu chee nche; ẹge unu ta madu mbọku, Nnajiufu unu a-bya.
43 Ọlobu: unu makwaruphu ọwaa: Ndẹge oke, bu l'ufu maru teke, iphura abya
nk'iya l'ẹnyashi; ọ gega amụkwarua ẹnya. M'ẹ tọ ge kwekwanu tẹ iphura tsufua ụlo
iya; bata.
44 Ọo ya bụ; tẹ unubẹdua l'onwunu kwabẹkwaphu ẹnya; lẹ Abụbu-Ndiphe a-
byakwa teke unu ẹ-te eledu ẹnya iya."

Nwozi, eegude ire iya ẹka
(Luk 12:41-48)

45 "?Bụ onye bụ nwozi, eletaru amadụ ẹnya l'ufu iya, bụ iya bụ onye koshiwaru lẹ
ya gbaru kẹ t'e gude ire iya ẹka; bụru onye kwaru ẹnya? Ọo ya bụ onye ono, nnajiufu
iya doberu l'ufu iya t'ọonuje ndibe iya nri l'oruberu iya.
46 Ọnu-ọma bụ kẹ nwozi ono, bụ teke nnajiufu iya lataru; yọ phụ l'ọo iphe, o ziru
iya; bẹ oome.
47 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: nnajiufu iya ono e-wotakota ẹku iya l'ọ ha ye nwozi
ono l'ẹka.
48 Obenu lẹ teke ọ bụ nwozi ẹjo ọkpoma; yọ rịa; sụ: 'Haa! Nnajiufu iya anọokwa
anọno alata;'
49 wata otsukashi ndu ozi ibe iya ndu ọphu iphe; rilahaa ẹge dụ iya mma;
tsolahaaru ndu ngụnukaru mẹe l'angụ mẹe;
50 nnajiufu nwozi ono a-bya mbọku, ẹ too ledu ẹnya iya; mẹ teke ẹ tọ madu;
51 bya agwaa ya ọchi; gụru iya ye lẹ ndu ọphu bụ o-kfuru-iche-eme-iche phe. L'ẹke
ono; bẹ madzụ a-nọdu raa ẹjo ẹkwa; taa iki reze."

25

Ẹtu k'ụnwu-mgbọko iri

1 "Ọo ya bụ lẹ teke Nchileke e-koshi lẹ ya bụ eze; bẹ ọo-dụlephu l'ọ bụ iphe meru
l'akọ agbaragiji ụnwu-mgbọko iri, chịtaru urọku ẹphe jeshia onye jeru ọlu nwanyi
ọphungu ndzuta.
2 Ụmadzu ise l'ụnwu-mgbọko ono bụ ndu eswe; ụmadzu ise ọphu abụru ndu kwaru
ẹnya.
3 Ndu onanu, bụ ndu eswe ono gbeshiru chịta urọku ẹphe nkịnyi iya; ẹphe te
gudehe manụ ọdo.
4 Obenu lẹ ndu onanu, kwaru ẹnya ono gbeshiru; woru manụ ye l'ekpemu gude
k'iche; bya egudekwaphu urọku ẹphe.
5 Onye ono, alụ nwanyi ọphungu ono anọlahaa anọno abyabya. A nọnyaa;
mgbẹnya awata oro ụnwu-mgbọko ono jeye teke ẹphe kukotaru mgbẹnya.
6 "Echi-abalị ekelephu ẹbo; a rashịa: 'U-wii! Onye ono, jeru ọlu nwanyi ọphungu
ono aladẹ-o! Unu lụfuta bya eje iya ndzuta-o!'
7 Tọ dụ iya bụ; ụnwu-mgbọko ono awụ-lihu; dokwazitsua urọku ẹphe.
8 Ndu onanu, bụ ndu eswe ono asụ ndu ọphu, kwaru ẹnya phụ: 'Unu menuru nwa
manụ nk'unu yeru ẹphe; l'ọku anyịhuakwa l'urọku nk'ẹphe.'
9 Obenu lẹ ndu onanu, kwaru ẹnya ono sụru ẹphe: '?Teke ẹ to dzuhekwanuru unu
l'ẹphe eghe-e? Unu jekfubekwa ndu ere manụ urọku; je akpata nk'unu.'

10 Ẹphe akwaa l'oje ọkpata manụ; onye ono, alụ nwanyi ọphungu ono abya yẹle
ndu ọphu kwakọberu nụ ayịru jeshia ome ẹswa-nwanyi ono l'ẹnyashi ono. Ẹphe
awụbalephu l'ụlo; e woru ibo guchia.
11 "E meebe; ụnwu-mgbọko ọphu abya bya ekfulahaa: 'Onye ishi-i! Onye ishi-i;
gụhaaru ẹphe ụzo!'
12 Nwoke ono asụ ẹphe: 'Kamẹnu; tẹ ya karu unu: lẹ ya ta makwa ndu, unu bụ.' "
13 Jisọsu asụ: "Ọo ya bụ t'unu chekwaaphu nche; keshinu unu ta madu mbọku ọbu;
unu ta ma teke ọbu."

Ẹtu, ndu e yeru iphe l'ẹka
(Luk 19:11-27)

14 "Lẹ teke Nchileke e-koshi lẹ ya bụ eze; bẹ ọo-dụlephu l'ọ bụ iphe meru l'akọ
nwoke, gbeshiru oje iphe ọdo; kua ndu ejeru iya ozi; bya eworu iphe iya l'ọ ha ye
ẹphe l'ẹka:
15 onyenọnu l'ẹge nwa ike nk'iya beru. Onye lanụ b'ọ nụru ụkporo ẹkpa-ego ise;
onye ọphu b'ọ nụru ụkporo ẹkpa-ego labụ; bya anụ onye k'ẹto ụkporo ẹkpa-ego
lanụ. Yọ bụru iya atụgbu.
16 Onye onanu, a nụru ụkporo ẹkpa-ego ise ono ewotawaphu okpoga nk'iya je
agbalahaa nghọ; rita uru ụkporo ẹkpa-ego ise ọdo tukobe iya.
17 Ẹge ono kwaphu; bẹ onye onanu, a nụru ụkporo ẹkpa-ego labụ ono ritakwaru-
phu ụkporo ẹkpa-ego labụ ọdo tukobe l'okpoga nk'iya.
18 Obenu l'onye onanu, a nụru ụkporo ẹkpa-ego lanụ ono jeru je egvua alị; woru
okpoga nnajiufu iya ono libe.
19 "Tọ dụ iya bụ; a nọokwaru jeye; yo be ujiku lanụ; nnajiufu ndu ono alata t'ẹphe
l'iya gbazia okpoga ono.
20 Onye onanu, a nụru ụkporo ẹkpa-ego ise ono alụfuta; chịru ụkporo ẹkpa-ego
ise ọdo tukobe iya; sụ nnajiufu iya ono: 'Nnajiufu; okpoga, ị nụru iya dụ ụkporo
ẹkpa-ego ise; ọbu lẹ nta-a b'ọ gbawaru mgburumgburu.'
21 "Nnajiufu iya ono asụ iya: 'I meru ọhuma. Ị bụ ọkpobe nwozi, koshiru l'ị gbaru
t'e gude ire ngu ẹka! Keshinu i koshiru l'ị gbaru t'e gude ire ngu ẹka l'iphe, ẹ-ta
hadu nshinu; bẹ ya e-me ngu onye ishi l'iphe ha nshinu. Bya t'ẹhu tụko tsọo nggu lẹ
nnajiufu ngu ẹna!'
22 "Onye onanu, a nụru ụkporo ẹkpa-ego labụ ono abya alụfuta; sụ iya:
'Nnajiufu; okpoga, ị nụru iya dụ ụkporo ẹkpa-ego labụ; ọbu lẹ nta-a b'ọ gbawaru
mgburumgburu.'
23 "Nnajiufu iya ono asụ iya: 'I meru iya ọhuma. Ị bụ ọkpobe nwozi, koshiru l'ị
gbaru t'e gude ire ngu ẹka! Keshinu i koshiru l'ị gbaru t'e gude ire ngu ẹka l'iphe ẹ-ta
hadu nshinu; bẹ ya e-me ngu onye ishi l'iphe, ha nshinu. Bya t'ẹhu tụko tsọo nggu lẹ
nnajiufu ngu ẹna!'
24 "Onye onanu, a nụru ụkporo ẹkpa-ego lanụ ono abya alụfuta; bya asụ iya:
'Nnajiufu; ya maru l'ị kfụbe bụru ẹjo madzụ: ịikpataje iphe l'ẹke ẹ ti mebedu iphe;
l'ejejekwaphu okpoko nebyi iphe l'ẹke ẹ-ta bụdu nggu gharu iya iphe.
25 Ọo ya kparu iphe ya tsụhuru egvu je eworu okpoga ngu gvua alị libe iya. Ọ kwa
t'ị nata iphe ngu.'
26 "Nnajiufu iya ono asụ iya: 'Ị phụa nggụbe 'ọ-ga-lẹ-mkpa-wa, ẹjo ọkpoma
egbu egbugbu-wa. Ọ -bụru l'ị maru lẹ ya akpataję iphe l'ẹke ya te mebedu iphe;
l'ejejekwaphu okpoko nebyi iphe ẹ-ta bụdu iya; bẹ gharu iya nụ;
27 ?nanụ ẹge e meru ti wotakpoonu okpoga iya je eyeru iya l'ụlo-okpoga; k'ọphu
bụ: ẹge-a, ya laru ọwaa; ya eje ewotakpoonu okpoga iya yẹle ọ-mụru-nwa, tso iya
nụ?

28 “ ‘Ngwaa; unu nata onye mmanu ono okpoga ono; woru nụ onye ọphu nweru ụkporo ẹkpa-ego iri phụ.
29 L'onye nweru nụ; bẹ aa-nụfua ọdo t'o nweru nwegharu iya ẹka. Onye ọphu ẹ-te nwedu nụ; bẹ nwiya ọphu o nweru enwenwe; bẹ ee-gbe natafụa ya nụ.
30 Ọ -bụru nwoke ọwaa, bụ 'ọ-ga-lẹ-mkpa-wa; unu pata iya tụa l'ẹkpuru-ọchi ogbodufu, bụ ẹke madzụ a-nọdu raa ẹjo ẹkwa; taa ikireze.’

Ikpe Ikperazụ

31 “Teke Abụbu-Ndiphe a-bya l'ọdu-biribiri nk'iya yẹle iphe bụ ụnwu ojozi-imigwe l'ẹphe ha; bẹ ọo-dụgaru l'aba-eze iya, egbu nwịinwii.
32 Teke ono; bẹ iphe bụ mbakeshi e-dzu iya l'ifu. Yọ bya afọo ẹphe afọfo ẹge ono, onye eche atụru afọshije atụru lẹ nebyi-eghu; dobe ẹphe iche iche ono.
33 Ọphu bụ atụru; bẹ oo-dobe l'ụzo ẹka-ụtara iya; dobe nebyi-eghu l'ụzo ẹka-ibyita.
34 “Teke ono; bẹ eze a-sụ ndu ọphu nọ iya l'ụzo ẹka-ụtara: ‘Unu bya; unubẹ ndu Nna iya gọru ọnu-ọma nụ. Unu bya bya enweru mgboko ọphungu ọphu Nchileke kwakọbehawaruru unu b'o kederu mgboko;
35 kẹ l'ẹgu gụru iya; unu anụ iya nri; mini agụa ya; unu echebe iya mini; ya abụru mbyamụmbya; unu edubata iya nk'unu;
36 ya eshi agba ọtu; unu ewebe iya iphe; iphe eshi eme iya; unu abya iya ajịji; ya eshi nọdu l'ụlo-mkpọro; unu abya iya agbaphe.’
37 “Teke ono; bẹ ndu ono, bụ ndu doberu ẹka ndoo ono a-sụ iya: ‘Nnajiufu; ?bụnua teke ole; bẹ ẹphe phụru ngu l'ẹke ẹgu agụ ngu; nụ ngu nri ọbu; ọdudu bụru teke mini agụ ngu; ẹphe echebe ngu mini?
38 Mbụ; ?bụnua teke ole; bẹ ẹphe phụru ngu; nggu abụru mbyamụmbya; ẹphe edubata ngu lẹ nk'ẹphe; ọdudu bụru ẹke ị gba ọtu; ẹphe ewebe ngu iphe l'ukfu ọbu?
39 ?Bụnua teke ole; bẹ ẹphe phụru ngu; iphe eme ngu; m'ọ bụ nggu anọdu l'ụlo-mkpọro; ẹphe abya ngu ajịji?’
40 “Teke ono; bẹ onye ono, dụgaru l'aba-eze ono a-sụ ẹphe: ‘Kamẹnu; tẹ ya karu unu: iphe bụ teke unu mejekpowaru iya onye lanụ, ẹnya iya katsụa alala l'ụnwunna iya-a; bẹ bụakwa yẹbedua; bẹ unu meru iya!’
41 “Teke ono; bẹ ọo-sụ ndu onanu, nọ iya l'ụzo ẹka-ibyita ono: ‘Unu gbeshi iya l'ifu; unubẹ ndu Nchileke tụru ọnu. Unu je awụba l'ọku ono, enwu gbururu jeye ono, bụ iya bụ ẹke Nchileke kwakọberu Obutuswe yẹle ụnwu-ojozi iya;
42 kẹ l'ẹgu gụru iya; unu ta nụ iya nri; mini agụa ya; unu te chebe iya mini;
43 ya abụru mbyamụmbya; unu te edubata iya nk'unu; ya eshi agba ọtu; unu te webe iya iphe; iphe eshi eme iya; ya anọdu l'ụlo-mkpọro; unu ta bya iya ajịji.’
44 “Teke ono; bẹ ẹphe a-sụ: ‘Nnajiufu; ?bụ teke ole; bẹ ẹphe phụjekpooru ngu ẹke ẹgu agụ ngu; ọdudu bụru ẹke mini agụ ngu; m'ọ bụ ẹke ị bụ mbyamụmbya; m'ọ bụ ẹke ị gba ọtu? ?Teke ole; bẹ ẹphe phụjekpooru ngu l'ẹke iphe eme ngu; m'ọ bụ ẹke ị nọ l'ụlo-mkpọro; ẹphe ta bya eyeru ngu ẹka?’
45 “Teke ono; bẹ ọo-sụ ẹphe: ‘Iphe ya eme tẹ ya karu unu bụ: lẹ keshinu unu ẹ-te mebukpooru iya nụ m'ọ bụ onye lanụ, ẹnya iya katsụa alala lẹ ndu-wa; bẹ unu ẹ-te mekwaru iya ẹya.’
46 “Ọo ya bụ l'ẹphe e-je l'ẹke ẹphe a-nọdu l'iphe-ẹhuka mkpụrumkpuru gbururu jeye. Obenu lẹ ndu ọphu bụ ndu, doberu ẹka ndoo e-je l'ẹke ẹphe e-nweru ndzụ mkpụrumkpuru gbururu jeye.”

26

Idzu ishi Jisọsu
(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jọn 11:45-53)

1 Ya ndono; Jisọsu ekfugetsulephu okfu ono; bya asụ ndu etsoje ụzo iya:
2 “?Ọ kwa l'unu marua l'ọ phọduwaru-a abalị ẹbo; k'ẹto; yo rua mbụ mbọku, Ajị
Esweta adụbeje? Ọ bụ teke ono; bẹ aa-kpụru Abụbu-Ndiphe nụ t'a kpọpyabe l'oshi-
osweru.”
3 Tọ dụ iya bụ; ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurenya mkpụkpu
abya edzukobe l'ogbodufu eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja, eeku Káyafasu.
4 Ẹphe abya achịa idzu ẹge ẹphe e-shi gude Jisọsu l'edomi; gbua.
5 Ẹphe asụ: “L'ẹ tọo bụkwa l'ime ajị-wa; ẹphe -mee ya ẹge ono; bẹ utsu a-dakwa.”

Aakwabẹ Jisọsu ugvu
lẹ Bétani
(Mak 14:3-9; Jọn 12:1-8)

6 Jisọsu nọlephu lẹ Bétani l'ụlo Sáyịmonu, ẹhu-labụ mejeru.
7 Ẹke ono b'ọ nọ gudekwadua nri l'ẹka; nwanyi lanụ abyakfuta iya; paru nwa
akpamu, ama ntụmatu, manụ senti jiru ejiji. Manụ ono bụ manụ, vu oke aswa. Yọ
bya eworu manụ senti ono wụa Jisọsu l'ishi.
8 Ndu etsoje ụzo iya aphụle iya phụ; ẹhu eghulahaa ẹphe eghughu. Ẹphe asụ: “?
Bụ ngụnu kparu iphe eemebyishi ẹgiri manụ ọwaa emebyishi?
9 M'a gage erekwa iya reta iya oke okpoga; wokpoorunu nụ ndu ụkpa.”
10 Obenu lẹ Jisọsu malẹru-a iphe ẹphe ekfu. Yọ bya asụ ẹphe: “?O meru imagha;
bẹ unu ekfuchi nwanyi-a nchị; lẹ nwanyi, unu elee ẹnya l'o meru iya iphe dụ mma.
11 Ndu ụkpa; bẹ unu l'ẹphe anọ mkpụrumkpuru; ọbu lẹ yẹbedua; bẹ yẹle unu ta
anọdu tekenteke.
12 Iphe meru iphe ọ wụru iya manụ-a kwa t'o shi nta-a kwakọbeta iya; malẹ mbọku,
ee-li iya.
13 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'iphe bụkpo ẹke, a raru ozi-ọma-wa lẹ mgboko gbaa
mgburumgburu; bẹ aa-kọjekwa akọ iphe-a, nwanyi-a meru-wa gudeje nyata nwanyi-
a.”

Júdasu achịta lẹ ya
e-deru Jisọsu ye
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

14 Onye lanụ l'ime ụmadzu iri l'ẹbo ono, etsoje ụzo iya ono, eeku Júdasu Isukáriyọtu
ejekfushia ndu ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono;
15 je ajị ẹphe: “?Bụ ngụnu; bẹ unu a-nụ iya tẹ ya deru iya ye unu l'ẹka?” Ẹphe
akfụa ya ụkporo pọngu lẹ pọngu iri.
16 Yo shi teke ono chọlahaa ụzo ẹge oo-shi deru Jisọsu ye ẹphe l'ẹka.

Nri-ẹnyashi Nnajiufu
(Mak 14:12-26; Luk 22:7-23; Jọn 13:21-30)

17 Yo rua mbọku k'ọdungu l'oge Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko; ndu etsoje ụzo iya
abyakfuta iya; bya ajị iya: “?Bụ awe b'ọ dụ ngu t'ẹphe je akwakọberu ngu; t'ị nọdu
ria nri Ajị Esweta ọbu?”
18 Yọ sụ ẹphe: “Unu tụgbua bahụ lẹ Jerúsalemu. O nweru nwoke lanụ, unu e-
jekfu. Unu sụ iya: ‘Lẹ O-zi-iphe sụru l'oge iya ruakwaru eruru; l'ọ kwa lẹ nke ngu
gẹdegede; bẹ ya eme tẹ yẹle ndu etsoje ụzo iya nọdu gbaa Ajị Esweta ọbu.’ ”
19 Tọ dụ iya bụ; ndu etsoje ụzo iya emee ya ẹge ono, Jisọsu kfuru ẹphe ono. Ẹphe
anọdu l'ẹke ono; kwakọbelahaa kẹ Ajị Esweta ono.
20 Yo be l'urẹnyashi; Jisọsu yẹle ụmadzu iri l'ẹbo ono, etsoje ụzo iya ono eje adọru
l'eri nri ono.
21 Ẹphe erinyalephu nri ono; Jisọsu asụ: “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ọ kwa onye
lanụ l'ime unu e-deru iya ye.”

22 Yo rua ẹphe l'ẹhu; ẹphe ajịlahaa ya l'ẹhu l'ẹhu; sụ: "Nnajiufu; ?bụ yẹbedua? ?
tọo yẹbedua?"
23 Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ bụ-a onye yẹle iya tsutaru buredi l'ochi lanụ-a bụ onye ọbu,
e-deru iya ye ọbu.
24 Abụbu-Ndiphe bụlekwaa ẹge e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; bẹ ọola. Ọlobu;
nshọbukwaa onye ono, ee-shi l'ẹka iya deru Abụbu-Ndiphe ye l'ẹka ndu achọ ishi
iya ono! Ọ ga akakwaru onye ono mma l'ẹ ta mụdua ya amụmu lẹ phuu."
25 Ya ndono; ọphu bụ Júdasu, bụ onye deru iya ye ọbu asụ: "Rábayi; ?bụ yẹbedua?"
Jisọsu asụ iya: "Ọ kwa nggu b'o shi l'ọnu."
26 Ẹphe egudekwadua nri ono l'eri; Jisọsu ewota buredi; kele Nchileke ekele; washịa
ya; woru iya nụ ndu ono, etsoje ụzo iya ono; sụ ẹphe: "Unu nata; taa; ọwaa bụ
ugwẹhu iya."
27 Yo wotakwaphu okoro, mẹe nọ; kelebebe Nchileke ekele; woru iya nụ ẹphe; sụ:
28 "Unu ngụa ya l'unu ha; ọwaa bụ mee yẹbe Jisọsu; mbụ mee, e gude okfu ẹhu
igweligwe madzụ lọkaa; k'ọphu Nchileke a-gụru ẹphe nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru.
Nchileke gude mee ya ono eme t'ọgba-ndzụ, shi iya l'ẹka vuru ire.
29 Tẹ ya karu unu: Ya ta angụhekwa mẹe, shi l'akpụru vayịnu ọdo jeye mbọku ono,
unu l'iya a-ngụ kẹ ọphungu l'ẹke ono, Nna iya bụ eze ono."
30 Ẹphe agụtsulephu egvu, ẹphe gude aja Nchileke ajaja; tụgbua jeshia Ugvu Olivu.

Jisọsu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jọn 13:36-38)

31 Jisọsu asụ ẹphe: "Unu l'unu ha a-paru iya haa gbakashịhu l'ẹnyashi-wa l'okfu
ẹhu iya; bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'Lẹ Nchileke sụru lẹ ya
e-chigbu onye eche atụru; ikpo atụru ono agbakashịhu.'
32 Obenu lẹ teke e metsuaru tẹ ya shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bẹ ya e-vuru unu ụzo
jeshia Gálili."
33 Pyita asụ iya: "Ọ -bụkpooru lẹ ndu ọphu e-gude okfu ẹhu ngu paru ngu haa
gbakashịhu; yẹbedua ta ahakwa ngu."
34 Jisọsu asụ iya: "Kamẹnu; tẹ ya karu ngu: l'ẹnyashi-wa; tẹmanu oke-ọku araa b'i
kfuakwaru ugbo ẹto l'ẹ tị madu iya."
35 Pyita asụ iya: "M'o -ruhuru a sụ lẹ nggu l'iya nwụhufutaje anwụhu; ẹ to nwekwa
lẹ ya ekfua lẹ ya ta madu ngu." Ndu ọphunanu, bụ ndu etsoje ụzo iya phụ l'ẹphe ha
etsotakwaphu ẹge ono, Pyita kfuru ono kfua.

Jisọsu ekfu anụ Nchileke lẹ Getusémeni
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 E meebe; Jisọsu yẹle ndu etsoje ụzo iya ejeshia ẹke eekuje Getusémeni. Ẹphe
erutsulephu ẹke ono; yọ sụ ndu ono, etsoje ụzo iya ono: "Unu dụgaru l'ẹke-a tẹ ya
kpịribe nwanshị je ekfuru nụ Nchileke."
37 Yo duta Pyita; duta ụnwu Zébedi ẹphe ẹbo tụgbua. Aphụ eji iya obu; yọ tsụlahaa
egvu.
38 Yọ bya asụ ẹphe: "Ha! Egbe iya ọwaa: meji akfụlekwa iya phụ nkfụ; l'ese iya
agbabuhu. Unu nọdu l'ẹke-a t'unu l'iya chee nche."
39 Yọ kpịribelephu nwanshị; tụa onwiya; daa; kpube ifu l'alị; wata okfu anụ
Nchileke wo: "Nna mu; ọ -bụru l'ii-meghenu iya-a; manụru ẹge ii-me pafụ okoro
iphe-ẹhuka-wa tẹ ya ba angụ iya. Ọlobu; t'ẹ b'ọ bụkwa iphe, nọ iya l'uche l'e-me; ọ
kwa ọphu bụ uche nke ngu e-me."

40 Yọ latashia azụ byakfutashia ndu ono, etsoje ụzo iya ono; rua; ẹphe ekuwa mgbẹnya. Yọ sụ Pyita: “?Unu ta adụkpoduanu ike t'unu l'iya mụru ẹnya; chefua nche ugbo lanụ; mbụkponu m'ọ bụ awa lanụ?
41 Unu chee nche; kfuru nụ Nchileke; tẹ Sétanu ba adata unu. Obu madzụ; bẹ ọonodujekpokwaa evushi evuvu ike. Obenu lẹ madzụ l'onwiya ta adụjedu ike.”
42 Yọ lụfu jeshia okfuru nụ Nchileke kẹ ugbo ẹbo ya; sụ: “Nna mu; ọ -bụru l'ẹ to nwehedu ẹge ii-shi nafụ iya okoro iphe-ẹhuka-wa; gbahalẹphu lẹ ya ngụfutaje iya b'ọ dụkwaa mma; ọ kwa ọphu bụ uche-obu ngu e-me.”
43 Yọ bya bya aphụkwaaphu ẹphe ọdo; ẹphe ekukwaphu mgbẹnya; kẹle mgbẹnya erotsua ẹphe.
44 Jisọsu apakwaruphu ẹphe haa; tụgbua ọdo; bya eje ekfuru nụ Nchileke k'ugbo ẹto; kfukwaaphu iphe o kfuhawaru.
45 Yọ lata azụ byakfutashia ndu ono, etsoje ụzo iya ono bya asụ ẹphe: “?Unu ekukwadu-a mgbẹnya; l'atụta ume? O ruakwaru! Abụbu-Ndiphe; bẹ aabyaakwa oderu ye ndu eme iphe dụ ẹji l'ẹka.
46 Unu gbeshi t'ẹphe je. Unu lekwaa; l'onye e-deru iya ye; bẹ tụakwaru l'ụkfu.”

Aakpụta Jisọsu
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jọn 18:3-12)

47 Ya ndono; Jisọsu egudekwadua ẹge ono l'ekfu; Júdasu, bụ onye lanụ l'ụmadzu iri l'ẹbo ono abyawaphu yẹle igweligwe madzụ ayịru. Ẹphe apagbaaru mma; mẹ mgbọro. Ndu ziru ẹphe bụ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurenya ndu Ju.
48 Onye ono, deru iya ye ono, bụ iya bụ Júdasu ekfuhawaru ẹphe iphe, ya e-me t'ẹphe gude maru onye ọphu ọbu; sụ ẹphe: “L'ọo onye onanu, ya e-je amịchata ishi-ụga gude kele iya ekele ono; bẹ bụ iya nụ; t'ẹphe kpụta iya.”
49 Júdasu ejetalephu phaaa byakfutashia Jisọsu; bya asụ iya: “O-zi-iphe; ?ẹdupho!” Yọ bya amịchata iya ishi-ụga.
50 Jisọsu asụ iya: “Ọnya mu; jeru je emee iphe, ị byaru ememe!”
Ẹphe azugudewaphu Jisọsu; kpụta iya.
51 Onye lanụ lẹ ndu ẹphe lẹ Jisọsu yị amịa mma iya swangu; gbua ya nwozi eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; kwata iya nchị.
52 Jisọsu asụ iya: “Mịru mma ngu yephu azụ l'ọbo; l'iphe bụ onye bụ o-gbu-mma e-shi lẹ mma laa.
53 ?Ị rịru lẹ ya ta asụ-ghedu Nna iya t'ọ dzọo ya; mbụ yo ye ụnukurunu ụnwu ojozi-imigwe ẹgwegwa nta-a?
54 Ọlobu; ya -mekwanua ẹge ono; ?nanụkwanu ẹge ee-shi t'o ree mbụ iphe, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke: l'iphe-wa eme nụ-a mefutaje?”
55 Ya ndono; Jisọsu abya asụ ikpoto ndu ono, byaru iya akpụta ono: “?Unu chịgbaa mma; mẹ mgbọro abya iya egude; ?ya bụ onye ana nfụ. Mbọku-mbọku; bẹ yẹ l'unu anọduje l'eze-ụlo Nchileke; ya ezi unu iphe; unu te gudebua ya.
56 Obenu l'iphe ọwaa l'ọ ha mewaru; k'ọphu iphe ndu nkfuchiru Nchileke deru l'ẹkwo okfu Nchileke e-mefutakota ẹge ẹphe kfuru iya.”
Ndu etsoje ụzo iya l'ẹphe ha aparu iya haa; gbakashịhu.

Jisọsu nọ l'ifu ndu ọgbo ikpe
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jọn 18:13-14, 19-24)

57 Ndu ono, byaru ọtuta Jisọsu ono eduru iya jeshia ụlo Káyafasu, bụ eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja. Ẹke ono; bẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu bụ ọgurenya gbe dzukohawanu.

58 Pyita eshi etso iya ote-ẹnya ote-ẹnya jeye l'ogbodufu eze onye ishi ndu ono,
achịjeru Nchileke ẹja ono. Pyita abya abahụ; je adụgaru l'ẹke ndu nche dụgaru;
woru ẹnya ye tẹ ya phụedukwa ishi iya.
59 Ndu ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono; mẹ ndu ọgbo ikpe ono l'ẹphe ha
achọlahaa iphe, ẹphe a-sụ lẹ Jisọsu meru; ẹge ee-shi t'e kpee ya nkfugbu.
60 To nwe iphe ẹphe phụru, bụ iphe o meru; e gudekwaru l'ẹphe dụ l'igwe gbaa ya
ẹjo ekebe. A nọnyaa; ụmadzu labụ alụfuta;
61 bya asụ: "?Tọ dụ iphe-a sụru lẹ ya a-dụ ike mebyia eze-ụlo Nchileke; gude abalị
ẹto kpukwazi iya."
62 Eze onye ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono egbeshi bya asụ iya: "?To nwedu
ọnu, iiyeru ndu-wa l'ekebe-wa, ẹphe agbagbaa ngu ẹge-a."
63 Yọ nọdu nggujingguji; to nwe iphe, o kfuru iya. Eze onye ishi ndu ono, achịjeru
Nchileke ẹja ono asụ iya: "Kfukwaa malẹ Nchileke ọphu nọ ndzụ: ?Bụ nggu bụ
Kuráyisutu ọbu; mbụ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono? ?Bụ nggu bụ
Nwatibe Nchileke ọbu tọo?"
64 Jisọsu asụ iya: "Ọ kwa nggu b'o shi ọnu. Obenu lẹ shita ntanụ; bẹ unu a-phụ
yẹbe Abụbu-Ndiphe l'ẹke ya dụgaru l'ẹka-ụtara onye bụ iya bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike,
bụ Nchileke; phụa ẹge ọo-nọ l'urukpu shi l'igwe abya."
65 Eze onye ishi ono eworu uwe kẹ yẹbe eze onye ishi zijaa; sụ ẹphe: "O kfurushia
ẹpha Nchileke-o! ?Bụkpohunua egbe ekebe ngụnu; bẹ ẹphe achọkwadu ọdo? Nta-a;
bẹ unu nụwaru-a ẹke ookfurushi ẹpha Nchileke.
66 ?Ngụnu; bẹ unu chịtaru?"
Ẹphe atụko wụa olu nanụ; l'iphe gbaru iya nụ bụ t'ọ nwụhu.
67 Ndu awatawa iya phụ ọvu ọnu-mini l'ifu; l'echi iya iphe. Ndu ọdo l'echi iya ẹka
l'ishi-nchị;*
68 sụ iya: "Nggụbe ọphu sụru l'ị bụ Kuráyisutu; kọnua onye chiru ngu iphe."

Pyita agọ lẹ ya ta madu Jisọsu
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jọn 18:15-18, 25-27)

69 Pyita anọdukwadua l'ogbodufu l'ẹke ono; nwamgbọko, yẹle madzụ bu ebubu
abya ejekfuta iya; bya asụ iya: "M'i tsokwa lẹ ndu ẹphe lẹ nwoke Gálili ono; mbụ
Jisọsu shi ayịje."
70 Pyita atụa ẹgo l'ifu edzudzu ọha ono; sụ iya: "Lẹ ya ta makwa iphe iikfu."
71 Pyita atụgbua jeshia ụzo ọnu nggamgbo. Nwamgbọko ọdo, yẹle madzụ
bukwaphu ebubu aphụa ya l'ẹke ono; kfulahaaru ndu, vudo l'ẹke ono: "L'onye ọwaa
shikwa etso Jisọsu ọphu Názarẹtu."
72 Pyita atụkwaa phụ ẹgo ọdo; ria angụ: "Ya -makpọokwaru nwoke ọwaa!"
73 A nọnyaa nwanshị; ndu, vudotsua l'ẹke ono abya asụ Pyita: "Ba tụshi ẹgo; l'ị
yịchachaa ya phụ; l'olu-okfu ngu gbawaru ngu ama."
74 Pyita awata oburu onwiya ọnu; ria angụ; sụ: "Ya -makpọkwaaru nwoke-wa, unu
ekfu okfu iya-a tẹ Nchileke nụkwaa ya aphụ."
E ji ekfu-a; oke-ọku ewowaruphu ọra raa.
75 Pyita anyatawaphu iphe, Jisọsu kfuhawaru iya; lẹ: "Tẹmanu oke-ọku araa ọra;
bẹ oo-kfu ugbo ẹto l'ẹ tọ madu iya." Pyita egbeshi; lụfushia etezi je anọdu rashia
ẹkwa ike.

27

Jisọsu nọ l'ifu Páyileti
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jọn 18:28-32)

* **26:67 26:67** Azá 50:6; Mak 14:65.

1 Yo belephu l'ọnma-ẹwa ụtsu echile iya; ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ẹphe
ha; mẹ ndu bụ ọgurenya ọgbo ikpe achịa idzu t'ẹphe gbua Jisọsu.
2 Ẹphe ekee Jisọsu; duta iya jekfushia Páyileti, bụ gọvano ẹphe.

Anwụhu Júdasu
(Ndu 1:18-19)

3 Júdasu, bụ iya bụ onye ono, deru iya ye ono aphụlephu l'e kperu Jisọsu nkfugbu;
talahaa onwiya ụta. Yọ chịta ụkporo pọngu lẹ pọngu iri ono chiphushiaru ndu ishi
ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurenya ono azụ;
4 sụ ẹphe: "Lẹ ya mewaru ẹjo iphe; okfu lẹ ya deru onye ẹ-te nwedu ẹjo iphe, o
meru ye t'e gbua."
Ẹphe asụ iya: "?Bụ onye akpa ngu ishi iya ono? Tọ bụdu t'i jewaru je amaru ẹge
ii-me iya."
5 Júdasu achịta okpoga ono ghaa l'ime eze-ụlo Nchileke; mee swịi; tụgbua je eworu
onwiya swị-gbua.
6 Obenu lẹ ndu ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono chịtaru okpoga ono; sụ:
"Okpoga-wa bụkwa aswa mee ishi madzụ. Ẹ te eyekwa iya l'ẹke eeyeje okpoga eze-
ụlo Nchileke."
7 Tọ dụ iya bụ; ẹphe achịa idzu; wota okpoga ono je azụa onye ọ-kpụ-ite alị; woru
alị ono mee ẹke ẹphe e-lije ndu mbyamụmbya.
8 Ọo ya kparu iphe a gụberu alị ono "Ẹgu-mee" tsube mbọku ono byeyekwaa nta-a.
9 Ọo ya bụ l'o ree mbụ iphe Jeremáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuru wo:
"L'ẹphe chịtaru ụkporo pọngu lẹ pọngu iri ono, bụ iya bụ aswa, ndu Ízurẹlu haru
kweta l'ẹphe a-kfụ l'ishi iya ono;
10 gude zụa onye ọ-kpụ-ite alị, bụ iya bụ ẹge Nnajiufu kfuru iya ẹya."

Páyileti ajị Jisọsu ajị
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jọn 18:33-38)

11 Jisọsu evudo l'ifu gọvano; gọvano ajị iya: "?Bụ nggu bụ eze ndu Ju?"
Jisọsu asụ iya: "Ọ kwa nggu b'o shi ọnu."
12 Ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurenya asụ l'o meru igweligwe
iphe dụ ẹji. Jisọsu te kfu okfu yeru ẹphe.
13 Ya ndono; Páyileti asụ iya: "?Tị nụdu igweligwe iphe dụ ẹji, ẹphe ekfu l'i
meshiru?"
14 Jisọsu anọ-kirishia nggujingguji; to yeru iya m'ọo ọnu lanụ. Yọ kwata ji gọvano
ẹnya.

Eekpe Jisọsu nkfugbu
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jọn 18:39—19:16)

15 Iphe bụ Ajị Esweta, sweru esweswe; bẹ gọvano atụfujeru ndu ono onye mkpọro
ọphu ẹphe sụru t'ọ tụfuru ẹphe; t'ọ laa.
16 Teke ono b'o nweru nwoke lanụ, a maru amaru, eeku Barábasu, a tụru mkpọro.
17 Tọ dụ iya bụ; ndu ono edzukobelephu l'ẹkalanu; Páyileti ajị ẹphe: "?Bụ onye
ole b'ọ dụ unu tẹ ya haaru unu t'ọ laa? ?Bụ Barábasu; tọ bụ Jisọsu ọphu eeku
Kuráyisutu?"
18 Ẹke ọ maru l'ọ bụ ẹnya-kfụrukfuru; bẹ kparu iphe ndu ishi ndu achịjeru Nchileke
ẹja dufutaru iya Jisọsu.
19 Páyileti adụgakwaduru-a l'ụlo-ikpe ono; nyee ya eziwaphu nzi t'a bya asụ iya:
"T'ọ pakwaru nwoke ono, bụ onye doberu ẹka ndoo ono paru haa; lẹ ya rọkwaru nrọ
l'ẹnyashi jee iphe-ọku l'okfu ẹka iya."

20 Ndu ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono; mẹ ndu bụ ọgurenya ono akpatsua
ikpoto ndu ono; sụ t'ẹphe kebekpelephu l'ọ bụ t'e gbua Jisọsu; hachiaru ẹphe
Barábasu.
21 Gọvano ajị ẹphe ọdo; sụ: "?Bụ onye ole l'ụmadzu ẹbo-wa; bẹ ya a-haru unu t'ọ
la?"
Ẹphe arashịa; sụ: "Barábasu!"
22 Páyileti asụ ẹphe: "?Bụkwanu ngụnu; bẹ ya e-me Jisọsu ọphu eeku Kuráyisutu?"
Ẹphe atụko wụkoo ọnu nanụ l'ẹphe ha; sụ: "T'a kpọpyabe iya l'oshi-osweru!"
23 Páyileti ajị ẹphe: "?Kẹ ngụnu? ?Bụ egbe ẹjo iphe ngụnu b'o meru?"
Ẹphe akakpọo ya rụ ọrashi ike; sụ: "T'a kpọpyabe iya l'oshi-osweru!"
24 Tọ dụ iya bụ; Páyileti anọnyaa; bya amaru l'ẹ to nwedu iphe ya ekfuta iya;
gbahaa nụ l'utsu gbe ese adada; yo kuta mini; kwọo onwiya ẹka l'ifu mkporo-ọha
ono; sụ: "L'ẹka iya ta dụkwa l'ọchi nwoke-wa. Unu maakwaruru ẹge unu e-me iya
l'onwunu."
25 Ndu ono atụko zụa l'ẹphe ha; sụ: "T'ọchi iya tukoruru ẹphe l'ishi; mẹ l'ishi ụnwu
ẹphe!"
26 Páyileti abya ahaaru ẹphe Barábasu t'ọ laa; bya asụ t'e chia Jisọsu ẹchachi. E
chiebe iya ẹchachi; yo duta iya nụ t'e je akpọpyabewa iya rụ l'oshi-osweru.

Ndu sọja aja Jisọsu ewena
(Mak 15:16-20; Jọn 19:2-3)

27 Ndu sọja gọvano ono eduru Jisọsu jeshia l'eze-ogbodufu gọvano. Yọ bya ekukobe
ndu ọgbo sọja ono l'ẹphe ha.
28 Ẹphe eyefu Jisọsu uwe iya; bya achịta kpowula-kpowula uwe uswe yee ya;
29 woru okpu-eze, ẹphe kparu l'ogvu kpube iya. Ẹphe abya eworu mgbọro dẹe
ya l'ẹka-ụtara; bya ebyishi iya ikpere l'ifu; aja iya ewena; asụje: "Ndzụ ngu ndzụ
ogologo; Eze ndu Ju."
30 Ẹphe avụa ya ọnu-mini; wota mgbọro ono chia ya l'ishi nchipyabe.
31 Ẹphe ajaẹbetsua ya ewena; lafụ iya kpowula-kpowula uwe ono teke ono; woru
uwe nk'iya yee ya; bẹ ẹphe dufuderu iya t'ẹphe kpọpyabe iya l'oshi-osweru.

Aakpọpyabe Jisọsu
l'oshi-osweru
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jọn 19:17-27)

32 Ẹphe awụfutadelephu; phụa nwoke lanụ, bụ onye Sayiríni, ẹpha iya bụ
Sáyịmonu. Ẹphe eyebuta iya t'o vuta oshi-osweru Jisọsu.
33 Ẹphe abyarutalephu ẹke, eekuje Gọlugóta, bụ iya bụ "Okpokoro Ishi";
34 bya eworu mẹe, a gwakọberu ọgvu, atsọ ile nụ Jisọsu t'ọ ngụa. Jisọsu abya ede
iya ọnu; jịka iya angụngu.
35 Ẹphe akpọpyabe iya l'oshi-osweru; bya eworu ẹnwa tụa gude kee uwe iya.*
36 Ẹphe adụgaru anọdu l'ẹke ono eche iya nche.
37 Iphe ono, ẹphe sụru l'o meru ono b'e deru kfube l'oshi-osweru ono. Iphe e deru
bụ: "Ọwaa bụ Jisọsu; Eze ndu Ju."
38 Ẹphe kpọpyabekwaruphu ndu iphura labụ l'ẹke ono: onye lanụ nọ Jisọsu l'ẹka-
ụtara; onye ọphu anọdu iya l'ẹka-ibyita.
39 Ndu, eswe l'ẹke ono ekfubyishi iya; l'azụru iya ukwe; l'atụ l'ishi l'ishi;
40 ekfushi; sụ: "Nggụbe ọphu sụru l'ii-mebyishi eze-ụlo Nchileke; gude abalị ẹto
kpụkwazi iya; dzọnua onwongu. Ọ -bụruphu nggu bụ Nwatibe Nchileke; shinu l'oshi-
osweru ono nyifuta."
41 Ẹge ono b'ọ dụkwaphu ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu ezije ekemu; mẹ
ndu bụ ọgurenya: ẹphe atụko aja iya ewena; asụje:

* **27:35 27:35** Egvu 22:18.

42 “Nta-a b'ọ dzọru ndu ọdo; tọ dụ ike dzọo onwiya. Ọ -bụru l'ọ bụ eze ndu Ízurẹlu;
t'o nyifutanu l'oshi-osweru ono. Ọo ya bụ; ẹphe ekweta l'ọo ya bụ Kuráyisutu ọbu.
43 Mgbẹ ọ sụru l'ọ bụ Nchileke; bẹ ya ma. Ngwanụ; tẹ Nchileke ọbu dzọnua ya
nta-a; m'ọ -bụru l'ọ dụ Nchileke mma ẹge ọ sụru l'ọo ya bụ Nwatibe Nchileke.”
44 Ndu iphura labụ ono, a kpọpyaberu ẹphe l'iya l'oshi-osweru ono ekfubyishikwa
iya phụ ẹge ono.

Anwụhu Jisọsu
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jọn 19:28-30)

45 Ẹnyanwu egvuleruphu l'echi-ishi; nchi abụru pyịritikingu; jihu. Ẹkemeke ọbule
agbakọta tsụbalangu jeye l'oke-eswe urẹnyashi.
46 Yo be l'oke-eswe urẹnyashi ono; Jisọsu echishia mkpu ike; sụ: “Elayi! Elayi! ?
Lema sabakitani?” bụ iya bụ: “Nchileke iya! Nchileke iya! Ngụnu meru iphe ị paru
iya haa nkịnyi iya?”
47 Ndu haru vudotsua l'ẹke ono anụa ya; sụ: “M'o gbe eku Eláyija.”
48 Onye lanụ agbafụta; wota ẹgwo-ncha tsẹe lẹ mẹe, shihuru ụka; woru iya tsebe
lẹ nwoshi, dụ ogologo; nụ iya t'ọ ngụa.†
49 Ndu ọphunanu asụ: “Unu ngabẹ t'ẹphe maru: ?bụ Eláyija, bụ onye nkfuchiru
Nchileke a-bya adzọo ya?”
50 Jisọsu echishia mkpu ike ọdo; tubua ume.
51 Ya ndono; ẹkwa, eegechitaje ọnu-ụzo ime ụlo ọbu, bụ iya bụ ẹnya eze-ụlo
Nchileke; eshilephu l'ụzo eli iya lalẹphu tarara; lajahụlephu ẹbo jeye l'ụzo alị iya.
Alị anmahu jijiji; oke mkpuma awashịhutsua;
52 iphe bụ ili eghekotaru ọnu; igweligwe ndu kẹ Nchileke, bụ ndu, shi nwụhuhawa
anwụhu eshi l'ọnwu tetatsua nọdu ndzụ.
53 Ẹphe eshi l'ime ili ono lụfuta; lẹ Jisọsu shitsua l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono; tụgbua
jeshia Jerúsalemu. A dụ l'igwe phụ ẹphe.
54 Onye ishi sọja; mẹ ndu sọja iya ono, ẹphe l'iya nọ l'eche Jisọsu nche ono aphụa
ẹke alị anma jijiji; mẹwaru iphe meru nụ; meji agbabuhu ẹphe; ẹphe asụ: “Nwoke-
wa bụkwaphu Nwatibe Nchileke l'oswiya!”
55 O nweru igweligwe ụnwanyi, vudotsua ote-ẹnya; l'ele t'ẹphe maru iphe eme nụ.
Ụnwanyi ono bụ ndu, shi lẹ Gálili tsoru Jisọsu; l'eyeru iya ẹka.
56 Méri kẹ Mágudala yịkwa l'ụnwanyi ono. Méri ọphu mụru Jémusu; mụa Jósẹfu
ayịkwaru iya phụ. Onye ọdo bụ nne ụnwu Zébedi: ẹphe ẹbo.

Eeli Jisọsu
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jọn 19:38-42)

57 Yo be l'urẹnyashi; onye oke amadụ, shi Arimatíya abyatashia. Ẹpha iya bụ Jósẹfu.
Ọ bụ onye lanụ lẹ ndu etsoje ụzo Jisọsu.
58 Yo jekfushia Páyileti; je arọo ya t'o kwe tẹ ya pata odzu Jisọsu je elia. Tọ dụ iya
bụ; Páyileti asụ t'a pẹe ya ẹya.
59 Jósẹfu apatsuta odzu ono; gude ẹkwa ọcha, inyi ẹ-ta nọdu kwaa ya ẹge aakwajẹ
odzu;
60 bya eje enyobe iya l'ili kẹ yẹbe Jósẹfu, ọ tụru k'ọphungu l'ọgba mkpuma. Yo
swita eze mkpuma bechia ọnu iya; tụgbua lashia.
61 Méri kẹ Mágudala; mẹ Méri ọphunanu nọkwaphu l'ẹke ono; ẹphe adụgaru
anọdu cheeru ili ono ifu.

Eeche ili ono nche

62 Yo be echile iya, bụ iya bụ mbọku ọtu-ume; ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja;
mẹ ndu Fárisii abya edzua l'ifu Páyileti;

† **27:48 27:48** Egvu 69:21; Mak 15:36; Luk 23:36; Jọn 19:28-29.

63 sụ iya: “Nnajiufu; mẹ ẹphe nyatakwaru l'o nweru teke nwoke ono, dzugburu
onwiya l'ẹjo-ire ono sụjeru teke ọ nọ; lẹ: ‘A -nọo abalị ẹbo gaa lẹ kẹ ẹto; bẹ ya e-shi
l'ọnwu teta nọdu ndzụ ọdo.’
64 Zinua t'e cheje ili ono ọgbodo echeche jeye l'abalị k'ẹto ono; e menyaa; ndu etsoje
ụzo iya egbeshi je ezihaa odzu iya; kfulahakwaa l'o shi-wa l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
T'ẹjo-ire kẹ ikperazụ ba kanụ k'ivuzọ.”
65 Páyileti asụ ẹphe: “?Ọ kwa l'unu nweru ndu sọja, echeje nche? Unu tụgbunua
je atụchikpoo ya ẹge ike beru unu.”
66 Ya ndono; ẹphe atụgbua je eworu iphe kpụ-chishikpoo ọnu ili ono ọhuma; mee
ya iphe-ọhubama; woru ndu nche ye iya. A wata iya oche nche.

28

Jisọsu shi l'ọnwu eteta
(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jọn 20:1-10)

1 Mbọku ọtu-ume esweebelephu; l'oswi ngguge-ngguge ụtsu mbọku Sonde; Méri kẹ
Mágudala; mẹ Méri ọphunanu atụgbua jeshia l'ili ono.
2 E ji ekfu-a; alị awatawaphụ ọnma oke jijiji; kẹ l'o nweru ojozi-imigwe, shi l'ẹka
Nnajiufu, shi l'imigwe phezita; bya eswifu eze mkpuma ono; metsua nọ-kirishia l'eli
iya.
3 Ụgbugba iya achalẹphu l'ọ bụ ebemu-igwe; uwe iya achalẹphu l'ọ bụ eberugo.
4 Ndu nche ono atsụhu egvu; nmahu kpakpakpa; dabutsuwarua l'ọ bụ ndu
nwụhuru anwụhu.
5 Ojozi-imigwe ono asụ ụnwanyi ono: “Unubẹdua; unu ba tsụshi egvu. Ya
makwaru-a l'ọo Jisọsu ọphu a kpọpyaberu l'oshi-osweru; bẹ unu achọ.
6 Ẹ tọ nọhekwa l'ẹke-a. O tetaakwaru ẹge ono, o kfuhawaru unu ono. Unu bya
aphụ ẹke o shi daburu.
7 Unu tụgbulekwaphu nta-a je ekfuru ndu etsoje ụzo iya l'o shiakwa l'ọnwu teta
nọdu ndzụ. O vuakwa unu ụzo eje Gálili. Ọ bụ l'ẹke ono; bẹ unu a-phụ iya. Ọ kwa
iphe ya byaru unu ezizi ndono.”
8 Ẹphe egude ọtsu-egvu; mẹ ẹhu-ọtso-ẹna vụta ọso; jeshiaru iya ọkoru ndu etsoje
ụzo Jisọsu.
9 A bya ele ẹnya; Jisọsu abyakfutashia ụnwanyi ono; bya ekele ẹphe: “Unu etehu-
o!” Ẹphe agbakfube iya; bya adaa l'alị; gudegbaa ya ẹka l'ọkpa ẹphe ẹbo; baaru iya
ẹja.
10 Jisọsu asụ ẹphe: “Unu ba atsụkwa egvu. Unu tụgbulekwaphu je ekfuru
ụnwunna iya t'ẹphe jeekwaru Gálili; l'ọ kwa ẹke ono; bẹ ẹphe a-phụ iya.”

Iphe ndu nche ekfu

11 Ụnwanyi ono atụgbua; nọdukwadua l'esu-ụzo; ndu sọja ono, eche nche ono
aharu jeshikebe l'ime obodo; je akọoru ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja iphemiphe
ọbule ono, meru nụ ono.
12 Ndu ishi ono; mẹ ndu bụ ọgurenya edzukobelephu; chịa idzu; woru okpoga, ha
nshinu nụ ndu sọja ono nggalazu;
13 sụ ẹphe: “Unu sụje lẹ ndu etsoje ụzo iya pyabataru teke unu eku mgbẹnya
l'ẹnyashi; bya ezita odzu iya.
14 A -makwarama; o -rua gọvano lẹ nchị; unu be yekwa ọnu; ẹphe e-kfurua nụ iya;
haaru unu enge t'ẹ b'o nwe iphe e-me unu.”
15 Ya ndono; ẹphe achịta okpoga ono; mee ẹge e kfuru ẹphe. Yọ bụru iya bụ l'ẹphe
ekfua ẹge ono; akọ ono edzuru ndu Ju; mbụ byeyekwaa ntanụ-a.

Jisọsu ekoshi onwiya
ndu etsoje iya nụ
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jọn 20:19-23; Ndu 1:6-8)

16 Tọ dụ iya bụ; ndu ono, etsoje ụzo iya ono: ẹphe ụmadzu iri 'ẹ nanụ; atụgbua
jeshia Gálili; l'ugvu ono, Jisọsu tụhawaru ẹphe ọnu iya ono.
17 Ẹphe aphụlephu Jisọsu; bya abaaru iya ẹja; e gudekwaru l'o nweru ndu obu
haru agba ẹbo wo: ?a maru bụa ya?
18 Jisọsu abyakfuta ẹphe; bya asụ ẹphe: "Lẹ Nchileke mewaru tẹ iphe bụ ike, nọ
l'igwe; mẹ lẹ mgboko; nọdu iya l'ẹka.
19 Ọo ya bụ; unu jee l'iphe bụ mbakeshi; je emee ẹphe t'ẹphe bụru ndu etso ụzo
iya. Unu gude ẹpha kẹ Nna; mẹ kẹ Nwa; mẹ kẹ Ume-dụ-Nsọ mee ẹphe baputizimu.
20 Unu ezia ẹphe t'ẹphe meje iphemiphe ọbule ono, ya kfuru unu ono. Unu
makwaru amaru lẹ yẹbedua nọkwa-a swiru unu mbọku-mbọku; jeye teke mgboko
a-gvụ."

Ozi-Ọma,
Maku
deru

Ozi, Jọnu Baputizimu ezi
(Mát 3:1-12; Luk 3:1-18; Jọn 1:19-28)

1 Ọwaa bụ ishi ozi-ọma kẹ Jisọsu Kuráyisutu, bụ Nwatibe Nchileke.
2 Ẹge o shi wata b'o deru l'ẹkwo mbụ Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke; lẹ Nchileke sụru:
"Ọwaa bụ onye ejeru iya ozi.
Ya e-zi iya t'o vuru ngu ụzo jee;
k'ọphu ọo-bọru ngu ụzo.
3 O nweru onye l'echi mkpu l'echi-ẹgu;
sụ: 'T'e meeru Nnajiufu ụzo iya.
E doziaru iya oje iya t'o vudo ntụmu!' "
4 Ya ndono; Jọnu abya anọdu l'echi-ẹgu; l'eme ndu madzụ baputizimu; ezikwaphu ozi-ọma. Yoo kfuru ẹphe; sụ: "Unu taa onwunu ụta sefu ẹka l'iphe dụ ẹji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; t'e mee unu baputizimu. Ọo ya bụ; ẹge Nchileke a-gụru unu nvụ l'iphe dụ ẹji ọbu, unu meshiru ọbu."
5 Ndu, nọkota l'alị Judíya; mẹ ndu Jerúsalemu mgburumgburu azafụtakota byakfutashia ya t'ẹphe nụa iphe ookfu. Ẹphe akọshitsua iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; yo mee ẹphe baputizimu lẹ Ẹnyimu Jọ́danu.
6 Ya ndono; Jọnu bụ uwe, e gude ẹji ịnya-ivu mee bẹ ooyeje. Akpọ-anụ abụru iya akpọ-buleti, oogudeje kebudo uwe iya l'ukfu. Nri iya abụru igube; mẹ manụ-ẹngu.
7 O kfuru ndu ono l'o nweru nwoke, abyanụ, katabe iya nshinu; k'ọphu bụ lẹ ya te gbe dzukpoduanu kẹ tẹ ya furita efurita tọshia ya eri akpọkpa iya.
8 Lẹ yẹbedua, bụ Jọnu bụ mini bẹ ya gude mee unu baputizimu. Obenu lẹ nwoke ono bụ Ume-dụ-Nsọ bẹ oo-gude mee unu baputizimu.

Jọnu eme Jisọsu baputizimu
(Mát 3:13-17; Luk 3:21-22)

9 Ẹ ta nọhedu ọphu baru ishi; Jisọsu eshiwaphu Názarẹtu, nọ l'alị Gálili byakfutashia Jọnu; yo mee ya baputizimu lẹ Ẹnyimu Jọ́danu.
10 Jisọsu eshilephu lẹ mini ono l'erufuta; phụwaphu igweli l'ẹke ookpuha; mẹ Ume-dụ-Nsọ ẹke ọ dụlephu l'ọ bụ ndo; shi l'igweli ono phezita bya anọdu iya l'ẹhu.
11 A nụa olu, shi l'imigwe ono; sụ: "Ọo nggụbedua bụ Nwatibe iya, ya yeru obu; iimeje: ẹhu atsọ iya ẹna."

Sétanu adata Jisọsu
(Mát 4:1-11; Luk 4:1-13)

12 Ya ndono; Ume Nchileke emewaphu Jisọsu; yọ bahụshia l'echi-ẹgu.
13 Yọ nọo l'ẹke ono ụkporo abalị ẹbo; Sétanu adatakọta iya. Ụnwu anụ ẹgu jikwaruphu ẹke ono; ụnwu ojozi-imigwe abya eyeru iya ẹka.

Jisọsu awata ozi iya lẹ Gálili
(Mát 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

14 L'a tụtsuaru Jọnu mkpọro bẹ Jisọsu bahụru l'alị Gálili; zilahaa ozi-ọma, shi l'ẹka Nchileke;

15 l'asụje: “Lẹ teke ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono ruakwaru. Nchileke
abyaakwa okoshi l'ọo ya bụ eze. Unu taa onwunu ụta; sefu ẹka l'iphe dụ ẹji, unu
meshiru; bya ekweta ozi-ọma ono.”

Ndu mbụ, tsolahaaru Jisọsu
(Mát 4:18-22; Luk 5:1)

16 Yọ bụru teke o tsoru iku Eze Ẹnyimu Gálili ogologo; b'ọ phụru unwoke labụ,
egbuje ẹma. Ndu ono bụ Sáyịmonu; mẹ nwunne iya, bụ Ánduru. Yọ phụa ẹphe ẹke
ẹphe nọ; atụ ntofu.
17 Jisọsu asụ ẹphe: “Unu bya etsoru iya tẹ ya mee unu t'unu rukoje madzụ l'ọ bụ
onye eruko ẹma.”
18 Yo gudekwadua ẹge ono ekfu; ẹphe apawaruphu ntofu ẹphe ono haa; tsoru iya.
19 Jisọsu akpịribelephu nwanshị bya aphụa unwunne labụ ọdo l'ẹke ẹphe nọ l'ụgbo
ẹphe l'edokwazi ntofu ẹphe. Ndu onanu bụ Jémusu Zébedi; mẹ Jọnu Zébedi.
20 Aphụphu, ọophu ẹphe mbụ Jisọsu; kua ẹphe; ẹphe aparu nna ẹphe ono; mbụ
Zébedi mẹ ndu, o buru ozi haa l'ụgbo ono; tsoru iya.

Nwoke, ọgvu bu l'ẹhu
(Luk 4:31-37)

21 Ẹphe abya abahụ lẹ Kapániyọmu. Yo be mbọku ọtu-ume; Jisọsu abya abahụ
l'ụlo-ndzuko ndu Ju; je awata ozi iphe.
22 Ndu ono akpọo-beru; kẹ l'ẹge o gude ezi ẹphe iphe dụ biribiri; kẹ l'ẹ too zidu iya
l'ọ bụ ndu ọphunanu, ezije ekemu; oozi l'iya phụ l'ọ bụ onye ike nọ l'ẹka.
23 L'ime ụlo-ndzuko ono b'o nweru nwoke, ọgvu bu l'ẹhu, nọ iya nụ.
24 Nwoke ono arashia: “?Bụ ngụnu b'ị chọ ẹphe l'ẹka; nggụbe Jisọsu kẹ Názarẹtu.
?Ị byawaru ẹphe emebyishi? Ya makwaru-a onye ị bụ. Ị bụ onye dụ nsọ, Nchileke
ziru t'ọ bya.”
25 Jisọsu abaaru ọgvu ono m̀bà t'ọ nọdu nwandoo; shi nwoke ono l'ẹhu lụfuta.
26 Ọgvu ono arashia ọra ike; lọwaphu nwoke ono l'ọ bụ ụta; shi iya l'ẹhu lụfutashia.
27 Yọ dụa ẹphe biribiri; k'ọphu ẹphe wataru ọji onwẹphe: “?Bụ ngụnu dụ ẹge-a?
?Ọ bụ iphe ọphungu tọo? Ike b'o gude baaru ọgvu mba; ẹphe emee iphe o kfuru!”
28 Ẹpha Jisọsu edekotawaphu alị Gálili mgburumgburu.

Jisọsu agwọ ndu iphe eme
(Mát 8:14-17; Luk 4:38-41)

29 Alụfuta, Jisọsu phẹ alụfuta l'ụlo-ndzuko ono; ẹphe lẹ Jémusu; mẹ Jọnu ayịru
tụgbua; jeshia l'ụlo Sáyịmonu mẹ Ánduru phẹ.
30 Nne nyee Sáyịmonu bẹ ẹhu enwu ọku; yọ zẹru azẹe. Ẹphe eje ekfuwaru iya phụ
Jisọsu l'ẹphe ruru ẹke ono.
31 Jisọsu ejekfubeshia ya je egude iya l'ẹka kpulia ya eli; ẹhu-ọku ono aparu iya
haa. Nwanyi ono awatawaphụ ẹphe ọkwaru ẹbyee.
32 L'ẹnyanwu rịbagetsuaru l'urẹnyashi; e dutatsuaru Jisọsu ndu, iphe emetsua; mẹ
ndu ọphu ọgvu bu l'ẹhu.
33 Ndu obodo ono abya adọjia ifu ụlo ono.
34 Jisọsu emekota ndu ono, ome-l'ẹhu, dụtsua iche iche eme ono; yọ dụ ẹphe mma.
Yọ bya achịfukwaphu ọgvu l'ẹhu ndu ọphu ọgvu bu l'ẹhu. Too kweje t'o nweru ọgwu
ono ọphu e-kfu okfu; kẹ l'ẹphe makọtahawaru onye ọ bụ.

Jisọsu ekfu okfu Nchileke
lẹ Gálili
(Luk 4:42-44)

35 Yo be l'iphe-ọha-ẹnu echile iya; tẹmanu bẹ nchi bọhuderu; Jisọsu egbeshi l'ụlo
ono; jeshi ẹke, ọo-nọdu nwẹnkinyi iya; kfuru nụ Nchileke.
36 Sáyịmonu mẹ ndu ọphunanu alaa ya achọkashi.
37 Ẹphe aphụ l'iya phụ; sụ iya l'onyemonye tụkokwa achọ iya.
38 Jisọsu asụ ẹphe: "Unu t'ẹphe je lẹ mkpụkpu ndu ọphu haru nọdugbaa ẹphe
ntse; tẹ ya kfuaru ẹphe okfu Nchileke l'ẹke ono; l'ọo iphe ya byaru ndono."
39 Yo jekota ẹkemeke ọbule lẹ Gálili; ekfu okfu Nchileke l'iphe bụ ụlo-ndzuko ndu
Ju; l'achịshikwaphu ọgvu, butsua madzụ l'ẹhu.

Jisọsu agwọ onye ẹhu-labụ
(Mát 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 Yo be ujiku lanụ; onye ẹhu-labụ abyakfuta Jisọsu bya ebyishi iya ikpere l'ifu; rọo
ya; sụ iya: "Ọ -bụru uche-obu ngu; bẹ ii-menu iya-a tẹ ya dụ mma."
41 Imiko nwoke ono egude iya; yọ machịwaphu ẹka; byia ya; sụ iya: "Ọ bụ uche-obu
iya. Ngwaa; ka mma."
42 Teke onophu; ẹhu-labụ ono agvụwaphu nwoke ono l'ẹhu; yọ bya adụ mma.
43 Jisọsu anmashiaru iya ọkwa ike t'ọ tụgbulekwaphu lashia l'ufu teke onophu;
44 wo iya: "Ba dụkwa onye ii-kfuru iya. Tụgbulekwaphu je eworu onwongu koshi
onye achịjeru Nchileke ẹja t'o lee ngu ẹnya. Nggu egworu ngwẹja, onye e metaru
l'iphe eme iya nụ anụje; nụ t'ọ chịaru ngu ẹge Mósisu ziru l'ekemu iya; k'ọphu ọha
a-makọta l'ẹhu dụwa ngu mma."
45 Nwoke ono egbe tụgbulee je kfukashia iphe ono, Jisọsu meru iya ono. Yo mee;
to nwehe mkpụkpu, Jisọsu abahụkwadu; t'ẹ ba ma. Yọ bụru iya meru; Jisọsu te
ekwejehe alụfuta l'edzudzu ọha lẹ mkpụkpu ono. Ndiphe eshijewaru ẹkemeke ọbule
awakfuta iya.

2

Nwoke, iphe lọnwuru
ibe-ẹhu lanụ
(Mát 9:1-8; Luk 5:17-26)

1 Tọ dụ iya bụ; a nọlephu nwa abalị olemole; Jisọsu alatashia azụ lẹ Kapániyọmu
ọdo. Yọ ngakọta ẹkemeke ọbule l'ọ nọwa l'ufu.
2 A dụkpo l'igwe bya eji; k'ọphu bụ l'ẹ to nwehedu ẹke ụzo nọkwadu; mbụkponu
m'ọ bụ l'ọnu-ibo. Jisọsu l'ezi ẹphe ozi-ọma ono.
3 Ụmadzu ẹno aparu nwoke, iphe lọnwuru ibe-ẹhu lanụ pataru iya.
4 Ndu ono, dọru ẹge ono te kwe t'ẹphe phụa ụzo pakfube iya Jisọsu. Ya ndono;
ẹphe eje eworu ụzo bufua l'eli ụlo ono lẹ gẹdegede ibyiya ọphu Jisọsu nọ. Ẹphe
eworu iphe ono nwoke ono zẹ ono pyoo l'eke ono, ẹphe bufuru ono; shi iya pazita
iya l'ime ụlo ono.
5 Jisọsu aphụa ẹge ẹphe kwetaberu lẹ ya a-dụ ike mee tẹ nwoke ono jee ije; yọ sụ
nwoke ono: "Nwa iya; a gụwaru ngu nvụ l'iphe dụ ẹji, i mekotaru l'ọ ha."
6 Ndu ezije ekemu, haru nọdu l'ẹke ono arịlahaa:
7 "?Bụ ngụnu bẹ nwoke-wa ekfu ẹge-a? Ookfurushikwa Nchileke ekfurushi! Mbụ;
?bụ onye a-dụ ike gụaru madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji, o meru; gbahaa Nchileke nwẹnkinyi
iya?"
8 Jisọsu egude obu iya mawaruphu iphe, ẹphe arị; bya ajị ẹphe: "?Ngụnu meru
iphe unu arị egbe ọriri ono?
9 ?Bụ ole ka ntse: ?bụ t'a sụ nwoke-wa, iphe lọnwuru ibe-ẹhu lanụ-wa: 'A gụwaru
ngu nvụ l'iphe dụ ẹji, i meshiru;' t'ọ t'a sụ-chia ya: 'Gbeshi; pata iphe azẹe ngu jelahaa
ije?'

10 Ya e-koshi unu lẹ yẹbe Abụbu-Ndiphe b'e ziru tẹ ya gụjeru madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji, o meshiru lẹ mgboko-a." Yọ bya sụ nwoke ono, iphe lọnwuru ibe-ẹhu lanụ ono:
11 "Ya sụru ngu t'i gbeshi; pata iphe azẹe ngu lashia l'ufu!"
12 Nwoke ono ezilihu; pata iphe azẹe ya ono; yọ bụru iya atụgbu. Ẹphe atụko ele iya. Yo ji ẹphe ẹnya; ẹphe ajalahaa Nchileke ajaja asụje: "L'ẹphe ta phụbukwaa onye meru egbe iphe ọphu dụ ẹge ọwaa!"

Jisọsu eku Lívayi
(Mát 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 Jisọsu alashia azụ l'ọnu eze ẹnyimu Gálili; igweligwe madzụ awukfuta iya; yọ wata ẹphe ozi iphe.
14 Yo jenyalephu l'esu-ụzo; phụa Lívayi Álufiyọsu ẹke ọ dụgaru l'ụlo okpoga akịriko. Jisọsu asụ iya: "Lívayi; tsoru iya." Lívayi egbeshi; tsoru iya.
15 A nọnyaa teke ọdo; Jisọsu ejee ori nri l'ụlo Lívayi. L'ẹke ono b'a dụ l'igwe; mbụ ndu akịriko; mẹ ndu ọdo, bụ ndu ẹjo madzụ; ẹphe etsoru Jisọsu; mẹ ndu etsoje ụzo iya lẹ nri ono.
16 Ndu ezije ekemu, bụ nwa ndu ọphu bụ ndu ọkpa Fárisii aphụlephu lẹ Jisọsu yẹle ndu ono, bụ ndu emeje iphe dụ ẹji; mẹ ndu akịriko ono l'eriko nri; ẹphe ajịa ndu etsoje ụzo Jisọsu; sụ: "?Bụ ngụnu meru iphe Nnajiufu unu yẹe ndu akịriko; mẹ ndu ọdo, bụ ndu emeje iphe dụ ẹji erigba nri?"
17 Jisọsu anụa ya; sụ ẹphe: "Ndu ẹhu dụ mma bẹ mkpa onye eme ọgvu ta dụkwaru. Ọ kwa ndu ẹhu dụ ẹji bẹ mkpa onye eme ọgvu dụru. Ya ta byakwa oku ndu doberu ẹka ndoo; ọ kwa ndu emeje iphe dụ ẹji bẹ ya byaru ekuku."

Ajị lẹ k'ọswi aswịswi
(Mát 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Yo rua teke lanụ; ndu etsoje ụzo Jọnu; mẹ ndu Fárisii anọdu l'aswị aswịswi; ekfu anụ Nchileke. Yo nweru ndu byakfutaru Jisọsu bya ajị ya: "?Ngụnu meru iphe ndu ọphu etsoje ụzo Jọnu; mẹ ndu kẹ Fárisii aswịje aswịswi; ekfu anụ Nchileke; ndu etsoje ụzo ngu ta aswị?"
19 Jisọsu asụ ẹphe: "?O nweru ndu e kujeru l'ẹswa-nwanyi ọphungu; ẹphe egbe wata ọswi aswịswi; l'ẹke nwoke, kuru ẹphe nọkwaa? Ẹphe ta aswịdu aswịswi l'ẹke ẹphe lẹ nwoke ono, kuru ẹphe ono nọ.
20 Obenu lẹ mbọku ọbu, aa-nafụ ẹphe onye ono, alụ nwanyi, kuru ẹphe l'ẹswa-nwanyi ono nọphu abya. Mbọku ono bẹ ẹphe a-kabẹ swịa aswịswi.
21 "Ẹ to nwedu onye gudeje ẹkwa ọphungu je agbaa akahụ uwe. Ọ -tụa ya ama; k'ọphungu ono alakata akahụ uwe ono; mee t'ẹnu iya karu nshinu.
22 To nwe onye wotajeru akụru-akụ ọphungu, atụ vavava je ọgha l'akahụ okurutu otumu. Ọ -tụa ya ama; mẹe ono agbajashịa otumu ọbu; mẹe ọbu yẹ l'otumu ọbu alaa l'iyi. Ọ bụ akụru-akụ ọphungu bẹ eeyeje l'otumu ọphungu, karu akaka."

Ajị lẹ kẹ mbọku ọtu-ume
(Mát 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 Yo be ujiku lanụ, bụ mbọku ọtu-ume; Jisọsu phẹ l'eswe l'ẹgu ẹke a kọru akpe. Ndu etsoje ụzo iya awata okwo akpe ono.
24 Ndu Fárisii asụwaphu Jisọsu: "Lenu! ?Bụ ngụnu meru iphe ndu-wa kabẹ eme egbe iya ọwaa, ẹ tee mejedu mbọku ọtu-ume-wa?"
25 Jisọsu ajị ẹphe: "?Unu ta guvubua l'ẹkwo okfu Nchileke iphe Dévidi yẹle ndu ẹphe l'iya yị mejeru; ẹke iphe atsụ ẹphe l'ẹhu; ẹgu l'agụ ẹphe?
26 Iphe ono meru teke nwoke, eeku Abáyata shi bụru eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja. Dévidi abahụshia l'ụlo Nchileke je ewota buredi, dụru Nchileke lẹ nsọ;

taa; mbụ buredi, onye ọdo ẹ-ta hadu kẹ t'o wota taa; gbahaa ndu achịjeru Nchileke ẹja. Dévidi taru iya; hakwaruphu nụ ndu ẹphe l'iya yịko."
27 Jisọsu asụ ẹphe: "Mbọku ọtu-ume kwa t'ọ kwọo madzụ bẹ Nchileke medoru iya;
ẹ tọ bụkwa madzụ b'o meru t'ọ kwọo mbọku ọtu-ume.
28 Ọo ya bụ lẹ Abụbu-Ndiphe bụ Nnajiufu k'iphemiphe ọbule; mbụ je akpaa lẹ
mbọku ọtu-ume."

3

Nwoke, iphe lọnwuru ẹka lanụ
(Mát 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 Ya ndono; Jisọsu alatashia azụ l'ụlo-ndzuko ndu Ju l'ẹke, ọ nọ; mbụ nwoke, iphe
lọnwuru ẹka lanụ.
2 Ẹphe anọdu l'ege Jisọsu t'ẹphe maru: ?oo-mekwaphu t'ẹhu dụ madzụ mma mbọku
ọtu-ume; t'ẹphe sụ l'o meru ẹjo iphe.
3 Jisọsu asụ nwoke ono, ẹka lanụ nwụhuru anwụhu ono: "Lụfuta l'ifu ẹke-a."
4 Jisọsu asụ ẹphe: "Tẹ ya jịa unu ajị: ?Ọ bụ omebyi ekemu mbọku ọtu-ume t'e
mee iphe-ọma; tọo t'e mee ẹjo iphe? ?Bụ ọdzo madzụ ndzụ; t'ọ bụ t'e gbua madzụ
egbugbu mbọku ono?"
Ẹphe te kfu okfu yeru iya.
5 Jisọsu avọo ẹphe ẹnya mgburumgburu. Yo rua ya l'ẹhu; okfu l'ẹphe bụ 'anụma-
anụma. Yọ sụ nwoke ono, ẹka lanụ nwụhuru anwụhu ono: "Ngwaa; machịa ẹka ngu
amachị." Yọ machịa ya. Ẹka ono abya eteta; dụwa iya phụ mma.
6 Ndu Fárisii ono eshi l'ụlo-ndzuko ono lụfuta; jekfubeshia ndu ọ̀kpà kẹ Hérọdu;
ẹphe agbakọbewaphu chịa idzu ẹge ẹphe e-shi gbua Jisọsu.

A dụ l'igwe wụ-tsoru Jisọsu

7 Jisọsu mẹ ndu etsoje ụzo iya atụgbua jeshia l'eze ẹnyimu Gálili; a dụ igwe shi lẹ
Gálili tsoru iya; mẹwaru ndu ọphu shi Judíya;
8 mẹ ndu Jerúsalemu; ndu Idumíya; ndu ọphu shi azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya
ọphu; mẹ ndu obutobu ndu Táya mẹ Sayịdónu. Ndu ono wụ-lihuru tsoru iya; okfu
l'ẹphe nụru iphe Jisọsu eme.
9 Ndu ono ha nshinu k'ọphu Jisọsu sụru ndu etsoje ụzo iya t'ẹphe je achọo ụgbo
kwabẹru iya; k'ọphu ikpoto ndu ono ta akpagbudu iya lẹ mkpa.
10 Iphe, meru ẹphe awụ awukfuta iya abụru l'o mewaru igweligwe ndu iphe eme;
ẹphe akọrohu; k'ọphu bụ lẹ ndu ọdo, iphe emetsua kpalahaaru mkpa ẹge ee-me
t'ẹphe byikpoo ya nụ ẹka.
11 Yọo bụje teke ọgvu phụleruphu Jisọsu; yọ dashịa l'alị l'ifu iya; l'echi mkpu; ekfu
"L'ọo nggu bụ Nwatibe Nchileke!"
12 Jisọsu abaaru ọgvu ono mbà t'ẹ b'o kfujeshi onye ya bụ l'edzudzu ọha.

Ndu ishi-ozi iri ẹbo ono
(Mát 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 E meebe; Jisọsu egbeshi jeshia l'eli ugvu; je anọdu kua ndu ọphu dụ iya mma;
ẹphe abyakfutashia ya.
14 Yọ bya afọta ẹphe ụmadzu iri l'ẹbo; gụa ndu ishi-ozi; sụ ẹphe: "Ya fọtawaru unu
t'unu l'iya nọdu. Ya e-zi unu t'unu je ezia ozi-ọma;
15 zikwaphu unu t'unu gude ike chịfuje ọgvu."
16 Ụmadzu iri l'ẹbo ono, ọ fọtaru ono bụ: Sáyịmonu ọphu Jisọsu gụru Pyita;
17 mẹ Jémusu Zébedi; mẹ nwunne iya, bụ Jọnu Zébedi ọphu Jisọsu gụru Ụnwu
Egbe-Igwe.

18 Ndu ọdo bụ Ánduru; Fílipu; Batólomiyu; Mátiyu; Tọ́mosu; mẹ Jémusu, bụ
nwatibe Álufiyọsu; mẹ Tádiyọsu; mẹ Sáyịmonu, bụ onye yị l'ọgbo, adzọ tẹ alị ndu Ju
nọduru ndu Ju;
19 mẹ Júdasu Isukáriyọtu ọphu deru Jisọsu ye.

Jisọsu; mẹ Biyélezebọlu
(Mát 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

20 Ya ndono; Jisọsu alashia l'ufu; igweligwe madzụ abya edzua ọdo l'ẹke ono; k'ọphu
Jisọsu mẹ ndu etsoje ụzo iya bẹ ụzo ta dụkpoduaru nụ kẹ t'ẹphe ria nri.
21 Ndibe Jisọsu phẹ anụa ya; jeshia t'ẹphe kpụlata iya; okfu l'ẹphe haru ekfu l'ọgvu
yịwa iya ẹya.
22 Ndu ezije ekemu, shi Jerúsalemu abya bya ekfutsua l'ọ bụ Biyélezebọlu, bụ iya
bụ ishi k'iphe bụ ọgvu b'o gude achịfu ọgvu.
23 Jisọsu ekua ndu ono; ẹphe abyakfuta iya. Yo gude ẹtu ẹtu zilahaa ẹphe iphe; sụ
ẹphe: "?Nanụ ẹge Sétanu e-shi chịfu Sétanu?
24 Ọ -bụru lẹ ndu, bu l'alị-eze lanụ woru onwẹphe kekahu ẹbo; selahaa okfu bẹ
alị-eze ọbu a-dakpọshihukwa.
25 Ọ -bụkwaruphu lẹ ndu ẹnya ụlo lanụ kekashiru onwẹphe; tso onwẹphe ọgu;
ẹnya ụlo ọbu e-chihukwa.
26 Ọo ya bụ l'ọ -bụru lẹ Sétanu gude nseku kee onwiya iche iche; ẹ to nwekwa ẹge
ọo-nọ-be; nk'iya agvụ.
27 Ọdo bụ l'ẹ to nwedu onye a-dụ-ghe ike baa l'ụlo nwoke, agburu-ẹhu nọ; je egwota
iya iphe; l'ẹ b'o gudehaodu nwoke ono; kee ya ẹgbu; tẹmanu yo shide ishi lanụ
gwowaru iphe l'ụlo ono ẹge dụ iya mma.
28 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: aa-gụkotaru madzụ nvụ l'iphe bụ iphe dụ ẹji, onye ọbu
meshiru l'ọ ha; mẹ ekfurushi, o kfurushikotaru Nchileke.
29 Obenu l'onye ọphu kfuru kfurushia Ume-dụ-Nsọ b'ẹ ta abyakwa bya agụru nvụ;
okfu l'o mewaru iphe dụ ẹji kẹ gbururu jeye."
30 Jisọsu kfuru ẹphe okfu-a; okfu l'ẹphe shi sụ l'ọgvu bu iya l'ẹhu.

Nne Jisọsu; mẹ unwunne iya
(Mát 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Nne Jisọsu; mẹ unwunne iya abya abata vudo l'ogbodufu; zia t'e kuaru iya ẹphe.
32 Teke ono b'a zaru igwe nọ-phee Jisọsu mgburumgburu; ẹphe asụ iya: "Nenu:
nne ngu; mẹ unwunne ngu phẹ nọkwa l'ogbodufu; achọ ngu."
33 Jisọsu ajị ẹphe: "?Bụ ndu ole bụ nne iya; mẹ unwunne iya ọbu?"
34 Yo lewaphu ndu ono, dụgatsuaru l'ẹke ono ẹnya mgburumgburu; sụ ẹphe: "Ọ
bụ nne iya; mẹ unwunne iya phẹ ndọ-ọ nọ l'ẹka-a!
35 Ọ bụ iphe bụ onye eme iphe, nọ Nchileke l'obu bẹ bụ nwunne iya kẹ nwoke; bụru
nwunne iya kẹ nwanyi; bụru nne iya."

4

Ẹtu, eegude onye agha
nebyi iphe anma
(Mát 13:1-9; Luk 8:4-8)

1 Yo be teke ọdo; Jisọsu awatakwa ozi iphe l'iku eze ẹnyimu. Madzụ azaa ntụmatu
gbaphee ya mgburumgburu; k'ọphu ọ bahụru l'ụgbo je adụgaru; ndu ono adọo l'iku
eze ẹnyimu ono l'eli alị.
2 Yo gude ẹtu ẹtu zilahaa ẹphe igweligwe iphe. Teke oozi ẹphe iphe ono b'ọ sụru
ẹphe:
3 "Unu gebekwa nchị. L'o nweru nwoke lanụ, jeru ọgha nebyi iphe.

4 L'ọogha nebyi iphe ono b'o nweru ndu ọphu daru lẹ mkpoworo ụzo; ụnwenu atụtua ya.
5 Ndu aharu daa l'alị mkpuma; fushikebewaphu; kẹ l'anụ-alị ta nọdu iya.
6 Anwụ awatawaphu akpọkpo; woru ụnwu iru nebyi iphe ono kpọnwushia; kẹ l'akwara iya te jerudu ime alị.
7 Ndu aharu daa l'alị ogvu; bya efushia. Yo vuta mbụ ogvu ono; woru nebyi iphe ono kpagbushia; tọ mịhe amịmi.
8 Obenu lẹ ndu ọphu daru l'alị-ọtsu; byaru bya efushia; vua; mịshia. Ndu mịtaru ụkporo akpụru l'akpụru iri iri; ndu amịta ụkporo ẹto ẹto; ndu amịta ụkporo ise ụkporo ise."
9 Jisọsu asụ ẹphe: "T'onye nweru ẹnu-nchị; nụkwaa ya."

Iphe kparu iphe Jisọsu
egudeje ẹtu ezi iphe
(Mát 13:10-17; Luk 8:9-10)

10 Yo rua teke Jisọsu nọ nkịnyi iya; ndu etso iya nụ; mẹ ụmadzu iri l'ẹbo phụ abyakfutashia ya t'ọ kọoru ẹphe iphe ẹtu ẹtu ono bụtsua.
11 Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ bụ unubẹdua bẹ eekoshi iphe ono, e shi domia edomi ono, bụ iya bụ k'ẹke Nchileke bụ eze. Obenu lẹ ndu ọdo bẹ aanmaru iphemiphe ọbule ono l'ẹtu ẹtu.
12 Ọo ya bụ k'ọphu ọo-bụru iphe e dehawaru; sụ:
'L'ẹphe e-le ẹnya nta;
lee imo;
tọ dụ iphe ẹphe aphụ.
Ẹphe angaa nchị nta;
ngaa imo;
tọ dụ iphe ẹphe anụ.
Ndẹge ẹ tọ dụdu ẹge ono;
mẹ ẹphe abyakfutakwaa Nchileke;
m'ọ gụaru ẹphe nvụ l'iphe dụ ẹji,
ẹphe meshiru.' "

Iphe ẹtu onye agha
nebyi iphe ono bụ
(Mát 13:18-23; Luk 8:11-15)

13 Jisọsu abya ajị ẹphe: "?Ẹtu ono, ya nmaru unu ono te dodu unu ẹnya tọo? ? Nanụkpoo ẹge ee-me tẹ ẹtu dojee unu ẹnya?
14 Onye ono, agha nebyi iphe ono bụ okfu Nchileke bẹ ọogha.
15 Ndu ono, nọ l'ẹswara ụzo l'ẹke aagha okfu Nchileke ono bụ ndu ọphu anụje iya nụ. Anụnu, ẹphe anụkwadu iya-a; Sétanu abya anafụ ẹphe okfu Nchileke ono, a gharu l'ime obu ẹphe ono.
16 Ndu ọphunanu dụkwaphu l'ọ bụ nebyi iphe ọphu a gharu l'alị mkpuma. Ẹphe anụ-gee okfu ono; nata iya l'ẹhu-ọtso-ẹna.
17 Obenu l'ẹ to nwedu akwara, ẹphe gbabẹru l'ime onwẹphe. Ẹphe -kpọlephu ụkfu nwanshị; iphe-ẹhuka; m'ọ kwanu ome madzụ kpakpawowo l'okfu iphe onye ono kweru -byalẹphu; yọ bụru iphe ẹphe a-kpakota daa; paru ozi ono haa.
18 Ndu ọphu adụ l'ọ bụ nebyi iphe ọphu a gharu l'alị ogvu. Ẹphebedua abụje: ẹphe -nụtsua okfu Nchileke ono;
19 ọriri kẹ ndzụ; ẹge ee-shi nweru ẹku; mẹ iphe agụgu ọdo abya akpalụbe; kpalahaa okfu ono ẹhu; tọo mịhe amịmi.

20 Obenu lẹ ndu onanu, bụ nebyi iphe, a gharu l'alị-ọtsu ono; bụ ndu ọphu
anụtsujee okfu ono; ẹphe ewotawa iya phụ ye l'ọkpoma; yọ mịa nebyi: ndu amịta
ụkporo l'iri; ndu amịta ụkporo ẹto; ndu amịta ụkporo ise."

Ẹ te eyejedu ọku l'urọku;
kpuchia ya iphe
(Luk 8:16-18)

21 Jisọsu asụ ẹphe: "?O nweru onye ewojeru ọku ye l'urọku gbe woru ite kpuchia
ya; m'ọ bụ woru iya ye lẹ mkpuli oshi-azẹe? ?Tọ bụdunua l'eli agọmu bẹ aatukobeje
iya?
22 L'iphe bụ iphe, e shi domia edomi bẹ ee-mekochakwaa mee t'a phụ l'ẹnya; ẹge
ono kwaphu bẹ iphe bụ iphe eeme l'edomi bẹ ee-mekochakwaa mee t'a maru.
23 T'onye nweru ẹnu-nchị; nụkwaa ya!"
24 Jisọsu asụkwaphu ẹphe: "Unu ngabẹkwa nchị l'iphe unu anụ! Ọ kwa iphe unu
gude tụru nụ onye ọdo bẹ Nchileke e-gudekwaphu tụru nụ unu; mbụ; oo-gbekwanu
nụ unu ọphu ka nụ.
25 Onye nweru nụ bẹ Nchileke e-yekwafuaru ọdo. Onye ẹ-te nwedu nụ bẹ nwiya
ọphu o nwekpooru nụ enwenwe bẹ oo-gbe natafụa ya nụ."

Ẹtu, eegude nebyi iphe
evu evuvu anma

26 Yọ sụkwaphu ẹphe: "L'ẹke Nchileke bụ eze dụlephu l'ọ bụ nwoke, je aghaa nebyi
iphe l'alị.
27 Ẹnyashi mbọku-mbọku; yo kuru mgbẹnya tehu echile iya; nebyi iphe ono
efushia; l'evu; tọ ma ẹge ọomuje.
28 Alị l'onwiya emeje tẹ nebyi iphe ono vua; mịshia akpụru. Nongini-nongini iya
evujeru ụzo lụfuta bya akaa; yọ bya afọo ishi; yee nebyi.
29 Teke nebyi iphe ono charu; nwoke ono ewota mma iya wata iya egbushi; okfu l'o
ruwaru teke a kpataję iphe e meberu emebe."

Ẹtu, eegude akpụru
oshi mọsutadu anma
(Mát 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

30 Yo kfutsua ẹge ono; bya asụ: "?Ngụnu bẹ ayi a-sụ l'ẹke Nchileke bụ eze dụ l'ọ bụ
iya? ?Egbe ẹtu ngụnu bẹ ayi e-gudenua ya nmaa?
31 Ọ dụlephu l'ọ bụ akpụru mọsutadu, bụ iya kakọta nwanshị l'iphe bụ akpụru
oshi, aakụ akụku l'alị.
32 Obenu l'ọobuje teke e wotaru iya kụa l'ọgbodali; taa nọdu ọphu baru ishi; yo
vua; bụru eze oshi, katsụkpo nshinu l'iphe bụ oshi, aadzaję adzadza lẹ mgbabu; ẹkali
iya ajakashia; ụnwenu, ephe l'eli abya akpalahaa ya ẹkfuna."
33 Yọ bụru ẹtu, dụgbaa ẹge ono bẹ Jisọsu gude zia okfu Nchileke ẹge ọo-ka ẹphe
odo ẹnya.
34 Ẹ too kfuduru ẹphe okfu; l'ẹ b'o gude ẹtu. Teke yẹle ndu etsoje ụzo iya nọlephu;
yọ kọfutatsuaru ẹphe iphe okfu iya ono bụkota t'o doo ẹphe ẹnya.

Oke phẹrephere anụru iya okfu
(Mát 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Tọ dụ iya bụ; yo be l'urẹnyashi ujiku lanụ ono; Jisọsu asụ ndu etsoje ụzo iya
t'ẹphe l'iya dafụ azụ eze ẹnyimu ono azụ iya ọphu.
36 Ẹphe aparu ọha ono haa; bakfube Jisọsu l'ụgbo ẹke ọ nọhawa; ẹphe atụgbua.
Ụgbo ndu ọdo l'etso ẹphe.
37 Oke phẹrephere awatawaphu ephephe; eyii-mini atụlahaa mini eye l'ụgbo ono;
jeye; yọ phọduwaa nwanshị tẹ mini ji iya.

38 Jisọsu bụ ọwaa, larụru l'azụ ụgbo ono; chebe ishi lẹ pyilo; kulahaa mgbẹnya.
Ndu etsoje ụzo iya eje etewa iya phụ; sụ iya: "O-zi-iphe! Tịi kpakpọduaru ishi; mẹ
ụgbo abyaakwa ẹphe ekpukpu."
39 Jisọsu etehu bya abaaru phẹrephere ono mba; sụ eze ẹnyimu ono: "Chaa! Daa
ashị!" Phẹrephere ono adawaphu ashị; ẹke ono l'ọ ha adakọta nyongu.
40 Jisọsu ajị ẹphe: "?Ngụnu meru iphe unu atsụ egvu? ?Unu te kwetadua kẹ
Nchileke tọo?"
41 Ẹphe anmakọta kpakpakpa; l'ẹke ẹphe atsụ egvu; jịlahaa onwẹphe: "?Bụ egbe
nwoke ngụnu dụ ẹge ọwaa, phẹrephere; mẹ eze ẹnyimu anụru okfu?"

5

Nwoke, ọgvu bu l'ẹhu
(Mát 8:28-34; Luk 8:26-39)

1 Jisọsu yẹle ndu etsoje ụzo iya abya erua l'azụ eze ẹnyimu l'azụ iya kẹ ndu Gérasa.
2 Jisọsu alụfutalephu l'ụgbo ono; yẹle nwoke ọbu, shilephu l'ikiri-kpọo ahadzu.
Nwoke ono bẹ ọgvu bu l'ẹhu.
3 Nwoke ono bu ebubu l'ikiri-kpọo. Ọgvu ono bẹ shihuru iya ike l'ẹhu; k'ọphu ẹ
too kwejehedu t'e ketsua ya eketsu; mbụkponu m'o -ruhuru; ọ bụru mkpọro b'a tụru
iya.
4 Tekenteke b'a tụjehawa iya mkpakọbe l'ẹka; mẹ l'ọkpa; yọ zubushia k'ẹka;
chipyashia k'ọkpa. Agburu-ẹhu, nọ iya nụ b'ẹ to nwedu onye adụje ike lọ-gude iya.
5 Eswe mẹ ẹnyashi mbọku-mbọku bẹ ọonoduje aghaphe l'ikiri-kpọo ono; mẹ l'ugvu
ugvu; l'echi mkpu; gude mkpuma agbụswashi onwiya ẹhu.
6 Yọ nọdu ote-ẹnya phụa Jisọsu; vụta ọso gbakfushia ya bya adaa ya l'ifu;
7 chia mkpu; sụ: "Jisọsu, Nwatibe Nchileke ọphu bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ; ?bụ
ngụnu bẹ nggu l'iya ji. Ya arọkwa ngu arọro: Nchileke anụkwa iya-a: ba nụkwa
iya aphụ."
8 Iphe meru iphe nwoke ono kfuru iphe ono bụ lẹ Jisọsu bẹ sụhawaru ọgvu ono t'o
shi iya l'ẹhu lụfu.
9 Jisọsu ajị iya ẹpha iya.
Yọ sụ iya: "L'ẹpha iya bụ 'Ụnubuku'; okfu l'ẹphe ha l'igweligwe."
10 Yọ rọlahaa Jisọsu; sụ: "Byiko; ẹka-l'alị; waa ikpere; t'ẹ b'ọ chịfushi ẹphe l'alị
ono."
11 Ya ndono; yo nweru igweligwe ezi, nọ lẹ mgbazita ugvu ono; l'ata nri.
12 Ọgvu ono arọlahaa Jisọsu; t'ọ haa ya tẹ ya wụba ezi ono l'ẹhu.
13 Jisọsu ekweta. Ọgvu ono eshikota nwoke ono l'ẹhu wụfuta bya awụba ezi ono
l'ẹhu. Igweligwe ezi ono eshi lẹ mgbazita ugvu eze ẹnyimu ono wụ-lihu; fọta ọso
gidigidi; je aphụlahu l'eze ẹnyimu ono; mini eworu iya rigbushia; mbụ iphe ruru
ụnu ezi ise.
14 Ndu eche ezi ono agbakashịhu je eworu iya kfukashia lẹ mkpụkpu; mẹ lẹ ndu
ọnu-ẹgu. Ya ndono; ndu ono, e kfuru iya ono awụfuta t'ẹphe bya aphụ iphe meru
nụ.
15 Ẹphe abyakfutashia Jisọsu; bya aphụa nwoke ono, ụnubuku ọgvu shi buru l'ẹhu
ono; ẹke o yeru uwe; dụgaru adụgaru; nwewaru nụ egomunggo. Ẹphe atsụlahaa
egvu.
16 Ndu ọphu nọ teke iphe ono meru ewowaruphu iphe meru nwoke ono, ọgvu shi
buru l'ẹhu ono; mẹ ezi ono kwaphu kọoru ndu onanu, byaru k'ọphungu ono.
17 Ẹphe arọlahaa Jisọsu t'o gbeshiru ẹphe l'ibyiya nk'ẹphe.
18 Jisọsu abyatashia ọbahu l'ụgbo; nwoke ono, ọgvu shi buru l'ẹhu ono arọo ya tẹ
yẹle iya yịru.

19 Jisọsu ajịka; sụ iya: “Lashia; lakfube ndibe unu; je ekfuaru ẹphe eze iphe
Nnajiufu meru ngu; mẹ ẹge ọ phụ-beru ngu imiko.”
20 Nwoke ono ekwe tụgbua; laa okfukashi eze iphe Jisọsu meru iya lẹ mkpụkpu
Mkpụkpu-iri. Iphe ono, Jisọsu meru ono adụkota ẹphe l'ẹphe ha biribiri.

Nwatibe Jáyirọsu;
mẹ nwanyi, nsọ eme
(Mát 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Jisọsu atụgbua daa eze mini ono lashia azụ l'azụ iya ọphu. Igweligwe madzụ
abya anọ-phee ya mgburumgburu. Yọ nọdu l'iku mini ono.
22 Nwoke lanụ, eeku Jáyirọsu, bụ onye lanụ lẹ ndu ishi ụlo-ndzuko ẹphe abyakfuta
Jisọsu; bya abụru iya pẹe l'iku ọkpa;
23 rọshikpoo ya ike; sụ iya: “Lẹ nwatibe iya kẹ nwanyi anwụhuakwa.” Wo iya:
“Byiko; t'o bya ebyia ya ẹka; k'ọphu ọo-kọrohu; nọduru iya rụ ndzụ.”
24 Yẹle Jisọsu ayịko tụgbua. A dụ l'igwe zehu tsoru Jisọsu ẹka ẹbo-ẹbo; l'akpa iya
mkpa.
25 Yo nweru nwanyi unwurukpo lanụ, nsọ-ụnwanyi mewaru afa iri l'ẹbo mgbu-
rumgburu.
26 Yo jewa iphe-ẹhuka l'ẹka igweligwe ndu eme ọgvu. Iphemiphe ọbule, o nweru
b'ọ tụko mephushibebewa; ọphu 'ọ kadụ mma; njọ egbe akalẹe njọ akaka atụgbu.
27 Yọ nụhawa iphe Jisọsu emeje; tụgbua shia Jisọsu ụzo azụ; pyobata l'ẹke ono, a
zaru l'igwe ẹge ono; bya ebyia uwe Jisọsu ẹka;
28 kẹ l'ọ sụkwanuru onwiya: “Lẹ ya -denyiwa ẹka l'uwe Jisọsu bẹ ya a-kọrohu-a.”
29 Ebyibyi, oobyi ẹka l'uwe Jisọsu ono; yo mebuhuwa iya phụ mbụ nsọ-ụnwanyi
ono. Yo ruwa iya phụ l'ẹhu lẹ Jisọsu mewaru tẹ ya kọrohu l'iphe ono, eme iya nụ
ono.
30 Teke onowaphu; Jisọsu amawarụphu l'o nweru ike, shi iya l'ẹhu lụfu. Yọ
ghachiwaphu; jị igweligwe ndu ono: “?Bụ onye byiru ẹka l'uwe iya?”
31 Ndu etsoje iya nụ asụ iya: “?Ị phụru-a ndu akpa ngu mkpa; nggu ajịkwaduru
onye byiru ngu ẹka l'uwe?”
32 Jisọsu abya achịkaa ẹnya tẹ ya maru: ?ya a-phụ onye meru iphe ono.
33 Nwanyi ono atsụlahaa egvu; ẹhu anmalahaa ya anmanma; kẹ l'ọ mawaru iphe
o meru iya. Yọ lụfuta; bya adaa Jisọsu l'ifu; woru ire-lanụ dooru iya.
34 Jisọsu asụ iya: “Nwa iya nwanyi; ekwekwe ngu mewaru t'ẹhu dụ ngu mma. Laa
l'ẹhu-agu; l'iphe eme ngu nụ b'e mewaru t'ọ dụ ngu mma.”
35 Jisọsu egudekwadua ẹge ono ekfu; ndu shi kẹ Jáyirọsu abyawaphu bya ezia
Jáyirọsu lẹ nwatibe iya nwanyi ọbu nwụhuakwaru; ?o nwekwaduru k'ọphu oo-
jekwadu okfuchi O-zi-iphe nchị.
36 Jisọsu ta ngakpọduaru nchị l'iphe ẹphe ekfu. Yọ sụ onye ishi ụlo-ndzuko ono:
“Ba tsụshi egvu; ọ bụa t'i kweta.”
37 Jisọsu atụgbua; to nwe onye ọdo, o kweru t'o tsoru iya; gụfuphu Pyita; Jémusu
mẹ nwunne iya, bụ Jọnu.
38 Ẹphe erua kẹ onye ishi ụlo-ndzuko ono; Jisọsu aphụwaphu ẹge ẹke ono
swọkoberu l'ẹkwa mẹ mkpu.
39 Yọ bya abata; jị ẹphe: “?Ngụnu kparu iphe unu swọkoberu ẹge ọwaa l'ẹkwa?
Mẹ nwata ono ta nwụhukwa anwụhu; ọ kwa mgbẹnya bẹ ooku!”
40 Ẹphe eze iya ọchi. Yọ chịshikota ẹphe etezi l'ẹphe ha; bya eduta nna nwata ono;
mẹ nne iya; mẹ ndu ono, ẹphe l'iya yị ono. Ẹphe abahụshia l'ẹke nwata ono zẹ.
41 Yọ bya esekputa nwata ono l'ẹka; sụ iya: “Talita kumi” bụ iya bụ: “Nwamgbọko
nshịi; ya sụru t'i gbeshi egbeshi!”

42 Yo gbeshiwaphu; jephelahaa. Nwamgbọko nshịi ono nọwaru afa iri l'ẹbo k'ọphu
a mụru iya. Iphe ono eji ndu, nọ l'ẹke ono ẹnya; ẹke ọ dụ ẹphe biribiri!
43 Jisọsu asụ ẹphe t'ẹ b'ọ dụkwa onye ẹphe e-me t'ọ maru; sụ ẹphe t'a nụ nwata
ono iphe t'o ria.

6

Aajika Jisọsu lẹ Názarẹtu
(Mát 13:53-58; Luk 4:16-30)

1 Jisọsu egbeshi l'ẹke ono; yọ bụru iya ọla ndu-ẹphe. Ndu etsoje ụzo iya etsoru iya.
2 Yo rua mbọku ọtu-ume; yọ wata ozi iphe l'ụlo-ndzuko ndu Ju. Ụlo ono, oozi iphe
ono bẹ madzụ ha igwe nọdu. Yọ dụ ẹphe biribiri mbụ iphe Jisọsu ezi ẹphe. Ẹphe
ajịlahaa: "?Bụ awe bẹ nwoke-wa mụtatsuaru egbe iphe ọwaa? ?Bụ onye ziru iya
egbe mmamiphe ọwananu? ?Nanu ẹge o meru emeebe iphe-ọphulenya ọwaa, ẹ ta
phụbua oyeru iya-a?
3 ?Tọ bụdunua ya bụ kapịnta-wa, bụ nwatibe Méri-wa; mbụ nwunne Jémusu;
Jósẹsu; Júdasu; mẹ Sáyịmonu? ?Unwunne iya ụnwanyi ndu ọphu ta bụdunua l'ẹke-
a bẹ ayi l'ẹphe tụko buru?" Iphe ono akpọshia ẹphe okweta iphe ookfu.
4 Jisọsu asụ ẹphe: "Onye nkfuchiru Nchileke bẹ aakwabẹjekwaru ugvu l'ẹkemeke
ọbule; gụfukwaphu lẹ mkpụkpu, ọ nọdu vufuta; mẹ ndu ikfu iya; mẹ ndu ụlo iya."
5 Ọ bụ iphe ono meru iphe ẹ tọ dụdu iphe dụ biribiri, ha nshinu, Jisọsu meru l'ẹke
ono; gụfu nwa ndu ọphu ẹhu ta dụdu mma, o byiberu ẹka; mee; ẹhu adụ ẹphe mma.
6 Yọ dụa ya biribiri l'ẹphe ta chịduru ụkfu kwẹe ya.

Jisọsu ezifu ndu ishi-ozi;
ụmadzu iri ẹbo
(Mát 10:5-15; Luk 9:1-6)

Ya ndono; yoo jephetsua lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu l'ẹke ono; ezi okfu Nchileke.
7 Jisọsu ekukobe ụmadzu iri l'ẹbo ono; bya eworu ẹphe dzee ẹbo-ẹbo; zia ẹphe
t'ẹphe je egude ike chịfuje ọgvu.
8 Yo kfuaru iya ẹphe kfushiaru iya ẹphe ike: "T'ẹ b'o nwekwa iphe ẹphe e-gude
eje; gụfu oshi-ogude-l'ẹka. T'ẹphe be egudekwa nri; ẹphe te egude ẹda; ẹphe te eye
okpoga l'ẹkpa uwe ẹphe.
9 T'ẹphe yekwaa akpọkpa; ọle t'ẹphe be eyekwa uwe ọdo; a gụfu ọphu ẹphe yeru
l'ẹhu."
10 Yọ sụkwaphu: "Ufu, unu bahụjewaru; a -nata unu; unu nọdulekwaphu l'ẹke
ọbu. Unu be ejekwa oburu l'ẹke ọdo jeye teke unu e-gbeshi l'ibyiya onanu.
11 Ẹke unu jeru; ẹphe -jịka unu; m'ọ bụ lẹ ndu ọbu te kwedu ngabẹru unu nchị;
teke unu e-gbeshi; unu ajịshia udzu-ẹja, nọ unu l'ọkpa l'ẹke ono; gude koshi l'ẹka
unu ta dụhedu iya."
12 Ya ndono; ẹphe atụgbua je ekfukashiru iya ndiphe t'ẹphe taa onwẹphe ụta; sefu
ẹka l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; lakfuta Nchileke.
13 Ẹphe achịshitsua igweligwe ọgvu l'ẹhu ndu ọphu ọgvu bu l'ẹhu; tetsua igweligwe
ndu ọphu iphe-ememe eme manụ; ẹphe akọrohukota.

Eebuta Jọnu Baputizimu ishi
(Mát 14:1-12; Luk 9:7-9)

14 Eze, bụ Hérọdu anụa iphe Jisọsu eme l'ẹke o dengashikotaru ẹkemeke ọbule.
Ndu aharu ekfu l'ọ kwa Jọnu Baputizimu bẹ tetaru nọdu ndzụ ọdo. L'ọo ya meru
iphe ọoduje ike emeshibebe iphemiphe ọbule ono.
15 Ndu ọphu asụ l'ọ bụ Eláyija; ndu asụwaru l'ọ bụ onye nkfuchiru Nchileke, yeru
onye lanụ lẹ ndu kẹ ndiche.

16 Hérọdu anụ l'iya phụ; sụ: "M'ọ kwa Jọnu-wa, ya zijeru; e je ebutaru iya ishi iya-a
bẹ shiwa l'ọnwu teta bya anọdu ndzụ ọdo."
17 Iphe meru nụ bụ l'o nweru teke Hérọdu zijeru; e gude Jọnu; kee ya ẹgbu; ye
iya l'ụlo-mkpọro l'okfu ẹka Heródiyasu. Heródiyasu ono bụ nyee Fílipu. Fílipu
abụkwanuru nwunne Hérọdu. Hérọdu egbeshi je akfụta nyee nwunne iya ono
lụlahaa.
18 Jọnu eshi asụje Hérọdu: "L'ẹ tọ dụkwa mma t'ọ nata nyee nwunne iya lụlahaa."
19 Ẹhu eghulahaa Heródiyasu eghughu; yọ chọlahaa ẹge oo-shi gbua Jọnu. Tọ ma
ẹge oo-me iya;
20 kẹle Hérọdu anọduje atsụ Jọnu egvu; okfu l'ọ maru lẹ Jọnu bụ nwoke, doberu
ẹka ndoo; dụkwaruphu Nchileke iche. Ọ bụ iya meru iphe Hérọdu woru iya dobe
l'ẹke ẹ-tọ dụdu iphe e-me iya nụ. Hérọdu bẹ okfu, Jọnu anọduje ekfuru iya agbachije
ẹnya; l'awa iya obu. Obenu l'o gudejelee ẹhu-ọtso-ẹna ngabẹru Jọnu nchị.
21 Yo rua ujiku lanụ; yọ dabaru Heródiyasu. Yọ bụru mbọku, Hérọdu meru eswe-
iphe, oogudeje anyata teke a mụru iya. Yo je ekukoo ndu ishi, achị obodo ẹphe; mẹ
ndu ishi sọja; mẹ ndu oke amadụ Gálili t'ẹphe byaru iya l'eswe-iphe ono.
22 Nwatibe Heródiyasu kẹ nwanyi abya etee egvu l'ifu ẹphe. Ẹhu atsọo Hérọdu;
mẹ ndu ono, byaru iya l'eswe-iphe ono ẹna. Eze, bụ Hérọdu asụ nwamgbọko ono:
"T'o kfulephu iphe dụ iya mma, ya a-nụ iya; ya a-nụ iya iphe ọbu."
23 Hérọdu eworu angụ riaru nwamgbọko ono; sụ iya: "Iphe ị sụkpooru tẹ ya nụ
ngu bẹ ya a-nụ ngu; m'o -ruhuru; ọ bụru nkere-ẹbo alị-eze iya."
24 Nwamgbọko ono atụgbua jekfushia nne iya je ajị iya: "?Bụ ngụnu bẹ ya a-sụkpoo
t'ọ nụ iya?"
Nne iya ono asụ iya: "L'ọ bụ ishi Jọnu Baputizimu."
25 Nggụbe nwamgbọko avụta ọso; gbakfushia eze; je asụ iya: "L'iphe dụ iya mma
bụ t'o gburu ishi Jọnu Baputizimu ye l'efere; nụ iya nta-a nta-a."
26 Ẹhu adaa eze kọo; l'ẹke o ruru iya l'ẹhu nshinu. Obekwanu lẹ keshinu o riwaru
angụ iya l'ifu edzudzu ọha ono, byaru iya eswe-iphe ono b'ẹ tọo gbanwehedu iphe o
kfuru.
27 Hérọdu eyefuwaphu onye sọja lanụ lẹ ndu sọja, eche iya nche t'o je ebuta Jọnu
ishi; paru bya. Onye sọja ono atụgbua je ebuta Jọnu ishi l'ụlo-mkpọro ono;
28 woru iya ye l'efere je apẹe nwamgbọko ono. Nggụbe nwamgbọko eworu iya je
anụ nne iya.
29 Ndu etsoje ụzo Jọnu anụa ya; je apata ogwo iya je elia.

Jisọsu anụ ụnu madzụ iri ẹbo l'ụkporo madzụ iri nri
(Mát 14:13-21; Luk 9:10-17; Jọn 6:1-14)

30 Ndu ishi-ozi ono ejeebe bya awụlatakota; bya edooru Jisọsu iphe ẹphe mekotaru
l'ọ ha; mẹ iphe ẹphe ziru.
31 Madzụ eji ẹke ono: ndu l'abya; ndu l'eje; k'ọphu bụ l'ụzo ta adụkpoduaru nụ
Jisọsu; mẹ ndu etsoje ụzo iya; mbụkpo m'ọo kẹ ria nri. Jisọsu asụ ndu ono, etsoje
ụzo iya ono t'ẹphe lụfu je l'ẹke madzụ ta nọdu; tụta ume nwanshị.
32 Ẹphe ekwe wota ụgbo tụgbua jeshia l'ẹke ẹphe a-nọdu l'onwẹphe.
33 A dụ l'igwe phụa teke ẹphe atụgbu; hụbewaphu ẹphe ama. Ndu ono
eshitsuwaphu lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu gudegbaa ọkpa gbaru jeshia; vuru Jisọsu phẹ
ụzo rua.
34 Jisọsu eshi l'ụgbo ono lụfuta bya aphụa igweligwe ndu ono l'ẹke ono. Imiko ẹphe
egude iya; l'ẹke ẹphe dụtsulephu l'ọ bụ igwe atụru, ẹ-te nwedu onye nche, a-gbaru
ẹphe mkpu. Yọ wata ẹphe ozi igweligwe iphe.

35 A nọnyaa l'ụzo urẹnyashi; ndu etsoje ụzo iya abyakfuta iya bya asụ iya: "?Ị
marua l'ẹke-a te nwedu ndu, bu iya nụ; nchi ejihuwaa.
36 Ọphu t'ị sụ ẹphe t'ẹphe bahụgbaa l'ufu l'ufu mẹ lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ndu-a,
bupheru mgburumgburu-wa je akpata nri, ẹphe e-ri."
37 Jisọsu asụ ẹphe: "Unubẹdua; unu nụnu ẹphe iphe t'ẹphe ria."
Ẹphe asụ Jisọsu: "?Bụ t'ẹphe je azụta buredi ụkporo pọngu bya anụ ẹphe t'ẹphe
taa tọo?"
38 Jisọsu asụ ẹphe: "?Bụ ishi buredi ole bẹ unu nweru? Unu je amaru ẹge ọ ha."
Ẹphe amaẹberu ẹge ọ ha; bya asụ Jisọsu: "L'ọ bụ ishi buredi ise; mẹ ẹma ẹbo."
39 Jisọsu asụ ẹphe t'ẹphe kekashia ndu ono l'itsutsu l'itsutsu; mee t'ẹphe nọdugbaa
anọdu l'alị l'ụnwu iru ẹwu ono.
40 Ndu ono abya anọo l'itsutsu l'itsutsu l'ụkporo ise ise; mẹ ụkporo ẹbo l'iri iri.
41 Jisọsu ewota ishi buredi ise ono; mẹ ẹma labụ ono; palia ẹnya imeli; kele Nchileke
ekele kẹ nri ono; washịa ya; woru nụ ndu ono, etsoje ụzo iya ono t'ẹphe doberu iya
ndu ono l'ifu. Yo wotakwaphu ẹma ono ẹphe ẹbo kekashiaru ẹphe l'ẹphe ha.
42 Ẹphe atụko l'ẹphe ha tajishia ẹpho.
43 A bya atụtukota ibiribe buredi; mẹ ẹma ono, bụ ndu ọphu a taphodoru ataphodo;
yo jilephu nkata-ivu iri l'ẹbo.
44 Unwoke, tso lẹ ndu taru buredi ono dụ ụnu unwoke iri l'ẹbo l'ụkporo unwoke
iri.*

Jisọsu eje ije l'eli mini
(Mát 14:22-33; Jọn 6:15-21)

45 Jisọsu asụwaphu ndu etsoje ụzo iya t'ẹphe bahụ l'ụgbo vuru iya ụzo jeshia
Bẹtusáyida l'azụ eze ẹnyimu ono azụ iya ọphunanu; tẹ yẹbedua jeodu je ekfuru
ndu ono t'ẹphe lashiwaru l'ufu.
46 Yọ sụtsua ẹphe t'ẹphe lawaru; tụgbua jeshia l'ugvu; okfuru nụ Nchileke.
47 Yo be l'ime ẹnyashi; ụgbo ono anọduwanu l'echi eze ẹnyimu ono; Jisọsu anọdu
nwẹnkinyi iya l'eli nggodo.
48 Yọ nọdu l'ẹke ono phụa lẹ ndu etsoje ụzo iya bẹ ọkpo ụgbo ono atsụ l'ẹhu; kẹle
phẹrephere shikwanu ẹphe ishifu. Iphe-ọha-ẹnu anọdulephu l'ifu; Jisọsu ejeru ije
l'eli eze ẹnyimu ono tụgbua; l'eme t'o sweta ẹphe.
49 Ẹphe aphụ l'iya phụ ẹke ooje ije l'eli mini ono; tubesu l'ọo maa. Ẹphe echia
mkpu;
50 kẹ l'ẹphe phụkotaru iya l'ẹphe ha; ẹhu anmalahaa ẹphe anmanma; ẹke ẹphe
atsụ egvu.
E ji ekfu-a; Jisọsu asụ ẹphe: "T'obu shihu unu ike; l'ọ bụa yẹbedua. Unu ba atsụshi
egvu."
51 Yọ bya abakfube ẹphe l'ụgbo ono; phẹrephere ono ebuhuwaphu; ẹphe
eghechawaa ọnu nwandoo;
52 okfu l'iphe Jisọsu meru l'ọ washịru ẹphe buredi ono te dodu ẹphe ẹnya; kẹ
l'egomunggo ẹphe te rudu l'iphe ono.

Jisọsu agwọ ndu iphe eme lẹ Gẹnésaretu
(Mát 14:34-36)

53 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu phẹ esweebe mini ono; bya erua l'ọnu-mini Gẹnésaretu;
woru ụgbo ono ńgùbe l'ẹke ono.
54 Ẹphe eshi l'ụgbo ono lụfuta; ndu ẹke ono ahụbewaphu Jisọsu ama;
55 gbabatsụa l'uswe iya ono mgburumgburu; patsụaru ndu iphe eme l'ugboshi
byatashia iphe bụ ẹke ẹphe nụkpooru lẹ Jisọsu nọ.

---

* **6:44 6:44** Iphe ọ bụ bụ 5,000.

56 Ẹke o shikpooru mbụ Jisọsu: m'ọ bụ l'ime mkpụkpu-o; m'ọ bụ l'obodo-o bẹ ẹphe
dutatsuaru ndu nk'ẹphe iphe emetsua je ezia l'ọma-aswa; l'arọ Jisọsu t'o kwe t'ẹphe
byikpoonu ẹka m'o -ruhuru; ọ bụru l'ọnunu uwe iya; t'ẹhu dụ ẹphe mma. E meebe;
ẹge ẹphe ha; mbụ ndu byiru iya ẹka l'ẹhu bẹ kọrohukotaru nụ l'iphe, eme ẹphe.

7

Ome-l'alị ndiche ndu Ju
(Mát 15:1-9)

1 Ndu Fárisii; mẹ ndu ezije ekemu, haru shi Jerúsalemu abya adọkobe l'ẹke ono
dọ-phee Jisọsu mgburumgburu.
2 Ẹphe aphụa l'o nweru ndu emebyi nsọ alị lẹ ndu etsoje ụzo Jisọsu. Ishi iya abụru
l'ẹphe gude ẹka, e merushiru emerushi l'eri nri; mbụ okfu l'ẹphe ta kwọdu ẹka
akwọkwo l'ẹge ome-l'alị ndu Ju sụru t'a kwọjee ya.
3 Iphe kparu iya nụ abụru lẹ ndu Fárisii; mẹ iphe bụ ndu Ju l'ẹphe ha te erijedu
nri; l'ẹphe ẹ ba kwọ ẹka akwọkwo ẹge ome-l'alị ndu Ju sụru t'aakwọje iya, bụ iya bụ
nsọ, shi ẹphe lẹ ndiche.
4 Ẹphe te eri iphe mẹ ẹphe -shi aswa lata; ẹ ba bụ l'ẹphe gudeodu mini mefu nsọ.
Ẹge ono bẹ ẹphe edobekwaphu nsọ alị ọdo, shi ẹphe lẹ ndiche; mbụ nsọ ẹge e shi
asa okoro; mẹ ite; mẹ iphe ọdo, e gude ope kpụa; mẹ l'oshi-anọdu.
5 Ndu Fárisii ono; mẹ ndu ezije ekemu ajị Jisọsu: "?Bụ ngụnu meru iphe ndu
etsoje ụzo ngu te etsodu nsọ alị ọphu shiru ndiche l'ẹka; ẹphe egbe gudetsua ẹka, e
merushiru emerushi eri nri?"
6 Jisọsu asụ ẹphe: "Azáya kfugbuleruphu okfu teke o kfuchiru Nchileke tukobe iya
unu l'ishi unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; mbụ l'ẹke ono, e deru l'ẹkwo okfu
Nchileke; sụ:
'Lẹ ndu-wa kwa ajaja eli ọnu;
bẹ ẹphe aja iya;
obu ẹphe anọduru ote-ẹnya.
7 Ẹphe abaru iya ẹja nggogo;
wota ekemu kẹ madzụ l'ezi;
t'e tuje iya ekemu Nchileke.' "
8 Jisọsu asụ ẹphe: "Unu ewotaje ekemu kẹ Nchileke dochi; gbe wata odo nsọ alị kẹ
madzụ."
9 Jisọsu asụkwaphu ẹphe: "Mgbẹ ọ bụ l'unu manụkaru iphe meru iphe unu ajịkaje
ekemu Nchileke; k'ọphu unu a-nọdu edo nsọ alị ọphu unu ezi l'onwunu.
10 Mósisu sụkwaru: 'Kwabẹru nne lẹ nna ngu ugvu;' sụkwaphu: 'Onye ọphu kfuru
nna iya; m'ọ bụ nne iya ẹjo okfu b'e gbuje egbugbu.'
11 Obenu l'unu ezi: 'L'ọ -bụru l'o nweru onye sụru nne lẹ nna iya l'iphe ya ge gude
yeru ẹphe ẹka bụakwa "kọbanu",' bụ iya bụ iphe a nụru Nchileke;
12 bẹ unu gụfuwaru onye ọbu t'ẹ b'ọ yeru nne lẹ nna iya ẹka.
13 Unu eshi ẹge ono gude ome nsọ alị, unu ezi ndu ọdo; mẹwaru igweligwe iphe
ọdo, dụtsua ẹge ono, unu anọduje eme; mee okfu Nchileke; yọ bụru iphe mmakanụ."

Iphe emerushije madzụ
(Mát 15:10-20)

14 Jisọsu ekukoo igweligwe ndu ono ọdo; bya asụ ẹphe: "Unu ngabẹru iya nchị
l'unu ha; k'ọphu iphe e-do unu ẹnya.
15 Ẹ tọ bụkwa iphe madzụ riru l'ọnu bẹ emeruje onye ọbu. Ọ chikwaa iphe shi
madzụ l'ime lụfuta emeruje onye ọbu.
16 T'onye nweru ẹnu-nchị; nụkwaa ya."

17 Yọ halẹphu ọha ono bahụshia l'ụlo; ndu etsoje ụzo iya ajị iya iphe okfu ono, o
kfuru ẹphe ono bụ.
18 Yọ sụ ẹphe: "?Unu te nwekwaphu egomunggo tọo? Unu ta madu l'iphe bụ iphe
madzụ riru l'ọnu te emerughedu onye ọbu;
19 keshinu ọphu ẹ-tọ bụdu l'obu b'ọ bahụru iya; gbahaa l'ẹpho; yo shi ẹke ono; a
nyịfu iya lẹ nshị." Yo shiwaphu ẹge ono kfua l'iphe bụkpo nri b'ẹ te nwedu ọphu e
meruru emeru l'ifu Nchileke.
20 Yọ sụ: "L'ọ bụ iphe shi madzụ l'obu bẹ emeruje onye ọbu;
21 kẹ l'ọ bụ l'ime obu madzụ bẹ ẹjo ọriri eshije lụfuta, akpajẹ onye ọbu ome kẹ
nwanyi mẹ ome kẹ nwoke; ozi iphura; ogbu ọchi;
22 ori ogori; ogvu ẹnya-kfụrukfuru; ẹjo ọkpoma; ụgho; ụru-alị; ijimẹnya;
okfubyishi madzụ; oku onwonye ekuku; mẹ ome eswe.
23 Iphe ono l'ọ ha shikota madzụ l'obu; bụru iya emerushije madzụ."

Ekweta Nwanyi, ẹ-ta bụdu onye Ju
(Mát 15:21-28)

24 Jisọsu egbeshi jeshia ibyiya kẹ alị Táya. Yo rua ẹke ono; je abahụ l'ụlo lanụ; l'eme
t'ẹ b'ọ dụ onye a-ma lẹ ya nọ l'ẹke ono; to nwehunu ẹge oo-shi domia onwiya.
25 Ya ndono; yo nweru nwanyi lanụ, ọgvu bu nwatibe iya kẹ nwanyi l'ẹhu. Nwanyi
ono anụa ụdu Jisọsu; byatashia bya abụru pẹe l'iku ọkpa iya.
26 Nwanyi l'onwiya ta bụkwa onye Ju. Ọ bụ onye Girísu; ọbu l'a mụru iya lẹ
Finíshiya, nọ lẹ Sáyira. Yọ rọo Jisọsu t'ọ chịfu nwatibe iya ọgvu ono l'ẹhu.
27 Jisọsu asụ iya: "T'ọ ngabe t'a nụfu-odu ụnwegirima nri. L'ẹ tọ dụdu mma t'e
wota nri, a gẹga nụ ụnwegirima; nụ ụnwu nkụta."
28 Nwanyi ono asụ iya: "Nnajiufu; ya makwaru-a; ọbu; mẹ ụnwu nkụta
atụtujekwaa ẹviriva iya ọphu dashịru lẹ nri ẹgirima."
29 Jisọsu asụ iya: "Keshinu i yeru ọnu ẹge ono; lawaru; l'ọgvu ono hawaru nwatibe
ngu."
30 Nggụbe nwanyi atụgbua alala; rua ufu; ọgvu ono apawaru nwatibe iya ono haa.
Yọ zẹwaru nụ l'oshi-azẹe ya.

Jisọsu agwọ nwoke, ada nkịchi

31 Ya ndono; Jisọsu abya ahaa ibyiya kẹ Táya je je eshia Sayịdónu; mẹ ibyiya kẹ
Mkpụkpu-iri ono; yọ bụru iya oje Eze Ẹnyimu Gálili.
32 Ẹphe edutaru iya nwoke ọbu, ada nkịchi; to kfu okfu ọhuma; rọo ya t'o byia ya
ẹka.
33 Jisọsu edufuta iya iche nwẹnkinyi iya l'ẹke ono, ndu ọphu nọ ono; bya achịru
mkpụshi-ẹka ye iya lẹ nchị ẹphe ẹbo; gbụta ọnu-mini bya edee ya l'ire.
34 Jisọsu apalia ẹnya lee l'imigwe; tsụa ude bya asụ nwoke ono: "Ẹfata" bụ iya bụ
"Guphohu!"
35 Nchị nwoke ono ẹphe ẹbo agụ-phohuwa iya phụ; ire iya atụshihu. Yọ wata okfu
okfu gbororo.
36 Jisọsu ekfushiaru iya ẹphe ike sụ t'ẹ b'ọ dụ onye ẹphe e-kfuru iya. Obenu l'ọobuje
teke o kfuru ẹge ono; ẹphe egbe ka iya rụ ekfukashi.
37 Yọ dụa ndu nụru iya nụ biribiri ẹtu. Ẹphe asụ: "Ha! Ẹge oomemataje iphe
ọhuma. Ndu ada nkịchi bẹ oomejekwaphu t'ẹphe nụa iphe lẹ nchị; l'emeje ndu ẹ-te
ekfudu okfu t'ẹphe kfua okfu."

8

Jisọsu anụ ụnu madzụ iri nri
(Mát 15:32-39)

1 Yo be ujiku lanụ, igweligwe madzụ dzukoru ọdo; to nwe iphe ẹphe e-ri; Jisọsu
ekua ndu etsoje ụzo iya; sụ ẹphe:
2 “L'imiko ndu-a dụkwa iya; l'ẹke ya l'ẹphe nọwaru abalị ẹto nta-a; tọ dụ iphe ẹphe
gude, ẹphe e-ri.
3 Ya -sụ t'ẹphe swịru ẹgu la; bẹ ẹphe a-dashịkwa m̀bà l'esu-ụzo; l'ẹke ẹphe
hatsụkwaaru shi ẹke teru ẹnya.”
4 Ndu etsoje ụzo iya asụ iya: “?Bụ awe l'echi-ẹgu ọwaa bẹ aa-phụ nri ọphu e-dzu
ndu ọwaa eriri?”
5 Jisọsu ajị ẹphe: “?Bụ ishi buredi ole bẹ unu nweru?”
Ẹphe asụ iya l'ọ bụ ishi buredi ẹsaa.
6 Yọ sụ ọha ono t'ẹphe nọshia l'alị. Yọ bya achịta ishi buredi ẹsaa ono bya ekele
Nchileke ekele; woru iya washịa; nụ iya ndu etsoje ụzo iya t'ẹphe kekashiaru igwe
ọha ono. Ẹphe eworu iya kee.
7 O nwekwaruphu ụnwu ibiribe ẹma, ẹphe chị, ẹ ta hadu l'igwe. Jisọsu
ewotafụkwaa ya phụ; kele Nchileke ekele iya; bya eworu iya nụ ndu etsoje ụzo iya;
t'ẹphe kekwaaru iya phụ ndu ono.
8 Ndu ono ataa ya tajishia ẹpho; taphodo ọphu a tụtujiru nkata-ivu ẹsaa.
9 Ndu riru nri ono rukwaru ụnu madzụ ugbo iri.* Jisọsu asụ ẹphe t'ẹphe lawaru.
10 Yọ bya abahụwaphu l'ụgbo yẹle ndu etsoje ụzo iya; yọ bụru ẹphe oje
Dalumanúta.

Eekfu tẹ Jisọsu koshi
l'ọo Nchileke ziru iya
(Mát 16:1-4)

11 Ndu Fárisii abyakfutashia Jisọsu; ẹphe l'iya awata ntụtego. Ẹphe eme t'ẹphe
dataẹdu iya; bya asụ iya t'o meeru ẹphe iphe e-koshi l'ọo Nchileke ziru iya t'ọ bya
l'oswiya.
12 Jisọsu abya azụa ume; sụ: “?Ngụnu meru iphe ndu ọgbo kẹ nta-a bụkpelephu
ẹnya iphe-ọphulenya, e-koshi l'ọo Nchileke ziru iya tẹ ya bya bẹ ẹphe anọduje ele?
Kamẹnu; tẹ ya karu unu: Ẹ to nwekwa iphe-ọphulenya, ee-koshi ẹphe.”
13 Jisọsu phẹ aparu ẹphe haa; bahụshia l'ụgbo; yọ bụru ẹphe oje azụ eze ẹnyimu
ono azụ iya ọphu.

Ọnma ọkwa lẹ k'ẹjo nzizi
(Mát 16:5-12)

14 Ndu etsoje ụzo iya azahaa ogude nri; yọ bụruphu ishi buredi lanụ bẹ ẹphe gude
nọdu l'ụgbo ono.
15 Jisọsu anmaaru ẹphe ọkwa: “T'ẹphe kwabẹkwa ẹnya; zejeeru iphe ekoje-buredi
kẹ ndu Fárisii; mẹ kẹ Hérọdu.”
16 Ẹphe awata okfuru ibe ẹphe: “M'ọ kwa l'ẹphe te gudedu buredi bẹ ookfu ẹge
ono.”
17 Jisọsu amawarụphu iphe ẹphe ekfu; sụ ẹphe: “?Bụ ngụnu meru iphe unu
atụkashi l'unu te gudedu buredi? ?Ọriri unu te rudua l'iphe mu ekfu bụ kẹ iphe
ekoje buredi tọo? ?Nanụ ẹge ọ dụ bẹ iphe te edojedu unu ẹnya?
18 ?Unu nweru ẹnya; unu ta phụ ụzo tọo. ?T'unu nweru nchị; unu ta nụ iphe? ?To
nwedu iphe unu anyatajẹkpoo?
19 Lẹ ya washịru ishi buredi ise, a nụru ụnu madzụ iri l'ẹbo l'ụkporo iri phụ; ?
bụnua nkata-ivu ole b'a tụtujiru ọphu ẹphe taphodoru?”
Ẹphe asụ iya l'ọ bụ nkata-ivu iri l'ẹbo.
20 Yọ jịkwaphu ephe: “Ishi buredi ẹsaa ono, a nụkwaruphu ụnu madzụ iri phụ; ?
bụnua nkata-ivu ole bẹ unu tụtujiru ibiribe iya?”

---

* **8:9 8:9** Iphe ọ bụ 4,000.

Ẹphe asụkwa iya phụ l'ọ bụ nkata-ivu ẹsaa.
21 Yọ jị ẹphe: “?To dodua unu ẹnya nta-a?”

Nwoke, atsọ ìshì; aphụ ụzo

22 Ẹphe abya erua Bẹtusáyida; yo nweru ndu dutaru Jisọsu nwoke, atsụ ìshì; rọo
Jisọsu t'o byia ya ẹka.
23 Jisọsu esekputa onye ìshì ono l'ẹka; dufu iya lẹ mkpụkpu ono; vụtsua ya ọnu-
mini l'ẹnya; bya ebyibe iya ẹka; jị iya: “?O nweru iphe ị phụru?”
24 Nwoke ono elee ẹnya l'imeli; sụ iya lẹ ya phụru madzụ. Obenu l'ẹphe dụtsua ya
l'ọ bụ oshi, eje ije.
25 Jisọsu abya ewota ẹka byibe nwoke ono l'ẹnya ọdo; ẹnya amụsaa ya. Yọ
phụlahaa iphemiphe ọbule dachangu.
26 Jisọsu asụ iya t'ọ lalẹkwaphu; sụ iya t'ẹ b'ọ bahụhekwa l'ime Bẹ́tusáyida.

Pyita ekfu onye Jisọsu bụ
(Mát 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 Jisọsu mẹ ndu etsoje ụzo iya atụgbua jeshia mkpụkpu, nọgbaa lẹ Sizaríya
Fílipayi. Ẹphe erua esu-ụzo; yọ jị ẹphe: “?Bụ onye bẹ ndiphe asụje lẹ ya bụ?”
28 Ẹphe asụ iya: “L'o nweru ndu sụru l'ị bụ Jọnu Baputizimu; nweru ndu asụje l'ị
bụ Eláyija; nweru ndu asụje l'ị bụ onye lanụ l'ime ndu nkfuchiru Nchileke.”
29 Yọ jị ẹphe: “Unubẹdua; ?unu sụkwanuru lẹ ya bụ onye?”
Pyita asụ iya: “L'ọ bụ nggu bụ Kuráyisutu ọbu, bụ iya bụ Onye Ndzọta ono, Nchileke
kweru ụkwa iya ono.”
30 Jisọsu anmaaru ẹphe ọkwa t'ẹ b'ọ dụkwa onye, ẹphe e-kfuru iya.

Jisọsu ekfu lẹ ya e-je
iphe-ẹhuka; nwụhu
(Mát 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Ya ndono; Jisọsu awata ozi ndu etsoje ụzo iya iphe; sụ ẹphe “Lẹ Abụbu-Ndiphe
jefutajekwa iphe-ẹhuka, dụ igweligwe. Ndu bụ ọgurenya; mẹ ndu ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu a-jịka iya; woru iya gbua. A -nọo abalị ẹbo k'ẹto;
ya eshi l'ọnwu teta; bya anọdu ndzụ ọdo.”
32 Yo kfua ya kfujaaru iya ẹphe ekfuja. Pyita ekuchi iya ekuchi; baaru iya mba; sụ
iya: “Tụswekwa; t'ẹ b'ọ rịkwaru onwiya ẹjo ọriri.”
33 Jisọsu aghachiwaphu; lee ndu etsoje ụzo iya ẹnya; gbọ-chia Pyita nchị; sụ iya:
“Gbeshi iya l'ẹhu nggụbe Sétanu ono! Uche-obu ngu bụ uche-obu madzụ; ẹ tọ bụdu
kẹ Nchileke.”
34 Jisọsu abya ekukoo igweligwe madzụ; mẹ ndu ono, etsoje ụzo iya ono t'ẹphe
byakfuta iya. Yọ sụ ẹphe: “O -nweru onye ọ dụ t'ọ bụru onye etsoje iya nụ; t'onye
ono wofu ẹnya l'ẹhu kẹ onwiya. T'onye ono vuta oshi-osweru k'ọnwu iya vuru tsoru
iya.
35 L'iphe bụ onye eme tẹ ya dzọo onwiya ndzụ l'onwiya e-tufakwa ndzụ iya; onye
gudekwanu okfu ẹhu yẹbe Abụbu-Ndiphe yẹle k'ozi-ọma Nchileke tufaa ndzụ iya lẹ
mgboko-a a-dzọta ndzụ iya.
36 Mbụ; ?bụ ngụnu bụ uru, madzụ ritaru m'o -nwekotaru iphemiphe ọbule, nọ lẹ
mgboko-a; tufakwanua ndzụ iya?
37 ?O nwekpooru iphe madzụ e-gudekpoo gbata ndzụ iya m'o -tufuwa iya?
38 Kẹ l'onye ya dụ iphere; iphere iphe ya ezi l'ọgbo ọwaa, rigburu onwẹphe l'ogori;
megbua onwẹphe l'ẹjo iphe-a -dụ iya; bẹ iphere onye ono a-dụkwaphu yẹbe Abụbu-
Ndiphe teke ya e-gude ùgvù kẹ Nna iya, egbu nwịinwii yẹle ụnwu ojozi-imigwe, dụ
nsọ ayịru l'abya.”

9

1 Yọ sụ ẹphe: “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'o nweru ndu haru vudo l'ẹke-a, ẹ-ta
byadụ bya anwụhu anwụhu; gbahaa l'ẹphe phụ-oduru ẹge Nchileke e-gude ike koshi
l'ọo ya bụ eze.”

Jisọsu egbu nwịinwii
(Mát 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 Abalị ishingu eswelephu; Jisọsu eduta Pyita; Jémusu; mẹ Jọnu; duru ẹphe je
enyihu eli ugvu ọbu, ha l'eli je anọdu nwẹnkinyi ẹphe. A nọnyaa; Jisọsu egbufu l'ifu
ẹphe; gbulahaa oswi kẹ nwịinwii;
3 uwe iya achakọta pemu-pemu; l'egbu nwịinwii; k'ọphu bụ l'ẹ to nwedu iphe
nọkpoo lẹ mgboko-a, ee-gude saa uwe t'ọ chaa ẹge ono.
4 Ya ndono; Eláyija yẹle Mósisu ehee ẹphe l'ifu; ekfu eyeru Jisọsu.
5 Pyita akfubirihu; sụ Jisọsu: “Nnajiufu; ọ dụkwanu mma l'ẹphe nọ l'ẹke-a; t'ẹphe
tụnua mkpu ẹto l'ẹke-a: nanụ nke ngu; nanụ kẹ Mósisu; nanụ kẹ Eláyija.”
6 Iphe o gude kfua iphe ono bụ l'ẹ tọ makpọdua iphe oo-kfu; kẹ l'ẹphe atsụkwanu
egvu atsụshi iya ike ẹphe ẹto ono.
7 Urukpu abya asakputa ẹphe; olu eshi l'urukpu ono; sụ: “Ọwaa bụ Nwata iya kẹ
nwoke, ya yeru obu. Unu nụjekwa iphe ookfu!”
8 Teke ono; teke onophu; ẹphe achịkaa ẹnya; chịkaa ẹnya; to nwehe onye ẹphe
phụru l'ẹke ono; gụfuphu Jisọsu nwẹnkinyi iya.
9 Ẹphe enyizitade l'ugvu ono; Jisọsu ekfushiaru iya ẹphe ike t'ẹ b'ọ dụkwa onye
ẹphe e-kfuru iphe ẹphe phụru jeye teke yẹbe Abụbu-Ndiphe e-shi l'ọnwu teta nọdu
ndzụ.
10 Iphe ono, o kfuru ono anọdukpelephu ẹphe l'obu; ẹphe ajịgbaa ibe ẹphe iphe ọ
bụ mbụ k'oshi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
11 Ẹphe ajị Jisọsu: “?Ngụnu meru iphe ndu ezije ekemu asụje lẹ Eláyija bẹ e-
vuoduru ụzo bya?”
12 Yọ sụ ẹphe: “Ọ bụ oswi-okfu lẹ Eláyija e-vuoduru ụzo bya bya edozia iphemiphe
ọbule t'ọ dụ mma. Obenu; ?bụkwanu ngụnu bẹ meru iphe ẹkwo okfu Nchileke sụru
lẹ Abụbu-Ndiphe e-je igweligwe iphe-ẹhuka; e mee ya iphe-iphere?
13 Tẹ ya karu unu: Eláyija byahaakwaru; ẹphe emewa iya ẹge dụ ẹphe mma; mbụ
ẹge e dekwaruphu l'ẹkwo okfu Nchileke l'ẹphe e-me iya.”

Jisọsu agwọ nwata nwoke, ọgvu bu l'ẹhu
(Mát 17:14-21; Luk 9:37-43a)

14 Jisọsu phẹ abyakfuta ndu etsoje ụzo iya ndu ọphunanu, ẹ-te tsodu ẹphe je l'ugvu
phụ; bya aphụa igweligwe ndu, dọru mgburumgburu l'ẹke ono. Ẹphe lẹ ndu ezije
ekemu anọduwa l'atụ ntụtego.
15 Aphụphu igwe ọha ono aphụ Jisọsu; yọ dụ ẹphe biribiri. Ẹphe egude ọso gbakfu
iya je ekele iya.
16 Jisọsu ajị ndu etsoje ụzo iya iphe ẹphe lẹ ndu ezije ekemu atụru ntụtego iya?
17 Nwoke lanụ lẹ ndu ono asụ iya: “O-zi-iphe! Ya dutaru ngu nwatibe iya kẹ nwoke;
okfu l'ọgvu, guderu iya nụ meru iya; too kfu okfu.
18 Yọo buje; ọ kparutawa iya ẹge ono; yo gude iya tụa l'alị; yọ talahaa ikireze; ụphu
akpụshi iya l'ọnu; yọ kpọo keru. Iphe ono bẹ ya sụru ndu etsoje ụzo ngu t'ẹphe chịfu
ọgvu ono; ẹphe ta dụdu ike chịfu iya.”
19 Jisọsu asụ ẹphe: “Oo-wa! Unubẹ ọgbo nta-a, ẹ-te nwedu iphe unu ekwetaje-wa!
?Bụ teke ole bẹ yẹle unu a-nọta-be jeye? ?Teke ole bẹ ya a-tataberu unu nshi jeye?
Unu dutaru iya nwata ọbu.”
20 Ẹphe edutashiaru iya nwata ono.

Ọgvu ono aphụlephu Jisọsu; zụta nwata ono tụa l'alị; woru iya lọchia. Ụphu l'akpụshi iya l'ọnu.
21 Jisọsu ajị nna nwata ono teke iphe ono shi iya.
Yọ sụ iya: "L'o shikwa iya rụ lẹ nwata.
22 L'ọ tụakwaru iya chee l'ọku; mẹ lẹ mini ugbo olemole; k'ọphu ọ ga lawa l'iyi.
Obenu; ọ -bụru l'o nweru iphe ịi-dụ ike mee; byiko; phụaru iya rụ imiko; yeru iya ẹka."
23 Jisọsu asụ iya: "?Ị sụru l'ọo ọ -bụru lẹ ya a-dụ ike? Onye kweru kẹ Nchileke te
nwekwa iphe a-kpọ iya ẹka ememe."
24 Nwoke ono arashiwaphu: "Ya kwewaru; yeru iya rụ ẹka; tẹ ya ba abụhe e-kwe-
lẹ-te-kwe."
25 Jisọsu aphụa l'igweligwe ọha ono bẹ wụritaru nshinu; yọ baaru ọgvu ono mba;
sụ iya: "Nggụbe ọgvu ọphu l'ada nkịchi; tii kfu okfu; ya sụru t'i shi nwata ono l'ẹhu
lụfuta. Ba laphuhekwa iya azụ ọdo."
26 Ọgvu ono echia mkpu; tụwaphu nwata ono ọnwuu-ọnwuu l'alị; woru iya lọchia;
bya eshi iya lụfuta. Nwata ono adabuwarua l'ọ bụ odzu; k'ọphu bụ lẹ ndu ọphu sụru
l'ọ nwụhuwaru ka l'igwe.
27 Jisọsu abya egude ẹka selita iya; yọ gbalihu.
28 Jisọsu abahụlephu l'ụlo; ndu etsoje ụzo iya ajịlahaa ya l'edomi iphe meru iphe
ẹphe ta dụdu ike chịfu ọgvu ono?
29 Jisọsu asụ ẹphe: "L'ọ kwa okfu anụ Nchileke nwẹnkinyi bẹ madzụ e-gude chịfu-
ghee egbe ọgvu ọwaa."

Jisọsu ekfu k'anwụhu iya ọdo
(Mát 17:22-23; Luk 9:43b-45)

30 Ẹphe egbeshi l'ẹke ono; shia Gálili. Jisọsu l'eme t'ẹ b'o nwe onye a-ma nụ;
31 okfu l'oozi ndu etsoje ụzo iya iphe. Yọ sụ ẹphe: "Lẹ Abụbu-Ndiphe bẹ aa-kpụta
kpụru iya ye ndiphe l'ẹka; ẹphe eworu iya gbua. Ẹphe -gbutsua ya; bẹ ya a-nọ abalị
ẹbo k'ẹto; ya eshi l'ọnwu teta bya anọdu ndzụ ọdo."
32 Ẹphe anụtsua ya; iphe o kfuru te edo ẹphe ẹnya. Ẹphe atsụkwanu egvu ẹge
ẹphe e-me jịa ya ẹya.

Onye katsụkpo nụ
(Mát 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 Ẹphe abya erua Kapániyọmu bya abahụ l'ụlo; Jisọsu ajị ẹphe: "?Bụ ngụnu bẹ
unu shi ekfu l'esu-ụzo?"
34 Ẹphe adakọta ashị; kẹle teke ẹphe nọ l'ụzo bẹ ẹphe shi atụkashi k'onye katsụkpo
nụ l'ẹge ẹphe ha.
35 Yọ bya anọdu anọdu; kua ẹphe iri l'ẹbo ono; sụ ẹphe: "O -nweru onye ọ dụ t'ọ
bụru onye ivuzọ; t'onye ono bụru onye ikperazụ mẹ onye a-nọdu ejeru onyemonye
ọbule ozi."
36 Yo duta nwata nshịi bya edobe ẹphe l'ifu. Yọ bya eheta nwata ono eheta; sụ ẹphe:
37 "L'iphe bụ onye gude k'ẹpha iya nabata nwata nshịi, ha ẹge-a; bẹ kwa yẹbedua
bẹ onye ọbu nabataru. Onye nabatakwanụru yẹbedua ta bụlekwaa yẹbedua b'ọ
nabataru. Ọ nabatakwaruphu onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono."

Onye ẹ-ta nọduru ayi l'ẹjo oshi; bụ-a onye nk'ayi
(Luk 9:49-50)

38 Jọnu asụ iya: "O-zi-iphe! Ẹphe phụkwaru nwoke lanụ, gude ẹpha ngu achịshi
ọgvu. Ẹphe asụ iya t'ẹ b'o meshi; okfu l'ẹ too tsodu ẹphe."
39 Jisọsu asụ: "Unu ba nashịshi iya; kẹ l'ẹ to nwedu onye gude ẹpha iya eme iphe
dụ biribiri, e-kfughekwaduru iya ẹjo okfu ẹgwegwa ẹge ono.

40 Onye ta nọduru ayi l'ẹjo oshi bẹ bụa onye nk'ayi.
41 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'iphe bụ onye gude kẹ l'unu bụ ndu kẹ Kuráyisutu kee
unu mini t'unu ngụa b'e bufutajekwa nggo iya.”

Ọkwa k'ome iphe dụ ẹji
(Mát 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 “Iphe, bụ onye kpataru tẹ onye lanụ l'ụnwegirima-a, wowaru onwẹphe ye iya
l'ẹka-a shiswee ụzo ono; b'ọ ga akakwaru mma l'a pataru eze o-ji-l'ẹka mkpuma;
nmaa ya l'olu; je enwuru chee l'eze ẹnyimu.
43-44 Ọ -bụru ẹka ngu akpataję ngu ome iphe dụ ẹji; bufu iya. L'ọ kakwaru ngu mma
l'ị bụ onye mburu-ẹka; bahụ l'ọkpuberu ndzụ; karia l'ẹka dzuru ngu oke; nggu alaa
l'ọku alị-maa, bụ ẹke ọku iya ta anyịhudu anyịhu.
45-46 Ọ -bụru ọkpa ngu akpataję ngu ome iphe dụ ẹji; bufu iya. L'ọ kakwaru ngu
mma l'ị bụ onye ngvụru; bahụ l'ọkpuberu ndzụ; karia l'ọkpa dzuru ngu oke; e chee
ngu l'ọku alị-maa.
47 Ọ -bụru l'ọ bụ ẹnya ngu akpataję ngu ome iphe dụ ẹji; nggu aswọfu iya; tufaa; l'ọ
kakwaru mma l'i gude ẹnya lanụ bahụ l'ẹke Nchileke bụ eze; karia l'ẹnya labụ dzuru
ngu oke; e chee ngu l'ọku alị-maa.
48 Ọku alị-maa ono bẹ ụnwu ikpiri-ẹka iya ta anwụhujedu anwụhu; ọphu ọku, eke
l'ẹke ono 'anyịhujedu anyịhu.
49 “Ọku, ee-gude dàà ngu a-dụ l'ọ bụ únú b'e yeru lẹ ndzụ ngu gude iya kwakọbe
ngu.
50 Únú bụ iphe dụ mma; ọbu l'únú -nọnyaa; tsọ-buhu únú únú; ?unu e-shi ishi agha
mee ya t'ọ bụru únú; tsọlahaa únú únú ọdo?
“Unu mee ndzụ unu t'ọ bụru únú, a pyashịru; yọ tsụa l'ẹke, unu nọ; unu l'ibe unu
eburu l'ẹhu-agu.”

10

K'ọchifu nwanyi
(Mát 19:1-12; Luk 16:18)

1 Jisọsu aparu ẹke ono haa; jeshia alị Judíya; mẹ mkpụkpu, nọ l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu.
A dụkwaphu igwe wụ-kfuta iya ọdo. Yọ wata ẹphe ozi iphe ẹge oozijehawa iya.
2 Ndu Fárisii abya iya adata; jị iya: “?Ọ dụ mma tẹ nwoke chịfu nyee ya?”
3 Yọ sụ ẹphe: “?Bụ ngụnu bẹ Mósisu sụru t'unu meje?”
4 Ẹphe asụ iya: “Lẹ Mósisu sụru tẹ nwoke, byajẹru ọchifu nyee ya vujeoduru ụzo
dee ẹkwo nụ nwanyi ọbu lẹ ya ta alụhedu; tẹmanu yọ chịfude iya.”
5 Jisọsu asụ ẹphe: “L'iphe meru iphe Mósisu deru unu ekemu ono ẹge ono bụkwa
okfu l'ọkpoma nmanụkaru unu egbudegbu.
6 Obenu lẹ mbụlembu teke Nchileke meru mgboko b'o meru nwoke; bya emee
nwanyi.
7 Ọo ya meru iphe nwoke a-ha nne iya; haa nna iya; yẹle nyee ya tụgbabe.
8 Ẹphe ẹbo ono abya abụru nnanụ. Ẹphe ta adụhedu ẹbo. Ẹphe bụwa onye lanụ.
9 Ọo ya bụ; iphe Nchileke gudewaa ẹka iya tụgbabe nanụ; t'ẹ b'o nwekwa madzụ
nwigbaleke-ọma, e-kekafu iya nụ.”
10 Ẹphe abahụlephu l'ụlo; ndu etsoje ụzo iya ajịa ya iphe okfu ono bụ.
11 Yọ sụ ẹphe: “Iphe bụ onye chịfuru nyee ya; je alụa nwanyi ọdo; bụkwa ogori bẹ
oori.
12 Teke bụ l'ọ bụ nwanyi nọnyaaru sụ lẹ ya ta alụhedu nji iya; gbeshi je alụa nji
ọdo; kwaphu ogori bẹ oori.”

Jisọsu agọru ụnwegirima ọnu
(Mát 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 A haru dutalahaaru Jisọsu ụnwegirima t'o byibegbaa ẹphe ẹka. Ndu etsoje ụzo
iya abalahaaru ndu ono, edutaru iya ụnwegirima ono mba.
14 Jisọsu aphụa ya; yo ghua ya eghughu; yọ sụ ẹphe: "Unu haa ụnwegirima t'ẹphe
byakfuta iya! Unu ba anashịshi ẹphe anashị. L'ọ kwa ndu dụ ẹge ono bẹ ẹke Nchileke
bụ eze bụ nk'ẹphe.
15 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'iphe bụ onye ẹ-te gudedu obu, dụ l'ọ bụ k'ụnwegirima
kweta l'ọo Nchileke bụ eze iya; ta abahụkwa l'ẹke Nchileke bụ eze."
16 Jisọsu ekutatsua ụnwegirima ono; byigbakota ẹphe ẹka; gọoru ẹphe ọnu.

Nwata okoro, nweru iphe
(Mát 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 Jisọsu abyadẹlephu atụgbu; nwoke lanụ agbakfutashia ya bya ebyishiru iya
ikpere l'alị; sụ iya: "O-zi-iphe; nwoke, dụeberu mma! ?Bụ ngụnu bẹ ya e-me; k'ọphu
ya e-nweru ndzụ gbururu jeye?"
18 Jisọsu asụ iya: "?O meru agha bẹ iiku iya onye dụeberu mma? Ẹ to nwekwa
onye dugeru mma; gbahaa Nchileke nwẹnkinyi iya.
19 ?Ị manaru-a iphe ekemu Nchileke kfuru: 'Be egbukwa madzụ; be erikwa ogori;
be ezikwa iphura; ba adzụkwa ẹjo-ire; be emegbutakwa madzụ ibe ngu; kwabẹru
nne lẹ nna ngu ugvu.' "
20 Nwoke ono asụ iya: "O-zi-iphe; keshinu ya bụ nwata ta dụkwa iphe ono ọphu ya
dakajẹru."
21 Jisọsu elee ya ẹnya; bya eyewaru iya phụ obu; sụ iya: "Iphe lanụ bẹ phọdufuaru
ngu l'ememe; bụ iya bụ: je je erekota iphe i nweru l'ọ ha; nggu achịru okpoga iya nụ
ndu ụkpa. Teke ono; nggu enweru ọkpobe iphe l'imigwe. I -meebe ẹge ono; nggu
abya etsoru iya."
22 Nwoke ono anụlephu iphe ono, Jisọsu kfuru ono; ẹhu adaa ya kọo; aphụ eji iya
obu; yọ tụgbua; kẹ l'o nweshikwanuru iphe ike.
23 Jisọsu abya elee ndu etsoje ụzo iya ẹnya mgburumgburu; sụ ẹphe: "Iphe ọ
dụkwanu l'ọo ẹhuka tẹ ndu, nweru iphe bahụ l'ẹke Nchileke bụ eze!"
24 Iphe ono, o kfuru ono adụ ndu etsoje ụzo iya biribiri. Jisọsu asụkwaphu ẹphe
ọdo: "Ụnwegirima iya; iphe ọ dụ l'ọo ẹhuka mbụ ẹge madzụ e-me bahụ l'ẹke
Nchileke bụ eze.
25 L'ọ kakwa ntse t'ịnya pyoghata ẹnya ngga; karia t'onye nweru iphe bahụ l'ẹke
Nchileke bụ eze."
26 Ọwaa akabakpọoru ndu etsoje ụzo iya ọdu-biribiri; ẹphe asụ iya: "?Bụ onye bẹ
aa-dzọtakwadu; m'ọ -dụ ẹge ono?"
27 Jisọsu elee ẹphe ẹnya bya asụ ẹphe: "L'ẹke madzụ nọ b'ọ bụkwa 'ama-ẹge-ee-
me-iya. Obenu l'ẹ tọ dụdu ẹge ono l'ẹke Nchileke nọ; kẹle Nchileke te nwedu iphe
kpọru iya ẹka ememe."
28 Pyita asụ iya: "Lewaru; ẹphebedua hakọtaru iphemiphe ọbule bya etsoru ngu-
a."
29 Jisọsu asụ iya: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: Ẹ tọ dụkwa onye gude okfu ẹhu yẹbe
Jisọsu; mẹ k'ozi-ọma ono haa ụlo iya; m'ọ bụ unwunne iya ndu k'unwoke; m'ọ bụ
unwunne iya ndu k'ụnwanyi; m'ọ bụ nne iya; m'ọ bụ nna iya; m'ọ bụ ẹgirima iya;
m'ọ bụ alị iya,
30 ẹ ta akfụru ụgwo iya nkfungo ugbo ụkporo ise l'ụwa ọwaa: l'ụlo; mẹ l'unwunne
iya ndu k'unwoke-o; mẹ l'unwunne iya ndu k'ụnwanyi; mẹ lẹ nne; mẹ lẹ nna; mẹ
l'ẹgirima; mẹ l'alị. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ mkpamẹhu; mẹ iphe-ẹhuka e-tso iya. Obenu
lẹ mgboko ọphu abyanụ bẹ oo-nweru ndzụ gbururu jeye.

31 Igweligwe ndu ọphu vu ụzo nta-a e-mekochaa bụru ndu ikperazụ; ndu ọphu bụ
ndu ikperazụ abụru ndu ivuzọ.”

K'ugbo ẹto, Jisọsu ekfu kẹ anwụhu iya
(Mát 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Ẹphe anọdu l'esu-ụzo, ẹphe shi eje Jerúsalemu; Jisọsu akparu ndu etsoje ụzo
iya ye l'azụ; vutaru ẹphe ụzo. Yọ dụ ndu ono, etsoje ụzo iya ono biribiri. Ndu ọphu
etso ẹphe atsụlahaa egvu. Yo kuchi ụmadzu iri l'ẹbo ono ekuchi ọdo; wataru ẹphe
okfuru iphe abya iya ememe.
33 Yọ sụ ẹphe: “Unu lekwa l'ẹphe ejeekwa Jerúsalemu. Abụbu-Ndiphe bẹ ee-
dekwaru nụ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu. Ẹphe e-kpee
iya nkfugbu; duru iya nụ ndu ẹ-ta madu Nchileke.
34 Aa-ja iya ewena; gbụshi iya ọnu-mini; chia ya iphe; woru iya gbua. Ya a-nọo
abalị ẹbo; k'ẹto; ya eshi l'ọnwu teta; bya anọdu ndzụ ọdo.”

Iphe Jémusu; mẹ Jọnu arọ
(Mát 20:20-28)

35 Jémusu; mẹ Jọnu, bụ ụnwu Zébedi abyakfuta Jisọsu bya asụ iya: “O-zi-iphe! O
nweru iphe ọ dụ ẹphe t'i meeru ẹphe.”
36 Jisọsu ajị ẹphe: “?Bụ ngụnu b'ọ dụ unu tẹ ya meeru unu ọbu?”
37 Ẹphe asụ iya: “T'o kwe nụ t'ẹphe nọnyabe iya: onye lanụ l'ẹka-ụtara; onye ọphu
l'ẹka-ibyita teke ọo-bụru eze l'ekoshi ọdu-biribiri iya.”
38 Jisọsu asụ ẹphe: “Unu ta makwa iphe unu ajị ajị iya. ?Unu a-dụa ike ngụa l'okoro*
ono, ya angụ ono; m'ọ kwanu t'e mee unu egbe baputizimu ọphu ee-me iya?”
39 Ẹphe asụ iya: “Iyee; l'ẹphe a-dụa ike.”
Yọ sụ ẹphe: “Unu a-dụkwa-a ike ngụa iphe l'okoro, ya a-ngụ; e mee unu egbe
baputizimu e-me iya;
40 ọbule; ọ -bụru l'unu a-nọdu iya l'ẹka-ụtara; m'ọ bụ l'ẹka-ibyita ta bụkwa iya b'ọ
nọ l'ẹka. Ono kwa ndu, Nchileke kwakọberu iya b'ọ nọru.”
41 Ụmadzu iri ndu ọphunanu anụlephu iphe Jémusu mẹ Jọnu jeru; yo ghulahaa
ẹphe eghughu.
42 Jisọsu ekukobewaphu ẹphe; sụ ẹphe: “Unu mawaru lẹ ndu a sụru l'ọo ẹphe bụ
ishi anọduje akpapyashị ndu ẹphe achị akpapyashị; bya abụru onye nọ l'oke ọkwa
anọduje eme tẹ ndu ọdo maru l'ọo ya ka nshinu.
43 Obenu lẹ nk'unu ta bụkwa ẹge ono b'ọ dụ. Onye ọ dụ t'ọ ha nshinu l'unu; t'onye
ono yejeru ndu ọphunanu ẹka.
44 Onye ọ dụ t'ọ bụru onye ivuzọ l'unu; t'onye ono wozita onwiya alị bụru nwozi
l'ẹke ndu ọphu nọ.
45 Lẹ Abụbu-Ndiphe ta byakwa t'e yeru iya ẹka. Iphe ọ byaru gbe bụkwaru t'o yeru
ndu ọdo ẹka; gude onwiya chịaru Nchileke ẹja t'ọ bụru iphe ya e-gude gbata ndzụ
igwe ọha.”

Batimíyọsu aphụ ụzo
(Mát 20:29-34; Luk 18:35-43)

46 Ẹphe abya erua Jériko; Jisọsu mẹ ndu etsoje ụzo iya; mẹ igweligwe ndu etso ẹphe
atụgbude; onye ìshì, aza Batimíyọsu anọduwa l'iku esu-ụzo l'arọ arọ. Batimíyọsu
ono bụ nwatibe Timíyọsu.
47 Yọ nụlephu l'ọ bụ Jisọsu kẹ Názarẹtu abya; chia mkpu; sụ: “Jisọsu! Nwatibe
Dévidi; phụaru iya rụ imiko!”

---

* **10:38 10:38** Iphe “okoro”; mẹ “baputizimu” bụ l'ẹke-a bụ iphe-ẹhuka. (Luk 12:50).

48 Ẹphe abaaru iya mba; sụ iya t'ọ daa ashị. Yọ ka l'iya-a ọrashi ike: “O-shi-l'eri
Dévidi; phụaru iya rụ imiko!”
49 Jisọsu abya evudo; sụ t'e kua ya.
Ẹphe eje ekua ya; sụ iya: “T'o nweru iya obu!” Wo iya t'o gbeshi; l'ookukwa iya
oku.
50 Yọ chịru uwe iya ghaa; kfulihu byakfutashia Jisọsu.
51 Jisọsu ajị iya: “?Bụ ngụnu b'ọ dụ ngu tẹ ya meeru ngu?”
Nwoke ono, atsụ ìshì ono asụ iya: “Nnajiufu; menua ya tẹ ya phụa ụzo.”
52 Jisọsu asụ iya t'ọ la; l'ekwekwe iya mewaru t'ẹhu dụ iya mma.
Teke onowaphu; nwoke ono awatawaphu ọphu ụzo; tsoru Jisọsu tụgbua.

11

Jisọsu abahụ Jerúsalemu
(Mát 21:1-11; Luk 19:28-40; Jọn 12:12-19)

1 Ẹphe erudelephu Ugvu Olivu; mẹ mgboro Betuféji mẹ Bétani, nọwa Jerúsalemu
ntse; yo zifu ndu etsoje ụzo iya ụmadzu ẹbo;
2 sụ ẹphe: “Unu jee lẹ mkpụkpu ono, nọ unu l'ụzo ifu ono. Unu -rulephu bẹ unu
a-phụa nwa nkakfụ-ịgara, e liberu elibe, madzụ te tsubua ẹnyishi. Unu tọshia ya;
kpụta bya.
3 Amakwaru ama; o -nweru onye jịru unu: ‘?Nanụ ẹge ọ dụ?’ unu sụ iya: ‘Lẹ mkpa
iya dụru Nnajiufu; l'ọo-kpụlatakwa iya-a nta-a nta-a.’ ”
4 Ẹphe atụgbua je aphụa nwa nkakfụ-ịgara ọbu l'ẹke e liberu iya l'ifu nggamgbo
l'iku ụzo; laa ya atọta.
5 Ndu vudo l'ẹke ono ajị ẹphe: “?Ngụnu meru iphe unu atọta nkakfụ-ịgara ono?”
6 Ẹphe eworu ẹge ono, Jisọsu ziru ẹphe ono kfua. Ndu ono aparu ẹphe haa; ẹphe
akpụta iya tụgbua.
7 Ẹphe akpụtaru iya Jisọsu; chịru uwe ẹphe wukobe nkakfụ-ịgara ono
l'okpurukpazu; Jisọsu abya adụgaru l'eli iya.
8 Ndu achịta uwe ẹphe tọsaa l'echi esu-ụzo; ndu ọphu atụsaa iru mkpẹkwo, ẹphe
jitatsuaru l'ẹgu l'ẹke ono.
9 Ndu ọphu nọ iya l'ụzo ifu; mẹ ndu ọphu tso iya l'azụ l'atụ okokooko; asụje:
“Ndewo-o! Ndewo-o! Onye Nchileke gọru ọnu-ọma nụ b'ọ bụ; mbụ onye ono,
Nnajiufu ziru t'ọ bya ono!
10 Tẹ Nchileke gọru ọnu-ọma nụ ọkwa-eze nna ẹphe oche, bụ Dévidi; mbụ ọkwa-
eze ono, abya nụ ono! Ndewo-o! Ndewo-o! Ọkaribe-Kakọta-Nụ, nọ l'imigwe!”
11 Jisọsu abya erua Jerúsalemu; bya abahụ l'eze-ụlo Nchileke. Yọ bya elee ẹnya;
gbua igo mgburumgburu l'iphe nọkota l'ẹke ono. Yẹle ndu etsoje ụzo iya ẹphe iri
l'ẹbo atụgbua oje Bétani; kẹle nchi ejihuwa.

Jisọsu atụ oshi figu ọnu
(Mát 21:18-19)

12 Yo be echile iya; ẹphe eshi Bétani l'ala azụ; ẹgu agụlahaa Jisọsu.
13 Yọ nọdu ote-ẹnya phụa oshi figu l'ẹke o ruru iru; yọ tụgbua t'o je amaru: ?o -
nweru akpụru, ọo-phụ iya. Yo rua; to nwe iphe ọ phụru iya; kpachikwaphu mkpẹkwo
iya nwẹnkinyi iya; kẹ l'ẹ tọ gbadua teke figu amịje.
14 Yọ sụ oshi figu ono: “Ẹ to nwedu lẹ madzụ awọta akpụru ngu ria ọdo.”
Ndu etsoje ụzo iya anụa iphe ono, o kfuru ono.

Jisọsu achịshi ndu nghọ
l'eze-ụlo Nchileke
(Mát 21:12-17; Luk 19:45-48; Jọn 2:13-22)

15 Ẹphe erua Jerúsalemu; Jisọsu abya abahụ l'eze-ụlo Nchileke; wata ọchishi ndu azụ aswa; mẹ ndu ere aswa l'eze-ụlo ono. Yọ bya enwutsushikota okpokoro ndu agbanwe okpoga; mẹ ekwechi ndu ọphu eretsua ndo.
16 To kwe t'o nweru onye e-gude iphe shi l'eze-ụlo ono sweta.
17 Yo zilahaa ẹphe iphe; sụ: "?Unu ta madu l'e deru l'ẹkwo lẹ Nchileke sụru: 'L'ụlo iya bẹ ee-kuje ụlo, iphe bụ mbakeshi a-nọduje ekfu anụ iya.' Ọbule nta-a bẹ unu mewaru iya; yọ bụru ụlo, ndu iphura edomije onwẹphe."
18 Ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu anụa iphe o kfuru; chọlahaa ẹge ẹphe e-me gbua ya. Ọle ẹphe atsụkwanu iya egvu; okfu lẹ ndu ono l'ẹphe ha bẹ iphe oozi dụ biribiri.
19 Yo be l'urẹnyashi; Jisọsu phẹ eshi l'obodo ono lụfu.

Iphe, eegude oshi figu ono amụta
(Mát 21:20-22)

20 Yo be l'ụtsu echile iya; ẹphe eswede bya aphụa oshi figu ono, ọ tụru ọnu ụnyaphua ya ono. Yọ nwụkotawanu kpaa jeye l'ọgvu iya.
21 Pyita anyatawaphu iphe ono, meru ụnyaphua ono; sụ Jisọsu: "Nnajiufu! ?Lenu: mẹ oshi figu-wa, ị tụru ọnu-wa nwụkotawarunu kpaa."
22 Jisọsu asụ ẹphe: "Unu gude Nchileke vudoshia ike l'ekwekwe, unu kweru.
23 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: o -nwekpooru onye sụru ugvu-a: 'Ngwaa! Fọta onwongu je echee l'eze ẹnyimu;' obu ta agba iya ẹbo; yo kwetalephu l'iphe o kfuru e-me bẹ oo-melephu ẹge ono, o kfuru iya ono.
24 Ọo ya bụ l'iphemiphe ọbule, unu sụru tẹ Nchileke nụ unu teke unu ekfu anụ iya; bya ekweta l'ọ nụwaru iya unu; iphe ono bẹ ọo-nụ unu.
25 Teke unu nọdu ekfu anụ Nchileke; o -nweru okfu, nọru unu l'onye ọdo; unu gụaru onye ono nvụ; k'ọphu Nna unu ọphu bu l'imigwe a-gụru unu nvụ l'iphe dụ ẹji, unu meshiru.
26 Ọ -bụru l'unu ta gụduru ndu ọdo nvụ; nna unu ọphu bu l'imigwe ta agụkwaru unu nvụ l'iphe dụ ẹji, unu meshiru."

Aajị Jisọsu kẹ ike,
o gude eme iphe oome
(Mát 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Ẹphe alatashia azụ lẹ Jerúsalemu; Jisọsu ejephelahaa l'eze-ụlo Nchileke. Ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu bụ ọgurenya abyakfutashia ya.
28 Ẹphe ajị iya: "?Bụ egbe ike ngụnu b'i gude emeebe iphe ọwananu, iime-wa? ?Bụ onye ziru ngu t'ị bya iya ememe?"
29 Jisọsu asụ ẹphe: "Lẹ ya a-jị unu nwajị lanụ; unu -saa ya ẹya; ya akaru unu egbe ike, ya gude emeebe iya:
30 ?Bụ onye ziru Jọnu t'ọ bya ome baputizimu: bụ Nchileke t'ọ bụ madzụ? Unu saa ya ẹya."
31 Ẹphe alaa ya edzukashi l'ime onwẹphe; woo: "Ẹphe -sụ l'o shi Nchileke l'ẹka bẹ ọo-sụkwa ẹphe: '?Ngụnu mekwanuru iphe ẹphe te kwetadu iphe o kfuru?'
32 Ẹphe -sụkwanu l'o shi madzụ l'ẹka; haa!" Yọ bụru egvu bẹ ẹphe atsụ ndu ọha; kẹ lẹ ndu ọha kfukotawaru lẹ Jọnu bụ ọgbodo onye nkfuchiru Nchileke.
33 Ya ndono; ẹphe asụ Jisọsu: "L'ẹphe ta madu."

Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ya te ekfuduru unu onye ziru iya tẹ ya meje iphemiphe ọbule ono."

12

Ẹtu kẹ ndu e buru ozi
(Mát 21:33-46; Luk 20:9-19)

1 Jisọsu awataru ẹphe ọnmaru ẹtu; sụ ẹphe: “L'o nweru nwoke lanụ, kọru mgbo vayịnu; bya agbaa ya agbagba; bya eworu nsụ bua l'ẹke ọphu aa-nọduje adzọshi mẹe l'akpụru vayịnu ono. Yọ bya akpụkwaaphu nwụlo-eli, ee-nyihuje nọdu eleta iphe a kụru lẹ mgbo vayịnu ono ẹnya. Yọ bya ebuta ndu ozi ye iya; yọ bụru iya oje iphe ọdo.
2 Yo be teke eegbuje akpụru vayịnu; yo zi nwozi iya t'o jekfu ndu ozi ono t'ẹphe wọo ya òkè vayịnu nk'iya.
3 Ẹphe egude onye ono; tsua ya iphe; gbabẹ iya ẹka ọtu; nwufu iya; yọ lashia.
4 Yo zi onye ọdo t'o jekfu ẹphe; ẹphe egudekwa iya phu; kụjaa ya ishi; mee ya iphe-iphere.
5 Yọ byakwa bya ezi onye ọdo; ẹphe eworu onye onanu gbua; mẹwaru igweligwe ndu ọdo: ndu bẹ ẹphe tsuru iphe; ndu bẹ ẹphe gburu egbugbu.
6 L'ikperazụ iya; yọ phọdu-waa onye lanụ, bụ iya bụ nwatibe iya kẹ nwoke, o yeru obu. Yọ sụ nwatibe iya ono t'o jee; tubesu l'ẹphe a-kabẹe kwabẹ onye ọphu bụ nwatibe iya ugvu.
7 Ndu ono, o buru ozi ono azụa mgbede; sụ: ‘Iyaa! Ọwaa bụ onye alị-a e-mekochaa bụru nk'iya teke nna iya nwụhuru. Unu bya t'ẹphe gbua ya; k'ọphu mgbo vayịnu ono a-bụru nk'ẹphe.’
8 Ẹphe egude onye ono; woru iya gbua; woru odzu iya tufaa l'azụ mgbo vayịnu ono.”
9 Ya ndono; Jisọsu ajị ẹphe: “?Bụkpo ngụnu bẹ nwoke, nwe mgbo vayịnu ono e-me? Ọo-bya bya egbushikota ndu ozi ono; woru mgbo vayịnu ono ye ndu ọdo l'ẹka.
10 ?Unu ta guvubua ẹke ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
‘Lẹ mkpuma ono,
ndu akpụ ụlo jịkaru ono
bụ iya mekochaaru bya abụru
itso, gude ụlo ono.
11 Ono bụ iphe Nnajiufu ayi meru;
yọ bụru iphe dụ ayi biribiri l'ẹnya.’ ”
12 Ndu ishi ndu Ju esee ya egude; l'ẹke ẹphe mawaru l'ọ bụ ẹphe b'o gude nmaa ẹtu ono. Obenu l'ẹphe tsụhuru ọha ono, nọ l'ẹke ono egvu; paru iya haa gbakashịhu.

Ajị k'ọtu akịriko
(Mát 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 Tọ dụ iya bụ; a haru zi ndu Fárisii; mẹ ndu ọ̀kpà kẹ Hérọdu t'ẹphe gude okfu, Jisọsu ekfu hata iya l'ọnya.
14 Ndu ono, e ziru ono abya asụ iya: “O-zi-iphe! Ẹphe maru l'ị bụ onye ire-lanụ; tọ dụ onye iile ẹnya l'ifu; tịi kpa ishi ẹge madzụ beru. Yọ bụleruphu ọgbodo ụzo kẹ Nchileke bẹ iizi. ?Tọ bụdunu omebyi ekemu Nchileke mẹ ẹphe -tụje akịriko nụ eze ndu Rómu? ?Bụ t'ẹphe tụje iya; tọo t'ẹphe ba atụjeshi?”
15 Jisọsu amawarụ l'ẹphe bụ okfuru-iche-eme-iche phẹ; sụ ẹphe: “?Bụ ngụnu bẹ unu ese iya adata? Unu nụ iya nụ okpoga ọbu tẹ ya leedu ẹnya.”
16 Ẹphe ewotaru iya ẹya. Yọ sụ ẹphe: “?Bụ ishi onye; mẹ ẹpha onye b'e deru iya ẹge-a?”
Ẹphe asụ iya l'ọ bụ kẹ Síza!
17 Jisọsu asụ ẹphe: “Ọo ya bụ; unu woru iphe ọphu bụ kẹ Síza; nụ Síza; unu eworu kẹ Nchileke nụ Nchileke.”
Ọnu, Jisọsu yeru ẹphe adụ ẹphe biribiri.

Aji k'oshi l'ọnwu teta
(Mát 22:23-33; Luk 20:27-40)

18 Yo nweru ndu Sádusii, byakfutaru Jisọsu; mbụ ndu ọphu sụru l'ẹ te eshijedu
l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Ẹphe abyakfutashia Jisọsu bya asụ iya:
19 "O-zi-iphe! Mósisu deru ẹphe l'ẹkwo; sụ: Teke bụ lẹ madzụ nwụhuru; haa nyee
ya; l'ẹ b'ọ mụtaru iya nwa; tẹ nwunne nwoke ọbu lụpyabe nwanyi ono; k'ọphu ọo-
mụtaru onye onanu, nwụhuru anwụhu ono ẹgirima.
20 L'o nweru unwunne ẹsaa, nọnu. Onye k'ọdungu abya alụa nwanyi; nọnyaa;
nwụhu; l'ẹ b'ọ mụta nwa.
21 Onye k'ẹbo alụpyabe nwanyi ono; nọnyakwaaphu; nwụhu; l'ẹ b'o nwekwa nwa.
Onye k'ẹto ẹge ono kwaphu;
22 jeye ẹphe ẹsaa ono alụkota nwanyi ono; nwụshihukota; to nwe nwa, ẹphe
mụtaru. E meebe; nggụbe nwanyi; nggu anwụhufua.
23 O -rua teke ee-shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; ?bụ nyee onye ole bẹ nwanyi ono a-bụ;
ẹge ono ẹphe shi lụkotahawa iya ẹphe ẹsaa ono?"
24 Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ bụ iphe, meru iphe unu eshisweje iya ọbu ndono; kẹ l'ẹkwo
okfu Nchileke te dodu unu ẹnya; to do unu ẹnya mbụ ẹge ike Nchileke beru.
25 Teke ndu nwụhuru anwụhu shiwa l'ọnwu teta nọdu ndzụ bẹ ẹphe ta alụkwa
nwanyi; ọphu nwanyi 'alụkwa nji. Teke ono bẹ ẹphe a-dụwaa l'ọ bụ ụnwu ojozi-
imigwe.
26 A bya lẹ kẹ oshi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono; ?unu ta gụbua l'ẹkwo Mósisu ẹke
ono, o deru k'iru, ọku enwu raphuraphu ono? Ẹke ono bẹ Nchileke kfuru Mósisu
l'ọo yẹbe Nchileke bụ Nchileke kẹ Ébirihamu; bụru Nchileke kẹ Áyizaku; bya abụru
Nchileke kẹ Jékọpu.
27 ?Tọ dụ iya bụ lẹ Nchileke ta bụdu Nchileke ndu nwụhuru anwụhu; ọ bụ Nchileke
ndu nọ ndzụ. Ọo ya bụ l'unu kfụbekpoo ọswa shiswee ụzo."

Ekemu ọphu kakọta nụ
(Mát 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Onye lanụ lẹ ndu ezije ekemu, nọ l'ẹke ono l'anụ iphe ẹphe atụ abya aphụ ẹge
Jisọsu gude asa okfu ono ọhuma. Yọ jị Jisọsu: "?Nanụkpoo ekemu ọphu bụ iya
katsụkpo mkpa l'ekemu ono l'ọ ha?"
29 Jisọsu asụ iya: "Ekemu k'ọdungu bụ: 'Unu nụa ya; unubẹ ndu Ízurẹlu! Lẹ
Nnajiufu ayi, bụ Nchileke bụlekwa iya phụ kpụu bụ Nnajiufu.
30 Ọo ya bụ t'i yeru Nnajiufu, bụ Nchileke ngu obu ngu l'ọ ha; nggu egude ndzụ ngu
l'ọ ha; mẹ uche ngu l'ọ ha; mẹ ike ngu l'ọ ha yeru iya obu.'
31 K'ẹbo, tso iya bụ: 'T'i yeru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu.' Ẹ to
nwehekwa ekemu ọdo, kariru ekemu labụ-wa nshinu."
32 Onye ono, ezije ekemu ono asụ iya: "O-zi-iphe! I kfutakwaru iya. Ọ kwa oswi-
okfu b'i kfuru lẹ Nchileke bụ Nchileke lanụ; l'ẹ to nwehedu Nchileke ọdo, nọnu gbahaa
yẹbedua;
33 mẹ tẹ madzụ yeru iya obu iya l'ọ ha. T'o gude egomunggo iya l'ọ ha; gude ike
iya l'ọ ha yeru Nchileke obu. Yo yeru madzụ ibe iya obu ẹge o yeru onwiya. L'ome
ekemu labụ ono bẹ dangokwaru ngwẹja-ukfuru; dangoo iphe, bụ ẹja ọdo, aachịjeru
Nchileke l'ọ ha."
34 Jisọsu aphụa l'o yeru iya ọnu l'ọ bụ onye nweru egomunggo; sụ nwoke ono: "Ẹ
tị nọhekwa ote-ẹnya l'ẹke Nchileke bụ eze."
Jisọsu ekfugetsua ẹge ono; to nwehe onye jebaaru ọtu ama k'ọji iya ajị ọdo.

?Kuráyisutu bụ nwatibe onye?
(Mát 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 Yo be teke Jisọsu ezi iphe l'eze-ụlo Nchileke; yo kfunyaa bya ajị: "?Nanụ ẹge e
meru bẹ ndu ezije ekemu sụru lẹ Kuráyisutu bụ Nwatibe Dévidi; l'ẹke
36 Dévidi l'onwiya bẹ Ume-dụ-Nsọ meru; yọ sụ:
'Lẹ Nchileke sụru Nnajiufu yẹbe Dévidi:
Nọdu iya l'ẹka-ụtara
jeye teke ya e-me ndu ọhogu ngu
t'ẹphe bụru iphe
ịi-dzọpyabe l'ọkpa.'
37 Dévidi l'onwiya eku iya Nnajiufu. ?Nanụ ẹge e shi b'o gbe bya abụwarunu Nwatibe
Dévidi?"

Ọkwa ẹhu ndu ezi ekemu;
mẹ ndu Fárisii
(Mát 23:1-36; Luk 20:45-47)

Ẹhu atsọo igweligwe ndu, nụru iya nụ ẹna.
38 Teke oozi ẹphe iphe b'ọ sụru ẹphe: "Unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya l'ẹke ndu
ezije ekemu nọ; mbụ ndu ọoduje mma t'ẹphe kechishia onwẹphe l'uwe-nlọkpuru
aghaphe; t'e keleje ẹphe l'ọ bụ ndu oke amadụ l'ẹke a dụ l'igwe;
39 mẹ tẹ oshi ọphu katsụkpo mma l'ụlo-ndzuko ndu Ju bụru ẹphe a-nọduje iya; mẹ
t'ọ bụru ẹphe a-nọ l'ẹke, aa-katsụkpo ẹphe ọkwaberu ugvu l'ẹke e jeru eswe-iphe.
40 Ẹphe eripyaje nwanyi, maa tụfuru; gude ẹregede ekfu anụ Nchileke ogodo-
orikoro. Ọ bụ ẹphe; bẹ aa-ka ọnmashi ikpe ike!"

Iphe nwanyi, maa tụfuru
tụru obu iya anụ Nchileke
(Luk 21:1-4)

41 Jisọsu abya adụgaru l'iku okpoko, eechejeru Nchileke okpoga; lelahaa ndu eche
okpoga l'okpoko ono. Ndu, nweru iphe abya eyetsua okpoga, ha nshinu.
42 Nwanyi lanụ, nji iya ẹ-ta nọhedu, l'akpa ụkpa abyatashia bya eworu afụ labụ
chee.
43 Jisọsu abya ekua ndu etsoje ụzo iya t'ẹphe bya. Yọ sụ ẹphe: "Kamẹnu; tẹ ya karu
unu: l'ọ kwa nwanyi ụkpa-wa, nji iya ẹ-ta nọhedu-wa bẹ yeru iphe ka nụ l'ẹphe ha.
44 Ishi iya abụru lẹ ndu ọphu l'ẹphe ha shitsua l'ẹku ẹphe, tsuboru etsubo l'anụ.
Obenu lẹ nwanyi-a bẹ akpakpọo ụkpa; yọ bụru iphe o nweru l'ọ ha; mbụ je akpaa
l'iphe, o doberu, oo-gude kpata nri b'o wotaru bya echee-wa."

13

Aa-kụkposhi eze-ụlo Nchileke
(Mát 24:1-2; Luk 21:5-6)

1 Jisọsu eshilephu l'ime eze-ụlo Nchileke l'alụfuta; onye lanụ lẹ ndu etsoje ụzo iya
asụ iya: "O-zi-iphe! Lenu mkpuma, dụgbaa biribiri; mẹ ụlo, dụ biribiri, nọ l'ẹke-a!"
2 Jisọsu asụ iya: "?Ị phụrua eze-ụlo ono, a kpụru; yọ magbaa ẹge ono? Ee-mekochaa
kụkposhikota iphemiphe ọbule ono; k'ọphu ẹ to nwedu m'ọ bụ mkpuma lanụ, aa-ha
t'ọ kpọ-kfuru l'eli ibe iya."

Ọkwa iphe-ẹhuka, a-bya nụ
(Mát 24:3-14; Luk 21:7-19)

3 Jisọsu abya enyihu Ugvu Olivu; je adụgaru; cheeru eze-ụlo Nchileke ifu. Pyita;
Jémusu; Jọnu; mẹ Ánduru ajị iya l'edomi; sụ:
4 "?Bụkpo teke ole bẹ iphe ono e-me? ?Bụ ngụnu bẹ ee-gude maru teke iphemiphe
ọbule ono abyawa ememe?"

5 Jisọsu ekfulahaaru ẹphe: “L'ọ bụphu t'unu kwabẹ ẹnya; t'ẹ b'o nwe onye e-duswe
unu ụzo.
6 L'o nwekwaru igweligwe ndu a-zaru ẹpha iya bya. Onye ọphu nọnu; yọ sụ: ‘L'ọo
ya bụ iya’; gude ẹge ono duswee igweligwe madzụ.
7 Teke unu nụderu akọ ọgu, aalụ l'ẹke teru ẹnya; mẹ ẹphuphu ọgu, aalụ l'ẹke dụ
ntse; unu ba wakwa obu; l'iphe ono l'ọ ha mefutajekwa. Obenu lẹ teke mgboko a-gvụ
te rukwaa.
8 Lẹ mba e-gbeshikwa tso mba ibe iya ọgu; alị-eze etso alị-eze ibe iya ọgu. Alị a-
nma jijiji l'ẹke, dụtsua iche iche. Ẹjo ẹgu a-bya. Iphe ono l'ọ ha gbe bụkwaru adụbe
bẹ iphe-ẹhuka adụbe ẹge ono, ime adụbeje ome nwanyi k'ọdungu ono.
9 “Unu kwachakwaaru onwunu ẹnya. L'aa-kpụtsukwaa unu kpụ-jeru ndu ọgbo
ikpe; e chia unu iphe l'ụlo-ndzuko. Unu e-vudo l'ifu ndu gọvano; mẹ l'ifu ndu eze
l'okfu ẹka yẹbe Jisọsu; ẹge ee-shi t'ẹphe nụkwaaphu ozi-ọma ono.
10 Obenu l'e vufutajeodu ụzo zidzuru ozi-ọma ono l'iphe bụ mbakeshi.
11 Teke ono, ẹphe a-kpụfuta unu t'e kpee unu ikpe ono; unu be vukwaru ụzo wata
ọyo ọshi iphe unu e-kfu. Unu kfulekwaphu iphe bataru unu l'ọnu teke ono; l'ẹ tọ
bụkwa unubẹdua a-nọdu ekfu iya l'onwunu; ọ kwa Ume-dụ-Nsọ a-nọdu ekfu iya.
12 Nwunne a-kpụru nwunne iya nụ; t'e gbua. Nna akpụru nwatibe iya; nụ t'e gbua.
Ụnwegirima e-kwefuru ndu mụru ẹphe íkè; kpụru ẹphe nụ; t'e je egbua.
13 Onyemonye ọbule e-gude kẹ l'unu bụ ndu kẹ yẹbe Jisọsu kpọo unu ashị. Obenu
l'onye ọphu taru nshi jeye l'ikperazụ bẹ Nchileke a-dzọfuta.”

Ẹjo akpamara
(Mát 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 “Unu a-phụkwa ẹjo akpamara ọ-la-l'iyi l'ẹke, ẹ-ta gbadu t'o vudo.” Tẹ nggụbe
onye agụ ẹke ọwaa rịkwaa ọriri iphe ọ bụ t'o doo ngu ẹnya. “Teke unu phụleru iya
phụ; tẹ ndu nọ lẹ Judíya rebelekwaphu lashia l'ugvu.
15 T'onye ọphu nọ l'ọkpoku l'atụta ume be ejehekwaa okfu k'ọbahu l'ụlo jee ogwota
iphe, nọ l'ụlo iya.
16 T'onye ọphu nọ l'ẹgu ba alahẹkwa azụ k'oje ọchita uwe iya.
17 Nshọo ndu ọphu dụ ime; mẹ ndu ọphu he ẹgirima, angụ ẹra teke ono!
18 Unu kfuru nụ Nchileke; t'ẹ b'ọ bụbua l'oge winta teke oyi atsụje.
19 Ishi iya abụru lẹ teke ono bẹ eze iphe-ẹhuka ọphu ta byabụa keshinu Nchileke
keru mgboko a-bya; ọphu to nwekwanu ọdo, bya a-dụ ẹge ono ọdo.
20 Ndẹge Nnajiufu te gburu teke iphe-ẹhuka ono e-me mkpirikpi; m'ẹ to nwekwa
onye ọo-ga emekochaa dzọfuta. Ọle o gudewa okfu ẹhu ndu ọphu ọ fọtawaru t'ẹphe
bụru ndu nk'iya gbua teke ono mkpirikpi.
21 “O -nweru onye sụru unu teke ono: ‘Lekwa: L'ọ kwa Kuráyisutu ọbu ndọ-ọ;’ m'ọ
kwanu: ‘Lenu: ya ndọphu nọ l'ẹkaphu!’ unu be eyekwaru iya ọnu.
22 Iphe ọbu bụ lẹ ndu a-nọdu adzụ-phe ẹjo-ire sụ l'ọo ẹphe bụ Kuráyisutu; mẹ
l'ẹphe bụ ndu nkfuchiru Nchileke a-lụfuta bya emeshilahaa iphe-ọphulenya, dụgbaa
biribiri ẹge ee-shi t'ẹphe duswee ndiphe; mbụ je akpaa lẹ ndu ono, Nchileke fọtawaru
ono; ndẹge ọ -bụru l'ẹphe e-meghe iya.
23 Ọo ya bụ t'unu kwabẹkwaphu ẹnya; eshinu ya vuwaru ụzo kfukotaru unu
iphemiphe ọbule-a l'ọ ha; tẹmanu yo mede.”

Abyabya Abụbu-Ndiphe
(Mát 24:29-31; Luk 21:25-28)

24 “Teke eze iphe-ẹhuka ono gvụleruphu bẹ ẹnyanwu e-jikputa; ọnwa echibuhu;
25 mkpọ-kpodo eshi l'igwe adashị. Iphemiphe ọbule, nọ l'igwe a-nmahu jijiji; lọ-
sweshihu.

26 Teke ono bẹ aa-phụ Abụbu-Ndiphe ẹke ọ nọ l'urukpu; gude ike, dụ biribiri; egbu
nwịinwii abya.
27 Oo-zifu ụnwu ojozi-imigwe iya t'ẹphe jee l'ifu; jee l'azụ; jee l'ụzo ẹka-ụtara;
jee l'ụzo ẹka-ibyita lẹ mgboko mgburumgburu; jeye l'ẹke alị jeberu; igwe ejebe; je
edutakota iphe, bụ ndu ọ fọtaru."

Iphe oshi figu ezi
(Mát 24:32-35; Luk 21:29-33)

28 "Unu gude oshi figu mụta iphe. Ọobuje; ọ -lagee ẹkwo; teke ọ tụshihuwaru;
wata oru iru; unu amaru l'udzu-mini tụwaru l'ụkfu.
29 Ẹge ono bẹ ọwaa dụ: teke unu phụru iphemiphe ọbule-a emetsuwaa; unu amaru
lẹ Abụbu-Ndiphe nọokwa ntse; mbụ l'ọ nọwa l'ọnu-ụzo.
30 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ọgbo ọwaa, nọ nta-a ta agvụebekwa jeye teke iphe
ono l'ọ ha e-mekota.
31 Igwe a-gvụ; alị agvụ; ọbu l'okfu, ya kfuru l'ọ ha te nwedu l'o rebuhu ire."

?Bụ mbọku ole b'ọ bụ?
(Mát 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

32 "Mbọku ọbu; m'ọ bụ teke ọbu gẹdegede te nwekwa onye maru iya nụ. Ẹ tọ
dụkpoduanu m'ọo ụnwu ojozi-imigwe, maru iya nụ; ọphu Nwatibe Nchileke 'amakwa
iya. Ọ bụlephu Nchileke, bụ Nna bụ onye maru iya nụ.
33 Unu kwabẹkwa ẹnya; chee nche; kẹ l'unu ta madu teke ọo-bụru.
34 Ọo-dụlephu l'ọ bụ nwoke, gbeshiru oje iphe ọdo; paru ufu iya haa; chịru ndu
oozije ozi ye t'ẹphe lepyaberu iya ẹya ẹnya. Yọ bya ekeshiaru ẹphe ozi, ẹphe a-nọdu
eje l'ẹhu l'ẹhu. Yo rua l'onye ọphu eche ọnu nggamgbo; yọ nmaaru iya ọkwa; sụ iya
t'ọ mụkwaru ẹnya.
35 Ọo ya bụ t'unu chekwaaphu nche; keshinu unu ta madu teke nnajiufu, nwe ufu
a-lata azụ. Ẹ ta madu: ?bụ l'urẹnyashi; ?t'ọ teke echi-abalị keru ẹbo; ?t'ọ teke oke-ọku
raru ọra; ?t'ọ l'ọo l'ụtsu bẹ ọo-lata.
36 Ọo ya bụ; k'ọphu ẹ tọo tụdu unu l'ụkfu teke unu eku mgbẹnya.
37 Ọ bụ iphe ya ekfuru unu; bẹ ya ekfukwaruphu onyemonye ọbule: 'Unu chee
nche!' "

14

Idzu ishi Jisọsu
(Mát 26:1-5; Luk 22:1-2; Jọn 11:45-53)

1 Teke ono b'ọ phọduleruphu abalị ẹbo; tẹmanu a gbaa Ajị Esweta; mẹ Ajị Buredi,
ẹ te kodu ekoko. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu achọlahaa
ẹge ẹphe e-shi gude Jisọsu l'edomi; gbua.
2 Ẹphe asụ: "L'ẹ tọo bụkwa l'ime ajị-wa. Lẹ ẹphe -mee ya nta-a bẹ utsu a-dakwa."

Aakwabẹ Jisọsu ugvu
lẹ Bétani
(Mát 26:6-13; Jọn 12:1-8)

3 Jisọsu nọlephu lẹ Bétani l'ụlo nwoke, eeku Sáyịmonu, ẹhu-labụ mejeru Ẹke ono
b'ọ nọ; gudekwadua nri l'eri; nwanyi lanụ abata; paru nwa akpamu, manụ nadụ.
Manụ ono bụ senti, vu oke aswa. Yọ bya eworu akpamu ono kụkpoo; woru manụ
senti ono wụa Jisọsu l'ishi.
4 Ẹhu eghulahaa ndu haru nọdu l'ẹke ono eghughu. Ẹphe ekfulahaaru onwẹphe:
"?Bụ ngụnu kparu iphe eemebyishi ẹgiri manụ ọwaa emebyishi?
5 M'a ge erekwa iya reta iya iphe kariru ụkporo pọngu lẹ pọngu iri; woru okpoga
iya nụ ndu ụkpa." Ẹphe eshiwaphu ẹge ono baaru nwanyi ono mba.

6 Jisọsu asụ ẹphe: “Unu haa nwanyi-a! ?O meru imagha bẹ unu ekfuchi iya nchị;
7 lẹ nwanyi, unu elee ẹnya l'o meru iya iphe dụ mma. Ndu ụkpa bẹ unu l'ẹphe anọ
mkpụrumkpuru. Teke dụkpolephu unu mma; unu emeeru ẹphe iphe-ọma. Obenu
lẹ yẹbedua bẹ yẹle unu ta anọdu tekenteke.
8 Ọo ẹge ike beru iya b'o meru-a; l'o teru iya manụ l'ẹhu; gude kwakọbe teke ee-li
yẹbe Jisọsu.
9 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'iphe bụ ẹke, a raru ozi-ọma lẹ mgboko gbaa
mgburumgburu bẹ aa-kọjekwaphu akọ iphe-a, nwanyi-a meru-wa gude nyata yẹbe
nwanyi.”

Júdasu achịta lẹ ya
e-deru Jisọsu ye
(Mát 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 Júdasu Isukáriyọtu, bụ onye lanụ l'ụmadzu iri l'ẹbo ono, etsoje ụzo Jisọsu ono
ejekfushia ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; k'ọphu oo-deru Jisọsu ye ẹphe l'ẹka.
11 Yo kfutsuaru iya ẹphe; ẹhu atsọo ẹphe ẹna; ẹphe ekweta iya ụkwa l'ẹphe a-nụ
iya okpoga. Júdasu achọlahaa ẹge oo-shi deru iya ye ẹphe l'ẹka.

Nri-ẹnyashi Nnajiufu
(Mát 26:17-30; Luk 22:7-23; Jọn 13:21-30; 1 Kọ́r 11:23-25)

12 Yo be mbọku k'ọdungu l'oge Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko; bụ iya bụ mbọku,
eegbuje nwatụru Ajị Esweta; ndu etsoje ụzo Jisọsu ajị iya: “?Bụ awe b'ọ dụ ngu
t'ẹphe je akwakọberu ngu t'ị nọdu gbaa Ajị Esweta ọbu?”
13 Jisọsu ezifu ụmadzu ẹbo lẹ ndu etsoje ụzo iya; sụ ẹphe: “Unu tụgbua bahụ lẹ
Jerúsalemu. Nwoke, vu ite, mini nọ e-jekfutaa unu. Unu tsoru iya.
14 Iphe bụ ẹke ọ bahụru; unu tsoru iya je asụ onye nwe ufu ono: ‘Lẹ O-zi-iphe sụru:
?Nanụ ụlo ndu ẹbyee ọphu bụ nk'iya, bụ ẹke yẹle ndu etsoje ụzo iya a-nọdu gbaa Ajị
Esweta ọbu?’
15 Oo-koshi unu ime ụlo k'eli eli; mbụ eze agalaga ime ụlo, e dohawaru oshi ẹge
ọo-dụ t'a nọdu iya ria nri. Ọ bụ l'ẹke ono bẹ unu a-kwakọberu ayi nri ọbu.”
16 Ndu ono, etsoje ụzo iya ono atụgbua je abahụ l'obodo ono. Yọ dụkotalephu ẹge
ono, Jisọsu kfuru iya ẹphe ono. Ẹphe abya anọdu l'ẹke ono; kwakọbe kẹ Ajị Esweta
ono.
17 Yo be l'urẹnyashi; Jisọsu yẹle ụmadzu iri l'ẹbo ono abyatashia.
18 Ẹphe eridelephu nri ono; Jisọsu asụ ẹphe: “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ọ kwa
onye lanụ l'ime unu e-deru iya ye; mbụkwa onye yẹle iya eri nri l'ẹke-a.”
19 Yo rua ẹphe l'ẹhu; ẹphe awata iya ọji nanụ nanụ; sụ: “?Bụ yẹbedua? ?tọo
yẹbedua?”
20 Jisọsu asụ ẹphe: “Ọ bụ onye lanụ l'unu iri l'ẹbo-wa; mbụ onye yẹle iya tsutaru
nri l'ochi lanụ-a.
21 Lẹ Abụbu-Ndiphe bụlekwaa ẹge e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke bẹ ọola. Obenu;
nshọo onye ono, ee-shi l'ẹka iya deru Abụbu-Ndiphe ye l'ẹka ndu achọ ishi iya ono.
Ọ ga karu onye ono mma l'ẹ ta mụdua ya lẹ phuu!”
22 Ẹphe egudekwadua nri ono eri; Jisọsu ewota buredi; kele Nchileke ekele; washịa
ya; woru iya nụ ẹphe; sụ ẹphe: “Unu nata; ọwaa bụ ugwẹhu iya.”
23 Yo wotakwaphu okoro; kelebebe Nchileke ekele; woru iya nụ ẹphe; ẹphe eworu
iya ngụa l'ẹphe ha.
24 Yọ sụ ẹphe: “Ọwaa bụ mee ya, e gude okfu ẹhu igwe ọha lọkaa. Nchileke gude
mee ya ono eme tẹ ọgba-ndzụ, shi iya l'ẹka vuru ire.
25 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: ya ta angụhekwa mẹe, shi l'akpụru vayịnu ọdo jeye
mbọku ono, ya a-ngụ k'ọphungu lẹ mgboko ọphungu kẹ Nchileke ono.”

26 Ẹphe agụtsulephu egvu, ẹphe gude jaa Nchileke ajaja; tụgbua jeshia Ugvu Olivu.

Jisọsu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya
(Mát 26:31-35; Luk 22:31-34; Jọn 13:36-38)

27 Jisọsu asụ ẹphe: "Unu l'unu ha a-paru iya haa; gbakashịhu, bụ iya bụ ẹge e deru
iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
" 'Lẹ Nchileke sụru lẹ ya e-chigbu onye eche atụru;
atụru ono agbakashịhu.'
28 Obenu lẹ teke o metsuaru tẹ ya shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bẹ ya e-vuru unu ụzo
jeshia Gálili."
29 Pyita asụ iya: "Ọ -bụkpooru lẹ ndu ọphunanu a-paru ngu haa; gbakashịhu; bẹ
yẹbedua ta a-hakwa ngu."
30 Jisọsu asụ iya: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ẹnyashi-a gẹdegede; tẹmanu oke-ọku
nchi-abọhu araa ọra ugbo ẹbo b'i kfuakwaru ugbo ẹto l'ẹ tị madu iya."
31 Pyita akaba ya rụ okfushi ike; sụ: "M'o -ruhuru a sụ lẹ nggu l'iya nwụhufutaje
anwụhu; bẹ ya te ekfukwa lẹ ya ta madu ngu."
Ndu ọphu l'ẹphe ha ekfukota ẹge ono.

Jisọsu ekfu anụ Nchileke
lẹ Getusémeni
(Mát 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Ẹphe ejeshia ẹke eekuje Getusémeni; rutsulẹphu ẹke ono; yọ sụ ndu ono, etsoje
ụzo iya ono: "Unu nọdu l'ẹke-a tẹ ya kpịribe nwanshị je ekfuru nụ Nchileke."
33 Yo duta Pyita; mẹ Jémusu; mẹ Jọnu. Meji awata iya ọkfu nkfụ; yọ wata ọtsu
egvu.
34 Yọ sụ ẹphe: "Ha! Meji akfụlekwa iya phụ nkfụ; l'ese iya agbabuhu. Unu nọdu
l'ẹke-a chee nche."
35 Yọ kpịribelephu nwanshịi; tụa onwiya l'alị; wata okfu anụ Nchileke; t'o mee
t'iphe-ẹhuka kẹ nwa teke ono be ru iya l'ẹhu; m'ọ -bụru l'ọo iphe e-kwe ememe.
36 Yọ sụ: "Nna! Nna! Ọ bụ nggu bụ onye a-dụ ike mekota iphemiphe ọbule. Pafụnu
iya okoro iphe-ẹhuka-wa l'ẹhu. Ọlobu; t'ẹ b'ọ bụkwa iphe nọ iya l'obu e-me. Ọ kwa
ọphu bụ uche-obu ngu e-me."
37 Yọ latashia azụ bya aphụa ẹphe; ẹphe eku mgbẹnya. Yọ sụ Pyita: "Sáyịmonu; ?
iiku mgbẹnya? ?Tị dụdu ike mụru ẹnya; chefua nche awa lanụ?
38 Unu chee nche; kfuru nụ Nchileke; t'ẹ b'e nwuru unu ye l'iphe a-data unu. Obu
madzụ bẹ ọonodujekpokwaa evushi evuvu ike; obenu lẹ madzụ l'onwiya ta dụjedu
ike."
39 Yọ lụfu jeshia okfuru nụ Nchileke ọdo; kfukwaaphu iphe ono, o kfuhawaru ono.
40 Yọ lata azụ bya aphụkwaaphu ẹphe ọdo; ẹphe ekukwaphu mgbẹnya; l'ẹke
mgbẹnya erotsukwanua ẹphe; ẹphe ta ma iphe ẹphe e-kfuru iya.
41 Yọ la azụ k'ugbo ẹto ya bya asụ ẹphe: "?Unu ekukwadua mgbẹnya; l'atụta ume?
O dzuwaru. Teke ọbu ruakwaru. Abụbu-Ndiphe bẹ aabyakwa oderu ye ndu eme
iphe dụ ẹji l'ẹka.
42 Unu gbeshi t'ẹphe je. Unu lekwaa l'onye ọbu, e-deru iya ye ọbu byaakwaru."

Aakpụta Jisọsu
(Mát 26:47-56; Luk 22:47-53; Jọn 18:3-12)

43 Ya ndono; Jisọsu egudekwadua ẹge ono l'ekfu; Júdasu, bụ onye lanụ l'ụmadzu iri
l'ẹbo ono abyawaphu. Ndu, tso iya nụ adụ l'igwe. Ẹphe apagbaaru mma; mẹ mgbọro.
Ndu ziru ẹphe bụ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu
bụ ọgurenya ndu Ju.

44 Júdasu ono, e-deru iya ye ono ekfuhawaru ẹphe iphe ya e-me t'ẹphe gude maru
onye ọphu ọbu. Yọ sụ ẹphe: "L'ọo onye onanu, ye e-tsuta ọnu l'ishi-ụga gude kele
iya ekele ono bụ onye ọphu unu a-kpụta. Unu kwabẹkwaru iya ẹnya."
45 Júdasu erua; tụgbulekwaphu waa; jekfushia Jisọsu je asụ iya: "Rábayi!" Tsuwa
iya phụ ọnu l'ishi-ụga.
46 Ẹphe azugudewaphu Jisọsu; kpụta.
47 Onye lanụ lẹ ndu ono, vudo l'ẹke ono amịa mma iya swangu; gbua ya nwozi eze
onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; kwata iya nchị.
48 Jisọsu asụ ndu ono, byaru iya egude ono: "?Unu chịgbaa mma; mẹ mgbọro abya
iya egude; ?ya bụ onye ana nfụ?
49 Mbọku-mbọku bẹ yẹle unu anọje l'eze-ụlo Nchileke; ya ezi unu iphe; ọphu unu
'egudebua ya. Obenu l'iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke mefutaje."
50 Ndu etsoje ụzo iya l'ẹphe ha aparu iya haa; gbakashịhu.
51 Yo nweru nwata okorọbya lanụ, tsoru Jisọsu. To nwe iphe o yeru; gụfu ẹkwa
ọcha, ọ tuphuberu onwiya. Ẹphe akpachịa ya;
52 yọ mịa onwiya; paru ẹkwa ọcha iya ono haa; gbaru ọtu kfụru kwasẹru.

Jisọsu nọ l'ifu ndu ọgbo ikpe
(Mát 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jọn 18:13-14, 19-24)

53 Ya ndono; ẹphe eduru Jisọsu jeshia k'eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja;
ndu ishi ọphu achịjeru Nchileke ẹja l'ẹphe ha; mẹ ndu bụ ọgurenya; mẹ ndu ezije
ekemu abya edzua.
54 Pyita eshi etso iya ote-ẹnya ote-ẹnya; tsoru iya jeye l'ogbodufu eze onye ishi ndu
ono, achịjeru Nchileke ẹja ono. Yo je adụgaru l'ẹke ndu nche nọ; nyalahaa ọku.
55 Ndu ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono; mẹ ndu ọgbo ikpe ono l'ẹphe ha
achọlahaa iphe ẹphe a-sụ lẹ Jisọsu meru; ẹge ee-shi t'e kpee ya nkfugbu. To nwe
iphe ẹphe phụru, bụ iphe o meru.
56 Ẹphe dụ l'igwe gbaa ya ẹjo ekebe; ọbu l'ekebe ẹphe ta dakọtadu.
57 Ndu egbeshi dzụa ẹjo-ire:
58 "L'ẹphebedua gudekpokwaa nchị ẹphe nụa teke ọ sụru: 'Lẹ ya e-mebyishi eze-
ụlo Nchileke-wa, bụ ẹka b'e gude kpụa ya-a; l'ime abalị ẹto; ya akpụa ọdo, ẹ te
egudedu ẹka kpụa.' "
59 E guderu l'ẹphe kfuru ẹge ono; ekebe ẹphe ta dakọtakpokwanu.
60 Eze onye ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono egbeshi l'edzudzu ọha ono; sụ
Jisọsu: "?To nwedu ọnu, iiyeru ndu-wa l'ekebe-wa, ẹphe agbagbaa ngu ẹga-wa?"
61 Jisọsu adaa nwanshị; to yeru iya ọnu. Eze onye ishi ndu ono, achịjeru Nchileke
ẹja ono ajị Jisọsu ọdo: "?Bụ nggu bụ Kuráyisutu ọbu, bụ Nwatibe Nchileke ọbu?"
62 Jisọsu asụ iya: "Iyee; l'ọo yẹbedua bụ iya. Unu a-phụ yẹbe Abụbu-Ndiphe l'ẹke
ya dụgaru l'ẹka-ụtara Ọkaribe-Kakọta-Nụ; phụa ẹge ya e-gude urukpu kẹ imigwe
l'abya!"
63 Eze onye ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono eworu uwe nk'iya zija; sụ ẹphe:
"?Bụ egbe ekebe ngụnu ọdo bẹ ẹphe achọkwadu.
64 ?Unu nụwaru iphe ookfu l'ekfubyishi Nchileke? ?Bụ ngụnu bẹ unu chịtaru?"
Ẹphe atụko sụ l'iphe gbaru iya nụ bụ t'ọ nwụhu.
65 Ndu awata iya ọvu ọnu-mini; woru iya ifu kechia; chilahaa ya iphe; sụ iya: t'ọ
kọnua onye chiru iya iphe. Ndu nche akpụta iya; chilahaa ya ẹka.*

Pyita agọ lẹ ya ta madu Jisọsu
(Mát 26:69-75; Luk 22:56-62; Jọn 18:15-18, 25-27)

* **14:65 14:65** Azá 50:6; Mát 26:67.

66 Pyita anọdukwadua l'ogbodufu l'ẹke ono; onye lanụ l'ụnwu-mgbọko, ejeru eze
onye ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ozi abata;
67 phụa Pyita l'ẹke ọonya ọku. Yọ bya elee Pyita ẹnya; sụ iya: "M'i tsokwa lẹ ndu
ẹphe l'ọphu Názarẹtu ono; mbụ Jisọsu shi ayị."
68 Pyita atụa ẹgo; sụ iya: "Lẹ ya ta makwa; iphe iikfu te do iya ẹnya." Pyita atụgbua
jeshia ụzo ọnu-ọguzo; oke-ọku arawaphu ọra.
69 Nwamgbọko ono aphụa ya ọdo l'ẹke ono; kfulahaaru ndu vudo l'ẹke ono: "Lẹ
nwoke-wa tsokwa ẹphe."
70 Pyita atụkwaa ya phụ ẹgo ọdo.
A nọnyaa nwanshị; ndu vudotsua l'ẹke ono asụ Pyita: "Ba tụshi ẹgo; l'ị yịchachaa
ya-a. ?Tị bụdu onye Gálili?"
71 Pyita awata oburu onwiya ọnu; l'eria angụ ekpu iya: "Ya -makpọkwaaru nwoke-
wa, unu ekfu okfu iya-a!"
72 Teke onophu; oke-ọku arawaphu ọra k'ugbo ẹbo ya. Pyita anyata iphe Jisọsu
kfuhawaru iya: "Lẹ tẹmanu oke-ọku araa ọra ugbo ẹbo bẹ oo-kfu ugbo ẹto lẹ ya ta
madu iya." Yọ wata ọra ẹkwa.

15

Jisọsu nọ l'ifu Páyileti
(Mát 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jọn 18:28-38)

1 Yo be l'ọnmewa ụtsu iya; ndu ọgbo ikpe ono l'ẹphe ha, bụ iya bụ ndu ishi ndu
achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurenya mkpụkpu; mẹ ndu ezije ekemu abya
achịa idzu. Ẹphe ekee Jisọsu eri; kpụta iya jekfushia Páyileti.
2 Páyileti ajị Jisọsu: "?Bụ nggu bụ Eze ndu Ju?"
Jisọsu asụ iya: "Ọ kwa nggu b'o shi l'ọnu."
3 Ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja abya ekfushilahaa igweligwe iphe, ẹphe sụru
l'o meru.
4 Páyileti asụ iya ọdo: "?To nwekpodua ọnu, iiye? ?Ọ kwa l'ị nụru-a igweligwe
iphe, ẹphe ekfugbaa l'i meru."
5 Jisọsu te kfuhekwa okfu ọdo. Yo ji Páyileti ẹnya.

Eekpe Jisọsu nkfugbu
(Mát 27:15-26; Luk 23:13-25; Jọn 18:39—19:16)

6 L'iphe bụ Ajị Esweta, sweru esweswe bẹ Páyileti atụfujeru ẹphe onye mkpọro
lanụ, ẹphe sụru t'ọ tụfuru ẹphe.
7 Yo nweru nwoke lanụ, eeku Barábasu, a tụru mkpọro. Barábasu tso lẹ ndu
seru ọkwa-tsu gọvumenti l'ike; bya egbukwaaphu ọchi l'ogege ono. A tụko tụa ẹphe
mkpọro.
8 Igwe ọha ono abya asụ Páyileti t'o meeru ẹphe ẹge oomejehawa.
9 Páyileti ajị ẹphe: "?Bụ tẹ ya haaru unu Eze ndu Ju tọo?"
10 Kẹ l'ọ mawaru l'ọ bụ ẹnya-kfụrukfuru bẹ kparu iphe ndu ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja dufutaru iya Jisọsu.
11 Ndu ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono akpalia ikpoto ndu ono; sụ ẹphe
t'ẹphe kebe t'ọ hachiaru ẹphe Barábasu.
12 Páyileti asụ ẹphe: "?Bụkwanu ngụnu bẹ ya e-me nwoke ọphu unu ékú Eze ndu
Ju?"
13 Ẹphe atụa ụzu; sụ: "Kpọpyabe iya l'oshi-osweru!"
14 Páyileti asụ ẹphe: "?Kẹ ngụnu? ?Bụ egbe ẹjo iphe ngụnu b'o meru?"
Ẹphe akakpọo ya ru ọrashi ike: "Kpọpyabe iya l'oshi-osweru!"

15 Páyileti achọlahaa ẹge ya e-me mee t'ẹhu tsọo ikpoto ndu ono ẹna. Yọ haaru
ẹphe Barábasu t'ọ laa; sụ t'e chia Jisọsu ẹchachi. E chiebe iya ẹchachi; yo duta iya
nụ t'e je akpọpyabewa iya ru l'oshi-osweru.

Ndu sọja aja Jisọsu ewena
(Mát 27:27-31; Jọn 19:2-3)

16 Ndu sọja ono eduru iya jeshia l'ogbodufu nnajiọha, bụ Páyileti; ẹphe ekukoo ndu
sọja ono l'ẹphe ha.
17 Ẹphe achịta kpowula kpowula uwe uswe yee Jisọsu; woru okpu-eze, ẹphe kparu
l'ogvu kpube iya.
18 Ẹphe abya ekele iya ekele ndu sọja; sụ iya: "Ndzụ ngu ndzụ ogologo; Eze ndu
Ju!"
19 Ẹphe eworu oshi chia ya l'ishi; vụa ya ọnu-mini. Ẹphe abya ebyishiru iya ikpere
l'alị t'ọoduje l'ẹphe akwabẹ iya ugvu.
20 Ẹphe ajaẹbetsua ya ewena; bya eyefu iya kpowula kpowula uwe uswe ono; bya
eworu uwe nk'iya yee ya; kpụta iya t'ẹphe je akpọpyabe iya l'oshi-osweru.

Aakpọpyabe Jisọsu
l'oshi-osweru
(Mát 27:32-44; Luk 23:26-43; Jọn 19:17-27)

21 Ẹphe eyebuta nwoke lanụ, eswekwaru esweswe, eeku Sáyịmonu, onye Sayiríni
t'o vuta oshi-osweru ono. Sáyịmonu ono shikwaru l'ẹgu alata. Ọ bụ iya bụ nna
Alẹguzánda; mẹ Rúfọsu.
22 Ẹphe eduru Jisọsu rua ẹke eekuje Gọlugóta, bụ iya bụ "Okpokoro Ishi"
23 bya eworu mẹe, a gwakọberu mẹeru; nụ iya t'ọ ngụa. Yọ jịka iya angụngu.
24 Ẹphe akpọpyabe iya l'oshi-osweru; bya eworu uwe iya kekashiaru onwẹphe.
Ẹphe atụa ẹnwa t'ẹphe maru iphe onyenọnu e-wota.*
25 Ọ bụlephu l'ẹnyanwu-agbakota l'ụtsu bẹ ẹphe kpọpyaberu iya l'oshi-osweru
ono.
26 Iphe ono, dụ ẹji, ẹphe sụru l'o meru ono b'e deru kfube l'oshi-osweru ono; sụ:
"Eze ndu Ju."
27 Ẹphe akpọpyabekwaphu ụmadzu labụ ọdo, bụ ndu iphura l'oshi-osweru labụ
ọdo: onye lanụ anọdu Jisọsu l'ẹka-ụtara; onye ọphu anọdu iya l'ẹka-ibyita.
28 Yọ bụru ẹge ono b'e shi; yo ree mbụ iphe e dehawaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
"A gụkoberu iya lẹ ndu emebyi ekemu."
29 Ndu eswe l'ẹke ono ekfubyishi iya; l'atụ l'ishi l'ishi; l'azụru iya ukwe: "Họo!
Nggụbe ọphu sụru l'ii-mebyishi eze-ụlo Nchileke; gude abalị ẹto kpụ-kwazi iya;
30 dzọnua onwongu. Shinu l'oshi-osweru ono nyifuta!"
31 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu
tụko aja iya ewena. Ẹphe ekfutsuaru onwẹphe: "Nta-a b'ọ dzọru ndu ọdo; tọ dụ ike
dzọo onwiya.
32 Tẹ Onye Ndzọta ọbu, bụ Eze ndu Ízurẹlu ọbu nyifutanu l'oshi-osweru ono; k'ọphu
ẹphe a-phụ iya; kweta l'ọo ya bụ Onye Ndzọta ọbu l'oswiya."
Ụmadzu labụ ono, a kpọpyabekotaru ẹphe l'iya l'oshi-osweru ono ekfubyishikwa
iya phu.

Anwụhu Jisọsu
(Mát 27:45-56; Luk 23:44-49; Jọn 19:28-30)

33 Ẹnyanwu egvuleruphu l'ishi; nchi ejihu l'alị ono mgburumgburu; ẹkemeke ọbule
agbakọta tsụbalangu jeye l'oke-eswe urẹnyashi.

---

* **15:24 15:24** Egvu 22:18.

34 Yo be l'oke-eswe urẹnyashi iya; Jisọsu echia mkpu; sụ: “Eloyi! Eloyi! ?Lema sabakitani?” bụ iya bụ: “Nchileke iya! Nchileke iya! ?Bụ ngụnu meru iphe ị paru iya haa nkịnyi iya?”
35 Ndu haru vudotsua l'ẹke ono anụa ya; sụ: “Unu nụwa iya ru; m'ọ kwa Eláyija bẹ ooku.”
36 Onye lanụ agbafụta; wota ẹgwo-ncha; tsẹe lẹ mẹe, shihuru ụka; woru iya tsebe lẹ nwoshi, dụ ogologo; nụ iya t'ọ ngụa;† bya asụ: “Unu ngabe t'ẹphe maru: ?bụ Eláyija, bụ onye nkfuchiru Nchileke a-bya ekufuta iya.”
37 Jisọsu echishia mkpu ike; tubua ume.
38 Ya ndono; ẹkwa, eegechitaje ọnu-ụzo ime ụlo ọbu, bụ iya bụ ẹnya eze-ụlo Nchileke; eshilephu l'eli iya gbaa tarara; lajahụ ẹbo jeye alị iya.
39 Onye ishi ndu sọja, vudo cheeru Jisọsu ifu anụa teke ono, Jisọsu chishiru mkpu ike; tubua ume ono; sụ: “Nwoke-wa bụkwaphu Nwatibe Nchileke l'oswiya!”
40 O nweru ụnwanyi, vudo ote-ẹnya; l'ele ẹnya t'ẹphe maru iphe eme nụ. Ndu ono bụ Méri kẹ Mágudala; mẹ Méri, bụ nne Jémusu nshịi; mẹ Jósẹsu. Onye ọdo bụ Salómi.
41 Ụnwanyi ono bụ ndu shi etso Jisọsu l'ejeru iya ozi teke o shi nọdu lẹ Gálili. Ụnwanyi ndu ọdo nọkwaphu l'ẹke ono, bụ ndu tsoru iya nụ rua Jerúsalemu.

Eeli Jisọsu
(Mát 27:57-61; Luk 23:50-56; Jọn 19:38-42)

42 Teke ono bụwa urẹnyashi mbọku, ndu Ju akwakọbeje kwabẹru echile iya, bụ mbọku ọtu-ume.
43 Ya ndono; Jósẹfu, bụ onye Arimatíya ejekfushia Páyileti. Jósẹfu ono bụ onye nweru ẹnya l'ọgbo ikpe ndu Ju. O shihakpowa teke teru etete leta ẹnya teke Nchileke e-koshi l'ọo ya bụ eze. Ya ndono; yo gude obu-nwoke jekfushia Páyileti je arọo ya tẹ ya pata odzu Jisọsu je elia.
44 Yọ dụ Páyileti biribiri l'o gbe nwụhu-kebewanu mbụ Jisọsu. Yọ bya ekua onye ishi sọja ono; jị iya: “M'ọ bụ oswi-okfu l'ọ nwụhuwaru?”
45 Páyileti anụtatsulephu l'ọnu onye ishi sọja ono l'ọ nwụhuwaru; kweta tẹ Jósẹfu je apatawaru odzu iya.
46 Jósẹfu eje anmata ẹkwa ọcha; bya apatsuta odzu Jisọsu; woru ẹkwa ọcha ono nmaa ya; je eworu iya nyobe l'ili, a tụru l'ọgba mkpuma. Yo metsua bya eswita mkpuma, dụ egvu swichia ọnu ili ono.
47 Méri kẹ Mágudala; mẹ Méri, nne Jósẹsu aphụa ẹke ono, e nyoberu odzu Jisọsu ono.

16

Jisọsu shi l'ọnwu eteta
(Mát 28:1-8; Luk 24:1-12; Jọn 20:1-10)

1 Mbọku ọtu-ume ono eswelephu; Méri kẹ Mágudala; mẹ Salómi; mẹ Méri, nne Jémusu akpata manụ senti, dụ iche iche t'ẹphe je etee odzu Jisọsu.
2 Yo be mbọku Sonde, bụ mbọku mbụ l'idzu; ẹphe anmaa ẹwa jeshia l'ili ono l'ẹnyanwu-ahata.
3 Ẹphe ajịtsua onwẹphe onye e-swifuru ẹphe eze mkpuma ono, e gude bechia ọnu ili ono?
4 T'ẹphe palia ẹnya; b'e gbe swifuwa nụ eze mkpuma ono.
5 Abahụ, ẹphe abahụ l'ili ono; ẹphe aphụwaphu nwata okorọbya, nọ ẹphe l'ẹka ụtara yeru kpowula kpowula uwe ọcha. Yọ dụ ẹphe biribiri; ẹphe atsụlahaa egvu.

† **15:36 15:36** Egvu 69:21; Mát 27:48; Luk 23:36; Jọn 19:28-29.

6 Onye ono asụ ẹphe: “T'ẹ b'ọ dụshi unu biribiri. ?Ọ kwa ọ bụ Jisọsu kẹ Názarẹtu
ọphu a kpọpyaberu l'oshi-osweru bẹ unu achọ? O tetaakwaru nọdu ndzụ ọdo! Ẹ tọ
nọhekwa l'ẹke-a! Unu lekwa ẹke, e shi nyobe odzu iya!
7 Ọlobu; unu tụgbua je ekfuru ndu etsoje ụzo iya mẹ Pyita l'o vuakwa unu ụzo
jeshia Gálili. Ọ kwa l'ẹke ono bẹ unu a-phụ iya, bụ iya bụ ẹge o kfuhawaru unu.”
8 Ẹphe eshi l'ẹke ono lụfuta; vụta ọso; l'ẹke ẹhu-anmanma mẹ biribiri iya guderu
ẹphe. Ọtsu-egvu iya te kwe t'o nweru onye ẹphe a-dụ ike kfuru okfu nụ.
9 Teke Jisọsu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ lẹ mbọku mbụ l'idzu b'o meru tẹ Méri kẹ
Mágudala vuru ụzo phụa ya, bụ iya bụ nwanyi ono, ọ chịfujeru ọgvu ẹsaa, bu iya
l'ẹhu ono.
10 Méri ono eje ekfuru iya ndu ono, ẹphe lẹ Jisọsu shi ayị ono l'ẹke ẹphe dọkoberu;
l'ara ẹkwa.
11 Yo kfutsuaru ẹphe l'ọ nọ ndzụ; mẹ lẹ ya gude ẹnya iya phụa ya; ẹphe te kweta.
12 E meebe; Jisọsu agbaa ụgbugba ọdo bya eworu onwiya koshi ụmadzu ẹbo lẹ
ndu ono, etsoje ụzo iya ono l'ẹke ẹphe eje iphe.
13 Ndu onanu alatashia azụ je ekfuru iya ndu ọphunanu; ẹphe te kwekwaphu.

Jisọsu ekoshi onwiya ndu etsoje iya nụ
(Mát 28:16-20; Luk 24:36-49; Jọn 20:19-23; Ndu 1:6-8)

14 E meebe; Jisọsu ewokwaruphu onwiya koshi ụmadzu iri lẹ nanụ ono l'onwẹphe
l'ẹke ẹphe nọ eri nri. Yọ baaru ẹphe m̀bà l'ẹphe te ekwetajedu ekweta; mẹ l'ọkpoma
nmaru ẹphe egbudegbu; okfu l'ẹphe te kwetadu l'iphe ndu ono, phụru iya nụ lẹ ya
tetatsuaru nọdu ndzụ ono kfuru bụ oswi-okfu.

Unu jee mgboko kpoo-gbaa je ekfukashia ozi-ọma-a

15 Yọ sụ ẹphe: “Unu jee ẹkemeke ọbule lẹ mgboko gbaa mgburumgburu je
ekfukashia ozi-ọma-wa tẹ onyemonye ọbule nụa ya.
16 Onye ọphu kwetaru nụ, e meru baputizimu bẹ Nchileke a-dzọfuta. Onye ọphu
ẹ-te kwetadu nụ bẹ Nchileke a-nma ikpe.
17 Ndu ọphu woru onwẹphe ye iya l'ẹka bẹ ee-gude iphe-ọphulenya ọwaa hụbe
ama: ẹphe e-gude ẹpha yẹbe Jisọsu chịshia ọgvu; gudekwa iya phụ ghaa okfu-alị
ẹphe; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi ẹphe.
18 Ẹphe -chịta agwọ l'ẹka b'ẹ to nwedu iphe oome ẹphe. Ẹphe -ngụa iphe egbu
madzụ b'ẹ to nwedu iphe oome ẹphe. Ẹphe -byibe ndu iphe-ememe eme ẹka; ẹphe
akọrohu.”

Jisọsu ala l'imigwe
(Luk 24:50-53; Ndu 1:9-11)

19 Ya ndono; Nnajiufu, bụ Jisọsu ekfugetsuaru ẹphe okfu ono; Nchileke ewolia ya
woba l'imigwe. Yo je adụgaru l'ẹka-ụtara Nchileke.
20 Ndu ono, etsoje ụzo iya ono alaa je ezilahaa ozi-ọma ono l'ẹkemeke ọbule.
Nnajiufu l'eyeru ẹphe ẹka l'ozi ono; shi l'iphe-ọphulenya, ẹphe emetsua ekoshi l'ozi-
ọma ono, ẹphe ezi ono bụ l'ẹka iya b'o shi. Ono kwa ẹge ọ dụ.

Ozi-Ọma,
Luku
deru

1 Onye-ukfu-l'ọha, bụ Tiyọ́filosu;
A dụwa l'igwe wata ode akọ iphe ono, meeberu l'echilabu ayi ono l'ẹkwo.
2 Ndu ono, deru iphe ono deleru iya phụ l'ẹge a kọru ayi mbụ ndu ọphu gude ẹnya
ẹphe phụa ya; megee bya abụru ndu, ezi ozi-ọma ono ezizi.
3 Ọ dụkwa mu phụ mma; Onye-ukfu-l'ọha; tẹ mu kọoru ngu iphe meru nụ l'ọkpa iya
l'ọkpa iya; keshinu mu tọru nwẹhu vọo iphemiphe ọbule ono, daru nụ ono shitakpo
lẹ mbụ.
4 Iphe mu ede iya bụ t'ị maru ọkpobe okfu ono, bụ ọnu b'e gudehawa zia ngu iya
ono.

Ozi kẹ l'aa-mụ Jọnu Baputizimu

5 Teke Hérọdu shi bụru eze, achị Judíya b'o nweru onye achịjeru Nchileke ẹja,
aza Zekaráya. Zekaráya shi l'ọgbo ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ Abíja phẹ. Ọ lụru
nwanyi l'ikfu Érọnu, bụkwaphu ikfu ndu achịjeru Nchileke ẹja. Ẹpha nwanyi ono
bụ Elízabetu.
6 Ẹphe ẹbo tụko bụru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. Ẹphe tụko ekemu
Nchileke l'ọ ha l'eme; l'etsokwaphu nsọ Nchileke l'ọ ha. Ẹ tọ dụdu ẹke aata ẹphe
ụta.
7 Ọ bụlephu l'ẹphe lụru gbururu jeye ẹphe akashịhu; to nwe nwa, ẹphe mụtaru;
okfu lẹ Elízabetu ta atsụdu ime.
8 Tọ dụ iya bụ; Zekaráya ejelahaa ozi k'ọchiru Nchileke ẹja l'ifu Nchileke; kẹ l'ọ
bụkwanu ndu ọgbo nk'iya b'o ruberu mbụ ozi k'ọchiru Nchileke ẹja.
9 A tụru ẹnwa, bụ nsọ, ẹphe emeje; yọ daaru iya mbụ ọbahu l'ime ụlo ẹke ẹnya
eze-ụlo Nchileke nọ; oje ọkpo ínsẹnsu ọku.
10 Mkporo-ọha ono akụru l'etezi; l'ekfu anụ Nchileke l'ọ gbaru teke eeyeje ọku
l'ínsẹnsu ono.
11 Ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu esee Zekaráya l'ụzo ẹka-ụtara ẹnya-ngwẹja ẹke
ono, aakpọje ínsẹnsu ọku ono.
12 Meji agbabuhu Zekaráya l'ọ phụru iya. Yọ tsụlahaa egvu. Ojozi-imigwe ono asụ
iya:
13 “Ba atsụshi egvu Zekaráya; l'okfu, i kfuru nụ Nchileke b'ọ nụakwaru. Nta-a; bẹ
Elízabetu, bụ nyee ngu a-mụtaru ngu nwata nwoke. Iphe ịi-gụ nwata ono bụ Jọnu.
14 Nwata ono e-me t'ẹhu tsọo ngu ẹna; a dụ l'igwe tee ẹswa kẹ l'a mụru iya!
15 Iphe ọbu bụ lẹ ọo-bụru onye nweru ẹnya l'ifu Nchileke. Ẹ tọo ngụkwa mẹe; too
tsu ọnu l'iphe ọdo, bụ iphe aangụ angụngu, eme l'ẹnya. Ume Nchileke bẹ e-shiru
teke ọ nọ l'ẹpho nne iya buru iya eburu l'ẹhu.
16 Igweligwe ụnwu Ízurẹlu bẹ oo-me t'ẹphe lata azụ lakfuta Nnajiufu, bụ Nchileke
ẹphe.
17 Ọo ya bụ onye e-gude Ume Nchileke; gude ike, dụ l'ọ bụ kẹ Eláyija, bụ onye
nkfuchiru Nchileke; vuru iya ụzo jee. Ọo-gọ-zitaru ụnwegirima obu nna ẹphe. Ọo-
gọta ndu bụ 'anụmanuma phẹ; t'ẹphe kwaa ẹnya; tsoru ụzo ọphu ndu doberu ẹka
ndoo etso; k'ọphu oo-shi iya mee tẹ ndu kẹ Nchileke l'ẹphe ha kwakọberu Nnajiufu.”
18 Zekaráya ajị ojozi-imigwe ono: “?Nanụ ẹge ya e-shi maru l'iphe-a, i kfushiru-wa
bụ ire-lanụ; l'ẹke ya kahụwaru akahụ; nyee ya akahụkwaphu ẹge ono?”

19 Ojozi-imigwe ono asụ iya: “?Ị marua l'ọo yẹbedua bụ Géburẹlu, anọje l'ifu
Nchileke. Ọ kwa Nchileke bẹ ziru iya tẹ ya bya ekfuru yeru ngu; zia ngu ozi-ọma-wa;
20 ọphu 'i kwetadu l'okfu, ya kfuru ngu. Lekwa; shita nta-a bẹ ọnu a-bụru ngu
kpụrumu: ẹ to nwehedu l'i kfua okfu ọdo jeye mbọku iphe-a l'ọ ha e-rekota. Okfu
iya-a e-rekota l'oruberu iya.”
21 Mkpọro ọha ono adọru eche Zekaráya; ẹphe ta ma iphe meru iphe ọono anọno
l'ime eze-ụlo Nchileke ono.
22 Yọ lụfuta; tọ dụhe ike kfuru okfu yeru ẹphe. Ẹphe amalẹruphu l'ọ phụru àphù
l'ime eze-ụlo Nchileke ono; too kfuhe okfu lẹ phuu. Yọ bụwaru-a ẹka bẹ oopheje gude
l'ekfuru ẹphe okfu.
23 Oge ozi iya l'ụlo Nchileke agvụlephu; yọ tụgbua lashia nk'iya.
24 A nọnyaa; nyee ya; mbụ Elízabetu abya atsụta ime; nọkota l'ụlo mkpụrumkpuru
ọnwa ise.
25 Yọ sụ: “Nta-a bẹ Nnajiufu lewaru iya ẹnya; bya eshia ẹge-a nafụ iya iphere l'ifu
ndiphe.”

Ozi l'aa-mụ Jisọsu

26 Yo be l'ọnwa kẹ ishingu k'ọphu Elízabetu tsụtaru ime; Nchileke abyakwaphu bya
ezia ojozi-imigwe, bụ Géburẹlu t'o je Názarẹtu l'alị Gálili;
27 je ezia nwamgbọko lanụ ozi. Ẹpha nwamgbọko ono bụ Méri. Nwamgbọko ono
bẹ nwoke ta chịkahubua ọkpa. Onye eje okfu iya bụ nwoke, aza Jósẹfu, shi l'awa eze
ndiche ono; mbụ Dévidi.
28 Géburẹlu abyakfuta nwamgbọko ono bya asụ iya: “?Ị dụphu mma; nggụbe onye
Nchileke kwabẹru oke ugvu! Nchileke swikwaru ngu eswiru.”
29 Méri anụlephu ekele ono; obu echia ya taa! Yọ rịa: “?Bụ egbe ekele ngụnu dụ
ẹge-a?”
30 Ojozi-imigwe ono asụ iya: “Ba atsụshi egvu Méri; lẹ Nchileke mewaru ngu eze-
iphe-ọma.
31 Lekwa; l'ịi-tsụta ime; mụa nwata nwoke. Iphe ịi-gụ iya bụ Jisọsu.
32 Ọo-bụru onye kfụbe ọswa ha nshinu. Iphe ee-ku iya bụ Nwatibe Ọkaribe-
Kakọta-Nụ. Nnajiufu, bụ Nchileke e-me iya eze l'ọ bụ onye iche iya ono; mbụ Dévidi.
33 Ọo-bụru eze; chịa ndu ọnu ụlo Jékọpu gbururu jeyewaru; ọphu 'ọo-bubuhudu
eze abubuhu gbururu jeye.”
34 Méri asụ ojozi-imigwe ono: “?Nanụ ẹge oo-shi dụ ẹge ono l'ẹke nwoke ta
chịkahubua ya ọkpa?”
35 Ojozi-imigwe ono asụ iya: “Ume Nchileke a-tsọpyabe ngu; ike kẹ Ọkaribe-
Kakọta-Nụ abya emee ngu ire l'ẹhu. Ọo ya bụ lẹ nwata ono, ịi-mụ ono bẹ ee-ku
Nwa, dụ nsọ kẹ Nchileke.
36 Ọdo bụ; lekwa: abụbu ngu, bụ Elízabetu tsụtaakwaru ime nwata nwoke; l'ẹke
ọ kahụwaru akahụ ẹge-a. Ọnwa ọwaa ekwe iya ọnwa ishingu; mbụ onye ono, e shi
eku onye ẹ-ta tsụdu ime ono;
37 kẹ lẹ Nchileke te nwedu iphe kpọru iya ẹka l'ememe.”
38 Méri asụ: “Mgbẹ ya nọwaa! ?Ọ kwa lẹ ya nọwa l'ẹka Nchileke. T'ọ dụru iya ẹge
i kfuru.” Ojozi-imigwe ono atụgbua lashia.

Méri eje kẹ Elízabetu phẹ

39 E meebe; Méri ajịkobe; gude ọso; yọ bụru iya oje mkpụkpu lanụ ọbu l'alị ugvu
Judíya.
40 Yọ bya abata l'ụlo Zekaráya; bya ekele Elízabetu ekele.
41 Elízabetu anụlephu ekele Méri ono; nwata ono emee ya ụkporo l'ẹpho; Ume-dụ-
Nsọ akparuta Elízabetu l'ẹhu.

42 Yọ raa ya tororo; sụ: “Onye Nchileke gọru ọnu-ọma nụ b'ị bụ l'ụnwanyi
mgburumgburu! Ẹge ono bẹ Nchileke gọkwaruphu nwata ono, nọ ngu l'ẹpho ono
ọnu-ọma!
43 ?Bụ ngụnu meru iphe e kweru tẹ nggụbedua, bụ nne kẹ Nnajiufu iya bya nk'iya?
44 Lẹ teke ono, ya nụleruphu ekele ono, i keleru iya ono bẹ nwata ono, nọ iya l'ẹpho
ono meru ụkporo; l'ẹke ẹhu atsọ iya ẹna.
45 Nggụbe nwanyi; tẹ ẹhu tsọo ngu ẹna; okfu l'i kweru l'okfu ono, shi l'ẹka Nnajiufu
rua ngu nchị ono e-re!”

Egvu, Méri agụ gude aja Nchileke

46 Méri asụ:
“Ya gude obu iya aja Nnajiufu ajaja.
47 Ya ete ẹswa Onye Ndzọta iya,
bụ Nchileke.
48 Nchileke gụberu yẹbe nwanyi,
nọ iya l'ẹka iphe;
bụ iya bụ yẹbe nwanyi,
wozitaru onwiya alị.
Ọgbo, nọnu e-shi nta-a kulahaa ya:
onye a gọru ọnu-ọma nụ;
49 okfu lẹ Ọkaribe,
bụ Nchileke;
bẹ mewaru iya iphe ha nshinu.
Ẹpha Nchileke dụ nsọ.
50 Ndu atsụ Nchileke egwu;
bẹ Nchileke aphụjeru imiko
tsube l'ọgbo; rua l'ọgbo.
51 O gudewa ẹka iya koshi ike iya.
Ọ chịkashiwaru ndu
gude ekuku l'arị ọriri l'obu ẹphe.
52 Ndu ike nọ l'ẹka b'ọ nafụje ike ẹphe;
bya apalishia ndu ọphu
ọnodu ẹphe laru alị.
53 Ndu ẹgu agụ b'o gudeje
iphe dụ mma nụjishia ẹpho;
bya asụ ndu nweru iphe
t'ẹphe gbaru ẹka laa.
54 Ọ gbaru ndu nk'iya;
mbụ ndu Ízurẹlu mkpu;
kẹ l'ọ nyataru kẹ obu-imiko
iya l'ẹke ẹphe nọ,
55 bụkwanu iphe o kfuru
nna ayi oche phẹ, bụ iya bụ
Ébirihamu yẹle awa iya l'ẹphe ha!”
56 Méri anọ-rua iphe ruru ọnwa ẹto lẹ kẹ Elízabetu phẹ; yọ bụru iya alala.

Aamụ Jọnu Baputizimu

57 Yo rua Elízabetu l'ezeda; yọ bya ezeda; mụa nwata nwoke.
58 Ndu obutobu ẹphe; mẹ ndu abụbu ẹphe anụa ẹge Nnajiufu phụ-beru iya imiko;
byatashia; ẹphe l'iya l'etee ẹswa iya.

59 Nwata ono anọlephu abalị ẹsaa; kẹ ẹsato iya; ẹphe abyatashia ya obu útsù.
Ẹphe emelahaa t'ẹphe gụa ya nna iya, bụ iya bụ Zekaráya.
60 Nne iya asụ ẹphe: “Wawa; l'ẹ tọ bụdu iya; l'iphe aa-gụ iya bụ Jọnu.”
61 Ẹphe asụ iya: “?Ị phụjeru abụbu unu, aza egbe ẹpha onanu?”
62 Ẹphe abya egude ẹka kfuru nụ Zekaráya; jị iya iphe ọ dụ iya t'a gụa nwata ono.
63 Zekaráya amaa ẹka t'a nụ iya ekwekwerekwe, eedeje iphe. Yọ bya edee: “L'ẹpha
iya bụ Jọnu.” Yọ dụkota ẹphe biribiri.
64 Teke ono teke onophu; ire atụshihuwa iya phụ. Yọ watawaphu okfu okfu; jalahaa
Nchileke ajaja.
65 Ndu obutobu iya l'ẹphe ha atsụlahaa egvu. Akọ iphe ono ejegbaru ẹke ono. Ndu
ono, bu l'alị ugvu Judíya ono anụkota iya.
66 Iphe, bụ ndu nụru iphe ono edobe l'iya phụ l'ọkpoma; l'ajịgbaa: “?Bụ egbe ngụnu
bẹ nwata ọwaa e-mekochaa bụru;” kẹ l'o doru ẹnya lẹ Nchileke tụru iya ẹka t'ọ bụru
onye dụ iche.

Zekaráya ekfuchiru Nchileke

67 Ume-dụ-Nsọ abya eji nna nwata ono; mbụ Zekaráya ẹhu; yọ wata okfuchiru
Nchileke; sụ:
68 “T'a jaa Nnajiufu, bụ Nchileke
kẹ ndu Ízurẹlu ajaja;
kẹ l'ọ byakfutawaru ndu nk'iya;
bya agbata ẹphe.
69 O dufutaru ayi Onye Ndzọta,
nyịberu anyibẹ,
shi l'eri onye ono,
nọ iya l'ẹka ono;
mbụ Dévidi.
70 Bụ iya bụ iphe o shi l'ọnu ndu
nkfuchiru iya, dụru iya iche kfua teke ndiche:
71 L'aa-dzọta ayi l'ẹka ndu ọhogu ayi;
mẹ l'ẹka ndu ono, ayi dụ ashị ono.
72 T'ọ phụaru ayi imiko ono,
ọ sụru ndiche ayi phẹ lẹ ya a-phụ ono;
nyata ụkwa ono, dụ nsọ, o kweru ono.
73 O rihakpowaruru onye iche ayi;
mbụ nna ayi Ébirihamu angụ
74 lẹ ya a-nafụta ayi l'ẹka ndu ọhogu ayi;
k'ọphu ayi e-jelahaaru iya ozi l'ọ bụ ndu
ẹ-ta tsụdu egvu;
75 bụru ndu bụ ndu nk'iya;
bya abụkwaruphu ndu doberu
ẹka ndoo l'ifu iya jeye l'oge
nka-ezekuna nk'ayi.
76 A bya lẹ nggụbe nwata ọwaa:
Iphe ee-ku ngu bụ onye nkfuchiru
Ọkaribe-Kakọta-Nụ;
kẹ l'ii-vuru Nnajiufu ụzo jee;
k'ọphu ịi-bọ-oduru iya ụzo;
77 mee t'ẹphe maru lẹ Nchileke
a-gụru ẹphe nvụ l'phe dụ ẹji, ẹphe meshiru;

shi ẹge ono dzọta ẹphe.
78 Oo-gude ome-odoo ya
phụaru ayi imiko.
Oo-me tẹ ndzọta ọphu echi l'ọ bụ ẹnyanwu
hafụta bya echiaru ayi;
79 k'ọphu ọo-bụru iphoro;
chiaru ndu ọphu nọ l'ọchi;
mbụ ndu ọphu ọnwu nọdu swiru eswiru;
mẹ t'o duru ayi bahụ l'ụzo ẹhu-agu."
80 Nwata ono abya evua; kanwụru ẹhu; nweru egomunggo. Yọ nọo l'echi-ẹgu jeye mbọku ọ lụfutaru l'edzudzu ọha lẹ Ízurẹlu.

2

Aamụ Jisọsu
(Mát 1:18-25)

1 Yo bụru teke ono bẹ eze, bụ Síza Ọgósutosu tụru ekemu; sụ t'a gụa iphe bụ ndu bu l'alị-eze iya ọ́gú; dekota ẹpha ẹphe l'ẹkwo.
2 Ono bụ ọ́gú ọdungu, e vutsukpo ụzo gụa. Teke a gụru ọgu ono bụ teke Kwịríniyosu shi bụru gọvano ndu Siríya.
3 Ya ndono; onyenọnu alashia ẹke a mụru iya; t'e dee ẹpha iya.
4 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu eshi lẹ Názarẹtu l'alị Gálili; jeshia Bẹ́tulehemu l'alị Judíya, bụkwanu ẹke a mụru eze ndiche; mbụ Dévidi; kẹle Jósẹfu shikwanu l'eri ẹphe; bya abụkwaruphu onye ufu ono gẹdegede.
5 Jósẹfu yẹle nwanyi ono, e doberu iya k'alụlu ono; mbụ Méri ayịko tụgbua jeshia t'e dee ẹpha ẹphe. Teke ono bẹ Méri dụkwanu ime.
6 Yọ bụru teke ono, ẹphe nọ lẹ Bẹ́tulehemu ono b'ọ gbalẹru iya phụ l'ezeda.
7 Yọ bya ezeda; mụa nwata nwoke, bụ iya bụ ọkpara iya. Yo woru mpete ẹkwa phukpua ya; nyobe iya l'ikweswi; kẹ l'ẹ tọ dụdu ẹke ẹphe a-nọdu l'ụlo ndu-ije.

Ozi, eezi ndu eche atụru

8 O nweru ndu eche atụru, nọ l'ẹgbudu; l'eche igwe atụru ẹphe l'ẹnyashi ono.
9 Ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nchileke abyakfutashia ẹphe. Ọcha-vịi kẹ Nnajiufu achaphee ẹke ono mgburumgburu. Egvu abya ẹphe l'ẹhu.
10 Ojozi-imigwe ono asụ ẹphe: "Unu ba atsụshi egvu; unu ngabe nchị; lẹ ya byaru unu ozi ozi-ọma, e-me t'ẹhu tsọo madzụ kpoo-gbaa ẹna nshinu.
11 Iphe ọbu bụ l'a mụru unu Onye Ndzọta ntanụ lẹ Mkpụkpu Dévidi; Onye Ndzọta, bụ iya bụ Kuráyisutu, bụ Nnajiufu!
12 Ọwaa iphe unu e-gude maru ndọ-ọ: unu a-phụ nwaswa, a phukpuru mpete ẹkwa; woru iya nyobe l'ikweswi."
13 A bya ele ẹnya; igweligwe ụnwu ojozi-imigwe awukfuta ojozi-imigwe ono, nọhawanu ono; ẹphe ajalahaa Nchileke ajaja asụje:
14 "T'ugvu bụru kẹ Nchileke, nọ l'imigwe;
ẹhu-agu abụru kẹ ndiphe lẹ mgboko,
bụ ndu kweru l'o yeru ẹphe obu!"
15 Ụnwu ojozi-imigwe ono awụfulephu l'ẹke ono wụba l'imigwe; ndu ono, eche atụru ono ekfulahaa: "T'ẹphe jeedukwa Bẹ́tulehemu; je aphụedu iphe-a, meru nụ, Nnajiufu tụru ẹphe ọnu iya-a."
16 Ẹphe egbeshiwaphu ẹgwegwa ono tụgbua; rua; bya aphụa Méri yẹle Jósẹfu; phụkwaaphu nwata ono, zẹ l'ikweswi ono.

17 Ẹphe aphụebe l'iya phụ; bya etsota iphe ono, e kfuru ẹphe l'ẹka nwata ono;
kọoru ndu nọ l'ẹke ono.
18 Yọ dụa ndu ono, nụru iya nụ ono biribiri; mbụ iphe ono, ndu ono, eche atụru
kọru ẹphe ono.
19 Méri eworu iphe ono l'ọ ha suchia l'obu; rịlahaa ya arịri.
20 Ndu ono, eche atụru ono emeebe; lashia azụ; l'etushi Nchileke ẹpha; aja iya ajaja
kẹ iphe ono l'ọ ha, ẹphe nụkotaru lẹ nchị; bya aphụa ya l'ẹnya ono. Yọ dụkotalephu
ẹge ono, ojozi-imigwe ono kfuru iya ẹphe ono.

Eebu Jisọsu útsù

21 Idzu eswelephu; e woru útsù bua nwata ono; gụa ya Jisọsu, bụ iya bụ ẹpha phụ,
ojozi-imigwe gụha-oduru iya; b'a tsụtaderu ime iya phụ.

Eekufu Jisọsu eze-ụlo Nchileke

22 Yo rua teke ẹphe e-me nsọ, ẹphe emeje, bụ iya bụ t'a safu nwata ono yẹle nne
iya mmerushi ẹge ekemu, shi l'ẹka Mósisu sụru t'e meje iya; ẹphe ekuru nwata ono
jeshia Jerúsalemu t'e ye iya l'ẹka Nnajiufu,
23 bụ iya bụ iphe e deru l'ekemu Nnajiufu; sụ: "L'iphe bụ nwa ọdungu lẹ nwoke bẹ
ee-dobejeru Nnajiufu iche."
24 Ẹphe jekwaruphu je anụ ngwẹja t'a chịaru Nchileke; bụ iya bụ ẹge e kfuru iya
l'ekemu Nnajiufu. Ngwẹja ono bụ: a -phụdu kparakobe labụ; e gude ndo labụ.
25 Tọ dụ iya bụ; yo nweru nwoke lanụ, bu lẹ Jerúsalemu, ẹpha iya bụ Símiyọnu.
Símiyọnu bụ nwoke, doberu ẹka ndoo, Nchileke dụru lẹ nsọ; shihakpowa ele ẹnya
teke ọbu, Nchileke a-dzọfuta ndu Ízurẹlu ọbu. Ọ bụ onye Ume Nchileke nọ l'ẹhu.
26 Ume Nchileke ono mehawaru t'ọ maru l'ẹ to nwedu l'ọ nwụhu jeye teke ọo-phụ-
odu Kuráyisutu ọbu, shi Nnajiufu l'ẹka ọbu.
27 Ume Nchileke ono eduru iya bahụ l'eze-ụlo Nchileke. Yo be teke ndu mụru Jisọsu
ku iya bata t'ẹphe meeru iya iphe ekemu kfuru;
28 Símiyọnu abya ekuta iya heru; jalahaa Nchileke; sụ:
29 "Nnajiufu; hawaru nta-a tẹ yẹbe onye ono,
nọ ngu l'ẹka ono laa l'ẹhu-agu;
bụ iya bụ iphe i kfuru.
30 Lẹ ya gudewa ẹnya iya phụ Onye Ndzọta,
31 ị fọtaru t'iphe bụ mbakeshi phụgbaru.
32 Iphoro, bụ iya bẹ ee-gude mee tẹ
ndu ọhodo maru ngu;
mẹ iphoro, a-bụru ugvu ndu nke ngu,
bụ Ízurẹlu."
33 Nna nwata ono; mẹ nne iya eghechaaphu ọnu nwandoo l'iphe ono, Símiyọnu
kfuru l'ẹka nwata ono; l'ẹke ọ dụ ẹphe biribiri.
34 Símiyọnu abya agọoru ẹphe ọnu; sụ Méri, bụ nne nwata ono: "Nwata-wa bẹ
Nchileke fọtaakwaru t'ọ bụru: e -vukota a daa; bụkwaruphu a -kụbe ẹka e gbeshi;
nọduru igweligwe madzụ lẹ Ízurẹlu. Ọ bụkwaphu onye aa-dụ l'igwe jịka;
35 e shi ẹge ono maru egbe iphe ẹphe arị l'obu ẹphe. Nggụbedua bẹ aphụ a-nọdu
agbajashi obu l'ọ bụ mma b'e gude sụwaa ngu ọkpoma; mbụ l'okfu ẹhu iya."
36 O nwekwaruphu nwanyi, aza Ana, bụ onye nkfuchiru Nchileke. Ana bụ nwatibe
Fánuwẹlu, shi l'ikfu Ásha phẹ. Ọ bụ ọgbodo nwanyi ọgurenya, nji iya kụru akụku;
lụa ya afa ẹsaa.

37 Nji iya ono anwụhu; yo buru eburu gbururu jeye yọ gbaa ụkporo afa iche iche
ugbo ẹno l'afa ẹno tọ habụa eze-ụlo Nchileke ahaha. Ọonoduje abaru Nchileke ẹja;
aswịkwaphu aswịswi; ekfu anụ Nchileke: eswe l'ẹnyashi mkpụrumkpuru.
38 Ana abyakwaphu teke ono bya ekele Nchileke ekele; bya ekfuaru ndu nọkota
l'ẹke ono kẹ nwata ono. Ndu ono, o kfuru iphe ono bụ ndu shi ele ẹnya tẹ Nchileke
gbata Jerúsalemu.

Aalaphu azụ lẹ Názarẹtu

39 Tọ dụ iya bụ; ndu ono, mụru nwata ono emeebe iphe ono l'ọ ha; bụ iya bụkwanu
ẹge ekemu Nnajiufu kfuru; yọ bụru ẹphe ọla nk'ẹphe lẹ Názarẹtu l'alị Gálili.
40 Nwata ono abya evua; shihu ike; kwaa ẹnya; Nchileke l'emeru iya eze-iphe-ọma.

Nwata ono; nọ l'eze-ụlo Nchileke

41 Afa l'afa bẹ ndu mụru Jisọsu ejeje Jerúsalemu; ọgba Ajị Esweta.
42 Jisọsu anọlephu afa iri l'ẹbo; ẹphe atụko jeshikwaa Jerúsalemu ẹge ẹphe
ejejehawa.
43 Ẹphe agbaẹbelephu ajị ono; yọ bụru ẹphe alala. Nwata ono; mbụ Jisọsu akwaa
lẹ Jerúsalemu; ndu mụru iya nụ ta ma.
44 Ẹphe atụgbua alala; tubesu l'o tso ẹphe. Ẹphe egbe jewa ije ujiku ophu bẹ ẹphe
watadẹru iya achọcho; chọkashilahaa ya l'ẹke ndu abụbu ẹphe; mẹ ndu ẹphe maru
nọ.
45 Ẹphe achọo ya chọo chọo; ẹphe ta phụ iya. Ẹphe achọru iya lashia azụ lẹ
Jerúsalemu ọdo.
46 Ẹphe achọo ya abalị ẹbo; ga lẹ k'ẹto ya bẹ ẹphe je aphụa ya l'eze-ụlo Nchileke;
ẹke yẹle ndu Ju, ezije iphe nọ; yo gebe nchị l'iphe ẹphe ekfu; l'ajịkwaphu ẹphe ajị.
47 Iphe ookfu adụkota ndu nụru iya nụ biribiri; mbụ ẹge iphe dokwanuru iya ẹnya;
mẹ ẹge o gude asa ajị ọhuma.
48 Ẹphe aphụ l'iya phụ mbụ ndu mụru iya nụ; yọ kpọo ẹphe okfu. Nne iya asụ iya:
“Nwa iya; ?nanụ ẹge ọ dụ b'i meru ẹphe egbe iya ọwaa. ?Ị marua lẹ yẹle nna ngu
bẹ shi keshinu ono chịru obu l'ẹka l'ẹke ẹphe achọ ngu.”
49 Yọ sụ ẹphe: “?Nanụ ẹge ọ dụ bẹ unu achọ iya? ?Unu ta mahaadụa l'ọ gbaru iya
ọno l'ụlo Nna iya tọo?”
50 Iphe ono, o kfuru ono te do ẹphe ẹnya.
51 Yo tsoru ẹphe lashia azụ lẹ Názarẹtu; l'anụru ẹphe okfu. Nne iya atụko iphe ono
l'ọ ha suchia l'ọkpoma.
52 Jisọsu l'evu; l'aka ọkwa ẹnya eje. Yọ kafụaru ọno Nchileke l'obu; nọdukwa iya
phụ madzụ.

3

Ozi, Jọnu Baputizimu ezi
(Mát 3:1-12; Mak 1:1-8; Jọn 1:19-28)

1 Yo be l'afa, kwe Tayibíriyọsu Síza afa iri l'ise; k'ọphu ọ dụberu ọchi ndu Rómu. Ọ
bụ teke ono bẹ Pọ́nchosu Páyileti shi bụru gọvano ndu Judíya; Hérọdu abụru ọ-chị-
ọha ndu Gálili. Nwanna Hérọdu kẹ nwoke, eeku Fílipu abụru ọ-chị-ọha ndu Ituríya;
mẹ ndu Tirakonáyitisu. Layiséniyasu abụru ọ-chị-ọha ndu Ábilini.
2 Teke ono kwaphu bẹ Ánasu mẹ Káyafasu shi bụru eze ndu ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja. Ọ bụ teke ono bẹ Jọnu Zekaráya shi buru l'echi-ẹgu; Nchileke abya
ekua ya; zia ya ozi.
3 Ya ndono; Jọnu etsoru iphe bụ ọhamoha, buru Ẹnyimu Jọ́danu mgburumgburu
jegbaru; l'ara iya arara; asụje: “Unu taa onwunu ụta; sefu ẹka l'iphe dụ ẹji, unu

meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; t'e mee unu baputizimu; k'ọphu Nchileke a-gụru unu nvụ l'iphe dụ ẹji, unu meshiru."
4 Bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke; sụ:
"O nweru onye l'echi mkpu l'echi-ẹgu; sụ:
T'e meeru Nnajiufu ụzo iya;
T'a chịkwaaru iya oje ono t'o vudo ntụmu!
5 Ẹke, sụdaru asụda bẹ ee-nwuchi enwuchi.
Ugvu k'eze iya; mẹ ugvu
kẹ nshịi;
bẹ ee-gbuzitakota.
Iphe, bụ ẹke ụzo gwọ-jiru agwọ-ji
bẹ ee-me t'ọ kfụru ntụmu.
Ẹke ọ dụ nkwọgodo nkwọgodo
bẹ ee-me t'ọ yịko ayịko; kwọo akpẹhu.
6 Madzụ kpoo gba a-phụ ẹge
Nchileke e-shi dzọta ndu nk'iya."
7 Ya ndono; Jọnu asụ ikpetuma ndu wụfutaru t'e mee ẹphe baputizimu: "Unubẹ ndu-a, ikputu mụshiru-wa! ?Bụ onye sụru unu t'unu gbalaaru oke ẹhu-eghughu ono, Nchileke a-zụbe unu mbọku ono, ọo-nma mgboko ikpe ono?
8 Unu mịa amịmi l'ọ bụ oshi-ọmi. Nebyi, unu a-mị bụ umere, e-koshi l'unu tawaru onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meshiru; ghaawa umere lakfuta-wa Nchileke. Unu ba arịkwa lẹ keshinu Ébirihamu bụwa nna unu oche; b'ẹ to nwedu iphe e-me unu. Unu ta amakwa l'o be kẹ t'ẹ b'ọ dụ; bẹ Nchileke e-meshikwa mkpuma-wa, wụshiru ẹge-a: yọ bụru ụnwu Ébirihamu!
9 Mbụ lẹ nta-a b'e byibekwaru ogbu-nkụ l'iphe bụ ukfu oshi, nọnu. Ọphu ẹ-ta mịdu nebyi, dụ mma; e gbutsua ya; chee l'ọku."
10 Ikpetuma ndu ono ajịa ya; sụ: "?Bụ ngụnu bẹ ẹphe e-me nta-a?"
11 Yọ sụ ẹphe: "T'onye nweru uwe ugwẹhu-labụ; nụ onye ẹ-te nwedunu nanụ. T'onye nweru nri mekwaa ya phụ ẹge onye ọphu meru."
12 Ndu akịriko byakwarụphu t'o mee ẹphe baputizimu. Ẹphe asụ iya: "O-zi-iphe! ?Bụ ngụnu bẹ ẹphebedua e-me?"
13 Yọ sụ ẹphe: "Unu ba anaghatajẹshi iphe a sụru t'unu nataję l'akịriko."
14 Ndu sọja abyakwaphu; bya ajị iya: "?Ẹphebedua eghee; ẹphe e-mekwanu iya imagha?"
Yọ sụ ẹphe: "Unu be egudejehe ọkpehu ana madzụ iphe. Unu te eboje madzụ ibo iphe ẹ to medu ẹge ee-shi t'unu naa ya iphe iya. Ọdo bụ t'ụgwo, a kfụru unu dzujeeru unu."
15 Ndu ono atụbata onwẹphe. Ẹphe atụko rịlahaa l'obu ẹphe; sụ: "Ọo-bụkwaru-a nwoke-wa bụ Kuráyisutu ọbu."
16 Jọnu asụ ẹphe: "Lẹ yẹbedua kwa mini bẹ ya egudeje eme unu baputizimu. Obenu lẹ nwoke ọphu abya nụ bẹ kakwa iya l'ishi; ka iya l'ọkpa; mbụ lẹ ya te dzukpokwaanu kẹ tẹ ya tọshia ya eri akpọkpa iya. Onye ono, abyanụ ono bụ Ume-dụ-Nsọ; mẹ ọku bẹ oo-gude mee unu baputizimu nk'iya.
17 O gudekwa ajakpa, oogudeje aphụshi ẹswa witu; vuta ọphu bụ nebyi iya vuba l'ụlo; kpota ọphu bụ mbeku iya je enwuru ye l'ọku, ẹ-ta anyịhudu anyịhu."
18 Jọnu ezia ẹphe ozi-ọma; gude ẹge ono kasaa ẹphe ẹnu-nchị l'ụzo, dụ igweligwe.
19 Obenu lẹ Jọnu kfuru ọ-chị-ọha, bụ Hérọdu ẹjo iphe o meru ye iya l'ẹka; bụ iya bụ kẹ Heródiyasu, bụ nyee nwanna kẹ yẹbe Hérọdu; mẹwaru kẹ ẹjo iphe ọdo, Hérọdu meeberu.
20 Hérọdu emefua ọphu ka njọ tsobe ono; kpụta Jọnu je echee lẹ mkpọro.

Jọnu eme Jisọsu baputizimu
(Mát 3:13-17; Mak 1:9-11)

21 Tọ dụ iya bụ; ndu ono abya; Jọnu emekota ẹphe baputizimu. Jisọsu abyakwaphu;
yo mee ya. Jisọsu anọdukwadua ekfu anụ Nchileke; igwe ekpuhaa gheru ọnu.
22 Ume-dụ-Nsọ adụlephu l'ọ bụ ndo; phezita; bya anọdu iya l'ẹhu. A nụa olu, shi
l'imigwe ono; sụ: "Ị bụ Nwata iya, ya yeru obu; iimeje: ẹhu atsọ iya ẹna."

Eri Jisọsu
(Mát 1:1-17)

23 A mụru Jisọsu; yọ nọlephu ụkporo afa l'afa iri; dụbe oje ozi iya. A sụru l'ọ bụ
nwatibe Jósẹfu, bụ nwatibe Heli;
24 Heli bụ nwatibe Mátatu. Mátatu abụru nwatibe Lívayi. Lívayi bụ nwatibe
Méliki; Méliki abụru nwatibe Jánayi. Jánayi bụ nwatibe Jósẹfu;
25 Jósẹfu abụru nwatibe Matatáyasu. Matatáyasu bụ nwatibe Émọsu; Émọsu abụru
nwatibe Náhumu. Náhumu bụ nwatibe Hésuli; Hésuli abụru nwatibe Nágayi.
26 Nágayi bụ nwatibe Máatu; Máatu abụru nwatibe Matatáyasu. Matatáyasu bụ
nwatibe Sẹ́meyinu; Sẹ́meyinu abụru nwatibe Jósẹ́ku. Jósẹ́ku bụ nwatibe Joda;
27 Joda abụru nwatibe Jowánanu. Jowánanu bụ nwatibe Risa; Risa abụru nwatibe
Zerúbabelu. Zerúbabelu bụ nwatibe Shiyálutiyẹlu; Shiyálutiyẹlu abụru nwatibe
Nẹri.
28 Nẹri bụ nwatibe Méliki; Méliki abụru nwatibe Adi. Adi bụ nwatibe Kósamu;
Kósamu abụru nwatibe Elumádamu. Elumádamu bụ nwatibe Ẹru;
29 Ẹru abụru nwatibe Jóshuwa. Jóshuwa bụ nwatibe Eliyéza; Eliyéza abụru
nwatibe Jọ́rimu. Jọ́rimu bụ nwatibe Mátatu; Mátatu abụru nwatibe Lívayi;
30 Lívayi bụ nwatibe Símiyọnu; Símiyọnu abụru nwatibe Júda. Júda bụ nwatibe
Jósẹfu; Jósẹfu abụru nwatibe Jónamu. Jónamu bụ nwatibe Eláyekimu;
31 Eláyekimu abụru nwatibe Melíya. Melíya bụ nwatibe Mena; Mena abụru
nwatibe Matáta. Matáta bụ nwatibe Nétanu; Nétanu abụru nwatibe Dévidi.
32 Dévidi bụ nwatibe Jesi; Jesi abụru nwatibe Óbẹdu. Óbẹdu bụ nwatibe Bówazu;
Bówazu abụru nwatibe Sálumọnu. Sálumọnu bụ nwatibe Náshọnu;
33 Náshọnu abụru nwatibe Amínadabu. Amínadabu bụ nwatibe Áduminu;
Áduminu abụru nwatibe Anị. Anị bụ nwatibe Hézurọnu; Hézurọnu abụru nwatibe
Pẹ́rezu. Pẹ́rezu bụ nwatibe Júda;
34 Júda abụru nwatibe Jékọpu. Jékọpu bụ nwatibe Áyizaku; Áyizaku abụru nwatibe
Ébirihamu. Ébirihamu bụ nwatibe Téra; Téra abụru nwatibe Nehọ.
35 Nehọ bụ nwatibe Sérugu; Sérugu abụru nwatibe Reyu. Reyu bụ nwatibe Pẹ́legu;
Pẹ́legu abụru nwatibe Iba. Iba bụ nwatibe Shéla;
36 Shela abụru nwatibe Káyinanu. Káyinanu bụ nwatibe Afákusadu; Afákusadu
abụru nwatibe Shẹmu. Shẹmu bụ nwatibe Nówa; Nówa abụru nwatibe Lémẹ́ku.
37 Lémẹ́ku bụ nwatibe Metúsela; Metúsela abụru nwatibe Ínọku. Ínọku bụ nwatibe
Járẹ́du; Járẹ́du abụru nwatibe Mahálalilu. Mahálalilu bụ nwatibe Káyinanu;
38 Káyinanu abụru nwatibe Ínọsu. Ínọsu bụ nwatibe Sẹtu; Sẹtu abụru nwatibe
Ádamu; Ádamu abụru nwatibe Nchileke.

4

Sétanu adata Jisọsu
(Mát 4:1-11; Mak 1:12-13)

1 Ume-dụ-Nsọ abya eji Jisọsu ẹhu; yo shi lẹ Jọ́danu latashia. Ume-dụ-Nsọ eduta iya;

2 yo je anọo ụkporo abalị ẹbo l'echi-ẹgu; Obutuswe adatakọta iya. L'ime ụkporo
abalị ẹbo ono b'ẹ to nwedu nri, shiru iya ọnu. Yọ nọ-dzulephu ụkporo abalị ẹbo ono;
ẹgu agụlahaa ya.
3 Obutuswe asụ iya: "Ọ -bụru l'ị bụ Nwatibe Nchileke; kfunuru mkpuma-wa t'ọ
ghọo nri!"
4 Jisọsu asụ iya: "E dekwaru iya edede l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'L'ẹ tọ bụdu nri
nwẹnkinyi iya bẹ madzụ egudeje nọdu ndzụ.' "
5 Obutuswe ono eduru iya lashia l'ephekerephe; t'a kwaa jịa ẹnya ugbo lanụ b'o
koshikotawaru iya alị-eze ndiphe mgburumgburu;
6 bya asụ iya: "L'ọo nggu bẹ ya e-me t'ị bụru onye a-nọdu achịkota iphemiphe
ọbule-a l'ọ ha; mẹ iphe, bụ iphe dụ mma, nọ iya nụ; kẹ l'ọ bụ yẹbe Obutuswe b'e
yeru iya l'ẹka; yọ bụru onye dụ iya mma l'ọkpoma bẹ ya a-nụ iya. Ọo ya bụ lẹ:
7 ị -bakpọwaru iya ẹja; ya ahaaru ngu iya l'ọ ha."
8 Jisọsu asụ iya: "E dekwaru iya edede l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'L'ọo Nnajiufu, bụ
Nchileke ngu bụ onye ịi-baru ẹja; bụru iya nkịnyi iya bụ onye ịi-nọdu l'ẹka.' "
9 Obutuswe ono abya eduru iya jeshia Jerúsalemu; je eworu iya dobe l'ọnungonu
ẹke, katsụa l'eli l'eze-ụlo Nchileke; sụ iya: "Ọ -bụru l'ị bụ Nwatibe Nchileke; shinu
l'eli ẹke-a kfụda l'alị;
10 l'e dekwaru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'Lẹ Nchileke e-kfuru ụnwu ojozi-imigwe
iya t'ẹphe leta ngu ẹnya; chee ngu nche.
11 Ẹphe e-gbobe ẹka; wọta ngu tẹ ụkfu ba dụ ngu l'ọkpa!' "
12 Jisọsu asụkwa iya phụ: "E dekwaru iya edede l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'Ba
adatakwa Nnajiufu, bụ Nchileke ngu adata.' "
13 Obutuswe ono adatagelephu Jisọsu; paru iya haa kẹ nwa teke ono.

Jisọsu awata ozi iya lẹ Gálili
(Mát 4:12-17; Mak 1:14-15)

14 Jisọsu anọdu l'ike Ume-dụ-Nsọ ono latashia Gálili. E kfudzuru okfu iya l'iphe bụ
ndu bupheru Gálili mgburumgburu.
15 Yoo zi iphe l'ime ụlo-ndzuko ndu Ju; onyenọnu aja iya mma.

Aajịka Jisọsu lẹ Názarẹtu
(Mát 13:53-58; Mak 6:1-6)

16 Tọ dụ iya bụ; yọ bya abahụ lẹ Názarẹtu, bụ iya bụ ẹke a nọdu hefuta iya. Yo be
mbọku ọtu-ume; yọ bya abahụ l'ụlo-ndzuko ẹge ọobahujehawa. Yo rua; bya egbeshi
tẹ ya gụa iphe.
17 A bya eworu ẹkwo, Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke deru; nụ iya. Yọ bya
aphụshia ẹkwo ono; chọ-vu ẹke ọbu, e deru sụ:
18 "Ume Nnajiufu nọ mu l'ẹhu;
kẹ l'ọ fọtawaru mu tẹ mu je ezia
ndu ụkpa ozi-ọma.
O ziru mu tẹ mu je ezia
ndu a kpụru lẹ ndzụ l'aa-ha ẹphe;
mẹ tẹ mu je emee ndu ìshì
t'ẹphe wata ọphu ụzo;
mẹ tẹ mu je emee ndu aakpa ẹhu
t'ẹphe nweru onwẹphe;
19 mẹ tẹ mu araa ya arara:
l'afa, Nnajiufu a-dzọta
ndu nk'iya ruakwaru."

20 Yo woru ẹkwo ono gwọo; woru iya nụ-phu onye ejeru ndzuko ozi azụ; bya adụgaru anọdu. Iphe bụ ndu nọ l'ụlo-ndzuko ono achịru ẹnya dzeeru iya.
21 Yo kfulahaaru ẹphe: "L'ọo ntanụ bẹ iphe-a, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke, unu nụru-wa reru ẹge e deru iya."
22 Ẹphe azụkota mgbede. Okfu ọma, shi iya l'ọnu adụkota ẹphe biribiri. Ẹphe asụ: "?Tọ bụdunua nwatibe Jósẹfu ndọ-ọ?"
23 Yọ sụ ẹphe: "O doru iya ẹnya l'unu a-nmaru iya ẹtu: 'T'ọphu eme ọgvu; metanu onwiya l'iphe eme iya nụ. L'unu nụwaru iphe ya meeberu lẹ Kapániyọmu; tẹ ya menua ya l'alị iya l'ẹke-a.' "
24 Yọ sụ ẹphe: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'iphe onye nkfuchiru Nchileke ekfu b'ẹ te ekwejekwa nata ọhuma l'alị iya.
25 "Unu nyatakwa l'ụnwanyi, maa tụfutsuaru dụkwa-a l'igwe lẹ Ízurẹlu l'oge kẹ Eláyija; bụ iya bụ teke ono, igwe buchiru mini afa ẹto l'ọnwa ishingu; ẹjo-ẹgu abya l'alị ono gbaa mgburumgburu ono.
26 Ẹ tọ dụkwa ụnwanyi ono m'ọo nanụ, Nchileke ziru Eláyija t'o yeru ẹka; gbahalẹphu nwanyi ọbu, nji iya ta nọhedu, bu lẹ Zárefatu, nọ l'alị Sayịdónu b'e ziru iya t'o jee nk'iya.
27 Ndu ẹhu-labụ hakwaphu l'igwe lẹ Ízurẹlu teke Eláyisha, bụ onye nkfuchiru Nchileke shi nọdu. Ọphu 'ọ dụdu m'ọo onye lanụ, o meru t'ọ kọrohu l'ẹhu-labụ iya; gbahalẹphu Némanu, bụ onye Siríya."
28 Ẹphe anụlephu onanu; ẹhu awata oghu iphe bụ ndu nọ l'ụlo-ndzuko ono eghughu l'ẹphe ha. Ẹphe aswọ-lihu;
29 chịfu iya lẹ Názarẹtu. Ẹphe eduta iya je enyihu ọnungonu eli ugvu, bụ iya bụ ẹke mkpụkpu ẹphe tukoru; melahaa t'ẹphe shi l'ẹke ono nwufu iya t'ọ bya asụa ishi l'alị.
30 Yo gbeshilee; je anyịjahu igweligwe ndu ono; yọ bụru iya alụfu.

Nwoke, ọgvu bu l'ẹhu
(Mak 1:21-28)

31 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu atụgbua; bahushia lẹ Kapániyọmu l'alị Gálili. Yo be mbọku ọtu-ume; yo je anọdu l'ezi ẹphe iphe.
32 Ndu ono akpọo-beru l'ẹge o gude ezi iphe; kẹ l'okfu iya adalẹphu kpaa kpaa.
33 Yo nweru nwoke lanụ, ọgvu bu l'ẹhu, nọ l'ụlo-ndzuko ono. Nwoke ọgvu ono echia mkpu; sụ:
34 "Taa! ?Bụ ngụnu bẹ nggu l'ẹphe gba; nggụbe Jisọsu ọphu Názarẹtu. ?Ị byawaru ẹphe emebyishi. Ya makwaru-a onye ị bụ: ị bụ onye dụ nsọ kẹ Nchileke."
35 Jisọsu abaaru ọgvu ono m̀bà t'ọ nọdu nwandoo; shi nwoke ono l'ẹhu lụfuta. Ọgvu ono atụtsua nwoke ono l'alị l'edzudzu ọha ono; shi iya l'ẹhu lụfuta; tọ dụ ẹke o mekaru nwoke ono iphe.
36 Yọ dụ ẹphe biribiri; ẹphe ekfulahaa; sụ: "?Bụ egbe okfu ngụnu dụ ẹge-a? Nwoke ọwaa egudeje agburu-ẹhu mẹ ike; sụ tẹ ọgvu shi madzụ l'ẹhu wụshia; yo kwe wụshia."
37 E kfugbaru okfu Jisọsu l'ẹkemeke ọbule l'iphe bụ mkpụkpu, nọ-pheru ẹke ono mgburumgburu.

Jisọsu agwọ ndu iphe eme
(Mát 8:14-17; Mak 1:29-34)

38 Jisọsu eshi l'ụlo-ndzuko ono lụfuta; bya abahụshia lẹ kẹ Sáyịmonu. Yo rua; ẹhoku l'enwu nne nyee Sáyịmonu. Ẹphe ekfuaru Jisọsu t'ọ gbaaru iya mkpu.
39 Jisọsu abya evudonyabe iya; baaru ẹhoku ono mba. Ẹhoku ono aparu nwanyi ono haa. Nwanyi ono ekwolihu; watawaruphu ẹphe ọkwaru ẹbyee.

40 Ẹnyanwu arịbadelephu; iphe bụ onye nweru onye iphe-ememe, dụtsua iche iche
eme; edutaru iya Jisọsu. Jisọsu ebyikota ẹphe ẹka; mee; ẹphe akọrohu.
41 Ọgvu eshitsua igweligwe ndu o bu l'ẹhu awụshi; l'aratsụa: "Ọo nggụbedua bụ
Nwatibe Nchileke."
Obenu lẹ Jisọsu abajẹru ẹphe mba; jịka t'ẹphe be ekfufuta okfu; kẹ l'ẹphe
makọtawaru l'ọo ya bụ Kuráyisutu ọbu.

Jisọsu ekfu okfu Nchileke
lẹ Judíya
(Mak 1:35-39)

42 Nchi abọhulephu; Jisọsu atụgbua jeshia ẹke ọ nọdu nwẹnkinyi iya. A dụ l'igwe
wata iya achọkashi; chọnyaa ya bya achọ-vu iya; melahaa t'ẹphe sedo iya t'ẹ b'ọ hahẹ
ẹphe.
43 Yọ sụ ẹphe: "Lẹ ya zifutajekwaphu ndu mkpụkpu ọdo ozi-ọma kẹ ẹke Nchileke
bụ eze ono; okfu l'ọ bụ iphe ono b'e ziru iya tẹ ya bya."
44 Yo tsoru ụlo-ndzuko ndu Ju lẹ Judíya l'ara okfu Nchileke arara.

5

Ndu mbụ, tsolahaaru Jisọsu
(Mát 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 Yo be ujiku lanụ lẹ Jisọsu nọ l'iku Eze Ẹnyimu Gẹnésaretu; a dụ l'igwe zeta gidigidi
zekfuta iya t'ẹphe nụa okfu Nchileke.
2 Yọ phụa ụgbo labụ, nọ l'ọnu-ẹka ono. Ndu egbu ẹma, shi nọdu l'ụgbo ono
alụfutawa je anọdu l'asa ntofu ẹphe asasa.
3 Jisọsu abya abahụ l'ụgbo ono nanụ: l'ọphu bụ kẹ Sáyịmonu; bya asụ Sáyịmonu
t'o nwuribe ụgbo ono nwanshị lẹ mini. Yọ bya adụgaru anọdu l'ụgbo ono; zilahaa
ndu ono iphe.
4 Yo kfugetsulephu iphe, ookfu; sụ Sáyịmonu: "T'ọ kpọribefua ụgbo ono l'ẹke, mini
ka ogvu; k'ọphu ẹphe a-ghaa ntofu ẹphe; nmata ẹma."
5 Sáyịmonu asụ iya: "Nnajiufu; mẹ ẹphe tụkokwa ẹnyashi ophu sekota ẹge ẹphe e-
me gbuta iya; yọ bụru kẹ mmanu. Ọlobu; k'ọphu i kfuwaru ẹge-a bẹ ya a-chịkwaru-a
ntofu ọbu ghaa lẹ mini ọbu."
6 Ẹphe emee ya ẹge ono, o kfuru ono; gbua ẹma, jiru ntofu ono; k'ọphu o gbe eme
t'ọ lakaa ntofu ọbu alaka. 7 Ẹphe epheeru ibe ẹphe ndu ọphu, nọ l'ụgbo ọphu ẹka
t'ẹphe bya eyeru ẹphe ẹka. Ẹphe abya egbujia ẹma l'ụgbo labụ ono; k'ọphu ụgbo
ọbu wataru emimi.
8 Sáyịmonu Pyita aphụ l'iya phụ; bụru Jisọsu pẹe l'ifu; sụ iya: "Nnajiufu; byiko
gbeshi l'ẹke ya nọ; lẹ ya kwa onye emeje iphe dụ ẹji."
9 Biribiri ẹma, ẹphe gburu egude Pyita; mẹ ndu yẹle iya yị.
10 Ẹge ono b'ọ dụkwaphu ụnwu Zébedi, bụ iya bụ Jémusu; mẹ Jọnu; ẹphe lẹ
Sáyịmonu tụkoru shi egbu ẹma ono.
Ya ndono; Jisọsu asụ Sáyịmonu: "Ba atsụshi egvu; tsube ntanụ bẹ ịi-nọdu eruko
madzụ l'ọ bụ onye eruko ẹma."
11 Ẹphe akpụfutatsụa ụgbo ono l'ọnu-ẹka; hakọta iphemiphe ọbule; tsolahaa
Jisọsu.

Jisọsu agwọ onye ẹhu-labụ
(Mát 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 Yo be ujiku lanụ lẹ Jisọsu nọ lẹ mkpụkpu lanụ; nwoke ọbu, ẹhu-labụ dzuru ẹhu
abyatashia. Yọ phụlephu Jisọsu; daa; buaru iya ifu l'alị; rọlahaa ya; sụ iya: "Nnajiufu;
ọ -bụru uche-obu ngu bẹ ii-menu iya-a tẹ ya dụ mma."

13 Jisọsu amachịwaphu ẹka; byia ya; sụ iya: “Ọ bụ uche-obu iya. Ngwaa; t'ẹhu dụ
ngu mma.” Teke onophu; ẹhu-labụ ono agvụwaphu nwoke ono l'ẹhu.
14 Jisọsu akaru iya t'ẹ b'ọ dụkwa onye oo-kfuru iya; wo iya: “Tụgbulekwaphu je
eworu onwongu koshi onye achịjeru Nchileke ẹja t'o lee ngu ẹnya; nggu egworu
ngwẹja, onye e metaru l'iphe eme iya nụ anụje; nụ iya t'ọ chịaru ngu ẹge Mósisu
tụru l'ekemu iya; k'ọphu ọha a-makọta l'ẹhu dụwa ngu mma.”
15 Obenu l'o gbe kalẹe okfukashi kẹ Jisọsu; k'ọphu igweligwe madzụ dzukoru t'ẹphe
nụa lẹ nchị; mẹ t'e mee ẹphe t'ẹphe dụkota mma l'iphe-ememe, emetsua ẹphe.
16 Obenu lẹ Jisọsu atsụlajelee azụ je anọdu l'echi-ẹgu; kfuru nụ Nchileke.

Nwoke, iphe lọnwuru
ibe-ẹhu lanụ
(Mát 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 Yo be ujiku lanụ lẹ Jisọsu nọ l'ezi iphe; ndu Fárisii; mẹ ndu ezije ekemu adụgaru
l'ẹke ono. Ẹphe shitsua lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọ lẹ Gálili; mẹ Judíya; mẹwaru
Jerúsalemu bya. Ike Nnajiufu, bụ Nchileke anọdu Jisọsu l'ẹhu; mee ya t'ọ dụ ike
omeshi ndu iphe eme t'ẹhu dụkota ẹphe mma.
18 Yo nweru nwoke lanụ, iphe lọnwuru ibe-ẹhu lanụ, e gude oshi-azẹe paru bya.
Ephe achọnyaa ẹge ẹphe e-me vubata iya bya edobe Jisọsu l'ifu;
19 tọ dụ; kẹle madzụ dọ-jiru ẹke ono adọ-ji. Ẹphe aparu iya nyihu ụlo ono; je eworu
ụzo bufua l'eli iya; shi iya pyofu oshi-azẹe ono, nwoke ono zẹ ono; patsuta iya l'ifu
ẹke Jisọsu nọ.
20 Jisọsu aphụa ẹge ẹphe kwetaberu lẹ ya a-dụ ike mee tẹ nwoke ono jee ije; yọ sụ
iya: “Nwoke ibe mu; a gụwaru ngu nvụ l'iphe, dụ ẹji, i mekotaru l'ọ ha.”
21 Ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii awata iya arịri; sụ: “?Bụ egbe madzụ ngụnu dụ
ẹge-a, ekfurushi ẹpha Nchileke ẹga-wa? Mbụ; ?bụ onye a-dụ ike gụaru madzụ nvụ
l'iphe dụ ẹji, o meru; gbahaa Nchileke nwẹnkinyi iya.”
22 Jisọsu amawarụphu iphe ẹphe ekfu; sụ ẹphe: “?Bụ ngụnu meru iphe unu arị
egbe ọriri ọwaa?
23 ?Bụ ole ka ntse l'a sụru: ‘A gụwaru ngu nvụ l'iphe dụ ẹji, i meshiru;’ tọ bụ t'a
sụ-chia: ‘Gbeshi; jelahaa ije’?
24 Ọle ya e-koshi unu lẹ Abụbu-Ndiphe b'e ziru t'ọ gụjeeru madzụ nvụ l'iphe dụ
ẹji, onye ono meru lẹ mgboko-a.” Yọ sụ nwoke ono, iphe lọnwuru ibe-ẹhu lanụ ono:
“Ọo nggu bẹ ya ekfuru. Gbeshi; pata oshi-azẹe ngu lashia.”
25 Nwoke ono ezilihu l'edzudzu ọha ono; pata ugboshi iya; yọ bụru iya alala; l'aja
Nchileke ajaja.
26 Ndu ono eghechawaa ọnu nwandoo; l'ẹke biribiri iya gudekotaru ẹphe. Ẹphe
ajalahaa Nchileke ajaja; sụ: “L'ẹphe akabẹkwa phụa iphe kpọru ẹphe okfu ntanụ.”

Jisọsu eku Lívayi
(Mát 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 E metsua; Jisọsu atụgbua je aphụa onye ana akịriko lanụ, aza Lívayi; l'ẹke ọ
dụgaru l'ụlo okpoga akịriko. Jisọsu asụ iya: “Lívayi; tsoru iya.”
28 Yọ haa iphemiphe ọbule ono; gbeshi tsoru iya.
29 Lívayi abya akwaaru iya eze ẹbyee lẹ kẹ yẹbedua, bụ Lívayi. Ndu akịriko azaa
l'igwe; ẹphe lẹ ndu ọdo bya anọdu; ẹphe l'ẹphe atụko l'eri nri ono.
30 Ndu Fárisii; mẹ ndu ezije ekemu atsọlahaa gbụdagbuda; sụ ndu etsoje ụzo iya:
“?Bụ ngụnu meru iphe unu lẹ ndu akịriko; mẹ ndu ọdo, emeje iphe dụ ẹji eri l'angụko
ẹge ọwaa?”
31 Jisọsu asụ ẹphe: “Ndu ẹhu dụ mma bẹ mkpa onye eme ọgvu ta dụkwaru. Ọ bụ
ndu ẹhu dụ ẹji bẹ mkpa onye eme ọgvu dụru.

32 Ya ta byakwa oku ndu doberu ẹka ndoo; ọ kwa ndu eme iphe dụ ẹji bẹ ya byaru
t'ẹphe taa onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meru; ghaa umere lakfuta Nchileke."

Ajị lẹ k'ọswi aswịswi
(Mát 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Ndu Fárisii ono asụ iya: "Ndu etsoje ụzo Jọnu aswịje aswịswi tekenteke; l'ekfu
anụ Nchileke; ẹge ono bẹ ndu etso ayi aswịje; ọbu lẹ ndu etsoje nggụbedua erilee;
l'angụ ẹge dụ ẹphe mma."
34 Jisọsu ajị ẹphe: "?Unu emeje tẹ ndu byaru ome ẹswa-nwanyi ọphungu swịa
aswịswi; l'ẹke onye kuru ẹphe nọkwaa?
35 Obenu lẹ mbọku ọbu, aa-nata ẹphe onye ono, alụ nwanyi, kuru ẹphe l'eswe-iphe
ono nọphu abya; mbọku ono bẹ ẹphe a-kabẹ swịa aswịswi."
36 Yọ bya anmaaru ẹphe ẹtu; sụ: "Ẹ ta alakatajẹkwa uwe ọphungu; gude gbaa
akahụ uwe. Onye tụru iya ama; onye ono alakaa kẹ ọphungu ono; ọphu iphe o
byikataru lẹ kẹ ọphungu ono yẹle akahụ iya ono ta adagbadu nanụ.
37 To nwe onye wotajeru akụru-akụ ọphungu, atụ vavava je ọgha l'akahụ otumu.
Ọ -tụkwaa ya phụ ama; mẹe ono agbajashịa otumu ọbu; mẹe ọbu yẹle otumu ọbu
alakọta l'iyi.
38 Ọ bụ akụru-akụ ọphungu bẹ eeyeje l'otumu ọphungu, karu akaka.
39 Ẹ to nwedu onye ngụ-gejeeru akahụ mẹe, k'ọphungu gụjekwaduru ọdo; ẹke
ọosuje l'akahụ iya ono kakwa mma."

6

Ajị lẹ kẹ mbọku ọtu-ume
(Mát 12:1-8; Mak 2:23-28)

1 Yo be mbọku ọtu-ume; Jisọsu eswewaa l'ẹgu ẹke, a kọru akpe. Ndu etsoje ụzo
iya awata okwo akpe ono; wata iya aswashị; l'ata.
2 Ndu Fárisii aharu sụ ẹphe: "?Bụ ngụnu meru iphe unu kabẹ eme egbe iya ọwaa,
ẹ tee mejedu mbọku ọtu-ume-wa?"
3 Jisọsu asụ ẹphe: "?Unu ta agụ-vubua l'ẹkwo okfu Nchileke iphe Dévidi mejeru
l'ẹke ẹgu agụ yẹle ndu ẹphe l'iya yị?
4 L'ọ bahụru l'ụlo Nchileke je ewota buredi, e gude achịru Nchileke ẹja woru taa;
mbụ buredi, onye ọdo ẹ-ta ahadu kẹ t'o wota taa; gbahaa ndu achịjeru Nchileke ẹja
nwẹnkinyi ẹphe. Yọ tatsụa ya; bya ahakwaru iya phụ hẹe ndu ẹphe l'iya yị; ẹphe
ataa."
5 Jisọsu asụ ẹphe: "L'ọ kwa yẹbedua, bụ Abụbu-Ndiphe bụ Nnajiufu kẹ mbọku
ọtu-ume."

Nwoke, iphe lọnwuru ẹka lanụ
(Mát 12:9-14; Mak 3:1-6)

6 Yo be mbọku ọtu-ume ọdo; Jisọsu abya abahụ l'ụlo-ndzuko; je ezilahaa iphe. Yo
nweru nwoke, nọ l'ẹke ono, iphe lọnwuru ẹka-ụtara iya.
7 Ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii egelahaa Jisọsu; t'ẹphe maru: ?oo-mekwaphu
t'ẹhu dụ madzụ mma mbọku ọtu-ume; k'ọphu ẹphe a-chọkwanu ọphu ẹphe a-sụ l'o
meru.
8 Obenu lẹ Jisọsu maru iphe ẹphe arị; bya asụ nwoke ono: "Gbeshi bya evudo
edzudzu ọha-wa l'ifu." Nwoke ono egbeshi je evudo edzudzu ọha ono l'ifu.
9 Jisọsu asụ ẹphe: "Tẹ ya jịedukwa unu: ?Ọ bụ omebyi ekemu mbọku ọtu-ume t'e
mee iphe-ọma; tọo t'e mee ẹjo iphe? ?Bụ t'a dzọje ndzụ; tọo t'a lajẹ ndzụ l'iyi?"
10 Yọ bya enyoo; lephekota ẹphe ẹnya l'ẹphe ha; bya asụ nwoke ono: "Ngwaa;
machịa ẹka ngu amachị." Yọ machịa ya. Ẹka ono abya eteta; dụwa iya phụ mma.
11 Ẹphe aswọ-lihu; wata ọchi idzu iphe ẹphe e-me Jisọsu.

Ndu ishi-ozi iri ẹbo ono
(Mát 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 Yo be ujiku lanụ; Jisọsu ejeshia ẹke, ugvu ha l'igwe; t'ọ nọdu kfuru nụ Nchileke.
Yọ nọdu l'ẹke ono kfukota nụ Nchileke ẹnyashi phuu.
13 Nchi abya abọhu; yo kua ndu etsoje ụzo iya; bya afọta ẹphe ụmadzu iri l'ẹbo;
gụa ẹphe ndu ishi-ozi iya.
14 Ndu ono bụ: Sáyịmonu, ọ gụru Pyita; ọwaa Ánduru, bụ nwunne iya; mẹ Jémusu;
mẹ Jọnu; mẹ Fílipu; mẹ Batólomiyu;
15 mẹ Mátiyu; mẹ Tọ́mosu; ọwaa Jémusu, bụ iya bụ Jémusu Álufiyọsu; mẹ
Sáyịmonu, onye yị l'ọgbo, adzọ t'alị ndu Ju nọduru ndu Ju;
16 mẹ Júdasu, bụ nwatibe Jémusu; mẹ Júdasu Isukáriyọtu, bụ iya mekochaaru deru
Jisọsu ye.

Jisọsu ezi iphe; l'eme ndu
ẹhu dụ ẹji; t'ẹphe ka mma
(Mát 4:23-25)

17 Jisọsu abya enyizita l'ugvu ono; ẹphe l'iya abya anọdu lẹ mgbazita iya; ẹphe
l'ikpetuma ndu ọdo, etso iya nụ; mẹ igweligwe ndu shigbaa lẹ Judíya phuu; mẹ
Jerúsalemu; mẹ ndu iku ẹnyimu Táya mẹ Sayịdónu. Ndu ono bụkota ndu byaru
t'ẹphe nụa iphe oozi; mẹ t'o mee tẹ iphe, emegbaa ẹphe dụ ẹphe mma.
18 Iphe bụ ndu ọgvu akpa ẹhu bẹ ẹhu dụkota mma.
19 Ikpetuma ndu ono atụko eme t'ẹphe byigbaa ya ẹka; okfu l'ike, shi iya l'ẹhu
emeje t'ẹhu dụkota ẹphe mma l'ẹphe ha.

Ọnu-ọma; mẹ aphụ
(Mát 5:1-12)

20 Jisọsu atangobe ẹnya; lee ndu etsoje ụzo iya; sụ ẹphe:
"Ọnu-ọma bụ k'unubẹ ndu ụkpa;
okfu l'ẹke Nchileke bụ eze bụ nk'unu.
21 Ọnu-ọma bụ k'unubẹ ndu ẹgu agụ nta-a;
okfu l'ẹpho e-ji unu.
Ọnu-ọma bụ k'unubẹ ndu ara ẹkwa nta-a;
okfu l'unu a-chịa ọchi.
22 Ọnu-ọma bụ nk'unu teke
aakpọ unu ashị; l'akpọfu unu akpọfu;
l'akọ unu ọnu; l'eku unu ẹjo madzụ;
okfu l'unu kweru kẹ Abụbu-Ndiphe.
23 "T'ẹhu tsọo unu ẹna mbọku ono; t'unu kfụ-lihu tee ẹswa; kẹ l'obunggo unu
ha nshinu l'imigwe; okfu l'ọ bụ ẹge ono bẹ nna ẹphe oche shi mee ndu nkfuchiru
Nchileke.
24 "Ọlobu; nshọo unubẹ ndu nweru iphe;
okfu l'unu natagewaru iphe ruberu unu.
25 Nshọo unubẹ ndu ẹpho jiru nta-a;
okfu l'ẹgu a-gụa unu.
Nshọo unubẹ ndu achị ọchi nta-a;
okfu l'unu a-raa ẹkwa; gụa aphụ.
26 "Nshọo unu teke onyemonye ọbule a-nọdu ekfu l'unu eme ọhuma; okfu l'ọ
kwaphu ẹge ono bẹ nna ẹphe oche phẹ shi kfuaru ndu gude ụgho ekfuchiru
Nchileke."

Oyeru ndu ọhogu obu
(Mát 5:38-48; 7:12a)

27 “Obenu l'iphe ya ekfuru unubẹ ndu anụ iya nụ bụ: Unu yeru ọhogu unu obu;
mejeru onye unu dụ ashị ọhuma;
28 gọjeru ọnu-ọma nụ onye tụru unu ọnu; kfujeru nụ Nchileke k'onye kọru unu
ọnu.
29 Madzụ -chia ngu ẹka l'ishi-nchị; dobefuaru iya ishi-nchị ọphu. Ọ -bụru lẹ madzụ
yetaru ngu uwe ugwẹhu ngu; haa ya t'o yetafua ngu uwe ime ẹhu ngu.
30 Madzụ -bya ngu ọrota iphe i nweru; nụkwa iya ẹya. Ọ -bụru lẹ madzụ wotaru
iphe ngu; ba jịhekwa iya ajị iya.
31 Unu mejeru ndu ọdo ẹge ọ dụ unu tẹ ndu ọdo meeru unu.
32 “Ọ -bụleruphu l'ọo ndu yeru unu obu bẹ unu eyejeru obu nwẹnkinyi; ?bụ egbe
uru ngụnu bẹ unu ritaru iya; kẹle ndu eme iphe dụ ẹji kwaphu ndu yeru ẹphe obu;
bẹ ẹphe eyejeru obu.
33 Ọ -bụleruphu l'ọo ndu emeru unu ọhuma bẹ unu emejeru ọhuma; ?bụ egbe uru
ngụnu bẹ unu ritaru iya; ẹle ndu eme iphe dụ ẹji emejekwaa ẹge ono.
34 Ọ -bụleruphu l'ọo ndu unu ele ẹnya l'unu a-phụ iphe l'ẹka nata bẹ unu ejeje
ụgwo; ?bụ egbe uru ngụnu bẹ unu ritaru iya. Ndu eme iphe dụ ẹji ejejekwaa ndu
eme iphe dụ ẹji ibe ẹphe ụgwo; t'ẹphe nata iphe ha l'ọ bụ ọphu ẹphe jeru ụgwo iya.
35 Iphe unu e-mejechia bụ t'unu yeru ọhogu unu obu; mejeeru ẹphe ọhuma. Unu
jeje madzụ ụgwo; haa ole ẹnya t'a kfụa ya unu; k'ọphu obunggo unu a-ha nshinu.
Ọo ya bụ; unu abụru ụnwu kẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ, bụ Nchileke. Lẹ ndu ẹ-ta madu
iphe-ọma; mẹ ndu bụ ẹjo madzụ bẹ Nchileke emejekwaru-a obu-ọma.
36 Unu bụru ndu obu-imiko ẹge Nna unu bụ onye obu-imiko.”

K'ọnma ndu ọdo ikpe
(Mát 7:1-5)

37 “Unu ba tụrushijekwa ndu ọdo; k'ọphu Nchileke e-te ekpedu unu ikpe. Unu ta
anma madzụ ikpe l'ime obu unu; k'ọphu Nchileke ẹ-ta anmadu unubẹdua ikpe. Unu
gụjeeru ndu ọdo nvụ; k'ọphu Nchileke a-gụjekwaruphu unu nvụ.
38 Unu nụje madzụ iphe; k'ọphu Nchileke a-nụjekwaphu unu. Iphe Nchileke a-paru
dẹe unu l'ẹka bụ iphe e yejiru eyeji; nmawoo ya anmawo; bya atsụa ya atsụtsu; yo
ji godogodo; awụshihu awụshihu. Kẹ l'ọ bụ iphe unu gude tụru iphe yeru madzụ bẹ
Nchileke e-gudekwaphu tụru iphe yeru unu.”
39 Yọ bya anmaaru ẹphe ẹtu; sụ: “Onye ìshì; ?ooduje onye ìshì ibe iya. ?Ẹphe ta
atụkodu nwulahu l'ime nsụ tọo.
40 Onye amụ iphe l'ẹka madzụ ta akajẹkwa onye ezi iya iphe onweru ẹnya. Onye
ono, amụ iphe ono kwa: ọ mụta-gee iphe eezi iya; yọ bya aha l'ọ bụ onye ono, ezi
iya ẹya ono.
41 “?Bụ ngụnu kparu iphe ị phụru nwiphe, laru nwanna ngu l'ẹnya; ọbu l'ẹ tị
phụkwanu ọphu ha l'ọ bụ osweru, gbaru ngu l'ẹnya nke ngu?
42 Ọdo bụ: ?nanu ẹge i gbe sụ nwanna ngu: ‘T'ọ ngabe t'i wofu iya nwiphe, tụru iya
kpọngu l'ẹnya;’ l'ẹke ẹ tị phụkwa ọphu ha l'ọ bụ osweru, gbaru ngu l'ẹnya nke ngu?
Nggụbe o-kfuru-iche-eme-iche ono; vuru ụzo tụfuodu iphe ọphu ha l'ọ bụ osweru,
gbaru ngu l'ẹnya nke ngu; tẹmanu nggu adụ ike phụfu ụzo; tụfu nwiphe ọphu nọ
nwanna ngu l'ẹnya.”

Oshi-ọmi; mẹ akpụru iya
(Mát 7:15-20; 12:33-35)

43 “Ẹ tọ nwedu oshi, ẹhu dụ mma, mịjeru ẹjo akpụru; ọphu 'ọ dụkwa ẹjo oshi,
mịjeru akpụru ọma.
44 Eegudeje akpụru, oshi mịru; maru egbe oshi ọ bụ. Ẹ ta awọtajekwa uchokoro
l'oshi ágà; ọphu 'aawọtajekwa akpụru-ẹra lẹ eri-ẹgbara.

45 Ọkpobe madzụ eshije l'ọkpuberu iphe nọ iya l'obu; wofuta ọkpobe iphe. Ẹjo
madzụ eshijekwaphu l'ẹjo iphe nọ iya l'obu; wofuta ẹjo iphe; kẹ l'ọ bụ iphe jiru iya
obu l'enwushihu enwushihu bẹ ọonoduje ekfu l'ọnu."

K'ụmadzu ẹbo, akpụ ụlo
(Mát 7:24-27)

46 "?Bụ ngụnu kparu iphe unu anọduje eku iya: 'Nnajiufu; Nnajiufu;' l'unu ẹ-be
emeje iphe ya sụru t'unu mee?
47 Iphe bụ onye byakfutaru iya nụ; bya anụa okfu iya; mee ya ememe bẹ ya e-koshi
unu onye ọ dụ l'ọ bụ iya.
48 Ọ dụ l'ọ bụ nwoke, akpụ ụlo; bya awamia alị awami; tụa ọkpa iya l'eli mkpuma.
Yo be teke utso gbaru; mini abya ekpua ụlo ono; tọ ngakpọduanu m'ọo anganga; okfu
l'ọ wamiru ọkpa iya awami; kpụa ya ọhuma.
49 Obenu l'onye anụ okfu iya; too me iya ememe; dụ l'ọ bụ onye kpụru ụlo l'eli alị
mmakanụ; tọ wa ọswa; k'ọphu ọ tụru ọkpa iya. Yo be teke utso byaru; yọ phụfuru
l'ẹkaphu gwọo; daa; zee yọgiriyogiri."

7

Ekweta onye ishi sọja
(Mát 8:5-13)

1 Jisọsu ekfuebe iphe ookfuru ndu jiru ẹke ono; bahushia Kapániyọmu.
2 Yo nweru onye ishi sọja ndu Rómu, iphe eme nwozi iya; l'emeshikpoo ya ike;
k'ọphu ọobyawa anwụhu. Nwozi iya ono b'o yeru obu nshinu.
3 Onye ishi sọja ono anụlephu kẹ Jisọsu; bya ezia ndu bụ ọgurenya ndu Ju t'ẹphe
je arọo Jisọsu t'ọ bya emee t'ẹhu dụ nwozi iya ono mma.
4 Ẹphe abyakfutashia Jisọsu; bya arọshikpoo ya ike: "T'ọ makwaru iphe oo-me; lẹ
nwoke ono kwa onye gbaru kẹ t'o yeru iya ẹka;
5 kẹ l'o yeru ndu alị ẹphe obu; bụru iya kpụru ẹphe ụlo-ndzuko ẹphe-a."
6 Jisọsu etsoru ẹphe jeshia. Ufu nwoke ono adụlephu ntse; onye ishi sọja ono ezia
ndu ọ̀nyà iya t'ẹphe byakfuta Jisọsu bya asụ iya: "Nnajiufu; ba anyịshi onwongu ije;
lẹ ya ta gbakwa kẹ t'ị bataru iya l'ufu.
7 Ẹge ono bẹ ya ta gbakwaphu kẹ tẹ ya byakfuta ngu ntse l'onwiya. Ọ bụa t'i kfua
okfu l'ọnu; nwozi iya a-dụa mma.
8 Lẹ yẹbedua bụ onye nọ madzụ l'ẹka. Yo nwekwaruphu ndu sọja, nọ iya l'ẹka. Ya
-sụ onye ọwaa t'o jee ọwaa; yo jee ya. Ya -sụ onye ọphu t'ọ bya; yọ bya. Ya -sụ nwozi
iya t'o mee ọwaa; yo mee ya."
9 Jisọsu anụlephu iphe ono; yọ dụ iya biribiri. Yọ ghachi; bya asụ mkporo-ọha ono,
etso iya nụ ono: "L'alị Ízurẹlu kpọonu; bẹ ya ta phụkwaa onye kwetaberu ẹge-a."
10 Tẹ ndu ono kwaa rua ufu bẹ nwozi ono gbe kawanụ mma.

Jisọsu eme nwatibe nwanyi,
mma tụfuru; t'o teta

11 Ẹ ta nọdu ọphu baru nwishi; yọ tụgbua jeshia Nénu. Ndu etsoje ụzo iya; mẹ
igweligwe ndu ọdo awụru tsoru iya.
12 Yo rutadelephu ọnu-ụzo, e shi abahụ mkpụkpu ono; a pawaru odzu nwoke ọbu,
bụ iya bụ nne iya nwa lanụ eje elili. Nne iya ono bụ ọwaa, nji iya ẹ-ta nọhedu-a.
Ndu mkpụkpu ono adụ l'igwe wụfuta bya eswiru nwanyi ono.
13 Ya ndono; Nnajiufu aphụlephu nwanyi ono; imiko iya egude iya. Yọ sụ nwanyi
ono: "T'o gberuma; t'ẹ b'ọ rahẹ ẹkwa."
14 Jisọsu abya ebyia ẹka l'ẹkpakpara ono, odzu ono zẹ ono. Ndu ono, pa iya nụ ono
evudo. Yọ sụ odzu ono: "Nwokorọbya; ya sụru ngu t'i gbeshi."

15 Onye ono, nwụhuru anwụhu ono egbeshi; wata okfu okfu. Jisọsu eduru iya nụ
nne iya.
16 Egvu eria ẹphe ẹhu l'ẹphe ha; ẹphe ajalahaa Nchileke ajaja; sụ: "Eze onye
nkfuchiru Nchileke alụfutaru ẹphe-o! Nchileke kpakfutawaru ndu nk'iya-o!"
17 E kfugbaru okfu Jisọsu l'alị Judíya mgburumgburu mẹ lẹ ndu bupheru Judíya
mgburumgburu.

Ndu ozi Jọnu Baputizimu
(Mát 11:1-19)

18 Ndu etsoje ụzo Jọnu akọkotaru Jọnu iphe ono l'ọ ha.
19 Jọnu abya ekua ndu etsoje ụzo iya ụmadzu ẹbo; bya ezi ẹphe t'ẹphe je ajịa
Nnajiufu: "?Bụ iya bụ onye ọbu, a-byanụ ọbu; tọo t'ẹphe lee ẹnya onye ọdo?"
20 Ndu ono erua bya asụ Jisọsu: "Lẹ Jọnu Baputizimu zikwaru t'ẹphe bya ajịa: '?
Bụ nggu bụ onye ọbu, abyanụ ọbu; tọ t'ẹphe lee ẹnya onye ọdo?' "
21 Teke ono bẹ Jisọsu meshileruphu igweligwe ndu ẹhu dụ ẹji; ẹphe akọrohu. Ndu
ẹjo iphe-ememe eme; mẹ ndu ọgvu bu l'ẹhu; b'o mekotaru; ẹphe aka mma. Igweligwe
ndu ọphu atsụ ìshì b'o mekwaruphu; ẹphe aphụlahaa ụzo.
22 Yọ sụ ndu ono, Jọnu ziru ono: "Unu je akọoru Jọnu iphe unu gude ẹnya unu
phụa; mẹ iphe unu gude nchị unu nụa. Unu sụ iya lẹ ndu ìshì b'e mewaru; ẹphe
aphụ ụzo. Ndu ngvụru ejewa ije. Ndu ẹhu-labụ b'e mewaru; ẹphe akakọta mma.
Ndu nkịchi anụwa iphe lẹ nchị. Ndu nwụhuru anwụhu b'e mewaru; ẹphe eteta;
nọdu ndzụ. Ndu ụkpa b'e ziwaru ozi-ọma.
23 Ọnu-ọma bụ k'onye ya ẹ-ta bụdu ụkfu nọduru!"
24 Ndu ono, Jọnu ziru ono atụgbulephu; Jisọsu awata okfuru ikpetuma ndu ono kẹ
Jọnu; sụ ẹphe: "?Bụ ngụnu bẹ unu jeru aphụphu l'echi-ẹgu? ?Bụ aswara, phẹrephere
apanga apanga?
25 ?Bụ ngụnu bẹ unu jehunuru aphụphu? ?Unu jeru ọphu nwoke, yeru uwe, ama
mma? ?Unu ta amadụ lẹ ndu kwaru ngwa oke amadụ; bya eburu l'eri ọva ọva bụ
ndu bu l'ufu ndu eze?
26 ?Bụ ngụnu ọdo bẹ unu jefuaru aphụphu? ?Bụ onye nkfuchiru Nchileke tọo? Ya
sụru unu: Iyee; ọ bụ iya ndono. Onye unu phụru bụkwa onye gbe ka onye nkfuchiru
Nchileke ọkpobe akaka.
27 Ọ bụ iya bụ onye ono, Nchileke kfuru okfu ẹhu iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
'Ọwaa bụ nwozi iya. Ya e-zi iya t'o vuru ngu ụzo je je abọ-oduru ngu ụzo.'
28 Tẹ ya karu unu: ẹ tọ dụkwa onye ka Jọnu l'iphe bụ iphe madzụ mụru lẹ mgboko-
a. Obenu l'onye bụ iya bẹ ọnodu iya katsụkpo ọla alị l'ẹke Nchileke bụ eze gbe kakwa
Jọnu nshinu."
29 Ndu ono l'ẹphe ha jeye mẹ ndu akịriko anụa iphe Jisọsu kfuru; sụ lẹ Nchileke bụ
onye doberu ẹka ndoo; lẹ Jọnu metsuaru ẹphe baputizimu.
30 Obenu lẹ ndu Fárisii; mẹ ndu ezije ekemu jịkaru uche-obu Nchileke l'onwẹphe;
bya abụru ndu Jọnu ẹ-te mehedu baputizimu.
31 Jisọsu asụ: "?Bụnua ngụnu bẹ ya a-tụru ọgbo nta-a yeru? ?Bụkpo ngụnu bẹ
ẹphe dụ l'ọ bụ iya?
32 Ẹphe dụlephu l'ọ bụ ẹgirima, nọ l'edukfu; l'eku ibe ẹphe oku; sụ: 'Ẹphe phụru
unu opu; unu te kwe ote egvu. Ẹphe agụa egvu anwụhu; unu ta ra ẹkwa.'
33 Kẹle Jọnu Baputizimu bẹ byaru nụ; to nwe iphe o kweru eriri; tọo ngụ mẹe. Unu
asụ l'ọgvu bu iya l'ẹhu.
34 Yẹbe Abụbu-Ndiphe abyaakwanua bya anọdu eri; l'angụ; unu asụ t'e nenu: lẹ
ya bụ o-ri-nri; bụru ọ-ngụ-mẹe; bụru ọnya ndu akịriko; mẹ ndu eme iphe dụ ẹji.
35 Obenu lẹ ndu kwetaru mmamiphe Nchileke; ekoshi lẹ mmamiphe iya bụ ọkpobe
mmamiphe."

Jisọsu nọ lẹ kẹ Sáyịmonu,
onye Fárisii

36 Tọ dụ iya bụ; onye Fárisii lanụ abya ezia Jisọsu t'ọ bya t'ẹphe ria nri. Yo rua kẹ
nwoke ono; bya anọdu kẹ nri ọbu.
37 Nwanyi ọbu, bụ nwanyi ọkpara lẹ mkpụkpu ono anụlephu l'ọ nọ l'ụlo onye
Fárisii l'eri nri; wota akpamu manụ senti ọbu, l'ere ntụmatu; byatashia.
38 Yọ bya evudo Jisọsu l'iku ọkpa; wata ọra ẹkwa. Yọ kwashịlahaa Jisọsu ẹnya-
mini l'ọkpa; gude ẹgbushi, nọ iya l'ishi efucha iya ẹya; etsuta iya ọnu l'ọkpa ono;
bya eworu manụ senti ono wụa ya l'ọkpa ono phẹ ẹbo.
39 Onye Fárisii ono, kuru iya oku nri ono aphụle iya phụ; rịa: "Lẹ ndẹge nwoke-wa
bụ onye nkfuchiru Nchileke l'oswiya; ọ gẹga maru onye nwanyi-a, ebyi iya ẹka ẹge-a
bụ; kẹle nwanyi ono megburu onwiya l'ẹjo iphe."
40 Jisọsu asụ iya: "Sáyịmonu; o nweru iphe ya e-kfuru ngu."
Sáyịmonu asụ iya: "O-zi-iphe! ?Bụkwa ole?"
41 Jisọsu asụ iya: "Nwoke lanụ bẹ nweru ụmadzu ẹbo, o jeru ụgwo. Onye lanụ ji
iya ụgwo ụkporo pọngu labụ lẹ pọngu iri. Onye ọphu ejiru iya ụgwo pọngu ise kpụ.
42 A nọnyaa; ẹphe ta dụ ike kfụa ya ụgwo ono. Yọ pakọtaru ẹphe haa; ẹphe ẹbo;
sụ t'ẹphe riwa iya ru. ?Bụ onye ole bẹ a-ka iya oyeru obu l'ẹphe ẹbo ono?"
43 Sáyịmonu asụ iya: "Lẹ ya arịkwa l'ọ bụ onye onanu, ọ haru okpoga ọphu ka
nshinu ono."
Jisọsu asụ iya: "I kfutaru iya."
44 Yọ bya aghaa ẹnya l'ẹke nwanyi ono nọ; sụ Sáyịmonu: "?Ị phụru nwanyi-a? Ya
bataru l'ụlo ngu; t'ị nụ iya mini tẹ ya kwọo ọkpa. Ọle o gude ẹnya-mini kwọo ya
ọkpa; bya egude ẹgbushi, nọ iya l'ishi fuchaa ya ẹya.
45 Ẹ ti tsutadu iya ọnu k'ekele. Obenu lẹ keshinu ya bataru b'ẹ tọ hadu iya otsuta
ọnu l'ọkpa.
46 Ẹ tị wụkwa iya manụ l'ishi; gude kwaaru iya ẹbyee. Ọle nwanyi-a gude manụ
senti, eshi mkpọ; l'ere ire nshinu wụkota iya l'ọkpa.
47 Ọo ya bẹ ya eme tẹ ya karu ngu: A gụwaru nwanyi-a nvụ l'iphe, bụ iphe, dụ ẹji,
o meshiru. Ọo ya kparu iphe o yeru iya obu nshinu. Obenu l'onye a gụru nvụ l'iphe,
ha nwanshị eyeje obu nwanshị."
48 Yọ sụ nwanyi ono: "A gụwaru ngu nvụ l'iphe dụ ẹji ngu l'ọ ha."
49 Ndu ono, ẹphe l'iya eri nri ono awata iya ekfukfu; sụ: "?Bụ onye ndọ-ọ; mbụ
onye ọphu agụjefuaru madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji, onye ọbu meru?"
50 Jisọsu asụ nwanyi ono: "Ekwekwe ngu dzọwaru ngu. Lashia l'ẹhu-agu."

8

Ụnwanyi, etso Jisọsu

1 Lẹ ntso-l'ọhu ono; Jisọsu atụko obodo; mẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ejephe; l'ara
ozi-ọma k'ẹke Nchileke bụ eze arara. Ụmadzu iri l'ẹbo ono etsokwaru iya phụ;
2 mẹwaru ụnwanyi, Jisọsu haru mee t'ẹhu dụ ẹphe mma. Mbụ ndu ọ chịfutsuaru
ọgvu, bu ẹphe l'ẹhu; mẹ l'iphe-ememe mmanu ọdo. Ụnwanyi ono bụ: Méri ọphu
eekuje Mágudala; mbụ onye Jisọsu chịfuru ọgvu ẹsaa l'ẹhu;
3 mẹ Jowána; nyee Kúza, bụ onye ishi ndu eletaru Hérọdu ẹnya l'ẹkù iya; mẹ
Suzána; mẹwaru igweligwe ndu ọdo. L'ẹphe ha gude iphe ẹphe nweru eyeru Jisọsu
phẹ ẹka l'ozi ẹphe.

Ẹtu, eegude onye
agha nebyi iphe anma
(Mát 13:1-9; Mak 4:1-9)

4 Ya ndono; ndiphe abya azaa; dzua l'ẹke ọ nọ. Ndu ono bụ ndu shitsua lẹ mkpụkpu,
dụ iche l'iche. Yo gude ẹtu; sụ ẹphe:
5 "Lẹ nwoke lanụ jeru ọgha nebyi iphe iya. L'ọogha nebyi iphe ono b'o nweru ndu
ọphu daru lẹ mkpoworo ụzo. E gude ọkpa dzọpyashia ya; ụnwenu abya atụtua ya.
6 Ndu aharu daa l'alị mkpuma. Efufu, oofushikwadua; yọ kụnwushihuwaphu; kẹle
mini ta nọdu lẹ mkpuma ono.
7 Yo nweru ndu ọphu daru l'alị ogvu. Yẹle ogvu ono atụko fushia; l'evu; jeye ogvu
ono akpagbushia ya.
8 Yo nwekwaruphu ndu ọphu daru l'alị-ọtsu. Yọ bya efushia; vuta; mịa; mịtatsua
ụkporo ise ise."
Jisọsu ekfutsua ẹge ono; bya araa ya arara; sụ: "T'onye nweru ẹnu-nchị; nụkwaa
ya."

Iphe, kparu iphe Jisọsu
egudeje ẹtu ezi iphe
(Mát 13:10-17; Mak 4:10-12)

9 Ndu etsoje ụzo iya ajịa ya iphe ẹtu ono bụ.
10 Yọ sụ ẹphe: "Ọ bụ unubẹdua b'e meru t'unu maru iphe ono, e shi domigbaa edomi
ono bụ, bụ iya bụ k'ẹke Nchileke bụ eze. Obenu lẹ ndu ọdo b'a tụkoru iphemiphe
ọbule ono anmaru l'ẹtu ẹtu; k'ọphu bụ l'ẹphe e-le ẹnya nta; lee imo; tọ dụ iphe ẹphe
aphụ. Ẹphe anụa nta nụa imo; tọ dụ iphe aga ẹphe ẹnu-nchị."

Iphe ẹtu onye agha
nebyi iphe ono bụ
(Mát 13:18-23; Mak 4:13-20)

11 "Ọwaa iphe ẹtu ono bụ ndọ-ọ: Nebyi iphe ono bẹ bụ okfu Nchileke.
12 Ndu ọphu daru l'ẹswara ụzo; dụ l'ọ bụ ndu ọphu nụtsuleruphu okfu ono;
Obutuswe abya anafụ ẹphe okfu ono, e kfuru, nọ ẹphe l'ime obu ono; t'ẹphe be
kweta t'a dzọfuta ẹphe.
13 Ndu ọphu daru l'alị mkpuma; dụ l'ọ bụ ndu ọphu bụ teke ẹphe nụru okfu ono
bẹ ẹphe natakpọoru iya l'ẹhu-ọtso-ẹna. Obenu l'ẹ tọ gbadu ẹphe ọgvu l'obu. Ẹphe
ekweta kpọo ụkfu nwanshị; iphe-adata abyatashia; ẹphe agwọbe iya; dashịkota.
14 Ndu ọphu daru l'alị ogvu; bụ ndu ọphu nụtsuleruphu okfu ono; jenya; oke
mgbamuche; ẹku; mẹ iphe-ọtso-ẹna, nọ lẹ ndzụ ẹphe akpanụka ẹphe ẹhu; ozi-ọma
ono te rehe ẹphe ire l'ẹhu.
15 Ndu ọphu daru l'alị-ọtsu; bụ ndu ọphu nụru okfu ono; bya egude ọgbodo
obu-ọma gudeshia ya ike; taa nshi; kfukashia okfu Nchileke ono jeye teke ndu ọdo
kwetaru."

Ẹ te eyejedu ọku l'urọku;
kpuchia ya iphe
(Mak 4:21-25)

16 "Ẹ to nwekwa onye yejeru ọku l'urọku; gbe woru iphe kpuchia ya; m'ọ kwanu
gbe wota iya nwua lẹ mkpuli oshi-azẹe. Ọ bụ l'eli agọmu bẹ aatukobeje iya; k'ọphu
onyemonye ọbule, bataru nụ a-phụ iphoro iya.
17 "Kẹ l'ẹ to nwekwa iphe e domiru edomi, ẹ te emekochadua wofuta l'iphoro; to
nwe iphe eeme lẹ mpya, ẹ te emekochadua mee t'a maru l'iphoro.
18 "Unu kwabẹkwa ẹnya l'iphe unu anụ lẹ nchị; l'onye nweru nụ bẹ Nchileke a-
nụfukwaa ọdo. Onye ẹ-te nwedu nụ bẹ nwiya ọphu o tubesu lẹ ya nweru bẹ oo-gbe
natafụkwaa ya nụ."

Nne Jisọsu; mẹ unwunne iya
(Mát 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 E meebe; nne Jisọsu; mẹ unwunne iya abyakfutashia ya. Obenu l'ẹphe ta dụdu
ike phụ iya; kẹle madzụ ha l'igwe l'ẹke ono.
20 Yo nweru onye jeru je asụ iya: "Lẹ nne iya; mẹ unwunne iya nọkwa l'etezi; eme
t'ẹphe l'iya phụ."
21 Yọ sụ: "L'ẹ to nwekwa ndu ọdo, bụ nne iya; mẹ unwunne iya ọdo; gbahaa ndu
nụru okfu Nchileke; l'eme iya ememe."

Oke phẹrephere anụru iya okfu
(Mát 8:23-27; Mak 4:35-41)

22 Yo be ujiku lanụ; Jisọsu yẹle ndu etsoje ụzo iya abahụ l'ụgbo. Yọ sụ ẹphe t'ẹphe
l'iya dafụ azụ eze ẹnyimu ono azụ iya ọphu. Ẹphe akpọru ụgbo ono tụgbua;
23 jenyaa; mgbẹnya atsụ Jisọsu. Oke phẹrephere egude eyii-mini byakfutashia ẹphe
l'echi mini ono. Mini awujilahaa ụgbo ono; ẹphe awalahaa awawa.
24 Ẹphe eje etee Jisọsu; sụ iya: "Nnajiufu; Nnajiufu; ụgbo abyaakwa ẹphe
ekpukpu."
Yo gbeshi je abaaru oke phẹrephere ono; mẹ eyii-mini ono mba. Yọ bụru kengu;
ẹke ono adakọta shịkongu.
25 Yọ sụ ẹphe: "?Nanụhunu ekwekwe unu ọbu?"
Ẹphe atsụlahaa egvu; gude ẹhu-anmanma jịlahaa onwẹphe: "?Bụ egbe onye
ngụnu dụ ẹge ọwaa, phẹrephere yẹle eyii-mini anụru okfu?"

Nwoke, ọgvu bu l'ẹhu
(Mát 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Jisọsu phẹ abya erua l'alị ndu Gérasa, nọ cheeru Gálili ifu.
27 Ọ kwadụa alụfuta, ọolufuta l'ụgbo; nwoke ọbu, ọgvu jiru ẹhu, shi lẹ mkpụkpu
ono agbakfutashia ya. Nwoke ono b'o tewaru ẹnya; k'ọphu o yeberu uwe l'ẹhu;
k'ọphu ọ bụru k'obu l'ụlo. Yọ bụru l'ikirikpọo b'o bu.
28 Yọ phụlephu Jisọsu; chia mkpu bya abụru iya pẹe l'ifu; chia mkpu; sụ: "Jisọsu,
Nwatibe Nchileke ọphu bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ! ?Bụ ngụnu bẹ nggu l'iya ji. Ya
arọkwa ngu arọro: ba anụkwa iya aphụ."
29 Iphe meru iphe nwoke ono kfuru iphe ono bụ lẹ Jisọsu bẹ sụhawaru ọgvu ono
t'o shi nwoke ono l'ẹhu lụfuta. Kẹ l'ugbo olemole bẹ abụje; ọgvu ono byawa ẹge ono;
a tụa ya mkpakọbe l'ẹka; mẹ ọkpa; l'eche iya nche. Obenu l'ọojikojelee iphe ono
zubushia; ọgvu ono alọru iya lashia l'echi-ẹgu.
30 Jisọsu ajị ya: "?Ẹpha ngu bụ ngụnu?"
Yọ sụ iya: "L'ẹpha iya bụ Ụnubuku;" okfu l'ẹphe ha l'igwe wụba iya l'ẹhu.
31 Ọgvu ono atụko rọo ya t'ẹ b'ọ sụkwa t'ẹphe wụba l'ime Iduma Maa ono.
32 Yo nweru igweligwe ezi, nọ l'iku ugvu l'ẹke ono ata nri. Ẹphe arọlahaa Jisọsu t'o
kwe t'ẹphe wụbachia ezi ono l'ẹhu. Ya ndono; Jisọsu ekweta t'ẹphe wụba iya.
33 Ọgvu ono awụfuta nwoke ono l'ẹhu; je awụba igwe ezi ono l'ẹhu. Ezi ono afọta
ọso; shi lẹ kperekpere ẹke ono; je aphụlahu l'eze ẹnyimu ono; mini eworu ẹphe
rigbushia.
34 Ndu shi eche ezi ono aphụlephu iphe meru nụ; gbakashịhu; je eworu iya dooru
ndu, bu l'ime mkpụkpu; mẹ ndu ọphu bu l'ime obodo.
35 Ndu madzụ awụfuta jeshia t'ẹphe je aphụ iphe, meru nụ. Ẹphe abyakfuta Jisọsu;
bya aphụa onye ọbu, ọgvu shi l'ẹhu wụfuta ọbu l'ẹke ọ nọnyabe iya; gbe yewanu
uwe; nwewarunu egomunggo. Ẹphe atsụlahaa egvu.
36 Ndu phụru iphe meru nụ akọoru ẹphe ẹge e gude dzọta onye ono, ọgvu shi bujia
ẹhu ono.
37 Ya ndono; ndu bupheru mkpụkpu Gérasa mgburumgburu arọlahaa Jisọsu t'o
gbeshiru ẹphe l'alị; kẹ l'egvu guderu ẹphe. Jisọsu abahụshia l'ụgbo; lashia azụ.

38 Nwoke ono, a chịshiru ọgvu l'ẹhu ono arọlahaa Jisọsu tẹ yẹle iya yịru.
Jisọsu te kwe; sụ iya:
39 “Laa ndu-unu je ekfukashia iphe Nchileke meru ngu.”
Nwoke ono atụgbua; tsoru mkpụkpu ono l'ekfukashi iphe Jisọsu meru iya.

Nwatibe Jáyirọsu;
mẹ nwanyi, nsọ eme
(Mát 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Jisọsu alatalẹphu azụ; igweligwe ndu ono anabata iya ọhuma; okfu l'ẹphe shi elehawa ẹnya iya.
41 Yo nweru nwoke lanụ, aha Jáyirọsu, bụ onye ishi ụlo-ndzuko. Yọ bya adaa Jisọsu l'iku ọkpa; l'arọ iya; l'eyeru iya ẹka-l'alị t'ọ bya nk'iya.
42 Ishi iya abụru l'ọo nwata-nwanyi lanụ bẹ nwoke ono mụtaru. Iphe nwata ono nọwaru bụ iphe dụ l'ọ bụ afa iri l'ẹbo. Nwata ono l'ese anwụhu.
Jisọsu etsoru iya jeshia; madzụ awụ gidigidi; akpa mkpa; l'etso iya ẹka labụ.
43 Yo nwekwaruphu nwanyi lanụ, nsọ mewaru mkpụrumkpuru: afa iri l'ẹbo, yị lẹ ndu ono. Nwanyi ono bẹ tụkowaru iphemiphe ọbule, o nweru mephushikota l'ẹka ndu eme ọgvu; tọ dụ onye ọphu metaru iya nụ.
44 Yo shia Jisọsu ụzo azụ; pyota byia ọnu-uwe iya ẹka; kperengu: nsọ ono ebuhu.
45 Jisọsu asụ: “?Bụ onye byiru iya ẹka?”
Tọ dụ onye kweru l'ọo ya. Pyita asụ iya: “Nnajiufu; ?mbụ l'igweligwe madzụ ekpo ngu ruturutu ẹka labụ; l'akpa ngu mkpa ẹge-a.”
46 Jisọsu asụkwaphu: “L'o nweru onye byiru iya ẹka; kẹle ya maru l'o nweru ike, shi iya l'ẹhu lụfu.”
47 Nwanyi ono amaru lẹ ya te edomikotadu iya. Yo gude ẹhu-anmanma je adaa Jisọsu pẹe l'ifu; bya araa ya arara l'ifu edzudzu ọha ono iphe kparu iphe ya byiru ẹka l'uwe Jisọsu; kfukwaaphu ẹge ya gude dukebewaphu mma teke ono teke ono.
48 Jisọsu asụ iya: “Nwa iya nwanyi; ekwekwe ngu mewaru t'ẹhu dụ ngu mma. Lashia l'ẹhu-agu!”
49 Yo gudekwadua ẹge ono l'ekfu; onye shi kẹ onye ishi ụlo-ndzuko ono abya asụ nwoke ono: “Ọphu t'ị haa O-zi-iphe; be ekfuchihe iya nchị; lẹ nwatibe ngu kẹ nwanyi ono bẹ ike gvụakwaru.”
50 Jisọsu anụa ya; sụ iya: “Ba atsụshi egvu; ọ bụa t'i kweta! I -kweta bẹ nwatibe ngu a-dụ-a mma.”
51 Jisọsu abyarutalephu ufu ono; tọ dụhe onye o kwekwaduru tẹ yẹle iya yịru bahụ l'ụlo ono; gbahaa Pyita; Jọnu; Jémusu; mẹ nne lẹ nna nwata ono.
52 Iphe bụ onyenọnu l'agụ aphụ; ara ẹkwa nwata ono. Jisọsu asụ: “Unu ba agụshi aphụ; l'ẹ t'ọ nwụhudu anwụhu. Ọo mgbẹnya bẹ ooku.”
53 Ẹphe eze iya ọchi; kẹ l'o doru ẹphe ẹnya lẹ nwata ono bụ anwụhu b'ọ nwụhuru.
54 Yọ bya alọta nwata ono l'ẹka; kua ya; sụ: “Nwata; teta.”
55 Nwata ono eteta; latashia azụ l'ọ̀rù iya; kwolihu. Jisọsu asụ t'a nụ iya iphe t'o ria.
56 Yọ dụ ndibe ẹphe biribiri. Yọ sụ t'ẹ b'ọ dụkwa onye ẹphe e-kfuru iphe ono, meru nụ ono.

9

Jisọsu ezifu ndu ishi-ozi
ụmadzu iri ẹbo
(Mát 10:5-15; Mak 6:7-13)

1 Jisọsu abya ekukobe ụmadzu iri l'ẹbo ono l'ẹkalanu; bya eyeshiru ẹphe ọku t'ẹphe gude ike chịfuje ọgvu; m'o -ruhuru; ike ọgvu ọbu dụ ịdagha; mẹ t'ẹphe meje tẹ madzụ ka mma l'iphe-ememe, eme iya nụ.

2 Yọ bya ezia ẹphe t'ẹphe je araa k'ẹke Nchileke bụ eze arara. Ọdo bụ t'ẹphe meje
ndu iphe eme t'ẹphe ka mma.
3 Yọ sụ ẹphe: "Unu ba adụkwa iphe unu e-gude gbeshi ije. Unu be egudekwa
nwoshi-ogude-l'ẹka; unu ta apa ẹda; unu te egude nri; unu te egude okpoga; unu te
eye akpata uwe labụ.
4 Iphe bụ ufu, unu bahụru; unu nọdulekwaphu l'ẹke ono. Unu -shi ẹke ono; unu
ejeshia mkpụkpu ọdo.
5 Iphe bụ ẹke unu jeru, a jịkaru unu; unu lụfuta lẹ mkpụkpu ọbu; jịshia udzu-ẹja,
nọ unu l'ọkpa; gude koshi l'ẹka unu ta dụhedu iya."
6 Ẹphe atụgbua; jephelahaa lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu; ezi ozi-ọma; l'emekwaphu
t'ẹhu dụ ndu iphe emetsua mma l'ẹkemeke ọbule.

Iphe agbachi Hérọdu ẹnya
(Mát 14:1-12; Mak 6:14-29)

7 Ọ-chị-ọha, bụ Hérọdu anụkota iphe ono, meru nụ ono; yọ gbachia ya ẹnya. Yo
nweru ndu sụru l'ọ bụ Jọnu tetaru nọdu ndzụ ọdo.
8 Ndu asụ l'ọo Eláyija lụfutaru; ndu asụ l'ọo onye lanụ l'akahụ ndu nkfuchiru
Nchileke tetaru.
9 Hérọdu asụ: "Jọnu bụ ọwaa, ya ziwaru; e je ebutaru iya ishi-a? Bụhunu onye bụ
onye ọwaa, ya anụ ụdu iya ẹge-a?" Yo selahaa ẹge ee-shi tẹ yẹle Jisọsu phụ l'ifu l'ifu.

Jisọsu anụ ụnu madzụ iri ẹbo l'ụkporo madzụ iri nri
(Mát 14:13-21; Mak 6:30-44; Jọn 6:1-14)

10 Ndu ishi-ozi ono ejegee; bya alata; bya akọkotaru Jisọsu iphe ẹphe meru l'ọ ha.
Yo duta ẹphe; ẹphe ayịru jeshia Bẹtusáyida nwẹnkinyi ẹphe.
11 Igweligwe ndu ono anụa ya; wụ-tsoru iya. Yọ nabatakpọo ẹphe ọhuma; bya
awataru ẹphe okfuru kẹ ẹke Nchileke bụ eze; l'emetsua ndu iphe eme t'ẹphe ka
mma; mbụ ndu ọ dụ t'ẹphe ka mma.
12 Yo be l'ụzo urẹnyashi; ụmadzu iri l'ẹbo ono abyakfutashia ya; bya asụ iya: "Ọphu
t'ị sụ igweligwe ndu-a t'ẹphe bahụgbaa lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu; mẹ l'ufu l'ufu ndu-
a, bupheru mgburumgburu-wa je akpata nri, ẹphe e-ri; chọo ẹke ẹphe a-radụ; kẹ
l'ẹke-a, ẹphe nọ-a te nwekwa ndu bu iya nụ."
13 Yọ sụ ẹphe: "Unubẹdua; unu nụnu ẹphe iphe t'ẹphe ria."
Ẹphe asụ iya: "Mẹ mkpakọ iphe ẹphe gude l'ẹke-a kwa ishi buredi ise; mẹ ẹma
labụ nkịnyi iya. ?Tọo t'ẹphe je l'onwẹphe je akpataru igweligwe ndu ọwaa nri?"
14 Ndu, nọ l'ẹke ono; bẹ rukwaru ụnu unwoke iri l'ẹbo; l'ụkporo unwoke iri.*
Jisọsu asụ ndu ono, etsoje ụzo iya ono: "T'ẹphe mee ẹphe t'ẹphe nọdugbaa anọdu
l'itsutsu l'itsutsu: ụkporo ẹbo-ẹbo l'iri-iri."
15 Ẹphe abya emee ya ẹge ono: doo ndu ono; ẹphe anọdukota anọdu l'ẹphe ha.
16 Yọ bya ewota ishi buredi ise ono; mẹ ẹma labụ ono; bya apalia ẹnya imeli; kele
Nchileke ekele kẹ nri ono; washịa ya; woru iya nụ ndu etsoje ụzo iya t'ẹphe woru iya
doberu igweligwe ndu ono l'ifu.
17 Ẹphe atụko ria ya rijishia ẹpho. Ndu etsoje ụzo iya abya atụtukobe ụnwu ibiribe
iya ọphu ẹphe riphodoru; yo ji nkata-ivu iri l'ẹbo.

Pyita ekfu onye Jisọsu bụ
(Mát 16:13-19; Mak 8:27-29)

18 Yo be teke Jisọsu nwẹnkinyi iya nọ; l'ekfu anụ Nchileke yẹle ndu etsoje ụzo iya
anọdu l'ẹke ono. Yọ jị ẹphe: "?Bụkpo onye bẹ ndiphe asụje lẹ ya bụ?"

---

* **9:14 9:14** Iphe ọ bụ bụ 5,000.

19 Ẹphe asụ iya: “L'o nweru ndu asụje l'ị bụ Jọnu Baputizimu; nweru ndu asụje
l'ị bụ Eláyija; nweru ndu asụje l'ọo onye lanụ l'akahụ ndu nkfuchiru Nchileke bẹ
tetarunu.”
20 Yọ jị ẹphe: “?Unubẹdua; unu sụkwanuru lẹ ya bụ onye?”
Pyita asụ iya: “Ọo nggu bụ Kuráyisutu ọbu, bụ iya bụ Onye Ndzọta ono, shi l'ẹka
Nchileke ono.”

Jisọsu ekfu lẹ ya e-je
iphe-ẹhuka; nwụhu
(Mát 16:20-28; Mak 8:30—9:1)

21 Yọ nmaaru ẹphe ọkwa; sụ ẹphe t'ẹ b'ọ dụkwa onye ẹphe e-kfuru iphe ono;
22 sụ ẹphe: “Lẹ yẹbe Abụbu-Ndiphe jefutajekwa iphe-ẹhuka, ha igweligwe. Ndu
bụ ọgurenya; ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu a-jịka iya;
woru iya gbua. A -nọo abalị ẹbo; kẹ ẹto; Nchileke emee ya: ya eshi l'ọnwu teta; bya
anọdu ndzụ ọdo.”
23 Jisọsu asụ ẹphe l'ẹphe ha: “O -nweru onye ọ dụ t'o tsoru iya; t'onye ono wofu
ẹnya l'ẹhu k'onwiya. T'onye ono vuta oshi-osweru k'ọnwu iya mbọku-mbọku; tso iya.
24 L'iphe bụ onye eme tẹ ya dzọo onwiya ndzụ l'onwiya; e-tufakwa iya etufua.
Obenu l'onye gudekwanu okfu ẹhu yẹbe Abụbu-Ndiphe tufaa ndzụ iya; a-dzọta
onwiya ndzụ.
25 Mbụ; ?bụ ngụnu bụ uru, madzụ ritaru; m'o -nwekotaru iphemiphe ọbule, nọ lẹ
mgboko-a; tufaa ndzụ iya; laa onwiya l'iyi.
26 Kẹ l'onye ya dụ iphere; okfu, ya ekfu adụ iya iphere; onye ọbu bẹ iphere iya a-
dụkwaphu yẹbe Abụbu-Ndiphe mẹ ya nọdulephu l'ọcha-vịi iya l'abya; mẹ l'ọcha-vịi
kẹ Nna iya; mẹ l'ọcha-vịi kẹ ụnwu ojozi-imigwe, dụ nsọ.
27 Ọle; kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'o nwetsuaru ndu haru vudo l'ẹke-a, ẹ-ta hadu kẹ
nwụhu anwụhu; gbahaa l'ẹphe phụ-oduru ẹge Nchileke shi ekoshi l'ọo ya bụ eze.”

Jisọsu egbu nwịinwii
(Mát 17:1-8; Mak 9:2-8)

28 A nọlephu iphe ruru abalị ẹsato; k'ọphu o kfuru iphe ono; yo duta Pyita; mẹ
Jọnu; mẹ Jémusu jeshia eli ugvu; okfuru nụ Nchileke.
29 Yo kfunyalephu nụ Nchileke; ifu iya agbanwee; iphe bụ uwe iya egbufu; gbulahaa
oswi kẹ nwịinwii.
30 A bya ele ẹnya; akahụ ndiche ụmadzu ẹbo ọdo anọduwa ekfu anụ iya. Ụmadzu
ẹbo ono bụ Mósisu; mẹ Eláyija.
31 Ẹphebedua anọdukwaphu l'ọcha-vịi imigwe; ẹphe lẹ Jisọsu l'ekfu kẹ anwụhu,
ọo-nwụhu, bụ iphe Nchileke tụberu l'oo-me iya lẹ Jerúsalemu.
32 Teke ono bẹ Pyita mẹ ndu ẹphe l'iya yị gbe kumiwanu mgbẹnya ekumi. Ẹphe
etehu; bya aphụa ọcha-vịi iya ono; phụkwaaphu ụmadzu ẹbo ono, ẹphe l'iya vudo
l'ẹke ono.
33 Ụmadzu ẹbo ono abyadẹlephu ọha Jisọsu; Pyita asụ iya: “Nnajiufu; ọ dụkwanu
mma l'ẹphe nọ l'ẹke-a. T'ẹphe tụnua ada ẹto: nanụ nke ngu; nanụ kẹ Mósisu; nanụ
kẹ Eláyija.” Pyita ta mahẹdu iphe ookfu.
34 Yoo kfukwadua ẹge ono; urukpu abya asakputa ẹphe. Pyita phẹ ẹphe ẹto awata
ọtsu egvu l'urukpu ono sakputaleruphu ẹphe.
35 Olu-okfu eshi l'urukpu ono; sụ: “Ọwaa bụ Nwata iya kẹ nwoke, ya fọtaru. Unu
nụjekwaa iphe ookfu!”
36 Olu-okfu ono ekfuebelephu iphe ono; onye a phụru l'ẹke ono abụwarunu Jisọsu
nwẹnkinyi iya. Ẹphe anọ-kirishia kẹ nwa teke ono; tọ dụ onye ẹphe kfuru iphe ono,
ẹphe phụru ono.

Jisọsu agwọ nwata nwoke, ọgvu bu l'ẹhu
(Mát 17:14-18; Mak 9:14-27)

37 Yo be echile iya l'ẹphe nyizitatsuaru l'eli ugvu ono; a dụ l'igwe wụ-kfuta iya.
38 Ya ndono; nwoke lanụ l'igwe ndu ono arashia; sụ: "O-zi-iphe! Ya arọ ngu t'i lenua nwatibe iya-a ẹnya; kẹle nwata ono bụ iya bụ nwa lanụ, ya nweru.
39 L'o nweru egbe ọgvu, abyajẹ iya nụ; ọ -byawa iya ẹge ono; yọ rangarahu; yọo tụ iya l'ọ bụ ndakfụku; k'ọphu ụphu anọduje akpụshi iya l'ọnu. Ọ -nụebele iya phụ aphụ ẹge ono; tẹmanu yọ haa ya.
40 Ya arọo ndu etsoje ụzo ngu t'ẹphe chịfu ọgvu ono; ẹphe ta adu ike."
41 Jisọsu asụ ẹphe: "Oo-wa! Unubẹ ọgbo nta-a, bụ ndu ẹjo ọkpoma, ẹ-te nwedu iphe unu ekwetaje-wa! ?Bụ teke ole bẹ ya a-tataberu unu nshi?" Yọ sụ nwoke ono: "T'o gude nwatibe iya ono bya."
42 Nwata ono abyadẹlephu; ọgvu ono atụta iya tụa l'alị; alọ iya l'ọ bụ ụta. Jisọsu abya abaaru ọgvu ono mba; mee nwata ono; yọ dụ mma. Yo duru iya nụ nna iya.
43 Ẹphe l'ẹphe ha eghechaaphu ọnu; l'ele ẹge ike Nchileke habe nshinu.

Jisọsu ekfu k'anwụhu iya ọdo
(Mát 17:22-23; Mak 9:30-32)

Yọ tụko dụkwadua ẹphe biribiri; mbụ igweligwe iphe Jisọsu emeebe; yọ sụ ndu etsoje ụzo iya:
44 "T'okfu-wa bamikwaa unu lẹ nchị ọhuma: lẹ Abụbu-Ndiphe bẹ ee-mekochaa kpụru ye ndiphe l'ẹka."
45 Ẹphe ta ma iphe o kfuru; kẹ l'o domiru iya ẹphe edomi t'ẹ b'o doshi ẹphe ẹnya. Ẹphe atsụhukwanu egvu ẹge ẹphe e-shi jị iya ẹya.

Onye katsụkpo nụ
(Mát 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Ndu etsoje ụzo iya atụlahaa ntụtego onye ọphu katsụkpo nshinu l'ẹphe ha.
47 Jisọsu amawarụphu iphe ẹphe arị; bya ekuta nwata nshịi donyabe onwiya;
48 bya asụ ẹphe: "L'onye gude kẹ yẹbe Jisọsu koshi lẹ ya yeru nwata nshịi-wa obu bụakwa yẹbedua bẹ onye ono ekoshi lẹ ya yeru obu. Onye koshiru lẹ ya yeru yẹbe Jisọsu obu koshiakwaruphu lẹ ya yeru onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono obu; kẹ l'ọ bụ onye ẹnya iya katsụa alala l'unu ha bụ iya bụ onye katsụa nshinu."

Onye ẹ-ta nọduru ngu l'ẹjo oshi bẹ bụ-a onye nke ngu
(Mak 9:38-40)

49 Jọnu asụ iya: "Nnajiufu; mẹ ẹphe phụkwaru onye gude ẹpha ngu achịfu ọgvu. Ẹphe asụ iya t'ẹ b'o meshi l'ẹ too tsodu ngu l'ọ bụ ẹphebedua."
50 Jisọsu asụ iya: "Unu ba anashịshi iya ẹya; l'onye ta nọduru unu l'ẹjo oshi bẹ bụa onye nke unu."

Ndu Samériya ajịka Jisọsu

51 Yo rudelephu ntse ntse; mbụ teke ee-kuta Jisọsu kuba l'imigwe; yọ tụgbua lẹ ya jefutaje Jerúsalemu.
52 Yọ haru ndu ozi ono zi t'ẹphe vuru iya ụzo je. Ndu ozi ono atụgbua je abahụ mkpụkpu, nọ lẹ Samériya t'ẹphe doziaru iya iphe.
53 Ọphu ndu ẹke ono 'ekwedu nata iya; okfu l'o cheberu ifu eje Jerúsalemu.
54 Jémusu; mẹ Jọnu, bụ ndu etsoje ụzo iya aphụa ẹge iphe ọbu dụ; bya asụ iya: "Nnajiufu; ?ọ dụ ngu t'ẹphe mee tẹ ọku shi l'igwe bya ekepyashia ẹphe tọo?"
55 Jisọsu aghachiwaphu gbọ-chia ẹphe nchị.
56 E meebe; ẹphe eshi l'ẹke ono jeshia mkpụkpu ọdo.

Ndu, e-mekochaa etso Jisọsu
(Mát 8:19-22)

57 Ẹphe ejenyalẹphu l'esu-ụzo; nwoke lanụ asụ iya: “Lẹ ya e-tsojekpelekwa ngu
phụ eje iphe bụ ẹke iije.”
58 Jisọsu asụ iya: “Uphẹgu ebu l'ẹnu; ụnwenu, ephe l'eli enweru ẹkfuna; obenu lẹ
Abụbu-Ndiphe te nwekpoduanu ẹke oo-chebeje ishi.” 59 Jisọsu asụ onye ọdo: “Tsoru
mu.”
Onye onanu asụ iya: “Nnajiufu; gebekwa tẹ ya je eliodu nna iya.”
60 Jisọsu asụ iya: “Haa ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe lia ndu nk'ẹphe, nwụhuru
anwụhu. Nggu egbeshi nggụbedua je araa kẹ ẹke Nchileke bụ eze arara.”
61 Onye ọdo asụ iya: “Nnajiufu; ya e-tsokwaru ngu-a; ọle tẹ ya jeodu je ekfuru ndibe
iya ẹge ya eje iya.”
62 Jisọsu asụ iya: “Ọ-pa-ọgu agha ẹnya l'azụ ta ayịkwa l'ozi k'ẹke Nchileke bụ eze.”

10

Ògbà ẹbo-ẹbo eje ozi ozi-ọma

1 E meebe; Nnajiufu abya bya afọta ụkporo ụmadzu ẹto l'ụmadzu iri l'ẹbo ọdo;
dzee ẹphe ẹbo-ẹbo; t'ẹphe vuru iya ụzo jekota l'iphe bụ mkpụkpu l'ọ ha; mẹkpo iphe
bụ ẹke yẹbedua l'onwiya abya ejeje.
2 Yọ sụ ẹphe: “L'iphe e meberu l'alị chashịakwaru ha nshinu; obenu lẹ ndu ozi,
akpata iya akpata ha nwanshị. Unu kfuru nụ Nnajiufu, nwe iphe e meberu l'alị t'o
ye ndu ozi, a-bya akpataru iya ẹya.
3 Unu tụgbua jeshia. Unu lekwa lẹ ya chịakwaru unu ye t'unu l'ẹphe gbaa ẹghirigha
l'ọ bụ onye chịtaru ụnwu atụru ye; yẹ l'ágụ́ agbaa ẹghirigha.
4 Unu be gudekwa ẹkpa, eeyeje okpoga; unu te egude ẹda mmanu; m'ọ bụ akpọkpa.
Unu be ejejekwa ọnodu tụtushije-oduru madzụ atụtushi ekele l'esu-ụzo.
5 Iphe bụ ufu, unu bahụru; unu vujeoduru ụzo; sụ: ‘T'ẹhu dụkwa unu agu l'ufu-wa.’
6 Ọ -bụru l'onye ẹhu-agu bẹ nọ l'ẹke ono; ẹhu-agu unu abụru nk'iya. Teke ẹ-tọ
dụdu; ẹhu-agu unu alaphutaru unu azụ.
7 Unu nọdujelephu l'ufu ono rijee; ngụjee iphe bụ iphe ẹphe nụru unu; l'onye ese
akanya bẹ gbakwaru kẹ t'ọ nataję ụgwo iphe o seru akanya iya. Unu be buphekwa
l'ufu l'ufu.
8 Teke unu bahụru lẹ mkpụkpu, ẹphe nataru unu ọhuma; unu rijekwa iphe, bụ
iphe, ẹphe nụru unu.
9 Unu emee ndu iphe eme lẹ mkpụkpu ono t'ẹphe ka mma. Unu ekfuru ẹphe: ‘Lẹ
Nchileke abyaakwa ẹphe ọburu eze.’
10 Ọ -bụru l'unu bahụru lẹ mkpụkpu; ẹphe ta nata unu; teke unu lụfutaru esu-ụzo;
asụ ẹphe:
11 ‘L'udzu-ẹja mkpụkpu ẹphe, nọ unu l'ọkpa bẹ unu jịfuakwaru ẹphe-o! L'iphe
ẹphe a-maru bụkwa lẹ Nchileke abyaakwa ọburu eze!’
12 Tẹ ya kakwaru unu: ọo-kakwaru ndu Sódomu mma mbọku ikpe ma l'ẹge ọo-
dụru ndu mkpụkpu ono!”

Iphe e-me ọha, jịkaru Jisọsu
(Mát 11:20-24)

13 “Nshọo unubẹ ndu Kọ́razinu! Nshọo unubẹ ndu Bẹtusáyida; kẹle ndẹge e -
wotaru iphe-ọphulenya, e meshiru l'ẹke unu nọ; mee lẹ Táya; mẹ Sayịdónu; ẹphe
gage eyehaakwa uwe-aphụ; gwọo onwẹphe lẹ ntụ teke teru ẹnya; gude koshi l'ẹphe
tawaru onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; ghawa umere; lakfuta Nchileke!
14 Obenu l'ọo-karu ndu Táya; mẹ ndu Sayịdónu mma mbọku ikpe; ma l'ẹge ọo-dụru
unubẹdua.

15 Unubẹ ndu Kapániyọmu; ?ọ dụ unu l'ee-wolihu unu imeli t'unu tsukfuru l'igwe tọo. Wawakwa. Aa-kwatsutakwa unu; kwaru ngu ye l'ọku alị-maa."
16 Yọ sụ ndu etsoje ụzo iya: "L'onye nụru iphe unu kfuru; nụwaru iphe ya kfuru. Onye jịkaru unu; jịkakwaruphu yẹbedua. Onye jịkakwanuru yẹbedua; bụakwaphu onye ya shi l'ẹka bya b'ọ jịkaru."

Ndu Jisọsu ziru ozi;
alata l'ẹhu-ọtso-ẹna

17 Ụkporo ụmadzu ẹto l'ụmadzu iri l'ẹbo ono ejegee; bya awụlatakota l'ẹhu-ọtso-ẹna; bya asụ Jisọsu: "Nnajiufu; iphe bụ ọgvu l'ọ ha bẹ ẹphe gude ẹpha ngu kakọta ike!"
18 Jisọsu asụ ẹphe: "Ya shia ele Sétanu l'o shi l'igwe daa l'ọ bụ ebemu-igwe.
19 Ya nụwaru unu ike t'unu dzọpyabeje agwọ; mẹ akpị l'ọkpa; mẹ t'unu kakọta iphe bụ ike kẹ Obutuswe, bụ onye ọhogu unu ono ike; tọ dụ iphe eme unu.
20 Obenu l'ẹ-tọ bụkwa l'unu ka ọgvu ike bẹ ẹhu a-nọdu atsọ unu ẹna. T'ẹhu tsọje-chia unu ẹna l'e dewaru ẹpha unu l'ẹkwo l'imigwe."

Jisọsu ete ẹswa
(Mát 11:25-27; 13:16-17)

21 Teke ono bẹ Ume-dụ-Nsọ meru; Jisọsu etelahaa ẹswa; bya asụ: "Ya ekele ngu ekele nggụbe Nna, bụ Nnajiufu nwe igwe; nweru alị; kẹ l'i domiru iphe-a tẹ ndu kwaru ẹnya; mẹ ndu mmamiphe ba ma iya. Yo gbe buchiaru ndu obu gụru iphoro l'ọ bụ k'ụnwegirima b'i koshiru iya. Iyee Nna! Ọ bụ ẹge ọ bụ uche-obu ngu; mẹ ẹge ọ tsọru ngu ẹna t'i mee ya ndono.
22 "Iphemiphe ọbule bẹ Nna iya yeekwaru iya l'ẹka. Ẹ tọ dụkwa onye maru onye Nwatibe Nchileke bụ; gbahaa Nna. Ọphu 'ọ dụkwa onye maru Nna bụ; gbahaa Nwatibe iya ono; ọdo bụ onye Nwatibe iya ono fọtaru; koshi iya ẹya."
23 Jisọsu yẹle ndu etsoje ụzo iya anọdulephu nwẹnkinyi ẹphe; yọ ghachi; sụ ẹphe: "Ọnu-ọma bụ k'unubẹ ndu gude ẹnya unu phụa iphe-a, unu aphụ-wa.
24 Unu marua lẹ ndu nkfuchiru Nchileke; mẹ ndu eze, ha igweligwe b'ọ gụru ẹgu ọphu iphe-a, unu aphụ-wa; ọbu l'ẹphe ta phụdu iya. Ọ gụkwaruphu ẹphe ẹgu ọnu iphe-a, unu anụ-wa; ọbu l'ẹphe ta nụdu iya."

Ẹtu onye Samériya,
nweru obu-ọma

25 Ya ndono; onye ezije ekemu lanụ egbeshi; gude ajị eme tẹ ya hata Jisọsu l'ọnya; bya asụ iya: "O-zi-iphe! ?Bụ ngụnu bẹ ya e-me tẹ ya nweru ndzụ gbururu jeye?"
26 Jisọsu asụ iya: "?Bụ ngụnu b'e deru l'ẹkwo ekemu? ?Bụ ngụnu b'ị gụ-taru iya?"
27 Nwoke ono asụ iya: "L'ẹkwo ekemu sụru t'i yeru Nnajiufu, bụ Nchileke ngu obu ngu l'ọ ha. T'i gude ndzụ ngu l'ọ ha; gude ike ngu l'ọ ha; gude uche ngu l'ọ ha; yeru Nchileke obu. Nggu eyeru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu."
28 Jisọsu asụ iya: "I kfutaru iya; i -mewa iya ẹge ono b'ii-nweru ndzụ."
29 Nwoke ono l'emekwanu tẹ ya koshi lẹ ya bụ onye doberu ẹka ndoo; bya akụchata iya; jị Jisọsu: "?Bụkwanu onye bụ madzụ ibe iya?"
30 Jisọsu anmaaru iya ẹtu; sụ: "L'o nweru nwoke lanụ, shi Jerúsalemu eje Jériko. Yẹle ndu iphura edzuda l'ụzo. Ẹphe egude iya; tsua ya iphe; tsugbube iya ubele. Ẹphe agbabe iya ọtu; paru iya haa; gbakashịhu; yọ nọduwa-a dzẹdze ndzụ.
31 Yo mee ẹge o meru; yo nweru onye achijeru Nchileke ẹja, eswe l'ẹke ono. Yọ bya akpọ-luta nwoke ono; kwe gbangoo ya; shia ụzo ọdo; yọ bụru iya atụgbu.
32 Nwoke lanụ, shi l'eri ndu Lívayi abyatashikwaaphu oswe l'ụzo ono. Yo rua bya aphụa nwoke ono; gbangokwaa ya phụ; shia ụzo ọdo tụgbua.

33 Obenu l'o nweru nwoke Samériya, ejekwaru iphe ọdo. Yo rua ẹke ono, nwoke
ono daburu ono; bya aphụa ya; imiko iya egude iya.
34 Yọ bya ejekfu iya; bya ekebegbaa ya iphe l'ọnya, nọtsua ya l'ẹhu; l'o debegeeru
iya ẹya manụ; gbaa ya ẹya mẹe. Yọ bya apata iya tukobe l'anụ, oogudeje evu iphe;
pata iya paruta ụlo ndu ẹbyee; bya edobe iya l'ẹke ono; nọdu leta iya ẹnya.
35 Yo be echile iya; yọ chịfuta shịru iri; chịru nụ onye eleta ụlo ndu ẹbyee ono
ẹnya; sụ iya: 'T'o letakwa nwoke ono ẹnya. Teke ya laru azụ; o -nweru iphe ọdo, o
phuru iya; ya akfụghachi iya ẹya.' Wo iya:
36 "?Bụ onye ole l'ụmadzu ẹto ono meru umere, koshiru lẹ nwoke ono, vukotaru
ndu iphura ono bụ madzụ ibe iya?"
37 Onye ono, ezije ekemu ono asụ iya: "L'ọ bụ onye onanu, phụru iya imiko ono."
Jisọsu asụ iya: "Laa; je emejee ẹge ono."

Jisọsu akpafụ kẹ Máta;
mẹ Méri

38 Ya ndono; ẹphe atụgbua; jeshia iphe ẹphe eje. Ẹphe jenyaa; Jisọsu abahụ l'ọma
mkpụkpu lanụ. Nwanyi ọphu ẹpha iya bụ Máta edubata iya lẹ nk'ẹphe t'ẹphe kwaaru
iya ẹbyee.
39 Nwanyi ono bẹ nweru nwanyi ọdo, bụ nwunne iya, ẹpha iya bụ Méri. Méri eje
anọnyabe Nnajiufu; l'ege nchị l'iphe oozi.
40 Ọphube Máta eyenuka ẹhu l'ome kẹ nri. A nọnyaa; Máta ejekfushia Jisọsu; je
asụ iya: "Nnajiufu; ?tịi yedu ọnu lẹ nwunne iya haru iya ozi-a; ya eje iya nwẹnkinyi
iya? Kfunuru iya t'ọ bya eyetaru iya ẹka."
41 Nnajiufu asụ iya: "Máta; Máta; ị kụnukaru photophoto; l'alụ-gbushi onwongu
lẹ mee ọwaa; mee ọwaa.
42 Ọle ọ kwanu iphe lanụ bụ iphe dụ mkpa nwẹnkinyi iya. Méri ahataakwanua òkè
iphe ono ọphu ka mma. Tọ bụhe l'aa-nafụkwadu iya ẹya anafụ."

11

Jisọsu ezi ẹge ee-kfuje anụ
Nchileke
(Mát 6:9-13; 7:7-11)

1 Yo be ujiku lanụ; yo nweru ẹke, Jisọsu nọ l'ekfu anụ Nchileke. Yo kfuebe l'iya
phụ; onye lanụ lẹ ndu etsoje ụzo iya asụ iya: "Nnajiufu; zinua ẹphe ẹge eekfuje anụ
Nchileke ẹge Jọnu ziru ndu etsoje ụzo iya."
2 Jisọsu asụ ẹphe: "Teke unu ekfu anụ Nchileke; unu sụje:
" 'Nna; t'e dobe ẹpha ngu nsọ.
Koshinu l'ọo nggu bụ Eze.
3 Nụjenu ayi nri, e-dzu ayi l'ụboku;
4 nggu agụaru ayi nvụ
l'iphe dụ ẹji ayi l'ọ ha;
ẹge ayịbedua agụjeru
iphe bụ onye meshiru ayi.
Be ekwekwa t'e
nwuru ayi
ye l'iphe a-data ayi.' "
5 Jisọsu asụ ẹphe: "T'e wota iya l'onye lanụ l'unu ha e-je kẹ ọnya iya l'echi-abalị; je
asụ iya: 'Ọnyà-e! Jenua ya ụgwo ishi buredi ẹto;
6 l'ọnya iya, shi iphe ọdo bẹ byaru nụ; ya te nwe iphe ya a-nụ iya.'

7 T'e wotakwa iya phụ l'ọnya iya ono a-nọdu l'ime ụlo; sụ iya: 'T'ẹ b'o kfuchihe
iya nchị! Lẹ ya guchiwaru ụlo; swọbewa iya iphe yẹle ụnwu iya azẹwa azẹe. Ya te
egbeshighe abya ngu ọnu buredi kẹ nta-a.'
8 Tẹ ya kakwaru unu: Ọ -bụru l'ẹ t'o gbeshidu bya iya ọnu buredi ono; okfu l'ọ bụ
ọnya iya bẹ oo-gudekpoonu kẹ nchi, ookfuchi iya; iphere ta adụ iya; bya anụ iya iphe
ọ byaru t'ọ nụ iya.
9 "Ọ bụ iya meru iphe ya ekfuru unu; sụ: Unu kfujee t'a nụ unu iphe; aa-nụ iya
unu! Unu chọjee iphe; unu a-chọ-vu iya! Unu kụjee ẹka l'ụzo; aa-gụharu iya unu!
10 Kẹ l'iphe bụ onye sụru t'a nụ iya bẹ aanụje; onye chọru nụ aphụje; onye kụru
ẹka bẹ aagụhajeru ụzo.
11 ?Nanụ l'unu ha bụru nna, nweru onye ọphu bụ: nwatibe iya -sụ t'ọ nụ iya ẹma;
yọ nụ iya agwọ.
12 Teke ọ sụru t'ọ nụ iya ẹkwa-ọku; yọ nụ iya akpị?
13 Keshinu unubẹ ndu ẹjo iphe amajẹru-a nụ ụnwu unu iphe dụ mma; ?buchia Nna
unu k'imigwe ta akadụru ọma t'ọ nụ unu Ume Nchileke; mbụ unubẹ ndu sụru t'ọ nụ
iya unu."

Jisọsu; mẹ Biyélezebọlu
(Mát 12:22-30; Mak 3:20-27)

14 Yo be teke ọdo; yo nweru nwoke, Jisọsu achịfu ọgvu, bu iya l'ẹhu. Ọgvu ono
meru nwoke ono too kfu okfu. Yọ lụfulephu nwoke ono l'ẹhu; nwoke ono awata okfu
okfu. Yọ dụ igweligwe ndu ono biribiri.
15 Yo nweru ndu sụru l'ọo Biyélezebọlu, bụ iya bụ ishi k'iphe bụ ọgvu bẹ Jisọsu
egudeje achịshi ọgvu.
16 Yo nweru ndu ọphu byaru t'ẹphe bya adata iya; sụ iya t'o menuaru ẹphe iphe-
ọphulenya, e-koshi l'ọo Nchileke ziru iya l'oswiya.
17 Jisọsu amawarụphu iphe ẹphe arị; bya asụ ẹphe: "L'iphe, bụ alị-eze, keru
onwiya ẹbo; selahaa okfu bẹ chịhuakwaru achịhu. Ẹge ono kwaphụ b'ọ dụ iphe,
bụ ufu, keru onwiya ẹbo.
18 Ọ -bụru l'okfu nọ lẹ kẹ Sétanu; ?nanụ ẹge ee-me tẹ alị-eze iya ba achịhu; m'ọ
-bụru l'unu sụru l'ọo Biyélezebọlu bẹ ya gude achịfu ọgvu.
19 Ọ -bụru l'ọo Biyélezebọlu bẹ ya egudeje achịfu ọgvu; ?bụ ngụnu bẹ ndu nk'unu
egudeje achịfu ọgvu nk'ẹphe? Ọ kwa iya bụ l'ọo ndu nk'unu e-koshiwaru unu l'ikpe
nmaru unu.
20 Teke bụkwanu l'ọo ike kẹ Nchileke bẹ ya egudeje achịfu ọgvu ọbu; ọo ya bụ l'ono
ekoshi lẹ Nchileke bụwa eze l'ẹke unu nọ.
21 "Nwoke mkparawa, akwara nọ l'ẹhu -kwaa ngwa-ọgu ọhuma; nọdu eche ufu iya
nche; ?tị madu l'ẹ t'ọ dụdu iphe eme iphe iya nụ?
22 Obenu lẹ teke onye ka iya ike byaru bya afụaru iya; mekputa iya; yọ naa ya
ngwa-ọgu ono, bụ iphe o doberu ẹnya ono; gwoo iphe iya ono; kekashia.
23 "Onye yẹle yẹbe Jisọsu ẹ-ta bụdu ẹhu bẹ bụkwa onye ọgu iya. Onye ẹ-te tsodu
iya achịkobe achịkobe; l'achịkashikwa achịkashi."

Iphe akpajẹ ọgvu ọla azụ
(Mát 12:43-45)

24 "Ọobuje teke a chịfuru madzụ ọgvu l'ẹhu; ọgvu ono eje etsoru echi-ẹgu ẹke mini
ẹ-ta nọdu aghaphe; l'achọ ẹke ọo-nmẹ anmẹe. O -jenyaa; tọ dụ ẹke ọ phụru; yọ sụ
tẹ ya laphuedukwa azụ l'akahụ ụlo iya phụ.
25 Teke o ruru; a zawa iya azaza; doziwa iya ọhuma;
26 yo je je achịta ọgvu ẹsaa ọdo, ka yẹbedua ẹji; ẹphe awụba; je eburu iya. Ọo ya
bụ lẹ ndzụ nwoke ono abya aka ẹji; karia ẹge o shi dụhawa l'ọdungu."

Ọkpobe iphe ekweru

27 Jisọsu ekfuebelephu ẹge ono; nwanyi lanụ lẹ ndu ono arangarahu; sụ: “L'iphe
kwekwaru nwanyi ọphu tsụru ime ngu; bya echee ngu ẹra!”
28 Jisọsu asụ iya: “Wawakwa! L'iphe gbekwa kwechiaru ndu anụje okfu Nchileke;
l'eme iya ememe!”

Eekfu tẹ Jisọsu koshi l'ọo
Nchileke ziru iya
(Mát 12:38-42)

29 Yo be l'igweligwe ndu ono aka nshinu; Jisọsu ekfulahaa: “L'ọgbo nta-a
pakpọkwaaru ẹji. Ẹphe anọduje achọ iphe-ọphulenya, e-koshi l'ọo Nchileke ziru
yẹbe Jisọsu tẹ ya bya. Obenu l'ẹ t'ọ dụdu iphe-ọphulenya, e-koshi ẹphe iphe ono;
gbahaa iphe, meru l'ẹhu Jona.
30 Mbụ l'ọo ẹge Jona shi bụru ndu Nínive iphe-ọphulenya; bụ ẹge Abụbu-Ndiphe
a-bụru iya ndu ọgbo nta-a.
31 Nwanyi, bụ eze ndu Sheba e-gbeshi mbọku ikpe; nma ọgbo nta-a ikpe; kẹ l'o shi
l'ẹke igwe jeberu; alị ejebe; bya tẹ ya nụa okfu mmamiphe Sólomọnu. Ọlobu lekwa:
nta-a bẹ onye nyịberu Sólomọnu nọokwa l'ẹke-a.
32 Ndu Nínive e-gbeshi mbọku ikpe ono; nmaa ndu ọgbo nta-a ikpe; kẹle ndu Nínive
tawaru onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; ghawa umere lakfuta Nchileke;
l'okfu, Jona kfuru ẹphe. Ọlobu lekwa: nta-a bẹ onye nyịberu Jona nọokwa l'ẹke-
a.”

Urọku, nọ madzụ l'ẹhu
(Mát 5:15; 6:22-23)

33 “Ẹ to nwedu onye abụje: o -yetsua ọku l'urọku; yo gbe woru iya je edobe l'azụ-
ụtsulo; m'ọ kwanu woru ite kpupyabe iya. Oowojeru iya tukobe l'eli agọmu ẹge iphe
bụ onye bataru nụ a-phụ iphoro iya.
34 Ẹnya ngu bụ iya dụ ụdudu urọku k'ẹhu ngu. Teke ẹnya doru ngu edodo; ugwẹhu
ngu abụkotaru ngu iphoro iphoro. Teke ẹnya ẹ-te dodu ngu edodo; ugwẹhu ngu
abụkotaru ngu ẹkpuru-ọchi ẹkpuru-ọchi.
35 Ọo ya bụ t'i letakwa ẹnya t'ẹ bẹ iphoro ono, nọ ngu l'ẹhu ono ba ghọ ẹkpuru-ọchi.
36 Ọ -bụru l'ugwẹhu ngu bụkota iphoro iphoro; tọ dụ ẹke ọogba ọchi; ọo ya bụ
l'ọo-nọdu enwu l'ọ bụ urọku; iphoro iya angashịa.”

Nshọo ndu Fárisii;
mẹ ndu ezije ekemu
(Mát 23:1-36; Mak 12:38-40)

37 Jisọsu ekfugelephu okfu ono; onye Fárisii lanụ abya asụ iya t'ọ bya eria nri lẹ
nk'iya. Yo kwe tsoru iya; je anọdu kẹ nri ono.
38 Yọ dụ onye Fárisii ono biribiri lẹ Jisọsu te vuoduduru ụzo kwọo ẹka, bụ nsọ,
dụru ẹphe; b'o rideru nri ono.
39 Nnajiufu asụ iya: “Unubẹ ndu Fárisii anọduje asa azụ okoro; l'asa azụ ochi;
obenu l'iphe jiru unu obu bụ ọna ndu ọdo iphe l'ẹka-ike; mẹ ẹjo ọkpoma.
40 Unubẹ ndu eswe; ?tọ bụhedu Nchileke, kpụru azụ iya bẹ kpụkwaruphu ime iya.
41 Ọ l'agha: unu wota iphe nọ l'ime okoro; mẹ iphe nọ l'ime ochi; gude meeru ndu
ụkpa iphe-ọma; unu aphụ: kẹ nsọ nsọ l'iphemiphe ọbule ebuhu.
42 “Nshọo unubẹ ndu Fárisii! Unubẹ ndu evudojeru evudo; nụ Nchileke ụzo lanụ
l'ụzo iri unu l'agbo; mẹ olubu; mẹ iphe bụkpo mkpẹkwo, eeri eriri; gbe paru odobe
ẹka ndoo mẹ oyeru Nchileke obu haa. Ọo iphe ono bẹ unu gega atụko eme; jeye lẹ
ndu ọphunanu.

43 “Nshọo unubẹ ndu Fárisii! Unubẹ ndu ọoduje t'unu bụru ndu ishi l'ụlo-ndzuko;
l'adụjekwaphu unu t'e ekeleje unu ekele k'iche l'ẹke a ha l'igwe.
44 Nshọo unu! L'ẹke unu dụ l'ọ bụ ili, takahụru atakahụ, ẹ ta aphụjedu ẹnya; madzụ
-jeta; yọ bya eswee l'eli iya; tọo ma l'ime iya rehuru erehu.”
45 Onye lanụ, bụ onye ezije ekemu asụ iya: “O-zi-iphe! Keshinu iikfu ẹge-a b'ị
bakọbekwaru ẹphe lẹ m̀bà ono.”
46 Jisọsu asụ iya: “Nshọkwaphu unubẹ ndu ezije ekemu! Unu ewojeru ivu ẹra, dụ
ẹhuka evuvu bo ndiphe; ọbu l'unubẹdua te ebyikwanu ivu ono ẹka t'ọ ka mma l'ọo
mkpụshi-ẹka lanụ.
47 Nshọo unu; l'ẹke unu akpụshije ụlo ndu nwụhuru anwụhu l'ẹnya ẹke ndiche
unu litsuaru ndu ẹphe gbushiru, bụ ndu nkfuchiru Nchileke.
48 Ọo ya bụ l'unu ekoshi l'unu kweru l'iphe ndiche unu phẹ meru dụ mma; ẹka unu
adụkwa iya phụ; okfu l'ẹphe gburu ẹphe egbugbu; unubẹdua akpụshiru ẹphe ụlo
ndu nwụhuru anwụhu l'ẹke e liru ẹphe.
49 Ọo ya meru iphe Mmamiphe Nchileke sụru: ‘Lẹ ya e-zi ndu nkfuchiru Nchileke;
mẹ ndu-ozi t'ẹphe jekfu ẹphe. Ndu ono, ya e-zi ono bẹ aa-haru gbua egbugbu; haru
kpaa ẹphe ẹhu.’
50 Ọo ya bụ l'aa-gwata ọgbo nta-a ụgwo ọchi ndu ono, bụ ndu ndiche ẹphe shiru
teke e keru mgboko gbushita ono;
51 shitakpoo lẹ mee kẹ Ébẹlu jeye lẹ kẹ Zekaráya, bụ onye e gburu lẹ mgbaku
ẹnya-ngwẹja Nchileke yẹle eze-ụlo Nchileke. Tẹ ya karu unu: ọ kwa ọgbo ọwaa bẹ
aa-gwata ụgwo mee ẹphe.
52 “Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu! L'ẹke unu chịtaru ire-igodo ụlo mmamiphe.
Bahụ abahụ; mgbẹ unu ta abahụdu; l'akpọshikwaphu ndu eme t'ẹphe bahụ t'ẹphe
ba bahụshi.”
53 Jisọsu eshilephu ẹke ono tụgbude; ndu ezije ekemu mẹ ndu Fárisii ono akfụbe
ọswa tsolahaa ya okfu; gbakụshilahaa ya okfu l'igwe;
54 l'egekwa iya phụ ngge t'ẹphe gude okfu iya hata iya l'ọnya.

12

O-kfuru-iche-eme iche ndu Fárisii
(Mát 10:26-27)

1 Teke ono kwaphu; l'ụnukuru ụnu madzụ zakodzuru l'ẹke ono; zaa kẹ mkpẹkwo
-daa ọ dakoru; yo vuru ụzo kfulahaaru ndu etsoje ụzo iya: “T'ẹphe zejekwaaru iphe
ekoje-buredi ndu Fárisii, bụ iya bụ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono.
2 L'ẹ to nwekwa iphe e kpuchiru ekpuchi, ẹ t'e mekochadua kpuhaa; to nwe iphe e
domiru edomi, ẹ t'e mekochadua mee t'a maru.
3 Iphe i kfuru l'ọchi bẹ aa-nụkota l'iphoro; raa iphe ị dzụru lẹ ndzụmuka l'ime ụlo
ngu arara l'edzudzu ọha.”

Onye aa-tsụje egvu
(Mát 10:28-31)

4 “Tẹ ya karu unubẹ ndu ọ̀nyà iya: unu ba atsụkwa ndu egbu ugwẹhu mmakanụ
egvu; mbụ ndu bụ: ẹphe -gbuebe iya to nwehe iphe ọdo, ẹphe a-dụ ike mebaa.
5 Tẹ ya karu unu onye unu a-tsụje egvu. Onye unu a-tsụje egvu bụ onye ono, bụ:
o -gbuebe ugwẹhu; yo nwekwaruphu ike, oo-gude nwuru madzụ chee l'ọku alị-maa.
Iye; ọ kwa onye unu a-tsụje egvu ndono!
6 “?Tọ bụdunua ọkpaleboku ise bẹ eereje penu labụ? Obenu lẹ Nchileke ta dụkwa
ụnwu ọkpaleboku m'ọo nanụ, ọozahaje.

7 Mbụ l'iphe bụ ẹgbushi, nọ unu l'ishi b'ọ gụkotaakwaru ọgu nanụ nanụ. Unu ba
atsụshi egvu; l'unu bebekpo ka igweligwe ọkpaleboku ọga mkpa."

Okfu l'edzudzu ọha;
l'a bụ kẹ Kuráyisutu
(Mát 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 "Ọdo bụ tẹ ya karu unu l'onye kfuru l'edzudzu ọha lẹ ya bụ nk'iya bẹ yẹbe Abụbu-
Ndiphe e-kfukwaphu k'onye ono l'edzudzu ụnwu ojozi-imigwe teke Nchileke e-kpe
ikpe.
9 Obenu l'onye kfuru l'edzudzu ọha lẹ ya ta madụ yẹbe Jisọsu bẹ ya e-kfukwaphu
l'edzudzu ụnwu ojozi-imigwe lẹ ya ta madu onye ọbu.
10 "Iphe bụ onye kfuru Abụbu-Ndiphe ẹjo okfu bẹ aa-gụru nvụ. Obenu l'onye
kfurushiru Ume Nchileke b'ẹ ta abyadụ bya agụru nvụ.
11 "Teke bụ l'ẹphe kpụ unu bya edobe l'ụlo-ndzuko; mẹ l'ifu ndu ishi; mẹ l'ifu ndu
gọvumenti; unu ba ayọkwa ọshi iphe unu e-kfu; m'ọ bụ ẹge unu e-kfu iya; gude
kpefu;
12 kẹle Ume Nchileke e-koshikwaa unu iphe unu e-kfu teke ono."

Ẹtu oke amadụ, eme eswe

13 Nwoke lanụ lẹ ndu ono, jiru ẹke ono asụ iya: "O-zi-iphe; rọnua nwunne iya t'o
kwe t'ẹphe kee iphe nna ẹphe doberu ẹphe."
14 Jisọsu asụ iya: "Nggụbe nwoke ono; ?bụ onye meru iya tẹ ya bụru unu onye ikpe
mẹ onye òkè."
15 Jisọsu asụ mkpọro ọha ono: "Unu tọkwaa ẹhu zejeeru iphe bụ iphe akpataję oye
ẹnya l'ẹku kẹ mgboko-a; l'ọgbodo ndzụ madzụ te shikwa l'ẹku, ọ kpataru akpata; m'o
-ruhuru; ẹku ọbu ha ịhagha."
16 Yọ nmaaru ẹphe ẹtu; sụ: "Lẹ nwoke lanụ, nweru iphe bẹ meberu iphe l'alị; bya
akpata iya iphe ha nshinu.
17 Yọ rịlahaa l'ime onwiya; sụ: '?Nanụ ẹge ya e-me iya; ẹge-a ẹ-tọ dụhedu ẹke, ya
a-kụbebebe iphe iya-a?'
18 Yọ sụ: 'Lẹ ya a-fọkashi ọba iya l'ọ ha; bya agbaa ọdo, kfụbe ọswa ka nshinu;
vuwaruru iphe ya kpataru; mẹ ngwoko ngwoko iya ọdo doo ya.
19 Teke ono; ya asụ onwiya: Ọ dabawaru iya! Iphe, ya nweru nta-a e-dzukpooru
iya jeyewaru. Nta-a bụwa tẹ ya tụta ume; ria; ngụa; tee ẹswa onwiya!'
20 "Obenu lẹ Nchileke sụru iya: 'Onye eswe! Ẹnyashi-a bẹ ịi-ha ndzụ ngu ono.
Iphemiphe ọbule-a, i doberu onwongu-wa; ?bụ onye e-ri iya.' "
21 Jisọsu asụ: "L'ọ bụ ẹge ono bẹ ọoduje onye kparu ẹku kụberu onwiya; tọ dụ
iphe ọ bụ l'ifu Nchileke."

K'ọku wẹlengu
(Mát 6:25-34)

22 Jisọsu asụ ndu etsoje ụzo iya: "Ọo ya bụ iphe ya sụru unu: t'unu ba akụshi
wẹlengu kẹ ndzụ unu: iphe unu e-ri; ọdo bụ k'ẹhu unu: iphe unu e-ye l'ẹhu.
23 Ishi iya abụru lẹ ndzụ ka nri; ugwẹhu aka uwe ọburu ọgbodo iphe.
24 Unu lewaru ọphegu! Mgbẹ ẹ t'oo mebedu iphe l'alị; tọo kpata akpata; to nwe
ụlo ọkwakobe iphe; tọo gba ọba. Obenu lẹ Nchileke anọdujekwaru azụ iya lẹ nri. ?
T'unu ta madụ l'unu ka ụnwenu ọburu ọkpobe iphe tọo?
25 ?O nweru l'unu ha onye a-kụnyaa wẹlengu; yekwaru onwiya ujiku ophu lẹ ndzụ
iya?
26 Ọo ya bụ; ọ -bụru l'unu ta adụdu ike mee nwiphe habe nwanshị ẹge ono; ?
bụhunu ngụnu kparu iphe unu akụhunu wẹlengu k'iphe ọdo waru.

27 Unu lewaru okfukfulike. Ọonoduje evu evuvu. Obenu; mgbẹ ẹ too sekwa akanya;
tọo tụ òwúú kẹ ọkwa uwe. Obenu; mgbẹ unu phụru-a ẹge Sólomọnu yeberu uwe,
ama mma; uwe iya ẹ-ta matadu mma l'ọ bụ okfukfulike lanụ.
28 Teke bụ lẹ Nchileke letaberu ẹwu, nọ l'ẹgbudu ẹnya ẹge ono: kẹ t'o mee ya t'ọ
ma mma; mbụ iphe bụ: ọ -nọdu ndzụ l'ẹgbudu ntanụ; echile; e woru iya shia ite; ?
tọo kadụru ọma tẹ ya leta unu ẹnya. Oo-wa! Unubẹ ndu-a, ekwekwe unu ẹ-ta badu
nwishi-wa!
29 Unu ba anọdujeshi akuphe wẹlengu k'iphe unu e-ri; mẹ iphe unu a-ngụ.
30 L'ọ kwa iphe dụ ẹge ono bẹ iphe bụ mbakeshi anọduje ayọ ọshi iya. Nna unu
amakwaru-a l'ọ dụ unu mkpa.
31 Unu chọ-chia ẹke Nchileke bụ eze. Ọo ya bụ; iphe ono l'ọ ha abụru iphe Nchileke
e-yekwaru unu eyekwaru."

Ẹku imigwe
(Mát 6:19-21)

32 "Unu ba atsụshi egvu unubẹ ndọkobe atụru, ẹ-ta hadu l'igwe; kẹ l'ọ dụ Nna unu
mma ọgbodo adụdu t'o mee t'unu bụkwaruphu eze l'ẹke ọ bụ eze.
33 Unu reshia iphe unu nweru l'ọ ha; gude mee iphe-ọma. Unu meeru onwunu
ẹkpa okpoga ọphu ẹ-ta akahụdu akahụ; kparu ẹku unu dobe l'imigwe, bụ ẹke ẹ tọo
ladụ alị alala; kẹle ndu iphura te ezitadu iya l'ẹke ono; mkpu ta ata iya.
34 Iphe ọ bu bụ l'ọo ẹke ẹku ngu, katsụa ngu mkpa nọ bẹ obu ngu nọkwaphu."

Ndu ozi, mụ ẹnya

35 "Unu nmashịa anụma unu ike l'ukfu; unu egburu ọku ye l'urọku unu t'o nwu
enwunwu.
36 Unu dụ l'ọ bụ ụnwu-okoro, mụ ẹnya; l'eche nnajiufu ẹphe t'ọ lata ẹswa-nwanyi,
o jeru. Ẹge ẹphe a-gụhakwanuru iya ụzo teke ọ kụru ẹka l'ụzo.
37 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu ozi ono, nnajiufu ẹphe bya a-bya; ẹphe amụru ẹnya.
Kamẹnu; tẹ ya karu unu: ọo-rụkota onwiya; bya anụ ẹphe oshi; kwashịaru ẹphe
nri l'onwiya.
38 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu ozi ono; m'ọ -bụru teke echi-abalị keru ẹbo; m'ọ bụ l'iphe
ọha-ẹnu bẹ nnajiufu ẹphe byakfutaru ẹphe; ẹphe amụkwaduru ẹnya.
39 Obenu l'agha: unu makwaruphu ọwaa: Ndẹge oke, bu l'ufu maru teke iphura
abya nk'iya; ọ gẹga mụkwarua ẹnya. M'ẹ tọ ge ekwekwa t'iphura tsufua ụlo iya; bata.
40 Unubẹdua l'onwunu; unu kwabẹkwaphu ẹnya; lẹ Abụbu-Ndiphe a-byakwa teke
unu ẹ-te eledu ẹnya iya."

Ozi, e yeru ngu l'ẹka; bẹ aa-jị ngu ajị iya
(Mát 24:45-51)

41 Pyita asụ iya: "Nnajiufu; ?bụ ẹphebedua; bẹ ịinmaru ẹtu ọwaa; tọo onyemonye
ọbule?"
42 Nnajiufu asụ: "?Bụ onye bụ nwozi, eletaru madzụ ẹnya l'ufu iya; mbụ onye e
gude ire iya ẹka; bụru onye kwaru ẹnya? Ọ bụ onye ọphu nnajiufu iya doberu l'ufu
iya tẹ ọonuje ndibe iya òkè nri ẹphe l'oruberu iya.
43 Ọnu-ọma bụ kẹ nwozi ono teke bụ lẹ nnajiufu iya a-lata; bya aphụa l'oome iphe
ono, o ziru iya ono.
44 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: lẹ nnajiufu iya ono e-wotakota ẹku iya l'ọ ha ye nwozi
ono l'ẹka.
45 Obenu lẹ teke nwozi ono rịru; sụ: 'Haa! Nnajiufu iya anọokwa anọno alata;'
wata otsu ndu ozi nwoke ono iphe: unwoke mẹ ụnwanyi; rilahaa ẹge dụ iya mma;
ngụlahaa mẹe; yọ tsụlahaa ya atsụtsu;

46 nnajiufu nwozi ono a-bya mbọku, ẹ too ledu ẹnya iya; mẹ teke ẹ tọ madụ; bya
agwaa ya ọchi; gụru iya yekobe lẹ ndu ọphu bụ 'anụma-anụma.
47 “Onye ozi, marua uche-obu nnajiufu iya; tọ kwakọbe akwakọbe; m'ọ kwanu to
me iphe bụ uche-obu nnajiufu iya ono bẹ ee-chi ẹchachi kpachaa akpacha.
48 Obenu l'onye ẹ-ta madụ iphe bụ uche-obu nnajiufu iya -meta iphe ẹchachi bẹ
ee-chipete iphe echipete. Iphe bụ onye a nụru iphe ha nshinu bẹ ee-lekwaphu ẹnya
iphe ha nshinu l'ẹka. Onye e yekwanuru iphe kafụa nshinu l'ẹka bẹ aa-jịkwaphu ajị
iphe kafụa nshinu.

Ẹ tọ bụkwa nchị-ọdu-ndo;
ọ kwa ọgu
(Mát 10:34-36)

49 “Ya byaru ọtu ọku l'eliphe. Ọ dụ iya t'a sụ l'o gbe adzụwa adzụdzu!
50 O nweru baputizimu, e mefutaje iya; bụ iya bụ lẹ ya jefutaje iphe-ẹhuka. Obu te
ekwedu anmakfuru iya anmakfuru jeye teke oo-me.
51 ?Unu tubesu lẹ ya byaru ome tẹ nchị dụ ndiphe ndo? Wawakwa; ya ekfuru unu
lẹ ya byachiaru agbaghashi;
52 kẹle dụbe nta-a bẹ ufu, a dụ ise buru a-kpakashihu: ụmadzu ẹto abụru ọgu
ụmadzu ẹbo; ụmadzu ẹbo abụru ọgu ụmadzu ẹto.
53 Ẹphe a-kpakahụ: nna a-bụru ọgu nwatibe iya; nwatibe abụru ọgu nna iya. Nne
a-bụru ọgu nwa-nwanyi iya; nwa-nwanyi abụru ọgu nne iya. Nne nji a-bụru ọgu
nyee nwa iya; nyee nwa abụru ọgu nne nji iya.”

Ọmaru ẹge ụboku gbaru
(Mát 16:2-3)

54 Yọ sụkwaphu mkpọro ọha ono: “Ọobuje teke unu phụru igwe; yo rua eruru l'ụzo
ẹnyanwu-arịba; unu asụ l'igwe a-yọ vịriviri mini. E -megenuaphu; yọ dụnuphu ẹge
ono.
55 Teke unu phụru ụguru alụfuta; unu asụ l'ọnanwu agbahụwa. E -meebe; yọ
dụnuphu ẹge ono.
56 Unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono! Unu amajẹ lee ẹnya l'eli lee l'alị; kọta ẹge
ụboku gbaru. Ọlobu; ?nanụ ẹge e meru; unu ta adụje ike kọo iphe nta-a dụ l'ọ bụ
iya.

T'e edoshijee okfu, ada nụ
(Mát 5:25-26)

57 “?Bụ ngụnu kparu iphe unu ta achịjedu idzu l'ime obu unu; fọta iphe dụ
nhamụnha; mee?
58 Onye gbaru ngu ẹkwo -kpụru ngu l'eje kọti; kebe ẹhu tẹ nggu l'iya doshia ya
l'esu-ụzo; t'ẹ b'ọ kpụru ngu je anụ onye ikpe. Onye ikpe ekwekputa ngu nụ ọgbogu;
ọgbogu eje atụa ngu mkpọro.
59 Kamẹnu; ẹke ono bẹ ịi-nọdu: mgbẹ ẹ to nwedu l'ị lụfuta jeye teke ịi-kfụebe
okpoga e gburu ngu. Ị -kfụ-phodo iya m'ọo afụ; ẹ ta ahakwa ngu.”

13

Izimana 'anọdu;
anwụhu etso iya.

1 Yo nweru ndu nọ l'ẹke ono, kfuru Jisọsu kẹ ndu Gálili, Páyileti gbushiru l'ẹke
ẹphe achịru Nchileke ẹja; mee ẹphe agwakọbe lẹ mee iphe e gburu Nchileke.
2 Yọ sụ ẹphe: “?Unu tubesu lẹ ndu Gálili ono kakọta ndu Gálili ọdo ome iphe dụ
ẹji; okfu l'e gbushiru ẹphe ẹge ono?

3 Ya asụ unu: Wawa! Lẹ teke unu ta atadu onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meshiru;
ghaa umere lakfuta Nchileke bẹ unu a-lakọtakwaphu l'iyi ẹge ono l'unu ha!
4 Tọo ụmadzu iri l'ẹsato ono, eze origodo-origodo ụlo-eli Sayilówamu daru;
tugbushikota ono; ?unu tubesu l'ẹphe ka ndu Jerúsalemu ọphu ome ẹjo iphe tọo.
5 Ya sụru unu: Wawa! Lẹ teke bụ l'unu ta atadu onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu
meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke bẹ unu a-lakọtakwaphu l'iyi ẹge ono l'unu
ha!”

Oshi, ẹ-ta mịdu amịmi

6 Yọ bya anmaa ẹtu-wa; sụ: “L'ọo nwoke lanụ bẹ nweru oshi figu, o yeru lẹ mgbo
vayịnu iya. Yọo byajẹ iya agbaphe tẹ ya maru: ?m'ọ mịtaru akpụru. To nwe iphe
ọophuje iya.
7 Yọ sụ nwozi mgbabu ono: ‘?Ị phụru-a. Afa ẹto mgburumgburu bẹ ya byawaru ole
ẹnya akpụru lẹ figu-wa; to nwe iphe ọ mịtaru? Nta-a bụ t'i gbutsua ya! ?Bụ ngụnu
meru iphe ọo-nọdu emebyishiru iya alị?’
8 Onye ozi mgbabu ono asụ iya: ‘Byiko; t'ọ hafụa ya rụ afa lanụ-a tẹ ya gvupheedu
ukfu iya mgburumgburu; yee ya ọzu.
9 Teke bụ l'ọ mịnuru amịmi afa ọdo; ọo ya bụ l'ọ dụ mma. Teke ẹ tọ dụdu; ọo ya
bụ; nggu egbutsuwa iya rụ.’ ”

Nwanyi, oshiakfụ eme
akọrohu mbọku ọtu-ume

10 Yo be mbọku ọtu-ume; Jisọsu anọdu l'ụlo-ndzuko ndu Ju ono nanụ; ezi iphe.
11 Yo nweru nwanyi, nọ l'ẹke ono, ọgvu mewaru iphe-ememe afa iri l'ẹsato. Ọgvu
ono alọtawa iya fobe efobe; too kweje t'ọ machịa onwiya amachị.
12 Jisọsu aphụwaphu nwanyi ono; bya ekua ya; sụ iya: “Nwanyi ọma! I nwewa
onwongu l'iphe ono, nggu l'iya eme ono!”
13 Yọ bya ebyibe nwanyi ono ẹka iya ẹphe ẹbo; nwanyi ono amachịwaphu onwiya;
nọkwazi nhamụnha teke onophu. Yo tulahaa Nchileke ẹpha.
14 Ẹhu eghulahaa onye ishi ụlo-ndzuko eghughu lẹ Jisọsu meru t'onye iphe eme dụ
mma mbọku ọtu-ume. Onye ishi ono asụ ndu ono: “Abalị ishingu b'e doberu kẹ ojeje
ozi; unu byajẹ t'e mee unu t'unu dụ mma l'iphe eme unu l'ime abalị ishingu ono; unu
ba abyajẹshi mbọku ọtu-ume.”
15 Nnajiufu asụ iya: “Unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ-wa! ?Unu ta tụfujedu eswi
unu l'ẹhu l'ẹhu mẹ nkakfụ-ịgara unu l'ọka iya; chịru iya t'o je angụta mini mbọku
ọtu-ume tọo?
16 Nwanyi-wa, bụ awa Ébirihamu-wa, Sétanu keru ẹgbu keshinu afa iri l'ẹsato-wa;
?tọ gbadu kẹ t'a tọfu iya l'ẹgbu ono mbọku ọtu-ume tọo?”
17 Yo kfuebelephu ẹge ono; iphere egude ndu ono etsophe iya okfu ono; igweligwe
ndu nọ l'ẹke ono atụko ete ẹswa k'eze iphe ono, Jisọsu emeshibebe ono.

Ẹtu, eegude akpụru
oshi mọsutadu anma
(Mát 13:31-33; Mak 4:30-32)

18 Jisọsu asụ: “?Bụ ngụnu bẹ ẹke Nchileke bụ eze dụ l'ọ bụ iya? ?Bụ ngụnu bẹ ya
a-tụru iya yeru?
19 Ọ dụ l'ọ bụ akpụru mọsutadu, nwoke lanụ wotaru kụa lẹ mgbabu iya. Yo fua;
vuta bụru eze oshi k'ẹka iya; k'ọphu ụnwenu, ephe l'eli byaru bya akpalahaa ẹkfuna
l'ẹkali iya.”
20 Yọ sụkwaphu ẹphe: “?Bụkpoo ngụnu bẹ ya a-tụru ẹke Nchileke bụ eze yeru?

21 Ọ dụ l'ọ bụ iphe ekoje buredi, eeku yisutu, nwanyi hataru nwanshị; gwakọbe lẹ
ntụ iphe eegudeje eme buredi. Iphe ono jiru ẹkpa mbacha; yo woru iya je edobe;
jeye; yọ tụko bya ekoo ekoko."

Ụzo, dụ kpagụngu
(Mát 7:13-14, 21-23)

22 Jisọsu etsoru ụzo Jerúsalemu, ooje; l'eswetsua obodo mẹ mkpụkpu; ezi iphe.
23 Yo nweru onye sụru iya: "Nnajiufu! Ndu aa-dzọfuta; ?ẹphe a-ha nwanshị tọo?"
Yọ sụ ẹphe:
24 "Unu kpata ụzo; shia ụzo, dụ kpagụngu bahụ; okfu l'aa-dụ igweligwe chọo
abahụ; ọbu l'ẹphe ta adụdu ike.
25 A -nọnyawaa; onye nwe ụlo gbeshi woru ụzo guchia; unu evudo l'etezi akụ ẹka
l'ụzo asụje: 'Nnajiufu; gụhaaru unu ụzo!' Yọ sụ unu: 'Lẹ ya ta makwa ẹke unu shi-o!'
26 Teke ono; unu awata okfu: 'L'unu shikwa nọdu l'ifu iya ria; ngụa. Ọdo abụru l'o
shi ezijekwaphu iphe l'edukfu unu.'
27 Obenu l'ọo-sụkwaphu: 'Lẹ ya sụru unu lẹ ya ta madu ẹke unu shi bya. Unu
gbeshi iya l'ifu l'unu ha; unubẹ ndu megburu onwunu l'ẹjo iphe!'
28 Ẹke ono bẹ unu a-nọdu raa ẹkwa; taa ikireze teke unu a-nọdu ele Ébirihamu;
mẹ Áyizaku; mẹ Jékọpu ẹke ẹphe nọ l'ẹke Nchileke bụ eze; unubẹdua abụru ndu a
chịfuru achịfu.
29 Madzụ e-shi ụzo ẹnyanwu-ahata; shi l'ụzo ẹnyanwu-arịba; shikwaphu l'ụzo
isheli; mẹ l'ụzo ọhuda bya anọdu lẹ nri l'ẹke Nchileke bụ eze.
30 Unu makwaru amaru l'o nweru ndu bụ ndu ikperazụ, e-mekochaa bụru ndu
ivuzọ; nwekwaruphu ndu bụ ndu ivuzọ, e-mekochaa bụru ndu ikperazụ."

Jisọsu yeru Jerúsalemu obu
(Mát 23:37-39)

31 Teke ono kwaphu b'o nweru ndu Fárisii, byaru bya asụ iya: "T'o shilekwaphu
l'ẹke-a tụgbua nta-a; lẹ Hérọdu achọkwa t'o gude ya."
32 Yọ sụ ẹphe: "Unu je ezia uphẹgu ono lẹ ya achịfu ọgvu; l'eme t'ẹhu dụ ndu iphe
eme mma ntanụ yẹle echile. O -be mbọku k'ẹto ya; ozi iya agvụ.
33 Ọle ẹge ọ dụ ẹge ọ dụ bẹ ya a-nọdukpelekwaphu eje iphe, ya eje ntanụ; mẹ
echile; mẹ nwarechi; kẹ l'ẹ tọ dụdu ẹke ọdo, onye nkfuchiru Nchileke e-phuhu ọdo;
gbahaa lẹ Jerúsalemu.
34 "Oo-wa Jerúsalemu! Jerúsalemu. Ị tụkoru ndu nkfuchiru Nchileke egbushi; bya
egude mkpuma atụgbushi ndu e ziru t'ẹphe bya nke ngu. Tekenteke bẹ ya meru tẹ
ya chịkobe ụnwu ngu l'ẹkalanu ẹge nnukfu-ọku egudje ẹbà iya chịkobe ụnwu iya;
ọphu 'i kwedu!
35 Lekwa: l'ufu ngu bẹ aa-gbagharu agbagharu! Tẹ ya karu unu: Unu ta aphụhekwa
iya ọdo jeye teke unu a-sụ: 'Tẹ Nchileke; gọru ọnu-ọma nụ onye ono, gude ẹpha
Nnajiufu abya ono!' "

14

Jisọsu eme onye iphe eme t'ọ kọrohu

1 Yo be mbọku ọtu-ume lanụ; Jisọsu ejeshia ori nri l'ụlo onye ishi lanụ, bụ onye
ọkpa ndu Fárisii. Ẹphe ebyibe iya ẹnya; l'ege iya ngge.
2 Ya ndono; nwoke ọbu, ẹhu-ekoko eme abya evudo iya l'ifu.
3 Jisọsu abya ekfuru yeru ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; sụ ẹphe: "?Ọ bụ omebyi
ekemu mbụ ome onye ẹhu dụ ẹji t'ọ dụ mma mbọku ọtu-ume; tẹ tọ bụdu?"
4 Ẹphe te kfu okfu yeru iya. Yọ bya eduta onye ono; mee ya; ẹhu adụ iya mma. Yo
metsua bya asụ iya t'ọ lashia. Yọ lashia.

5 Jisọsu asụ ẹphe: “?Nanụ l'unu ha, onye nwatibe iya kẹ nwoke; m'ọ bụ oke-eswi
iya a-dalahụ lẹ wẹlu mbọku ọtu-ume; t'ẹ b'o me ẹgwegwa je agụfuta-kebe iya?”
6 Ẹphe ta mahẹ ẹge ẹphe e-yeru iya ọnu l'okfu ono.

Ọkwa ẹbyee;
mẹ owozita onwonye alị

7 Yọ bya anmaaru ndu ono, e kukoru kẹ nri ono ẹtu l'ẹphe fọtatsuaru oshi, ndu
nweru ẹnya je adụgatsuaru. Yọ sụ ẹphe:
8 “Teke bụ l'e kujeru ngu oku nri ẹswa-nwanyi; be ejejekwa je ebegeru l'oshi, ndu
nweru ẹnya: 'amakwaru ama; o nweru onye ka ngu onwe ẹnya, e zikwaruphu nzi
nri ẹswa-nwanyi ono.
9 Onye ono, kuru unu oku nri ẹswa-nwanyi ono a-byakwa bya asụ ngu: ‘T'i gbeshi
tẹ nwoke-wa nọdu.’ Nggu egbe teke ono rịgobe iya; je anọ-zita l'oshi, ndu laru alị
nọ.
10 Obenu lẹ teke e kuru ngu oku nri; tụgbulekwaphu je anọdu l'oshi ndu laru alị;
k'ọphu bụ teke onye kuru unu oku byaru; yọ sụ ngu: ‘Ọnyà-e; gbeshi bya l'ẹke-a,
ndu ka onweru ẹnya nọ-wa.’ Ọo ya bụ; a kwabẹ ngu ugvu l'ifu onyemonye ọbule,
nggu l'ẹphe nọ l'eri nri ono.
11 Kẹ l'iphe bụ onye ewoli onwiya eli bẹ ee-wozita alị; onye wozitakwanuru onwiya
alị bẹ ee-woli eli.”
12 Yọ sụkwaphu nwoke ono, kuru iya oku nri ono: “Teke bụ l'iizi nzi nri; m'ọ kwanu
l'iizi t'a byaru ngu l'eswe-iphe; be ezijekwa ndu ọnyà ngu phẹ; m'ọ bụ unwunne ngu
phẹ; m'ọ bụ ndu abụbu ngu phẹ; m'ọ bụkwanu ndu obutobu ngu phẹ, nweru iphe.
Iphe ọbu bụ l'ẹphe e-ziphulata ngu azụ; e shi l'ẹke ono; yọ bụru ụgwo iphe i meru
ẹphe; bẹ ẹphe akfụ ngu.
13 Ọ bụchia teke i shijeru nri eswe-iphe; nggu ezijee ndu ụkpa; ndu ibe-ẹhu ẹphe
ẹ-te dzudu oke; ndu ngvụru; mẹ ndu ìshì.
14 Ọo ya bụ; ọnu-ọma abụru nke ngu; kẹ l'ẹphe ta akfuchihughedu ngu ụgwo iya.
Teke Nchileke a-kfụ ngu ụgwo iya bụ teke ndu doberu ẹka ndoo e-shi l'ọnwu teta
nọdu ndzụ.”

Ẹtu eze eswe-iphe
(Mát 22:1-10)

15 Onye lanụ lẹ ndu ẹphe l'iya nọ l'eri nri ono anụa iphe ono, o kfuru ono; sụ iya:
“?Iphe ẹhu a-tsọkwanu onye ono, e-ri nri l'ẹke Nchileke bụ eze ono.”
16 Jisọsu asụ iya: “L'o nweru nwoke, kwakọbejeru ọkwa eze ẹbyee; bya ezia t'a dụ
l'igwe byaru iya l'ajị ono.
17 Yọ gbaa teke ẹphe a-wata eswe-iphe ono; yo zia nwozi iya t'o je ekushia ndu ono,
e ziru nzi t'ẹphe bya ono; l'iphemiphe ọbule b'a kwaziwaru ẹge ọo-dụ.
18 E ziebe iya ẹphe; ẹphe atụko l'ẹphe ha; sụ t'a haa ẹphe. Onye kẹ ọdungu sụru
iya: ‘Byiko haa ya rụ; l'o nweru alị, ya zụru k'ọphungu, ya eje aphụphu nta-a.’
19 Onye ọphu asụ iya: ‘Byiko; haa ya rụ; lẹ ya zụru oke eswi iri, aajịgbaje ẹbo-ẹbo;
gude eje ozi; ya eje tẹ ya je amaru ẹge o shi arụ-tabe ọru.’
20 Onye ọdo asụ iya: ‘Lẹ ya lụru nwanyi ọphungu; ya ta adụdu ike abya.’
21 “Onye ozi ono abya eworu iphe ono kọoru nnajiufu iya. Nwoke, nwe ufu ono
egude ẹhu-eghughu sụ nwozi ono: ‘Ngwaa; gude ọso lụfu je je etsoru ogborogbo-ụzo
mkpụkpu; mẹ woroworo tụko iphe bụ ndu ụkpa; ndu ibe-ẹhu ẹphe te dzudu oke;
ndu ìshì; mẹ ndu ngvụru chịta.’
22 E meebe; nwozi ono eje asụ iya: ‘Nna; iphe ị sụru t'e mee b'e meekwaru; ọbu l'ẹ
ta nọ-chishigekwa ẹke, gbaru l'anọdu.’

23 Nnajiufu nwozi ono asụ iya: ‘Ngwaa; je etsoru ụzo l'ụzo; mẹ iphe bụ woroworo ẹgu je achịta madzụ tẹ ufu iya ji ejiji.
24 Ẹ to nwedu m'ọ bụ onye lanụ lẹ ndu ono, e zihawaru nzi nri ono, e-de ọnu lẹ nri iya.’ ”

Iphe otso Jisọsu ephuje
(Mát 10:37-38)

25 Teke ono; a kfụbe ọswa ha igweligwe etso Jisọsu; yọ ghakọbe bya asụ ẹphe:
26 “Onye abyakfuta iya nụ; nna onye ọbu ta dụ onye ọbu ashị; mẹ nne iya; mẹ nyee ya; mẹ ụnwu iya; mẹ unwunne iya unwoke; mẹ unwunne iya ụnwanyi; mbụ je akpaa lẹ ndzụ yẹbedua; kamẹnu onye ono te etsoghekwa iya.
27 Onye ẹ-te vutadu oshi-osweru ọnwu k'ẹka iya; tsoru iya; te etsokotaghekwa iya.
28 ?Nanụ l'unu ha, onye arị kẹ ọku ụlo-eli; t'ẹ b'o vuru ụzo nọ-duodu anọdu; pyaa iphe oo-phu iya; maru: ?ya nwekpoorunu okpoga, e-dzu iya nụ.
29 Ọdumeka; tọ bụdu: o -moebe ụlo ono; tọo dụhe ike kpụchia ya. Teke ono; ndu phụru iya nụ awata iya ọja ewena; sụ:
30 ‘Nwoke ọwaa wataru ọkpu ụlo; tọ dụhe ike kpụ-ghee ya-o!’
31 Ọobuje: onye eze -gbeshi jekfushia onye eze ibe iya ọgu-egbe; yo vuru ụzo nọ-duodu anọdu; rịa ya arịri; sụ: ?a maru bụ ụkporo ụnu ndu sọja l'ụnu ise bẹ ya e-gude ejekfu onye gude ụkporo ụnu ndu sọja labụ l'ụnu iri abyakfuta iya ọgu.
32 Ọdumeka; yọ bụru teke onye ọphu nọkwaduru ote-ẹnya bẹ oo-yefu madzụ t'e je edoshia okfu ọbu.
33 Ọo ya bụ; l'unu ha te nwekwa onye tsụru kẹ bụru onye etso iya nụ; m'ọ -bụdu l'onye ọbu swekotaru ẹnya l'iphe o nweru l'ọ ha.”

Únú, tsuhuru etsuhu
(Mát 5:13; Mak 9:50)

34 “Únú bụ iphe dụ mma. Obenu; únú -nọnyawa; tsọ-buhu únú únú; ?ee-shi ishi agha mee ya t'ọ bụru únú; tsọlahaa únú únú ọdo.
35 Ẹ tọ dụhekpokwanu m'ọo mma k'oye l'alị; m'ọ bụ k'oye l'ikpọzu. Ee-woru iya wụshia awụshi. T'onye nweru ẹnu-nchị; nụkwaa ya.”

15

Atụru, ephuhu ephuhu
(Mát 18:12-14)

1 Ndu akịriko mẹ ndu ọdo, eme iphe dụ ẹji awata ọkpirita ntse t'ẹphe ngabẹ nchị l'iphe Jisọsu ekfu.
2 Ndu Fárisii; mẹ ndu ezije ekemu awata ọtso gbụdagbuda; sụ: “Nta-a bẹ nwoke ọwaa anataję ndu eme iphe dụ ẹji; ẹphe l'iya atụko eriko nri.”
3 Jisọsu abya anmaaru ẹphe ẹtu; sụ ẹphe:
4 “Ọ -bụru l'onye lanụ l'unu ha nweru ụkporo atụru ise; nanụ ephuhu; ?tọo hadu ụkporo ẹno l'iri lẹ tete ọphu l'echi-ẹgu; je achọo ono, phuhuru nụ ono jeye teke ọo-phụ iya.
5 Ọ -phụ l'iya phụ; yọ pata iya tukobe l'ukuvu; teru ẹswa lashia.
6 Teke o ruru ufu; yo kukota ndu ọnyà iya; mẹ ndu obutobu iya; sụ ẹphe: ‘T'ẹphe bya emeede iya ẹswa; lẹ ya phụwaru atụru iya-a, shi phuhu ephuhu-wa-o.’
7 Ọ bụ ẹge ono bẹ ẹhu-ọtso-ẹna a-ka nshinu l'imigwe l'ishi onye lanụ, eme iphe dụ ẹji, taru onwiya ụta iphe dụ ẹji iya; ghaa umere lakfuta Nchileke; ma l'ụkporo madzụ ẹno l'ụmadzu iri lẹ tete, doberu ẹka ndoo, mkpa ọta onwẹphe ụta ta adụduru.”

Okpoga, ephuhu ephuhu

8 “Ọdo bụ: ?Nanụ nwanyi, e-nweru shịru iri; tẹ shịru olu tufahu; t'ẹ b'ọ mụta ọku
ye l'urọku; zakọta ụlo; leghee ẹnya eleghe jeye teke ọo-phụ iya.
9 Teke ọ phụru iya; yo kukoo ndu ọ̀nyà iya; mẹ ndu obutobu iya; sụ ẹphe: ‘Unu bya
emeede iya ẹswa; lẹ ya phụwaru shịru olu iya-a, shi phuhu ephuhu-wa!’
10 Ẹge ono kwaphu bẹ ụnwu ojozi-imigwe e-te ẹswa onye lanụ, eme iphe dụ ẹji,
taru onwiya ụta iphe dụ ẹji, o meru; ghaa umere lakfuta Nchileke.”

Nwata, jephuhuru nụ

11 Jisọsu anmaa ẹtu ọdo; sụ: “L'o nweru nwoke lanụ, mụtaru unwokoro labụ.
12 Onye kẹ nwata anọnyaa; bya asụ nna iya ono: ‘T'o kee iphe iya; nụ iya ọphu
ruberu iya nụ.’ Nna ẹphe ono eworu iphe o nweru keeru ẹphe ẹbo ono.
13 Ta nọdu ọphu baru nwishi; onye kẹ nwata ono ajịkobewaphu nwiphe o nweru;
yọ bụru iya oje mkpụkpu, teru ẹnya. Yo je anọdu l'ẹke ono; kpaphushibebe okpoga
ono lẹ wuruwuruwuru.
14 Yọ kpakashigelephu iphemiphe ọbule ono, a nụru iya ono; ẹjo-ẹgu abya l'alị ono;
yọ kpalahaa nri.
15 Yọ lakfushia onye lanụ lẹ ndu a mụru l'alị ono. Onye ono ezia ya tẹ oochejeru
iya ezi iya l'ẹgu.
16 Ẹgu emee ya; k'ọphu ọodụje iya t'a sụ l'a nụru iya nụ ẹgbo iphe aawụshijeru ezi
ono tẹ ya taa. Obenu l'ẹ tọ dụkpoduanu onye nụru iya ẹya nụ.
17 A nọnyaa; egomunggo ala iya azụ; yọ sụ: ‘?Bụnua ụmadzu ole lẹ ndu nna iya
ebuje ozi bẹ erije nri; riphodo iya eriphodo; ya abya anọdu l'ẹke-a; ẹgu abya iya
egbugbu ẹge-a?
18 Yọ sụ lẹ ya e-gbeshi lakfube nna iya; je asụ iya: “Nna; ya meswewaru Nchileke;
bya emeswe ngu.
19 Ya ta gbahẹkwa kẹ t'i kukwadua ya nwatibe ngu ọdo. Mejewa iya nụ ẹge iime
ndu i buru ozi.”
20 Yo gbeshi lakfubeshia nna iya ono.
“Yọ nọdukwaduru ote-ẹnya; nna iya ono aphụa ya; imiko iya egude iya. Yọ vụta
ọso; je anmaa nwatibe iya ono akpa; tsuta iya ọnu.
21 Nwatibe iya ono asụ iya: ‘Nna; ya meswewaru Nchileke; bya emeswee ngu. Ya
ta gbahẹkwa kẹ t'i kukwadua ya nwatibe ngu ọdo.’
22 Nna iya ono asụlee unwokoro ono, ejeru iya ozi ono: ‘Unu chịta uwe-nlọkpuru
phụ, katsụa mma phụ bya eyee ya. Unu agbabe iya echi mkpụshi-ẹka; yee ya
akpọkpa.
23 Unu akpụta ada-eswi, ẹba nọ gbua t'ẹphe taa; mee ẹswa;
24 kẹle nwatibe iya-wa shi nwụhuwa anwụhu; ọle nta-a b'ọ nọwa ndzụ. O shi
gbaphuhu agbaphuhu; ọle nta-a b'a phụwaru iya.’ Ẹphe awata ote ẹswa.
25 “Teke ono bẹ ọkpara nwoke ono nọru l'ẹgu. Yọ larutadelephu ufu ntse ntse;
l'anụwa ọda nkwa; mẹ ẹgvu.
26 Yọ bya ekua onye lanụ lẹ ndu ejeru nna iya ozi; jị iya: ‘?Bụ ngụnu bẹ eeme lẹ
nk'ẹphe?’
27 Onye ono asụ iya: ‘Lẹ nwunne ngu lataru-o; nna ngu egbua ada-eswi, ẹba nọ;
okfu l'ọ phụru iya lẹ ndzụ ọdo.’
28 “Ẹhu eghulahaa ọkpara nwoke ono eghughu; to kwe ọbata l'ufu. Nna iya ono
abya ejekfu iya; je arọo ya; sụ iya t'ọ bataru.
29 Yọ sụ nna iya ono: ‘Ị phụ-a; afa olemole-wa bẹ ya jekotawaru ngu ozi; tọ dụbua
iphe i zijeru iya, ya tụjeru ngu ẹgo ememe. Obenu l'ẹ tị nụbukwaa ya mbụ m'ọo
mkpi tẹ ya gude mee ẹswa yẹle ndu ọ̀nyà iya phẹ.
30 Yo be lẹ nwatibe ngu ọwaa laru; mbụ onye jeru je atụko iphe ngu mephushiaru
ụnwanyi ọkpara; nggu egbe gbuaru iya ada eswe, ẹba nọ.’

31 Nna iya ono asụ iya: ‘Nwa iya; ?ọ kwa lẹ nggu l'iya l'anọnua tekenteke; iphe bụ
iphe ya nweru abụru nke ngu.
32 Ọ gbaru t'e mee ẹswa; okfu lẹ nwunne ngu-a shi nwụhu anwụhu; ọbu lẹ nta-a
b'ọ nọwa ndzụ ọdo. O shi phuhu ephuhu; ọbu lẹ nta-a b'a phụwaru iya.’ ”

16

Onye ishi, kwaru ẹnya l'ozi nnajiufu

1 Jisọsu asụkwaphu ndu etsoje ụzo iya: “L'o nweru nwoke lanụ, nweru iphe; bya
enwekwaruphu onye ishi ndu ejeru iya ozi. A nọnyaa; ama abya agbaaru nwoke ono
l'onye ishi ndu ozi iya ono emebyishi iphe iya emebyishi.
2 Nwoke ono ekua onye ishi ndu ozi iya ono; sụ iya: ‘?Bụ ngụnu bẹ ya anụ ẹge-a
l'iime-wa? Ngwaa; koshi iya ẹge i gude eletaru iya iphe iya ẹnya; kẹ l'ẹ tịi bụheduru
iya onye ishi ndu ozi iya ọdo.’
3 Onye ishi ozi ono abya arịa ya; sụ: ‘?Bụnua ngụnu bẹ ya e-me lẹ nnajiufu iya abya
iya ọnafu ishi ndu ozi iya-a? L'ẹ-ba bụ l'ike ọkori dụ iya; yọ dụkwanu iya iphere oje
arọ.
4 Ya mawaru iphe ya e-me tẹ ndiphe kweje tẹ ya bataru ẹphe l'ufu teke a chịfuleru
iya phụ l'ọbu ishi ndu ozi ono.’
5 “Yọ bya ekukoo ndu ji nnajiufu iya ono ụgwo nanụ nanụ. Yọ jị onye k'ọdungu:
‘?Bụ ngụnu b'i ji nnajiufu iya ụgwo iya?’
6 Onye ono asụ iya l'ọ kwa ụgwo ụkporo ite manụ ise. Yọ sụ iya: ‘Ngwaa; nggu
ẹkwo-ụgwo ngu; nọ-zita ẹgwegwa; dee ya ụgwo ụkporo ite manụ ẹbo l'iri.’
7 Yọ jị onye ọdo: ‘Nggụbedua; ngụnu b'i ji?’ Onye onanu asụ iya l'ọo ụkporo ẹkpa
witu ise. Yọ sụ iya: ‘Nggu ẹkwo-ụgwo ngu; dee ụkporo ẹkpa witu ẹno.’ ”
8 “Ya ndono; nnajiufu onye ishi-ozi ono, ẹ te gudedu ire iya ẹka ono ajaa ya ajaja;
okfu l'o meru umere onye kwaru ẹnya. Kẹ l'ụnwu eliphe ka ọkwa ẹnya l'iphemiphe
ọbule, ẹphe l'ọgbo ẹphe eme; karia ndu nọ l'iphoro kẹ Nchileke.”
9 Jisọsu asụkwaphu: “L'ọo ya bụ iphe ya ekfuru unu: t'unu gude ẹku kẹ mgboko-a
shitaru onwunu ọ̀nyà; k'ọphu bụ teke ẹku ọbu gvụleruphu; e duru unu lashia l'ufu,
ẹ-ta byadụ bya echihu echihu.
10 “Onye e gude ire iya ẹka l'iphe ha nwanshị bẹ ee-gudekwaphu ire iya ẹka l'iphe
ha nshinu. Onye ẹ-te dobedu ẹka ndoo l'iphe ha nwanshị te edobekwa ẹka ndoo
l'iphe ha nshinu.
11 Ọo ya bụ; ọ -bụru l'ẹ t'e gudedu ire unu ẹka l'ẹku kẹ mgboko-a; ?nanụ ẹge ee-shi
gude ire unu ẹka l'ẹku ọphu bụ ọkpobe ẹku?
12 Tẹmanu; ọ -bụru l'ẹ t'e egudedu ire unu ẹka l'iphe onye ọdo; ?bụ onye a-nụ unu
iphe ọphu a-bụru nk'unu.
13 “Ẹ tọ dụdu nwozi, a-chịta nnajiufu labụ ejeru ozi l'ugbo lanụ; t'ẹ b'ọ kpọ onye
lanụ ashị; yeru onye ọphu obu; ọdo bụ l'o yeru ẹhu l'ozi k'onye lanụ; l'apa ozi k'onye
ọphu ẹka lanụ. Unu te etsoghekwa ụzo kẹ Nchileke; l'achịkwaphu nta okpoga.”

Jisọsu ezi iphe bụ
uche-obu Nchileke
(Mát 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12)

14 Ndu Fárisii atụko iphe ono l'ọ ha nụkota; bya awata ọturu Jisọsu mgbọnu; okfu
l'ẹphe yenukaru okpoga ẹnya.
15 Yọ sụ ẹphe: “Ọ bụ unubẹdua eme onwunu ndu doberu ẹka ndoo l'ifu ndiphe;
ọbu lẹ Nchileke marua obu unu; kẹ l'iphe madzụ rịru l'ọ bụ iphe-ọma gbe bụru ẹjo
iphe l'ẹnya Nchileke.

16 “Ekemu, shi l'ẹka Mósisu; mẹ okfu ndu nkfuchiru Nchileke nọkwaa jeye teke
Jọnu Baputizimu byaru. Keshinu ono b'a dụberu ozi ozi-ọma kẹ ẹke Nchileke bụ eze;
onyenọnu adzọlahaa ụzo abahụ iya.
17 Obenu l'ọ kakwa ntse tẹ igwe mẹ alị gvụ; malẹ t'akpụru okfu ekemu ono nanụ
bụru iphe mmakanụ.
18 “Onye chịfuru nyee ya; je alụa nwanyi ọdo; bụkwa ogori bẹ oori. Onye
lụkwanuru nwanyi, nji iya chịfuru achịfu erikwaphu ogori.”

Oke amadụ yẹle Lázarọsu

19 “O nweru oke amadụ lanụ, eyeje ẹgiri uwe, ere ire mkpụrumkpuru. Ẹge ono bẹ
ọonoduje eri ọva ọva mbọku-mbọku.
20 Yo nwekwaruphu onye ụkpa, ọnya aba, ẹpha iya bụ Lázarọsu. Lázarọsu ono
agwọjeru l'ọnu nggamgbo oke amadụ ono.
21 Yọo dụje iya t'a sụ l'a nụru iya nụ ẹviriva nri, eshije l'okpokoro nri oke amadụ
ono adashị teke oke amadụ ono eri nri. Ọphu ka nụ bụ lẹ nkụta awụjeru bya iya
ọmicha ọnya ono.
22 “A nọnyaa; onye ụkpa ono anwụhu; ụnwu ojozi-imigwe ekuta iya je edonyabe
Ébirihamu l'imigwe. Oke amadụ ono abya anwụhukwaphu; e lia ya.
23 Yọ nọdu l'alị-maa ẹke ọ nọ l'iphe-ẹhuka; palia ẹnya; phụa Ébirihamu l'ote-ẹnya;
phụkwaaphu Lázarọsu ẹke ọ nọnyabe Ébirihamu.
24 Yọ rashịa: ‘Nna iya Ébirihamu; tẹ imiko iya dụ ngu rụ! Zinua Lázarọsu t'ọ
tsẹeru mkpụshi-ẹka lẹ mini; bya edenyi iya l'ire t'o gua ya egugu; lẹ ya ejekwa oke
iphe-ẹhuka l'ọku-wa.’
25 “Obenu lẹ Ébirihamu sụru iya: ‘Nyatakwa lẹ teke i shi nọdu lẹ mgboko b'ị
natakọtaru iphe-ọma nke ngu; ẹge ono bẹ Lázarọsu natakọtaru iphe-ẹhuka teke ono.
Nta-a bẹ ẹhu dụwa iya agu; nggụbedua anọdukwanu l'oke iphe-ẹhuka.
26 A gụfukpoonu ono b'o nweru ògè, ha nshinu, nọ-buharu ayi l'unu; t'ẹ b'ọ dụ onye
shi l'ibyiya ọwaa a-bya ẹke unu nọ; tọo dụ onye shi ẹke unu nọ, a-daghanụ byakfuta
ayi.’
27 Nwoke ono asụ iya: ‘L'ọ dụ mma.’ Wo iya: ‘Keshinu ọphu ọ dụ ẹge ono; byiko
Nna; zinua Lázarọsu kẹ nna iya
28 l'unwunne iya dụkwa ise l'ẹke ono. T'o je anmaaru ẹphe ọkwa t'ẹphe ba
abyakfutabua ya l'ẹke-a, ya ejenwu ẹhu ẹge-a.’
29 “Ébirihamu asụ iya: ‘Unwunne ngu phẹ nwewaru ẹkwo Mósisu; mẹ l'ẹkwo ndu
nkfuchiru Nchileke; t'ẹphe nụjee iphe ndu onanu ekfuru ẹphe.’
30 “Yọ sụ iya: ‘Wawa Ébirihamu nna; ọ -bụru lẹ madzụ shi l'alị-maa gbeshi jekfu
ẹphe; bẹ ẹphe a-kabẹkwaa taa onwẹphe ụta.’
31 “Ébirihamu asụ iya: ‘Ẹphe -anụdu okfu Mósisu; ẹphe ta nụ kẹ ndu nkfuchiru
Nchileke; ọ kwaphu ẹge ono bẹ ẹphe te ekwetadu; m'o -ruhuru; o nweru onye shi
l'ọnwu teta nọdu ndzụ.’ ”

17

Ọkwa k'ome iphe dụ ẹji
(Mát 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

1 Jisọsu asụ ndu etsoje ụzo iya: “O doru ẹnya l'o nwetsuaru iphe e-mekochaa mee
tẹ madzụ shiswee ụzo kẹ Nchileke. Obenu; nshọo onye ọphu oo-shi l'ẹka!
2 Ọ gẹga karu onye ono mma l'a pataru o-ji-l'ẹka mkpuma, ha nshinu; nmaa ya
l'olu; je enwuru iya ye l'eze ẹnyimu; ma l'ome t'onye lanụ l'ẹgirima-a shiswee ụzo
ono.
3 Unu kwabẹru onwunu ẹnya!

"Teke ọ bụ lẹ nwanna ngu mesweru ngu; kfuru iya ẹya. Teke bụ l'ọ taru onwiya ụta iphe dụ ẹji, o meru; gụaru iya nvụ.
4 Teke bụ l'o mesweru ngu ugbo ẹsaa ujiku lanụ; byakfutakota ngu ugbo ẹsaa ono
bya asụ ngu lẹ ya tawaru onwiya ụta iya; ghawa umere; gụkotakwaru iya nvụ."

Ekweta

5 Ndu ishi-ozi asụ Nnajiufu: "Nna; menua tẹ ekwekwe ẹphe kafụa oshihu ike!"
6 Nnajiufu asụ ẹphe: "Ndẹge ọ bụru l'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke
habekpoonu l'ọ bụ nwa ịrikirikwekwe akpụru mọsutadu lanụ mẹ unu adụjekwaa ike
sụ m'ọo eze oshi sịkamayinu-wa: 'Fọfu l'ukfu; je adzabẹ onwongu l'echi eze ẹnyimu!'
Yo mee ya."

Iphe gbaru nwozi l'ememe

7 "T'a sụkwaru l'onye lanụ l'unu ha bẹ nweru nwozi lanụ, akọru iya ọkori l'ẹgu;
m'ọ kwanu l'oocheru iya atụru. Teke bụ lẹ nwozi ono shi l'ẹgu lata; ?ịi-sụ iya t'ọ
byalẹkwaa nta-a bya adụgaru anọdu ria nri.
8 ?Iphe ii-gbechia kfuaru iya ta bụdu t'o shiaru ngu nri-ẹnyashi ẹgwegwa; yo je
eyee uwe iya; pafụtaru ngu nri t'i riodu; tẹmanu yo ride nk'iya.
9 ?Oo-tu nwozi ono ẹpha ẹge ono, o jeru ozi ono, o ziru iya ono tọo.
10 Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ unu dụ. Unu -meebelephu iphe e ziru unu; unu asụ: 'L'unu
bụ ndu ozi, ẹ-ta gbadu k'otu ẹpha; l'ọ bụ iphe gbaru unu l'ememe bẹ unu meru.' "

Jisọsu eme ụmadzu iri, bụ
ndu ẹhu-labụ t'ẹphe kọrohu

11 Lẹ Jisọsu ejelephu l'esu-ụzo, e shi eje Jerúsalemu bẹ ooswetalephu mgbaku
Samériya mẹ Gálili.
12 Yọ bahụlephu l'ọma mkpụkpu lanụ; ụmadzu iri, ẹhu-labụ eme awukfutashia ya;
13 nọduru ote-ẹnya; kpọlahaa mkpu asụje: "Jisọsu; Nnajiufu; phụaruru ẹphe
imiko-o!"
14 Jisọsu aphụa ẹphe bya asụ ẹphe: "T'ẹphe je tẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja gbuedu
ẹphe igo!"
Ẹphe awụru tụgbua; ẹhu-labụ ono agvụkota ẹphe l'ẹhu; ẹphe adụwaphu mma.
15 Onye lanụ aphụlephu lẹ ya dụwa mma; ghakọbe lashia azụ; l'atụ okokooko; aja
Nchileke ajaja.
16 Yọ bya erua ẹke Jisọsu nọ; bụru l'alị pẹe l'iku ọkpa Jisọsu; kpube ifu l'alị; etu
Jisọsu ẹpha. Onye lanụ ono bụ onye Samériya.
17 Jisọsu asụ: "?Tọ bụdunua ụmadzu iri b'e meru t'ẹphe dụ mma? ?Nanụhunu
ụmadzu tete ọphu?
18 ?Tọ dụhedu onye ọdo, o ruru l'ẹhu kẹ t'ọ bya ekele Nchileke ekele; gbahalẹphu
nwoke-wa, shiru alị ọdo-wa?"
19 Yọ sụ nwoke ono: "Gbeshi jeshia iphe iije; l'ekwekwe, i kweru kẹ Nchileke
mewaru t'ẹhu dụ ngu mma."

Nchileke abyaakwa ọbu eze
(Mát 24:23-28, 37-41)

20 Ndu Fárisii ajị Jisọsu: "?Bụhunu teke ole bẹ Nchileke e-koshihunu lẹ ya bụ eze
ọbu?" Yọ sụ ẹphe: "L'ẹ t'o nwekwa ahụma, e-meodu t'e gude maru lẹ Nchileke
abyawa ọburu eze ọbu.
21 Ọphu tọ dụkwa onye a-sụ: 'Lekwa iya ndọ l'ẹke-a; ọdo bụ l'ọo ya ndọphu;' kẹle
Nchileke bụakwa eze l'obu unu nta-a."
22 Yọ sụ ndu etsoje ụzo iya: "L'ụboku nọphu abya teke ọo-dụje unu t'a sụ l'unu
nọkpooru nụ ujiku lanụ l'ẹke Abụbu-Ndiphe bụ eze; ọbu; mgbẹ unu ta anọdu iya.

23 O nweru ndu a-sụ unu: ‘Unu lekwa iya l'ẹkaphu; m'ọ kwanu t'unu lekwa iya
l'ẹke-a!’ Unu be ejekwa; unu te etso ẹphe.
24 L'ọ kwa ẹge ebemu-igwe echije taa l'akpamigwe; shi l'ẹka iya ọwaa lọjaa jeye
l'ẹka iya ọphu; bụ ẹge Abụbu-Ndiphe e-me mbọku ọo-bya.
25 Obenu l'o jefutajeodu iphe-ẹhuka nshinu; ọgbo nta-a ajịka iya.
26 Ọ bụ ẹge ọ dụ l'oge kẹ Nówa phụ; bụ ẹge ọo-dụ teke Abụbu-Ndiphe a-bya.
27 Teke ono bẹ ẹphe nọ l'eri; l'angụ; aluphe nwanyi; ekephe nwanyi nji jeye mbọku,
Nówa phẹ bahụru l'eze ụgbo, ọ kụru. Eze utso abya bya agbaa; mini erigbushikota
ndu ọphu l'ẹphe ha.
28 Ẹge ono b'ọ dụkwaphu l'oge kẹ Lọ́tu. Ẹphe shi eri; l'angụ; agba nghọ; akọ iphe
l'alị; akpụshi ụlo.
29 Yo be mbọku, Lọ́tu lụfuru lẹ Sódomu; ọku nshị-egbe eshi l'igwe; chịa gbaragbara
l'ọ bụ mini; bya ekegbushikota ẹphe l'ẹphe ha.
30 Ẹge ono bẹ ọo-dụ mbọku, Abụbu-Ndiphe e-he kfụlangu.
31 “T'onye nọ l'ọkpoku; iphe iya anọdu l'ime ụlo be ejekwa iya egwota. T'onye nọ
l'ẹgu be ejehekwa ọla azụ l'ufu.
32 Nyatakwa iphe meru nyee Lọ́tu.
33 Iphe bụ onye achọ tẹ ndzụ iya bụru iya uru-erita lẹ mgboko-a; e-tufakwa ọgbodo
ndzụ iya. Obenu l'iphe bụ onye tufakwanuru ndzụ iya lẹ mgboko-a; e-nweru ndzụ
gbururu jeye.”
34 Jisọsu asụkwaphu ẹphe: “Tẹ ya karu unu: l'ẹnyashi mbọku ono bẹ ụmadzu ẹbo
a-zẹ l'oshi-azẹe lanụ; a dzụchata onye lanụ; haa onye ọphu.
35 Ụnwanyi labụ a-nọdu atsụ nri; a dzụchata onye lanụ; onye ọphu akwaa.
36 Ụmadzu labụ a-nọdu l'ẹgu; a dzụchata onye lanụ; onye ọphu akwaa.”
37 Ndu etsoje ụzo iya ajị iya: “Nnajiufu; ?bụ l'egbe awe bẹ iphe ono e-me?”
Yọ sụ ẹphe: “L'ọ kwa ẹke odzu daburu bẹ udele edzukobeje.”

18

Ẹtu nwanyi, maa tọfuru; mẹ onye ikpe

1 Jisọsu abya anmaaru ẹphe ẹtu, o gude ekoshi ẹphe t'ẹphe kfuje nụ Nchileke;
t'ẹphe ba asụje l'ike ekfukfu iya gvụwaru ẹphe.
2 Yọ sụ ẹphe: “Lẹ mkpụkpu lanụ b'o nweru onye ikpe, bu iya nụ. Onye ikpe ono ta
atsụdu Nchileke egvu; tọ dụ iphe ọ gụberu madzụ.
3 O nwekwaruphu nwanyi lanụ, nji iya ta nọhedu, bu lẹ mkpụkpu ono. Tekenteke
bẹ nwanyi ono abyakfutaje onye ikpe ono l'arọ iya: ‘Byiko; t'o kpefunu iya l'ẹka onye
okfu adaru yẹe ya.’
4 Onye ikpe ono ajịkanyaa; jịkanyaa; bya arịa; sụ: ‘L'a marua lẹ ya ta atsụdu
Nchileke egvu; to nwe onye ya gụberu iphe.
5 Obenu lẹ nwanyi-a kfuchishinukawaru iya nchị. Ya e-kperu iphe iya nụ iya;
ọdumeka b'ọ -byaphenyaa bẹ ọo-byaru njọrehu nụ iya.’ ”
6 Tọ dụ iya bụ; Nnajiufu asụ: “?Unu nụwaru iphe ẹjo onye ikpe ono kfuru?
7 ?Unu tubesu lẹ Nchileke ta akadụru okpefu ndu ọ fọtaru afọta ẹgwegwa; mbụ
ndu anọduje araku iya: eswe l'ẹnyashi? ?Oo-gbe bya anọo anọno oyeru ẹphe ẹka
tọo?
8 Wawakwa. Tẹ ya karu unu; l'oo-kpefukwa ẹphe ẹgwegwa. Obenu; Abụbu-
Ndiphe -byalẹphu; ?ọ phụa ndu e-kwe nọdu iya l'ẹka lẹ mgboko-a?”

Ẹtu onye Fárisii;
mẹ onye akịriko

9 Jisọsu abya anmaaru ndu tubesu l'ẹphe doberu ẹka ndoo; l'akpọ ndu ọdo ẹbo-ẹbo
l'afụ ẹtu-wa; sụ ẹphe:
10 “L'o nweru ụmadzu labụ, bahụru l'eze-ụlo Nchileke je okfuru nụ Nchileke. Onye
lanụ bụ onye Fárisii; onye ọphu abụru onye ana akịriko.
11 Onye Fárisii ono egbeshi je akwẹgeru; bya ekfuru nụ Nchileke; sụ iya: ‘Nchileke;
ya etu ngu ẹpha lẹ ya te emedu ẹjo iphe l'ọ bụ ndu ọdo; mbụ-a; l'ọ bụ ẹge nwoke-wa,
bụ onye ana akịriko-wa emeje. Kẹle ya te ezidu iphura; ya te emegbu madzụ emegbu;
ya te eme kẹ nwanyi.
12 Ya aswịje aswịswi abalị ẹbo l'idzu; ekfu anụ Nchileke. Iphe, bụ iphe ya dzutaru
edzuta l'ọ ha bẹ ya ekeje ụzo iri; woru ụzo lanụ nụ Nchileke.’
13 “Onye onanu, bụ onye akịriko ono ejeru je evudo ote-ẹnya; tọ palikpoduanu ifu
apali; gbahaa l'ọ kụberu ẹka l'olu;* sụ: ‘Nchileke; tẹ imiko yẹbe onye eme ẹjo iphe
dụ ngu rụ.’ ”
14 Jisọsu asụ ẹphe: “Tẹ ya karu unu: onye onanu, bụ onye ana akịriko ono byakwa
bya ala nk'iya; Nchileke agụwa iya nụ l'onye doberu ẹka ndoo; haa onye ọphu; kẹ
l'iphe bụ onye ewoli onwiya eli bẹ ee-wozita alị; onye wozitakwanuru onwiya alị bẹ
ee-woli eli.”

Jisọsu agọru ụnwegirima ọnu
(Mát 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 A haru dutalahaaru Jisọsu ẹgirima nshịi t'o byigbaa ẹphe ẹka; ndu etsoje ụzo
iya aphụa ya; baaru ndu ono, edutaru iya ẹgirima ono mba.
16 Ya ndono; Jisọsu abya ekua ẹphe; sụ ẹphe: “Unu haa ẹgirima t'ẹphe bakfuta iya.
Unu ba anashịshi ẹphe anashị; l'ọ kwa ndu dụ ẹge ono bẹ ẹke Nchileke bụ eze bụ
nk'ẹphe.
17 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'iphe bụ onye ẹ-te gudedu obu, dụ l'ọ bụ k'ụnwegirima
kweta l'ọo Nchileke bụ eze iya; ta abahụkwa l'ẹke Nchileke bụ eze.”

Nwata okoro, nweru iphe
(Mát 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 Yo nweru onye ishi ndu Ju, jịru Jisọsu; sụ iya: “O-zi-iphe; nwoke, dụeberu mma!
?Bụ ngụnu bẹ ya e-me tẹ ya nweru ndzụ gbururu jeye?”
19 Jisọsu asụ iya: “?Nanụ ẹge ọ dụ bẹ iiku iya onye dụeberu mma? Ẹ to nwekwa
onye ọdo, bụ onye dugeru mma; a gụfu Nchileke nwẹnkinyi iya.
20 ?Ọ kwa l'ị mawaru ekemu-wa: ‘Be erikwa ogori; be egbukwa madzụ; be ezikwa
iphura; ba adzụkwa ẹjo-ire; kwabẹru nne lẹ nna ngu ugvu.’ ”
21 Nwoke ono asụ iya: “Lẹ keshinu ya bụ nwata bẹ ya shi kwabẹtaru iphemiphe
ọbule ono ẹnya; ọphu 'ọ dụkwa ọphu ya mebyijeru.”
22 Jisọsu anụlephu iphe o kfuru; sụ iya: “Iphe lanụ bẹ phọdufuaru ngu l'ememe:
bụ iya bụ t'i je je erekota iphe i nweru l'ọ ha; chịta okpoga iya keeru ndu ụkpa. Ọo
ya bụ; nggu enweru ọkpobe iphe l'imigwe. I -meebe ẹge ono; nggu abya etsoru iya.”
23 Nwoke ono anụlephu iphe ono; ẹhu adaa ya kọo; ẹke o nweshikwanuru iphe
ike.
24 Jisọsu elenyaa ya; sụ iya: “Iphe ọ dụkwanu l'ọo ẹhuka tẹ ndu nweru iphe bahụ
l'ẹke Nchileke bụ eze!
25 Ọ kakwa ntse t'e wota ịnya; pyoo l'ẹnya ngga; karia t'onye nweru iphe bahụ l'ẹke
Nchileke bụ eze!”
26 Ndu nụru iya nụ ajị: “?Bụhunu onye bẹ aa-dzọfuta; m'ọ -dụ ẹge ono?”
27 Jisọsu asụ ẹphe: “L'iphe kpọru madzụ l'ememe bẹ dụkwa Nchileke ntse ememe.”

---

* **18:13 18:13** Iphe a kwata dee l'ẹkwo Giríku; l'ẹke-a kwa lẹ nwoke ono tsuru ẹka l'ọkpoma. L'ome-l'alị ndu Ju bụ ẹka bẹ madzụ etsuje l'ọkpoma gude koshi l'iphe ruru iya l'ẹhu.

28 Pyita asụ Iya: “Lewaru ẹphebedua, haru ufu ẹphe; bya etsoru ngu-a.”
29 Yọ sụ ẹphe: “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ẹ t'ọ dụkwa onye gude kẹ ẹke Nchileke
bụ eze; haa ụlo iya; haa nyee ya; haa nwunne iya; haa ndu mụru iya nụ; haa ụnwu
iya,
30 Nchileke ta akfụru ụgwo iya nkfungo nta-a; yo nweru ndzụ gbururu jeye l'ọgbo
ọphu abya nụ.”

K'ugbo ẹto, Jisọsu ekfu k'anwụhu iya
(Mát 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Jisọsu abya eduta ụmadzu iri l'ẹbo ono; sụ ẹphe: “Unu lekwa l'ẹphe ejeekwa
Jerúsalemu. Iphemiphe ọbule, ndu nkfuchiru Nchileke deru lẹ kẹ Abụbu-Ndiphe bẹ
e-rekotakwa l'ọ ha!
32 Lẹ aa-kpụru iya ye ndu ẹ-ta madụ Nchileke l'ẹka; ẹphe ajaa ya ewena; mee ya
iphe-iphere; vụa ya ọnu-mini.
33 Ẹphe e-chi iya ẹchachi; bya eworu iya gbua. Ọ -nọo abalị ẹbo; kẹ ẹto; yo shi
l'ọnwu teta bya anọdu ndzụ ọdo.”
34 Tọ dụ iphe ono m'ọo nanụ, doru ndu etsoje ụzo iya ẹnya; okfu ono atụko gbachia
ẹphe ẹnya; kẹ l'e meru t'ẹphe ba ma iphe o kfuru.

Jisọsu agwọ onye ìshì, arọ arọ
(Mát 20:29-34; Mak 10:46-52)

35 Jisọsu erudelephu Jériko; yo nweru nwoke, atsụ ìshì, nọ l'iku esu-ụzo arọ arọ.
36 Yọ nụa igidi ndu awuswe nụ; jịlahaa iphe ada nụ.
37 Ẹphe asụ iya l'ọ kwa Jisọsu, onye Názarẹtu l'eswe.
38 Yọ rangarahu: “Jisọsu Nwatibe Dévidi; phụaru iya rụ imiko!”
39 Ndu nọ l'ụzo ifu abaaru iya mba; sụ iya t'ọ daa nwanshị. Yọ ka l'iya-a ọrashi ike:
“Nwatibe Dévidi; phụaru iya rụ imiko!”
40 Jisọsu abya evudo; zia t'e dutaru iya ẹya. Yọ rutalephu ntse; Jisọsu ajị iya:
41 “?Bụ ngụnu bẹ dụ ngu tẹ ya meeru ngu?”
Yọ sụ iya: “Nnajiufu; ọ bụ tẹ ya phụa ụzo-o.”
42 Jisọsu asụ iya: “Wata ọphu ụzo ọbu; l'ekwekwe, i kweru kẹ Nchileke mewaru
ngu t'ị dụ mma.”
43 Teke onophu; yọ watawaphu ọphu ụzo; bya etsoru Jisọsu phẹ aja Nchileke ajaja.
Iphe bụ onye phụru iya nụ; yọ jaa Nchileke ajaja.

19

Jisọsu yẹle Zakíyọsu

1 Jisọsu abya abata Jériko; swelahaa ya esweswe.
2 Yo nweru nwoke, aza Zakíyọsu, bụ iya bụ onye ishi ndu akịriko. Yo nwekwanuru
iphe nshinu.
3 Zakíyọsu-wa shihawa achọ ẹge ya e-me maru onye bụ Jisọsu. Obenu lẹ mkpa,
aakpa l'ẹke ono te kwedu t'ọ kpata ụzo; okfu l'ọ ha mkpụrukpu.
4 Tọ dụ iya bụ; yo vuru ụzo gbachia je enyihu eli oshi sikamo; je anọdu tẹ ya phụ
Jisọsu; okfu lẹ Jisọsu e-shi ẹke ono swee.
5 Jisọsu abyarutalephu ẹke ono; bya apalia ẹnya; phụa ya; bya eku iya: “Zakíyọsu;
nyizita ẹgwegwa; l'ọo ụlo ngu bẹ ya nọfutaje ntanụ.”
6 Yo nyifutakebewaphu; gude ẹhu-ọtso-ẹna dubata Jisọsu l'ufu iya.
7 Ẹhu eghulahaa iphe, bụ ndu phụru iya nụ eghughu; ẹphe ekfulahaa; sụ: “Nenu;
nwoke-wa abahụ jeshia t'a kwaaru iya ẹbyee lẹ kẹ nwoke-wa, megburu onwiya l'ẹjo
iphe-a.”

8 Zakíyọsu egbeshi bya asụ Nnajiufu: “Nnajiufu; iphe, bụ iphe ya nweru enweru
bẹ ya e-ke ụzo ẹbo; nụ ndu ụkpa ụzo lanụ. Ọ -bụru l'o nweru onye ya rijeru nriru;
ya akfụ-ghachi iya onye ọbu iphe ha l'ọ bụ iphe ya riru iya ugbo ẹno.”
9 Jisọsu asụ iya: “Ntanụ ọwaa b'a dzọfutaru ndu ufu-wa; keshinu nwoke-wa
l'onwiya bụkwaphu nwatibe Ébirihamu.
10 Lẹ yẹbe Abụbu-Ndiphe kwa ndu phuhuru ephuhu bẹ ya chọru bya; k'ọphu ya
a-dzọta ẹphe.”

Ẹtu, eegude ndu e yeru
iphe l'ẹka anma
(Mát 25:14-30)

11 Ẹphe anụnyalephu iphe ono, ookfushi ono; yọ wataru ẹphe ọnmaru ẹtu; okfu
l'ọ nọ-wa Jerúsalemu ntse; ọdo bụ l'ẹphe shi tubesu lẹ Nchileke abyakebewa okoshi
lẹ ya bụ eze.
12 Ya ndono; yọ sụ ẹphe: “L'o nweru nwoke, shi l'eri ndu eze. Nwoke ono ejee ọha
ọbu, teru ẹnya; t'e chia ya eze; tẹmanu yọ lata.
13 Yọ bya ekua ndu ejeru iya ozi ụmadzu iri; keeru ẹphe pọngu iri; sụ ẹphe: ‘Unu
gude iya gbaa nghọ jeye tẹ ya lata.’
14 Ọle nwoke ono dụ ndu alị iya ashị. Ephe eyefu ndu ozi t'ẹphe tso nwoke ono azụ
azụ je asụ l'ẹ t'ọ dụdu ẹphe mma t'ọ bụru nwoke ono a-bụru ẹphe eze.
15 “E chibegelephu nwoke ono eze ono; yọ lata bya ezia t'e kuaru iya ndu ono, ejeru
iya ozi, ọ nụtsuaru okpoga ono; tẹ ya maru iphe ẹphe ritatsuaru lẹ nghọ ẹphe ọbu.
16 Onye k'ọdungu abya evudo iya l'ifu; sụ iya: ‘Nna; pọngu olu ngu ono
tukobekwaru onwiya pọngu iri ọdo.’
17 Yọ sụ iya: ‘I meru ọhuma; ị bụ nwoke. Keshinu i yeru ẹhu l'iphe ha nwanshị bẹ
ya yewaru ngu mkpụkpu iri l'ẹka t'ị bụru onye ishi ẹphe.’
18 Onye k'ẹbo abya asụ iya: ‘Nna; pọngu olu ngu ono tukobekwaru onwiya pọngu
ise ọdo.’
19 Onye eze ono asụ iya: ‘Ọ kwaphu mkpụkpu ise bẹ ịi-bụru ishi ẹphe.’
20 “Onye ọdo abya asụ iya: ‘Nna; ọwaa pọngu olu ngu. Ya wolekwaru iya phụ
kechia lẹ nwa mpete ẹkwa;
21 okfu lẹ ya atsụ ngu egvu l'ị dụnukaru ẹhuka. Iiwotaje iphe ẹ ti dobedu; l'akpataję
iphe ẹ ti mebedu.’
22 Onye eze ono asụ iya: ‘Ị phụa nggụbe iphe ono, ẹjo ọkpoma egbu egbugbu ono!
Okfu-ọnu ngu bẹ ya e-gude nma ngu ikpe. Ọ -bụru l'ị maru lẹ ya dụ ẹhuka; l'ewotaje
iphe ya ẹ-te dobedu; l'akpataję iphe ya ẹ-te mebedu;
23 ?bụ ngụnu meru iphe ẹ ti yeduru iya okpoga iya l'ụlo-okpoga; k'ọphu bụ: ẹge-a,
ya larụ-wa mẹ ya eje ewota iya nụ yẹle ọ-mụru-nwa, tso iya nụ.’
24 “Yọ bya asụ ndu vudo l'ẹke ono: ‘Unu nata iya okpoga ono; woru nụ onye ọphu
nweru pọngu iri phụ.’
25 Ẹphe asụ iya: ‘Ii-nhi; ?bụchia yẹbedua, nweru pọngu iri?’
26 Yọ sụ ẹphe: ‘Te ya karu unu: onye nweru nụ bẹ Nchileke a-nụfua ọphu ka nshinu;
onye ẹ-te nwedu nụ bẹ ee-gbe natafụa nụ nwiya ọphu o nweru enweru ọbu.
27 A bya lẹ ndu okfu iya-a, bụ ndu ẹ-te kwedu l'ọo ya a-bụ eze ẹphe-wa; unu chịta
ẹphe bya edobe l'ifu iya gbushikota ẹphe.’ ”

Jisọsu abahụ Jerúsalemu
(Mát 21:1-11; Mak 11:1-11; Jọn 12:12-19)

28 Jisọsu ekfugelephu iphe ono, ookfu ono; jeshia Jerúsalemu, ooje.
29 Yọ byarutalephu ugvu, eekuje Olivu, nọ lẹ mgboro Betuféji mẹ Bétani; zia ndu
etsoje ụzo iya ụmadzu ẹbo; sụ ẹphe:

30 “Unu jee lẹ mkpụkpu ono, nọ unu l'ụzo ifu ono. Unu -rulephu ọnu-ụzo, e shi
abahụ mkpụkpu ono; bẹ unu a-phụa nwa nkakfụ-ịgara, e liberu elibe, madzụ te
tsubua ẹnyishi. Unu tọshia ya; kpụta bya ẹke-a. 31 Teke bụ l'o nweru onye jịru unu:
‘?Iphe kparu iphe unu atọta iya?’ unu sụ iya lẹ mkpa iya dụru Nnajiufu.”
32 Ya ndono; ndu ono, e ziru ozi ono atụgbua bya erua; yọ bụleruphu ẹge ono, o
kfuru iya ẹphe ono b'ọ dụ.
33 Ẹphe atọshidelephu nkakfụ-ịgara ono; ndu nwe iya nụ asụ ẹphe: “?O meru
agha bẹ unu atọshi nkakfụ-ịgara ono?”
34 Ẹphe asụ ẹphe: “Lẹ mkpa iya dụru Nnajiufu.”
35 Ẹphe abya akpụtaru iya Jisọsu; woru uwe ugwẹhu ẹphe wukobe iya; bya eyeru
Jisọsu ẹka; yọ dụgaru l'eli iya.
36 Yọ gbachịdelephu atụgbu; ẹphe eyetatsụa uwe ugwẹhu ẹphe; tọoru iya l'esu-
ụzo.
37 Yo rudelephu Jerúsalemu ntse; nọdulephu lẹ mgbazita Ugvu Olivu; iphe bụ
ikpetuma ndu ono, etsoje iya nụ ono etelahaa ẹswa; echi mkpu aja Nchileke ajaja
kẹ eze iphe ono, o meru; ẹphe aphụkota ono.
38 Ẹphe asụ: “Onye Nchileke gọru ọnu-ọma nụ bẹ eze ono bụ; mbụ onye ono,
Nnajiufu ziru t'ọ bya ono. Tẹ nchị dụ ndoo l'imigwe; t'ugvu tsoru Nchileke, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Nụ!”
39 Ndu Fárisii, yị l'ikpetuma ndu ono aharu sụ Jisọsu: “O-zi-iphe! ?T'ị gbọ-chidu
ndu etsoje ụzo ngu nchị?”
40 Yọ sụ ẹphe: “Tẹ ya karu unu: ndu-a -nọdu ndoo; bẹ mkpuma, nọ l'alị a-wụ-
lihukwa wata ochi mkpu ono l'onwiya.”

Jisọsu ara ẹkwa Jerúsalemu

41 Jisọsu erudelephu Jerúsalemu; palia ẹnya; lee ya; ralahaa ẹkwa; sụ:
42 “Nggụbe Jerúsalemu; ndẹge ị makpọkwanuaru iphe e-me tẹ nchị dụ ngu ndo;
obenu lẹ nta-a b'e domiwaru iya t'ẹnya ngu ba phụ iya.
43 L'ujiku lanụ bẹ ndu ọhogu ngu a-fụru ngu; gvua ògè nọ-phe ngu mgburumgburu;
nọ-chia ngu ụzo nri; shi ẹkemeke ọbule ripyabe ngu;
44 gbupyata nggu l'ụnwu ngu kpakparakpa. Ẹ to nwekwa m'ọ bụ mkpuma lanụ,
ẹphe a-ha t'ọ kpọ-kfuru l'eli ibe iya; okfu l'ẹ tị madu teke a byaru ngu adzọfuta.”

Jisọsu achịshi ndu nghọ
l'eze-ụlo Nchileke
(Mát 21:12-17; Mak 11:15-19; Jọn 2:13-22)

45 Jisọsu abya abahụ l'eze-ụlo Nchileke; wata ọchishi ndu ere iphe.
46 Yọ sụ ẹphe: “E deru l'ẹkwo lẹ Nchileke sụru: ‘Ụlo iya a-bụru ụlo, aa-nọduje ekfu
anụ iya;’ unu egbe bya eworu iya mewanu ụlo, ndu iphura edomije onwẹphe.”
47 Yọ wata ọno l'eze-ụlo Nchileke ono; ezi iphe mbọku-mbọku. Ndu ishi ndu
achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu; mẹwaru ndu nweru ẹnya l'ọha ono
achọlahaa ẹge ẹphe e-me gbua ya.
48 Ẹphe ta ma ẹge ẹphe e-me iya; l'ẹke onyemonye ọbule dọ-pheru iya mgburumg-
buru; ngabẹ nchị l'iphe ookfu.

20

Aajị Jisọsu kẹ ike,
o gude eme iphe oome
(Mát 21:23-27; Mak 11:27-33)

1 Yo be ujiku lanụ lẹ Jisọsu nọ l'ezi ndu ono iphe l'eze-ụlo Nchileke; l'ara ozi-ọma
ono arara; ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; ndu ezije ekemu; mẹ ndu bụ ọgurenya
awukfutashia ya;
2 bya asụ iya: "Karu ẹphe: ?bụ egbe ike ngụnu b'i gude emeebe iphe ọwaa, iime-
wa? ?Bụ onye ziru ngu t'ị bya iya ememe?"
3 Jisọsu asụ ẹphe: "Lẹ yẹbedua a-jịkwaphu unu ajị. Unu kaẹduru iya:
4 ?Bụ onye ziru Jọnu t'ọ bya emee baputizimu: bụ Nchileke t'ọ bụ madzụ?"
5 Ẹphe alaa ya edzukashi l'onwẹphe; woo: "Ẹphe -sụ l'o shi l'ẹka Nchileke bẹ ọo-
sụkwa ẹphe: '?Ngụnu mekwanuru iphe ẹphe te kwetadu iphe o kfuru?'
6 Ẹphe -sụkwanu l'ọo madzụ ziru iya bẹ ndu ọha a-tugbushikwa ẹphe lẹ mkpuma;
kẹ l'o doru ọha ẹnya lẹ Jọnu bụ onye nkfuchiru Nchileke."
7 Ya ndono; ẹphe asụ iya l'ẹphe ta makwa onye ziru iya nụ.
8 Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ya te ekfuduru unu onye ya dẹru íkè
l'ẹka eme iphemiphe ọbule ono."

Ẹtu kẹ ndu e buru ozi
(Mát 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 Yọ wata ọnmaru ndu ono ẹtu-wa; sụ ẹphe: "Lẹ nwoke lanụ kọru mgbo vayịnu;
bya ebuta ndu ozi ye iya; yọ bụru iya oje ime mba ọdo ẹ-ke ọo-nọ ọdu.
10 Yo be teke aawọje akpụru vayịnu; yo zi nwozi iya t'o jekfu ndu ozi ono t'ẹphe
wọo ya òkè iya nk'iya. Ẹphe egude onye ono; tsua ya iphe; gbabẹ iya ẹka ọtu; nwufu
iya; yọ lashia.
11 Yọ bya ezi onye ọdo; ẹphe etsukwaa ya phụ iphe; mee ya iphe-iphere; gbabẹ iya
ẹka ọtu; nwufukwa iya phụ; yọ lashia.
12 Yo zikwaphu onye k'ẹto; ẹphe etsukwaa ya phụ iphe; chịfu iya.
13 Nwoke ono, nwe mgbo vayịnu ono asụ: 'L'ọ dụwa mma; lẹ ya mawaru iphe ya
e-me nta-a. Ya e-ye nwatibe iya, ya yeru obu; l'ẹphe a-kabẹe kwabẹ nwatibe iya ono
ugvu.'
14 Ndu ozi ono aphụlephu nwatibe iya ono; zụa mgbede; sụ ibe ẹphe: 'Ọwaa bụ
onye alị-a e-mekochaa bụru nk'iya teke nna iya nwụhuru. Unu bya t'ẹphe gbua ya;
k'ọphu mgbo vayịnu ono a-bụru nk'ẹphe.'
15 Ẹphe achịfu iya lẹ mgbo vayịnu ono; je eworu iya gbua.
"Mbụ; ?ọ dụ unu l'ọ bụ ngụnu bẹ nwoke, nwe mgbo vayịnu ono e-me ẹphe?
16 Ọo-bya egbushikota ndu ozi ono; woru mgbo vayịnu iya ye ndu ọdo l'ẹka."
Ọha ono anụtsulephu iphe ono; tụko sụ: "Tẹ njọ gbakwa ẹgbudu!"
17 Yọ bya atabẹ ẹphe ẹnya; jị ẹphe: "?Bụhunu ngụnu bẹ bụ iphe ọbu, e deru l'ẹkwo
okfu Nchileke; sụ:
'Lẹ mkpuma ono,
ndu akpụ ụlo jịkaru ono
bụ iya mekochaaru bya abụru
itso, gude ụlo ono.'
18 Onye vukotaru mkpuma ono daa e-tsukwa yọgiriyogiri. Onye ọ tụpyabekwanuru
bẹ oo-gwekwa egwegwe."

Ajị k'ọtu akịriko
(Mát 22:15-22; Mak 12:13-17)

19 Ndu ezije ekemu; mẹ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja eselahaa t'ẹphe gude
iya teke ono; kẹ l'ẹphe mawaru l'ọ bụ ẹphe b'o gude nmaa ẹtu ono; egvu ọha ono te
kwe ẹphe.

20 Ẹphe awata iya oge ngge; bya ezi ndu ngge t'ẹphe meje l'ẹphè bụ oswi madzụ;
tụbe nvọ l'iphe o kfuru mbụ Jisọsu; k'ọphu ẹphe a-kpụru iya ye l'ẹka onye nwe ike,
bụ iya bụ gọvano, shi Rómu.
21 Ẹphe ajị Jisọsu; sụ iya: "O-zi-iphe! Ẹphe maru lẹ iikfuje okfu nhamụnha; l'ezi
iphe nhamụnha; ọphu 'ọ dụdu onye iileje ẹnya l'ifu; gbahaa ụzo Nchileke b'i gude
ire-lanụ ezi.
22 ?Tọ bụdu omebyi ekemu Nchileke mẹ ẹphe -tụjee akịriko nụ Síza, bụ eze ndu
Rómu?"
23 Yọ mawaruphu ụgho, nọ ẹphe l'obu; sụ ẹphe:
24 "Unu koshiedu iya nụ shịru olu lanụ." Wo ẹphe: "?Bụ ishi onye mẹ ẹpha onye
b'e deru l'okpoga-a ẹge-a?"
Ẹphe asụ iya: "L'ọ bụ kẹ Síza."
25 Yọ sụ ẹphe: "Ọo ya bụ; unu woru iphe ọphu bụ kẹ Síza; nụ Síza; woru kẹ
Nchileke; nụ Nchileke."
26 Ẹphe ta dụhe ike nọdu l'edzudzu ọha ono shi l'okfu-ọnu iya gude iya. Ẹge o gude
kfua okfu ono adụ ẹphe biribiri. Ẹphe te kfuhe okfu ọdo.

Ajị k'oshi l'ọnwu teta
(Mát 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 Yo nweru ndu Sádusii, byakfutaru Jisọsu; mbụ ndu ọphu asụje l'ẹ te eshijedu
l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
28 Ẹphe abyakfutashia Jisọsu; bya asụ iya: "O-zi-iphe! Mósisu dekwaru l'ẹkwo
ekemu; sụ: Teke bụ lẹ madzụ nwụhuru; tọ mụta nwa; tẹ nwunne onye ono lụpyabe
nyee ya; mụtaru iya nwa.
29 Sụ iya l'o nweru unwunne ẹsaa, nọnu; kẹ ọgurenya alụnyaa nwanyi; haa ya
nwụhu l'ẹ-ba mụtakwa nwa.
30 Onye kẹ ẹbo alụpyabe nwanyi ono; lụnyakwaa ya phụ; nwụhu; l'ẹ-ba mụtakwa
nwa.
31 Onye k'ẹto ẹge ono kwaphu; jeye; ẹphe ẹsaa alụgbakota nwanyi lanụ ono;
nwụshihukota; ẹphe ta mụtakwa nwa-a.
32 E megee; nggụbe nwanyi; nggu anwụhufu-a.
33 O -rua teke ee-shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; ?bụ nyee onye ole bẹ nwanyi ono a-bụ
ẹge ono ẹphe shi lụkotahawa iya ono ẹphe ẹsaa?"
34 Jisọsu asụ ẹphe: "L'ụnwu ọgbo nta-a alụshi nwanyi; ụnwanyi alụshi nji.
35 Ọle ndu a gụru lẹ ndu gbaru k'oshi l'ọnwu teta nọdu ndzụ bya eburu lẹ mgboko
ọphu a-byanụ ta alụkwa nwanyi; ọphu nwanyi 'alụkwa nji.
36 Ẹphe ta anwụhuhedu anwụhu ọdo; kẹ l'ẹphe l'ụnwu ojozi-imigwe bụwa nanụ.
Keshinu ẹphe bụwa ndu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ bẹ ẹphe bụakwa ụnwu Nchileke.
37 Ọ -bụru kẹ okuli ndu nwụhuru anwụhu; ẹkwo Mósisu koshiru iya l'ẹke o
kfuru k'iru, ọku enwu raphuraphu. Ẹke ono bẹ Mósisu kuru Nchileke: 'Nchileke
kẹ Ébirihamu; Nchileke kẹ Áyizaku; mẹ Nchileke kẹ Jékọpu.'
38 Ọo ya bụ lẹ Nchileke ta bụdu Nchileke ndu nwụhuru anwụhu. Ọ bụ Nchileke
ndu nọ ndzụ. Ishi iya bụ l'onyemonye ọbule bụkwa onye nọ ndzụ l'ẹnya Nchileke."
39 Ndu ono, ezije ekemu ono aharu sụ iya: "O-zi-iphe! I kfuru ọhuma."
40 Iphe meru iphe ẹphe kfuru iya ẹge ono bụ l'ẹphe ta atụhedu ama ọji iya ajị ọdo.

?Kuráyisutu bụ nwatibe onye?
(Mát 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Jisọsu abya asụ ndu Fárisii ono: "?Nanụ ẹge e meru b'a sụru lẹ Kuráyisutu ọbu
bụ Nwatibe Dévidi;
42 l'ẹke Dévidi l'onwiya kfukwaru l'ẹkwo Egvu Nchileke; sụ:
" 'Lẹ Nchileke sụru Nnajiufu yẹbe Dévidi:

Nọdu iya l'ẹka-ụtara;
43 jeye teke ya e-me ndu ọhogu ngu
t'ẹphe bụru iphe
ịi-dzọpyabe l'ọkpa.'
44 Tọ dụ iya bụ lẹ Dévidi kuru iya 'Nnajiufu.' ?Nanụhunu ẹge e meru b'ọ bụ nwatibe iya?"

Ọkwa ẹhu ndu ezije ekemu
(Mát 23:1-36; Mak 12:38-40)

45 Jisọsu anọdu l'edzudzu ọha ono sụ ndu etsoje ụzo iya:
46 "Unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya l'ẹke ndu ezije ekemu nọ; mbụ ndu bụ iphe adụje ẹphe mma bụ t'ẹphe kechishia onwẹphe l'uwe-nlọkpuru ẹphe; t'eekeleje ẹphe l'ọ bụ oke amadụ l'ẹke a dụ l'igwe; tẹ oshi ọphu katsụkpo mma l'ụlo-ndzuko ndu Ju bụru ẹphe a-nọduje iya; mẹ t'ọ bụru ẹphe a-nọduje l'ẹke aa-katsụkpooru ẹphe ọkwaberu ugvu l'ẹke e jeru eswe-iphe.
47 Ẹphe eripyaje ụnwanyi, maa tụfuru; gude ẹregede ekfu ogologo okfu anụ Nchileke. Ọ bụ ẹphe bẹ aa-ka ọnmashi ikpe ike."

21

Iphe nwanyi, maa tụfuru
tụru obu iya anụ Nchileke
(Mak 12:41-44)

1 Jisọsu abya apalia ẹnya; phụ ndu nweru iphe ẹke ẹphe echegbaa okpoga ẹphe l'okpoko, eechejeru Nchileke okpoga l'eze-ụlo Nchileke.
2 Yọ phụa nwanyi ụkpa, nji iya ta nọhedu; ẹke nwanyi ono bya echee afụ labụ.
3 Jisọsu asụ ẹphe: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: lẹ nwanyi ụkpa-wa, nji iya ta nọhedu-wa bẹ nụwaru iphe ka kẹ ndu ọphunanu l'ẹphe ha.
4 Ishi iya abụru lẹ ndu ọphu l'ẹphe ha hatatsụaru ẹku ẹphe, tsushitsuaru etsushi ahata bya echee. Obenu lẹ nwanyi-a akpa ụkpa nshinu; ọbu l'o wokotaru iphe o gude buru bya echee."

Aa-kụkposhi eze-ụlo Nchileke
(Mát 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 Yo nweru ndu kfuphenyaleruphu k'eze-ụlo Nchileke ono: ẹge e gude ẹgiri mkpuma, dụ egvu kpụmata iya; mẹ iphe a nụgbaaru Nchileke, nọ iya nụ; Jisọsu asụ ẹphe:
6 "Teke ọ bụ iphe ọwaa, unu ele ẹnya-a; o nwekwaru mbọku, ee-mekochaa kụkposhikota iphe ono akụkposhi; mbụ; ẹ tọ dụkwa m'ọ bụ mkpuma lanụ, aa-ha t'o kpọ-kfuru l'eli ibe iya."

Ọkwa iphe-ẹhuka, a-bya nụ
(Mát 24:3-14; Mak 13:3-13)

7 Ẹphe ajịa Jisọsu; sụ iya: "O-zi-iphe! ?Bụkpo teke ole bẹ iphe ono e-me? ?Bụ ngụnu bụ iphe ee-gude maru teke iphe ono abyawa ememe?"
8 Yọ sụ ẹphe: "L'ọ bụphu t'unu kwabẹ ẹnya; t'ẹ b'o nwe onye e-duswe unu ụzo; l'o nweru igweligwe ndu a-zaru ẹpha iya bya. Onye ọphu nọnu; yọ sụ l'ọo ya bụ iya; sụkwaphu l'ọogbaakwa teke ọbu. Unu be etsokwa ẹphe.
9 Teke unu nụderu akọ ọgu; mẹ lẹ mkpaka aswọ-lihu l'ibyiya ọwaa m'ọ bụ l'ibyiya ọphu; unu ba atsụkwa egvu; kẹ l'iphe ono l'ọ ha mefutajekwa; ọbu lẹ teke ikperazụ ono ta abyalẹkwaphu lẹ burigedengu ẹge ono."
10 Yọ sụ ẹphe: "Lẹ mba e-gbeshi tso mba ibe iya ọgu; alị-eze etso alị-eze ibe iya ọgu.

11 Alị ọnma jijiji a-nọdu anma ẹge dụ egvu. Ẹjo ẹgu; mẹ oke ome-l'ẹhu a-nọdu eme
l'ẹke, dụtsua iche iche. Ahụma; mẹwaru eze iphe-ọhubama ọdo a-nọdu emegbaa
l'akpamigwe.
12 Obenu l'agha; tẹmanu t'iphe ono mee bẹ ẹphe e-vuoduru ụzo kpaa unu ẹhu;
kpụkoo unu jee l'ụlo-ndzuko ndu Ju t'e kpee unu ikpe; tụa unu mkpọro. Aa-kpụko
unu je edobe l'ifu ndu eze; mẹ l'ifu ndu gọvano l'okfu ẹka iya.
13 Ọ bụ teke ono bẹ gbaru tẹ unu koshi l'edzudzu ọha l'unu bụ ndu nk'iya.
14 Unu be ejekwa ọri-odu iphe unu e-kfu gude kpefu onwunu.
15 Ya e-me t'unu maru okfu; maru iphe; k'ọphu ndu unu l'ẹphe ese okfu ta amadụ
ẹge ẹphe e-ye ọnu l'iphe unu kfuru; ọphu ẹphe 'atukputadu unu l'ẹgo.
16 Ndu mụru unu; mbụ je akpa l'unwunne unu; ndu abụbu unu; mẹ ndu ọ̀nyà unu
phẹ e-deru unu ye t'e gbua. O nweru unu ndu ọphu aa-haru gbua egbugbu.
17 Onyemonye ọbule e-gude kẹ l'unu bụ ndu kẹ yẹbe Jisọsu kpọo unu ashị.
18 Obenu l'agha: ẹgbushi, nọ unu l'ishi ta aladu l'iyi; k'ọphu ọburu unubẹdua.
19 Unu tajẹkwaa nshi; l'ọ kwa ọ-ta-nshi atataję ọgbodo ndzụ.”

Ẹjo akpamara
(Mát 24:15-21; Mak 13:14-19)

20 Jisọsu asụ ẹphe: “Teke unu phụleruphu ndu sọja; ẹphe anọ-phee Jerúsalemu
mgburumgburu; unu amaru l'emebyi iya dụwa ntse.
21 Ọo ya bụ tẹ ndu, nọ lẹ Judíya rebelekwaphu ọso lashia l'ugvu. Tẹ ndu ọphu nọ
l'ime mkpụkpu wụfukwa; ọphu ndu ọphu nọ l'ẹgu 'ejehekwa ọlata l'ime mkpụkpu
ọdo;
22 kẹ l'ono kwa teke Nchileke a-hù ndiphe àhùhù; t'e shi ẹge ono t'iphe e deru l'ẹkwo
okfu Nchileke rekota.
23 Nshọbukwaa ụnwanyi ọphu dụ ime; mẹ ndu ọphu he ẹgirima, angụ ẹra teke
ono. Ishi iya abụru l'ẹjo iphe-ẹhuka, ẹ-ta dụdu kẹ ekfukfu a-bya l'eliphe; Nchileke
egude oke ẹhu-eghughu; kpee ndu Ízurẹlu ikpe.
24 Aa-haru ẹphe gbua lẹ mma; haru ẹphe kpụa lẹ ndzụ laa iphe bụ mbakeshi. Ndu
ọhodo a-dzọ Jerúsalemu pyakapyaka jeye teke oge kẹ ndu ọhodo e-dzu.”

Abyabya Abụbu-Ndiphe
(Mát 24:29-31; Mak 13:24-27)

25 “Iphe-ọhubama a-nọdu eme l'ẹnyanwu; mẹ l'ọnwa; mẹ lẹ mkpọ-kpodo. L'eliphe
bẹ ọda ọchoku-mini eze ẹnyimu a-nọdu ede ekiri; k'ọphu bụ lẹ meji a-gbabushihu
ndiphe mgburumgburu; l'ẹke ẹphe atsụ egvu.
26 Madzụ a-nọdu avẹhu avẹhu; ẹke ọotsu egvu teke aa-nọdu ele ẹnya iphe abya
ememe lẹ mgboko; kẹ l'iphemiphe ọbule, nọkota l'igwe a-nmahu jijiji; lọ-sweshihu.
27 Teke ono bẹ ẹphe a-phụ Abụbu-Ndiphe l'ẹke ọ nọ l'urukpu; acha vịi; gude ike
iya, ha nshinu abya.
28 Teke iphemiphe ọbule ono watawaru ememe; unu kwolihu; palia ẹnya l'ooruwa
teke aa-gbata unu.”

Iphe oshi figu ezi
(Mát 24:32-35; Mak 13:28-31)

29 Jisọsu abya anmakwaaruphu ẹphe ẹtu-wa; sụ ẹphe: “Unu lewaru ẹnya l'oshi
figu; mẹ oshi ndu ọphu l'ọ ha.
30 Ọobuje; ọ -watawa oru iru; unu elewa iya-a l'onwunu; l'udzu-mini tụwaru l'ụkfu.
31 Ẹge ono bẹ iphe ọwaa dụ. Teke iphe-a kpamukpamu watawaru ememe; unu
amaru lẹ teke Nchileke e-koshi lẹ ya bụ eze dụwa ntse.
32 “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ọgbo-wa, nọ nta-a ta agvụebekwa jeye teke iphe ono
l'ọ ha e-mekota.

33 Igwe a-gvụ; alị agvụ; ọbu l'okfu, ya kfuru l'ọ ha te nwedu l'o rebuhuru ire."

Iphe gbaru unu; bụ oche nche

34 "Unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya. Unu be ekwekwa tẹ ike gvụ unu; okfu l'unu eri ọva ọva; l'angụnuka mẹe; l'achọ-phe ẹku kẹ mgboko. Ọdumeka bẹ mbọku ono a-tụkwa unu l'ụkfu;
35 kẹ l'iphe bụ ndu mgboko mgburumgburu bẹ ọo-nmakwa l'ọ bụ ọnya.
36 Unu cheje nche tekenteke; l'ekfu anụ Nchileke ẹge unu a-dụ ike vudoshia ike teke iphemiphe ọbule ono e-mede. Teke o meeberu t'unu bya evudo Abụbu-Ndiphe l'ifu."
37 Ya ndono; Jisọsu abya anọdu l'eze-ụlo Nchileke mbọku-mbọku l'ezi iphe. O -belephu l'ẹnyashi; yo je aradụ l'ugvu, eekuje Olivu.
38 Nchi -bọhulephu; a wụru wụ-kfuta iya l'eze-ụlo Nchileke t'ẹphe nụa iphe ookfu.

22

Idzu ishi Jisọsu
(Mát 26:1-5; Mak 14:1-2; Jọn 11:45-53)

1 Yo be l'oge Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko, eekuje Ajị Esweta dụwa ntse;
2 ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu achọkashilahaa ẹge ẹphe e-shi gbua Jisọsu. Obenu l'ẹphe atsụ ọha egvu.

Júdasu achịta lẹ ya
e-deru Jisọsu ye
(Mát 26:14-16; Mak 14:10-11)

3 Sétanu abya epheba Júdasu l'obu. Júdasu ono bẹ ẹpha etushi iya bụ Isukáriyọtu, bụkwa-a onye lanụ l'ụmadzu iri l'ẹbo ono.
4 Yọ tụgbua jekfushia ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ishi ọgbogu, echeje eze-ụlo Nchileke nche; je ekfuru ẹphe ẹge ya e-shi deru Jisọsu ye ẹphe l'ẹka.
5 Ẹhu atsọlahaa ẹphe ẹna; ẹphe ekweta iya okpoga.
6 Júdasu ekweta ẹge ono; watawaphu ole ẹnya teke gbaru nụ, ya e-deru Jisọsu ye ndu ono l'ẹka t'ọha ba ama.

Nri-ẹnyashi Nnajiufu
(Mát 26:17-30; Mak 14:12-26; Jọn 13:21-30; 1 Kọ́r 11:23-25)

7 Ya ndono; mbọku Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko ono erua, bụ iya bụ mbọku, eegbuje nwatụru, e gude anyata mbọku Ajị Esweta ono.
8 Jisọsu abya ezi Pyita; mẹ Jọnu; sụ ẹphe: "Unu je akwakọberu ayi nri-ẹnyashi Ajị Esweta ọbu t'ayi bya eria."
9 Ẹphe asụ iya: "?Bụ awe b'ọ dụ ngu t'ẹphe je anọdu kwakọbe iya?"
10 Yọ sụ ẹphe: "Teke unu bahụleruphu lẹ Jerúsalemu bẹ nwoke, vu ite mini a-byakfuta unu. Unu tsoru iya bahụ l'ufu, ọo-bahụ.
11 Unu sụ onye nwe ufu ono l'ọo O-zi-iphe sụru t'o koshi unu ẹke yẹle ndu etsoje ụzo iya a-nọdu gbaa Ajị Esweta ọbu.
12 Oo-duta unu bahụ l'ime ụlo k'eli eli. Ime ụlo ọbu hakpọo ụsa; e dowa iya oshi ẹge ọo-dụ. Unu kwakọberu iya ẹphe l'ẹke ono."
13 Ẹphe atụgbua bya erua; yọ bụleruphu ẹge o kfuru b'ọ dụ. Ẹphe anọdu l'ẹke ono; kwakọbelahaa kẹ Ajị Esweta ono.
14 Yọ gbalẹphu teke eerije nri ono; Jisọsu yẹle ndu ishi-ozi iri l'ẹbo ono abya anọdu l'eri nri ono.
15 Jisọsu asụ ẹphe: "L'ọogushikpokwaa ya ike t'unu l'iya rifuodu nri Ajị Esweta-wa; tẹmanu ya ejede iphe-ẹhuka.

16 Mbụ; tẹ ya karu unu: Ya te erihekwa iya ọdo jeye teke ee-ri ọkpobe iya l'ẹke
Nchileke bụ eze."
17 Yọ bya ewolihu okoro; bya ekele Nchileke ekele; sụ ẹphe: "Unu naru ngụgbaru
iya l'unu ha.
18 Lẹ ya ekfuru unu lẹ shita nta-a jeyewaru bẹ ya ta angụbahekwaa mẹe, shi
l'akpụru vayịnu jeye teke Nchileke e-koshi l'ọ bụ eze."
19 Yọ bya ewota buredi; bya ekelekwaphu Nchileke ekele; bya eworu iya wakashịaru
ẹphe; sụ: "Ọwaa bụ ugwẹhu iya, a nụru l'okfu ẹhu unu; unu meje iya gude nyataję
iya."
20 Ẹge ono kwaphu l'ẹphe rigeeru nri; yọ bya anụ ẹphe okoro ono; sụ ẹphe: "Okoro-
wa ekoshi ọgba-ndzụ ọphungu ono, shi l'ẹka Nchileke ono. O gude mee nk'iya, ya
lọkaru l'okfu ẹhu unu; mee t'ọgba-ndzụ, shi iya l'ẹka vuru ire."
21 "Obenu l'agha; unu makwaru amaru l'onye e-deru iya ye bẹ yẹ l'iya eyekokwaa
ẹka lẹ nri.
22 Lẹ Abụbu-Ndiphe alalẹkwaa l'ẹge ọ gbaru iya l'alala. Obenu; nshọo onye ono,
ee-shi l'ẹka iya deru iya ye l'ẹka ndu achọ ishi iya ono."
23 Ẹphe awata ọjifashi ibe ẹphe onye ọbu l'ẹphe ha; sụ: "?Bụ onye e-mekpoo iphe
dụ ẹge ono?"

Ntụtego onye ka nụ

24 Ndu etsoje ụzo iya awata ọdzo ẹnya onye ka nụ.
25 Jisọsu asụ ẹphe: "Ndu bụ eze ndu eze lẹ mgboko-a anọduje akpapyashị ndu ẹphe
achị akpapyashị. Ndu bụ ndu ishi, achị l'ike; b'e egbe anọduje eku 'o-me-l'uko.'
26 Obenu lẹ nk'unu ta dụkwa ẹge ono. Ẹge ọo-dụ-chia bụ: t'onye bụ ishi l'unu ha
dụje l'ọ bụ iya katsụa ọbu nwata; t'onye ishi dụje l'ọ bụ nwozi.
27 ?Bụ onye ka nshinu l'onye dụgaru eri nri; ma l'onye akwaru iya nri ono? ?Tọ
bụdu onye ọphu dụgaru eri nri ka nshinu? Obenu lẹ yẹbedua bụ nwozi bẹ ya bụ
l'ẹke unu nọ.
28 L'iphe-adata iya l'ọha bẹ unu l'iya nọkotakpooru.
29 Ọo ya bụ l'ọ bụ ẹge Nna iya meru iya eze; bẹ ya e-me unu;
30 t'unu ria; ngụa l'ẹke ya bụ eze; dụgagbaaru l'aba-eze; kpee ikfu iri l'ẹbo ndu
Ízurẹlu ikpe."

Jisọsu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya
(Mát 26:31-35; Mak 14:27-31; Jọn 13:36-38)

31 A nọnyaa; Jisọsu ekua Pyita: "Sáyịmonu; Sáyịmonu; Sétanu sụkwaru t'a haa
ya tẹ ya datakọta unu l'unu ha; k'ọphu ya á-phụ́chá unu l'ọ bụ onye aphụcha ẹswa
ereshi.
32 Obenu lẹ ya kfuwaru nụ Nchileke tẹ ekwekwe ngu ba afọnga afọnga. Ọo ya bụ
teke i laphutaleruphu azụ lakfuta iya; nggu eje emee ụnwunna ngu t'ẹphe vudoshia
ike."
33 Pyita asụ iya: "Nnajiufu; ya kwakọbeekwaru onwiya k'otso ngu jee mkpọro; m'ọ
bụ laa maa."
34 Jisọsu asụ iya: "Tẹ ya karu ngu; Pyita: oke-ọku nchi-abọhu -bya ara ọra; b'ị
tụakwaru ẹgo ụgbo ẹto; l'ẹ tị madu onye ya bụ."

Okpoga; ẹda; mẹ mma

35 Ya ndono; Jisọsu asụ ẹphe: "Teke ono, ya ziru unu t'unu je; sụ t'ẹ b'ọ dụkwa
iphe unu e-gude eje ono: t'unu be egudekwa iphe eeyeje okpoga; m'ọ bụ ẹda; m'ọ bụ
akpọkpa; ?o nwekpooru iphe ụko iya dụru unu?"
Ẹphe asụ iya l'ẹ to nwekwa.

36 Yọ sụ ẹphe: “Obenu lẹ nta-a bụ: t'onye nweru nwẹda, eeyeje okpoga wota iya;
nyakwaruphu ẹkpa iya; t'onye ẹ-te nwedu ogu-mbeke; ree ukpo iya; zụta iya.
37 Lẹ ya eme tẹ ya karu unu l'iphe-a, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke-wa e-rekota ẹge
e deru iya l'ẹhu iya; mbụ ẹke ono, ọ sụru: ‘L'a gụkoberu iya lẹ ndu eme ẹjo iphe.’
L'iphemiphe ọbule, e deru k'ẹhu iya e-rekota ẹge e deru iya.”
38 Ẹphe asụ iya: “Nnajiufu; lekwa mma labụ, ẹphe gude.”
Yọ sụ: “L'ọ dụwa mma.”

Jisọsu ekfu anụ Nchileke; lẹ Ugvu Olivu
(Mát 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Jisọsu alụfuta; tụgbua jeshia lẹ Ugvu Olivu ẹge oojejehawa. Ndu etsoje ụzo iya
etsoru iya.
40 Yo rua ẹke ono bya asụ ẹphe: “Unu kfukwaru nụ Nchileke t'ẹ b'e nwuru unu ye
l'iphe a-data unu.”
41 Yọ haa ẹphe; kpịribe jee iphe ha l'ọ bụ ọha-ẹka-mkpuma; byishiwaphu ikpere
l'ẹke ono; kfuru nụ Nchileke; sụ iya:
42 “Nna; ọ -bụru l'ọ bụ uche-obu ngu; pafụnu iya okoro iphe-ẹhuka-wa l'ẹhu. Ọlobu;
t'ẹ b'ọ bụkwa iphe nọ iya l'uche e-me; ọ kwa ọphu bụ uche ngu e-me.”
43 Ojozi-imigwe eshi l'imigwe bya esee ya l'ifu; bya awata iya ọdu ike t'o nweru iya
ọkpoma.
44 Obu awalahaa ya awawa; l'awashị iya ẹya ike. Yọ kafụaru okfu anụ Nchileke.
Ẹphuru, shi iya l'ẹhu adụtsulephu l'ọ bụ mee; adashị patapata l'alị.
45 Yo kfuebeleruphu nụ Nchileke; gbeshi; bya ejekfushia ndu etsoje ụzo iya; rua;
ẹphe ekutsuwa mgbẹnya aphụ.
46 Yọ sụ ẹphe: “?Bụ ngụnu kparu iphe unu eku mgbẹnya? Unu gbeshi kfuru nụ
Nchileke t'ẹ b'e nwuru unu ye l'iphe a-data unu.”

Aakpụta Jisọsu
(Mát 26:47-56; Mak 14:43-50; Jọn 18:3-11)

47 Jisọsu akpụkwaduru-a okfu l'ọnu; mkporo-ọha-a ezebata; ẹphe lẹ nwoke ono,
ẹpha iya bụ Júdasu ono, bụ onye lanụ l'ụmadzu iri l'ẹbo ono. Yọ bụru iya du mkporo-
ọha ono. Yọ bya akpịrita Jisọsu ntse ntse tẹ ya tsuta iya ọnu gude kele iya.
48 Jisọsu asụwa iya phụ: “Júdasu; ?bụ otsuta ọnu k'ekele b'i gude ederu Abụbu-
Ndiphe eye t'e gbua.”
49 Yo be teke ndu nọnyabe iya nụ phụleruphu iphe abya iya ememe; ẹphe asụ:
“Nnajiufu; ?t'ẹphe gbuwaru mma?”
50 Onye lanụ l'ime ẹphe amịfuta mma iya; gbua ya ohu eze onye ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja; kwata iya nchị ẹka-ụtara.
51 Obenu lẹ Jisọsu sụru: “Be emehekwa ọdo.” Jisọsu abya ebyia ya ẹka lẹ nchị ono;
yọ dụ iya ẹge ọ dụhawa iya.
52 Jisọsu asụ ndu ishi ono, achịjeru Nchileke ẹja ono; mẹ ndu ishi ọgbogu, echeje
eze-ụlo Nchileke nche; mẹ ndu bụ ọgurenya, byaru iya egude: “?Unu chịgbaa mma;
mẹ mgbọro abya iya egude. ?Ya bụ onye ana nfụ.
53 Unu l'iya shi anọkpoo mbọku-mbọku l'eze-ụlo Nchileke; unu te ebyibua ya ẹka
kẹ egude. Obenu lẹ nta-a b'ọ gbaru unu l'ememe iya. Nta-a bẹ ike Obutuswe, bụ ike
ẹkpuru-ọchi achịwa.”

Ẹgo Pyita
(Mát 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jọn 18:12-18, 25-27)

54 Ẹphe akpachịa Jisọsu; kpụru iya jeshia ufu-eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke
ẹja. Pyita etso ẹphe ote-ẹnya ote-ẹnya l'ụzo azụ.

55 Ẹphe aphunwulephu ọku l'ogbodufu ono; bya adọ-phee ya mgburumgburu
l'anya; Pyita abya anọnyabe ẹphe.
56 A nọnyalephu; nwata mgbọko, ejeje ozi-ụlo l'ẹke ono aphụa Pyita l'ẹke Pyita nọ
l'iphoro ọku ono; yọ tụbe Pyita ẹnya; sụ: "Nwoke-wa bẹ yẹle Jisọsu-wa shifukwaa
ayị."
57 Pyita agọo; sụ iya: "Nwanyi ibe iya; ya ta makwa onye ọ bụ."
58 A nọtalephu nwanshị; onye ọdo aphụkwaa ya phụ; bya asụ: "Mẹ nggụbedua
yịkwa lẹ ndu etsoje iya nụ."
Pyita asụ iya: "Nwoke ibe iya; ya ta ayịkwa-o!"
59 A nọkpowaru-oo jeye onye ọdo abya ékébékpélèphù: "L'ọ kwa ọkpobe okfu bẹ
ya ekfu; lẹ nwoke-wa bẹ yẹle Jisọsu shikwa ayị; keshinu ọ bụ onye Gálili."
60 Pyita asụ: "Nwoke ibe iya; ya ta makwa iphe iikfu."
Yo gudekwadua ẹge ono ekfu; oke-ọku arawaphu ọra. 61 Nnajiufu abya aghaa ẹnya;
lee Pyita. Pyita anyatawaphu okfu ono, Nnajiufu kfuru iya ono; bụ iya bụ iphe ono,
o kfuru; sụ iya lẹ tẹmanu oke-ọku araa ọra ntanụ ọwaa b'ọ tụakwaru ẹgo ugbo ẹto
lẹ ya ta madu iya.
62 Pyita egbeshi; lụfushia etezi je anọdu rashia ẹkwa ike.

Eetsu Jisọsu iphe; l'aja iya ewena
(Mát 26:67-68; Mak 14:65)

63 Ndu ono, nọ l'eche Jisọsu nche ono ajalahaa ya ewena; l'echi iya iphe.
64 Ẹphe eworu iya ẹnya kechia; l'ajị iya: "T'ọ kọeduru ẹphe onye chiru iya iphe!"
65 Ẹphe ekfushibebewaru igweligwe okfu ọdo, ẹphe gude kọo ya ọnu.

Jisọsu nọ l'ifu ndu ọgbo ikpe
(Mát 26:59-66; Mak 14:55-64; Jọn 18:19-24)

66 Nchi abya abọhu; ndu bụ ọgurenya ndu Ju abya edzukota; mẹ ndu ishi ndu
achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu; ẹphe akpụru iya jekfushia ndu ọgbo,
ekpeje ikpe.
67 Ẹphe asụ: "Kanụru ẹphe; ?bụ nggu bụ Onye Ndzọta ọbu, Nchileke kweru ụkwa
iya ọbu?"
Jisọsu asụ ẹphe: "Ya -karu unu; mgbẹ unu te ekwetadu.
68 Ya -jịa unu ajị bẹ unu te eyeduru iya ẹya ọnu.
69 Obenu lẹ shita ntanụ bẹ yẹbe Abụbu-Ndiphe a-dụgaru l'ẹka-ụtara Ọkaribe-
Kakọta-Ike, bụ Nchileke."
70 Ẹphe atụko; sụ: "?Bụ iya bụ l'ọo nggu bụ Nwatibe Nchileke ọbu tọo?"
Yọ sụ ẹphe: "Ọ kwa unu sụru l'ọo ya bụ iya."
71 Ẹphe asụ: "?Bụ egbe ekebe ngụnu bẹ ẹphe elehunu ẹnya iya ọdo? Ẹphe nụwaru
iya l'ọnu iya l'onwẹphe."

23

Jisọsu nọ l'ifu Páyileti
(Mát 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jọn 18:28-38)

1 Ya ndono; mkporo-ọha ono awụ-lihu; kpụta Jisọsu kpujeshiaru Páyileti.
2 Ẹphe erulephu ẹke ono; bya awata okfushi iphe ẹphe sụru l'o meru; sụ: "L'ẹphe
phụru nwoke-wa l'ẹke oodusweshi ndibe ẹphe. Ọ jịkaru t'ẹphe ba atụshi akịriko nụ
Síza; sụkwaphu l'ọo ya bụ eze ẹphe ono, Nchileke sụru l'ọo-bya ono."
3 Ya ndono; Páyileti ajị Jisọsu; sụ iya: "?Bụ nggu bụ Eze ndu Ju?"
Jisọsu asụ iya: "Ọ kwa nggu b'o shi ọnu."
4 Páyileti asụ ndu ishi, achịjeru Nchileke ẹja; mẹ mkpọro ọha ono: "L'ẹ t'ọ dụkwa
iphe, ya phụru, nwoke-wa metaru."

5 Ẹphe akaru okfushi ike; sụ: “L'ọ tụkoru Judíya zigbaru iphe egbuka mkpụkpu
egbuka. Ọ wataru iya ezizi lẹ Gálili; ziru iya ẹge ono gbururu byeye l'ẹke-a.”

Jisọsu nọ l'ifu Hérọdu

6 Páyileti anụlephu iphe ndu Ju ono kfuru; bya ajị: “?Ọ bụ onye Gálili?”
7 Yọ malẹruphu lẹ Jisọsu bẹ shi ibyiya ọphu Hérọdu achị; sụ t'e duru iya jekfu
Hérọdu. Hérọdu anọdukwanu lẹ Jerúsalemu teke ono.
8 Hérọdu aphụlephu Jisọsu; ẹhu atsọo ya ẹna; okfu l'o shihawa teke teru etete;
chọta tẹ ya phụ iya; lẹ ya nụwaru akọ iya; chọkwanua ẹge ya e-me haru phụ iphe
dụ biribiri, oomeje.
9 Yọ bụru iphe kparu iphe ọ jịru iya ajị ogologo ndono. Ọbe Jisọsu ta dụdu ọnu, o
yeru iya.
10 Ndu ishi, achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu abya evudo evudo
kfushilahaa iphe ẹphe sụru l'o meru; l'ara iya arara.
11 Hérọdu; mẹ ndu sọja iya atụko wata ọja Jisọsu ewena. A nọnyaa; Hérọdu ezi
ẹphe; ẹphe eje achịta uwe, ama ntụmatu, bụ uwe ndu oke amadụ woru yee ya; bya
akpụ-phuru iya Páyileti azụ.
12 Keshinu mbọku ono; Páyileti yẹle Hérọdu adụbe shilahaa ọgbodo ọ̀nyà; kẹ l'ẹphe
shikwanu nọduru onwẹphe l'ẹjo oshi teke iphe ono ẹ-ta adadụa.

Eekpe Jisọsu nkfugbu
(Mát 27:15-26; Mak 15:6-15; Jọn 18:39—19:16)

13 Páyileti abya ekukobe ndu ishi, achịjeru Nchileke ẹja; ndu gude ọha; mẹ ọha
l'ophu; sụ ẹphe:
14 “Unu shi dutaru iya nwoke-wa sụ l'oodusweshi ndu ndu-unu edusweshi. Ya
ajịebe-wa iya ajị l'ifu unu; tọ dụ iphe ono l'ọ ha, unu sụru l'o meru ono, gbe nweru
ọphu ikpe iya nmaru iya.
15 Ẹge ono kwaphu bẹ ẹ-to nwedu iphe Hérọdu phụru, meru iphe ọ sụru t'a kpụ-
phutaru iya ẹphe azụ. Unu phụkwa l'ẹ t'ọ dụkwa iphe nwoke-wa metaru kẹ t'a
kfugbua ya.
16 Ya a-sụ t'e chia ya ẹchachi; paru iya haa.”
17 L'iphe bụ Ajị Esweta, sweru esweswe b'a sụru tẹ Páyileti tụfujeru ẹphe onye lanụ
lẹ ndu mkpọro t'ọ laa.
18 Mkpọro ọha ono atụa ụzu; sụ: “Kpaphua nwoke ọwaa; hachiaru ẹphe Barábasu
t'ọ laa.”
19 Barábasu ono bụ nwoke, a tụru mkpọro l'o gburu ọchi; mẹ k'agbaghashi, ọ
gbaghashịru mkpụkpu; te eyeheru gọvumenti ọnu.
20 Páyileti abyakwa bya ekfuru yeru ẹphe ọdo; l'ẹke oomekwanu tẹ ya haa Jisọsu.
21 Ẹphe atụko tụa ụzo ọdo; sụ: “Kpọpyabe iya l'oshi-osweru! Kpọpyabe iya l'oshi-
osweru!”
22 Páyileti asụkwaphu ọdo k'ugbo ẹto ya: “?Ishi iya abụru lẹ ngụnu? ?Bụ egbe
ẹjo iphe ngụnu b'o meketeeru? M'ẹ t'ọ dụkwa ẹjo iphe ya phụru, o meru. Ikpe ta
nmakwa iya; k'ọphu ee-kpe iya nkfugbu. Iphe e-me nụ bụ lẹ ee-chi iya iphe; paru iya
haa.”
23 Ẹphe azụlee gwogwogwo l'ekfushi iya ike t'a kpọpyabe iya l'oshi-osweru. Ẹphe
aranyaa; rata.
24 Páyileti abya ebua ikpe; sụ tẹ nk'ẹphe mee;
25 bya aparu nwoke-wa, e shi tụa mkpọro ọchi kẹ utsu, daru nụ-wa haaru ẹphe;
bụkwanu iya bụ onye ẹphe shi sụ t'a haaru ẹphe. Yọ sụ t'a kpọpyabe Jisọsu l'oshi-
osweru, bụ iya bụ iphe dụ ẹphe mma.

Aakpọpyabe Jisọsu
l'oshi-osweru
(Mát 27:32-44; Mak 15:21-32; Jọn 19:17-27)

26 Ya ndono; ẹphe akpụru Jisọsu tụgbua. Ẹphe erua l'esu-ụzo; bya egude onye
Sayiríni, shi iphe ala, ẹpha iya bụ Sáyịmonu. Ẹphe eyechia ya; bo iya oshi-osweru,
Jisọsu vu sụ t'o vuru iya tso Jisọsu l'azụ.
27 Mkpọro ọha ono l'eze gbigbigbi etso iya l'azụ; mẹkpowaru ụnwanyi, ara ẹkwa;
atsọ aphụ Jisọsu.
28 A nọnyaa; Jisọsu abya aghaa ẹnya; lee ẹphe; sụ ẹphe: "Ụnwanyi Jerúsalemu;
unu ba arashị ẹkwa iya. Unu raa ẹkwa onwunu; mẹ ẹkwa ụnwu unu.
29 Ishi iya abụru l'ụboku abyaphụ teke ẹphe a-sụ: 'Ọnu-ọma bụ k'ụnwanyi, ẹ-ta
tsụbua ime; mbụ nwanyi, nwa ẹ-ta ngụbua ẹra.'
30 Teke ono bẹ ọo-dụ ẹphe t'ugvu zee zekputa ẹphe; kpupyabe ẹphe.
31 T'e lewaru ẹge e meru oshi onyingu; akamaka oshi ọkponku."
32 O nwekwaruphu ụmadzu ẹbo ọdo, meru ẹjo iphe aakpụkwaphu eje akfugbu:
ẹphe lẹ Jisọsu.
33 Ẹphe abyarutalephu ẹke ọbu, eekuje "Okpokoro Ishi"; woru Jisọsu kpọpyabe
l'oshi-osweru l'ẹke ono. Ẹphe akpọpyabekwaphu ụmadzu labụ ono, meru ẹjo iphe
ono: onye lanụ l'ẹka-ụtara iya; onye ọphu l'ẹka-ibyita iya.
34 Jisọsu asụ: "Nna; gụaru ẹphe nvụ; l'ẹphe ta madu iphe ẹphe eme."
Ẹphe atụa ẹnwa gude kee uwe iya.
35 Mkporo-ọha ono evudo chịru ẹnya yeru iya. Ndu ono, gude ọha ono l'aja iya
ewena; asụje: "Mgbẹ ọodzofutaje ndu ọdo; t'ọ dzọfutanu onwiya m'ọ -bụru iya bụ
Kuráyisutu ọbu, shi l'ẹka Nchileke, bụ iya bụ onye ọbu, ọ fọtaru ọbu."
36 Ndu sọja l'ajakwa iya phụ ewena. Ẹphe abyakfuta iya bya anụ iya mẹe, shihuru
ụka t'ọ ngụa;*
37 sụ iya: "Ọ -bụru nggu bụ Eze ndu Ju; dzọnua onwongu!"
38 O nwekwaruphu iphe e deru; kfube l'oshi-osweru ono, sụru: "Ọwaa bụ Eze ndu
Ju." E deru iya l'okfu Giríku; dee ya l'okfu Látinu; dekwaa ya phụ l'okfu Híburu.
39 Onye lanụ lẹ ndu ono, a kpọpyabekotaru ẹphe l'iya ono ajakwa iya phụ ewena;
sụ iya: "?Tọ bụdu nggu bụ Kuráyisutu ọbu? Dzọnua onwongu; dzọo ẹphe."
40 Onye ọphu agbọ-chia ya nchị; sụ iya: "Chaa! ?Tịi tsụdu Nchileke egvu l'a nmaru
nggu lẹ nwoke-wa egbe ikpe lanụ?
41 Ikpe nk'ẹphe abụru ikpe, dụ maa: l'ẹphe eri-wa uru iphe ẹphe meru. Obenu lẹ
nwoke-wa ta dụdu iphe o meru ẹji."
42 Yọ sụ Jisọsu teke ono: "Nyatakwa iya nụ; Jisọsu; teke ịi-bụru eze bya."
43 Jisọsu asụ iya: "Kamẹnu; tẹ ya karu ngu: ntanụ ọwaa bẹ nggu l'iya a-nọ
l'ogbodufu Nchileke."

Anwụhu Jisọsu
(Mát 27:45-56; Mak 15:33-41; Jọn 19:28-30)

44 Ẹnyanwu egvuleruphu l'echi ishi; nchi abụru pyịritikingu; jihu. Ẹkemeke ọbule
agbakọta tsụbalangu jeye l'oke-eswe urẹnyashi.
45 Ẹnyanwu ejikputa; ẹkwa, eegechitaje ọnu-ụzo ime ụlo ọbu, bụ iya bụ ẹnya eze-
ụlo Nchileke agbalẹphu tarara: lajahụ ẹbo.
46 Jisọsu echia mkpu; sụ: "Nna; ya yeru ngu ume iya l'ẹka." Yo kfuebelephu ẹge
ono; tubua ume.
47 Onye ishi ndu sọja aphụlephu iphe meru nụ; jalahaa Nchileke ajaja; sụ: "Haa!
Nwoke-wa kwaphụ onye doberu ẹka ndoo l'oswiya."

---

* **23:36 23:36** Egvu 69:21; Mát 27:48; Mak 15:36; Jọn 19:28-29.

48 Ndu ono, dzuru l'ẹke ono t'ẹphe phụ iphe ada nụ aphụlephu iphe meru nụ;
kụtsuaru ẹka† l'olu awụ ala; ẹke aphụ jiru ẹphe ọkpoma.
49 Iphe bụ ndu maru Jisọsu ọhuma; je akpaa l'ụnwanyi, shi Gálili tsoru iya
evudokota ote-ẹnya; l'ele iphe ono l'ọ ha.

Eeli Jisọsu
(Mát 27:57-61; Mak 15:42-47; Jọn 19:38-42)

50 O nweru nwoke ọbu, ẹpha iya bụ Jósẹfu. Ọ bụ onye Ju, shi Arimatíya. Nwoke
ono tso lẹ ndu ọgbo ikpe; bụru ọkpobe madzụ; bụkwaruphu onye doberu ẹka ndoo.
51 Ọbu l'ẹ to nwedu teke o kwejeru l'idzu, ono, ndu ọgbo ikpe chịru ono; mẹ iphe
ẹphe meru Jisọsu. O gbe shi elehawa ẹnya teke ọbu, Nchileke e-koshi l'ọo ya bụ eze
ọbu.
52 Nwoke ono ejekfushia Páyileti; je arọo ya t'o kwe tẹ ya pata odzu Jisọsu je elia.
53 E meebe; yo je apatsuta odzu ono; gude ẹkwa ọcha kwaa ya; pata iya je enyobe
l'ili, a tụru lẹ mkpuma. Ili ono b'ẹ t'e libua odzu.
54 Mbọku ono bụ mbọku, echile iya a-bụru mbọku ọtu-ume, bụ iya bụ mbọku, ẹ te
ejejedu ozi lẹ phuu; mbọku ọtu-ume ono egbe adụbewa adụbe.
55 Ụnwanyi ono, ẹphe lẹ Jisọsu shi lẹ Gálili yịru ono etsokwaruphu Jósẹfu. Ẹphe
erua bya elee ẹnya l'ili ono; hụbe iya ama; phụkwaaphu ẹge e nyoberu odzu Jisọsu
ono.
56 Ẹphe alaa; bya akwakọta iphe eshi mkpọ; mẹ manụ-mbeleke, ẹphe e-te odzu
ono.
Yo rua mbọku ọtu-ume; ẹphe atụa ume l'ẹge ekemu ẹphe kfuru iya.

24

Jisọsu shi l'ọnwu eteta
(Mát 28:1-10; Mak 16:1-8; Jọn 20:1-10)

1 Yo be lẹ nchi-abọhu mbọku mbụ l'idzu, bụ iya bụ mbọku Sonde; ụnwanyi ono
egude manụ-mbeleke ono, ẹphe kwakọbehawaru ẹge ọo-dụ ono gude jeshia l'ili
ono.
2 Ẹphe erua; e swifuwanu eze mkpuma ono, e gude swichita ọnu ili ono.
3 Ẹphe abya abahụ l'ime iya; ẹphe ta phụhe odzu Jisọsu.
4 Ẹphe evudo l'ẹke ono arị iphe ono. Yo ji ẹphe ẹnya. A bya ele ẹnya; unwoke labụ,
yeru uwe, acha vịi evudonyabewa ẹphe.
5 Ẹphe atsụjee egvu ẹge-a; wotsuaru ifu kpube l'alị. Unwoke ono asụ ẹphe: “?Bụ
ngụnu meru iphe unu achọ onye nọ ndzụ l'ẹke ndu maa nọ?
6 Ẹ tọ nọhekwa l'ẹke-a. O tetaakwaru nọdu ndzụ ọdo. Unu nyatakwa iphe o kfuru
unu teke o shi nọdu lẹ Gálili:
7 ‘Lẹ yẹbe Abụbu-Ndiphe bẹ ee-deru ye l'ẹka ndu eme iphe dụ ẹji; a kpọpyabe iya
l'oshi-osweru; o be lẹ mbọku k'ẹto ya; ya eteta nọdu ndzụ ọdo.’ ”
8 Ẹnya agbaruwaphu ẹphe l'okfu Jisọsu ono.
9 Ẹphe eshi l'ili ono lata; bya eje akọoru iya ụmadzu iri lẹ nanụ phụ; mẹwaru ndu
ọphu l'ẹphe ha.
10 Ụnwanyi ono bụ Méri kẹ Mágudala; mẹ Jowána; mẹ Méri, nne Jémusu; mẹwaru
ụnwanyi ọdo, ẹphe l'ẹphe yị. Ẹphe akọoru ndu ishi-ozi iphe ono.
11 Iphe ono adụlee ẹphe wujiwuji lẹ nchị: ẹphe te kwe l'ọ bụ oswi-okfu.
12 Pyita ekwolihu; gbaru jeshia l'ili ono. Yo rua; bya efurita; nyoo ime ili ono. Yọ
bụleruphu ẹkwa-odzu ono b'ọ phụru kpụrumu. Yọ ghakọbe lashia l'ufu. Yo ji iya
ẹnya mbụ iphe ono, meru nụ ono.

† **23:48 23:48** Gụfua iphe e deru l'alị alị Luk 18:13.

Akọ, aakọ eje Eméyọsu
(Mak 16:12-13)

13 Mbọku ono kwaphu bẹ ndu etsoje ụzo iya ụmadzu ẹbo yị l'eje mkpụkpu, eekuje
Eméyọsu. Tsube lẹ Jerúsalemu jeye l'ẹke ono dụ manyịru ẹsaa.
14 Ẹphe akọkpelephu akọ iphemiphe ọbule ono, mekotaru nụ ono.
15 Ẹphe egudekwadua akọ ono akọ; arịkwa iya phụ l'obu ẹphe; Jisọsu l'onwiya
ejekfuta ẹphe; ẹphe l'iya ayịru.
16 E kwechia ẹphe ẹnya: ẹphe ta hụbehe iya ama.
17 Yọ sụ ẹphe: "?Bụ egbe akọ ngụnu bẹ unu akọ tsoru ogborogbo-ụzo ẹge-a?"
Ẹphe abya evudo; l'ẹke aphụ jiru ẹphe obu.
18 Onye lanụ l'ụmadzu ẹbo ono, ẹpha iya bụ Kulíyopasu ajị iya: "?Bụlephu nggu
bụ onye, byaru abyabya lẹ Jerúsalemu, ẹ-ta madu iphe ono, meeberu l'ẹke ono
l'ọhiyaa?"
19 Yọ jị ẹphe: "?Bụ ngụnu ndono?"
Ẹphe asụ iya: "Mbụ kẹ Jisọsu, bụ onye Názarẹtu; mbụ onye nkfuchiru Nchileke;
mbụ onye karu ẹnya ọgbodo akaka l'iphe bụ iphe eeme ememe; mẹ l'okfu-ọnu l'ifu
Nchileke; mẹ l'ifu ọha.
20 Ọo ya bẹ ndu ishi, achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ishi ayi kpụtaru iya nụ; e kpee
ya nkfugbu; woru iya kpọpyabe l'oshi-osweru.
21 Mbụ onye-a, ẹphe shi ele ẹnya l'ọo ya a-gbafụta Ízurẹlu-a. A kpachikpokwanu
ono l'ọ ha; ntanụ gbe ekweekwa iya abalị ẹto, iphe ono meru.
22 Ọphu ka nụ bụ l'o nweru ụnwanyi ọkpa ayi, bya ekfukpooru iphe teru ayi ụkfu.
Ụnwanyi ono bẹ nmaru ẹwa jee l'ili ono.
23 Ẹphe eshi rua; ọphu 'ọ dụhedu onye phụkwaduru odzu iya; ẹphe alata bya
asụ l'ẹphe phụkwaru ọdo-o: l'ẹphe phụkwaru àphù; l'ẹphe phụkwaru ụnwu ojozi-
imigwe, sụru ẹphe lẹ Jisọsu nọkwa ndzụ-o!
24 Ndu ayi ẹphe anọ aharu jee l'ili ono. Ẹphe eshi rua; yọ bụruphu ẹge ụnwanyi
ono kfuru b'ọ dụ; ọbu lẹ yẹbedua bẹ ẹphe ta phụdu."
25 Jisọsu asụ ẹphe: "Oo-wa! Eswe nk'unu apaa; unubẹ ndu angale angale okweta
iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru ono!
26 ?Tọ gbadu Kuráyisutu ọbu l'oje iphe-ẹhuka ono; bahụ l'ẹke e-koshi ugvu, Nchileke
kwabẹru iya tọo?"
27 Jisọsu abya eshikpowaru l'iphe bụ ẹkwo Mósisu; mẹ ẹkwo ndu nkfuchiru
Nchileke kọwashiaru ẹphe iphe ono, e deru iya ono nanụ nanụ.
28 Ẹphe erutadelephu mkpụkpu ono, ẹphe eje ono; yo melahaa l'oome tẹ ya sweta
tụgbufua.
29 Ẹphe esedo iya; sụ iya: "Bya t'ẹphe radụ; lẹ nchi-ejihuwa; ụboku agvụwaa." Yo
kwe tsoru ẹphe t'ẹphe l'iya radụ.
30 Ya ndono; ẹphe abyadẹlephu ori nri; yo wota buredi ono; kele Nchileke ekele;
bya awashia ya; woru iya nụ ẹphe.
31 Ẹnya asahụ ẹphe teke ono; ẹphe ahụbewaphu onye ọ bụ ama! Yo mihu tuu;
ẹphe aphụ-beru iya.
32 Ẹphe awata okfuru ibe ẹphe: "?Ọ kwa l'o shi aphụ ẹphe ụphu l'ọkpoma teke
o shi ekfu anụ ẹphe l'ụzo; tụko iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke ekfujashiru ẹphe
ekfujashi."
33 Ẹphe ekwolihuwaphu teke onophu; gbaphushia azụ lẹ Jerúsalemu. Ẹphe eshi
rua; ụmadzu iri lẹ nanụ ono anọkobewa l'ẹkalanu; mẹ ndu ẹphe l'ẹphe nọ, bụ iya
bụ
34 ndu sụru lẹ Nnajiufu tetaakwaru nọdu ndzụ l'oswiya; lẹ Sáyịmonu phụkwaru
iya.

35 Tọ dụ iya bụ; ẹphebedua abya akọo iphe ono, meru l'ụzo ono; kọo ẹge ẹphe shi
hụbe iya ama lẹ teke ono, ọ washịru buredi ono.

Jisọsu ekoshi ndu etsoje iya nụ onwiya
(Mát 28:16-20; Mak 16:14-18; Jọn 20:19-23; Ndu 1:6-8)

36 Ẹphe egudekwadua ẹge ono ekfu; Jisọsu evudo-wa ẹphe l'ifu; sụ ẹphe: "T'ẹhu
dụkwa unu agu."
37 Ẹphe elua; meji atọfu ẹphe. Ẹphe etubesu l'ọo maa bẹ ẹphe phụru.
38 Yọ sụ ẹphe: "?Bụ ngụnu bẹ unu atsụru egvu. ?Bụ ngụnu meru iphe obu agba
unu ẹbo?
39 Unu phụkwa ẹka iya; mẹ ọkpa iya: tẹ unu maru l'ọ bụ yẹbedua gẹdegede. Unu
gude iya ẹka; unu aphụwaru: lẹ maa te enwejedu anụ-ẹhu; mẹ ọkpu ẹge-a, unu ele
lẹ ya nweru-a."
40 Yo kfugee ẹge ono; bya ekoshi ẹphe ẹka iya; mẹ ọkpa iya.
41 Ẹhu-ẹna; mẹ biribiri, ọ dụ ẹphe emee; ẹphe ta akfụbe ọswa kweta ọkpobe
ekweta. Yọ jịwaphu ẹphe: "?O nweru iphe eeri eriri, unu gude l'ẹke-a?"
42 Ẹphe abya anụ iya ẹma-egheghe.
43 Yọ nata iya nọdu ẹphe l'ifu l'ẹke ono taa ya.
44 Yọ sụ ẹphe: "L'iphe-a bụkotakwa iphe, ya shi kfuru unu teke unu l'iya nọ:
l'iphemiphe ọbule, e deru dekuta iya l'ẹkwo ekemu Mósisu; mẹ lẹ kẹ ndu nkfuchiru
Nchileke; mẹ l'ẹkwo Egvu Nchileke bẹ rekotaje nụ ẹge e deru iya."
45 Yọ bya amụsaa ẹphe egomunggo tẹ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke doo ẹphe
ẹnya.
46 Yọ sụ ẹphe: "L'e deru sụ lẹ Kuráyisutu jefutaje iphe-ẹhuka; nwụhu; o -be mbọku
k'ẹto ya; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ;
47 sụ l'ee-gude ẹpha iya kfua lẹ Nchileke a-gụru madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji teke onye
ọbu taru onwiya ụta iphe dụ ẹji, onye ọbu meru. Ee-shi lẹ Jerúsalemu gude ẹpha iya
ono kfudzuru iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko mgburumgburu.
48 Ọ bụ unu e-kfuru ndu ọdo k'iphemiphe ọbule-a, unu gude ẹnya unu phụko-wa.
49 Unu lekwa: lẹ ya e-zilatakwaru unu iphe ono, Nna iya kweru unu ụkwa iya ono.
Unu nọdukwa lẹ mkpụkpu-wa jeye teke Nchileke e-gude ike, shi l'imigwe nùá unu
ànùnù; unu anata ike, shi l'imigwe."

Jisọsu ala l'imigwe
(Mak 16:19-20; Ndu 1:9-11)

50 Ya ndono; Jisọsu abya eduru ẹphe jeye lẹ Bétani; bya apalia ẹka iya eli; gọlahaaru
ẹphe ọnu.
51 Yo gudekwadua ọnu ono agọru ẹphe; haa ẹphe lashia. Nchileke ewolia ya woba
l'imigwe.
52 Ẹphe abaaru iya ẹja; bya alaphushia azụ lẹ Jerúsalemu. Ẹhu atsọ ẹphe ntụmatu.
53 Ẹphe erua; bya anọlahaa l'eze-ụlo Nchileke mkpụrumkpuru ekele Nchileke ekele.

Ozi-Ọma,
Jọnu
deru

Okfu, ghọru madzụ

1 Lẹ mbụlembu bẹ Okfu Nchileke ono nọhawa. Okfu ono yẹle Nchileke nọhawa.
Okfu ono abụru Nchileke.
2 Onye ono bẹ yẹle Nchileke shihawa lẹ mbụlembu nọduta.
3 Ọ bụ l'ẹka iya bẹ Nchileke shi kee iphemiphe ọbule. Ẹ tọ dụdu iphe lanụ, e keru
ekeke ọphu ẹka iya ẹ-ta adụdu.
4 Ọo ya bẹ ndzụ shi l'ẹka iya. Yọ bụru ndzụ ono, shi iya l'ẹka ono bẹ bụ iphoro,
nọru ndiphe.
5 Iphoro ono echi l'ẹkpuru-ọchi ono; ọphu ẹkpuru-ọchi ono ta dụbua ike sakputa
iya.
6 O nweru nwoke ọbu, Nchileke yeru t'ọ bya. Ẹpha iya bụ Jọnu.
7 Iphe ọ byaru bụ tẹ ya bya ekfua kẹ iphoro ono. Ọ byaru tẹ ya bya ekfuaru iya
ọha; k'ọphu ẹphe a-nụ ozi ono; kweta.
8 Ẹ tọ kwa Jọnu bụ iphoro ono. Iphe ọ byaru kwa tẹ ya bya akaru ẹphe ẹge iphoro
ono dụ.
9 Ọ bụ iphoro ono bẹ bụ ọgbodo iphoro; bụ iya bụ iphoro ono, byaru lẹ mgboko-a
bya anọduru ndiphe kpamukpamu ono.
10 Ọo ya bụ lẹ Okfu Nchileke ono nọhawa lẹ mgboko-a. Ọ bụ l'ẹka iya bẹ Nchileke
shi kee mgboko; obenu lẹ ndiphe ta madu onye ọ bụ.
11 Ọ byakfutaru ndu nk'iya; ndu nk'iya ajịka l'ẹphe ta anatadu iya.
12 Obenu l'iphe bụ ndu nataru iya nụ; woru onwẹphe ye iya l'ẹka b'ọ sụakwaru
t'ẹphe bụru ụnwu Nchileke.
13 Abụbu ono, ẹphe bụ ụnwu Nchileke ono ta bụkwa ẹge aamụje madzụ b'a mụru
ẹphe; tọ bụ l'ọo ẹgu nwa meru; a mụa ẹphe; ọphu ọ bụkwa ẹge madzụ rịtaru iya
l'obu. Onye mụru ẹphe bụakwa Nchileke.
14 Ya ndono; Okfu ono abya abụru madzụ; ayi l'iya ebua. Ayi gude ẹnya ayi phụa
ọdu-biribiri iya, bụ ọdu-biribiri ruberu iya nụ; keshinu ọ bụ iya bụ Nwa nwoke lanụ,
Nna iya, bụ Nchileke mụtaru. Iphe bụ ndzụ iya bụlephu eze-iphe-ọma; mẹ ire-lanụ.
15 Jọnu abya ekfulahaa kẹ Nwatibe Nchileke ono; ara iya arara asụje: "Ọo ya bụ
onye ọbu, ya shi ekfuru unu okfu iya teke ono, ya sụru unu: 'Onye abya nụ bẹ ka iya
l'ishi ka iya l'ọkpa; kẹ l'ọ nọha-oduru b'a mụderu yẹbe Jọnu.' "
16 Eze-iphe-ọma nk'iya nyịberu anyibẹ. Yọ bụru l'eze-iphe-ọma iya ono bẹ ooshije
emeru ayi eze-iphe-ọma; mbụ; o -megee; yo mekwasekwaphu kẹ etsushi iya tukobe
iya.
17 Nchileke shi l'ẹka Mósisu tụaru ayi ekemu. Ọphube eze-iphe-ọma; mẹ ire-lanụ
eshikwanu l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu bya.
18 Ẹ to nwekwa onye gudeje-wa ẹnya phụa Nchileke; gụfu Nwa lanụ ono yẹle
Nchileke, bụ Nna tụgbaberu bụru nanụ ọgbodo abụru ono bẹ bụ onye koshiru ayi
ẹge Nchileke dụ.

Ozi, Jọnu Baputizimu ezi
(Mát 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

19 Tọ dụ iya bụ; ndu Ju shi Jerúsalemu eyefu ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu
shi l'eri Lívayi phẹ t'ẹphe je ajịa Jọnu onye ọ bụ. Ẹphe erua je ajị iya Jọnu.

20 Jọnu eyelekwaruphu ẹphe ọnu. Ẹ tọ jịkakwa lẹ ya te yeduru ẹphe ọnu l'iphe
ẹphe jịru iya. O gbe kakwaru ẹphe hoo-haa: "L'ẹ tọ kwa yẹbedua, bụ Jọnu bẹ bụ
Onye Ndzọta ọbu, Nchileke kweru ụkwa iya lẹ ya e-zi t'ọ bya ọbu."
21 Ẹphe ajị iya: "?Yọ bụhunuru onye b'ị bụ? ?Bụ nggu bụ Eláyija?"
Yọ sụ ẹphe: "Wawa! Lẹ ya ta abụkwa Eláyija."
Ẹphe ajịpyabe iya ọdo: "?Bụ nggụbedua bụ onye nkfuchiru Nchileke ọbu, ẹphe
ele ẹnya iya ọbu too?"
Yọ sụkwaphu ẹphe: "Wawa!"
22 Ẹphe asụ iya: "?Yọ bụkpohunuaru onye b'ị bụ? Yeru ẹphe okfu l'ẹda t'ẹphe
wolaaru ndu, ziru ẹphe. ?Nanụ ẹge i kfukpooru okfu ẹhu ngu ọbu?"
23 Jọnu asụ ẹphe: "Ọo yẹbedua bụ onye ono, Azáya deru nk'iya l'ẹkwo; sụ:
" 'Olu onye ono, echi mkpu l'echi-ẹgu; sụ:
Unu mee ụzo,
Nnajiufu e-shi t'ọ kfụru ntụmu.' "
24 Ya ndono; ndu ono, byaru ọji Jọnu ajị ono kwa ndu Fárisii bẹ ziru ẹphe.
25 Ẹphe ajị Jọnu: "Ọ -bụru l'ẹ t'ị bụdu Kuráyisutu; tịi bụ Eláyija; tịi bụ onye
nkfuchiru Nchileke; ?nanụhunu ẹge ọ dụ; bẹ iime baputizimu?"
26 Jọnu asụ ẹphe: "Iye! Yẹbedua bụ mini bẹ ya gude eme baputizimu. Obenu l'o
nweru onye unu l'iya tụko nọdu, unu ta madu; bụ iya bụ onye ọbu, abya nụ ọbu.
27 Onye ono, abya nụ ono bẹ kakwa yẹbe Jọnu nshinu. Ọ katabe iya nshinu; k'ọphu
bụ lẹ ya te dzukpoduanu kẹ tẹ ya furita efurita tọshia ya eri akpọkpa iya."
28 Ẹke iphe-a l'ọ ha mekotaru bụ lẹ Bétani l'azụ Ẹnyimu Jọ́danu azụ iya ọphu, bụ
ẹke Jọnu shi emeshi ndiphe baputizimu.

Jisọsu bụ Nwatụru Nchileke

29 Ya ndono; yo be echile iya; Jọnu aphụ Jisọsu ẹke ooje abyakfuta iya; sụwaphu:
"Unu lekwa onye bụ Nwatụru, shi l'ẹka Nchileke. Ọ kwa yẹbedua meru onwiya
Nwatụru, oo-gude chịa ẹja gude nwefu iphe dụ ẹji, ndiphe meru.
30 L'ọ kwa iya bụ onye ọbu, ya shi atụru unu ọnu iya ọbu: 'L'o nweru onye abya
nụ, bụ onye ka iya l'ishi ka iya l'ọkpa; kẹ l'ọ nọha-oduru b'a mụderu yẹbe Jọnu.'
31 Yẹbedua l'onwiya te shikwa maru onye ọbu. Obenu l'ọ bụ k'ọphu ndu Ízurẹlu
a-maru iya bẹ ya byaru bya egude mini eme baputizimu."
32 Jọnu ekfukwaaphu iphe o gude ẹnya iya phụ: "Lẹ ya phụru Ume Nchileke ẹke o
shi l'imigwe dụ l'ọ bụ ndo; bya anọdu iya l'ẹhu.
33 Yẹbedua, bụ Jọnu te shikwa maru iya; ọbu l'onye ono, ziru iya tẹ ya bya egude
mini mee baputizimu ono sụru iya: 'Ọ bụ onye ono, ya a-phụ Ume Nchileke; yo
shi l'imigwe bya anọdu iya l'ẹhu ono bụ iya bụ onye ọbu, e-gude Ume-dụ-Nsọ mee
baputizimu ọbu!'
34 Nta-a bẹ ya gudewa ẹnya iya phụ; l'ekfukwaphu l'ọo ya bụ Nwatibe Nchileke."

Ndu mbụ, etso Jisọsu

35 Yo bekwa echile iya; Jọnu yẹle ndu etsoje ụzo iya ụmadzu ẹbo atụko vudo l'ẹke
ono.
36 Yọ phụa Jisọsu ẹke oosweta; sụ: "Unu lekwa Nwatụru ọbu, shi l'ẹka Nchileke
ọbu."
37 Ụmadzu ẹbo ono, etsoje iya nụ ono anụlephu iphe ono, o kfuru ono; paru Jọnu
haa; tsoru Jisọsu.
38 Jisọsu aghaa ẹnya; phụ l'ẹphe etso iya; jị ẹphe: "?Bụ ngụnu bẹ unu achọ?"
Ẹphe asụ iya: "Rábayi; ?bụ awe bẹ ịiraduje?" Iphe Rábayi bụ bụ: O-zi-iphe.

39 Yọ sụ ẹphe: “Unu byanụ bya aphụ iya.” Ya ndono; ẹphe etsoru iya je je aphụ
ẹke ọoraduje; ẹphe l'iya anọfufuwaru mbọku ono. Teke ono, ẹphe byaru ono bụ
l'oke-eswe urẹnyashi.
40 Ẹpha onye lanụ l'ụmadzu ẹbo ono, nụru okfu Jọnu; gbatsoru Jisọsu ono bụ
Ánduru, bụ nwunne Sáyịmonu Pyita.
41 Ánduru eje achọ-vukebewaphu nwunne iya; mbụ Sáyịmonu; sụ iya: “L'ẹphe
phụakwaru Mezáya ọbu.” Iphe Mezáya bụ bụ: Kuráyisutu, bụ iya bụ l'ọo ya bụ
onye ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono.
42 Yo duta Sáyịmonu dutashiaru Jisọsu.
Jisọsu elee ya ẹnya; sụ iya: “Ọ bụ nggu bụ Sáyịmonu Jọnu. Iphe aa-nọdu eku ngu
nta-a bụ Kéfasu. Iphe Kífasu bụ bụ Pyita.” Iphe Pyita bụ bụ: mkpuma.

Jisọsu eku Fílipu yẹle Natániyelu

43 Yo be echile iya; Jisọsu achịta kẹ oje Gálili. Yọ phụa Fílipu; sụ iya: “T'o tsoru
iya.”
44 Fílipu ono bụ onye Bẹ́tusáyida; bụkwaruphu lẹ Bẹtusáyida ono b'o shi mbụ
Ánduru yẹle Pyita.
45 Fílipu ekwe iya hm; je achọlahaa Natániyelu. Yọ chọ-vule iya phụ bya asụ
iya: “L'ẹphe phụakwaru onye ọbu, Mósisu deru okfu ẹhu iya l'ẹkwo ekemu; ndu
nkfuchiru Nchileke edekwaa ya phụ. Ọo ya bụ onye ọbu, bụ Jisọsu kẹ Názarẹtu, bụ
nwatibe Jósẹfu.”
46 Natániyelu ajị iya: “?O nwekpooru iphe dụ mma, e-shi lẹ Názarẹtu?”
Fílipu asụ iya t'ọ byanụ bya egude ẹnya iya phụ iya.
47 Jisọsu aphụlephu Natániyelu ẹke ooje l'abya; sụ iya: “Ọwaa ọkpobe onye
Ízurẹlu, ẹ-te nwedu ẹkworo.”
48 Natániyelu asụ iya: “?Nanụ ẹge i meru maru iya?”
Jisọsu asụ iya: “Ya phụhawaru ngu ru teke ị nọ l'ukfu oshi figu phụ; tẹmanu Fílipu
abya ekua ngu.”
49 Natániyelu asụ iya: “Ọ bụ nggụbedua bụ Nwatibe Nchileke ọbu! Ọ bụ nggu bụ
Eze ndu Ízurẹlu!”
50 Jisọsu asụ iya: “?Bụ l'ọo lẹ ya sụru ngu lẹ ya phụru ngu l'ukfu oshi figu phụ bẹ
kpataru iphe i kwetaru. Ịi-phụkwaru iphe ọdo, ka ọwaa.”
51 Sụ iya: “Kamẹnu; tẹ ya karu ngu: l'unu a-phụ igweli ẹke o gheru ọnu; ụnwu-
ojozi Nchileke enyiba enyiba l'imigwe; l'enyizitakwaphu enyizita awụ awụ-kfuta yẹbe
Abụbu-Ndiphe.”

2

Eeke nwanyi lẹ Kena

1 A nọlephu ujiku labụ; yo be k'ẹto ya; yo nweru ẹke, eeke nwanyi lẹ Kéna Gálili.
Nne Jisọsu anọdukwaphu l'ẹke ono.
2 Jisọsu yẹle ndu etsoje ụzo iya; b'e zikwaruphu t'ẹphe bya ome ẹswa-nwanyi ono;
ẹphe atụko bya.
3 Mẹe ẹswa-nwanyi ono agvụlephu; nne Jisọsu abya asụ iya: “Lẹ ndu-a te
nwehekwa mẹe.”
4 Jisọsu asụ iya: “Nwanyi! Hanụa ya. L'ògè teke ya e-me iphe ono, ẹnya dụ ngu
ono te erukwa-a.”
5 Nne iya ono asụ ndu akwa nri l'ụlo ono: “Iphe, bụ iphe ọ sụru unu t'unu mee;
unu mekwaa ya.”
6 Yo nweru eze ite ọkpopya ishingu, e gude ụra kpụshia, sụgbaaru l'ẹke ono. Ọ bụ
egbe ite ono bẹ ndu Ju egudeje eme nsọ kẹ ọsafu onwonye mmerushi. Iphe ejije ite

ono nanụ bụ ụkporo galọnu; m'ọ kwanụ ụkporo galọnu l'iri. 7 Jisọsu asụ ndu ono,
akwa nri-nwanyi ono: "Unu gude mini kujishia eze ite ono ekujishi l'ọ ha." Ẹphe
ekujishia ya; yo jigbaa gụngu gụngu.
8 Yọ sụ ẹphe: "Ngwaa; unu gbatawa iya rụ je anụ onye ishi ẹswa-nwanyi-a." Ẹphe
ekwe gbata iya je anụ iya.
9 Onye ishi ẹswa-nwanyi ono abya etsua ọnu lẹ mini ono, ghọwaru mẹe ono; yọ
gbachia ya ẹnya ẹke egbe mẹe onanu shi. Ọ bụphu ndu ono, l'akwa nri, bụ ẹphe
kutaru mini ono bẹ maru ẹke o shi. Tọ dụ iya bụ; yọ bya ekua nwoke ọphu alụ
nwanyi ọbu;
10 sụ iya: "Ibe ngu evujeodu ụzo pashịa mẹe ọphu dụ mma t'a nguodu. Teke mẹe
nọtsulephu madzụ l'ẹnya; teke ono; yọ pashịa ayarabuku. Nggụbedua gbe kpado
mẹe ọphu dụ mma byeye egbe nta-a!"
11 Jisọsu meru iphe-ọphulenya mbụlembu iya ono lẹ Kéna Gálili gude koshi ọdu-
biribiri nk'iya. Ndu etsoje ụzo iya ekweta nk'iya.
12 E metsulephu iphe ono; Jisọsu yẹle nne iya; mẹ unwunne iya ndu k'unwoke; mẹ
ndu etsoje ụzo iya atụgbua jeshia Kapániyọmu. Ẹphe eje anọo nwa abalị olemole
l'ẹke ono.

Jisọsu achịshi ndu nghọ l'eze-ụlo Nchileke
(Mát 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

13 Yo rua teke Ajị Esweta, ndu Ju dụwa ntse; Jisọsu atụgbua jeshia Jerúsalemu.
14 Yo rua; je abahụ l'eze-ụlo Nchileke; bya aphụa ndu, nọ l'ẹke ono ere eswi;
mẹ atụru; mẹ ndo. Yọ phụkwaaphu ndu agbanwe okpoga; ẹke ẹphe nọ l'ẹke ono
agbanweshi okpoga l'eli okpokoro ẹphe.
15 Yọ bya achịta ụdo; meta ẹchachi; gude iya chịkashia ẹphe l'ẹphe ha; chịkashia
atụru ẹphe; mẹ eswi ẹphe ono l'eze-ụlo Nchileke ono; bya aghakashịa ọphu bụ
akpụru okpoga, ndu ono gude agbanweshi okpoga ono; nwuta okpokoro ẹphe
kpubetsua ifu l'alị.
16 Yọ bya abaaru ndu ọphu ere ndo mba; sụ ẹphe: "Unu chịshia iphe ono l'ẹke-a.
?Bụ onye ziru unu t'unu gude ụlo Nna iya mee ụlo aswa."
17 Ẹnya agbarua ndu etsoje ụzo iya l'iphe ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke ono,
sụru: "L'obu, ya yeru ụlo ngu evukwa iya ọku l'ẹhu."
18 Ya ndono; ndu Ju asụ iya: "?Nanụ iphe ii-meru koshi ẹphe, ẹphe e-gude maru
l'iphe ono, i meru ono b'i meru l'oruberu iya."
19 Jisọsu eyeeru ẹphe ọnu; sụ: "Unu chikposhia eze-ụlo Nchileke-wa; ọ bụ abalị ẹto
kpụu bẹ ya e-gude kpukwazi iya; yọ dụ ẹge ọ dụhawa."
20 Ndu Ju ono asụ iya: "Ahaa! ?Ị sụru l'ọo abalị ẹto bẹ ii-gude kpọ-kwazi ụlo-wa;
mbụ ụlo ọphu naru ẹphe ụkporo afa ugbo ẹbo l'afa ishingu b'ị sụru l'ọo abalị ẹto
nkịnyi bẹ ii-gude kpuphu iya azụ?"
21 Obenu l'ẹphe ta madụ l'eze-ụlo Nchileke ọphu Jisọsu ekfuru bẹ bụ onwiya
gẹdegede.
22 Ọo ya kparu iphe teke ono, ọ nwụhutsuaru, Nchileke meru iya; yo shi l'ọnwu
teta nọdu ndzụ ono bẹ ndu etsoje ụzo iya nyataru l'o kfuhawaru ẹphe iphe ono; ẹphe
ekweta iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; kwetakwaphu okfu ọphu shi Jisọsu l'ọnu.

Ẹ tọ dụdu onye Jisọsu ta amaru

23 Teke ono, Jisọsu nọkwadu lẹ Jerúsalemu, aagbakwadu Ajị Esweta ono b'a dụkpo
igweligwe kweta nk'iya. Ishi iya abụru l'ẹphe phụru iphe-ọphulenya, o meshiru.

24 Obenu lẹ Jisọsu te gudedu ire ẹphe ẹka; okfu l'ọ makọtaru ẹge onyemonye ọbule dụ.
25 Ẹ tọ bụdu kẹ t'a bya akọlahaaru iya ẹge madzụ dụ; kẹle yẹbedua l'onwiya makọtaru iphe nọ madzụ l'obu.

3

Nikodímọsu akpakfuta Jisọsu

1 O nweru nwoke lanụ, ẹpha iya bụ Nikodímọsu. Nikodímọsu ono tso l'ọ̀kpà ndu Fárisii. Ọ bụkwaphu onye ishi ndu Ju.
2 Yo be l'ẹnyashi ujiku lanụ; yo gbeshi byakfuta Jisọsu; bya asụ iya: "L'ẹphe makwaru-a l'ị bụ onye ezije mmamiphe; l'ọo Nchileke ziru ngu t'ị bya. Ishi iya bụ l'ẹ t'ọ dụdu madzụ, e-meghe egbe iphe biribiri ọwaa, i meebe-e; a gụfu lẹ Nchileke yeru iya ẹya ẹka."
3 Jisọsu asụ iya: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: ọ -bụru l'ẹ ta mụdu madzụ ọdo bẹ onye ọbu ta abyakwa bya aphụ ẹke Nchileke bụ eze."
4 Nikodímọsu asụ iya: "?Nanụ ẹge ee-shi mụa madzụ ọdo teke ọ kahụwaru akahụ? ?Ọo-bahụ nne iya l'ẹpho je anọdu t'a mụa ya k'ugbo ẹbo tọo?"
5 Jisọsu asụ iya: "Kamẹnu; tẹ ya karu ngu: ọ -bụru l'ẹ t'e gudedu mini yẹle Ume-dụ-Nsọ mụa madzụ ọdo bẹ onye ono ta abyakwa bya abahụ l'ẹke Nchileke bụ eze.
6 Onye madzụ mụru; mẹ iphe shi madzụ l'ẹka tụkokwa bụru kẹ madzụ. Iphe Ume-dụ-Nsọ mụru; mẹ iphe shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ atụkokwanu bụru kẹ Ume-dụ-Nsọ.
7 T'ẹ b'ọ dụkwa ngu biribiri lẹ ya sụru l'a mụfutaje unu ọdo.
8 Phẹrephere anọduje ephe ala ẹke, dụ iya mma; nggu anụlephu ụkporo iya; ọbe tị makwa ẹke o shi eshishi; tị ma ẹke oophe ala. Ono kwa ẹge ọ dụ iphe bụ onye Ume-dụ-Nsọ mụru ndono."
9 Nikodímọsu asụ iya: "?Nanụkpoo ẹge ee-me tẹ ọwaa mee?"
10 Jisọsu asụ iya: "?Ị bụ onye ezi iphe lẹ Ízurẹlu; iphe ọwaa te do ngu ẹnya?
11 Kamẹnu; tẹ ya karu ngu: l'ọo iphe ayi maru bẹ ayi ekfuje; bụru iphe ayi phụru l'ẹnya bẹ ayi atụje ọnu iya. Obenu l'unu te kwetadu iphe ayi ekfu.
12 Ọ -bụru lẹ ya kfuru unu iphe kẹ mgboko-a; unu te kweta iya; ?nanụkwanu ẹge unu e-shi kweta teke ya kfuru unu ẹge iphe kẹ imigwe dụ.
13 Ẹ tọ dụkwa onye bahụjewaru l'imigwe; a gụfu onye ono, shi l'imigwe bya ono; bụ iya bụ yẹbedua, bụ Abụbu-Ndiphe.
14 Ọ kwa ẹge ono, Mósisu gudeje mgbọro wolia agwọ ono, e gude ope kpụa l'echi-ẹgu ono; bụ ẹge e wolifutaje Abụbu-Ndiphe;
15 ẹge bụkwanu: onye woru onwiya ye iya l'ẹka; onye ọbu enweru ndzụ gbururu jeye.
16 "Lẹ Nchileke yenukaru ndiphe obu; yetaberu iya ẹphe; k'ọphu ọ bụ Nwa lanụ, o nweru kpụu b'o woru nụ; k'ọphu onye wokwanuru onwiya ye Nwa iya ono l'ẹka ta aladu l'iyi; yo nwechiaru ndzụ gbururu jeye.
17 Iphe Nchileke gude zi Nwatibe iya t'ọ bya lẹ mgboko ta bụkwa t'ọ bya ekpee ndiphe ikpe. Iphe ọ byaru buchikwaa t'ọ bụru l'ẹka iya bẹ ee-shi dzọo ndiphe.
18 Onye nọ iya l'ẹka b'ẹ ta anmakwa ikpe; ọ bụ l'onye te kwetadu woru onwiya ye iya l'ẹka b'a nmahaakwaruru ikpe; okfu l'onye ono te kwetadu kẹ Nwa lanụ ono, bụ Nwatibe Nchileke ono.
19 Ẹge Nchileke e-bu ikpe ono bụ l'iphoro ono byaru lẹ mgboko; ndiphe ajịka iya; gbe hatachia ẹkpuru-ọchi; kẹ l'ọo ẹjo iphe bẹ ẹphe chịru ẹka ye.
20 L'iphe bụ onye eme ẹjo iphe bẹ akpọje iphoro ashị; onye ono te eshitajedu ẹke iphoro nọ; e -menyaa; ẹjo iphe ọbu, oomeẹbe lụfuta ìphè.

21 Obenu l'onye eme ire-lanụ alụfutaje bya anọdu l'ẹke iphoro nọ; k'ọphu
onyemonye ọbule a-phụgbaru iya; maru l'iphe oome bẹ shi l'ẹka Nchileke.”

Jisọsu yẹle Jọnu Baputizimu

22 E meebetsua; Jisọsu yẹle ndu etsoje ụzo iya atụgbua jeshia alị Judíya. Ẹphe
akpọo ụkfu l'ẹke ono; yoo meshi madzụ baputizimu.
23 Jọnu l'onwiya emekwaphu baputizimu nk'iya lẹ Ínọnu. Ínọnu ono nọnyabe
Sélimu ntse ntse. Yọ nọdu l'ẹke ono emeshi baputizimu; okfu lẹ mini tụfuru ẹphe
ẹhu l'ẹke ono. Madzụ awụ awukfu iya l'ẹke ono; yoo meshi ẹphe baputizimu.
24 Teke ono abụkwanuru teke ẹ ta tụduaru Jọnu chee lẹ mkpọro.
25 Tọ dụ iya bụ; ndu etsoje ụzo Jọnu; ẹphe l'onye Ju lanụ atụkfuru ẹgo kẹ nsọ ọsafu
onwonye mmerushi.
26 Ẹphe aphụta iya jekfuta Jọnu; bya asụ iya: “?Ị nyatakwaduru-a onye ọbu, nggu
l'iya shi nọdu l'azụ Jọ́danu; mbụ onye i shi atụ ọnu iya-a? Ọ kwa iya nọ l'ẹke-a nta-a
eme baputizimu; madzụ awụ ejekfu iya-a.”
27 Jọnu asụ ẹphe: “Ẹ tọ dụkwa onye nweru iphe ọ bya a-nata; ẹ-ba bụ iphe Nchileke
nụru iya.
28 Unubẹdua l'onwunu kabẹkwa bụru ndu ẹto, nụru teke ya sụru; l'ẹ t'ọ kwa yẹbe
Jọnu bụ Kuráyisutu ọbu, bụ onye Nchileke kweru ụkwa iya; ọbu l'e ziru iya tẹ ya
vuru iya ụzo bya.
29 Ọ kwa nwata-okoro, eje ọlu nwanyi bẹ nwanyi ono, aabya oke nji ono nọru. Ọnya
nwata-okoro ono abyajẹkwa; o -vudo l'ẹke ọnya iya ono nọ anụ iphe ookfu; ẹhu atsọ
iya ẹtu. Ọ bụ yẹbe Jọnu bụ ọnya Jisọsu. Yọ bụru iphe ono meru iphe ẹhu atsọ iya
ẹna atsọfu iya l'ishi nta-a.
30 Ẹpha Jisọsu kafụtaje ode ude eje; kẹ yẹbe Jọnu aka ọla alị eje.”

Onye shi l'igwe bya

31 “Onye ono, shi l'igwe bya ono bẹ bụ iya bụ onye kakọta nshinu l'a ha. Onye shi lẹ
mgboko-a bụlephu kẹ mgboko-a; iphe ọonoduje ekfu abụleruphu kẹ ndu mgboko-a.
Onye onanu shi l'imigwe bya ono bụ iya kakọta nshinu l'a ha.
32 Ọo iphe ọ nụru lẹ nchị; phụa l'ẹnya bẹ ọonoduje ekfu; ọbe ẹ to nwedu onye
kweru nata ozi iya.
33 Onye nataru ozi, oozi bẹ gude-wa ono kweta l'ọo Nchileke bụ iya.
34 L'onye ono, Nchileke yeru ono bẹ bụ onye ekfu okfu, Nchileke kfuru. Ishi iya
abụru lẹ Ume-dụ-Nsọ, Nchileke nụru iya b'ẹ tọ hatadu ahata nụ iya.
35 Nchileke, bụ Nna yeru Nwatibe iya ono obu; woru iphemiphe ọbule ye iya l'ẹka.
36 Onye wowaru onwiya ye Nwatibe iya ono l'ẹka bẹ nwewaru ndzụ gbururu jeye.
Obenu l'iphe, bụ onye ẹ ta nụduru Nwatibe Nchileke ono okfu bẹ ndzụ te erubekwa
ẹka. Ọ bụ oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke bẹ a-nọduwaru onye ọbu l'ẹhu gbururu
jeyewaru.”

4

Jisọsu yẹle nwanyi Samériya

1 Ndu Fárisii abya anụa lẹ ndu, awụ etso Jisọsu; yo meshi ẹphe baputizimu bẹ ka
l'igwe karia ndu ọphu awụ etso Jọnu; yo meshi ẹphe baputizimu;
2 e guderu l'ẹ to nwedu onye Jisọsu gude ẹka iya mee baputizimu; gbahaa ndu
etsoje ụzo iya emeje iya ẹphe.
3 Jisọsu anụlephu iphe ada nụ lẹ kẹ baputizimu ono l'ẹke ndu Farisii nọ; gbeshi lẹ
Judíya lashia azụ lẹ Gálili.
4 Ụzo, o shi eje Gálili ono dabuharu Samériya.

5 Ya ndono; Jisọsu ejenyaa; bya erua mkpụkpu ndu Samériya lanụ, eekuje Sáyika.
Sáyika ono nọnyabe alị, Jékọpu nụru nwatibe iya, bụ Jósẹfu.
6 O nwekwaruphu wẹlu, Jékọpu tụru, nọ l'ẹke ono. Teke Jisọsu ruru ẹke ono bụ
l'ẹnyanwu-ogvuru-l'ishi. Yọ bya bya eru iya; ike ije agvụ-wa iya. Yọ bya anọzita l'iku
wẹlu ono.
7 Yo nweru nwanyi, byaru oseta mini lẹ wẹlu ono. Nwanyi ono bụ onye Samériya.
Jisọsu asụ iya t'o kee ya nụ mini tẹ ya ngụa.
8 Teke ono bẹ ndu etsoje ụzo iya jeru l'ime mkpụkpu; ọkpata nri, ẹphe e-ri.
9 Nwanyi Samériya ono asụ iya: "?Nanụ ẹge o gude nggu abụru onye Ju l'ekfuru
yẹbe onye Samériya tẹ ya kee ngu mini t'ị ngụa?" Iphe meru iphe nwanyi ono kfuru
ẹge ono bụ lẹ ndu Ju; ẹphe lẹ ndu Samériya te emegbadu iphe.
10 Jisọsu asụ iya: "Ha! Ndẹge ị -maru iphe-ọma, Nchileke emejeru madzụ;
ọdumeka bụru l'ị -maru onye ọbu, sụru ngu t'i kee ya nụ mini tẹ ya ngụa; m'ọ bụru
nggụbedua ge egbe rọo ya; yo chebe ngu mini, anụje ndzụ t'ị ngụa."
11 Nwanyi ono asụ iya: "Ya sụru ẹge-a: ẹge ẹ ti nwekwanu iphe ii-gude seta mini;
wẹlu bụ ọwaa, bụ ẹnya ruru ọkpa te ru-wa; ?bụ awe b'i shi nweru mini ọphu, anụje
ndzụ ọbu?
12 ?Tị bya aka ochechoroche ayi Jékọpu, bụ iya tụru ayi wẹlu-wa; tụebe iya bya
angụa ya mini; ụnwu iya angụa ya; elu iya angụkwaa ya phụ?"
13 Jisọsu asụ iya: "L'iphe bụ onye ngụru mini lẹ wẹlu-wa bẹ mini a-gụkwa ọdo.
14 Obenu l'onye ngụru mini ọphu ọ bụ yẹbedua a-nụ iya ẹya bẹ oo-bu ẹgu mini
gbururu jeye. Lẹ mini ọphu ya a-nụ onye ono a-nọduwa iya ru l'ẹhu; bụru nwogvu,
a-nọdu amụshi mini, anụje ndzụ gbururu jeye."
15 Nwanyi ono asụ iya: "Byiko; nụnu iya egbe mini onanu tẹ ya ngụa; k'ọphu oo-bu
iya ẹgu mini gbururu jeye; ya ahakwanụa ọgbatoshije ẹke-a lẹ ya abya okuta mini."
16 Jisọsu asụ iya t'o je ekua nji iya tẹ yẹle iya yịru bya.
17 Nwanyi ono asụ iya: "Mẹ ya ta alụkwa nji."
Jisọsu asụ iya: "I kfuru ire-lanụ; l'ị sụru l'ẹ tịi lụdu nji.
18 Iphe meru iphe ya sụru l'ọ bụ ire-lanụ b'i kfuru bụ l'ị lụwaru unwoke ise. Tẹmanu
bẹ onye ọphu nggu l'iya bu nta-a ta bụkpokwanu m'ọo nji ngu. Iphe i kfuru bụ ire-
lanụ."
19 Nwanyi ono asụ iya: "Nta-a bẹ ya mawaru l'ị bụ onye nkfuchiru Nchileke.
20 Nna ẹphe oche phẹ bẹ bụ l'eli ugvu-a bẹ ẹphe shi anọduje abaru Nchileke
ẹja. Unubẹdua, bụ ndu Ju abya asụ l'ọ bụlephu lẹ Jerúsalemu bẹ aa-nọduje abaru
Nchileke ẹja."
21 Jisọsu asụ iya: "Nwanyi; kwe nk'iya. L'oge eruakwa teke ẹ-tọ dụhedu onye a-
nọkwadu l'ugvu-a l'abaru Nchileke, bụ Nna ẹja; ta anọ lẹ Jerúsalemu abaru iya ẹya.
22 Unubẹ ndu Samériya abaru iphe unu ta madu ẹja. Ọle ẹphebe ndu Ju bụ iphe
ẹphe maru bẹ ẹphe abaru ẹja; okfu lẹ ndzọfuta bụ lẹ ndu Ju b'o shi.
23 Obenu l'oge ọbu abyakwaa; mbụkwa nta-a gẹdegede; teke ndu abaru Nchileke,
bụ Nna ẹja ọkpobe abaru e-gude Ume-dụ-Nsọ; gude obu ẹphe l'ọ ha abaru iya ẹja
ẹge ọ gbaru. L'ọ kwa egbe ndu dụ ẹge ono bẹ bụ ndu ọ dụ Nchileke mma t'ẹphe
bajẹru iya ẹja.
24 Nchileke bụ Ume. Ndu abaru iya ẹja gudefutaje Ume-dụ-Nsọ abaru iya ẹja
ọgbodo abaru."
25 Nwanyi ono asụ iya: "Ya makwaru-a lẹ Mezáya ọbu a-bya; bụ iya bụ onye eekuje
Kuráyisutu. Teke ọ byaru bẹ ọo-tụko iphemiphe ọbule kọkotaru ẹphe."
26 Jisọsu asụ iya: "M'ọ kwa yẹbedua, ekfu eyeru ngu nụ-wa bẹ bụ Kuráyisutu ọbu."

27 Ẹphe egude iya ekfu; ndu etsoje ụzo Jisọsu alata. Yo ji ẹphe ẹnya l'ẹphe bya
aphụa lẹ Jisọsu yẹe nwanyi ekfu okfu. Obenu l'ẹ to nwekwanu onye jịru nwanyi iphe
ọocho? M'ọ kwanu jị Jisọsu iphe meru iphe ookfu eyeru iya?
28 Tọ dụ iya bụ; nwanyi ono agwọbe ite, ooku mini l'ẹke ono; gbagbụa gbaba lẹ
mkpụkpu ono je echiku madzụ; sụ ẹphe:
29 "Unu byakpọduaphu bya aphụ nwoke, kọshikotaru iya iphe, bụ iphe ya shi meta
keshinu. Ya ta makwa ?ọo-bụ iya bụ Kuráyisutu ọbu, Nchileke kweru ụkwa lẹ ya e-zi
t'ọ bya ọbu."
30 Ẹphe eshi lẹ mkpụkpu ono kụ-gbuhu wụ-kfuta Jisọsu.
31 Nwanyi ono atụgbutsulephu; ndu etsoje ụzo Jisọsu arọo Jisọsu t'ọ kabẹru ria
nri!
32 Jisọsu asụ ẹphe: "Lẹ ya nweru nri, ya eri, ẹphe ẹ-ta madu."
33 Ya ndono; ndu etsoje ụzo iya akpakashịlahaa onwẹphe ishi; sụ: "?Oo-nwenua
onye kabẹ wotaru iya nri tọo?"
34 Yọ sụ ẹphe: "Iphe bụ nri iya bụ tẹ ya mee iphe dụ onye ono, ziru iya nụ ono
mma l'obu; mẹ tẹ ya mekota ozi, o ziru iya; mefu iya l'ishi.
35 ?Tọ bụdu unu anmajẹ ẹtu; sụ: 'Mgbẹ ọ bụwa ọnwa ẹno; yo rua teke eegwotaje
iphe e meberu l'alị.' Ọbe ya ekfuru unu t'unu palikpoduaphu ẹnya gbua igo l'ẹgu;
phụ ẹge iphe e meberu iya kashịwaru akaka; dụwa kẹ akpata!
36 Onye akpata iphe ono akpata bẹ aakfụje ụgwo ozi iya. Onye ono achịkobe nebyi
iphe a-nọdu ẹkalanu ngabẹru ndzụ gbururu jeye. Ọo ya bụ k'ọphu ndu akụ iphe
akụku; mẹ ndu ọphu akpata iya akpata a-tụko teko-o ẹswa nanụ.
37 Ọ bụ ẹke ono bẹ okfu ọbu, e kfuru reru; mbụ okfu ono, sụru: 'L'onye lanụ emebe
emebe l'alị; onye ọphu l'akpata iya akpata.'
38 Ya ziru unu t'unu je akpata iphe e meberu l'ẹgu ẹke unu te jedu ozi iya. Ọ kwa
ndu ọdo jeru ozi l'ẹgu ono. Ọle ọ kwa unubẹdua bẹ unu l'ẹphe gbawa mgba eri uru
iphe ẹphe seru akanya iya."
39 Igweligwe ndu Saméríya, shi lẹ mkpụkpu ono abya bya eworu onwẹphe ye Jisọsu
l'ẹka; okfu lẹ nwanyi ono sụru ẹphe: "L'ọ kọshikotaru iya iphe bụ iphe ya shi meta
keshinu."
40 Yo be teke ndu Saméríya byakfutaru Jisọsu; ẹphe arọo ya t'ẹphe l'iya nọtanyafua.
Yo kwe; ẹphe l'iya anọo abalị ẹbo lẹ mkpụkpu ono.
41 Ẹphe akafụkpooru l'igwe gude kẹ okfu, shi iya l'ọnu kweta.
42 Ẹphe asụ nwanyi ono: "L'ẹ tọ bụhekwa iphe ọphu i kfuru kparu iphe ẹphe
kwetaru. Iphe kparu iphe ẹphe kwetaru bụkwa l'ẹphe gudewa nchị ẹphe nụa;
byakwaphu bya amawarụ l'ọo oswi-okfu l'ọo onye ọwaa bụ onye ọbu, bụ iya bụ
ọkpobe Onye Ndzọta ndu mgboko-a l'oswiya."

Jisọsu agwọ nwatibe onye ishi
(Mát 8:5-13; Luk 7:10)

43 Yọ nọtsulephu abalị ẹbo l'ẹke ono; gbeshi; yọ bụru iya oje Gálili.
44 Lẹ Jisọsu l'onwiya kfuhaakwaru: "L'onye nkfuchiru Nchileke b'ẹ ta akwabẹjekwa
ugvu l'alị iya."
45 Yo rua Gálili; ndu Gálili anata iya ọhuma; okfu l'ẹphebedua phụkotaru
iphemiphe ọbule, o mekotaru lẹ Jerúsalemu teke ono, a gbaru ajị ono; kẹle
ẹphebedua jekwaruphu lẹ Ajị Esweta ono.
46 Yọ bya atụgbua lashia azụ lẹ Kéna, bụ iya bụ mkpụkpu phụ, o mejeru mini; yọ
ghọo mẹe phụ. Yo nweru onye ishi lanụ lẹ ndu ishi gọvumenti, ẹhu ta dụdu nwatibe
iya mma lẹ Kapániyọmu.

47 Nwoke ono anụlephu lẹ Jisọsu shiwa lẹ Judíya bya Gálili; jekfushia ya je arọo ya;
t'ọ byaruta bya emee nwatibe iya kẹ nwoke t'ẹhu dụ iya mma; l'ọ nọokwa dzẹedzee
ndzụ.
48 Ya ndono; Jisọsu asụ iya: "Unu 'egudedu ẹnya unu phụa iphe-ọphulenya; mẹ
iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri bẹ unu te ekwetakwa."
49 Nwoke ono asụ iya: "Nwoke ọma; byiko byaru t'ẹphe je; e menyaa; nwatibe iya
ono anahụ iya nwụhu."
50 Jisọsu asụ iya: "Tụgbua lashia; lẹ nwatibe ngu a-nọduru ngụ-a ndzụ."
Nwoke ono ekwelekwaphu okfu, Jisọsu kfuru iya tụgbua; yọ bụru iya alala.
51 Yọ nọdukwadua l'ụzo; ndu ejeru iya ozi abya iya ndzuta bya asụ iya lẹ nwatibe
iya ono kọrohuakwaru.
52 Yọ bya ajị ẹphe egbe teke nwata ono dụberu agbakerehu. Ẹphe asụ iya: "L'ọ
bụlekwaphu l'orifu-nri eswe ụnyaphua* bẹ ẹhoku ono zehuru iya l'ẹhu."
53 Nna nwata ono amawarụphu l'ọ bụ oge teke ono gẹdegede bẹ Jisọsu sụru iya tẹ
ya la; lẹ: "Nwatibe iya a-nọduru iya-a ndzụ." Tọ dụ iya bụ; nwoke ono yẹle ndu ụlo
iya abya eworu onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka.
54 Onanu abụru iphe-ọphulenya k'ẹbo, Jisọsu meru k'ọphu o shi lẹ Judíya rua Gálili.

5

Jisọsu agwọ nwangvụru,
nọ l'iku okpuru

1 E meebetsua; yo be l'oge ajị ndu Ju; Jisọsu atụgbua jeshia Jerúsalemu.
2 Lẹ Jerúsalemu ono b'o nweru nwa okpuru, nọ iya nụ. Ọnu-ụzo ẹke, eeshije abahụ
iya dụ ise. Iphe ndu Híburu eekuje okpuru ono bụ Bẹ́tusáta. Ọ nọ lẹ mgboro Ọnu-
ọguzo Atụru.
3 Ndu iphe eme adụ l'igwe zẹgbaaru l'ẹke ono: mbụ ndu ìshì; ndu ngvụru; mẹ ndu
ibe-ẹhu lanụ nwụhutsuaru anwụhu. Ẹphe atụko zẹshia l'ẹke ono; kwabẹru teke
mini ono a-tụnga atụnga;
4 kẹ l'ẹ ta anọjedu ọphu baru nwishi; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu ephezita
l'okpuru ono bya atụngaa mini ono atụnga. Yọo bụje; onye iphe eme, vuru ụzo tsẹe
ọkpa lẹ mini ono teke ojozi-imigwe ono tụngatsuaru iya; yọ kọrohu l'iphe eme iya
nụ.
5 Yo nweru nwoke lanụ, nọ l'ẹke ono, nyawaru nnya ụkporo afa l'afa iri l'ẹsato.
6 Jisọsu abya aphụa ya; maru l'o shiwa teke teru ẹnya dabutaru l'ẹke ono; bya asụ
iya: "?Ọ dụ ngu mma t'e mee ngu t'ị kọrohu tọo?"
7 Nwoke ono, iphe eme ono asụ iya: "Nwoke ọma; ọ kwa lẹ ya tẹ nwedu madzụ,
bụ onye a-kwọta iya ye lẹ mini ono teke a tụngaru iya. Kẹ l'ọobuje teke ya a-nọdu
eme tẹ ya ye iya ọkpa; onye ọdo evuwaru iya nụ ụzo."
8 Jisọsu asụ iya: "Gbeshi gwọta utute ngu wata oje ije."
9 Teke ono teke onophu; nwoke ono akọrohuwaphu; gwọtawaphu utute iya; jelahaa
ije.
Mbọku, iphe ono meru bụ mbọku ọtu-ume.
10 Ya ndono; ndu Ju asụ nwoke ono, e meru; yọ kọrohu l'iphe, shi eme iya nụ ono:
"Ntanụ kwa mbọku ọtu-ume; ?tị madu l'ị dakawaru ekemu l'ị pa utute ngu eje ẹge
ono?"
11 Yọ sụ ẹphe: "L'ọ kwa nwoke ono, meru iya; ya akọrohu ono bẹ sụru iya: 'Tẹ ya
gwọta utute iya wata oje ije.' "

* **4:52 4:52** Teke ono bụ ẹnyanwu ọgbufu l'ishi; m'ọ kwanụ teke kụloku kụru nanụ l'eswe ụnyaphua.

12 Ẹphe ajị iya: “?Bụ egbe madzụ ngụnu bẹ nwoke ọbu bụ, sụru ngu t'ị gwọta utute
ngu wata oje ije?”
13 Ọphu ka nụ bụ lẹ nwoke ono, e meru; yọ kọrohu ono ta mahẹdunu onye meru
iya ẹya nụ. Iphe kparu iya nụ abụru lẹ Jisọsu byaru bya aphụ ẹge a zarụ l'igwe dzua
l'ẹke ono; tọo nwẹhu pyofu.
14 A nọnyaa; Jisọsu abya aphụ nwoke ono ọdo l'eze-ụlo Nchileke; sụ iya: “Lekwa;
ị kọrohuakwaru nta-a. Be eyehenuphu ẹka l'ome iphe dụ ẹji ọdo; e -menyaa; iphe
ọdo, ka njọ dakfuta ngu.”
15 Nwoke ono atụgbua; je akọoru ndu Ju l'ọ bụ Jisọsu bụ onye ọbu, meru iya; ya
akọrohu ọbu.
16 Ọ bụ iphe ono kparu iphe ndu Ju chịlahaaru nta Jisọsu; okfu l'ọ bụ mbọku ọtu-
ume b'o meru iphe ono.
17 Ya ndono; Jisọsu asụ ẹphe: “Nna iya ejelekwaa ozi ẹge ooje iya; yẹbedua
l'ejekwaphu.”
18 Iphe ono, Jisọsu kfuru ono emee ndu Ju akafụkpooru ọcho ẹge ẹphe e-shi gbua
ya. Iphe kparu iphe ẹphe wataru ọcho ishi iya ta abụkwa l'ọ tụruru nsọ mbọku ọtu-
ume ẹphe; ọphu ka ẹphe ẹhuka bụkwa l'o gbe ekufuanu Nchileke “Nna iya”; bụ iya
bụ lẹ yẹle Nchileke ha ẹnya-nhamụnha.

Ike kẹ Nwa ono

19 Ya ndono; Jisọsu asụ ẹphe: “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ẹ to nwekwa iphe Nwa
ono egudeje ike kẹ ẹka iya eme l'onwiya, ẹ-ta bụdu iphe ọ phụru, Nna iya eme; kẹ
l'ọ kwa iphe Nna eme; bụkwaphu iphe Nwa emeje.
20 Nna bẹ yeru Nwatibe iya obu; l'ekoshije iya iphemiphe ọbule, oome l'onwiya.
Oo-koshifukwaa ya rụ iphe ka ọwaa nshinu t'o mee; k'ọphu ọo-dụ unu biribiri.
21 L'ọ bụ ẹge ono, Nna emeje ndu, nwụhuru anwụhu; ẹphe eshi l'ọnwu teta gbeshi;
yọ nụ ẹphe ndzụ ono; bụ ẹge Nwatibe Nchileke ono a-nụ ndu dụ iya mma ndzụ.
22 Ẹ tọ dụkwa onye Nna ekpeje ikpe l'onwiya; k'ikpe b'o wookwaru ye Nwatibe iya
ono l'ẹka;
23 k'ọphu ndiphe mgburumgburu a-kwabẹje Nwa ono ugvu ẹge ẹphe akwabẹje
Nna. Onye, ta akwabẹdu Nwa ono ugvu ta akwabẹkwa Nna, bụ iya bụ onye ziru iya
nụ.
24 “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: iphe bụ onye anụ okfu iya bya ekweta k'onye ono,
ziru iya tẹ ya bya ono bẹ nweru ndzụ gbururu jeye. Ẹ to nwehedu l'onye ono evudo
t'e kpee ya ikpe; o shiwa l'ọnwu baa lẹ ndzụ.
25 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: teke ọbu abyakwaa; mbụ; l'o ruakwaru teke ndu
nwụhuru anwụhu a-nụ olu kẹ Nwatibe Nchileke ono. Iphe bụ ndu nụru iya nụ a-nọ
ndzụ.
26 Kẹ l'ọ bụ ẹge ndzụ shi Nna l'onwiya l'ẹka; bụ ẹge Nna mekwaruphu tẹ ndzụ shi
Nwa ono l'ẹka.
27 Ọ nụru Nwatibe iya ono ike t'o kpeje ikpe; bua ikpe; kẹ l'ọo ya bụ Abụbu-Ndiphe.
28 T'ọwaa ba adụkwa unu biribiri; l'oge abyaakwa teke iphe bụ ndu zẹ l'ime ili
l'ẹphe ha a-tụko nụa olu iya;
29 shi l'ime ili lụfuta. Ndu ọphu shi eme ọhuma e-teta nweru ndzụ. Ndu ọphu shi
ye ẹka l'ẹjo iphe phụ etetakwaphu t'e kpee ẹphe ikpe; nma ẹphe ikpe.”

Iphe ekoshi l'ike nọ
Jisọsu l'ẹka

30 “Ẹ to nwekwa iphe ya egudeje ike k'ẹka iya eme. Ọ kwa ẹge Nchileke sụru tẹ ya
kpee ikpe bẹ ya ekpeje iya; ikpe iya abụru ikpe vudo nhamụnha. Ishi iya bụ lẹ ya te
ekpedu ẹge dụ iya mma l'obu. Ọ bụlephu ẹge ọ dụ onye ono, ziru iya nụ ono mma
l'obu bẹ ya ekpeje.

31 “Ọ -bụru lẹ ya bya aghachi; wata ọtu ọnu onwiya; ọ kwa iya bụ l'iphe ọbu, ya
ekfu ọbu ta bụdu ire-lanụ.
32 Obenu l'o nwekpooruru onye ọdo, bụ iya a-tụ ọnu iya; mbụ l'ọphu ya tụberu nvọ
bụ l'iphe onye ono e-kfu l'ẹhu iya bẹ bụ ọkpobe okfu.
33 Unu yeru ndu ozi t'ẹphe byakfuta Jọnu; Jọnu ekfuwaru unu k'ọkpuberu okfu
ono.
34 Iphe ya ekfu ta bụkwa lẹ ya eme tẹ madzụ bya atụlahaa ọnu iya; iphe ya gude
adzọta ọkpa l'okfu ono, Jọnu kfuru ono kwa k'ọphu aa-dzọta unu.
35 Jọnu l'onwiya bụ urọku, enwu enwunwu; l'eke jajaja. O shikwaa evu unu evuvu
t'unu kpọo ụkfu nwanshị; nọdu l'iphoro iya; tetota ẹswa.
36 Iphe ya meshiru kakwa ọtu ọnu mu ma l'ọphu Jọnu tụru. Ishi iya abụru l'ozi
ono, Nna iya ziru iya tẹ ya bya ejee jefu l'ishi ono; mbụ ozi ono l'ọ ha, ya eje nta-a
ono bẹ atụ ọnu iya: l'ọ bụ-a Nna ziru iya tẹ ya bya.
37 Nna iya ono, bụ iya ziru iya ono bụ onye atụ ọnu iya. Unu ta nụbukwaa olu Nna
iya ono; t'ọ bụ l'unu phụjewaru iya; k'ọphu unu maru ẹge ọ dụ.
38 Okfu ono, shi Nna iya l'ọnu ono ta kwata ọswa buru unu eburu l'obu; okfu l'unu
te ewoduru onwunu ye onye ono, o ziru t'ọ bya ono l'ẹka.
39 Unu anọduje enyocha iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; tubesu l'ọo l'ẹke ono
bẹ unu e-shi nweru ndzụ gbururu jeye. Ẹkwo okfu Nchileke ono tụkokwa l'atụ ọnu
yẹbe Jisọsu.
40 Obenu l'unu kwefuru ike l'unu ta abyakfutadu iya ẹge unu e-nweru ndzụ.”
41 “Ẹ to nwekwa teke ya ele ẹnya tẹ ndiphe jaa ya ajaja.
42 Obenu lẹ ya makwaru l'unu te yeduru Nchileke obu.
43 Ọ bụ ike kẹ Nna iya bẹ ya gude bya; unu ajịka iya. Ọ -bụru l'onye ọdo gude ike
kẹ ẹka iya bya; onye onanu bẹ unu a-nata.
44 ?Nanụ ẹge unu e-mehunu woru onwunu ye yẹbe Jisọsu l'ẹka; l'unubẹ ndu abụje
ibe unu -aja unu ajaja; yọ tsọ unu ntụmatu? Unu ta achọ ụzo, unu e-shi tẹ Nchileke
ono, bụ Nchileke nwẹnkinyi iya ono jaa unu.
45 Unu ba arịkwa l'ọo yẹbedua e-je edoo ẹge unu dụ l'ifu Nna iya. Ọ kwaru Mósisu
ono, bụ iya bụ onye ọbu, unu tukoberu obu ọbu bẹ e-do ẹge unu dụ.
46 Ndẹge ọ -bụ l'unu kweru kẹ Mósisu; unu gage kwetakwaphu kẹ yẹbedua; kẹle
Mósisu dekwaru dekuta iya l'ẹkwo iya.
47 Obenu; keshinu ọphu unu te kwetadu iphe Mósisu deru; ?nanụ ẹge unu e-shi
kweta l'okfu kẹ yẹbe Jisọsu.”

6

Jisọsu anụ ụnu madzụ iri l'ẹbo;
l'ụkporo madzụ iri nri
(Mát 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 E metsulephu; Jisọsu atụgbua dafụ azụ Eze Ẹnyimu Gálili azụ iya ọphu; bụkwa
iya phụ bụ Eze Ẹnyimu Tayibériyasu.
2 Mkporo-ọha awụ etso iya l'ẹke ẹphe phụwaru iphe-ọphulenya ono, o meshiru
teke ono, o meshiru ndu iphe eme; ẹphe akọrohukota ono.
3 Jisọsu ekwelephu nwandoo bya enyihu ẹke ọbu, bụ ọ-ka-l'ugvu ugvu; je adụgaru
anọdu yẹle ndu etsoje ụzo iya.
4 Teke ono bẹ Ajị Esweta ndu Ju tụwaru l'ụkfu.
5 Jisọsu abya apalia ẹnya; phụ lẹ mkporo-ọha awụ abyakfuta iya. Yo ku Fílipu; sụ
iya: “?Bụ awe bẹ ayi a-zụta buredi tẹ ndu-wa ria nri?”
6 Iphe meru iphe o kfuru iphe ono bụlekwaphu t'ọ maru iphe Fílipu e-me.
Ọdumeka bẹ yẹbedua makwaru-a iphe oo-me.

7 Fílipu asụ iya: “Mẹ buredi ụkporo pọngu te edzukwa; k'ọphu o rugbakpoo nụ ẹphe ọnu ilile.”
8 Onye lanụ lẹ ndu etsoje ụzo iya; mbụ Ánduru, bụ nwunne Sáyịmonu Pyita asụ iya:
9 “O nwekwaru nwata nwoke, nọ l'ẹke-a, gude ishi buredi balị ise; mẹ ẹma labụ. Obenu; ?bụ ngụnu b'ọ bụ; lẹ mkporo-ọha ọphu ha ẹge-a?”
10 Jisọsu asụ ẹphe: “Unu kfuru ẹphe t'ẹphe dụgagbaaru anọdu l'alị.” Iphe bụ mkporo-ọha ono abya anọshia l'alị. Ẹke ono bẹ ụnwu iru ẹwu hakwanu nshinu. Ndu bụ iya unwoke lẹ ndu ono rukwaru ụnu madzụ iri l'ẹbo; l'ụkporo madzụ iri.*
11 Jisọsu abya achịta buredi ono; kelebebe Nchileke; bya ekeshiaru iya ọha ono, dọru l'alị ono. Yọ bya ewota ọphube ẹma mekwaa ya phụ ẹge ono. Onyenọnu eria ẹge ọ gụru iya.
12 Ẹphe erijishibebe ẹpho l'ẹphe ha; yọ sụ ndu etsoje ụzo iya: “Ngwaa; unu tụtukobe ibiribe iya ọphu ẹphe riphodoru t'ẹ b'ọ dụ ọphu a-la iyi.”
13 Ẹphe abya eshi ishi lanụ tụtua ụnwu ibiribe ibiribe iya ọphu shi l'ishi buredi ise ono; tụtu-jia ya nkata-ivu iri l'ẹbo; mbụ ọphu ndu ono riphodoru.
14 Ndu ono aphụlephu iphe-ọphulenya ono, o meru ono; sụ: “Ọ kwaphụ oswi-okfu l'ọ bụ nwoke-wa bụ onye nkfuchiru Nchileke ọbu, a-bya lẹ mgboko-a.”
15 Jisọsu amaru l'ẹphe abya iya egude t'e chibe iya eze k'ẹhuka; yo pyofu lashia azụ l'ugvu-ugvu ono nwẹnkinyi iya.

Jisọsu eje ije l'eli mini
(Mát 14:22-33; Mak 6:45-52)

16 Yo be l'urẹnyashi; ndu etsoje ụzo iya agbada l'eze ẹnyimu;
17 nyida l'ụgbo; kpọru iya t'ẹphe tụa uswe lụfu jeshia Kapániyọmu. A nọo jeye ọchi ekpua ẹhu; Jisọsu ta byakfutawa ẹphe.
18 A nọnyaa; oke phẹrephere ephelahaa; k'ọphu eze ẹnyimu ono wataru ọtu akpara atụshi iya ike; eyii awata ememe l'eze ẹnyimu ono.
19 Ẹphe akpọ-wa ụgbo iphe ha l'ọ bụ manyịru ẹto; l'ejewa lẹ kẹ ẹno ya teke ẹphe phụru Jisọsu ẹke ooje l'eli mini l'eze ẹnyimu ono; eje abyakfuta ẹphe l'ụgbo ono; meji atọfu ẹphe.
20 Yọ sụ ẹphe: “Unu ba atsụshi egvu; ọ kwa yẹbedua!”
21 Yọ bụru l'o kfuru ẹge ono meru iphe o lulahaaru ẹphe l'obu t'ẹphe bya edubata iya l'ụgbo ono. E gude iya ekfu; ụgbo ẹphe etsubewaphu l'ọnu ẹke, ẹphe eje.

A dụ igwe achọ Jisọsu

22 Yọ be echile iya; mkporo-ọha ono, nọ l'azụ eze ẹnyimu ono azụ iya ọphu ono aphụa l'ọ bụ ụgbo lanụ likwadurua l'ẹke ono. Ẹphe amakwarụphu lẹ Jisọsu te tsodu ndu etsoje ụzo iya bahụ l'ụgbo; l'ọ bụ ndu etsoje ụzo iya bẹ tụgburu nụ nkịnyi ẹphe.
23 Obenu l'o nwekwaruphu igweligwe ụgbo ọdo, shitsua Tayibériyasu bya etsuru l'iku ẹke ono, ẹphe nọdu taa buredi lẹ Nnajiufu kelebeberu Nchileke ekele ono.
24 Ọha ono amalẹruphu lẹ Jisọsu ta nọdu l'ẹke ono; ndu etsoje ụzo iya ta nọ iya; ẹphe adzụta ụgbo nk'ẹphe jeshia Kapániyọmu ọcho Jisọsu.

Jisọsu bụ nri, anụ ndzụ

25 Ẹphe abya achọ-vu iya l'azụ eze ẹnyimu ono azụ iya ọphu; jị iya: “?Bụhunu teke ole b'ị byaru ẹke-a?”
26 Jisọsu asụ ẹphe: “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'iphe meru iphe unu achọ-phe iya nta-a ta bụkwa l'ọo l'unu phụru iphe iphe-ọphulenya, ya meru ekoshi. Iphe meru

* **6:10 6:10** Iphe ọ bụ bụ 5,000.

iphe unu achọ-phe iya; kwa lẹ ya nụru unu buredi; unu ataa; ẹpho adụgbaa unu mma.
27 Unu be esegbushihe onwunu l'akanya nri, ala iyi. Unu sechia akanya nri ọphu
a-nọduje anụ unu ndzụ gbururu jeye. Nri onanu bụ Abụbu-Ndiphe a-nụ iya unu.
Ishi iya abụru l'ọo yẹbe Abụbu-Ndiphe bẹ Nchileke, bụ Nna meru t'e shi iya l'ẹka;
phụ ike, ekoshi l'ọo iphe ono bẹ Nna gude sụ tẹ ya bya."

28 Ẹphe abya ajị iya: "?Bụ ngụnu bẹ ẹphe e-me t'ọ bụru iya bụ l'ẹphe ejeje ozi
Nchileke?"
29 Yọ sụ ẹphe: "Iphe bụ ozi Nchileke bụ t'unu woru onwunu ye onye ono, Nchileke
ziru t'ọ bya ono l'ẹka."

30 Ya ndono; ẹphe asụ iya: "?Bụ iphe-ọphulenya, dụ ịdagha bẹ ii-me koshi ẹphe;
k'ọphu ẹphe e-gude ẹnya ẹphe phụ; kweta woru onwẹphe ye ngu l'ẹka ọbu? ?Nanụ
iphe ii-me ọbu?
31 Lẹ teke ndiche bẹ nna ẹphe oche phe rikwaru mana teke ono, ẹphe nọ l'echi-ẹgu
ono; bụ iya bụ iphe ọbu, e deru ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'L'ọ nụru ẹphe nri, shi
l'imigwe t'ẹphe ria.' "

32 Jisọsu asụ ẹphe: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: nri onanu, Nna iya shi l'ẹka Mósisu
nụ unu ono bụkwa nri ọphu shi lẹ mgboko-a. Ọ kwa nri ọphu Nna iya egudeje ẹka
iya nụ unu bẹ bụ ọgbodo nri ọphu shi l'imigwe.
33 L'ọ kwa onye ono, shi l'imigwe bya ono bẹ bụ nri ọbu, Nchileke anụje ọbu. Ọ bụ
onye ono anụje ndiphe ndzụ."

34 Ẹphe asụ iya: "Nnajiufu; nụjenu ẹphe egbe nri onanu tekenteke."

35 Jisọsu asụ ẹphe: "L'ọ kwa yẹbedua gẹdegede bụ nri ono, anụ ndzụ ono. Onye
abyakfuta iya nụ bẹ ẹgu ta agụhekwa ọdo. Ọdo abụru l'onye woru onwiya ye iya
l'ẹka bẹ mini ta agụhedu ọdo.
36 Ọle ya kfuakwaru iya unu l'unu phụwaru iya; obenu l'unu te kwedu woru
onwunu ye iya l'ẹka.
37 Obenu l'iphe bụ ndu Nna iya yeru iya l'ẹka a-byakfutakota iya. Onye bụkwanu
onye byakfutaru iya nụ b'ẹ te nwedu lẹ ya achịfu iya.
38 Iphe ọbu bụ lẹ ya shi l'imigwe bya. Iphe ya byaru ta kwa tẹ ya bya emee uche-obu
nk'iya. Ọ kwa uche-obu kẹ onye ono, ziru iya abyabya ono bẹ ya byaru ememe.
39 Iphe bụ uche-obu onye ono, ziru iya nụ ono bụ t'ẹ b'ọ dụ ndu ono l'ẹphe ha, o
yeru iya l'ẹka ono, a-nahụ iya tufahu; mbụkwa m'ọ bụ onye lanụ; gbahaa tẹ ya mee
ẹphe t'ẹphe tụko l'ẹphe ha teta nọdu ndzụ mbọku ikperazụ ono.
40 Ishi iya bụ l'iphe dụ Nna iya mma bụ t'onyemonye ọbule, phụru Nwatibe iya
ono; woru onwiya ye iya l'ẹka; nweru ndzụ gbururu jeye. Ya emekwaaphu onye ọbu
t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ mbọku ikperazụ ono."

41 Ya ndono; ndu Ju atadẹru iya nwurinwuri l'ẹke ono; ẹke ẹhu eghu ẹphe eghughu;
okfu l'ọ sụru: "L'ọo yẹbedua l'onwiya bụ nri ọbu, shi l'imigwe bya ọbu."
42 Ẹphe asụ: "?Tọ bụdunua nwoke-wa bụ Jisọsu, bụ nwatibe Jósẹfu; mbụ onye
ẹphe majiru nna iya; mẹ nne iya ẹnya? ?Nanụ ẹge o shi bya asụ nta-a lẹ ya shi
l'imigwe bya?"

43 Yọ sụ ẹphe: "Unu ba atahẹ nwurinwuri l'ime onwunu;
44 l'ẹ to nwedu onye a-byakfuta iya nụ; a gụfu l'ọo Nna iya ono, ziru iya nụ ono bẹ
kuritaru iya onye ọbu. Yẹbedua l'onwiya agbe teke ono mee onye ọbu; yo shi l'ọnwu
teta nọdu ndzụ mbọku ikperazụ ono.
45 Ndu nkfuchiru Nchileke dekwaru l'ẹkwo; sụ: 'L'ọ bụ Nchileke e-zi onyemonye
ọbule iphe.' L'iphe bụ onye nụru kẹ Nna ono; bya anọdu Nna ono l'ẹka; mụta ẹka
iya; ono onye a-byakfuta yẹbe Jisọsu.

46 Iphe ya ekfu ta bụkwa l'o nweru onye phụjewaru Nna ono; gbahakwaa onye
ono, shi l'ẹka Nchileke bya ono. Ọo yẹbedua bụ onye phụjewaru iya nụ.
47 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'onye woru onwiya ye iya l'ẹka bẹ nweru ndzụ gbururu
jeye.
48 Ọ kwa yẹbedua, bụ Jisọsu bụ nri, anụje ndzụ.
49 Nna unu oche phe bẹ riru mana l'echi-ẹgu; nwụshihulee.
50 Obenu lẹ nri ọwaa, shi l'imigwe-wa bẹ bụ nri ọphu anụje ndzụ; mbụ nri ọphu
onye riru iya nụ ta anwụhuhedu anwụhu.
51 Ọ kwa yẹbe Jisọsu bụ nri, nọ ndzụ, shi l'imigwe bya. Iphe bụ onye riru nri ono
a-nọ ndzụ gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Nri ono, ya a-nụ ono bụ anụ-ẹhu iya. Ya e-woru
iya nụ l'okfu ẹhu ndu mgboko-a kpamukpamu; k'ọphu bụ: onye riru iya nụ; yọ nọdu
ndzụ."
52 Ndu Ju awata ntụtego; jịlahaa: "?Nanụ ẹge nwoke ọwaa e-me nụ ẹphe anụ-ẹhu
iya t'ẹphe taa?"
53 Jisọsu asụ ẹphe: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: ọ -bụru l'unu ta tadu anụ-ẹhu Abụbu-
Ndiphe; ngụa mee ya bẹ unu te enwekwa ndzụ l'ime onwunu.
54 Iphe bụ onye atakwanu anụ-ẹhu yẹbe Jisọsu; l'angụ mee ya bẹ nwewaru ndzụ
gbururu jeye. Ọ bụ onye ono bẹ ya e-me t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ mbọku ikperazụ
ono.
55 Ishi iya bụ l'anụ-ẹhu iya kwata bụru ọgbodo nri eriri; mee ya abụkwaruphu
ọgbodo iphe-angụngu.
56 Onye eri anụ-ẹhu iya; l'angụkwaphu mee ya nọwa iya l'ime; yẹbedua anọdu
onye ono l'ime.
57 Ọ bụ Nna ono, bụ iya bụ ishi ndzụ ono bẹ ziru iya tẹ ya bya. Yọ bụru iya bẹ
ya gude nọdu ndzụ. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ iphe bụ onye taru anụ-ẹhu yẹbe Jisọsu
e-gude iya nọdu ndzụ.
58 Ọo ya bụ l'ono bụ nri ono, shi l'imigwe bya ono. Ẹ tọ bụkwa egbe nri ọphu
ochechoroche unu phe rieberu; nwụshihulee. Iphe bụ onye riru nri ọwaa a-nọwaru
ndzụ gbururu jeye lẹ tutu yoyo."
59 Iphe ono bụ iphe Jisọsu tụko kfushikota teke oozi iphe l'ụlo-ndzuko ndu Ju lẹ
Kapániyọmu.

Okfu ndzụ gbururu jeye

60 Ya ndono; igweligwe ndu etso Jisọsu anụlephu ọwaa; sụ: "Haa! Okfu ọwaa
atakwa ẹra lẹ nchị. Ẹ tọ bụkwa iphe anụnu."
61 Jisọsu amalẹru-a; l'ẹ b'ọ dụ onye kọru iya ẹya nụ; lẹ ndu etso iya nụ ata
nwurinwuri kẹ okfu ono. Yọ sụ ẹphe: "?Bụ iphe ono, ya kfuru unu ono eghu unu
eghughu tọo?
62 ?Nanụ ẹge ọo-dụ mẹ unu phụa Abụbu-Ndiphe; yọ kwasẹru ala imeli ẹke o shi
nọduhawa?
63 Ọ kwa Ume Nchileke bẹ anụje ndzụ. Ọphu bụ anụ-ẹhu madzụ bẹ bụkwa iphe
mmanu, ẹ-te nwedu ọphu ọ yị. Okfu ono, ya shi kfushitaru unu ono bẹ bụkwa ume;
bụkwaruphu ndzụ.
64 Obenu; m'o nwekwaru l'unu ha-a ndu ọphu ẹ-te woduru onwẹphe ye iya l'ẹka."
Iphe kparu iya nụ bụ lẹ Jisọsu shiru lẹ mbụlembu maru ndu ọphu ọbu, ẹ-te ekwedu
woru onwẹphe ye iya l'ẹka; makwaruphu onye ọphu e-mekochaa deru iya ye.
65 Yọ sụ: "Ọo ya bụ iphe ya gude sụ unu l'ẹ to nwedu onye a-byakfutaghe iya nụ;
ẹ-ba bụ l'ọo Nna b'o shi l'ẹka."
66 Yo kfutsulephu ẹge ono; igweligwe ndu ono, shi etso iya nụ ono atsuphushia azụ;
ẹphe tee tsojehe iya ejephe.

67 Jisọsu asụ ụmadzu iri l'ẹbo ono, etsoje ụzo iya ono: “Unubẹdua; ?unu e-je iya ije
agha? ?Unu alakwaphu azụ tọo?”
68 Sáyịmonu Pyita asụ iya: “Nnajiufu; ?bụ onye ole ọdo bẹ ẹphe a-lakfube? Ọo
nggụbedua gude okfu, anụje ndzụ gbururu jeye.
69 Ẹphe ekwetaakwa; bya amakwarụphu l'ọo nggu bụ onye ono, dụ nsọ, shi l'ẹka
Nchileke ono.”
70 Jisọsu asụ ẹphe: “?Tọ dụ yẹbedua fọtaru unubẹ ụmadzu iri l'ẹbo-wa. Obenu
l'onye lanụ l'ime unu gbe bụwaru nụ Obutuswe?”
71 Onye ookfu iya ele ẹnya abụru Júdasu, bụ nwatibe Sáyịmonu Isukáriyọtu; kẹ l'ọ
bụ Júdasu bụ onye e-mekochaa deru iya ye; e gudekwaru l'ọ bụ onye lanụ l'ụmadzu
iri l'ẹbo ono, etsoje ụzo iya ono.

7

Jisọsu yẹle unwunne iya phẹ

1 E meebelephu; Jisọsu ejephelahaa lẹ Gálili; tọ dụ iya t'o je ojephe lẹ Judíya; kẹle
ndu Ju, nọ ẹke ono achọ ishi iya l'ẹnya-mee.
2 Teke ono bẹ ajị ndu Ju tụwaru l'ụkfu; bụ iya bụ Ajị M̀kpù.
3 Ya ndono; unwunne iya asụ iya: “T'o gbeshikwaphu l'ẹke-a jeshia Judíya; k'ọphu
ndu etsoje ụzo iya a-phụ eze iphe dụ biribiri oome.
4 L'ẹ to nwekwa onye anọduje edomi iphe oome edomi; m'ọ -bụru l'onye ọbu eme
tẹ ọha maru iya. Wo iya: Keshinu ị tụkowa egbe eze iphe dụ ẹge ono emeshi; menua
tẹ ndu mgboko magbaru ngu.”
5 Iphe ọbu bụ lẹ ndu ọphu bụ unwunne iya l'onwẹphe te kwetakpoduanu nk'iya.
6 Ya ndono; Jisọsu asụ ẹphe: “L'oge nk'iya te erukwa-a. Obenu l'unubẹdua ta dụdu
teke unu gbeshiru, unu te jedu.
7 Ndu mgboko te nwekwa l'ẹphe akpọo unu ashị. Obenu lẹ yẹbedua bẹ ẹphe kpọru
ashị. Iphe meru iphe ẹphe kpọru iya ashị bụ lẹ ya anọduje ekfuru iya ẹphe hoo-haa
l'ọ bụlephu ẹjo iphe bẹ ẹphe eyeje ẹka.
8 Unu tụgbua jeshia l'ajị, unu eje; lẹ yẹbedua b'ẹ tọ gbakwaa l'oje l'ajị ọbu. Ishi iya
abụru l'oge teke ya e-me iphe ono, ẹnya dụ unu ono ta agbadụa.”
9 Yo kfuebe ẹge ono; kwaa lẹ Gálili l'ẹke ono.

Jisọsu nọ lẹ Ajị M̀kpù

10 Unwunne iya egbeshitsulephu jeshia l'ajị ono; Jisọsu epyota epyota jekwushia
ẹphe.
11 Ndu Ju etsoru achọkashi iya l'ẹke ono, aagba ajị ono l'ajịgbaa: “?Nanụhunu iya?
?Nanụhunu iya?”
12 Ẹphe adzụ-phelephu taphatapha iya l'ẹke ono, e jiru ejiji ono. Yo nweru ndu
sụru: “L'ọ kwa ọkpobe madzụ.” Ndu ọphu asụ: “Iye-e! L'ọ bụ eduphu b'o gbe
eduphuje madzụ.”
13 Obenu l'ẹphe gude ọtsu-egvu ndu Ju; to nwehunu onye dụru ike kfufua ya ekfufu;
k'ọphu aa-nụ iya.
14 Yo rulephu l'echi ajị ono; Jisọsu abaa l'eze-ụlo Nchileke je ezilahaa iphe.
15 Yọ dụ ndu Ju biribiri. Ẹphe asụ: “?Nanụ ẹge nwoke-wa meru matabe ẹkwo
ẹge-a; l'ẹ b'ọ tụbua ọkpa l'ẹke aamụje ẹkwo lẹ phuu?”
16 Yọ sụ ẹphe: “Iphe ya ezi ta bụkwa iya b'o shi l'ẹka. Onye o shi l'ẹka bẹ bụkwa
Nchileke ono, ziru iya nụ ono.
17 Onye ọogu t'o mee iphe bụ uche-obu Nchileke a-makwaa mẹ iphe-a, ya ezi-a: ?o
shi Nchileke l'ẹka; tọo ike k'onwiya bẹ ya gude ezi iya.

18 Onye gude ike k'onwiya ekfu bẹ bụkwa onwiya bẹ oome t'a jaa ajaja. Obenu
l'iphe bụ onye eme t'onye ono, ziru iya nụ ono jaa ya ajaja; bụkwa onye koshiru l'ọ
gbaru t'e gude ire iya ẹka; to nwe ẹke ntụjo nọ iya l'ẹhu.
19 ?Tọ bụdu Mósisu doberu unu ekemu; tọ dụ unu l'unu ha, onye emeje iphe ekemu
ono kfuru? ?Bụkpo ngụnu kparu iphe unu achọ ishi yẹbe Jisọsu?"
20 Ọha ono asụ iya: "L'ọ kwa ọgvu guderu ngu! ?Bụ onye achọ ishi ngu ọbu?"
21 Jisọsu asụ ẹphe: "Mgbẹ ọ bụkwadu-a akpụru iphe lanụ bẹ ya meru mbọku ọtu-
ume; unu avọru ọku ghụa ẹhu.
22 Ọ kwa-a lẹ Mósisu sụru: a -mụjee nwata nwoke; ọ -nọlephu abalị ẹsaa; k'ẹsato
iya t'e bua ya útsù. Unu ebu iya ẹphe: ebu iya m'o -ruhuru; ọ bụru mbọku ọtu-ume;
e guderu l'ẹ tọ bụdu Mósisu bẹ wataru iya nụ; l'ọ bụkpooru ochechoroche unu phe
wataru iya.
23 Ọ -bụru l'iphe unu ebuje madzụ útsù mbọku ọtu-ume bụ k'ọphu unu te emebyidu
ekemu Mósisu; ?bụhunu ngụnu meru iphe unu vọru ọku ghụa ẹhu; okfu lẹ ya meru
nwoke, ẹhu ẹ-ta dụdu mma; yọ kọrohu mbọku ọtu-ume.
24 Ọphu t'unu haa ole madzụ ẹnya l'ifu ekpe iya ikpe. Unu kpeje ikpe nhamụnha."

Ọo Jisọsu bụ Kuráyisutu ọbu

25 Ya ndono; yo nweru ndu Jerúsalemu haru; sụ: "?Tọ bụdunua nwoke ọbu,
aachọkashi t'e gude gbua ọbu ndọ-ọ
26 gbe bya anọdu asa ẹge-a l'edzudzu ọha-a; a chịru ẹnya yeru iya; to nwe onye
wọtaru iya ẹya nụ. ?Ọ -bụ lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja mawaru l'ọo ya bụ Kuráyisutu
ọbu, Nchileke kweru ụkwa iya ọbu tọo?
27 Mẹ teke Kuráyisutu ọbu a-bya b'ẹ to nwekwa onye a-ma ẹke o shi bya. Obenu lẹ
nwoke ọwaa bẹ ayi kabẹkwa maru ẹke o shi."
28 Ya ndono; Jisọsu ezinyaa iphe l'eze-ụlo Nchileke ono; raaru iya ẹphe arara; sụ:
"?Unu makpọoru nụ onye ya bụ amama ophu? ?Unu makpọoru-a ẹke ya shi eshishi?
Ẹ tọ bụkwa ike k'ẹka iya bẹ ya gude bya. Onye ono, bụ iya ziru iya tẹ ya bya ono
bụkwa onye ire-lanụ; ọbu l'unu ta madu onye ono.
29 Ọo yẹbedua maru onye ọbu; okfu l'ọo ẹke ọ nọ bẹ ya shi bya. Yọ bụru iya ziru
iya tẹ ya bya."
30 Ẹphe achọde ẹge ẹphe e-shi gude iya; ọbe ẹ to nwedu onye sụru iya ẹka; kẹ l'oge
nk'iya te erudua.
31 Obenu lẹ ndu shi lẹ mkporo-ọha ono kweta nk'iya kwata halẹe nshinu. Ẹphe asụ:
"Teke Kuráyisutu ọbu byaru; ?oo-mefua iphe-ọphulenya, a-dakata ọphu nwoke-wa
shi keshinu teke-wa meta."

Eeye ndu nche t'ẹphe je egude Jisọsu

32 Ndu Fárisii abya anụa taba-taba, mkporo-ọha ono tụko adzụ lẹ kẹ Jisọsu. Ya
ndono; ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Fárisii abya eyefu ndu nche
t'ẹphe je egude Jisọsu.
33 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu asụ: "L'ọ kwa tẹ yẹle unu nọfua nwanshịi; ya alakfushia
onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono.
34 Unu a-chọ iya nta chọo ya imo; unu ta achọ-vu iya; ọphu 'ọ bụkwanu l'ẹke ya nọ
bẹ unu ha kẹ abyabya."
35 Ndu Ju ono ajịlahaa onwẹphe: "?Bụnua awe bẹ nwoke-wa atụ egomunggo
k'alala, ẹphe ta achọ-vughedu iya ọbu? ?Ọ kwakọ k'oje Girísu, bụ ẹke ndu Ju
gbakashịhuru je eburu; mbụ tẹ ya je ẹke ono je ozi ndu Girísu iphe tọo?
36 ?Bụkpoo ngụnu b'ọ bụ mbụ iphe ono, o kfuru ono: 'L'unu a-chọ iya nta chọo ya
imo; unu ta aphụ iya.' Ọdo abụru: 'L'ẹke ya nọ; bẹ unu ta hadu k'abyabya?' "

Mini, anụje ndzụ

37 Yo be mbọku okpufu l'ajị ono; bụkwanu iya bụ mbọku, kakọta mkpa l'ajị ono;
Jisọsu egbeshi raa ya tororo wo: "Ọ -bụru l'o nweru onye mini agụ; tẹ onye ọbu
byakfuta iya bya angụta ọgbodo mini.
38 L'onye woru onwiya ye yẹbe Jisọsu l'ẹka bẹ iphe ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke
ono e-rekwa l'ẹhu iya, sụru: 'L'ọo l'ime ẹhu onye ono bẹ nggele ono, atsọshi mini,
anụje ndzụ ono a-nọdu.' "
39 Ọ bụ kẹ Ume-dụ-Nsọ bẹ Jisọsu gude kfua iphe ono, o kfuru ono; bụ iya bụ Ume-
dụ-Nsọ, ndu woru onwẹphe ye iya l'ẹka a-nata. Iphe ọbu abụru l'ẹ ta nụdua ẹphe
Ume-dụ-Nsọ teke ono; okfu lẹ Jisọsu bẹ Nchileke te wolidua dobe l'ẹke ọdu-biribiri
yẹbe Nchileke nọ l'imigwe.

Ndu ọha eke onwẹphe ẹbo

40 Ụphodu lẹ ndu ono anụlephu iphe ono, o kfuru ono; sụ: "Ha! Ọ kwa nwoke-a
bụ onye nkfuchiru Nchileke ọbu, ẹphe ele ẹnya iya ọbu l'oswiya."
41 Yo nweru ndu ọphu sụru: "L'ọo ya bụ Kuráyisutu ọbu, Nchileke kweru ụkwa
iya lẹ ya e-zi t'ọ bya ọbu."
Obenu l'o nwekwanuru ndu ọphu, sụru: "?Bụnu-a lẹ Gálili bẹ Kuráyisutu ọbu e-shi
bya tọo?
42 L'ẹkwo okfu Nchileke sụkwaru lẹ Kuráyisutu ọbu bụ l'eri Dévidi bẹ oo-shi. L'ọo
lẹ Bẹ́tulehemu bẹ aa-mụ iya, bụ iya bụ mkpụkpu, Dévidi shi buru gẹdegede."
43 Tọ dụ iya bụ; ndu ono egude okfu ẹhu Jisọsu ono kee onwẹphe ẹbo.
44 Yo nweru ndu ọphu chọru ụzo, ẹphe e-shi gude iya l'ẹke ono; ọbu l'ẹ to nwedu
onye sụru iya ẹka.

Ndu ishi ndu Ju;
bụ e-kwe-lẹ-te-kwe

45 Ndu nche ono, ẹphe ziru ozi ono alaphuta azụ lakfuta ndu ishi ndu ono, achịjeru
Nchileke ẹja ono; mẹ ndu Fárisii ono, bụ ẹphe ziru ẹphe ozi ono. Ẹphe erua; ndu
ono, ziru ẹphe ozi ono ajị ẹphe: "?Bụ ngụnu kparu iphe unu ta kpụtahedu iya?"
46 Ndu nche ono asụ ẹphe: "Ha-o! L'ẹphe ta phụbukwaa onye ekfu l'ọ bụ nwoke
onanu."
47 Ndu Fárisii ajị ẹphe: "?O duswefukwaaruphu unubẹdua tọo?
48 ?Akọ kọjeru unu l'o nweru onye ishi ẹphe; m'ọ bụ onye Fárisii, wojewaru onwiya
ye iya l'ẹka tọo?
49 A bya abya l'igwe ọha-wa, bụ ekemu Mósisu bẹ ẹphe ta madu-a bẹ Nchileke
tụakwaru ọnu."
50 Ya ndono; Nikodímọsu, bụ onye lanụ lẹ ndu Fárisii, bụkwa iya phụ bụ onye phụ,
jekfujeru Jisọsu phụ asụ ẹphe:
51 "E -tsode iphe ekemu ẹphe kfuru; bẹ ẹphe ta anmakwa madzụ ikpe; l'ẹphe 'ẹ be
vuoduru ụzo nụta okfu, shi onye ọbu l'ọnu; maru iphe ọbu, o meru ọbu."
52 Ẹphe asụ iya: "Nggụbedua; ?ị bụfua onye Gálili tọo? Jenu je eleghee ẹnya eleghe
l'ẹkwo okfu Nchileke; nggu aphụ l'ẹ to nwedu onye nkfuchiru Nchileke, e-shi lẹ Gálili."
53 Ẹphe awụkahu; onyenọnu alashia nk'iya.

8

Nwanyi, e guderu l'ẹke
oori ogori

1 Yẹbedua, bụ Jisọsu atụgbua jeshia Ugvu Olivu.
2 Yo rulephu l'ọnmewa ụtsu echile iya; yọ laphu azụ l'eze-ụlo Nchileke. A dụ l'igwe
zakọo bya adọ-phee ya mgburumgburu. Yọ bya adụgaru anọdu; zilahaa ẹphe iphe.

3 Ya ndono; ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii akpụru nwanyi, ẹphe guderu l'ẹke
oori ogori kpukfuta iya; kpụta iya bya edobe ẹphe l'ifu l'ẹke ono.
4 Ẹphe asụ Jisọsu: "O-zi-iphe! Nwanyi-a bẹ ẹphe jebudoru l'ẹke oori ogori.
5 L'ekemu ẹphe; bẹ Mósisu sụru t'e gudeje mkpuma tugbua onye a phụru, eme
egbe iphe-a. ?Nanụ ẹge ọ dụ ngu t'e mee ya?"
6 Iphe ono, ẹphe ekfu ono bụkwa ẹregede okfu bẹ ẹphe agbaru iya t'ẹphe maru: ?o
nweru iphe ẹphe e-gude gude iya; sụ l'ọo ono bụ ọphu o meru. Jisọsu abya etsukfuru
etsukfuru; gude mkpụshi-ẹka delahaa iphe l'alị.
7 Ẹphe ajịnyaa ya ajị; jịnyaa ya ajị; yo gbeshi sụ ẹphe: "Ọ -bụru l'o nweru l'unu
ha ẹke-a; onye ọphu te mebua iphe dụ ẹji; t'onye ọbu vuru ụzo wota mkpuma tụa
nwanyi-a."
8 Yọ bya etsukfuru ọdo; gudekwa mkpụshi-ẹka delahaa iphe l'alị.
9 Ẹphe anụlephu onanu; gbakashịhulahaa nanụ nanụ. Ẹphe eshi lẹ ndu ọphu bụ
ọgurenya alụfu jeye teke ọ bụwa-a Jisọsu bẹ ẹphe haru nkịnyi iya yẹle nwanyi ono,
vudo iya l'ụzo ifu ono.
10 Jisọsu abya apashia; sụ iya: "Nwanyi; ?nanụhunu ẹphe? ?To nwehedu onye
vudo nụ tẹ ya nmaa ngu ikpe ọbu?"
11 Nwanyi asụ iya: "Ẹ to nwehekwa; Nnajiufu."
Jisọsu asụ iya: "Ahaa! Yẹbedua ta anmakwa ngu phụ ikpe. Tụgbua lashia; ọbu;
be emehekwa iphe dụ ẹji ọdo."

Jisọsu bụ iphoro kẹ ndiphe

12 Jisọsu ekfuru nụ ẹphe ọdo wo: "Ọo yẹbedua bụ iphoro kẹ ndiphe; iphe bụ onye
etso iya nụ bẹ ta byadụ bya eje ije l'ẹkpuru-ọchi; gbahaa iphoro bẹ a-nọ iya l'ẹhu."
13 Ndu Fárisii asụ iya: "Oghoo! Nta-a bẹ nggụbedua atụ ọnu onwongu. Iphe ono,
iikfu ono te nwekwa ọphu bụ ire-lanụ."
14 Jisọsu asụ ẹphe: "Wawa; ya -atụkpoonu m'ọo ọnu onwiya bẹ iphe ya ekfu
bụkotakwa ire-lanụ; kẹle ya maru ẹke ya shi; makwaruphu ẹke ya ala. Ọbe
unubẹdua ta madu ẹke ya shi; unu ta ama ẹke ya ala.
15 Unu ekpeje ikpe l'ọ bụ madzụ. Yẹbedua ta dụkwa onye ya ekpe ikpe.
16 Tẹmanu; ọ -bụkpooru nụ lẹ ya ekpe ikpe bẹ ikpe nk'iya bụkwa ikpe, dụ maa.
Ishi iya bụ l'ẹ tọ bụdu yẹbedua nwẹnkinyi iya ekpe ikpe ono. Ọ bụ Nna iya ono, bụ
onye ziru iya tẹ ya bya ono bẹ bụ onye yẹe ya ekpe iya.
17 L'e dekwaru l'ẹkwo ekemu unu; sụ l'ụmadzu ẹbo -agbakpọ-wa ekebe bẹ iphe ono
bụnuphu oswi-okfu.
18 Ya atụkwa ọnu onwiya; Nna iya ono, bụ iya ziru iya tẹ ya bya ono atụkwaphu
iya phụ."
19 Ẹphe ajị iya: "?Nanụ Nna ngu ọbu?"
Jisọsu asụ ẹphe: "Unu ta makwa yẹbe Jisọsu; unu ta ama Nna iya. Ndẹge ọ -bụru
l'unu maru yẹbedua; unu gega amakwarụphu Nna iya."
20 Okfu ono bẹ Jisọsu nọ l'ẹke aakwakọbeje okpoga, a nụru Nchileke kfushia teke ọ
nọ l'ime eze-ụlo Nchileke ono ezi iphe; ọphu ọ dụdu onye sụru iya ẹka k'egude; okfu
l'oge teke ee-gude iya te erudua.

Unu ta abyadụ ẹke ya ala

21 Jisọsu asụ ẹphe ọdo: "Ya a-la; unu a-chọ iya nta chọo ya imo; unu ta achọ-vu
iya. Unu evuru iphe dụ ẹji, unu meru l'ishi ẹge unu vu iya; nwụshihu. Ẹke ọbu, ya
ala ọbu bẹ unu ta hakwa kẹ abyabya."
22 Ya ndono; ndu Ju asụ: "Ọwaa, ọ sụru: 'L'ẹke ya ala bẹ ẹphe ta sụdu kẹ abyabya-
a;' ?ọo-kabẹ eje ọkfugbu onwiya tọo."

23 Yọ sụ ẹphe: “Unubẹdua shi l'ẹke laru alị; ọbu lẹ yẹbedua shi l'imeli. Unubẹdua
bụ ndu kẹ mgboko-a; obenu lẹ yẹbedua ta bụdu onye kẹ mgboko-a.
24 Ya sụru unu l'ọo ya meru iphe unu e-vuru iphe dụ ẹji, unu meru; unu evuru iya
l'ishi ẹge unu vu iya; nwụshihu; mbụ yọ bụru ẹge ono bẹ unu a-nọduwaru l'iphe dụ
ẹji unu ọbu; nwụshihu; a gụfulephu l'unu byaru bya ekweta l'ọo ya bụ ‘Onye ono,
ya sụru lẹ ya bụ ono.’ ”
25 Ẹphe ajị iya: “?Bụ onye b'ị bụ?”
Yọ sụ ẹphe: “Ọ bụ iphe ono, ya shikpelephu lẹ mbụlembu kfutaru unu ono bẹ ya
bụ.
26 O nweru igweligwe iphe ya e-kfu kfukuta unu; mẹkwaphu igweligwe iphe ya
e-kpe unu ikpe iya. Ọbe onye ono, ziru iya nụ ono bẹ bụ onye ire-lanụ; tẹmanu b'ọ
bụ iphe ya nụtaru onye ono, ziru iya nụ ono l'ọnu bẹ ya arajẹ arara tẹ ndiphe nụa.”
27 Ndu ono ta ma l'ọo Nchileke, bụ Nna bẹ ookfu ekfuturu.
28 Jisọsu asụ ẹphe: “Teke unu wolileruphu Abụbu-Ndiphe kpọpyabe l'oshi-osweru
bẹ unu a-ma teke ono l'ọo ya bụ ‘Onye ono, ya sụru lẹ ya bụ ono;’ l'ọ bụlephu iphe
Nna ziru iya bẹ ya anọduje ekfu.
29 Tẹmanu mẹ onye ono, ziru iya nụ ono ta habụkwaa ya nkịnyi iya. Ọ nọkwaa
swiru iya; kẹ l'ọ bụlephu iphe dụ Nna iya ono mma l'obu bẹ ya anọduje eme
tekenteke.”
30 Igweligwe ndu nụru teke Jisọsu ekfu okfu ono ekweta nk'iya.

Ohu lẹ amadụ

31 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu asụ ndu Ju ono, kwetaru nk'iya ono: “Ọ -bụru l'unu kwetaru
l'emekpelephu iphe ya ekfu bẹ unu bụakwa ọkpobe ndu etsoje ụzo iya.
32 Unu a-makwanụru ọkpobe okfu ono; yọ bụru ọkpobe okfu ono a-tọfu unu l'ẹgbu;
mee t'unu ba abụhe ohu.”
33 Ẹphe asụ iya: “Mẹ ẹphe shikwa l'eri Ébirihamu; ọphu ọ bụdu l'o nweru ẹphe
onye bụjeru ohu. ?Bụhunu ole bụ kẹ l'aa-tọ ẹphe l'ẹgbu; mee t'ephe ba bụhe ohu.”
34 Jisọsu asụ ẹphe: “Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'iphe bụ onye eme iphe dụ ẹji bẹ bụ
ohu kẹ iphe dụ ẹji.
35 Ohu te ebujeekwaruru l'ụlo nnajiufu iya gbururu jeye. Ọ kwa nwa, a mụru
amụmu l'ufu ebuje iya gbururu jeye.
36 Ọo ya bụ; ọ -bụru lẹ Nwa ono bẹ mewaru t'unu ba bụhe ohu; bụnu iya bụ l'a
tọwaru unu l'ẹgbu ọkpobe atọto.
37 Ya makwaru-a l'unu shi l'eri Ébirihamu; ọle unu emelee t'unu gbua ya; okfu
l'unu te kwedu tẹ okfu iya ree unu ire l'ẹhu.
38 Iphe ya ekfu okfu iya bụ iphe ya gude-wa ẹnya iya phụa l'ẹke Nna nọ. Iphe
unubẹdua eme abụru iphe unu nụru l'ọnu nna unu.”
39 Ẹphe asụ iya: “M'ọ kwa Ébirihamu bụ nna ẹphe.”
Jisọsu asụ ẹphe: “Ndẹge unu bụ ụnwu Ébirihamu; mẹ unu emenu-a iphe
Ébirihamu meru.
40 Obenu lẹ nta-a bẹ unu achọ ẹge unu e-shi gbua ya; mbụ yẹbe onye bụ ire-lanụ, ya
nụru Nchileke l'ọnu bẹ ya kfuru unu. Ẹ tọ bụkwa egbe iphe dụ ẹge ono bẹ Ébirihamu
meru.
41 Ọ bụ iphe nna unu meru bẹ unu eme.”
Ẹphe asụ iya: “Ẹ ta gbatakwa ẹphe l'ọkpara. M'ọ kwa Nna lanụ bẹ ẹphe nweru,
bụ iya bụ Nchileke.”
42 Yọ sụ ẹphe: “Ndẹge ọ bụ Nchileke bụ Nna unu; unu gage yeru yẹbe Jisọsu obu;
kẹ l'ọ bụ ẹke Nchileke nọ bẹ ya shi bya. Ya ta nọnyakwaa bya egude ike k'onwiya
bya. Ọ kwa Nchileke ziru iya tẹ ya bya.

43 ?Nanụ ẹge e meru bẹ iphe ya ekfu te edojedu unu ẹnya. Iphe kparu iya nụ bụ
l'unu te kwetadu l'unu a-nụ okfu iya.
44 Unu bụ ụnwu Obutuswe. Yọ bụru Obutuswe ono bụ nna unu. Iphe dụ unu mma
l'obu bụ t'unu mee iphe dụ nna unu ono mma l'obu. O shikpolephu lẹ mbụlembu
bụtaru mgbugbu-madzụ. Ẹka iya ta dụbua l'ire-lanụ; okfu l'ome ire-lanụ ta nọdu ya
l'ẹhu. Teke ọ dzụru ẹjo-ire bẹ ookfulekwaphu iphe ruberu egbe onye ọ bụ. Ishi iya
abụru l'ọ bụ onye ẹjo-ire. Yọ bụkwaru iya phụ bụ nna ẹjo-ire l'onwiya.
45 Obenu lẹ yẹbe Jisọsu ekfuje ire-lanụ. Ọo ya meru iphe unu te kwetadu nk'iya.
46 ?O nweru l'unu ha onye e-gbeshi; sụ l'ọwaa bụ iphe dụ ẹji, ya mejeru ndọ-ọ?
Teke bụ l'ọo ire-lanụ bẹ ya ekfu; ?bụ ngụnu kparu iphe unu te kwedu lẹ nk'iya bụ
iya.
47 Onye bụ Nchileke bụ Nna iya anọduje anụ okfu Nchileke. Iphe kpataru unu ta
anụje okfu Nchileke; bụ l'unu ta bụdu ụnwu Nchileke."

Jisọsu yẹle Ébirihamu

48 Ndu Ju ono asụ Jisọsu: "?Ị rịru l'ọ bụ ẹphe ekfuswe mẹ ẹphe -sụ l'ị bụ onye
Samériya; ọgvu eburu ngu l'ẹhu?"
49 Jisọsu asụ ẹphe: "Ẹ to nwekwa ọgvu, bu iya l'ẹhu. Ọ kwa Nna iya bẹ ya akwabẹ
ugvu; unubẹdua ta akwabẹ yẹbe Jisọsu ugvu;
50 l'ẹ-ba bụ lẹ ya achọ t'a jaa ya ajaja. O nweru onye lanụ ọdo nkịnyi iya, achọ t'a
jaa yẹbe Jisọsu ajaja. Ọ bụ onye ono e-kpe ikpe.
51 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: iphe bụ onye eme iphe ya ekfu; onye ono ta abyadụ
bya anwụhu anwụhu gbururu jeye."
52 Ndu Ju asụ iya: "Nta-a bẹ ẹphe makpọoru l'ọgvu bu ngu l'ẹhu l'oswiya.
Ébirihamu nọkpokwaaru nta; nọo imo; meebe nwụhule. Ẹge ono b'ọ dụkota iphe
bụ ndu nkfuchiru Nchileke. Nggụbedua abya asụ ẹphe: 'L'iphe bụ onye eme okfu
ngu ta abyadụ bya anwụhu anwụhu gbururu jeye lẹ tutu yoyo.'
53 ?Ị bya aka nna ẹphe Ébirihamu ẹkuku, mekochaaru nwụhu anwụhu tọo? Ndu
nkfuchiru Nchileke anwụshihukotakwaphu. ?Bụ onye bẹ ịisukpooru l'ị bụ?"
54 Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ -bụru l'ọo tẹ ya bya ajalahaa onwiya ajaja mẹ ajaja, ya aja
onwiya tẹ ge nwekwa iphe ọo-ga bụru. Ọ bụ Nna iya ono, unu sụru l'ọo Nchileke
unu ono ajajẹ iya ajaja.
55 Yẹbedua maru iya. Obenu l'unubẹdua ta amakwanụ iya. Ndẹge ọ bụru lẹ ya
ta madu iya; m'ọ bụru ẹjo-ire bẹ ya adzụ l'ọ bụ unubẹdua. Obenu lẹ ya maru iya;
l'emeje iphe o kfuru.
56 Onye iche unu; mbụ Ébirihamu bẹ ẹhu tsọru ẹna l'o gude ẹnya iya phụa mbọku,
yẹbe Jisọsu a-bya lẹ mgboko-a. Ọ phụru iya; ẹhu atsọo ya ẹna."
57 Ndu Ju asụ iya: "?Ẹge tii nọ-rudua ụkporo afa ẹbo l'afa iri-wa; b'i gbe phụwanu
Ébirihamu?"
58 Jisọsu asụ ẹphe: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: m'a byakwa bya amụ Ébirihamu; ya
anọduhawa."
59 Ya ndono; ẹphe akpakọo mkpuma t'ẹphe tụa ya. Yo domia onwiya; shi l'eze-ụlo
Nchileke ono lụfu.

9

Nwoke, ìshì shi l'ẹpho
aphụ ụzo

1 Jisọsu ejekwaru ẹke ooje; bya aphụa nwoke, shi ọtsu ìshì l'ẹpho nne iya.
2 Ndu etsoje ụzo iya ajị iya: "?Bụ onye ole meru iphe dụ ẹji: ?bụ nwoke meru iphe
dụ ẹji; t'ọ bụ ndu mụru iya nụ, kparu iphe a bya amụ iya; yọ tsụwa ìshì?"

3 Jisọsu asụ ẹphe: “L'ẹ tọ bụkwa l'ọo lẹ nwoke-a meru iphe dụ ẹji; t'ọ bụ l'ọo ndu
mụru iya nụ kparu iya ọotsu ìshì. Iphe kparu iya nụ bụ t'e gbe shi lẹ ìshì ono, ọotsu
ono; phụ ẹge ike Nchileke reberu ire l'ẹhu iya.
4 Ayi jefutaje ozi kẹ onye ono, bụ iya ziru yẹbe Jisọsu ono teke iphoro dụkwadu.
L'ẹnyashi abyaakwa; teke ẹ to nwedu onye hakwadu k'oje ozi.
5 Lẹ nta-a ya nọkwadua lẹ mgboko-a bẹ ya bụkwa iphoro kẹ ndu mgboko-a.”
6 Yo kfutsua ẹge ono; bya agbụshi ọnu-mini l'alị; bya egude ọnu-mini ono gwọtota
nwiphe ẹpoto tee nwoke ono l'ẹnya;
7 sụ iya: “Tụgbua je aswaa ifu ngu l'okpuru Sayilówamu.” Iphe Sayilówamu bụ bụ
“Onye e ziru”. Tọ dụ iya bụ; nwoke ono atụgbua jeshia je aswaa ifu l'okpuru ono;
latashia azụ; l'aphụwa ụzo.
8 Ndu obutobu ẹphe; mẹ ndu shi aphụje iya l'ẹke ọoro arọ ajịlahaa; sụ: “?Tọ
bụdunu-a nwoke-a, shi anọduje arọ arọ-ọ ndọ-ọ?”
9 Ndu aharu sụ l'ọ kwa iya phụ. Ndu asụ: “Wawa; l'ẹ tọ bụkwa iya; l'ọ kwa onye
yeru iya nụ.”
Nwoke ono asụ l'ọ kwa-a yẹbedua.
10 Ẹphe ajị iya ẹge e meru b'ọ phụlahaaru ụzo?
11 Yọ sụ ẹphe: “L'ọ kwa nwoke ọbu, eeku Jisọsu bẹ gwọtotaru ẹpoto tee ya l'ẹnya
phẹ ẹbo; wo iya: ‘Tẹ ya tụgbua je aswaa ifu l'okpuru Sayilówamu.’ Ya ndono; ya
atụgbua je aswaa ifu; watawaphu ọphu ụzo.”
12 Ẹphe ajị iya ẹke Jisọsu ọbu nọ.
Yọ sụ ẹphe lẹ ya ta makwa.

Ndu Fárisii ajị nwoke ịshì ono ajị

13 Ẹphe eduta nwoke ono, shi atsụ ìshì ono dukfuta ndu Fárisii.
14 Mbọku ono, Jisọsu metotaru ẹpoto tee nwoke ono l'ẹnya; yọ phụlahaa ụzo ono
bụ mbọku ọtu-ume.
15 Ndu Fárisii abya ajịkwa iya ọdo ẹge e shikpooru b'ọ phụderu ụzo. Yọ sụ ẹphe:
“L'o teru iya ẹpoto l'ẹnya phẹ ẹbo; ya eje aswaa ifu; wata ọphu ụzo.”
16 Ndu Fárisii aharu; sụ: “Lẹ nwoke ono te shikwa l'ẹka Nchileke. Ọdumeka; ?
nanụ ẹge e meru t'o dobeje nsọ, nọ lẹ mbọku ọtu-ume.”
Ndu ọphu asụ: “Ìyèè! ?Nanụkpoo ẹge onye eme iphe dụ ẹji e-me emekota egbe
iphe-ọphulenya, dụgbaa ẹge ono?” Olu ẹphe agbaa iche iche; ẹphe ekee onwẹphe
ẹbo.
17 A nọnyakwaa; ndu Fárisii abya ajị nwoke ono ọdo; sụ iya: “Yeedu ọnu. ?Nanụ
iphe ịiri lẹ kẹ nwoke ono; keshinu o mewaru ngu; nggu aphụ ụzo?”
Yọ sụ ẹphe: “L'ọ bụ onye nkfuchiru Nchileke b'ọ bụ.”
18 Ndu Ju ono te kwe lẹ nwoke ono shi atsụ ìshì; e mewa iya; yọ wata ọphu ụzo
nta-a. A nọnyaa; ẹphe eje ekua ndu mụru nwoke ono, e meru: yọ phụlahaa ụzo ono;
jị ẹphe:
19 “?Bụ onye ọwaa bụ nwatibe unu ọbu, unu shi sụ l'a bya mụ; yọo tsụwa ìshì-a?
?Nanụ ẹge e meru b'ọ bya aphụlahaa ụzo nta-a?”
20 Ndu mụru nwoke ono asụ: “L'ẹphe makwaru-a l'onye ọwaa bụ nwatibe ẹphe;
makwaru-a l'o shi ọtsu ìshì l'ẹpho nne iya.
21 Obenu l'ẹge e shiru; yọ bya aphụde ụzo nta-a bẹ ẹphe ta makwa; ọphu tọ
bụkwanu l'ẹphe gbe maru onye ọbu, meru t'ọ wata ọphu ụzo ọbu. Unu jịkwaa
ya; l'ẹ tọ bụhekwa nwata. Unu jị iya; yẹbedua e-kfuwaru l'ọnu iya.”
22 Iphe, meru iphe ndu mụru nwoke ono gude kfua ẹge ono bụ l'ẹphe atsụ ndu Ju
egvu; okfu lẹ ndu Ju kfuhawaru iya kepyaa ya akụ l'o -nweru onye gude ọnu kfua

l'edzudzu ọha l'ọo Jisọsu bụ Kuráyisutu ọbu; ẹphe ebufu onye ọbu t'ẹ b'ọ batajẹhe l'ụlo-ndzuko ẹphe.
23 Ọ bụ iya meru iphe ndu mụru nwoke ono sụru: "T'ẹphe jịkwaa ya; l'ẹ tọ bụhekwa nwata nshịi."
24 Tọ dụ iya bụ; ẹphe abyakwa bya eku nwoke ono, shi atsụ ìshì ono k'ugbo ẹbo; sụ iya: "Kwabẹ Nchileke nkịnyi iya ugvu; nggu ekfuaru ẹphe ire-lanụ; l'ẹphebedua l'onwẹphe marua lẹ nwoke ono bụ ẹjo madzụ."
25 Yọ sụ ẹphe: "Ọ -bụru lẹ nwoke ono bụ ẹjo madzụ bẹ ya ta makwa. Obenu l'iphe lanụ, ya ka ogude ẹka bụ lẹ ya shi atsụ ìshì; ọle nta-a bẹ ya aphụwa ụzo."
26 Ẹphe ajị iya: "?Nanụ ẹge ọ mụru nggu l'iya? ?Nanụ ẹge o meru ngu, meru; nggu awata ọphu ụzo?"
27 Yọ sụ ẹphe: "L'ọ kwa-a iphe lanụ-wa, ya kfuhawaru unu; unu ta ngaru iya nchị-wa. ?Bụ ngụnu kparu iphe unu eme t'unu nụfua ya ọdo? ?Tọ dụ unu t'unu bụru ndu etsoje ụzo iya tọo?"
28 Ẹphe awụpyabe iya iphu; wo iya: "Bụkwaru onye etsoje ụzo iya nggụbedua. Ẹphebedua kwa ụzo kẹ Mósisu bẹ ẹphe etso.
29 L'ọo Mósisu bẹ ẹphe maru, Nchileke kfuru okfu nụ; obenu lẹ nwoke ọwaa bẹ ẹphe ta makwa ẹke o shi."
30 Nwoke ono, shi atsụ ìshì ono ebua; jị ẹphe: "?Yọ bụru ngụnu? Ọwaa dụkwa iya biribiri! Unu ta madu ẹke o shi; ọle o mekwaru iya; ya aphụ ụzo.
31 Iphe doru ẹnya bụ lẹ Nchileke ta angajẹduru ndu eme iphe dụ ẹji nchị. Obenu l'onye abaru Nchileke ẹja; l'eme uche-obu iya; bẹ ọongajeru nchị.
32 Lẹ keshinu mgboko dụberu b'ẹ tọ dụbukwaa onye nụjeru l'o nweru onye meru onye a bya bya amụ; yọo tsụwa ìshì; yọ wata ọphu ụzo.
33 Ndẹge nwoke-a te eshiru Nchileke l'ẹka m'ẹ tọ dụkwa iphe ọ gẹga dụ ike ememe."
34 Ẹphe avụaru iya pyịi; wo iya: "?Iime t'i zia ẹphe ngụnu; lẹ nggụbe onye ngụpyaberu ome iphe dụ ẹji l'ẹra?" Ẹphe achịfu iya.

Ọtso ìshì kẹ ndu Fárisii

35 Jisọsu anụa l'ẹphe chịfuwaru nwoke ono; bya eje achọ-vu iya; jị iya: "?I kweru kẹ Abụbu-Ndiphe?"
36 Nwoke ono asụ Jisọsu: "?Bụ onye bụ Abụbu-Ndiphe? Kanụru iya ẹya; k'ọphu ya e-kweta nk'iya!"
37 Jisọsu asụ iya: "I gudeekwa ẹnya ngu phụa ya; e bebekpoonu; yọ bụru iya ekfu anụ ngu nta-a."
38 Nwoke ono asụ iya: "Owoo! Nnajiufu; ya kwetaakwaru;" bya ebua ifu l'alị; baaru iya ẹja.
39 Jisọsu asụ iya: "Iphe, meru iphe ya byaru lẹ mgboko bụ tẹ ya kpee ikpe; k'ọphu ndu atsụ ìshì a-wata ọphu ụzo; ndu ọphu aphụ ụzo awata ọtsu ìshì."
40 Ndu Fárisii, haru nọnyabe iya nụ; anụkota okfu ono; bya ajị iya: "?Iikfu l'ẹphebedua atsụfukwaaphu ìshì tọo ngụnu?"
41 Jisọsu asụ ẹphe: "Ndẹge unu atsụ ìshì m'ẹ tọ dụkwa iphe dụ ẹji, gẹga nọ unu l'ẹhu. Obenu lẹ keshinu unu sụru l'unu aphụ ụzo bẹ unu vukwaphu iphe dụ ẹji unu l'ishi ẹge unu vu iya."

10

Onye eche atụru

1 Jisọsu asụ ẹphe: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: onye ẹ-te shidu l'ọnu ụzo bahụ l'ọdu-atụru; onye ono -shia ibyiya ọdo nyiba iya enyiba; kamẹnu onye ono bụ onye iphura;

bụru onye ana nfụ. 2 Obenu onye shiru ọnu ụzo bahụ l'ẹke, aachịbaje atụru; onye
ono bụ onye eche atụru ono.
3 Ọo onye ono bẹ onye eche ẹke ono, aachịbaje atụru ono agụhajeru ụzo; bụru
onye eche atụru ono bẹ atụru ono anụje olu iya. Ookuje atụru nk'iya ẹpha l'ẹhu
l'ẹhu; chịta iya; l'eduzi iya ụzo.
4 Teke ọ chịfutabebeleruphu atụru nk'iya; yo vutaru iya ụzo; atụru ono l'ọ ha awụ
etso iya; kẹ l'ọ maru olu iya.
5 Ẹ too kwekwa etso onye ọdo. Ọ -phụa onye ọdo; yo gbe agbaru iya ọso; okfu l'ẹ
tọ madu olu ndu shi uswe."
6 Ono abụru ẹtu; Jisọsu anmaaru iya ẹphe. Obenu l'ẹ to dodu ẹphe ẹnya; mbụ iphe
ookfu.

Jisọsu; onye obu-ọma, eche atụru

7 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu asụ ẹphe ọdo: "Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ọo yẹbedua bụ
ọnu-ụzo ẹke, aachịbaje atụru.
8 Iphe bụ ndu vu iya ụzo bya bụkota ndu iphura; bụru ndu abalị-d'egvu. Obenu
l'atụru ono ta ngadụru ẹphe nchị."
9 Ọo yẹbedua bụ ọnu-ụzo ono. Onye shiru iya bahụ bẹ aa-dzọfutakwa. Onye ono
e-shi iya bata; shikwa iya phụ lụfu; phụa ẹke ọo-ta nri ẹge atụru aphụje.
10 Iphe onye iphura abyajẹ bụ tẹ ya zita iphe; gbushia egbushi; mẹ tẹ ya laa iphe
l'iyi. Obenu l'iphe yẹbedua byadoru bụ k'ọphu atụru ono e-nweru ndzụ; nwee ya
nweru k'etsutsu iya.
11 "Ọo yẹbedua bụ onye obu-ọma ọbu, eche atụru ọbu. Onye obu-ọma eche atụru
egudeje kẹ atụru iya ono tụa ishi ndzụ iya.
12 Onye ọphu e butaru ebuta apajẹru atụru ono haa; gbalaa teke ọ phụru ẹke agụ
abya; okfu l'ẹ tọ bụdu iya bụ onye eche atụru ono; tọ bụ iya nwe iya. Agụ ono -ruta;
yọ abya akfụpyabe atụru ono; chịkashia ya.
13 Onye ono, e butaru ebuta ono agbalaje; okfu l'ọ bụlephu ebuta b'e butaru iya. Ẹ
tọ kpadu ishi atụru ono."
14 "Ọo yẹbedua bụ onye obu-ọma ono, eche atụru ono. Ya maru ndu ọphu bụ
nk'iya; ndu ọphu bụ nk'iya amaru iya.
15 Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ Nna iya maru iya; yẹbedua amaru Nna iya. Ya egudeje kẹ
atụru iya ono tụa ishi ndzụ iya.
16 Ya nwekwaruphu atụru ọdo, ẹ-te tsodu ndu ọwaa. Ya jefutajekwa je achịtafua
ya; yọ tụko anụ olu iya. Ọo ya bụ; yọ tụko nmagbabe bụru ikpo atụru lanụ; nweru
onye lanụ, a-nọdu eche iya nụ.
17 "Iphe meru iphe Nna iya yeru iya obu bụ okfu lẹ ya tụru ishi ndzụ iya; k'ọphu
ya a-nataphu ndzụ iya ọbu azụ ọdo.
18 Ẹ to nwekwa onye nafụru iya ẹya. Ọ kwa yẹbedua chịru obu iya; tụa ishi ndzụ
iya ọbu. Ọo yẹbedua b'ọ nọ l'ẹka tẹ ya tụa ya; bụkwaru iya phụ b'ọ nọ l'ẹka tẹ ya
nataphu iya azụ ọdo. O bụ iphe ono bẹ Nna iya ziru iya tẹ ya mee."
19 Ndu Ju egudekwaphu okfu ono, Jisọsu kfuru ono kejaa onwẹphe ẹbo.
20 Igweligwe ẹphe asụ: "L'ọ kwa ọgvu bu iya l'ẹhu. L'ifu bọhukwaru iya. ?Bụ
ngụnu meru iphe unu ngabẹru nchị l'iphe ono, ookfu ono?"
21 Ndu ọphu asụ: "L'okfu ọwaa, o kfushi-wa ta bụkwa okfu onye ọgvu bu l'ẹhu. ?
Unu phụjeru ẹke ọgvu dụru ike mee onye atsụ ìshì; t'ọ wata ọphu ụzo ọdo?"

Ndu Ju ajịka Jisọsu

22 Yo be l'oge, eemeje eswe-iphe lẹ Jerúsalemu; bụ iya bụ eswe-iphe, e gude anyata
teke e megeru eze-ụlo Nchileke; gọru iya ye Nchileke l'ẹka. Teke ono bụ oge oyi atsụje
nshinu.

23 Yọ bụru l'oge winta; Jisọsu l'akpaphe l'eze-ụlo Nchileke; l'ẹke iya kẹ Ọnu-ọguzo
Sólomọnu.
24 Tọ dụ iya bụ; ndu Ju abya adọ-phee ya mgburumgburu; jị iya: "?Bụkpohunua a
nọ-beru ịnobe agha bẹ ii-me t'obu be ekoheru ẹphe ekoru? Kfunuru ẹphe hoo-haa:
?Bụ nggu bụ Kuráyisutu ọbu tọo?"
25 Jisọsu asụ ẹphe: "Ya kfuhaakwaru iya unu; ọbe unu te kwetadu. Iphe bụ ozi
ono, ya eje ono, bụ ozi ono, Nna ziru iya tẹ ya jee ono bụkotakwa iphe agbaru iya
ekebe.
26 Obenu l'unu te kwetadu; okfu l'unu ta ayịdu lẹ ndu ọphu bụ atụru kẹ yẹbe Jisọsu.
27 Atụru nk'iya anọduje anụ olu iya. Ya maru iya; yọ nọduje awụ etso iya.
28 Ya anụje iya ndzụ gbururu jeye; to nwe l'ọ laa l'iyi; tọ dụ onye ha kẹ t'ọ nafụ iya
ẹya l'ẹka.
29 Nna iya ono, bụ iya woru iya ye iya l'ẹka ono bẹ kakọta iphemiphe ọbule nshinu;
ọphu 'ọ dụdu onye a-dụ ike nafụ iya Nna iya l'ẹka.
30 Yẹbedua yẹle Nna iya bụ nanụ."
31 Ya ndono; ndu Ju akpakọkwaa mkpuma k'ugbo ẹbo t'ẹphe tugbua ya.
32 Jisọsu asụ ẹphe: "Ya koshiakwaru unu igweligwe ozi, dụ mma, shi iya l'ẹka. ?
Bụkpohunua ole l'iphe ono, ya meshiru ono bẹ unu e-gude tugbu iya lẹ mkpuma?"
33 Ndu Ju asụ iya: "Ẹ tọ kwa k'ozi, dụ mma, i jeru bẹ ẹphe eme t'ẹphe tugbua
ngu lẹ mkpuma. Iphe meru iphe ẹphe eme t'ẹphe tugbua ngu lẹ mkpuma kwa
l'iikfubyishi ẹpha Nchileke; l'ẹke ọ bụ nggụbe madzụ mmanu bẹ wotaru onwongu
mebe Nchileke."
34 Jisọsu asụ ẹphe: "?T'e dedu iya edede l'ẹkwo ekemu lẹ Nchileke sụru: 'L'unu
bụtsua 'nchí l'ẹhu l'ẹhu.'
35 Ayi makwaru l'iphe ẹkwo okfu Nchileke kfuru te enwedu echikpo. Ọ -bụru lẹ
Nchileke kuru ndu ono, o yeru okfu iya l'ẹka ono 'nchí l'ẹhu l'ẹhu;
36 ?o meru imagha bẹ unu sụru l'ọo ekfurushi bẹ ya ekfurushi ẹpha Nchileke; okfu
lẹ ya sụru: 'L'ọo yẹbedua bụ Nwatibe Nchileke.' Mbụ; ọ kwa Nchileke ono fọtaru
iya; zi iya tẹ ya bya lẹ mgboko.
37 Ọ -bụru l'iphe-a, ya emegbaa-wa te shidu l'ẹka Nna iya; unu be kwetakpohekwaa
nk'iya.
38 Obenu lẹ teke ọ bụkwanu l'ọ bụ iphe shi l'ẹka Nna iya bẹ ya emegbaa-wa; unu
kwetakpoonu l'iphemiphe ọbule ono, ya emegbaa ono shia l'ẹka Nna iya; m'o -ruhuru;
unu 'ekwetakpodua nụ kẹ yẹbe Jisọsu. Unu -kweta; ọo ya bụ; yo doo unu ẹnya: unu
amaru lẹ Nna nọ iya l'ime; yẹbedua anọdu Nna l'ime."
39 Ẹphe awụ-lihukwa ọdo t'ẹphe kpachịa ya l'ẹke ono; yọ nyịfu ẹphe l'ẹka.
40 Yọ tụgbukwaa ọdo je adaghaa Jọ́danu; lụfu azụ iya ọphu; rua ẹke ono, Jọnu shi
anọduje emeshi baputizimu l'ọdungu ono; nọdu l'ẹke ono.
41 A dụ l'igwe wụ-kfuta iya. Ẹphe ekfutsua: "Lẹ Jọnu te mekwa iphe dụ biribiri;
ọbu l'iphe bụ iphe o kfuru l'ẹhu nwoke-a bụkotakwa oswi-okfu."
42 A dụ l'igwe kweta nk'iya l'ẹke ono.

11

Anwụhu Lázarọsu

1 O nweru nwoke lanụ, aza Lázarọsu, bụ onye Bétani; ẹhu ta dụ iya mma. Bétani
bụ iya bụ mkpụkpu, Méri yẹle nwunne iya kẹ nwanyi, bụ Máta bu.
2 Méri ọwaa bụ iya bụ nwanyi ono, wotajeru manụ-mbeleke, eshi kwẹkwekwe bya
etee Nnajiufu, bụ Jisọsu l'ọkpa labụ; gude ẹgbushi fucha ya ẹya ono. Ọ bụ nwunne
iya kẹ nwoke, bụ Lázarọsu; bẹ iphe eme ọbu.

3 Ya ndono; unwunne iya ndu k'ụnwanyi ono ezia ozi t'e je ekfuru Jisọsu l'ọnya
iya-a, o yeru obu-wa bẹ ẹhu ta adụkwa mma.
4 Jisọsu anụle iya phụ; sụ: "L'ẹhu ọwaa bẹ yẹle ishi Lázarọsu ta ayịkwa. L'iphe
meru iphe oome kwa k'ọphu ee-gude iya kwabẹ Nchileke ugvu; shikwa iya phụ jaa
Nwatibe Nchileke ono ajaja."
5 Jisọsu yeru Máta; mẹ nwunne iya kẹ nwanyi; mẹ Lázarọsu obu nshinu.
6 Ya ndono; Jisọsu anụtsulephu l'ome-l'ẹhu guderu Lázarọsu; yọ kpọo ụkfu; nọfua
abalị ẹbo l'ẹke ono, ọ nọ ono.
7 E metsua; yọ sụ ndu etsoje ụzo iya: "Unu gbeshi t'ẹphe la azụ lẹ Judíya."
8 Ndu etsoje ụzo iya asụ iya: "M'ọ buwokwaa bẹ ndu Ju shi ese t'ẹphe gude mkpuma
tugbua ngu; ?bụ iya b'ị sụru lẹ ịi-la azụ l'ẹke ono ọdo?"
9 Jisọsu asụ ẹphe: "?Tọ bụdunua awa iri l'ẹbo bẹ nọ l'eswe ujiku lanụ? Iphe bụ
onye eje ije l'eswe ta akpakotajekwa iphe daa; kẹ l'onye ono gude iphoro kẹ mgboko
aphụ ụzo.
10 Obenu l'ọ -bụru l'ẹnyashi bẹ madzụ eje ije bẹ onye ọbu akpakotaje iphe daa; okfu
l'ẹ to nwedu iphoro, nọ iya l'ẹhu."
11 Yo kfuebelephu ẹge ono; wo ẹphe: "Ọnya ẹphe; mbụ Lázarọsu bẹ mgbẹnya
tsụakwaru; ọle ya e-jewa tẹ ya je etee ya lẹ mgbẹnya ono."
12 Ndu etsoje ụzo iya asụ iya: "Nnajiufu; ọ -bụru l'ọo mgbẹnya bẹ ooku b'ọ bụakwa
iya akọrohu teke o tehuru."
13 Ẹphe gbe tubesu l'ọo mgbẹnya bẹ ookfu okfu iya. Obenu l'iphe Jisọsu ekfu teke
ono bụ l'ọ nwụhuwaru.
14 Ya ndono; Jisọsu abya ekfujaaru iya ẹphe ekfuja: "Lẹ Lázarọsu nwụhuakwaru.
15 L'ọ kwa l'okfu ẹhu unu b'o gude ẹhu atsọ iya ẹna; lẹ ya ta nọdu l'ẹke ono. Ọ bụ
iphe ono e-me t'unu kweta nk'iya. Unu tụgbua t'ẹphe jekfu iya."
16 Tọ́mosu, bụ onye eekuje "Ejima" asụ ndu ẹphe l'iya tụko etso ụzo Jisọsu: "T'ẹphe
tsoru Nnajiufu je; k'ọphu ẹphe l'iya a-nwụhukota l'ẹka lanụ."

Jisọsu l'onwiya bụ oteta-l'ọnwu; bụru ndzụ

17 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu abyaruta bya aphụa lẹ Lázarọsu gbe nọwanu abalị ẹno l'ime
ili.
18 Bétani bẹ nọnyabekwaa Jerúsalemu ntse. Ọ dụlephu iphe ha l'ọ bụ manyịru
ẹbo; m'e -shi Jerúsalemu.
19 Ọo ya meru iphe ndu Ju dụ igweligwe wụru bya ọkporu Máta yẹle Méri ifu kẹ
nwunne ẹphe ono, nwụhuru nụ ono.
20 Máta anụlephu lẹ Jisọsu abya; gbakfube iya. Méri yẹbedua adụgaruru anọdu
l'ụlo.
21 Máta abya asụ Jisọsu: "Nnajiufu; ndẹge ị nọ l'ẹke-a; mẹ nwunne ayi nwoke-a ta
ga nwụhukwa.
22 Ọle jeyekwa m'ọo nta-a bẹ ya makwarụa l'ẹ to nwedu iphe ị sụru Nchileke t'o
meeru ngu, ẹ to mederu ngu."
23 Jisọsu asụ iya: "Lẹ nwunne ngu kẹ nwoke e-tetakwaa nọdu ndzụ."
24 Máta asụ iya: "Ya makwarụa l'oo-teta ọdo nọdu ndzụ teke iphe bụ madzụ
kpamukpamu e-shi l'ọnwu tetakota nọdu ndzụ lẹ mbọku ikperazụ."
25 Jisọsu asụ iya: "Ọ kwa yẹbedua, bụ Jisọsu bụ onye emeje ndu nwụhuru anwụhu;
ẹphe eshi l'ọnwu teta; ya anụ ẹphe ndzụ. Iphe bụ onye woru onwiya ye iya l'ẹka a-
nọdu ndzụ; m'o -ruhuru; onye ọbu nwụhu anwụhu.
26 Iphe, bụ onye nọ ndzụ; wowaru onwiya ye iya l'ẹka te nwekwa l'ọ nwụhu
anwụhu gbururu jeye. I kwetaru l'okfu iya ono; tẹ ti kwetadu?"

27 Máta asụ iya: “Iyee! Nnajiufu; ya kwetakwaru-a l'ọ bụ nggu bụ Kuráyisutu ọbu,
bụ Nwatibe Nchileke ono, bụ iya bụ onye ọbu, a-bya lẹ mgboko-a.”

Ẹnya-mini agbakahụ
Jisọsu l'ẹnya

28 Máta ekfutsulephu ẹge ono; tụgbua je ekuchi nwunne iya; mbụ Méri ekuchi; tọo
nwẹhu sụ iya: “O-zi-iphe nọkwa l'ẹke-a; l'ookukwa ngu oku.”
29 Méri anụle iya phụ; kwolihuwaphu jekfushia Jisọsu.
30 Teke ono bẹ Jisọsu ta batakwaa l'ime mkpụkpu ono. Ọ bụkwadua l'ẹke ono, Máta
jekfuru iya ono b'ọ nọ.
31 Ndu Ju ono, ẹphe lẹ Méri nọ l'ụlo; ẹphe ayọru iya kẹ nwunne iya ono aphụlephu
ẹge o zilihuru lụfushia etezi; wụ-lihu tsoru iya; l'ẹke ẹphe tubesu lẹ oojewa l'ili; tẹ
ya je anọdu l'ẹke ono raa ẹkwa.
32 Ya ndono; Méri abyaruta ẹke Jisọsu nọ. Aphụphu, o phụ Jisọsu; dawa iya phụ
l'iku ọkpa; sụ iya: “Nnajiufu; ndẹge ị nọhawa l'ẹke-a; mẹ nwunne iya kẹ nwoke-a ta
ga nwụhukwa.”
33 Jisọsu aphụlephu Méri ẹke ọora ẹkwa; mẹ ndu Ju ono, tso iya nụ ono ẹke ẹphe
tụkokwaruphu ara ẹkwa; yo rua ya l'ẹhu; mbụ kfụbekpoo ọswa rua ya l'ime meji.
34 Yọ jị ẹphe: “?Bụ awe bẹ unu liru iya?”
Ẹphe asụ iya: “Nnajiufu; byanụ bya aphụ iya.”
35 Ẹnya-mini agbakahụwaphu Jisọsu l'ẹnya.
36 Ya ndono; ndu Ju asụ: “Nshọo! Unu lekpoduanu ẹge o yeberu Lázarọsu obu.”
37 Yo nweru ndu ọphu haru; sụ: “?Bụ iya bụ lẹ nwoke-wa, bụ iya meru onye ìshì;
yọ phụlahaa ụzo-wa ta ge emedunua Lázarọsu t'ẹ b'ọ nwụhushi tọo?”

Lázarọsu tetaru;
nọdu ndzụ

38 Yo rua Jisọsu l'ẹhu ọdo; yọ tụgbua jeshia l'ili l'ẹke ono, e liru Lázarọsu ono. Ili
ono bẹ bụ ọgba b'e gude eze mkpuma bechia ọnu iya.
39 Jisọsu asụ ẹphe: “T'ẹphe nwufu-eze mkpuma ono.”
Ya ndono; Máta, bụ nwunne nwoke ono, nwụhuru anwụhu ono asụ iya: “Nnajiufu;
mẹ ọo-nọdukwa eshiwa nshi. Ntanụ kweekwa iya abalị ẹno k'ọphu e liru iya.”
40 Jisọsu asụ iya: “?Ya ta sụhadunu ngu-a l'i -kweta b'ii-gude ẹnya ngu phụ ẹge
Nchileke e-gude koshi ẹge ya dụ-be biribiri.”
41 Tọ dụ iya bụ; ẹphe abya enwufu mkpuma ono; Jisọsu abya apalia ẹnya imeli; sụ:
“Nna; ya ekele ngu ekele; okfu l'ị nụwaru olu iya!
42 Ya makwarụa l'ẹ to nwedu teke ẹ tịi nụjedu olu iya. Obenu l'ọ bụ ndu-a, vudotsua
l'ẹke-a bẹ ya gude okfu ẹhu ẹphe ekfu okfu-a; k'ọphu ẹphe e-kweta l'ọo nggu ziru iya
tẹ ya bya.”
43 Yo kfuebelephu ẹge ono; bya arashia ya ike; sụ: “Lázarọsu; lụfuta!”
44 Nwoke ono, nwụhuru anwụhu ono alụfuta yẹle mbacha, e gude kegbabetsua ya
ẹka m'ọkpa; ọwaa ẹkwa-odzu, e gude phuchia ya ifu. Jisọsu asụ ẹphe: “Unu tọshia
ya iphe ono; haa ya t'ọ tụgbua.”

Idzu ishi Jisọsu
(Mát 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

45 Igweligwe ndu Ju ono, ẹphe lẹ Méri yị ono aphụa iphe ono, Jisọsu meru ono;
kweta nk'iya.
46 Obenu l'o nweru ndu ọphu haru jekfube ndu Fárisii je akọoru ẹphe iphe Jisọsu
meru.

47 Ya ndono; ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Fárisii akpọkoo ndu ọgbo
ikpe, etsoje ẹphe ekpe ikpe; sụ ẹphe: "?Bụ ngụnu bẹ ẹphe e-mekpoo? Lẹ nwoke-wa
emekwa igweligwe iphe-ọphulenya.
48 Ẹphe -haa ya t'o meru iya tụgbua bẹ iphe bụ madzụ phuu a-tụkokwa kweta
nk'iya; ndu Rómu abya atụko eze-ụlo ẹphe-wa tsupyashia; lụa mba ẹphe-wa kpamu."
49 Obenu l'onye lanụ l'ẹphe, ẹpha iya bụ Káyafasu, bụ iya bụ eze onye ishi ndu
achịjeru Nchileke ẹja k'afa onanu sụru ẹphe: "L'ẹ tọ nwekwa iphe unu maru lẹ
phuu.
50 ?Unu ta madu l'ọ ka mma t'onye lanụ nwụ-chiaru ọha; karia tẹ ndu alị-a l'ẹphe
ha bụru kpurupyata?"
51 Okfu ono bụkwa iya-a b'o shi ọnu bụ l'oswiya; ọbu l'ẹ tọ kwa iya gude ike k'onwiya
kfua ya. Obenu lẹ keshinu ọphu ọ bụ iya bụ eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja
k'afa onanu b'ọ phụru lẹ Jisọsu e-mekochaa nwụ-chiaru ọha ọnwu.
52 Ẹ tọ bụlekwaa mba ono nwẹnkinyi bẹ ọo-nwụ-chiru. Ọ kwaphu ẹge ono; bẹ ọo-
chịkobe ụnwu Nchileke ono, gbakashịhuru; dzuru mgboko ono; t'ẹphe bụru nanụ.
53 Dụbe mbọku ono kwasẹru; ndu Ju eshibekpelephu idzu ẹge ee-shi kpaphua
Jisọsu.
54 Tọ dụ iya bụ; Jisọsu akpabuhu l'edzudzu ọha ẹke ndu Ju nọ. Yo shi l'ẹke ono
tụgbua jeshia alị ọbu, nọnyabe echi-ẹgu; je abahụ lẹ mkpụkpu, eekuje Ífuremu. Yọ
laa ẹke ono je anọdu yẹle ndu etsoje ụzo iya.
55 Teke ono bẹ Ajị Esweta ndu Ju tụwaru l'ụkfu. Igweligwe ndu shigbaa l'alị ndu Ju
atụko jeshia Jerúsalemu t'ẹphe je emeodu nsọ kẹ ọsafu onwonye mmerushi; tẹmanu
a bahụde l'ajị ono.
56 Ẹphe atụko l'elephe ẹnya Jisọsu. Ẹphe edzukoo l'eze-ụlo Nchileke; l'ajịtsua ibe
ẹphe: "?Ẹge ẹphebedua arịkpoo ya? Mbụ; ?ọo-bya l'ajị-a tọo?"
57 Ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Fárisii ekfuhawa iya kepyia ya akụ:
"L'o -nweru onye maru ẹke ọ nọ; t'onye ọbu bya agbaaru ẹphe ama t'ẹphe je egude
iya."

12

Aakwabẹ Jisọsu ugvu
lẹ Bétani
(Mát 26:6-13; Mak 14:3-9)

1 Yo wudu-waa abalị ishingu t'e kpuba lẹ Ajị Esweta ono; Jisọsu ejeshia Bétani.
Bétani bụ mkpụkpu, Lázarọsu bu; bụ iya bụ nwoke ono, o mejeru; yo shi l'ọnwu teta
nọdu ndzụ ono.
2 Jisọsu erua ẹke ono; ẹphe eshiaru iya ite ẹbyee. Yọ bụru Máta bẹ bụ onye ọphu
akwashị nri; Lázarọsu yẹbedua etsoru lẹ ndu ẹphe lẹ Jisọsu tụkoru eri nri ono.
3 Ya ndono; Méri egbeshi je ewota akpamu ọbu, ọ nọ mbụ manụ-mbeleke, e gude
nadụ, guru egugu mee. Manụ ono bẹ aazụ l'oke aswa. Yo wota iya bya etee Jisọsu
l'ọkpa; gude ẹgbushi, nọ iya l'ishi efucha iya ẹya. Mkpọ manụ ono atụko ụlo ono
gvua kfurukfuru.
4 Tọ dụ iya bụ; Júdasu Isukáriyọtu, bụ onye lanụ lẹ ndu etsoje ụzo iya, bụ iya bụ
onye ọbu, e-mekochaa deru iya ye ọbu; atụfulephu ọnu; sụ:
5 "?Bụnua ngụnu meru iphe ẹ te redu ẹgiri manụ-a erere; reta iya ụkporo pọngu
lẹ pọngu iri; woru okpoga iya keeru ndu ụkpa?"
6 Iphe meru iphe o kfuru iya kwa l'ọ bụ onye iphura. Ọ bụ iya egudeje ẹda, ẹphe
eyeje okpoga. Yoo yeje ẹka l'ẹda ono gbeta iya iphe.
7 Jisọsu asụ iya: "Sefu nwanyi-a ọnu l'ẹhu. Haa ya t'ọ kwakọbe iphe o gude ngabẹru
mbọku, ee-li yẹbe Jisọsu.

8 Ndu ụkpa bẹ unu l'ẹphe nọ tekenteke. Obenu lẹ yẹbedua bẹ unu l'iya ta anọdu
tekenteke."

Idzu kẹ t'e gbua Lázarọsu

9 Yo be teke igweligwe ndu Ju nụru lẹ Jisọsu nọwa lẹ Bétani; ẹphe awụru jeshia
ẹke ono. Ẹ tọ bụlekwaa k'ẹhu Jisọsu bẹ ẹphe gude je kpụ. Ẹphe jekwaruphu ọphu
Lázarọsu, bụ iya bụ onye ono, Jisọsu meru: yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono.
10 Ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja achịa idzu l'ẹphe e-gbukwaphu Lázarọsu.
11 Ishi iya abụru l'ọ bụ okfu ẹhu iya bẹ igweligwe ndu Ju anashịhu ndu ishi ẹphe;
agbakashịhu ejegbaa okweta kẹ Jisọsu.

Jisọsu abahụ Jerúsalemu
(Mát 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 Yo be echile iya; igweligwe ndu ono, byaru ọgba Ajị Esweta ono anụa lẹ Jisọsu
abya Jerúsalemu.
13 Ẹphe achịtagbaa ẹkwo-igu; wụ-lihu bya iya ndzuta; l'atụ okokooko asụje: "Ajaja
bụ kẹ Nchileke-o! Onye a gọru ọnu-ọma nụ b'ọ bụ; mbụ onye ono, Nnajiufu, bụ
Nchileke ziru t'ọ bya ono. Tẹ Nchileke gọru ọnu-ọma nụ Eze ndu Ízurẹlu!"
14 Ya ndono; Jisọsu abya aphụa nwa nkakfụ-ịgara bya adụgaru l'eli iya; bụ iya bụ
ẹge e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
15 "Unubẹ ndu Záyọnu; unu ba atsụshi egvu;
lẹ nta-a bẹ eze unu dụgaru l'eli
nwa nkakfụ-ịgara abya."*
16 Iphe ono adụkota ndu etsoje ụzo iya wujiwuji lẹ nchị l'ọdungu. Obenu l'ọ bya
ebelephu teke ono, Nchileke kubataru Jisọsu l'imigwe; kwabẹ iya eze ugvu ono; ẹphe
egbe bya anyata teke ono l'ẹkwo okfu Nchileke kfuru iphe ono. Mbụ; ẹphe egbe
mehawaru iya nụ iphe ono, ẹkwo okfu Nchileke kfuru ono.
17 Teke ono, Jisọsu kuru Lázarọsu; mee ya; yọ nọdu ndzụ ọdo; shi l'ẹke, e liru iya
lụfuta ono b'a ha l'igweligwe nọdu l'ẹke ono. Yọ bụru igweligwe ndu ono, nọ l'ẹke
ono bẹ je ekfukashiaru ndu ọdo iphe ono, meru nụ ono.
18 Ọo ya kparu iphe mkporo-ọha zafụru bya iya ndzuta. Ẹphe nụhawaru l'ọo Jisọsu
bẹ meru iphe ono, dụ biribiri ono.
19 Ndu Fárisii l'asụje ibe ẹphe: "Unu lewaru l'iphe ayi ese te enwekwa ishi. Unu
phụwaru ẹge ndu mgboko l'ophu zehuru etso iya."

Ndu Girísu, haru achọ Jisọsu

20 Ndu Girísu haru yịru lẹ ndu ono, jeru ọbaru Nchileke ẹja lẹ Jerúsalemu teke ono,
aagba ajị ono.
21 Ẹphe abya awukfuta Fílipu. Fílipu bụ onye Bẹtusáyida, bụ mkpụkpu nọ lẹ Gálili.
Ẹphe asụ iya: "Nwoke; ?nanụ ẹge ẹphe e-me t'ẹphe lẹ Jisọsu phụ?"
22 Fílipu eje ekfuru iya Ánduru. Ánduru yẹle Fílipu ayịru je ekfuru iya Jisọsu.
23 Jisọsu asụ ẹphe: "Iyaa! O ruakwaru mbụ teke aa-phụ Abụbu-Ndiphe l'ọdu-
biribiri iya.
24 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'ọ kwa ẹge akpụru witu adalahụje l'alị rehu ẹwa;
bụ ẹge yẹbedua nwụhufutaje. Ọ -bụru lẹ ya ta nwụhudu; bẹ ya dụlekwaa nanụ
l'ọ bụ akpụru witu lanụ. Obenu lẹ ya -nwụhu; ya adụ l'ọ bụ akpụru witu lanụ ono,
mekochaaru vuta; bya amịshia nebyi ono; bụ iya bụ l'igweligwe madzụ e-shi iya l'ẹka
nweru ndzụ ọphungu.
25 Onye yeru obu lẹ ndzụ iya etufaje iya etufa. Obenu l'onye ndzụ iya dụ ashị lẹ
mgboko-a bẹ e-gude iya gbata ndzụ gbururu jeye.

---

* **12:15 12:15** Zek 9:9; Mát 21:5.

26 Onye ọ dụ t'ọ bụru onye ejeru iya ozi; t'onye ọbu bya etsoru iya; k'ọphu bụ ẹke
ya nọ t'ọ bụkwaruphu ẹke ono bẹ onye ono, ejeru iya ozi ono a-nọdu. Onye bụ onye
ejeru iya ozi bẹ Nna iya a-kwabẹ ugvu."

Jisọsu ekfu k'anwụhu iya

27 Jisọsu asụ: "Nta-a bẹ ọkpoma awakwa iya awawa. ?Bụ ngụnu bẹ ya e-kfu? ?Bụ
tẹ ya sụ: 'Nna dzọnua ya nta-a'? Tụswekwa! L'ẹke ọ bụ iphe-a, abya ememe l'oge
nta-wa bẹ ya gude bya.
28 Byiko; Nna menua t'a phụ ọdu-biribiri ẹpha ngu!"
Ya ndono; olu eshiwaphu l'imigwe; sụ: "Ya mehaakwaru; a phụ ọdu-biribiri ono.
Ya e-mefukwaa t'a phụ iya ọdo."
29 Mkporo-ọha ono, vudo l'ẹke ono anụa olu ono; sụ: "L'ọ kwa igwe deru edede!"
Ndu asụ: "L'ọ kwa ojozi-imigwe kfuru yeru iya."
30 Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ kwa l'okfu ẹhu k'unubẹdua bẹ olu ono gude daa; ẹ tọ bụkwa
l'okfu ẹhu kẹ yẹbedua b'e kfuturu iya.
31 Ọ kwa nta-a bẹ bụ teke Nchileke e-kpe ndu mgboko-a ikpe. Ọ kwa nta-a bẹ aabya
ochikpo ike k'onye ono, bụ iya bụ ishi, achị ndu mgboko-a ono.
32 Teke ono, ee-shi l'alị wolia yẹbe Jisọsu eli ono bẹ ya a-tụko madzụ kpamukpamu
duta t'ẹphe tsoru iya."
33 O kfuru iya ẹge ono gude koshi ẹge ya e-shi nwụhu.
34 Ọha ono asụ iya: "L'ẹphe nụwaru iphe e deru l'ẹkwo ekemu: lẹ Kuráyisutu ọbu
a-nọ gbururu jeye. ?Nanụhunu ẹge e gude; nggu asụ lẹ Abụbu-Ndiphe nwụhufutaje?
?Bụkpohunua onye bụ Abụbu-Ndiphe ọbu?"
35 Jisọsu asụ ẹphe: "L'iphoro ono bụfukwaa nwanshị b'ọo-nọfuaru unu. Unu
lọshinuphu ije nta-a, iphoro ono nọkwadurua unu; tẹ bẹ ọchi ba agbakfu unu. L'onye
eje ije l'ẹkpuru-ọchi ta amajẹkwa ẹke, ọoda-kpu l'eshi.
36 Ọphu t'unu kweta k'iphoro ono teke iphoro ono nọkwadua swiru unu; ẹge unu
a-bụru ndu bu l'ẹke iphoro nọ."

Ndu Ju bụ e-kwe-lẹ-te-kwe

Jisọsu ekfuebelephu iphe ono; tụgbua je edomia onwiya t'ẹphe ba phụ iya.
37 Ọ bụ oswi-okfu lẹ Jisọsu mekotaru igweligwe iphe dụ biribiri l'ifu ẹphe; ọbu
l'ẹphe te kwetadu l'ọo ya bụ onye ọbu, Nchileke ziru t'ọ bya ọbu;
38 k'ọphu iphe ono, Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuru ono e-rekota ẹge o
kfuru iya; sụ:
"Nnajiufu; ?bụ onye
kwetaru ozi, ayi ziru?
?Bụ onye b'e meru t'ọ maru l'ẹka
Nnajiufu dụ iya?"
39 Ọo ya meru iphe ẹphe te kwetadu; kẹle Azáya kfukwaruphu ọdo; sụ:
40 "Lẹ Nchileke mewaru ẹphe;
ẹphe atsụlahaa ìshì; mekwaaphu ẹphe;
obu anmaa ẹphe kpụngu!
E menyaa; ẹphe egude ẹnya ẹphe phụa ụzo;
ọriri erua ẹphe alị;
ẹphe agbanwee
lakfutashia ya tẹ ya mee t'ẹphe ka mma."
41 Ọ bụ Jisọsu bẹ Azáya ekfu okfu iya ono; kẹ l'ọ phụhawaruru ọdu-biribiri iya.
42 Obenu l'a dụlee l'igwe kweta l'ọo ya bụ onye ọbu, Nchileke ziru t'ọ bya ọbu; mbụ
jeyekpo lẹ ndu ishi. Ọ bụlephu l'ẹphe ta dụdu ike kfufuta iya; kẹ l'ẹphe atsụkwanu
ndu Fárisii egvu; e menyakwaa; e bufu ẹphe t'ẹphe ba abatajẹhe l'ụlo-ndzuko.

43 Iphe ọbu bụ l'ẹphe ka oye ẹnya l'ajaja ọphu ndiphe aja ẹphe; karia ajaja ọphu
Nchileke ga aja ẹphe.

Okfu, Jisọsu kfuru
e-kpe madzụ ikpe

44 Jisọsu araa ya arara: "L'onye woru onwiya ye yẹbe Jisọsu l'ẹka ta bụkwa yẹbe
Jisọsu bẹ onye ọbu woru onwiya ye l'ẹka. Ọ kwa onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono bẹ
onye ọbu woru onwiya ye l'ẹka.
45 Onye phụru iya nụ bẹ phụakwaru onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono.
46 Lẹ yẹbedua byaru tẹ ya bụru iphoro l'eli mgboko-a; k'ọphu bụkwanu: onye woru
onwiya ye iya l'ẹka; t'onye ono ba anọduhe l'ẹkpuru-ọchi.
47 Onye anụ iphe ya ekfu; too me iya ememe bẹ ya te ekpekwa ikpe; kẹle ya ta
byakwa tẹ ya kpee ndiphe ikpe. Iphe ya byachiaru bụkwa tẹ ya dzọo ndiphe.
48 Onye jịkaru iya nụ; jịka ọnata iphe ya ekfu bẹ nwekwaru onye e-kpe iya ikpe. Ọ
bụ okfu ono, ya kfuru ono bẹ bụ onye e-kpe iya ikpe mbọku ikperazụ!
49 Ishi iya abụru l'ẹ tọ bụdu ike kẹ ẹka iya bẹ ya gude ekfu. Ọ bụ Nna ono, bụ iya
ziru iya tẹ ya bya ono bẹ bụ onye karu iya iphe ya e-kfu; mẹ ẹge ya e-kfu iya.
50 Ya makwaruphu l'iphe ono, ọ sụru tẹ ya kfua ono anụje ndzụ gbururu jeye. Ọo
ya bụ l'iphe bụ iphe ya ekfu bẹ bụlephu iphe Nna sụru tẹ ya kfua bẹ ya ekfu."

13

Jisọsu akwọ ndu
etsoje ụzo iya ọkpa

1 Yo rua mbọku nchi-ta-abọhu iya a-bụ mbọku ọbahu lẹ Ajị Esweta ono; Jisọsu
amawarụ l'ògè nk'iya eruwa, bụ iya bụ teke ya e-gbeshi lẹ mgboko-a lakfushia Nna
iya. Jisọsu shikpelephu l'ọdungu yetaru ndu, bụ ndu nk'iya lẹ mgboko-a obu; mbụ
yeeru iya ẹphe gbururu jeye l'ikperazụ.
2 Ya ndono; yo be teke Jisọsu yẹle ndu etsoje ụzo iya tụkoru nọdu l'eri nri-ẹnyashi.
Obutuswe yehawaruru Júdasu Isukáriyọtu, bụ nwatibe Sáyịmonu ọriri l'ọkpoma t'o
deru Jisọsu ye ndu ọhogu iya l'ẹka.
3 Jisọsu amakwarụphu lẹ Nna iya bẹ yekotaru iya iphemiphe ọbule l'ẹka;
makwarụphu l'ọo l'ẹka Nchileke bẹ ya shi bya; bụkwaruphu Nchileke bẹ ya alakfube;
4 kwe gbeshi l'ẹke ono, ọ nọ l'eri nri-ẹnyashi ono; yefu uwe ugwẹhu iya wụshi; bya
achịta anụma ọghu-ẹhu kee onwiya l'ukfu.
5 Yọ bya ekuru mini ye lẹ gbangụgbangu ọghu-ẹhu; wata ọkwocha ndu etsoje ụzo
iya ọkpa; gude anụma ọghu-ẹhu ono, o keru l'ukfu ono efucha ẹphe mini l'ọkpa.
6 Yọ bya abyaruta ẹke Sáyịmonu Pyita nọ; Pyita asụ iya: "Tụswekwa! Nnajiufu; ?
bụchia nggụbedua gbe abya iya ọkwo ọkpa?"
7 Jisọsu asụ iya: "Iphe ya eme b'ẹ tị makwa nta-a. Ọ kwaa l'e -megee bẹ oo-do ngu-a
ẹnya."
8 Pyita asụ iya: "E jekwa ephopho. Ẹ tịi kwọkwa yẹbedua ọkpa lẹ phuu!"
Jisọsu asụ iya: "Lẹ ya akwọdu ngu ọkpa ono bẹ nggu l'iya e-bukahukwa."
9 Sáyịmonu Pyita asụ iya: "Nnajiufu; ọ -dụakwa ẹge ono; ba akwọkwa iya ọkpa
nkịnyi iya. Kwọkwaa ya ẹka; nggu asaa ya ishi."
10 Jisọsu asụ iya: "L'onye ghụwaru ẹhu bẹ mkpa ọghu ẹhu ọdo ta dụhekwaru. Ọ
bụ ọkpa bẹ onye ọbu akwọje; keshinu ẹ to nwedu ẹke inyi dekuru iya l'ẹhu lẹ phuu.
Unubẹdua achakọtakwa degedege; ọle ẹ tọ bụebekwa unu l'unu ha."
11 Iphe Jisọsu gude sụ l'ẹ tọ bụebedu l'ẹphe ha bụ l'ọ maru onye ọphu e-mekochaa
deru iya ye.

12 Ya ndono; yọ kwọchabebelephu ẹphe ọkpa ono; bya achịta uwe ugwẹhu iya yee
ẹge o yehawaru iya; je anọdu l'ẹke, o shi nọduhawa. Yọ jị ẹphe: "?Unu makpọoru
iphe ono, ya meru unu ono?
13 Unu anọduje eku iya O-zi-iphe; l'eku iya Nnajiufu. Yọ bụkwarua oswi-okfu; kẹ
l'ọ bụ iphe ya bụ ndono.
14 Ọo ya bụ; ọ -bụru l'ọo yẹbedua, bụ Nnajiufu; bụru O-zi-iphe bẹ gbe kwọchaa
unu ọkpa; ọo ya bụ l'ọ gbaru t'unu kwọje ibe unu ọkpa ẹge ono, ya kwọru iya unu
ono.
15 L'ọ kwa iphe, unu e-letaje ẹnya eme bẹ ya meru koshi unu ono; k'ọphu unubẹdua
e-mejekwa iya phụ ẹge ono, ya meru iya unu ono.
16 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: lẹ nwozi ta akajẹkwa onye nwe iya nụ; tọ bụkwanu
l'onye e ziru ozi akajẹ onye ziru iya ẹya nụ.
17 Unu makọtaru-a iphe-a l'ọ ha. Ọ -bụru l'unu tụko iya eme ememe bẹ Nchileke
a-gọru unu ọnu.
18 "Ẹ tọ kwa unu l'unu ha bẹ ya ekfuru. Ya makwarụa ẹge ndu, ya fọtaru dụ.
Obenu l'iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke mefutaje ẹge e deru iya: 'L'onye riru nri
iya gbe bya emede iya iphe a-tsụru iya nụ.'*
19 Ya ekfukwaru iya unu nta-a, ẹ to medua; ẹge bụ teke o mederu; unu ekweta l'ọo
ya bụ 'Onye ono'.
20 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'onye bụ onye nataru onye ya ziru ozi; nataakwaru
yẹbedua. Onye bụ onye nataru yẹbedua nataakwaruphu onye ọphu ziru yẹbedua
tẹ ya bya."

Jisọsu ekfu l'ee-deru iya ye
(Mát 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 Jisọsu ekfuebelephu iphe ono l'ọ ha; ọkpoma echia ya taa. Yọ sụ ẹphe: "Kamẹnu;
tẹ ya karu unu: l'onye lanụ l'unu ha e-deru iya ye ndu achị nta iya l'ẹka."
22 Ndu ono, etsoje ụzo iya ono abya elegba onwẹphe ẹnya; l'ẹke egbe okfu ono
gbachiru ẹphe ẹnya; ẹphe ta ma onye ọphu bụ onye ookfuru ekfuru.
23 Onye lanụ lẹ ndu etsoje ụzo iya, bụ iya bụ onye ọphu Jisọsu katsụa oyeru obu bẹ
nọnyabekwanu iya ntse teke ono.
24 Sáyịmonu Pyita ajibuaru onye ono ẹnya; sụ iya t'ọ jịedu iya onye ookfuru.
25 Onye ono akafụa ọnonyabe Jisọsu ntse; sụ iya: "Nnajiufu; ?bụ onye bẹ iikfu ele
ẹnya?"
26 Jisọsu asụ iya: "L'ọ kwa onye onanu, ya a-nụ awawa buredi, ya tsutaru l'iphe-a,
eeri nri-a bẹ bụ onye ọbu." Yọ bya etsutawaphu awawa buredi ono; woru iya nụ
Júdasu, bụ nwatibe Sáyịmonu Isukáriyọtu.
27 Júdasu ataẹbelephu buredi ono; Sétanu epheba iya l'ẹhu. Jisọsu asụ iya:
"Ngwaa! Iphe, bụ iphe ịibya ememe; mee ya ẹgwegwa."
28 To nwe l'ẹphe ha l'eri nri ono, maru iphe kparu iya okfu okfu ono.
29 Ndu arịa lẹ keshinu ọphu ọ bụ Júdasu egudeje ẹkpa okpoga ẹphe; bẹ iphe Jisọsu
ekfuru iya bụ t'ọ zụtatsua iphe ẹphe e-gude eme kẹ ajị ọbu; m'ọ kwanu l'iphe Jisọsu
ekfuru Júdasu bụ t'ọ nụ ndu ụkpa iphe.
30 Ya ndono; yọ natatsụlephu awawa buredi ono; tụgbuwaphu; lụfushia. Yọ
bụwarunu ẹnyashi.

Ekemu ọphungu

31 Ya ndono; Júdasu alụfutsulephu; Jisọsu asụ: "Ọ bụ nta-a b'e koshiru ọdu-biribiri
kẹ Abụbu-Ndiphe. Ọ kwaphu l'ẹka iya b'e shi aphụ ọdu-biribiri kẹ Nchileke.

---

* **13:18 13:18** Egvu 41:9.

32 Ọo ya bụ; ọ -bụru lẹ Abụbu-Ndiphe meru t'a phụ ọdu-biribiri kẹ Nchileke; ọ kwaphụ ẹge ono bẹ yẹbedua, bụ Nchileke e-mekwaphu t'e shi iya l'ẹka phụ ọdu-biribiri kẹ Abụbu-Ndiphe; mbụkwaa nta-a nta-a.
33 Ụnwu iya yẹle unu ta anọhekwa ọphu baru nwishi. Unu a-chọkashilahaa ya; ọlobu iphe ya kfuru ndu Ju bẹ ya ekfuru unu nta-a: 'L'ẹke ya eje bẹ unu ta ahakwa kẹ t'unu bya.'
34 Ekemu ọphungu bẹ ya atụru unu! Unu yeru ibe unu obu; mbụ; t'ọ bụlekwaruphu ẹge ya yeru unu obu bẹ unu e-yeru iya ibe unu.
35 Ọ bụ obu ono, unu e-yeru ibe unu ono bẹ ndu ọdo e-shi maru l'unu bụ ndu etsoje ụzo iya."

Jisọsu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya
(Mát 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 Sáyịmonu Pyita ajị iya: "Nnajiufu; ?bụ awe bẹ ịila ọbu?"
Jisọsu asụ iya: "L'ẹke ya ala b'ẹ tịi dụkwa ike tsoru iya ala nta-a. Ọ kwa alakfuta bẹ ii-mekochaa lakfuta iya l'ẹke ono."
37 Pyita asụ iya: "?Bụ ngụnu mekwanuru iphe ya ta adụdu ike tsoru ngu nta-a? Mẹ ya e-swekwa ẹnya lẹ ndzụ iya l'okfu ẹhu ngu."
38 Jisọsu asụ iya: "?Ị sụru l'ii-sweghe ẹnya lẹ ndzụ ngu l'okfu ẹhu iya? Kamẹnu; tẹ ya karu ngu: tẹmanu tẹ oke-ọku nchi-abọhu raa ọra b'ị tụakwaru ẹgo ugbo ẹto l'ẹ tị madu onye ya bụ."

14

Ọo Jisọsu bụ ụzo,
e shi alakfu Nna

1 Jisọsu asụ ẹphe: "T'ọkpoma ba awakwa unu awawa. Unu woru onwunu ye Nchileke l'ẹka; unu ewokwaruphu onwunu ye yẹbedua l'ẹka.
2 L'ufu Nna iya bẹ ụlo, eebu ebubu ha l'igwe. Ndẹge ẹ -tọ dụru ẹge ono; ?nanụhunu ẹge ya g'e-me sụ unu lẹ ya ejeru unu omeru ẹke unu e-buru.
3 Teke ya jeru je emeeberu unu ẹke ọbu bẹ ya a-bya ọdo; bya eduta unu yeru onwiya; k'ọphu bụ: ẹke ya bu bẹ unu e-bukwaruphu.
4 Unu mawaru ẹke ya ala; bya amakwarụphu ụzo, ya shi ala iya."
5 Tọ́mosu asụ iya: "Nnajiufu; mẹ ẹphe ta makwa ẹke ọbu, ịila ọbu. ?Nanụ ẹge ẹphe meru maru ụzo, e shi ala ẹke ọbu?"
6 Jisọsu asụ iya: "L'ọo yẹbe Jisọsu l'onwiya bụ ụzo ono; bụru ọkpobe okfu ono; bya abụru ndzụ ono. Ẹ to nwekwa onye l'abyakfuta Nna, ẹ-ta bụdu l'ẹka yẹbe Jisọsu bẹ onye ọbu e-shi.
7 Nta-a, unu maru iya-a bẹ unu a-makwarụphu Nna iya. Dụbe nta-a bẹ unu mawaru Nna; bya aphụakwa iya."
8 Fílipu asụ iya: "Nnajiufu; koshi nụ ẹphe Nna ọbu; ẹge obu a-la ẹphe l'ọ̀rù iya."
9 Jisọsu asụ iya: "Fílipu; keshinu teke-wa bẹ unu l'iya shi nọduta; tị ma iya. Onye phụwaru yẹbedua phụakwaru Nna. ?Nanụhunu ẹge e meru; nggu asụ tẹ ya koshi unu Nna ọbu?
10 ?Ti kwetadu lẹ yẹbedua nọ Nna l'ime; Nna anọdu yẹbedua l'ime? Okfu, ya ekfujeru unu ta bụkwa ike kẹ ẹka iya bẹ ya egudeje ekfu iya. Ọ bụ Nna ono, bu iya l'ime ono eshije iya l'ime eje ozi iya.
11 Ọ bụlephu t'unu kweta lẹ ya nọ Nna l'ime; Nna anọdu yẹbedua l'ime. Ọ -dụkpoduanu; unu egude k'iphe ono, ya emeshi ono kweta okfu iya.

12 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'iphe bụ onye nọ yẹbe Jisọsu l'ẹka a-dụkwaphu ike
mee iphe-a, ya emeshi-wa. Onye ọbu a-kakpọkwaaru ome ọphu kariru ọwaa; kẹ lẹ
yẹbedua alakfuwa Nna.
13 Iphe bụkpo iphe unu shi l'ẹka iya sụ tẹ Nna meeru unu; bẹ ya e-meru unu; k'ọphu
ee-shi l'ẹka Nwa; phụ ọdu-biribiri kẹ Nna.
14 O -nwekpooru iphe unu shi iya l'ẹka sụ tẹ ya meeru unu; bẹ ya e-meru unu."

Ụkwa Ume-dụ-Nsọ

15 "Ọ -bụru l'unu yeru iya obu; unu mekotaje ekemu, ya tụru unu.
16 Ya e-kfuru Nna; yọ nụ unu Agbarike ọdo, a-nọduwaru swiru unu gbururu jeye
lẹ tutu yoyo.
17 Agbarike ono, Nna a-nụ unu ono bụ Ume-dụ-Nsọ; bụ iya bụ Ume k'ire-lanụ; bụ
onye ndiphe ta abyadụ bya anata; okfu l'ẹphe ta aphụdu iya; ẹphe ta ma iya. Obenu
l'unubẹdua maru iya; kẹ l'o bu ebubu l'ime unu. Ọ bụ ẹge ono bẹ ọo-nọduwaru l'ime
unu tụgburu.
18 "Ya ta ahakwa unu ẹka. Ya a-byakfutakwaa unu.
19 Ọ phọduru nwanshị nta-a; ndiphe ta aphụhe iya ọdo. Obenu l'unubẹdua a-phụ
iya. Keshinu ya nọ ndzụ bẹ unubẹdua a-nọkwaphu ndzụ.
20 Mbọku ono bẹ unu a-ma lẹ ya nọ Nna iya l'ime; unubẹdua anọdu yẹbedua l'ime;
yẹbedua anọdukwaphu unu l'ime.
21 "Ọ bụ onye maru ekemu ono, ya tụru ono; l'emekwaa ya phụ ememe bụ onye
yeru iya obu. Onye yeru iya obu bẹ Nna iya e-yekwaruphu obu. Yẹbedua l'onwiya
e-yekwaru onye ọphu obu; woru onwiya koshi onye ọbu."
22 Tọ dụ iya bụ; Júdasu; ẹ tọ bụkwa Júdasu Isukáriyọtu; asụ iya: "Nnajiufu; ?nanụ
ẹge ii-shi koshi ẹphe onwongu; tọo l'ọo ndiphe bẹ ii-koshi onwongu ọbu tọo?"
23 Jisọsu asụ iya: "Onye yeru iya obu emeje iphe ya ekfu. Nna iya eyeru iya obu.
Yẹbedua yẹle Nna iya abyakfuta onye ọbu; ẹphe l'iya eburu eburu.
24 Onye te yeduru iya obu te emejedu iphe ya ekfu. Ọdo bụ l'okfu-wa, unu anụ-wa
ta bụkwa okfu iya. Ọ kwa okfu Nna ono, bụ iya bụ onye ziru iya nụ ono.
25 "Ya kfukotaakwaru unu iphe-a l'ọ ha kpamu nta-a, unu l'iya nọkwadu.
26 Obenu lẹ Agbarike ono, bụ iya bụ Ume-dụ-Nsọ ono, Nna e-shi iya l'ẹka zitaru
unu ono e-zikotawaru unu iphemiphe ọbule; nyatakwaruphu unu iphemiphe ọbule,
ya kfuhawaru unu.
27 "Ọ bụ ẹhu-agu bẹ ya aharu unu. Ọ kwa ẹhu-agu nk'iya bẹ ya anụ unu. Ẹ tọ kwa
egbe ẹhu-agu, ndiphe anụje bẹ ya anụ unu. T'obu ba awakwa unu awawa; ọphu unu
atsụkwa egvu.
28 Unu nụwaru teke ya sụru unu: 'Lẹ ya alawaa; ọbu le ya a-byakfutakwaa unu
ọdo.' Ndẹge unu yeru iya obu; unu gẹga anọdu ete ẹswa lẹ ya alakfube Nna; kẹle
Nna ono ka yẹbedua.
29 Nta-a bẹ ya tụkookwa iphemiphe ọbule dojashiaru unu malẹ teke oo-mede;
k'ọphu bụ: teke o mederu t'unu kweta.
30 Ya te ekfuhekwaru unu okfu ogologo ọdo; kẹ l'onye ono, bụ iya bụ ishi, achị ndu
mgboko-a ono abya-wa. Ọ bụ; ?bụ ngụnu b'o me iya.
31 Ndiphe mafụtaje lẹ ya yeru Nna obu. Ọ bụ iya kparu iphe ya anọduje eme
iphemiphe ọbule ẹge o ziru iya ẹya."
Yo kfuebe ẹge ono; sụ ẹphe: "Ngwaa; unu gbeshi t'ẹphe lụfu l'ẹke-a."

15

Jisọsu bụ ọkpobe oshi vayịnu

1 Jisọsu asụ ẹphe: “Ọ bụ yẹbedua, bụ ọkpobe oshi vayịnu ono. Nna iya abụru onye
eletaje mgbo vayịnu ono ẹnya.
2 Iphe bụ ẹkali, kfụtaru iya l'ẹhu, ẹ-ta amịjedu nebyi bẹ ọokwafuje. Ẹkali ndu
ọphu amịje nebyi bẹ ọokochaje akọcha; k'ọphu ọo-dụ mma; kafụaru amịmi.
3 Okfu ono, ya kfuru nụ unu ono bẹ mewaru unu; unu adụ-gewa mma.
4 Unu nọdu iya l'ẹhu; tẹ ya nọdukwaphu unu l'ẹhu. Ọ bụ ẹge ẹkali-oshi vayịnu ta
amị-ghedu nebyi k'ẹka iya; ẹ-ba bụ l'ọ kfụtaru l'oshi vayịnu; bụkwaphu ẹge unu te
eyeghedu nebyi; ẹ-ba bụ l'unu l'iya tụgbaberu bụru nanụ.
5 “Ọo yẹbedua bụ oshi vayịnu ọbu; unubẹdua abụru ẹkali iya. Onye ọphu nọ
yẹbedua l'ẹhu; ya anọdu onye ọbu l'ẹhu; onye ono bụ onye a-mị nebyi mịshikpoo
ya ike; kẹ l'ẹ to nwekwa iphe unu a-dụ ike eme lẹ phuruphuru mẹ̀ yẹle unu 'abụdu
nanụ. 6 Iphe bụ onye ẹ-ta anọpyabedu iya l'ẹhu bẹ ee-tufa etufa l'ọ bụ ẹkali-oshi, a
kwafụru akwafụ; yọ kpọo nkụ. Egbe ẹkali ọphu dụ ẹge ono b'aa-chịta chịru ye l'ọku;
ọku ekepyashia ya.
7 Ọ -bụru l'unu anọpyabe iya l'ẹhu; okfu iya eburu unu eburu l'ẹhu b'ẹ to nwekwa
iphe dụ unu mma, unu sụru t'e meeru unu, ẹ te emeduru unu.
8 Ọwaa bụ ẹge ee-shi koshi ọdu-biribiri kẹ Nna iya: mbụ t'unu mịa nebyi mịshikpoo
ya ike; shi ẹge ono koshi l'unu bụ ndu etsoje ụzo iya.
9 Ọ bụ ẹge Nna yeru iya obu bụ ẹge ya yeru unu. Unu nọpyabelekwaphu l'obu
ono, ya yeru unu ono.
10 Ọ -bụru l'unu eme iphemiphe ọbule, ya kfuru unu t'unu meje bẹ unu a-
nọpyabekwaa lẹ n-yemobu nk'iya; mbụ ẹge ono, yẹbedua mekotaru iphe bụ iphe
Nna iya sụru iya tẹ ya mee; nọpyabe lẹ n-yemobu kẹ Nna iya ono.
11 “Iphe-a l'ọ ha bẹ ya tụkookwa kfukotaru unu; k'ọphu ẹhu-ọtso-ẹna nk'iya a-bụru
nk'unu; ọdo bụ t'ẹhu-ọtso-ẹna unu dzua edzudzu.
12 Ọwaa bụ iphe ya atụru unu ekemu iya; sụ: t'unu yeru ibe unu obu ẹge ya yeru
unu obu.
13 Ẹ to nwekwa egbe obu ọdo, madzụ e-yeru ibe iya, ka ọwaa: lẹ madzụ gude kẹ
okfu ẹhu ndu ọ̀nyà iya; swee ẹnya lẹ ndzụ iya; kweta anwụhu.
14 Unu bụgba ndu ọ̀nyà iya; mẹ unu emee iphemiphe ọbule, ya kfuru t'unu meje.
15 Ya te ekuhekwa unu ụnwu-ozi iya phẹ ọdo; lẹ nwozi ta amajẹkwa iphe nnajiufu
iya eme. Obenu lẹ ya kuwaru unu ndu ọ̀nyà iya phẹ; okfu l'iphemiphe ọbule, ya
nụtaru l'ọnu Nna iya bẹ ya mekotawaru t'unu maru.
16 Ẹ tọ bụkwa unubẹdua fọtaru iya. O gbe bụkwaru yẹbedua fọtaru unu dobe iche;
k'ọphu unu a-dụ l'ọ bụ oshi-ọmi; mịa nebyi, a-nọ gbururu jeye. Ọo ya bụ; iphe bụ
iphe unu shi iya l'ẹka sụ tẹ Nna nụ unu; bẹ ọo-nụ unu.
17 Ọwaa bụ ekemu, ya atụ anụ unu: unu yeru ibe unu obu.”

Ọkpo-ashị kẹ ndiphe

18 “Ndu mgboko -kpọo unu ashị; unu nyatakwa l'ẹphe vuhaoduru ụzo kpọo
yẹbedua ashị bẹ ẹphe kpọderu iya unu.
19 Ndẹge unu bụ ndu kẹ mgboko-a mẹ ndu mgboko eyekwarua unu obu; l'unu bụ
ndu nk'ẹphe. Obenu lẹ ya fọtaru unu lẹ mgboko-a dobe iche; unu ta abụhe nk'ẹphe.
Ọo ya meru iphe ẹphe kpọru unu ashị.
20 Unu nyatakwa okfu ono, ya kfuru unu ono: ‘Lẹ nwozi ta akajẹkwa nnajiufu iya.’
Ọ bụ ẹge ẹphe kparu yẹbedua ẹhu bụ ẹge ẹphe a-kpa unu. Ọ -bụru l'ẹphe te medu
iphe ya kfuru bẹ ẹphe te emekwa iphe unu ekfu.
21 Obenu l'iphe ono l'ọ ha bẹ ẹphe a-tụko emekota unu; okfu l'unu bụ nk'iya; ẹphe
ta ma onye ono, ya shi l'ẹka bya ono.

22 Ndẹge ọ -bụru lẹ ya ta byaru bya ekfuaru ẹphe okfu; m'ẹ tọ ga abụkwa ẹphe
ome iphe dụ ẹji. Obenu lẹ nta-a, ya byawaru-wa b'ẹ tọ dụhekwa iphe ẹphe e-gude
gọfu kẹ iphe dụ ẹji, ẹphe meru.
23 Iphe bụ onye ya dụ ashị bẹ Nna yẹbe Jisọsu dụkwaphu ashị.
24 Ndẹge ọ -bụru lẹ ya ta nọdudu ẹphe l'ifu mekota iphe ono, ẹ-ta dụdu onye ọdo,
a-dụ ike mee ya ono; m'ẹ tọ ga abụkwa ẹphe ome iphe dụ ẹji. Obenu lẹ nta-a bẹ
ẹphe gude ẹnya ẹphe phụkota iphemiphe ọbule ono, ya meshiru ono; kpọo ya ashị;
kpọkwaaphu Nna iya ashị.
25 Iphe ono vụru ẹge e deru iya l'ẹkwo ekemu: 'L'ẹphe kpọru iya ashị; l'ẹ-ba dụ
iphe, ya meru ẹphe.'
26 "Ya e-shi Nna iya l'ẹka zia Agbarike ono; yọ lakfuta unu. Agbarike ono bẹ bụ
Ume-dụ-Nsọ, bụ iya bụ Ume ire-lanụ ọphu shi Nna iya l'ẹka. Ọ -byalẹphu; yo kfua
okfu ẹhu yẹbe Jisọsu yeru unu.
27 Unubẹdua l'onwunu bụfukwaaphu ndu a-nọdu ekfu iphe unu gude ẹnya unu
phụa lẹ kẹ yẹbe Jisọsu; okfu lẹ ya l'unu shikpelephu lẹ mbụlembu nọduta.

16

1 "Ya kfushikotaakwaru unu iphe-a; k'ọphu ẹ te emedu unu t'unu shiswee ụzo.
2 Ndu Ju e-bufukwa unu t'unu ba abatajẹhe l'ụlo-ndzuko ẹphe. Teke ọbu abyaakwa;
teke bụ: onye gbujeru unu; yọo rịnu lẹ ya ejeru Nchileke ozi.
3 Iphe, kparu iphe ẹphe a-nọdu eme iya ẹge ono bụ l'ẹphe ta madu Nna; ẹphe ta
ma yẹbedua, bụ Jisọsu.
4 Ọle ya tụkookwa iphe-a l'ọ ha kfuaru unu; k'ọphu bụ: teke ono -rulephu; unu
anyatajẹ lẹ ya kfuhawaru iya unu."

Ozi, Ume-dụ-Nsọ ejeje

"Iphe-a bẹ ya te kfuhaakwaru unu l'ọdungu; okfu lẹ ya nọkwadua swiru unu.
5 Nta-a bẹ ya alakfuwa onye ono, bụ iya ziru iya tẹ ya bya ono. Obenu l'ẹ tọ dụdu
l'unu ha onye ajịjekpoo ya ẹke ya ala.
6 Yo gbe bụru lẹ ya kfuru unu iphe-a l'ọ ha bẹ ẹhu gbe rụ-shihu unu.
7 Ọle tẹ ya mekwaa ya t'o doo unu ẹnya; l'o gbe kakwaru unu mma lẹ ya laru. L'ọ
-bụru lẹ ya ta aladu bẹ Agbarike ono ta abyakfutakwa unu. Obenu lẹ ya -lalẹphu ẹke
ono bẹ ya e-zi iya t'ọ byakfuta unu.
8 Ọ -byalẹphu bẹ oo-koshi ndiphe l'ẹ tọ bụdu iphe ẹphe arị l'iphe dụ ẹji bụ; b'ọ
bụ; koshi ẹphe l'ẹ tọ bụdu iphe ẹphe rịru l'ọ bụ; mbụ odobe-ẹka-ndoo; b'ọ bụ;
koshikwaphu ẹphe l'ẹ tọ bụdu iphe ẹphe rịru l'ikpe Nchileke bụ; b'ọ bụ. Yo shi
ẹge ono koshi ẹphe l'ikpe nmaru ẹphe.
9 Oo-koshi ẹphe l'ẹphe meru iphe dụ ẹji; okfu l'ẹphe te woduru onwẹphe ye yẹbe
Jisọsu l'ẹka;
10 koshi ẹphe iphe bụ odobe-ẹka-ndoo kẹ Nchileke; kẹ l'ọo lẹ ya doberu ẹka ndoo
meru iphe ya alakfube Nna; unu ta abya l'aphụ iya ọdo.
11 Yo koshikwaphu ẹphe iphe ikpe Nchileke bụ; okfu l'onye ono, achị mgboko-a ono
b'e kpewaru ikpe.
12 "Okfu, ya gage ekfuru unu dụkpokwaa l'igwe. Ọlobu; ya -kfueberu iya unu; bẹ
ọo-paaru unu l'igwe nta-a.
13 Teke Ume-dụ-Nsọ, bụ iya bụ Ume ire-lanụ ono byalẹruphu bẹ ọo-tụko iphe bụ
ọkpobe okfu ono l'ọ ha kpọ-zikotaru unu ụzo iya; okfu l'ẹ tọ bụdu ike kẹ ẹka iya bẹ
oo-gude ekfu. Ọ bụlephu iphe o gude nchị iya nụa bẹ oo-kfuje. Yo kfukwaaruphu
unu iphe e-me nụ l'ụzo ifu.
14 Ọ bụ yẹbedua e-koshi unu ọdu-biribiri kẹ yẹbe Jisọsu; kẹ l'oo-wota iphe ọ nụru
iya l'ọnu bya akọoru unu.

15 Iphemiphe ọbule, bụ kẹ Nna bụkota kẹ yẹbe Jisọsu. Ọo ya meru iphe ya sụru
l'oo-wota iphe ọ nụru yẹbe Jisọsu l'ọnu bya akọoru unu."

Ndu raru ẹkwa; a-chị ọchi

16 "O wuduoduru nwanshị; unu ta aphụhe iya. A -nọkwaphu nwanshị; unu
aphụkwaa ya phụ ọdo."
17 Ndu etsoje ụzo iya aharu jịlahaa onwẹphe: "?Bụ egbe okfu ngụnu bẹ ookfuru
ẹphe ẹge ọwaa? O gbe sụ: 'L'o wuduoduru nwanshị; unu ta aphụhe iya. A -
nọkwaaphu nwanshị; unu aphụkwaa ya phụ ọdo;' byakwaphu bya asụ: 'Ya alakfube
Nna.' "
18 Ẹphe asụ: "?Bụkpohunua ole bụ kẹ: 'L'o wuduoduru nwanshị?' Ẹphe ta makwa
iphe ookfu."
19 Jisọsu amaru l'ẹphe abya iya ọji ajị; jị ẹphe: "?Unu ajị onwunu kẹ iphe-a, ya
shi kfua: 'L'o wuduoduru nwanshị; unu ta phụhe iya. A -nọkwaaphu nwanshị; unu
aphụkwaa ya phụ ọdo'?
20 Kamẹnu; tẹ ya karu unu: l'unu a-ra ẹkwa; gụa aphụ. Ọle ndiphe bẹ ẹhu a-nọdu
atsọ ẹna. Unu a-tsọ aphụ; ọbu l'aphụ unu ono a-ghọkwaru unu ọnu-ọchi.
21 Ọ bụ teke ime eme nwanyi bẹ ọonoduje ahụ iya ọku; okfu lẹ teke oo-je iphe-ẹhuka
nk'iya ruwaru. Obenu lẹ teke ọ mụfutaleruphu nwata ọbu; nwanyi ono azahashịa
iphe-ẹhuka ono, shi swiru iya nụ ono; telahaa ẹswa lẹ ya edobe akọ lẹ mgboko-a.
22 Ọ kwaphu ẹge ọ dụ unu ndono: nta-a bẹ unu nọ l'aphụ. Obenu l'ujiku lanụ bẹ
yẹle unu a-phụkwaa ọdo. Teke ono bẹ unu a-mụ ọnu-ọchi; to nwe onye a-nafụkwadu
unu ẹhu-ọtso-ẹna unu.
23 "O -rulephu teke ono b'ẹ tọ dụhekwa iphe unu ajị iya ajị iya. Kamẹnu; tẹ ya karu
unu: l'iphe bụ iphe unu shi l'ẹka iya sụ tẹ Nna nụ unu; bẹ ọo-nụ unu.
24 Ẹ tọ dụbukwaa iphe unu shi iya l'ẹka sụ t'a nụ unu byeyekwaa nta-a. Unu kfuru
Nchileke t'ọ nụ unu iphe mkpa iya dụru unu; ọo-nụ iya unu. Ọo ya bụ k'ọphu ẹhu-
ọtso-ẹna unu e-dzu edzudzu."

Jisọsu meekwaru mgboko eriri

25 "Ya gudewa ẹtu-okfu ẹtu-okfu kfuaru unu iphe-a. Ooruakwa teke ya te
egudehedu ẹtu ekfuru unu okfu; mbụ ya atọgbojeru unu okfu kẹ Nna iya ono t'ọ
daburu ifu.
26 O -rulephu teke ono bẹ unu ee-gude ẹpha iya; sụ tẹ Nna nụ unu iphe, mkpa iya
dụru unu. Ya ta sụkwa lẹ ya e-gude k'okfu ẹhu unu kfuru yeru iya.
27 Ishi iya bụ lẹ Nna l'onwiya yeru unu obu; okfu l'unu yeru yẹbedua obu bya
ekweta lẹ ya shi l'ẹke Nchileke nọ bya.
28 Ya shi l'ẹke Nna nọ byatashia lẹ mgboko-a. Nta-a bẹ ya ahawa mgboko-a alakfube
Nna."
29 Tọ dụ iya bụ; ndu etsoje ụzo iya asụ: "Aa-o! Mgbẹ nta-a b'ị tụko-wa iphemiphe
ọbule tọwashiaru ẹphe atọwashi; ẹ ti kfuhedu iya l'ẹtu ẹtu ẹge iikfuje.
30 Nta-a bẹ ẹphe maru l'ị makọtaru iphemiphe ọbule. Ẹ tọ gbahẹkwa kẹ t'o nweru
onye a-bya ajịde ngu njịkponu. L'ọo ya meru iphe ẹphe kwetaru l'i shi l'ẹke Nchileke
nọ bya."
31 Jisọsu ajị ẹphe: "?Unu kwetawaru nta-a?
32 Teke ọbu abyaakwa; mbụ l'o ruakwaru eruru teke aa-chịkashi unu nanụ nanụ;
onyenọnu alaa nk'iya; unu ahaa ya. Obenu lẹ ya ta anọdukwa nkịnyi iya; kẹle Nna
nọ swiru iya.
33 Ya kfuakwaru unu iphe-a; k'ọphu ẹhu a-dụ unu agu; mẹ unu l'iya -tụgbabe bụru
nanụ. Unu e-jekwa iphe-ẹhuka lẹ mgboko-a; ọlobu t'unu nwekwaru iya obu. Ya
meekwaru mgboko-a eriri; tụru okokooko kpua ya."

17

Jisọsu ekfu anụ Nchileke

1 Jisọsu ekfugelephu okfu ono; bya apalia ifu imeli; ele ẹnya l'igweli; sụ: "Nna; teke ọbu ruakwaru. Menua tẹ ndiphe phụ ọdu-biribiri kẹ Nwatibe ngu; k'ọphu Nwatibe ngu ono e-mekwaphu tẹ ndiphe phụ ọdu-biribiri nke ngu.
2 Ọ bụ nggu nụru iya ike; ya kakọta iphe bụ madzụ kpamukpamu; k'ọphu ọo-nụje ndu ono, i yeru iya l'ẹka ono ndzụ gbururu jeye.
3 Ndzụ gbururu jeye ọbu abụru t'ẹphe maru ngu; mbụ nggụbe onye, bụ nggu nwẹnkinyi ngu bụ ọkpobe Nchileke kpụ. Ẹphe amakwarụphu Jisọsu Kuráyisutu, bụ iya bụ onye ono, bụ nggu ziru iya t'ọ bya ono.
4 Ya nọokwa lẹ mgboko-a; koshi ndiphe ọdu-biribiri nke ngu; keshinu ya jedzuwaru ozi, ị sụru tẹ ya bya ejee ejedzu.
5 Nna; menua tẹ ya nọdu l'ọdu-biribiri ono, ya shihawa nọdu l'ifu ngu ono nta-a; mbụ l'ọdu-biribiri, nggu l'iya shiru lẹ mgboko ta dụbedua nọduta.
6 "Ya meekwaru ndu ono, ị fọtaru lẹ mgboko-a ye iya l'ẹka ono t'ẹphe maru ngu. Ọ bụ nggụbedua nwehawa ẹphe. Yọ bụru nggu yeru iya ẹphe l'ẹka. Ẹphe mekotaakwaru okfu ngu.
7 Nta-a bẹ ẹphe mawaru l'iphemiphe ọbule, ị nụru iya shi ngu l'ẹka;
8 okfu lẹ ya ziwaru ẹphe ozi ono, i ziru iya ono. Ẹphe anatawa iya; makwaruphu l'ọo ire-lanụ; l'ọ bụ l'ẹke ị nọ bẹ ya shi bya; bya ekwetakwaphu l'ọo nggu ziru iya tẹ ya bya.
9 "Ya ekfu anụ ngu l'okfu ẹhu ẹphe. Ẹ tọ bụkwa ndiphe bẹ ya ekfu anụ ngu l'okfu ẹhu ẹphe. Ọ kwa ndu ono, i yeru iya l'ẹka ono bẹ ya ekfu nk'ẹphe; okfu l'ẹphe bụ nke ngu.
10 Iphe bụ iphe bụ nk'iya bụkwaphu nke ngu. Iphe bụ iphe ọphu bụ nke ngu abụru nk'iya. Ọ kwa ẹphe ekoshi ọdu-biribiri nk'iya.
11 Lekwa lẹ nta-a bẹ ya alakfutaakwa ngu. Ya ta anọhekwa lẹ mgboko; ọbu l'ẹphebedua nọkwadua lẹ mgboko. Nna, dụ nsọ; gude ike ono, nọ l'ẹpha ngu ono kwakọbe ẹphe; mbụ ẹpha ngu ono, ị nụru iya ono; k'ọphu ẹphe a-bụru nanụ ẹge nggu l'iya bụ nanụ.
12 Teke ono, ya shi nọdu swiru ẹphe ono bụkwa ike, nọ l'ẹpha ngu ono, ị nụru iya ono bẹ ya shi gude kwakọbe ẹphe. Ya cheekwaru ẹphe; tọ dụ m'ọ bụ onye lanụ, phuhuru ephuhu; a gụfukwa onye lanụ ọphu bụ onye ọphu kụru ọgu eyifu. Nkiya adụkwanu ẹge ono; k'ọphu iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke e-rekota.
13 Obenu lẹ nta-a bẹ ya alakfutawa ngu. Iphe-a l'ọ ha bẹ ya tụkowa ekfushi nta-a, ya nọkwadua lẹ mgboko; k'ọphu ẹphe e-nweru ẹhu-ọtso-ẹna nk'iya l'obu ẹphe; nweru iya t'o dzua ẹphe edzudzu l'ẹhu.
14 Ya kfuwaru ẹphe okfu, shi ngu l'ọnu; ndiphe akpọo ẹphe ashị; okfu l'ẹphe ta bụdu ndu kẹ mgboko ọwaa; ẹge yẹbedua l'onwiya ta bụdu kẹ mgboko.
15 Ya te ekfukwa anụ ngu t'i wofu ẹphe lẹ mgboko; gbahaa t'ị kwakọbe ẹphe; t'ẹphe ba adalahụbua l'ẹka ẹjo Onye ono; mbụ Obutuswe.
16 Ọ bụkwaphu ẹge yẹbedua ta bụdu onye kẹ mgboko ọwaa bụ ẹge ẹphebedua ta bụdu ndu kẹ mgboko ọwaa.
17 Okfu ngu bụ ọkpobe okfu; gudenu ọkpobe okfu nke ngu ono mee ẹphe t'ẹphe bụru nke ngu.
18 Ọ bụkwaphu ẹge i ziru iya tẹ ya bya lẹ mgboko bụ ẹge ya ezikwaphu ẹphe t'ẹphe je lẹ mgboko.
19 Ọ kwa l'okfu ẹhu ẹphe; bẹ ya gude onwiya chịa ẹja; ẹge ee-shi t'ẹphebedua bụru ndu nke ngu ọgbodo abụru.

20 “Ẹ tọ bụkwa l'okfu ẹhu ndu ọwaa nkịnyi ẹphe; bẹ ya ekfu anụ ngu. Ya
ekfukwaphu anụ ngu l'okfu ẹhu iphe bụ ndu, nụru ozi-ọma ono, ẹphe ezi ono; woru
onwẹphe ye yẹbedua l'ẹka.
21 Ya ekfukwaphu anụ ngu t'i mee t'ẹphe bụru nanụ l'ẹphe ha. Nna; t'ọ bụleruphu
ẹge nggụbedua, bụ Nna nọ iya l'ẹhu; yẹbedua anọdu ngu l'ẹhu bụ ẹge ẹphe a-nọdu
ayi l'ẹhu bụru nanụ; k'ọphu ndiphe e-kweta l'ọ bụ nggu ziru iya tẹ ya bya.
22 Ọdu-biribiri ono, ị nụru iya ono bẹ ya wookwaruphu ye ẹphe l'ẹka; k'ọphu ẹphe
a-bụru nanụ ẹge nggu l'iya bụ nanụ.
23 Ya -nọdu ẹphe l'ime; nggụbedua anọdu iya l'ime; ọo ya bụ; ẹphe a-bụ-gheeru
nanụ ọgbodo abụru; k'ọphu ndiphe a-ma l'ọo nggu ziru iya; makwaruphu l'ọ bụ ẹge
i yeru iya obu bụ ẹge i yeru ẹphe.
24 “Nna; i wowaru ẹphe ye iya l'ẹka. Iphe ya ekfu abụru t'ọ bụru ẹke ya nọ bẹ ẹphe
a-nọkwaphu. Ọo ya bụ k'ọphu ẹphe e-gude ẹnya ẹphe phụ ọdu-biribiri nk'iya; mbụ
ọdu-biribiri, ị nụru iya; okfu l'i yeru iya obu b'e kederu mgboko.
25 Nggụbe Nna, bụ onye doberu ẹka ndoo; ndiphe ta makwa ngu. Obenu lẹ yẹbedua
makwaru ngu-a; ndu-a amaakwaru l'ọo nggu ziru iya tẹ ya bya.
26 Ya mewaru; ẹphe amaru ngu. Ya e-mekwaphu t'ẹphe magheeru ngu amaghe;
k'ọphu obu ono, i yeru iya ono a-nọdu ẹphe l'ẹhu; yẹbedua anọdukwaphu ẹphe
l'ẹhu.”

18

1 Jisọsu ekfuebetsua nụ Nchileke yẹle ndu etsoje ụzo iya ayịru tụgbua je adafụ azụ
nwa nggele Kídirọnu. Yo nweru mgbabu, nọ l'azụ nggele ono azụ iya ọphu. Jisọsu
yẹle ndu etsoje ụzo iya awụba lẹ mgbabu ono.
2 Júdasu, bụ iya bụ onye ọbu, e-deru iya ye ọbu bẹ mahaakwaruphu ẹke ono; kẹle
Jisọsu yẹle ndu etsoje ụzo iya edzukojehawa l'ẹke ono tekenteke.

Aakpụta Jisọsu
(Mát 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

3 Tọ dụ iya bụ; Júdasu egbeshi byatashia ẹke ono. Ndu ishi ndu achịjeru Nchileke
ẹja; mẹ ndu Fárisii eyeru iya ndu sọja ndu Rómu; bya eyeru iya ndu nche eze-ụlo
Nchileke; ẹphe l'iya atụko yịru. Ẹphe achịgbaaru urọku; chịru itsu-ọku; mẹ ngwa-
ọgu gude abya.
4 Jisọsu amahawaru iphe abya iya ememe; gbeshi jeshia ẹphe ndzuta; je ajị ẹphe:
“?Bụ onye bẹ unu achọ?”
5 Ẹphe asụ iya: “L'ọ bụ Jisọsu; ọphu Názarẹtu.”
Jisọsu asụ ẹphe: “L'ọ kwa yẹbedua bụ iya.”
Júdasu, bụ iya bụ onye ọbu, e-deru iya ye ọbu bẹ ẹphe l'iya vudokwaa l'ẹke ono.
6 Teke ono, Jisọsu sụleruphu ẹphe: “L'ọ kwa yẹbedua bụ iya ono” bẹ ẹphe tsọru
nyịkunyiku laa azụ; je adashịa l'alị.
7 Yọ jị ẹphe ọdo: “?Bụ onye bẹ unu achọ?”
Ẹphe asụ iya: “L'ọ bụ Jisọsu; ọphu Názarẹtu.”
8 Jisọsu asụ ẹphe: “Ya sụru unu l'ọo yẹbedua bụ iya. Ọ -bụru l'ọo ya bẹ unu achọ;
ọo ya bụ tẹ ndu ọwaa tụgbunua lashia.”
9 Ono abụru k'ọphu okfu, shi iya l'ọnu e-rekota, o kfuru; sụ: “Nna; ẹ tọ dụkwa m'ọ
bụ onye lanụ, phuhuru nụ lẹ ndu ono, i yeru iya l'ẹka ono.”
10 Ya ndono; Sáyịmonu Pyita eturu mma. Yọ mịa mma ono; gbua ohu eze onye ishi
ndu achịjeru Nchileke ẹja; kwata iya nchị ẹka-ụtara. Ẹpha ohu ono bụ Málukọsu.
11 Jisọsu asụ Pyita: “Mịru mma ngu ye l'ọbo. ?Ịiri lẹ ya ta angụ-ghedu iphe-
angụngu, nọ l'okoro iphe-ẹhuka ono, Nna iya nụru iya ono?”

Aakpụ Jisọsu akpukfu Ánasu

12 Ya ndono; ndu sọja ono; mẹ onye ishi ẹphe; mẹ ndu nche ndu Ju egude Jisọsu;
woru iya kee.
13 Ẹphe evuru ụzo kpụta iya kpukfube Ánasu. Ánasu bụ iya bụ nna nyee Káyafasu.
Yọ bụkwanuru Káyafasu bụ eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja k'afa onanu.
14 Ọ bụkwaphu Káyafasu ọwaa bụ onye ono, kfujeru ndu Ju l'ọ ka mma t'onye lanụ
nwụ-chiaru ọha ọnwu ono.

Pyita agọ; lẹ ya ta madu Jisọsu
(Mát 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

15 Sáyịmonu Pyita etsokwaphu Jisọsu; mẹkwaphu onye ọdo, yị lẹ ndu etsoje ụzo
Jisọsu. Onye ono, etsoje ụzo Jisọsu ono bẹ eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja
mahawaru. Ọo ya meru iphe o tsoru Jisọsu bahụ l'ụlo-ikpe l'ogbodufu eze onye ishi
ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono.
16 Pyita evudo l'ogbodufu l'ọnu-ụzo ụlo-ikpe ono. Onye ọphunanu, etsoje ụzo Jisọsu
phụ etso iya bahụ l'ụlo-ikpe ono; bụ iya bụ onye ono, eze onye ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja mahawaru ono. Onye ono alụfuta je ekfuru nụ nwata mgbọko, bụ iya
eche ọnu-ụzo ono nche. Yọ haa ya; yo duta Pyita dubata.
17 Nwata mgbọko ono, eche ọnu-ụzo ono asụ Pyita: "?Tị yịdunua lẹ ndu etsoje
nwoke-wa, e guderu-wa?"
Pyita asụ iya: "Tụswekwa; ẹ tọ kwa iya."
18 Ndu eezije ozi; mẹ ndu nche egude icheku mekwawa ọku; vudo gbaa ya
mgburumgburu; l'anya iya; kẹ l'oyi atsụkwa nụ. Pyita abya evudonyabe ẹphe l'ege
ẹka l'ọku.

Ánasu ajị Jisọsu ajị
(Mát 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

19 Ya ndono; eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja abya ajị Jisọsu kẹ ndu etsoje
ụzo iya; mẹ k'iphe ọonoduje ezi.
20 Jisọsu asụ iya: "Ya tụkowaru iphe ono l'ọ ha rawaru ndiphe tororo. Iphe ono, ya
ziru ono l'ọ ha bẹ ya nọdu l'ụlo-ndzuko ndu Ju; mẹ l'eze-ụlo Nchileke, bụ ẹke ndu Ju
edzukobeje zia. Ẹ tọ dụkwa iphe ya kfujeru l'edomi.
21 ?Bụ kẹ ngụnu b'i gude ajị ya ajị? Jịnu ndu nụru iphe ya kfuru; l'ẹphe marua iphe
ya kfuru ẹphe."
22 Jisọsu ekfulephu ẹge ono; onye lanụ lẹ ndu nche ono, vudonyabe iya nụ
agbakpọwaphu onwiya byiaru iya ẹya l'ishi nchị; sụ iya: "?Ị marua l'ọo eze onye
ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja bẹ ịigbakushi okfu ẹge ono?"
23 Jisọsu asụ: "Ọ -bụru l'o nweru ẹjo okfu, ya kfuru; kfunuaru iya edzudzu ọha-a.
Ọ -bụkwanuru l'iphe ya kfuru bụa ire-lanụ; ?nanụ ẹge e meru; nggu echi iya ẹka?"
24 Jisọsu anọdukwaphu l'eri ono, e keru iya ono; Ánasu asụ t'a kpụ-jeru iya
Káyafasu, bụ iya bụ eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja.

Pyita atụ ẹgo ọdo;
lẹ ya ta madụ Jisọsu
(Mát 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Sáyịmonu Pyita evudokwaphu l'iku ọku ono; l'ege ẹka l'ọku. A nọnyaa; ẹphe asụ
iya: "?Tị yịdunua lẹ ndu etsoje ụzo nwoke-wa?"
Pyita agọo; sụ: "Tụswekwa; ẹ tọ kwa iya."
26 Onye lanụ lẹ ndu ejeru eze onye ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ozi, bụ
abụbu nwoke ono, Pyita kwataru nchị ono ajị Pyita; sụ iya: "?Ya ta phụdunua nggu
l'iya l'ime mgbabu phụ?"
27 Pyita agọkwaaphu ọdo. Teke ono teke onophu; oke-ọku arawaphu ọra.

Jisọsu nọ l'ifu Páyileti
(Mát 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Ya ndono; ẹphe akpụfuta Jisọsu l'ụlo Káyafasu; kpụru iya jeshia l'ufu-eze gọvano,
bụ onye Rómu; l'achị ẹke ono. Yọ bụleruphu oswi nchi-abọhu. Obenu lẹ ndu Ju te
kwedu ọbahu l'ufu-eze gọvano; l'ẹke ẹphe eme t'ẹphe ba tụru nsọ; k'ọphu ẹphe a-
yịru lẹ ndu e-ri iphe Ajị Esweta ono.
29 Ya ndono; Páyileti alụfuta; jekfushia ẹphe l'etezi je ajị ẹphe: "?Bụ ngụnu bụ iphe
unu sụru lẹ nwoke-a meru?"
30 Ẹphe asụ iya: "L'ẹphe ta ga kpụtakwaru ngu nwoke-a; ndẹge ẹ to nweru ẹjo
iphe o meru."
31 Páyileti asụ ẹphe: "Unu kpụta iya unubẹdua je ekpee ya ikpe ẹge unu ekpeje
l'ome-l'alị unu."
Ndu Ju asụ iya: "M'a tụkwaru ẹphe ekemu t'ẹphe ba akfugbujeshi madzụ."
32 Iphe ono abụru k'ọphu iphe Jisọsu kfuru erekota; bụ iya bụ iphe ono, o kfuru;
gude kaa egbe anwụhu, ya a-nwụhu ono.
33 Páyileti abya abahụ l'ụlo-ikpe ono ọdo; bya ekua Jisọsu; sụ iya: "?Bụ nggụbedua
bụ Eze ndu Ju?"
34 Jisọsu ajị iya: "?Bụ nggụbedua tụtaru ọtu-ọma ajị iya ajị ono; tọo ndu ọdo kọru
ngu l'ọo iphe ya kfuru ndono?"
35 Páyileti asụ iya: "?Ya bụ onye Ju? ?Tọ bụdu ndu alị ngu; mẹ ndu ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja bẹ kpụru ngu bya anụ iya? ?Bụ ngụnu b'i meru?"
36 Jisọsu asụ iya: "Abụbu, ya bụ eze te shikwa lẹ mgboko-a. Ndẹge abụbu, ya bụ
eze shi lẹ mgboko-a; mẹ ndu etsoje ụzo iya awọta ọgu; k'ọphu ẹ ta ga akpụduru iya
nụ ndu Ju. Obenu l'abụbu, ya bụ eze te shidu lẹ mgboko-a."
37 Páyileti asụ iya: "Ha! ?Bụ iya bụ l'ị bụ eze tọo?"
Jisọsu asụ iya: "Ọ kwa nggu b'o shi ọnu. Ọ kwa tẹ ya bụru eze b'e gude mụa ya;
bụru iya bẹ ya gude bya mgboko; k'ọphu ya e-koshi ndiphe iphe bụ ọkpobe okfu.
Iphe bụ ndu etso ọkpobe okfu ono anọduje anụ olu iya."
38 Páyileti ajị iya: "?Bụkpo ngụnu bụ ọkpobe okfu?"

Eekpe Jisọsu nkfugbu
(Mát 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Ya ndono; Páyileti ekfuebe ẹge ono; lụfushia etezi je asụ ndu Ju ono ọdo: "L'ẹ tọ
dụkwa ẹjo iphe, ya phụru, o meru.
39 Obenu; keshinu ome-l'alị unu bụ tẹ ya tụfujeru unu onye mkpọro lanụ t'ọ laa;
m'a gbadẹlephu Ajị Esweta; ?ọ dụ unu tẹ ya haaru unu Eze ndu Ju?"
40 Ẹphe aswọ-lihu; sụ: "Waawa. Ẹ tọ bụdu onye ọwaa; ọ bụ Barábasu b'ịi-haru
ẹphe t'ọ la!" Barábasu ọbu, ẹphe sụru t'a haaru ẹphe ọbu; bụkwa onye anajẹ nfụ.

19

1 Tọ dụ iya bụ; Páyileti abya akpụta Jisọsu; sụ t'e chia ya ẹchachi.
2 Ndu sọja egude ogvu kpaa okpu-eze; kpube iya l'ishi; bya achịta uwe-nlọkpuru,
eke uswuswe yee ya.
3 Ẹphe abyakfuta iya l'ekfushi: "Ẹphe ekele ngu-o; nggụbe Eze ndu Ju!" Ẹphe
echikwa iya phụ ẹka.
4 Páyileti alụfutakwaphu ọdo bya asụ ẹphe: "Unu lekwa lẹ ya a-kpụfutakwaru
unu nwoke-wa; t'unu maru l'ẹ tọ dụdu ẹjo iphe ya phụru, o meru."
5 Ya ndono; Jisọsu alụfutashia; kpuru okpu-eze ono, e gude ogvu kpaa ono;
yekwaaphu uwe-nlọkpuru uswuswe ono. Páyileti asụ ẹphe: "Unu lekwa nwoke ọbu
ndọ-ọ."

6 Ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu nche aphụ l'iya phụ; chishia mkpu;
sụ: "Kpọpyabe iya l'oshi-osweru! Kpọpyabe iya l'oshi-osweru!"
Páyileti asụ ẹphe: "Unubẹdua; unu kpụta iya je akpọpyabe iya l'oshi-osweru. Lẹ
yẹbedua ta dụkwa ẹjo iphe ya phụru, o meru."
7 Ndu Ju asụ iya: "Lẹ keshinu o gude ọnu iya sụ l'ọo ya bụ Nwatibe Nchileke ọbu;
bụkwa t'a kfugbua ya; l'ọ kwa ẹge ekemu ẹphe kfuru ndono."
8 Páyileti anụebe iphe shi ẹphe l'ọnu; kafụaru ọtsu egvu.
9 Yọ bya abahụshia ọdo l'eze-ụlo ono; bya ajị Jisọsu: "?Ị bụnua onye awe?"
Jisọsu te yeru iya ọnu.
10 Yọ sụ iya: "?Tii yeduru iya ọnu? ?O doru ngu-a ẹnya l'ọo yẹbedua bẹ oore l'ọnu
iya? Ya -sụ t'a ha ngu; a haa ngu. Ya -sụ t'a kfugbua ngu; a kpọpyabe ngu l'oshi-
osweru."
11 Jisọsu asụ iya: "Ẹ tị gage nwekwa egbe ike onanu l'ẹke ya nọ; ndẹge ẹ tọ bụru
lẹ Nchileke, bu l'imigwe nụru ngu iya. Ọo ya bụ l'iphe dụ ẹji k'onye ono, deru iya ye
ngu l'ẹka ono bẹ kakwa nke ngu nshinu."
12 Páyileti anụlephu okfu ono; chọde ụzo, ya e-shi haa ya t'ọ laa. Obenu lẹ ndu Ju
ono chiru mkpu; sụ iya: "I -haa nwoke-a t'ọ laa; a maru l'ẹ ti tsohekwa lẹ ndu k'eze,
bụ Síza!"
13 Páyileti anụtsulephu iphe ono l'ọ ha; dufuta Jisọsu etezi; bya adụgaru l'aba-ikpe,
nọ l'ẹke ọbu, eekuje: "Ọnuno Mkpuma." Iphe eekuje iya l'okfu Híburu bụ Gábata.
14 Yo rudelephu l'ẹnyanwu-ogvuru-l'ishi lẹ mbọku nchi-abọhu a-bụru mbọku
ọbahu lẹ Ajị Esweta ono; Páyileti asụ ndu Ju: "Unu lekwa eze unu."
15 Ẹphe echishia: "Kfugbua ya! Kfugbua ya! Kpọpyabe iya l'oshi-osweru!"
Páyileti ajị ẹphe: "?Unu ekfu tẹ ya kpọpyabe eze unu l'oshi-osweru tọo?"
Ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja asụ iya: "Ẹphe te nwekwa eze ọdo; a gụfu eze,
bụ Síza."
16 Ya ndono; Páyileti akpụru Jisọsu nụ ndu sọja t'ẹphe je akpọpyabe iya l'oshi-
osweru.

Aakpọpyabe Jisọsu l'oshi-osweru
(Mát 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

17 Tọ dụ iya bụ; ẹphe akpụta Jisọsu; ẹphe l'iya ayịru tụgbua. Yọ bụru iya vu oshi-
osweru iya; vua ya jeye l'ẹke ọbu, eekuje Okpokoro Ishi. Iphe eekuje ẹke ono l'okfu
Híburu bụ Gọlugóta.
18 Yọ bụru l'ẹke ono bẹ ẹphe kpọpyaberu iya l'oshi-osweru. Ẹphe
kpọpyabekwaruphu unwoke labụ ọdo l'ẹke ono: onye lanụ l'ẹka iya ọwaa; onye
ọphu l'ẹka iya ọphu. Jisọsu anọdu ẹphe l'echilabu.
19 Páyileti abya edee iphe kfube l'oshi-osweru ono. Iphe, o deru bụ: "JISỌSU; ONYE
NÁZARẸTU; EZE NDU JU."
20 Igweligwe ndu Ju agụa iphe ono, Páyileti deru kfube l'oshi-osweru ono; kẹ l'ẹke
ono, a kpọpyaberu Jisọsu ono te tedu ẹnya lẹ mkpụkpu ono. Iphe ono, e deru ono
b'e deru l'okfu Híburu; mẹ l'okfu Látinu; mẹ l'okfu Giríku.
21 Ya ndono; ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Ju eje asụ Páyileti: "T'ẹ
b'o deshi l'ọ bụ 'Eze ndu Ju.' T'o dechia 'Lẹ nwoke-a sụru l'ọo yẹbedua bụ Eze ndu
Ju.' "
22 Páyileti asụ ẹphe: "L'iphe ya deru bẹ ya deekwaru."
23 Ndu sọja ono akpọpyabetsua Jisọsu l'oshi-osweru ono; bya achịta uwe iya; kee
ya ụzo ẹno. Onyenọnu lẹ ndu sọja ono ahata ụzo lanụ. Ẹphe abya achịtakwaphu
uwe ime ẹhu iya. Ono, bụ uwe ime ẹhu ono b'e shi l'imeli kpaa mkpalanụ ẹge ono
jeye l'ụzo alị. Ẹ to nwedu ẹke a gbagbabẹru iya agbagbabe m'ọo ẹkalanu.

24 Ndu sọja ono asụ ibe ẹphe: "T'ẹphe ba alakakwa iya alaka; t'ẹphe tuchia ya ẹnwa;
maru onye ọo-laru."* Iphe ono abụru k'ọphu iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke e-ree,
e deru; sụ:
"L'ẹphe kekashiru uwe iya l'ime onwẹphe.
Ọphube iphe ya eyeje l'ime ẹhu;
bẹ ẹphe tụru ẹnwa;
t'ẹphe maru onye a-chịta iya nụ."
Ọ bụ iphe ndu sọja ono meru ndono.
25 Ndu vudonyabe oshi-osweru Jisọsu ono teke ono bụ nne iya; mẹ nwunne nne iya
kẹ nwanyi; mẹ Méri, bụ nyee Kulọ́pasu; mẹ Méri kẹ Mágudala.
26 Jisọsu aphụlephu nne iya; mẹ onye ono, etsoje ụzo iya, o yeru obu ono ẹke ẹphe
vudonyabe ẹke ono; sụ iya: "Nwanyi; lekwa nwatibe ngu kẹ nwoke."
27 Yọ sụkwaphu onye ono, etsoje ụzo iya ono: "Lekwa nne ngu." Shitakpelephu
mbọku ono; onye ono, etsoje ụzo Jisọsu ono eduta Méri lashia nk'iya yẹle iya eje
eburu.

Anwụhu Jisọsu
(Mát 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 Onanu emeebetsua; Jisọsu amaru l'iphemiphe ọbule gvụkotawaru; yọ sụ: "Lẹ
mini agụ iya." Iphe ono abụkwaruphu k'ọphu iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke e-
rekota ẹge e deru iya.
29 Yo nweru ite, sụru l'ẹke ono, mẹe vayịnu, shihuru ụka jiru iya ejiji. Ẹphe ewota
ẹgwo-ncha tsẹe lẹ mẹe ono, shihuru ụka ono; bya ewota iya tsebe l'ọnunu ẹkali-oshi
isopu; machịaru iya t'o rua ya l'ọnu.†
30 Jisọsu angụtalephu mẹe ono, shihuru ụka ono; sụ: "Ọ gvụwaru!"
Yọ tụa ishi kpokongu; tubua ume.

Aanmafu Jisọsu mgberemẹku

31 E meebetsua; ndu Ju arọo Páyileti t'ẹphe je akụ-kwoshia ndu ono, a kpọpyaberu
l'oshi-osweru ono ọkpa; ẹge aa-patsushi ẹphe; vufu. Iphe kparu iya nụ abụru lẹ
mbọku ono bụ mbọku, nchi-abọhu iya a-bụru mbọku ọtu-ume; ẹphe emekwanu
t'odzu ba akpọgbaaru l'oshi-osweru lẹ mbọku ọtu-ume; keshinu ọphu mbọku ọtu-
ume onanu bụ mbọku ọtu-ume ọphu dụ iche l'ajị ẹphe ono.
32 Ya ndono; ndu sọja ono abya akụ-kwoshia onye k'ivuzọ ọkpa; kukwoshikwaaphu
onye ọphu; bụ iya bụ ndu ono, a tụkoru ẹphe lẹ Jisọsu kpọpyabe l'oshi-osweru ono.
33 Ẹphe erua ẹke Jisọsu nọ; phụa l'o gbe nwụhuhawaru. Ẹphe ahaa ya; ẹphe ta
kukwoshihe yẹbedua ọkpa.
34 Obenu l'onye sọja lanụ wotaru arwa; sụa ya lẹ mgberemẹku. Teke onophu; mee
yẹle mini agbaa ẹghirigha; shi l'ọnya arwa ono l'awụshi patapata.
35 Ọ kwa onye phụru teke iphemiphe ọbule-a mekotaru bẹ kfuru ẹge ọ dụ. Iphe
ono, o kfuru ono bụkotakwa ire-lanụ. Yẹbedua l'onwiya makwarụa l'ọo ire-lanụ mbụ
iphe ya ekfu. Ọo ya bụ t'unubẹdua kwetakwaphu.
36 Iphe ono l'ọ ha mekotaru; k'ọphu iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke e-re, e deru;
sụ: "L'ẹ tọ dụkwa ọkpu iya m'ọo nanụ, ejihu ejihu."
37 O nwekwaruphu ẹke ọdo, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "L'ẹphe e-gude ẹnya
ẹphe lee onye ono, ẹphe sụru arwa ono."

Eeli Jisọsu
(Mát 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

---

* **19:24 19:24** Egvu 22:18. † **19:29 19:29** Egvu 69:21; Mát 27:48; Mak 15:36; Luk 19:28-29.

38 E metsua; Jósẹfu, bụ onye Arimatíya ejekfube Páyileti; je arọo ya tẹ ya pata odzu
Jisọsu. Páyileti ekweta t'ọ pata iya. Ya ndono; yo je apatsuta iya pata pafụ. Jósẹfu
bụkwaphu onye etso ụzo Jisọsu; ọbu l'ootso iya lẹ mpya; l'ẹke ọotsu ndu Ju egvu.
39 Nikodímọsu abyakwaphu. Nikodímọsu bụ iya bụ nwoke phụ, byakfutajeru Jisọsu
l'ẹnyashi phụ. Ya ndono; yọ byatashia; gude mẹeru, a gwakọberu alozu. Manụ ono
eshi mkpọ nshinu. E -wota manụ ono tukobe l'igwe, aatụje ẹra iphe bẹ ẹra iya hakwa
l'ọ bụ ẹra ẹkpa únú labụ.
40 Ẹphe eje apatsuta odzu Jisọsu; bya egude ẹkwa ọcha, bụ ẹkwa-odzu yẹle manụ
ono, eshi kwẹkwekwe ono gude kwaa ya; bụ iya bụ ẹge ndu Ju akwajẹ odzu l'ome-l'alị
ẹphe.
41 L'ẹke ono, ẹphe kpọpyaberu Jisọsu l'oshi-osweru ono b'o nweru mgbabu,
nọnyabe iya nụ. O nweru ili, dụ l'ọ bụ ọgba, a waru k'ọphungu lẹ mgbabu ono.
Ili ono b'ẹ te libua odzu ọdo.
42 Ya ndono; ẹphe apata Jisọsu je eye l'ẹke ono; keshinu mbọku ono bụwa mbọku
nchi-abọhu iya a-bụru mbọku ọtu-ume; ili ono anọdufua ntse l'ẹke ono.

20

Jisọsu shi l'ọnwu eteta
(Mát 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

1 Yo rua l'ụtsu mbọku Sonde lẹ nchi-abọhu dụkwadu gẹrigeri; Méri kẹ Mágudala
abyatashia l'ili ono teke ọchi nọkwadua; bya aphụa lẹ mkpuma ono, e gude bechia
ọnu ili ono b'e swifuwaru.
2 Yo gude ọso gbakfu Sáyịmonu Pyita; mẹ onye ọphunanu, etsojekwaphu ụzo
Jisọsu, Jisọsu yeru obu phụ; je asụ ẹphe: "L'a pafụakwaru Nnajiufu l'ili ono; tọ
bụ l'ẹphe maru ẹke a tọgboru iya."
3 Pyita yẹle onye onanu, etsojekwaphu ụzo Jisọsu ono egbeshi; tụgbua jeshia l'ili
ono.
4 Ẹphe ẹbo atụko gude ọso; ọbu l'onye onanu, etsojekwaphu ụzo Jisọsu ono
gbagharu Pyita; vuru iya ụzo gbarua ili ono.
5 Yọ bya efurita efurita; nyoo ime ili ono; phụa ẹkwa ọcha ono, e shi gude kwaa
Jisọsu ono; l'ẹke ọ wụshiru l'ẹke ono. Obenu l'ẹ tọ bahụdu l'ime ili ono.
6 Tọ dụ iya bụ; Sáyịmonu Pyita etsowa iya-a l'azụ; rua bya abahụ l'ime ili ono; bya
aphụa ẹkwa ọcha ono ẹge ọ wụshiru;
7 mẹ ẹkwa ono, e shi gude phuchia ya ishi ono. Ẹkwa onanu yẹle ẹkwa ọcha phụ ta
wụshikwaru l'ẹkalanu. A phụkowanu ẹkwa onanu, shi nọdu iya l'ishi phụ aphụko;
dobe iche.
8 Tọ dụ iya bụ; onye ono, etsojekwaphu ụzo Jisọsu, vuru ụzo gbarua ili ono abya
abahụkwaphu; bya egude ẹnya iya phụa; kweta.
9 Byeye teke ono b'ẹ to gbe edokwa-a ẹphe ẹnya; mbụ iphe ono, e deru l'ẹkwo okfu
Nchileke, sụru lẹ Jisọsu shifutaje l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono.
10 Tọ dụ iya bụ; ụmadzu labụ ono, etsoje ụzo Jisọsu ono atụgbua; onyenọnu alashia
nk'iya.

Jisọsu ekoshi onwiya
Méri kẹ Mágudala
(Mát 28:9-10; Mak 16:9-11)

11 Méri evudo l'iku ili ono; ara ẹkwa. Yọ ranyaa ẹkwa; bya efurita efurita; nyoo
ime ili ono;
12 bya aphụa ojozi-imigwe labụ, yeru uwe ọcha; dụgaru l'ẹke ono, e shi nyobe odzu
Jisọsu ono: onye lanụ adụgaru l'ụzo ishi; onye ọphu adụgaru l'ụzo ọkpa.
13 Ẹphe ajị iya: "Nwanyi; ?bụ ngụnu bẹ ịiraru?"

Yọ sụ ẹphe: “L'ẹphe pataru odzu Nnajiufu iya; ya ta ma ẹke ẹphe pataru iya; tọgbo.”
14 Ekfukfu, ookfukwadu iya-a; yọ ghachiwaphu; phụa Jisọsu ẹke o vudo. Obenu l'ẹ
tọ madu l'ọo Jisọsu.
15 Jisọsu asụ iya: “Nwanyi; ?bụ ngụnu bẹ ịiraru; ?bụ onye bẹ ịicho?”
Méri edobenu l'ọo onye eche mgbabu ono; sụ iya: “Ọ -bụru nggu pataru iya; byiko;
tụnuru iya ọnu ẹke ị paru iya je atọgbo; tẹ ya je apata iya.”
16 Jisọsu ekuwa iya phụ: “Méri!”
Méri abya aghachi; gude okfu Híburu sụ iya: “Rabónayi;” bụ iya bụ O-zi-iphe.
17 Jisọsu asụ iya: “T'ẹka ngu bẹ erukwa iya l'ẹhu; lẹ ya ta alarukwaa l'imigwe
jekfube Nna iya. Ọlobu; tụgbua je ekfuru ụnwunna iya phẹ lẹ ya alawa l'imigwe
alakfube onye ono, bụ Nna iya; bụru Nna unu ono; mbụ iya bụ onye ono, bụ Nchileke
iya; bya abụkwaruphu Nchileke unu ono.”
18 Ya ndono; Méri kẹ Mágudala ejekfube ndu ono, etsoje ụzo Jisọsu ono; sụ ẹphe:
“Lẹ ya gudeekwa ẹnya iya ẹphe ẹbo phụ Nnajiufu; l'ọ kwa iya ziru ozi ono.”

Jisọsu ekoshi onwiya; ndu etsoje iya nụ
(Mát 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

19 Yo be l'urẹnyashi mbọku mbụ l'idzu, bụ iya bụ mbọku Sonde; ndu etsoje ụzo iya
aswọ-chishikota iphe l'ụlo, ẹphe dọkoberu; l'ẹke ẹphe atsụ ndu Ju egvu. A bya ele
ẹnya; Jisọsu anọduwa l'ẹke ono; kele ẹphe; sụ ẹphe: “T'ẹhu dụkwa unu agu.”
20 Yo keletsua ẹphe; bya ekoshi ephe ẹka iya ẹphe ẹbo; koshikwaphu ẹphe
mgberemẹku iya. Ẹhu atsọo ndu etsoje ụzo iya ẹna teke ono, ẹphe phụru Nnajiufu
ono.
21 Yọ sụ ẹphe ọdo: “T'ẹhu dụkwa unu agu. Ọ bụ ẹge Nna iya ziru iya; ya abya-wa;
bụ ẹge ya ezi unu t'unu je.”
22 Yo kfutsua ẹge ono; bya atụshi ẹphe Ume; sụ ẹphe: “Unu nata Ume-dụ-Nsọ.
23 Iphe, bụ onye unu gụru nvụ l'iphe dụ ẹji, o meru bẹ Nchileke gụakwaruphu nvụ.
Onye unu ta gụduru nvụ l'iphe dụ ẹji, o meru bẹ Nchileke ta agụkwaru nvụ.”

Tọ́mosu; ọ-phụ-l'ẹnya-o-kwe

24 Ya ndono; Tọ́mosu ọphu eekuje Ejima ta nọ l'ẹke ono teke ono, Jisọsu byaru ono.
Tọ́mosu yịkwa l'ụmadzu iri l'ẹbo ono, etsoje ụzo Jisọsu ono.
25 Tọ dụ iya bụ; e meebetsua; ndu ọphunanu, ẹphe l'iya etsojekwaphu ụzo Jisọsu
phụ asụ iya: “L'ẹphe phụakwaru Nnajiufu ọbu.”
Tọ́mosu asụ ẹphe: “Lẹ ya te ekwetakwa; gbahaa lẹ ya gude ẹnya iya phụ ichii
nturu ono l'ọbechere-ẹka iya; mbụ rụa mkpụshi-ẹka iya l'ẹnya nturu ono l'ẹka iya;
pyokwaaphu ẹka iya lẹ mgberemẹku iya. Ọ dụdu bẹ ya te ekwetakwa.”
26 Ya ndono; a nọlephu abalị ẹsato; ndu etsoje ụzo iya edzukokwaa ọdo l'ụlo; ẹphe
lẹ Tọ́mosu. A tụko ụlo swọ-chishia aswọ-chishi. Jisọsu abyalẹ-ẹ bya evudo ẹphe
l'echi; kele ẹphe ekele; sụ ẹphe: “T'ẹhu dụkwa unu agu.”
27 Yo kfuebe ẹge ono; bya asụ Tọ́mosu: “Ngwaa; rụa ya mkpụshi-ẹka ngu l'ẹka;
nggu emee ya ẹka lẹ mgberemẹku. Tọ́mosu; ba abụhe e-kwe-lẹ-te-kwe. Kwetaje.”
28 Tọ́mosu asụ iya: “Nnajiufu mu; mbụ Nchileke mu!”
29 Jisọsu asụ iya: “?Bụ okfu l'ị phụru iya kparu iphe i kwetaru? Ọnu-ọma bụ kẹ
ndu ẹ-ta phụdu iya nụ; kwetale-e.”

Iphe e dedoru ẹkwo-a

30 Jisọsu meshikwaruphu igweligwe iphe ọdo, dụgbaa biribiri, ẹ t'e dedu l'ẹkwo-a;
l'ifu ndu etsoje ụzo iya.

31 Obenu lẹ ndu ọwaa, e deru-wa; b'e deru; k'ọphu unu e-kweta l'ọo Jisọsu bụ
Kuráyisutu ọbu, Nchileke kweru ụkwa iya ọbu, bụ iya bụ Nwatibe Nchileke; mẹ
t'unu woru onwunu ye iya l'ẹka; k'ọphu unu e-shi iya l'ẹka nweru ndzụ.

21

Jisọsu ekoshi onwiya ụmadzu ẹsaa lẹ ndu etsoje ụzo iya

1 E metsua; Jisọsu ewofuaru onwiya koshi ndu etsoje ụzo iya l'iku Eze Ẹnyimu
Tayibériyasu. Ọwaa ẹge o meru:
2 Lẹ Sáyịmonu Pyita yẹle Tọ́mosu, ọphu eekuje Ejima; mẹ Natániyelu kẹ Kéna lẹ
Gálili; mẹ ụnwu Zébedi ẹphe ẹbo; mẹfua ụmadzu ẹbo ọdo lẹ ndu etsoje ụzo Jisọsu
tụko nọdu l'ẹkalanu.
3 Sáyịmonu Pyita asụ ẹphe: "Yẹbedua ejeekwa ogbu ẹma."
Ẹphe asụ iya l'ẹphe e-tsokwa iya. Ẹphe egbeshi; je awụba l'ụgbo; tụgbua. Obenu
l'ẹnyashi ono b'ẹ to nwedu m'ọ bụ ụba, ẹphe pyaru ishi.
4 Nchi abọhudelephu; Jisọsu abya evudo l'ọnu-mini ono. Obenu lẹ ndu etsoje ụzo
iya ta madu l'ọ bụ iya.
5 Yọ sụ ẹphe: "Ụnwu mu; ?o nweru iphe unu gbutaru?"
Ẹphe asụ iya l'ẹ tọ dụkwa.
6 Yọ sụ ẹphe: "Unu ghaa ntofu unu l'ụzo ẹka-ụtara ụgbo ono; gbuta ẹma." Ẹphe
abya aghaa ntofu ono; ẹphe ta dụ ike kpụbata iya l'ụgbo; l'ẹke ẹma, ẹphe gburu
kfụbe ọswa ha igwe.
7 Ya ndono; onye onanu etsoje ụzo Jisọsu, Jisọsu yeru obu ono asụ Pyita: "L'ọ kwa
Nnajiufu!" Sáyịmonu Pyita anụlephu l'ọ bụ Nnajiufu; chịta uwe iya yekebe; l'ẹke o
shi yeshia ya; bụru lẹ mini ono voo; gvufushia.
8 Ndu etsoje ụzo iya ndu ọphu akwaa l'ụgbo ono; akpụ ntofu ono, ẹma jiru tụngu
ono akpụfuta eli nggodo; l'ẹke ẹphe ta nọhedu ote-ẹnya l'eli nggodo. Ẹphe nọwa
iya-a ntse ntse iphe ha l'ọ bụ ụkporo ntụ-ọkpa iche iche ugbo ise.
9 Ẹphe enyifutalephu nggodo; phụa ọku, e gude icheku mekwaa l'ẹke ono. Ẹphe
aphụa ẹma, daburu l'ọku ono; phụkwaaphu buredi.
10 Jisọsu asụ ẹphe: "Unu hata ẹma ọbu, unu gburu ọbu gude bya."
11 Sáyịmonu Pyita eje abahụkwa l'ụgbo ono; je akpụfuta ntofu ono eli nggodo. Iphe
jiru iya nụ abụleruphu okporokpo okporokpo ẹma. Ẹma, nọ iya nụ l'ọ ha tụko dụ
ụkporo ẹma ẹsaa l'ẹma iri l'ẹto. E gudekwaru l'ẹma, nọ lẹ ntofu ono ha nshinu; ntofu
ono ta dụkwa m'ọ ẹke ọ taru kịngu.
12 Jisọsu asụ ẹphe: "Unu bya akpọo ụchi." To nwe ndu ono, etsoje ụzo iya ono
onye tụru iya ama k'ọji iya onye ọ bụ; l'ẹke ẹphe tụko mawaru l'ọ bụ Nnajiufu.
13 Jisọsu abya ewota buredi ono nụ ẹphe; nụfukwaaphu ẹphe ẹma ono.
14 Ekoshi ono, o koshiru ẹphe onwiya ono kweekwa ugbo ẹto, o woru onwiya koshi
ndu etsoje ụzo iya l'o shitsua l'ọnwu teta nọdu ndzụ.

Jisọsu yẹle Pyita

15 Ẹphe eriebe ọkpuchi ono; Jisọsu eku Sáyịmonu Pyita: "Sáyịmonu; nwatibe Jọnu;
?ị ka iya oyeru obu karia ẹge ndu ọwaa l'ẹphe ha yeru iya?"
Pyita asụ iya: "Iyee; Nnajiufu; ị mawaru lẹ ya yeru ngu obu."
Jisọsu asụ iya: "Nụje ụnwu atụru iya nri."
16 Yọ bya eku iya k'ugbo ẹbo; sụ iya: "Sáyịmonu; nwatibe Jọnu; ?i yeru iya obu?"
Pyita asụ iya: "Iyee; Nnajiufu; ị mawaru lẹ ya yeru ngu obu."
Jisọsu asụ iya: "Letaje atụru iya ẹnya."
17 Yọ byakwaphu bya ekua ya k'ugbo ẹto; sụ: "Sáyịmonu; nwatibe Jọnu; ?i yeru
iya obu?"

Ẹhu adalẹphu Pyita kọo; kẹle Jisọsu jịru iya k'ugbo ẹto; ?m'o yeru iya obu? Yọ sụ iya: “Nnajiufu; nggụbedua l'onwongu makọtaru iphemiphe ọbule; ị maru lẹ ya yeru ngu obu.”

Jisọsu asụ iya: “Nụje atụru iya nri.”

18 Sụ iya: “Kamẹnu; tẹ ya karu ngu: lẹ teke ọ bụ ngu l'ikoro b'ọ bụ nggu egbeshije; wota ẹkwa ngu weru; lọbe jeshia ẹke, dụ ngu mma. Obenu lẹ teke ị kahụleruphu bẹ ii-chili ẹka ngu ẹphe ẹbo; onye ọdo abya ewebe ngu ẹkwa; duta ngu jeshia ẹke ta dụdu ngu k'ejeje.”

19 Okfu ono b'o kfuru gude koshi egbe ọnwu, Pyita a-nwụ; gude koshi ọdu-biribiri Nchileke. Jisọsu ekfuebe ẹge ono; sụ Pyita t'o tsoru iya.

Jisọsu yẹle onye ọphunanu, etsojekwaphu ụzo iya phụ

20 Pyita abya aghaa ẹnya; phụ onye ọphunanu, etsojekwaphu ụzo Jisọsu, Jisọsu yeru obu phụ; l'ẹke ootso ẹphe. Ọ bụ iya bụ onye ono, nọnyabe Jisọsu teke ono, ẹphe eri nri-ẹnyashi phụ; bụ iya jịru iya; sụ: “Nnajiufu; ?bụ onye bụ onye ọbu, e-deru ngu ye ọbu?”

21 Pyita aphụ l'iya phụ; sụ Jisọsu: “Nnajiufu; ?nanụ ẹge kẹ onye ọwaa dụ?”

22 Jisọsu asụ iya: “Ọ -bụru l'ọ bụ uche-obu yẹbe Jisọsu l'ọo-nọdu ndzụ jeye teke ya a-bya ọdo; ?nke ngu bụ ole. Ọ bụlephu t'i tsoru yẹbe Jisọsu.”

23 Ya ndono; ụnwunna ekfulahaa iphe ono, o kfuru ono; l'onye onanu, etsojekwaphu ụzo Jisọsu ono ta anwụhuhedu anwụhu. Obenu l'iphe Jisọsu kfuru ta bụkwa l'ẹ tọ nwụhuhedu anwụhu. Iphe o kfuru bụ: “Ọ -bụru uche-obu yẹbe Jisọsu l'ọo-nọdu ndzụ jeye teke ya a-bya ọdo; ?nke ngu bụ ole.”

24 Ọ bụ onye ono, etsojekwaphu ụzo Jisọsu ono bụ iya bụ onye ekfu iphe o gude ẹnya iya phụa l'iphe-a l'ọ ha. Ọ kwa iya phụ deru iphemiphe ọbule-a. Ayi maru l'iphe o kfuru bụkota ire-lanụ.

Mkpọ-chi ishi iya

25 O nwekwaruru igweligwe iphe ọdo, Jisọsu meshiru. Ẹge ọ dụ mu bụ lẹ ndẹge e jeru t'a tụko iya l'ọ ha dekota l'ẹkwo nanụ nanụ; mẹ mgboko-a l'ọha ta ge edzukwa odobe ẹkwo, e dekotaru iya.

Ozi, Ndu Ishi-Ozi Jeru

1 Onye-ukfu-l'ọha, bụ Tiyọ́filosu; ẹkwo, mu vu ụzo deeru ngu bẹ mu deru iphe bụ
iphe Jisọsu meru; mẹ iphe bụ iphe o ziru l'ọ ha shitakpo lẹ mbụ;
2 jeye teke Nchileke wobaru iya l'imigwe. Ọ byaru bya ala l'imigwe; yo shi l'ẹka
Ume-dụ-Nsọ karụ ndu ono, ọ fọtaru t'ẹphe bụru ndu ishi-ozi iya ono iphe ẹphe e-me.
3 O jeru iphe-ẹhuka; bya anwụhu; nwụhutsua; bya eteta nọdu ndzụ. Yọ bya anọo
ụkporo abalị labụ. L'ime ụkporo abalị labụ ono b'o woru onwiya koshi t'ẹphe maru
lẹ ya nọ ndzụ. O koshibetaru ẹphe onwiya; k'ọphu ẹ-to nwedu ẹphe onye atụ ẹgo
kẹ wo: ?a maru m'ọ nọo ndzụ. Ẹphe gude ẹnya ẹphe phụa ya; yo kfuaru ẹphe ẹge
Nchileke, bụ eze e-shi medzua iphe ọ watawaru ememe.
4 Yo nweru teke ẹphe l'iya nọkobe; yọ sụ ẹphe: “Unu ba alụfukwa lẹ Jerúsalemu.
Unu nọdukwa kwabẹru iphe ono, Nna sụru lẹ ya a-nụ ono, bụ iya bụ iphe-ọma-wa,
ya kfuru unu-wa.
5 Lẹ Jọnu gude mini mee baputizimu; ọ bụ l'a -nọlephu nwa abalị olemole nta-a bẹ
ee-gude Ume Nchileke mee unu baputizimu.”
6 Ya ndono; ndu ishi-ozi ono edzukobelephu ẹphe lẹ Jisọsu; ẹphe ajị iya: “Nnajiufu;
?ọ gbawaru teke ịi-nuphu ndu Ízurẹlu alị-eze ẹphe ọbu azụ tọo?”
7 Jisọsu asụ ẹphe: “L'ẹ tọ gbadu unu l'ọma mbọku ọbu mẹ teke ọbu, Nna iya gudewa
ẹka iya tụa l'onwiya.
8 Obenu lẹ Ume-dụ-Nsọ a-bya unu l'ẹhu; mee unu; unu eshihu ike; k'ọphu unu e-je
Jerúsalemu; jee Judíya; jee Saméríya; jekotakpoo ẹkemeke ọbule lẹ mgboko gbaa
mgburumgburu; je ekfua iphe unu phụru, meru l'ẹhu iya.”

Jisọsu ala l'imigwe
(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

9 Yo kfugetsulephu ẹge ono; ẹphe atụko ele iya ẹnya; Nchileke ewolia ya; urukpu
eworu iya domia.
10 Ẹphe evudo elekwadua ẹnya l'akpamigwe l'ẹke ono l'o mihugetsuaru ono;
unwoke labụ, yeru uwe ọcha abya evudonyabe ẹphe;
11 sụ ẹphe: “Unubẹ unwoke Gálili; ?bụ ngụnu meru iphe unu vudo ele akpamigwe.
Jisọsu ono, e dufuru l'ẹke, unu nọ lashia l'imigwe ono bẹ bụhukwaphu ẹge ono, unu
ele iya; yọ bahụ l'imigwe ono bụ ẹge oo-gude bya ọdo.”

Onye e gude edochi ẹnya Júdasu

12 Tọ dụ iya bụ; ẹphe eshi l'ugvu ono, eekuje Olivu ono latashia Jerúsalemu. Ugvu
ono bẹ dụ iphe ha l'ọ bụ mkpirikpi manyịru; m'e -shi lẹ Jerúsalemu.
13 Ẹphe erulephu Jerúsalemu; bahụshia l'ime ụlo k'eli eli; shi lẹ k'alị laa lẹ k'eli
iya, bụ iya bụ ẹke ẹphe nọkpoo anọno. Ndu ono bụ: Pyita; Jọnu; Jémusu; Ánduru;
Fílipu; Tọ́mosu; Batólomiyu; Mátiyu; Jémusu Álufiyọsu; ọwaa Sáyịmonu, onye adzọ
t'alị ndu Ju nọduru ndu Ju; mẹfua Júdasu, bụ nwatibe Jémusu.
14 Ẹphe l'ụnwanyi nọkwaphu l'ẹke ono; mẹkwaphu Méri, bụ iya bụ nne Jisọsu; mẹ
unwunne Jisọsu kwaphu. Ẹphe atụko l'ẹphe ha je anọdu l'ẹkalanu; gude obu lanụ
ekfu anụ Nchileke.
15 Yo be ujiku lanụ l'ẹphe dzukoberu ẹge ono; ẹphe rukwaru ụkporo ishingu l'ẹke
ono; Pyita egbeshi; sụ ẹphe:
16 “Ụnwunna mu; iphe ono, e dehawaru l'ẹkwo okfu Nchileke l'oo-me ono
rekotaakwaru; bụ iya bụ iphe ono, Ume-dụ-Nsọ shihawa l'ọnu Dévidi kfua lẹ kẹ
Júdasu ono; bụ iya bụ onye ono, du ndu byaru bya egude Jisọsu ono.

17 Júdasu ono b'e shi gụru yeru ayi; yo shi yịru l'oje ozi-wa, ayi eje-wa."
18 O gude okpoga, a kfụru iya l'ẹjo iphe o meru; zụa alị. Yo metsua daa; sugbua onwiya; ẹpho agbafuhu iya; akụrepho iya l'ọ ha ekposhihu.
19 Iphe bụ ndu Jerúsalemu mgburumgburu anụkota iphe ono, meru nụ ono. Ẹphe eworu alị ono gụa Akeludáma l'okfu-alị ẹphe, bụ iya bụ "Ẹgu-mee."
20 "L'e dekwaru l'ẹkwo Egvu-Ọma; sụ:
'T'ẹgbara kfụkwaa l'ufu iya;
t'ẹ b'ọ dụkwa onye e-bu iya ebubu.'*
E dekwaaphu; sụ:
'T'onye ọdo nọ-chikwaa ẹnya iya
l'oje ozi, o shi eje.'†
21 "Ọo ya bụ l'aa-fọta onye lanụ t'o tsoru ayi. T'onye ono bụkwaru onye tsohawaru ayi jekota ẹkemeke ọbule, ayi lẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu jekpooru;
22 tsube teke Jọnu shi eme baputizimu jeye mbọku, e dufuru Jisọsu ono l'ẹke ayi nọ kuba l'imigwe. Onye ono e-tsoru l'ekfu iphe ayi phụru lẹ kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu; bụ iya bụ l'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ."
23 Ya ndono; ẹphe abya akfụbe ụmadzu ẹbo: Jósẹfu, ọphu eekuje Basábasu, ẹpha etushi iya bụ Jọ́sutosu; ọwaa onye ọdo, eekuje Matáyasu.
24 Ẹphe abya ekfuru nụ Nchileke; sụ: "Nggụbe Nnajiufu; nggụbe onye maru obu onyemonye ọbule; koshi ẹphe onye ọphu ị fọtaru l'ime ụmadzu ẹbo-wa
25 t'ọ nọ-chia ẹnya Júdasu; bụru onye ishi-ozi; meje iphe ono, Júdasu haru; lashia ẹke gbaru iya nụ ono."
26 Ẹphe eworu ẹnwa tụa; yọ daaru Matáyasu. E woru iya yekobe lẹ ndu ishi-ozi iri lẹ nanụ ono.

2

Abyabya Ume Nchileke

1 Yo be mbọku ajị Péntikọsutu gẹdegede; ẹphe atụko l'ẹphe ha dzukobe l'ẹkalanu.
2 E ji ekfua; ẹphuphu, shi l'imigwe ederu kfụkakfuka l'ọ bụ ẹphuphu oke phẹrephere bya ejilephu ụlo ono, ẹphe dọru ono ejiji.
3 Ẹphe aphụa iphe dụtsua l'ọ bụ ire-ọku, jakashịru ajakashị; kekashia onwiya bya anọdutsua ẹphe l'ishi l'ẹhu l'ẹhu.
4 Ume Nchileke eji ẹphe ẹhu l'ẹphe ha. Ẹphe aghaa okfu-alị ẹphe; gudegbaa okfu-alị ọdo kfulahaa okfu ẹge Ume Nchileke ono meru t'ẹphe kfua.
5 Ya ndono; yo nweru ndu Ju, jiru Jerúsalemu; mbụ ndu Ju, Nchileke dụru lẹ nsọ, shigbaa lẹ mba, nọ lẹ mgboko mgburumgburu.
6 Ikpetuma ndu ono anụlephu ẹphuphu ono; gbakodzua. Yọ kpọo onyemonye ọbule okfu; l'ẹke onyemonye ọbule nụru ẹke eekfu okfu-alị iya.
7 Yọ dụ ẹphe biribiri; ji ẹphe ẹnya. Ẹphe ajịlahaa; sụ: "Ndu-a, ekfu okfu-a; ?ẹphe ta bụdunua ndu Gálili tọo.
8 ?Nanụ ẹge e meru bẹ ayi anụtsua okfu-alị ayi l'ẹhu l'ẹhu?
9 Mbụ okfu ayịbe ndu Pátiya; ndu Mídiya; ndu Ílamu; ndu shi Mesopotémiya; ndu shi Judíya; ndu shi Kapadósiya; ndu Pọ́ntusu; ndu shi Éshiya;
10 mẹkpo ayịbe ndu shi Firíjiya; mẹ Pamfíliya; mẹ ayịbe ndu shigbakpo Íjiputu; mẹ ndu shi Sayiríni, nọ l'alị Líbiya; jeyekpo lẹ ndu byaru abyabya, shi Rómu;
11 mẹ ndu Ju; ndu amụ ẹka ndu Ju; ndu Kirítu; mẹ ndu Arébiya. Ayi atụko anụtsua ẹke ẹphe gude okfu-alị ayi ekfu okfu eze iphe, Nchileke emeebe."

---

* **1:20 1:20** Egvu 69:25. † **1:20 1:20** Egvu 109:8.

12 Yọ dụ ẹphe biribiri; ji ẹphe ẹnya. Ẹphe ajịtsua ibe ẹphe: “?Bụ ngụnu bẹ egbe
iphe ọwaa bụkpo?”
13 Yo nweru ndu gude mgbọnu sụ l'ọo mẹe emetsua ẹphe l'ẹnya.

Pyita asa okfu

14 Ya ndono; Pyita egbeshi yẹle ndu ishi-ozi ọphu ẹphe iri lẹ nanụ bya evudo.
Pyita abya awata iya; raa ya arara; sụ: “Ndu Judíya ibe mu; mẹ iphe, bụ ndu bu lẹ
Jerúsalemu mgburumgburu; unu gebekwa-o! Unu ngabẹkwa nchị l'iphe-a, ya abya
ekfukfu-wa-o:
15 Ndu-a ta ngụkwa mẹe, bụ iya bụ iphe unu arị. ?Tọ bụdu nta-a bẹ ẹnyanwu
agbakota?
16 Iphe ọwaa gbe bụkwaru iphe ono, onye nkfuchiru Nchileke; mbụ Jówẹlu kfuru
teke ndiche; sụ:
17 “ ‘L'ọwaa bụ iphe Nchileke kfuru:
L'o -rua l'oge ikperazụ;
bẹ ya a-wụshiru ndiphe
mgburumgburu Ume iya.
Ụnwu unu ndu k'unwoke;
mẹ ndu k'ụnwanyi
e-kfuchiru Nchileke.
Ụnwu-okorọbya unu a-phụ àphù;
ndu k'ọgurenya arọ nrọ.
18 Iye! Teke ono bẹ ya a-wụshi
Ume iya ono: wụshi iya unwoke;
mẹ ụnwanyi, ejeru iya ozi.
Ẹphebedua ekfuchilahaaru Nchileke.
19 Ya e-meshi iphe-ọphulenya
l'akpamigwe; meshia iphe dụ biribiri
lẹ mgboko.
Aa-phụ mee; ọwaa ọku;
mẹ urukpu ẹnwuru-ọku.
20 Ẹnyanwu a-gbahụ tsụbalangu;
ọnwa ekelahaa l'ọ bụ mee;
tẹmanu Eswe kẹ Nnajiufu eruta,
bụ iya bụ eze mbọku ono,
a-dụ biribiri ono.
21 Iphe bụ onye rakuru Nnajiufu;
bẹ ọo-dzọfuta.’*
22 “Unubẹ ndu Ízurẹlu; ọ kwa Jisọsu kẹ Názarẹtu ono bụ nwoke ono, Nchileke shi
l'iphe-ọphulenya; mẹ iphe jiru ẹnya, dụgbaa biribiri, Nchileke gude iya meshia l'ifu
unu ono mee t'o doo unu ẹnya l'ọo yẹbe Nchileke ziru iya. Iphe ono l'ọ ha bẹ unu
makọtaru ọhuma l'onwunu.
23 Obenu l'a kpụru iya nụ unu; unu eshi l'ẹka ndu ẹ-ta madụ ekemu kpọpyabe iya
l'oshi-osweru; woru iya gbua. Iphe ono abụru iphe Nchileke mahawaru amama bya
achịa ya achịchi dobe.
24 Obenu lẹ Nchileke tọfuwaru iya l'ẹgbu, ọnwu shi kee ya; bya emee; yo shi l'ọnwu
teta nọdu ndzụ; kẹ l'ọnwu ta dụdu ike lọpyabe iya.
25 Lẹ Dévidi kfukwaru kẹ Jisọsu; sụ:
“ ‘Lẹ ya aphụje Nnajiufu iya tekenteke.

---

* **2:21 2:21** Jów 2:28-32.

Tekenteke b'ọ nọ iya
l'ẹka-ụtara
t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me iya nụ.
26 Ọ bụ iya kparu iphe
ọkpoma atsọ iya ẹna;
ya agụ egvu; l'ete ẹswa.
Ya maru lẹ ya -nwụhutsua;
bẹ ii-dobe iya ndzụ ọdo.
27 Ya maru l'ẹ tịi hadu iya l'alị-maa.
Ẹ tịi hadu onye nke ngu,
i yeru obu t'o rehu erehu.
28 I koshiwaru iya ụzo ndzụ.
Ii-me t'ẹhu tsọo ya ẹna; kẹle nggu l'iya bu.'

29 "Ụnwunna iya; ya a-tọgboru unu kẹ nna ẹphe oche, bụ Dévidi ẹba. Ẹ tọ bụlekwaa l'ọ nwụhuru anwụhu nwẹnkinyi; obenu l'e liru iya elili. Ili iya nọkwaa l'ẹke-a byeye nta-a.
30 Obenu l'o shi bụru onye nkfuchiru Nchileke. Ọ maru lẹ Nchileke kweru iya ụkwa; riru angụ yeru iya ẹya: lẹ ya e-shi l'awa iya fọta onye a-nọ-chi iya l'ọkwa-eze iya.
31 Ọ phụru iphe Nchileke e-mekochaa mee; kfua lẹ Kuráyisutu e-shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ, bụ iya bụ teke ono, ọ sụru:
'L'ẹ tọ hadu iya l'alị-maa;
anụ-ẹhu iya te rehu erehu.'
32 Nchileke mewaru Jisọsu ono; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ, bụ iya bụ ọwaa, ayi tụkoru atụ ọnu iya-a.
33 Ọo ya bụ lẹ Nchileke woliru iya eli woru dobe l'ẹka-ụtara iya. Ọ natakwaru Ume-dụ-Nsọ l'ẹka Nna, bụ iphe-ọma, Nchileke kweru ụkwa iya. Iphe-a, unu phụru-wa; mẹ iphe-a, unu anụ lẹ nchị-wa bụkwa iphe-ọma ono, bụ iya bụ Ume iya ono, ọ wụshiru ayi ono.
34 Ẹ tọ bụkwa Dévidi bẹ laru l'imigwe l'onwiya; lẹ yẹbedua l'onwiya sụkwaru:
'Lẹ Nchileke sụru Nnajiufu yẹbe Dévidi:
Nọdu iya l'ẹka-ụtara
35 jeye teke ya e-me ndu ọhogu ngu
t'ẹphe bụru iphe
ịi-dzọpyabe l'ọkpa.'

36 "Ọo ya bụ; t'o doo Ízurẹlu mgburumgburu ẹnya lẹ Nchileke mewaru Jisọsu ono, unu kpọpyaberu l'oshi-osweru ono t'ọ bụru Nnajiufu; bụru Kuráyisutu, bụ iya bụ Onye Ndzọta ono."

37 Ya ndono; ẹphe anụtsu l'iya phụ; yo rua ẹphe l'anụ; ẹhu adaa ẹphe kọo. Ẹphe asụ Pyita; mẹ ndu ishi-ozi ọphu: "Ụnwunna ayi; ?bụ ngụnu bẹ ayi e-me?"

38 Pyita asụ ẹphe: "Unu taa onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meru; ghaa umere lakfuta Nchileke; t'e gude ẹpha Jisọsu Kuráyisutu mee unu baputizimu l'unu ha l'ẹhu l'ẹhu tẹ Nchileke gụaru unu nvụ l'iphe dụ ẹji ono, unu meru ono; unu anata iphe-ọma, bụ iya bụ Ume-dụ-Nsọ.
39 L'iphe ono bẹ Nchileke kwekwaru ụkwa iya lẹ ya e-meru iya unu; meeru iya ụnwu unu; meeru iya iphe bụ ndu nọkwadu ote-ẹnya; mẹ iphe bụ ndu Nnajiufu, bụ Nchileke ayi e-ku."

40 Pyita ekfuebe ẹge ono bya ekfukwaaphu igweligwe okfu ọdo kfushia ya ike; bya anmaaru ẹphe ọkwa; sụ: "Ọphu t'unu dzọo onwunu l'ọgbo-wa, ala l'iyi-wa."

41 Tọ dụ iya bụ; ẹphe adụ l'igweligwe nata ozi-ọma ono; kweta; e mee ẹphe
baputizimu. Mbọku ono bẹ iphe ruru ụnu madzụ ugbo ẹsaa l'ụkporo madzụ iri
bya ayịru lẹ ndu kwetaru nụ.

Umere ndu chọchi ọdungu

42 Ẹphe akfụbe ọswa yeru ẹhu mkpụrumkpuru l'ọnu iphe, ndu ishi-ozi ono ezi
ẹphe; l'atụkoje nọkobe l'ọ bụ unwunne lanụ; gbaru mgba eri Nri Nnajiufu; ekfu anụ
Nchileke.
43 Onyemonye ọbule atsụlahaa egvu. Ndu ishi-ozi ono emetsua iphe-ọphulenya;
mẹ iphe dụ biribiri l'igweligwe.
44 Iphe bụ ndu woru onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka l'ẹphe ha atụko gbaru mgba
l'iphemiphe ọbule, ẹphe nweru enweru.
45 Ẹphe ereshikota ẹku ẹphe; mẹ iphe bụ iphe ẹphe nweru enweru; keeru
onyemonye ọbule l'ẹge mkpa haru onye.
46 Mbọku-mbọku; ẹphe atụko tụgbabe nanụ je anọdu l'eze-ụlo Nchileke. Ẹphe
atụkoje gbaru mgba eri Nri Nnajiufu l'ufu l'ufu; gudekwaphu ẹhu-ọtso-ẹna; mẹ obu
iphoro eri iphe bụ iphe ẹphe eri eriri.
47 Ẹphe ekelekpelephu Nchileke ekele; bụru ndu nọ ndiphe mgburumgburu l'obu.
Nnajiufu l'eyekwaru ẹphe ndu, ọ dzọru k'ọphungu mbọku-mbọku.

3

Onye ngvụru eje ije

1 Yo be ujiku lanụ; Pyita yẹle Jọnu ayịru ejewa eze-ụlo Nchileke l'oke-eswe
urẹnyashi nọlephu l'ifu, bụ iya bụ teke eekfuje anụ Nchileke.
2 Yo nweru nwoke, shi k'ọphu a mụru iya dabutaru ngvụru, aapa eje odobe l'ọnu
ẹke eeshije abata, eeku "Ọnu-ụzo Ẹgiri". Nwoke ono bẹ aapataję mbọku-mbọku bya
edobe l'ọnu-ụzo ono t'ọ rọje ndu, abahụ l'eze-ụlo Nchileke ono iphe.
3 Yọ phụlephu Pyita yẹle Jọnu; ẹke ẹphe abata l'eze-ụlo ono; rọkwaaphu ẹphe iphe.
4 Pyita yẹle Jọnu eworu ẹnya dabẹ iya. A nọnyaa; Pyita asụ iya: "Lee ayi ẹnya!"
5 Yo lelahaa ẹphe ẹnya; tubesu l'o nweru iphe ẹphe abya iya anụnu.
6 Pyita asụ iya: "Ya te nwekwa okpoga; ọbu l'ọphu ya nweru bẹ ya a-nụ ngu;" sụ
iya: "L'ike kẹ Jisọsu Kuráyisutu, bụ onye Názarẹtu; gbeshi nta-a jelahaa ije."
7 Yọ lọta nwoke ono l'ẹka-ụtara; lọ-lia ya eli. E ji ekfu ọwaa; ọkpa iya ẹphe ẹbo;
mẹ nkwo iya atụko tụshihu iya.
8 Yọ kfụ-lihu; vudo evudo; jelahaa ije; tsoru ẹphe bahụ l'eze-ụlo Nchileke ono. Yọo
kfụ-phe; ete ẹswa; l'etushi Nchileke ẹpha.
9 Onyemonye ọbule aphụa ya ẹke oojephe; l'etushi Nchileke ẹpha;
10 hụbetsuwa iya phụ ama: l'ọo ya bụ onye-wa, shi nọdu lẹ Ọnu-ụzo Ẹgiri l'eze-ụlo
Nchileke l'arọ arọ-wa. Yọ dụ ẹphe biribiri; ji ẹphe ẹnya; mbụ iphe ono, e meru iya
ono.

Pyita asa okfu
l'eze-ụlo Nchileke

11 Ndu ono l'ẹphe ha aphụlephu ẹge ọogba-tso Pyita yẹle Jọnu l'ẹkemeke ọbule;
ẹphe awụru bya adọru; nọdu ele iya l'ọnu-ụlo ọphu eekuje "Ọnu-ụzo Sólomọnu". Yọ
kfụbe ọswa dụ ẹphe biribiri.
12 Pyita aphụlephu ndu ono; sụ ẹphe: "Unubẹ ndu Ízurẹlu; ?bụ ngụnu meru iphe
iphe-a dụ unu biribiri. ?Bụ ngụnu meru iphe unu ele ẹphe ẹnya; yo gbe dụ l'ọ bụ
ike k'ẹka ẹphe; bẹ ẹphe gude mee tẹ nwoke-wa jee ije; ọ dụdu bụru l'ọo k'ẹge ẹphe
bụ-tabe ndu akwabẹru Nchileke ugvu.

13 Ọ kwa Nchileke kẹ nna ẹphe oche phẹ; mbụ Nchileke ono, bụ Nchileke kẹ
Ébirihamu; bụru Nchileke kẹ Áyizaku; bya abụru Nchileke kẹ Jékọpu ono bẹ gude-
wa iphe-a, meru nụ-wa; koshi ọdu-biribiri kẹ Nwatibe iya, bụ Jisọsu. Mbụ onye
ono, unu kpụru ye l'ẹka ndu Rómu; bya ajịkakwa iya phụ l'ifu Páyileti ono. Páyileti
ekpebuhawa lẹ ya a-ha iya t'ọ la.
14 Unu ajịka onye ono, dụ nsọ; bụru onye doberu ẹka ndoo ono. Yo gbe bụchiaru
onye ọphu gburu ọchi bẹ unu sụru t'a haaru unu t'ọ la.
15 Unu eshi ẹge ono gbua onye gude ndzụ. Obenu lẹ Nchileke meru t'o shi l'ọnwu
teta nọdu ndzụ; bụ iya bụ oswi-okfu-wa, ayi agbaru ọdzori-wa.
16 Nwoke-wa, unu phụru-wa; mbụ onye-wa, unu maru-wa bụkwa ike kẹ Jisọsu ono;
bẹ meru iya; yọ dụ mma; okfu l'ẹphe kweru l'ike nọ l'ẹpha iya. Mbụ; ọ bụ ekweta,
shi l'ẹka Jisọsu bẹ meru nwoke-wa l'ifu unu l'unu ha-wa; yo dzua oke ẹge-a.
17 “Ndibe ayi; ya marua l'iphe meru iphe unu lẹ ndu ishi unu meru Jisọsu ẹge ono
bẹ shitaru lẹ 'amagama unu.
18 Nchileke eshi l'ẹke ono mee iphe o kfuru l'ọnu ndu nkfuchiru iya l'ẹphe ha teke
ndiche; sụ lẹ Onye Ndzọta ono, o kweru ụkwa iya ono e-je iphe-ẹhuka.
19 Ọo ya bụ; t'unu taa onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meru; ghaa umere. Unu laphuta
azụ lakfuta Nchileke t'o fuchafu unu iphe dụ ẹji, unu meshiru;
20 k'ọphu ẹhu-agu e-shikwaphu l'ẹka Nnajiufu byakfuta unu; m'o zilephu Onye
Ndzọta ono, ọ fọtahawaru unu ono. Onye ono bụ Jisọsu.
21 Ọo-nọdu l'imigwe jeye teke Nchileke e-me iphemiphe ọbule; t'ọ dụ ẹge o shi dụ;
mbụ iya bụ iphe ono, Nchileke shi l'ọnu ndu nkfuchiru iya kfuaru ayi teke ndiche
ono.
22 Mósisu kfukpokwaaru; sụ: ‘Lẹ Nnajiufu, bụ Nchileke bẹ e-shi l'ụnwunna unu
zia onye nkfuchiru Nchileke ẹge o ziru yẹbedua. Onye ono bẹ unu a-nụjeru okfu
l'iphemiphe ọbule, o kfuru.
23 Onye ẹ-ta ngabẹduru onye nkfuchiru ono nchị bẹ ee-bufu ebufu l'ẹke ndibe
Nchileke nọ; mee t'ọ laa l'iyi.’
24 Iphe bụ ndu nkfuchiru Nchileke l'ẹphe ha; shitakpo lẹ Sámuwelu je akpaa lẹ ndu
ọphu etso iya nụ l'ẹphe ha bẹ tụko kfukota okfu iphe-a, eme nta-wa.
25 Iphe ono, Nchileke shi l'ọnu ndu nkfuchiru iya sụ l'oo-me ono bẹ bụ unu b'o gude
kfua ya; okfu l'ọo unu bụ ụnwu ndiche unu, Nchileke kweru ụkwa teke ono, ọ sụru
Ébirihamu: ‘Ọ bụ l'eri ngu bẹ ya e-shi gọoru mgboko mgburumgburu ọnu.’
26 Nchileke yeru onye ejeru iya ozi, bụ Jisọsu; sụ t'o vuru ụzo byakfuta unu bya
agọoru unu ọnu-ọma; bụ iya bụ l'oo-me unu l'ẹhu l'ẹhu t'unu ghaaru ẹjo iphe ono,
unu eme ono azụ.”

4

Pyita asa okfu l'ifu ndu ishi ndu Ju

1 Ẹphe akpụkwaduru-a okfu ono, ẹphe ekfuru ndu Ju ono l'ọnu; ndu ishi ndu
achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Sádusii; mẹ onye ishi ọgbogu eze-ụlo Nchileke
awukfuta ẹphe.
2 Ẹhu eghulahaa ẹphe eghughu; okfu l'ụmadzu ẹbo ono, ezi iphe ono l'ara iya arara;
lẹ keshinu Jisọsu tetaru nọdu ndzụ bẹ ee-mekochaa shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
3 Ẹphe akpụta ẹphe je atuchishia; kẹle nchi jihuwaru. Ẹphe anọo jeye lẹ nchi-ta-
abọhu iya.
4 Obenu l'igweligwe ndu, nụru ozi Pyita phẹ ono woru onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka.
Ndu, bụ unwoke lẹ ndu ono bẹ rukwaru ụnu madzụ ugbo iri l'ẹbo lẹ ụkporo madzụ
iri.

5 Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ndu ishi ndu Ju; ndu bụ ọgurenya ẹphe; mẹ ndu ezije
ekemu abya edzukoo lẹ Jerúsalemu.
6 Nwoke, eeku Ánasu, bụ eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja nọkwaphu l'ẹke
ono; mẹ Káyafasu; mẹ Jọnu; mẹ Alẹguzánda; mẹwaru iphe bụ ndu shigbaa l'eri ndu
ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja.
7 Ẹphe abya akpụru ndu ishi-ozi ono dobe ẹphe l'ifu; jịlahaa ẹphe ike onye ẹphe
gude eme iphemiphe ọbule ono; mẹ onye ziru iya ẹphe.
8 Ume Nchileke abya eji Pyita ẹhu; yọ sụ ẹphe: "Unubẹ ndu ishi; mẹ ndu bụ
ọgurenya Ízurẹlu;
9 teke bụ l'iphe unu ekpe ẹphe ikpe iya ntanụ bụ k'iphe, dụ mma, ẹphe meru onye
nọ l'iphe-ẹhuka; bụ iya bụ ẹge e gude mee nwoke ngvụru-wa t'o jee ije;
10 tọ dụ iya bụ t'unubẹ ndu nọ l'ẹke-a; mẹ iphe bụ ndu Ízurẹlu mgburumgburu
makwaru l'ọ bụ ike kẹ Jisọsu Kuráyisutu kẹ Názarẹtu bẹ meru iphe nwoke-wa dụwa
mma; vudo unu l'ifu ẹge-a. Jisọsu bụ onye ono, unu kpọpyaberu l'oshi-osweru
l'onwunu ono; Nchileke emegekwanu-a bya emee ya; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
11 Ọ bụ Jisọsu ono b'e deru nk'iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
'L'ọo mkpuma ono, unubẹ ndu
akpụ ụlo jịkaru ono;
bụ iya mekochaaru bya abụru
itso, gude ụlo ono.'*
12 Ẹ to nwekwa onye ọdo, a-dụ ike dzọta ayi; gbahaa Jisọsu Kuráyisutu nkịnyi iya.
Ọphu tọ dụkwa ẹpha onye ọdo lẹ mkpuli igwe ọwaa, Nchileke meru t'a maru, bụ
ẹpha, a-dụ ike dzọta madzụ; gbahaa kẹ Jisọsu ono nkịnyi iya."
13 Ẹphe anụebelephu ẹge Pyita yẹle Jọnu asa okfu ono kpaa kpaa; l'ẹke ẹphe bụkwa
madzụ mmanu, ẹ-ta bụdu l'ẹphe gụru ẹkwo; yo ji ẹphe ẹnya. Ẹnya eje agbarua ẹphe
lẹ Pyita phẹ bẹ ẹphe lẹ Jisọsu shi ayị.
14 Yọ kpọo ẹphe okfu; l'ẹke nwoke ọbu, e meru t'ọ dụ mma ọbu vudokwaa l'ẹke
ono.
15 Ẹphe asụ Pyita phẹ t'ẹphe lụfu l'ụlo-ikpe ono t'ẹphe chịa idzu. Ẹphe alụfulephu;
ẹphe awata ọchi idzu.
16 Ẹphe asụ: "?Bụ ngụnu bẹ ẹphe e-me ndu-a? Iphe bụ Jerúsalemu mgburumgburu
makọtaakwaru l'ọo ẹphe; bẹ Nchileke shi l'ẹka; mee tẹ nwoke-wa kọrohu. Ẹ te egbe
atụdu iya ẹgo.
17 Iphe ẹphe e-me t'a haa okfukashi iphe-a l'alị Ju bụ t'ẹphe yeshia ẹphe egvu ike:
t'ẹphe be ekfuhekwa kẹ Jisọsu ono ọdo."
18 Ẹphe ekua Pyita phẹ; bya anmashiaru ẹphe ọkwa ike t'ẹphe be ephotabahẹkwaa
kẹ Jisọsu; m'ọ kwanu gude ẹpha iya zia iphe l'edzudzu ọhodo.
19 Pyita yẹle Jọnu asụ ẹphe: "Unu ghanụa hata: ?Bụ ole ka mma l'ifu Nchileke: ?
bụ t'ayi nụjeru Nchileke okfu; tọo t'ayi nụjeru unubẹdua okfu.
20 L'ẹphe ta ahakwa okfu iphe ẹphe phụru l'ẹnya bya anụa ya lẹ nchị."
21 Ẹphe abya akfụbe ọswa yeshia Pyita phẹ egvu ike; paru ẹphe haa; ẹphe atụgbua.
Tọ dụ iphe ẹphe maru, ẹphe a-dzọbe ọkpa hùa ẹphe àhùhù; kẹle ndiphe aja Nchileke
ajaja k'iphe ono, meru nụ ono;
22 okfu lẹ nwoke ono, e gude ụzo, dụ biribiri mee; yọ dụ mma ono bẹ nọwaru iphe,
kariru ụkporo afa ugbo ẹbo.

Ndu kẹ Nchileke ekfu anụ
Nchileke; t'ọ nụ ẹphe ike

---

* **4:11 4:11** Egvu 118:22.

23 A halẹphu Pyita phẹ; ẹphe atụgbua jekfushia ndu, ẹphe l'ẹphe ayịje; je
akọkotaru ẹphe iphemiphe ọbule ono, ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu
bụ ọgurenya kfuru ẹphe ono.
24 Ẹphe anụebele iya phụ; bya egude obu lanụ kfụbe ọswa kfuru nụ Nchileke; sụ
iya: "Nnajiufu, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ. Ọ bụ nggu doberu igwe; dobe alị; dobe eze
ẹnyimu; mẹ iphe, bu l'ime iya.
25 Nggụbe onye gude ike Ume-dụ-Nsọ mee onyiche ẹphe, bụ Dévidi, bụ onye shi
ejeru ngu ozi; yo dee l'ẹkwo; sụ:
'?Bụ ngụnu meru iphe ẹhu eghu
iphe bụ mbakeshi eghughu?
?Nanụ ẹge ọ dụ; bẹ ndiphe achị ẹjo idzu,
ẹ-te nwedu ishi?
26 Ndu eze, achị mgboko
akwakọbe onwẹphe k'ọgu;
Ndu ishi edzukokwaphu t'ẹphe
kpọshia iphe kẹ Nnajiufu ayi;
mẹ k'onye ono, ọ fọtaru ono;
mbụ Jisọsu.'†
27 Ọ bụ oswi-okfu lẹ Hérọdu; Pọ́nchosu Páyileti; ẹphe lẹ ndu ọhodo; mẹ ndu Ízurẹlu
dzukoru lẹ Jerúsalemu; chịa idzu t'ẹphe tso Nwatibe ngu ono, dụ nsọ ono ọgu; mbụ
Jisọsu ono, i teru manụ ono.
28 Obenu l'iphe ono tụko bụru t'ẹphe mee iphe ị chịhawaru l'idzu l'ọo ẹge ono bẹ
ee-me iya.
29 Nta-a; Nnajiufu! Lewaru egbe ọnwu, ẹphe anmashịru ayi. Yenu ayịbe ndu ejeru
ngu ozi ike l'ẹhu t'ayi ba atsụjeshi egvu lẹ phuu k'okfu okfu ngu ono.
30 Yeta nụ ẹka; mee ndu iphe eme t'ẹphe ka mma; mẹ t'ayi gude ẹpha Jisọsu, bụ
Nwatibe ngu, dụ nsọ; meshia iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri."
31 Ẹphe ekfugelephu nụ Nchileke; ẹke ono, ẹphe nọ ono atụko nmahu jijiji. Ume
Nchileke abya eji ẹphe ẹhu; ẹphe abya akwata ọswa zilahaa ozi-ọma Nchileke; ẹphe
ta tsụhe egvu.

Ndu kẹ Nchileke gba mgba l'iphe ẹphe

32 Tọ dụ iya bụ; ndu ono, kweru l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe ono l'ẹphe ha atụko
tụgbabe bụru nanụ. Obu ẹphe abụru nanụ. To nwe onye ọphu asụjekwadu l'iphe
ya nweru bụ kẹ ẹka iya. Iphemiphe ọbule bẹ ẹphe tụko tụgbabe gbaru mgba.
33 Ndu ishi-ozi egude ike asa iya l'edzudzu ọha t'o doo madzụ ẹnya lẹ Nnajiufu,
bụ Jisọsu shiwa l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Nchileke akfụbekpoo ọswa emeru ẹphe
eze-iphe-ọma, ha nshinu l'ẹphe ha.
34 Iphe bụ l'ẹphe ha aphụkota iphe mkpa iya dụru ẹphe; l'ẹke ndu, nweru alị; m'ọ
bụ ụlo reshiru iya; chịtakota okpoga, ẹphe retaru iya
35 chịta-shiaru ndu ishi-ozi ono. Ẹphe ewotaje iya keeru onyemonye ọbule l'ẹge
mkpa iya ha.
36 Ọ bụ ẹge ọ dụ ndono, kparu iphe Jósẹfu mekwaruphu nk'iya ẹge ono. Jósẹfu
ono bụ onye Lívayi, a mụru lẹ Sáyipurọsu. Ndu ishi-ozi gụru iya Bánabasu; bụ iya
bụ onye anụje onye ọdo ọkpu-ikike.
37 Yẹbedua bẹ woru alị, o nweru ree; bya achịta okpoga iya nụkota ndu ishi-ozi.

† **4:26 4:26** Egvu 2:1-2.

5

Ananáyasu yẹle Safáyira

1 Ya ndono; nwoke lanụ, eeku Ananáyasu yẹle nyee ya, bụ Safáyira abya
erekwaaphu alị nk'ẹphe.
2 Ananáyasu ahaphodo aswa alị ono dobe; nyee ya amakwarụa. Yọ chịta-shiaru
ndu ishi-ozi uwudu iya; bya asụ ẹphe l'ọwaa kwa mkpakọ iphe ẹphe retaru l'alị ẹphe
ndọ-ọ.
3 Ya ndono; Pyita asụ iya: "Ananáyasu; ?ngụnu kparu iphe i kweru tẹ Sétanu bata
ngu l'obu bya emee t'ị dzụaru Ume-dụ-Nsọ ẹjo-ire; mbụ t'i kweta haphodo okpoga, i
retaru l'alị ngu ono?
4 Teke ono, ẹ ti shidu ree alị ono; ?tọ bụdu nke ngu b'ọ bụ tọo? L'i retsuaru iya; ?
tọ bụkwaphu nggu bẹ okpoga iya nọ l'ẹka; bụru nggu maru iphe, dụ ngu mma, ị ga
e-gude iya mee? ?Bụ ngụnu meru iphe i kweru t'egbe iphe ono bata ngu l'obu? Ẹ tọ
bụkwa madzụ b'ị dzụru ẹjo-ire. Ọ kwa Nchileke."
5 Anụnu, Ananáyasu anụ iphe ono; yọ ngabuhu daa gbaa; nwụhu. Iphe bụ ndu
nụru iya nụ atsụlahaa egvu.
6 Ụnwu-okorọbya awụ-lihu bya akwaa ya; pafụ; pata iya je elia.
7 A nọlephu iphe, ha l'ọ bụ awa ẹto; nyee ya abata; tọ mawa iphe meru nụ.
8 Pyita asụ iya: "?Bụphu iphe nggu lẹ nji ngu retaru l'alị unu ndọ-ọ?"
Yọ sụ iya: "Iye; l'ọ kwa iya ndono."
9 Pyita asụ iya: "?Ngụnu kparu iphe nggu lẹ nji ngu chịru idzu t'unu data Ume
Nchileke adata? Lekwa ndu jeru oli nji ngu ẹge ẹphe abata l'ọnu-ụzo. Ọo ẹphe
a-pafụfukwaa ngu phụ."
10 Ekfukfu, ookfukwadu iya-a; nwanyi ono angabuhukwaphu daa gbaa l'iku ọkpa
Pyita l'ẹke ono; nwụhu. Ụnwu-okorọbya ono erutashia; yọ nwụhuwanu. Ẹphe apata
iya je elinyabe nji iya.
11 Iphe bụ ndu chọchi mgburumgburu; mẹwaru ndu ọdo, bụ ndu nụru iphe ono
atsụjee egvu ẹge-a; nmahu ruuruu.

Ndu ishi-ozi akafụaru
omeshi iphe-ọphulenya

12 Ndu ishi-ozi ono emeshiaru ẹphe igweligwe iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama,
dụgbaa biribiri l'ẹke ono. Ndu ono, kweru kẹ Nnajiufu ono l'ẹphe ha atụgbabe nanụ
je anọkobe l'ẹkalanu lẹ Ọnu-ụzo Sólomọnu l'eze-ụlo Nchileke.
13 To nwe ndu ẹ-ta yịdu l'ọgbo ono, jeru ọtu ama kẹ otsoru ẹphe; e gudekwaru
l'iphe ẹphe eme kfụbe ọswa dụ ẹphe ugvu l'ẹnya.
14 Obenu l'igweligwe madzụ byalẹru-a bya eworu onwẹphe ye Nnajiufu l'ẹka:
unwoke mẹ ụnwanyi.
15 Ẹphe egude k'iphe ono, ndu ishi-ozi eme ono; pashia ndu iphe eme je edobegbaa
l'iku esu-ụzo; nyobegbaa ẹphe l'oshi-azẹe; mẹ l'utute; k'ọphu ọo-bụru: Pyita -swetade
tẹ nwonyonyo iya haru rua ẹphe l'ẹhu.
16 Igweligwe ndu, shi lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu, nọnyabetsua Jerúsalemu ag-
bakodzua; patatsụaru ẹphe ndu nk'ẹphe, iphe eme; mẹ ndu ọgvu bu l'ẹhu. E mee;
ẹphe adụkota mma.

Aakpa ndu ishi-ozi ẹhu
ọdokwa

17 Eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu etsoje iya nụ, bụ iya bụ ndu tso
l'ọgbo ndu Sádusii abya iya ọwaa mbụ ijimẹnya.
18 Ẹphe atụta ndu ishi-ozi ono je achịru ye lẹ mkpọro.

19 Yo be l'ẹnyashi; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu abya agụhashia ụzo ụlo-mkpọro
ono; bahụ je edufuta ndu ishi-ozi ono; bya asụ ẹphe:
20 "Unu je evudo l'ime eze-ụlo Nchileke; kfuaru ndiphe okfu ndzụ, shi l'ẹka
Kuráyisutu."
21 Ndu ishi-ozi ono ekwe iya. Yo be l'ụtsu iya; ẹphe eje anọdu l'eze-ụlo Nchileke;
wata ozi iphe.
Ya ndono; eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu etsoje iya nụ; abya
ekukoo iphe bụ ndu ọgbo ikpe ono l'ẹphe ha; mbụ iphe bụ ndu ishi ndu Ízurẹlu
t'ẹphe chịa idzu. Ẹphe ezia t'e je akpụfuta ndu ishi-ozi ono lẹ mkpọro; kpụtaru
ẹphe.
22 Ndu ono, e ziru ono erua; ẹphe ta phụhe ẹphe l'ụlo-mkpọro ono. Ẹphe
alaphushia azụ; je asụ ndu ikpe ono:
23 "L'ẹphe shikwa rua; a tuchia ụlo-mkpọro atuchi; tuchikpoo ya gbagbaradịngu;
ndu nche anọdu l'ọnu ụlo-mkpọro ono eche nche. Ẹphe abya atụhaa ụzo; to nwe
onye ẹphe phụru l'ime iya."
24 Onye ishi ndu ọgbogu eze-ụlo Nchileke ono; mẹ ndu ishi, achịjeru Nchileke ẹja
anụa iphe ono; yo ji ẹphe ẹnya. Ẹphe arịlahaa iphe e-me nụ.
25 Nwoke lanụ agbabata bya asụ: "?Unu marua l'unwoke ono, unu tuchiru lẹ
mkpọro ono bẹ nọ l'eze-ụlo Nchileke ezi ndu nọ l'ẹke ono iphe?"
26 Onye ishi ndu sọja ono eduta ndu sọja iya; ẹphe l'iya ayịru je achịta ndu ishi-ozi
ono; chị-phuta azụ. Ẹphe te gudekwa ike chịta ẹphe; kẹ l'ẹphe atsụ egvu: e -menyaa;
ndiphe egude mkpuma tugbushia ẹphe.
27 Ẹphe akpụta ndu ishi-ozi ono bya edobe l'ifu ndzuko ndu ọgbo ikpe ono. Eze
onye ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono ajịlahaa ẹphe ajị; sụ ẹphe:
28 "?Ọ kwa l'ẹphe nmaru unu ọkwa nmashiaru iya unu ike t'unu be egudehe ẹpha
nwoke ono zia iphe ọdo? Unu egude iphe ono, unu ezi ono zigbaru Jerúsalemu. Iphe
unu emelephu bụ t'unu tukobe ẹphe ọchi nwoke ono l'ishi."
29 Pyita phẹ asụ ẹphe: "Ọ kwa iphe Nchileke sụru t'ẹphe mee bẹ ẹphe e-meje. Ẹ tọ
kwa ọphu madzụ kfuru.
30 Ọ kwa Nchileke kẹ nna ẹphe oche phẹ bẹ meru tẹ Jisọsu shi l'ọnwu teta nọdu
ndzụ l'unu kpọpyabetsuaru iya l'oshi-osweru; yọ nwụhu.
31 Nchileke ewolia ya dobe l'ẹka-ụtara iya; mee ya Nnajiọha mẹ Onye Ndzọta;
k'ọphu oo-shi ẹge ono koshi ndu Ízurẹlu ụzo, ẹphe e-shi taa onwẹphe ụta iphe dụ
ẹji, ẹphe meru; ghaa umere lakfuta Nchileke t'ọ gụaru ẹphe nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe
meshiru.
32 Ọ kwa iphe ono bẹ ẹphe atụ ọnu iya. Ọ kwa phụ ẹge ono bẹ Ume-dụ-Nsọ ọphu
Nchileke anụje onye emeje iphe o kfuru atụkwaphu ọnu iya."
33 Ndu ikpe ono anụtsule iya phụ; vọru ọku ghua ẹhu; sụ l'ẹphe e-gbushi ndu
ishi-ozi ono.
34 Onye lanụ l'ime ẹphe, eeku Gaméliyelu egbeshi t'o yee ọnu. Gaméliyelu ono tso
l'ọkpa ndu Fárisii; bụkwaruphu onye ezije ekemu; mbụ onye ndiphe akwabẹru ugvu.
Yọ sụ t'a chịta ndu ishi-ozi ono chịfu ogbodufu.
35 A chịfutsua ẹphe ogbodufu; yọ sụ ndu ikpe ono: "Unubẹ ndu Ízurẹlu! Unu
gebe-o! Unu kwabẹkwa ẹnya l'iphe unu abya ome ndu-wa.
36 L'unu marua l'o nwehawaru teke nwoke, eeku Tiyúdasu sụjeru lẹ ya bụ onye ha
nshinu. Ndu ruru ụnu madzụ etsolahaa ya. E gbua ya. Ndu ono, shi etso iya nụ ono
agbakashịhu. Ọgbo ono, ọ wataru ono alaa.
37 E meebe; teke phụ, a gụjeru ọgu phụ; Júdasu, bụ onye Gálili alụfutakwa;
zakọtakwaphu ndu ọphu tsolahaaru iya nụ. E gbukwaa ya phụ; ndu ono, shi etso
iya nụ ono atụko gbakashịhu.

38 Ọ bụ ẹge ono bẹ kẹ ndu-a abya adụdu nta-a. Tẹ ya kfuru unu: t'ẹ b'ọ dụkwa iphe
unu e-me ndu-a. Unu pakwaru ẹphe haa. Ọ -bụru l'iphe-a, ẹphe eme-wa bẹ shi l'ẹka
madzụ bẹ ọo-lakwaa.
39 Teke bụkwanu l'ọo Nchileke b'o shi l'ẹka bẹ unu ta akpọshi-ghekwa iphe ẹphe
eme. L'o -shi Nchileke l'ẹka bẹ unu e-mekochakwaa gbe bya amaru l'ọo Nchileke
l'onwiya bẹ unu etso ọgu!"
40 Ndu ikpe ono ekwe; mee iphe Gaméliyelu kfuru. Ẹphe ekua ndu ishi-ozi ono;
chia ẹphe iphe; bya asụ ẹphe t'ẹ b'ọ dụhekwa mbọku, ẹphe e-gudekwadu ẹpha Jisọsu
ekfu okfu ọdo. Ephe emeebe; paru ẹphe haa.
41 Ndu ishi-ozi ono eshi l'ifu ndzuko ndu ọgbo ikpe ono lụfuta; ẹhu atsọshi ẹphe lẹ
Nchileke gụru ẹphe lẹ ndu dụ mma kẹ oje iphe-ẹhuka l'okfu ẹhu Jisọsu.
42 Ẹphe ta ha ozi iphe l'eze-ụlo Nchileke; mẹ l'ufu l'ufu mbọku-mbọku; l'ara ozi-ọma
ono arara: l'ọo Jisọsu bụ Onye Ndzọta ọbu, Nchileke kweru ụkwa iya ọbu.

6

Aafọta ụmadzu ẹsaa t'ẹphe
yeru ndu ishi-ozi ẹka

1 A nọnyaa; lẹ ndu etsoje ụzo Jisọsu aka nshinu akaka eje; ndu Ju, bụ ndu ọphu
okfu-alị ẹphe bụ Giríku awata ọgushiru ndu Ju ọphu okfu-alị ẹphe bụ Híburu aphụ.
Iphe kparu iya nụ abụru lẹ mbọku-mbọku bẹ ọobuje: a -wata oke nri; ta akpadu ishi
ụnwanyi nk'ẹphe; ndu ọphu maa tụfuru.
2 Ndu ishi-ozi ono ẹphe iri l'ẹbo abya ekua ndu etsoje ụzo Jisọsu l'ẹphe ha; sụ ẹphe:
"L'ẹ tọ dụkwa mma t'ẹphe gude okfu iphe eeri l'ọnu haa ozi ozi Nchileke.
3 Ọo ya bụ; ụnwunna; unu fọta ụmadzu ẹsaa l'ime unu; t'ayi ye ẹphe okfu nri-a
l'ẹka. Ndu ọbu a-bụ ndu, madzụ amaru ẹka ọma; bụru ndu Ume-dụ-Nsọ jiru ẹhu;
bụkwaruphu ndu maru mmamiphe.
4 Ẹphebedua, bụ ndu ishi-ozi l'onwẹphe anọdulephu l'okfu anụ Nchileke; mẹ l'ozi
ozi-ọma."
5 Ẹphe azụkota gbẹregbedem l'iphe ono, ndu ishi-ozi sụru t'e mee ono. A bya afọta
Sutívinu, bụ nwoke, kweru kẹ Nnajiufu ọkpobe ekwekwe, Ume-dụ-Nsọ jikwaruphu
ẹhu; bya afọta Fílipu; Pọrókorosu; Nikénọ; Táyimọnu; Pámẹnasu; mẹ Níkolasu,
onye Ántiyọku, bụ onye ọhodo, meru onwiya onye Ju.
6 Ndu ono, etsoje ụzo Jisọsu ono abya eduta ẹphe byakfuta ndu ishi-ozi. Ẹphe abya
ebyibe ẹphe ẹka l'ishi; kfuru nụ Nchileke l'okfu ẹhu ẹphe.
7 A kabakpọoru ọnu okfu Nchileke l'ẹkemeke ọbule. Ndu etso ụzo Jisọsu lẹ
Jerúsalemu akfụbekpoo ọswa l'aka nshinu akaka eje. Igweligwe ndu achịjeru
Nchileke ẹja ekweta ozi-ọma ono; bya eworu onwẹphe ye Nnajiufu l'ẹka.

Aakpụta Sutívinu

8 Sutívinu ono abụru onye Nchileke emeru eze-iphe-ọma; gude iya l'eme ire; k'ọphu
oomeje eze iphe-ọphulenya, dụ biribiri l'ifu ndiphe.
9 Ya ndono; yo nweru ndu shi l'ụlo-ndzuko ndu Ju. Ndu ono bẹ nweru teke ẹphe
shi bụru ohu. Ẹke ẹphe shitsua bụ Sayiríni; Alẹguzándiriya; Silísiya; mẹ Éshiya. Tọ
dụ iya bụ; ẹphe abyakfutashia Sutívinu; ẹphe l'iya awata ntụtego.
10 Obenu lẹ Ume Nchileke nụru Sutívinu mmamiphe; k'ọphu ọobuje teke o yeru
ọnu; to nwehedu onye amajẹkwadu iphe oo-kfu.
11 Ẹphe eje ebuta madzụ; kfụa ẹphe ụgwo t'ẹphe sụje: "L'ẹphe nụru ẹke Sutívinu
ekfurushi Mósisu yẹle Nchileke."
12 Ẹphe eshi ẹge ono kpalia ndiphe; mẹ ndu bụ ọgurenya ndu Ju; mẹ ndu ezije
ekemu. Ẹphe abya akpụta Sutívinu kpụ-jeru ndu ndzuko ọgbo ikpe;

13 je eduta ndu byaru bya agbalahaa ya ekebe; l'ebo iya ibo: “Lẹ nwoke-wa ta dụkpokwaa teke ẹ tọo nọjeru ekfubyishi eze-ụlo-wa, dụ nsọ-wa; mẹ ekemu Mósisu.
14 L'ẹphe nụkwaru ẹke ọ sụru lẹ Jisọsu-wa, bụ onye Názarẹtu-wa e-mekochaa lakashịa eze-ụlo-wa; gbanweshikota ome-l'alị ẹphe, shi l'ẹka Mósisu.”
15 Iphe bụ ndu nọ l'ụlo-ikpe ono atụko dabẹ Sutívinu ẹnya l'ifu. Ifu egbu l'iya phụ oswi kẹ nwịinwii l'ọ bụ ifu ojozi-imigwe.

7

Ọnu, Sutívinu eye

1 Eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja ajị Sutívinu: “?Dukwanuphu; ?bụ iphe ndu-a kfuru bụ iphe meru nụ?”
2 Sutívinu asụ ẹphe: “Ndu nke mu; unu gebekpoduaphu-o! Lẹ Nchileke ọphu gbaru t'aatụkoje kwabẹ iya ugvu meru t'onyiche ayi, bụ Ébirihamu phụa ya. Teke ono bẹ Ébirihamu bukwadua lẹ Mesopotémiya. Ẹ tọ ladụa Háranu.
3 Ya ndono; Nchileke asụ t'ọ haa alị iya; haa ụnwunna iya; tụgbua jeshia alị, ya e-koshi iya.
4 Yọ haa alị Kalúdiya; tụgbua jeshia je eburu lẹ Háranu. Nna iya anwụhulephu; Nchileke emee ya; yọ bya eburu l'alị-a, unu bu ntanụ-a.
5 Ẹ to nwekwa alị ono ọphu Nchileke nụru iya t'ọ bụru nk'iya teke ono; mbụkpo m'ọ bụ alị, ha l'ọ bụ ntụ-ọkpa lanụ. Obenu lẹ Nchileke kweru iya ụkwa lẹ ya a-nụ iya ẹya t'ọ bụru nk'iya; bụru kẹ nwanwanwaranwa iya. Teke Nchileke kfuru Ébirihamu iphe-a bẹ Ébirihamu te gbe amụtakwaa nwa.
6 Nchileke sụru Ébirihamu: ‘L'awa iya e-mekochakwaa laa alị ọdo je abụru ohu. Ụnu afa mgburumgburu; bẹ ee-mee ẹphe aphụ.
7 Ọ bụ lẹ ndu ono, gbaru ẹphe ohu ono; bẹ ya a-hù àhùhù. Ẹphe eshikwa nụ l'alị ono lụfuta; bya abaaru iya ẹja l'ẹke-a.’*
8 Nchileke abya ekwe Ébirihamu ụkwa; bya edobe ome-l'alị kẹ obu útsù t'ọ bụru iphe-ọhubama k'iphe ono, o kweru ụkwa iya ono. Ya ndono; Ébirihamu abya amụta Áyizaku. Áyizaku anọlephu abalị ẹsaa; yo be k'ẹsato iya; yo bua ya ugvu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Áyizaku buru Jékọpu. Yọ bụkwaruphu ẹge ono bẹ Jékọpu bukwaru iya phụ ochechoroche ayi phẹ; ẹphe iri l'ẹbo.
9 “Ochechoroche ayi phẹ ono egude ẹnya-kfụrukfuru; ree Jósẹfu ndu Íjiputu. Obenu lẹ Nchileke nọdu swiru Jósẹfu ọhuma ọhuma;
10 dzọkota iya l'iphe-ẹhuka iya l'ọ ha; bya anụ iya umere ọma; mẹ mmamiphe lẹ k'onye eze ndu Íjiputu, bụ iya bụ Fero. Fero emee Jósẹfu; yọ bụru iya bụ onye achịkota alị Íjiputu l'ophu; bụkwaru iya phụ bụ ishi l'iphe bụ ufu Fero l'ọha.
11 “A nọnyaa; ẹjo-ẹgu abya abya l'alị Íjiputu mgburumgburu; mẹ l'alị Kénanu. Iphe ono abụru eze iphe-ẹhuka. Ochechoroche ayi phẹ te nwehe iphe ẹphe e-ri.
12 A nọnyaa; Jékọpu abya anụa lẹ nri nọ lẹ Íjiputu; bya ezi ochechoroche ayi phẹ t'ẹphe jee. Yọ bụru ejeje k'ọdungu ndono.
13 Yo be lẹ k'ugbo ẹbo; Jósẹfu emee t'ẹphe maru lẹ ya bụ nwunne ẹphe. Fero eshikwaphu ẹge ono maru ndu ufu Jósẹfu.
14 Tọ dụ iya bụ; Jósẹfu abya ezia ozi t'e je asụ nna iya; mbụ Jékọpu t'ọ lata Íjiputu yẹle ndibe iya l'ẹphe ha, bụ ndu kpakọru dụ ụkporo madzụ ugbo ẹto l'ụmadzu iri ise.

---

* **7:7 7:7** Mbụ 15:13-14.

15 Tọ dụ iya bụ; Jékọpu alaa Íjiputu, bụ iya bụ ẹke yẹle ochechoroche ayi buru jeye
ẹphe anwụshihu.
16 E vukotaru odzu ẹphe laa Shékemu je elia l'ili, Ébirihamu gudehawa okpoga iya
zụta ndu ikfu Hamọ lẹ Shékemu l'ẹke ono.
17 “Yo rudelephu teke ono, Nchileke e-meru Ébirihamu iphe ono, o kweru iya ụkwa
iya ono; ndibe ayi, bu lẹ Íjiputu azụwanu ha l'ọ bụ ngụnu.
18 A nọnyaa; onye eze ọdo, ẹ-ta madụ onye Jósẹfu bụ achịlahaa ndu Íjiputu.
19 Yọ gbàláháárú ndibe ayi ono ẹjo ẹregede; wata ome nna ayi oche phẹ aphụ;
k'ọphu ọ tụru ẹphe ekemu t'e tufajee nwẹgbu teke a mụru iya; k'ọphu ẹ tọo nọdudu
ndzụ.
20 “Ọ bụ teke ono b'a mụru Mósisu. Mósisu abụru ẹgiri nwata, dụ mma l'ifu
Nchileke. E hee ya l'ime ụlo ime ụlo ọnwa ẹto.
21 Yo be teke a pataru iya je edobe; gbado iya; nwatibe Fero kẹ nwanyi eje eheta
iya; hee ya; hefuta. Yọ bụru nwatibe iya.
22 E zikota iya iphe, bụ ẹkwo, aamụje amụmu lẹ Íjiputu teke ono. Yo shi ẹge ono
bụru eze madzụ l'okfu-ọnu; mẹ l'iphe, eeme l'ẹka.
23 “Mósisu anọlephu ụkporo afa labụ; rịlahaa lẹ ya e-je ajịa ndu alị iya, bụ iya bụ
ndu Ízurẹlu.
24 Yọ phụa onye lanụ l'ẹke onye Íjiputu eme iya ẹji. Yo jekfu ẹphe; je agbalahaaru
onye kẹ Ízurẹlu ọdzori. Yo gude okfu iphe ono chigbulekwaphu onye kẹ Íjiputu ono
l'ẹke ono; shi ẹge ono melata ụgwo iphe o meru onye Ízurẹlu ono.
25 Mósisu etubesu lẹ ndu nk'iya a-maru lẹ Nchileke e-mekochaa shi l'ẹka iya mee
t'ẹphe nweru onwẹphe. Obenu l'ẹ to dodu ẹphe ẹnya.
26 Yo be echile iya; yọ phụa ẹke ndu Ízurẹlu labụ alụ ọgu; jeshia tẹ ya je egboo
ẹphe; doshiaru ẹphe iphe adaru ẹphe. Yọ sụ ẹphe: ‘Unu gebe! ?Unu ta madu l'unu
bụ unwunne lanụ? ?Ngụnu meru iphe unu eme t'unu meka onwunu iphe?’
27 “Onye onanu, achọ okfu ono enwufu Mósisu; sụ iya: ‘?Bụ onye meru ngu onye
ishi; mẹ onye ikpe ẹphe?
28 ?Tọ bụ l'i mewa t'i gbua ya ẹge i gburu onye Íjiputu ụnyaphua?’
29 Mósisu anụlephu iphe ono; gbafụ l'alị Íjiputu; gbalaa; je eburu l'alị Mídiya. Yọ
nọdu l'ẹke ono mụta ụnwegirima ẹbo.
30 “A nọlephu ụkporo afa labụ; Mósisu aphụa ojozi Nchileke l'echi-ẹgu Ugvu
Sáyịnayi. Ojozi ono nọkwanu l'ọku, enwu l'iru.
31 Mósisu ele iya ẹnya; yọ dụ iya biribiri. Yo jekfubedele iya phụ tẹ ya je amaru
iphe ọ bụ; nụa olu Nnajiufu l'ọku ono. Olu ono asụ iya:
32 ‘Ọo yẹbedua bụ Nchileke kẹ nna ngu oche phẹ; bụ iya bụ Nchileke kẹ Ébirihamu;
bụru Nchileke kẹ Áyizaku; bya abụru Nchileke kẹ Jékọpu.’† Mósisu awata ọtsu egvu;
tọ tụhe ama ole ẹnya l'ẹke ono ọdo.
33 “Ya ndono; Nnajiufu asụ iya: ‘T'o yefu akpọkpa iya; l'ẹke ono, oovudo ono; bẹ
bụkwa alị, dụ nsọ.
34 Ya lewaru ẹnya; phụ egbe aphụ, eeme ndibe iya lẹ Íjiputu. Ya nụwaru ude, ẹphe
atsụ; byaakwanua tẹ ya dzọo ẹphe. Ngwaa; bya tẹ ya zi ngu t'i je Íjiputu.’‡
35 “Yọ bụkwaru-a Mósisu-a, ndu Ízurẹlu jịkaru; jị iya onye meru iya onye ishi; mẹ
onye ikpe ẹphe-wa. Nchileke shi l'ẹka ojozi iya, Mósisu phụru l'iru, enwu ọku; fọta
iya; zi ya t'o je abụru onye ishi; mẹ onye a-gbafụta ẹphe.

† **7:32 7:32** Awụ 3:6. ‡ **7:34 7:34** Awụ 3:5, 7, 8, 10.

36 Mósisu emeshia iphe-ọphulenya, dụgbaa biribiri lẹ Íjiputu bya eshi lẹ Íjiputu
ono dufuta ẹphe; bya emeshikwaaphu iphe-ọphulenya, dụgbaa biribiri lẹ Eze
Ẹnyimu Uswe; mẹ l'echi-ẹgu, ẹphe nọru ụkporo afa ugbo ẹbo.
37 "Ọ kwa iya bụ Mósisu ono, sụru ndu Ízurẹlu: 'Lẹ Nchileke e-shikwa l'unu zifu
onye nkfuchiru iya; ẹge-a, o ziru Iya-a.'§
38 Yọ bụru Mósisu ono bẹ nọ-chiru ẹnya ndu Ízurẹlu teke ono, ẹphe dzukoru lẹ
Ugvu Sáyịnayi l'echi-ẹgu ono. Ọo ya shi anataję iphe ojozi-imigwe ono, byakfutaru
iya l'ugvu ono shi ekfuje; kfuaru ochechoroche ayi phẹ. Ọo ya shi l'ẹka Nchileke; nata
okfu ono, anụ ndzụ ono kfuaru ayi.
39 "Obenu lẹ ndiche ayi phẹ nyịlerua nchị ẹphe manụ l'iphe ono; jịka iya. Yọ dụ
ẹphe t'a sụ l'ẹphe gbe laphu azụ lẹ Íjiputu;
40 sụ Érọnu: 'T'o metaru ẹphe nte, e-vutaru ẹphe ụzo. Lẹ Mósisu-a, bụ iya shi lẹ
Íjiputu dufuta ẹphe-wa; bẹ ta mahẹdu ẹge o jeru iya.'*
41 Ọ bụ teke ono bẹ ẹphe kpụru ntẹkpe, dụ l'ọ bụ nweswi; wata iya agwagwa. Ẹphe
awata ogworu iphe ono ẹja; l'emeru iya ẹ́swà; mbụ iphe, bụ ẹphebedua gude ẹka
ẹphe kpụa ya.†
42 Tọ dụ iya bụ; Nchileke ewofu ẹphe ẹnya; ẹphe awata ọgwa mkpọ-kpodo, nọgbaa
l'igwe, bụ iya bụ iphe, e deru l'ẹkwo ndu nkfuchiru Nchileke lẹ Nchileke sụru:
'Ụkporo afa labụ;
bẹ unu gbushiru anụ
gude gwaa nte l'echi-ẹgu.
?O nweru ọphu unu gude
gwaa yẹbedua.‡
43 ?Tọ bụdu ụlo nte Mólẹ̀ku; bẹ unu vutaru;
bya evuta mkpọ-kpodo, unu kpụru;
yọ dụ l'ọ bụ kẹ nte Réfanu?
Iphe ono bụ iphe unu gude ẹka unu meshia;
t'unu bajẹru iya ẹja.
Ọo ya kparu iphe ya a-chịta
unu chịghaa Bábyilọnu.'
44 "Ndiche ayi phẹ shi nweru ụlo-ẹ́kwà ndzuko, ẹphe shi egvubeje l'iphe, bụ ẹke
ẹphe jeberu l'echi-ẹgu ono. Yọ bụru ụlo-ékwà ndzuko ono, ekoshije lẹ Nchileke nọ-a
swiru ẹphe. E meru ụlo-ẹ́kwà ono ẹge Nchileke sụru Mósisu t'e mee ya, bụkwanu
iya bụ egbe iya ọphu o koshihawaru iya.
45 Ndiche ayi phẹ eworu ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono; ye ọgbo ọphu etso ẹphe l'ẹka. Ọgbo
onanu agwọta iya; tsoru Jóshuwa je anaa ndu mbakeshi alị ẹphe; mbụ alị, Nchileke
l'onwiya chịshihawaru ndu bu iya nụ. Ụlo-ẹ́kwà-dụ-nsọ ono anọdu l'ẹke ono jeye
l'ọgbo kẹ Dévidi.
46 Dévidi abụru onye yẹle Nchileke dụ lẹ mma. Yọ sụ Nchileke t'ọ haa tẹ ya kpụaru
yẹbe Nchileke kẹ Jékọpu ụlo.
47 E mekochaa; yọ bụru Sólomọnu kpụru Nchileke ụlo ono.
48 "Obenu lẹ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ te ebujedu l'ụlo, madzụ gude ẹka
kpụa, bụ iya bụ iphe Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke, kfuru sụ lẹ Nchileke sụru:
49 " 'Igwe bụ aba-eze iya;
eliphe abụru oshi-ọdzobe-ọkpa iya.
?Bụ egbe ụlo ngụnu bẹ unu a-kpụru iya?
?Bụ egbe awe bẹ ya a-nọduje iya
tụta ume ọbu?

§ **7:37 7:37** Dit 18:15. * **7:40 7:40** Awụ 32:1, 23. † **7:41 7:41** Awụ 32:4, 6. ‡ **7:42 7:42-43** Émọ 5:25-27.

50 ?Tọ bụdu yẹbedua
gude ẹka iya mee iphe ono l'ọ ha?'§
51 "Unubẹ ndu ẹjo ọkpoma-wa; unubẹ ndu-wa, l'adagbu okfu Nchileke lẹ nkịchi-
wa; unubẹ ndu, kpọ-chiru obu; kpọ-chia nchị t'unu ba nụ ozi Nchileke; l'ajịkakwaphu
Ume-dụ-Nsọ ẹge ndiche unu jịkaru iya.
52 ?O nweru ndu nkfuchiru Nchileke m'ọ bụ onye lanụ, ndiche unu ẹ-ta kpadu
ẹhu? Ndu ọphu Nchileke ziru ozi bẹ ẹphe gbukotaru egbugbu; mbụ ndu bụ ẹphe
raru iya arara teke ono; l'onye lanụ ono nwẹnkinyi, bụ iya doberu ẹka ndoo ono
e-mekochakwaa bya. Yo be nta-a; yọ bya abya; unu ederu iya ye; woru iya gbua.
53 Ọ bụ unu bẹ Nchileke shi l'ẹka ụnwu ojozi-imigwe iya tụaru ekemu iya; unu ta
ngaru ekemu ono nchị."

Aatugbu Sutívinu lẹ mkpuma

54 Ndu ọgbo ikpe ono anọdu anụ okfu ono; yọo ta ẹphe ẹra lẹ nchị. Ẹphe atagbaa
ikireze; l'ẹke ẹhu eghu ẹphe eghughu.
55 Obenu lẹ Ume-dụ-Nsọ bya eji Sutívinu ẹhu; yọ palia ẹnya lee l'imeli; phụa ogbu
nwịinwii kẹ Nchileke; phụkwaaphu Jisọsu l'ẹke o vudo Nchileke l'ẹka-ụtara.
56 Yọ sụ ẹphe: "Unu phụkpoduaphu imigwe ẹge o gheru ọnu; Abụbu-Ndiphe evudo
l'ụzo ẹka-ụtara Nchileke!"
57 Ẹphe echishia mkpu; gude mkpụshi-ẹka swọ-chishia nchị ẹphe; wụ-lihu ugbo
lanụ; je azugude Sutívinu;
58 kpụta iya kpụfu lẹ mkpụkpu ono t'ẹphe je atugbua ya lẹ mkpuma. Ndu, eje iya
atugbu achịru uwe ẹphe wụshiru nwoke, eeku Sọlu.
59 Ẹphe awata iya ọtu mkpuma ono; yo kua Nchileke; sụ iya: "Nnajiufu, bụ Jisọsu;
natakwa ndzụ mu!"
60 Yo byishi ikpere; chia mkpu; sụ: "Nnajiufu; ba agụkwaru ẹjo iphe-a, ẹphe eme
iya-a yeru ẹphe." Yo kfuebe ẹge ono; ike agvụ iya.

8

1 Sọlu eshi ekwe l'ishi l'ishi teke e shi egbu Sutívinu.

Sọlu akpa chọchi ẹhu

Ya ndono; e shiwaphu mbọku ono gẹdegede wata ọkpashi chọchi, nọ lẹ
Jerúsalemu ẹhu ike. A chịkashibebe ndu ono, kweru nụ ono l'ẹphe ha; gụfukwa
ndu ọphu bụ ndu ishi-ozi. Ẹphe agbakashịhu dzuru alị Judíya; mẹ alị Saméríya.
2 Ụphodu lẹ ndu, Nchileke dụru lẹ nsọ abya araa ẹkwa Sutívinu rashia ya ike; pata
iya je elia.
3 Sọlu ekebekpelephu ẹhu tẹ ya chikaa chọchi ọbu; bya etsoru l'ejephe l'ufu l'ufu;
l'akpụko ụnwanyi; mẹ unwoke eye l'ụlo-mkpọro.

Ozi-ọma eru Saméríya

4 Tọ dụ iya bụ; ndu ono, kweru nụ ono, a chịkashiru; ẹphe edzuru ẹkemeke ọbule
ono ezilee ozi-ọma kẹ Jisọsu.
5 Fílipu ejeshia Saméríya je ekfukashiaru ndu ẹke ono l'ọo Jisọsu bụ Onye Ndzọta
ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono.
6 Ndu ẹke ono anụlephu iphe ookfu bya aphụkwaaphu iphe dụ biribiri oomeshi;
gebekotaru iya nchị.
7 Ẹphe aphụa ẹke ọgvu echitsua oke mkpu alụfutatsua l'ẹhu ndu o bu l'ẹhu;
phụkwaaphu l'igweligwe ndu ibe-ẹhu ẹphe nwụhutsuaru anwụhu; mẹ ndu ngvụru
b'e mekotaru: ẹhu adụ ẹphe mma.
8 Ẹhu-ọtso-ẹna kẹ iphe ono edzuru mkpụkpu ono.

§ **7:50 7:50** Azá 66:2.

9 Yo nweru nwoke lanụ, ẹpha iya bụ Sáyịmonu, bu lẹ mkpụkpu ono, anọduje eme
amamanshi. Yọo nọduje eme iphe dụgbaa ndu Saméríya biribiri; sụ l'ẹ to nwehedu
onye ha l'ọ bụ iya.
10 Ndu mkpụkpu ono l'ẹphe ha; azafụje l'awụ awụ-kfuta iya: nwata mẹ ọgurenya;
sụ: "L'ọo ya bụ ike Nchileke ono, eekuje Eze Ike ono."
11 O shi-wa teke teru etete meta amamanshi; k'ọphu onyemonye ọbule tụko gụbe-
wa iya ọkpobe madzụ.
12 Ya ndono; Fílipu abyalẹphu bya ezia ẹphe ozi-ọma kẹ l'ọo Nchileke bụ eze; mẹ
kẹ l'ọo Jisọsu bụ Onye Ndzọta ono; ẹphe ekweta woru onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka. A
bya emeshia ẹphe baputizimu: ụnwanyi mẹ unwoke.
13 Sáyịmonu l'onwiya ekwetakwaphu. E mekwaa ya phụ baputizimu; yọ nọlahaa
Fílipu ntse-ntse. Yoo ghechajewaa ọnu nwandoo teke ọ phụru eze iphe-ọphulenya,
dụgbaa biribiri, Fílipu emeshi.
14 Ndu ishi-ozi, nọ Jerúsalemu anụa lẹ ndu Saméríya natawaru okfu Nchileke. Ẹphe
ezi Pyita yẹle Jọnu t'ẹphe je ẹke ono.
15 Ẹphe abyaruta bya ekfuru nụ Nchileke tẹ ndu ono, yewaru onwẹphe l'ẹka Jisọsu
ono nata Ume-dụ-Nsọ.
16 Kẹle teke ono bẹ bụkwadua l'ẹpha Nnajiufu, bụ Jisọsu b'e meru ẹphe baputizimu;
tọ dụ-wa onye ọphu natawaru Ume-dụ-Nsọ.
17 Ya ndono; Pyita yẹle Jọnu abya ebyibe ẹphe ẹka; ẹphe anata Ume-dụ-Nsọ ono.
18 Sáyịmonu aphụa l'ẹphe nataru Ume Nchileke lẹ ndu ishi-ozi ono byibetsuaru
ẹphe ẹka ono; bya ekwe Pyita yẹle Jọnu okpoga;
19 sụ: "T'ẹphe menua tẹ ya nweru egbe ike ono; k'ọphu ọo-bụje: onye ya byibejeru
ẹka; yọ nata Ume-dụ-Nsọ."
20 Pyita asụ iya: "Nggu l'okpoga ngu lakwaa l'iyi. ?I tubesu l'ịi-zụta iphe Nchileke
nụru kẹ mmakanụ azụta?
21 Ẹ tị yịkwa l'ozi-wa; kẹ l'ọkpoma ngu ta dụdu mma l'ifu Nchileke.
22 Taa onwongu ụta ẹjo ọriri ngu ono; kfuru nụ Nchileke t'a maru; ?ọo-gụru ngu
nvụ k'ẹjo ọriri ono, ị rịru ono.
23 Lẹ ya maru l'ọ bụ ẹnya-kfụrukfuru jiru ngu ẹhu; ome ẹjo iphe ekewa ngu ẹgbu."
24 Sáyịmonu asụ Pyita phẹ: "Byiko; unu kfuru nụ Nchileke t'ẹ b'ọ dụ iphe ono, unu
kfuru ono ọphu e-me iya nụ."
25 Ya ndono; Pyita yẹle Jọnu akọtsulephu akọ iphe Jisọsu meru; ziebe ozi-ọma
Nchileke l'ẹke ono; laphushia azụ lẹ Jerúsalemu. Teke ẹphe ala bẹ ẹphe tsoru ezi
ozi-ọma ono lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu lẹ Saméríya.

Fílipu yẹle onye Itiyópiya

26 Ojozi Nnajiufu abyakfuta Fílipu bya asụ iya: "Kwakọbe jeshia ụzo ọhuda.
Tụgbua l'ị -lụfu ụzo ono, shi lẹ Jerúsalemu dabua echi-ẹgu jeshia Gáza ono."
27 Fílipu akwakọta; yọ bụru iya ejeje. Yo rulephu esu-ụzo ono; phụa onye Itiyópiya,
kfụbekpo bụru oke amadụ. Nwoke ono b'a haru àháhá. Yọ bụru iya eletaru Kandési,
bụ eze-nwanyi Itiyópiya ẹnya l'ẹku iya. O shi jee ọbaru Nchileke ẹja lẹ Jerúsalemu.
28 Yọ nọdu l'ụgbo-ịnya agba ala; l'agụ okfu Nchileke l'ẹkwo, Azáya, bụ onye
nkfuchiru Nchileke deru.
29 Ume Nchileke asụ Fílipu t'o je l'ụgbo-ịnya ono je anọnyabe iya.
30 Fílipu ejenyabe iya ntse bya anụa ẹke ọogu ẹkwo Azáya; jị iya: "?O doru ngu-a
ẹnya mbụ iphe ịigu?"
31 Nwoke ono asụ iya: "?Nanu ẹge oo-shi doo ya ẹnya m'o nwedu onye akpọziru
iya ẹya?" Sụ Fílipu t'o nyibata tẹ yẹle iya nọdu l'ime ụgbo-ịnya ono.
32 Ẹke ono, ọogu l'ẹkwo okfu Nchileke ono bụ ẹke ono, Azáya deru; sụ:
"Onye ono dụ l'ọ bụ nwatụru,

aakpụ eje egbugbu;
Ọ nọ nwandoo l'ọ bụ
nwatụru, eebyishi ẹji;
To kfu m'ọo akpụru okfu lanụ.
33 E meru iya iphe-iphere;
Nmaa ya ikpe ịnyigirinyi.
?Bụ onye a-tụkota ọnu ẹge awa iya gbaru;
L'ẹke a gbakwofuru ndzụ
iya agbakwofu lẹ mgboko.”
34 Nwoke ono ajị Fílipu; sụ iya: “Byiko; ?bụ onye bẹ onye nkfuchiru Nchileke ono ekfuru? ?Ookfu okfu ẹhu onwiya; tẹ ookfu okfu ẹhu onye ọdo?”
35 Fílipu awata iya ozi iphe; shiwaphu l'iphe ono, ọogu ono wata iya ozi ozi-ọma kẹ Jisọsu.
36 Ẹphe ejenyaa; bya erua ẹke mini nọ. Nwoke ono asụ Fílipu: “?Tọ bụdu mini ndọ-ọ? ?Bụ ngụnu kparu iphe ẹ tii medu iya baputizimu l'ẹke-a?”
37 Fílipu asụ iya: “I -gudewaa obu ngu l'ọ ha kweta bẹ ee-mekwa ngu-a baputizimu.”
Yọ sụ iya: “Iye-o! Ya kwetawaru l'ọo Jisọsu Kuráyisutu bụ Nwatibe Nchileke.”
38 Nwoke ono asụ onye anga ụgbo-ịnya ono t'o vudo. Yọ bya evudo. Fílipu yẹle nwoke ono ayịru je eruba lẹ mini. Fílipu emee ya baputizimu.
39 Ẹphe erufutalephu lẹ mini ono; Ume Nchileke emee Fílipu; yo mihu; nwoke ono ta phụhe iya ọdo. Onye Itiyópiya ono atụgbua jeshia iphe ooje; ẹhu atsọshi iya ẹna.
40 Ẹke a phụru Fílipu ọdo abụwaruru lẹ Azótọsu. Yoo je; l'ekfukashi okfu Nchileke l'ẹkemeke ọbule, o swetakpooru jeye yo rua Sizaríya.

9

Jisọsu afụru Sọlu l'ụzo Damásukọsu
(Ndu 22:4-16; 26:12-18)

1 Sọlu anọdukwaduru l'eyeshi ndu etso ụzo Jisọsu egvu ike; l'eseshikwa iya phụ ike tẹ ya gbushia ẹphe. Yọ tụgbua jekfu eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja;
2 je asụ iya t'o deru ẹkwo nụ iya, ya e-koshije l'ụlo-ndzuko ndu Ju teke ya ruru Damásukọsu; k'ọphu bụ; ya -phụa onye etsoje Ụzo Nnajiufu l'ẹke ono; ya akpụta iya kpụru bya Jerúsalemu: m'ọ bụ nwoke m'ọ bụ nwanyi.
3 Yọ tụgbua; byadẹlephu oru Damásukọsu; iphoro, shi l'imigwe achalẹphu vịi; chaphee ya mgburumgburu.
4 Yọ daa l'alị mbụ Sọlu; bya anụa olu, sụru iya: “Sọlu! Sọlu! ?Bụ ngụnu meru iphe ịikpa iya ẹhu?”
5 Sọlu ajị iya: “?Bụ onye b'ị bụ; Nnajiufu?”
Olu ono asụ iya: “L'ọo ya bụ Jisọsu, bụ onye-wa, ịikpa ẹhu-wa.
6 Gbeshi; bahụ lẹ mkpụkpu ono; aa-karu ngu-a iphe ii-me.”
7 Yọ kpọkpoo ndu ẹphe lẹ Sọlu yị okfu; kẹ l'ẹphe anụ olu ono; ẹphe ẹ-ba phụhunu onye ekfu iya nụ.
8 Sọlu egbeshi bya amụsaa ẹnya; ọphu ọophuhedu ụzo. Ẹphe egude iya ẹka; duru iya duba lẹ Damásukọsu.
9 Yọ nọkota abalị ẹto phuu; tọ phụ ụzo; to ri nri; to nwe iphe-angụngu, shiru iya ọnu.
10 Yo nweru onye etsoje ụzo Jisọsu, bu lẹ Damásukọsu, aza Ananáyasu. Yọ phụa àphù; Nnajiufu abyakfuta iya; bya asụ iya: “Ananáyasu!”
Yọ za iya: “Owe; Nnajiufu.”
11 Yọ sụ iya: “Kwakọbe jeshia l'ụzo ono, eekuje Ụzo-Vudo-Ntụmu ono. I -rua l'ụlo Júdasu; nggu ajịa ajị onye Tásọsu, eeku Sọlu. Ọ nọ l'ẹke ono ekfu anụ Nchileke;

12 bya aphụa àphù; phụa nwoke, eeku Ananáyasu ẹke ọ byaru bya ebyibe iya ẹka
l'ishi; k'ọphu ọo-wata ọphu ụzo."
13 Ananáyasu asụ iya: "Nnajiufu; a dụwa l'igwe kfuaru iya okfu nwoke ono;
kfukotaru iya ẹjo iphe, o meru ndu nke ngu lẹ Jerúsalemu.
14 A sụru lẹ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja ziru iya t'ọ bya bya akpụta iphe, bụ
onye sụru l'ọo nggu bụ Nnajiufu iya."
15 Nnajiufu asụ iya: "T'o jeru; l'ọo yẹbedua fọtaru Sọlu t'o jeeru iya ozi; mee tẹ ndu
ẹ-ta bụdu ndu Ju; mẹ iphe bụ ndu bụ eze; mẹkpo ndu Ízurẹlu maru onye ya bụ.
16 Lẹ ya e-koshi iya iphe-ẹhuka, oo-jekota l'okfu ẹka iya."
17 Tọ dụ iya bụ; Ananáyasu atụgbua bya erua; bya abahụ l'ụlo ọbu; bya ebyibe
Sọlu ẹka; sụ iya: "Nwunne iya Sọlu; l'ọ kwa Nnajiufu, bụ Jisọsu bẹ sụru tẹ ya bya. Ọ
bụ Jisọsu ono bụ onye koshiru ngu onwiya l'ụzo teke i shi abya ẹke-a. Ọ sụru tẹ ya
bya emee t'ị phụlahaa ụzo ọdo; mẹ t'ị nata Ume-dụ-Nsọ."
18 Teke ono teke onophu; iphe dụ l'ọ bụ ẹkiri eshi Sọlu l'ẹnya phẹ ẹbo daa; yọ wata
ọphu ụzo. Yo gbeshi; e mee ya baputizimu.
19 Yọ bya eria nri; ike adụ iya.

Sọlu ekfu okfu Nchileke lẹ Damásukọsu

Sọlu yẹle ndu etsoje ụzo Jisọsu anọo nwa abalị olemole lẹ Damásukọsu.
20 Yọ wata ojephe l'ụlo-ndzuko ndu Ju; l'ekfuru ẹphe l'ọo Jisọsu bụ Nwatibe Nchileke
ono.
21 Yọ dụ ndu nụru iya nụ biribiri. Ẹphe asụ: "?Tọ bụdunua nwoke-wa bẹ shi
egbushi ndu sụru l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe-wa lẹ Jerúsalemu? Iphe o gude bya
ẹke-a kwa tẹ ya bya akpụtatsua ẹphe kpụ-jeru ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja."
22 Sọlu ekfulee okfu Nchileke ekfushi iya ike atụgbu. Yoo koshi l'ọo Jisọsu bụ Onye
Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono; l'eyetsuaru iya ẹphe l'ẹnya iya l'ẹnya
iya iphe kparu iphe ọ dụ ẹge ono; k'ọphu ndu Ju, nọ lẹ Damásukọsu te nwehedu
ọnu-okfu.
23 A nọkpowaru-o; jeye ndu Ju abya achịa idzu kẹ ogbu Sọlu.
24 Ẹphe awata oche nche: eswe l'ẹnyashi l'obu-edukfu mkpụkpu ono ẹge ee-shi
phụa Sọlu; gbua. Obenu l'ama bya agbaaru iya.
25 Yo be l'ẹnyashi; ndu ọnya Sọlu eworu iya ye lẹ nkata, a tụru eri; pyoo ya l'ẹnu
ụzo, e buru l'ụpho-mkpuma mkpụkpu ono; e shi ẹke ono pazita iya.

Sọlu ala azụ lẹ Jerúsalemu

26 Sọlu atụgbua bya erua Jerúsalemu; jeshia tẹ ya jekfube ndu etsoje ụzo Jisọsu.
Ẹphe atụko tsụhu Sọlu egvu; kẹ l'ẹphe te kwedu l'ọ bụwa onye etsoje ụzo Jisọsu.
27 Ya ndono; Bánabasu abya eyeta ẹka; duru iya jekfushia ndu ishi; bya akọoru
ẹphe ẹge Sọlu shi phụa Nnajiufu l'esu-ụzo; kọkwaaruphu ẹphe ẹge Nnajiufu l'onwiya
shi kfuru yeru Sọlu. Yọ bya atụaru ẹphe ọnu ẹge Sọlu gude wata okfushi okfu ike lẹ
Damásukọsu lẹ kẹ Jisọsu.
28 Tọ dụ iya bụ; ndu ishi-ozi ono ekweta t'o jeje ẹge dụ iya mma lẹ Jerúsalemu. Yo
gude ẹpha Nnajiufu l'ekfukashi okfu Nchileke; yọ da kpaa kpaa.
29 Yẹle ndu Ju, atsụ Giríku elijeru lẹ ntụtego. A nọnyaa; ẹphe eselahaa t'ẹphe gbua
ya.
30 Ndu kẹ chọchi abya anụa ya; duta Sọlu dufu Sizaríya; bya eyeru iya ẹka; yo
jeshia Tásọsu.
31 Yọ bụru iya bụ lẹ nchị adụ chọchi ndoo; kẹ nwa teke ono; bụ iya bụ ndu ọphu
nọkota lẹ Judíya; mẹ Gálili; mẹ Saméríya. Chọchi l'evu; l'aka oshihu ike eje. Ẹphe

emekpelephu uche-obu Nchileke. Ume-dụ-Nsọ l'eyekwaru ẹphe madzụ; obu l'aka ẹphe oshihu ike.

Pyita eje Lída yẹle Jọ́pa

32 Pyita etsoru ẹkemeke ọbule l'eje. Yo be ujiku lanụ; yo jeshia tẹ yẹle ndu kẹ
Nchileke, bu lẹ Lída jịa.
33 Yo rua ẹke ono; bya aphụa nwoke, eeku Eníyasu, iphe lọnwuru ibe-ẹhu lanụ;
k'ọphu ọ tụru iya ye l'ụlo; yọ nọwa afa ẹsato; to gbeshibua egbeshi.
34 Pyita eku iya: "Eníyasu! Gbeshi; lẹ Jisọsu mewaru t'ị ka mma. Shi l'ẹke ono, ịize
ono lụfuta." Iníyasu egbeshiwaphu.
35 Iphe bụ ndu bu lẹ Lída; mẹ lẹ Shẹ́ronu aphụa lẹ Iníyasu bẹ dụwa mma; l'ejephe;
ẹphe ekweta l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe.
36 Lẹ Jọ́pa b'o nweru nwanyi, bụ onye kẹ Kuráyisutu. Mkpụru-mkpụru bẹ ọonoduje
eme ọhuma; l'eyekwaruphu ndu e-te nwedu ẹge ẹphe maru iya onwẹphe ẹka. Ẹpha
nwanyi ono bụ Tabyíta, bụ iya bụ "Dọ́kasu" l'okfu Giríku; m'ọ bụ umoro.
37 A nọnyaa l'ogege ono; iphe awata iya ememe. Yọ nwụhu. A bya aghụebe iya
ẹhu; je enyobe iya l'ime ụlo k'eli eli.
38 Ya ndono; ndu etsoje ụzo Jisọsu, bu lẹ Jọ́pa anụa lẹ Pyita bẹ nọ lẹ Lída, dụkwaa
ntse lẹ Jọ́pa ono. Tọ dụ iya bụ; ẹphe ezi ụmadzu labụ t'ẹphe je ekua Pyita ẹgwegwa.
39 Pyita akwakọbewaphu; tsoru ẹphe. Yo rua; e duru iya nyihu ime ụlo k'eli eli.
Ụnwanyi, nji ẹphe ẹ-ta nọhedu adọ-phee Pyita mgburumgburu; tụko ara ẹkwa;
l'ekoshitsua ya uwe, nwanyi ono kwashịru teke ọ nọ ndzụ.
40 Pyita achịkashia ẹphe l'ẹke ono; bya ebyishi ikpere; kfuru nụ Nchileke. Yọ bya
aghaa ẹnya lee odzu ono; bya asụ: "Tabyíta; gbeshi!" Yọ mụsaa ẹnya; phụlephu
Pyita; gbeshi dụgaru adụgaru.
41 Pyita abya alọta iya l'ẹka; yeru iya ẹka; yo vudo evudo. Pyita abya ekua ndu
chọchi l'ẹphe ha; mẹ ụnwanyi ono, nji ẹphe ẹ-ta nọhedu ono; bya eduru Tabyíta nụ
ẹphe lẹ ndzụ.
42 E kfugbaru iphe ono, meru nụ ono lẹ Jọ́pa mgburumgburu. A dụ igwe kweta l'ọo
Jisọsu bẹ bụ Nnajiufu.
43 Pyita eburu l'ụlo Sáyịmonu; nọo anọno lẹ Jọ́pa. Sáyịmonu ono bụkwanu onye
emekwaje akpọ-anụ t'ọ dụ k'ọphu ee-gude iya eme nka.

10

Pyita ejekfu Koníliyọsu

1 O nweru onye ishi ndu sọja, bu lẹ Sizaríya, ẹpha iya bụ Koníliyọsu. Kọníliyosu
bụ onye ishi sọja ndu Rómu, achị ndu sọja ụkporo ise lẹ "Ọgbo-amị ndu Ị́tali."
2 Koníliyọsu ono bụ onye akwabẹje Nchileke ugvu. Yẹle ndibe iya l'ẹphe ha bẹ
Nchileke dụru lẹ nsọ. Ndu Ju, ẹ-te nwedu ẹge ẹphe maru iya onwẹphe; bẹ ọonoduje
anụ iphe nshinu. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ọonoduje ekfu anụ Nchileke tekenteke.
3 Yo be ujiku lanụ l'ẹnyanwu gbụfuwaru l'ishi; yọ phụa àphù; elekpo ojozi-imigwe,
shi l'ẹka Nchileke dachangu l'ẹke ọ bataru bya ekua ya: "Kọníliyosu!"
4 Koníliyọsu egude ọtsu-egvu bya elee ojozi-imigwe ono ẹnya; za iya: "Owe-e! ?
Bụkwa ole Nnajiufu?"
Ojozi-imigwe ono asụ iya: "Nchileke nụakwaru ekfukfu, iikfuje anụ iya; bya
anataakwaphu iphe-ọma ono, iimeshije ono. Nchileke nyatawaru ngu.
5 Ye madzụ t'ẹphe je Jọ́pa je ekua nwoke lanụ, aza Sáyịmonu, iphe eekuje iya bụ
Pyita.
6 O shi eshishi bya; nọdu l'ụlo nwoke akanya akpọ-anụ, eeku Sáyịmonu. O buphu
lẹ mgboro eze ẹnyimu."

7 Ojozi-imigwe ono, shi ekfu anụ iya ono atụgbulephu; Koníliyọsu ekua ndu ejeru
iya ozi ụmadzu ẹbo bya eyeru ẹphe onye sọja lanụ. Onye sọja ono bụkwaphu onye
Nchileke dụru lẹ nsọ. Ọ yị lẹ ndu katsụa ọnokube Koníliyọsu ntse ejeru iya ozi.
8 Koníliyọsu abya akọeberu ẹphe iphe meru nụ; bya ezifu ẹphe t'ẹphe jeshia Jọ́pa.
Ẹphe atụgbua jeshia.

9 Yo rua nchi-ta-abọhu iya teke ndu ozi ono abyawa oru Jọ́pa; Pyita enyihu eli
okpotsu ụlo ono l'echi oke-eswe; jeshia okfuru nụ Nchileke.
10 A nọnyaa; ẹgu agụlahaa ya. Yọ dụ iya t'a sụ lẹ ya riwaru nri. Nri eshikwaduru
l'ọku. Ya ndono; yọ dụ iya l'ọ bụ mgbẹnya jịpyaberu iya ẹnya.
11 Yọ phụa ẹge imigwe gheru ọnu; phụa iphe, shi l'igwe ala l'alị; mbụ iphe dụ l'ọ
bụ ẹ́kwà, ha nshinu, e gude l'ishishi iya phẹ ẹno ewozita l'alị.
12 L'ime ẹ́kwà ono b'ẹ to nwedu egbe anụ, nweru ọkpa ẹno, nọ lẹ mgboko-a, ẹ-ta
nọru iya nụ; to nwe anụ, akpụ l'alị, ẹ-ta nọru iya nụ; to nwe egbe nwẹnu, ephe l'eli,
ẹ-ta nọru iya nụ.
13 Yọ nụa olu, sụru iya: "Pyita; ngwa; gbeshi gbua; ria!"

14 Pyita asụ iya: "Nnajiufu; wawakwa; kẹ lẹ ya te ribukwaa iphe ẹ-ta gbadụ k'eriri;
m'ọ bụkwanu iphe, aasọ nsọ."

15 Olu ono asụkwa iya phụ: "Ba adụkwa teke ịi-sụ l'iphe Nchileke sụru t'ẹ b'a sọshi
nsọ bẹ aasọ nsọ."
16 Iphe ono emelephu ẹge ono ugbo ẹto. E meebe; e wolia ya woba l'imigwe.

17 Pyita arịlahaa iphe àphù ono, ọ phụru ono bụ. Yọ gbachia ya ẹnya. Yọ bụru teke
ono bẹ ndu ono, Kọníliyosu ziru ono chọ-vuru ẹke ọphu bụ ụlo Sáyịmonu; vudowa
l'ọnu-ụzo.
18 Ẹphe ekua oku; jị mẹ Sáyịmonu ọphu eekuje Pyita nọ ẹke ono.

19 Pyita anọdukwadua l'arị iphe àphù phụ bụ; Ume Nchileke asụ iya: "L'o
nwekwaru ụmadzu ẹto, achọ ngu nụ.
20 Gbeshilekwaphu nyizita; je tsoru ẹphe. Be ejekwa ọbo obu ẹbo; l'ọ kwa yẹbedua
ziru t'ẹphe bya."
21 Pyita enyifuta je asụ ẹphe: "L'ọ kwa yẹbedua bẹ unu achọ ọbu: ?Unu byaru
ngụnu?"

22 Ẹphe asụ iya: "L'ọ kwa Kọníliyosu, bụ onye ishi sọja ndu Rómu, achị ụkporo ndu
sọja ise bẹ ziru ẹphe t'ẹphe bya. Ọ bụ onye obu-ọma; bụru onye akwabẹje Nchileke
ugvu. Ọ bụ onye ndu Ju eyeru ugvu nshinu nshinu. Ojozi-imigwe sụru iya t'o zia t'ị
bya l'ụlo iya; k'ọphu ọo-nụ okfu, ii-kfu."
23 Pyita abya eduta ẹphe; ẹphe eje aradụ aradụ.

Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; yo gbeshi tsoru ẹphe. Ụnwunna, bu lẹ Jọ́pa
ahakwaruphu tsoru iya.
24 Yo be mbọku ọphu tso iya nụ; yo rua Sizaríya, bụ ẹke Kọníliyosu yẹ l'abụbu iya
l'ẹphe ha; mẹ ndu ọ̀nyà iya, o ziru t'ẹphe bya nọ echeru Pyita.
25 Pyita erutalephu l'ụlo ono; Kọníliyosu agbakfu iya; bụru iya pẹe l'ifu; kele iya
ekele.
26 Pyita akpụ-lia ya; sụ iya t'o gbeshi egbeshi; lẹ ya bụa madzụ ẹge ọ bụ.
27 Pyita egudewaru okfu ekfuru Koníliyọsu; ẹphe abahụ l'ime ụlo Koníliyọsu, bụ
ẹke Pyita phụru igwe ọha, dọru iya nụ.
28 Yọ sụ ẹphe: "L'unubẹdua marua l'onwunu l'ọ dụ lẹ nsọ l'ome-l'alị ẹphebe ndu
Ju; t'onye Ju kpakfu onye ẹ-ta bụdu onye Ju; m'ọ kwanu t'o nweru iphe yẹle onye ẹ-ta
bụdu onye Ju a-nọdu emegba. Obenu lẹ Nchileke koshiwaru iya t'ẹ b'o nwekwa onye
ya a-sọje nsọ; ọphu too nwe onye ya a-sụje l'ẹ t'ọ gbadụ kẹ tẹ ya denyi iya ẹka.

29 Ọ kwa iya meru iphe ya te jekpodua ọkpa ishi iphe, eekuru iya; ya egbeshilek-
waphu tsoru ndu, unu ziru t'ẹphe bya iya ekuku. Iphe ya ajị nta-a abụru: ?Bụ ngụnu
bẹ unu ekuru iya?”
30 Kọníliyosu asụ iya: “L'ọ bu egbe nta-a nwaraswaphụ-a; l'oke-eswe urẹnyashi
nọlephu l'ifu bẹ ya nọ l'ụlo iya; ekfu anụ Nchileke. Ya bya ele ẹnya; onye yeru uwe,
chakọtaru pemu-pemu evudowa iya l'ifu.
31 Yo ku iya: ‘Kọníliyosu!’ Ya aza iya. Yọ sụ iya: ‘Lẹ Nchileke nụakwaru iphe mu
anọduje ekfu anụ iya. L'ọ nyatawaru iphe-ọma, mu emeje.
32 Wo tẹ mu ye madzụ t'e je ekua Sáyịmonu ọphu eekuje Pyita t'ọ bya. O shi eshishi
bya; nọdu l'ụlo Sáyịmonu onye akanya akpọ-anụ, bu l'iku eze ẹnyimu.’
33 Tọ dụ iya bụ; ya eyelekwaphu madzụ teke onophu t'a bya ekua ngu. Nggu
emekwaa ọhuma ẹge-a, ị byaru-wa. Nta-a bẹ ẹphe nọkotaakwa l'ifu Nchileke; ngabẹ
nchị t'ẹphe nụa iphe Nchileke sụru t'i kfuru ẹphe.”

Ọnu, Pyita eyeru Koníliyọsu

34 Ya ndono; Pyita awata oye ọnu; sụ: “Lẹ nta-a b'o dowaru iya ẹnya lẹ Nchileke ta
akpọdu mkpọcha l'ẹke madzụ nọ.
35 Ẹ too kfudu lẹ madzụ shi l'alị ọwaa; ọ dụdu bụru alị ọphu. Iphe bụ onye atsụ
iya egvu; l'emeje iphe-ọma bẹ dụ-wa iya mma. Onye ono b'ọ natawaru.
36 Nchileke ziru ndu Ízurẹlu ozi; bya eshi l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu zia ẹphe ozi-ọma
k'ẹhu-agu. Ọ bụ Kuráyisutu ono bụ iya bụ Nnajiufu onyemonye ọbule.
37 Unu mawaru iphe, wataru ememe lẹ Gálili jeye yo medzuru Judíya mgburumg-
buru lẹ Jọnu zitsuaru ozi kẹ baputizimu.
38 Unu nụwaru kẹ Jisọsu, bụ onye Názarẹtu: ẹge Nchileke meru: Ume-dụ-Nsọ eji
iya ẹhu; bya emee; ike adụ iya; k'ọphu ọ tụkoru ẹkemeke ọbule jekota; l'eme iphe dụ
mma; l'atọfuje iphe bụ onye Sétanu keru ẹgbu; mee ya; yọ dụ mma; okfu lẹ Nchileke
nọ swiru iya.
39 Ẹphebedua gudekota ẹnya ẹphe phụ iphe Jisọsu meru lẹ Jerúsalemu; mẹ l'alị
ndu Ju mgburumgburu. Ndu Ju akpụta iya kpọpyabe l'oshi-osweru; yọ nwụhu.
40 Obenu lẹ Nchileke meru; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ l'ọ nọtsuaru abalị ẹto l'ili.
Yọ bya emee t'o koshi onwiya lẹ ya nọ ndzụ.
41 Ẹ tọ bụkwa madzụ kpamukpamu b'o koshiru onwiya. Ọ bụlekwaphu
ẹphebedua, l'atụ ọnu iya-a; mbụ ẹphebe ndu Nchileke fọtahawaru afọta b'o koshiru
onwiya. Ẹphe l'iya nọkpooru ria nri; ngụa iphe-angụngu lẹ Nchileke metsuaru t'o
shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono.
42 O ziru ẹphe t'ẹphe je ezia ozi-ọma ono t'o rudzuru onyemonye ọbule. Sụ t'ẹphe
je araaru iya ndiphe arara; l'ọ bụ iya bẹ Nchileke meru onye e-kpe ndu, nọ ndzụ; mẹ
ndu, nwụhuru anwụhu ikpe.
43 Ndu nkfuchiru Nchileke l'ẹphe ha kfuru iya. Ẹphe sụru l'iphe bụ onye woru
onwiya ye iya l'ẹka bẹ Nchileke e-gude k'ẹpha iya gụaru nvụ l'iphe dụ ẹji, onye ọbu
meru.”

Nchileke anụ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju Ume-dụ-Nsọ

44 Pyita akpụkwadurua okfu ono l'ọnu ekfu; Ume Nchileke abya ejikota iphe bụ
ndu anụ okfu ono ẹhu.
45 Yọ kpọo ndu kẹ Kuráyisutu ono, ẹphe lẹ Pyita yị ono okfu; lẹ Nchileke
nụkwaruphu ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju Ume-dụ-Nsọ.
46 Kẹ l'ẹphe nụru ẹke ẹphe ghatsụaru okfu-alị ẹphe; gudetsua okfu, Ume-dụ-Nsọ
ekoshi ẹphe ekfu okfu; aja Nchileke ajaja. Pyita asụ:
47 “Keshinu ndu-wa natawaru Ume Nchileke ẹge ẹphebedua nataru-a; ?bụhunu
ngụnu a-kpọshi t'ẹ b'e me ẹphe baputizimu.”

48 Yọ sụ t'e gude ẹpha Jisọsu Kuráyisutu meshia ẹphe baputizimu. E meebe; ẹphe arọo ya t'ẹphe l'iya nọfua nwa abalị olemole.

11

Iphe meru lẹ Sizaríya

1 Ndu ishi-ozi; mẹ ụnwunna, nọ lẹ Judíya mgburumgburu anụa lẹ ndu ẹ-ta bụdu
ndu Ju nataru okfu Nchileke.
2 Pyita alaphulephu azụ lẹ Jerúsalemu; ndu Ju awata iya ọta ụta;
3 jị iya: "?Bụ ngụnu meru iphe i jeru kẹ ndu akpapyị tẹ nggu l'ẹphe rigba nri?"
4 Pyita eshilephu l'ishi kọkotaru ẹphe iphe meru nụ l'ọ ha nanụ nanụ; sụ ẹphe:
5 "Lẹ ya nọ lẹ Jọ́pa l'ekfu anụ Nchileke. A nọnyaa; yo gbe dụ l'ọ bụ mgbẹnya
jịpyaberu iya ẹnya. Ya phụa àphù; phụa ẹkwa, ha ụsa, e gude l'ishishi iya phẹ ẹno
shi l'imigwe apazita l'alị. Ẹkwa ono abyaruta l'iya phụ ntse bya evudo.
6 Ya abya elezita iya ẹnya ọhuma; phụkota iphe bụkpo anụ, nweru ọkpa ẹno;
mẹkpo iphe, bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu; mẹkpo iphe bụ anụ, akpụ l'alị; mẹkpo iphe bụ
ụnwenu, ephe l'eli.
7 Ya anụa olu, sụru iya: 'Pyita! Ngwaa; gbeshi gbua iphe ono ria!'
8 Ya asụ iya: 'Nnajiufu; wawakwa; lẹ ya te erikwa. L'iphe ẹ-ta gbadụ k'eriri; m'ọ
kwanu iphe aasọ nsọ te shibukwaa ya ọnu.'
9 Okfu ono, shi l'imigwe ono asụ iya: 'Ba adụkwa teke ịi-sụ l'iphe Nchileke sụru t'ẹ
b'a asọshi nsọ bẹ aasọ nsọ.'
10 Iphe ono emee ẹge ono ugbo ẹto. E meebe; e wolihu iphe ono woba l'imigwe.
11 Teke ono kwaphu bẹ ụmadzu ẹto, e shi lẹ Sizaríya zia t'ẹphe bya ekua ya
byarutaleruphu l'ụlo, ya nọ.
12 Ume Nchileke asụ iya tẹ ya tsolekwaruphu ẹphe; tẹ ya be ejekwa ọbo obu ẹbo.
Ụnwunna-wa, nọ l'ẹke-a ẹphe ishingu etsoru iya je Sizaríya ọbu; ẹphe atụko bahụ
l'ụlo Koníliyọsu.
13 Koníliyọsu akọoru ẹphe lẹ ya phụru ojozi-imigwe, bya evudo l'ime ụlo iya. Ojozi
ono asụ iya t'o ye madzụ t'e je ekuaru iya nwoke, aza Sáyịmonu, iphe eekuje iya bụ
Pyita.
14 Sụ iya lẹ Pyita ono e-kfuru iya okfu, Nchileke, e-gude dzọfuta yẹle ndibe iya.
15 Ya ndono; ya abya abyaruta bya awatalẹphu okfu okfu; Ume-dụ-Nsọ abya eji
ẹphe ẹhu ẹge ono, o jiru iya ẹphebedua lẹ mbụ ono.
16 Ya anyata lẹ Nnajiufu sụru: 'Lẹ Jọnu gude mini mee baputizimu; ọbu
l'ẹphebedua ee-gude Ume-dụ-Nsọ mee ya.'
17 O doru ẹnya lẹ Nchileke nụru ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju iphe ono, ọ nụru ẹphebedua,
bụ ndu Ju teke ono, ẹphe nataru Jisọsu Kuráyisutu l'ọo ya bụ Nnajiufu ẹphe ono. Ọo
ya bụ; ?bụ onye bẹ ya bụ kẹ tẹ ya akpọshi iphe Nchileke eme."
18 Ya ndono; ẹphe anụtsule iya phụ; tabuhu Pyita ụta bya awata okele Nchileke
ekele teke ono; sụ: "L'ọo ya bụ lẹ Nchileke hakwaruphu ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju
ụzo t'ẹphe taa onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meru; gbanwee umere; nata ndzụ
ọphungu."

Aawata Chọchi lẹ Ántiyọku

19 Ndu a chịkashiru lẹ mkpamẹhu, a kparu ndu chọchi teke ono, e gburu Sutívinu
ono agbakashịhu jeshia Finíshiya; mẹ Sáyipurọsu jeyekpo lẹ Ántiyọku. Yọ bụleruphu
ndu Ju nwẹnkinyi bẹ ẹphe ezi ozi-ọma ono teke ono.
20 Obenu lẹ ndu chọchi ono, ndu ọphu shi Sáyipurọsu; mẹ Sayiríni tụgburu je je
ekfukashiaru ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, bugbaa l'ẹke ono ozi-ọma kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu.
21 Nchileke eyeru ẹphe ẹka; a dụ igweligwe kweta l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu.

22 E kfukashia kẹ ekwekwe ono; k'ọphu o ruru ndu chọchi Jerúsalemu lẹ nchị. Ndu
chọchi Jerúsalemu eye Bánabasu t'o je Ántiyọku.
23 Yo rua je aphụa egbe eze-iphe-ọma, Nchileke emeru ndu ono. Ẹhu atsọo ya ẹna.
Yọ sụ ẹphe t'ẹphe gudekpelekwaphu ire-lanụ nọdushia ike l'ẹka Nnajiufu ẹge ẹphe
tụberu l'obu ẹphe;
24 kẹle Bánabasu ono bụkwanu ọkpobe madzụ. Ume-dụ-Nsọ jiru iya ẹhu; yo gude
obu iya l'ọ ha kweta kẹ Nchileke. Ya ndono; Nnajiufu akafụa oyekwa ndu ha l'igwe
lẹ chọchi.
25 E meebe; Bánabasu atụgbua jeshia ọcho Sọlu lẹ Tásọsu.
26 Yọ bya aphụa ya; duta iya byatashia Ántiyọku. Ẹphe ẹbo ono anọo mkpurophu
afa l'ẹke ono; ẹphe lẹ ndu chọchi anọdu; ẹphe ezikota igweligwe madzụ ozi-ọma ono.
Ọ kwa lẹ Ántiyọku b'e vutsukpo ụzo kua ndu etso ụzo Jisọsu “ndu kẹ Kuráyisutu”.
27 Teke ono b'o nweru ndu nkfuchiru Nchileke, shi lẹ Jerúsalemu bya Ántiyọku.
28 Onye lanụ bẹ ẹpha iya bụ Ágabọsu. Ágabọsu egbeshi gude ike Ume Nchileke
sụ l'ẹjo-ẹgu abyakwa lẹ mgboko mgburumgburu. Ẹjo ẹgu ono emekochaa bya abyaa
teke Kulọ́diyosu bụ eze alị ono.
29 Ndu kẹ Kuráyisutu ono achịa idzu t'onyenọnu tụa iphe ẹge ike iya beru t'e
wolaaru ụnwunna, bụ ndu ọphu bu lẹ Judíya.
30 Ẹphe emee ya ẹge ono. E woru iphe ọbu, a tụtaru ọbu nụ Bánabasu yẹle Sọlu;
ẹphe ewolaaru ndu, e meru ọgurenya chọchi.

12

Eegbu Jémusu; atuchi Pyita

1 Yọ bụru teke ono bẹ eze, bụ Hérọdu harụ dabẹ ndu chọchi ẹka; k'ọphu ọo-kpụfu
ẹphe mbeke.
2 Yo gude Jémusu, bụ nwunne Jọnu; buta iya ishi.
3 Yo bya aphụa l'egbugbu, ya gburu nwoke ono bẹ dụ ndu Ju mma; yo gudefua
Pyita. Teke o guderu Pyita bụ l'ẹphe agba Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko.
4 Yo gude Pyita; tụa ya mkpọro. A bya eye ndu sọja iri l'ishingu t'ẹphe dụje ẹno-ẹno
l'eche iya nche. Iphe Hérọdu shi arị bụ l'ọo teke a gbaẹberu ajị ono; ya akpụfutaru
iya ọha.
5 Ya ndono; Pyita anọdu l'ụlo-mkpọro; ndu chọchi ekfukpelephu anụ Nchileke
l'okfu ẹhu iya.

Ojozi-imigwe, shi l'ẹka
Nnajiufu adzọ Pyita lẹ mkpọro

6 Yo be l'ẹnyashi, bụ nchi -bọhu; a kpụru Pyita kpụfutaru ọha; Pyita anọdu eku
mgbẹnya; ndu sọja labụ anọru iya ye l'echilabu; l'eche iya nche. E woru mkpakọbe
labụ ye iya l'ẹka. Ndu sọja anọdugbaa l'eche nche l'ọnu-ụzo ọka-mkpọro ono.
7 A bya ele ẹnya; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu evudowa l'ẹke ono, Pyita nọ ono.
Ụlo-mkpọro ono mgburumgburu achakọtalephu kẹ phoo. Ojozi-imigwe ono abya
enwua Pyita ẹka; tee ya; wo iya: “Ngwaa; tehu!” Mkpakọbe ono, e yeru Pyita l'ẹka
labụ ono agbabushihu; dashia l'alị.
8 Ojozi-imigwe ono asụ iya: “Ngwaa; chịta uwe ngu yee; nggu eyee akpọkpa ngu
ẹgwegwa.” Pyita abya emee ẹge e kfuru iya. Ojozi-imigwe ono asụ iya: “Chịta ukpo
ngu tuphua onwongu; tso iya azụ.”
9 Pyita etsoru iya; ẹphe eshi l'ụlo-mkpọro ono lụfushia. Pyita ta ma l'iphe ono,
ojozi ono eme ono bẹ bụ iphe, meru ememe. Yo tubesu l'ọ bụ nrọ bẹ ya arọ.
10 Ẹphe abya esweta ndu nche kẹ ivuzọ; bya esweta ndu kẹ ẹbo; gbururu jeye: ẹphe
ejerua ọnu-ụzo, eeshije abata lẹ mkpụkpu ono. Ẹke ono b'e gude ibo-ígwè guchia ọnu

iya; ọgu-nggamgbo ono agụhaa l'onwiya; ẹphe abya esweta; tụgbua. Ẹphe etsoru mgbadamgba lanụ l'ime mkpụkpu ono. Ya ndono; a bya ele ẹnya; ojozi-imigwe ono emihuwanu; paru Pyita haa nkịnyi iya.

11 Pyita egbe bya amaru iphe, shi eme nụ teke ono. Yọ sụ: "L'ọo nta-a b'o doru iya ẹnya l'iphe-a bẹ bụ iphe eme lẹ madzụ. L'ọ bụ Nnajiufu bẹ yeru ojozi-imigwe iya; yọ bya adzọo ya l'ẹka Hérọdu; dzọo ya l'ẹka iphemiphe ọbule, ndu Ju shi arị l'ẹphe e-me iya."

12 Yọ malẹruphu ẹke ọ nọ; tụgbua teke ono jeshia kẹ Méri phẹ, bụ iya bụ nne Jọnu Maku. A dụ l'igwe dzua l'ẹke ono; l'ekfu anụ Nchileke.

13 Pyita abya akụa ẹka l'ibo. Nwata mgbọko ọbu, yẹle madzụ bu agbaru jeshia ọmaru onye ọbu. Ẹpha nwata mgbọko ono bụ Róda.

14 Yọ nụa olu Pyita; ẹhu atsọo ya ntụmatu; k'ọphu bụ l'ẹ to gbe gụhahedu nụ ụlo ọbu. Yo gbe gbaphu azụ je echiaru ẹphe mkpu: l'ọ kwa Pyita bẹ vudo l'ọnu ụzo ono.

15 Ẹphe asụ iya: "?Bụ ọgvu eme ngu tọo?" Yoo kfushilee iphe ookfu ike. Ẹphe asụ l'oo-me bụru l'ọo ojozi-imigwe Pyita.

16 Pyita l'akụkwaphu ẹka ẹge ọoku iya. E meebe; ẹphe agụhaa ụzo ono. Yọ dụ ẹphe biribiri l'ẹphe phụru iya.

17 Yo meeru ẹphe ẹka pọpopo t'ẹphe dobekwa ọnu ndo; ngabẹru iya nchị. Yọ bya eshi ishi lanụ kọoru ẹphe ẹge Nnajiufu shi dufuta iya lẹ mkpọro ono. Yọ sụ ẹphe t'ẹphe kọoru iya Jémusu; mẹ ndu ọphu bụ ụnwunna. Yo kfutsua ẹge ono tụgbua jeshia ibyiya ọdo.

18 Yo be l'ụtsu; yo ji ndu sọja ono, nọ lẹ nche ono ẹnya ẹge Pyita jekpooru iya. Ẹphe agbakashịlahaa kata kata kata ẹge ẹphe e-me iya.

19 Hérọdu asụ t'a chọo Pyita. A chọo ya nta; chọo ya imo; ta phụ iya. Yọ jịebe ndu nche ono ajị; bya ezi t'e je ebutatsua ẹphe ishi.

E metsua; Hérọdu eshi lẹ Judíya jeshia Sizaríya; je anọta l'ẹke ono.

Hérọdu erehu lẹ ndzụ

20 A nọnyaa; okfu adaaru Hérọdu yẹle ndu Táya; mẹ ndu Sayịdónu. Hérọdu avọru ọku ghụa ẹhu. Ẹphe afọo madzụ; woru ẹphe ye t'e je arọo Hérọdu. Ẹphe evuru ụzo je arọ-butaodu Bulásutọsu, bụ iya bụ onye eleta ẹnya l'ufu-eze; bẹ ẹphe jekfuru eze teke ono je arọo ya t'e doshia okfu ono; okfu l'ọ bụ l'alị ẹke ọ bụ eze b'e shi ewotaru ndu ndu-ẹphe nri eriri.

21 Yo be mbọku, Hérọdu yeru okfu ono; yọ bya eyee uwe eze iya; bya asụgaru l'aba-eze iya; wata okfu l'eyeru ndu ono.

22 Ẹphe atụa ụzu; wo: "Ẹ tọ bụhekwa madzụ mmakanụ ekfu okfu-wa-o! Ọ bụakwa iya bụ nchi-o!"

23 Teke ono teke onophu; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu abya echitakpelephu Hérọdu tụa gbaa; okfu l'ọ haru; e wota ugvu, gbaru t'a kwabẹ yẹbe Nchileke nwẹnkinyi iya gbe akwabẹ yẹbedua. Ẹhonwu abya eripyabe iya; yọ nwụhu.

24 Okfu Nchileke akakpọoru abarahụ dzuru ẹkemeke ọbule; a kakpọoru ọdu l'igwe kweta kẹ Nnajiufu.

Aafọta Bánabasu yẹle Sọlu t'ẹphe je ozi-ọma

25 Bánabasu yẹle Sọlu ejeebe ozi, e ziru ẹphe; shi lẹ Jerúsalemu laphushia azụ lẹ Ántiyọku. Ẹphe eduta Jọnu Maku; ẹphe l'iya ayịru.

13

1 Lẹ chọchi, nọ lẹ Ántiyọku b'o nweru ndu nkfuchiru Nchileke, nọ iya nụ; mẹ ndu ezije okfu Nchileke. Ẹpha ẹphe bụ Bánabasu; mẹ Símiyọnu, onye ẹpha etushi iya

bụ Náyija, bụ iya bụ Nwuji; mẹ Lúsiyọsu, bụ onye Sayiríni; mẹ Sọlu; mẹ Manéyenu, onye bụ yẹle Hérọdu, bụ eze b'e hefutaru l'ufu lanụ.
2 Yo be ujiku lanụ, ẹphe nọkobe; l'abaru Nchileke ẹja; aswị aswịswi ekfu anụ iya; Ume-dụ-Nsọ asụ ẹphe: "Unu fọfuru iya Bánabasu yẹle Sọlu t'ẹphe je ejeeru iya ozi, ya kuru ẹphe t'ẹphe jeeru iya."
3 Ẹphe abya aswị-gee aswịswi ono; kfua nụ Nchileke bya bya ebyibe ẹphe ẹka; bya ezifu ẹphe t'ẹphe je.

Iphe meru lẹ Sáyipurọsu

4 Keshinu ọ bụ Ume-dụ-Nsọ ziru Bánabasu yẹle Sọlu t'ẹphe jeeru iya ozi; ẹphe atụgbua jeshia Selúsiya je abahụ l'ụgbo-mini; jeshia ikfuli Sáyipurọsu.
5 Ẹphe ejerua Sálamisu; bya ekfua kẹ Nchileke l'ụlo-ndzuko ndu Ju, nọgbaa l'ẹke ono. Ẹphe lẹ Jọnu Maku ayịkwaruphu t'ooyejeru ẹphe ẹka.
6 Ẹphe atụgbua kwasẹru ikfuli ono jeye: ẹphe abya erua Páfọsu. L'ẹke ono bẹ ẹphe phụru onye Ju, eme amamanshi; sụkwaphu lẹ ya ekfuchiru Nchileke. Ẹpha iya bụ Ba-Jisọsu.
7 Yẹle ọ-chị-ọha, achị ikfuli ono eshikwanu ọnya. Ẹpha ọ-chị-ọha ono bụ Séjiyosu Pọlosu. Ọ-chị-ọha ono bẹ bụ nwoke, kwata maru iphe nshinu. Yọ bya ekua Bánabasu yẹle Sọlu; okfu l'ọ dụ iya tẹ ya nụa okfu Nchileke. Ẹphe abyakfutashia ya.
8 Ya ndono; Ba-Jisọsu eselahaa tẹ ya kpọshia iphe Sọlu phẹ byaru; ẹke tọ dụdu iya t'eze nwoke ono kwe kẹ Nchileke. Iphe eekuje Ba-Jisọsu l'okfu Giríku bụ Élimasu, bụ iya bụ onye amamanshi.
9 Ya ndono; Ume-dụ-Nsọ abya eji Sọlu ẹhu. Ẹpha ọdo, eekujekwaphu Sọlu bụ Pọlu. Pọlu abya áphùbe onye amamanshi ono ẹnya;
10 sụ iya: "Nggụbe nwatibe Obutuswe-a! Nggụbe onye anọduje emebyishi iphemiphe ọbule, dụ mma emebyishi! Ẹ to nwedu egbe ụgho, ẹ tị ghọdu; to nwe egbe ẹregede, ẹ tị gbadu. ?Bụ teke ole b'ịi-hakpọo ogude ẹjo-ire ekfubyishi ọkpobe okfu kẹ Nchileke?
11 Nta-a bẹ Nchileke e-byi ngu ẹka. Tsube nta-a bẹ ịi-watalẹphu ọtsu ìshì. Yọ bụru ẹge ono bẹ ịi-tsụ iya nọo nwabalị olemole."
Teke onophu; ẹnya agbawa iya phụ tsụbalangu. Yo bukulahaa ebuku; chọlahaa onye e-gude iya ẹka.
12 Ọ-chị-ọha ono aphụa iphe ono, meru nụ ono; woru onwiya ye Nnajiufu, bụ Jisọsu l'ẹka; kẹ l'iphe kẹ Jisọsu ono, e ziru iya ono bẹ dụru iya biribiri.

Iphe, meru lẹ
Ántiyọku Pyisídiya

13 Pọlu phẹ abya abahụ l'ụgbo lẹ Páfọsu; jeshia Péga, bụ mkpụkpu, nọ lẹ Pamfíliya. Ẹphe erua ẹke ono; Jọnu Maku aparu ẹphe haa; laphushia azụ lẹ Jerúsalemu.
14 Ẹphe eshi lẹ Péga tụgbua jeshia Ántiyọku Pyisídiya. Yo be mbọku ọtu-ume; ẹphe abahụshia l'ụlo-ndzuko ndu Ju; je adụgaru anọdu.
15 A gụebe iphe aagụ agụgu, shi l'ẹkwo ekemu Mósisu; mẹ ọphu shi l'ẹkwo ndu nkfuchiru Nchileke; ndu ishi ụlo-ndzuko ono asụ t'e kfuru Pọlu phẹ: "Ndibe ayi; ọ -bụru l'o nweru iphe, unu e-kfu gude dụa ndu-wa, nọ l'ẹke-a ike; unu kfua ya-o."
16 Ya ndono; Pọlu egbeshi; bya apaliaru ẹphe ẹka t'ẹphe nọdu nwandoo.
Yọ sụ ẹphe: "Unubẹ ndu Ízurẹlu ibe iya; mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; unubẹ ndu Nchileke dụru lẹ nsọ.
17 Nchileke kẹ ndu-wa, bụ ndu Ízurẹlu-a; bẹ fọtaru ndiche ẹphe; mee ẹphe; ẹphe aha l'igwe teke ẹphe shi bụru ndu mbyamubya l'alị Íjiputu. Nchileke gude eze ike nk'iya dufuta ẹphe l'alị Íjiputu.

18 Yọ takpẹlephu nshi; dua ẹphe ụkporo afa ugbo ẹbo l'echi-ẹgu.
19 Yọ lụa; lụfu mba ẹsaa l'alị Kénanu; bya ewota ndibe iya dochia ẹke ono, ndu ono
shi buru ono.
20 Ẹphe abya ebua l'alị ono ụnu afa l'ụkporo afa labụ l'afa iri.
"Yọ bya eyelahaaru ẹphe ndu ikpe jeye l'ọgbo kẹ onye nkfuchiru iya, bụ Sámuwelu.
21 Yo be teke a nọnyaaru; yọ dụ ẹphe t'a sụ l'ẹphe nweru eze; Nchileke abya afọtaru
ẹphe Sọlu, bụ iya bụ nwatibe Kịshu, shi l'eri Bénjaminu t'ọ bụru eze ẹphe. Yọ bụru
eze ono; chịa ẹphe ụkporo afa ugbo ẹbo.
22 Nchileke ewofulephu onye onanu; bya afọta Dévidi t'ọ bụru eze ẹphe. Nchileke
kfuru okfu ẹhu Dévidi; sụ: 'L'ọo Dévidi, bụ nwatibe Jesi bụ onye nọ iya l'obu; onye
e-mekota iphemiphe ọbule, ya tụberu.'
23 "Ọ bụ o-shi-l'eri Dévidi ono, bụ iya bụ Jisọsu bẹ Nchileke meru Onye Ndzọta kẹ
ndu Ízurẹlu, bụkwanu iya bụ iphe Nchileke kweru ụkwa iya.
24 Tẹmanu Jisọsu abya bẹ Jọnu vuhawaru ụzo raaru iya ndu Ízurẹlu mgburumg-
buru arara t'ẹphe taa onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meru; ghaa umere lakfuta
Nchileke t'e mee ẹphe baputizimu.
25 Yo rudelephu teke Jọnu abyawa ojege ozi iya; yọ sụ ẹphe: '?Bụ onye bẹ unu
tubesu lẹ ya bụ? Ẹ tọ kwa yẹbedua bụ onye ono, unu ele ẹnya iya ono. Obenu
l'onye onanu e-mekochaa tso iya l'azụ; mbụ onye ya te dzukpoduanu kẹ tẹ ya tọfu eri
akpọkpa, o yeru l'ọkpa.'
26 "Ụnwunna iya; unubẹ ndu, shi l'eri Ébirihamu; mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, nọ
l'ẹke-a; unubẹ ndu ọphu Nchileke dụru lẹ nsọ: Ọ bụ unu l'ẹphe; bẹ Nchileke ziru ozi
ono t'e zia l'ọo Jisọsu adzọ ndzụ.
27 Ndu bu lẹ Jerúsalemu; mẹ ndu ishi ẹphe ta makpọkwaanu l'ọo Jisọsu bụ Onye
Ndzọta ono. Ẹ to dokpoduanu ẹphe ẹnya; mbụ okfu, ndu nkfuchiru Nchileke, aagụru
ẹphe iphe bụ mbọku ọtu-ume, mụtaru amụta. E meebe; ẹphe egbe mee nụ t'iphe
ndu nkfuchiru Nchileke ono kfuru rekota ẹge e kfuru iya; bụ iya bụ teke ẹphe kperu
Jisọsu nkfugbu.
28 Ẹphe asụ tẹ Páyileti haa t'e gbua ya; l'ẹ-ba bụ l'o nweru iphe, ẹphe maru, ẹphe
a-sụ l'ọo iphe kparu iphe e gude egbu iya.
29 Ẹphe emeebelephu iphemiphe ọbule, ẹkwo okfu Nchileke kfuru lẹ nk'iya; bya
eshi l'oshi-osweru ono pazita iya; lia.
30 Obenu lẹ Nchileke meru t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
31 E meebe; yo woru onwiya koshi ndu ẹphe l'iya shi lẹ Gálili yịri jee Jerúsalemu.
O koshiru ẹphe onwiya abalị olemole. Nta-a bẹ ẹphe vudotsua ekfuru ndu Ízurẹlu
iphe ẹphe phụ-butaru lẹ kẹ nk'iya.
32 Iphe ẹphe byaru bụ t'ẹphe bya akọoru unu ozi-ọma ono, bụ iya bụ l'iphe ono,
Nchileke kweru ndiche ẹphe ụkwa iya ono
33 b'o meekwaru ẹphebe o-shi-l'eri ẹphe teke ono, o meru Jisọsu; yo shi l'ọnwu teta
nọdu ndzụ ono. Yọ bụru iphe ono bụ iphe e deru lẹ Egvu-ọma k'ẹbo; sụ:
" 'Ị bụ Nwatibe iya kẹ nwoke;
tsube ntanụ; bẹ ya bụwa
Nna, mụru ngu nụ.'*
34 Nchileke kfukwaruphu lẹ k'oshi l'ọnwu mee ya t'o teta nọdu ndzụ t'ẹ b'ọ nwụhuhe
anwụhu; ọphu ọ bụru k'orehu erehu; sụ:
" 'Ya e-meru unu iphe-ọma ono, dụ nsọ,
ẹ-ta arụhudu arụhu ono,
ya kweru Dévidi ụkwa iya ono.'†

* **13:33 13:33** Egvu 2:7. † **13:34 13:34** Azá 55:3.

35 Ọo ya meru iphe o kfukwaruphu l'ẹke ọdo; sụ:
“ ‘Ẹ tii kwedu t'onye nke ngu,
i yeru obu rehu erehu.’‡
36 “Iphe ono ta bụkwa Dévidi b'e kfuturu iya; kẹle Dévidi meru uche-obu Nchileke
l'ọgbo nk'iya. Yọ bya anwụhu; e lia ya l'ẹke, e liru nna ayi oche phẹ; yọ nọdu l'ẹke
ono rehu.
37 Obenu l'onye ono, Nchileke meru; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono te rehudu
erehu.
38 “T'o dokwaa unu ẹnya; ụnwunna mu; l'ọo Jisọsu ono bẹ Nchileke shi l'ẹka iya
tọ-fuaru unu ụzo, unu e-shi t'ọ gụaru unu nvụ l'iphe dụ ẹji, unu meru.
39 L'ekemu Mósisu ta dụkwa ike mee unu t'unu bụru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu
Nchileke. Obenu lẹ teke unu gudewa obu unu l'ọ ha woru onwunu ye Jisọsu ono
l'ẹka bẹ Nchileke a-gụkotaru unu nvụ l'iphe bụ iphe dụ ẹji, unu meru.
40 Ọo ya bụ; t'unu letakwa ẹnya tẹ iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru ono be
me unu. Lẹ ẹphe sụkwaru:
41 “ ‘Unu nenu; unubẹ ndu
ono, akpọ Nchileke
ẹbo-ẹbo l'afụ ono;
T'o jikwa unu ẹnya;
t'unu laa l'iyi;
kẹ l'iphe ya e-me l'ọgbo unu-a
bẹ unu ta byadụ bya
ekweta l'ọ bụ oswi-okfu;
m'o -ruhuru e kfuaru iya unu.’ ”§
42 Pọlu yẹle Bánabasu alụfudelephu l'ụlo-ndzuko ono; ndu ono arọo ẹphe t'ẹphe
lafụkwaa azụ mbọku ọtu-ume ọphu tso iya nụ; bya akọfuaru ẹphe iphe ono.
43 Ndu ono agbakashịhulephu; ndu Ju; mẹ ndu ọhodo, meru onwẹphe ndu Ju
etsoru Pọlu yẹle Bánabasu phẹ. Pọlu phẹ ekfushiaru iya ẹphe ike; t'ẹphe ba ahakwa
eze-iphe-ọma, Nchileke meru ẹphe.
44 Yo be mbọku ọtu-ume ọdo; yọ phọdu nwanshị mẹ iphe bụ mkpụkpu ono phuu
awụfutakota bya l'ụlo-ndzuko ono ọnu okfu Nchileke.
45 Ndu Ju aphụlephu igwe ọha ono; jilahaaru ẹphe ijimẹnya; wata ọnashi iphe Pọlu
ezi anashị; l'ephu iya iphu.
46 Pọlu mẹ Bánabasu awata iya okfushi ike; mbụ ẹphe ta tsụ egvu. Ẹphe asụ: “Ọo
unubẹdua, bụ ndu Ju b'ọ gbaru kẹ t'e vuru ụzo zia ozi-ọma-wa. Obenu lẹ keshinu unu
jịkaru iya; unu te kwe l'unu dụ k'onwe ndzụ gbururu jeye bẹ ayi a-ha unu; cheeru
ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ifu nta-a.
47 L'ọ kwa iphe ono bụ iphe Nnajiufu fọtaru ayi; zia ayi teke ono, ọ sụru:
“ ‘Ya fọtaru unu t'unu bụru
iphoro kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju.
T'unu gude ozi ono,
Nchileke e-shi dzọfuta ndiphe ono
jegbaru mgboko.’ ”*
48 Ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju anụa ya; ẹhu atsọo ẹphe ẹna; ẹphe ajalahaa ozi-ọma kẹ
Nnajiufu, bụ Jisọsu ajaja. Ndu ono, Nchileke gụhawaru lẹ ndu e-nwe ndzụ gbururu
jeye ono abya ekweta kẹ Kuráyisutu; woru onwẹphe ye iya l'ẹka.
49 Ozi-ọma kẹ Nnajiufu edzuru ẹkemeke ọbule l'uswe iya ono.
50 Ndu Ju akpalia ụnwanyi, ẹ-ta bụdu ndu Ju, bụ ndu nweru ẹnya lẹ mkpụkpu ono;
bụkwaruphu ndu amụ ẹka ndu Ju. Ndu Ju ono akpalia ụnwanyi ono; mẹ ndu bụ ishi

‡ **13:35 13:35** Egvu 16:10. § **13:41 13:41** Hab 1:5. * **13:47 13:47** Azá 49:6.

lẹ mkpụkpu ono; l'eyeshiru ẹphe ọku t'ẹphe chịfu Pọlu phẹ. Ẹphe awata ọkpa Pọlu yẹle Bánabasu ẹhu; chịfu ẹphe l'alị ono.
51 Ndu ishi-ozi ono ajịshiaru ẹphe udzu-ẹja, nọ ẹphe l'ọkpa; tụgbua; yọ bụru ẹphe oje Ayikóniyomu.
52 Ẹhu atsọo ndu kẹ Kuráyisutu, nọ lẹ Ántiyọku ẹna. Ume-dụ-Nsọ ejikota ẹphe ẹhu.

14

Iphe, meru lẹ Ayikóniyomu

1 A bya erua lẹ Ayikóniyomu; Pọlu yẹle Bánabasu abya abahụwaphu l'ụlo-ndzuko ndu Ju; je ekfutakpoo okfu ono; k'ọphu igweligwe ndu Ju mẹ ndu Girísu kwetaru woru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka.
2 Obenu lẹ ndu Ju onanu, ẹ-te kwetadu nụ ono; jeru je akpalia ndu ọphu ẹ-ta bụdu ndu Ju; l'eyeshiru ẹphe ọku; k'ọphu ẹphe kpọru ụnwunna ono ashị.
3 E meebe; ndu ishi-ozi ono anọdu l'ẹke ono; kpọo ụkfu ogologo. Ẹphe anọdu l'ẹka Nnajiufu; asa nk'iya kpaa kpaa. Nnajiufu emee tẹ ike ome iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri dụ ẹphe; shi ẹge ono koshi l'iphe ono, ẹphe ezi lẹ k'eze-iphe-ọma iya ono bụphu ire-lanụ.
4 Ndu mkpụkpu ono ekee onwẹphe ẹbo: ndu asụ l'ọo kẹ ndu Ju bụ iya; ndu asụ l'ọo kẹ ndu ishi-ozi ono bụ iya.
5 Ndu ono, ẹ-ta bụdu ndu Ju ono; ẹphe lẹ ndu ọphu bụ ndu Ju; mẹ ndu ishi ẹphe achịa idzu t'ẹphe ripyabe ndu ishi-ozi ono; tugbushia ẹphe lẹ mkpuma.
6 Ya ndono; ama abya agbaaru ndu ishi-ozi ono; ẹphe agbalaa jeshia Lísutura; mẹ Dębi, bụ mkpụkpu labụ, nọtsua lẹ Layikóniya; mẹwaru ndu ọdo, bunyabetsua ẹphe.
7 Ẹke ono bẹ ẹphe je anọdu l'ezi ozi-ọma ono.

Iphe, meru lẹ Lịsutura;
mẹ Dábe

8 Lẹ Lísutura b'o nweru nwoke lanụ, iphe lọnwushiru ọkpa phẹ ẹbo. Yọ bụleruphu ngvụru keshinu nne mụru iya. To jebua ije; yọ bụleruphu anọdu bẹ ọonoduje.
9 Yọ nọdukpelephu l'ẹke ọ nọ; ngabẹ nchị l'iphe Pọlu ekfu. Ya ndono; Pọlu aphụlephu l'o kwetawaru k'ọphu ee-me iya t'ọ ka mma l'iphe, eme iya nụ; yọ bya adabe nwoke ono ẹnya l'ifu;
10 kfushia okfu ike; sụ iya: "Gbeshi; vudo evudo l'ọkpa ngu!" Nwoke ono akfulihu; tsoru ẹkemeke ọbule dzọ-phelahaa.
11 Ikpetuma ndu ono aphụlephu iphe Pọlu meru; gude okfu-alị ẹphe, bụ iya bụ okfu ndu Layikóniya chilahaa o-ji-l'ẹka-tọgbo: "L'ọ kwa oke agwa, doberu ẹphe; bẹ ghọshiru madzụ byakfuta ẹphe!"
12 Ẹphe asụ lẹ Bánabasu bụ oke agwa, eekuje Zeyúsu; Pọlu abụru agwa ọphu eekuje Hémisu; keshinu ọ bụ iya ekfu okfu.
13 Ya ndono; onye agwajẹ Zeyúsu eshi l'eze-ụlo agwa ono, nọfuru anọfu iche lẹ mkpụkpu ono chịta oke-eswi yẹle igu-oshi; byatashia l'obu-edukfu mkpụkpu ono tẹ yẹle igwe ọha ono gbua; gude chịaru ndu ishi-ozi ono ẹja.
14 Bánabasu yẹle Pọlu anụlephu iphe ẹphe abya ememe; lajahụtsua uwe ẹphe ẹbo; gbachia gbakfube igwe-ọha ono; je adajahụ ẹphe l'echi; chia mkpu; sụ:
15 "Ndu-ayi; ?bụ ngụnu bẹ unu eme ẹge ono. ?Unu ta madu l'ẹphe bụa madzụ ẹge unu bụ. Iphe ẹphe byaru bụ t'ẹphe zia unu ozi-ọma; t'ẹphe mee unu t'unu tụko agwa ono, ẹ-te nwedu iphe, ọ bụ ono haa; byakfuta Nchileke, nọ ndzụ; mbụ Nchileke, bụ iya meru igwe; mee alị; bya edobe eze ẹnyimu; mẹ iphemiphe ọbule, bu iya nụ.
16 Lẹ mbụ b'ọ haru ndiphe; ẹphe eshi ụzo, dụ ẹphe mma.

17 Obenu l'oogudejelee iphe dụ mma, oome koshi onye ya bụ. Ọochijeru unu mini.
Iphe unu meberu l'alị bẹ oomeje t'o yee nebyi l'oge iya. Ọonu-jije unu ẹpho; l'emeje
t'obu atsọ unu ẹna."
18 Ndu ishi-ozi ono ekfutsuaru ẹphe ẹge ono; yọ bụlerua k'ẹhuka bẹ ẹphe gude
lọ-de mkpụkpu ono t'ẹphe be ejehe ọchi ẹja ono, ẹphe tụberu k'achịchi ono.

19 E gudekwadua ono ekfu; ndu Ju, shi Ántiyọku Pyisídiya; mẹ Ayikóniyomu
abyaruta; bya ekfuta ikpetuma ndu ono yeru onwẹphe; ẹphe awata ọtu Pọlu
mkpuma. Ẹphe atụa ya mkpuma ono jeye ẹphe etubesu l'ọ nwụhuwaru. Ẹphe abya
akpụa ya wuruwuru; kpụfu lẹ mkpụkpu ono.
20 Obenu lẹ ndu kẹ Kuráyisutu byaru bya anọ-phe ya mgburumgburu; yo gbeshi;
ẹphe alashia azụ l'ime mkpụkpu ono. Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya yẹle Bánabasu ayịru
jeshia Dẹ́bi.

Pọlu phẹ alaphu azụ lẹ Ántiyọku Siríya

21 Pọlu yẹle Bánabasu ezia ozi-ọma kẹ Nchileke nshinu lẹ Dabi. Ẹphe ekfubuta ndu
ha igwe; ẹphe etsolahaa ụzo Jisọsu. Ẹphe atụgbua teke ono laphu azụ lẹ Lísutura;
shiwaru ẹke ono lụfuta Ayikóniyomu; shikwaphu lẹ Ayikóniyomu lụfuta Ántiyọku
Pyisídiya.
22 Ẹphe eje je emee tẹ ọkpoma shihu ndu kẹ Kuráyisutu, nọ l'ẹke ono ike. Ẹphe
abya eye ẹphe ọkpu-ikike t'ẹphe nọdushia ike l'iphe ono, ẹphe kwetaru ono. Iphe, bụ
ẹkemeke ọbule, ẹphe jeru; ẹphe ezi ndu ono t'ẹphe makwaru l'ayi jefutaje igweligwe
iphe-ẹhuka tẹmanu ayi abahụ l'ẹke Nchileke bụ eze.
23 Ẹphe abya afọtagbaa madzụ; meshia ẹphe ndu bụ ọgurenya lẹ chọchi lẹ chọchi.
Ẹphe abya aswịa aswịswi; kfuru nụ Nchileke; bya eworu ẹphe ye l'ẹka Nchileke, bụ
iya bụ onye ẹphe kweru l'ọo ya bụ Nnajiufu ẹphe.
24 Ẹphe ejeebetsua Pyisídiya; shi iya jeshia Pamfíliya.
25 Ẹphe abya ekfuebetsua okfu kẹ Nchileke ono lẹ Péga; jeshia Atáliya.
26 Ẹphe eshi ẹke ono jeshia Ántiyọku, bụ iya bụ ẹke ono, e yeoduru ẹphe l'ẹka
Nchileke t'oomejeru ẹphe eze-iphe-ọma l'oje ozi ono, ẹphe jefuru nta-a ono.

27 Ya ndono; ẹphe erua Ántiyọku; bya achịkobe ndu chọchi l'ẹkalanu; kọoru ẹphe
iphemiphe ọbule, Nchileke gude ẹphe mee; kọoru ẹphe ẹge Nchileke shi gụhaaru
ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ụzo t'ẹphe kweta nk'iya.
28 Pọlu mẹ Bánabasu; ẹphe lẹ ndu kẹ Kuráyisutu anọo anọno l'ẹke ono.

15

Ndzuko Jerúsalemu

1 O nweru ndu shi lẹ Judíya bya awata ozi ụnwunna ono: "L'ọ -bụdu l'ẹphe buru
útsù ẹge ekemu Mósisu kfuru; b'ẹ to nwekwa l'a dzọfuta ẹphe."
2 Ẹphe lẹ Pọlu phẹ atụkfuru ntụtego. Pọlu yẹle Bánabasu abalahaa; sụ l'iphe, ẹphe
ekfu bụ ẹjo-ire. A nọnyaa; a bya achịa idzu sụ lẹ Pọlu; mẹ Bánabasu; mẹ ndu kẹ
Kuráyisutu, haru nọdu lẹ Ántiyọku e-je Jerúsalemu je ekfuru ndu ishi-ozi; mẹ ndu e
meru ọgurenya chọchi iphe ono, ada nụ ono.

3 Ya ndono; ndu chọchi abyanụ bya ezi ẹphe; ẹphe ejeshia. L'ẹphe shi eje bẹ ẹphe
shiru Finíshiya; lụfuta Saméríya jeshia. Ẹphe ekfukashi iya l'ẹkemeke ọbule ẹge
ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju shi ghakọbe bya ekwetawa l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu. Ozi ono
atsọkota ụnwunna ẹna nshinu.

4 Pọlu phẹ erua Jerúsalemu; ndu chọchi; mẹ ndu ishi-ozi; mẹ ndu e meru ọgurenya
chọchi akfụbe ọswa natakpọo ẹphe ọgbodo anata. Ẹphe abya akọkotaru ẹphe iphe,
Nchileke gude ẹphe mee.
5 Ndu bụ ndu ọkpa Fárisii, haru bụwaru ndu kẹ Kuráyisutu teke ono egbeshi;
sụ: "Lẹ ndu ono, ẹ-ta bụdu ndu Ju ono bufutajekwaphu útsù; e zia ẹphe l'ẹphe
mefutajekwaphu ekemu, Mósisu tụru."
6 Ndu ishi-ozi; mẹ ndu e meru ọgurenya chọchi abya edzukobe t'e kfua okfu ono.
7 E kfunyakpele iya phụ; tụkashinyaa ya; Pyita egbeshi; sụ ẹphe: "Ụnwunna iya;
?ọ kwa l'unu marua lẹ teke tewaru ẹnya bẹ Nchileke fọtajeru iya tẹ ya je ezia ndu
ẹ-ta bụdu ndu Ju ozi-ọma ono t'ẹphe nụa; kweta l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe.
8 Nchileke, bụ iya maru ọkpoma madzụ koshiru ayi lẹ ya nataru ẹphe; okfu l'ọ
nụru ẹphe Ume-dụ-Nsọ ẹge ọ nụru ayịbedua.
9 Ọ bụ iphe ayi bụ bẹ ẹphe bụkwaphu l'ifu Nchileke. Ishi iya abụru l'ọ safụwaru
ẹphe iphe dụ ẹji, ẹphe meru; okfu l'ẹphe wotawaru onwẹphe ye iya l'ẹka.
10 Nta-a; ?bụ ngụnu meru iphe unu eme t'unu data Nchileke; sụ l'ọo t'ẹphe meje
iphe ekemu kfuru. Ome ẹge ono bụkwa ivu ẹra bẹ unu ebo ẹphe; mbụ ivu ẹra, ayi
ẹ-ta dụdu ike vughee; ọphu nna ayi oche phẹ ta dụkwaphu ike vughee ya.
11 Wawakwa-o! Ayi kwetaru lẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu e-gude k'eze-iphe-ọma iya
dzọfuta ayi. Yọ bụkwaruphu ẹge ọo-dzọ ẹphe ndono."
12 Igwe ọha ono adaa rịgbidingu; ngabẹ nchị. Pọlu yẹle Bánabasu akọlahaa iphe-
ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri, Nchileke gude ẹphe meshiaru ndu
ẹ-ta bụdu ndu Ju.
13 Ẹphe akọebe l'iya phụ; Jémusu egbeshi; sụ ẹphe: "Ụnwunna iya; unu ngabẹkwa
nchị l'iphe-a, ya abya ekfukfu-wa.
14 Lẹ Sáyịmonu Pyita kọwaru ayi ẹge Nchileke meru teke o beberu fọtalahaa ndu
ẹ-ta bụdu ndu Ju t'ẹphe bụru ndu nk'iya.
15 Iphe ndu nkfuchiru Nchileke kfuru yẹle okfu Pyita ono eje adakọta; bụleruphu
iphe lanụ; bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke:
16 "Lẹ Nnajiufu sụru:
'E -meebe; bẹ ya a-lata;
bya akpụkwaa ụlo Dévidi
ono, daru adada ono.
Ya e-gude mkpọkpo
ọzo-ụlo ono kpukwazi iya ọdo;
17 k'ọphu ndu ọphu wafụru nụ
a-watakwanụ ọcho ụzo kẹ
Nnajiufu; bụ iya bụ iphe
bụ mbakeshi, ya kukotaru
t'ẹphe bya abụru nk'iya.
Ono iphe Nnajiufu ekfu;
yẹbedua, meru;*
18 a mahawaru iphe ono l'ọ ha teke teru etete.'
19 "Ọo ya bụ l'ọnu, yẹbe Jémusu eye bụ t'ayi be ejekwa ome iphe a-tsụ ndu ẹ-ta
bụdu ndu Ju, abya otso Nchileke l'ẹhu; kẹ t'ayi sụ t'ẹphe tụkoje iphe ekemu kfuru
mekotaje.
20 T'ayi gbe dechia ẹkwo nụ ẹphe t'ẹphe be erijekwa iphe a gwaru nte; kẹ l'e
merushiru iya emerushi; ọphu tọ dụkwa onye yẹle onye ẹ tọo lụdu alụlu a-zẹ azẹe-
nwoke-yẹe-nwanyi. Ẹphe ta ataję anụ, a swị-gburu aswị-gbu. Ẹphe t'erije mee iphe.

* **15:17 15:17** Émọ 9:11-12.

21 L'ekemu Mósisu b'e shiwa teke teru ẹnya gụta l'ụlo-ndzuko. Ẹ to nwedu mbọku ọtu-ume, sweru esweswe, ẹ ta agụru iya. Ẹge ono b'aanọduje ara iya arara lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu."

Ẹkwo, e deru nụ ndu kẹ Kuráyisutu, ẹ-ta bụdu ndu Ju

22 Ya ndono; ndu ishi-ozi; mẹ ndu e meru ọgurenya chọchi; mẹkpo ndu chọchi l'ophu abya achịa idzu; haru madzụ fọta yeru Pọlu yẹle Bánabasu t'ẹphe je Ántiyọku. Ndu ẹphe fọtaru bụ: Júdasu, eekuje Basábasu; mẹ Sáyilasu. Ụmadzu ẹbo ono tụko yịru lẹ ndu ishi lẹ chọchi.

23 A bya edee ẹkwo nụ ẹphe. Iphe, e deru bụ:

"Ayịbe ndu ishi-ozi; mẹ ndu, e meru ọgurenya chọchi, bụ ụnwunna unu ekele unu ekele l'unu ha unubẹ ụnwunna, ẹ-ta bụdu ndu Ju, nọ lẹ Ántiyọku; mẹ lẹ Siríya; mẹ lẹ Silísiya.

24 Ayi nụru l'o nweru ndu shi l'ọgbo ayi-wa bya egude okfu-ọnu agbaghashi unu obu t'ẹhu be egvuru unu egvuru. Ẹ to nwekwa ayi, onye ziru ẹphe t'ẹphe bya ome ẹge ono.

25 Ọ bụ iya meru iphe ayi gude obu lanụ chịa idzu; sụ l'ayi a-fọta madzụ; zi t'ẹphe byakfuta unu. Ndu ẹphe lẹ ndu ono, a fọtaru ono a-yị bụ Bánabasu yẹle Pọlu, bụkwanu ndu ẹgiri ọnya ayi phẹ.

26 Bánabasu yẹle Pọlu bụ ndu ono, tụwaru ndzụ ẹphe l'okfu ẹhu Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu ono.

27 Ayi yeru Júdasu yẹle Sáyilasu t'ẹphe bya l'onwẹphe; gudewaru ọnu kfuaru unu iphe-a, ayi deru edede-wa.

28 Lẹ Ume-dụ-Nsọ bẹ koshiwaru iya ayi t'ayi be ebohe unu ivu ọdo; gbahalẹphu ishi okfu-a, bụ iya bụ:

29 T'unu be erijekwa iphe, a gwaru nte; ọphu unu 'erijekwa mee iphe; unu ta ataję anụ, a swị-gburu aswị-gbu; too nwe onye e-jekfuje nwanyi, ẹ ta bụdu nyee ya. Unu -mewa iya ẹge ono; bẹ ọo-dụru unu lẹ mma. Unu buru kẹ nta-a."

30 A sụ ndu ono, e ziru ozi ono t'ẹphe jeshia. Ẹphe atụgbua; bya erua Ántiyọku; bya achịkobe ndu chọchi ono l'ẹkalanu; woru ẹkwo ono nụ ẹphe.

31 Ẹphe agụtsulephu ẹkwo ono; ẹhu atsọshilahaa ẹphe ẹna k'ozi ono, meru t'ẹphe zụa ume ono.

32 Júdasu; mẹ Sáyilasu, bụtsukwaaphu ndu nkfuchiru Nchileke l'onwẹphe abya ekfuaru ụnwunna ono okfu; nọo anọno; adụ ẹphe ike t'obu shihu ẹphe ike; emekwaphu tẹ ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Kuráyisutu kafụa oshihu ike.

33-34 Ẹphe anọnyaa l'ẹke ono; ụnwunna ono edufu ẹphe; sụ ẹphe t'ẹphe tọwaru ẹhu. Ẹphe atụgbua laphushia azụ lẹ Jerúsalemu lakfushia ndu ziru ẹphe ozi.

35 Pọlu yẹle Bánabasu eje akwaa lẹ Ántiyọku; l'ezi okfu Nnajiufu; ara iya arara; ẹphe lẹ ndu ọdo.

Pọlu mẹ Bánabasu aswịkahu

36 Yo be ujiku lanụ; Pọlu asụ Bánabasu: "T'ẹphe laphu azụ l'iphe bụ mkpụkpu ono, ẹphe mewaru t'a nụa okfu Nnajiufu ono; je agbaphetsua ụnwunna ono; shi ẹge ono makwanụru ẹge ẹphe eme ala."

37 Bánabasu asụ t'ẹphe duta Jọnu Maku t'ẹphe l'iya yịru.

38 Pọlu asụ l'ọ ka mma t'ẹphe be edutahe onye ono, gbalarụnu l'ẹphe nọ lẹ Pamfíliya ẹphe l'iya; t'o tsohe ẹphe jefu ozi ono.

39 Ẹphe atụta-be iya ẹgo; k'ọphu a nọnyaaru; ẹphe aswịkahu; shia iche iche. Bánabasu eduta Maku jeshia Sáyipurọsu.

40 Pọlu eduta Sáyilasu tụgbua. Ụnwunna eworu ẹphe ye l'ẹka Nchileke tẹ Nchileke mejeru ẹphe eze-iphe-ọma.

41 Pọlu ejekota Siríya; mẹ Silísiya; l'eme t'obu shihu ndu chọchi, nọgbaa l'ibyiya
ono ike.

16

Tímoti etso Pọlu; mẹ Sáyilasu

1 Pọlu phẹ abya ejerua Dẹ́bi mẹ Lísutura. Yo nweru onye kẹ Kuráyisutu, bu l'ẹke
ono. Ẹpha iya bụ Tímoti. Tímoti bụ nwanyi Ju mụru iya. Nwanyi ono bụkwaphu
onye woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka. Nna Tímoti bụ onye Girísu.
2 Ọnu awụkoru ụnwunna, bu lẹ Lísutura; mẹ ndu ọphu bu lẹ Ayikóniyomu lẹ
Tímoti bụ ọkpobe madzụ.
3 Pọlu asụ lẹ ya e-duta Tímoti tẹ yẹle iya yịru. Yo duta iya bya ebua ya útsù. Iphe
kparu iphe o buru iya ugvu bụ l'iphe bụ ndu Ju, bukota l'ẹke ono mawaru lẹ nna
Tímoti bụ onye Girísu.
4 E meebe; ẹphe l'iya ayịru tụgbua. Iphe bụ mkpụkpu, ẹphe swetaru; ẹphe
akọkotaru ndu kẹ Kuráyisutu idzu ono, ndu ishi-ozi; mẹ ndu, e meru ọgurenya
chọchi chịru lẹ Jerúsalemu ono. Ẹphe ekfujeru ẹphe t'ẹphe meje iphe ono, a chịru
l'idzu ono.
5 Tọ dụ iya bụ; e mee chọchi ono l'ọ ha; yọ kabaa oshihu ike l'ekwekwe, ẹphe kweru
kẹ Kuráyisutu; l'akakwaru l'igwe mbọku-mbọku.

Àphù, Pọlu aphụ lẹ Túrowasu

6 Ẹphe esee t'ẹphe bahụ lẹ Éshiya; kfua okfu Nchileke l'ẹke ono; Ume-dụ-Nsọ te
kwe. Ẹphe ekwe je adabua alị Firíjiya; mẹ Galéshiya.
7 Ẹphe erua Mísiya; see t'ẹphe bahụ lẹ Bitíniya; Ume Jisọsu te kwe.
8 Ẹphe eje adabua alị Mísiya jeshia Túrowasu.
9 Yo be l'ẹnyashi l'ẹphe ruru Túrowasu; Pọlu aphụa àphù; phụa onye Masedóniya.
Yọ bya evudo Pọlu l'ifu; sụ iya: “Byiko; dabunua byatashia Masedóniya bya eyeru
ẹphe ẹka.”
10 Pọlu aphụ-gelephu àphù ono; ayi akwakọbewaphu teke ono teke ono; yọ bụru
ayi oje Masedóniya; okfu l'o dowaru ayi ẹnya lẹ Nchileke eku ayi t'ayi bya ezia ẹphe
ozi-ọma kẹ Nchileke l'ẹke ono.

Lidíya anata Jisọsu t'ọ bụru
Nnajiufu iya lẹ Fílipayi

11 Tọ dụ iya bụ; ayi egude ụgbo shi lẹ Túrowasu tụgbua je akpọghaa jeshia
Sámoturesu; shiwaru ẹke ono kpọru bahụ lẹ Niyápọlisu lẹ nchi-ta-abọhu iya.
12 Ayi eshi lẹ Niyápọlisu gude ọkpa bamiwaru l'ime Fílipayi, bụ iya bụ ishi alị
Masedóniya. Ọ kwaphụ lẹ mkpụkpu ono bẹ ndu shi Rómu bu. Ayi anọo nwabalị
olemole lẹ mkpụkpu ono.
13 Yo be mbọku ọtu-ume; ayi eswee obu-edukfu mkpụkpu ono jeshia l'iku ẹnyimu.
Ẹke ono bẹ ayi tubesu l'ọ bụ ẹke ndu Ju edzukobeje ekfu anụ Nchileke. Ayi erua bya
anọzita; wata okfuru ụnwanyi, dzukoberu l'ẹke ono okfu Nchileke.
14 Onye lanụ l'ụnwanyi ono, nụru okfu ayi ono bẹ bụ Lidíya. Lidíya ono bụ onye
Tayitáyira. Ọogba nghọ ẹkwa uswe. Ọ bụ nwanyi, ẹ-ta bụdu onye Ju; ọbu lẹ Nchileke
dụru iya lẹ nsọ. Nnajiufu, bụ Nchileke abya ekpuhaa ya obu; yọ ngabẹ nchị l'iphe
Pọlu ekfu.
15 E mee yẹle ndibe iya baputizimu. Yọ sụ: “T'ayi bata nụ bya anọta lẹ nk'iya;
m'ọ -bụruphu l'ayi kwewaru lẹ ya bụ-wa onye nataru Jisọsu ọgbodo anata t'ọ bụru
Nnajiufu iya.” Yọ rọnyaa ayi; ayi ekwe jeshia.

Pọlu nọ lẹ mkpọro lẹ Fílipayi

16 Yo be ujiku lanụ; ayi eje-wa ẹke aanọduje ekfu anụ Nchileke. Ayi aphụ nwata
mgbọko, bụ ohu. Nwata mgbọko ono bẹ ọgvu bu l'ẹhu; k'ọphu ọohajeru akọ iphe
e-me teke ọdo. Yo gude ọgba ẹja ono kfụbekpo l'akparu ndu nwe iya nụ okpoga
nshinu.
17 Yo tsolahaa ayi lẹ Pọlu; l'echi mkpu asụje: "Lẹ ndu-wa bụkwa ndu, ejeru Ọkaribe-
Kakọta-Nụ ozi-o! Ẹphe akọru unu ụzo, ee-shi dzọfuta unu-o!"
18 Mbọku-mbọku; yoo kfukwaphu iphe ono. A nọnyaa; iphe ono, ookfu ono aka
ọdu Pọlu ashị; k'ọphu ẹ tọ dụhedu ike ọta nshi. Pọlu aghachiwaphu; sụ ọgvu ono:
"Ya gude ẹpha Jisọsu, bụ Kuráyisutu; sụ ngu t'ị lụfu nwata ono l'ẹhu!" Ekfukfu,
ookfukwadu iya-a; ọgvu ono alụfuwaphu nwata ono l'ẹhu teke onophu.
19 Ndu, nwe nwata mgbọko ono aphụlephu l'ọgvu ono lụfuwaru iya l'ẹhu; k'ọphu
ẹ tọo kpatahẹduru ẹphe okpoga; ẹphe egude Pọlu yẹle Sáyilasu; kpụru ẹphe kpụfu
aswa; kpukfu ndu ikpe;
20 bụ iya bụ ndu ikpe Rómu; je asụ ẹphe: "Lẹ ndu-wa bụ ndu Ju, byaru ẹphe
ọkpataru okfu lẹ mkpụkpu.
21 Ẹphe ezi ome-l'alị, ẹ-ta bụdu ekemu alị ẹphebe ndu Rómu. Ọphu ọ bụdu l'ẹphe
etso ome-l'alị, dụ ẹge ono."
22 Igwe-ọha ndu ono awụ-lihu wukputa Pọlu phẹ t'ẹphe nụa ẹphe aphụ. Ndu ikpe
ono asụ t'a labashịa uwe Pọlu mẹ Sáyilasu; chia ẹphe iphe.
23 E chiebe ẹphe ẹchachi ono kpachaa ẹphe akpacha; nwuru ẹphe nwuba l'ụlo-
mkpọro. A sụ onye eche ụlo-mkpọro ono t'ọ tuchikwaa ẹphe ọhuma ọhuma l'ụlo-
mkpọro ono.
24 Onye echeje ụlo-mkpọro ono egudenu kẹ l'e kfuru ẹge ono woru ẹphe ye l'ime
ime ụlo-mkpọro ono; bya eworu ẹphe ọkpa pyoshia l'ẹnu oshi, a tufushiru ụzo.
25 Echi-abalị ekelephu ẹbo; Pọlu mẹ Sáyilasu anọdu ekfu anụ Nchileke; agụkwaphu
egvu anụ iya. Ndu ẹphe l'ẹphe nọ l'ụlo-mkpọro l'ẹke ono anọdu ngabẹru ẹphe nchị.
26 A bya ele ẹnya; alị anmalahaa jijiji; nmaa nmaa jeye lẹ ntọ-l'alị ụlo-mkpọro ono.
E gudekwadu iya-a ekfu; ibo ụlo-mkpọro ono agụhashikota gheru ọnu. Mkpọro, a
tụru onyemonye ọbule aphụshihukota.
27 Onye ono, eche ụlo-mkpọro ono etehu bya elee ẹnya; ụlo-mkpọro ono
agụhashiwanu ghetsuaru ọnu. Yo tubesu lẹ ndu, nọkota l'ụlo-mkpọro ono
gbalagewaru. Yọ mịa mma iya sawangụ tẹ ya gbua onwiya.
28 Pọlu arashịa; sụ iya: "Be emekwa! Ba adụkwa iphe ii-me onwongu; l'ẹphe
nọkotakwaa l'ẹke-a!"
29 Onye ono, eche ụlo-mkpọro ono asụ t'a mụtaedu ọku. Yo gude ẹhu-anmanma;
ẹke ọotsu egvu gbachịa je adaa gbaragadangụ l'iku ọkpa Pọlu yẹle Sáyilasu.
30 Yọ bya edufuta ẹphe bya asụ ẹphe: "Ndu mu; ?bụ ngụnu bẹ ya e-me t'a dzọfuta
iya?"
31 Pọlu phẹ asụ iya: "Ọ bụ t'i woru onwongu ye Jisọsu, bụ Nnajiufu l'ẹka tẹ Nchileke
dzọo nggu lẹ ndibe ngu l'unu ha."
32 Pọlu phẹ abya ekfuaru iya kẹ Nnajiufu; kfukwaaru iya phụ ndu nọkota l'ụlo iya
l'ẹphe ha.
33 Onye eche ụlo-mkpọro ono abya eduta ẹphe teke ono kwaphu l'ẹnyashi ono je
asachaa ẹphe ọnya l'ẹke ono, e chibashiru ẹphe ẹhu ono. E meebe; e mee yẹle ndibe
iya baputizimu l'ẹnyashi ono kwaphu.
34 Yo duta Pọlu; mẹ Sáyilasu lashia nk'iya je anụ ẹphe nri; ẹphe eria. Ẹhu atsọo
yẹle ndibe iya ẹna; kẹle nta-a bẹ ẹphe byawaru bya amaru Nchileke ono, bụ iya bụ
ọgbodo Nchileke ono.
35 Yo be l'ụtsu; ndu ikpe Rómu ono ezia ndu ọgbogu ẹphe t'ẹphe je ezia t'a haa
Pọlu phẹ t'ẹphe laa.

36 Onye eche ụlo-mkpọro ono abya ezia ya Pọlu; sụ iya: “Lẹ ndu ishi sụkwaru t'a
haa nggu lẹ Sáyilasu t'unu laa. Unu tọkpolekwaphu nwẹhu lashia nta-a l'odoo.”
37 Obenu lẹ Pọlu sụru ndu ọgbogu ono: “M'ẹ te jekwa ẹphe okpe ikpe t'ọ ka mma
l'ikpe nmaru ẹphe; e chia ẹphe iphe l'edzudzu ọha; l'ẹke ẹphe bụkwaa ndu Rómu;
nwuru ẹphe ye l'ụlo-mkpọro. Nta-a bẹ ẹphe sụru t'ẹphe laa lẹ mpya. Ono t'emedu
ẹphe! T'ẹphe bya l'onwẹphe bya atụfu ẹphe.”
38 Ndu ọgbogu ono eje ekfuru ndu ikpe ono ẹge ono. Egvu erua ẹphe l'ẹhu l'ẹphe
nụru lẹ Pọlu yẹle Sáyilasu bụ ndu Rómu.
39 Ẹphe eje je arọo Pọlu phẹ arọro. E metsua; ẹphe edufuta ẹphe l'ụlo-mkpọro ono
bya arọo ẹphe t'ẹphe lụfuru ẹphe lẹ mkpụkpu ono.
40 Pọlu yẹle Sáyilasu alụfuta l'ụlo-mkpọro ono bya ejeshia kẹ Lidíya. Yọ bụru l'ẹke
ono bẹ ẹphe jekfuru ụnwunna je eyeshitsuaru ẹphe ọku t'obu shihu ẹphe ike; yọ
bụru ẹphe atụgbu.

17

Iphe, meru lẹ Tesalonáyika

1 Pọlu yẹle Sáyilasu atụgbua ije; je adabua Amfịpolisu; mẹ Apolóniya. Ẹphe abahụ
lẹ Tesalonáyika ẹke ụlo-ndzuko ndu Ju nọ.
2 Pọlu abya ejee l'ụlo-ndzuko ono, bụ iya bụ ẹge oomejehawa. Yọ dukfube jee ya
oge ọtu-ume ẹto. Yo gude iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke asaru ẹphe okfu;
3 bya emee okfu Nchileke t'o doo ẹphe ẹnya; koshi ẹphe lẹ Onye Ndzọta ono, e
deru l'ọo-bya ono, bụ iya bụ Kuráyisutu bẹ jefutaje iphe-ẹhuka; nwụhu; lẹ Nchileke
mefutaje iya t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Yọ sụ ẹphe: “L'ọo Jisọsu-wa, ya ekfuru
unu okfu iya-a bẹ bụ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono.”
4 Yo nweru ndu ọphu Pọlu yẹle Sáyilasu haru kfubuta; ẹphe alaaru ẹphe. Yo
nwekwaruphu igweligwe ndu Girísu, Nchileke dụru lẹ nsọ; mẹ igweligwe ụnwanyi,
a maru ẹpha ẹphe, ẹphe kfutakwaruphu yeru onwẹphe.
5 Obenu lẹ ndu Ju wataru ẹphe ojiru ijimẹnya. Ẹphe eje achịta ndu bụ mbuko-
mbuko madzụ l'aswa; bya agbaa ọgbo. Ẹphe abya akpakaa mkpụkpu ono; mkpụkpu
agbalahaa gharaghara. Ẹphe ezeru gidigidi zeba lẹ kẹ Jésọnu; ẹke ẹphe achọ Pọlu
yẹle Sáyilasu t'ẹphe kpụfutaru ẹphe ọha.
6 Ẹphe ta phụ ẹphe; ẹphe ekwe kpụta Jésọnu; bya ahakwaruphu ụnwunna ayi ọdo
kpụta yeru iya. Ẹphe akpụru ẹphe kpụ-jeru ndu ikpe mkpụkpu je asụ ẹphe: “Lẹ
ndu-wa, tụko mgboko agha ishi-okfuru-a; bẹ byarutaakwaru ẹke-a;
7 Jésọnu edubata ẹphe nk'iya. Ekemu eze, bụ Síza bẹ ndu ono l'ẹphe ha tụkookwa
chikpoo; sụ l'o nweru eze ọdo, nọnu, ẹpha iya bụ Jisọsu.”
8 Ẹhu agbangahu ndu ọha; mẹ ndu ikpe mkpụkpu ono l'ẹphe nụru iphe ono.
9 A bya egbe Jésọnu yẹle ndu ono, e guderu ono okpoga, ẹphe a-sụbe; bụkwanu
teke ẹ to nwehedu shịkongu ọdo, ẹphe meru lẹ mkpụkpu ono; a chịlataru ẹphe
okpoga ẹphe azụ. Ẹphe abya asụbe okpoga ono; a haa ẹphe; ẹphe alashia.

Iphe, meru lẹ Beríya

10 Yo be l'ẹnyashi; ụnwunna ono emelephu ẹgwegwa; dufu Pọlu yẹle Sáyilasu; sụ
t'ẹphe jeshia Beríya. Ẹphe erua Beríya; bya ejeshia l'ụlo-ndzuko ndu Ju.
11 Ndu ẹke ono aka onwe obu iphoro karia ndu Tesalonáyika. Yọo gụ ẹphe ọnu
ozi-ọma ono. Mbọku-mbọku; ẹphe agụ ẹkwo okfu Nchileke t'ẹphe maru: iphe, Pọlu
phẹ ekfu: ?ọ bụa oswi-okfu.
12 Tọ dụ iya bụ; a dụ l'igwe kweta l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu je akpaa l'igweligwe
ụnwanyi Girísu, a maru ẹpha ẹphe; mẹ ndu k'unwoke.

13 Ndu Ju, bu lẹ Tesalonáyika abya anụa lẹ Pọlu eziakwa okfu Nchileke lẹ Beríya;
byatashia l'ẹke ono t'ẹphe bya agbaghashịa ọha ono obu. Ẹphe abya eyeshiaru ọha
ono ọku; woru ẹphe kpalia.
14 Ụnwunna ono edufukebewaphu Pọlu t'o rua iku eze ẹnyimu. Yọ bụwaru-a
Sáyilasu mẹ Tímoti kwaru lẹ Beríya.
15 Ndu, edube Pọlu edurua ya Átẹnsu; laphushia azụ lẹ Beríya. Pọlu asụ ẹphe tẹ
Sáyilasu mẹ Tímoti byakfutakwa iya ẹgwegwa.

Iphe, meru lẹ Átẹnsu

16 Pọlu anọdu lẹ Átẹnsu chelahaa Sáyilasu yẹle Tímoti. Yọ phụa ẹge agwa tụko
mkpụkpu ono naru. Yọ hụshilaa ya ọku ike l'ọkpoma.
17 Ẹphe lẹ ndu Ju; mẹ ndu Girísu, amụ ẹka ndu Ju anọduje l'ụlo-ndzuko ndu Ju
l'ekfu kẹ Nchileke. Yoo jejekwaphu aswa mbọku-mbọku; yẹle nwa ndu ọphu ọ phụru
l'ẹke ono ekfukwaphu kẹ Nchileke.
18 Yo be ujiku lanụ; yọ daru Pọlu yẹle ndu ezi mmamiphe, shi l'ọgbo, eeku Epikuríya
mẹ Sutóyiku, byaru ọnu iphe ookfu. Ndu ajị: "?Bụkwa ole bẹ ọwaa, ẹ-te nwedu iphe
ọ maru-wa ekfu?"
Ndu asụ: "L'ọ dụkwa l'o nweru agwa ndu ọdo, ọotu ọnu iya." Iphe meru iphe ẹphe
ekfu ẹge ono bụ lẹ Pọlu ekfu kẹ Jisọsu mẹ k'oshi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
19 Ẹphe eduta Pọlu dufutashia ya l'ugvu ọgbo Arịyópagosu; bya asụ iya: "L'ọ dụ
ẹphe t'ẹphe maru iphe ọphungu ọwaa, iikfu okfu iya-a.
20 L'iphe ẹphe nụru, iikfu bẹ bụgbaa ẹphe nchị ọphungu. L'ọ dụ ẹphe t'ẹphe maru
iphe ọ bụ."
21 Iphe meru iphe ẹphe ekfu ẹge ono bụ lẹ ndu Átẹnsu mgburumgburu mẹkpo
ndu mbyamụmbya, bu iya nụ ta dụhedu iphe ọdo, ẹphe ejeje ọdo; gbahaa t'ẹphe
nụa iphe ọphungu; mẹ t'ẹphe kfua iphe ọphungu, eme nụ.
22 Ya ndono; Pọlu abya evudo l'ifu ndu ọgbo Arịyópagosu ono; sụ ẹphe: "Átẹnsu;
unu gebekwa-o! Ya phụru l'unu yenukaru ẹhu l'agwa.
23 Lẹ teke ya ejephe lẹ mkpụkpu-wa bẹ ya phụtsuaru ẹnya agwa unu. Ya
phụkwaruphu ẹnya agwa ọphu e deru; sụ: 'Ọwaa bụ k'agwa ọphu ẹ-ta madu ẹpha
iya.' Onye ono, unu abaru ẹja; l'unu ẹ-ba ama iya ono bụ onye ọbu, ya ekfuru unu
okfu iya ọbu.
24 "Ọo ya bụ Nchileke, bụ iya meru mgboko; mee iphemiphe ọbule, nọ l'ime iya.
Ọo ya bụ Nnajiufu igwe mẹ alị. Ẹ too bujekwa l'ụlo, madzụ gude ẹka kpụa.
25 Ọphu mkpa iphe, madzụ e-jeta nụ iya ta dụkwaru iya; kẹ l'ọ bụ iya anụ ndzụ;
l'anụ ume; l'anụ madzụ iphemiphe ọbule.
26 Ọ bụ Nchileke lanụ ono meru onye ivuzọ; bya eshi l'onye lanụ ono mee iphe
bụ ọhamoha, nọkota lẹ mgboko mgburumgburu. Ọ bụ iya tubuhawaru teke ẹphe
a-nọ-bebe; tubuhaakwaphu ẹke ókè alị ẹphe a-kpa.
27 Iphe, meru iphe Nchileke meru iphemiphe ọbule ono ẹge ono bụ k'ọphu ndiphe
a-chọ iya chọ-vu iya; mẹ ẹphe -raa ẹka iya; keshinu Nchileke te nwedu onye ọ nọ
ote-ẹnya l'ayi ha; mbụ m'ọo onye lanụ.
28 Kẹle
" 'Ọo ya gude ndzụ ayi;
bụru iya meru iphe ayi ejephe ẹge-a;
bụru iya meru iphe ayi nọ anọno ophu.'
Ọ dụa l'ọ bụ ọwaa, ndu wataru k'ife gụru; sụ:
" 'L'ayi tụko bụru ụnwu iya.'
29 "Keshinu ayi tụko bụru ụnwu Nchileke; t'ayi ba arịjekwa lẹ Nchileke dụ l'ọ bụ
iphe, e gude ope wụa; m'ọ bụkwanu iphe, a kpụru l'ụra; ọdumeka bụru iphe e gude

oshi pyịa. Ọriri madzụ te rukwa l'ẹge Nchileke gbaru; ọphu ọ bụru k'ogude ome nka ekoshi ẹge ọ gbaru.
30 Nchileke leswetaakwaru teke ẹ te shidu maru iya. Nta-a b'ọ sụru t'onyemonye ọbule, nọ l'ẹke ọ nọ taa onwiya ụta iphe dụ ẹji, o meru; ghaa umere lakfuta iya.
31 L'o dobekwaru mbọku, oo-kpe ndiphe mgburumgburu ikpe nhamụnha. Onye oo-gude kpee ikpe ono bụ nwoke ọbu, ọ fọtaru l'onwiya. Iphe o gude mee t'onyenọnu maru l'iphe ono e-mekota ẹge ya tụberu bụ l'o meru t'onye ono shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ọdo."
32 Pọlu ekfutalephu kẹ oshi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono; ẹphe aharu tụlahaaru iya mgbọnu. Yo nwekwaruphu ndu ọphu sụru: "T'ẹphe bya teke ọdo t'o kfufua onanu."
33 Pọlu aparu ẹphe haa; yọ bụru iya atụgbu.
34 Yo nweru ndu tsoru iya nụ; kweta l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe. Dayonísiyọsu, onye gba l'ọgbo Arịyópagosu yị lẹ ndu ono, kwetaru nụ ono; mẹ nwanyi, aha Dámarisu; mẹwaru ndu ọdo.

18

Iphe, meru lẹ Kọ́rintu

1 E meebe; Pọlu eshi lẹ Átẹnsu jeshia Kọ́rintu.
2 Yo rua ẹke ono; phụa onye Ju, eeku Akwḭla. Ẹke a nọ mụa Akwḭla amụmu bụ lẹ Pọ́ntusu. Yẹle nyee ya; mbụ Pyịrisíla shikwadua Ḭtali laa Kọ́rintu teke ono; okfu l'eze, bụ Kulọ́diyosu sụru t'iphe bụ ndu Ju mgburumgburu gbeshi lẹ Ḭtali. Pọlu ejee t'ẹphe l'iya jịa.
3 Yo rua; ẹphe l'iya anọdu; yo tsoru ẹphe jelahawaru ozi okwe ẹkwa; kẹ l'ọ bụ okwe ẹkwa, eegudeje eme ụlo-ẹ́kwà bẹ ẹphe gude buru. Pọlu l'onwiya bụkwaphu onye ekweje ẹkwa.
4 Yoo jeje l'ụlo-ndzuko ndu Ju mbọku ọtu-ume, sweru esweswe t'ẹphe wata okfu kẹ Nchileke. Yoo me tẹ ya kfuta ndu Ju; mẹ ndu Girísu yeru Jisọsu.
5 Sáyilasu yẹle Tímoti eshi lẹ Masedóniya latsụlephu; Pọlu efupyabe ifu l'okfu kẹ Nchileke mbọku-mbọku. Yoo koshi ndu Ju l'ọo Jisọsu bụ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono.
6 Teke ẹphe jịkaru; kfulahaaru iya ẹjo okfu; yọ jịa uwe iya kpaphungu; sụ ẹphe: "Ẹka iya swoo; ọkpa iya swoo. T'ọchi unu tukokwaru unu l'ishi. Nta-a bụakwa ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bẹ ya e-jekfuje."
7 Yọ paru ẹphe haa; je eburu lẹ kẹ onye Girísu, eeku Tíshọsu Jọ́sutosu. Tíshọsu ono bụ onye Nchileke dụru lẹ nsọ. Ufu iya nọnyabe ụlo ndu Ju.
8 Onye ishi ụlo-ndzuko ono, bụ Kirísupọsu bẹ yẹle ndibe iya kwetawaru l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe. A hakwaphu igweligwe lẹ Kọ́rintu nụa kẹ Jisọsu ono; wowaru onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka; e mee ẹphe baputizimu.
9 Yo be l'ẹnyashi ujiku lanụ; Pọlu aphụa àphù; Jisọsu asụ iya: "Pọlu; ba atsụkwa egvu! Kfukwaphu iphe iikfu. Ba adụkwa teke ịi-ha iya.
10 Ya nọkwaa swiru ngu. Ẹ to nwekwa onye a-fụru ngu nụ; meka ngu iphe; l'a dụkwa l'igwe mbụ ndu, bụ ndu nk'iya lẹ mkpụkpu-wa."
11 Pọlu anọo lẹ mkpụkpu ono afa lanụ l'ọnwa ishingu; zikota ndu ẹke ono okfu Nchileke.
12 Yọ bụru teke Gáliyo bụ onye ishi, achị Akáya bẹ ndu Ju bya anọkobe gbakọ ẹka gude Pọlu kpụru jeshia kọtu.
13 Ẹphe asụ lẹ Pọlu eme t'o mee ndu ndu-ẹphe t'ẹphe bajẹru Nchileke ẹja l'ụzo, ẹ-ta bụdu ẹge ekemu kfuru.

14 Pọlu ejeshia oye ọnu; Gáliyo asụ ndu Ju ono: “Ndẹge iphe-a bụ okfu kẹ l'e mesweru; ọ dụdu bụru l'ọo l'e meru ẹjo iphe; mẹ ya asụ: Iyee! L'ọ dụa mma tẹ ya yeeru unubẹ ndu Ju ọnu.
15 Obenu lẹ keshinu iphe unu adzọ bụ k'ẹpha; mẹ okfu-ọnu; mẹ ekemu unu; unu jekwa je edoshia ya l'onwunu. Ya te ekpejekwa egbe ikpe ono.”
16 Ya ndono; yọ chịshia ẹphe l'ụlo-ikpe ono.
17 Ẹphe egude Sósutenisu, bụ onye ishi ụlo-ndzuko ndu Ju ono; tsua ya iphe l'ifu ụlo-ikpe ono. Gáliyo te yeru ẹphe ọnu.

Pọlu alaphu azụ lẹ Ántiyọku

18 Pọlu yẹle ụnwunna anọlephu lẹ Kọ́rintu abalị olemole; yọ paru ẹphe haa yẹle Pyịrisíla mẹ Akwḭla ayịru bahụ l'ụgbo; jeshia Siríya l'ọ kpụshi-getsuaru ishi lẹ Kenkiríya; okfu l'iphe o kweru Nchileke ụkwa iya b'o mewaru.
19 Ẹphe abya erua Éfesọsu; Pọlu ahaa Pyịrisíla mẹ Akwḭla l'ẹke ono; bahushia l'ụlo-ndzuko; yẹle ndu Ju awata okfu kẹ Nchileke.
20 Ẹphe arọo ya t'ẹphe l'iya nọnyafua; to kwe.
21 Yọ tụgbudelephu; sụ ẹphe lẹ ya a-byakwaa ọdo; m'ọ -bụru uche-obu Nchileke. Yọ bahụ l'ụgbo lẹ Éfesọsu; tụgbua.
22 Yo rulephu Sizaríya; bya egude ọkpa jeshia Jerúsalemu; je ekele ndu chọchi ẹke ono. Yo shiwaru ụzo eli eli jeshia Ántiyọku.
23 Yọ nọlephu nwanshị lẹ Ántiyọku; gwolia ọdo. Yo je eshia alị Galéshiya mẹ Firíjiya; eme t'obu kafụa ndu kẹ Kuráyisutu l'ibyiya ono oshihu ike.

Apọ́losu nọ lẹ Éfesọsu;
mẹ Kọ́rintu

24 O nweru onye Ju, ẹpha iya bụ Apọ́losu, a mụru lẹ Alẹguzándiriya, byaru Éfesọsu. Ọ maru okfu okfu; bya amaru iphe, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke mashia ya ike.
25 E ziru iya kẹ Ụzo Nnajiufu; yọo nọduje evukpoo ya evuvu okfuru ndu ọdo kẹ Jisọsu ono; l'ezikwa iya phụ ezizi. Ọojikojekpoo kẹ Jisọsu tọo l'ọkpa iya l'ọkpa iya. Obenu l'ẹke ọ maberu; bẹ bụlephu kẹ baputizimu ọphu Jọnu shi emeje.
26 Yo kfulahaa kẹ Nchileke l'ụlo-ndzuko ndu Ju l'ẹ-ba tsụ egvu. Pyịrisíla yẹle Akwḭla anụa iphe ookfu; bya eduru iya laa nk'ẹphe je akafụa ya ozimata Ụzo kẹ Nnajiufu.
27 Apọ́losu asụ lẹ ya e-je Akáya. Ụnwunna, nọ lẹ Éfesọsu asụ l'ọ dụkwa mma nshinu. Ẹphe abya ederu ẹkwo nụ iya tẹ ndu kẹ Kuráyisutu, nọ l'ẹke ono nata iya ọhuma. Yo rua; kfụbe ọswa yeru ẹphe ẹka nshinu; mbụ ndu shi l'eze-iphe-ọma, Nchileke eme kweta l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe.
28 Yọo tukputaje ndu Ju lẹ ntụtego l'edzudzu ọha; l'egudeje iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke ekoshi ẹphe ọhuma ọhuma l'ọo Jisọsu bụ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono. Mbụ yoo kfukputaje ẹphe; k'ọphu ẹ to nwedu onye amajẹkwadu ọnu, oo-ye.

19

Pọlu nọ lẹ Éfesọsu

1 Teke ono, Apọ́losu nọ lẹ Kọ́rintu ono bẹ Pọlu kwasẹru shia ụzo ẹnyanwu-arịba; lụfuwaru Éfesọsu. Yo rua ẹke ono bya aharu phụa ndu etso ụzo Jisọsu.
2 Yọ jị ẹphe: “?Unu nataru Ume-dụ-Nsọ teke ono, unu kwetaru l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu unu ono?”
Ẹphe asụ iya: “Wawa; l'ẹphe ta anụbukpokwaanu l'o nweru iphe aza Ume-dụ-Nsọ.”
3 Yọ jị ẹphe: “?Bụ egbe baputizimu ngụnu b'e meru unu?”

Ẹphe asụ iya l'ọo baputizimu kẹ Jọnu.
4 Pọlu asụ ẹphe: “Lẹ Jọnu shikwa emeje baputizimu t'e gude koshi lẹ madzụ bẹ
tawaru onwiya ụta iphe dụ ẹji, o meru; ghawa umere lakfuta Nchileke. Iphe ọdo, o
shi ekfufuaru ndu Ju bụ t'ẹphe woru onwẹphe ye onye ono, abya nụ ono l'ẹka, bụ
iya bụ Jisọsu.”
5 Ẹphe anụtsua iphe ono, Pọlu kfuru ono; e gude ẹpha Nnajiufu, bụ Jisọsu mee
ẹphe baputizimu.
6 Pọlu abya ebyibe ẹphe ẹka; Ume-dụ-Nsọ abya eji ẹphe ẹhu. Ẹphe aghaa okfu-
alị ẹphe; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi ẹphe; bya awatakwaphu okfuchiru
Nchileke.
7 Ndu ono rukwaru ụmadzu iri l'ẹbo.
8 Pọlu anọkota ọnwa ẹto mgburumgburu; kfukota kẹ Nchileke l'ẹ ba tsụ egvu l'ụlo-
ndzuko ndu Ju. Ẹphe l'iya anọdu adzọ okfu ono. Yọo nọduje eme t'o doo ẹphe ẹnya
l'ozi-ọma kẹ ẹke ono, Nchileke bụ eze ono bụ ọkpobe okfu.
9 Obenu lẹ ndu ono haru kpọ-chia nchị; ẹphe te kweta iphe Pọlu ekfu. Ẹphe
awatawaphu okfubyishi Ụzo kẹ Nnajiufu ekfubyishi l'ẹke ono. Pọlu aparu ẹphe haa;
duta ndu kẹ Kuráyisutu ono; yọ bụru iya atụgbu. Mbọku-mbọku; yo je asa okfu l'ụlo,
eedzukoje k'ọmu iphe lẹ kẹ Tiránọsu.
10 Yo mee ya ẹge ono afa labụ; k'ọphu bụ l'iphe bụ ndu, bu l'alị Éshiya: ndu Ju; mẹ
ndu Girísu nụkotaru okfu Nnajiufu, bụ Nchileke.

Ụnwu Sukíva

11 Nchileke eshi l'ẹka Pọlu emeshi iphe-ọphulenya, ẹ-te mejehaadu nụ;
12 k'ọphu ọobuje: e -shi iya l'ẹhu wota akachifu; m'ọ bụ mpete ẹkwa ọdo je ẹke
ndu iphe eme nọ; iphe-ememe ọbu alaa; ọgvu, bu ẹphe l'ẹhu alụfukota.
13 Yo nwekwaruphu ndu Ju, tsoru ejephe; l'achịshitsua ọgvu, bugbaa madzụ l'ẹhu.
Ẹphe eseje t'ẹphe gude ẹpha Jisọsu l'eme iya. Ẹphe asụje ọgvu ono: “Lẹ ya gude
ẹpha Jisọsu, bụ onye ono, Pọlu ekfu okfu iya ono ekfuru ngu t'ị lụfu.”
14 Yo nweru nwoke Ju lanụ, bụ eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja, aza Sukíva.
Nwoke ono mụtaru ụnwegirima unwoke ẹsaa. Yo be ujiku lanụ; ụnwegirima ono
esekwaphu t'ẹphe gude ẹpha Jisọsu chịfu ọgvu l'ọ bụ ndu ọphunanu.
15 Ọgvu ono, ẹphe eme t'ẹphe chịfu ono asụ ẹphe: “Jisọsu bẹ ya maru; bya amaru
Pọlu. Unubẹdua; ?unu bụ ndu ole?”
16 Onye ono, ọgvu bu l'ẹhu ono egude ẹjo ọkpehu, nọ iya nụ tso ẹphe ọgu; mee
ẹphe ẹsaa ono eriri; mbụ mekatsua ẹphe iphe; gbabẹkota ẹphe ọtu. Ẹphe eshi l'ụlo
ono gbalashịa.
17 Ndu Ju mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, bukota lẹ Éfesọsu anụa iphe ono; tsụlahaa
egvu. A kwabẹlahaa ẹpha Nnajiufu, bụ Jisọsu ọgbodo ugvu.
18 Igweligwe ndu, bụ ndu wowaru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka awụru bya bya
akọshilahaa iphe ẹphe shi emeje; bya egbukatsua oswi, ẹphe shi kegbaaru ndu ọdo.
19 Ndu amamanshi achịta ẹkwo, ẹphe shi egudeje eme iya chịkobe l'ẹkalanu; kpọo
ya ọku l'ifu ọha. A bya edzee iphe aswa ẹkwo ono bụ; yọ bụru ụkporo ẹkpa-ego iri
l'ẹbo l'ẹkpa-ego iri.
20 E shi ẹge ono; okfu Nchileke ekoshi ẹge oorebe ire; kafụa ejegbaru; kafụkwaaphu
oshihu ike eje.

Utsu ada lẹ Éfesọsu

21 Iphe ono emeebelephu; Ume-dụ-Nsọ emee Pọlu; yo kfua ya kepyaa ya akụ; lẹ ya
jefutaje Masedóniya; mẹ Akáya; shi iya jeshiwaru Jerúsalemu. Yọ sụ lẹ ya -jeebe ẹke
ono bẹ ya e-jekwaphu Rómu.

22 Yọ bya ezi ndu, eyejeru iya ẹka ụmadzu ẹbo, bụ iya bụ Tímoti yẹle Ẹrásutosu
t'ẹphe vuru iya ụzo je Masedóniya. Yẹbedua anọnyafua lẹ Éshiya.
23 Teke ono bẹ mkpaka, ha nshinu bataru lẹ Éfesọsu; l'okfu Ụzo kẹ Nnajiufu ono.
24 Ishi iya abụru l'o nweru onye akpụ ụzu, eme nka nshinu, egudeje mkpọla-ọcha
akpụshi ụnwu iphe, adụgbajee l'ọ bụ eze-ụlo eze-nwanyi ndu Éfesọsu, ẹpha iya bụ
Atẹ́misu. Ẹpha onye ụzu ono bụ Dimítiriyọsu. Yẹle ndu akpụshijeru iya iphe ono
egude iya akpa okpoga, dụ egvu.
25 Yọ bya ekukobe ndu ono l'ẹkalanu; mẹ iphe bụ ndu ụzu ibe iya l'ẹphe ha; sụ
ẹphe: "Ndu mu; unu marua l'ọo iphe-a, ẹphe eme-wa bẹ ẹphe gude aba.
26 ?Ọ kwa l'unu gude-e nchị unu l'anụ; gude ẹnya unu l'ele iphe nwoke-a, bụ Pọlu-a
eme? Ọ sụru l'agwa, madzụ gude ẹka dobe ta bụdu iya lẹ phuu. Nta-a b'o gude-wa
ẹge ono kfuta ndu ha igweligwe lẹ Éfesọsu yeru onwiya; yọ phọdu m'o jegbaru alị
Éshiya mgburumgburu.
27 Iphe dụ ẹji, nọ iya nụ bụ l'ozi-wa, ẹphe eje-wa a-zalahaa ẹjo ẹpha; eze-ụlo eze-
nwanyi te nwehe iphe ọo-bụkwadu. Ọdo abụru l'eze-nwanyi ono, alị Éshiya; mẹ
mgboko mgburumgburu abaru ẹja ono bẹ aa-gbado."
28 Ikpetuma ndu ono anụnyalephu iphe ono, ookfu ono; ẹhu agbanwuhu ẹphe ọku
l'ẹhu-eghughu. Ẹphe arashịa: "Atẹ́misu Éfesọsu bụ eze agwa-o!"
29 Utsu awata adada lẹ mkpụkpu ono. Ẹphe edzukobewaphu ẹgwegwa; gude
Gáyọsu; mẹ Arisutákọsu, bụ ndu Masedóniya labụ, ẹphe lẹ Pọlu ayịje; kpụru ẹphe
kpụfuru ọha l'ẹke ọha edzukoje.
30 Pọlu l'onwiya ejeshia tẹ ya jekfu ikpetuma ndu ono; ndu kẹ Kuráyisutu te kwe.
31 Ndu nweru ẹnya lẹ Éshiya, bụ ndu ọ̀nyà iya ezia ozi t'e je ezia Pọlu; sụ iya:
"Byiko t'ẹ b'ọ tụkwa ọkpa atụtu l'ẹke ono, eedzukoje ono."
32 Kẹle teke ono bẹ utsu ono adakpẹlephu gidigidi lẹ ndzuko ono. Ndu ara kẹ nne
ẹphe; ndu ara kẹ nna ẹphe; l'ẹke ọ phọduru mẹ ẹge ẹphe ha kụru l'ẹke ono ta ma
ishi iphe ẹphe gbafụta-turu; ẹphe ta ma iphe, ada nụ.
33 E tubesu l'ọo Alẹguzánda akpa iphe ono; okfu lẹ ndu Ju fọfutaru iya; nwuru iya
ye l'ifu ikpetuma ndu ono. Alẹguzánda apalia ẹka t'e gebekwa tẹ ya dofu iya onwiya.
34 Ẹphe aphụlephu l'ọ bụ onye Ju; l'ẹphe ha atụko gude olu lanụ ralahaa: "Atẹ́misu
Éfesọsu bụ eze agwa! Atẹ́misu Éfesọsu bụ eze agwa!" Ẹphe aralẹphu iphe ono
mkpụtuma lanụ-o jeye iphe ha l'ọ bụ awa labụ eswe-e.
35 E meebe; onye seketiri obodo ono ekebe ẹhu mee; a rabua iphe ono. Yọ sụ ẹphe:
"Éfesọsu-u! Ẹ to nwedu onye ẹ-ta madụ l'ọo Éfesọsu bụ mkpụkpu, nwe eze-ụlo
Atẹ́misu; bụru ẹphe abaru eze mkpuma ono, gbaru iche, shi l'igwe daa ono ẹja.
36 Ẹ to nwedu onye a-sụ l'ọo ẹjire. Ọo ya bụ; t'unu daa ashị-o! Unu be emehekwa
l'ọ bụ ndu ẹ-te nwedu egomunggo.
37 Unu kpụtawaru ndu-a bya ẹke-a; l'ẹ ba bụ l'ẹphe zitaru iphe l'eze-ụlo eze-nwanyi;
tọ dụ ẹjo okfu, ẹphe kfuru iya.
38 Ọ -bụru lẹ Dimítiriyọsu mẹ ndu, ejeru iya ozi nweru ndu, ẹphe sụru l'o nweru
iphe ẹphe meru; mbọku ikpe kọtu nọlephu anọno; tẹmanu bẹ ndu achị mkpụkpu
nọkwaphu anọno l'ẹke ono. T'ẹphe je ẹke ono je ekfua ya!
39 Teke bụkwanu l'o nweru iphe ọdo, unu ekfu; unu ekfua ya teke mkpụkpu dzuru
ẹge ẹphe edzuje.
40 L'ọgu, nọru ayi nta-a bụkwa l'aa-sụ l'ọo ayi kparu utsu ntanụ-a; l'ẹ-ba bụ l'o
nweru ishi iphe bụkwanu: e -kude ayi; t'ayi gude iya kpefu onwayi l'egbe mkpu
ọwaa, a gbaru ẹge-a."
41 Yo kfuebe iphe ono; sụ ẹphe t'ẹphe laa-o. Ẹphe awụkahu lashia.

20

Iphe, meru lẹ Masedóniya;
mẹ lẹ Girísu

1 Utsu ono adazitalephu; Pọlu abya ekukobe ndu kẹ Kuráyisutu; bya adụa ẹphe ike
t'ẹphe ba atsụkwa egvu. Yo kelebebe ẹphe; yọ bụru iya oje Masedóniya.
2 Yọ tụko ẹke ono l'ọ ha jekota; kfushiaru ẹphe iphe dụ l'igweligwe; gude dụa ẹphe
ike. E meebe; yo jeshia Girísu.
3 Yọ nọo l'ẹke ono ọnwa ẹto. A nọnyaa; yọ kwakọta jeshia t'ọ bahụ l'ụgbo; jeshia
alị Siríya. Obenu lẹ keshinu ndu Ju chịru idzu l'ẹphe l'iya e-me l'ụzo bẹ yẹbedua
chịtakwaruphu lẹ ya a-laphu azụ je je eshia Masedóniya; lashia.
4 Ndu, ẹphe l'iya yị l'ije ono bụ Sopéta, bụ nwatibe Pírọsu onye Beríya; Arisutákọsu;
mẹ Sekụ́ndosu. Ndu onanu bụ ndu Tesalonáyika. Ndu ọdo bụ Gáyọsu onye Dẹ́be;
Tíkikọsu mẹ Tirọ́fimosu. Ndu onanu bụ ndu Éshiya. Onye ọdo bụ Tímoti.
5 Ndu ono evuru ụzo je anọdu lẹ Túrowasu l'eche iya.
6 A gbaẹbe Ajị Buredi, ẹ te kodu ekoko; ayi abahụ l'ụgbo lẹ Fílipayi; tụgbua. A
nọlephu abalị ise; ayi abyakfuta ẹphe lẹ Túrowasu. E rua ẹke ono; ayi abya anọo
abalị ẹsaa l'ẹke ono.

Ejeje ikperazụ, Pọlu eje
Túrowasu

7 Yo be lẹ mbọku mbụ l'idzu; ayi edzukobe t'ayi ria Nri-ẹnyashi Nnajiufu. Pọlu
awataru ẹphe okfuru okfu; kẹ l'ọokwakokwanu k'ọla echile iya. Yo kfulephu okfu
ẹge ono-o jeye echi-abalị ekee ẹbo.
8 Urọku hakwa l'igwe l'ime ụlo k'eli eli ẹke ayi dzuru.
9 Nwata okoro lanụ, aza Yútikọsu adụgaru adụgaru l'ọnu windo. Pọlu ekfunyale-
phu okfu ono; mgbẹnya erolahaa Yútikọsu. A nọnyaa; mgbẹnya ono atsụ iya ọgbodo
atsụtsu. Yo shi lẹ mkpọ-kfu ụlo-eli ono lẹ k'ẹto ya ono ngabuhu; bya awaa onwiya
l'alị. E jeshia ya apali; yọ nwụhuwa.
10 Pọlu abya enyizita; bya adakobe iya; nmapyabẹ iya onwiya; gbakụa ya ẹka; sụ:
“Unu ba aragbushihe onwunu; l'ọ nọwa ndzụ.”
11 Yọ tụgbua laphu azụ; je awajaa buredi ono kee; ẹphe ataa. Yo kfulahaaru ẹphe
okfu ọdo; kfua ya jeye nchi abọhu; yọ bụru iya alala.
12 Ẹphe eduta nwokorọbya ono lẹ ndzụ. Yọ bụru iphe e gude dụa ẹphe ike tẹ
ọkpoma shihu ẹphe ike.

Pọlu shi lẹ Túrowasu
eje Milítọsu

13 Ayi atụgbua bya abahụ l'ụgbo-mini; kpọru jeshia Ásọsu t'ayi kpọta Pọlu l'ẹke
ono; l'ẹke ọ sụkwanuru t'ayi gude ụgbo-mini byakfuta iya; lẹ ya e-gudewaru ọkpa
lụfuta ẹke ono.
14 Yọ byakfuta ayi lẹ Ásọsu; ayi akpọta iya l'ụgbo tụgbua jeye ayi erua Mitilíni.
15 Ayi eshi ẹke ono tụgbua; yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ayi eshi l'ẹke ono gude ụgbo
swee mgboro Kíyọsu. Yo be echile iya; ayi akpọ-rua Sámọsu. Nchi abya abọhu tsobe
echile iya ono; ayi akpọ-rua Milétusu;
16 okfu lẹ Pọlu kfuhawaru lẹ ya e-swe Éfesọsu esweswe tẹ ya be eje ọkpo ụkfu lẹ
Éshiya. Yọ dụ iya ọkoku; l'ẹke oome tẹ ya kebe ẹhu jerua Jerúsalemu tẹmanu yo rua
mbọku Péntikọsutu.

Pọlu ekfuru ndu Éfesọsu; t'ẹphe nọkwa ọhuma

17 Pọlu anọdu lẹ Milétusu zia nzi t'e je ezia ndu e meru ọgurenya lẹ chọchi Éfesọsu
t'ẹphe bya t'ẹphe l'iya phụ.

18 Ẹphe erua; Pọlu asụ ẹphe: “L'unubẹdua l'onwunu marua ẹge ya shi emeje teke
ono, unu l'iya nọ ono; keshinu ya byaru alị Éshiya.
19 Ya wozitaru onwiya alị ejeru Nnajiufu ozi. Ya gude ẹnya-mini; gude iphe-ẹhuka,
byakfutakotaru iya nụ, shiebe l'ẹjo idzu, ndu Ju achịru iya eje ozi ono.
20 Unu marua l'ẹ to nwedu iphe bụ k'ụzo ono, Nchileke e-shi dzọo unu ono, ya ẹ-ta
tọgboduru unu ẹba. Ẹ to nwekwa ẹke ya kfuchiru iya unu ekfuchi m'ọ bụ ẹkalanu.
Ya raru iya unu arara; zia ya unu ezizi l'edzudzu ọha mẹ lẹ nk'unu l'ufu l'ufu.
21 Ya nmaru ndu Ju; mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ọkwa; sụ t'ẹphe taa onwẹphe ụta iphe
dụ ẹji, ẹphe meru; ghaa umere; lakfuta Nchileke bya ekweta l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu
ẹphe.
22 Nta-a bẹ ya e-mekwa ẹge Ume-dụ-Nsọ ziru iya. Ya e-je Jerúsalemu; l'ẹ-bọ bụkwa
lẹ ya maru iphe, e-me iya nụ l'ẹke ono.
23 L'ọo l'iphe ya malẹruphu bụ lẹ Ume Nchileke emeje iya lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu;
ya aphụa lẹ mkpọro; mẹ iphe-ẹhuka, ha nshinu nọ l'eche iya lẹ Jerúsalemu.
24 Obenu l'ẹ to nwekwanu iphe ya gụberu ndzụ iya. Ọ bụnu tẹ ya jefukpoonu ozi
iya l'ishi; mbụ tẹ ya jefubebe ozi ono, Nnajiufu, bụ Jisọsu ziru iya tẹ ya jee ono, bụ
iya bụ tẹ ya kfukashiaru ndiphe ozi-ọma lẹ Nchileke a-phụru ẹphe imiko.
25 “Nta-a bẹ ya mawaru l'unubẹ ndu ono, ya tsoru jephee; zia ozi-ọma l'ọo Nchileke
bụ eze ono ta aphụbahekwaa ya ọdo.
26 Ọo ya kparu iphe ya ekfuru unu; sụ: o -nweru unu onye laru l'iyi bẹ ẹka yẹbe
Pọlu ta dụhekwa iya.
27 Lẹ ya tụkookwa iphemiphe ọbule, Nchileke tụberu tọgboru unu ẹba. Ẹ tọ dụkwa
ọphu ya kpuchiru unu ekpuchi m'ọo nanụ.
28 Unu letakwa onwunu ẹnya. Unu eletakwaphu ụnwu atụru ono, Ume-dụ-Nsọ
yeru unu l'ẹka ono ẹnya. Unu bụru ndu, azụ ndu chọchi; mbụ chọchi, Nchileke gude
mee, Nwatibe iya lọkaru l'oshi-osweru mee t'ọ bụru nk'iya.
29 Ya maru lẹ ya -tụgbutsulephu bẹ ndu ẹjo nzizi a-wụbata l'ọ bụ ẹjo agụ; bya
achịkashia unu to nwekwa ẹge ee-me t'ẹphe be byi ẹka l'igwe atụru ono.
30 O nweru teke aa-nọnyaa; ndu, shikwaa l'ime unu awata ọdzu ẹjo-ire. Ẹphe e-
gude iya ẹge ono; melahaa t'ẹphe rata ndu kweru kẹ Kuráyisutu t'ẹphe tsoru ẹka
ẹphe.
31 Ọo ya bụ; t'unu kwabẹkwa ẹnya. Unu nyatajẹkwa lẹ ya kfụbe ọswa gude ẹnya-
mini; kebe ẹhu eme unu t'unu tsoru ụzo, vudo nhamụnha. Ya ziru iya unu l'ẹhu
l'ẹhu: eswe l'ẹnyashi afa ẹto phuu.
32 “Nta-a bẹ ya eye unu l'ẹka Nchileke. Ya ziwaru unu ozi-ọma kẹ eze-iphe-ọma,
Nchileke meru ndiphe. Ọ bụ ozi-ọma ono bẹ e-che unu; bụru iya a-dụ ike l'emetse
unu emetse; bụkwaru iya phụ a-nọdu eme t'unu lẹ ndu ọdo, bụ ndu kẹ Nchileke
gbaru mgba l'iphe ono, Nchileke doberu ndu nk'iya ono.
33 Ẹ to nwekwa onye yẹbe Pọlu sụjeru t'ọ nụ iya afụ; m'ọ bụ penu; m'ọ bụ uwe.
34 Unu marua l'ọ bụ ẹka iya-wa ẹphe ẹbo bẹ ya gude seta iphe, bụ iphe mkpa iya
dụru iya; mẹ iphe, bụ iphe mkpa iya dụru ndu yẹle iya yị.
35 Ya gudewa ẹge ono koshi unu l'ayi a-nọduje ejeshi ozi ike; k'ọphu ayi e-gude ẹge
ono yeru ndu ẹ-ta dụdu ẹge ẹphe maru iya onwẹphe ẹka. T'ayi nyatajẹkwa iphe
ono, Jisọsu, bụ Nnajiufu kfuru l'onwiya ono; sụ: ‘L'ọnu ọphu a gọru nụ onye anụ
anụnu kakwa k'onye ọphu anata anata.’ ”
36 Pọlu ekfuebe iphe ono; byishi ikpere yẹle ndu ono l'ẹphe ha; kfuru nụ Nchileke.
37 Yọ byadẹ atụgbu; ẹphe atụko wata ẹkwa; je arụkota iya; mịchata iya ishi-ụga.
38 Yọ bụru iphe ono, o kfuru l'ẹphe ta aphụhedu iya ọdo ono bẹ katsụkpo ẹphe oru
l'ẹhu. Ẹphe eduru iya jeshia l'ụgbo-mini.

21

Pọlu eje Jerúsalemu

1 Ayi ekfutsuaru ẹphe l'ayi alawaa; bya abahụ l'ụgbo; kpọlephu nhamụnha ẹge
ono jeye ayi alụfuta lẹ Kọ́su. Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ayi akpọ-rua Ródu. Ayi eshi
ẹke ono kpọru jeshia Pátara.
2 Ayi erua; bya aphụa ụgbo-mini, eswe eje Finíshiya; bahụ iya; tụgbua.
3 Ayi akporulephu ẹke ayi elewa Sáyipurọsu ẹnya; bya ejiru Sáyipurọsu ono ye
l'ụzo ẹka-ibyita; kpọru jeshia Siríya. Ayi abyarutalephu Táya, bụ iya bụ ẹke aabya
ogwoshi iphe, ụgbo-mini ono vu; ayi enyishia;
4 chọo ndu kẹ Kuráyisutu l'ẹke ono. Ayi aphụa ẹphe; ayi l'ẹphe anọo abalị ẹsaa.
Ume Nchileke emee; ẹphe aphụa iphe, e-me Pọlu lẹ Jerúsalemu; bya anmaaru iya
ọkwa t'ẹ b'o jekwa.
5 Ayi anọlephu abalị ẹsaa l'ẹke ono; tụgbua jeshia iphe ayi eje. Ẹphe l'ẹphe ha; mbụ
jeye l'unyomu ẹphe; mẹ ụnwegirima ẹphe awụru tsoru ayi jeye ayi awụfutabebe lẹ
Táya. Ayi awụfutabebelephu; bya atụko byishi ikpere l'alị l'ọnu-ẹka eze ẹnyimu ono;
kfuru nụ Nchileke.
6 Ẹphe edufutsua ayi; ayịbedua abahụ l'ụgbo; ẹphebedua awụru lashia ibyiya
nk'ẹphe.
7 Ayi eshi lẹ Táya l'ẹke ono kpọru tụgbua; bya akpọbata l'alị Tọleméyisu, bụ ẹke
ayi nọ-buhuru l'ụgbo l'ije ayi ono. Ayi abya eje ekelebebe ụnwunna; ayi l'ẹphe anọo
ujiku ophu l'ẹke ono.
8 Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ayi egude ọkpa tụgbua bya erua Sizaríya. Ayi erua
bya abahụ l'ufu Fílipu, bụ onye l'ezi ozi-ọma; ayi l'ẹphe anọdu. Fílipu yị l'unwoke
ẹsaa phụ, a fọtaru t'ẹphe yeje ẹka phụ.
9 Ọ mụtaru ụnwu-mgbọko ẹno, ẹ-ta lụdua nji. Ụnwu-mgbọko ono ẹphe ẹno tụko
ekfuchiru Nchileke.
10 Ayi anọkpoo abalị olemole l'ẹke ono. Ayi anọnyaa; nwoke lanụ, ẹpha iya bụ
Ágabọsu eshi Judíya bya. Ágabọsu ono bụ onye nkfuchiru Nchileke.
11 Yọ byakfuta ayi bya ewota akpọ, Pọlu ekebudoje uwe iya; kegbabe onwiya ẹka;
mẹ ọkpa; bya asụ: "Lẹ Ume-dụ-Nsọ sụru: 'L'onye nwe akpọ-wa bẹ ndu Ju e-ke ẹge-a
lẹ Jerúsalemu; kpụru iya nụ ndu ẹ-ta madụ Nchileke.' "
12 Ayi anụ-getsua ya; ayi lẹ ndu, nọ l'ẹke ono awata ọro Pọlu t'ẹ b'o jeshi
Jerúsalemu.
13 Yọ sụ: "?Ẹkwa ọwaa, unu ara ọwaa bụ kẹ ngụnu? Mẹ unu gbe eyekwa iya obu-
ote. Ya kwakọbeekwaru ogude ẹhu kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu nwụhu lẹ Jerúsalemu; ẹ
tọ bụledua t'e kee ya ẹgbu kpụrumu."
14 Ayi ekfua nta kfua imo; to kwebata. Ayi aparu iya haa; sụ: "T'iphe nọ Nnajiufu
l'uche mee."
15 Ayi anọnyaa l'ẹke ono; bya akwakọbe jeshia Jerúsalemu.
16 Ụnwunna, nọ lẹ Sizaríya aharu tsoru ayi. Ẹphe edua ayi durua ufu onye ayi eje
ọnodu nk'iya, ẹpha iya bụ Menésọnu. Menésọnu ono bụ onye Sáyipurọsu, shiwa
l'ọdungu bụru onye kẹ Kuráyisutu.

Pọlu eje ọji Jémusu

17 Ayi erua Jerúsalemu; ụnwunna anatakpọo ayi ọkpobe anata.
18 Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ayi lẹ Pọlu ayịko jeshia t'ayi lẹ Jémusu jịa. Ayi eshi
rua; ndu e meru ọgurenya chọchi egbe dzukotawa l'ẹke ono.
19 Pọlu ajịebe ẹphe; bya eshi ishi lanụ kọkotaru ẹphe iphe Nchileke gude ozi, ya
jeru ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju meeru ẹphe.

20 Ẹphe anụtsulephu iphe ono, o kfuru ono; bya atụko kele Nchileke ekele. Ẹphe asụ Pọlu t'o lewaru ẹge ẹphe dụ l'ẹke-a. "Sụ iya l'ikpetuma ndu Ju bẹ kwetaakwaru l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ oovu ẹphe ẹhu; mbụ ekemu, shi l'ẹka Mósisu.
21 E kfuwaru ẹphe lẹ iizi ndu Ju mgburumgburu, bugbaa l'alị ọdo t'ẹphe gwọbe ekemu, shi l'ẹka Mósisu; t'ẹphe be ebujeshi ụnwegirima ẹphe útsù; ẹphe t'etsohe ome-l'alị ndu Ju.
22 ?Nanụ ẹge ee-me iya nta-a; kẹle ndu Ju nụjekwa l'ị latawaru."
23 Ẹphe asụ iya: "Iphe ii-me bụ: l'o nweru ụmadzu ẹno, kweru Nchileke ụkwa l'ẹphe e-doberu iya onwẹphe nsọ: ba kpụ ishi; ba ngụ mẹe. Tọ dụ iya bụ; ndu ono abya atubuwa teke ẹphe e-meshi iphe ono.
24 Teke ọbu, ẹphe tuburu ọbu eruakwanua. Ọ kwa t'i je etsoru ẹphe mee nsọ, tso iya nụ. Nggu akfụfuaru ẹphe ụgwo iphe, iphe ono e-phu ẹphe; k'ọphu ẹphe a-kpụshikwanu ishi. Onyemonye ọbule amakwanụru l'iphemiphe ọbule ono, a tụko ekfu lẹ iime ono bẹ bụkota ẹjo-ire. Ẹphe amaru lẹ nggụbedua l'onwongu atụkojekwaa ẹge ekemu Mósisu kfuru emekota.
25 Ọ -bụru kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, bụ-wa ndu wowaru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka bẹ ayi chịhaanarua idzu; dewa ẹkwo-ozi zilaaru ẹphe; sụ ẹphe t'ẹphe be erijeshi iphe, a gwaru nte. Ẹphe ta ataję mee iphe. Ẹphe ta ataję anụ, a swị-gburu aswị-gbu. Ọphu too nwe onye yẹle onye ẹ tọo lụdu alụlu a-zẹje azẹe-nwoke-yẹe-nwanyi."
26 Ya ndono; Pọlu abyanụ bya eduta ụmadzu ẹno ono yeru onwiya. Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ẹphe l'iya eje emee nsọ ono l'eze-ụlo Nchileke. Ẹphe eshi ẹge ono mee; a makọtaru l'a -nọfu abalị ẹsaa bẹ yẹle ndu ọphu e-gude iphe bya t'a chịaru ẹphe ẹja l'ẹhu l'ẹhu ẹge gbaru nụ.

E guderu Pọlu l'eze-ụlo Nchileke

27 Abalị ẹsaa ono l'agvụwa; yo be ujiku lanụ; ndu Ju, shi Éshiya aharu phụa Pọlu l'ime eze-ụlo Nchileke. Ẹphe akpalia igweligwe madzụ l'ẹke ono; yeshiaru ẹphe ọku; ẹphe abya egude Pọlu;
28 chishia mkpu; sụ: "Ízurẹlu; o-ji-l'ẹka-tọgbo-o; unu gbaru bya-o! Unu bya eyeta ẹka-o! Ọwaa nwoke-wa, tsoru ẹkemeke ọbule ejephe; l'ezi iphe; ekfubyishi ndibe ayi; ezibyishi ekemu Mósisu; ekfubyishikwaphu eze-ụlo Nchileke-wa-o! Ọphu ka njọ bụ l'o dutaru ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju dubata l'eze-ụlo Nchileke; shi ẹge ono merushia ẹke dụru Nchileke lẹ nsọ."
29 Iphe meru iphe ẹphe ekfu ẹge ono bụ l'ẹphe phụjeru ẹke Pọlu yẹle onye Éfesọsu, ẹpha iya bụ Tirọfimosu yị ejephe lẹ Jerúsalemu. Ẹphe etubesu lẹ Pọlu du nwoke ono bahụ l'eze-ụlo Nchileke.
30 Mkpụkpu agbalahaa gharaghara. Ẹphe agbakọ-dzua; bya akpụta Pọlu kpụfuta iya l'ime eze-ụlo Nchileke guchishikebe ọnu-ụzo eze-ụlo Nchileke ono teke onophu.
31 Ẹphe emekwadua t'ẹphe gbua Pọlu; yo ruwaphu eze onye ishi sọja ndu Rómu, l'achị ẹke ono lẹ nchị l'utsu ada lẹ Jerúsalemu.
32 Eze onye ishi ono achịta-kebewaphu ndu ishi sọja; mẹ ndu sọja ẹphe ẹgwegwa; gbakfushia ndu ono. Ẹphe aphụlephu eze onye ishi sọja ono yẹle ndu sọja ono; tsubuhu Pọlu iphe.
33 Eze onye ishi sọja ono abya ejekfu Pọlu je egude iya; bya asụ t'a tụa ya mkpakọbe labụ. Yọ jịde teke ono: "?Bụ onye b'ọ bụ? ?Bụ ngụnu b'o meru?"
34 Ndu echi l'o meru ọwaa; ndu echi l'o meru ọphu. Ẹphe ekfuphelephu iphe ẹ-te dodu ẹnya; k'ọphu onye ishi ndu sọja ono ta mahẹdu iphe bụ l'ọo iphe meru nụ ndọ-wa. Yọ sụ tẹ ndu sọja kpụba Pọlu lẹ mbareke ndu sọja.

35 Ẹphe akpụru iya rua ẹke, eeshije abata mbareke ono; pata iya apata; ẹke
mkpụkpu ono ede igidi t'ẹphe gbua ya.
36 Ẹphe eze gidigidi etso iya l'azụ; l'echi: "Chigbua ya! Chigbua ya!"

Pọlu eme t'ọ dzọo onwiya

37 Ẹphe ejeshia t'ẹphe paba Pọlu lẹ mbareke ndu sọja ono; yọ sụ eze onye ishi ndu
sọja ono: "?Tẹ ya kfuwaru iya ru iphe?"
Eze onye ishi ndu sọja ono asụ iya: "Inhi! ?I gbe maru okfu Giríku?
38 ?Bụ iya bụ l'ẹ tọ bụdu nggu bụ ọphu Íjiputu ono, kpaworua ọgu; chịta ụnu ndu
mgbugbu-madzụ iri chịba l'echi-ẹgu; ẹphe eje anọdu-wa? ?Tọ bụdu nggu?"
39 Pọlu asụ iya: "Wawa; lẹ ya bụkwa onye Ju, a mụru l'alị Silísiya gẹdegede. Ya
shikwa Tásọsu, bụ mkpụkpu nweru ẹnya. Byiko; tẹ ya kfururu nụ ndu-wa!"
40 Eze onye ishi ndu sọja ono ekweta t'o yee ọnu. Pọlu abya evudo lẹ mkpọ-kobe
ẹke eeshije enyiba l'ụlo; bya achiliaru ikpetuma ndu ono ẹka t'ẹphe gebe tẹ ya yee
ọnu. Ẹphe adalẹphu rịgbidingu; Pọlu egude okfu Híburu kfulahaaru ẹphe okfu:

22

1 "Unubẹ ụnwunna iya; mẹ nna iya phẹ: unu ngabẹ nchị tẹ ya dofu onwiya iphe-a
l'ifu unu-o!"
2 Ẹphe anụa l'ookfu okfu Híburu; to nwehe onye mekwaduru m'ọo pyịmu. Pọlu
awata oye ọnu l'okfu ono; sụ ẹphe:
3 "Lẹ ya bụ onye Ju, a mụru lẹ Tásọsu Silísiya. Ẹke ya nọ vufuta bụ lẹ Jerúsalemu
l'ẹke-a. Onye ziru iya ẹkwo bụ Gaméliyelu. Ọ kfụbe ọswa zishia ya ekemu ndiche
ẹphe ike. Ọ kwa ẹge oovu unu ẹhu; mbụ iphe kẹ Nchileke ntanụ-a bụ ẹge o shi evu
iya.
4 Ndu etso Ụzo Nnajiufu ono bẹ ya shi akpashi ẹhu ike; mbụ shi egbutsujee ẹphe
egbugbu. Ya shi egudeje unwoke ẹphe mẹ ụnwanyi ẹphe; tụa ẹphe mkpọro.
5 Eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurenya ọgbo ikpe unu
l'ẹphe ha bẹ a-gbakwa ekebe l'iphe-a, ya ekfu-wa bụ oswi-okfu. Ya jeru je anata ẹphe
ẹkwo, e deru nụ ụnwunna ẹphe ndu Ju, bu lẹ Damásukọsu; bya ejeshia ẹke ono tẹ
ya gudekota ndu kweru kẹ Jisọsu tụa ẹphe mkpọro; kpụta bya lẹ Jerúsalemu t'a hụa
ẹphe àhụhù."

Ẹge ndzụ Pọlu gude gbanwee

6 "Ya ndono; ya atụgbua; rudelephu Damásukọsu l'ẹnyanwu abyawa ogvuru l'ishi;
iphoro eshi l'igwe; bya enwua oswi kẹ vịii; nwuphee ya mgburumgburu.
7 Ya adaa l'alị; nụa olu, eku iya nụ; sụ: 'Sọlu! Sọlu! ?Bụ ngụnu meru iphe ịikpa
iya ẹhu?'
8 "Ya ajị iya: '?Bụ onye b'ị bụ; Nnajiufu?'
"Yọ sụ iya: 'L'ọo yẹbedua bụ Jisọsu kẹ Názarẹtu-wa, ịikpa ẹhu-wa.'
9 Ndu yẹle iya yị aphụkota iphoro ono. Obenu l'ẹphe ta nụdu okfu ono, onye ono
ekfu anụ iya ono.
10 "Ya ajị iya: 'Nnajiufu; ?bụ ngụnu bẹ ya e-me?'
"Yọ sụ iya: 'Tẹ ya gbeshi bahụ Damásukọsu. Ya -rua ẹke ono; bẹ aa-kọru iya-a
iphemiphe ọbule, Nchileke sụru l'ii-meru iya.'
11 Iphoro ono emee; ya atsụlahaa ịshì. Ndu yẹle iya yị akpụru iya l'ẹka; ẹphe abahụ
lẹ Damásukọsu.
12 "Ẹphe erua ẹke ono; yo nweru nwoke, ẹpha iya bụ Ananáyasu, Nchileke dụru
lẹ nsọ. Oomekota iphe ekemu kfuru; bụru onye ndu Ju, bukota l'ẹke ono akwabẹru
ugvu.

13 Yọ byakfuta iya bya evudonyabe iya; sụ iya: ‘Sọlu nwunne iya; ngwa; wata ọphu ụzo ọdo!’ Teke onophu; ya awatawaphụ ọphu ụzo; bya aphụa ya.
14 Yọ sụ iya: ‘Lẹ Nchileke ndiche ẹphe; bẹ fọtawaru yẹbe Pọlu tẹ ya maru iphe, nọ yẹbe Nchileke l'uche; tẹ ya phụa onye ono, bụ iya nwẹnkinyi iya doberu ẹka ndoo ono; bya anụa iphe ookfu l'onwiya.
15 L'iphe meru iphe ọ dụ ẹge ono bụ lẹ ya a-gbaru iya ọdzori l'ifu ndiphe mgburumgburu; kfuaru onyemonye ọbule iphe ono, ya phụru ono; mẹ ọphu ya nụru.
16 Nta-a bụ; ?bụ ngụnu ọdo bẹ ya ngabẹru. Wo tẹ ya gbeshi t'e mee ya baputizimu; safu iya iphe dụ ẹji, ya meru; mẹ ya kfua lẹ ya natawaru Jisọsu; t'ọ bụru Nnajiufu iya.’

Nchileke ezi Pọlu t'o je ezia ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ozi-ọma

17 “Ya ndono; ya alaphushia azụ lẹ Jerúsalemu. Ya anọdu l'eze-ụlo Nchileke ẹke ya ekfu anụ Nchileke; phụa àphù;
18 phụa Nnajiufu; yọ sụ iya: ‘Tẹ ya mee ẹgwegwa lụfu lẹ Jerúsalemu; kẹle ndu ẹke-a ta angakwa nchị l'iphe iikfu k'ẹhu iya.’
19 Ya asụ iya: ‘Nnajiufu; ẹphe makọtaru ọhuma ọhuma ẹge ya shi ejeje l'ime ụlo-ndzuko ndu Ju je atụa ndu, woru onwẹphe ye ngu l'ẹka mkpọro; sụ t'e chia ẹphe iphe.
20 Teke e gburu onye ekebe ngu, bụ Sutívinu bẹ ya nọkwa l'ẹke ono; zụa mgbede l'egbugbu, e gburu iya dụ mma. Yọ bụru yẹbedua, bụ Pọlu nọ swiru uwe ndu, je je atụgbua ya nụ.’
21 Nnajiufu asụ iya tẹ ya tụgbua l'ije iya; lẹ ya e-zi yẹbe Pọlu ẹke teru ẹnya tẹ ya jekfu ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju.”

Pọlu mẹ eze onye ishi sọja

22 Ndu ono adakpẹlephu nwanshị; gebe nchị l'iphe Pọlu ekfu; jeye yo kfulephu kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ono; ẹphe aswọ-lihu; sụ: “Unu wofu iya! Unu wofu iya! Unu gbua ya! Unu gbua ya! Ẹ tọ bụkwa onye gbaru k'ọno ndzụ!”
23 Ẹphe atụ wọwowo; gude uwe ẹphe l'ekpoka udzu agha l'imeli; ẹke ẹhu eghu ẹphe eghughu.
24 Eze onye ishi ndu sọja ono asụ tẹ ndu sọja kpụba Pọlu lẹ mbareke ndu sọja l'ẹke ono. Yọ sụ ẹphe t'ẹphe chia ya ẹchachi t'a maru: ?m'oo-kfu iphe kparu iphe ndu Ju adaji ẹge ono.
25 A bya ekeebe Pọlu ẹgbu t'e chia ya ẹchachi ono; yọ sụ onye ishi ndu sọja lanụ, vudo l'ẹke ono: “Ekemu ndu Rómu; ?ọ sụru t'eechijee onye Rómu iphe l'ẹ be ekpe iya ikpe; maru iphe o meru?”
26 Onye ishi sọja ono anụa ya bya ejekfube eze onye ishi ndu sọja ono; je asụ iya: “?Ị marua iphe ịibya ememe? ?Ị marua lẹ nwoke-wa bụ onye Rómu?”
27 Eze onye ishi ndu sọja ono abya ejekfushia Pọlu; je ajị iya: “?Ị bụ onye Rómu l'oswiya?”
Pọlu asụ iya: “Iye.”
28 Eze onye ishi ndu sọja ono asụ lẹ ya kfụkwaru oke okpoga bẹ ya bụderu onye Rómu.
Pọlu asụ iya: “Obekwanu l'a mụru yẹbedua gẹdegede; ya abụru onye Rómu.”
29 Ndu ono, shi abya ọji Pọlu ajị ono ebuhaa ya ẹka. Eze onye ishi ndu sọja ono atsụlahaa egvu l'ọ nụru lẹ Pọlu bụ onye Rómu. Yọ bụru nwa Rómu b'ọ tụru mkpakọbe.

Pọlu nọ l'ifu ọgbo ikpe ndu Ju

30 Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; eze onye ishi ndu sọja ono asụ t'a tọfu Pọlu mkpakọbe.
Yọ bya ezia tẹ ndu ishi achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ọgbo ikpe ndu Ju l'ẹphe ha
dzukota. Ẹphe edzukotalephu; yo duta Pọlu bya edobe ẹphe l'ifu. Iphe ọochokpoo
abụru t'ọ maru ishi iphe kparu iphe ndu Ju guderu Pọlu.

23

1 Pọlu abya atakobe ndu ọgbo ikpe ono ẹnya l'ifu; sụ ẹphe: "Ụnwunna iya; ẹ to
nwekpodua iphe ya maru, ya mejeru byeye nta-a, bụ iphe ya a-sụ l'ọ bụ iya awa iya
obu l'ifu Nchileke."
2 Ya ndono; Ananáyasu, bụ eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja agbalihulephu
sụ tẹ ndu vudonyabe Pọlu chia ya ẹka l'ọnu.
3 Pọlu asụ iya: "Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Nchileke e-chi ngu iphe nggụbe oshi-ẹpoto
ono, e teru ndzu l'eli iya ono. Nta-a; b'ị nọ l'ẹke-a eme t'i gude ekemu kpee ya ikpe;
l'emebyikwaphu ekemu ọbu emebyi; keshinu ị sụru t'e chia ya iphe."
4 Ndu vudonyabe Pọlu asụ iya: "Chaa! ?Tị madu l'ọo eze onye ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja bẹ ịiko ọnu ẹge ono?"
5 Pọlu asụ: "Aa; wakwa ẹka-l'alị; ụnwunna iya. Ya te shikwa maru l'ọ bụ iya bụ
eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja. L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'T'ẹ
b'i kfukwaru ndu achị ndibe unu ẹjo okfu.' "
6 Tọ dụ iya bụ; Pọlu amawarụphu lẹ ndzuko ndu ọgbo ikpe ono dụ ụzo ẹbo: l'ọgbo
ndu Sádusii nọ iya; ọgbo ndu Fárisii anọdu iya. Yọ rashịa: "Ụnwunna iya; ya yịkwa
l'ọgbo ndu Fárisii. Ndu mụru iya nụ eshikwaphu l'ọgbo ndu Fárisii. Iphe e gude
ekpe iya ikpe bụkwa lẹ ya ele ẹnya lẹ ndu nwụhuru anwụhu bẹ Nchileke e-me ujiku
lanụ t'ẹphe teta nọdu ndzụ."
7 Ekfutsuta, ookfutsuta iphe ono; ndu ọgbo kẹ Fárisii; mẹ ndu ọgbo kẹ Sádusii
awata ọswo ụswo. Ọgbo ikpe ono ekekahu onwẹphe ẹbo;
8 kẹle ndu kẹ Sádusii sụru lẹ Nchileke t'emedu ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe teta
nọdu ndzụ ọdo; sụ l'ụnwu ojozi-imigwe ta nọdu; to nwe ndu ọdo, ẹ te egudejedu
ẹnya phụa, nọnu. Obenu lẹ ndu kẹ Fárisii tụko iphe ono kwetakota.
9 Ndu ọphu atụlee wọwowo aka nshinu eje. Ndu ezije ekemu; ndu ọphu bụ ọgbo
kẹ ndu Fárisii aharu gbeshi ekfushi iya ike: "L'ẹ to nwedu iphe dụ ẹji, ẹphe maru,
nwoke-wa meru! ?A maru bụ maa; tọo ojozi-imigwe kfujewaru nụ iya?"
10 A nọnyaa; ụswo ọbu akaria ẹka; k'ọphu eze onye ishi ndu sọja ono tubesu l'ẹphe
alakashịwa Pọlu nanụ nanụ. Yọ sụ tẹ ndu sọja iya ye ishi je akpụfuta Pọlu; kpụbata
lẹ mbareke ndu sọja ọdo.
11 Yo be l'ẹnyashi iya; Nnajiufu, bụ Jisọsu abya evudonyabe Pọlu; sụ iya:
"Gudekpelekwa iya phụ ẹge iigude iya; Pọlu! Ọ kwa ẹge ị gbaru ọdzori iya lẹ
Jerúsalemu l'ẹke-a bụ ẹge i jefutaje je agbaaru iya ẹya lẹ Rómu."

Aachị idzu ishi Pọlu

12 Nchi abọhulephu; ndu Ju abya edzukobe; ria nte l'ẹphe te eridu nri; to nwe iphe
ẹphe a-ngụ; ẹ ba bụ l'ẹphe gburu Pọlu.
13 Ẹphe karikwaru ụkporo madzụ labụ; mbụ ndu ono, chịru idzu ono.
14 Ẹphe abyakfutashia ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurenya
ndu Ju; bya asụ ẹphe: "Ẹphe riakwaru nte l'ẹphe ta akpadu nri l'ọnu; ọphu ẹphe
'etsudu okoro l'ọnu; ẹ ba bụ l'ẹphe gburu Pọlu.
15 Ọo ya bụ; t'unu lẹ ndu ọgbo ikpe zia eze onye ishi ndu sọja Rómu t'o dutaru unu
Pọlu. Unu mee ya t'o tubesu l'unu eme t'unu jịfua ya ajị. Ẹphe a-kwabẹe; gbua ya
l'ụzo tẹmanu yo rua ẹke-a."
16 Ya ndono; nwata okorọbya lanụ, bụ nwunne Pọlu kẹ nwanyi bẹ mụru iya nụ
anụa k'ẹjo idzu ono; kwe bahụ lẹ mbareke l'ẹke ono je ekfuaru iya Pọlu.

17 Pọlu abya ekua onye ishi ndu sọja lanụ; sụ iya: “T'o duta onye-wa jekfu eze onye
ishi ndu sọja. L'o nweru iphe, oo-kfuru iya.”
18 Onye ishi ndu sọja ono eduta iya jekfushia eze onye ishi ndu sọja ono; je asụ iya:
“L'ọ bụ onye mkpọro ono; mbụ Pọlu; bẹ kuru iya nụ; sụ t'e dutaru ngu nwokorọbya-a;
l'o nweru iphe dụ mkpa, oo-kfuru ngu.”
19 Eze onye ishi ndu sọja ono abya eduta iya je anọdu iche; jịa ya l'edomi: “?Nanụ
ẹge ọ dụ?”
20 Yọ sụ iya: “Lẹ ndu Ju chịru idzu l'ẹphe a-sụ ngu t'i duta Pọlu dufutaru ndu ọgbo
ikpe echile; lẹ ndzuko ọgbo ikpe achọ t'ẹphe jịfua ya ajị.
21 Ọlobu; ba angakwa nchị; l'o nwekwaru ndu, kariru ụkporo unwoke labụ, e-ke
l'ụzo; kwabẹru iya. Ẹphe riakwaru nte l'ẹphe te eridu nri; to nwe iphe ẹphe a-ngụ;
ẹ ba bụ l'ẹphe gburu Pọlu. Nta-a bẹ ẹphe kwabẹekwaru akwabẹ; t'ẹphe nụa olu ngu
lẹ ee-duta iya-a bya.”
22 Eze onye ishi ndu sọja ono asụ nwata-okoro ono t'ẹ b'ọ dụkwa onye ọo-kfuru lẹ
ya dowaru iya ẹya; sụ iya t'ọ lawaru. Yọ lashia.

Eedu Pọlu edujeru nnajiọha, bụ Fílikusu

23 Eze onye ishi ndu sọja ono abya ekua ndu ishi sọja iya ẹbo; sụ ẹphe: “Unu gụta
ụkporo ndu sọja iri; unu agụtakwaphu ụkporo ndu ịnya ẹto lẹ ndu ịnya iri; mẹ
ụkporo ndu arwa iri ọdo, bụ ndu a-chịru ara. Unu kwakọbe ẹphe k'oje Sizaríya l'ori
nri-ẹnyashi ntanụ-a.
24 Unu hakwaruphu ịnya mekwaaru Pọlu, ọo-nọdu agba t'unu duru iya je anụ
nnajiọha, bụ Fílikusu lẹ chịriri werere.”
25 Eze onye ishi ndu sọja ono abya edee ẹkwo; sụ:
26 “Kulọ́diyosu Lísiyasu ede iya anụ Nnajiọha, bụ Fílikusu. Ya ekele ngu.
27 L'ọo bụ ndu Ju guderu nwoke-wa l'eme t'ẹphe gbua ya. A nọnyaa; ama abya
agbaaru iya l'ọ bụ nwa Rómu. Ya egude ndu sọja iya je anafụ iya ẹphe.
28 Ya emelahaa tẹ ya maru iphe o meru, kparu iphe ẹphe guderu iya. Ya eduru iya
jekfu ndzuko ndu ọgbo ikpe ẹphe.
29 Ya aphụa l'iphe o meru ta bụdu iphe dụ kẹ t'a kfụ-gbua ya akfụ-gbu; ọphu ọ
dụkpoduanu kẹ t'a tụa ya mkpọro. Iphe ẹphe ekfu l'o meru bụ okfu kẹ ekemu alị
ndu Ju.
30 Ya anụa lẹ ndu Ju chịru idzu t'ẹphe gbua ya l'ụzo; sụ t'e gude iya byakfuta ngu-
wa. Ya asụ ndu ọbu, ekfu iphe o meru ọbu t'ẹphe byakfuta ngu bya ekfu iya l'ifu
ngu.”
31 Ndu sọja ono abya emee ẹge e ziru ẹphe. Ẹphe egude Pọlu jee l'ẹnyashi ono jeye
lẹ Antipátirisu.
32 Yo be echile iya; ndu sọja ndu ọphu gude ọkpa alaphushia azụ lẹ mbareke. Ndu
onanu, gude ịnya ono eduru iya jeshia.
33 Ẹphe edurua ya Sizaríya; bya eworu ẹkwo ono nụ gọvano; duru Pọlu ye iya
l'ẹka.
34 Gọvano agụebe ẹkwo ono; bya ajị Pọlu ẹke, a mụru iya. Yọ nụlephu l'ọ bụ onye
Silísiya;
35 sụ iya: “L'ii-yewaru ọnu teke ndu ebo ngu ibo rutaru.” Yọ sụ t'e je edobe Pọlu
l'ufu-eze Hérọdu; che iya nche.

24

Ibo, eebo Pọlu

1 A nọlephu abalị ise; Ananáyasu, bụ eze onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ
l'ụphodu ndu bụ ọgurenya l'ọgbo ikpe ndu Ju; ẹphe l'onye lọya, aza Tẹtálosu ayịru

jeshia Sizaríya. Ẹphe erua; bya atụko iphe ẹphe sụru lẹ Pọlu meru dokotaru gọvano Fílikusu.
2 A bya ekua Pọlu; Tẹtálosu awata okfu iphe, ẹphe sụru l'o meru; sụ:
"Onye-ukfu-l'ọha, bụ Fílikusu. Ọ bụ ẹge i doberu ẹka achị ayi meru iphe nchị dụ ayi ndo. Ọ bụ ẹnya, ị kwaru meru iphe a gbanweshitsuaru iphemiphe ọbule ono, a gbanweshiru ono t'ọ dụru ayi lẹ mma.
3 Ayi ekele ngu ekele l'ẹkemeke ọbule kẹ iphemiphe ọbule ono, i meru ayi ono.
4 Ya te ejekwaru ngu ru okfuru ogologo okfu. Iphe ya arọ ngu; byiko; bụkwa t'i kweru nụa iphe-a, ẹphe abyaru ngu ekfuru-wa. Ẹphe e-gbulekwaru ngu iya phụ mkpirikpi.
5 Nwoke-wa bẹ ẹphe phụwaru l'ọ bụ onye emeje t'ẹjo iphe tsa nwunne. Ọokpaje utsu l'iphe bụ ẹke ndu Ju nọ lẹ mgboko mgburumgburu. Ọo yẹbedua bụ ishi ndu ẹjo ọgbo ono, bụ ọgbo ndu Názarẹtu.
6 O seru ẹge ya e-shi merushia eze-ụlo Nchileke; ayi egude iya t'ayi kpee ya ikpe l'ẹge ekemu-alị ayi kfuru.
7 Obenu l'eze onye ishi ndu sọja, bụ Lísiyasu bya eye iya ẹka; gude ike nata iya ayi;
8 sụ tẹ ayịbe ndu, guderu iya nụ bya l'ifu ngu. Ị -jịa ya ajị bẹ ịi-phụwaru iphe ọbu, ayi ekfuru ngu l'o meru ọbu."
9 Ndu Ju ọphunanu eye iya ẹka; sụ l'iphe Tẹtálosu kfuru bụkota oswi-okfu.

Pọlu edofu onwiya l'ifu Fílikusu

10 Gọvano abya epheeru Pọlu ẹka t'ọ watawaru oye ọnu. Pọlu asụ iya:
"Lẹ ya marua l'i shiwa keshinu afa olemole ọphu sweru nụ nọduta l'ishi ikpe l'alị-a. Ọo ya meru iphe ẹhu beberu atsọ iya ẹna tẹ ya dofu onwiya l'ifu ngu.
11 Ẹ tọ karikwaa abalị iri l'ẹbo, ya jeru Jerúsalemu ọbaru Nchileke ẹja. Jịkwaa ẹphe t'a maẹduru: ?bụ iya ẹjo-ire.
12 Ndu Ju te nwekwa teke ẹphe phụru l'o nweru onye yẹle iya atụ ntụtego; to nwe ẹke, ẹphe phụru, ya kparu utsu, ada l'ime eze-ụlo Nchileke; m'ọ bụ l'ụlo-ndzuko ẹphe; ọdudu bụru l'ime mkpụkpu.
13 Ọdo bụkpoonu t'ẹphe koshi l'ibo ono, ẹphe boshiru iya ono nweru ọphu bụ oswi-okfu.
14 Ọphu ya kweru bụ lẹ ya abaru Nchileke ndiche ayi phẹ ẹja lẹ Ụzo Nnajiufu ono, ẹphe ekuje ẹjo ọgbo ono. Ya tụkokwaruphu iphemiphe ọbule, e deru l'ẹkwo ekemu Mósisu; mẹ l'ẹkwo ndu nkfuchiru Nchileke kweta.
15 Ọ kwa iphe ndu-wa ele ẹnya iya bẹ ya elekwaphu ẹnya iya, bụ iya bụ lẹ Nchileke e-mekochaa mee onyemonye ọbule t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ: mẹ ndu ọma; mẹ ndu ẹjo iphe.
16 Yọ bụru iphe ono bẹ ya ekebeje ẹhu eme t'obu ba nma iya ikpe l'ifu Nchileke; mẹ l'ifu madzụ.
17 "Tọ dụ iya bụ; ya anọebe afa olemole l'ẹke ọdo; bya alata alị iya tẹ ya wolataru ndu alị iya okpoga, eegude eyeru ẹphe ẹka; mẹkwaphu tẹ ya bya egwooru Nchileke ngwẹja.
18 Ọ kwa lẹ ya metsuaru nsọ, tso ngwẹja ono bẹ ndu Ju, haru shi Éshiya lata phụru iya l'ogbodufu eze-ụlo Nchileke l'ẹke ono. Ẹ to nwekwa ndu ẹphe l'iya yị; to nwe utsu, ya kpatsuru lẹ mkpụkpu.
19 Ọ kwa ndu Ju ono, shi Éshiya ono b'ọ gbaru t'ẹphe bya l'ifu ngu l'ẹke-a; bya ekfu-a iphe ẹphe sụru lẹ ya meru ọbu; m'o -nweru iphe ẹphe e-kfu.
20 Ọdo bụ tẹ ndu-wa, nọ l'ẹke-a kfunua ẹjo iphe ọbu, ẹphe phụru ya meru, bụkpo iphe e gẹga nma iya ikpe teke ono, a jịru iya ajị l'ifu ndzuko ndu ọgbo ikpe ẹphe ono;

21 gbahakwaa iphe lanụ ono, ya nọkwa-a l'ifu ndzuko ndu ọgbo ikpe ono kfushia
ike; sụ: 'L'iphe unu gude ekpe iya ikpe ntanụ-a bụkwa lẹ ya kweru lẹ Nchileke e-
mekochaa mee ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.' "
22 Tọ dụ iya bụ; keshinu Fílikusu makọtawaru kẹ Ụzo Nnajiufu ono ọhuma; yọ sụ
t'ẹphe la; lẹ ya e-kpe ikpe ono teke eze onye ishi ndu sọja, bụ Lịsiyasu byalẹruphu.
23 Yọ sụ tẹ onye ishi sọja ndu Rómu, Pọlu nọ l'ẹka letakwa iya ẹnya ọhuma. Ọlobu;
t'ọ hakwaa ya t'ọ tụsaru ẹhu; tẹ ndu ọ̀nyà iya byajẹ t'ẹphe l'iya jịa; t'ẹphe jejeru iya
iphe bụ mkpa iya.

Pọlu ekfu okfu l'ifu Fílikusu; mẹ Durusíla, bụ nyee ya

24 A nọlephu abalị olemole; Fílikusu eduru nyee ya, bụ Durusíla, bụ nwanyi Ju
byatashia. Yọ bya ezi; e je ekua Pọlu. Ẹphe angabẹru iya nchị; yo kfulahaa k'oworu
onwonye ye l'ẹka Kuráyisutu, bụ Jisọsu.
25 Pọlu ekfukwadua okfu kẹ odobe ẹka ndoo; kẹ ọkpadeje onwonye; mẹ kẹ mbọku
ikpe, abya nụ; Fílikusu atsụlahaa egvu. Yọ sụ iya t'o jewaru kẹ nta-a; lẹ ya e-ku iya-a
ọdo teke ụzo dụ iya.
26 Iphe o shi ari bụ lẹ Pọlu a-nụ iya ẹka-azụ. Yọ bụru iya meru iphe ọobuje: nta-a
nta-a; yo kua Pọlu t'ẹphe bọo ụja.
27 A nọlephu afa labụ; Fílikusu alụfu l'ọkwa iya; nwoke ọdo, ẹpha iya bụ Pọ́shosu
Fẹ́sutosu abya anọ-chia ẹnya iya. Fílikusu aparu Pọlu haa l'ụlo-mkpọro; l'ẹke oome
t'o mee iphe dụ ndu Ju mma.

25

Pọlu ekfu l'ọo eze ndu Rómu e-kpe ikpe iya

1 A nọlephu abalị ẹto k'ọphu Fẹ́sutosu lakfutaru ndu ono, ọ bụ nnajiọha ẹphe ono;
yo shi lẹ Sizaríya jeshia Jerúsalemu.
2 E rua ẹke ono; ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ishi ndu Ju abya
ekfulahaaru iya iphe ẹphe sụru lẹ Pọlu meru. Ẹphe arọo ya;
3 t'o meeru ẹphe iphe-ọma, bụ iya bụ t'o mee tẹ Pọlu lata azụ lẹ Jerúsalemu. Ẹphe
achịkwanu idzu ono t'ẹphe kee l'ụzo; gbua Pọlu.
4 Obenu lẹ Fẹ́sutosu sụru ẹphe lẹ Pọlu nọkwa lẹ mkpọro lẹ Sizaríya. "Lẹ yẹbedua,
bụ Fẹ́sutosu habewaa nwanshị; ya alaphushia azụ l'ẹke ono.
5 Tẹ ndu ishi unu tsoru iya je Sizaríya; ọ -bụru l'o nweru iphe dụ ẹji, o meru; t'ẹphe
bya ekfua ya l'ẹke ono."
6 Ẹphe lẹ Fẹ́sutosu anọo iphe dzuru abalị ẹsato m'ọ bụ abalị iri l'ẹke ono b'ọ ladẹru
Sizaríya. Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; yo je anọdu l'ụlo-ikpe; bya asụ t'e dubata Pọlu.
7 Pọlu abatalẹphu; ndu Ju, shi Jerúsalemu abya akpọ-phee ya mgburumgburu;
kfushilahaa igweligwe akpamara, ẹphe sụru l'o meshiru. Ọphu tọ dụ ọphu ẹphe
dụru ike koshi l'ọ bụ oswi-okfu m'ọo nanụ.
8 Pọlu abya edolahaa tẹ ya dofu onwiya; sụ: "L'ẹ to nwekwa teke ya kfuswejeru
ekemu ndu Ju; ọphu ọ dụkwa teke ya kfuswejeru eze-ụlo Nchileke; ọ dụdu bụru
Síza."
9 Fẹ́sutosu emelahaa tẹ ya mee iphe dụ ndu Ju mma; bya asụ Pọlu: "?Ọ dụ ngu
mma t'i je Jerúsalemu t'e kpee ngu ikpe iphe-a, ẹphe sụru l'i meru-wa l'ifu mu l'ẹke
ono?"
10 Pọlu asụ iya: "Lẹ ya vudo-wa l'ifu ọgbo ikpe k'eze ndu Rómu, bụkwanu iya bụ
ẹke gbaru t'e kpee ya ikpe. Nggụbedua l'onwongu maru l'ẹ to nwedu ẹjo iphe ya
meru ndu Ju.
11 Kẹle ndẹge ya meru ẹjo iphe; metakwanu iphe gbaru kẹ t'e kpee ya nkfugbu;
mẹ ya asụ: ?ya atsụhunu egvu anwụhu. Obenu lẹ teke iphe ẹphe sụru lẹ ya meru ta

bụdu oswi-okfu; b'ẹ to nwekwa onye ha kẹ tẹ ya kpụru iya nụ ẹphe. Iphe ya kfuru bụ tẹ ikpe iya laa l'ifu Síza.”
12 Tọ dụ iya bụ; Fẹ́sutosu yẹle ndu ọgbo ikpe ono efogbatsua ishi; yọ sụ Pọlu: “Lẹ keshinu ị sụru tẹ ikpe ngu laa l'ifu Síza; bụkwa l'ifu Síza ono bẹ ii-je.”

Pọlu nọ l'ifu Agịrípa;
mẹ Baníisu

13 Yo be ujiku lanụ; onye eze, ẹpha iya bụ Agịrípa; mẹ nwunne iya kẹ nwanyi, ẹpha iya bụ Baníisu abya Sizaríya t'ẹphe kele Fẹ́sutosu.
14 Ẹphe anọlephu abalị olemole l'ẹke ono; Fẹ́sutosu abya eworu kẹ Pọlu kọoru Agịrípa. Yọ sụ iya: “L'o nweru nwoke, Fílikusu haru iya l'ụlo-mkpọro.
15 Teke ya jeru Jerúsalemu; bẹ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurenya ọgbo ikpe ẹphe kfulahaaru iya ẹjo iphe ẹphe sụru l'o meshiru. Ẹphe asụ tẹ ya nmaa ya ikpe.
16 “Ya asụ ẹphe l'ẹ tọ bụkwa ome-l'alị ndu Rómu t'a kpụru onye bụlephu ibo bẹ eebo iya; nụ; l'ẹ-ba bụ lẹ yẹle ndu ọodaru ẹphe l'iya nọ ifu l'ifu t'o doo ẹnya; mbụ iphe ọbu, a sụru l'o meru ọbu.
17 Yo be mbọku, ẹphe dzuru l'ẹke-a; ya te jekpohee ọkpo ụkfu. Ya ejeshiwaphu l'ụlo-ikpe ono lẹ nchi-ta-abọhu iya; sụ t'e je edubata nwoke ọbu.
18 Ndu, ebo iya ibo egbeshi; tọ dụ ẹjo iphe, ya shi arị l'o meru, nweru ọphu ẹphe sụru l'o meru.
19 Iphe ẹphe kfuleruphu abụru okfu ụzo, ẹphe abajẹru Nchileke ẹja; mẹ kẹ onye ọbu, a sụru l'ẹpha iya bụ Jisọsu, nwụhuwaru nụ; obenu lẹ Pọlu sụru l'ọ nọo ndzụ.
20 Ya ta ma iphe ya e-me l'okfu, dụ ẹge ono. Ya ajịa Pọlu tẹ ya maru: ?ọ dụ iya mma t'o jee Jerúsalemu t'e kpee ya ikpe iphe ẹphe sụru l'o meru ọbu l'ẹke ono?
21 Pọlu ajịka; sụ t'e che iya nche jeye teke eze, bụ Síza e-kpe iya ikpe. Ya ekwe; sụ t'e che iya nche jeye teke ya e-zi iya t'o jekfu eze, bụ Síza ọbu.”
22 Agịrípa asụ Fẹ́sutosu: “Ọ dụkwa iya t'a sụ lẹ ya nụru olu nwoke-wa l'onwiya kwaphu.” Fẹ́sutosu asụ iya t'ọ haa; echile bẹ ọo-nụ-a olu iya.
23 Yo be nchi-ta-abọhu iya; Agịrípa yẹle Baníisu abya akwakpẹlephu onwẹphe ọgbodo ngwa ndu eze. Ẹphe abya abahụ l'ụlo-ikpe ono ẹphe l'eze ndu ishi sọja; mẹ ndu, a maru ẹpha ẹphe lẹ mkpụkpu ono. Fẹ́sutosu abya ezi teke ono t'e je eduta Pọlu dubata.
24 Fẹ́sutosu awata okfu; sụ: “Ọnyibe, bụ Agịrípa; mẹ unubẹ ndu, nọkota l'ẹke-a; unu lekwa nwoke-wa, iphe bụ ndu Ju mgburumgburu: ndu ọphu nọ l'ẹke-a; mẹ ndu ọphu nọ lẹ Jerúsalemu tụkoru echi ichi iya-a. Ẹphe echi mkpu sụ t'ẹ b'ọ nọduhe ndzụ.
25 Obenu l'ẹ to nwedu iphe ya phụru, o meru, bụkwanu iphe dụ kẹ t'e gude kpee ya nkfugbu. Keshinu o gude ọnu iya sụ tẹ ikpe iya la l'ifu eze, bụ Síza; bẹ ya sụkwaru lẹ ya e-zi t'e dulaaru iya Síza ọbu.
26 Obenu lẹ ya ta madụ iphe bụ iphe, ya e-deru eze, bụ Síza l'ẹkwo l'ọo iphe o meru ndọ-ọ. Ọ kwa iphe kparu iphe ya dufutaru iya unu ndono; dufutaru ngu iya nggụbedua gẹdegede; Eze Agịrípa; k'ọphu ọo-bụkwanuru: e -leebe ẹnya l'ikpe-a; ya amakwanụru iphe ya e-de.
27 L'ọ dụkwa yẹbedua l'ọ bụ umere onye eswe; mbụ mẹ ya -sụ t'e duru onye mkpọro je; lẹ ya ẹ-be koshi iphe a sụru l'ọo iphe o meru.”

26

Pọlu edofu onwiya l'ifu Agịrípa

1 Agịrípa abya asụ Pọlu: “A haakwaru nta-a t'i doo nke ngu; ị -makwaru iphe ii-do;
dokwaa ya.” Pọlu abya apalia ẹka; kele iya ekele; bya awata edodo; sụ:
2 “Eze, bụ Agịrípa; ẹhu atsọ iya ẹna l'i kweru tẹ ya vudo ngu l'ifu; kfua okfu; dofu
onwiya ntanụ-a l'iphemiphe ọbule, ndu Ju sụru lẹ ya eme.
3 Iphe ẹhu atsọ iya ẹna bụ l'ị maru ome-l'alị ndu Ju ọhuma; bya amaru iphe ẹphe
anọduje adzọkashi. Byiko; ngabẹkpelekwaphu nchị ọhuma l'iphe-a, ya abya ekfukfu-
wa.
4 “Iphe bụ ndu Ju mgburumgburu makọtaru ẹge ndzụ iya dụ shitakpoo teke ya bụ
nwata; kẹle ya shilephu l'ọdungu buru l'alị iya mẹ lẹ Jerúsalemu.
5 Ẹphe makwaruphu; m'ọ -bụkpooru nụ l'ẹphe e-kweta gbaa ekebe iya; lẹ ya
shilephu l'ọdungu gbaru l'ọgbo ono, katsụkpo ọtube nvọ l'ekemu Nchileke ayi ono,
bụ iya bụ ọgbo kẹ ndu Fárisii.
6 Nta-a bẹ ya vudo l'ẹke-a; eekpe iya ikpe; okfu lẹ ya ele ẹnya iphe ono, Nchileke
kweru nna ayi oche phẹ ụkwa lẹ ya e-me ono.
7 Ọo iphe ono, o kweru ụkwa iya ono bẹ ikfu iri l'ẹbo ndibe ayi phẹ elekpoo ẹnya
iya; gude ẹhu-anmanma iya abaru Nchileke ẹja: eswe l'ẹnyashi. Nta-a Ọnyibe; bẹ
ndu Ju sụru lẹ ya mesweeru; okfu lẹ ya ele ẹnya iphe lanụ ono.
8 ?Bụ ngụnu kparu iphe ọotsu unubẹ ndu Ju l'ẹhu okweta lẹ Nchileke e-me ndu,
nwụhuru anwụhu t'ẹphe shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ?
9 “Yẹbedua l'onwiya shikwaphu tubesu lẹ ndẹge o nweru iphe ya e-me; gude
mebyia iphemiphe ọbule, lakpọoru lẹ kẹ ẹpha Jisọsu, bụ onye Názarẹtu mẹ ya
emekwaa ya.
10 Ono bụ iphe ya meru lẹ Jerúsalemu. Ya jeru je anata ndu ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja ẹkwo, ekoshi l'ọo ẹphe ziru iya. Ya eje akpụtatsua igweligwe ndu kẹ
Kuráyisutu; tụshia ẹphe mkpọro. Teke e kperu ẹphe nkfugbu; ya azụa mgbede l'ọ
dụa mma t'a kfugbua ẹphe.
11 Ugbo olemole bẹ ya zitsuaru; e chia ẹphe iphe l'iphe bụ ụlo-ndzuko ndu Ju; ẹge
ee-shi t'ẹphe sụ l'ẹphe te kwetahedu iphe ono, ẹphe kwetaru ono. Ẹphe shi dụ-tabe
iya ẹji; k'ọphu bụ lẹ ya shi egbeshije jeshia alị ọdo je ẹphe egude.”

Pọlu akọ ẹge ndzụ iya shi gbanwee

12 “Yọ bụru iphe ono meru iphe ya tụgburu jeshia Damásukọsu. Ndu ishi ndu
achịjeru Nchileke ẹja ekwe tẹ ya je; yọ bụru ẹphe bẹ ya gbabẹru ọkpa je.
13 Ya ndono; Ọnyibe; yọ bụru l'echi oke-eswe lẹ ya nọ l'ụzo bẹ ya phụru iphoro,
ka ẹnyanwu, nọ l'akpamigwe ogbu nwịinwii. Yọ nọ-phee yẹle ndu yẹ l'iya yị
mgburumgburu.
14 Ayi adakọta gbaragadangụ gbaragadangụ l'alị. Ya anụa olu, e gude okfu
Araméyiku eku iya: ‘Sọlu! Sọlu! ?Bụ ngụnu meru iphe ịikpa iya ẹhu? Ọ kwa
onwongu bẹ iimebata. Ishi iya abụru l'ọ dụlekwaphu l'ọ bụ eswi, emeka onwiya
iphe; l'ẹke ọogba achị lẹ mkpirikpi-oshi, onye nwe iya nụ gude achị iya.’
15 Ya ajị iya: ‘?Bụ onye b'ị bụ; Nnajiufu?’ Nnajiufu asụ iya: ‘L'ọo ya bụ Jisọsu, onye
ya akpa ẹhu.’
16 Wo mu: ‘Tẹ mu gbeshi vudo evudo. Iphe kparu iphe ya abyakfuta mu bụ tẹ ya
gụa mu lẹ ndu ejeru iya ozi. Sụ tẹ mu je ekfukashiaru ndu ọdo iphe-a, mu phụru lẹ
kẹ nk'iya ntanụ-a; ọdo bụ iphe ya e-koshi mu l'ụzo ifu.
17 Ya a-dzọfuta mu l'ẹka ndu Ízurẹlu; mẹ l'ẹka ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, bụ iya bụ ndu
ya ezi mu tẹ mu je alị ẹphe.
18 Mu e-je emee t'ẹphe mụsaa ẹnya; k'ọphu ẹphe e-shi l'ọchi lụfuta bata l'iphoro;
mẹ k'ọphu ẹphe e-shi l'ẹka Sétanu lụfuta byakfuta Nchileke. Ọo ya bụ; ẹphe -
kwelephu l'ọo ya bụ Nnajiufu ẹphe; Nchileke agụaru ẹphe nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe
meru; gụru ẹphe yekobe lẹ ndu ọphu ọ fọtaru t'ẹphe bụru ndibe iya.’ ”

Pọlu ekfu k'ozi iya

19 “Ya ndono; nggụbe Eze, bụ Agịrípa; ya ta jịkakwa ome iphe ono, ya nụru ono
teke ono, ya phụru àphù ono, shi l'imigwe ono.
20 Ya vu ụzo jee Damásukọsu; bẹ ya jederu Jerúsalemu; mẹ alị Judíya mgburumg-
buru bẹ ya bya adzọbe jeshia alị kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. Ishi iya abụru tẹ ya
karu ẹphe t'ẹphe taa onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; ghaa umere lakfuta
Nchileke. Sụ ẹphe t'ẹphe meje iphe, e-koshi l'ẹphe mewaru ẹge ono l'oswiya.
21 Ọ kwa iya kparu iphe ndu Ju guderu iya l'ẹke ya nọ l'eze-ụlo Nchileke; ese t'ẹphe
gbua ya.
22 Obenu lẹ Nchileke eyekpelekwaru iya phụ ẹka byeye ntanụ-a. Ọ kwa iya kparu
iphe ya bya evudo l'ẹke-a; l'agba ekebe t'onyemonye ọbule nụa ya: nwata mẹ
ọgurenya; ya te ekfu iphe ọdo; gbahaa iphe ono, Mósisu mẹ ndu nkfuchiru Nchileke
kfuru sụ l'oo-me ono.
23 Ẹphe sụru lẹ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono jefutaje iphe-ẹhuka.
E -meebe; yọ bụru iya a-bụ onye Nchileke e-vuru ụzo mee t'o shi l'ọnwu teta nọdu
ndzụ; bya ekfukashiaru ndu Ju mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju l'ọo ya bụ iphoro, Nchileke
e-shi dzọta ẹphe.”

Ọnu, Agịrípa eye

24 Pọlu edonyalephu iphe ono; Fẹ́sutosu arangarahu; sụ iya: “Pọlu; ọ bụ ọgvu eme
ngu! Ọ bụ oke ẹkwo, ị gụru agba ngu ishi gharaghara!”
25 Pọlu asụ Fẹ́sutosu: “Onye-ukfu-l'ọha; ọgvu te emekwa iya. Iphe ya ekfu dokwaru
iya ẹnya; bya abụkwaruphu oswi-okfu.
26 ?Tọ bụdu Agịrípa ndọ-ọ! Iphe-a, ya ekfu-wa b'ọ makọtahaakwaru ọhuma. Ya
ekfukwaru iya phụ unu hoo haa; kẹ l'o dokpooru yẹbe Pọlu ẹnya l'ẹ to nwedu iphe
ono ọphu ẹ tọ nụhaadua; keshinu ẹ to nwedu ọphu e meru l'edomi.
27 Nggụbe Eze, bụ Agịrípa: ?I kwetaru iphe ndu nkfuchiru Nchileke kfuru? Ya
makwaru-a l'i kwetaru!”
28 Agịrípa asụ Pọlu: “?I tubesu l'ọ bụwaphu ẹge ono bẹ ii-kfutakebewa iya phụ tẹ
ya bụru onye kẹ Kuráyisutu?”
29 Pọlu asụ iya: “M'ọ bụ nta-a-o; m'ọ bụ l'ọo nọ ọdu-o; iphe ya ekfu anụ Nchileke
bụ tẹ nggu lẹ ndu-wa, nọkota l'ẹke-a, anụ iphe-a, ya ekfu ntanụ-a bụru iphe ya bụ;
kpachikwa kẹ mkpakọbe-wa, a tụru iya-a.”
30 Yo kfuebelephu ẹge ono; eze, bụ Agịrípa; gọvano; mẹ eze-nwanyi, bụ Baníisu
atụko wụ-lihu wụfu.
31 Ẹphe alụfulephu tụko kfulahaaru ibe ẹphe lẹ nwoke ono te metakwa iphe okfu
k'oje mkpọro; ọphu ọ bụru kẹ akfugbu.
32 Agịrípa asụ Fẹ́sutosu: “Ndẹge nwoke-wa ta sụwaru tẹ ikpe iya laa l'ifu Síza; mẹ
aa-ga ahakwa iya t'ọ la.”

27

Pọlu nọ l'ụgbo-mini eje Rómu

1 Yo be teke a chịru iya; yọ wụkoo l'ayi a-nọ l'ụgbo eje Ị́tali; e woru Pọlu yẹle ndu
mkpọro ọdo ye Júliyọsu, bụ onye ishi ndu sọja Rómu, l'achị ụkporo ndu sọja ise l'ẹka.
Onye ono bụ onye ishi ndu Ọgbo sọja Ọgósutosu.
2 Ayi atụko baa l'ụgbo-mini, shi Adaramítiyọmu l'abya oje ọdu ụgbo-mini, nọgbaa
lẹ nkụpe-nkụpe mini alị Éshiya. O nwekwaruphu nwoke Masedóniya, a mụru lẹ
Tesalonáyika, ẹpha iya bụ Arisutákọsu, ayi l'iya tụko nọdu l'ụgbo ono; tụgbua.

3 Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ayi erua Sayịdónu. E rua ẹke ono; Júliyọsu ekweta tẹ
Pọlu je ekeletsua ndu ọ̀nyà iya phẹ; k'ọphu ẹphe a-nụtsua ya ụnwu iphe bụ mkpa
iya.
4 Ayi eshikwa l'ẹke ono tụgbua ọdo. Phẹrephere eshi ayi ishifu. Yọ bụru iya meru
iphe ayi tụgburu kwasẹru ụzo ẹnyanwu-ahata l'ụzo ikfuli Sáyipurọsu ibyiya ọphu
phẹrephere t'ephedu.
5 Ayi egude ụgbo ono dabua mini Silísiya; mẹ Pamfíliya; bya abata l'ọdu ụgbo
Máyira lẹ Lísiya.
6 E rua ẹke ono; onye ishi sọja ono aphụa ụgbo-mini, shi Alẹguzándiriya l'eje Ítali.
Yọ chịru ayi ye iya.
7 Ayi atọkpelephu nwẹhu abalị olemole; gude iya l'eje. Yọ tsụkpoo ayi l'ẹhu bẹ ayi
ruru iku Náyidọsu. Phẹrephere te kwehekpoo t'ayi shia ono. Ayi agọzia; shia ụzo
ikfuli Kirítu l'ifu iya kẹ Saamóni.
8 Oshi mgboro Saamóni ono atsụkpoo ayi l'ẹhu. Ayi abya ekebekpoo ẹhu bẹ ayi
ruru ẹke, eeku Ọdu Ụgbo-ọma. Ẹke ono bẹ dụwa ntse lẹ Lasíya.
9 Ayi eshi ẹge ono nọo anọno l'ẹke ono; k'ọphu ayi nọru jeye teke ije-ụgbo atsụje
l'ẹhu. Ayi abya anọ-swetakwaphu teke ndu Ízurẹlu emeje ome-l'alị ọswi aswịswi. Tọ
dụ iya bụ; Pọlu anmaaru ndu ụgbo ono; mẹ ndu sọja ẹphe ọkwa; sụ ẹphe:
10 “Ndu mu; iphe ya phụru bụ l'ije-ụgbo ayi-wa e-mekochaa dụ ẹhuka nshinu. Ẹ tọ
bụlekwaa l'ivu, nọ l'ụgbo-wa; mẹ ụgbo l'onwiya a-la l'iyi; ayịbedua a-lọkwa ishi ayi
alọlo.”
11 Yọ bụlerua iphe onye ishi ụgbo; mẹ onye nwe ụgbo kfuru bẹ onye ishi ndu sọja
ono nụru. Ẹ tọ kfụbeduru ọswa yee ọnu l'okfu kẹ Pọlu.
12 Keshinu ọdu ụgbo-mini ono ta bụdu ẹke aa-nọ-ghe l'oge winta; ọnu aka awụko:
t'e shi l'ẹke ono tụgbua; t'a maru: ?mẹ ẹphe a-dụ ike kpọrua Fínikusu? Fínikusu bụ
ọdu ụgbo-mini, nọ lẹ Kirítu. Ẹke eeshije bahụ l'ọdu ụgbo-mini ono dụ ẹbo: nanụ nọ
foo ọnu l'e gude ala ụzo ẹka-ụtara; m'a -nọdu; chebe ifu l'ụzo ẹnyanwu-arịba; ọphu
anọdu foo ọnu l'e gude ala ụzo ẹka-ibyita. Yọ bụru ẹke ono; bẹ ẹphe a-nọ-ghe teke
ono, oke oyi atsụje ono.

Oke phẹrephere abyakfuta ẹphe l'echi eze ẹnyimu

13 Phẹrephere eshi l'ụzo ọhuda wata ophe nwanshị nwanshị; ẹphe arịa l'ẹphe a-
dụa ike mekota iya ẹge ẹphe tụberu. Ẹphe alọ-lita ọngu;* chee l'ụgbo ono wata
ọkpo mgboro mgboro Kirítu.
14 A nọlephu nwanshị; oke phẹrephere, shi l'ụzo ishi-eli abyatashia.
15 Oke phẹrephere ono atụru ụgbo ono tụgbua; to kwehe shia ibyiya ono,
phẹrephere shi abya ono. Ayi ta mahẹ ẹge ayi e-me iya. Ayi apaakwaduru iya phụ
haa tẹ phẹrephere ono paru ayi tụgbua.
16 Ayi eswedelephu l'iku nwa ikfuli Káwuda; phẹrephere t'epheshihe ike ẹge o shi
ephe. Ayi ekeshikpoo ẹhu kpụru nwụgbo kẹ nshịi, eeligbabeje l'eze ụgbo chee l'eze
ụgbo ono.
17 A kpụbatatsulephu nwụgbo nshịi ye l'ụgbo-mini ono; ẹphe abya egude eri kee
ụgbo-mini ono mgburumgburu; mbụ kee ya; yo shihu dịngu dịngu. Ẹphe atsụlahaa
egvu; wo: ?a maru ụgbo ono te ejedunu je eliru l'eveve mini Líbiya. Ẹphe alọ-zita
ẹkwa-ụgbo† ono; ụgbo ono atọo ẹhu jelahaa.
18 Oke phẹrephere ono ephekwaphu k'ẹhuka ẹhuka; l'akwanga ayi; k'ọphu a
wataru ọchishi ivu, nọ l'ụgbo ono etufashi lẹ mini lẹ nchi-ta-abọhu mbọku ono.

---

* **27:13 27:13** Ọngu bụ igwe, e meru; yọ dụ l'ọ gbaru ẹ́bà, eegudeje lọ-gude ụgbo tẹ mini ba apata iya. † **27:17 27:17** Ẹkwa-ụgbo bụ ẹkwa, eekobeje l'eli ụgbo-mini; phẹrephere egude iya l'apa ụgbo ọbu.

19 Yo be lẹ mbọku kẹ ẹto ya; ẹphe egude ẹka ẹphe l'onwẹphe mịshilahaa iphe e
gude mee ụgbo ono etufashi lẹ mini.
20 A nọo abalị olemole; ayi te gude ẹnya ayi phụ ẹnyanwu; m'ọ bụ mkpọ-kpodo.
Oke phẹrephere ono te kwe adazita. Yo mee k'ọphu ayi ta arịhedu kẹ ndzụ ọdo.
21 Ẹphe anọo anọno; to nwe iphe ẹphe riru. Tọ dụ iya bụ; Pọlu egbeshi bya ejekfube
ẹphe je asụ ẹphe: "Ndu mu; ndẹge unu kweru nk'iya; haa ọlufuta lẹ Kirítu mẹ ayi ta
ge tufashikwa iphemiphe ọbule-a, ayi tufashiru-wa; mẹ iphe-a, mebyishihuru nụ-wa.
22 Nta-a bẹ ya arọ unu t'obu shihu unu ike. Ẹ to nwekwa m'ọo onye lanụ, ishi iya
ephu iya; ọ bụlephu ụgbo-wa a-la l'iyi.
23 L'ẹnyashi-wa, sweru nụ-wa bẹ ojozi Nchileke; mbụ Nchileke ọphu ya bụ nk'iya;
bụru iya bẹ ya ejeru ozi byakfutaru iya;
24 bya asụ iya: 'Pọlu; ba atsụshi egvu; l'i jefutaje je evudo l'ifu Síza. Ọdo bụ lẹ
Nchileke e-gudekwaphu okfu ẹhu nggụbe Pọlu dzọo iphe bụ ndu nggu l'ẹphe nọ
l'ụgbo-wa l'ẹphe ha.'
25 Ọo ya bụ; ndu mu; t'obu shihu unu ike. O dokpooru iya ẹnya lẹ Nchileke e-mekota
iphe ono ẹge e kfuru iya ẹya l'ọ ha.
26 Obenu l'o nweru ikfuli, ụgbo-wa e-je angụru."
27 Ya ndono; yo be l'ẹnyashi kẹ abalị iri l'ẹno ya; oke phẹrephere ono apakwaphu
ayi akwasẹ lẹ mini Mediteréniyanu ono. Yo rudelephu echi-abalị; ndu ụgbo ono asụ
l'ọ dụkwa l'alị dụwa ayi ntse.
28 A bya eworu ọnyi‡ libe l'eri; chee lẹ mini ono; tụa ya. Ogvu mini ono abụru iphe
dụ l'ọ bụ ụkporo ntụ-ẹka. A nọnyakwaaphu; bya atọo ọnyi ono ọdo; yọ bụwarua
ntụ-ẹka iri l'ise.
29 Ẹphe atsụlahaa egvu l'ụgbo ono e-je ekwoo onwiya l'eze mkpuma; rikashihu.
Ẹphe achịta ọngu-ụgbo ẹno l'azụ ụgbo ono; ye lẹ mini; yọ lọ-gude ụgbo ono. Ẹphe
ayọlahaa tẹ nchi bọhu-kebe.
30 Ndu ụgbo ono emelahaa t'ẹphe paru ụgbo ono haa; kfụlashihu lẹ mini. Ẹphe
aparu ụgbo kẹ nshịi phụ ye lẹ mini. Ẹphe emee ẹge ono t'e tubesu l'ẹphe eje oshi ifu
eze ụgbo ono ye ọngu-ụgbo phụ lẹ mini.
31 Pọlu asụwaphu onye ishi sọja ono; lẹ ndu ụgbo ono -kfụfukwa bẹ unu laakwaru.
32 Ndu sọja ono abya ebufu eri nwụgbo nshịi ono; mini apata iya kwasẹru.
33 Nchi abyawa abọhu; Pọlu arọlahaa ẹphe t'ẹphe kabẹru ria nri; sụ ẹphe: "Nta-a
bẹ unu nọwaru abalị iri l'ẹno; to nwe iphe unu riru.
34 Byiko; unu riaru nri tẹ ike dụ unu; l'ẹ to nwekwa m'ọ bụ ẹgbushi, nọ unu l'ishi,
etufahu nụ."
35 Yo kfuebe ẹge ono; bya ewota buredi; kele Nchileke ekele l'ifu ẹphe l'ẹphe ha;
washịa ya; wata atata.
36 Ẹphe abya enweru iya obu teke ono; rikota nri l'ẹphe ha.
37 Iphe ayi dụ nọdu l'ụgbo ono bụ ụkporo madzụ ugbo iri l'ẹto l'ụmadzu iri
l'ishingu.
38 Onyemonye ọbule eritsulephu nri; a pashịa ereshi, e vu l'ụgbo ono tụshia lẹ mini
t'ụgbo ono dụ nphe.

Ụgbo-mini etsukposhihu

39 Nchi abọhulephu; ndu ụgbo ono ta mahẹ uswe iya ọphu ẹphe nọ anọno. Iphe
ẹphe maru bụlephu l'alị dụwa ẹphe ọgbata ntse. Ẹphe aphụa ẹke mini gwọ-jiru
agwọ-ji; phụa l'ẹke ono bẹ alị dụwa bachara bachara l'ọnu-ẹka ono. Ẹphe asụ t'ẹphe
maru: ?ẹphe e-meghe t'ụgbo ono je eliru l'eveve l'iku mini ono.

‡ **27:28 27:28** Ọnyi bụ iphe anyị ẹra, eeyeje eri chee lẹ mini t'e gude maru ẹge ogvu mini hatabe tsube l'ụgbo-mini rua l'alị.

40 Ẹphe egbubushia eri, gudetsua ọngu-ụgbo ono; hakọta iya lẹ mini; bya atọshia
ọkpukpu, e gude kegbabetsua ẹyari, eegudeje agọ-zi ụgbo ono ifu teke ono kwaphu.
Ẹphe abya aphulia ẹkwa, nọ l'eli oshi, nọ l'ifu ụgbo ono; k'ọphu phẹrephere a-
watakwanu onwu ụgbo ono. Ẹphe atọkpelephu ẹhu agọ-zi iya ifu jeye yọ lashia
l'ibyiya onanu, mini gwọ-jiru agwọ-ji ono.
41 Obenu l'ụgbo ono gbabaru l'ikpo eveve, nọ l'ime mini ono; ishi iya eje eliru l'ẹke
ono; k'ọphu ụgbo ono kwaru l'ẹke ono. Oke eyii-mini ono etsukposhia azụ ụgbo ono
yọgiriyogiri.
42 Ndu sọja ono arịlahaa k'ogbushi ndu mkpọro ono t'ẹ b'ọ dụ onye ọphu e-gvufu
nụ; nahụ gbalaa.
43 Obenu l'onye ishi ndu sọja ono emenu t'ọ dzọo ishi Pọlu. Yọ sụ iphe bụ ndu,
maru ogvu mini t'ẹphe kfụfu; vuru ụzo gvufu eli nggodo;
44 tẹ ndu ọphu gudegbaa ẹka l'ekpete ụgbo ono mẹ l'ibiribe oshi ụgbo ono; gude iya
gvufuta. Yọ bụru ẹge ayi meru gvufukota ndono; to nwehe ayi onye iphe mekwaduru.

28

Iphe, meru lẹ Mọ́luta

1 Ayi egvufutatsulephu eli nggodo; bya amaru l'ikfuli ono bụ Mọ́luta bẹ eeku iya.
2 Ndu ẹke ono aphụaru ayi imiko nshinu. Ẹphe abya akpọberu ayi ọku t'ayi nyaru;
l'ẹke igwe achịkwanu mini; oyi atsụ.
3 Pọlu erubata nwa nkụ; eye l'ọku ono; agwọ eshiwa iya phụ wụfuta; l'okpomọku
ọku ono ruru iya l'ẹhu. Yọ wụfuta bya atakfụru Pọlu l'ẹka.
4 Ndu ẹke ono aphụa ẹge ẹjo agwọ ono takfụru Pọlu l'ẹka; l'atụ eregede; ẹphe
ekfulahaa; sụ: "Lẹ nwoke-wa gbukwaru ọchi. Mini b'o gvuwaru gvufuta; ọbu l'alị te
edobekwa iya ndzụ."
5 Obenu lẹ Pọlu phelerua ẹka kpalịng; pheta agwọ ono chee l'ọku; to nwekpoonu
ẹke o mekaru Pọlu iphe lẹ phuu.
6 Ẹphe achịru ẹnya ye; ele teke ẹka ono e-ko Pọlu ekoko; m'ọ bụ teke oo-behu daa
gbaa; nwụhu; to nwe. A nọnyaa; ẹphe aphụa l'ẹ to nwedu iphe meru iya nụ; ẹphe
aghawa iya nụ; sụ lẹ Pọlu bụ oke agwa.
7 Nwoke, achị ikfuli ono; bẹ alị iya nọru bya asukfuru l'ẹke ono. Ẹpha nwoke ono
bụ Pubulusu. Pubulusu abya egbobe ẹka nata ayi; bya achịta ayi jeshia nk'iya; je
akwaaru ayi ẹbyee abalị ẹto.
8 Ayi eshi rua; nna iya azẹwaru l'ẹhu-ọku; mẹ l'ẹpho-atsụtsu. Pọlu abya abahụ
l'ime ụlo iya; bya ekfuru nụ Nchileke; bya ebyibe iya ẹka; mee ya; yọ dụwaphu mma.
9 Ya ndono; iphe ono emeebelephu; iphe bụ ndu iphe emetsua l'ikfuli ono awụru
byatashia; e mee ẹphe; ẹphe adụkota mma.
10 Ẹphe anyako ayi iphe nshinu; shi ẹge ono kwabẹ ayi ugvu. Yo rua l'ayi byadẹru
atụgbu; ẹphe egwotakotakpelephu iphe bụ mkpa ayi; yejiaru ayi l'ụgbo.

Pọlu phẹ shi Mọ́luta eje Rómu

11 Ayi anọtsua ọnwa ẹto l'ẹke ono; tsoru ụgbo, shi Alẹguzándiriya tụgbua. Ụgbo
ono; bẹ eekuje "Ụnwu Ejima". Ụgbo ono; bẹ nọkotawaru oge winta ono l'ọdu-ụgbo
ndu ikfuli ono.
12 Ayi abya erua Sáyirakusu; bya anọo l'ẹke ono abalị ẹto.
13 Ayi eshi ẹke ono kpọlephu mgburumgburu mgburumgburu jeye ayi erua
Ríjiyọmu. Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; phẹrephere eshi ayi l'ụzo azụ phelahaa. Yo
be nwarechi iya; ayi erua Putiyóli.
14 Yo nweru ndu kẹ Kuráyisutu, ayi phụru l'ẹke ono. Ẹphe arọo ayi t'ayi l'ẹphe nọo
abalị ẹsaa; ayi ekweta; nọo ẹge ono. E meebe; ayi atụgbua jeshia Rómu.

15 Ndu kẹ Kuráyisutu lẹ Rómu bụ ọwaa nụhawaru l'ayi abya; byatashia ayi ndzuta;
byarutatsuaru aswa Ápyịyosu; mẹ mkpụkpu, eeku "Ụlo-nri-ẹto". Pọlu aphụa ẹphe;
bya ekele Nchileke; obu aka iya oshihu ike.

Pọlu nọ lẹ Rómu ekfu okfu Nchileke

16 Ayi abya erua Rómu; a paru Pọlu haa; yo buru l'onwiya. E ye onye sọja; yoo che
iya nche.
17 A nọlephu abalị ẹto; Pọlu abya ekua ndu bụ ndu ishi ndu Ju ndzuko. Ẹphe
edzulephu; yọ sụ ẹphe: "Ụnwunna iya; a tụru iya mkpọro lẹ Jerúsalemu; kpụru iya
nụ ndu Rómu; l'ẹ-be nwe iphe ya meru ndibe ayi; to nwe iphe ya mebyiru l'ome-l'alị,
shi le nna ayi oche phẹ.
18 Ndu Rómu ajịebe iya ajị; bya emelahaa t'ẹphe haa ya; l'ẹke ẹphe phụru l'ẹ to
nwedu iphe ya metaru k'akfugbu.
19 Ndu Ju ajịka; e nwupyabe iya k'ẹhuka; ya asụ l'ikpe iya a-la l'ifu eze nnajiọha;
l'ẹ bo nwe iphe ya e-bebekpo sụ l'ọo iphe ndibe ayi meru iya.
20 Ọ bụ iya meru iphe ya kuru unu; kẹ l'ọ dụ iya tẹ yẹle unu kfugba. Iphe kparu
iphe unu phụru iya lẹ mkpọro-a, a tụru iya l'ẹka-wa kwa lẹ ya ele ẹnya onye ono,
ayịbe ndu Ju ele ẹnya iya ono."
21 Ẹphe asụ iya: "L'ẹ tọ dụkwa ẹkwo, e shi lẹ Judíya detaru ẹphe, ekfu okfu ẹhu
ngu. Ọphu tọ dụkwa nwanna ayi, byaru bya ekfua okfu ẹhu ngu k'ẹji; ọ dụdu bụru
l'o nweru iphe dụ ẹji, i meru.
22 Ọogukwa ẹphe t'ẹphe nụa olu ngu; okfu l'ẹphe maru l'ẹkemeke ọbule bẹ
eekfulephu l'ọgbo-wa, ịigba-wa ta dụdu mma."
23 Ẹphe atụaru Pọlu ọnu mbọku, ẹphe e-dzu. Yo be mbọku ono; ẹphe akfụbe ọswa
zaa l'igwe bya ẹke Pọlu nọ. Pọlu eshi l'ụtsu kọoru ẹphe iphe ya phụru, bụ iya bụ
ẹge Nchileke shiwa ekoshi l'ọo yẹbe Nchileke bụ eze. Yọ kọo ya t'o doo ẹphe ẹnya
ọhuma; kọ-jia ya nchi. Yo gude iphe, e deru l'ẹkwo ekemu Mósisu mẹ l'ẹkwo ndu
nkfuchiru Nchileke mee tẹ ya kfuta ẹphe yeru Jisọsu.
24 Yo nweru ndu ọphu gude iphe ookfu kweta l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe; nweru
ndu ẹ-te kwedu nụ.
25 Ẹphe egude k'iphe ono kekashia onwẹphe iche l'iche. Ẹphe abyadẹ atụgbu; Pọlu
asụ ẹphe: "Aa; iphe-a, Ume-dụ-Nsọ shi l'ọnu onye nkfuchiru Nchileke, bụ Azáya
kfuaru ndiche unu phẹ-wa bụkwa oswi-okfu.
26 "Ọ sụru:
" 'Je ekfuru ndu-wa l'ẹphe
a-nga nchị nta;
ngaa ya imo;
to nwe iphe e-do ẹphe ẹnya.
Ẹphe elee ẹnya nta;
lee imo;
to nwe iphe ẹphe aphụ.
27 Okfu l'ẹphe kpọ-chiwaru
obu; swọ-chi-wa nchị;
tanyịbe ẹnya;
Ọbiyanu mẹ ẹphe
egudee ẹnya phụ;
gude nchị ẹphe nụa;
obu ẹphe emee t'o doo
ẹphe ẹnya;
m'ẹphe aghakọbekwaa
byakfuta iya tẹ ya dzọo ẹphe.' "

28 Pọlu asụ ẹphe: “Iphe unu a-maru bụ l'ozi-ọma ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa
iya ono b'o ziwaru t'e ezia ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. E zia ya ẹphe; ẹphe anatawa iya.”
Ono kwa olu Pọlu.
29 Yo kfuebe ẹge ono; ndu Ju ono atụlahaa ẹgo l'ime onwẹphe; wụkashihu.
30 Pọlu ajịta ụlo buru; akfụ ụgwo iya. Yo bua l'ẹke ono afa labụ; l'anataję iphe bụ
onye byaru iya ajịji.
31 Yoo kfu ẹge Nchileke shi ekoshi l'ọo yẹbe Nchileke bụ eze; l'ezikwaphu iphemiphe
ọbule lẹ kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu. Yọo sa iya ẹge dụ iya mma; tọo tsụ egvu;
to nwe onye akpọshije iya ẹya nụ.

Ẹkwo, Pọlu deru nụ Ndu Rómu

1 Ẹkwo-ozi ọwaa shi l'ẹka mubẹ Pọlu, bụ onye ejeru Kuráyisutu Jisọsu ozi. Ọ bụ
Nchileke kuru mu tẹ mu bụru onye ishi-ozi iya ono, rewaru nụ ono.
2 Ozi-ọma ono bụ iphe Nchileke shihawa l'ọnu ndu nkfuchiru nk'iya kwee ụkwa
iya teke teruru etete; bya edekwaa ya phụ edede l'ẹkwo okfu Nchileke.
3 Ozi-ọma ono bụ kẹ Nwatibe iya, bụ iya bụ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu. A -bya
lẹ kẹ madzụ, ọ bụ; bụ l'a mụru iya; yọ bụru o-shi-l'eri Dévidi.
4 A -bya lẹ kẹ Nchileke, ọ bụ; bụ lẹ Nchileke shi l'ike ọphu o gude mee ya; yo shi
l'ọnwu teta nọdu ndzụ ekoshi l'ọ bụ Nwatibe iya.
5 Ọ bụ iya bẹ Nchileke shi l'ẹka meeru mu eze-iphe-ọma kẹ tẹ mu bụru onye ishi-
ozi; duru ndu, shi l'iphe bụ mbakeshi duba l'ụzo, ẹphe e-shi kweta; meje iphe, e deru
l'ẹkwo okfu Nchileke;
6 mbụ jeye l'unu bẹ ndu Rómu, bụ ndu Nchileke kuru t'unu bụru kẹ Jisọsu
Kuráyisutu.
7 Ọo ya bụ lẹ mu ede ẹkwo-wa anụ unu l'unu ha lẹ Rómu; mbụ unubẹ ndu Nchileke
yeru obu bya ekua unu t'unu bụru ndibe iya: Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ
Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma; yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Pọlu ekfu k'oje Rómu

8 Iphe bụ ivuzọ bụ lẹ mu shi Jisọsu Kuráyisutu l'ẹka ekeleru unu Nchileke
l'unu ha; okfu l'e kfuwaru k'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke kfudzuru iya eliphe
mgburumgburu.
9 L'ọ kwa Nchileke maru lẹ mu anọduje ekfuru iya okfu ẹhu unu: eswe l'ẹnyashi
teke mu ekfu anụ iya. Ọ bụ Nchileke ono bẹ mu gude obu mu l'ọ ha ejeru ozi kẹ òzì
ozi-ọma kẹ Nwatibe iya ono; mbụ Jisọsu.
10 Mu anọduje ekfu anụ iya t'o gude obu-ọma iya mee tẹ mu kabẹ kpata ụzo bya
agbaphee unu nta-a.
11 L'ọ kfụbekpokwaa ọswa agụshi mu agụgu ike; tẹ mu l'unu phụ ẹge mu e-me
t'iphe-ọma, shi Ume-dụ-Nsọ l'ẹka rube unu ẹka. Ọo ya bụ; mu eshi l'abyabya ono,
mu a-bya ono mee t'obu shihu unu ike.
12 Iphe, mu ekfu bụ l'ekwekwe, unu kweru e-me t'obu shihu mu ike; ekwekwe nke
mu emekwaaphu t'obu shihu unu ike. Ọo ya bụ; ayi eshi ẹge ono yeru onwayi ẹka.
13 Iphe unu a-maru; ụnwunna mu; bụ l'ọonoduje agụ mu tekenteke tẹ mu bya
agbaphee unu. Obenu lẹ keshinu teke ono byeye nta-a b'o nweleruphu iphe akpọshije
mu abyabya. Mu atụ-buje lẹ mu a-bya ẹge mu a-haru ndu ndu-unu kfubutaru
Kuráyisutu ẹge-a mu ekfukwa iya phụ lẹ mba ọdo, ẹ-ta bụdu ndu Ju-wa.
14 Mu jikwa onyemonye ọbule ụgwo ozi-ọma ono. Mu ji iya ndu eme mbeke; jiru
iya ndu eme imọswa imọswa. Mu ji iya ndu maru ẹkwo; jiru iya ndu ẹ-ta madụ
ẹkwo.
15 Ọ bụ iya kparu iphe ọogu mu agụgu tẹ mu bya ezikwaaphu unubẹ ndu ọphu nọ
lẹ Rómu.

Ike ọphu Nchileke gude adzọ ndiphe

16 L'iphere ozi-ọma ono, mu ezi ono ta adụkwa mu. Ọ kwa ozi-ọma ono bụ ike
ọphu Nchileke gude adzọ iphe bụ ndu woru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka. O gude
iya vuru ụzo adzọ ndu Ju; ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju etsota ẹphe.

17 L'ọ kwa ozi-ọma ono; bẹ Nchileke gude ekoshi ẹge ndiphe e-shi dobe ẹka ndoo
l'ifu iya. Ẹge ndiphe e-shi dobe ẹka ndoo ono; te nwekwa iphe ọdo; gbahaa oworu
onwonye ye Kuráyisutu l'ẹka; kwe nk'iya; shi l'ọdungu jeye lẹ ikperazụ. Bụ iya bụ
ẹge e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "L'onye woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; shi
ẹge ono dobe ẹka ndoo a-dzụkwaru."*

Madzụ kpoo-gbaa;
bẹ ikpe Nchileke nmaru

18 Iphe Nchileke e-gude oke ẹhu-eghughu iya mee ndiphe b'o shi l'imigwe koshiwa;
mbụ oke ẹhu-eghughu lẹ ndiphe kpọru yẹbe Nchileke ẹbo-ẹbo l'afụ; l'eme ẹjo
ememe. Ẹphe gude ẹjo ememe, ẹphe eme arụshi ọkpobe okfu ono arụshi. Mbụ
lẹ Nchileke a-gwa ẹphe ọchi;
19 okfu l'iphe kẹ Nchileke, gbaru madzụ l'amama bẹ doru ẹphe ẹnya ọhuma; kẹle
Nchileke koshiru iya ẹphe l'onwiya.
20 Keshinu teke Nchileke meru mgboko bẹ madzụ shikwa l'iphe Nchileke meshiru;
maru egbe onye Nchileke bụ, bụ iya bụ l'ẹ te egudejedu ẹnya phụ iya. Ọ bụ oswi-
okfu l'ẹ te egudejedu ẹnya phụ iya; ọbu lẹ madzụ gudewa uche-obu iya maru l'ike
iya, nyịberu anyibẹ ta agvụdu agvụgvu; tẹmanu bụ l'ọ bụ yẹbedua gẹdegede bụ
Nchileke. Ọo ya bụ l'ẹphe ta agọfughedu.
21 Lẹ madzụ machacharua lẹ Nchileke nọ; l'ọ gbaru tẹ aakwabẹje iya ugvu; keleje
iya ekele. Obenu l'ẹphe ta akwabẹdu iya ugvu l'ọ bụ Nchileke; ọphu ẹphe ekelejedu
iya ekele iphe oome. Iphe gbe mechia nụ; bụ l'egomunggo sweshihuru ẹphe; ọriri
ẹphe abụwaru iphe mmanụ. To nwehe iphe edojekwadu ẹphe ẹnya; obu agbahụwa
ẹphe tsụbalangu.
22 Ẹphe gude kẹ l'ẹphe sụru l'ẹphe maru iphe; gbe akakpọoru ọburu ndu eswe.
23 Ẹphe woru ugvu, ẹ gẹga kwabẹ Nchileke ono, a-nọ gburu jeyewaru ono tutehu
atutehu; bya bya abalahaaru ntẹkpe ẹja; mbụ ntẹkpe, a pyịgbaaru; yọ dụ l'ọ bụ
madzụ, ẹ-ta dụdu teke ọo-nọ-be; ọdo bụ; yọ dụphu l'ọ bụ nwẹnu, ephe l'eli; ọdo bụ
anụ; ọdo bụ agwọ.
24 Ọo ya kparu iphe Nchileke paru ẹphe haa t'ẹphe melahaa ẹjo ememe, bụ iphe
agụ obu ẹphe; ẹphe awata ome ẹjo ememe, rehuru erehu; ẹphe lẹ madzụ ibe ẹphe
awata ogude ẹhu ẹphe eme onwẹphe ẹjo ememe.
25 Madzụ adụbe ọbaru iphe Nchileke keru ekeke ẹja; akwabẹ iya ugvu; gbe haa
Nchileke ono, meshiru iya nụ ono; mbụ onye ọ gbaru kẹ t'ayi tuje ẹpha gbururu jeye
lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ. Ọo ya bụ lẹ madzụ woru iphe bụ oswi-okfu kẹ
Nchileke ye l'azụ; gbe kweta iphe ọphu bụ ẹjo-ire.
26 Yọ bụru iphe ono kparu iphe Nchileke paru madzụ haa; ẹphe awata ọji tototo;
eme iphe, dụ ideyideyi. Kẹ t'ụnwanyi hajẹe ojekfu unwoke, bụ iphe Nchileke gude
kee ẹphe; wata ojekfu ụnwanyi ibe ẹphe!
27 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ unwoke haru ojekfu ụnwanyi, bụ iphe gbaru ẹphe; ẹgu
ojekfu unwoke ibe ẹphe anọduje enwu ẹphe raphuraphu l'ọ bụ ọku l'ẹhu. Nwoke yẹle
nwoke ibe iya awata azẹze. Ẹphe adụbenu ọphu uru, gbaru ẹphebe ndu egomunggo
sweshihuru l'ẹhu ẹphe.
28 Keshinu ndiphe te kwedu ọmaru iphe bụ ọkpobe okfu kẹ Nchileke; Nchileke
aparu ẹphe haa; ẹphe arịlahaa ọriri, ẹ-te nwedu ishi; melahaa iphe, ẹ-ta gbadụ
ẹphe l'ememe.
29 Ọphu ọ dụdu egbe ẹjo ememe; mẹ iphe ẹ-te vudodu nhamụnha, ẹphe te medu;
k'ọphu o tsuboru ẹphe ẹhu etsubo ebushihu ebushihu. Ẹphe ajịtsua tototo t'ẹphe naa
iphe, ẹ-ta bụdu nk'ẹphe; edoberu ibe ẹphe ọkpoma nshi. Ẹnya-kfụrukfuru akaria

* **1:17 1:17** Hab 2:4.

ẹphe ẹka l'ẹhu; ẹphe egbu ọchi; esephe okfu; l'aghọ-phe ụgho; bụru ndu ẹjo-obu; l'asụ asụ.
30 Ẹphe ekfujeru ibe ẹphe ẹjo okfu-azụ; bụru ndu Nchileke dụ ashị; l'egudeje obu-ọku eme ibe ẹphe ẹjo iphe-iphere; bụru ndu eku onwẹphe ekuku; l'asa nsasa. Ọ bụlephu ẹge ee-me mee ẹjo iphe bẹ ẹphe anọduje arị; ọphu ẹphe 'ekwejedu ome iphe nne mẹ nna ẹphe kfuru.
31 Ẹphe bụ ndu, ewotaje iphe dụ mma gụbe iya ẹjo iphe; ẹphe azụa gbụururu l'ẹjo iphe bụ iphe dụ mma; ọphu ọ dụdu iphe ẹphe kweru ụkwa iya, ẹphe emeje. Ẹphe te nwedu obu-ọma l'ẹke ibe ẹphe nọ; tọo dụ onye ẹphe aphụjeru imiko.
32 Ndu machacharua l'obu ẹphe iphe bụ uche-obu Nchileke; maru lẹ ndu eme ẹge ono bẹ Nchileke e-kpe nkfugbu, bụ iphe gbaru ẹphe. Ẹphe machacharua ẹge ono l'emekwa iya phụ. Ẹ tọ bụlekwa l'ẹphe eme iya l'onwẹphe; ẹphe gbe azụjekwa gbụururu lẹ ndu, eme ẹge ono eme ọhuma.

2

Ikpe Nchileke nmaru onyemonye ọbule

1 Ọo ya kparu iphe mu sụru l'ẹ tịi gọfukwa nggụbe onye ọphu anma onye ọdo ikpe l'obu; m'o -ruhuru; ị bụru egbe onye ngụnu. Ọ bụ iphe ono, iikfu l'ime obu ngu l'onye ọdo meru ẹji; sụ l'ikpe iya nmaru iya ono bẹ nggụbedua gudekwaphu ọnu ngu anmakwaphu onwongu ikpe iya; kẹle nggụbedua, ekpe ikpe emekwaphu iphe ono, ịinma onye ọdo ikpe iya ono l'onwongu gẹdegede.
2 Ịi-sụkwa mu ru: L'iphe ayi maru bụ l'ẹge Nchileke gude ekpe ikpe l'anma ndu, eme ẹge ono ikpe bẹ vudo nhamụnha.
3 Okishi-ọma! ?I tubesu lẹ teke ịinmaje ndu eme egbe iphe ono ikpe; gbe l'emekwa iya phụ l'onwongu; ?i tubesu l'ịi-nahụ ikpe kẹ Nchileke tọo.
4 ?T'i wotaru eze àgù ono, ha nshinu, Nchileke eme ono akpọ ẹbo-ẹbo l'afụ? ?Ịiri lẹ Nchileke bụ onye eswe; kẹ l'ọobuje; madzụ -mee ẹjo iphe l'o meru iya; yọ paru iya haa; l'ata nshi nshinu? Tị madụ l'iphe kparu iphe Nchileke anọduje emeru ngu àgù àgù bụ l'oome t'ị taa onwongu ụta iphe dụ ẹji, iime; ghaa umere lakfuta iya.
5 Obenu lẹ nta-a b'i nweru ẹjo ọkpoma; kwefu ike; k'ọphu àgù, Nchileke eme te emedu ngu t'ị taa onwongu ụta. Ọo ya bụ lẹ iime t'iphe-ẹhuka nke ngu ka nshinu mbọku ikpe ono, Nchileke e-koshi oke ẹhu-eghughu iya; mẹ ẹge ikpe nk'iya dụ, bụ iya bụ ikpe iya ono, vudo nhamụnha ono.
6 Mbọku ono bẹ Nchileke e-bukwa onyemonye ọbule nggo l'ẹge gbaru iphe o meru.
7 Ndu taru nshi nọdu eme iphe dụ mma; kebe ẹhu achọ tẹ Nchileke jaa ẹphe ajaja; kwabẹ ẹphe ugvu bẹ ọo-nụ ndzụ gbururu jeye; mbụ ndu keberu ẹhu achọ ndzụ ọphu ẹphe a-nọdu, ẹphe ta anwụhuhedu anwụhu.
8 Obenu lẹ ndu ono, bụ ndu kwefuru ike ono; mbụ ndu ono, ẹ-ta ngadụ nchị l'ọkpuberu okfu ono; mbụ ndu gbe bụru iphe ẹphe etso bụ iphe ẹ-te vudodu nhamụnha; ndu ono bẹ Nchileke a-zụbe oke ẹhu-eghughu iya ono, ha nshinu ono.
9 Iphe bụ ndu, eme ẹjo iphe bẹ oke ọtsu-egvu a-byakfuta; Nchileke emee; ẹphe ejee iphe-ẹhuka. Oo-vuru ụzo nụkushi iya ndu Ju; tẹmanu ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju etsota iya.
10 Obenu l'iphe bụ onye eme iphe dụ mma l'ifu Nchileke bẹ Nchileke a-ja ajaja; kwabẹ iya ugvu; bya emee; ẹhu adụ iya agu gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Oo-vuru ụzo meeru iya ndu Ju; tẹmanu ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju etsota iya.
11 Kẹle Nchileke ta adụdu onye oole ẹnya l'ifu.
12 Iphe, bụ onye ẹ-ta madụ ekemu Mósisu; mee iphe dụ ẹji bẹ Nchileke a-nma ikpe; ẹphe a-laa l'iyi m'o -ruhuru; ẹphe ta ma ekemu. Iphe bụkwanu ndu Ju, bụ ndu maru ekemu gbe emelee iphe dụ ẹji bẹ Nchileke e-gudekwaphu ekemu ono nmaa ikpe.

13 L'ẹ tọ bụkwa ndu anụje ekemu lẹ nchị bẹ bụ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke;
ọ kwa ndu eme iphe ekemu kfuru bụ ndu Nchileke a-gụ lẹ ndu doberu ẹka ndoo.
14 Lẹ teke ọ bụ lẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, bụ iya bụ ndu ẹ-ta madụ ekemu Mósisu bẹ
egudeje uche ẹphe eme iphe ekemu kfuru; tọ dụ iya bụnu l'ẹphe ekoshi l'ẹphe maru
iphe gbaru ẹphe l'ememe; m'o -ruhuru; ẹphe ta ma ekemu Mósisu.
15 Umere ẹphe ekoshi l'iphe ekemu kfuru bẹ Nchileke dewaru l'obu ẹphe. Tẹmanu
bẹ egomunggo ẹphe anọdujekwaphu ekoshi iya ẹphe; keshinu ọphu ọriri ẹphe
anọduje anma ẹphe ikpe; l'ahajẹkwaruphu aharụ ẹphe enge l'ugbo lanụ ono.
16 Mbọku ono, Nchileke e-kpe ikpe ono b'oo-shi Kuráyisutu l'ẹka kpee madzụ ikpe
iphe madzụ asumije l'egomunggo. Ọ bụ iphe ozi-ọma ono, mu anọduje ezi unu ono
kfuru ndono.

Ndu Ju; ẹphe l'ekemu Mósisu

17 A bya l'ẹhu nggụbedua, bụ onye Ju: iitu onwongu onye Ju bya eworu obu ye
l'ome ekemu unu; bya egude ọnodu nggu lẹ Nchileke asa nsasa.
18 Ị maru iphe bụ uche-obu Nchileke; ekemu iya ekoshije ngu iphe gbaru ngu
l'ememe; mẹ iphe ẹ-ta gbadụ ngu l'ememe.
19 Ị makahawaru l'ị bụ onye edu ndu ìshì; bụkwaruphu iphoro kẹ ndu ọphu nọ
l'ọchi.
20 Nggu abụru onye akpọziru ndu eme eswe ụzo bya abụru onye ezi ndu dụ l'ọ
bụ ụnwegirima iphe. O doru ngu ẹnya l'ị maru ekemu Nchileke, bụ iya b'i shi tụko
ọkpobe iphe gbaru madzụ l'amama lẹ kẹ Nchileke tụko maẹbekotaru.
21 Ọo ya bụ; keshinu ọphu ịinoduje ezi ndu ọdo iphe; ?bụ ngụnu kparu iphe ẹ
tii zidu onwongu nggụbedua. Nggụbe onye ara iya arara t'ẹ b'e ezijeshi iphura; ?tii
zikwanu iphura nggụbedua.
22 Nggụbe onye ekfu t'ẹ b'e erijeshi ogori; ?tii rikwanu ogori nggụbedua? Nggụbe
onye ono, agbụru nte tụphee; ?tii jejekwanu ozita iphe e doberu l'eze-ụlo, a
kpụgbaaru nte l'iphura?
23 Nggụbe onye ono, asa nsasa lẹ Nchileke tụru ekemu doberu ngu ono; ?tii
nọdujekwanu emebyishi ekemu ọbu emebyishi; gude iya eme Nchileke iphe-iphere?
24 L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “Ndu ọhodo, bụ iya bụ ndu ẹ-ta bụdu ndu
Ju ekfubyishi Nchileke; yọ bụru umere unubẹ ndu Ju kparu iya.”
25 Uru nọkwa l'obu útsù bụ oswi-okfu; ọbu l'ọ kwaphu m'ọ -bụru l'iimejee iphe
ekemu kfuru. Ọ -bụru lẹ ịinoduje emebyi ekemu emebyi bẹ nggu l'onye ẹ-te budu
útsù zẹkwaa l'oshi lanụ.
26 Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ dụ onye ẹ-te budu útsù. Teke onye ẹ-te budu útsù emewa
iphe ekemu kfuru bẹ Nchileke a-gụkwa iya phụ l'onye buru útsù.
27 Ọo ya bụ lẹ ndu ono, ẹ-ta bụdu ndu Ju; ẹphe te bu útsù ono a-nma unu
ikpe; unubẹdua, bụ ndu Ju; nweru ekemu, e deru l'ẹkwo; bya ebua útsù; gbe
l'emebyikwaphu ekemu ọbu emebyi.
28 Lẹ madzụ bụ onye Ju ta bụkwa l'ọo l'a bụ iya l'ẹnya ndiphe. Obu útsù ta bụ ọphu
e buru l'anụ ẹhu, eegude ẹnya ele.
29 Ọkpobe onye Ju kwa onye bụ iya nụ l'ime onwiya. Obu útsù ọphu bụ iya nụ ta
bụkwa ọphu e buru; okfu l'ọo iphe e deru l'ẹkwo ekemu tẹ eebuje. Obu útsù ọphu
bụ iya nụ kwa ọphu e buru l'ime ọkpoma onwonye; mbụ ọphu Ume Nchileke buru
madzụ l'ime ọkpoma onye ọbu. Egbe onye ono ta bụkwa madzụ ajajẹ iya ajaja; ọ
kwa Nchileke bẹ ajajẹ iya nụ.

3

1 ?Bụkwanu ngụnu bẹ onye Ju gude ka onye ẹ-ta bụdu onye Ju mma? ?Nanụkwanu
uru, nọ l'obu útsù?

2 Uru kwatakpọkwaa nọdu iya nshinu. Ẹ tọ dụkpokwa ụzo, uru ẹ-ta nọru iya.
K'ọdungu kpọedua bụ l'ọ bụ ndu Ju bẹ Nchileke woru okfu, o kfuru ye l'ẹka.
3 A makwarụa l'ẹphe haru bụru ndu ẹ-ta gbadu t'e gude ire ẹphe ẹka teke ono.
Obekwanu; ?a ge egude l'ẹphe dụ ẹge ono; sụ lẹ Nchileke bẹ te evudoshijedu ike
l'iphe o kfuru tọo?
4 Tụswekwa! T'e koshichikwaa lẹ Nchileke bụ onye ire-lanụ ẹge ọ bụ iya; m'o -
ruhuru; l'àa-sụ lẹ madzụ mgburumgburu bụkota ndu ntuphu-ire. Ọo ya bụ iphe e
deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
"Ọ bụ okfu ngu; Nchileke;
bẹ ee-shi koshi l'ị bụ
onye vudo nhamụnha.
Ẹ tọ dụdu teke e kuru
ngu ikpe t'ẹ b'i kpefu."*
5 Teke ọ bụkwanu l'ọ bụ ba agba kẹ t'e gude ire ayi ẹka emeje t'a phụ ẹge Nchileke
evudoshibeje ike l'iphe o kfuru; ?bụhunu ngụnu bẹ ayi e-kfu? ?Ayi a-sụ lẹ Nchileke
meru iphe ẹ-te vudodu nhamụnha l'ọ zụberu ndiphe oke ẹhu-eghughu iya tọo? Ajị,
mu ajị nta-a bẹ mu ajịkwa ẹge madzụ ọdo ajịje.
6 ?Ayi a-sụ lẹ Nchileke meru iphe ẹ-te vudodu nhamụnha tọo? Tụswekwa! Ọ -bụ
l'ọ dụ ẹge ono; ?nanụ ẹge Nchileke g'eshihunu ekpe ndiphe ikpe.
7 Iphe mu ekfu bụ: teke ọ bụ l'ayi bụ ndu ntuphu-ire; yọ bụru ntuphu-ire ono gbe
emeje t'a ka ọmaru lẹ Nchileke bụ onye ire-lanụ; jaa ya ajaja; ?ngụnu kparu iphe
Nchileke a-nmakwadu ayi ikpe l'ayi eme ẹji?
8 ?Bụ ngụnu kparu iphe ayi ta asụdu t'ayi mewaru ẹjo iphe tụgburu ẹge ee-shi tẹ
k'ọma lụfuta? O nweru ndu ahajẹru ekfurushi mu nụ; l'ebo mu ibo; lẹ mu sụru t'e
meje ẹjo iphe; ẹge k'ọma e-shi iya lụfuta. Ikpe, Nchileke a-nma ndu ono bẹ ọo-nma
ẹphe l'o ruberu iya.

Ikpe nmaru onyemonye

9 ?Nta-a-e! Ọnodu ayịbe ndu Ju; ?ọ ka kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju mma tọo?
Wawakwa! Ayi ta kakpọkwaa ẹphe mma lẹ phuu. Iphe ayi koshiru bụ l'ayibẹ ndu
Ju; mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bẹ tụko bụru ndu ẹjo iphe pyịtaru l'ẹkpiri.
10 Ọo ya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
"L'ẹ tọ dụdu m'ọo onye lanụ,
doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke.
11 Tọ dụ m'ọ bụ onye lanụ,
nweru egomunggo;
Tọ dụ m'ọ bụ onye lanụ,
eseje tẹ ya maru Nchileke.
12 Onyemonye ọbule ghawaru Nchileke azụ;
Ẹphe l'ẹphe ha yifuwaru.
Ẹ tọ dụdu ẹphe onye eme
iphe dụ mma mbụkwa m'ọo onye lanụ.†
13 Okfu, eshije ẹphe l'ọnu anọduje eshi nshi
l'ọ bụ ili, gheru ọnu.
Yọ bụru ire ẹphe;
bẹ ẹphe gudeje eduphushi ibe ẹphe.
Okfu, shi ẹphe l'ọnu egbu
madzụ egbugbu l'ọ bụ ẹra ẹjo agwọ.
14 Iphe jiru ẹphe ọnu bụ ophu iphu yẹle okfu,
e gude ọkpoma ǹshì ekfu.

* **3:4 3:4** Egvu 51:4, † **3:12 3:12** Egvu 14:1-3; 53:1-3.

15 Ogbu madzụ te enwedu iphe ẹphe gụberu iya;
Mbụ l'ẹphe akwabẹje akwabẹ iya.
16 Ụzo, ẹphe shiru abụjeru kpurupyata.
Umere ẹphe abụru aphụ tsụru ndu ọdo.
17 Ẹphe ta madụ iphe emeje tẹ nchị dụ ndoo;
18 ọphu ẹphe atsụkpoduanu
Nchileke egvu lẹ phuu."
19 Ọphu ka ayi odo ẹnya bụ l'iphe bụ iphe, e deru l'ẹkwo ekemu Nchileke bẹ bụ ndu a tụru ekemu ono nụ b'e gude ẹhu ẹphe dee ya. Ọo ya bụ k'ọphu ẹ to nwedu onye a-gọfu nụ; t'ọnu bụru onyemonye ọbule shịkpirikidingu. Ọdo bụ t'onyemonye ọbule shi ẹge ono bụru onye ikpe nmaru l'ifu Nchileke.
20 Ishi iya bụ l'ẹ tọ dụkwa onye a-sụ lẹ ya e-shi l'ome iphe ekemu kfuru bụru onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; keshinu iphe ekemu emeje bụ l'oomeje tẹ madzụ maru lẹ ya mewaru iphe dụ ẹji.

Odobe-ẹka-ndoo, shi l'ekweta

21 Obenu lẹ nta-a bẹ iphe ono, ẹkwo ekemu; mẹ ndu nkfuchiru Nchileke kfuru ono meekwaru. Nchileke meekwaru iphe gbaru yẹbe onye doberu ẹka ndoo. O koshiwaru ẹge ndiphe e-shi dobe ẹka ndoo. Ẹ tọ bụhedu ekemu b'o gude eme iya.
22 Ọogujewa ndiphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya; m'ọ -bụru-a l'ẹphe woru onwẹphe ye Jisọsu Kuráyisutu l'ẹka nkịnyi iya. Iphe bụ onye wowaru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka bẹ ọoguje l'onye doberu ẹka ndoo. Ẹ to nwedu onye ọogufuje m'ọ bụ onye lanụ;
23 okfu l'onyemonye ọbule mewaru iphe dụ ẹji; shi ẹge ono nafụ onwiya ugvu, dụ biribiri, Nchileke meru t'ọ kwabẹ iya.
24 Obenu lẹ Nchileke gudewa obu-imiko meeru onyemonye ọbule eze-iphe-ọma; nata ẹphe t'ẹphe bụru ndu doberu ẹka ndoo. Iphe ono abụleruphu iphe-ọma, Nchileke meru ayi. Ụzo, o shi bụru iphe-ọma, Nchileke meru ayi bụ lẹ Nchileke shiwa l'ẹka Kuráyisutu gbata ayi l'ẹka iphe dụ ẹji, tọpyitaru ayi l'ẹkpiri.
25 Nchileke koshiru Kuráyisutu l'edzudzu ọha t'ọ bụru ẹja, safụru iphe dụ ẹji, ndiphe meru. Yọ bụru mee, Kuráyisutu lọkaru teke ono, ọ nwụhuru ono bẹ Nchileke egudje gụaru madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji, o meru; mbụkwa ndu wowaru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka. Nchileke shi ẹge ono mee tẹ ya koshi lẹ ya bụ onye doberu ẹka ndoo. Teke ndiche shi abụje; onye meru iphe dụ ẹji; Nchileke atalẹe nshi; to yedu l'iya-a ọnu.
26 Obenu lẹ nta-a bẹ ookoshi ẹge ooshije mee ndiphe t'ẹphe bụru ndu doberu ẹka ndoo; kẹle yẹbedua l'onwiya eme tẹ ya koshi lẹ ya doberu ẹka ndoo; bya abụkwaruphu onye emeje iphe bụ ndu wowaru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka l'ẹphe ha; t'ẹphe bụru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya.
27 ?O nwekwaduru onye nweru iphe oo-gude asa nsasa l'ifu Nchileke nta-a tọo? Ẹ to nwekwa. ?Yọ bụru ngụnu? ?Bụ iphe-ọma, ayi metaru l'onwayi bẹ Nchileke ele tọo? Wawakwa! Ọ kwa oworu onwayi ye Kuráyisutu l'ẹka bẹ oole kpụu.
28 L'iphe ayi maru nkịnyi iya bụ lẹ Nchileke agụjekwaphu madzụ l'onye doberu ẹka ndoo nkịnyi iya; m'ọ -bụru l'onye ono woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka. Ẹ tọ bụkwa lẹ madzụ eme iphe ekemu kfuru.
29 Nchileke; ?ọ bụ Nchileke kẹ ndu Ju nkịnyi iya tọo? ?Tọ bụhedu Nchileke kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju tọo? Wawakwa; ọ bụkwaphu Nchileke kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju.
30 Ọ kwa Nchileke lanụ bẹ nọnu. Yọ bụru Nchileke lanụ ono agụje ndu Ju, woru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka lẹ ndu doberu ẹka ndoo; bụkwaru iya phụ agụje ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, wokwaruphu onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka lẹ ndu doberu ẹka ndoo.

31 Ayi -sụ l'ọ bụphu oye onwonye Kuráyisutu l'ẹka nkịnyi iya bẹ Nchileke ele; ?
bụnu iya bụ l'ẹ to nwehedu iphe ayi gụberu ekemu ọbu? Tụswekwa; iphe ayi eme
gbe bụkwaru tẹ ekemu vuru ọgbodo ire.

4

Iphe leta; mee kẹ Ébirihamu

1 ?Nanụ ẹge ọ mụru nna ayi oche, bụ Ébirihamu?
2 Lẹ teke ọ bụ l'ọo iphe-ọma, Ébirihamu metaru kparu iphe Nchileke gụru iya
l'onye doberu ẹka ndoo l'ifu iya; m'o nweru iphe ọ ga egude asa nsasa. Obenu l'ẹ
to nwekwanu iphe o gude asa nsasa l'ifu Nchileke.
3 Ọo ya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Lẹ Ébirihamu woru onwiya ye
Nchileke l'ẹka. Nchileke agụaru iya ẹya l'onye doberu ẹka ndoo."
4 Onye jeru ozi b'ẹ ta asụjekwa l'iphe, a nụru iya l'ozi ono bụ iphe ẹwoma; gbahaa
l'ọ bụ ụgwo, gbaru iya nụ b'a kfụru iya.
5 Obenu lẹ teke o nweru onye woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; onye ọbu ta tukobehe
obu l'ọo iphe-ọma, ya gude ẹka iya meta bẹ Nchileke e-gude gụa ya l'onye doberu ẹka
ndoo bẹ Nchileke e-gudekwa-a kẹ l'onye ono woru onwiya ye iya l'ẹka gụa ya l'onye
doberu ẹka ndoo; mbụ Nchileke ono, emeje ndu meru iphe dụ ẹji t'ẹphe bụru ndu
doberu ẹka ndoo ono.
6 Ọ kwaphu iphe dụ ẹge ono bẹ Dévidi dzọberu ọkpa ekfu teke ono, o kfuru k'ọnu-
ọma ọphu a gọru ndu doberu ẹka ndoo; l'ẹ-ba bụ l'ọ bụ ndu gude ẹka ẹphe meta tẹ
Nchileke nata ẹphe.
7 Ọ sụru:
"Ọnu-ọma bụ kẹ ndu
Nchileke gụru nvụ
l'iphe ẹphe mesweru;
mbụ ndu Nchileke safụkotawaru
iphe dụ ẹji, ẹphe meru.
8 Ọnu-ọma bụ k'onye Nnajiufu
ẹ-ta gụkoduru iphe dụ ẹji,
o meru."
9 ?Bụlephu ndu buru útsù nkịnyi ẹphe; bẹ Nchileke ekfu l'ẹke-a t'ọnu-ọma bụru
nk'ẹphe? ?Tẹ ndu akpapyị yị iya-a? Ayi kfuhawaru; sụ: "Lẹ Ébirihamu woru onwiya
ye Nchileke l'ẹka; Nchileke agụaru iya ẹya l'odobe ẹka ndoo."
10 ?Bụ teke ole b'ọ gụru iya ẹya? ?Ọ gụru iya teke ẹ too budua útsù; t'ọ bụ l'o
butsuaru útsù? Ọ gụ-oduru iya l'onye doberu ẹka ndoo b'o buderu útsù.
11 Útsù ono, o buru ono abụru iphe-ọhubama, koshiru lẹ Nchileke gụ-oduru iya
l'onye doberu ẹka ndoo; kẹ l'o woru onwiya ye Nchileke l'ẹka b'o buderu útsù; k'ọphu
Ébirihamu a-bụru nna k'iphe bụ ndu woru onwẹphe ye Nchileke l'ẹka; ndu Nchileke
gụru lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ẹ-ba bụ l'ẹphe buhaoduru útsù.
12 Ọ bụkwaphu nna ndu buru útsù. Obenu l'ẹ tọ bụkwa nna ẹphe; kẹ l'ẹphe buru
útsù. Iphe meru iphe ọ bụ nna ẹphe bụ l'ẹphe tsoru ẹka nna ayi Ébirihamu, woru
onwiya ye Nchileke l'ẹka b'o buderu útsù.

Ọphu bụ ishi bụ ekweta

13 Nchileke kweru Ébirihamu yẹle awa iya ụkwa iphe; sụ ẹphe l'ọ bụ ẹphe e-nweru
mgboko. Nchileke te kwekwanu Ébirihamu ụkwa iphe ono; okfu l'o meru iphe ekemu
kfuru. Ọ kwa okfu l'o woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; Nchileke agụa ya l'onye doberu
ẹka ndoo.

14 Ndẹge ọ bụlephu ndu eme iphe ekemu kfuru bẹ e-nweru mgboko ono, Nchileke
kweru ụkwa iya ono; mẹ oworu onwonye ye Nchileke l'ẹka abụru iphe mmakanụ;
mẹ ụkwa iphe Nchileke kweru ta ge evukwanu ire.
15 L'iphe ekemu emeje bụlephu l'ọokpataje tẹ Nchileke zụbe ndiphe oke ẹhu-
eghughu iya. L'ọ kwa teke a maru l'ekemu nọ b'a maru lẹ eemesweje iphe ekemu
kfuru.
16 Ọo ya kparu iphe iphe ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono bụ iphe, shi l'oworu
onwonye ye iya l'ẹka; ẹge ee-shi t'ọ bụru iphe shi l'eze-iphe-ọma, oome. Ọo ya bụ;
e shi ẹge ono; ụkwa iphe ono abụru iphe Nchileke kweshiru ike doberu iphe bụ
ndu awa Ébirihamu. Ẹ tọ bụlekwaphu ndu emeje iphe ekemu kfuru nkịnyi iya.
Nchileke dobekwaru iya phụ iphe bụ ndu woru onwẹphe ye Nchileke l'ẹka l'ọ bụ
Ébirihamu. L'ọ kwa Ébirihamu bụ nna ayịbe ndu woru onwayi ye Nchileke l'ẹka
l'ayi ha kpakparakpamu.
17 Bụ iya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke sụru: "Ya mewaru
ngu nna k'igwe mba." Ọo ya bụ lẹ Ébirihamu bụ nna ayi l'ifu Nchileke, bụ onye o
yeru onwiya l'ẹka; mbụ Nchileke, emeje ndu, nwụhuru anwụhu t'ẹphe nọdu ndzụ
ọdo; l'emejekwaphu iphe ẹ-te shihaadua nọdu nụ t'ọ bya anọdu.
18 Ébirihamu woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; bya anọdu ele ẹnya iphe teke ẹ-ta
dụdu ẹke ọ dzọberu ọkpa ele ẹnya iya. Tọ dụ iya bụ; yọ bụru nna k'igwe mba;
bụ iya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "L'awa ngu a-hatabe l'igwe l'ọ bụ
mkpọ-kpodo, nọ l'igwe."
19 Teke ono bẹ Ébirihamu nọokwaru iphe ruru ụkporo afa ise k'ọphu a mụru iya.
Ọ maru lẹ ya ta adụhedu ike oye ime. Obenu l'ẹ to nwedu teke o yenyaaru onwiya
l'ẹka Nchileke; kpọlahaa l'ọhu l'ọhu; okfu lẹ ya kawaru nka lịkpahu alịkpahu; ẹhu
ta nọhe iya ndzụ; m'ọ bụ t'o jekpoonu ọri kẹ nyee ya, bụ Séra, ọ maru l'ẹ tọo tsụdu
ime.
20 Ẹ to nwedu teke obu gbajẹru iya ẹbo l'iphe Nchileke kweru iya ụkwa iya; kẹ l'ẹ
tọ dụdu teke ẹ to kwedu kẹ Nchileke kweshia ya ike. Ọ kwabẹru Nchileke ugvu; bya
akafụa oyeshi onwiya ike l'ẹka Nchileke.
21 O dokporu iya ẹnya ọgbodo edodo lẹ Nchileke a-dụ ike mekotakpo iphe o kweru
iya ụkwa iya.
22 Ọo ya kparu iphe Nchileke gụru iya eyeye ono, o woru onwiya ye yẹbe Nchileke
l'ẹka ono l'odobe-ẹka-ndo.
23 Ẹ tọ bụkwa l'okfu ẹka Ébirihamu nkịnyi iya b'e gude dee iphe ono, e deru; sụ:
"L'ọ gụru iya ẹya."
24 Ọ kwa l'okfu ẹka ayịbedua b'e gudekwaphu dee ya; mbụ ayịbe ndu, Nchileke e-
mekochaa gụa lẹ ndu doberu ẹka ndoo; bụ iya bụ ayịbe ndu woru onwayi ye Nchileke
l'ẹka; mbụ Nchileke ono, bụ onye meru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu; yo shi l'ọnwu teta
nọdu ndzụ ono.
25 Jisọsu ono bẹ Nchileke haru; yo gude onwiya gwoo ẹja; nwụhu; k'ọphu oo-nwefu
ayi iphe dụ ẹji, ayi meru. Nchileke abya emee ya; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; ẹge
ee-shi tẹ ya gụa ayi lẹ ndu doberu ẹka ndoo.

5

Ọdu-lẹ-mma onye lẹ Nchileke

1 Ọo ya bụ lẹ Nchileke gụwaru ayi lẹ ndu doberu ẹka ndoo; okfu l'ayi woru onwayi
ye iya l'ẹka. Nta-a bẹ ayi shi-wa l'ẹka Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu; ẹhu adụ
ayi agu l'ọnodu ayi lẹ Nchileke.

2 Ọ bụ Jisọsu Kuráyisutu ono shi l'eyeye, ayi yeru iya onwayi l'ẹka duba ayi l'eze-
iphe-ọma ọwananu, ayi gude nọdu ndzụ-wa. Ẹhu anọduje atsọ ayi ẹna l'ayi ele ẹnya
l'ayi lẹ Nchileke e-mekochaa gbaru mgba l'ọdu-biribiri iya.
3 Ẹ tọ bụlekwaa onanu nwẹnkinyi iya bẹ ẹhu anọduje atsọ ayi ẹna ya. Ẹhu
anọdujekwaphu atsọ ayi ẹna teke ayi eje iphe-ẹhuka; okfu l'ayi mawaru l'ọ bụ l'iphe-
ẹhuka bẹ ayi eshije mụta ọta-nshi.
4 Yọ bụru ọta-nshi emeje t'ayi shihu ike teke aadata ayi.
5 Ọphu ole-ẹnya-iphe ono, ayi ele ono te emebyijekwa ayi ifu. Ẹge e meru too
mebyije ayi ifu bụ lẹ Nchileke l'onwiya mewaru t'ayi maru l'ime obu ayi ẹge ya yeberu
ayi obu. Ụzo, o shi mee t'ayi maru bụ l'ọ nụru ayi Ume-dụ-Nsọ. Yọ bụru Ume-dụ-Nsọ
ono emeje t'ayi maru n-yemobu Nchileke ono.
6 L'ọ bụkwaduru teke ẹ tọ dụdu ike, nọ ayi k'ome iphe dụ mma l'ifu Nchileke bẹ
Kuráyisutu byaru bya anwụ-chiaru ndu eme ẹjo iphe ọnwu. Iphe ono abụru teke
Nchileke tụberu b'o meru.
7 Ọotsukpokwaa l'ẹhu ẹge ee-shi phụa onye e-woru ndzụ iya tụa l'okfu ẹka onye
doberu ẹka ndoo. Aa! A -chọde iya achọcho bẹ aa-phụkwaa onye a-dụghe ike nwụhu
l'okfu ẹka onye bụ onye ọma.
8 Obenu lẹ Kuráyisutu nwụhuru l'okfu ẹka ayi teke ayi bụkwaduru ndu eme ẹjo
iphe; shi ẹge ono koshi lẹ Nchileke yenukaru ayi obu.
9 Ọo ya bụ lẹ keshinu Nchileke shiwa l'anwụhu, Jisọsu nwụhuru gụa ayi lẹ ndu
doberu ẹka ndoo l'ifu iya bẹ oo-gbe kakpọkwaaru ọdu ike shi l'ẹka Kuráyisutu ono
dzọta ayi t'ẹ b'ọ zụbe ayi oke ẹhu-eghughu iya.
10 Keshinu ayi shi bụru ọhogu Nchileke; Nchileke abya eshi-wa l'anwụhu, Nwatibe
iya nwụhuru me-wa ayi; ayi abụru ndu ọnya iya bẹ nta-a, ayi bụ-wa ndu ọnya iya-a bẹ
ndzụ Kuráyisutu ọphu nọ ayi l'ẹhu a-kakpọkwaaru ayi adzọfuta l'oke ẹhu-eghughu
Nchileke.
11 Obenu l'ẹ tọ bụlekwa onanu nkịnyi iya; ayi etekwaphu ẹswa l'ọnodu ayi lẹ
Nchileke. Iphe ono abụru iphe shi l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu, bụ iya bẹ meru; ayi
abụwaru ọnya Nchileke nta-a.

Ádamu; mẹ Kuráyisutu

12 Ọ kwa nwoke lanụ bẹ iphe dụ ẹji shi l'ẹka bata lẹ mgboko. Ọnwu eshikwaphu
l'iphe ono, dụ ẹji ono batakwaphu lẹ mgboko. Ọnwu eshi ẹge ono nọdu swiru iphe
bụ madzụ kpamukpamu; okfu l'onyemonye ọbule mewaru iphe dụ ẹji.
13 Iphe ono, dụ ẹji ono bẹ dzuhawaru eliphe bẹ ekemu byadẹru. Obenu l'ẹ ta gụdu
iphe dụ ẹji l'ọ bụ iphe dụ ẹji l'ẹke ẹ ta tụdu ekemu dobe.
14 Obenu l'ọnwu shilee l'ọgbo kẹ Ádamu phẹ egbu ndiphe jeye l'ọgbo kẹ Mósisu
phẹ. O gbutsukwaaru gbua ndu ẹ-te meswedu ekemu ẹge Ádamu mesweru.

Ádamu l'onwiya bụ nwonyonyo Kuráyisutu, bụ iya bụ onye onanu, e-mekochaa
bya ono.
15 Obenu l'iphe-ọma kẹ Nchileke b'ẹ ta atụkwaru eyeru iphe dụ ẹji kẹ Ádamu. Iphe
o gude dụ iche pakwaru nshinu. Ádamu meru iphe dụ ẹji. A dụ igweligwe nwụhu;
okfu l'o meru iphe dụ ẹji. Obekwanu lẹ Nchileke mewaru ndu ha igweligwe eze-iphe-
ọma. Eze-iphe-ọma ono; mẹ iphe-ọma, shi l'ẹka iya, bụ iya bụ nwoke lanụ ono; mbụ
Jisọsu Kuráyisutu nyịbekwanuru anyịbe.
16 Ọ nyịberu anyịbe; k'ọphu iphe-ọma ono kwata danyia iphe ono, dụ ẹji, nwoke
ono; mbụ Ádamu meru ono. L'ikpe, Nchileke kperu kẹ iphe dụ ẹji kẹ nwoke lanụ
ono bẹ nmakọtaru ndiphe mgburumgburu. Obenu l'iphe-ọma ọphu Nchileke meru
nyịberu igweligwe iphe dụ ẹji. Yọ bụru iphe-ọma ono bẹ meru t'ọ gụje ndiphe lẹ ndu
doberu ẹka ndoo.

17 Ọ bụ emeswe, onye lanụ mesweru bẹ ọnwu shi l'ẹka onye lanụ ono wata ọchi
l'ọ bụ eze. Obenu l'ayi shi l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu nata iphe ka nshinu. Iphe bụ ndu,
nataru eze-iphe-ọma kẹ Nchileke ono, nyịberu anyịbe ono; ọwaa iphe-ọma, bụ iya
bụ odobe-ẹka-ndoo; ndu ono l'ẹphe ha e-shi l'ẹka onye lanụ ono, bụ iya bụ Jisọsu
Kuráyisutu nọdu ndzụ; chịlahaa l'ọ bụ eze.

18 Ọo ya bụ l'ọ bụ ẹge emeswe lanụ, Ádamu mesweru kparu iphe Nchileke
nmakọtaru onyemonye ọbule ikpe; bụkwaphu ẹge Nchileke shi l'odobe-ẹka-ndoo
Kuráyisutu mee tẹ ikpe laaru onyemonye ọbule t'ẹphe nọdu ndzụ.
19 Kẹ l'ọ bụ ẹge nwoke lanụ meru iphe Nchileke sụru t'ẹ b'o meshi; e shi ẹge ono;
Nchileke anmakọta madzụ kpamukpamu ikpe; bụkwaphu ẹge e shi l'ẹka onye lanụ
phụ, meru iphe Nchileke sụru t'o mee phụ; Nchileke agụa igweligwe madzụ lẹ ndu
doberu ẹka ndoo l'ifu iya.

20 Iphe kparu iphe e metsuaru tụa ekemu bụkwa t'a kafụa ọmaru ẹge iphe dụ ẹji
habe nshinu. Obenu l'ọ bụ teke a ka ọmaru ẹge iphe dụ ẹji habe nshinu; eze-iphe-ọma
kẹ Nchileke akfụbe ọswa kafụkwaaphu nshinu.
21 Ọ bụ ọnwu bẹ iphe dụ ẹji shi ekoshi ẹge ya eretabe ire. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ
eze-iphe-ọma kẹ Nchileke shi l'odobe-ẹka-ndoo ekoshi ẹge ya eretabe ire. Yọ bụru
odobe-ẹka-ndoo ono, shi l'ẹka Nnajiufu ayi; mbụ Jisọsu Kuráyisutu ono edu ayi eduba
lẹ ndzụ gbururu jeye.

6

1 ?Bụ awe bẹ ayi a-sụbe iya ishi nta-a? ?Ayi a-nọduje eme iphe dụ ẹji; k'ọphu
eze-iphe-ọma kẹ Nchileke a-ka nshinu tọo?
2 Tụswekwa! Ẹ tọ dụkwa ẹge ono. L'a -bya l'ome iphe dụ ẹji bẹ ayi nwụhuakwaru
anwụhu l'ẹke ọ nọ. ?Nanụhunu ẹge iphe dụ ẹji e-shi gudekwadu ndzụ ayi?
3 E shiwa lẹ baputizimu tụgbabe ayi lẹ Kuráyisutu Jisọsu nanụ. ?Unu ta madu l'ọ
bụ baputizimu ono tụgbaberu ayi l'anwụhu ono, ọ nwụhuru ono?
4 Lẹ teke ono, e meru ayi baputizimu ono bẹ ayi l'iya tụkookwa nwụhu; a tụko ayi
l'iya likota. Ọo ya bụ l'ọ bụ ẹge ono, Kuráyisutu gude akpabiri ike kẹ Nna; shi l'ọnwu
teta nọdu ndzụ ọdo ono; bụkwaphu ẹge ayi a-dụ ike nọdu ndzụ ọphungu.

5 Ọ -bụru l'ayi lẹ Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ l'anwụhu, dụ l'ọ bụ ọphu ọ
nwụhuru; ọ bụnu iya bụ lẹ Nchileke e-mekwaphu t'ayi tụko shi l'ọnwu teta ẹge ono,
o meru iya; ayi l'iya anọdu ndzụ ọphungu ono.
6 Ọphu ayi maru ndọ-ọ: bụ l'e wotaru akahụ iphe ayi shi bụru tụko yẹle Kuráyisutu
kpọpyabe l'oshi-osweru. Ọo ya bụkwanu k'ọphu ee-mebyi ike kẹ ẹjo-obu ono, ayi shi
nweru teke ono, bụlephu iphe dụ ẹji shi zụa ayi ụnwu l'ẹhu ono; ẹge ayi ta abụhedu
ohu k'iphe dụ ẹji.
7 L'ọ kwa teke madzụ nwụhuru bụ teke ọ nahuru ome iphe dụ ẹji.
8 Ọ -bụru l'ayi lẹ Kuráyisutu tụgbabewaru nwụhu bẹ ayi maru l'ayi l'iya a-
tụkokwaphu nọdu ndzụ.
9 L'iphe doru ayi ẹnya bụ lẹ keshinu Nchileke meru tẹ Kuráyisutu shi l'ọnwu teta
nọdu ndzụ b'ẹ tọo nwụhuhedu anwụhu ọdo. Ọnwu ta hadu kẹ t'ọ ka iya ike ọdo.
10 Anwụhu ọphu ọ nwụhuru b'ọ nwụhuru ugbo lanụ kpụ; k'ọphu oo-gude iya
mekputa iphe dụ ẹji. Ndzụ ọphu ọ nọ nta-a abụru tẹ yẹle Nchileke bụru nanụ
jeyewaru.
11 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ unu a-gụje onwunu l'unu bụwa ndu nwụhuru anwụhu
l'ẹke iphe dụ ẹji nọ. Obenu lẹ keshinu unu lẹ Kuráyisutu Jisọsu tụgbabewaru bụru
nanụ bẹ bụ-wa Nchileke bẹ unu nọduru ndzụ.

12 Unu be kwekwa tẹ iphe dụ ẹji bụru iya a-nọdu achị unu l'ọ bụ eze l'ẹhu unu ọwaa, bụ ẹhu ọphu a-nwụhu anwụhu-wa; k'ọphu oo-meje unu t'unu mee iphe dụ ẹji, agụ unu.
13 Unu be kwekwa wota iphe, nọ unu l'ẹhu; m'o -ruhuru; ọ ha nwanshị ịhagha haaru iphe dụ ẹji t'ọ bụru iphe, oo-gude ejekfu iphe vudo nhamụnha ọgu. Iphe unu e-mechia bụ t'unu wotabebe onwunu haaru Nchileke; l'unu bụwa ndu shi l'ọnwu teta lụfuta bya anọdu ndzụ. Ọo ya bụ k'ọphu Nchileke e-gude unu alụ ọgu iphe vudo nhamụnha.
14 Iphe dụ ẹji ta akahẹdu unu ike; keshinu ọphu ekemu te kehedu unu ẹgbu; kẹle nta-a bẹ Nchileke gudewa eze-iphe-ọma iya tọshia unu l'ẹgbu ekemu ono.

Ọbu ohu kẹ odobe-ẹka-ndoo

15 Nta-a; ?ọ bụ l'ayi a-nọduwaru eme iphe dụ ẹji okfu l'eze-iphe-ọma kẹ Nchileke tọshiwaru ayi; ekemu te kehe ayi ẹgbu tọo? Tụswekwa!
16 Unu ta mahaadụa lẹ teke unu woru onwunu tọgboru madzụ; melahaa iphe onye ọbu kfuru l'ọ bụ ohu iya; bẹ unu bụ-wa ohu iya. Teke ọ bụ l'unu woru onwunu tọgboru iphe dụ ẹji; bụru ohu iya; bụnu iya bụ l'unu a-nwụhu anwụhu, bụ iphe tso iphe dụ ẹji. Teke bụkwanu l'unu woru onwunu tụpyabe l'ọnu iphe Nchileke kfuru; ọo ya bụ l'ọo-gụ unu lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya.
17 O nweru teke unu shi bụru ohu iphe dụ ẹji. Obenu lẹ mu ekele Nchileke ekele; lẹ nta-a bẹ unu gudewa obu unu l'ọ ha eme iphe bụ ọkpobe okfu ono ẹge e ziru iya unu.
18 Keshinu a tọwaru unu l'ẹgbu, iphe dụ ẹji shi kee unu; bẹ unu bụwa ohu k'odobe-ẹka-ndo.
19 Mu gudekwa ẹhu ohu; mẹ Nnajiufu anmaru unu ẹtu okfu-a; ọdumeka bẹ iphe mu ekfu te edokwa unu ẹnya. Teke ọdungu bẹ unu shi woru onwunu tọgboru ẹjo umere, rehuru erehu; mẹ ome iphe ẹ-te vudodu nhamụnha ẹge ee-shi t'iphe dụ ẹji kakpọoru nshinu. Ọ bụkwaphu ẹge ono bẹ unu e-wotakota onwunu l'ọ ha tụpyabe l'ome iphe vudo nhamụnha ẹge ee-shi tẹ ndzụ unu bụkotaru kẹ Nchileke.
20 Teke unu shi bụru ohu k'iphe dụ ẹji bụkwa iphe ono, dụ ẹji ono shi bụru nnajiufu unu. Ẹ tọ bụkwa odobe-ẹka-ndoo.
21 ?Bụhunu egbe uru ngụnu bẹ unu ritaru l'ẹjo iphe ono, unu shi eme ono; mbụ iphe ono, iphere iya nọnyaaru bya adụ unu nta-a ono? L'ẹke ishi iya tsuberu bụkwa l'anwụhu.
22 Obenu lẹ nta-a b'a tọwaru unu l'ẹgbu ono, iphe dụ ẹji shi kee unu ono; unu abụwaru ohu kẹ Nchileke. Uru, unu ritaru iya abụru lẹ ndzụ unu bụkotawa kẹ Nchileke. Ẹke o jeberu abụru lẹ ndzụ gbururu jeye.
23 L'ụgwo, iphe dụ ẹji akfụje madzụ kwa ọnwu. Iphe-ọma, Nchileke anụje abụkwanuru ndzụ gbururu jeye ọphu shi l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu, bụ Nnajiufu ayi.

7

Ẹtu iphe emeje nụ l'alụlu

1 Ụnwunna mu; ọ kwa unu bẹ mu ekfuru nta-a; unubẹ ndu tụko maru ekemu. ?Unu ta madu l'ọ bụ teke madzụ nọ ndzụ; bẹ ekemu vu ire l'ẹhu iya; onye ọbu nwụhuwaru; k'ekemu alaa?
2 Unu gudenu nwanyi, alụ nji gee ya. Nwanyi, alụ nji nọfutaje l'ẹka nji iya jeye teke nji iya ọbu l'a-nọ-bebe. Nji iya ono nwụhuwa; b'o nweekwa onwiya. Ekemu ono, shi lọpyabe iya l'ẹka nji iya ono te vuhekwa ire l'ẹke ọ nọ.
3 Bụ iya bụ; ọ -bụru l'o je alụru nji ọdo teke nji iya nọkwadua ndzụ; a sụ l'ọ bụ ogori bẹ oori. Teke bụkwanu lẹ nji iya nwụhuwaru; ọ bụ teke ono b'ọ bụ nwanyi,

ee-keghe nji ọdo. Ekemu ta lọpyabehekwa iya. Ẹ tọ bụhedu iya ori ogori teke o je je alụru nji ọdo.
4 Ọ kwa ẹge ono b'ọ dụ l'ẹhu unu; ụnwunna mu. Ọ bụ ekemu shi bụru nji unu.
Obenu l'unu lẹ Kuráyisutu tụgbabewaru nwụhu. Ọo ya bụ lẹ keshinu ọphu unu
nwụhuwaru bẹ ekemu ta bụhedu nji unu. Ẹ to nwehedu iphe unu l'iya jikwadu
ọdo. E metsua; unu abya anọdu ndzụ ọdo teke ono, Kuráyisutu tetaru nọdu ndzụ
ono. Nta-a bẹ bụwa onye ono, shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono bụ nji unu; k'ọphu ayi
a-nọdu ndzụ, vudo nhamụnha; meje iphe dụ Nchileke mma.
5 Lẹ teke ono, ayi shi nọdukwadu ndzụ ono, ayi shi eme ẹge ọ gụru ayi ono bẹ
ẹgu ẹjo iphe ono meru ayi t'ayi meje iphe dụ ẹji. Yọ bụru ekemu meru t'ẹgu ome
iphe ono, dụ ẹji ono nwu ayi taphutaphu l'ẹhu. Iphe tso ome iphe ono, dụ ẹji ono
abụkwanuru anwụhu.
6 Obenu lẹ nta-a; bẹ Nchileke mewaru ayi t'ẹ b'ọ dụhe iphe ayi l'ekemu e-nwegbabe
lẹ phuu. Ayi nwụhuwaru; nahụ iphe ono, shi kee ayi ẹgbu ono. Ọo ya bụ l'ayi etsowa
ụzo ndzụ ọphungu, ọphu shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ; ejeru Nchileke ozi. Ayi te etsohedu
akahụ ụzo ono, bụ iya bụ ekemu ono, e deru l'ẹkwo ono; gude eje iya.

Ekemu; mẹ iphe dụ ẹji

7 ?Bụ ngụnu bẹ ayi e-kfu nta-a? ?Ayi a-sụ l'ekemu l'onwiya bụ iphe dụ ẹji tọo?
Tụswekwa! Ayi te ekfukwa ẹge ono. Obenu lẹ mu tẹ ga madụ iphe bụ iphe dụ ẹji;
ndẹge ekemu ta nọ. Mu tẹ ga ma iphe bụ ijimẹnya; ndẹge ekemu ta sụ: "T'ẹ b'i jikwa
ijimẹnya."*
8 Iphe dụ ẹji eshinu l'ekemu ono, sụru t'ẹ b'i jishi ijimẹnya ono kpata ụzo; shi iya
kpatsushia mu iphe bụ ẹgu ẹjo iphe, dụ iche iche. Kẹle ẹke ekemu ta nọdu bẹ iphe
dụ ẹji bụkwa iphe nwụhuru anwụhu.
9 O nweru teke mu shi nọdu; mu ta ma k'ekemu ono, sụru t'ẹ b'e jijeshi ijimẹnya
ono. Tọ dụ iya bụ; k'ekemu ono abyalẹphu ẹge-a; iphe dụ ẹji eteta jakerehu;
10 ekemu ono ekpeekwanua mu nkfugbu. Ekemu ono gẹdegede; mbụ ekemu, ga
ge koshi mu ụzo ndzụ gbururu jeye egbe kpee mu nkfugbu.
11 Okfu l'iphe dụ ẹji kpataru; ụzo gude ekemu ono ghọ-gbua mu; shi l'ekemu ono;
woru mu gbua.
12 Ọo ya bụ l'ekemu l'ọ ha shi Nchileke l'ẹka; iphe ono, e deru l'ekemu ono
eshikwaphu Nchileke l'ẹka; bụru iphe vudo nhamụnha; bya adụ mma.
13 ?Bụ iya bụ l'ọo iphe ono, dụ mma ono gbe kpataru mu ọnwu-wa tọo? Tụswekwa;
ẹ tọ bụkwa iya. Ọ bụ iphe dụ ẹji gude iphe ono, dụ mma ono kpataru mu ọnwu; ẹge
ee-shi tẹ iphe dụ ẹji bụru iphe aa-phụ l'ọ bụ iphe dụ ẹji. Yọ bụru iya bụ lẹ Nchileke
shi l'iphe e deru l'ekemu eme t'iphe dụ ẹji koshikota onwiya ẹge yẹbe iphe dụ ẹji
dụ-be ẹji.

Ụzo iphe labụ, akpa ẹnya l'ẹhu madzụ

14 Iphe ayi maru bụ l'ekemu shi l'ẹka Ume Nchileke; obenu lẹ mu bụ madzụ
mmakanụ, bụ iya bụ onye, iphe dụ ẹji gbaru ẹge aagbajẹ ohu.
15 Umere mu l'onwomu agbachije mu ẹnya; okfu lẹ mu te emejedu iphe dụ mu kẹ
tẹ mu mee. Iphe mu emejechia bụ iphe dụ mu ashị ememe.
16 Ọ -bụru l'iphe mu gbe emeje bụ iphe, mu marua l'ẹ tọ dụdu mu mma; ọo ya bụ
l'ookoshi lẹ mu kweru l'ekemu dụ mma.
17 Ọo ya bụnu l'e -kfude iya ekfukfu b'ẹ tọ bụkwa mbẹdua l'eme iphe ono, dụ mu
ashị ono. Iphe eme iya nụ bụ iphe ono, dụ ẹji, buwa mu ebubu l'ẹhu ono.

---

* **7:7 7:7** Awụ 20:17; Dit 5:21.

18 L'iphe mu maru bụ l'ẹ to nwekpodua iphe dụ mma, nọ mu l'obu lẹ phuu; bụ iya
bụ l'obu egbe onye mu shi bụru teke mu shi anọduje eme ẹjo iphe agụebe mu nụ.
Mu eseje tẹ mu mee iphe dụ mma, dụ mu kẹ ememe; ọbu lẹ mu ta adụjedu ike mee
ya.
19 Okfu lẹ mu t'emejedu iphe dụ mma, dụ mu t'a sụ lẹ mu meru iya. Ọ bụlephu ẹjo
iphe ono, ẹ-ta dụdu mu tẹ mu mee ya ono bẹ mu emeje.
20 Ọ -bụru l'iphe mu anọduje eme; gbe bụru iphe ẹ-ta dụdu mu mma; ọo ya bụ l'e
-kfude iya ekfukfu; b'ẹ tọ bụdu mbẹdua l'eme iya. Iphe eme iya nụ bụ ẹjo iphe ono,
buwa mu ebubu l'ẹhu ono.
21 Ọo ya bụ lẹ mu shi ẹge ono; maru l'ọ bụ ẹge-a bẹ iphe kẹ mgboko-a dụ; l'ọ bụ
teke mu eme tẹ mu mee iphe dụ mma; yọ bụleruphu ẹjo iya akpataję mu ụzo l'ẹhu.
22 L'ime onwomu; bẹ ekemu kẹ Nchileke adụebejekpokwaa mu mma l'obu; l'atsọ
mu ẹna.
23 Obenu lẹ mu phụru ekemu ọdo, dụkpokwaaru iche, anọduje adzọ ụzo l'ẹhu
mu. Ekemu onanu bẹ yẹle ekemu ọphu dụ mu mma l'egomunggo anọduje adzọ ụzo.
Ekemu onanu, bụ ekemu ọdo ono atụje mu mkpọro; kpụru mu kpẹe iphe dụ ẹji, bụ
ọphu ekemu, ọotujeru mu kpụ mu lẹ ndzụ.
24 Nshọbukwaa mu nshọ! ?Bụ onye a-dzọ mu l'egbe ọnodu ọwaa, mu nọ nta-a,
bụwa anwụhu-wa?
25 Mu ekele Nchileke ekele. Mu shi l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu, bụ Nnajiufu ayi, bụ iya
dzọru mu l'ọnodu ono ekele Nchileke ekele.
Ọo ya bụ lẹ mbẹdua l'uche-obu mu kwa ohu k'ekemu, shi l'ẹka Nchileke bẹ mu bụ.
Obenu l'obu kẹ egbe onye ono, mu shi bụru ono kwa ohu kẹ ekemu kẹ iphe dụ ẹji bẹ
mu bụ.

8

Ume, anụ ndzụ ọphungu

1 Ọo ya bụ lẹ nta-a b'ẹ to nwehekwa ikpe, Nchileke anmakwadụ ndu, ẹphe lẹ
Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ.
2 L'ekemu ọphu Ume Nchileke atụru unu nta-a bụ ike, eshije l'ẹka Kuráyisutu Jisọsu
duru madzụ bahụ l'ụzo ndzụ. Yọ bụru ike ono tọfuwaru unu l'ike k'ekemu, bụ iya
eshije l'iphe dụ ẹji duru madzụ bahụ l'anwụhu.
3 Iphe ekemu ta dụdu ike mee; okfu lẹ madzụ ta adụjedu ike mee ẹge ekemu kfuru
bẹ Nchileke mewaru. O yewaru Nwatibe iya; yọ bya abụru madzụ; nweru anụ-ẹhu,
iphe dụ ẹji anọduje akpa ụzo l'ọ bụ anụ-ẹhu nk'ayi; bya eworu onwiya chịa ẹja;
nwefu iphe dụ ẹji, ayi meru; shi ẹge ono mebyia ike k'iphe dụ ẹji ono. Nchileke eshi
l'ẹhu ono, Kuráyisutu nweru ono nma iphe dụ ẹji ikpe.
4 Iphe, kparu iphe Nchileke meru iphe ono bụ k'ọphu ayi a-dụ ike meebe iphe ono,
vudo nhamụnha, ekemu kfuru ono. Lẹ nta-a bụwa Ume Nchileke edu ayi lẹ ndzụ
ayi; tọ bụhedu ọbu egbe madzụ ono, ayi shi bụru teke ayi shi anọduje eme ẹjo iphe,
agụebe ayi ono edu ayi.
5 Ndu eme iphe egbe madzụ ọbu, ẹphe shi bụru sụru t'ẹphe mee bụlephu ẹge ẹphe
e-me mee iphe dụ ẹphe mma bẹ ẹphe anọduje ese. Ndu emekwanu iphe Ume-dụ-Nsọ
sụru t'ẹphe mee abụru iphe dụ Nchileke mma bẹ ẹphe anọduje ese.
6 L'ose anya k'ome iphe dụ Ume-dụ-Nsọ mma bụkwa ndzụ; bụru ẹhu-agu. Ose
anya k'iphe agụ obu egbe madzụ ono, ayi shi bụru teke ono, ayi shi anọduje eme ẹjo
iphe, agụebe ayi ono abụkwanuru ọnwu bụ uru, eeritaje iya.
7 Yọ bụru iya meru iphe onye bụlephu iphe, agụ iya nụ bẹ ọonoduje ese ẹza iya;
abụje ọhogu Nchileke. Ẹ too mejedu iphe ekemu Nchileke kfuru; mbụ l'ẹ tọo dụjekwa
ike eme iya ememe ophu.

8 Ndu emeje iphe agụebe obu ẹphe ta abyakwa bya a-dụ ike ome iphe dụ Nchileke mma.
9 Obenu l'unubẹdua te emejedu uche unu. Ọ bụwa iphe Ume-dụ-Nsọ ekfu bẹ unu eme; mbụkwa m'ọ -bụru-a lẹ Ume kẹ Nchileke buphu ebubu l'ime unu. Iphe bụ onye ẹ-te nwedu Ume ono, Kuráyisutu anụ ono l'ẹhu iya ta bụkwa onye nk'iya.
10 A makwarụa l'unu a-nwụhu; okfu l'unu mewaru iphe dụ ẹji. Obenu; ọ -bụru lẹ Ume kẹ Kuráyisutu bu unu ebubu l'ẹhu bẹ Ume ono bụakwa unu ndzụ; okfu lẹ Nchileke gụwaru unu lẹ ndu doberu ẹka ndoo.
11 Teke ọ bụ lẹ Ume kẹ Nchileke ono, meru tẹ Jisọsu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono bu l'ime unu; ọo ya bụ lẹ yẹbedua ono, meru tẹ Kuráyisutu Jisọsu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono e-mekwaphu t'ẹhu unu ono, bụ ọphu a-nwụhu anwụhu ono nọdu ndzụ. Nchileke e-shi lẹ Ume-dụ-Nsọ ono, bu unu l'ẹhu ono mee iphe ono.
12 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; o nweru iphe gbaru ayi l'ememe. Obenu l'iphe ono, gbaru ayi l'ememe ono ta bụkwa t'ayi meje iphe, agụ egbe obu phụ, ayi shi nweru phụ.
13 Lẹ teke unu eme iphe shigbaa l'uche-obu unu ono bẹ unu a-nwụhukwa anwụhu. Obenu lẹ teke unu shi l'ẹka kẹ Ume-dụ-Nsọ kpagbua umere ono, shigbaa l'uche-obu unu ono; t'ọ bụru iphe nwụhuru anwụhu; k'ọphu unu a-nọdu ndzụ.
14 L'ọ kwa ndu kweru tẹ Ume-dụ-Nsọ bụru onye edu ẹphe; bẹ bụ ụnwu Nchileke.
15 Lẹ Ume-dụ-Nsọ, Nchileke nụru unu ta bụkwa Ume, e-me t'unu bụru ohu l'ifu Nchileke; m'ọ bụ t'o mee t'unu gbe bya atsụlahaa Nchileke egvu ọdo. Iphe Ume ono gbe emeje bụ l'oomeje t'unu bụru ụnwu Nchileke. Keshinu Ume ono bu ayi ebubu l'ẹhu bẹ ayi ekuje Nchileke “Nna; Nna.”
16 Ọ bụ Ume Nchileke ono bẹ emeje t'o doo ayi ẹnya l'obu ayi l'ayi bụwa-a kẹ Nchileke.
17 Ọo ya bụ l'ọ -bụru l'ayi bụwa ụnwu iya; ọ bụ iya bụ l'ayi bụwa ndu Nchileke a-nụ iphe o kweru ụnwu iya ụkwa iya. Ọo-nụ ayi iphe ono, ọ nụwaru Kuráyisutu ono. Ọ -bụru-a l'ayi lẹ Kuráyisutu tụgbaberu eje iphe-ẹhuka bẹ Nchileke e-mekochakwaa mee t'ayi gbaru mgba l'ọdu-biribiri kẹ Kuráyisutu.

Ọdu-biribiri ọphu nọ l'ifu

18 Iphe doru mu ẹnya bụ l'iphe-ẹhuka ọwananu, ayi eje nta-a te dzukpoduanu kẹ t'e wota iya tụru yeru egbe ọdu-biribiri, Nchileke e-mekochaa woru ayi dobe.
19 Iphemiphe ọbule, Nchileke keru ekeke bẹ ẹhu anma anmanma tẹ ya phụ-kebe teke Nchileke e-koshi ụnwu iya l'ọdu-biribiri ono.
20 Okfu l'iphemiphe ọbule ono, Nchileke keru ekeke ono bẹ Nchileke tụru ọnu t'ọ tụko bụru iphe laru l'iyi. Ẹ tọ bụkwa iphemiphe ọbule, Nchileke keru ekeke meru iphe dụ ẹji l'onwiya. Ọ kwa iphe tso ikpe, Nchileke nmaru madzụ lẹ madzụ mesweru. Obenu lẹ Nchileke mekwaruphu tẹ iphemiphe ọbule ono, o keru ekeke ono; lekwaphu ẹnya
21 l'ujiku lanụ; bẹ ya a-gọshi ọnu ono, ya tụru iya t'o rekarashihu ono. Teke ono bẹ oo-me t'iphemiphe ọbule ba abụheru ohu k'iphe dụ ẹji; yọ bụ-chiaru ọdu-biribiri k'ụnwu Nchileke.
22 Iphe ayi maru bụ lẹ byeyekwaa nta-a; bẹ iphemiphe ọbule, Nchileke keru ekeke atsụgbakwaa ude l'ọ bụ nwanyi, ime eme.
23 Ẹ tọ bụlekwaa iphe Nchileke keru ekeke nkịnyi iya. Ayịbedua l'onwayi, bụ ndu nwewaru Ume Nchileke; mbụ Ume, Nchileke yeru ayi l'ẹhu gude ekoshi lẹ ya e-mekochaa meeru ayi iphe ono, ya kweru ayi ụkwa iya ono; atsụkwaphu ude; ẹge ono ayi ele ẹnya lẹ Nchileke e-koshi l'ọ nataru ayi l'ẹke ọ nọ t'ayi bụru ụnwu iya ono, bụ iya bụ teke Nchileke a-gbata ẹhu ayi l'ọ́ hà.

24 Nchileke dzọfutawaru ayi; ọbu l'adzọta ono bẹ ayi elekwadu ẹnya teke oo-dzu
oke. Ndẹge ọ -bụru l'ayi natawaru iphe, ayi ele ẹnya iya; m'ẹ tọ ga adụkwa iphe ayi
ga anọdu elekwadu ẹnya iya. ?Bụ onye lejeru ẹnya iphe o gbe natawa?
25 Teke bụ l'ayi ta natadụa iphe, ayi ele ẹnya iya; ọo ya bụ l'ayi a-ta nshi;
nọdukwaphu ele ẹnya iphe ọbu.
26 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Ume Nchileke anọduje eyeru ayi ẹka; okfu l'ike ta adụdu
ayi k'ọta nshi; l'ẹ b'ọ bụ l'ayi maru ẹge eekfuje anụ Nchileke ẹge gbaru ayi. Ọo ya
bụ l'ọo Ume-dụ-Nsọ l'onwiya egudeje ude ọphu bụlephu yẹbedua maru iphe o kfuru
gude ekfu anụru ayi Nchileke.
27 Ọ bụ Nchileke, bụ yẹbedua enyoje ime obu madzụ bẹ mawaru iphe bụ uche-obu
kẹ Ume-dụ-Nsọ; okfu lẹ Ume-dụ-Nsọ anọduje ekfu anụru ẹphe Nchileke; mbụ ndu
nk'iya l'ẹge ọ dụ Nchileke mma.
28 Ayi maru l'iphe bụ iphe, eme l'ẹhu ndu yeru Nchileke obu anọduje eme l'ẹge
ọo-dụru ẹphe lẹ mma; mbụ ndu Nchileke kuru ẹge ọ tụberu.
29 Ishi iya bụ lẹ Nchileke mahawaru ndu nk'iya tẹmanu bẹ mgboko dụbederu; bya
afọtahawa ẹphe t'ẹphe bụru ndu a-dụ ẹge Nwatibe iya dụ; tẹ Nwatibe iya ono bụru
ọgurenya m'a gụdekwanu ụnwunna iya l'ophu.
30 Ọ bụ ndu, Nchileke fọtahawaru b'o kuru. Yọ bụru ndu ono, o kuru ono b'ọ gụru
lẹ ndu doberu ẹka ndoo. Yọ bụru ndu ono, ọ gụru lẹ ndu, doberu ẹka ndoo ono b'o
doberu l'ọdu-biribiri iya.

N-yemobu Nchileke l'ẹhu ayi

31 ?Nanụ ẹge ayi e-dobe ọnu yee l'iphemiphe ọbule ono nta-a? Ọ -bụru lẹ Nchileke
agbaru ayi ọdzori; ?bụ onye e-meghe ayi ngụnu.
32 Nchileke ta kfụkwekwa Nwatibe iya ẹka. O duru iya ye t'ọ bya anwụ-chiaru ayi
l'ayi ha ọnwu. Keshinu ọphu Nchileke shi ẹge ono; nụ ayi Nwatibe iya ono; ?bụ egbe
iphe ngụnu b'ẹ to shidu l'ẹka Nwatibe iya ono nụ ayi kẹ mmanụ.
33 ?Bụ onye bẹ dzuru kẹ oku ndu, Nchileke fọtaru afọta ikpe? Ẹ to nwekwa. Kẹ l'ọ
bụ Nchileke l'onwiya gbe me-wa t'ikpe ba nma ẹphe.
34 ?Bụ onye bẹ dzuru k'ọnma ẹphe ikpe? Ẹ to nwekwa. Kẹ l'ọo Kuráyisutu Jisọsu
l'onwiya bụ onye gude okfu ẹhu ẹphe nwụhu. Ọphu tọ bụlekwaa onanu nkịnyi iya:
o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ je anọdu l'ẹka-ụtara Nchileke ekfu anụru ayi Nchileke.
35 ?O nwekpooru iphe a-kpọshighe tẹ Kuráyisutu be eyeheru ayi obu? ?Bụ oje
iphe-ẹhuka? ?Tọo bụ oke mkpa? ?Bụ ome madzụ kpakpawowo? ?Tọo ẹgu ememe?
?Tọo ba phụ iphe owe l'ukfu? ?Tọo iphe ọlo ishi onwonye alọlo? ?Tọo l'e gbugburu
ayi lẹ mma bẹ e-meghe iya nụ?
36 Ọ dụa l'ọ bụ iphe, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

"Ọ bụ l'okfu ẹhu ngu;
b'ẹ to nwedu mbọku, anwụhu
ta anọdujedu achị ayi.
Aanọduje eme ayi l'ọ bụ atụru,
a chịtaru eje egbugbu."*

37 Ephoru ephopho! Iphe ono l'ọ ha e-mekota; ọbu l'ayi eshije l'ẹka onye ono, yeru
ayi obu ono shihu ike; mekputakota iya.
38 L'ọphu doru mu ẹnya bụ lẹ anwụhu ta tsụdu iya; ndzụ ta tsụ iya; tọ tsụ iya mbụ
ụnwu ojozi-imigwe; ụnwu ẹjo maa ta tsụ iya. Iphe, bụ iphe eme nta-a; mẹ ọphu
e-mekochaa mee l'ụzo ifu ta fụ iya; to nwe iphe, bụ ike ọdo, fụru iya nụ.

---

* **8:36 8:36** Egvu 44:22.

39 Igwe ta fụkwa iya; alị ta fụ iya. To nwe iphe, bụ iphe Nchileke keru ekeke, ha kẹ
ọkposhi tẹ Nchileke be eyeheru ayi obu, o shi l'ẹka Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu
yeru ayi.

9

Nchileke; mẹ ndu ọ fọtaru

1 Iphe mu ekfu bụkwa oswi-okfu. Mu bụkwa onye kẹ Kuráyisutu; mu ta adzụkwa
ẹjo-ire. Ume-dụ-Nsọ bu mu ebubu l'ime obu; l'emeje t'obu mu maru iphe gbaru iya
nụ ọhuma. Ọ bụ obu mu ono meru t'o doo mu ẹnya lẹ mu ta adzụdu ẹjo-ire.
2 Aphụ jiru mu obu. Ọphu o nwedu teke ẹ tọo nọdujedu atsụ mu l'ẹhu; k'ọphu
ooruje mu l'anụ mee;
3 mẹ mu nyata ndu nke mu, mu l'ẹphe bụ mee lanụ. Ọoduje mu t'a sụ lẹ mu bụ
onye Nchileke tụru ọnu tẹ mu lẹ Kuráyisutu ba atụgbabehe; m'ọ -bụru l'ọo iphe a-dzọ
ẹphe.
4 Ọ bụ ẹphe bụ ụnwu Ízurẹlu; bụru ẹphe; bẹ Nchileke fọtaru t'ẹphe bụru ụnwu iya.
Ọ bụ ẹphe b'o koshiru ọdu-biribiri iya. Ọ bụ ẹphe b'o kweshiru ụkwa iphe tukobe lẹ
ndzụ, ẹphe l'iya gbaru; bụru ẹphe b'ọ tụru ekemu nụ. Yọ bụru ẹphe b'o koshiru ẹge
ẹphe a-bajẹru iya ẹja; bụru ẹphe b'ọ nụru iphe o kweshiru ẹphe ụkwa iya.
5 Ọ bụ ẹphe bụ awa ochechoroche ayi phẹ; Kuráyisutu abụru eri ẹphe m'a -bya
l'abụbu ọphu ọ bụ madzụ. T'e tujee Nchileke, kangokotaru iphemiphe ọbule ẹpha
gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.
6 Iphe mu ekfu ta bụkwa l'iphe ono, Nchileke kfuru ono bẹ bụwa iphe mmakanụ;
kẹ l'ẹ tọ bụebekwa ndu, shi lẹ Ízurẹlu bụ ọgbodo ndu Ízurẹlu.
7 Ẹ tọ bụebekwa ẹphe l'ẹphe ha bụ ọgbodo ụnwu Ébirihamu; okfu l'ẹphe shi l'awa
iya. Lẹ Nchileke sụkwaru Ébirihamu: "L'ọ kwa ndu, shi l'eri Áyizaku kpụu bẹ bụ
ndu a-bụru ụnwu ngu."
8 Iphe, iphe ono ekoshi bụ l'ẹ tọ bụdu iphe bụ ndu, a mụru amụmu mmakanụ bẹ
bụ ụnwu Nchileke. Ọ bụ ndu, Nchileke kweru Ébirihamu ụkwa l'ọo-mụta bụ ndu,
aagụ l'ọgbodo ụnwu Ébirihamu.
9 L'ẹge Nchileke gude kwee Ébirihamu ụkwa iphe ono bụ l'ọ sụru iya: "Elenu akele
bẹ ya a-bya agbaphee ngu; Séra amụta nwata nwoke."
10 Ẹ tọ bụlekwaa onanu nkịnyi iya. Ọ kwaphu ẹge ọ dụ l'ẹhu ụnwu Ribéka ẹphe
ẹbo ndono. Ẹphe shi lẹ nna lanụ, bụ iya bụ Áyizaku, bụ ochechoroche ayi.
11-12 Yọ bụkwanuru ẹge ee-shi t'afọta, Nchileke fọtaru onye lanụ bụleruphu ẹge ọ
tụbehawaru l'uche iya; meru iphe ọ sụru Ribéka: "Onye kẹ ọgurenya l'ụnwu ngu ono
a-nọduje ejeru onye kẹ nwata ozi." Iphe ono b'o kfuru b'a mụderu ẹphe amụmu; mbụ
teke ẹ ta dụdua iphe ẹgirima ono dzuwaru ememe; ọphu aa-sụ l'ẹphe meru ọhuma;
m'ọ bụ l'ẹphe meru ẹji. Ọo ya bụ lẹ ndu ọphu Nchileke fọtaru bụlephu ẹge ọ tụberu
l'uche iya. Ẹ tọ bụkwa kẹ l'ọ bụ ọhuma, ẹphe metaru l'onwẹphe.
13 Bụ iya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke sụru: "Jékọpu bẹ ya
yeru obu; Ịso bẹ ya kpọru ashị."
14 ?Nanụ ẹge ayi e-ye iya ọnu nta-a? ?Ayi a-sụ lẹ Nchileke te emedu iphe vudo
nhamụnha tọo? Ejepho!
15 Kẹ l'ọ sụru Mósisu: "O -nweru onye ọ dụ yẹbe Nchileke tẹ ya meeru obu-ọma;
ya emeeru iya ẹya. Teke o nweru onye dụ iya tẹ ya phụaru imiko; ya aphụaru iya
ẹya."
16 Ọo ya bụ l'ọ bụlephu obu-imiko bẹ Nchileke egudeje afọta madzụ. Ẹ tọ bụkwa
uche-obu madzụ; m'ọ bụ l'ọ bụ iphe madzụ metaru l'ike k'ẹka iya bẹ ọogu.

17 L'ẹkwo okfu Nchileke kfukwaru sụ lẹ Nchileke sụru Fero: “Iphe, kparu iphe ya
meru ngu eze bụlekwaphu tẹ ya gude ngu koshi ẹge ike iya ha; ọdo bụ k'ọphu ndiphe
mgburumgburu e-shi ẹge ono maru onye ya bụ.”
18 Ọo ya bụ lẹ Nchileke emejeru madzụ ẹge yẹbe Nchileke tụberu l'uche iya. O
nweru ndu ọophujeru imiko; nweru ndu, ọokpo-chije ọkpoma ẹphe.

Ẹhu-eghughu; mẹ obu-imiko kẹ Nchileke

19 A makwaru-a l'onye lanụ l'ime unu e-gbeshi jịa mu; sụ: “Ọ -bụru l'ọ dụ ẹge ono;
?bụ ngụnu mehunuru bẹ Nchileke atajẹkwaphu madzụ ụta? Nchileke -tụbewa l'ọo
iphe ya e-me ndọ-ọ; ?bụ onye tsụkwaduru iya akpọshi?”
20 Obenu; nggụbe madzụ mmanu ọphu sụru l'iphe Nchileke meru ta dụdu mma;
?iitu onwongu ngụnu? Ite, a kpụru l'ụra ta ajịjekwa onye kpụru iya nụ: “?O meru
imagha b'i gude kpụa ya ẹge-a, ị kpụru iya-a?”
21 ?Tọ bụdu ọ-kpụ-ite maru ẹge oo-me ụra iya? Ọ -dụ iya t'o gude ụzo ụra lanụ
ono kpụa ite labụ: tẹ nanụ bụru ite, ama mma, ee-yeje iphe a zụru l'oke aswa; ọphu
abụru ite, ee-yeje iphe ọdo; ?tọo kpụdu iya?
22 ?Bụ ngụnu bẹ ii-kfu; m'ọ -bụru l'ọo Nchileke eme ẹge ono? O nweru ndu Nchileke
meru tẹ ya gude koshi oke ẹhu-eghughu iya mẹ ẹge ike iya habe. A makwarụa lẹ
ndu ono gbawaru ẹge ọ ge gudewa oke ẹhu-eghughu iya mebyia ẹphe; ọbu lẹ ọotaru
ẹphe nshi nshinu.
23 O nwekwaruphu ndu ọphu Nchileke gude eme tẹ ya koshi l'ọdu-biribiri nk'iya
te nwedu ẹtu. Ndu onanu b'ọ phụru imiko; bụ iya bụ ndu ono, ọ tubuhawaru l'ẹphe
l'iya a-gbaru l'ọdu-biribiri iya ono.
24 Yọ bụru ayịbedua bụ ndu onanu, ọ phụru imiko ono. Ẹ tọ bụlekwaa lẹ ndu Ju
b'o shi fọta ayi nwẹnkinyi; o shikwaphu lẹ ndu ọhodo, ẹ-ta bụdu ndu Ju fọta ayi.
25 Yọ bụru iphe ono b'o kfuru l'ẹkwo Hosáya; sụ:
“Lẹ ndu ono, ẹ-te shidu bụru ndu nk'iya ono;
bẹ ya e-ku ‘ndu nk'iya.’
Nwanyi ono, ya te shidu yeru obu ono;
bẹ ya e-ku ‘o-ri-ẹku iya.’
26 Yọ bụru l'ẹke ono,
a nọduru; sụ ẹphe l'ẹphe
ta abụdu ndu nk'iya ono;
bẹ aa-nọdu kua ẹphe
‘ụnwu Nchileke, nọ ndzụ.’ ”
27 Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke chikwaruphu mkpu ẹhu ndu Ízurẹlu; sụ: “L'ẹ
to nwedu m'o -ruhuru; ụnwu Ízurẹlu ha l'igweligwe l'ọ bụ ẹja, nọ l'alị; ọ kwa nwa
ndu ẹ-ta badụ ishi bẹ aa-dzọfuta.
28 Onanu abụru kẹle Nnajiufu e-mekota iphemiphe ọbule, o kfuru ndiphe. Oo-
mekotakpoo ya ẹgwegwa; mee ya ọhuma ọhuma ẹge ọo-dụ.”
29 Ọ dụkwaa l'ọ bụ iphe Azáya kfuhawaru tẹmanu b'o mederu. Ọ sụru: “Ndẹge
Nnajiufu ayi; mbụ Ọkaribe-Kakọta-Ike te kwedu t'awa ayi chịhu; mẹ ayi agvụ l'ọ bụ
Sódomu; mbụ m'o mee ayi iphe o meru Gọmóra.”

Ụkfu, adụ ndu Ízurẹlu l'ọkpa

30 Nta-a; ?bụ awe bẹ ayi a-sụbekwanu iya ishi? Ẹke ayi a-sụbe iya ishi bụ lẹ ndu
ono, ẹ-ta bụdu ndu Ju; ẹphe te shi l'ese tẹ Nchileke gụa ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo
ono bẹ Nchileke gụwaru lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya; okfu l'ẹphe woru onwẹphe
ye Kuráyisutu l'ẹka.
31 Obenu lẹ ndu Ízurẹlu, bụ ndu keberu ẹhu eme iphe ekemu kfuru ẹge ee-shi tẹ
Nchileke gụa ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo ta dụdu ike mekota iya.

32 ?Bụkwanu ngụnu kparu iya? Iphe kparu iya nụ bụ l'ẹphe te sedu tẹ Nchileke gude
kẹ l'ẹphe woru onwẹphe ye iya l'ẹka; gụa ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo. Ẹphe gbe
gudechia iphe ẹphe gude ike ẹka ẹphe meta ese iya. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ mkpuma
ono kpọru ẹphe ụkfu;
33 bụ iya bụ iphe ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke sụru:
"Unu phụduduphu!
Ya wowaru mkpuma,
a-nọdu adụ ndiphe
ụkfu ngụbe lẹ Záyọnu;
mbụ oke mkpuma,
ẹphe e-vukotaje daa;
Obenu l'onye woru onwiya
ye onye ono l'ẹka;
ta byadụ bya akwa izimana."
Ọ bụ mkpuma ono bẹ ẹphe vukotaru; yọ bụru ụkfu dụ ẹphe l'ọkpa.

10

1 Ụnwunna mu; iphe dụ mu mma l'obu; bụru iphe mu anọduje ekfu anụ Nchileke
t'o meeru iya ndu alị mu, bụ iya bụ ndu Ju bụ t'ọ dzọfuta ẹphe.
2 L'ọphu dokpooru mu ẹnya bụ l'oovu ẹphe ẹhu t'ẹphe meje uche-obu Nchileke.
Ono bẹ mu agbakpọoru ẹphe ọdzori iya. Obenu l'ẹge ẹphe gude eme iya bẹ ẹphe te
gudedu ọgbodo mmamiphe eme iya.
3 Keshinu ẹphe ta amadụ ẹge Nchileke eshije mee madzụ t'ọ bụru onye doberu
ẹka ndoo; bẹ iphe ẹphe achọ bụ obuta ụba k'ẹka ẹphe; shi ẹge ono meta tẹ Nchileke
gụa ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo. Ẹphe eshi ẹge ono jịka omeje iphe bụ uche-obu
Nchileke.
4 Lẹ Kuráyisutu bẹ meekwaru tẹ ekemu ba abụhe ụzo, Nchileke shi agụ madzụ
l'onye doberu ẹka ndoo; k'ọphu iphe bụ ndu, wokwanuru onwẹphe ye Kuráyisutu
l'ẹka a-bụru ndu, Nchileke a-gụ lẹ ndu doberu ẹka ndoo.

Ndzọfuta bụ k'onyemonye

5 Ọwaa bụ ẹge Mósisu deru kẹ ndu eme tẹ Nchileke gụa ẹphe lẹ ndu doberu ẹka
ndoo; okfu l'ẹphe eme iphe ekemu kfuru: Ọ sụru l'iphe, bụ onye eme iphe ekemu
kfuru e-shikwa iya nọdu ndzụ.
6 Obenu l'ọwaa bụ iphe, e deru lẹ k'ụzo, Nchileke e-shi gụa ndu woru onwẹphe ye
Kuráyisutu l'ẹka lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya. E deru; sụ: "Ba dụkwa teke ii-je
ọri wo: ?Bụ onye a-dụ ike laa l'imigwe; mbụ je ekuzita Kuráyisutu?
7 Ọphu tọo dụkwa teke ii-je ọri; sụ: ?Bụ onye a-bahụ l'alị-maa; mbụ shi iya kufuta
Kuráyisutu?"
8 ?Bụ ngụnu b'e deru? Iphe e deru bụ: "L'okfu Nchileke nọ ngu ntse. Ọo ya bụ iphe
ịikpu l'ọnu; bụru iya bẹ ịi-nọduje arị l'ọkpoma." Ọo ya bụ ozi-ọma ono, ayi ezi ono;
bụ iya bụ l'onye Nchileke nataru bụ onye woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka.
9 Teke ọ bụ l'i gude ọnu ngu kfua ya kfushia ya ike l'ẹke ndu ọdo nọ l'ọo Jisọsu
bụ Nnajiufu ọbu; bya egude ọkpoma ngu l'ọ ha kweta lẹ Nchileke meru iya; yo shi
l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bẹ Jisọsu a-dzọta ngu.
10 Onye gude obu iya l'ọ ha woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka bẹ Nchileke a-gụ
l'onye doberu ẹka ndoo. Onye gude ọnu iya kfufuta iya l'edzudzu ọha; bẹ Kuráyisutu
a-dzọta.
11 L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "L'iphe bụ onye woru onwiya ye iya l'ẹka
ta abyakwa bya akwa izimana."

12 Ẹ to nwehekwa mkpọcha, nọ iya nụ: l'onye ọwaa bụ onye Ju; onye ọphu ta bụ
onye Ju ta dụhekwa; kẹ l'ọ bụhukwaphu Nnajiufu lanụ ono bụ Nnajiufu ẹphe l'ẹphe
ha. Yọo nọduje emeru iphe bụ ndu ekfu anụ iya nụ eze-iphe-ọma, kfụbe ọswa ha
nshinu.
13 Kẹ l'e dekwaruphu; sụ: "L'iphe bụ onye akpọ-ku ẹpha Nnajiufu bẹ ọo-dzọta."*
14 Obenu; ?nanụ ẹge ẹphe e-shikwanu akpọ-ku iya; l'ẹphe be vuoduru ụzo woru
onwẹphe ye iya l'ẹka? ?Nanụ ẹge ẹphe e-shi woru onwẹphe ye iya l'ẹka; l'ẹphe ba
nụbua ẹke eekfu okfu iya? ?Nanụkwanu ẹge ẹphe e-shi nụa ẹke eekfu okfu iya; m'ọ
-bụru l'ẹ to nwedu ndu ezi ozi-ọma?
15 ?Nanụkwanu ẹge ndu, ezi ozi-ọma e-shi je ozi-ọma m'ọ -bụru l'ẹ te zidu ẹphe
t'ẹphe je iya ezizi? Ọ kwa iya meru iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Iphe ẹhu
atsọkwanu ẹphe kẹ ndu ono, byaru ozi ozi-ọma ono."
16 Obenu l'ẹ tọ bụebedu ndu e ziru ozi-ọma ono l'ẹphe ha bẹ kwetaru iya nụ. Kẹle
Azáya kfukwaru; sụ: "Nnajiufu; ?bụhunu onye bẹ kweru okweta iphe ọ nụru ayi
l'ọnu?"
17 Ọo ya bụ l'oworu onwonye ye Kuráyisutu l'ẹka bẹ shi l'ọnuta ozi-ọma. Ozi-ọma
ono bụkwanu ozi-ọma, shi l'okfu kẹ Kuráyisutu.
18 A bya l'ẹhu ndu Ízurẹlu; mu ajị; sụ: ?Bụ anụnu bẹ ẹphe ta nụdu ozi-ọma ono
tọo? Wawakwa! Ẹphe nụchachakwaaru iya-a; l'iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke
sụkwaru:
"Ndu ozi-ọma ono rakwaru
okfu Nchileke arara;
a nụgbaru olu ẹphe
l'ẹkemeke ọbule lẹ mgboko."
19 Iphe mu ajị ọdo abụru: ?Bụ ẹnya bẹ ozi-ọma ono te shidu doo ndu Ízurẹlu tọo?
Wawakwa! K'ọdungu bụ lẹ Mósisu l'onwiya; bẹ yewaru ọnu l'iphe ono, mu jịru ono
l'ẹke o deru lẹ Nchileke sụru:
"Yẹbe Nchileke e-gude mba,
ẹ-ta bụdu ọgbodo mba
meru okopho ye unu l'ẹhu.
Ya egude mba, eme eswe
kpatsua unu ẹhu-eghughu."
20 Azáya akafụa ya ru okfushi ike; teke ọ raru iya tororo lẹ Nchileke sụru:
"O gbe bụru nụ ndu
ẹ-te shidu achọ yẹbe Nchileke;
bẹ phụru iya nụ.
Yọ bụru ndu ẹ-te shidu
ajị ajị iya bẹ ya koshiru onwiya."
21 Yo bekwanu l'ẹhu kẹ ndu Ízurẹlu; yọ sụ: "L'ẹ to nwedu teke ya ta amachịjedu ẹka
tẹ ndu jịkaru iphe ya ekfu; kwefuru iya ike laphuta azụ byakfuta iya."

11

Nchileke ta jịka-gekwa ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha

1 Ọo ya bẹ mu ajịkwaphu; ọdo sụ: ?Bụ ajịka bẹ Nchileke jịkawaru ndu nk'iya tọo?
Tụswekwa! Ẹ tọ jịkakwa ẹphe. Mbẹdua l'onwomu bụkwaa onye Ízurẹlu; mu shikwa
l'eri Ébirihamu; bya abụkwaruphu onye ikfu Bénjaminu.

* **10:13 10:13** Jów 2:32.

2 Nchileke ta jịkakwa ndu nk'iya, bụ ndu o vu ụzo fọtahawa. ?Unu ta amadụ iphe e
deru l'ẹkwo okfu Nchileke; mbụ ẹge Eláyija gude chia Nchileke ichi-ẹhu ndu Ízurẹlu.
Ọ sụru Nchileke:
3 "Nnajiufu; ị phụrua l'ẹphe gbugewaru ndu ekfuchiru ngu nụ; bya atụko ẹnya-
ngwẹja ngu nwukposhibebe. Ọ bụwa-a yẹbedua nwẹnkinyi iya; bẹ phọduru nụ;
ẹphe esekwaphu t'ẹphe gbufua ya."*
4 Obenu; ?bụ ngụnu bẹ Nchileke kfuru iya? Ọ sụru iya: "Eláyija; ?tị madụ lẹ ya
doberu ụnu madzụ iri l'ẹsaa l'ụkporo madzụ iri, bụ ndu ẹ-te wotabua ikpere byishiru
Balụ l'ẹphe abaru iya ẹja."
5 Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ dụ nta-a. O nwekwarua nwa ndu Nchileke gudelephu
k'eze-iphe-ọma, oome haru fọta.
6 Nchileke gudelephu k'eze-iphe-ọma, oome fọta ẹphe. Ẹ tọ bụdu k'iphe ẹphe gude
ike k'ẹka ẹphe meta b'o gude fọta ẹphe. Ndẹge o gude k'iphe ẹphe shi l'ike k'ẹka
ẹphe meta fọta ẹphe; mẹ eze-iphe-ọma kẹ Nchileke ta ga abụhekwa eze-iphe-ọma.
7 ?Bụ awe bẹ ayi a-sụbe okfu ono ishi nta-a? Ẹke ayi a-sụbe iya ishi bụ l'ẹ tọ
bụebedu ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha bẹ phụru ụzo iphe ẹphe achọ. Ọ bụlephu ndu ono,
Nchileke fọtaru ono bẹ bụ ndu o ruberu ẹka. Ndu ọphu l'ẹphe ha bẹ Nchileke woru
nchị kpọ-chishia; kpọ-chishia obu ẹphe;
8 bụ iya bụ iphe, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Lẹ Nchileke nụru ẹphe
egomunggo, ẹ-te edzudu edzudzu; nụ ẹphe ẹnya; k'ọphu ẹphe ta aphụdu ụzo; nụ
ẹphe nchị; k'ọphu ẹ-to nwedu iphe ẹphe e-gude iya anụ; mbụ byeyekwa nta-a."†
9 Dévidi edekwaaphu; sụ:
"Tẹ nri, ẹphe doberu k'eriri;
ghọkwaa ọnya-ekobe; hata ẹphe;
anụ, ẹphe gburu k'ọgwa
Nchileke abụru ọnya; nmata ẹphe.
10 Tẹ ẹnya kpukwaa ẹphe ìshì.
Tẹ ekwebe nyajikwaa ẹphe ẹbo;
gbururu jeyewaru."‡
11 Ọo ya bẹ mu ajị ọdo; sụ: Ndu Ízurẹlu; ?ẹphe kpakotaru iphe k'ọphu ẹphe
darukpooru alị; ẹphe ta dụhe ike gbeshi ọdo tọo? Tụswekwa! Ẹ tọ dụkwa ẹge
ono. Ọ bụ ọkpa, ẹphe hasweru kparu iphe Nchileke wataru ọdzofuta ndu ẹ-ta bụdu
ndu Ju; k'ọphu ee-shikwanu ẹge ono tẹ ndu Ízurẹlu wataru ẹphe okoru okopho.
12 Ọ bụ emeswe, ndu Ju mesweru kparu iphe; uru kwata gbaaru ndiphe
mgburumgburu. Iyi, yitaru ndu Ju abụkwaruphu uru; gbaaru ndu ẹ-ta bụdu ndu
Ju. Ọo ya bụ l'uru ge egbe kakpọkwaaru nshinu ọkpobe akaka; ndẹge ndu Ízurẹlu
l'ẹphe ha laphutakotaru azụ byakfuta Nchileke.

Ndzọta kwaa kẹ ndu ọhodo

13 Nta-a bụkwa unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bẹ mu ekfu eyeru. Mu eme tẹ unu
maru lẹ Nchileke mewaru mu onye ishi-ozi t'ọ bụru mbẹdua a-nọduje ezi ndu ẹ-ta
bụdu ndu Ju ozi-ọma ono. Keshinu ọ dụ ẹge ono bẹ ozi ono anọduje eme t'ẹhu atsọ
mu ẹna.
14 K'ọphu bụ: Nchileke -kwe; mu egudeje iya eme tẹ ndu alị mu ono wataru unu
okoru okopho; tẹ mu shi ẹge ono haru ẹphe dzọta.
15 L'ọ kwa teke ono, ẹphe jịkaru Nchileke ono bẹ Nchileke gbe mee tẹ yẹle ndiphe
bya adụ lẹ mma. ?Bụ ngụnu e-mekwanu mẹ Nchileke natalẹphu ẹphe ọdo? Iphe
e-me nụ bụ ndu nwụhuru anwụhu e-eshi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ọdo.

---

* **11:3 11:3** 1 Eze 19:10, 14. † **11:8 11:8** Dit 29:4; Azá 29:10. ‡ **11:10 11:10** Egvu 69:22, 23.

16 Obenu l'ọphu unu a-maru bụ l'e -wotawa iphe ọdungu, a wataru l'ishi buredi
gude chịaru Nchileke ẹja; bẹ ishi buredi ono l'ophu bụkotaakwa nk'iya. Ọ kwaphu
ẹge ono b'ọ dụ l'oshi. Teke bụ l'ọgvu iya bụ kẹ Nchileke; bẹ ẹkali iya l'ọ ha
bụkotaakwaphu nk'iya.
17 Ndu Ju dụ l'ọ bụ oshi olivu ufu, a haru ẹkali iya kwashịa. Unubẹdua, ẹ-ta bụdu
ndu Ju dụ l'ọ bụ ẹkali-oshi olivu ẹgu, e wotaru bya edekfube l'ẹke a kwafụru ẹkali
iya k'ufu phụ; yo shi ẹke ono dzụta. Nta-a bẹ unu shi-wa l'ọgvu olivu onanu, bụ k'ufu
ono l'amịta mini; gude nọdu ndzụ.
18 Ọo ya bụ; t'unu be jekwa ọsu l'ẹ to nwedu iphe ẹkali ọphunanu, a kwashịru
akwashị phụ bụ. Mbụ; ?bụ kẹ ngụnu bẹ unu e-gude eku onwunu ekuku? Unu
nyatakwa l'ẹ tọ bụdu unu gude ọgvu oshi ono; l'ọ bụchia ọgvu oshi ono bẹ gude
unubẹdua.
19 Ịi-sụkwaru: "L'a kwafụwaru ẹkali-oshi ono; k'ọphu aa-nyapyabẹ unubẹdua."
20 Ono kwaa oswi-okfu! Obenu l'iphe kparu iphe a kwafụru ẹphe kwa l'ẹphe te
woduru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka. Unubẹdua abya adzụa; vudoshia ike; okfu
l'unu woru onwunu ye iya l'ẹka. Ọo ya bụ t'unu ba anọdukwa etse etsetse iya. Ọ
kwa t'unu gbe kwabẹru onwunu ẹnya.
21 Nchileke ta hakwa ndu Ju, bụ ẹphe dụ l'ọ bụ ọkpobe ẹkali-oshi phụ, shi l'ufu
phụ kẹ mmanụ. ?Buchia nggụbedua; bẹ ọo-ha tọo?
22 Ọ bụ ẹge ono; bẹ ii-gudewaru maru lẹ Nchileke emeje odoo; makwarụphu
l'oomeje madzụ iphe kpangangangu. O meru ndu jịkaru iya nụ iphe-kpangangangu;
l'emekwanuru nggụbedua odoo; mbụkwa teke i kweru nọpyabe l'odoo ọbu, oomeru
ngu ọbu. Ọdumeka bẹ ọo-kwafụkwa ngu phụ ẹge ọ kwafụru ndu ọphu.
23 Ọ -bụru lẹ ndu kẹ Ju haru ọjika eze-iphe-ọma ono; bẹ Nchileke e-wolekwarua
ẹphe dobephu azụ l'ẹke ẹphe shi nọdu; lẹ Nchileke a-dụkwaa ike dobephu ẹphe azụ
l'ẹke ẹphe shi nọduhawa.
24 Unu lewaru. Unubẹ ndu, ẹ-ta bụdu ndu Ju dụ l'ọ bu ẹkali-oshi olivu ẹgu. A bya
akwata unu l'ẹke ono je edekfube l'oshi olivu ufu phụ; mbụ yọ bụru iphe e meru ẹge
ẹ te emejehaadu iya. Ndu Ju adụkwanu l'ọ bụ ẹkali-oshi olivu ufu phụ. Ọo ya bụ
l'oo-gbe karu Nchileke ntse owota ẹkali ono, o shi kwafụ akwafụ ono dekfube l'oshi,
o shi nọduhawa.

Obu-imiko Nchileke bụ k'onyemonye

25 Ụnwunna mu; o nweru ọgbodo iphe, unu ta mahaadụa, mu eme t'unu maru;
k'ọphu unu te ejejedu ọri l'unu manụkaru iphe. Iphe unu a-maru bụ l'ẹ tọ bụkwa ẹge
ọkpoma nmaru ndu Ízurẹlu kpụngu nta-a bụ ẹge ọo-nmawa iya rụ ẹphe jeyewaru.
Teke ẹjo ọkpoma ẹphe ono a-nọ-bebe bụkwa teke ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, Nchileke
fọtaru l'a-tụko laphutabebewa azụ lakfuta iya.
26 Ọo ya bụ; teke ono; a tụkowaru iphe bụ Ízurẹlu l'ẹphe haa; dzọo; bụ iya bụ iphe
e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

"Onye Ndzọta e-shi lẹ
Záyọnu bya.
Oo-wofukota ụnwu
Jékọpu ẹjo iphe,
ephe shi eme l'ẹhu."

27 Nchileke asụ:

"L'ọo ọwaa bụ ọgba-ndzụ,
e-shi iya l'ẹka:
Ya a-gụkotaru ẹphe nvụ

l'iphe dụ ẹji, ẹphe meru.”§
28 A -bya lẹ kẹ ozi-ọma ono; gbe bụkwaru iphe kweru unu; l'ẹphe bụ ọhogu Nchileke;
okfu l'ẹphe jịkaru ozi-ọma ono. Obenu l'a -bya lẹ kẹ afọta, Nchileke fọtaru ndu Ju bẹ
ẹphe bụakwa ndu, Nchileke yeru obu; shita l'okfu ẹhu ndiche ayi phẹ.
29 Lẹ Nchileke ta agbanwejekwa iphe ọ rịhawaru k'ememe l'ẹhu ndu ọ fọtaru t'ẹphe
bụru ndu nk'iya; mbụ ndu ọ fọtaru bya emeeru ẹphe iphe-ọma.
30 L'unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju shi bụru ndu, ẹ-te kwedu ome iphe Nchileke kfuru.
Obenu lẹ nta-a bẹ Nchileke phụru unu imiko; okfu lẹ ndu Ju te ekwejedu ome iphe o
kfuru.
31 Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ dụ ndu Ju. Nta-a bẹ ẹphe te kwekwaphu ome iphe Nchileke
kfuru ẹge ee-shi tẹ Nchileke phụaru ẹphe imiko ẹge ọ phụru unu.
32 Ọo ya bụ lẹ Nchileke haru onyemonye ọbule ụzo t'ẹphe be kweshi ome iphe o
kfuru; k'ọphu ya a-phụru onyemonye ọbule imiko.

Ọdu-biribiri Nchileke

33 Ha-oo! Ẹge Nchileke dụ-be biribiri! Ẹ to nwekwa onye maru ẹge ọo-tụ-be ọnu
ẹge ọ kwata-beru ẹnya; ọphu mmamiphe iya 'enwekwaphu ẹtu. Ẹ to nwekwa onye
ha kẹ ọmaebe iphe ọ tụberu; ọphu 'ọ dụkwa onye ha k'okoshi ụzo, Nchileke eshije
eme iphe iya!
34 Ọ dụa l'ọ bụ iphe okfu Nchileke kfuru; sụ:
“?Bụ onye maru
uche-obu Nnajiufu?
?Bụ onye sụjeru iya
l'ọo iphe oo-me ndọ-ọ?
35 ?Bụ onye nụjeru iya iphe;
k'ọphu ọo-sụ t'ọ kfụkwaa ya ụgwo iya?”
36 Ọo ya keru iphemiphe ọbule. Yọ bụru iya bẹ iphemiphe ọbule shi l'ẹka iya nọdu;
bụkwaru iya phụ bẹ iphemiphe ọbule nọ-turu. T'ugvu bụru kẹ Nchileke gbururu
jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.

12

Ọno ndzụ l'ojeru Nchileke ozi

1 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; keshinu ọphu Nchileke aphụru ayi imiko ẹge ono bẹ mu
arọ unu t'unu woru onwunu nụ Nchileke ọgbodo anụnu. Unu bụru iphe, nọ ndzụ,
unu gude achịru Nchileke ẹja; mbụ iphe unu doberu Nchileke nsọ bya abụru ọphu
dụ Nchileke mma. Ono bụ iphe bụ ọkpobe ọbaru Nchileke ẹja ndono; bụru ono bụ
iphe gbaru iya nụ.
2 Unu be kwehekwa t'e nwuru unu ye t'unu meje ẹge ụnwu eliphe eme. Iphe unu
e-mejechia bụ t'unu haaru Nchileke onwunu tẹ Nchileke gbanwejee obu unu; t'uche
unu bụru iphe ọphungu; k'ọphu unu a-dụje ike maru iphe, bụ uche-obu Nchileke; bụ
iya bụ iphe dụ iya mma; bụru iphe ọ nataru; bya abụru iya bụ iphe dụeberu mma.
3 Iphe mu gude ekfuru unu iphe-a; bụkwa lẹ Nchileke mewaru mu eze-iphe-ọma.
Mu ekfuru unu l'unu ha t'unu ba arịjekwaru onwunu ẹge unu ta ahadu. Iphe unu
e-mejechia bụ t'unu zijee obu l'alị; maru iphe unu arị. Nchileke nụwaru onyemonye
ọbule òkè iphe-ọma, shi l'ekwekwe, onye ọbu kweru nk'iya. Ọ kwa iphe e-koshije
onyemonye ọbule iphe ọo-nọduje arịru onwiya ndono.
4 L'ọ kwa ẹge ọ dụ l'ẹhu madzụ ndono; l'ugwẹhu lanụ emokashijekwa ibe-ẹhu
l'igweligwe; tụko emegbaa iphe dụ iche iche.

§ **11:27 11:27** Azá 59:20, 21; 27:9; Jer 31:33, 34.

5 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ayi dụ l'igweligwe. Obenu l'ayi shikwa l'atụgbabe, ayi lẹ
Kuráyisutu tụgbaberu bụru ugwẹhu lanụ. Nta-a; bẹ ayi dụ l'ọ bụ ibe-ẹhu iche l'iche;
onyenọnu; yoo me t'ibe-ẹhu ibe iya dzua oke.
6 Ayi nwegbaaru iphe-ọma, Nchileke meru nụ ayi l'ẹhu l'ẹhu; onye l'ẹge eze-iphe-
ọma nk'iya ha. Nta-a bụ t'ayi gudeje iya mee iphemiphe ọbule ẹge gbaru nụ. Teke ọ
bụ l'o nweru onye Nchileke meru iphe-ọma t'o kfuchijeru yẹbe Nchileke; t'onye ono
kfujekwa iya ẹge o koshiru iya ẹya l'ekwekwe, o kweru.
7 Teke ọ bụ onye Nchileke meru iphe-ọma k'ojeru chọchi ozi; t'onye ono yekwaru
chọchi ẹka. Teke ọ bụ onye Nchileke gụru l'ozi iphe ezizi; t'onye ono zijekwa iya.
8 Teke ọ bụ onye o yeru l'ọdu madzụ ike; t'onye ono dụjekwa madzụ ike. T'onye
anụ ibe iya iphe; nụjekwa iya l'obu iphoro. T'onye nọ l'ishi; keshijekwaa ẹhu jeshi
ozi ike. T'onye aphụru onye ọdo imiko phụjekwa iya l'ẹhu-ọtso-ẹna.
9 Yejekwaru madzụ ibe ngu obu ọgbodo eyeru. Bujeru ụba yeru ẹjo iphe; nggu
akwẹshia ẹka ike l'ome iphe bụ iphe-ọma.
10 T'onyenọnu yejeru ibe iya obu ọgbodo eyeru gude koshije l'unu tụko bụru
ụnwunna lanụ.
11 T'onyenọnu kajẹkwa ọkwabe ibe iya ugvu. Hakwaa tẹ Ume-dụ-Nsọ meje ngu ìrè
l'ẹhu ẹge oo-me t'ojeru Nnajiufu ozi vuje ngu evuvu l'obu.
12 T'iphe ono, unu ele ẹnya iya ono meje t'ẹhu tsọ unu ẹna. Unu atakwaphu nshi
teke unu eje iphe-ẹhuka. Unu ba atugbekwa ẹka l'okfu anụ Nchileke.
13 Unu yejeru ibe unu, unu l'ẹphe tụko bụru ndu kẹ Nchileke ẹka lẹ mkpa, nọru
ẹphe. Unu keshijekwa ẹhu kwaa ẹbyee, byaru unu.
14 Unu gọjeru ọnu-ọma nụ ndu, akpa unu ẹhu. Unu asụje Nchileke t'o meeru ẹphe
ọhuma; t'ẹ b'ọ tuphukwa ẹphe l'ọnu.
15 Teke ndu ọdo eme ẹswa; unu tsokwaru ẹphe mee ẹswa. Teke ndu ọdo ara ẹkwa;
unu tsokwaru ẹphe raa ẹkwa.
16 T'uche unu l'ibe unu bụjekwaru nanụ. Unu be edobejekwa onwunu ẹge unu
ta ahadu. Iphe unu e-gbe mejechia; bụ t'unu lẹ ndu ẹnya laru megbaje. Unu ba
abụjekwa nwọmaru-ọmachaa.
17 Unu be egudejekwa ẹjo iphe kfụa madzụ ụgwo ẹjo iphe onye ọbu meru unu;
gbahaa t'unu kebeje ẹhu mee iphe onyemonye ọbule maru l'ọo iphe, dụ mma.
18 Unu kebeje ẹhu seje mee t'unu l'onyemonye ọbule nọdu lẹ nchị-ọdu-ndoo l'iphe
bụ iphe unubẹdua l'onwunu eme.
19 Ndu, mu yeru obu; unu ba agwatajẹkwa ụgwo iphe, e meru unu. Unu hajẹkwaa
tẹ Nchileke gude oke ẹhu-eghughu iya melata onye ọbu. L'e dekwaru l'ẹkwo okfu
Nchileke; sụ lẹ Nchileke sụru: "L'ọo yẹbe Nchileke nwe kẹ emelata; bụkwaru iya phụ
a-kfụ ụgwo. Ono bụ iphe Nchileke kfuru ndono."
20 Ọ buchia iphe, unu e-meje bụ: teke ọ bụ l'onye nggu l'iya nọ l'okfu bẹ ẹgu agụ;
nụ iya nri t'o ria. Teke mini agụ iya; nụ iya mini t'ọ ngụa. Lẹ teke iime iya ẹge ono
bẹ bụ iphere bẹ iimeta ekpu iya l'ishi; k'ọphu ọo-hụ iya ọku l'ẹhu.
21 Unu be ekwejekwa tẹ ẹjo iphe mekputa unu. Unu gudejechia iphe-ọma lụa ẹjo
iya.

13

Ọnuru gọvumenti okfu

1 T'onyemonye ọbule mejekwa iphe ndu gọvu-menti sụru t'e meje. L'ẹ to nwekwa
gọvumenti, byajẹru bya abụru gọvumenti m'ọ -bụdu l'o shi Nchileke l'ẹka. L'ọ kwa
Nchileke bẹ yeru ndu ọphu nọ iya nụ nta-a.
2 Ọo ya bụ; l'onye ekwefuru gọvumenti íkè bụkwa ndu ishi, Nchileke yeru bẹ onye
ono ekwefuru íkè. Ndu emekwanu ẹge ono bụkwa ikpe bẹ ẹphe eseta ekpu onwẹphe.

3 Lẹ ndu eme iphe vudo nhamụnha t'atsụjekwa ndu gọvumenti egvu. Ndu atsụje
ndu ishi egvu bụkwa ndu eme ẹjo iphe. Teke bụ l'ọ dụ ngu t'ẹ b'ị tsụshi onye ishi,
achị nụ egvu; ọo ya bụ t'i mejenu iphe vudo nhamụnha; ẹge onye ishi, achị nụ a-ja
ngu ajaja k'iphe i meru.
4 L'onye ishi, achị nụ bụkwa nwozi Nchileke. Iphe ooje abụru iphe a-dụru ngu lẹ
mma. Obenu lẹ teke i mekwanuru iphe ẹ-ta dụdu mma; tsụkwaa ya egvu; l'ẹ t'e
yekwa iya t'ọ hụje madzụ àhụhù kẹ mmakanụ. Ọ bụ nwozi Nchileke; bụru onye àhụ
ndu eme ẹjo iphe àhụhù gude ekoshi oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke.
5 Ọo ya kparu iphe unu e-meje iphe gọvumenti kfuru. Ẹ tọ bụlekwaa ẹge ee-shi
t'unu gbalaaru oke ẹhu-eghughu Nchileke; ọ bụkwaphu t'unu meje iphe unu maru
l'ime obu unu l'ọ gbaru unu l'ememe.
6 Ọo ya kparu iphe unu a-kfụje akịriko mbeke. Lẹ ndu gọvumenti kwa Nchileke bẹ
ẹphe ejeru ozi; ẹphe anọduje ese t'ẹphe jee ya ẹge ọ gbaru.
7 Ọo ya kparu iphe unu e-mejeru ẹphe iphe ruberu ẹphe. Onye o ruberu t'a tụru
akịriko nụ; unu tụru akịriko nụ iya. Onye o ruberu t'a tụru ụtu nụ; unu tụru ụtu nụ
iya. Onye o ruberu t'e yeru ẹso; unu yeru iya ẹso. Onye o ruberu t'a kwabẹ ugvu;
unu kwabẹ iya ugvu. Ọo ya bụ; t'unu mejeru onyemonye ọbule iphe ruberu iya nụ.

Oyeru madzụ ibe ngu obu

8 T'ẹ b'ọ dụkwa ụgwo ọdo, unu e-jijeru madzụ; gbahaa ụgwo iphe lanụ ono, unu ji
ono, bụ iya bụ t'unu yeru ibe unu obu. Onye yeru ibe iya obu mekotaakwaru iphe,
ekemu Nchileke sụru t'e meje.
9 L'ẹke iphe bụ ekemu l'ọ ha; bụ iya bụ: be erikwa ogori; be egbukwa ọchi; be
ezikwa oshi; be ejijekwa ijimẹnya; mẹwaru ụnwu ekemu ọdo, yịgbaa ya nụ; ekemu
ono l'ọ ha je edzekfua ishi l'ekemu lanụ-a, bụ iya bụ: "T'i yeru madzụ ibe ngu obu
ẹge i yeru onwongu."
10 Onye yeru madzụ ibe iya obu te emejekwa onye ọbu ẹjo iphe. Ọo ya kparu iphe
n-yemobu bụ omeebe iphe ekemu kfuru.

Kwakọbe k'abyabya Kuráyisutu

11 Iphe mefuaru iphe unu a-tụkoje iphemiphe ọbule ono eme bụ l'ẹge nta-a gbaru;
mbụ l'o ruwaru teke unu e-shi lẹ mgbẹnya tehu. Ishi iya bụ lẹ nta-a bẹ teke aa-dzọta
ayi kaakwa ntse ma l'ẹge o shi tebe ẹnya dụbe l'ọdungu teke ono, ayi woru onwayi
ye Kuráyisutu l'ẹka ono.
12 Abalị kehakwaruru ẹbo; nchi-abọhu dụakwa ntse. Ọo ya bụ; unu t'ayi gwọbenu
iphe eeme l'ọchi; kwaa onwayi ngwa-ọgu ọphu ayi e-gude alụ ọgu l'iphoro.
13 T'ayi watanụ ome umere, gbaru ayi l'ememe l'iphoro k'eswe. T'ayi haa ori l'angụ-
sweshi onwayi ifu; mẹ ọngunuka mẹe. T'ayi haa ome kẹ nwanyi; mẹ ome kẹ nwoke;
mẹkpo ẹjo umere ọdo. Ayi ahakwaaphụ osephe okfu; haa ijimẹnya.
14 Iphe unu e-gbe mee bụ t'unu tụkokpelephu umere Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu
Kuráyisutu mekotaje l'ọ ha. Unu ba ahakwaru obu egbe madzụ ono, unu shi bụru
ono ụzo; k'ọphu unu te emejedu ẹjo iphe, agụ iya nụ.

14

Ba atụrushije ibe ngu

1 Unu kwejekwa nabata onye kwetawaru l'ọo Jisọsu Kuráyisutu bụ Nnajiufu iya;
ekwekwe iya te shihuwa ike. Ọlobu t'unu l'iya be ejejekwa ọtu ẹgo l'iphe ọ sụru l'ọo
ọwaa bụ ẹge ọ dụ iya.
2 O nweru ndu ẹ-ta dụdu iphe ẹphe asọ nsọ eriri. Obenu l'onye ọphu kwetawaru
nụ; to shihuwa ike l'ekwekwe, o kweru phụ atsụkwanu egvu: e menyakwaa; ya eria
ya; yọ bụru iya ome iphe dụ ẹji. Iphe oorije nwẹnkinyi abụleruphu mkpẹkwo-ophe.

3 Ọo ya bụ t'onye ono, ẹ-ta dụdu iphe ọoso nsọ eriri ono ba akpọkwa onye ọphu
ẹbo-ẹbo l'afụ l'ẹ too ridu ẹge ya eri. Ọphu t'onye ọphu bụlephu mkpẹkwo-ophe bẹ
oorije phụ ba atụrushijekwa onye ọphu ẹ-te nwedu iphe ọoso nsọ eriri phụ. Ishi iya
bụ lẹ Nchileke nataakwaruphu yẹbedua.
4 ?Bụ onye b'ị bụ; kẹ t'ọ bụru onye ejeru onye ọdo ozi bẹ ịiturushi. Ọ bụ Nnajiufu
iya a-nma iya ikpe l'oome ẹji; m'ọ bụ l'oome ọhuma. Obekwanu l'ọo-nọdu eme iya-a
ọhuma; kẹle Nnajiufu iya bẹ sụru l'oome iya-a ọhuma; t'o meru tụgburu.
5 O nweru onye a-fọta eswe ujiku lanụ dobe lẹ mbọku ono kakọta iya ndu ọphu
mkpa; nweru onye a-nọdu arị l'ẹ to nwedu eswe mbọku ọphu ka ibe iya mkpa.
T'onyenọnu vudoshia ike l'ọphu o vudo.
6 Onye rịru l'o nweru mbọku ọphu ka ibe iya; eme iya gude l'akwabẹ Nnajiufu
ugvu. Onye ẹ-ta dụdu iphe ọoso nsọ eriri; eri iya gude l'akwabẹ Nnajiufu ugvu. Kẹ
l'ookelejeodu Nnajiufu ekele; tẹmanu yo ride iya. Onye ọphu nweru iphe ọphu ọosuje
lẹ ya te eridu; eme iya gude akwabẹ Nnajiufu ugvu; l'ekelejekwaphu Nchileke ekele
kẹ nwa ndu ọphu, oorije.
7 Ẹ to nwekwa l'ayi ha onye nọ ndzụ, nọ-turu iya onwiya; to nwe onye anwụhu
anwụhu, anwụhu-turu iya onwiya.
8 Ayi -nọdu ndzụ bụkwa Nnajiufu bẹ ayi nọ-turu iya. Teke ayi nwụhuru anwụhu;
kwaphu Nnajiufu bẹ ayi anwụhu alakfube. Ọo ya bụ l'ayi bụ kẹ Nnajiufu: mẹ ayi -nọ
ndzụ; mẹ ayi -nwụhuru anwụhu.
9 Kẹle Kuráyisutu nwụhu-getsuaru bya anọdu ndzụ; k'ọphu ọo-bụru Nnajiufu ndu,
nwụhuru anwụhu; mẹ kẹ ndu, nọ ndzụ.
10 Okishi-ọma; ?nanụ ẹge e meru; bẹ ịiturushi nwanna ngu? ?O meru imagha; bẹ
ịikpo iya ẹbo-ẹbo l'afụ? ?Tị madụ l'ayi e-mekochaa l'ayi ha vudokota Nchileke l'ifu;
onye bụ iya l'e-kpekota ayi ikpe?
11 L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
“Lẹ Nchileke sụru:
Kamẹnu;
l'iphe bụ madzụ e-mekochaa
byishiru iya ikpere.
Iphe, bụ madzụ e-gude
ọnu iya kfua l'ọo ya bụ Nchileke.”*
12 Ọo ya bụ l'onyemonye ọbule a-nọdu Nchileke l'ifu doo edo ẹhu onwiya.

Be emekwa t'onye ọdo daa

13 Ọo ya bụ t'ayi ba atụrushijeshi ibe ayi. Ọ bụchia t'ayi tụko tubua t'ayi ba abụjeru
ụkfu dụ ibe ayi l'ọkpa; m'ọ -bụ meta iphe e-me t'o mee iphe dụ ẹji.
14 Keshinu mu lẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu tụgbabewaru bụru nanụ bẹ ọphu dokpooru
mu ẹnya ọgbodo edodo bụ l'ẹ to nwehedu iphe eeri eriri, mu asọkwadu nsọ. Teke
bụkwanu l'o nweru onye sụru l'iphe, dụ ẹge-a bẹ ya asọ nsọ; ọo ya bụ; iphe ono
abụru iphe aasọ nsọ l'ẹhu k'onye onanu.
15 Teke ọ bụ l'i gude iphe iiri l'ọnu mekata nwanna ngu; ọo ya bụ l'ẹ tii mehedu
iphe ekoshi l'i yeru iya obu. Ọo ya bụ t'iphe, iiri l'ọnu ba akpatakwa tẹ nwanna ngu
ono, Kuráyisutu nwụ-chiru ọnwu ono laa l'iyi.
16 T'iphe ono, ị sụru l'ọ bụ iphe, dụ ngu mma ono be evutakwa ẹjo ẹpha.
17 L'iphe bụ lẹ Nchileke bụ eze ta bụkwa eriri; mẹ angụngu. Iphe bụ lẹ Nchileke
bụ eze bụkwa odobe-ẹka-ndoo; nchị-ọdu-ndo; mẹ ẹhu-ọtso-ẹna ọphu shi l'ẹka Ume-
dụ-Nsọ.
18 Iphe bụ onye ejeru Kuráyisutu ozi l'ụzo, dụ ẹge ono eme iphe dụ Nchileke mma;
l'emekwaphu iphe dụ ndiphe mma.

---

* **14:11 14:11** Azá 45:23.

19 Ọo ya bụ t'ayi tụbelephu l'ome iphe ono, emeje tẹ nchị dụ ndoo ono; mbụ iphe
a-nọduje eme t'ibe ayi vudoshia ike l'ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Nchileke.
20 Be egudekwa k'iphe eeri l'ọnu mebyia iphe Nchileke eme. Ẹ to nwekwa iphe eeri
eriri, ọphu aasọ nsọ l'ifu Nchileke. Obenu l'iphe ta dụdu mma bụ tẹ madzụ mee tẹ
ndu ọdo shi l'iphe o riru l'ọnu mee iphe dụ ẹji.
21 Ọ kakwa mma t'ẹ b'ị tashị anụ; tịi ngụ mẹe; tọo dụkpo iphe ii-je ememe, bụ iphe
e-gbe mee tẹ nwanna ngu mee iphe dụ ẹji.
22 Iphe i kweru; iphe i kweru lẹ kẹ iphe ono, e kfushiru ono; t'ọ bụlekwaruphu
iphe nọduru nggu lẹ Nchileke. Ọnu-ọma kwa k'onye meru iphe ọ rịru l'ọ dụ mma
k'ememe; tọ dụ teke obu iya ata iya ụta l'a -maruru mẹ ya te me iya ẹge ono.
23 Obenu lẹ teke bụ l'obu madzụ ata iya ụta l'iphe ọobya eriri; ọo ya bụ lẹ Nchileke
a-nma iya ikpe teke o riru iya; okfu l'iphe oome ta bụdu ẹge ọ dụ iya l'obu bẹ oome
iya. Iphemiphe ọbule, madzụ eme; ọkpoma iya ta azụru iya mgbede l'ọ dụ mma b'ọ
bụkwa onye ọbu ome iphe dụ ẹji.

15

Ọmuta ẹka Kuráyisutu

1 Ayịbe ndu ọphu kwetawaru kẹ Nchileke; obu eshihuwa ayi ike a-nọduje ataru
ndu ọphu ekwekwe ẹphe ẹ-te shihudua ike nshi; l'eyeru ẹphe ẹka l'ẹke, atsụ ẹphe
l'ẹhu. T'ayi be emejelekwaphu ẹhu ayi ẹhu ayi.
2 O gbe bụru tẹ onyenọnu l'ayi ha meje iphe dụ nwanna iya mma; mbụ iphe a-dụru
iya lẹ mma. Ọo ya bụ k'ọphu obu a-kakwanu iya oshihu ike l'iphe kẹ Nchileke.
3 Lẹ Kuráyisutu ta bụkwa ẹhu iya ẹhu iya b'o shi emeje. Iphe meru nụ bụlephu
iphe ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke lẹ kẹ ẹhu iya ono: "L'iphe bụ ẹjo iphe e kfuru
ngu bụkwa yẹbedua vutaru ọnu iya."
4 L'iphemiphe ọbule, e deru teke ndiche b'e dekwaru t'o zia ayi iphe. Oozije ayi
ọta-nshi; l'adụ ayi ike; k'ọphu ayi a-nọdu ele ẹnya iphe Nchileke kweru ayi ụkwa iya.
5 Tẹ Nchileke ono, bụ iya emeje tẹ ayi ata nshi; l'adụjekwaphu ayi ike ono mee
t'unu gude ome umere Kuráyisutu Jisọsu t'obu bụru unu nanụ.
6 Ọo ya bụ k'ọphu unu a-tụko l'unu ha tụgbabe gude obu lanụ; gudekwaphu
olu lanụ aja Nchileke ajaja; mbụ Nchileke, bụ iya bụ Nna kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu
Kuráyisutu.

Ozi-ọma bụ kẹ madzụ mgburumgburu

7 Ọo ya bụ; t'o shije unu l'obu t'unu l'ibe unu tụgbabe ẹge Kuráyisutu hakwarụphu;
unu l'iya atụgbabe. Ọ kwa ẹge ono bẹ unu e-meje; k'ọphu aa-jakwanu Nchileke ajaja.
8 L'iphe, mu ekfu bụ lẹ Kuráyisutu byaru bya abụru nwozi ndu Ju; ẹge ee-shi t'o
mee t'iphe ono, Nchileke kweshiru ndiche ayi phẹ ụkwa iya ono rekota. Yo shi ẹge
ono koshi lẹ Nchileke bụ onye ire-lanụ, emeje iphe o kfuru.
9 Iphe ọdo, ọ byakwarụphu bụ k'ọphu ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju a-ja Nchileke ajaja l'ọ
phụnukaru ẹphe imiko; bụ iya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke:
"L'ọo ya meru iphe
ya e-tu ngu ẹpha l'ẹke
iphe, bụ mbakeshi nọ.
Ya e-gude ẹpha ngu
gụa egvu; jaa ngu ajaja."*
10 E dekwaruphu; sụ
"T'unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju;
Unu lẹ ndu Nchileke fọtaru

* **15:9 15:9** 2 Sám 22:50.

tụkokwa tee ẹswa!”†
11 A sụkwaphu ọdo:
“Unubẹ mbakeshi;
unu jaa Nnajiufu
ajaja l'unu ha.
Unubẹ ndiphe l'unu ha;
unu tua ya ẹpha!”‡
12 Azáya abyakwaphu bya ekfua; sụ:
“L'o-shi-l'eri Jesi a-bya!
Ọ bụ iya a-bya abụru ishi
kẹ iphe bụ mbakeshi.
Yọ bụru iya;
bẹ ẹphe a-chịru ẹnya tupyoo.”§
13 Tẹ Nchileke, onye bụ iya emeje t'ayi lee ẹnya iphe, o kweru ụkwa iya; mee tẹ ẹhu-ẹna unu dzua oke; yo mekwaaphu t'ẹhu-agu bụru nk'unu l'unu ha; okfu l'unu kweru nk'iya. Ọo ya bụ k'ọphu unu e-gude ike kẹ Ume-dụ-Nsọ kakpọoru ole ẹnya iphe ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono.

Iphe kparu iphe Pọlu deru ẹkwo-wa ẹge-a

14 Ụnwunna mu; unubẹdua bẹ mu makwaru majia unu ẹnya l'iphe unu maru bụlephu ome iphe kfụbe ọswa dụ mma; l'unu maru iphe bụ uche-obu Nchileke ọkpobe amaru; k'ọphu unu dzuwaru ọkpoziru ibe unu ụzo.
15 Obenu l'o nwekwaru nwiphe mu eme tẹ mu haru nyataru unu. Yọ bụru iya meru iphe iphe mu ederu unu l'ẹkwo-wa ahajẹru ada ike-ike ike-ike. Mu deru iya ẹge ono; mu ta tsụ egvu; okfu lẹ Nchileke kwabẹru mu ugvu, ha nshinu;
16 mee tẹ mu bụru nwozi Kuráyisutu Jisọsu l'ejeru ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ozi. Mu eje ozi l'ọ bụ onye achịru Nchileke ẹja l'ozi-ọma ono, shi l'ẹka Nchileke ono. Ọo ya bụ k'ọphu ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju a-bụkwanuru ẹja, Nchileke a-nata; bụkwaruphu iphe Ume-dụ-Nsọ e-me t'ọ bụru iphe e doberu Nchileke nsọ.
17 Ọo ya bụ lẹ mu a-nọdu etu onwomu ẹpha k'ozi, mu ejeru Nchileke; keshinu mu lẹ Kuráyisutu tụgbabewaru bụru nanụ.
18 Ẹ to nwekwa iphe, mu atụ ama ekfukfu; gbahaa iphe ono, Kuráyisutu gbe shi mu l'ẹka mee ono, bụ iya bụ l'o meru tẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bya abụru ndu, eme iphe Nchileke kfuru. Iphe ono bẹ Kuráyisutu gude okfu-ọnu mu; mẹ iphe mu eme ememe mee; yọ dụ ẹge ono.
19 O gudekwaphu ike kẹ ome iphe-ọphulenya, dụgbaa biribiri; mẹ ike kẹ Ume-dụ-Nsọ mee ya. Ọo ya kparu iphe mu anọdujelephu ara ozi-ọma kẹ Kuráyisutu ono arara l'ẹkemeke ọbule: shita lẹ Jerúsalemu jeye lẹ Ilírikumu.
20 Yọ bụleruphu iphe lanụ, anọduje evu mu evuvu l'obu bụ oje okfu okfu Nchileke. Obenu l'ẹ tọ bụkwa tẹ mu je iya ekfukfu l'ẹke a mahawaru kẹ Kuráyisutu; tẹ mu be egbe gbeshi je akpụlahaa ụlo l'eli ọkpa-ụlo, onye ọdo watahawaru.
21 Ọ dụa l'ọ bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke:
“Lẹ ndu, ẹ te kfubuaru nk'iya
e-gude ẹnya ẹphe phụ iya.
Ndu ẹ-ta nụbua kẹ nk'iya
bẹ kẹ nk'iya ono e-do ẹnya.”*

Pọlu e-je tẹ yẹle ndu Rómu jịa

---

† **15:10 15:10** Dit 32:43. ‡ **15:11 15:11** Egvu 117:1. § **15:12 15:12** Azá 11:10. * **15:21 15:21** Azá 52:15.

22 Ọ bụ iphe ono kpọshihawaru mu ugbo olemole tẹ mu ba abya ndu-unu.
23 Obenu lẹ nta-a bẹ keshinu mu jeebewaru iphe gbaru mu l'ejeje l'ibyiya ọwaa;
bya anọwa afa olemole, mu shi seta ẹge mu e-me tẹ mu bya tẹ mu l'unu jịa
24 bẹ mu arịkwa lẹ mu e-meghe iya nta-a. Mu arị lẹ mu a-bata mẹ mu jedelephu
Supénu. Mu l'unu kpọtsua ụkfu nwanshị t'obu shia mu ike; unu eyetaru mu ẹka l'ije
mu ọbu.
25 Ọ -bụru kẹ nta-a bụkwa ndu kẹ Nchileke, nọ lẹ Jerúsalemu bẹ mu gude iphe
ewojeru t'ẹphe mee ẹke atsụ ẹphe l'anụ.
26 Lẹ ndu kẹ Kuráyisutu, nọ lẹ Masedóniya; mẹ Akáya chịru idzu; tụa iphe t'a nụ
ndu kẹ Nchileke, nọ lẹ Jerúsalemu, ẹ-te nwedu ẹge ọ haru ẹphe.
27 Ẹphe chịkpooru obu ẹphe; nụ iphe ono. Tẹmanu b'e -jedekpoo ya ekfukfu bẹ
unu marua l'ọ dụ-wa l'ọ bụ ụgwo; ẹphe ejiru iya ndu kẹ Nchileke, nọ lẹ Jerúsalemu.
Lẹ teke ọ bụ lẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju tso gbaru mgba l'iphe-ọma ono, shi l'ẹka Ume-
dụ-Nsọ ono, Kuráyisutu meru; nụ ndu Ju ono; ọo ya bụ l'ọ gbaru t'ẹphe gudeje ẹku
ọphu ẹphe kpataru akpata gude yeru ndu Ju ono ẹka.
28 Teke mu jegeleruphu ozi ono; nụ-gee ẹphe okpoga ono, a tụtaru ono; yọ bụru
mu oje Supénu; mu eshiwaru ono bata teke ono.
29 Ọphu mu maru bụ lẹ teke mu byaru bẹ mu e-me t'iphe-ọma, shi l'ẹka Kuráyisutu
dzua edzudzu l'ẹke unu nọ.
30 Ụnwunna mu; mu arọ unu t'unu gude kẹ ẹhu Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu;
ọwaa n-yemobu ọphu shi Ume-dụ-Nsọ l'ẹka gude lụ-ede mu ọgu ono; kfuje nụ
Nchileke l'okfu ẹhu mu:
31 tẹ Nchileke be ekwe tẹ ndu, jịkaru ozi-ọma ono l'alị Judíya fụaru mu l'ụzo; ọdo
bụ t'iphe mu gude eje dụkwaphu ndu kẹ Nchileke, nọ lẹ Jerúsalemu mma anata.
32 Ọo ya bụ; ọ -bụru uche-obu Nchileke bẹ mu e-gude ẹhu-ẹna byakfuta unu tẹ mu
l'unu nọta; k'ọphu ọo-bụwa mu ru ọtuta ume.
33 Tẹ Nchileke, bụ iya emeje t'ẹhu dụ ayi agu swikwaru unu. Ono kwa ẹge ọ dụ.

16

Pọlu ekeletsua ndu ọ maru l'ẹhu l'ẹhu

1 Mu eme t'unu maru nwanna ayi nwanyi, bụ Fíbi; onye ejeru chọchi, nọ lẹ
Kenkiríya ozi.
2 Unu gude okfu ẹka Nnajiufu ayi nata iya ọgbodo anata l'ẹge ọ gbaru ndu kẹ
Nchileke. Unu eyeru iya ẹka l'iphe bụ iphe mkpa iya dụru iya l'ẹke unu nọ; l'o
yekpookwaru ndu l'igwe ẹka jeyekpokwa lẹ mbẹdua l'ishi onwomu.
3 Unu keleru mu Pyịrisíla yẹle Akwịla; ndu ayi l'ẹphe tụkoru ejeru Kuráyisutu
Jisọsu ozi;
4 ndu gude okfu ẹhu mu; lọo ishi ẹphe alọlo. Ẹ tọ bụlekwaa mbẹdua nwẹnkinyi
mu ekele ẹphe ekele k'iphe ẹphe meru mu. Iphe bụ chọchi, nọ l'alị ndu ẹ-ta bụdu
ndu Ju mgburumgburu ekelekwaphu ẹphe.
5 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ unu e-keleru mu chọchi ono, edzukoje l'ụlo ẹphe ono.
Unu kelekwaru mu phụ Epenítọsu, bụ ọkpobe ọnya mu, mu yeru obu. Ọo ya bụ
onye vukotakpo ụzo woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka lẹ Éshiya.
6 Unu kelekwaru mu phụ Méri; onye jeru unu ozi jeshia ya ike.
7 Unu ekelekwaru mu phụ Andurọ́nikosu yẹle Júniyasu; mbụ ndu mu l'ẹphe bụ ndu
Ju lanụ; bya abụru ndu mu l'ẹphe shi tụko nọdu lẹ mkpọro. Ẹphe bụ ndu kfụbekpo
ọswa dụru onyemonye ọbule lẹ nsọ; m'a -bya l'ẹke ndu ishi-ozi nọ; tẹmanu bẹ ẹphe
vu mu ụzo bụru kẹ Kuráyisutu.
8 Unu kelekwaru mu phụ Ámpuliyatọsu; mbụ ọnya mu, nọ mu l'obu; onye mu l'iya
tụko nọdu Nnajiufu l'ẹka.

9 Unu ekelekwaphu Ubánọsu; onye ayi l'iya tụko ejeru Kuráyisutu ozi; mẹkwaphu
onye ono, mu yeru obu ono; mbụ Sutákisu.
10 Unu ekelekwaphu Apẹ́lisu; onye gudewa umere iya koshi lẹ ya vudoshi ike
l'ekwekwe, o kweru kẹ Kuráyisutu. Unu ekelekwaphu ndibe Arisutọ́bulosu.
11 Unu ekelekwaphu Heródiyọnu; onye mu l'iya tụko bụru ndu Ju. Unu
ekelekwaphu ndu bu lẹ kẹ Nasísosu, bụ ndu nọwa l'ẹka Nnajiufu.
12 Unu kelekwaphu Tirayifína yẹle Tirayifọ́sa, bụ ndu ejeru Kuráyisutu ozi
ejeshikpoo ya ike. Unu kelekwaru mu phụ onye mu yeru obu, bụ Pésisu; mbụ onye
jewaru Kuráyisutu ozi jeshikwaa ya phụ ike.
13 Unu ekelekwaphu Rúfọsu, bụ onye ono, gbaru iche l'ojeshi ozi kẹ Nnajiufu ike
ono. Unu kelekwaru mu phụ nne iya; mbụ nne iya ono, dụhukwaphu l'ọ bụ nne nke
mu ono.
14 Unu kelekwaru mu phụ Asínkiritọsu yẹle Fulẹ́gonu; mẹ Hémisu; Páturobasu;
Hẹ́masu; mẹkpowaru ụnwunna ọdo, ẹphe l'ẹphe tụko nọdukota l'ẹke ono.
15 Unu kelekwaru mu phụ Fịlológosu; mẹ Júliya; mẹ Níriyọsu yẹle nwunne iya kẹ
nwanyi; mẹ Ọlímpasu; mẹkpowaru iphe bụ ndu kẹ Nchileke, ẹphe l'ẹphe nọ l'ẹke
ono.
16 Unu kelejekwa ibe unu ekele; nmata ẹphe akpa. Ndu kẹ Kuráyisutu, nọkota
l'iphe bụ chọchi l'ọ ha ekelekota unu ekele.

Ọkwa ikperazụ

17 Ụnwunna mu; mu arọkwa unu arọro t'unu letakwa ẹnya mẹ l'ọ̀gvù ndu ono,
anọduje eme tẹ ékwò nọdu ono; mbụ ndu egudeje ẹge ono akpakashị iphe, ndu
chọchi kweru l'ọ bụ ọkpobe okfu akpakashị. Iphe ẹphe anọduje eme bẹ yẹle iphe
ono, e ziru unu ono ta adagbajẹkwa. Unu bukwaru ụba yeru ẹphe.
18 Lẹ ndu, eme ẹge ono ta bụkwa Nnajiufu ayi, bụ Kuráyisutu bẹ ẹphe ejeru ozi.
Ọ kwa iphe ẹkpiri iya dụ ẹphe; bẹ ẹphe ejeru iya. Ẹphe ekfuje okfu; tee ya manụ;
gude ire-gorogorogoro edusweshi ndu ẹ-ta madụ iphe bụ ẹjo iphe ụzo.
19 Ẹ to nwedu onye ẹ-ta nụwaru ẹge unu shi ekoshibe iphe ozi-ọma ono kfuru
l'ememe, unu eme iya. Yọ bụru iphe ono kparu iphe ẹhu anọduje atsọ mu ẹna.
Obenu l'ọ dụ mu t'a sụ t'unu gudeje mmamiphe majẹru iphe bụ iphe dụ mma; sefuje
ẹka l'iphe ẹ-ta dụdu mma.
20 Nchileke, bụ iya bụ onye nchị-ọdu-ndoo shi l'ẹka; e-mekwa ẹgwegwa mebyia ike
kẹ Sétanu. Ọo ya bụ teke ono; Nchileke emee t'unu fupyaa Sétanu l'ọkpa.
Tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu mekwaaru unu eze-iphe-ọma.
21 Tímoti, mu l'iya tụko eje ozi ekelekwaphu unu. Lúsiyọsu yẹle Jésọnu; mẹ
Sosípeta phẹ, bụ ndu ayi l'ẹphe tụko bụru ndu Ju ekelekwaphu unu.
22 Mbẹdua, bụ Téshiyọsu ekelekwaphu unu. Ọ bụ mbẹdua ederu Pọlu ẹkwo-ozi-
wa; bya abụru onye unu l'iya shi l'ẹka Kuráyisutu tụgbabe bụru nanụ.
23 Gáyọsu-a, mu bu l'ufu iya-a; mbụ onye bụ lẹ nk'iya bẹ chọchi l'ophu edzukoje;
ekelekwaphu unu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Ẹrásutosu; mbụ onye ọwaa, bụ iya
edobejeru ọha okpoga-wa ekelekwaphu unu yẹle nwanna ayi, bụ Kwọ́tosu.
24 Tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu l'unu ha eze-iphe-ọma.

Pọlu aja Nchileke ajaja; gude iya l'akpọ-chi ozi-wa ishi

25 T'ayi jaa Nchileke ajaja; l'ọo ya a-dụ ike mee t'unu vudoshia ike l'ekwekwe, unu
kweru nk'iya. Yọ bụru ozi-ọma ono, mu ezi ono bẹ oogudeje eme t'unu vudoshia ike;
mbụ ozi-ọma ono, ekfu kẹ Jisọsu Kuráyisutu; l'ekoshikwaphu iphe ono, Nchileke shi
l'ọdungu teke ẹ ta madụ domita edomi ono.
26 Yọ bụru iphe ono b'o gbe bya emee nta-a t'a maru. Nta-a bẹ ọkpobe okfu ono
shiwa l'iphe ndu nkfuchiru Nchileke deru lụfuta ìphè; a makọtaru iya. Nta-a bẹ
Nchileke ono, ẹ-ta dụdu teke aa-sụ l'o shi; tọ dụ teke aa-sụ l'ọo-nọ-bebe ono; ziwaru:

e mewa ọkpobe okfu ono; iphe bụ mbakeshi amakọtaru iya; k'ọphu ee-kweta ekweta;
l'anụru iya okfu.
27 T'e shi l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu jaa Nchileke ajaja; mbụ Nchileke lanụ ono, bụ
yẹbedua nkịnyi iya bụ Nchileke; bụkwaru iya phụ nwe kẹ mmamiphe ono. T'a jaa
ya ajaja gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.

Ẹkwo kẹ mbụ, Pọlu deru nụ Ndu Kọ́rintu

1 Ẹkwo-ozi ọwaa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu; mubẹ onye ono, Kuráyisutu Jisọsu
kuru; mee tẹ mu bụru onye ishi-ozi iya ono. Ekuku ono, o kuru mu ono abụru
iphe, bụ uche-obu Nchileke. Onye mu l'iya gba mgba ede ẹkwo-wa bụ nwanna ayi
Sósutenisu.
2 Ndu ayi edejeru iya bụ chọchi kẹ Nchileke, bụ ndu ọphu nọ lẹ Kọ́rintu. Ayi gude
iya ekele unubẹ ndu Nchileke doberu iche t'unu bụru ndu dụ nsọ; okfu l'unu lẹ
Kuráyisutu Jisọsu tụgbaberu bụru nanụ. Ayi edekwa iya phụ anụ iphe bụ ndu nọ
l'ẹkemeke ọbule; mbụ iphe bụ ndu abajẹru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu ẹja.
Jisọsu ono bụ Nnajiufu ẹphe; bya abụkwaruphu Nnajiufu k'ayịbedua.
3 Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma;
yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Ekele kẹ iphe-ọma,
shi l'ẹka Kuráyisutu

4 Mu anọduje ekeleru unu Nchileke ekele k'eze-iphe-ọma, o shi l'ẹka Kuráyisutu
Jisọsu meeru unu.
5 L'unu lẹ Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ; unu eshi ẹge ono báhú; bụru eze
l'iphemiphe ọbule, shi iya l'ẹka. Unu atụko okfu-ọnu makọtaru; tụko mmamiphe
makọtaru.
6 Ozi kẹ Kuráyisutu ono b'e mewaru; yọ nọshia unu ike ọkpobe anọshi l'obu;
7 k'ọphu bụ l'ẹ tọ dụdu iphe bụ iphe Ume Nchileke anụ anụnu m'ọo nanụ, nweru
ọphu dụru unu ụko ẹge ono unu eche teke Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu a-la
azụ; koshi onwiya l'ọdu-biribiri iya ono.
8 Jisọsu ono e-me unu t'unu vudoshia ike; shihu dụngu dụngu jeye l'ikperazụ. Ọo
ya bụ; t'ẹ b'ọ dụ ẹke aa-ta unu ụta mbọku ono, Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu
e-kpe ikpe ono.
9 Nchileke evudoshije ike l'iphe o kfuru. Yọ bụru Nchileke ono bẹ kuru unu t'unu lẹ
Nwatibe iya, bụ Jisọsu Kuráyisutu bụru nanụ; gbaru mgba l'iphemiphe ọbule; mbụ
onye ono, bụhukwaphu Nnajiufu ayi ono.

Ékwò, nọ lẹ Chọchi

10 Ọ kwa Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu bẹ mu nọ l'ẹka; l'arọ unubẹ ụnwunna
ayi; t'olu bụru unu nanụ l'iphemiphe ọbule. Ọo ya bụ t'unu ba awata okworu onwunu
ékwò. Unu tụgbabekwa ọkpobe atụgba bụru nanụ. T'ọriri bụru unu nanụ; idzu
abụru unu nanụ.
11 L'iphe ono, mu gude ekfu ono; ụnwunna mu; bụkwa lẹ ndibe Kulóyi byakwaru
bya akọoru mu iya; kọjaaru mu iya akọja; l'unu kwaru lẹ ntụtego.
12 Mbụ l'iphe mu ekfu bụ l'a sụru l'unu anọduje adzọ ẹnya. Onye ọphu asụ: "Lẹ
ya bụ kẹ Pọlu;" onye ọphu asụ: "Lẹ ya bụ kẹ Apọ́losu;" onye ọphu asụ: "Lẹ ya bụ kẹ
Pyita;" onye ọphu asụ: "Lẹ ya bụ kẹ Kuráyisutu."
13 ?E gbe kekashiwanu Kuráyisutu ekekashi tọo. ?Bụ mubẹ Pọlu bẹ gude k'ẹhu unu
nwụhu l'oshi-osweru; tọo Kuráyisutu. Mbụ; ?bụnua ẹpha kẹ mbẹdua, bụ Pọlu b'e
gude mee unu baputizimu.
14 Mu ekele Nchileke ekele lẹ ndẹge ẹ tọ bụru Kirísupọsu yẹle Gáyọsu nkịnyi ẹphe;
mẹ mu asụ l'ẹ tọ dụdu l'unu ha; onye mu gude ẹka mu mee baputizimu; m'ọo onye
lanụ.

15 Ọo ya bụ; t'ẹ b'ọ dụ onye a-sụ l'e gude ẹpha mu mee ya baputizimu tẹ mu bụru
nnajiufu iya.
16 Ahaa; ndu, mu mefuaru baputizimu bụ Sutẹ́fanasu yẹle ndibe iya. Ẹ to dokwa
mu ẹnya l'o nwenarua onye ọdo, mu meru baputizimu ọdo; m'a -gụfu ndu onanu.
17 Ẹ tọ bụkwa ome baputizimu bẹ Kuráyisutu yeru mu tẹ mu bya emeje. Iphe o ziru
mu tẹ mu bya emeje bụkwa tẹ mu bya ezije ndiphe ozi-ọma ono. Tẹ mu be egudekwa
okfu, ekoshi mmamiphe ndiphe ezi iya; e menyakwaa; ọ tunyia ìrè, nọ l'anwụhu,
Kuráyisutu nwụhuru l'oshi-osweru.

Kuráyisutu bụ ike; bụru mmamiphe, shi l'ẹka Nchileke

18 L'okfu kẹ anwụhu Kuráyisutu l'oshi-osweru ono bẹ bụkwa iphe éswè l'ẹnya ndu,
ala iyi. Obenu l'ayibẹ ndu aadzọfuta adzọfuta b'ọ bụ ike, shi l'ẹka Nchileke.
19 Iphe ọbu bụ l'e deru iya edede l'ẹkwo okfu Nchileke; lẹ Nchileke sụru:
“Mmamiphe ndu maru iphe;
bẹ ya e-mebyishi.
Ya emee ẹnya, ndu kwaru ẹnya kwaru
t'ọ bụru iphe mmakanụ.”
20 Mbụ; ?bụhunu awe bẹ ndu mmamiphe nọ nta-a? ?Bụ awe bẹ ndu maru oke
ẹkwo nọ nta-a? ?Bụ awe bẹ ndu maru okfu lẹ mgboko-a nọ? Nchileke meekwaru
tẹ mmamiphe, ndiphe maru bụru iphe éswè.
21 A makwaru-a lẹ Nchileke meru madzụ; k'ọphu madzụ e-shi lẹ mmamiphe, ọ
nụru iya; maru iya; ọbu lẹ madzụ gude lẹ ya manụkaru mmamiphe; gwọbe ogude
mmamiphe ono maru Nchileke. Ọo ya kpataru; Nchileke asụ lẹ ya e-shi l'iphe ono,
ndu maru iphe sụru l'ọ bụ iphe éswè ono, bụ iya bụ ozi-ọma kẹ anwụhu ono,
Kuráyisutu nwụhuru l'oshi-osweru ono, ayi ezi ono; gude iya dzọo madzụ. Onye
bụ onye nataru ozi-ọma ono bẹ Nchileke dzọtawaru.
22 Lẹ ndu Ju bụ iphe-ọphulenya bẹ ẹphe sụru t'e meru koshi ẹphe. Ọphube ndu
Girísu abụru mmamiphe bẹ ẹphe achọ.
23 Obenu l'ozi, ayi ezi bụ l'a kpọpyaberu Kuráyisutu l'oshi-osweru. Ono abụru iphe
adụ ndu Ju ụkfu l'ọkpa; bya abụru iphe-éswè l'ẹnya ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju.
24 Obenu lẹ ndu Nchileke kuru; mbụ ndu Ju; mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bẹ Kuráyisutu
ono bụ ike Nchileke; bya abụkwaruphu mmamiphe, shi l'ẹka Nchileke.
25 L'iphe Nchileke eme, dụa l'ọ bụ iphe éswè; gbe kakwa mmamiphe ndiphe nshinu.
Iphe ọphu dụa l'ọ bụ arụhu bẹ Nchileke rụhuru akakwaphu ụnwu-eliphe ike.

Ẹge Nchileke emeje iphe iya

26 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; unu nyatajẹkwa iphe unu shi bụru tẹmanu Nchileke
ekua unu. Unu te shikwa ha l'igwe maru iphe l'ọ bụ ẹge ndiphe, maru ẹkwo amajẹru.
Unu te shi ha l'igwe nweru ẹnya; ndu ọphu ndu oke amadụ mụru ta ba nwishi.
27 Obenu lẹ Nchileke fọtalerua iphe, dụ éswè éswè l'ẹnya ndiphe; gude iya mee
t'iphere gude ndu maru iphe. Yọ bya afọtakwaphu iphe rụhuru arụhuru l'ẹnya
ndiphe; gude iya mee ndu, agburu-ẹhu nọ iphe-iphere.
28 Nchileke fọtaru iphe ẹnya iya laru l'eliphe; mbụ iphe ndiphe ta gụbedu iphe;
mbụ iphe ẹphe sụru l'ẹ tọ dụdu iphe ọ bụ; gude iya tụrua iphe, ndiphe rịru l'ọ bụ
ọkpobe iphe; mee ya t'ẹ b'ọ dụ iphe ọo-bụ.
29 Ọo ya bụ t'ẹ b'o nwe akpụru onye lanụ, a-saghe nsasa l'ifu Nchileke.
30 Obenu l'unubẹdua bẹ Nchileke mewaru; unu lẹ Kuráyisutu Jisọsu atụgbabewa
bụru nanụ. Yọ byakwaphu bya emee Kuráyisutu; yọ bụru mmamiphe kẹ ayibedua.
Ọ kwa iya b'o shi l'ẹka; yọ bụru iya bụ l'ayi bụ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke.

Ayi shi l'ẹka iya bụru ndibe Nchileke; bya abụru ndu, ọ gbataru l'iphe dụ ẹji, pyịtaru ayi l'ẹkpiri.
31 Ọ bụ iya bụ l'ọ laru l'iphe ẹkwo okfu Nchileke kfuru; sụ: "T'onye ọ dụ t'ọ saję nsasa; t'onye ono saję nsasa k'iphe Nnajiufu meru."

2

Kuráyisutu l'oshi-osweru

1 Ụnwunna ayi; teke ọdungu ono, mu byakfutaru unu; bya unu ozi ozi-ọma kẹ Nchileke ono, dokpooru ẹnya l'ọ bụ ọkpobe okfu ono bẹ mu te gudekwa ire-ọma zia ya unu. Mu ta bya unu okoshi lẹ mu mụru ẹkwo; bụru nwa ọ-maru-ọmachata.
2 Ishi iya abụru lẹ mu kfuwaru iya kepyaa ya akụ; lẹ mu te emetakpodua umere l'ẹke unu nọ l'o nweru iphe mu maru; gbahaa Jisọsu Kuráyisutu nwẹnkinyi; bụ iya bụ onye a kpọpyaberu l'oshi-osweru.
3 Ọdo bụ lẹ teke ono, mu l'unu shi nọdu ono bẹ ike te shidu dụ mu. Mu shi atsụshikpo egvu ike; ẹhu eshi anmakwa mu phụ anmanma.
4 Iphe mu kfuru ekfukfu; mẹ ozi, mu ziru ezizi ta bụdu iphe mu gude ire-ọma k'ọphu manụkaru nụ kfua; ẹge ee-shi t'e kweta iya. Iphe gbe mee nụ bụ lẹ mu koshiru unu l'ọ bụ Ume Nchileke yẹle ike kẹ Nchileke l'ere ire l'okfu ono;
5 k'ọphu ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráyisutu te eshidu lẹ mmamiphe kẹ madzụ; gbahaa t'o gbe shi l'ike kẹ Nchileke.

Mmamiphe Nchileke

6 Ọobujekwa; mu lẹ ndu kanwụwaru ẹhu l'iphe kẹ Ume Nchileke ekfu; mu egude mmamiphe ekfu eyeru ẹphe. Ọle ẹ tọ kwa egbe mmamiphe ọphu shi l'ẹka ndiphe; ọphu ọ bụkwa mmamiphe ọphu shi l'ẹka ndu, ike nọ, l'achị mgboko-a. Ẹphebedua; bẹ Nchileke emewa ike ẹphe t'ọ bụru iphe mmakanụ.
7 Mmamiphe ọphu mu egudeje ekfu bụkwa mmamiphe ọphu Nchileke shi domia edomi, bụ mmamiphe ọphu o meru tẹ ndiphe ba ma. Mmamiphe ono abụru lẹ tẹmanu tẹ Nchileke mee mgboko b'ọ tubuhakpowaruru l'ayi l'iya a-gbaru mgba l'ọdu-biribiri iya.
8 Ẹ tọ dụkwa ndu achị ndiphe mgburumgburu m'ọ bụ onye lanụ, maru mmamiphe ono. Ndẹge ọ bụ l'ẹphe maru iya; mẹ ẹphe tẹ ga kpọpyabekwa Nnajiufu ono l'oshi-osweru; mbụ Nnajiufu ono yẹle Nchileke gba mgba l'ọdu-biribiri iya ono.
9 Obenu l'iphe ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke sụru:
"L'iphe ẹnya ta phụbua;
ọphu nchị 'anụbua ya;
tọ bụ l'egomunggo
rị-vujewaru iya:
bụ iya bẹ Nchileke
kwakọberu ndu yeru iya obu."
10 Nchileke shi l'ẹka Ume nk'iya koshi ayi iphe ono, o shi domia edomi ono. L'unu maru lẹ Ume Nchileke avọfutaje iphemiphe ọbule, bụ iphe e domiru edomi; je akpaa l'idzu, Nchileke chịriru l'ime obu iya dobe kẹ ememe.
11 ?Bụ onye maru iphe nọ ibe iya l'obu? ?Tọ bụdu onyenọnu maru iphe nọ l'obu nk'iya? Ọ kwaphu ẹge ono b'ẹ tọ dụdu onye maru iphe, nọ Nchileke l'uche; gụfu Ume Nchileke.
12 Ẹ tọ bụkwa ume ndiphe bẹ ayi nataru; ọ kwa Ume, shi Nchileke l'ẹka bẹ ayi nataru; bụ iya bụ Ume, e-mekwanu t'ayi makọtaru iphe-ọma, Nchileke meshiru ayi.
13 Ọo ya bụ l'ẹ tọ bụkwa okfu, e gude mmamiphe ndiphe zia ayi bẹ ayi egudeje ekfu iphe ono. Iphe ayi egudeje ekfu iya bụkwa okfu, Ume Nchileke ziru ayi. Ọo ya bụ

l'ayi ewojeru ọkpobe okfu, shi Ume Nchileke l'ẹka akọru ndu, Ume Nchileke bu l'ẹhu; t'o doo ẹphe ẹnya.
14 Madzụ mmakanụ, Ume Nchileke te budu l'ẹhu ta anatajẹkwa iphe shi Ume Nchileke l'ẹka. Kẹ l'iphe ono adụje iya éswè éswè l'ẹnya. Ẹ too dojedu iya ẹnya; t'ọ bya bya amaru uru iya; m'ọ -bụdu lẹ Ume Nchileke, nọ iya l'ẹhu eyeru iya ẹka.
15 Obenu l'onye Ume Nchileke bu l'ẹhu amajẹru uru iphemiphe ọbule; maru iphe yẹbedua l'eme; ọphu madzụ mmakanụ ta adụjekwanu ike maru iphe onye ono eme.
16 Bụ iya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
“?Bụ onye maru uche-obu
Nnajiufu, bụ Nchileke;
k'ọphu oo-kọkwanu ru iya ẹya?”
Obekwanu l'ayịbedua nweru uche-obu kẹ Kuráyisutu, bụ iya emeje t'ayi rị ọriri ẹge ọori.

3

Ndu ejeru Nchileke ozi

1 Ụnwunna mu; mu te kfughekwaru unu okfu, eekfuru ndu Ume Nchileke bu l'ẹhu. Lẹ keshinu unu dụkwadua l'ọ bụ ndu etso ụzo kẹ ndu mgboko-a bẹ mu kfuru unu okfu, eekfuru ndu bụkwadua nwaswa l'iphe kẹ Kuráyisutu.
2 Ọo ya kparu iphe mu cheru unu ẹra; mu ta nụ unu nri; kẹ l'unu te shidu dzukwanua eriri iya. Mbụ jeyekwa m'ọo nta-a bẹ unu te edzukpokwaanu eriri iya.
3 Kẹ l'unu emekwadua umere ndiphe. Lẹ keshinu unu ejikwadua ijimẹnya; l'adzọkwadua ẹnya; bụ nụ iya ekoshi l'unu etsokwadua ụzo kẹ ndu mgboko-a; l'unu emekwadua umere ndiphe.
4 Lẹ teke onye ọwaa sụru: “Lẹ yẹbedua bụ kẹ Pọlu;” onye ọphu asụ lẹ yẹbedua kwa kẹ Apọ́losu; ?unu ta madụ l'unu emekwadua umere l'ọ bụ ndu, Ume Nchileke te budu l'ẹhu?
5 Mbụ; Apọ́losu ọbu; ?ọ bụ onye? Tọo Pọlu; ?ọ bụ onye? Ẹ to nwekwa iphe ọdo, ayi bụ; gbahaa ndu ejeru Nchileke ozi; ndu koshiru unu ụzo, unu shiru bya eworu onwunu ye Jisọsu l'ẹka. L'ayi ha nwegbaaru iphe Nnajiufu sụru t'ayi meje l'ẹhu l'ẹhu.
6 Iphe ayi meru dụ l'ọ bụ ẹge-a, aakụje akpụru oshi-wa. Mbẹdua bẹ kụru akpụru oshi ono akụku. Yo fuebe; Apọ́losu agbaa ya mini. Obenu l'ọ bụkwanu Nchileke bụ onye meru t'o vua evuvu.
7 Onye kụru akpụru oshi ono akụku; mẹ onye gbaru iya mini te nwekwa iphe ọ kfụbe bụru abụru. K'onye ọphu bụ iphe kwa kẹ Nchileke, bụ iya meru iya t'o vua evuvu.
8 L'onye, akụ iphe akụku; mẹ onye, agba iya mini tụkokwa bụru ozi lanụ bẹ ẹphe eje. Obenu l'ẹphe ha l'ẹhu l'ẹhu bẹ Nchileke e-bu nggo: onye l'ẹge ozi iya gbaru.
9 L'ọ kwa Nchileke bẹ ayi l'iya tụko gbaru mgba eje ozi ono. Unubẹdua adụ l'ọ bụ ẹke Nchileke kọru okfu.
Unu dụkwaphu l'ọ bụ ụlo, Nchileke akpụ akpụkpu.
10 Mu gude iphe-ọma ono, Nchileke yeru mu l'ẹka tẹ mu gude jeeru iya ozi ono; mee iphe onye manụkaru ọkpu ụlo emeje. Mu tụru ọkpa-ụlo; onye ọdo akpụkwanu ụlo ọbu akpụkpu. Obenu; t'onye akpụ ẹge ọokpu letakwa ẹnya; maru iphe, ọokpu l'eli ọkpa-ụlo ọbu.
11 Lẹ Nchileke bẹ gudeekwa ẹka iya tụa ọkpa-ụlo ọbu. Ọ kwa Jisọsu Kuráyisutu bụ ọkpa-ụlo ono. Ẹ to nwekwa onye ha k'osweta ọkpa-ụlo ono, Nchileke tụwaru l'onwiya ono; je atụa ọkpa-ụlo ọdo.
12 E -rua l'eli ọkpa-ụlo ono b'o nweru ndu e-gude mkpọla-ododo l'akpụ iya; ndu egude mkpọla-ọcha; ndu egude mkpuma, aazụ l'oke aswa. Yo nwekwaruphu ndu

bụ oshi bẹ ẹphe e-gude akpụ nk'ẹphe; ndu e-gude ẹta; ndu abụruru ẹkete bẹ ẹphe e-gude akpụ nk'ẹphe.
13 Obenu l'onyenọnu bẹ a-marua ẹge iphe o gude kpụa nk'iya bụ-beru ọkpobe iphe mbọku ikpe ono, Nchileke e-woru iya tụa ẹba ono. L'ọku, a-dzụ mbọku ono bẹ bụ: ọ -dzụebe; a phụ ozi, onyenọnu jeru ifu. Ọku ono a-dzụ iya; daa ya; koshikwanu ẹge ọ gbaru.
14 Onye ọku ẹ-te kedu iphe o gude kpụa ụlo l'eli ọkpa-ụlo ono; onye ono bẹ Nchileke e-bu nggo.
15 Onye ọku kekwanuru nk'iya; yọ laaru iya l'iyi. Ọbe yẹbedua l'ishi onwiya bẹ aa-dzọfutakwaa. Obenu l'adzọfuta nk'iya a-dụwaa l'ọ bụ onye a lọfutaru l'ọku enwunwu.
16 ?Unu ta madụ l'unu bụ eze-ụlo Nchileke; lẹ Ume Nchileke bu unu ebubu l'ẹhu tọo?
17 Onye emebyi eze-ụlo Nchileke emebyi bẹ Nchileke e-mebyikwaphu. L'eze-ụlo Nchileke dụkwa nsọ; unubẹdua l'onwunu abụkwanuru eze-ụlo iya ọbu.
18 T'ẹ b'o nwekwa l'unu ha, onye e-meje onwiya iphuruphuru-ẹnya. T'onye arị lẹ ya maru iphe l'ọgbo ọwaa hakwaa egbe ọriri ono; bya abụru onye eswe; k'ọphu ọo-bụru onye maru iphe ọgbodo amaru.
19 L'iphe ndiphe gụberu mmamiphe lẹ mgboko-a bẹ bụkwa iphe eswe l'ẹnya Nchileke. L'e deru iya edede l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “L'ọ bụ Nchileke bẹ anmataje ndu, kwaru ẹnya l'ẹnya, ẹphe kwaru.”
20 A bya edekwaa ya phụ l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “Nnajiufu makwaru-a l'egomunggo ndu, maru iphe bụ iphe ìphòró.”
21 Ọo ya bụ; t'ẹ b'o nwekwa onye e-gudeje madzụ asa nsasa. L'e -kfudekpoo ya ekfukfu bẹ iphemiphe ọbule tụkokwa bụru iphe unu iphe unu:
22 m'ọ bụ Pọlu; m'ọ bụ Apọ́losu; m'ọ bụ Pyita; m'ọ bụ mgboko mkpurophu; mẹ ndzụ; mẹ ọnwu; iphe eme nta-a; mẹ iphe e-me l'ụzo ifu. Iphemiphe ọbule ono tụko bụkotaru iphe unu.
23 Unubẹdua atụkokwanu bụru iphe kẹ Kuráyisutu; Kuráyisutu abụru kẹ Nchileke.

4

Iphe ndu ishi-ozi kẹ Kuráyisutu ekoshi ayi

1 Unu be dobejekwa ayi l'ayi -bụ ndu ọdo; gbahaa ndu ozi kẹ Kuráyisutu; ndu Nchileke yeru t'ẹphe letaje ẹnya l'okfu Nchileke ono, bụ okfu ọphu Nchileke shi domia edomi ono.
2 Ẹ to nwekwa iphe ọdo, nọ onye eleta ozi ẹnya l'ẹka ememe; gbahaa t'ọ bụru onye gbaru tẹ Nnajiufu iya gude ire iya ẹka.
3 Mu ta akpakwa ishi l'unu ege mu ngge; m'ọ kwanu lẹ madzụ kperu mu ikpe k'ozi, mu jeru. Bebekpoonu: mbẹdua l'ishi onwomu ta dụkpokwaanu teke mu sụjeru l'ọo ẹge-a bẹ mu dụ.
4 Kẹ l'ẹ to nwekwa iphe mu phụru onwomu l'ẹhu, bụ iphe mu a-sụ l'ọ bụ ẹke ono bẹ bụ ẹke, mu shisweru ụzo. Ọle ẹ tọ bụkwa ono koshiru lẹ mu kpefuwaru. Ọ bụ Nnajiufu bụ onye e-kpe mu ikpe.
5 Ọo ya bụ t'unu ba dụshi onye unu a-nọdu anmawa ikpe; l'ẹ b'o ruwa teke aa-nma ikpe. Ikpe bụ teke Nnajiufu byaru; yo kpee ya. Ono bụ teke oo-wofuta iphe e shi domia edomi l'ẹkpuru-ọchi; bya edobe l'iphoro. Yọ bya eworu idzu, madzụ chịru l'ọkpoma iya k'ememe woru tụa ẹba. Ono bụ teke Nchileke a-ja onyemonye ajaja, ruberu iya nụ.

6 Ụnwunna mu; ọ kwa ẹge ee-shi t'o doo unu ẹnya bẹ meru iphe mu wotaru
iphemiphe ọbule ono dobe l'ẹhu mu lẹ Apọ́losu. Mu gude ẹhu mu lẹ Apọ́losu nmaaru
unu ẹtu t'ọ bụru l'unu amụta iphe l'iphe ono, e kfuru; sụ: "Unu be emeghatajekwa
iphe, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke." T'ẹ b'ọ dụkwa unu l'unu ha, onye e-gudeje onye
lanụ eku onwiya; woru onye ọphu mee jolajola.
7 Ọo ya meru iphe mu aji; sụ: ?Bụkpo ngụnu b'i gude kangoo onye ọdo? ?Bụ ngụnu
b'i nweru, ẹ-ta bụdu iphe Nchileke nụru ngu? Ọ -bụkwanuru l'ọ bụa Nchileke nụru
ngu iya; ?bụ ngụnu meru iphe i gbe gude iya eku onwongu; l'ẹ tọ bụhedu iphe, a
nụru ngu anụnu?
8 ?Ẹpho gbe jikotawanu unu! ?Unu gbe nwekotawarunu iphemiphe ọbule! Unu
gbe bụkotawarunu ndu eze; ayịbedua ta bụ! Ọ dụkwa-a mma; l'o gbe dụkwa mu nụ
t'a sụ l'unu bụkotawa eze. Ndẹge unu bụkotawa eze; mẹ ayi abya t'ayi l'unu tụko
bụru eze; nweru ẹnya.
9 Obenu l'ọ dụkwa mu l'ayịbedua, bụ ndu ishi-ozi Kuráyisutu bẹ Nchileke woru
dobe l'ikperazụ. Ayi nọwa l'ọ bụ ndu, e doberu kẹ akfugbu l'edzudzu ọha; mbụ t'ayi
bụru iphe mgboko mgburumgburu, bụ iya bụ ndiphe; mẹ ụnwu ojozi-imigwe a-byajẹ
oleta eleta.
10 Ayi gude k'okfu ẹhu Kuráyisutu bụru ndu eswe. Unubẹdua eshikwanu l'ẹka
Kuráyisutu bụru ndu maru iphe. Ayi bụ ndu ụvo ta nọdu; obenu l'unubẹdua bẹ ike
nọ. Ayi bụ ndu a tụru jolajola; ọbu l'unubẹdua b'a kwabẹru ugvu.
11 Ẹgu anọdujekwa agụ ayi; mbụkwa byeye nta-a. Mini anọduje agụ ayi; ayi ewe
nkaraba iphe; eebo ayi gbingu gbingu; ayi etsoru ẹkemeke ọbule aghaphe; ayi te nwe
ufu;
12 ayi egbe gude ẹka ayi ese akanya ẹge ayi e-meje anụ onwayi nri. Teke madzụ
tụru ayi ọnu; ayi agọru ọnu-ọma nụ onye ọbu. A -kpaa ayi ẹhu; ayi atagbua ya lẹ
nshi.
13 Teke e kfubyishiru ẹpha ayi ekfubyishi; ayi egude olu odoo kfuru nụ onye ọbu.
Ayi gbe bya adụkwa ndiphe l'ọ bụ ikpọzu; mbụ iphe dụ ideyideyi, e gude ẹza zafụ
l'ẹkemeke ọbule. Ọ kwa iphe ayi bụ ndiphe l'ẹnya ndono byeyekwaa eswe, dụ g'ọo
ntanụ.
14 Iphe mu gude ederu unu iphe-a ta bụkwa tẹ mu mee t'iphere gude unu. Iphe
mu gbe emechia bụkwa tẹ mu mee unu t'unu tsoru ụzo, vudo nhamụnha; l'unu kwa
ụnwu mu, mu yeru obu.
15 L'ẹ to nwekwa m'ọ -ruhuru unu nweru ụnukurunu ndu eleta unu ẹnya l'ụzo kẹ
Kuráyisutu; nna unu ta dụkwa l'igwe. Ọ kwa mbẹdua bụ nna unu, nụru unu ndzụ,
shi l'ẹka Kuráyisutu; keshinu ọ bụ mbẹdua byaru bya ezia unu ozi-ọma ono.
16 Ọ kwa iya meru iphe mu arọ unu: Byiko; t'unu letaru umere mu.
17 Ọ kwa iya kparu iphe mu ziru Tímoti t'ọ byakfuta unu. Tímoti ono bẹ keshinu
ọ bụ mu ziru iya otso ụzo Nnajiufu b'ọ bụwa nwa mu, mu yeru obu. Tímoti ono
koshiwaru lẹ ya gbaru tẹ mu gude ire iya ẹka. Ọo ya bụ t'ọ byakfuta unu bya akafụa
ọnyataru unu ẹge mu egudeje etso ụzo kẹ Kuráyisutu ono; mbụ ẹge mu ezije iya
l'iphe bụ chọchi kpamukpamu l'ẹkemeke ọbule.
18 O nweru l'unu ha ndu ọphu wataru oku onwẹphe ekuku; tubesu lẹ mu ta alahẹdu
azụ abya unu agbaphe.
19 Obenu l'ẹ ta anọhedu ọdu; mu abyakfuta unu; mẹ Nchileke -kwenu. Teke ono bẹ
mu e-gude ẹnya mu ele iphe ndu ono, eku onwẹphe ekuku ono a-dụkpo ike mee; tọ
bụ l'ẹphe bụ ọ-pa-ọnu-'a-pa-ẹka.
20 Iphe bụ lẹ Nchileke bụ eze ta bụkwa okfu, eekfu l'ọnu; ọ kwa iphe gude ike ere
ire.
21 ?Bụ ole bẹ unu hataru? ?Bụ tẹ mu gude ẹchachi byakfuta unu? ?Tọo tẹ mu gude
obu iphoro byakfuta unu lẹ nchị ndo?

5

Ụru-alị, haru nọdu lẹ chọchi

1 Mu anụkwa l'unubẹ ndu chọchi haru arụ alị. Mbụ l'ẹjo ụru-alị, unu haru arụ
dụ-tabe ẹji; k'ọphu bụ lẹ ndu ẹ-ta madụ ekemu Nchileke ta atụkpodua ya nụ ama
ememe. Kẹ tẹ mu nụa lẹ nwoke edutaje nyee nna iya doberu onwiya l'ụlo iya l'ọ bụ
nwanyi, ọolu alụlu.
2 Mbụ; unu egbe gudekwa iya rụ l'eku onwunu ekuku. ?Unu ta madụ l'ọ gbaru
t'unu gbe daa ẹhu iphe unu meru. Mbụ; t'unu bufukwa onye ono, meru iphe ono
l'ẹke unu nọ.
3 Ọ bụ oswi-okfu lẹ mu l'unu ta nọdu l'ifu l'ifu. Obenu l'obu mu nọkwaa l'ẹke unu
nọ. Ọo ya kparu iphe mu gude ike kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu nma onye ono,
meru ahụma ono ikpe; lẹ mụ nọ̀ l'ẹke ono.
4 Unu -gude ẹpha kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu nọkobe; obu mu etsokwaruphu unu
nọdu l'ẹke ono; ike kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu anọdukwa iya phụ;
5 ono bụ teke unu e-woru onye ono ye Sétanu l'ẹka t'o mebyia ugwẹhu iya; k'ọphu
Nchileke a-dzọfuta ndzụ iya mbọku Eswe kẹ Nnajiufu ayi.
6 Ekuku ono, unu eku onwunu ono ta dụkwa mma. ?Unu ta madụ l'ọo nwa-ọchi-
l'ẹka iphe shihuru ụka, ekolije buredi bẹ ekolije ishi buredi mkpurophu?
7 Unu tọo nwẹhu sashịa akahụ iphe ekoje-buredi ono, bụ iya bụ iphe dụ ẹji; k'ọphu
unu a-dụ l'ọ bụ buredi ọphungu; bya adụ mma. L'ọ bụ ẹge ono bẹ Kuráyisutu meru
unu t'unu dụ keshinu teke ono, ọ safụru unu iphe dụ ẹji, unu meru ono, bụ iya bụ
teke ono, o woru onwiya mee nwatụru Ajị Esweta; gude chịaru ayi Nchileke ẹja ono.
8 Ọo ya bụ; t'ayi wata ọgba ajị ono ẹge ọ gbaru nta-a, bụ iya bụ t'ayi be egudekwa
buredi ọphu akahụ iphe ekoje-buredi nọ, bụ iya bụ ẹjo iphe; mẹ nshiruma; gude
agba iya. Unu t'ayi gude buredi ọphu iphe ekoje-buredi ẹ-ta nọdu, bụ iya bụ ndzụ,
ẹkworo ẹ-ta nọdu; mẹ ire-lanụ gude gbaa ya.
9 Mu dehaakwaru unu ẹkwo; sụ t'unu lẹ ndu eme kẹ nwanyi mẹ ndu eme kẹ nwoke
be emegbajekwa.
10 Ndu mu ekfuru ta bụkwa ndu ta madụ Nchileke; l'eme egbe iphe ono; m'ọ
bụkwanu ndu ẹnya-kfụrukfuru; m'ọ bụ ndu ana nfụ; m'ọ bụkwanu ndu agwa nte.
Ndu onanu bẹ unu -jeshiaru ẹphe ezeru bụlekwaphu t'unu gbeshi; lụfu lẹ mgboko-a
tengu!
11 Iphe mu shi ekfu bụkwa t'unu bujeru ụba yeru onye kuru onwiya nwanna; gbe
l'eme kẹ nwanyi; m'ọ bụkwanu l'oome kẹ nwoke; m'ọ bụ l'ọ bụ onye ẹnya-kfụrukfuru;
m'ọ bụkwanu l'ọ bụ onye agwa nte; ọdo bụ l'ọ bụ onye ekfujeru ibe iya okfu-azụ; m'ọ
bụkwanu l'ọ bụ onye angụnuka mẹe; m'ọ bụ onye ana nfụ. T'unu l'egbe onye ono be
erigbakwa nri.
12 Ọ -bụru kẹ ndu ẹ-ta madu Jisọsu; ?nke mu bụ ole k'okpe ẹphe ikpe? Ọ kwa
Nchileke e-kpe ẹphe ikpe. Ndu ọphu gbaru t'unu kpee ẹphe ikpe kwa ndu ọphu yịa
lẹ ndu chọchi.
13 Ndu ọphu l'ẹphe ha; kwa Nchileke e-kpe ẹphe ikpe. L'ẹkwo okfu Nchileke
sụkwaru: “T'e chigbukwaa njọ l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya.”

6

Ọgbaru ụnwunna ẹkwo

1 ?Nanu ẹge e meru; yọo bụje teke ọ bụ l'o nweru nwanna l'ime unu, okfu adaru
yẹle ibe iya; yo gbe paru iya jekfushia ndu ẹ-ta madu Nchileke t'ẹphe kpeshia? ?Nanu
ẹge e meru; ẹphe te gbe apajejeru iya ndu kẹ Nchileke ibe ẹphe t'ẹphe kpeshia?

2 Tọo ?l'unu ta madu l'ọo unubẹ ndu kẹ Nchileke bẹ bụ ndu e-mekochaa kpee
ndiphe kpamukpamu ikpe? Ọ dụ mma; keshinu ọ bụ unu e-mekochaa kpee ndiphe
kpamukpamu ikpe; ?unu ta kabẹdu dzua t'unu kpeshia ụnwu ibiribe okfu ono tọo?
3 ?Unu ta madụ l'ọo ayịbedua e-mekochaa kpee ụnwu ojozi-imigwe ikpe? Yọ
buchiarunu okfu k'eliphe ọwaa bẹ unu t'adụdu ike kpeshia.
4 Ọ -bụru l'egbe okfu ono daru unu; ?bụ ngụnu kparu iphe unu apataję iya je odoru
ndu ẹ-ta dụdu iphe unubẹ chọchi gụberu ẹphe?
5 Iphe mu gude ekfu iphe-a bụkwa t'iphere iya dụ unu. ?To nwekpodua; m'ọ bụ
onye lanụ l'unu ha, maru iphe; k'ọphu oo-doshijeru unubẹ ụnwunna ono okfu, adaru
unu tọo?
6 Yo gbe abụjeru: nwanna -gbeshi; yo je agbaaru nwanna iya ẹkwo l'ifu ndu ẹ-ta
madụ Nchileke.

7 Ọgba ẹkwo ono, unu anọduje agbaru ibe unu ono bụkwa iphe dụ ẹji bẹ unu
anọduje emeta ekpu onwunu l'ishi. ?Bụ iya bụ l'unu ta adụdu ike tagbua ẹjo iphe e
mekataru unu lẹ nshi tọo? ?Tọ kachidua mma l'o gbe bụru unubẹdua bẹ onye ọdo
gude ụgho emegbuta?
8 Unubẹdua l'onwunu egbe emeje ibe unu ẹji; gude ụgho emegbuta ibe unu l'ẹke
ibe unu ono bụhukwaphu nwanna unu gẹdegede!
9 ?Unu ta madu lẹ ndu ẹ-te dobedu ẹka ndoo bẹ ụzo ta nọduru l'ẹke Nchileke bụ
eze? Unu be ekwenuphu t'e duswee unu ụzo. Ndu ụru-alị; ndu agwa nte; ndu eri
ogori; mẹ unwoke, ejekfuje unwoke ibe ẹphe azẹe-nwoke-yẹe-nwanyi; ndu ono bẹ
ụzo ta nọkwaru l'ẹke Nchileke bụ eze.
10 Ndu iphura; ndu ẹnya-kfụrukfuru; ndu angụnuka mẹe; ndu ekfuru madzụ okfu-
azụ; mẹ ndu ana nfụ ta dụkwa m'ọ bụ onye lanụ l'ẹphe ha, a-bahụ l'ẹke Nchileke bụ
eze.
11 Yọ bụkwaru-a ẹge ono bẹ unu shi haru emegbaa. Obenu lẹ Kuráyisutu safụwaru
unu iphe dụ ẹji, unu meru; bya emee unu ndu kẹ Nchileke, dụru Nchileke iche. Ọ bụ
l'ẹka Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu; mẹ l'ẹka Ume-dụ-Nsọ; bẹ Nchileke shi gụa unu
lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya.

Ẹhu ngu l'ọ ha bụ kẹ Nchileke

12 O nweru onye a-sụ l'a hawaru iya ụzo tẹ ya meje ẹge dụ iya mma. Ọ bụa ẹge ọ
dụ; ọbu l'ẹ tọ kwa iphemiphe ọbule bẹ bụ: i -mee ya; yọ dụru ngu lẹ mma. A haru mu
ụzo tẹ mu meje iphemiphe ọbule ẹge dụ mu mma; ọbu lẹ mu t'ekwekwa t'o nweru
iphe e-wota mu mee tẹ mu dụ l'ọ bụ ohu iya.
13 A nọnyaa; onye lanụ asụ: "?Ọ kwa l'e meru nri t'ọ laję l'ẹpho; bya emekwaaphu
ẹpho t'e rije nri ye iya?" Ọ dụa ẹge ono; obenu lẹ Nchileke e-mekochaa tụko ụzo
iphe labụ ono mebyishia. L'iphe, meru iphe Nchileke meru ẹhu madzụ ta bụkwa
t'ọoruje ụru-alị. Ọ kwa Nnajiufu, bụ Jisọsu b'o meru iya doberu; Nnajiufu l'onwiya
abụkwaruphu Nnajiufu k'ẹhu madzụ.
14 Ọ bụ Nchileke kuliru Nnajiufu; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Ọ bụkwaphu ẹge
ono b'oo-gude ike iya kulia ayịbedua.

15 ?Ọ dụ l'unu ta madụ l'ugwẹhu unu bụ ibe-ẹhu Kuráyisutu tọo? ?Nanụ ẹge mu
e-gbe wota ibe-ẹhu Kuráyisutu je eworu yegbabe l'ẹhu nwanyi ọkpara? Tụswekwa!
16 ?Tọ bụ l'unu ta madu l'onye nwoke, jeru yẹle nwanyi ọkpara azẹe bẹ wotawaru
ẹhu iya je atụgbabe lẹ kẹ nwanyi ọkpara ọbu; ẹphe abụru onye lanụ? Iphe ọbu bụ
l'e dekwaru iya edede l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "L'ẹphe ẹbo l'a-bụru onye lanụ."
17 Obenu l'onye yẹe Nnajiufu, bụ Jisọsu tụgbabekpooru bụru nanụ bẹ yẹle Jisọsu
ono bụakwaphu nanụ lẹ Ume Nchileke.

18 Ndu mu; unu buru ụba yeru ụru-alị. Iphe bụ iphe dụ ẹji ọdo, eemekpoo ememe
ta dụkwa ọphu emebyi anụ-ẹhu madzụ. Obenu l'onye arụ ụru-alị; bẹ bụkwa anụ-ẹhu
iya bẹ oomerushi emerushi.
19 ?Unu ta madu l'ugwẹhu unu bụ eze-ụlo, dụ nsọ kẹ Ume-dụ-Nsọ ono, bu l'ime
unu ono; mbụ Ume-dụ-Nsọ ono, unu nataru l'ẹka Nchileke ono? Ọo ya kparu iphe ẹ
tọ bụhedu unu nwe onwunu.
20 Unu bụwa aswa, Kuráyisutu zụru azụzu. Ọo ya bụ t'unu gude ugwẹhu unu
kwabẹ Nchileke ugvu.

7

A bya lẹ k'ọlu nwanyi

1 A bya abya lẹ k'iphe ono, unu deru mu ẹkwo iya ono. Ọnu, mu eye bụkwa l'ọ
dụkwaa mma tẹ nwoke be ejeshi ọlu nwanyi.
2 Obekwanu l'ọ bụ tẹ nwoke ba awata ome kẹ nwanyi; meru iphe mu ekfu; sụ: tẹ
nwoke, nọnu lụjee nwanyi. Nwanyi, nọnu eje alụa nji.
3 Tẹ nwoke lajẹru nyee ya l'ụlo ẹge gbaru nụ; keshinu ọolu iya alụlu. Ẹge ono bẹ
nwanyi a-lajẹru nji iya l'ụlo ẹge gbaru nụ; l'ọ kwanu iya bụ nji iya.
4 Lẹ nwanyi, aalụ alụlu ta bụkwa iya nwe ẹhu iya. Ọ kwa nwoke nwe ẹhu nyee ya.
Ẹge ono b'ẹ tọ bụkwaphu nwoke nwe ẹhu nk'iya. Ọ kwa nwanyi nwe ẹhu nji iya.
5 Tẹ nwoke ba ajịkajekwa nyee ya azẹe; ọphu nwanyi ajịkajekwa nji iya azẹe;
gụfukwa l'unu chịru iya achịchi t'unu haa onwunu kẹ nwa teke ono; k'ọphu unu
e-woru obu unu l'ọ ha dobe; l'ekfu anụ Nchileke ọgbodo ekfukfu. Ọlobu; teke ọbu,
unu tuburu k'okfu anụ Nchileke ọbu gvụlephu; unu watakwa azẹze ọdo; e menyaa;
Sétanu nwuru unu ye l'ome iphe dụ ẹji; okfu l'unu ta adụjedu ike kpade onwunu.
6 Obenu l'iphe-a, mu ekfuru unu-wa bụkwa lẹ mu kwetaru t'ọ dụ ẹge ono; ẹ tọ
bụkwa l'ọ bụ ekemu, a tụru atụtu dobe edobe.
7 E -kfudekpoo ya ekfukfu bẹ iphe dụkpoonu mbẹdua mma bụkwa tẹ madzụ
kpamukpamu nọdukota ẹge-a, mu nọ-wa. Obenu l'onyenọnu nwegbaaru iphe-ọma,
dụ iche, Nchileke yeru iya l'ẹka: onye nk'iya a-dụ ẹge-a; onye nk'iya a-dụwaru ẹge
ọdo.
8 A bya lẹ kẹ ndu ẹ-ta alụdu nji; mẹ ndu ta alụdu nwanyi; mẹ ụnwanyi ọphu nji
ẹphe ta nọhedu: ndu onanu bẹ iphe mu ekfuru ẹphe bụ l'ọ karu ẹphe mma t'ẹphe
nọdulephu: t'ẹphe be ejehe ọlu nji; nwoke te ejehe ọlu nwanyi; t'ẹphe tụko nọdu
ẹge-a, mu nọ-wa.
9 Obenu; ọ -bụru l'ẹphe ta adụdu ike kpade onwẹphe; tẹ nwoke lụkwaa nwanyi;
nwanyi ejekwa je alụru nji. Lẹ ono kalẹkwaphu mma ma lẹ madzụ ata nshi atakworu
eze l'iphe agụshi iya ike.
10 Ndu ọphu alụwa nji; mẹ ndu ọphu alụwa nwanyi bẹ mu atụru ekemu. Obenu
l'ẹ tọ bụkwa mbẹdua l'atụ iya; ọ kwa Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu. Ọ sụru tẹ nwanyi, lụru
nji ba ahakwa nji iya.
11 Teke bụkwanu l'ọ hawaru iya ahaha; tẹ nwanyi ọbu kwakwaa ẹge ono: t'ẹ b'o
jehekwa ọlu nji ọdo. Ọdumeka t'ọ laphu azụ lẹ k'akahụ nji iya tẹ yẹle iya doshia;
sụkwaphu tẹ nwoke ba adụkwa teke ọo-chịfu nyee ya.
12 A bya lẹ kẹ ndu ọphunanu bẹ bụ mu ekfu iya; ẹ tọ bụhekwa Nnajiufu. Teke
ọ bụ l'onye kẹ Kuráyisutu alụ nwanyi, ẹ-te kwedu kẹ Kuráyisutu; tẹ nwoke ọbu ba
achịfukwa iya; m'ọ -bụru lẹ nwanyi ọbu kweru-a lẹ yẹle iya a-nọdu alụa.
13 M'ọ bụkwanu l'ọo nwanyi, kweru kẹ Kuráyisutu; alụ nwoke, ẹ-te kwedu kẹ
Kuráyisutu: tẹ nwanyi ọbu be egbeshikwa lẹ kẹ nji iya ọbu; m'ọ -bụru lẹ nwoke
ono kweru-a lẹ yẹle iya a-nọdu alụa.

14 Lẹ nwoke, ẹ-te kwedu kẹ Kuráyisutu; l'alụ nwanyi, kweru kẹ Kuráyisutu; bẹ
shiakwa l'ẹka nyee ya bụru kẹ Nchileke. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ nwanyi, ẹ-te kwedu
kẹ Kuráyisutu; l'alụ nwoke, kweru kẹ Kuráyisutu; shiakwaphu l'ẹka nji iya bụru kẹ
Nchileke. Ndẹge ẹ tọ -dụru ẹge ono; mẹ ụnwu unu abụru ndu aasọ nsọ. Obekwanu
l'ẹge ọ dụ nta-a; bẹ ẹphe dụakwa nsọ.
15 Ọlobu; teke bụ lẹ nwanyi ono, ẹ-te kwedu kẹ Kuráyisutu ono b'ọ dụ t'o gbeshi lẹ
kẹ nji iya ono, woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka ono; m'ọ kwanu l'ọo nwoke b'ọ dụ
t'ọ chịfu nyee ya; okfu lẹ nyee ya ọbu woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka; t'onye ono
mekwaa ẹge ọ dụ iya mma l'ọkpoma. Ọ -dụwa ẹge ono bẹ bụ iya bụ l'onye ọphu
wowaru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka; mbụ nwanyi; m'ọ bụ nwoke b'ẹ te eyebutakwa
eyebuta ome iphe; keshinu ọ bụ t'ẹhu dụ ayi agu bẹ Nchileke kuru ayi oku iya.
16 Nggụbe nwanyi, wowaru onwongu ye Kuráyisutu l'ẹka; ?i meru imagha maru lẹ
nji ngu te eshifudua ngu l'ẹka woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka? Ọ kwaphu ẹge ono
b'ọ dụ nggụbe nwoke, wowaru onwongu ye Kuráyisutu l'ẹka; ?i meru imagha maru
lẹ nyee ngu te eshidu ngu l'ẹka wofuaru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka?

T'onyenọnu nọdu l'ẹge Nchileke doberu iya

17 Ọ bụlephu t'onyenọnu mejelephu iphe Nnajiufu, bụ Nchileke keru nụ iya t'o meje;
mejekwa iya phụ ẹge Nchileke sụru t'o meje iya teke ono, o kuru iya ono. Ono bụ
ekemu, mu atụ edoberu iphe bụ chọchi l'ẹkemeke ọbule.
18 Iphe mu ekfu bụ t'onye gudewa ome-l'alị ndu Ju bua útsù b'ọ byadẹru bya abụru
onye kẹ Kuráyisutu; be ejehekwa ọyo ọshi iya. T'onye byaru bya abụru onye kẹ
Kuráyisutu teke ọ bụkwadu akpapyị; be ejehekwa iya ebubu.
19 Kẹ l'e buru útsù; te bu; te nwekwa iphe ọ bụ l'ifu Nchileke. Ọphu bụ iya nụ bụ
t'e meje iphe Nchileke sụru t'e meje.
20 Ọo ya bụ t'onyenọnu dụlephu ẹge ọ dụ teke Nchileke kuru iya.
21 Teke ọ bụ l'ị bụ ohu teke Nchileke kuru ngu; ba ayọhekwa ọshi; karikwaa l'ị
maru ụzo, ii-shi gbaa onwongu; nggu emenua ya; nweru onwongu.
22 L'onye Nchileke kuru teke onye ọbu bụ ohu; yọ bya yẹle Kuráyisutu abya
atụgbabe; t'onye ono nyatakwa lẹ Nnajiufu tọfuwaru iya l'ẹgbu, iphe dụ ẹji keru
iya. Ẹge ono bẹ onye ta bụdu ohu teke Nchileke kuru iya byaru bya abụru ohu
Nnajiufu, bụ Jisọsu.
23 Unu bụkwa aswa, Kuráyisutu zụru azụzu. Ọo ya bụ; unu ba alahẹkwa azụ je
abụru ohu kẹ ndu mgboko-a.
24 Ụnwunna mu; byiko; t'onyenọnu dụlekwaphu ẹge ọ dụ teke Nchileke kuru iya.
T'onyenọnu nọpyabekwa l'atụgbabe, yẹle Nchileke tụgbaberu.

Ndu ẹ-ta alụdu nji;
mẹ ndu ẹ-ta alụdu nwanyi

25 A bya l'ẹhu k'ụnwanyi, ẹ-ta lụdu nji; mẹ unwoke, ẹ-ta lụdu nwanyi; ẹ to nwekwa
ekemu, mu a-sụ lẹ Nnajiufu tụru doberu unu. Obenu lẹ mu e-ye ọnu, gbaru mu nụ;
keshinu e shiwa l'imiko ọphu Nchileke aphụru mu; mu abụru onye koshiwaru lẹ mu
gbaru kẹ t'e gude ire mu ẹka.
26 L'iphe mu arịkwa bụ l'ẹge iphe-ọtsu-l'ẹhu habe nshinu nta-a bẹ iphe kakwa mma
bụkwa t'onyenọnu nọduleruphu onwiya ẹge ọ nọ.
27 Teke bụ lẹ ịiluwa nwanyi; ba sụkwa l'ẹ tịi lụhedu. Teke bụkwanu l'ẹ tị lụdua
nwanyi; be ejehekwa ọkpa ishi k'alụlu.
28 Ọle ẹ tọ bụkwa ome iphe dụ ẹji; m'i -je alụa nwanyi. Teke bụkwanu lẹ
nwamgbọko jeru je alụru nji; ẹ tọ bụkwa iya phụ ome iphe dụ ẹji. Iphe mu ekfu
bụ lẹ ndu alụ nwanyi; mẹ ụnwanyi, alụ nji bẹ tukwa iphe-ọtsu-l'anụ kẹ mgboko
ọwaa l'ukfu. Ọphu tọ dụkwanu mu t'unu dalahụ l'iphe-ọtsu-l'anụ, ha ẹge ono.

29 Mbụ; iphe mu ekfu ndọ-ọ; ụnwunna mu; bụ l'ụboku agvụakwa. Shita nta-a tụgburu: tẹ ndu, alụ nwanyi metajekpooru l'ẹphe ta lụdu.
30 Tẹ ndu ọphu atsọ aphụ metajekpooru l'ẹ to nwedu iphe atsụ ẹphe l'ẹhu. Ndu ọphu ẹhu atsọ ẹna emetajekpooru l'ẹhu te shidu atsọ ẹphe ẹna. Tẹ ndu nweru aswa, ẹphe azụ metajekpooru l'ẹ to nwedu iphe ẹphe azụ.
31 Tẹ ndu emekpo iphe ẹphe eme lẹ mgboko-a metajekpooru l'ẹ tọ dụdu iphe iphe ono bụ. Lẹ mgboko-a; mbụ ẹge-a, ọ dụ-wa ta dụhekwa teke ọo-nọ-bebe.
32 Iphe mu eme tẹ mu karu unu bụ t'unu haa ọyo-phe ọshi. L'iphe nwoke ta lụdu nwanyi ekfuje bụlephu ẹge ya e-me jeeru Nnajiufu, bụ Jisọsu ozi; bụ iya bụ ẹge ya e-me meje iphe atsọ Jisọsu ẹna l'ọkpoma.
33 Obenu l'onye alụ nwanyi bẹ iphe ọonoduje ayọ ọshi iya bụ iphe kẹ mgboko; bụ iya bụ ẹge ya e-me meje iphe atsọ nyee ya ẹna l'ọkpoma.
34 Yo shi ẹge ono; chịta ụzo iphe labụ l'arị. Ẹge ono bẹ nwanyi, ẹ-ta alụdu nji; mẹ nwamgbọko, ẹ-ta alụbua nji dụ: iphe ẹphe yeru ẹhu bụkwaphu ẹge ẹphe e-me jeeru Nnajiufu ozi; ẹge ẹphe e-me woru ẹhu ẹphe m'ọriri ẹphe nụebe Nchileke; t'ẹhu ẹphe m'ọriri ẹphe l'ọ ha bụru nk'iya. Obenu lẹ nwanyi, alụ nji bẹ iphe ọoyo ọshi iya bụ iphe kẹ mgboko-a; bụ iya bụ ẹge ya e-me mee iphe atsọ nji iya ẹna l'ọkpoma.
35 Iphe, meru iphe mu tụko iphe-a l'ekfushi bụkwa lẹ mu eme tẹ mu yeru unu ẹka. Mu te emekwa tẹ mu nashịa unu iphe. Iphe mu gbe eme bụkwa tẹ mu mee t'unu meje iphe dụ nhamụnha, gbaru unu l'ememe; t'ẹ b'o nwe iphe a-nafụje unu egomunggo l'oje ozi Nchileke ono.
36 Teke bụ lẹ nwoke lubutsuaru nwanyi; yọ nọnyaa; dụ iya lẹ ya t'emedu umere ẹge ọ gbaru l'ẹke nwanyi ono nọ; mbụ; ọ -bụru l'onye ono ta dụdu ike kpadekota onwiya; t'onye ọbu mekwaa ẹge dụ iya mma; t'onye ono jekwa t'e kee ya nwanyi ono. Ẹ tọ bụkwa iya ome iphe dụ ẹji.
37 Obenu; onye obu shihuru ike; yo ribua ya l'obu iya; kfua ya kfushia ya ike l'ẹ tọ gbadụa teke ẹphe a-lụ; m'ọ -bụru l'ọ maru l'ẹ tọo tsụdu iya l'ẹhu; lẹ ya a-dụa ike kpade onwiya; ẹ tọ dụkwa ẹji mẹ nwoke ono -sụ l'ẹ tọ gbadụa teke ya e-je t'e kee ya nwanyi ono. Onye ono mekwaru iphe dụ mma.
38 Bụ iya bụ l'onye jeru; e kee ya nwanyi, ọ lubuhawaru alubu bẹ mekwaru ọhuma. Onye hakwanụru nk'iya; kakwaru ome ọhuma.

Nwanyi, nji iya ẹ-ta anọhedu

39 Nwanyi, alụ nji bẹ nji iya nwekwa enwenwe; mẹ nji iya -nọdukwadua ndzụ. Mbọku, a nọnyaaru; nji iya nwụhu; dụbe mbọku ono b'ẹ tọ dụhekwa iphe gude iya nụ t'ẹ b'o je ọlu onye ọdo. Obenu; t'ọ lụkwaa onye kẹ Kuráyisutu.
40 Obenu l'ẹhu ga ka iya ọtso ẹna; m'ọ -bụru l'ọ haru ọlu nji ọdo. Ọ kwa ẹge mubẹ Pọlu yeru ọnu ndono. Mu arịkwa lẹ Ume Nchileke bukwa mu phụ l'ẹhu.

8

K'ori iphe, a gwaru nte

1 Ọnu, mu eye lẹ k'iphe a gwaru nte bụ l'a makwaru-a l'unu sụru l'ayi tụko maru iphe. Iphe ọmaru iphe ẹge ono, unu sụru l'unu maru ono emeje bụ l'oomeje madzụ tẹ ooku onwiya ekuku. Obenu lẹ n-yemobu anọduje emeli chọchi emeli.
2 O -nweru onye arịje lẹ ya maru iphe bẹ onye ono ta amarukwaa iphe ẹge ọ gbaru iya l'amama.
3 Obekwanu l'onye yeru Nchileke obu bẹ Nchileke makwaru-a.
4 A bya abya lẹ kẹ ori iphe e meru nte; iphe bebekpo doo ayi ẹnya bụ l'ẹ tọ dụdu iphe bụ iphe aagwa agwagwa, nweru iphe ọ bụ lẹ phuu; mbụ l'ọo okoropho iphe mmakanụ

b'ọ bụkota. Ayi makwaruphu l'ẹ to nwedu Nchileke ọdo, nọnu; gụfu Nchileke lanụ
ono nwẹnkinyi;
5 m'o -ruhuduru o nweru igweligwe iphe, nọ l'igwe mẹ lẹ mgboko, bụgbaa iphe
ephebaje l'iphe; relahaa ire; a wataru iya ọbaru ẹja. E -kfude iya ekfukfu bẹ iphe
e doberu edobe; l'abaru ẹja hakwa l'igweligwe. Iphe aasụgbajee l'ọ bụ ụwa madzụ
ahakwaphu l'igwe.
6 Obekwanu l'iphe, doru ayịbedua ẹnya bụ lẹ Nchileke bụ Nchileke lanụ kpụu; bụ
iya bụ Nna, iphemiphe ọbule shikota l'ẹka; bụru iya bẹ ayi nọru ndzụ. Ọ kwaphu
Nnajiufu lanụ kpụu nọ; bụ iya bụ Jisọsu Kuráyisutu: onye bụ iya bẹ Nchileke shi
l'ẹka iya kekota iphemiphe ọbule; yọ bụkwanuru iya bẹ ayi shi l'ẹka nọdu ndzụ.
7 Obenu l'unu maru l'ẹ tọ bụdu madzụ l'ọ ha maẹberu iphe ẹge ono. L'o nweru ndu
gudekwadua ome-l'alị ẹphe; k'ọphu ọobuje: ẹphe -eri iphe e meru nte nta-a; uche
ẹphe anọdukwadu iya: l'ọ bụ iphe e meru nte. Ẹphe arịlahaa lẹ nri ono, ẹphe riru
ono bẹ merushiwaru obu ẹphe. E shi ẹge ono; obu ẹphe adụ l'ọ bụ iphe e merushiru
emerushi l'ifu Nchileke; keshinu obu ẹphe anọdujekwadua ekfuru ẹphe l'iphe ono,
ẹphe meru ono ta dụdu mma. Iphe kparu iya nụ abụru l'ọkpuberu okfu ono, ẹphe
maru ono te shihudua ẹphe ike l'obu.
8 Ọbe ẹ tọ bụkwa nri e-me t'ayi ka ọnonyabe Nchileke ntse. ?Mẹ ayi riru iya-o; ?
mẹ ayi te ri iya-o; ayi ta akakwa ẹji; ọphu ayi ta akakwa mma l'ifu Nchileke.
9 Ọ bụlephu t'unu kwabẹ ẹnya l'iphe unu eme; maru t'unubẹdua, ọkpobe okfu,
unu maru shihuwaru ike l'obu be eduru ndu ọphu ọkpobe okfu ono te shihudua ike
l'obu ye t'ẹphe dalahụ l'ome iphe dụ ẹji.
10 T'e wota iya lẹ nggụbe onye maru iphe bẹ nọ l'ụlo nte; l'eri iphe e meru nte; nggu
adụgakwadurua l'eri iya; onye ọkpobe okfu ono te shihudua ike l'obu ejebudo ngu;
?tị madu l'i gbe eyeru iya ọkpu-ikike t'o je eye onwiya l'ori iphe ono, e meru nte ono?
11 Onye ono, ọkpobe okfu ono te shihudu ike l'obu ono eshi l'iphe nggụbedua maru
ono; laaru onwiya l'iyi; mbụ nwanna ono, Kuráyisutu nwụhuru l'okfu ẹhu iya ono.
12 Ọo ya bụ lẹ teke unu meru ẹge ono bẹ unu meswewaru ụnwunna unu; okfu
l'unu mekatawaru ẹphe l'obu; l'ẹke ọkpobe okfu ono te shihudua ẹphe ike l'obu. Ọ
kwa iya phụ bụ l'unu shiwa l'ẹhu ụnwunna unu ono meswee Kuráyisutu.
13 Ọo ya kparu iphe mu sụru: ọ -bụru l'ọo iphe eeri l'ọnu; a-kpata tẹ nwanna mu
mee iphe dụ ẹji; mu ebuchilephu kẹ ọta anụ kpamukpamu. T'ẹ b'ọ bụ mu; bẹ nwanna
mu e-shi l'ẹka; wata ome iphe dụ ẹji.

9

Pọlu jịkaru iphe ruberu iya nụ

1 ?O nweru madzụ, bụ iya atụjeru mu iphe mu e-me tọo? ?Mu ta bụdu onye ishi-ozi
tọo? ?Mu te gudedu ẹnya mu phụa Nnajiufu ayi ono; mbụ Jisọsu? Mbụ; ?tọ bụdu unu
bụ iphe ekoshi lẹ mu jeru Nnajiufu ozi; okfu l'unu l'iya tụgbabewaru bụru nanụ?
2 Ọ -bụru lẹ ndu ọdo ta gụbedu mu onye ishi-ozi Jisọsu; mu abụru iya nụ l'ẹke ọphu
unu nọ. Ọ bụ unubẹdua bụ iphe-ọhubama, ekoshi lẹ mu bụ onye ishi-ozi Nnajiufu;
kẹ l'unu byawaru bya abụru ndu ẹphe lẹ Nnajiufu tụgbaberu bụru nanụ.
3 Ọwaa iphe mu asajẹru nụ ndu asụje l'iphe Pọlu eme ta bụdu iya:
4 Mu asụje ẹphe: ?To rubedu mu t'a nụje mu nri; mẹ iphe aangụ angụngu k'ozi,
mu eje tọo?
5 Mbụ ?tọ gbadụ mu tẹ mu eme ẹge ndu ishi-ozi ọdo emetsua; mbụ ome l'ọ bụ
unwunne Nnajiufu phẹ; mẹ Pyita phẹ? ?Mbụ; lụta nwanyi, etso ụzo kẹ Kuráyisutu;
dujeru eje iphe bụ ẹke mu eje.
6 ?Tọ bụlephu mu lẹ Bánabasu kpụu; bẹ sefutaje akanya nri ayi?

7 ?Akọ kọjeru unu l'onye sọja, eje ọgu; bụkwa iya phụ akfụ onwiya ụgwo? ?T'akọ
kọjeru unu l'o nweru onye kụebejeru vayịnu; to de ọnu l'akpụru, shi iya nụ? ?T'a
kọjeru unu lẹ madzụ doberu atụru; to riswebua iphe shi l'atụru ono?
8 ?Ọ dụ unu lẹ mu ekfu iphe-a l'ọ bụ iphe ndiphe ekfuje tọo? Wawakwa! Ọ kwa
iphe ekemu kfukwaruphu ndono.
9 L'e dekwaru iya l'ẹkwo ekemu, Nchileke tụru nụ Mósisu; sụ: "Unu be ekechijekwa
eswi ọnu teke ọodzoshiru unu witu unu." ?Ọ dụ unu l'ọ bụ eswi bẹ Nchileke ayọ ọshi
iya ẹge ono tọo?
10 Wawakwa! Ọ kwa okfu ẹhu ayi b'ọ kfụbe ekfu ono? Ọ kwa ayi b'e deturu iphe
ono. L'unu marua l'onye akọ ọkori anọdụje akọ iya; l'ele ẹnya l'iphe oo-rita iya.
Onye echishi ẹswa l'iphe ọ kọru akọko a-nọdujekwaphu echishi iya; dobe ẹnya l'iphe
oo-rita iya.
11 Teke ọ bụru l'ayi kụwaru iphe-ọma, shi l'ẹka Ume Nchileke l'ime unu l'ọ bụ ẹga-
wa, aakụje akpụru iphe l'ẹgu-wa; ?ọ kariru ayi ẹka mẹ ayi -shi unu l'ẹka kpataję iphe
eele ẹnya; ria; nọdu ndzụ?
12 Keshinu ọphu unu ekweje l'o ruberu ndu ọdo t'ẹphe rita unu iphe l'ẹka; ?tọ
kachiduaru ayịbedua erube t'ayi shi unu l'ẹka rita tọo?
O rubekpokwaaru ayi; ọle ayi ta tụbukwaa ya ama. Ọ bụ-chikwa-a nshi; bẹ ayi
anọduje atagbu iphemiphe ọbule; ẹge ee-me t'ayi be gbe atuchi ụzo ozi-ọma kẹ
Kuráyisutu atuchi.
13 ?Unu ta madụ lẹ ndu eje ozi l'eze-ụlo Nchileke bẹ Nchileke sụru t'ẹphe rijee nri,
shi l'eze-ụlo l'ẹke ono. Ndu eche ẹnya-ngwẹja Nchileke eketajekwa iphe e gude chịaru
Nchileke ẹja l'ẹnya-ngwẹja ono.
14 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Nnajiufu tụru iya l'ekemu; sụ tẹ ndu ezi ozi-ọma rijee iphe,
shi l'ozi-ọma ono, ẹphe ezi ono.
15 Obenu lẹ mu ta jịbukwa-a unu ajị iphe dụ ẹge ono. Ọphu tọ bụkwa l'ẹkwo-wa,
mu ederu unu-wa bụ lẹ mu sụru l'iphe ono ruberu mu nta-a. Ọ kachikwaa mu mma
lẹ mu nwụhuru anwụhu; m'o be kẹ tẹ mu kwe t'o nweru onye e-me tẹ nsasa ono, mu
asa ono bya abụru mkpọkoro okfu.
16 Unu maru l'iphe mu anọduje asa nsasa iya ta bụkwa lẹ mu ezi ozi-ọma ono. Òzì
ozi-ọma ono bụ iphe mu mefutaje. Nshọbukwaa mu nshọ m'ọ -bụru lẹ mu te ezidu
iya.
17 Ndẹge ọ -bụru lẹ mu ezi ozi-ọma ono; yọ bụru ozi, mu ziru onwomu; mẹ mu
elede ẹnya obunggo, ruberu mu nụ. Obenu lẹ mu eje iya l'ọ bụ ozi, Nchileke yeru mu
l'ẹka. Mu eje iya egbe iya ọwaa ohu ejeje ozi, Nnajiufu iya ziru iya-a.
18 ?Bụ ngụnu bẹ bụ mu obunggo iya nta-a? Iphe bụ mu obunggo iya bụ lẹ mu
a-nọdu ezi ozi-ọma ono kẹ mmanu; mu ta ana aswa iya, bụ iphe, gbaru mu nụ l'ozi
ono.

Ome iphemiphe ọbule l'okfu ozi-ọma ono

19 A makwaru-a l'ẹ to nwedu madzụ, bụ iya atụjeru mu iphe mu eje; to nwe onye
mu bụ ohu iya. Obenu lẹ mu gudewa ẹka mu mebe onwomu ohu onyemonye ọbule;
ẹge ee-shi tẹ mu gude ozi-ọma ono kafụa okfubutaru Kuráyisutu igweligwe madzụ.
20 L'ọobuje teke mu lẹ ndu Ju nọ; mu awata ome umere ndu Ju; ẹge ee-shi tẹ mu
kfubutaru Kuráyisutu ndu Ju. Ẹ tọ bụkwa ekemu Mósisu bẹ mu gude buru. Ọle
ọobuje teke mu lẹ ndu gude ekemu Mósisu buru nọ; mu awata ome l'ọ bụ onye gude
ekemu Mósisu buru; ẹge ee-shi tẹ mu kfubutaru Kuráyisutu ndu ono, gude ekemu
buru ono.
21 Ẹge ono b'ọ dụkwaphu: teke mu lẹ ndu ẹ ta madụ k'ekemu Mósisu nọ; mu
ahakwanụa k'ekemu; ẹge ee-shi tẹ mu kfubutaru Kuráyisutu ndu ẹ-ta madụ k'ekemu

Mósisu. Iphe ono ta bụkwa lẹ mu te etsodu ekemu Nchileke. Ishi iya kwa l'ọo ekemu kẹ Kuráyisutu bẹ mu kfụbe gude buru.
22 Teke mu lẹ ndu ọkpobe okfu, ẹphe maru te shihudu ike l'obu nọ; mu eme l'ọ bụ onye ọkpobe okfu ono te shihudu ike l'obu; ẹge ee-shi tẹ mu kfubutaru Kuráyisutu ndu ono. Ọo ya bụ l'iphe bụ iphe onyemonye ọbule sụru lẹ ya bụ; mu abụkwaruphu iphe ọbu; ẹge ee-shi l'iphe bụ ụzo, mu a-dụ ike; haru ndiphe kfubutaru Kuráyisutu t'ọ dzọfuta ẹphe.
23 Iphe ono, mu emekota ono bụ k'ozi-ọma ono bẹ mu gude eme iya; ẹge ee-shi tẹ mu tsoru gbaru mgba l'iphe-ọma, nọ iya nụ.
24 ?Unu ta mahaadụa l'ọobuje: a -tụko agba ọso; iphe bụ ndu atụ ẹgo ọso ono atụko agba iya. Ọlobu onye lanụ nwẹnkinyi emekochajee nata obunggo ọso ọbu. Ọo ya bụ t'unu kebe ẹhu l'ọso ono; k'ọphu unu a-bụru ndu a-nata obunggo iya.
25 Onyemonye ọbule, akwakọ k'ọtu ntụtego ọso ekebeje ẹhu akpade onwiya l'iphe bụ iphe oome ememe. Ishi iya bụ k'ọphu ọo-nata obunggo, tso l'ọso ono; mbụ obunggo, ẹ-ta akpọdu ụkfu; yo mebyihu. Obenu l'ayịbedua, bụ ndu etso ụzo Kuráyisutu akpadeje onwayi ẹge ayi a-nata obunggo ọphu a-nọ gbururu jeye.
26 Ọo ya kparu iphe mu agba ọso ono tẹ mu gbarua ishi ẹke a tuburu. Yọ bụkwaruphu iphe ono meru; mu te etsu ẹka l'ọ bụ onye etsu ẹka lẹ phẹrephere.
27 O gbe bụru onwomu bẹ mu anọduje etsu iya l'etsushi iya ike; k'ọphu mu a-kpade onwomu ọgbodo akpade t'ẹ b'ọ bụ: mu -kfutatsua ndu ọdo yeru Kuráyisutu; mu egbe bụru onye ọphu Nchileke e-mekochaa jịka ajịka.

10

Ọnma ọkwa

1 Ụnwunna mu; iphe mu eme bụ t'unu nyatakwa ẹge ọ mụru nna ayi oche phẹ. Unu nyatakwa l'ẹphe l'ẹphe ha bẹ nọkotaru lẹ mkpuli urukpu ono. Ẹphe l'ẹphe ha jekotaru ije l'alị ọkponku ono; swee eze ẹnyimu ono.
2 Ẹphe l'ẹphe ha bẹ Nchileke gude urukpu ono; mẹ eze ẹnyimu ono mee baputizimu; t'ẹphe bụru ndu etso Mósisu.
3 Ẹphe l'ẹphe ha rikotaru egbe nri lanụ ono, shi l'imigwe ono;
4 ngụkotakwaphu mini ono, shi l'ẹka Ume Nchileke ono. Unu marua l'ẹphe ngụru mini, shi lẹ Mkpuma ono, ẹ ta phụdu l'ẹnya ono. Mkpuma ono bụ iya bụ Kuráyisutu. Yọ bụru Mkpuma ono bẹ tsoru ẹphe ono.
5 Obenu l'e metsukwaaru; ndu ọphu meru iphe ẹ-ta dụdu Nchileke mma l'ọkpoma l'ime ẹphe aka l'igwe. Ndu onanu bẹ dakọtaru ọdaleba l'echi-ẹgu teke ono.
6 Iphemiphe ọbule ono tụkokwa bụru iphe alọ ayi ẹka lẹ nchị: t'ayi kwaa ẹnya; t'ẹgu ome ẹjo iphe ba agụshi ayi ẹge ọ gụru ndu onanu.
7 Unu t'ayi ba agwakwa nte ẹge ẹphe haru gwaa teke ndiche ono; bụ iya b'e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Lẹ Ízurẹlu dọru l'eri; l'angụ; nọnyaa; wụ-lihu; telahaa egvu."*
8 Unu t'ayi be eyekwa ẹka l'ụru-alị ẹge ẹphe shi haru ye; e meebetsua; ụkporo ụnu madzụ labụ; ụnu madzụ iri ẹsaa l'ụkporo madzụ iri† anwụshihu l'ujiku lanụ.‡
9 Unu t'ayi be ejekwa ọdata Nnajiufu adata, bụ ẹge ẹphe haru data iya teke ndiche ono; agwọ atagbushia ẹphe.§
10 Unu t'ayi ba agụjekwa aphụ ẹge ẹphe haru gụa; Ojozi-imigwe, mgbugbu-madzụ eshi Nchileke l'ẹka bya eworu ẹphe gbushia.*

* **10:7 10:7** Awụ 32:1-6. † **10:8 10:8** Iphe ọ bụ bụ 23,000. ‡ **10:8 10:8** Ọgú 25:1-18. § **10:9 10:9** Ọgú 21:5-6.
* **10:10 10:10** Ọgú 16:41-49.

11 Iphe ono l'ọ ha mekotaru l'ẹhu ẹphe t'ọ bụru iphe e gude anmaru ayi ọkwa. A
bya edeshia ya edeshi l'ẹkwo t'ọ bụru iphe e gude ezi ayi iphe; l'unu marua l'ọgbo
ọwaa, ayi nọ nta-wa bụ teke iphemiphe ọbule a-gvụ.
12 Ọo ya bụ t'onye arị lẹ ya vudoshiwa ike; vudokwa kwabẹ ẹnya; e -menyakwaa;
ọ daa.
13 Ẹ to nwekwa iphe byawaru t'o nwuru unu ye l'ome iphe dụ ẹji, ẹ-ta bụdu egbe
iya ọphu abyakfutajekwaphu ndu ọdo. Obenu lẹ Nchileke bụ onye evudoshije ike
l'iphe o kfuru. Ẹ too kwedu t'e nwuru unu ye l'ome iphe dụ ẹji; nwughata iya ẹge ike
ọta-nshi unu beru. O gbe bụru teke eenwu unu eye l'ome ẹjo iphe; bẹ ookoshikwaphu
unu ụzo, unu e-shi nahụ; dụ ike tagbua ya lẹ nshi.
14 Ọo ya bụ; ndu mu yeru obu; unu haa kẹ ọgwa iphe aagwa agwagwa.
15 Ọ kwa okfu, eekfujeru ndu nweru egomunggo bẹ mu ekfuru unu. Unu gudewaru
ẹnya unu lee l'iphe ono, mu ekfu ono.
16 Okoro ono, ayi egudeje angụ iphe l'anyata nri Nnajiufu; mẹ ayi kelebebe Nchileke
ekele iya ono; ?tọ bụdu mee Kuráyisutu bẹ ayi gba mgba l'okoro ono tọo? Tọo buredi
ono, ayi awashije ata ono; ?tọ bụdu ẹhu Kuráyisutu bẹ ayi tụkokwaphu gbaru mgba
ono?
17 Keshinu ọ bụ buredi lanụ ono bẹ nọnu; ayi tụkokwa bụru ẹhu lanụ; m'o -
ruhuduru ayi hakpọo l'igwe ịhagha; keshinu ayi tụko gbaru mgba ata buredi lanụ
ono.
18 Unu lewaru iphe ndu Ízurẹlu emeje: Lẹ ndu Ízurẹlu atajẹkwa anụ ono, e gude
chịaru Nchileke ẹja l'ẹnya-ngwẹja iya ono. Iphe bụ ndu taru iphe ono, a nụru
Nchileke ono; shiakwa l'atata ono, ẹphe taru iya ono, ẹphe lẹ Nchileke atụgbabe
bụru nanụ.
19 ?Unu maru iphe mu eme tẹ mu kfua l'ẹke ono? ?Unu tubesu l'iphe mu ekfu bụ
l'iphe aagwa agwagwa; m'ọ kwanu iphe a tụshiru iya nweru iphe ọ bụ tọo?
20 Wawakwa! Iphe mu ekfu bụ l'iphe ẹphe agwajẹ mbụ ndu ta bụdu ndu Ízurẹlu
bụ ọgvu bẹ ẹphe agwajẹru iya. Ẹ tọ bụkwa Nchileke bẹ ẹphe agwajẹru iya. Ọphu
mu te ekwekwanu t'unu l'ọgvu tụgbabe bụru nanụ.
21 Unu ta ahakwa kẹ t'unu angụ iphe shi l'okoro kẹ Nnajiufu; l'angụkwaphu ọphu
shi l'okoro k'ọgvu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ unu ta ahadu kẹ t'unu eri nri l'okpokoro
Nnajiufu; l'erikwaphu nri l'okpokoro k'ọgvu.
22 ?Tọ ayi e-gbe l'akpatsu Nnajiufu okopho tọo? ?Ọ dụ unu l'ayi ka Nchileke ike tọo?

Ome iphe l'ọ̀gvù nwunne ngu

23 Unu sụru l'a haru onyemonye ọbule t'o meje iphe dụ iya mma. Ono kwaa oswi-
okfu. Obekwanu l'ẹ tọ bụkwa iphemiphe ọbule bụ: e -mee ya; yọ dụru onye ọbu
lẹ mma. A haru onyenọnu t'oomeje iphemiphe ọbule ẹge dụ iya mma; obenu l'ẹ tọ
bụdu iphemiphe ọbule bẹ emeli chọchi emeli.
24 T'ẹ b'o nwekwa onye a-nọduje elelephu ẹnya iphe a-dụru iya lẹ mma. T'onyenọnu
chọje-chia iphe a-dụru ibe iya lẹ mma.
25 Iphe bụkpo anụ, eere l'aswa, ị zụru; tajẹe ya. T'anụ, ị zụru l'aswa ba abụkwa
iphe e-me t'ị wata ọwaa obu; k'ọphu ịi-wata ọkpa ishi ẹke o shi.
26 L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Lẹ mgboko mgburumgburu; mẹ
iphemiphe ọbule, nọ iya nụ bẹ bụkotakwa kẹ Nchileke."
27 Teke onye ẹ-te kwedu kẹ Kuráyisutu kuru ngu oku nri; nggu ekweta l'ii-je; teke i
ruru; rilekwaphu iphe bụ iphe, e gwofutaru ngu t'i ria: Be ekwekwa t'iphe ono wata
ngu ọwaa obu; k'ọphu ịi-wata ọkpocha mkpọcha kẹ ẹke o shi.
28 Obenu lẹ teke bụ l'o nweru onye vuwaru ụzo sụ ngu: "L'iphe-a bụkwa iphe a
gwaru nte;" be erikwa iphe ọbu; ma l'ọ̀gvù onye ono, kfuru ngu iya nụ ono; ma
l'ọ̀gvù obu ọnma ikpe.

29 Obu ọnma ikpe, mu ekfu kwa kẹ onye ono, kfuru ngu iya nụ ono. Ẹ tọ bụkwa
nke ngu. Obenu l'ẹ tọ bụkwa obu kẹ onye ọdo a-nọdu anma mbẹdua ikpe kẹ tẹ mu
ba atụsashiru ẹhu.
30 Ọ -bụru lẹ mu ekeleje Nchileke ekele; ria nri mu; ?nanụhunu ẹge e meru; yọ
bụru iphe ono, mu keleru Nchileke ekele; ria ono bẹ ee-gbe agbụru mu tụphee?
31 Ọo ya bụ; ?mẹ unu riru nri-o; ?mẹ unu ngụru iphe aangụ angụngu-o; iphe unu
eme iphe unu eme; unu meje iya t'ọ bụru iphe unu gude aja Nchileke ajaja.
32 Unu ba abụkwa ụkfu; dụ onye ọdo l'ọkpa: ?m'ọ bụ onye Ju; ?m'ọ bụ onye ẹ-ta
bụdu onye Ju; ?m'ọ bụkwanu chọchi kẹ Nchileke.
33 T'ọ bụlekwaphu ẹge ono, mu emeje ono bẹ unu e-meje; mbụ ẹge mu anọduje eme
tẹ mu mee iphemiphe ọbule t'ọ dụ onyemonye ọbule mma l'obu. Mu ta achọjekwa
iphe a-dụru mu lẹ mma; gbahaa iphe a-dụru igweligwe ndu ọdo lẹ mma ẹge ee-shi
t'a dzọfuta ẹphe.

11

1 Ọo ya bụ; t'unu meje umere mu; ẹge mu emeje umere kẹ Kuráyisutu.

K'oke iphe l'ishi; abaru Nchileke ẹja

2 Mu anọduje aja unu ajaja l'unu anyataję mu tekenteke; bya egudeshikwaaphu
ẹka ike l'iphe ono, mu byaru bya ezia ya unu ono.
3 Obenu l'iphe mu eme t'unu makwaruphu bụ l'ọ bụ Kuráyisutu bụ ishi kẹ iphe bụ
onye nwoke; nwoke bụkwanu ishi kẹ nwanyi, ọolu alụlu. Yọ bụru Nchileke bụ ishi
kẹ Kuráyisutu.
4 Onye bụ nwoke ekfu anụ Nchileke l'ẹke aabaru Nchileke ẹja; m'ọ bụkwanu
l'ookfuchiru Nchileke; kpuru okpu l'ishi; onye ono emechishikwa Kuráyisutu ifu.
5 Ọ -bụkwanuru l'onye kẹ nwanyi ekfu anụ Nchileke; m'ọ bụkwanu l'ookfuchiru
Nchileke; to kechi iphe l'ishi; nwanyi ọbu bụkwa nji iya bẹ oomechishi ifu. Nwanyi
ono yẹle nwanyi, kpụshiru ishi akpụshi bụlephu iphe lanụ.
6 Teke bụ lẹ nwanyi te ekechidu iphe l'ishi; t'ọ kpashịnua ya akpashị? Obenu lẹ
keshinu ọ bụ iphe-iphere kẹ tẹ nwanyi kpashịa ẹgbushi akpashị; m'ọ bụkwanu t'ọ
kpụshia ya akpụshi; ọo ya bụ t'ụnwanyi kechijee iphe l'ẹgbushi.
7 Lẹ nwoke b'ẹ tọ gbakwa t'o nweru iphe oo-gude kpuchia ishi iya; keshinu Nchileke
meru iya t'o yeru yẹbedua; yọ bụru iya ekoshi ẹge Nchileke dụ-be biribiri. Obenu lẹ
nwanyi bụlephu onye ekoshi ẹge nwoke dụ-be biribiri.
8 Unu nyatakwa l'ẹ tọ bụkwa nwoke bẹ Nchileke gude iphe, shi l'ẹhu nwanyi mee;
o gbe bụkwaru nwanyi b'o gude iphe, shi l'ẹhu nwoke mee.
9 Ọphu tọ bụkwa ọ̀gvú nwanyi b'o gude mee nwoke; ọ bụ ọ̀gvú nwoke b'o gude mee
nwanyi.
10 Ọo ya meru iphe nwanyi e-kechije iphe l'ishi; gude koshi l'ọo nji iya nwe iya; ọdo
abụru l'ọ̀gvù ụnwu ojozi-imigwe.
11 Ọlobu; ẹge ọ dụ ẹge ọ dụ; m'ẹ tọ dụkwa iphe nwanyi bụ; m'e -wofu nwoke;
ọphu tọ dụkwa iphe nwoke bụ; m'e -wofu nwanyi l'atụgbabe ono, ayi lẹ Kuráyisutu
tụgbaberu ono.
12 Ọ kwa iphe shi l'ẹhu nwoke bẹ Nchileke gude mee nwanyi; yọ bụkwanuru nwanyi
bẹ amụje nwoke. Obenu l'ẹphe ẹbo shikota Nchileke l'ẹka, bụ iya keru iphemiphe
ọbule.
13 Unu lewa iya rụ ẹnya l'onwunu; ?ọ gbaru kẹ tẹ nwanyi nọduje l'ẹke aabaru
Nchileke ẹja; ekfu anụ Nchileke; l'ẹ b'o kechi iphe l'ishi tọo.
14 ?Unu ta madu l'ẹge madzụ gbaru b'ọ bụ ome onwonye iphe-iphere; mẹ nwoke
-haa ẹgbushi; yo ruba iya l'ọnu?

15 Obenu lẹ teke nwanyi nweru ẹgbushi ogologo b'o bụ-chiaru iya iphe o gude ama
mma. Ẹgbushi ogologo bẹ Nchileke nụru nwanyi t'ọ bụru iphe e-kpuchije iya ishi.
16 Teke bụ l'o nweru onye atụ iya ẹgo l'ẹ tọ dụdu ẹge ono; iphe lanụ, mu ekfu bụ
l'ayi te nwekwa ome-l'alị ọdo, ayi gude abaru Nchileke ẹja; ọphu chọchi kẹ Nchileke
te nwehekwaphu.

Nri-ẹnyashi Nnajiufu

17 Iphe ọwaa, mu abya ekfukfu-wa bẹ mu ta ajakwa unu ajaja iya. Ishi iya abụru
l'edzuko, unubẹ chọchi edzukoje bẹ abụje: o be kẹ t'o gbe yeta ẹka; yo gbe l'akpachishi
ndu ọdo ụzo akpachishi.
18 E -bebekpoo ya l'ọdungu bụ lẹ mu nụwaru l'unu anọduje abọ onwunu ẹbo; mbụ;
ọ dụkwa mu l'iphe ono haru bụru ire-lanụ.
19 Mu makwaru-a l'ọ bụ oswi-okfu l'ẹ to nwedu ẹge ee-me t'olu unu ba aharu gbaa
iche iche. Ọo ya bụkwanu ẹge aa-majẹru ndu ọphu eme iphe gbaru l'ememe.
20 Teke ono, unu edzukobeje ono ta bụkwa nri-ẹnyashi Nnajiufu bẹ unu erije;
21 keshinu ọobuje: unu -gbeshi; onyenọnu apata nri nk'iya l'eri; l'angụ. E -ritsua
ya; ẹgu agụlee ndu ọo-nọdu agụ; mẹe l'atsụ ndu ọphu ọo-nọdu atsụ.
22 Ha! ?Unu te nwedu ụlo, unu a-nọduje l'ufu ria nri ọbu tọo? ?Tọo bụkpelephu
chọchi kẹ Nchileke bẹ unu akpọ ẹbo-ẹbo l'afụ; eme ndu ọphu ẹ-te nwedu ẹge ọ haru
ẹphe iphe-iphere? ?Bụ ngụnu bẹ mu e-kfukpooru nụ unu? ?Mu a-nọdu etu unu ẹpha
iya tọo? Wawakwa! Mu te etukwa.
23 Iphe ono, mu ziru unu ono bụkwa Nnajiufu l'onwiya kfuru mu iya; lẹ yẹbedua,
bụ Jisọsu wotaru buredi l'ẹnyashi mbọku ono, e deru iya ye ono;
24 bya ekelebebetsua Nchileke; bya eworu buredi ono washịa; bya asụ: "Ọwaa bụ
ugwẹhu iya, ya gude chịa ẹja l'okfu ẹka unu. Unu meje iya; gude nyata iya."
25 Ẹge ono b'o wotakwaruphu okoro ono l'e ritsuaru nri-ẹnyashi ono bya asụ:
"Okoro-wa ekoshi ọgba-ndzụ ọphungu, shi l'ẹka Nchileke, bụ iya bụ ọgba-ndzụ, o
gude mee yẹbe Jisọsu; mee t'o vuru ire. Iphe bụ teke unu ngụru iya; unu egudeje iya
nyata iya."
26 Iphe bụ teke unu riru nri-wa; ngụa l'okoro-wa bẹ unu ekfukashiakwa k'anwụhu,
Nnajiufu nwụhuru l'oshi-osweru gbururu jeye teke Nnajiufu ọbu a-bya ọdo.
27 Ọo ya bụ; iphe bụ onye taru buredi ono; m'ọ bụ l'ọ ngụru mẹe, shi l'okoro kẹ
Nnajiufu; l'ụzo iya ẹ-ba dụ nhamụnha; onye ono bẹ Nchileke a-nma ikpe l'o meru
ahụma gbua ugwẹhu Nnajiufu jeye lẹ mee ya.
28 Ọo ya bụ tẹ madzụ tụje-odukwa onwiya ghachaa; tẹmanu yo taa buredi ono;
ngụa iphe ono, shi l'okoro ono.
29 L'onye eri; l'angụ; l'ẹ b'o letaodu ẹnya; makahu iphe ugwẹhu Kuráyisutu bụ;
l'eritakwa ikpe ekpu onwiya; l'angụtakwaphu ikpe ekpu onwiya.
30 Ọ kwa iphe ono kparu iphe ẹhu tsụru igweligwe unu ụme; ndu azẹ l'iphe-ememe;
ndu bẹ ọnwu haru gbushiwanu.
31 Obenu lẹ teke ayi vuwaru ụzo kpee onwayi ọkpobe ikpe; ọo ya bụ lẹ Nchileke te
ekpehedu ayi ikpe; hụa ayi àhụ̀hù ẹge ono.
32 Obenu lẹ teke bụkwanu lẹ Nnajiufu kperu ayi ikpe; kpetsua ya; bya a hụa ayi
àhụ̀hù; iphe oome iya bụkwa t'ẹ b'ọ chịgbabehe ayi lẹ ndiphe; tụko nma ayi ikpe.
33 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; teke unu edzukobe kẹ nri Nnajiufu ono; unu nọduje
cheodu ibe unu.
34 Ọ -bụru l'o nweru unu onye ẹgu agụ; t'onye ono riodu nri l'ufu. Ono bụ iphe
unu e-meje ndono; e menyaa; Nchileke nma unu ikpe k'edzukobe, unu edzukobeje.
Yọ bụru ẹge k'onanu dụ ndono.

A bya lẹ k'iphe ndu ọphu nanụ; ono bụwaru mu -bya; mu eyefua ya ọnu.

12

Iphe-ọma, shigbaa l'ẹka
Ume-dụ-Nsọ

1 A bya abya lẹ kẹ iphe-ọma, shigbaa l'ẹka Ume-dụ-Nsọ; ụnwunna mu; bẹ mu e-
mekwa t'o doo unu ẹnya.
2 Unu manarụa lẹ teke unu te shidu kwe kẹ Kuráyisutu bẹ unu shikwa maru ẹge
ọnodu unu shi dụ. Teke ono bụ ọgvu bẹ unu shi nọdu l'ẹka; yọo lọ-phe unu alọ-phe;
iphe bụ teke o guderu unu; yo deta unu deru nụ ntẹkpe, bụ iphe ẹ-te kfudu okfu.
3 Ọ kwa iya kparu iphe mu eme t'o doo unu ẹnya l'ẹ to nwekwa onye bụ onye gude
Ume Nchileke l'ekfu okfu, l'a-sụ: "Tẹ Jisọsu bụkwaru onye vu ọnu;" to nwe onye a-dụ
ike kfua l'oswiya lẹ Jisọsu bụ Nnajiufu; gbahaa l'o gude Ume-dụ-Nsọ ekfu iya.
4 Iphe-ọma, shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ dụkwa iche l'iche. Obenu l'ọ kwa Ume lanụ kpụu
bụ Ume anụkota iphe-ọma ono.
5 Ẹge ono bẹ ụzo, e shi ejeru Nnajiufu ozi dụkwaphu iche iche. Obenu l'ọo Nnajiufu
lanụ ono b'a tụko ejeru ozi ọbu.
6 Ike, Nchileke eyeje madzụ l'ẹhu t'o gude meje iphe dụkwa iche iche. Obenu l'ọ
kwa Nchileke lanụ emekotaje ike ono t'oo re ire l'ẹhu iphe bụ onye o yeru iya l'ẹhu.
7 Nchileke shi l'ẹka onyemonye ọbule l'ẹhu l'ẹhu ekoshi ẹge ike Ume-dụ-Nsọ erebe
ìrè t'ọ bụru iphe a-baru onyemonye ọbule uru.
8 Onye lanụ bẹ Ume-dụ-Nsọ ono eyeje ike l'ẹhu; k'ọphu oo-kfuje okfu, ekoshi lẹ
Nchileke nụru iya mmamiphe. Yo ye onye ọdo ike l'ẹhu; k'ọphu oo-kfuje okfu, ekoshi
l'ọ maru Nchileke ọgbodo amaru. Yọ bụkwaru-a Ume-dụ-Nsọ lanụ ono.
9 Yọ bya eye onye ọdo ike l'ẹhu; ike k'okweta kẹ Nchileke; gude iya l'eme iphe
dụgbaa biribiri. Yọ bụkwarua Ume-dụ-Nsọ lanụ ono. B'ọ bya eye onye ọphu ike
l'ẹhu k'omeje onye iphe-ememe eme t'ọ kọrohu; bụkpelekwaphu Ume-dụ-Nsọ lanụ
ono.
10 B'ọ bya eye onye ọdo ike l'ẹhu kẹ omeje iphe-ọphulenya; bya eye onye ọdo ike
l'ẹhu k'okfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru; bya eye onye ọdo ike l'ẹhu k'ọkokahuje
iphe shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ; mẹ ọphu, ẹ-te shidu l'ẹka iya. B'ọ bya eye onye ọdo ike
l'ẹhu k'ọghaje okfu-alị iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya; bya eye onye ọdo
ike l'ẹhu k'ọkoje iphe, iphe eekfu l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ono koshiru bụ.
11 Yọ bụkwarua Ume-dụ-Nsọ lanụ tụko anụkota iphemiphe ọbule ono. Oomejeru
onyemonye ọbule iphe-ọma, dụ iche iche ẹge ọ tụru obu iya ama l'oo-me iya.

Ugwẹhu lanụ yẹle iphe
motagbaaru iya nụ

12 Lẹ chọchi kẹ Kuráyisutu dụkwa l'ọ bụ ugwẹhu lanụ. Ugwẹhu madzụ
emokashijekwa ibe-ẹhu igweligwe. A makwaru-a l'o mokashiru ibe-ẹhu igweligwe
l'oswiya; ọbu l'ọ bụlekwaa ugwẹhu lanụ ẹge ọ bụ iya.
13 Ayi l'ayi ha: ?m'ị bụ onye Ju; ?m'ị bụdu onye Ju; ?m'ị bụ ohu; ?m'ị bụ amadụ; Ume-
dụ-Nsọ tụkokwaphu ayi tụgbabe; ayi abụru ugwẹhu lanụ teke ayi meru baputizimu;
tụko gbaru mgba lẹ Ume-dụ-Nsọ ono, bụ iya bẹ eyeje ayi ike l'ẹhu ono.
14 L'ugwẹhu l'onwiya ta kpụkokwa ophu. O mokashikwaru ibe-ẹhu l'igweligwe.
15 Ọ -bụru l'ọkpa a-sụ: lẹ keshinu ya ta bụdu ẹka bẹ ya ta bụkwa iphe motaru
l'ugwẹhu; ?bụ ono kpọshiru iya ọburu iphe motaru l'ugwẹhu tọo?
16 Nchị -sụ: lẹ keshinu ya ta bụdu ẹnya bẹ ya ta bụkwa iphe motaru l'ugwẹhu; ?bụ
ono kpọshiru iya ọburu iphe motaru l'ugwẹhu tọo?
17 Ndẹge ugwẹhu l'ophu tụko bụru ẹnya lanụ; ?bụ ngụnu b'a ge egudeje anụ iphe?
Ndẹge ọ bụru l'ugwẹhu l'ophu tụko bụru nchị lanụ; ?bụ awe b'a ge egudeje anụ
nshishi iphe?

18 Obenu l'ẹge o meru bụ lẹ Nchileke meru ugwẹhu madzụ bya emokashia ya ibe-ẹhu ibe-ẹhu ẹge dụ iya mma.
19 Ndẹge iphemiphe ọbule ono tụko kpụkokota ophu; mẹ ugwẹhu ta ga nọkwa.
20 Obenu lẹ nta-a; b'o mokashiru ibe-ẹhu igweligwe. Yọ tụkokwa-a bụru ugwẹhu lanụ.
21 Ọo ya bụ l'ẹ to nwekwa teke ẹnya e-gbe gbeshi sụ ẹka: ?Ị garu iya lẹ ngụnu? Ọphu to nwekwa teke ishi e-gbe gbeshi sụ ọkpa: ?Ị garu iya lẹ ngụnu?
22 Ẹge ọ dụ bụ l'o gbe bụkwaru nụ ibe-ẹhu ayi ibyiya onanu, gbaru l'ọ bụ iya bẹ ẹnya iya katsụa alala ono; bẹ gbe yịhukwaru-a l'iphe aga mkpa.
23 Ibe-ẹhu ayi ibyiya onanu, ayi rịru l'ẹ tọ gbadu kẹ ọkwabe ugvu ono; bẹ ayi akwajẹ ngwa; akwabẹ iya ugvu, dụ iche. Ibyiya ono, ayi akwachi akwachi ono; bẹ ayi gbe akajẹnu oleta ẹnya;
24 mbụ letakpoo ya egbe ẹnya ọphu mkpa iya ta dụduru ibyiya ọdo. Obenu lẹ Nchileke wolerua ẹhu madzụ dzekfua nanụ ẹge ono; bya eworu ugvu, ha nshinu kwabẹ ibe-ẹhu ibyiya onanu, ẹ-ta akwabẹdu ugvu ọhuma ono.
25 Ọ kwanu iya bụ k'ọphu ibe-ẹhu yẹ ibe-ẹhu ibe iya te ejedu ọkpa ẹnya; gbahaa t'ẹphe tụkoje leta ibe ẹphe ẹnya.
26 Teke iphe-ẹhuka byakfutaru ibe-ẹhu lanụ; yọ byakfutakwaphu iphe bụ ẹhu phuu. Teke bụ l'a kwabẹru ibe-ẹhu lanụ ugvu; ẹhu l'ọ ha etegbaru ẹswa iya.
27 Ọ kwa unubẹ chọchi bụ ugwẹhu Kuráyisutu; onyemonye ọbule l'ẹhu l'ẹhu abụru ibe-ẹhu, motaru iya nụ.
28 Nchileke abya ekoshi onyemonye ọbule iphe ọo-nọdu eme. O vuru ụzo fọta ndu ọphu bụ ndu ishi-ozi; bya afọta ndu ọphu; ẹphe abụru ndu ekfuchiru iya nụ. Yo gbeshi ọdo; bya afọta ndu k'ẹto; ẹphe abụru ndu a-nọdu ezi iphe; b'ọ bya afọtakwaphu ndu ọphu, o yeru ike l'ẹhu t'ẹphe meje ndu iphe eme t'ẹphe kọrohu; bya afọta ndu a-nọdu eyeje ẹka; bya afọta ndu a-nọdu akpọ-zijeru chọchi ụzo; mẹ ndu a-ghajẹ okfu-alị ẹphe; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi ẹphe.
29 Ẹ tọ bụkwa chọchi l'ophu bụkota ndu ishi-ozi; ọphu ẹphe 'abụkotakwa ndu nkfuchiru Nchileke; m'ọ bụ ndu ezi iphe. Ẹ tọ bụkwa ọha nwekotaru ike k'ome iphe-ọphulenya.
30 Ọphu 'ọ bụkwa ọha bẹ Nchileke yeeberu ike l'ẹhu k'ome onye iphe eme t'ọ kọrohu; tọ bụ ọha aghaẹbeje okfu-alị ẹphe; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ koshiru ẹphe; tọ bụ ọha adụje ike ọko iphe iphe eekfu l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ono koshiru.
31 T'onyenọnu yeru ẹhu l'ose ẹge ya e-me meje iphe ono ọphu ka ọga mkpa.

Obenu lẹ nta-a; bẹ mu e-koshi unu ụzo ọphu bụ iya kakọta.

13

N-yemobu

1 Ẹ to nwekwa mẹ mu aghajẹ okfu-alị mu; gude iphe bụ okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshije madzụ l'ekfu okfu; mbụ gudetsua gude okfu ụnwu ojozi-imigwe l'ekfu; n-yemobu -rụhu mu l'ẹhu bẹ mu azujilekwaa l'ọ bu mkpọkpo nggogo m'ọ bụkwanu eze mgbịrigba, azụ yogoroyogoro.
2 Ẹ to nwekwa mẹ Ume Nchileke yetsuaru mu ike l'ẹhu tẹ mu kfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru; mbụ; mu abya amaru Nchileke ọkpobe amaru; bya amakọtakpooru iphemiphe ọbule, o shi domia edomi; bya akwatakpọ kweta kẹ Nchileke ono kweshia ya ike; k'ọphu bụ: mu -sụ ugvu t'ọ fọta l'ẹke, ọ nọ je anọdu l'ẹke ọdo; yọ fọta; mu -kwetakotakpokwaa kẹ Nchileke ẹge ono; mu te yeru madzụ ibe mu obu b'ẹ to nwekwa iphe mu bụ.

3 Ẹ to nwekwa mẹ mu wotakotaru iphe mu nweru enweru l'ọ ha mee iphe-ọma;
bya ekwetakpokwaa kwe woru onwomu nụ t'a kpọo ọku; mu te yeru madzụ ibe mu
obu; ẹ tọ dụkwa uru, mu ritaru iya.
4 N-yemobu emeje madzụ t'ọ ta nshi l'iphemiphe ọbule, dagbaru yẹle onye ono, o
yeru obu ono. Yọ bụru oyeru ndu ọdo obu emeje madzụ t'o nweru obu-ọma. Ọ bụ
n-yemobu emeje tẹ madzụ be ejiru onye o yeru obu ijimẹnya. Onye yeru ndu ọdo
obu te ekudu onwiya ekuku; too tu onwiya oke ẹpha.
5 Oyeru ndu ọdo obu emeje tẹ madzụ be eme iphe ẹ-ta dụdu mma l'ẹnya. Yọ
bụkwaru iya phụ emeje madzụ t'ẹ b'ọ bụ onye-ọ̀nwà. Onye yeru ndu ọdo obu ta
makwa k'obu-ọku; tọ ma k'odo iphe l'ọkpoma.
6 Onye yeru madzụ ibe iya obu te etejekwa ẹswa l'iphe ẹ-te vudodu nhamụnha. Ọ
bụchia iphe vudo nhamụnha b'o teje ẹswa iya.
7 Onye yeru madzụ obu ta aswịjedu ụswi l'iphe bụ iphe onye ono meru iya. Yọ
bụru oyeru ndu ọdo obu emeje tẹ madzụ kweta lẹ k'ọma l'iphe bụ iphe byaru nụ.
Oyeru madzụ obu emejekwaphu tẹ madzụ le ẹnya lẹ k'ọma l'iphemiphe ọbule. Oyeru
madzụ obu emejekwaphu madzụ t'o vudoshia ike l'iphe bụ ẹge iphe ọbu dụkpo.
8 N-yemobu a-nọdukwa gbururu jeye. Ike k'okfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru
e-mekochaa gvụ. Ẹge ono bẹ k'ọgha okfu-alị madzụ; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ
ekoshi e-mekochaa gvụ. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ọmaru Nchileke ọkpobe amaru a-
gvụkwaphu.
9 Amama, ayi maru Nchileke nta-a peheru. Ekfuchita, ayi ekfuchitaru iya nta-a
epehu.
10 Obenu lẹ teke iphe ọphu dzuru oke byaru; bẹ ndu ọphu pehuru epehu ta anọhedu.
11 Teke mu shi bụru nwata bẹ mu shi ekfuje l'ọ bụ ụnwegirima; shi nweru
egomunggo ụnwegirima; shi arịje ọriri ụnwegirima. Mu abya abụru onye bụ
ọgurenya; tụko umere ẹgirima gwọbe.
12 Lẹ nta-a bẹ ayi gudekwa onyo aphụ iphe ono l'ọ ha inyoki-inyoki. O -rua teke ono
bẹ ayi lẹ Kuráyisutu a-phụgba onwayi ifu l'ifu. Nta-a bẹ mu maru iphemiphe ọbule
ẹka lanụ ẹka lanụ. O -rua teke ono bẹ mu a-makọtaru iphemiphe ọbule ọkpobe
amama; ẹge Nchileke makọtaru mbẹdua nta-a.
13 Ọo ya bụ l'ụzo iphe ẹto, a-nọdu nụ bụ: ekwekwe; ole-ẹnya-iphe; mẹ n-yemobu.
Iphe ono ẹphe ẹto te nwedu l'ọ gvụ. Ọ bụ l'ọphu katsụkpo nụ bụ n-yemobu.

14

Oyefua ọnu l'iphe-ọma,
shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ

1 Ọo ya meru iphe mu ekfuru unu; sụ: T'unu keshia ẹhu yeru madzụ ibe unu obu.
Ọlobu; t'iphe-ọma ono, dụ iche l'iche, shigbaa l'ẹka Ume-dụ-Nsọ ono gụshijekwa unu
ike. Ketekete k'iphe-ọma k'okfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru.
2 L'onye gharu okfu-alị iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya ta bụkwa madzụ
bẹ ookfu anụ; ọ kwa Nchileke bẹ ookfu anụ. Ẹ to nwekwa onye ọdo, ookfu anụ;
keshinu ẹ to nwedu onye maru iphe ookfu. O gude Ume Nchileke ekfu iphe Nchileke
shi domia edomi.
3 Obenu l'onye ekfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru bẹ bụ madzụ bẹ ookfu anụ. O
shi ẹge ono emeli onyemonye ọbule emeli; l'eyeshiru ẹphe ọku: t'obu shihu ẹphe
ike; l'adụkwaphu ẹphe ike.
4 Onye gharu okfu-alị iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya bụkwa onwiya
bẹ oomeli. Obenu l'onye ọphu ekfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru iya bẹ bụ chọchi
bẹ oomeli emeli.

5 Iphe gẹga dụ mu mma bụ t'iphe bụ l'unu ha ghajẹe okfu-alị unu; kfulahaa l'okfu,
Ume-dụ-Nsọ ekoshi unu. Obenu l'ọ ga ka mu rụ mma l'unu ekfuchiru Nchileke.
L'onye ekfuchiru Nchileke kapyabẹkwa onye gharu okfu-alị iya; kfulahaa okfu, Ume-
dụ-Nsọ ekoshi iya; gbahakwaa l'o nweru onye nọ l'ẹke ono, dụru ike ọko iphe ookfu,
bụkwanu k'ọphu okfu ono a-bụru iphe emeli chọchi emeli.
6 Ụnwunna mu; mu -byakfuta unu bya aghaa okfu-alị mu; kfulahaa l'okfu, Ume-
dụ-Nsọ ekoshi mu; ?nanu uru, unu e-rita iya? Unu ta anụkwa iya; gbahakwa lẹ mu
byaru bya ekoshibebe unu iphe ọphungu, shi l'ẹka Nchileke; ọdo bụ lẹ mu byaru
bya ezilahaa unu ọmaru Nchileke ọgbodo amaru; m'ọ bụkwanu lẹ mu byaru bya
ekfulahaaru unu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru mu; m'ọ bụ lẹ mu bya awata ozi unu
iphe Nchileke kfuru.
7 Unu lewaru iphe dụ l'ọ bụ opu; m'ọ bụ ogumogu, ẹ ta bụdu madzụ. Unu marua
l'ẹ to nwedu onye ama iphe ookfu; gụfu l'ọ dafụtaru ọda ọhuma.
8 Teke bụ l'onye egbuje ụpyoku ọgu te egbufudu iya ẹge eegbuje iya t'a maru l'ọgu
abya; ?bụ onye a-kwakọbe kẹ ọgu?
9 Ọo ya bụ l'ọ bụ ẹge ono b'ọ dụkwaphu l'ẹhu unu. Teke bụ l'unu gharu okfu-alị
unu; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi unu; mbụ; unu ekfu okfu, ẹ-ta kfụbedu
dofu madzụ ẹnya; ?nanụ ẹge madzụ e-shihunu maru iphe eekfu? ?Unu ta madu
l'okfu, unu ekfu a-tụko bụru ọgba egbe eye l'ẹgbudu?
10 Ẹ ta atụkwa iya ẹgo l'okfu-alị, dụgbaa iche iche jiru lẹ mgboko-a. Obenu l'ẹ to
nwedu m'ọo nanụ, te edojedu ndu ekfu iya nụ ẹnya.
11 Ọ -bụru lẹ mu ta anụdu okfu-alị ọbu; bụnu iya bụ lẹ mu bụ ọha-ntsụ l'ẹnya onye
ekfu iya nụ; onye ekfu iya nụ abụru mbẹdua ọha-ntsụ.
12 Ẹge ono b'ọ dụ l'ẹhu unu: Keshinu iphe-ọma, shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ agụshi unu
ike; unu keshia ẹhu t'ọ ha unu nshinu l'ẹhu; k'ọphu ọo-bụkwanuru iphe-ọma, a-
kfụbeje ọswa emeli chọchi emeli.
13 Ọo ya bụ; t'onye aghajẹ okfu-alị iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya;
kfujekwaruphu nụ Nchileke t'ọ nụ iya ike, oo-gudeje kọo ya; t'a maru iphe ookfu.
14 Lẹ teke mu gharu okfu-alị mu; gude okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi mu; ekfu anụ
Nchileke bẹ bụkwa obu mu ekfu anụ Nchileke; egomunggo mu ta yịkwa iya.
15 ?Bụkwanu ngụnu ọdo gbaru mu l'ememe? Iphe mu e-me bụ lẹ mu e-gude Ume
Nchileke, bu mu l'obu; bya egudekwaphu egomunggo mu ekfu anụ Nchileke. Mu e-
gude Ume Nchileke, bu mu l'obu; bya egudekwaphu egomunggo mu; agụ egvu anụ
Nchileke.
16 Ọ -bụru l'i gude Ume-dụ-Nsọ, bu ngu l'obu ekele Nchileke ekele; ?nanụhunu ẹge
onye ọdo, nọ l'ẹke ono, ẹ-ta madu okfu, i gude ekele Nchileke ekele e-me kwee: “Ono
kwa ẹge ọ dụ;” m'ọ -madụ iphe iikfu?
17 Onye onanu b'ẹ too melikwa emeli; m'o -ruhuru; ekele, iikele Nchileke atsọkpoo
oswi kẹ rẹngerenge.
18 Mu ekele Nchileke ekele lẹ mbẹdua l'onwomu kakọta unu ọghaje okfu-alị mu;
kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi mu.
19 Obenu l'o be kẹ tẹ mu nọdu l'ẹke chọchi dzukoberu; ghaa okfu-alị mu; gude okfu,
Ume-dụ-Nsọ ekoshi; kfua ụnukurunu okfu; mu ahatachia ogude egomunggo mu kfua
nwakpụru okfu ise, nweru ishi; k'ọphu mu e-gudekwanu iya zia ndu ọdo iphe.
20 Ụnwunna mu; unu ba arịjekwa ọriri l'ọ bụ ụnwegirima nshịi. A -bya lẹ kẹ
ome ẹjo iphe; unu dụ̀kwá l'ọ bụ nwaswa. Teke e ruru l'egomunggo; unu enweru
egomunggo ndu bụ ọgurenya.
21 L'e dekwaru l'ẹkwo ekemu Nchileke; lẹ Nnajiufu, bụ Nchileke sụru:
“Ya e-gude okfu-alị ọdo;
gude okfu ndu ọha-ntsụ;

kfuru yeru ndu-wa.
Ọlobu; ?ẹphe gbe angaru iya nchị.”
Ono iphe Nnajiufu ekfu ndono.
22 Ọo ya bụ l'ọgha okfu-alị onye; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi bụ iphe e meru t'ọ bụru iphe a-dụ ndu te kwedu kẹ Kuráyisutu l'ọ bụ iphe-ọhubama; ẹ tọ bụkwa kẹ ndu kẹ Kuráyisutu. L'okfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru ta bụkwa kẹ ndu te kwetadu kẹ Kuráyisutu; ọ bụkwa kẹ ndu kwetaru nụ.
23 Ọo ya bụ; teke bụ lẹ chọchi mkpurophu dzukoberu; onyemonye ọbule atụko ghaa okfu-alị iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi; a nọnyaa; onye shi eshishi abatashia; m'ọ bụ onye te kwedu kẹ Kuráyisutu abyakfuta unu; ?ndu ono ta asụleduphu l'ọo ọgvu eme unu?
24 Obenu; ọ -bụru l'onyemonye ọbule ekfuchiru Nchileke; onye ẹ-te kwedu kẹ Kuráyisutu; m'ọ bụ onye ọdo, shi eshishi bata; ?tị madu l'iphe ono, eekfushi ono a-awahụ iya obu; yọ kpọ-phu egomunggo azụ; bya amaru lẹ ya bụ ẹjo madzụ.
25 Iphe ono, ọonu ono atụko iphe, ọ rịru l'egomunggo vọ-lishia avọ-lishi. Yọ bụru pẹe l'alị; wata ọbaru Nchileke ẹja; watakwaphu okfu; sụ: “Ọ bụ oswi-okfu l'unu lẹ Nchileke nọ phụ l'ẹka-o!”

Iphe eeme ememe lẹ Chọchi

26 Ụnwunna mu; ?ọ dụ unu l'ọ bụ ngụnu bẹ mu ekfu ono? Iphe mu ekfu bụ: teke unubẹ chọchi dzukobejeru; onye egude Egvu-ọma; onye egude okfu Nchileke l'ezi iphe; onye ekoshi unu iphe ọphungu, shi l'ẹka Nchileke; onye aghaa okfu-alị iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya; ọdo bụ; onye akọ iphe okfu ono bụ. T'onye, emekpo iphe oome mee ya t'ọ bụru iphe ee-gude melia unu emeli.
27 Ọ -bụru l'o nweru ndu agha okfu-alị ẹphe; ekfu l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi; t'ọ bụru-a nwụmadzu ẹbo m'ọ bụ ẹto nwẹnkinyi. Ọlobu; t'ẹphe hajẹkwa iya ahaha: onye -kfutsuje; onye ekfua; onye lanụ l'ime unu akọo iphe okfu ono bụ.
28 Ọ -bụru l'ẹ to nwedu onye nọ l'ẹke ono, a-kọ-ghe iphe okfu ono bụ; t'ẹphe tụkokwa dobe ọnu ndo; tẹ onyenọnu kfujelephu nụ onwiya; kfukwaphu nụ Nchileke.
29 Tẹ ndu ekfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru dụjekwa ẹbo; m'ọ bụ ẹto; ndu ọphu eleghee iphe ẹphe kfuru ẹnya eleghe.
30 Teke ọ bụkwanu l'onye ọdo, nọ lẹ ndzuko l'ẹke ono bẹ Ume-dụ-Nsọ koshiru iphe shi iya l'uche; tẹ onye k'ọdungu phụ, shi ekfu okfu phụ dakwaa ashị.
31 Ọ dụkwa mma t'unu l'unu ha kfuchijeru Nchileke. Ọle t'a ahajẹ iya ahaha; k'ọphu onyemonye ọbule e-shi iya mụta iphe; e shi iya yeshiru onyemonye ọbule ọku t'obu shihu iya ike.
32 Onye Ume-dụ-Nsọ nụru iphe-ọma k'okfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru adụjekwaa ike kpade onwiya teke ookfu iya.
33 Lẹ Nchileke ta bụkwa Nchileke mkpaka. Ọ kwa Nchileke ẹhu-agu.
34 A bya l'ẹke ụnwanyi nọ; unu meje ẹge iphe bụ chọchi ọdo, bụ chọchi Nchileke emeje, bụ iya bụ t'ụnwanyi dajẹkwaa kfụngu mẹ chọchi -dzukobe. Ụnwanyi b'ẹ te kwekwa t'ẹphe yejee ọnu l'okfu l'ẹke chọchi dzuru. T'ẹphe gbe wozitajechia onwẹphe alị; kẹ l'ọ bụ ẹge ẹkwo okfu Nchileke kfuru iya ndono.
35 Ọ -bụru l'o nweru iphe dụ ẹphe kẹ t'ẹphe kpata ishi iya; teke ẹphe ruru ufu; ẹphe akpata iya nji ẹphe. L'ọ kwa iphe-iphere t'ụnwanyi vudoje l'ẹke chọchi dzuru edzudzu; kfua okfu.
36 Mbụ; ?unu tubesu l'ọo l'ẹka unu bẹ okfu Nchileke shi tọo? ?T'unu arị l'ọo unu beberu nụ-sweru okfu Nchileke tọo?
37 Onye arị lẹ ya bụ onye nkfuchiru Nchileke; m'ọ bụ lẹ ya nataru iphe-ọma, shi l'ẹka Ume Nchileke; t'o doo onye ono ẹnya l'iphe-a l'ọ ha, mu deru nụ unu-wa bụ ekemu, shi l'ẹka Nchileke.

38 Onye ẹ-ta agụbedu iphe-a l'ọ ha iphe; t'ẹ ba agụbekwaphu onye ọbu iphe.
39 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; t'ọ gụjekwa unu ẹgu okfuchiru Nchileke; ọphu unu
'akpọshikwa ọgha okfu-alị onye; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi.
40 Ẹge ọ dụ bụlephu t'e meje iphemiphe ọbule ẹge ọ gbaru; mẹ l'oruberu iya.

15

Oshi l'ọnwu teta kẹ Kuráyisutu

1 Ụnwunna ayi; nta-a bẹ mu eme tẹ mu nyatafụaru unu kẹ ozi-ọma ono, mu
zihawaru unu ono. Ozi-ọma ono bẹ unu nataru. Yọ bụru iya meru iphe unu vudoshi
ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráyisutu.
2 Ọ kwa ozi-ọma ono, mu ziru unu ono; bẹ Kuráyisutu gude dzọfuta unu; mbụkwa
mẹ unu -gudeshia ya ike ẹge mu ziru iya unu; gụfukwa l'ekwekwe unu, kweru bẹ bụ
ekwekwe mmakanụ.
3 Iphe ono, katsụa mkpa, e yeru mu l'ẹka, mu ziru unu ono; bụkwaruphu iphe
e dehawaru l'ẹkwo okfu Nchileke l'ọo ẹge ọ dụ ndono; bụ lẹ Kuráyisutu nwụhuru
l'okfu iphe dụ ẹji, ayi meshiru.
4 L'ọ nwụhutsuaru; e lia ya. Yọ nọo abalị labụ; yo be k'ẹto ya; Nchileke ekulia ya.
Yọ bụkpelekwaruphu ẹge e dehawaru iya l'ẹkwo okfu Nchileke.
5 L'o woru onwiya koshi Pyita; Pyita egude ẹnya iya phụ iya. E metsua; yo woru
onwiya koshi ndu ishi-ozi iri l'ẹbo ono; ẹphebedua egudekwaphu ẹnya ẹphe phụ iya.
6 E metsua; yo wokwaruphu onwiya koshi ụnwunna ayi; ndu ghataru ụnu madzụ
l'ụkporo ugbo ise; l'ugbo lanụ; ẹphe egudekota ẹnya ẹphe phụ iya. O nwekwaru ndu
ọphu haru nwụhuwa nụ lẹ ndu ono. Ọ bụ lẹ ndu ọphu nọkwadua ndzụ nta-a kakwa
l'igwe.
7 E metsua; yọ bya eworu onwiya koshi Jémusu; b'ọ bya eworu onwiya koshi ndu
ọphunanu, bụkwaphu ndu ishi-ozi ono l'ẹphe ha.
8 Yo be l'ikperazụ iya; yọ bya eworu onwiya koshi mu; mu egude ẹnya mu phụ iya.
Mbẹdua bẹ unu marua l'onye ishi-ozi nke mu b'a tsụru mu atsụtsu. Yo gbe dụ l'ọ bụ
ọwaa, aasụje lẹ nwata b'a mụru l'ẹ b'ọ ka akaka.
9 Iphe ọbu bụ l'ọ bụ mbẹdua bẹ ẹnya mu katsụa alala l'iphe bụ ndu ishi-ozi Jisọsu
l'ẹphe ha; mbụ lẹ mu ta agbakpọduanu kẹ tẹ eeku mu onye yị lẹ ndu ishi-ozi Jisọsu.
Ishi iya abụru lẹ mu shi akpa chọchi kẹ Nchileke ẹhu.
10 Obenu lẹ Nchileke gude eze-iphe-ọma nk'iya; mee mu; mu abụru onye mu bụ
ntanụ. Ẹ tọ bụkwa l'eze-iphe-ọma ono, Nchileke meru mu ono bụ iphe ẹ-te vudu ire.
Mu gbekwa bya akakọta ndu ishi-ozi ndu ọphu l'ẹphe ha ojeshi ozi ike. A makwaru-a
l'ẹ tọ bụdu mbẹdua eme iya l'onwomu; l'ọ bụ ike kẹ Nchileke l'ere mu ire l'ẹhu.
11 Ọo ya bụ; ?m'ọ bụ mu ziru unu ozi ono; ?m'ọ bụ ẹphebedua; ọ kwa iphe lanụ bẹ
ayi tụko ezi; bya abụru iphe lanụ ono bẹ unu kweru.

Oshi l'ọnwu teta nk'ayi

12 Keshinu ozi ono, ayi ezi ono bụ lẹ Nchileke mewaru Kuráyisutu; yo shi l'ọnwu
teta nọdu ndzụ; ?nanụhunu ẹge e meru; unu aharu sụ lẹ Nchileke te emedu ndu
nwụhuru anwụhu t'ẹphe shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ọdo?
13 Ọ -bụru l'ọ bụ oswi-okfu lẹ Nchileke te emedu ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe teta
nọdu ndzụ ọdo; ọo ya bụ lẹ Nchileke te medu Kuráyisutu t'o shi l'ọnwu teta nọdu
ndzụ.
14 Ọ -bụkwanuru lẹ Nchileke te medu Kuráyisutu t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; ọo
ya bụ l'iphe ono, ayi pata ezi ono bẹ bụ iphe mmakanụ. Ekwekwe, unu kweru kẹ
Kuráyisutu abụkwaruphu iphe mmakanụ.
15 Ẹ tọ bụlekwa iphe mmakanụ kpụ. Ookoshikwaphu l'ayi ágbà Nchileke ire;
keshinu ayi ekfu lẹ Nchileke meru Kuráyisutu; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. E

-metsunua; ọphu Nchileke emehedu ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ l'oswiya; ọo ya bụ l'ayi adzụ ẹjo-ire.
16 Lẹ teke ọ bụ lẹ Nchileke te emedu ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; ọ bụnu iya bụ lẹ Nchileke te mekwaphu Kuráyisutu t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
17 Teke ọ bụkwanu lẹ Nchileke te medu Kuráyisutu t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ọdo; ọo ya bụ l'ekweta, unu kwetaru kẹ Kuráyisutu bụ iphe ìphòró; iphe dụ ẹji, unu megbaaru anọdukwadua unu l'ẹhu ẹge ọ nọ iya unu.
18 Ọo ya bụ lẹ ndu ono, ẹphe lẹ Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ bẹ ẹphe nwụhuderu ono bẹ lawaru l'iyi.
19 Teke bụ l'ọ bụ lẹ ndzụ ọwaa, ayi nọ nta-wa nkịnyi iya bụ ẹke ayi elebebe ẹnya iphe Kuráyisutu e-meru ayi; ọo ya bụ l'ayi bụ ndu, gbaru kẹ t'a katsụaru ayi ọkuru nshọ lẹ mgboko-a.
20 Obenu l'ẹ tọ dụdu ẹge ono. Iphe bụ ire-lanụ bụ lẹ Nchileke meru Kuráyisutu; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Yọ bụru iya bụ onye ọdungu, Nchileke meru; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; gude iya ekoshi ayi l'ọo oswi-okfu lẹ ya e-mekochaa mee tẹ ndu nwụhuru anwụhu teta nọdu ndzụ.
21 Ọ kwa ẹge ono, ọnwu shi l'ẹka nwoke lanụ bya abarahụ ono bụkwaphu ẹge ono bẹ oteta l'ọnwu nweru ndzụ ọphungu shikwaphu l'ẹka nwoke lanụ.
22 L'ọ kwa ẹge madzụ kpamukpamu anwụhuje; okfu l'ẹphe shi l'ẹhu Ádamu; bụkwaphu ẹge ono bẹ iphe bụ ndu ẹphe lẹ Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ e-teta nweru ndzụ ọphungu.
23 Obenu l'onyemonye ọbule bẹ Nchileke e-me t'o teta nọdu ndzụ m'o -rubele iya phụ; Kuráyisutu, bụ iya bụ onye ọdungu-wa bẹ bụ ivuzọ; ndu bụ ndu nk'iya etsota iya teke ọo-bya.
24 E -metsua; yo rua teke ikperazụ, bụ teke Kuráyisutu e-woru ike, o gude bụru eze; ye Nchileke, bụ Nna l'ẹka; teke ono bẹ oo-me tẹ ike iphe bụ ọ-chị-ọha; mẹ ọ-nọ-l'oke-ọkwa; mẹ ike o-gude-ike phẹ l'ẹphe ha dakọta.
25 Okfu lẹ Kuráyisutu bụfutaje eze, achị mgboko-a gbururu jeye teke ọo-dzọpyabe iphe bụ ndu ọhogu iya l'ọkpa.
26 Ọhogu k'ikperazụ, oo-mebyi ìrè iya bụ anwụhu.
27 L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “Lẹ Nchileke mewaru t'ọ dzọpyabe iphemiphe ọbule l'ọkpa.” Ọphu doru ẹnya abụru lẹ Nchileke gụfuru onwiya l'iphemiphe ọbule ono, o meru tẹ Kuráyisutu dzọpyabe l'ọkpa ono.
28 Ọ bụ teke Nwa kẹ Nchileke bụlephu ishi iphemiphe ọbule bẹ oo-woru onwiya ye l'ẹka Nchileke ono, meru t'ọ bụru ishi iphemiphe ọbule ono; k'ọphu Nchileke a-bụru mkpakọ ishi iphemiphe ọbule.
29 Ọdumeka; mu asụ: ?ee-mekwanu ndu ono imagha; bụ iya bụ ndu e meru baputizimu l'okfu ẹhu ndu nwụhuru anwụhu? ?Bụ ngụnu bẹ ẹphe ele ẹnya iya? Ọ -bụru l'ọ bụ oswi-okfu mbụ iphe eekfu lẹ Nchileke te emedu ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe teta nọdu ndzụ; ?bụ kẹ ngụnu b'e gudekwanu eme baputizimu l'okfu ndu ono?
30 ?Bụ ngụnu meru iphe ayi anọduje alọ ishi ayi alọlo tekenteke?
31 Ụnwunna mu; ọ kwa ekuku, mu egudeje unu eku onwomu kẹ atụgbabe, ayi l'unu tụgbaberu lẹ Kuráyisutu; meru iphe mu ekfu iphe-a; sụ lẹ mu ebegejekwaru anwụhu ebegeru l'ọnu mbọku-mbọku.
32 ?Bụ ngụnu bụ uru, mu ritakpooru iya? E -kfudekpoo ya l'ọ bụ iphe meru l'ẹhu madzụ bẹ mu sụru: ?bụ ngụnu bụ uru, mu ritakpooru iya; ẹge mu l'anwụhu lụru ọgu lẹ Éfesọsu l'ọ bụ onye yẹ l'anụ-ẹgu-ẹgbudu lụru ọgu-a? ?Nanụ uru iya m'ọ -bụru lẹ Nchileke t'emekochadua mee ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe teta nọdu ndzụ ọdo?

Ọ bụ iya bụ t'ọ laa l'iphe aanmajẹ l'ẹtu; sụ: “T'ayi watawaru ori; l'angụ ẹge dụ ayi mma; teke o beru echile; ayi anwụshihuwaru.”
33 Unu be ekwekwa t'e duswee unu ụzo. A sụkwaru l'ẹjo ọyi emebyije umere ọma.
34 Ọphu tẹ ifu doo unu edodo; t'unu haa ome ẹjo iphe. Mu ekfukwa ọwaa tẹ mu kfuru iphere ye unu l'ifu: L'o nwekwaru l'unu ha ndu ọphu e-ta makpọduanu Nchileke lẹ phuu.

Ẹhu ọphu ee-gude shi l'ọnwu teta

35 O nweru onye a-nọnyaa nụ; yọ jị: ?Nanụkpoo ẹge Nchileke e-shi mee tẹ ndu nwụhuru anwụhu teta nọdu ndzụ? ?Bụ egbe ugwẹhu, dụ ịdagha bẹ onye ọbu e-gude lụfuta?
36 Nggụbe adukputa! ?Tị madu l'iphe ị kọru l'alị t'erutajedu ọdo; m'ọ bụdu l'o vuoduru ụzo rehu ẹwa.
37 Unu lewaru oshi-ọmi. Ẹ tọ kwa ẹge ọodu teke o vufutaru; bụ ẹge ọoduje; ayi akụa ya. Iphe ayi akụje bụkwa akpụru iya; mbụ; dụ l'ọ bụ akpụru akpe; m'ọ bụ akpụru iphe ọdo, dụgbaa iche l'iche.
38 Obenu lẹ Nchileke egudeje ẹka iya meru ụgbugba nụ iya ẹge dụlephu yẹbe Nchileke mma l'obu. Ọonuje akpụru iphemiphe ọbule ụgbugba, gbaru iya nụ.
39 L'unu maru l'anụ-ẹhu iphemiphe ọbule ta bụebedu iphe lanụ. Madzụ nweru akpẹhu nk'iya; anụ enweru akpẹhu nk'iya; nwẹnu enweru akpẹhu nk'iya; ẹma enweru nk'iya.
40 Iphe nọ l'imigwe nweru ụgbugba nk'iya. Iphe nọ l'alị enweru ụgbugba nk'iya. Ọbe biribiri kẹ ụgbugba iphe nọ l'imigwe bẹ dụ iche; biribiri k'ụgbugba iphe ọphu nọ l'alị adụkwaphu iche.
41 Ẹnyanwu nweru biribiri nk'iya iche; biribiri kẹ ọnwa adụ iche; biribiri kẹ mkpọ-kpodo adụkwaphu iche. Biribiri kẹ mkpọ-kpodo bụ l'o nweru ọphu akajẹ ibe iya ekeke.
42 Ọ bụ ẹge ono bẹ ọo-dụ teke Nchileke e-me ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Ẹhu madzụ dụ l'ọ bụ akpụru iphe a kụru l'alị. Ọ bụ iphe e-rehu erehu. Ọbe teke Nchileke e-me ẹhu ono t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ọphungu bẹ ọo-bụru iphe ta abyahẹdu bya erehu erehu ọdo.
43 Ẹhu madzụ, e liru elili bẹ ike ta nọhedu; tẹmanu b'ọ dụkwaphu oyi. Ọphu Nchileke e-me t'o teta e-nweru agburu-ẹhu; bya abụru ẹgiri iya, dụ biribiri.
44 Teke e liru iya b'ọ bụ iphe shi nweru ndzụ k'ụnwu-eliphe. Teke Nchileke e-me t'o teta b'ọo-bụru iphe nweru ndzụ, bụ kẹ Ume Nchileke. O nweru ẹhu ọphu nweru ndzụ, bụ k'ụnwu-eliphe. Obenu l'o nwekwaruphu ẹhu ọphu nweru ndzụ, bụ kẹ Ume Nchileke.
45 L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “Lẹ Nchileke meru onye ivuzọ, bụ Ádamu t'ọ bụru madzụ, nọ ndzụ.” Yọ bya emee Ádamu kẹ ikperazụ-a, bụ iya bụ Kuráyisutu t'ọ bụru Ume, anụ ndzụ.
46 Ẹ tọ bụkwa ụgbugba, shi l'imigwe evujeru ụzo. Ọ kwa ụgbugba k'eliphe evujeru ụzo; kẹ imigwe etsota iya.
47 Ádamu kẹ mbụ bẹ Nchileke gude ẹja, shi l'alị mee. Ádamu k'ẹbo shikwanu l'imigwe.
48 Madzụ kpamukpamu nweru ẹhu, dụ l'ọ bụ kẹ Ádamu ọphu e gude ẹja, shi l'alị mee. Obenu lẹ ndu bụ kẹ Ádamu ọphu shi l'imigwe e-nweru ẹhu, dụ l'ọ bụ nk'iya, bụ iya bụ ẹhu ọphu shi l'imigwe.
49 Ọ bụlephu ẹge ayi yeru onye ono, Nchileke gude ẹja, shi l'alị mee ono; bụkwaphu ẹge ayi e-yeru onye ono, shi l'imigwe ono.

Teke Kuráyisutu a-bya ọdo

50 Ụnwunna mu; iphe mu ekfu abya bụ: L'iphe nweru anụ-ẹhu mẹ mee ta
abahụkwa l'ẹke Nchileke bụ eze. Ọphu iphe erehuje erehu ta anọjekwa gbururu
jeye.
51 Unu kpaa iphe lẹ nchị tẹ mu kọoru unu iphe Nchileke shi domia edomi: Ayi l'ayi
ha t'anwụshihukotakwa; a tụko ayi gbanweshikota.
52 Mbụ l'a bya ele ẹnya bẹ Nchileke gbanwekotawaru ayi; m'e -gbulephu ụpyoku
ikperazụ ono. E -gbulephu ụpyoku ono; bẹ Nchileke e-me ndu nwụhuru anwụhu
t'ẹphe tetakota nọdu ndzụ ọdo; k'ọphu ẹphe ta abyahẹdu bya anwụhu anwụhu ọdo;
yọ gbanwekotakwaphu ayịbedua.
53 Iphe unu a-maru bụ l'ugwẹhu ọwaa, e-rehu erehu-wa chịtafutajekwa ugwẹhu
ọphungu, ẹ-te erehudu erehu yee onwiya l'ọ bụ uwe. Ugwẹhu ọwaa, a-nwụhu
anwụhu-a chịtafutajekwaphu ugwẹhu ọphu bụ 'anwụhu anwụhu yee onwiya l'ọ bụ
uwe.
54 Teke ugwẹhu-wa, e-rehu erehu-wa chịtaleruphu ugwẹhu ọphu ẹ-te erehudu
erehu yee onwiya; ugwẹhu ọwaa, a-nwụhu anwụhu-wa achịta ọphu ẹ-ta anwụhudu
anwụhu yee onwiya. Ọ bụ teke ono bẹ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke e-re ẹge e
deru iya. Ọ sụru:
"Lẹ Nchileke mekputawaru anwụhu;
lee ya."*
55 "Nggụbe anwụhu;
?nanụhunu ike ọbu,
iigudeje eme madzụ
eriri ọbu?
Mbụ; ?nanụhunu írè ngu ọbu?"†
56 Iphe anwụhu gude eme ire bụ iphe dụ ẹji; ike k'iphe dụ ẹji eshikwanu l'ekemu.
57 Ọlobu; t'ayi kelekwa Nchileke ekele; yẹbedua, meru t'ayi shi l'ẹka Nnajiufu ayi, bụ
Jisọsu Kuráyisutu emekota iphemiphe ọbule ono eriri.
58 Ụnwunna mu, mu yeru obu; unu vudokwa vudoshia ike; unu be kwekwa t'e mee
unu t'unu tengaa etenga. T'ẹka unu kangojekwa l'ojeru Nnajiufu ozi, nyịberu anyibẹ
tekenteke; keshinu unu maru l'akanya, unu gude ike kẹ Jisọsu l'ese ta abụdu unu
nsegbu-akanya.

16

Okpoga, e gude eyeru ndu kẹ Kuráyisutu ẹka

1 A bya lẹ kẹ okpoga ono, unu gude obu-ọma unu anụ ndu kẹ Nchileke, bu lẹ
Jerúsalemu ono. Iphe mu ekfu bụ t'unu meje iya ẹge ono, mu ziru chọchi, nọgbaa
lẹ Galéshiya t'ẹphe meje ono.
2 Iphe bụ chọchi, sweru esweswe t'onyenọnu wofutaje iphe l'ẹge ẹka ruru iya;
kwakọbe iche; t'ẹ b'ọ bụ teke mu byaru; tẹmanu unu egbe nakọlahaa ya teke ono.
3 Teke mu byalẹruphu; mu edee ẹkwo ye l'iphe ono, unu nụru ono woru nụ ndu,
unu a-fọta t'ẹphe wolaa ya Jerúsalemu.
4 Teke ọ bụ l'ọ gbaru k'ọphu mu e-je; mu l'ẹphe ayịru jeshia.

Iphe Pọlu rịru k'ememe

5 Mu a-kpakfutakwaa unu teke mu shilephu Masedóniya; lẹ mu arịkwa k'oshita ụzo
ẹke ono.
6 O nweru ẹge ọo-dụ; mu l'unu anọtaru nshinu mẹ mu -byalẹphu. Ọdumeka; mu
anọkpoonu oge winta; ẹge unu e-du mu ije; tẹ mu je iphe, bụ ẹke, mu eje.

* **15:54 15:54** Azá 25:8. † **15:55 15:55** Hos 13:14.

7 Lẹ kẹ nta-a, mu eswe esweswe-wa b'ẹ tọ dụkwa mu t'a sụ lẹ mu l'unu phụru. Mu arị lẹ mu -byalẹphu bẹ mu l'unu a-nọ nwọdu; m'ọ -bụnuru uche-obu Nnajiufu.
8 Ọbe mu a-nọ lẹ Éfesọsu gbururu jeye l'ajị Péntikọsutu.
9 Lẹ Nchileke gụhawaru mu ụzo ọhuma tẹ mu jee ozi, oye ẹka jeshia ya ike; e gudekwaru lẹ ndu eme t'ẹphe kpọshia mu iya akpọshi ha igwe.

Tímoti yẹle Apọ́losu

10 Teke Tímoti byaru; unu letakwa ẹnya mee ya t'ọ tụsaru ẹhu l'ẹhu unu. L'unu marua l'oojeru Nnajiufu ozi ẹge mbẹdua eje.
11 Ọo ya bụ t'unu be emekwa iya l'ọ bụ onye ẹ ta gụbedu iphe. Teke ọ latadẹru; unu edua ya ije t'ọ lata l'ẹhu-agu; lẹ mu elekwa ẹnya iya lẹ yẹle ụnwunna ayi ndu ọphunanu a-yị lata.
12 Ọ bụru kẹ Apọ́losu, bụkwaphu onye ono, ayi l'iya tụkokwaphu ejeru Nnajiufu ozi ono; mu kfushikwaru iya ẹya ike tẹ yẹle ụnwunna ayi ndu ọphunanu tụko yịru bya ajịa unu; ọbe ẹ tọ dụdu iya t'ọ bya nta-a. Obenu l'ọo-byakwaa teke ụzo dụ iya.

Okfu, Pọlu gude akpọchi iya ishi

13 Unu kwabẹjekwa ẹnya; unu evudoshikwaa ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráyisutu; unu mejekwa iphe-nwoke l'iphe bụ iphe unu eme ememe; tẹ Nchileke mekwaa unu t'unu shihu ike; vudoshia ike.
14 Unu gudeje n-yemobu me iphemiphe ọbule, unu eme ememe.
15 Unu maru l'ọ bụ Sutẹ́fanasu yẹle ndibe iya bẹ bụ ndu e vutsukpoo ụzo kfubuta yeru Kuráyisutu lẹ Akáya; ẹphe afọtawa onwẹphe dobe; sụ l'ẹphe a-nọdujelephu eyeru ndu kẹ Nchileke ẹka.
16 Iphe mu ekfuru unu bụ t'ọ bụru egbe ndu ono bẹ unu e-meje iphe ẹphe kfuru. Ẹge ono bẹ unu e-meje k'iphe bụ kẹ ndu ẹphe l'ẹphe gba mgba eje ozi; l'esekwaphu akanya kẹ chọchi.
17 Ẹhu atsọ mu ẹna l'abyabya, Sutẹ́fanasu yẹle Fochunétọsu; mẹ Akáyikọsu byaru ẹke-a; kẹ l'abyabya, ẹphe byaru dụwa mu l'ọ bụ unubẹdua byaru.
18 Ẹphe mewaru t'ẹhu ka mu ogvuru egvuru; kakwaphu unubẹdua ogvuru egvuru. Egbe ndu dụ ẹge ono bẹ a-dụjekwaru unu lẹ nsọ.
19 Ndu chọchi Éshiya ajịkwaphu unu. Akwị́la yẹle Pyịrisíla; mẹ ndu chọchi, edzukobeje l'ụlo ẹphe gudekpokwa obu ẹphe l'ajị unu; mbụ unubẹ ndu unu l'ẹphe tụgbaberu lẹ Kuráyisutu bụru nanụ.
20 Iphe bụ ụnwunna ayi phẹ ajịkotakwaphu unu.
Unu keleje ibe unu ekele; nmata ẹphe akpa.

Ekele ọphu shi l'ẹka Pọlu gẹdegede

21 Ekele ọwaa bụkwa mbẹdua gẹdegede gude ẹka mu ede iya; sụ: Lẹ mubẹ Pọlu ekele unu ekele.
22 Onye ẹ-te yeduru Nnajiufu obu; tẹ onye ono bụkwaru onye Nchileke tuphuru l'ọnu. “Marana ta.”*
23 Tẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu meeru unu eze-iphe-ọma.
24 Mu yekotaru unu obu l'unu ha; okfu l'ayi l'unu tụko tụgbabe lẹ Kuráyisutu Jisọsu bụru nanụ.

---

* **16:22 16:22** Iphe ọ bụ l'okfu Áramu bụ: “Byiko; Nnajiufu; bya!”

Ẹkwo k'ẹbo, Pọlu deru nụ Ndu Kọ́rintu

1 Ẹkwo-ozi ọwaa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu; mubẹ onye ono, Nchileke kuru; mee
mu tẹ mu bụru onye ishi-ozi Kuráyisutu Jisọsu. Onye mu l'iya gba mgba ede ẹkwo-wa
bụ nwanna ayi Tímoti.
Ndu ayi ede iya anụ bụ chọchi Nchileke lẹ Kọ́rintu; mẹ iphe bụ ndu kẹ Nchileke,
nọ lẹ Akáya gbaa mgburumgburu.
2 Ayi asụ tẹ Nchileke, bụ Nna ayi yẹle Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu
eze-iphe-ọma; mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Pọlu ekele Nchileke ekele

3 Unu t'ayi kele onye ono, bụ Nchileke; bụkwaruphu Nna kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu
Kuráyisutu ono ekele. Ọ bụ iya bụ Nna ọphu obu-imiko nk'iya nyịberu anyịbe; bya
abụru Nchileke, adụje madzụ ike ẹka ẹbo-ẹbo.
4 Ọ bụ iya bụ onye adụje ayi ike l'iphe bụ iphe-ẹhuka, ayi ejekpoo ejeje; k'ọphu ayi
a-dụjekwanu ike dụa ndu ọdo, eje iphe-ẹhuka ike; m'o -ruhuru; iphe-ẹhuka ẹphe dụ
ịdagha. Ayi egudekwanu ike ono, Nchileke adụ ayi ono gude dụa ndu ọdo.
5 Ọ kwa ẹge ayi yị l'iphe-ẹhuka ono, nyịberu anyibẹ, Kuráyisutu jeru ono bụ ẹge
ayi yịkwaphu l'ike ono, nyịberu anyibẹ, Kuráyisutu adụ ayi ono.
6 Ọ -bụru l'ayi eje iphe-ẹhuka; unu makwaru l'iphe-ẹhuka ono, ayi eje ono bẹ bụkwa
ẹge ee-shi tẹ Nchileke dụa unu ike; bụkwaruphu ẹge Nchileke e-shi dzọta unu. Teke
bụ lẹ Nchileke adụkwanu ayi ike; ọo ya bụ l'ono bụ iphe unu e-gude t'obu shihu unu
ike teke unu a-nọdu ata nshi; l'eje iphe-ẹhuka ono, ayi eje ono.
7 Ọobuje ayi -nyata unu; ayi asụ l'ayi maru l'unu e-vudoshia ike. Iphe ayi arịje
iya ẹge ono bụ l'ayi marua l'ọ bụ-a ẹge unu yị l'iphe-ẹhuka, ayi eje; bụ ẹge unu
yịkwaphu l'ike ono, Kuráyisutu adụ ayi ono.
8 Ụnwunna ayi; iphe ayi eme t'unu maru bẹ bụkwa k'iphe-ẹhuka, ayi jeru lẹ Éshiya.
Ẹhu, a kparu ayi b'a kpatabekwaru ayi; k'ọphu ọ dụ l'e boru ayi ivu, nyikworu ayi
olu. Ọ tsụta-bekwaru ayi l'ẹhu; k'ọphu ayi ẹ-te shidu rịkwadua l'ayi e-mekochaa
nọdukwadu ndzụ ọdo.
9 Mbụ; l'ayi shi rịkwaa l'e kpewaru ayi nkfugbu. Obenu l'iphe ono shikwa bụru iphe
e-me t'ayi ba anọdu arị l'ọ bụ ayi a-dụ ike dzọta onwayi; gbahaa t'ayi woru onwayi
ye Nchileke l'ẹka, bụ iya bụ Nchileke, egudeje ike; mee t'onye nwụhuru anwụhu shi
l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
10 Ọ dzọtaru ayi l'ẹjo ọgu ono, gage eri ayi ishi ono. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ọo-nọduje
adzọ ayi. Ọo ya bụ ẹke ayi ewojeru ẹnya tupyoo l'ọo-dzọta ayi ọdo.
11 Unubẹdua; unu yekwaruphu ayi ẹka; kfuje nụru ayi Nchileke. Ọo ya bụ k'ọphu
aa-dụkwanu l'igwe ekele Nchileke ekele k'ẹhu ayi; ekele iya k'eze-iphe-ọma, o meru
ayi; l'ọ nụwaru olu igweligwe ndu ekfu anụ iya nụ.

Pọlu agbanwe iphe, ọ tụberu k'ememe

12 Obu ayi meru t'o doo ayi ẹnya l'ẹ ta atụjodu umere ayi atụjo; ntuphu-ire ta dụ
iya; ketekete m'a -bya l'ẹhu ayi l'unu. Umere ayi daburu adaburu l'ifu Nchileke. Ono
abụru iphe ayi gude eku onwayi k'iche. Ẹ tọ bụkwa lẹ mmamiphe kẹ madzụ b'o shi;
ọ kwa eze-iphe-ọma, Nchileke eme.
13 Iphe ayi ederu unu kwa iphe unu a-dụ ike gụta; maru iphe o kfuru. Mu elekwa
ẹnya l'oo-mekochaa dokota unu ẹnya ọhuma;

14 mbụ iphe ono, ẹ-te dofubebedu unu ẹnya nta-a ono. Unu amaru lẹ mbọku Eswe
kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu ono bẹ oo-nwe iphe unu a-dzọbe ọkpa gude ayi asa nsasa;
ayịbedua enwekwaruphu iphe ayi a-dzọbe ọkpa gude unubẹdua l'asakwaphu nsasa.
15 O doru mu ẹnya l'unu gude ayi asa nsasa; bù̀kwanu iya meru iphe mu sụru lẹ
mu a-byaodu bya ajịa unu; k'ọphu abyabya mu a-bụru uru gbaaru unu ụzo labụ.
16 Ije mu bụ lẹ mu e-shi l'ibyia nk'unu jee Masedóniya. Mu -ladẹ alala; mu abatafụa
ọdo; k'ọphu unu e-duwa mu ru ije tẹ mu jeshia Judíya.
17 ?Unu tubesu lẹ mu shi agha onwomu aghagha teke ono, mu shi tụbe ije mu ẹge
ono? ?T'unu rịru lẹ mu ekfuje iphe nke mu l'ọ bụ ndiphe? L'ọ kwa ndiphe asụje:
“Iye;” sụkwaphu: “Wawa” l'ugbo lanụ ono.
18 Tụswekwa! Ọ kwa ẹge Nchileke l'onwiya bụ onye gbaru t'e gude ire iya ẹka; bụ
ẹge iphe mu ekfu gbaru t'e gude iya ẹka. Mbụ lẹ mu -sụ: “Iye” b'ọ bụ “Iye”. Mu -sụ:
“Wawa” b'ọ bụ “Wawa”.
19 Lẹ Jisọsu Kuráyisutu ono, bụ Nwatibe Nchileke, Sáyilasu kfuru unu okfu iya;
Tímoti ekfuaru iya unu; mbẹdua l'ishi onwomu ekfukwaaru iya phụ unu ono ta
bụkwa ọgharu-ọ-ghachi; mbụ onye bụ: ọ -sụ: “Iye”; yọ sụkwaphu: “Wawa” l'ugbo
lanụ ono. Iphe o gbe bụru kwa lẹ Kuráyisutu ono -sụwa: “Iye” bẹ oomeje iphe o
kfuru.
20 Ọo ya bụ lẹ Nchileke shi l'ẹhu Kuráyisutu ono emeebekota iphemiphe ọbule,
yẹbe Nchileke kweru ụkwa iya. Ọo ya kparu iphe ayi eshije iya l'ẹka sụ l'ono kwa
ẹge ọ dụ, bụ iya bụ “Amenu”; k'ọphu ee-shi ẹge ono kwabẹ Nchileke ugvu.
21 Ọ kwa Nchileke bụ onye emeje t'ayi l'unu tụko shi Kuráyisutu l'ẹka vudoshia ike;
bụkwaru iya phụ fọtaru ayi.
22 O meru ayi iphe-ọhubama; koshi l'ayi bụ ndu nk'iya bya eworu Ume-dụ-Nsọ
nk'iya ye ayi l'ọkpoma t'ọ bụru itumo iphe oo-mekochaa meeru ayi.
23 Ọ bụ Nchileke; bẹ bụ ekebe mu; m'ọ -bụdu ire-lanụ bẹ mu ekfu-a. L'iphe kparu
iphe mu haru ọbya Kọ́rintu bụlekwaphu tẹ mu ba abaru unu m̀bà nshinu kẹ nwa
teke ono.
24 Ayi te emekwa t'ayi tubujeeru unu iphe unu e-kweta; keshinu unu vudoshi ike
l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráyisutu. Iphe ayi shiberu ite iya gbe bụkwaru t'ayi tụko
mee t'ẹhu kafụa unu ọtsoshi ẹna ike.

2

1 Ọo ya kparu iphe mu gude obu mu l'ọ ha sụ lẹ mu ta abyadụ ndu-unu; bya unu
ọkpa-tsu aphụ ọdo.
2 L'ọ -bụru lẹ mu akpatsu unu aphụ ọdo; ?bụkwanu onye a-nọdu eme t'ẹhu tsọje
mu ẹna; gbahaa ndu ono, mu kpatsuru aphụ ono?
3 Ọo ya kparu iphe mu deru unu ẹkwo ono; t'ẹ b'ọ bụ teke mu byaru; ndu gage
e-me t'ẹhu tsọo mu ẹna; egbe kpatsua mu aphụ. L'iphe doru mu ẹnya bụ lẹ teke unu
mewaru t'ẹhu tsọo mu ẹna bẹ ẹhu a-tsọkwaphu unubẹdua ẹna.
4 Teke mu shi ede ẹkwo ono b'o shikwa atsụ mu l'ẹhu; k'ọphu ẹhu te shidu bụru
mu ẹhu. Mbụ l'aphụ jiru mu obu; mu egude ẹnya-mini l'ede iya. Mu te dekwa iya
tẹ mu kpatsua unu aphụ. Iphe mu gude dee ya bụ-chikwaa t'ọ bụru iphe e-me t'unu
maru lẹ mu yeru unu obu nshinu.

Ọguru onye a hụru àhù̀hù nvụ

5 Ọ -bụru l'o nweru l'unu ha onye mewaru onye ọdo egbe iphe aphụ ono; unu
makwaru l'ẹ tọ bụkwa mu b'o meru iya. Ọ kwa unubẹdua l'unu ha b'o meru iya. Ọbe
mu te jedu iya rụ ekfunuka. Ọ bụlephu l'iphe mu ekfu bụ l'o wuduru m'ọ bụwaru
unu l'unu ha b'o meru iphe aphụ ono.

6 Onye ono bẹ mu ekfukwa l'àhụ̀hù ono, unu ha l'igwe hụ̀a ya ono dụakwa mma;
t'ẹ b'a hụhekwa iya ọdo.
7 Iphe unu e-gbe mechia nta-a bụ t'unu ghakọbe gụaru iya nvụ; dụa ya ike; e
menyaa; aphụ akaria ya ẹka; ẹhu anyịhu iya nkọ.
8 Ọo ya bụ; byiko; iphe unu e-me nta-a bụ t'unu mee ya; k'ọphu ọo-maru l'unu yeru
iya obu.
9 L'iphe mu shi ederu unu l'ẹkwo phụ kwa tẹ mu dataẹdu unu; maru: unu emeje-e
iphe, bụ iphe, mu sụru t'unu mee.
10 L'iphe bụ onye unu gụru nvụ l'iphe o mesweru bẹ mbẹdua l'ishi onwomu
gụakwaru nvụ. Iphe bụ iphe mu gụru madzụ nvụ ya; mbụ m'o -nwekwaru iphe
mu gụru nvụ ya bẹ bụkwa l'okfu ẹhu unu bẹ mu nọ l'ifu Kuráyisutu gụa ya.
11 Ọo ya bụ k'ọphu ee-shi ẹge ono kèchia Sétanu ụzo t'ẹ b'o mehe ayi eriri; keshinu
ayi majiwaru ẹregede iya ẹnya.

Teke Pọlu nọ lẹ Túrowasu

12 Lẹ teke ono, mu jeruru Túrowasu je araa ozi-ọma kẹ Kuráyisutu ono bẹ mu ruru
je aphụa lẹ Kuráyisutu bọwaru mu ụzo tẹ mu jeeru iya ozi ono.
13 Obenu lẹ mu ruru; ẹhu te gvukpooru mu egvuru; kẹle mu ruru; mu t'aphụ
nwanna ayi Táyitọsu l'ẹke ono. Ya ndono; mu aparu ẹphe haa; yọ bụru mu oje
Masedóniya.

Otso Kuráyisutu atụ okokooko

14 Mu etu Nchileke ẹpha; yẹbedua, shiwa l'iphe ono, Kuráyisutu meru ono; bụru
onye atụru ayi okokooko; k'ọphu bụ: iphe bụ ẹke ayi jeru; e shi l'ẹhu ayi maru onye
yẹbe Nchileke bụ. Ọdo bụ k'ọphu ozi-ọma ono e-gvu ẹkemeke ọbule kfurukfuru l'ọ
bụ iphe mkpọ iya eshi kwẹkwekwe.
15 E -kfudekpoo ya ekfukfu; mu asụ l'ayi dụ l'ọ bụ iphe, eshi mkpọ, bụ iya bụ lẹ kẹ
ozi-ọma ono; kẹle mkpọ ono shikotaru kwẹkwekwe jeye l'ẹke ndu Kuráyisutu adzọta
adzọta nọ; jeyekwaphu l'ẹke ndu ọphu ala l'iyi nọ. Iphe ono abụru l'ifu Nchileke bẹ
ayi dụ ẹge ono.
16 L'ẹhu kẹ ndu ọphu ala l'iyi bẹ mkpọ ozi-ọma ono arụkwa ẹpho. O bekwanu l'ẹhu
kẹ ndu ọphu Kuráyisutu adzọta adzọta b'ọ bụ mkpọ iphe emeje tẹ ndzụ nọdu. Ọo
ya bụ; ?bụ onye ha k'oje egbe ozi ọphu dụ ẹge ono?
17 Ayi te egudekwa ozi-ọma ono agba nghọ, bụ iphe igweligwe ndu ọdo gude okfu
Nchileke eme. Ayịbedua, Nchileke ziru-wa egudeje obu iphoro ekfu okfu ono l'ifu
Nchileke, bụ iya bụ iphe gbaru ndu ejeru Kuráyisutu ozi l'ememe. Ayi te emekwa
t'ayi gude iya rita uru.

3

Akahụ ekemu; mẹ ekemu ọphungu

1 ?Ọ dụ unu l'ayi watawaru ọja onwayi ajaja ọdo tọo? ?Bụ t'e dee ẹkwo l'ayi bụ ndu
ire-lanụ nụ ayi t'ayi nụ unu ẹge ndu ọdo anụje unu tọo? ?Tọ bụ t'ayi sụ unu t'unu
nụ ayi ẹkwo, ekoshi l'ayi bụ ndu ire-lanụ t'ayi paru ẹge ndu ọdo apajẹru tọo?
2 Ẹ tọ dụkwa ẹge ono. Ọ kwa unubẹdua l'onwunu bụ ẹkwo, e deru nụ ayi. Ẹkwo
onanu b'e deru ye ayi l'ọkpoma; t'onyenọnu gụje iya t'o doo ya ẹnya.
3 Ọ kwa t'unu koshije l'unu bụ ẹkwo ọphu Kuráyisutu deru nụ ayi t'ayi pajẹru.
Ẹkwo ọphu ta bụkwa mini-ẹkwo b'e gude dee ya. Iphe e gude dee ya kwa Ume, shi
l'ẹka Nchileke; mbụkwa Nchileke ọphu nọ ndzụ. Ẹke e deru iya ta bụkwa lẹ mkpuma,
dụ l'ọ bụ ekwekwerekwe. Ẹke e deru iya bụkwa l'obu madzụ.
4 Iphe meru iphe ayi ekfu ẹge ono bụ lẹ Kuráyisutu mewaru t'ayi gudeje ire
Nchileke ẹka.

5 Iphe-a, mu ekfu-wa ta bụkwa l'o nweru ike, nọ ayi l'ẹhu, bụ ike k'ẹka ayi, bụ iphe
ayi e-gude ekfu l'ayi dzuru edzudzu oje egbe ozi ono. Ike, ayi nweru bụkwa Nchileke
b'o shi l'ẹka;
6 yẹbedua, bụ iya meru ayi t'ayi dzua ome t'a maru k'ọgba-ndzụ ọphungu iya. Ẹ
tọ bụkwa ekemu ọphu e deru l'ẹkwo bẹ ọonu ayi nta-a. Ọ kwa Ume-dụ-Nsọ nk'iya
bẹ ọonu ayi. Ishi iya abụru l'ekemu ọphu, e deru l'ẹkwo egbukwa madzụ; obenu lẹ
Ume Nchileke anụje ndzụ.
7 Ekemu ndiche ono b'e byiru l'eli mkpuma, dụ l'ọ bụ ekwekwerekwe. A
gụfukpokwaaru l'ekemu ono; bẹ Nchileke tụru; gude koshi l'onyemonye ọbule
nwụhufutaje anwụhu; okfu l'ẹ te mehedu iphe ekemu ono kfuru; ono bẹ dụkpooru
iche. Obenu l'a nụleruphu ekemu ono; ọcha-vịi kẹ Nchileke achaa vịi; k'ọphu ndu
Ízurẹlu ta dụdu ike lee Mósisu ẹnya l'ifu. Ọcha-vịi ono, charu nụ ono metsukwaaruru
chihu echihu.
8 Ọ -bụru l'ụzo k'ekemu ono shi l'ọcha-vịi ọphu dụ ẹge ono; ?bụchia ụzo ono, bụ
ụzo kẹ Ume-dụ-Nsọ ono t'akafụduaru ogbu nwịinwii; mbụ ụzo ono, bụ: e -shia ya; e
nweru ndzụ gbururu jeye ono.
9 Ọ -bụru l'ụzo kẹ ekwekwe ono, meru Nchileke t'o kpee ndiphe nkfugbu ono bẹ
egbu nwịinwii ẹge ono; ?bụchia ụzo kẹ Ume-dụ-Nsọ ono, eme ndiphe t'ẹphe bụru
ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke ono t'akafụduaru ogbu nwịinwii?
10 Ọo ya bụ l'e -kfude iya ekfukfu; mu asụ l'ọcha-vịi kẹ ọdungu phụ te nwehedu iphe
ọ bụ l'ẹke ọcha-vịi kẹ nta-a nọ. Ọcha-vịi kẹ nta-a ono bụ ọcha-vịi, nyịberu anyibẹ.
11 Ọ -bụru l'ụzo k'ekemu ono, bụ ọ-nọta-o-chihu ono; gbe chaa vịi ẹge ono; ọo ya
bụ lẹ kẹ Ume-dụ-Nsọ; a-karu ọcha vịi. Ishi iya abụru lẹ nk'iya a-nọkwanu jeyewaru.
12 Tọ dụ iya bụ lẹ keshinu ẹnya nọwa ayi l'egbe iphe, dụ ẹge ono bẹ ayi evudoshije
ike; asa okfu ụzo kẹ Ume-dụ-Nsọ ono asasa.
13 Ayi ta dụkwa l'ọ bụ Mósisu, shi achịtaje ụlari-ifu; phuchia onwiya tẹ ndu Ízurẹlu
ba phụ iya ifu; jeye teke ọcha-vịi ono a-tọ nwẹhu nyịhu.
14 Ọphu tọ bụkwa l'ẹphe ta phụdu iya. Nchileke kwechikwaruphu ẹphe ẹnya; okfu
l'ọobuje: ẹphe agụkpowa ẹkwo akahụ ọgba-ndzụ ono; mbụkwa byeyekwa-a ntanụ-
a; yọ dụ l'e gude egbe ụlari ono kwechikwaaphu ẹphe ifu t'ẹphe ba ma iphe ẹphe
agụ. Ọ bụlephu ọtugbabe onwonye lẹ Kuráyisutu nkịnyi iya bẹ a-phụfu-ghe ụlari
ono.
15 Mbụ byeyekwa ntanụ-a; bẹ ọobuje; ẹphe agụ ẹkwo ekemu Mósisu ono;
egomunggo ekwechikwaaphu ẹphe ẹge ono.
16 Obenu l'ọ dụa l'ọ bụ ẹge ẹkwo okfu Nchileke kfuru kẹ Mósisu; sụ: “L'ọobuje teke
ọ gharu Nnajiufu ifu; ụlari-ifu ono aphụfu.”
17 Ọ bụ Nnajiufu ono bụ Ume-dụ-Nsọ. Ọ bụ ẹke Ume-dụ-Nsọ kẹ Nnajiufu ono nọ
bẹ ndu nọ iya nụ a-bụru ndu a tọfuru l'ẹgbu.
18 Ayịbe ndu ono l'ayi ha, bụ ndu ẹ-ta dụdu iphe phuchiru ayi ifu ono; teke ayi ele
ọcha-vịi kẹ Nchileke ẹnya; yọ gbanwee ayi; k'ọphu ayi a-bụru ndu dụ l'ọ bụ onye ono,
ayi ele ẹnya ono. Teke ono; ọcha-vịi kẹ Nchileke eshi ẹge ono aka nshinu eje lẹ ndzụ
ayi. Yọ bụru onye o shi l'ẹka bụ Nnajiufu ono, bụ Ume-dụ-Nsọ ono l'onwiya.

4

Ayi dụ l'ọ bụ ite-ụra

1 Ọo ya bụ; keshinu Nchileke phụru ayi imiko; bya eworu ozi ono ye ayi l'ẹka bẹ
ike ta byakwa bya agvụ ayi l'ejeje iya.
2 Iphe ayi jịkaru bụ iphe, bụ iphe-iphere; mbụ iphe eeme l'edomi. Ẹka ayi ta dụkwa
l'ẹregede; ayi te ewotaje iphe ẹ-ta bụdu okfu Nchileke gwakọbe l'okfu Nchileke. Iphe

ayi emeje bụ l'ayi ekfuje ọkpobe okfu ono; tọgbo iya ẹba. Ayi anọduje l'ifu Nchileke eme ẹge ono; k'ọphu onyenọnu e-gude ẹge ono shi l'obu iya; maru egbe ndu ayi bụ.
3 L'ọ -bụru l'ozi-ọma ono, ayi ezi ono b'e gude iphe kwechia ekwechi; ọ kwa l'ẹnya ndu ala l'iyi b'e kwechiru iya.
4 Sétanu, bụ iya l'achị mgboko-a bẹ wookwaru ẹka pyichia ndu, bụ e-kwe-lẹ-te-kwe l'egomunggo; k'ọphu oo-me t'ẹphe ba phụ iphoro ono, shi l'ozi-ọma ono, echi phachaphacha ono; bụ iya bụ iphoro ono, ekoshi o-gbu-nwịi-nwịi kẹ Kuráyisutu ono. Yọ bụru lẹ Kuráyisutu ono b'e gbe phụa Nchileke l'onwiya.
5 Ọo ya bụ l'ẹ tọ bụkwa onwayi bẹ ayi anọduje ekfu t'a maru. Onye ayi ekfu t'a maru bụkwa Kuráyisutu Jisọsu; mbụ t'a maru l'ọo ya bụ Nnajiufu; ayịbedua l'onwayi abụru ndu ejeru unu ozi l'okfu ẹhu Jisọsu.
6 Ọ kwa Nchileke ono, sụru t'iphoro shi l'ọchi nwua phoo ono; bụkwaphu Nchileke, meru t'iphoro iya nwukwaaphu l'ime obu ayi. Ọo ya bụ ẹge ndiphe a-maru ọdu-biribiri kẹ Nchileke ono, bụ iya bụ ọdu-biribiri ono, shi l'ifu Kuráyisutu egbu nwịinwii ono.
7 Ayi dụlephu l'ọ bụ ite, e gude ụra kpụa. Nchileke eworu iphe ono, vu oke aswa ono; bụ iya bụ iphoro iya ono woru dẹe l'ime ayi. Ishi iya abụru t'a phụa l'ike iya ono, nyịberu anyibẹ ono te shidu ayi l'ẹka; l'ọo yẹbedua b'o shi l'ẹka.
8 Aanọduje eme ayi iphe ọtsu-l'ẹhu tekenteke l'ẹkemeke ọbule. Obenu l'ẹ tọ bụkwa l'aakpapyajẹ ayi ishi. A nọnyaa; iphe atsụlahaa ayi l'ẹhu; k'ọphu ayi ta amajẹhedu iphe ayi e-me; ọbu l'ọkpoma eshihujelee ayi ike.
9 Aakpajẹ ayi ẹhu; ọbu lẹ Nchileke te ebuhajekwanu ayi ẹka. Eechitsuje ayi l'alị; ọbu l'ẹ te echigbujedu ayi echigbu.
10 Mbọku-mbọku bẹ ayi ejeje iphe-ẹhuka ono, Kuráyisutu jeru teke ono, ọobya anwụhu ono; k'ọphu aa-phụ ndzụ kẹ Jisọsu l'ẹhu ayi.
11 Ẹ tọ dụdu teke ayi ẹ-te ebegejeduru ebegeru l'ọnu anwụhu l'okfu ẹhu Jisọsu. Ọo ya bụ k'ọphu aa-phụ ndzụ, shi l'ẹka Jisọsu l'ẹhu ọwaa, a-nwụhu anwụhu-wa.
12 Ọo ya bụ l'ọnwu nọ swiru ayi; ndzụ eshikwanu l'ọnwu ono swiru unu.
13 L'ẹkwo okfu Nchileke b'e deru; sụ: "Lẹ mu woru onwomu ye Nchileke l'ẹka. Ọo ya meru iphe mu ekfu okfu iya." Ọ bụ l'ayi kweru kẹ Nchileke ẹge ono meru iphe ayi ekfukwaphu okfu iya.
14 Ishi iya bụ l'ayi maru lẹ Nchileke ono, meru tẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono e-mekwaphu t'ayi shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; okfu l'ayi lẹ Jisọsu tụgbaberu bụru nanụ. Teke ono; yọ tụko ayi l'unu duta bya edobe l'ifu iya.
15 Iphe ono l'ọ ha tụko bụru l'okfu ẹhu unu; k'ọphu eze-iphe-ọma kẹ Nchileke a-kafụa oru igweligwe madzụ ẹka. Eze-iphe-ọma ono e-me t'a ka l'igwe ekele Nchileke ekele; shikwaphu ẹge ono kwabẹ iya ugvu.

Ufu ayi nọ l'ẹke Nchileke nọ

16 Ọo ya bụ l'ike ta abyakpọdua l'agvụ ayi l'ozi ono. E gudekwaru l'ẹhu ayi egbedawa egbeda; l'abyawa anwụshihu; obenu lẹ ndzụ ọphungu ono, Nchileke nụru ayi ono; bẹ ọonoduje eme; yọ ka ọdu ọphungu ọphungu mbọku-mbọku.
17 Ishi iya abụru lẹ nwa iphe-ẹhuka-wa, ayi eje, ẹ-ta dụdu ẹke ọo-nọ-bebe-wa; e-mekochaa wotaru ayi ugvu, ka l'ugvu, ẹ-ta abyadụ bya agvụ agvụgvu.
18 Iphe ọbu bụ l'ẹke ayi chịru obu tupyoo; ta bụdu l'iphe ẹnya ele. O gbe bụru l'iphe ẹnya ẹ-te eledu. L'iphe ẹnya ele ta dụkwa ẹke ọo-nọ-bebe. Obenu l'iphe ọphu ẹ te gudedu ẹnya ele; a-nọje gbururu jeye.

5

1 Lẹ ayi marua lẹ teke a fọkataru nwa mkpu-wa, ayi bu l'eliphe-a; mbụ ugwẹhu ayi-a bẹ ayi nwekwaru-a ugwẹhu ọphungu, bụ iya bụ ufu ọdo, Nchileke kwataru ayi.

Ụlo k'ẹke ono ta bụkwa ẹka b'e gude kpụa ya. Ọ bụ ụlo ọphu ayi a-nọwaru l'imigwe gbururu jeye.
2 Lẹ mgboko-a bẹ ayi anọdujelekwaphu atsụ tụngu tụngu jeye teke ayi a-nọ-bebe.
Iphe ẹgu iya anọduje agụ ayi abụru teke Nchileke e-me t'ayi wota ugwẹhu ọphungu
ono, Nchileke e-shi l'imigwe nụ ayi ono; yee l'ọ bụ uwe.
3 Ayi -yewa ugwẹhu ọphungu ono l'ọ bụ uwe bẹ ayi ta adụhedu l'ayi gba ọtu l'ifu
kẹ Nchileke.
4 Lẹ teke ayi nọkwadu l'ime ugwẹhu-wa, ayi nweru nta-a bẹ ayi atsụkwa tụngu
tụngu; yo gbe dụ l'ayi vu ivu ẹra. Ẹ tọ bụkwa l'ọ dụ ayi t'e yefu ayi ugwẹhu-wa, ayi
nweru nta-a. Iphe ẹgu iya agụ ayi kwa t'e gbe yekwasefua ayi ọdo l'eli iya, bụ iya
bụ ugwẹhu ọphungu ono. Ọo ya bụ; ugwẹhu ọphungu ono eshi ẹge ono lee ọwaa,
e-mekochaa nwụhu anwụhu-wa.
5 Ọ kwa Nchileke l'onwiya bẹ bụ onye kwakọbewaru ayi kẹ ụtuturu agbanwe-wa;
kẹ l'ọ nụru ayi Ume-dụ-Nsọ; gude koshi ayi l'iphe ono, ya kweru ụkwa iya ono bẹ ya
e-me.
6 Ọ bụ iphe ono meru iphe obu eshihuje ayi ike tekenteke; okfu l'ayi maru lẹ teke
ayi nọkwadu ndzụ l'ugwẹhu ọwaa bẹ ayi nọkwadu Nnajiufu ote-ẹnya.
7 Iphe ayi gude buru bụkwa l'ayi woru onwayi ye Nchileke l'ẹka; ẹ tọ bụkwa kẹ
l'ayi gudewa ẹnya ayi phụ iya.
8 Obu kfụbe ọswa shihu ayi ike. Ọ gega kakwa ayi mma t'ayi gbe paru ugwẹhu
ọwaa haa; lakfube Nnajiufu ono je eburu eburu lẹ nk'iya.
9 Ọo ya bụ l'iphe ayi tụberu bụ t'ayi meje iphe dụ Nnajiufu ono mma l'obu: ?mẹ
ayi nọ lẹ nk'iya ono; ?mẹ ayi nọ lẹ mgboko l'ẹke-a.
10 L'ayi byafutajekwa bya evudo l'ifu Kuráyisutu teke oo-kpe ikpe; k'ọphu onyenọnu
a-nata iphe, ruberu iya nụ: ?m'ọ bụ k'ọma; ?m'ọ bụ k'ẹji iya. Onyenọnu a-nata ụgwo
iphe o meru teke ọ nọ ndzụ lẹ mgboko-a.

E shi Kuráyisutu l'ẹka; eshita Nchileke ọnya

11 Ọ kwa l'ayi atsụ Nnajiufu egvu; okfu l'ayi maru l'ọo ya e-kpe ikpe ono; meru iphe
ayi anọduje eme t'ayi kfuta ndiphe yeru iya. Obenu l'ọ bụ Nchileke makọtaru ẹge
ayi gbaẹberu; mu arịkwaphu l'unubẹdua l'onwunu gudekwaa obu unu maru ẹge ayi
gbaru.
12 Ayi te emekwa t'a ayi jakpọshia onwayi l'ifu unu ọdo. Iphe ayi gbe eme bụkwa
t'ayi koshi unu iphe kparu iphe unu e-gudeje ayi l'eku onwunu ekuku; k'ọphu unu
a-majẹru ọnu, unu e-yeru ndu ono, egudeje ẹge madzụ gbaru l'eli ẹhu asa nsasa; gbe
haa ẹge ẹphe gbaru l'ime obu ẹphe ono.
13 ?Unu rịru l'ifu swehuru ayi tọo? Ọ -bụru ẹge ọ dụ ndono bẹ iphe ayi ekfu bụkwa
l'okfu ẹhu kẹ Nchileke. ?T'ọ bụ l'ifu dụa ayi npho tọo? Ọ -bụru l'ifu dụa ayi npho;
unu amaru l'ọo okfu ẹhu unu bẹ ayi ekfu.
14 L'iphe bụ iya egudeje ayi l'eme ẹge-a, ayi eme-wa bụkwa obu ọphu Kuráyisutu
yeru ayi. L'iphe, kfụbekpoo ọswa doo ayi ẹnya ọgbodo edodo bụ l'ọo onye lanụ
nwụhuru l'okfu ẹhu ọha. Ọo ya bụ l'ọo ọha nwụhuru.
15 Ọ nwụ-chiru ọha kpamukpamu ọnwu; tẹ ndu, nọ ndzụ ba anọhe ndzụ ono nọ-
doru iya onwẹphe. Ọ bụchia t'ẹphe nọdu ndzụ nọ-doru iya onye ono, nwụ-chiru
ẹphe ọnwu; e meebe; Nchileke emee ya; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono.
16 Shita nta-a b'ẹ tọ dụhekwa onye ayi elekwadu ẹnya, ndiphe eleje madzụ tẹmanu
ayi amaru ẹge onye ọbu gbaru. Ẹ to nwekwa mẹ ayi shi lee Kuráyisutu ẹnya, ndiphe
eleje madzụ; maru ẹge ọ gbaru; nta-a bẹ ayi t'elehekwa iya ẹge ono.
17 Ọo ya bụ l'iphe bụ onye yẹle Kuráyisutu tụgbabewaru bụru nanụ bẹ bụwa onye
Nchileke keru k'ọphungu. Ẹ tọ bụhekwa onye o shi bụru b'ọ bụkwadua. Nta-a b'ọ
bụakwa onye ọphungu.

18 Iphe-a l'ọ ha bụkota Nchileke b'o shi l'ẹka. Nchileke shi l'ẹka Kuráyisutu mee;
yẹbe Nchileke elebuhu ayi ẹnya l'ayi bụ ọhogu iya; gbe mee ayi t'ayi bụru ndu ọnya
iya. Yọ bya eworu ozi k'ome tẹ ndu ọdo bụkwaruphu ndu ọnya iya ye ayi l'ẹka.
19 Ọo ya bụ lẹ Nchileke shi l'ẹka Kuráyisutu; lebuhu ndiphe mgburumgburu ẹnya
l'ẹphe bụ ọhogu iya. Ọphu tọo gụkoheru ẹphe iphe dụ ẹji, ẹphe anọduje eme iya.
Yọ bya ezikwaaphu ayi ozi ono t'ayi woru iya zia ẹphe; t'ẹphe shi ẹge ono bụru ndu
ọnya iya.
20 Ọo ya bụ l'ayi bụ ndu nọ-chiru ẹnya Kuráyisutu; Nchileke eshi ayi l'ẹka arọ
ndiphe arọro. Ayi nọ l'ọzori Kuráyisutu arọ unu; sụ: Unu kwe tẹ Nchileke nata unu
t'unu bụru ọnya iya!
21 Kuráyisutu te mebukwaa iphe dụ ẹji. Ọ bụ Nchileke meru iya; yo vuta iphe dụ ẹji
ayi l'okfu ẹhu ayi; k'ọphu ayi e-shi yẹbe Kuráyisutu l'ẹka tụko bya abụru ndu doberu
ẹka ndoo ẹge Nchileke l'onwiya doberu ẹka ndoo.

6

1 Ayi arọkwa unu arọro; ayịbe ndu ayi lẹ Nchileke gba mgba eje ozi-wa; sụ: keshinu
unu natawaru eze-iphe-ọma ono, Nchileke eme ono; unu be emekwa iya t'ọ bụru iphe
mmakanụ.
2 Lẹ Nchileke sụkwaru:
"Lẹ teke gbaru l'ọnga nchị;
bẹ ya ngabẹru unu nchị.
Yo rua mbọku ndzọta;
ya adzọta unu."
Unu gebekpoduaphu tẹ mu karu unu: ọ kwa nta-a b'ọ gbaru l'ọnata eze-iphe-ọma
ọphu Nchileke eme. Ọ kwa ntanụ bụ mbọku, gbaru t'a dzọta unu.

Oje iphe-ẹhuka;
l'okfu ozi-ọma ono

3 Ẹ tọ dụkwa onye ọ dụ ayi t'a sụ l'o kfubyishiru ozi, ayi eje ekfubyishi. Ọ bụ iya
meru iphe ayi t'emedu t'o nweru onye a-sụ l'umere ayi gbe bụru ụkfu dụ iya l'ọkpa.
4 Iphe ayi emejechia bụ l'ayi egudeje iphe bụ iphe byakfutaru ayi ekoshi l'ayi bụ
ndu ejeru Nchileke ozi. Ayi ataję nshi mẹ iphe ọtsu-l'ẹhu -byaru ayi; ọdo bụ mẹ oke
mkpa byaru ayi; m'ọ bụ l'aakpa ayi ẹhu;
5 mẹ teke echi ayi iphe; l'atụ ayi mkpọro; l'akụ utsu ekpu ayi. Ayi ejegbu onwayi
l'ozi; ayi t'edobe ishi l'oshi; l'azẹ ẹgu.
6 Ẹge ayi egudeje ekoshi l'ayi bụ ndu ozi kẹ Nchileke bụ l'ome tẹ ẹkworo ba nọ lẹ
ndzụ ayi; ọdo bụ l'okoshi l'ayi maru Nchileke. Ayi ataję nshi; nweru obu-ọma. Ayi
shi l'ike, Ume-dụ-Nsọ anụ ekoshi iya; shi l'oyeru ndu ọdo obu; mbụ n-yemobu ọphu
ẹ-ta bụdu l'eli ọnu b'o shi l'ekoshi iya.
7 Ayi shikwaphu l'okfu ire-lanụ; mẹ l'ike, shi l'ẹka Nchileke ekoshi iya. Ngwa-ọgu,
ayi akwaję onwayi; gude alụ ọgu; gudekwa iya phụ adzọ onwayi l'ọgu bụ ome iphe
vudo nhamụnha l'ifu Nchileke.
8 Ayi anọduje ekoshikwaphu l'ayi ejeru Nchileke ozi teke aakwabẹ ayi ugvu mẹ teke
eephu ayi iphu; l'ekoshi iya teke eekfubyishi ayi ekfubyishi; l'ekoshikwa iya phụ teke
eekfu l'ayi eme ọhuma. O nweru ndu eme ayi l'ayi -bụ ndu ẹjo-ire; nweru ndu kweru
l'ayi bụ ndu ire-lanụ.
9 O nweru ndu sụru l'ẹphe ta madụ iphe ayi arị l'obu; yo nwekwaruru ndu ọphu
maru iphe ayi arị. Ayi anọduje anwụhu anwụhu; ọbe unu elewaa l'ayi nọlee ndzụ.
E chijekpoo ayi iphe nshinu; ọbu lẹ Nchileke t'ekwejedu t'e chigbua ayi echigbu.

10 E mejekpoo t'aphụ ji ayi obu; obenu l'ẹ to nwedu teke ẹhu t'anọduje atsọ ayi. Ayi
bụ ndu ụkpa; ọbu l'ayi emejelee igweligwe ndu ọdo; ẹphe enweru iphe. Ọoduje l'ẹ
tọ dụdu iphe ayi nweru; ọbu lẹ tọ dụkwanu iphe ayi ẹ-te nwedu.
11 Unubẹ ndu ọnya ayi phẹ lẹ Kọ́rintu; ayi kfujaakwaru unu iphemiphe ọbule
ekfuja; bya eyeru unu obu yeshiaru iya unu ike.
12 Ayi ta kpọ-chikwaru unu obu; ọ kwa unubẹdua gbe kpọ-chiaru ayi obu.
13 Nta-a bẹ mu ekfukwaru unu okfu, nna ekfujeru ụnwu iya; sụ: t'unu yeru ayi obu
yeshiaru iya ayi ike ẹge ono, ayi yeru unu obu yeshiaru iya unu ike ono.

Ozelaru iphe, dụ Nchileke ẹji

14 Unu lẹ ndu ẹ-te kwedu kẹ Nchileke ba atụgbabejekwa. Mbụ; ?nanụ ẹge ndu
doberu ẹka ndoo; ẹphe lẹ ndu ẹjo iphe e-shi bụru ẹhu? ?Nanụ ẹge iphoro yẹle ọchi
e-shi bụru nanụ?
15 Kuráyisutu yẹle Obutuswe ta agbakwa mgba chịa idzu; mee iphe lanụ. Ọo ya
bụ; ?bụhunu ngụnu bẹ onye kweru kẹ Nchileke yẹle onye ẹ-te kwedu kẹ Nchileke
gba mgba?
16 ?Nanụ ẹge ee-shi wota eze-ụlo Nchileke yẹ l'ụlo nte dogbabe l'ẹkalanu? Ọ kwa
ayi bụ eze-ụlo Nchileke; mbụ Nchileke ọphu nọ ndzụ. Lẹ Nchileke kfukwaru iya
l'onwiya; sụ:
"Ya e-buru eburu l'ime ẹphe;
tsoru ẹphe eje ẹke ẹphe eje.
Ya a-bụru Nchileke ẹphe;
ẹphebedua abụru ndibe iya."
17 Ọo ya meru iphe Nchileke kfukwaruphu; sụ:
"Unu fọfuta onwunu l'ẹke
ẹphe nọ; bya anọdu iche.
Unu be ebyijekwa ẹka
l'iphe e merushiru emerushi
k'ọphu ya a-nataru unu;
18 unu abụru ụnwu iya:
ndu k'unwoke; mẹ ndu k'ụnwanyi.
Yẹbedua abụru nna unu.
Ono iphe Nnajiufu, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono."

7

1 Ndu mu; keshinu Nchileke kweru ayi ụkwa iphe, dụ ẹge-a; bụkwa t'ayi safụkota
onwayi iphe bụ iphe emeruje ugwẹhu mẹ obu madzụ. Unu t'ayi tsụje Nchileke egvu.
Unu t'ayi kebe ẹhu dobeje onwayi iche; bụru kẹ Nchileke ọkpobe abụbu; meje iphe
ọ sụru t'ayi me.

Ẹhu-ọtso ẹna kẹ Pọlu

2 Unu gudenu obu iphoro mee t'ayi maru l'ayi nọkwadua unu l'obu. Ẹ to nwekwa
l'unu ha, onye ayi meswewaru; tọ dụ onye ayi dephuru; ọphu ọ dụkwa unu onye ayi
gudeje ụgho mee iphe ẹ-te vudodu nhamụnha.
3 Iphe-a, mu ekfu-wa ta bụkwa lẹ mu atụrushi unu atụrushi; keshinu mu
kfuhawaru unu l'unu nọkwa ayi l'obu nshinu. Ayi l'unu bụkwa nanụ: ?mẹ ayi nọ
ndzụ-o; ?mẹ ayi nwụhuru anwụhu-o.
4 Mu ta atsụjekwa egvu okfuru unu okfu l'ifu. Mu egudeje unu asa nsasa. Ayi nọ
l'iphe-ẹhuka; ọle unu adụje mu ike. Mbụ l'ọobuje; mu nyata unu; ẹhu atsọo mu ẹna
nshinu.

5 Lẹ teke ayi bataru Masedóniya bẹ ẹhu te gvuhekwaru ayi egvuru. Aakpaphelephu
ayi ẹhu ẹhu l'ẹkemeke ọbule. Iphe bụ ẹkemeke ọbule abụleruphu okfu okfu; ayi
awaphelephu obu.
6 Obenu lẹ Nchileke ono, bụ onye adụje onye aphụ tsụru ono ike bẹ gude-wa
abyabya, Táyitọsu byaru gude dụa ayi ike.
7 Ẹ tọ bụlekwaa abyabya iya nkịnyi iya. Ẹge ọ kọru ayi l'ẹge unu gude dụa ya ike;
yịkwaphu l'iphe dụru ayịbedua ike. O kfuru ayi l'ọogushi unu ike tẹ mu l'unu phụ;
l'unu kwaru izimana ọkpobe akwakwa l'iphe unu meru; ọdo abụru l'unu agbajẹru
mu ọdzori nshinu. Onanu bẹ mekpooru t'ẹhu kafụkpoo mu rụ ọtso ẹna nta-a.
8 L'ẹ to nwekwa m'o meru t'aphụ ji unu obu mbụ ẹkwo-ozi-wa, mu deru-wa; mu
ta atakwa onwomu ụta lẹ mu deru iya. Teke mu ga ata onwomu ụta kwa teke mu
phụru lẹ mu gude iya mee t'aphụ ji unu obu; m'o -ruhuru; ọ bụleruphu kẹ nwa teke
ono.
9 Obenu lẹ nta-a bẹ ẹhu atsọkwa mu ẹna. Ẹhu-ọtso-ẹna mu ta bụkwa l'ọo lẹ mu
meru; unu agụ aphụ. Ẹhu-ọtso-ẹna mu bụkwa l'aphụ ono mewaru; unu ataa onwunu
ụta iphe dụ ẹji, unu meru. Egbe aphụ onanu bẹ bụkwa aphụ ọphu meru t'unu mee
iphe dụ Nchileke mma. Ọo ya bụ l'ẹ to nwedu iphe ayi mekataru unu.
10 L'ọ -bụru l'a taru madzụ ụta; ụta ono -mee onye ono; yo gude nggụmaphu iya
mee iphe dụ Nchileke mma; bẹ aphụ e-me t'onye ono taa onwiya ụta iphe dụ ẹji,
o meru; ghaa umere lakfuta Nchileke. Onye ono ta akwahẹdu izimana lẹ ya taru
onwiya ụta iphe dụ ẹji iya. E shi ẹge ono; Nchileke adzọta onye ono. Obekwanu; ọ
-bụru lẹ madzụ b'a taru ụta; yọ gụlahaa aphụ; ẹhu eghulahaa ya eghughu; onye ono
e-shikwa ẹge ono laa l'iyi.
11 Unu lewaru iphe ọgu aphụ ono, dụ Nchileke mma ono meru. Unu lewaru ẹge
unu yetaberu ẹhu l'ome t'a maru l'unu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. Unu lewaru
ẹge iphe meru nụ nwụ-beru unu ọku l'ẹhu. Unu lewaru ẹge unu atsụ-be egvu iphe
e-me nụ. Unu lewaru ẹge ọogu-be unu agụgu t'unu phụ mu. Unu lewaru ẹge oolube
unu l'obu t'unu gbaaru mu ọdzori. Unu lewaru ẹge ọ dụ-be unu t'unu hụa onye ono,
mesweru nụ ono áhụ̀hù! L'ime iphe ono l'ọ ha bẹ unu koshiru l'ẹ to nwedu ẹke o
teru unu.
12 Ọo ya bụ l'edede, mu deru ẹkwo ono ta bụkwa l'okfu ẹka onye ọphu mesweru
nụ; tọo bụ l'okfu ẹka onye ọphu e mesweru emeswe. Iphe mu deturu iya bụkwa t'o
mee t'unu maru ẹge unu a-gbaberu ayi ọdzori l'ifu Nchileke.
13 Ọo ya bụ l'ọodu ayi ike.
A -gụfukpooru ike ọphu unu dụru ayi; ẹhu kafụkpokwaaru ayi lẹ Táyitọsu ọtso
ẹna l'unu tụko l'unu ha mee ya; ẹhu egvuru iya egvuru.
14 Lẹ mu tụkwaru Táyitọsu ọnu unu; gude unu saa nsasa. E megee; yọ bụleruphu
ẹge ono, mu kfuru ono bụ ẹge ọ dụ; unu te mechi mu ifu. Ẹ tọ dụdu teke ayi te
kfuduru unu oswi-okfu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ iphe ayi tụko kfukotaru Táyitọsu
k'ẹhu unu bụ oswi-okfu.
15 Ọ bụ iya kparu iphe n-yemobu iya l'ẹke unu nọ akabajẹeru oshihu ike teke ọ
nyataru ẹge unu l'unu ha atụkoje eme iphe mu sụru t'unu mee; mẹ ẹge unu gude
ọtsu-egvu; mẹ ẹhu-anmanma nata iya.
16 Nta-a bẹ ẹhu atsọkpoo mu ẹna atsọshi mu iya ike lẹ mu gude ire unu ẹka ọgbodo
egude l'iphemiphe ọbule.

8

Ọnu iphe kẹ ndu kẹ
Kuráyisutu

1 Iphe ayi eme t'unu maru; ụnwunna mu; bụ k'eze-iphe-ọma, Nchileke meshiru lẹ
chọchi, nọgbaa lẹ Masedóniya.

2 L'eze iphe-ẹhuka, dakfutaru ẹphe kwatakwa; data ẹphe ọkpobe adata. Obenu
l'ẹhu tsọru ẹphe ẹna tsọshia ya ẹphe ike; k'ọphu ẹphe járù ẹka àjàjà; jagharu iya
ẹka; nụ Nchileke iphe; l'ẹke ẹphe gbe akpakwa ụkpa akpashi iya ike.
3 Ẹge mu e-kfubele iya phụ bụ l'ẹphe nụru ẹge ẹka ẹphe beru; mbụ; gbe nụanu
nụghata ẹge ono. Ẹphe tụkpooru obu ẹphe ama
4 arọ ayi arọshi ayi ike t'ayi kweru t'ẹphe lẹ ndu kẹ Kuráyisutu ọdo gbaru mgba
nụje iphe t'e gude gbataru ndu kẹ Nchileke, nọ lẹ Jerúsalemu.
5 Ẹphe meberu iphe ono ẹge ayi ẹ-ta rịvubua l'egomunggo. Ẹphe vuoduru ụzo
gbeshi bya eworu onwẹphe ye Nnajiufu l'ẹka; bẹ ẹphe bya egbeshi; wokwaruphu
onwẹphe ye ayi l'ẹka, bụkwanu iya bụ ẹge ọ dụ Nchileke mma.
6 Ọo ya kparu iphe ayi rọru Táyitọsu, bụ iya gbuberu ishi oje ozi ono; t'o
mekpelekwaphu iphe oome; t'o yekwaru unu ẹka t'unu jefu ozi ono, unu eje ono
l'ishi; mbụ ozi ono, unu eje k'iphe-ọma ono.
7 Iphe, bụ iphe unu nweru enweru bẹ unu nwekwaru nwegharu iya ẹka: ekwekwe
bẹ unu kweru kwegharu iya ẹka; okfu Nchileke bẹ unu ekfu ekfugharu iya ẹka;
maru kẹ Nchileke magharu iya ẹka; bya ekebe ẹhu eye ẹka; bya eyekwaruphu ayi
obu yeshia ya ike. Ọo ya bụ; unu nụkwaphu nụgharu iya ẹka t'e gude eje ozi ono,
eeje k'iphe-ọma ono.
8 Iphe mu ekfu ta bụkwa l'ọ bụ atụkfube bẹ mu atụkfube iya unu. Iphe mu eme bụ
tẹ mu koshi unu ẹge ọogu-be ndu ọdo ẹgu t'ẹphe yeta ẹka; shikwanu ẹge ono mee
unu t'unu koshi l'obu ọphu unu yeru bụa ọgbodo eyeye bẹ unu yeru iya.
9 Okfu l'unubẹdua makwarụa eze-iphe-ọma, Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu meru:
l'a makwaru-a lẹ Kuráyisutu nweru iphe nshinu; ọbu l'o woleru-a onwiya mee onye
ụkpa l'okfu ẹhu unu. Iphe o meru iya abụru k'ọphu oo-shita l'ọburu onye ụkpa ono;
mee t'unu nweru iphe nshinu.
10 Ọnu, mu eye l'okfu ono bụ l'ọ karu unu mma nta-a t'unu mefufu iphe ono, unu
wataru akaphụa ono l'ishi; l'ẹ tọ bụlekwaa l'ọo unubẹdua vu ụzo chịa idzu iya; ọ
kwaphu unubẹdua vu ụzo wata iya ememe.
11 Unu kebekwa ẹhu gudekpele iya phụ ẹge ono gbururu jeye teke unu e-meebe
iya. Ọ kwaphu ẹge ọ phụru unu aphụphu l'ẹhu teke unu wataru iya ememe; bụ ẹge
emefufu iya a-nọdu aphụ unu l'ẹhu. T'iphe unu gude eme iya bụlekwaruphu ẹge
ẹka beru unu.
12 Lẹ teke bụ l'ọogu ngu agụgu ọnu Nchileke iphe bẹ Nchileke a-natakwa iphe ị
nụru iya ọgbodo anata. Nchileke átụ̀jé iphe onyemonye ọbule nụru iya l'ẹge ẹka
beru onye ọbu. Ẹ tọo tụkwa iya l'ẹge onye ono ẹ-te nwedu.
13 Iphe mu ekfu ta bụkwa l'ọo tẹ mu pata ivu ndu ọdo bo unu t'unu vuru;
ẹphebedua evuru lẹ nphe.
14 Obenu lẹ keshinu ọphu unu ka ndu onanu onwe iphe kẹ nwa nta-a; kwa iphe,
ka mma; bụ t'unu gbataru ẹphe lẹ mkpa, kparu ẹphe. Teke mkpa kpakwanụru unu;
ẹphebedua -nweru nshinu; ẹphe agbataru unu. Ọo ya bụ l'ẹka-ụtara akwọo ẹka-
ibyita; ẹka-ibyita akwọo ẹka-ụtara l'ẹnya-nhamụnha.
15 Yọ bụru iya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

"Lẹ onye kpotaru nshinu;
te kpoghatadu;
ọphu onye kpotaru nwanshị;
'ekpopetakwanu."

Táyitọsu; mẹ ndu yẹe iya yị

16 Ayi ekele Nchileke ekele; okfu l'ọ kwaphu ẹge ono, ọophu ayi l'obu t'ayi yeru unu
ẹka ono; bụ ẹge ọophukwaphu Táyitọsu.

17 Ẹ tọ bụlekwaa l'ọ nataru arọro, ayi rọru iya nkịnyi iya; ọophukwa iya phu l'ẹhu
oye ẹka nshinu, meru iphe ọ bụ iya chịleruphu obu iya; lẹ ya a-byakfuta unu.
18 Ayi eyeru iya nwanna ayi nwoke tẹ yẹle iya yịru. Nwanna ayi nwoke ono bụ
onye aakfụbekpoo ọswa akwabẹ ugvu l'iphe bụ chọchi lẹ chọchi ha. Yọ bụru ẹge o
gudekwanu ezi ozi-ọma ono kparu iya.
19 A -gụfukpooru onanu; ọ bụ chọchi lẹ chọchi ha fọtaru iya; woru iya ye sụ t'o
tsoje ayi je ozi ono, ayi gude agbataru ụnwunna ayi ono. Ayi egude ozi ono akwabẹ
Nnajiufu ugvu; gudekwa iya phụ ekoshi l'ọ dụ ayi t'ayi yeta ẹka.
20 Ayi tọkwaru nwẹhu zia obu l'alị; k'ọphu ẹ too nwedu ẹke aa-ta ayi ụta ẹge ayi
gude eme k'iphe-ọma ono, nyịberu anyibẹ, e yeru ayi l'ẹka ono.
21 L'iphe ayi tụberu k'ememe bụkwa t'ayi mejee iphe dụ ugvu l'ẹnya: ẹ tọ bụlekwaa
ọphu dụ ugvu l'ẹnya Nnajiufu bẹ ayi emeje nkịnyi iya; ọ kwa t'ọ bụkwaruphu iphe
dụ ugvu l'ẹnya ndiphe.
22 Tẹmanu bẹ ayi eyekwaphu nwanna ayi ọdo t'ẹphe l'iya yịru bya. Nwanna ayi
onanu bẹ ayi adajẹkwa tekenteke; maru l'iphe agụ iya nụ bụlephu ẹge ya e-me eye
ẹka. Nta-a b'ọ kafụkpoo ya rụ ovu l'ẹhu tẹ ya yeru unu ẹka; okfu l'o gude ire unu
ẹka kẹ ba ma g'ee-me iya.
23 A bya lẹ Táyitọsu bẹ mu sụru l'ọo ya bụ mu onye ẹbo, bụ iya bụ onye mu l'iya
tụko eje ozi-ọma ono; gude eyeru unu ẹka-wa. Ụnwunna ayi ọphunanu, ẹphe l'iya yị
phụ; bụkwanu ẹphe bụ ndu ọphu nọ-chiru ẹnya chọchi lẹ chọchi ha; bụkwaruphu
ẹphe akwabẹ Kuráyisutu ugvu.
24 Unu koshikwa ẹphe l'unu yeru ẹphe obu ọkpobe eyeye; k'ọphu iphe, bụ chọchi
lẹ chọchi ha a-makwanu lẹ nsasa, ayi egudeje unu asa bẹ bụ-a l'oruberu iya.

9

Ome iphe-ọma

1 Mu te ejeheduru oderu unu ẹkwo k'iche k'iphe unu a-nụ ndu kẹ Nchileke ọphu
nọ lẹ Jerúsalemu.
2 L'o doru mu-a ẹnya l'ọogu-a unu agụgu t'unu yeta ẹka. Mu gude-wa unu asa nsasa
l'ifu ndu Masedóniya. Mu sụru ẹphe l'unubẹ ụnwunna ayi lẹ Akáya kwakọbekwaru
k'oye ẹka keshinu akaphụ-a. Aphụphu ono, ọophu unu l'ẹhu t'unu yeta ẹka ono bẹ
phọduru m'ọ kpalikota ẹphebedua l'ẹphe ha t'ẹphe yeta ẹka.
3 Iphe kparu iphe mu sụru t'ụnwunna-wa bya bụ tẹ nsasa ono, ayi egudeje unu
asa ono ba bụru iphe mmakanụ. Ọ bụchia t'ọ dụ ẹge ono, mu kfuru ono: l'unu
kwakọbekwaru k'oyeta ẹka.
4 Ọdumeka; ọ -bụru lẹ mu lẹ ndu Masedóniya haru yịru bya bya aphụa l'ẹ tọ dụdu
ẹge unu kwakọberu; ọ kwa iya bụ l'iphere a-bụru nk'ayi; okfu lẹ mu sụwaru l'unu
kwakọbewaru ọhuma; ?bụ onye ejeru okfu k'iphere nk'unu.
5 Ọo ya kparu iphe mu sụru l'ọ dụ mma t'ụnwunna-wa vuru mu ụzo byaodu nk'unu;
bya evuru ụzo kwakọbe iphe ono, unu kweru ụkwa anụnu ono. Ọo ya bụ t'a maru
l'unu gude obu unu l'ọ ha anụ iya; l'ẹ ta tụkfubedu iya unu atụkfube.

Ome o-me-l'uko

6 Iphe unu a-nyatajẹlephu ndọ-ọ: Bụ l'onye meberu iphe, ha nwanshị l'alị
akpatajẹkwaphu iphe, ha nwanshị. Onye mebekwanuru iphe, ha nshinu ak-
patajẹkwanu iphe, ha nshinu.
7 T'onyenọnu nụlephu l'ẹge ọ chịru l'obu iya. T'ẹ b'ọ dụkwa onye a-nụ ọphu bụ: ọ
-nụtsule iya phụ; yo gbe bya atalahaa onwiya ụta. Ọphu t'ẹ b'ọ dụkwa onye a-nọdu
anụ iya: l'ọ bụ ụtu, ya tụfutaje. L'ọ kwa onye gude ẹhu-ọtso-ẹna nụ bẹ Nchileke
eyejeru obu.

8 Unu makwaru l'ọo Nchileke a-dụ ike meeru unu iphe-ọma megharu iya ẹka; mbụ
k'ọphu unu e-nwekotajeru iphe bụ iphe mkpa iya dụru unu; unu abyakwaphu bya
enweru iphe nwegharu iya ẹka; k'ọphu unu e-gude iya eme iphe, bụ iphe-ọma.
9 Ọo ya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
"L'ọojaje ẹka ajája nụ ndu ụkpa iphe;
Iphe-ọma nk'iya abụru 'agvụgvu."
10 Ọ bụ Nchileke, bụ iya anụje onye akọ iphe l'alị iphe oomebeje iya; nụkwa iya phụ
nri, oorije bẹ bụkwaphu onye a-nụ unu iphe mkpa iya dụru unu, unu e-mebe. Ọ bụ
iya bụ onye e-me t'iphe unu meberu l'alị mehu; k'ọphu unu a-kafụa enwenwe; gude
iya kafụaru ome iphe-ọma ono, unu eme ono.
11 Oo-me unu t'unu nweru iphe ọkpobe enweru. Unu eshi iya l'eme iphe-ọma
tekenteke; k'ọphu aa-dụ l'igwe l'ekele Nchileke ekele k'iphe-ọma ono, unu shi ayi
l'ẹka meeru ẹphe ono.
12 L'ozi-wa, unu eje-wa ta bụlekwaa mkpa kẹ ndu kẹ Nchileke b'oome nkịnyi iya;
oomefukwaaphu t'a dụ l'igwe ekele Nchileke ekele; ekelegharu iya ẹka.
13 Ọ kwa iphe ono, unu eme ono e-koshi egbe ndu unu bụ. Ọo ya bụ; a dụ l'igwe
jaa Nchileke ajaja. Ishi iya bụ l'ẹ tọ bụlekwaa t'unu gude iphe ono, unu meru ono
koshi l'unu kwetawaru k'ozi-ọma Kuráyisutu ono; unu ekoshikwaphu l'unu emeje
iphe ozi-ọma ono kfuru. Mbụ iya bụ l'unu ajájẹ́ ẹka ọkpobe ajaja mee iphe-ọma ẹge
ẹka beru unu; unu eshi ẹge ono; unu l'ẹphebedua agbaru mgba l'iphe unu nweru
enweru.
14 Ọo ya bụ l'ẹphe e-gude obu ẹphe ekfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu unu; yọo gụ ẹphe
agụgu t'unu l'ẹphe phụ; okfu l'eze-iphe-ọma kẹ Nchileke nyịberu anyibẹ l'ẹhu unu.
15 Unu t'ayi keleje Nchileke ekele kẹ iphe-ọma iya; mbụ iphe-ọma ono, ẹtu iya ẹ-ta
dụdu ono.

10

Pọlu agbaru ozi iya ọdzori

1 Nta-a bụkwa mubẹ Pọlu gẹdegede arọ unu arọro ọwaa. A sụru l'ọobuje: mu -
nọdu unu l'ifu; mu atsụ egvu ẹge mu e-me kfuru unu okfu. Mu -nọdulephu ote-ẹnya;
ike okfu adụ mu. Mu gude odoo; gudekwaphu obu-ọma kẹ Kuráyisutu arọ unu arọro
sụ:
2 Unu be emekwa tẹ mu gude olu-ike kfulaaharu unu okfu teke mu byaru. L'ẹ ta
atụkwa iya ẹgo kẹ wo: ?a maru mu e-kfuru ndu ono, sụru l'ayi emephelephu ẹhu ayi
ẹhu ayi ono okfu ike.
3 A makwaru-a l'ayi bu lẹ mgboko-a; ọbu l'ayi ta alụkwa ọgu ẹge ndu mgboko alụ.
4 Ngwa-ọgu, ayi gude alụ ọgu nk'ayi ta bụkwa ngwa-ọgu kẹ ndu mgboko-a. Ọ bụ
ngwa-ọgu, shi l'ẹka Nchileke; bya abụkwaruphu ngwa-ọgu ọphu shihuru ẹjo ike. Ọ
bụ ngwa-ọgu ọphu e gude emebyi iphe bụ ẹke ọhogu Nchileke domiru obu agburu-
ẹhu iya. Ọo ya bẹ ayi gude emebyi ntụtego, ẹ-te nwedu ishi.
5 Bụru iya bẹ ayi gude emebyishi kẹ oku onwonye ono, e gude atọ-chishi ụzo t'ẹ
b'a ma Nchileke ono. Iphe bụ ọriri, madzụ arị arịri bẹ ayi alụje; mee ya t'ọ dụ ẹge
Kuráyisutu sụru t'ọ dụ.
6 Nta-a bẹ ayi kwabẹekwaru akwabẹ ọ́hù iphe, bụ ndu, bụ 'anụ-lẹ-nchị àhụ̀hù; mẹ
unu -wata ome iphe, a sụru t'unu meje.
7 Iphe unu l'iya eme kwa l'unu t'eleghejedu ẹnya l'iphe eleghe. Ọ -bụru l'o nweru
unu onye arị l'ọo yẹbedua nwẹnkinyi iya bụ kẹ Kuráyisutu; t'onye ono rị-phukwa
ọriri azụ; maru l'ọ bụ ẹge ya bụ kẹ Kuráyisutu bụ ẹge ayịbedua bụ iya.
8 L'ọphu unu e-bebekpo maru bụ l'ẹ tọ dụkwa mu iphere; m'o -ruhuru; mu kfụbe
ọswa gudenuka ike ono, Nnajiufu yeru ayi l'ẹka ono asa nsasa. Iphe ono b'o yekwaru

ayi l'ẹka t'ayi gude melia unu emeli. Ẹ tọ nụkwa iya ayi t'ọ bụru iphe ayi e-gude mebyia unu emebyi.

9 Ọo ya bụ iphe mu ekfu sụ t'unu ba arịkwa lẹ mu gude ẹkwo-ozi mu eme tẹ mu yee unu egvu.

10 O nwekwaru onye gbe sụ: "L'ẹkwo-ozi, Pọlu ede adanụkajekwa kpaa kpaa; bụru okfu, eru madzụ l'ẹhu. Teke ayi l'iya nọlephu l'ifu l'ifu ẹge-a; yo gbe bụru tsụtokongu; okfu iya tee nwehe iphe ọo-bụ."

11 T'o dokwaa egbe onye ono ẹnya l'ọ kwa iphe mu deru l'ẹkwo-ozi teke mu l'unu ta nọdu; bụ iphe mu e-me l'ẹka teke mu l'unu nọlephu.

12 Ọphu ayi ẹ-ta atụdu ama ememe bụ t'ayi wota onwayi je agụkobe lẹ ndu ono, anọduje atụ ọnu onwẹphe ono. Ọdo bụ t'ayi je ọsu l'ayi l'ẹphe atụ. Ọ bụ ẹphebedua eme eswe; ẹphebedua egudeje ibe ẹphe átù onwẹphe; gude ibe ẹphe eleta ẹge ẹphe ha.

13 Obenu l'ayịbedua t'atụjedu ọnu onwayi tụghata iya ẹge Nchileke tụ-buru; sụ t'ayi rua. Ayi atụ-bejelephu ọnu onwayi l'ẹge gbaru ozi, Nchileke doberu ayi t'ayi jee. Ozi ono bẹ ọphu ayi eje l'ẹke unu nọ tụkokwa yịru.

14 Ayi ta atụkwa ọnu iphe ayi meru tụgharu iya ẹka; keshinu ayi gudewa ozi-ọma Kuráyisutu ono rutsuwa ẹke unu nọ gẹdegede; yọ bụru ayi bụ ndu vu ụzo gude ozi-ọma ono byakfuta unu.

15 Ọo ya bụ l'ayịbedua t'atụjedu ọnu onwayi tụghata iya ẹge Nchileke tụ-buru; sụ t'ayi rua. Ayi te egudejekwa ozi, ndu ọdo jeru; asa nsasa. Iphe ayi gbe ele ẹnya iya; bụ t'ọ bụru l'unu a-ka okweshi ekwekwe ike eje; ayi akafụaru oje ozi, ha nshinu l'ẹke unu nọ; kẹ l'ayi anọdujelephu eme iya ẹge Nchileke sụru t'ayi merua ya.

16 Ọo ya bụ k'ọphu ayi e-zi ozi-ọma ono ziswetatsua ya mkpụkpu unu; zikwaru iya rụ kwasẹru. Ọo ya bụ t'ayi ba anọdujekwa nụ asa nsasa ozi, onye ọdo jehawaru l'ẹka iya nk'iya.

17 Ẹkwo okfu Nchileke sụkwaru: "T'onye asa nsasa; gudejekwa iphe Nnajiufu meru l'asa iya."

18 L'ẹ tọ bụkwa onye atụ ọnu onwiya bẹ aagụbeje iphe. Onye aagụbeje iphe bụkwa onye Nnajiufu atụ ọnu iya.

11

Ndu, ẹ-ta bụdu ọkpobe
ndu ishi-ozi

1 Byiko; unu byibekwa ẹka l'ọkpoma tẹ mu kabẹkpo kfua l'ọ bụ onye egomunggo swehuru. Mu makwaru-a l'unu a-taru mu-a nshi.

2 Lẹ mu ekokwaru unu okopho l'ọ bụ ẹge-a, Nchileke ekoje-wa. Ishi iya abụru l'unu dụ mu l'ọ bụ nwamgbọko, nwoke ta chịkahubua ọkpa; mbụ nwamgbọko, doberu onwiya ọ̀gà; mbụ nwamgbọko, mu doberu kẹ oke nji; mbụkwa k'oke iya onye lanụ kpẹkpekpe, bụ iya bụ Kuráyisutu.

3 Obenu lẹ mu anọduje atsụ egvu: ?mẹ t'a gbaghashịdua nụ unu obu; merushia uche unu; ụkfu, unu kwẹru lẹ Kuráyisutu e-ria mpere. Ọ kwa ẹge ono; bẹ agwọ meru; gude ẹregede duphua Ívu.

4 Ishi iya abụru l'unu egudeje ẹhu-ọtso-ẹna kwe k'onye byaru bya awataru unu okfuru kẹ Jisọsu ọdo, ẹ-ta bụdu ọphu ayi kfuru unu okfu iya; unu ekwekwaphu nata ume ọdo, dụ iche l'ọphu unu natahawaru; bya ekweta ozi-ọma ọdo, dụ iche l'ọphu unu kwetahawaru.

5 L'iphe mu arịkwa bụ l'ẹ tọ bụkwa mbẹdua bẹ ẹnya mu gbe bya aka alala ma lẹ ndu ono, ezi unu ozi-ọma ono, etu onwẹphe ọ-ka-l'ike phẹ ono.

6 Ọ -bụru lẹ mu ta madụ ẹge eekfuje okfu; mu amaru nụ Nchileke ọkpobe amaru.
Ayi shiwa l'ụzo, dụ iche iche koshi iya unu.
7 ?O gbe bụru iphe dụ ẹji bẹ mu meru lẹ mu wozitaru onwomu alị ẹge ee-shi tẹ
Nchileke wolia unu eli; l'ẹ b'o nwe iphe mu sụru t'unu kfụa mu l'ozi-ọma Nchileke,
mu byaru bya ezia unu. Ono; ?o gbe bụru iphe dụ ẹji; mu emee ya tọo?
8 Teke mu jeru ozi lẹ ndu-unu; bụkwa chọchi ọdo shi akfụje mu ụgwo. O gbe
dụkwa lẹ mu shi ana ẹphe nfụ ẹge ee-shi tẹ mu yeru unu ẹka.
9 Ẹ tọ dụkwa unu, onye mu kfuchijeru nchị t'o yeru mu ẹka mẹ mkpa -byaru mu
teke ono, mu nọ l'ibyiya nk'unu ono. Ishi iya abụru l'ụnwunna ayi ndu ọphu shi
Masedóniya wotakotaru mu iphe bụ iphe mkpa iya kparu mu. Ọ kwa ẹge mu te
shidu bụru ivu ẹra nọduru unu teke ono bụ ẹge mu ta abụdu iya lẹ mgbẹ l'ifu.
10 Mu gude ọkpobe oswi-okfu kẹ Kuráyisutu, nọ mu l'ẹhu ekwe ụkwa l'ẹ to nwekwa
madzụ nwigbaleke-ọma, a mụru l'alị Akáya, ha k'ome tẹ nsasa-wa, mu asa-wa bụru
iphe mmakanụ.
11 ?Nanụ ẹge e meru bẹ mu yederu ọnu ẹge ono? ?Ọ bụ lẹ mu te yeduru unu obu
tọo? A-o! Ọ kwaphu Nchileke maru lẹ mu yeru-a unu obu.
12 Mu ta ahakwa ome iphe mu gude l'ẹka eme nta-a. Ọo ya bụ k'ọphu mu e-
mekwanu ndu ozi ọphunanu t'ẹ b'o nwehe ẹke ẹphe a-gbabẹ ọkpa eku onwẹphe
ekuku; sụ l'ọ bụkwaphu ẹge ayi ese akanya ozi-ọma bụ ẹge ẹphe ese iya.
13 ?Unu ta madụ lẹ ndu onanu ta kfụbedu ọswa bụru ọkpobe ndu ishi-ozi
Kuráyisutu? Ẹphe bụ ndu gude ụgho eje ozi. Ẹphe ewojeru onwẹphe mee t'a sụje
l'ẹphe bụ ọkpobe ndu ishi-ozi Kuráyisutu.
14 Ẹ tọ bụhedu iphe dụkwadu biribiri; keshinu Sétanu ewojeruru onwiya mee t'e
tubesu lẹ ya bụ ojozi, Nchileke yeru t'o shi l'ọcha-vịi l'imigwe bya.
15 Ọo ya bụ l'ẹ tọ bụhedu iphe dụ biribiri lẹ ndu ejeru Sétanu ozi woru onwẹphe
mee t'e tubesu l'ẹphe bụ ndu ejeru Nchileke ozi. Teke o ruru mbọku ikperazụ bẹ
Nchileke a-gwa ẹphe ọchi iphe ẹphe meru.

Iphe-ẹhuka, Pọlu eje

16 Tẹ mu lakpọokwaaru azụ l'okfu ivuzọ: t'ẹ b'ọ dụkwa onye a-rije l'ọo egomunggo
swehuru mu. Ọ -bụru l'unu arị l'ọo egomunggo bẹ swehuru mu nụ; unu
hakpọokwaru tẹ mu kfunyafua l'ọ bụ onye egomunggo swehuru; k'ọphu mu a-kabẹ
saa nwa nsasa.
17 Obenu l'iphe-a, mu ekfu nta-a bẹ mu makwaru-a l'ẹ tọ bụdu Nnajiufu sụru tẹ mu
kfua ya. Mu -salahaa nsasa bẹ mu asakwa iya l'ọ bụ onye egomunggo swehuru.
18 Obenu lẹ keshinu ndiphe egudeje iphe kẹ mgboko-a asa nsasa bẹ mbẹdua a-
sakwaphụ nsasa nke mu.
19 ?Tọ bụhedu okfu l'unu manụkaru iphe kparu iphe unu egudeje ẹhu-ọtso-ẹna haa
ndu egomunggo swehuru t'unu l'ẹphe nọdu.
20 Unu atajẹlee nshi nọ-kirishia; teke a nọnyaaru; onye lanụ abya eworu unu mee
nwohu iya; onye ọdo abya anọdu; tụko iphe unu nweru riebe; onye ọdo abya erigota
unu ẹjo erigota; onye ọdo abya anwuphelahaa unu ẹnya; onye ọphu abya echia unu
ẹka l'ishi-nchị.
21 Ha! O gbe dụkwa mu iphere ekfukfu; lẹ mbẹdua te nwekwa teke mu a-dụ ike
ome unu egbe iphe dụ ẹge ono.
Obenu l'agha: ọwaa, mu abya ekfukfu-wa bụkwa okfu, dụ l'ọ bụ kẹ onye
egomunggo swehuru. E -kfudekpoo ya ekfukfu; mu asụ l'iphe bụ iphe ndu ọdo tụru
ama gude asa nsasa bẹ mbẹdua gudekwaphu asa nsasa nke mu.
22 Ọ -bụru lẹ ndu ono bụ ndu Híburu; gbẹregbede: mbẹdua bụkwaphu onye
Híburu. Teke bụ l'ẹphe bụ ụnwu Ízurẹlu; gbẹregbede: mbẹdua bụkwaphu onye
Ízurẹlu. Teke bụ l'ẹphe shi l'eri Ébirihamu; mbẹdua shikwaphu l'eri Ébirihamu.

23 ?Ẹphe bụ ndu ejeru Kuráyisutu ozi tọo? ?Bụ onanu bẹ mu te gbe kadụ ẹphe abụbu? Nta-a bẹ mu ekfukpookwa l'ọ bụ onye ọgvu guderu. Mu kakwa iya ẹphe abụbu; ẹge-a, mu gbe ka ẹphe oje ozi Kuráyisutu-wa; bya aka ẹphe oje mkpọro njeto; a kakwa mu phụ ochi iphe nchito. Ọphu tọ dụkwa teke mu e-te bugejeduru ebugeru l'ọnu anwụhu l'okfu ozi ono.
24 Ugbo ise bẹ ndu Ju chiwaru mu ụkporo ọnu ẹchachi l'ọnu ẹchachi iri-ẹ-tete ẹphe ono.
25 Ndu kẹ Rómu abya echiwa mu iphe ugbo ẹto; a kpawa mkpuma tụa mu tugbuphodowa mu-a ndzụ nwanshị ugbo lanụ. Ugbo ẹto; bẹ mu nọwa l'ụgbo-mini; yo kpua. Yo nweru ọphu mu nọru ujiku ophu: eswe l'ẹnyashi lẹ mini.
26 L'igweligwe ije ono, mu jewaru ono bẹ mu lọwaru ishi mu alọlo l'utso, gbaru nụ; lọo ishi mu alọlo l'ẹka ndu abalị-d'egvu; mẹ l'ẹka ndu Ju ibe mu; mẹ l'ẹka ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. Mu ejewa iphe mini pharụ mu l'eze l'obodo; mẹ l'echi-ẹgu; mẹ l'echi eze ẹnyimu; mẹ l'ẹka ndu ẹ-ta bụdu ọkpobe ndu kẹ Kuráyisutu.
27 Mu jewaru ozi, dụ ẹhuka gbuta ẹphuru phee. Ugbo olemole; bẹ mu jewaru iphe mu te dobedu ishi l'oshi. Ẹgu gụwaru mu; ẹkpiri akpọ-wa mu nkụ. Mu jewaru ọphu mu zẹru ẹgu; nọo l'oyi; mu te nwe iphe owe l'ukfu.
28 ?Mu ele ole agụ? Obenu l'o nwekpeleruphu iphe anọduje akpọ mu mgbẹnya mbọku-mbọku. Iphe ono bụ lẹ mu anọdujekpelephu agba mgbamuche iphe bụ chọchi kẹ Kuráyisutu l'ẹphe ha.
29 Ọobuje; ike -gvụ onye ọdo; yọ bụhukwaruphu mbẹdua b'ọ gvụru. Teke bụ l'o nweru onye dalahụru l'ome iphe dụ ẹji; yọ hụkwa mu phụ ọku l'obu.
30 Ọ -bụru lẹ mu safụtaje nsasa; iphe mu e-gude asa iya bụkwa iphe ekoshi ẹge ike gvụ-beru mu.
31 Ọ kwa Nchileke, bụ Nna kẹ Nnajiufu ono, bụ Jisọsu ono bẹ bụ onye maru l'iphe-a, mu ekfu-wa te nwedu ọphu bụ ẹjo-ire. Tẹ ekele bụkwaru nk'iya gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
32 Lẹ teke mu nọ lẹ Damásukọsu bẹ gọvano bụ iya nọ-chiru ẹnya Arítasu, bụ eze ndu ono; woru ndu sọja ye t'ẹphe nọchia obu-edukfu ono; k'ọphu ee-gude mu.
33 Tọ dụ iya bụ; e woru mu ye l'ime nkata; pyoo mu l'ẹnu ụzo, nọ l'eli ụpho-mkpuma, e gude kpụ-pheta obodo ono mgburumgburu; mu eshi ẹke ono nahụ iya; gbalaa.

12

Iphe Nchileke koshiru Pọlu l'àphụ

1 A makwarụa l'ẹ to nwedu iphe eerita l'ọsa nsasa; ọbu lẹ mu safụtajekwa iya phụ. Nta-a bẹ mu a-wata okfu kẹ ọphu àphụ; mẹ iphemiphe ọbule, Nnajiufu koshiru mu.
2 O nweru nwoke lanụ, mu maru, bụ onye kẹ Kuráyisutu, Nchileke dzụchataru; yo jerua imigwe lẹ mkpọ-kfu mkpọ-kfu iya k'ẹto. A nọokwaru afa iri l'ẹno k'ọphu iphe ono meru. Obenu lẹ mu ta mahẹdu: o -jeru ẹke ono l'oswiya; tọo phụru iya l'àphụ. Ọ bụlephu Nchileke nwẹnkinyi iya maru ẹge ọ mụru.
3 Ọ bụlephu l'o doru mu ẹnya lẹ nwoke ono bẹ mu maru lẹ Nchileke dzụchataru; worua ya ogbodufu Nchileke. Obenu lẹ mu ta makwa: ?o jeru-a l'onwiya; tọo àphụ b'ọ phụru. Ọ kwa Nchileke nwẹnkinyi iya maru.
4 Nwoke ono nọ l'ẹke ono nụkota iphe ọ nụru, kpọru madzụ okfu; mbụ iphe Nchileke te kwedu tẹ madzụ gude ọnu kfua.
5 Ọo ya bụ lẹ nwoke ono bẹ mu e-gude asa nsasa. Obenu lẹ mu te egudedu onwomu asa nsasa; gbahalẹphu lẹ mu asa nsasa l'ike gvụru mu.
6 Ndẹge mu jeru ọsa nsasa k'onwomu; mẹ mu tẹ ga abụkwa onye egomunggo swehuru; okfu l'iphe mu gage e-kfu ga abụlephu oswi-okfu bẹ mu ga anọdu ekfu.

Obenu lẹ mu te ejedu ọsa nsasa; lẹ teke mu jederu ọsa nsasa b'o nweru ndu a-wata ọri lẹ mu ka nshinu karia iphe ẹphe phụru mu l'ẹhu; mẹ iphe ẹphe nụru, mu kfuru.
7 Nchileke koshinukaru mu iphe, dụgbaa oke biribiri. Ọ bụ iya kpataru iphe
Nchileke lọru iphe ọ lọru ye mu l'ẹhu. Iphe ono abụru mgbaji-ogu; kwaa mu l'ẹhu;
k'ọphu mu te ejejedu oku onwomu ekuku. Iphe ono anọdu l'ọ bụ ọwaa, aa-sụ l'ọo
ojozi Sétanu byaru bya etsua mu iphe; gọ-zita mu tẹ mu be ejeje oku onwomu ekuku
k'iphe ono, mu phụru l'ẹnya; bya anụa lẹ nchị ono.
8 Iphe ono bẹ mu kfuwaru nụ Nchileke ugbo ẹto; sụ iya t'o mee t'iphe ono paru mu
haa.
9 Iphe Nchileke ekfujeru mu abụru: "T'eze-iphe-ọma, ya meru mu dzujeeru mu. Lẹ
teke ìrè kẹ yẹbe Nchileke akajẹ mu nshinu l'ẹhu bụ teke ike ta nọdu mu." Yọ bụru
iya bụ l'ẹhu atsọ mu ẹna lẹ mu gude l'ike ta nọdu mu asa nsasa; ẹge ee-shi tẹ ike kẹ
Kuráyisutu ree mu ìrè l'ẹhu.
10 Ọo ya bẹ mu sụru l'ike ono, gvụru mu nụ ono bẹ dụwa mu mma. Iphe-iphere,
eeme mu; mẹ iphe ọtsu-l'ẹhu; mẹ mkpamẹhu; mẹ iphe-ẹhuka, aanọduje emekota
mu l'okfu ẹhu Kuráyisutu bẹ dụwa mu mma. Ọ bụ teke ike ta nọdu mu; bẹ ike nk'iya
akajẹ mu ome ìrè l'ẹhu.

Pọlu agba mgbamuche ndu Kọ́rintu

11 Nta-a bẹ mu meekwaru l'ọ bụ onye egomunggo swehuru. Ọle ọ kwa unubẹdua
kparu iya. L'iphe gbaru unu l'ememe bụ l'unu ga anọdu etu mu ẹpha. L'a makwarụa
l'ẹ to nwedu iphe mu bụ; ọbu l'ẹ tọ bụkwa mu; bẹ ẹnya mu kachia alala l'ẹka ndu
ono, ezi unu ozi-ọma ono; mbụ ndu ono, etu onwẹphe ọ-ka-l'ike phẹ ono.
12 Mu taru nshi meshia iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri; bya
emeshikwaaphu iphe ọdo, kpọru ọtukota ọnu iya, ekoshi ike Nchileke l'ẹke unu nọ.
Iphe ono abụkotaru iphe mu gude koshi unu lẹ mu bụ oswi onye ishi-ozi Kuráyisutu.
13 ?O nweru ụzo ọdo, mu gbe ka ome chọchi ọdo ọhuma, mu t'emeduru unu?
?Bụlephu lẹ mu ta sụdu unu t'unu kfụa mu ụgwo? A-oo! Ọwaa kwa ẹka-l'alị-o;
keshinu ono gbe bụwaru ẹji; mu emee ya unu.
14 Ọwaa kweekwa ugbo ẹto, mu jịkoberu k'ọbya ndu-unu. Mu -bya bẹ mu t'asụkwa
t'unu kfụa mu ụgwo; l'iphe mu achọ abya ta bụkwa okpoga unu. Ọ kwa unubẹdua
l'onwunu bẹ mu achọ abya. Ẹ tọ bụkwa ẹgirima akpataję ẹku doberu ndu mụru
ẹphe; ọ bụchikwaa nne lẹ nna akpataję ẹku doberu ụnwu ẹphe.
15 Mu e-gudekpelekwaphu ọkpobe ẹhu-ọtso-ẹna mephushiaru unu iphe mu nweru;
tụa ishi onwomu ẹge ee-shi t'ọ dụru unu lẹ mma. ?Unu e-gbe yepeteru mu obu; m'ọ
-bụru lẹ mu kafụa unu oyeru obu tọo?
16 O nwekwaru-a unu ndu ọphu haru kwe lẹ mu te shidu bụru unu ivu ẹra. Obenu
l'o nwekwaruru ndu ekfu lẹ mu shi agbanụka ẹregede; l'ọ bụ ụgho bẹ mu gude hata
unu l'ọ bụ onye hataru iphe l'ọnya.
17 ?Nanụkpoo ẹge ọbu? ?O nwekpooru iphe bụ ndu ono, mu ziru t'ẹphe byakfuta
unu ono, onye ọphu mu gbe shi l'ẹka iya ria unu uru?
18 Mu rọru Táyitọsu t'ọ bya; bya asụ tẹ nwanna ayi ọphu tsoru iya. ?O nweru iphe
unu a-sụ lẹ Táyitọsu byaru bya erita unu? ?Tọ bụleduphu umere lanụ bẹ mu l'iya
eme; ?t'ẹ tọ bụleduphu ọ̀kpà lanụ bẹ mu l'iya etso?
19 ?Tọ unu shi keshinu ono rịta l'iphe ayi anọduje eme bụ ẹge ayi e-meje bya edofu
onwayi l'ifu unu tọo? Wawakwa. Iphe ayi anọduje ekfu bẹ ayi ekfuje maru l'ayi ekfu
iya l'ifu Nchileke; ọdo bụ l'ayi lẹ Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ. Ọo ya bụ; ndu-
mu, ayi yeru obu; iphemiphe ọbule, ayi anọdujekpo eme bẹ ayi anọdujekwa eme
t'ayi gude iya mefuta unu.
20 Mu atsụkwa egvu; sụ: ?mu maru tọ bụkwanu: mu -byaruta; unu ta adụhe ẹge mu
rịru l'unu dụ; mbẹdua ta adụhekwaphu ẹge unu rịru lẹ mu dụ. Mu atsụkwa egvu; sụ:

?Mu ta abyakwanụ bya aphụ l'unu anọduje aswọ-phe ụswo; ejiphe ijimẹnya; bụru ndu obu-ọku; l'akpa ẹnya; ephuphe ibe unu ìphù; agba ibe unu mgbamu; ekuphe onwunu ekuku; bụru ọku-mkpaka phẹ.
21 Mu atsụkwa egvu lẹ mu -bya l'ugbo iya-a bẹ Nchileke e-wozita mu alị l'ifu unu; mu awata ọkwa ẹkwa ekpu igweligwe ndu mehawaru iphe dụ ẹji; ẹphe te kwe taa onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meru; haa ẹjo umere, rehuru erehu; haa ome kẹ nwanyi; mẹ t'ẹphe ba bụheru ndu iphere gvụru l'ifu.

13

Ọkwa ikperazụ

1 Abyabya ọwaa, mu abya abyabya-wa kweekwa ugbo ẹto, mu abya unu agbaphe. Ẹkwo okfu Nchileke sụkwaru: “L'onye e kuru ikpe b'ẹ ta anmajẹkwa ikpe; 'abụdu l'a dụ ẹbo; m'ọ bụ ẹto agba iya ekebe.”
2 Mu nmaakwaru ndu ono, mehawaru ẹjo iphe ono ọkwa; mẹ ndu ọphunanu l'ẹphe ha. Mu anmakwaru iya ẹphe nta-a, mu ẹ-ta nọdu l'ẹke ono ẹge ono, mu nmaru iya ẹphe teke ono, mu byaru k'ugbo ẹbo ono. Lẹ mu -bya bẹ mu ta ahakwa ẹphe; lẹ mu ba àhù ẹphe àhùhù.
3 Ọo ya bụ; unu eshi ẹge ono maru lẹ Kuráyisutu gude mu-a ekfu okfu; l'unu sụkwaru t'e koshi unu iphe e-me t'unu maru l'o gude mu-a ekfu okfu. Kuráyisutu ono te emejekwa l'ọ bụ onye ike ta nọdu teke oome unu iphe. O gbe bụru iphe oo-me bụ l'oo-koshi ẹge ọkpehu iya habe l'ẹke unu nọ.
4 L'a makwaru-a l'ike ta nọdu iya teke a kpọpyaberu iya l'oshi-osweru; obenu lẹ nta-a bẹ bụ ike Nchileke b'o gude nọdu ndzụ. Ọ kwaphu ẹge ono, ike shi gvụ iya ono bụ ẹge ọ gvụkwaruphu ayịbedua. Obenu lẹ nta-a bẹ ike kẹ Nchileke e-me; ayi anọdu ndzụ ẹge Kuráyisutu nọ; ike anọdu ayi ẹge ọ nọ iya; k'ọphu ike a-nọ ayi l'iphe bụ iphe ayi emekpooru unu.
5 Unu tụjeedukwa onwunu ghachaa; maru ẹge obu unu dụ; t'unu shije ẹge ono maru: unu -nọshikwaduru-a ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráyisutu. ?Unu ta madụ lẹ Jisọsu Kuráyisutu bu unu ebubu l'ẹhu tọo; gbahalẹkwaphu l'unu tụwaru onwunu ghachaa; phụa l'unu te kwetahedu; yọ bụru iya bụ l'ẹ to budu unu ebubu l'ẹhu.
6 Ọphu mu gude ẹka bụ l'unu e-mekochaa maru l'ayi ta gwọbedu ekwekwe ono, ayi kweru ono.
7 Iphe ayi anọduje ekfu anụ Nchileke; bụ t'ẹ b'o kwekwa t'unu mee iphe ẹ-ta dụdu mma. Ẹ tọ bụkwa tẹ ayi koshi l'ayi bụ ndu ọma; ọ chikwa-a t'unu meje iphe vudo nhamụnha; m'o -ruhuru; ọ -bụru l'ọò-dụ lẹ ayịbedua bụwa ndu daru adada.
8 L'ẹ to nwekwa m'ọ bụ iphe lanụ, ayi e-meghe gude mebyia ọkpobe okfu ono. Iphe ayi anọduje eme bụkwa l'ayi anọduje ejeru ọkpobe okfu ono ozi.
9 Ọo ya bụ l'ẹhu anọduje atsọ ayi ẹna; m'ọ bụru l'ike ta nọdu ayi; unubẹdua eshihukwanu ike. Ọo ya kparu iphe ayi anọduje ekfufua l'anụ Nchileke t'o mee t'ọnodu unu ka mma.
10 Mu ede iphe-a nta-a, mu l'unu ta nọdu-wa; l'ẹke ono; k'ọphu mu te ejedu ogude ike ono, Nnajiufu yeru mu l'ẹka ono mee unu iphe ọ̀nwú-ọ̀nwú teke mu byaru. Ọo ya bụ tẹ mu be egude ike ono, o yeru mu l'ẹka k'ogude melia unu emeli ono gbe hụlahaa unu àhụhù.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

11 Nta-a ụnwunna mu; unu nọkwa ọhuma. Unu lakwa azụ l'ọnodu, dụebe mma. Unu ngabẹjekwa nchị l'iphe mu ekfu. T'ọriri unu bụkwaru nanụ; unu eburu l'ẹhu-agu. Ọo ya bụ tẹ Nchileke ono, yeru ayi obu ono, bụ iya emeje t'ayi buru l'ẹhu-agu ono swikwaru unu eswiru.
12 Unu keleje ibe unu ekele; nmata ẹphe akpa.

13 Iphe bụ ndu kẹ Nchileke l'ibyiya ọwaa ekelekwaphu unu.
14 T'eze-iphe-ọma kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu; obu ọphu Nchileke eyejeru
ndibe iya; mẹ ike ono, Ume-dụ-Nsọ meru t'unu gbaru mgba ono; dzukotakwa oke
l'ẹhu unu l'unu ha.

Ẹkwo, Pọlu deru nụ Ndu Galéshiya

1 Ẹkwo-ozi-wa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu, bụ onye e meru tẹ mu bụru onye ishi-ozi
Jisọsu Kuráyisutu. Ẹ tọ bụkwa madzụ meru mu iya; ọphu ọ bụkwa madzụ b'o shi
l'ẹka. Ndu o shi l'ẹka kwa Jisọsu Kuráyisutu; mẹ Nchileke, bụ Nna, bụ iya bụ onye
meru tẹ Jisọsu Kuráyisutu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.
2 Ụnwunna ayi, mu l'ẹphe nọ l'ẹke-a bẹ mu l'ẹphe tụko ekele iphe bụ chọchi, nọ lẹ
Galéshiya ekele.
3 Iphe mu anọduje ekfu anụ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu
bụ t'ẹphe meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaaphu t'ẹhu dụ unu agu.
4 Ọ bụ Kuráyisutu ono gude onwiya chịa ẹja; nwụhu; shi ẹge ono safu ayi iphe dụ
ẹji, ayi meshiru; ẹge ee-shi t'ọ dzọfuta ayi lẹ mgboko-a, iphe dụ ẹji jiru ejiji-wa. Iphe
ono abụru uche-obu Nna ayi, bụ Nchileke b'o meru ono.
5 T'a jaa Nchileke ajaja gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.

Ozi-ọma lanụ kpụu; bẹ nọnu

6 Iphe ọwaa dụkwa mu biribiri l'ọ bụ Nchileke ono, kuru unu tẹ Kuráyisutu shi
l'eze-iphe-ọma ono, o meru unu dzọfuta unu ono b'ẹ ta nọdu ọphu baru ishi; unu
egbe agbakutawaru nụ Nchileke ono azụ; gbe aghawanu ifu l'ozi-ọma ọdo, gbaru
iche.
7 E -kfude iya ekfukfu b'ẹ to nwekwa ozi-ọma ọdo, nọnu. Obenu l'o nweru ndu
agbaghashi unu obu agbaghashi; mbụ ndu ese t'ẹphe gbanwee ozi-ọma kẹ Kuráyisutu
ono.
8 A-o! Ọ -bụru l'ọo ayịbedua; m'ọ bụ l'ọo ojozi, shi l'imigwe byaru bya ezilahaa unu
ozi-ọma ọphu yẹle ono, ayi ziru unu ono ta dakọtadu; tẹ Nchileke tụ-phukwaa ya
l'ọnu.
9 Ọ kwa iphe ayi kfuhawaru bẹ mu ekfu ọdo nta-a; sụ: O -nweru onye ezi unu
ozi-ọma ọphu yẹle ono, ayi ziru unu ono ta dakọtadu; tẹ Nchileke tụ-phukwaa onye
ọbu l'ọnu.
10 ?Ọ dụ unu lẹ mu eme tẹ mu kfua iphe atsọ ndiphe ẹna lẹ nchị tọo? ?T'ọ dụ unu
lẹ mu eme tẹ ndiphe sụ lẹ mu bụ onye ọma? Wawakwa. Iphe mu eme tẹ mu meje
bụkwa iphe a-dụ Nchileke mma. Ndẹge ọ bụru lẹ mu eme tẹ ndiphe sụ lẹ mu bụ
onye ọma; mẹ mu ta ga abụkwa nwozi Kuráyisutu.

Ẹge Pọlu shi bụru onye ishi-ozi

11 Iphe unu a-maru; ụnwunna mu; bụ l'ozi-ọma ọphu mu ezije ta bụkwa l'uche-obu
madzụ b'o shi.
12 Ishi iya abụru l'ẹ tọ bụdu madzụ b'o shi l'ẹka; ọphu madzụ 'ezidu mu iya ezizi.
Ọ bụ Jisọsu Kuráyisutu koshiru mu onwiya bya eworu ozi-ọma ono ye mu l'ẹka.
13 Unu nụhawaru-a ẹge ndzụ mu shi dụ teke mu shi eme ome-l'alị, ndu Ju egudeje
abaru Nchileke ẹja; nụwa ẹge mu kparu chọchi kẹ Nchileke ẹhu; mbụ shi see ẹge
mu e-shi mebyia ya lẹ mkpurophu.
14 Mu shi etsokotakpolephu ekemu ndu Ju ono ọhuma ẹge a tụru iya. Mu tsokpooru
ekemu ono tsotabe iya k'ọphu mu kakọta iya igweligwe ndu mu l'ẹphe bụ ọgbo
etsotso; ẹge ono bẹ ome ome-l'alị ndiche ayi phẹ shi anọduje evu mu ẹhu; l'evushi
mu iya ike.
15 Obenu lẹ Nchileke fọtahawaru mu ru tẹmanu b'a mụderu mu; bya egude eze-
iphe-ọma iya kua mu l'ẹge ọ chọru;

16 koshi mu Nwa iya ono; k'ọphu mu a-ra kẹ Nwa iya ono arara tẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu
Ju nụa ya. Teke iphe ono meru ta dụkwa madzụ, kfụ ẹka kfụru ọkpa, mu chị-koshiru
idzu iya.
17 Ọphu mu 'ejekwa Jerúsalemu kẹ tẹ mu jekfu ndu vuru mu ụzo bụru ndu ishi-
ozi-wa je ẹphe ọkpata ishi. Iphe mu meru bụ lẹ mu gbe tụgbua bahushia Arébiya
bya eshi ẹke ono laphushia azụ lẹ Damásukọsu.
18 A nọlephu afa ẹto; mu atụgbua jeshia Jerúsalemu tẹ mu je amaru onye bụ Pyita.
Mu eshi rua; mu l'iya anọo abalị iri l'ise.
19 Obenu l'ẹ tọ dụkwa ndu ishi-ozi ndu ọphu, mu phụru; gbahaa Jémusu, bụ
nwunne Nnajiufu ayi.
20 Ọ bụ Nchileke nwẹnkinyi iya maru l'iphemiphe ọbule-a, mu nọ iya l'ifu ederu
unu-wa ta dụdu ọphu bụ ẹjo-ire bẹ mu adzụ.
21 Tọ dụ iya bụ; mu atụgbua; yọ bụru mu oje alị Siríya; meebe bya ejee Silísiya.
22 Ẹge-a, mu ekfu-wa ta dụkwaa m'ọo iphe bụ chọchi Kuráyisutu lẹ Judíya, mawaru
onye mu bụ.
23 Iphe ẹphe anụlephu lẹ nchị lẹ nchị bụ l'a sụru: “L'onye ono, shi eme ẹphe
kpakpawowo ono bẹ araakwa ozi-ọma kẹ t'e kweta kẹ Kuráyisutu arara; mbụ
ekwekwe ono, o shi eme t'o mebyia emebyi ono.”
24 Ọo ya kparu iphe ẹphe ekele Nchileke ekele; l'okfu ẹhu mu.

2

Pọlu ejekfu ndu ishi-ozi ọphu

1 A nọlephu afa iri l'ẹno; mu lẹ Bánabasu alashia azụ lẹ Jerúsalemu. Mu eduta
Táyitọsu; mu l'iya ayịru.
2 Iphe kparu iphe mu jeru ẹke ono bụ l'ọo Nchileke koshiru mu iya; sụ tẹ mu je.
Mu ekweta jeshia. Mu lẹ ndu ono, bụ ndu ishi ono abya anọo ndzuko kẹ iche. Mu
abya eworu ozi-ọma ono, mu ziru ndu ẹ-ta bụdu Ju ono tọgboru ẹphe ẹba; k'ọphu
akanya, mu sehawaru; mẹ ọphu mu ese nta-a ta bụduru mu kẹ mmakanụ. Ẹphe
azụa gbụruru.
3 Ẹ to nwekwa onye ẹphe yebutaru t'o bua útsù. Mbụ jeyekwa lẹ Táyitọsu-a, ẹ-ta
bụdu onye Ju, mu l'iya yị-wa te nwekwa onye yebutaru iya sụ l'o bufutaje útsù.
4 E guderu l'o nwekwaru-a ndu sụru t'ẹphe bua ya ugvu; ndu ono bụ ndu pyabataru
nụ; l'eme l'ẹphe -bụ ndu kẹ Kuráyisutu; 'a ma l'ẹphe ta bụdu; l'ọo ngge bẹ ẹphe
byaru egege t'ẹphe bya bya egeta ẹge ayi gbakutaberu ekemu azụ; okfu l'ayi bụ ndu
kẹ Kuráyisutu. Iphe ẹphe shi achọ ụzo iya bụ ẹge ẹphe e-me mee ayi t'ayi tsojelephu
iphe ekemu ẹphe kfuru ẹge ohu anọduje eme iphe onye gbaru iya nụ kfuru.
5 Ọle ayi te kwekwa haaru ẹphe ụzo; m'ọ bụ ugbo lanụ; ẹge ee-shi t'ayi kwakọberu
unu iphe ono, bụ ọkpobe okfu ono; mbụ ozi-ọma ono.
6 Obenu lẹ ndu ọphu a sụru l'ẹphe bụ ndu ishi ọbu; mbụ; iphe mu gude ekfu ẹge-a
kwa lẹ mu ta akpadu ishi iphe ẹphe bụ; kẹle Nchileke te eledu madzụ ẹnya l'ifu. Ndu
ono, a sụru l'ẹphe bụ ishi ono ta dụkwa iphe ọdo, ẹphe sụru tẹ mu yefua l'ozi-ọma
ono.
7 Iphe gbe mee nụ bụ l'ẹphe phụru lẹ Nchileke wowaru ozi-ọma ono ye mu l'ẹka tẹ
mu je zia ya ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; ẹge ono, o yekwaru iya phụ Pyita l'ẹka t'o je ezia
ya ndu Ju ono.
8 Kẹ l'ọo ẹge ike kẹ Nchileke meru ìrè l'ẹhu Pyita; t'ọ bụru onye ishi-ozi; zia ndu Ju
ozi-ọma ono; bụ ẹge ike kẹ Nchileke meru mu ìrè l'ẹhu; mu abụru onye ishi-ozi; zia
ya ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju.
9 Tọ dụ iya bụ; Jémusu; mẹ Pyita; mẹ Jọnu, bụ ndu ono, a sụru l'ọo ẹphe bụ ndu
ishi, gudeshi chọchi-wa ike ono abya amaru l'ọo Nchileke yeru mu ozi-ọma ono l'ẹka.

Ẹphe azụa mgbede; bya ekwe mu lẹ Bánabasu l'ẹka; bya ekweta l'ayi l'ẹphe a-tụko bụru nanụ. Ayi l'ẹphe abya atụkokwaphu zụa gbụruru lẹ mu lẹ Bánabasu a-nọdu ezi ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ozi-ọma ono; t'ẹphebedua zije iya ndu Ju.
10 Iphe lanụ, ẹphe sụru t'ayi mee bụ t'ayi nyatajẹkwa ndu chọchi, akpa ụkpa. Onanu bẹ mu kebekpooru ẹhu eme.

Mba, Pọlu baru Pyita lẹ Ántiyọku

11 Yo be lẹ Pyita byaru Ántiyọku; mu evudo iya l'ifu baaru iya m̀bà l'edzudzu ọha; kẹ l'o nweru iphe o meru, teru iya nụ.
12 Lẹ teke ọdungukpo bẹ Pyita yẹle ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju shi erigbaje nri. E meebe; yo be lẹ ndu, ẹphe lẹ Jémusu nọ byakfutaleru iya phụ; yo bufu onwiya; sụ lẹ yẹle ndu ono, ẹ-ta bụdu ndu Ju ono te erigbahedu nri. Ishi iya abụru lẹ Pyita atsụ ndu Ju ono, sụru l'onyemonye ọbule bufutaje útsù ono egvu.
13 Ụnwunna ayi ndu Ju ndu ọphu abya eyefua ẹka l'obu-ote Pyita phe ono. Mbụ lụfu lẹ Bánabasu bẹ ẹphe jịtakwaruphu; yo tsoru ẹphe bụkwaruphu ndu obu-ote ọbu.
14 Yo be teke mu byaru bya egude ẹnya mu phụ; l'ẹphe tee tsodu ozi-ọma ono lẹ nhamụnha iya; mu evudo l'ifu ndu chọchi l'ẹphe ha; sụ Pyita: "T'o lewaru ẹge yẹbedua, bụ onye Ju gbe eme umere l'ọ bụ onye ẹ-ta bụdu onye Ju; ?nanụhunu ẹge oo-me yebuta ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju t'ẹphe tsoje ekemu ndu Ju?"

Ekweta kpụu a-dzọ ndu Ju; dzọo ndu ọhodo

15 Ọ bụ oswi-okfu l'ayịbedua b'a mụru; ayi abụru ndu Ju; ayi ta bụ ndu ẹ-ta madụ ekemu Nchileke;
16 obekwanu l'ayi marua l'ẹ tọ bụdu ome iphe a tụru l'ekemu emeje madzụ t'ọ bụru onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. Onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke nwẹnkinyi bụlekwaphu onye woru onwiya ye Jisọsu Kuráyisutu l'ẹka. Ọo ya bụ l'ayịbedua wowaru onwayi ye Jisọsu Kuráyisutu l'ẹka ẹge ayi a-bụru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; okfu l'ayi kwetaru kẹ Jisọsu Kuráyisutu; ẹ tọ bụkwa okfu l'ayi eme iphe a tụru l'ekemu. L'ẹ tọ dụkwa onye Nchileke agụ l'onye doberu ẹka ndoo; okfu l'onye ono eme iphe a tụru l'ekemu.
17 Keshinu ọphu ayịbe ndu Ju eme t'ayi lẹ Kuráyisutu tụgbabe bụru nanụ; k'ọphu oo-me t'ayi bụru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; ọo ya bụ l'ayi kweru l'ayi bụhukwaphu ndu eme iphe dụ ẹji l'ọ bụ ndu ẹ-ta madụ ekemu Nchileke. Teke bụ l'ọ bụ ẹge ono b'ọ dụ; ?ọ fụtaru lẹ Kuráyisutu eme t'iphe dụ ẹji kafụa nshinu tọo? Wawakwa!
18 Ọ -bụru lẹ madzụ vuru ụzo mee ya t'o doo ẹnya l'ẹ tọ bụhedu ome iphe a tụru l'ekemu emeje tẹ Nchileke gụa madzụ l'onye doberu ẹka ndoo; bya ala azụ wata iya ememe bẹ onye ono bụakwa onye emebyi ekemu emebyi.
19 Mu gudeekwa k'otso ekemu bya aphụa lẹ mu nwụhuwaru anwụhu; l'ekemu gbuwaru mu egbugbu. Mu abyaakwanụ bya eswee ya ẹnya ẹge ee-shi tẹ mu nọduru Nchileke ndzụ.
20 A kpọpyabewaru mu lẹ Kuráyisutu l'oshi-osweru. Ọo ya bụ l'ẹ tọ bụhekwa mbẹdua nọ ndzụ. Ọ bụakwa Kuráyisutu nọ mu ndzụ l'ẹhu. Ndzụ ọphu mu nọ nta-a bụkwa okfu lẹ mu woru onwomu ye Nwatibe Nchileke l'ẹka kparu iphe mu nọ iya; mbụ Nwatibe Nchileke ono, bụ onye yeru mu obu; woru ndzụ iya tụa l'okfu ẹhu mu ono.
21 Mu ta ajịkakwa eze-iphe-ọma Nchileke. Ndẹge ọ -bụru l'ọo shita l'ome ekemu bẹ madzụ e-shi bụru onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; m'ọ bụru iya bụ l'anwụhu, Kuráyisutu nwụhuru ta ge enwekwa ishi.

3

Ekweta; yẹle ekemu

1 Ọwaa ẹge eswe nk'unu hakwanu; unubẹ ndu Galéshiya! ?Bụ onye kabẹ raa unu ẹka l'ifu ẹge ọwaa? ?Tọ bụdunua unu bẹ mu tụko kẹ anwụhu Jisọsu Kuráyisutu l'oshi-osweru tọgboru ẹba-wa.

2 Iphe lanụ, mu ajị unu bụ: ?Bụ iphe ekemu kfuru bẹ unu meoduru bẹ unu natadẹru Ume-dụ-Nsọ ono, unu nataru ono tọo? Wawakwa! Unu nataru Ume-dụ-Nsọ; kẹ l'unu nụru ozi-ọma kẹ Kuráyisutu ono bya eworu onwunu ye iya l'ẹka.

3 ?Nanu ẹge e meru bẹ unu gbe bya abụwaru nụ ndu eswe ẹge ono? L'ọdungu bẹ unu gude Ume kẹ Nchileke dụbe otso Kuráyisutu. ?Bụhunu ngụnu meru iphe unu paru Ume Nchileke ono haa; gbe dobesu l'ọo ike nk'unu bẹ unu e-gude tsokota Kuráyisutu ọbu?

4 Iphemiphe ọbule ono, unu gude ẹnya unu phụkota ono; ?ọ bụ kẹ mmakanụ tọo? Ẹ tọ dụkwa mu l'ọ bụ kẹ mmakanụ.

5 ?Ọ kwa lẹ Nchileke anọduje anụ unu Ume-dụ-Nsọ iya; l'emeshi iphe-ọphulenya l'ẹke unu nọ. ?Ọojikoje iphe ono eme; okfu l'unu eme iphe ekemu kfuru; t'ọ bụ-a l'ọo l'unu nụru ozi-ọma ono bya eworu onwunu ye Kuráyisutu l'ẹka?

6 Unu lewaru iphe ẹkwo okfu Nchileke kfuru lẹ kẹ Ébirihamu. Ọ sụru: "Lẹ Ébirihamu woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; Nchileke agụaru iya ẹya l'odobe-ẹka-ndo."

7 Ọo ya bụ l'unu elewa iya-a l'ọo ndu, kweru iphe Nchileke kfuru bẹ bụ ụnwu Ébirihamu.

8 Ẹkwo okfu Nchileke mehawaru t'a maru lẹ Nchileke e-me ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju t'ẹphe bụru ndu doberu ẹka ndoo; m'ọ -bụru l'ẹphe woru onwẹphe ye iya l'ẹka. Nchileke vuhawa ụzo zia Ébirihamu ozi-ọma ono; sụ iya: "L'ọo l'ẹka iya bẹ ya e-shi gọoru ndiphe mgburumgburu ọnu."

9 Ọo ya bụ lẹ keshinu Ébirihamu woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; Nchileke agọoru iya ọnu; bụkwaphu ẹge ono bẹ Nchileke a-gọru ọnu-ọma nụ iphe bụ ndu woru onwẹphe ye iya l'ẹka.

10 Iphe bụ ndu yeru ẹhu l'ome iphe a tụru l'ekemu; mbụ ndu, sụru l'ọo otso ekemu a-dzọfuta ẹphe; bẹ bụkwa ndu vu ọnu. Kẹle e deru l'ẹkwo ekemu; sụ: "L'onye ta tụkodu iphe bụ iphe, e deru l'ẹkwo ekemu l'ọ ha eme bụkwa onye vu ọnu."

11 Iphe lanụ, doru ẹnya ọhuma bụ l'ẹ tọ dụdu onye a-dụ ike gude otso ekemu ono bụru onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. Okfu l'e deru; sụ: "L'onye woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; shi ẹge ono dobe ẹka ndoo a-dzụkwaru."

12 Obenu l'ome iphe a tụru l'ekemu yẹle oworu onwonye ye Nchileke l'ẹka ta dụkwa iphe ẹphe ji; okfu l'e dekwaruphu l'ẹkwo; sụ: "Lẹ ndu emeje iphe, bụ iphe ekemu kfuru l'ọ ha e-shikwaphu ẹge ono nọdu ndzụ."

13 Kuráyisutu gbafụtaru ayi lẹ mburọnu, ekemu meru; ayi evuru; keshinu o vuchitaru ayi mburọnu ono, ga ge gbu ayi ono; kẹ l'ẹkwo okfu Nchileke sụkwaru: "L'iphe bụ onye a kfugburu l'eli oshi bụkwa onye larụ lẹ mburọnu."

14 Kuráyisutu larụ lẹ mburọnu ono ẹge ee-shi tẹ eze-iphe-ọma, Nchileke sụru lẹ ya e-meru Ébirihamu shi l'ẹka kẹ Kuráyisutu Jisọsu rua ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ẹka. Ayịbedua e-shikwaphu l'ekwekwe, ayi kweru kẹ Kuráyisutu nata Ume ono, Nchileke kwehawaru ụkwa lẹ ya a-nụ ayi ono.

Ekemu; yẹle ụkwa,
Nchileke kweru

15 Ụnwunna mu; tẹ mu gudekwa iphe ayi emeje nmaaru unu ẹtu ọwaa: Madzụ -kee ekpe; dee ya edede l'ẹkwo; bya abyaa ya ẹka; b'ẹ tọ dụkwa onye emebyije iya nụ; ọphu ọ dụkwa onye eyekwaje iya iphe. Mbụ; a makwaru-a l'ọo ekpe, madzụ keru.

16 Ọ kwa Ébirihamu yẹle “o-shi-l'eri iya” bẹ Nchileke kweru ụkwa iphe.

Ẹ tọ sụkwa iya l'ọo “yẹle ndu, bụ o-shi-l'eri iya phẹ;” t'e shi ẹge ono maru l'ọo igwe madzụ.

Ọ sụru l'ọo yẹle “o-shi-l'eri iya”, bụ iya bụ l'ọo onye lanụ, bụkwanu iya bụ Kuráyisutu.

17 Mbụ l'iphe mu ekfu bụ l'ọgba-ndzụ ono, shi l'ẹka Nchileke ono bẹ Nchileke kweru ụkwa iphe kweshia ya ike lẹ ya e-me iphe iya kfuru. Ekemu, a nọ-oduru ụnu afa l'ụkporo afa iri k'ọphu Nchileke kwetsuaru ụkwa ono tẹmanu bẹ ekemu ono byaru; te emebyighekwa ụkwa iphe ono, Nchileke kweru ono. Ẹ to mekwa ụkwa ono, Nchileke kweru ono t'ọ bụru kẹ mmakanụ.

18 Ndẹge ọ bụru l'ọo t'e meodu iphe a tụru l'ekemu tẹmanu Nchileke emee iphe o kweru ụkwa iya; m'ẹ tọ ga abụhekwa kẹ l'o kweru ụkwa iphe b'o gude eme iya. Obenu lẹ Nchileke nụru Ébirihamu iphe, o kweru iya ụkwa iya; okfu l'o kwewaru iya ụkwa iya.

19 ?Bụhunu ngụnu b'a tụ-turu ekemu? Iphe a tụ-turu ekemu bụ t'o koshi iphe ome ẹjo iphe bụ. A tụru iya; okfu l'ọo-nọdu jeye teke o-shi-l'eri Ébirihamu ono a-bya; bụ iya bụ onye ono, Nchileke kweru ụkwa iphe doberu ono. Ọo Nchileke tụru ekemu ono bya eshi l'ẹka ndu ojozi-imigwe woru iya nụ onye ẹto, bụ Mósisu, nọ-chiru ẹnya madzụ t'ọ tụaru iya ndiphe.

20 L'ọ kwa teke a dụ ẹbo eme iphe bẹ aachọje onye-ẹto. Obekwanu l'onye lanụ -ekwe ụkwa iphe bẹ mkpa onye k'ẹto ono ta dụhekwa. Yọ bụru Nchileke bụ onye lanụ ono.

21 ?Bụ iya bụ l'ekemu e-chikpo iphe ono, Nchileke kweru ụkwa iya tọo? Wawakwa!

Kẹle ndẹge o nweru ekemu, a tụru, l'anụ ndzụ; mẹ odobe-ẹka-ndoo eshikwanu l'ome iphe a tụru l'ekemu.

22 Obenu l'ẹkwo okfu Nchileke ekoshi lẹ ndiphe mgburumgburu bẹ iphe dụ ẹji nmapyịtawaru l'ẹkpiri. Iphe kparu iphe ookoshi iya ẹge ono; bụ k'ọphu iphe ono, Nchileke kweru ụkwa lẹ ya e-meru onye woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka ono a-bụleruphu ndu woru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka kpụu bẹ oo-meru iya.

23 Teke Nchileke taa gụhaduaru ayi ụzo t'ayi woru onwayi ye Kuráyisutu l'ẹka bẹ ekemu shikwa tuchia ayi l'ọ bụ ndu a tuchiru l'ọka-mkpọro jeye teke Nchileke koshiru ayi ụzo t'ayi woru onwayi ye Kuráyisutu l'ẹka.

24 Ọo ya bụ l'ekemu shi edu ayi ụzo l'ọ bụ onye eleta ẹgirima ẹnya; dua ayi ẹge ono jeye Kuráyisutu abya; k'ọphu ayi a-bụru ndu Nchileke gụru lẹ ndu doberu ẹka ndoo; okfu l'ayi woru onwayi ye Nchileke l'ẹka.

25 Nta-a, Nchileke gụhawaru ayi ụzo t'ayi kweta kẹ Kuráyisutu-wa bẹ ayi ta nọhekwa l'ẹka onye ono, eleta ayi ono, bụ iya bụ ekemu.

26 Ọo ya bụ lẹ keshinu unu wowaru onwunu ye Kuráyisutu l'ẹka; unu l'iya atụgbabe-wa bụru nanụ bẹ unu bụkotawa ụnwu Nchileke;

27 kẹle teke ono, e meru unu baputizimu; unu lẹ Kuráyisutu atụgbabe ono b'e -kfude iya ekfukfu; a sụ l'unu wowaru ndzụ Kuráyisutu yee onwunu l'ọ bụ onye yeru uwe.

28 Mkpọcha kẹ l'onye ọwaa bụ onye Ju; onye ọphu ta bụ onye Ju ta dụhekwa. Ọphu 'ọ dụhekwa mbụ mkpọcha kẹ l'onye ọwaa bụ ohu; onye ọphu abụru amadụ. Ọphu l'onye ọwaa bụ nwoke; onye ọphu abụru nwanyi ta dụhekwaphu; kẹ l'unu l'unu ha shi-wa l'ẹka Kuráyisutu tụgbabe bụru nanụ.

29 Ọo ya bụ; ọ -bụru l'unu bụwa ndu kẹ Kuráyisutu bẹ unu bụwa o-shi-l'eri Ébirihamu; bụ iya bụ ndu iphe ono, Nchileke kweru Ébirihamu ụkwa iya ono ruberu.

4

1 Ọwaa iphe, mu e-gude koshi unu iphe, mu ekfu: L'onye bụ iya e-mekochaa ria
iphe nna iya bẹ teke ọ bụ nwata bẹ bụkwa ẹge eeme ohu bẹ aanọduje eme iya. A
makwaru-a l'ọo ya nwe iphemiphe ọbule;
2 ọbu lẹ teke ono, ọ bụkwadu nwata ono bẹ oonweje onye gude iya nụ, bụ iya bụ
onye e-mefuta iya nụ. Yo nwekwaruphu onye a-nọdu eleta iphe, o nweru ẹnya jeye
teke ono, nna iya kfuru sụ l'ono bụ teke nwata ono dzuru ogwota iphe iya ono.
3 Ọ bụ ẹge ono b'ọ dụ l'ẹka nk'ayi. Teke ayi te shidu maru iphe bẹ ọgvu imigwe,
achịgbaa mgboko-a shi eme ayi ohu ẹphe.
4 Yọ bya erua teke gbaru nụ; Nchileke ezi Nwa iya t'ọ bya. Yọ bya abụru madzụ;
nwanyi amụa ya. Yọ bụru iphe ekemu sụru tẹ ndu Ju meje bẹ oomeje;
5 t'o shi ẹge ono gbata ndu ekemu keru ẹgbu; k'ọphu Nchileke a-nata ayi l'ọ bụ
ụnwu iya.
6 Yọ bụru okfu l'unu bụwa ụnwu iya meru iphe Nchileke woru Ume kẹ Nwa iya ye
ayi l'obu; mbụ Ume ọphu emeje ayi t'ayi l'eku Nchileke: “Nna! Nna!”
7 Ọo ya bụ l'e shi l'ẹka Nchileke; unu ta bụhe ohu; unu abụwarunu ụnwu Nchileke.
Keshinu unu bụwa ụnwu Nchileke; bụ nụ iya bụ l'unu yị-wa lẹ ndu e-ri iphe ono,
Nchileke doberu ụnwu iya ono.

Pọlu agba mgbamuche ndu Galéshiya

8 Lẹ mbụ; teke unu te shidu maru Nchileke bẹ unu shi bụgbaaru ohu k'iphe ẹ-ta
bụdu Nchileke.
9 Yo be nta-a, unu byawaru bya amaru Nchileke-wa; waawa; tẹ mu gbe kfua ya ẹge-
a: ọ bụchia nta-a, Nchileke mawaru unu-wa bẹ mu sụru: ?nanụhunu ẹge e meru:
unu egbe ghakọbe ala azụ alakfu ọgvu ono, shi achịtsua unu, ẹ-ta dụdu ike, nọ iya
nụ ono? ?Bụ ngụnu meru iphe unu eme t'unu lashia azụ je abụru ohu ẹphe ọdo?
10 Unu anyataję ụboku; mẹ ọnwa; mẹ ògè teke iphe meru; mẹ afa; dobegbaa ya
iche; unu etubesu l'unu -emewa iya ẹge ono; Nchileke asụ l'unu eme iya ọhuma.
11 Mu awakwaru unu obu; lẹ mu ta madụ: ozi ono, mu jeru l'ishi unu ono; ?tọ bụdu
mu nụ kẹ mmakanụ.
12 Ụnwunna mu; mu arọ unu t'unu dụru ẹge mu dụ; kẹle mbędua dụwa ẹge unu
dụ. Ẹ tọ dụkwa iphe dụ ẹji, unu meru mu.
13 Unu marua l'ọo teke ẹhu ẹ-ta dụdu mu mma bẹ mu byaru bya ezia unu ozi-ọma
ono l'ọdungu.
14 E gudekwaru l'iphe, shi eme mu nụ shi bụru unu eze iphe-adata; unu ta kpọkwa
mu ashị; unu ta jịka mu. Unu gbe metabekwaru mu ọhuma lẹ̀ mu -bụ ojozi-imigwe;
m'ọ bụ lẹ̀ mu -bụ Kuráyisutu Jisọsu l'onwiya.
15 ?Unu meru ẹhu ono, shi tsọo unu ẹna l'okfu ẹhu mu teke ono imagha? Kẹ lẹ mu
maru l'ẹ ta atụdu iya ẹgo; lẹ ndẹge ọ bụru lẹ ee-meghe iya teke ono; m'o gbe bụru
kẹ t'unu swọshia akpụru ẹnya nk'unu chẹe mu.
16 ?Mu gbe bụwaru nụ onye okfu unu nta-a; okfu lẹ mu ekfuru unu iphe bụ oswi-
okfu tọo?
17 Ndu ono bẹ oovukwa evuvu t'ẹphe kfuta unu yeru onwẹphe. Ọlobu t'unu
makwaru l'iphe ẹphe gude eme iya ta adụkwa mma. Ẹphe emekwa t'ẹphe chibuta
unu t'unu gbafụ mu l'ẹhu; tsoru ẹphe.
18 Ọgba-tso ndu ọdo ta dụkwa ẹji; ọlobu; t'unu gbatsojekwaru ndu ọbu m'ọ -bụru
l'ẹphe ekfu iphe dụ mma. Unu mejekwa ẹge ono tekenteke; t'ẹ b'ọ bụlekwaphu teke
mu l'unu nọ.
19 Ụnwu mu! Mu nọkwa l'iphe-ẹhuka l'okfu ẹhu unu nta-a; l'ọ bụ nwanyi, ime eme.
Yọ bụru ẹge ono bẹ mu a-nọ iya jeye teke unu a-dụ ẹge Kuráyisutu dụ.

20 Ọ dụle mu phụ t'a sụ lẹ mu l'unu nọ nta-a; mẹ mu amakwanụru ẹge mu ge edobe ọnu ekfuru unu okfu. Nta-a b'o jiru mu ẹnya ẹge mu e-mekpo kẹ ẹhu unu!

Ẹtu ẹhu Héga yẹle Séra

21 Unubẹ ndu ọonoduje agụ mbụ ome iphe ekemu kfuru; unu kaẹduru mu: ?unu ta nụdu iphe ekemu kfuru tọo?

22 Kẹ l'e dekwaru sụ lẹ Ébirihamu mụtaru ẹgirima unwoke labụ. Onye lanụ bụ nwanyi, bụ ohu mụtaru iya ẹya; onye ọphu bụ nwanyi ọphu, bụ amadụ mụtaru iya ẹya.

23 Onye onanu, bụ ohu mụru iya ono b'a tsụtaru ime iya; to nwe ụkwa, Nchileke kweru swibe l'ẹhu iya kẹ iche. Onye onanu, shi l'ẹka nwanyi ọphu bụ amadụ phụ b'a tsụtaru ime iya; okfu lẹ Nchileke kweru ụkwa l'aa-mụ iya.

24 Bụ iya bụ okfu; mẹ ẹtu iya. Ụnwanyi labụ ono, bụgbaa nne ẹphe ono nọ-chiru ẹnya ọgba-ndzụ labụ, shi l'ẹka Nchileke. Onye ọphu bụ Héga nọ-chiru ẹnya iphe ono, Nchileke kweru ụkwa iya l'ọgba-ndzụ, shi l'eli Ugvu Sáyịnayi, bụ iya bụ l'ẹke ọ tụru ekemu nụ Mósisu. Ẹpha nwanyi ono bụ Héga, bụkwaphu ẹpha Ugvu Sáyịnayi ono. Ụnwu nk'iya b'a mụru t'ẹphe bụru ohu.

25 Ugvu Sáyịnayi ono nọ l'alị Arébiya. Yọ bụru Arébiya bụ ẹke ụnwu nwanwa kẹ Héga bu. Ọ bụ ẹge Héga, bụ iya bụ nwanyi ọphu bụ ohu phụ nọ-chiru ẹnya Ugvu Sáyịnayi bụ ẹge ọ nọ-chiru ẹnya Jerúsalemu ntanụ-a; kẹle Jerúsalemu, bụ iya bụ ufu ndu Ju; mẹ ndu nọ iya nụ bẹ ekemu mewaru; ẹphe atụko bụru ohu.

26 Obenu lẹ Jerúsalemu kẹ Nchileke, bụ iya bụ Jerúsalemu ọphu nọ l'imigwe ta bụdu ohu. Ọ bụ yẹbedua bụ nne ayi.

27 Kẹ l'e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

"T'ẹhu tsọo ngu ẹna
nggụbe nwanyi,
keru ekeru, ẹ-ta tsụbua ime!
Gude ẹhu-ọtso-ẹna tee ẹswa;
nggụbe nwanyi, ẹ-ta madụ
ọhoku ude nwanyi, ime eme;
kẹle nwanyi ọphu
e shi gbẹeru azụ phụ;
a-zụ azụzu karia nwanyi
ọphu yẹle nji iya bu ebubu."

28 Ụnwunna mu; unubẹdua bụakwaphu ụnwu Nchileke ẹge Áyizaku bụ iya. Ọ bụ ẹge Nchileke kweru ụkwa l'aa-mụ Áyizaku tẹmanu a mụa ya; bụ ẹge o kwekwaruphu ụkwa l'unu a-bụru ụnwu iya tẹmanu bẹ unu bya abụru iya.

29 Ọ bụkwaphu ẹge ọ dụ teke ono bụ ẹge ọ dụ nta-a. Teke ono bẹ onye onanu, a tsụtaru ime iya l'ọ bụ kẹ ndu ọdo phụ shi anọduje akpa onye ọphunanu, ndzụ iya shi l'ẹka Ume Nchileke phụ ẹhu. Yọ bụru ẹge ọ dụ nta-a ndono.

30 Obenu; ?bụ ngụnu bẹ ẹkwo okfu Nchileke kfuru? Ọ sụru: "Chịfukwa ohu yẹle nwa iya. Nwa, shi l'ohu bẹ yẹle nwa, amadụ mụru ta agbakwaru mgba eke iphe nna ẹphe."

31 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; ayi ta bụkwa ụnwu, ohu mụru; ayi bụkwa ụnwu kẹ nwanyi ọphu bụ amadụ.

5

Unu be ekwekwa; t'e mee unu ohu ọdo

1 Kuráyisutu tọookwaru ayi l'ẹgbu; sụ t'ayi ba abụhe ohu. Ọo ya bụ t'unu vudoshia ike. Unu be ekwekwa t'o nweru onye e-gude ekemu mee unu t'unu bụru ohu ọdo.

2 Tẹ mubẹ Pọlu kakwaru iya unu: ọ -bụru l'ọ bụ obu útsù bẹ unu gude eme t'unu
bụru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; ọo ya bụnu l'abyabya, Kuráyisutu byaru ta
dụdu uru, ọ baru unu.
3 Tẹ mu kasakwaa onyemonye ọbule, buru útsù ẹnu-nchị. T'onye buru útsù ẹge
ee-shi tẹ Nchileke gụa ya l'onye doberu ẹka ndoo nyatakwa l'o dobefutaje iphe bụ
iphe ekemu kfuru l'ọ ha.
4 Unubẹ ndu eme tẹ Nchileke gụa unu lẹ ndu doberu ẹka ndoo; okfu l'unu eme
iphe ekemu kfuru; unu bufuakwaru onwunu l'ẹke Kuráyisutu nọ. Unu nashịakwaru
onwunu eze-iphe-ọma kẹ Nchileke.
5 A -bya l'ayịbedua bẹ iphe ayi dzọberu ọkpa ele ẹnya iya eleshi iya ike lẹ Nchileke
a-gụ ayi lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya bụkwa l'ayi nataru Ume-dụ-Nsọ; okfu l'ayi
woru onwayi ye Kuráyisutu l'ẹka.
6 Kẹ l'onye yẹle Kuráyisutu Jisọsu tụgbaberu bụru nanụ b'ẹ te ekfuhekwa kẹ l'e
buru útsù; ọphu bụ l'ẹ te budu. Iphe eekfu bụ k'oworu onwonye ye Kuráyisutu l'ẹka;
mbụ okweta kẹ Kuráyisutu ọphu ayi shi l'obu, ayi yeru ibe ayi ekoshi.
7 Unu shikwa etsokotahawa ụzo ono ọhuma. ?Bụhunu onye kpọshiru unu t'unu ba
anọduhe eme iphe bụ ọkpobe okfu ono nta-a?
8 Ọphu doru mu ẹnya bụ l'ẹ tọ bụdu Nchileke-wa, bụ iya keru unu-wa bẹ gbe nọdu
lẹ mkpọshi ono t'unu be emehe ọkpobe okfu ono.
9 A nmaru ẹtu; sụ l'ọ bụa nwa-ọchi-l'ẹka iphe ekoje-buredi l'ekolije ishi buredi
l'ophu.
10 Obenu l'atụgbabe, ayi l'unu tụgbaberu lẹ Nnajiufu bẹ meekwaru t'obu shihu mu
ike l'ẹke unu nọ; l'unu a-laa azụ tsochata ụzo; wata ọri iphe mu arị. L'onye ọbu onye
ọbu; mbụ onye ono, gbaghashịru unu obu ono bẹ Nchileke a-nmakwa ikpe.
11 Obenu: ụnwunna mu; ọ -bụru l'ọo t'e buje útsù bẹ mu ezikwadu; l'ara iya arara;
?bụhunu ole bụ kẹ tẹ aakpakwadu mu ẹhu? Ọ bụru ẹge ono b'ọ dụ; mẹ arara, mu
ara lẹ Nchileke a-gụlephu ayi lẹ ndu doberu ẹka ndoo; okfu lẹ Kuráyisutu nwụhuru
l'oshi-osweru ta ga dụkwa onye ọ ga abụjeru iphe eghughu.
12 Teke bụ lẹ kẹ obu útsù aphụnuka ndu ono, agbaghashi unu obu ono l'ẹhu; t'ẹphe
jenu je ahashịa onwẹphe ahaha.
13 Kẹ l'unubẹdua; ụnwunna mu; b'e kuru t'unu bụru ndu a tọru l'ẹgbu. A
makwarụa l'a tọwaru unu l'ẹgbu. Obenu l'agha: unu ba ahahẹkwa onwunu t'iphe
anọduje agụ unu agụgu; mẹ iphe unu arị l'ọkpoma bya ekee unu ẹgbu ọdo. Iphe
unu e-me gbe bụru t'onyemonye ọbule yeru ibe iya obu; k'ọphu unu a-nọduje eyeru
ibe unu ẹka.
14 Ishi iya abụru l'ekemu ono l'ọ ha tụkokwa kpakọru l'okfu lanụ; bụ iya bụ: “Yeru
madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu.”
15 Obenu lẹ teke ọ bụ l'unu gbe anọduje eme l'ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu, ẹ-te yeduru
ibe iya obu; gbe l'atakashị ibe unu ẹra; anmabushi ibe unu anụ; ha! Unu kwabẹkwa
ẹnya; unu 'atụko ibe unu taẹbe; gvụ.

Ume Nchileke; mẹ ẹjo iphe agụebe madzụ

16 Ọle mbẹdua sụru t'unu hakwaa Ume Nchileke t'ookoshije unu ụzo. Ọo ya bụ ẹge
unu ẹ-te emejedu ẹjo iphe agụebe unu.
17 L'iphe agụebe madzụ bẹ ta adụjekwa Ume Nchileke mma. Ọphu iphe agụ Ume
Nchileke ta adụjekwanu uche kẹ madzụ mma. Iphe kparu iya nụ bụ l'ụzo iphe labụ
ono bẹ dụru onwẹphe l'okfu. Yọ bụru iya kparu iphe unu ta adụjedu ike mee iphe
dụ mma, unu rịru k'ememe.
18 Obenu lẹ teke ọ bụ Ume Nchileke ekoshije unu ụzo; ọo ya bụ l'ekemu te ekehedu
unu ẹgbu.

19 Iphe shigbaa l'uche madzụ doru ẹnya: mbụ ?tị phụdu ụru-alị; ?tị phụdu ẹjo
umere, rehuru erehu; ?tị phụdu iphere ọgvu l'ifu;
20 ọgwa iphe aagwa agwagwa; ọgwo ọgvu; osephe okfu; ọlu ọgu; ijimẹnya; obu-
ọku; oke-ẹnya; okekashi onwonye akpa iche iche;
21 ẹnya-kfụrukfuru; ọngunuka mẹe; ori l'angusweshi onwonye ifu; mẹwaru egbe
iphe dụ ẹge ono. Ọ bụ egbe iphe shigbaa l'uche madzụ ndono. Tẹ mu lọkwaa unu
ẹka lẹ nchị ẹge mu lọhawaru iya unu: ndu eme ẹge ono ta abyakwa bya abahụ l'ẹke
Nchileke bụ eze.
22 Obekwanu l'iphe shigbaa lẹ Ume Nchileke bụ: n-yemobu; ẹhu-ẹna; nchị-ọdu-
ndo; ọta-nshi; ome odo; ome ọhuma; ovudoshi ike l'iphe e kfuru;
23 ome agu; mẹ ọkpade onwonye. Ẹ to nwekwa ekemu, a tụru sụ l'onye meru iphe
dụgbaa ẹge ono bẹ aa-nma ikpe.
24 Ndu bụkwanu ndu kẹ Kuráyisutu Jisọsu kpọpyabewaru ẹjo iphe agụgbaa uche
ẹphe; mẹ ẹjo umere ọphu shigbaa ẹphe l'uche l'oshi-osweru.
25 Nchileke shiwa l'ẹka Ume nk'iya; nụ ayi ndzụ ọphungu. Ọo ya bụ; unu t'ayi
hanụa tẹ Ume ono koshije ayi ụzo.
26 Unu t'ayi be emejelephu iphe ẹge ee-shi t'a jaa ayi ajaja; ayi te emeje iphe e-ghu
ibe ayi eghughu; ọphu ayi ejijekwaru ibe ayi ijimẹnya.

6

Ọku -kọta madzụ

1 Ụnwunna mu; teke bụ l'o nweru onye ẹka guderu l'ẹke oome iphe ẹ-ta dụdu
mma; unu koshinu l'ọo Ume Nchileke edu unu; zia obu alị dulata iya azụ l'ụzo, vudo
nhamụnha. Obenu; tẹ onyemonye ọbule letakwa onwiya ẹnya t'ẹ b'e nwufuaru iya
ye l'ome iphe dụ ẹji.
2 T'onyenọnu gbatajẹru ibe iya l'iphe atsụ iya l'ẹhu; k'ọphu unu e-gude ẹge ono
mekotaje ekemu, Kuráyisutu tụru.
3 L'onye rịru lẹ ya bụ iphe; l'ẹke ẹ tọ dụdu iphe ọ bụ; onye ono kwa onwiya bẹ
oome eswe.
4 Ọ kwa t'onyenọnu letajeodu onwiya ẹnya; maru ẹge umere iya gbaru. Teke ị
maru ẹge umere ngu gbaru; nggu ewotaje iphe i meru tụru yeru umere, gbaru ngu
l'ememe. Ọo ya bụ l'ẹ tii jeheduru owota iphe i meru atụru eyeru kẹ onye ọdo.
5 Ishi iya abụru l'onyenọnu e-vukwaru iphe o shi emeebe lẹ mgboko-a bya l'ifu
Nchileke.
6 T'onye eezi ozi-ọma kẹ Kuráyisutu ono nụjekwa onye ezi iya ẹya nụ iphe dụ mma,
o nweru.
7 Unu be ekwekwa t'e duphua unu ụzo; lẹ Nchileke ta abụkwa onye éswé. Ọ kwa
iphe bụ iphe onye kụru bẹ ọowotaje akpụru iya.
8 L'onye eme ẹjo iphe agụ uche iya bẹ a-lakwa l'iyi. Obenu l'onye eme iphe Ume
Nchileke ziru iya bẹ Nchileke a-nụ ndzụ gbururu jeye.
9 Ọo ya bụ tẹ ike ba agvụkwa ayi l'ome ọhuma; okfu l'ayi e-mekochaa ria uru iya
teke ọ gbalẹruphu; mẹ ayi -gudekpele iya phụ ẹge ayi gude iya.
10 Ọo ya bụ; t'ayi mejeru onyemonye ọbule ọhuma nta-a, ụzo dụru ayi k'ememe
iya. Ndu, ayi a-katsụjekpooru omeru ọhuma ono bụ ndu, ayi l'ẹphe tụko bụru ndu
ọnu ụlo lanụ; okfu l'ayi l'ẹphe tụko-wa woru onwayi ye Kuráyisutu l'ẹka.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

11 Nta-a bẹ mu gudekpoo ẹka mu gẹdegede ederu unu ẹkwo ọbu. ?Unu ta phụdu
ẹge akpụru okfu, mu gude ede iya hajẹ kakporo kakporo.
12 Ọ kwa ndu eme t'a jaa ẹphe ajaja kẹ iphe ẹphe sụru l'e mefutaje l'eli ẹhu bụ ndu
eyebutaje unu t'unu bua útsù. Iphe ẹphe gude eme iya bụ tẹ ndu Ju ba kpa ẹphe

ẹhu. Ẹphe maru lẹ ndu Ju ga ga akpa ẹphe ẹhu; ndẹge ẹphe kweru l'ọ bụlephu
Kuráyisutu ono, nwụhuru l'oshi-osweru ono a-dzọfuta ẹphe.
13 Ndu ọbu, bukpooru nụ útsù ọbu ẹ-ba bụ l'ẹphe emejekwanu iphe ekemu kfuru.
Iphe meru iphe ọogu ẹphe t'ẹphe mee unu t'unu bua útsù bụkwa k'ọphu ẹphe a-
sashịlahaa nsasa l'ẹphe meru; unu emee onwunu iphe-ọhubama l'anụ-ẹhu.
14 A bya lẹ mbẹdua; mu ta ahakwa kẹ ọsa nsasa l'iphe ọdo; gbahaa k'oshi-osweru
Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu. Lẹ keshinu ọphu ọ nwụhuru l'oshi-osweru bẹ
iphe kẹ mgboko-a ta dụhekwa iphe ọ bụ mu; tẹmanu bẹ mbẹdua dụkwaphu l'ọ bụ
onye nwụhuru anwụhu l'ẹke iphe kẹ mgboko-a nọ.
15 Kẹ l'e buru útsù; te bu; te nwekwa iphe ọ bụ. Iphe bụ iya nụ nwẹnkinyi bụ ọburu
onye Nchileke keru k'ọphungu.
16 Tẹ Nchileke mee t'ẹhu dụ iphe bụ ndu etsoje ụzo iya ono, mu koshiru unu ono
agu; yọ phụkwaaruphu ẹphe imiko. Ọ bụ ẹphe bụ ọkpobe ndu Ízurẹlu kẹ Nchileke.
17 Dụbe ntanụ; t'ẹ b'ọ dụkwa onye e-kfuchibaa mu nchị ọdo. Ichii iphe ọwaa, mu
vu l'ẹhu ẹge-a bẹ bụkwa iphe-ọhubama, ekoshi lẹ mu bụ ohu Jisọsu.
18 Ụnwunna mu; tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu mekwaaru unu eze-iphe-
ọma l'unu ha. Ono kwa ẹge ọ dụ.

Ẹkwo, Pọlu deru nụ Ndu
Éfesọsu

1 Ọwaa bụ ẹkwo-ozi, mubẹ Pọlu ede. Mu bụ onye Nchileke fọtaru; mee mu tẹ mu
bụru onye ishi-ozi Kuráyisutu Jisọsu.
Mu ede iya anụ ndu kẹ Nchileke, bu lẹ Éfesọsu; mbụ ndu kweru kẹ Kuráyisutu
Jisọsu; ẹphe l'iya atụgbabe bụru nanụ.
2 Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma;
mekwaaphu t'ẹhu dụ unu agu.

Ọnu-ọma, shi l'ẹka Kuráyisutu

3 T'ajaja bụru kẹ Nchileke; mbụ Nchileke ono, bụ iya bụ Nna kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu
Kuráyisutu ono. Ọ bụ l'ẹka Kuráyisutu ono bẹ ọnu-ọma, dụ l'iche iche ọphu shi
l'imigwe shi rube ayi ẹka.
4 Tẹmanu Nchileke emee mgboko b'o vuhawa ụzo shi l'atụgbabe, ayi lẹ Kuráyisutu
tụgbaberu fọta ayi t'ayi bụru ndu nk'iya; k'ọphu ayi a-bụ ndu, dụ nsọ; bụru ndu, ẹ-te
nwedu ẹkworo l'ifu iya.
5 Ọ bụ okfu l'o yeru ayi obu; meru iphe ọ chịhawaru iya achịchi dobe: lẹ ya e-shi
l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu; nata ayi yeru onwiya t'ayi bụru ụnwu iya. Ọ bụ ẹge ono b'ọ
dụhawa Nchileke mma l'obu; bụkwaruphu ẹge ọ tụberu tẹ ya mee ya ndono;
6 k'ọphu aa-ja iya ajaja kẹ ụdugburuku eze-iphe-ọma nk'iya ono, dụ biribiri, ọ nụru
ayi kẹ mmakanụ ono; mbụ ayịbe ndu ayi lẹ Nwa iya ono, o yeru obu ono tụgbaberu
bụru nanụ.
7 Ọ bụ mee ono, Kuráyisutu lọkaru l'okfu ẹka ayi ono b'o gude gbata ayi. Yọ
bụkwaru iya phụ bụ lẹ Nchileke agụaru ayi nvụ l'iphe dụ ẹji, ayi meru. Eze-iphe-
ọma ono abụru iphe-ọma, kfụbe ọswa ha nshinu b'o meru ayi ono;
8 mbụ eze-iphe-ọma ọphu ọ kfụbe jaa ẹka ọgbodo ajaja meeru ayi.
9 O mekwaruphu t'ayi maru iphe; nweru ọkpobe egomunggo; k'ọphu iphe oome
e-doje ayi ẹnya; bụ iya bụ l'o meru; ayi abya amaru iphe ono, shi bụru iphe o domiru
edomi, bụ iphe ọ kwakọbehawaru t'o shi l'ẹka Kuráyisutu medzua.
10 Iphe ono, Nchileke tụberu lẹ ya e-me teke gbaru nụ ono bẹ bụ l'ọo-chịgbabekota
iphe bụ iphe, o keru ekeke l'ọ ha; bụ iya bụ iphemiphe ọbule, nọ l'igwe; mẹ ọphu nọ
l'alị. Yọ bya ewota Kuráyisutu mee ishi iya.
11 Ọ bụ Kuráyisutu bẹ ayi l'iya tụgbaberu. Yọ bụru iya meru t'ayi yịru l'iphe ono,
o kweru ndu nk'iya ụkwa iya ono. Ọo ya kparu iphe Nchileke emekotaje iphemiphe
ọbule ẹge ọ tubuhawaru iya; mee ya ẹge bụ uche-obu iya. Ọ bụ Nchileke ono vuhawa
ụzo fọtahawa ayi.
12 Ọo ya bụ t'ayịbedua, bụ ndu ọphu vuhawa ụzo leta ẹnya Kuráyisutu gudeje
umere ayi l'ọ ha koshi ẹge biribiri Nchileke habe nshinu.
13 Ẹge ono b'ọ dụkwaphu unubẹdua, bụ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. Lẹ teke unu
nụleruphu ọkpobe ozi-ọma ono, e ziru unu lẹ Nchileke dzọfutawaru unu ono bẹ
unu kwetaru kẹ Kuráyisutu; Nchileke egude Ume-dụ-Nsọ, o kweru ụkwa iya mee
unu iphe-ọhubama; gude koshi l'ọo ya nwe unu.
14 Ọ bụ Ume-dụ-Nsọ ono ekoshi l'ayi a-natakwaa iphe ono, Nchileke kweru
ndu nk'iya ụkwa iya ono, bụ iphe ayi a-nata teke Nchileke a-gbafụta ndu nk'iya;
gbafụtagekpo ẹphe ọhuma ọhuma. T'ayi jaa ọdu-biribiri Nchileke ajaja!

Pọlu ekfu anụ Nchileke

15 Ọ bụ iphe ono bẹ meru iphe mu ta habụa okele Nchileke ekele mkpụrumkpuru;
shitakpooru teke ono, mu nụru l'unu woru onwunu ye Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu l'ẹka
ono; mẹ lẹ kẹ obu, unu yekotaru ndu kẹ Nchileke l'ẹphe ha.
16 Mu ekeleje Nchileke ekele; ekfu anụ iya l'okfu ẹka unu tekenteke:
17 tẹ Nchileke ono, bụ Nchileke kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu; bụ iya bụ Nna
ono, bụ ọ-ka-lẹ-biribiri ono nụ unu Ume-dụ-Nsọ, bụ iya e-me t'unu maru mmamiphe;
yo koshikwaphu unu Nchileke; k'ọphu unu a-maru iya.
18 Mu ekfujekwaru iya phụ t'o mee obu unu t'ọ phụ iphoro nk'iya; k'ọphu unu a-
maru iphe ono, o kuru unu t'unu le ẹnya iya ono; makwaruphu ẹge eze iphe ọphu o
kweru ndu nk'iya ụkwa iya habe l'uru;
19 mẹ ẹge ike nk'iya ono, ẹ-te nwedu ẹtu ono emebe ìré l'ẹhu ayịbe ndu kweru kẹ
Kuráyisutu. Ike ono, eme ire, bu ayi l'ẹhu ono bẹ bụkwa iphe lanụ yẹle eze ike iya
ono,
20 o gude mee Kuráyisutu t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; woru iya dobe l'ẹka-ụtara
iya; bụ iya bụ ọ́kwá, a kwabẹru iya ugvu l'imigwe.
21 Ọ bụ Kuráyisutu bụ ishi l'ẹke ono. Ọ kakọta iphe, bụ ọ-chị-ọha imigwe l'ẹphe
ha; mẹ ndu ekfu iphe emenu l'ẹphe ha l'imigwe; mẹ iphe, bụ ndu, bụ ẹphe; bẹ ike
nọ l'ẹka l'imigwe; mẹwaru nnajiọha imigwe l'ẹphe ha. Ọ kakwaphu iphe bụ ndu bụ
ọnyibe nshinu; mbụ ọnyibe k'eliphe-a; mẹ k'eliphe ọphu abya nụ.
22 Nchileke meru tẹ Kuráyisutu tụko iphemiphe ọbule dzọpyabe l'ọkpa; woru yẹbe
Kuráyisutu ono nụ chọchi t'ọ bụru chọchi ishi l'iphemiphe ọbule.
23 Ọ kwa chọchi bụ ugwẹhu Kuráyisutu. Yọ bụru lẹ chọchi bẹ iphe kẹ Kuráyisutu
dzuru edzudzu. Yọ bụkwanuru lẹ Kuráyisutu bẹ iphemiphe ọbule kẹ Nchileke dzuru
edzudzu.

2

Oshi l'anwụhu; bata lẹ ndzụ

1 O nweru teke unu shi bụru ndu nwụhuru anwụhu; okfu l'unu te shidu anụru
Nchileke okfu; unu eshi emephe iphe dụ ẹji.
2 Teke ono; bẹ unu shi etso ẹka ndiphe. Unu shi anọduje eme iphe epherephere
kfuru, bụ iya bụ onye ishi ọphu achị l'ephekerephe; mbụ ọgvu ono, emeje tẹ madzụ
kwefuru Nchileke ike ono.
3 Ayi l'ayi ha tụkokwaa shi dụ l'ọ ẹphebedua. Ayi shi tsoru emephe ẹjo iphe, shi
ayi lẹ mee. Iphe ayi emeje abụleruphu iphe dụ ayi mma l'ẹhu; mẹ iphe dụ ayi mma
l'uche. Ayịbedua shikwaa bụru ndu oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke dakfufutaje l'ọ bụ
ndu ọphunanu.
4 Obenu l'obu-imiko kẹ Nchileke kariru akari. O yeru ayi obu yegharu iya ayi ẹka.
5 Ayi shi l'emeswe, ayi mesweru Nchileke bụru ndu nwụhuru anwụhu. Obenu lẹ
Nchileke mewaru; ayi lẹ Kuráyisutu atụko bya anọdu ndzụ. Unu nyatakwa l'ọ bụ
eze-iphe-ọma kẹ Nchileke b'o gude dzọfuta unu.
6 Ayi lẹ Kuráyisutu Jisọsu tụgbaberu bụru nanụ; Nchileke emee t'ayi teta nọdu
ndzụ; k'ọphu ayi l'iya a-tụko achị l'imigwe.
7 Iphe kparu iphe o meru iya ẹge ono bụ t'o gude iya koshi ọgbo ọphu nọ l'ifu eze-
iphe-ọma iya, nyịberu anyibẹ; koshikwaphu ẹge obu-ọma iya, shi l'ẹka Kuráyisutu
Jisọsu habe ayi nshinu l'ẹhu.
8 Ọ bụ eze-iphe-ọma kẹ Nchileke b'o gude dzọta unu. Adzọta ono, a dzọtaru unu
ono shi l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráyisutu. Ẹ to nwekwa iphe ọdo, unu eyekwadu
iya ọdo. Adzọta ono ta bụdu obunggo kẹ iphe unu seru akanya iya. Ọ bụlephu
iphe-ọma, Nchileke meru unu ẹwoma.
9 Ẹ to nwekwa iphe bụ iphe unu e-gude l'asa nsasa k'egbe iphe unu meru.

10 Ọ bụ Nchileke keru ayi. O shi l'ẹka Kuráyisutu Jisọsu kee ayi; k'ọphu ayi a-nọduje
eje ọkpobe ozi, dụ mma ọphu ọ kwakọbehawaru ayi t'ayi jeje.

Aabụ nanụ l'ime Kuráyisutu

11 Ọo ya bụ; unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; unu nyatakwa iphe unu shi bụru teke
ọhazu. Ndu Ju ekuje unu "ndu akpapyị;" l'eku onwẹphe "ndu, buru útsù" gude iya
l'ekoshi l'ẹphe bụ ndu kẹ Nchileke. Ọle útsù, ẹphe buru bụlephu iphe madzụ egudeje
ẹka ebu l'eli ẹhu.
12 Unu nyatakwa lẹ teke ono bẹ unu te shidu nọdu Kuráyisutu l'ẹka. Unu shi bụru
ndu ọhodo, ẹ-te tsodu lẹ ndu Ízurẹlu. Ọ bụ ndu Ízurẹlu ono; bẹ Nchileke fọtaru
t'ẹphe bụru ndu nk'iya. Ẹka unu te shidu dụ l'iphe bụ ụkwa ono, Nchileke kweshiru
ndu nk'iya ono; to nwe iphe unu shi ele ẹnya iya lẹ mgboko-a. Unu ta ma onye
Nchileke bụ.
13 Obenu lẹ nta-a bẹ unubẹ ndu ono, shi nọdu Nchileke ote-ẹnya ono bẹ Nchileke
shiwa l'atụgbabe, unu lẹ Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ; kurita unu ntse ntse;
Kuráyisutu egude mee, ọ lọkaru l'oshi-osweru swafụ iphe dụ ẹji, unu meshiru.
14 Kuráyisutu l'onwiya bẹ bụ ẹhu-agu nk'ayi; yẹbedua, meru; ayịbe ndu Ju; mẹ ndu
ẹ-ta bụdu ndu Ju abụru nanụ. Tọ dụ iya bụ; yo shi l'anwụhu, ọ nwụhuru; nwukpofu
ndụmashi ono, dụ l'ọ bụ ụpho-mkpuma ọphu nọnu; bụru ọhogu nọduru ayi l'unu
ono.
15 Kuráyisutu meru tẹ ekemu ndu Ju; mẹ ụnwu nsọ nsọ; mẹ ome-l'alị, tso iya nụ
be erehe ire. Iphe Nchileke eme bụ k'ọphu mba labụ ono a-bya abụru ndu lanụ
k'ọphungu; t'ẹphe l'iya tụgbabe bụru nanụ; t'o shi ẹge ono mee tẹ nchị dụ ndo;
16 mẹ tẹ Kuráyisutu shikwaphu l'anwụhu ono, ọ nwụhuru l'oshi-osweru ono;
chikpoo ndụmashi ono; shikwaphu l'anwụhu kẹ oshi-osweru ono; mee mba labụ
ono t'ẹphe bụru nanụ; k'ọphu oo-dulata ẹphe azụ dukfuta Nchileke.
17 Ọo ya meru iphe Kuráyisutu byaru bya ezidzuru madzụ kpamukpamu ozi-ọma
kẹ ẹhu-agu ono; zia ya unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, bụ iya bụ unubẹ ndu shi nọdu
Nchileke ote-ẹnya; zikwaa ya phụ ndu Ju, bụ ndu ọphu shi nọdu iya ntse ntse.
18 Ọ bụ l'ẹka Kuráyisutu bẹ ayi l'ayi ha shi; mbụ ayịbe ndu Ju; mẹ ndu ẹ-ta bụdu
ndu Ju bya abụru ndu adụje ike gude Ume-dụ-Nsọ lanụ bya evudo Nna ono l'ifu.
19 Ọ bụ iya bụ l'unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ta bụhekwa ndu alala; unu ta bụhe
mbyamụmbya. Nta-a bẹ unu bụwa ndu ẹphe lẹ ndibe Nchileke tụko bụru ndu a
mụru l'ẹkalanu; unu tụkowa bụru ndu ọnu-ụlo Nchileke.
20 Nta-a bẹ Nchileke gudeekwa unubẹdua akpuli ụlo iya ọphu ndu ishi-ozi; mẹ ndu
shi nkfuchiru Nchileke tọru ntọ-l'alị iya. Yọ bụru Kuráyisutu Jisọsu l'onwiya bụ itso,
gude ụlo ono.
21 Ọ bụ Kuráyisutu ono bụ onye gudekota ụlo ono l'ọ ha; gudeshia ya ike; bụru iya
emeje t'o vua evuvu bụru eze-ụlo, e doberu Nnajiufu nsọ.
22 Unubẹ ndu ọphu unu l'iya tụgbaberu bụru nanụ bẹ ọokpulekwaphu unu lẹ ndu
ọphunanu l'ọ bụ ụlo; t'unu bụru eze-ụlo ẹke, Ume Nchileke a-bya eburu eburu.

3

Ozi, Pọlu ejeru ndu ọhodo

1 Ọ bụ iphe ono meru iphe mu anọduje ekfu anụ Nchileke mubẹ Pọlu, bụ onye
nọru Kuráyisutu Jisọsu lẹ mkpọro l'ishi unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju.
2 O doru mu ẹnya l'unu a-nụhawa lẹ Nchileke shiwa l'ome eze-iphe-ọma iya ono;
ye mu ozi-wa l'ẹka tẹ mu jee; t'ọ dụru unu lẹ mma.
3 Nchileke woru iphe o shi domia edomi tọgboru mu ẹba tẹ mu maru iya. Mu
tsọtahaakwaru ọnu l'okfu ono l'ọdungu; ọbu lẹ mu gburu iya mkpirikpi.

4 Unu -gụlephu iphe mu dehawaru l'ẹkwo bẹ unu a-marua ẹge o dotaberu mu ẹnya
mbụ iphe kẹ Kuráyisutu ono, Nchileke shi domia edomi ono.
5 Teke ndiche bẹ Nchileke te shikwa emeje tẹ ndiphe maru iphe nk'iya ono, o shi
domia edomi ono. Obenu lẹ nta-a bẹ Nchileke shiwa l'ẹka Ume-dụ-Nsọ iya tọgbo iya
ẹba; k'ọphu ndu ọ fọtaru dobe iche; mbụ ndu ishi-ozi iya; mẹ ndu ekfuchiru iya nụ
a-maru iphe ono.
6 Iphe ono, o shi domia edomi ono bụ l'ọ bụ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bẹ ẹphe lẹ ndu
Ju gba mgba l'ọnu-ọma ọphu shi l'ẹka Nchileke. Ẹphe tụko dzekfua l'ẹhu onye lanụ;
tụko yịwaru l'ụkwa iphe Nchileke shi l'ẹka Kuráyisutu kwee. Yọ bụru ozi-ọma ono
meru t'ayi maru iya nta-a.
7 Ọ bụ ozi-ọma ono bẹ mu ese akanya iya. Yọ bụru Nchileke fọtaru mu tẹ mu jeje
ozi-ọma ono. Onanu abụru eze-iphe-ọma, Nchileke meru mu ẹwoma. Yo shi ẹge ono
koshi mu ẹge ike iya retaberu mu ire l'ẹhu.
8 L'iphe bụ ndu ẹnya ẹphe laru lẹ ndu kẹ Nchileke bẹ bụ mu b'ọ katsụa alala.
Yọ bụlerua mbẹdua bẹ Nchileke gbe meeru eze-iphe-ọma kẹ tẹ mu bụru onye e-
tsoru ọhamoha; ekfukashiru mba, ẹ-ta bụdu ndu Ju k'eze-iphe-ọma ono, shi l'ẹka
Kuráyisutu, paaru nshinu; k'ọphu bụ l'ọriri madzụ te erudu l'ẹge ọ ha.
9 Ọ bụ mu b'o ziru tẹ mu mee tẹ ndiphe kpamukpamu phụ ẹge Nchileke eshije
eme iphe ọ tụberu. Nchileke, bụ iya tụko iphemiphe ọbule kee chịhawaru iphe ono
achịchi dobe b'o kederu mgboko. Obenu l'o shiru keshinu teke ono domita iya edomi.
10 Yọ bụru nta-a bẹ Nchileke shi l'ẹka chọchi mee tẹ ndu bụ ọ-chị-ọha imigwe; mẹ
ndu ekfu iphe emenu, nọ l'imigwe maru ẹge mmamiphe kẹ Nchileke gbakọtabeberu.
11 Nchileke tụko iphemiphe ọbule ono mekota ẹge ọ rịhawaru iya ru l'ede-nwede
l'ọ bụ ẹge ono bẹ ya e-me iya. Yọ bụru onye o shi l'ẹka mee ya bụ Nnajiufu ayi, bụ
Kuráyisutu Jisọsu.
12 Ọ bụ Jisọsu ono bụ onye ayi kweru nk'iya; ayi l'iya atụgbabe bụru nanụ; k'ọphu
ote ta anọhedu ayi l'obu; ayi enwewaru ọnu-okfu; ayi ta atsọhe ẹnya ọbya ovudo
Nchileke l'ifu.
13 Ọo ya bẹ mu arọ unu; byiko; t'unu be egudekwa kẹ iphe-ẹhuka-wa, mu eje l'okfu
ẹhu unu-wa; t'obu jihu unu oyi lẹ kẹ Kuráyisutu. Ọ bụkotakwa iphe e-wotaru unu
ugvu.

Obu, Kuráyisutu yeru ayi

14 Ọ bụ iphe ono meru iphe mu ebyishije ikpere l'alị ekfu anụ Nchileke, bụ Nna;
15 mbụ onye bụ l'ẹka iya bẹ iphe bụ ikfu l'ikfu, nọ l'imigwe; mẹ l'eliphe shi gbube
ishi ndzụ ẹphe.
16 Mu anọduje ekfu anụ Nchileke t'o shi l'ọdu-biribiri iya, nyịberu anyịbe; shi l'ẹka
kẹ Ume-dụ-Nsọ iya nụ unu ike; k'ọphu obu e-shihu unu ike.
17 Mu ekfujekwaphu anụ Nchileke tẹ Kuráyisutu kwata ufu; buru eburu l'ime obu
unu; keshinu unu kwetawaru nk'iya. Mu ekfujekwaphu anụ Nchileke tẹ n-yemobu
unu mee unu t'unu shihu ike; lọpyabe unu ẹge ọgvu-oshi alọpyabeje oshi, gvuru
egvuru t'o shihu ike; mẹ tẹ n-yemobu unu ono mekwaaphu unu t'unu shihu ike ẹge
ntọ-l'alị ụlo emeje ụlo t'o shihu ike.
18 Ẹge unu lẹ ndu kẹ Nchileke l'ẹphe ha a-dụje ike t'o doo unu ẹnya ọhuma mbụ
ẹge adzọta, Kuráyisutu dzọtaru unu hatabe ụsa-ụsa; hatabe ogologo; hatabe l'eli;
mẹ ẹge ọ dụta-be ogvu;
19 mẹ t'unu makwaruphu lẹ n-yemobu kẹ Kuráyisutu hanụka nshinu. A makwaru-a
l'ẹ tọ dụdu teke o nweru onye a-makọtaru iya nụ; k'ọphu aa-tụkowaru ẹge Nchileke
gbaru phụkota l'ẹhu unu.
20 T'ajaja bụru kẹ Nchileke ono, emeje meghata ẹge ayi adụje ike sụ t'o meeru ayi;
mbụ mee mee ọphu ayi ta rị-vudu l'egomunggo;

21 t'e shi l'ẹka chọchi kwabẹ iya ugvu; shikwaphu l'ẹka Kuráyisutu Jisọsu tuje iya
ẹpha gbururu jeye lẹ tutu yoyo! Ono kwa ẹge ọ dụ.

4

Ndu kẹ Kuráyisutu bụ nanụ

1 Ọ bụ iphe ono kparu iphe mbẹdua, bụ onye nọ lẹ mkpọro; okfu lẹ mu ejeru
Nnajiufu ozi arọ unu t'unubẹ ndu kẹ Nchileke nọdu ndzụ; meje iphe Nchileke tụberu
teke ono, ọ fọtaru unu ono.
2 Unu wozitaje onwunu alị; unu emeje agu; bụru ndu anwagbuje iphe l'obu. Unu
nwagbuje iphe ibe unu meru unu l'obu; shi ẹge ono koshi ẹge unu yeberu ibe unu
obu.
3 Unu keshijee ẹhu t'unu ba aha ọburu nanụ ono, Ume kẹ Nchileke meru t'unu bụru
ono. Tẹ Nchileke mee tẹ nchị dụ unu ndo; t'unu l'ibe unu bụru nanụ ẹge unu bụ iya.
4 Keshinu ayi tụko nata Ume-dụ-Nsọ lanụ bẹ ayi tụkokwaphu bụru ugwẹhu lanụ.
Ọ bụkwaphu ẹge ono b'ọ bụ iphe lanụ bẹ Nchileke kuru ayi t'ayi le ẹnya iya.
5 Ọ bụ Nnajiufu lanụ bẹ ayi nweru; bụru ekwekwe lanụ bẹ ayi kweru; bụkwaruphu
baputizimu lanụ bẹ nọnu.
6 Ọ bụ Nchileke lanụ nọ; onye bụ iya bụ Nna ayi l'ayi ha; bya abụru iya nọ-
ngokotaru; gudekota onyemonye ọbule eje ozi iya; bya eburu l'ime ayi l'ayi ha.
7 Onyemonye ọbule l'ime ayi bẹ Nchileke mewaru eze-iphe-ọma. Yọ bụru ẹge
Kuráyisutu gude kee ya bụ ẹge a natagbaaru iya.
8 Ọ dụa l'ọ bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
"Lẹ teke o gbeshiru lashia l'imigwe
b'o dutaru igweligwe ndu
ọ lụtaru l'ọgu kpuaru onwiya.
Ọ nụru madzụ iphe ẹwoma."*
9 ?Bụ ngụnu b'ọ bụ mbụ "l'o gbeshiru lashia l'imigwe." Iphe ọ bụ bụ l'o vuru ụzo
shiodu l'igwe nyizita alị; bụ iya bụ l'ime ime alị kẹ nggodo ọwaa.
10 Ọo ya bụ l'ọo onye lanụ ono, nyizitaru nụ ono bụkwa iya phụ bẹ nyihuru nụ; tụko
imigwe l'ọ ha nyighaa; k'ọphu ọ tụkoru ẹkemeke ọbule ghakọta.
11 Ọ bụ iya bụ onye "nụru madzụ iphe ẹwoma". Iphe ẹwoma iya ono bụ l'ọ gụtaru
madzụ t'ẹphe haru bụru ndu ishi-ozi; gụta ndu ọdo t'ẹphe bụru ndu nkfuchiru
Nchileke; gụta ndu ọdo t'ẹphe bụru ndu e-jeje ozi ozi-ọma; gụta ndu ọdo t'ẹphe
bụru ndu a-nọduje eleta chọchi ẹnya; bya agụtakwaphu ndu ọdo t'ẹphe bụru ndu
a-nọduje ezi okfu Nchileke.
12 Iphe meru iphe o meru iya ẹge ono bụ t'o shi ẹphe l'ẹka; mee ndu kẹ Nchileke
k'ọphu ẹphe a-dụ ike jeeru Kuráyisutu ozi-wa; mẹ k'ọphu ugwẹhu Kuráyisutu ono,
bụ iya bụ chọchi e-tsefuta etsefuta.
13 Yọ bụru ẹge ono b'ọo-dụ jeye teke ayi a-tụko bụru ndu tụgbaberu bụru nanụ; okfu
l'ayi tụko kweta kẹ Nwatibe Nchileke; mẹ kẹ l'ayi tụkokwaphu majia ya ẹnya. Ọ bụ
iphe e-me t'ayi bụkwaruphu ndu e-tsefuta; bụru mkpurophu madzụ lanụ, dzuru oke
ndono.
14 Iphe, bụ iphe meru tẹ Kuráyisutu dzua oke; e-mekwaphu t'ayi dzua oke; k'ọphu
ayi ta abụhedu ụnwegirima, bụ ndu uphere-ọnu ndu ẹjo nzizi a-nọduje atuphe nwa-
nkata-ẹweji l'ọ bụ ụgbo bẹ eyii-mini atụnga atụnga l'echi ẹnyimu. Onye vughawaru
ẹge ono bẹ ndu ẹjo nzizi te eduphuhekwa; mbụ ndu ẹjo nzizi, egudeje ẹregede mẹ
ụgho eduphu ndu ọdo ụzo.
15 Iphe ayịbedua e-gbe meje bụ t'ayi kfujee ire-lanụ; yeru ibe ayi obu gude ẹge ono
evu evuvu l'iphe kpamukpamu; evukfube Kuráyisutu; yẹbedua, bụ iya bụ ishi ayi.

---

* **4:8 4:8** Egvu 68:18.

16 Ọo ya emeje t'ugwẹhu ono l'ọ ha dzekfutsua lẹ nkwo iya lẹ nkwo iya; bụru nanụ.
Teke ono bẹ ugwẹhu l'ophu a-tụko evu evuvu; shihu ike; keshinu iphe bụ iphe e
meru; yọ nọdu l'ẹhu tụko-wa emegbaa ẹge gbaru nụ. Ọ bụ ẹge ono bẹ ọo-dụ l'ẹhu
Kuráyisutu mẹ ndu kẹ Nchileke -yeru ibe ẹphe obu.

Ndzụ ọphungu shi l'ẹka Kuráyisutu

17 Ọo Nnajiufu bẹ ziru mu tẹ mu kfua ya kfushia ya ike; tẹ ndzụ unu ba adụhekwa
l'ọ bụ kẹ ndu ẹ-ta madụ Nchileke; mbụ ndu egomunggo swehuru;
18 ọriri ẹphe agbakọta tsụbalangu. Ẹphe te enwekwa nke lẹ ndzụ ono, Nchileke
anụje ono. Iphe kparu iya nụ abụru l'ẹphe kpọ-chiru nchị; to nwe iphe ẹphe maru
lẹ kẹ Nchileke ọbu.
19 Iphere gvụwaru ẹphe l'ifu; ẹphe ewowaru onwẹphe tọgboru umere, rehuru
erehu; wata ome mkpakọmkpako iphe ọdo, rụhuru arụhu; k'ọphu ẹphe ajịtsua tototo
ala l'ọru ụru-alị, dụtsua iche l'iche.
20 Ẹ tọ bụkwa egbe iphe ono bụ iphe unu mụtaru l'ẹka Kuráyisutu.
21 Ọphu doru ẹnya bụ l'unu nụwaru kẹ nk'iya; e zikwaaphu unu iphe, bụ ọkpobe
okfu, nọ l'ẹhu Jisọsu ono; keshinu unu l'iya tụgbabewaru bụru nanụ.
22 Ọo ya bụ t'unu haa akahụ umere ono, unu shi anọduje eme teke ono, unu te
shidu bụru ndu kẹ Kuráyisutu ono. Ọ bụ akahụ umere ono bẹ ẹgu iya meru unu;
unu ta ma l'ọ bụ onwunu bẹ unu aghọru ụgho; bụkwaru iya phụ emeje; unu alaa
l'iyi.
23 Tẹ Nchileke mee ọkpoma unu; mẹ uche unu t'ọ bụru k'ọphungu.
24 Unu yekwase umere ọphungu ono l'ọ bụ onye yeru uwe; bụ iya bụ umere ọphu
Nchileke meru; yo yeru umere nk'iya. Egbe umere ono ekoshije onwiya l'ọkpuberu
ndzụ, vudo nhamụnha; bya adụ Nchileke mma.
25 Ọo ya bụ; unu haa ọdzu-phe ẹjo-ire. T'onyenọnu kfujeru ibe iya ire-lanụ; okfu
l'ayi bụkota ndu lanụ; likfuru l'ugwẹhu Kuráyisutu.
26 Teke bụ l'ẹhu ghutaru unu eghughu; unu be ekwekwa t'ẹhu-eghughu ono mee
t'unu mee iphe dụ ẹji. Unu be ekwekwa t'ẹhu ghua unu eghughu jeye t'ẹnyanwu
rịba.
27 Unu ba ahakwaru Sétanu ụzo l'ẹhu unu.
28 T'onye ezi iphura haa ya ezizi; gude ẹka iya setaje iphe l'ụzo, vudo nhamụnha;
shi ẹge ono setaje iphe oo-gude yeru ndu ọdo, mkpa nọru ẹka.
29 Unu be ekfujekwaru ibe unu ẹjo okfu. Ọ bụ-chikwaa okfu ọma bụ iphe e-shije
unu l'ọnu; bụ iya bụ egbe okfu ọphu emeli madzụ emeli; l'akwọkwaphu ndu nụru
iya nụ lẹ mkpa.
30 Unu be emekwa Ume-dụ-Nsọ iphe ọo-dzụrobe adzụrobe. Ọ bụ Ume-dụ-Nsọ ono
bẹ Nchileke gude mee unu iphe-ọhubama; l'ọo ya nwe unu. Ọo ya bụ iphe Nchileke
gude ekoshi unu lẹ mbọku ono, Nchileke a-gbafụta unu ono nọphu abya.
31 Unu tụkokpoo k'ọta ifu kọngukongu; obu-ọku; mẹ ẹhu-eghughu paru haa. Unu
ahaa ọra-chije ibe unu nchị; haa okfubyishi ibe unu. Unu be edobejekwaru ibe unu
iphe l'obu; m'o -ruhuru; ngụnu mee.
32 Ọ bụchia t'unu mejeru ibe unu odoo; phụjeru ẹphe imiko. Unu agụjeeru ibe unu
nvụ; egbe iya ono, Nchileke shiwa l'ẹka Kuráyisutu gụaru unu ono.

5

Umere, gbaru ndu kẹ Kuráyisutu

1 Ọo ya bụ; keshinu ọphu unu bụwa ẹgirima, Nchileke yeru obu; unu mụje umere
iya t'unu dụ ẹge ọ dụ.

2 Tẹ ndzụ unu l'ọ ha koshije l'unu yeru ibe unu obu ẹge ono, Kuráyisutu yeru ayi
obu; swee ẹnya lẹ ndzụ iya l'okfu ẹhu ayi; woru onwiya chịaru Nchileke ẹja, dụ
Nchileke mma ono.
3 Keshinu unu bụwa ndu kẹ Nchileke b'ẹ tọ gbahẹkwa t'unu ye ẹka l'ụru-alị; mẹ
l'iphe bụ ẹjo umere, rehuru erehu; m'ọ bụ l'ogvu ẹnya-kfụrukfuru. T'ẹ b'o nwekwa
ẹjo iphe ono, unu e-jejekpo ophota l'ẹpha l'ẹke unu nọ.
4 T'ẹ b'o nwekwa teke unu e-kfuje okfu, rehuru erehu; m'ọ bụ kfuje
tụkpotukpotukpo okfu; m'ọ -bụ t'unu tụje ẹjo ntụ-okfu. Iphe ono te nwekwa ọphu
gbaru unu l'ememe. Iphe unu e-mejechia bụ t'unu gbe keleje Nchileke ekele.
5 Unu tụbe nvọ l'ọwaa: l'ẹ to nwekwa onye arụ ụru-alị; m'ọ bụ onye eme umere,
rehuru erehu; m'ọ bụ onye ẹnya-kfụrukfuru, byaru bya a-bahụ l'ẹke Kuráyisutu mẹ
Nchileke bụ eze; kẹ l'onye ẹnya-kfụrukfuru bẹ dụkwaa ẹji l'ọ bụ onye agwa nte.
6 Unu be ekwekwa t'o nweru onye e-gude mkpọkoro okfu; duphua unu. Ọ kwa
iphemiphe ọbule ono akpataję tẹ Nchileke zụbe ndu ẹ-ta anụduru iya okfu oke ẹhu-
eghughu iya.
7 Ọo ya bụ t'unu lẹ ndu dụ ẹge ono be emegbajekwa iphe lẹ phuu.
8 Unubẹdua shikwaa nọdugbaa l'ẹkpuru-ọchi. Obenu lẹ nta-a, unu lẹ Nnajiufu bya
atụgbabewa bụru nanụ-wa bẹ unu nọookwa l'iphoro ono. Ọo ya bụ t'unu meje umere,
e-koshi l'unu nọ l'iphoro ono.
9 L'iphe iphoro akpataję bụ umere ọma; odobe-ẹka-ndoo; mẹ ire-lanụ.
10 Unu kebe ẹhu mụta ome iphe atsọ Nchileke ẹna.
11 Unu be etsokwa ndu ono; l'eme iphe ẹ-ta badu uru; mbụ iphe ndu nọ l'ọchi emeje.
Unu gbe wofutaje iphe ẹphe eme; tụaru ẹphe jalangụ l'ifu.
12 Iphe ono, ẹphe anọduje emeebe l'edomi ono bẹ dụkpokwaa ẹji; k'ọphu iphere
iya te ekwekpodua nụ t'e je iya ephota lẹ phuu.
13 Teke e wofutakotawaru iphe l'iphoro b'a phụkotawaru ụdudu iphe ọbu;
14 kẹ l'iphe bụ iphe e wofutakpowaru iphoro bẹ bụwa iphoro l'onwiya. Ọo ya meru
iphe aasụje:
"Tehu; mụru ẹnya nggụbe edzu mgbẹnya.
Shi l'anwụhu, ị nwụhuru teta; gbeshi;
tẹ Kuráyisutu bụru iphoro;
chiaru ngu l'ọ bụ anwụ."
15 Ọo ya bụ; t'unu kwakwaa ẹnya l'egbe umere, unu a-nọduje eme nta-a. Unu meje
l'ọ bụ ndu maru iphe; be mehe l'ọ bụ ndu ẹ-ta madụ iphe.
16 Teke o nweru nwụzo, unu kpatajẹru k'ome iphe dụ mma; unu ba ahajẹkwa iya
t'ọ laa l'iyi; l'iphe dụ ẹji paakwaru apaa lẹ mgboko nta-a.
17 Unu ba abụkwa ndu eswe. Unu sejee; maru iphe dụ Nnajiufu mma t'unu mee.
18 Unu ba angụjekwa mẹe; k'ọphu ọo-tsụ unu atsụtsu. Lẹ mẹe emejekwa madzụ;
yọ zahaa onwiya. Ọ bụ iphe unu e-gbe mee bụ t'unu kwe t'ọ bụru Ume-dụ-Nsọ e-jije
unu ẹhu.
19 Unu gudeje Egvu-ọma; egvu ekele; mẹ egvu ọdowaru, shitsua Ume-dụ-Nsọ l'ẹka
gudeje kfuru ibe unu okfu, e-meje t'obu shihu ẹphe ike. Unu gụjeru Nnajiufu egvu
ekele; gụjekwaru iya phụ Egvu-ọma. Unu gudejekwaphu obu unu l'o ha keleje iya
ekele.
20 Unu gudeje ẹpha Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu keleje Nchileke, bụ Nna
ekele k'iphemiphe ọbule tekenteke.

Umere, gbaru nwoke yẹle nyee ya

21 Unu wozitaje onwunu alị l'ẹke ibe unu nọ; gude koshi l'unu kwabẹru Kuráyisutu
ugvu.

22 Unubẹ ụnwanyi; unu wozitaje onwunu alị l'ẹke ndu bụ nji unu nọ; gude koshi
l'unu wozitaru onwunu alị l'ẹke Nnajiufu, bụ Kuráyisutu nọ.
23 Ishi iya bụ l'ọ kwa nwoke bụ ishi kẹ nyee ya; ẹge ono ọ bụ Kuráyisutu bụ ishi kẹ
chọchi ono. Ọ bụ Kuráyisutu bụ Onye Ndzọta k'ugwẹhu iya ono; mbụ chọchi.
24 Ọ bụ ẹge chọchi wozitaru onwiya alị l'ẹke Kuráyisutu nọ; bụ ẹge ụnwanyi e-
wozitaje onwẹphe alị l'ẹke nji ẹphe nọ l'iphemiphe ọbule.
25 Unubẹ unwoke; unu yeru nyee unu obu ẹge Kuráyisutu yeru chọchi obu; woru
ndzụ iya nụ l'okfu ẹka chọchi.
26 Iphe, meru iphe o meru iya ẹge ono bụ: o -gudetsua mini; mẹ okfu-ọnu iya
saghee chọchi t'ọ dụ mma; yo gude iya mee ya t'ọ dụru Nchileke iche;
27 k'ọphu oo-kulataru onwiya chọchi l'ọ bụ nwanyi, eje ọlu nji; mbụ nwanyi, ama
mma; to nwe ẹkworo, nọ iya l'ẹhu; ẹhu ta dụ iya ẹlikfuta ẹlikfuta; m'ọ bụ egbe iphe
ọdo, dụ ẹge ono; mbụ t'ọ bụru onye dụru Nchileke iche; t'o nwe ẹke ụta nọ iya l'ẹhu
lẹ phuu.
28 Ọ bụ ẹge ono bẹ unwoke e-yejeru nyee ẹphe obu ẹge ẹphe yeru onwẹphe.
Nwoke, yeru nyee ya obu bụ onwiya b'o yeru iya.
29 Ẹ to nwekwa onye kpọjeru onwiya ashị. Iphe o gbe emeje bụ l'ọonoduje anụ
onwiya nri; eleta onwiya ẹnya. Ọ bụ ẹge ono bẹ Kuráyisutu anọduje emeru chọchi;
30 kẹ l'ayi bụgbaa iphe motagbaaru iya l'ẹhu.
31 Ishi iya abụru l'e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Ọ bụ iphe ono kparu iphe
nwoke a-ha nna iya; haa nne iya; je yẹle nyee ya atụgbabe; ẹphe ẹbo ono abya abụru
onye lanụ."
32 Iphe ono, Nchileke shi domia edomi ono, e deru l'ẹke-a ono bụkwa ọkpobe
katakpụ iphe. Iphe mu phụru l'ẹke ono bụ l'ookfu kẹ Kuráyisutu yẹe chọchi.
33 Ẹge ono bẹ ookfukwaruphu unu l'ẹhu l'ẹhu; bụ iya bụ lẹ onyenọnu yefutajeru
nyee ya obu ẹge o yeru onwiya; nwanyi, nọnu ekoshije lẹ nji iya dụru iya lẹ nsọ.

6

Umere, gbaru ụnwegirima;
mẹ ndu mụru ẹphe

1 Unubẹ ẹgirima; ọ bụ iphe gbaru unu; mbụ t'unu nụjeru ndu mụru unu okfu; l'ọ
kwa uche-obu Nchileke t'unu meje iya ẹge ono.
2 "Kwabẹje nna ngu; mẹ nne ngu ugvu;" bụ ekemu ọdungu, Nchileke kweru ụkwa
obunggo tukobe. Obunggo ọbu, Nchileke kweru ụkwa iya ọbu bụ:
3 "k'ọphu iphemiphe ọbule a-dụru ngu lẹ mma; nggu akakwaaphu nka lẹ mgboko-
a."
4 Unubẹ ndu bụ nna; unu be emejekwa ẹgirima unu iphe, e-ghu ẹphe eghughu.
Unu gbe hụje ẹphe àhụhù l'ụzo kẹ Kuráyisutu; kpọ-zijeru ẹphe ụzo; shi ẹge ono
zụfuta ẹphe.

Umere, gbaru ndu bụ ohu;
mẹ Nnajiufu ẹphe

5 Unubẹ ndu, bụ ohu; unu gude ọtsu-egvu; mẹ ọkwabe-ugvu nụjeru nnajiufu unu
kẹ mgboko-a okfu. Unu wofutaje obu; mee iphe, ẹphe ziru unu; l'ọ̀ bụ Kuráyisutu bẹ
unu emeru iya.
6 T'ẹ b'ọ bụlekwaphu teke ẹphe ele unu ẹnya bẹ unu e-jeje ozi; ẹge ee-shi t'ẹphe
jaa unu ajaja. Iphe unu e-meje bụ t'unu gudeje ọkpoma unu l'ọ ha; meje iphe nọ
Nchileke l'uche, bụ iya bụ iphe gbaru ndu, bụ ohu kẹ Kuráyisutu.
7 T'ẹhu tsọjekwa unu ẹna t'unu je ozi unu; l'ọ̀ bụ Nnajiufu, bụ Jisọsu bẹ unu ejeru
iya.

8 Unu nyatakwa lẹ Nnajiufu e-bu onyenọnu nggo iphe dụ mma, o meru: ?m'ị bụ
ohu; ?m'ị bụ amadụ.
9 Unubẹ ndu, bụ nnajiufu; unu mejekwaru ohu unu ọhuma ẹge ono kwaphu. Unu
ahaa ẹphe ọnma-pheru ọnwu. Unu nyatakwa l'unu l'ohu unu bụ Nnajiufu lanụ ono,
bu l'imigwe ono bẹ nwe unu. Yẹbedua te emekwa ele madzụ ẹnya l'ifu.

Ngwa-ọgu, Nchileke anụje

10 Iphe mu gude akpọchi iya ishi bụ t'unu nọshia ike l'atụgbabe, unu lẹ Nnajiufu,
bụ Jisọsu Kuráyisutu tụgbaberu; k'ọphu ike iya ono, nyịberu anyibẹ ono e-me unu
t'unu shihu ike.
11 Unu wotakota ngwa-ọgu ọphu shi l'ẹka Nchileke kwaa onwunu; k'ọphu unu a-
dụkwanu ike vudoshia ike; lụa ẹjo ẹregede kẹ Obutuswe.
12 L'ẹ tọ bụkwa madzụ mmakanụ bẹ ayi l'ẹphe alụ. Ndu ayi l'ẹphe alụ bụkwa ndu
ọ-chị-ọha imigwe; mẹ ndu ekfu iphe eme nụ l'imigwe; mẹ ndu imigwe, nwe mgboko,
bụ k'ẹkpuru-ọchi ọwaa; me ikpetuma ndu sọja, nọkota l'imigwe.
13 Ọo ya bụ t'unu chilikota ngwa-ọgu, shi l'ẹka Nchileke nta-a; k'ọphu bụ teke ẹjo
ụboku ono byalẹruphu; t'unu dụ ike vudo vudoshia ike; t'ọ mụaru unu l'iya. Teke
unu l'iya lụkpooru iya jeye l'ishi; t'unu vudolee l'ẹke, unu vudo.
14 Ọo ya bụ t'unu rụkota ẹhu ọhuma. Unu woru ire-lanụ kee onwunu l'ọ bụ onye
gude akpọ-buleti kebuta uwe iya l'ukfu. Unu eworu odobe-ẹka-ndoo kpua onwunu
l'ọ bụ uwe-ígwè ndu l'eje ọgu.
15 Unu gudeshia ozi-ọma kẹ ẹhu-agu ono ike t'ọ bụru akpọkpa, unu yeru tẹ ẹturu
ba lọ unu.
16 Unu gudefukwaaphu ekwekwe, unu kweru kẹ Jisọsu t'ọ bụru iphe unu e-gbobeje
gude l'ezeru onwunu; gude iya nashịa akfụ ono, ẹjo onye ono, bụ Obutuswe agba unu
ono; mbụ akfụ ono, enwu ọku, shi l'ẹka Sétanu ono.
17 Unu nata adzọta ọphu Nchileke dzọtaru unu t'ọ bụru okpu-ígwè, unu e-kpuru
l'ishi. Unu anatakwaphu okfu Nchileke t'ọ bụru ogu-mbeke, Ume Nchileke yeru unu
l'ẹka.
18 L'iphemiphe ọbule ono bẹ unu a-nọduje ekfuru Nchileke t'o yeru unu ẹka. Unu
kfujekpelekwaphu nụ Nchileke tekenteke ẹge Ume-dụ-Nsọ edu unu. Ọo ya bụ t'unu
mụjeru ẹnya mkpụrumkpuru. Unu kfujekwaphu nụ Nchileke l'okfu ẹka ndu nk'iya.
19 Unu kfujekwaruphu nụ Nchileke l'okfu ẹka mu: tẹ Nchileke ye mu okfu l'ọnu teke
mu ghelijeru ọnu k'okfu okfu; tẹ mu ba atsụje egvu okfu katakpụ iphe ono, ozi-ọma
meru t'ayi maru ono.
20 Ọ bụ l'okfu ozi-ọma ono bẹ mu bụ onye Kuráyisutu yeru tẹ mu nọchia ẹnya iya;
'e gudekwaru lẹ nta-a bẹ mu nọ lẹ mkpọro. Ọo ya bụ iphe mu ekfu; sụ t'unu kfuje
nụ Nchileke: tẹ mu kaa obu; sajẹ ozi-ọma ono ẹge gbaru mu tẹ mu saa ya.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

21 Mu mawaru lẹ ọo-dụ unu t'unu maru ẹge mu dụ; mẹ ẹge mu eme ala nta-a.
Nwanna ayi Tíkikọsu, ayi yeru obu; mbụ onye e gude ire iya ẹka l'ozi kẹ Kuráyisutu;
e-kfuwaruru unu iphemiphe ọbule; k'ọphu unu a-ma ẹge mu eme ala.
22 Ọ bụ iphe meru iphe mu ezi iya t'ọ byakfuta unu ndono; k'ọphu ọo-kọru unu ẹge
ayi dụ; obu eshikwanua unu ike.
23 Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu mee t'ẹhu dụ ndu nk'iya
agu; mekwaaphu t'ẹphe yeru ibe ẹphe obu; mẹ t'ẹphe kweta nk'iya.
24 Tẹ Nchileke meeru madzụ kpamukpamu eze-iphe-ọma; mbụ iphe bụ ndu yeru
Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu obu; yeru iya ẹya gbururu jeye.

Ẹkwo, Pọlu deru nụ Ndu Fílipayi

1 Ọ bụ mbẹdua, bụ Pọlu; mu lẹ Tímoti, bụ ndu ejeru Kuráyisutu Jisọsu ozi ede
ẹkwo-ozi ọwaa.
Ndu ayi ede iya anụ bụ ndu kẹ Nchileke ono, bu lẹ Fílipayi l'ẹphe ha ono; mbụ ndu
ono, ẹphe lẹ Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ ono; mẹ ndu ishi chọchi ẹphe; mẹ
ndu ejeru chọchi ẹphe ozi.
2 Tẹ Nchileke, bụ Nna ayi; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-
ọma; mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Pọlu ekfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu ndu Fílipayi

3 Mu anọdujelephu ekeleru unu Nchileke ono, mu ejeru ozi ono ekele iphe bụ
tekenteke, mu arị ọriri unu.
4 Iphe bụ teke mu ekfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu unu bẹ mu egudeje ẹhu-ọtso-ẹna
ekfu anụ iya.
5 Iphe ọbu bụ lẹ keshinu mbọku ono, unu nụru ozi-ọma ono bẹ unu shikpelephu
yetataru mu ẹka l'ọ̀rà ozi-ọma ono arara: t'a nụgbaru iya gbururu byeye nta-a.
6 Iphe lanụ, dooru mu ẹnya ọhuma bụ lẹ Nchileke ono, bụ iya bụ onye wataru ome
iphe-ọma ono l'ime unu ono e-gudekpelekwa iya phụ ẹge ono jeye teke oo-mefu iya
l'ishi lẹ mbọku ono, Jisọsu Kuráyisutu a-bya ono.
7 Ọ bụ egbe ọriri, mu arịjeru unu ndono. Yọ bụru iphe gbaru mu l'ememe
ndono; keshinu ọphu unu nọ mu l'obu. Okfu l'unu l'unu ha bẹ ayi l'unu tụko
gbaru mgba l'eze-iphe-ọma ono, Nchileke emeru mu lẹ mkpọro-a, mu nọ nta-a; ayi
l'unu atụkokwaphu gbaru mgba l'eze-iphe-ọma kẹ ọgbaru ozi-ọma ono ọdzori; bya
agbakwaruphu mgba l'eze-iphe-ọma kẹ omeje iya t'o shihu ike.
8 Ọ kwa Nchileke bẹ bụ onye maru l'ọo oswi-okfu bẹ mu ekfu: l'obu unu l'unu ha
dụ mu. Obu unu ono, dụ mu nụ ono bẹ bụkwa l'obu ọphu Kuráyisutu Jisọsu l'onwiya
yeru ayi b'o shi.
9 Iphe mu anọduje ekfu anụru unu Nchileke bụ t'o mee t'obu ono, unu yeru ibe unu
ono kajẹ nshinu akaka akaka eje; mẹ t'unu kafụa ọmaru Nchileke ọgbodo amaru; unu
amakwarụphu iphe gbaru unu l'ememe l'ifu Nchileke; t'o dokota unu ẹnya.
10 Ọo ya bụ ẹge unu a-dụ ike fọtaje iphe dụ mma; mee; k'ọphu bụ: mbọku ono,
Kuráyisutu e-kpe ndiphe ikpe ono -rulephu; yoo lewaru l'unu doberu onwunu ọ̀gà; ẹ
tọ dụhedu iphe ọo-ta unu ụta iya.
11 Yoo lekwaphu l'umere, unu shikpo meta lẹ ndzụ unu l'ọ ha bụkota umere, vudo
nhamụnha, shi l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu. Ọ bụ umere ono e-me tẹ ndiphe kwabẹ
Nchileke ugvu; jaa ya ajaja.

Ogude ndzụ onye ekoshi l'a nọ-turu Kuráyisutu ndzụ

12 Iphe mu eme t'unu maru; ụnwunna mu; bụ l'iphe-a, byakfutaru mu nụ-a bẹ gbe
kakwaru ome t'ozi-ọma ono kafụa odzuru mgboko;
13 kẹ l'iphe bụ ndu sọja, eche nche lẹ kẹ onye eze; mẹwaru iphe bụ ndu ọdo bẹ
tụkowa makọtaru nta-a l'ọo okfu lẹ mu ejeru Kuráyisutu ozi b'e gude tụa mu mkpọro.
14 Nta-a b'ọ phọdukwaru mẹ iphe bụ ụnwunna, bụ ndu wowaru onwẹphe ye
Kuráyisutu l'ẹka l'ẹphe ha; abụru Kuráyisutu ono bẹ ẹphe atụ ume atukobe. Mbụ yọ
bụkwaru mkpọro-a, a tụru mu-wa bẹ kparu iya nụ. Obu ka ẹphe oshihu ike nta-a;
katabe iya; k'ọphu ẹphe kafụa ọra ozi-ọma ono arara; to nwe onye ẹphe atsụ egvu.

15 A makwaru-a l'o nweru ndu gude ékwò; l'ezi ozi-ọma kẹ Kuráyisutu ono l'ọ -bụ
iphe, eeme l'okfu. Obenu l'o nwekwaru-a ndu ọphu gude obu iphoro ezi iya.
16 Ndu onanu, gude obu iphoro ezi iya ono bẹ gude kẹ l'ẹphe yeru Kuráyisutu obu;
ezi iya. Okfu l'ẹphe maru l'ọo ya bẹ kuru mu nụ; tẹ mu bya agbajẹru ozi-ọma ono
ọdzori.
17 Ndu ọphu ezi ozi-ọma ono l'ọ -bụ iphe aakpa ẹnya phụ te gudekwa obu iphoro
ezi iya. Iphe ẹphe emelephu bụ t'iphe-ẹhuka, mu eje lẹ mkpọro-a, mu nọ-wa gbe
karu nshinu.
18 Ọlobu; ?mu eyeru ẹphe ọnu. Mbụ; ?m'e -gude obu iphoro ekfu iya-o; ?m'ọ bụ
l'o nweru iphe nọ ndu ekfu iya nụ l'ọkpoma; ẹphe ekfu iya; iphe ọ bụ iphe ọ bụ; t'e
kfua ya nụ t'e shi ẹge ono mee tẹ okfu ẹhu Kuráyisutu dzuru mgboko. Ọ kwa iphe
ono e-me mu; ẹhu atsọ mu ẹna; atsọ iya l'eje.
19 Okfu lẹ mu maru lẹ keshinu ọphu unu anọduje ekfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu mu;
tẹmanu bẹ Ume kẹ Jisọsu Kuráyisutu anọdujekwaphu eyeru mu ẹka bẹ mu maru
l'ee-mekochaa haa mu.
20 L'iphe mu dobekpooru ẹnya; dobeshia ya ike; bụkwaruphu iphe mu ele ẹnya iya
bụ l'iphe bụ ẹge ọ dụ bẹ mu ta abyadụ bya emeru iphe-iphere nụ onwomu l'iphe bụ
iphe mu eme ememe. Iphe mu e-gbe shia obu ike l'eme; mbụ l'emekpole iya phụ nta-a
ẹge ono, mu shihawa meta iya ono; bụ lẹ mu e-gude ndzụ mu; kwabẹ Kuráyisutu
ugvu; ?m'ọ bụ mu lẹ ndzụ; ?m'ọ bụ mu l'ọnwu.
21 L'ẹhu nke mu bụkwa: mu -nọdu ndzụ; mu egudenuphu ndzụ mu ekoshi l'ọo
Kuráyisutu bẹ mu nọ-turu iya. Teke bụ l'ọo anwụhu bẹ mu nwụhuru bẹ gbe bụkwaru
uru gbaaru mu.
22 Obenu lẹ teke bụ lẹ mu -nọ ndzụ lẹ mgboko-a bẹ mu a-kakwa ojetaru Kuráyisutu
ozi. Ọo ya bụ lẹ mu ta madụ ọphu mu a-hata.
23 Ụzo iphe labụ ono bẹ mu vudo l'echi; yọ tụko alọ mu ibe ẹka ẹbo-ẹbo. Obenu
l'ọphu agụ mu agụshi mu ike bụ tẹ mu lakfube Kuráyisutu tẹ mu l'iya nọdu. Onanu
ka mu mma ugbo olemole.
24 Obenu l'ọ kwa l'okfu ẹhu nk'unu b'ọ kfụbekpo karu unu mma tẹ mu nọdu ndzụ;
swiru unu.
25 Keshinu ọphu iphe ono doru mu ẹnya bẹ mu maru lẹ mu a-nọdu-a ndzụ; swiru
unu l'unu ha; yetajeru unu ẹka t'ẹhu-ọtso-ẹna unu kafụa nshinu; bụ iya bụ ẹhu-ọtso-
ẹna, shi l'eworu, unu woru onwunu ye Kuráyisutu l'ẹka.
26 Ọo ya bụkwanu; teke mu l'unu nọlephu; unu akafụaru onwe iphe unu a-gbabẹ
ọkpa gude mu anga; keshinu mu l'unu tụko bụru ndu ẹphe lẹ Kuráyisutu tụgbaberu
bụru nanụ.
27 Iphe lanụ ọphu bụ ọkpobe iya abụru t'unu mejekwaphu umere, gbaru onye anụ
ozi-ọma Kuráyisutu ono; k'ọphu bụkwanu teke mu dụ ike bya nk'unu; m'ọ bụ lẹ mu
ta dụhedu ike abyabya; mu anụlee ọtu-ọnu unu: l'unu vudoshia ike; uche abụru unu
nanụ. Mu a-nụkwaphu l'unu gude obu lanụ ehe onwunu; l'ese kẹ ekwekwe ono, unu
kweru ono, bụ l'ozi-ọma ono b'o shi.
28 Unu be kwekwa t'o nweru iphe ndu okfu unu e-gude eye unu egvu lẹ phuu.
Onanu bebekpokwa bụru iphe e-koshi ẹphe l'ọo ẹphebedua e-mekochaa laa l'iyi;
unubẹdua abụru ndu aa-dzọta. Yọ bụru Nchileke a-tụko iya mekota.
29 L'unubẹdua bẹ Nchileke mewaru eze-iphe-ọma. Eze-iphe-ọma ono ta bụlekwaa
t'unu woru onwunu ye Kuráyisutu l'ẹka. Ọ bụkwaphu t'unu gude k'okfu ẹhu iya jejee
iphe-ẹhuka.
30 Nta-a bẹ mu l'unu gbaakwa mgba alụ ọgu ono, mu shihawa alụ ono, bụkwa iya
phụ bẹ mu alụ nta-a. Teke ono, mu shi alụ iya ono bẹ unu gude ẹnya unu phụa ya;
ọle nta-a bẹ unu anụwa iya lẹ nchị.

2

Ọmuta ẹka Kuráyisutu

1 Ọo ya bụ; eworu ono, unu woru onwunu ye Kuráyisutu l'ẹka ono; ?o meru; obu
eshihu unu ike tọo? Obu ono, o yeru unu ono; ?ọoduje unu ike? Unu lẹ Ume-dụ-
Nsọ; ?unu tụgbaberu-a bụru nanụ tọo? ?Unu anọdujee emeru ibe unu obu-ọma;
l'aphụkwaruphu ẹphe imiko?
2 Ọo ya bụ t'unu mee t'ẹhu-ọtso-ẹna mu dzua oke. Ẹge unu e-shi mee ya bụ tẹ
egomunggo bụru unu nanụ; n-yemobu unu abụru nanụ; obu unu; mẹ uche unu
abụkwaruphu nanụ.
3 Unu ba akpajẹkwa ẹnya l'iphemiphe ọbule, unu eme ememe. Unu te ekuje
onwunu iphe unu ta hadu l'ọ bụ iya. Unu wozitaje onwunu alị l'eke ibe unu nọ;
k'ọphu onyenọnu e-wotaje iya l'onye ọdo ka iya.
4 T'ẹ b'ọ dụkwa l'unu ha, onye bụlephu t'ọ dụru iya lẹ mma bẹ ọo-nọduje achọ
nkịnyi iya. T'onyenọnu chọjekwa iphe a-dụru ndu ọdo lẹ mma.
5 T'uche unu yẹle kẹ Kuráyisutu Jisọsu bụjeleruphu iphe lanụ.
6 Lẹ Jisọsu shikpelephu lẹ
mbụ dụ l'ọ bụ Nchileke.
Adụdu ono, ọ dụ l'ọ bụ
Nchileke ono te nwekwa teke
ọ rịjeru lẹ yẹle Nchileke ha;
m'ọ kwanu l'ọo iphe ya te
eswefukwadu ẹnya.
7 Iphe o mechiary bụ
l'ọ chịru obu iya;
swee ẹnya l'ọnodu iya;
bya abụru nwozi; a mụa ya.
Yọ bụru madzụ;
bya anọo ndzụ lẹ mgboko-a
l'ọ bụ ayịbedua.
8 Yọ nụaru Nchileke okfu;
wozita onwiya alị.
Yọ nụ-taberu iya okfu ono;
k'ọphu o kwetaru; nwụhu;
Bụ iya bụ anwụhu ono,
ọ nwụhuru l'oshi-osweru ono.
9 Ọo ya meru iphe Nchileke
wolikwanuru iya
oreke-imeli:
Yọ kakọta iphemiphe ọbule.
Yọ bya anụ iya ẹpha,
kakọta nụ l'iphe bụ ẹpha;
10 k'ọphu iphemiphe ọbule, nọ l'imigwe;
ọphu nọ lẹ mgboko-a;
mẹ ọphu nọ lẹ mkpuli alị
a-bụru:
ẹphe -nụlephu ẹpha iya ono;
ẹphe ebyishi ikpere; baaru iya ẹja;
11 mẹ k'ọphu madzụ kpamukpamu
e-kfu l'edzudzu ọha l'ọo
Jisọsu Kuráyisutu bụ Nnajiufu;
shi ẹge ono kwabẹ

Nchileke, bụ Nna ugvu.

Ọbu iphoro l'ọchi mgboko-a

12 Ọo ya bụ; ndu mu yeru obu; teke ono, mu l'unu shi nọdu ono bẹ unu shi anụjeleru
mu phụ okfu. T'ẹ b'ọ bụlekwaphu teke mu l'unu nọ bẹ unu a-nụjeru mu okfu nkịnyi
iya. Unu kafụkwaaru mu rụ ọnuru okfu nta-a, mu nọ unu ote-ẹnya-wa. Unu gude
ọtsu-egvu; mẹ ẹhu-anmanma; kebe ẹhu meje t'adzọdzo ono, Nchileke dzọru unu ono
ba bụ iphe mmakanụ.
13 L'ọ kwa Nchileke bẹ bụ onye ereshi ire ike l'ẹhu unu. Ọo ya emeje t'unu chịa idzu
ome iphe dụ iya mma l'obu; bụkwaru iya phụ emeje t'unu dụ ike mekota iya ẹge ọ
tụberu.
14 Iphemiphe ọbule, unu eme ememe; unu ba agụjekwa aphụ eme iya; unu ta alọjeru ntụtego ye iya;
15 k'ọphu unu a-bụ ndu ẹ-te nwedu iphe ụta, aa-phụta unu l'ẹhu. Unu abụru ndu
obu iphoro; bụkwaruphu ụnwu Nchileke; ndu ẹ-ta dụdu iphe ẹphe gude merushia
onwẹphe l'ẹjo ọgbo-wa, egomunggo swehuru-wa. Ọgbo-wa bẹ egomunggo swehuru;
ẹphe adụ-tabe ẹji; k'ọphu ẹphe atsọ age. T'ọ bụru ẹge mkpọ-kpodo anọduje echi
l'ẹnyashi; bụ ẹge unu a-bụ iphoro; l'echiru ndiphe lẹ mgboko-a;
16 mẹ unu -gude okfu ono, anụ ndzụ ono ewokfube ẹphe. Unu -emewa ẹge ono; ọo
ya bụ lẹ mu nwewaru iphe mu e-gude eku onwomu mbọku ono, Kuráyisutu a-bya
ọdo ono; keshinu ọphu ọso ono, mu gbaẹberu lẹ mu ezi ozi-ọma ono ta bụhedu mu
ọso ìphòró; akanya ono, mu seeberu ono ta bụhe mu nsegbu akanya.
17 Mu vudo l'ifu Nchileke nta-a l'ọ bụ onye achịru Nchileke ẹja; gude eworu, unu
woru onwunu ye Nchileke l'ẹka; mee t'ọ bụru ẹja, mu achị anụ Nchileke. Ẹ tọ dụkwa
m'ọ -ruhuru e je ewota mee mu; gbashịfua l'eli èjà ono; mbụ; ọ -bụru lẹ mu a-
nwụhufua anwụhu l'okfu ẹhu unu; bẹ ẹhu a-nọdulekwaa atsọ mu ẹna; mu l'unu
atụkolee ete ẹswa.
18 T'ọ bụkwaruphu ẹge ono bẹ ẹhu a-nọdu atsọ unu ẹna; unu etsoru mu tee ẹswa.

Tímoti; mẹ Epafurodáyitọsu

19 Mu arịkwa lẹ mu ta anọhedu anọno nta-a; mu ezi Tímoti t'ọ bya agbaphee unu.
Mu wookwaru iphe ono ye Nnajiufu, bụ Jisọsu l'ẹka; lẹ mu e-zi iya t'ọ bya; k'ọphu
oo-je; lakfuta mu; bya akọoru mu ẹge unu eme ala; shi ẹge ono dụa mu ike.
20 Ẹ to nwehekwa onye ọdo, mu nweru, dụ l'ọ bụ Tímoti, bụ onye ọriri ẹhu unu
echije ẹhu.
21 Ndu ọphu l'ẹphe ha bụlekwaphu ọriri ẹhu ẹphe echije ẹphe ẹhu; ẹphe ta arị-
vujehekwa iphe ọphu bụwa kẹ Jisọsu Kuráyisutu l'ọriri.
22 Obenu lẹ Tímoti bẹ unu mawaru-a l'o koshiwaru lẹ ya bụ onye gbaru t'e gude
ire iya ẹka. Unu mawaru-a ẹge o shi tsopheta mu l'ọ bụ ẹge nwata anọduje etsophe
nna iya. Ẹge ono b'o shi tsota mu; l'eyeru mu ẹka l'ozi ozi-ọma-wa.
23 Ọo ya bẹ mu arị lẹ mu e-zi Tímoti nk'unu ẹgwegwa-a; mẹ mu -malẹruphu ẹge
oo-mekochaa mụaru mu.
24 Tẹmanu bẹ mu gudekwaphu Nnajiufu ẹka lẹ mu ta anọhedu ọdu; mu abya
agbaphee unu l'ishi onwomu.
25 Mu rịkwaruphu l'ẹ to nwedu ụzo ọdo, mu e-shi iya ọdo; gbahaa tẹ mu zi nwanna
ayi Epafurodáyitosu t'ọ byakfuta unu. Epafurodáyitọsu bụkwaphu onye mu l'iya
tụko eje ozi; bụkwaruphu onye mu l'iya tụkoru alụ ọgu ẹhu Kuráyisutu; bụkwaru
iya phụ bụ onye ono, unu ziru t'o wotaru mu iphe ono, mkpa iya shi dụru mu ono.
26 Mu e-zi iya t'ọ bya nk'unu t'unu l'iya jịa; okfu l'obu unu l'unu ha bẹ shiwa teke
teru ẹnya dụta iya; mbụ; yo shiwa teke teru ẹnya tsụta iya l'ẹhu; l'e kfuru unu l'ẹhu
te shidu dụ iya mma.

27 O shikpokwaa daburu l'iphe-ememe l'oswiya; mbụ iphe-ememe, phọduru nwa gẹngu: m'o gbua ya. Ọbe Nchileke phụru iya imiko. Ẹ tọ bụlekwaa ya b'ọ phụru
imiko ono nwẹnkinyi iya. Ọ phụkwaru iya phụ mbẹdua; ọ bụru abụ mẹ aphụ atsọ
mu ntsọto.
28 Ọo ya bụ l'o gbe ka mbẹdua ohe uhere tẹ mu zikebe iya t'ọ bya t'unu l'iya
jịa; k'ọphu ẹhu a-tsọkwanu unu ẹna l'unu gude ẹnya unu phụa ya ọdo; mbẹdua
agbabuhukwanu mgbamuche iya agbabuhu.
29 Ọo ya bụ; t'unu gudekwa ẹhu-ọtso-ẹna gbobe ẹka labụ; nata iya l'ọ̀ bụ nwanna,
unu l'iya mẹ Nnajiufu tụkoru tụgbabe bụru nanụ. Unu akwabẹje ndu dụ l'ọ bụ iya
ugvu;
30 l'ọ phọdukwaru nwanshị mẹ ishi iya abaa l'ojeru Kuráyisutu ozi. Yo swee ẹnya
lẹ ndzụ iya; l'emeru mu iphe unu gẹga anọdu emeru mu ndẹge unu te buru ote-ẹnya.

3

Ọkpobe odobe-ẹka-ndoo

1 Ẹke mu a-sụberu iya unu ishi; ụnwunna mu; abụru t'unu teje ẹswa l'unu lẹ
Nnajiufu tụgbaberu bụru nanụ. Odephu iphe mu dehawaru azu ta atsụkwa mu
l'anụ. Mu e-dephu iya azụ. Ishi iya abụru l'oo-me t'unu kafụa ogude ẹka l'iphe ono,
mu kfuhawaru unu ono.
2 Unu zelajekwaru ndu ono, ezije ẹjo iphe ono; mbụ ndu ono, bụgbaa nkụta-iphura
phẹ ono; mbụ ndu ono, ezije t'e gude iphe bua anụ-ẹhu; sụ l'ọo egbe ugvu, madzụ
bufutaje ndono.
3 Iphe mu gude ekfu iphe ono bụ l'ọo ayịbedua bẹ buru ọkpobe útsù; mbụ ayịbe
ndu ọphu gude Ume-dụ-Nsọ l'abaru Nchileke ẹja. Ayi anọduje aja Kuráyisutu Jisọsu
ajaja kẹ iphe o meru ayi; mbụ; ẹ tọ bụkwa l'ayi edobeje obu l'ọo egbe madzụ, ayi bụ
bẹ a-dzọ ayi.
4 Ndẹge o keru ama t'a sụ l'oo egbe madzụ, onye bụ l'adzọtaje iya; mẹ mu asụ l'ọ
bụ mbẹdua gage enwe iphe mu a-dzọbe ọkpa; sụ l'ọo egbe madzụ, mu bụ bẹ a-dzọ
mu nụ. Ọ -bụru l'o nweru onye arị lẹ ya nweru iphe ya a-dzọbe ọkpa; dobe obu l'ọo
egbe madzụ, ya bụ a-dzọ iya bẹ mbẹdua kakwa onye ọbu enwenwe iya.
5 Okfu lẹ mu nọleruphu abalị ẹsaa k'ọphu a mụru mu; kẹ ẹsato iya; e bua mu útsù.
A mụru mu; mu abụru nwa Ízurẹlu gẹdegede. Ikfu, mu shi bụ ikfu Bénjaminu. Mu
bụ onye Híburu; mbụ ọkpobe nwa, ndu Híburu mụru. A -bya lẹ k'odobe ekemu ndu
Ju bẹ mbẹdua l'onwomu shi bụru onye Fárisii.
6 Teke a byaru l'iphe bụ iya shi kakọta mu ọ́phú l'obu; mu asụ l'iphe mu shi eme,
shi kakọta mu ọ́phú l'obu bụ lẹ mu bụ onye shi achị nta chọchi. A -bya lẹ k'iphe ono,
bụ iphe ekemu kfuru; sụ l'ọo onye meru iya nụ; onye ono abụru onye doberu ẹka
ndoo ono b'ẹ to nwekwa ọphu aata mu ụta l'ọo ọphu mu mesweru.
7 Obekwanu l'iphemiphe ọbule ono, bụ iphe mu shi anọduje arị l'ọo iphe a-baru
mu uru ono bẹ mu gudeekwa okfu ẹhu Kuráyisutu swefukota ẹnya; gụru iya ye l'iphe
bụ mu ọ-la-l'iyi.
8 Ẹ tọ bụlekwaa ono nkịnyi iya. Iphemiphe ọbule ọdo bẹ mu tụko gụkota; yọ bụru
mu ọ-la-l'iyi. Ishi iya abụru l'uru, ọphu nyịberu ọtu ọnu iya bẹ rubewaru mu ẹka; bụ
iya bụ lẹ Kuráyisutu Jisọsu ono, bụ Nnajiufu mu ono bẹ mu mawaru majia ya ẹnya.
Ọ bụ l'okfu ẹhu iya bẹ mu gude swekota ẹnya l'iphemiphe ọbule, mu nweru enweru;
t'ọ bụru iphe iyi yitaru. Iphemiphe ọbule ono dụkotawa mu l'ọ bụ ntụ-ekpofu l'ẹnya;
k'ọphu ọo-bụlephu Kuráyisutu bẹ bụ uru, mu e-rita nkịnyi iya;
9 mẹ k'ọphu mu e-koshikwanu lẹ mu l'iya kwataakwanua tụgbabe ọgbodo
atụgbabe bụru nanụ. Ọo ya bụ l'iphe mu eme ta bụkwa tẹ mu meje t'a sụ lẹ mu bụ
onye doberu ẹka ndoo; mbụ egbe odobe-ẹka-ndoo ọphu bụ l'ome iphe ekemu kfuru

b'o shi. Odobe-ẹka-ndoo ọphu mu ekoshi lẹ mu doberu nta-a bụ ọphu shi l'ewota, mu wotaru onwomu ye Kuráyisutu l'ẹka. Yọ bụru onanu bụ odobe-ẹka-ndoo ọphu shi Nchileke l'ẹka. Ọ bụlekwaphu ndu woru onwẹphe ye iya l'ẹka bẹ ọoguje lẹ ndu doberu ẹka ndoo.

10 Iphe meru iphe mu swekotaru ẹnya l'iphe ono, mu nweru ono l'ọ ha; gụru iya ye
l'iphe iyi yitaru bụ k'ọphu mu a-maru Kuráyisutu; maru ike ono, o gude shi l'ọnwu
teta nọdu ndzụ ono; mẹ tẹ mu lẹ Kuráyisutu tụko gbaru mgba l'iphe-ẹhuka ono, ooje
ono; mẹ tẹ Nchileke mee mu tẹ mu dụ l'ọ bụ Kuráyisutu l'anwụhu ono, ọ nwụhuru
ono;
11 k'ọphu Nchileke e-meru mu iphe mu ele ẹnya iya: mbụ mee mu tẹ mu shi l'ọnwu
teta nọdu ndzụ.

Ọgba ọso ala l'ẹke, a tụberu

12 Iphe mu ekfu ta bụkwa l'o ruwaru mu ẹka; ọdudu bụru lẹ mu dụkotabebewa
mma. Obenu l'iphe mu anọduje eseshi ike; bụ tẹ mu nata obunggo ọso, mu gbaru;
okfu lẹ Kuráyisutu Jisọsu natawaru mu; mee mu tẹ mu bụru nk'iya.
13 Ụnwunna mu; mu te ekfukwa lẹ mu natawaru obunggo ọso ono. Obenu l'ọ bụ
iphe lanụ; bẹ mu emeje: mu atụkoje iphe ọphu mu ghawaru ye l'azụ; zahashịa;
kebekpelephu ẹhu agba agbakfube ọphu nọ mu l'ụzo ifu.
14 Mu anọduje ese; tẹ mu gbafụ ọso ono l'ishi; k'ọphu mu a-nata obunggo, tso iya
nụ. Obunggo ono bụ ndzụ gbururu jeye ono, Nchileke shi l'ẹka Kuráyisutu Jisọsu;
kua mu tẹ mu bya anata ono.
15 Ọo ya bụ; t'iphe bụ ndu, agụ onwẹphe eye lẹ ndu tsefutawaru l'ẹnya Nchileke;
t'ọ bụlekwaruphu iphe ono, mu arị ono bẹ ẹphe a-nọduje arị. Ọ -bụru l'o nweru ẹge
ọ bya adụ; unu aharụ arị iphe ọdo bẹ Nchileke e-koshikwa iya-a unu; yo doo unu
ẹnya.
16 Ọo ya bụ; unu t'ayi tsolekwaruphu ụzo ono, ayi shihawa tsota ono; mbụ ụzo, bụ
iya bẹ ayi tsoru gbabewa ọso ono ẹke, ayi gbaberu iya nta-a.
17 Ụnwunna mu; unu tụko l'unu ha meje ẹge mu eme. Ayi ekoshikwa unu iphe
unu e-meje. Unu tụko l'unu ha mụta umere ndu ono, eme iphe ono, ayi ekoshi unu
ono.
18 Mu kfuhaakwaru unu iphe-a ugbo olemole; nta-a bẹ mu gudekwa ẹnya-mini
ekfuphuru iya unu azụ; sụ: l'o nwekwaru igweligwe ndu umere ẹphe ekoshi l'ẹphe
bụ ọhogu oshi-osweru kẹ Kuráyisutu.
19 Ẹge ọo-mụru ẹphe bụ l'ẹphe a-lakọta l'iyi. Iphe ẹphe abaru ẹja bụ iphe a-la ẹphe
l'ẹpho. Yọ bụru iphe-iphere iya ga adụje ẹphe; bẹ ẹphe egudeje eku onwẹphe ekuku.
Yọ bụleruphu l'iphe kẹ mgboko-a bẹ ẹphe woru obu tukobe.
20 A -bya abya l'ayịbedua bẹ eze-ufu ayi nọkwa l'imigwe. Ọ bụ l'ẹke ono bẹ Onye
Ndzọta ono, ayi ele ẹnya iya eleshi iya ike ono e-shi bya; bụ iya bụ Nnajiufu ayi, bụ
Jisọsu Kuráyisutu.
21 Ọo ya bụ onye a-gbanwe ugwẹhu ayi ọwaa, ẹ-te nwedu iphe ọ bụ-wa; mee ya
t'ọ dụ l'ọ bụ ugwẹhu nk'iya, l'egbu nwịinwii. Ike, oo-gude mee ya bụ ike ono, o gude
mekota iphemiphe ọbule; ẹphe atụko nọdu iya lẹ mkpuli ono.

4

Ọdu, Pọlu adụ ndu kẹ Kuráyisutu

1 Ụnwunna mu, mu yeru obu; ọo ya meru iphe mu sụru unu t'unu vudoshia ike
l'atụgbabe, unu lẹ Nnajiufu tụgbaberu bụru nanụ. Obu unu egbukwa mu egbugbu.
Ọ bụ unu emeje; ẹhu atsọ mu ẹna; bụkwaruphu unubẹdua bẹ bụ iphe ekoshi lẹ mu
mekputawaru. Mu yeru unu obu nshinu.

2 Mu arọ ụnwunna labụ ono, bụ iya bụ Yuwódiya yẹle Síntiki t'obu bụru ẹphe
nanụ; keshinu ẹphe lẹ Nnajiufu tụgbaberu bụru nanụ.
3 Mu arọkwaphu nggụbedua, bụ ọgbodo ọnya mu, mu lẹ nggu tụkoru eje egbe ozi
lanụ ono; sụ t'i yejeru ụnwanyi ono ẹka t'ẹphe meje iphe ono, mu sụru t'ẹphe me
ono. Lẹ mu l'ẹphe tụkokwa eseshi akanya ozikashi ozi-ọma ono ike; mẹ Kelémenti;
mẹwaru ndu ọdo, bụtsua ndu, ayi l'ẹphe eje ozi ono, bụ ndu ẹpha ẹphe nọkota
l'ẹkwo, Nchileke deshiru ẹpha ndu, a-nọ ndzụ gbururu jeye.
4 T'ẹhu tsọjekpelekwaphu unu ẹna l'unu lẹ Nnajiufu tụgbaberu bụru nanụ. Tẹ mu
kfufukwaa ya phụ ọdo: t'ẹhu tsọjekpelekwaphu unu ẹna.
5 Unu gudeje umere unu koshi ndiphe l'unu bụ ndu obu-ọma. Nnajiufu nọokwa
ntse.
6 T'ẹ b'ọ dụkwa iphe, unu e-je ọchi obu l'ẹka. Iphe unu e-mejechia bụ t'unu kfujeru
nụ Nchileke; kajẹru iya iphemiphe ọbule, mkpa iya dụru unu. Teke unu ekfu anụ
iya; unu etukwa iya phụ ẹpha.
7 Ọo ya bụ; ẹhu-agu kẹ Nchileke, bụ iphe kariru ẹge madzụ e-gude uche maru iya
abụru iphe e-wota obu unu; mẹ uche unu; kwachia l'atụgbabe, unu lẹ Kuráyisutu
tụgbaberu bụru nanụ.
8 Ẹke mu e-jebele iya phụ; ụnwunna mu; bụ: t'iphe e-shitajelephu unu l'uche bụru
ọriri kẹ iphe ono, bụkota ọkpobe okfu ono; mẹ iphe bụ iphe gbaru kẹ t'e yeru iya
ugvu; mẹ iphe bụ iphe vudo nhamụnha; mẹ iphe bụ iphe ẹ te merudu emeru; mẹ
iphe dụ mma l'ẹnya; mẹ iphe bụ iphe ọnu wụkoru l'ọ dụkota mma; mẹ iphe bụ iphe,
dụ ugvu; mẹ iphe bụ iphe aaja ajaja.
9 Unu meje iphemiphe ọbule ono, mu ziru unu ono; mẹ ọphu unu mụtaru mu l'ẹka;
mẹ iphemiphe ọbule ono, unu nụru mu l'ọnu ono; mẹ ọphu unu gude ẹnya unu phụa
l'ẹhu mu. Ọo ya bụ; Nchileke ono, emeje t'unu buru l'ẹhu-agu ono; eswikwanuru unu
eswiru.

Pọlu etu ndu Fílipayi ẹpha;
k'ọhuma, ẹphe meru iya

10 Tẹ Nnajiufu lebukwaa ẹka; lẹ nta-a bẹ unu bya bya emewaru mu ọhuma, koshiru
mu ọdo l'unu nyatakpọkwaduru mu-a keshinu ime teke ono. Unu ta madụru iphe
ẹhu atsọ mu. Iphe mu ekfu ta bụkwa l'unu ta anọdujedu ekfu okfu ẹhu mu. O gbe
bụkwaru ụzo te shidu adụje unu t'unu mee ya l'ẹka.
11 Iphe mu ekfu ta bụkwa l'o nweru iphe ụko iya dụru mu; lẹ mbẹdua mụtaakwaru
t'iphe mu nweru: ẹge ọ ha ẹge ọ ha; dzujeeru mu; m'o -ruhuduru ọ dụ mu ịdagha.
12 Mu maru ẹge aabụjeru onye ẹjo-ẹka; maru ẹge aabụjeru onye ẹka nọ. Iphe
bụ ẹke mu nọ; ẹke mu nọ; bẹ iphemiphe ọbule ono mewaru mu; to nwehe iphe
abụjekwadu mu ẹnya-aphapha: mbụ lẹ mu rijiru ẹpho; ọdudu bụru lẹ mu zẹ ẹgu;
?mu nweru iphe-o; ?mẹ mu te nwe-o; mu anọ-kirishilekwaa.
13 Ẹ tọ dụdu iphe mu ta adụdu ike eme; kẹ l'ọo Kuráyisutu bụ onye emeje tẹ ike
k'ememe iya dụ mu.
14 Obenu lẹ teke ono, mu nọ l'iphe-ẹhuka ono bẹ unu nweru obu-ọma l'ẹke mu nọ;
yetaru mu ẹka.
15 Tẹmanu bẹ unubẹ ndu Fílipayi l'onwunu maru lẹ teke mu watakpọoru ozi ozi-
ọma ono l'ọdungu; mbụ teke ono, mu shi lẹ Masedóniya lụfuta ono b'ẹ to nwedu
chọchi ọdo, mu l'ẹphe tụgbaberu nanụ ọdo; gbahaa unubẹdua nwẹnkinyi unu. Ọ
bụ unubẹdua nwẹnkinyi unu bụ ndu shi anụje mu iphe; bụkwaruphu unu bụ ndu
shi anatajẹ iphe shi mu l'ẹka.
16 Mbụ je akpaa lẹ teke mu shi nọdu lẹ Tesalonáyika bẹ unu shi emejeru mu mkpa
mu; mẹ mkpa -byaru mu; mbụ; ẹ tọ bụlekwaa ugbo lanụ bẹ unu meru mu iya nkịnyi
iya.

17 Ẹ tọ bụkwa iphe ono, unu anụje mu ono bụ iphe mu ele ẹnya iya. Iphe mu gbe
ele ẹnya iya kwa t'uru byaru unu bẹrebere; bụ iya bụ t'unu kafụa oshihu ike l'eworu
ono, unu woru onwunu ye Kuráyisutu l'ẹka ono.
18 Mu natawaru iphemiphe ọbule ono, unu nụru Epafurodáyitọsu t'o wotaru mu
ono. Iphe ono, unu nụru mu ono bẹ unu nụkwaru mu nụgharu mu iya ẹka. Oo-
dzukpokwaa iphe mu eme iya; tsufu etsufu. Iphe ono, unu nụru mu ono dụ l'ọ bụ
ngwẹja, eshi kwẹkwekwe, mkpọ iya ekpo tụu alakfube Nchileke. Mkpọ iya ono atsọ
Nchileke ẹna; yo gbobe ẹka labụ; nata iya ọhuma.
19 Nchileke ono, mu ejeru ozi ono a-nụkota unu iphemiphe ọbule, mkpa iya dụru
unu. Ọ bụ l'ẹka Kuráyisutu Jisọsu bẹ ooshije hata iphe nụ ayi; mbụ iphe ono, o nweru
ono, bụ ọdu-biribiri iya, kariru ọtukota ọnu iya ono; woru nụ ayi.
20 T'ọ bụru Nchileke ono, bụ iya bụ Nna ayi ono bẹ ajaja a-bụ nk'iya gbururu jeye
lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

21 Unu jịaru mu iphe bụ ndu kẹ Nchileke l'ẹhu l'ẹhu; mbụ ndu ono, ẹphe lẹ
Kuráyisutu Jisọsu tụgbaberu bụru nanụ ono. Ụnwunna ayi, ndu ọphu mu l'ẹphe
nọ l'ẹke-a ajịkwaphu unu.
22 Iphe bụ ndu kẹ Nchileke, nọ l'ẹke-a l'ẹphe ha ajịkwaphu unu; ketekete kẹ ndu
ejeru eze, bụ Síza ozi.
23 Tẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma l'unu ha.

Ẹkwo, Pọlu deru nụ Ndu
Kọlósi

1 Ọwaa bụ ẹkwo-ozi, mubẹ Pọlu ede. Mu bụ onye Nchileke fọtaru; mee mu tẹ mu
bụru onye ishi-ozi Kuráyisutu Jisọsu. Onye mu l'iya gba mgba ede iya bụ nwanna
ayi, bụ Tímoti.
2 Ndu ayi ede iya anụ bụ ndu kẹ Nchileke; ndu ọphu nọ lẹ Kọlósi; mbụ ụnwunna
ayi ndu ọphu woru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka; ẹphe l'iya atụgbabewa bụru nanụ.
Tẹ Nchileke, bụ Nna ayi meeru unu eze-iphe-ọma; yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-
agu.

Okfu anụ Nchileke;
l'etu iya ẹpha

3 Ayi anọdujelekwaphu etu Nchileke ẹpha, bụ iya bụ Nna kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu
Kuráyisutu teke ayi ekfu anụ iya l'okfu ẹhu unu.
4 Iphe kparu iya nụ bụ l'ayi nụwaru k'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráyisutu; nọdu
iya l'ẹka; unu l'iya atụgbabe bụru nanụ. Ayi abya anụkwaaphu l'unu yeru ndu kẹ
Nchileke l'ẹphe ha obu.
5 Ekwekwe ono, unu kweru kẹ Kuráyisutu ono; mẹ obu ono, unu yeru ndu ọdo ono
bẹ gbabẹru ọkpa l'iphe ono, unu ele ẹnya iya ono. Iphe ọbu, unu ele ẹnya iya ọbu
bụ iphe ono, Nchileke kwakọberu unu l'imigwe ono. Yọ bụru iphe ono, ọ kwakọberu
unu l'imigwe ono bẹ bụ iphe ọbu, e meru; unu amaru teke ono, a byaru bya ezia unu
ozi-ọma ono, bụ ọkpobe okfu ono.
6 Ozi-ọma ono erekwa ire l'ẹkemeke ọbule; bya atụkokwaphu mgboko jegbaru. Yọ
bụru ẹge ono bụ ẹge o jegbaru l'ẹke unu nọ; l'ere ire lẹ ndzụ unu keshinu mbọku,
unu nụru iya; yo doo unu ẹnya ọhuma; mbụ iphe eze-iphe-ọma Nchileke ono bụ.
7 Ọ bụ Epáfurasu, bụ onye ayi yeru obu; onye ayi l'iya tụko eje egbe ozi lanụ-a bẹ
bụ onye ziru unu ozi-ọma ono. Epáfurasu ono bụ onye koshiwaru lẹ ya bụ onye e
gude ire iya ẹka l'ojeru Kuráyisutu ozi. Yọ bụru iya nọ-chiru ẹnya ayi l'ibyiya nk'unu;
8 tẹmanu b'ọ bụkwa iya phụ kfuru ayi k'obu ono, Ume-dụ-Nsọ meru; unu eyeru
ibe unu ono.
9 Ọo ya meru iphe ayi ta tụ-gbejedu ẹka l'okfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu unu keshinu
teke ono, ayi nụru l'unu wowaru onwunu ye Kuráyisutu l'ẹka ono. Ayi anọduje ekfu
anụ Nchileke t'o mee unu t'unu makọtajeru iphe bụ uche-obu iya; mẹ t'o shi l'ẹka
Ume-dụ-Nsọ nụkwaphu unu mmamiphe ọphu e-meje t'uche-obu iya doo unu ẹnya.
10 Ọo ya bụkwanu k'ọphu unu a-nọdu emeje umere, e-mekwanu tẹ ndzụ unu l'ọ
ha bụru iphe unu e-gude akwabẹ Nchileke ugvu; unu emekwaphu iphe dụ Nchileke
mma l'iphemiphe ọbule, unu eme ememe. Unu eshi ẹge ono meje iphe bụ iphe-ọma
tekenteke; kakwaphu ọma onye Nchileke bụ.
11 Ayi anọdujekwaphu ekfu anụ Nchileke sụ t'o gude ike iya ono, dụ biribiri ono;
mee unu t'unu shihu ike ọgbodo eshihu; k'ọphu unu a-dụje ike gude ọta-nshi nwejeru
obu l'iphemiphe ọbule, byaru unu.
12 Ayi ekfuje anụ iya sụ t'o mee t'unu gudejekwaphu ẹhu-ọtso-ẹna tuje Nchileke,
bụ Nna ẹpha l'iphemiphe ọbule ono. Okfu l'ọ bụ iya bụ onye meru; unu abụru ndu
gbaru tẹ unu lẹ ndu nk'iya gbaru mgba l'iphe ọ kwakọberu ndu nk'iya l'ẹke ono, bụ
iphoro nọkota iya ono, bụ iya bụ ẹke Nchileke bụ eze.
13 Okfu l'ọ dzọfutawaru ayi l'ẹke ẹkpuru-ọchi nweru ike; bya ewota ayi je edobe
l'ẹke Nwa iya ono, o yeru obu ono bụ eze.

14 Nchileke shi l'ẹka Nwa iya ono gbata ayi; bya agụkwaaruphu ayi nvụ l'iphe dụ ẹji, ayi meshiru.

Kuráyisutu bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ

15 Ọ bụ Kuráyisutu bẹ koshiru ayi egbe onye Nchileke bụ; mbụ Nchileke ono, ẹ te egudejedu ẹnya phụ ono. Ọ bụ Kuráyisutu ono bẹ Nchileke doberu l'ọnodu, kakọta nshinu l'iphe bụ iphemiphe ọbule, o meru ememe. Kuráyisutu ono bẹ nọha-oduru bẹ Nchileke meshideru iphemiphe ọbule.
16 Yọ bụru l'ẹka iya bẹ Nchileke shi mekota iphe bụ iphemiphe ọbule, bụ ọphu nọ l'imigwe; mẹ ọphu nọ lẹ mgboko: ọphu eegudeje ẹnya phụ; mẹ ọphu ẹ te egudejedu ẹnya aphụ; mbụ ndu eze ojozi-imigwe; mẹ ndu bụ nnajiọha; mẹ ndu bụ eze l'ẹphe ha; mẹ ndu ọphu ekfu iphe eme nụ, nọkota l'imigwe. Ọ bụ yẹbedua, bụ Kuráyisutu ono bẹ Nchileke shi l'ẹka iya; mee iphemiphe ọbule; bụru iya b'o meru iya doberu.
17 Yẹbedua l'onwiya vukota iphemiphe ọbule ụzo nọduhawa. Yọ bụkwaruphu ike nk'iya b'o gude mee iphemiphe ọbule, Nchileke meru ememe; yọ nọdukota l'ẹke Nchileke doberu iya.
18 Ọo ya bụ ishi; kpọ-kfuru l'ugwẹhu iya ono; mbụ chọchi. Ọ bụ iya bụ ẹke ndzụ k'ugwẹhu ono futaru. Yọ bụkwaru iya phụ bụ onye ivuzọ, Nchileke vutsukpo ụzo mee; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; k'ọphu ọo-bụ iya e-wota ọnodu mbụ l'iphemiphe ọbule, Nchileke meru ememe.
19 Ọ bụ Nchileke bẹ chịru iya l'obu iya; mee t'ọ bụru l'ẹhu Nwa iya bẹ aa-phụkota iphe yẹbe Nchileke bụ;
20 mẹ t'ọ bụkwaruphu l'ẹka Nwa iya ono bẹ ya e-shi mee tẹ yẹle iphemiphe ọbule dụ lẹ mma. Nchileke eshi ẹge ono gude mee ono, Nwa iya lọkaru teke ono, ọ nwụhuru l'oshi-osweru ono mee tẹ okfu ba dụheru yẹbe Nchileke; mẹ iphemiphe ọbule, o meru ememe. Mbụ l'ọ bụ l'ẹka Nwa iya ono bẹ ya e-shi mee iphemiphe ọbule, nọ l'imigwe; mẹ ọphu nọ lẹ mgboko tẹ yẹle yẹbe Nchileke dụ lẹ mma.
21 Unubẹdua yịkwaphu lẹ ndu ẹphe lẹ Nchileke dụ lẹ mma ọbu. Okfu l'o nwekwaruphu teke unubẹdua shi anọduje eme umere, koshiru l'unu ta madụ Nchileke. Yọ bụru ẹjo iphe unu shi anọduje arị l'ọriri; l'eme iya ememe bẹ shi mee unu; unu abụru ọhogu Nchileke.
22 Obenu lẹ nta-a bẹ Nchileke shiwa lẹ ndzụ, Nwa iya shi nọdu l'eliphe-a; mẹ anwụhu, ọ nwụhuru; mee t'unu l'iya dụ lẹ mma; k'ọphu Nwa iya ono e-duta unu; unu abụru ndu dụru Nchileke iche, ẹ-ta dụdu ẹke aata unu ụta; ọphu unu 'abụdu ndu aamaru ẹjo ẹka; gbururu jeye; yo duta unu bya akfụbe l'ifu Nchileke ono.
23 Obenu l'iphe unu mefutaje bụ l'unu e-kweshilekwaphu ike l'iphe unu kweru; shihu ike l'ọ bụ ẹge-a ọkpa-ụlo emeje ụlo; yo shihu ike-wa. Unu be ekwekwe t'o nweru onye a-bya emee unu t'unu wofu obu l'iphe ono, unu ele ẹnya iya ono. Mbụ iphe ono, unu shi l'ozi-ọma ono, unu nụru ono dụbe ele ẹnya iya ono. Ozi-ọma ono, unu nụru ono bẹ bụkwa iya-a bụ ozi-ọma ọphu e zigbakotaru mgboko mgburumgburu; yọ bụkwaru iya phụ bẹ Nchileke ziru mbẹdua, bụ Pọlu tẹ mu je ezia ya ndu ọdo.

Ozi, Pọlu ejeru Chọchi

24 Nta-a bẹ ẹhu atsọkpoo mu ẹna; kẹ l'ọo okfu ẹhu unu bẹ mu gude eje iphe-ẹhuka-wa. L'ọ kwa iphe-ẹhuka-wa, mu eje nta-wa bẹ mu gude eyeta ẹka; eme t'o dzua edzudzu mbụ iphe ọphu phọdukwaduru l'iphe-ẹhuka ono, Kuráyisutu gude okfu ẹhu ugwẹhu iya; mbụ chọchi jee ono.

25 Ọ bụ Nchileke ono, bụ onye fọtaru mu nụ tẹ mu bụru nwozi chọchi ono bẹ ziru
mu ozi-wa tẹ mu zia unu. Ozi ọbu, o ziru mu ọbu bụ tẹ mu mee unu t'unu tụko iphe
ya kfuru makọtaru;
26 mu emekwaaphu t'a maru iphe ono, Nchileke tụberu lẹ ya e-me ono. Iphe ono
b'o shi domia edomi; k'ọphu ẹ to nwebua onye majẹru iya nụ keshinu ọphu o keru
mgboko-a. Obenu l'ọ bya erua nta-a; yọ bya ekoshi iya ndu ọphu bụ ndu nk'iya; ẹphe
amaru iya.
27 Nchileke bẹ chịhawaru iya achịchi dobe: l'ọo ndu bụ ndu nk'iya bẹ ya e-koshi
iphe ono, ya shi domia edomi ono. L'ọo ẹphe; bẹ ya e-koshi iya t'ẹphe maru iya.
T'ẹphe maru iphe ono, kpọru ọtukota ọnu iya; bya adụ biribiri; bụ iya bụ iphe ọ
tụberu lẹ ya e-meru iphe bụ mba, nọ lẹ mgboko-a. Iphe ọbu, o shi domia edomi ọbu
bụ lẹ Kuráyisutu bu ebubu l'ime obu unu. Yọ bụru Kuráyisutu ono emeje t'ayi woru
ẹnya tupyoo l'ayi lẹ Nchileke a-gbaru mgba l'ọdu-biribiri iya.
28 Ọ bụ okfu ẹhu Kuráyisutu ono bẹ ayi anọduje ara arara t'onyemonye ọbule nụa
ya. Ayi anọduje alọ onyemonye ọbule ẹka lẹ nchị; gude mmamiphe l'ezi onyemonye
iphe; k'ọphu ayi e-shi ẹge ono duta onyemonye ọbule t'ọ bụru onye dụebe mma bya
l'ifu Kuráyisutu.
29 Ọ bụ iya meru iphe mu anọduje alịbashi; kebe ẹhu eme ẹge mu e-shi tẹ mu jeebe
ozi ono, Nchileke ziru mu ono. Ike, mu egudeje eje iya bẹ bụ ike ono, Kuráyisutu eyeje
mu l'ẹhu ono. Ọo ya bụ ike, ere mu ire l'ẹhu.

2

1 Iphe mu eme t'unu maru bụ ẹge mu alịbashi-be l'okfu ẹhu unu. Ọ kwaphu ẹge
ono bẹ mu alịbashi l'okfu ẹhu chọchi, nọ lẹ Layodísiya; mẹwaru iphe bụ ndu ọdo,
ifu mu l'ẹphe ta kpọgbabuaru.
2 Iphe mu gude eme iya ẹge ono bụ k'ọphu obu e-shihu ẹphe ike; mẹ k'ọphu obu,
ẹphe yeru ibe ẹphe e-me t'ẹphe bụru nanụ. Ọo ya bụ t'ẹphe bya amaẹbekpooru
ọkpobe okfu ono; shi ẹge ono phụebe uru, nyịberu anyibẹ, nọ l'ọmaru ọkpobe okfu
ono. Ọo ya bụ; e shi ẹge ono; iphe ono, Nchileke shi domia edomi ono edoo ẹphe
ẹnya ọhuma. Iphe ọbu, Nchileke shi domia edomi ọbu bụ Kuráyisutu l'onwiya.
3 Ọ bụ yẹbedua, bụ Kuráyisutu ono bẹ Nchileke eshije l'ẹka iya mee tẹ madzụ
maẹberu iphe bụ mmamiphe l'ọ ha; makọtabebekwaruphu iphe ono, bụ ọkpobe
okfu ono l'ọ ha. Iphe ono bụgbaa iphe yẹbe Nchileke domiru edomi l'ime Kuráyisutu
ono.
4 Iphe mu gude ekfu iphe-a bụ k'ọphu ẹ too nwedu onye e-gude ire-machamacha
duswee unu ụzo.
5 A makwarụa lẹ mu ta nọdu l'ẹke ono, unu nọ ono; ọbu l'ọ kwa l'ẹke ono,
unu nọ ono bẹ obu mu nọ. Ẹhu atsọkwa mu phụ ẹna lẹ mu phụru ẹge unu
swikoberu onwunu nanụ; mẹ ẹge unu gude bụru 'e-nwuribe-enwuribe l'eyeye, unu
yeru onwunu Kuráyisutu l'ẹka.

Kuráyisutu bụ ishi

6 Ọo ya bụ; keshinu unu natawaru Kuráyisutu Jisọsu; yọ bụru Nnajiufu unu; t'unu
l'iya tụgbabelekwaphu bụru nanụ kwasẹru.
7 T'ọ bụle kwaruphu ẹge oshi agbabẹje ọgvu l'ime alị; bụ ẹge unu a-gbabẹ ọgvu
l'ime Kuráyisutu. T'ọ bụru Kuráyisutu a-bụ ọkpa-ụlo, unu a-nọdu akpụ ndzụ unu ẹge
aakpụje ụlo; unu akafụa okweshi ike l'iphe ono, e ziru unu ono. Unu egudejekwaphu
obu unu l'ọ ha keleje Nchileke ekele; ekelegharu iya ẹka.
8 Unu kwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'o nwe onye e-gude mmamiphe nwa ọ-maru-ọmachata;
mẹ ụgho, ẹ-te nwedu ishi; bya eduswee unu ụzo l'ọkpuberu okfu ono. Iphe ono

bụkota iphe shi l'iphe ndiphe ezi; mẹ iphe shi l'ẹka ọgvu-imigwe, achị mgboko-a. Ẹ tọ bụkwa Kuráyisutu b'o shi l'ẹka.
9 Okfu l'ọ bụ l'ẹhu Kuráyisutu ono, byaru bya abụru madzụ ono; bẹ Nchileke l'onwiya byaru bya edzua oke; ekoshikota onye ya bụ.
10 Nchileke shi-wa l'ẹka Kuráyisutu ono, unu l'iya tụgbaberu bụru nanụ ono; mee tẹ ndzụ unu dzua oke. Yọ bụru Kuráyisutu ono bụ onye ishi, kakọta iphe bụ ndu bụ eze imigwe l'ẹphe ha; bya akakọtakwaphu ndu ekfu iphe emenu l'imigwe.
11 Ọ kwa teke ono, unu l'iya bya atụgbabe bụru nanụ ono b'e buru unu útsù; mbụ útsù ọphu ẹ-ta bụdu ẹka b'e gude bua ya. Ọ bụ Kuráyisutu l'onwiya bụ onye buru iya unu. Útsù ono, o buru unu ono bẹ bụkwa ugwẹhu unu l'ophu b'o yefuru unu l'ọ bụ onye yefuru uwe; mbụ ugwẹhu unu ono, iphe dụ ẹji shi faa kutukutu ono.
12 Lẹ teke ono, e meru unu baputizimu ono b'a tụkookwa unu lẹ Kuráyisutu likota elili. Tẹmanu bẹ Nchileke bya atụkokwaphu unu l'iya mee; unu atụko shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Iphe kparu iya nụ abụru l'unu dakoberu ike ono, nọ Nchileke ono; bụ iya bụ ike ono, o gude mee Kuráyisutu: yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono.
13 O nweru teke unu shi dụ l'unu nwụhuru anwụhu; okfu l'unu mesweru Nchileke; mẹ okfu l'unu te shidu buhawa útsù ọphu shi l'ẹka Kuráyisutu. Obenu lẹ nta-a bẹ Nchileke byawaru bya emee; unu lẹ Kuráyisutu atụko nọdu ndzụ; yọ gụkotaru ayi nvụ l'iphe bụ iphe dụ ẹji, ayi meru l'ọ ha.
14 Ọ tụkowa iphe ono, e deru l'ẹkwo, bụ iya bụ iphe ekoshi l'ayi dakakọtawaru iphe ekemu ono, ọ tụru ono kfuru fuchakota. Mbụ fuchakota iphe ono, e deru ono, shi dụwa l'ọ bụ ụgwo; tọpyita ayi l'ẹkpiri l'ayi ha ono. Nchileke emeebe; bya akpakọ iphe ono kpamukpamu kpọpyabe l'oshi-osweru; gude ẹge ono mee ya; yo rebuhu ire. Ẹ to nwehedu l'o ree ire ọdo jeyewaru.
15 Ọ bụ teke ono, Kuráyisutu nwụhuru l'oshi-osweru ono b'o chikporu ike iphe bụ ndu eze, nọkota l'imigwe l'ẹphe ha; mẹ ike kẹ ndu ekfu iphe emenu l'imigwe; kpụta ẹphe lẹ ndzụ; kpụfuta ẹphe l'edzudzu ọha; yẹbedua atụa okokooko teke ono lẹ k'emekputa ono, o mekputaru ẹphe ono.
16 Ọo ya bụ; t'ẹ b'o nwekwa onye a-bya anọdu akpọcha-pheru unu mkpọcha l'iphe unu eri eriri; mẹ l'iphe unu angụ angụngu. Ọdo bụ t'ẹ b'o nwekwa onye a-bya bya akpọchalahaaru unu mkpọcha l'ọo ọwaa bụ eswe-iphe, unu e-meje; t'unu dobekwa mbọku ọphu meje eswe-iphe; ọdudu bụru l'ọo ọphu bẹ ee-rije lẹ Ajị Ọnwa Ọphungu; m'ọ bụ kẹ iphe unu e-meje mbọku ọtu-ume.
17 Ekemu ndu Ju ono l'ọ ha, e shi tụa lẹ kẹ iphemiphe ọbule ono bẹ shi dụkota l'ọ bụ nwonyonyo iphe e-mekochaa bya l'ụzo ifu. Obenu l'ọphu bụ ọkpobe iya bụ Kuráyisutu.
18 Ọo ya bụ t'unu be ekwekwa t'o nweru onye a-bya akpọshia unu ọnata obunggo ono, Nchileke a-nụ unu ono. Unu be ekwekwa tẹ ndu ono, ọonoduje atsọ ẹna t'ẹphe meje t'a sụ l'ẹphe wozitaru onwẹphe alị ono nafụ unu obunggo Nchileke. Ẹphe anọduje ekfu tẹ aabajẹru ụnwu ojozi-imigwe ẹja; sụ l'iphe ẹphe dzọberu ọkpa ekfu iya bụ àphù, ẹphe phụru. Egbe ndu ono anọdujelephu eku onwẹphe iphe ẹphe ta hadu l'ọ bụ iya. Yọ bụleruphu mkpọkoro egomunggo, ẹ-te nwedu ishi bẹ ẹphe anọduje arị.
19 Ẹphe ta anyatajẹdu l'o nweru onye bụ ishi chọchi. L'ọ bụ Kuráyisutu bụ ishi chọchi; chọchi abụru ugwẹhu. Unu manarụa l'ugwẹhu l'ọ ha dzekfuru lẹ nkwo iya lẹ nkwo iya je akpaa l'akwara, nọkota l'ẹhu; ẹhu edzekfua bụru nanụ. Yọ bụru ishi emeje ugwẹhu ono; yoo vu evuvu ẹge Nchileke tụberu. Yọ bụru ẹge ọ dụ l'ẹhu Kuráyisutu yẹle chọchi ndono.

Anwụhu; mẹ ọno ndzụ onye lẹ Kuráyisutu

20 Keshinu unu lẹ Kuráyisutu tụko nwụhukotawa bẹ Nchileke bọfuakwaru unu
l'iphe ọgvu, shi l'imigwe ezi; mbụ ọgvu ọphu bụ iya achịkota mgboko-a. ?Bụ ngụnu
meru iphe unu emekwadua l'ọ bụ ndu bụkwadua ndu mgboko-a? ?Bụ ngụnu meru
iphe unu emekwadua iphe o kfuru; mbụ ekemu ono, sụru:
21 "Be ebyikwa ẹka lẹ nri ọwaa." "Be edekwa ọnu l'ọwaa." "Be edenyikwa ẹka
l'ọphu."
22 Iphe bụ ekemu ono l'ọ ha bẹ bụlekwaphu iphe madzụ gude ẹka ezilephu. L'iphe
eeri eriri bụkwa e -riebewa iya b'ọ gvụchawaru.
23 E -kfudekpoo ya ekfukfu bẹ iphe ono, ẹphe ezi ono abụjekwa: ẹphe -ezi iya; yọ
dụ l'oo-me tẹ madzụ nweru mmamiphe. Obenu l'iphe ẹphe anọduje ezi bụlephu iphe
shi l'uche-obu kẹ madzụ, bụ iya bụ iphe ono, ẹphe anọduje ezi; sụ tẹ aabajẹru ụnwu
ojozi-imigwe ẹja; ọdo bụ onanu, ẹphe anọdujekwaphu eme t'a sụje l'ẹphe wozitaru
onwẹphe alị; mẹ aphụ, ẹphe anọduje anụ ugwẹhu ẹphe. Obenu l'iphemiphe ọbule
ono te nwekwa ọphu eyejeru ẹphe ẹka t'ẹphe kpadeghee onwẹphe t'ẹgu ẹjo iphe ba
agụjeshi ẹphe.

3

1 Keshinu Nchileke mewaru: unu lẹ Kuráyisutu atụko shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ;
unu anọdu-wa ndzụ ọphungu; unu watanụ ọcho ẹge unu e-me t'iphe ono, nọ
l'imigwe ono rube unu ẹka; mbụ iphe nọ l'imigwe l'ẹke ono, Kuráyisutu nọ l'ẹka-
ụtara Nchileke ono.
2 Unu woru ọriri unu dobe l'iphe nọ l'eli l'ẹke ono; unu be ewokwaru iya dobe l'iphe
nọ lẹ mgboko l'ẹke-a.
3 Ishi iya abụru l'ọ dụwa l'unu nwụhuru anwụhu. Ndzụ unu b'e wowaru domia
l'ẹka Kuráyisutu l'ime Nchileke.
4 Ọ bụ Kuráyisutu bẹ bụ ọgbodo ndzụ ayi l'ayi ha. Teke ono, Kuráyisutu a-bya
ọdo ono bẹ unu e-tsokwa iya phụ bya. Unu l'iya agbakwaruphu mgba l'ọdu-biribiri
nk'iya.

Ndzụ unu teke ono;
mẹ ndzụ unu nta-a

5 Ọo ya bụ t'unu pyị-gbushia iphe, bụ iphe kẹ mgboko-a ọphu nọkwadua unu ndzụ
l'ẹhu; bụ iya bụ: ụru-alị; umere, rehuru erehu; ẹgu ẹjo iphe; ijimẹnya; mẹ ẹnya-
kfụrukfuru. Ishi iya bụ l'ẹnya-kfụrukfuru dụlekwaphu ẹji l'è wòtaru iphe ọdo dochia
ẹnya Nchileke l'obu madzụ.
6 Ọ bụ iphemiphe ọbule ono e-me tẹ oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke dakfu ndu ẹ-ta
anụduru iya okfu.
7 O nwekwaruphu teke unubẹdua shi emetsua iphe ono l'ọ ha. Ọ bụ teke ono, unu
shi eme iya ono bẹ bụ teke ọbu, iphemiphe ọbule ono shi gude ndzụ unu eme ẹge
dụ iya mma.
8 Obenu lẹ nta-a, unu bụwa ndu kẹ Kuráyisutu-wa bẹ unu a-hakọta iphe ono l'ọ
ha. Unu haa ẹhu-eghughu; haa ọkpoma-ọku. Unu be edobejekwaru madzụ ibe unu
iphe l'obu; unu ahaa ophuje madzụ iphu. Tẹ okfu erehu be eshijekwa unu l'ọnu.
9 Unu ba adzụjekwaru ibe unu ẹjo-ire; keshinu unu hakọtawaru akahụ umere ono
yẹle ẹjo ememe, tso iya nụ.
10 Ọo ya bụ t'unu yee umere ọphungu ono l'ọ bụ onye yeru uwe. Ọ kwa Nchileke
ono, nụru unu umere ọphungu ono; a-nọdu eme unu t'unu kafụa ọburu ndu o meru
k'ọphungu. Ọo ya bụ t'unu makọtaru onye Nchileke bụ; matabe iya; k'ọphu unu
a-kafụaru ọdu ẹge ọ dụ kwasẹru.
11 Keshinu ọ dụwa ẹge ono b'ẹ ta akpahẹkwa ishi kẹ l'onye ọphu bụ onye Ju; onye
ọphu ta bụ. Ta akpahẹ ishi kẹ l'e buru ugvu; te bu. Te ekfuhe kẹ l'onye ọphu bụ

onye alala; onye ọphu abụru onye imọswa. Te ekfuhe kẹ l'onye ọphu bụ ohu; onye ọphu abụru amadụ. Ẹ to nwehekwa iphe ono ọphu aakpakwadu ishi iya. Ọ bụwa Kuráyisutu bụ mkpakọ-lẹ-nphuko. O buwa ebubu l'ime obu unu l'unu hakọta.

12 Unubẹdua bụwa ụnwu Nchileke. O yeru unu obu; fọta unu t'unu bụru ndu nk'iya. Ọo ya meru iphe unu a-phụjeru madzụ ibe unu imiko; mejeru madzụ iphe-ọma. Unu wozitaje onwunu alị; unu emeje odoo; tajẹru iphe nshi. Unu chịta iphe ono l'ọ ha yee onwunu l'ọ bụ onye yeru uwe.
13 Ibe unu -mee unu ẹji; unu atagbujee ya lẹ nshi. Teke bụ lẹ madzụ meru unu iphe unu a-ta iya ụta; unu agụaru iya nvụ. Lẹ Nnajiufu gụakwaru unu nvụ l'iphe dụ ẹji, unu meru. Ọo ya bụ t'unu gụjekwaaru ndu ọdo nvụ teke ẹphe mesweru unu.
14 Ọphu katsụkpo nụ l'iphemiphe ọbule ono bụ t'unu yeru ibe unu obu. T'obu ono, unu yeru ibe unu ono swikobe unu; mee unu t'unu tụgbabe bụru nanụ ọgbodo abụru.
15 T'ẹhu-agu ọphu shi l'ẹka Kuráyisutu bụru iya a-nọ unu l'obu; l'eduzi unu ụzo. Okfu l'ọ bụ ẹhu-agu ono kparu iphe Nchileke kukoberu unu t'unu bya abụru ugwẹhu lanụ. Unu keleje Nchileke ekele k'onanu.
16 Unu kwe t'ozi ono, shi Kuráyisutu l'ọnu ono bya eburu unu eburu l'obu; dzua ya oke. Unu yejeru ibe unu ẹka; mee t'ozi ono kafụa ẹphe odo ẹnya. Unu gudeje mmamiphe, Nchileke nụru unu yeru ẹphe ẹka. Unu egudejekwa iya phụ alọ ẹphe ẹka lẹ nchị. Unu gụjee Egvu-ọma nụ Nchileke; mẹ egvu ekele; mẹ egvu mmakanụ ọdo, shikota Ume-dụ-Nsọ l'ẹka. Unu gude obu unu l'ọ ha mekota iphemiphe ọbule ono; shi ẹge ono keleje Nchileke ekele.
17 Iphe bụ iphe unu eme ememe; mẹ ọphu unu ekfu ekfukfu; unu gudeje ẹpha Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu eme iya. Unu shijelephu Kuráyisutu l'ẹka l'ekele Nchileke, bụ Nna ekele.

Umere, ee-meje l'ufu ndu kẹ Kuráyisutu

18 Unubẹ ụnwanyi; unu wozitaje onwunu alị l'ẹke ndu bụ nji unu nọ; bụ iya bụ iphe gbaru ndu etso ụzo Nnajiufu l'ememe.

19 Unubẹ unwoke; unu yeru nyee unu obu. Unu be emegbujekwa ẹphe emegbu.

20 Unubẹ ụnwegirima; unu nụjeru nne lẹ nna unu okfu l'iphemiphe ọbule, ẹphe ekfuru unu. L'ọ kwa iphe dụ Nnajiufu mma ndono.

21 Unubẹ ndu ọphu bụ nna; unu be emejekwa ụnwu unu iphe ẹhu e-ghu ẹphe eghughu; e menyaa; obu dahụ ẹphe ajịlakpa.

22 Unubẹ ndu ọphu bụ ohu; unu nụjeru ndu bụ Nnajiufu unu kẹ mgboko-a okfu l'iphemiphe ọbule, ẹphe kfuru unu. Unu ba asụjekwa l'ọ bụ teke ẹphe ele unu ẹnya bẹ unu e-jeje ozi; k'ọphu ẹphe a-jajẹ unu ajaja. Unu gudeje obu iphoro ejeru ẹphe ozi. Iphe unu e-gude eme iya ẹge ono bụ lẹ Nchileke dụru unu lẹ nsọ.
23 Iphe, bụ iphe e zijeru unu ememe; unu fubeje ifu mee iphe ọbu; nyata l'ọ bụ Nnajiufu ayi bẹ unu emeru iya. Unu be emekwa l'ọ bụ madzụ mmakanụ bẹ unu emeru iya.
24 Unu nyatajẹ l'ọo Nchileke bẹ e-bu unu nggo iya; bụ iya bụ lẹ Nnajiufu a-nụ unu iphe ono, o kwetaru ndu nk'iya ụkwa iya ono. L'ọ kwa Kuráyisutu bẹ bụ ọgbodo Nnajiufu, unu ejeru ozi.
25 Obenu l'onye yeru ẹka l'ẹjo iphe bẹ Nchileke a-kfụkwa ụgwo ọphu gbaru iya nụ; m'o -ruhuru; onye ọbu bụru egbe onye ngụnu. Lẹ yẹbedua, bụ Nchileke ta dụkwa onye oole ẹnya l'ifu.

4

1 Unubẹ ndu bụ nnajiufu, nweru ohu; unu mejekwaru ohu unu nhamụnha; mẹ iphe ruberu ẹphe. Unu nyatajẹkwa l'unubẹdua nwekwaruphu onye bụ iya bụ Nnajiufu unu, bu l'imigwe.

Iphe unu e-meje

2 Unu ba atugbejekwa ẹka l'okfu anụ Nchileke. Unu kwabẹjekwa ẹnya; tẹ ike ba agvụ unu teke unu ekfu anụ iya. Unu ekelejekwa iya phụ ekele teke unu ekfu anụ iya.

3 Unu kfujekwaruphu nụ iya l'okfu ẹhu ayi. Unu kfujeru iya t'ọ gụhaaru ayi ụzo ọhuma t'ayi zijee ozi-ọma ono; mbụ t'ayi zije iphe ono, Nchileke shi domia edomi, bụ iya bụ Kuráyisutu l'onwiya. Ọ kwa k'ozi-ọma kparu iphe mu nọ lẹ mkpọro nta-a.

4 Unu kfujekwaruphu nụ iya t'o mee mu tẹ mu dụ ike kfujee t'o doo ndiphe ẹnya l'ẹge ọ gbaru mu l'ekfukfu iya.

5 Unu meje umere l'ọ bụ ndu maru iphe, gbaru ẹphe l'ẹke ndu ẹ-ta bụdu ndu kẹ Kuráyisutu nọ. Unu gudejekwa ụzo, nọru unu zije ozi-ọma ono; unu ba ahajẹkwa ụzo ọbu t'ọ laa kẹ mmakanụ.

6 T'okfu unu gujee egugu; yọo tsọje l'ọ bụ iphe únú tsụru; k'ọphu oo-heje ndu unu ekfuru iya uhere t'ẹphe gebejeru unu nchị. Unubẹdua amajẹkwanuru ẹge unu e-yejeru onyenọnu ọnu l'ajị, ọ jịru unu.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

7 Nwanna ayi Tíkikọsu, bụ onye ayi yeru obu e-kfurua unu iphemiphe ọbule; k'ọphu unu a-mawaruru ọnodu mu. Tíkikọsu bụ onye koshiwaru lẹ ya gbaru kẹ t'e gude ire iya ẹka. Yọ bụkwaruphu onye mu l'iya tụko ejeru Nnajiufu ozi ono.

8 Mu ziwaru Tíkikọsu ono t'ọ bya akọoru unu ẹge ayi eme emechi; mẹ t'ọ bya emekwaaphu tẹ obu shihu unu ike.

9 Onye yẹle iya a-yị teke ọo-bya bụ Onẹ́simosu, bụ onye ayi yeru obu; bụkwaruphu onye koshiwaru lẹ ya gbaru kẹ t'e gude ire iya ẹka; mbụ Onẹ́simosu k'ufu unu. Ẹphe ẹbo ono a-kọwaruru unu ẹge iphemiphe ọbule dụ l'ibyiya ọwaa.

10 Arisutákọsu, bụ onye mu l'iya tụko nọdu lẹ mkpọro ajịkwaphu unu. Yọo jịkwaphu unu mbụ Maku, bụ nwa nwanna nna Bánabasu. E zihaakwaru nzi ẹhu iya; yo rua unu lẹ nchị. Teke o shitaru ụzo iya nk'unu; unu koshikwa iya l'ẹhu atsọ unu ẹna l'ọ byaru.

11 Jisọsu onanu, ẹpha etushi iya bụ Jọ́sutosu ono ajịkwaphu unu. Ọ bụ ụmadzu ẹto ono bẹ bụkwadua ndu Ju, tso mu eje ozi ono, ayi eje; gude ekoshi l'ọo Nchileke bụ eze ono. Ọ bụ ẹphe bẹ anọduje adụ mu ike.

12 Ọojikwaphu unu mbụ Epáfurasu kẹ ufu unu. Yẹbedua bẹ bụkwaphu onye ejeru Kuráyisutu Jisọsu ozi. Oogudeje obu iya l'ọ ha fube ifu l'okfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu unu; l'ekfushi iya ike tẹ Nchileke mee unu t'unu ba akpọje laa azụ. Yo mekwaaphu t'unu maru umere, gbaru onye kẹ Kuráyisutu ọgbodo amaru. Yo mekwaaphu t'o heje unu uhere ome iphe bụ uche-obu Nchileke.

13 Mbẹdua ekfukpo l'onwomu lẹ oosekpo akanya ẹhu unu l'eseshi iya ike l'okfu anụ Nchileke ono. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ooseshi akanya ono ike l'okfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu ndu Layodísiya; mẹ l'ẹhu ndu Hiyerápọlisu.

14 Onye dọkinta ono, ayi yeru obu ono; mbụ Luku ajịkwaphu unu. Yọo jịkwaphu unu; mbụ Dímasu.

15 Unu jịkwaaruphu ayi ụnwunna ayi phẹ ono, nọ lẹ Layodísiya ono. Unu ajịkwaaruphu ayi Nimfa; mẹ chọchi ono, edzukobeje lẹ nk'iya ono.

16 Teke unu gụtsuaru ẹkwo-ozi-wa; unu mekwaa t'o rua ndu Layodísiya ẹka;
k'ọphu ẹphebedua a-gụkwa iya phụ. Unu agụkwaaphu ẹkwo-ozi onanu, shi
Layodísiya ono.
17 Unu zia Akịposu lẹ mu sụru t'o keshikwaa ẹhu jekota ozi ono, e ziru iya t'o jee
l'ozi ono, ayi ejeru Nnajiufu ono.
18 Ọ bụ mbẹdua, bụ Pọlu gude ẹka mu ede ọwaa nta-a gude l'ekele unu. Unu ba
azahajẹkwa lẹ mu nọ lẹ mkpọro.
Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-ọma.

Ẹkwo kẹ mbụ, Pọlu deru nụ Ndu Tesalonáyika

1 Ẹkwo-ozi ọwaa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu alaru chọchi Tesalonáyika, bụ ndu kẹ
Nchileke, bụ Nna; bya abụkwaruphu ndu kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu. Ndu
mu l'ẹphe gbakọru ẹka ede iya bụ Siluvánọsu yẹle Tímoti.
Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-ọma; yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Umere ndu Tesalonáyika;
mẹ ekweta ẹphe

2 Tekenteke ayi ekfu anụ Nchileke; bẹ ayi anyataję unu; ekele iya ekele l'okfu ẹka
unu l'unu ha.
3 Tekenteke bẹ ayi anyataję unu l'ifu Nchileke, bụ Nna ayi; mbụ nyata ẹge unu
gudewa ozi, unu jeru iya; koshi l'unu kweshiru ike l'iphe unu kweru; mẹ ẹge unu
gudewa oseshi akanya ike; koshi l'unu yeru iya obu; mẹ ẹge unu gude ọta-nshi; koshi
l'unu eleshi ẹnya mbọku ono, Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu a-bya ọdo ono ike.
4 Ụnwunna ayi; ayi makwaru-a lẹ Nchileke yeru unu obu; bya afọta unu t'unu bụru
ndu nk'iya.
5 Iphe ọbu bụ l'ayi byaru bya ezia unu ozi-ọma ono; tọ bụ okfu-ọnu nkịnyi iya bẹ
ayi gude zia ya unu. Nchileke bẹ shikwa iya phụ koshi unu l'ike iya ereshi ire ike.
Ume Nchileke ono bẹ yeru ayi ẹka; ayi adụ ike mee; unu amaru ọgbodo amaru l'iphe
ayi ezi unu bụ oswi-okfu. Umere, ayi meru teke ayi l'unu nọ mewaruru; unu amaru
egbe ndu ayi bụ. Ọ kwa ẹge ọo-dụru unu lẹ mma meru; ayi emee egbe umere ono.
6 Tọ dụ iya bụ; unu abya awata ọmu umere ayi; yọ bụwaruru unu ọmu umere
Nnajiufu. Ọphu unu te gudekwaru l'unu eje iphe-ẹhuka teke eezi unu ozi-ọma ono;
unu egudelee ẹhu-ọtso-ẹna ọphu shi Ume-dụ-Nsọ l'ẹka; nata ozi ono.
7 Ọo ya meru iphe unu bya abụru ndu, iphe bụ ndu ọphu wowaru onwẹphe ye
Kuráyisutu l'ẹka lẹ Masedóniya; mẹ lẹ Akáya byaru bya awata ọmu ẹka ẹphe.
8 Ẹ tọ bụlekwaa l'ozi-ọma kẹ Nnajiufu ono, unu ezi ono bẹ dzuru Masedóniya; mẹ
Akáya nkịnyi iya. E woru, unu woru onwunu ye Nchileke l'ẹka bẹ ngakọtaakwaru
ẹkemeke ọbule; k'ọphu ẹ to nwehedu onye ayi a-bya akọlahaaru iya akọru k'iche.
9 Iphe bụ ẹke ayi jeru bẹ aanọduje ekfugbaa k'ẹge unu gude meshiaru ayi teke ono,
ayi byaru ndu-unu ono. Ẹphe akọkwaaphu ẹge unu gude sefukotawa ẹka l'ọgwa iphe
aagwa agwagwa; bya aghachiwaru Nchileke ifu; jelahaaru ọkpobe Nchileke ono, nọ
ndzụ ono ozi;
10 bya awatakwaphu ole ẹnya Nwa iya ono, e-shi l'imigwe bya ono; mbụ nwa iya
ono, bụ Jisọsu ono, o meru; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono. Ọo ya bụ onye a-dzọ
ayi l'oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke; mbụ l'oke ẹhu-eghughu ono, Nchileke a-zụbe
ndu eme iphe dụ ẹji mbọku ikpe ono.

2

Ozi, Pọlu jeru lẹ Tesalonáyika

1 Ụnwunna ayi; unubẹdua l'onwunu marua l'akpakfuta ono, ayi kpakfutajeru unu
ono ta bụkwa kẹ mmakanụ.
2 Unu makwaru-a egbe iphe-ẹhuka, ayi jeeberu lẹ Fílipayi; makwaruphu ẹge e gude
mee ayi iphe-iphere l'ẹke ono. Obenu lẹ Nchileke ayi melekwaru-a obu ayi; yo shihu
ike; k'ọphu ayi byakwaduru bya ezia unu ozi-ọma Nchileke ono; ayi te dze lẹ ndu
mkpọ-byi dọ-pheru ayi mgburumgburu.

3 Teke ono, ayi arọ unu t'unu bya abụru ndu kẹ Kuráyisutu ono bẹ iphe nọ ayi
l'ọkpoma; ayi arọ unu ta bụkwa t'ayi bya eduphua unu eduphu; tọ bụ l'o nweru ẹjo
iphe ayi vu l'ọkpoma; tọ bụ l'ọo t'ayi bya egude ụgho haru unu ghọta.
4 Iphe ayi gbe emeje bụ l'ayi ekfuje iphe bụ uche-obu Nchileke; okfu lẹ yẹbedua bẹ
lewaru ayi ẹnya; maru l'ayi koshiwaru l'ọ gbaru kẹ t'o gude ire ayi ẹka; bya eworu
ozi-ọma ono ye ayi l'ẹka. Ayi te ekfukwa t'ọ tsoje madzụ ẹna lẹ nchị; gbahaa t'ayi
kfujee ya ẹge ọo-dụ Nchileke mma, bụ iya bụ onye ono, eletaje ime obu ayi; maru
iphe ayi arị ono.
5 Unu makwaru-a l'ẹ to nwekpodua teke ayi gude ire-machamacha kfuru yeru unu
teke ono, ayi byaru nk'unu ono; ayi te me umere l'à sùrù l'ọo iphe ayi ta bụdu bẹ
ayi sụru l'ayi bụ; ẹge ee-shi t'unu nụ ayi iphe. Ọ kwaphu Nchileke a-haru ayi enge
iphe-a, ayi ekfu-wa.
6 Ẹ to nwekwa onye ayi meru k'ọphu ọo-ja ayi ajaja. Ayi te mekwa t'unu jaa ayi
ajaja; ayi te me tẹ ndu ọdo jaa ayi ajaja.
7 Lẹ keshinu ayi bụ ndu ishi-ozi Kuráyisutu b'ọ gbakwaru kẹ t'ayi sụ t'unu vuta
mkpa ẹhu ayi; obenu l'ayi melekwaru-a unu agu teke ono, ayi nọ lẹ nk'unu ono. Mbụ
l'ayi dụkpooru unu agu ẹge nwanyi, eleta ụnwu iya ẹnya adụjeru ẹphe agu.
8 Ayi yeru unu obu nshinu. Ọo ya meru iphe ayi chịru iya; sụ l'ẹ tọ bụledua ozi-ọma
ono, shi Nchileke l'ẹka ono bẹ ayi l'unu gba mgba; ndzụ ayi bẹ ayi l'unu gbakwaphu
mgba. Iphe ọbu abụru l'unu nọnuka ayi l'obu.
9 Ụnwunna ayi; unu nyatajẹkwa ẹge ayi seshiberu akanya ike; jeta ozi; ike agvụ
ayi. Teke ono, ayi ezi unu ozi-ọma ono, shi l'ẹka Nchileke ono bẹ ayi jeru ozi: eswe;
l'ẹnyashi; jeta nri, ayi e-ri; t'ẹ b'ọ dụ onye ayi a-bụru ivu ẹra nọduru.
10 Unubẹdua a-nọdukpoo aharu ayi enge. Ẹge ono kwaphu bẹ Nchileke a-nọdu
aharu iya ayi. Umere, ayi shi emejeru unubẹ ndu kwetaru l'ozi-ọma ono bẹ gukwaru
egugu; vudo nhamụnha. Ẹ to nwekwa ẹke ayi metaru iphe aa-ta ayi ụta.
11 Unu makọtaru l'ọo ẹge nna anọduje ehe ụnwu iya; bụ ẹge ayi shi ehe unu l'ẹhu
l'ẹhu.
12 Ayi mewaru unu; obu eshihu unu ike. Ayi adụwa unu ike; kfuwa iya kfushiaru
iya unu ike t'unu meje umere, dụ Nchileke mma. Ọo Nchileke ono bẹ kuru unu t'unu
bya abata l'ẹke ya bụ eze; mẹkwaphu t'unu l'iya gbaru mgba nweru ọdu-biribiri
nk'iya.
13 Iphe meru iphe ayi ta atugbejedu ẹka l'okele Nchileke ekele teke ayi ekfu anụ iya
bụ lẹ teke unu nụru okfu Nchileke ono, ayi bya ezia unu ono bẹ unu gbobeleruphu
ẹka labụ; nata iya. Unu ta natakwa iya; kua ya okfu madzụ. Unu nataru iya l'ọ -bụ
okfu Nchileke; mbụ yọ bụkwaru okfu Nchileke bụ iphe ọ bụ. L'ọ kwa Nchileke ono
l'ere ire l'ime unubẹ ndu nataru ozi-ọma ono.
14 Ụnwunna ayi; ọ bụ iphe ono, shi mụaru unu ono bẹ bụ iphe shi mụaru chọchi kẹ
Nchileke, bụ ndu ẹphe lẹ Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ l'alị Judíya. Ọ bụlephu
ẹge ndu alị unu eme unu kpakpawowo bụ ẹge ndu alị ẹphebe ndu Ju shi eme iya
ẹphebedua.
15 Ọ bụ ndu Ju ono bẹ bụ ndu gburu Nnajiufu; mbụ Jisọsu; gbua ndu nkfuchiru
Nchileke; bya achịa ayịbedua chịfu ayi l'alị ẹphe. Ẹphe egude ẹge ono meta iphe ta
dụdu Nchileke mma swibe onwẹphe; bya abụru ọgu, nọru madzụ kpamukpamu.
16 Ẹge ẹphe shi bụru ọgu ono bụ l'ẹphe te kwedu t'ayi zia ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju
ozi-ọma ono; k'ọphu Nchileke a-dzọ ndu ono, ẹ-ta bụdu ndu Ju ono. Ẹ to nwekpodua
teke ẹphe te emetajedu iphe dụ ẹji; yọ wọ ẹphe l'ẹkpiri. Obenu l'oke ẹhu-eghughu
kẹ Nchileke bẹ mekochaaru dakfukwanu ẹphe.

Ọogu Pọlu t'o je ajịa ndu Tesalonáyika

17 A bya abya l'ẹhu nk'ayi; ụnwunna ayi; o teekwaru ẹnya; k'ọphu ayi l'unu phụ-
beru. Ọ bụ oswi-okfu l'o tewaru ẹnya ifu ayi l'unu kpọberu; obenu l'obu ayi nọkwaa
l'ẹke unu nọ. Obu unu dụta-beru ayi; k'ọphu ayi shiwa teke teru ẹnya seta ẹge ayi
e-me t'ayi l'unu phụ ọdo.
18 Ayi seekwaru ẹge ayi e-me kpakfuta unu; mbụ lẹ mbẹdua, bụ Pọlu l'onwomu bẹ
seekwaru abyabya ugbo olemole; ọbu lẹ Sétanu akpọshije iya ayi.
19 ?O nwekpooru ẹge ọ dụ, ẹ-ta bụdu unu nkịnyi iya bẹ bụ ndu ayi chịru ẹka
nyanwụa; bụru unu e-me t'ẹhu tsọo ayi ẹna. Ọ bụ unu l'a-bụ obunggo, ayi e-gude
l'eku onwayi l'ifu Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu teke ono, ọo-bya ọdo ono.
20 Ọo unubẹdua bẹ bụ iphe ee-gude jaa ayi ajaja; bụkwaruphu unu bụ ẹhu-ọtso-ẹna
nk'ayi.

3

1 Ya ndono; a nọnyaa; ayi ta dụhe ike tagbua ya lẹ nshi; ayi achịpyaa ya l'ọ ka ayi
mma ayịbedua t'ayi kwaa lẹ Átẹnsu;
2 gbe zia nwanna ayi Tímoti. Yẹbedua bụkwaphu onye ayi l'iya tụkoru ejeru
Nchileke ozi; mbụ ozi k'ozi-ọma kẹ Kuráyisutu. Ayi ziru iya t'ọ bya emee t'unu
vudoshia ike l'iphe unu kweru; yo mekwaaphu t'obu shihu unu ike;
3 k'ọphu ẹ too nwedu m'ọ bụ onye lanụ l'unu ha, e-gude k'ẹhu-wa, aakpa unu-
wa kpọlaa azụ. Unubẹdua l'onwunu makwaru-a l'ẹhu ono, aakpaẹbeje ayi ono bẹ
bụkotakwa iphe Nchileke makọtahawaru l'ọo ẹge ọo-mụru ayi.
4 Mbụ; mẹ ayi kfukwaru iya unu l'ọdungu teke ono, ayi nọ lẹ nk'unu ono l'aa-
kpakwa ayi ẹhu. Unu elewaa l'ọ dụwa ẹge ono ọbu; yọ bụru iphe unu tụko
makọtahawaru.
5 Ọo ya meru iphe mu nọdunyaaru; to kwe tẹ mu tagbukota iya lẹ nshi; mu ezi
Tímoti t'ọ bya amaru ẹge unu vudoshibe ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke. Ọ
bụ egvu bẹ mu tsụhuru; sụ: ?a maru o-nwuru-oye ono; mbụ Sétanu te nwuakwarunu
unu ye t'unu buhaa ekwekwe ono; akanya ono, ayi seru l'okfu ẹhu unu ono abụru
akanya ọ-la-l'iyi.
6 Obenu lẹ nta-a bẹ Tímoti shiwa l'ẹke unu nọ lawaa; lakfuta ayi; bya ezia ayi ozi, dụ
mma: l'ekwekwe unu shihuru-a ike; unu eyekwaruphu ibe unu obu. Ọ kọkwaruphu
ayi l'unu anọduje achịru ayi idzu ọma; kọoru ayi l'obu ayi dụ unu nshinu ẹge ono
obu nk'unu dụkwaphu ayi ono.
7 Ụnwunna ayi; ọ bụ okfu l'unu vudoshi ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke
kparu iphe obu eshihuje ayi ike l'iphe bụ iphe-ẹhuka, ayi eje; mẹ ẹhu, aakpaẹbe ayi.
8 L'ọ kwa nta-a bẹ ndzụ byaru ayi l'ikoro; keshinu ọphu unu vudoshi ike l'atụgbabe,
unu lẹ Nnajiufu tụgbaberu.
9 Mbụ; ?nanụkpo ẹge ayi e-bebe wata okele Nchileke ekele ẹhu unu; mẹ k'ẹhu ono,
o meru; yọo tsọ ayi ẹna l'ifu yẹbe Nchileke l'okfu ẹhu unu ono?
10 Ayi egudejekwaphu obu ayi l'ọ ha ekfu anụ iya: eswe l'ẹnyashi; ekfushiru iya ike
t'o mee t'ayi l'unu phụ; t'ayi mee ẹke ekwekwe unu t'eshihudua ike; t'o shihu ike.
11 Nta-a bụ tẹ Nchileke, bụ Nna ayi l'onwiya; mẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu bọoru ayi
ụzo, ayi e-shi abya unu agbaphe.
12 Tẹ Nnajiufu mekwaaphu t'unu kafụa oyeru ibe unu obu; mbụ t'unu kfụbe ọswa
yeru ibe unu obu ọkpobe eyeye; mbụ yee ya kẹ 'ama-ẹge-e-me iya. Yọ bụkwaruphu
ẹge ono bẹ unu e-yeru iya iphe bụ madzụ phuu. Ọ kwa ẹge ono bẹ ayịbedua yeru
iya unu.
13 Ọo ya bụ k'ọphu oo-me t'obu shihu unu ike; unu evudo l'ifu Nchileke, bụ Nna ayi;
bụru ndu dụkota mma; too nwe ẹke aa-ta unu ụta teke ono, Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu
yẹle ndu nk'iya a-yịru bya ono.

4

Umere, dụ Nchileke mma

1 Ụnwunna ayi; iphe ọdo, tsofua ya nụ bụ: l'iphe unu mụtaru l'ẹka ayi bụkwa ẹge
unu e-shi gude ndzụ unu eme iphe dụ Nchileke mma. Tẹmanu b'ọ bụlekwaphu iphe
ono, dụ Nchileke mma ono bẹ unu emekwaphu. Nta-a bẹ ayi gudekwa ẹpha Nnajiufu,
bụ Jisọsu arọ unu; ekfushiru iya unu ike t'unu kafụaru ome iphe dụ Nchileke mma
l'eje.
2 L'unu mawaru-a ọkwa, ayi shi l'ẹka Nnajiufu, bụ Jisọsu nmaaru unu; koshi unu
ẹge unu e-meje umere.
3 L'iphe dụ Nchileke mma t'unu meje bụ tẹ ndzụ unu l'ọ ha bụkotaru nk'iya; mbụ
t'unu sefu ẹka l'ome kẹ nwanyi.
4 Ọdo bụ: unubẹ unwoke; t'onyenọnu maru ẹge oo-shi lụa nwanyi l'ụzo, vudo
nhamụnha, bụ iya bụ l'ẹge ọ dụ Nchileke mma; mẹ ẹge ugvu e-tso onye ọbu.
5 T'ẹ b'ọ bụkwa ẹgu ojekfu nwanyi a-lọtaje unu; unu eje alụa nwanyi ẹge ndu ẹ-ta
bụdu ndu Ju; mbụ ndu ẹ-ta madụ Nchileke alụje.
6 Lẹ kẹ ọlu nwanyi-a, ayi ekfu-wa bụkwa t'ẹ b'ọ dụ onye e-meswe ibe iya; ọphu 'ọ
dụkwa onye e-megbuta ibe iya. Ayi kfuhaakwaru iya unu; rụa ya unu arụ̀rù lẹ nchị
l'onye eme egbe iphe ono bẹ Nnajiufu a-gwakwa ọchi.
7 Lẹ Nchileke te kukwa ayi t'ayi bya emerushije onwayi emerushi. Iphe o kuru ayi
bụkwa tẹ ndzụ ayi bụru iphe ayi e-gude kwabẹ iya ugvu.
8 Ọo ya bụ l'iphe bụ onye jịkaru iphe ono, ayi ezi ono ta bụkwa madzụ b'ọ jịkaru;
ọ kwa Nchileke b'ọ jịkaru; mbụ Nchileke ono, anụje unu Ume-dụ-Nsọ iya ono.
9 A bya abya lẹ k'oyeru ụnwunna obu: onanu ta bụkwa iphe aa-bya awata oderu
unu l'ẹkwo; l'unubẹdua l'onwunu bẹ Nchileke l'onwiya ziakwaru ẹge unu e-yejeru
ibe unu obu.
10 Mbụ; yọ bụlekwaruphu ẹge e ziru iya unu; bẹ unu shi meta iya. Mbụ l'unu
yeru iphe bụ ụnwunna ayi, nọkota lẹ Masedóniya mgburumgburu obu. Obenu l'ayi
ekfushikwaru iya phụ unu ike ụnwunna ayi t'unu kafụkwaaru ome ẹge ono l'eje.
11 Unu kebejelekwaphu ẹhu buru l'odoo. Unu ekebejelekwaphu ẹhu lepyabe ẹnya
l'ozi nk'unu. Unu egudeje ẹka unu seta iphe unu e-gude buru; bụkwa iya-a bụ iphe
ayi kfuhawaru unu-wa.
12 Ọ bụ umere ono bẹ unu a-nọduje eme; bụkwaru iya phụ bụ umere, gbaru unu
l'ẹke ndu ẹ-ta bụdu ndu kẹ Kuráyisutu nọ; k'ọphu ẹphe a-kwabẹje unu ugvu; too
nwekwanu onye unu a-sụ: l'ọ -bụdu iya bẹ unu te emekwa mkpa, nọru unu.

Abyabya, Nnajiufu a-bya ọdo

13 Ụnwunna ayi; iphe ayi eme t'unu maru bụ okfu ẹhu ndu nwụhuru anwụhu;
k'ọphu unu ta agụdu aphụ iya l'ọ bụ ndu ẹ-te eledu ẹnya l'ẹphe lẹ Kuráyisutu e-
mekochaa nọdu.
14 Ayi kwetaru kweshia ike lẹ Jisọsu bẹ nwụhuru nụ; meebe teta nọdu ndzụ. Ẹge
ono bẹ ayi kwetakwaruphu lẹ Nchileke e-shi Jisọsu l'ẹka; mee tẹ ndu, wooduru
onwẹphe ye Jisọsu l'ẹka tẹmanu bẹ ẹphe nwụhuderu; t'ẹphe lẹ Jisọsu tụko teta nọdu
ndzụ; ẹphe etsoru iya bya.
15 Iphe ayi ekfuru unu bụ ozi, shi Nnajiufu l'ọnu: l'ayịbedua, bụ ndu ọphu
a-nọkwadua ndzụ teke ono, Nnajiufu a-bya ọdo ono te evukwaru ndu ọphu
nwụhuhawaru nụ ụzo.
16 Ishi iya abụru lẹ Nnajiufu l'onwiya e-shikwa l'imigwe alazita l'alị; l'echi mkpu
ọgu. Eze onye ishi ojozi Nchileke a-nọdu eku oku; l'egbukwaphu ụpyoku Nchileke.
Ọo ya bụ; ndu ono, wooduru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka bẹ ẹphe nwụhuderu ono
evuru ụzo teta; nọdukota ndzụ.

17 Ẹphe -tetabebelephu; tẹmanu Nchileke adzụchata ayịbedua, bụ ndu ọphu
nọkwadu ndzụ teke ono; ayi l'ẹphe abya atụko nmagbabe nọdu l'ime urukpu;
jekfushia Nnajiufu, bụ Jisọsu l'ephekerephe; k'ọphu ayi lẹ Nnajiufu a-nọduwaru.
18 Ọo ya bụ; t'unu gude okfu-a dụa ibe unu ike.

5

Kwabẹru abyabya kẹ Nnajiufu

1 Ụnwunna ayi; ẹ tọ bụhekwaru iphe aa-bya edederu unu l'ẹkwo sụ unu l'ọo teke
ọbu ndọ; ọ dụdu l'ọo mbọku ọbu, iphemiphe ọbule ono e-mekota ndọ-ọ.
2 L'unubẹdua makwarụa lẹ Eswe kẹ Nnajiufu a-tụkwa madzụ l'ụkfu ẹge ono, onye
iphura atụje madzụ l'ẹnyashi ono.
3 L'ọ kwa teke ndiphe sụru: “Ha! Lẹ mgboko dụakwa agu; ọ bụakwa t'onyenọnu
tụsaru ẹhu; wata oje ẹge dụ iya mma;” ono bụ teke bụ: a bya ele ẹnya; íyí abụru
phẹreketengu. Ọ bụ ẹge ozeda ẹku nwata aphụshihujeru nwanyi, dụ ime; bụ ẹge
íyí ọbu a-phụshihu: ẹphe atụko yifukota; too nwe m'ọo onye lanụ, a-wafụ nụ.
4 Obenu l'unubẹdua ta nọkwa l'ẹkpuru-ọchi; ụnwunna ayi; kẹ tẹ mbọku ono,
Nnajiufu a-bya ono tụ unu l'ụkfu l'ọ bụ abyabya onye iphura.
5 L'unubẹdua bẹ bukwa l'ẹke iphoro nọ; mẹ l'ẹke bụ eswe. Ayi ta bụkwa ndu bu
l'ime ẹnyashi nọ; ayi ta bụ ndu bu l'ẹkpuru-ọchi.
6 Ọo ya bụ; keshinu ọ dụwa ẹge ono; t'ayi be kukwaru mgbẹnya ẹge ndu ọphu
ekutsua; t'ayi gbe muchikwaaru ẹnya; t'ẹnya doo ayi édòdò.
7 Ndu eku mgbẹnya bụ l'ẹnyashi bẹ ẹphe ekuje iya; bụru l'ẹnyashi bẹ ndu angụje
mẹe; l'akpọ kulakula angụje iya.
8 Obenu lẹ keshinu ayịbedua bụ ndu bu l'ẹke bụ eswe; t'ẹnya dònúa ayi édòdò; tẹ
ekwekwe, ayi kweru yẹle obu, ayi yeru ibe ayi bụru uwe-ígwè, ayi e-yeje; mbụ uwe-
ígwè, e-gbochitaje ayi ọkpoma. T'adzọta ono, ayi ele ẹnya iya lẹ Nchileke a-dzọta ayi
ono bụru iya a-bụ okpu-ígwè, ayi e-kpuru.
9 Nchileke ta tụkwa ayi ẹka; t'ayi bụru ndu ya a-zụbe oke ẹhu-eghughu iya; gbahaa
t'ayi bya tẹ ya shi l'ẹka Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu; dzọo ayi;
10 mbụ Jisọsu ono, nwụ-chiru ayi ọnwu ono; k'ọphu bụ: e meebe; ayi l'iya atụko
nọdu ndzụ: mẹ ayi -nọ ndzụ; mẹ ayi -nwụhuru anwụhu teke ọo-bya.
11 Ọo ya bụ; t'unu meje t'obu shihu ibe unu ike; unu eyekwaruphu ibe unu ẹka
t'ẹphe vudoshia ike l'ekwekwe, ẹphe kweru; bụ nụ iya-a bụ iphe-a, unu eme-wa.

Iphe unu e-meje

12 Ayi arọ unu; ụnwunna ayi; t'unu yejeru iphe bụ ndu ono, ese akanya ẹhu unu
ono ugvu; mbụ ndu ono, bụ ẹphe bụ ndu, Nnajiufu fọtaru t'ẹphe bụru ndu ishi unu;
bụkwaruphu ndu a-nọdu akpọ-ziru unu ụzo ono.
13 Unu egudekwaphu k'ozi ono, ẹphe ejeru unu ono; l'eyeru ẹphe ẹso; yekwaruphu
ẹphe obu ọgbodo eyeru; unu l'ibe unu eburu l'ẹhu-agu.
14 Ayi arọkwaphu unu; ụnwunna ayi t'unu lọjee ndu ẹnyiru ozi ẹka lẹ nchị. Ndu
ọphu obu ẹ-te gvuduru egvuru bẹ unu e-meje t'obu shihu ike. Unu eyejeru ndu
ekwekwe ẹphe te shihudu ike ẹka t'ẹphe kweshia ike. Unu ataję nshi l'ẹke onyemonye
ọbule nọ.
15 Unu akwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'o nwe l'unu ha, onye e-gude ẹjo iphe gwata ụgwo ẹjo
iphe madzụ meru iya; gbahaa t'iphe unu a-nọdujelephu achọ ụzo iya bụru ẹge unu
e-shi mejeeru ibe unu ọhuma; mekwaaru iya phụ iphe bụ madzụ kpamukpamu.
16 T'ẹhu tsọjekpelekwaphu unu ẹna tekenteke.
17 Unu ba atugbejekwa ẹka l'okfu anụ Nchileke mkpụrumkpuru.

18 Unu keleje Nchileke ekele l'iphemiphe ọbule, amụru unu: m'o -ruhuru; ọ dụ
ịdagha. Ono kwa iphe Nchileke achọ unu l'ẹka unubẹdua ndono.
19 Unu ba akpọshijekwa Ume-dụ-Nsọ iphe oome.
20 Unu ba akpọjekwa iya ẹbo-ẹbo l'afụ; mbụ okfu, ekoshi ozi, Ume-dụ-Nsọ ziru.
21 Ọlobu; t'unu datajẹkwa iphemiphe ọbule adata; fọta iphe ọphu dụ mma;
gudepyabeshia ya ẹka ike.
22 Unu sefukota ẹka l'iphemiphe ọbule, bụ ẹjo iphe; m'o -ruhuru; ọ du ịdagha.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

23 Tẹ Nchileke, bụ iya emeje t'ayi buru l'ẹhu-agu; mee unu t'unu bụru ndu nk'iya
ọgbodo abụru. T'o dobe ndzụ unu kpamukpamu; mbụ mẹ uche unu; m'obu unu;
m'ẹhu unu; t'o dobe iya ẹge ono t'ẹ b'ọ dụ ẹke ụta a-dụ iya jeye teke Nnajiufu ayi, bụ
Jisọsu Kuráyisutu a-bya ọdo.
24 Iphe ono bẹ bụ iphe oo-mekota l'ọ ha; okfu l'ọo ya kuru unu; bụkwaruphu onye
evudoshije ike l'iphe o kfuru.
25 Ụnwunna ayi; unu kfujekwaruphu nụ Nchileke l'okfu ẹhu ayịbedua.
26 Unu kelekwa iphe bụ ụnwunna ayi l'ẹphe ha; nmata ẹphe akpa.
27 Unu gụkwaa ẹkwo-ozi-wa; t'o rukota iphe bụ ụnwunna l'ẹphe ha nchị; Nnajiufu
anụkwaa iphe-a, mu ekfu-wa.
28 Tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma l'unu ha.

Ẹkwo k'ẹbo, Pọlu deru nụ Ndu Tesalonáyika

1 Ẹkwo-ozi ọwaa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu alarụ chọchi Tesalonáyika, bụ ndu kẹ
Nchileke, bụ Nna ayi; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu. Ndu mu l'ẹphe gbakọru
ẹka ede iya bụ Sulivánọsu; mẹ Tímoti.
2 Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma;
mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Ikpe, Kuráyisutu e-kpe teke ọ byaru

3 Ụnwunna ayi; ọ dụkwa l'ọ bụ ụgwo; ayi ejiru iya; mbụ l'ayi anọdujelephu ekeleru
unu Nchileke ekele; okfu l'ọ bụ iphe gbaru ayi l'ememe. Iphe ọbu bụ l'ekwekwe, unu
kweru kẹ Nchileke bẹ eshihulephu ike ọgbodo eshihu eje; obu, unu yeru ibe unu
l'ẹhu l'ẹhu akakwaphu nshinu eje ejeje.
4 Ọ bụ iya meru iphe ayịbedua l'onwayi egudeje unu asa nsasa l'iphe bụ chọchi
Nchileke. Ishi nsasa ayi abụru l'unu richiru obu; kwelekwaphu l'iphe unu kweru:
l'ẹge ono, eeme unu kpakpawowo ono; mẹ l'iphe-ẹhuka ono, unu eje ono.
5 Ono abụru iphe unu e-gudekwanu ẹka mawarụru nta-a l'ọo oswi-okfu; lẹ Nchileke
ekpeje ikpe nhamụnha. Ọ bụ iphemiphe ọbule ono, amụtsuaru unu ono e-me; unu
adụ kẹ ọbahu l'ẹke Nchileke bụ eze, bụ iya bụ iphe ọbu, unu anwụ ọnwu iya ọbu.
6 Nchileke bẹ bụ onye emeje iphe nhamụnha; mbụ l'iphe bụ ndu ono, meru; unu
eje iphe-ẹhuka ono l'ẹphe ha bẹ oo-mekwaphu t'ẹphe jee iphe-ẹhuka.
7 Unubẹdua ọbu, aakpa ẹhu nta-a bẹ oo-me; unu enweru onwunu. Yọ bụkwaruphu
ẹge ono b'oo-me ayịbedua. Teke oo-me iphe ono bẹ bụ teke Nnajiufu e-shilephu
l'imigwe bya yẹle ụnwu ojozi-imigwe iya ono, bụ ẹphe e-koshi ẹge ike iya hatabe
nshinu ono.
8 Oo-gude ọku, ere raphuraphu; shi l'imigwe bya bya agwaa ndu ẹ-ta madụ Nchileke
ọchi; mẹ ndu ẹ-te emedu iphe ozi-ọma k'ẹhu Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu kfuru.
9 Ọchi ọbu, aa-gwa ẹphe ọbu bụ l'ee-bufu ẹphe l'ifu Nchileke; je edobe ẹphe l'ẹke
ẹphe a-nọdu laa l'iyi jeye lẹ tutu yoyo. Ẹke ono bẹ ẹphe a-nọdu; ẹphe ta abyadụ bya
aphụkwadu Nnajiufu ayi ẹnya ọdo; ẹphe ta aphụhe ọdu-biribiri iya; mẹ ike iya.
10 Ono bụ iphe e-me mbọku ono, ọo-bya ono; k'ọphu ndu nk'iya; mbụ ndu
kwehawaru nk'iya a-kwabẹ iya ugvu; jakwaa ya phụ ajaja. Unubẹdua l'onwunu bẹ
a-nọdukwaphu l'ẹke ono, ndu nk'iya nọ ono; okfu l'unu kwetaru ozi ono, ayi byaru
bya ezia unu ono.
11 Ọo ya meru iphe ayi anọdujelephu ekfu anụ Nchileke l'okfu ẹka unu; tẹ Nchileke
ayi ono mee unu t'unu dụ kẹ ọnodu ndzụ ono, o kuru unu oku iya ono; mẹ t'o gude ike
nk'iya; mee t'unu dụ ike mejee iphe dụ mma, agụ unu agụgu ememe; yo mekwaaphu
t'o dzua òkè mbụ ndzụ ono, unu nọ ono; okfu l'unu kweru nk'iya.
12 Ọo ya bụ k'ọphu ee-shi l'ẹka unu; kwabẹ ẹpha Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu ugvu;
Nchileke eshikwanu l'ẹka Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu kwabẹ unubẹdua ugvu. Iphemiphe
ọbule ono bẹ Nchileke e-shikota l'eze-iphe-ọma iya; mẹ kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu
Kuráyisutu mekota.

2

Ọ-chị-nta Kuráyisutu

1 A bya abya nta-a lẹ kẹ abyabya kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu; mẹ kẹ
edzuko, ayi e-dzuko; jekfu iya t'ayi l'iya tụgbabe bụru nanụ bẹ ayi arọkwa unu;
ụnwunna ayi;
2 t'ẹ b'o jekwa ọtsu unu l'ẹhu; ọphu obu 'awatakebekwa unu ote etete; okfu l'a sụru
unu lẹ Eswe kẹ Nnajiufu gbe ruwa. Unu be eyekwa ọnu; mbụ m'o -ruhuduru: o
nweru onye byaru bya asụ unu l'ọo iphe Ume-dụ-Nsọ kfuru iya bẹ ya ekfu; ọdudu
bụru l'ọ kwa iphe madzụ kfuru iya bẹ ya ekfu; ọdudu bụru l'e deru iya l'ẹkwo-ozi, a
sụru l'ọo ayịbedua deru iya.
3 Unu be ekwekwa lẹ phuu t'o nweru onye e-duphu unu ụzo; lẹ mbọku ono ta
abyakwa jeye teke ọ bya-oduru mbụ teke ono, ndiphe e-kwefuru Nchileke íkè ono;
mẹ teke ọ byaoduru mbụ Nwa-o-mebyi-ekemu ono, bụ iya bụ onye ono, lafụtaje l'iyi
ono.
4 Ọ -byalẹphu bẹ ọo-sụ l'ọ bụru kẹ yẹle iphe bụ iphe ndiphe ekukpo “nchi”; mẹ
iphe bụ iphe ndiphe abaru ẹja. Oo-woru onwiya dobe lẹ ya kakọta iphemiphe ọbule
nshinu. Oo-jetsubuaru je asụgabe onwiya l'eze-ụlo Nchileke; sụ l'ọo yẹbedua bụ
Nchileke l'onwiya.
5 ?Unu ta nyatahẹdu lẹ mu kfuhawaru iya unu teke mu l'unu nọ?
6 Unubẹdua l'onwunu makwaru-a iphe akpọshi iya abyabya nta-a. Ọo ya bụ lẹ
Nwa-o-mebyi-ekemu ono a-byalẹphu teke ọ gbaru iya l'abyabya.
7 Ike ono, ẹ ta phụdu l'ẹnya, bụ ike kẹ Nwa-o-mebyi-ekemu ono ereekwanua ire
nta-a. Obenu lẹ yẹbedua t'abyakwa bya abya jeye teke onye ono, sedokwaduru iya
nụ ono a-tọchiru iya.
8 Ọo ya bụ l'ọ bụ teke ono bẹ Nwa-o-mebyi-ekemu ono a-bya; a phụgbaru iya;
Nnajiufu, bụ Jisọsu egude uphere-ọnu iya gbua ya. Yọ bụru nwịinwii ono, Nnajiufu
a-nọdu egbu teke ọo-bya ono bẹ bụ mkpakọ iphe e-me Nwa-o-mebyi-ekemu ono; yọ
bụru kpurupyata.
9 Abyabya, Nwa-o-mebyi-ekemu ono a-bya bẹ bụkwa l'ike kẹ Sétanu bẹ oo-shi; yọ
bya egude ụgho meshilahaa iphe-ọphulenya; mẹ iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri.
10 Yo gude iphe bụ ẹjo ụgho obu-iwe eduphushi ndu ono, bụwa ndu ẹphe l'iya a-la
l'iyi ono. Iphe meru iphe ẹphe a-laa l'iyi ono bụkwa l'ẹphe jịkaru oyeru ọkpobe okfu
ono obu, bụkwanu iya gẹga dzọkwanu ẹphe ono.
11 Ọo ya meru iphe Nchileke haru ẹphe; ẹphe eshisweshia ụzo; shiswee ya k'ọphu
ọ bụlephu iphe ta bụdu ọkpobe okfu bẹ ẹphe ekwetaje l'ọ bụ ọkpobe okfu.
12 Ẹke ọ wụkoru abụru l'iphe bụ ndu ono, ẹ-te kwetadu ọkpobe okfu ono; buchiaru
ẹjo iphe ka ẹphe ọtso ẹna ono bẹ Nchileke a-nmakọta ikpe.

Nchileke fọtaru unu; t'ọ dzọta unu

13 Ụnwunna ayi; Nnajiufu yekwaru unu obu. Ọ dụkwa l'ọ bụ ụgwo; ayi ejiru
iya; bụ iya bụ l'ayi a-nọdujekpelephu ekele Nchileke ekele l'okfu ẹhu unu; okfu
l'o vuhaodururu ụzo fọta unu tẹmanu b'o mederu mgboko; k'ọphu ọo-dzọfuta unu;
mbụ; oo-shikwa l'ẹka Ume-dụ-Nsọ ono, ere ire l'ẹhu unu ono; mẹ ekwekwe ono, unu
kweru ọkpobe okfu ono; dzọo unu.
14 Ono bụ iphe o shi l'ẹka ozi-ọma ono, ayi ziru unu ono kua unu oku iya; tẹ unu
lẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu gbaru mgba nweru ọdu-biribiri iya.
15 Ọo ya bụ; ụnwunna ayi; unu vudo vudoshia ike; gudeshia ọkpobe okfu ono, ayi
ziru unu ono ike: mẹ ayi -gude ọnu kfuaru iya unu; mẹ ayi -deru iya edede l'ẹkwo-ozi
nụ unu.
16 Nchileke, bụ Nna ayi bẹ koshiwaru ayi lẹ ya yeru ayi obu. O shi l'eze-iphe-ọma
ono, o meru unu ono dụa unu ike; shiwaru ẹge ono mee t'obu shihu unu ike gbururu

jeye lẹ tutu yoyo. Yọ bya emekwaaphu; ayi amaru ọgbodo amaru lẹ Nchileke bẹ a-nụ ayi iphe ono, ayi ele ẹnya iya ono. Tẹ Nchileke ono yẹle Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu
17 mee t'obu shihu unu ike; mekwaaphu unu t'unu dụ ike ome iphe dụ mma, unu emekpo ememe; kfuje okfu, dụ mma l'ọnu.

3

Unu kfujeru nụ Nchileke l'okfu ẹhu ayi

1 Ụnwunna ayi; ẹke, ayi a-sụbe iya ishi bụ t'unu kfujeru nụ Nchileke l'okfu ẹhu ayi: t'o mee t'ozi-ọma kẹ Nnajiufu kafụa ọbarahu abarahụ dzuru ẹkemeke ọbule ẹgwegwa; a kwabẹjekwaphu ozi-ọma ono ugvu; ẹge ono, unu akwabẹje iya ono.
2 Unu ekfukwaruphu nụ Nchileke t'ọ dzọo ayi l'ẹka ndu iwe; mẹ l'ẹka ndu ẹjo madzụ; okfu l'ẹ tọ bụebedu ndiphe mgburumgburu bẹ kweru k'ozi-ọma ono.
3 Obenu lẹ Nnajiufu bụ onye evudoshije ike l'iphe o kfuru. Ọo ya bụ onye e-me t'unu shihu ike; tẹ ẹka O-me-njọ ono be ru unu l'ẹhu.
4 Obenu l'ayịbedua bẹ Nnajiufu mewaru; ayi ta awahẹru unu obu. O doru ayi ẹnya l'unu eme-e iphe ayi sụru unu t'unu meje; mbụ l'unu e-meru iya tụgbuwaruru.
5 Tẹ Nnajiufu duzia unu ụzo; k'ọphu unu a-kafụa ọnodu eyeru Nchileke obu eje l'ifu; mẹ k'ọphu ọta-nshi unu a-bụ ọphu shi l'ẹka Kuráyisutu.

Madzụ jefutaje ozi

6 Ụnwunna ayi; iphe ayi gude ẹpha Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu ekfuru unu nta-a bụ: t'unu bujeru ụba yeru iphe bụ nwanna, ẹnyiru ozi nọ; yọ jịka ome iphemiphe ọbule ono, ayi ziru unu t'unu meje ono.
7 Iphe ọbu bụ l'unubẹdua marua l'unu mụtafutaje umere ayi; l'eme ẹge ayi shi eme. Ayi te shikwa bụru ndu ẹnyiru ozi teke ayi l'unu shi nọdu.
8 M'ẹ to nwekwa onye ayi natajẹru iphe ria kẹ ẹwoma. Iphe ayi gbe emeje bụ l'ayi ejetaje ozi: eswe l'ẹnyashi jeye; ike labụ agvụ ayi; k'ọphu ẹ too nwedu l'unu ha, onye ọphu ayi a-pata mkpa ẹhu ayi je ebo t'ọ bụru iya ivu ẹra.
9 Iphe kparu iphe ayi shi eme iya ẹge ono ta bụkwa l'ẹ tọ gbadu kẹ t'ayi bo unu mkpa ẹhu ayi. Iphe kparu iphe ayi meru iya bụkwa t'ayi gude umere ayi koshi unu iphe unu e-letaje ẹnya eme.
10 Mbụ jeyekpokwa lẹ teke ayi shi nọdu lẹ nk'unu bẹ ayi kfuhaakwaru unu iphe-a; kfushia ya ike; sụ unu: "T'ẹ b'e ewojekwaru nri nụ onye ẹnyiru-ozi."
11 Iphe ayi gude ekfu iphe-a bụ l'ayi nụwaru l'o nweru l'unu ha ndu ọphu bụ ndu ẹnyiru ozi; ndu bụlephu o-jeru-okfu-ẹ-te-kudu-ẹphe; to nwe iphe ọdo, ẹphe emeje.
12 Ndu dụ ẹge ono bẹ ayi gudekwa ẹpha Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu ekfuru ẹphe; alọ ẹphe ẹka lẹ nchị; sụ t'ẹphe dobekwaphu onwẹphe ndo; seje akanya ẹhu ẹphe; seta iphe ẹphe e-gude buru.
13 Obenu; ụnwunna ayi; tẹ ike ba agvụkwa unu l'ome iphe dụ mma.
14 Teke bụ l'o nweru onye jịkaru lẹ ya te emedu iphemiphe ọbule ono, ayi deru l'ẹkwo-ozi-a ono; unu hụbelekwaphu onye ọbu ama; bufu iya; t'ẹ b'o nwekpokwaa iphe unu l'iya e-je emegba; k'ọphu iphere a-dụ iya.
15 Ọlobu; unu be mekwa iya l'a -sụru l'ọ bụ onye okfu unu. Unu lọjee ya ẹka lẹ nchị; l'ọo nwanna unu b'ọ bụ.

Mkpọ-chi ishi ẹkwo-ozi-wa

16 Tẹ Nnajiufu l'onwiya, bụ iya bẹ ẹhu-agu eshije l'ẹka; mee t'ẹhu dụjekpelephu unu agu; t'o mejekpelekwaphu t'ẹhu dụ unu agu ono mkpụrumkpuru l'iphe bụ iphe byaru nụ. Tẹ Nnajiufu nọdu swiru unu l'unu ha.

17 Ọ bụ mbẹdua, bụ Pọlu gẹdegede gude ẹka mu ede ekele-wa. Ọ bụakwa ẹge mu
edeje iya edede. Ọo ya bẹ unu e-gudeje hụbe iphe bụ ẹkwo-ozi, mu deru ama.
18 Tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu l'unu ha eze-iphe-ọma.

Ẹkwo kẹ mbụ, Pọlu deru nụ Tímoti

1 Ẹkwo-ozi-wa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu; mbụ mubẹ onye ishi-ozi Kuráyisutu
Jisọsu. Ọ bụ Nchileke ono, bụ onye adzọje ayi ono; mẹ Kuráyisutu Jisọsu ono, bụ
onye ono, ayi ele ẹnya iya ono bẹ ziru mu tẹ mu bụru onye ishi-ozi ono.
2 Onye mu ede ẹkwo-wa anụ bụ nggụbedua, bụ Tímoti, dụwa l'ọ bụ nwatibe mu;
okfu l'ọo mu; bẹ dutaru ngu nụ; nggu abya ekweta l'ọo Kuráyisutu Jisọsu bụ Nnajiufu.
Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Kuráyisutu Jisọsu meeru ngu eze-iphe-ọma;
yọ phụaru ngu imiko; mekwaaphu t'ẹhu dụ ngu agu.

Aalọ ndu ẹjo nzizi ẹka lẹ nchị

3 Teke ono, mu shi eje Masedóniya ono bẹ mu kfukwaru ngu; byiko; t'ị
nọdukpelekwaphu lẹ Éfesọsu. L'o nwekwaru ndu nọ l'ẹke ono ezi iphe tụko
bụkotaru ẹjo-ire. Ọo ya bụ iphe ọbu, mu ekfu t'ị nọdu l'ẹke ono gbọ-chijee ẹphe
nchị; t'ẹphe be zishi iphe ẹ-ta bụdu ọkpobe okfu ono.
4 Nggu ekfukwaruphu ẹphe t'ẹphe ba anọjehe akọ-phe mkpọkoro akọ-ife ndu Ju;
mẹ ọ̀gushi ndzekfu-ndzekfu ẹpha ndiche; mbụ ẹpha, ẹ-ta agvụjedu agvụgvu. Egbe
iphe ono bẹ bụlekwaphu ntụtego bẹ ọokpataje. Ẹ too yejekwaru madzụ ẹka t'ẹphe
mee iphe, Nchileke tụberu t'ẹphe mee; bụ iya bụ iphe ayi shi l'ozi-ọma ono, ayi
kwetaru ono maru.
5 Iphe kparu iphe mu nmaru ngu ọkwa ono bẹ bụkwa k'ọphu ndu kẹ Kuráyisutu e-
yeru ibe ẹphe obu. Obu ono, ẹphe e-yeru ibe ẹphe ono abụru n-yemobu ọphu e gude
obu iphoro yee; bya egude obu ọphu mawaru iphe, gbaru iya l'ememe; mẹ okweta
kẹ Nchileke ọgbodo ekweta yee ya.
6 O nweru ndu hawaru shiswee ọkpobe ụzo ono; chebe ifu ichefu; shiwaru ẹge
ono wata okfuphe mkpọkoro okfu.
7 Ndu ono bẹ ọogu agụgu t'ẹphe bụru ndu ezi ekemu Nchileke; l'ẹ-ba bụ l'iphe ono,
ẹphe ekfu ono doru ẹphe ẹnya; e guderu l'ẹphe arị l'ẹphe maru iya.
8 Ayịbedua l'ayi ha bẹ tụkokwa makọtawaru l'ekemu Nchileke bẹ dụ mma m'ọ
-bụru l'eetsokwa iya ẹge ọ gbaru t'e tsoje iya.
9 Iphe ọphu dokwanuru ẹnya abụru l'ẹ tọ bụkwa ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke
bẹ Nchileke gude k'ẹhu ẹphe tụa ekemu ono. Ndu o gbe tụa ya doberu bụkwa ndu
emebyi ekemu ono emebyi; tụaru iya ndu ekwefuru iya íkè; tụaru iya ndu, eme iphe
dụ ẹji; l'akpọ Nchileke ẹbo-ẹbo l'afụ; tụaru iya ndu ẹ-te tsodu ụzo Nchileke; tụaru
iya ndu ẹ-te nwedu iphe ọphu bụ kẹ Nchileke m'ọo nanụ, ẹphe doberu nsọ; tụaru
iya ndu egbuje nne lẹ nna ẹphe; tụaru iya ndu mgbugbu-madzụ l'ẹphe ha.
10 A tụru iya doberu ndu ụru-alị; mẹ unwoke, ejekfuje unwoke ibe ẹphe azẹe-
nwoke-yẹe-nwanyi; bya atụa ya doberu ndu apajẹ madzụ l'iphura. A tụru iya
doberu ndu adzụje ẹjo-ire; mẹ ndu agụje ẹnwa tukobe onwẹphe l'ishi l'iphe ẹphe
mechacharu-a; bya atụa ya doberu iphe bụ ndu emeebe iphe ono, bụ iphe adaka
ọkpobe okfu ono, e ziru unu ono adaka. Ọ bụ egbe ndu a tụru ekemu ono doberu
ndono.
11 Ọkpobe okfu ono, e ziru unu ono bẹ shi l'ozi-ọma ono, Jisọsu Kuráyisutu yeru
mu l'ẹka ono. Ozi-ọma ono abụkwanuru ozi-ọma k'ọdu-biribiri kẹ Nchileke ono, bụ
Nchileke, dụeberu mma; dzukota oke l'ime onwiya ono.

Pọlu etu Nchileke ẹpha

12 Mu etu Nnajiufu ayi, bụ Kuráyisutu Jisọsu ẹpha. Ọo ya bẹ bụ onye meru; mu
adụ ike oje ozi-wa, mu eje-wa. Mu etu iya ẹpha ono; okfu l'o lewaru ẹnya; phụa lẹ
mu dụ k'ọphu ya e-gude ire mu ẹka; fọta mu tẹ mu jeeru iya ozi ono.
13 A makwaru-a lẹ mu shi anọduje ekfurushi Jisọsu Kuráyisutu ekfurushi l'ọdungu;
shi anọduje achị nta iya; shikwaphu eme iya iphe-iphere. Obenu lẹ Nchileke bẹ
phụlekwaru mu-a imiko; okfu l'iphe ono, mu shi eme ono bẹ mu shi eme l'ọma-ama.
Mu te shidu kwetawa teke ono l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu.
14 Tọ dụ iya bụ lẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu ono abya aphụaru mu imiko,
nyịberu ọtu ọnu iya. Yo mee mu; mu abya ekweta l'ọo yẹbedua bụ Nnajiufu; mekwaa
mu phụ; mu abya eyeru ndu ọdo obu. Onanu abụru iphe oomejeru iphe bụ ndu ẹphe
l'iya tụgbaberu bụru nanụ.
15 Okfu-a bẹ bụkwa ọkpobe okfu, ọphu gbaru tẹ ndiphe mgburumgburu gbobe ẹka
labụ nata iya: lẹ Jisọsu Kuráyisutu bẹ byaru lẹ mgboko-a tẹ ya bya adzọo ndu eme
iphe dụ ẹji. Yọ bụru mbẹdua bẹ bụ onye pataru ishi ome iphe dụ ẹji ono.
16 Ọ bụ iya meru iphe Jisọsu Kuráyisutu phụru mu imiko; mee t'ọ bụru l'ẹhu mu; bẹ
ya e-shi koshi ndu ọdo ẹge ọta-nshi nk'iya habe nshinu. Ọo ya bụ lẹ Jisọsu Kuráyisutu
bẹ gude ẹhu mu ekoshi ndu ọdo lẹ ya a-dzọlee ẹphe; nụ ẹphe ndzụ gbururu jeye; m'o
-ruhuru; iphe dụ ẹji, ẹphe meru dụ ẹji ịdagha; m'ọ -bụru-a l'ẹphe woru onwẹphe ye
iya l'ẹka.
17 Tẹ ndiphe kwabẹ Nchileke ugvu; ẹphe ajaa ya ajaja; mbụ Nchileke ono, bụ eze;
yọ bụru ẹge ono, ọ bụ eze ono b'ọo-bụru iya jeyewaru. Ọo ya bụ Nchileke lanụ, nọnu
nwẹnkinyi iya; bụru Nchileke ọphu ẹ-ta anwụhujedu anwụhu; te egudeje ẹnya phụ
iya. T'a kwabẹje iya ugvu; jaa ya ajaja gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.
18 Tímoti; ọ kwa nggụbedua, dụwa l'ọ bụ nwatibe mu; bẹ mu ekfushi iphe-a eye
l'ẹka. Iphe mu gude ekfuru ngu iya ẹge ono bụ tẹ mu nyataru ngu iphe ono, ndu
nkfuchiru Nchileke kfuru l'ẹhu ngu ono. T'iphe ono, ẹphe kfuru ono mee obu ngu t'o
shihu ike; k'ọphu oo-nweeru iphe ii-gude alụru Nchileke ọgu ono, ịiluru iya ono.
19 Kwekpelekwaphu kẹ Kuráyisutu; t'iphemiphe ọbule, iime bụjelekwaruphu iphe
obu ngu maru ọhuma l'ọo iphe gbaru iya l'ememe. O nwekwaru ndu machacharu-a
iphe gbaru ẹphe l'ememe; jịka iya ememe. Yọ bụru iya meru; ekwekwe ọbu, ẹphe
kweru kẹ Kuráyisutu ọbu eje avụa onwiya l'ákpàà.
20 Ndu haru yịru lẹ ndu ono bẹ bụ Hayimeníyọsu; mẹ Alẹguzánda. Mu wookwaru
ẹphe ye Sétanu l'ẹka t'ọ nụa ẹphe aphụ; k'ọphu ẹphe a-mụtakwanu l'ẹ tọ dụdu mma
mbụ okfurushi Nchileke.

2

Ọbaru Nchileke ẹja lẹ Chọchi

1 Iphe ọdungu, mu ekfu ekfushi iya ike bụ: t'e kfujeru nụ Nchileke t'ọ gbaaru ndu
ọdo mkpu; kfujekwaruphu nụ iya t'o mejeeru ẹphe iphe mkpa iya dụru ẹphe. T'e
kfujekwaruphu nụ iya l'okfu ẹka iphe bụ madzụ kpamukpamu; kelejekwa iya phụ
ekele.
2 T'e kfujeru nụ Nchileke l'ẹka ndu eze; mẹwaru iphe bụ ndu ishi, achị nụ. Ọo
ya bụ k'ọphu nchị a-dụ ayi ndo; ayi eburu l'ẹhu-agu; mẹ k'ọphu ayi a-nọduje
anụru Nchileke okfu; eyeru iya ugvu; mẹ k'ọphu ayi a-nọduje eme umere, gbaru
ayi l'iphemiphe ọbule, ayi eme ememe.
3 Ọ bụ ono bụ iphe dụ mma; bụkwaru iya phụ bụ iphe atsọ Nchileke ẹna; mbụ
Nchileke ono, bụ iya bụ onye ono, adzọje ayi ono.
4 Ọ dụ Nchileke mma tẹ ya dzọfuta iphe bụ madzụ kpamukpamu; dụkwa iya phụ
t'a sụ l'iphe bụ madzụ kpamukpamu byakọtaru bya amaru iphe ono, bụ ọkpobe okfu
ono.

5 Ishi iya abụru l'ọ bụ Nchileke lanụ nwẹnkinyi bẹ nọnu. Yọ bụkwaruphu onye
lanụ nwẹnkinyi bẹ nọ lẹ mgbaku Nchileke yẹle madzụ. Onye ono bụ Kuráyisutu
Jisọsu, bụhukwaphu madzụ l'onwiya.
6 Jisọsu ono woru onwiya chịaru Nchileke ẹja l'okfu ẹhu madzụ kpogbaa; k'ọphu
ọo-gbata ndiphe mgburumgburu. Iphe ono abụru iphe meleruphu teke Nchileke
l'onwiya sụru l'ọo teke oo-me; shi ẹge ono koshi l'ọ bụ uche iya tẹ ya dzọo ndiphe
l'ẹphe ha.
7 Ọo ya meru iphe ọ fọtaru mu; mee mu tẹ mu bụru onye ishi-ozi iya; k'ọphu mu
e-gude ozi-ọma ono je araa ya arara l'alị ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; mu araa ya arara;
zia ya ezizi; k'ọphu ẹphe e-kweta ọkpobe okfu ono. Ọ kwa oswi-okfu bẹ mu ekfu-wa.
Mu ta adzụkwa iya ẹjo-ire.
8 Iphe dụ mu mma bụ t'unwoke kfujekpelephu nụ Nchileke l'ẹkemeke ọbule,
ẹphe nọ. T'ẹphe chilihuje ẹka ẹphe; gude obu iphoro ekfu anụ Nchileke. T'ẹhu
be eghujekwa ẹphe eghughu; obu ta agbajẹ ẹphe ẹbo teke ẹphe -ekfu anụ Nchileke.
9 A bya abya l'ụnwanyi; iphe dụ mu mma bụ tẹ nwanyi rịjee ọriri; maru egbe uwe
oo-ye l'ẹhu. Tẹ nwanyi yeje uwe, gbaru iya nụ. T'iphe ẹphe e-gudeje emema onwẹphe
bụru iphe e-koshi l'ẹphe doberu onwẹphe ọ̀gà; l'akpadeje onwẹphe. T'ẹ b'ọ bụkwa
omekwa ẹgbushi t'ọ bụru iya bụ iphe ẹnya a-nọje eje. T'ụnwanyi be egudejekwa
mkpọla-ododo; mẹ ákà emema onwẹphe. Ẹphe t'eyeje uwe, erenuka ire gude akwa
onwẹphe ngwa.
10 Iphe ụnwanyi e-gbe mejee bụ: t'ẹphe meje iphe-ọma, bụkwanu iya bụ iphe gbaru
ndu sụru lẹ Nchileke dụru ẹphe lẹ nsọ l'ememe.
11 T'ụnwanyi wozitaje onwẹphe alị ọgbodo ewozita; nọduje nwangijinggiji mụje
iphe, eezi ẹphe.
12 Mu te ekwekwa t'ụnwanyi zije iphe. Mu te ekwe t'o nweru nwanyi, a-nọdu atụru
nwoke iphe ọo-nọdu emeje. T'ẹphe nọdujelekwaphu nwandoo.
13 L'ọ kwa Ádamu; bẹ Nchileke vu ụzo mee; b'o mederu Ívu.
14 Iphe ọdo bụ l'ẹ tọ bụkwa Ádamu bẹ Sétanu ghọru ụgho; ọ kwa ọphube nwanyi
b'ọ ghọru iya; mee ya; yo mebyia ekemu, Nchileke tụru.
15 Obenu l'iphe Nchileke e-gude dzọo ụnwanyi bụ ọmushi ụnwu; m'ọ -bụkpowaru
l'ẹphe vudoshi ike l'ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Kuráyisutu; yekwaruphu ndu ọdo obu;
bụru ndu kẹ Nchileke ọkpobe abụbu; bya edobekwaphu onwẹphe ọ̀gà.

3

Kẹ ndu ishi Chọchi

1 Iphe ono, e kfuru ono bụkwa ọkpobe okfu, sụru: L'o -bụru l'o nweru onye ẹnya
dụ tẹ ya bụru onye ishi chọchi; onye ono kwa ọkpobe ozi, dụ mma bẹ agụ iya nụ.
2 Onye ishi chọchi bẹ bụfutajekwa onye ẹ ta amadụru ẹjo ẹka. Ọ bụfutaje onye
alụ nwanyi lanụ kpụ; bụkwaruphu onye akpadeje onwiya akpade. Ọ bụfutaje onye
nweru uche. O mefutaje umere, gbaru onye ishi chọchi. T'onye ọbu bụkwaru onye
ooheje uhere ọkwaru onye bataru nk'iya ẹbyee. Ọ bụfutaje onye a-dụ ike ezi ndu
ọdo iphe.
3 T'onye ono ba abụkwa onye angụnuka mẹe; tọ bụ onye eme ẹhuka. T'onye ono
bụchiaru onye eme odoo; onye ta aswọjedu ụswo. Onye ọbu bụfutajekwa onye ẹ-te
yedu ẹnya l'okpoga.
4 Onye ono bụfutajekwa onye a-dụ ike leta ufu iya ẹnya ọhuma; bụkwaruphu onye
ẹgirima iya anụru okfu; l'akwabẹkwa iya phụ ugvu.
5 Lẹ teke bụ lẹ madzụ ta dụdu ike ọ bụru ishi l'ufu iya; ?nanụhunu ẹge onye ọbu
e-me dụ ike bụru onye eleta chọchi kẹ Nchileke ẹnya?

6 T'onye ono ba abụkwa onye bụ-wokwadua b'ọ bya abụru onye kẹ Nchileke; k'ọphu
onye ọbu ta awatadụ otse etsetse; shi ẹge ono; Nchileke anma iya ikpe ẹge ọ nmaru
iya Sétanu, bụ iya bụ Obutuswe.
7 Onye ishi chọchi a-bụkwaruphu onye ẹ-te vudu ẹjo ẹpha l'ẹke ndu ẹ-ta bụdu ndu
chọchi nọ; ọo ya bụ t'ẹ b'o nwekwanu onye a-sụjekpo l'ọ phụru ẹjo iphe onye chọchi
meru; tẹ Sétanu, bụ Obutuswe be egudebua ya hata onye ishi chọchi l'ọnya.

Ndu ejeru Chọchi ozi

8 Ndu ejeru chọchi ozi bẹ bụfutajekwa ndu eeyejeru ugvu; ndu bụ: ẹphe -kfua
okfu; a maru l'ẹphe kfuwaru uche-obu ẹphe. T'ẹphe ba abụkwa ndu ngụnukaru
mẹe; ẹphe ta bụ ndu anọduje achọ uru l'ụzo, ẹ-ta dụdu mma.
9 T'ẹphe gude obu ẹphe l'ọ ha gudepyabe ọkpobe okfu ono, ẹphe kwetaru ono, bụ
ọkpobe okfu ono, Nchileke koshiru ayi ono. T'obu ba awajẹkwa ẹphe awawa.
10 T'e vujeodukwaru ụzo data ẹphe adata. Teke a datatsụaru ẹphe; to nwe ẹke,
ọnu bọru ẹphe ẹbo; tẹmanu unu eyewaru ẹphe t'ẹphe jejeru chọchi ozi ọbu.
11 Tẹ nyee onye ejeru chọchi ozi bụkwaru onye aakwabẹru ugvu. T'ọ bụkwaru
nwanyi ẹ-ta asụdu asụ; bụkwaruphu onye akpadeje onwiya akpade. T'ọ bụru onye
koshiru lẹ ya gbaru t'e gude ire iya ẹka l'iphemiphe ọbule, oome.
12 T'onye ejeru chọchi ozi bụkwaru nwanyi lanụ kpụu b'ọo-nọdu alụ. T'ọ bụkwaru
onye adụje ike oleta ụnwu iya; mẹ ufu iya ẹnya ọhuma.
13 L'ọ -bụru lẹ ndu ejeru chọchi ozi bẹ kfụbe ọswa ejeghe iya ejeghe b'ọ gbakwaru
t'a kwabẹje ẹphe ugvu, ha nshinu. Ẹphe adụjekwanu ike shia obu ike; asa iphe ono,
ayi kweru ono kpaa kpaa; mbụ iphe ono, ayi kweru l'ayi lẹ Kuráyisutu tụgbaberu
bụru nanụ ono.

Iphe Nchileke shi domia edomi

14 Mu arịkwa lẹ mu ta anọhedu anọno nta-a; mu abyakfuta ngu.
15 Obenu lẹ mu edekwanuru ngu ẹkwo-ozi-wa; kẹle mu ta madu ẹge oo-me; yo
nweru iphe a-kpata; mu akpọfua ụkfu. Iphe meru iphe mu ederu ngu iya bụ t'i gude
iya maru iphe gbaru ndu kẹ Nchileke l'ememe. Chọchi b'ị manarụa l'ọo ya bụ ufu
Nchileke; mbụ Nchileke ono, nọ ndzụ ono. Ọ kwa ẹge itso yẹle ukfu ụlo egudeje ụlo;
bụ ẹge chọchi gude ọkpobe okfu ono.
16 A tụko kwetakota l'ọkpuberu okfu ono, Nchileke shi domia edomi ono; mbụ
ọkpobe okfu ono, kfụbe ọswa ha nshinu ọgbodo ahaha ono. Nchileke koshiru iya
ayi; ayi ekwetawa iya. Ọkpobe okfu ọbu bẹ sụru:

Lẹ Jisọsu bẹ byaru lẹ
mgboko-a bya abụru madzụ;
Ume Nchileke ekoshi
l'ọ bụ onye doberu ẹka ndoo.
Ụnwu ojozi-imigwe
egudewa ẹnya ẹphe phụ iya.
E kfukotaru iphe bụ
mbakeshi okfu ẹhu iya.
Ndiphe ekweta nk'iya.
Nchileke abya ekuta iya kuba l'imigwe;
bya akwabẹ iya ugvu,
ka ugvu.

4

Ndu ẹjo nzizi

1 Ume Nchileke bẹ ekfuru iya ayi t'ọ gaa ayi ẹnu-nchị ọhuma; l'o -rudelephu l'oge
ikperazụ b'o nweru ndu e-wota ọkpobe okfu ono, ayi kwetaru ono dochi; wata ọnga
nchị l'iphe ndu, ọgvu, bu ẹphe l'ẹhu eduphu eduphu ekfu; ẹphe awata otso iphe ọgvu
ono ezi.
2 Ndu ono, etso iphe ọgvu ezi ono bẹ ahaje tẹ ndu bụ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ
gude ẹjo-ire, ẹphe anọduje adzụshi edusweshi ẹphe. Ndu ẹjo-ire ono bẹ obu ẹphe
ta amajẹhekwa iphe gbaru iya l'ememe; ẹke ọ dụwa lẹ Sétanu wowaru mkpụrukpu-
ígwè, ọku nọ gude mee ẹphe iphe-ọhubama l'ọriri ẹphe; gude koshi l'ọo ya nwe
ẹphe.
3 Ndu, dụ ẹge ono bẹ iphe ẹphe anọduje ezi bụ l'ẹ tọ dụdu mma t'a lụjee nwanyi;
l'ekfukwaphu l'o nweru egbe nri ọphu ẹ-ta dụdu mma tẹ madzụ rije iya. Obenu
l'ọ kwa-a Nchileke bẹ meru nri ono t'e rije iya eriri; mbụ tẹ ndu ono, kweru l'ọo
Nchileke bụ Nchileke ẹphe ono rije iya; mẹ ẹphe -kelewa iya ekele iya; mbụkwa ndu
ono, byawaru bya amaru ọkpobe okfu ono.
4 Iphemiphe ọbule, bụ iphe Nchileke meru bẹ dụkotakwa mma kẹ eriri. Ẹ to
nwekwa ọphu gbaru kẹ t'ayi jịkaje iya ajịka. Ọ kwa iphe ayi e-meje bụ t'ayi rijekwaa
iphemiphe ọbule; m'ọ -bụru-a l'ayi kelewaru Nchileke ekele iya.
5 Iphe ọbu bụ l'okfu Nchileke; mẹ ekfukfu ono, e kfuru nụ Nchileke ono bẹ mewaru
iya; yọ dụ nsọ l'ifu Nchileke.

Ọkpobe onye ozi Kuráyisutu

6 Teke i wotaru iphe-a, e kfukotaru ngu-wa; kfuaru iphe bụ ụnwunna l'ẹphe ha
bẹ bụkwa iya bụ l'ị bụ onye ejeru Kuráyisutu ozi; eje iya ọgbodo ejeje. Ọo ya bụ;
l'ii-koshi l'ọo okfu Nchileke ono, i kwetaru ono; mẹ ọkpobe iphe ono, e ziru ngu ono,
i shikpelephu tsota ono bẹ bụ nri, i gude azụ onwongu.
7 Ba angabẹjekwa nchị lẹ mkpọkoro akọ-ife, ẹ-te nwedu oswi-okfu, nọ iya nụ lẹ
phuu; mbụ akọ tụko bụkotaru iphe mmakanụ. Iphe ii-gbe mee bụ t'ị hùje onwongu
àhùhù; k'ọphu ii-shi ẹge ono nọdu ndzụ, dụ Nchileke mma.
8 O nweru ndu anọduje àhù ugwẹhu ẹphe àhùhù; k'ọphu ẹphe e-shihu ike. Àhùhù
ọphu aahù ugwẹhu bẹ uru nọkwa-a. Ọ kwa l'uru, nọ iya nụ ta hadụru nshinu. Obenu
l'ọphu uru, nọ iya nụ gbaru mgburumgburu bụ lẹ madzụ hùrù obu iya àhùhù; k'ọphu
obu iya a-nọduje etso Nchileke. Ishi iya abụkwanuru lẹ Nchileke kweru ụkwa iya; lẹ
ndu eme ẹge ono bẹ ya e-meru eze-iphe-ọma lẹ ndzụ ọphu ẹphe nọ nta-a; meeru iya
ẹphe lẹ ndzụ ọphu ẹphe a-nọ l'ụzo ifu.
9 Okfu ono bẹ bụ okfu, e gude ẹka, gbaru t'onyemonye ọbule gbobe ẹka labụ nata
iya.
10 Ọo ya meru iphe ayi ekebeje ẹhu ese akanya iya eseshi iya ike; okfu l'ayi ele
ẹnya Nchileke ono, nọ ndzụ ono; mbụ Nchileke ono, bụ yẹbedua bụ Onye Ndzọta kẹ
ndiphe kpamukpamu ono; ketekete kẹ ndu woru onwẹphe ye iya l'ẹka.

11 Kfuaru ẹphe iphe ono kfushiaru iya ẹphe ike; nggu ezikwaa ya phụ ẹphe ezizi.
12 Be ekwekwa t'o nweru onye a-nwuphe ngu ẹnya; okfu l'ị bụkwadu nwata.
Iphe ii-gbe mee bụ t'i meje umere, a-nọdu ekoshi ndu ọdo ẹge ẹphe a-nọdu emeje
iphe ono, iizi ẹphe ono; mẹkpo iphe iime ememe. Nggu emeje umere, a-nọdu
ekoshi ndu ọdo ẹge ẹphe e-shije yeru ibe ẹphe obu ẹge nggụbedua yeru ẹphe.
Umere ngu emekwaaphu t'ẹphe kweta kẹ Nchileke ẹge nggụbedua kwetaru. Ẹphe
edobejekwaphu onwẹphe ọgà ẹge i doberu onwongu.
13 Iphe ịi-nọdujekpelephu eme jeye teke mu a-bya bụkwa: t'ị gụjeru chọchi ẹkwo
okfu Nchileke; nggu emeje t'obu shihu ẹphe ike; nggu atọwashijekwaruphu ẹphe
okfu Nchileke t'o doo ẹphe ẹnya.

14 Ba akwaswekwaru ẹnya l'iphe-ọma ono, Nchileke meru ngu teke ono, ndu
nkfuchiru Nchileke gude ike, Nchileke nụru ẹphe kfuchiaru iya ono; mbụ teke ono,
ndu e meru ọgurenya chọchi byiberu ngu ẹka l'ishi ono.
15 Kebekpelekwaphu ẹhu meje iphe ono; nggu efupyabe ifu; meje iya ọhuma;
k'ọphu onyemonye ọbule a-phụ ẹge iijekpelephu l'ifu l'ifu.
16 Kwabẹkwaru umere ngu ẹnya; nggu akwabẹkwaruphu ẹnya l'iphe ono, iizi ndu
ọdo ono. Mejelekwaphu iphe ono ẹge ono; kẹ l'i -mewa iya ẹge ono; nggu adzọo
onwongu ndzụ; dzọo ndu anọduje eme iphe iikfu ndzụ.

5

1 Ba abajẹkwaru nwoke ọgurenya mba. Iphe ii-meje bụ t'ị tọjee nwẹhu kfuru yeru
iya; l'ọ̀ -bù iya bụ nna ngu. Nggu emejeru ụnwu-okorọbya; l'ẹ̀phè -bù unwunne ngu.
2 Ụnwanyi ọgurenya bẹ ii-mejeru; l'ẹ̀phè -bù nne ngu. Nggu emejekwaruphu ụnwu-
mgbọko; l'ẹ̀phè -bù unwunne ngu. Dobebukwaa onwongu ọ̀gà l'ẹke, ẹphe nọ.

Ụnwanyi, maa tụfuru

3 Kwabẹjekwa ụnwanyi, maa tụfuru ugvu. Nggu eletaje ẹphe ẹnya; m'ọ -bụru
l'ụnwanyi ono te nwehedu ẹge ẹphe maru iya onwẹphe lẹ phuu.
4 Teke bụ lẹ nwanyi, nji iya ta nọhedu nweru nwa; ọdudu bụru nwa-nwa; tẹ ẹgirima
ono mụta l'ọo ẹphebedua e-vukpooduaru ụzo leta ndu ufu ẹphe ẹnya. L'ọ kwa iphe
gbaru ndu kẹ Nchileke ndono. Ọo ya bụ; ẹphe eshi ẹge ono melataru ndu mụru
ẹphe ọhuma, ndu ono, mụru ẹphe ono meru ẹphe. Ọ bụ ono bụ iphe dụ mma l'ifu
Nchileke.
5 Ọlobu tẹ nwanyi, nji iya ta nọhedu, ẹ-te nwehedu ẹge ọ maru iya onwiya lẹ phuu;
to nwe onye eleta iya ẹnya; bụkwaru Nchileke b'ọo-nọduje ele ẹnya l'ẹka. Tẹ nwanyi
ono ba atugbejekwa ẹka l'okfu anụ Nchileke: eswe l'ẹnyashi. Iphe ọo-nọduje ekfuru
Nchileke bụ t'ọ kwọo ya lẹ mkpa.
6 Obenu lẹ nwanyi, nji iya ta nọhedu ọphu anọdujelephu emelephu iphe bataru
iya l'obu bẹ nwụhuakwaru anwụhu l'ẹke ọ nọ ndzụ.
7 Ọ bụ iphe ii-kfuru ẹphe ndono; mbụ kfua ya kwata kfushiaru iya ẹphe ike; k'ọphu
ẹphe a-nọdu eme umere, gbaru ẹphe. Ọo ya bụ t'ẹ b'o nwe ẹke aa-phụta ẹphe ọru.
8 Teke bụ l'o nweru onye haru ndu ẹphe l'iya bụ; too leta ẹphe ẹnya; ketekete ndu
ọphu bụ ndu ụlo iya gẹdegede bẹ onye ono ekoshikwa lẹ ya te kwedu kẹ Kuráyisutu;
mbụ; onye ẹ-te kwedu kẹ Kuráyisutu bẹ gbe kakwa iya nụ mma.
9 Teke ịi-nọdu edeshi ẹpha ụnwanyi, maa turu; be edebukwaa ẹpha ndu ọphu ẹ-ta
anọ-rudua ụkporo afa ugbo ẹto; k'ọphu a mụru ẹphe. Onye ii-deje ẹpha iya bụkwa
onye bụ nwoke lanụ nwẹnkinyi b'ọ lụjeru.
10 Tẹ nwanyi, ii-de ẹpha iya l'ẹkwo bụkwaru nwanyi, ọnu wụkoru l'ome ọhuma
nk'iya. T'ọ bụkwaru nwanyi, zụfutawaru ụnwu iya ọhuma; bụru nwanyi, bụ ọ-kwa-
ẹbyee; bụkwaruphu nwanyi, gudewa mini kwọchawa ndu kẹ Nchileke ọkpa; bụru
nwanyi, yewaru ndu eje iphe-ẹhuka ẹka; bụkwaruphu onye wowaru onwiya yekota
l'ome iphe bụ iphe-ọma mgburumgburu.
11 Be edebukwaa ẹpha ụnwanyi, maa tụfuru; mbụ ndu ọphu bụkwadu ụnwanyi
ọgbangga. Ishi iya abụru l'ọobuje teke ẹgu iphe agụje ẹphe gụtaleruphu ẹphe; ẹphe
agbẹeru Kuráyisutu azụ; chọde ẹge ẹphe e-me je alụru nji ọdo.
12 Ẹphe -mee ya ẹge ono; kwa iya bụ lẹ Nchileke a-nma ẹphe ikpe; okfu l'ẹphe te
mehedu iphe ono, ẹphe kweru Kuráyisutu ụkwa iya l'ọdungu ono.
13 Iphe ọdo abụru l'ụnwanyi, nji ẹphe ta nọhedu; mbụ ndu ọphu bụkwadu
ụnwanyi ọgbangga anọnyajee; ẹnyiru atụa ẹphe ẹkwa l'ishi; ẹphe etsoru kpuphe-
lahaa l'ụlo l'ụlo. Ọphu ka ẹji abụru l'ẹphe etsojeru edophe kwẹekweekwee; bụru

o-jeru-okfu-ẹ-te-kudu-ẹphe. Ẹge ono bẹ ẹphe anọduje ekfukwaphu iphe ẹ-ta gbadu ẹphe l'ekfukfu.
14 Ọ kwa iya meru iphe mu sụru tẹ ụnwanyi, maa tụfuru; mbụ ndu ọphu bụkwadu ụnwanyi ọgbangga je alụtsuaru nji ọdo; mụshia ụnwu; leta ụlo ẹphe ẹnya. Ọo ya bụ k'ọphu onye ọgu ayi ono te enwedu iphe ọo-phụ ayi l'ẹhu; gude ekfubyishi ayi.
15 O nwekwaru-a ụnwanyi ono, nji ẹphe ta nọhedu ono ndu ọphu gbe hawanu otso Kuráyisutu; ghakọbe tsolahaa Sétanu.
16 Ọo ya bụ; ọ -bụru l'o nweru nwanyi, kweru kẹ Kuráyisutu, nweru abụbu iya onye ọphu maa tụfuru; tẹ nwanyi ọbu letakwa nwanyi ono ẹnya. Tẹ nwanyi ọbu ba apatakwa mkpa ẹhu nwanyi onanu, maa tụfuru ono bya ebo chọchi. T'ọ bụlekwaruphu ụnwanyi, nji ẹphe ta nọhedu, bụ ndu ọphu ẹ-te nwehedu ẹge ẹphe maru iya onwẹphe lẹ phuu; bẹ chọchi a-nọduje eleta ẹnya.

Ndu e meru ọgurenya Chọchi

17 Iphe gbaru l'ememe bụ t'a kwabẹje ndu e meru ọgurenya chọchi ugvu ọkpobe akwabẹ; mbụkwa ndu ọphu ejeru chọchi ozi ọhuma; ketekete kẹ ndu ono, keberu ẹhu l'ara okfu Nchileke arara; ezikwa iya phụ ezizi ono.
18 L'e dekwaru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “Unu be ekechijekwa eswi ọnu teke ọodzoshiru unu witu unu.” Bya asụkwaphu: “Onye eje ozi bẹ gbakwaru kẹ ọnataje ụgwo ozi, ooje.”
19 Ọ -bụru l'o nweru onye sụru l'onye e meru ọgurenya chọchi bẹ meru ẹji; be eyekwaru onye ọbu ọnu; gbahakwaa l'a -dụ ẹbo; m'ọ bụ ẹto agba iya ekebe l'o meru-a iphe ọbu l'oswiya.
20 Ndu ọphu, bụ ndu eme iphe dụ ẹji; bẹ ịi-bajẹru m̀bà l'edzudzu ọha. Ọo ya bụ k'ọphu ndu ọphunanu a-tsụhukwanu egvu ome iphe dụ ẹji.
21 Mu ekfuru ngu iya ekfushiru ngu iya ike; mbụ; Nchileke mẹ Kuráyisutu; mẹ ụnwu ojozi-imigwe ono, ọ fọtaru ono anụkwa iya-a; sụ t'ị tụkokwa iphe bụ iphe-a, mu sụru ngu t'i meje-wa l'ọ ha mekotaje. Ba anmajẹkwa madzụ ikpe teke nggụbedua ta maghedua iphe onye ọbu meru; ọphu to nwekwa iphe ii-leje madzụ ẹnya l'ifu eme.
22 Riodujekwa iya arịri tẹmanu nggu ebyibe madzụ ẹka l'ishi; be emejekwa iya gburugburu. T'ẹka ngu ba adụkwa l'iphe dụ ẹji, ndu ọdo eme. Dobelekwaphu onwongu ọ̀gà.
23 T'ẹ b'ọ bụlekwaphu mini nkịnyi iya; bẹ ịi-ngụje. Ngụtajekwa mẹe nwanshị; l'ọ̀gvù ẹpho ngu ono; mẹ l'ẹhu-ba-dụ-mma ono, anọduje eme ngu tekenteke ono.
24 O nweru ndu iphe dụ ẹji, ẹphe eme bụ iphe dụ ẹji ọphu a tụko elewa-a l'ẹnya; mbụ; o gbekwa dụwanu l'a -sụru l'iphe dụ ẹji, ẹphe eme ọbu gbe vuwaru ẹphe ụzo eje tẹ Nchileke nmaa ẹphe ikpe. Yo nwekwaruphu ndu ọphu abụje: a -nọnya-odu; tẹmanu iphe dụ ẹji, ẹphe eme avọ-lishihu.
25 Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ dụ ome ọhuma. O nweru ọhuma, madzụ emeje; yọ bụru ọhuma ọphu a tụko elewa-a l'ẹnya. Teke bụ l'o nwekwanuru ọhuma, e meru, ẹ ta phụdu l'ọdungu; a -nọnyakwaaphu; yọ tụko vọ-lishi.

6

Ndu, bụ ohu

1 T'iphe bụ ndu bụ ohu gụbeje nnajiufu, nwe ẹphe lẹ ndu gbaru t'a kwabẹje ugvu. Ọo ya bụ k'ọphu ẹ te ewotadu ẹpha Nchileke; mẹ iphe ono, ayi ezi ono gwọo lẹ ntụ.
2 T'ohu ndu ọphu nnajiufu ẹphe bụ ndu kweru kẹ Kuráyisutu be engejekwa nnajiufu ẹphe ẹka l'ishi; l'ẹphe tụkokwa bụru ụnwunna lanụ. Iphe ẹphe e-mejechia bụ t'ẹphe gbe kakpọoruru ẹphe ojeru ozi ejeshi iya ike; keshinu onye nweru ohu;

bya ekwe kẹ Kuráyisutu maru lẹ Nchileke yeru iya obu; yọo nọduje emeru ohu iya ọhuma; gude ebu iya nggo ozi iya ono, oojeshiru iya ike ono.
Tímoti; ọ bụ iphe ono bẹ ịi-nọduje ezi ẹphe. Nggu anmashịjeeru ẹphe ọkwa iya ike t'ẹphe meje iya.

Ẹjo nzizi; mẹ ọkpobe ẹku

3 Teke o nweru onye ọdo, bya ezide iphe ọdo, gbaru iche; onye ọbu te kwe l'okfu kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu bụ okfu, anụ ọkpobe ndzụ; mbụ; onye ọbu -jịkafua iphe ono, ayi ziru lẹ kẹ ẹge ee-shi etso Nchileke ono;
4 onye ono bẹ ekukwa onwiya ekuku; l'ẹ b'o nwe iphe ọ maru. Iphe yẹ l'onye ono eme bụkwa ntụtego; mẹ ọba-phe m̀bà okfu, ẹ-te nwedu ishi; okfu, bụlephu iphe ọokpataje bụ ékwò; madzụ yẹe madzụ ọdzo ẹnya; okfurushi madzụ; ole madzụ ẹjo ẹnya;
5 mẹ ọnodujeru madzụ l'ẹjo oshi. Ndu, dụ ẹge ono bụ ndu egomunggo dahụwaru ajịlakpa; bụkwaruphu ndu ẹ-ta mahẹdu ọkpobe okfu ono. Ẹphe anọduje arị l'otso Nchileke bụ ụzo, ẹphe e-shi rita uru.
6 Mbụ; yọ bụkwaru-a oswi-okfu. Madzụ eritajekwa uru, ha nshinu m'oo -tso Nchileke. Obenu l'ọ kwa m'ọ -bụru l'iphe onye ọbu nweru: ẹge ọ ha ẹge ọ ha edzujeru iya.
7 L'ẹ to nwekwa iphe ayi gude bya mgboko-a; ọ kwaphu ẹge ono b'ẹ to nwedu iphe ayi e-gude shi lẹ mgboko-a ala.
8 Ọo ya bụ; ayi -nwewaru nri; bya enweru uwe oye l'ẹhu; t'o dzujeeru ayi.
9 Obenu lẹ ndu anọduje achọ ẹge ee-shi t'ẹphe kpaa ẹku bẹ ẹjo iphe ono, ẹphe anọduje achọ ono enwujeru ye l'ome iphe dụ ẹji. Yọ bụru iphe ono abụjeru ọnya; hata ẹphe. Igweligwe ẹjo iphe agụ ẹphe tụkokwa bụru iphe mmakanụ; bụru iya bụ iphe e-buta ẹphe anụ hụbe l'ọku; lọta ẹphe lọ-mia l'ẹke ẹphe a-nọdu mebyihu; lakọta l'iyi.
10 L'ọ kwa oye ẹnya l'okpoga bẹ bụ ẹke iphemiphe ọbule, bụ ẹjo iphe futaru. O nwekwaru ndu bụ okfu l'ẹphe achọ okpoga bẹ ẹphe gudewa iya ru shiswewaru ụzo; haa ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Kuráyisutu. Yọ bụkwaru iya phụ meru; ẹphe egbe shi ẹge ono gude ẹka ẹphe kpataru onwẹphe iphe-ẹhuka, ha l'igweligwe.

Iphe Tímoti e-meje

11 Obenu l'agha: nggụbedua, bụ onye kẹ Nchileke-wa; zelajekwaaru egbe iphe ono l'ọ ha. Keshia ẹhu seje t'ị bụru onye doberu ẹka ndoo; nggu esekwaphu t'ị bụru onye akwabẹje Nchileke ugvu. Tẹ ẹka shikwaa ngu ike l'ekwekwe ono, i kweru kẹ Kuráyisutu ono; nggu eyeru ndu ọdo obu. Tajẹkwaru iphe nshi; nggu adụkwaphu agu.
12 Dụlekwaphu l'ọ bụ onye maru ọgba ọso; mbụ; keshikpelekwaphu ẹhu gbajẹ ọso-amama ono; bụ iya bụ ọso, gbaru onye kweru kẹ Kuráyisutu. Kebe ẹhu gbajẹ iya; k'ọphu ịi-gbaru ẹke a tuburu t'a gbarua; nata obunggo ọso ono, bụ iya bụ ndzụ gbururu jeye. Ọ bụ kẹ ndzụ gbururu jeye ono bẹ Nchileke kuru ngu t'ị bya enweru teke ono, i vudo l'ifu igwe ọha raa ya tororo; l'i kwetaru ọkpobe okfu kẹ Kuráyisutu ono.
13 Ọo l'ifu Nchileke ono, bụ Nchileke ọphu anụje iphemiphe ọbule ndzụ; mẹ l'ifu kẹ Kuráyisutu ono, vudo l'ifu Páyileti gbaaru ọkpobe okfu ono ekebe ono; ọo l'ifu ẹphe; bẹ mu nọ l'ekfu iya ekfushiru ngu iya ike sụ:
14 t'ị tụkojelekwaphu iphe mu kfuru ngu l'ọ ha meje. T'ẹ b'ọ dụkwa ẹke ii-tsoswe iya m'ọo ẹkalanu; k'ọphu ẹ too nwedu ẹke aa-ta ngu ụta jeye teke Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu a-bya ọdo.
15 O -rulephu teke gbaru nụ bẹ Nchileke e-me t'a phụgbaru Kuráyisutu ọbu; mbụ Nchileke ono, dụeberu mma; dzukota oke l'ime onwiya; bụru yẹbedua nwẹnkinyi

iya bụ Nnajiọha; bụru Eze, kakọta iphe bụ ndu eze; bụru Nnajiufu, kakọta iphe bụ ndu bụ nnajiufu.
16 Ọo ya nkịnyi iya bụ onye ẹ-ta byadụ bya anwụhu anwụhu. Ẹke o bu bẹ iphoro, nọ iya nụ te ekwejekwa tẹ madzụ jenyabe iya ntse. Ẹ to nwekwa madzụ nwigbaleke-ọma, gudejewa ẹnya phụ iya; ọphu to nwekwa onye byaru bya a-phụ iya. T'ọ bụru iya bẹ ndiphe a-kwabẹje ugvu; ike ono, bụ 'o-nwe-agvụgvu ono abụru nk'iya. Ono kwa ẹge ọ dụ.
17 A bya lẹ kẹ ndu nweru iphe l'eli mgboko-a: iphe ii-kfuru ẹphe kfushiaru iya ẹphe ike bụ t'ẹphe be egudekwa iya eku onwẹphe ekuku; ọphu ẹphe 'edobejekwa obu l'iphe ono, ẹ-te nwedu ẹge ọo-nọ-bebe ono. T'ẹphe dobechia obu ẹphe lẹ Nchileke ono, bụ o-me-l'uko ono. Nchileke anụkotaje ayi iphemiphe ọbule; nụ ayi k'etsubo iya; ẹge oo-me t'ẹhu tsọmahu ayi.
18 Tẹ ndu nweru iphe meje iphe dụ mma; mbụ t'ẹphe mejekpoo iphe dụ mma tekenteke; t'ẹphe bụru o-me-l'uko; yoo heje ẹphe uhere t'ẹphe lẹ ndu ọdo gbaru mgba l'iphe ẹphe nweru.
19 Ọ bụ teke ẹphe eme ẹge ono; bụ iya bụ l'ẹphe e-nweru ọkpobe iphe. Ishi iya abụru l'ẹphe e-shi ẹge ono kpata ọgbodo iphe kụberu onwẹphe; mbụ ọgbodo iphe ọphu a-nọduru ẹphe jeyewaru l'ụzo ifu. Ọo ya bụ k'ọphu bụ teke o ruleruphu; ẹphe anata ndzụ ono, bụ ọkpobe ndzụ ono.
20 Byiko Tímoti; kwabẹlekwaruphu iphe ono, e yeru ngu l'ẹka ono ẹnya. Nggu eletaje ẹnya t'ẹ b'i kfuje mkpọkoro okfu, bụ iphe eswe; tii tụ-pheje mkpọkoro ntụtego, bụ iphe madzụ ahajẹru sụ l'ọ bụ mmamiphe; l'ẹ b'ọ bụ mmamiphe.
21 O nweru ndu anọduje arị l'ẹphe maru mmamiphe; ẹphe egude ẹge ono phua ụzo l'ekwekwe ono, ayi kweru ono.
Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-ọma.

Ẹkwo k'ẹbo, Pọlu deru nụ Tímoti

1 Ẹkwo-ozi-wa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu; mubẹ onye Nchileke kuru; mee tẹ mu
bụru onye ishi-ozi Kuráyisutu Jisọsu. Ọ bụ Nchileke ono bẹ ziru mu tẹ mu je ekfuaru
ndiphe kẹ ọkpobe ndzụ ono, o kweru ụkwa iya lẹ ya e-shi l'ẹka Kuráyisutu Jisọsu nụ
ayi ono.
2 Onye mu ede iya anụ bụ nggụbedua, bụ Tímoti ono, mu yeru obu ono; mbụ
nggụbe onye ono, dụwa l'ọ bụ nwa mu ono.
Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu ayi, bụ Kuráyisutu Jisọsu meeru ngu eze-iphe-
ọma; yọ phụaru ngu imiko; mekwaaphu t'ẹhu dụ ngu agu.

Pọlu etu Nchileke ẹpha; l'adụkwaphu Tímoti ike

3 Mu etu Nchileke ẹpha; yẹbedua ono, mu gude obu iphoro ejeru ozi ẹge nna mu
oche phẹ jeru iya ẹya; obu ta awa mu awawa. Iphe bụ teke mu ekfu anụ Nchileke:
eswe l'ẹnyashi bẹ mu anyatajẹ tua ya ẹpha l'okfu ẹhu ngu.
4 Tímoti; mu nyatakwaru-a ẹnya-mini ono, gbakahụru ngu l'ẹnya ono. Yọ bụru iya
meru iphe obu ngu egbu mu egbugbu. Mbụ; l'ọ kfụbe agụshi mu ike tẹ mu lẹ nggu
phụfua ọdo; k'ọphu ẹhu-ọtso-ẹna e-jikwanu mu ọkpoma.
5 Mu anyatajẹkwa ọkpobe ekwekwe ono, i kweru kẹ Nnajiufu ayi ono. Ekwekwe
ono bẹ nne ngu oche; mbụ Lóyisu; mẹ nne ngu; mbụ Yunáyisu vuhaodu ngu ru ụzo
kweta. Yo dokwaa mu phụ ẹnya l'ọ kwaphu ẹge ono bẹ nggụbedua kwetaru.
6 Ọ kwa iya meru iphe mu anyataru ngu iya; sụ t'i mekwaa iphe-ọma ono t'o reje
ire; bụ iya bụ iphe-ọma ono, Nchileke shi l'ẹka ono, mu byiberu ngu l'ishi ono; nụ
ngu teke ono, mu kfuru nụ Nchileke l'okfu ẹka ngu ono.
7 Lẹ Ume-dụ-Nsọ ono, Nchileke nụru ayi ono ta bụkwa Ume, emeje t'ayi atsụ egvu.
Ume-dụ-Nsọ, ọ nụru ayi bụ ọphu anụje ayi ike; Ume, emeje t'ayi yeru ibe ayi obu;
bya abụru Ume, emeje t'ayi dụ ike kpade onwayi.
8 Ọo ya bụ; t'ẹ b'ọ dụkwa ngu iphere okfuru ndiphe l'ị bụ kẹ Nnajiufu ayi. Ọphu
iphere mbẹdua, e gude okfu ẹhu iya tụa mkpọro-a 'adụjekwa ngu. Iphe ii-gbe mee bụ
t'i jee òkè iphe-ẹhuka nke ngu l'iphe-ẹhuka ono, ayi eje l'okfu ozi-ọma ono. Nchileke
bẹ e-mekwa ngu-a tẹ ike ejeje iya dụ ngu.
9 Ọ bụ Nchileke ono bụ onye dzọru ayi; kua ayi t'ayi bya abụru ndu nk'iya. Ishi
iya ta bụkwa l'ọo kẹ iphe-ọma, ayi metaru l'onwayi. Ishi iya bụlekwaphu l'ọ bụ iphe
ọ tụbehawaru l'ọ bụ ẹge ono bẹ ya e-me iya. Ọ bụlekwaphu eze-iphe-ọma, o meru
ayi. Eze-iphe-ọma ono b'o shihaakwaru l'ẹka Kuráyisutu Jisọsu mehaodururu ayi; bẹ
yẹbe Nchileke mederu mgboko-a.
10 Obenu lẹ nta-a b'ọ bya emee; a phụgbaru eze-iphe-ọma ono; okfu lẹ Kuráyisutu
Jisọsu ono, bụ Onye Ndzọta ayi ono bẹ byawaru l'eli mgboko-a; bya emebyiwa ike kẹ
anwụhu. Nta-a b'o shiwa l'ozi-ọma ono mee tẹ ndzụ ono lụfuta iphoro; mbụ; ndzụ
ono, bụ: a -nọduwa iya; ta anwụhuhe anwụhu ono.
11 Ọ kwa Nchileke ono bẹ fọtaru mu tẹ mu bụru onye a-nọdu ara ozi-ọma ono arara;
bụru onye ishi-ozi iya; bya abụkwaruphu onye ezi iya ezizi.
12 Ọ kwa iphe ono kparu iphe mu ejekota iphe-ẹhuka-wa, mu eje-wa; ọphu to gbe
bụkwa l'iphere iya adụje mu. Ishi iya abụru lẹ mu maru onye mu woru onwomu
ye l'ẹka; yo doo mu ẹnya ọhuma l'ọo-dụ ike kwakọbe iphe ono, o yeru mu l'ẹka ono
jeye mbọku ikpe ono.
13 Tsotakpelekwaphu ọkpobe okfu ono, i nụru mu l'ọnu ono t'ọ bụru iya a-nọduje
akpọziru ngu ụzo ẹge ii-shije ekfu okfu. Gudekpelekwaphu ekwekwe ono, i kweru

kẹ Kuráyisutu ono; mẹ obu ono, i yeru ndu ọdo ono ẹge iigude iya. Iphe ono bẹ tụkokwa bụru iphe shikota l'atụgbabe ono, ayi lẹ Kuráyisutu Jisọsu tụgbaberu bụru nanụ ono.
14 Kwabẹlekwaruphu ẹnya l'ọkpuberu okfu ono, Ume-dụ-Nsọ yeru ngu l'ẹka ono.
Ọ kwa Ume-dụ-Nsọ ono, bu ayi l'ime ono e-me ngu; nggu adụ ike letakota iya ẹnya.
15 Mgbẹ ị marua lẹ ndu kẹ Éshiya, mu l'ẹphe ayịje eje ozi-a bẹ gbadowaru mu nụ
l'ẹphe ha; gbakashịhu; mbụ jeye lẹ Fáyigẹlosu; mẹ Hemójinizu.
16 Tẹ Nnajiufu phụaru ndibe Onẹsíforosu imiko; okfu l'ọ bụ iya shi anọduje adụ
mu ike; iphere mu ta dụ iya ẹge-a, mu nọ lẹ mkpọro-a.
17 Teke o rutaru Rómu; b'ọ wataru mu achọcho jeye teke ọ phụru mu.
18 Tẹ Nnajiufu yetabukwaaru iya ẹka; tẹ Nchileke phụaru iya ru imiko mbọku ikpe
ono. Nggụbedua l'onwongu bẹ marua ẹge o yetaberu mu ẹka lẹ Éfesọsu.

2

Ọkpobe onye alụ ọgu ẹhu Kuráyisutu

1 Ọo ya bụ; nggụbedua bụ nwa mu; kwekwa tẹ Nchileke mee ngu t'i gude eze-iphe-
ọma ono, shi l'ẹka Kuráyisutu Jisọsu ono shihu ike.
2 Ị nụwaru-a iphemiphe ọbule ono, mu kfuru l'edzudzu ọha ono. Woru iya ye l'ẹka
ndu koshiwaru l'ẹphe gbaru t'e gude ire ẹphe ẹka, bụkwanu ndu a-dụ ike zikwaa ya
phụ ndu ọdo.
3 Jekwaa òkè iphe-ẹhuka nke ngu l'okfu ẹhu Kuráyisutu Jisọsu, bụ iphe gbaru
ọkpobe onye alụ ọgu ẹhu Kuráyisutu ono.
4 Ẹ to nwekwa onye sọja, nọ l'ẹke ọgu shihuru ike, ekweje t'ọriri k'ẹhu iya lọru iya
ye l'ome iphe ndu ẹ-ta bụdu ndu sọja eme. Iphe ọonoduje ese bụ tẹ ya mee iphe
a-nọdu atsọ onye ishi, deru ẹpha iya l'ẹkwo ẹna.
5 Ọdo abụru l'onye agba ọso b'ẹ te ebujekwa nggo k'onye katsụa agbagba l'ọso ono;
m'ọ -bụdu l'o mekotaru iphe a sụru l'onye agba ọso ono mefutaje.
6 Ọ bụ onye akọ okfu; l'eseshi akanya ike bẹ gbaru kẹ t'o vujeru ụzo ria iphe shi
l'okfu ọbu.
7 Rịlekwaphu iphemiphe ọbule ono, mu ekfu ono arịri; lẹ Nnajiufu e-yekwaru ngu-
a ẹka; mee t'iphe ono l'ọ ha dokota ngu ẹnya.
8 Nyatakwa Jisọsu Kuráyisutu ono, Nchileke meru; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ
ono. Ọ bụ l'eri Dévidi bẹ Jisọsu ono shi. Yọ bụru iphe ono bụ iphe ozi-ọma ono, mu
ezi ono ekfu.
9 Ọ bụ okfu lẹ mu ezi ozi-ọma ono; meru iphe mu eje iphe-ẹhuka-wa, mu eje-wa;
mbụ; l'a tụtsuwaru; tụwa mu mkpakọbe lẹ mù -bụ onye metaru ẹjo iphe. Ọlobu; a
-tụtsua mu iya; ?a tụhunuru iya ozi-ọma ono tọo? Wawakwa! Ẹ to nwekwa onye ha
k'ọtu ozi-ọma ono mkpakọbe.
10 Ọ bụ iphe ono meru iphe mu gude k'okfu ẹhu ndu ono, Nchileke fọtaru ono
l'atagbukota iphemiphe ọbule ono lẹ nshi; k'ọphu Nchileke e-shi l'ẹka Kuráyisutu
dzọkwaaphu ẹphe; shi ẹge ono nụ ẹphe ndzụ, dụ biribiri, ẹ-ta agvụdu agvụgvu.
11 Okfu-a bẹ bụkwa okfu, e gude ẹka, sụru:
“L'ọ -bụru l'ayi lẹ Kuráyisutu;
bẹ tụkoru nwụhukota;
bẹ ayi l'iya a-tụkokwaphu
nọdukota ndzụ.
12 Ọ -bụru l'ayi atagbukotaje
iphemiphe ọbule lẹ nshi;
bẹ ayi lẹ Jisọsu
a-tụkokwaphu bụru eze.

Ọ -bụru l'ayi sụru l'ayi
ta madụ onye ọ bụ;
b'ọo-sụkwaphu lẹ
ya ta madụ ndu ayi bụ.
13 Ọ -bụru l'ayi te
evudoshijedu ike l'iphe
ayi kfuru;
bẹ yẹbedua evudoshijekwa
ike l'iphe o kfuru;
kẹle ẹ tọo gbanwejedu iphe o kfuru."

Onye e kweru l'oojema ozi ejema

14 Nyatajẹru ẹphe iphemiphe ọbule ono; nggu anọduje l'ifu Nchileke kfuru iya ẹphe kfushiaru iya ẹphe ike; t'ẹphe ba anọdujekwa abaphe mbà l'okfu, ẹ-te nwedu ishi. Ẹ to nwekwa uru, nọ iya nụ. Ọ bụlekwaa emebyi bẹ oomebyije ndu anụ iya nụ.
15 Keshia ẹhu koshije ẹphe lẹ Nchileke datawaru ngu; gụa ngu l'ị bụ onye gbaru kẹ t'i jejeru iya ozi; l'ị bụ nwozi, iphere ozi, ooje ta dụdu; bụru onye anọduje ezima ọkpobe okfu ono ezima; l'ewotaje iya tọgbo; yọ daburu ifu.
16 Nggu ezelajee t'ẹ b'i tsojeshi ekfu mkpọkoro okfu, bụ iphe éswè. Ishi iya abụru l'egbe okfu ono e-me; ndu anụ iya nụ alalahaa azụ-azụ; ẹphe te eyeheru Nchileke ugvu.
17 Iphe ẹphe ezi adụje l'ọ bụ ẹjo ọnya, anọduje aba l'atabushi anụ. Ndu tso lẹ ndu ono bụ Hayimeníyọsu; mẹ Filítosu.
18 Ẹphe hawaru otso ọkpobe okfu ono; sụ lẹ ndu nwụhuru anwụhu gbe shiwa l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Ẹphe egude ẹge ono; nweru ndu ọphu ẹphe haru enwunga enwunga; shi ẹge ono nwufu ẹphe l'ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Nchileke.
19 Obenu lẹ ntọ-l'alị ụlo ono, shihuru ike ono, Nchileke tọru ono bẹ bụkwanu 'enwuribe-enwuribe. Iphe-ọhubama, Nchileke deru lẹ ntọ-l'alị ụlo ono bụ: "Nnajiufu maru ndu bụ ndu nk'iya." Iphe ọdo, o dekwaru iya phụ bụ: "T'iphe bụ onye sụru lẹ ya bụ kẹ Nnajiufu sefukwa ẹka l'ome ẹjo iphe."
20 L'eze-ụlo, ha nshinu ta bụlekwaphu ite, dụ iche iche, e gude mkpọla-ododo yẹle ope, aswa iya ha nshinu kpụshia ba anọje iya nụ kpụ. Iphe a pyịshiru l'oshi; mẹ ọphu a kpụshiru l'ụra anọjekwa iya phụ. Ndu bụ iphe aajaję ajaja; ndu abụru iphe e gude eme iphe mmakanụ.
21 Ọo ya bụ; ọ -bụru l'o nweru onye safụkotaru onwiya ẹjo iphe ono, mu gụshiru ono; ọ kwa iya bụ l'onye ọbu dụwa l'ọ bụ ite ono, aajaję ajaja ono; mbụ l'onye ọbu bẹ bụkotawa kẹ Nnajiufu; l'agaru Nnajiufu ono ọkpobe mkpa; bụru onye e doberu kwabẹ; t'ọ dụ ike ojeru Nchileke iphe bụ ọkpobe ozi, eejeru iya ejeru.
22 Ọo ya bụ; gbalajẹeru ẹgu ome ẹjo iphe ono, anọduje agụ ụnwu-okorọbya ono. Iphe ii-mejechia bụ t'i keshia ẹhu meje t'ị bụru onye doberu ẹka ndoo; kwetakpelekwaphu kẹ Kuráyisutu ono, i kwetaru ono. Nggu eyeru ndu ọdo obu; nggu lẹ madzụ eburu lẹ nchị ndo. Ọ bụ iphe ono bẹ nggu lẹ ndu ono, egudeje obu iphoro akwaku Nnajiufu ono a-tụkoje eme.
23 Be eyejekwa ọnu lẹ ntụtego éswè, bụ iphe ẹ-te nwedu ishi. L'ị makwaru-a l'egbe iphe ono bẹ bụlephu ụswo bẹ ọokpa-tsuje.
24 Lẹ nwozi kẹ Nnajiufu bụfutaje onye ẹ-ta aswọjedu ụswo; onye emeru onyemonye ọbule odoo; onye maru ẹge eezije iphe; bụru onye atagbuje iphe lẹ nshi teke e meru iya ẹji.
25 Ọ bụfutaje onye ewozitaje onwiya alị; l'akpọ-ziru ndu agbaję iya agbagba-okfu ụzo. L'o nwekwaru ẹge oo-me; Nchileke eyeru ẹphe ẹka; ẹphe ataa onwẹphe ụta ẹjo iphe ẹphe ono; lakfuta iya; bya amakọtaru ọkpobe okfu ono.

26 Teke ono; ẹnya abya ephohu ẹphe; ẹphe anahụ ọnya ono, Obutuswe hataru ẹphe
ono, bụ iya shi mee ẹphe; ẹphe eme iphe bụ uche-obu kẹ Obutuswe ono.

3

Umere ndiphe l'oge ikperazụ

1 Iphe lanụ, ịi-maru bụ l'o -rulephu l'oge ikperazụ bẹ ọkpobe iphe-ẹhuka a-byakwa.
2 Teke ono bẹ ndiphe a-bụlephu onyenọnu: yọ bụru onwiya bẹ oo-yeru obu
nwẹnkinyi; ẹphe abụru ndu nchamẹnya okpoga; bụru e-te-aja-onwẹphe; kulahaa
onwẹphe ekuku; ndu anọduje ephu ndu ọdo iphu; ọ-karia nne lẹ nna ẹphe ẹka;
o-ri-tọ-ma phẹ; bụru ndu ẹ-te nwedu iphe adụjeru ẹphe lẹ nsọ.
3 Ẹphe a-bụru ndu madzụ dụ ashị; ndu iphe ta agvụjedu l'obu; ndu nkfurushi; ndu
obu-ọku; ndu eme igiri l'ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu; bụru ndu iphe dụ mma adụje ashị.
4 Ẹphe a-bụru o-nwuru-oye-phẹ; ekfu-ba-nụ-phẹ; ndu anọduje eku onwẹphe iphe
ẹphe ta hadu l'ọ bụ iya; ndu ka oye obu l'iphe atsọ ẹphe ẹna; paru oyeru Nchileke
obu haa.
5 Ẹphe anọduje eme l'ẹ̀phè -bù ndu kwetaru kẹ Nchileke; ọbu l'ẹphe te ekwetajedu
lẹ Nchileke ere ire. Byiko; bukwaru ụba yeru ndu dụ ẹge ono.
6 Ọ bụ ndu dụ ẹge ono ahajẹru abaphe l'ụlo l'ụlo; edusweshi ụnwanyi, ẹ-te nwedu
egomunggo; mbụ ụnwanyi, metashiwaru ẹjo iphe; yọ kwọwaru ẹphe ẹhu. Iphe
alophe egbe ụnwanyi ono abụru ẹgu ẹjo iphe, dụgbaa iche iche, anọduje agụ ẹphe.
7 Egbe ụnwanyi ono bẹ ọonoduje ehe uhere t'ẹphe mụta iphe; ọbu l'ẹphe
t'abyakwanụ bya adụ ike tapyabẹ atapyabẹ; maru ọkpobe okfu ono ọgbodo amaru.
8 Ndu ono, anọduje edusweshi ụnwanyi ono bẹ nọ-chiru ọkpobe okfu ono ụzo l'ọ
bụ ẹge Jánẹsu yẹle Jámbirisu nọ-chiru iya Mósisu teke ndiche. Ndu ono, anọduje
edusweshi ụnwanyi ono bẹ egomunggo ẹphe dahụwaru ajịlakpa; ekwekwe, ẹphe
kweru kẹ Nchileke abụru ekwekwe, daru l'ẹba l'ẹnya kẹ Nchileke.
9 Obenu lẹ ndu ono te nwedu ẹke ẹphe ejebe; ndiphe aphụkota l'ẹphe bụ ndu eswe;
bụ iya bụ ẹge madzụ kpamukpamu phụkotaru lẹ Jánẹsu; mẹ Jámbirisu bẹ bụ ndu
eswe.

Iphe Pọlu gude akpọchi ẹkwo-ozi-wa ishi

10 Obenu lẹ nggụbedua bẹ tsowaru iphe mu ezi; l'emewa umere mu. Yọ
bụkwaruphu iphe mu tụberu lẹ ndzụ mu; bẹ bụ iphe ị wọpyaberu; yọ bụru iphe
ị tụberu lẹ ndzụ nke ngu. Yọ bụru iphe mu kwetaru; b'i kwetakwaruphu. Ị
phụkwaruphu ẹge mu atajeru iphe nshi; phụkwaaphu ẹge mu yetaberu ndu ọdo
obu; mẹ ẹge mu angagbutabeje iphe l'obu.
11 Ị makwaru-a k'ẹhu ono, a kparu mu ono; mẹ iphe-ẹhuka ono, mu jeeberu
ono l'ọ ha, bụ iya bụ iphe tụko dakfukota mu lẹ Ántiyọku; Ayikóniyomu; mẹ lẹ
Lísutura. Egbe iphe-ẹhuka, mu jeeberu ta dụkwa k'ekfukfu! Obenu lẹ Nnajiufu
bẹ dzọkotalekwaru mu-a l'iphemiphe ọbule ono.
12 Mbụ l'iphe bụ ndu ọogukpo t'ẹphe lẹ Kuráyisutu Jisọsu tụgbabe bụru nanụ
t'ẹphe nọdu ndzụ, dụ Nchileke mma bẹ aa-kpakọtakwaphu ẹhu.
13 Obenu lẹ ndu bụ ẹjo madzụ; mẹ ndu anọduje aghọ ụgho l'ẹphe ha bẹ a-
nọdulekwaphu aka ẹji akaka akaka l'ome ẹjo iphe, ẹphe eme; shi ẹge ono edusweshi
ndu ọdo; ndu ọdo edusweshikwaphu ẹphebedua.
14 Ọlobu; nggụbedua l'onwongu; vudoshilekwaphu ike l'ọkpuberu okfu ono, e ziru
ngu ono, bụ iya bụ iphe i kwetaru; okfu l'ị makọtaru ndu bụ ẹphe ziru ngu iya.
15 Nggu anyatakwaphụ l'i shikpelephu lẹ dẹedeedee; makọtaru iphe e deru l'ẹkwo
okfu Nchileke. Ọ bụ iphe ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke ono bẹ a-dụ ike mee ngu
t'ị maru mmamiphe; k'ọphu Nchileke e-shi l'ekwekwe, i kweru kẹ Kuráyisutu Jisọsu
dzọo ngu.

16 Iphe, bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke bẹ shikota l'ẹka Ume Nchileke. Mkpa
iya dụ k'ogudeje iya zia ọkpobe okfu ono; mẹ k'ogudeje iya koshi madzụ ẹke, o meru
iphe dụ ẹji; mẹ k'ogudeje iya kpọ-zia madzụ egomunggo; mẹ k'ogudeje iya zụfuta
madzụ tẹ onye ọbu bụru onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke;
17 k'ọphu onye kẹ Nchileke e-dzu oke; kwabẹ akwabẹ k'ojeru Nchileke iphe bụ
ọkpobe ozi, nọru iya nụ.

4

1 Nyatakwa lẹ Kuráyisutu Jisọsu ono, bụ iya e-kpe ndu, nọ ndzụ; mẹ ndu, nwụhuru
anwụhu ikpe ono bẹ a-bya ọdo ujiku lanụ; bya ekoshi l'ọo ya bụ eze. Ọo ya bụ; mu
nọokwa l'ifu Nchileke yẹle ifu Kuráyisutu Jisọsu ono ekfuru ngu iya ekfushiru ngu
iya ike
2 t'i rajẹ ozi-ọma Nchileke ono arara; ?m'ọ -dụ ndu ịiraru iya ntse anụnu-o; ?m'ọ
-bụ l'ẹ tọ dụdu iya ẹphe-o. Letajelekwaphu ozi ngu ẹnya. Koshije madzụ ẹke onye
ọbu meswerụ; bajẹru onye meru ẹji mba. Gudejekwa ọta-nshi mee t'obu shihu ẹphe
ike; ọphu ị hajẹkwa ẹphe ozi iphe.
3 Ishi iya bụ l'o nweru teke ndiphe e-mekochaa jịkalahaa ọkpobe okfu ono, ayi ezi
ono. Yọ bụleruphu ẹgu ẹjo iphe, agu ẹphe; bẹ ẹphe a-gbatsoru. Ẹphe achịkoo ndu
ọdo t'ẹphe bya ezije ẹphe iphe, atsọ ẹphe ẹna lẹ nchị.
4 Ẹphe te ekwehedu ochebe nchị l'ọkpuberu okfu ono. Yọ bụru ọphu ẹphe e-chebe
nchị bụ akọ-ife.
5 Ọle; tẹ nggụbedua kpadejekwa onwongu l'iphemiphe ọbule. Iphe-ẹhuka -byaru
ngu; taaru iya nshi. T'ozi, a-nọduru ngu nụ bụru ọra ozi-ọma ono arara. Jeje ozi,
gbaru ngu nụ; l'ị bụkwa nwozi Nchileke.
6 Lẹ mbẹdua bẹ ndzụ mu dụakwa l'ọ bụ ẹjà, mu achịebewa achịebe. Iphe mu ekfu
bụ l'ọ gbawaru mu l'alala.
7 Mu mewaru ike mu l'ọso ono. Mu gbaruwaru ẹke, a tuburu. Mu vudoshiwa ike
l'ekwekwe ono, mu kweru kẹ Kuráyisutu ono.
8 Iphe phọduru nụ nta-a abụru tẹ Nchileke bua mu nggo, o dobehawaru kwabẹru
mu lẹ k'ọso ono; mbụ lẹ Nnajiufu ono, bụ onye ekpeje ikpe nhamụnha ono bẹ a-gụ
mu l'onye doberu ẹka ndoo mbọku ikpe ono. Ẹ tọ bụlekwaa mbẹdua nkịnyi mu; bẹ
oo-bu nggo ono; oo-bukotakwa iya phụ iphe bụ ndu gude obu ẹphe l'ọ ha ngabẹru
abyabya iya.

Ozi, Pọlu ziru Tímoti k'iche

9 Malẹkwaruphu ẹge ii-me byakfuta mu ẹgwegwa.
10 Lẹ Dímasu bẹ haakwaru mu nụ tụgbua; okfu l'iphe kẹ mgboko-wa bẹ ka iya
lẹ mkpa; karia Nchileke. Ọ tụgbuwaru jeshia Tesalonáyika. Kẹrésensu bẹ jeru
Galéshiya; Táyitọsu eje Dalumésha.
11 Nta-a bụkwa Luku nkịnyi iya bẹ nọ swiru mu nụ. Tẹ nggu lẹ Maku yịkwaru teke
ịi-bya; lẹ mkpa iya dụkwaru mu t'ọ bya eyejeru mu ẹka.
12 Tíkikọsu bẹ mu zikwaru Éfesọsu.
13 Ị -byadẹ; chịtakwaru mu uwe-ukpo mu phụ, mu haru lẹ kẹ Kápọsu lẹ Túrowasu
phụ. Nggu achịtakwaru mu phụ iphe bụ ẹkwo phụ l'ọ ha; ketekete ndu onanu, e
gude akpọ anụ mee ono.
14 Alẹguzánda, ọphu akpụ ụzu bẹ mekwaru mu ẹjo iphe ẹ-ta adụdu kẹ ekfukfu.
Ọo Nnajiufu bẹ a-kfụkota iya ụgwo iphe o meru.
15 Zelakwaaru iya nggụbedua l'onwongu; l'ọ kfụbekpokwaa ọswa nọ-chia ozi-wa,
ayi eje-wa anọ-chi.

16 Ẹ́gó ọdungu ono, mu vudo l'ụlo-ikpe gọo ono b'ẹ to nwekwa m'ọ bụ onye lanụ,
gbaru yeru mu nụ. Iphe bụ madzụ kpamukpamu tụkolekwaphu buhaa mu ẹka. Tẹ
Nchileke; byiko; ba agụkwaru iya ẹphe l'ọo ẹjo iphe; ẹphe emee ya.
17 Ọ bụ Nnajiufu bụ onye vudonyabe mu nụ; l'eyeru mu ọkpu-ikike; k'ọphu mu
e-zikota ozi ono l'ọ ha tẹ ndiphe mgburumgburu nụgbaru iya. Ọ kwa iya bụ onye
nafụtaru mu l'ẹjo ọnodu.
18 Ọ kwaphu Nnajiufu ono bẹ a-nafụta mu l'iphe bụ ẹjo iphe l'ọ ha; dua mu
gubalangu je edobe l'ẹke, ọ bụ eze l'imigwe. T'ajaja bụru nk'iya gbururu jeye lẹ
tutu yoyo! Ono kwa ẹge ọ dụ.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

19 Jịaru mu Pyịrisíla yẹle Akwịla; mẹ ndibe Onẹsíforosu.
20 Ẹrásutosu bẹ kwakwaru lẹ Kọ́rintu. Tirọ́fimosu bẹ mu hakwaru lẹ Milétusu;
okfu l'ẹhu ta dụdu iya mma.
21 Keshikwaa ẹhu byaodu tẹmanu winta afụa.
Yúbulosu ajịkwa ngu phụ. Yọo jịkwa ngu phụ mbụ Púdẹnsu; mẹ Láyinọsu; mẹ
Kulọ́diya; mẹwaru ụnwunna ayi ndu ọphunanu l'ẹphe ha.
22 Tẹ Nnajiufu chee ngu ndzụ.
Nchileke emeeru unu l'unu ha eze-iphe-ọma.

Ẹkwo, Pọlu deru nụ
Táyitọsu

1 Ẹkwo-ozi ọwaa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pọlu, bụ onye ejeru Nchileke ozi;
bụkwaruphu onye ishi-ozi Jisọsu Kuráyisutu.
Nchileke fọtaru mu; bya ezia mu tẹ mu mee tẹ ndu ono, ọ fọtaru, wowaru onwẹphe
ye iya iya l'ẹka ono kabaa oshihu ike; mu emekwaaphu t'ẹphe maru iphe bụ ọkpobe
okfu kẹ Nchileke;
2 okfu l'ayi tụko ele ẹnya ndzụ gbururu jeye ono. Ndzụ gbururu jeye ono bẹ
Nchileke, bụ onye ẹ-ta adzụjedu ẹjo-ire kfuhaodururu lẹ ya a-nụ ayi; tẹmanu bẹ
mgboko dụbederu.
3 Yo be teke gbalẹru nụ; Nchileke, bụ Onye Ndzọta ayi emee t'e shi l'ozi-ọma iya;
maru ndzụ ono, o kweru ụkwa iya ono. Ozi-ọma iya ono b'o woru ye mu l'ẹka; tẹ
mu tọwashiaru iya ndiphe t'o doo ẹphe ẹnya.
4 Mu ede ẹkwo-wa anụ ngu nggụbe Táyitọsu, bụ ọgbodo nwa mu; okfu l'i kwetaru
ẹge mu kwetaru: l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu.
Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Kuráyisutu Jisọsu, bụ Onye Ndzọta ayi meeru ngu eze-
iphe-ọma; mekwaaphu t'ẹhu dụ ngu agu.

Ozi Táyitọsu lẹ Kirítu

5 Iphe kparu iphe mu haru ngu lẹ Kirítu bụ t'i mefufu iphe phọduru nụ; nggu agụta
ndu a-bụru ndu ọgurenya chọchi lẹ mkpụkpu lẹ mkpụkpu ẹge ono, mu kfuhawaru
ngu iya ono.
6 Tẹ ndu, ịi-gụta bụkwaru ndu ẹ-te mejedu iphe aa-ta ẹphe ụta; ndu alụ-
gbaa nwanyi nanụ nanụ nwẹnkinyi. Ẹphe a-bụru ndu ụnwegirima ẹphe wowaru
onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka; ndu ẹ ta amadụru ụnwegirima ẹphe ẹjo ẹka l'ẹphe
eme gaphugaphugaphu; ẹphe ta bụ ndu bụ 'anụma-anụma.
7 L'onye ishi chọchi bụfutajekwa onye ẹ-te emedu iphe aa-ta iya ụta; keshinu ọ bụ
onye ishi, eleta ozi Nchileke ẹnya. Ọ bụfutajekwaphu onye ẹ-ta bụdu ọ-chịa-o-kele-
onwiya; onye obu-ọku; onye angụnuka mẹe; onye eme ẹhuka; onye ẹkpiri ogude
ụgho eri madzụ uru adụje.
8 Onye ọbu bụfutajechia ọ-kwa-ẹbyee; onye yeru obu l'iphe dụ mma; onye nweru
egomunggo; onye doberu ẹka ndoo; onye umere iya ekoshi l'ọ bụ onye dụru Nchileke
iche; bụru onye akpadeje onwiya akpade.
9 Ọ bụfutaje onye vudoshi ike l'okfu ono, a maru l'ọ gbaru k'ogude ẹka ẹge e ziru
iya ẹya ono; k'ọphu ọo-dụ ike gude ozi ọkpobe okfu ono, eezi ezizi ono dụa ndu
ọdo ike ọgbodo adụ̀dù; k'ọphu ọo-dụ ike gudeje iya koshi ndu jịkaru iphe oozi ẹke e
jeberu; ụzo akpọ-swehu ẹphe.
10 L'o nwekwaru igweligwe ndu, bụ o-kwefuru-íkè phẹ; mbụ ndu gude mkpọkoro
okfu; mẹ ụgho l'aghọta ndu ọdo; ketekete kẹ ndu Ju, byawaru bya abụru ndu kẹ
Kuráyisutu.
11 T'a gbọ-bujekwaru okfu ye egbe ndu ono l'ọnu; kẹ l'ẹphe egudeje ozi iphe, ẹphe
ta ge ezidu; agbaghashi ufu ndiphe; ẹge ee-shi t'ẹphe rita uru; mbụ ndu iphere gvụru
l'ifu.
12 L'onye lanụ lẹ ndu Kirítu, bụ onye ẹphe sụru l'ọ bụ onye agbajẹ ẹja sụkwaru:
“Lẹ ndu Kirítu shikwa l'ọdungu bụleruphu atukporoku; ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu phẹ;
ndu ẹnyiru, ẹkpiri egbu egbugbu.”
13 Iphe ono, nwoke ono kfuru ono abụru ọkpobe okfu. Ọo ya bụ; bashiaru ẹphe
m̀bà ike; tẹ ekweta, ẹphe kwetaru bụru ọkpobe ekweta;

14 t'ẹphe ba angabẹhe nchị l'akọ-ife ndu Ju; mẹ l'ekemu, ndu jịkaru ọkpobe okfu
ono tụru l'onwẹphe.
15 Ndu obu gụru iphoro l'ifu Nchileke bẹ anọduje edo nsọ. Obenu lẹ ndu merushiru
onwẹphe emerushi; mbụ ndu ẹ-te kwedu kẹ Kuráyisutu te nwekwa iphe ẹphe edo
nsọ. Uche ẹphe rụhuwaru arụhu; ẹjo iphe ta awahẹ ẹphe obu.
16 Ẹphe anọduje ekfu l'ẹphe maru Nchileke; ọbu l'ẹphe egudeje umere ẹphe ekoshi
l'ẹphe ta madụ iya. Ẹphe bụ ndu aakpọfu akpọfu; ndu ẹ-ta nụduru madzụ okfu; bya
abụkwaruphu 'ọ-ga-lẹ-mkpa, ẹ-te nwedu iphe dụ mma, ẹphe dụru ike ememe.

2

Ọkpobe okfu, eezi ezizi

1 Obenu; nggụbedua l'onwongu: tẹ iphe iizi yẹ l'ọkpuberu okfu ono, eezi ezizi,
anụje ọkpobe ndzụ ono dakọtakwa.
2 Zia unwoke ndu ọphu ka ọbu nwọgurenya t'iphe ẹphe eme dojekwaa ẹphe ẹnya.
T'ẹphe meje umere, koshiru l'ọ gbaru t'e yejeru ẹphe ugvu; ẹphe akpadeje onwẹphe
akpade. T'ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Kuráyisutu; mẹ n-yemobu ẹphe; mẹ ọta-nshi
ẹphe bụru ọkpobe iya.
3 Nggu ekfukwaruphu ụnwanyi ndu ọphu ka ọbu nwọgurenya t'ẹphe meje umere,
ekoshi lẹ Nchileke dụru ẹphe lẹ nsọ. T'ẹphe ba asụjekwa asụ; ẹphe ta bụ ndu
angụruma. Iphe, ẹphe e-mejechia bụ t'ẹphe gbe zije iphe dụ mma.
4 Ọo ya bụ k'ọphu ẹphe e-shi ẹge ono; zụa ụnwanyi ndu ọphu bụkwadu ụnwanyi
ọgbangga t'ẹphe yejeru nji ẹphe; mẹ ẹgirima ẹphe obu.
5 Ẹphe eshikwaphu ẹge ono; zụa ẹphe t'ẹphe nweru egomunggo; dobe onwẹphe
ọ̀gà; kwakọbeje ụlo ẹphe; bụru ndu obu-ọma; l'anụru nji ẹphe okfu; t'e shi ẹge ono
t'ẹ b'e gude okfu ẹhu ẹphe mee okfu Nchileke iphe-mmanu.
6 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ii-kfuru ụnwu-okorọbya t'ẹphe kpadeje onwẹphe.
7 Mee onwongu; k'ọphu ịi-bụru onye ee-letaje ẹnya; l'ome umere ọma. Teke iizi
iphe; nggu agbanwụjee ifu; gude ire-lanụ zije iya ọgbodo ezizi.
8 Kfuje okfu, nweru ishi; mbụ okfu, ẹ ta avọchadu avọcha; nggu eshi ẹge ono mee
ndu okfu ngu iphe-iphere; k'ọphu ẹphe ta amadụ ẹjo iphe ẹphe e-gude ekfurushi ayi.
9 Kfujeru ndu ọphu bụ ohu t'ẹphe nụjeru ndu gbaru ẹphe nụ okfu; t'iphe bụ
iphe ẹphe eme ememe bụjeru iphe a-dụ nnajiufu ẹphe mma l'ọkpoma. T'ẹphe ba
agbajẹkwa ẹphe okfu;
10 ẹphe te emeje ẹka-ntubu. Ọ bụ t'ẹphe koshijechia l'ẹphe bụ ndu gbaru t'e gude
ire ẹphe ẹka ọgbodo egude l'iphemiphe ọbule. Ọo ya bụ k'ọphu ee-shi l'umere ẹphe
l'ọ ha; melia iphe eezi ezizi kẹ Nchileke, bụ Onye Ndzọta ayi ono.
11 Lẹ Nchileke koshiakwaru eze-iphe-ọma iya; bụ iya bụ eze-iphe-ọma, ọ dụ iya t'o
gude dzọta onyemonye ọbule.
12 Eze-iphe-ọma ono bẹ ezi ayi ẹge ayi e-shi haa ọnodu ndzụ, ugvu Nchileke ta
nọdu; mẹ ẹge ayi e-shi nahụ ẹgu ẹjo iphe kẹ mgboko. Eze-iphe-ọma ono ezikwaphu
ayi ẹge ayi e-shije kpade onwayi; bụru ndu doberu ẹka ndoo; yejeru Nchileke ugvu
lẹ mgboko-a.
13 Ayi nọokwa kwabẹru mbọku ẹhu-ọtso-ẹna ono, bụ iya bụ iphe ono, ayi ele ẹnya
iya ono. Ọ bụ mbọku ono e-koshi ọdu-biribiri kẹ Ọkaribe, bụ Nchileke ono, bụ Onye
Ndzọta ayi ono; bụ iya bụ Jisọsu Kuráyisutu.
14 Ọ bụ Jisọsu Kuráyisutu ono bẹ bụ onye woru onwiya chịaru Nchileke ẹja l'okfu
ẹka ayi; k'ọphu oo-shi ẹge ono gbata ayi l'ẹka iphe dụ ẹji; mẹ t'ọ sachaa obu ayi t'ayi
bụru ndu nk'iya; mee ayi ndibe iya; t'ayi bụru ndu ome iphe dụ mma a-nọduje anma
ẹhu anmanma.

15 Tụko iphe ono kfushia; nggu egude iya kasaa madzụ ẹnu-nchị; nggu egudekwa
iya phụ koshije madzụ ẹke o mesweru; t'i dulata iya azụ. T'ẹ b'ọ dụkwa onye e-me
ngu l'ẹ to nwedu iphe ị bụ.

3

Umere, gbaru ndu kẹ Kuráyisutu

1 Nyatajẹru ẹphe t'ẹphe nọduje ndu ishi, achị nụ; mẹ ndu ekfu iphe eme nụ l'ẹka.
Ẹphe anụjeru ẹphe okfu; bụru ndu kwakọberu onwẹphe k'oje iphe bụ ozi, buhuru
ẹsa.
2 T'ẹ b'o nwekwa onye ẹphe e-kfujeru ẹjo okfu; ẹphe ta swọje ụswo. T'ẹphe gbe
bụchiaru ndu obu-ọma; l'emeru onyemonye ọbule odoo.
3 L'ayịbedua l'onwayi nwekwaru teke ayi shi bụru ndu eswe; ndu ẹ-te nwedu onye
ẹphe anụru okfu; ndu e dusweru ụzo kẹ Kuráyisutu; ndu shi bụru ohu ẹgu ẹjo iphe
anọduje agụgbaa madzụ; mẹ ohu ẹkpiri iphe dụgbaa iche iche. Iphe ayi shi eshibeje
ite iya mbọku-mbọku abụleruphu ẹjo ọriri; mẹ ogvu ẹnya-kfụrukfuru. Ayi shi bụru
ndu dụ ndu ọdo ashị; madzụ ibe ayi adụkwaphu ayi ashị.
4 Ọbe ọ bya ebe teke Nchileke, bụ Onye Ndzọta ayi koshiru ayi obu-ọma iya mẹ ẹge
o yeberu ayi obu;
5 yọ dzọta ayi. Adzọta ono ta bụkwa l'ọo iphe ayi metaru l'ọma; ọ bụlephu imiko,
ọophuru ayi. Adzọta ono shi l'asasa, ọ saru obu ayi; tẹ Ume-dụ-Nsọ mee ayi t'ayi
bụru ndu a mụru ọdo; mekwaaphu ndzụ ayi t'ọ bụru ndzụ ọphungu.
6 Nchileke shi l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu, bụ Onye Ndzọta ayi; kwatakpọ nụ ayi Ume-
dụ-Nsọ ono nshinu nshinu;
7 t'ayi bụru ndu o gude eze-iphe-ọma nk'iya gụa lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya;
mẹ ndu e-nweru òkè lẹ ndzụ gbururu jeye, bụ iphe ayi ele ẹnya iya.
8 Okfu-a bụ okfu, e gude ẹka.
Iphe mu eme tẹ mu karu ngu bụ t'i kfua ya; kfushia ya ike; k'ọphu ndu ọphu
wowaru onwẹphe ye Nchileke l'ẹka e-yeru ẹhu l'ome iphe dụ mma. Iphe-a bụkota
iphe buhuru ẹsa ọkpobe ebuhu; bya abụkwaruphu iphe ákwọ̀ madzụ lẹ mkpa.
9 Obenu l'agha: zelaaru ntụtego, ẹ-te nwedu ishi. Zelaaru ọtu ẹgo ndzekfu-ndzekfu
ẹpha, shi lẹ ndiche; mẹ ọswo-phe ụswo; jeye mẹ ọba-phe m̀bà k'iphe shi l'ekemu.
Egbe ntụtego ono bụkota iphe ẹ-te nwedu iphe ọ bụ; to nwe iphe eerita iya.
10 Tẹ nggu l'onye ebukataje ndu ọphu oo-bukata lẹ chọchi be nwekwa iphe nggu
l'iya e-megbakwadu m'ị -nmawaru iya ọkwa iya ụgbo lanụ; gaa lẹ k'ẹbo; to kwe.
11 Makwaru l'egbe onye ono gbajọhuakwaru agbajọhu. Oomewa iphe dụ ẹji;
makwarụa l'ime obu iya lẹ ya bụwa onye ikpe nmaru.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

12 Mu -zilephu Átẹmasu; m'ọ bụ Tíkikọsu t'ọ bya; keshikwaa ẹhu; byakfuta mu lẹ
Nikópolisu ẹgwegwa; l'ọ kwa l'ẹke ono; bẹ mu tuburu lẹ mu a-nọ l'oge winta-wa,
aabya abahụ-wa.
13 Keshikwaa ẹhu yeru Zínasu, bụ onye lọya; mẹ Apọ́losu ẹka; t'ẹphe tụgbua ije
ẹphe. Nụkwa ẹphe iphe bụ iphe mkpa iya dụru ẹphe; t'ẹ b'o nwe iphe ụko iya a-dụru
ẹphe.
14 Mee ụnwunna ayi t'ẹphe mụta oje ozi, dụ mma; k'ọphu ee-shije iya dzọo madzụ
lẹ mkpa, kparu iya nụ. Ẹphe 'emedu iya ẹge ono; t'ẹphe makwaru l'ozi ẹphe ọbu te
nwekwa iphe ọ bụ.
15 Iphe bụ ndu mu l'ẹphe nọ l'ẹke-a ekele ngu. Kelekota ndu yeru ayi obu, bụ ndu
ayi l'ẹphe tụko kwetakota kẹ Nnajiufu.
Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-ọma l'unu ha.

Ẹkwo, Pọlu deru nụ
Fayilímọnu

1 Ọ bụ mbẹdua, bụ Pọlu, bụ onye e gude okfu ẹhu Kuráyisutu Jisọsu tụa mkpọro bẹ mu lẹ nwanna ayi, bụ Tímoti gba mgba ede ẹkwo-ozi-wa.

Onye ayi ede iya anụ bụ nggụbe onye ono, ayi yeru obu ono; mbụ Fayilímọnu; nggụbe onye ayi lẹ nggu tụko ejeru Kuráyisutu ozi.

2 Ndu ayi edekwa iya phụ anụ bụ Akwịya, bụ nwunne ayi nwanyi; mẹ Akịposu, ayi l'iya tụko alụ ọgu ẹhu Kuráyisutu; mẹ iphe bụ chọchi ono, edzukobeje l'ụlo ngu ono.

3 Tẹ Nchileke, bụ Nna ayi; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Pọlu ekele Nchileke ekele;
l'okfu ẹhu Fayilímọnu

4 Mu anọduje etu Nchileke ono, mu ejeru ozi ono ẹpha: t'o lee ẹka l'iphe bụ teke mu ekfu anụ iya l'okfu ẹhu ngu.

5 Iphe ọbu bụkwa lẹ mu anụ l'i yekotaru ndu kẹ Nchileke obu l'ẹphe ha; l'anụkwaphu l'i wotaru onwongu ye Nnajiufu, bụ Jisọsu l'ẹka.

6 Iphe mu anọduje ekfu anụ Nchileke bụ t'o mee t'i gude anọno ono, ị nọ l'ẹka Nnajiufu ono; mee tẹ nggu lẹ ndu ọdo tụgbabe bụru nanụ ọkpobe abụbu; mbụ iphe bụ ndu ono, wotakwaruphu onwẹphe ye Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu l'ẹka ono. Ọo ya bụ; nggu eshikwanu ẹge ono kafụaru ọma iphe bụ iphe-ọma, gbaru ayi l'ememe; k'ọphu aa-nọdu akwabẹ Kuráyisutu ugvu.

7 Nwanna mu; obu ono, i yeru ndu kẹ Nchileke ono kwa iya katsụkpo ome t'ẹhu tsọ mu ẹna. O mekwaruphu; obu aka mu oshihu ike. Iphe, kparu iya nụ abụru l'ọo l'ẹka ngu b'e shi; ẹhu awata ovo ndu kẹ Nchileke ọku.

Pọlu arọ Fayilímọnu arọro;
l'okfu ẹhu Onẹ́simosu

8 Ọo ya meru iphe mu arọ ngu arọro; 'e gudekwaru l'ọ gbaru-a kẹ tẹ mu kfujeru ngu ẹge ọnu ha mu; okfu lẹ mu bụ kẹ Kuráyisutu; mbụ tẹ mu gude olu ike kajẹru ngu iphe gbaru ngu l'ememe.

9 Ọbe l'ọ bụ n-yemobu ono kparụ iphe mu a-nọdunuphu l'arọ ngu arọro; m'o be kẹ tẹ mu gude olu ike kfuru ngu okfu ono. Ọ kwa mbẹdua, bụ Pọlu, bụwa nwoke ọgurenya; nọdu lẹ mkpọro nta-a; okfu lẹ mu ejeru Kuráyisutu ozi arọ ngu iphe ono.

10 Ọ kwa arọ ẹhu Onẹ́simosu bẹ mu arọ ngu ono. Onẹ́simosu ono bẹ dụakwa l'ọ bụ nwatibe mu; kẹ l'ọ bụ mu; bẹ kfutaru iya yeru Kuráyisutu. Ọ kwa lẹ mkpọro l'ẹke-a bẹ mu nọdu kfuta iya yeru Kuráyisutu ọbu.

11 L'ọdungu b'o shi bụru 'ọ-ga-lẹ-mkpa kẹ madzụ Obenu lẹ nta-a bẹ ọogawaru ngu mkpa; agakwaruphu mbẹdua.

12 Nta-a bẹ mu edufuakwa iya t'ọ lata azụ lẹ nke ngu. Ọ bụkpokwa onye nọ mu l'obu nshinu. Ọ nọ-tabe mu l'obu; k'ọphu ọ dụwa l'ọ bụ mbẹdua l'onwomu alakfuta ngu.

13 Mu shikwa rịa lẹ mu a-ha iya tẹ mu l'iya nọdu l'ẹke-a; k'ọphu ọo-nọdu emeru mu iphe ị ga nọdu emeru mu lẹ mu nọ lẹ mkpọro-a, mu nọ-a; okfu lẹ mu ezi ozi-ọma Nchileke.

14 Mu arịebe iya ẹge ono; bya asụ: wawa; lẹ mu te esededu iya tẹ mu l'iya nọdu; l'ẹ-ba bụ lẹ mu kfuru ngu iya t'i kweta; t'ẹ b'ọ dụ l'e guderu ngu egude; nggu eme

iphe-ọma, yẹle ẹhu ngu a-dụ l'okfu. Ọ -bụru nggụbedua tụru obu ngu ama emeru mu iphe-ọma; onanu akalẹphu mma l'ọo l'obu ngu b'o shi.
15 Mu -jeshia ekfukfu; mu asụ l'o gbe dụ l'agbafụ, ọ gbafụru lẹ nke ngu kẹ nwa teke ono bẹ bụ ẹge nggu l'iya e-mekochaa bupyabewaru jeye.
16 A makwaru-a l'ọ bụ ohu; ọbu l'ẹ tọ bụhekwa ohu k'ẹge ono nta-a. Ọ kaakwa ohu mma. Nta-a b'ọ bụakwa nwanna ayi, ayi yeru obu; ketekete kẹ mbẹdua. Nggụbedua a-kakwa iya rụ oyeru obu; keshinu ọphu ọ bụ madzụ ibe ngu; bya abụkwaruphu onye yẹle Nnajiufu tụgbabewaru bụru nanụ.
17 Ọ bụ iphe ono meru iphe mu sụru ngu: ọ -bụruphu l'i wotaru mu lẹ mu bụ onye nggu l'iya tụko ejeru Kuráyisutu ozi; nata iya ọkpobe anata ẹge ị ga anata mu ndẹge ọ -bụru l'ọo mu byaru.
18 Teke bụ l'o nweru iphe dụ ẹji, o meru ngu; ọdudu bụru l'o -nweru ụgwo, o ji ngu; tụko iya bo mu.
19 Ọ bụ mbẹdua a-kfụ ngu iya. Ọ kwa mbẹdua, bụ Pọlu bẹ gude ẹka mu ede iphe-a; sụ t'ị haa: lẹ mu a-kfụ ngu iya-a. Mu te ejekwaru ngu rụ okfuru l'i ji mu ụgwo; mbụ l'i ji mu ụgwo ndzụ ngu l'ọ ha.
20 Iye-o; iphe mu ekfu nwanna mu; byiko; bụ t'i yeru mu rụ ẹka. Lẹ keshinu ayi tụko bụru ndu kweru kẹ Nnajiufu; meeru tẹ meji nmakfuru mu anmakfuru; keshinu ayi lẹ Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ.
21 Iphe mu gude ederu ngu ẹkwo-wa kwa lẹ mu maru l'ii-meru mu-a iphe mu sụru t'i meeru mu; mbụ meru k'etsutsu iya ye iya.
22 Iphe ọdo, mu ekfufua bụ t'ị kwakọbekwaru mu ẹke, mu a-nọdu; lẹ mu arịkwa lẹ Nchileke e-mekwaru-a unu iphe ono, unu ekfu anụ iya ono. Mbụ l'oo-mekwaa tẹ mu bya; k'ọphu mu l'unu a-phụ.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

23 Epáfurasu ajịkwa ngu phụ. Mu l'iya bẹ tụkokwa nọdu lẹ mkpọro l'ẹke-a l'okfu ẹhu Kuráyisutu Jisọsu.
24 Ẹphe ajịkwa ngu phụ mbụ Maku yẹle Arisutákọsu; mẹ Dímasu; mẹ Luku. Ndu ono bẹ mu l'ẹphe tụko nọdu l'ẹke-a ejeru Nchileke ozi.
25 Tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma.

Ẹkwo, E deru nụ Ndu
Híburu

Nchileke shi l'ọnu Nwa iya kfua okfu

1 Lẹ teke ọhazu bẹ Nchileke shi l'ụzo, dụ iche iche zia ndu ekfuchiru iya nụ; ẹphe
ekfuru nụ ndiche ayi phẹ ugbo olemole.
2 Yo be nta-a, bụwa oge ikperazụ-wa; yọ bụru onye bụ Nwa iya b'o gude kfuru nụ
ayi. Ọ bụ l'ẹka Nwa iya ono b'o shi mee mgboko mgburumgburu. Yọ fọtakwaphu
Nwa iya ono; sụ l'ọo ya bụ ishi k'iphemiphe ọbule.
3 Nwatibe iya ono egbu nwịinwii; shi ẹge ono ekoshi l'ọ bụkwaphu ẹge ono; bẹ
Nchileke egbu nwịinwii. Ị -phụwa Nwatibe iya ono; b'ị phụwaru Nchileke. Okfu,
Nwatibe iya ono kfuru ereshi ire ike. Yọ bụru ire ono, okfu iya ere ono; b'o gude
gudekota mgboko mgburumgburu. Ọ safụtsuaru ndiphe iphe dụ ẹji, ẹphe meru;
gbeshi je adụgaru anọdu l'imigwe l'ẹka-ụtara Nchileke, bụ iya bụ onye kakọta ike.

Nwa ono ka ojozi-imigwe

4 Nwa ono bẹ Nchileke meru; yọ nyịbekota iphe bụ ụnwu ojozi-imigwe. Yọ
bụkwaruphu ẹge ono bẹ ẹpha, Nchileke gụru iya, bụ iya bụ Nwa kẹ Nchileke
kangokwaruphu ẹpha k'iphe bụ ụnwu ojozi-imigwe.
5 Lẹ Nchileke te nwekwa ojozi-imigwe ọphu ọ sụjeru:
"Ọ bụ nggu bụ Nwa iya;
tsube ntanụ;
bẹ ya bụakwa Nna ngu."
Ọphu 'onwekwa ojozi-imigwe,
ọ sụjeru:
"Ya a-bụru ngu Nna;
nggụbedua abụru iya nwa."
Ọ bụlekwaphu kẹ Jisọsu; bẹ Nchileke kfujeru ẹge ono.
6 Tẹmanu; teke Nchileke abya ọsu ọkpara iya ono t'ọ bata lẹ mgboko; b'ọ sụru:
"T'iphe bụ ụnwu-ojozi
Nchileke l'ẹphe ha
bajẹkwaru iya ẹja."
7 A bya l'ẹka k'ụnwu ojozi-imigwe; bẹ iphe Nchileke kfuru bụ:
"Ya mewaru ụnwu
ojozi-imigwe iya;
ẹphe adụgbaa l'ọ bụ
phẹrephere; bụru ndu ozi,
dụgbaa l'ọ bụ ọku,
enwu raphuraphu."
8 A bya lẹ kẹ Nwa iya ọbu; Nchileke asụ:
"Ya sụru ngu nggụbe Nchileke:
Ọ bụ ẹge ị bụ eze nta-a
bẹ ịi-bụru iya gbururu
jeye lẹ tutu yoyo.
Ii-dobe ẹka ngu ndo;
l'achị ẹke ị bụ eze.
9 Iphe vudo nhamụnha
dụ ngu mma.
Iphe ẹ-te vudodu

nhamụnha adụ ngu ashị.
Ọ bụ iya meru iphe
Nchileke ono, bụ Nchileke
ngu ono fọtaru ngu;
bya akwabẹ ngu ugvu;
mee: ẹhu atsọ ngu ẹna;
Mbụ ugvu;
mẹ ẹhu-ọtso-ẹna ọphu
ka k'ibe ngu phẹ.”
10 Nchileke abyakwa bya ekua ya “Nnajiufu”; sụ:
“Lẹ mbụlembu kpọoru;
bụ nggụbe Nnajiufu keru alị;
kee iphemiphe ọbule,
nọ iya nụ.
Nggu abya egude ẹka ngu kee igwe;
mẹ iphemiphe ọbule,
nọ iya nụ.
11 Iphemiphe ọbule ono
e-mekochaa yifukota.
Obenu lẹ nggụbedua
a-nọlee ẹge ị nọ.
Iphemiphe ọbule ono
e-mekochaa kashịhu l'ọ bụ uwe.
12 Teke ono; nggu aphụkoo
ya aphụko; phụfu l'ọ bụ
onye phụfuru ukpo.
A bya agbanwee ya.
Obenu lẹ nggụbedua
bụ onye ị bụ; bẹ ịi-bụru;
bụru iya jeye lẹ tutu yoyo.”
13 ?Nanụ ojozi-imigwe ọphu Nchileke sụjeru:
“Nọdu iya l'ẹka-ụtara
jeye teke ya e-me ndu
ọhogu ngu t'ẹphe bụru
iphe ịi-dzọpyabe l'ọkpa.”
14 Ụnwu ojozi-imigwe; ?ẹphe ta tụkodu bụru ndu ojozi, ẹ ta aphụdu l'ẹnya, ejegbaaru Nchileke ozi; bya abụru ndu Nchileke yeru t'ẹphe bya eyeru ndu oo-mekochaa dzọta ẹka.

2

Ndzọta, paru apaa

1 Ọo ya meru iphe ayi yefutaje ẹhu l'okfu ono, ayi nụru ono; t'ayi ba akpọnyaa galagala; kpọfu.
2 Ọ -bụru l'ozi ono, ụnwu ojozi-imigwe zihawaru ono bẹ meru t'a maru l'okfu ono dụ ire; iphe bụ onye kwefuru íkè; jịka iya; eshiwa l'ajịka ono jee n-nawere, bụ iphe gbaru ẹphe;
3 ?nanụ ẹge ayịbedua e-shi nahụ ikpe iya; m'ọ -bụru l'ẹ to nwedu iphe ayi gụberu eze ndzọfuta ono. Ndzọfuta ono bụ Nnajiufu l'onwiya bẹ vu ụzo kfua okfu iya; ndu nụru iya ẹya l'ọnu abya ekepyiaru iya ayi akụ.

4 Nchileke l'onwiya koshikwaruphu l'ọ bụ oswi-okfu teke ono, o gude ike iya meshia
iphe-ọhubama, dụgbaa biribiri; bya eworu iphe-ọma, shigbaa l'ẹka Ume-dụ-Nsọ
keshikwaaruphu ndu kweru nk'iya ẹge ọ dụ iya mma l'uche tẹ ya kee ya.

Jisọsu ekoshi ụzo ndzọta

5 L'ẹ tọ bụkwa ụnwu ojozi-imigwe bẹ Nchileke meru t'ẹphe bụgbaaru ishi lẹ mgboko
ono, e-mekochaa byanụ ono, bụ iya bụ mgboko ono, ayi ekfu okfu iya ono.
6 Iphe Nchileke mechiaru bẹ dụnua l'ọ bụ iphe e kfuru l'ẹkwo okfu iya; sụ:
"Nggụbe Nchileke;
?bụ ngụnu; bẹ madzụ bụ
kẹ t'ị rịje ọriri ẹhu iya.
?Bụ ngụnu b'ọ bụ
kẹ t'i letaje iya ẹnya.
7 I meru iya; yọ laa alị l'ẹke
ụnwu ojozi-imigwe nọ.
Ọ bụ l'ẹ tọ ladụ alị ono
ọphu baru nwishi.
Ị kwabẹru iya ugvu;
bya emee ya;
yo nweru ẹnya l'ọ bụ
onye eze.
8 Nggu abya emee ya;
yọ dzọpyabekota iphemiphe ọbule,
i keru ekeke l'ọkpa."
Keshinu o meru madzụ; yọ dzọpyabekota iphemiphe ọbule l'ọkpa; bụnu iya bụ l'ẹ
to nwedu m'ọ bụ iphe lanụ, ọ gụfuru. Obenu lẹ nta-a b'ẹ ta phụdua ẹge madzụ shi
bụru ishi iphemiphe ọbule.
9 Ọ bụchia Jisọsu bẹ ayi phụru lẹ Nchileke meru: yọ laa alị l'ẹke ụnwu ojozi-imigwe
nọ; ọbule ẹ tọ ladụ alị ọbu nọo ọdu. Iphe meru iphe ọ laru alị ono abụru ẹge oo-shita
l'eze-iphe-ọma ọphu Nchileke eme; nwụhu l'okfu ẹhu onyemonye ọbule. Ayi phụru
iya ẹge Nchileke kwabẹru iya ugvu; bya emee ya; yo nweru ẹnya l'ọ bụ ẹge eemeje
onye eze t'o nweru ẹnya; okfu l'o jeru iphe-ẹhuka; nwụhu.
10 Iphemiphe ọbule shi l'ẹka Nchileke; yọ bụru iya bụ ishi k'iphemiphe ọbule. Yọ
bụru yẹbedua, bụ Nchileke b'ọ gbaru l'oshi l'iphe-ẹhuka, Jisọsu jeru; mee t'iphe gbaru
onye ishi, ekoshi ndiphe ụzo ndzọfuta dzugbaa òkè l'ẹhu iya. Ọo ya bụ ẹge Jisọsu
ono, ekoshije ndiphe ụzo, ya e-shi dzọta ẹphe ono e-shikwaphu l'iphe-ẹhuka ono, o
jeru ono; mee ndu ha l'igweligwe t'ẹphe bụru ndu kẹ Nchileke; ndu ẹphe lẹ Nchileke
a-tụko egbu nwịinwii.
11 L'ọ kwa yẹbedua, bụ Jisọsu emeje tẹ madzụ dụebe mma l'ifu Nchileke. Ndu ono,
o meru t'ẹphe dụebe mma ono bẹ ẹphe l'iya tụkokwaru shi lẹ nna lanụ ono. Ọo ya
meru iphe-iphere ta adụjedu iya oku ẹphe ụnwunna iya.
12 Ọ sụkwaru:
"Lẹ ya e-me t'ụnwunna iya
maru nggụbe Nchileke;
Ya e-vudo l'ẹke ndu
nke ngu dzuru;
tua ngu ẹpha."
13 Yọ sụkwaphu: "Ọo Nchileke bẹ ya e-woru onwiya ye l'ẹka." Yọ sụkwaphu ọdo: "Ọ
kwa iya ndọ-ọ nọ l'ẹke-a yẹle ụnwegirima ono, Nchileke nụru iya ono."
14 Keshinu ụnwegirima ono bụgbaa madzụ, kfụ ẹka kfụru ọkpa bẹ Jisọsu
gbeshileruphu; bya abụru madzụ ẹge ẹphe bụ. Ishi iya abụru k'ọphu oo-shi l'anwụhu

ono, ọ nwụhuru ono; mebyia ike kẹ Obutuswe, bụ Sétanu; keshinu ọ bụ Sétanu ono
bẹ shihawa bụtaru ike, anwụhu gude ere ire.
15 Jisọsu eshi l'anwụhu ono, ọ nwụhuru ono; tọo ẹphe l'ẹgbu; mbụ ndu ono, shi
keshinu ẹphe lụfutaru eliphe nọduta l'ẹphe bụ ohu; okfu l'ẹphe atsụ egvu anwụhu.
16 Iphe doru ẹnya bụ l'ẹ tọ bụdu ụnwu ojozi-imigwe b'ọ byaru tẹ ya yeru ẹka. Ọ bụ
o-shi-l'eri Ébirihamu phẹ b'ọ byaru tẹ ya yeru ẹka, bụ iya bụ ẹge ẹkwo okfu Nchileke
kfuru.
17 Ọo ya meru iphe ọ bụ iphe ruberu iya erube l'ọ byafụtaje bya abụru madzụ
ẹge ụnwunna iya bụ l'iphemiphe ọbule; k'ọphu oo-shi ẹge ono bụru onye ishi ndu
achịjeru Nchileke ẹja, bụ onye obu-imiko; bụkwaruphu onye e gude ire iya ẹka
l'iphemiphe ọbule, oomeru Nchileke. E shikwanu ẹge ono tẹ Nchileke gụaru ndiphe
nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe meru l'ọ ha.
18 Yẹbedua l'onwiya bẹ jewaru iphe-ẹhuka; yọ bụkwaru iya phụ iphe-adata. Ọo ya
meru iphe ọoduje ike yeru ndu iphe-adata byakfutaru nta-a ẹka.

3

Jisọsu kakwa Mósisu

1 Ọo ya bụ; ụnwunna mu, bụ ndu Nchileke kukwaruphu t'unu bụru ndu nk'iya; unu
rịjekponua ọriri kẹ Jisọsu ono, bụ onye ishi-ozi; mẹ onye ishi ndu achịjeru Nchileke
ẹja; m'a -bya l'iphe ono, ayi sụru l'ọ bụ ọkpobe okfu ono.
2 Lẹ yẹbedua koshilekwaruphu Nchileke ono, fọtaru iya t'ọ bụru onye ishi ndu
achịjeru Nchileke ẹja ono lẹ ya bụ onye gbaru t'e gude ire iya ẹka. Yọ bụkwaruphu
ẹge ono bẹ Mósisu koshikwaruphu Nchileke lẹ ya gbaru t'e gude ire iya ẹka l'ozi, o
jeru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; mbụ ndu Ízurẹlu, bụ ẹphe bụ ndu ọnu ụlo Nchileke.
3 Ọ bụ ẹge ono, aakajẹ ọkwabe onye kpụru ụlo ugvu mẹ l'ụlo ọbu, ọ kpụru ọbu bụ
ẹge ọ gbaru t'a ka ọja Jisọsu ajaja mẹ lẹ Mósisu.
4 A makwaru-a l'ẹ to nwedu ụlo, ẹ-ta bụdu madzụ kpụru iya; obenu l'ọo Nchileke
bụ onye mekwanuru iphemiphe ọbule.
5 Mósisu bụlekwaphu nwozi kpụ. O koshiru Nchileke lẹ ya gbaru kẹ t'e gude ire
iya ẹka l'ozi, o jeru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha; mbụ ndu ọnu ụlo Nchileke. Yọ bụru iya
koshiru iphe Nchileke mekochaaru mee l'ụzo ifu.
6 A byakwanu lẹ Kuráyisutu: yọ bụru iya bụ Nwa, eleta ụlo Nna iya ẹnya. Nna
iya ono bụ Nchileke. Yo koshikwaphu Nchileke lẹ ya gbaru t'e gude ire iya ẹka. Yọ
bụkwanuru ayịbedua bụ ndu ọnu ụlo iya ọbu; m'ọ -bụkwaru l'ọkpoma shihuru ayi
ike; ayi edobe obu l'iphe ono, ayi ele ẹnya iya ono.

Nchileke e-me tẹ ndu nk'iya tụta ume

7 Ume-dụ-Nsọ kfukwaru; sụ:
“Teke unu nụru olu Nchileke ntanụ ọwaa;
8 Unu ba akpọ-chikwa obu ẹge
ndiche unu phẹ shi
kpọ-chia ya teke ono,
ẹphe kwefuru Nchileke íkè
l'echi-ẹgu ono;
mbụ teke ono, ẹphe shi
anọduje adata Nchileke adata ono.
9 Ọ bụ l'ẹke ono;
bẹ ndiche unu phẹ nọdu;
data iya adata; ngee ya ọkpa l'ishi;
l'ẹke ẹphe phụkwaru-a

iphe ya meshiru l'ime ụkporo afa labụ.
10 Yọ bụru iya meru iphe ndu
ọgbo ono kpatsuru iya iwe.
Ya asụ nụ: 'L'ẹphe
arị-sweje ọriri arị-swe;
l'ẹphe te ekwedua shia ụzo,
ya sụru t'ẹphe shia.'
11 Yọ bụru iya bụ l'ẹphe
akpatsua ya oke
ẹhu-eghughu.
Ya eribua ya; sụ: 'L'ẹphe ta
abyadụ bya abata l'ẹke
yẹle ẹphe a-nọdu tụta ume.' "
12 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya t'ẹ b'o nwe onye a-bụ onye ẹjo ọkpoma l'unu; too nwe onye a-bụ onye te ekwetajedu iphe Nchileke ekfu; k'ọphu onye ono ta ahadu otso Nchileke ono, bụ Nchileke, nọ ndzụ ono.
13 Iphe unu a-nọdu emechia bụ t'unu kfushijeru ibe unu okfu ike mbọku-mbọku, e kukpooru "Ntanụ" t'ẹphe haa iphe dụ ẹji; t'ẹ b'o nwe onye iphe dụ ẹji e-duphu; kpọ-chia ya obu; t'ẹ b'ọ nụ olu Nchileke.
14 L'ayi tụkokwa bụru ndu kẹ Kuráyisutu, bụ ndu ẹphe lẹ Kuráyisutu a-tụko gbaru mgba l'iphe kẹ Kuráyisutu m'ọ -bụru l'ayi vudoshikpelephu ike l'iphe ono, ayi shi l'ọdungu dobe ọkpoma ono jeye l'ikperazụ.
15 Keshinu e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
"Ntanụ ọwaa; teke unu nụru
olu Nchileke;
Unu ba akpọ-chikwa obu
ẹge ndiche unu phẹ shi
kpọ-chia ya teke ono,
ẹphe kwefuru iya íkè ono."
16 ?Bụ ndu ole bẹ nụebetsuaru olu Nchileke; bya ekwefuru iya íkè? ?Tọ bụhedu ndu ono, Mósisu dufutaru l'alị Íjiputu ono?
17 ?Bụ ndu ole bẹ kpatsukpeleruphu Nchileke ẹhu-eghughu ụkporo afa labụ? ?Tọ bụdu ndu meru iphe dụ ẹji; meebe; nwụshihukota l'echi-ẹgu?
18 ?Bụ ndu ole b'o riburu angụ l'ẹphe ta abyadụ bya abata l'ẹke ẹphe l'iya a-nọdu tụta ume? Ọ bụ ndu ono, ẹ-te kwedu ome iphe o kfuru ono.
19 Ọo ya bụnu l'ayi phụwaru l'iphe kparu iphe ẹ to kwedu t'ẹphe bata t'ẹphe l'iya tụta ume bụ l'ẹphe te kwedu; mee ẹge o kfuru.

4

1 Ọo ya bụ lẹ keshinu Nchileke kwewaru ayi ụkwa l'ayi a-bahụ l'ẹke ayi l'iya a-nọdu tụta ume; bụnu iya bụ t'ayi tsụje egvu; kwabẹ ẹnya; t'ẹ b'o nwe onye aa-sụ l'o metaru iphe a-kpata t'ẹ b'o ru ẹke ono.
2 L'ọ kwaphu ẹge ono, ndiche ono, Mósisu duru ụzo l'echi-ẹgu nụru ozi-ọma kẹle Nchileke eme tẹ ya dzọta ẹphe ono bụ ẹge ayịbedua nụru iya nta-a. Obenu l'okfu ono, ẹphe nụru ono te nwedu uru, ọ baru ẹphe. Ishi iya abụru l'ẹphe nụeberu ụkwa, Nchileke kweru; bya emee l'ẹphe ta nụdu iya.
3 L'ọ bụlekwaphu teke ayi nụru ozi Nchileke ono; kweta bẹ ayi a-bahụ l'ẹke ono, ayi l'iya a-nọdu tụta ume ono. L'o kfukwaru kẹ ndu ẹ-te kwedu ome iphe o kfuru; sụ:
"Ẹphe kpatsuru iya oke ẹhu-eghughu;
Ya eribua ya; sụ:

‘L'ẹphe ta abyadụ bya abahụ
l'ẹke ẹphe l'iya a-nọdu tụta ume.’ ”
Yo kfua ya ẹge ono l'ẹke ozi iya gbe gvụhaakwanu l'o metsuaru mgboko. Ayi maru l'o shi teke ono kwabẹtaru t'a bahụ l'ẹke ono.
4 L'o nwekwaru ẹke o kfuru kfukuta mbọku k'ẹsaa l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “Yo be lẹ mbọku k'ẹsaa; Nchileke atụta ume k'iphemiphe ọbule, o keru.”
5 Obenu l'o kfukwaruphu l'ẹkalanu ono; sụ: “Ẹphe ta abyadụ bya abahụ l'ẹke ẹphe l'iya a-nọdu tụta ume.”
6 Keshinu ndu vuru ụzo nụa ozi-ọma lẹ Nchileke eme tẹ ya dzọfuta ẹphe ta bahụdu l'ẹke ono; okfu l'ẹphe te kwedu; mee ẹge Nchileke kfuru; bụnu iya bụ l'ụzo nọkwadua l'ẹke ono; k'ọphu oo-nwe ndu a-bahụ iya nụ.
7 Ọo ya meru iphe Nchileke gbeshikwaru; bya eworu mbọku ọdo dobe, bụ iya bụ “Ntanụ”. A bya anọkpoo anọno; l'abahụ ono rụhutsuaru; bẹ Nchileke shi l'ọnu onye eze ẹphe kẹ ndiche; mbụ Dévidi; kfua okfu iya l'ẹke ono, e kfuhawaru ono; sụ:
“Ntanụ ọwaa; teke unu nụru
olu Nchileke;
Unu ba akpọ-chikwa obu.”
8 L'ẹ tọ bụkwa alị Ízurẹlu phụ, Jóshuwa du ẹphe bahụ teke ndiche phụ bẹ ookfu okfu iya. Ndẹge ọ bụru lẹ Jóshuwa duwa ẹphe bahụ l'ẹke ọbu, ẹphe lẹ Nchileke a-nọdu tụta ume ọbu, Nchileke ekfu okfu iya ọbu; mẹ Nchileke ta ge ekfuhekwa k'odobe mbọku ọdo.
9 Ọo ya bụ l'iphe ono, Nchileke kfuru ono ekoshi lẹ teke ndu nk'iya a-bahụ l'ẹke ono, ẹphe lẹ Nchileke a-nọdu; tụta ume ono abyakwadụ abyabya; mbụ ọtuta ume ọphu ẹphe a-tụta ọgbodo atụta l'ifu iya.
10 L'iphe bụ onye bahụru l'ẹke ono, onye lẹ Nchileke a-nọdu tụta ume ono bẹ a-tụta ume iphe bụ ozi, o shi eje l'ọ ha; ẹge Nchileke tụtakwaruphu ume lẹ mbọku, kwe iya ẹsaa, o ketsuaru mgboko.
11 Ọo ya bụ; t'ayi kebe ẹhu bahụ l'ẹke yẹle ndu nk'iya a-nọdu tụta ume ono. T'ẹ b'o nwekwa l'ayi ha onye e-je okwefuru Nchileke ike ẹge ndu Ízurẹlu kwefuru iya teke ndiche phụ; ẹphe ta bahụhe.
12 L'okfu Nchileke nọkwa ndzụ; l'ere ire. Ọ kakwa ogu-mbeke, atsụ nkọ ifu labụ ọtsu nkọ. Ọotsushi nkọ ike; k'ọphu ọosujaje madzụ; sụ-rua mgbaku ọkpu yẹle ụmi-ọkpu; mbụ sụ-rutsua ẹke obu madzụ nọ; uche iya anọdu iya. Ọovofutaje iphe madzụ arị arịri jeyekpo l'ẹge madzụ gbaru l'ime obu iya.
13 Ọphu to nwe iphe nọ lẹ mgboko, nweru ọphu Nchileke ẹ-ta phụdu. Iphemiphe ọbule, nọ lẹ mgboko bẹ gbakọta ọtu; daburu ẹba l'ifu Nchileke. Yọ bụru Nchileke ono bụ onye ayi vudofutaje l'ifu iya; kọshikota iphe ayi meru.

Jisọsu bụ Ọkaribe lẹ ndu ishi, achịjeru Nchileke ẹja

14 Ọo ya bụ; unu t'ayi kwata gudeshia iphe ono, ayi sụru l'ọ bụ ọkpobe okfu ono ike; kẹ l'ayi nweru ọkaribe onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; onye tụko igwe l'ophu swekota; je anọduru l'imigwe l'ẹke Nchileke l'onwiya nọ. Onye ono bụ Jisọsu, bụ Nwatibe Nchileke.
15 Eze onye ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono, ayi nweru ono ta bụkwa onye ẹ-ta madụ ẹke atsụ ayi l'ẹhu; m'o -tee ayi. Onye ayi nweru bụ onye iphe-adata, dụgbaa iche l'iche byakfutawaru teke ọ nọ lẹ mgboko. Iphe adata byakfutawaru iya ẹge ono, ọobyakfutaje ayi ono; ọphu to me iphe dụ ẹji.
16 Ọo ya bụ; t'ayi buhaa onwayi ẹka jerua l'ifu aba-eze Nchileke, bụ ẹke ọonoje emeru ayi eze-iphe-ọma; k'ọphu ọo-phụru ayi imiko; meeru ayi eze-iphe-ọma; yeru ayi ẹka mẹ mkpa -byaru ayi.

5

1 L'iphe bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ẹphe ha bụkwa madzụ edzukobeje;
shi l'ime onwẹphe; fọta iya; woru iya mee onye a-nọdujeru ọha l'ifu Nchileke.
Iphe ẹphe afọtaje iya bụ ẹge ee-shi t'ọ nụje Nchileke iphe madzụ nụru iya;
gwojejekwaruphu Nchileke ngwẹja k'iphe dụ ẹji, ẹphe meru.
2 Yẹbedua egudaje obu eguda; etso ndu eshiswe ụzo; okfu l'ẹphe bụ ndu ẹ-ta madụ
iphe; keshinu yẹbedua l'onwiya ahajẹkwaruphu meswee teke eenwu iya eye t'o mee
iphe dụ ẹji.
3 Keshinu yẹbedua bụkwaphu onye emeswejenu b'ọ chịfutajenuruphu Nchileke
ẹja k'iphe dụ ẹji, yẹbedua l'onwiya meru, bụ iya bụ ẹge ono, ọochijekwaphu ẹja
l'okfu ẹhu ọha ono; mbụ ndu meru iphe dụ ẹji.
4 Iphe ọdo bụ: l'ẹ to nwekwa onye egbeshije; fọta onwiya; kwabẹ onwiya ugvu
k'ọburu onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja. Ọ bụ onye Nchileke l'onwiya fọtaru
abụjeru iya, bụ iya bụ ẹge ọ fọtaru Érọnu teke ndiche.
5 Ọ kwaphu ẹge ono b'ẹ tọ bụdu Kuráyisutu gbeshileruphu; kwabẹ onwiya ugvu
k'ome onwiya onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja. Iphe meru nụ bụchia lẹ Nchileke
sụru iya:
"Ọ bụ nggu bụ Nwa iya;
tsube ntanụ;
bẹ ya bụakwa Nna ngu."
6 Yọ byakwa bya ekfua l'ẹke ọdo; sụ:
"Ịi-bụru onye achịjeru
Nchileke ẹja
gbururu jeye lẹ tutu yoyo,
ẹge Melikízedeku bụ iya."*
7 Teke Jisọsu shi buru l'eliphe ọwaa b'o shi anọduje akwa ẹkwa akwashị ẹnya-mini;
gude ekfu anụ Nchileke; l'arọ iya; mbụ Nchileke, bụ onye bụ iya a-dụ ike dzọfuta
ayi l'ẹka anwụhu. Yo kfua nụ iya; Nchileke anụa olu iya; keshinu ọphu ọ bụ onye
ewozitaje onwiya alị; kwabẹ Nchileke ugvu.
8 A makwaru-a l'ọ bụ Nwa Nchileke; ọbu l'ọ bụ iphe-ẹhuka, o jekotaru b'o gude
mụta iphe ọ bụ mbụ ome iphe Nchileke sụru t'e meje.
9 Yọ bụru lẹ Jisọsu ono tụko-oduru ẹge Nchileke tụberu medzukota b'ọ bya abụru
onye adzọtaje iphe bụ ndu eme iphe o kfuru; ẹphe abụru ndu ọ dzọtaru gbururu
jeyewaru;
10 keshinu ọphu Nchileke bya afọtawa iya; mee ya onye ishi ndu achịjeru Nchileke
ẹja gbururu jeye lẹ tutu yoyo; ẹge Melikízedeku bụ iya.†

Ọnma ọkwa lẹ k'ọla azụ

11 O nweru igweligwe iphe ayi gage kfu phota iphe ọwananu; ọle ọotsu l'ẹhu ẹge
ee-shi kọoru iya unu. Ishi iya abụru l'iphe te edojedu unu ẹnya ẹgwegwa.
12 Obenu l'e -kfudekpoo ya ekfukfu nta-a b'ọ gbaakwaru k'ọphu unu ga bụwa
ndu ezi ndu ọdo iphe. Obenu l'unu gbe la azụ bya abụru ndu gbaru k'ọphu aa-
nọduje ezi unu iphe gbaru kẹ t'unu mahawaru iya l'okfu Nchileke. Unu dụkwadu
l'ọ bụ ụnwegirima, eeche ẹra. Yọ bụru unubẹ ndu gbaru kẹ t'unu bụwaru ndu bụ
ọgurenya, eriwa nri.
13 Onye eechekwadu ẹra bụkwa nwata. Ẹ tọ kwadụa ẹnya; k'ọphu ọo-ma iphe dụ
ẹji; mẹ iphe dụ mma.
14 Obenu lẹ nri bụ kẹ ndu bụwa ọgurenya; ndu a zụfutawaru ẹphe amawarụ iphe;
k'ọphu bụ: ẹphe -lee iphe ẹnya; ẹphe amaru: ?ọ dụ mma; ?tọ dụ ẹji?

---

* **5:6 5:6** Egvu 110:4. † **5:10 5:10** Egvu 110:4.

6

1 Ọo ya bụ t'ayi haa umere ụnwegirima l'ozi ono, e ziru ayi lẹ kẹ Kuráyisutu ono;
wata ọmu iphe e-me t'ayi bụru ọgurenya; wofu obu l'ọri l'ọo iphe, ayi metaru bẹ
Nchileke e-gude dzọo ayi;
2 mbụ iphe dụ l'ọ bụ k'ome baputizimu; kẹ obyibe madzụ ẹka l'ishi; kẹ l'onyemonye
ọbule e-mekochaa shi l'ọnwu teta; mẹ k'ikpe, Nchileke e-kpe ndiphe mbọku ikperazụ.
3 Unu t'ayi kwasẹru l'ọmu iphe e-me t'ayi bụru ọgurenya, ozi ono doru ẹnya. Ndu
ọphunanu bẹ ayi e-mekochakwaa mee; m'ọ -bụru l'ọ dụ Nchileke mma t'ayi mee ya.

4 ?Nanụ ẹge ee-shi mee onye shi etsohawa iphoro kẹ Nchileke; nọnyaa; haa ya;
t'ọ latakwadu azụ? Onye ono bẹ shiwa bụru iphoro kẹ Nchileke shi edu iya. Yọ bya
anatawa iphe-ọma, shi l'ẹka Nchileke; bya ayịru lẹ ndu gba mgba lẹ Ume-dụ-Nsọ.
5 Onye ono machacharu-a l'okfu Nchileke dụ mma; tẹmanu b'o gudekwaphu ẹhu
iya; phụ ẹge ike kẹ mgboko ọphu abyanụ erebe ire.
6 Yọ tụko iphe ono maẹbekotaru; bya agbakutaru Nchileke azụ. Ẹka ta gakwa iya
ẹge onye ono e-mekwadu taa onwiya ụta; latakwadu azụ ọdo; byakfuta Nchileke;
keshinu ọphu o lebeziwaru ẹnya akpọpyabe Nwatibe Nchileke l'oshi-osweru ọdo;
eme iya iphe-iphere l'edzudzu ọha.

7 Alị, amịchataje mini, igwe achịjeru iya tekenteke; l'egudejekwa iya phụ eme t'iphe
a kụru iya baaru ndu kụru iya nụ uru bẹ Nchileke a-gọkwaru ọnu-ọma nụ.
8 Obenu l'alị ọphu bụlephu ẹwu-ogvu yẹe ọgarama-mbo bẹ efuje iya nụ bẹ bụ
mkpọkoro alị. Alị onanu phọduru nwanshị; Nchileke atụ iya ọnu. Ee-mekochaa; yọ
bụru ọku a-dzụfu iya.

9 Ndu mu yeru obu; ayi ekfukwa-a ẹge-a bụ oswi-okfu; ọbu l'ayi makwaru-a l'unu
e-tsoru-a ụzo ọphu ka mma, e-me tẹ Nchileke dzọfuta unu.
10 Lẹ Nchileke te nwekwa onye oomeje iphe l'ụzo, ẹ-ta bụdu lẹ nhamụnha iya. Ẹ
tọo zahakwa ozi, unu jeru; tọo zaha ẹge unu gude yehawaru ụnwunna ẹka; mẹ ọphu
unu eyekwaphu nta-a. Iphe ono tụko ekoshi l'unu yeru iya obu.
11 Iphe agụ ayi bụ t'onyemonye ọbule l'unu ha meje koshi ẹge kẹ Nchileke aphụ-be
iya l'ẹhu; t'onyemonye ọbule meje iya ẹge ono jeye l'ikperazụ; ẹge iphe unu ele ẹnya
iya erua unu ẹka.
12 Iphe ayi ese bụkwa t'unu ba bụru ndu ẹnyiru. Unu mụtachia umere ndu ono,
gude ekwekwe, ẹphe kweru okfu Nchileke; mẹ nshi, ẹphe ata; nata iphe ono, Nchileke
kwegbaaru ụkwa iya ono.

Ụkwa kẹ Nchileke kwa kamẹnu

13 Teke ono, Nchileke kweru Ébirihamu ụkwa iphe ono bẹ bụkwa onwiya b'o gude
riaru iya angụ iya. O gude onwiya ria angụ ono; okfu l'ẹ to nwehedu onye ọdo, kafụa
ya nshinu, ọo-ga egude ria ya.
14 Ya ndono; yọ sụ Ébirihamu: “Ya a-gọru ngu ọnu-ọma; bya emee t'ụnwu ngu
kfụbe ọswa ha l'igwe.”
15 E meebe; Ébirihamu ataa nshi; yọ bụru iya bụ l'ọ taa nshi ono tata iphe-ọma ono,
Nchileke kweru iya ụkwa iya ono.
16 Onye eri angụ bụ ẹpha onye ka iya nshinu bẹ oogudeje ria ya; tẹmanu bẹ ọobuje:
a -gụwaru ẹnwa ye l'okfu, ndiphe ekfukpo ekfukfu; k'ẹgo ebuhu.
17 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Nchileke shi eme t'o doo ẹphe ẹnya; mbụ ndu ono, a-
nata iphe ono, o kweru ụkwa iya ono: l'ẹ to nwedu lẹ ya agbanwee iphe ya tụberu
k'ememe. Yọ bụru iya meru iphe o riru angụ ye l'ụkwa iphe ono, o kweru ono.

18 Nchileke kweru ayi ụkwa iphe; bya eria angụ ye iya. Ụzo iphe labụ ono bụtsua
iphe ta agbanwejedu agbanwe; bụkwaruphu iphe Nchileke ta byadụ bya adzụru ẹjo-
ire ye. Ọo ya bụ ẹge obu e-shihu ayi ike; ayịbe ndu gbakfutaru iya nụ t'ọ dzọo ayi;
t'ayi be eje ọbo obu ẹbo kẹ wo: ?a maru: ?ọo-nụa ayi iphe ono, ayi ele ẹnya iya ono.
19 Iphe ono, ayi ele ẹnya iya ono emeje t'obu ngụru ayi angụru. Iphe ono, ayi
ele ẹnya iya ono wotaru ayi lipyabe l'ẹke Nchileke nọ l'onwiya; k'ọphu ee-shi ẹge
ono mee: t'ayi bahụ l'ime ime eze-ụlo iya ono, bụ iya bụ ẹke Nchileke l'onwiya nọ
l'imigwe.
20 Ọ bụ Jisọsu bụ onye vuru ụzo bahụ l'ẹke ono l'okfu ẹhu ayi; okfu l'ọo ya bụwa
onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja. Yọ bụru iphe ọo-bụru ndono gbururu jeye lẹ
tutu yoyo, bụ iya bụ ẹge Melikízedeku bụ iya.*

7

Melikízedeku bụ eze; bụru onye achịjeru Nchileke ẹja

1 Melikízedeku ono, ayi ekfuru ono shi bụru eze ndu Salemu teke ndiche; bya
abụru onye achịjeru Nchileke ẹja; mbụ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ. Teke ono,
Ébirihamu phẹ shi ọgu, ẹphe gbushiru ndu eze l'alata ono bẹ Melikízedeku ono jeru
iya ndzuta. Yẹle iya edzudalephu; yọ gọru ọnu-ọma nụ Ébirihamu.
2 Ébirihamu abya eworu iphemiphe ọbule, ọ lụtaru l'ọgu; kee ụzo iri; nụ iya ụzo
lanụ. A -kọdekpo ẹpha Melikízedeku bẹ iphe kẹ mbụ, ọ bụ bụ: "Onye eze, doberu
ẹka ndoo." Iphe ọdo, ẹpha iya bụ bụ: "Onye eze ẹhu-agu;" keshinu ọ bụ eze ndu
Salemu. Iphe Salemu bụ abụkwanuru: "Ẹhu-agu".
3 Melikízedeku te nwedu nne; to nwe nna; to nwe ikfu, o shi eshishi. A bya ele
ẹnya; yọ nọduwa. Ẹ ta mụdu iya amụmu; tọ nwụhu anwụhu. Ọo ya bụ l'ọ dụwa
l'ọ bụ Nwatibe Nchileke; kẹ l'ọ bụwa onye achịjeru Nchileke ẹja gbururu jeye lẹ tutu
yoyo.
4 Unu lewaru ẹge Melikízedeku ono bụta-be oke madzụ. Ọ bụta-be oke madzụ
k'ọphu o gbe bụru yẹbedua bẹ Ébirihamu ono, bụ ya bụ onyiche ayi ono gbe kee
iphe ọ lụtaru l'ọgu ụzo iri; woru ụzo lanụ nụ iya.
5 Ọ kwa ndu achịjeru Nchileke ẹja; mbụ ndu shi l'awa Lívayi nwẹnkinyi bẹ ekemu
Mósisu sụru tẹ ndu Ízurẹlu kejee iphe ẹphe ụzo iri; woru ụzo lanụ nụ ẹphe. Yọ
bụru ẹphe; bẹ ekemu kfuru sụ t'ẹphe nataję unwunne ẹphe iphe ono; mbụ ẹke ẹphe
l'ẹphe gbe tụkokwa bụru ụnwu Ébirihamu.
6 Obenu lẹ Melikízedeku ta bụdu o-shi-l'eri Lívayi. Ébirihamu ono egbe wolerua
iphe o nweru; kee ụzo iri; woru ụzo lanụ nụ iya. Melikízedeku abya agọru ọnu-ọma
nụ Ébirihamu; mbụ Ébirihamu ono, bụ onye Nchileke kweshiru ụkwa iphe ono.
7 Ẹ ta tụdu ẹgo kẹ t'a maru: onye agọ ọnu-ọma; ?ọ ka onye ọogoru iya nshinu tọo?
8 A -bya l'ẹhu ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono; mbụ ndu ono, shi l'awa Lívayi
ono; unu aphụ l'ọ bụ ndu e-mekochaa nwụhu anwụhu bẹ anataję ụzo lanụ l'ụzo iri
ono. Teke a byakwanụru l'ẹhu kẹ Melikízedeku; unu aphụ l'ọ bụ onye ẹkwo okfu
Nchileke kfuwaru l'ẹ tọ nwụhudu anwụhu bẹ nataru iya nụ.
9 E -jeshia ya ekfukfu; a phụ lẹ teke ono, Ébirihamu keru iphe iya ụzo iri; nụ
Melikízedeku ụzo lanụ ono; bẹ bụwa Lívayi ono, ụnwu iya anataję ụtu nta-a ono; bẹ
shi l'ẹka Ébirihamu nụkwa iya phụ Melikízedeku.
10 A makwaru-a lẹ Lívayi b'ẹ ta mụkpoduanu teke ono. Obenu l'ọ nọwa l'ẹhu
ochechoroche iya ono; mbụ Ébirihamu teke ono, Ébirihamu keru iphe iya ụzo iri;
nụ Melikízedeku ụzo lanụ ono.

---

* **6:20 6:20** Egvu 110:4.

11 Ọ kwa lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mbụ ndu shi l'awa Lívayi nọ bẹ Nchileke tụru ekemu iya; nụ ndu Ízurẹlu. Obenu l'ozi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono jeru ta dụdu ike mee t'iphe Nchileke tụberu lẹ k'ẹge ndiphe e-meje bata l'ẹke ya nọ medzua ẹge ọ tụberu iya. Ndẹge ọ -bụru l'ozi, ẹphe jeru dụru ike mee iphe ono; mẹ ta ge ejehekwa okfu okfu onye ọdo, a-chịjeru Nchileke ẹja ọdo, bụ iya bụ Kuráyisutu. Onye ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono te shikwa l'ọkpa Érọnu, bụ iya bụ l'awa Lívayi. Ọo ya bụ l'ẹ te ge ejehedu okfu okfu onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mbụ onye ọphu dụ l'ọ bụ Melikízedeku.*
12 Obenu lẹ teke Nchileke gbanwewaru ndu achịjeru iya ẹja; bya afọo ndu ọdo, a-chịjeru iya ẹja; mbụ ndu yẹle ndu ọphunanu ẹ-ta gbahẹdu; ọo ya bụ l'ọ gbanwefutaje ekemu phụ, ọ tụhawaru phụ.
13 Nnajiufu ayi, bụ Kuráyisutu, bụ iya bụ onye eekfukpo okfu iya-a bẹ shikwa l'ikfu ọdo iche; ọphu to nwe onye ikfu ẹphe, jejeru ozi k'ọchiru Nchileke ẹja l'ẹnya-ngwẹja Nchileke.
14 A makwaru-a l'a mụru iya; yọ bụru onye ikfu Júda; to nwe teke Mósisu photajeru Júda teke o kfuru okfu kẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja.

Onye ọdo, achịjeru Nchileke ẹja l'ọ bụ Melikízedeku

15 L'ozi, ndu achịjeru Nchileke ẹja, shi l'eri Lívayi jeru ta dụkwa ike mee t'iphe Nchileke tụberu lẹ k'ẹge ndiphe e-meje bata l'ẹke ya nọ medzua ẹge ọ tụberu iya. Ọo ya meru; yọ kafụa odo ẹnya teke ono, onye ọdo ono, achịjeru Nchileke ẹja ono lụfutaru; bụ iya bụ onye ọphu dụ l'ọ bụ Melikízedeku.†
16 Abụbu ọphu ọ bụ onye achịjeru Nchileke ẹja nk'iya ta bụhekwa nsọ nsọ; mẹ ekemu ekemu, madzụ tụshiru dobe b'o gude bụru iya. Ọ kwa ike kẹ ndzụ gbururu jeye ọphu ọ nọ b'o gude bụru onye achịjeru Nchileke ẹja.
17 L'iphe ono b'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Ịi-bụru onye achịjeru Nchileke ẹja gbururu jeye lẹ tutu yoyo, bụ iya bụ ẹge Melikízedeku bụ iya."
18 Ekemu phụ, Nchileke tụhawaru phụ bẹ Nchileke nwuchiakwaru; okfu l'ẹ too redu ire; bya abụru mkpọkpo iphe.
19 Iphe o gude dụ ẹge ono bụ l'ekemu Mósisu ono te nwedu onye ọ dụru ike mee t'ọ dụebe mma l'ifu Nchileke. Nta-a bẹ ayi elewa ẹnya iphe ka mma. Yọ bụru iphe ono, ka mma ono, ayi ele ẹnya iya ono bẹ ayi shiwa ejekfube Nchileke ntse.
20 Iphe ọdo, tso iya nụ bụ lẹ Nchileke rikwaruphu angụ ye iya. Ndu ọphunanu b'e meru ndu achịjeru Nchileke ẹja; k'ori angụ ta nọ iya.
21 Obenu lẹ Jisọsu bẹ Nchileke meru onye achịjeru Nchileke ẹja; bya eribua ya teke ono, ọ sụru iya:
"Nnajiufu ribuakwaru iya;
ọphu ya ta agbanwekwa
iphe ya tụberu k'ememe.
Ịi-bụru onye achịjeru
Nchileke ẹja jeyewaru."
22 Yọ bụru angụ ono, Nchileke riru ono meru Jisọsu; yọ bụru onye Nchileke gude koshi l'ọgba-ndzụ ọwaa, ya riru angụ ye-wa ka akahụ iya phụ mma.
23 Iphe ọdo bụ lẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu ọphu shi l'eri Lívayi ha igweligwe. Ọobuje onye ọphu a fọtaru; yọ bya ejee ozi k'ọchiru Nchileke ẹja ono jeye; yọ kahụ. Onye ọdo abya anọ-chikwaa ya phụ; okfu l'anwụhu te ekwejedu t'e jee ozi ono kwasẹwaruru.
24 Obenu lẹ Jisọsu bụkpelephu onye achịjeru Nchileke ẹja bụshia ya ike; okfu lẹ yẹbedua a-nọwaru gbururu jeye.

---

* **7:11 7:11** Egvu 110:4. † **7:15 7:15** Egvu 110:4.

25 Yọ bụru iphe ono meru iphe ọoduje ike dzọo ndu shi iya l'ẹka byakfuta Nchileke;
mbụ dzọo ẹphe t'ẹphe nọdu ndzụ gbururu jeye. Iphe ono bẹ ọoduje ike mee; okfu lẹ
yẹbedua nọwa ndzụ gbururu jeye; l'ekfu anụ Nchileke l'okfu ẹka ẹphe.
26 Ọo ya bụ l'ọo Jisọsu bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ iya bụ egbe onye
achịjeru Nchileke ẹja, bụ onye ọphu mkpa iya dụru ayi. Ọ bụ onye dụ iche l'ifu
Nchileke. Ụta ta nọdu iya l'ẹhu; to nwe iphe dụ ẹji, o mejeru. Nchileke shi l'ẹke ndu
emeje iphe du ẹji nọ; fọfuta iya iche; bya ewota iya doghakota iphe bụ igweli l'ọ ha.
27 Ndu ọphunanu, bụ ndu ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ ndu shi l'eri Lívayi
phụ shi anọduje achị ẹja mbọku-mbọku. Ẹphe shi anọduje achị ẹja ono k'iphe dụ
ẹji, ẹphe meru; l'achị-tukwaru iya phu ọha l'ophu. Obenu lẹ Jisọsu bẹ mkpa iya ta
dụduru kẹ t'ọ chịa ẹja k'onwiya l'ọ bụ ẹphebedua. Ọ chịru nk'iya ugbo lanụ; sefu
ẹka: ugbo lanụ ono bụ ọphu o gude onwiya chịa.
28 Ekemu kẹ Mósisu bụkwa madzụ mmakanụ b'ọ sụru t'ẹphe bụru ndu ishi, a-
chịjeru Nchileke ẹja; mbụ madzụ mmakanụ, ahajẹru meswee l'onwẹphe. Obenu
l'a nọnyaaru; Nchileke abya eria angụ phụ; shi ẹge ono nwuchi ekemu ono; bya
afọta Nwa Nchileke; mee ya onye ishi ndu achịjeru yẹbe Nchileke ẹja. Yẹbedua, bụ
Nwa Nchileke ono bẹ medzuwaru iphemiphe ọbule lẹ k'ẹge ndiphe e-meje bata l'ẹke
Nchileke nọ ẹge Nchileke tụberu iya. Iphe ono b'o medzuwaru ẹge ọo-dụ gbururu
jeye lẹ tutu yoyo.

8

Jisọsu bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja nk'ayi

1 Iphe bụ ishi iphe ono, ayi ekfu ono bụ l'ayi nweru egbe onye ishi ndu achịjeru
Nchileke ẹja ọphu, bụ iya bụ Kuráyisutu; onye ọphu nọ anọno l'imigwe l'ẹka-ụtara
aba-eze Ọkaribe-Kakọta-Nụ.
2 Yẹbedua eje ozi k'ọchiru Nchileke ẹja nk'iya l'ẹke Nchileke nọ gẹdegede, bụ iya
bụ l'eze-ụlo Nchileke ọphu nọ l'imigwe. Ụlo onanu ta bụdu madzụ gude ẹka mee ya.
Ọ bùrú Nchileke l'onwiya meru iya.
3 Nchileke fọtaru iphe bụ ndu ishi ndu achịjeru iya ẹja; t'ẹphe nụje iya iphe ndiphe
nụru iya; ọdo bụ t'ẹphe chịjekwaru iya phụ ẹja. Ọo ya bụnu l'ọ gbaru t'o nweru iphe
onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja nk'ayi, bụ iya bụ Kuráyisutu e-gudenu chịaru
Nchileke ẹja.
4 Ndẹge Kuráyisutu ono nọ lẹ mgboko-a; mẹ ta g'e kwekpokwaanu t'ọ bụru onye ishi
ndu achịjeru Nchileke ẹja; keshinu ndu achịjeru Nchileke ẹja kẹ mgboko-a achịjeru
iya ẹya l'ẹge a tụru iya l'ekemu ndu Ju.
5 Iphe ẹphe emeje l'ẹke aachịjeru Nchileke ẹja kẹ mgboko-a bụkwa iphe yeru ọphu
onye ishi ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja nk'ayi ono eme l'imigwe. Kẹ mgboko-a
bụkwa nwonyonyo iya nk'iya l'imigwe. Lẹ teke Mósisu shi eme t'ọ kpọbe ụlo-ẹkwà
ono, e shi achịjeru Nchileke ẹja ono teke ndiche bẹ Nchileke sụkwaru iya: “Nyatakwa;
mekota ụlo ono t'ọ dụlephu ẹge ono, ya tụru ngu ọnu iya l'eli ugvu ono.”
6 Obenu l'ẹge ọ dụ nta-a bẹ Nchileke ziwaru Jisọsu oje ozi kẹ ọchijeru Nchileke ẹja;
mbụ ozi ọphu ọkwa iya kfụbe ọswa ka nshinu ma lẹ kẹ ndu ọphunanu, bụlephu ndu
achịjeru Nchileke ẹja phụ. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ọgba-ndzụ ọphu shi iya l'ẹka, o
gude jigbabe Nchileke; mẹ madzụ kfụbe ọswa ka akahụ iya phụ mma; keshinu ọphu
o shi l'ọgba-ndzụ ọwaa; kwee ayi ụkwa iphe ka mma ma l'ọphu o shi l'ọphunanu
kwee.
7 Ndẹge ọ -bụ l'ụta ta nọdu l'ọgba-ndzụ kẹ ọdungu phụ; m'ẹ tọ ge ejekwa iya
edocha; k'ọphu oo-je ọgba ndzụ ọdo.
8 Obenu lẹ Nchileke taru ndu nk'iya ụta teke ndiche ono; sụ ẹphe:

“L'o nwekwaru-a teke
aa-nọnyaa;
yẹbedua yẹle ndu Ízurẹlu;
mẹ ikfu Júda agbaa ndzụ
ọphu a-bụru k'ọphungu.
9 Ono ta adụhedu l'ọ bụ
ndzụ ọphu yẹle ndiche
ẹphe gbaru teke ono,
ya kpụtaru ẹphe l'ẹka;
kpụfuta lẹ Íjiputu ono.
L'e mekochakwaaru;
ẹphe emebyia ndzụ,
ẹphe l'iya gbaru.
Yọ bụru iya meru iphe
ya te yeheduru ẹphe ọnu.”
Ono iphe Nnajiufu ekfu ndono.
10 Nnajiufu asụkwaphu:
“Ọwaa bụ ndzụ yẹle ndu
ọnu-ụlo Ízurẹlu a-gba
m'o -rulephu teke ono:
Ekemu iya bẹ ya a-tụshi;
ye ẹphe l'egomunggo;
dee ya ode ẹkwo l'obu ẹphe;
k'ọphu ẹphe a-majẹru iphe
ya sụru t'ẹphe mee.
Ya a-bụru Nchileke ẹphe;
ẹphe abụru ndibe iya.
11 Ẹ to nwehedu onye
ejekwadu ozi ibe iya;
m'ọ bụ zilahaa nwunne iya
t'ọ ‘Maru Nnajiufu.’
Ishi iya abụru l'ẹphe l'ẹphe
ha; a-tụkowa maru iya;
mbụ iphe bụ ẹge ẹphe ha:
nwata l'ọgurenya.
12 Ya a-phụru ẹphe imiko
l'emeswe,
ẹphe mesweshiru iya;
To nwehe lẹ ya
anyatakwadụ iphe dụ ẹji,
ẹphe meshiru iya ọdo.”
13 Keshinu ọphu Nchileke kweshiru ụkwa iphe ọphu dụ ẹge ono l'ọgba-ndzụ ọphu bụ k'ọphungu; bụnu iphe ọ bụ bụ lẹ k'ọdungu phụ b'o wowaru nwuchi l'ọ bụ iphe kahụwaru akahụ. Tẹmanu bẹ iphe bụ iphe kahụwaru akahụ; tsụwa ụme te nwekwa ẹge ọo-nọ-bebe; yo chihu.

9

1 Ndzụ ọdungu ono, Nchileke yẹle ndu nk'iya gbaru ono nwekwaru nsọ nsọ, eedoje teke aabaru Nchileke ẹja; bya enwekwaruphu ụlo, madzụ gude ẹka mee, aanọduje teke aachịru Nchileke ẹja.

2 Ụlo ono, aachịjeru Nchileke ẹja ono b'e gude ẹkwa mee. L'ụlo ono bẹ eze ime ụlo labụ nọ. K'ọdungu b'e kuru Ẹke-dụ-Nsọ. Iphe e shi edobeje l'ime iya bụ iphe aatukobejegbaa urọku; teburu; mẹ buredi, dụru Nchileke nsọ.
3 A -bya l'ime ụlo ono k'ẹbo: bụ iphe e gude tubuta iya bụ ẹkwa. Iphe eekuje ẹke onanu bụ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ.
4 Iphe anọje iya nụ bụ ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu. Iphe e gude mee ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu ono bụ mkpọla-ododo. Okpoko Ọgba-ndzụ Nchileke nọkwa iya phụ. E gudekwaphu mkpọla-ododo wụkota okpoko ono mgburumgburu. Iphe nọ l'okpoko ono bụ ite, a wụru lẹ mkpọla-ododo. Iphe nọ l'ime ite ono abụru mana. Mgbọro Érọnu nọkwa iya phụ; mbụ mgbọro ono, e gbutaru dobe; yọ wata oru iru; wata ọtsu igu; wata amịmi ono. Iphe ọdo, nọfukwaa ya phụ bụ ekwekwerekwe mkpuma labụ, Nchileke deru ekemu iri ono.
5 Iphe nọ l'eli okpoko ono abụru ụnwu ojozi-imigwe labụ, eekuje Cherobimu, ekoshije lẹ Nchileke nọ l'ẹke ono. Ẹphe eworu ẹba ẹphe sakaa; gude gbochita ẹke ono, Nchileke aphụjeru ndu nk'iya imiko; gụaru ẹphe nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe meru ono. Ọ bụ l'ẹ tọ bụdu nta-a bẹ mu a-bya akọlahaaru unu ẹge ẹke ono gbaru nanụ nanụ.
6 Yọ bụru ẹke ono, e meru ẹge ono bẹ ndu achịjeru Nchileke ẹja abahụje l'ime ime ụlo kẹ ọdungu ono mbọku-mbọku; je ejee ozi k'ọchiru Nchileke ẹja, gbaru ẹphe.
7 A bya l'ime ụlo k'ẹbo phụ: bụlephu onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja nwẹnkinyi iya abahụje iya. Abahụ ono, ọobahuje iya ono bụkwa ugbo lanụ kpụu l'afa. Ọphu tọ byakwa bya abahụ iya ọbu; m'o -gudedu mee, oo-gude chịa ẹja ẹhu onwiya; nwefu iphe dụ ẹji, o meru; mẹkwaphu mee ọphu oo-gude chịa ẹja; nwefu iphe dụ ẹji ọphu ndu kẹ Nchileke meshiru; l'amagụ ama.
8 Iphe Ume-dụ-Nsọ gude iphe ono eme t'o doo ẹnya bụ lẹ keshinu ẹke ono, madzụ gude ẹka mee, aachịjeru Nchileke ẹja ono nọkwadua b'ẹ ta gụhadua Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ tẹ onyemonye ọbule bahụ.
9 Ẹke ono, aachịjeru Nchileke ẹja ono bẹ dụkwa ụdudu ẹtu, ekoshi iphe eme nta-a, bụ iya bụ l'iphemiphe ọbule, a nụru Nchileke; mẹ iphe bụ ẹja, a chịru iya ta ahadu kẹ mee t'obu onye abaru Nchileke ẹja haa ya ọnma ikpe.
10 Iphemiphe ọbule ono, e gude abaru Nchileke ẹja ono bụkota iphe kẹ mgboko-a b'e gude eme iya. Ọ tụko bụru nsọ nsọ, eedogbaa ala lẹ kẹ nri; mẹ k'iphe aangụ angụngu; mẹkpo kẹ nsọ nsọ, nọ l'ọsashi iphe e gudegbaa mee k'ọba ẹja ono. Ọ tụko bụleruphu nsọ nsọ kẹ mgboko-a, Nchileke sụru t'e tsoje jeye teke ya e-koshi ụzo ọphungu, ee-shije abaru iya ẹja.
11 Obenu lẹ nta-a bẹ Kuráyisutu byawaru bya abụru onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; mbụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja l'ụzo ono, ka mma, Nchileke koshiwaru nta-a. Ẹke o jeru ozi k'ọchiru Nchileke ẹja nk'iya kakwa nshinu; bya abụkwaruphu ẹke Nchileke ka ogude mee t'iphe ya tụberu lẹ k'ọdzota ndiphe medzua l'ẹge ya tụberu iya. Ẹke ono ta nọdu lẹ mgboko ọwaa; keshinu ẹ-tọ bụdu ẹke madzụ gude ẹka mee.
12 Ọ kwa ugbo lanụ nwẹnkinyi bẹ Kuráyisutu bahụru lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono. Ẹ to gudekwa mee eghu; m'ọ bụ k'eswi; bahụ; je ọchiru Nchileke ẹja. Ọ kwa mee nk'iya b'o gude je achịaru Nchileke ẹja l'okfu ẹhu ayi; shi ẹge ono gbata ayi l'ẹka iphe dụ ẹji; k'ọphu ayi a-bụru ndu a tọru l'ẹgbu gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
13 L'ọdungu bẹ ọobuje e -wotawa mee eghu; m'ọ bụ mee eswi; m'ọ bụ ntụ ada-eswi, a kpọru ọku; woru phephee ndu mebyiru nsọ ekemu; yo mee ndu ọbu; ẹphe adụ mma l'ẹge nsọ, tso ekemu ẹphe gude dụ.
14 Keshinu ọphu ọ dụ ẹge ono l'oswiya bẹ mee kẹ Kuráyisutu a-kafụkwaaru ore ire. Kuráyisutu ono shi l'ẹka Ume Nchileke ono, a-nọ jeyewaru ono woru onwiya chịaru Nchileke ẹja, ẹ-te nwedu ẹke ntụjo nọ iya. Mee nk'iya ono a-kafụkwaaru ọsacha obu

ayi t'ọ dụ mma l'ifu Nchileke; k'ọphu ayi a-hakwanu ome iphe Nchileke e-kperu ayi nkfugbu; gbe letachia ẹnya l'ozi Nchileke, bụ Nchileke, nọ ndzụ.
15 Yọ bụru iphe ono meru iphe ọ bụ Kuráyisutu jigbabekota Nchileke yẹle madzụ l'ọgba-ndzụ ọphungu ono. Ọo ya bụ ẹge ndu Nchileke fọtaru e-shikwanu l'ẹka Kuráyisutu; nọdu ndzụ ọphungu ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono gbururu jeyewaru. Iphe meru iphe ẹphe a-nọdu ndzụ ọphungu bụ lẹ Kuráyisutu nwụhuwaru; shi ẹge ono gbata ẹphe l'iphe dụ ẹji, ẹphe meeberu teke ono, ọgba-ndzụ kẹ ọdungu phụ, shi l'ẹka Nchileke phụ shi erekwadu ire.
16 Ụkwa, Nchileke kweru tukobe l'ọgba-ndzụ nk'iya dụkwa l'ọ bụ ekpe, e keru ekeke. L'ọobujekwa e -kee ekpe bẹ aavọjeedukwa iya t'a maru: onye keru ekpe ọbu; ?ọ nwụhuwaru; tẹmanu yo nweru ẹge ee-me iphe iya ọbu.
17 L'ekpe, madzụ keru te evujekwa ire teke onye keru iya nụ nọkwadua ndzụ. Teke ooreje ire kwa mẹ onye ọbu nwụhulephu.
18 Ọo ya meru iphe ọ bụ mee b'e gude mee ọgba-ndzụ ọdungu phụ; yo relahaa ire.
19 Iphe ọdungu bụ lẹ Mósisu kfuru ndu Ízurẹlu iphe bụ nsọ nsọ, nọtsua l'ekemu ono l'ọ ha. Yo gbeshi; bya ewota oshi isopu yẹe ẹji atụru; ẹji atụru ono bẹ eemeje yoo ke uswuswe. Yọ bya ewota iya tsẹe lẹ mee ụnwu eswi nshịi; mẹ mee eghu; bya atsẹkwaa ya phụ lẹ mini; bya egude iya phegbaru l'ẹkwo, e deru ekemu ono; bya ephegbakwaru iya phụ iphe bụ ndu ono l'ẹphe ha.
20 Teke ọo-nọdu ephe iya; yo kfushi: “Ọwaa bụ mee, ekoshi lẹ ndzụ, unu lẹ Nchileke gbaru vuwa ire; mbụ ọgba-ndzụ ono, o shi koshi unu iphe unu e-me; ẹge yẹbedua e-mekwanu iphe ya kfuru ono.”
21 Yọ bụkwaruphu ẹge ono bẹ Mósisu meru; bya eworu mee ono phegbaru l'ụlo ono, e gude ẹkwa mee ono, bụ iya bụ ụlo ono, aanọduje chịaru Nchileke ẹja ono; bya ephegbakwaru iya phụ l'iphe bụ iphe, e gude abaru Nchileke ẹja.
22 Mbụ; e -tsodekpoo ya ẹge ekemu dụ; b'ọ phọdukwaru nwanshị mẹ iphemiphe ọbule abụkotaru mee bẹ eegudeje mee ya t'ọ safụ; dụ mma. Tọ bụhenu l'ee-gbe gụaru madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji, o meru; m'ọ bụdu l'o nweru iphe e gburu; lọkaa mee ya.

Ẹja Kuráyisutu enwefuje iphe dụ ẹji, e meru

23 Ọ bụ iphe gbaru l'ememe t'e shi l'ụzo nsọ nsọ ono; lọka-odu mee ono; mee tẹ iphemiphe ọbule ono, tụko bụru iphe yeru ọkpobe iya ọphu nọ l'imigwe phụ; bụru iphe gbufuru egbufu; dụ mma. Obenu l'ọkpuberu iphe ono, nọ l'imigwe ono bụ iphe gbaru iya nụ bụ ngwẹja ọphu tụko kakọta ọphu eegbuje anụ; gude chịa mma.
24 L'ẹke Kuráyisutu bahụru ta bụkwa ẹke aachịjeru Nchileke ẹja, ọphu bụ madzụ gude ẹka mee ya; mbụ ẹke yeru ọkpobe iya phụ. Ẹke ọ bahụru bụ l'imigwe gẹdegede, bụ iya bụ ẹke ọ nọ l'ifu Nchileke; ekfu okfu ẹhu ayi.
25 Onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja kẹ ndu Ju egudeje mee, ẹ-ta bụdu kẹ yẹbe onye ishi ono; bahụ lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ afa l'afa; je ọchi ẹja. Obenu lẹ Kuráyisutu ta bahụdu l'ẹke ono iphe ka ugbo lanụ. Ọ bụ ugbo lanụ nwẹnkinyi b'ọ bahụru iya; woru onwiya chịa ẹja.
26 Ndẹge o jeshiaru ọchi ẹja ono: ọ -chịtsua ya t'ọ chịkwazi iya ọdo; m'o jee iphe-ẹhuka k'o-jetsua-o-jekwazi; keshinu teke Nchileke keru mgboko. Obekwanu l'iphe o gbe mee bụ l'ọ gbadẹleruphu lẹ mgboko abyawa agvụgvu; tẹ Nchileke kpee ndiphe ikpe; yọ bya bya ejee iphe-ẹhuka ono ugbo lanụ; sefu ẹka; woru onwiya chịaru ayi ẹja; nwụhu; shi ẹge ono safu iphe dụ ẹji, ayi meru l'ọ ha.
27 Iphe nọru onyemonye ọbule bụ l'onyemonye ọbule nwụhufutaje anwụhu ugbo lanụ. Ọ -nwụhutsulephu; iphe ọdo, e-tso iya nụ bụ lẹ Nchileke e-kpe iya ikpe.
28 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Kuráyisutu gude onwiya chịa ẹja ugbo lanụ nwẹnkinyi; nwụhu; k'ọphu oo-shi ẹge ono; nwefu iphe dụ ẹji, igwe ọha meru. Oo-mekochakwaa

bya k'ugbo ẹbo; obenu l'ọ -byalẹphu k'ugbo ẹbo ono b'ẹ tọ byatuhekwaru iya iphe dụ ẹji; iphe ọobya bụakwa t'ọ bya dzọta ndu eche iya nụ.

10

1 Ekemu ndu Ju bụ iphe dụ l'ọ bụ nwinyokinyoki nwonyonyo iphe dụ mma, Nchileke tụberu, ya e-me l'ụzo ifu. Ekemu ono te ekoshibebejekwa iphemiphe ọbule ono, Nchileke e-mekochaa mee l'ụzo ifu ono. Ndu etso iphe a tụru l'ekemu ono abyaję bya achịaru Nchileke ẹja afa l'afa. Ẹphe -byatsua; ẹphe abyakwaphu ọdo ọchi egbe ẹja lanụ ono. Ọo ya kparu iphe ekemu ono ta abyadụ bya a-dụ ike mee tẹ ndu etso iya nụ bụru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. ?Oo-me imagha mee ya; l'ẹke ẹphe gbe abyaję ọchi ẹja ọbu afa l'afa: a -chịtsua; a chịkwazikwa iya phụ ọdo?

2 Ndẹge ndu ono, achịjeru Nchileke ẹja ono shi-wa l'ọchi ẹja ono; gbuchafu ugbo lanụ; bụwaru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; mẹ ẹphe ahawa ọwa-phe obu iphe dụ ẹji, ẹphe meru; hakwanụa ọchi ẹja anụ Nchileke.

3 Obenu l'iphe emeje nụ bụ l'ọo ẹja ono, ẹphe anọduje achị ono emeje t'ẹphe nyata iphe dụ ẹji ẹphe afa l'afa.

4 Lẹ mee eswi; mẹ mee eghu ta ahakwa k'ọsafu iphe dụ ẹji, madzụ emeebe.

5 Yọ bụru iphe ono kparu iphe teke Kuráyisutu abya lẹ mgboko b'ọ sụru Nchileke:

“Ẹ tii ledu ẹnya t'e wota iphe
gbua; gude chịaru ngu ẹja;
m'ọ bụ t'e gworu iphe nụ ngu.
Iphe i gbe mechia abụru
l'i meru iya; ya abụru madzụ;
nweru ẹhu ọphu ya e-wota
gude chịaru ngu ẹja.

6 Ngwẹja-ukfuru;
mẹ ngwẹja iphe-ẹji;
te nwekwa ọphu ị chọru.

7 Tọ dụ iya bụ; ya asụ:

‘Ọo yẹbedua ndọ-ọ; Nchileke:
ya byawaru tẹ ya mee
iphe bụ uche-obu ngu:
tẹ ya mee ẹge e deru nk'iya l'ẹkwo ekemu.’ ”

8 Iphe ono, o kfuru ono b'o vuru ụzo; sụ: “Iphe e wotaru; gude chịaru ngu ẹja; ẹja, a chịru; nụ ngu; jeye lẹ ngwẹja-ukfuru; mẹ ngwẹja iphe-ẹji; iphe ono l'ọ ha te nwedu ọphu iile ẹnya iya; to nwe ọphu jiru ngu ẹpho.” Ọ bụ iphe o kfuru ndono; e guderu l'ẹja ono l'ọ ha bẹ aachịkpelekwaphu l'ẹge a tụru ekemu; sụ t'a chije iya.

9 Yo kfuebe ẹge ono; bya asụ: “Ọo yẹbedua ndọ-ọ; Nchileke; ya byawaru tẹ ya mee iphe bụ uche-obu ngu.” Tọ dụ iya bụ; Nchileke abya atụko akahụ ngwẹja dochi; bya eworu ẹja kẹ Kuráyisutu dochia ẹnya iya.

10 Ọ bụ okfu lẹ Jisọsu Kuráyisutu meru iphe ono, bụ uche-obu Nchileke t'o mee ono; meru iphe ayi bụ ndu ọ safụru iphe dụ ẹji, ayi meshiru. Iphe dụ ẹji, ayi meshiru b'ọ safụru teke ono, o gude onwiya chịa ẹja ugbo lanụ; sefu ẹka ono.

11 A -bya l'ọgba-ndzụ k'ọdungu bẹ iphe bụ onye achịru Nchileke ẹja evudoje; eje ozi k'ọchiru Nchileke ẹja mbọku-mbọku. Egbe ẹja, ọ chịhawaru; yọ chịkwatakwa iya phụ ọdo tekenteke. Obenu l'egbe ẹja ono ta abyadụ bya a-dụ ike safu iphe dụ ẹji.

12 Kuráyisutu abyakwanụ bya achị nk'iya; chịa ugbo ẹja lanụ; safu iphe dụ ẹji. Onanu abụru ẹja, ọ chịru, a-nọduwaru ere ire jeyewaru. Yọ chịebe iya; bya eje anọ-zita l'ẹka-ụtara Nchileke.

13 Yọ bụru ẹke ono bẹ ọo-nọdu jeye teke Nchileke e-woru ndu ọhogu kẹ yẹbe
Kuráyisutu mee t'ẹphe bụru iphe ọo-dzọpyabe l'ọkpa.
14 Tọ dụ iya bụ; yo shi ẹge ono bụru ugbo ẹja lanụ b'ọ chịru; gude iya mee tẹ ndu ọ
safụru iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru bụru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke gbururu
jeye lẹ tutu yoyo.
15 Lẹ Ume-dụ-Nsọ koshikwaruphu ayi l'iphe ono bụ oswi-okfu; okfu l'o vuru ụzo;
sụ:
16 "Ọwaa bụ ndzụ, Nnajiufu
kfuru lẹ yẹle ụnwu Ízurẹlu a-gba;
mẹ mbọku ono -rulephu,
bụ ẹge Nnajiufu kfuru.
Ekemu iya bẹ ya a-tụ;
yetsua ẹphe l'ọkpoma.
Ya e-de iya ẹge eedeje
ẹkwo l'egomunggo ẹphe."
17 Yo gbeshikwa ọdo bya asụ: "Lẹ ya ta abyahẹdu bya anyatakwadu iphe dụ ẹji, ẹphe
meshikotaru; mẹ ẹjo iphe, ẹphe mekotaru."
18 Ọo ya bụ lẹ teke ọ bụ lẹ Nchileke gụwaru ndu nk'iya nvụ l'iphemiphe ọbule ono;
bẹ mkpa ọchi ẹja k'ọsafu iphe dụ ẹji ta dụhekwa.

Ọkpirita Nchileke ntse

19 Nta-a; ụnwunna mu; keshinu ọphu ayi buhawaru onwayi ẹka k'oshi lẹ mee,
Jisọsu bahụ lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono;
20 b'o gudeekwa ugwẹhu iya; gụhaaru ayi ụzo ọphungu ọphu anụ ndzụ. Yọ bụru
ugwẹhu iya ono nọ ọnodu ẹkwa ono, eegechitaje ẹke eeshije abahụ Ẹke-Kakọta-
ọdu-Nsọ. Ẹkwa ono meeberu; lajahụ ẹbo; shi ẹge ono ekoshi l'anwụhu, Kuráyisutu
nwụhuru gụhawaru ayi ụzo t'ayi bahụ l'ẹke ono, Nchileke nọ ono.
21 Ayi nweru onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja, bụ iya bẹ eze-ụlo Nchileke nọ
l'ẹka. Keshinu ayi nweru onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja, dụ ẹge ono; onye bụ
iya bẹ ndu ọnu ụlo Nchileke nọ l'ẹka;
22 bụnu iya bụ t'ayi gude obu ayi l'ọ ha; mbụ obu, kweshikpooru ike lẹ Nchileke
a-nata ayi; gude kpịrita iya ntse-ntse. Lẹ Jisọsu gudeekwa mee ya; phegbaru l'obu
ayi; k'ọphu bụ l'ẹ to nwehedu m'ọ bụ akpụru iphe lanụ, dụ ẹji, a-nọdu awajẹkwadu
ayi ọkpoma. Ayi dụakwa l'ọ bụ ndu o gude mini, doru edodo saa.
23 Unu t'ayi kwata gudeshia iphe ono, ayi sụru l'ayi ele ẹnya iya ono ike; t'ayi ba
atụhe onwayi nwa-nkata-ẹweji l'iphe ono, ayi ele ẹnya iya ono; lẹ Nchileke yẹbedua,
kweru ayi ụkwa iphe ono evudoshijekwa ike l'iphe o kfuru.
24 Unu t'ayi yejeru ẹhu l'iphe a-dụru ibe ayi lẹ mma; k'ọphu ayi e-meje ndu ọdo
t'ẹphe yejeru ibe ẹphe obu; mẹ t'ẹphe meje iphe dụ mma.
25 Unu t'ayi ba ahakwa odzukobeje l'ẹkalanu ono, ayi edzukobeje ono. Unu t'ayi ba
ahakwa iya; wata agbala. L'o nwekwaru ndu, hawaru mee ya; yọ dụwa l'ọ bụ ozi;
nọduru ẹphe; l'ẹphe a-nọdu agbalaje tekenteke. Unu t'ayi be emeshi ẹge ono. Iphe
ayi e-gbe emeje bụ t'ayi meje tẹ ọkpoma shihu ibe ayi ike; ketekete ẹge-a unu phụru
lẹ Eswe kẹ Nnajiufu dụakwa ntse-a.
26 Mbụ: nta-a, ayi mawaru iphe bụ ọkpobe okfu ono; bya elebezi ẹnya eme iphe
dụ ẹji b'ẹ to nwehekwa ngwẹja, asafụkwadu iphe dụ ẹji, ayi meru.
27 O gbe bụru iphe lanụ, nọnu nwẹnkinyi bụ ọtsu-egvu k'iphe e-me nụ, bụ iya bụ
egvu ikpe Nchileke. L'ọ kwa ẹjo ọku ono, eme ẹnari ono bẹ bụ ọku ọphu e-mebyishi
iphe bụ ndu kwefuru Nchileke ike.
28 Ọobujekwa madzụ -dakaa ekemu Mósisu; a -dụwa ẹbo; m'ọ bụ ẹto gbaa ya ekebe;
a nma iya ikpe; woru onye ọbu megbua. Ẹ ta phụjekwaru iya imiko.

29 Ọ -bụru l'eemegbuje onye dakaru ekemu Mósisu emegbu; unu lewaru ẹge ọo-dụ
onye kpọru Nwatibe Nchileke ẹbo-ẹbo l'afụ. Onye ono bẹ Nchileke a-kafụkwaaru
ọgwa ọchi; mbụ onye wotaru mee Nwa Nchileke; mee iphe mmakanụ; mbụ mee
ono, Kuráyisutu gude mee tẹ ọgba-ndzụ Nchileke yẹle madzụ vuru ire ono; l'ẹke ọ
bụkwaphu mee ono b'o gude sachaa onye ọbu; t'onye ọbu bụru onye dụebe mma l'ifu
Nchileke. Onye kpọru Nwa Nchileke ẹbo-ẹbo l'afụ bụakwa Ume-dụ-Nsọ, emejeru ayi
eze-iphe-ọma bẹ ọogwo l'ẹja. Egbe onye ono bẹ Nchileke a-kakpọkwaaru ọgwa ọchi.
30 L'ayi makwaru onye ono, kfuru; sụ: "L'ọo yẹbedua e-melata; bụru iya bẹ ọkfu
ụgwo nọ l'ẹka." Yọ sụkwaphu ọdo: "L'ọo yẹbe Nnajiufu e-kpe ndibe iya ikpe."
31 Mbụ l'onye Nchileke ono, nọ ndzụ ono nmaru ikpe bụakwa ẹjo iphe byaru iya.
32 Unu nyatakwa ẹge o shi dụru unu lẹ mbụlembu teke ono, unu phụru iphoro kẹ
Nchileke ono. Unu nyatakwa ẹge unu gude jee iphe-ẹhuka, ha igweligwe; unu atalẹe
nshi; unu te kwe t'iphe ono kapyabẹ unu ẹka.
33 O nwetsukwaaru teke e shi achije unu ọchi; mee unu iphe-iphere l'edzudzu ọha;
nweru teke shi abụje: a -kpadu unubẹdua egbe ẹhu ono; unu asụ l'unu nọduwa
ọhuma; l'unu lẹ ndu ọphu aakpa iya a-tụko jee iphe-ẹhuka ọbu.
34 Unu aphụ-tabejeru ndu, nọ lẹ mkpọro l'ọ -bụ unu nọ lẹ mkpọro ọbu. Aanakọtaje
unu iphe unu nweru lẹ mgboko; unu egudelee ẹhu-ọtso-ẹna; tagbua ya lẹ nshi; okfu
l'unu maru l'unu nweruru iphe ọdo, kafụa mma, bụ iphe ọphu a-nọduwaru gbururu
jeye.
35 Ọo ya bụ; t'ọkpoma shihulekwaphu unu ike ẹge o shihuru iya unu. T'obu ba
agbakwa unu ẹbo; lẹ Nchileke e-mekochakwaa kfụa unu ụgwo iya l'iphe ha nshinu.
36 Iphe mkpa iya dụru unu bụ ọta-nshi; k'ọphu unu e-mejekwanu iphe bụ uche-obu
Nchileke; shi ẹge ono nata iphe o kweru ụkwa iya.
37 L'ọ dụkwaa l'ọ bụ ẹkwo okfu Nchileke, sụru:
"L'ọ phọduakwarua nwanshị;
onye ono,
byafụtaje nụ ono abya.
Ẹ tọo kpọhekwa ụkfu.
38 L'onye woru onwiya ye
Nchileke l'ẹka;
shi ẹge ono dobe ẹka ndoo a-dzụkwaru.
Ọ -bụru l'onye ono
tsụlalaru azụ; b'ẹ tọo dụkwa
yẹbe Nchileke mma l'obu."
39 Obekwanu l'ayi ta bụdu ndu ọphu tsụlaru azụ, a-la l'iyi. Ayi bụ-chia ndu ọphu
kwetaru nụ; woru onwayi ye iya l'ẹka; ẹge ee-shi t'ọ dzọo ayi; t'ayi nweru ndzụ
gbururu jeye.

11

Iphe okweta kẹ Nchileke bụ

1 Iphe ono, bụ ekweta ono bụ ogudeshi ẹka ike l'iphe madzụ ele ẹnya iya; bya
amakpọoru l'iphe ono, ẹ ta phụdu l'ẹnya ono nọphu l'oswiya.
2 Ndiche ayi phẹ bụ l'ẹphe kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ẹphe bụ ndu Nchileke
sụru l'ẹphe meru ọhuma.
3 Ọ bụ ekweta, ayi kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe o doru ayi ẹnya lẹ mgboko-
a bụ okfu, Nchileke kfuru l'ọnu b'o gude mee ya; mbụ l'iphemiphe ọbule-a, ẹnya
elegbaa-wa bụ okfu, Nchileke kfuru l'ọnu b'o shi; mbụ okfu, e kfuru l'ọnu, ẹ ta phụdu
l'ẹnya.

4 Ọ bụ ekweta, Ébẹlu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ chịru Nchileke ẹja, ka kẹ
Kenu, bụ nwunne iya. Yọ bụru ekweta ono meru iphe Nchileke nataru ẹja ono, ọ
chịru iya ono; gude koshi l'ọ bụ onye doberu ẹka ndoo l'ifu yẹbe Nchileke. Yọ bụru
ekweta, Ébẹlu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe iphe o meru ezilee ayi iphe byeye
nta-a; l'ọ nwụhutsuaru.
5 Ọ bụ ekweta, Ínọku kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ nọkwaduru ndzụ; Nchileke
abya ewolita iya t'ẹ b'ọ nwụhushi anwụhu lẹ phuu; to nwehe onye phụru iya nụ; kẹle
Nchileke woliwaru iya. Ẹkwo okfu Nchileke sụru lẹ Ínọku shi emeje iphe dụ Nchileke
mma l'obu; b'o wolideru iya woba l'imigwe.
6 L'ẹ to nwekwa onye a-dụ ike ome iphe dụ Nchileke mma l'obu; m'ọ -bụdu l'onye
ọbu kwetaoduru lẹ Nchileke nọ. L'onye akpịrita Nchileke ntse vufutajeodukwa ụzo
kweta lẹ Nchileke nọ; kwetakwaphu l'oobuje ndu achọ iya nụ nggo.
7 Ọ bụ ekweta, Nówa kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ ngabẹru nchị teke Nchileke
nmaru iya ọkwa iphe e-mekochaa mee nụ, bụ iya bụ iphe ẹ to gudedua ẹnya iya phụ.
Yo mee iphe Nchileke kfuru: kụa eze ụgbo, Nchileke gude dzọo yẹe ndibe iya ndzụ.
Yo shi ẹge ono koshi madzụ l'umere ndiphe dụ ẹji. Yọ bụru ekweta ono meru iphe
Nchileke gụru iya l'onye doberu ẹka ndoo; kẹle Nchileke agụje ndu kwetaru nk'iya
lẹ ndu doberu ẹka ndoo.
8 Ọ bụ ekweta, Ébirihamu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe o meru ẹge Nchileke
kfuru teke o kuru iya. Yọ tụgbua; lụfu jeshia alị, Nchileke kweru iya ụkwa lẹ ya a-nụ
iya t'ọ bụru nk'iya. Ébirihamu shi l'alị iya tụgbua ije; l'ẹ b'ọ ma ẹke ooje.
9 Ọ bụ ekweta, o kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe o je eburu l'alị ono, Nchileke
kweru iya ụkwa iya ono. Yo buru iya l'ọ bụ onye laru iya alala. Ụlo, yẹe Áyizaku;
mẹ Jékọpu shi ebuje abụleruphu ụlo, e gude ẹkwa mee. Ẹphebedua bẹ Nchileke
kwekwaruphu ụkwa iphe lanụ ono, o kweru Ébirihamu ono.
10 L'iphe Ébirihamu ele ẹnya iya bụ eze obodo ono, a tọru ntọ-l'alị iya k'ọphungu,
oo-nwewaruru gbururu jeye ono; mbụ eze obodo ọphu bụ Nchileke gude ẹka iya tụa
ẹge ọo-dụ; bya egude ẹka iya kpụa ya l'onwiya.
11 Yọ bụru ekweta, Séra l'onwiya kwetaru kẹ Nchileke; mekwaruphu; yọ bụru yẹbe
nwanyi, nọru; tọ tsụbua ime jeye yọ nọghaa teke gbaru iya l'ọtsuta ime bẹ Nchileke
meleru-a; yọ tsụta ime. Ishi iya abụru l'o doberu Nchileke l'onye evudoshije ike l'iphe
o kweru ụkwa iya.
12 Yọ bụru iphe ono meru iphe ọ bụ nwoke lanụ ono; mbụ Ébirihamu mekochaaru
bụru nna, mụru igwe ọha; lẹ nwoke ọphu shi kahụwa akahụ; mbụ dụwa l'ọ bụ onye
nwụhuru anwụhu. Ụnwu iya emeebe; bya ajaa àjàjà; l'ọ bụ mkpọ-kpodo, nọ l'igwe;
mbụ l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu; bụru 'agụta agụta.
13 Iphe bụ ndu ono, a gụshikotaru ono gudeshi ẹka ike l'iphe ono, Nchileke kweru
ẹphe ụkwa iya ono jeye ẹphe anwụshihu. Iphe ono, Nchileke kwegbaaru ẹphe
ụkwa iya ono te rukwa ẹphe ẹka l'ẹphe nọkwadu ndzụ. Obenu l'ẹphe phụkotaru
iphe ono, nọkwadu ote-ẹnya ono; bya etee ẹswa iya. Ẹphe ekweta l'ẹphe l'ẹphe bụ
mbyamụmbya; bya abụru ndu kpafụtaru ụri lẹ mgboko.
14 Ndu ekfu ẹge ono bụ iphe ẹphe ekoshi bụ l'ẹphe achọkwadu alị, e-mekochaa
bụru nk'ẹphe achọcho.
15 Ndẹge obu obodo phụ, ẹphe shi lụfuta phụ shi adụje ẹphe; mẹ ẹphe achọlahaa
ụzo; laphushia azụ.
16 Obenu l'ẹke ẹnya dụ ẹphe bụ l'obodo ọphu ka mma, bụ iya bụ obodo ọphu nọ
l'imigwe. Yọ bụru iya meru iphe-iphere te emedu Nchileke l'ẹphe kuru iya Nchileke
ẹphe; okfu l'ọ kwakọberu ẹphe obodo kẹ imigwe.

17 Ọ bụ ekweta, Ébirihamu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe o dutaru nwatibe iya;
mbụ Áyizaku t'o je egbua; gude chịaru Nchileke ẹja teke ono, Nchileke mejeru tẹ ya
data iya ono. Yọ bụru Ébiriham ono, Nchileke kweru ụkwa lẹ ya a-nụ iya nwata ono;
bẹ gbeshiru nụ duta nwa nanụ iya ono jeshia ọchiru Nchileke ẹja.
18 Nchileke kweru Ébirihamu ụkwa: "L'ọo Áyizaku bẹ oo-shi mụshia ụnwu
nwanwanwaranwa." Yọ bụru nwa lanụ ono; mbụ Áyizaku bẹ Ébirihamu dutaru;
gude jeshia ọchiru Nchileke ẹja.
19 Iphe Ébirihamu phụru abụleruphu lẹ Nchileke a-dụa ike mee Áyizaku t'o shi
l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bụnu iya bụ l'e -kfude iya ekfukfu bẹ Áyizaku dụwa l'ọ bụ
onye shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; keshinu o mekochaaru; tsoru Ébirihamu lata azụ.

20 Ọ bụ ekweta, Áyizaku kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ gọru ọnu-ọma nụ Jékọpu
yẹe Íso; bya ekwetakwaphu l'ọnu ono, ya gọru ono e-rekota ẹge ya gọru iya.

21 Ọ bụ ekweta, Jékọpu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ gọru ọnu-ọma nụ ụnwu
Jósẹfu l'ẹhu l'ẹhu; b'ọ nwụhuderu. Yo vudo evudo; woru mgbọro iya tsube l'alị; fozita
l'eli iya; baaru Nchileke ẹja l'ọogo ọnu-ọma ono.

22 Ọ bụ ekweta, Jósẹfu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe tẹmanu yọ nwụhude b'o
kfuru lẹ ndu Ízurẹlu e-mekochaa shi l'alị Íjiputu wụfu; lashia alị, Nchileke kweru
ẹphe ụkwa iya. Yọ bya ekoshikwaphu ẹphe ẹge ẹphe e-me ọkpu iya teke ẹphe
wụfuderu.
23 Ọ bụ ekweta, nne lẹ nna Mósisu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ẹphe domiru
Mósisu ọnwa ẹto l'a mụtsuaru iya; okfu l'ẹphe leru iya ẹnya; yọ bụru nwata, dụ
ugvu; ẹphe ta tsụ egvu omebyi ekemu, eze ndu Íjiputu tụru sụ t'e gbujee iphe bụ
nwata nwoke, onye Ju mụru k'ọphungu.

24 Ọ bụ ekweta, Mósisu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe teke o vufutaru b'ọ jịkaru
t'ẹ b'e kujehe iya nwatibe nwa-nwanyi eze ndu Íjiputu.
25 Ọ hataru otsoru ụnwu Nchileke; jee iphe-ẹhuka; ma l'ọnodu l'ẹhu-ọtso-ẹna; eme
iphe dụ ẹji; mbụ ẹhu-ọtso-ẹna ọphu ẹ-te nwedu ẹke ọono-bebe.
26 Iphe ọ kwẹru ẹka bụ l'ọ -bụru l'aakpa iya ẹhu l'okfu ẹka Onye Ndzọta ono,
Nchileke kweru ụkwa iya l'ọo-bya lẹ mgboko ono b'ọ ka iya mma ma lẹ ya nwekotaru
ẹku, nọ l'alị Íjiputu mgburumgburu. Ishi iya abụru l'ẹnya dụ iya l'obunggo ọphu nọ
l'ụzo ifu.

27 Yọ bụru ekweta, Mósisu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ọ haru Íjiputu; tụgbua;
tọ tsụ egvu l'ẹhu e-ghu eze ndu Íjiputu ono eghughu. Yo tsua ẹka l'ọkpoma; nọ-
kirishia; l'à sùrù l'o gude ẹnya iya phụ Nchileke; l'ẹ-ba bụ lẹ Nchileke bụ onye
eegudeje ẹnya phụ.
28 Ọ bụ ekweta, Mósisu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe o gbuberu ishi kẹ Ajị Esweta
teke ono, ọ sụru ndu Ízurẹlu l'ẹphe ha t'ẹphe woru mee nwatụru phegbaa l'iphe bụ
ọnu ibo ẹphe; tẹ onye mgbugbu-madzụ, byaru ogbushi ndu bụ ọkpara ndu Íjiputu
ba dụ ọkpara kẹ ndu Ízurẹlu, oo-gbu.

29 Ọ bụ ekweta, ndu Ízurẹlu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ẹphe wụlahuru l'echi
Eze Ẹnyimu Uswe; eje l'ọgbodali l'ọ bụ onye eje l'echi esu-ụzo. Ndu Íjiputu ejeshia
esweswe; mini erigbushikota ẹphe.

30 Ọ bụ ekweta, ndu Ízurẹlu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe ụpho-mkpuma, e gude
kpụ-phee Jériko mgburumgburu daru lẹ ndu Ízurẹlu jephetsuaru iya mgburumgburu
abalị ẹsaa.

31 Ọ bụ ekweta, nwanyi ọkpara ono; mbụ Réhabu kwetaru kẹ Nchileke; meru iphe
a haru iya; ta tụkohe yẹle ndu kwefuru Nchileke ike gbushia; okfu l'o domiru ndu
Ízurẹlu ono, byaru ngge lẹ Jériko ono; shi ẹge ono dzọo ẹphe.
32 ?Mu e-le ole agụ? ?Bụ teke ole bẹ mu a-nọdu gụshiwaru Gídiyọnu phẹ; mẹ
Béraku; Sámusịnu; Jéfuta; mẹkpo Dévidi phẹ; Sámuwelu; mẹwaru ndu nkfuchiru
Nchileke? ?Teke ole bẹ mu a-nọdu kọkota akọ ẹge ẹphe kwetaberu kẹ Nchileke?
33 Ọ bụ ekweta, ẹphe kwetaru kẹ Nchileke bẹ meru iphe ẹphe tsoru mbakeshi ọgu;
lụkota ẹphe kpamu. Yọ bụru ekweta ono bẹ ẹphe shi egudeje eme ndu alị ẹphe
t'ẹphe meje iphe vudo nhamụnha; gude iya phụa ẹge Nchileke shi meeru ẹphe iphe
o kweru ẹphe ụkwa iya; gude iya mekwaaphu agụ, gage egbu ẹphe; to nwe ọphu
dụru ike kụhaa ọnu akụhaa;
34 bya egude iya dzọ-nyia ọku, ada ririri; bya egude iya nahụ ndu gude ogu-mbeke
achị ẹphe k'egbugbu. Ẹphe shi bụru ndu ike ta nọdu; e metsukwanua; ẹphe abya
abụru ndu ike nọ. Ẹphe shi bụru ọ-karia-ẹka l'ọgu; k'ọphu ẹphe shi achịje ndu
ọhodo nanụ nanụ.
35 Ụnwanyi, kwetaru nụ phụru ndibe ẹphe, nwụshihuru nụ l'ẹphe shi l'ọnwu
tetagbaa nọdu ndzụ.
O nweru ndu ọphu e meru l'iwe jeye ẹphe anwụshihu. Ẹphe ahata; l'o be kẹ
t'ẹphe jịka Nchileke ẹge ee-shi t'a haa ẹphe t'ẹphe gbalaa; t'e gbuchikwaa ẹphe t'ẹphe
nwụshihu. Iphe kparu iya nụ bụ l'ẹphe ele ẹnya lẹ Nchileke e-mekochaa mee t'ẹphe
teta nọdu ndzụ ọphu ka mma.
36 O nweru ndu ọphu a jaru ewena; chia ẹphe iphe; nweru ndu ọphu a tụru
mkpakọbe; chịta ẹphe je eye lẹ mkpọro.
37 O nweru ndu ọphu a tugbushiru lẹ mkpuma; nweru ndu ọphu e kwobuhuru ẹbo;
nweru ndu ọphu e gude mma gbushia. Ẹphe eshi etsojeru aghaphelephu; iphe ẹphe
shi eyeje l'ẹhu abụru akpọ eghu. Ẹphe kparu ụkpa; a kpaa ẹphe ẹhu; mee ẹphe;
ẹphe ejee iphe-ẹhuka.
38 Mgboko dụta-be ẹji k'ọphu bụ l'ẹ tọ gbadụ k'ọphu ẹphe a-nọkota iya. Ẹphe shi
anọduje aghaphe l'echi-ẹgu, ẹ te budu ebubu; mẹ l'ẹke eze ugvu nọgbaa. Ẹphe eshi
ebuje l'ọgba mẹ l'ẹnu.
39 Ndu-wa tụkokwa bụru ndu ẹkwo okfu Nchileke ekoshi l'ẹphe bụ ndu Nchileke
sụru l'ẹphe shi eme ọhuma. Yọ bụru ekweta, ẹphe kwetaru kẹ Nchileke ono kparu
iya. Ẹphe anọ-o jeye; iphe ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono te rukwa ẹphe ẹka.
40 Iphe meru iphe ọ dụ ẹge ono bụ lẹ Nchileke achịru ayi idzu, ọphu ka mma. Iphe
ọ tụberu bụ l'oo-wota ayi l'ẹphe tụgbabe; mee ayi ugbo lanụ t'ayi tụko bụru ndu
dzuru oke; dụebe mma l'ifu iya.

12

Nchileke ehe ayi l'ọ bụ nna

1 A bya l'ẹhu k'ayịbedua; iphe bụ ndu ono tụkookwaru nọ-phee ayi mgburumgburu
l'ọ bụ onye urukpu nọ-pheru mgburumgburu. Ẹphe tụko eme t'ayi maru iphe okweta
kẹ Nchileke ono bụ. Ọo ya bụ t'ayi hakwaa iphe bụ iphe alọla ayi azụ; haa iphe bụ
iphe dụ ẹji ono, ẹ-te kwedu ayi ọha ẹka ono. T'ayi byibe ẹka l'ọkpoma; maa ọso-
amama ono, nọru ayi ono;
2 tụbekpelephu Jisọsu ẹnya; agba ọso ono; l'ọo ya bụ onye ivuzọ ọso k'okweta kẹ
Nchileke ono; bụru iya e-me t'ayi gbaa ya; gbafụ iya l'ishi. Yẹbedua mawaru ẹhu-
ọtso-ẹna, Nchileke doberu iya. Yọ bụru iphe ono meru iphe o kwetaru; jee iphe-ẹhuka
jeye; a kpọpyabe iya l'oshi-osweru; yọ nwụhu; ọphu iphe-iphere, e shi l'egbe anwụhu
ono, ọ nwụhuru ono mee ya te nwe iphe ọ bụ iya. Nta-a b'o jewaru je adụgaru l'ẹka-
ụtara aba-eze Nchileke.

3 Unu rịjekponua kẹ Jisọsu ono, tụko iphe-ẹhuka ono jeebe ono. Ọ tụko ẹjo ememe,
ndu eme iphe dụ ẹji meru iya; mẹ ẹjo okfu, ẹphe kfuru iya dagbukota lẹ nkịchi. Unu
nyatajẹ iya; k'ọphu ike ta agvụdu unu. Ọdo bụ t'unu ba sụ l'unu ta agbahẹdu ọso
ono.
4 L'ọgu, unu l'iphe dụ ẹji alụ bẹ unu ta alurukwaa; k'ọphu unu a-lụ iya jeye; e
gbushia unu egbushi.
5 ?Unu zahawaru okfu ono, Nchileke kfuru, o gude mee t'obu shihu unu ike l'unu
bụ ụnwu iya ono tọo? Ọ sụru:

"Nwa mu; ba arịkwa l'àhụ̀hù,
Nnajiufu àhụ̀ ngu te nwedu iphe ọ bụ;
ọphu i gudekwa l'ọ baru
ngu mba; wata ọla azụ-azụ.

6 L'ọ kwa onye Nnajiufu yeru
obu bẹ ọohụ̀je àhụ̀hù;
bụru onye ọ nataru t'ọ bụru nwa iya;
bẹ oochije ẹchachi."

7 Ọo ya bụ; teke Nchileke àhụ̀ unu àhụ̀hù; unu tajẹkwa nshi; l'àhụ̀hù ono bụkwa
àhụ̀hù, nna ahụ̀je nwa iya t'ọ maru iphe. Ọ kwa àhụ̀hù, Nchileke àhụ̀ unu ndono;
okfu l'unu bụ ụnwu iya. ?Unu phụjeru nwa, nna iya ẹ-ta hụ̀du àhụ̀hù t'ọ maru iphe?
8 Teke ọ bụ lẹ Nchileke ta ahụ̀du unu àhụ̀hù t'unu maru iphe ẹge ọohù ụnwu iya ọdo;
ọo ya bụ l'unu ta abụdu ọkpobe ụnwu iya. Unu bụ ndu a gbataru l'ọkpara.
9 Ọobuje teke ndu bụ nna ayi kẹ mgboko-a echi ayi ẹchachi; ayi eyeleru-a ẹphe ugvu.
?Bụchia Nna ayi ọphu bu l'imigwe bẹ ayi ta akafụduaru oworu onwayi nụ; shi ẹge
ono nweru ndzụ.
10 Ndu bụ nna ayi kẹ mgboko-a ahụ̀ta-bejelephu ayi àhụ̀hù nwa afa olemole ẹge dụ
ẹphe mma. Obenu lẹ Nchileke ahụ̀je ayi àhụ̀hù; k'ọphu ọo-dụru ayi lẹ mma; t'ayi
dụebe mma l'ọ bụ yẹbedua.
11 Ọobuje teke aahụ̀ ayi àhụ̀hù t'ayi maru iphe; yọo hụ ayi ọku teke ono; ẹhu ta atsọ
ayi ẹna. Ndu, a hụ̀rù àhụ̀hù; hụ̀ta; ẹphe amaru iphe; emetsujekwaa bụru ndu eme
ọhuma; bụkwaruphu ndu ẹhu emetsujee dụ agu.

Ọnma ọkwa

12 Ọo ya bụ; unu vudoshia ike l'ekwekwe ono, unu kweru kẹ Nchileke ono. L'ọ
dụakwa l'ẹka tsụshiru unu ụme; dụwa l'ọkpa afụ unu kwẹ̀kwèkwè. Unu lọchia ẹka
ono, tsụshiru unu ụme ono alọchi; unu emee ọkpa ono, afụ unu kwẹ̀kwèkwè ono t'o
shihutsua unu ike.
13 Unu tụko iphe bụ iphe a-nọchi unu ụzo; wofu; k'ọphu unu tee medu tẹ ndu
ọphunanu, dụwa l'ọ bụ ndu ọkpa nwụshihuru anwụshihu phụ paru okfu Nchileke
ono haa. L'ọ kwa l'ụzo, vudo nhamụnha bẹ ọkpa, nwụhuru anwụhu e-teta.

14 Unu kebe ẹhu meje iphe e-me t'unu l'onyemonye ọbule nọdu lẹ nchị ọdu-ndo;
bụru ndu dụ nsọ; l'onye ta adụdu nsọ ta abyakwa bya aphụ Nchileke.
15 Iphe unu a-kwabẹru ẹnya bụ t'ẹ b'o nwe onye a-gbakutaru eze-iphe-ọma kẹ
Nchileke azụ. Unu eletakwaphu ẹnya t'ẹ b'o nwe onye a-bya adụ l'ọ bụ ọ́gbaragba-
oshi, atsọ ile; kpọfuta l'ẹke unu nọ; bya aghaswashịlahaa unu ẹhu; shi ẹge ono
merushia igwe ọha.
16 Unu letakwa ẹnya t'ẹ b'o nwe onye a-nọdu eme kẹ nwanyi; too nwe onye a-nọduje
elegbu iphe kẹ Nchileke l'ẹnya l'ọ bụ Ị́so. Lẹ Ị́so gudekwa ọji tototo kẹ nri; kweta tẹ
nwunne iya bụwaruru ọkpara, yẹbedua, bụ Ị́so shi bụru; l'okfu tẹ ya ria ugbo nri
lanụ.

17 L'unu manarụa l'e metsuaru; yọ chọlahaa tẹ nna iya gọoru iya ọnu-ọma. A sụ iya l'ọ gbawaru iya l'azụ; okfu l'ẹ to nwehedu ẹge oo-shikwadu mekwaa iphe o
mebyihawaru emebyi. Yo gude ẹnya-mini; chọo ọnu-ọma nna iya ono; to nwehe.
18 Ẹke unu byaru ta bụkwa Ugvu Sáyịnayi, unu e-byi ẹka l'ọ bụ ndu Ízurẹlu teke
ono, Nchileke tụru ẹphe ekemu ono. Ẹ tọ bụkwa l'ọku ono, enwu raphuraphu ono
bẹ unu byaru; tọ bụ l'ọchi ono; m'ọ bụ ẹke ono gbahụru tsụbalangu ono. Ẹ tọ bụkwa
l'eze phẹrephere ono;
19 tọ bụ ọda ụpyoku ono; m'ọ bụ olu ono, daru l'ọ bụ egbe-igwe ono bẹ unu nụru.
Lẹ teke ndu Ízurẹlu nụru olu ono bẹ ẹphe rọkwaru t'ẹ b'o kfuhekwa ọdo.
20 Ishi iya abụru l'ekemu, Nchileke tụru bẹ ẹphe sụru l'ọ kariru ẹphe ẹka; bụ iya
bụ ekemu ono, sụru: "L'ẹ to nwedu m'o -ruhuru; ọ bụru anụ bẹ ẹhu iya chiru l'eze
ugvu ono; t'a tugbua ya lẹ mkpuma."
21 Iphe ẹphe phụru l'ẹke ono dụnuka biribiri; k'ọphu Mósisu sụru: "Lẹ ya
atsụshikwa egvu ike; k'ọphu ẹhu anma iya anmanma." Ẹ tọ bụkwa egbe ẹke ono
bẹ unu byaru.
22 Ẹke unu gbe bya bụkwa Ugvu Záyọnu; mbụ obodo kẹ Nchileke; Nchileke ọphu nọ
ndzụ. Ẹke unu byaru bụkwa obodo ọphu ẹpha iya bụ Jerúsalemu ọphu nọ l'imigwe;
unu byakfutaru ụnwu ojozi-imigwe ọphu bụ 'agụta-agụta.
23 Ẹke unu byaru bụkwa ẹke ụnwu Nchileke, o dobekotaru l'ọnodu ndu bụ ọkpara
dzukoberu; ẹhu atsọ ẹphe ẹna; mbụ ndu e deru ẹpha ẹphe l'ẹkwo l'imigwe. Unu
byakfutakwaru Nchileke; onye bụ iya e-kpe onyemonye ọbule ikpe. Ndu unu
byakfutaru bụ ndu nwụhuhawaru nụ, doberu ẹka ndoo; ndu Nchileke meru t'ẹphe
dụfubebe mma l'ifu iya.
24 Onye unu byakfutaru bụkwa Jisọsu; onye bụ iya jigbabe Nchileke yẹle madzụ
l'ọgba-ndzụ ọphungu ono. Unu byakfutakwaphu mee ono, ọ lọkaru l'oshi-osweru
ono, bụ mee ọphu ekoshi iphe ọphu ka kẹ Ébẹlu mma.
25 Ọo ya bụ t'unu kwabẹnuphu ẹnya t'unu ba ajịka ọngaberu onye ono, ekfu okfu
ono nchị. Lẹ keshinu ndiche ayi phẹ ta nahụdu ikpe Nchileke; okfu l'ẹphe ta ngadu
nchị l'iphe ono, a lọru ẹphe ẹka lẹ nchị lẹ mgboko-a ono bẹ ayịbedua ta anahụkwa;
m'ọ -bụru l'ayi jịkaru onye ono, nọ l'imigwe, alọ ayi ẹka lẹ nchị ono.
26 Teke ndiche ono bẹ olu iya nmakọtaru eliphe mgburumgburu jijiji; obenu lẹ nta-a
b'o kfuwaru: "L'ọo ugbo lanụ bẹ ya a-nmafụa eliphe jijiji; nmakọta nmaa imigwe."
27 Nchileke sụru: "L'ọ bụfua ugbo lanụ." Ugbo lanụ ono, o kfuru ono koshiru l'iphe
ono, o meeberu ono bẹ oo-mekota t'ọ nmaa jijiji; yo wofu iya. Ọo ya bụ k'ọphu ọphu
ta nmadu jijiji a-nọdu.
28 Ọo ya bụ t'ayi keleje Nchileke ekele; okfu l'ọ nụwaru ayi ẹke ọ bụ eze; mbụ ẹke te
nwedu iphe ha k'ọnma iya jijiji. T'ayi keleje iya; gude ọdu-biribiri iya; wozita onwayi
alị; kwabẹje iya ugvu;
29 lẹ Nchileke ayi bụkwa ọku, te nwedu iphe ọodzu-phodoje.

13

Ome iphe dụ Nchileke mma

1 Unu ba ahakwa oyeru ibe unu obu ono, bụ iya bụ obu ono, unu gude okfu l'unu
shiwa l'ẹka Kuráyisutu bụru ụnwunna; yeru ibe unu ono.
2 Unu ba azahakwa ọkwajeru ndu byaru abyabya ẹbyee ọkpobe akwakwa. L'o
nwekwaru ndu gudetsu-a l'ẹphe akwaru ndu byaru abyabya ẹbyee; kwaaru ụnwu
ojozi-imigwe ẹbyee; ẹphe ta ma.
3 Unu nyatajẹkwa ndu mkpọro; t'ọ dụjekwa unu l'ọ bụ unu nọ lẹ mkpọro ọbu. Unu
nyatajẹkwa ndu eje iphe-ẹhuka; t'ọ dụjekwa unu l'ọ bụ unu eje iphe-ẹhuka ọbu.

4 Tẹ ndu alụ alụlu mejekwa alụlu, ẹphe; k'ọphu ọo-bụru iphe ẹ-te nwedu onye
a-nọdu amaru iya ẹjo ẹka. Tẹ nwoke yẹle nyee ya ba adụkwa onye ọphu e-ri ogori;
shi ẹge ono merushia onwẹphe. Lẹ nwoke, eme kẹ nwanyi; m'ọ bụ nwanyi, eme kẹ
nwoke; mẹ ndu eri ogori bẹ Nchileke a-nmakwa ikpe.
5 Unu be eyenukakwa ẹnya l'okpoga. T'iphe unu nweru dzujekwaaru unu. Lẹ
Nchileke kfuakwaru iya l'onwiya; sụ: “Lẹ ya ta ahakwa ngu ẹka; ya te ebuhaa ngu
ẹka.”
6 Ọo ya bụ; unu t'ayi kfushijenu okfu-a ike; kfuje iya l'ẹ-ba atsụ egvu:
“L'ọ kwa Nnajiufu bụ
onye eyeru mu ẹka;
to nwe lẹ mu atsụa egvu.
?Bụ onye e-me mu ngụnu.”
7 Unu nyataję ndu ono, vu ụzo koshi unu ụzo ono; bụ iya bụ ndu ono, ziru unu ozi-
ọma Nchileke ono. T'egomunggo rukwaa unu alị; t'unu nyata ẹge ẹphe shi anọduje
eme teke ẹphe nọ ndzụ; jeye ẹphe anwụhu. T'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke
dụkwa l'ọ bụ nk'ẹphe.
8 Jisọsu Kuráyisutu bụ onye ono, ọ bụ ono b'ọ bụ ụnyaphua; ya b'ọ bụ ntanụ; ya
bụ ọo-bụ gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ẹ tọo gbanwejedu agbanwe.
9 Unu be ekwekwa t'iphe eezi ezizi, dụtsua iche iche shi uswe bya akpọbyia unu
ụzo. Ọ dụ mma t'ayi gude eze-iphe-ọma, Nchileke eme; t'obu shihu ayi ike. Ome nsọ
nsọ nri, eeri eriri te emekwa t'obu shihu ayi ike; l'ẹ to nwebukwaa onye tsojeru iya
ẹge ono, o yejeru ẹka.
10 Ayi nweru ẹnya-ngwẹja Nchileke; mbụ ọphu ndu achịkwaduru Nchileke ẹja l'ụlo,
e gude ẹkwa mee; ta hadu kẹ ria iphe shi iya nụ.
11 Onye, bụ onye ishi ndu achịjeru Nchileke ẹja; egudeje mee anụ bahụ lẹ Ẹke-
Kakọta-ọdu-Nsọ t'ẹphe gude iya chịa ẹja; nwefu iphe dụ ẹji. Obenu l'anụ ono, e
gbuwaru egbugbu ono; bẹ eewotaje lụfu l'ọdu ndu Ízurẹlu; je akpọo ya ọku.
12 Ọ bụ iphe ono meru iphe Jisọsu nọkwaruphu l'azụ mkpụkpu; jee iphe-ẹhuka;
nwụhu; ẹge ee-shi t'o gude mee ya; safu iphe dụ ẹji, ndiphe meru.
13 Ọo ya bụ; unu t'ayi jekfube iya l'azụ mkpụkpu; t'a tụko ayi l'iya mee iphe-iphere.
14 L'ẹ to nwekwa obodo, ayi nweru lẹ mgboko-a, bụ obodo ọphu a-nọduwaru jeye.
Ọ bụchia iphe meru nụ bụ l'ayi achọ obodo ọphu abya nụ.
15 Ọo ya bụ; t'ẹ b'o nwekwa teke ayi a-hajẹ otushi Nchileke ẹpha. Tẹ otushi ẹpha
ono bụru ẹja, ayi shi Jisọsu l'ẹka achị anụ iya. Ọ bụ ẹpha ono, ayi etushi iya ono a-bụ
iphe shi ayi l'ọnu, ekoshi l'ayi bụwa ndu nk'iya.
16 Unu ba ahakwa ome iphe dụ mma; unu taa ha ogudeje iphe unu nweru eyeru
ibe unu ẹka; l'ọ kwa egbe ngwẹja ono bụ ọphu dụ Nchileke mma.
17 Unu meje iphe ndu ishi unu sụru t'unu mee; m'o -ruhuru; ọotsu unu l'ẹhu
ememe. L'ọ kwa ndu ono, bụ ndu ishi ono bẹ anọduje eche ndzụ unu; keshinu
ẹphe e-mekochaa vudo l'ifu Nchileke; doo ẹge ẹphe jetaberu ozi ẹhu unu. Teke unu
emewa iphe ẹphe sụru t'unu meje bẹ ẹphe e-gude ẹhu-ọtso-ẹna; jee ozi ẹphe ono.
Ọdumeka bẹ ẹphe a-nọdukwa atsụ ude l'ime obu ẹphe; eme iya. Ono te nwekwa
uru, unu erita iya.
18 Unu kfujekwa nụru ayi Nchileke. Ọphu ayi makpọoru bụ l'obu ta awadu ayi
awawa; to nwe teke ẹ tọ bụleduphu t'ayi mee iphe dụ mma l'iphemiphe ọbule, ayi
eme bẹ ayi eshibeje ite iya.
19 Iphe mu arọshikpoo unu ike; ụnwunna mu; bụ t'unu kfuje nụ Nchileke; tẹ
Nchileke kwe tẹ mu byakfuta unu ẹgwegwa.

Okfu anụ Nchileke

20 Tẹ Nchileke ono, bụ iya emeje t'ẹhu dụ agu ono; yekwaru unu ẹka. Ọo ya meru
tẹ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bụ iya bụ onye shi
l'anwụhu, ọ nwụhuru bụru eze onye eche ayi ẹge eecheje atụru. Yọ bụru mee, ọ
lọkaru teke ono, ọ nwụhuru ono b'o gude mee ụkwa ono, Nchileke kweru tukobe
l'ọgba-ndzụ yẹle madzụ ono t'o vuru ire jeyewaru.
21 Tẹ Nchileke ono mee t'unu nweru iphemiphe ọbule, bụ iphe dụ mma; t'unu meje
uche-obu iya. Tẹ Nchileke shikwaphu l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu mee iphe dụ iya mma
l'obu ayi. Tẹ ajaja bụru kẹ Kuráyisutu gbururu jeye lẹ tutu yoyo! Ono kwa ẹge ọ dụ.

Okfu, eegude akpọchi iya ishi

22 Ọ kwa arọro bẹ mu arọ unu; ụnwunna mu; sụ t'unu takwaa nshi; nụa ozi-wa;
l'ẹkwo-wa, mu deru unu-wa ta dụkwa ogologo. Ọo ya bụ t'o mee t'obu shia unu ike.
23 Iphe mu eme t'unu maru bụ lẹ nwanna ayi Tímoti, e shi tuchia lẹ mkpọro b'a
haakwaru. Ọ -byanụ ẹgwegwa bẹ mu l'iya a-yịru-a teke mu a-bya unu agbaphe.
24 Unu kelekotaru mu iphe bụ ndu ishi unu; mẹ iphe bụ ndu kẹ Nchileke. Ụnwunna
ayi ndu Ítali ekelekwaphu unu.
25 Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-ọma l'unu ha.

Ẹkwo,
Jémusu
deru

1 Mbẹdua, bụ Jémusu, bụ nwozi kẹ Nchileke; mẹ nwozi kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu
Kuráyisutu ekele ndu kẹ Nchileke, dzuru mgboko ekele.

Ekwekwe; mẹ mmamiphe

2 Ụnwunna mu; teke iphe dụ l'ọga l'ọga byaru tẹ ya data unu; unu wotaje iya t'ọ
bụru iphe ote ẹswa;
3 kẹ l'unu mawaru l'a -data unu adata kẹ ekwekwe, unu kweru bẹ unu e-shi iya
mụta ọtaru iphe nshi.
4 Unu takpẹlephu nshi tafụ iya l'ishi; ẹge unu a-dụebe mma; dzukwaaphu oke ẹge
ẹ tọo dụdu iphe a-phọdu unu l'ẹhu.
5 O -nweru l'unu ha onye mmamiphe pehuru; t'onye ono sụ Nchileke t'ọ nụ iya
mmamiphe. Ọo-nụ iya ẹya; kẹle Nchileke bụ o-me-l'uko; l'egudeje obu iphoro anụ
onyemonye ọbule iphe ọ sụru t'ọ nụ iya.
6 Ọlobu; t'onye ono kwetakwa l'iphe ookfu tẹ Nchileke nụ iya bẹ ọo-nụ iya. T'obu
ba agbakwa iya ẹbo; l'onye obu agba ẹbo dụkwa l'ọ bụ akpara-mini eze ẹnyimu, bụ
phẹrephere anọduje atụnga iya. Ọ -tụru iya jee ifu; yọ tụru iya laa azụ.
7 T'egbe onye ono ba arịkwa l'o nweru iphe ya a-nata l'ẹka Nnajiufu;
8 kẹ l'onye egomunggo agba ẹbo te evudoshijekwa ike l'iphe bụ iphe oome ememe.

Ụkpa; mẹ ẹku

9 Tẹ nwanna, akpa ụkpa sajẹ nsasa k'emeli, Nchileke meliru iya.
10 T'onye ọphu bụ oke amadụ sajẹkwaphu nsasa mẹ Nchileke -meda iya. Okfu
l'onye ono e-rifu l'ọ bụ igu oshi;
11 kẹ l'ọobuje: ẹnyanwu -haa; wata ochishi ike; ẹwu anwụa kpaa; igu iya erishihu.
Mma iya agvụ. Ono bụ ẹge oke amadụ a-gbabuhukwaphu l'ẹke ọono lẹ mgbaphe.

Adata yẹle onwu eye

12 Ọnu-ọma bụ k'onye taru nshi teke iphe-adata dakfutaru iya; okfu lẹ teke a
datatsụaru iya; tọ da; bẹ aa-nụ iya ndzụ, bụ obunggo, Nchileke sụru lẹ ya e-bu ndu,
yeru iya obu.
13 Ọo ya bụ; onye iphe-adata dakfutaru; ome ẹjo iphe -wata iya agụgu; t'onye ono
ba asụkwa l'ọo Nchileke enwu iya eye tẹ ya mee ẹjo iphe. L'ẹ tọ dụkwa onye Nchileke
enwuje eye t'o mee ẹjo iphe; tọ dụ onye enwu Nchileke eye t'o mee ẹjo iphe.
14 Ọ bụ ome ẹjo iphe, agụ madzụ edetaje onye ọbu ye; ẹjo iphe ono anmata iya
l'ọnya.
15 Teke ẹgu ẹjo iphe ono tsụtaru ime; yọ mụa iphe dụ ẹji. Iphe dụ ẹji ono -kalẹphu;
yọ mụa anwụhu.
16 Ụnwunna mu, mu yeru obu; unu be eshiswekwa ụzo.
17 Iphe, bụ iphe, aanụ anụnu, dụ mma; mẹ iphe ẹwoma, ẹ-te nwedu ntụpo bụkwa
l'imigwe b'o shikota. O shi l'ẹka Nna, meshiru iphoro, nọ l'imigwe; bụ iya bụ Nna
ọphu ẹ-te chinyajedua echichi; nyịhu l'ọ bụ ẹnyanwu; k'ọphu aa-sụ l'ọ -nyihu bẹ ọchi
a-gbaa.
18 Ọ chịru obu iya; gude okfu ono, bụ ọkpobe okfu ono mụa ayi t'ayi bụru ndu
ọdungu l'iphe bụ iphe o keru ekeke.

Ọnu-iphe-lẹ-nchị;
mẹ ememe iya

19 Ụnwunna mu, mu yeru obu; unu nyatakwa ọwaa: T'onyenọnu bụkwaru onye
egebejeodu nchị; t'iphe eekfu doo ya ẹnya; tẹmanu yo yede iya ọnu. T'onye ono ba
abụkwa onye obu-ọku;
20 kẹ l'iphe eeme l'ẹhu-eghughu ta bụkwa iphe vudo nhamụnha l'ifu Nchileke.
21 Ọo ya bụ; unu shi ishi lanụ tụfu onwunu iphe bụ umere, dụ oyi; mẹ iphe bụ iphe
ashị, unu eme; zia obu l'alị nata okfu ono, a kụwaru l'ime ọkpoma unu l'ọ bụ onye
kụru akpụru iphe ono. Ọ kwa okfu ono a-dụ ike dzọfuta unu.
22 Ọlobu: unu bụkwaru ndu eme okfu ono ememe; unu ba abụkwaru ndu anụ iya
anụnu nkịnyi iya; l'ono bụkwa ome onwunu eswe.
23 L'onye anụlephu okfu ono; too me iya ememe yekwaru nwoke, eleje ẹge ifu
gbaru iya l'onyo;
24 o -lege l'iya phụ; yọ paru iya tọgbo lụfushia; zahaakwaphu ẹge ya shi gbaa.
25 Obenu l'onye enyoje ekemu ono, ẹ-te nwedu ntụjo ono; mbụ ekemu ono, emeje
t'e nweru onwonye ono; o -fuberu iya ifu tekenteke; ọphu 'ọ bụdu ọ-nụtsua-ọ-nọ-
kirishia; ọ -bụru onye emeje iya ememe; onye ono bẹ Nchileke e-gude k'iphe oome
gọoru ọnu.
26 Onye arị lẹ ya bụ onye kẹ Nchileke l'ẹ bọo taję ire iya ẹra; onye ono bụkwa eswe
bẹ oome onwiya. Onye ono bẹ kẹ Nchileke ọphu oome bụkwa iphe mmanu.
27 Obenu l'onye kẹ Nchileke ọphu Nchileke, bụ Nna kweru l'ọ bụ ọkpobe iya; bụru
ọphu ẹ te merudu emeru bụ: ọkwo ndu a tọru ogbe lẹ mkpa; oyeru ụnwanyi, mma
tụfuru ẹka; ọwaa osefu ẹka l'ẹjo iphe kẹ mgboko.

2

Ọnma ọkwa kẹ ọbo madzụ ẹbo

1 Ụnwunna mu; t'unubẹdua, bụ ndu kweru kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu;
mbụ Nnajiufu, dụ biribiri; unu ba abọjekwa madzụ ẹbo.
2 T'a -sụ l'ụmadzu ẹbo bataru lẹ ndzuko unu; onye lanụ bụ oke amadụ, gba echi-
mkpọla; bya akwaa onwiya bugebe; onye ọphu abụru onye ụkpa; yee nkaraba uwe.
3 Teke unu ka ọkwabe onye ọphu kwaru ngwa phụ ugvu; sụ iya: “T'ọ tọkwa ẹhu;”
bya ekoshi iya oshi ọo-nọdu; bya asụ onye k'ụkpa phụ: “T'o vudo l'ẹke ono;” m'ọ
kwanu: “T'ọ bya anọdu l'alị l'iku ọkpa mu ẹke-a;”
4 tọ dụ iya bụ l'ikpe nmaru unu; kẹ l'unu abọwa madzụ ẹbo l'ime onwunu; bya
egude ẹjo ọkpoma ekpe ikpe.
5 Unu gebeduduphu nchị; ụnwunna mu, mu yeru obu: ?tọ bụdunua ndu ụkpa lẹ
mgboko-a bẹ Nchileke fọtaru t'ẹphe bụru ndu e-shi l'ekwekwe, ẹphe kweru; nweru
iphe l'ifu Nchileke; bụkwaruphu ndu e-nweru ẹke ọ bụ eze, bụ iphe ọ sụru lẹ ya a-nụ
ndu yeru iya obu-a?
6 Obenu l'ẹ to nwedu iphe unu gụberu ndu ụkpa. ?Tọ bụdunua ndu oke amadụ
anọduje akpa unu ẹhu-a? ?Tọ bụdunua ẹphe akpụjeru unu je edobe l'ifu ndu ikpe-e!
7 ?Tọ bụdunua ẹphe anọduje ekfubyishi ẹgiri ẹpha ono, unu aza ono ekfubyishi?
8 Teke unu emewa ekemu ono, shi l'ẹka Nchileke, bụ eze ono; bẹ unu emewa ọhuma,
bụ iya bụ ekemu ono, nọ l'ẹkwo okfu Nchileke ono, sụru: “T'i yeru madzụ ibe ngu
obu ẹge i yeru onwongu.”
9 Obenu l'ọ -bụru l'unu abọje madzụ ẹbo bẹ unu emekwa ẹjo iphe; ekemu
anmakwaphu unu ikpe l'ọ bụ ndu mebyiru ekemu.
10 L'onye mekotaru iphe ekemu ono kfuru l'ọ ha; mephodo iya nanụ bẹ ikpe
nmaakwaru l'o mebyikotawaru ekemu ono l'ọ ha.

11 L'ọ bụkwaphu onye ono, sụru t'ẹ b'i rishi ogori; sụru t'ẹ b'i gbushi ọchi. Ọ -bụru
l'ẹ tii ridu ogori; l'egbu ọchi; b'ị bụakwa onye emebyi ekemu.
12 Ọo ya bụ t'unu kfuje okfu; unu emeje umere l'ọ bụ ndu, ee-mekochaa gude ekemu
ono, emeje t'e nweru onwonye ono kpee ikpe.
13 L'onye ta aphụduru ibe iya imiko bẹ Nchileke ta aphụkwaru imiko mbọku ono,
oo-kpe ikpe ono. Obenu l'onye aphụjeru madzụ imiko ta atsụhedu ikpe Nchileke
egvu.

Iphe bụ l'e kweru kẹ Nchileke

14 Ụnwunna mu; ?nanụkpo uru, ọo-baru onye sụru lẹ ya kweru kẹ Nchileke; ọphu
ookoshidu iya l'umere iya? Egbe ekwekwe ono; ?ọo-dzọfuta iya tọo?
15 Ọ -bụru lẹ nwanna ngu kẹ nwoke m'ọ bụ kẹ nwanyi bẹ agbawa-a ọtu; tọ phụ nri
kpua akpo;
16 onye lanụ l'ime unu asụ iya: "T'ọ tọkwa ẹhu-o! T'ọ laa je anyaru ọku; rijia ẹpho";
l'ẹ b'ọ nụ iya iphe bụ mkpa ẹhu iya; ?bụ egbe uru ngụnu bẹ nọkpoo l'egbe iphe ono?
17 Ọ bụ ẹge ono bẹ ekwekwe dụ. Ekwekwe, e kweru kẹ Nchileke; ọphu eekoshidu
iya l'umere bẹ bụkwa iphe nwụhuru anwụhu l'onwiya.
18 T'e wota iya l'o -nweru onye sụru mu: "L'onye ọwaa kwekwaru kẹ Nchileke;
umere k'onye ọphunanu adụ ugvu;" iphe mu e-kfuru iya bụ: "T'o koshiedu mu
ekwekwe, o kweru kẹ Nchileke; m'o -koshidu mu iya l'umere iya. Mbẹdua e-
gudekwanu umere mu koshi iya lẹ mu kweru kẹ Nchileke."
19 I kweru lẹ Nchileke bụ Nchileke lanụ; nggu emekwaa ọhuma. Ọ kwa ẹge ono bẹ
ọgvu kwegbaaru; gude iya nmagbaru ruuruu.
20 Ọlobu; nggụbe onye mmanu-a; ?iimekpo t'a karu ngu akaru l'ekwekwe, e kweru
kẹ Nchileke; ọphu eekoshidu iya l'umere bụ iphe ìphòró tọo?
21 ?Nanụ ẹge onye iche ayi; mbụ Ébirihamu gude bụru onye doberu ẹka ndoo l'ifu
Nchileke? O shi l'iphe o meru. L'o gude Áyizaku, bụ nwa iya je egbugbu tẹ ya gude
chịaru Nchileke ẹja l'ẹnya-ngwẹja.
22 ?Unu ta phụdu ẹge ekwekwe, o kweru kẹ Nchileke yẹle ememe iya dagbaru?
Ekwekwe, o kweru bẹ iphe ono, o meru ono koshiru l'ekwekwe ono dzuru oke.
23 Ọo ya bụ ẹge iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke eree, e deru; sụ: "Lẹ Ébirihamu
kweru kẹ Nchileke; Nchileke agụaru iya ẹya l'odobe-ẹka-ndo; gụa ya ọnya yẹbe
Nchileke."
24 Unu phụkwa l'ọo l'umere madzụ b'e gude agụ iya l'onye doberu ẹka ndoo; ẹ tọ
bụkwa ekwekwe nwẹnkinyi iya.
25 Ọ kwaphu ẹge kẹ nwanyi ọkpara ono; mbụ Réhabu dụ ndono. Ọ kwaphu umere
iya kpataru iphe Nchileke gụru iya l'onye doberu ẹka ndoo; kẹ l'o kweru t'ẹphe bata
mbụ ndu Ju, e ziru ozi; bya eyeru ẹphe ẹka; ẹphe eshia ụzo ọdo laa.
26 Ọo ya bụ l'ọo ẹge madzụ, ume ta nọdu bụ iphe nwụhuru anwụhu bụ ẹge
ekwekwe, e kweru kẹ Nchileke; ọphu eekoshidu iya l'umere bụkwaphu iphe,
nwụhuru anwụhu.

3

Ire bụ ọgu

1 Ụnwunna mu; unu ba adụkwa l'igwe bụru ndu ezije iphe. L'unu marua lẹ
ayịbedua, ezije iphe-a bẹ Nchileke a-kakwa okpeshi ikpe ike.
2 Ayi l'ayi ha eshisweje ụzo l'igweligwe. Ọ kwa onye te kfuswebua okfu bẹ dụeberu
mma. Ọ bụ egbe onye ono akpadekotaje onwiya.

3 Ọ -bụru l'ayi egudeje igwe ọnu-ịnya; gagbabẹ ịnya ọnu t'o meje iphe ayi sụru t'o
mee bẹ ayi eshije ẹge ono alọ-zi ịnya ọbu t'o shia ẹke ayi tụberu. 4 Ọdo bụ ụgbo-
mini, bụ phẹrephere anọduje eme iya; yọo gba. Unu lewaru ẹge ọ habe nshinu; yọ
bụru oke phẹrephere anọduje apa iya l'eje; ọle ọ kwa nwa bakpabakpa eku-ụgbo bẹ
eegudeje anga iya t'o shia ẹke onye ishi, anga iya nụ gọberu.
5 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ire bụ nwiphe nshịi, motaru madzụ l'ẹhu. Ọle ọonoduje etu
onwiya ịkpa. ?Unu phụru ẹge ẹgbudu habe nshinu l'echi-ẹgu? Obenu l'ọo akpụru
ichechọku lanụ adzụje obotẹgu.
6 Ire bụ akpụru ichechọku. Ire nọchiru ẹnya iphe bụ ẹjo iphe, nọ lẹ mgboko-a l'ẹhu
ayi. Ire ekfurushije ugwẹhu madzụ mgburumgburu; l'alọtajekwaphu ọku alị-maa;
tsobe lẹ ndzụ madzụ; yọ dzụa ya dzụfu. O shijelephu teke a mụru onye ono dzụa
jeye teke ọo-nọ-bebe.
7 Ẹ tọ dụdu egbe anụ-ẹgu-ẹgbudu; m'ọ bụ nwẹnu; ọdumeka bụru ụnwu anụ, awụ
awụwu l'alị; m'ọ bụkwanu ụnwu iphe, bu lẹ mini, ẹ ta agọ-tajeghedu agọta; yo buru
l'ufu; tọ dụkwa nụ ọphu ẹ ta gọtawaru; yo buru l'ufu.
8 Obenu l'ire ta dụdu madzụ, tsụru iya agọta. Ọ bụ ẹjo iphe ẹ-te kwedu ogude ẹka;
tẹmanu b'ọ dụ l'ọ bụ ézé ẹjo agwọ, ẹ-tee dobejedu onye ọ taru ndzụ.
9 Ọ kwa ire ono bẹ ayi gude aja Nchileke ono, bụ Nna bya abụru Nnajiufu ono ajaja.
Ọ kwa iya phụ bẹ ayi gude atụ ibe ayi ọnu; mbụkwa madzụ ọphu Nchileke meru; yọ
dụ l'ọ bụ yẹbe Nchileke.
10 Ọ bụ ọnu ono kwaphu bẹ ọgo ọnu-ọma shi; mburọnu eshikwa iya phụ. Ụnwunna
mu; ẹ tọ bụkwa ẹge ono b'ọ gbaru t'ọ dụ.
11 ? Akọ kọjeru unu lẹ nggele lanụ atsọfutaje mini, atsọ ụtso-mini; bya
atsọfutakwaphu mini, atsọ age l'ugbo lanụ?
12 Ụnwunna mu; ?unu phụjeru ẹke uchokoro mịru akpụru igbogo? ?T'unu phụjeru
ẹke ube mịru uchokoro? Ono kwaphu ẹge ẹ te ekutadu mini, atsọ ụtso-mini lẹ
mmaswị.

Mmamiphe, shi l'imigwe

13 ?O nweru onye ọ dụ l'ọ maru mmamiphe; nweru egomunggo l'unu ha? T'onye
ono koshiedu iya l'ome umere ọma yẹle ome àgù, shi lẹ mmamiphe.
14 Teke bụkwanu l'ọo ijimẹnya jiru unu obu; obu abụru unu age; unu abụru ndu
mkpamẹnya; unu be ejekwa otu onwunu ẹpha kẹ mmamiphe; kẹ l'ọ bụ ẹjo-ire bẹ
unu gude mebyia ọkpobe okfu ono.
15 Egbe mmamiphe ono te eshikwa l'imigwe; ọ kwa mmamiphe ndiphe. Ẹ to shikwa
Ume Nchileke l'ẹka; ọ kwa mmamiphe, shi Sétanu l'ẹka.
16 Iphe ọbu bụ l'ọo ẹke ijimẹnya; mẹ mkpamẹnya nọ bẹ mkpaka nọkwaphu; tọ dụ
egbe ẹjo iphe ta nọru iya nụ.
17 Obenu lẹ mmamiphe ọphu shi l'imigwe bẹ dụ iche. Mmamiphe ono bẹ onye
nweru iya nụ dụeberu mma; l'eme odo; l'eme ọnu-ụtso; l'ekweje t'a chịa iphe l'idzu.
Onye ono aphụru madzụ imiko; nweru umere ọma l'ẹke madzụ nọ. Ẹ tọo kpọchajedu
mkpọcha; ọphu 'ọ bụdu okfuru-iche-eme-iche.
18 Akpụru ndu, edokwa edokwa amịtaje bụ ndzụ, vudo nhamụnha l'ifu Nchileke.

4

Oshita ndiphe ọnya

1 ?Bụ awe bẹ ọba-phe mbà yẹle osephe okfu shigbaa unu? Ẹke ẹphe shigbaa unu
bụ l'iphe ẹgu iya alọfu unu ọgvu ẹkpiri. ?Tọ dụ iya bụ iphe, unu ẹya alaji l'ẹhu unu?

2 Ọobuje teke iphe agụ unu; ẹka te eru iya unu; unu egude kẹ iphe ono gbua ọchi;
jia ijimẹnya: nkata te enwe okfu. Unu awata ose okfu; balahaa mba. Iphe agụ unu;
bẹ unu ta aphụjedu ụzo iya; okfu l'unu ta asụjedu Nchileke t'ọ nụ iya unu.
3 Unu asụje t'a nụ unu iphe; ta nụ iya unu; kẹ l'iphe, unu vu l'obu gude arọ iya bụ
ẹjo ọriri; ẹge unu ee-shi mee ẹhu unu ẹhu unu.
4 Unubẹ ndu-a, ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka l'ọ bụ ụnwanyi, eri ogori-a! ?Unu ta madụ
l'onye eshita iphe-ọtso-ẹna kẹ mgboko-a ọ̀nyà bẹ bụwa ọhogu Nchileke? Ọo ya bụ
l'iphe bụ onye hataru tẹ yẹle ndiphe l'eshi ọnya emekwa onwiya ọhogu Nchileke.
5 ?T'unu arije l'iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke bụ kẹ mmakanụ tọo? Bụ iya bụ
ọphu sụru: "Lẹ Nchileke eko okopho ume ono, o yeru t'o buru l'ime ayi ono."
6 Obenu lẹ ndu e gude ire ẹphe ẹka bẹ Nchileke anụje iphe-ọma, ka nshinu. Ọo ya
kparu iphe ẹkwo okfu Nchileke sụru:
"Lẹ Nchileke akfuchije ndu
eku onwẹphe ekuku ụzo.
Ndu ọphu wozitaru
onwẹphe alị; bẹ oomejeru
eze-iphe-ọma."*
7 Ọo ya bụ t'unu wota onwunu ye Nchileke l'ẹka. Unu kfuchia Obutuswe ụzo; unu
aphụ l'ọo-gbaru unu ọso.
8 Unu byakfuta Nchileke ntse; unu aphụ l'ọo-byakfutakwaphu unu ntse. Unu kwọo
onwunu ẹka unubẹ ndu ẹjo iphe. Unu mekwaa obu unu t'ọ dụ Nchileke mma unubẹ
ndu obu agba ẹbo.
9 T'o rua unu l'ẹhu; t'aphụ ji unu obu. Unu kwaa ẹkwa; tẹ nchịchochi bụru unu
aphụ; ẹhu-ẹna abụru unu iphere.
10 Unu wozita onwunu alị l'ifu Nchileke; oo-gude ẹka iya wolia unu eli.

Aanma ọkwa k'okfurushi nwanna

11 Ụnwunna mu; unu be ekfurushijekwa ibe unu; onye ekfubyishi nwanna iya; m'ọ
kwanu onye gude obu iya l'anma nwanna iya ikpe bẹ bụkwa ekemu bẹ ookfubyishi;
bụkwaruphu ekemu l'onwiya b'o gbe ekpe ikpe. I -kpedekwanu ekemu ikpe; ọo ya
bụ l'ẹ tii mehedu iphe ekemu ono kfuru; gbahaa l'ị bụwa onye ikpe.
12 Ọ bụ onye lanụ nkịnyi iya bụ onye atụje ekemu; bụru iya nkịnyi iya bụ onye
ikpe. Ọ bụ iya nkịnyi iya adụje ike dzọfuta; bụru iya adụje ike mebyia. ?Bụ onye bẹ
ịirije l'ị bụ; nggụbe, onye anma ibe ngu ikpe?

Aanma ọkwa kẹ nsasa

13 Unu ngabẹ nchị unubẹ ndu asụje: "Lẹ ntanụ m'ọ bụ echile bẹ unu e-je mkpụkpu,
dụ ẹgaphu; nọo l'ẹke ono mkpurophu afa; gbaa nghọ; rita uru."
14 Obenu l'unu ta makwa ẹge echile a-dụ. ?Bụ ngụnu bẹ ndzụ unu bụ? Ndzụ unu
dụkwa l'ọ bụ ẹnwuru-ọku, ekpolihuje; kpụa tụu; a -nọlephu nwanshị; yo phukashihu.
15 Iphe gbe gbaa t'unu kfujee bụ: "Ọ -bụru uche-obu Nchileke bẹ ayi a-nọdu ndzụ;
gbaaru ọwaa; gbaaru ọphu."
16 Obenu ọwaa bẹ unu gbe etse etsetse; l'asashị nsasa. Unu ta madụ l'egbe ekuku
ono l'ọ ha bụ ẹjo iphe.
17 Ọo ya bụ; l'iphe bụ onye machacharu-a iphe, dụ mma, gbaru iya l'ememe; to me
iya b'ọ bụakwa onye ọbu ome iphe dụ ẹji.

5

Ọkwa, aanmaru ndu nweru iphe

* **4:6 4:6** Ẹtu 3:34.

1 A bya abya nta-a lẹ kẹ unubẹ ndu nweru iphe. Unu ngabẹ nchị. Unu kwashịa ẹnya-mini; unu echia mkpu k'ẹjo aphụ, a-byaru unu.
2 Ẹku unu l'ọ ha bẹ bụakwa iphe reshihuru ereshihu. Ngwa unu; bẹ nra ripyashigeekwaru.
3 Okpoga unu; mẹ mkpọla unu gbaakwaru ẹgba. Ọ bụ ẹgba iya ono e-vudo agba unu ekebe. Oo-kepyashi anụ-ẹhu unu l'ọ bụ ọku. Nta-a bẹ unu kparu ẹku kụberu onwunu l'ikperazụ-wa.
4 Ndu, jeru unu ozi l'ẹgu bẹ unu gudewa ụgho kpamia ụgwo, unu ga akfụ ẹphe. Aphụ, ẹphe agụ bẹ ruakwaru l'igwe; mkpu kẹ ndu, kpataru unu iphe unu meberu l'alị bẹ ngashịwaru Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike nchị angashị.
5 Unu buwa lẹ mgboko-a; tụsaru ẹhu; l'eriphe ọva ọva; emephelephu iphe charu unu l'ọkpoma. Unu riwaru; gbaa ẹbà l'ọ bụ anụ-ẹbà; chaa tọo; kwabẹru mbọku, ee-gbu unu.
6 Unu nmaru onye, doberu ẹka ndoo ikpe; woru iya gbua; to yeru unu ọnu.

Ọta-nshi; mẹ okfu anụ Nchileke

7 Ụnwunna mu; ọo ya bụ t'unu takpẹlekwaphu nshi jeye teke Nnajiufu a-bya. Unu phụwaru ẹge onye kọru okfu ataję nshi; kwabẹru iphe o meberu l'alị. Ọotaje nshi; ngabẹru mini ọdungu. Yọ taa nshi jeye l'ụboku ephefu.
8 Unubẹdua; unu takwaphu nshi; obu eshihu unu ike. Ishi iya abụru lẹ teke Nnajiufu a-bya dụakwa ntse.
9 Ụnwunna mu; unu ba agụjekwaru ibe unu aphụ ẹge Nchileke ẹ-te ekpedu unu ikpe. Unu lekwa l'onye ikpe nọokwa ntse.
10 Ụnwunna mu; unu nyatajẹkwa ndu nkfuchiru Nchileke, shi gude ẹpha Nnajiufu ayi kfua okfu. Unu gude ẹphe; mụta ọtaru iphe-ẹhuka nshi.
11 Unu eleenua: ọ kwa ndu taru nshi bẹ ayi ekuje ndu a gọru ọnu-ọma nụ. Unu nụwaru ọta-nshi kẹ Jobu; unu anụkwaaphu ẹge Nnajiufu gude kfụa ya ụgwo l'ikperazụ. Lẹ Nnajiufu bụ onye obu-imiko; bụkwaruphu ọ-gba-mkpu.
12 Ọphu katsụanu; ụnwunna mu; bụ t'unu be erijekwa angụ. Ọphu ọ dụkwa iphe ọdo, unu e-gude ria angụ: m'ọ bụ igwe; m'ọ bụ alị. Teke unu sụru: "Iye" t'ọ bụkwaru: iye. Teke unu sụru: "Wawa" t'ọ bụkwaru: wawa; k'ọphu Nchileke ta anmadu unu ikpe.
13 ?O nweru l'unu ha, onye eje iphe-ẹhuka? T'onye ọbu kfuru nụ Nchileke. ?O nweru l'unu ha onye ẹhu atsọ ẹna? T'onye ọbu gụa egvu; gude jaa Nchileke ajaja.
14 ?O nweru l'unu ha, onye iphe-ememe eme? T'onye ọbu kukoo ndu, e meru ọgurenya chọchi t'ẹphe bya ekfuru nụ Nchileke l'ifu iya. T'ẹphe gude ẹpha Nnajiufu wụa ya manụ l'ishi.
15 L'okfu, e kfuru nụ Nchileke; bya ekweta l'oo-me bẹ a-dzọtakwa onye iphe-ememe eme; Nnajiufu e-me; yọ gbakerehu. Teke bụ l'o meru iphe dụ ẹji bẹ aa-gụru iya ẹya nvụ.
16 Ọo ya bụ; unu kọshijeeru ibe unu iphe dụ ẹji, unu meru. Unu kfujekwaruphu nụ Nchileke l'okfu ẹhu ibe unu; ẹge ee-me t'ẹhu dụ unu mma. Okfu, onye doberu ẹka ndoo kfuru nụ Nchileke bẹ erejekwa; takpọshia alị.
17 Eláyija; ?tọ bụdu madzụ, kfụ ẹka kfụru ọkpa ẹge ayịbedua kfụ? O kfuru nụ Nchileke kfushia ya ike; sụ t'igwe b'egeda mini l'alị. Kẹ mini abụru kperengu afa ẹto l'ọnwa ishingu.
18 Yọ bya ekfuru nụ Nchileke ọdo; igwe abya enwushi mini; iphe a kụru l'alị awata amịshi ọdo.
19 Ụnwunna mu; o -nweru l'unu ha onye shisweru ụzo l'ọkpuberu okfu ono; onye ọdo edulata iya azụ l'ụzo, vudo nhamụnha;

20 t'onye ono maru l'onye dulataru onye meru iphe dụ ẹji azụ t'ẹ b'o shishi ẹjo ụzo;
onye ono, shisweru ụzo ono bẹ aa-dzọfuta obu iya l'ẹka ọnwu; gụkwaaru iya nvụ
l'igweligwe iphe dụ ẹji.

Ẹkwo kẹ mbụ,
Pyita
deru

1 Ẹkwo-ozi-wa bẹ shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pyita, bụ onye ishi-ozi Jisọsu Kuráyisutu.

Ndu mu ede iya anụ bụ unubẹ ndu Ju ono l'unu ha, a chịkashiru l'alị unu; unu agbakashịhu laa ọhodo je eburu ono. Ndu je eburu lẹ Pọ́ntusu; ndu eje eburu lẹ Galéshiya; Kapadósiya; Éshiya mẹ lẹ Bitíniya.

2 Mbụ unubẹ ndu, Nchileke, bụ Nna fọtaru; mee unu; unu abụru ndu nk'iya. Nchileke fọtaru unu; okfu l'o bebehaoduru l'ọdungu maru l'unu a-bụru ndu nk'iya. Yọ bya ezi Ume-dụ-Nsọ; yo mee unu; unu abụru nk'iya; k'ọphu unu a-nọdu anụjeru Jisọsu Kuráyisutu okfu; mẹ k'ọphu Jisọsu ono e-gude mee ya safụkota unu iphe, bụ iphe dụ ẹji, unu meshiru l'ọ ha.

Tẹ Nchileke mee t'eze-iphe-ọma nk'iya rube unu ẹka; rube iya unu k'anyịnyi iya. Yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu ọgbodo eburu.

Ole ẹnya ndzụ gbururu jeye

3 Unu t'ayi jaa Nchileke ajaja. Ọo ya bụ Nna kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu! Ọ phụwaru ayi imiko, nyịberu anyibẹ. O mewaru Jisọsu Kuráyisutu; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; shi ẹge ono mụa ayi ọdo. Nta-a bẹ ayi elewa ẹnya ndzụ ọphungu, ayi a-nọ gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

4 Ayi elekwaphu ẹnya l'ayi l'unu e-mekochaa tụko gbaru mgba nweru iphe-ọma, Nchileke doberu unu l'imigwe; mbụ iphe-ọma ọphu ẹ-ta hadu kẹ rehu erehu; tọ ha kẹ mebyihu emebyihu; tọ ha kẹ kahụ akahụ.

5 Ọ bụ okfu l'unu woru onwunu ye Jisọsu l'ẹka meru iphe oogudeje ike iya akwachi unu t'ẹ b'o nwe iphe e-me unu jeye teke oo-koshi unu lẹ ya dzọtahawaruru unu. Yọ bụkwanuru l'ikperazụ bẹ oo-koshi iya unu ọbu.

6 Ono bebekpo bụru iphe unu a-nọdu ete ẹswa iya; a makwaru-a l'unu jefutaje iphe-ẹhuka, dụtsua iche iche, bụ iphe a-data unu adata. Obenu l'ono bụa kẹ nwa nta-a; ẹ tọ dụkwa ẹge ọo-nọ-bebe.

7 Iphe kparu iphe unu jefutaje iphe-ẹhuka ono bụ t'e gude iya maru l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráyisutu ta bụdu ekwekwe nggogo. Unu lewaru mkpọla-ododo. Mkpọla-ododo bụ iphe vu oke aswa. Obenu l'o mebyihujekwanu emebyihu. Yọ bụlekwaru-a l'ọku b'aahụje iya; gude data iya t'a maru: ?ọ bụa ọkpobe iya t'ẹ tọ bụdu? Ọ kwaphu ẹge ono bẹ aa-data ekwekwe, unu kweru t'a maru: ?ọ bụ ọkpobe ekwekwe; t'ọ bụ ekwekwe nggogo. Ekwekwe ono bẹ unu manaru-a l'aswa iya ka aswa mkpọla nshinu. A -datatsụa ya; ọ -bụru ọkpobe ekwekwe bẹ unu kweru; a jaa unu ajaja; mee t'unu gbufu chalahaa l'ọ bụ iphoro, shi Nchileke l'ẹka; a kwabẹkwaphu unu ugvu. Yọ bụru mbọku ono, Jisọsu Kuráyisutu a-bya ono b'ọo-dụkota ẹge ono.

8 Unu yeru Jisọsu obu l'ẹ-ba bụ l'unu gudejewa ẹnya unu phụ iya. Unu ewotawa onwunu ye iya l'ẹka; l'ẹ-ba bụ l'unu gude ẹnya unu ele iya nta-a. Ọo ya meru iphe unu e-te ẹswa; tee ẹswa, ẹtu iya ẹ-ta dụdu;

9 kẹ l'unu eritawa uru, nọ l'ekweta, unu kwetaru, bụ iya bụ lẹ Kuráyisutu a-dzọfuta unu.

10 Lẹ ndu nkfuchiru Nchileke kfuakwaru kẹ adzọta ono, Nchileke a-dzọta unu ono. Ẹphe shi tọo nwẹhu ese t'o doo ẹphe ẹnya; t'ẹphe maru ẹge kẹ adzọdzo ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono e-shi ree; mẹ t'ẹphe makwaruphu egbe teke ọbu, oo-re ọbu.

11 Ẹphe seru t'ẹphe maru ògè teke iphe ono e-re; maru ẹge oo-shi ree; mbụ iphe ono,
Ume Kuráyisutu, bu ẹphe l'ẹhu shi ama ẹka ala ono; tsube l'iphe-ẹhuka, Kuráyisutu
e-je; jeye l'ugvu, Nchileke a-kwabẹ iya teke o jetsuaru iphe-ẹhuka ono.
12 Nchileke abya emee ndu nkfuchiru iya ono; ẹphe amaru l'ozi ono, ya ziru ẹphe
ono ta bụdu ozi ẹhu ẹphe; l'ọo unubẹdua b'e ziru iya ẹphe t'ẹphe bya ezia. Unu
shiakwa l'ẹka ndu ozi ono, bụ ẹphe bya ezia ya unu ono maru iya nta-a. Ẹphe
byaru bya egude ike kẹ Ume-dụ-Nsọ zia ya unu. Ume-dụ-Nsọ ono bụ Nchileke bẹ
shi l'imigwe ye iya ẹphe l'ẹhu. Ozi ono, e ziru unu ono bẹ agụtsukwaa agụ ụnwu
ojozi-imigwe. Yọ dụ ẹphe t'a sụ l'o nweru ẹge ee-me t'o doo ẹphe ẹnya.

Umere, dụ Nchileke mma

13 Ọo ya bụ t'unu mee obu unu t'ọ kwabẹ akwabẹ l'ọ bụ onye liru onwiya
anụma l'ukfu; unu kpadeje onwunu akpade; unu elekwaphu ẹnya eze-iphe-ọma ono,
Nchileke e-meru unu teke ono, Jisọsu Kuráyisutu e-koshilephu onwiya ono.
14 Teke unu te shidu maru ọkpobe okfu ono bẹ bụ ẹgu ẹjo iphe, shi anọduje agụ
unu shi kpụru unu l'ẹka. Keshinu ọphu unu bụ-wa ndu anụru Nchileke okfu; unu be
kwehekwa t'ẹgu ẹjo iphe ono kpụkwaduru unu ẹge ono, o shihawa kpụru unu ono.
15 Iphe unu e-gbe mee bụ t'unu shi l'iphemiphe ọbule, unu eme koshi l'unu dụ nsọ;
lẹ Nchileke ono, bụ iya kuru unu ono dụkwa nsọ.
16 L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke sụru: "Unu bụkwaru ndu dụ
nsọ; lẹ yẹbedua, bụ Nchileke bẹ dụkwa nsọ."
17 Ọobuje teke unu ekfu anụ Nchileke; unu eku iya Nna; mbụ Nchileke ono, bụ iya
ekpeje onyemonye ọbule ikpe l'ẹge iphe onye ọbu meru dụ dụ-chi ono. Ẹ too kpekwa
ikpe nk'iya ele madzụ ẹnya l'ifu. Ọo ya bụ t'unu gude ndzụ unu l'ọ ha tsụje iya egvu
lẹ mgboko ọwaa, a byaru abyabya-a.
18 Unu marua iphe o phuru Nchileke t'ọ gbata unu l'ẹka ẹjo umere ono, mkpa iya
ẹ-ta dụdu ono; mbụ umere ono, unu mụtaru l'ẹka ndu ono, mụru unu ono. Iphe
o gude kfụa aswa ishi unu; gbata unu ta bụkwa iphe emebyihuje emebyihu l'ọ bụ
mkpọla-ọcha m'ọ bụ mkpọla-ododo.
19 Iphe o gude gbata unu bụkwa mee ono, vu oke aswa ono, bụ iya bụ mee
Kuráyisutu. Kuráyisutu dụ l'ọ bụ nwatụru, e gude agba ẹja, ẹ-te nwedu ẹke ụta
nọ iya l'ẹhu; ẹkworo ta nọ iya ẹya.
20 Ọ bụ iphe ono bẹ Nchileke gude fọta iya. Ọ fọtaha-oduru iya rụ; bẹ yẹbe Nchileke
mederu mgboko. Yọ bya erua l'oge ikperazụ-wa; yo gude okfu ẹhu unu koshi iya
ndiphe.
21 Ọ bụ Kuráyisutu ono bẹ unu shi l'ẹka iya woru onwunu ye Nchileke l'ẹka;
mbụ Nchileke ono, bụ iya meru iya; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bụkwaru iya
phụ kwabẹru iya ugvu ono shi l'imigwe ono. Ọo ya bụ l'unu nọwa Nchileke l'ẹka;
elekwaphu ẹnya l'ọo ya a-dzọ unu.
22 Unu anọduje eme iphe ọkpobe okfu ono kfuru. Unu shiwa ẹge ono safụkota
iphe bụ iphe dụ ẹji lẹ ndzụ unu; k'ọphu unu yewaru ụnwunna unu obu. Obu ono,
unu yeru ụnwunna unu ono ta bụlekwa iwe-l'obu; ọchi-l'ọnu-eze. Unu ba ahakwa
oyeru ibe unu obu. Unu kebeje ẹhu gude obu unu l'ọ ha yeru ibe unu obu.
23 Ishi iya abụru lẹ Nchileke mụwaru unu ọdo; bya anụwa unu ndzụ ọphungu.
Ndzụ, unu nọ nta-a te shikwa l'ẹka ndu mụru unu, bụ ọ-nọta-ọ-laa. Ndzụ unu nta-a
shiwa Nchileke, bụ ojejoje l'ẹka. Ndzụ ono bụ l'okfu-ọnu Nchileke b'o shi. Okfu-ọnu
Nchileke bụ okfu, nọ ndzụ; bụru ẹge ono bẹ ọo-nọ iya jeye lẹ tutu yoyo.
24 Ọo ya meru iphe ẹkwo okfu Nchileke sụru:
"Madzụ l'ọo ha dụ l'ọ bụ ẹwu.
Mma kẹ madzụ adụ l'ọ bụ
igu, ẹwu ono tsụshiru.

Ẹwu ono -kpọwa nkụ;
igu iya ono erishihu; dashịa.
25 Obenu l'okfu Nnajiufu a-nọ
gbururu jeye lẹ tutu yoyo.”*
Ọ bụ okfu ono bụ ozi-ọma ono, a bya ezia unu ono.

2

Mkpuma, nọ ndzụ; mẹ Mba, dụ nsọ

1 Ọo ya bụ t'unu sefukota ẹka l'iphe bụ ẹjo iphe l'ọ ha. T'ẹ b'o nwehekwa unu onye a-dzụje ẹjo-ire; unu ta abụhe o-kfuru-iche-eme-iche phe; unu haa ẹnya-kfụrukfuru; unu ahakwaaphụ okfubyishi madzụ ibe unu.
2 T'ọ bụru ẹge ẹgu ẹra anọduje agụ ụnwegirima, a mụru k'ọphungu bụ ẹge ẹgu okfu Nchileke a-nọduje agụ unu; mbụ okfu Nchileke ono, ẹ te merushidu emerushi ono; k'ọphu unu e-vu; vukfuta ndzọfuta unu.
3 Ọ bụ iya bụ iphe ọbu, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “L'unu lẹ Nnajiufu bẹ megbawaru iphe; unu aphụwa l'ọ bụnuka onye obu-ọma.”
4 Unu byakfuta Nnajiufu ono. Ọ bụ iya bụ mkpuma, nọ ndzụ, Nchileke gude tụa ọkpa-ụlo iya. Mkpuma ono, nọ ndzụ ono bẹ ndiphe fọfuru tufaa l'ọ bụ 'ọ-ga-lẹ-mkpa. Ọlobu; unu lewaru! L'ẹnya Nchileke b'o gbe bụkwaru iya b'ọ fọtaru kwabẹ iya ugvu.
5 Unu dụlephu l'ọ bụ mkpuma, nọ ndzụ, e gude akpụ ụlo; jeru byakfuta iya tẹ Ume Nchileke gude unu kpụa eze-ụlo Nchileke ono, ọokpu ono. Tẹ Jisọsu Kuráyisutu l'onwiya mee unu t'unu bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja; t'unu bụru ndu a-nọduje anụ Nchileke ngwẹja, dụ iya mma.
6 L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke kfuru okfu ẹhu Kuráyisutu; sụ:
“Lekwa; lẹ ya fọtaakwaru
mkpuma lanụ, dụ iya ugvu.
Mkpuma ono bẹ ya egvube
t'ọ bụru itso, guderu iya Záyọnu.
Iphe bụ onye dakoberu
mkpuma ono te nwedu
l'ọo-kwaa izimana.”
7 Ọ kwa l'ẹhu kẹ unubẹdua, wowaru onwunu ye Kuráyisutu l'ẹka bẹ mkpuma ono bụ iphe aakwabẹ ugvu. Obenu; l'ẹhu kẹ ndu ọphu ẹ-te kwedu woru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹka; bẹ
“Mkpuma ono, ndu akpụ ụlo jịkaru ono;
bụ iya mekochaaru bya abụru
itso, gude ụlo ono.”
8 L'ẹkwo okfu Nchileke b'e dekwaruphu; sụ:
“Lẹ mkpuma ono bụkwa
mkpuma, a-nọduje adụ ndiphe ụkfu;
bụkwaruphu mkpuma,
a-bụru ẹphe e -vukota;
a daa.”
Iphe a-kpa iphe ọo-nọduje adụ ẹphe ụkfu bụ l'ẹphe te ekwetadu okfu Nchileke. Ọ bụ iya meru iphe ọ dụfutaje ẹphe ụkfu ẹge ono.
9 Obenu l'unubẹdua bụ ndu Nchileke gude ẹka iya fọta. Ọ bụ unubẹdua bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja; mbụ Nchileke ono, bụ eze ono. Ọ bụ unu bụ mba, dụ nsọ; mbụ ndu Nchileke fọtaru; mee ndu nk'iya gẹdegede; k'ọphu unu e-me t'a maru l'iphemiphe ọbule, Nchileke meshiru bẹ bụ iphe gbaru tẹ ndiphe kwabẹ iya ugvu

* **1:25 1:24-25** Azá 40:6-9.

iya; mbụ Nchileke ono, bụ iya kuru unu kufuta unu l'ọchi; bya ekuru unu ye l'iphoro nk'iya ono, dụ biribiri ono.
10 O nweru teke ẹ to nwedu iphe unu shi bụru. Obenu lẹ nta-a bẹ unu bụakwa ndu kẹ Nchileke. O nweru teke unu te shidu maru ẹge Nchileke bụ-tabe onye obu-imiko. Obenu lẹ nta-a b'o koshiwaru unu obu-imiko iya ọbu; unu aphụ-wa iya.

Umere ndu, Kuráyisutu tọru l'ẹgbu

11 Ndu mu yeru obu; unu bụkwa ndu laru alala lẹ mgboko-a; unu byakwaru iya abyabya. Ọ kwa iya meru iphe mu ekfuru iya unu ekfushiru iya unu ike; sụ unu byiko; t'unu ba apakwaru onwunu tọgboru ẹgu ẹjo iphe dụ iche l'iche, anọduje agụ madzụ agụgu ememe. Ọ bụ ndzụ ọphungu ono, Nchileke nụru unu ono bẹ ẹgu ẹjo iphe ono anọduje etso ọgu.
12 Unu mejeru ndu ẹ-te kwetadua kẹ Nchileke umere ọma; k'ọphu bụ; o -nweru m'ọ bụ teke ẹphe jederu okfu l'unu bụ ndu eme ẹji; ẹphe elewaa ẹge umere unu dụ-be mma. Ẹphe egudewa iya ru jaa Nchileke ajaja mbọku ono, Nchileke a-bya ẹphe okpe ikpe ono.
13 Unu be ekwefujekwa íkè ome iphe, bụ iphe gọvumenti, achị nụ sụru t'e mee. Unu gudeje kẹ l'unu yeru Nnajiufu obu me iya. Ọ -bụru l'ọo eze, bụ iya bụ ishi kpoo-gbaa nweru iphe ọ sụru t'e mee; unu mejekwaa ya.
14 Teke ọ bụ l'ọo ndu gọvano iya nweru iphe ẹphe sụru t'e mee; unu mekwaa ya. Lẹ ndu ono bụkwa ndu o yeru t'ẹphe hùjée ndu eme ẹji àhùhù; ẹphe ajakwaaphu ndu ọphu eme iphe dụ mma ajaja l'edzudzu ọha. Unu ba ajịkajekwa l'unu te emedu iphe ẹphe kfuru.
15 Okfu l'ọ bụ iphe dụ Nchileke mma l'obu t'unu gude umere ọma, unu eme; mechishia eswe eswe ono, ndu ẹ-ta madu iphe anọduje ekfu ono.
16 Kuráyisutu bẹ tọshiakwaru unu l'ẹgbu. Obenu l'ẹ tọ bụkwa l'a tọfuru unu l'ẹgbu; unu enweru onwunu a-kpata iphe unu e-woru onwunu tọgboru ome iphe dụ ẹji. Iphe unu e-gbe mee bụkwa t'unu meje umere, gbaru ndu ejeru Nchileke ozi.
17 Unu kwabẹje onyemonye ọbule ugvu. Unu yejeru iphe bụ ụnwunna, unu l'ẹphe kweru kẹ Kuráyisutu obu. Unu tsụje Nchileke egvu; unu akwabẹje onye bụ eze ugvu.

Iphe-ẹhuka, Kuráyisutu jeru; bụ ayi iphe-leta-mee

18 Unubẹ ndu ejeru madzụ ozi; unu wozitaje onwunu alị l'ẹke ndu bụ nnajiufu unu nọ; kwabẹje ẹphe ugvu; unu emeje iphe bụ iphe ẹphe ziru unu ememe. T'ẹ b'ọ bụlekwaa onye ọphu nnajiufu iya nweru obu-ọma; dụru iya agu b'a-nọduje akwabẹ iya ugvu nwẹnkinyi. T'onye ọphu nnajiufu iya dụru ẹhuka kwabẹjekwa iya phụ ugvu.
19 Nchileke bẹ ẹhu atsọjekwa ẹna teke unu gude l'unu bụ ndu nk'iya richia obu eje iphe-ẹhuka; mbụ iphe-ẹhuka ịnyigirinyi, e meru unu; unu eje.
20 Mbụ; m'ẹ tọ gbakwa kẹ t'a jaa unu ajaja l'unu richiru obu eje iphe-ẹhuka teke eechi unu iphe l'iphe unu meru-a ẹji. Ọ kwa teke unu meru iphe dụ mma; eechi unu iphe iya; unu -richia obu teke ono: iya-a! Ẹhu atsọo Nchileke ẹna.
21 Okfu l'ọ bụ oje iphe-ẹhuka; mbụ egbe iya ọphu dụ Nchileke mma bẹ Nchileke kuru unu oku iya. Lẹ Kuráyisutu l'onwiya bẹ gudekwaphu okfu ẹhu unu jee iphe-ẹhuka; yo shi ẹge ono; bụwaru iphe-leta-mee b'o meru doberu unu; k'ọphu unu a-mụtakwanu umere iya.
22 Ọ kwa iya bụ iphe ọbu, e dehawaruru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “L'ẹ to nwekwa-a iphe dụ ẹji, o mejeru; t'ọ bụ l'ọ dzụjeru ẹjo-ire.”
23 E phuakwaru iya iphu; ọbu l'ẹ to phulatabukwaa. O jeru iphe-ẹhuka; ọbu l'ẹ to nwedu onye o chijeru ẹka l'iri-ise. Iphe o gbe mee bụ l'o woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; mbụ Nchileke ono, bụ onye ọphu ikpe nk'iya bụ ikpe, dụ maa ono.

24 Kuráyisutu l'onwiya bẹ vutaru iphe dụ ẹji, ayi meru l'ọ hakọta l'ẹhu iya teke ono,
a kpọpyaberu iya l'oshi-osweru ono; k'ọphu ayi a-dụ l'ọ bụ ndu nwụhuru anwụhu
l'ẹke ome iphe dụ ẹji nọ; tẹ ndzụ, ayi a-nọ bụ-chiaru iphe a-nọdu ekoshi l'ayi bụwa
ndu Nchileke gụru lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya. Ọ bụ uswiru ẹchachi ono, e
chiru iya ono bẹ Nchileke gude mee t'unu kọrohu.
25 L'unu shikwa agha ririri l'ọ bụ atụru, phuru ụzo; ọbu lẹ nta-a bẹ unu latawaru
azụ byakfuta onye ono, eche unu l'ọ bụ atụru, bụkwa iya phụ bụ onye eleta ndzụ
unu ẹnya ono.

3

Umere, gbaru ndu alụ alụlu

1 Ẹge ono kwaphu; unubẹdua, bụ ụnwanyi, alụtsua nji; unu wozitaje onwunu alị
l'ẹke ndu bụ nji unu nọ; k'ọphu bụkwanu teke bụ l'o nweru nji unu phẹ ono, bụ
ndu ẹ-ta angabẹjedu nchị l'okfu Nchileke; ẹphe -phụkwanua umere, unu eme; ẹphe
abya emelahaa okfu, Nchileke kfuru. Yọ bụkwanuru umere unu ono e-me; ẹphe abya
emelahaa okfu ono, Nchileke kfuru ono; m'o -ruhuru; to nwekpoonu okfu, unu kfuru
nụ ẹphe;
2 kẹ l'ẹphe e-gudewaru ẹnya ẹphe ele umere, ẹ-ta dụdu ẹke ụta nọ iya, unu eme
eyeru ẹphe; okfu l'unu atsụ Nchileke egvu.
3 T'iphe ọriri iya e-chije unu ẹhu ba abụkwa ẹge unu e-shi memaa onwunu emema
t'unu ma mma. T'iphe unu e-fujeru l'ọriri iya ba abụkwa ẹge unu e-me swengashia
ẹgbushi unu; mẹ ẹge unu e-shi gude ụnwu iphe e gude mkpọla meshia; mẹwaru iphe
dụtsua ẹge ono, bụgbaa iphe vu oke aswa gude emema onwunu; ọphu 'ọ bụkwa ẹge
unu e-shi eye uwe, vu oke aswa.
4 T'iphe ọriri iya e-chijechia unu ẹhu bụkwaru ẹge unu e-shi mee obu unu t'ọ dụ
mma; k'ọphu ime obu ono, ẹ te egudejedu ẹnya phụa ono a-nọdu ama mma; mbụ
mma ọphu ta byadụ l'ala alala jeyewaru. Mma ono bụ ome odoo; mẹ oji obu oyi.
Iphe ono l'ọ ha bẹ tụkokwa bụru iphe vu oke aswa l'ifu Nchileke;
5 kẹ l'ọ bụ ẹge ono bẹ ụnwanyi shi egudeje eme mma nk'ẹphe teke ndiche. Ẹphe
shi ewojeru onwẹphe doberu Nchileke iche. Mbụ l'ọ bụlephu Nchileke bẹ ẹphe shi
anọduje ele ẹnya l'ẹka. Ẹphe shi ewozitaje onwẹphe alị l'ẹke nji ẹphe nọ.
6 Ọ bụ ẹge ono bẹ Séra wozitaru onwiya alị l'ẹke Ébirihamu nọ. Yọ bụru iphe
ono meru iphe o shi emeje iphe Ébirihamu kfuru; l'akwabẹ iya ugvu; shi ekuje iya
nnajiufu. Unubẹdua bụakwa ọkpobe ụnwu Séra; m'ọ -bụru l'unu emee iphe dụ mma;
unu te ekwejehe t'o nweru iphe a-nọdu eyejekwadu unu egvu.
7 Unubẹ ndu ọphu bụ unwoke, alụtsua nwanyi; unu mejekwaruphu unyomu unu
umere, dụ mma; unu l'ẹphe abụru ẹhu l'alụlu, unu alụ. Unu mejeeru ẹphe umere,
dụ mma; keshinu unu marua l'ụnwanyi bẹ ụvo ta nọdu l'ọ bụ unwoke. Unu leta ẹphe
ẹnya; mejeeru ẹphe iphe mkpa iya dụru ẹphe. Unu kwabẹje ẹphe ugvu, gbaru ẹphe.
Okfu l'ọ bụ unu l'ẹphe a-tụko shi l'ẹka Nchileke gbaru mgba nata eze-iphe-ọma ono,
bụ iya bụ ndzụ tutu yoyo ono. Unu tụko meje umere, dụ ẹge ono; k'ọphu umere unu
ta anọchidu unu ụzo t'unu be ekfushiru nụ Nchileke.

Ome madzụ t'o jee iphe-ẹhuka ịnyigirinyi

8 Ẹke mu a-sụchi okfu mu ono ishi bụ t'egomunggo unu bụru nanụ; t'iphe-ẹhuka,
byaru ibe unu rujee unu l'ẹhu ẹge o ruru iya onye ọbu, ọ byaru. Unu eyekwaruphu
ibe unu obu; l'unu tụkokwa bụru ndibe Nchileke; unu bụru ndu obu-imiko; unu
abụru ndu ewozitaje onwunu alị l'ẹke ibe unu nọ.
9 Madzụ -meje unu ẹjo iphe; unu be egudejekwa ẹjo iphe gwata onye ọbu ụgwo iya.
E -phujee unu iphu; unu be ephulatakwa. Iphe unu e-mejechia bụ t'unu gbe gọjeru

ọnu-ọma nụ onye ọbu; l'iphe Nchileke kuru unu oku iya kwa tẹ ya gọru ọnu-ọma nụ unu.
10 L'ẹkwo okfu Nchileke b'e dekwaru; sụ:
“Iphe bụ onye ọogu t'ọ kaa nka;
mbọku-mbọku abụru iya k'ọma;
t'onye ọphu be egudenuphu ire iya tụ ịkpoki;
ọphu ọodzujekwa ẹjo-ire.
11 T'onye ono ghaaru ẹjo iphe azụ;
watachia ome iphe dụ mma.
Yo kebe ẹhu chọje iphe bụ:
o -mee ya; nchị adụ ndo;
Ọ -phụa iphe ọbu;
t'ẹ b'ọ tugbekwa iya ẹka.
12 Lẹ Nnajiufu, bụ Nchileke
anọdujelekwa eleta ndu
doberu ẹka ndoo ẹnya;
ngabẹkwaphu nchị l'iphe
ẹphe ekfuru iya teke ẹphe ekfu anụ iya.
Obenu lẹ ndu ẹjo iya ono;
bẹ ọoghajeru azụ.”
13 Nta-a-e! ?Nanụkpoo onye e-mekata unu m'ọ -bụru l'oohe unu uhere ome iphe vudo nhamụnha?
14 Mbụ; ọ -bụru-a l'unu eme iphe vudo nhamụnha; meru iphe aapakfuta unu iphe-ẹhuka; unu be eyekwa ọnu; lẹ Nchileke a-gọkwaru-a unu ọnu. Unu ba atsụjekwa madzụ egvu; ọphu obu 'awajẹkwa unu mini.
15 Iphe unu e-gbe meje bụ t'unu gudeje obu unu l'ọ ha kwabẹ Kuráyisutu, bụ Nnajiufu unu ugvu; gude koshi l'ọ bụ iya bụ Nnajiufu unu ọbu. Unu kwabẹje akwabẹ tekenteke; 'amakwaru ama o -nweru onye jịru unu iphe ono, unu ele ẹnya iya ono: t'unu yeeru iya ọkpobe ọnu; koshi iya iphe kparu iphe unu ele ẹnya iphe ono, unu ele ẹnya iya ono.
16 Teke unu eyeru onye ọbu ọnu ono; unu zijekwaa obu l'alị yeeru iya ẹya; unu emekwaphu ekoshi ẹphe lẹ Nchileke dụru unu lẹ nsọ. Unu meje iya ẹge ono; k'ọphu obu ta awajẹdu unu awawa; k'ọphu bụkwanu: o -nweru ndu ekfuru unu ẹjo okfu; unu egudekwanu umere ọma ono, unubẹ ndu kẹ Kuráyisutu eme ono meru iphere kpua ndu ọbu.
17 L'ọ kakwa mma tẹ madzụ jee iphe-ẹhuka; okfu l'oome iphe dụ mma; m'ọ -bụru l'ọ bụ ẹge ono bẹ dụ Nchileke mma; karia l'ọ bụ ẹjo iphe onye ọbu meru bẹ ọonwu ọnwu iya.
18 Unu nyatakwa iphe meru l'ẹhu Kuráyisutu. Yẹbedua bẹ jekwaru iphe-ẹhuka. Ọ bụ iphe dụ ẹji, ndiphe eme bẹ kpataru iphe o jeru iphe-ẹhuka jeye yọ nwụhu. Anwụhu ono b'ọ nwụhuru ugbo lanụ; sefu ẹka. Yẹbe onye ono, doberu ẹka ndoo ono anwụ-chiaru ndu ẹ-te dobedu ẹka ndoo ọnwu; k'ọphu oo-duta ayi dukfuta Nchileke. Ndiphe bẹ gburu ugwẹhu mmakanụ, bụ iya bụ ugwẹhu Kuráyisutu. Obekwanu lẹ Ume Nchileke meru Ume iya; yọ nọdu ndzụ.
19 Yọ bụru Ume kẹ Nchileke ono b'o gude bahushia lẹ ndu maa jekfube ndu maa ono, a tuchiru lẹ mkpọro ono; je ekfuaru ẹphe okfu Nchileke.
20 Lẹ teke ndiche ono, Nówa kụru eze ụgbo ono bẹ ndu kẹ teke ono jịkakwaru ọngabe nchị l'iphe Nchileke ekfu; Nchileke ataa nshi ngakọtaru ẹphe; tọ dụ; jeye teke ọ nọnyaaru; haa mini t'o rigbushia ẹphe. M'ọ bụlekwaphu nwa ndu ẹ-ta badụ nwishi bẹ bahụru l'eze ụgbo ono. Ẹphe dụ ụmadzu ẹsato nwẹnkinyi bahụ iya. Nchileke eshi lẹ mini ono, ụgbo ese eli l'eli iya ono; dzọo ẹphe.

21 Mini ono bẹ dụ ụdudu mini, e gude eme baputizimu. Baputizimu-wa, a nmaru
l'ẹtu-wa ta adụjekwa ike safu ayi inyi, nọ ayi l'ẹhu; ọ bụlekwaphu l'ayi egudeje iya arọ
Nchileke t'ọ sachaa obu ayi t'ẹ b'ọ nọdu awa ayi awawa. Yọ bụru l'eteta, Kuráyisutu
tetaru nọdu ndzụ bẹ ooshije dzọo ayi.
22 Yo tetatsua ono; lashia l'imigwe je anọdu l'ẹka-ụtara Nchileke, bụ Nna. Ọ bụ l'ẹke
ono b'ọ nọdu bụru eze; l'achị iphe bụ ojozi-imigwe l'ẹphe ha; mẹ iphemiphe ọbule,
ike nọ l'ẹka; mẹ iphe bụ ndu ishi l'imigwe.

4

Ndzụ ọphungu

1 Kuráyisutu bẹ jeru iphe-ẹhuka teke ọ nọ lẹ mgboko. Ọo ya bụ t'ọ bụlekwaruphu
ẹge kẹ iphe-ẹhuka dụ Kuráyisutu bụ ẹge ọo-dụje unu; mbụ t'unu kwakọbekwa
k'oje iphe-ẹhuka unubẹdua. L'ẹ to nwekwa onye jeebejeru egbe iphe-ẹhuka ono lẹ
mgboko-a, jekwadu je awata ome ẹjo iphe ọdo.
2 Ọo ya bụ t'unu watalẹkwaphu ome iphe bụ uche-obu Nchileke; unu egudekpele
iya phụ ẹge ono tụgbua kẹ nwa nta-a, unu nọkwadua lẹ mgboko-a; haa otso ẹgu ẹjo
iphe, a-gụebe ndiphe.
3 Unu lewaru egbe teke unu shi meta iphe ndiphe ono, ẹ-ta madu Nchileke ono eme.
Nta-a bẹ unu metashiakwaru iya. Lẹ keshinu teke ono bẹ unu shi nọduta ndzụ; unu
te nwe iphere. Unu eshi woru onwunu tọgboru iphe bụ ẹgu ome ẹjo iphe, agụ unu;
mbụ; unu eshi angụnuka mẹe; shi eri l'angụ-sweshi onwunu ifu; shi tsokpeleruphu
ẹkemeke ọbule achọ-phe ẹke unu a-ngụ mẹe; l'agwaphelephu iphe bụ iphe aagwa
agwagwa; mẹ ọgvu, bụ iphe, dụ Nchileke ashị.
4 Nta-a b'o gbekwa bya adụ ndu ono, ẹ-ta madu Nchileke ono biribiri l'unu te
etsojehedu ẹphe emephe ẹjo ememe ono; unu te etsojehe ẹphe nọdu ndzụ ọ-la-l'iyi
ono nta-a. Ọo ya emeje ẹphe ekfubyishi unu.
5 Obenu lẹ mbọku, Nchileke e-kpe ikpe abyakwaa. Ọ bụ mbọku ono bẹ ẹphe a-bya
evudo Nchileke l'ifu; gude ọnu ẹphe; shi ishi lanụ dokotaru iya iphe ẹphe meru lẹ
mgboko-a; mbụ Nchileke ono, gbe kwakọbehawa k'okpe ndu nwụhuru anwụhu; mẹ
ndu nọ ndzụ ikpe ono.
6 Ọ kwa iya meru iphe Kuráyisutu jeru je zia ndu nwụhuru anwụhu ozi-ọma ono.
Ọ bụ oswi-okfu l'ẹphe nwụhuru anwụhu; ọbu lẹ Kuráyisutu bẹ jeleru-a je ezia ẹphe
ozi-ọma; okfu l'anwụhu ono, ẹphe nwụhuru ono bụkwa ikpe, Nchileke nmaru madzụ
kpamụkpamu. Iphe meru iphe o je ezia ẹphe ozi-ọma ono bụ lẹ Nchileke bẹ meru t'a
maẹduru: ?ẹphe a-nata ozi-ọma ono; nweru egbe ndzụ ọphu yẹbedua, bụ Nchileke
nweru?

Gude iphe-ọma, Nchileke meru ngu jeeru iya ozi

7 Teke mgboko-a; mẹ iphemiphe ọbule, nọ iya nụ a-gvụ bẹ dụakwa ntse. Ọo ya
bụ t'unu kpadejekwa onwunu; ẹnya edo unu edodo; k'ọphu unu a-dụje ike okfu anụ
Nchileke.
8 Ọphu, bụkwanu iya ka; abụru t'unu yejeru ibe unu obu ọkpobe eyeye. L'egbe
n-yemobu ono emejekwa t'a gụaru madzụ nvụ l'igweligwe iphe dụ ẹji, o meshiru.
9 Unu kwajẹeru ibe unu ẹbyee. Ọlobu t'unu be egudejekwa nggụmaphu akwa iya.
10 Keshinu ọphu Nchileke mewaru unu eze-iphe-ọma, dụ iche iche; nụtsukwaaphu
unu iphe-ọma l'ẹhu l'ẹhu; ọ kwa iya bụ t'onyenọnu l'unu ha wota iphe-ọma, ọphu
Nchileke nụru iya gude mee iphe a-garu ibe iya lẹ mkpa. Ọ kwa teke unu eme iya ẹge
ono bẹ bụ iya bụ l'unu bụ ọkpobe ndu letaru ẹnya l'iphe-ọma, Nchileke nụru unu.
11 O -nweru onye ekfu okfu; t'onye ọbu kfuje l'iya phụ l'a -sụru l'ọo Nchileke l'onwiya
ekfu iya. O -nweru onye l'eyetaru ndu ọdo ẹka; t'onye ọbu yejeru madzụ ẹka nshinu
l'ẹge Nchileke nụ-taberu iya ike; k'ọphu ee-shikwanu l'iphe bụ iphe ayi eme ememe;

ndiphe eshi l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu kwabẹ Nchileke ugvu; mbụ Jisọsu Kuráyisutu ono, eze ike, ha nshinu bụ nk'iya ono. Yọ bụkwaru iya phụ b'ọ gbaru t'a kwabẹ ugvu gbururu jeye lẹ tutu yoyo! Ono kwa ẹge ọ dụ.

Iphe-ẹhuka, ndu kẹ Kuráyisutu eje

12 Ndu mu yeru obu; t'ẹjo iphe-ẹhuka ono, abyakfutaje unu ono ba adụjekwa unu biribiri. Egbe oke iphe-ẹhuka ono bụkwa iphe e gude eme t'a maru: ?unu nọshirua ike l'ẹka Nchileke. Unu ba arijekwa l'iphe-ẹhuka ono, byakfutaru unu ono bẹ bụ iphe ẹtu iya ta dụdu. Ẹ tọ kwa unu bụ obebe.
13 Iphe unu e-gbe mee bụ t'ẹhu tsọje unu ẹna l'unu tụko gbaru mgba eje egbe iphe-ẹhuka ono, Kuráyisutu jeru ono. E -mekochakwanua; t'ẹhu kfụbe ọswa tsọo unu ẹna; tsọshikpoo ya unu ike mbọku ono, Nchileke e-koshi ọdu-biribiri Kuráyisutu ono; mbụ unu akfụbe ọswa gude obu unu l'ọ ha tee ẹswa.
14 T'ẹhu tsọje unu ẹna teke ndiphe ekfutoshi unu; okfu l'unu bụ ndu kẹ Kuráyisutu. Ishi iya bụ l'ọ bụ teke unu eje egbe iphe-ẹhuka ono bẹ Ume Nchileke ono, bụ iya emeje t'unu gbaru mgba l'ọdu-biribiri Nchileke ono a-nọpyabewaru unu l'ẹhu jeyewaru.
15 Ọlobu t'ẹ b'o nwekwa l'unu ha, onye e-je iphe-ẹhuka; okfu l'onye ọbu gburu madzụ; ọ dụdu bụru l'o zitaru iphura; ọ dụdu bụru l'ọo ẹjo iphe ọdo, onye ọbu meru bẹ ọonwu ọnwu iya; ọ dụdu bụru okfu l'onye ọbu bụ onye okfu. T'egbe iphe-ẹhuka, dụ ẹge ono ba abyakfutakwa unu.
16 O gbe -bụru teke bụ l'unu eje iphe-ẹhuka; okfu l'ọo l'unu bụ ndu kẹ Kuráyisutu; t'iphere iya ba adụkwa unu. Iphe unu e-me bụ t'unu kelejechia Nchileke ekele; l'ọo ẹpha Kuráyisutu bẹ eeku unu.
17 Lẹ teke Nchileke e-kpe ndiphe ikpe bẹ ruakwaru nụ. Ọ kwa ndu ọphu bụ ndibe Nchileke b'oo-vu ụzo dàbẹ́ iya l'ẹhu. Ọ -bụru l'ọ bụ ayịbedua bẹ Nchileke a-dụbe okpe ikpe ono; ?nanụkpo ẹge ọo-dụ ndu ono, jịkaru okfu Nchileke ono?
18 L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:
"Ọ -bụru l'ẹge Nchileke e-me
dzọta onye doberu ẹka ndoo;
dụ l'ọ bụ iphe, e shiru l'ọku;
?nanụ ẹge ọo-mụru ndu,
ẹ-ta tsụdu Nchileke egvu;
mẹwaru ndu ọphu, ẹ-ta
nụduru iya okfu?"
19 Ọo ya bụ t'iphe bụ ndu eje iphe-ẹhuka l'ẹge ọ dụ Nchileke t'ẹphe jee ya; mejekwa umere ọma; ẹphe eworu ndzụ ẹphe ye Nchileke l'ẹka; mbụ Nchileke ono, bụ iya keru ẹphe; bụkwaruphu onye evudoshije ike l'iphe o kfuru ono.

5

Oleta ndu Chọchi ẹnya

1 Iphe-a, mu abya ekfukfu-wa bụakwa ndu e meru ọgurenya chọchi bẹ mu ekfu eyeru. Lẹ mbẹdua, bụ Pyita bẹ bụkwaphu onye e meru ọgurenya chọchi ẹge e meru unubẹdua. A gụfukpooru ono; mbẹdua bẹ gudekwaphu ẹnya mu phụkota iphe-ẹhuka ono, Kuráyisutu jeru ono kpakparakpamu. Mu abụkwaruphu onye yị lẹ ndu, ẹphe lẹ Kuráyisutu a-gbaru mgba nweru ọdu-biribiri Kuráyisutu, bụ iphe Nchileke e-me t'a phụgbaru teke ẹ-te tehedu ẹnya.
2 Unu letakwa ẹphe ẹnya ẹge ono, onye eche atụru eletaje atụru iya ẹnya ono. Unu melekwa iya phụ t'ọ bụru iphe shi unu l'obu. Unu be emekwa iya l'ọ bụ iphe e yebutaru unu eyebuta t'unu mee. Unu woru obu unu l'ọ ha ye l'oje ozi ono; unu ba anọdukwa eje iya dobe ẹnya l'uru, unu e-rita iya. Ono bụkwa iphe-iphere.

3 Unu be emejekwa ndu ono, Nchileke yeru unu l'ẹka ono l'à -sụru l'ẹphe bụ ohu,
unu gbaru agbagba; unubẹdua abụru ndu nwe ẹphe. T'umere unu bụru iphe ẹphe
e-letaje ẹnya eme ẹphebedua.
4 Ọo ya bụkwanu; teke Kuráyisutu ono, bụ iya bụ ishi lẹ ndu eche atụru ono a-bya
ekoshi onwiya; yọ nụ unu ndzụ gbururu jeye; mbụ obunggo, dụ biribiri, ẹ-te nwedu
l'o mebyihu emebyihu.
5 Ẹge ono bẹ mu ekfukwaruphu unubẹ ndu ọphu ẹphe eleta ẹnya. Unu wozitaje
onwunu alị l'ẹke ndu ono, e meru ọgurenya chọchi ono nọ. Iphe mu e-kfuleruphu
unu l'unu ha bụ t'iphemiphe ọbule, unu eme koshijekwa l'unu ewozitaje onwunu alị
l'ẹke ibe unu nọ; t'unu yejeru ibe unu ugvu; unu eyejekwaruphu ibe unu ẹka. L'ẹkwo
okfu Nchileke sụkwaru:
"Lẹ Nchileke ajịkaje ndu
eku onwẹphe ekuku.
Ndu ọphu wozitaru
onwẹphe alị; bẹ oomejeru eze-iphe-ọma."*
6 Ọo ya bụ t'unu wozita onwunu alị l'ifu Nchileke, onye bụ iya bụ Ọkaribe-Kakọta-
Ike; k'ọphu oo-woli unu eli teke gbaru nụ.
7 Unu tụkoje iphemiphe ọbule, atsụ unu l'ẹhu ye Nchileke l'ẹka; l'ẹnya iya ta
alụfujekwa alụfu l'ẹke unu nọ.
8 T'ẹnya rua onyemonye ọbule alị; unu cheje nche. L'onye ọhogu unu; mbụ Sétanu
tsokwaru aghaphe; ede ekiri l'ọ bụ agụ; achọ onye ọo-labushi alabushi; taa.
9 Unu be ekwekwa haaru iya ụzo; unu vudoshia ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ
Nchileke; l'unu makwaru-a l'ụnwunna unu l'ẹphe ha lẹ mgboko-a bẹ tụkokwaphu
eje egbe iphe-ẹhuka ono.
10 Ọ bụ Nchileke ono l'onwiya bụ onye iphe bụ eze-iphe-ọma l'ọ ha shikota l'ẹka. Ọ
bụ iya kuru unu t'unu lẹ Kuráyisutu tụgbabe bụru nanụ. T'unu l'iya tụko nọdukota
l'ẹkalanu, bụ ẹke ọdu-biribiri iya ono, ta agvụjedu agvụgvu ono nọ. Ọo ya bụ lẹ teke
unu jeleruphu iphe-ẹhuka ono nwanshị; yẹbedua l'onwiya emee unu; unu adụebe
mma. Oo-me unu; unu eshihu ike; mekwaaphu unu; unu akafụa ovudoshi ike lẹ kẹ
Kuráyisutu, unu kweru.
11 T'iphe bụ ike bụru nk'iya gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

12 Ọ kwa nwakpụru okfu olemole bẹ mu gude deeru unu ẹkwo-ozi-wa. Ọ kwa
Sulivánọsu, bụ nwanna ayi, mu maru l'ọ bụ onye e gude ire iya ẹka bẹ gude ẹka iya
deeru mu ẹkwo-ozi-wa. Mu ederu iya unu; gude iya adụ unu ike; emekwaphu tẹ mu
gude iya kfuru unu l'iphemiphe ọbule ono bẹ tụkokwa bụru eze-iphe-ọma, shi l'ẹka
Nchileke. Unu vudoshia ike l'eze-iphe-ọma ono.
13 Ndu kẹ Nchileke, nọ lẹ Bábyilọnu; mbụ ndu chọchi kẹ ẹke ono, bụ ndu Nchileke
fọtakwaruphu ẹge ọ fọtaru unubẹdua ajịkwaphu unu. Maku, bụ nwa mu ajịkwaphu
unu.
14 Unu kelejekwa ibe unu ekele; gude n-yemobu nmata ẹphe akpa.
Tẹ Nchileke mee t'unubẹ ndu unu lẹ Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ l'unu ha
buru l'ẹhu-agu.

---

* **5:5 5:5** Ẹtu 3:34.

Ẹkwo k'ẹbo,
Pyita
deru

1 Ẹkwo-ozi-wa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Sáyịmonu Pyita. Mu bụ onye ejeru Jisọsu
Kuráyisutu ozi; bya abụkwaruphu onye ishi-ozi iya.
Ndu mu ede iya anụ bụ unubẹ ndu ono, kwetaru woru onwunu ye Nchileke l'ẹka
ẹge ono, ayịbedua kwetakwaruphu ono. Ekwekwe ono, ayi l'ayi ha kwetaru ono bẹ
shi Jisọsu Kuráyisutu l'ẹka. Jisọsu Kuráyisutu ono bụ Nchileke; bya abụkwaruphu
Onye Ndzọta ayi. Ọ kwa l'o nwenukaru obu-ọma; meru iphe o kwetaru t'ayi l'unu
tụko kwetakota nk'iya ẹnya-nhamụnha.
2 Mu ekfukwaru Nchileke t'o mee t'unu kafụa ọmaru yẹbe Nchileke; yo mekwaaphu
t'unu kafụa ọmaru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu ọgbodo amaru eje. T'eze-iphe-ọma; mẹ
ẹhu-agu, shi iya l'ẹka rubekwa unu ẹka; yo rubekwa iya k'etsushi iya.

Nchileke kuru unu; fọta unu

3 Ayi maru Nnajiufu ono; maghee ya amaghe; mbụ onye ono, bụ iya kuru ayi t'ayi
bya t'ayi l'iya gbaru mgba l'ọdu-biribiri iya; mẹ l'iphe-ọma ono, ọonoduje eme ono.
Ọ bụ amama ono, ayi maru iya ono bẹ Nchileke shi gude eze ike nk'iya; nụ ayi iphe
bụ iphe mkpa iya dụru ayi l'ọ ha; t'ayi gude nọduru iya ndzụ; l'emekwaphu umere,
ekoshi l'ayi akwabẹ iya ugvu.
4 Ọ bụ eze ike iya ono b'o gudekwaphu kweshia ayi ụkwa iphe, dụkota mma ọgbodo
adụdu; mbụ ụkwa iphe kariru ọtu ọnu iya. Ọo ya bụ k'ọphu unu e-gudekwanu
k'ụkwa iphemiphe ọbule ono, o kweshiru ayi ono ghaaru omebyishi onwonye ono,
ndu mgboko-a emebyishi onwẹphe ono azụ. Ishi iya abụru l'ẹphe eyeebeje ọnu l'ẹgu
ẹjo iphe anọduje agụ ẹphe. Unu gudekwaphu k'iphe ono, o kweshiru unu ụkwa iya
ono t'unu lẹ Nchileke gbaru mgba meje umere ọma ono, oome ono.
5 Ọo ya bụ t'unu kebeje ẹhu see t'unu meje umere ọma yekwa l'ekwekwe, unu
kweru kẹ Nchileke. Iphe, unu e-yekwa l'umere ọma ono abụru ọmu t'iphe dojee unu
ẹnya.
6 Iphe, unu e-yekwa lẹ k'iphe-odo-ẹnya abụru t'unu kpadeje onwunu. Iphe, unu
e-yekwa l'ọkpade onwonye abụru ọtaru iphe nshi. Iphe unu e-yekwa l'ọtaru iphe
nshi abụru t'unu kwabẹje Nchileke ugvu.
7 Iphe, unu e-yekwa l'ọkwabe Nchileke ugvu abụru oyeru ụnwunna, unu l'ẹphe
tụko ye onwunu l'ẹka Kuráyisutu obu. Iphe, unu e-yekwa l'oyeru ụnwunna obu
abụru t'unu yeru onyemonye ọbule obu.
8 Ọ -bụru l'egbe umere ono bẹ unu hawaru t'ọ bụru ụra, raru unu; bẹ unu ta
abụhekwa 'ọ-ga-lẹ-mkpa. Yo gbe mee t'amama, unu maru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu
Kuráyisutu ka unu ore ìrè l'ẹhu.
9 Teke bụkwanu l'o nweru onye woru onwiya ye Kuráyisutu l'ẹka; iphe ono
kpamụkpamu t'erubewa iya ẹka; onye ono dụkwa l'ọ bụ onye ìshì; mbụ l'onye ọbu ta
aphụdu ụzo. Onye ono bẹ gbekwanu zahawanu l'ọo Jisọsu bẹ safụkotaru iya iphe dụ
ẹji ono, o metakotaru kpube onwiya teke ono, ẹ too woduaru onwiya ye Kuráyisutu
l'ẹka ono.
10 Ọo ya bụ; ụnwunna mu; ọ kwa unu bụ ndu Nchileke kuru; fọta unu; bya emee
unu; t'unu bụru ụnwu iya. Ọ bụ iya kparu iphe unu e-kebeje ẹhu eme t'unu gude
umere unu ekoshi l'unu bụphu ụnwu iya ọbu l'oswiya; lẹ teke unu emewa iphe ono
l'ọ ha bẹ ẹ-to nwehekwa l'unu eshiswee ụzo.

11 Ọ -bụru l'unu emewa iya ẹge ono b'ẹ tọ dụhekwaa iphe a-nọ-chighe unu ụzo
t'unu ba abahụshi l'ẹke Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu bụ eze gbururu jeye; mbụ
Jisọsu Kuráyisutu ono, bụ iya bụ Onye Ndzọta ayi ono.
12 Ọ kwa iya kparu iphe mu eme tẹ mu nyatajẹkpeleruphu unu iphemiphe ọbule
ono; è guderu l'unu makọtawaru iya; bya evudoshiwa ike l'ọkpuberu okfu ono, e
ziru unu ono.
13 Mu arị l'ọ ka mma tẹ mu nyatakọtaru unu iphemiphe ọbule ono nta-a, mu
nọkwadu-a ndzụ-wa; gude iya yeshiru unu ọ́kú.
14 Ishi iya abụru lẹ mu marua l'oge nka-ezekuna mu eruwa; bụ iya bụ ẹge Nnajiufu,
bụ Jisọsu Kuráyisutu koshiru mu.
15 Mu e-keshikpelephu ẹhu anyataru iya unu; k'ọphu bụ l'unu ta azahahẹdu iya
azaha; mbụ je akpaa lẹ teke mu ta nọhedu.

Ugvu, Nchileke kwabẹru Kuráyisutu

16 Lẹ teke ayi ziru unu k'ike Jisọsu Kuráyisutu, bụ Nnajiufu ayi; mbụ iya bụ ike
ono, oo-gude bya ọdo ono; b'ẹ tọ bụkwa akọ-ife, madzụ rịtaru l'ọriri iya; bẹ ayi kọru
unu. Ayịbedua gudekpokwaa ẹnya ayi phụa ọdu-biribiri iya.
17 Ayi l'iya tụkoru nọdu l'ẹke ono teke Nchileke kwabẹru iya ugvu; bya anụ iya
ọdu-biribiri, dụ egvu; teke olu, shi l'ọdu-biribiri ọphu kakọta nụ sụru: “Ọwaa bụ
Nwata iya kẹ nwoke, ya yeru iya obu. Oomeje; ẹhu atsọ iya ẹna.”
18 Ayịbedua nụkwaru olu ono, shi l'imigwe kfua iphe ono; kẹ l'ayi tsokwanu nọdu
l'ugvu ono, dụ nsọ ono.
19 Ọ kwa iya kparu iphe ayi kafụaru okweshi ike; l'iphemiphe ọbule ono, ndu
nkfuchiru Nchileke kfuhawaru ono bẹ bụkota ọkpobe okfu l'ọ ha. Unu ngabẹjekwa
nchị; mee iphe ẹphe kfuru; l'ọ bụtsukwaa ya phụ bụ l'unu eme ọhuma. Iphe ọbu bụ
l'ozi ẹphe ono bẹ bụ iphoro; nọdu lẹ mgboko-a, iphe dụ ẹji meru; yọ gbahụkota oswi
kẹ tsụbalangu-wa. Iphoro ono a-nọdulephu jeye nchi abọhu; Kuráyisutu abya ọdo.
Kuráyisutu ono a-dụlephu l'ọ bụ mkpọ-kpodo nchi-abọhu, anọduje echi pamụpamu
lẹ gẹrigeri nchi-abọhu. Oo-me; iphoro iya ono angakọta unu obu.
20 Obenu l'ọphu katsụkpo nụ, bụ ọphu unu e-bebekpoodu maru bụ l'ẹ tọ dụdu onye
a-dụ ike gude uche k'ẹka iya maru iphe iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke deru l'ẹkwo
okfu Nchileke ono bụ.
21 Ishi iya abụru l'ozi ono, ndu nkfuchiru Nchileke shi anọduje ezi teke ndiche ono
ta bụdu iphe ẹphe rịtaleruphu l'uche ẹphe. Ọ bụ Ume-dụ-Nsọ edu ẹphe; ẹphe ekfua
okfu, shi l'ẹka Nchileke.

2

Ndu ẹjo nzizi

1 Lẹ teke ndiche b'o nwejehaakwaru ndu sụru l'ẹphe bụ ndu nkfuchiru Nchileke
l'ẹke ndu Ízurẹlu nọ; l'ẹphe ẹ-ba bụ iya. Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ dụ nta-a. O nwekwaru
ndu a-nọdu l'ẹke unu nọ; sụ l'ẹphe bụ ndu ezi ọkpobe okfu ono; l'ẹphe ẹ-ba bụ iya.
Yọ bụru ọkpobe okfu ono bẹ ẹphe gude ẹregede gwakọbe iya ẹjo-ire. Iphe bụ onye
-kwetaru ẹjo-ire ono; yo mee onye ọbu: yọ laa l'iyi. Ndu ẹjo-ire ono a-jịkatsuaru jịka
Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu, bụ iya gbafụtaru ẹphe l'ẹka iphe dụ ẹji ono, ẹphe shi eme
ono. Ọ bụ iphe ono meru iphe, iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru a-tukoru ẹphe l'ishi; ẹphe
alaa l'iyi ẹgwegwa.
2 Ikpetuma madzụ e-mekochaa tsolahaa ẹphe; melahaa ẹjo ememe. Yọ bụru iphe
ẹphe a-nọdu emeebetsua bẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu kẹ Nchileke e-gude wata okfubyishi
ọkpobe okfu ono, bụ iya bụ ụzo kẹ Nchileke ono, ayi etso ono ekfubyishi.

3 Ndu ono, anọduje ezi unu iphe ẹ-ta bụdu ọkpobe okfu ono bẹ bụlekwaphu ẹkpiri
okpoga bẹ eshitaje ẹphe ifu. Ẹphe -gbeshi; ẹphe atụko ẹjo-ire, nọ lẹ mgboko dzụshia
wụshiru unu. Ẹphe eshi ẹge ono; ghọta unu l'ụgho; ria unu ọkpobe okpoga. Obenu
l'ẹ ta anọhekwa ọphu baru nwishi; Nchileke anma egbe ndu ono ikpe. Ishi iya abụru
lẹ Nchileke kfuhawaru iya rụ teke ndiche l'iphe ono, bụ iya e-gbu ẹphe ono t'ekujekwa
mgbẹnya.

4 Unu nyatakwa iphe Nchileke meru teke ndiche. Lẹ Nchileke ta ahakwa ụnwu
ojozi-imigwe, meru iya iphe dụ ẹji t'ẹphe riru iya. Ọ tụru ẹphe chee l'ọku alị-maa. Ẹke
ono b'a tụru ẹphe mkpọro dobe l'ẹke, ọchi gbaru tsụbalangu t'ẹphe nọdu ngabẹru
mbọku ikpe.
5 Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Nchileke ta hadu ndu ono, meru iya ẹjo iphe teke ndiche ono
t'ẹphe righaru iya; gbahaa l'o gude utso bya atụko ụnwu eliphe rigbushia; okfu l'ẹphe
te yeduru yẹbe Nchileke ugvu. Ndu ọ dzọfutaru abụleruphu Nówa yẹ l'ụmadzu ẹsaa
ọdo kpụu. Nówa ono raru iya ndiphe arara t'ẹphe nụjeru Nchileke okfu.
6 Nchileke abyakwaphu bya anma Sódomu mẹ Gọmóra ikpe; mee ya; ọku
adzụfukota iya; yọ bụru ntụ; chịhu lẹ mgboko. Iphemiphe ọbule ono bẹ Nchileke
meru; gude koshi ndu ẹ-ta akwabẹdu Nchileke ugvu egbe iphe ya e-me ẹphe.
7 Yọ bụleruphu nwoke lanụ; mbụ Lọ́tu bẹ Nchileke dzọru l'alị ono, ndu eme ẹjo
ememe bu ono. Lọ́tu ono bụ onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. Umere ono, rehuru
erehu, ndu alị ono shi anọduje eme ono eshi akpọje iya mgbẹnya.
8 Ẹ to nwedu mbọku, mụtaru amụta, nwoke ono te shiru aphụrushije ẹnya;
anụghashi nchị l'ẹjo ememe, ndu ono shi anọduje emeebe; k'ọphu bụ l'ẹjo ememe, o
shi egudeje ẹnya phụa; mẹ ọphu o shi anụje lẹ nchị shi anọduje ahụshi iya ọku ike
l'obu; kẹ l'ọ bụ onye ẹ-ta dụdu ẹke, aata iya ụta.
9 Ono ekoshi lẹ Nnajiufu marua ẹge ooshije dzọo ndu, woru onwẹphe ye iya l'ẹka; ẹ
ẹge o shi yeru ẹphe ẹka; t'ẹphe nahụ iphe-ẹhuka, byakfutaru ẹphe. Ọ makwarụphu
ẹge oo-shije tuchia ndu eme iphe dụ ẹji l'ẹke ẹphe a-nọdu jeye mbọku ikpe; t'a nụa
ẹphe aphụ.
10 Iphe ẹphe anọduje achọ bụ t'ẹphe mee iphe, bụ iphe, ẹgu iya enwu ẹphe
raphuraphu l'ẹhu; gude merushia onwẹphe.

Ndu ẹjo nzizi ono agbabẹje ọkpa l'alị; l'eku onwẹphe ẹbyi; bụru ndu ẹ-ta atsụjedu
egvu okfubyishi ndu ono, ẹ ta aphụjedu l'ẹnya l'o-gbu-nwịi-nwịi imigwe ono.

11 Ụnwu ojozi-imigwe kakwa ndu ono ike ọgbodo akaka; kakwaphu ẹphe onweru
Ume. Obenu l'ẹphe te ejejekwa je anọdu l'ifu Nchileke ekfurushi ẹphe; l'ẹphe meru
ẹji.
12 Iphe bụ ndu ono, anọduje ezi iphe ẹ-ta bụdu ọkpobe okfu ono dụlephu l'ọ bụ
anụ-ẹgu-ẹgbudu, ẹ-te nwekpodua egomunggo lẹ phuu. Amụmu, a mụshiru iya lẹ
mgboko-a bụ t'ọ bya anọdu t'a hajẹ iya l'ọnya; gbua. Ọ bụ iphe ẹ-te dodu ẹphe ẹnya
bẹ ẹphe egudeje ekfubyishi ekfubyishi. Yọ bụru ẹge eegbuje anụ-ẹgu-ẹgbudu; bụ
ẹge ee-gbu ẹphe; ẹphe alaa l'iyi.
13 Ono abụru uru, ẹphe e-rita l'ẹjo iphe ono, ẹphe yeru ẹka ono ndono. L'echi
oke-eswe labụ bẹ ẹphe anọdujelee eme t'ẹphe ria iphe ono, ẹgu iya enwu ẹphe
raphuraphu l'ẹhu ono; iphere taa dụ ẹphe. Ẹphe eme iya; yọ tsọ ẹphe. Ẹphe bụkwa
iphere nọduru unu; m'ọ -bụru l'unu a-hajẹ ẹphe t'unu l'ẹphe tụko eri nri teke unu
dọkoberu eri nri. Ẹphe -nọdu; ẹphe ajakpọshi unu; unu ta amaru l'ẹphe aghọru unu
ụgho.
14 Ọobuje; ẹphe -gude ẹnya phụ nwanyi; yọo gụ ẹphe t'a sụ l'ẹphe lẹ nwanyi ọbu
zẹwaru. Ẹ tọ dụdu teke ẹgu ome ẹjo iphe agụ-buhuje ẹphe agụ-buhu. Nta-a nta-
a; ẹphe edetawa ndu ọphu ẹ-ta nọshidu ike l'iphe ẹphe kweru; ẹphe adaaru ẹphe

l'ọnya. Iphe doru ẹphe ẹnya bụlephu ẹge ẹphe e-shi kpaa okpoga. Ono bẹ ẹphe metawaru; yo ria ẹphe arị ẹhu. Obekwanu lẹ Nchileke tụwaru ẹphe ọnu.
15 Ẹphe paru ọkpobe ụzo ono, vudo nhamụnha ono haa; l'agha ririri. Ẹphe emewa egbe umere, Bélamu, bụ onye nkfuchiru Nchileke meru teke ndiche. Bélamu ono bụ nwatibe Bósoru. Iphe Bélamu shi yeru ẹnya teke ọ nọ bụlephu okpoga. O yetaberu okpoga ẹnya; k'ọphu bụ l'o shi abụje: ọ -phụchachaa iphe dụ ẹji; ọ -mawaru l'okpoga e-ru iya ẹka mẹ ya -mee ya; yo jelee je emee ya: tẹ ya chịta okpoga ria.
16 Nchileke abya abaaru iya mbà iphe ono, oome ono; l'ọ kwa iphe dụ ẹji bẹ oome; l'ẹ to kwedu anụru yẹbe Nchileke okfu; to nwe ishi. A nọnyaa; nkakfụ-ịgara, a machacharu-a l'ẹ too kfujedu okfu; ekfua okfu l'ọ bụ madzụ; t'e gude kpọshia onye nkfuchiru Nchileke ono ome umere onye ọgvu ono, ọocho ụzo ememe ono.
17 Ndu ono, ezi iphe ẹ-ta bụdu ọkpobe okfu ono bụ 'ọ-ga-lẹ-mkpa bẹ ẹphe bụ. Ẹphe dụ l'ọ bụ nwogvu, mini tahụru. Ẹphe adụkwaphu l'ọ bụ egbe iya ọwaa, abụje: igwe -ruebe eruru k'ọchi mini; phẹrephere ephekashia ya-a. Nchileke bẹ nmaakwaru ẹphe ikpe. Ẹke ẹphe a-nọdu bẹ gbaru tsụbalangu. Yọ bụru ẹphe b'a kwakọberu ẹke ono, gbaru tsụbalangu ono.
18 Ẹphe anọdujelephu ekfu l'ọ bụ ẹphe katsụa amama; l'ọ bụ ẹphe katsụa amama. Okfu, shi ẹphe l'ọnu abụjeru mkpọkoro okfu. Ẹphe egudeje iphe ono, ẹgu iya enwu ẹphe raphuraphu l'ẹhu, riwaru ẹphe arị l'ẹhu ono gbaa ọnya; hata ndu ono, bughokwadua bẹ ẹphe nahụru ndiphe ono, eshiswe ụzo, ẹphe l'ẹphe shi bụru iphe lanụ ono.
19 Ẹphe ekweje ẹphe ụkwa: l'onye emewa iphe ẹphe ezi bụlephu iphe, dụ onye ọbu mma bẹ ọo-nọduje eme. Obenu l'ẹphebedua l'ishi onwẹphe te gbe bụkwa l'ẹphe nwe onwẹphe. Ẹphebedua bụ ohu umere, rehuru erehu ono, ẹphe anọduje eme ono. Kẹ l'ọ bụ iphe eme madzụ eriri bẹ onye ọbu bụ ohu iya.
20 Ndu ono nwekwaru-a teke ẹphe shi maru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu ọgbodo amaru; bụ iya bụ Onye Ndzọta ayi ono. Mbụ; ẹphe te eshihe ẹjo ụzo ono, emerushije ụnwu eliphe emerushi ono. A nọnyalephu; ẹjo umere ono, ẹphe shi hawa ememe ono; ala azụ bya eria ẹphe arị l'ẹhu ọdo; ka ẹphe ike; mee ẹphe eriri. Ọ kwa iya bụ l'ọnodu onye ono abya aka ẹji; karia ẹge ọ dụhawa l'ọdungu.
21 Mbụ l'agha: ọ ga kakwaru onye ono mma l'ẹ tọ mabụkpoonu ụzo, bụ: madzụ -shia ya; Nchileke agụa ya l'onye doberu ẹka ndoo; karia l'onye ono matsụaru ụzo kẹ Nchileke; meebe bya ala azụ; haa omeje ekemu ono, Nchileke tụru iya ono.
22 Ọ kwa iya bụ l'iphe ono, aanmajẹ l'ẹtu ono bẹ reru l'ẹhu onye ọbu; mbụ ẹtu ono, aanmajẹ; sụ: "Lẹ madzụ bụ nkụta laru azụ l'ẹnwa iya." Ẹtu ọdo abụru: "Ezi, a ghugeeru ẹhu; yo je agwọo onwiya l'ẹpoto." Ọ bụ ẹge ono bẹ ndu ono dụ.

3

Ụboku kẹ Nnajiufu

1 Ndu mu yeru obu; ọwaa ekweekwa ẹkwo-ozi ẹbo, mu dewaru nụ unu. L'ime ẹkwo-ozi labụ ono bẹ mu dewaru; gude yeshiru unu ọ́kú; nyataru unu t'unu rịje ọriri iphemiphe ọbule ono, e ziru unu ono.
2 Unu nyatajẹkwa okfu ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru lẹ teke ndiche ono; mbụ ndu ono, dụ nsọ ono. Unu anyatakwaphụ iphe ono, Nnajiufu, bụ Onye Ndzọta shi l'ẹka ndu ishi-ozi iya zia unu ono.
3 Iphe, e-bebekpoodu doo unu ẹnya bụ lẹ tẹmanu tẹ mgboko-a gvụ; b'o nwekwaru ndu e-mekochaa bụru ndu ẹ-ta adụjedu ike kpade onwẹphe l'ẹgu ẹjo iphe, enwu ẹphe raphuraphu l'ẹhu. Iphe ẹphe a-nọduje eme bụ l'ẹphe a-nọduje aja unu ewena.
4 Ẹphe ekfushi: "L'ẹphe etukwa lẹ Jisọsu kweru unu ụkwa lẹ ya a-bya ọdo. ? Nanụhunu iya ọbu nta-a? Nna ẹphe oche phẹ nwụshihukotaakwaru l'ẹphe ha; tọ

byakwa. Iphemiphe ọbule adụlekwaa ẹge ọ dụ keshinu Nchileke keru mgboko byeye nta-a; ẹ tọ dụkwa iphe gbanwejeru nụ. ?Ngụnu mehunuru iphe ẹ tọ byahẹdu ọbu?”
5 Ndu ono bẹ lebezichacharua ẹnya jịka jịnyia ẹnya l'ẹphe ta arịdu ọriri iphe ono, Nchileke meru teke ndiche ono. L'ọ bụlekwaphu okfu, Nchileke kfuru l'ọnu kpụu b'o gude mee igwe; mẹ alị. Alị shi lẹ mini bya anọdu; yọ bụru mini ono meru iphe a nọ ndzụ lẹ mgboko.
6 Ọdo abụru lẹ Nchileke meru; igwe achia mini; rigbushikota iphe shi nọdu lẹ mgboko ọphu shi nọdu teke ono; yọ bụru kpurupyata.
7 Igwe ọwaa, ayi nọ lẹ mkpuli iya-a; mẹ alị ọwaa, ayi dzọberu ọkpa-a bẹ bụkwa Nchileke ono bẹ gude okfu-ọnu iya sede iya t'ọ nọdu jeye mbọku ọku e-kepyashi iya. Mbọku ono, ọku e-ke iya ono bụ mbọku oke ikpe Nchileke. Ọ bụ mbọku ono bẹ aa-nma ndu ẹ-ta anụduru iya okfu ikpe; mee ẹphe; ẹphe abụru kpurupyata.

8 Obenu l'agha; ndu mu yeru obu; o nweru iphe lanụ, unu a-tụbe nvọ. Iphe ọbu bụ lẹ Nnajiufu ono ta dụkwa l'ọ bụ ayịbedua. L'ẹnya nk'iya bẹ ujiku lanụ dụlekwa iya-a l'ọ bụ ụnukurunu afa; ụnukurunu afa adụ iya l'ọ bụ ujiku lanụ.
9 Iphe ndiphe ahajẹru arị bụ lẹ Nnajiufu anọnukawa anọno; l'abyabya ono, o kweru ụkwa lẹ ya a-bya ono b'ẹ tọo byahẹdu. Obenu l'ẹ tọ dụdu ẹge ono. Iphe o kweru ụkwa iya b'o mefutajekwa. Iphe kparu iphe ẹ tọ byadụa keshinu ono bẹ bụkwa nshi b'ọ taru unu. Ẹ tọ dụdu onye dụ iya t'ọ laa l'iyi. Iphe dụ iya mma bụ t'onyemonye ọbule taa onwiya ụta iphe dụ ẹji, o meru; ghaa umere lakfuta yẹbe Nchileke.

10 Iphe e-dolephu unu ẹnya bụ lẹ Eswe kẹ Nnajiufu a-tụkwa madzụ l'ụkfu l'ọ bụ abyabya onye iphura. Mbọku ono bẹ igwe e-deru girigirigiri; mihu. Iphemiphe ọbule, nọkota l'igwe: mkpọ-kpodo; mẹ ọnwa; mẹ ẹnyanwu bẹ ọku e-kekota. Mgboko kpamụkpamu mẹ akanya, ndiphe seru kụbe l'ime iya bẹ ọku e-kepyashikota.
11 Ọo ya bụ; keshinu unu mawaru l'iphemiphe ọbule, nọkota lẹ mgboko-a bụkota iphe ọku e-kepyashikota; unu kwabẹkwaruphu onwunu ẹnya; meje umere, gbaru unu l'ememe. Unu nụjeru Nchileke okfu; unu eworu ndzụ unu l'ọ ha ye iya l'ẹka; t'ọ bụkotaru nk'iya.
12 Unu chịleruphu ẹnya ye l'ụzo; ngabẹru mbọku, Nchileke a-bya emebyia mgboko-a. Unu gude ọkpoma unu l'ọ ha; kebe ẹhu; l'ejeru Nchileke ozi; tẹ mbọku ono byakebe ẹgwegwa. Mbọku ono bẹ Nchileke a-tụ ọku l'igwe; okpomọku a-kari ẹka; k'ọphu iphe bụ mkpọ-kpodo; mẹ ọnwa; mẹ ẹnyanwu a-dazeshihukota.
13 Obenu lẹ Nchileke kwekwaru ayi ụkwa lẹ ya e-mefuta igwe ọphungu; mẹ mgboko ọphungu ẹke bụphu ndu doberu ẹka ndoo l'ifu yẹbe Nchileke bụ ndu e-buru iya nụ nwẹnkinyi. Yọ bụru mgboko ọphungu ono bẹ ayi ele ẹnya iya ọbu.

14 Ọo ya bụ; ndu mu yeru obu; keshinu unu ele ẹnya mbọku ono; unu keshijekwa ẹhu; mee t'unu dụebe mma; t'ẹ b'o nwe iphe aa-ta unu ụta iya l'ifu Nchileke. Unu lẹ Nchileke adụ lẹ mma.
15 Unu nyatakwa l'iphe meru iphe Nchileke atakwadụ nshi; ngabẹkwadu; to mebyiwa mgboko bụ l'oomekwadu tẹ ya haaru unu ụzo t'unu bya tẹ ya dzọo unu. Ọ kwaphu iphe ono bẹ nwanna ayi Pọlu, ayi yeru obu dehaakwaruphu unu l'ẹkwo-ozi, o detaru unu. Yọ bụru Nchileke bẹ nụru iya mmamiphe, o gude dee ya.
16 L'iphe bụ ẹkwo-ozi, o deru l'ọ ha bẹ o kfukotakwaru okfu iphe-a, e-mekochaa mee nụ-wa l'iphe bụ ẹke o kfuru okfu gbaa ọkpa l'iphe-a. Iphe ono, Pọlu deshiru ono nwekwaru ndu ọphu te edofujedu madzụ ẹnya. Yọ bụru iphe ono kparu iphe ndu ẹ-ta madụ iphe; mbụ ndu ẹ-te vudoshidu ike l'ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Nchileke ewojeru iya ghaa igharafu, bụhukwaa ẹge ẹphe aghashije igweligwe iphe ọdo, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke. Yọ bụru ẹge ono bẹ ẹphe eshije; gude ẹka ẹphe; meta ọ-la-l'iyi tukobe onwẹphe l'ishi.

17 Ọo ya bụ; ndu mu yeru obu; keshinu ọphu unu vuwa ụzo makọtaru iphemiphe
ọbule ono; unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya tẹ ndu ẹjo-ụboku ono be eduswe unu;
t'ẹphe be eme t'unu kweta l'ẹjo-ire ono, ẹphe anọduje adzụshi ono bẹ bụ ọkpobe
okfu. T'ẹphe be eme t'ọkpa chifu unu; t'unu lụfu l'ọkpuberu okfu ono, unu vudo
vudoshia ike ono; zahaa ọkpobe okfu ono, unu kwetaru ono.
18 Iphe unu e-mechia bụ t'unu maru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu, bụ iya bụ
Onye Ndzọta ayi. Unu akafụa ya ọmaru ọkpobe amaru l'eje. Unu amụta umere iya;
k'ọphu unu a-dụ ẹge ọ dụ. Ọ kwa yẹbedua nwẹnkinyi bụ onye aa-nọdu akwabẹ ugvu
mbọku-mbọku gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.

Ẹkwo kẹ mbụ,
Jọnu
deru

Okfu, bụ ndzụ shi l'ẹka Nchileke

1 Iphe ayi ede l'ẹkwo-ozi-wa bụkwa k'onye ono, ẹpha iya bụ Okfu Nchileke, bụ iya
bụ kẹ okfu ono, bụ ndzụ, shi l'ẹka Nchileke ono. Okfu ono, anụje ndzụ ono bẹ shikpoo
lẹ mbụlembu nọduta. Ayi nụkpooru iya lẹ nchị; bya egudewa ẹnya ayi phụ iya; gbua
ya igo; bya ebyikwaa ya phụ ẹka.
2 Onye ono, bụ ndzụ ono bẹ Nchileke meru; e gude ẹnya phụa ya; ayịbedua aphụwa
iya. Yọ bụru iya bẹ ayi atụru unu ọnu iya-a. Mbụ; l'iphe ayi akọru unu bụ kẹ ndzụ
gbururu jeye ono. Ndzụ ono bẹ yẹle Nchileke, bụ Nna shihakpowa nọduta. Nchileke
abya ekoshi iya ayi; mee; ayi amaru iya.
3 Ọ bụ iphe ono, ayi phụru l'ẹnya; bya anụa lẹ nchị ono bẹ ayi akọkwaruphu unu-
wa: t'ayi l'unu tụgbabe onwayi. Atụgbabe ono bụ atụgbabe ọphu ayi lẹ Nchileke,
bụ Nna; mẹ Nwa iya, bụ Jisọsu Kuráyisutu tụgbaberu.
4 Iphe ayi gude ederu unu iphe-a abụru k'ọphu ẹhu a-tsọ ayi l'unu ẹna; tsọfu iya
l'ishi.

Nchileke bụ iphoro, ngaru ẹgu

5 Ọ bụ ozi, ayi nụru yẹbedua, bụ Kuráyisutu l'ọnu bẹ ayi akọru unu-wa: bụ iya bụ
lẹ Nchileke bụ iphoro; ọchi ta nọdu iya lẹ phuu.
6 Teke ayi sụru l'ayi l'iya tụgbaberu onwayi; l'ẹke ayi nọkwadu l'ọchi bụkwa ẹjo-ire
bẹ ayi adzụ; ọphu ayi te emedu ire-lanụ.
7 Obenu lẹ teke ayi bu l'iphoro ẹge yẹbedua nọ l'iphoro; ọo ya bụ l'ayi l'ibe ayi
tụgbaberu; mee Jisọsu, bụ iya bụ Nwa Nchileke asafụkotaje ayi iphe dụ ẹji, ayi
meru l'ọ ha.
8 Teke ayi sụru l'ayi te medu iphe dụ ẹji bụkwa onwayi bẹ ayi eme eswe; ọkpobe
okfu ono ta anọ ayi l'ẹhu.
9 Teke bụkwanu l'ayi kọshiru iphe dụ ẹji, ayi meshiru bẹ ọo-gụru ayi nvụ l'iphe dụ
ẹji ono l'ọ ha; bya asafụkota ayi iphe bụ ẹjo umere, ayi eme; keshinu ọphu ọ bụ onye
evudoshije ike l'iphe o kweru ụkwa iya; bya abụkwaruphu onye doberu ẹka ndoo.
10 Teke ayi sụru l'ayi te medu iphe dụ ẹji bẹ ayi mewaru iya onye ntuphu-ire; okfu
iya ta nọ ayi l'ẹhu.

2

Kuráyisutu bụ ọ-kwọo ayi lẹ mkpa

1 Ụnwegirima mu; iphe-a kpamụkpamu bẹ mu edekwaru unu t'unu be emeje iphe
dụ ẹji. Teke bụkwanu l'o -nweru onye meru iphe dụ ẹji bẹ ayi nwekwaru-a onye
ekfuchiru ayi l'ifu Nna ayi. Onye ono bụ Jisọsu Kuráyisutu, bụ onye doberu ẹka
ndoo.
2 Jisọsu ono woru onwiya chịa ẹja ọha; gude nwefu iphe dụ ẹji, ayi meru; jeye mẹ
iphe dụ ẹji ọphu ndiphe mgburumgburu meru; ẹ tọ bụlekwaa ọphu ayịbedua meru
nwẹnkinyi iya.
3 Ọ -bụru l'ayi emeje iphe Nchileke tụru ekemu t'e meje; ọo ya bụ; yo doo ayi ẹnya
l'ayi maru onye ọ bụ mbụ Nchileke.
4 Onye sụru lẹ ya maru Nchileke; ọphu oomedu iphe Nchileke tụru l'ekemu t'e meje;
onye ono bụkwa onye ntuphu-ire; ọkpobe okfu ta nọ iya l'ẹhu.

5 Obenu l'onye emeje iphe Nchileke kfuru bẹ bụ onye yeru iya obu; yekpooru iya ẹya; yefu iya l'ishi. Ọ bụ iphe ono bụ iphe e-me t'ayi maru l'ayi l'iya tụgbaberu bụru nanụ.
6 Onye sụru lẹ yẹle Nchileke tụgbabewaru b'ọ gbaru t'ọ nọdu egbe ndzụ ono, Jisọsu shi nọdu ono.

Ekemu Ọphungu

7 Ndu ọnya mu, nọ mu l'obu; ekemu-wa, mu ederu unu-wa ta bụhekwa ekemu ọphungu. Ọ kwa akahụ ekemu, unu shikpo lẹ mbụlembu nweru. Akahụ ekemu ono bụ ozi, unu nụhawaru.
8 Obenu l'e -kfude iya ekfukfu; mu asụ lẹ mu edekwaru-a unu ekemu ọphungu. ?Tọ bụdu ekemu ọphungu bẹ mu ederu unu l'ẹke ọkpobe okfu ono b'e gbe elewa l'ẹhu Kuráyisutu mẹ l'ẹhu unubẹdua; okfu l'ọchi agvụwa agvụgvu; ọgbodo iphoro egbe shiwa unu l'ẹhu byawa bya anọdu.
9 Onye sụru lẹ ya nọ l'iphoro ono; nwanna iya adụkwadu iya-a ashị bẹ bụkwa l'ẹkpuru-ọchi b'ọ nọkwadua byeye nta-a.
10 Onye yeru nwanna iya obu; nọ l'iphoro ono; tọ dụ iphe oomeje, bụ iphe e-me t'onye ọdo dalahụ l'ome iphe dụ ẹji.
11 Obenu l'onye nwanna iya dụkwadu ashị; onye ono bụ l'ẹkpuru-ọchi b'ọ nọ; l'ejelephu ntsutso ntsutso l'ime ẹkpuru-ọchi ono; tọ ma ẹke o cheberu ifu; okfu l'ọchi ono meru; ẹnya agbakọta iya tsụbalangu.
12 Mu ede ẹkwo-wa anụ unubẹ ndu bụ ụnwegirima; okfu lẹ Nchileke gudewa k'ẹhu Jisọsu; gụaru unu nvụ l'iphe dụ ẹji, unu meshiru.
13 Mu ede ẹkwo-wa anụ unubẹ ndu bụ nna; okfu l'unu maru onye ono, shiru lẹ mbụlembu nọduta ono. Mu edekwa iya phụ anụ unubẹ ndu bụ ụnwu-okorọbya; kẹ l'unu mekputawaru ẹjo onye ono, bụ Obutuswe.
14 Mu ede iya anụ unubẹ ụnwegirima; okfu l'unu maru Nna ono. Mu ede iya anụ unubẹ ndu bụ nna; okfu l'unu maru onye ono, shiru lẹ mbụlembu nọduta ono. Mu ede iya anụ unubẹ ụnwu-okorọbya; okfu l'unu shihuru ike; okfu Nchileke eburu unu eburu l'ẹhu; unu emekputawa ẹjo onye ono; mbụ Obutuswe.
15 Unu be eyekwaru mgboko-a obu; unu tee yeru iya iphe nọ l'ime iya. Onye yeru mgboko-a obu te yekwaru Nchileke, bụ Nna obu.
16 Ishi iya bụ l'iphe bụ iphe nọ lẹ mgboko-a kpamụkpamu, bụ iya bụ ẹgu ẹjo iphe, agụgbaa madzụ; mẹ ẹgu k'onweru iphemiphe ọbule, ẹnya phụru; jeyekpo mẹ oku onwonye ọ-ka-l'ike l'iphe kẹ mgboko-a; iphe ono l'ọ ha te nwekwa ọphu shi l'ẹka Nna. O shikotakwa lẹ mgboko.
17 Mgboko-wa; mẹ iphe nọ iya nụ, bụ iphe agụgbaa madzụ tụkokwa abyawa ephushihukota. Obenu l'onye eme iphe bụ uche-obu Nchileke bẹ a-nọdu ndzụ gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

Ọ-chị-nta Kuráyisutu

18 Ụnwu mu; teke ikperazụ abyaakwa. Unu nụhaakwaru lẹ Ọ-chị-nta Kuráyisutu a-bya; mbụ l'e -kfude iya ekfukfu bẹ igweligwe ndu-achị-nta Kuráyisutu byaakwaru. Ọo ya meru iphe ayi maru lẹ nta-a bụ-wa teke ikperazụ.
19 Ndu ono bẹ ayi l'ẹphe shikwa nọduhawa. Ẹphe anọnyaa bya alụfushia. Obenu l'ẹ tọ dụkwa teke ẹphe bụjeru ayi. Ndẹge ẹphe bụru ayi; mẹ ayi l'ẹphe anọdukwaa. Obenu l'ẹphe lụfuru; k'ọphu ọo-bụru iphe doru ẹnya l'ẹ tọ dụdu l'ẹphe ha m'ọ bụ onye lanụ, bụ ayi.
20 Obenu l'unubẹdua bẹ Kuráyisutu yewaru Ume-dụ-Nsọ l'ẹhu; unu amakọtaru iphe bụ ọkpobe okfu ono.

21 Iphe mu gude ederu unu ẹkwo-wa ta bụkwa l'unu ta madu ọkpobe okfu ono.
Iphe mu gude ede iya gbe bụkwaru l'unu maru ọkpobe okfu ono; makwaruphu l'ẹjo-
ire; m'o -ruhuru; ọ dụ ịdagha ta bụdu l'ọkpuberu okfu bẹ ooshije.
22 ?Bụhunu onye bụ onye ọbu, pataru ishi kẹ ẹjo-ire, ẹ-ta bụdu onye te ekwetadu
l'ọo Jisọsu bụ Kuráyisutu ọbu, Nchileke kweru ụkwa iya ọbu? Ọ bụ onye bụ Ọ-chị-nta
Kuráyisutu ndono; mbụ onye ono, jịkaru Nna; jịka Nwa ono.
23 Ishi iya abụru l'iphe bụ onye jịkaru Nwa; jịkaakwaru Nna. Obenu l'onye kwetaru
kẹ Nwa bẹ woakwaruphu onwiya tụgbabe l'ẹhu Nna.
24 A bya l'unubẹdua; iphe mu ekfu bụ t'ozi ono, unu nụwaru shitakpo lẹ mbụlembu
ono nọshilekwaphu unu ike l'ọkpoma; t'unu gudeshia ya ike. Ọ -bụru l'iphe ono, unu
nụru shitakpo lẹ mbụlembu ono bẹ nọshiru-a unu ike l'ọkpoma; ọo ya bụ; unu lẹ
Nwa; mẹ Nna atụgbabe bụru nanụ ẹge unu tụgbaberu iya kwasẹru.
25 Ọwaa bụ iphe Kuráyisutu kweru ayi ụkwa iya: bụ iya bụ ndzụ gbururu jeye.
26 Ono bụkwa kẹ ndu eme t'ẹphe mee unu iphuruphuru-ẹnya; duswee unu ụzo
l'iphe kẹ Kuráyisutu bẹ mu deru unu ono.
27 Obenu l'unubẹdua bẹ Nchileke yewaru Ume-dụ-Nsọ nk'iya l'ẹhu. Mkpa onye ọdo,
e-zi unu iphe ta adụhekwaru unu; keshinu ọphu Ume ono ezikota unu iphemiphe
ọbule; iphe ono, oozi ono abụru ọkpobe okfu; to nwe ẹjo-ire, nọ iya nụ. Ọo ya bụ;
t'unu lẹ Kuráyisutu tụgbabekwa bụru nanụ ẹge unu tụgbaberu iya kwasẹru. Ọ kwa
iphe Ume ono ziru ndono.
28 Ụnwu mu; unu l'iya tụgbabekwa bụru nanụ ẹge unu bụ iya; k'ọphu bụ teke
o koshileruphu onwiya; t'obu shihu ayi ike; t'ayi be egude iphere; tsụhu egvu teke
ọo-nọdu abya.
29 Teke bụ l'unu maru lẹ Nchileke bụ onye doberu ẹka ndoo; t'o dokwaaphu unu
ẹnya l'onyemonye ọbule, eme iphe nhamụnha bẹ bụ nwa, Nchileke mụru.

3

Ayi bụ ụnwu Nchileke

1 Unu phụwaru ẹge Nchileke, bụ Nna yetaberu ayi obu kẹ t'o kua ayi ụnwu iya; yọ
bụkwaru iphe ayi bụ ndono. Iphe kparu iphe ndiphe ta madu ayi bụ l'ẹphe ta madu
Nchileke.
2 Ndu ọnya mu; nta-a bẹ ayi bụakwa ụnwu Nchileke. Obenu l'iphe ayi e-mekochaa
bụru te gbe alụfutakwaa. Iphe ayi maru bụlekwaphu lẹ teke Kuráyisutu byalẹruphu
bẹ ayi a-dụ ẹge ọ dụ; keshinu ọ bụlephu ẹge ọ dụ bẹ ayi a-phụ iya.
3 Ọo ya bụ; onye nọ Kuráyisutu l'ẹka; ele ẹnya abyabya iya ono a-bụjeru onye obu
gụru iphoro; lẹ Jisọsu ọbu l'onwiya bẹ bụkwa onye obu gụru iphoro.
4 Iphe bụ onye meru iphe dụ ẹji bẹ ikpe nmaakwaru l'o mebyiru ekemu Nchileke;
kẹ l'ome iphe dụ ẹji bẹ bụ omebyi ekemu Nchileke.
5 Unu marua l'ọ bụ Kuráyisutu ọbu byaru t'ọ bya ewofu madzụ iphe dụ ẹji, o
meshiru l'ẹhu; yẹbedua l'onwiya te nwekwa nụ iphe dụ ẹji, nọ iya l'ẹhu.
6 Ẹ to nwekwa onye yẹle Kuráyisutu tụgbaberu bụru nanụ, emejekwadu iphe dụ
ẹji; ọphu tọ dụkwa onye emeje iphe dụ ẹji, phụjewaru iya nụ; k'ọphu ọ bụru k'ọmaru
iya amaru.
7 Ụnwu mu; unu be kwekwa t'o nweru onye e-me unu iphuruphuru-ẹnya; duswee
unu ụzo l'iphe kẹ Kuráyisutu. L'iphe bụ onye eme iphe nhamụnha bẹ bụkwa onye
doberu ẹka ndoo ẹge Kuráyisutu doberu.
8 Onye eme iphe dụ ẹji bụkwa kẹ Obutuswe; kẹle Obutuswe shikpooru lẹ mbụlembu
omeswe Nchileke. Iphe Nwatibe Nchileke byaturu bụkwa t'o mebyia iphe Obutuswe
eme emebyi.

9 Iphe bụ onye Nchileke mụru te emejehekwa iphe dụ ẹji; okfu lẹ Ume Nchileke
erewa iya ire l'ẹhu; to nwe ẹge oo-shi l'emekwadu iphe dụ ẹji; keshinu ọ bụwa
Nchileke mụru iya.
10 Ọwaa ẹge ee-shi maru ndu bụ ụnwu Nchileke; mẹ ndu bụ ụnwu kẹ Obutuswe:
iphe bụ onye ẹ-te emedu iphe nhamụnha te shikwa lẹ Nchileke; ọphu onye ẹ-te
yeduru nwanna iya obu te shikwaphu lẹ Nchileke.

Oyeru ibe onye obu

11 Unu makwaru l'ozi-ọma ono, e shi lẹ mbụlembu zita unu ono bụ t'ayi yeru ibe
ayi obu.
12 T'ayi ba adụkwa l'ọ bụ Kenu. Lẹ Kenu nọkwa l'ẹka ẹjo onye ono; mbụ Obutuswe;
gbua nwunne iya. ?Bụ ngụnu kparu iphe o gburu nwunne iya? Iphe kparu iya nụ bụ
lẹ Kenu bẹ umere iya dụ ẹji; umere kẹ nwunne iya abụru umere, vudo nhamụnha.
13 Ụnwunna mu; t'ẹ b'ọ dụkwa unu biribiri l'unu dụ ndiphe ashị.
14 Iphe ayi e-bebekpodua maru bụ l'ayi shi nwụhu anwụhu; ọbu l'ayi shiwa l'ọnwu
ono lụfuta; bahụ lẹ ndzụ. Iphe kparu iphe ayi maru l'ọ bụ ẹge ọ dụ ndono bụ l'ayi
yeru ụnwunna ayi, ndu ayi l'ẹphe tụko kweta kẹ Nchileke obu. Onye ẹ-te yeduru
madzụ ibe iya obu nwụhukwaru anwụhu ẹge ọ nwụhuru.
15 Iphe bụ onye nwanna iya dụ ashị bụakwa ọ́chì b'o gburu. Unu manarua l'onye
gburu ọ́chì bẹ ndzụ gbururu jeye ta anọdu l'ẹhu.
16 Ọwaa ẹge ayi shi maru iphe bụ n-yemobu ndọ-ọ: lẹ Kuráyisutu haru t'e gbua ya;
l'okfu ẹhu ayi. Ọo ya bụ l'ayịbedua b'o rubekwaruphu ọhaje t'e gbua ayi; l'okfu ẹhu
onye ayi l'iya tụko nọdu Nchileke l'ẹka.
17 Obenu lẹ teke bụ l'o nweru onye ẹku kẹ mgboko-a byaru; yọ phụkwaa l'onye yẹle
iya tụko nọdu Nchileke l'ẹka bẹ mkpa byaru; o be kẹ t'ọ gbaaru iya mkpu; yo woru
ẹnya kụgbabe; ?nanụkpoo iphe egbe onye ono a-gbabẹ ọkpa; sụ lẹ ya yeru Nchileke
obu?
18 Ụnwu mu; t'ayi be egudejelekwaphu ọnu nkịnyi iya ekfu l'ayi yeru ibe ayi obu.
T'ayi gudeje umere; koshi l'onye ọwaa bẹ ayi yeru obu l'oswiya.

T'ayi shihu ike l'ifu Nchileke

19 Ayi -mee ẹge ono; ọo ya bụ; ayi egude iya maru l'ayi shi-a lẹ Nchileke ono, bụ
ọkpobe okfu l'onwiya ono. Yọ bụwaru iya rụ bẹ ayi e-gude mee t'obu kafụaru ayi
oshihu ike l'ifu Nchileke;
20 m'o -nweru teke obu awa ayi awawa; kẹle Nchileke kakwa obu ayi nshinu; bya
abụkwaruphu onye maru iphemiphe ọbule.
21 Ndu ọnya mu, nọ mu l'obu; ọ -bụru l'obu ta awajẹdu ayi awawa; ọo ya bụ l'ayi
ta atsụhedu egvu l'ifu Nchileke.
22 Iphe bụ iphe ayi sụru t'ọ nụ ayi bẹ ayi anataję l'ẹka iya; okfu l'ayi emeje ekemu,
ọ tụru; l'emeje iphe dụ iya mma.
23 Ekemu ono, Nchileke tụru t'ayi meje ono bụ t'ayi woru onwayi ye Nwa iya ono
l'ẹka; mbụ Jisọsu Kuráyisutu; mẹ t'ayi yeru ibe ayi obu. Ono bụ ekemu ọ tụru ayi;
sụ t'ayi meje.
24 Iphe, bụ onye emeje iphe Nchileke kfuru bẹ buakwa l'ime Nchileke; Nchileke
ebukwaruphu l'ime iya. Iphe ayi egudeje maru lẹ Nchileke bu l'ime ayi bụ Ume iya
ono, ọ nụru ayi ono.

4

Dataodujeodu Ume ọbu

1 Ndu ọnya mu; ẹ tọ bụebekwa ndu sụru lẹ Ume Nchileke bu ẹphe l'ẹhu a-bụje;
ẹphe -kfua okfu; unu ekweta l'ọ bụ oswi-okfu. Unu dataodujekwa iya adata t'unu

maru: Ume ọbu; ?o shia lẹ Nchileke? L'o nwekwaru ndu wụfutaru; dzuru mgboko nta-a. Iphe ndu ono anọduje ekfu abụkotajelephu ẹjo-ire; ẹphe asụ l'ẹphe ekfuchiru Nchileke.

2 Ọwaa ẹge unu e-gudeje maru Ume ọphu shi l'ẹka Nchileke ndọ-ọ: Iphe bụ onye kfuru l'edzudzu ọha; sụ lẹ Kuráyisutu Jisọsu byaruphu bya abụru madzụ l'oswiya lẹ mgboko-a; unu maru lẹ Ume, bu onye ono l'ẹhu bụa Ume, shi l'ẹka Nchileke.

3 Iphe bụ onye ẹ-te ekwejedu ekfu lẹ Jisọsu Kuráyisutu byaru-a bya abụruphu madzụ l'oswiya lẹ mgboko-a; unu maru lẹ Ume, bu onye ono l'ẹhu te shidu Nchileke l'ẹka. Ume, bu onye ono l'ẹhu bụ ume k'onye ono, bụ Ọ-chị-nta Kuráyisutu ono. Unu nụhaakwaru l'oo-mekochaa bya. Ọ byaakwaru. Mbụ; ọ nọokwa lẹ mgboko anọno.

4 Obenu; ụnwu mu; unubẹdua shikwa lẹ Nchileke. Ndu ono, gude ụgho sụ l'ẹphe ekfuchiru Nchileke ono bẹ unu mekputaakwaru. Ishi iya abụru lẹ Ume Nchileke ọphu bu unu l'ẹhu bẹ kakwa ume kẹ Ọ-chị-nta Kuráyisutu ono, bụ iya achị mgboko-a ẹkuku.

5 Ndu ono, anọduje aghọ-phe ụgho l'ẹphe ekfuchiru Nchileke ono bẹ shikwa lẹ mgboko-a. Ọo ya bụ l'iphe ẹphe anọduje ekfu bẹ shi l'egomunggo ndu kẹ mgboko-a. Yọ bụru iya meru iphe ndiphe ekweje lẹ nk'ẹphe bụ iya.

6 Ayịbedua bụkwa kẹ Nchileke. Yọ bụru ndu maru Nchileke bụ ndu ekweje lẹ nk'ayi bụ iya. Ndu ẹ-ta bụdu kẹ Nchileke te ekwejekwa lẹ nk'ayi bụ iya. Ọ kwa ẹge ono bẹ ayi eshije amakahụ Ume ọphu bu onye ekfu ọkpobe okfu l'ẹhu yẹle ọphu bu onye adzụ ẹjo-ire l'ẹhu.

Nchileke bụ n-yemobu

7 Ndu ọnya mu; unu t'ayi tụko yeru ibe ayi obu; lẹ n-yemobu shikwa l'ẹka Nchileke; tẹmanu bẹ onye yeru ibe iya obu bẹ bụkwa onye Nchileke mụru; bya abụkwaruphu onye maru Nchileke.

8 Onye te yeduru ibe iya obu ta makwa Nchileke; kẹle Nchileke bụkwa n-yemobu l'onwiya.

9 Ẹge Nchileke gude koshi ayi ẹge ya yetaberu ayi obu bụ l'o ziru Nwa lanụ, ọ mụru t'ọ bya lẹ mgboko-a; k'ọphu ayi e-shi iya l'ẹka nọdu ndzụ.

10 Ẹke n-yemobu ọwaa gude dụ iche bụ l'ẹ tọ bụdu ayịbedua yeru Nchileke obu; ọ bụ-chia Nchileke bẹ koshiru l'ọo yẹbedua yeru ayi obu. Ẹge o gude koshi iya bụ l'o ziru Nwa iya t'ọ bya eworu onwiya chịa ẹja ọha; gude nwefu iphe dụ ẹji, ayi meru.

11 Ndu ọnya mu; keshinu Nchileke yeberu ayi obu ẹge ono b'ọ gbakwaru t'onyemonye ọbule yegbaaru ibe iya obu.

12 Nchileke ta dụbukwaa onye phụjewaru iya nụ. Obenu l'ayi -yewaru ibe ayi obu; ọo ya bụ; Nchileke ebukwanuru ayi eburu l'ẹhu; n-yemobu Nchileke edzukwaaphu ayi oke l'ẹhu.

13 Lẹ Nchileke nụru ayi Ume nk'iya gẹdegede. Yọ bụru Ume iya ono, ọ nụru ayi ono meru iphe ayi maru lẹ Nchileke bu ebubu l'ime ayi; ayịbedua ebukwaruphu l'ime iya.

14 Ayi gudeekwa ẹnya ayi phụ; bya ekfuwaru iya onyemonye ọbule: lẹ Nna yeru Nwatibe iya t'ọ bya abụru Onye Ndzọta, adzọje ndiphe.

15 Ọo ya bụ l'iphe, bụ onye dụwaru ike vudo l'edzudzu ọha; kfua lẹ Jisọsu bụ Nwatibe Nchileke b'a malẹruphu lẹ Nchileke buwa iya ebubu l'ẹhu; onye ọbu ebukwaruphu Nchileke l'ẹhu.

16 Ayi maakwaru lẹ Nchileke yeru ayi obu; ayi abya ewowaru onwayi ye iya l'ẹka; okfu l'ayi kwetaru l'o yeruphu ayi obu l'oswiya.

Nchileke bụkwa n-yemobu l'onwiya. Ọo ya bụ l'onye gude n-yemobu buru bẹ bu-wa ebubu l'ime Nchileke; Nchileke ebukwaruphu l'ime onye ọbu.

17 Iphe e-koshi lẹ n-yemobu dzuru edzudzu l'ẹhu ayi bụ l'obu e-shihu ayi ike mbọku
ikpe ono. Ishi iya abụru l'ọ bụ ẹge ndzụ Kuráyisutu dụ bụ ẹge ndzụ ayi dụkwaphu
lẹ mgboko-a.
18 Onye yeru onye ọdo obu ta atsụjekwa iya egvu. N-yemobu ọphu bụ ọgbodo iya
achịfuje-chikwa iphe bụ ọtsu-egvu l'ọ ha. Okfu lẹ madzụ -emewa iphe; l'atsụ egvu
b'ọ mawaru l'aa-hù iya àhùhù. Ọo ya bụ l'onye ono bẹ obu ọphu o yeru te dzudu
edzudzu.
19 Ayi yeru Nchileke obu; okfu lẹ yẹbedua vuoduru ụzo yeru ayi obu.
20 Ọ -bụru lẹ madzụ bẹ nwanna iya dụ ashị; l'ẹke onye ọbu sụkwaru lẹ ya yeru
Nchileke obu bẹ bụkwa ẹjo-ire bẹ onye ọbu adzụ. ?Nanụ ẹge ọ bụ onye yẹle iya bụ
nwanna, bụ onye oole ẹnya b'ẹ to yeduru obu; yo gbe bụru Nchileke, ẹ tọ phụdu bẹ
oo-gbe yeru obu?
21 Jisọsu yẹbedua l'onwiya tụkwaru ekemu-wa sụ t'onye yeru Nchileke obu
yekwaruphu nwanna iya obu.

5

Okokooko, ayi atụ ekpu iphe mgboko

1 Iphe bụ onye kwetaru l'ọo Jisọsu bụ Onye Ndzọta ọbu, Nchileke kweru ụkwa iya
lẹ ya e-zi t'ọ bya ọbu; bụakwa nwa Nchileke. Ọdo bụ l'iphe, bụ onye yeru onye mụru
nwa obu; atụkojekwa onye ọbu yẹle nwa iya ono yekotaru obu.
2 Ayi -yeru Nchileke obu; l'eme ekemu, ọ tụru; ọo ya bụ; ayi amaru l'ayi yeru ụnwu
Nchileke obu.
3 L'iphe e-koshije l'ayi yeru Nchileke obu bụkwa omeje iphe bụ iphe Nchileke tụru
l'ekemu; sụ t'e meje. Iphe ọ tụru l'ekemu iya ono ta bụkwa l'ọotsu l'ẹhu ememe.
4 Iphe bụ onye Nchileke mụru emekputaje iphe kẹ mgboko; ka iya ike. Yọ bụru okfu
l'ayi wowaru onwayi ye Nchileke l'ẹka; meru iphe ayi mekputawaru iphe mgboko;
tụru okokooko kpua ya.
5 ?Bụ onye dụ ịdagha atụje okokooko kpua iphe mgboko? Ọ bụ onye kwetaru l'ọo
Jisọsu bụ Nwatibe Nchileke?

Ọgbaru Jisọsu ekebe

6 Ọ kwa Jisọsu Kuráyisutu bụ onye ono, byaru nụ ono. Teke ọ byaru b'o gude
mini; gude mee. Ẹ tọ bụlekwaphu mini kpụu b'o gude bya; o gude mini; gude mee
bya. Onye ekoshi l'iphe ono bụ oswi-okfu bụ Ume Nchileke; kẹ l'ọ bụ Ume Nchileke
l'onwiya bụ oswi-okfu ono.
7 Ọo ya bụ l'ẹphe dụ ẹto agbaru Jisọsu ekebe:
8 bụ iya bụ Ume Nchileke; ọwaa mini; ọwaa mee. Ekebe ẹphe ẹto ono awụkolephu
nanụ.
9 Yọ bụru ẹge Nchileke shi ekoshi lẹ Jisọsu bụ Nwa iya ndono. Ayi ekwetaje ekebe,
madzụ agba. Ekebe kẹ Nchileke gbe kakwaru oshihu ike.
10 Ọo ya bụ l'iphe bụ onye kwetaru kẹ Nwatibe Nchileke ono bẹ ekebe iya ono
nọwa l'ọkpoma. Onye ẹ-te kwetadu kẹ Nchileke ono bẹ meekwaru Nchileke onye
ntuphu-ire; okfu l'ẹ to kwetadụ l'iphe Nchileke ekfu lẹ kẹ Nwa iya ono bụ oswi-okfu.
11 Ekebe ono bẹ bụ lẹ Nchileke nụru ayi ndzụ gbururu jeye; ndzụ ono abụru l'ẹhu
Nwa iya ono b'o shi.
12 Onye yẹle Nwatibe Nchileke ono tụgbaberu bụru nanụ; nweekwaru ndzụ ono.
Onye yẹle Nwatibe Nchileke ono ta tụgbabedu bụru nanụ; te nwekwa ndzụ ono.

Ndzụ gbururu jeye

13 Iphe-a, mu ede-wa bụkwa unubẹdua, woru onwunu ye Nwatibe Nchileke ono
l'ẹka bẹ mu ederu iya: t'unu makwanụru l'unu nwewaru ndzụ gbururu jeye ono.

14 Obu eshihuje ayi ike l'ifu Nchileke; kẹ l'ọonuje olu ayi; m'ọ -bụru-a l'iphe ayi sụru
t'ọ nụ ayi bẹ ayi kfuru ẹge ọ bụ uche-obu iya.
15 Ọo ya bụ lẹ keshinu ayi maru l'ọonuje olu ayi l'iphe bụ iphe ayi sụru t'ọ nụ ayi
bẹ ayi manarụa l'ayi natawaru iphe ọbu, ayi sụru t'ọ nụ ayi ọbu.
16 O -nweru onye phụru nwanna iya l'ẹke oome iphe dụ ẹji; mbụ egbe iphe dụ ẹji
ọphu ta bụdu: e -mee ya; yo gbua onye meru iya nụ; t'onye ono kfukwaru nụ Nchileke
l'okfu ẹhu nwanna iya ono; tẹ Nchileke woru ndzụ nụ nwanna iya ono, meru iphe
dụ ẹji ono. O nwekwaru iphe dụ ẹji ọphu bụ: e -mee ya; yo gbua onye meru iya nụ.
Mu ta sụkwa t'e kfuje nụ Nchileke l'egbe iphe dụ ẹji onanu.
17 Iphe bụ iphe e meru l'ụzo, ẹ-ta bụdu nhamụnha iya bụakwa iphe dụ ẹji. Obenu
l'o nwekwaru iphe dụ ẹji ọphu ta bụdu: e -mee ya; yo gbua onye meru iya nụ.
18 Ayi mawaru l'iphe, bụ onye Nchileke mụwaru te emejedu iphe dụ ẹji. Iphe emeje
nụ bụ lẹ Jisọsu, bụ iya bụ Nwa Nchileke anọduje eleta onye ono ẹnya; t'ẹjo onye ono;
mbụ Obutuswe be ebyi iya ẹka.
19 Ayi maakwaru l'ayi bụ kẹ Nchileke; lẹ ndiphe mgburumgburu bẹ ẹjo onye ono;
mbụ Obutuswe tụru gbirimu; swechia.
20 Ọphu ayi maru bụ lẹ Nwatibe Nchileke ono byaru; bya emee t'ẹnya sahụ ayi;
k'ọphu ayi byaru bya amaru onye ono, bụ iya bụ ọkpobe Nchileke ono. Onye ono, bụ
ọkpobe Nchileke ono bẹ ayi l'iya tụgbaberu bụru nanụ, bụ iya bụ Jisọsu Kuráyisutu.
Ọ bụ yẹbedua l'onwiya bụ ọkpobe Nchileke ono; bụru iya bụ ndzụ gbururu jeye ono.
21 Ụnwu mu; unu be ekwekwa t'o nweru iphe unu a-hajẹ t'ọ bya anọ-chia ẹnya
Nchileke l'ime ọkpoma unu.

Ẹkwo k'ẹbo,
Jọnu
deru

1 Ẹkwo-ozi ọwaa shi l'ẹka mubẹ onye e meru ọgurenya chọchi. Onye mu ede iya anụ bụ eze-nwanyi ono, Nchileke fọtaru ono yẹle ndibe iya. Eze-nwanyi ono yẹle ndibe iya bẹ mu yeru obu; okfu lẹ mu l'ẹphe tụkowa bya amaru ọkpobe okfu ono. Ẹ tọ kwa mbẹdua nkịnyi mu yeru ẹphe obu ọbu. Iphe bụ ndu mawaru ọkpobe okfu ono bẹ yekotakwaruphu ẹphe obu.
2 Iphe kparu iphe ayi yeru iya obu ẹge ono bụ l'ọkpuberu okfu ono buwa ayi ebubu l'ẹhu. Yọ bụru ẹge ono bẹ oo-buwaruru; swiru ayi gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
3 Tẹ Nchileke, bụ Nna yẹle Nwa iya; mbụ Jisọsu Kuráyisutu meeru ayi eze-iphe-ọma; phụaru ayi imiko; mee tẹ nchị dụ ayi ndo; t'ayi gude ire-lanụ; mẹ n-yemobu tụgbabe bụru nanụ ẹge ayi tụgbaberu.

Ọkpobe okfu; mẹ n-yemobu

4 Ẹhu tsọru mu ẹna nshinu lẹ mu haru phụa ndibe ngu ndu ọphu eme ọkpobe okfu ono ẹge Nna sụru t'ayi meje iya.
5 Nta-a bụ iphe mu arọ nggụbe eze-nwanyi bụ t'ayi yeru ibe ayi obu. Ẹ tọ bụkwa lẹ mu ederu ngu ekemu ọphungu; gbahaa ono, ayi natahawaru shitakpooru lẹ mbụlembu ono, bụ iya bụ t'ayi yeru ibe ayi obu.
6 Iphe bụ n-yemobu ndọ-ọ: bụ t'iphe ayi e-mejekpelephu jeye teke ayi a-nọ-bebe ndzụ lẹ mgboko-a bụjeleruphu iphe Nchileke sụru t'e meje. Iphe ọbu, Nchileke sụru t'e meje ọbu abụlekwaruphu ekemu ono, unu shi l'ọdungu nụta ono, bụ iya bụ t'unu yeru ibe unu obu.
7 Ndu egudeje ẹregede; duswee madzụ ụzo wụfutaakwaru dzuru ẹkemeke ọbule lẹ mgboko; mbụ ndu jịkaru lẹ Jisọsu byarụphu bya abụru madzụ l'oswiya lẹ mgboko-a. Ọ bụ egbe onye ono egudeje ẹregede; duswee madzụ ụzo; bụru egbe onye ono bụ Ọ-chị-nta Kuráyisutu ọbu.
8 Iphe unu a-kwabẹleruphu ẹnya iya bụ t'unu be eme t'iphe ono, unu jeru ozi iya ono nahụ unu tufahu kẹ mmakanụ. Unu kwabẹru onwunu ẹnya; k'ọphu unu a-natadzu obunggo unu anatadzu.
9 Iphe bụ onye l'eme iphe ọdo l'atukobe l'ọphu Kuráyisutu ziru; too me iya ẹge o ziru iya; onye ono ta bụkwa onye yẹle Nchileke tụgbaberu bụru nanụ. Onye emekwanu iphe ono, Kuráyisutu ziru ono; l'emele iya phụ ẹge o ziru iya; onye ono bẹ yẹle Nchileke; mẹ Nwa iya, bụ Jisọsu tụgbaberu bụru nanụ.
10 O -nweru onye byakfutaru unu; ọphu 'ọ bụdu iphe ono, e ziru ayi ono b'o gude bya; unu be ekwekwa t'o yeru unu ishi l'ụlo; unu ba ajịjekpokwaa ya nụ m'ọ bụ: ?ị dụphu mma?
11 L'onye ajị iya ?ị dụphu mma? bẹ yẹle iya dụakwa ẹbo; gbaru l'ẹjo iphe oome.
12 Mu nweru igweligwe iphe mu gage ederu unu. Obenu l'ẹ tọ bụdu ẹkwo yẹle mini-ẹkwo bẹ mu e-gude dekotaru iya unu. Iphe mu gbe arị bụ lẹ mu e-gbe kpakfuta unu; ayi l'unu ekfugbawaru l'ifu l'ifu; k'ọphu ẹhu a-tsọkwanu ayi ẹna; tsọfu iya ayi l'ishi.
13 Ụnwegirima nwanna ngu nwanyi, bụ onye Nchileke fọtaru ekelekwa ngu phụ.

Ẹkwo k'ẹto,
Jọnu
deru

1 Ẹkwo-ozi ọwaa shi l'ẹka mubẹ onye e meru ọgurenya chọchi. Onye mu ede iya anụ bụ onye ono, mu yeru obu ono, bụ iya bụ Gáyọsu; okfu lẹ mu l'iya tụkowaru bya amaru ọkpobe okfu ono.
2 Ọnya mu; mu ekfujekwa anụ Nchileke t'o mekwaa t'iphemiphe ọbule dụru ngu lẹ mma; yo mekwaaphu t'ọ bụru ẹhu-ba-dụ-mma nwẹnkinyi bụ iphe ụko iya a-dụje ngu; mbụ ẹge mu mawaru-a l'ọgbodo ndzụ ngu ono, nọ l'ime obu ngu ono bẹ ẹhu dụkwaphu mma.
3 Ẹhu tsọru mu ẹna nshinu teke o nweru ụnwunna, byaru bya akọoru mu l'i vudoshikwaduru-a ike l'ọkpuberu okfu ono; ndzụ ngu l'ọ ha abụkotaleruphu ndzụ ire-lanụ.
4 Ẹ to nwekwa iphe ọdo, a-kajẹfua mu ome t'ẹhu tsọ mu ẹna; t'a gụfu lẹ mu nụru l'ụnwu mu; bẹ ndzụ ẹphe bụkotalephu ndzụ ire-lanụ.

Aaja Gáyọsu ajaja

5 Ọnya mu; iikoshijekwa l'ọ gbaru t'e gude ire ngu ẹka l'iphe iimekpooru ụnwunna ayi; mbụkpo jeye mẹ ụnwunna, byaru abyabya.
6 Ẹphe kọru chọchi-wa kẹ n-yemobu nke ngu. Byiko; yejekwaru ẹphe ẹka teke ẹphe gbeshiru ije ẹphe. Mejekpelekwaruphu ẹphe iphe jiru Nchileke ẹpho.
7 Lẹ keshinu ẹphe gbeshiru ije k'okfu ẹhu Kuráyisutu b'ẹ to nwekwa iphe ẹphe kwejewaru nata l'ẹka ndu ẹ-ta bụdu ndu kẹ Kuráyisutu.
8 Ọo ya bụ lẹ ndu dụ ẹge ono bẹ gbaru t'ayi yejeru ẹka; t'ọ bụru iya bụ l'ayi l'ẹphe tụko gbaru mgba l'eje ozi kẹ ọkpobe okfu ono.

Dayótirifisu; mẹ Dimítiriyọsu

9 O nweru nwẹkwo-ozi, mu deru nụ chọchi; ọbu lẹ Dayótirifisu, bụ onye woru onwiya dobe l'ishi te eyeduru mu ọnu.
10 Ọo ya bụ lẹ mu -bya bẹ mu e-wofuta iphe oomeebe, bụ iya bụ mkpọkoro okfu, eshije iya l'ọnu, oogudeje adzụshi ẹjo-ire ekpu ayi. Onanu te dzu iya; yo gbeshi ọdo; bya ajịka t'ụnwunna ba abya t'ẹphe lẹ ndu chọchi jịa; bya akpọshikwaphu ụnwunna t'ẹphe lẹ ndu chọchi ba jị; bya ebufu ẹphe lẹ chọchi.
11 Ọnya mu; ba mụkwa ẹka ẹjo iphe; mụkwaa ẹka iphe-ọma. Ọ kwa onye eme ọhuma bụ kẹ Nchileke. Onye eme ẹji ta phụbukwaa Nchileke.
12 Dimítiriyọsu bẹ ọnu wụkoru l'ome-ọhuma nk'iya. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ọkpobe okfu ono l'onwiya aja iya; ayịbedua l'onwayi l'ajakwa iya phụ. Unubẹdua marua l'ajaja, ayi aja iya bẹ bụkwa oswi-okfu.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

13 Iphe, mu ga e-de hakwa l'igwe; ọbu l'ẹ tọ bụdu mkpịshi-ẹkwo; mẹ mini-ẹkwo bẹ mu e-gude dekotaru ngu iya.
14 Mu arịkwa lẹ mu ta anọhedu ọphu baru ishi; mu akpakfuta ngu; mu lẹ nggu ekfugbawaru l'ifu l'ifu.
15 T'ẹhu dụkwa ngu agu.

Ọnyà ngu phẹ ajịkwa ngu phụ. Jịkwaaruphu ayi ndu ọnyà ayi phẹ l'ẹhu l'ẹhu-o.

Ẹkwo,
Judu
deru

1 Ẹkwo-ozi-wa shi l'ẹka mbẹdua, bụ Judu; onye ejeru Jisọsu Kuráyisutu ozi;
bụkwaruphu nwunne Jémusu.
Ndu mu ede iya anụ bụ iphe bụ unubẹ ndu ono, Nchileke kuru; mee unu; unu abụru
ndu nk'iya ono. Nchileke ono, bụ Nna ono bẹ yeru unu obu; unu abụkwaruphu ndu,
Jisọsu Kuráyisutu kwakọberu t'ẹ b'ọ dụ iphe e-me unu; t'unu nọdu ngabẹru abyabya
kẹ yẹbe Jisọsu Kuráyisutu ono.
2 Tẹ Nchileke phụkwaaru unu imiko; yo mee t'ẹhu dụ unu agu; yo yekwaruphu unu
obu. T'ọ tụko iphe ono meeru unu; mbụ meeru iya unu k'etsutsu iya.

Ndu ẹjo nzizi

3 Ndu ọnya mu, nọ mu l'obu; iphe ivuzọ, mu shi rịa lẹ mu e-deru unu l'ẹkwo-ozi-
wa bụ k'adzọdzo ono, Nchileke dzọru ayi l'ayi ha; gude koshi lẹ ya yeru ayi obu ono.
Obenu lẹ mu byaru bya arị-phu ọriri azụ; sụ l'o nweru iphe ọdo, kachia mkpa, mu e-
deru unu. Iphe ono, kachia mkpa ono bụ tẹ mu rọ-chia unu; rọshia unu ike t'unu bya
awata ọgbaru ọkpobe okfu ono, Nchileke ziru ndu nk'iya ono ọdzori. Mbụ ọkpobe
okfu ono, Nchileke ziru t'ayi kweta; sụ t'ẹ b'ọ dụkwa onye e-wofu iya iphe ewofu; tọo
dụ onye e-yekwa iya iphe eyekwa ono.
4 Iphe mu gude ekfu iya bụ l'ọ haru nweru ndu ẹ-ta akwabẹdu Nchileke ugvu. Egbe
ndu ono tọru nwẹhu pyabata l'ẹke unu nọ; l'ẹ ba ma. Ẹphe anọduje ezi l'ọ dụa mma
tẹ madzụ meje umere, rehuru erehu; keshinu ọphu Nchileke bụ onye emeje eze-iphe-
ọma. Ẹphe ajịkaje Jisọsu Kuráyisutu ono, bụ iya bụ Nnajiufu ayi nkịnyi iya ono; bya
abụkwaru iya phụ nkịnyi iya bụ onye gude ndzụ ayi. Lẹ teke ndiche b'e dehaakwaru
iya rụ l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: Lẹ Nchileke a-nma ẹphe ikpe iphe ono, ẹphe meru
ono.
5 Iphemiphe ọbule ono kpamụkpamu bẹ unu makọtakpooru ọhuma ọhuma; ọbu
l'iphe mu emelephu tẹ mu nyataru unu bụ lẹ teke ndiche bẹ Nnajiufu dzọkwaru ndu
nk'iya teke ono, ẹphe shi buru l'alị Íjiputu ono. O meru; ẹphe awụfuta l'alị ono. Ọ
dzọebekwaru ẹphe ono; ọbu l'e meebekwaru; yo gbushilee ndu ọphu ẹ-te kwedu
woru onwẹphe ye iya l'ẹka.
6 Unu nyatakwa ẹge ọ dakfuru ụnwu ojozi-imigwe ono l'ẹphe ha, bụ ndu ọphu
kwefuru ike l'ẹphe ta anọpyabedu l'ẹke Nchileke doberu ẹphe t'ẹphe chịje. Ẹphe
jịkakwaruphu l'ẹphe te ebuduru l'ẹke Nchileke sụru t'ẹphe buru l'imigwe. Ụnwu
ojozi-imigwe ono l'ẹphe ha bẹ Nchileke tụakwaru mkpọro mgbe-'agvụ-agvụ. Ọ chịru
ẹphe ye l'ẹkpuru-ọchi ẹke gbahụru ẹjo tsụbalangu. Yọ bụru ẹke ono bẹ ẹphe a-nọdu
jeye l'oke ụboku ono; mbụ mbọku ono, Nchileke a-nma ẹphe ikpe.
7 Unu nyatakwaphụ ẹge ọ dakfuru Sódomu mẹ Gọmóra; mẹwaru iphe bụ obodo
obodo, ẹphe l'ẹphe naru ọnu ẹgu. Ndu ono l'ẹphe ha woru onwẹphe ye l'ome kẹ
nwanyi; mẹwaru iphe ọdo, anyị ishi ẹdzu. Nchileke kpọokwaru ẹphe ọku; yọ bụru
ẹge ono b'ọo-nụ ẹphe aphụ jeye lẹ tutu yoyo. Iphe ono abụru iphe Nchileke gude alọ
ndiphe kpamụkpamu ẹka lẹ nchị.
8 Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ dụ ndu ono, ezi ẹjo-ire ono. Ẹphe arọje nrọ, emeje; ẹphe
emerushia onwẹphe emerushi. Ndu, nọ l'ishi adụje ẹphe ashị. Ndu ono, ẹ ta aphụdu
l'ẹnya l'ogbu nwịinwii imigwe ono bẹ ẹphe anọduje ekfubyishi ekfubyishi.
9 Ekfubyishi ono, ẹphe ekfubyishi ndu ono ta dụkwa m'ọ bụ Máyikelu, bụ onye ishi
ụnwu-ojozi l'imigwe, tụru iya ama k'ememe. Mbụ lẹ teke ono, Máyikelu yẹle Sétanu

atụ ẹgo onye a-pata odzu Mósisu ono bẹ Máyikelu ta tụkwa iya ama k'ọphu Sétanu iphu. Iphe o kfuleruphu Sétanu bụkwa: “T'ọ bụru Nchileke a-baru ngu mba!”
10 Obenu lẹ ndu ono bụ iphe ẹ-te dodu ẹphe ẹnya bẹ ẹphe anọduje ekfubyishi. Ẹphe dụ l'ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu, ẹ-te nwedu egomunggo, bụlephu iphe agụ iya nụ bẹ ọomaje; yọ bụleruphu iphe ono bẹ oomeje. Ọ bụ iphe agụ ẹphe; bẹ ẹphe anọduje eme. Yọ bụru iya e-gbu ẹphe.
11 Nshọbukwaa ẹphe! Ọ bụ ẹjo ụzo ono, Kenu tsoru teke ndiche ono bẹ ẹphe etsokwaphụ; mbụ iphe ono, o meru, kparu iphe o gburu nwunne iya ono. Ndu ọwaa bụkwa nchamẹnya okpoga bẹ kparu iphe ẹphe shisweru ụzo ono, vudo nhamụnha ono. Ẹphe emelahaa iphe ono, Bélamu meru teke ndiche ono. Yọ bụkwaruphu ẹge Kóra kwefuru Nchileke íkè; bụ ẹge ẹphe wataru ememe. Ẹphe a-lakwanu l'iyi ẹge ọ laru.
12 Ọobuje: ẹphe -bya anọnyabe unu l'eri nri l'ẹke unu dọkoberu; tụgbabe nri eri gude ekoshi l'unu yeru onwunu obu; ẹphe abụru iphe-iphere nọduru unu. Iphere ta adụjedu ẹphe l'ọ bụlephu onwẹphe; bẹ ẹphe letaru ẹnya. Ẹphe dụ l'ọ bụ urukpu, phẹrephere phekashiru; egbe iya ọwaa bụ: igwe -ruebetsua eruru; phẹrephere ephekashia ya; igwe ta achịhe mini ọbu. Ẹphe dụ l'ọ bụ oshi-ọmi, ẹ-ta amịjedu nebyi teke gbaru iya nụ. Egbe ndu ono bẹ ọnwu gbuwaru l'ọno-ndzụ. Ẹ tọ bụledua ugbo anwụhu lanụ bẹ ẹphe nwụhuru; kẹ l'e fefuwaru ẹphe tufaa ẹge-a, eefufuje oshi-wa.
13 Ẹphe dụkwaphu l'ọ bụ eyii-mini, ha nshinu, atụ l'eze ẹnyimu. Ishi iya abụru l'aaphụkotaje ẹjo umere ono, rehuru erehu, ẹphe eme ono; l'ọ bụ ẹke ụphu-mini tselihuru. Ẹphe adụ l'ọ bụ mkpọ-kpodo, phuru ụzo. Obenu l'ẹke Nchileke kwakọberu ẹphe bụkwanu tsụbalangu ẹke agba ẹjo ọchi. Yọ bụru ẹke ono bẹ ẹphe a-nọdu jeye lẹ tutu yoyo.

14 Ọ kwa Ínọku bụ onye ọgbo k'ẹsaa l'eri Ádamu. Ínọku bẹ Nchileke kfukwaru lẹ ndu ono a-byakwa. Ọo ya kparu iphe Ínọku deru; sụ: “Unu lenu! Nnajiufu bẹ yẹle ndu nk'iya, bụ 'agụta agụta, shi l'imigwe a-yịru bya;
15 bya ekpee ndiphe l'ẹphe ha ikpe. Oo-koshikota iphe bụ ndu ono, ẹ-ta madu Nchileke ono iphemiphe ọbule, ẹphe meru, bụ iphe dụ ẹji. Yo gude emeswe ono, ẹphe mesweru iya ono nma ẹphe ikpe; l'ẹphe ta akwabẹdu iya ugvu; bya anmakwaphu ẹphe ikpe k'iphe bụ ẹjo okfu, ẹphe gude kfubyishia ẹpha iya!”
16 Ndu ono abụje: iphe -byaru ẹphe; ẹphe awata ọgu aphụ; l'ata Nchileke ụta. Ẹphe eworu onwẹphe tọgboru ẹgu ẹjo iphe, agụebe ẹphe. Iphe eshije ẹphe l'ọnu abụleruphu ọja onwonye mkpọkoro ajaja. Ẹphe -phụwa l'o nweru uru, ẹphe e-rita madzụ l'ẹka; ẹphe awata ọjakposhi onye ọbu.

Ọkwa kẹ ovudoshi ike

17 Ọlobu; ndu ọnya mu; iphe mu eme t'unu maru bụ t'unu nyatajẹlephu iphemiphe ọbule ono, ndu ishi-ozi Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu vuhawa ụzo kfuaru unu ono.
18 Mbụ iphe ono, ẹphe shi anọduje agụru unu ọgu egvu ono, bụ iya bụ: “L'o -rudelephu teke mgboko-a a-gvụ; b'o nwetsuaru ndu a-nọdu aja unu ewena. Iphe ẹphe a-nọdu awọgo ẹka iya; bụ ẹge ẹphe e-shi mee iphe ẹgu iya enwu ẹphe raphuraphu l'ẹhu; mbụ iphe ẹgu iya agụ ẹphe; okfu l'ẹphe ta akwabẹdu Nchileke ugvu.”
19 Ndu eme ẹge ono; bụ ẹphe akpataje t'ọgbo bua onwẹphe ẹbo; wata ọkpa iche iche. Ọ kwa ẹgu iphe, nọ lẹ mgboko-a, l'agụ ẹphe; bẹ kpụ ẹphe l'ẹka; ẹ tọ bụkwa Ume-dụ-Nsọ gude ndzụ ẹphe.
20 Ọlobu; ndu ọnya mu; unu vudoshikwaa ike l'ekwekwe ono, dụ iche, unu kweru ono; mbụ ekwekwe ono, shi Nchileke l'ẹka ono. Unu gude ekwekwe ono vuje evuvu. Unu hajẹe tẹ Ume-dụ-Nsọ koshije unu ẹge unu e-kfuje anụ Nchileke.

21 Unu nọpyabelekwaphu lẹ n-yemobu ono, Nchileke yeru unu ono. Unu anọdukwaphu ngabẹru Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu t'ọ phụaru unu imiko; mekwaaphu t'unu nọdu ndzụ gbururu jeye.
22 Unu phụjekwaaru ndu obu agbakwadu ẹbo imiko.
23 Egbe ndu ono bẹ unu e-yetajeru ẹka; lọfuta ẹphe l'ọku. Unu aphụjekwaaruphu ẹphe imiko; mbụ ndu ono, bụ ẹjo iphe, agụ ẹphe; bẹ gude ndzụ ẹphe ono. Ọlobu; unu ba akwaswejekwaru ẹphe ẹnya teke unu aphụru ẹphe imiko ọbu. Unu kpọjekwaa iphemiphe ọbule, bụ nk'ẹphe ashị; mbụ je akpaa l'uwe, ẹphe yewaru l'ẹhu; bụ iya bụ iphe ẹphe emekpo ememe, bụ iphe ẹjo ọriri ẹphe ono merushiwaru emerushi.

T'a jaa Nchileke ajaja

24 T'ayi tua Nchileke ẹpha; mbụ onye ono, bụ iya; bẹ iphe bụ ike kpakọru l'ẹka ono. Ọ bụ iya bụ onye adụje ike mee t'unu ba ada; bụkwaru iya phụ e-me t'ẹ b'ọ dụ iphe aa-ta unu ụta iya teke oo-kuta unu dobe l'ọdu-biribiri iya, bụ ẹke ẹhu a-nọdu atsọwaru unu ẹna.
25 T'ayi tua ya ẹpha; l'ọ bụ iya nkịnyi iya; bẹ bụ Nchileke; bụru l'ẹka Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu; bẹ oo-shi dzọo ayi. T'ọdu-biribiri; ọburu Ọkaribe-Kakọta-Nụ; ike; ọbu ishi, ọ bụha-oduru tẹmanu; bẹ mgboko bya anọdu; bụru nk'iya nta-a; bụkwaruphu nk'iya jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ.

Iphe Jisọsu Kuráyisutu koshiru Jọnu lẹ
Àphù

1 Iphe e deru l'ẹkwo-wa; bụ iphe Jisọsu Kuráyisutu koshiru ndu ejeru Nchileke ozi.
Ọ bụ Nchileke; bẹ wotaru iphe-a, o shi domishia edomi-wa; koshi Jisọsu Kuráyisutu;
k'ọphu Jisọsu ono e-mekwanu tẹ ndu ono, ejeru Nchileke ozi ono maru iphe ẹ-ta
anọhedu ọphu, baru nwishi nta-a; yo mee. Tọ dụ iya bụ lẹ Jisọsu Kuráyisutu ezi
ojozi-imigwe iya; t'o je ekoshikota Jọnu, bụ onye ejeru iya ozi iphe ono; yo mee tẹ
Jọnu tụko iya maru.
2 Ọ bụ iphe, bụ iphe, Jọnu phụru b'ọ tụko l'ọ ha kfushibebe-wa. Yọ bụru l'ẹkwo-wa
l'ẹka; bẹ Jọnu tụko okfu ono, Nchileke kfuru ono dekota. Iphe ono l'ọ ha bụkota
ọkpobe okfu, Jisọsu Kuráyisutu ono koshikotaru iya.
3 Ọnu-ọma bụ k'iphe bụ onye agụ ẹkwo-wa, e deru okfu-a, e kfuchiru Nchileke-wa.
Ọnu-ọma abụru kẹ ndu nụru iya nụ; ngabẹ nchị; eme iya ememe. Lẹ teke iphemiphe
ọbule-a, aabya ekfukfu-wa e-me dụakwa ntse.

Jọnu ekele Chọchi ẹsaa

4 Ọ bụ mbẹdua, bụ Jọnu bẹ ekele unubẹ chọchi ẹsaa ono, nọkota l'alị Éshiya ono
ekele.
T'eze-iphe-ọma; mẹ ẹhu-agu, shi l'ẹka Nchileke tsokwa unu. Mbụ Nchileke ono bụ
onye nọ ndzụ nta-a; bụru onye shihawa nọduta tẹmanu mgboko adụbe; bụkwaruphu
onye ono, abya nụ ono. T'eze-iphe-ọma, shi iya l'ẹka; mẹkwaphu ọphu shi l'ẹka Ume
ẹsaa ono, anọduje l'ifu aba-eze ono bụru nk'unu jeyewaru.
5 Eze-iphe-ọma; mẹ ẹhu-agu ono shikwaphu l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu, bụ onye
evudoshije ike l'iphemiphe ọbule, ookfuru ayi. Ọ bụ iya bụ onye ọdungu, Nchileke
meru; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bụkwaru iya phụ bẹ bụ onye achị iphe bụ ndu
bụ eze l'eliphe-a.
O yeru ayi obu. Yọ bụru obu ono, o yeru ayi ono meru iphe ọ nwụ-chiru ayi ọnwu,
ayi gega nwụ. Yọ bụkwaruphu mee ya b'o gude tọshia ayi ẹgbu ono, iphe dụ ẹji shi
kee ayi ono.
6 Yọ bya emee ayi; ayi abụru eze; k'ọphu ayi a-bụ ndu achịjeru Nchileke ẹja;
l'ejekwaruphu Nchileke, bụ Nna iya ozi. T'ajaja; mẹ ike bụru kẹ Jisọsu Kuráyisutu
gbururu jeye lẹ tutu yoyo! Ono kwa ẹge ọ dụ.
7 Unu lekwaphu l'ọ nọokwa l'urukpu l'abya. Iphe, bụ madzụ kpamụkpamu e-
gudekota ẹnya ẹphe phụ iya. Iphe bụ ndu ono, tụru iya arwa ono a-phụkwa iya
phụ. Iphe, bụ ndu, nọkota lẹ mgboko-a a-ra ẹjo ẹkwa; l'ẹke meji a-tọfu ẹphe m'ọ
-byalẹphu. Ọ bụ iphe e-me nụ ndono! Ono kwa ẹge ọ dụ.
8 Nnajiufu, bụ Nchileke; bụru iya bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ onye ono, nọ ndzụ
nta-a; bụru iya bụ onye shihawa nọduta tẹmanu bẹ mgboko dụberu; bụru iya bụ
onye ono, abya nụ ono. Ọ bụ Nchileke ono bẹ sụru: "L'ọo ya bụ Onye Ivuzọ bya
abụru Onye Ikperazụ."

Jọnu aphụ Jisọsu l'àphù

9 Ọ bụ mbẹdua bụ Jọnu, bụ nwanna unu. Mu bụ onye mu l'unu tụko bụru nanụ
lẹ Jisọsu. Ọ bụ iya meru iphe mu l'unu atụkoje ejekota iphe bụ iphe-ẹhuka-wa, ayi
eje-wa. Mu l'unu atụkojekwaphu ataru iphe nshi; yọ bụkwaruphu ẹge ono bẹ ayi
a-tụko gbaru mgba nweru mgboko ọphungu ono, e-shi Nchileke l'ẹka ono. L'o nweru

teke ọbu, a kpụjeru mu je edobe lẹ Ikfuli Pátụmosu. Ishi iya abụru lẹ mu ara okfu Nchileke arara; yefuaru lẹ mu anọduje ekfuru ndiphe kẹ ọkpobe iphe ono, Jisọsu Kuráyisutu koshiru mu ono.

10 Yo be mbọku Chọchi; Ume Nchileke abya eji mu ẹhu. Mu awata ọphu àphù; bya anụa olu ọbu, adalẹphu igiri-igiri l'ọ bụ ụpyoku l'ụzo azụ mu.

11 Olu ono asụ mu: "Jọnu! Tẹ mu tụkokwa iphemiphe ọbule-a, mu abya aphụphu-a dekota l'ẹkwo. Mu -deebe iya; tẹ mu zilaaru iya ụzo chọchi ẹsaa-wa, ya abya agụshi-wa. Wo tẹ mu zilaaru iya chọchi Éfesọsu; chọchi Suména; chọchi Pégamọmu; chọchi Tayitáyira; chọchi Sádisu; chọchi Filadélufiya; mẹkwaphu chọchi Layodísiya."

12 Mu abya aghaa ẹnya tẹ mu phụedu onye ono, ekfu eyeru mu ono; phụa urọku ẹsaa. Urọku ẹsaa ono bẹ bụ mkpọla-ododo b'e gude mekota iya.

13 L'echi urọku ẹsaa ono b'o nweru onye vudo iya nụ, dụlephu l'ọ bụ madzụ. Uwe, o yeru bụ uwe-nlọkpuru, akpa iya l'okpurukpu-ọkpa. O gudekwaphu akpọ-buleti, e meru lẹ mkpọla-ododo kebuta uwe iya ono l'ume.

14 Ẹgbushi, nọ iya l'ishi bẹ achalẹphu degedege l'ọ bụ ẹji atụru, maru ọcha ụcha; mbụ chatakpọkwaa l'ọ bụ eberugo. Ọphu bụ ẹnya iya achalẹphu l'ọ bụ ire-ọku, enwu enwunwu.

15 Ọkpa iya ẹphe ẹbo enwulephu zịi l'ọ bụ mkpụru-ígwè, ama mma, a hụru l'ọ-tata-kfukfu ọku jeye yọ chaa achacha; mbụ hụa ya jeye yọ gbuchafu. Olu iya adalẹphu l'ọ bụ ẹphuphu eze mini, l'atsọ gbudugbudu teke o kfuru okfu.

16 L'ẹka-ụtara iya b'ọ chị mkpọ-kpodo ẹsaa. Ogu-mbeke, atsụ nkọ ifu labụ eshi iya l'ọnu lụfuta. Ifu onye ono bẹ egbulephu oswi kẹ nwịinwii l'ọ bụ ẹnyanwu teke ẹnyanwu laru l'echi-ishi.

17 Mu aphụle iya phụ; daa kpube ifu l'iku ọkpa iya; dabuleruphu l'ọ bụ onye nwụhuru anwụhu. Yọ bya ebyibe mu ẹka-ụtara iya; sụ mu: "Tẹ mu ba atsụshi egvu; l'ọ kwa yẹbedua bụ Onye Ivuzọ bya abụru Onye Ikperazụ.

18 Ọ kwa yẹbedua bụ onye nọ ndzụ gbururu jeye. Abyabya, ya byaru l'ọdungu bụkwa tẹ ya nwụhu anwụhu. Ya anwụhuakwanua ọbu. Ọle; tẹ mu lekwa: lẹ nta-a bẹ ya nọokwa ndzụ gbururu jeye. Ọ kwa iya gude ire-igodo, eegudeje tụhaa ẹke ọnwu nọ; mẹ ire-igodo, eegudeje tụhaa alị-maa.

19 Wo l'iphe mu e-me nta-a bụ tẹ mu dee iphemiphe ọbule-a, mu phụwaru-wa l'ẹkwo. Mu -deebe iya; tẹmanu mu edee iphe ọphu ekoshi ẹge iphe dụ nta-a; tẹmanu mu abyakwaphu bya edee iphe ọphu e-mekwanu l'ụzo ifu.

20 A bya abya lẹ mkpọ-kpodo ẹsaa-wa, ya chị l'ẹka-ụtara-wa; mẹ urọku ẹsaa ono, e gude mkpọla-ododo mee ono; ono bẹ ya abya tẹ ya karu mu iphe ọ nọ-chiru ẹnya iya. Lẹ mkpọ-kpodo ẹsaa ono bẹ nọ-chiru ẹnya ụnwu ojozi-imigwe; mbụ ụnwu ojozi-imigwe, anọduje eletagbaa chọchi ẹsaa ono ẹnya. Urọku ẹsaa ono bẹ nọ-chiru ẹnya chọchi ẹsaa ono.

2

Ozi, e ziru Chọchi Éfesọsu

1 "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Éfesọsu ẹnya bụ:

Ọwaa bụ ozi, onye ono, chị mkpọ-kpodo ẹsaa l'ẹka-ụtara ono ziru; mbụ onye ono, ejephe l'echi urọku ẹsaa ono, e gude mkpọla-ododo mee ono.

2 Lẹ ya makọtakwaru-a iphemiphe ọbule, unu emeje l'ọ ha. Ya makwaru-a ẹge unu jeshiberu ozi ike; mẹ ẹge unu tataberu iphe nshi. Ya makwaru-a l'unu te ekwejedu tẹ ndu ẹjo madzụ shita ẹke unu nọ. Unu datakọtawaru iphe bụ ndu ono, sụru l'ẹphe bụ ndu ishi-ozi; l'ẹphe ẹ-ba bụ iya ono. Unu abya amaru l'ẹphe ta abụdu iya; l'ẹphe bụ ndu ntuphu-ire.

3 Ya makwaru-a l'unu atajẹru iphe nshi; l'unu jewaru iphe-ẹhuka, ha nshinu
l'okfu ẹka iya; unu ta la azụ.
4 Obenu l'o nweru ọru, ya phụtaru unu l'ẹhu. Ọru ọbu, unu vu ọbu bụ l'ẹ tọ
bụhedu ẹge unu shi yeberu iya obu l'ọdungu bụ ẹge unu yeru iya ẹya nta-a.
5 Ọ kwa iya phụ bụ; t'unu nyatakwa ẹke unu jeberu; ụzo akpọ-swehu unu. Unu
takwaaphu onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meru; ghaa umere lakfuta Nchileke; bya
emelahaa iphe ono, unu shihawa eme l'ọdungu ono. Ọdumeka bẹ ya a-byakfutakwa
unu. Ya -byakwanu; ya ewofu urọku nk'unu l'ẹke ọ nọ; gbahalẹkwaphu l'unu taru
onwunu ụta.
6 Obenu l'iphe ya aja unu ajaja iya bụ l'ẹjo iphe ono, ẹphe eme; mbụ ndu ọgbo
Níkolasu ono bẹ unu kpọru ashị. Yọ bụkwaruphu ẹge yẹbedua kpọru iya ashị ndono.
7 T'onye nweru ẹnu-nchị ngabẹkwaphu nchị; nụa iphe-a, Ume Nchileke ekfuru
iphe bụ chọchi lẹ chọchi ha-wa!
Ọ kwa onye lụru ọgu ono; mekputa; bẹ ya e-kwe t'ọ wọta akpụru oshi ono, emeje
t'a nọdu ndzụ ono ria; mbụ oshi ono, gvuru l'ogbodufu Nchileke ono.

Ozi, e ziru Chọchi Suména

8 "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Suména ẹnya bụ:
Ọwaa bụ ozi, onye ono, bụ iya bụ Onye Ivuzọ; bụru Onye Ikperazụ ono ziru; mbụ
onye ono, abyabya, ọ byaru l'ọdungu bụ tẹ ya nwụhu; nwụhutsua; bya anọdu ndzụ
ọdo ono.
9 Ya makwaru-a l'unu eje iphe-ẹhuka; makwaru-a l'unu akpa ụkpa. Ọbu l'e -kfude
iya ekfukfu; bẹ unu nwekwaru iphe ọkpobe enwenwe l'imigwe. Ya makwaru-a kẹ
ekfubyishi ono, ndu ẹjo-ire ono, sụru l'ẹphe bụ ndu Ju; l'ẹphe ẹ-ba bụ iya ono anọduje
ekfubyishi unu. Ndu dụ ẹge ono ta bụkwa ndu Ju lẹ phuu. Iphe ẹphe bụ kwa ndzuko
ndu abajẹru Sétanu ẹja.
10 Unu abyakwa oje iphe-ẹhuka nta-a. Ọlobu; unu ba atsụkwa egvu. Unu lekwa
lẹ Obutuswe abyaakwa t'ọ haru unu chịta je atụshia mkpọro; k'ọphu aa-data unu.
Adata ọbu, aa-data unu ọbu bụ l'unu e-je iphe-ẹhuka abalị iri mkpurophu. Ọlobu;
unu nọdukpelekwaphu yẹbedua l'ẹka ẹge unu nọ iya nọshia ya ẹya ike; mbụkwa
m'o -ruhuru; ee-meta unu iphe-ẹhuka ọbu jeye ishi unu abaa ya. Unu nọdukpelekwa
iya phụ l'ẹka ẹge unu nọ iya ẹya; e -meebe bẹ ya e-kpubekwa unu okpu-eze, ekoshi
l'unu mekputawaru. Okpu-eze ono bụ ndzụ gbururu jeye.
11 T'onye nweru ẹnu-nchị ngabẹkwa nchị; nụa iphe-a, Ume Nchileke ekfuru iphe
bụ chọchi lẹ chọchi ha-wa!
Ọ kwa onye lụru ọgu ono; mekputa bụ onye ẹ te ekwedu t'ọnwu k'ugbo ẹbo ono
gbua.

Ozi, e ziru Chọchi Pégamọmu

12 "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Pégamọmu ẹnya bụ:
Ọwaa bụ ozi, onye ono, gude ogu-mbeke ono, atsụ nkọ ifu labụ ono ziru.
13 Ya makwaru-a ẹke unu bu; mbụ l'unu bu l'ẹke ono, Sétanu achị ono. Obenu
l'unu anọdujekpelephu ekfu tekenteke l'edzudzu ọha l'ọo mbẹdua bụ Nnajiufu ọphu
unubẹdua maru. Ọphu unu ta lụfutabua ya l'ẹka m'ọo ugbo lanụ; mbụ jeye mẹ teke
ono, e gburu Ántipasu; okfu l'o vudo l'edzudzu ọha; kfua l'ọo mbẹdua bẹ ya nọ l'ẹka
ono. Ántipasu eshi ẹge ono koshi lẹ ya bụ onye gbaru kẹ tẹ ya gude ire iya ẹka; mbụ
yọ bụkwaru l'ifu unu; bẹ iphe ono meru l'ẹke ono, Sétanu bu ebubu ono.
14 Obenu l'o nwekwaru ụnwu iphe olemole, bụ ọru, ya phụtaru unu l'ẹhu. O
nwekwaru ndu, unu l'ẹphe nọ l'ẹke ono; l'eme ẹjo iphe ẹphe mụtaru l'ẹka Bélamu.
Ọ kwa Bélamu ono bẹ ziru eze, bụ Bélaku teke ndiche ono ẹge oo-shi duphua ụnwu

Ízurẹlu ụzo; duru ẹphe ye l'ome ẹjo iphe. Yo mee ụnwu Ízurẹlu; ẹphe erilahaa iphe a gbaru ẹja; mekwaaphu ẹphe; ẹphe awata ọfarushi onwẹphe; ẹphe l'ụnwanyi.

15 Ọ kwaphu ẹge ono b'o nweru unu; ndu ọphu amụ iphe ono, ndu ọgbo Níkolasu ezi ono. Ndu ọgbo Níkolasu ono bụkwaphu ndu eme ẹjo iphe l'ọ bụ Bélamu.

16 Ọ kwa iya bụ t'unu taa onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meru; ghaa umere lakfuta Nchileke; sefu ẹka l'ẹjo iphe ono l'ọ ha. Ọdumeka bẹ ya a-byakfutakwa unu ẹgwegwa; bya egude ogu-mbeke ono, shi iya l'ọnu ono bya etso ndu ono, eme ẹjo iphe ono ọgu.

17 T'onye nweru ẹnu-nchị ngabẹkwa nchị; nụa iphe-a, Ume Nchileke ekfuru iphe bụ chọchi lẹ chọchi ha-wa!

Ọ kwa onye lụru ọgu ono; mekputa; bẹ ya a-haru nri ono, Nchileke domiru edomi l'imigwe ono nụ. Nri ono bụ mana bẹ eekuje iya. Ya a-nụkwaphu onye ono mkpuma ọcha, e deru ẹpha ọphungu. Ẹpha ono te nwedu onye ọdo, ama iya nụ; gbahaa onye ọbu, a nụru iya nkịnyi iya.

Ozi, e ziru Chọchi Tayitáyira

18 "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Tayitáyira ẹnya bụ:

Ọwaa bụ ozi, Nwatibe Nchileke ono ziru; mbụ onye ono, ẹnya iya dụlephu l'ọ bụ ire-ọku, enwu enwunwu ono; mbụ onye ono, ọkpa iya phẹ ẹbo enwulephu zịi l'ọ bụ mkpụrukpu-ígwè, ama mma, e fucharu efucha; yo gbuchafu egbuchafu ono.

19 Ya makọtakwaru-a iphemiphe ọbule, unu anọduje eme l'ọ ha; maru ẹge unu gude yeberu ndu ọdo obu. Ya makwaruphu l'unu nọkwadu iya-a l'ẹka ẹge unu nọ iya; makwaruphu ẹge unu gude ejeshiberu iya ozi ike; mẹ ẹge unu gude atatabe nshi. Ya makwaru-a l'iphe ọphu unu eme nta-a bẹ danyikotaru iphe ọphu unu shi eme l'ọdungu.

20 Obenu l'o nweru ọru, ya phụtaru unu l'ẹhu. Ọru ọbu, unu vu ọbu bụ l'unu haru nwanyi ono; mbụ Jézebẹlu; yọ nọdu unu l'ẹhu. L'ẹjo nwanyi ono bẹ asụje lẹ ya ekfuchiru Nchileke; ọbu l'iphe oozi ndu ejeru mu ozi bụlephu ẹjo-ire. Yọ bụru iphe ono, oozi ono bẹ oogudeje ederu ẹphe eye; t'ẹphe wata ọfarushi onwẹphe; ẹphe l'ụnwanyi. Yo gudekwa iya phụ eme ẹphe t'ẹphe rije iphe a gbaru ẹja.

21 Ya hakpọoru iya; yọ nọo ọdu; ẹge ee-shi t'ọ taa onwiya ụta iphe dụ ẹji, oome; ghaa umere lakfuta Nchileke. Obenu l'ẹ to kwedu taa onwiya ụta; haa ụru-alị ono, ọoru ono.

22 Unu lekwa lẹ ya abyaakwa tẹ ya tụru iya chee l'ụlo. Ndu ono, ejekfuje iya azẹe ono bẹ ya e-me t'ẹphe jee oke iphe-ẹhuka, ha nshinu; gbahakwaa l'ẹphe taru onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe eme; haa otso nwanyi ono.

23 Ụnwu iya l'ẹphe ha bẹ ya e-chigbushikota kpakparakpamu. Ọ kwanu iya bụ k'ọphu iphe bụ chọchi lẹ chọchi ha a-makwanụru l'ọo mbẹdua bẹ bụ onye ono, enyochaje uche-obu madzụ; nyochaa ọkpoma iya; maru iphe nọ iya l'egomunggo ono. Ya a-nụkotagekpoo unu l'unu ha l'onye l'onye iphe gbaru unu l'ẹhu l'ẹhu. Onyemonye ọbule bẹ ya a-nụ iphe l'ẹge iphe o metaru dụ dụ-chi.

24 A bya abya l'unubẹ ndu ọphu bukwaphu lẹ Tayitáyira: unubẹdua te kwekwa tsoru l'ẹjo iphe ono, ndu ono ezi ono. Unubẹdua bụkwa ndu ọphu ẹ-ta madu iphe ono, o nweru ndu ahajẹru sụ l'ọo iphe e domigbaaru edomi l'ẹhu Sétanu ono. Unubẹdua te nwehekwa iphe ọdo, ya a-sụkwadu t'unu mee.

25 Obenu l'ẹge ọ dụ ẹge ọ dụ; unu gudeshikpelekwa iya phụ ike; mbụ iphemiphe ọbule ono, bụ nk'unu ono jeye teke ya a-bya ọdo.

26 Ọ kwa onye lụru ọgu ono; mekputa; l'anụru iya okfu l'ozi ono jeye l'ikperazụ; bẹ ya e-ye ike l'ẹka t'ọ bụru ishi; l'achị iphe bụ mbakeshi.

27 Ọ bụ ẹge Nna iya yeru iya ike l'ẹka; bụ ẹge ya eyekwa phụ ẹphe ike l'ẹka. Ẹphe e-gude mgbọro-ígwè; chịa iphe bụ mbakeshi ẹge eze achije mkpụkpu iya; ẹphe emee mba ono l'ẹphe ha; ẹphe adụ l'ọ bụ ite-ụra, e tsuru yọgiriyogiri.

28 Ndu ono, ya yeru ike l'ẹka ono bẹ ya a-nụfukwaaphu Mkpọ-kpodo nchi-abọhu.
29 T'onye nweru ẹnu-nchị ngabẹkwa nchị; nụa iphe-a, Ume Nchileke ekfuru chọchi lẹ chọchi ha-wa!

3

Ozi, e ziru Chọchi Sádisu

1 "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Sádisu ẹnya bụ:
Ọwaa bụ ozi, onye ono, bụ iya gude Ume ẹsaa ono, shi Nchileke l'ẹka ono; mẹ mkpọ-kpodo ẹsaa phụ ziru. Ya makwaru-a iphe bụ iphe unu emeje l'ọ ha. Lẹ aanọdujeru eku unu ndu nọ ndzụ; obenu l'unu bụ ndu nwụhuru anwụhu.
2 Ọ phọduakwaru-a nwanshị nta-a; iphe ọbu, unu nweru ọbu anwunyihughee ẹnya. Ọo ya bụ t'unu lutehukwaphu mụru ẹnya; kwabẹru iya ẹnya; k'ọphu ọo-jakerehu. Ya dataakwaru unu; phụwa l'iphemiphe ọbule, unu eme ta dụdu ọphu unu metabewaru ẹge gbaru nụ l'ifu Nchileke.
3 Ọo ya bụ t'unu nyatajẹkwaphu ozi-ọma ono, unu nụru lẹ nchị unu; kwetak-waphu ono. Unu vudoshikwaaphu ike l'iphe ozi-ọma ono ekfu. Unu atakwaaphu onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu eme; ghaa umere lakfuta Nchileke. Ọ -bụkwaru l'unu te elutehudu mụru ẹnya bẹ ya a-tụkwa unu l'ụkfu; mbụ byalẹphu l'ọ bụ onye iphura, ẹ-te nwedu onye amajẹ teke ọobya. Ọo ya bụ l'unu ta abyadụ bya ama egbe teke ọbu, ya a-byakfuta unu ọbu.
4 Obenu l'o nwekwaru-a ụmadzu olemole, unu l'ẹphe nọ lẹ Sádisu l'ẹke ono, e-te merushidu onwẹphe. Ọ bụ ndu ono e-ye uwe ọcha; yẹbedua yẹle ẹphe eburu eburu; okfu l'ọ bụ iphe ruberu ẹphe ndono.
5 Ọ kwa onye lụru ọgu ono; mekputa; bẹ Nchileke e-ye uwe ọcha ono. Onye ono bẹ ya ta abyakwa bya efuchafu ẹpha iya l'ẹkwo ẹke e deshiru ẹpha ndu a-nọ ndzụ gbururu jeye. Ya e-vudo l'ifu Nna iya; mẹ l'ifu ụnwu-ojozi Nna iya ono, nọ l'imigwe ono raa ya arara: l'onye ono bẹ bụkwa onye nọ iya l'ẹka.
6 T'onye nweru ẹnu-nchị ngabẹkwa nchị; nụa iphe-a, Ume Nchileke ekfuru chọchi lẹ chọchi ha-wa!

Ozi, e ziru Chọchi Filadélufiya

7 "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Filadélufiya ẹnya bụ:
Ọwaa bụ ozi, onye ono, dụ nsọ; mbụ onye ono, bụ iya bụ ọkpobe onye ire-lanụ ono ziru. Onye ono bụ iya gude ire-igodo eze, bụ Dévidi; mbụ onye bụ iya abụje: ọ -gụhawa ụzo; to nwehedu onye ọdo, hakwadu k'aguchi iya. Teke bụ l'ọo aguchi b'ọ guchiru iya; to nwehedu onye ọdo, a-gụha iya nụ.
8 Ya makwaru-a iphemiphe ọbule, unu eme l'ọ ha. Unu lekwa lẹ ya gụhaakwaru ụzo gheberu unu ọnu. Ẹ to nwekwa onye ha kẹ aguchi iya. Ya makwaru-a l'ike ta hadu unu nshinu. Obekwanu l'unu vudoshilekwaphu ike l'okfu ono, ya kfuru ono; l'emekwa iya phụ ememe; unu ta tụbua ẹgo l'unu ta bụdu ndu nk'iya.
9 Unu lekwa ndu ono, bụ ọgbo, abajẹru Sétanu ẹja ono; mbụ ndu ono, egudeje ẹjo-ire sụ l'ẹphe bụ ndu Ju; l'ẹphe ẹ-ba bụ iya ono. Ndu ono bẹ ya e-me: ẹphe abya ebyishi ikpere l'ifu unu; baaru unu ẹja. Ọ bụ ẹge ono bẹ ya e-shi mee; ẹphe amaru lẹ ya yeru unu obu.
10 L'o nwekwaru iphe-ẹhuka a-dakfuta ndu bu l'eliphe mgburumgburu. Iphe-ẹhuka ono a-datakọta madzụ kpamụkpamu. Teke iphe-ẹhuka ono byaru bẹ ya a-kwachikwa-a unu t'ẹ b'o nwe iphe e-me unu. Ishi iya abụru l'unu doberu obu l'iphe ono, ya ziru unu ono, bụ iya bụ t'unu vudoshia ike; unu atajẹru iphemiphe ọbule nshi.

11 Ya ta anọhekwa ọphu baru nwishi nta-a; ya abya. Unu gudeshikwaa iphe ono,
bụ nk'unu ono ike; k'ọphu ẹ too nwedu onye a-nyịchata unu okpu-eze ono, bụ iya bụ
ndzụ gbururu jeye ono, Nchileke e-gude bua unu nggo ono.
12 Ọ kwa onye lụru ọgu ono; mekputa; bẹ ya e-me t'ọ dụ l'ọ bụ itso lanụ l'itso, gude
eze-ụlo Nchileke iya. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ onye ọbu a-nọduwaru jeye lẹ tutu yoyo.
Ya abya edee onye ọbu ẹpha Nchileke iya ono l'atatifu; dekwaa ya phụ ẹpha obodo
kẹ Nchileke iya ono, bụ iya bụ Jerúsalemu ọphungu ono. Obodo ono bụ l'imigwe
l'ẹke Nchileke iya ono nọ bẹ oo-shi bya. Ya abya edefukwaaphu ẹpha ọphungu kẹ
yẹbedua l'atatifu onye ono.
13 T'onye nweru ẹnu-nchị ngabẹkwa nchị; nụa iphe-a, Ume Nchileke ekfuru
chọchi lẹ chọchi ha-wa!

Ozi, e ziru Chọchi Layodísiya

14 "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Layodísiya ẹnya bụ:
Ọwaa bụ ozi, o ziru mbụ onye ono, ẹpha iya bụ: 'Ono kwa ẹge ọ dụ' ono; mbụ
onye ono, gbaru t'e gude ire iya ẹka l'iphemiphe ọbule, ookfu ono; bụru iya bụ
onye kfuru ayi ọkpobe okfu Nchileke; bụkwaru iya phụ bụ onye iphemiphe ọbule,
Nchileke keru lẹ mgboko-a shi l'ẹka.
15 Ya makọtakwaru-a iphe bụ iphe unu eme l'ọ ha. Ya makwaru-a l'unu te
kfukahudu ibyiya ọphu unu vudo; t'a maru iya. L'unu te gudedu obu unu l'ọ ha
etso iya; unu te kfukahukwanu l'unu ta bụdu ndu nk'iya. Obenu l'ọ dụkwanu iya t'a
sụ l'unu nọlephu lẹ nanụ: l'unu gude obu unu l'ọ ha etso iya; ọphu bụ l'unu ta bụdu
ndu nk'iya.
16 Ọo ya bụ; keshinu unu te vudodu l'unu gude obu unu l'ọ ha etso iya; unu te
vudo l'unu ta bụdu ndu nk'iya bẹ ya a-jịkakwa unu tengu.
17 Unu anọduje asa nsasa l'unu nweru iphe; l'iphe ekwebukwaaru unu; to nwe
iphe ụko iya dụru unu. Ọlobu; nshọ unu; unu ta maduru l'unu dụ k'ọyoru ọshi; kẹ
l'unu akpa ụkpa; l'atsụ ìshì; agba ọtu.
18 Ọo ya bụ l'ọkwa, ya anmaru unu bụ t'unu byachia bya azụta iya mkpọla-ododo,
a nụwaru anụnù l'ọku; k'ọphu oo-me t'unu bụru ndu nweru iphe. Unu abyakwaphu
bya anmata iya uwe ọcha yeje; t'unu ba agbahẹ ọtu. Unu azụtakwa iya phụ ọgvu-
ẹnya; tee l'ẹnya unu ono; wata ọphu ụzo.
19 L'ọ kwa iphe bụ ndu ya yeru obu bẹ ya abajẹru mba; hụa ẹphe àhụhù t'ẹphe
maru iphe. Ọo ya bụ; unu guderu obu unu l'ọ ha meje ẹge ono, ya kfuru unu ono;
unu ataa onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu eme; ghaa umere lakfuta Nchileke.
20 Unu lekwa! Ya vudokwa l'ọnu ụlo; akụ ẹka l'ibo. Onye -nụru olu iya; gụhaaru
iya ụlo; ya abata yẹle onye ọbu erigba nri: onye eria k'ibe iya; onye eria k'ibe iya.
21 Ọ kwa onye lụru ọgu ono; mekputa; bẹ ya e-kwe t'ọ nọnyabe iya l'aba-eze
iya; bụ iya bụ ẹge-a, ya lụru ọgu; yẹbedua; mekputa; bya anọnyabe-wa Nna iya
l'aba-eze nk'iya-a.
22 T'onye nweru ẹnu-nchị ngabẹkwa nchị; nụa iphe-a, Ume Nchileke ekfuru
chọchi lẹ chọchi ha-wa!"

4

Ọbaru Nchileke ẹja l'imigwe

1 Tọ dụ iya bụ; onanu emebelephu; mu abyakwa bya elee ẹnya; phụa ụzo, gheru
ọnu l'imigwe.
Olu ono, kfuhawaru yeru mu l'ọdungu ono; mbụ olu ono, ada l'ọ bụ ụpyoku ono
asụ mu: "Tẹ mu nyibata l'eli ẹke-a tẹ ya koshi mu iphe mefutaje nụ l'ụzo ifu."

2 E ji ekfu-wa; Ume Nchileke abya ejile mu phụ ẹhu. Mu abya elee ẹnya; yo nweru
aba-eze, nọ l'imigwe l'ẹke ono. Yo nwekwaruphu onye dụgaru iya nụ.
3 Onye ọbu, dụgaru l'aba-eze ọbu bẹ ifu egbulephu mụrumuru l'ọ bụ mkpuma ọbu,
vu oke aswa, iphoro iya te ekwejedu t'e lee ya ẹnya. Iphe eekuje mkpuma ono bụ
jásùpà. Ifu onye ono achakwa vịi l'ọ bụ egbe mkpuma ọbu, ereshikwaphu ire ike,
ekeje uswuswe, eekuje kànílìyànù. Iphe nọ-pheru aba-eze ono mgburumgburu bụ
evu-mini, ekekwaphu onyingu-onyingu l'ọ bụ egbe mkpuma ọbu, vu oke aswa, eeku
iya bụ émèràlùdù.
4 O nweru ụkporo aba-eze l'aba-eze ẹno ọdo, nọ-pheru aba-eze ono mgburumg-
buru. Ndu bụ ọgurenya adụ ụkporo l'ẹno dụgatsuaru l'aba-eze ono. Ẹphe eyekota
uwe ọcha, achagbaa pemu-pemu l'ẹhu l'ẹhu; kputsuaru okpu-eze l'ishi. Okpu-eze ono
l'ọ ha bẹ bụkota mkpọla-ododo b'e gude meshia ya.
5 Ebemu-igwe eshi l'aba-eze ono l'eku oswi kẹ mẹremu! Mẹremu! Igwe l'ede edede;
agba agbagba; atụ egbe-igwe. Itsọku itsọku ụzo ẹsaa anọdugbaa l'ifu aba-eze ono;
l'enwu ọku; bụ iya bụ Ume ẹsaa ono, shi l'ẹka Nchileke ono.
6 Iphe ọdo, nọfukwaaphu l'ifu aba-eze ono bụ iphe ọbu, dụ l'ọ bụ eze ẹnyimu. Eze
Ẹnyimu ono bẹ aphụ ụzo l'ọ bụ iphe e gude onyo mee.

O nweru ụzo iphe ẹno, nọgbaa ndzụ, nọ l'echi aba-eze ono. Iphe ono abya anọ-
phekwaaphu aba-eze ono mgburumgburu. Iphe ẹno ọbu bẹ tụko ẹkemeke ọbule
l'iphe bụ ẹhu iya mokashia ẹnya: ifu l'azụ.
7 Kẹ ọdungu l'iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono bẹ dụlephu l'ọ bụ agụ. Kẹ ẹbo
adụlephu l'ọ bụ oke-eswi. K'ẹto nweleruphu ifu l'ọ bụ madzụ. Ọphu kwe iya ẹno bẹ
ifu nk'iya dụlephu l'ọ bụ ugo, ephe ephephe.
8 Iphe ono, nọgbaa ndzụ ono; ẹphe ẹno bẹ nwetsuaru ẹ́bà ishingu ishingu l'ẹhu
l'ẹhu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ẹnya tụkoru ẹphe ẹhu dzuru; mbụ jeye lẹ mkpuli ẹ́bà
iya ono. Eswe l'ẹnyashi bẹ ẹphe anọkotaje l'egvu; l'agụ:

"Ọ dụ nsọ; ọ dụ nsọ; ọ dụ nsọ;
mbụ Nnajiufu ono,
bụ Nchileke, bụ iya
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
Ọ bụ iya bụ Nchileke ono,
shikpelephu nọduta;
bụru iya nọ nta-a;
bụru iya bụ onye ono, abya nụ ono."

9 Iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno agụkpelephu egvu; aja onye ono, nọ ndzụ
gbururu jeye ono, bụ iya dụgaru l'aba-eze ono ajaja. Ẹphe agụkwa iya phụ gude
akwabẹ iya ugvu; gude iya etu iya ẹpha. Yọo bụje; ẹphe gụlephu egvu ono;
10 ọphube ụkporo ndu bụ ọgurenya lẹ ndu bụ ọgurenya ẹno ono adashịa;
kpubetsua ifu l'alị l'ifu onye ono, nọ l'aba-eze ono; mbụ onye ono, bụ iya nọ ndzụ
gbururu jeye ono; l'abaru iya ẹja. Ẹphe abya ekpushia okpu-eze ẹphe dobegbaa l'ifu
aba-eze ono; l'agụ egvu; asụje:

11 "Ọ bụ nggu bụ Nnajiufu ayi;
bụru nggu bụ Nchileke ayi!
Ọ bụ nggu bẹ iphe bụ ajaja;
ugvu; mẹ ike bụ nke ngu.
Ishi iya abụru l'ọo nggu
keru iphemiphe ọbule;
bụru l'ọ bụ uche-obu ngu t'ẹphe nọdu;
meru iphe ẹphe nọ;
bụru iphe e keru ekeke dobe."

5

Nwatụru ono; mẹ ẹkwo, a gwọru agwọgwo

1 Tọ dụ iya bụ; mu abya aphụa l'o nweru ẹkwo, a gwọru agwọgwo, ọ pa l'ẹka mbụ
onye ono, dụgaru l'aba-eze ono. Ẹkwo ono b'e deru iphe: ifu mẹ azụ. A gwọo ya
agwọgwo; gude iphe-ọhubama ẹsaa nyachishia ya.
2 Mu aphụa ojozi-imigwe lanụ, e yeru ike, ha nshinu l'ẹka; ẹke ọora iya arara
arashị iya ike; asụje: "?Bụ onye bụ onye lefuru onwiya ẹnya lẹ ya gbaru k'ọnyashi
iphe-ọhubama ono, e gude nyachishia ẹkwo ono, a gwọru agwọgwo ono; ?onye a-bya
anyashịa ya; phụshia ya?"
3 To nwe m'ọ bụ onye lanụ l'imigwe; mẹ lẹ mgboko; m'ọ bụ l'ime alị, dụru ike
phụshia ẹkwo ono, a gwọru agwọgwo ono; ọphu ọ bụru kẹ lee ẹnya l'ime iya.
4 Mu awata ọra ẹkwa; rashia ya ike; kẹ l'ẹ to nwedu onye a phụru, gbaru k'ọphushi
ẹkwo ono; ọphu ọ bụru kẹ ole ẹnya l'ime iya.
5 Tọ dụ iya bụ; onye lanụ lẹ ndu bụ ọgurenya ono asụ mu: "Tẹ mu ba arashị ẹkwa."
Wo mu: "Tẹ mu lekwa; l'onye ono, ẹpha iya bụ Agụ, shi l'ikfu Júda ono, bụ iya bụ
O-shi-l'eri Dévidi bẹ lụakwaru ọgu ono; mekputawa. Ọ kwa iya bụ onye a-dụ ike
nyashịa iphe-ọhubama ẹsaa ono, e gude nyachishia ẹkwo ono; woru iya phụshia."
6 Tọ dụ iya bụ; mu abya aphụa Nwatụru ono l'ẹke o vudo lẹ mgbaku aba-eze ono
yẹle iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno. Yo vudokpelephu l'ifu ụkporo ndu bụ
ọgurenya lẹ ndu bụ ọgurenya ẹno ono. Nwatụru ono bẹ dụkpelephu l'e gbujehawaru
iya rụ egbugbu; gude chịa ẹja. Nwatụru ono bẹ furu mpo ẹsaa; mokwaaphu ẹnya
ẹsaa, bụ iphe nọ-chigbaaru ẹnya Ume ẹsaa Nchileke; mbụ Ume ẹsaa, Nchileke
zikashikotawaru t'ẹphe dzuru eliphe mgburumgburu.
7 Nwatụru ono atụgbua jekfube onye ono, dụgaru l'aba-eze ono; bya anata iya
ẹkwo ono, a gwọru agwọgwo, ọ pa l'ẹka-ụtara ono.
8 Yo wotalephu ẹkwo ono; iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno; mẹ ụkporo ndu bụ
ọgurenya lẹ ndu bụ ọgurenya ẹno ono abya abụkotaru Nwatụru ono pẹe l'ifu; baaru
iya ẹja. Ndu bụ ọgurenya ono apatsụaru eze une l'ẹhu l'ẹhu; mẹ eze efere, e gude
mkpọla-ododo kpụtsua. Iphe nọgbaa l'efere ono bụ ínsẹnsu. Ẹnwuru-ọku ínsẹnsu
ono nọ-chiru ẹnya ekfukfu ono, ụnwu Nchileke anọduje ekfu anụ yẹbe Nchileke ono.
9 Ya ndono; ndu bụ ọgurenya ono agụkpelephu egvu ọphungu asụje:

"Ọ bụ nggu gbaru
k'owota ẹkwo ono;
nyashịa ya iphe-ọhubama
ono, e gude
nyachishia ya ono.
E gburu ngu egbugbu;
nggu egudewa mee ngu
gbataru Nchileke madzụ;
mbụ ndu shigbaa l'iphe,
bụ ikfu, dụ l'iche iche;
iphe bụ okfu-alị ndu,
dụ iche iche;
mkpụkpu lẹ mkpụkpu ha;
mẹ iphe bụ mbakeshi phuu.
10 I mewaru ẹphe;
ẹphe abụgbaaru eze;
mekwaaphu ẹphe;
ẹphe abụgbaaru ndu
achịjeru Nchileke ayi ẹja.

Yọ bụru ẹphe a-nọdu achị mgboko.”
11 Ya ndono; mu abya aphụa ụnwu ojozi-imigwe, ha l'igwe. Mu anụkwaaphu olu
ẹphe. Ụnwu ojozi-imigwe ono karikwaru ụnukurunu ugbo olemole; mbụ l'ẹphe
hakpọo l'igwe; k'ọphu ẹ to nwedu onye ha kẹ gụta ẹphe l'ọgu. Ẹphe atụko l'ẹphe
ha; ẹphe l'iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno; mẹ ndu bụ ọgurenya ono; dọ-phee
aba-eze ono mgburumgburu.
12 Ẹphe azụ egvu azụshi iya ike; asụje:
“Nwatụru ono, e gburu;
gude chịa ẹja ono
gbakwaru t'iphe, bụ ike;
iphe, bụ mmamiphe;
iphe, bụ ẹku; ugvu;
iphe bụ ajaja; ọdu-biribiri;
mẹ ọnu-ọma bụru nk'iya!”
13 Mu anụa ẹke iphe bụ iphe Nchileke keru ekeke dobe l'imigwe; mẹ ọphu o keru dobe
l'eliphe; mẹ ọphu o keru dobe l'ime alị; mẹ ọphu o keru dobe l'eze ẹnyimu tụkoru
azụ egvu asụje:
“T'iphe bụ ọnu-ọma;
ugvu; ajaja;
ọbu ishi k'iphemiphe ọbule
bụkotaru k'onye ono,
dụgaru l'aba-eze ono;
mẹ Nwatụru ono gbururu
jeye lẹ tutu yoyo!”
14 Iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno atụko zụa: “Ono kwa ẹge ọ dụ-o!” Ụkporo
ndu bụ ọgurenya lẹ ndu bụ ọgurenya ẹno ono abụkotaru pẹe; kpube ifu; baaru onye
ono, dụgaru l'aba-eze ono; mẹ Nwatụru ono ẹja.

6

Iphe-ọhubama, e gude nyachishia ẹkwo ono

1 Tọ dụ iya bụ; mu aphụa teke Nwatụru ono bya bya anyafụ k'ọdungu l'ụzo iphe-
ọhubama ẹsaa ono, e gude nyachishia ẹkwo ono. Mu anụa ẹge nanụ l'ụzo iphe ẹno
ono, nọgbaa ndzụ ono gude olu, daru l'ọ bụ egbe-igwe; sụ: “Ngwaa!”
2 Mu abya elee ẹnya; phụa ịnya ọcha. Onye agba ịnya ono aparu ụta, eegudeje
agba akfụ. Onye ono b'e kpuberu okpu-eze l'ishi. Yọ dụgaru l'eli ịnya ono gbachịa;
yọ bụru iya oje ọgu. Yo jeshia ọlu ndu ọhogu iya ẹge ọolujehawa ẹphe.
3 Nwatụru ono abyakwa bya anyafụ iphe-ọhubama k'ẹbo l'ụzo iphe-ọhubama ẹsaa
ono, e gude nyachishia ẹkwo ono. Mu anụa ẹge k'ẹbo l'ụzo iphe ẹno ono, nọgbaa
ndzụ ono sụru: “Ngwaa!”
4 Ịnya ọdo alụfutakwa. Yọ bụru ịnya, eke uswuswe l'ọ bụ ọku. Onye dụgaru l'eli
iya b'a paru ogu-mbeke, ha nshinu pẹe. E zi iya t'o je emee tẹ ndiphe tsoje ibe ẹphe
ọgu; gbushije ibe ẹphe; k'ọphu ẹhu-agu ta abyahẹdu bya anọdukwadu l'eliphe.
5 Nwatụru ono abyakwa bya anyafụ iphe-ọhubama k'ẹto l'iphe-ọhubama ono. Mu
anụa ẹge k'ẹto l'iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono sụru: “Ngwaa!” Mu abya elee ẹnya;
phụa ịnya ojingu. Onye dụgaru l'eli iya aparu iphe eegudeje eme t'a maru ẹge ẹra
iphe beru.
6 Mu anụa iphe dụlephu l'ọ bụ olu madzụ l'echilabu ụzo iphe ẹno ono, nọgbaa
ndzụ ono. Yọo sụje: “L'iphe e-retabe ire; k'ọphu bụ lẹ nji, e gude aswa ozi ujiku lanụ
gota bụlephu onye lanụ nwẹnkinyi b'oo-ji ẹpho. Ẹcha, e gude aswa ozi ujiku lanụ

wụta abụru ụmadzu ẹto kpụu b'oo-ji ẹpho.* Ọ bụlephu t'e b'e mebyikwa manụ yẹle mẹe emebyi!”

7 Nwatụru ono abyakwa bya anyafụ iphe-ọhubama ono k'ẹno ya. Mu anụa ẹke iphe ono, nọgbaa ndzụ ono k'ẹno sụru: “Ngwaa!”

8 Mu abya elee ẹnya; phụa ịnya, nwaru anwanwa l'ọ bụ odzu. Onye dụgaru l'eli iya abụru Anwụhu gẹdegede. Iphe etso iya l'azụ abụru Alị-maa. A bya ékèè eliphe ụzo ẹno; woru ụzo lanụ ye ẹphe l'ẹka t'ẹphe gude ogu-mbeke; mẹ ẹjo-ẹgu; mẹ mgbọnwu; mẹ ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu gbushia ẹphe.

9 Tọ dụ iya bụ; Nwatụru ono abya anyafụ iphe-ọhubama ono k'ise. Mu aphụa ẹnya-ngwẹja Nchileke l'ẹke ono. Iphe jiru mkpuli ẹke ono, aachijeru Nchileke ẹja ono abụru maa ndu ono, e gburu l'ike ono; okfu l'ẹphe kwetaru iphe okfu Nchileke kfuru; mẹ okfu l'ẹphe shi anọduje eme ekoshi l'ẹphe bụ kẹ Nchileke.

10 Ẹphe atụko l'ẹphe ha l'ara iya arashị iya ike; sụ: “Nnajiufu-e! Ọ bụ nggu bụ onye dụ nsọ; bụru nggu bụ onye emeje iphe ẹge i kfuru iya. ?Nanụ ẹge aa-nọ-tabe; tẹmanu nggu ekpe-e ndu bu l'eliphe ikpe; gwata ẹphe ụgwo egbugbu-wa, ẹphe gbushiru ẹphe-wa?”

11 Tọ dụ iya bụ; a bya ekeshikotaru ẹphe uwe-nlọkpuru, a chagbaa pemu-pemu l'ẹhu l'ẹhu; bya asụ ẹphe: “T'ẹphe nọduru tụta ume, ẹphe atụta. Ẹphe ataa nshi; ngabẹfua nwanshị; l'ẹphe tee dzukwaa.” Wo ẹphe: “T'ẹphe tụtakpelephu ume ono jeye teke ẹphe e-dzu edzudzu; tẹmanu. L'ọ kwa ẹge ono, e gbushiru ẹphebedua ono bụ ẹge e gbufutajekwaphu igweligwe ndu ọdo l'eliphe; mbụ ndu ono, bụkwaphu ụnwunna ẹphe; l'ejeru Nchileke ozi ẹge ono, ẹphebedua jeru iya ẹya ono.”

12 Mu aphụa teke ọ nyafụru iphe-ọhubama ono k'ishingu. Alị awata ọnma jijiji anmashi iya ike. Ẹnyanwu ejikputa; jihu kẹ hunyihunyi l'ọ bụ uwe-aphụ. Ọnwa l'ophu aghọo; kekota ròbóngu l'ọ bụ mee.†

13 Mkpọ-kpodo, nọ l'igwe adashị l'ọ bụ oshi figu, erishihu akpụru, ẹ-ta kadụ akaka teke oke phẹrephere ephe; l'anma iya yikayika.

14 Igwe agwọlephu l'ọ bụ utute; gwọfu; a phụ-beru iya. A tụko iphe bụ ugvu; mẹ ikfuli, nọ nụ wofu l'ẹke, o shi nọdugbaa.

15 Ya ndono; iphe bụ ndu eze kẹ eliphe; ndu oke amadụ phẹ; ndu ishi sọja; ndu nweru iphe; ndu ọkpehu nọ; mẹkpo onyemonye ọbule: ohu mẹ amadụ atụko l'ẹphe ha je edomishia onwẹphe l'ọgba; mẹ lẹ mgbaku mkpuma, nọgbaa l'ẹke ugvu nọ.

16 Ẹphe echikutsua ugvu ono; mẹ eze mkpuma ono: “T'o zee zepyabe ẹphe; domia ẹphe t'onye ono, dụgaru l'aba-eze ono ba phụ ẹphe; mẹ tẹ Nwatụru ono ba azụbe ẹphe oke ẹhu-eghughu iya.

17 Ishi iya abụru lẹ mbọku oke ẹhu-eghughu onye ono, dụgaru l'aba-eze ono; mẹ kẹ Nwatụru ono a-dakfuta ndiphe bẹ ruwaru nụ. ?Bụ onye ha k'ọkpofu iya l'ifu nta-a?”‡

7

Ndu, e meru iphe-ọhubama l'atatifu

1 E meebelephu; mu abya aphụa ojozi-imigwe ẹno ẹge ẹphe vudo l'ụzo ẹke alị jeberu; igwe ejebe ụzo ẹno. Ojozi ono ẹphe ẹno alọ-gudetsua phẹrephere, eshije l'ụzo ẹke ono; t'ẹ b'o phehe lẹ mgboko. To nwehe phẹrephere, ephe lẹ mgboko; too phe l'alị; too phe lẹ mini; too phe l'oshi.

2 Mu abya aphụa ojozi-imigwe ọdo; l'ẹke o shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata ephe abya. Ojozi ono bẹ gude iphe shi l'ẹka Nchileke ono, nọ ndzụ ono; mbụ iphe eegudeje eme

* **6:6 6:6** Iphe a kwata dee l'okfu Giríku; l'ẹke-a ta bụkwa nji; mẹ ẹcha. Iphe eekfu okfu iya kwa “witu”, bụ iphe eegudeje eme buredi; mẹ “balị” eerijekwaphu eriri. † **6:12 6:12** Jów 2:31; Ndu 2:20. ‡ **6:17 6:17** Jów 2:31.

iphe-ọhubama l'ẹhu. Yọ bya araa ya arara rashia ya ike; asụje ojozi ẹno phụ, Nchileke
ziru t'ẹphe je emebyishia alị; mebyishia mini phụ;
3 sụ ẹphe: "T'ẹphe be emebyiodukwa alị; m'ọ bụ mini; m'ọ bụ oshi. Iphe ọdungu,
ẹphe e-vuoduru ụzo mee bụkwa t'ẹphe meodu iphe bụ ndu ejeru Nchileke ayi ozi
iphe-ọhubama l'atatifu."
4 A kọo ụmadzu ole, e meru iphe-ọhubama Nchileke ono; mu anụa ya. Ẹphe dụ
ụkporo ụnu madzụ ugbo iri l'ẹsato.* Ndu ono shikota l'iphe bụ ikfu ụnwu Ízurẹlu
iche l'iche.
5 Ndu e meru iphe-ọhubama ono
l'ikfu kẹ Júda dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.†
Ndu k'ikfu Rúbẹnu dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
Ndu k'ikfu Gádu dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
6 Ndu k'ikfu Ásha dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
Ndu k'ikfu Náfutali dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
Ndu k'ikfu Manásẹ dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
7 Ndu k'ikfu Símiyọnu dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
Ndu k'ikfu Lívayi dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
Ndu k'ikfu Ísaka dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
8 Ndu k'ikfu Zébulọnu dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
Ndu k'ikfu Jósẹfu dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.
Ndu k'ikfu Bénjaminu dụ
ụkporo ụnu l'ụnu iri.

Ikpoto ndu ọdo, bụ 'agụta agụta

9 E meebe; mu abya elee ẹnya; phụa ikpoto ndu, nmaru ẹkfurekfu; k'ọphu bụ l'ẹ to
nwedu onye, ha kẹ gụta ẹphe l'ogu. Ndu ono bụ ndu shikota l'iphe bụ mbakeshi; shi
l'iphe, bụ ikfu l'ikfu, nọnu; shi l'iphe bụ mkpụkpu lẹ mkpụkpu; mẹ l'iphe bụ okfu-alị,
dụ iche l'iche lẹ mgboko. Ẹphe atụko l'ẹphe ha yekota uwe-nlọkpuru, acha ụcha;
vudokota l'ifu aba-eze ono; mẹ l'ifu Nwatụru ono; patsụaru igu l'ẹka.
10 Ẹphe atụko ara iya arara arashi iya ike; asụje: "Adzọdzo ono, a dzọru ayi ono
bụkwa l'ẹka Nchileke ayi b'o shi; mbụ Nchileke ono, bụ iya dụgaru l'aba-eze ono.
Adzọdzo ono eshikwaphu l'ẹka Nwatụru ono."
11 Ojozi-imigwe ono l'ẹphe ha atụko bya adọ-phee aba-eze ono mgburumgburu; dọ-
phee ndu bụ ọgurenya ono mgburumgburu; dọ-phekwaaphu iphe ẹno ono, nọgbaa
ndzụ ono mgburumgburu. Ụnwu ojozi-imigwe ono l'ẹphe ha abya abụru pẹe l'ifu
aba-eze ono; baaru Nchileke ẹja;
12 asụje: "Ono kwa ẹge ọ dụ! T'iphe bụ ọnu-ọma, aagọ agọgo; mẹ ajaja; mẹ
mmamiphe; mẹ ekele; mẹ ùgvù; mẹ ike; mẹ agburu-ẹhu bụru kẹ Nchileke ayi gbururu
jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dụ!"

* **7:4 7:4** Iphe ọ bụ bụ 144,000. † **7:5 7:5** Iphe ọ bụ bụ 12,000.

13 Ya ndono; onye lanụ lẹ ndu bụ ọgurenya ono ajị mu: “?Ọ dụ mu l'ọ bụ ndu ole bẹ ndu ono, e yetsuaru uwe-nlọkpuru, acha ụcha ono bụ? ?Ọ dụ mu l'ọ bụ awe bẹ ẹphe shi?”

14 Mu asụ iya: “Nwoke ọma; mẹ mu ta makwa. Sụ iya t'ọ kanụru mu ndu ẹphe bụ.”

Yọ sụ mu: “Ndu-wa bụkwa ndu ono, shi l'ẹjo oke iphe-ẹhuka ono lụfuta. Ẹphe gude-wa mee Nwatụru ono, shi l'ẹka Nchileke ono saa uwe-nlọkpuru ẹphe ono; yọo cha ẹge ono.

15 Ọo ya meru iphe ẹphe vudo l'ifu aba-eze Nchileke; l'abaru iya ẹja eswe l'ẹnyashi l'ime eze-ụlo iya. Yọ bụru onye ono, dụgaru l'aba-eze ono bẹ anọnyabeje ẹphe; l'eche ẹphe; t'ẹ b'o nwe iphe e-me ẹphe.

16 Ẹgu ta abyahẹdu bya agụkwadu ẹphe; mini ta agụhe ẹphe. Anwụ ta abyahẹkwa bya echi ẹphe ọdo; to nwehe okpomọku iphe ọdo, byakwadu bya ekpo ẹphe.

17 Ishi iya abụru lẹ Nwatụru ono, nọ l'echi aba-eze ono a-nọdu eleta ẹphe ẹnya l'ọ bụ onye eche atụru, letaru atụru iya ẹnya. Oo-dujeru ẹphe je ẹke mini, anụje ndzụ futaru. Nchileke a-tụko iphe, bụ ẹnya-mini, nọ ẹphe l'ẹnya fuchaa.”

8

Iphe-ọhubama k'ẹsaa, e gude nyachishia ẹkwo ono

1 Tọ dụ iya bụ; Nwatụru ono anyafụlephu iphe-ọhubama ono kẹ ẹsaa, e gude nyachishia ẹkwo ono; ẹkemeke ọbule l'imigwe adakọta shịkongu; bụru rịgbidingu jeye iphe ha l'ọ bụ nkere-ẹbo awa lanụ.

2 Ya ndono; mu abya aphụa ojozi-imigwe ẹsaa ono, evudoje l'ifu Nchileke ono. A bya achẹe ẹphe ụpyoku ẹsaa.

3 Ojozi-imigwe ọdo abyatashia ẹke ono; byadẹ; gude efere, e gude mkpọla-ododo mee. Yọ bụru l'efere ono bẹ aakpọje ínsẹnsu ọku. Ojozi-imigwe ono abya evudo l'ẹnya-ngwẹja Nchileke ono. Ẹnya-ngwẹja ínsẹnsu ono dụlephu l'ọ bụ okpokoro, e gude mkpọla-ododo mee. Tọ dụ iya bụ; a bya anụ ojozi-imigwe ono ínsẹnsu, ha nshinu t'ọ gwakọbe ẹnwuru-ọku iya l'ekfukfu ono, ndu kẹ Nchileke anọduje ekfu anụ Nchileke ono t'ọ tụko kpolihu kpoo tụu kpokfube Nchileke.

4 Tọ dụ iya bụ; ẹnwuru-ọku ínsẹnsu ono; mẹ ekfukfu ono, ndu kẹ Nchileke ekfuje anụ Nchileke ono ekpolihu; shi ojozi-imigwe ono l'ẹka kpoo tụu lakfushia Nchileke.

5 Ya ndono; ojozi-imigwe ono ewota efere ono; bya eshi l'ẹnya-ngwẹja Nchileke ono vọ-jia ya ọku; woru iya tụa l'eliphe. Mgboko aswọkobe; igwe l'ede edede; l'agba agbagba; l'atụ egbe-igwe; ebemu-igwe l'eku oswi kẹ mẹremu mẹremu; alị l'anma jijiji.

Ụpyoku

6 Ya ndono; ojozi-imigwe ẹsaa ono, chị ụpyoku ẹsaa ono abya akwakọbe k'ogbu ụpyoku ẹphe.

7 Ojozi-imigwe kẹ ọdungu abya egbua ụpyoku nk'iya. Aka-mini; mẹ ọku, a gwakọberu mee awatawaphu achịchi l'ọ bụ mini l'eliphe. Ọku ékèé eliphe ụzo ẹto; kepyashia ụzo lanụ; bya ékèé oshi ụzo ẹto; kepyashia ụzo lanụ; bya atụko iphe bụ ẹwu onyingu kepyashikota.

8 Ojozi-imigwe k'ẹbo abya egbua ụpyoku nk'iya. A bya aparu iphe ọbu, dụ l'ọ bụ eze ugvu, ha nshinu, enwu ọku raphuraphu chee l'eze ẹnyimu, nọkota l'eliphe. Eze Ẹnyimu ékèé ụzo ẹto; ụzo lanụ abụkotaru mee.

9 Iphe, bụ iphe, nọ ndzụ, bu lẹ mini ékèé ụzo ẹto; ụzo lanụ anwụshihukota. Ụgbo-mini ékèé ụzo ẹto; ụzo lanụ emebyishihukota.

10 Ojozi-imigwe k'ẹto abya egbua ụpyoku nk'iya. Eze mkpọ-kpodo, enwu raphuraphu l'ọ bụ ọku itsu-ọku eshi l'imigwe bya adaa; kèléphu iphe bụ mini l'ọ ha; mẹ iphe bụ ọgba-mini ụzo ẹto; daa l'ụzo lanụ.
11 Ẹpha mkpọ-kpodo ono bụ "Age". Mini, nọ lẹ mgboko ékèé ụzo ẹto; ụzo lanụ awata ọtso ile l'ọ bụ age. Ikpetuma ndu ngụtaru mini ono, bụ ndu nọ lẹ mgboko anwụshikota. Ishi iya abụru lẹ mini ono atsọ ile.
12 Ojozi-imigwe k'ẹno abya egbua ụpyoku nk'iya. E kèé ẹnyanwu ụzo ẹto; chia ụzo lanụ iphe. Bya ékèé ọnwa ụzo ẹto; chia ụzo lanụ iphe. Bya ékèé mkpọ-kpodo ụzo ẹto; chia ụzo lanụ iphe; k'ọphu ụzo lanụ l'iphoro ẹphe gbahụru ọchi. Eswe ékèé ụzo ẹto; iphoro ta nọhe l'ụzo lanụ. Yọ bụkwaruphu ẹge ono b'ọ dakfuru ẹnyashi; mbụ yo kèé ẹto; ụzo lanụ akafụkpooru ọgba ọchi.
13 Mu abya elee ẹnya; phụa ugo lanụ; ẹke oophe l'akpamigwe. Ugo ono ara iya arara l'arashi iya ike; asụje: "Nshọ ụnwu-eliphe! Nshọo ụnwu-eliphe! Aphụ atsụru ndu bu lẹ mgboko teke ojozi-imigwe ẹto ono, phọduru nụ ono e-gbufua ụpyoku ọphu ẹphe abya egbugbu!"

9

1 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe k'ise abya egbua ụpyoku nk'iya. Mu aphụa mkpọ-kpodo, shihawa l'imigwe daa lẹ mgboko. E woru ire-igodo, eegudeje tụhaa ẹke eeshije enyiba l'ime Iduma Maa nụ iya.
2 Mkpọ-kpodo ono abya atụhaa ẹke eeshije nyiba lẹ Iduma Maa ono. Iduma ono awata okpo ẹnwuru-ọku; l'ọ̀ bụ ẹke a kpọberu ọ-tata-kfukfu ọku. Ẹnwuru-ọku ono emee ẹnyanwu; mẹ akpamigwe; yọ gbaa tsụbalangu.*
3 Ya ndono; igube eshi l'ẹnwuru-ọku ono zelihu; zeba l'eliphe. Igube ono b'e meru t'ọ dụ ike meje iphe ahụ ọku l'ọ bụ onye akpị gbaru.
4 A sụ igube ono t'ẹ b'o nwekwa iphe oo-me ẹwu, nọ l'eliphe; too mebyi oshi; ọphu o nwekwa iphe futaru l'alị, mkpẹkwo nọ, oo-mebyi. Lẹ ndu ọo-nọdu anụ aphụ bụkwaphu ndiphe ono, ẹ te medu iphe-ọhubama Nchileke l'atatifu ono.
5 Igube ono b'e ziru t'ọ nụa ndiphe aphụ ọnwa ise. Ọlobu t'ẹ b'o nwekwa onye oo-gbu egbugbu. Obenu l'ẹjo ẹhu, ọo-kpa ndiphe bẹ e-selephu ẹphe esese ẹge akpị eseje onye ọ gbaru.
6 L'ime ọnwa ise ono bẹ ndiphe a-chọ anwụhu; ẹphe ta aphụ iya. Ẹgu t'ẹphe nwụshihu a-nọdu agụ ẹphe; obenu lẹ anwụhu phehuwaru; gbalaa.
7 Igube ono bẹ dụtsulephu l'ọ bụ ịnya, a kwawaru ngwa k'oje ọgu. Iphe nọtsua ya l'ishi bẹ dụtsua l'ọ bụ okpu-eze, e gude mkpọla-ododo mee. Ifu iya adụtsua l'ọ bụ ifu madzụ.†
8 Ẹgbushi, nọ iya l'ishi bẹ hatsụlephu ogologo-ogologo l'ọ bụ ẹgbushi ụnwanyi. Eze, nọ iya l'ọnu adụtsulephu l'ọ bụ eze agụ.‡
9 O yeshiru iphe l'ume; gude gbobudo obu iya l'ọ bụ uwe-ígwè, ndu eje ọgu eyeje gude gbobudo ọkpoma. Igidi, o gude ẹ́bà iya ede dụlephu l'ọ bụ ọda igweligwe ụgbo-ịnya; mẹ igweligwe ịnya kpụ eje ọgu.
10 Igube ono bẹ nwetsukwaaru ụde, oogudeje agba agbagba l'ọ bụ akpị. Ẹke ike nọ iya, bụ iya bụ ike ono, oo-gude nụa madzụ aphụ ọnwa ise ono abụru l'ụde iya ono; b'ọ kpakọru.
11 Onye eze ẹphe abụru ojozi-imigwe ono, bụ iya bẹ Iduma Maa ono nọ l'ẹka. Ẹpha ojozi-imigwe ono l'okfu Híburu bụ Abádọnu; l'okfu Giríku b'ọ bụ Apọ́liyonu, bụ iya bụ Onye mgbugbu-madzụ.
12 Ya ndono; ẹjo iphe-ẹhuka kẹ ọdungu eswee; yọ phọdukwaru ụzo ẹjo iphe-ẹhuka labụ ọdo.

---

* **9:2 9:2** Jów 2:10. † **9:7 9:7-9** Jów 2:4-5. ‡ **9:8 9:8** Jów 1:6.

13 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe kẹ ishingu abya egbua ụpyoku nk'iya. Mu anụa olu,
shi l'ẹnya-ngwẹja Nchileke ono, e gude mkpọla-ododo mee ono. Okfu ono b'e kfuru
l'ishi iya ọwaa; kfua ya l'ishi iya ọphu; kfua ya l'ishi iya ọphu; kfua ya l'ishi iya ọphu:
ụzo ẹno l'ẹnya ẹke ono. A tụko nụkota iya ugbo lanụ. Ẹnya ẹke ono abụleruphu
l'ifu Nchileke gẹdegede b'ọ nọ.
14 Olu ono asụ ojozi-imigwe k'ishingu ono, bụ iya gude ụpyoku ono: "T'ọ tọshikota
ojozi ẹno ono, e keru ẹgbu dobe l'iku Eze Ẹnyimu Yufurétisu ono."
15 Ya ndono; a paru ojozi ẹno ono wehakota. Iphe e meru ẹphe doberu bụ k'ọphu
ẹphe e-mee iphe ono, a sụru t'ẹphe mee ono l'oge teke ono gẹdegede; mbụ l'awa ono
gẹdegede; lẹ mbọku ono gẹdegede; l'ọnwa ono gẹdegede; mẹ l'afa ono gẹdegede.
Iphe a sụru t'ẹphe mee bụ t'ẹphe kèè ndiphe ụzo ẹto; tụko ụzo lanụ gbushikota.
16 A sụ mu lẹ ndu sọja ọphu agba ịnya bẹ dụ ụkporo miliyọnu iri.§
17 Ya ndono; mu aphụa ndu, agba ịnya l'àphù ono; bya aphụa ịnya, ẹphe agbatsụa.
Uwe-ígwè, ndu ono yetsuaru l'obu bẹ ekegbaa l'ọ bụ ọku; l'ekekwaphu onyingu-
onyingu; l'ekekwaphu ododo-ododo. Ịnya ono bẹ ishi iya dụtsulephu l'ọ bụ ishi agụ.
Ọku, enwu raphuraphu; mẹ ẹnwuru-ọku; mẹ nshị-egbe eshi iya l'ọnu awụshi.
18 Yọ bụru ụzo mgbọnwu ẹto ono, bụ iya bụ ọku; ẹnwuru-ọku; mẹ nshị-egbe b'e
gude kèè ndiphe ẹto; tụko ụzo lanụ gbushikota.
19 Ẹke ike nọtsua ịnya ono bụ l'ọnu; mẹ lẹ mgbọdzu. Mgbọdzu adụkota iya l'ọ bụ
agwọ bya enwegbaaru ishi. Yọ bụru ishi ono bẹ oogudeje emeru madzụ ẹhu.
20 Obenu lẹ ndiphe ta takwa onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe eme; mbụ nwa ndu
ọphu mgbọnwu ono gbuphodoru. Ẹphe ta ghakwa umere; lakfuta Nchileke. Ẹphe
ta ha ome ẹjo iphe, ẹphe eme; ẹphe ta ha ọbaru ọgvu; mẹ iphe a pyịru apyịpyi ẹja;
mbụ iphe ẹphe gudetsua mkpọla-ododo; mẹ mkpọla-ọcha; mẹ ope; mẹ mkpuma; mẹ
oshi mee. Mbụ iphe tụko bụru iphe ẹ-ta aphụdu ụzo; tọo nụ iphe lẹ nchị; too je ije.
21 Ọphu ẹphe 'atakwa nụ onwẹphe ụta ẹjo iphe ono; ghaa umere lakfuta Nchileke;
ọphu ẹphe 'ahakwa ogbu ọchi; ẹphe ta ha ọto nshi; ẹphe ta ha ọfarushi onwẹphe
ẹphe l'ụnwanyi; ẹphe ta ha ozi iphura.

10

Ojozi-imigwe, gude nwa ẹkwo, a gwọru agwọgwo

1 Tọ dụ iya bụ; mu abya aphụa ojozi-imigwe ọdo, e yeru ike, ha nshinu l'ẹhu; yo shi
l'imigwe alazita lẹ mgboko; urukpu agbaphee ya mgburumgburu. Evu-mini agbaphee
ya l'ishi. Ifu acha l'iya phụ pemu-pemu l'ọ bụ ẹnyanwu. Ọkpa iya phẹ ẹbo adụkota
l'ọ bụ ọku, enwu enwunwu; mbụ ọku, kpụru nmororo l'ọ bụ ogwodogwo oshi, ha l'ọ
bụ ngụnu.
2 Iphe o gude l'ẹka abụru nwa ẹkwo, a gwọru agwọgwo; ọbu l'a phụshiwaru iya
aphụshi. Yo woru ọkpa ẹka-ụtara iya dzọbe l'eli eze ẹnyimu; woru k'ẹka-ibyita
dzọbe l'eli nggodo.
3 Yọ bya araa ya arara rashia ya ike. Ọra iya adụlephu l'ọ bụ ekiri agụ. Yọ ralẹphu
ọra ono; egbe-igwe ẹsaa ono eyelahaaru iya ọnu.
4 Mu emekwadua tẹ mu dee iphe egbe-igwe ẹsaa ono kfuru; mu anụa olu, shi
l'imigwe; sụ: "T'ẹ b'ọ dụkwa onye mu e-kfuru iphe, ụzo egbe-igwe ẹsaa ono kfuru;
ọphu ọ dụkwa ọphu mu e-de edede."
5 Ya ndono; ojozi-imigwe ono, mu phụru ono, dzọberu ọkpa lanụ l'eze ẹnyimu;
dzọbe nanụ l'eli nggodo ono abya apalia ẹka-ụtara iya imeli;
6 gude ẹpha Nchileke ono, nọ ndzụ gbururu jeye ono ria angụ; mbụ Nchileke ono, bụ
iya meru igwe mẹ iphemiphe ọbule, nọ iya nụ; mee eliphe mẹ iphemiphe ọbule, nọ

§ **9:16 9:16** Iphe ọ bụ bụ 200,000,000.

iya nụ; mee eze ẹnyimu mẹ iphemiphe ọbule, nọ iya nụ. Yọ bụru ẹpha Nchileke ono b'o gude ria angụ; sụ: "O ruwaru teke Nchileke e-me iphe ọ tụberu; l'ẹ to nwehekwa kẹ ọkpokwadu ụkfu.
7 Ọ kwa teke ojozi-imigwe k'ẹsaa ono gbuwaru ụpyoku nk'iya bẹ Nchileke e-medzukota iphe ono, ọ chịhawaruru dobe l'obu iya ono; mbụ ẹge o kfukotaru iya ndu shi ejeru iya ozi, bụ ndu ekfuchiru iya nụ lẹ ya e-me."
8 Tọ dụ iya bụ; olu ono, shihawa l'imigwe kfuru yeru mu ono; abyakwa bya ekfuru yeru mu ọdo; sụ mu: "Tẹ mu je anata nwẹkwo ono, a phụshiru aphụshi, o gude; mbụ ojozi-imigwe ono, dzọberu ọkpa lanụ l'eli eze ẹnyimu; dzọbe ọphu l'eli nggodo ono."
9 Ya ndono; mu atụgbua; jekfube ojozi-imigwe ono je asụ iya t'ọ nụ mu nwẹkwo ono. Yọ sụ mu: "Tẹ mu nata iya taa. Lẹ mu -taẹbe iya; bẹ ọo-tsọkwa mu ile jeye l'akụrepho. Obenu lẹ teke mu ata iya b'ọo-nọdukwa atsọ mu l'ọ bụ manụ-ẹngu l'ọnu."
10 Mu abya anata iya ẹkwo ono; taa. Teke mu ata iya bẹ ọotsole mu phụ l'ọ bụ manụ-ẹngu l'ọnu. Mu elebale iya phụ ọhu ẹpho; yọ tsọo mu ile jeye l'akụrepho.
11 Ya ndono; yo nweru onye sụru mu: "Lẹ mu kfuchifutajeru Nchileke l'iphe bụ mbakeshi; ndu ekfu okfu, dụ iche iche; ikfu l'ikfu ha; mẹ lẹ ndu eze ndu eze."

11

Ụmadzu labụ, ara okfu Nchileke arara

1 Ya ndono; a bya eworu gbarara oshi, eegudeje atọ iphe nụ mu; sụ mu: "Tẹ mu gbeshi je atọo iphe l'eze-ụlo Nchileke; mẹ ime ẹke ono, e doberu ẹnya-ngwẹja Nchileke ono; mu agụa ndu anọduje iya l'abaru Nchileke ẹja ọgu.
2 Ọlobu; tẹ mu ba atọkwa l'echi ogbodufu ono, nọ-pheru eze-ụlo ono mgburumgburu ono; l'ono b'e doberu iphe bụ mbakeshi. Ẹphe egude ọkpa dzọo obodo ono, dụ nsọ ono pyakapyaka ụkporo ọnwa labụ l'ọnwa labụ.
3 Ono bụ teke ya e-zi ụmadzu labụ, a-nọdu ekfuchiru iya nụ. Ụmadzu labụ ono e-yegbaa uwe-aphụ. Yọ bụru ụnu abalị ẹto l'ụkporo abalị ẹto* bẹ ẹphe e-gude zikota ozi, Nchileke ziru ẹphe."
4 Ụmadzu labụ ono bẹ bụ oshi olivu labụ ono; mẹ urọku labụ ono, gvuru Nnajiufu ono, nwe mgboko ono l'ifu.
5 O -nweru onye jeru tẹ ya meka ẹphe iphe; ọku eshi ẹphe l'ọnu lụfuta; bya eworu onye ọbu yẹle ndu ẹphe l'iya achị ẹjo idzu lanụ kegbushia; mbụ ndu ono, bụwa ọhogu ẹphe ono. Iphe bụ onye jeru tẹ ya meka ẹphe iphe b'ẹ ta ahakwa t'ẹ be kegbu iya l'ọku, shi ẹphe l'ọnu.
6 E yekwaruphu ẹphe ike l'ẹka; t'ẹphe guchia akpamigwe; k'ọphu bụ lẹ mini ta achịdu l'alị teke ono, ẹphe ekfuchikwaduru Nchileke ono. E yekwaruphu ụmadzu labụ ono ike; t'ẹphe dụje ike mee mini; t'ọ bụru mee; mẹ t'ẹphe gudejekwaphu iphe-ememe, dụ ẹphe mma gbuje ndiphe mgbọnwu ẹge dụ ẹphe mma.
7 Ẹphe -ziebelephu ozi ono, Nchileke ziru ẹphe t'ẹphe bya ezia ono bẹ ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ọbu e-shi l'ime Iduma Maa ono lụfuta bya etso ụmadzu ẹbo ono ọgu. Oo-mekputa ẹphe; woru ẹphe gbushia.
8 Odzu ẹphe awụshiru lẹ mbadụzo eze obodo ono, bụ ẹke a kpọpyaberu Nnajiufu ẹphe l'oshi-osweru. Ẹpha mkpụkpu, e gude anma ẹtu ẹhu obodo ono bụ Sódomu m'ọ bụ Íjiputu.
9 Odzu ụmadzu labụ ono b'ẹ te ekwekwa t'e lia. Ndu shi l'iphe bụ mba; mẹ l'ikfu, dụ iche iche; mẹ ndu ekfu okfu-alị, dụ iche iche; mẹ iphe bụ mbakeshi a-wụkotaru bya aphụ odzu ono. Yọ bụru ẹge aa-phụ odzu ono ndono abalị ẹto lẹ mkpirikpi iya.

---

* **11:3 11:3** Iphe ọ bụ bụ 1,260.

10 Iphe bụ ndu bu lẹ mgboko-a bẹ ẹhu a-nọdu atsọ ẹna l'e gburu ụmadzu labụ ono.
Ẹphe abya agbaa ajị iya; gwoo iphe jeeru ibe ẹphe l'ajị; okfu l'e gburu ụmadzu labụ
ono, ekfuchiru Nchileke ono; mbụ ndu ono, shi akpa ndu mgboko ẹhu nshinu ono.
11 Ya ndono; lẹ mu aphụ àphù ono bẹ mu phụru l'a nọtsuleruphu abalị ẹto lẹ
mkpirikpi iya ono; Nchileke atụru ume-ndzụ ye ụmadzu labụ ono l'ẹhu; ẹphe eteta;
gbeshi nọdu ndzụ ọdo. Iphe bụ ndu phụru ẹphe atsụlahaa egvu atsụshi iya ike.
12 Tọ dụ iya bụ; ụmadzu labụ ono anụa olu-oku, e shi l'imigwe kua kushia ya ike;
sụ: "Unu bata l'ẹka-a!" Ndu ọhogu ẹphe ono ele ẹphe ẹnya; ẹphe anọdu l'urukpu;
bahụ l'imigwe.
13 Teke onophu; alị awata ọnma jijiji. Obodo ono ékèè ụzo iri; ụzo lanụ eyifukota.
Ndu alị-ónma-jijiji ono gburu dụ ụnu madzụ iri ẹsaa l'ụkporo madzụ iri.† Meji
agbabuhu ndu ọphu phọduru nụ; ẹphe awata ọja Nchileke kẹ imigwe ajaja.
14 Ẹjo iphe-ẹhuka k'ẹbo ono agaa. Ọlobu; unu lekwa; l'ọphu kwe iya ẹto habekwaa;
yọ phụshihu.

Ụpyoku kẹ ẹsaa

15 Ya ndono; ojozi-imigwe k'ẹsaa abya egbua ụpyoku nk'iya. Olu, dụ l'igwe awata
ekfushi l'imigwe l'asụje: "L'ọo nta-a bẹ ike kẹ ọbu eze lẹ mgboko bụ kẹ Nchileke ayi;
mẹ kẹ Kuráyisutu iya ono. Ọo-bụru eze; chịa gbururu jeye lẹ tutu yoyo!"
16 Ụkporo ndu bụ ọgurenya lẹ ndu bụ ọgurenya ẹno ono, nọgbaa l'aba-eze ẹphe
l'ifu Nchileke ono adagbaa kfube ifu; baaru Nchileke ẹja.
17 Ẹphe agụlahaa egvu; asụje:

"Ẹphe ekele ngu ekele
Nnajiufu, bụ Nchileke,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
Nggụbe Nchileke, nọ ndzụ nta-a;
shihawa nọduta tẹmanu;
bẹ mgboko dụbederu.
Ẹphe ekele ngu; kẹ l'i
gudewa ike ngu ono,
paru ẹka ono l'achị.
18 Iphe bụ mbakeshi
kwefuwaru ngu íkè;
Yo ruwaru mbụ teke
ii-gude oke ẹhu-eghughu ngu;
kpee ndu nwụhuru anwụhu ikpe;
mẹ teke ii-bu ndu ozi ngu
l'ẹphe ha nggo ozi, ẹphe jeru ngu;
Mbụ ndu ekfuchiru ngu nụ;
ndu nke ngu l'ẹphe ha;
mẹ iphe bụ ndu ị dụru lẹ nsọ l'ẹphe ha:
onye ukfu l'onye nta.
Teke ii-mebyishi ndu ono,
emebyishi mgboko ono ruakwaru!"
19 Ya ndono; a bya agụhaa eze-ụlo Nchileke ono, nọ l'imigwe ono. A phụa Okpoko
Ọgba-ndzụ ono, shi Nchileke l'ẹka ono l'ime eze-ụlo ono. Igwe l'eku ebemu oswi kẹ
mẹremu mẹremu; l'agba agbagba; ede ededе; atụ egbe-igwe. Alị awata ọnma jijiji.
Oke aka-mini adashị.

† **11:13 11:13** Iphe ọ bụ bụ 7,000.

12

Nwanyi ono yẹe ẹjo agiyi ono

1 Tọ dụ iya bụ; a nọnyaa; eze iphe-ọhubama awata ome l'imigwe. Yo nweru nwanyi
ọbu, yeru ẹnyanwu ẹge eeyeje uwe. Yo vudo l'eli ọnwa; kpuru mkpọ-kpodo iri l'ẹbo
l'ishi l'ọ bụ onye kpu okpu-eze.
2 Nwanyi ono bẹ abyawa ezeda. Ime l'emeshi iya ike; k'ọphu bụ l'ọora ẹkwa.
3 Iphe-ọhubama ọdo awata ome l'imigwe. Yọ bụru ẹjo agiyi bẹ lụfutaru nụ. Eze ẹjo
agiyi ono l'eke uswuswe. O nweru ishi ẹsaa; fua mpo iri; kputsuaru okpu-eze l'ishi
iya ono ẹphe ẹsaa l'ẹhu l'ẹhu.
4 Yo gude ọdzu iya kèè mkpọ-kpodo, nọ l'igwe ụzo ẹto; chikoshia ụzo lanụ; yọ kụru
l'alị. Yọ bya evudo nwanyi ono, abya ezeda ono l'ifu; k'ọphu bụ: o bebe ezedakwadua;
tẹ ya pata nwata iya lee.
5 Nwanyi ono abya ezeda; mụa nwata-nwoke, bụ iya e-mekochaa bụru eze; gude
mgbọro-ígwè chịa iphe bụ mbakeshi ẹge eze achije mkpụkpu iya. Tọ dụ iya bụ; a
bya adzụchata nwata ono; gude iya wokfube Nchileke l'aba-eze iya.
6 Nwanyi ono agbalaa; gbaba l'echi-ẹgu. L'echi-ẹgu ono bẹ Nchileke memahawaru
iya ẹke oo-buru t'e leta iya ẹnya; l'anụ iya nri jeye teke ụnu abalị ẹto l'ụkporo abalị
ẹto e-swe.
7 Iphe ono emeebelephu; ọgu adaa l'imigwe l'ẹke ono. Máyikelu; mẹ ndu ojozi iya
etso ẹjo agiyi ono ọgu. Eze ẹjo agiyi ono yẹle ndu ojozi nk'iya awọta ẹphe ọgu.
8 Máyikelu phẹ emekputa ẹjo agiyi ono yẹle ndu ojozi iya. To nwehe ẹke e kweru
t'ẹphe nọdu l'imigwe.
9 A chịfu ẹjo agiyi ono l'imigwe. Ọ kwa ẹjo agiyi ono bẹ bụ agwọ ndiche phụ. Ọ bụ
iya bụ Obutuswe m'ọ bụ Sétanu, bụ iya anọduje eduphushi ndiphe kpamụkpamu. A
chịfu iya l'imigwe l'ẹke ono; chịdata iya lẹ mgboko yẹle ndu ojozi iya l'ẹphe ha.
10 Mu anụa mkpu, eechi l'imigwe echishi iya ike; asụje: "Ọ mụakwaru: Nchileke
dzọokwaru ayi ọbu-o! Nchileke koshiakwaru nta-a l'ọo ya l'achị iphemiphe ọbule.
Lẹ Eze ono, Nchileke ziru; yọ bya ono, bụ iya bụ Kuráyisutu bẹ koshiakwaru ike
iya nta-a. A chịfuwaru onye mgbamu ono, shi anọduje edophe edo ụnwunna ayi l'ifu
Nchileke: eswe l'ẹnyashi; l'ekfuru iya l'onye ọphu meswekwaru; onye ọphu emeswee
ono.
11 Iphe ụnwunna ayi phẹ gude mekputa Sétanu bụ mee Nwatụru ono; mẹ arara
ono, ẹphe evudoje l'edzudzu ọha ara ọkpobe okfu kẹ Nchileke ono. Ishi iya abụru
l'ẹphe sweru ẹnya lẹ ndzụ; sụ l'ọ -bụru anwụhu; ẹphe anwụhu iya.
12 Ọo ya bụ; t'imigwe tee ẹswa! Tẹ ndu bu iya nụ tekwaaphu ẹswa! Ọlobu;
nshọbukwanua nggụbe eliphe l'ọ ha; nshọo nggụbe eze ẹnyimu; okfu lẹ Obutuswe
gudewa ẹhu-eghughu byakfuta unu; keshinu ọ mawaru l'oge iya nk'iya dụwa tsọ-
kengu."
13 Eze ẹjo agiyi ono aphụlephu l'e shiwa l'imigwe chịdata iya l'eliphe; yọ chịlahaa
nta nwanyi ono, mụru nwata nwoke ono.
14 A bya achẹe nwanyi ono ẹ́bà eze ugo: ẹka labụ t'o gude phehu; nahụ ẹjo agiyi
ono; lashia l'echi-ẹgu ẹke o bu; je ebua l'ẹke ono; t'a zụa ya afa ẹto lẹ mkpirikpi iya.
To nwehe iphe agwọ ono jekwaduru iya ememe.
15 Tọ dụ iya bụ; agwọ ono awata ọgbo mini l'ọnu; mini ono atsọ l'ọ bụ eze nggele.
Iphe oome abụru tẹ mini ono bụru utso; kpota nwanyi ono.
16 Alị eyeru nwanyi ono ẹka; ghechaa ọnu; tụko mini ono, ẹjo agiyi ono gbọru ono
ngụkota.
17 Ẹhu eghulahaa ẹjo agiyi ono eghughu; l'okfu ẹhu nwanyi ono. Yọ tụgbua
jekfushia ụnwu nwanyi ono ndu ọphu wuduru nụ ọgu. Ndu ọbu, o je etso ọgu ọbu

bụkwanu ndu doberu obu; l'eme iphe Nchileke sụru t'ẹphe meje; mẹ ndu vudoshi ike l'ọkpuberu okfu ono, Jisọsu meru; a maru ono.
18 Ya ndono; ẹjo agiyi ono atụgbua je evudo lẹ mgbogidi eze ẹnyimu.

13

Ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu labụ

1 Ya ndono; mu abya aphụa ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu, shi l'eze ẹnyimu ono lụfuta. Ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono furu mpo iri; nweru ishi ẹsaa. Yo kpuru okpu-eze lẹ mpo iya ono l'ẹhu l'ẹhu; ẹphe iri. L'ishi iya ono l'ọ ha b'e dekotaru ẹpha, ekfubyishi Nchileke ekfubyishi.
2 Ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono, mu phụru ono dụlephu l'ọ bụ oduma. Ọkpa iya dụ l'ọ bụ ọkpa bịye. Ọnu iya adụ l'ọ bụ k'agụ. Eze ẹjo agiyi phụ abya eworu ike kẹ yẹbedua ye ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono, shi lẹ mini ono l'ẹka; bya anụkwa iya phụ aba-eze iya; sụ iya t'o mejelephu iphe dụ iya mma.
3 Ishi ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono nanụ bẹ ichii ọnya, e gburu iya bẹ teke e gburu iya ẹya b'ọ ga anwụhukwa. Obenu l'ọnya ono kpọhuwaru iya. Ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono adụ ndiphe mgburumgburu biribiri; ẹphe etsolahaa ya.
4 Ndiphe abalahaaru ẹjo agiyi ono ẹja; okfu l'o wowaru ike iya ye ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono l'ẹka. Ẹphe abakwaruphu ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono ẹja asụje: "?Nanụ onye ọdo, dụ l'ọ bụ ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu-a. ?Nanụ onye a-dụ ike kpọfu iya l'ifu k'otso iya ọgu."
5 A haa ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono t'o kfuje ẹge ọnu ha iya. Yọo jakpọshi onwiya; gude ẹge ono ekfubyishi Nchileke ekfubyishi. A hakwaaru iya phụ ẹhu t'o meje iphe dụ iya k'ememe l'ime ụkporo ọnwa labụ l'ọnwa ẹbo.
6 Yọ wata ophu Nchileke iphu; l'ekfubyishi ẹpha Nchileke ekfubyishi; ekfubyishikwaphu ẹke Nchileke bu ebubu; mẹwaru ndu bu l'imigwe.
7 Nchileke ahaa ya; t'o tso ndu kẹ yẹbe Nchileke ọgu; mekputa ẹphe. A nụ iya ike t'iphe bụ ikfu l'ikfu ha; iphe bụ mbakeshi; iphe bụ ndu okfu-alị, dụ l'iche iche; mẹ ndiphe l'ẹphe ha; yoo meje ẹphe; t'ẹphe meje iphe ọ sụru t'ẹphe mee.
8 Iphe bụ ndu, bu l'eliphe mgburumgburu a-nọdu abaru ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono ẹja; mbụ ndu ẹ te dedu ẹpha ẹphe l'ẹkwo Nwatụru ono, e gburu l'okfu ẹka ọha ono; bụ iya bụ ẹkwo ono, e deshiru ẹpha ndu a-nọ ndzụ gbururu jeye ono bẹ a-nọdu abaru iya ẹja ono.
9 T'onye nweru ẹnu-nchị nụa ya.
10 Iphe bụ onye Nchileke tụwaru ẹka l'aa-tụ mkpọro b'a tụfu-taje mkpọro. Iphe bụ onye ọ tụwaru ẹka l'ee-gbu lẹ mma; b'e gbufutaje lẹ mma. Ọ kwa iya bụ l'ụnwu Nchileke koshifutaje l'ẹphe bụ ndu ata nshi; nọdu Nchileke l'ẹka ẹge ẹphe nọ iya ẹya nọshia ya ike.
11 Tọ dụ iya bụ; mu abya aphụa ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ọdo, shi l'ime alị mifuta. Yẹbedua furu mpo labụ l'ọ bụ kẹ nwatụru; olu iya adụ l'ọ bụ kẹ ẹjo agiyi.
12 Yọ bya egude ike ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu phụ; melahaa iphe bụ ẹge dụ iya mma l'ifu ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu kẹ ọdungu phụ. Yọ bya emee; ndiphe abalahaaru ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu k'ọdungu phụ ẹja; mbụ anụ onanu, ọnya, e shi gbua ya l'ishi gage gbu iya; ọbu l'ọ kpọhuhawaru iya.
13 Ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu k'ẹbo ono emeshilephu eze iphe-ọphulenya. Mbụ yoo meebeje ọku; yo shi l'igwe bya adaa l'alị l'ifu ndiphe.
14 Yo gude eze iphe-ọphulenya ono, a haru iya t'o meje l'ifu ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu k'ọdungu phụ duphushia iphe bụ madzụ kpamụkpamu lẹ mgboko. Yọ sụ ndiphe t'ẹphe kpụa ntẹkpe, dụlephu l'ọ bụ ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu k'ọdungu phụ; bajẹru iya

ẹja; mbụ ntẹkpe, dụ l'ọ bụ ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu phụ, e gburu ẹjo ọnya l'ishi; yọ nyaa ya phụ.
15 A bya ekwe t'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu k'ẹbo ono tụru ume-ndzụ ye ntẹkpe ono, a kpụru, dụlephu l'ọ bụ ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu k'ọdungu phụ l'ẹhu; t'ọ nọdu ndzụ; dụ ike l'ekfu okfu. Yo mee; e gbushikota ndu ẹ-te kwedu baaru yẹbe ntẹkpe ono, a kpụru; yọ dụ l'ọ bụ ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono ẹja.
16 Ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu k'ẹbo ono eyebuta iphe bụ madzụ kpamụkpamu: onye ha nshinu mẹ onye ha nwanshị; onye nweru iphe mẹ onye ẹ-te nwedu iphe; ohu mẹ amadụ; e mekota ẹphe iphe-ọhubama l'ẹka-ụtara; m'ọ bụ l'atatifu;
17 k'ọphu ẹ to nwedu onye a-zụ aswa; to nwe onye e-re aswa erere; gbahaa l'onye ọbu b'e meru iphe-ọhubama k'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono. Iphe-ọhubama ono bẹ bụ ẹpha ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono; m'ọ bụkwanu ọ́gú, nọ ọnodu ẹpha iya ọbu.
18 Ọ bụ ẹke-a bẹ gbaru tẹ madzụ koshi lẹ ya nweru mmamiphe. T'onye nweru egomunggo je arịa ọgu ẹpha ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono jeye teke ọo-maru iphe ọ́gú ono bụ; okfu l'ọ́gú ono bụkwaphu ẹpha madzụ. Ọgu ọbu bụ "666", bụ iya bụ ụnu l'ụkporo ugbo iri l'ẹto l'ishingu.

14

Egvu, ndu a gbataru ázụ

1 Ya ndono; mu abya elee ẹnya; phụa Nwatụru ono l'ẹke o vudo lẹ Ugvu Záyọnu. Ndu vudonyabe iya nụ l'ẹke ono dụ ụkporo ụnu madzụ ugbo iri l'ẹsato;* bụ ndu e deru ẹpha Nwatụru ono; mẹ ẹpha kẹ Nna iya l'atatifu.
2 Mu abya anụa okfu, a nọ l'imigwe kfua. Olu ono adalẹphu l'ọ bụ ẹke eze mini aphụ gbudugbudu; l'adakwaphu l'ọ bụ ẹke igwe ede ededе; l'atụ egbe-igwe. Yọo dakwaphu l'ọ bụ ẹke ndu akpọje une chịgbaa eze une; l'akpọ.
3 Igweligwe ndu ono bẹ vudo l'ifu aba-eze phụ; mẹ l'ifu iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno; mẹ l'ifu ndu bụ ọgurenya ono; agụ egvu ọphungu ono. To nwe onye ọdo, dụru ike ọmuta egvu ono; a gụfulephu ụkporo ụnu ụmadzu iri l'ẹsato ono, bụ ndu ono, a gbataru l'eliphe ono.
4 Ndu ono bụ ndu ẹ te emerubua onwẹphe emeru l'ẹhu nwanyi; ndu doberu onwẹphe ọ̀gà l'ọ bụ nwamgbọko, nwoke ta chịkahubua ọkpa. Ọ bụ ẹphe bụ ndu bụlephu Nwatụru ono bẹ ẹphe anọduje awụ etso; l'eje iphe, bụ ẹke ooje. Ndu ono bụ ndu a gbafụtaru l'ẹke ndiphe nọ; mee ẹphe: ẹphe adụ l'ọ bụ ẹja, a chịru nụ Nchileke yẹle Nwatụru ono.
5 Ẹphe bụ ndu ẹ-te nwedu onye a-sụ l'ẹphe dzụjeru ẹjo-ire; to nwe iphe, a ta ẹphe ụta iya.

Ụnwu ojozi-imigwe ẹto

6 Tọ dụ iya bụ; mu abya aphụa ojozi-imigwe ọdo, ephekwanu oreke-imeli. Yo gude ozi-ọma ono, a-nọ gbururu jeye lẹ tutu yoyo ono tẹ ya je ezia ndiphe mgburumgburu; bụ iya bụ iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko; iphe, bụ ikfu l'ikfu ha; iphe, bụ ndu ekfu iphe bụ okfu-alị, dụ iche iche, nọ lẹ mgboko-a; mẹ iphe bụ ndu, nọkota lẹ mgboko.
7 Ojozi-imigwe ono ara iya arara arashi iya ike; asụje: "Unu tsụjekwa Nchileke egvu! Unu akwabẹjekwa iya ugvu; lẹ teke oo-kpe ikpe ruakwaru! Unu bajẹkwaru Nchileke ẹja; okfu l'ọ bụ iya meru igweli; mee alị; mee eze ẹnyimu; mekwaaphu iphe bụ ọgba-mini!"
8 Ojozi-imigwe ọdo, kwe iya ẹbo ephetsoru k'ọdungu phụ; l'asụje: "Obodo ono, a maru ẹpha iya ono; mbụ Bábyilọnu bẹ ike gvụakwaru. Ike gvụakwaru Bábyilọnu

* **14:1 14:1** Iphe ọ bụ bụ 144,000.

ono, bụ iya cheru iphe bụ mbakeshi mẹe k'omerushi onwonye lẹ nwanyi; shi iya kpakota oke ẹhu-eghughu, Nchileke!”

9 Ojozi-imigwe ọdo, kwe ndu ọphunanu ẹto epheru tsoru ẹphe; l'arakwa iya phụ arashi iya ike; asụje: “Onye abaru ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu phụ ẹja; mẹ ntẹkpe ono, a kpụru; yọ dụ l'ọ bụ iya ono; mẹ onye kweru t'e mee ya iphe-ọhubama l'atatifu; ọdudu bụru l'ẹka;

10 onye ọbu bẹ Nchileke a-nmakwa ikpe. Iphe-ẹhuka, onye ọbu e-je yẹle ikpe, aa-nma iya e-tsule iya phụ pyaapyaa l'ọ bụ onye ngụru mẹe, ẹ ta gwadụ mini. Onye ono ta byadụ bya a-nahụ oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke! Ee-gude ọku, ere raphuraphu mẹ nshị-egbe; nụa onye ọbu aphụ l'ifu ụnwu ojozi-imigwe, dụ nsọ; mẹ l'ifu Nwatụru ono.

11 Ọku ono, ee-gude nụa ẹphe aphụ ono bẹ ẹnwuru-ọku iya a-nọdulephu ekpo tụtutu; kpụchia nanụ; limobe ala l'imeli gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ndu ono b'ẹ ta byakpọdua bya aha t'ẹphe tụta ume m'ọo ugbo lanụ: eswe l'ẹnyashi; mbụ ndu ono, abajẹru ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono ẹja; abakwaru iya phụ ntẹkpe ono, a kpụru; yọ dụ l'ọ bụ iya ono; mẹ iphe bụ onye kweru; e mee ya iphe-ọhubama ono, ekoshi ẹpha ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono.”

12 Ọ kwa iya bụ l'ụnwu Nchileke koshifutaje l'ẹphe bụ ndu ata nshi; mbụ ndu emeje iphe Nchileke kfuru; mẹ ndu nọ Jisọsu l'ẹka.

13 Mu abya anụa okfu, a nọ l'imigwe kfua; sụ: “Tẹ mu dee iphe-a l'ẹkwo: Ọnu-ọma bụ kẹ ndu a-nwụhu shita nta-a tụgburu; mbụ ndu a-nwụhu nụ; okfu l'ẹphe woru onwẹphe ye Nnajiufu l'ẹka.”

Ume Nchileke analita iya; sụ: “Ọo ya-a! Ọ bụ ẹge ọ dụ ndono! Ẹhu a-nọdu atsọ ẹphe ẹna l'oswiya; okfu l'ozi, ẹphe jeru bẹ ẹphe jefuwaru l'ishi; l'atụtawa ume. Yọ bụru ẹge ono bẹ ee-bukwanu ẹphe nggo ozi ono, ẹphe jeru ono.”

Aakpata ndiphe l'ọ bụ onye akpata iphe e meberu l'alị

14 Ya ndono; mu abya elee ẹnya; phụa urukpu ọcha. Mu aphụa onye dụgaru anọdu l'urukpu ọcha ono. Onye ono, dụgaru iya nụ ono adụlephu l'ọ bụ madzụ; kpuru okpu-eze, e gude mkpọla-ododo mee; bya apakwaruphu mma, atsụ nkọ l'ẹka.

15 Ojozi-imigwe ọdo eshi l'eze-ụlo Nchileke lụfuta; bya araku onye ono, dụgaru l'eli urukpu ọcha ono; sụ iya: “Wota mma ngu ono kpatakọta iphe e meberu l'alị; l'ọ gbaakwaru teke aa-kpata iya. Ishi iya abụru l'iphe e meberu lẹ mgboko bẹ chashịakwarunu; gbawa teke aa-kpata iya!”

16 Tọ dụ iya bụ; onye ono, dụgaru l'eli urukpu ono abya ewota mma iya ono tụa l'eliphe. Mma ono akpaa ndiphe ẹge aakpaje iphe e meberu l'alị.

17 Yo nwekwaruphu ojozi-imigwe ọdo, shikwaphu l'eze-ụlo Nchileke ono, nọ l'imigwe ono lụfuta. Yẹbedua egudekwaphu mma, atsụ nkọ.

18 Ojozi-imigwe ọdo eshikwaphu l'ẹnya-ngwẹja Nchileke ono; lụfuta. Yẹbedua abụru ojozi-imigwe ọphu e ziru t'o gude ọku mebyia mgboko. Yo kua ojozi-imigwe ọphunanu, gude mma, atsụ nkọ phụ oku; kushia ya ẹya ike; sụ iya: “Gude mma ngu ono, atsụ nkọ ono byibushikota nebyi vayịnu ono, nọ lẹ mgbo vayịnu, tụko mgboko dzuru ono; lẹ nebyi iya chashịkotaakwaru!”

19 Tọ dụ iya bụ l'ojozi-imigwe ono ewota mma iya ono tụa l'eliphe. Mma ono atụko nebyi vayịnu ghebushikota; bya achịru iya ye lẹ phorokoto ẹke aadzọshije mẹe l'akpụru vayịnu. Iphe ono abụru ẹtu, ekoshi oke ẹhu-eghughu Nchileke.

20 A bya adzọshibebe mẹe l'akpụru vayịnu ono l'ẹke aadzọshije iya l'azụ mkpụkpu; mẹe ono abụru mee madzụ. Mee ono atsọo l'ọbu nggele tụgburu iphe ruru ụkporo manyịru iri. Yọ byakwaaphu utso; hatabe ogvu k'ọphu bụ l'ọo-wọ ịnya l'olu mẹ ịnya -ruba iya.

15

Ụnwu ojozi-imigwe;
mẹ mgbọnwu ẹsaa

1 Ya ndono; mu abya aphụa iphe-ọhubama, dụ biribiri ọdo, eme l'imigwe. Iphe
ono bụ lẹ mu phụru ojozi-imigwe ẹsaa, gude ụzo mgbọnwu ẹsaa. Mgbọnwu ono bẹ
bụ ẹjo iphe-ẹhuka kẹ ikperazụ, Nchileke e-wokfuta ndiphe. Teke ụzo mgbọnwu ẹsaa
ono gvụleruphu; oke ẹhu-eghughu Nchileke agvụ.
2 Mu aphụkwaaphu iphe dụ l'ọ bụ eze ẹnyimu, egbu ngerengere, e woru onyo yẹle
ọku, enwu enwunwu gwakọbe. Mu aphụkwaaphu ndu lụwaru ọgu; mekputawa
ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono yẹle ntẹkpe ono, a kpụru; yọ dụ l'ọ bụ iya ono. Ndu
ono abụkwaruphu ndu jịkaru l'ẹphe ta akwabẹdu ọ́gú ono, nọchiru ẹnya ẹpha ẹjo
anụ-ẹgu-ẹgbudu ono ugvu. Ẹphe evudonyabe eze ẹnyimu ono, dụ l'ọ bụ onyo ono;
pagbaaru eze une, Nchileke nụru ẹphe l'ẹka.
3 Ẹphe ebyi egvu Mósisu, bụ nwozi Nchileke; mẹ egvu kẹ Nwatụru ono; asụje:
"Ọ bụ nggu; Nchileke;
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
Ọru ngu dụ egvu; dụ biribiri!
Ọ bụ nggu bụ eze k'iphe bụ mbakeshi.
Ụzo ngu vudo nhamụnha;
bụru ọkpobe ụzo;
nggụbe Eze ojejoje.
4 Nnajiufu; ?bụ onye bụ onye
a-sụ lẹ ya ta atsụdu ngu egvu?
?Bụ onye ha k'ogheli ọnu;
sụ lẹ ya ta akwabẹdu ẹpha ngu ugvu?
Ọ bụ nggụbedua nwẹnkinyi ngu
bụ onye dụ nsọ.
Iphe bụ mbakeshi a-bya abaaru ngu ẹja.
Ishi iya abụru lẹ madzụ kpamụkpamu;
bẹ phụkotawaru l'iphemiphe ọbule,
iime bẹ vudo nhamụnha."
5 E meebe; mu abya elee ẹnya; phụa eze-ụlo Nchileke l'imigwe; l'ẹke a gụharu ime
iya agụha. Mbụ ime ẹke ono, ụlo ono, e gude ẹkwa mee, bụ Nchileke b'o shi l'ẹke
ono nọ; bụ iya bụ ụlo-ẹ́kwà ono, nọ-chiru ẹnya ọgba-ndzụ ono, shi Nchileke l'ẹka
ono.
6 Ụnwu ojozi-imigwe ẹsaa ono, bụ ẹphe gude mgbọnwu ẹsaa ono eshi l'eze-ụlo
Nchileke ono lụfuta; yegbaa uwe ọcha, achatsụa biribiri. Ẹphe egude akpọ-buleti, e
meru lẹ mkpọla-ododo kebudotsua uwe ono l'ume.
7 Ya ndono; onye lanụ l'iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono abya eworu efere ẹsaa, e
meru lẹ mkpọla-ododo nụ ojozi ẹsaa ono. Iphe jiru efere ono abụru oke ẹhu-eghughu
Nchileke; mbụ Nchileke ono, nọ ndzụ gbururu jeye ono.
8 Ẹnwuru-ọku ekposhilephu; ji ụlo ono pyịmu; okfu l'ọdu-biribiri Nchileke mẹ ike
iya bẹ nọ l'ẹke ono. To nwe onye dụru ike ọbahu l'ụlo ono jeye teke ụzo mgbọnwu
ẹsaa ono, ojozi-imigwe ẹsaa phụ gude phụ gvụ-oduru.

16

Efere ẹsaa, e yejishiru oke ẹhu-eghughu Nchileke

1 Tọ dụ iya bụ; mu anụa olu, e shi l'eze-ụlo Nchileke ono chia l'e chiru mkpu; sụ
ojozi-imigwe ẹsaa ono: "Unu je ewota ẹjo iphe-ẹhuka ono, shi l'oke ẹhu-eghughu

Nchileke ono; mbụ ẹjo iphe-ẹhuka ono, nọ l'efere ẹsaa ono; je awụshikota lẹ mgboko mgburumgburu!”

2 Ojozi-imigwe kẹ ọdungu abya atụgbua; je awụshi ẹjo iphe-ẹhuka ọphu nọ l'efere nk'iya lẹ mgboko. Ẹjo ọnya, eme ẹjo ẹhuka abalahaa iphe bụ ndu ono, e meru iphe-ọhubama k'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono; mẹ ndu abaru ntẹkpe ono, a kpụru, dụlephu l'ọ bụ ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono ẹja.

3 Ojozi-imigwe k'ẹbo abya atụgbua; je awụshi ẹjo iphe-ẹhuka ọphu nọ l'efere nk'iya l'eze ẹnyimu. Mini, nọ l'eze ẹnyimu aghọo mee; dụlephu l'ọ bụ mee onye nwụhuru anwụhu. Iphe bụ iphe nọ ndzụ l'ime mini anwụshihukota.

4 Ojozi-imigwe k'ẹto atụgbua; je awụshi ẹjo iphe-ẹhuka ọphu nọ l'efere nk'iya lẹ nggele; mẹ iphe bụ ọgba-mini l'ọ ha. Mini aghọo; bụkotaru mee.

5 Mu anụa ẹke ojozi-imigwe, bụ iya eche iphe bụ mini nche; sụru: “Nggụbe Nchileke, dụ nsọ! Mbụ nggụbe onye ono, nọnu; bụru onye nọhawa nụ; bẹ mgboko dụbederu. Ikpe-wa, ị nmaru ndiphe-a; bẹ koshiru l'ị bụ onye ekpeje ikpe nhamụnha!

6 Lẹ ndu ono, bụ ẹphe gbushiru ndu nke ngu; bya egbushia ndu ekfuchiru ngu l'ifu ẹphe ono; mbụ gbushia ẹphe; lọkaa mee ẹphe ono b'ị nụkwaruphu mee t'ẹphe ngụa. Iphe ono, i meru ndiphe ono abụru iphe gbaru ẹphe ndono!”

7 Ya ndono; mu anụa olu, shi l'ẹnya-ngwẹja Nchileke; sụ: “Ono kwa ẹge ọ dụ-o! Nnajiufu, bụ Nchileke bẹ bụkwa iya bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike-o! L'ikpe, i kperu ndiphe bẹ bụlephu ọkpobe ikpe; bụkwaruphu ikpe, dụ maa.”

8 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe k'ẹno abya atụgbua; je awụshi ẹjo iphe-ẹhuka ọphu nọ l'efere nk'iya l'ẹnyanwu. E mee ẹnyanwu; okpomọku iya erebushilahaa madzụ anụ; k'ọphu oomeje anụ madzụ; yọ dụ l'ọ bụ iphe a hụberu l'ọku.

9 Ẹjo okpomọku ono erebushi ndiphe anụ. Ndiphe awata ọko Nchileke ọnu; mbụ yẹbedua, kweru t'egbe ẹjo iphe-ẹhuka ono byakfuta ẹphe. Ọphu ẹphe 'atakwanu onwẹphe ụta; k'ọphu ẹphe a-ghaa umere lakfuta Nchileke; bya akwabẹje iya ugvu.

10 Ojozi-imigwe k'ise abya atụgbua; je awụshi ẹjo iphe-ẹhuka ọphu nọ l'efere nk'iya l'aba-eze ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono. Ọchi abụru bẹe; gbachishikota iphe bụ ndu kwetaru t'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono bụru eze ẹphe. Ndiphe awata ọta kpụkpurukpu k'ẹjo iphe-ẹhuka ono, ẹphe eje ono.

11 Ẹphe awata ophu Nchileke imigwe iphu kẹ iphe ono, aphụgbaa ẹphe ụphu ono; mẹ k'ẹjo ọnya ono, aba ẹphe ono. Obenu l'ẹphe ta takwanu onwẹphe ụta; paru ẹjo iphe ẹphe eme haa; lakfuta Nchileke.

12 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe kẹ ishingu abya atụgbua; je awụshi ẹjo iphe-ẹhuka ọphu nọ l'efere nk'iya lẹ Eze Ẹnyimu Yufurétisu. Eze Ẹnyimu ono atashịhukota; esu-ụzo abya a-nọdu iya; k'ọphu ndu eze, shi l'ụzo ẹnyanwu-ahata e-sweje iya.

13 Mu abya aphụa ọgvu ẹto, dụtsua l'ọ bụ ẹwo; ẹke ọolufutagbaa. Nanụ eshi ẹjo agiyi ono l'ọnu lụfuta; nanụ eshi ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono l'ọnu lụfuta; nanụ eshi onye ono, gude ụgho edusweshi ndiphe ụzo ono l'ọnu lụfuta; mbụ onye ono, adzụ ẹjo-ire; sụ lẹ ya bụ onye nkfuchiru Nchileke ono. Ọgvu ono, dụtsua l'ọ bụ ẹwo ono eshikota ẹphe l'ọnu lụfutagbaa.

14 Ọgvu ẹto ono bẹ shikota l'ẹka Sétanu. Ọ bụ ọgvu, emegbaa iphe-ọphulenya. Yo jekfubekota iphe bụ ndu eze ndiphe l'ẹphe ha; je achịkobe ẹphe t'ẹphe dzukobe l'ẹkalanu kẹ ọgu; kwabẹru mbọku ono, Nchileke ono, bụ iya bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ono a-bya ekoshi ndiphe onye ya bụ.

15 Jisọsu sụkwaru: “Unu lekwa; l'ọ kwa ẹge abyabya onye iphura atụje madzụ l'ụkfu; bụ ẹge ya a-tụ unu l'ụkfu! Ọnu-ọma bụ k'onye mụ ẹnya; kwakọbe uwe iya; k'ọphu ẹ tọ gbadụru ọtu mbọku ono; iphere abụru nk'iya!”

16 Ya ndono; ọgvu ẹto ono, shi l'ẹka Sétanu ono abya emee ndu eze kẹ mgboko-a l'ẹphe ha; ẹphe abya akpakọ l'ẹke ọbu, eekuje Amagẹ́donu l'okfu Híburu.

17 Ojozi-imigwe k'ẹsaa abya atụgbua; je awụshi ẹjo iphe-ẹhuka ọphu nọ l'efere
nk'iya lẹ phẹrephere. Yo nweru olu, shi l'aba-eze ono, nọ l'ime eze-ụlo Nchileke ono
chia mkpu; sụ: "E mewaru iya!"
18 Ebemu-igwe ekulahaa oswi kẹ mẹremu mẹremu! Igwe l'ede edede; l'atụ egbe-
igwe; l'agbakwaphu agbagba. Alị l'anma jijiji egbe iya ọphu ta nmabụa keshinu
Nchileke keru madzụ.
19 Obodo ono, a maru ẹpha iya ono; mbụ Bábyilọnu etsukahu ụzo ẹto. Iphe bụ
obodo ọdo, nọkota lẹ mgboko adakashihu; yifu. Nchileke anyata obodo ono, a maru
ẹpha iya ono; mbụ Bábyilọnu; bya agbẹe ya mẹe l'okoro, e yejiru oke ẹhu-eghughu
kẹ yẹbe Nchileke eyeji; bụ iya bụ ikpe, ọ nmaru iya.
20 Iphe bụ ikfuli, nọnu emishihukota. Iphe bụ ugvu, nọnu te nwehe ọphu a
phụkwaduru.
21 Eze aka-mini, anyịtsua ẹra l'ọ bụ mkpuma, eegwe uswe eshigbaa l'igweli ala
bẹrebere l'alị; atụgbushi ndiphe. Ndiphe ebulahaaru Nchileke ọnu; okfu l'eze aka-
mini ono anụ ẹphe aphụ. Ishi iya abụru l'iphe-ẹhuka, aka-mini ono pakfutaru ẹphe
kpọru ẹge aa-nọdu atụ ọnu iya.

17

Eze nwanyi ọkpara ono

1 Tọ dụ iya bụ; ojozi lanụ l'ojozi-imigwe ẹsaa phụ, shi gude efere oke ẹhu-eghughu
ẹsaa phụ abyakfuta mu; bya asụ mu: "Tẹ mu bya tẹ ya je ekoshi mu ẹge ee-shi nmaa
eze nwanyi ọkpara ono ikpe, bụ iya bụ obodo ono, nọ l'ẹke ono nggele zaru l'igwe
ono.
2 Lẹ ndu eze, achị mgboko bẹ ẹphe l'iya zẹkotaakwaru. L'iphe bụ ụru-alị, ndiphe
mgburumgburu ẹphe l'obodo ono rụkotaru bẹ atsụkwa ẹphe atsụtsu l'ọ bụ mẹe."
3 Ume Nchileke abyakwa bya eji mu ẹhu pyịmu. Ojozi-imigwe ono abya eduta
mu jeshia l'echi-ẹgu. Ẹke ono bẹ mu phụru nwanyi, dụgaru l'eli ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu
ọbu, eke uswuswe. L'ẹhu ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono l'ọ ha b'e deshiru ẹpha, ekfubyishi
Nchileke ekfubyishi. Ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono bẹ nweru ishi ẹsaa; nweru mpo iri.
4 Ngwa, nwanyi ono kwaru abụru kpowula kpowula uwe uswe. Iphe, o gude
memaa onwiya abụru iphe, e meru lẹ mkpọla-ododo. Echi-ẹka iya; mẹ mgbubu-
olu iya bụ ndu ọphu vugbaa oke aswa. Iphe ọ pa l'ẹka abụru okoro, e gude mkpọla-
ododo mee. Iphe jiru okoro ono abụru ẹjo ahụma; mẹ iphe dụ ideyideyi, shi l'ụru-alị,
nwanyi ono arụebe.
5 A bya edee ya ẹpha l'atatifu gẹdegede. Ẹpha ono bụ ẹpha, ẹ to nwedu onye
mahawaru iya nụ. Ọwaa ẹge e deru iya: "Bábyilọnu ono, a maru amaru ono; bụ iya
bụ nne iphe bụ ndu agba ọkpara; mẹ iphe bụ ndu eme ahụma lẹ mgboko."
6 Mu abya elee ẹnya; phụa ẹge nwanyi ono ngụkotsuaru mee madzụ; yoo me iya
l'ẹnya. Ndu ọ ngụru mee ẹphe bụ ndu kẹ Nchileke ono, e gburu l'ike; okfu l'ẹphe
kweru l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ẹphe ono.
Mu aphụa eze nwanyi ọkpara ono; yọ dụkpoo mu biribiri nshinu.
7 Ojozi-imigwe ono asụ mu: "?Ngụnu meru iphe ọ dụ mu biribiri? Wo mu tẹ mu
gebe tẹ ya karu mu iphe nọ lẹ nwanyi ono, ẹ-ta bụdu madzụ l'ọ ha maru iya; mẹkpo
k'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono, nweru ishi ẹsaa; mẹ mpo iri ono, bụ iya pa iya ono.
8 Ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono, mu phụru ono bẹ shikwa nọdu ndzụ; ọbu l'ẹ tọ nọhekwa
ndzụ nta-a. O wuduakwaru-a nwanshị nta-a; yo shi lẹ Iduma Maa ono lụfuta; bya
alaa l'iyi. Ndu ono, bu l'eliphe ono, ẹ te dedu ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deshiru ẹpha ndu
a-nọ ndzụ gbururu jeye keshinu Nchileke meru mgboko ono; bẹ ọo-dụkota biribiri
teke ẹphe phụleruphu ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono. Iphe ọbu abụru l'o shi nọdu ndzụ;
tọ nọhe iya nta-a. Obenu l'oo-mekochakwaa nọdu ndzụ ọdo.

9 “Onanu abụru iphe gbaru tẹ madzụ koshi lẹ ya nweru egomunggo; l'arịje iphe arịri t'o doo ya ẹnya. Ishi ẹsaa ono bẹ nọ-chiru ẹnya ugvu ẹsaa, nwanyi ono dụgaru adụgaru l'eli iya.
10 Iphe ọdo, ọ nọ-chifuaru ẹnya iya bụ ndu eze ẹsaa. Ụmadzu ise lẹ ndu eze ẹsaa ono ta nọhekwa. Onye lanụ l'ime ẹphe bẹ nọkwadua; onye lanụ ta alụfutadua. Ọ -lụfutalephu bẹ aa-ha iya t'ọ nọdu kpọo ụkfu nwanshị.
11 A bya abya l'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono, shi nọdu ndzụ; tọ nọhe iya nta-a ono: yẹbedua bẹ bụ onye eze k'ẹsato. Ọle yẹle ndu eze ẹsaa ọphunanu bẹ nọkwaa l'oshi lanụ; mbụ l'oo-mekochakwaa laa l'iyi.
12 “Mpo iri ono, mu phụru ono bẹ nọ-chiru ẹnya ndu eze iri, bụkwanu ndu eze, ẹ te ezidua t'ẹphe bya achịlahaa ndiphe. Ee-me ẹphe l'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono tẹ ike nọdu ẹphe nshinu; k'ọphu ẹphe l'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono a-gbaru mgba; bụru eze; chịa ndiphe nwawa lanụ kpụu.
13 Ndu eze ono bẹ obu ẹphe a-bụkotaje nanụ. Ẹphe ewota ike ẹphe; mẹ abụbu ono, ẹphe bụ eze ono ye ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono l'ẹka.
14 Ẹphe atụko l'ẹphe ha; idzu abụru ẹphe nanụ; ẹphe etso Nwatụru Nchileke phụ ọgu. Obenu lẹ Nwatụru ono e-mekputa ẹphe. Ishi iya abụru lẹ Nwatụru Nchileke bẹ bụ iya bụ Nnajiufu, kakọta iphe bụ ndu bụ nnajiufu ike; bụkwaruphu Eze, kakọta iphe bụ ndu bụ ndu eze ike. Iphe bụ ndu ono, Nchileke kuru; fọta ono; mbụ ndu ono, nọpyaberu iya l'ẹka ono e-mekputakwaphu ẹphe.”
15 Ya ndono; ojozi-imigwe ono asụ mu: “?Mu phụwaru mini ono, nwanyi ọkpara ono dụgaru adụgaru ono? Mini ono bẹ nọ-chiru ẹnya iphe bụ mkpụkpu; nọ-chia ẹnya igweligwe madzụ; nọ-chia ẹnya iphe bụ mbakeshi; bya anọ-chia ẹnya ndu shi l'iphe bụkota okfu-alị ndu, dụ iche iche, nọ lẹ mgboko.
16 Ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono; mẹ mpo iri ono, mu phụru ono bẹ bụ ndu nwanyi ọkpara ono dụ ashị. Ẹphe a-natakọtakpoo ya iphe o nweru enweru l'ọ ha; yọ gbaru ọtu daburu. Ẹphe eria anụ iya; gude ọku kepyashia ya ekepyashi.
17 Iphe ọbu abụru l'ọo Nchileke bẹ yeru ẹphe egbe ọriri ono l'ọkpoma; t'ọ gụje ẹphe agụgu t'ẹphe medzukota iphe Nchileke tụberu, bụ iya bụ tẹ ndu ono gbakọ ẹka; t'ọkpoma bụru ẹphe nanụ. K'ọphu ẹphe e-wota abụbu ono, ẹphe bụ eze ono ye ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono l'ẹka; t'ọ bụru eze; gude ẹka ike chịje ẹphe jeye teke iphe Nchileke kfuru e-rekota.
18 “Nwanyi ono, mu phụru ono bẹ bụ iya bụ obodo ono, a maru ẹpha iya ono; mbụ obodo ono, bụ iya achịkota iphe bụ ndu eze ndiphe mgburumgburu ono.”

18

Ike gvụwaru Bábyilọnu

1 E metsua; mu abya aphụa ojozi-imigwe ọdo, shi l'imigwe phezita. Ojozi-imigwe onanu bẹ Nchileke yeru ike, ha nshinu l'ẹka. Ojozi-imigwe onanu enwua vaa-a; mee eliphe mgburumgburu; yo chi phoo phoo.
2 Yọ raa ya arara rashia ya ike; sụ: “Ike gvụakwaru Bábyilọnu! Ike gvụakwaru Bábyilọnu! Obodo ono, a maru ẹpha iya ono; mbụ Bábyilọnu bẹ ike gvụakwaru nta-a. Bábyilọnu bụakwa ẹke mkpakọ iphe bụ Obutuswe l'ọ ha laru je eburu. Ọ bụakwa ẹke ụnwu-ojozi Sétanu l'ẹphe ha kpakọru; mẹ ẹke iphe bụ ụnwenu ẹjo ọra; mẹ ụnwenu, dụkota ndiphe ashị kpakọru l'ẹphe ha.
3 Ishi iya abụru l'iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko ngụwaru mẹe ya ono, bụ iya bụ ụru-alị ono, nwanyi ono arụ ono. Tẹmanu bẹ yẹle ndu eze, achị ndiphe zẹkotawaru. Iphe bụ ndu agba ikike nghọ lẹ mgboko-a mgburumgburu bẹ shiakwa l'ẹku ono, nwanyi ono nweru, kpọru ọtukota ọnu iya ono báhụ́; bụgbaaru eze.”
4 Tọ dụ iya bụ; mu anụa olu ọdo, shi l'imigwe asụje:

“Ndu nke mu; unu lụfutakwa
nwanyi ono;
mbụ Bábyilọnu l'ẹhu;
t'unu be eje eye ẹka l'ẹjo
iphe ono, oome ono;
Ọdumeka bẹ unu l'iya
a-gbakwaru mgba
lẹ mgbọnwu, a-byakfuta iya nụ.
5 L'ẹjo iphe o meru kụkwaru
l'ikpo; ha l'eli l'ọ bụ ugvu,
je etsu ishi l'igwe.
Nchileke nyatakwaru-a
ẹjo iphe iya l'ọ ha.
6 T'e mee ya ẹge o meru ndu ọdo;
kfụa ya ụgwo iya nkfụlabu.
T'e gude mẹe, atsụ atsụtsu
l'ọ bụ nk'iya ugbo labụ
gbajiaru iya okoro, o gude
gbẹe ndu ọdo mẹe t'ọ ngụa.
7 T'a gwaa ya ọchi;
nụa ya aphụ, ha l'ọ bụ
ọdu-biribiri, ọ nụru
onwiya; mẹ k'oburu ọva ọva.
Ọonoduje apali onwiya:
‘L'ọo ya bụ eze-nwanyi;
lẹ ya ta bụdu nwanyi,
maa tụfuru;
ya ta abya l'ede ọnu l'aphụ!’
8 Ọo ya meru iphe ọ bụ
ujiku lanụ bẹ mgbọnwu ono,
tụko nọdu ngabẹru iya
ono a-byakfuta iya;
bụ iya bụ: ẹjo iphe-ememe;
aphụ; mẹ ẹjo-ẹgu.
Ọ bụ ọku e-kegbu iya;
kẹ l'ọ bụ Nnajiufu,
bụ Nchileke; mbụ onye
ike iya paru apaa;
bụ iya nmaru iya ikpe.”

9 Ọo ya bụ lẹ ndu eze ndiphe ono, bụ ndu ono, ẹphe l'iya shi azẹje ono; mẹ ndu ono, ẹphe l'iya atụkoje emegbaa ẹjo iphe agụ ẹphe ono; ndu ono bẹ a-ra ẹkwa iya. Aphụ e-ji ẹphe ọkpoma; l'okfu ẹka iya teke ẹphe phụleruphu ẹge ẹnwuru-ọku kpolihuru l'obodo ono; ẹke ọku adzụpyashi iya.

10 Ẹphe e-vudoru ote-ẹnya; ele iphe amụru obodo ono; l'ẹke ẹphe a-nọdukwanu atsụ egvu, aphụ, aanụ obodo ono. Ẹphe evudoru ote-ẹnya asụje: “Tẹ njọ gbakwa ẹgbudu! Iphe ọwaa ta dụkwa k'ekfukfu. M'ọo nggụbe Bábyilọnu, bụ obodo, a maru ẹpha ngu; bya a makọtaru l'ị bụ obodo, shihuru ike bẹ bụwaphu awa lanụ b'e gude nma ngu ikpe; nggu abụru kpurupyata ẹge-a, ị bụ iya-a!”

11 Ndu agba ikike nghọ l'eliphe a-rakwaphu ẹjo ẹkwa nk'ẹphe; gụa aphụ obodo ono; okfu l'ẹ to nwehedu onye a-zụkwadu ngwa-aswa ẹphe.

12 Ẹ to nwehedu onye a-zụje ẹphe mkpọla-ododo ẹphe; mẹ mkpọla-ọcha ẹphe; to
nwehe onye a-zụje ogbu mụrumuru mkpuma ẹphe, bụ mkpuma, vugbaa oke aswa;
mẹwaru mgbubu-olu ẹphe. To nwehe onye a-zụje ẹphe ẹkwa ọcha ẹphe; mẹ ẹkwa
uswe ẹphe; mẹ gẹbere gẹbere iya ndu ọphu eere oke aswa; mẹ ụvara-nggidi uswe
ẹphe; mẹwaru ụnwu oshi ẹphe, eshije mkpọ, bụ iphe ẹphe erekota erere; mẹtsua
iphe e gude eze-enyi meshia; mẹtsua iphe e gude oshi, vu oke aswa mee; mẹtsua
ọphu e meru l'opu; ọphu e meru l'ígwè; mẹ ọphu e meru lẹ mkpuma mabụlu.
13 Mẹ mkpẹkwo sinamọnu; ụnwu iphe ọdo, eshi mkpọ; ínsẹnsu; mẹeru;
furakínsẹnsu; mẹe; mẹ manụ, eeri iphe; ntụ akpe, e tsuru etsutsu; akpe l'onwiya;
eswi; atụru; ịnya; mẹ turọku, e gude ịnya akpụ; mẹ ohu; mbụ madzụ gẹdegede.
14 Ndu nghọ ono a-sụje obodo ono: "Ha! Nta-a bẹ iphe bụ akpụru oshi ono, shi
anọduje agụ ngu agụgu ono b'ẹ te nwehekwa ọphu nọnu. Ẹku ono, i shi kpaa kụberu
onwongu ono bẹ yifuakwaru nta-a. Iphemiphe ọbule, atsọje ngu ẹna; bụru iphe ama
ngu mma gvụakwaru; ọphu tọ bụkwa l'ị bya bya aphụkwadu iya ọdo!"
15 Ndu nghọ ono, shi agbataje nghọ iphemiphe ọbule; je eree l'obodo ono; rita
iya uru, ha nshinu ono bẹ e-vudotsua ya ote-ẹnya ote-ẹnya; l'ẹke ẹphe a-nọdu atsụ
egvu-aphụ ono, aanụ obodo ono. Ẹphe a-ra ẹjo ẹkwa; gụa aphụ; asụje:
16 "Tẹ njọ gbakwa ẹgbudu! Iphe ọwaa ta dụkwa k'ekfukfu! M'ọo nggụbe eze obodo
ono, a maru ẹpha ngu ono, shi eyeje uwe ọcha; nmaru ẹkwa uswe; mẹ ụvara-nggidi
uswe; gude iya kwamaa onwongu akwama; byakwaphu bya egude iphe e meru lẹ
mkpọla memaa onwongu emema; woru echi, ere ire doo l'ẹka; woru mgbubu doo
onwongu l'olu
17 bẹ bụwaphu awa lanụ kpụu b'e gude mekota ẹku ngu ono l'ọ ha; yọ bụru iphe
iyi yitaru ẹge-a, o yitaru iya-a!"

Iphe bụ ndu ishi ụgbo-mini l'ẹphe ha; ndu egudeje ụgbo eje iphe; ndu anga ụgbo;
mẹ ndu egudeje ụgbo tsoru eze ẹnyimu agba nghọ l'ẹphe ha eje evudotsua ote-ẹnya
ote-ẹnya;
18 ele ẹnwuru-ọku obodo ono ẹnya. Ẹphe echia mkpu; asụje: "L'ẹ to nwebukwaa
obodo ọdo, dejeru ude, a maberu ẹpha iya ẹge a maru obodo-a!"
19 Ẹphe ekpota ẹja kpua onwẹphe l'ishi; l'echi mkpu; ara ẹkwa; agụ aphụ; asụje:
"Tẹ njọ gbakwa ẹgbudu! Iphe ọwaa ta dụkwa k'ekfukfu. ?Ị sụ l'ọo obodo-a, a maru
ẹpha iya-a bẹ dụ ẹge-a? Mbụ nggụbe obodo-a, bụ ẹku ono, ị kparu, kpọru ọtukota
ọnu iya ono bẹ iphe bụ ndu nweru ụgbo-mini egudeje agba oke nghọ shikota ngu
l'ẹka báhụ́. ?M'ọ bụwaphu awa lanụ kpụu b'e gude mee ya; yọ bụru kpurupyata
ẹge-wa, ọ bụ iya-a."

20 Ndu bu l'imigwe; unu teje ẹswa l'obodo ono, a maru ẹpha iya ono yifuwaru.
Unu teje ẹswa unubẹ ndu bụ ndu kẹ Nchileke; mẹ ndu ishi-ozi; mẹ ndu ekfuchiru
Nchileke. Unu teje ẹswa; lẹ Nchileke bẹ nmawaru iya ikpe ẹjo iphe ono, o meru unu
ono!
21 Ya ndono; ojozi-imigwe lanụ, agburu-ẹhu nọ abya apalia eze mkpuma ọbu, ha
nshinu l'ọ bụ o-ji-l'ẹka mkpuma; pata iya chee l'eze ẹnyimu; sụ: "Ono ẹge ee-gude
agburu-ẹhu; pata obodo ono, a maru ẹpha iya ono; mbụ Bábyilọnu chee l'ẹke, to
nwedu onye a-phụkwadu iya ọdo.
22 Ẹ to nwekwa onye bya anụkwadu ọda nkwa; m'ọ bụ nụkwadua ẹke aagụ
egvu; m'ọ bụ ẹke aaphụ opu-ịnya; m'ọ bụ ụpyoku lẹ nggụbe obodo ono ọdo lẹ
phuruphurukpoo. Ẹ to nwehekwa onye eme nka, nweru ọphu, a bya aphụkwadu
l'ime ngu ọdo. Tọ bụhe l'aa-nụkwadu ọda ikwe-nri l'ime ngu ọdo.
23 Ẹ to nwehekwa l'iphoro ọku urọku enwukwadua jaa l'ime ngu ọdo. Uzere kẹ
l'eeke nwanyi nji; ọdudu bụru l'a lụtaru nwanyi b'ẹ ta byahẹkwa bya eme l'ime ngu
ọdo. Ishi iya abụru l'ọ bụ ndu ono, shi buru l'ime ngu agba nghọ ono bẹ bụ ẹphe shi

bụru ndu nweru ẹnya l'eliphe-a. Nggu egudewa ọgwu; duphushikota iphe bụ madzụ l'iphe bụ mbakeshi mgburumgburu!”

24 Yọ bụru lẹ Bábyilọnu b'a phụru mee ndu nkfuchiru Nchileke; mẹ mee ndu ọdo, bụ ndu kẹ Nchileke; mẹkpo mee iphe bụ ndu ono, e gburu egbugbu l'eliphe l'ẹphe ha ono.

19

1 Onanu emetsulephu; mu anụa iphe ọdo, ada l'imigwe. Yọo dalẹphu l'ọ bụ olu-egvu, a dụ igwe agụ. Egvu, ẹphe agụ abụru: “T'ajaja bụru kẹ Nchileke. L'adzọdzo, a dzọru ayi; bụkwa iya b'o shi l'ẹka. Ọo ya b'ọ gbaru kẹ t'ayi kwabẹ ugvu, kakọta ugvu. Ọ bụ yẹbe Nchileke ono bẹ kakọta iphemiphe ọbule ike.

2 L'ikpe, ọ nmaru ndiphe b'ọ nmakwaru l'o-ruberu-iya; bụru ikpe, dụ maa. Ọ nmaru eze nwanyi ọkpara phụ ikpe; mbụ nwanyi ono, gude ọkpara, ọogba; mee ụnwu eliphe l'ẹphe ha; ẹphe abụru kpurupyata phụ. Nchileke bẹ gwataakwaru iya ụgwo mee ndu kẹ Nchileke ono, o gbushiru ono, bụ iya bụ ndu ono, ọchi ẹphe tukoru iya l'ishi ono.”

3 Ẹphe abyakwa bya azụa egvu ọdo; sụ: “T'ajaja bụru kẹ Nchileke-o! Ẹnwuru-ọku obodo ono, ọku adzụ ono bẹ ekpo tụu; ala l'imeli. Yọ bụru ẹge ono b'oo-kpo jeye lẹ tutu yoyo.”

4 Ụkporo ndu bụ ọgurenya lẹ ndu bụ ọgurenya ẹno phụ; mẹ iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno adatsụa kfupyabe ifu; baaru Nchileke ẹja; mbụ Nchileke ono, nọ l'aba-eze ono. Ẹphe asụ: “Ono kwa ẹge ọ dụ! T'ajaja bụru kẹ Nchileke-o!”

Ome ẹswa-nwanyi ọphungu

5 Ya ndono; yo nweru olu, shi l'aba-eze ono chia mkpu; sụ: “Unubẹ ndu ejeru Nchileke ozi l'unu ha; unu jaa Nchileke ajaja! Unu kele iya ekele; unubẹ ndu atsụ iya egvu: onye ukfu l'onye nta!”

6 Tọ dụ iya bụ; mu abya anụa olu-egvu, a dụ l'igwe agụ. Olu-egvu ẹphe ono adalẹphu l'ọ bụ ẹphuphu eze mini, aphụ wọwowo. Yọo dakwaphu l'ọ bụ ẹphuphu igweli, agba agbagba. Iphe ẹphe agụ abụru: “T'ajaja bụru kẹ Nchileke! Nnajiufu ayi, bụ Nchileke ono, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ono bẹ koshiakwaru l'ọo ya bụ eze, achịkota iphemiphe ọbule nta-a!

7 T'ẹhu tsọo ayi ẹna; t'ayi tee ẹswa teshia ya ike; t'ayi jaa ya ajaja kẹ ọdu-biribiri iya! Lẹ nta-a bẹ onye ono, bụ Nwatụru Nchileke ono b'o ruakwaru l'ọlu nwanyi. Nwanyi ọbu, ọobya alụlu ọbu bẹ kwaakwaru onwiya ngwa ngabẹru iya.

8 Nchileke kwewaru tẹ nwanyi ono yee uwe ọcha, acha pemu-pemu, ẹ-te nwedu ẹke e meruru iya emeru.” Uwe ọcha ono bụ umere, vudo nhamụnha, ụnwu Nchileke ẹme.

9 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe ono asụ mu: “Tẹ mu dee iphe-a l'ẹkwo: Ọnu-ọma bụ kẹ ndu e kuru t'ẹphe tsoru lẹ nri ẹswa-nwanyi ono, Nwatụru Nchileke eje alụlu ono.” Yo kfuebe ẹge ono; bya asụkwaphu: “Okfu ono kwa Nchileke gude ọnu iya kfua ya; Nchileke ta bụkwa onye adzụje ẹjo-ire.”

10 Tọ dụ iya bụ; mu abya abụru pẹe l'ifu ojozi-imigwe ono; gashia tẹ mu baaru iya ẹja. Yọ sụ mu: “Wawakwa! Tẹ mu be ejekwa ememe! L'ọ kwa ẹge mbẹdua; mu l'ụnwunna mu phẹ bụ ndu ejeru Nchileke ozi bụ ẹge yẹbedua bụkwaphu onye ejeru Nchileke ozi; mbụ ụnwunna mu ono, bụ ẹphe; bẹ Jisọsu koshiru ọkpobe okfu nk'iya ono. Bachiaru Nchileke ẹja!”

L'ọkpuberu okfu ono, Jisọsu koshiru ayi ono bẹ bụkwa l'ẹka Ume Nchileke b'o shi; mbụ Ume Nchileke ono, bụ iya emeje tẹ madzụ kfuchijeru Nchileke ono.

Onye dụgaru l'eli ịnya ọcha

11 Mu abya aphụa ẹke imigwe kpuharu; gheru ọnu; bya aphụa ịnya ọcha, nọ iya nụ. Yo nweru onye dụgaru l'eli ịnya ono. Ẹpha onye ono, dụgaru l'eli ịnya ọcha ono abụru: “O-me-g'o-kfuru”; bya abụkwaruphu “Ọkpobe Okfu”. Yoo kpeje ikpe lẹ nhamụnha iya; l'alụkwaphu ọgu l'ụzo, dụ nhamụnha.
12 Iphoro ẹnya iya dụlephu l'ọ bụ iphoro ọku, enwu enwunwu. Yo kpuru okpu-eze, ha igwe l'ishi iya. O nwekwaruphu ẹpha, e deshiru iya l'ẹhu. Ẹpha ono te nwedu onye ọdo, maru iya nụ; gbahalẹphu yẹbedua nwẹnkinyi iya.
13 Uwe nlọkpuru, o yeru b'a tsẹru lẹ mee. Ẹpha onye ono abụru “Okfu Nchileke ono”.
14 Iphe bụ ndu sọja imigwe abya egude uwe ọcha, acha pemu-pemu; to nwe ẹke e meruru iya emeru; kwaa onwẹphe ngwa. Ẹphe atụko l'ẹphe ha nọdu l'eli ịnya ọcha; l'awụ etso onye ono, dụgaru l'eli ịnya ọcha ono.
15 Iphe eshije onye ono l'ọnu lụfuta bụ ogu-mbeke, atsụ nkọ, bụ iphe oo-gude lụa iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko. Yọ bya abụru eze ẹphe; gude mgbọro-ígwè achị ẹphe ẹge eze achije mkpụkpu iya-a. Ọo ya a-dzọshi mẹe vayịnu l'ẹke ono, aadzọshije mẹe l'akpụru vayịnu ono. Iphe ono abụru ẹtu, ekoshi eze oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
16 E dee ẹpha l'uwe, o yeru; dekwaa ya ẹya phụ l'ụtakfu. Ẹpha iya ono bụ: “Eze, kakọta ndu eze; mẹ Nnajiufu, kakọta ndu bụ nnajiufu.”
17 Ya ndono; mu abya aphụa ojozi-imigwe, vudo l'ẹnyanwu. Yo chia mkpu chishia ya ike; gude kukoo iphe bụ ụnwenu, ephe l'akpamigwe; sụ ẹphe: “Unu phee bya edzukota; t'unu ria orimori, daru unu; orimori, bụ l'ẹka Nchileke b'o shi.
18 Unu bya avụkaa anụ ndu eze; anụ ndu ishi sọja; anụ ndu sọja; anụ ịnya; anụ ndu agba iya nụ; mẹ anụ ndiphe mgburumgburu: ohu mẹ amadụ; onye ukfu l'onye nta.”
19 Mu abya aphụa ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono; mẹ ndu eze ndiphe mgburumgburu ẹge ẹphe chịtawaru ndu sọja ẹphe chịkobe l'ẹkalanu; kẹ t'ẹphe bya etso onye ono, dụgaru l'eli ịnya ọcha ono ọgu yẹle ndu sọja iya.
20 A kpụa ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono lẹ ndzụ; kpụkwaaphu onye ono, egudeje ụgho edusweshi ndiphe; l'adzụ ẹjo-ire lẹ ya bụ onye nkfuchiru Nchileke; l'ẹ b'ọ bụ iya ono. Ọ bụ iya bụ onye ono, shi anọduje ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono l'ifu; emeshi iphe-ọphulenya, bụ iya bụ iphe ono, o gude ghọta ndu ono, kweru t'e mee ẹphe iphe-ọhubama k'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono; mẹ ndu ono, shi abaru ntẹkpe ono, a kpụru; yọ dụ l'ọ bụ anụ ono ẹja. A kpụkwaruphu; kpụa onye ụgho ono, adzụje ẹjo-ire; sụ lẹ ya ekfuchiru Nchileke ono yẹle ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono lẹ ndzụ je achịru ye l'eze-iduma, bụ ọku nshị-egbe l'enwu iya taphutaphu.
21 Onye ono, dụgaru l'eli ịnya ọcha ono abya egude ogu-mbeke ono, shi iya l'ọnu alụfuta ono; gude tụko ndu ọphu phọduru nụ gbushikota. Iphe bụ ụnwenu, nọ lẹ mgboko-a edzukoo; bya avụa anụ ẹphe avụvu; rijishia ẹpho.

20

Ụnu afa labụ; l'ụkporo afa iri

1 Tọ dụ iya bụ; mu abya aphụa ojozi-imigwe, shi l'imigwe abya. Yo gude ire-igodo, eegudeje atụha ọnu Iduma Maa ono l'ẹka; chịkwaruphu eze gwọgirigwo.
2 Yọ bya azụlephu ẹjo agiyi ono gbirimu, bụ iya bụ agwọ teke ndiche ono, bụkwa iya phụ bụ Obutuswe; bya abụru Sétanu ono. Ojozi-imigwe ono abya azude iya; kee ya ẹgbu. Ẹgbu ono, e keru iya ono bẹ bụ ẹge ono b'ọo-nọ iya ụnu afa labụ l'ụkporo afa iri.
3 Ojozi-imigwe ono aparu iya chee l'ime Iduma Maa ono. Yo chetsua ya; bya eworu iya guchia; woru iya tuchia; k'ọphu ẹ to nwedu onye ha k'atụhaa iya. Ọo ya bụ t'ẹ

b'o duphushihe ndiphe ọdo jeye teke ụnu afa labụ l'ụkporo afa iri ono e-swe. Teke ụnu afa labụ l'ụkporo afa iri ono swetsuaru; a tụhaa ya t'ọ tụsaru ẹhu nwanshị.

4 Ya ndono; mu abya aphụtsua aba-eze aba-eze; mẹ ndu dụgagbaaru iya nụ. Ndu ono, dụgagbaaru iya nụ ono bẹ bụ ndu, a fọtaru t'ẹphe kpee ikpe. Mu aphụa maa ndu e butatsuaru ishi; okfu l'ẹphe vudo l'edzudzu ọha; kfua l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu; mẹkwaphu okfu l'ẹphe shi anọduje ara okfu Nchileke arara. Ọ bụ ẹphebedua bụ ndu ẹ-te kwetadu baaru ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu phụ ẹja; ẹphe te kwe baaru ntẹkpe iya ono, a kpụru; yọ dụ l'ọ bụ yẹbe ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono ẹja; ọphu ẹphe 'ekwekwaphu t'e mee ẹphe iphe-ọhubama k'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono l'atatifu; m'ọ bụkwanu t'e mee ya ẹphe l'ẹka. Ẹphe tetatsuwaru nọdu ndzụ ọdo; ẹphe lẹ Kuráyisutu atụko bụwaru eze; chịa ụnu afa labụ l'ụkporo afa iri.

5 Eteta onanu, ndu ono, e bufutsuaru ishi tetaru ono abụru eteta k'ọdungu, Nchileke meru; madzụ eteta nọdu ndzụ. Ndu ọphu, phọduru nụ lẹ ndu ono, nwụhuru anwụhu ono te nwekwa onye ọphu tetaru nụ jeye ụnu afa labụ l'ụkporo afa iri ono agvụ.

6 Ọnu-ọma bụ k'onye ono, e-tso lẹ ndu ọdungu ono, Nchileke e-me; ẹphe eshi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono. Iphe ọbu abụru lẹ ndu ono b'a fọtaru t'ẹphe lẹ Nchileke buru l'ẹkalanu. Ndu ono bẹ ọnwu n-nwụlabu te enwehedu iphe oome ẹphe. Ọ bụ ẹphe a-bụru ndu achịjeru Nchileke ẹja; mẹ ndu achịjeru Kuráyisutu ẹja. Ẹphe lẹ Kuráyisutu a-tụko bụru eze; gbaru mgba chịa mgboko ụnu afa labụ l'ụkporo afa iri.

Eemekputa Sétanu

7 Teke ụnu afa labụ l'ụkporo afa iri ono gvụleruphu; a tọfu Sétanu l'ẹgbu ono; paru iya haa. Yọ lụfuta lẹ mkpọro ono, a tụru iya ono.

8 Yo shi ẹke ono byatashikwaa bya eduphushilahaa iphe bụ mbakeshi, nọ lẹ mgboko mgburumgburu, bụ iya bụ Gọgu yẹle Mégọgu. Yọ chịkobe ẹphe l'ẹkalanu t'ẹphe kwakọbe k'ọgu. Ndu bụ: a -gua ẹphe ọgu; ẹphe ahalẹphu l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnyimu.

9 Ya ndono; mu anọdukwaphu l'àphù ono; phụa ẹge ndu ono adzọgbaa kporomu; kporomu; kporomu lẹ phorokoto mgboko; je anọ-phee ẹke ono, ndu kẹ Nchileke dọru ono mgburumgburu; nọ-phekwaaphu obodo ono, Nchileke yeru obu ono. Obenu l'ọku shilephu l'imigwe nwua kẹ phoo; bya eworu ẹphe kegbushia.

10 A bya ewota Obutuswe ono, bụ iya anọduje eduphushi ẹphe ono; chee l'eze-iduma ono, bụ ọku nshị-egbe enwule iya phụ taphutaphu ono, bụ iya bụ ẹke ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu phụ; mẹ onye ẹjo-ire phụ, sụru lẹ ya ekfuchiru Nchileke phụ nọ. Yọ bụru ẹke ono bẹ ẹphe a-nọdu; a nụa ẹphe chịkikfuu: eswe l'ẹnyashi gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

Ikpe Ikperazụ

11 Tọ dụ iya bụ; mu abya aphụa eze aba-eze ọcha; phụkwaaphu onye dụgaru iya nụ. Alị yẹle igwe afọta ọso shi iya l'ifu gbafụ; gbalaa; to nwehe ẹke alị yẹe igwe ono a-nọdu.

12 Mu aphụkwaaphu iphe bụ ndu nwụhuru anwụhu: onye ukfu l'onye nta; ẹke ẹphe vudogbaa l'ifu aba-eze ono. Yo nweru ẹkwo, e kpuhagbaaru ekpuha. Ẹkwo ono b'e deshiru iphe bụ iphe onyemonye ọbule mejekpooru lẹ mgboko-a. A byakwaphu bya ekpuhaa ẹkwo ọdo. Onanu; mbụ ẹkwo b'e deshiru ẹpha ndu a-nọdu ndzụ gbururu jeye. Yọ bụru iphe e deru l'ẹkwo ono b'e gude ekpe ndu nwụhuru anwụhu ikpe l'ẹge iphe onyemonye ọbule meru dụ.

13 Eze Ẹnyimu abya achịfuta iphe bụ ndu mini rijekpooru. Anwụhu yẹe alị-maa abya achịfuta iphe bụ ndu ọnwu gbujekpooru. A tụko ẹphe l'ẹphe ha kpee ikpe: onyemonyenọnu l'ẹge gbaru iphe o meru.

14 A bya ewota anwụhu yẹe alị-maa chịru ye l'eze-iduma ono, ọku enwu taphutaphu
ono. Yọ bụru iduma ono, ọku enwu taphutaphu ono bẹ bụ ọnwu n-nwụlabu.
15 Iphe bụ onye ẹ ta phụdu ẹpha iya l'ẹkwo ono, e deshiru ẹpha ndu a-nọdu ndzụ
gbururu jeye ono b'e cheru l'eze-iduma ono, ọku enwu taphutaphu ono.

21

Imigwe ọphungu
yẹle mgboko ọphungu

1 Tọ dụ iya bụ; mu abya aphụa igwe ọphungu yẹle alị ọphungu; kẹ l'igwe ọphu
shihawa nọdu ta nọhedu; alị ọphu shihawa nọdu ta nọhe. Eze Ẹnyimu ta nọhe.
2 Mu abya aphụa Obodo ono, dụ nsọ ono, bụ iya bụ Jerúsalemu ọphungu l'ẹke o
shi l'imigwe l'ẹke Nchileke nọ l'alazita. E memakpele iya phụ l'ọ bụ nwanyi, aabya
oke nji k'ọphungu; mbụ nwanyi, a kwawaru ngwa ẹge ọo-dụ tẹ yẹle nji iya yịru.
3 Mu anụa olu, a nọ l'aba-eze ono chia ochi mkpu; sụ: "Ọwaa ufu Nchileke ndọ-ọ!
Nta-a bẹ Nchileke byaakwaru ọnodu swiru madzụ eswiru. Nta-a bụakwa ẹke madzụ
bu bụ ẹke Nchileke e-buru; madzụ abụru ndibe iya. Nchileke l'onwiya e-swiru ẹphe
eswiru; bụru Nchileke ẹphe.
4 Oo-fuchagekpo ẹphe ẹnya-mini l'ẹnya. Ọnwu ta anọhedu ọdo; ọphu ọtso-aphụ
ta anọhe. Ẹ ta arahẹdu ẹkwa ọdo; to nwehe iphe ome madzụ ẹhuka, a-nọkwadu nụ;
okfu l'iphemiphe ọbule ono, shi nọdukota nụ ono gvụwaru."
5 Tọ dụ iya bụ; onye ono, dụgaru l'aba-eze ono asụ: "Lekwa! Lẹ nta-a bẹ ya
emeekwa iphemiphe ọbule t'ọ bụkotaru iphe ọphungu!" Yọ sụkwa mu phụ: "Tẹ
mu tụko okfu ono dee l'ẹkwo; kẹ l'ọ bụkota ọkpobe okfu; bụkwaruphu okfu, gbaru
kẹ t'e gude iya ẹka."
6 Yọ sụkwa mu phụ: "L'e meekwaru iya. Ọ kwa yẹbe Nchileke bụ Onye Ivuzọ; bụru
iya bụ Onye Ikperazụ; bụ iya bụ l'ọo ya bụ ogbube ishi iphemiphe ọbule; bụru iya bụ
ẹke iphemiphe ọbule jeberu. Iphe bụ onye mini agụ bẹ ya e-chebe mini kẹ mmanu.
Ẹke mini ọbu, ya e-chebe onye ọbu shi bụkwa l'ẹke mini, anụ ndzụ gbururu jeye
futaru.
7 Ọ kwa onye lụru ọgu ono; mekputa; bẹ yẹbe Nchileke e-meru iphe-ọma-wa: Iphe-
ọma ọbu bụ lẹ Ya a-bụru Nchileke onye ono; onye ono abụru nwa kẹ yẹbe Nchileke.
8 "Obenu l'ọphube ndu ono, atsụ egvu ẹnya ono; ndu ono, ẹ-te evudoshijedu ike
l'iphe ẹphe kfuru ono; ndu ono, tsonyaaru Nchileke; tsuphu azụ ono; ndu ono, egbu
madzụ ono; ndu ono, eme kẹ nwanyi ono; ndu ono, atọ nshi ono; ndu ono, agwa nte
ono; ndu ono, adzụje ẹjo-ire ono; ndu ono l'ẹphe ha bẹ iphe nọdu swiru ẹphe bụ eze-
iduma ono, ọku; mẹ nshị-egbe enwu taphutaphu ono; bụ iya bụ ọnwu n-nwụlabu."

Jerúsalemu ọphungu

9 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe lanụ l'ime ojozi ẹsaa ono, shi gude efere ẹsaa ono,
ụzo mgbọnwu ẹsaa ikperazụ phụ nọ phụ abyakfuta mu bya asụ mu: "Tẹ mu bya
tẹ ya koshi mu nwanyi ọphungu ọbu, abya ọla nji k'ọphungu ọbu, bụ iya bụ nyee
Nwatụru Nchileke ono."
10 Ume Nchileke abya ejile mu phụ ẹhu. Ojozi-imigwe ono eduta mu; je enyihu
ephekerephe eze ugvu ọbu, ha l'eli l'ọ bụ ngụnu; je ekoshi mu obodo ono, dụ nsọ
ono, bụ iya bụ Jerúsalemu; l'ẹke o shi l'imigwe ẹke Nchileke nọ alazita l'alị.
11 O-gbu-nwịi-nwịi kẹ Nchileke emee ya; yọ chakọtalephu oswi kẹ pemu-pemu.
Iphoro iya achakọtalephu pemu-pemu l'ọ bụ kẹ mkpuma ọbu, bụ iya bẹ aswa katsụa;
mbụ iphoro iya adụlephu l'ọ bụ kẹ mkpuma ọbu, eke uswuswe, aza jásùpà. Mkpuma
ono anọduje aphụ onyo; l'ama mma.
12 Obodo ono b'e gude ụpho-mkpuma kpụ-pheta mgburumgburu. Ụpho-mkpuma
ono ahalẹphu l'eli ọkpobe ahaha. E bua ya ọnu-ụzo iri l'ẹbo. E ye ụnwu ojozi-imigwe

iri l'ẹbo t'ẹphe cheje ọnu-ụzo ono nche. L'ọnu-ụzo iri l'ẹbo ono b'e degbaaru ẹpha ikfu iri l'ẹbo ono, nọ lẹ Ízurẹlu ono l'ẹhu l'ẹhu.
13 Yọo dụje ọnu-ụzo ẹto ẹto l'uswe iya lanụ. Ọphu cheru ifu l'ibyiya kẹ ẹnyanwu-ahata b'e buru ọnu-ụzo ẹto; bua ọnu-ụzo ẹto l'ọphu cheru ifu l'ụzo ẹnyanwu-arịba; bua ọnu-ụzo ẹto l'ọphu cheru ifu l'ụzo isheli; bya ebua ọnu-ụzo ẹto l'ọphu cheru ifu l'ụzo ọhuda.
14 Yọ bụru mkpuma iri l'ẹbo; b'e gude tụa ọkpa-alị ụpho-mkpuma ono mgburumgburu. Mkpuma ono ẹphe iri l'ẹbo b'e deshiru ẹpha ndu ishi-ozi iri l'ẹbo; bụ iya bụ ndu ishi-ozi Nwatụru Nchileke ono.
15 Ojozi-imigwe ono, shi ekfu eyeru mu nụ ono bẹ gude iphe e meru lẹ mkpọla-ododo, dụ ogologo. Iphe ono, dụ ogologo ono bẹ eegudeje atọ iphe. Ojozi-imigwe ono emekwanu tẹ ya bya atọo obodo ono; maru ẹge ogologo iya yẹle ụsa iya ha.
16 Yọ tọkwaaphu ọnu-ụzo ono; mẹwaru ụpho-mkpuma ono, e gude kpụ-pheta iya mgburumgburu ono. Obodo ono bẹ nweru mgberemẹku ẹno, halẹphu ẹnya-nhamụnha. Ojozi-imigwe ono abya egude iphe ono, dụ ogologo ono; tọo obodo ono. Ogologo obodo; l'ụsa iya; mẹ l'eli iya ahalẹphu ẹnya-nhamụnha. Ogologo iya ono dụ ụnu manyịru ugbo ẹto l'ụkporo manyịru iri l'ise.*
17 Yọ byakwaphu bya atọo ụpho-mkpuma iya; igbi iya adụ ụkporo ntụ-ọkpa labụ lẹ ntụ-ọkpa ẹsato† l'ẹge madzụ atọje iphe. Yọ bụru ẹge ono bẹ ojozi-imigwe ono tọru iya.
18 Iphe e gude kpụa ụpho-mkpuma ono; bụ mkpuma jásùpà. Ọphube obodo ono l'onwiya b'e gude mkpọla-ododo mee; yoo gbu ngerengere l'ọ bụ onyo.
19 Ọphube ọkpa-alị iya b'e gudetsua mkpuma, dụtsua iche iche, egbukwaphu ngerengere; l'ereshi ire ike gude memaa; yọo ma ntụmatu. Mkpuma ono
kẹ ọdungu bụ jásùpà
k'ẹbo bụ sáfàyà
k'ẹto bụ ágètù
k'ẹno bụ émèràlùdù
20 k'ise abụru ónìkùsù
k'ishingu bụ kànélìyànù
k'ẹsaa abụru kìrísòlàyìtù
k'ẹsato abụru bérìlù
kẹ tete abụru tópàzù
k'iri abụru kìrísòpùràsù
k'iri lẹ nanụ bụ jásìntù
k'iri l'ẹbo bụ ámìtìsùtù.
21 Ọnu-ụzo iri l'ẹbo ono abụru mgbubu iri l'ẹbo, vu oke aswa b'e gude mee ya. Ọgu-nggamgbo, e yeshiru iya ẹphe iri l'ẹbo l'ẹhu l'ẹhu abụkotaru mgbubu lanụ b'e gude mee ya. Ogborogbo-ụzo ụzo, nọ l'ime obodo ono abụru ọkpobe mkpọla b'e gude mee ya. Yoo gbu ngerengere l'ọ bụ onyo.
22 Mu ta phụkwa eze-ụlo Nchileke l'obodo ono. Iphe kparu iphe ẹ to nwedu eze-ụlo Nchileke, nọ iya nụ bụ lẹ Nnajiufu, bụ Nchileke, bụ iya bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike yẹle Nwatụru ono bụwa eze-ụlo Nchileke k'obodo ono.
23 Obodo ono bẹ mkpa ẹnyanwu mẹ ọnwa ta dụhekwa. Ishi iya abụru l'o-gbu-nwịi-nwịi Nchileke bẹ echiwa l'ime iya; Nwatụru Nchileke ono abụru iphoro, e gude aphụ ụzo.
24 Ọ bụ iphoro, shi l'obodo ono bẹ iphe bụ mbakeshi e-gude nọdu ndzụ. Iphe bụ ndu eze, nọkota lẹ mgboko e-vuko ọdu-biribiri ẹphe; vubata l'obodo ono.
25 Ọnu-ụzo obodo ono e-ghekotajeru ọnu tekenteke; kẹ l'ẹnyashi ta anọdu l'ẹke ono.

* **21:16 21:16** Iphe, e deru l'ẹke-a l'okfu Giríku; bụ 12,000 stadia. † **21:17 21:17** Iphe, e deru l'ẹke-a l'okfu Giríku; bụ 144 cubit.

26 Iphe bụ mbakeshi a-tụko ọdu-biribiri ẹphe, nweru enweru vuta bya akụbe
l'obodo ono; ẹphe akwabẹ obodo ono ugvu.
27 Obenu l'ẹ to nwekwanu ẹjo iphe, a-dụ ike bahụ l'obodo ono. Onye eme ahụma;
m'ọ bụ onye ẹjo-ire b'ẹ te ekwekwa t'ọ bahụ iya. Ndu a-bahụ iya nụ nwẹnkinyi
bụlekwaphu ndu, Nchileke deru ẹpha ẹphe l'ẹkwo Nwatụru ono, bụkwanu ẹke ono,
e deshiru ẹpha ndu a-nọ ndzụ gbururu jeye ono.

22

1 Tọ dụ iya bụ; ojozi-imigwe ono abyakwaphu bya ekoshi mu nggele ọbu, bụ iya bụ
mini ọbu, anụje ndzụ gbururu jeye ọbu. Mini ono edoo rịsanguu; l'aphụ onyo. Yọ
bụru ẹke mini ono shi atsọfuta bụ l'aba-eze Nchileke yẹle kẹ Nwatụru ono.
2 Mini ono atsọkpelephu l'echi esu-ụzo obodo ono. Oshi ono, anụje ndzụ gbururu
jeye ono egvugbaaru l'iku nggele ono ẹka labụ. Ugbo iri l'ẹbo bẹ oshi ono amịje
nebyi, dụ iche iche afa l'afa. Ọomije iya l'ọnwa l'ọnwa. Yọ bụru mkpẹkwo oshi ono
bẹ aakpataję gude mebe iphe bụ mbakeshi ọgvu l'iphe eme ẹphe; ẹphe adụ mma.
3 Ẹ to nwedu iphe Nchileke buru ọnu nụ, byakwadụ bya anọdu l'obodo ono.
Iphe a-nọdu l'obodo ono bụ aba-eze Nchileke mẹ kẹ Nwatụru ono. Ndu ejeru iya
ozi a-nọdu abaru iya ẹja.
4 Ndu ono, ejeru iya ozi ono a-phụje iya ifu l'ifu. Ẹpha iya bẹ ee-detsua ẹphe
l'atatifu.
5 Ẹnyashi ta anọhedu. Mkpa iphoro k'urọku; m'ọ bụ k'ẹnyanwu ta adụhekwaru
ẹphe ọdo; okfu lẹ Nnajiufu, bụ Nchileke a-bụru ẹphe iphoro. Ẹphebedua a-bụru eze;
chịa gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

Abyabya Jisọsu

6 Ya ndono; ojozi-imigwe ono asụ mu: "Okfu-a l'ọ ha bụkotakwa ọkpobe okfu; bụru
okfu, gbaru kẹ t'e gude iya ẹka. Lẹ Nnajiufu, bụ iya bụ Nchileke ono, anụje ndu ono,
ekfuchiru iya nụ Ume iya ono; bẹ ziakwaru ojozi-imigwe t'ọ bya ekoshi ndu ejeru
Nnajiufu ono ozi iphe ẹ ta anọhedu ọphu baru nwishi nta-a; yo mee."
7 Jisọsu sụkwaru: "Lekwa-a. Lẹ ya abyakwa nta-a. Ọnu-ọma bụ k'onye emeje
iphemiphe ọbule-a, e deru l'ẹkwo-wa, e deshiru iphe, bụ iphe-a, e kfuru kfuchiaru
yẹbe Jisọsu Kuráyisutu-wa."
8 Ọ bụ mbẹdua, bụ Jọnu gẹdegede bụ onye gude nchị mu nụkota iphe-a l'ọ ha; bya
egude ẹnya mu phụkota iya. Mu anụebe l'iya phụ lẹ nchị; phụebe l'iya phụ l'ẹnya;
bụru ojozi-imigwe ono, koshiru mu iphe ono pẹe l'ifu, tẹ mu baaru iya ẹja.
9 Yọ sụ mu: "Wawakwa! Tẹ mu be ejekwa ememe! Sụ mu: m'ọ kwa ẹge mbẹdua
mu l'ụnwunna mu bụ ndu ejeru Nchileke ozi bẹ bụkwaphu ẹge yẹbedua bụ onye
ejeru Nchileke ozi; mbụ ụnwunna mu bụkwa ndu ono, ekfuchiru Nchileke; mẹ ndu
ọdo, bụ ndu emeje iphe ẹkwo-wa kfuru. Wo mu l'ọ bụ Nchileke bẹ mu a-bachiaru
ẹja!"
10 Jisọsu asụ mu: "T'ẹ b'o nwekwa okfu-a l'ọ ha, e deshiru l'ẹkwo-wa m'ọo nanụ
ọphu mu e-domi edomi. Lẹ teke iphe-a l'ọ ha e-mekota bẹ dụakwa ntse.
11 Sụ t'iphe bụ onye eme ẹjo iphe; kwẹlekwaphu ẹka l'ẹjo iphe oome. T'onye umere
iya eshi nshi; kwẹlekwaphu ẹka l'ẹjo umere, eshi nshi, oome. Tẹ ndu ọphu doberu
ẹka ndoo l'ifu Nchileke; kwẹlekwa iya phụ ẹka ẹge ono tụgburu. Onye ọphu doberu
onwiya nsọ; edobelekwaphu onwiya nsọ ẹge o doberu iya tụgburu."
12 "Unu lekwa! Lẹ yẹbe Jisọsu abyaakwa nta-a nta-a! Ya -byadẹ bẹ ya e-gude
obunggo, ya e-bu onyenọnu l'ẹge iphe o meru dụ."
13 Ọ bụ yẹbedua bụ Álụfa; bụru Oméga; mbụ l'ọo ya bụ Onye Ivuzọ; bụru Onye
Ikperazụ. Ọ bụ iya bụ ogbube ishi k'iphemiphe ọbule; bụru iya bụ ẹke iphemiphe
ọbule jeberu.

14 “Ọnu-ọma bụ kẹ ndu asajẹ uwe-nlọkpuru ẹphe; yọo cha pemu-pemu. L'ọ kwa
ndu ono bẹ ee-kwe t'ẹphe ria akpụru, oshi ono, anụje ndzụ gbururu jeye ono mịtaru.
Yọ bụru ndu ono bẹ ee-kwe t'ẹphe shi l'ọnu-ụzo; bahụ l'ime obodo ono, Nchileke nọ
ono.
15 Obenu lẹ ndu ono, bụ nkụta ụru-alị ono; ndu nshi; ndu ono, afarụshi onwẹphe
ẹphe l'ụnwanyi ono; ndu mgbugbu-madzụ; ndu agwa nte; ndu ntụmatu; ndu ono
l'ẹphe ha ta abyadụ bya abahụ l'obodo ono. Ọo l'azụ iya bẹ ẹphe a-nọdu.
16 “L'ọo yẹbedua, bụ Jisọsu gẹdegede bẹ ziru ojozi-imigwe iya t'ọ bya emee t'unubẹ
chọchi makọtaru iphemiphe ọbule-a. Ya bụ o-shi-l'eri Dévidi; bya eshikwaphu l'awa
iya. Ya bụkwaphu Mkpọ-kpodo nchi-abọhu ono, anọduje eke papapa ono.”
17 Ume Nchileke yẹle nwanyi ọphungu ono tụkoru l'ekfu; sụ: “Bya-o!”
T'iphe bụ onye nụru iphe-a; sụ: “Bya-o!”
T'onye ẹgu-mini agụ byakwa! T'onye ọ dụ t'ọ bya byakwa t'e kee ya ẹya kẹ
mmakanụ t'ọ ngụa. Ọ bụ mini ono anụje ndzụ gbururu jeye.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

18 Mbẹdua, bụ Jọnu alọ iphe bụ onye anụ okfu-a, e dekotaru l'ẹkwo-wa ẹka lẹ nchị;
mbụ l'ẹkwo-wa, e deru iphemiphe ọbule, e kfuru kfuchiaru Nchileke-wa. Iphe bụ
onye yekwaru iphe l'iphe-a, e deru l'ẹkwo-wa bẹ Nchileke e-yekwakwaruphu iphe
l'iphe bụ ẹjo iphe-ẹhuka, e kfukotaru okfu iya l'ẹkwo-wa; tụko iya byabẹ onye ọbu
l'ishi.
19 Teke bụ l'o nweru onye wofuru iphe l'ẹkwo-wa, e deru iphemiphe ọbule-a,
e kfuchiru Nchileke-wa bẹ Nchileke e-wofukwaphu ókè iphe onye ono l'akpụru, ọ
mịtaru; mbụ oshi ono, anụje ndzụ gbururu jeye ono, bụ iya bụ oshi ono, e kfuru
okfu iya l'ẹkwo-wa ono; bya ewofukwaphu ókè iphe k'onye ọbu l'obodo ono, dụ nsọ
ono, bụkwaphu iphe e kfuru okfu iya l'ẹkwo-wa.
20 Ọ bụ onye ono, meru t'a maru iphemiphe ọbule-a, bụ ọkpobe okfu-a bẹ sụru:
“Iyee! Ya abyaa lẹ ntse ntse-e.”
Ono kwa ẹge ọ dụ. “Byiko bya; Nnajiufu, bụ Jisọsu!”
21 Tẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu meeru unu eze-iphe-ọma l'unu ha. Ono kwa ẹge ọ dụ.